

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 520 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 19 mai 2021

SUMAR

Pagina

Anexele nr. I și II la Ordinul ministrului educației nr. 3.702/2021
privind aprobarea programelor școlare pentru
învățământul special preșcolar, primar și gimnazial..... 3-1456

Volumul 1

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI

ORDIN

privind aprobarea programelor școlare pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial*)

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) și (6), art. 53, art. 65 alin. (4) și ale art. 94 alin. (2) lit. e) și k) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

având în vedere Ordinul ministrului educației naționale nr. 3.622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, cu modificările ulterioare,

având în vedere prevederile art. 4 lit. a) din Hotărârea Guvernului nr. 277/2020 privind organizarea și funcționarea Centrului Național de Politici și Evaluare în Educație,

în temeiul art. 13 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 369/2021 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației,

ministrul educației emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă lista programelor școlare pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, prevăzută în anexa nr. I, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — (1) Se aprobă programele școlare pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, cuprinse în anexa nr. II, care face parte integrantă din prezentul ordin.

(2) Programele școlare prevăzute la alin. (1) se aplică începând cu anul școlar 2021—2022.

Art. 3. — Direcția generală învățământ preuniversitar, Direcția generală minorități și relația cu Parlamentul din cadrul Ministerului Educației, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 4. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

p. Ministrul educației,
Gigel Paraschiv,
secretar de stat

București, 21 aprilie 2021.
Nr. 3.702.

---

*) Ordinul nr. 3.702/2021 a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 520 din 19 mai 2021 și este reprodus și în acest număr bis.

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

Nr. crt.	Denumirea planului-cadru	Nr. Anexă la OM nr. 3622/2018	Discipline
1.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special preșcolar	Anexa nr. 3	1. Activități de comunicare și interacțiune în diferite contexte 2. Activități de dezvoltare a limbajului oral 3. Activități de cunoaștere 4. Activități de explorare a mediului 5. Activități de rezolvare de probleme situaționale 6. Activități ludice 7. Activități de autonomie personală și socială 8. Activități de dezvoltare a comportamentelor adaptative 9. Activități de dezvoltare a motricității grosiere și fine 10. Activități de dezvoltare senzoriomotori 11. Activități de expresie grafică și plastică 12. Kinetoterapie 13. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză 14. Terapii și programe de intervenție
2	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special preșcolar care școlarizează elevi cu dizabilități intelectuale moderate, grave, severe, și/sau asociate, pedagogie curativă (alternativă educațională)	Anexa nr. 4	1. Stimularea și dezvoltarea comunicării 2. Basm 3. Cunoașterea mediului 4. Activități matematice 5. Expresie grafică și plastică 6. Expresie muzicală 7. Joc liber 8. Joc în aer liber 9. Autonomie personală 10. Autonomie socială 11. Activități de dezvoltare a comportamentelor adaptative 12. Educație psihomotrică 13. Abilitare manuală 14. Kinetoterapie 15. Euristică 16. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză 17. Terapii și programe de intervenție - TTL 18. Terapii și programe de intervenție -Euristică curativa 19. Terapii și programe de intervenție -Arte combinate 20. Terapii și programe de intervenție -Arta dramatică
3	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate	Anexa nr. 5	1. Abilități de comunicare 2. Citire - scriere - comunicare 3. Limbă modernă 1 4. Matematică și explorarea mediului 5. Matematică

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<ol style="list-style-type: none"> 6. Științele naturii 7. Abilități socioemoționale 8. Educație civică 9. Istorie 10. Geografie 11. Religie 12. Educație plastică 13. Muzică, ritm și mișcare 14. Abilități practice 15. Educație fizică și activități sportive 16. Joc și mișcare 17. Dezvoltare personală - Consiliere 18. TECI –Formarea autonomiei personale 19. TECI –Stimulare cognitivă 20. TECI –Socializare 21. TECI –Ludoterapie 22. TECI –Terapie ocupațională 23. Terapii și programe de intervenție 24. Kinetoterapie 25. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză
4,	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, cu predare în limbile minorităților naționale	Anexa nr. 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Abilitati de comunicare în Limba Romana pentru minoritati 2. Citire - scriere - comunicare în limba română pentru minorități 3. Abilități de comunicare în limba maghiară 4. Citire - scriere - comunicare în limba maghiară 5. Matematică și explorarea mediului 6. Matematică 7. Științele naturii 8. Abilități socioemoționale 9. Educație civică 10. Istorie 11. Geografie 12. Religie romano-catolică 13. Religie reformată 14. Educație plastică 15. Muzică, ritm și mișcare 16. Abilități practice 17. Educație fizică și activități sportive 18. Joc și mișcare 19. Dezvoltare personală - Consiliere 20. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale 21. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă 22. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare 23. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie 24. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie Ocupațională 25. Terapii și programe de intervenție 26. Kinetoterapie

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			27. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză
5.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate	Anexa nr. 7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Limba și literatura română 2. Limba modernă 3. Matematică 4. Fizică 5. Chimie 6. Biologie 7. Educație socială 8. Istorie 9. Geografie 10. Religie 11. Educație plastică 12. Educație muzicală 13. Educație fizică și activități sportive 14. Educație tehnologică și aplicații practice 15. Tehnologia informațiilor și comunicațiilor 16. Consiliere și dezvoltare personală 17. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea Autonomiei Personale 18. Terapie educațională complexă și integrată- Socializare 19. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă 20. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie 21. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie ocupațională 22. Terapii și programe de intervenție 23. Kinetoterapie 24. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză
6.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, cu predare în limbile minorităților naționale	Anexa nr. 8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Limba și literatura română pentru minorități 2. Limba și literatura maternă maghiară 3. Matematică 4. Fizică 5. Chimie 6. Biologie 7. Educație socială 8. Istorie 9. Istoria minorității maghiare 10. Geografie 11. Religie reformată 12. Religie romano-catolică 13. Educație plastică 14. Educație muzicală 15. Educație fizică și activități sportive 16. Educație tehnologică și aplicații practice 17. Tehnologia informațiilor și comunicațiilor 18. Consiliere și dezvoltare personală 19. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale 20. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>21. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare</p> <p>22. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie</p> <p>23. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie Ocupațională</p> <p>24. Terapii și programe de intervenție</p> <p>25. Kinetoterapie</p> <p>26. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză</p>
7.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate	Anexa nr. 9	<p>1. Abilități de comunicare și limbaj_P-IV</p> <p>2. Abilitati de comunicare și limbaj_V-X</p> <p>3. Educație senzorială și psihomotorie_P-IV</p> <p>4. Educație senzorială și psihomotorie_V-X</p> <p>5. Elemente de matematică_I-IV</p> <p>6. Elemente de matematică_V-X</p> <p>7. Cunoașterea si igiena corpului uman</p> <p>8. Explorarea mediului inconjurator</p> <p>9. Abilități socioemoționale_P-IV</p> <p>10. Abilități socioemoționale_V-X</p> <p>11. Religie_P-IV</p> <p>12. Religie_V-X</p> <p>13. Educatie fizica si activitati sportive_P-IV</p> <p>14. Educatie fizica si activitati sportive_V-X</p> <p>15. Joc si miscare</p> <p>16. Educatie plastica_P-IV</p> <p>17. Educatie plastica_V-X</p> <p>18. Muzica, ritm si miscare_P-IV</p> <p>19. Muzica, ritm si miscare_V-X</p> <p>20. Abilitare manuala</p> <p>21. Activitati practice si de preprofesionalizare</p> <p>22. Tehnici informatice asistive si de acces</p> <p>23. Consiliere si dezvoltare personala_P-IV</p> <p>24. Consiliere si dezvoltare personala_V-X</p> <p>25. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale_P-IV</p> <p>26. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale_V-X</p> <p>27. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă_P-IV</p> <p>28. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă_V-X</p> <p>29. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare_P-IV</p> <p>30. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare_V-X</p> <p>31. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie_P-IV</p> <p>32. 31. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie_V-X</p> <p>33. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie Ocupațională_P-IV</p> <p>34. 33. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie Ocupațională_V-X</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>35. Terapii si programe de interventie_P-IV</p> <p>36. Terapii si programe de interventie_V-X</p> <p>37. Kinetoterapie_P-IV</p> <p>38. Kinetoterapie_V-X</p> <p>39. Evaluare si consiliere psihopedagogica, psihodiagnoza_P-IV</p> <p>40. Evaluare si consiliere psihopedagogica, psihodiagnoza_V-X</p>
8.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, cu predare în limbile minorităților naționale	Anexa nr. 10	<p>1. Abilitati de comunicare Limba Romana pentru minoritati_P-I-IV</p> <p>2. Abilitati de comunicare Limba Romana pentru minorități_V-X</p> <p>3. Abilitati de comunicare_Limba materna maghiara_P-I-IV</p> <p>4. Abilitati de comunicare_Limba materna maghiara_V-X</p> <p>5. Educație senzorială și psihomotorie_P-IV</p> <p>6. Educație senzorială și psihomotorie_V-X</p> <p>7. Elemente de matematică_I-IV</p> <p>8. Elemente de matematică_V-X</p> <p>9. Cunoașterea si igiena corpului uman</p> <p>10. Explorarea mediului inconjurator</p> <p>11. Abilități socioemoționale_P-IV</p> <p>12. Abilități socioemoționale_V-X</p> <p>13. Religie Romano-catolică</p> <p>14. Religie Reformată</p> <p>15. Educatie fizica si activitati sportive_P-IV</p> <p>16. Educatie fizica si activitati sportive_V-X</p> <p>17. Joc si miscare</p> <p>18. Educatie plastica_P-IV</p> <p>19. Educatie plastica_V-X</p> <p>20. Muzica, ritm si miscare_P-IV</p> <p>21. Muzica, ritm si miscare_V-X</p> <p>22. Abilitare manuala</p> <p>23. Activitati practice si de preprofesionalizare</p> <p>24. Tehnici informatice asistive si de acces</p> <p>25. Consiliere si dezvoltare personala_P-IV</p> <p>26. Consiliere si dezvoltare personala_V-X</p> <p>27. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale_P-IV</p> <p>28. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale_V-X</p> <p>29. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă_P-IV</p> <p>30. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă_V-X</p> <p>31. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare_P-IV</p> <p>32. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare_V-X</p> <p>33. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie_P-IV</p> <p>34. 31. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie_V-X</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>35. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie Ocupațională_P-IV</p> <p>36.33. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie Ocupațională_V-X</p> <p>37. Terapii și programe de intervenție_P-IV</p> <p>38. Terapii și programe de intervenție_V-X</p> <p>39. Kinetoterapie_P-IV</p> <p>40. Kinetoterapie_V-X</p> <p>41. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoza_P-IV</p> <p>42. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoza_V-X</p>
9.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, pedagogie curativă (alternativă educațională)	Anexa nr. 11	<p>1. Abilități de comunicare și limbaj_P-IV</p> <p>2. Abilități de comunicare și limbaj_V-X</p> <p>3. Citire-scriere-comunicare_P-IV</p> <p>4. Citire-scriere-comunicare_V-X</p> <p>5. Desenul formelor_P-IV</p> <p>6. Educație senzorială și psihomotorie_P-IV</p> <p>7. Elemente de matematică și explorarea mediului_P</p> <p>8. Elemente de matematică_I-IV</p> <p>9. Elemente de matematică_V-X</p> <p>10. Cunoștințe despre om și mediu_P-IV</p> <p>11. Cunoștințe despre om și mediu_V-X</p> <p>12. Elemente de fizică/chimie_V-X</p> <p>13. Abilități socioemoționale_P-IV</p> <p>14. Educație socială_V-X</p> <p>15. Cunoștințe despre istorie/geografie_IV</p> <p>16. Cunoștințe despre geografie_V-X</p> <p>17. Cunoștințe despre istorie_V-X</p> <p>18. Religie_P-IV</p> <p>19. Religie_V-X</p> <p>20. Educație fizică și activități sportive_P-IV</p> <p>21. Educație fizică și activități sportive_V-X</p> <p>22. Educație plastică_P-IV</p> <p>23. Educație plastică_V-X</p> <p>24. Muzică și mișcare_P-II</p> <p>25. Educație muzicală_III-IV</p> <p>26. Educație muzicală_V-X</p> <p>27. Euristică_P-IV</p> <p>28. Euristică_V-X</p> <p>29. Abilitare manuală_P-IV</p> <p>30. Activități de preprofesionalizare și meșteșuguri_V-X</p> <p>31. Tehnologii informatice asistive și de acces_V-X</p> <p>32. Consiliere și dezvoltare personală_P-IV</p> <p>33. Consiliere și dezvoltare personală_V-X</p> <p>34. Terapie educațională complexă și integrată FAP_P-IV</p> <p>35. Terapie educațională complexă și integrată FAP_V-X</p> <p>36. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie_P-IV</p> <p>37. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie_V-X</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>38. Terapie educațională complexă și integrată Socializare _P-IV</p> <p>39. Terapie educațională complexă și integrată Socializare- _V-X</p> <p>40. Terapie educațională complexă și integrată Stimulare cognitivă _P-I</p> <p>41. Terapie educațională complexă și integrată Stimulare cognitivă _V-X</p> <p>42. Terapie educațională complexă și integrată Terapie ocupațională _P-IV</p> <p>43. Terapie educațională complexă și integrată Terapie ocupațională _V-X</p> <p>44. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză _P-IV</p> <p>45. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză _V-X</p> <p>46. Kinetoterapie, elemente de gimnastică Bothmer, fricționări ritmice _P-IV</p> <p>47. Kinetoterapie, elemente de gimnastică Bothmer, fricționări ritmice _V-X</p> <p>48. Terapie tulburărilor de limbaj _P-IV</p> <p>49. Terapie tulburărilor de limbaj _V-X</p> <p>50. Terapii artistice: euritmie curativă _P-IV</p> <p>51. Terapii artistice: euritmie curativă _V-X</p> <p>52. Terapii artistice: pictură _P-IV</p> <p>53. Terapii artistice: pictură _V-X</p> <p>54. Terapii artistice: muzică _P-IV</p> <p>55. Terapii artistice: muzică _V-X</p> <p>56. Terapii artistice: desenul formelor _P-IV</p> <p>57. Terapii artistice: desenul formelor- _V-X</p> <p>58. Terapii artistice: artă dramatică _P-IV</p> <p>59. Terapii artistice: artă dramatică _V-X</p>
10.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate	Anexa nr. 12	<p>1. Abilități de comunicare și limbaj _P-IV</p> <p>2. Abilități de comunicare și limbaj _V-X</p> <p>3. Limbaj mimico-gestual/Limbaj Braille _P-IV</p> <p>4. Limbaj mimico-gestual/Limbaj Braille _V-X</p> <p>5. Educație senzorială și psihomotorie _P-IV</p> <p>6. Educație senzorială și psihomotorie _V-X</p> <p>7. Elemente de matematică _P-IV</p> <p>8. Elemente de matematică _V-X</p> <p>9. Cunoașterea și igiena corpului uman _P-IV</p> <p>10. Cunoașterea și igiena corpului uman _V-X</p> <p>11. Explorarea mediului înconjurător _V-X</p> <p>12. Abilități socioemoționale _P-IV</p> <p>13. Educație socială _V-X</p> <p>14. Religie _P-IV</p> <p>15. Religie _V-X</p> <p>16. Educație fizică și activități sportive _P-IV</p> <p>17. Educație fizică și activități sportive _V-X</p> <p>18. Joc și mișcare _P-IV</p> <p>19. Educație plastică _P-IV</p> <p>20. Educație plastică _V-X</p> <p>21. Muzică, ritm și mișcare _P-IV</p> <p>22. Muzică, ritm și mișcare _V-X</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>23. Abilitare manuală _P-IV</p> <p>24. Activități practice și de profesionalizare _V-X</p> <p>25. Tehnologii informatice asistive și de acces _V-X</p> <p>26. Consiliere și dezvoltare personală _P-IV</p> <p>27. Consiliere și dezvoltare personală _V-X</p> <p>28. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale _P-IV</p> <p>29. Terapie educațională complexă și integrată - Formarea autonomiei personale _V-X</p> <p>30. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie _P-IV</p> <p>31. Terapie educațională complexă și integrată - Ludoterapie _V-X</p> <p>32. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare _P-IV</p> <p>33. Terapie educațională complexă și integrată - Socializare _V-X</p> <p>34. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă _P-IV</p> <p>35. Terapie educațională complexă și integrată - Stimulare cognitivă _V-X</p> <p>36. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie ocupațională _P-IV</p> <p>37. Terapie educațională complexă și integrată - Terapie ocupațională _V-X</p> <p>38. Terapii și programe de intervenție _P-IV</p> <p>39. Terapii și programe de intervenție- _V-X</p> <p>40. Kinetoterapie _P-IV</p> <p>41. Kinetoterapie _V-X</p> <p>42. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză _P-IV</p> <p>43. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză _V-X</p>
11.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități auditive	Anexa nr. 13	<p>1. Abilități de comunicare _P-IV</p> <p>2. Citire – scriere – comunicare _P-IV</p> <p>3. Limba și literatura română _V-X</p> <p>4. Limbaj mimico-gestual românesc _P-IV</p> <p>5. Limbaj mimico-gestual românesc _V-X</p> <p>6. Labiolectură _P-IV</p> <p>7. Labiolectură _V-X</p> <p>8. Limba modernă _III-IV</p> <p>9. Limba modernă _V-VIII</p> <p>10. Matematică și explorarea mediului _I-II</p> <p>11. Matematică _III-IV</p> <p>12. Matematică _V-VIII</p> <p>13. Științe ale naturii _P-IV</p> <p>14. Fizică _V-VIII</p> <p>15. Chimie _V-VIII</p> <p>16. Biologie _V-VIII</p> <p>17. Abilități socio-emoționale _P-IV</p> <p>18. Educație socială _V-VIII</p> <p>19. Istorie _P-IV</p> <p>20. Istorie _V-VIII</p> <p>21. Geografie _P-IV</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>22. Geografie _V-VIII 23. Religie _P-IV 24. Religie- _V-VIII 25. Educație fizică și activități sportive _P-IV 26. Educație fizică și activități sportive- _V-VIII 27. Joc și mișcare _P-II 28. Educație plastică _P-IV 29. Educație plastică _V-VIII 30. Muzică, ritm și mișcare _P-IV 31. Abilități practice _P-IV 32. Informatică și TIC _V-VIII 33. Educație tehnologică și aplicații practice _V-VIII 34. Consiliere și dezvoltare personală _P-IV 35. Consiliere și dezvoltare personală _V-VIII 36. TECI –Formarea autonomiei personale _P-IV 37. TECI –Formarea autonomiei personale _V-VIII 38. TECI –Stimulare cognitivă _P-IV 39. TECI – Stimulare cognitivă _V-VIII 40. TECI –Socializare _P-IV 41. TECI –Socializare _V-VIII 42. TECI –Ludoterapie _P-IV 43. TECI –Ludoterapie _V-VIII 44. TECI –Terapie ocupațională _P-IV 45. TECI –Terapie ocupațională _V-VIII 46. Terapii și programe de intervenție (educație perceptivă-auditivă, formarea și structurarea limbajului educație ritmică etc.) _P-IV 47. Terapii și programe de intervenție (educație perceptivă-auditivă, formarea și structurarea limbajului educație ritmică etc.) _V-VIII 48. Audiologie educațională _P-IV 49. Audiologie educațională _V-VIII 50. Kinetoterapie _P-IV 51. Kinetoterapie _V-VIII 52. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză _P-IV 53. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză _V-VIII</p>
12.	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale	Anexa nr. 14	<p>1. Comunicare în limba română _I-II 2. Limba și literatura română _III-IV 3. Limba și literatura română _V-VIII 4. Limba modernă 1 _P-IV 5. Limba modernă 1 _V-VIII 6. Limbă modernă 2 _V-VIII 7. Limbaj Braille _P-IV 8. Limbaj Braille _V-VIII 9. Elemente de limba latină și de cultură romanică _VII 10. Matematică și explorarea mediului _P-II 11. Matematică _III-IV 12. Matematică _V-VIII 13. Științe ale naturii _III-IV 14. Fizică _VI-VIII 15. Chimie _VII-VIII</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>16.Biologie_V-VIII 17.Abilități socio-emoționale_P-II 18.Educație socială_III-IV 19.Educație socială_V-VIII 20.Istorie_IV 21.Istorie_V-VIII 22.Geografie_IV 23.Geografie-_V-VIII 24.Religie_P-IV 25.Religie-_V-VIII 26.Educație fizică și sport_P-IV 27.Educație fizică și sport_V-VIII 28.Joc și mișcare_P-IV 29.Arte vizuale și abilități practice_P-IV 30.Educație plastică_V-VIII 31.Muzică și mișcare_P-IV 32.Educație muzicală_V-VIII 33.Abilități practice_P-IV 34.Educație tehnologică și aplicații practice_V-VIII 35.Informatică și TIC_V-VIII 36.Consiliere și dezvoltare personală_P-IV 37. Consiliere și dezvoltare personală_V-VIII 38.TECI –Formarea autonomiei personale_P-IV 39.TECI –Formarea autonomiei personale_V-VIII 40.TECI –Stimulare cognitivă_P-IV 41.TECI – Stimulare cognitivă_V-VIII 42.TECI –Socializare_P-IV 43.TECI –Socializare_V-VIII 44.TECI –Ludoterapie_P-IV 45.TECI –Ludoterapie_V-VIII 46.TECI –Terapie ocupațională_P-IV 47.TECI –Terapie ocupațională_V-VIII 48.Terapii și programe de intervenție (Educație perceptiv-vizuală, Orientare spațială și mobilitate, Educație psihomotrică, Logopedie/Terapia tulburărilor de limbaj etc.)_P-IV 49. Terapii și programe de intervenție (Educație perceptiv-vizuală, Orientare spațială și mobilitate, Educație psihomotrică, Logopedie/Terapia tulburărilor de limbaj etc.)_V-VIII 50. Kinetoterapie_P-IV 51. Kinetoterapie_V-VIII 52. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză_P-IV 53. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză_V-VIII</p>
13	Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități locomotorii	Anexa nr. 15	<p>1. TECI –Formarea autonomiei personale_P-IV 2. TECI –Formarea autonomiei personale_V-VIII 3. TECI –Stimulare cognitivă_P-IV 4. TECI – Stimulare cognitivă_V-VIII 5. TECI –Socializare_P-IV 6. TECI –Socializare_V-VIII 7. TECI –Ludoterapie_P-IV 8. TECI –Ludoterapie_V-VIII</p>

Anexa nr. I la Ordinul nr.3702 /21.04. 2021

Listă programe școlare învățământ special conform disciplinelor din Planurile-cadru aprobate prin Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

			<p>9. TECI –Terapie ocupațională_P-IV</p> <p>10. TECI –Terapie ocupațională_V-VIII</p> <p>11. Terapii și programe de intervenție (stimulare multisenzorială, educație psihomotrică, structurarea și dezvoltarea limbajului, terapia tulburărilor de limbaj, stimulare cognitivă, tehnici de modelare comportamentală etc.)_P-IV</p> <p>12. Terapii și programe de intervenție (stimulare multisenzorială, educație psihomotrică, structurarea și dezvoltarea limbajului, terapia tulburărilor de limbaj, stimulare cognitivă, tehnici de modelare comportamentală etc.)_V-VIII</p> <p>13. Kinetoterapie_P-IV</p> <p>14. Kinetoterapie_V-VIII</p> <p>15. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză_P-IV</p> <p>16. Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză_V-VIII</p>
--	--	--	--

Inspector General**Liana Maria Mitran**

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ACTIVITĂȚI DE COMUNICARE ȘI INTERACȚIUNE

ÎN DIFERITE CONTEXTE

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Limbajul și comunicarea, un domeniu important al dezvoltării umane, dobândește în învățământul special preșcolar valențe specifice complexe. Acest domeniu însoțește dezvoltarea în fiecare dintre celelalte domenii și vizează atât formarea și dezvoltarea limbajului sub aspectele abilităților de ascultare, de comunicare verbală și nonverbală, orală și scrisă, cât și formarea și dezvoltarea vocabularului, gramaticii, sintaxei dar și a înțelegerii semnificației, a comunicării în diferite contexte precum și prechizițiile pentru scris-citit.

Limbajul și comunicarea, dar și achizițiile premergătoare scris-cititului prind viață în cadrul unui proces complex, intens, care debutează la naștere. Drumul de la nou-născutul care găngurește (emițând sunete) ca expresie a bucuriei în prezența mamei, până la jocul simbolic, care se bazează pe stăpânirea limbajului, se prezintă ca un proces interactiv în care copilul învață sistemul de sunete (fonologie), cuvinte (morfologie) și structuri gramaticale (sintaxa), sensurile cuvintelor (semantica), folosirea adecvată a acestora, în prezența și asistat/ susținut/ stimulat continuu de aparținători/familie, de grupurile de joacă formale (în cadrul grădiniței și altor instituții de educație timpurie) /informale sau de către comunitate. Modelele verbale ale copilului, modalitățile de stimulare, varietatea experiențelor de învățare, atitudinea adulților din mediul apropiat copilului față de carte și aprecierea acesteia, interesul acordat comunicării scrise în copilăria timpurie, toate acestea sunt variabile care influențează și determină achizițiile copilului cu dezvoltare tipică în dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premizelor citirii și scrierii.

Cele două subdomenii: comunicare și interacțiune în diferite contexte și dezvoltarea limbajului oral sunt corelate și se produc concomitent de la naștere la 7 ani (și ulterior). Nu este posibil să separi achiziția unui aspect de a celorlalte, cu toate că, în timp, focalizarea se produce asupra unui aspect specific mai mult decât a celorlalte.

Conform planului - cadru pentru învățământ special preșcolar, (Anexa nr.3 din OMEN 3622/2018, privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial) domeniului limbaj și comunicare îi sunt alocate un număr de 6/7 ore/săptămână la grupa mică/mijlocie, respectiv 7/8 ore/săptămână la grupa mare și cuprinde două discipline: „Activități de comunicare și interacțiune în diferite contexte” și „Activități de dezvoltare a limbajului oral.”

Programa se adresează cadrelor didactice din învățământul special și special integrat, care școlarizează copii de vârstă preșcolară, copii cu dizabilități intelectuale, dizabilități senzoriale (de auz și de văz), ușoare, medii, severe, grave, profunde, asociate, cu dizabilitati senzoriale multiple/surdocecitate.

Programa **Activități de comunicare și interacțiune în diferite contexte** vizează capacitatea copilului de a asculta și înțelege mesajul

transmis, capacitatea copilului de a comunica eficient, dincolo de vârsta, dificultățile sau dizabilitățile acestuia, astfel încât să fie înțeles nu numai în mediul familiei, dar și în grădiniță și în grupurile de copii frecventate sau în mediul extins al comunității. Achizițiile în acest subdomeniu se realizează gradual începând de la naștere și sunt puternic dependente de contextul stimulativ în care copilul crește și se dezvoltă. Premizele citirii și scrierii pun accent pe dezvoltarea interesului pentru cărți și tipărituri și, implicit pentru citit, pe identificarea, discriminarea sunetelor limbii și realizarea corespondenței dintre simboluri abstracte și sunete, pe dobândirea și interpretarea informațiilor, urmarea direcțiilor, localizarea spațiului și evenimentelor, etc. Prin intermediul limbajului scris, pe conștientizarea mesajului vorbit/scriș și însușirea deprinderilor de scris în scopul comunicării unui mesaj. Acest subdomeniu atrage atenția asupra multor abilități care contribuie încă de la naștere la procesul de dezvoltare a premizelor citirii și scrierii, atât de importante pe tot parcursul vieții. Este important de știut că există experiențe pe care copilul poate și trebuie să le aibă cu cartea încă de la naștere, parcurgând în acest fel drumul de la explorări bazate pe simțuri, la capacitatea de alegere a cărții ca obiect preferat, la dobândirea de informații prin intermediul cărții pe care le poate împărtăși co-vârșnicilor sau adulților. Cultivarea interesului pentru citit la copil în această perioadă a vieții este subliniată prin practicile de sprijin oferite drept inspirație adulților din mediul apropiat al copiilor. Citirea unor cărți de povești, întâmplări, poezii în care copilul este personajul central, cărți despre copii aparținând unor culturi diferite, cărți despre copii „speciali”, a citi zilnic și a extinde durata lecturii până la 30-40 minute în cazul copiilor ce se apropie de 7 ani, sunt numai câteva din sugestiile oferite. Totodată este vizat și parcursul construirii scrisului, de la primele linii trasate, depășind etapa mâzgălelilor ca pretins scris până la descoperirea de către copil a înțelesului pe care îl poartă propriul nume, până la folosirea scrisului pentru îndeplinirea unor scopuri diverse, și rolul important al adultului de a pune la dispoziția copilului materiale pentru exersarea musculaturii fine sau de a juca diferite jocuri care să includă și literele.

Prezenta programă reprezintă o componentă a curriculumului național pentru învățământ special preșcolar și a fost elaborată în acord cu cercetările actuale referitoare la dezvoltarea umană realizate la nivel național și internațional și cu prevederile specifice de politici educaționale stabilite la nivel național și internațional, care promovează accesul la educație și egalitatea de șanse.

Reperul fundamental de construcție a programei a constat în stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psihoindividual și cu nivelul de severitate al dizabilității.

Programa „*Activități de comunicare și interacțiune în diferite contexte*” este un răspuns la nevoile educaționale ale copiilor cu dizabilități înscrși în

toate unitățile de învățământ special care organizează învățământ preșcolar, pentru dizabilități intelectuale, dizabilități senzoriale (de auz și de vâz), dizabilități ușoare, medii, severe, grave, asociate și dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socio-profesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Acestea se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia **profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic**, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare. Profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) reprezintă fundamental planurilor educaționale și de intervenție personalizată și a programelor de sprijin și de recuperare corectiv-compensatorie.

OMEN 3622/2018, Anexa 1, clarifică atât conceptul de dizabilitate cât și modul de stabilire a nivelului de severitate. Astfel, dizabilitatea, cuprinde limitări semnificative atât ale funcționării, cât și ale comportamentului adaptativ exprimat prin abilitățile conceptuale, sociale și practice.

Nivelul de severitate se stabilește în funcție de abilitatea funcțională, nu pe baza coeficientului intelectual sau a funcționării adaptative în comparație cu normele grupului de vârstă, și este necesar să fie evaluat în 3 domenii (DSM V, 2013):

1. Dificultăți conceptuale: limbaj, citit, scris, matematică, raționament, cunoștințe și memorie, planificare, gândire abstractă, confirmate atât prin intermediul evaluării clinice, cât și prin testarea standardizată a inteligenței;
2. Dificultăți sociale: deprinderi de comunicare interpersonală, prietenie, judecata socială, empatie;
3. Dificultăți practice: îngrijire personală, organizarea activităților școlare și de muncă, managementul banilor, responsabilitățile locului de muncă.

Nivelul de severitate pentru fiecare domeniu se bazează pe nivelul de suport cerut: ușor, moderat, sever și profund.

Conform Clasificării internaționale a funcționării, dizabilității și sănătății, „dizabilitatea este rezultatul sau efectul unor relații complexe dintre starea de sănătate a individului, factori personali și factori externi care reprezintă circumstanțele de viață ale acestui individ. Datorită acestei relații, impactul diverselor medii asupra aceluiași individ, cu o stare de sănătate dată, poate fi extrem de diferit”. Prin urmare, toți copiii și elevii trebuie să aibă acces la un curriculum care să faciliteze dezvoltarea cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative. Din această perspectivă, programa vizează dezvoltarea comunicării (cuprinzând abilități de ascultare, comunicare orală și scrisă, nonverbală și verbală, alternativă), limbajului (sub aspectele vocabularului, gramaticii, sintaxei, dar și a înțelegerii semnificației), și preachiizițiile pentru scris-citit; delimitează unitățile de competențe și elementele de competență realizabile pe termen

scurt, mediu sau lung, care implică utilizarea elementelor funcționale neafectate drept suport în actul recuperator; elaborează premisele pregătirii eficiente a preșcolarilor cu dizabilități pentru abordarea debutului școlar; competențele și conținuturile disciplinei au fost proiectate într-o viziune concentrică, evolutivă, astfel încât vechile cunoștințe să stea la baza celor noi, devenind „idei-ancoră” în procesul complex al învățării. Prin îmbinarea ideilor pedagogiei tradiționale autohtone cu ideile pedagogiilor alternative se oferă cadrului didactic posibilitatea de a folosi cele mai eficiente căi și metode în activitatea cu copiii cu cerințe educaționale speciale, indiferent dacă acestea își au originea într-o alternativă modernă sau în pedagogia tradițională. Schimbul de idei în domeniul strategiilor educaționale nu poate fi decât benefic atât pentru copii cât și pentru cadrele didactice, în vederea obținerii progresului.

Cadrele didactice, părinții și alți adulți care participă la creșterea, dezvoltarea și educația copiilor mici, cu diferite dizabilități, utilizează sisteme alternative de comunicare, ca o modalitate de ai înțelege mai bine, și a conștientiza ce așteptări pot avea, în procesul lor de învățare și dezvoltare. Fiecare copil este unic în modul în care crește, se dezvoltă și dobândește deprinderi și competențe. Copiii trec prin stadii similare de dezvoltare, dar în ritmuri diferite. Nu ne putem aștepta ca toți copiii să atingă aceleași standarde în același timp sau la același nivel de performanță. **Din această perspectivă, conținutul programei corespunde vârstei preșcolare, luând în considerație dizabilitățile individuale și ritmul de dezvoltare al fiecărui copil. Structurarea globală a programei pe ciclul de învățământ special preșcolar a ținut seama de aceste diferențe individuale și de eterogenitatea grupelor de copii din învățământul special preșcolar. Astfel, programa are o structură flexibilă în care, în urma evaluărilor inițiale, cadrul didactic poate decide, de la ce nivel de competențe își proiectează activitatea pentru grupa de preșcolari și pentru fiecare copil în parte.**

Copiii nu sunt obiecte pasive pentru cunoștințe, ei învață prin joc, prin implicare activă, angajare, explorare și exploatarea simțurilor – auz, vâz, tactil, gust etc. Copiii au nevoie să fie expuși unei game cât mai bogate de oportunități de învățare, în moduri diferite și în contexte diferite. Activitățile de învățare sunt desprinse din experiența copilului și prin aplicarea lor. Cadrele didactice vor pune copilul în situația de a reacționa prin limbaj verbal/ nonverbal/ alternativ. În stabilirea competențelor și a conținuturilor programei s-a mers pe reluare și consolidare de cunoștințe, pe posibilitatea de repetare și reînvățare, pe adaptarea conținutului de învățat la nevoile și posibilitățile reale de achiziție specifice fiecărui copil.

Această programă școlară se dorește un document curricular reglator care conține, într-o organizare coerentă, oferta educațională a domeniului limbaj și comunicare în concordanță cu statutul pe care acesta îl are în planul-cadru de învățământ și care:

- Exprimă identitatea/modelul didactic al disciplinei de învățământ;

- Fundamentează și reglează activitatea cadrului didactic (de la definirea rezultatelor învățării și formularea strategiilor de învățare și instruire până la stabilirea reperelor pentru evaluare);
- Favorizează identificarea temelor de interes interdisciplinar, posibilitățile de corelare pluri-, inter- și transdisciplinară;
- Reprezintă punctul de plecare în proiectarea, realizarea și evaluarea manualelor alternative, dar și a altor surse didactice.

În educația timpurie, domeniile de dezvoltare (domeniul psihomotric, domeniul limbajului, domeniul socio-emoțional, domeniul cognitiv) sunt instrumente pedagogice esențiale pentru realizarea individualizării educației și învățării și care dau posibilitatea de a identifica atât aptitudinile cât și dificultățile fiecărui copil în parte. Conform documentului de politică educațională pentru educația timpurie, domeniile de dezvoltare sunt „câmpuri cognitive integrate”, care transcend granițele dintre discipline și care se intersectează cu domeniile tradiționale de dezvoltare ale copilului, respectiv: domeniul psiho-motric, domeniul limbajului, domeniul socio-emoțional, domeniul cognitiv.

În realizarea programei au fost respectate: principiul centrării pe elev, pe activitatea acestuia; principiul îmbinării abordărilor disciplinare cu cele de tip multi-, puri-, inter- și transdisciplinar; principiul alinierii/coerenței; principiul descongestionării; principiul flexibilizării/individualizării curriculumului; principiul corelării la particularitățile individuale și de vârstă ale preșcolari; principiul respectării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase, etc); principiul echilibrului; principiul egalității de șanse etc.

Documentul curricular a fost construit pornind de la Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie (RIFDT, aprobate prin OM 3851/2010), a fost elaborat conform modelului curricular centrat pe competențe și prezintă următoarea structură: nota de prezentare, unități de competențe, elemente de competențe și exemple de activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice.

Unitățile de competență sunt formulate în termeni de generalitate și exprimă competențele care trebuie dezvoltate pe durata învățământului. **Elementele de competență**, precum și exemplele de comportament ca exprimări explicite rezultatelor învățării (conceptelor, cunoștințelor, abilităților și atitudinilor dar și ale competențelor vizate) sunt formulate pentru fiecare an școlar. În formularea acestora s-a ținut cont de:

- Posibilitățile, interesele și nevoile copilului preșcolar, precum și respectarea ritmului propriu al acestuia;
- Corelarea fiecărei noi experiențe de învățare cu precedentele;
- Încurajarea inițiativei și participarea copilului preșcolar la stabilirea obiectivelor, selecția conținuturilor și a modalităților de evaluare;
- Încurajarea învățării independente prin oferirea de ocazii pentru a-și construi cunoașterea (atât în instituția de învățământ cât și în afara acesteia), precum și, pe cât posibil, în grupuri mici pe centre de

activitate (arii de stimulare) și, pe cât posibil, în grupuri cu o componentă eterogenă;

- Stimularea auto-reflecției, autoevaluării, autoreglării comportamentului de învățare.

Conținuturile învățării sunt structurate în mod progresiv, și reprezintă baza de operare pentru formarea competențelor. Sugestiile metodologice includ strategii didactice și au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei.

Programa școlară propune o abordare flexibilă, bazată pe abordarea competențelor și a experienței profesorului, a resurselor specifice unității de învățământ. Cadrul didactic este liber să aleagă, să modifice sau să adauge activități de învățare. Întregul demers didactic este însă adaptat particularităților elevilor și bazat pe învățarea prin joc. La rândul lor, copiii sunt încurajați să își exprime opțiunile pentru abordarea în procesul de învățare a anumitor activități și jocuri.

Prin influențele pe care le exercită, *Activități de comunicare și interacțiune în diferite contexte*, ca disciplină a domeniului de dezvoltare Limbaj și comunicare, are un impact deosebit asupra devenirii umane, contribuind în perioada preșcolară la dezvoltarea întregii personalități a copilului.

Unități de competențe

1. Formarea abilităților de ascultare activă a unui mesaj pentru înțelegerea și receptarea lui (comunicare receptivă)

2. Formarea abilităților de exprimare verbală/ nonverbală /alternativă a unui mesaj, emoții, povestiri (comunicare expresivă)

3. Dezvoltarea abilităților de ascultare și înțelegere în diferite contexte (comunicare receptivă)

4. Dezvoltarea abilităților de vorbire și comunicare în diferite contexte (comunicare expresivă)

ÎNVĂȚĂMÂNT SPECIAL PREȘCOLAR

Elemente de competențe și exemple de activități de învățare

1. Formarea abilităților de ascultare activă a unui mesaj pentru înțelegerea și receptarea lui (comunicare receptivă)

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Manifestarea interesului de relaționare și comunicare cu mediul extern	<p>- Exerciții și jocuri de formare și dezvoltare a interacțiunii cu elemente ale mediului ambiant: exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi ("Fii atent la mine!", "Bate ca mine! ");</p>	<p>- Exerciții și jocuri de formare și dezvoltare a interacțiunii cu elemente ale mediului ambiant: exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi ("Fii atent la mine!", "Bate ca mine!", "Bate ca mine!"), jocuri de imitație față în față "Jocul mimic", "Spune după mine", "Spune după păpușa?";</p>	<p>- Exerciții și jocuri de formare și dezvoltare a interacțiunii cu elemente ale mediului ambiant: exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi ("Fii atent la mine!", "Bate ca mine!"), jocuri de imitație față în față "Jocul mimic", "Spune după mine", "Ce face păpușa?";</p> <p>- Exerciții/jocuri de indentificare a obiectelor /persoanelor prin gesturi, simboluri indicatoare „Găsește perechea!”, „Ai ghicit!";</p>

	<p>-Exerciții de formare a atenției vizuale, auditive, tactile etc: exerciții de urmărire a stimulilor vizuali și auditivi "Luminițe colorate"/ jucării sonore, exerciții de imitare a sunetelor din natură: receptare și reproducere de sunete onomatopoeice, produse de diferite obiecte și/ sau de animale ("Ghici cine este și cum face? ", "Câinele latră", "Pisica miaună");</p>	<p>-Exerciții de formare și dezvoltare a atenției vizuale, auditive, tactile etc: exerciții de urmărire a stimulilor vizuali și auditivi "Luminițe colorate"/ jucării sonore, exerciții de imitare a unor expresii faciale („Vesel”, „Trist”, „Speriat”, „Furios”), exerciții de imitare a sunetelor din natură: receptare și reproducere de sunete onomatopoeice, produse de diferite obiecte și/ sau de animale ("Ghici cine este și cum face? ", "Câinele latră", "Pisica miaună");</p>	<p>-Exerciții de formare și dezvoltare a atenției vizuale, auditive, tactile etc: exerciții de urmărire a stimulilor vizuali și auditivi "Luminițe colorate"/ jucării sonore, exerciții de redare a unor expresii faciale ("Vesel /Trist"), exerciții de recunoaștere și imitare a unor expresii faciale („Vesel”, „Trist”, „Speriat”, „Furios”), exerciții de imitare a sunetelor din natură: receptare și reproducere de sunete onomatopoeice, produse de diferite obiecte și/ sau de animale ("Ghici cine este și cum face? ", "Câinele latră", "Pisica miaună");</p>
<p>- Exerciții de identificarea unor persoane din mediul cunoscut(mama, tata, frati/surori);</p>	<p>-Exerciții de identificarea unor persoane (familia, colegi, profesori) și a unor obiecte din mediul apropiat;</p>	<p>- Exerciții de identificarea unor persoane și a unor obiecte din mediul cunoscut;</p>	<p>- Exerciții de identificarea unor persoane și a unor obiecte din mediul cunoscut;</p>
<p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor;</p>	<p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor;</p>	<p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor;</p>	<p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor;</p>

<p>1.2. Recunoașterea obiectelor familiare prin explorarea cu toate simțurile</p>	<p>- Sesizarea prezenței sau absenței unei persoane sau a unui obiect "Cine s-a ascuns?", "Unde este mașinuța?", "A venit ursulețul?", "Cine a sosit?", "Unde este Alina?";</p>	<p>- Sesizarea prezenței sau absenței unei persoane sau a unui obiect "Cine s-a ascuns?", "Unde este mașinuța?", "A venit ursulețul?", "Cine a sosit?", "Unde este Alina?";</p>	<p>- Sesizarea prezenței sau absenței unei persoane sau a unui obiect "Cine s-a ascuns?", "Unde este mașinuța?", "A venit ursulețul?", "Cine a sosit?", "Unde este Alina?";</p>
	<p>- Exerciții de identificare: indică obiectul cu degetul;</p>	<p>- Exerciții de identificare: ridică sau apucă jucăria solicitată, indică obiectul cu degetul, ridică jetonul sau obiectul cerut etc.</p>	<p>- Exerciții de identificare: ridică sau apucă jucăria solicitată, indică obiectul cu degetul, ridică jetonul sau obiectul cerut etc. "Pune jucăria...!";</p>
	<p>- Pune în corespondență cuvântul auzit cu imaginea potrivită: "Arată ce îți spun!";</p>	<p>- Pune în corespondență cuvântul auzit cu imaginea potrivită: "Arată ce îți spun!";</p>	<p>- Pune în corespondență cuvântul auzit cu imaginea potrivită: "Arată ce îți spun!";</p>
	<p>- Sortare de obiecte: "Găsește-mi perechea", "Găsește-mi frățiorii" (fructe, legume, animale domestice);</p>	<p>- Sortare de obiecte: "Găsește-mi perechea" (fructe, legume, animale domestice);</p> <p>- Sortare și grupare de obiecte după două criterii: sortează după formă și culoare (figuri geometrice, fructe, legume, animale domestice);</p>	<p>- Sortare de obiecte: "Găsește-mi perechea" (fructe, legume, animale domestice);</p> <p>- Sortare și grupare de obiecte după două criterii: sortează după formă și culoare(figure geometrice, fructe, legume, animale domestice);</p>
	<p>- Jocuri de manipulare a obiectelor identificate din spații cunoscute;</p>	<p>- Jocuri de manipulare a obiectelor identificate;</p> <p>- Jocuri de recunoaștere a obiectelor din realitatea imediată;</p>	<p>- Jocuri de manipulare a obiectelor identificate;</p> <p>- Jocuri de recunoaștere a obiectelor din realitatea imediată sau din imagini;</p>

			-Recunoașterea animalelor, a personajelor după imitarea sunetelor produse de ele.	-Recunoașterea animalelor, a personajelor după imitarea sunetelor produse de ele.
1.3. Ascultarea unui mesaj scurt pe teme familiare	- Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător; - Audierea unor cuvinte rostite pe silabe, în jocuri, cântece; - Jocuri de atenție pentru receptarea unui mesaj.	- Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător; - Audierea unor cuvinte rostite pe silabe, în jocuri, cântece; - Jocuri de atenție pentru receptarea unui mesaj; -Audierea unor mesaje scurte citite, înregistrate sau povestite de adulți sau copii.	- Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător; - Audierea unor cuvinte rostite pe silabe, în jocuri, cântece; - Jocuri de atenție pentru receptarea unui mesaj; - Audierea unor mesaje scurte citite, înregistrate sau povestite de adulți sau copii. - Participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor – ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc.;	- Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător; - Audierea unor cuvinte rostite pe silabe, în jocuri, cântece; - Jocuri de atenție pentru receptarea unui mesaj; - Audierea unor mesaje scurte citite, înregistrate sau povestite de adulți sau copii. - Participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor – ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc.;
1.4. Indicarea persoanelor, obiectelor și acțiunilor familiare când ele sunt denumite	- Punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită; - Colorarea unor imagini care reprezintă obiecte/ indicate de profesor (auditiv sau vizual); - Jocuri de identificare și a unor obiecte folosind carduri cu imaginile acestora.	- Punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită; - Colorarea unor imagini care reprezintă obiecte/ indicate de profesor (auditiv sau vizual); - Jocuri de identificare și denumire a unor obiecte folosind carduri cu imaginile acestora;	- Punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită; - Colorarea unor imagini care reprezintă obiecte/ indicate de profesor (auditiv sau vizual); - Jocuri de identificare și denumire a unor obiecte folosind carduri cu imaginile acestora;	- Punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită; - Colorarea unor imagini care reprezintă obiecte/ indicate de profesor (auditiv sau vizual); - Jocuri de identificare și denumire a unor obiecte folosind carduri cu imaginile acestora; - Realizarea unui desen pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;

<p>1.5. Îndeplinirea comenzilor simple însoțite de gesturi</p>	<p>Îndeplinirea comenzilor simple prin diferite semne: bătăi din palme/ jetoane puse pe bancă;</p> <p>- Efectuarea sarcinilor practice: „Adu obiectul”, „Găsește obiectul”, „Construim piramida”;</p>	<p>Îndeplinirea comenzilor simple prin diferite semne: bătăi din palme/ jetoane puse pe bancă;</p> <p>- Efectuarea sarcinilor practice: „Adu obiectul”, „Găsește obiectul”, „Construim piramida” – însoțite de comentarii verbale;</p> <p>- Punerea în corespondență a imaginilor cu mesaje orale indicate;</p> <p>- Indicarea prin mimică a răspunsului la o comandă simplă;</p>	<p>Îndeplinirea comenzilor simple prin diferite semne: bătăi din palme/ jetoane puse pe bancă;</p> <p>- Efectuarea sarcinilor practice: „Adu obiectul”, „Găsește obiectul”, „Construim piramida” – însoțite de comentarii verbale;</p> <p>- Punerea în corespondență a imaginilor cu mesaje orale indicate;</p> <p>- Indicarea prin mimică a răspunsului la o comandă simplă;</p> <p>- Simularea unor situații care presupun verbalizarea unor trăiri diferite;</p>
---	---	---	---

2. Formarea abilităților de exprimare verbală/ nonverbală /alternative a unui mesaj, emoții, povestiri (comunicare expresivă)

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>2.1.Utilizarea diferitelor forme de comunicare adaptate copilului</p>	<p>- Exerciții de comunicare prin sistemul acțional și acțional indicativ;</p> <p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor</p>	<p>- Exerciții de comunicare prin sistemul acțional și acțional indicativ;</p> <p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor</p>	<p>- Exerciții de comunicare prin sistemul acțional și acțional indicativ;</p> <p>- Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor;</p>

	<p>analizatorilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de răspuns la comenzi: "Ridică mâinile! ", "Dă-mi cartea! "; - Exerciții de răspuns la întrebări: "Care jucărie o dorești? ", "Cine este copilul? "; <p>- Exerciții de comunicare prin limbaj verbal-oral;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor; - Exerciții/jocuri însoțite de cântec și mișcării în co-acțiune "Bate vântul frunzele", "O căsuță mică"; - Exerciții/jocuri imitative "Cine face așa? ", "Ce face pisica? "; 	<p>analizatorilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere obiect - imagine – semn "Găsește perechea! "; - Exerciții de recunoaștere a obiectelor imaginilor pe bază de semne / cuvânt "Ce este? "; <p>- Exerciții de răspuns la comenzi: "Ridică mâinile! ", "Dă-mi cartea! ";</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de răspuns la întrebări: "Care jucărie o dorești? ", "Cine este copilul? "; <p>- Exerciții de formare și dezvoltare a unor sisteme alternative de comunicare: exerciții de receptare a mișcărilor globale ale buzelor și feței interlocutorului și reproducerea lor prin imitare; exerciții de formare și dezvoltare a autocontrolului tactil-vibratoriu, kinestezic, vizual, al auzului, pe care se bazează procesul de articulare verbală; - exerciții pentru stimularea folosirii limbajului însoșit (verbal/mimico-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere obiect - imagine – semn "Găsește perechea! "; - Exerciții de recunoaștere a obiectelor imaginilor pe bază de semne / cuvânt "Ce este? "; <p>- Exerciții de răspuns la comenzi: "Ridică mâinile! ", "Dă-mi cartea! ";</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de răspuns la întrebări: "Care jucărie o dorești? ", "Cine este copilul? "; <p>- Jocuri de rol "La magazin", "La telefon";</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare și dezvoltare a unor sisteme alternative de comunicare: exerciții de receptare a mișcărilor globale ale buzelor și feței interlocutorului și reproducerea lor prin imitare; exerciții de formare și dezvoltare a autocontrolului tactil-vibratoriu, kinestezic, vizual, al auzului, pe care se bazează procesul de articulare verbală; - exerciții pentru stimularea folosirii limbajului însoșit (verbal/mimico-
--	---	--	---

		<p>gestual/alte) în diferite situații cotidiene: "Este prietenul meu!", "La gradiniță!";</p> <p>- Exerciții pentru stimularea vorbirii : identificarea colegilor după sex (fată, băiat), expresii emoționale (râs, plâns, vesel, trist), familia (mama, tata,.frații), schema corporală ("Spune ce este? ", "Indică pe corp!"), obiectele personale ("Săculețul fermecat" -obiecte de îmbrăcăminte", "Să îmbrăcăm păpușa!", "Săculețul fermecat - obiecte personale de încălțăminte"), obiecte de igienă corporală ("Spune ce este și ce faci cu ea ", "Așează la locul potrivit! "), jucării ("Ce a ascuns ursulețul?", "Așează la locul potrivit!"), strada ("Mijloace de transport", "Cu ce călătorim ?"), alimente ("Coșulețul cu surprize", "Fructe", "Legume"), vesela și tacâmurile ("Ce este și ce faci cu ele?", "Spune ce lipsește? "), animale domestice ("Ferma bunicilor", "Animale din pădure", "Mama și puiul");</p>	<p>gestual/alte) în diferite situații cotidiene: "Este prietenul meu!", "La gradiniță!";</p> <p>- Exerciții pentru stimularea vorbirii : identificarea colegilor după sex (fată, băiat), expresii emoționale (râs, plâns, vesel, trist), familia (mama, tata,.frații), schema corporală ("Spune ce este? ", "Indică pe corp!"), obiectele personale ("Săculețul fermecat" -obiecte de îmbrăcăminte", "Să îmbrăcăm păpușa!", "Săculețul fermecat - obiecte personale de încălțăminte"), obiecte de igienă corporală ("Spune ce este și ce faci cu ea ", "Așează la locul potrivit! "), jucării ("Ce a ascuns ursulețul?", "Așează la locul potrivit!"), strada ("Mijloace de transport", "Cu ce călătorim ?"), alimente ("Coșulețul cu surprize", "Fructe", "Legume"), vesela și tacâmurile ("Ce este și ce faci cu ele?", "Spune ce lipsește? "), animale domestice ("Ferma bunicilor", "Animale din pădure", "Mama și puiul");</p>
--	--	---	---

		<p>("Ferma bunnicilor", "Animale din pădure", "Mama și puiul");</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare prin limbaj verbal-oral; - Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor; - Exerciții/jocuri însoțite de cântec și mișcării în co-acțiune "Bate vântul frunzele", "O căsuță mică"; - Exerciții/jocuri imitative "Cine face așa?", "Ce face pisica?"; "Cine face așa?", "Ce face pisica?"; - Exerciții pentru stimularea vorbirii indepedente "Vine vacanța...!", "Este ziua lui ...", "Este ziua lui ..."; - exerciții pentru stimularea vorbirii indepedente - conversații cu temă dată: "Vine vacanța...!", "Este ziua lui ...", anotimpurile, momentele zilei (toamna, iarna, primăvara, vara, zilele săptămânii, dimineața și seara, ziua și noaptea). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare prin limbaj verbal-oral; - Exerciții de percepere a mesajului verbal prin antrenarea tuturor analizatorilor; - Exerciții/jocuri însoțite de cântec și mișcării în co-acțiune "Bate vântul frunzele", "O căsuță mică"; - Exerciții/jocuri imitative "Cine face așa?", "Ce face pisica?"; - Exerciții pentru stimularea vorbirii indepedente "Vine vacanța...!", "Este ziua lui ..."; - exerciții pentru stimularea vorbirii indepedente - conversații cu temă dată: "Vine vacanța...!", "Este ziua lui ...", anotimpurile, momentele zilei (toamna, iarna, primăvara, vara, zilele săptămânii, dimineața și seara, ziua și noaptea).
<p>2.2. Repetarea un mesaj verbal percept</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reproducerea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului; 	<ul style="list-style-type: none"> - Reproducerea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate 	<ul style="list-style-type: none"> - Reproducerea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;

<p>- Reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (aserțiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.);</p> <p>- Participarea la activități de tipul „Tu ești ecoul meu” (reproducerea unor mesaje formulate de adult sau copii).</p>	<p>contextului;</p> <p>- Reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (aserțiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.).</p>	<p>- Reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (aserțiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.).</p>	<p>- Reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (aserțiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.);</p> <p>- Participarea la activități de tipul „Tu ești ecoul meu” (reproducerea unor mesaje formulate de adult sau copii).</p>
<p>-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă;</p> <p>- Ridicarea unui jeton-simbol, în funcție de intenția de comunicare – Exemplu : „Ridică jetonul verde atunci când vrei să răspunzi da.”, „Ridică jetonul roșu atunci când vrei să răspunzi nu”;</p> <p>- Aprecieria cu adevărat/ fals a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea globală;</p> <p>- Oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: „Despre ce este vorba poveste?”;</p> <p>- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple;</p> <p>- Formularea de întrebări simple cu sau fără suport vizual despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli</p>	<p>-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă;</p> <p>-Ridicarea unui jeton-simbol, în funcție de intenția de comunicare – Exemplu: „Ridică jetonul verde atunci când vrei să răspunzi da.”, „Ridică jetonul roșu atunci când vrei să răspunzi nu”;</p> <p>- Oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: „Despre ce este vorba poveste?”;</p> <p>- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple;</p> <p>- Formularea de întrebări simple cu sau fără suport vizual despre: jocuri și jucării, membrii familiei,</p>	<p>-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă;</p> <p>- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple.</p>	<p>2.3. Răspunsul la comenzi simple</p>

			prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală.	de igienă alimentară și personală; - Recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări simple despre caracteristicile acestuia – joc de tipul „Cutiuța fermecată”.
2.3. Răspunsul la comenzi simple	-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă.	-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă; -Ridicarea unui jeton-simbol, în funcție de intenția de comunicare – Exemplu: „Ridică jetonul verde atunci când vrei să răspunzi da.”, „Ridică jetonul roșu atunci când vrei să răspunzi nu.”	-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă; -Ridicarea unui jeton-simbol, în funcție de intenția de comunicare – Exemplu : „Ridică jetonul verde atunci când vrei să răspunzi da.”, „Ridică jetonul roșu atunci când vrei să răspunzi nu.”	-A saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă; - Ridicarea unui jeton-simbol, în funcție de intenția de comunicare – Exemplu : „Ridică jetonul verde atunci când vrei să răspunzi da.”, „Ridică jetonul roșu atunci când vrei să răspunzi nu.” - Aprecierea cu adevărat/ fals a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea globală; - Oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: „Despre ce este vorba poveste?”.
2.4. Adresarea unor întrebări simple	- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple.	- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple; - Formularea de întrebări simple cu sau fără suport vizual despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală;	- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple; - Formularea de întrebări simple cu sau fără suport vizual despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală;	- Jocuri care solicită schimbul unor mesaje simple; - Formularea de întrebări simple cu sau fără suport vizual despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală;

			igienă alimentară și personală.	- Recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări simple despre caracteristicile acestuia – joc de tipul „Cutiuța fermecată”.
--	--	--	---------------------------------	---

3. Dezvoltarea abilităților de ascultare și înțelegere în diferite contexte (comunicare receptivă)

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Înțelegerea semnificației limbajului vorbit	<ul style="list-style-type: none"> - Reacție la strigarea numelui de către adult sau de alți copii; - Ascultarea unui mesaj și oferirea unui răspuns la întrebări, verbal sau mimico-gestual; - Exprimarea unui comportament nonverbal adecvat contextului; - Exprimarea intenției de comunicare prin mimică, gest, imagine, desen; - Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee). 	<ul style="list-style-type: none"> - Reacție la strigarea numelui de către adult sau de alți copii; - Ascultarea unui mesaj și oferirea unui răspuns la întrebări, verbal sau mimico-gestual; - Exprimarea unui comportament nonverbal adecvat contextului; - Exprimarea intenției de comunicare prin mimică, gest, imagine, desen; - Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee); - Exerciții de identificare a stimulilor vizuali, a semnelor 	<ul style="list-style-type: none"> - Reacție la strigarea numelui de către adult sau de alți copii; - Ascultarea unui mesaj și oferirea unui răspuns la întrebări, verbal sau mimico-gestual; - Exprimarea unui comportament nonverbal adecvat contextului; - Exprimarea intenției de comunicare prin mimică, gest, imagine, desen; - Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee); - Exerciții de identificare a stimulilor vizuali, a semnelor mimicogestuale; - Exerciții de preluare și de

		<p>mimicogestuale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de preluare și de reproducere fidelă a modelului mimicogestual al profesorului; - Exerciții de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambient (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului, etc). 	<p>reproducere fidelă a modelului mimicogestual al profesorului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambient (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului, etc).
<p>3.2. Acțiunea adecvată la comenzi care includ verbe (vino, închide, deschide...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative de executare de comenzi verbale simple; - Exersarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambient; - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitiv; - Exerciții aplicative de reacții/ răspuns la întrebări; - Exerciții de familiarizare cu formule de salut, de solicitare, de prezentare, de permisiune; - Exerciții de formarea comportamentului de ascultător; - Joc de rol cu imitarea unor acțiuni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative de executare de comenzi verbale simple; - Exersarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambient; - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitiv; - Exerciții aplicative de reacții/ răspuns la întrebări; - Exerciții de familiarizare cu formule de salut, de solicitare, de prezentare, de permisiune; - Exerciții de formarea comportamentului de ascultător; - Joc de rol cu imitarea unor acțiuni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative de executare de comenzi verbale simple; - Exersarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambient; - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitiv; - Exerciții aplicative de reacții/ răspuns la întrebări; - Exersarea comunicării elev- elev și elev-profesor; - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitiv; - Exerciții de familiarizare cu formule de salut, de solicitare, de prezentare, de permisiune; - Exerciții de formarea comportamentului de ascultător; - Joc de rol cu imitarea unor

<p>3.3. Participarea la jocuri, cântece, poezii însoțite inițial de gesturi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Participarea la activitățile de grup, inclusiv la activitățile de joc, atât în calitate de vorbitor, cât și în calitate de auditor; - Operarea cu structuri sintactice simple și esențiale; - Exerciții de identificare a unor modele de exprimare nonverbală; - Perceperea și redarea unui model gestual/ mimico-gestual; - Jocuri didactice de expresie mimico-facială; - Jocuri cu marionete. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participarea la activitățile de grup, inclusiv la activitățile de joc, atât în calitate de vorbitor, cât și în calitate de auditor; - Operarea cu structuri sintactice simple și esențiale; - Exerciții de identificare a unor modele de exprimare nonverbală; - Perceperea și redarea unui model gestual/ mimico-gestual; - Jocuri didactice de expresie mimico-facială; - Jocuri cu marionete; - Citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, supărare etc.) de pe fața profesorului/ în imagini sugestive; - Exerciții de asociere suport imagistic – expresie mimico-facială. 	<p>acțiuni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la activitățile de grup, inclusiv la activitățile de joc, atât în calitate de vorbitor, cât și în calitate de auditor; - Operarea cu structuri sintactice simple și esențiale; - Exerciții de identificare a unor modele de exprimare nonverbală; - Perceperea și redarea unui model gestual/ mimico-gestual; - Jocuri didactice de expresie mimico-facială; - Jocuri cu marionete; - Citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, supărare etc.) de pe fața profesorului/ în imagini sugestive; - Exerciții de asociere suport imagistic – expresie mimico-facială; - Ascultarea cu atenție a unui text, reținerea ideilor acestuia, demonstrarea faptului că a fost înțeles; - Receptarea unui text citit ori povestit; înțelegerea intuitivă a caracteristicilor expresive și estetice ale acestuia;
--	---	--	---

					<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe etc.); - Joc de rol.
--	--	--	--	--	--

4. Dezvoltarea abilităților de vorbire și comunicare în diferite contexte (comunicare expresivă)

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
4.1. Folosirea limbajului verbal cu referire atât la contextul prezent cât și la contexte familiare	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de pronunție postaudite a unor inventare de cuvinte familiare; - Exerciții de sortare a unor obiecte și imagini, cu verbalizare corectă (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori", "animale" etc); - Verbalizarea permanentă a activităților realizate în timpul programului de către educatoarele împreună cu copilul. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de pronunție postaudite a unor inventare de cuvinte familiare; - Exerciții de sortare și grupare a unor obiecte și imagini, cu verbalizare corectă (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori", "animale" etc); - Verbalizarea permanentă a activităților realizate în timpul programului de către educatoarele împreună cu copilul; - Adresarea unor enunțuri/ întrebări inteligibile. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de pronunție postaudite a unor inventare de cuvinte familiare; - Exerciții de sortare și grupare a unor obiecte și imagini, cu verbalizare corectă (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori", "animale" etc); - Verbalizarea permanentă a activităților realizate în timpul programului de către educatoarele împreună cu copilul; - Adresarea unor enunțuri/ întrebări inteligibile; - Dialoguri situaționale, - Dramatizări pe teme diferite.

<p>4.2.Participarea activă la discuțiile dintr-un grup prin ascultare și intervenție în conversație</p>	<p>- Exerciții de formare și dezvoltare a autocontrolului tactil-vibratoriu, kinestezic, vizual, auditiv, pe care se bazează procesul de articulare verbal;</p> <p>- Discuții în mici grupuri informale (verbal / mimico-gestual/alte); "A venit la noi...";</p> <p>- Joc/ exercițiu: se prezintă pe sine (verbal/mimico-gestual); "Cum te place..";</p> <p>- Exerciții de dialog : întreabă și răspunde (verbal /mimico-gestual); „Cine te-a strigat?”.</p>	<p>- Exerciții de formare și dezvoltare a autocontrolului tactil-vibratoriu, kinestezic, vizual, auditiv, pe care se bazează procesul de articulare verbal;</p> <p>- Discuții în mici grupuri informale (verbal / mimico-gestual/alte); "A venit la noi...";</p> <p>- Joc/ exercițiu: se prezintă pe sine (verbal/mimico-gestual); "Cum te chema?"; "Mie imi place.."</p> <p>- Exerciții de dialog : întreabă și răspunde (verbal /mimico-gestual); „Cine te-a strigat?”;</p> <p>- Participarea la activități în care se citesc povești, povestiri;</p> <p>- Utilizarea dialogului în jocurile simbolice;</p> <p>- Exprimarea opiniilor în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute etc;</p> <p>- Redarea conținutului unor ilustrații simple cu unul sau două elemente componente;</p> <p>- Reproducerea postaudiție (audiere casetă/ software-uri educative);</p>	<p>- Exerciții de formare și dezvoltare a autocontrolului tactil-vibratoriu, kinestezic, vizual, auditiv, pe care se bazează procesul de articulare verbal;</p> <p>- Discuții în mici grupuri informale (verbal / mimico-gestual/alte); "A venit la noi...";</p> <p>- Joc/ exercițiu: se prezintă pe sine (verbal/mimico-gestual); "Cum te chema?"; "Mie imi place";</p> <p>- Exerciții de dialog : întreabă și răspunde (verbal /mimico-gestual); „Cine te-a strigat?”</p> <p>- Participarea la activități în care se citesc povești, povestiri;</p> <p>- Povestirea unui eveniment sau a unei povești cunoscute, respectând succesiunea evenimentelor;</p> <p>- Utilizarea dialogului în jocurile simbolice;</p> <p>- Exprimarea opiniilor în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute etc;</p> <p>- Redarea conținutului unor ilustrații simple cu unul sau două elemente componente;</p> <p>- Exerciții de ordonare cronologică a unui suport imagistic (3-4 imagini)</p>
--	--	--	--

		<p>- Învăță cuvinte noi și le utilizează în cadrul jocurilor sau activităților de învățare.</p> <p>- Activitățile de joc/de învățare în grup; "La gradiniță învățăm să...", "Masa păpușii", "Jucăriile mele", "Săculețul fermecat"</p> <p>- Exerciții de înțelegerea vocabularului uzual/de bază, prin adecvarea răspunsului (verbal /mimico-gestual/alternativ); "Din ce categorie face parte?" (legume/ fructe), (îmbrăcămintele/ încălțăminte);</p> <p>- Exerciții de ascultare a poveștilor (verbal /mimico-gestual/ alternativ); "Ascultă povestea!", "Spune ce se aude!";</p> <p>- Exerciții/jocuri de comunicare ; " Să îmbracăm o papusă!", "Noi cu ce ne îmbrăcăm?";</p> <p>- Jocul de rol;</p> <p>- Mini-dramatizări;</p> <p>- Exerciții de dialog cu temă dată.</p>	<p>corespunzător conținutului;</p> <p>- Reproducere postaudio (audiere casetă/ software-uri educative);</p> <p>- Povestire după suport imagistic cu respectarea fidelității și succesiunii cronologice a secvențelor derulate;</p> <p>- Învăță cuvinte noi și le utilizează în cadrul jocurilor sau activităților de învățare.</p> <p>- Activitățile de joc/de învățare în grup; "La gradiniță învățăm să...", "Masa păpușii", "Jucăriile mele", " Săculețul fermecat";</p> <p>- Exerciții de înțelegerea vocabularului uzual/de bază, prin adecvarea răspunsului (verbal /mimico-gestual/alternativ); "Din ce categorie face parte?" (legume/ fructe), (îmbrăcămintele/ încălțăminte);</p> <p>- Exerciții de ascultare a poveștilor (verbal /mimico-gestual/ alternativ); "Ascultă povestea!", "Spune ce se aude!";</p> <p>- Exerciții/jocuri de comunicare ; " Să îmbracăm o papusă!", "Noi cu ce ne îmbrăcăm?";</p> <p>- Jocul de rol;</p> <p>- Mini-dramatizări;</p> <p>- Exerciții de dialog cu temă dată.</p>
--	--	--	---

<p>4.3. Demonstrarea înțelegerii vocabularului uzual/de bază prin adecvarea răspunsului</p>	<p>- Oferirea unor răspunsuri logice la întrebările puse; - Redarea, prin cuvinte proprii, cu sprijin, a conținutului unor texte scurte și accesibile;</p>	<p>- Oferirea unor răspunsuri logice la întrebările puse; - Redarea, prin cuvinte proprii, cu sprijin, a conținutului unor texte scurte și accesibile; - Exerciții de identificare și denumire a obiectelor ce aparțin mediului școlar, mediului familial și rezidențial; - Joc didactic cu vocabular imagistic - loto imagistic pe categorii/inventare de cuvinte familiare; - Exerciții-joc de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integrate/vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori" etc.); - Exerciții de alcătuire de propoziții simple pe bază de suport imagistic; - Memorări, recitări simple.</p>	<p>- Oferirea unor răspunsuri logice la întrebările puse; - Redarea, prin cuvinte proprii, cu sprijin, a conținutului unor texte scurte și accesibile; - Exerciții de identificare și denumire a obiectelor ce aparțin mediului școlar, mediului familial și rezidențial; - Joc didactic cu vocabular imagistic - loto imagistic pe categorii/inventare de cuvinte familiare; - Exerciții-joc de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integrate/vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori" etc.); - Exerciții de alcătuire de propoziții simple pe bază de suport imagistic; - Memorări, recitări simple.</p>	<p>- Oferirea unor răspunsuri logice la întrebările puse; - Redarea, prin cuvinte proprii, cu sprijin, a conținutului unor texte scurte și accesibile; - Exerciții de identificare și denumire a obiectelor ce aparțin mediului școlar, mediului familial și rezidențial; - Joc didactic cu vocabular imagistic - loto imagistic pe categorii/inventare de cuvinte familiare; - Exerciții-joc de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integrate/vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori" etc.); - Exerciții de alcătuire de propoziții simple pe bază de suport imagistic; - Memorări, recitări simple.</p>
<p>4.4. Demonstrarea capacității de exprimare corectă gramatical</p>	<p>- Exerciții de articulare corectă a cuvintelor accesibile, prin vorbire reflectată și independentă; - Exerciții de denumire obiectuală și imagistică; - Jocuri ritmate simple -</p>	<p>- Exerciții de articulare corectă a cuvintelor accesibile, prin vorbire reflectată și independentă; - Exerciții de denumire obiectuală și imagistică; - Exerciții de asociere „obiect – imagine – cuvânt” cu</p>	<p>- Exerciții de articulare corectă a cuvintelor accesibile, prin vorbire reflectată și independentă; - Exerciții de denumire obiectuală și imagistică; - Exerciții de asociere „obiect – imagine – cuvânt” cu</p>	<p>- Exerciții de articulare corectă a cuvintelor accesibile, prin vorbire reflectată și independentă; - Exerciții de denumire obiectuală și imagistică; - Exerciții de asociere „obiect – imagine – cuvânt” cu</p>

<p>repetarea/interiorizarea modelului verbal oferit;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri ritmate simple - „frământări de limbă”; - Alcătuire de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/sau imagistic cu cuvinte date. 	<p>„obiect – imagine – cuvânt”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri ritmate simple - „frământări de limbă”; - Alcătuire de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/sau imagistic cu cuvinte date. 	<p>„frământări de limbă”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alcătuire de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/sau imagistic cu cuvinte date. 	<p>4.5.Exprimarea prin diferite tipuri de limbaj a mesajelor redade pe suport vizual / auditiv / tactil</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de răsfoire a unor cărți pentru copii, reviste; - Exerciții de manipulare a cărții cu toate simțurile; - Exerciții de diferențiere a cărților (groase, subțiri, mică, mare, foi lucioase, material etc); - Reținerea unor cuvinte sau expresii din poveștile preferate; - Alegerea cărților în funcție de interes; - Recitarea unei strofe din poezia preferată; - Exerciții de citire a imaginilor, cu alcătuire de propoziții simple - Exerciții pentru adoptarea poziției corecte și comode în scriere; - Exerciții-joc pentru determinarea lateralității; - Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/degetelor(finețe, precizie, coordonare oculară și control motric); 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de răsfoire a unor cărți pentru copii, reviste; - Exerciții de manipulare a cărții cu toate simțurile; - Exerciții de diferențiere a cărților (groase, subțiri, mică, mare, foi lucioase, material etc); - Reținerea unor cuvinte sau expresii din poveștile preferate; - Alegerea cărților în funcție de interes; - Recitarea unei strofe din poezia preferată; - Exerciții de citire a imaginilor, cu alcătuire de propoziții simple - Exerciții pentru adoptarea poziției corecte și comode în scriere; - Exerciții-joc pentru determinarea lateralității; - Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de răsfoire a unor cărți pentru copii, reviste; - Exerciții de manipulare a cărții de diferențiere a cărților (cu toate simțurile); - Exerciții groase, subțiri, mică, mare, foi lucioase, material etc); - Exerciții-joc pentru determinarea lateralității; - Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor(finețe, precizie, coordonare oculară și control motric); - Exerciții de flexie-extensie a degetelor; - Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - Exerciții de imitare cu mâna/degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; 	

	<p>a mâinilor/ degetelor(finețe, precizie, coordonare oculomotorie și control motric);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de flexie-extensie a degetelor; - Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - Exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris:efectuarea de mângălituri, cercuri-spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri; - Exerciții pictografice: divertisment grafic exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), forme executate cu creionul colorat și negru, hașurări în spații determinate; - Executarea de elemente grafice elementare (trasare liberă, colorare); - Urmărirea perceptiv-motrică a anumitor trasee; - Completarea desenelor simple cu părți care lipsesc; - Trasarea elementelor grafice după contur; - Modelarea elementelor grafice din diferite materiale (plastilină, lut, sârmă, ațe etc); - Recunoașterea literelor 	<p>a mâinilor/ degetelor(finețe, precizie, coordonare oculomotorie și control motric);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de flexie-extensie a degetelor; - Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - Exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris:efectuarea de mângălituri, cercuri-spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri; - Exerciții pictografice: divertisment grafic exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), forme executate cu creionul colorat și negru, hașurări în spații determinate; - Executarea de elemente grafice elementare (trasare liberă, colorare); - Urmărirea perceptiv-motrică a anumitor trasee; - Trasarea elementelor grafice după contur; - Modelarea elementelor grafice din diferite materiale (plastilină, lut, sârmă, ațe etc); - Recunoașterea literelor 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de flexie-extensie a degetelor; - Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - Exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris:efectuarea de mângălituri, cercuri-spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri; - Exerciții pictografice: divertisment grafic exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), forme executate cu creionul colorat și negru, hașurări în spații determinate; - Executarea de elemente grafice elementare (trasare liberă, colorare); - Urmărirea perceptiv-motrică a anumitor trasee; - Completarea desenelor simple cu părți care lipsesc; - Trasarea elementelor grafice după contur; - Modelarea elementelor grafice din diferite materiale (plastilină, lut, sârmă, ațe etc); - Recunoașterea literelor
--	---	--	--

		<p>grafice după contur;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modelarea elementelor grafice din diferite materiale (plastilină, lut, sârmă, ațe etc); - Utilizarea efectivă a instrumentelor de scris, stăpânind deprinderile motrice elementare necesare folosirii acestora. 	<p>alfabetului și a altor convenții ale limbajului scris;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea efectivă a instrumentelor de scris, stăpânind deprinderile motrice elementare necesare folosirii acestora.
--	--	--	---

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/teme de învățare
Interacțiune socială	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare (nume și prenume, vârstă, locul și data nașterii) - Comunitate (prieteni, vecini, colegi de grădiniță, personalul grădiniței) - Responsabilități proprii în familie și grădiniță - Reguli de comportare: în familie, în grădiniță, în spații publice - Formule de salut - Mod de exprimare a emoțiilor
Plasare în timp și spațiu	<ul style="list-style-type: none"> - Forme sociale ale timpului: zi, noapte, zilele săptămânii, lunile anului - Programul zilei - Sărbători: zile de naștere, zile festive, sărbători religioase - Strămoșii oamenilor, arborele genealogic al familiei - Anotimpurile: denumire, specific - Locuința, grădinița, strada, cartierul, orașul
Mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Alimente, fructe, legume - Animale domestice și animale sălbatice - Materiale (pământ, fier, carton etc) - Fenomene ale naturii - Univers
Mediul social	<ul style="list-style-type: none"> - Munca (organizare, program, rezultate, răsplată) - Reguli și comportamente - Meserii/profesii - Unele instrumente, aparatură specifică (însușiri, reguli de folosire) - Obiceiuri și tradiții - Însemne naționale

Sugestii de teme și proiecte care pot fi abordate în planificarea calendaristică
(caracter orientativ):

1. Cine sunt?

- Cine sunt eu?
- Cele 5 simțuri
- Familia mea
- Universul în care trăiesc
- Împreună sănătoși

2. Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?

- Întâmplări și emoții
- Tărâmul poveștilor
- Hai la joacă!
- În lumea animalelor

3. Cum este/a fost și va fi aici pe pământ?

- Anotimp și tradiții
- O călătorie prin culturi diferite
- Povestea numelui de familie
- Acasă
- Exploratorii

4. Când, cum și de ce se întâmplă?

- Cine, unde trăiește?
- La ce și cum se folosește?
- Când și de ce se întâmplă?
- Cine a făcut?
- Forme și culori

5. Ce și cum vreau să fiu?

- Și eu vreau să muncesc
- La fabrica de pâine
- Pe șantier
- Harnic, cinstit, bun
- Vreau să fiu de folos

6. Cum planificăm/ organizăm o activitate?

- La piață
- Grădinița noastră
- Haideți în excursie!
- Roadele muncii
- Artiști populari și meșteri făurari

NOTĂ: Temele enumerate mai sus sunt sugestii care nu se adresează unei anumite grupe de vârstă. În funcție de vârsta copiilor pe care cadrul didactic îi are în grupă și de nivelul de dezvoltare al acestora, acesta va decide cu privire la denumirea și conținutul temei, precum și cu privire la modalitatea de investigare a ei – în cadrul unui proiect tematic, cu o durată între 1 și 5 săptămâni sau în cadrul unei săptămâni independente.

Sugestii metodologice

Planul de învățământ pentru nivelul preșcolar special prezintă o abordare sistemică, în vederea asigurării continuității în cadrul celei mai importante perioade de dezvoltare din viața copilului, astfel că se observă o puternică corelație interdisciplinară între domeniul limbaj și comunicare, psihomotric, autonomie personală și socială. Activitățile din cadrul acestor domenii se sincronizează în anumite puncte ale proiectării și a conținuturilor de învățare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, prin care se urmărește realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute în contextul specific fiecărei grupe și al fiecărui preșcolar, fiind structurată progresiv, de la nivelul zero (absența manifestării de exprimare) până la un nivel considerat oportun pentru copilul cu diferite tipuri de dizabilități pentru a-i asigura acestuia abilități și deprinderi de comunicare eficientă.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la grupe a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a grupeii respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Dezvoltarea copilului este dependentă de ocaziile pe care i le oferă rutina zilnică, interacțiunile cu ceilalți, organizarea mediului și activitățile/situațiile de învățare, special create.

Strategii didactice

Activitățile de învățare reprezintă un ansamblu de acțiuni cu caracter planificat, sistematic, metodic, intensiv, organizate și conduse de cadrul didactic, în scopul atingerii finalităților prevăzute în curriculum. Desfășurarea acestora necesită coordonarea eforturilor comune ale echipei multidisciplinare de la grupă, respectiv: educatorului/profesorului pentru învățământ preșcolar cu calificare în psihopedagogie specială, psihopedagogului și kinetoterapeutului, dar și a partenerilor educaționali din comunitate a căror implicare este la fel de importantă. În desfășurarea acestora accentul va cădea pe încurajarea inițiativei copilului, pe învățarea prin repetare și exersări individuale. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui copil cu dizabilități. Fiecare copil cu dizabilități senzoriale, intelectuale ușoare, severe sau asociate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție. Munca în echipă, comunicarea eficientă între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții copiilor este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele deficiențelor și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții copiilor cu dizabilități. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile acestor copii. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată,

deține anumite informații despre copil și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării și recuperării acestuia.

Planul de servicii individualizat -reprezintă modalitatea de programare și coordonare coerentă a resurselor și serviciilor individualizate pentru copiii/elevii/tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în unități de învățământ special/de masă, fiind focalizat pe nevoile de dezvoltare și de intervenție ale acestora.

Activitățile de învățare se desfășoară fie cu întreaga grupă de copii, fie individual. Dintre mijloacele de realizare utilizate putem aminti: jocul liber, discuțiile libere, jocul didactic, povestirea, exercițiile cu material individual, construcțiile, lectura după imagini, observarea, convorbirea, povestirile create de copii, memorizările, precum și alte mijloace, specifice didacticii, în funcție de nevoile educaționale ale copiilor.

Durata unei activități la grupă, modul de organizare a activității didactice a educatoarei se stabilește conform OMECTS 5573/2011, de la caz la caz, precum și la recomandarea comisiei interne de evaluare continuă.

Programul anual de studiu se poate organiza în jurul a șase mari teme: **Cine sunt?, Când, cum și de ce se întâmplă?, Cum este, a fost și va fi aici pe pământ?, Cum planificăm/ organizăm o activitate?, Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim? și Ce și cum vreau să fiu?** (ordinea prezentării nu are nici o legătură cu momentul din anul școlar când pentru o temă sau alta se pot derula cu copiii diferite proiecte). Pornind de la aceste teme, anual, pe grupe de vârstă, se stabilesc proiectele care urmează a se derula cu copiii. Într-un an școlar, se pot derula **maximum 7 proiecte** cu o durată de maximum 5 săptămâni/proiect sau un număr mai mare de proiecte de mai mică amploare, variind între 1-3 săptămâni, în funcție de complexitatea temei abordate și de interesul copiilor pentru tema respectivă. De asemenea, pot exista și săptămâni în care copiii nu sunt implicați în nici un proiect, dar în care sunt stabilite teme săptămânale de interes pentru copii.

Cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, **jocul didactic** va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Activitățile din cadrul domeniului *Limba și comunicare* ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri sau antrenamente amuzante realizate în cadrul grupei. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor și nu pe rigurozitatea științifică a acestora. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor concrete, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Reușita desfășurării jocurilor și a activităților didactice alese depinde în mare măsură de modul în care este organizat și conceput mediul educațional. Acesta trebuie să stimuleze copilul, să-l ajute să se orienteze, să-l invite la acțiune. Astfel, dacă este vorba de activități desfășurate în sala de grupă, cadrul didactic va acorda o atenție deosebită **organizării spațiului în centre de interes** precum: **Biblioteca, Colțul căsuței/Joc de rol, Construcții, Știință, Arte, Nisip și apă** și altele. Organizarea acestor centre se va face ținând cont de resursele materiale, de spațiu și de particularitățile de vârstă, de dezvoltare, de specificul dizabilităților copiilor. În funcție de spațiul disponibil, împărțirea sălii de grupă poate cuprinde toate centrele sau cel puțin două dintre ele în care cadrul didactic pregătește zilnic „oferta” pentru copii, astfel încât aceștia să aibă posibilitatea să aleagă locul de învățare și joc, în funcție de disponibilitate și nevoi. Materialele care se vor regăsi zilnic în zonele/centrele/colțurile deschise nu trebuie să fie aleatorii, ci atent alese, în strânsă corelare cu tema săptămânii din planificare. Din spațiul grupei nu trebuie să lipsească jucăriile și materialele didactice senzoriale.

Activitatea didactică se va desfășura într-o **interacțiune permanentă cu copiii**, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să răspundă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

Copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune și indici pentru a activități cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor. De asemenea, la acești copii, accentul se pune pe repetare și primire de răspunsuri, nu pe corectitudine în exprimare. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor și imaginilor, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

La copiii cu dizabilități de vedere, raportul reprezentare-suport intuitiv-noțiune este slab funcțional, motiv pentru care cadrul didactic va urmări explorarea polisenzorială a realității și găsirea corespondenței verbale pentru fiecare obiect, însușire a obiectelor.

Copilul care prezintă tulburări din spectrul autist, întâmpină dificultăți în înțelegerea mesajului transmis, prezintă dificultăți în a se organiza, a planifica ori a transmite mesajul. În acest caz se impune o strategie diferită de abordare a activităților de la simplu la complex. Astfel, în acest caz este necesar a se folosi un ton ferm, care se îmbină cu limbajul non-verbal. La această categorie de copii primează în comunicare non-verbalul și para-verbalul. Sarcina dată de cadrul didactic e important să fie finalizată. În cazul în care copilul refuză, profesorul revine asupra solicitării și îi va oferi ajutoarele necesare pentru a o efectua cu succes. Sarcina trebuie să conțină cuvinte puține (1-2 cuvinte), să fie utilizate aceleași cuvinte de către toți membrii echipei multidisciplinare. Fiecare activitate de învățare necesită a fi secvențializată cât se poate de mult, iar ajutorul oferit copilului se retrage tot secvențializat, la început cel fizic, apoi cel gestual și verbal.

O sugestie pentru derularea activităților cu copii cu dizabilități intelectuale severe și autism ar fi să se însoțească comunicarea verbală a obiectelor, gesturilor, tot timpul cu imagini/pictograme. De asemenea, să se folosească puține cuvinte pentru a face legătura între cuvânt și obiect. Comunicarea trebuie să se facă într-un spațiu potrivit, structurat (copilul să aibă un loc al lui, un loc permanent pentru orarul cu pictograme, locul unde se joacă). Să se folosească pictograme pentru a ști ce se întâmplă în fiecare spațiu, să nu se dea mai multe comenzi în același timp, să i se ofere timp de reacție, iar primele cuvinte să fie obiecte preferate, obiecte familiare din mediu.

O altă sugestie metodologică se referă la **folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor**, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru copil va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă copiii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical.

Foarte importantă este și **învățarea în context**. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ.

Evaluarea impune necesitatea unei evaluări totale, pentru a identifica toate lacunele de dezvoltare ale copilului din acel moment. Este posibil ca, deși a ajuns într-o

anumită etapă, să nu-și fi însușit corect și complet capacitățile premergătoare exprimării verbale și mimico- gestuale, iar această situație să favorizeze învățarea deficitară și regresul.

Activitățile de Limbaj și comunicare vor fi evaluate prin comportamente măsurabile: pronunția corectă (sau relativ corectă) a cuvintelor, capacitatea de a purta un dialog scurt, oferă informații despre sine, despre colegii săi, despre familie și universul larg, reușește să poarte o discuție cu colegii săi, poate povesti despre o imagine, reușește să recite câteva versuri, folosește corect părțile de vorbire, citește un text pe baza unor imagini sau filmulețe vizionate, cunoaște rostul cărții și face diferența între un mesaj scris și unul desenat/ imagistic, se exprimă non-verbal sau verbal.

Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între copii. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor .

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Evaluarea funcționării reale a copilului cu dizabilități senzoriale și a celor cu autism implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece el ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele copilului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

Evaluarea copilului cu autism se realizează cu ajutorul scalei de evaluare a autismului infantil (E.Schopler), o scală care implică răspunsul la o serie de întrebări menite să compare comportamentul copilului cu ceea ce este considerat un comportament normal pentru un copil de vârsta lui sau a ei. Zonele de comportament evaluate de această scală includ relațiile interpersonale, răspunsurile emoționale, capacitatea de a se adapta la schimbare, comunicarea verbală, comunicarea nonverbală, și percepția senzorială. Unele dintre abilitățile care sunt evaluate de această scală sunt utilizarea de obiecte, răspunsuri intelectuale, și răspunsurile de ascultare. Pe baza rezultatelor obținute prin această scală, cadrul didactic își întocmește planul de intervenție personalizată.

În cazul copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document eficient. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta celelalte persoane să înțeleagă copilul și să interacționeze cu acesta. Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană.

Instrumentele recomandate pentru a fi utilizate de cadrul didactic pentru a înregistra diferite aspecte privind activitatea zilnică cu copiii sunt: *Caietul de evidență a*

activităților cu copiii și a prezenței la grupă, Calendarul naturii, Catalogul grupei, Jurnalul grupei și portofoliile copiilor. fișe de monitorizare a progresului copiilor.

Bibliografie:

1. Băban, A. (coord.), (2009), "*Consiliere educațională*", Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
2. David, C., Roșan, A. (2019), "*Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*", Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., (2005), "*Sinteze de psihoepdagogie specială*", Ed. Polirom, Iași;
4. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G.,(2016), "*Educația specială.Ghid metodologic*", Ed. Polirom, Iași;
5. Hathazi, A., (2012), "*Comunicare în contextul deficienței multiple*", Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca;
6. Jonnaert, P. (coord.), (2010), "*Curriculum și competențe. Un cadru operațional*", Editura ASCR, Cluj Napoca;
7. Minder M., (2011), "*Didactica funcțională. Obiective, strategii, evaluare, cognitivismul operant*", Ed. ASCR, Cluj Napoca;
8. Oprișan, E., (2015), "*Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagogică*", Ed. Universității București, București;
9. Popovici, D., (2005), "*Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*", Ed. Muntenia; Constanța;
10. Potolea, D., Toma, S., Borza, A. (coord), (2012), "*Coordonate ale unui nou cadru de referință al curriculumului național*", CNEE, București;
11. Roșan, A., (2015), "*Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*", Ed. Polirom, Iași;
12. Ștefan, C.A., Kallay, E., (2011), "*Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*", Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
13. Verza, E., Verza, F.E., (2011), "*Tratat de psihopedagogie specială*", Ed. Universității din București, București;
14. *** (2015), "*Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*". Document de politici educaționale, versiune de lucru, Institutul de Științele Educației, București;
15. ***Planurile-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobate prin OMEN 3622/2018;
16. ***Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, aprobat prin OMECTS 3851/2010
17. ***Legea educației naționale nr 1/2011;
18. ***OMECTS 5573/2011 Regulamentul de organizare și funcționare a învățământului special și special integrat;
19. ***OMECTS 5574/2011 Metodologia privind organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă;
20. ***OMEC 5086/2016 Metodologie cadru privind școlarizarea la domiciliu respectiv înființarea de grupe/clase spital;
21. ***Ordin comun 1985/1305/5805/2016 privind Metodologia pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și sau cerințe educaționale speciale.

Grupul de lucru:**Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației****Aura-Codruța Danielescu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș****Francisc Halasz, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș****Diana Bumbăcilă, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Novac Mioara	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Dobrin Doralina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Rădulescu Carmen	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Becu Loredana- Adina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Pirtea Alina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Mihai Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Stampar Mia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Paraschivu Viorica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Lugoj
Frunzea Veronica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Lugoj
Vidoni Adelina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Lugoj
Lazsadi Ileana	Liceul Teoretic Special „IRIS” Timișoara
Palfi Ileana	Liceul Teoretic Special „IRIS” Timișoara

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE

A LIMBAJULUI ORAL

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Limbajul și comunicarea, un domeniu important al dezvoltării umane, dobândește în învățământul special preșcolar valențe specifice complexe. Acest domeniu însoțește dezvoltarea în fiecare dintre celelalte domenii și vizează atât formarea și dezvoltarea limbajului sub aspectele abilităților de ascultare, de comunicare verbală și nonverbală, orală și scrisă, cât și formarea și dezvoltarea vocabularului, gramaticii, sintaxei dar și a înțelegerii semnificației, a comunicării în diferite contexte precum și prechizițiile pentru scris-citit.

Limbajul și comunicarea, dar și achizițiile premergătoare scris-cititului prind viață în cadrul unui proces complex, intens, care debutează la naștere. Drumul de la nou-născutul care gângurește (emițând sunete) ca expresie a bucuriei în prezența mamei, până la jocul simbolic, care se bazează pe stăpânirea limbajului, se prezintă ca un proces interactiv în care copilul învață sistemul de sunete (fonologie), cuvinte (morfologie) și structuri gramaticale (sintaxa), sensurile cuvintelor (semantica), folosirea adecvată a acestora, în prezența și asistat/ susținut/ stimulat continuu de aparținători/familie, de grupurile de joacă formale (în cadrul grădiniței și altor instituții de educație timpurie) /informale sau de către comunitate. Modelele verbale ale copilului, modalitățile de stimulare, varietatea experiențelor de învățare, atitudinea adulților din mediul apropiat copilului față de carte și aprecierea acesteia, interesul acordat comunicării scrise în copilăria timpurie, toate acestea sunt variabile care influențează și determină achizițiile copilului cu dezvoltare tipică în dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premizelor citirii și scrierii.

Cele două subdomenii: comunicare și interacțiune în diferite contexte și dezvoltarea limbajului oral sunt corelate și se produc concomitent de la naștere la 7 ani (și ulterior). Nu este posibil să separi achiziția unui aspect de a celorlalte, cu toate că, în timp, focalizarea se produce asupra unui aspect specific mai mult decât a celorlalte.

Conform planului - cadru pentru învățământ special preșcolar, (Anexa nr.3 din OMEN 3622/2018, privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial) domeniului limbaj și comunicare îi sunt alocate un număr de 6/7 ore/săptămână la grupa mică/mijlocie, respectiv 7/8 ore/săptămână la grupa mare și cuprinde două discipline: „Activități de comunicare și interacțiune în diferite contexte” și „Activități de dezvoltare a limbajului oral.”

Programa se adresează cadrelor didactice din învățământul special și special integrat, care școlarizează copii de vârstă preșcolară, copii cu dizabilități intelectuale, dizabilități senzoriale (de auz și de văz), ușoare, medii, severe, grave, profunde, asociate, cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Programa **Activități de dezvoltare a limbajului oral** vizează capacitatea copilului de a asculta și înțelege mesajul vorbit, capacitatea

copilului de a vorbi și comunica eficient, dincolo de vârsta, dificultățile sau dizabilitățile acestuia, capacitatea de a se exprima corect gramatical și de a-și dezvolta vocabularul, astfel încât să fie înțeles nu numai în mediul familiei, dar și în instituția de educație timpurie, în grupurile de copii frecventate sau în mediul extins al comunității. Achizițiile în acest subdomeniu se realizează gradual începând de la naștere și sunt puternic dependente de contextul stimulat în care copilul crește și se dezvoltă.

Prezenta programă reprezintă o componentă a curriculumului național pentru învățământ special preșcolar și a fost elaborată în acord cu cercetările actuale referitoare la dezvoltarea umană realizate la nivel național și internațional și cu prevederile specifice de politici educaționale stabilite la nivel național și internațional, care promovează accesul la educație și egalitatea de șanse.

Reperul fundamental de construcție a programei a constat în stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psihoindividual și cu nivelul de severitate al dizabilității.

Programa „Activități de dezvoltare a limbajului oral” este un răspuns la nevoile educaționale ale copiilor cu dizabilități înscrși în toate unitățile de învățământ special care organizează învățământ preșcolar, pentru dizabilități intelectuale, dizabilități senzoriale (de auz și de văz), dizabilități ușoare, medii, severe, grave, asociate și dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socio-profesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Acestea se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia **profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic**, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare. Profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) reprezintă fundamentul planurilor educaționale și de intervenție personalizată și a programelor de sprijin și de recuperare corectiv-compensatorie.

OMEN 3622/2018, Anexa 1, clarifică atât conceptul de dizabilitate cât și modul de stabilire a nivelului de severitate. Astfel, dizabilitatea, cuprinde limitări semnificative atât ale funcționării, cât și ale comportamentului adaptativ exprimat prin abilitățile conceptuale, sociale și practice.

Nivelul de severitate se stabilește în funcție de abilitatea funcțională, nu pe baza coeficientului intelectual sau a funcționării adaptative în comparație cu normele grupului de vârstă, și este necesar să fie evaluat în 3 domenii (DSM V, 2013):

1. Dificultăți conceptuale: limbaj, citit, scris, matematică, raționament, cunoștințe și memorie, planificare, gândire abstractă, confirmate atât prin intermediul evaluării clinice, cât și prin testarea standardizată a inteligenței;

2. Dificultăți sociale: deprinderi de comunicare interpersonală, prietenie, judecată socială, empatie;
3. Dificultăți practice: îngrijire personal, organizarea activităților școlare și de muncă, managementul banilor, responsabilitățile locului de muncă.

Nivelul de severitate pentru fiecare domeniu se bazează pe nivelul de suport cerut: ușor, moderat, sever și profund.

Conform Clasificării internaționale a funcționării, dizabilității și sănătății, „dizabilitatea este rezultatul sau efectul unor relații complexe dintre starea de sănătate a individului, factori personali și factori externi care reprezintă circumstanțele de viață ale acestui individ. Datorită acestei relații, impactul diverselor medii asupra aceluiași individ, cu o stare de sănătate dată, poate fi extrem de diferit”. Prin urmare, toți copiii și elevii trebuie să aibă acces la un curriculum care să faciliteze dezvoltarea cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative. Din această perspectivă, programa vizează dezvoltarea comunicării (cuprinzând abilități de ascultare, comunicare orală și scrisă, nonverbală și verbală, alternativă), limbajului (sub aspectele vocabularului, gramaticii, sintaxei, dar și a înțelegerii semnificației), și preachizițiile pentru scris-citit; delimitează unitățile de competențe și elementele de competență realizabile pe termen scurt, mediu sau lung, care implică utilizarea elementelor funcționale neafectate drept suport în actul recuperator; elaborează premisele pregătirii eficiente a preșcolarilor cu dizabilități pentru abordarea debutului școlar; competențele și conținuturile disciplinei au fost proiectate într-o viziune concentrică, evolutivă, astfel încât vechile cunoștințe să stea la baza celor noi, devenind „idei-ancoră” în procesul complex al învățării. Prin îmbinarea ideilor pedagogiei tradiționale autohtone cu ideile pedagogiilor alternative se oferă cadrului didactic posibilitatea de a folosi cele mai eficiente căi și metode în activitatea cu copiii cu cerințe educaționale speciale, indiferent dacă acestea își au originea într-o alternativă modernă sau în pedagogia tradițională. Schimbul de idei în domeniul strategiilor educaționale nu poate fi decât benefic pentru copii și pentru cadrele didactice, în vederea obținerii progresului.

Cadrele didactice, părinții și alți adulți care participă la creșterea, dezvoltarea și educația copiilor mici, cu diferite dizabilități, utilizează sisteme alternative de comunicare, ca o modalitate de a înțelege mai bine, și a conștientiza ce așteptări pot avea, în procesul lor de învățare și dezvoltare. Fiecare copil este unic în modul în care crește, se dezvoltă și dobândește deprinderi și competențe. Copiii trec prin stadii similare de dezvoltare, dar în ritmuri diferite. Nu ne putem aștepta ca toți copiii să atingă aceleași standarde în același timp sau la același nivel de performanță. **Din această perspectivă, conținutul programei corespunde vârstei preșcolare, luând în considerație dizabilitățile individuale și ritmul de dezvoltare al fiecărui copil. Structurarea globală a programei pe ciclul de învățământ special preșcolar și nu pe**

grupe de vârstă (mică, mijlocie, mare) a ținut seama de aceste diferențe individuale și de eterogenitatea grupelor de copii. Astfel, programa are o structură flexibilă în care, în urma evaluărilor inițiale, cadrul didactic poate decide, de la ce nivel de competențe își proiectează activitatea pentru grupa de preșcolari și pentru fiecare copil în parte.

Copiii nu sunt obiecte pasive pentru cunoștințe, ei învață prin joc, prin implicare activă, angajare, explorare și exploatarea simțurilor – auz, văz, tactil, gust etc. Copiii au nevoie să fie expuși unei game cât mai bogate de oportunități de învățare, în moduri diferite și în contexte diferite. Activitățile de învățare sunt desprinse din experiența copilului și prin aplicarea lor. Cadrele didactice vor pune copilul în situația de a reacționa prin limbaj verbal/ nonverbal/ alternativ. În stabilirea competențelor și a conținuturilor programei s-a mers pe reluare și consolidare de cunoștințe, pe posibilitatea de repetare și reînvățare, pe adaptarea conținutului de învățat la nevoile și posibilitățile reale de achiziție specifice fiecărui copil.

Programa școlară *Activități de dezvoltare a limbajului oral* se dorește un document curricular reglator care conține, într-o organizare coerentă, oferta educațională a domeniului limbaj și comunicare în concordanță cu statutul pe care acesta îl are în planul-cadru de învățământ și care:

- Exprimă identitatea/modelul didactic al disciplinei de învățământ;
- Fundamentează și reglează activitatea cadrului didactic (de la definirea rezultatelor învățării și formularea strategiilor de învățare și instruire până la stabilirea reperelor pentru evaluare);
- Favorizează identificarea temelor de interes interdisciplinar, posibilitățile de corelare pluri-, inter- și transdisciplinară;
- Reprezintă punctul de plecare în proiectarea, realizarea și evaluarea manualelor alternative, dar și a altor surse didactice.

În educația timpurie, domeniile de dezvoltare (domeniul psihomotric, domeniul limbajului, domeniul socio-emoțional, domeniul cognitiv) sunt instrumente pedagogice esențiale pentru realizarea individualizării educației și învățării și care dau posibilitatea de a identifica atât aptitudinile cât și dificultățile fiecărui copil în parte. Conform documentului de politică educațională pentru educația timpurie, domeniile de dezvoltare sunt „câmpuri cognitive integrate”, care transcend granițele dintre discipline și care se intersectează cu domeniile tradiționale de dezvoltare ale copilului, respectiv: domeniul psiho-motric, domeniul limbajului, domeniul socio-emoțional, domeniul cognitiv.

În realizarea programei au fost respectate: principiul centrării pe elev, pe activitatea acestuia; principiul îmbinării abordărilor disciplinare cu cele de tip multi-, puri-, inter- și transdisciplinar; principiul alinierii/coerenței; principiul descongestionării; principiul flexibilizării/individualizării curriculumului; principiul corelării la particularitățile individuale și de vârstă ale preșcolarilor; principiul respectării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc); principiul echilibrului; principiul egalității de șanse etc.

Documentul curricular a fost construit pornind de la Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie (RIFDT, aprobate prin OM 3851/2010), a fost elaborat conform modelului curricular centrat pe competențe și prezintă următoarea structură: nota de prezentare, unități de competențe, elemente de competențe și exemple de activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice.

Unitățile de competență sunt formulate în termeni de generalitate și exprimă competențele care trebuie dezvoltate pe durata învățământului. **Elementele de competență**, precum și exemplele de comportament, ca exprimări explicite rezultatelor învățării (conceptelor, cunoștințelor, abilităților și atitudinilor dar și ale competențelor vizate) sunt formulate pentru fiecare an școlar. În formularea acestora s-a ținut cont de:

- Posibilitățile, interesele și nevoile copilului preșcolar, precum și respectarea ritmului propriu al acestuia;
- Corelarea fiecărei noi experiențe de învățare cu precedentele;
- Încurajarea inițiativei și participarea copilului preșcolar la stabilirea obiectivelor, selecția conținuturilor și a modalităților de evaluare;
- Încurajarea învățării independente prin oferirea de ocazii pentru a-și construi cunoașterea (atât în instituția de învățământ cât și în afara acesteia), precum și, pe cât posibil, în grupuri mici pe centre de activitate (arii de stimulare) și, pe cât posibil, în grupuri cu o componență eterogenă;
- Stimularea auto-reflecției, autoevaluării, autoreglării comportamentului de învățare.

Conținuturile învățării sunt structurate în mod progresiv, și reprezintă baza de operare pentru formarea competențelor. Sugestiile metodologice includ strategii didactice și au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei.

Programa școlară propune o abordare flexibilă, bazată pe abordarea competențelor și a experienței profesorului, a resurselor specifice unității de învățământ. Cadrul didactic este liber să aleagă, să modifice sau să adauge activități de învățare. Întregul demers didactic este însă adaptat particularităților elevilor și bazat pe învățarea prin joc. La rândul lor, elevii sunt încurajați să își exprime opțiunile pentru abordarea în procesul de învățare a anumitor activități și jocuri.

Activități de dezvoltare a limbajului oral din domeniul de dezvoltare Limbaj și comunicare, prin influențele pe care le exercită, are un impact deosebit asupra întregii personalități a copilului contribuind încă din perioada preșcolară, la dezvoltarea acesteia.

Unități de competențe

- 1. Însușirea deprinderilor de vorbire; folosirea vorbirii pentru transmiterea unui mesaj**
- 2. Conștientizarea mesajului oral**

ÎNVĂȚĂMÂNT SPECIAL PREȘCOLAR

Elemente de competențe și exemple de activități de învățare

1. Însușirea deprinderilor de vorbire; folosirea vorbirii pentru transmiterea unui mesaj

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>1.1. Reproducerea unor mișcări specifice actului vorbirii (respirație, mișcări articulatorii)</p>	<p>-Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat);</p> <p>-Exerciții-joc de respirație cu emiteră vocalelor/ silabelor deschise (aaa... - eeee - iiii ... - maaa... - meee... - miii..);</p> <p>-Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir;</p> <p>-Jocuri de pronunțare a onomatopeelor, însoțite de mișcare;</p> <p>-Exerciții de imitare a unor sunete din natură, a mijloacelor de transport;</p>	<p>-Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat);</p> <p>-Exerciții-joc de respirație cu emiteră vocalelor/ silabelor deschise (aaa... - eeee - iiii ... - maaa... - meee... - miii..);</p> <p>-Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir;</p> <p>-Exerciții de expir prelungit cu rostirea unui material verbal gradat ca dificultate (cuvinte, propoziții ex.: „Ce frumos miroase floarea!”);</p> <p>-Jocuri de pronunțare a onomatopeelor, însoțite de mișcare</p>	<p>-Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat);</p> <p>-Exerciții-joc de respirație cu emiteră vocalelor/ silabelor deschise (aaa... - eeee - iiii ... - maaa... - meee... - miii..);</p> <p>-Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir;</p> <p>-Jocuri de mișcare pentru exersarea corectă a actului respirator, cu accent pe pronunția corectă;</p> <p>-Exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;</p> <p>-Rostirea cuvintelor cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;</p> <p>-Reglarea tonului, volumului și</p>

<p>vitezei vorbirii, prin rostirea repetată a aceluiași enunț, cu schimbarea tonului, volumului sau vitezei vorbirii;</p> <p>-Jocuri de pronunțare a onomatopeelor, însoțite de mișcare;</p> <p>-Asocierea unor imagini sau obiecte, cu onomatopeele corespunzătoare;</p> <p>-Reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare.</p>	<p>-asocierea unor imagini sau obiecte, cu onomatopeele corespunzătoare;</p> <p>-Reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare.</p>		<p>1.2. Utilizarea diferitelor modalități de comunicare orală</p>
<p>-Exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi, „ Fi atent la mine! ”, „ Bate ca mine! ”;</p> <p>-Exerciții /jocuri de identificare a obiectelor- persoanelor prin gesturi, simboluri indicatoare „Găsește perechea!”, „Ai ghicit! ”;</p> <p>-Exerciții de urmărire a stimulilor vizuali cu ajutorul luminițelor colorate, stimulilor sonori;</p> <p>-Exerciții de asociere a sunetului cu nevoia preșcolarului;</p>	<p>-Exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi, „ Fi atent la mine! ”, „ Bate ca mine! ”;</p> <p>-Exerciții /jocuri de identificare a obiectelor- persoanelor prin gesturi, simboluri indicatoare „Găsește perechea!”, „Ai ghicit! ”;</p> <p>-Exerciții de urmărire a stimulilor vizuali cu ajutorul luminițelor colorate, stimulilor sonori;</p> <p>-Exerciții de asociere a</p>	<p>-Exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi, „ Fi atent la mine! ”, „ Bate ca mine! ”;</p> <p>-Exerciții /jocuri de identificare a obiectelor- persoanelor prin gesturi, simboluri indicatoare „Găsește perechea!”, „Ai ghicit! ”;</p> <p>-Exerciții de urmărire a stimulilor vizuali cu ajutorul luminițelor colorate, stimulilor sonori.</p>	

		<p>sunetului cu nevoia preșcolarului;</p> <p>-Exerciții -joc de indicare a nevoii prin sunet distinct;</p> <p>-Exerciții de diferențiere prin sunete diferite a unor nevoi (ex. a- apa, e-mâncare);</p> <p>-Exerciții de imitare a unor sunete din natură, a mijloacelor de transport;</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a sunetelor urmărind buzele interlocutorului;</p> <p>-Exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte emise de profesor;</p> <p>-Joc de alternare a rolurilor în care profesorul imită tot ceea ce face copilul (zâmbește, se încruntă, râde - abordând o mimică adecvată);</p> <p>-Exerciții joc de explorare polisenzorială a obiectelor și descriere a acestora prin verbalizare;</p> <p>-Exerciții joc de recunoaștere și descriere a mimicii faciale a interlocutorului;</p> <p>-Exerciții joc de mișcare și comunicare ("Oglinda");</p>	<p>-Exerciții -joc de indicare a nevoii prin sunet distinct;</p> <p>-Exerciții de diferențiere prin sunete diferite a unor nevoi (ex. a- apa, e-mâncare);</p> <p>-Exerciții de imitare a unor sunete din natură, a mijloacelor de transport;</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a sunetelor urmărind buzele interlocutorului;</p> <p>-Exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte emise de profesor;</p> <p>-Joc de alternare a rolurilor în care profesorul imită tot ceea ce face copilul (zâmbește, se încruntă, râde - abordând o mimică adecvată);</p> <p>-Exerciții joc de explorare polisenzorială a obiectelor și descriere a acestora prin verbalizare;</p> <p>-Exerciții joc de recunoaștere și descriere a mimicii faciale a interlocutorului;</p> <p>-Exerciții joc de mișcare și comunicare ("Oglinda");</p>
--	--	---	---

	<p>recunoaștere și descriere a mimicii faciale a interlocutorului;</p> <p>-Exerciții joc de mișcare și comunicare ("Oglinda");</p> <p>-Exerciții de percepere și redare a unui model gestual/ mimico-gestual;</p> <p>-Exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe etc.);</p> <p>-Exerciții de asociere suport imagistic – expresie mimico-facială, jocuri cu marionete, jocuri de rol.</p>	<p>-Exerciții joc de prezentare /reprezentare a unor obiecte, activități familiare (cunoscute) prin diverse metode alternative (limbaj gestual, desen, muzică etc);</p> <p>--Exerciții-joc de autoprezentare și prezentare a altor persoane, utilizând diverse modalități de exprimare – verbală, plastică, muzicală, grafică (ex."Mă desenez pe mine!");</p> <p>-Joc de rol pe teme diferite, cu oferirea de modele comportamentale nonverbale;</p> <p>-Sărbătorirea zilelor festive ale colegilor, cu receptarea și adoptarea comportamentului nonverbal adecvat acestor momente speciale;</p> <p>-Exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, supărare etc.)de pe fața profesorului/ în imagini sugestive;</p> <p>-Exerciții de percepere și redare a unui model gestual/ mimico-gestual;</p> <p>-Exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere,</p>
--	---	---

<p>1.3. Exersarea auzului fonematic/receptării fonetice și a pronunțării fonemelor</p>	<p>-Indicarea sunetelor percepute prin diferite semne: bățai din palme, ridicarea unui deget, a unui obiect, jetoane puse pe bancă, săritură etc. ;</p> <p>-Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător și redarea lor;</p> <p>-Interpretarea unor cântece care conțin onomatopee;</p> <p>-Exerciții joc de reproducere a unor sunete din natura, cu suport vizual / auditiv;</p> <p>-Exerciții de imitare a sunetelor din natură: receptare și reproducere de sunete onomatopeice, produse de diferite obiecte și/ sau de animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: picpic; albina: zzz, etc.), fără suport vizual sau auditiv.</p>	<p>-Indicarea sunetelor percepute prin diferite semne: bățai din palme, ridicarea unui deget, a unui obiect, jetoane puse pe bancă, săritură etc.;</p> <p>-Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător și redarea lor;</p> <p>-Discriminarea sunetelor din natură/ mediul înconjurător și a sunetelor din cuvinte;</p> <p>-Interpretarea unor cântece care conțin onomatopee;</p> <p>-Exerciții joc de reproducere a unor sunete din natura, cu suport vizual / auditiv;</p> <p>-Exerciții de imitare a sunetelor din natură: receptare și reproducere de sunete onomatopeice, produse de diferite obiecte și/ sau de animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: picpic; albina: zzz, etc.), fără suport vizual sau auditiv;</p>	<p>bucurie, tristețe etc.);</p> <p>-Exerciții de asociere suport imagistic – expresie mimico-facială, jocuri cu marionete, jocuri de rol.</p> <p>-Indicarea sunetelor percepute prin diferite semne: bățai din palme, ridicarea unui deget, a unui obiect, jetoane puse pe bancă, săritură etc.;</p> <p>-Audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător și redarea lor;</p> <p>-Discriminarea sunetelor din natură/mediul înconjurător și a sunetelor din cuvinte;</p> <p>-Interpretarea unor cântece care conțin onomatopee;</p> <p>-Exerciții joc de reproducere a unor sunete din natura, cu suport vizual / auditiv;</p> <p>-Exerciții de imitare a sunetelor din natură: receptare și reproducere de sunete onomatopeice, produse de diferite obiecte și/ sau de animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: picpic; albina: zzz, etc.), fără suport vizual sau auditiv;</p>
---	--	---	--

		<p>produse de diferite obiecte și/ sau de animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: picpic; albina: zzz, etc.), fără suport vizual sau auditiv;</p> <p>-Joc didactic cu vocabular imagistic („Spune ce se aude!”, „Recunoaște sunetul!”) - loto imagistic pe categorii/inventare de sunete din natură(animale, fenomene ale naturii, mijloace de transport);</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a sunetelor produse de diferite instrumente musicale;</p> <p>-Exerciții-joc de reproducere a unei succesiuni de sunete din natură pe baza de suport vizual;</p> <p>-Jocuri de atenție auditivă, de recunoaștere a unor sunete specifice „ Spune ce auzi? ” (scârțâit ușă, ploaie, vânt).</p>	<p>-Joc didactic cu vocabular imagistic („Spune ce se aude!”, „Recunoaște sunetul!”)</p> <p>-Loto imagistic pe categorii/inventare de sunete din natură(animale, fenomene ale naturii, mijloace de transport);</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a sunetelor produse de diferite instrumente musicale;</p> <p>-Exerciții-joc de reproducere a unei succesiuni de sunete din natură pe baza de suport vizual;</p> <p>- Jocuri de atenție auditivă, de recunoaștere a unor sunete specifice „ Spune ce auzi? ” (scârțâit ușă, ploaie, vânt).</p>
--	--	---	---

<p>1.4. Exersarea pronunțării corecte a sunetelor, silabelor, cuvintelor, pozițiilor</p>	<p>- Exerciții-joc de pronunțare corectă a sunetelor limbii romane (diferențierea vocalelor de consoane);</p> <p>-Exerciții de pronunțare corectă a diferitelor silabe și cuvinte;</p> <p>-Jocuri ritmate simple (silabe repetitive; cuvinte familiare care rimează;„frământări de limbă”);</p> <p>-Exerciții-joc de identificare obiectuală/ imagistică (a unor ființe, lucruri, obiecte, animale familiare) și de denumire corespunzătoare;</p> <p>-Exerciții de utilizare a cuvintelor care indică poziția și direcția obiectelor(, sus, jos, pe, sub, în față, în spate, exercițiul „Spune unde? ”;</p> <p>-Jocuri de prezentare/ autoprezentare de tipul „ Eu sunt.... Tu ești.... ”;</p> <p>-Exerciții de alcătuire de propoziții simple din 1-2 cuvinte;</p> <p>-Formulări de întrebări și răspunsuri în cadrul unor povestiri scurte.</p>	<p>-Exerciții-joc de pronunțare corectă a sunetelor limbii romane (diferențierea vocalelor de consoane);</p> <p>-Exerciții de pronunțare corectă a diferitelor silabe și cuvinte;</p> <p>-Asocieri de diferite silabe cu/ fără sens (papi, pupa, buba, nani, cucu, papa, tata, mami, tati etc.);</p> <p>-Jocuri ritmate simple (silabe repetitive; cuvinte familiare care rimează;„frământări de limbă”);</p> <p>-Exerciții-joc de identificare obiectuală/ imagistică (a unor ființe, lucruri, obiecte, animale familiare) și de denumire corespunzătoare;</p> <p>-Exerciții-joc de îmbogățire a vocabularului prin introducerea de noțiuni integrate/ a vocabularului tematic (fructe, legume, animale, culori, forme geometrice, articole de îmbrăcăminte, mijloace de transport etc);</p>	<p>-Exerciții de identificare a sunetelor învățate și a poziției lor în cuvânt (poziție inițială, mediană, finală);</p> <p>- Exerciții de pronunție corectă a cuvintelor mono-, bisilabice, prin vorbire reflectată și/ sau pe bază de suport gestual și motric;</p> <p>- Exemplificări de cuvinte cu sunetul în poziție inițială, mediană, finală, pe bază de suport imagistic;</p> <p>-Exerciții de integrare silabică pe bază de suport imagistic (completare de cuvinte cu silaba lipsă);</p> <p>-Exerciții de integrare propozițională: completare de propoziții lacunare;</p> <p>- Alcătuire de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/sau imagistic / cu cuvinte date;</p> <p>-Exerciții-joc de îmbogățire a vocabularului prin introducerea de noțiuni integrate/ a vocabularului tematic (fructe, legume, animale, culori, forme geometrice, articole de îmbrăcăminte, mijloace de transport etc);</p>
---	---	---	---

	<p>-Exerciții-joc de identificare a cuvintelor noi dintr-un mesaj (cu /fără suport);</p> <p>-Exerciții-joc de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context (cu /fără suport concret);</p> <p>- Exerciții- joc de tipul „ Eu spun unul - Tu spui mai multe”;</p> <p>-Exerciții-joc de identificare a asemănarilor și deosebirilor în cadrul grupului de preșcolari ;</p> <p>-Exerciții-joc de stabilire a unor corespondențe între însușiri personale și trăsături caracteristice ale unor animale etc (lingușitoare ca pisica, roșcată ca vulpea, fricos ca iepurele etc.);</p> <p>-Exerciții de utilizare a cuvintelor care indică poziția și direcția obiectelor(, sus, jos, pe, sub, în față, în spate, exercițiul „Spune unde? ”</p> <p>- Jocuri de prezentare/ autoprezentare de tipul „ Eu sunt.... Tu ești.... ”;</p> <p>-Jocuri de identificare a proprietarilor obiectelor de tipul „ Al cui este? ”;</p> <p>-Exerciții de descriere a rutinelor zilnice folosind</p>
	<p>-Exerciții-joc de identificare a cuvintelor noi dintr-un mesaj (cu /fără suport);</p> <p>-Exerciții-joc de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context (cu /fără suport concret);</p> <p>- exerciții- joc de tipul „ Eu spun unul - Tu spui mai multe”;</p> <p>-Exerciții-joc de identificare a asemănarilor și deosebirilor în cadrul grupului de preșcolari;</p> <p>-Exerciții-joc de stabilire a unor corespondențe între însușiri personale și trăsături caracteristice ale unor animale etc (lingușitoare ca pisica, roșcată ca vulpea, fricos ca iepurele etc.);</p> <p>-Exerciții de utilizare a cuvintelor care indică poziția și direcția obiectelor(, sus, jos, pe, sub, în față, în spate, exercițiul „Spune unde? ”;</p> <p>-Jocuri de prezentare/ autoprezentare de tipul „ Eu sunt.... Tu ești.... ”;</p>

<p>1.5. Realizarea corespondenței între sunete și simboluri</p>	<p>-Exerciții de asociere a fiecărei imagini cu simbolul grafic corespunzător sunetului cu care începe cuvântul ce denumeste imaginea; - Vizualizarea literelor; - Redarea gestuală a literelor; - Identificare tactilă a literelor (pipărea literei decupate din carton gros) și asocierea lor cu sunetul corespunzător.</p>	<p>-Jocuri de identificare a proprietarilor obiectelor de tipul „ Al cui este? ”; - Exerciții de descriere a rutinelor zilnice folosind cuvinte-acțiune; („Spune ce ai făcut, faci și vei face azi? ”) - Exerciții de alcătuire de propoziții simple din 1-2 cuvinte; - Exerciții de alcătuire de propoziții dezvoltate; - Formulări de întrebări și răspunsuri în cadrul unor povestiri scurte; - Exerciții de alcătuire de propoziții dezvoltate; - Formulări de întrebări și răspunsuri în cadrul unor povestiri scurte; - Exerciții de povestire a evenimentelor din zilele anterioare.</p>	<p>cuvinte-acțiune; („Spune ce ai făcut, faci și vei face azi? ”); -Exerciții de alcătuire de propoziții simple din 1-2 cuvinte; -Exerciții de alcătuire de propoziții dezvoltate; -Formulări de întrebări și răspunsuri în cadrul unor povestiri scurte; -Exerciții de povestire a evenimentelor din zilele anterioare.</p>
			<p>-Exerciții de asociere a sunetului cu simbolul prin intermediul memoriei vizuale, auditive și tactile(litere din diferite materiale); - Exerciții de asociere a fiecărei imagini cu simbolul grafic corespunzător sunetului cu care începe cuvântul ce denumeste imaginea; -Exerciții de identificare –</p>

		literelor (pipăirea literei decupate din carton gros) și asocierea lor cu sunetul corespunzător; -Construirea literei din plastilină, sârmă, bețișoare etc.) după model/ în absența modelului și asocierea ei cu sunetul corespunzător; -Exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei.	diferențiere și fixare mnezică a simbolurilor; -Vizualizare, diferențiere, denumire a literelor; - Redarea gestuală a literelor; - Identificare tactilă a literelor (pipăirea literei decupate din carton gros) și asocierea lor cu sunetul corespunzător; -Construirea literei din plastilină, sârmă, bețișoare etc.) după model/ în absența modelului și asocierea ei cu sunetul corespunzător; - Exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei.
--	--	--	--

2. Conștientizarea mesajului oral

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Utilizarea limbajului oral/alternativ	- Exerciții aplicative de executare a unor comenzi verbale/alternative simple („Ridică mâna!”, „Așează păpușa pe scaun!” etc.) - exersarea unor comenzi verbale/alternative potrivite cu mediul ambient („Închide ușa!”, „Mănâncă gustarea!”) - Exerciții de reproducere	- Exerciții aplicative de executare a unor comenzi verbale/alternative simple („Ridică mâna!”, „Așează păpușa pe scaun!” etc.) - exersarea unor comenzi verbale/alternative potrivite cu mediul	- Exerciții aplicative de executare a unor comenzi verbale/alternative simple („Ridică mâna!”, „Așează păpușa pe scaun!” etc.) - exersarea unor comenzi verbale/alternative potrivite cu mediul ambient („Închide ușa!”, „Ordonează obiectele!”, „Mănâncă

	<p>fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitive.</p>	<p>ambiant („Închide ușa!”, „Ordonează obiectele!”), „Mânăncă gustarea!”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitive; - Exerciții aplicative de reacții/ răspuns la întrebări. 	<p>gustarea!”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitive; - Exerciții aplicative de reacții/ răspuns la întrebări.
<p>2.2. Utilizarea mesajelor orale în contexte diferite</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de formulare de mesaje despre sine(nume), despre familie, animalul preferat; - Activități de formulare de răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe diferite teme de interes; - Recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări; - Exerciții -joc de exersare a unor formule de salut. 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de formulare de mesaje despre sine(nume, vârstă), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată; - Activități de formulare de răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe diferite teme de interes; - Exerciții de completare a enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare; - Recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia; - Prezentarea unor 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de formulare de mesaje despre sine(nume, vârstă), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată; - Activități de formulare de răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe diferite teme de interes; - Exerciții de completare a unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare; - Recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia - prezentarea unor întâmplări din viața personală; - Exerciții -joc de exersare a

			<p>unor formule de salut, adresare adecvate contextului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de exersare a unor reguli de comunicare eficientă, civilizată; - Jocuri de exersare a unor reguli de circulație - Dialoguri în diferite contexte pe teme de interes; -Jocuri de rol: „ La doctor ” , „ La cumpărături ” , „ La zoo ” , „ La magazin ” , „ La piață ” , „ Familia mea ” , „ În parc ” , „ Semaforul ”; - Povestirea unor experiențe trecute sau prezente; - Scurte descrieri referitoare la personaje din povești cunoscute; - Jocuri de recunoaștere a unor personaje din povești după indicii date; -Crearea unor povești orale pornind de la imagini date; -Exerciții de modificare a finalului unor povești audiate.
	<p>întâmplări din viața personală;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții -joc de exersare a unor formule de salut, adresare adecvate contextului; - Jocuri de exersare a unor reguli de comunicare eficientă, civilizată; - Jocuri de exersare a unor reguli de circulație - Dialoguri în diferite contexte pe teme de interes -jocuri de rol: „ La doctor ” , „ La cumpărături ” , „ La zoo ” , „ La magazin ” , „ La piață ” , „ Familia mea ” , „ În parc ” , „ Semaforul ”; - Povestirea unor experiențe trecute sau prezente; - Scurte descrieri referitoare la personaje din povești cunoscute; - Jocuri de recunoaștere a unor personaje din povești după indicii date; 		

<p>2.3 Înțelegerea semnificației unor mesaje în contexte variate</p>	<p>- Exerciții de dialog pe teme cunoscute (școală, familie); -jocuri de rol de tipul „emițător-receptor”, vizând formarea comportamentului de ascultător; - vizionare povești/ fragment de poveste, cu selectarea personajelor principale; - Exerciții joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog; - Exerciții de denumire a acțiunilor unor ființe cunoscute de preșcolari(membrii familiei);</p> <p>- Exerciții de denumire verbală a părților corpului, a obiectelor de igienă personală, a obiectelor de încălțăminte și îmbrăcăminte</p> <p>- exerciții de denumire verbală a animalelor - Exerciții de denumire verbală a mijloacelor de transport.</p>	<p>- Crearea unor povești orale pornind de la imagini date.</p> <p>- Exerciții de dialog pe teme cunoscute (școală, familie, cumpărături,) -jocuri de rol de tipul „emițător-receptor”, vizând formarea comportamentului de ascultător; - vizionare povești/ fragment de poveste, cu selectarea personajelor principale/ trăsăturilor fizice și morale ale unui personaj cu care s-au familiarizat; - Exerciții joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog; - Exerciții de denumire a acțiunilor unor ființe cunoscute de preșcolari(membrii familiei, prieteni, colegi); - Exerciții de denumire a activităților specifice unor meserii; - Exerciții de denumire</p>	<p>- Exerciții de dialog pe teme cunoscute (școală, familie, cumpărături, petrecerea timpului liber) -jocuri de rol de tipul „emițător-receptor”, vizând formarea comportamentului de ascultător; - vizionare povești/ fragment de poveste, cu selectarea personajelor principale/ precizarea trăsăturilor fizice și morale ale unui personaj cu care s-au familiarizat - dramatizări pe teme familiare - Exerciții joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog; - Exerciții de denumire a acțiunilor unor ființe cunoscute de preșcolari(membrii familiei, prieteni, vecini, colegi); - Exerciții de denumire a activităților specifice unor meserii; - Exerciții de denumire verbală a părților corpului, a</p>
---	--	--	--

<p>obiectelor de igienă personală, a obiectelor de încălțăminte și îmbrăcăminte;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de denumire a acțiunilor specifice din cele patru anotimpuri; - Exerciții de denumire verbală și asociere a animalelor cu hrana și adăpostul lor; - Exerciții de denumire verbală și asociere a mijloacelor de transport cu meseriile celor care le conduc. 	<p>verbală a părților corpului, a obiectelor de igienă personală, a obiectelor de încălțăminte și îmbrăcăminte;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de denumire verbală și asociere a animalelor cu hrana și adăpostul lor; - Exerciții de denumire verbală și asociere a mijloacelor de transport cu meseriile celor care le conduc. 	
--	--	--

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/teme de învățare
Interacțiune socială	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare (nume și prenume, vârsta, locul și data nașterii) - Comunitate (prieteni, vecini, colegi de grădiniță, personalul grădiniței) - Responsabilități proprii în familie și grădiniță - Reguli de comportare: în familie, în grădiniță, în spații publice - Formule de salut - Mod de exprimare a emoțiilor
Plasare în timp și spațiu	<ul style="list-style-type: none"> - Forme sociale ale timpului: zi, noapte, zilele săptămânii, lunile anului - Programul zilei - Sărbători: zile de naștere, zile festive, sărbători religioase - Strămoșii oamenilor, arborele genealogic al familiei - Anotimpurile: denumire, specific - Locuința, grădinița, strada, cartierul, orașul
Mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Alimente, fructe, legume - Animale domestice și animale sălbatice - Materiale (pământ, fier, carton etc) - Fenomene ale naturii - Univers
Mediul social	<ul style="list-style-type: none"> - Munca (organizare, program, rezultate, răsplată) - Reguli și comportamente - Meserii/profesii - Unele, instrumente, aparatură specifică (însușiri, reguli de folosire) - Obiceiuri și tradiții - Însemne naționale

Sugestii de teme și proiecte care pot fi abordate în planificarea calendaristică

(caracter orientativ):

1. Cine sunt?

- Cine sunt eu?
- Cele 5 simțuri
- Familia mea
- Universul în care trăiesc
- Împreună sănătoși

2. Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?

- Întâmplări și emoții
- Tărâmul poveștilor
- Hai la joacă!
- În lumea animalelor

3. Cum este/a fost și va fi aici pe pământ?

- Anotimp și tradiții
- O călătorie prin culturi diferite
- Povestea numelui de familie
- Acasă
- Exploratorii

4. Când, cum și de ce se întâmplă?

- Cine, unde trăiește?
- La ce și cum se folosește?
- Când și de ce se întâmplă?
- Cine a făcut?
- Forme și culori

5. Ce și cum vreau să fiu?

- Și eu vreau să muncesc
- La fabrica de pâine
- Pe șantier
- Harnic, cinstit, bun
- Vreau să fiu de folos

6. Cum planificăm/ organizăm o activitate?

- La piață
- Grădinița noastră
- Haideți în excursie!
- Roadele muncii
- Artiști populari și meșteri făurari

NOTĂ: Temele enumerate mai sus sunt sugestii care nu se adresează unei anumite grupe de vârstă. În funcție de vârsta copiilor pe care cadrul didactic îi are în grupă și de nivelul de dezvoltare al acestora, acesta va decide cu privire la denumirea și conținutul temei, precum și cu privire la modalitatea de investigare a ei – în cadrul unui proiect tematic, cu o durată între 1 și 5 săptămâni sau în cadrul unei săptămâni independente.

Sugestii metodologice

Planul de învățământ pentru nivelul preșcolar special prezintă o abordare sistemică, în vederea asigurării continuității în cadrul celei mai importante perioade de dezvoltare din viața copilului, astfel că se observă o puternică corelație interdisciplinară între domeniul limbaj și comunicare, psihomotric, autonomie personală și socială. Activitățile din cadrul acestor domenii se sincronizează în anumite puncte ale proiectării și a conținuturilor de învățare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, prin care se urmărește realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute în contextul specific fiecărei grupe și al fiecărui preșcolar, fiind structurată progresiv, de la nivelul zero (absența manifestării de exprimare) până la un nivel considerat oportun pentru copilul cu diferite tipuri de dizabilități pentru a-i asigura acestuia abilități și deprinderi de comunicare eficientă.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la grupe a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a grupeii respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Dezvoltarea copilului este dependentă de ocaziile pe care i le oferă rutina zilnică, interacțiunile cu ceilalți, organizarea mediului și activitățile/situațiile de învățare, special create.

Strategii didactice

Activitățile de învățare reprezintă un ansamblu de acțiuni cu caracter planificat, sistematic, metodic, intensiv, organizate și conduse de cadrul didactic, în scopul atingerii finalităților prevăzute în curriculum. Desfășurarea acestora necesită coordonarea eforturilor comune ale echipei multidisciplinare de la grupă, respectiv: educatorului/profesorului pentru învățământ preșcolar cu calificare în psihopedagogie specială, psihopedagogului și kinetoterapeutului, dar și a partenerilor educaționali din comunitate a căror implicare este la fel de importantă. În desfășurarea acestora accentul va cădea pe încurajarea inițiativei copilului, pe învățarea prin repetare și exersări individuale. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui copil cu dizabilități. Fiecare copil cu dizabilități senzoriale, intelectuale ușoare, severe sau asociate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție. Munca în echipă, comunicarea eficientă între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții copiilor este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele deficiențelor și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții copiilor cu dizabilități. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile acestor copii. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată,

deține anumite informații despre copil și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării și recuperării acestuia.

Planul de servicii individualizat -reprezintă modalitatea de programare și coordonare coerentă a resurselor și serviciilor individualizate pentru copiii/elevii/tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în unități de învățământ special/de masă, fiind focalizat pe nevoile de dezvoltare și de intervenție ale acestora.

Activitățile de învățare se desfășoară fie cu întreaga grupă de copii, fie individual. Dintre mijloacele de realizare utilizate putem aminti: jocul liber, discuțiile libere, jocul didactic, povestirea, exercițiile cu material individual, construcțiile, lectura după imagini, observarea, convorbirea, povestirile create de copii, memorizările, precum și alte mijloace, specifice didacticii, în funcție de nevoile educaționale ale copiilor.

Durata unei activități la grupă, modul de organizare a activității didactice a educatoarei se stabilește conform OMECTS 5573/2011, de la caz la caz, precum și la recomandarea comisiei interne de evaluare continuă.

Programul anual de studiu se poate organiza în jurul a șase mari teme: ***Cine sunt?, Când, cum și de ce se întâmplă?, Cum este, a fost și va fi aici pe pământ?, Cum planificăm/ organizăm o activitate?, Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim? și Ce și cum vreau să fiu?*** (ordinea prezentării nu are nici o legătură cu momentul din anul școlar când pentru o temă sau alta se pot derula cu copiii diferite proiecte). Pornind de la aceste teme, anual, pe grupe de vârstă, se stabilesc proiectele care urmează a se derula cu copiii. Într-un an școlar, se pot derula **maximum 7 proiecte** cu o durată de maximum 5 săptămâni/proiect sau un număr mai mare de proiecte de mai mică amploare, variind între 1-3 săptămâni, în funcție de complexitatea temei abordate și de interesul copiilor pentru tema respectivă. De asemenea, pot exista și săptămâni în care copiii nu sunt implicați în nici un proiect, dar în care sunt stabilite teme săptămânale de interes pentru copii.

Cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, **jocul didactic** va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Activitățile din cadrul domeniului **Limba și comunicare** ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri sau antrenamente amuzante realizate în cadrul grupei. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor și nu pe rigurozitatea științifică a acestora. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor concrete, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Reușita desfășurării jocurilor și a activităților didactice alese depinde în mare măsură de modul în care este organizat și conceput mediul educațional. Acesta trebuie să stimuleze copilul, să-l ajute să se orienteze, să-l invite la acțiune. Astfel, dacă este vorba de activități desfășurate în sala de grupă, cadrul didactic va acorda o atenție deosebită **organizării spațiului în centre de interes** precum: **Biblioteca, Colțul căsuței/Joc de rol, Construcții, Știință, Arte, Nisip și apă** și altele. Organizarea acestor centre se va face ținând cont de resursele materiale, de spațiu și de particularitățile de vârstă, de dezvoltare, de specificul dizabilităților copiilor. În funcție de spațiul disponibil, împărțirea sălii de grupă poate cuprinde toate centrele sau cel puțin două dintre ele în care cadrul didactic pregătește zilnic „oferta” pentru copii, astfel încât aceștia să aibă posibilitatea să aleagă locul de învățare și joc, în funcție de disponibilitate și nevoi. Materialele care se vor regăsi zilnic în zonele/centrele/colțurile deschise nu trebuie să fie aleatorii, ci atent alese, în strânsă corelare cu tema săptămânii din planificare. Din spațiul grupei nu trebuie să lipsească jucăriile și materialele didactice senzoriale.

Activitatea didactică se va desfășura într-o **interacțiune permanentă cu copiii**, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să răspundă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

Copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune și indici pentru a activități cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor. De asemenea, la acești copiii, accentul se pune pe repetare și primire de răspunsuri, nu pe corectitudine în exprimare. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor și imaginilor, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

La copiii cu dizabilități de vedere, raportul reprezentare-suport intuitiv-noțiune este slab funcțional, motiv pentru care cadrul didactic va urmări explorarea polisenzorială a realității și găsirea corespondenței verbale pentru fiecare obiect, însușire a obiectelor.

Copilul care prezintă tulburări din spectrul autist, întâmpină dificultăți în înțelegerea mesajului transmis, prezintă dificultăți în a se organiza, a planifica ori a transmite mesajul. În acest caz se impune o strategie diferită de abordare a activităților de la simplu la complex. Astfel, în acest caz este necesar a se folosi un ton ferm, care se îmbină cu limbajul non-verbal. La această categorie de copiii primează în comunicare non-verbalul și para-verbalul. Sarcina dată de cadrul didactic e important să fie finalizată. În cazul în care copilul refuză, profesorul revine asupra solicitării și îi va oferi ajutoarele necesare pentru a o efectua cu succes. Sarcina trebuie să conțină cuvinte puține (1-2 cuvinte), să fie utilizate aceleași cuvinte de către toți membrii echipei multidisciplinare. Fiecare activitate de învățare necesită a fi secvențializată cât se poate de mult, iar ajutorul oferit copilului se retrage tot secvențializat, la început cel fizic, apoi cel gestual și verbal.

O sugestie pentru derularea activităților cu copii cu dizabilități intelectuale severe și autism ar fi să se însoțească comunicarea verbală a obiectelor, gesturilor, tot timpul cu imagini/pictograme. De asemenea, să se folosească puține cuvinte pentru a face legătura între cuvânt și obiect. Comunicarea trebuie să se facă într-un spațiu potrivit, structurat (copilul să aibă un loc al lui, un loc permanent pentru orarul cu pictograme, locul unde se joacă). Să se folosească pictograme pentru a ști ce se întâmplă în fiecare spațiu, să nu se dea mai multe comenzi în același timp, să i se ofere timp de reacție, iar primele cuvinte să fie obiecte preferate, obiecte familiare din mediu.

O altă sugestie metodologică se referă la **folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor**, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru copil va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă copiii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical.

Foarte importantă este și **învățarea în context**. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate

fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ.

Evaluarea impune necesitatea unei evaluări totale, pentru a identifica toate lacunele de dezvoltare ale copilului din acel moment. Este posibil ca, deși a ajuns într-o anumită etapă, să nu-și fi însușit corect și complet capacitățile premergătoare exprimării verbale și mimico-gestuale, iar această situație să favorizeze învățarea deficitară și regresul.

Activitățile de limbaj și comunicare vor fi evaluate prin comportamente măsurabile: pronunția corectă (sau relativ corectă) a cuvintelor, capacitatea de a purta un dialog scurt, oferă informații despre sine, despre colegii săi, despre familie și universul larg, reușește să poarte o discuție cu colegii săi, poate povesti despre o imagine, reușește să recite câteva versuri, folosește corect părțile de vorbire, citește un text pe baza unor imagini sau filmulețe vizionate, cunoaște rostul cărții și face diferența între un mesaj scris și unul desenat/imagistic, se exprimă non-verbal sau verbal.

Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între copii. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Evaluarea funcționării reale a copilului cu dizabilități senzoriale și a celor cu autism implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece el ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele copilului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție.

Evaluarea copilului cu autism se realizează cu ajutorul scalei de evaluare a autismului infantil (E.Schopler), o scală care implică răspunsul la o serie de întrebări menite să compare comportamentul copilului cu ceea ce este considerat un comportament normal pentru un copil de vârsta lui sau a ei. Zonele de comportament evaluate de această scală includ relațiile interpersonale, răspunsurile emoționale, capacitatea de a se adapta la schimbare, comunicarea verbală, comunicarea nonverbală, și percepția senzorială. Unele dintre abilitățile care sunt evaluate de această scală sunt utilizarea de obiecte, răspunsuri intelectuale, și răspunsurile de ascultare. Pe baza rezultatelor obținute prin această scală, cadrul didactic își întocmește planul de intervenție personalizată.

În cazul copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document eficient. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta celelalte persoane să înțeleagă copilul și să interacționeze cu acesta. Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc copilul cu

dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană.

Instrumentele recomandate pentru a fi utilizate de cadrul didactic pentru a înregistra diferite aspecte privind activitatea zilnică cu copiii sunt: *Caietul de evidență a activităților cu copiii și a prezenței la grupă*, *Calendarul naturii*, *Catalogul grupei*, *Jurnalul grupei și portofoliile copiilor*. fișe de monitorizare a progresului copiilor.

Bibliografie:

1. Băban, A. (2009). (coord.) "*Consiliere educațională*", Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
2. David, C., Roșan, A. (2019), "*Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*", Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A. (2005), "*Sinteze de psihopedagogie specială*", Ed. Polirom, Iași;
4. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). "*Educația specială. Ghid metodologic*", Ed. Polirom, Iași;
5. Hathazi, A., (2012), "*Comunicare în contextul deficienței multiple*", Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca;
6. Jonnaert, P. (2010), (coord.), "*Curriculum și competențe. Un cadru operațional*", Editura ASCR, Cluj Napoca;
7. Minder M., (2011), "*Didactica funcțională. Obiective, strategii, evaluare, cognitivismul operant*", Ed. ASCR, Cluj Napoca;
8. Opreșan, E., (2015), "*Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*", Ed. Universității București, București;
9. Popovici, D., (2005), "*Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*", Ed. Muntenia; Constanța;
10. Potolea, D., Toma, S., Borza, A. (coord), (2012), "*Coordonate ale unui nou cadru de referință al curriculumului național*", CNEE, București;
11. Roșan, A., (2015), "*Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*", Ed. Polirom, Iași;
12. Ștefan, C.A., Kallay, E., (2011), "*Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*", Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
13. Verza, E., Verza, F.E., (2011), "*Tratat de psihopedagogie specială*", Ed. Universității din București, București;
14. *** (2015), "*Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*". Document de politici educaționale, versiune de lucru, Institutul de Științele Educației, București;
15. ***Planurile-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobate prin OMEN 3622/2018;
16. ***Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, aprobat prin OMECTS 3851/2010;
17. ***Legea educației naționale nr 1/2011;
18. ***OMECTS 5573/2011 Regulamentul de organizare și funcționare a învățământului special și special integrat;
19. ***OMECTS 5574/2011 Metodologia privind organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă;
20. ***OMEC 5086/2016 Metodologie cadru privind școlarizarea la domiciliu respectiv înființarea de grupe/clase spital;
21. ***Ordin comun 1985/1305/5805/2016 privind Metodologia pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de

handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și sau cerințe educaționale speciale.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Aura-Codruța Danielescu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Francisc Halasz, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Diana Bumbăcilă, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Novac Mioara	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Dobrin Doralina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Rădulescu Carmen	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Becu Loredana- Adina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Pirtea Alina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara
Mihai Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Stampar Mia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Paraschivu Viorica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Lugoj
Frunzea Veronica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Lugoj
Vidoni Adelina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Lugoj
Lazsadi Ileana	Liceul Teoretic Special „IRIS” Timișoara
Palfi Ileana	Liceul Teoretic Special „IRIS” Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară
pentru disciplina
ACTIVITĂȚI DE CUNOAȘTERE
Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Elaborarea programei pentru învățământul preșcolar special în domeniul activităților de cunoaștere constituie un pas important spre realizarea unui curriculum adaptat pentru grupele de grădiniță pentru copii cu diferite tipuri și grade de dizabilități.

Domaniul cognitiv-experiențial include abordarea cunoașterii prin intermediul experiențelor practice; înțelegerea mediului înconjurător și rezolvarea unor probleme situaționale.

Acest domeniul, definește abilitatea copilului de a înțelege relațiile dintre obiecte, fenomene, obiecte și persoane, incluzând abilități de gândire și rezolvare de probleme situaționale, cunoștințe elementare matematice și cele referitoare la lume și mediul înconjurător.

Este necesar ca preșcolarul din învățământul special să dobândească cunoștințe și deprinderi elementare matematice prin intermediul jocurilor dirijate cu diferite materiale (obiecte, nisip, apă), prin simularea activităților reale în mediu controlat. În această manieră vor putea fi formate reprezentări cu privire la concepte precum volum, masă, număr și vor putea fi implicați în activități de discriminare, clasificare, descriere, grupare, seriere, ordonare, numărare.

Preșcolarii vor fi familiarizați cu noțiuni care privesc numerele, culorile, formele și modul în care acestea pot fi folosite în viața cotidiană, pentru o cât mai bună integrare socio-profesională.

Stimularea și satisfacerea curiozităților copilului, explicarea și înțelegerea lumii înconjurătoare, investigarea acesteia, dezvoltarea capacității de observare și stabilirea relațiilor de cauzalitate sunt aspecte urmărite în cadrul activităților de cunoaștere a preșcolarului.

În predarea conținuturilor propuse de această programă se pune accent pe jocul didactic, pe demonstrație, exercițiu, imitație și învățare spontană.

Programa școlară din domeniul *cognitiv-experiențial* – disciplina *activități de cunoaștere* se adresează tuturor cadrelor didactice din învățământul special preșcolar dar și altor categorii de persoane care participă la educația copiilor cu diferite tipuri de dizabilități din grădinițele speciale, în mod direct sau indirect.

Unități de competență

- 1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**
- 2. Formarea deprinderilor de tip matematic prin înțelegerea modificărilor cantitative**
- 3. Formarea mecanismelor de operare acțională și familiarizarea cu noțiunea de număr**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1.Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător	-exerciții de identificare dirijată a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea alternativă a mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil, gustativ, olfactiv).	-exerciții de identificare a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea alternativă a mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil, gustativ, olfactiv).	-exerciții de identificare și denumire a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea alternativă a mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil, gustativ, olfactiv).
	-exerciții de identificare dirijată a obiectelor din mediul de viață apropiat copilului (ex. grădiniță).	-exerciții de identificare a obiectelor din mediul de viață apropiat copilului.	-exerciții de descoperire și denumire a obiectelor din mediul de viață apropiat copilului.
	-exerciții de identificare dirijată a obiectelor după imagini.	-exerciții de identificare a obiectelor prin imagini.	-exerciții de denumire a obiectelor după imagini și caracterizare succintă.
	-exerciții de identificare dirijată a caracteristicilor obiectelor (culoare, formă, dimensiune).	-exerciții de identificare a caracteristicilor obiectelor (culoare, formă, dimensiune).	-exerciții de denumire și caracterizare a obiectelor, după principalele atribute (culoare, formă, dimensiune).
	-exerciții de asociere dirijată a obiectelor conform unui criteriu.	-exerciții de identificare și asociere a obiectelor.	-exerciții de identificare prin asociere: obiect – obiect, obiect – jucărie, obiect – imagine, imagine – obiect, jucărie – obiect, imagine – jucărie.

1.2. Manipularea obiectelor și ordonarea după anumite criterii	-exerciții de cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător prin manipularea acestora, cu sprijinul adultului	-exerciții de cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător prin manipularea acestora	-exerciții de stabilire a caracteristicilor obiectelor din mediul înconjurător prin manipularea acestora
	-exerciții de identificare a obiectelor din mediul copilului pe categorii (mașini, bile, bețișoare).	-exerciții de grupare a obiectelor din mediul copilului pe categorii (mașini, bile, bețișoare).	exerciții de grupare și denumire a obiectelor din mediul copilului pe categorii (mașini, bile, bețișoare); stabilirea asemănărilor și deosebirilor.
	-exerciții de identificare a obiectelor după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.)	-exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.)	-exerciții de clasificare și caracterizare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.)
	-exerciții-joc de asociere a figurilor geometrice de bază cu obiecte cunoscute (forme plane), cu sprijinul adultului.	-exerciții-joc de asociere a figurilor geometrice cu obiecte cunoscute (forme plane).	-exerciții-joc de asociere a figurilor geometrice cu obiecte cunoscute (forme plane).
	-exerciții de identificare a poziției obiectului într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc);	-exerciții de ordonare și serie după un criteriu, cu precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc), cu sprijin din partea adultului	-exerciții de ordonare și serie după un criteriu, cu precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc), conform instrucțiunilor prezentate verbal.

2. Formarea deprinderilor de tip matematic prin înțelegerea modificărilor cantitative

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic	-exerciții de identificare a mulțimilor de obiecte, cu sprijin din partea adultului (după un sigur criteriu) -exerciții de construcție simplă folosind cuburile (cu model/fără model), cu sprijin -exerciții de identificare a două elemente identice dintr-o mulțime de trei elemente, cu unul diferit	-exerciții de identificare a mulțimilor de obiecte, cu indicații din partea adultului -exerciții de construcție simplă folosind cuburile (cu model/fără model) -exerciții de identificare a obiectelor identice, dintr-o mulțime de elemente	-exerciții de construire de mulțimi de obiecte/ imagini ale obiectelor, după un criteriu (culoare, mărime, formă etc.); -exerciții de cu temă familiară copilului (mașina, casa) -exerciții de punere în corespondență în plan obiectual /imagistic
	2.2. Însușirea deprinderilor elementare de triere, ordonare, seriere, clasificare	-exerciții de identificare a obiectelor analoge dintr-o grupă formată din două tipuri de obiecte („Fructe și legume”, „Rotițe roșii”, „Rotițe roșii – rotițe albastre”), cu sprijin din partea adultului -exerciții de identificare a obiectelor analoge dintr-o grupă formată din mai multe tipuri de obiecte („Alege florile roșii”, „Formează grupa de mere” etc.), cu sprijin din partea adultului	-exerciții de triere a obiectelor dintr-o grupă formată din două tipuri de obiecte („Fructe și legume”, „Rotițe roșii – rotițe albastre”), cu sprijin din partea adultului -exerciții de selectare a obiectelor analoge dintr-o grupă formată din mai multe tipuri de obiecte („Alege florile roșii”, „Formează grupa de mere” etc.), cu sprijin din partea adultului

	-identificarea unui obiect izolat existent într-o grupă de obiecte („Să găsim mașina”, „Pune pe masă păpușa” etc.), cu sprijin din partea adultului	-identificarea unui obiect izolat existent într-o grupă de obiecte („Să găsim mașina”, „Pune pe masă păpușa” etc.) și justificarea alegerii
	-exerciții de identificare a obiectelor după criterii diferite, pe baza indicațiilor adultului (mult – puțin, lung – scurt, mare – mic, plin - gol)	-exerciții de triere, în scop de partajare a unei grupe după criterii diferite: cantitate, dimensiune (mult – puțin, lung – scurt, mare – mic, plin - gol)
	-exerciții de reproducere a unui model dat simplu în plan orizontal	-exerciții de reproducere a unui model dat (un șir de cuburi în ordine crescătoare, un șir de cuburi în ordine descrescătoare, un șir de figuri geometrice de mărimi diferite/de culori diferite) cu sprijin din partea adultului
	-exerciții de ordonare de obiecte sau forme geometrice după diferite criterii (crescător, descrescător, după criteriul culorii, cu alternare de culori), cu sprijin din partea adultului.	-exerciții de ordonare de obiecte sau forme geometrice după diferite criterii (crescător, descrescător, după criteriul culorii, cu alternare de culori); -exerciții de clasificare după diferite criterii (culoare, formă, dimensiune, utilitate, greutate).
2.3. Compararea mulțimilor de obiecte și sesizarea	-identificarea succesiunii unui șir din două-trei obiecte diferite ca mărime, cu sprijin	-stabilirea succesiunii unui șir din trei-cinci obiecte diferite ca mărime, cu sprijin din partea

schimbărilor cantitative prin creștere și descreștere	din partea adultului.	-exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii (dimensiune: „lung - scurt”).	-exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii (dimensiune: „lung - scurt”), cu sprijin din partea adultului.	-exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii (dimensiune: „lung - scurt”).
	-exerciții de identificare a obiectelor de același fel dintr-o grupă de obiecte eterogene, cu sprijin din partea adultului.	-exerciții de selectare a obiectelor de același fel dintr-o grupă de obiecte eterogene, cu sprijin din partea adultului.	-exerciții de selectare a obiectelor de același fel dintr-o grupă de obiecte eterogene.	-exerciții de selectare a obiectelor de același fel dintr-o grupă de obiecte eterogene.
	-exerciții de numărare, în centrul 0-5, a obiectelor /elementelor din mulțimile construite, cu sprijin din partea adultului.	-exerciții de numărare, în centrul 0-5, a obiectelor /elementelor din mulțimile construite.	-exerciții de numărare, în centrul 0-5, a obiectelor /elementelor din mulțimile construite.	-exerciții de numărare, în centrul 0-5, a obiectelor /elementelor din mulțimile construite.

3. Formarea mecanismelor de operare acțională și familiarizarea cu noțiunea de număr.

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor	-exerciții pentru recunoașterea termenilor care denumesc poziții spațiale: sus – jos, față – spate, înainte – înapoi, aproape – departe; -exerciții de identificare dirijată a pozițiilor spațiale: sus – jos, față – spate, înainte – înapoi, aproape – departe;	-exerciții pentru identificarea termenilor care denumesc poziții spațiale: sus – jos, față – spate, înainte – înapoi, aproape – departe. -exerciții de identificare și deplasare dirijată în pozițiile spațiale: sus – jos, față – spate, înainte – înapoi, aproape – departe.	-exerciții pentru denumirea termenilor care denumesc poziții spațiale: sus – jos, față – spate, înainte – înapoi, aproape – departe. -exerciții de recunoaștere, identificare și deplasare în pozițiile spațiale: sus – jos, față – spate, înainte – înapoi, aproape – departe.

	<p>-exerciții de mutarea a obiectelor cunoscute (mingi, jucării) spre pozițiile spațiale cunoscute, cu sprijin din partea adultului.</p>	<p>-exerciții de mutarea a obiectelor cunoscute (mingi, jucării) spre pozițiile spațiale cunoscute, cu indicații minime din partea adultului.</p>	<p>-exerciții de mutarea a obiectelor cunoscute (mingi, jucării) spre pozițiile spațiale cunoscute, la comanda vocală a adultului.</p>
	<p>-exerciții de identificare, cu sprijin din partea adultului, a poziției propriului corp față de obiectele din mediul înconjurător.</p>	<p>-exerciții de identificare a poziției propriului corp față de obiectele din mediul înconjurător, cu indicații minime din partea adultului.</p>	<p>-exerciții de identificare a poziției propriului corp față de obiectele din mediul înconjurător, la comanda vocală a adultului.</p>
	<p>exerciții de stabilire a poziției unor obiecte față de altele, cu sprijin din partea adultului.</p>	<p>exerciții de stabilire a poziției unor obiecte față de altele, cu indicații minime din partea adultului.</p>	<p>exerciții de stabilire a poziției unor obiecte față de altele, la comanda vocală a adultului.</p>
<p>3.2. Perceperea succesiunii evenimentelor, având drept repere obiective ale regimului de viață</p>	<p>-exerciții de identificare a momentelor zilei cu activitățile de rutină zilnică (zi, noapte).</p>	<p>-exerciții de identificare a momentelor zilei prin asocierea evenimentelor specifice (ex. dimineață, prânz, seară).</p>	<p>-exerciții de identificare a momentelor zilei prin asocierea cu activități specifice (rutina de dimineață, programul școlar, temele, timpul liber).</p>
	<p>-exerciții de identificare a anotimpurilor.</p>	<p>-exerciții de identificare și denumire a anotimpurilor;</p>	<p>-exerciții de identificare a anotimpurilor și a caracteristicilor acestora;</p> <p>-exerciții-joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii și a anotimpurilor.</p>
	<p>-joc de identificare a momentelor zilei/etapelor unei</p>	<p>-joc de ordonare imagistică a momentelor</p>	<p>-joc de ordonare imagistică a momentelor zilei/ etapele unei</p>

	acțiuni, cu dirijare din partea adultului.	principale ale zilei/etapele unei acțiuni.	acțiuni, pe baza comenzii verbale.
	-exerciții de ordonare cronologică a două - trei imagini din povești/activități cotidiene.	-exerciții de ordonare cronologică a trei-patru imagini din povești/activități cotidiene.	-exerciții de ordonare cronologică a patru-cinci imagini din povești/activități cotidiene.
3.3. Formarea algoritmilor euristici elementari	-exerciții de identificare a unor obiecte după un singur criteriu (identifică jucăriile mari, identifică cuburile roșii)	-exerciții de grupare a obiectelor după un criteriu dat.	-exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii date.
	-exerciții de punere în corespondență a două obiecte identice	-exerciții de punere în corespondență a două obiecte cu aceleași caracteristici dar diferite ca mărime	-exerciții de asociere
	-exerciții de hașurare/colorare cu ajutorul unui șablon	-exerciții de hașurare colorare după un desen schematic	-exerciții de realizare a unui desen schematic
	-exerciții de recunoaștere a figurilor geometrice de bază	-exerciții de identificare a figurilor geometrice de bază	-exerciții de asamblare a figurilor geometrice în structuri familiare (Casa, Omulețul)
3.4. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj	-exerciții de recunoaștere a limbajului matematic: mai mare – mai mic –la fel; adăugăm – luăm; mărim – micșorăm.	-exerciții de identificare a limbajului matematic: mai mare – mai mic –la fel; adăugăm – luăm; mărim – micșorăm.	-exerciții de achiziție a limbajului matematic: mai mare – mai mic –la fel; adăugăm – luăm; mărim – micșorăm.
	-exerciții de aranjare a două piese după model.	-exerciții de aranjare a două-patru piese după model.	-exerciții de utilizare a limbajului matematic în contexte situaționale de tip matematic (exerciții situaționale: aranjarea mesei - un anumit număr de tacâmuri,

				veselă, felii de pâine etc.).
		-exerciții de reconstituire a unui întreg din două piese.	-exerciții de reconstituire a întregului (puzzle).	-exerciții de reconstituire după schemă; -exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic prin intermediul software-ului educativ.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
1.Obiecte din mediul ambiant	Spune cine (ce) sunt? Cum sunt? Spune ce a ascuns ursulețul? Ce ai auzit? Ce ai atins? Ce gust are?Ce ai găsit în săculeț? Așază-mă lângă jucării care au culoarea mea! Jocul culorilor, Alege jucăria mică! Alege jucăria și așază-o lângă imaginea ei! Hainele mele – hainele păpușii, Găsește obiectul
2.Mulțimi de obiecte din mediul apropiat	Alegem bețișoarele!, Alegem doar mașinuțele!, Alege florile albastre!, Găsește creioanele mari!, Găsește triunghiurile!, Care este primul (ultimul)?
3.Forme geometrice	Alege toate plăcuțele rotunde!, Să construim un tren din pătrate!, Alege triunghiurile!
4.Poziția spațială a obiectelor	Unde am pus jucăria?, Unde se află tabla, ușa, fereastra?, Pune scăunelul! (în față, în spate, în dreapta), Spune-mi ce ai în față (în spate, în dreapta)?, Caută și spune unde sunt....?, Unde dorești să așezi jucăria?, Așază paharul unde îți spun eu!, Vino spre mine!, Du-te unde își spun eu!, Fă ca mine!
5. Succesiunea evenimentelor	Ce facem înainte și după masă?, Ce face copilul înainte de culcare?, Cum ne îmbrăcăm?, Să ne așezăm în rând, Cine este primul?, Așază imaginile în ordine!, Săptămâna, Anotimpurile.
6.Algoritmi euristici elementari	Așază cuburile la fel ca mine, Formează un șir ca al meu, Pătrate colorate, Să construim un turn, De la mare la mic, Să așezăm florile după culori, Unde este greșeala? Jucării mari, mijlocii, mici, Bețe lungi – bețe scurte, Unde este locul meu? Alege piesele mici (mari, roșii, rotunde etc), Se mănâncă – nu se mănâncă, Alege și spune la ce folosesc
7.Noțiuni matematice elementare	Formează grupe cu trei obiecte!, Te rog să-mi dai cinci păpuși!, Spune în ce grupă sunt patru ursuleți?, Care mulțime are mai multe flori?, Formează o grupă de trei mingi!, Ia de pe masă trei creioane!, Numără câte obiecte sunt!

Sugestii metodologice

Activitățile de cunoaștere vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotorii și intelectuale al preșcolariilor și de potențialul de dezvoltare.

Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul corelației teoriei cu practica, principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex.

Proiectarea activităților va fi organizată în cadrul unor unități tematice orientative (mediul înconjurător, fenomenele naturii, comportamentul ecologic) fiind vizată și fixarea unor cunoștințe abordate interdisciplinar/ transdisciplinar, conținuturile abordate putând fi reluate în cadrul altor categorii de activități ca secvențe didactice care pot stimula exprimarea liberă a copiilor.

Elementul principal pentru programa *Activități de cunoaștere* îl constituie abordarea predominantă prin joc didactic a conținuturilor și promovarea elementelor de dezvoltare a operațiilor de bază ale gândirii.

În desfășurarea activităților educaționale cu preșcolarii cu dizabilități mintale se vor utiliza, în principal metode activ – participative, care vor încuraja poziționarea copilului în situații de explorare și cunoașterea dirijate și independente; acestea vor fi îmbinate cu metode tradiționale. De asemenea, în activitatea educativ-terapeutică se pot utiliza *metoda imitației, a modelării, a fragmentării operațiilor în secvențe mici și înlănțuirea lor, metode specifice de structurare și organizare spațio-temporală, metode de terapie comportamentală.*

Metoda modelării se va utiliza în vederea asimilării unor modele comportamentale pozitive prin imitarea unor persoane apropiate.

Prin *metodele specifice de structurare și organizare spațio-temporală* se formează și se dezvoltă orientarea în spațiu și orientarea în timp.

Povestirea va fi utilizată însoțită de suporturi ilustrativ-sugestive sau imagini filmate; astfel se va capta mai ușor atenția elevilor și va fi facilitată implicarea afectiv-motivațională a copiilor în secvențele lecției.

Metode expositive, utilizate la preșcolarii cu dizabilități mintale, vor respecta următoarele condiții:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale;
- prezentarea clară, precisă și concisă;
- idei sistematizate;
- utilizarea procedeelelor și materialelor didactice intuitive.

Metodele de simulare (*jocul didactic și dramatizarea*) pot fi aplicate cu succes atât în ceea ce privește conținutul unor discipline (dramatizarea unor lecții), cât și în formarea și dezvoltarea comunicării. Cadrele didactice vor folosi cât mai multe indicații simple, obiecte concrete pe care copilul să le simtă și să le mănuiască. Copiii vor începe rezolvarea sarcinilor pornind de la ceea ce știu deja și apoi se va trece la o altă etapă de învățare. Dacă apar probleme se va reveni la etapa mai ușoară. Se va realiza o singură activitate, aceasta fiind dusă până la capăt. Este foarte important să se marcheze clar sfârșitul unei activități, precum și începutul unei noi.

Activitățile de cunoaștere pot fi completate prin activități extrașcolare.

Evaluarea va urmări atât performanțele copiilor cât și efortul depus în realizarea sarcinilor de lucru, modul de organizare în timpul efectuării sarcinilor de lucru.

De asemenea, evaluarea va urmări progresul copilului în raport cu el însuși.

Evaluarea se va realiza prin analiza unor indicatori vizând:

- raportarea la mediul înconjurător;
- orientarea spațială;
- perceperea succesiunii;
- deprinderi de ordona, clasifica, seria, compara, stabili asemănări și deosebiri.

Bibliografie

1. Cosmovici, A., Iacob, L. (2005). (coord.). *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
2. Dumbravă, A. (2016) *Premise neurobiologice ale educației timpurii*, în Stan, L., (2016) (coord.). *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Editura Polirom, Iași;
3. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
4. Gherguț, A. (2006). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale.Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polorom, Iași;
5. Glava, A, Pocol, M și Tataru, L.,(2009). *Educație timpurie; ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45,;
6. Radu Gheorghe,(2000). *Psihopedagogia școlarelor cu handicap mintal*, Editura Pro Humanitate, București;
7. Manolescu, M. (2004) *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar. Teorie și practică*, Editura Credis, București;
8. Verza, E., Verza,E.F.(2011).(coord).*Tratat de psihopedagogie specială, București*, Editura Universității din București;
9. ***Ordinul MECTS nr. 3851/2010 privind *Reperetele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*;
- 10.***Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii, 1979, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- 11.***Curriculum pentru învățământul preșcolar, *Prezentare și explicații*, 2009, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ionela Meda ȘTIRBU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Neamț

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Irina BĂLȚĂTESCU	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "AlexandruRoșca" Piatra Neamț
Mariana COZMA	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Tg. Neamț
Simona DUDĂU	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Roman

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară
pentru disciplina
ACTIVITĂȚI DE EXPLORARE A MEDIULUI
Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Elaborarea programei pentru învățământul preșcolar special în domeniul explorării mediului este un pas important spre realizarea unui curriculum adaptat pentru grupele de grădiniță pentru copii cu diferite tipuri și grade de dizabilități.

Activitățile de explorare a mediului răspund curiozității naturale a copilului preșcolar. Explorarea și cunoașterea mediului direct și indirect sunt aspecte importante în vederea dobândirii autonomiei și independenței copilului preșcolar. Mediul înconjurător este una din primele realități cu care ia contact preșcolarul.

Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii înconjurătoare a fost definită pornindu-se de la necesitatea copilului de a înțelege relațiile dintre obiecte, fenomene, evenimente și persoane.

Abilitățile copilului din învățământul special nu se reduc doar la un anumit set de cunoștințe teoretice; prin aceste activități se urmărește cuprinderea unei arii largi și importante a capacităților de explorare a mediului.

Cunoașterea mediului înconjurător este o sarcină de bază a procesului instructiv - educativ în grădiniță și contribuie la realizarea laturilor educației: intelectuală, morală, estetică, profesională, fizică, subliniate de pedagogul francez, René Hubert.

Este important să cunoască și să dobândească informații despre mediul înconjurător și lumea vie și să folosească instrumente și metode de investigare. De asemenea, este importantă dezvoltarea comportamentelor ecologice, oferirea explicațiilor privind relațiile care se stabilesc între om și mediul fizic și a modului în care lumea vie se află într-o continuă interacțiune.

Stimularea și satisfacerea curiozităților copilului, explicarea și înțelegerea lumii înconjurătoare, investigarea acesteia, dezvoltarea capacității de observare și stabilirea relațiilor de cauzalitate sunt aspecte urmărite în cadrul activităților de explorare a mediului.

În predarea conținuturilor propuse de această programă se pune accent pe jocul didactic, pe demonstrație, exercițiu, imitație și învățare spontană.

Programa școlară din domeniul *cognitiv-experiențial* – disciplina *activități de explorare a mediului* se adresează tuturor cadrelor didactice din învățământul special preșcolar, dar și altor categorii de persoane care participă la educația copiilor cu diferite tipuri de dizabilități din grădinițele speciale, în mod direct sau indirect.

Unități de competență

- 1. Dezvoltarea capacităților de cunoaștere și explorare a mediului înconjurător**
- 2. Formarea deprinderilor de a observa și înțelege transformările care au loc în mediul înconjurător**
- 3. Formarea unor atitudini ecologice față de mediul înconjurător și exersarea unor deprinderi de protejare a acestui**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacităților de cunoaștere și explorare a mediului înconjurător.

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Explorarea mediului înconjurător prin identificarea caracteristicilor acestuia	-exerciții de identificare a spațiilor principale ale grădiniței (sală de clasă, hol, sală de mese, toaletă).	-exerciții de identificare a tuturor spațiilor grădiniței în care au acces copiii (sală de clasă, hol, bucătărie, toaletă, sală de sport, dormitor, cabinet medical, bibliotecă).	-exerciții de identificare a spațiilor grădiniței și a utilității acestora (ce se desfășoară în sala de clasă, ce se desfășoară în bucătărie s.a.).
	-exerciții de parcurgere a traseelor simple cu ajutorul din partea adulților (intrare - sala de clasă, sală de clasă - toaletă).	-exerciții de parcurgere a traseelor simple cu îndrumarea din partea adulților (intrare - sala de clasă, sală de clasă - toaletă, sală de clasă - sală de mese).	-exerciții de parcurgere a traseelor simple cu supravegherea adultului; -exerciții de prezentare a traseelor simple (ex. Cum ajungi la toaletă?)
	-exerciții de identificare a elementelor principale din sala de clasă (băncuțe, scaunele, cuier).	-exerciții de identificare a elementelor din sala de clasă (băncuțe, scaunele, cuier, catedră, dulapuri, spații pentru jucării) și utilizarea corectă a acestora.	-exerciții de identificare a elementelor din sala de clasă (băncuțe, scaunele, cuier, catedră, dulapuri, spații pentru jucării) și utilizarea corectă a acestora.
	-exerciții de observare și identificare a obiectelor principale caracteristice fiecărui spațiu al grădiniței (ex. paturile pentru dormitor).	-exerciții de observare a obiectelor principale caracteristice fiecărui spațiu al grădiniței (ex. paturile pentru dormitor).	-exerciții de identificare a semnificației obiectelor principale din spațiile grădiniței (la ce folosește patul din dormitor).
-exerciții de observare a spațiului exterior al clădirii	-exerciții de observare și cunoaștere a spațiului exterior	-exerciții de identificare a semnificației spațiului exterior	

<p>1.2. Identificarea caracteristicilor specifice lumii vii – plante, animale, om</p>	<p>grădiniței.</p> <p>-exerciții de observare a spațiului public (stradă, cartier, oraș).</p> <p>-exerciții de identificare a orașului în care locuiește.</p> <p>-exerciții de identificare a unor instituții reprezentative (spital, primărie, biserică, poștă).</p> <p>-exerciții de cunoaștere a personalului principal al grădiniței.</p> <p>-cunoașterea colegilor din grupă (nume).</p> <p>-exerciții de observare și identificare a plantelor.</p> <p>-exerciții de observare și identificare a legumelor și fructelor (ex. prin manipularea acestora, utilizarea planșelor, jocurilor didactice, filmulețe educative).</p>	<p>clădirii grădiniței.</p> <p>-exerciții de observare și explorare a spațiului public (stradă, cartier, oraș).</p> <p>-exerciții de identificare/cunoaștere a denumirii orașului și județului în care locuiește.</p> <p>-exerciții de observare și explorare a unor instituții reprezentative (spital, primărie, biserică, bancă, poștă).</p> <p>-exerciții de cunoaștere a personalului grădiniței.</p> <p>-cunoașterea colegilor din grupă (nume).</p> <p>-exerciții de identificare a denumirii plantelor și a părților componente (rădăcină, tulpină, frunze, flori, fructe).</p> <p>-exerciții de identificare a denumirii legumelor și fructelor; exerciții de îngrijire a unor plante din curtea școlii sau din ghiveci (ex. udat).</p>	<p>clădirii grădiniței (ex. ce facem în curte: ce facem pe terenul de sport).</p> <p>-exerciții de observare, explorare a spațiului public și identificare a semnificației componentelor acestuia (stradă, cartier, oraș).</p> <p>-exerciții de identificare/cunoaștere a adresei unde locuiește.</p> <p>-exerciții de identificare a semnificației unor instituții reprezentative (spital, primărie, biserică, bancă, poștă).</p> <p>-exerciții de cunoaștere a personalului grădiniței și a atribuțiilor principale a acestora.</p> <p>-cunoașterea colegilor din grupă (nume).</p> <p>-exerciții de identificare a părților componente ale plantelor (rădăcină, tulpină, frunze, flori, fructe) și a rolului fiecărei părți componente.</p> <p>-exerciții de identificare a denumirii legumelor, fructelor și exerciții de clasificare: legume-fructe;</p> <p>- observarea schimbărilor din viața plantelor (răsar, cresc, înflorește);</p>
--	--	---	--

	<p>-exerciții de observare și identificare a animalelor (ex. joc didactic, scurte povești, utilizarea planșelor, vizite la parcuri zoo, ferme s.a.); exerciții de reproducere a sunetelor animalelor.</p>	<p>-exerciții de identificare a denumirii animalelor; -exerciții de observare și identificare a principalelor părți componente ale corpurilor animalelor (cap, trunchi, picioare); -exerciții de identificare a acțiunilor specifice a animalelor (zgârie, latră, mușcă, sare, aleargă, ciugulește, scormonește, zboară).</p>	<p>-plantarea florilor și a legumelor cu ajutorul adulților și urmărirea evoluției acestora. -exerciții de identificare a denumirii animalelor; -exerciții de observare și identificare a părților componente ale corpurilor animalelor (cap – cu ochi, urechi, nas, gură; câte picioare are s.a.); -exerciții de clasificare (ex. animale domestice/animale sălbatice). -exerciții de identificare a foloaselor pe care le avem de la animale și păsări. -exerciții de explorare și observare a corpului omenesc. -exerciții de prezentare a părților componente ale corpului uman; -cunoașterea și observarea unor acțiuni sau funcții ale organelor (văz, auz, miros, tact, gust). -exerciții de exersare a utilizării corecte a obiectelor de</p>
<p>- exerciții de explorare și observare a corpului omenesc. -exerciții de identificare a principalelor elemente ale corpului omenesc (cap cu elementele componente, trunchi, membre).</p>	<p>-exerciții de explorare și observare a corpului omenesc; -exerciții de enumerare a principalelor părți componente ale corpului uman;</p>	<p>-exerciții de explorare și observare a corpului omenesc. -exerciții de prezentare a părților componente ale corpului uman; -cunoașterea și observarea unor acțiuni sau funcții ale organelor (văz, auz, miros, tact, gust). -exerciții de exersare a utilizării corecte a obiectelor de</p>	
<p>-exerciții de identificare a principalelor obiecte de</p>	<p>-exerciții de exersare a utilizării corecte a principalelor obiecte</p>	<p>-exerciții de exersare a utilizării corecte a obiectelor de</p>	

îmbrăcăminte.	îmbrăcăminte.	de îmbrăcăminte.	îmbrăcăminte.
<p>- exerciții de identificare a principalelor obiecte de curățenie personală (săpun, perie și pastă de dinți, pieptene).</p> <p>-exerciții de realizare a etapelor principale ale igienei personale cu ajutor din partea adultului.</p> <p>-cunoașterea principalelor obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte.</p> <p>-exerciții de stabilire a corespondenței dintre obiectele de îmbrăcăminte și încălțăminte și părțile corpului omenesc.</p> <p>-exerciții de completare a siluetele omenesci cu elementele care lipsesc.</p>	<p>- exerciții de cunoaștere și însușire a unor reguli elementare de igienă corporală.</p> <p>-exerciții de realizare a etapelor principale ale igienei personale cu ajutor din partea adultului.</p> <p>-exerciții de identificare a principalelor obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte;</p> <p>-exerciții de stabilire a corespondenței dintre obiectele de îmbrăcăminte și încălțăminte și părțile corpului omenesc.</p> <p>- exerciții de asamblare a siluetele omenesci.</p>	<p>-exerciții de aplicare a regulilor elementare de igienă corporală.</p> <p>-exerciții de realizare a etapelor principale ale igienei personale cu supravegherea adultului.</p> <p>-exerciții de utilizare a principalelor obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte;</p> <p>-exerciții de repartizare a articolelor vestimentare în funcție de utilitate și gen.</p> <p>-exerciții de reproducere/desen a siluetei corpului omenesc.</p>	<p>-formarea deprinderilor de întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.</p> <p>-exerciții de aplicare a regulilor elementare de igienă corporală.</p> <p>-exerciții de realizare a etapelor principale ale igienei personale cu supravegherea adultului.</p> <p>-exerciții de utilizare a principalelor obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte;</p> <p>-exerciții de repartizare a articolelor vestimentare în funcție de utilitate și gen.</p> <p>-exerciții de reproducere/desen a siluetei corpului omenesc.</p>

	<p>-exerciții de recunoaștere a alimentelor de bază folosite în hrana omului (pâine, lapte, carne, ouă, legume, fructe).</p> <p>-familiarizarea copiilor cu obiectele de veselă și tacâmurile (farfurie, lingură, furculiță).</p> <p>-exerciții de familiarizare cu principalele reguli de igienă în consumul alimentelor.</p>	<p>-exerciții de identificare a alimentelor de bază folosite în hrana omului (pâine, lapte, carne, ouă, legume, fructe).</p> <p>-exerciții de utilizare corectă a obiectelor de veselă și tacâmurilor.</p> <p>-exersarea principalelor reguli de igienă în consumul alimentelor.</p>	<p>-exerciții de identificare a utilizării corecte a alimentelor; identificarea principalelor alimente pentru fiecare masă a zilei.</p> <p>-analizarea senzorială (vizual, tactil, olfactiv și gustativ) a principalelor alimente.</p> <p>-exerciții de utilizare corectă/adevătată a obiectelor de veselă și tacâmurilor.</p> <p>-cunoașterea și respectarea regulilor de igienă în consumul alimentelor;</p> <p>-exersarea regulilor de igienă alimentară și de hrănire sănătoasă.</p>
--	--	--	--

2. Formarea deprinderilor de a observa și înțelege transformările care au loc în mediul înconjurător.

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Identificarea fenomenelor care au loc în mediul înconjurător	-exerciții de identificare a principalelor fenomene ale naturii (ploaia, vântul, zăpada, fulgerul s. a) pe suport dat (plansă, film).	-exerciții de identificare în natură a principalelor fenomene.	-exerciții de identificare a principalelor fenomene ale naturii și a principalelor caracteristici ale acestora.

<p>-exerciții de observație a stării vremii în relație cu fenomenele cunoscute (soare, ploaie, ninsoare).</p>	<p>-exerciții de identificare a principalelor caracteristici ale fenomenelor naturii.</p>	<p>-exerciții de stabilirea a corespondenței între fenomenele naturii și principalele caracteristici ale acestora.</p>
<p>-exerciții de identificare a anotimpurilor și denumire a anotimpurilor.</p>	<p>-exerciții de identificare a denumire a anotimpurilor.</p>	<p>-exerciții de identificare a anotimpurilor și a caracteristicilor acestora.</p>
<p>-observarea aspectelor specifice anotimpurilor.</p>	<p>-exerciții de identificare a principalelor caracteristici ale anotimpurilor.</p>	<p>-exerciții de stabilire a corespondenței dintre caracteristicile anotimpurilor și anotimpuri.</p>
<p>-exerciții de identificare a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte cu anotimpul caracteristic.</p>	<p>-exerciții de identificare a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte cu anotimpul caracteristic.</p>	<p>-descriere sumară a caracteristicilor anotimpurilor.</p>
<p>- exerciții de identificare a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte cu anotimpul caracteristic.</p>	<p>-exerciții de utilizare adecvată a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte cu anotimpul caracteristic.</p>	<p>-ordonarea corectă a anotimpurilor, după succesiune.</p>
<p>- identificarea momentelor zilei (dimineață, prânz, seară).</p>	<p>-identificarea și denumirea principalelor momente ale zilei (dimineață, prânz, seară).</p>	<p>-înțelege succesiunea diferitelor momente ale zilei (dimineață mergem la grădiniță, la prânz ne odihnim, seara se face întuneric și mergem la culcare).</p>
<p>2.2. Identificarea transformărilor care au loc în mediul apropiat copiilor</p>	<p>-exerciții de explorare dirijată a fenomenelor de noapte/zi, întuneric/lumină.</p>	<p>-exerciții de explorare spontană a fenomenelor de noapte/zi, întuneric/lumină.</p>

	-exerciții de sesizare a unei caracteristici simple a fenomenelor de noapte/zi, întuneric/lumină.	lumină. -exerciții de descoperire dirijată a caracteristicilor fenomenelor.	-exerciții de sesizare a mai multor caracteristici ale fenomenelor naturii. -exerciții de explicare, în funcție de nivelul de dezvoltare al copiilor a fenomenelor naturale excepționale (inundații, vânt puternic, incendii).
--	---	--	---

3. Formarea unor atitudini ecologice față de mediul înconjurător și exersarea unor deprinderi de protejare a acestuia.

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Formarea deprinderilor de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător	-exerciții de familiarizare dirijată cu elementele din mediul înconjurător (din curtea școlii, gradina casei, parc); -exerciții de identificare dirijată a activităților principale din mediul înconjurător; -exerciții de familiarizare cu îngrijirea plantelor din sala de grupă, curtea școlii (udarea acestora);	-exerciții de identificare dirijată a elementelor din mediul înconjurător; -exerciții de identificare dirijată a activităților din mediul înconjurător; -exerciții de îngrijire dirijată a plantelor din sala de grupă, curtea școlii (udarea acestora);	-exerciții de identificare a elementelor din mediul înconjurător. -exerciții de identificare a activităților din mediul înconjurător; -exerciții de îngrijire a plantelor din sala de grupă, curtea școlii; plantarea diferitelor plante și urmărirea succesiunii etapelor de creștere a acestora;

	diferite ale plantelor și florilor: culori, mirosuri, dimensiuni utilitate.	principale ale plantelor.	-identificarea și descrierea elementelor principale ale plantelor. -identificarea etapelor vieții unei plante.
3.2. Formarea unor deprinderi de comportament ecologic	<p>-exerciții de observare dirijată a aspectelor principale ale poluării mediului.</p> <p>-exerciții de observare dirijată a principalilor factori care provoacă poluare;</p> <p>-exerciții de identificare dirijată a principalelor tipuri de deșeuri;</p> <p>-exerciții de colectare selectivă – cu sprijinul adultului - a principalelor tipuri de deșeuri.</p>	<p>-exerciții de identificare dirijată a aspectelor principale ale poluării mediului.</p> <p>-exerciții de identificare dirijată a principalilor factori care provoacă poluare;</p> <p>-exerciții de identificare dirijată a principalelor tipuri de deșeuri;</p> <p>-exerciții de colectare selectivă – cu sprijinul adultului - a principalelor tipuri de deșeuri.</p>	<p>-identificarea principalelor consecințe ale poluării mediului.</p> <p>-identificarea principalilor factori poluatori ai mediului;</p> <p>-exerciții de identificare a principalelor tipuri de deșeuri;</p> <p>-formarea deprinderilor de selectare a deșeurilor (carton și hârtie, materiale plastice, alte materiale);</p> <p>-participarea la acțiuni de ecologizare a parcului orașului și a spațiilor din vecinătatea grădiniței;</p> <p>-identificarea importanței protejării mediului.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
1. Explorarea mediului înconjurător	Grădinița noastră, Jucăriile și jocurile copiilor din grădiniță, Sala de mese, Cabinetul medical, Strada mea, La plimbare prin oraș, De-a bucatarul, De-a doctorul, Eu sunt, tu cine ești?
2. Caracteristicile specifice lumii vii – plante, animale, om	Ghiocelul, Laleaua, Crizantema, Mărul, Para, Strugurele, Ceapa, Usturoiul, Varza, Roșia, Ardeii-observări, Ghicește ce ai gustat? A sosit .....toamna, iarna, primăvara, iarna, Ghicește, ce a cumpărat mama?(fructe, legume, zarzavaturi), Să facem buchețele (flori - clasificare), Ce știm despre? (animale, păsări), Spune cum face? (onomatopee), Cu ce se hrănește? (animale, păsări), Caută mama și puiul! Să îmbrăcăm păpușa! (fată, băiat), În vizită la prieteni (comportare civilizată), Știm să ne păstrăm sănătatea? Știm să fim ordonați? Ce gust are? Ce miros are? Așază-mă la locul meu!
3. Fenomene ale naturii	Apa și transformările ei (fierbere, evaporare, înghețare), Să facem un om de zăpadă! Ce este focul? Ce știm despre anotimpuri? (primăvară, vară, toamnă, iarnă), Când se întâmplă? (momentele zilei), Ce știm despre stele? Unde este luna?
4. Transformările care au loc în natură	Ce facem ziua? Ce este noaptea? Fenomene ale naturii (cer senin /înnorat), Vizită la Planetariu, Să nu ne jucăm cu focul!
5. Îngrijirea și ocrotirea mediului înconjurător	Să îngrijim plantele din sala de grupă! Cine a recoltat cele mai multe legume? Ce este acesta și la ce folosește? (instrumente de lucru - hârleț, sapă, greblă, roabă), Care este floarea mea? Să-i ajutăm pe cei mari să planteze arbori!
6.Deprinderi de comportament ecologic	Eu sunt cel mai harnic! (activități de ordine în curtea grădiniței),Să strângem gunoaiile din parc!, Să udăm plantele! ,Să punem deșeurile la locurile lor!

Sugestii metodologice

Activitățile de explorare a mediului vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotorii și intelectuale al preșcolarilor și de potențialul de dezvoltare.

Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul corelației teoriei cu practica, principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex.

Proiectarea activităților va fi organizată în cadrul unor unități tematice orientative (mediul înconjurător, fenomenele naturii, comportamentul ecologic) fiind vizată și fixarea unor cunoștințe abordate interdisciplinar/ transdisciplinar, conținuturile abordate putând fi reluate în cadrul altor categorii de activități ca secvențe didactice care pot stimula exprimarea liberă a copiilor.

Elementul de noutate pentru programa *Activități de explorare a mediului* îl constituie abordarea predominant practică, prin joc didactic a conținuturilor și promovarea elementelor de protecție a mediului.

În desfășurarea activităților educaționale cu preșcolarii cu dizabilități mintale se vor utiliza, în principal metode activ – participative, care vor încuraja poziționarea copilului în situații de explorare și cunoașterea dirijate și independente; acestea vor fi îmbinate cu metode tradiționale. De asemenea, în activitatea educativ-terapeutică se pot utiliza *metoda imitației, a modelării, a fragmentării operațiilor în secvențe mici și înlănțuirea lor, metode specifice de structurare și organizare spațio-temporală, metode de terapie comportamentală.*

Metoda modelării se va utiliza în vederea asimilării unor modele comportamentale pozitive prin imitarea unor persoane apropiate.

Prin *metodele specifice de structurare și organizare spațio-temporală* se formează și se dezvoltă orientarea în spațiu și orientarea în timp.

Povestirea va fi utilizată însoțită de suporturi ilustrativ-sugestive sau imagini filmate; astfel se va capta mai ușor atenția elevilor și va fi facilitată implicarea afectiv-motivațională a copiilor în secvențele lecției.

Metode expositive, utilizate la preșcolarii cu deficiențe mintale, vor respecta următoarele condiții:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale;
- prezentarea clară, precisă și concisă;
- idei sistematizate;
- utilizarea procedeelelor și materialelor didactice intuitive.

Metodele de simulare (*jocul didactic și dramatizarea*) pot fi aplicate cu succes atât în ceea ce privește conținutul unor discipline (dramatizarea unor lecții), cât și în formarea și dezvoltarea comunicării. Cadrele didactice vor folosi cât mai multe indicații simple, obiecte concrete pe care copilul să le simtă și să le mânuiască. Copiii vor începe rezolvarea sarcinilor pornind de la ceea ce știu deja și apoi se va trece la o altă etapă de învățare. Dacă apar probleme se va reveni la etapa mai ușoară. Se va realiza o singură activitate, aceasta fiind dusă până la capăt. Este foarte important să se marcheze clar sfârșitul unei activități, precum și începutul uneia noi.

Activitățile de explorare a mediului pot fi completate prin vizite în grădini botanice, zoologice și parcuri, prin activități desfășurate în parcul școlii, prin implicarea în colectarea selectivă a deșeurilor. În acest mod se urmărește dezvoltarea preșcolarilor pe mai multe paliere.

Evaluarea se va realiza prin analiza produselor activității individuale sau de grup pe baza unor indicatori de performanță:

- cunoașterea elementelor schemei corporale;
- orientarea spațială și temporală;

- deprinderea de a se raporta corect la mediul înconjurător;
- deprinderile de protejare a mediului înconjurător.

Bibliografie

1. Cosmovici, A., Iacob, L., (2005). (coord). *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
2. Dumbravă, A., (2016). *Premise neurobiologice ale educației timpurii*, în Stan, L., (coord.). *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Editura Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
4. Gherguț, A., (2006). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale.Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
5. Glava, A., Pocol, M. și Tataru, L., (2009). *Educație timpurie; ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești;
6. Radu, Ghe., (2000). *Psihopedagogia școlărilor cu handicap mintal*, Editura Pro Humanitate, București;
7. Verza, E, Verza, E.F. (2011). (coord). *Tratat de psihopedagogie specială, București*, Editura Universității din București;
8. Manolescu, M. (2004). *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar.Teorie și practică*, Editura Credis, București;
9. ***Ordinul MECTS nr. 3851/2010 privind *Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*;
10. ****Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, (1979), Editura Didactică și Pedagogică, București;
11. ****Curriculum pentru învățământul preșcolar, Presentare și explicații*, (2009), București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ionela Meda ȘTIRBU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Neamț

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Irina BĂLȚĂTESCU	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Piatra Neamț
Mariana COZMA	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Tg. Neamț
Simona DUDĂU	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Roman

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară
pentru disciplina
ACTIVITĂȚI DE REZOLVARE DE PROBLEME
SITUAȚIONALE

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Elaborarea programei pentru învățământul preșcolar special în domeniul rezolvării de probleme situaționale este un pas important spre realizarea unui curriculum adaptat pentru grupele de grădiniță pentru copiii cu diferite tipuri și grade de dizabilități.

Activitățile de rezolvare de probleme situaționale răspund curiozității naturale a copilului preșcolar.

Rezolvarea de probleme situaționale reprezintă un aspect important în vederea dobândirii autonomiei și independenței copilului preșcolar.

Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea mediului în care trăiește au fost definite pornindu-se de la necesitatea copilului de a înțelege și a dobândi abilități de a rezolva situațiile din mediul de viață.

Activitățile de rezolvare de probleme situaționale vizează capacitățile copilului de a analiza și stabili relațiile ce se pot stabili între obiecte, evenimente, persoane, situații. Relația de cauzalitate, gândirea critică și analitică, rezolvarea de situații problematice reprezintă aspecte cheie ale acestui domeniu, care va sta la baza dezvoltării cognitive de mai târziu.

Copilul încă de la naștere manifestă o disponibilitate de a recepta informații din mediul de viață, de a explora mișcări și acțiuni, fiind crucial rolul adultului în a-l ajuta și stimula acest parcurs.

Copilul din învățământul special preșcolar trebuie ajutat să înțeleagă de ce, cum, când și în ce condiții se întâmplă anumite lucruri, pentru a putea realiza conexiuni între acțiunile și cunoștințele dobândite. El trebuie să fie actorul principal în descoperirea lor, cu ajutorul adultului.

Abilitățile copilului din învățământul special nu se reduc doar la un anumit set de cunoștințe teoretice; prin aceste activități se urmărește cuprinderea unei arii largi și importante a capacităților de rezolvare de probleme.

Este important să cunoască și să dobândească informații despre mediul de viață și să folosească instrumente și metode de investigare.

De asemenea, este importantă dezvoltarea comportamentelor adaptative, oferirea explicațiilor privind relațiile care se stabilesc între om și mediul de viață cu care se află într-o continuă interacțiune.

Stimularea și satisfacerea curiozităților copilului, explicarea și înțelegerea mediului de viață și investigarea acestuia, dezvoltarea capacității de observare și stabilirea relațiilor de cauzalitate sunt aspecte urmărite în cadrul activităților de rezolvare de probleme situaționale.

În predarea conținuturilor propuse de această programă se pune accent pe jocul didactic, pe demonstrație, exercițiu, imitație și învățare spontană.

Programa școlară din domeniul *cognitiv-experiențial* – disciplina *activități de rezolvare de probleme situaționale* se adresează tuturor cadrelor didactice din învățământul special preșcolar dar și altor categorii de persoane care participă la educația copiilor cu diferite tipuri de dizabilități din grădinițele speciale, în mod direct sau indirect.

Unități de competență

- 1. Formarea capacităților de înțelegere a relației cauză – efect**
- 2. Formarea capacităților de observare și comparare de experiențe, acțiuni, evenimente**
- 3. Formarea capacităților de identificare a răspunsurilor / soluțiilor la întrebări, situații, probleme și provocări**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea capacităților de înțelegere a relației cauză-efect

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Identificarea unor fenomene/relații din mediul apropiat	-exerciții de identificare a unor acțiuni simple din sala de grădiniță.	-exerciții de identificare și imitație a unor acțiuni din sala de grădiniță și sala de mese.	-exerciții de descriere și de imitație a unor acțiuni din sala de grădiniță, sala de mese și clubul pentru timp liber.
	-exerciții de citire de imagini pentru a recunoaște principalele culori.	-exerciții de citire de imagini pentru a numi principalele culori.	-exerciții de citire de imagini pentru a numi principalele culori și formarea de mulțimi de obiecte după criteriul culoare.
	-exerciții de citire de imagini pentru a identifica principalele forme.	-exerciții de citire de imagini pentru a recunoaște și numi principalele culori.	-exerciții de citire de imagini pentru a numi principalele culori și formarea de mulțimi de obiecte după criteriul formă.
	-exerciții de citire de imagini pentru a identifica principalele mărimi.	-exerciții de citire de imagini pentru a numi principalele culori și formarea de mulțimi de obiecte după criteriul mărime.	-exerciții de citire de imagini pentru a numi principalele culori și formarea de mulțimi de obiecte după criteriul mărime; caracterizarea acestora.
	-exerciții de stabilire a apartenenței sau nonapartenței unui obiect la o grupă de obiecte din sala de grădiniță, după un singur criteriu (formă sau culoare sau mărime).	--exerciții de stabilire a apartenenței sau nonapartenței unui obiect la o grupă de obiecte din sala de grădiniță, în funcție de 2 criterii (formă și culoare, și mărime).	-exerciții de stabilire a apartenenței sau nonapartenței unui obiect la o grupă de obiecte din sala de grădiniță, după cele 3 criterii (formă, culoare și mărime).

<p>1.2. Experimentarea în vederea observării efectelor propriilor acțiuni asupra obiectelor și asupra celorlalți</p>	<p>-exerciții – joc pentru compararea obiectelor din grupă, în funcție de unul dintre criteriile: culoare, formă sau mărime, cu sprijin.</p> <p>-exerciții și jocuri senzoriale de cunoaștere a mediului înconjurător utilizând, pe rând, simțurile (vizual, auditiv, olfactiv și tactil), cu sprijin.</p> <p>-exerciții de observare și explorare a obiectelor din mediul înconjurător (sala de grupă).</p> <p>-exerciții de manipulare a obiectelor din sala de grupă.</p> <p>-exerciții de imitarea a unor gesturi și acțiuni simple ale adulților (acțiuni de ecologizare), cu sprijin.</p> <p>-exerciții de experimentare în vederea exemplificării relației cauză – efect (producerea sunetelor).</p>	<p>culoare și mărime, formă și mărime).</p> <p>-exerciții–joc pentru compararea obiectelor din grupă, în funcție de unul dintre criteriile: culoare, formă sau mărime.</p> <p>-exerciții și jocuri senzoriale de cunoaștere a mediului înconjurător utilizând, pe rând, simțurile (vizual, auditiv, olfactiv și tactil).</p> <p>-exerciții de explorare a celor mai uzuale obiecte din mediul înconjurător (sala de grupă și grupul sanitar).</p> <p>-exerciții de manipulare a obiectelor din sala de grupă (jucării) și din sala de mese (tacâmuri, veselă).</p> <p>-exerciții de imitarea a unor gesturi și acțiuni simple ale adulților (acțiuni de ecologizare, de așezare a mesei).</p> <p>-exerciții de experimentare în vederea exemplificării relației cauză – efect (producerea sunetelor).</p>	<p>-exerciții–joc pentru compararea obiectelor din grupă, în funcție de cele 2 criterii: culoare, formă, și mărime.</p> <p>-exerciții și jocuri senzoriale de cunoaștere a mediului înconjurător utilizând concomitent, acolo unde este posibil, simțurile (vizual, auditiv, olfactiv și tactil).</p> <p>-exerciții de explorare și descriere a celor mai uzuale obiecte din mediul înconjurător (din sala de grupă, grup sanitar, sala de mese)</p> <p>-exerciții de manipulare a obiectelor din sala de grupă (jucării) și din sala de mese (tacâmuri, veselă).</p> <p>-exerciții de imitarea a unor gesturi și acțiuni ale adulților (acțiuni de ecologizare, de așezare a mesei, de ordonare a obiectelor personale).</p> <p>-exerciții de experimentare în vederea exemplificării relației cauză – efect (producerea sunetelor).</p>
---	---	---	---

2. Formarea capacităților de observare și comparare de experiențe, acțiuni, evenimente

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Formarea capacităților de sesizare a asemănărilor și deosebirilor între obiecte, evenimente, acțiuni	<p>-exerciții de identificare a unei asemănări dintre obiecte, evenimente, acțiuni.</p> <p>-exerciții de identificare a unei deosebiri dintre obiecte, evenimente, acțiuni.</p>	<p>-exerciții de identificare a două asemănări dintre obiecte, evenimente, acțiuni.</p> <p>-exerciții de identificare a două deosebiri dintre obiecte, evenimente, acțiuni.</p>	<p>-exerciții de identificare a trei asemănări dintre obiecte, evenimente, acțiuni.</p> <p>-exerciții de identificare și denumire a trei deosebiri dintre obiecte, evenimente, acțiuni.</p>
	<p>-exerciții de denumire a unei caracteristici ale unui eveniment;</p> <p>-exerciții de descriere a unui obiect, eveniment (identificarea unei caracteristici).</p>	<p>-exerciții de denumire a două caracteristici ale unui eveniment.</p> <p>-exerciții de descriere a unui obiect, eveniment (identificarea a două caracteristici).</p>	<p>-exerciții de denumire a trei caracteristici ale unui eveniment.</p> <p>-exerciții de descriere a unui obiect, eveniment (identificarea a -cel puțin -trei caracteristici).</p>
2.2. Formarea capacităților de comparare a unor obiecte, evenimente, acțiuni	<p>-exerciții de comparare a obiectelor în funcție de mărime, formă, culoarea sau alte caracteristici (câte un aspect din fiecare categorie de obiecte, acțiuni, evenimente).</p>	<p>-exerciții de comparare a obiectelor în funcție de mărime, formă, culoarea sau alte caracteristici (câte două aspecte din pentru fiecare categorie de obiecte, acțiuni, evenimente).</p>	<p>-exerciții de comparare a obiectelor în funcție de mărime, formă, culoarea sau alte caracteristici (câte trei aspecte din pentru fiecare categorie de obiecte, acțiuni, evenimente).</p>

	<p>-exerciții de însușire a termenilor „la fel” – „diferit”, exemplificând într-un context dat.</p> <p>-exerciții de identificare a caracteristicilor comune a unor obiecte (culoare, formă, mărime).</p> <p>-exerciții de utilizare a cuvintelor care indică o comparație, (mai.....decât) pentru o pereche de obiecte.</p>	<p>-exerciții de însușire a termenilor „la fel” – „diferit”, exemplificând prin două situații.</p> <p>-exerciții de identificare a caracteristicilor comune a unor obiecte (culoare, formă, mărime).</p> <p>-exerciții de utilizare a cuvintelor care indică o comparație, (mai.....decât) pentru două perechi de obiecte.</p>	<p>-exerciții de însușire a termenilor „la fel” – „diferit”, exemplificând prin trei situații.</p> <p>-exerciții de identificare a caracteristicilor comune a unor obiecte (culoare, formă, mărime).</p> <p>-exerciții de utilizare a cuvintelor care indică o comparație, (mai.....decât) pentru trei perechi de obiecte.</p>
<p>2.3. Formarea capacității de descriere a unor obiecte, evenimente, acțiuni</p>	<p>-exerciții de identificare a obiectelor din mediul înconjurător (din sala de grădiniță), cu sprijin.</p> <p>-exerciții de identificare a personajelor dintr-o poveste.</p> <p>-exerciții de identificare a momentelor zilei.</p> <p>-exerciții de povestire a evenimentelor din viața personală (în funcție de capacitățile fiecărui preșcolar în parte).</p>	<p>-exerciții de identificare a obiectelor din mediul înconjurător (din sala de grădiniță și cabinetul logopedic).</p> <p>-exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste, cu sprijin.</p> <p>-exerciții de descriere a momentelor zilei.</p> <p>-exerciții de povestire a evenimentelor din viața personală (în funcție de capacitățile fiecărui preșcolar în parte).</p>	<p>-exerciții de descriere a obiectelor din mediul înconjurător (din sala de grădiniță, sala de mese și cabinetul logopedic).</p> <p>-exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste.</p> <p>-exerciții de descriere a momentelor zilei.</p> <p>-exerciții de povestire a evenimentelor din viața personală (în funcție de capacitățile fiecărui preșcolar în parte).</p>

3. Formarea capacităților de identificare a răspunsurilor/soluțiilor la întrebări, situații și provocări

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Identificarea de soluții în rezolvarea problemelor cotidiene	<p>-exerciții de manipulare și asamblare de obiecte, jucării, în mod independent.</p> <p>-exerciții de realizare a incastrelor (cu 5-6 elemente).</p> <p>-exerciții de realizare a jocurilor de construcții cu un număr mai mic de elemente.</p> <p>-exerciții de tipul încercare-eroare (2-3 elemente).</p>	<p>-exerciții de manipulare și asamblare de obiecte, jucării, în mod independent.</p> <p>-exerciții de realizare a incastrelor (cu 8-10 elemente).</p> <p>-exerciții de realizare a jocurilor de construcții.</p> <p>-exerciții de tipul încercare-eroare (4-5 elemente).</p>	<p>-exerciții de manipulare și asamblare de obiecte, jucării, în mod independent.</p> <p>-exerciții de realizare a incastrelor (cu 12-15 elemente).</p> <p>-exerciții de realizare a jocurilor de construcții.</p> <p>-exerciții de tipul încercare-eroare (5-7 elemente).</p>
3.2. Recunoașterea și descrierea verbală a schimbărilor/ transformărilor din mediul apropiat	<p>-exerciții de identificare a principalelor fenomene.</p> <p>-exerciții de identificare a modificărilor apărute în mediul apropiat, în funcție de fiecare anotimp.</p>	<p>-exerciții de identificare și descriere a principalelor fenomene.</p> <p>-exerciții de identificare și descriere a modificărilor apărute în mediul apropiat, în funcție de fiecare anotimp.</p>	<p>-exerciții de identificare și descriere a principalelor fenomene.</p> <p>-exerciții de identificare și descriere a modificărilor apărute în mediul apropiat, în funcție de fiecare anotimp.</p>
3.3 Rezolvarea de situații problematice	<p>-exerciții de identificare a unor soluții la probleme cotidiene simple, cu sprijin.</p>	<p>-exerciții de identificare a unor soluții la probleme cotidiene simple.</p>	<p>-exerciții de identificare a unor soluții la probleme cotidiene simple.</p>

	<p>-exerciții de identificare a unor probleme imaginare.</p> <p>-exerciții de grup pentru identificare a unei probleme colective.</p> <p>-exerciții de identificare a avantajelor și dezavantajelor alegerii unei soluții (identificarea unei perechi avantaj-dezavantaj)</p>	<p>-exerciții de identificare a unor soluții la probleme imaginare</p> <p>-exerciții de identificare a unei soluții la o problemă colectivă.</p> <p>-exerciții de discutare a avantajelor și dezavantajelor alegerii unei soluții (identificarea a două perechi avantaj-dezavantaj)</p>	<p>-exerciții de identificare a unor soluții la probleme imaginare</p> <p>-exerciții de identificare a unei soluții la o problemă colectivă</p> <p>-exerciții de discutare a avantajelor și dezavantajelor alegerii unei soluții (identificarea a trei perechi avantaj-dezavantaj)</p>
--	---	---	--

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Obiecte din mediul ambiant	Grupează obiectele de aceeași culoare!, Separă obiectele mari de obiectele mici!, Spune de ce nu se potrivește!, Unde sunt mai multe, unde sunt mai puține?, Găsește-mi frații!, Spune de ce jucăriile acestea sunt puse împreună în mulțime!, Așază în șir obiectele....(culoare, formă, mărime)
2.Cauză – efect	De ce...?, Ce se întâmplă când...?, Ce s-a întâmplat cu zahărul în apă?, Ce se întâmplă dacă închid radioul?, Cum fac pietricele în cutie?, Ce se întâmplă dacă stingi lumina?, Ce faci dacă plouă afară?
3.Asemănări și deosebiri	Fă ca mine!, Rudele culorilor, Incastre, Privește cu atenție!, Caută deosebirile!, Găsește cât mai multe asemănări/deosebiri!, Cum este iarna?, Cum este vara? Ce face copilul? (vine-pleacă, stă-aleargă etc.) , Grupează obiectele care seamănă!, Mama și puiul.
4.Comparații	Alege doar jetoanele roșii!, doar cercurile, doar creioanele mici..., Cum este elefantul față de vulpe?, Alege imaginile la fel cu aceasta!, Alege legumele/fructele!, Ce sunt acestea? (jucării, ursuleți, animale etc.), Alege triunghiurile mici! , Adu un creion mai gros!, Unde găsesc o mașină mai mare?
5. Descrieri	Ce este? Ce face? La ce îl/o folosim? Ce a făcut Scufița roșie?, Cu cine mai seamănă ,....?, În ce poveste s-a mai întâmplat?, Să ordonăm clasa!, Ce faceți dimineața? Ieri dimineața ai făcut la fel?, Ce ai mâncat astăzi? Dar ieri a fost la fel?
6.Probleme și soluții	Așază cuburile la fel ca mine, Formează un șir ca al meu, Scoate păpușa din cutie!, Construiește un castel!, Pune remorca la tractor!, Transportăm cuburile cu camionul mare!, Potrivește formele la locul lor!, Cum ai reușit?, Ce faci atunci când.....?,

Sugestii metodologice

Activitățile de rezolvare de probleme situaționale vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotorii și intelectuale al preșcolarilor și de potențialul de dezvoltare.

Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul corelației teoriei cu practica, principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex.

Proiectarea activităților va fi organizată în cadrul unor unități tematice orientative (mediul înconjurător, fenomenele naturii, comportamentul adaptativ) fiind vizată și fixarea unor cunoștințe abordate interdisciplinar/ transdisciplinar, conținuturile abordate putând fi reluate în cadrul altor categorii de activități ca secvențe didactice care pot stimula exprimarea liberă a copiilor.

Preșcolarii vor fi familiarizați cu noțiuni care privesc numerele, culorile, formele și modul în care acestea pot fi folosite în viața cotidiană, pentru o cât mai bună integrare socio-profesională.

Stimularea și satisfacerea curiozităților copilului, explicarea și înțelegerea lumii înconjurătoare, investigarea acesteia, dezvoltarea capacității de observare și stabilirea relațiilor de cauzalitate sunt aspecte urmărite în cadrul activităților de rezolvare de probleme situaționale.

Elementul de noutate pentru programa *Activități de rezolvare de probleme situaționale* îl constituie abordarea predominantă prin joc didactic a conținuturilor și promovarea elementelor de dezvoltare a operațiilor de bază ale gândirii.

În desfășurarea activităților educaționale cu preșcolarii cu dizabilități mintale se vor utiliza, în principal metode activ – participative, care vor încuraja poziționarea copilului în situații de explorare și cunoașterea dirijate și independente; acestea vor fi îmbinate cu metode tradiționale. De asemenea, în activitatea educativ-terapeutică se pot utiliza *metoda imitației, a modelării, a fragmentării operațiilor în secvențe mici și înlănțuirea lor, metode specifice de structurare și organizare spațio-temporală, metode de terapie comportamentală.*

Metoda modelării se va utiliza în vederea asimilării unor modele comportamentale pozitive prin imitarea unor persoane apropiate, a unor acțiuni din viața cotidiană.

Prin *metodele specifice de structurare și organizare spațio-temporală* se formează și se dezvoltă orientarea în spațiu și orientarea în timp.

Povestirea va fi utilizată însoțită de suporturi ilustrativ-sugestive sau imagini filmate; astfel se va capta mai ușor atenția elevilor și va fi facilitată implicarea afectiv-motivațională a copiilor în secvențele lecției.

Metode expositive, utilizate la preșcolarii cu dizabilități mintale, vor respecta următoarele condiții:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale;
- prezentarea clară, precisă și concisă;
- idei sistematizate;
- utilizarea procedeelelor și materialelor didactice intuitive.

Metodele de simulare (*jocul didactic și dramatizarea*) pot fi aplicate cu succes atât în ceea ce privește conținutul unor discipline (dramatizarea unor situații date), cât și în formarea și dezvoltarea comportamentului acțional. Cadrele didactice vor folosi cât mai multe indicații simple, obiecte concrete pe care copilul să le simtă și să le mănuiască. Copiii vor începe rezolvarea sarcinilor pornind de la ceea ce știu deja și apoi se va trece la o altă etapă de învățare. Dacă apar probleme se va reveni la etapa mai ușoară. Se va realiza o singură activitate, aceasta fiind dusă până la capăt. Este

foarte important să se marcheze clar sfârșitul unei activități, precum și începutul uneia noi.

Activitățile de rezolvare de probleme situaționale pot fi completate prin activități extrașcolare.

Evaluarea va urmări atât performanțele copiilor cât și efortul depus în realizarea sarcinilor de lucru, modul de organizarea în timpul efectuării sarcinilor de lucru.

De asemenea, evaluarea va urmări progresul copilului în raport cu el însuși.

Evaluarea se va realiza prin analiza unor indicatori vizând:

- raportarea la mediul înconjurător;
- identificarea criteriilor: formă, culoare și mărime;
- orientarea spațială;
- perceperea succesiunii;
- identificarea criteriilor: formă, culoare și mărime.

Bibliografie :

1. Cosmovici, A., Iacob, L., (coord), (2005), *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
2. Dumbravă A., (2016), *Premise neurobiologice ale educației timpurii*, în Stan, L., (coord.), *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Editura Polirom, Iași;
3. Gherguț A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
4. Gherguț A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale.Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
5. Radu, Ghe., (2000), *Psihopedagogia școlărilor cu handicap mintal*, Editura Pro Humanitate, București;
6. Verza, E, Verza E.F (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială, București*, Editura Universității din București;
7. Glava, A, Pocol, M și Tataru, L., (2009), *Educație timpurie; ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45;
8. Manolescu, M, (2004), *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar.Teorie și practică*, Editura Credis, București;
9. ***Ordinul MECTS nr. 3851/2010 privind *Reperetele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*;
10. ****Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, (1979), Editura Didactică și Pedagogică, București;
11. ****Curriculum pentru învățământul preșcolar, Prezentare și explicații*, (2009), București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ionela Meda ȘTIRBU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Neamț

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Irina BĂLȚĂTESCU	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca" Piatra Neamț
Mariana COZMA	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Tg. Neamț
Simona DUDĂU	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Roman

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ACTIVITĂȚI LUDICE

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa Activității Ludice face parte din Domeniul socio-emoțional și este elaborată conform anexei la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3593/18.06.2014 referitor la aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar- planuri-cadru de învățământ și programe școlare. Prezentul Plan-cadru se aplică în toate unitățile de învățământ special care organizează învățământ preșcolar pentru dizabilități intelectuale, dizabilități senzoriale (de auz și de văz), dizabilități severe, grave, asociate și dizabilități multiple/surdocecitate. În organizarea și desfășurarea activităților se va ține cont de particularitățile copilului, de vârsta de dezvoltare individuală și specificul grupei.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- nota de prezentare;
- unități de competență;
- elemente de competență și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competența reprezintă un ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/ abilități și atitudini (articolul 4 din LEN, <https://legeaz.net/legea-educatiei-nationale-1-2011/art>).

Unitățile de competențe reprezintă ansambluri integrate de achiziții așteptate de la copii, în procesul de dezvoltare al acestora, în intervalul de la naștere până la intrarea în învățământul primar, ca urmare a participării lor la activitățile educaționale din unitățile de educație timpurie și preșcolară.

Elementele de competență sunt enunțuri concrete care sunt derivate din unitățile de competențe, fiind detalieri ale acestora. Elementelor de competențe le sunt asociate exemple de comportamente, precum și exemple de activități de învățare, care sprijină cadrul didactic în procesul de planificare calendaristică și de proiectare curriculară.

Programa oferă un cadru larg de abordare pentru toate tipurile de dizabilități, iar responsabilitatea opțiunii în alegerea conținutului, formelor și mijloacelor de realizare revine cadrului didactic.

Programa este structurată pe două unități de competență care urmează traseul firesc de dezvoltare al copilului. Atât unitățile de competență, cât și elementele de competență vizează achiziții dobândite și valorificate prin interdisciplinaritate. Activitățile propuse pot fi adaptate la nevoile fiecărui copil în funcție de particularitățile psiho-individuale ale acestuia.

Dezvoltarea psihologică a copilului nu se realizează de la sine, în mod instinctiv, ci prin două instrumente fundamentale: jocul și imitația. Jocul este una din cele mai importante forme de manifestare a copilului. Sub influența jocului se formează, se dezvoltă și se restructurează întreaga activitate psihică; prin joc, copilul precepe, înțelege și învață.

Jocul este folosit de copil chiar de la naștere și este prima lui formă de activitate.

- Jocurile senzoriale - în acest cadru se regăsesc toate jocurile care antrenează capacitățile senzoriale;
- Jocurilor motrice - antrenează îndemânarea, coordonarea mișcărilor, agilitatea
- Jocurile psihice sunt, la rândul lor, de două feluri:
  - intelectuale, care solicită o activitate intelectuală complexă, antrenează strategii ale gândirii cu grade diferite de complexitate; acestea se bazează pe comparație și recunoaștere, pe asociație prin asonanță, prin raționament și imaginație creatoare.
  - afective, care antrenează o gamă variată de emoții cu conotații negative sau pozitive.

Fiecare copil este unic în modul în care crește, se dezvoltă și dobândește deprinderi și competențe. Copiii trec prin stadii similare de dezvoltare, dar în ritmuri diferite. Nu trebuie să ne așteptăm ca toți copiii să atingă aceleași standarde în același timp sau la același nivel de performanță.

Copiii nu sunt recipiente pasive pentru cunoștințe; ei învață prin joc, prin implicare activă, angajare, explorare și exploatarea simțurilor – auz, văz, gust etc.; toți copiii trebuie expuși unei game cât mai bogate de oportunități de învățare, în moduri diferite și în contexte diferite.

A desfășura un joc nu este „jocă” lipsită de importanță și seriozitate. Este, într-un fel, unica modalitate de predare adaptată gradului de maturitate psihică a preșcolarului. Principalele elemente structurale ale jocului sunt: scopul, subiectul, rolurile și regulile.

Jocul este una din variatele activități ale oamenilor: e determinat de celelalte activități și, invers, le determină pe toate acestea. Învățarea, munca și creația nu s-ar realiza în afara jocului, după cum acesta nu poate să nu fie purtătorul principalelor elemente psihologice de esență neludică ale oricărei ocupații specific umane.

Jocul este o activitate conștientă. Cel care îl practică, inclusiv copilul preșcolar, îl conștientizează ca atare și nu-l confundă cu nici una dintre celelalte activități umane. O altă particularitate a jocului ca formă de activitate instructiv-educativă este faptul că permite cultivarea spiritului de independență în efectuarea diferitelor acțiuni cu grad sporit de dificultate. Această particularitate derivă din faptul că în joc exprimarea simbolică nu este limitată sau îngrădită. Prin ambianța pe care și-o creează, jocul înlătură orice acțiune neplăcută a factorilor formativi și evită instalarea sub orice formă a blocajului psihic. Jocul introduce pe acela care-l practică în specificitatea lumii imaginare pe care și-o creează jucătorul respectiv.

Caracterul larg al jocului este reglat de natura jocului, de regulile acestuia, în sensul că se simte nevoia să se pună în acord deplin actul simbolic cu cel real, jocul cu realitatea cotidiană. Este reglat și de modul în care se realizează îndrumarea jocului în sine, de poziția aparent absentă de la joc a educatorului, care are datoria să îmbine armonios acțiunea spontană și liberă a copilului cu normele și direcțiile prioritare ale educației.

Scopul jocului este acțiunea însăși, capabilă să-i satisfacă jucătorului imediat dorințele sau aspirațiile proprii. Prin atingerea unui asemenea scop, se restabilește echilibrul vieții psihice și se stimulează funcționalitatea de ansamblu a acesteia. Numai prin joc copilul este foarte activ și interesat de tot ceea ce face. El are libertatea să se miște în voie și să gândească nestingherit așa cum îi dictează împrejurările, el este tot timpul fericit și bine-dispus.

Jocul, ca formă de activitate instructiv-educativă, dă posibilitatea copiilor de a avea preocupări variate sub aspectul conținutului. În toată etapa destinată jocului, copilul știe că are voie să manifeste inițiativă, să rezolve singur sau împreună cu partenerii problemele întâlnite; să facă ceea ce îi place sau îi produce satisfacție; să participe la activități care sunt pe măsura sa și spre binele său.

Unități de competențe

- 1. Manifestarea conduitelor ludice elementare**
- 2. Valorificarea achizițiilor psiho-individuale prin joc**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare
1. Manifestarea conduitei ludice elementare

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Manifestarea interesului pentru joc și folosirea instrumentelor ludice	<ul style="list-style-type: none"> - Joc senzorio-motor; - Jocuri de stimulare senzorială cu obiecte/ jucării luminoase, sonore, vibratorii; - Jocuri de stimulare senzorial-cognitivă cu obiecte/ jucării care redau sunete familiare din natură; - Jocuri cu obiecte/ jucării asupra cărora atunci când copilul acționează la un nivel minimal (atingere, ușoară apăsare sau mișcare a corpului), vor produce efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Jocuri de descoperire (de ex.: într-o cutie) de obiecte/jucării și de manipulare a obiectelor în co-acțiune ; - Exerciții de prehensiune, manipulare și explorare a obiectelor și jucăriilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Joc senzorio-motor, - Jocuri de stimulare senzorial-cognitivă cu obiecte/ jucării care redau sunete familiare din natură/mediul familiar; - Jocul de vocalizare ; - Jocuri de stimulare tactilă cu obiecte/ jucării ce se deosebesc prin textură, consistența, formă, temperatură etc.; - Jocuri de stimulare olfactiv-gustativă; - Jocuri de descoperire (de ex.: într-o cutie cu nisip, orez) de obiecte/jucării diverse (textură, culoare, consistență etc.); - Jocuri de manipulare a obiectelor prin imitație (de mutare dintr-o mână în alta, strângere în pumn, apucare concomitentă a două obiecte, lovirea, alăturarea, suprapunerea lor). 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu materiale din natură (nisip, pământ, lemn, piatră, rădăcini etc); - Jocuri de stimulare senzorial-cognitivă cu obiecte/ jucării care redau sunete familiare din natură/mediul familiar; - Jocuri de stimulare polisenzorială și integrare polisenzorială; - Jocuri de manipulare de obiecte/jucării diverse (textură, culoare, consistență etc.); - Jocuri de manipulare a obiectelor la comandă verbală; - Jocuri de utilizare a obiectelor, instrumentelor în activități cotidiene (La bucătărie, Muzicanții etc.); - Joc simbolic de scurtă durată.
1.2. Participarea pasivă și activă la jocuri	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de explorare „mână pe mână” (participare pasivă), - Jocuri imitative „în oglindă” (educatorul imită copilul); - Jocuri precedate de imitația reflexă; 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri precedate de răspunsul prin imitație activă la conduita altora; - Jocuri imitative (ex.: imitarea expresiei faciale, a posturii, a unui model acțional, mimică, pantomimă etc.); 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitație/recunoaștere a emoțiilor mimate de adult; - Jocuri însoțite de cântec și mișcări ; - Jocuri tip Sherborne: de postură, echilibru, contact vizual, ritm ;

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri precedate de răspunsul prin imitație activă la conduita altora; - Jocuri motrice și psihomotrice de imitație activă, în co-acțiune (ex: Turnul din cuburi – eu pun un cub, tu pui următorul); - Jocuri cu participare activă a copilului și încercare-eroare (ex: compunere-descompunere păpușa demontabilă, lego, puzzle etc. – eu pun o piesă, tu pui următoarea și încerci să continui cu o a treia: educatorul lasă copilului timp de răspuns și încurajează inițiativa); - Jocuri însoțite de cântec și mișcări în co-acțiune; - Jocuri imitative (ex.: imitarea unui model acțional); - Jocuri tip Sherborne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri însoțite de cântec și mișcări prin imitație; - Jocuri tip Sherborne: de postură, echilibrul, contact vizual, ritm. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri la alegerea adultului; - Jocuri frontale la alegerea copiilor/ adultului.
1.3. Inițierea jocului	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de explorare în co-acțiune sau “mână pe mână”; -Jocuri preferate de copil în co-acțiune; - Jocuri de sprijinire și încurajare a oricăror forme și modalități de comunicare a preferințelor pentru joc/jucărie/ activitate ale copilului (semne neconvenționale, gesturi, 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu jucării la alegerea copilului ; - Jocuri simbolice (în coacțiune cu adultul); -Jocuri de rol (în co-acțiune sau cu suport intuitiv); - Jocuri interactive (abilitați complexe de joc); - Jocuri de construcție (după model sau cu ajutor minimal); 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri independente în centrele de activități (ALA); - Jocuri simbolice (solitar sau în grup mic); - Jocuri de rol; - Jocuri interactive; - Jocuri imaginative; -Jocul de alternanță (același copil are mai multe roluri

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
	sunete etc.).	- Jocuri în centre de activități (ALA).	succesive); - Jocuri de construcție (creativ, fără model).

2. Valorificarea achizițiilor psiho-individuale prin joc

	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Utilizarea achizițiilor senzorio-motorii în joc	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de explorare liberă; - Jocuri de mișcare cu diferite jucării (cărucioare sau mașini pe care să le împingă); - Jocuri de manipulare (prindere, mânăuire și deplasare a unor obiecte mari, în co-acțiune); - Jocuri de reconstituire a întregului din 2-4 părți ; - Jocuri de suprapunere a două piese (lego, cuburi) după model; - Jocuri de construcție pe un rând orizontal sau vertical (Turnul, Gardul etc.); - Jocuri de îndemănare prin mânăuirea obiectelor cu 2 mâini (Umple sacul, Mută cutiile etc.); - Jocuri de mișcare în co-acțiune (mișcări de dans, imitarea mișcărilor unor animale); - Jocuri cu mingea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de explorare liberă; - Jocuri de mișcare; - Jocuri de tracțiune și transport de obiecte (Tricicletă, Kart etc.); - Jocuri de manipulare prin imitație (prindere, mânăuire, deplasare și apucare a unor obiecte de diferite dimensiuni și forme); - Jocuri de reconstituire a întregului din 3-9 părți ; - Jocuri de suprapunere a 3-5 piese (lego, cuburi) după model; - Jocuri de construcție pe 2-3 rânduri orizontal sau vertical (Trenul, Patul etc.); - Jocuri de compunere și descompunere a unor ansambluri prin suprapunere, alăturare, îmbinare, înșirare etc.; - Jocuri de îndemănare prin mânăuirea obiectelor cu o mână ; - Jocuri de imitare a mișcărilor unor animale, mișcări de dans; - Jocuri de exersare a coordonării bimanuale și oculo-motorii; 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de explorare dirijată - Jocuri de mișcare prin executare a unor acțiuni cu viteză crescândă (Mergi cum bat, Fluierul fermecat etc.); - Jocuri de schimbare a direcției de mers; - Jocuri de manipulare (prindere, mânăuire și deplasare) a unor obiecte de diferite dimensiuni și forme, la comandă verbală - Jocuri de manipulare prin apucare a unor obiecte folosind diferite instrumente de apucare (ex.:cu pensetă, magnet, cârlig, undiță, bețișoare etc.) la comandă verbală - Jocuri de reconstituire a întregului din mai multe părți (Puzzle); - Jocuri de construcție pe orizontală sau verticală după model sau temă (Camionul cu jucării, Casa păpușii)

	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
		<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri în aer liber; - Jocuri cu mingea; - Jocuri sportive în perechi; - Jocuri de ritm, dans și mișcare, pe muzică, prin imitație. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de compunere- descompunere de structuri complexe (ex.: lego, puzzle etc.); - Jocuri de îmbinare, alăturare, suprapunere (lego, cuburi etc.) după schema de lucru; - Jocuri de îndemânare prin mânguirea obiectelor cu o mână și ocolire de obstacole; - Jocuri în aer liber; - Jocuri frontale de mișcare (alergare, săritură, prindere, aruncare etc.); - Jocuri de ritm, dans și mișcare pe muzică însoțite de instrumente de percuție; - Jocuri de echilibru; - Jocuri sportive, în perechi sau în echipă.
2.2. Utilizarea achizițiilor cognitive prin joc	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de asociere obiecte „la fel” (legume, fructe, animale, mobilier, îmbrăcăminte etc.); - Jocuri de asociere formă-contur, obiect-imagina; - Incastre simple; - Jocuri de „descoperire” - a obiectelor/ jucăriilor familiare/ preferate; - Jocuri de sortare a jetoanelor 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de sortare a jetoanelor (legume, fructe, animale, mobilier, îmbrăcăminte etc.); - Jocuri de asociere (2 criterii); - Incastre; - Jocuri de reconstituire a întregului din 3-9 părți (Puzzle); - Jocuri de suprapunere a 3-5 piese (lego, cuburi) după model; - Jocuri de „descoperire” - 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de sortare a jetoanelor după mai multe criterii sau încadrare în grupe (intuirea generalizărilor) (ex: de mâncare (alimente, legume, fructe), animale (domestice, sălbatic, insecte, păsări) etc.); - Jocuri-exercițiu pentru stabilirea apartenenței sau nonapartenenței unui obiect la

	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
	<p>după unul sau două criterii concrete (culoare, formă etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de reconstituire a întregului din 2-4 părți componente ; - Jocuri de suprapunere a două piese (lego, cuburi) după model. 	<p>identificare și denumire a obiectelor/ jucăriilor familiare ascunse, camuflate, acoperite etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu pentru stabilirea apartenenței sau nonapartenenței unui obiect la o grupă. 	<p>o grupă;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de reconstituire a întregului din părțile componente (puzzle, incastre, cuburi cu imagini, mozaic, lego, hama etc.); - Jocuri de construcție și îmbinare fără model; -Jocuri de construcție pe orizontală sau verticală după model sau temă dată; - Jocuri de suprapunere (lego, cuburi) după schemă de lucru; - Jocuri lacunare: „Pune ce lipsește!”, „Arată ce lipsește!”; - Succesiuni logice.
2.3. Valorificarea achizițiilor socio-emoționale prin joc	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu de recunoaștere a emoțiilor de bază: bucurie, tristețe; - Jocuri de comunicare nonverbală; - Jocuri de cooperare copil-adult. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu de recunoaștere a emoțiilor : bucurie, tristețe, furie, mulțumire, teamă etc.; - Jocuri de exprimare a emoțiilor prin imitație; - Exerciții-joc de mimare a unor acțiuni/ mișcări simultan cu desfășurarea lor de către o persoană (direct sau din înregistrări); - Jocuri de mimă și pantomimă ; - Jocuri cu reguli simple, jocuri tip concurs (fair-play, cooperare); - Jocuri de cooperare copil-copil; - Jocuri de rol; - Povești terapeutice, povești „cu 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de recunoaștere și denumire a emoțiilor exprimate prin mimica educatoarei sau a altui copil ; - Jocuri de mima și pantomima; - Jocuri de imitare a unor personaje din povești și filme pentru copii; - Jocuri cu reguli; - Jocuri de cooperare în echipe (activități sportive, creative etc.); - Jocuri-concurs; - Jocuri de creație frontală (proiect comun pentru toată grupa).

	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.4.. Manifestarea conduitei lor ludic-expressive	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu subiecte din viața cotidiană ce reflectă experiențe trăite direct de copil ; - Joc de rol imitativ (Familia). 	<p>tâlc”, modele comportamentale (eroi animați, personaje din povești).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu subiecte din viața cotidiană ce reflectă experiențe trăite direct de copil sau dobândite prin observație ; - Joc de rol/ Dramatizare; - Dans și mișcare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu subiecte din viața cotidiană ce reflectă experiențe trăite direct de copil sau dobândite prin observație sau relateare; - Joc de rol/ Dramatizare; - Teatru de marionete; - Dans și mișcare creativă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Teme
Comportamente ludice elementare	Contemplare activă Verbalizare (gânguritul urmat de emisiile de silabe) Imitație reflexă Imitație activă la conduita altora Capacități de manipulare obiecte (apucare, lovire, împingere, tragere) Deprinderi de explorare Co-acțiune Interacțiune Integrare senzorial-kinestezică (Jocuri de tip Sherborne)
Achiziții senzorio-motorii	Stimulare și diferențiere polisenzorială Recunoaștere și reproducere multi-senzorială Deprinderi și calități motrice (interdisciplinar cu Activitățile de dezvoltare a motricității grosiere și fine) <ul style="list-style-type: none"> • posturi corecte • echilibru static și dinamic • prehensine corectă (apucare, manipulare, controlul actului reflex) • coordonări oculo-manuale, bi-manuale și ochi-mână-picior (alăturare, suprapunere, prindere, aruncare, îmbinare etc.) • abilități motrice de bază: mers, alergare, săritură, târâre, rostogolire etc. • calități motrice: viteză, rezistență, forță, îndemânare
Achiziții cognitive	Percepție globală Memorie Atenție Reprezentare Capacități analitico-sintetice <ul style="list-style-type: none"> • diferențieri • sortări pe diferite criterii • descompuneri • reconstituiri • asocieri
Achiziții socio-emoționale	Comportamente dezirabile (interdisciplinar cu Activitățile de dezvoltare a comportamentelor adaptative) Reguli de conduită în contexte familiare <ul style="list-style-type: none"> • formule de adresare și de politețe • formule de salut Inițiativă în acțiuni și relații Independență în acțiuni și relații Adaptarea și integrarea în mediul social (microgrupul social) Spirit competițional Cooperare Fair-play

Domenii de conținut	Teme
Conduite ludic-expressive	Activități artistico-plastice Dans Transpunere în joc de: <ul style="list-style-type: none"> • Situații cotidiene • Modele de comportament • Roluri și statusuri sociale

Sugestii metodologice

În activitatea cu copiii cu dizabilități severe sau profunde nu se poate pleca de la premisa că acești copii învață spontan să se joace; jocul este o activitate, o deprindere ce trebuie formată treptat, printr-o succesiune de etape cu grad progresiv de dificultate. Astfel, cel mai bine iese în evidență funcția terapeutic-compensatorie a jocului în activitatea cu preșcolarii cu dizabilitate severă.

Fiecare copil atinge un anumit nivel în învățarea acțiunii de „a se juca”; nu este obligatoriu ca toate etapele să fie parcurse într-un timp anume, ci se impune menținerea ritmului propriu al copilului, evaluarea și respectarea nivelului său real de progres și personalizarea activităților ludice.

În general, se recomandă observarea comportamentului copilului, care tinde să se orienteze instinctiv spre obiectele, fenomenele sau persoanele care îi captează atenția la un moment dat, în felul acesta se stabilește un punct de pornire.

Copilul trebuie învățat să descopere plăcerea de a explora și manipula mediul, prin strategii în co-acțiune. Demonstrațiile frecvente trebuie însoțite de stimulare emoțională pozitivă.

Jocurile ce presupun capacități analitico-sintetice (diferențieri, sortări pe diferite criterii, descompuneri, reconstituiri, asocieri) precum și alăturare, suprapunere, vor crește gradual ca dificultate, în funcție de particularitățile psiho-individuale și de dezvoltare ale fiecărui copil. Gradul de dificultate al sarcinilor presupuse de fiecare joc în parte poate să crească sau să scadă în funcție de particularitățile psiho-individuale și vârsta de dezvoltare a fiecărui copil.

Jocul didactic, având ca scop organizarea învățării ludice, trebuie adaptat la aptitudinile și preferințele copilului (cu alte cuvinte, metoda trebuie adaptată la copil și nu copilul la metodă).

Terapia Sherborne înseamnă experiență și nu exercițiu, deoarece latura fizică se combină cu cea psihică. Astfel, experiențele depășesc stadiul de simplă mișcare, ele devenind mișcări de joc, implicând mai mult decât o latură pur fizică.

Multe din activitățile utilizate în terapia Sherborne sunt prezente în relaționarea cotidiană cu copilul - se fac fără scop în jocurile părinte-copil, educator-copil și de aceea ele nu sunt noi pentru copil. Prin urmare, activitățile Sherborne sunt realizate prin intermediul unei relații ludice, stabilită între o persoană aflată într-un stadiu de dezvoltare superior celui al copilului.

CE INVĂȚĂ COPIII PRIN JOCUL DE TIP SHERBORNE?

- ✓ Conștientizarea corpului și organizarea mișcărilor;
- ✓ Delimitarea unui anumit spațiu al mișcării-orientare spațială;
- ✓ Delimitarea temporală a mișcării- orientare temporală;
- ✓ Rezolvarea unor dificultăți/depășirea unor obstacole în realizarea unor mișcări;
- ✓ Realizarea unor mișcări expresive, prin care își comunică nevoile;
- ✓ Perseverență, rapiditate, putere, flexibilitate, mobilitate.

Bibliografie:

1. Bocoș, M., Catalano, H., Avram, I., Someșan, E. (coord.), (2009). *Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Instrumente didactice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
2. Breben, S., Ruiu, G., Fulga, M., Tuturugă, M., (2005). *Mediul educațional în grădiniță*, Editura Reprograph, Craiova;
3. Buică, C. B. (2004). *Bazele defectologiei*, Ed. Aramis, București;
4. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată: Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Ed. Polirom, Iași;
5. Cucuș, C. (2009). (coord.). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Ed. Polirom, Iași;
6. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
7. Gherguț, A. (2006). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
8. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
9. Glava, A., Glava, C., (2002). *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca;
10. Glava, A., Pocol, M., Tătaru L., (2009). *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești;
11. Ionescu, M. (2010). (coord.). *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Ed. Vanemonde, București;
12. Kolombus, E.S., (1998). *Didactica preșcolară ("Is it tomorrow yet?" – titlu original, traducere în limba română de Magdalena Dumitrana)*, Editura V&I Integral, București;
13. Manolescu, M., (2004). *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar. Teorie și practică*, Editura Credis, București;
14. McInnes, J. M., Treffry, J. (f.a.). *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*. București: Ed. Semne;
15. Mușu Ionel, Taflan Aurel (1997). (coord.). *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
16. Păun, E., Iucu, R. (2002). *Educația preșcolară în România*, Ed. Polirom Iași;
17. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia, Constanța;
18. Preda V., (2002). *Psihopedagogia intervenției timpurii la deficienții vizuali*, PUC, Cluj Napoca;
19. Radu Gh., (1999). *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
20. Radu Gh. (2001). *Psihologie școlară pentru învățământul special. Sinteze*, Editura Fundației Humanitas, București;
21. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
22. Stilmann, R. (2010). *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple. Scalele Callier-Azusa (trad. rom. și adapt.)*. Ed. Semne, București;
23. Stănică I., Mușu I., Popa M., Popovici D. V., Rozorea A. (1997). *Psihopedagogia specială - Deficiența senzorială*, Pro Humanitate, București;
24. Ștefan, M. (1981). *Educarea copiilor cu vedere slabă*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
25. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;

26. Tomşa, Gh., Oprescu, N., (2007). *Bazele teoretice ale psihopedagogiei preşcolare*, Editura V&I Integral, Bucureşti;
27. Verza, E., Verza E. F. (coord.) (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universităţii din Bucureşti, Bucureşti;
28. Vrăsmaş E. (1999). *Educaţia copilului preşcolar – Elemente de pedagogie la vârsta timpurie*. Ed. Pro Humanitate, Bucureşti;
29. Voiculescu, E., (2001). *Pedagogie preşcolară*, Editura Aramis, Bucureşti;
30. Vraşmaş, E., (coord.), (2010). *Premisele educaţiei incluzive în grădiniţă*, Editura Vanemonde, Bucureşti;
31. ***„Curriculum pentru grupele / clasele de surdocecitate / deficienţe multisenzoriale” (2008). Bucureşti: Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului;
32. ***„Material orientativ pentru stimularea dezvoltării copilului de la naştere la 3 ani” (2008). Bucureşti, Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului;
33. ***„Curriculum pentru învăţământul preşcolar (3 – 6/7 ani)” (2008). Bucureşti: Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului;
34. ***„Curriculum pentru grupele /grădiniţele pentru copii cu deficienţe grave, profunde sau asociate prin alternativa educaţională de pedagogie curativă” (2008). Bucureşti: Bucureşti: Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului;
35. ***„Curriculum pentru copiii cu deficienţe (dizabilităţi) severe şi profunde. (Editată sub egida Reprezentanţei UNICEF în România şi a Asociaţiei RENINCO România)” (2002). Bucureşti;
36. ***www.tribunainvatamantului.ro/joc-invatare-timp-liber-si-educatie/;
37. ***www.academia.edu/12376297/PSIHOPEDAGOGIA_JOCULUI.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educaţiei

Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Şcolar al Municipiului Bucureşti

Nume, prenume	Instituţie de apartenenţă
Monica Justina Marin	Grădiniţa Specială pentru Hipoacuzici Nr. 65 Bucureşti
Oana Buică-Belciu	Grădiniţa Specială pentru Hipoacuzici Nr. 65 Bucureşti
Mariana Meran	Şcoala Gimnazială Specială ”Sfântul Nicolae” Bucureşti
Nicoleta Mihaela Radu	Şcoala Gimnazială Specială ”Sfântul Nicolae” Bucureşti
Ioana Raluca Vlad	Şcoala Gimnazială Specială ”Sfântul Nicolae” Bucureşti
Marinela Vasile	Şcoala Gimnazială Specială ”Constantin Păunescu” Bucureşti
Monica Doru	Şcoala Gimnazială Specială ”Constantin Păunescu” Bucureşti

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ACTIVITĂȚI DE AUTONOMIE PERSONALĂ ȘI
SOCIALĂ***

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei Activități de autonomie personală și socială este elaborată astfel încât să răspundă nevoilor de formare ale preșcolarilor cu dizabilități senzoriale, cognitive, comportamentale, printr-o abordare progresivă a nivelurilor competențiale și o dezvoltare interdisciplinară a lor.

Parte a **domeniului socio-emoțional**, cu o alocare orară flexibilă conform Planului-cadru de învățământ pentru învățământul special preșcolar, disciplina Activități de autonomie personală și socială, alături de disciplinele conexe, Activități ludice și Activități de formare a comportamentelor adaptative, contribuie decisiv la achiziționarea de către preșcolar a unor abilități specifice de dezvoltare personală intrinsecă și a unor deprinderi de autonomie ce îi permit valorizarea timpurie a sinelui în procesul formării sale ca persoană.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- nota de prezentare;
- unități de competențe ;
- elemente de competență și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Am optat pentru o organizare a programei într-un model curricular centrat pe unități de competențe, luând în considerare vârsta mică și necesitatea unei stimulări timpurii bazată pe interacțiunea dintre potențialul înăscut și abilitățile dobândite.

Din acest punct de vedere, unitățile se definesc la nivelul disciplinei și se formează pe durata ciclului preșcolar. Ele descriu, în termeni comportamentali, măsurabili, un set de abilități, cunoștințe și atitudini necesare pentru evoluția copilului, prin urmare au un anumit grad de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile copilului la finalul ciclului preșcolar.

Lor li se subordonează elemente de competențe, cu caracter specific, derivate din unitățile generale de competențe, și care reprezintă, în fapt, etape sau componente comportamental-atitudinale în dobândirea acestora. Pentru dobândirea abilităților specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a copilului și integrează strategiile didactice adecvate unor contexte de învățare formale și non-formale.

Conținuturile, respectiv componenta dinamică a curriculumului, reprezintă ansamblul valorilor ce sunt selectate și structurate în cunoștințe care duc la formarea unor deprinderi, capacități, modele de acțiune și trăiri afective, în conformitate cu idealul educațional al societății.

Sugestiile metodologice aduc în prim-plan un ansamblu de repere pentru o învățare centrată pe elev. Acestea includ strategii didactice, recomandări privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Programa școlară Activități de autonomie personală și socială cuprinde totalitatea activităților care vor duce la formarea unor abilități generale necesare pentru dezvoltarea personală a copiilor preșcolari, în și prin familie, grădiniță și mediul social apropiat.

În cadrul disciplinei, aceștia vor dobândi deprinderi și abilități de autonomie personală și socială, după cum urmează:

- Deprinderi de autonomie personală specifice vârstei: deprinderi de autoservire, deprinderi de igienă personală și colectivă, deprinderi de adaptare la mediul familiar, abilități elementare de auto-protecție.
- Abilități de interacțiune socială în mediul familiar, specifice vârstei preșcolare, în acord cu tipul și gradul de manifestare a dizabilității.

Abilitatea unui copil de a se autoservi, autoîngriji și de a deveni independent de adult în activitățile rutiniere specifice vârstei este considerată o bază importantă pentru dezvoltarea celorlalte abilități (cognitive, sociale) și pentru formarea încrederii în sine. Cu cât nivelul autonomiei sale este mai ridicat, cu atât mai capabil va deveni să își asume inițiative, să își afirme preferințe, să accepte provocări și să găsească singur strategii de rezolvare a problemelor situaționale cu care se confruntă. Din punctul de vedere al educatorului și al părinților nu vorbim, desigur, de neglijarea nevoilor esențiale ale copilului, menită să îl forțeze să se „descurce singur”, ci de un proces comun, dirijat și interactiv de învățare, de crearea de ocazii pentru exersare, de o anumită atitudine încurajatoare a acestora pentru a-l ajuta pe copil să devină, treptat, independent. De fapt, esența autonomiei personale și sociale stă în conștientizarea faptului de a ști că se poate descurca singur. Când copilul știe că poate, el este motivat să încerce, este deschis la încercări repetate și este bucuros să reușească. Rolul educatorului este de a îi facilita încercarea și a îi confirma și sărbători reușita.

Reperul fundamental în elaborarea programei disciplinei a constat în formularea abilităților și a activităților de sprijin ce îi permit copilului atingerea, la finalul ciclului preșcolar, a unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psihoindividual și cu nivelul de manifestare a dizabilității sale. Programa este un răspuns la nevoile educaționale ale preșcolarilor cu dizabilități înscrși în unitățile de învățământ preșcolar special, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale care să le asigure o viață autonomă și demnă. Ea se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de evoluție al copilului cu dizabilități este unic, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

În contextul heterogenității extreme a categoriei de dizabilități căreia ne adresăm, suprapusă peste unicitatea psihoindividuală, considerăm că programa propusă oferă cadrului didactic posibilitatea să respecte ritmul copilului și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia, raportându-se permanent la zona proximei dezvoltări. Cadrul didactic trebuie să abordeze conținuturile prin învățare diferențiată, individualizată în forma Programelor de intervenție personalizate. Acest lucru este posibil datorită structurării programei după principiul pașilor mici, al autonomiei secvențiale în învățare cu posibilități de revenire și reluare, integrare și transfer. În acest mod se asigură cuprinderea în program a tuturor preșcolarilor, dar și exersarea, transformarea și întrepătrunderea interdisciplinară a conținuturilor, precum și dezvoltarea abilităților cognitive, motrice, afective și sociale ale preșcolarilor cu dizabilități.

Unități de competență

1. Manifestarea unor deprinderi de autonomie personală specifice vârstei

2. Manifestarea abilităților de interacțiune socială în mediul familial

ÎNVĂȚĂMÂNT SPECIAL PREȘCOLAR

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea unor deprinderi de autonomie personală specifice vârstei

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
1.1. Manifestarea deprinderilor de autoservire	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de conștientizare a propriului corp și a părților componente; - Jocuri de percepere a pozițiilor propriului corp în raport cu spațiul înconjurător; - Exerciții de asociere parte corporală – funcție fiziologică; - Acțiuni de conștientizare, discriminare și exprimare a trebuințelor fiziologice primare (foame, sete, somn, micțiune, defecație, durere, disconfort) prin metode de comunicare eficiente (inclusiv TAC); - Activități repetate de formare a deprinderilor sfincieriene; - Exerciții-joc de dezvoltare a motricității manuale grosiere și fine (explorare cu degetele în procesul de hrănire, umplere / golire / turnare / aruncare / apucare etc.); - Activități de formare a deprinderii de masticație și deglutiție; ☐ 	<p>Pe lângă activitățile menționate la nivelul I, se vor realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea sinelui în raport cu altul, diferențierea pe sexe; - Activități pentru încurajarea exprimării preferințelor, nevoilor, dorințelor; - Activități rutiniere de automatizare a deprinderilor sfincieriene, de alimentație, confort fizic; - Activități de formare a deprinderii de folosire a veselei și tacâmurilor (progresiv); - Jocuri de exersare a abilităților manuale fundamentale implicate în procesul de autoservire; - Jocuri de formare a constructelor perceptiv-motrice implicate în autoservire, igiena personală, îmbrăcat-dezbrăcat; 	<p>Pe lângă activitățile menționate anterior (nivel I și II) sau dacă automatizările au fost dobândite, se mai pot realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol, jocuri cu subiect din viața cotidiană (servirea mesei, prepararea unor gustări, la cumpărături, etc.) ; - Exerciții-joc de acceptare a diferențelor individuale (preferințe); - Diferențierea și sortarea obiectelor vestimentare după criterii date (sezon, sex, utilitate, activitate).

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
	<ul style="list-style-type: none"> - Activități repetate, cu caracter progresiv, de formare, dezvoltare a deprinderilor alimentare (utilizarea paharului – cu două mâini, apoi cu una -, a lingurii, etc.); - Asociere segmente corporale – obiecte vestimentare (prin acțiuni de îmbrăcat/ dezbrăcat, încălțat/ descălțat). 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități repetate pentru formarea, dezvoltarea și automatizarea rutinelor de somn și odihnă; - Recunoașterea obiectelor vestimentare proprii, a dulapului, a obiectelor personale; - Exerciții-joc pentru formarea, dezvoltarea și dobândirea autonomiei la îmbrăcare /dezbrăcare și încălțare/ descălțare (progresiv - tragerea fermoarului, a benzilor velcro, manipularea capselor, a cataramelor, legarea șiretului, încheierea și deschierea la nasturi, poziția corectă a hainelor, ținuta îngrijită etc.).□ 	
1.2. Manifestarea unor deprinderi de igienă personală și colectivă	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de formare a deprinderilor de spălare a mâinilor și feței corect și la momentul potrivit, pieptănat, spălarea dinților, folosirea săpunului, prosopului, a batistei, șervețelului, igiena folosirii toaletei etc.; - Exerciții de recunoaștere a obiectelor personale de igienă; - Jocuri de rol, jocuri cu subiect din viața cotidiană („La coafor”, „Baia 	<p>Pe lângă activitățile menționate la nivelul I, se vor realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități rutiniere de igienă personală pentru automatizarea deprinderilor; - Exerciții și jocuri pentru învățarea succesiunii pieselor vestimentare în îmbrăcare-dezbrăcare; - Activități de igienă alimentară 	<p>Pe lângă activitățile menționate anterior (nivelul I și II) se mai pot realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități-joc pentru învățarea modului de păstrare a igienei obiectelor personale, a echipamentelor protetice (dacă este posibil); - Activități rutiniere pentru automatizarea deprinderilor de igienă personală și

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
	<p>păpușilor”, etc).</p>	<p>elementară (ex.: spălatul fructelor, folosirea șervețelului etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formarea abilităților de igienă colectivă (duce mâna la gură când tușește, strănută, folosește batista, hârtia igienică, aruncă la coșul de gunoi, folosește doar obiectele de igienă personale etc.). 	<p>colectivă;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol sau cu subiect cotidian pentru formarea unor abilități de igienă a spațiului personal și al grupeii.
<p>1.3. Manifestarea unor deprinderi de adaptare la spațiul cunoscut</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc și materiale intuitive pentru formarea rutinelor (programul zilnic al grupeii, rutinele familiei, elemente de orientare temporală și anticipație în raport cu acestea); - Exerciții-joc de încurajare a alegerii (exprimarea opțiunii pentru diverse alimente, jucării, activități etc.); - Exerciții-joc de formare a autonomiei în orientarea spațială (trasee în interiorul și curtea grădiniței); 	<p>Pe lângă activitățile menționate la nivelul I, se vor realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de ordonare a spațiului personal și colectiv (strângerea jucăriilor, aranjarea lor, împerecherea șosetelor, a pantofilor, etc.); - Exerciții-joc pentru automatizarea regulilor de disciplină ale grupeii (privind comportamente dezirabile în timpul activităților). 	<p>Pe lângă activitățile menționate anterior (nivelul I și II) se mai pot realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare și aranjare a spațiului personal și colectiv (ordonarea camerei, aranjarea mesei, sortarea jucăriilor, a cărților, aranjarea patului, implicarea copiilor în mici proiecte de amenajare a spațiului etc.); - Jocuri de rol și cu subiect cotidian din activitățile casnice; - Exerciții-joc pentru automatizarea regulilor de disciplină ale grupeii (privind deplasarea în spații formale, grija față de persoane și obiecte, stil de viață, etc.).

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
1.4. Manifestarea unor abilități de auto-protecție față de obiecte / situații periculoase	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de formare a independenței în deplasare (mers, alergare, oprire, urcarea / coborârea scârilor etc.); - Exerciții-joc de orientare în spațiul cunoscut și evitare a situațiilor posibil periculoase (balustrade, ferestre, încuietori uși, etc.); - Exerciții-joc de asigurare a siguranței personale în deplasări cu grupul; - Exerciții de învățare a unor strategii de securitate personală (recunoașterea pașaportului personal, utilizarea lui, identificarea și semnalizarea către adult a evenimentelor conflictuale / agresive din jur, etc.). 	<p>Pe lângă activitățile menționate la nivelul I se vor realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de învățare a alimentelor, de diferențiere a obiectelor necomestibile de cele comestibile; - Activități de cunoaștere a unor aspecte din viața cotidiană (programul grădiniței, rutina familială) și de adaptare la ele; - Activități de automatizare a siguranței personale în orientarea și deplasarea în spațiul grădiniței (interior și exterior). 	<p>Pe lângă activitățile menționate anterior (nivel I și II) se mai pot realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de învățare a alimentelor, de diferențiere a obiectelor necomestibile de cele comestibile; - Activități de deplasare și cunoaștere a comunității (numai sub supraveghere) și învățare a unor strategii de orientare în siguranță (reguli de circulație elementare, solicitarea ajutorului în diferite situații, utilizarea pașaportului personal, etc.).

2. Manifestarea abilităților de interacțiune socială în mediul familial

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
2.1. Manifestarea capacității de interacțiune cu adultul	<ul style="list-style-type: none"> - Activități compensatorii de identificare și diferențiere a persoanelor pe baza unor semne specifice ale acestora (elemente de identificare – pot fi indici auditivi, tactili, olfactivi, gestuali, etc.) – e.g. pentru preșcolarii cu surdocecitate, TSA, anxietate 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități compensatorii de identificare și diferențiere a persoanelor pe baza unor semne specifice ale acestora (elemente de identificare – pot fi indici auditivi, tactili, olfactivi, gestuali, etc.) – e.g. pentru preșcolarii cu surdocecitate, 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități compensatorii de identificare și diferențiere a persoanelor pe baza unor semne specifice ale acestora (elemente de identificare – pot fi indici auditivi, tactili, olfactivi, gestuali, etc.) – e.g. pentru preșcolarii cu surdocecitate,

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
	<p>socială;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu oglinda, jocuri cu obiecte, imagini, marionete; - Activități pentru cunoașterea propriei persoane (nume, vârstă, sex, obiect de referință sau element de referință sau element de identificare); - Activități pentru cunoașterea și identificarea familiei (componenta și numele părinților, fraților); - Activități pentru cunoașterea și identificarea personalului grădiniței (nume sau element de identificare); - Activități de inițiere a unor interacțiuni copil-adult în activitățile rutiniere; - Activități pentru încurajarea inițiativei în interacțiunea copil-adult; - Jocuri simbolice; - Jocuri de rol, jocuri cu subiect cotidian, jocuri ce implică așteptarea rândului etc. 	<p>TSA, anxietate socială ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități pentru cunoașterea propriei persoane (nume, vârstă, sex, obiect de referință sau element de identificare); - Activități pentru cunoașterea și identificarea familiei (componenta, numele părinților, fraților); - Activități pentru cunoașterea și identificarea personalului grădiniței (nume sau element de identificare); - Activități de dezvoltare a unor interacțiuni copil-adult în activitățile rutiniere; - Jocuri simbolice, de rol, cu subiect cotidian pentru întuirea rolurilor și statusurilor sociale (:familia, grădinița, meseria, în vizită, etc.) - Activități pentru încurajarea inițiativei în interacțiunea copil-adult ; - Jocuri pentru învățarea formulelor de salut, politețe și adresare. 	<p>TSA, anxietate socială;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități pentru cunoașterea propriei persoane, autoapreciere pozitivă; - Activități pentru cunoașterea și identificarea familiei (componenta, numele părinților, fraților); - Activități pentru cunoașterea și identificarea personalului grădiniței (nume sau element de identificare); - Activități de dezvoltare a unor interacțiuni copil-adult în activitățile rutiniere; - Jocuri de rol, cu subiect cotidian, jocuri sportive, povești terapeutice, povești „cu tâlc” etc.; - Activități pentru încurajarea inițiativei în interacțiunea copil-adult; - Activități repetate pentru automatizarea utilizării formulelor de salut, politețe și adresare.
2.2. Manifestarea capacității de interacțiune cu copiii	<ul style="list-style-type: none"> - Activități pentru acceptarea și cunoașterea colegilor de la grupă (nume, semn specific / obiect de 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități pentru cunoașterea copiilor de la grupă și de la celelalte grupe (nume, sex, 	<p>Activități pentru întărirea interacțiunilor sociale și a cooperării copiilor în grupul</p>

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
	<p>referință);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare și diferențiere a unor copii pe baza unor semne specifice ale acestora (semn specific / obiect de referință) ; - Activități de încurajare a interacțiunii copil-copil în activitățile educative (activități interdisciplinare cu cele de dezvoltarea comportamentelor adaptative și ludice); - Jocuri pentru învățarea formelor de adresare (activități interdisciplinare cu cele de dezvoltarea comportamentelor adaptative). 	<p>semn specific / obiect de referință);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de recunoaștere; - Activități de încurajare a interacțiunii și cooperării copil-copil în activitățile educative (activități interdisciplinare cu cele de dezvoltarea comportamentelor adaptative și ludice); - Jocuri pentru învățarea formelor de adresare și a unor strategii de relaționare (activități interdisciplinare cu cele de dezvoltarea comportamentelor adaptative). 	<p>restrâns și extins (activități interdisciplinare cu cele de dezvoltarea comportamentelor adaptative);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru automatizarea formelor de adresare și a strategiilor de relaționare (activități interdisciplinare cu cele de dezvoltarea comportamentelor adaptative și ludice); - Jocuri de rol, cu subiect cotidian, jocuri sportive, povești terapeutice, povești „cu tâlc” etc.
<p>2.3. Manifestarea capacității de interacțiune cu mediul social familial</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Activități libere de socializare (plimbări, excursii, ateliere, sesiuni de joacă cu voluntari, ONG-uri, etc., vizite tematiche, acțiuni comunitare – serbări, spectacole, evenimente artistice și/sau sportive cu comunitatea etc.); - Jocuri de rol; - Jocuri cu subiect din viața cotidiană; - Prezentarea unor modele comportamentale pozitive (eroi animați, personaje, dramatizări etc.); 	<p>Pe lângă activitățile menționate anterior, se vor realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de învățare a rolurilor și statusurilor sociale (meserii, roluri în grup în jocul frontal, roluri în familie, grădiniță, etc.); - Jocuri pentru promovarea unor atitudini pro-ecologice. 	<p>Pe lângă activitățile menționate anterior (nivelul I și II) se mai pot realiza și:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol, cu subiect cotidian, jocuri sportive, povești terapeutice, povești „cu tâlc” etc.; - Jocuri pentru acceptarea și promovarea toleranței, a respectului pentru diversitate, a incluziunii sociale a tuturor categoriilor de dizabilități; - Jocuri și activități antibullying pentru preșcolari;

Elemente de competență	Nivel I	Nivel II	Nivel III
			<p>- Activități de socializare în cadrul grupurilor de voluntari („prietenui mai mare”, confecționare de produse și participare la evenimente cu scop caritabil, donare de jucării etc.).</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Învățământ special preșcolar
Deprinderi de autoservire	<p>1. Trebuințe fiziologice – conștientizare și exprimare (orice modalitate de comunicare eficientă, inclusiv TAC – v. Sugestii metodologice)</p> <p>Schemă corporală Imagine de sine Structuri perceptiv-motrice Abilități manuale fundamentale Conduite motrice de bază (conținuturi interdisciplinare cu domeniile Psihomotric, Limbaj și comunicare, Cognitiv-experiențial)</p> <p>2. Trebuințe fiziologice – satisfacere</p> <p>Deprinderi sfinceriene</p> <p>Deprinderi de alimentație:</p> <ul style="list-style-type: none"> • masticăție și deglutiție; • folosirea corectă a veselei și tacâmurilor (progresiv); • servirea corectă a alimentelor (îndepărtarea ambalajelor, a părților necomestibile, verificarea temperaturii alimentelor, adaptarea la textura lor, etc.); • folosirea șervețelului. <p>Rutine de somn</p> <p>Starea de sănătate și confort fizic (durere, oboseală, disconfort senzorial, disconfort postural etc.)</p> <p>3. Îmbrăcare/dezbrăcare și încălțare/descălțare</p> <p>Asocierea obiect vestimentar – segment corporal</p> <p>Cunoașterea obiectelor vestimentare</p> <p>Ordinea corectă a îmbrăcării</p> <p>Poziția hainelor (pe față / pe dos, față / spate, stâng / drept)</p> <p>Îmbrăcare / dezbrăcare (progresiv): punerea / scoaterea hainelor, manipularea fermoarelor, a benzilor velcro, a cataramelor, capselor, legarea/dezlegarea nodului simplu, încheierea/descheierea nasturilor mari etc.</p> <p>Sortarea obiectelor vestimentare în funcție de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sezon - sex - activitate
Deprinderi de igienă personală și colectivă	<p>Deprinderi de igienă personală și autoîngrijire:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spălarea mâinilor și feței; • folosirea prosopului; • perierea dinților; • pieptănatul; • folosirea corectă a toaletei; • folosirea batistei; • colaborare cu adultul la igiena obiectelor personale și a dispozitivelor de protezare (ochelari, proteze auditive, inhalatoare, dispozitive ortopedice etc.); • colaborare cu adultul la îmbăiere;

Domenii de conținut	Învățământ special preșcolar
	<ul style="list-style-type: none"> • folosirea servetelelor igienice, etc. <p>Deprinderi de igienă colectivă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • folosirea adecvată a coșului de gunoi • igiena spațiului personal și al grupei • igienă alimentară elementară
Deprinderi de adaptare la spațiul cunoscut, familiar	<p>Deprinderi de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ordine a spațiului personal • ordine a spațiului colectiv <p>Aranjarea hainelor Respectarea regulilor de disciplină ale grupei Rutine / Orarul grupei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientare temporală (zi / noapte, dimineață / prânz / seară, calendar etc.) (conținut interdisciplinar) • succesiunea evenimentelor • capacități de anticipare în succesiunea evenimentelor (reprezentări anticipative) <p>Încurajarea exprimării alegerii</p>
Securitate personală / auto-protecție	<p>Independență și siguranță în deplasare și orientare în spațiul grădiniței (interior și exterior) Folosirea adecvată a resurselor și materialelor didactice Locuri / situații periculoase sau generatoare de accidente – identificare și evitare Deplasarea cu grupul, în siguranță, în spații publice (în parc, vizite, etc.) Reguli de circulație elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deplasarea pe trotuar • culorile semaforului și semnificația acestora • „zebra” și semnificația acesteia <p>Utilizarea pașaportului personal Solicitarea ajutorului Situații de conflict / agresivitate - identificare și semnalizarea lor către adult</p>
Abilități de interacțiune socială	<p>Autoprezentare (nume, element de identificare, pașaport personal, etc.) (v. Sugestii metodologice)</p> <p>Interacțiuni cu adultul:</p> <ul style="list-style-type: none"> • familia, personalul grădiniței • roluri și statusuri sociale în microgrup (familie, grădiniță) • date personale (nume), elemente de identificare • reguli de comportament dezirabile (interdisciplinar cu Activitățile de dezvoltare a comportamentelor adaptative) <p>Interacțiuni cu copiii</p> <ul style="list-style-type: none"> • date personale (nume, sex, vârstă), elemente de identificare • reguli de comportament dezirabile (interdisciplinar cu Activitățile de dezvoltare a comportamentelor adaptative)

Domenii de conținut	Învățământ special preșcolar
	<p>Interacțiuni cu mediul social familial</p> <ul style="list-style-type: none"> • roluri și statusuri sociale în microgrup • meserii • reguli de comportament civilizată în spațiile publice (interdisciplinar) <p>Formule de adresare și de politețe Formule de salut Atitudini pro-sociale (cooperare, respect pentru diversitate, incluziune, ecologie, voluntariat)</p>

Sugestii metodologice

Activitățile disciplinei Autonomie personală și socială sunt realizate de către educator / institutor / profesor învățământ preșcolar / preșcolar cu calificare în psihopedagogia specială (1 post pe grupă – program normal, două posturi pe grupă – program prelungit și săptămânal).

În organizarea și desfășurarea lor se va ține cont de particularitățile de vârstă, dezvoltare psihoindividuală și specificul dizabilităților, în acord cu orarul grupei.

Dată fiind heterogenitatea extremă a dizabilităților cuprinse în sfera prezentei programe, nu ne dorim ca demersul de organizare metodologică să devină unul general, ci dimpotrivă, să oferim cadrului didactic o perspectivă aprofundată, structurată progresiv, asupra strategiilor de intervenție compensatorie necesare dobândirii unor abilități / deprinderi de autonomie personală și socială de către preșcolarii cu dizabilități.

Planificarea activităților în cadrul acestei discipline se face prin intermediul planului de intervenție personalizat (P.I.P.), elaborat în echipa multidisciplinară, în colaborare cu părinții/apartinătorii.

Proiectarea curriculară a disciplinei Autonomie personală și socială presupune formularea unor obiective pe termen lung (ciclu preșcolar) în acord cu domeniile de competențe propuse prin prezenta programă, și a unor ținte pe termen scurt și mediu (semestrial / anual), în funcție de ritmul de progres al copilului preșcolar și de prioritățile sale de dezvoltare imediate și de perspectivă. Stabilirea priorităților în achiziționarea de abilități / deprinderi reprezintă un element cheie pentru progres, și se face prin analiza punctelor tari și a celor slabe în tabloul manifestării dizabilității copilului preșcolar.

Activitățile de Autonomie personală și socială includ atât activități frontale, de tipul celor rutiniere pentru formarea deprinderilor de autoservire, autoîngrijire, siguranță în mediul extern și socializare, cât și activități individuale sau frontale de învățare cu caracter ludic, interdisciplinar realizate cu Activitățile ludice și cu Activitățile de dezvoltare a comportamentelor adaptative. De asemenea, o puternică corelație interdisciplinară se va face cu activitățile din domeniul psihomotric și din cel al limbajului și comunicării, prin sincronizarea, în anumite puncte ale proiectării, a conținuturilor de învățare, fapt ce justifică, o dată în plus, necesitatea abordării procesului de evaluare – proiectare în echipă educațională multidisciplinară.

Durata activităților frontale este cea prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special preșcolar. Orientativ, durata activităților rutiniere este de circa o oră, pentru a asigura stimularea tuturor copiilor, iar activitățile-joc de învățare

dirijată (individuale sau în grup mic) sunt de maximum o jumătate de oră, respectând ritmul individual al fiecărui copil.

Evaluarea inițială impune necesitatea unei evaluări totale pentru a identifica toate lacunele de dezvoltare ale copilului și nu doar „punctele forte” ale dezvoltării sale din acel moment (Re)evaluarea programului are caracterul unei evaluări funcționale și se face ori de câte ori situația o impune (de exemplu, dacă obiectivul a fost atins mai repede sau dacă, dimpotrivă, se constată stagnare sau regres sau în cazul unei schimbări în ordinea priorităților de dezvoltare ale copilului). Este posibil ca, deși a ajuns într-o anumită etapă, să nu-și fi însușit corect și complet capacitățile premergătoare, iar această situație să favorizeze învățarea deficitară și regresul, ori de câte ori se întrerupe desfășurarea acelor activități (de exemplu, în vacanțe). Evaluarea continuă are caracter formativ, servind drept reper pentru proiectarea nivelului funcțional superior și se realizează preponderent prin strategii de evaluare funcțională, prin observație și probe de lucru (produsele activității, fișe de lucru, mijloace tehnice de înregistrare a progresului, etc.).

Totodată, facem precizarea că programa este structurată progresiv, de la nivelul zero (lipsa oricărei manifestări de autocunoaștere și autoexprimare) până la un nivel considerat oportun pentru preșcolarul cu dizabilități ușoare sau chiar cel tipic, pentru a îi asigura acestuia abilitățile și deprinderile de autonomie personală și socială necesare. Nivelurile I, II, III au un caracter orientativ. Structura programei reprezintă un reper și nu o limită de încadrare a achizițiilor copilului preșcolar cu dizabilități. Cadrul didactic are libertatea de a selecta conținuturile și activitățile pe care le consideră utile în raport cu potențialul psihoindividual la copiii, cu specificul de vârstă și nivelul de dezvoltare al grupei și cu tipul și gradul de manifestare a dizabilităților și a proceselor compensatorii. Programa permite astfel reveniri, reluări, selectări, adăugări de conținuturi și activități, dacă situația o cere (e.g. cazuri de preșcolari cu dizabilități, dar cu potențial înalt pe anumite paliere).

Abordarea graduală a activităților de învățare din sfera Autonomiei personale și sociale este un element cheie al reușitei. Cadrul didactic trebuie să ia în considerare faptul că, posibil, unii copii au fost abordați hiperprotector în familie și nu sunt obișnuiți să își testeze spontan capacitățile în sfera autonomiei. De aceea, copilul nu trebuie să se confrunte cu o schimbare bruscă de abordare a satisfacerii nevoilor sale de confort. El trebuie încurajat să preia inițiativa, să își dorească să realizeze sarcini de autoservire în mod autonom, printr-o abordare ludică a procesului de formare de deprinderi. Trebuie să ne asigurăm, în primul rând, că el cunoaște și recunoaște elementele de schemă corporală, că are imaginea de sine formată și deține capacitatea de a și-o exprima printr-o modalitate de comunicare, oricare ar fi aceasta. A începe activitățile de învățare a satisfacerii nevoilor primare, a hrănirii, a elementelor primare de igienă, de siguranță personală, de interacțiune socială, în absența imaginii de sine sunt acțiuni neproductive, care generează o învățare destructurată. Dar probabil cel mai dăunător efect este diminuarea, în timp, a inițiativei și a motivației copilului pentru încercare și reușită, cu impact devastator, pe termen lung, asupra imaginii de sine și a dezvoltării unei personalități armonioase.

Activitățile de autonomie personală și socială sunt activități care fac parte din dezvoltarea firească a copilului și nu trebuie forțate sau încadrate în termene, ci doar repetate, exersate și perfecționate cu răbdare și încurajări, atât în grădiniță, cât și în familie, și recompensate prin strategii ce stimulează dorința de autonomie a copilului. Ritmul de achiziționare a deprinderilor de autonomie personală și socială este unic, la fel ca și copilul, și se sincronizează cu potențialul său, cu capacitățile motrice, cognitive, cu temperamentul, cu nivelul înăscut de interes și curiozitate față de lume și cu capacitățile sale de reglaj voluntar, de asemenea în formare.

Un punct important al intervenției îl reprezintă activitatea în echipă a specialiștilor, precum și colaborarea cu părinții și consilierea acestora, implicarea directă a lor în munca efectivă cu copilul, nu doar în calitate de observatori, ci și de participanți activi. Numai astfel se poate asigura continuitatea programului și se pot pune bazele unei învățări autentice și eficiente

Prezentăm mai jos o listă de instrumente și strategii de lucru ce pot fi utilizate în fazele incipiente ale formării abilităților de autoservire, igienă, autoîngrijire, siguranță și autonomie socială, la toate categoriile de preșcolari cu dizabilități.

- Obiectele de referință (OR) și pictograme – reprezintă acele obiecte (sau imagini, în cazul pictogramelor) care simbolizează și reprezintă o activitate particulară, având o funcție referențială. Ele sunt tangibile și oferă modalități concrete de a anticipa evenimente și activități, oferind totodată și oportunități de a reactualiza evenimentele și activitățile care au avut loc. OR și pictogramele pot fi utilizate pentru elaborarea orarelor, pentru semnalizarea rutinelor ce urmează să se desfășoare, sau ca prompt vizual cognitiv pentru reactualizarea unor informații, a ordinii unor rutine (e.g.: săpun – prosop – periuță de dinți).
- Elemente de identificare / indici personali – sunt similare OR mai sus amintite, dar fac referire la cunoașterea / recunoașterea unor persoane. Elementele de identificare pot fi de diverse tipuri, în funcție de disponibilitățile senzorial-perceptive ale copiilor cu care lucrăm (e.g.: un anumit parfum, o brățară purtată mereu pentru recunoaștere, un element fizionomic caracteristic – părul lung, cârlionțat, persoana blondă etc, semnalizate prin diferite modalități de comunicare non-verbală sau verbală eficiente). Pentru a desemna elemente de identificare, se aleg accesorii, obiecte de îmbrăcăminte, trăsături fizionomice pe care copilul le-a remarcat și pe care este obișnuit să le manipuleze. De asemenea se pot introduce semnale (un anumit tip de mângâiere, un anumit sunet, etc.).
- Pașaportul personal – așa cum îl descrie numele, reprezintă o replică educațională a documentului menționat, așadar un instrument tip „cartețel de buzunar” ce conține elemente de identificare ale posesorului (fotografie, nume, vârstă, numele și telefonul persoanei de contact, câteva mențiuni legate de dificultățile cu care se confruntă, medicație, strategii de calmare, obiecte / melodii preferate etc.). Reprezintă un instrument compensator pentru auto-prezentare și asigurarea securității personale a copilului cu dizabilități în activitățile de socializare.
- Tehnici alternative de comunicare (TAC) – reprezintă totalitatea modalităților de comunicare alternativă, non-verbale și verbale, de la acțiuni de manipulare tip „mână pe mână”, „mână sub mână”, acțiuni indicative, indici contextuali, PCS, PECS, simboluri Widgit, aplicații IT pentru comunicare augmentativă și alternativă, limbaje mimico-gestuale, sisteme de comunicare derivate (Makaton, Signalong), până la sisteme verbal-orale, incluzând modalitățile de comunicare proprii copilului (create de acesta).
- Etapele interacțiunii – reprezintă un reper important atunci când structurăm o activitate de învățare de la punctul zero. Mulți copii pot prezenta defență tactilă sau refuz al interacțiunii, pe fondul unor dificultăți

de procesare senzorială. Etapele structurării unei interacțiuni, cu obiecte sau persoane, pot fi descrise, progresiv, astfel: 1. rezistență activă (împotrivire fizică, respingere, se îndepărtează de sursa de stimulare) – 2. rezistență pasivă, tolerare (ignorare, lipsă de reacție și de răspuns față de sursa de stimulare) – 3. acceptare și imitare în co-acțiune (imită mecanic) – 4. cooperare (participă activ, imită, cere desfășurarea acțiunii, cere repetarea ei) – 5. preluarea inițiativei (solicită, conduce acțiunea, impune reguli noi, etc.). Tranziția copilului prin aceste etape (indiferent de punctul de pornire) este influențată de atitudinea de încurajare a formării și exprimării sinelui, precum și de existența unui climat confortabil, stimulat și reactiv.

- Etapele dobândirii autonomiei:
  - trezirea interesului – se realizează prin strategii progresive de interacțiune și stimularea explorării în derularea activităților rutiniere, realizate de către adult, la care copilul este încurajat să colaboreze. Cele mai frecvente strategii de încurajare sunt cele „mână pe mână” (adultul pune mâna sa peste cea a copilului și o dirijează în efectuarea unor acțiuni), „mână sub mână” (adultul pune mâna copilului peste a sa în timp ce efectuează diferite acțiuni).
  - co-acțiunea – constă în realizarea simultană a acelorași acțiuni, descompuse în segmente cât mai simple pentru a facilita imitarea independentă a acestora de către copil.
  - promptarea / îndrumarea – reprezintă acțiunea de sistare a imitării propriu-zise, substituind-o cu utilizarea unor „prompturi”. Promptul este descris în literatura de specialitate drept „un ajutor minim, dar suficient, dat copilului pentru ca acesta să finalizeze corect sarcina”. Cele mai frecvent utilizate prompturi sunt cele vizuale (fixarea privirii pe răspuns, folosirea unui stimul vizual pentru a sugera răspunsul – imagini, fotografii, etc.), verbale (modularea vocii, accentuarea răspunsului dorit, îndrumări verbale, formularea de întrebări de suport, de rememorare, etc.), gestuale (un gest evocativ, acțiune indicativă, un început de gest reproductiv, etc.) sau prompturi fizice (manipulare, imitație, care presupun, în esență, reluarea etapelor menționate anterior, în sens regresiv). Promptările pot fi utilizate în orice combinație și în orice cantitate, până la obținerea reușitei sarcinii.
  - reducerea progresivă a frecvenței, numărului și tipului de prompturi până la realizarea independentă, corectă, a sarcinilor
  - repetarea, exersarea și automatizarea realizării corecte a sarcinilor.

Bibliografie:

1. Bocoș, M., Catalano, H., Avram, I., Someșan, E. (2009). (coord.). *Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Instrumente didactice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
2. Breben, S., Ruiu, G., Fulga, M., Tuturugă, M., (2005). *Mediul educațional în grădiniță*, Editura Reprograph, Craiova;
3. Buică, C. B. (2004). *Bazele defectologiei*. Ed. Aramis, București;
4. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată: Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Ed. Polirom, Iași;
5. Cucuș, C. (2009). (coord.). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*. Ed. Polirom, Iași;
6. Gherguț, A. (2006). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*. Editura Polirom, Iași;
7. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
8. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
9. Glava, A., Glava, C., (2002). *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca;
10. Glava, A., Pocol, M., Tătaru L., (2009). *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești;
11. Ionescu, M. (2010). (coord.). *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. Ed. Vanemond, București;
12. Kolombus, E.S., (1998). *Didactica preșcolară ("Is it tomorrow yet?" – titlu original, traducere în limba română de Magdalena Dumitrana)*, Editura V&I Integral, București;
13. Manolescu, M., (2004). *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar. Teorie și practică*, Editura Credis, București;
14. McInnes, J. M., Treffry, J. (f.a.). *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*. București, Ed. Semne;
15. Mușu Ionel, Taflan Aurel (coord.), (1997). *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
16. Păun, E., Iucu, R. (2002). *Educația preșcolară în România*, Editura Polirom, Iași;
17. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
18. Preda V., (2002). *Psihopedagogia intervenției timpurii la deficienții vizuali*, PUC, Cluj Napoca;
19. Radu Gh., (1999). *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, Editura Didactică și Pedagogică București;
20. Radu Gh. (2001). *Psihologie școlară pentru învățământul special. Sinteze*, Editura Fundației Humanitas, București;
21. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
22. Stilmann, R. (2010). *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple*. Scalele Callier-Azusa (trad. rom. și adapt.), Ed. Semne, București;
23. Stănică, I., Mușu, I., Popa, M., Popovici, D. V., Rozorea, A. (1997). *Psihopedagogie specială - Deficiența senzorială*, Ed. Pro Humanitate, București;
24. Ștefan, M. (1981). *Educarea copiilor cu vedere slabă*, , Editura Didactică și Pedagogică, București;
25. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;

26. Verza, E., Verza, E. F. (2011). (coord.) *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
27. Vrășmaș E. (1999). *Educația copilului preșcolar – Elemente de pedagogie la vârsta timpurie*. Ed. Pro Humanitate, București;
28. Tomșa, Gh., Oprescu, N., (2007). *Bazele teoretice ale psihopedagogiei preșcolare*, Editura V&I Integral, București;
29. Voiculescu, E., (2001). *Pedagogie preșcolară*, Editura Aramis, București;
30. Vrașmaș, E., (2010). (coord.). *Premisele educației incluzive în grădiniță*, Editura Vanemonde, București.
31. ****“Curriculum pentru învățământul preșcolar (3 – 6/7 ani)”* (2008). București: Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului;
32. *** *“Curriculum pentru grupele /grădinițele pentru copii cu deficiențe grave, profunde sau asociate prin alternativa educațională de pedagogie curativă”* (2008). București: București: Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului;
33. ****„Curriculum pentru copiii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde”* (Editată sub egida Reprezentanței UNICEF în România și a Asociației RENINCO România)” (2002), București;
34. *** *„Curriculum pentru grupele / clasele de surdocecitate / deficiențe multisenzoriale”* (2008). București: Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului;
35. *** *„Material orientativ pentru stimularea dezvoltării copilului de la naștere la 3 ani”* (2008). București, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Buică Belciu Oana	Grădinița Specială pentru Hipoacuzici nr. 65 București
Marin Monica	Grădinița Specială pentru Hipoacuzici nr. 65 București
Doru Monica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Radu Nicoleta Mihaela	Școala Gimnazială Specială „Sfântul Nicolae” București
Vlad Ioana Raluca	Școala Gimnazială Specială „Sfântul Nicolae” București

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE A
COMPORTAMENTELOR ADAPTATIVE***

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa *Activități de dezvoltare a comportamentelor adaptative* este elaborată conform anexei la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3593/18.06.2014, referitor la aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar- planuri-cadru de învățământ și programe școlare.

Activitățile de dezvoltare a comportamentelor adaptative sunt prevăzute în planul-cadru pentru învățământul special preșcolar, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3622/2018 din 27.04.2018, în cadrul **Domeniului socio-emoțional**, care mai cuprinde disciplinele *Activități ludice* și *Activități de autonomie personală și socială*. Bugetul de timp total al acestor trei tipuri de activități este de 6-7 ore/ săptămână la grupa mică și mijlocie și de 5-6 ore/ săptămână la grupa mare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- notă de prezentare;
- unități de competențe;
- elemente de competență și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

În organizarea programei am optat pentru un *model curricular centrat pe elemente ale competenței sociale și ale competenței emoționale*, accesibil preșcolarului. **Competența socială** reprezintă abilitatea copilului de a stabili relații funcționale cu ceilalți copii și cu adulții din viața lui (C. Kallay; C.A. Ștefan, 2010), în timp ce **competența emoțională** este definită ca abilitatea de a cunoaște, înțelege și regla propriile emoții, precum și abilitatea de a înțelege emoțiile celor din jur (D. Goleman, 2008).

Unitățile de învățare se definesc la nivelul disciplinei, se formează pe durata învățământului preșcolar și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale copilului.

Elementele competențelor socio-emoționale specifice sunt organizate pe unități de învățare. Acestor elemente le corespund o serie de exemple de **activități de învățare**, ce valorifică experiența concretă a copilului și integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare formale și non-formale.

Conținuturile, respectiv componenta dinamică a curriculumului, reprezintă ansamblul valorilor ce sunt selectate și structurate în cunoștințe științifice care conduc la formarea unor deprinderi, capacități, priceperi, modele de acțiune și trăiri afective, în conformitate cu idealul educațional al societății.

Sugestiile metodologice aduc în prim plan un *ansamblu de repere pentru o învățare centrată pe elev*. Acestea includ strategii didactice ce au la bază un design universal în învățare, recomandări privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Programa școlară *Activități de dezvoltare a comportamentelor adaptative* cuprinde totalitatea activităților de învățare ce vor conduce la formarea unor comportamente adaptative prin achiziția unor abilități sociale și emoționale de către preșcolari. Aceștia vor dobândi :

- elemente ale competenței emoționale, reprezentând abilități de adaptare la propriile emoții, cât și la emoțiile celorlalți;
- elemente ale competenței sociale, constând în abilități de stabilire a unor relații sociale funcționale cu ceilalți copii și cu adulții din viața lor.

Dezvoltarea abilităților emoționale ale copiilor este importantă întrucât ajută la formarea și menținerea relațiilor cu ceilalți, îi ajută pe copii să se adapteze la mediul grădiniței și previne apariția problemelor emoționale și de comportament. Abilitatea

copiilor de a stabili relații cu cei din jur se constituie în principalul predictor al calității performanțelor în grădiniță, dar și al rezultatelor școlare ulterioare.

Activitățile de dezvoltare a abilităților sociale și emoționale se pot desfășura atât în cadrul prevăzut de planul-cadru în vigoare, cât și în mod interdisciplinar, prin integrarea conținuturilor educației socio-emoționale în toate categoriile de activități desfășurate în grădiniță.

Activitățile de învățare îmbracă forma predominantă de joc, întrucât jocul este o modalitate agreabilă, relaxantă de relație a subiectului cu ceilalți și cu lumea obiectelor, de antrenare a dispoziției, atenției, de încorporare a diverselor deprinderi, conduite, experiențe, informații în vederea facilitării adaptării copilului la solicitările mediului înconjurător.

Programa propusă reprezintă un element de noutate în peisajul educației preșcolarelor cu dizabilități, prin conținuturile, activitățile de învățare propuse și capacitățile specifice vizate, articulate într-un demers educațional focalizat pe dezvoltarea laturii socio-emoționale a personalității copiilor.

Aceasta oferă cadrului didactic oportunitatea de a adapta actul educațional la particularitățile psihoindividuale de învățare și dezvoltare, la ritmul și preferințele copilului, alegând activitățile accesibile în funcție de potențialul și nivelul de dezvoltare a acestuia, pentru a asigura o *educație socio-emoțională centrată pe copil*.

Unități de competențe

- 1. Manifestarea unor comportamente funcțional adaptative în relația cu persoanele din mediul apropiat**
- 2. Exprimarea și controlul elementar al emoțiilor**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea unor comportamente funcțional adaptative în relație cu persoanele din mediul apropiat

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>1.1. Manifestarea interesului pentru relaționarea socială</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de imitare a unor gesturi și sunete produse de către persoanele din mediul apropiat; - Exerciții de imitare a unor mișcări corporale/ gesturi pentru a iniția interacțiuni sociale (ex: Atinge-mă cu palma!, Întinde mâinile pentru a te lua în brațe!); - Exerciții de imitare a activităților persoanelor din mediul familiar (ex: Strânge jucăriile!, Adu-mi paharul!, Pune farfuria pe masă!, Decojește bananal, Pune laptele în cănuță! etc.); - Jocuri de exprimare a afecțiunii față de alți copii/adulți (ex: O iubesc pe ... , Îmi place de ... etc.); - Jocuri de utilizarea a numelui fraților/surorilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de interacțiune cu adulții familiari în contexte sociale simple; - Jocuri de solicitare a ajutorului adultului; - Jocuri de împărțire a obiectelor, jucăriilor cu ceilalți copii; - Jocuri de colaborare în grup mic pe o sarcină impusă; - Jocuri-exerciții de oferire de ajutor a persoanelor din mediul familiar în sarcini simple (udatul florilor, aranjarea mesei etc.); - Jocuri de colaborare în grup mic pe o sarcină la alegere; - Jocuri de familiarizare a copiilor cu persoane, experiențe, cântece, oameni din medii diferite. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri bazate pe ascultare activă (așteaptă în timp ce adultul termină solicitarea, oferă ulterior un răspuns); - Jocuri de interacțiune cu adulții familiari în diverse contexte sociale (ex: să ceară informații, să răspundă la întrebări, să facă cumpărături simple etc.); - Jocuri de rol pe criterii de asociere la grup (ex: Cu cine vrei să te joci?); - Jocuri de rol pentru a înțelege responsabilitățile și ideea de conviețuire (ex. cel ce are grijă de plante, responsabilul de curățenie etc.); - Jocuri de familiarizare cu diversitatea culturală (povești ce prezintă oameni din culturi și cu caracteristici diferite, cântece ce reflectă diversitatea culturală etc.); - Jocuri de identificare a asemănarilor și deosebirilor dintre persoane după diferite

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>1.2. Inițierea și menținerea interesului pentru relaționare socială</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu de respectare a unor rutine simple legate de hrană, igienă, somn, ordine; - Jocuri de respectare a unor reguli simple de participare în activități și joc (Strângem jucăriile când ieșim afară!, Ne spălăm pe mâini înainte de masă etc.); - Jocuri de așteptare a rândului (Acum așteptăm ..., Întâi faci ..., Facem rândul apoi ... etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de utilizare a formulelor de politețe (Bună! Pa! Merci! etc.); - Jocuri-exercițiu de respectare a unor reguli simple de conduită – să nu ia jucăriile altor copii, să nu împingă, să nu lovească etc. (ex: Dă-mi jucăria, Vreau și eu ... etc.); - Jocuri de asociere a unor reguli simple cu consecințele respectării acestora; - Jocuri de cooperare în grup extins pe o sarcină impusă. 	<p>criterii (gen, aspect exterior, mediu cultural și lingvistic etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu de inițiere a unei conversații simple cu un alt copil (ex: Cum te cheamă, Pe mine mă cheamă... etc.); - Jocuri de respectare a unor reguli simple de conduită în interacțiunea cu ceilalți; - Jocuri de exprimare adecvată în cazul oferirii și primirii de complimente; - Jocuri de asociere a unor reguli cu consecințele respectării acestora; - Jocuri de conștientizare a consecințelor nerespectării regulilor.
<p>1.3. Manifestarea unor comportamente de cooperare și prosociale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de solicitare a ajutorului unui adult din mediul familial; - Jocuri de imitare a unor comportamente pozitive pe baza unor situații concrete (ex: Așa da, așa nu!). 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu de oferire a ajutorului unui adult/copil ; - Jocuri-exercițiu de manifestare a unor comportamente pozitive în situații concrete (ex: Așa da, așa nu!); - Jocuri de exersare a unor modalități de rezolvare a conflictelor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri-exercițiu de manifestare a unor comportamente dezirabile în diferite situații concrete; - Jocuri de utilizare a compromisului; - Jocuri de manifestare a toleranței față de ceilalți.

2. Exprimarea și controlul elementar al emoțiilor

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>2.1. Recunoașterea și exprimarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de consolidare a identificării și conștientizării de sine (schemă corporală, nume, sex, senzații proprii etc.); - Exerciții de semnalizare a dorinței/ disconfortului prin sunete și mișcare; - Exerciții de formare a reactivității emoționale la stimuli (plăcere, neplăcere, interes la contactul cu stimuli olfactivi, gustativi, vizuali, auditivi, zâmbet în prezența persoanelor agreate, a jucăriilor preferate, respingerea unor persoane străine, a unor obiecte periculoase); - Exerciții de recunoaștere a propriilor emoții pe baza indicilor non-verbali (expresia facială, postură) – bucurie, furie, tristețe; - Jocuri de imitare a expresiilor faciale și mișcărilor corporale (jocuri față-în-față, jocuri în fața oglinzii – Cum mă simt astăzi?); - Jocuri-exerciții de exprimare 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de consolidare a identificării și conștientizării de sine (schemă corporală, nume, sex, senzații proprii etc.); - Exerciții de recunoaștere a propriilor emoții/ a emoțiilor altora pe baza indicilor non-verbali (expresia facială, postură, intonație) – bucurie, furie, tristețe, teamă, dezgust, surpriză ; - Jocuri de identificare a unor emoții în imagini/ pictograme; - Jocuri de imitare a mimicii, gesturilor și a modului de exprimare emoțională a personajelor din desene animate/ povești ilustrate; - Jocuri-exerciții de exprimare non-verbală a emoțiilor (gesturi, mimică) - bucurie, furie, tristețe, teamă, dezgust, surpriză; - Exerciții de exprimare a propriilor emoții folosind strategii de comunicare augmentativă și alternativă; - Jocuri-exerciții de asociere a emoțiilor cu expresiile faciale și cuvintele; 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de recunoaștere și exprimare verbală și non-verbală (gesturi, mimică, intonație) a unor emoții simple: bucurie, furie, tristețe, teamă, dezgust, surpriză ; - Jocuri de identificare și exprimare non-verbală și verbală a unor emoții mai complexe în diferite situații sociale - rușinerea, vinovăția, mândria; - Jocuri de identificare a unor emoții în imagini/ pictograme; - Jocuri-exerciții de asociere a emoțiilor cu expresiile faciale și cuvintele; - Jocuri de permutare a rolurilor, pentru intuirea empatiei (În "papucii" celuilalt, În "haina" celuilalt); - Jocuri de apreciere a reacțiilor emoționale în situații colective (aniversări, concursuri, meciuri, la grădina zoologică etc.); - Jocuri de exprimare a emoțiilor în cadrul unor activități artistice (de asociere 	

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
	<p>non-verbală a emoțiilor de bază (expresie facială, postură) - bucurie, furie, tristețe;</p> <p>- Jocuri de rol cu exprimarea non-verbală a nevoilor afective, în situații date, cu sprijinul adultului.</p>	<p>- Exerciții de utilizare a cuvintelor/ expresiilor/ pictogramelor ce denumesc stări emoționale (de ex. Omul vesel, Omul trist etc.);</p> <p>- Jocuri de manifestare incipientă a empatiei față de stările emoționale negative ale celorlalți, cu ajutor din partea adultului (non-verbal: prin mângâiere sau îmbrățișare; verbal: Nu fi supărat, o să trecă!);</p> <p>- Jocuri care încurajează transmiterea (împărtășirea) emoțiilor prin utilizarea muzicii ca acompaniament al unor acțiuni în grup.</p>	<p>a emoțiilor cu diverse sunete, culori, mișcări, demonstrarea unor variante de exprimare a emoțiilor).</p>
<p>2.2. Controlul elementar al emoțiilor</p>	<p>- Jocuri de recunoaștere a propriilor emoții pozitive și negative (simte plăcere/ neplăcere; se simte bucurios/ trist, liniștit/ agitat);</p> <p>- Jocuri de exprimare non-verbală a emoțiilor pozitive și negative;</p> <p>- Exerciții de diminuare a intensității răspunsurilor afective, folosind recompense;</p>	<p>- Exerciții de conștientizare a asocierii dintre situații și reacțiile emoționale proprii (este vesel când trăiește o situație fericită – de ex. primește un cadou; este trist când trăiește o situație nefericită – de ex. jucăria sa stricat);</p> <p>- Jocuri de recunoaștere a propriilor emoții pozitive/ negative și ale altora (se simte</p>	<p>- Exerciții de diferențiere a stărilor emoționale proprii și ale altora raportat la același context socio-emoțional (de ex. Am terminat de lucrat puișorul din plastilină – Cum mă simt eu? Cum se simte colegul?);</p> <p>- Exerciții de identificare și verbalizare a consecințelor emoțiilor proprii/ ale altora, în</p>

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
	<p>- Jocuri de învățare a unor modalități de control elementar al reactivității emoționale și comportamentului (când nu are acces la jucăria dorită acceptă să își reorienteze atenția către alt obiect/ altă situație; când manifestă stereotipii gestuale acceptă să se implice în acțiuni cu o finalitate cunoscută);</p> <p>- Exerciții de formare a comportamentului de așteptare (amânarea obținerii imediate a recompensei, așteptarea rândului etc.).</p>	<p>bine/ rău; simte plăcere/ neplăcere; bucuros/ trist, liniștit/ agitat, respingere/ interes);</p> <p>- Jocuri de exprimare non-verbală a emoțiilor pozitive/ negative, jocuri de verbalizare a acestor tipuri de emoții, cu sau fără ajutorul adultului;</p> <p>- Exerciții de diferențiere a stărilor emoționale proprii raportat la același context socio-emoțional (de ex. Am terminat de lucrat pușorul din plastilină – Cum se simte fiecare?);</p> <p>- Exerciții de identificare și verbalizare a consecințelor emoțiilor proprii în anumite situații, cu ajutor din partea adultului (Ce s-a întâmplat când ai fost furios?);</p> <p>- Exerciții de identificare și numire a unor cauze distincte pentru propriile trăiri, cu sprijinul adultului (E întuneric, mi-e frică! Sunt bucuros la cumpărături! Sunt trist la doctor!);</p> <p>- Exerciții de diminuare a intensității răspunsurilor afective, folosind recompense;</p> <p>- Exerciții de formare a</p>	<p>anumite situații, cu ajutor din partea adultului (Ce s-a întâmplat când a fost furios băiatul?);</p> <p>- Exerciții de identificare și numire a unor cauze distincte ale emoțiilor celorlalți sau ale diferitelor personaje, cu sprijinul adultului;</p> <p>- Jocuri de conștientizare a unor reguli de exprimare a emoțiilor în concordanță cu un context social (exprimă tristețe când cuiva i se întâmplă un lucru neplăcut; când este certat exprimă o emoție adecvată situației) ;</p> <p>- Exerciții de formare a unor conduite elementare ce denotă toleranță la frustrare (poate amâna momentul începerii jocului preferat; minimalizează importanța unei jucării/ obiect inaccesibil, a unei situații, de ex. Mă pot juca și cu altceva; acceptă să reinterpreteze pozitiv situația, de ex. Am și alți prieteni cu care să mă joc);</p> <p>- Jocuri de dezvoltare a capacității de cooperare, în scopul evitării unor situații</p>

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
		comportamentului de așteptare (poate amâna, pentru scurt timp, momentul începerii jocului preferat, vizionarea unor desene animate până la final, audierea unor povești scurte etc.).	conflictuale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Învățământ preșcolar special
1. Conștientizarea de sine	<ul style="list-style-type: none"> - Schemă corporală - Senzații, emoții proprii - Autoprezentarea (nume, sex, elemente de identificare, pașaport personal etc.)
2. Grupul de apartenență	<ul style="list-style-type: none"> - Tipuri de interacțiuni (copil- adult, copil- copil, copil- microgrup) - Date de identificare ale celorlalți (nume, sex, elemente de identificare) - Familia (membri, relații între membri, roluri în familie) - Grupul de învățare (relații, reguli) - Grupul de prieteni (relații, reguli)
3. Modalități de interacțiune socială	<ul style="list-style-type: none"> - Activități în co-acțiune - Jocuri de imitație - Jocuri de interacțiune socială - Activități ludice (jocuri de mișcare, onomatopeice, jocuri de identificare cu un model, jocuri cu reguli, jocuri de rol etc.) - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești) - Activități distractive, competiții - Serbări, aniversări, vizite, excursii etc.
4. Norme de conduită în societate	<ul style="list-style-type: none"> - Reguli de politețe (formule de salut, formule de adresare și mulțumire, reguli elementare de conversație) - Norme de conduită în contexte familiare: la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în excursie, la muzeu etc.
5. Reactivitatea și expresivitatea emoțională	<p>Reacție afectivă față de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiecte/ jucării - Persoane/ ființe - Solicitarea de efort/ învățare - Produsele activității personale - Reguli de conviețuire în colectivitate - Situații conflictuale - Stările afective ale celorlalți <p>Trăire afectivă și expresivitate :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trăiri afective elementare, pozitive și negative (plăcere, interes, neplăcere, disconfort, respingere, bucurie, tristețe)

Domenii de conținut	Învățământ preșcolar special
	<ul style="list-style-type: none"> - Emoții de bază (bucurie, furie, tristețe, teamă, deznădăjduit, surpriză) - Emoții complexe (rușinea, vinovăția, mândria) <p>Control elementar al trăirilor proprii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comportament de așteptare - Capacitate de cooperare - Cauze ale unor stări afective proprii (identificate cu ajutorul adultului) - Consecințe ale unor emoții proprii (identificate cu ajutorul adultului) - Modalități incipiente de control emoțional și comportamental

Sugestii metodologice

Studiile recente din domeniul neuropsihologiei învățării realizate de către cercetătorii americani ne relevă faptul că învățarea este unică pentru fiecare individ în parte, iar în acest sens, o clasificare a copiilor în buni-slabi sau cu /fără dizabilitate nu mai este de actualitate. Problematika nevoilor de învățare este abordată din ce în ce mai mult ca o posibilitate de explorare esențială a adaptării individuale și sociale. Educatorii trebuie să aibă în vedere unicitatea fiecărui copil, să observe punctele forte ale copiilor, pentru a le valorifica în vederea satisfacerii nevoilor acestora de dezvoltare și de adaptare la mediul în care trăiesc.

Actuala programă își propune să elimine barierele din curriculum eliminând viziunea greșită conform căreia copiii cu diverse nevoi de învățare sunt mai dificil de instruit. Astfel, vom avea în vedere promovarea unui design universal curricular flexibil și inovativ ce va lua în considerare nevoile de dezvoltare ale copiilor și va individualiza învățarea în funcție de aceste nevoi. Se conturează astfel o nouă teorie a învățării, respectiv cea de design universal în învățare.

Cadrul designului universal în învățare ne ajută să înțelegem că metodele, mijloacele și evaluările inflexibile, constituie bariere în învățare și să abordăm cu flexibilitate modalitățile în care informația este prezentată copiilor, modul în care aceștia își demonstrează cunoștințele sau sunt angajați în activitate.

În proiectarea procesului instructiv-educativ, vom lua în calcul:

- a. Oferirea unor **modalități multiple de reprezentare**:
  - Opțiuni pentru percepție (imagini, înregistrări audio-video);
  - Opțiuni pentru limbaj (oral, augmentativ și alternativ);
  - Opțiuni pentru înțelegere (accesibilizarea informației).
- b. Oferirea unor **modalități multiple de acțiune și exprimare**:
  - Opțiuni de exprimare și comunicare (acțiune fizică, înregistrări audio, diverse forme de tehnologie asistivă, comunicare augmentativă și alternativă).
- c. Oferirea unor **modalități multiple de angajare în învățare**:
  - Valorificarea resurselor afective în învățare, ca resurse esențiale;

- Opțiuni pentru captarea interesului (posibilitatea copiilor de a alege pentru ca ei să se simtă responsabili pentru munca pe care o depun, să dobândească sensul proprietății);
- Opțiuni pentru susținerea efortului și persistență (unii preferă spontaneitatea, alții rutina, unii învață singuri, alții în perechi);
- Opțiuni pentru conduite primare de autoreglare (controlul emoțiilor, dezvoltarea motivației, orientarea către scop).

Pentru *angajarea copiilor în activitate* se pot avea în vedere o serie de modalități practice:

- ✓ nu încărcați excesiv clasa;
- ✓ implicați copiii în realizarea avizierelor/decorațiunilor în funcție de capacitățile și preferințele lor;
- ✓ asigurați copiilor modalități flexibile și confortabile de așezare în clasă (așezați pe scaun/ pe covoraș/ la mese înalte /joase/ în picioare);
- ✓ utilizați lumină diferită în sala de clasă (filtre din țesături/veioze pentru mese/becuri de intensități diferite), implicând copiii în aranjarea spațiului educativ;
- ✓ folosiți o gamă variată de jucării; unii copii procesează informațiile auditive mult mai eficient dacă își mențin mâinile ocupate în același timp; utilizarea jucăriilor facilitează comunicarea dintre ambele emisfere ale creierului, stimulând învățarea;
- ✓ apelați la activități tactile pentru exprimarea emoțiilor sau pentru a exprima diverse modalități de relaționare socială; desenarea unor imagini cu ajutorul diverselor materiale oferă creierului o altă modalitate de a învăța, iar utilizarea mai multor simțuri determină creșterea legăturilor neuronale facilitând integrarea noilor cunoștințe în cele deja existente;
- ✓ utilizați aplicațiile de realitate virtuală și augmentată, precum și gamificarea;
- ✓ utilizați artele în identificarea, exprimarea și recunoașterea emoțiilor, precum și în cadrul activităților care au ca scop relaționarea socială sau controlul asupra unor situații sociale (muzica, fotografia, filmul, dramatizarea);
- ✓ dați-le libertatea să aducă diverse obiecte, costume, fotografiile ce au legătură cu activitatea
- ✓ utilizați cărți audio, tactile sau multisenzoriale;
- ✓ fundamentați strategia didactică pe principiul pașilor mărunți, de trecere progresivă de la simplu la complex/ de la concret la abstract;
- ✓ includeți mișcarea integratoare în cadrul activităților de învățare; cercetările în domeniu au demonstrat că executarea unor exerciții fizice conduce la creșterea performanței copiilor, scade anxietate, sporește concentrarea și dezvoltă memoria;
- ✓ utilizați fotografia/desenul/pictura pentru exprimarea ideilor și comunicare;
- ✓ permiteți copiilor să înregistreze audio sau video răspunsurile;
- ✓ învățați copiii să comunice în perechi, în grup, utilizând comunicarea ca mijloc de socializare în orice context.

În ceea ce privește procesul de evaluare, recomandăm elaborarea unui plan de evaluare individualizat pentru fiecare copil. Vom asigura modalități multiple de evaluare în funcție de particularitățile elevului. Evaluarea formativă va avea ponderea cea mai mare, aceasta acționând în zona proximei dezvoltări, ca instrument de reglare a procesului de predare-învățare, utilizând punctele tari ale copiilor, în scopul maximizării rezultatelor învățării. Evaluarea finală se va realiza diferențiat, în funcție de obiectivele propuse pentru fiecare copil.

Prezentăm câteva modalități practice de *evaluare* a procesului instructiv-educativ:

- ✓ utilizarea fotografiei și a desenului pentru exprimarea ideilor;

- ✓ posibilitatea înregistrării audio sau video a răspunsurilor de către copii;
- ✓ crearea unei cărți / portofoliu cu ajutorul pozelor, care să evidențieze capacitățile dobândite (ne vom focaliza pe ceea ce copilul poate să facă și vom arăta unde acesta a ajuns și nu unde trebuie să ajungă);
- ✓ realizarea de jurnale - copiii pot desena/ utiliza imagini pentru a-și aprecia activitatea desfășurată, folosind o diversitate de materiale (hârtie colorată, hârtie liniată sau milimetrică); jurnalele pot fi interactive, educatorul notând/ desenând diverse sugestii/ încurajări.

Asigurarea unui mediu stimulativ-reacțional este esențială pentru dezvoltarea socio-emoțională a copilului. Dacă mediul nu reacționează adecvat la în raport cu copilul, acesta va deveni frustrat și vor apărea dereglări de comportament, ca reacții la mediu. Cu privire la mediul reacțional, toți intervenienții (educatori, specialiști, părinți etc.) reprezintă o parte importantă menită să-i stimuleze copilului interacțiunea cu mediul, rezolvarea problemelor și comunicarea cu ceilalți, dezvoltându-i, astfel, capacitatea de a influența mediul.

Din perspectiva explorării mediului, modalitățile de interacțiune trebuie planificate cu grijă, iar achizițiile sociale și afective să conducă la câștigarea încrederii în propriile forțe, având la bază o experiență personală cât mai bogată.

Interacțiunea cu mediul va presupune o serie de etape. Pentru început, un copil cu dizabilitate severă/ asociată se va *opune interacțiunii* cu cei din jur, apoi acesta va tolera interacțiunea, acceptând un sprijin sub formă de *co-acțiune* din partea adultului (tip mână-pe mână), având la bază recompensa primită și contactul plăcut stabilit cu intervenientul. Urmează o etapă de *cooperare pasivă* cu adultul (în care se trece de la o abordare palme-pe palme la o una mână-pe încheietura mâinii), pentru ca ulterior, prin acomodarea cu activitatea, să fie interesat, să o înțeleagă și să *agreeze activitatea datorită intervenientului* (îndrumarea adultului scade treptat, până la simple atingeri cu degetul, pentru începerea și continuarea activității). Următoarea etapă constă în *răspunsul cooperant* la cererea adultului, având nevoie doar de ușoară dirijare (tip atingere umăr) sau puțină încurajare din partea acestuia. Urmează o etapă în care copilul *poate prelua conducerea activității*, după ce a primit explicații de la adult, pentru ca ulterior să poată *imita activitatea, la cererea intervenientului*. În final, copilul va putea *să inițieze independent acțiunea*, pentru a rezolva problema sau pentru obținerea plăcerii, ca urmare a realizării activității prin forțele proprii.

Activitățile desfășurate în cadrul procesului educațional sunt adevărate ocazii de învățare situațională, în cadrul căroră părinții copiilor cu dizabilități ocupă un loc primordial. Aceștia reprezintă parteneri-cheie în educația acestor copii, iar relația familie- grădiniță- comunitate este hotărâtoare pentru formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative la preșcolar.

Sugestiile metodologice prezentate își propun să răspundă la cerințele individuale de dezvoltare ale copiilor și să ofere alternative cadrelor didactice pentru proiectarea unor activități didactice atractive și accesibile tuturor copiilor, promovând permanent strategiile activ-participative.

Bibliografie

1. Botiș, A., Mihalca L. (2007). *Despre dezvoltarea abilităților emoționale și sociale ale copiilor, fete și băieți, cu vârsta până la 7 ani*, Ed. Alpha MDN, Buzău;
2. Ionescu, M. (2010). (coord.) *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Ed. Vanemonde, București;
3. Jordan, R. (1997). *Educația copiilor și tinerilor cu autism – Ghid pentru educația specială*, (trad. rom. 2001), ed. sub egida UNESCO, Reprezentanței UNICEF în România, Asociației RENINCO România, București;
4. McInnes, J.M., Treffry J.A. (1982). *Copilul cu surdo-cecitate – Ghid de dezvoltare*, (trad. rom. 2002), Tipografia Semne '94, București;
5. Popovici D.V. (2016). (coord.) *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, Ed. Univ. din București;
6. Preda, V., Pletea, M., Grama, F. (2011). *450 de jocuri educaționale – Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului*, Ed.DPH, București;
7. Rapp, W. H. (2014). *Universal Design for Learning in Action: 100 Ways to Teach All Learners*, Baltimore, Maryland, Paul H. Brookes Publishing Co;
8. Rose, D. H., & Meyer, A., Hitchcock, H. (2006). *The Universally Designed Classroom: Accesible curriculum and Digital Technologies*, Center for Applied Special Technology, Cambridge, MA, Harvard Education Press;
9. Sas, C. (2010). (coord.). *Cunoașterea și dezvoltarea competenței emoționale*, Ed. Univ. din Oradea;
10. Șchiopu, U. (coord.), 1997, *Dicționar de psihologie*, Ed. Babel, București;
11. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2010). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari – Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
12. Ștefan M. (2006). *Lexicon pedagogic*, Ed. Aramis, București;
13. Toma, C.M. (2015). Competențele -temă pentru schimbarea de paradigmă în educație, disponibil la <https://ec.europa.eu/epale/ro/node/13729>;
14. Vrăsmaș, E. (1999). *Educația copilului preșcolar – Elemente de pedagogie la vârsta timpurie*, Ed. Pro Humanitate, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării

Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica Justina Marin	Grădinița Specială pentru Hipoacuzici Nr. 65 București
Oana Buică-Belciu	Grădinița Specială pentru Hipoacuzici Nr. 65 București
Mariana Meran	Școala Gimnazială Specială "Sfântul Nicolae" București
Nicoleta Mihaela Radu	Școala Gimnazială Specială "Sfântul Nicolae" București
Ioana Raluca Vlad	Școala Gimnazială Specială "Sfântul Nicolae" București
Marinela Vasile	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Monica Doru	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programe școlare
Domeniul Psihomotric**

***ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE A MOTRICITĂȚII
GROSIERE ȘI FINE***

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Activități de dezvoltare a motricității grosiere și fine* reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul special preșcolar, înscriindu-se în domeniul *Psihomotric*. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp săptămânal diferențiat pe cele trei niveluri de dezvoltare.

Elaborarea programei pentru *Activități de dezvoltare a motricității grosiere și fine*, domeniul *Psihomotric* pentru învățământul special preșcolar a fost determinată de lipsa unui curriculum specific grupelor de grădiniță pentru copii cu diferite tipuri și grade de dizabilități, dar și de necesitatea introducerii de noi conținuturi asigurând astfel corelarea cu prevederile noului plan cadru de învățământ special.

În încercarea de a acoperi întreaga problematică psihopatologică a preșcolarilor din grădinița specială este necesară o selecție mai riguroasă a conținuturilor în raport cu finalitățile educației speciale și cu caracteristicile de dezvoltare individuale și de vârstă (4-6 ani) ale preșcolarilor cu dizabilități.

Noul curriculum aduce o viziune îmbunătățită asupra educației preșcolarilor cu dizabilități. Domeniul de activitate psihomotrică necesită parcurgerea de către profesorul pentru învățământ preșcolar cu întreaga grupă a activităților specifice disciplinei iar dezvoltarea unui parteneriat real cu profesorul psihopedagog în predare, învățare și evaluare este evidentă.

Pentru disciplina *Activități de dezvoltare a motricității grosiere și fine* sunt propuse trei unități de competență definite în termeni comportamentali, detaliate apoi în elemente de competență, cu caracter mult mai concret ce corespund sarcinilor de învățare, corelate cu conținutul tematic.

Cele trei unități de competență sunt:

- Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării motorii;
- Formarea și dezvoltarea conduitelor motrice;
- Formarea și dezvoltarea abilității manuale.

Programa cuprinde conținuturi ce pot fi acoperite de toate cele trei niveluri ale învățământului special preșcolar fără a evidenția diferențe de la o grupă la alta, acestea fiind formulate în funcție de dificultăți, respectând principiul tratării diferențiate și al particularităților de vârstă și individuale, al trecerii de la simplu la complex.

Trecerea de la o grupă la alta trebuie înțeleasă ca o continuare dar și o reluare a situațiilor de învățare la alte niveluri de dezvoltare. Selecția conținuturilor ce urmează a fi parcurse se face pornind de la evaluarea inițială a nivelului grupei, a abilităților existente, a informațiilor și a cunoștințelor de care dispun copii preșcolari dar și a dificultăților/lacunelor identificate la aceștia.

Conținuturile propuse cuprind o serie de achiziții/abilități menite să ajute copilul preșcolar cu dizabilități să devină conștient de sine și de mediul său de viață, să poată acționa corespunzător asupra acestuia și să-i sprijine integrarea școlară ulterioară prin dezvoltarea autonomiei personale și funcționarea în mod independent în viața de zi cu zi.

În predarea conținuturilor propuse de această programă se va pune accent pe demonstrație, exercițiu și imitație fără de care nu este posibilă învățare, fiind vizată posibilitatea de repetarea în contexte și modalități variate, întrucât învățarea spontană este problematică la copiii cu dizabilități.

Sugestiile metodologice cuprind elemente referitoare la proiectarea activităților didactice, metode didactice, moduri de organizare și modalități de evaluare.

Acesta programă se adresează tuturor cadrelor didactice din învățământul special și special integrat preșcolar.

Unități de competențe

- 1. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării motorii**
- 2. Formarea și dezvoltarea conduitelor motrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea abilității manuale**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării motorii

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare bimanuală în plan vertical și orizontal (Închide-deschide sertarul, Turnul etc.); - Exerciții de înșirare, descheiere, deșurubare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare bimanuală în plan rotativ (Conduce mașina, Șterge praful etc.); - Exerciții de înșirare, descheiere-încheiere, înșurubare-deșurubare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare bimanuală în direcții diferite (Încaltă păpușal, Spălăm vase! etc.); - Exerciții de înșirare cu model/schemă de lucru; - Exerciții de rulare.
1.2. Formarea și dezvoltarea coordonării oculo-motorii	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a unor obiecte de dimensiuni mari (Ridică cubul mare!, Plimbă mingea! etc.); - Exerciții joc de construcție prin alăturare (Trenul, Camionul etc.); - Exerciții de aruncare și prindere a unor obiecte mari (Aruncă la coș, Prinde mingea etc.); - Exerciții de rupere și presare a unor materiale din hârtie, plastilină și staniol (Fulgi, Fluturi colorați etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a unor obiecte de diferite mărimi (Plimbăm păpușile, Adună mingile etc.); - Exerciții de construcție cu suprapunere (Blocul, Scara etc.); - Exerciții de aruncare și prindere a unor obiecte de diferite dimensiuni (Aruncă la coș, Prinde mingea etc.); - Exerciții de mototolire, turtire, presare (Mărgelele păpușii, Boabe pentru pui, Turțița etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare pentru realizarea unor acțiuni practice (Scoate cana din dulap!, Descuie ușal, Spălatul mâinilor); - Exerciții de construcție prin îmbinare (Blocul mare-mic, Garajul etc.); - Exerciții de aruncare și prindere a unor obiecte de diferite dimensiuni (Aruncă la coș, Prinde mingea etc.); - Exerciții de lovire a unor obiecte suspendate (Atinge clopoțelul, Lovește balonul etc.); - Exerciții de modelare, îndoire, apăsare, pliere (Farfuria, Batista etc.).
1.3. Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea.

2. Formarea și dezvoltarea conduitelor motrice

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Formarea și dezvoltarea posturii corporale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sesizare a pozițiilor de bază ale corpului (în genunchi, în picioare, jos, culcat); - Exerciții de mișcare a capului, trunchiului, brațelor, picioarelor prin imitație. 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de identificare a pozițiilor de bază a corpului; -Exerciții de realizare a mișcărilor capului, trunchiului, brațelor, picioarelor după model și/sau comandă verbală. 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de integrare a pozițiilor de bază în jocuri (Ana spune: culcat!...); -Exerciții de realizare a mișcărilor capului, trunchiului, picioarelor la comandă verbală.
2.2. Formarea conduitelor motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de învățare a mișcărilor fundamentale pentru picioare, mâini, brațe, antebrațe, încheietura mâinii și a degetelor prin dirijare/imitație: mers, alergare, prindere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de învățare a mișcărilor fundamentale pentru picioare, mâini, brațe, antebrațe, încheietura mâinii și a degetelor prin imitație după model și comandă verbală (mers, alergare, săritură). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de învățare a mișcărilor fundamentale pentru picioare, mâini, brațe, antebrațe, încheietura mâinii și a degetelor prin comandă verbală integrată în jocuri de mișcare (mers, alerg, săritură, aruncare-prindere, târâre, rostogolire).
2.3. Dezvoltarea calităților motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de tracțiune (Trage mașina, sacul etc.); - Exerciții de rezistență: jocuri în aer liber; - Exerciții de îndemânare prin mânguirea obiectelor cu 2 mâini (Umple sacul, Stivuiește cutiile etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de tracțiune și transport de obiecte (Trolerul, Camionul etc.); - Exerciții de rezistență: jocuri în aer liber; - Exerciții de îndemânare prin mânguirea obiectelor cu o mână (Măgelele în pungă, Mingile în rucsac etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de tracțiune și transport de obiecte (În excursie, Camionul stricat etc.); - Exerciții de executare a unor acțiuni cu viteză crescândă (Mergi cum bat, Fluierul fermecat etc.); - Exerciții de schimbare a direcției de mers (Pe cărare, Traseu aplicativ etc.); - Exerciții de rezistență: jocuri în aer liber; - Exerciții de îndemânare prin mânguirea obiectelor cu o mână și oclire de obstacole (Traseu

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.4. Dezvoltarea și educarea echilibrului	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urcare și coborâre cu sprijin; - Exerciții de mers în echilibru pe suprafețe date (Pe marginea covorului, Pe bancă etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urcare și coborâre cu ambele picioare; - Exerciții de mers în echilibru între două linii paralele (Pe trotuar, Pe potecă etc.). 	<p>aplicativ, Drumul Scufitei Roșii etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urcare și coborâre cu pași alternativi; - Exerciții de mers în echilibru cu transport de obiecte ușoare (La munte, Cu gălețile la apă etc.); - Exerciții de echilibru dinamic de alternare de mers cu apucare, aplecare (Concurs, La ciuperci etc.).
2.5. Educarea ritmului	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mers în cadență după model; - Jocuri ritmice cu bătaie din palme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mers în ritmuri diferite; - Jocuri ritmice cu bătaie din plame și picioare în tempouri diferite. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții combinate de mers și alergare cu reguli; - Jocuri ritmice cu bătaie din palme și picioare însoțite de cântece sau instrumente de percuție (În pădure, Ursulețul doarme etc.).

3. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale fundamentale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prindere, mânuire și deplasare a unor obiecte mari, dirijat (Mută cuburile, mingile etc.); - Exerciții de apucare a unor obiecte mari folosind pensa digitală (Mingi de ping-pong, Cuburi etc.); - Exerciții de manipulare a obiectelor în coacțiune (de mutare dintr-o mână în alta, strângere în pumn, apucare 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prindere, mânuire și deplasare a unor obiecte de diferite dimensiuni și forme, dirijat (Du-mă la căsuța mea, Caută-mi locul etc.); - Exerciții de apucare a unor obiecte mici folosind pensa digitală (Ciupercuțe, mărgelile etc.); - Exerciții de manipulare a obiectelor prin imitație (de mutare dintr-o mână în alta, strângere în 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prindere, mânuire și deplasare a unor obiecte de diferite dimensiuni și forme la comandă verbală (Fă ce spun, Adu ce-ți cer etc.); - Exerciții de apucare a unor obiecte folosind diferite instrumente de apucare cu pensetă și cârlig (Șuruburi, Cocoloși de hârtie creponată etc.); - Exerciții de manipulare a

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază</p>	<p>concomitentă a două obiecte, lovirea, alăturarea, suprapunerea și stivuirea lor).</p>	<p>pumn, apucare concomitentă a două obiecte, lovirea, alăturarea, suprapunerea și stivuirea lor).</p>	<p>obiectelor la comandă verbală (de mutare dintr-o mână în alta, strângere în pumn, apucare concomitentă a două obiecte, lovirea, alăturarea, suprapunerea și stivuirea lor);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a obiectelor, instrumentelor în activități cotidiene (La bucătărie, Muzicanții etc.).
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de modelare prin aplatizare (Nasturi, Turte etc.); - Exerciții de rupere a hârtiei, plastilinei, bețelor, aluatului (Fluturi colorați, Firimituri etc.); - Exerciții de lipire a hârtiei, plastilinei și materialelor textile (Mingea, Panglici etc); - Exerciții de dactilopictură, ștampilare; - Jocuri de construcție pe un rând orizontal sau vertical (Turnul, Gardul etc.); - Exerciții de reconstituire a întregului din 2 părți (Cercul, Pătratul, Copacul etc); - Exerciții de suprapunere a două piese (lego, cuburi) după model. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de modelare prin mișcare translativă și aplatizare (Pâine, Biscuiți etc.); - Exerciții de îndoire a hârtiei, și materialelor textile (Șervețelul, Prosopul etc.); - Exerciții de șnuruire dirijată (Semnul de carte, Șiretul papucului etc.); - Exerciții de bobinare după model (Mosorul, Papiota etc.); - Exerciții de dactilopictură, pliere, apăsare; - Jocuri de construcție pe 2-3 rânduri orizontal sau vertical (Tramvaiul, Patul etc.); - Exerciții de reconstituire a întregului din 3-4 părți (Puzzle, Mașina, Casa etc.); - Exerciții de suprapunere a 3-4 piese (lego, cuburi) după model. 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de modelare prin mișcare: translativă, circulară, de aplatizare și adâncire (Cana, Plăcinte etc.); -Exerciții de lipire (Câmp cu flori, Covor de frunze etc.); -Exerciții de tăiere (Tăieței, Fire de iarbă etc.); -Exerciții de șnuruire (Rama etc.); -Exerciții de înșirare după o schemă dată (Mărgelile pentru mama, Brățara etc.); -Exerciții de reconstituire a întregului din părți (Casa, Pomul etc.); -Exerciții de dactilopictură, pliere, apăsare; -Exerciții de stoarcere (Buretele, Hainele păpușii etc.); -Jocuri de construcție pe orizontală sau verticală după model sau temă (Camionul cu

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
			jucării, Casa păpușii); -Exerciții de reconstituire a întregului din mai multe părți (Puzzle, Floarea, Omul etc.); -Exerciții de suprapunere (lego, cuburi) după schemă de lucru.

Conținuturi

Domenii de conținut	Teme
Motricitate grosieră	<ul style="list-style-type: none"> -Coordonare: bimanuală, oculo-manuală, ochi-mână-picior -Posturi corporale și poziții de bază ale corpului: în picioare, culcat, așezat, aplecat, în genunchi, ghemuit -Conduite motrice de bază: mers, alergare, sărituri, aruncare, prindere, lovire, echilibru, târâre, rostogolire -Calități motrice de bază: forță, viteză, rezistență, îndemânare -Ritm și mișcare: cadențe și tempouri diferite, jocuri de mișcare, jocuri de relaxare, jocuri cu cânt și mișcare, gimnastică ritmică
Motricitate fină	<ul style="list-style-type: none"> -Gesturi fundamentale: prindere, mânuire, deplasarea obiectelor -Prehensiune: stoarcere, strângere, rotire, pensă digitală -Abilități manuale de bază: rupere, modelare, îndoire, lipire, tăiere, bobinare, șnuruire, înșirare, încheiere-descheiere, înșurubare-deșurubare, rulare, îmbinare -Construcții: în plan orizontal, în plan vertical -Reconstituirea întregului din părți

Sugestii metodologice

Activitățile de dezvoltare a motricității grosiere și fine vor fi proiectate în funcție de potențialul restant și compensator al preșcolarilor cu diferite tipuri de dizabilități, fiind susținute și de activitatea profesorilor psihopedagog și de kinetoterapie.

Elementul de noutate este reprezentat de includerea activităților de dezvoltare a motricității grosiere în domeniul psihomotric abordat cu grupa de preșcolari ca activitate comună obligatorie.

Proiectarea activităților se recomandă a fi realizată în urma unei evaluări inițiale globale a fiecărui preșcolar și nu pornind de la nivelul funcțional presupus.

Activitățile de dezvoltare a motricității grosiere și fine vor fi abordate ca modalități primare de cunoaștere a mediului extern și a propriului corp. Pe parcursul activităților, va fi observat nivelul activismului copilului (hipo- sau hiperactivitate) ce poate reprezenta un indicator de bază în planificarea și proiectarea demersului didactic. La baza exercițiilor vor sta procedeele specifice metodei demonstrației, imitația și ghidarea fizică (în special la grupa de nivel I).

Ca forme de organizare a activităților pentru dezvoltarea motricității fine, se recomandă îmbinarea abordării frontale cu cea individuală, iar strategiile didactice vor viza diferențierea conținuturilor în funcție de particularitățile de vârstă și de tipul de dizabilitate.

Metodele de bază în realizarea acestor activități sunt reprezentate de jocul-exercițiu și jocul de mișcare desfășurate predominant în aer liber și în încăperi spațioase, aerisite. Se va acorda o atenție deosebită materialului didactic utilizat pe parcursul activităților, acesta fiind adaptat specificului dizabilității.

Evaluarea se va realiza prin analiza atingerii unor indicatori vizând:

- nivelul comportamentului motor
- gesturi manuale fundamentale și abilități manuale de bază.

Activitățile de dezvoltare a motricității grosiere și fine vor urmări valorizarea potențialului individual prin competiții, întreceri, concursuri și expunerea produselor activității preșcolarilor.

Bibliografie

1. Albu, A.C. (1999). *Psihomotricitatea la vârsta de creștere și dezvoltare*, Editura Spiru Har
2. Albu, A. Albu, C. (1999). *Psihomotricitate*, Editura Spiru Haret, Iași;
3. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași;
4. Doron, R., Parot, F. (trad.) (2008). *Dicționar de psihologie*, Editura Humanitas, București;
5. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
6. Gherguț, A. (2011). *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Editura Polirom, Iași;
8. Mușu, I., Taflan, A. (1997). *Terapia Educațională Integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
9. Petruț-Barbu, G. (2012). *Copilul și motricitatea*, Editura Nomina, Pitești;
10. Radu, D.I. (1999). *Educația psihomotorie a deficienților mintali – îndrumător metodic*, Editura Pro Humanitate, București;
11. Sirian, V. (1988). *Psihomotricitatea și educarea ei la elevul deficient mintal în Probleme de defectologie coord. E. Verza*, Editura Universității București.

Grup de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Baciu Maricica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Dănilă Sorin-Gabriel	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Gafița Luminița	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Macovei Monica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Pop Mariana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Tănase Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Tudosă Irina	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programe școlare
Domeniul Psihomotric**

ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE SENZORIOMOTORIE

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Activități de dezvoltare senzoriomotorie* reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul special preșcolar, înscriindu-se în domeniul *Psihomotric*. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp săptămânal diferențiat pe cele trei niveluri de dezvoltare.

Elaborarea programei pentru *Activități de dezvoltare senzoriomotorie*, domeniul *Psihomotric* pentru învățământul special preșcolar a fost determinată de lipsa unui curriculum specific grupelor de grădiniță pentru copii cu diferite tipuri și grade de dizabilități, dar și de necesitatea introducerii de noi conținuturi asigurând astfel corelarea cu prevederile noului plan cadru de învățământ special.

În încercarea de a acoperi întreaga problematică psihopatologică a preșcolarilor din grădinița specială este necesară o selecție mai riguroasă a conținuturilor în raport cu finalitățile educației speciale și cu caracteristicile de dezvoltare individuale și de vârstă (4-6 ani) ale preșcolarilor cu dizabilități.

Pentru disciplina *Activități de dezvoltare senzoriomotorie* sunt propuse trei unități de competență definite în termeni comportamentali, detaliate apoi în elemente de competență, cu caracter mult mai concret ce corespund sarcinilor de învățare, corelate cu conținutul tematic.

Cele trei unități de competență sunt:

- Formarea și dezvoltarea capacității de discriminare a stimulilor;
- Dezvoltarea, stimularea și dinamizarea analizatorilor;
- Dezvoltarea conduitelor perceptiv-motrice.

În noua abordare, activitățile de dezvoltare senzoriomotorie, până acum abordate doar la nivel individual de către profesorul psihopedagog, devin atributul cadrului didactic de la grupă și intră în conținuturile obligatorii de proiectare și planificare didactică.

Programa cuprinde conținuturi ce pot fi acoperite de toate cele trei niveluri ale învățământului special preșcolar fără a evidenția diferențe de la o grupă la alta, acestea fiind formulate în funcție de dificultăți, respectând principiul tratării diferențiate și al particularităților de vârstă și individuale, al trecerii de la simplu la complex. Trecerea de la un nivel la altul trebuie înțeleasă ca o continuare, dar și o reluare a situațiilor de învățare cu grad de dificultate crescut. Selecția conținuturilor ce urmează a fi parcurse se face pornind de la evaluarea inițială a nivelului grupei, a abilităților existente, a informațiilor și a cunoștințelor de care dispun preșcolarii dar și a dificultăților/lacunelor identificate la aceștia.

Conținuturile propuse cuprind o serie de achiziții/abilități menite să ajute preșcolarul cu dizabilități să devină conștient de sine și de mediul său de viață, să poată acționa corespunzător asupra acestuia și să-i sprijine integrarea școlară ulterioară prin dezvoltarea autonomiei personale și funcționarea în mod independent în viața de zi cu zi.

În predarea conținuturilor propuse de această programă se va pune accent pe demonstrație, exercițiu și imitație fără de care nu este posibilă învățare, fiind vizată posibilitatea de repetare în contexte și modalități variate, întrucât învățarea spontană este problematică la copiii cu dizabilități.

Sugestiile metodologice cuprind elemente referitoare la proiectarea activităților didactice, metode didactice, moduri de organizare și modalități de evaluare.

Acesta programă se adresează tuturor cadrelor didactice din învățământul special și special integrat preșcolar.

Unități de competențe

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de discriminare a stimulilor**
- 2. Dezvoltarea, stimularea și dinamizarea analizatorilor**
- 3. Dezvoltarea conduitei perceptiv-motrice**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare
1. 1. Formarea și dezvoltarea capacității de discriminare a stimulilor

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>1.1. Dezvoltarea unor reacții adecvate la stimuli senzoriali din mediul inconjurător</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare dirijată a obiectelor din mediul familiar; - Exerciții de receptare senzorială a stimulilor adresați unui singur analizator; - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor cunoscute pe baza simțurilor; - Exerciții de sesizare a unei caracteristici simple (moale/tare) prin antrenarea analizatorilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare semidirijată a obiectelor din mediul familiar; - Exerciții de receptare senzorială a stimulilor prin implicarea simultană a doi analizatori (vizual și tactil); - Exerciții de descoperire dirijată a proprietăților fizice ale obiectelor cunoscute pe baza simțurilor; - Exerciții de sesizare a două caracteristici simple (moale, roșu) prin antrenarea analizatorilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare spontană a obiectelor din mediul familiar; - Exerciții de receptare senzorială a stimulilor prin implicarea simultană a mai multor analizatori (vizual, tactil, olfactiv, gustativ etc.); - Exerciții de sesizare a mai multor caracteristici ale obiectelor (tare, aspru, colorat, dulce etc.) prin antrenarea analizatorilor.
<p>1.2. Conștientizarea senzațiilor propriului corp</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de conștientizare a nevoilor de bază: foame, frig, sete, căldură pentru sine; - Exerciții de explorare prin simțuri a segmentelor principale ale propriului corp; - Exerciții de identificare a senzațiilor de durere și plăcere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a nevoilor de bază (foame, frig, sete, căldură) pentru sine; - Exerciții de explorare prin simțuri a segmentelor de detaliu ale propriului corp; - Exerciții de identificare a senzației de cald și rece. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și exprimare verbală și non-verbală a nevoilor de bază (foame, frig, sete, căldură) pentru sine și pentru altui; -Exerciții senzoriomotorii cu antrenarea progresivă a părților corpului (Apucă degetul!); -Exerciții de identificare și exprimare motrică a senzațiilor propriului corp.

2. Dezvoltarea, stimularea și dinamizarea analizatorilor

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Stimularea și dezvoltarea sensibilității tactile	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare tactilă a obiectelor uzuale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare tactilă a unor proprietăți fizice ale materialelor: moale, dur, neted, aspru . 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare tactilă a proprietății materialelor, obiectelor și formelor: moale, dur, neted, aspru, rotund, rece.
2.2. Stimularea și dezvoltarea sensibilității auditive	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de familiarizare dirijată cu sunete din mediul înconjurător; - Exerciții de producere a zgomotelor; - Exerciții de conștientizare a alternanței zgomot-liniște; - Exerciții de atenție centrată în câmpul perceptiv pe date auditive izolate . 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare dirijată a sunetelor din mediul înconjurător; - Exerciții de ascultare a vocii umane de diferite intensități, tonalități și timbru; - Exersarea alternanței zgomot-liniște; - Exerciții de atenție centrată în câmpul perceptiv pe o succesiune de date auditive . 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a sunetului cu sursa; - Exerciții de localizare a sursei sonore; - Exerciții de diferențiere a alternanței zgomot-liniște și reacție corespunzătoare la comandă verbală; - Exerciții de atenție centrată în câmpul perceptiv pe date auditive prezentate simultan.
2.3. Stimularea și dezvoltarea sensibilității vizuale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere vizuală a culorilor; - Exerciții de percepere vizuală a mișcărilor în spațiu; - Exerciții de atenție centrată în câmpul perceptiv pe date vizuale fixe . 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere vizuală a formei și culorii; - Exerciții de percepere vizuală a mișcărilor în spațiu prin raportare la repere fixe; - Exerciții de atenție centrată în câmpul perceptiv pe date vizuale succesive și stimuli în mișcare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere vizuală a formei, mărimii și culorii; - Exerciții de percepere vizuală a mișcărilor în plan dat; - Exerciții de atenție centrată în câmpul perceptiv pe date vizuale prezentate simultan, cu repere verbale.
2.4. Stimularea și dezvoltarea sensibilității gustative	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a gusturilor de bază: dulce-sărat; - Exerciții de asociere a gustului cu un aliment. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a gusturilor de bază: dulce-sărat-acru; - Exerciții de asociere a gustului cu 2-3 alimente. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a gusturilor de bază: dulce-sărat-acru-amar; - Exerciții de asociere a gustului cu diferite alimente.
2.5. Stimularea și dezvoltarea sensibilității	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a mirosurilor familiare; 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a mirosurilor caracteristice din 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a mirosurilor caracteristice din

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
olfactive	- Exerciții de discriminare a mirosului alimentelor: plăcut-neplăcut.	natură; - Exerciții de identificare a mirosului alimentelor.	natură și a parfumurilor ; - Exerciții de identificare și denumire a alimentelor după miros; - Exerciții de asociere a mirosului cu sursa.
2.6. Formarea și dezvoltarea capacității de integrare senzorială	- Exerciții de corelare a stimulilor vizuali și tactili; - Exerciții de provocare a unui răspuns reflex la stimuli senzoriali: fierbinte-retrage mâna.	- Exerciții de corelare a stimulilor vizuali, auditivi și tactili; - Exerciții de coordonare prin integrarea informațiilor senzoriale provenite din două canale: vizual și auditiv (Fluier - te oprești, Steagul sus - alergi etc.).	Exerciții de corelare a stimulilor proveniți de la diferite canale senzoriale simultan; - Exerciții de coordonare prin integrarea informațiilor senzoriale (Cursa cu obstacole, Parcurge-rea unui traseu demarcat, Statuile etc.).

3. Dezvoltarea conduitei perceptiv-motrice

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Formarea și dezvoltarea schemei corporale	- Exerciții de identificare a elementelor principale ale corpului propriu; - Exerciții de identificare a elementelor principale ale corpului la partener; - Exerciții de identificare a elementelor principale ale corpului la păpuși; - Exerciții de identificare a elementelor principale ale corpului în imagini.	- Exerciții de identificare a elementelor principale ale propriului corp și de detaliu ale feței; - Exerciții de identificare a elementelor principale ale corpului și de detaliu ale feței la partener; - Exerciții de identificare a elementelor de detaliu ale corpului și feței la păpuși; - Exerciții de identificare a elementelor de detaliu ale corpului și feței în imagini; - Exerciții de imitare a expresiilor faciale (vesel/trist)).	- Exerciții de identificare a elementelor principale și de detaliu ale propriului corp; - Exerciții de identificare a elementelor principale și de detaliu ale corpului la partener; - Exerciții de identificare a elementelor de detaliu ale corpului la păpuși; - Exerciții de identificare a elementelor de detaliu ale corpului în imagini; - Exerciții de identificare a expresiilor faciale la sine și partener (vesel/trist/mirat/nervos etc.).

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.2. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a două culori; - Exerciții de identificare a unei forme: rotund . 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a 3-4 culori; - Exerciții de identificare a formelor: rotund și pătrat; - Exerciții de identificare a mărimilor prin suprapunere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor principale și secundare; - Exerciții de identificare și/sau denumire a formelor obiectelor; - Exerciții de identificare și/sau denumire a mărimilor prin alăturare.
3.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare în spațiul grădiniței; - Exerciții de deplasare în spațiu dat (Mergi la ușă, hol, pe scaun); - Exerciții de identificare a momentelor zilei prin raportare la activități de rutină zilnică. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare în spații școlare cunoscute; - Exerciții de recunoaștere și identificare a pozițiilor spațiale: pe și sub; - Exerciții de localizare și plasare a obiectelor prin raportare la sine; - Exerciții de identificare a momentelor zilei prin raportare la acțiuni specifice (Noaptea dorm-Ziua mă joc). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare în spații cunoscute; - Exerciții de recunoaștere și identificare a pozițiilor spațiale: pe, sub, în, lângă; - Exerciții de denumire a pozițiilor spațiale (Unde ai pus jucăria?); - Exerciții de localizare și plasare a obiectelor prin raportare la sine și alte repere; - Exerciții de identificare a zilelor săptămânii prin raportare la activități specifice (luni – prima zi la grădiniță, sâmbătă și duminică stau acasă).

Conținuturi

Domenii de conținut	Teme
Sensibilitatea tactilă	<ul style="list-style-type: none"> -Proprietățile materialelor și ale obiectelor: moale-tare, cald-rece, aspru-neted, ușor-greu -Forma obiectelor
Sensibilitatea vizuală și auditivă	<ul style="list-style-type: none"> -Caracteristici vizuale ale obiectelor: formă, mărime, culoare; -Sunete și zgomote din mediul înconjurător -Caracteristici ale sunetelor: intensitate, durată, timbru, înălțime, direcție, variație -Sunete muzicale și melodii
Sensibilitatea gustativă și olfactivă	<ul style="list-style-type: none"> -Gusturile de bază: dulce, acru, sărat, amar -Mirosuri familiare și parfumuri
Senzații și percepții corporale	<ul style="list-style-type: none"> -Trebunțe de bază: foame, sete -Senzații corporale: frig, cald, durere, plăcere -Simțurile -Expresii faciale: bucurie, veselie, supărare, tristețe, spaimă, mirare, furie etc -Schema corporală
Conduite perceptiv-motrice	<ul style="list-style-type: none"> -Structuri perceptiv-motrice de bază: formă, culoare, mărime -Orientare spațială: poziții spațiale -Orientare temporală: momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile

Sugestii metodologice

În procesul de educare și recuperare psihomotrică, senzațiile au un rol foarte important pentru că actul motric este condiționat, în principal, de senzații vizuale, auditive, kinestezice, de echilibru și orientare a mișcărilor în spațiu. De asemenea, formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice sunt esențiale în dezvoltarea psihică, punând bazele pregătirii copilului pentru școală.

Cuprinderea activităților de dezvoltare senzorio-motorie în structura planului de învățământ ca activități ce se vor desfășura cu întreaga grupă reprezintă un element de noutate, acestea fiind, până acum, încadrate în programul terapilor specifice.

Se va avea în vedere crearea unui mediu accesibil, securizant, astfel încât preșcolarul cu diferite tipuri de dizabilități să-i fie stimulate curiozitatea, interesul pentru mediu și trebuința de explorare. Se va pune la dispoziția copiilor o varietate de stimuli, oferiți în manieră controlată și organizată. Reacțiile copilului vor fi folosite ca punct de plecare pentru activitățile de stimulare polisenzorială și dezvoltare perceptivă. Va fi vizată dezvoltarea abilităților de imitație.

Se vor utiliza strategii de lucru individuale și în grup prin ghidare fizică totală și/sau parțială. Se recomandă cu precădere utilizarea metodei demonstrației pe suport concret în strânsă corelație cu mediul înconjurător. Progresul va fi facilitat prin gradarea atentă a dificultăților sarcinilor și respectarea ritmului individual de învățare.

Proiectarea activităților se va realiza în mod corelat la grupă și în cabinetul de terapii specifice, plecând de la identificarea zonei proximei dezvoltări și evaluarea priorităților de dezvoltare individuală astfel încât să se poată atinge rezultatul expectat. Se va alocă un număr mai mare de activități ce vizează dezvoltarea senzorială la nivelul I, iar la nivelul III, se va insista mai mult pe dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază.

Evaluarea se va realiza prin analiza unor indicatori vizând:

- proprietățile perceptive ale materialelor și obiectelor: forma obiectelor, caracteristicile vizuale, caracteristici ale sunetelor, gusturile și mirosurile de bază;
- expresiile faciale;
- elemente de schemă corporală;
- structuri perceptiv-motrice de bază;
- orientarea spațială și temporală.

Bibliografie

1. Albu, A.C. (1999). *Psihomotricitatea la vârsta de creștere și dezvoltare*, Editura Spiru Haret, Iași ;
2. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași;
3. Doron, R., Parot, F. (trad.) (2008). *Dicționar de psihologie*, Editura Humanitas, București;
4. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
5. De Meur, A., Staas, L. (1981). *Psychomotricite, education et reeducation. Niveaux maternel et primaire*, Edition A. de Boeck, Bruxelles;
6. Gherguț, A. (2011). *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Editura Polirom, Iași;
8. Ionescu, M. (2011). *Instrucție și educație. Paradigme educaționale moderne*, ediția a IV-a,
9. revizuită și adăugită, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
10. Mușu, I., Taflan, A. (1997). *Terapia Educațională Integrată*, Editura Pro Humanitate, București;

11. Potolea, D, Toma, S., Borza, A. (coord.) (2012). *Coordonate ale unui nou cadru de referință al curriculumului național*, CNEE, București;
12. Radu, D.I. (1999). *Educația psihomotorie a deficienților mintali – îndrumător metodic*, Editura Pro Humanitate, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Baciu Maricica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Dănilă Sorin-Gabriel	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Gafița Luminița	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Macovei Monica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Pop Mariana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Tănase Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Tudosă Irina	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programe școlare
Domeniul Psihomotric**

ACTIVITĂȚI DE EXPRESIE GRAFICĂ ȘI PLASTICĂ

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Activități de expresie grafică și plastică senzoriomotorie* reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul special preșcolar, înscriindu-se în domeniul *Psihomotric*. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp săptămânal diferențiat pe cele trei niveluri de dezvoltare.

Elaborarea programei pentru *Activități de expresie grafică și plastică*, domeniul *Psihomotric* pentru învățământul special preșcolar a fost determinată de lipsa unui curriculum specific grupelor de grădiniță pentru copii cu diferite tipuri și grade de dizabilități, dar și de necesitatea introducerii de noi conținuturi asigurând astfel corelarea cu prevederile noului plan cadru de învățământ special.

În încercarea de a acoperi întreaga problematică psihopatologică a preșcolarilor din grădinița specială este necesară o selecție mai riguroasă a conținuturilor în raport cu finalitățile educației speciale și cu caracteristicile de dezvoltare individuale și de vârstă (4-6 ani) ale preșcolarilor cu dizabilități.

Noul curriculum aduce o viziune îmbunătățită asupra educației copiilor preșcolari cu dizabilități, domeniul de activitate psihomotrică necesitând parcurgerea de către profesorul pentru învățământ preșcolar cu întreaga grupă iar necesitatea dezvoltării unui parteneriat real cu profesorul psihopedagog, în predare, învățare, evaluare este evidentă. În structura programei *Activități de expresie grafică și plastică* sunt incluse astfel următoarele unități de competență:

- Formarea deprinderilor de manipulare a instrumentelor, a materialelor și de utilizare a unor tehnici specifice expresiei plastice;
- Formarea abilităților pregrafice;
- Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic și formarea gustului estetic.

Fiecare unitate de competență este definită în termeni comportamentali, detaliată apoi în elemente de competență, cu caracter mult mai concret ce corespund sarcinilor de învățare, corelate cu conținutul tematic.

În noua abordare, activitățile de expresie grafică și plastică, până acum abordate doar la nivel individual de către profesorul psihopedagog, devin atributul cadrului didactic de la grupă și intră în conținuturile obligatorii de proiectare și planificare didactică.

Programa cuprinde conținuturi ce pot fi acoperite de toate cele trei niveluri ale învățământului special preșcolar fără a evidenția diferențe de la o grupă la alta, acestea fiind formulate în funcție de dificultăți, respectând principiul tratării diferențiate și al particularităților de vârstă și individuale, al trecerii de la simplu la complex. Trecerea de la o grupă la alta trebuie înțeleasă ca o continuare, dar și o reluare a situațiilor de învățare la alte niveluri de dezvoltare. Selecția conținuturilor ce urmează a fi parcurse se face pornind de la evaluarea inițială a nivelului grupei, a abilităților existente, a informațiilor și a cunoștințelor de care dispun copiii preșcolari dar și a dificultăților/lacunelor identificate la aceștia.

Activitățile de expresie grafică și plastică propuse stimulează creativitatea și imaginația furnizând experiențe senzoriale relevante. Acestea contribuie într-un mod aparte la dezvoltarea capacității de a comunica și de a înțelege lumea.

În predarea conținuturilor propuse de această programă se va pune accent pe demonstrație, exercițiu și imitație fără de care nu este posibilă învățare, fiind vizată posibilitatea de repetarea în contexte și modalități variate, întrucât învățarea spontană este problematică la copiii cu dizabilități.

Sugestiile metodologice cuprind elemente referitoare la proiectarea activităților didactice, metode didactice, moduri de organizare și modalități de evaluare.

Acesta programă se adresează tuturor cadrelor didactice din învățământul special și special integrat preșcolar.

Unități de competențe

- 1. Formarea deprinderilor de manipulare a instrumentelor, a materialelor și de utilizare a unor tehnici specifice expresiei plastice**
- 2. Formarea abilităților pregrafice**
- 3. Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic și formarea gustului estetic**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea deprinderilor de manipulare a instrumentelor, a materialelor și de utilizare a unor tehnici specifice expresiei plastice

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>1.1. Formarea capacităților de manipulare a instrumentelor și materialelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de familiarizare cu instrumente specifice (creion, pensulă, cariocă, etc.); - Exerciții de manipulare a instrumentelor specifice. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intuire și pregătire a instrumentelor specifice; - Exerciții de manipulare dirijată a instrumentelor specifice. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și de numire a instrumentelor specifice; - Exerciții de manipulare independentă a instrumentelor specifice.
<p>1.2. Formarea gesturilor plastice în scopul însușirii unor tehnici de lucru</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dactilopictură liberă (Ploaia, Ninge); - Exerciții de acoperire a unor suprafețe nelimitate cu culoare prin pensulație, tamponare, stropire, colorare, ștampilare (Cerul, larba); - Exerciții de desen schematizat (Ploaia, larba); - Exerciții de hașurare și / sau colorare într-un șablon. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dactilopictură în context dat pe suprafețe limitate (Mingea cu buline, Rochița păpușii); - Exerciții de acoperire a unor suprafețe limitate cu culoare prin pensulație, tamponare, stropire, colorare, ștampilare (Soarele, Balonul); - Exerciții de conturare și colorare a unui desen schematizat (Batista, Baloane); - Desen după șablon (Forme geometrice, Mărul, Mingea). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dactilopictură în poziție liberă; - Exerciții de umplere a unui spațiu în baza unei teme date folosind tehnicile specifice prin pensulație, tamponare, stropire, colorare, ștampilare, hașurare (Mărul, Câmpul cu flori); - Exerciții de realizare a unui desen schematizat pe o temă dată (Livada, Strada); - Desen după șablon în realizarea unei teme (Casa, Pomul, Semaforul); - Exerciții de completare a unor imagini lacunare (Fața păpușii, Mașina, Masa etc.).

2. Formarea abilităților pregrafice

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Familizarea cu semnele pregrafice și grafice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intuire și discriminare a semnelor pregrafice; - Exerciții de identificare a semnelor pregrafice. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intuire și discriminare a semnelor pregrafice în spațiu dat; - Exerciții de identificare și denumire a semnelor pregrafice în spațiu dat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intuire a semnelor grafice; - Exerciții de identificare și denumire a semnelor grafice.
2.2. Redarea semnelor pregrafice și grafice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de trasare a punctului și liniilor verticale și orizontale în spațiu nederajat cu instrumente de lucru (creion, cerate, acuarele, cretă. etc.); - Punctul, Linia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare a punctului și liniilor verticale și orizontale în mod dirijat cu instrumente de lucru; - Exerciții de încadrare a semnelor pregrafice în spațiu larg : Lămâia, Portocala, Gardul, Strada. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare a unor combinații de linii (curbe, oblice) și puncte cu diferite instrumente; - Exerciții de redare a semnelor grafice în spațiu larg și în spațiu graphic : Oul de Paște, Vaza, Prosopul.

3. Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic și formarea gustului estetic

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1 Obținerea de efecte plastice, forme spontane sau elaborate prin tehnici specifice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de aplicare pe suprafețe libere a culorii cu pensule, burete, palma, ghemotoc de hârtie, ștampile, perii (Câmpul înverzit, Steluțe etc.); - Exerciții de îmbinare a culorilor prin fuzionare (Ghemul, Ne jucăm cu culorile etc.); - Exerciții de modelaj prin rupere și aplatizare (Nasturi, Mâncare pentru pui etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de aplicare a culorii pe suprafețe date cu pensule, burete, palma, ghemotoc de hârtie, ștampile, perii (Copacul cu mere, Strugurele, Flori multicolore); - Exerciții de îmbinare a culorilor prin fuzionare și presare (Artificii, Fluturile etc.); - Exerciții de modelaj prin mișcare translatorie și circulară (Pâine, Colacul, Bomboane etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de aplicare a culorii în teme date cu pensule, burete, palma, ghemotoc de hârtie, ștampile, perii (Primăvara, Iarna, Cerul înstelat etc.); - Exerciții de îmbinare a culorilor prin plierea foii, stropire și suflare (Curcubeul, Câmpul cu flori, Covorul de frunze etc.); - Exerciții de realizare a unei compoziții plastice cu temă liberă; - Exerciții de modelaj din imaginație prin combinarea

Elemente de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>3.2. Dezvoltarea capacității de combinare a culorilor în funcție de temă și dispoziția afectivă a copilului</p>	<p>- Exerciții decorative prin combinarea liniilor și culorilor (Semnul de carte, Bențița păpușii etc.); - Activități de desen, modelaj, colaj și pictură la alegere.</p>	<p>- Exerciții decorative prin combinarea liniilor, culorilor și formelor geometrice (Covorul, Fusta etc.); - Activități de desen, modelaj, colaj și pictură la alegere.</p>	<p>diferitelor tehnici: aplatizare, rupere, mișcări translatorii și circulare (Coșul cu fructe, Decorațiuni pentru pom etc.);</p> <p>- Exerciții de desen decorativ prin combinarea figurilor geometrice dispuse într-o anumită ordine: succesiv, cu alternanță, simetrie (Vaza cu flori, Gardul de fier);</p> <p>- Exerciții de desen decorativ și de pictură după natură și/sau imaginație (Floarea, Frunza, Pomul de iarnă etc.);</p> <p>- Activități de desen, modelaj, colaj și pictură la alegere.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Teme
Desen preschematizat	- Dactilopictură - Acoperirea suprafețelor nelimitate și limitate cu culoare prin pensulație, tamponare, stropire, colorare cu creioane ceracolor sau creioane colorate, șampilare, hașurare
Desen schematizat	-Desen prin unire de puncte -Desen pe contur după șablon -Desen după model -Desen cu temă -Desen decorativ
Pictură și modelaj	-Pictură liberă -Pictură cu temă dată -Modelaj din imaginație -Modelaj cu temă
Elemente pregrafice și grafice	-Punctul -Linia dreaptă (orizontală, verticală, oblică) -Linia curbă închisă și deschisă (valul, fumul, spirala, cercul, ovalul și bastonașe

Sugestii metodologice

Activitățile de expresie grafică și plastică vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotorii și intelectuale al preșcolarilor, dar și de creativitatea cadrului didactic. Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex;

Proiectarea activităților va fi organizată în cadrul unor unități tematice orientative (natura, omul, mediul social) fiind vizată și fixarea unor cunoștințe abordate interdisciplinar, conținuturile abordate putând fi reluate în cadrul altor categorii de activități ca secvențe didactice care pot stimula exprimarea liberă a copiilor.

Elementul de noutate pentru programa activităților de expresie grafică și plastică este reprezentat de includerea abilităților pregrafice și grafice în domeniul psihomotric necesitând o abordare specifică educației plastice.

Activitățile de expresie grafică și plastică pot fi completate prin vizite la muzee, expoziții de artă, prezentarea unor albume de artă etc. Prin aceste activități, precum și prin organizarea de expoziții de lucrări, se stimulează creativitatea și se asigură valorizarea pozitivă a preșcolarilor.

Evaluarea se va realiza prin analiza produselor activității individuale sau de grup pe baza unor indicatori de performanță:

- deprinderea de a folosi corect principalele instrumente de lucru și de a utiliza adecvat spațiul de lucru sau foaia;
- abilitatea de a executa unele elemente pregrafice și grafice cu respectarea formei, direcției, spațializării;

Bibliografie:

1. Albu, A.C. (1999). *Psihomotricitatea la vârsta de creștere și dezvoltare*, Editura Spiru Haret, Iași;
2. Bocoș, M.-D., Chiș, O. (2015). (coord.). *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești;
3. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași;
4. Cioca, V. (2007). *Imaginea și creativitatea vizual-plastică*, Editura Limes;
5. Cristea, M. (1990). *Ghid metodic de educația plastică*, Editura Petrion, București;
6. Cristea, M. (2009). *Metodica predării educației plastice în învățământul primar și preșcolar*, Editura Corint;
7. Doron, R., Parot, F. (trad.) (2008). *Dicționar de psihologie*, Editura Humanitas, București;
8. De Meur, A., Staas, L. (1981). *Psychomotricite, education et reeducation. Niveaux maternel et primaire*, Edition A. de Boeck, Bruxelles;
9. Gray, P. (2013). *Bucuria, plăcerea de a învăța - Liber să înveți*, Editura Herald, București;
10. Mușu, I., Taflan, A. (1997) *Terapia Educațională Integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
11. Radu, D.I. (1999). *Educația psihomotorie a deficienților mintali – îndrumător metodic*, Editura Pro Humanitate, București;
12. Sirian, V. (1988). *Psihomotricitatea și educarea ei la elevul deficient mintal în Probleme de defectologie*, Verza, E. (coord.), Editura Universității București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Baciu Maricica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Dănilă Sorin-Gabriel	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Gafița Luminița	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Macovei Monica	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Pop Mariana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Tănase Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași
Tudosă Irina	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

În ultima perioadă se constată o creștere accentuată a modificărilor în dezvoltarea fizică armonioasă a organismului copiilor, ca urmare a utilizării de la vârste cât mai fragede a mijloacelor media/informatică (tabletă, telefon, calculator). La acestea se adaugă și creșterea numărului de nou-născuți cu probleme congenitale.

Kinetoterapia reprezintă totalitatea mijloacelor și procedeele de realizare a profilaxiei, tratamentului și recuperării medicale, cu ajutorul mișcării. Este indispensabilă în recuperarea medicală, readaptarea psihică, reeducarea profesională și readaptarea socială.

Funcțiile kinetoterapiei sunt:

- ameliorarea capacității generale de mișcare și a marilor funcții;
- ameliorarea funcției segmentului/segmentelor afectate;
- prevenirea instalării deprinderilor compensatorii defectuoase;
- ameliorarea/îmbunătățirea stării psihice.

Pornind de la principiul hipocratic „*Primum non nocere!*”, kinetoterapia are la bază următoarele principii generale:

- principiul precocității;
- principiul gradării efortului;
- principiul continuității;
- principiul individualizării tratamentului.

Alături de celelalte terapii din domeniul *Terapii specifice și de compensare*, *Kinetoterapia* contribuie la creșterea gradului de adaptabilitate prin corectarea, ameliorarea și/sau compensarea afecțiunilor aparatului locomotor.

Kinetoterapia aplicată în unitățile de învățământ special urmărește recuperarea copiilor cu dizabilități locomotorii și afecțiuni neuro-motorii, raportate la deficiențele mintale severe, profunde și/sau asociate sau pe fondul deficiențelor senzoriale (dizabilități de auz, de vâz).

Pentru terapeutul care lucrează cu copiii cu retard mintal și cu deficiențe senzoriale, programa de kinetoterapie reprezintă un instrument de lucru important, oferind repere în construirea demersului terapeutic. Activitățile de kinetoterapie se realizează de către profesorul kinetoterapeut.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- notă de prezentare;
- unități de competență;
- elemente de competență și exemple de activități de terapie;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul programelor terapeutice necesare pentru recuperarea preșcolarului și sunt grupate pe următoarele domenii:

- deficiențe fizice și atitudini vicioase în contextul recuperării;
- deficiențe neuro-motorii în contextul recuperării;
- adaptare comportamentală;
- motricitate generală.

Prezenta programă se aplică în unitățile de învățământ special care organizează învățământ preșcolar, pentru dizabilități intelectuale, dizabilități senzoriale (de auz și de vâz), dizabilități severe, grave, asociate și dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Planul cadru de învățământ pentru învățământul special preșcolar aprobat prin OMEN nr. 3622/26.04.2018 prevede pentru terapiile din domeniul *Terapii specifice și de compensare* următoarele alocări orare:

- *Kinetoterapie*: 2 -3 ore/săptămână;
- *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză*: 1 oră/săptămână;
- *Terapii și programe de intervenție*: 15 ore/săptămână.

Activitățile de kinetoterapie propuse în această programă au un caracter orientativ, oferind profesorului kinetoterapeut libertatea de a alege și alte activități cu caracter terapeutic care corespund cel mai bine afecțiunii motorii de care suferă copilul, adaptând însă intervenția la tipul deficienței primare (dizabilități mintală severă, profundă și/sau asociată; dizabilități vizuală; dizabilități auditivă). Activitățile se vor realiza individual sau în grup, cu o durată de minimum 15 minute – maximum 45 de minute în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltarea individuală și specificul grupului.

Unități de competență

- 1. Învățarea comportamentelor pentru prevenirea și corectarea deficiențelor fizice congenitale și/sau dobândite în vederea dezvoltării armonioase a copilului**
- 2. Învățarea comportamentelor pentru prevenirea și corectarea atitudinilor vicioase apărute în dezvoltarea fizică a copilului**
- 3. Educarea/reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite**
- 4. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, coordonare bilaterală, lateralitate) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative**
- 5. Exersarea motricității generale în context social-integrator**

Elemente de competență și exemple de activități de terapie

1. Învățarea comportamentelor pentru prevenirea și corectarea deficiențelor fizice congenitale și/sau dobândite în vederea dezvoltării armonioase a copilului

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Realizarea exercițiilor pentru prevenirea și corectarea deficiențelor fizice existente la nivelul coloanei vertebrale, toracelui, membrilor superioare sau membrilor inferioare	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru corectarea deficiențelor la nivelul capului-gâtului; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea cifozei; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea lordozei; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea scoliozei; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea deformațiilor toracelui; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea deficiențelor membrilor superioare (omoplați depărtați și desprinși); - Învățarea exercițiilor pentru corectarea genuunchilor în valgum/varum; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea genuunchilor în flexie/hiperextensie; - Învățarea exercițiilor pentru 	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea deficiențelor la nivelul capului-gâtului; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea cifozei; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea lordozei; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea scoliozei; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea deformațiilor toracelui; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea deficiențelor membrilor superioare(omoplați depărtați și desprinși); - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea genuunchilor în 	<ul style="list-style-type: none"> - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru deficiențele la nivelul capului-gâtului; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru cifoză; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru lordoză; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru scolioză; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru deformările toracelui; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru deformările toracelui; - Profilaxie secundară

	<p>corectarea piciorului plat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp). 	<ul style="list-style-type: none"> - valgum/varum; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea genunchilor în flexie/hiperextensie; - Exersarea complexului de exerciții pentru corectarea piciorului plat; - Exersarea complexului de exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp), 	<p>(prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru deficiențele membrilor superioare (omoplați depărtați și desprinși);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru genunchi în valgum/varum; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru genunchi în flexie/hiperextensie; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de exerciții pentru piciorul plat; - Program de exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp).
<p>1.2. Realizarea exercițiilor pentru corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare apărute pentru a compensa deficiențele fizice primare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea poziției anormale 	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale; - Exersarea complexelor de 	<ul style="list-style-type: none"> - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe pentru stabilizarea poziției normale a centurii scapulare în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale;

	<p>a bazinului în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale și/sau ale membrilor inferioare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru corectarea atitudinilor deficiente ale toracelui și mărirea elasticității cutiei toracice; - Învățarea exercițiilor de reeducare respiratorie. 	<p>exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale și/sau ale membrilor inferioare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente ale toracelui și mărirea elasticității cutiei toracice; - Exersarea complexelor de exerciții de reeducare respiratorie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe pentru stabilizarea poziției normale a bazinului în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale și/sau ale membrilor inferioare; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe pentru stabilizarea atitudinilor corecte ale toracelui și mărirea elasticității cutiei toracice; - Profilaxie secundară (prevenirea agravării) prin conceperea unor programe de reeducare respiratorie.
<p>1.3. Realizarea exercițiilor pentru formarea reflexului de atitudine corectă a corpului în activitățile statice și în cele dinamice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale; - Învățarea exercițiilor pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora; 	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale; - Exersarea complexelor de exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei 	<ul style="list-style-type: none"> - Program de exerciții pentru menținerea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale; - Program de exerciții pentru menținerea simetriei membrilor inferioare prin realizarea unui sprijin simetric pe acestea; - Program de exerciții pentru

	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului. 	<ul style="list-style-type: none"> - funcționale a acestora; - Exersarea complexelor de exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului. 	<p>menținerea/redresarea poziției simetrice/asimetrice a bazinului.</p>
--	---	--	---

2. Învățarea comportamentelor pentru prevenirea și corectarea atitudinilor vicioase apărute în dezvoltarea fizică a copilului

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Realizarea exercițiilor pentru educarea unei atitudini corecte în vederea prevenirii apariției deficiențelor la nivel structural	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor statice corective/hipercorrective (posturare sau contracții izometrice); - Învățarea exercițiilor fizice dinamice (active, de respirație, aplicative, de redresare, de relaxare). 	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea exercițiilor statice corective/hipercorrective (posturare sau contracții izometrice); - Consolidarea exercițiilor fizice dinamice (active, de respirație, aplicative, de redresare, de relaxare). 	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de exerciții statice corective/hipercorrective (posturare sau contracții izometrice); - Exersarea complexelor de exerciții fizice dinamice (active, de respirație, aplicative, de redresare, de relaxare).
2.2. Realizarea exercițiilor pentru formarea deprinderilor de respirație corectă	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru tonifierea musculaturii toracale, paravertebrale și abdominale; - Învățarea exercițiilor pentru îmbunătățirea respirației și mărirea ventilației pulmonare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea exercițiilor pentru tonifierea musculaturii toracale, paravertebrale și abdominale; - Consolidarea exercițiilor pentru îmbunătățirea respirației și mărirea ventilației pulmonare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de exerciții pentru tonifierea musculaturii toracale, paravertebrale și abdominale; - Exersarea complexelor de exerciții pentru îmbunătățirea respirației și mărirea ventilației pulmonare.
2.3. Realizarea exercițiilor	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru 	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea exercițiilor 	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de

<p>pentru formarea reflexului de atitudine corectă a corpului în activitățile statice și în cele dinamice</p>	<p>formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea exercițiilor pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora; - Învățarea exercițiilor pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului. 	<p>pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea exercițiilor pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora; - Consolidarea exercițiilor pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului. 	<p>exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea complexelor de exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora; - Exersarea complexelor de exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului.
--	--	---	---

3. Educarea/reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>3.1. Realizarea exercițiilor pentru decontracturare</p>	<p>Învățarea exercițiilor specifice recuperării neuromotorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturări în poziții reflex inhibitoare; - legănări ale copilului mic în poziție fetală; - rulări în decubit ventral/dorsal pe balonul Pezzi; 	<p>Consolidarea exercițiilor specifice recuperării neuromotorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturări în poziții reflex inhibitoare; - legănări ale copilului mic în poziție fetală; - rulări în decubit ventral/dorsal pe balonul Pezzi; 	<p>Exersarea complexului de exerciții specifice recuperării neuromotorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturări în poziții reflex inhibitoare; - legănări ale copilului mic în poziție fetală; - rulări în decubit ventral/dorsal pe balonul Pezzi;

	<ul style="list-style-type: none"> - rostogoliri laterale la saltea; - rulări posterioare din ghemuit. 	<ul style="list-style-type: none"> - rostogoliri laterale la saltea; - rulări posterioare din ghemuit. 	<ul style="list-style-type: none"> - rostogoliri laterale la saltea; - rulări posterioare din ghemuit. 	<ul style="list-style-type: none"> - rostogoliri laterale la saltea; - rulări posterioare din ghemuit.
3.2. Realizarea exercițiilor pentru reeducarea hipertoniiei, a spasticității sau a spasmelor intermitente	<p>Învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnici de facilitare neuro-musculară; - exerciții de mobilizare pasivă; - exerciții de mobilizare activă-pasivă; - exerciții de mobilizare activă liberă. 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnici de facilitare neuro-musculară; - exerciții de mobilizare pasivă; - exerciții de mobilizare activă-pasivă; - exerciții de mobilizare activă liberă. 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnici de facilitare neuro-musculară; - exerciții de mobilizare pasivă; - exerciții de mobilizare activă-pasivă; - exerciții de mobilizare activă liberă. 	<p>Exersare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnici de facilitare neuro-musculară; - exerciții de mobilizare pasivă; - exerciții de mobilizare activă-pasivă; - exerciții de mobilizare activă liberă.
3.3. Realizarea exercițiilor pentru tonifierea grupelor musculare antagoniste musculaturii spastice	<p>Învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mobilizare activă rezistivă; - exerciții de tracțiune/împingere; - exerciții de aruncare a unor obiecte portative cu membrele superioare; - exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare. 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mobilizare activă rezistivă; - exerciții de tracțiune/împingere; - exerciții de aruncare a unor obiecte portative cu membrele superioare; - exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare. 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mobilizare activă rezistivă; - exerciții de tracțiune/împingere; - exerciții de aruncare a unor obiecte portative cu membrele superioare; - exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare. 	<p>Exersare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mobilizare activă rezistivă; - exerciții de tracțiune/împingere; - exerciții de aruncare a unor obiecte portative cu membrele superioare; - exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare.
3.4. Realizarea exercițiilor pentru reeducarea echilibrului dinamic și static	<p>Învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării; - exerciții de menținere a ortostatismului ridicând centrul de greutate progresiv; - exerciții de deplasare cu 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării; - exerciții de menținere a ortostatismului ridicând centrul de greutate progresiv; - exerciții de deplasare cu 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării; - exerciții de menținere a ortostatismului ridicând centrul de greutate progresiv; - exerciții de deplasare cu 	<p>Exersare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării; - exerciții de menținere a ortostatismului ridicând centrul de greutate progresiv; - exerciții de deplasare cu

	<p>mijloace de deplasare ajutătoare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare pe un traseu impus; - exerciții de redresare pasive, pasivo-active sau active; - mers pe partea lată/îngustă a băncii de gimnastică. 	<p>mijloace de deplasare ajutătoare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare pe un traseu impus; - exerciții de redresare pasive, pasivo-active sau active; - mers pe partea lată/îngustă a băncii de gimnastică. 	<p>mijloace de deplasare ajutătoare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare pe un traseu impus; - exerciții de redresare pasive, pasivo-active sau active; - mers pe partea lată/îngustă a băncii de gimnastică.
--	---	---	---

4. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, coordonare bilaterală, lateralitate) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
4.1. Realizarea de exerciții pentru organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine	<p>Învățare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă/pe un coleg. 	<p>Consolidare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă/pe un coleg. 	<p>Exersare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă/pe un coleg.
4.2. Realizarea de exerciții	Învățare prin exerciții de:	Consolidare prin complex de	Exersarea programului de

<p>pentru dezvoltarea lateralității</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mers pe un traseu indicat, având un săculeț de nisip legat de un picior; - sărituri de pe un picior pe altul, pe un traseu impus; - introducerea a unor mărgelile într-o sticlă; - aruncare și prindere a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini, în funcție de dimensiunile obiectelor. 	<p>exerciții de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mers pe un traseu indicat, având un săculeț de nisip legat de un picior; - sărituri de pe un picior pe altul, pe un traseu impus; - introducerea a unor mărgelile într-o sticlă; - aruncare și prindere a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini, în funcție de dimensiunile obiectelor. 	<p>exerciții de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mers pe un traseu indicat, având un săculeț de nisip legat de un picior; - sărituri de pe un picior pe altul, pe un traseu impus; - introducerea a unor mărgelile într-o sticlă; - aruncare și prindere a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini, în funcție de dimensiunile obiectelor.
<p>4.3. Realizarea de exerciții pentru educarea/reeducarea prehensiunii în vederea construirii comportamentelor adaptive</p> <p>*Notă Pentru evaluarea capacității de prehensiune se pot aplica probe precum: -apucarea unui băț de chibrit așezat pe bancă -smulgerea unei coli de hârtie ținută între degete</p>	<p>Învățare/familiarizare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/a mărgelilor pe sfoară/a pieselor de șah pe tabla specială; - exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune (terminală, subterminală, subtermino-laterală, palmară, prin opoziție digito-palmară, latero-laterală); - exerciții de înșurubat-deșurubat/apăsarea pe întreprător pentru aprinderea/stingerea becului. 	<p>Consolidare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/a mărgelilor pe sfoară/a pieselor de șah pe tabla specială; - exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune (terminală, subterminală, subtermino-laterală, palmară, prin opoziție digito-palmară, latero-laterală); - exerciții de înșurubat-deșurubat/apăsarea pe întreprător pentru aprinderea/stingerea becului. 	<p>Exersare/stabilizare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/a mărgelilor pe sfoară/a pieselor de șah pe tabla specială; - exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune (terminală, subterminală, subtermino-laterală, palmară, prin opoziție digito-palmară, latero-laterală); - exerciții de înșurubat-deșurubat/apăsarea pe întreprător pentru aprinderea/stingerea becului.

5. Exersarea motricității generale în context social-integrator

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
5.1. Realizarea de exerciții pentru dezvoltarea capacității motrice deficitare	<p>Învățarea exercițiilor pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea/educarea forței (metoda izometriei, procedeu cu greutate, etc.); - dezvoltarea /creșterea capacităților coordinate; - dezvoltarea/creșterea rezistenței; - dezvoltarea /creșterea vitezei. 	<p>Consolidarea complexelor de exerciții pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea/educarea forței (metoda izometriei, procedeu cu greutate, etc.); - dezvoltarea /creșterea capacităților coordinate; - dezvoltarea/creșterea rezistenței; - dezvoltarea /creșterea vitezei. 	<p>Exersarea complexelor de exerciții pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea/educarea forței (metoda izometriei, procedeu cu greutate, etc.); - dezvoltarea /creșterea capacităților coordinate; - dezvoltarea/creșterea rezistenței; - dezvoltarea /creșterea vitezei.
5.2. Realizarea de exerciții pentru corectarea/însușirea deprinderilor motrice de bază	<p>Învățarea exercițiilor pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeducare/corectare a mersului/alerării; - corectare a săriturii(școala săriturii); - educarea/corectarea aruncării/prinderii. 	<p>Consolidarea complexelor de exerciții pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeducare/corectare a mersului/alerării; - corectare a săriturii(școala săriturii); - educarea/corectarea aruncării/prinderii. 	<p>Exersarea complexelor de exerciții pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeducare/corectare a mersului/alerării; - corectare a săriturii(școala săriturii); - educarea/corectarea aruncării/prinderii.
5.3. Realizarea de exerciții pentru ameliorarea capacității de efort, ca element pregătitor în activitățile fizice și sportive adaptate	<p>Învățare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pedalare la bicicleta ergonomică; - jocuri de mișcare desfășurate pe o perioadă de timp mai mare; - trasee utilitar-aplicative cu număr limitat de ateliere. 	<p>Consolidare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pedalare la bicicleta ergonomică; - jocuri de mișcare desfășurate pe o perioadă de timp mai mare; - trasee utilitar-aplicative cu număr limitat de ateliere. 	<p>Exersare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pedalare la bicicleta ergonomică; - jocuri de mișcare desfășurate pe o perioadă de timp mai mare; - trasee utilitar-aplicative cu număr limitat de ateliere.

<p>5.4. Realizarea de exerciții pentru reeducarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană</p>	<p>Învățare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reeducare a mersului; - exerciții de reeducare a prehensiunii; - ștafete și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși, etc.); - exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior, etc). 	<p>Consolidare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reeducare a mersului; - exerciții de reeducare a prehensiunii; - ștafete și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși, etc.); - exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior, etc.). 	<p>Exersare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reeducare a mersului; - exerciții de reeducare a prehensiunii; - ștafete și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși, etc.); - exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior, etc.).
---	---	---	--

*Notă:

Nivelurile I, II, III se pot parcurge în funcție de gradul de dizabilități și de ritmul și capacitatea de recuperare ale fiecărui preșcolar.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Programe terapeutice
<p>I. Deficiențe fizice și atitudini vicioase în contextul recuperării</p>	<p>1. Corectarea atitudinii cifotice și a cifozei Program de exerciții: -mers pe vârfuri, membrele superioare extinse în sus pe lângă cap-extensia trunchiului cu ducerea membrelor superioare simultan înapoi -stând depărtat, abducția membrelor superioare, cu ușoară extensie a trunchiului -stând cu membrele superioare oblic sus-fandare înainte însoțită de extensia trunchiului -pe genunchi cu sprijin anterior pe palme (patrupedie)-flexia antebrațului pe braț, privirea înainte, menținere 6-10" -pe genunchi depărtat, cu bastonul prins sub coate la nivelul omoplaților-extensia capului și trunchiului și coborârea șezutului pe călcâie -decubit ventral-membrele superioare în abducție la 90°, extensia acestora cu inspirație, revenire cu expirație -atârnat cu spatele la scară fixă-balansarea corpului stânga-dreapta -mers cu mâinile la ceafă-ducerea coatelor înapoi cu extensia capului și gâtului -stând depărtat-aplecarea trunchiului cu ducerea membrelor superioare prin lateral înapoi -șezând pe un scaun cu un baston apucat deasupra capului, cu membrele superioare extinse-ducerea bastonului înapoi cu extensia trunchiului -șezând pe mingea de gimnastică-ducerea mâinilor la ceafă -decubit ventral cu o pernă sub abdomen, membrele superioare întinse deasupra capului-extensia trunchiului -atârnat cu spatele la spalier-flexia genunchilor la piept simultan sau alternativ -decubit dorsal pe banca de gimnastică cu genunchii îndoiți, tălpile pe bancă și membrele superioare extinse deasupra capului, mâinile apucând marginile băncii-deplasarea corpului cu ajutorul mâinilor.</p> <p>2. Corectarea atitudinii lordotice și a lordozei Program de exerciții: -mers cu trunchiul înclinat înainte și mâinile pe umeri -mers cu genunchii îndoiți, cu un baston fixat la spate pe sub coate -stând depărtat, mâinile pe umeri-înclinarea trunchiului înainte, revenire -șezând pe scaun-înclinarea trunchiului înainte cu ducerea membrelor superioare oblic sus -pe genunchi, cu sprijin anterior pe palme-așezarea pe</p>

	<p>călcâie, cu ducerea mâinilor la ceafă și inspirație; revenire cu expirație</p> <p>-decubit dorsal, cu membrele superioare pe lângă corp-aducerea genunchilor la piept</p> <p>-atârnat cu fața la scara fixă, cu membrele inferioare fixate pe prima șipcă-depărtarea bazinului de scara fixă, cu flexia trunchiului</p> <p>-mers cu ridicarea membrelor superioare prin înainte sus cu inspirație, flexia ușoară a trunchiului cu încrucișarea membrelor superioare prin înainte jos și expirație</p> <p>-ghemuit, mâinile pe șolduri-extensia alternativă a unui membru inferior înainte</p> <p>-șezând cu genunchii îndoți-ridicarea membrelor superioare oblic sus cu inspirație, îndoirea trunchiului și prinderea genunchilor la piept cu expirație</p> <p>-pe genunchi cu membrele superioare lateral-aplecarea trunchiului cu așezarea pe călcâie și ridicarea membrelor superioare deasupra capului-coroniță</p> <p>-stând-îndoirea genunchilor în poziția ghemuit și prinderea genunchilor cu mâinile, flexia capului și gâtului, fruntea atingând genunchii, revenire</p> <p>-atârnat cu spatele la spalier, genunchii flecțați cu tăpșile pe sol-ridicarea alternativă a genunchilor spre piept, capul în flexie</p> <p>-stând cu spatele la spalier, cu mâinile apucate de o șipcă la nivelul umerilor-ridicarea genunchilor spre piept și răsucirea bazinului alternativ stânga-dreapta.</p> <p>3. Corectarea atitudinii deficitare globală plană</p> <p>Program de exerciții:</p> <p>-mers pe vârfuri cu ducerea alternativă a membrelor inferioare în extensie simultan cu ducerea membrelor superioare prin înainte sus</p> <p>-mers fanat, membrele superioare se duc alternativ sus prin înainte</p> <p>-stând cu fața la scara fixă, cu mâinile apucat de o șipcă la nivelul umerilor-extensia membrului inferior stâng/drept</p> <p>-decubit ventral cu sprijin anterior pe antebrățe-extensia coatelor cu inspirație, revenire cu expirație</p> <p>-decubit dorsal, cu o pernă (rulo) sub regiunea lombară-forfecarea anterioară a membrelor superioare</p> <p>-stând cu mâinile pe șolduri-sărituri cu ducerea picioarelor înainte și înapoi.</p> <p>4. Corectarea torticolisului muscular drept:</p> <p>-masaj terapeutic pentru decontracturarea musculaturii afectate(neteziri și fricțiuni ușoare pe partea afectată)</p> <p>-mobilizări pasive la nivelul gâtului cu scopul de a întinde mușchiul SCM afectat(extensii ale capului și gâtului, înclinări laterale ale capului și gâtului spre partea sănătoasă, răsuciri ale capului și gâtului, circumducția capului în plan posterior)</p>
--	--

	<p>-exerciții dinamice asistate de kinetoterapeut</p> <p>-corectarea posturii cu fața la oglindă pentru conștientizarea posturii corecte a capului</p> <p>5. Corectarea atitudinii scoliotice și a scoliozelor structurale în „C”-stânga</p> <p>Program de exerciții:</p> <p>-pe genunchi cu sprijin pe palme (patrupedie)-deplasare înainte cu braț și picior opus</p> <p>-decubit ventral cu membrele superioare întinse deasupra capului-extensia membrului superior drept și a membrului inferior stâng</p> <p>-mers cu înclinarea trunchiului spre stânga la fiecare al doilea pas, membrul superior drept întins deasupra capului</p> <p>-stând depărtat cu piciorul stâng pe o minge, membrul superior drept în extensie deasupra capului și membrul stâng pe torace-înclinarea lateral stângă a trunchiului cu inspirație, revenire cu expirație</p> <p>-stând ușor depărtat cu un baston prins la spate, membrul superior drept sus, membrul superior stâng jos-ducerea bastonului înapoi cu extensia trunchiului și inspirație, revenire cu expirație</p> <p>-pe genunchiul drept cu membrul inferior stâng întins lateral, membrul superior drept oblic sus, iar membrul stâng pe șold-răsucirea trunchiului spre stânga</p> <p>-pe genunchi, cu sprijin pe palme (patrupedie)-îndoirea trunchiului spre stânga prin deplasarea palmelor din aproape în aproape</p> <p>-atârnat cu spatele la spalier-flexia genunchilor spre piept cu ducerea lor către stânga</p> <p>-mers pe vârfuri cu ridicarea genunchiului stâng, simultan cu ridicarea membrului superior drept prin lateral</p> <p>-fandare înainte pe membrul inferior stâng, membrul superior drept extins deasupra capului, membrul superior stâng în extensie înapoia trunchiului</p> <p>-stând pe piciorul drept cu fața la perete cu o cretă în mâna dreaptă-întinderea membrului superior drept pe verticală și marcarea unui semn cât mai sus posibil</p> <p>-șezând călare pe banca de gimnastică, cu un saculeț de nisip sub fesa stângă-îndoirea laterală a trunchiului spre stânga cu diferite poziții ale membrelor superioare(la ceafă cu un baston ținut de capete, peste omoplați, pe cap)</p> <p>-pe genunchiul drept, membrul inferior stâng extins lateral, mâna dreaptă pe umăr, mâna stângă presând puternic pe torace înapoi-extensia membrului superior drept, întinderea și îndoirea trunchiului spre stânga cu inspirație</p> <p>-atârnat asimetric cu spatele la spalier(mâna dreaptă prinde mai sus decât mâna stângă)-ridicarea laterală a</p>
--	---

	<p>membrului inferior stâng extins cât mai sus, piciorul drept rămânând în contact cu spalierul</p> <p>6. Corectarea scoliozelor structurale în „S”-dreapta</p> <p>Program de exerciții:</p> <ul style="list-style-type: none"> -mers cu membrul superior stâng întins deasupra capului-flexia genunchiului stâng la fiecare al doilea pas -stând cu mâna stângă la ceafă, mâna dreaptă pe șold-fandare înainte pe membrul inferior stâng, genunchiul drept atinge solul -stând depărtat cu piciorul stâng sprijinit lateral de scăriță, mâna dreaptă pe torace-înclinarea lateral dreapta a trunchiului simultan cu abducția membrului superior stâng și inspirație, revenire cu expirație -stând cu spatele la spalier, cu mâna stângă prinde o șipcă la nivelul capului, mâna dreaptă prinde o șipcă la nivelul șoldului-tripla flexie a membrului inferior stâng -pe genunchi cu sprijin pe palme (patrupedie), cu fața la spalier, se prinde cu mâna stângă o șipcă la nivelul umerilor în timp ce membrul inferior drept se extinde și împinge mult înapoi -pe genunchi cu sprijin pe palme (patrupedie)-deplasare utilizând braț și picior de aceeași parte (mers în buiestru) -atârând asimetric cu spatele la spalier (mâna stângă apucă spalierul cu o șipcă mai sus, mâna dreaptă mai jos)-ducerea lateral dreapta a membrelor inferioare -decubit ventral-târâre cu braț și picior de aceeași parte -mers pe vârfuri cu membrele superioare extinse sus, cu auto elongare -stând-ridicarea simultană a membrului superior stâng prin lateral sus și coborârea membrului inferior homolateral înapoi jos, cu inspirație, revenire cu expirație -stând-fandare înainte pe piciorul stâng, cu trunchiul drept și ridicarea membrului superior stâng sus prin înainte -pe genunchi, sprijin pe palme-ridicarea membrului superior stâng prin înainte și extensia membrului inferior drept cu atingerea solului cât mai departe posibil -decubit ventral, cu membrul superior stâng extins în prelungirea trunchiului-extensia trunchiului simultană cu ridicarea membrului superior stâng către înainte sus și a membrului inferior drept către înapoi -atârnat cu spatele la spalier, mâna stângă apucă cu o șipcă mai sus decât mâna dreaptă-tripla flexie a membrului inferior stâng, până ce coapsa ajunge la orizontal, urmată de extensia gambei pe coapsă <p>7. Corectarea toracelui înfundat</p> <p>Program de exerciții:</p> <ul style="list-style-type: none"> -mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi -alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept
--	--

	<p>-stând-inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de kinetoterapeut</p> <p>-pe genunchi, cu sprijin pe palme-ducerea trunchiului înainte și în jos</p> <p>-pe genunchi, cu spatele la scara fixă, deasupra capului apucat-întinderea unui membru inferior, cu răsucirea trunchiului în partea opusă</p> <p>-decubit dorsal, genunchii ușor flexați, tălpile pe sol-inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui</p> <p>-decubit ventral, cu mâinile întinse deasupra capului-târâre cu ajutorul membrelor inferioare și membrelor superioare.</p> <p>8. Corectarea genunchilor în varum</p> <p>Program de exerciții:</p> <p>-mers pe marginea interioară a picioarelor cu mâinile pe șold</p> <p>-stând cu mâinile pe șold-genuflexiune cu apropierea genunchilor</p> <p>-mers fandat cu mâinile pe șolduri, cu răsucirea trunchiului spre stânga și spre dreapta</p> <p>-alergare cu călcâiele la șezut</p> <p>-decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor-balansarea trunchiului înainte și înapoi</p> <p>-decubit lateral-flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept</p> <p>-sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept</p> <p>9. Corectarea genunchilor în valgum</p> <p>Program de exerciții:</p> <p>-mers cu picioarele încrucișate de-a lungul unei linii trasate pe sol</p> <p>-mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap</p> <p>-stând depărtat, cu o minge în mâini-aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi</p> <p>-șezând cu genunchii îndoți și depărtați, tălpile apropiate-așezarea mâinilor pe partea internă a genunchilor și opunerea autorezistenței la apropierea genunchilor</p> <p>-decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90°-apropierea și depărtarea picioarelor</p> <p>-atârnat cu spatele la scara fixă-menținerea unei mingi medicinale între genunchi</p> <p>-decubit ventral-târâre cu genunchii îndoți lateral</p> <p>-stând în fața oglinzii-ridicare pe vârfuri, cu corectarea poziției genunchilor</p> <p>10. Corectarea genunchilor în flexie</p> <p>Program de exerciții:</p> <p>-mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri, aplecarea trunchiului la trei pași, cu menținerea genunchilor extinși</p> <p>-alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile</p>
--	--

	<p>la ceafă</p> <ul style="list-style-type: none"> -stând cu mâinile pe lângă corp-aplecări înainte cu apucarea gleznelor și menținere -șezând, mâinile pe genunchi, execută presiuni asupra acestora -șezând, cu sprijin posterior-ducerea membrelor superioare anterior cu flexia trunchiului pe coapse -șezând pe sol, mâinile pe genunchi-deplasare înainte cu ridicarea alternativă a șoldurilor -șezând, cu sprijin posterior, cu o minge menținută sub călcâie-execută presiuni pe minge <p>11. Corectarea genunchilor în hiperextensie</p> <p>Program de exerciții:</p> <ul style="list-style-type: none"> -mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă -alergare cu călcâiele la șezut -stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi-săritură consecutivă pe ambele picioare(brosuța) -stând depărtat, cu membrele superioare lateral-fandare laterală stânga/dreapta, cu arcuire -stând cu mâinile pe șolduri-săritură alternativă de pe un picior pe celălalt cu îndoirea alternativă a genunchilor la piept -pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului-așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă -decubit ventralcu o minge prinsă la nivelul gleznelor-flexia gambelor pe coapsă <p>12. Corectarea piciorului plat</p> <p>Program de exerciții:</p> <ul style="list-style-type: none"> -mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte -mers pe partea externă a picioarelor cu mâinile la ceafă -mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol -stând pe banca de gimnastică-rularea sub tălpi a unui baston -șezând pe banca de gimnastică-flexia-extensia degetelor picioarelor cu călcâiele fixate pe sol -decubit dorsal, cu picioarele apropiate-flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate -decubit dorsal, genunchii ușor îndoiți, tălpile sprijinite la perete-joc de glezne
<p>II. Deficiențe neuromotorii în contextul recuperării</p>	<p>Reeducare neuromotorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gimnastică medicală: generală, segmentară, kinetobalneoterapie -tehnici pentru facilitare neuromusculară: pentru membre, cap, gât și trunchi (schemele Kabat), tonifiere, relaxare -metode analitice, globale și funcționale de reeducare neuromotorie (Kenny, Phelps, Margaret Rood, Bobath, Temple Fay, Brunnstrom, Frankel, Tardieu, Vojta, Pető)

<p>III. Adaptare comportamentală</p>	<p>Exerciții-joc pentru însușirea schemei corporale: -cunoașterea schemei corporale proprii/ a partenerului -identificarea și numirea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă / în imagini -observarea alcătuirii corpului: - exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului -comenzi verbale după model /fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!”, etc) -imitarea posturii profesorului/ a colegilor</p> <p>Exerciții-joc pentru terapia lateralității-Programul De Meuer: -jocuri pentru membrele inferioare -jocuri pentru membrele superioare</p> <p>Exercitii de bază în educarea/reeducarea prehensiunii: -abducția și adducția în articulațiile metacarpo-falangiene ale ultimelor patru degete -flexia și extensia degetelor -prinderea diferitelor obiecte -folosirea unor obiecte de specialitate în scopul ușurării procesului de reeducare</p>
<p>IV. Motricitate generală</p>	<p>Exerciții (exerciții-joc) pentru educarea/reeducarea deprinderilor motrice: mers: -mers înainte-înapoi, lateral -mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor -mers pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/externă a labei piciorului -mers pe genunchi cu sprijin pe palme/coate, ghemuit, șerpuit -mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate -mers în tandem -mers în sir și în coloană</p> <p>alergare: -coordonarea mâinilor și picioarelor în alergare</p> <p>sărituri: -pe un picior, pe ambele picioare (Șotron, Broscuțele)</p> <p>aruncare/prindere: -cu o mână/cu ambele mâini a unor mingi de diferite mărimi și texturi</p> <p>mișcări obișnuite din viața cotidiană: -îmbrăcatul și dezbrăcatul păpușii -încuiatul/descuiatul unei uși -asamblare/dezasamblare piese tip Lego -executarea la comandă/prin imitare a unor acțiuni din viața cotidiană (storsul rufelor, închiderea/deschiderea robinetului, măturat, etc)</p>

Sugestii metodologice

În intervenția kinetoterapeutică, etapa de debut este reprezentată de evaluarea potențialului fizic al copilului (diagnosticarea stării de sănătate fizică, depistarea afecțiunilor motorii). La baza elaborării demersului terapeutic se află diagnosticul medical stabilit de medicul specialist.

Activitatea de terapie se poate desfășura atât individual, cât și pe grupe de copii în funcție de tipul și de gravitatea afecțiunii.

Pe parcursul traseului terapeutic sunt aplicate mai multe tipuri de evaluare. Dintre acestea, cele mai frecvente sunt:

a). în etapa **evaluării inițiale**:

- evaluarea posturii și alinierii corpului (somatoscopie generală și segmentară);
- evaluare antropometrică (somatometrie);
- evaluarea controlului muscular și a coordonării;
- evaluarea mersului;
- evaluarea prehensiunii;
- evaluarea lateralității, schemă corporală;
- evaluarea amplitudinii articulare (bilanț articular);
- evaluarea forței musculare (bilanț muscular);
- evaluarea handicapului în infirmitatea motorie cerebrală.

b). în etapele de **evaluare continuă**:

- observația

c). în etapa **evaluării finale**:

- evaluarea posturii și alinierii corpului (somatoscopie generală și segmentară);
- evaluare antropometrică (somatometrie);
- evaluarea controlului muscular și a coordonării;
- evaluarea mersului;
- evaluarea prehensiunii;
- evaluarea lateralității, schemă corporală;
- evaluarea amplitudinii articulare (bilanț articular);
- evaluarea forței musculare (bilanț muscular);
- evaluarea handicapului în infirmitatea motorie cerebrală.

În evaluările inițiale și finale, profesorul kinetoterapeut poate utiliza baterii de teste și fișe de evaluare. Exemple de instrumente de evaluare se regăsesc în Anexa 1 și Anexa 2.

În cazul afecțiunilor neurologice, întâlnim mai multe metode și modalități de reeducare. Dintre acestea amintim:

a. gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante;
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie.

b. tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare.

c. metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;

-metoda Phelps.

d. metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel.

e. metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Petö.

Metodologia de aplicare a mijloacelor specifice kinetoterapiei este diferită în funcție de specificul deficienței pe care o are copilul.

În cazul copiilor cu **dizabilități mintale:**

- se va pune accent pe deprinderile fundamentale: stabilitate, locomoție, manipulare;
- se va lucra fără rezerve pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă;
- exercițiile din programul terapeutic trebuie arătate, demonstrate mai mult și verbalizate mai puțin;
- indicațiile de execuție a exercițiilor trebuie să fie formulate clar și transmise mai lent pentru a înțelege cât mai bine mesajul transmis;
- în execuție se va pune accent doar pe 2-3 elemente;
- se vor reduce indicațiile verbale cât de mult posibil;
- decât să se explice mai mult, este indicat să se demonstreze de mai multe ori; în cazul copilului cu deficit de intelect demonstrația este cu mult mai eficientă decât explicația;
- este indicat să se aplice strategii de învățare multisenzorială;
- conținutul fiecărei activități trebuie să fie atent structurat;
- regulile care se impun în timpul desfășurării programelor terapeutice trebuie să fie simple și formulate adecvat pentru a fi înțelese de copii;
- pentru a facilita înțelegerea acțiunilor motrice, este necesar și indicat să se folosească materiale intuitive: afișe, ilustrații și tehnică audio-video;
- mișcarea care se execută trebuie întotdeauna numită, acest lucru fiind necesar pentru formarea la copii a unui vocabular minim de specialitate;
- se va verbaliza pe marginea acțiunii întreprinse și se va cere și copilului să facă același lucru în momentul execuției;
- se vor include mai multe structuri ritmice în cadrul activităților;
- se va asigura obligatoriu asistență copiilor în timpul derulării exercițiilor din programul terapeutic;
- pentru asigurarea dezvoltării încrederii în forțele proprii și a sentimentului de satisfacție, copiii vor fi încurajați să repete de mai multe ori acțiunile reușite;
- pentru stabilirea unor anumite standarde de comportament, se vor întări și încuraja permanent răspunsurile elevilor și se vor aprecia aspectele pozitive;
- se vor desfășura activități care să împiedice izolarea și eliminarea copiilor în timpul exersării.

În ceea ce privește lucrul cu copiii cu **dizabilități de vedere**, activitatea în cadrul kinetoterapiei trebuie să urmărească compensarea consecințelor deficitului vizual în toate domeniile (corporal, spațial, relațional) și la toate nivelurile (însușire primară, rafinare, adecvare, perfecționare, etc). Se urmărește corectarea deficiențelor fizice, creșterea orientării spațio-emporală, creșterea eficienței deprinderilor de autonomie cotidiene și perfecționarea rutinelor compensatorii prin însușirea unor tehnici particulare. Participarea la activități motrice variate a copiilor ambliopi/cu cecitate este posibilă atunci când sunt

asigurate adaptări ale echipamentelor și aplicarea unor reguli specifice în desfășurarea exercițiilor. Pe lângă acestea, se vor urmări și alte aspecte:

1. Activitatea de recuperare kinetoterapeutică a copiilor cu deficiențe de vedere pleacă de la cunoașterea experienței motrice a acestora și a nivelului lor de dezvoltare motrică. Este important de știut „ce” și „cât” văd aceștia, dacă pierderea vederii este congenitală sau dobândită, cum se poate exploata la maximum restul de vedere și care sunt activitățile contraindicate. De asemenea, este important de știut momentul când a survenit orbirea deoarece prezența reprezentărilor vizuale la copilul nevăzător poate fi un sprijin în activitatea de kinetoterapie.

2. Autonomia copilului se va obține printr-o atitudine pozitivă a profesorului față de copil și de problemele acestuia, prin stimularea atitudinii active, prin evitarea tendinței de hiperprotejare a lui de către profesor sau de către părinți, acest lucru limitând posibilitățile de explorare a mediului, întreținând teama de necunoscut. Este recomandat ca asistența suplimentară să fie limitată și intermitentă, astfel încât copilul să intre singur în sală, să alerge fără să fie condus, să se joace fără intervenția profesorului. Deoarece familia, de cele mai multe ori, nu încurajează comportamente motrice noi, senzații de mișcare deosebite, asumare de riscuri controlate, este obligatorie facilitarea cunoașterii de către părinți a abilităților copiilor. În acest sens, aceștia vor fi ținuti la curent cu reușitele motrice ale copiilor, activitățile fizice favorite și vor face recomandări pentru organizarea timpului liber.

3. În adaptarea metodelor de predare, a echipamentelor și materialelor utilizate, în aplicarea strategiilor didactice se vor avea în vedere mai multe aspecte:

- ghidarea manuală a mișcării copilului spre pozițiile corecte și hipercorective;
- utilizarea unui model (tactil - kinestezic pentru nevăzător și predominant vizual pentru ambliop), astfel încât copiii să distingă cum se relaționează segmentele corpului într-o mișcare;
- ghidarea deplasărilor sau activităților motrice ale copiilor nevăzători de către cei cu resturi sau fără probleme de vedere;
- utilizarea reperelor auditive în condițiile diminuării celor vizuale;
- profesorul va utiliza în explicații un limbaj clar, concis și care vizează repere verbale cunoscute de către nevăzători;
- măsurile de exploatare la maximum a resturilor vizuale vor fi stabilite de profesor în funcție de vederea reziduală a copilului, prin utilizarea de culori contrastante (pentru aparatura de specialitate, mingi, marcatori de teren, echipamentul colegilor) sau de lumină puternică, acolo unde este cazul.

4. În organizarea și conducerea activităților de kinetoterapie, se va ține seama de următoarele indicații metodologice:

- începutul și sfârșitul unei acțiuni motrice va fi marcat prin folosirea unui fluier sau indicator verbal;
- pentru a facilita orientarea spațială se vor utiliza de către profesor și de către elevi o serie de indicatori verbali;
- pentru motivare și relaxare este indicat să se folosească în timpul execuției un fond muzical;
- în evitarea creșterii gradului de incertitudine în mișcări și de nesiguranță a nevăzătorilor, nu se vor face activitățile care presupun schimbări rapide de direcție, sens al deplasării;
- este indicat să se aleagă acele jocuri, întreceri, exerciții analitice, etc. care oferă satisfacție imediată copiilor, le facilitează contactele sociale și au efecte importante în plan funcțional.

De asemenea, sunt **o serie de reguli** pe care kinetoterapeuții trebuie să le respecte:

- pentru a nu crea confuzii la nivelul percepției care și așa este destul de diminuată, ușile încăperilor nu trebuie să stea întredeschise, pozițiile acestora vor fi obligatoriu „închis” sau „deschis”;
- spațiile trebuie să fie eliberate de orice obstacol care ar împiedica deplasarea în siguranță a copiilor;
- pentru a evita accidentările în cazul contactelor neprevăzute, zonele care reprezintă un pericol pentru copiii deficienți de vedere (arcade, stâlpi, calorifere) trebuie izolate cu materiale corespunzătoare;
- în marcarea spațiilor de desfășurare a jocurilor se vor folosi materiale diferite din punct de vedere al consistenței sau texturii, pentru a putea fi diferențiate mai ușor de copii (suprafețe sintetice sau parchet pentru interior, iarbă sau zgură pentru exterior);
- pentru a ușura orientarea copiilor cu resturi de vedere, la delimitarea terenului se vor folosi culori vii;
- atunci când activitățile presupun mânuirea de obiecte diverse (mingi, bastoane, corzi, etc.), este necesar ca persoanele care poartă permanent ochelari să folosească sisteme de protecție a acestora, pentru evitarea producerii unor accidente.

Sugestii metodologice care se pot aplica în lucrul cu copiii **cu dizabilități auditive**:

1. Pentru optimizarea comunicării:

- pe parcursul explicării și executării exercițiilor din programul terapeutic, se va maximiza auzul rezidual al copiilor prin diminuarea cât mai mult posibil a zgomotului de fond;
- este necesar să se păstreze o distanță optimă față de cel care vorbește;
- pentru a facilita labiolectura, este necesar ca sala să fie iluminată corespunzător, iar profesorul kinetoterapeut să fie plasat corect;
- comunicarea cu copilul se va face fără a exagera cu mișcările buzelor și stând cu fața spre acesta.

2. Pentru adaptarea strategiilor de predare și a conținuturilor specifice:

- pentru formarea deprinderilor sociale, se vor selecta activitățile care contribuie la aceasta;
- în comunicarea informațiilor se vor utiliza reglatori metodici variați;
- este necesar ca ponderea exercițiilor care nu necesită verbalizare să fie cât mai mare;
- pentru toate activitățile realizate de copil este necesar să se folosească analiza de sarcină.

3. Pentru a promova interacțiunile din cadrul grupului:

- copiii surzi, hipoacuzici și cei fără deficiențe vor fi plasați în grupuri stabile în care aceștia să interacționeze;
- atitudinea pe care profesorul kinetoterapeut o are în timpul activității trebuie să fie una pozitivă, binevoitoare, pentru a putea fi transmisă și copiilor cu care lucrează, în acest fel aceștia se vor simți relaxați și în siguranță;
- dat fiind faptul că hipoacuzicii comunică mult mai ușor prin limbajul semnelor, este indicat ca activitățile desfășurate să nu implice dispersarea acestora în colective normale, în acest fel împiedicându-se comunicarea facilă.

4. În situația în care profesorul kinetoterapeut nu cunoaște limbajul mimico-gestual, este necesar să se asigure prezența unui interpret în sala în care se desfășoară programul terapeutic.

Pe lângă toate aceste sugestii metodologice, profesorul kinetoterapeut trebuie să țină seama și de faptul că atât copiii cu deficit de intelect, cât și cei care au alte tipuri de dizabilități, pot avea atitudini diferite față de exercițiile fizice, reacțiile lor diferind de la caz la caz:

- unii copii doresc mai mereu „ceva nou”, vor să participe la activități de terapie cât mai diversificate;
- alții, dimpotrivă, nu agreează schimbarea și rămân „fidei” unor anume exerciții/programe;

- sunt copii care înțeleg traseul terapeutic și se pot concentra pentru mai mult timp pe executarea acestuia;
- în cazul copiilor care prezintă retard mental sever/profund, activitățile terapeutice cu un puternic caracter ludic sunt cele la care aceștia participă.

Anexa 1**FIȘA DE EVALUARE KINETICĂ**

Grupa An școlar:
 Nume și prenume preșcolar:
 Data nașterii: Vârsta:
Diagnostic:

EVALUARE ANTROPOMETRICĂ**Evaluare inițială**

Talie(cm):

Greutate (kg):

Lungime membru superior → drept → stâng

Lungime membru inferior → drept → stâng

Anvergura

Perimetru → thoracic (repaus) → toracic(inspir profund) → toracic(expir)
 → abdominal → talie → gluteal

Evaluare finală

Talie(cm):

Greutate (kg):

Lungime membru superior → drept → stâng

Lungime membru inferior → drept → stâng

Anvergura

Perimetru → toracic (repaus) → toracic(inspir profund) → toracic(expir)
 → abdominal → taliei → gluteal

EVALUAREA ALINIERII SEGMENTELOR**Evaluare inițială****Evaluare finală****Din față**

→cap

→umeri

→torace

→pelvis

→membre inferioare

Din lateral

→cap

→omoplați

→ coloană

→abdomen

→ membre inferioare

→ picioare

Din spate

→ cap

→ omoplați

→ talie

→ coloană

EVALUAREA COORDONĂRII

Evaluare inițială

Test index-nas

Test index testator-index kinetoterapeut

Test “număratul degetelor”

Testul “marionetelor”

Testul călcâi-genunchi

Evaluare finală

Test index-nas

Test index testator-index kinetoterapeut

Test “număratul degetelor”

Testul “marionetelor”

Testul călcâi-genunchi

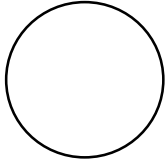

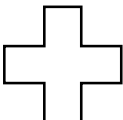

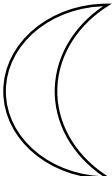
EVALUAREA ECHILIBRULUI

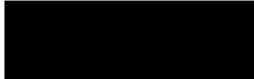

	Evaluare inițială	Evaluare finală
1. Testul Romberg		
2. Testul “brânciului”		
3. Testul unipodal		
4. Rotația trunchiului din stând		
5. Culege un obiect de pe sol		
6. Întoarcere la 360°		
7. Întindere înainte din stând		
8. Pas peste obstacole		
9. Mers pe vârfuri		
10. Mers pe călcâie		

CAPACITATEA DE REDARE GRAFICĂ

Evaluare inițială

Evaluare finală

CULORI	RECUNOAȘTE		DENUMEȘTE	
	Evaluare inițială	Evaluare finală	Evaluare inițială	Evaluare finală
				
				
				
				
				
				

COMPORAMENT VERBAL

→ **limbaj- comunicare (→Aude? →Vorbește?)**

Care e numele tău?

Câți ani ai?

→ **execută comenzi simple în ordine cronologică**

Ridică-te! Ia mingea și pune-o pe masă! Așează-te pe scaun!

→ **înțelege relația cauza-efect**

Dacă mi-e sete.....

Dacă pun mâna pe flacăra, atunci.....

Dacă plouă când plec la grădiniță.....

Dacă e culoarea roșu la semafor (stop).....

→ **poate completa cuvântul lipsă în perechi de analogii opuse**

Vara e cald, iarna e.....

Tata e bărbat, mama e.....

Ziua e lumină, noaptea e.....

Aici înseamnă aproape, acolo înseamnă.....

Melcul merge încet, mașina merge.....

Anexa 2

Controlul motricității de bază în paralizia spastică (după Bobath)

Data nașterii	Diagnostic
Examinator	Nume
Testul posturilor și mișcărilor	
<u>Poziție supinată</u>	
1.Șoldurile și genunchii flectați în mod total. Brațele încrucișate, palmele pe umeri	
2. Aceeași. Întinde MIS Întinde MID	
3. Ridică extremitatea cefalică	
<u>Poziție pronată</u>	
4. Brațele întinse pe lângă cap. Capul se ridică în poziție mijlocie	
5. Brațele întinse pe lângă corp. Palmele privesc în jos.	
6. Flectează genunchiul stâng cu șoldul extins Flectează genunchiul drept cu șoldul extins	
7. Trunchiul extins, sprijinit pe antebrațe. Fața verticală	
8. Trunchiul este sprijinit numai pe palme, cu coatele și șoldurile extinse.	
<u>Sezând drept</u>	
9. Palmele împreunate. Șoldurile flectate și rotate în afară la min. 45°	
10. Genunchii extinși și membrele inferioare abdușe 90 – 100°	
11. Gambele flectate peste marginea mesei. Extinde genunchiul stâng. Extinde genunchiul drept.	
<u>În genunchi</u>	
12. În "patru labe". Spatele și gâtul drepte (fără hiperextensie). a) Greutatea pe genunchi b) Greutatea pe mâini	
13. Sezând pe unul din membrele inferioare flectate. Trunchiul drept, brațele relaxate. a) Pe genunchiul drept b) Pe genunchiul stâng	
14. În genunchi, trunchiul drept, capul în mijloc, șoldurile extinse, brațele pe laturi.	
15. Postura cavalier. Greutatea pe genunchiul drept. Aceeași. Greutate pe genunchiul stâng.	
<u>Pe vine</u>	
16. Călciile pe sol, degetele neflectate. Genunchii orientați în aceeași direcție ca și degetele, șoldurile flectate, capul în linie cu trunchiul	
Ortostatismul și elementele de mers	

17. Stând. Aliniere corectă.	
18. Pelvisul și trunchiul aliniate după piciorul dinainte. Ambii genunchi extinși. a) MID înainte b) MIS înainte	
19. Stațiune unipeda a) Sprijină greutatea pe MI drept b) Sprijină greutatea pe MI stâng	
20. Sprijin pe călcâi. MI extins și rotat ușor în afară. Ambii genunchi extinși. a) Se sprijină pe călcâiul drept b) Se sprijină pe călcâiul stâng	

Bibliografie:

1. Bota, A. , Stănescu, M. , Teodorescu, S.(2003). *Educație fizică și sport adaptat*. Editura Semne, București;
2. Cordun, M.(1999). *Kinetologie medicală*, Editura AXA. București;
3. Dan M. (2004). *Educație pentru sănătatea corporală*, Editura Universității din Oradea;
4. Dumitru, D. (1984). *Reeducarea funcțională în afecțiunile coloanei vertebrale*, Editura Sport-Turism, București;
5. Dumitru, D. (1981). *Ghid de reeducare funcțională*, Editura Sport-Turism, București;
6. Robănescu, N. (1992). *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
7. Sbenghe, T.(2005). *Kinesiologie-știința mișcării*, Editura Medicală, București;
8. Teodorescu, S. , Bota, A.(2007). *Educație fizică și sport adaptat-pentru persoane cu deficiențe motorii*, Editura Printech, București;
9. Weeks, D. , Chua, R. (2000). *Perceptual-Motor Behavior in Down Syndrome*, Editura Human Kinetics.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Cornelia BAICU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Argeș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Dimcea Aurelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfânta Filofteia”, Ștefănești
Vîlcu Daniela Dumitra	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfânta Filofteia”, Ștefănești
Protopopescu Doina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfânta Filofteia”, Ștefănești
Păuna Elena Raluca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfânta Filofteia”, Ștefănești
Solnițaru Dan Lucian	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfânta Filofteia”, Ștefănești
Livezeanu Petre	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfânta Filofteia”, Ștefănești

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

În psihopedagogia specială se înregistrează o preocupare deosebită pentru optimizarea activităților de evaluare a dezvoltării psihice la persoanele cu deficiențe, preocupare decurgând din nevoile actuale de ameliorare a procesului orientării lor spre forme și măsuri adecvate de recuperare și integrare socială, inclusiv școlară.

Generând experiența acumulată în psihodiagnoză, mai mulți autori au scos în evidență o serie de condiții și cerințe, a căror respectare este de natură să asigure eficiența actului psihodiagnostic cum ar fi:

- alegerea și folosirea acelor instrumente psihodiagnostice, care corespund cel mai bine investigării fenomenului psihic vizat;
- compararea datelor obținute prin aplicarea de instrumente psihometrice cu date de observație, de analiză a comportamentului celui investigat;
- evitarea abuzului de teste.

Activitatea de cunoaștere și evaluare a diferitelor deficiențe nu se poate reduce nici la investigații pur medicale și nici la investigații psihologice sau de altă natură. Activitatea respectivă trebuie să asigure, însă, sinteza datelor de evaluare medicală, psihologică, pedagogică și socială, transformându-se astfel, ea însăși într-un proces de diagnoză complexă.

Psihodiagnoza și prognoza dobândesc în psihopedagogia specială o serie de particularități în strânsă legătură cu diferențele psihoindividuale ale copiilor cu diferite particularități ce trebuie cunoscute temeinic, pentru a le avea în vedere în elaborarea programelor recuperativ-compensatorii și a metodologiilor instructiv-educative.

Eficiența acestor programe, a metodologiilor respective și totodată, corectitudinea psihodiagnozei și a prognozei sunt aprobate, prin calitatea adaptării la condițiile de mediu, cărora li s-a proiectat un anumit traseu de urmat în procesul recuperativ-compensator.

Diagnoza psihologică are o valoare relativă, deoarece în evoluția sa, copilul cu handicap manifestă inegalități de la o etapă la alta, atât ca urmare a particularităților propriilor mecanisme compensatorii, cât și datorită influențelor de mediu, îndeosebi datorită influențelor exercitate de educație și activitate. Pentru a spori gradul de încredere în valoarea psihodiagnozei, examinarea - reexaminarea se efectuează la un interval de timp ce trebuie apreciat în raport cu capacitatea ce se măsoară, de ritmul achizițiilor subiectului și de calitatea - cantitatea procesului în care este implicat subiectul pe linie informativă și formativă la un moment dat.

În **planul cadru pentru unitățile de învățământ special preșcolar** disciplina se regăsește sub denumirea **Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**, axându-se pe individualizarea demersului terapeutic și pe monitorizarea realizării programelor educative personalizate (PEP). Profesorul psihopedagog, împreună cu echipa factorilor educativi de la clasă este implicat în realizarea și monitorizarea PEP.

Graficul orelor prevăzute în **planul cadru pentru unitățile de învățământ special preșcolar** la disciplina **Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză** din domeniul **Terapii specifice și de compensare** este:

Domeniul	Nr.ore pe săptămână		
	I	II	III
TERAPII SPECIFICE ȘI DE COMPENSARE			
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	1	1	1

Evaluarea trebuie privită ca proces complex, continuu, dinamic, de cunoaștere și estimare cantitativă și calitativă a particularităților dezvoltării și a capacității de învățare a copilului.

Evaluarea presupune colectarea de informații cât mai complete, interpretarea de date, punerea și rezolvarea de probleme în scopul orientării deciziei și intervenției.

Evaluarea este o parte dintr-un proces și un demers ulterior diverselor tipuri de intervenții: educaționale, de protecție, de tratament și recuperare etc. Demersul evaluativ nu se rezumă la o activitate constatativă, ci investighează potențialul de dezvoltare și învățare sugerând programe ameliorativ-formative pe anumite paliere de dezvoltare.

Unități de competență

- 1. Evidențierea caracteristicilor funcționale ale preșcolarului, din punct de vedere al particularităților vârstei diagnosticate**
- 2. Manifestarea unui comportament adecvat folosind resursele mediului social, familial și cultural în care se dezvoltă**
- 3. Recunoașterea comportamentelor și abilităților socio-emoționale**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Evidențierea caracteristicilor funcționale ale preșcolarului, din punct de vedere al particularităților vârstei diagnosticate

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Realizarea unor exerciții pentru dezvoltarea psihomotricității	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității fine (încheie/ descheie nasturi, înșurubează /deșurubează un dop, înșurubare mărgel, folosește unelte); - exerciții pentru stabilirea lateralității (înșurubare mărgel, proba aplaudatului). 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității grosiere (sare, aruncă, prinde, se rostogolește, se balansează); -exerciții pentru coordonarea auditiv-motorie (melodii ritmice). 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții grafice cu diferite instrumente (creion, pensulă, bețișor) pe suprafețe diferite (hârtie, sticlă, sol); - exerciții pentru dezvoltarea abilităților vizuale - motorii (decupează, desenează, așează).
1.2. Exprimarea propriilor păreri pentru stimularea inteligenței cognitive	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare culori, forme, mărimi; - exerciții de numire a unor obiecte/imagini; - exerciții de recunoaștere a utilității unor obiecte. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a capacității de percepție ; - jocuri și exerciții pentru dezvoltarea atenției; - exerciții de reproducere a unor poezii sau de repovestire a unor texte; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de memorare cuvinte, numere, imagini; - exerciții de asimilare a simbolului numeric.
1.3. Exprimarea comportamentului socio-afectiv	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea încrederii în forțele proprii; - exerciții de relaționare cu colegii de grupă. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea abilităților sociale; - jocuri ce vizează acceptarea de sine. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de gestionare a emoțiilor; - exerciții de stabilire a unor relații interpersonale corecte.

2. Manifestarea unui comportament adecvat folosind resursele mediului social, familial și cultural în care se dezvoltă

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>2.1. Utilizarea capacităților de fixare a mecanismelor fiziologice de stabilire a controlului sfincterian</p> <p>2.2. Identificarea manifestărilor de refuz precoce de alimentație</p>	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare cu părțile corpului propriu; - exerciții de identificare a părților corpului. <p>- exerciții pentru crearea unei atmosfere plăcute în jurul mesei;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exprimare a disconfortului(foame/sete). 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a reacțiilor fiziologice; - exerciții de educare a reacțiilor fiziologice. <p>- exerciții de identificare a senzației de foame;</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de formare a deprinderilor alimentare. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de diferențiere pe sexe; - exerciții de percepere a eului biologic. <p>- exerciții de implementare a comportamentelor pozitive legate de alimentație;</p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de discriminare și conștientizare a trebuințelor fiziologice primare-foame.
<p>2.3.Reducerea comportamentului stereotip prin acțiuni cu finalitate dovedită</p>	<p>- exerciții simple de terapie ocupațională;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aruncare, prindere în momentul declanșării acestor obiceiuri șablon, 	<p>- exerciții de imitare a unor gesturi cu scop;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții în scopul organizării învățării ludice. 	<p>- exerciții de implicare activă în joc, cu scopul reducerii stereotipurilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reorganizare a activității în funcție de răspunsurile copilului.
<p>2.4.Exprimarea interesului propriu pentru comunicare și dezvoltarea relațiilor sociale</p>	<p>- exerciții ludice pentru dezvoltarea comunicării prin antrenarea în activități comune;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a capacității de a comunica. 	<p>- exerciții de relaxare (crearea unui spațiu în sala de clasă unde copiii pot avea momente personale);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a relațiilor sociale prin jocuri de rol. 	<p>- exerciții de relaționare cu cei din jur prin antrenarea în activități comune;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a unor aspecte din viața cotidiană (program gradiniță-rutina familială); - exerciții de comunicare care să favorizeze copilul.

3. Recunoașterea comportamentelor și abilităților socio-emoționale

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Identificarea abilităților de recunoaștere și exprimare a emoțiilor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a propriilor emoții în diverse situații; - exerciții de transmitere pe cale verbală și nonverbală a unor mesaje afective. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor altor persoane în diverse situații; - exerciții de exprimare a empatiei față de alte persoane. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor asociate unui context specific; - exerciții de identificare a emoțiilor pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura.
3.2. Identificarea competenței de reglare / autoreglare a emoțiilor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a unor emoții complexe (rușine, vinovăție, frică); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a cauzelor emoțiilor; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții care urmăresc conștientizarea consecințelor emoțiilor într-o anumită situație;
3.3. Folosirea corespunzătoare a factorilor care ajută la inițierea și menținerea unei relații	<p>Jocuri în care inițiază o interacțiune cu un alt copil;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare activă; 	<p>Jocuri unde are rolul de a iniția un dialog;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relaționare și socializare cu ceilalți copii prin joc. 	<p>Jocuri în care este pus în situația de a oferi și a primi complimente;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri situaționale care cer rezolvarea în mod eficient a conflictelor apărute;
3.4. Indicarea corectă a unui comportament adecvat integrării în grupul de prieteni prin complianța la reguli	<p>Exerciții care urmăresc respectarea instrucțiunilor/ regulilor în grup;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții care urmăresc cooperarea cu ceilalți copii atunci când se joacă. 	<p>Exerciții-joc în care trebuie să răspundă adecvat la solicitări;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri în care oferă și cere ajutorul atunci când are nevoie. 	<p>Exerciții joc de acceptare cu ușurință schimbarea regulilor de joc sau întreruperea jocului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri în care oferă și cere ajutorul atunci când are nevoie.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
Identitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Trăirea corporalității - eul biologic - Educarea reacțiilor fiziologice - Recunoașterea motivului desfășurării unei acțiuni, de exemplu faptul că o activitate desfășurată la bucătărie conduce la pregătirea mesei - Introducerea alimentelor noi, oferind informații pe înțelesul copilului - Implicarea în pregătirea mesei
Socializarea conduitei	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri perceptiv-motrice: <ul style="list-style-type: none"> ”Sortează după mărime”, ”Inceruiește obiectul”, ”Cuburile colorate” etc. - Jocuri simbolice: <ul style="list-style-type: none"> ”La magazin” ”Așa da, așa nu!” ”De-a doctorul” etc. - Jocuri de imitare a unor gesturi cu scop (mă îmbrac, mă spăl, mănânc, etc) - Activități terapeutice de audierea unor povești și fabule despre solicitarea ajutorului - Jocuri de rol în care să folosească măști sau marionete <ul style="list-style-type: none"> - Activități terapeutice de prezentare în fața grupei a lucrurilor care îi fac plăcere și care îl fac să se simtă bine - Modelarea din lut/ plastilină a situațiilor care-i determină să aibă o atitudine pozitivă - Activități de investigare a membrilor familiei asupra stării de bine
Organizarea schemei corporale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru cunoașterea totalității elementelor care compun schema corporală - Jocuri pentru identificarea și denumirea diferitelor segmente ale corpului propriu: <i>Arată părțile corpului</i> - Desen pe bază de șablon, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, incastru - Identificare stânga-dreapta, localizarea unui obiect în raport cu propriul corp (în față - în spate, la stânga - la dreapta) - Jocuri de identificare a schemei corporale proprii și a partenerului - Jocuri pentru identificarea propriei scheme corporale: <i>Oglinda</i> - Jocuri pentru identificarea schemei corporale a partenerului: <i>Manechinul</i> - Activități de terapie psihocomportamentală complexe

	<p>individualizate și de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități ludice: <i>păpușa mea, să punem masa păpușii</i> - Activități de exersare a gesturilor manuale fundamentale - Activități de antrenare a membrului dominant în diverse situații
<p>Dezvoltarea senzorială, socială și emoțională</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Activități terapeutice de identificare a persoanelor apropiate: membrii familiei, personalul din grădiniță Joc didactic: <i>Ce-i lipsește?</i> <i>Ce s-a schimbat?</i> - Activități terapeutice de stimulare a capacității de participare activă la diferite sarcini Joc didactic: <i>Ce face?</i> <i>Cum face?</i> - Jocuri de manipulare a jucăriilor preferate: mașini, păpuși, etc. și verbalizare a acțiunilor executate - Activități terapeutice de dezvoltare a relațiilor sociale prin jocuri de rol: <i>De-a mama</i> <i>De-a tata</i> <i>În vizită</i>, etc. - Activități terapeutice de stimulare senzorială: deschide/închide; încheie/descheie; înșurubează/deșurubează - <i>Mâna mea</i> - Activități terapeutice de identificare a proprietăților materialelor: moale-tare (dur), ușor-greu, cald-rece - Activități terapeutice de percepere și diferențiere zgomote, sunete, voci, ritmuri, etc. Jocuri didactice: <i>Ce vezi?</i> <i>Ce auzi?</i> <i>Ce lipsește?</i> - Activități terapeutice de adaptare: împarte obiecte și împărtășește experiențe, oferă și primește complimente, invită alți copii să se joace împreună, rezolvă în mod eficient conflictele apărute - Activități terapeutice de integrare în mediul școlar: respectă instrucțiunile fără să i se spună, face liniște când i se cere, răspunde adecvat la solicitările adultului, strânge jucăriile la finalul jocului fără să i se spună, respectă regulile aferente unei situații sociale - Activități de terapie psihocomportamentală individualizate și de grup - Activități ludice de dezvoltarea capacităților de comunicare și relaționare socială: <i>Să fim buni prieteni</i>, <i>Pregătim o serbare</i>, etc.
<p>Dezvoltarea psihomotricității</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Jocurile pentru dezvoltarea psihomotricității antrenează coordonarea bimanuală, oculo - manuală și globală și conduc la formarea unor deprinderi motrice de bază -Activități prin exerciții și jocuri: - <i>Înșurubare/deșurubare</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - Jocul <i>Sticluța fermecată</i> - umplerea și golirea sticlelor cu apă - Jocul <i>Căsuța din oală</i> - introducerea/scoaterea unor obiecte/jucării dintr-o cutie/oală - <i>Dulapul păpușii</i> - îmbrăcarea /dezbrăcarea păpușii - <i>Șnuruire/ bobinare</i> - Jocul <i>Ghemul bunicii</i> - Jocul <i>Zmeul călător</i> - <i>Înșirare/ înșiruire de mărgelile gradate ca mărime, culoare, formă</i> - Jocul <i>Mărgelile pentru mama</i> - <i>Perforare pe contur</i> - Jocul <i>Trenulețul</i> (trenulețul oprește din gară în gară) - Jocul <i>Albinuța</i> (albinuța zboară din floare în floare) - <i>Simulare cusături</i> (pe cartonașe special confecționate, cu jucării adecvate) - <i>Să coasem frumos!</i> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple (dans liber sau dirijat), exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă: <i>Bate vântul frunzele; Dacă vesel se trăiește</i> - Jocuri de comportament motoriu - cu pionii pe tăblița cu găurele, puzzle, încastre - Jocul cu plastilină - frământare, rupere, modelare prin mișcare (translatorie, circulară, aplatizare, presare în forme) - Jocul cu hârtia - rupere, mototolire, îndoire, rulare, pliere, trasare în contur, decupare/tăiere, lipire - Activități cu instrumente de lucru variate - dactilopictură, cu pensula, cu creta, cu creioane pe suprafețe și materiale diferite - Activități care necesită o singură instrucțiune simplă (<i>Prinde/aruncă mingea!; Sari/stai într-un picior!; Coboară/urcă scările!</i>) - Activități în care copilul să fie nevoit să urce / să coboare scările, ținându-se de balustradă, să sară de pe o cutie joasă, să arunce pufuri în cutii, să prindă mingi mari din cauciuc spongios, să lovească cu picioarele o minge, să meargă pe jucării cu roți
Dezvoltarea cognitivă	<p>Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități și jocuri ce au ca scop formarea deprinderii de a rosti corect sunetele (<i>Cum face ...?, Cântecul animalelor</i>) - Jocuri pentru îmbogățirea și activizarea vocabularului prin care copiii descoperă și își însușesc cuvinte noi, își îmbogățesc și își dezvoltă vocabularul (<i>Basmaua innodată, Spune opusul!, Cine face?, Eu spun una, tu spui multe</i>) - Jocuri pentru dezvoltarea auzului fonematic și a capacității de concentrare a atenției (<i>Deschide urechea</i>)

	<p><i>bine, Telefonul fără fir</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice (<i>Cine a dispărut?, Jocul degetelor, Ploaia, Curcubeul</i>) - Jocuri și activități ce cuprind exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental: incastru, construcția/alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici (<i>Lego magic, Mașina demontabilă, Căsuța ursulețului</i>) - Exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (<i>puzzle</i>) - Activități și jocuri ce cuprind exerciții de comparație și clasificare: exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic - Exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple: mare-mic, tare-moale, cald-rece, etc (<i>Alege corect!</i>) - Exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (<i>Care e cel mai mare?; Uriașul și furnica</i>) - Exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare (<i>punere împreună</i>) sau luare, scădere de obiecte, mărire/ micșorare (<i>Coșul de cumpărături, Pofticiosul</i>) - Exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe (<i>Domino, Loto, Jocul umbrelor, Găsește perechea!</i>) - Exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (<i>Jocul diferențelor</i>) - Exerciții de clasificare, după criteriul de formă, culoare sau mărime (<i>Jocul Curcubeul</i>) - Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare: <ul style="list-style-type: none"> - jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu (<i>Invitatul nepoftit</i>)) - jocuri asociative (<i>Jocul categoriilor, Facem pizza, Salata de fructe, Animale din pădure</i>) - Jocuri tip <i>rezolvare de probleme</i>: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (obținerea jucăriei care se află într-un loc inaccesibil sau se află la un alt copil) - jocuri ce vizează dezvoltarea memoriei - jocuri de memorie vizuală în cadrul software-urilor educative), memorarea de poezii scurte și cântece, reproducerea, în desen, a unor elemente grafice (soarele, ploaia) - Exerciții de atenție (<i>Fă ca mine!, Urmărește soricelul!</i>)
--	---

Sugestii metodologice

Profesorul psihopedagog trebuie să utilizeze o sinteză a mai multor influențe care se regăsesc în ariile de dezvoltare (comunicarea, deprinderile de autoservire, educația psihomotrică, senzorială, cognitivă etc). Deși rolul său constă în intensificarea acordării de asistență psihopedagogică copiilor cu deficiențe și celorlalte persoane implicate în procesul educației (cadre didactice, părinți, tutori etc), profesorul psihopedagog trebuie să urmărească prevenirea situațiilor de criză personală, educațională și socială și chiar să influențeze dezvoltarea personală și educațională a acestor copii cu grave dificultăți de adaptare. Pentru atingerea acestui obiectiv profesorul psihopedagog trebuie să-și fundamenteze fiecare intervenție educativă în zona proximei dezvoltări. În cazul copiilor cu deficiențe severe, profunde și/ sau asociate, succesul intervențiilor educative este asigurat de cunoașterea obiectivă și aprofundată a sa, dar și de comunicarea interpersonală desfășurată la un nivel bazal.

Profesorul psihopedagog trebuie să coordoneze colaborarea dintre specialiști - părinți – comunitate. Parteneriatul între acești factori contribuie la progresul copiilor cu deficiențe, prin transferul competențelor de la o categorie la alta de parteneri și prin obținerea acordului părinților în ceea ce trebuie realizat pas cu pas. Programa este orientativă, profesorul psihopedagog parcurgând-o în limitele particularităților individuale ale copiilor.

Bibliografie:

1. Păunescu, C. (1977). *Deficiența mintală și organizarea personalității*, E.D.P, București;
2. Păunescu, C., Mușu, I.(1977). *Psihopedagogie speciala integrată*, Editura Pro Humanitas, București;
3. Popovici, V., D.(1986). *Locul și rolul psihomotricității în cadrul procesului de educare și recuperare a elevilor deficienți mintali*, Studiu în Revista de psihologie nr.1;
4. Popovici, D., V. (2000). *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, Editura Pro Humanitas, București;
5. Stoica, D. (1982). *Psihopedagogie școlară*, Editura Scrisul Românesc, Craiova;
6. Șchiopu, U. (1981). *Psihologia Vârstelor. (ciclurile vieții)*, E.D.P. București;
7. Șchiopu, U. (2002). *Introducere în Psihodiagnostic*, Editura Fundației Humanitas; Șerbănescu, T. (1978). *Neurologie, psihiatrie, endocrinologie*, Editura Medicală;
8. Șuteu, T.(1978). *Cunoașterea și autocunoașterea elevilor*, Editura Politică. București; Verza, E., Păun, E.(1998). (coord). *Educația integrată a copiilor cu handicap*. UNICEF;
9. Verza, E.(1973). *Conduita verbală a școlarului mic*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
10. Verza, E.(1977). *Disgrafia și terapia ei*. Editura Didactică și Pedagogică. București; Verza, E. (1979). *Dislalia și terapia ei*. Editura Didactică și Pedagogică. București;

- 11.Verza, E.(2003). *Tratat de logopedie*, Editura Fundației Humanitas, București;
- 12.Verza, E., Golu, P., Zlate, M. (1995). *Psihologia copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- 13.Vlad, E.(1999). *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate. București;
- 14.Voiculescu, F. (1997). *Proiectarea pedagogică în managementul educațional* în Ghidul directorului din instituțiile de educație specială și de protecție socială a copilului, Ediția a II-a, Editura Imago, Sibiu.

Grup de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Cornelia BAICU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Argeș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Albuleț Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Sfântul Nicolae", Câmpulung
Floarea Roxana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Sfântul Nicolae", Câmpulung
Bidilică Alina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Sfântul Nicolae", Câmpulung

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE
Învățământ special preșcolar

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina **Terapii și programe de intervenție** pentru învățământ special preșcolar are alocate 15 ore/săptămână conform Planului cadru de învățământ pentru învățământul special preșcolar aprobat prin OMEN nr. 3622/26.04.2018.

În cadrul terapiilor se recomandă următoarele activități:

1. Activități de cunoaștere și comunicare

Stimularea și dezvoltarea comunicării

Terapia Tulburărilor de Limbaj

2. Activități specifice de compensare

Educație Senzorială

3. Activități de terapie psihomotrică

Educație Psihomotrică

Limbajul este un proces psihic complex prin care oamenii exprimă trebuințe, sentimente, idei. Însușirea lui oferă copilului posibilitatea de a se apropia de cei din jurul lui și nu numai. Astfel, se poate vorbi de rolul determinant al formării, stimulării și compensării limbajului în ceea ce-i privește pe copiii/elevii cu dizabilități grave, profunde sau asociate.

Rolul determinant al acestei discipline este că vine în sprijinul formării copilului care întâmpină dificultăți în realizarea actului vorbirii, perfecționării și dezvoltării comunicării, dezvoltării proceselor de cunoaștere și a auzului fonematic.

În însușirea, învățarea limbajului și recurgerea la oralitate a copilului cu dizabilități grave, profunde sau asociate pot apărea o sferă largă de dificultăți de învățare, consecințe ale dizabilităților cum ar fi: precaritatea limbajului, comunicare săracă, crispate, dificultăți gramaticale în general, dizabilități de evocare, redare, relatări și unele tulburări sub aspectul fonetic, articular, ritm, fluentă.

Deteriorarea în comunicare poate avea drept consecință și afectarea, atât a aptitudinilor verbale, cât și nonverbale. Poate exista o întârziere sau lipsă totală de dezvoltare a limbajului folosit. La copiii care vorbesc, poate exista o deteriorare considerabilă în capacitatea de a iniția sau a susține o conversație cu alții.

Poate exista de asemenea, o lipsă a "jocului de-a ....." spontan variat sau a jocului imitativ social corespunzător nivelului de dezvoltare.

Înțelegerea limbajului este adesea întârziată, copilul fiind incapabil să înțeleagă mesajul transmis de interlocutor. Copiii cu dizabilități grave, severe, profunde tind să se angajeze în jocurile de imitație simple.

În programa propusă au fost introduse teme și activități accesibile care vor stimula acele laturi și componente valide ale proceselor psihice ale copiilor. Ea oferă posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul copilului și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Psihomotricitatea este considerată ca o funcție complexă, o aptitudine care integrează atât aspecte ale activității motorii, cât și manifestări ale funcțiilor perceptive.

Activitatea motorie a copiilor cu deficiență gravă, profundă sau asociată se constituie în raport de nivelul de maturizare și structurare a sistemului nervos și de nivelul de dezvoltare fizică.

Conduitele psihomotorii ale fiecărui individ evoluează în funcție de înzestrarea sa aptitudinală, de gradul de dezvoltare fizică și intelectuală și de influențele educative.

Educația psihomotrică, integrată în sistemul educațional constituie un mijloc de valorizare personală, ameliorând comportamentul și activitatea de învățare.

Prin educația psihomotrică, copiii sunt ajutați în dezvoltarea complexă a personalității lor, de a fi capabili să devină persoane autonome la vârsta matură, să nu devină dependenți de ceilalți și să se integreze eficient. Prin obiectivele stabilite sunt

urmărite corectarea dizabilităților copilului, dezvoltarea motricității și menținerea echilibrului dintre acestea.

Întreținerea și îmbunătățirea aptitudinilor psihomotrice ale copiilor cu dizabilități și formarea și dezvoltarea deprinderilor psihomotorii se va realiza printr-o activitate permanentă pe tot parcursul școlarității.

Dezvoltarea capacităților psihomotrice are un rol dominant alături de dezvoltarea fizică, armonioasă și educarea unor trăsături pozitive de comportament.

În programa propusă au fost introduse teme și activități accesibile care să ofere posibilitate cadrului didactic de a respecta ritmul copilului cu dizabilități grave, profunde sau asociate și de a alege activitățile în funcție de potențialul acestuia.

Competențele vizate prin activitățile de educație senzorială țin cont de particularitățile fiecărei etape de dezvoltare a copilului, de gradul dizabilităților, de tipul de asociere a acestora și se referă la:

- dezvoltarea interesului față de mediul înconjurător și față de propria persoană
- folosirea propriilor simțuri pentru a observa și a explora mediul înconjurător
- lărgirea câmpului experienței directe
- aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană
- formarea reprezentărilor legate de formă, mărime, culoare, distanță, direcție
- operarea cu noțiuni corporale, spațiale, temporale simple.

Cunoașterea mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație. Modalitatea principală prin care copiii realizează acest lucru este jocul ritmic. Prin jocul ritmic are loc, interdisciplinar, exersarea limbajului, lărgirea orizontului de cunoaștere, cultivarea mișcării armonioase și cultivarea unui limbaj al mișcării.

Acesta este creat de către cadrul didactic în funcție de dezvoltarea psihoindividuală și de dispoziția de moment a copilului cu deficiență severă, profundă sau asociată și se bazează în foarte mare măsură pe imitarea acțiunilor cadrului didactic.

În cadrul acestei activități copilul are prilejul de a exersa identificarea stimulilor externi pe care îi percepe vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil - kinestezic, îmbogățindu-și nevoia de cunoaștere.

Scopul fundamental al educației senzoriale este acela de a ajuta copiii cu dizabilități senzoriale să-și formeze acele abilități elementare de asigurare a confortului fizic și afectiv și îndrumarea lui către achiziționarea de instrumente care-i permit pentru început să interacționeze, apoi să exploreze și în cele din urmă să cunoască mediul extern. Este important ca mai întâi să-și formeze o bază de cunoaștere pentru ca să aibă, ulterior, ce exprima.

Programa are caracter progresiv și se centrează inițial pe stimulare și dezvoltare senzorială, mergând până la dezvoltarea psihomotorie, cogniție, comunicare, compensare, autonomie personală și socială. Dacă inițial activitățile de stimulare pot fi realizate independent una de cealaltă, din momentul trecerii la etapa următoare, a formării capacității psihice fundamentale, se impune intercorelarea subiectului, temei și obiectivelor cadru ale activităților pentru a facilita transferul de informații și instrumente de vehiculare a informației.

Profesorul psihopedagog, specializat în activitatea de învățare și de terapie/compensare cu copilul cu dizabilități senzoriale adoptă un demers terapeutic individualizat, raportându-se permanent la potențialul psihofizic al fiecărui copil.

Unități de competență

- 1. Educarea controlului și coordonării psihomotrice**
- 2. Consolidarea abilităților motrice și realizarea conduitelor motrice**
- 3. Utilizarea comunicării verbale, nonverbale și paraverbale**
- 4. Formarea de structuri verbale de bază și de răspuns prin reacții adecvate**
- 5. Participarea activă și pasivă într-un grup pe o sarcină dată**
- 6. Stimularea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**
- 7. Discriminarea, identificarea și interpretarea stimulilor externi din mediul ambiant**
- 8. Integrarea informațiilor perceptive în structuri cu sens**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Educarea controlului și coordonării psihomotrice

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Educarea controlului voluntar și reprezentarea mentală	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de aruncare /prindere a unor obiecte de diferite dimensiuni; -Exerciții de prehenșiune asupra obiectelor; - Activități inspir-expir; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de înfigere și prindere; -Exerciții de înnodare/deznodare; -Exerciții de înșurubare /deșurubare; -Exerciții pregrafice punct, mângălitura; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de împletire; - Exerciții de folosire corectă a instrumentelor de scris (inclusiv pensă digitală formată corect); - Exerciții grafice de desen, pictură, scriere;
1.2. Coordonarea ochi-mână	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de constructive; -Exerciții de suprapunere; -Exerciții de manipulare a obiectelor și de formare a pensei digitale; -Exerciții simple realizate cu mâinile; 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îndoire, rupere, înșirare, tăiere, șnuruire, lipire, snuruire, modelare; -Exerciții de realizare a preciziei miscarilor; -Exerciții de orientare în câmpul perceptiv; 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îmbinare ; - Exerciții grafice de coordonare (punctare, labirinte, unire de puncte, urmărire contur, umplere contur, lipire, decupare);
1.3. Coordonarea ochi-mână-picior	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru educarea echilibrului static (statui, soldați); - Exerciții pentru educarea echilibrului dinamic (urcatul, coborâtul scărilor, mers pe vârfuri și călcăie); - Exerciții pentru menținerea poziției ortostatice corecte. 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de trecere peste obstacole; -Exerciții alergare și sărituri; -Exerciții de urmare a unui traseu prestabilit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de executare a unor acțiuni diverse cu mâna dominantă (a bate toba, a arunca zarurile, a cânta la xilofon); - Exerciții complexe de ocolire jaloane; - Exerciții de manipulare a obiectelor la comandă

				verbală; - Exerciții complexe combinate de executare a diverselor tipuri de mișcări (în sus, în jos, lateral).
--	--	--	--	---

2. Consolidarea abilităților motrice și realizarea conduitei motrice

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Structurarea gesturilor motrice de bază	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mutare a jucăriilor dintr-o mână în alta; - Activități de rupere; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de apucare concomitentă a două obiecte și lovirea lor unul de altul; - Exerciții de mototolire; - Exerciții de stoarcere; - Exerciții de presare; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de alăturare sau suprapunerea de obiecte; - Exerciții de apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, tăiere cu forfecă, scris, desen, pictat;
2.2. Organizarea schemei corporale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a principalelor segmente ale corpului; 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a principalelor segmente ale corpului ale partenerului; - Exerciții de identificare a elementelor lipsă (păpuși dezmembrate, planșe lacunare) cu grad progresiv de dificultate; 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a principalelor segmente ale corpului pe manechin, pe planșe; - Exerciții de compunere și recompunere a corpului din părțile lui componente;
2.3. Realizarea conduitei motrice de bază și reprezentarea mentală	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de serie a obiectelor și imaginilor după diferite criterii, în absența modelului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de clasificare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului.

3 . Utilizarea comunicării verbale, nonverbale și paraverbale

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1.Familiarizarea cu unele procedee figurative: semne, gesturi	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de folosire corectă a conceptelor de accept și refuz; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de imitație tematică; -Exerciții de folosire corectă a conceptelor de sesizare a prezenței sau absenței unor persoane sau obiecte; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu comunicare verbala, melodii și ritm; - Exerciții de solicitare a unor obiecte anume; - Exerciții grafice de desen, pictură, scriere;
3.2.Stimularea mobilității fono-articulatorii/ auz fonematic	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de emisie onomatopeică; -Exerciții de imitare a tusei, căscatului, sforăitului; 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de diferențiere în emiterea sunetelor; -Exerciții de orientare către sursa sonoră; 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de diferențiere între zgomot și sunet; -Exerciții cu text , melodii și ritm;
3.3.Pronunțarea corectă a sunetelor, silabelor și a cuvintelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de pronunție corectă a sunetelor. 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de pronunție corectă a silabelor(directe,indirecte,simple,duble). 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de pronunție corectă a cuvintelor simple și complexe.

4. Formarea de structuri verbale de bază și de răspuns prin reacții adecvate

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
4.1. Constituirea unor structuri verbale de bază	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții pentru exersarea salutului; -Activități de denumire a obiectelor și fenomenelor; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de denumire a însușirilor obiectelor și fenomenelor; -Exerciții de identificare a prezenței sau absenței unor obiecte; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cerere și mulțumire; - Exerciții de de stabilire a asemănărilor și deosebirilor; - Jocuri de rol;
4.2. Constituirea abilităților de a răspunde prin reacții adecvate la stimuli externi	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de imitare (mimă, pantomime, repetare); -Exerciții de reglare a vitezei proprii de vorbire. 	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de identificare/denumire a diferitelor stări emoționale (râs-plâns, vesel-trist, etc); -Formulări de întrebări și răspunsuri. 	<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea unor fapte și întâmplări personale; - Exerciții de formulare de propoziții pe bază de imagini.

5. Participarea activă și pasivă într-un grup pe o sarcină dată

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
5.1. Utilizarea în comunicare a unor cuvinte sau propoziții simple	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de descriere a obiectelor din mediul ambient; -Exerciții de exersare a dialogului; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de folosire corectă a singularului și pluralului; -Exerciții de povestire realizate pe suport imagistic; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de pronunție a pronumelui personal și posesiv; - Recitare de poezii;
5.2. Stimularea participării la activitățile comune desfășurate	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare în grup; - Exerciții de pronunție cu intonație. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare a cuvintelor în propoziții; -Repovestirea unor texte audiate cu ajutor sau fără ajutor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dramatizare; - Formulări de întrebări și răspunsuri.

6. Stimularea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
6.1. Creșterea capacității de reacție la stimuli externi	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare multisenzorială (vizual, auditiv, gustativ, tactilkinestezic); - Exerciții de manipulare de obiecte (mărimi, texturi, explorare în co-acțiune și pe etape); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare de obiecte; - Exerciții de identificare a proprietăților obiectelor prin pipăit (mărime, formă, greutate, lungime); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a temperaturii și vibrațiilor; - Exerciții de discriminare tactilă, vizuală, auditivă, gustativă;
6.2. Observare, urmărire și identificare a stimulilor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urmărire și căutare a sursei stimulilor; - Exerciții de orientare către sursa stimulului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urmărire și căutare a sursei stimulilor a căror acțiune a încetat; - Exerciții de identificare a stimulilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și interpretare a stimulilor externi; - Exerciții de percepție și diferențiere a proprietăților termice, acustice, gustative olfactive, cutanate și vizuală.

7. Discriminarea, identificarea și interpretarea stimulilor externi din mediul ambiant

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
7.1. Perceperea și discriminarea atributelor perceptibile ale stimulilor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru stimularea atenției prin efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Exerciții pentru dezvoltarea unor forme ale atenției (auditivă, 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepție și discriminare a culorii, formei, mărimii; - Exerciții de percepție și diferențiere zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Exerciții de percepție și diferențiere a gusturilor și mirosurilor;

<p>7.2. Recunoașterea a obiectelor în plan tridimensional și bidimensional</p>	<p>vizuală, tactil-kinesteziacă, gustativă, etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a obiectelor concrete; - Exerciții de asociere a culorii cu un anumit obiect (măr roșu, iarbă verde). 	<p>asperității, texturii, greutateii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de trecere de la obiectul concret la imaginea sa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de suprapunere obiect-imagine.
---	---	---	--

8. Integrarea informațiilor perceptivă în structuri cu sens

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>8.1. Formarea capacității de analiză și sinteză a informațiilor</p>	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a obiectelor identice / la fel după diferite criterii (formă, mărime, culoare, textură, etc); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere obiect-imagine corespunzătoare; - Activități de descompunere a întregului în părți (obiect/imagine); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descompunere a întregului (obiect/imagine), reconstituire obiectuală și imagistică; - Exerciții de recunoaștere și identificare a elementelor lipsă de obiecte și imagini;
<p>8.2 Clasificarea obiectelor după diferite criterii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare după diferite criterii (culoare, formă, mărime, etc) a unor obiecte/imagini, după model; - Exerciții de seriare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii, în absența modelului 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de integrare (categorială, integrarea obiectului/imaginii acestuia în clasa de apartenență); - Exerciții de identificare și de eliminare a unor elemente care nu se potrivesc într-o mulțime dată; - Exerciții de reproducere a unor patternuri perceptive 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere a unor patternuri structurale; - Exerciții de ordonare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de clasificare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului;

<p>8.3. Stimularea capacității de reprezentare mentală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea deprinderilor de explorare cu sarcină dată; - Exerciții de explorare a conturilor conform logicii didactice. 	<p>de structură sau succesiune pe suport concret;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a imaginilor ce reprezintă obiecte identice, dar de mărimi diferite, poziții spațiale diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii crescătoare sau descrescătoare a unor obiecte/imagini de mărimi diferite. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare obiectuală/imagistică după criterii date (mărire, formă, culoare, etc.); - Exerciții de reproducere după comanda verbală a mișcărilor, gesturilor, posturii.
---	--	---	---

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
Control postural corect	<ul style="list-style-type: none"> - poziția capului - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte - sprijinit pe antebrațe, coate și genunchi, palme și genunchi - poziția șezând cu sprijin - șezutul independent - mersul de-a bușilea - poziție bipedă - mers cu sprijin - mers independent
Poziții și mișcări de bază ale corpului	<ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: drept, înclinat(față -spate stânga-dreapta), rotirea capului - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, în spate, lateral, sus-jos, îndoite, întinse - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare(înainte/înapoi), pe vârfuri, pe călcâie, pe un picior - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare (în față, în spate, lateral), răsucire, balansare, legănare
Schemă corporală	<ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor - asocierea dintre organele de simt și funcțiile lor
Gesturi și abilități manuale de bază	<ul style="list-style-type: none"> - diverse mișcări ale degetelor fără obiecte, flexie, extensie, abducție, adducție - unirea succesivă a degetelor cu degetul mare - prehensiune - suprapunere - alăturare - rupere - mototolire - apăsare - îndoire - decupare - lipire - înșirare - înșurubare-deșurubare - înșiretare-deșiretare - bobinare - împletire
Conduite motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - mersul pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, pe jetoane, pe vârfuri, pe călcâie, mersul piticului, repede-încet, mers combinat cu mișcări ample ale respirației, etc - alergare: repede-încet, cu ocolire de obstacole, cu oprire bruscă - urcare-coborâre corectă a scărilor folosind alternativ picioarele, cățărare - săritura: pe loc, în lungime, pe ambele picioare, pe un

	singur picior
Orientare și mobilitate	<ul style="list-style-type: none"> - localizarea stimulilor - orientare spre stimuli - deplasare spre stimuli
Comunicare nonverbală	- relaționarea pe bază de procedee figurative (gest, mimică, pantonimă)
Comunicare verbală	<ul style="list-style-type: none"> - onomatopee - sunet - silabe directe și inverse, cu diverse sunete în poziție inițială, mediană și finală - logatomi, structuri consonantice - cuvinte mono-, bi- și polisilabice - diferențiere sunete - asemănări și diferențieri cuvinte - sinonime, antonime, omonime - propoziție (simplă și dezvoltată) - vorbire dialogată - povestire independentă de evenimente concrete - recitare de poezii - ghicitori - formule de adresare - relaționare în grup
Comunicarea paraverbală	<ul style="list-style-type: none"> - onomatopee cu vocea pe diverse tonalități - dialoguri și recitări de poezii cu respectarea intonației și a semnelor de punctuație corespunzătoare
Aria tematica	<ul style="list-style-type: none"> - familia - corpul Omenesc - obiecte de vestimentație - zilele săptămânii - anotimpurile - formă - culoare - mărime - relații spațiale - relații temporale - mijloace de transport - formule de adresare - fructe - legume - obiecte de mobilier și de uz casnic, utilități - animale domestice și sălbatice - alimente - formule de salut - meserii
Orientare și mobilitate	<ul style="list-style-type: none"> - localizarea stimulilor - orientare spre stimuli - deplasare spre stimuli
Stimulare multisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> - stimulare vizuală - stimulare auditivă - stimulare tactil-kinestezică - stimulare termică - stimulare olfactivă

<p>Perceptia si diferentierea stimulilor și obiectelor după diferite criterii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stimulare gustativă - culoare (roșu,galben,albastru, verde, maro, negru) - formă (cerc, pătrat, triunghi, oval, dreptunghi) - mărime (mare, mic, mijlociu, lung, scurt, gros, subțire) - textura (moale, dur, lichid, spumă) - greutate (ușor, greu) - asperitate(aspru, lucios, catifelat, poros) - temperatura (cald, rece) - sunet (tare, încet, lent, rapid, înalt, grav) - diferite intensități și modalitatea de apariție a stimulilor vizuali - gust (dulce, sărat, acru, amar) - miros (frumos, urât, intens, slab)
<p>Modalități de operare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identificări - sortări - serieri - ordonări - asocieri - clasificări - suprapuneri - compuneri - descompuneri - analiză, sinteză, generalizare, particularizare

Sugestii metodologice

Vorbirea este un domeniu intermediar între mișcarea membrilor și gândire. Astfel, copilul învață mai întâi să se servească de membrele sale, apoi să-și folosească vorbirea și după aceea gândirea.

Pentru a crește gradul de implicare în comunicare trebuie să știm în primul rând ceea ce urmărim:

1. să crească progresiv dorința copilului de a comunica
2. comunicarea să aibă un caracter cât mai plăcut și mai accesibil pentru copil
3. să crească utilizarea spontană a limbajului
4. abilitățile de comunicare să fie sub controlul stimulilor potriviți din mediul extern.

Aceste activități se pot aplica cu un randament maxim, doar la acei copii la care limbajul și vorbirea are un anumit grad de dezvoltare, iar la ceilalți vor fi aplicate programe care țin de comunicarea funcțională.

De aceea, rostirea poeziilor este însoțită întotdeauna de pași și de gesturi semnificative care să releve conținutul acestora.

Dezvoltarea auzului fonematic, precum și a abilităților de comunicare se vor face prin diverse exerciții, jocuri didactice, în funcție de particularitățile psihoindividuale ale fiecărui copil în parte.

Jocul poate fi folosit și pentru distragerea atenției, atunci când acest lucru este necesar. Fiecare joc didactic este, de fapt, un mic exercițiu de concentrare.

Învățarea limbajului expresiv este deosebit de importantă pentru dezvoltarea abilităților de comunicare, deoarece aceasta ajută copilul să poată să răspundă la întrebări cât mai concrete, de genul "Ce este acesta?".

În activitățile de învățare a limbajului se va începe de la simplu la complex, respectându-se o serie de stadii. Imitația verbală este esențială și în același timp de maximă necesitate, însă etichetarea expresivă ajută la extinderea eficientă a limbajului și la formarea și stimularea bazei conversaționale, atât de greu dezvoltată la copiii cu dizabilități.

Scopul principal este de a ajuta copilul să învețe să utilizeze fraze convenționale în situația de zi cu zi. Creșterea sarcinilor de observare, interacțiunea socială sunt esențiale.

Se vor iniția jocuri didactice prin care se va urmări dobândirea/achiziționarea de către copil a unor cunoștințe care să-i permită să poată realiza o comunicare eficientă, să poată comunica cu ceilalți.

Este la latitudinea cadrului didactic să aleagă acele conținuturi care se potrivesc cel mai bine grupei, astfel aria tematică fiind orientativă.

Educația psihomotrică are un rol important în dezvoltarea armonioasă a copilului, ea reprezintă pe tot parcursul școlarității, una dintre căile de conducere a copilului către cunoașterea lumii.

Educația psihomotrică contribuie la dezvoltarea motricității grosiere, motricității fine, exprimând o bună coordonare, prin aceasta fiind considerată un factor armonizator al ființei copilului pe mai multe planuri.

Elementele esențiale necesare unui program eficient de dezvoltarea a deprinderilor motorii sunt:

- observarea riguroasă a trebuințelor de dezvoltare a deprinderilor motorii existente;
- consultarea fișei medicale, discutarea cu cadrele medicale și ceilalți membri ai echipei a obiectivelor propuse;
- respectarea nivelului de toleranță al copilului;

- menținerea unei atmosfere de relaxare și siguranță;
- desfășurarea activității în co-acțiune, de la simplu la complex, progresiv;
- respectarea timpului necesar copilului pentru a anticipa acțiunile următoare;
- crearea cadrului în care copilul să rezolve mici probleme, pentru a fi motivat, pentru a-i spori încrederea în forțele proprii;
- derularea a cât mai multe interacțiuni ale cadrului didactic cu copilul (ex. spălatul, îmbrăcatul) pentru a crea multe posibilități în vederea denumirii și învățării a diferitelor părți ale corpului;
- utilizarea unor materiale de diverse texturi: bandă scotch, textile, etc , pentru a atrage atenția copilului asupra diferitelor părți ale corpului său;
- mutarea copilului de la suprafețele dure (podeaua) la altele mai moi și mai puțin asigurătoare de sprijin (perne, saltele, apoi la suprafețe în mișcare unde picioarele sau mâinile pot atinge pământul, ca apoi să fie introduse echipamente care nu permit menținerea contactului cu podeaua -leagăne, triciclete);
- utilizarea unor surse de zgomot, lumini, obiecte colorate, materiale tactile pentru a-i stârni curiozitatea și pentru a-i încuraja mișcarea;
- localizarea intervenientului prin indicații specifice: loviți salteaua;
- semnalizarea finalului unei acțiuni printr-un semn caracteristic;
- intercalarea activităților pentru deprinderea mersului;
- introducerea unui semn pentru a sugera activitatea de deprindere a mersului: mergi, hai, ai căzut, gata, te-ai ridicat”.

Programa acordă importanță jocurilor de mișcare care trebuie să fie organizate la majoritatea activităților de educație psihomotrică, legate de tematica activității și aplicarea practică a celor învățate în jocurile alese.

Prin intermediul educației senzoriale, grădinița asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de către preșcolar în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social.

În cazul copiilor cu dizabilități senzoriale, descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și de a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Astfel, copiii vor putea:

- să-și folosească propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgescă câmpul experienței directe;
- să-și valorifice la maximum potențialul auditiv și vizual;
- să experimenteze simplu schimbările de stare a materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități senzoriale pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și deci cu efecte semnificative pentru buna lui integrare socială.

Programa este astfel concepută încât să nu îngrădească libertatea profesorului psihopedagog de a alege și organiza activitățile de învățare cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Bibliografie

1. Anca, M.D. (1999). *Program de depistare precoce a tulburărilor de auz și limbaj*, Revista "Societate si handicap". nr. 1;
2. Anca, M.D.(1999). *Implicații ale modificării aportului informațional asupra limbajului oral*, Revista "Societate si handicap". nr. 2;
3. Anca, M.D.(1999). *Probe psihologice neverbale pentru evaluarea copiilor cu cerințe speciale*. curs litografiat, UBB, Cluj-Napoca;
4. Anca, M.D. (2002). *Logopedie*, Presa Universitară Clujeana, Cluj-Napoca
5. Anca, M.D. (2003). *Metode de evaluare a copiilor cu CES*, Presa Universitară Clujeana Cluj-Napoca;
6. Boscaiu, E.(1973). *Prevenirea și corectarea tulburărilor de vorbire în grădinițele de copii*, E.D.P. Bucuresti;
7. Gherguț, A. (2006). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferite și incluzive în educație*, Ed. Polirom. Iași;
8. Musu, I., Taflan, A. (2001). *Terapia educațională integrată*. Ed. Prohumanitate, București;
9. Neamțu, C., Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
10. Verza, E. (1990). (coord.). *Elemente de psihopedagogia handicapatilor*, Tipografia Universitatii București;
11. Vrășmas, E., Stănică, C.(1997). *Terapia tulburărilor de limbaj – intervenții logopedice*, E.D.P. București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Cornelia BAICU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Argeș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Irimia Carmen	Grădinița Specială SFÂNTA ELENA Pitești
Bulacu Gabriela Daniela	Grădinița Specială SFÂNTA ELENA Pitești
Stancu Ileana Simona	Grădinița Specială SFÂNTA ELENA Pitești
Bălănel Emil	Grădinița Specială SFÂNTA ELENA Pitești
Raicu Magdalena	C.S.E.I. "Sfântul Stelian" Costești

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL LIMBAJ ȘI COMUNICARE STIMULAREA ȘI DEZVOLTAREA COMUNICĂRII

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Stimularea și dezvoltarea comunicării este o disciplină care ocupă un loc central în activitatea grădiniței de pedagogie curativă, iar modalitatea principală prin care copiii preșcolari fac cunoștință cu aceasta, este jocul ritmic. El este o activitate complexă, în care are loc educația interdisciplinară, prin îmbinarea artistică și plină de sens a versurilor, cântecelor, mișcărilor și gesturilor, în conținuturi orientate după anotimp și sărbători.

Astfel, regăsim ca și conținuturi transformările din natură, muncile specifice fiecărui anotimp, munca din casă și gospodărie, diferite meserii, viața plantelor și a animalelor de-a lungul anului etc.

Prin jocul ritmic are loc, interdisciplinar, exersarea limbajului, lărgirea orizontului de cunoaștere, cultivarea mișcării armonioase și cultivarea unui limbaj al mișcării.

Acesta este creat de către cadrul didactic în funcție de dezvoltarea psihoindividuală și de dispoziția de moment a copilului integrat în grădinița de pedagogie curativă și se bazează în foarte mare măsură pe imitarea acțiunilor cadrului didactic.

În cadrul acestei activități, copilul are prilejul de a exersa schema corporală, relațiile spațiale, coordonarea în mișcare, relațiile de grup, prin diferite polarități de ritm: repede-rar, tare-încet, stânga-dreapta, înainte-înapoi, sus-jos, înăuntru-în afară, mișcare-repaus, mișcări ample executate cu tot corpul, cu degetele, față-spate, grupări-regrupări, energic-delicat.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Stimularea și dezvoltarea limbajului* este parte integrantă a *domeniului limbaj și comunicare* ce are alocate 8-10 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Perceperea succesiunii diferitelor acțiuni, evenimente și fenomene din natură, prin cântece și poezii**
- 2. Stimularea comunicării prin mimică și gestică în procesul de cunoaștere a mediului înconjurător**
- 3. Stimularea interesului pentru comunitate și interrelaționare**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Perceperea succesiunii diferitelor acțiuni, evenimente și fenomene din natură, prin cântece și poezii

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Familiarizarea cu unele acțiuni, evenimente și fenomene din natură, prin cântece și poezii	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu simple de ritm, cu tematici diferite (anotimp, sărbători) realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de ritm, cu tematici diferite (anotimp, sărbători); 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodii și ritm, cu tematici diferite (anotimp, sărbători);
1.2. Recunoașterea unor momente semnificative de peste an	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu texte specifice diferitelor momente semnificative de peste an (Crăciun, Paște etc.) realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu texte specifice diferitelor momente semnificative de peste an (Crăciun, Paște etc.) realizate cu ghidaj minim sau independent; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu texte specifice diferitelor momente semnificative de peste an (Crăciun, Paște etc.); - surprinderea caracteristicilor momentelor importante de peste an;
1.3 Recunoașterea unor caracteristici specifice fiecărui anotimp	<ul style="list-style-type: none"> - participare cu sprijin la jocuri specifice fiecărui anotimp; 	<ul style="list-style-type: none"> - participare la jocuri specifice fiecărui anotimp cu asumarea unor roluri simple; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri specifice fiecărui anotimp cu implicare în dramatizări în grup; - succesiuni de momente artistice în cadrul unor jocuri specifice fiecărui anotimp;
1.4. Dezvoltarea capacității de concentrare a atenției	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple pentru dezvoltarea atenției vizuale și auditive; - observarea unor secvențe de imitare a unor acțiuni efectuate de o altă persoană. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de menținere a atenției vizuale și auditive; - jocuri de imitare a unor acțiuni efectuate de o altă persoană. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru menținerea atenției vizuale și auditive; - jocuri de imitare a unor acțiuni efectuate de o altă persoană; - jocuri de recapitulare a unor secvențe de imitare derulate anterior de alți colegi din cadrul unui grup.

2. Stimularea comunicării prin mimică și gestică în procesul de cunoaștere a mediului înconjurător

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Formarea/dezvoltarea/consolidarea capacității de exprimare prin mimică, gesturi a imaginilor sugerate de text	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare simple sugerate de textul unor poezii; - jocuri de imitare simple sugerate de textul unor cântece. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a unor acțiuni, fenomene, sugerate de textul cântecelor ; - jocuri de imitare a unor acțiuni, fenomene, sugerate de textul poeziilor. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a unor gesturi, semne (refuzul-acceptul, prezența-absența, solicitarea unui obiect anume etc.); - diferențierea unor gesturi, acțiuni, fenomene cu surprinderea caracteristicilor acestora.
2.2. Formarea/dezvoltarea/consolidarea capacității de coordonare a mișcărilor corpului cu ritmul și melodia	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ritm, cu accent pe coordonarea mișcărilor corpului realizate cu ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ritm, cu accent pe coordonarea mișcărilor corpului realizate cu ghidaj minim sau fără ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodii și ritm, cu accent pe coordonarea mișcărilor corpului; - jocuri în perechi sau grupuri mici ce presupun coordonarea membrilor.

3. Stimularea interesului pentru comunicare și interrelaționare

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Formarea abilităților de comunicare nonverbală și verbală	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de observare a unor imagini ce surprind conținuturile basmelor povestite; - observarea unor acțiuni de imitație; - jocuri ritmice simple. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de descriere a unor imagini prin cuvinte semnificative pe baza conținuturilor basmelor; - jocuri simple de răspuns prin imitație; - jocuri cu text, melodii și ritm. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de descriere a unor imagini prin cuvinte semnificative sau propoziții realizate pe baza conținuturilor basmelor povestite; - jocuri de inițiere a unor acțiuni de imitație și tematice spre a fi realizate de ceilalți copii; - jocuri cu text, melodii și ritm.
3.2. Dezvoltarea mobilității fonarticulatorii și a auzului fonematic	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a căscatului, suflatului; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a tusei, căscatului; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a tusei, căscatului, sforăitului etc.;

<p>3.3. Perceperea/pronunțarea corectă a unor structuri verbale de bază, a sunetelor, silabelor și cuvintelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu onomatopee; - jocuri ritmice simple. - jocuri de percepție vizuală, auditiv-vizuală, auditivă; - jocuri pentru: exersarea salutului, solicitarea unui obiect, denumirea unor obiecte și fenomene, denumirea unor acțiuni simple, denumirea unor însușiri ale obiectelor cu care vin în contact. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu onomatopee; - jocuri cu silabe duble sau repetate (ga-ga, ta-ta, ma-ma etc.); - jocuri ritmice. - jocuri de percepție vizuală, auditiv-vizuală, auditivă; - jocuri pentru: exersarea salutului, solicitarea unui obiect, denumirea unor obiecte și fenomene, denumirea unor acțiuni simple, denumirea unor însușiri ale obiectelor cu care vin în contact; - jocuri pentru formarea/dezvoltarea abilităților de a răspunde prin reacții adecvate la stimulii externi: de identificare/denumire a diferitelor stări emoționale (râs, plâns, vesel, trist etc.), jocuri de imitare. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu onomatopee; - jocuri cu silabe duble sau repetate (ga-ga, ta-ta, ma-ma etc.); - jocuri cu text, melodii și ritm. - jocuri de percepție vizuală, auditiv-vizuală, auditivă; - jocuri pentru: exersarea salutului, solicitarea unui obiect, denumirea unor obiecte și fenomene, denumirea unor acțiuni simple, denumirea unor însușiri ale obiectelor cu care vin în contact; - jocuri pentru formarea/dezvoltarea abilităților de a răspunde prin reacții adecvate la stimulii externi: de identificare/denumire a diferitelor stări emoționale (râs, plâns, vesel, trist etc.), jocuri de imitare; - jocuri pentru pronunțarea corectă a unor sunete, silabe; - jocuri pentru pronunțarea corectă a unor cuvinte; - jocuri cu text, melodii și ritm.
---	--	--	--

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
Primul joc	<ul style="list-style-type: none"> - Amintiri de vacanță: mare, munte, bunici
Sărbătoarea recoltei	<ul style="list-style-type: none"> - Seceriș, treierat, măcinat, pregătirea pâinii, culesul fructelor și al legumelor, culesul strugurilor și obținerea mustului, fenomene atmosferice specifice
Sărbătoarea lampionilor	<ul style="list-style-type: none"> - Pregătirea animalelor și a întregii naturi pentru iarnă
Sărbătoarea Sf. Mihail	<ul style="list-style-type: none"> - Despre curaj – binele învinge răul
Sărbătoarea Sfântului Nicolae	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea mărinimiei, activități specifice
Joc de Crăciun	<ul style="list-style-type: none"> - Colinde, datini, obiceiuri legate de nașterea pruncului Isus și închinarea păstorilor
Jocul celor trei magi	<ul style="list-style-type: none"> - Colinde, datini, obiceiuri legate de închinarea magilor
Joc de iarnă	<ul style="list-style-type: none"> - Fenomene ale naturii, jocuri, activități specifice
Joc de carnaval	<ul style="list-style-type: none"> - Cântece, jocuri hazlii, meserii, basme, revenirea naturii la viață
Joc de primăvară	<ul style="list-style-type: none"> - Fenomene ale naturii, jocuri, activități specifice oamenilor
Joc de Paște	<ul style="list-style-type: none"> - Reînvierea naturii: semănat, încolțit, înmugurit, înverzit, înflorit, obiceiuri legate de Paște – tradiții locale: vopsitul și așezarea ouălor în iarbă
Joc de înălțare	<ul style="list-style-type: none"> - Păsări, evoluția oului, ieșirea puilor din ouă și zborul păsărilor, plante, înălțarea pufului de pădăie
Joc de Rusalii	<ul style="list-style-type: none"> - Comunitate – coborârea porumbelului
Joc de vară – Sânziene	<ul style="list-style-type: none"> - Fluturi, albine, foc – tradiții locale
Sfârșit de an școlar	<ul style="list-style-type: none"> - Plecarea copiilor în vacanță

Sugestii metodologice

Vorbirea este un domeniu intermediar între mișcarea membrelor și gândire. astfel, copilul învață mai întâi să se servească de membrele sale, apoi să-și folosească vorbirea și după aceea gândirea. de aceea rostirea poeziilor este însoțită întotdeauna de pași și de gesturi semnificative care să releve conținutul acestora.

Dezvoltarea auzului fonematic, precum și a abilităților de comunicare se vor face prin diverse exerciții, jocuri, în funcție de particularitățile psihoindividuale a fiecărui copil în parte.

Prezentarea unui joc ritmic se desfășoară pe perioada unui modul de 2-3 săptămâni. Jocul ritmic poate să dureze de la 15 la 20 de minute sau chiar mai mult în funcție de specificul lui și de particularitățile psihoindividuale ale copiilor. Fiecare joc ritmic este ca o poveste, cu început și sfârșit, care respectă o desfășurare logică a acțiunilor, evenimentelor, fenomenelor din natură și se desfășoară în cerc.

Întreaga desfășurare are loc recitând sau cântând, cadrul didactic va executa gesturile într-un mod artistic și sugestiv, iar copiii îl vor urma imitându-l cu toată încrederea, fără ca ei să primească explicații. În jocul ritmic sunt alternate părțile dinamice de mișcare, de exteriorizare, cu cele de liniștire, interiorizare, astfel jocul „respiră”.

Bibliografie:

1. Nutbrown K., (2006), "Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri", Editura Sage Publications, New York, SUA;
2. Parker-Rees R., (2011), "Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor", Editura Routledge, Londra;
3. *** www.waldorfbooks.com;
4. *** www.waldorfpublications.org.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL LIMBAJ ȘI COMUNICARE

BASM

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Basmul reprezintă un întreg domeniu de activitate care conduce la educarea copiilor prin interdisciplinaritatea sa. Folosindu-se de imagini lăuntrice, basmul reprezintă o cale de modelare/dezvoltare sufletească. Conținuturile basmelor oferă copiilor posibilitatea de a-și lărgi sfera de cunoaștere, de a-și îmbogăți limbajul, de a veni în contact cu modele și valori morale demne de urmat. Succesiunea logică a momentelor și evenimentelor, conduce la structurarea unei gândiri sănătoase, având la bază relația cauză-efect.

Basmelor satisfac vârsta „De ce?”-urilor, a întrebărilor, astfel încât din basme copiii primesc răspunsuri pe înțelesul lor. Prin basmele redactate prin viu grai de către cadrul didactic, în limbajul copiilor pătrund atât forme de exprimare din limba vorbită curent cât și expresii din limba literară și forme stereotipe specifice basmului. Toate acestea dezvoltă vorbirea corectă, oferindu-le totodată copiilor un conținut de gândire.

Formulele specifice basmului: de început, mediane și de încheiere rămân puncte permanente de reper pe tot parcursul vieții. Formula de început: „A fost odată ...” deschide firul poveștii atrăgând atenția asupra conținutului ce va urma; formulele mediane: „și-a mers, și-a mers zi de vară până-n seară...” mențin trează atenția copilului, creând legătura între momentele succesive; formulele de încheiere „că dacă n-ar fi nu s-ar mai povesti...” readuc copiii din lumea fantasticului în lumea realității.

Elementele din natură: culoare, formă, mișcare, ritm, regăsite în basm, dezvoltă stări sufletești deosebite și îmbogățesc conținutul afectiv al copiilor.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. În grădinița de pedagogie curativă, *basmul* este parte integrantă a domeniului *limbaj și comunicare* ce are alocate 8-10 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral**
- 2. Formarea unor imagini interioare sugestive sugerate de limbajul basmului**
- 3. Formarea capacității de concentrare a atenției**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Distingerea diferitelor semnale sonore din mediul apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a semnalelor sonore produse de surse diferite cu ajutor fizic și verbal; - exerciții de recunoaștere a direcției sunetului sau zgomotului produs de diferite surse sonore cu ajutor fizic și verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a semnalelor sonore produse de surse diferite cu ajutor verbal; - exerciții de recunoaștere a direcției sunetului sau zgomotului produs de diferite surse sonore cu ajutor verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și reproducere a semnalelor sonore produse de surse diferite; - exerciții de recunoaștere a direcției sunetului sau zgomotului produs de diferite surse sonore;
1.2. Receptarea clară a mesajului narativ și a stărilor sufletești transmise prin intermediul acestuia	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a onomatopeelor cu ajutor verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a onomatopeelor; - exerciții de înțelegere a mesajului și a comenzii verbale; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și reproducere a onomatopeelor. - exerciții de înțelegere și reproducere/repetare/executare a mesajului și a comenzii verbale;
1.3. Utilizarea elementelor de comunicare nonverbală (mimico-gestuală)	<ul style="list-style-type: none"> - teatru de masă; - teatru de marionete; - exerciții de îmbogățire a posibilităților de exprimare. 	<ul style="list-style-type: none"> - povestiri; - teatru de masă; - teatru de marionete. - exerciții de îmbogățire a posibilităților de exprimare; - exerciții de pantomimă prin imitarea cadrului didactic. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intuire a unor modele demne de urmat; - povestiri; - teatru de masă; - teatru de marionete; - exerciții de îmbogățire a posibilităților de exprimare; - exerciții de pantomimă prin comandă verbală.

2. Formarea unor imagini interioare sugestive sugerate de limbajul basmului

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1.Însușirea unor modele de exprimare nonverbală și verbală pentru comunicarea unor stări sufletești	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol; - teatru de marionete; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pantomimă prin imitarea cadrului didactic; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pantomimă prin comandă verbală; - dramatizări; - jocuri de rol dinamice; - teatru de marionete;
2.2.Perceperea și semnalizarea prin mijloace nonverbale și verbale a unui mesaj	<ul style="list-style-type: none"> - teatru de masă cu ajutor fizic și verbal; - teatru de marionete cu ajutor fizic și verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol statice; - teatru de marionete cu ajutor verbal; - exerciții de pantomimă prin imitarea cadrului didactic; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pantomimă prin comandă verbală; - dramatizări; - jocuri de rol; - teatru de masă;
2.3. Distingerea binelui de rău, frumosului de urât, din acțiunile personajelor din basm	<ul style="list-style-type: none"> - teatru de masă cu ajutor fizic și verbal; - teatru de marionete cu ajutor fizic și verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol; - teatru de masă cu ajutor verbal; - povestiri cu ajutor verbal; - teatru de marionete cu ajutor verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> - dramatizări; - povestiri; - teatru de masă; - teatru de marionete.

3. Formarea capacității de concentrare a atenției

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Orientarea și concentrarea atenției asupra unui număr limitat de stimuli	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de acomodare cu cadrul în care se desfășoară povestea (să stea liniștit pe scaun, să fie atent la cadrul didactic); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a capacității de a asculta povestea; - exerciții de ascultare a mesajelor transmise de cadrul didactic; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de consolidare a capacității de a asculta povestea; - exerciții de ascultare a mesajelor transmise de personaje diferite din poveste;
3.2. Dezvoltarea capacității de menținere a atenției pe perioada desfășurării activității	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de captare a atenției prin redarea basmului folosind teatrul de marionete/de masă (dinamic), scăunelele copiilor sunt aranjate în fața mesei pentru teatru (frontal). 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de captare a atenției prin redarea basmului folosind doar decorul teatrului de marionete/de masă (static); scăunelele copiilor sunt aranjate în semicerc. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de captare a atenției prin redarea basmului prin povestire, creând o ambianță specifică (luminozitate redusă, copiii fiind aranjați în cerc, în jurul unei lumânări).

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
Septembrie	<ul style="list-style-type: none"> - „Cuvântul fermecat” - „Peștorul de aur” – basm popular rusesc - „Ionuț, Sâmbure de măr” - „Cei trei frați” - Frații Grimm - „Racla de cleștar” - Frații Grimm - „Mașenka și ursul” – basm popular rusesc - „Prințesa din castelul de foc” - „Povestea lui Michael” - „Căsuța fermecată” - „Scufița roșie” - Frații Grimm - „Turtița”
Octombrie	<ul style="list-style-type: none"> - „Piticul Rădăcinel” - „Aurul stelilor” - „Căsuța din pădure” – Frații Grimm - „Steluța”
Noiembrie	<ul style="list-style-type: none"> - „Fetița cu Lampionul” - „Albă ca zăpada” – Frații Grimm - „Bănuți de aur” - „Spiriduși” – Frații Grimm
Decembrie	<ul style="list-style-type: none"> - „Povestea Sfântului Nicolae” - „Muntele marii taine” – Lidia Bârsan - „Bătrânul înțelept” – Lidia Bârsan - „Zâna puzezelor și a broșuțelor țestoase” - „Poveste de Crăciun”
Ianuarie	<ul style="list-style-type: none"> - „Fetița de zăpadă” - „Condurii domnițelor” – Frații Grimm - „Nalba și răsura” – Frații Grimm - „Baba Dochia” – Frații Grimm - „Împăratul țării ghețurilor”

Februarie	<ul style="list-style-type: none"> - „Moș Viscol și primăvara” - „Căsuța iepurașului” - „Căsuța din oală” – basm popular - „Fusul, suveica și acul” – Frații Grimm - „Cele patru meșteșuguri iscusite” – Frații Grimm - „Croitorașul cel viteaz” – Frații Grimm
Martie	<ul style="list-style-type: none"> - „Primăvara și iarna” - „Povestea bobului de grâu” - „Sarea în bucate” – Petre Ispirescu
Aprilie	<ul style="list-style-type: none"> - „Povestea despre șoimul măreț” – poveste rusească - „Luna de Paști” - „Micul Soare” - „Prințul fermecat” – Frații Grimm - „Ridichea uriașă”
Mai	<ul style="list-style-type: none"> - „Mătura vrăjitoarei” - „Prințesa și porcarul” – basm popular românesc - „Învelișul auriu” - „Trandafirul fără spini” (Rusalii)
Iunie	<ul style="list-style-type: none"> - „Cenușăreasa” – Frații Grimm - „Frumoasa (din pădurea adormită)” – Frații Grimm - „Lebedele” – H. Chr. Andersen - „Bătrânică-n haine verzi” - „Cei trei fluturi” - „Fata babei și fata moșului” – Ion Creangă - „Crăiasa albinelor” - „Gâsca de aur” – Frații Grimm

Sugestii metodologice

Cadrul didactic alege basmul potrivit grupei de copii, în funcție de anotimp și de sărbătoarea din timpul anului. Povestirea basmului se desfășoară într-o atmosferă propice, stimulativă, în preajma mesei anotimpurilor. Scaunele copiilor sunt așezate în cerc, începutul și sfârșitul basmului sunt marcate de acorduri de liră sau flaut.

Povestirea se face pe un ton cald, calm, fără implicare emoțională exagerată, fără a dramatiza, dar sugerând neutru conținutul basmului. Povestind prin viu grai (fără a folosi imagini desenate) cadrul didactic oferă copilului posibilitatea de a-și crea imagini interioare sugerate de limbajul basmului. Faptul că se ascultă în mod ritmic, zilnic timp de 2-3 săptămâni același basm, spus identic (cu aceleași cuvinte) conduce la cultivarea memoriei, a atenției, a puterii de concentrare, într-un mod sănătos, durabil și firesc.

Ca mijloace de transmitere a mesajului narativ se utilizează povestirea, însoțită uneori de teatru de masă și teatru de marionete (nivelul I). Teatru de masă are un ritual precis. La început, masa este acoperită cu o pânză, care va fi ridicată încet, în acorduri de liră sau în cele ale unui cântec. Stând în spatele mesei, educatoarea conduce păpușile în concordanță cu desfășurarea poveștii pe care o spune. La finalul poveștii aranjamentul va fi acoperit cu aceeași pânză, pe acorduri muzicale. Pânza are rolul cortinei, care se ridică și se coboară dând un început și un sfârșit poveștii.

La teatrul de masă și teatrul cu marionete educatorul care conduce păpușile se află la vedere, iar manipularea păpușilor se face din afară. La teatrul de masă și la cel de marionete, povestea se citește. Scaunele copiilor sunt aranjate frontal față de decor, pentru o vizionare cât mai bună a jocului personajelor din basm.

Pentru nivelul II, se recomandă aranjarea scăunelilor în semicerc, în fața decorului pentru basm, scena fiind una statică. Pentru nivelul III, basmul se povestește de către cadrul didactic care pregătește o ambianță specifică (luminozitate redusă, copiii fiind aranjați în cerc, în jurul unei lumânări).

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Abingdon, Marea Britanie;
3. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
5. *** www.waldorfbooks.com;
6. ***www.waldorfpublishings.org.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Daniela Oțelaru	Centru Școlar pentru Educație Incluzivă “Rudolf Steiner” Hunedoara

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară

DOMENIUL COGNITIV EXPERIENȚIAL

CUNOAȘTEREA MEDIULUI

Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Cunoașterea mediului ocupă un loc central în activitatea grădiniței de pedagogie curativă. Prin cunoașterea mediului copiii au posibilitatea să exploreze lumea, să învețe reguli, să recunoască și să compare elemente ale mediului natural, să descopere proprietăți ale obiectelor, să exerseze poziții spațiale, să exerseze experiențe sociale variate etc.

Modalitatea principală prin care copiii preșcolari fac cunoștință cu această disciplină, este jocul. Prin joc, copilul percepe, înțelege, învață. Jocul este o activitate complexă, în care are loc educația interdisciplinară, prin îmbinarea artistică și plină de sens a versurilor, cântecelor, mișcărilor și gesturilor, în conținuturi orientate din viața cotidiană, natură, anotimp și sărbători. Astfel, regăsim ca și conținuturi ritmurile (ca element central al activităților din alternativa educațională de pedagogie curativă), transformările din natură, muncile specifice fiecărui anotimp, munca din casă și gospodărie, diferite meserii, viața plantelor și a animalelor de-a lungul anului etc.

Prin joc are loc, interdisciplinar, exersarea limbajului, lărgirea orizontului de cunoaștere, cultivarea mișcării armonioase și cultivarea unui limbaj al mișcării. Acesta este creat de către pedagogul curativ în funcție de dezvoltarea psihoindividuală și de dispoziția de moment a copilului și se bazează în foarte mare măsură pe imitarea acțiunilor educatorului.

Jocul în aer liber satisface nevoia necesară de mișcare și favorizează dezvoltarea fizică armonioasă a copiilor. În afara faptului că satisface nevoia de mișcare a copilului, jocul în aer liber urmărește și observarea de către copil a mediului înconjurător în fiecare anotimp. O activitate pe săptămână din cadrul acestei discipline se poate realiza prin metode specifice euritmiei. Această activitate va fi aleasă la decizia educatorului și va fi realizată de către profesorul euritmist cu întreaga grupă de copii.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Cunoașterea mediului* este parte integrantă a *domeniului cognitiv experiențial* ce are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Perceperea însușirilor unor obiecte/ființe, a proprietăților și calităților materialelor folosite și a succesiunii diferitelor acțiuni, evenimente și fenomene din natură**
- 2. Transpunerea prin activitate proprie a impresiilor din mediul înconjurător**
- 3. Dezvoltarea unor trăsături pozitive ale personalității prin acumularea și exersarea experiențelor sociale**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Perceperea însușirilor unor obiecte/ființe, a proprietăților/calităților materialelor folosite și a succesiunii diferitelor acțiuni, evenimente și fenomene din natură

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Familiarizarea cu obiecte/ființe /fenomene/evenimente din mediul înconjurător și manifestarea interesului față de acestea	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodii și ritm, cu tematici diferite legate de viața cotidiană, natură, anotimp, sărbători etc. cu ajutor fizic și verbal; - plimbări în aer liber (observarea evoluției și transformărilor suferite de natură în toate anotimpurile: formă, culoare, mărime, asperitate, duritate suferite de plante, animale, insecte și efectele fenomenelor naturii); - jocuri gospodărești cu ajutor fizic și verbal; - jocuri cu păpuși având ajutor fizic și verbal din partea cadrului didactic; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodii și ritm, cu tematici diferite legate de viața cotidiană, natură, anotimp, sărbători cu ajutor verbal; - jocuri și cântece de imitare a unor onomatopee; - plimbări în aer liber (observarea evoluției și transformărilor suferite de natură în toate anotimpurile: formă, culoare, mărime, asperitate, duritate suferite de plante, animale, insecte și efectele fenomenelor naturii); - jocuri gospodărești cu ajutor verbal; - activități de expresie grafică și plastică cu ajutor fizic și verbal - jocuri cu păpuși; - jocuri de mimă și pantomimă prin imitarea cadrului didactic după metode euritmice; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodii și ritm, cu tematici diferite legate de viața cotidiană, natură, anotimp, sărbători etc.; - jocuri și cântece de imitare a unor onomatopee; - plimbări în aer liber (observarea evoluției și transformărilor suferite de natură în toate anotimpurile: formă, culoare, mărime, asperitate, duritate suferite de plante, animale, insecte și efectele fenomenelor naturii); - jocuri gospodărești; - activități frontale de expresie grafică și plastică - jocuri cu păpuși; - jocuri de mimă și pantomimă după metode euritmice;
1.2. Însușirea/detectarea unor elemente de limbaj specific	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de comparare și măsurare de obiecte/ființe, părți ale obiectelor/ființelor cu ajutor fizic și verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de comparare și măsurare de obiecte/ființe, părți ale obiectelor/ființelor cu ajutor verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de comparare și măsurare de obiecte/ființe, părți ale obiectelor/ființelor; - jocuri de sortare, grupare,

	<ul style="list-style-type: none"> - incastre cu ajutor fizic și verbal - cântece tematice. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de sortare, grupare, clasificare, ordonare după criterii de: formă, mărime, culoare, grosime, lungime, înălțime, greutate, cantitate cu ajutor fizic și verbal; - incastre cu ajutor verbal; - cântece tematice. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de sortare, grupare, clasificare, ordonare după criterii de: formă, mărime, culoare, grosime, lungime, înălțime, greutate, cantitate cu ajutor verbal; - jocuri de rol prin care se exersează pozițiile spațiale în relație cu obiectele: sus-jos, față-spate, pe-lângă, sub-deasupra-dedesubt, înainte-înapoi cu ajutor fizic și verbal - incastre; - cântece tematice.
--	---	---	--

2. Transpunerea prin activitate proprie a impresiilor din mediul înconjurător

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Formarea/dezvoltarea/consolidarea capacității de exprimare prin mimică, gestică și activitate propriu-zisă	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de dezvoltare a coordonării oculo-manuale; - activități simple de însușire a unor tehnici specifice de lucru; - jocuri în aer liber (ordonarea mișcărilor și dezvoltarea echilibrului prin: sărituri cu coarda, aruncarea și prinderea mingilor, a bulgărilor de zăpadă; șotron, mers pe linie trasată, pe borduri de groapă cu nisip, pe balansoare etc.); - jocuri euritmice. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție (folosirea materialelor din natură: apa, zăpadă, nisip, pământ (lut), piatră, lemn: crengi, rădăcini, materiale mărunte, în funcție de anotimp; - jocuri de folosire a unor unelte specifice activităților desfășurate (gospodărești: spălat, gătit, menaj, îngrijirea păpușilor) și activități în aer liber: în curte, la câmp, în grădină; - jocuri și cântece de imitare a unor gesturi, acțiuni, comportamente, atitudini; - jocuri euritmice. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu păpuși pentru exersarea unor deprinderi de a interacționa cu alte persoane și obiecte/ființe din jur; - jocuri de construcție: case, vapoare, mașini, mobilier etc.; - activități de dezvoltare a abilităților manuale, a motricității, a fineții mișcărilor în mânăuirea materialelor și obiectelor; - jocuri în aer liber (ordonarea mișcărilor și dezvoltarea echilibrului prin: sărituri cu coarda, aruncarea și prinderea mingilor, a bulgărilor de zăpadă; șotron, mers pe linie trasată, pe borduri de groapă cu nisip, pe balansoare etc.); - jocuri euritmice.

3. Dezvoltarea unor trăsături pozitive ale personalității prin acumularea și exersarea experiențelor sociale

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Dezvoltarea sensibilității și a sentimentului de ocrotire a plantelor și animalelor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - cântece cu onomatopee și dialog; - plimbări/vizite la fermă/Zoo, în grădină, parcuri etc. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text tematic; - jocuri cu marionete; - cântece cu onomatopee și dialog; - plimbări/vizite la fermă/Zoo, în grădină, parcuri etc. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitație și joc de rol; - activitate de îngrijire a plantelor din sala de grupă; - plimbări/vizite la fermă/Zoo, în grădină, parcuri etc.
3.2. Dezvoltarea armonioasă a personalității bazată pe trăiri sociale	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri imitative după metode euritmice; - povestiri. 	<ul style="list-style-type: none"> - povestiri; - jocuri de interrelaționare și comunicare între copiii cu care intra în relații (de joc); - jocuri euritmice. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de exersare a experiențelor sociale (de ex. exersarea și punerea în practică a regulilor de circulație rutieră); - jocuri pentru dezvoltarea spiritului colectiv, cooperării, întraajutorării, empatiei, altruismului, respectului, responsabilității, sincerității; - jocuri euritmice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>Jocuri cu text, melodii și ritm, cântece cu tematici diferite legate de viața cotidiană, natură, anotimp, sărbători, jocuri euritmice</p>	<p>“Vine, vine primăvara”, “Căprița”, “Porumbița”, “Toamna”, “Moș Crăciun”, “Omul harnic”, “Vine rața”, “Ploaia”, “Morarul”, “Povestea unui ciobănaș”, “Oile și ursul”, “Moș Nicolae”, “Cântec de Paște” “Gospodarul din Ardeal”, “Ferma animalelor”, “La moară”, “Anotimpurile”, etc.</p>
<p>Jocuri și cântece de imitare a unor onomatopee</p>	<p>“Graii animalelor”, “Oac-oac diridiridam”, “Scara onomatopeelor”, “Pic, pic, pic”, “Trenulețul”, “Ursul Mor”, “Cucul”, “În pădurea cu alune” etc.</p>
<p>Activități frontale de expresie grafică și plastică</p>	<p>Desene, picturi, colaje legate de temele parcurse</p>
<p>Jocuri de comparare și măsurare de obiecte/ființe, părți ale obiectelor/ființelor, de sortare, grupare, clasificare, ordonare după criterii de: formă, mărime, culoare, grosime, lungime, înălțime, greutate, cantitate</p>	<p>“Care obiect e mai mare”, “Ce culoare au animalele”, “Rotund sau pătrat”, “Al cui picior e mai lung”, “Care copac e mai gros”, “Coșul meu e mai greu”, “Eu am mai multe, tu ai mai puține” etc.</p>
<p>Jocuri de rol cu metode euritmice prin care se exersează diferite poziții.</p>	<p>Exersarea pozițiilor spațiale în relație cu obiectele: sus-jos, față-spate, pe-lângă, sub-deasupra-dedesubt, înainte-înapoi</p>
<p>Jocuri de dezvoltare a coordonării oculo-manuale</p>	<p>“Nasturii omului de zăpadă”, “Semițele în săculeț”, “Fiecare animal la locul său”, “Completați imaginea”, incastre, puzzle-uri, cub cu activități etc.</p>
<p>Jocuri în aer liber</p>	<p>Jocuri de coordonare a mișcărilor și de dezvoltare a echilibrului prin: sărituri cu coarda, aruncarea și prinderea mingilor/a bulgărilor de zăpadă, șotron, mers pe linie trasată, pe borduri de groapă cu nisip, pe balansoare etc.</p>
<p>Jocuri de construcție</p>	<p>Folosirea materialelor din natură: apă, zăpadă, nisip, pământ (lut), piatră, lemn (crengi, rădăcini), materiale mărunte, în funcție de anotimp pentru realizarea de: castele, figurine, om de zăpadă, bărcuțe, case etc.</p>
<p>Jocuri și cântece de imitare a unor gesturi, acțiuni, comportamente, atitudini folosind metode euritmice</p>	<p>“Vulpe, tu mi-ai furat găscă”, “Dacă vesel se trăiește”, “De-a bucătarul”, “În livadă”, “Tatăl meu e fermier”, “Eu sunt zâna toamnei”, “La cofetărie”, “Polițistul și șoferul năzdrăvan” etc.</p>
<p>Jocuri cu text tematic de ocrotire a naturii</p>	<p>“Natura-prietena mea”, “Să ajutăm plantele”, “Micii ecologist”, etc.</p>

<p>Povești/povestiri tematice cu diverse mesaje specific</p>	<p>“Scufița roșie”, “Piticul Rădăcinel”, “Aurul stelilor”, “Zâna pupezelor și a broscuțelor testoase”, “Nalba și răsura”, “Baba Dochia”, “Căsuța iepurașului”, “Povestea bobului de grâu”, “Ridichea uriașă”, “Lebedele”, “Crăiasa albinelor”, “Gâsca de aur”, “Cele patru meșteșuguri iscusite”, alte basme despre anotimpuri, plante și animale</p>
<p>Jocuri de circulație rutieră</p>	<p>Jocuri cu jetoane, trasee privind regulile de circulație, jocuri cu mașinuțe și jucării de lemn specifice pedagogiei curative, jocuri de rol (“De-a polițistul”, “De-a șoferul”, “Pietonul atent” etc.)</p>
<p>Activități gospodărești</p>	<p>Pregătirea gustării (salată de legume sau fructe), servirea mesei, adunarea veselei, strângerea jucăriilor, ordine în sala de grupă, udatul florilor, hrănirea păsărilor și a animalelor (în măsura posibilităților), spălatul hăinuțelor păpușilor și îngrijirea acestora, pregătirea obiectelor pentru aranjarea mesei anotimpurilor, uscarea plantelor pentru ceai etc.</p>
<p>Activități de grădinarit</p>	<p>Vara, copiii adună spice și asistă la activitatea de treierat (dacă e posibil) Toamna merg la câmp și adună/asistă la activitatea de strângere de porumb, struguri, scot boabele de pe ștuleți, strâng frunze și flori și le pun la presat, se îngrijesc de pregătirea plantelor pentru iarnă; Primăvara este vremea pentru strâns și ars frunzele, tăiat crengutele copacilor, greblat, pus semințe în pământ/ghivece, îngrijit florile, curățat și văruit copacii etc.</p>

Sugestii metodologice

Jocul în aer liber ca formă de bază a predării disciplinei *Cunoașterea mediului* contribuie în mod eficient la educarea copiilor, acesta adaptându-se în funcție de fiecare anotimp și de condițiile existente în fiecare grădiniță. Prin joc, copilul învață să cuprindă și să cunoască lumea acționând prin voința de a imita, într-un mod personal, potrivit particularităților de vârstă, posibilităților și a fanteziei proprii. Prin diversitatea materialelor pe care copilul le descoperă în mijlocul naturii, el are posibilitatea exersării simțurilor. De la finețea pânzei de păianjen, la asperitatea și ramificarea rădăcinilor, de la transparența și căldura lânii oițelor, la greutatea, densitatea și răceala pietrei, copilul trăiește o continuă experiență tactilă și nu numai.

Obiectivele urmărite în cadrul acestei discipline sunt atât cognitive (de ex. să descopere lumea, să învețe reguli), cât mai ales volitive și afective – de limbaj social (de ex. să imite atitudini, gesturi, comportamente, să-și dezvolte laturi ale personalității legate de trăiri sociale specifice etc.).

Jocul în aer liber și plimbările nu sunt întâmplătoare, acestea urmărind exersarea și punerea în practică a unor reguli precise, observarea evoluției naturii, efectele diferitelor fenomene ale naturii în fiecare anotimp, munca oamenilor în grădină, activitatea animalelor și a păsărilor etc. De asemenea se urmărește formarea la copii a unei atitudini pozitive față de viață, dobândirea încrederii în forțele proprii și în ceilalți oameni în baza cărora să acționeze în mod creator pozitiv asupra lumii înconjurătoare. O activitate pe săptămână din cadrul acestei discipline se poate realiza prin metode specifice euritmiei. Această activitate va fi aleasă la decizia educatorului și va fi realizată de către profesorul euritmist cu întreaga grupă de copii.

În completarea acestora vin și activitățile de grădinărit și cele gospodărești care întregesc această disciplină oferind copilului capacitatea de a se implica în diverse acțiuni ca de exemplu: îngrijirea plantelor din sala de grupă, adunarea de spice de pe câmp, strângerea și presarea unor frunze sau flori, aranjarea mesei anotimpului etc.

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), *"Cum le spunem copiilor basme"*, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), *"Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner"*, Editura Routledge, Londra;
3. Nutbrown K., (2006), *"Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri"*, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Parker-Rees R., (2011), *"Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor"*, Editura Routledge, Londra;
5. Steiner R., (2008), *"Educația copiilor azi"*, Rudolf Steiner Press, Forest Row, Marea Britanie;
6. ***www.waldorfbooks.com.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL COGNITIV EXPERIENȚIAL

ACTIVITĂȚI MATEMATICE

Învățământ special preșcolar

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Pedagogia curativă acordă o mare atenție modalității de învățare prin jocurile de degete. Dezvoltarea mobilității degetelor și a mâinilor, în general contribuie la dezvoltarea gândirii, cunoscut fiind faptul că activitatea mâinilor este legată de dezvoltarea creierului și a funcțiilor executive.

Jocurile de degete pot fi executate de către cadrul didactic cu întreaga grupă de copii, cu grupuri mici, individual sau de către copii între ei.

În cadrul acestui tip de activități, mișcarea degetelor este însoțită de versuri sau cântece care sugerează mișcarea respectivă. Cu ajutorul jocului de degete se fac diferite exerciții de numărare, de identificare a unor grupe de obiecte etc. În această etapă de vârstă, obiectivul nostru nu este acela de a memora concepte abstracte – ca de exemplu numerația, operațiile matematice etc. Ci, prin diverse jocuri sau situații create de educator să exersăm pur și simplu, la nivel practic aceste noțiuni. Spre exemplu putem utiliza cântece cu numerație sau atunci când elevii ajută la așezarea mesei pentru gustare să vedem câte fete și câți băieți sunt în grupa noastră ca să știm câte câni roșii și câte câni albastre vom așeza pe masă. În acest moment, cel mai important este ca un copil să opereze în mod direct cu aceste conținuturi nu să le asimileze cognitiv, ca noțiuni abstracte.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Activitățile matematice* sunt parte integrantă a *domeniului cognitiv experiențial*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea capacității de a identifica și compara obiecte în funcție de atributele lor definitorii (formă, mărime, culoare)**
- 2. Familiarizarea cu numerația în centrul 1-10, prin diferite cântece și ritmuri**
- 3. Dezvoltarea funcțiilor executive în vederea stimulării curiozității, voinței și interesului pentru cunoaștere**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea capacității de a identifica și compara obiecte în funcție de atributele lor definitorii (formă, mărime, culoare)

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Recunoașterea și denumirea corectă a unor obiecte sau jucării din mediul ambiant	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a obiectelor din sala de grupă cu ajutor fizic și verbal; - activități de observare a sarcinilor realizate de alt copil; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a obiectelor din sala de grupă cu ajutor verbal; - jocuri de asociere a obiectelor naturale cu imagini figurative cu ajutor verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a obiectelor din sala de grupă; - jocuri de asociere a obiectelor naturale cu imagini figurative; - jocuri de grupare a obiectelor în diferite categorii;
1.2. Familiarizarea cu imaginile unor obiecte sau jucării și sesizarea legăturii dintre imagine și obiect	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere a obiectelor naturale cu imagini figurative cu ajutor fizic și verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere: obiect – culoare, obiect – formă cu ajutor fizic și verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere: obiect – culoare, obiect – formă, obiect – mărime;
1.3. Identificarea obiectelor din mediul ambiant după o proprietate comună	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de observare a unor asocieri: obiect – culoare. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodie și ritm; - jocuri de asociere cu ajutor verbal și fizic după un criteriu comun. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de sortare de obiecte după criteriul formei sau culorii sau mărimii - jocuri cu text, melodie și ritm; - exerciții de identificare a obiectelor în situații practice (pregătirea gustării, obiecte de igienă personală, păpuși etc.); - exerciții de operare concretă cu grupe de obiecte (categorizare veselă, materiale, fructe etc.).

2. Familiarizarea cu numerația în concentrul 1-10, prin diferite cântece și ritmuri

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Familiarizarea cu numerația în concentrul 1-10	<ul style="list-style-type: none"> - cântece având ca tematică numerația în concentrul 1-10; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text și melodii având ca tematică numerația în concentrul 1-10; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu text, melodii și ritm, având ca tematică numerația în concentrul 1-10; - succesiuni de pași pe ritm cu tematică numerația în concentrul 1-10; - exersarea de ritmuri simple ce cuprind grupe de câte 10 elemente de ritm. - exerciții cu degetele;
2.2. Estimarea numărului de obiecte dintr-o mulțime prin numărare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu degete; - poezii și cântece pentru învățarea numărării; - observarea unor sarcini ce presupun includerea numerației în sarcinile grupei. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu degete; - poezii și cântece pentru învățarea numărării; - exerciții de numărare a unor obiecte cu sprijin. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ritm; - poezii și cântece pentru învățarea numărării; - exerciții de numărare a unor obiecte; - implicarea numerației în sarcinile zilnice ale grupei (așezarea bucașilor de fructe în farfurioare, așezarea cânilor, feiilor de pâine etc.).

3. Dezvoltarea funcțiilor executive în vederea stimulării curiozității, voinței și interesului pentru cunoaștere

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Dezvoltarea auto-controlului	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de concentrare asupra unor ritmuri simple, exersarea unor succesiuni de ritmuri cu sprijinul adultului; - concentrarea atenției prin observare pe toată durata unei succesiuni de ritmuri; pipăirea și lovirea ritmică a unor obiecte ce produc zgomot; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de concentrare asupra unor ritmuri și ignorare a unor stimuli irelevanți; - exersarea unor succesiuni de ritmuri ca răspuns la ritmuri inițiate de educator; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de concentrare/ignorare a unor stimuli din succesiuni de ritmuri; - exersarea unor succesiuni de ritmuri ca răspuns la ritmuri inițiate de educator; - inițierea unor ritmuri simple de către copil și replicarea lor de către educator; - exerciții de așteptare a rândului într-o succesiune de ritmuri;
3.2. Dezvoltarea atenției	<ul style="list-style-type: none"> - concentrarea atenției prin observare pe toată durata unei succesiuni de ritmuri; pipăirea și lovirea ritmică a unor obiecte ce produc zgomot; 	<ul style="list-style-type: none"> - menținerea atenției pe durata performării unor exerciții ritmice cu ghidaj minim din partea adultului; - concentrarea atenției pentru a continua o serie ritmică începută de altcineva; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de concentrare și menținere a atenției pe durata performării ritmurilor de către întreg grupul sau perechea; - concentrarea atenției pentru a coordona succesiuni simple de ritmuri; - concentrarea atenției pentru a coordona pauze și inițieri de ritmuri în cadrul grupului;
3.3. Dezvoltarea memoriei de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - reținerea ordinii în care copilul operează ritmul său în cadrul unui ritm colectiv (cu ghidaj verbal dacă e cazul); 	<ul style="list-style-type: none"> - reținerea succesiunilor de ritm și a ordinii în care copilul și colegul din pereche realizează ritmul în cadrul unui exercițiu de grup; 	<ul style="list-style-type: none"> - reținerea unor succesiuni de ritmuri performate de adult; - reținerea succesiunilor în exerciții de ritm unde folosim atât mișcări de degete cât și instrumente muzicale simple; - coordonarea unor succesiuni de ritm cu degete/palme și

3.4. Dezvoltarea flexibilității	- continuarea unor ritmuri simple după propria inițiativă (cu ghidaj fizic sau verbal dacă este cazul).	- mutarea atenției de pe un ritm pe altul în cadrul unei succesiuni de ritmuri; - performarea unor ritmuri simple după mai multe criterii și combinații de criterii (alert și încet, alert și tare, lent și încet, lent și tare) – cu oferi de model de către adult.	instrumente muzicale simple; - inițierea unor ritmuri simple cu folosirea unor combinații de criterii (alert și încet, alert și tare, lent și încet, lent și tare) – cu oferi de model de către adult; - exerciții de stimulare a construcției de către copil a unei succesiuni de ritmuri după bunul plac și bazată pe ritmurile exersate și pe care și le amintește; - exerciții de gestionare a timpului (ritm/pauză/ritm) în succesiuni de ritmuri simple și inițiate de către copil.
---------------------------------	---	---	--

Conținuturi

Domenii de conținut	<p>Conținuturi/Teme de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea culorilor primare și secundare prin discriminarea jetoanelor colorate - Asocierea culorii cu un anumit obiect (măr-roșu, iarbă-verde, soare-galben etc.) - Compararea figurilor mari-mici, din lumea reală sau de pe suport imagistic - Explorarea obiectelor naturale - Recunoașterea și denumirea formelor geometrice simple (pătrat, cerc, triunghi, dreptunghi) - Identificarea figurilor geometrice prin pipăit sau folosind incastrele <p>Ex. de jocuri: „10 degetele am la mâini...”, „10 frați...” etc.)</p>
Obiectele – formă, culoare, mărime	
Numerarea în concentrul 1-10	

Sugestii metodologice

Elementul de bază în cadrul activităților matematice în grădinița de pedagogie curativă îl constituie jocul de degete. Cu ajutorul acestuia se stimulează dezvoltarea vorbirii, în general, a vorbirii ritmice care ține de acesta, precum și repetiția care ajută la formarea numerației.

Jocul și trăirea perioadei de copilărie prin joc sunt aspecte esențiale în dezvoltarea copilului. Îi vom lăsa pe copii să exploreze mediul și ritmul în funcție de interesul fiecăruia. Acest lucru le dezvoltă curiozitatea, voința de a descoperi, motivația pentru învățare. Se creează astfel un cerc sănătos prin care sunt stimulate atenția, memoria, flexibilitatea sau auto-controlul iar aceste funcții sunt cele care mențin viu interesul pentru cunoaștere și descoperire. În perioada grădiniței urmărim să trezim interesul pentru învățare – care va fi abordat în etapa școlară și nu să expunem copilul prea repede la conținuturi logice și avansate cognitiv pe care nu este încă pregătit din punct de vedere neuropsihologic să le înțeleagă. Învățarea este emoțională și practică la această vârstă iar datoria noastră ca educatori este aceea de a oferi copilului cât mai multe astfel de experiențe. Cu alte cuvinte îi lăsăm pe copii să fie exact ceea ce sunt ei conform vârstelor și etapelor de dezvoltare și nu îi vom considera niște adulți în miniatură.

La grădiniță nu ne vom axa pe conținut academic, nu vom pune copiii în bancă pentru a scrie sau pentru a socoti. Dar asta nu înseamnă că, intuitiv, natural, nu vom exersa aceste deprinderi. Spre exemplu, când pregătim gustarea sau prânzul și vom număra câte farfurii și cănițe punem pe masă, câte fete și câți băieți sunt în grădiniță etc. La fel, relația cu limba, cu limbajul, cu ceea ce mai târziu, în școală, va însemna experiența de a scrie și de a citi, este cultivată prin spunerea de povești, prin teatru de masă și de marionete, prin cântece. Astfel, experiențele din grădiniță sunt foarte consistente, foarte bogate în conținut (și nu în concepte) dar sunt cele care pun baza solidă pe care învățarea are loc în școală.

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
3. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
5. Steiner R., (2008), *Educația copiilor azi*, Editura Rudolf Steiner Press, Forest Row, Marea Britanie;
6. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood/>;
7. *** <https://lifewaysnorthamerica.org/math-and-science-in-the-kindergarten-waldorf-early-childhood-settings/> ;
8. *** <https://www.waldorfpublications.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything.>

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mariana Niță	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Olga-Simona Tomescu	Centru Școlar pentru Educație Incluzivă “Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară

DOMENIUL COGNITIV EXPERIENȚIAL

EXPRESIE GRAFICĂ ȘI PLASTICĂ

Învățământ special preșcolar

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Scopul activității unui educator în învățământul preșcolar este, conform viziunii lui Rudolf Steiner, "să-l facă pe copil să simtă că lumea este bună". Prin intermediul activităților, rutinei și poveștilor, copilul se întâlnește cu "bunătatea și miracolul din existența umană, simțind confortul de a fi îngrijit cu dragoste". Toate au menirea de a-l liniști și de a-l "invita" "să îmbrățișeze viața".

Prezența rutinei este esențială în dezvoltarea copilului, arătându-i că lumea "este un loc ordonat și sigur". Fiecare rutină se bazează pe ritm, adică pe "repetarea regulată, lentă, a activităților de zi cu zi", iar desenul și pictura fac parte din activitățile ritmice.

Activitatea Expresie grafică și plastică se realizează printr-o abordare integrată a conceptelor specifice celor două, desen și pictură, în 2 ore pe săptămână.

Arta este plămuire, formare, atât în lumea fizică a lucrurilor, cât și în cea emoțională, a sentimentelor.

Accentul în activitățile artistice se pune pe acțiunile copilului. Întregul proces este însoțit de o puternică trăire afectivă, stimulată de calitatea materialului folosit și de atmosfera pe care cadrul didactic se străduiește să o creeze în jurul copilului.

A oferi copiilor posibilitatea de a se exprima liber în manifestările lor artistice, a-i susține și a-i ajuta în această direcție, reprezintă premisa pentru libertate, obiectiv principal în pedagogia curativă.

În cadrul activităților de expresie grafică și plastică, cadrul didactic nu dă teme, nu oferă explicații și nu evaluează lucrările copiilor, dar are întotdeauna o atitudine pozitivă față de manifestările lor artistice. Pentru a-și însuși o tehnică corectă de lucru, copiii pot urma (imita) modelul cadrului didactic care, în prezența lor lucrează cu materiale specifice fiecărei activități, evitând însă crearea de forme.

Activitatea de desen joacă rolul fundamental de instrument de cunoaștere al copilului. Desenul constituie un limbaj specific acestuia, ca mijloc de comunicare prin intermediul formelor și culorilor, prin el își dezvăluie lumea interioară, interesele, orizontul de cunoaștere, raporturile cu realitatea înconjurătoare. În desen apare, deopotrivă relația eu-lui cu lumea, dar și reflectarea întregii evoluții a copilului.

Pictura este o activitate creatoare în care, interesul copilului pentru forme și culori, ritmuri și nuanțe se poate exprima viu, nealterat. Ei sunt conduși în manifestarea lor artistică, pentru a-și forma deprinderi sănătoase de a lucra îngrijit, de a prețui materialul folosit și de a da finalitate acțiunilor lor.

În intensitatea diferită a culorilor, în mișcarea amplă sau lineară, în sensibilitatea atingerii suprafeței umede a foii se poate descifra temperamentul copilului, trăirile lui, dar și felul în care el reflectă, în plan artistic, propriile experiențe senzoriale, precum și calitatea percepțiilor și reprezentărilor.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Activitățile de expresie grafică și plastice* sunt parte integrantă a *domeniului cognitiv experiențial*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea deprinderilor de manipulare a instrumentelor și a materialelor folosite în activitățile de expresie grafică și plastică**
- 2. Formarea capacității de organizare a spațiului plastic**
- 3. Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea deprinderilor de manipulare a instrumentelor și a materialelor folosite în activitățile de expresie grafică și plastică

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Familiarizarea cu instrumentele și materialele folosite în cadrul activităților de expresie grafică și plastică.	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de familiarizare și de pregătire a materialelor și a instrumentelor de lucru (pensule, bloc de desen, planșete, ceracolor cu ajutor fizic și verbal); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de familiarizare și de pregătire a materialelor și a instrumentelor de lucru (pensule, bloc de desen, planșete, ceracolor cu ajutor verbal); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de familiarizare și de pregătire a materialelor și a instrumentelor de lucru (pensule, bloc de desen, culori de apă, borcane cu apă, planșete, ceracolor cu ajutor minim/fără ajutor);
1.2. Formarea capacității de manipulare a instrumentelor și a materialelor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare corectă a pensulei, a hârtiei, a planșetei și a culorilor (culori de apă și ceracolor) cu ajutor fizic și verbal. 	<p>Activități de manipulare corectă a pensulei, a hârtiei, a planșetei și a culorilor (culori de apă și ceracolor) cu ajutor verbal.</p>	<p>Activități de manipulare corectă a pensulei, a hârtiei, a planșetei și a culorilor (culori de apă și ceracolor) în mod liber;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de fluidizare a culorilor pigment.

2. Formarea capacității de organizare a spațiului plastic

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1 Formarea capacității de încadrare în coala de hârtie	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mazăgăleli libere în cadrul foi de hârtie; - dactilo-pictură; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - desen liber, cu ceracolor și culori de apă; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mazăgăleli care iau forma unei spirale construită din exterior spre interior, care acoperă toată foaia - cu ajutor verbal;
2.2 Dezvoltarea capacității de orientare pe o suprafață plană	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mazăgăleli care iau forma unui "ghem" care acoperă toată foaia obținut cu ajutor fizic și verbal. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mazăgăleli care iau forma unui "ghem" care acoperă toată foaia obținut cu ajutor verbal. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conturarea unui cerc care se închide, cu ajutor fizic și verbal.

3. Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1 Formarea capacității de exprimare prin desen	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - desenarea cu ceracolor a unor benzi și linii colorate cu ajutor fizic și verbal; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - desenarea cu ceracolor a unor benzi și linii colorate cu ajutor verbal; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - desen liber cu ceracolor;
3.2. Familiarizarea cu tehnica de pictură pe suprafață umedă	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de udare a planșetei și a colii de hârtie, cu ajutor fizic și verbal; - exerciții de așternere a colii ude pe planșetă cu ajutor fizic și verbal; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de udare a planșetei și a colii de hârtie, cu ajutorul buretelui – cu ajutor verbal; - exerciții de așternere a colii ude pe planșetă cu ajutor verbal; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de udare a planșetei și a colii de hârtie, cu ajutorul buretelui; - exerciții de așternere a colii ude pe planșetă;
3.3. Utilizarea tehnicii de pictură pe suprafață umedă	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așternere a unei culori pe hârtie; - exerciții de experimentare a nuanțelor culorii experimentate de la cele mai deschise, la cele mai închise, cu ajutor fizic și verbal. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așternere a 2 culori separate pe hârtie; - exerciții de amestec al culorilor pe aceeași foaie - exerciții de experimentare a nuanțelor de la cele mai deschise, la cele mai închise cu ajutor verbal. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așternere a culorilor primare; - exerciții de amestec al culorilor primare pe aceeași foaie; - realizări de picturi cu tematică la alegere; - exerciții de experimentare în mod liber a nuanțelor și combinațiilor de culori.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>Materiale și instrumente de lucru și folosirea lor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de familiarizare și de pregătire a materialelor și a instrumentelor de lucru (pensule, bloc de desen, culori de apă, borcane cu apă, planșete, ceracolor) - Exerciții de lucru cu coala de hârtie și creioane cerate - Exerciții cu culori fluide cu diferite consistențe ale pigmentului
<p>Spațiul natural și reprezentarea lui plastică și grafică</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare pe o suprafață plană (pe coala de hârtie, pe pânză) - Exerciții de încadrare în coala de hârtie prin măzgălituri cu ceracolor, dactilo-pictură - Realizarea unor compoziții plastice, la liberă alegere, prin prelucrarea formelor spontane (ghem de lână, spirală, punct, cerc, adăugarea unor linii/puncte, pete de culoare)
<p>Amestecuri de culori</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de nuanțe de culoare - Amprente de culoare - Exerciții de discriminare a culorilor după caracteristici - Jocuri de fuzionare, suprapunere a culorilor - Joc dramatizat cu ajutorul Poveștii Culorilor - Realizarea unor compoziții plastice prin diferite tehnici (ud pe ud, dactilo-pictură, ștampilare cu buretele, etc.)

Sugestii metodologice

Fiecărei vârste îi sunt specifice desene - simboluri. La început predomină „mâzgălele”, linii care vin din afară cu o anumită mișcare ritmică, apoi se conturează „ghemele” dintr-o spirală care se adună din exterior spre centru.

Exercițiul spiralei este reluat cu perseverență până când copilul reușește să închidă cercul. În mijlocul acestuia apare punctul. Este momentul când copilul spune „eu” și se separă pe sine de lume.

Simțul echilibrului se revelează spre cinci ani în desenul copilului prin ritmurile liniilor și dispoziția ordonată și simetrică a culorilor. Dacă la început copilul desenează nediferențiat, cu o singură culoare, treptat el va trece la desenul cu mai multe culori, distribuite în mod armonios în suprafețe ordonate. Acest lucru se reflectă în exterior într-o mai mare claritate în vorbirea copilului.

Motivele cele mai frecvent întâlnite în desenul copilului (casa, pomul, ființa umană) urmează o evoluție corespunzătoare fiecărei vârste. În evoluția în desen a pomului și ființei umane copilul se reprezintă pe sine.

Mai întâi, copilul trăiește complet în mișcare lăsându-se purtat de ea, apoi își alege singur culorile, iar pe baza reprezentărilor acumulate și a experienței plastice realizează o anumită imagine.

Folosind ceracolorul din ceară naturală, copiii acoperă cu culoare o suprafață mai mare într-un timp mai scurt, având astfel posibilitatea să trăiască mai mult în culoare și mișcare decât în formă. Foile de desen sunt mai mari pentru a asigura libertatea de exprimare.

Copiii nu au teme, ci desenează liber și individual, folosind culoarea după un impuls necontrolat, urmând ca apoi ea să servească intenției de a desena.

Activitatea de pictură se desfășoară o dată pe săptămână, de obicei dimineața în cursul jocului liber.

Pictura prin tehnica ud pe ud este un joc de descoperire a culorilor, a nuanțelor, întrucât culoarea "este percepută puternic în primii ani de viață și este trăită intens de către copil". Steiner însuși considera că pictura, prin culoare, poate avea "proprietăți vindecătoare" asupra copilului, stimulându-i "dorințele creatoare".

Materiale necesare:

- hârtie specială pentru tehnica ud pe ud;
- un vas mare cu apă;
- un suport pentru hârtia udă (un blat de lemn, o măsuță etc.);
- acuarele;
- o pensulă mai groasă;
- borcanele cu apa pentru spălat pensula;
- un burete pentru șters surplusul de apă;
- pelerina pentru pictură sau ceva (de exemplu, o "pelerina" de plastic folosită în timpul mesei) care să protejeze hainele copilului.

Pentru început, se rotunjesc colțurile hârtiei cu ajutorul unei foarfeci. În felul acesta, copilul nu va avea senzația de margini bine delimitate, ci își va putea imagina că desenul lui este o bucățică dintr-un imens desen nelimitat.

Se udă hârtia prin scufundare. Copilul este rugat să participe la întinderea acesteia pe suport, evitând formarea bulelor de aer. Dacă este mult prea udă, se apelează la buretele bine stors.

Se pregătesc acuarelele. Culorile trebuie să fie diluate pentru a avea o consistență destul de fluidă. Nu se recomandă folosirea mai mult de două-trei culori primare deoarece, dacă la îndemână sunt prea multe, copilul va fi tentat să le încerce

pe toate, pierzând "magia" oferită de o singură culoare sau de combinația celor două-trei.

Se începe cu o singură culoare, experimentând nuanțele de la cele mai deschise, la cele mai închise. Ulterior, se iau de 2 culori, care sunt lăsate "să se joace" pe hârtie împreună sau separate, opriți-vă să admirați împreună ce se întâmplă când se întâlnesc. Copilul trebuie să mănuiască pensula liber, pentru ca forme neașteptate să facă din pictat o experiență deosebit de interesantă. Pictura va trebui lăsată la uscat până a doua zi. Implicându-vă în această activitate, copilul își va dezvolta imaginația, motricitatea fină (va exersa cum să țină în mână o pensulă), dar își va rafina și simțul estetic.

Copiii ajută pedagogul curativ să pregătească materialul necesar: pe masă se pun borcanele cu culorile de bază, roșu, galben, albastru, în nuanțe apropiate anotimpului, pregătite din timp. Sunt pregătite de asemenea planșetele, pensulele cu păr moale și lung, bureți, lighean cu apă, foile de desen semnate cu numele fiecărui copil.

Se lucrează în grupuri mici de copii. Pentru a picta, copiii aleg culorile de care se simt legați și care le aduce liniște interioară. Ei sunt supravegheați în manifestarea lor artistică pentru a-și forma deprinderi sănătoase de a lucra îngrijit, de a prețui materialul folosit și de a da finalitate acțiunilor lor (în măsura posibilităților).

Parcurgând întregul proces artistic, copiii trăiesc sentimentul desfășurării cu sens a acestei activități în care bucuria, răbdarea, concentrarea și perseverența se împletesc armonios, conducând treptat nu numai la armonizarea trăirilor copilului, dar și la apropierea lui de o maturitate psihică și fizică necesare integrării în școală: fixarea lateralității, orientarea pe o suprafață plană, exersarea atenției, a creativității și libertății de exprimare. Activitatea de pictură are astfel și un rol terapeutic, influențând pozitiv forțele vitale ale copiilor, dezvoltându-le fantezia, independența, spiritul de ordine, simțul estetic.

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Muller B., (1987), „*Pictând împreună cu elevii noștri*”, Editura Floris Books, Edinburgh;
3. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
4. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Ed. Sage Publications, New York, SUA;
5. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
6. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood/>;
7. *** http://www.waldorfcurriculum.com/Articles/how_to_homeschool.pdf;
8. *** <https://lifewaysnorthamerica.org/math-and-science-in-the-kindergarten-waldorf-early-childhood-settings/>;
9. *** <https://www.waldorfpublications.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena Daniela Oțelaru	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă “Rudolf Steiner” Hunedoara
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL COGNITIV EXPERIENȚIAL

EXPRESIE MUZICALĂ

Învățământ special preșcolar

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Având în vedere interdisciplinaritatea în alternativa educațională de pedagogie curativă, educatorul se folosește de cântece și versuri în numeroase momente ale zilei, pe parcursul oricărei activități și oricând acesta consideră că muzica, versurile și ritmurile pot ajuta la atingerea obiectivelor propuse. Și în cadrul activităților de **expresie muzicală**, elementul de bază este jocul care devine viață adevărată, simbol, fantezie, adevăr și, evident, munca cea mai importantă a copilului. Cântecele prind viață prin trăirea lor lăuntrică ce se poate concretiza și prin diferite exerciții de redare și/sau imitare spontană de grup.

Muzica poate fi percepută de către copil nu numai prin interpretare vocală, ci și ascultând instrumente muzicale precum: liră pentatonică, harfă, flaut pentatonic, acestea facilitând și comunicarea verbală sau/și nonverbală și mai ales pot contribui la ameliorarea inhibiției voluntare a actelor motorii, la diminuarea diferitelor forme de agresivitate, la îmbunătățirea limbajului emoțional și a comportamentelor relaționale.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. Activitățile de expresie muzicală sunt parte integrantă a domeniului cognitiv experiențial. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea deprinderii de a asculta**
- 2. Formarea capacității perceptive de receptare a timbrului, intensității și ritmului**
- 3. Dezvoltarea capacității de asociere a secvențelor sonore cu mișcarea corporală**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea deprinderii de a asculta

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Receptarea auditivă a diverselor sunete din natură și din mediul înconjurător	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de recunoaștere a diverselor sunete provenite din mediul înconjurător; - exerciții de ascultare a unor sunete diferite; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a diverselor sunete provenite din natură; - recunoașterea unor sunete diferite din mediul înconjurător; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de realizare a unor corespondențe între tipul sunetului și sursa din care provine; - recunoașterea unor sunete diferite cu precizarea diferențelor dintre ele;
1.2. Diferențierea sunetelor muzicale de zgomote	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de ascultare a unor sunete muzicale și a unor zgomote naturale; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de surprindere a diferențelor dintre sunete muzicale și zgomote din natură; - folosirea unor ghicitori simple; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a unor sunete muzicale de unele zgomote din natură cu folosirea unor criterii simple pentru inventarierea diferențelor dintre sunete; - ghicitori;
1.3. Diferențierea sunetelor cântate de cele vorbite	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ascultare a unor sunete cântate și a unor vorbite; - jocuri de identificare a sursei sonore; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de surprindere a diferențelor dintre sunete cântate și cele vorbite; - folosirea unor ghicitori simple; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a unor sunete cântate de cele vorbite cu folosirea unor criterii simple pentru inventarierea diferențelor dintre sunete; - ghicitori;
1.4. Diferențierea sunetelor vocale de cele instrumentale	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ascultare a unor sunete vocale și instrumentale; - jocuri de identificare a sursei 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de surprindere a diferențelor dintre sunete vocale și instrumentale; - folosirea unor ghicitori simple. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a unor sunete vocale de cele instrumentale cu folosirea unor criterii simple pentru

	sonore.		inventarierea diferențelor dintre sunete; - ghicitori; - confecționarea și manipularea de către copii a unor instrumente muzicale simple neconvenționale (sticle cu pietricele, tobe etc.)
--	---------	--	--

2. Formarea capacității perceptive de receptare a timbrului, intensității și ritmului

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Receptarea timbrului și a intensității sunetelor	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ascultare a unor timbre diferite; - jocuri de ascultare a unor intensități diferite; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a unor timbre după anumite criterii; - jocuri de diferențiere a unor intensități folosind anumite criterii; - jocuri de surprindere a unor diferențe între timbre și intensități diferite folosind mai multe criterii de diferențiere; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de surprindere a unor diferențe între timbre și intensități diferite folosind mai multe criterii; - jocuri de ritm prin care se creează ritmuri de intensități diferite;
2.2. Receptarea de ritmuri din diferite cântece	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ascultare a unor ritmuri diferite din cântece cunoscute; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de utilizare a mâinilor și picioarelor pentru dezvoltarea unor ritmuri simple după modelul dat de educator; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de utilizare a mâinilor și picioarelor pentru dezvoltarea unor ritmuri simple inițiate de către copii; - jocuri de recunoaștere a unor diferențe de ritm din bucăți create de educator sau de către copii;
2.3. Interpretarea de cântece simple cu respectarea melodiei și a ritmului	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de grup și ținerea ritmului cu palmele sau picioarele sau picioarele cu ghidaj fizic sau verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de grup și ținerea ritmului cu palmele sau picioarele după modelul realizat de către educator. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de grup și ținerea ritmului cu palmele sau picioarele după modelul inițiat de copil;

				- interpretarea unor cântece cu schimbări de ritmuri sau schimbări melodice în timpul interpretării.
--	--	--	--	--

3. Dezvoltarea capacității de asociere a secvențelor sonore cu mișcarea corporală

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Formarea capacității de imitare a unor mișcări corporale sugerate de textul cântecelor	- exerciții simple de imitare a unor mișcări sugerate de text cu sprijin verbal și/sau fizic;	- exerciții simple de imitare a unor mișcări sugerate de text; - exerciții de inițiere a unor mișcări care sunt imitate de către colegi;	- exerciții de imitare a unor mișcări sugerate de text; - exerciții în grup de inițiere a unor mișcări care sunt imitate de către colegi și impunerea exercițiilor de imitat de către copii diferiți (schimbarea prin rotație a celui care oferă modelul de imitat); - succesiuni de acțiuni din cântece sub forma unor dramatizări simple;
3.2. Evidențierea prin mișcările corpului a conținutului de idei a textului	- exerciții simple de exprimare a unor mișcări sugerate de text cu sprijin verbal și/sau fizic.	- exerciții simple de exprimare a unor mișcări sugerate de text; - exerciții de redare a succesiunii unor idei din text prin mișcare cu realizarea unor mișcări de către un grup mic de copii.	- exerciții de realizare a unei dramatizări simple realizate de un grup de elevi cu mișcări sugerate de text; - exerciții în grup de inițiere a unor mișcări care sunt continuate de către alți colegi pentru a realiza o succesiune simplă sugerată de către text; - exerciții euritmice de dramatizare pe baza unui text.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
1. Recunoașterea și diferențierea surselor sonore și a zgomotelor	<ul style="list-style-type: none"> - Sunete din natură (emise de animale, păsări, mașini etc.) - Zgomote (lovituri de unelte, căderea unor obiecte tari, ciocănitul în ușa etc.)
2. Intuirea sunetelor cântate și vorbite	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ascultare și emiteri vocală a sunetelor vocale - Exerciții de ascultare și emiteri vocală a sunetelor diferitelor instrumente/jucării muzicale/instrumente neconvenționale - Jocuri muzicale în colectiv
3. Timbrul muzical, intensitatea sunetelor și intonarea cântecelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a intensității contrastante a sunetelor: tare-încet: "Deschide urechea bine", "Doarme moșul sub umbrar"; "Ursul doarme și visează"; "O vioară mică de-aș avea" - Cântece despre animale, păsări, fenomene ale naturii etc. - Cântece cu teme din basme (ex. „Noi suntem piticii”, „Trei iezi”) - Cântece despre anotimpuri, cu teme din natură (ex. „Bate vântul frunzele”, „Iarna-i pe drum” etc.) - Cântece din folclorul copiilor (ex. „Melc, melc, ...”, „Alunelu” etc.) - Cântece legate de sărbătorile din an (ex. Sf., Mihail, Sf. Nicolae, Moș Crăciun, Paște etc.) - Colinde
4. Receptare și reproducerea de ritmuri diferite	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea membrilor (mâini și picioare) în efectuarea unor ritmuri simple: bătai din palme și picioare pe tactul melodiei, pași mărunți alternând cu pași greoi/apăsați - Folosirea unor obiecte din natură (pietre, bețe, conuri, scoici) pentru acompanierea unor cântece emise în grup
5. Imitarea mișcărilor corporale ale cadrului didactic și alte mișcări sugerate de ritmul și textul cântecelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de gestică și imitare gestuală a diferitelor acțiuni transmise prin cântec (ex. Imitarea zborului unei păsări, a mersului greoi al ursului etc.) - Cântece propuse: “Am o căsuță mică”, “În pădurea cu alune”, etc. - Personaje din basme

Sugestii metodologice

În această perioadă de preșcolaritate, cântecele pentatonice sunt cele mai potrivite. Tehnica de interpretare pe care cadrul didactic o utilizează atunci când cântă la acest instrument trebuie să țină cont de capacitatea pe care acesta o are de a se plia perfect pe dezvoltarea afectivă și emoțională a copilului de vârstă preșcolară.

Ritmul plin de viață va fi realizat în strânsă legătură cu textul cântecului prin utilizarea mișcărilor corporale (mâini, picioare).

Cântecele noi vor fi prezentate printr-o scurtă poveste. Învățarea acestora se face după auz, prin imitație și vor fi selectate ținându-se cont și de mesajul educativ al textului și de valoarea lor din punct de vedere artistic. Se va urmări formarea unui repertoriu de bază, tematica fiind legată de viața plantelor, a animalelor, de sărbători și de anotimpuri.

Se va exersa cântatul la unison, în cerc. Educatorul va acompania cântecele la flaut sau liră, în funcție de dispozițiile copiilor (dacă sunt agitați se folosește lira, dacă sunt somnoroși se folosește flautul).

Bibliografie:

1. Lonsky K., (2009), „*Work songs from a Waldorf Kindergarten*”, Editura Waldorf Early Childhood Association of North America, New York, SUA;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
3. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Wunsch W., (1995), „*Educația prin muzică – predarea muzicii în școlile Waldorf*”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
5. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood>.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Mariana Niță	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Olga-Simona Tomescu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL SOCIO-EMOȚIONAL

JOC LIBER

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Una dintre cele mai importante forme de manifestare ale copilului este jocul. La această vârstă a grădiniței, prin joc se formează, se dezvoltă și se restructurează întreaga activitate psihică a copilului. Prin joc copilul percepe, înțelege, învață.

Jocul liber este inițiat de copii, subiectul și acțiunea sa se construiesc treptat prin transfigurarea realității pe plan imaginar, copilul ajungând să-și creeze o nouă lume proprie. Cel mai important în această perioadă este jocul nestructurat, acela în care copilul inventează propriile reguli. Prin jocul liber, copilul învață să cuprindă și să cunoască lumea, acționând prin voința de a imita, într-un mod personal, potrivit particularităților de vârstă și psihoindividuale. El se distinge prin reflectarea inedită, unică, la nivelul fiecărui copil, a impresiilor, prin originalitate și spontaneitate.

Jocul este declanșat de un anumit grad de intensitate a trăirilor, a impresiilor copiilor și un anumit nivel de prelucrare și interpretare personală a acestora. Jocul, în grădinița de pedagogie curativă, este activitatea specifică vârstei, care prin interdisciplinaritatea sa contribuie în mod eficient la educarea copiilor. Programa oferă un cadru larg de abordare pentru toate nivelurile, iar responsabilitatea opțiunii în alegerea conținutului, formelor și mijloacelor de realizare revine educatorului.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Jocul liber* este parte integrantă a *domeniului socioemoțional*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de joc**
- 2. Stimularea dezvoltării senzorio-motorii și afective**
- 3. Formarea și dezvoltarea inițiativei, a manifestării alegerilor și stimularea independenței în activități și relații**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de joc

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Formarea și dezvoltarea abilităților ludice primare – jocul primar senzoriomotor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea modului de manipulare a unor jucării; - stimularea dorinței de joc prin crearea unor situații ludice în spațiul grupei; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de manipulare a unor jucării specifice pedagogiei curative cu ghidaj minim; - jocuri simple în perechi – educator și copii; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități preferate de copii; - jocuri de manipulare de obiecte; - jocuri cu materiale din natură (nisip, pământ, lemn, piatră, rădăcini etc.);
1.2. Formarea și dezvoltarea abilității de a folosi instrumente ludice – jocul propriu-zis	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor activități ludice ce presupun utilizarea unor jocuri și jucării; - jocuri imitative cu ghidaj; - observarea unor jocuri simple cu subiect din viața cotidiană; 	<p>Activități ludice ce presupun utilizarea unor jocuri și jucării cu ghidaj verbal;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri imitative cu ghidaj verbal; - jocuri simple cu subiect din viața cotidiană; 	<p>Activități ludice ce presupun utilizarea specifică a unor jocuri și jucării;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri imitative; - jocuri simple cu subiecte din viața cotidiană;
1.3. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi ludice – jocul imaginativ	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - observarea și implicarea în jocuri simple de dramatizare; - activități plastice; - activități manuale; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de dramatizare; - activități plastice; - activități manuale; - jocuri de construcție și îmbinare după model; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - jocuri simple de dramatizare; - activități plastice; - activități manuale; - jocuri de construcție și îmbinare fără model;
1.4. Stimularea, formarea și dezvoltarea unor forme complexe de joc – jocul în paralel	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea jocului solitar ce imită diverse activități (jocul ca și cum); - observarea unor situații de joc în grup; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc solitar ce imită diverse activități (jocul ca și cum); - joc în cadrul grupului; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc solitar ce imită diverse activități (jocul ca și cum); - joc în cadrul grupului cu stabilirea de reguli de către copii;
1.5. Stimularea, formarea și dezvoltarea unor forme complexe de joc – jocul în paralel	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de mișcare cu 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri frontale de mișcare 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri frontale de mișcare

dezvoltarea unor abilități complexe de joc – jocul interactiv	ghidaj verbal și fizic; - jocuri simple de construcție cu ghidaj verbal și fizic; - jocul simplu cu păpuși.	(alergare, săritură, prindere, aruncare etc.); - jocuri simple de construcție; - jocul cu păpuși; - jocuri în doi, cu respectarea rândului; - jocuri simple de mimă și pantomimă.
---	---	---

2. Stimularea dezvoltării senzorio-motorii și afective

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Stimularea interesului pentru jocul care valorifică experiența senzorial-cognitivă	- jocuri de sortare a jetoanelor cu ghidaj; - jocuri simple de reconstituire a întregului din părțile componente: puzzle etc. – cu ghidaj;	- jocuri de sortare a jetoanelor cu ghidaj minim; - jocuri simple de reconstituire a întregului din părțile componente: puzzle, incastre, etc.	- jocuri de sortare a jetoanelor; - jocuri lacunare: „Ce lipsește?”; - jocuri de reconstituire a întregului din părțile componente: puzzle, incastre, cuburi cu imagini etc.
2.2. Consolidarea deprinderilor și calităților psihomotrice, prin jocuri de mișcare și de construcții	- jocuri de echilibru cu ghidaj; - observarea unor jocuri de tip concurs; - jocuri de ritm, dans și mișcare pe muzică; - jocuri simple de construcție cu ghidaj;	- jocuri de echilibru; - jocuri de tip concurs, realizate cu ghidaj; - jocuri de ritm, dans și mișcare pe muzică; - jocuri simple de compunere și descompunere a unor ansambluri; - jocuri simple de construcție;	- jocuri de echilibru; - jocuri de tip concurs, adaptate nivelului de dezvoltare motrică; - jocuri de ritm, dans și mișcare pe muzică; - jocuri de compunere și descompunere a unor ansambluri prin suprapunere, alăturare, îmbinare, înșirare etc.; - jocuri de construcție;
2.3. Consolidarea dezvoltării afective prin activități ludice	- jocuri distractive; - observarea unor jocuri de rol euritmice; - teatru de marionete; - teatru de masă;	- jocuri distractive; - jocuri euritmice de rol cu ghidaj; - teatru de marionete; - teatru de masă;	- jocuri distractive; - jocuri de rol cu mișcări euritmice; - teatru de marionete; - teatru de masă;
2.4. Stimularea formelor primare de imaginație	- jocuri reproductive cu subiecte din viața cotidiană	- jocuri reproductive cu subiecte din viața cotidiană cu ghidaj;	- jocuri reproductive cu subiecte din viața cotidiană;

	cu ghidaj; - observarea unor jocuri de construcție și îmbinare.	- activități grafice reproductive; - jocuri de construcție și îmbinare cu ghidaj minim.	- activități grafice reproductive; - jocuri de construcție și îmbinare.
--	--	--	--

3. Formarea și dezvoltarea inițiativei, a manifestării alegerilor și stimularea independenței în activități și relații

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Formarea și dezvoltarea inițiativei și a independenței în activități și relații	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple distractive preferate realizate în pereche cu educatorul; - jocuri simple de construcție realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri distractive preferate cu stimularea alegerii materialelor și partenerilor de către copil; - exerciții grafice sau plastice; - jocuri de construcție realizate cu ghidaj minim; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri distractive preferate cu material și partener, la alegerea copilului; - exerciții grafice sau plastice; - jocuri de construcție realizate independent;
3.2. Stimularea comunicării și inițierea de relații interpersonale	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de mimă și pantomimă; - observarea unor jocuri cu păpuși și partener; - observarea unor jocuri cu subiecte din viața cotidiană; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu păpuși și partener realizate cu ghidaj minim; - jocuri cu subiecte din viața cotidiană cu ghidaj minim; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimă și pantomimă; - jocuri cu păpuși și partener; - jocuri cu subiecte din viața cotidiană;
3.3. Stimularea inserției în microgrup	<ul style="list-style-type: none"> - observarea și implicarea în activități simple de expresie grafică și plastică în pereche cu educatorul; - observarea unor jocuri de rol euritmice. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități frontale de expresie grafică și plastică cu ghidaj minim; - joc de rol cu mișcări euritmice realizate cu ghidaj minim. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități frontale de expresie grafică și plastică; - joc de rol cu mișcări euritmice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Formarea deprinderilor de joc</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare de obiecte - Activități ludice ce presupun utilizarea specifică a unor jocuri și jucării - Jocuri imitative - Jocul solitar ce imită activitatea/jocul grupului
<p>2. Consolidarea deprinderilor și calităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Posturi corecte - Echilibrul static și dinamic - Prehensine corectă (apucare, manipulare, controlul actului reflex) - Coordonări oculo-manuale, bi-manuale și ochi-mână-picior (alăturare suprapunere, prindere, aruncare, îmbinare etc.) - Abilități motrice de bază: mers, alergare, săritură, târâre, rostogolire etc. - Calități motrice: viteză, rezistență, forță, îndemânare
<p>3. Consolidarea achizițiilor perceptiv-cognitive</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Percepție globală - Memorie - Atenție - Reprezentare
<p>4. Adaptarea și integrarea în mediu (microgrupul social)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Capacități analitico-sintetice (diferențieri, sortări pe diferite criterii, descompuneri, reconstituiri, asocieri) - Activități distractive cu partener la alegere - Plimbări în aer liber în grup - Jocuri frontale în aer liber

Sugestii metodologice

În activitatea cu copiii de grădiniță, toate conținuturile și activitățile din domeniul comunicării, socioemoțional, cognitiv experiențial sau psihomotric se realizează prin joc. Jocul este maniera cea mai bună de învățare la această vârstă, este activitatea ce creează limbaj comun între copii și interacțiune socială. Ceea ce este cu adevărat important este menținerea ritmului propriu al copilului, evaluarea și respectarea nivelului său real de progres și personalizarea activităților ludice. În general, se recomandă observarea comportamentului copilului, care tinde să se orienteze instinctiv spre obiectele, fenomenele sau persoanele care îi captează atenția la un moment dat iar în felul acesta se stabilește un punct de pornire.

Copilul este stimulat să descopere plăcerea de a explora și manipula mediul, prin strategii în co-acțiune. Modelul oferit de educator este însoțit de stimulare emoțională pozitivă. Jocul didactic, având ca scop organizarea învățării ludice, este, de asemenea, adaptat la aptitudinile și preferințele copilului (cu alte cuvinte, metoda trebuie adaptată la copil și nu copilul la metodă).

Jocul liber, în grădinițele de pedagogie curativă, are ca sursă de inspirație viața cotidiană (familie, grădiniță etc.), basmele ascultate, serbările de peste an, aniversarea zilelor de naștere ale copiilor etc. Teatrul de masă apare deseori în jocul liber. Păpușile sunt confecționate simplu, au caracter general și pot fi folosite în mai multe împrejurări. De exemplu: o bucată de pânză verde devine pajiște pe care se construiește o căsuță din buturugi de copac, în care locuiește mama. Câteva oițe pasc alături de păstorii lor și de după o piatră își fac apariția piticii.

Jocul liber poate oferi simultan variate forme de activitate, în care copilul se integrează împreună cu educatorul și ceilalți copii, ca de exemplu: construcția unui vapor din mobilier și accesorii, tăierea fructelor (legumelor) pentru o salată, jocul la „căsuța păpușilor”, modelaj, teatru de păpuși etc.

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
3. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
5. *** <https://acornhill.org/programs/the-value-of-play/> ;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/wp-content/uploads/ascf_arts_speech_and_drama_curriculum_k_to_10_jun_2015.pdf;
7. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/1241-crisis-in-the-kindergarten-why-children-need-to-play-in-school>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL SOCIO-EMOȚIONAL

JOC ÎN AER LIBER

Învățământ special preșcolar

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Una dintre cele mai importante forme de manifestare ale copilului este jocul. La această vârstă a grădiniței, prin joc se formează, se dezvoltă și se restructurează întreaga activitate psihică a copilului. Prin joc copilul percepe, înțelege, învață.

Jocul liber este inițiat de copii, subiectul și acțiunea sa se construiesc treptat prin transfigurarea realității pe plan imaginar, copilul ajungând să-și creeze o nouă lume proprie. Cel mai important în această perioadă este jocul nestructurat, acela în care copilul inventează propriile reguli. Prin jocul liber, copilul învață să cuprindă și să cunoască lumea, acționând prin voința de a imita, într-un mod personal, potrivit particularităților de vârstă și psihoindividuale. El se distinge prin reflectarea inedită, unică, la nivelul fiecărui copil, a impresiilor, prin originalitate și spontaneitate. Prin joc, copilul percepe, înțelege, învață. Astfel, regăsim ca și conținuturi transformările din natură, muncile specifice fiecărui anotimp, munca din casă și gospodărie, diferite meserii, viața plantelor și a animalelor de-a lungul anului etc. Prin joc are loc, interdisciplinar, exersarea limbajului, lărgirea orizontului de cunoaștere, cultivarea mișcării armonioase și cultivarea unui limbaj al mișcării. Acesta este creat de către educator în funcție de dezvoltarea psihoindividuală a copilului și se bazează în foarte mare măsură pe imitarea acțiunilor educatorului.

Jocul în aer liber satisface nevoia necesară de mișcare și favorizează dezvoltarea fizică armonioasă a copiilor. În afara faptului că satisface nevoia de mișcare a copilului, jocul în aer liber urmărește și observarea de către copil a mediului înconjurător în fiecare anotimp. Jocul în aer liber îi dă copilului posibilitatea de a-și exersa simțurile în context natural, de a observa ritmul naturii, de a intra în contact nemijlocit cu toate formele și materialele naturale. În natură, copilul simte că universul său de cunoaștere este larg și amplu, plin de stimuli naturali (și care nu supra-solicită simțurile sale) ceea ce oferă experiențe de cunoaștere și stimulează curiozitatea și interesul pentru învățare. Fiecare anotimp aduce cu sine propriile transformări, de aceea jocul în aer liber se va desfășura pe durata întregului an școlar.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Jocul în aer liber* este parte integrantă a *domeniului socioemoțional*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de joc**
- 2. Transpunerea prin activitate proprie a impresiilor din mediul înconjurător**
- 3. Formarea și dezvoltarea inițiativei, a manifestării alegerilor și stimularea independenței în activități și relații**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de joc

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Formarea și dezvoltarea abilităților ludice primare – jocul primar senzorio-motor	<ul style="list-style-type: none"> - observarea modului de manipulare a unor jucării; - stimularea dorinței de joc prin crearea unor situații ludice în natură; 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de manipulare a unor jucării specifice pedagogiei curative cu ghidaj minim; - jocuri simple în perechi – educator și copil în natură; 	<ul style="list-style-type: none"> - activități preferate de copii; - jocuri de manipulare de obiecte în natură; - jocuri cu materiale din natură (hisip, pământ, lemn, piatră, rădăcini etc.);
1.2. Formarea și dezvoltarea abilităților de a folosi instrumente ludice – jocul propriu-zis	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor activități ludice ce presupun utilizarea unor jocuri și jucării în aer liber; - jocuri imitative cu ghidaj; - observarea unor jocuri simple cu subiect din viața gospodăriei; 	<ul style="list-style-type: none"> - activități ludice ce presupun utilizarea unor jocuri și jucării cu ghidaj verbal în natură; - jocuri imitative cu ghidaj verbal; - jocuri simple cu subiect din viața gospodăriei; 	<ul style="list-style-type: none"> - activități ludice ce presupun utilizarea specifică a unor jocuri și jucării în natură; - jocuri imitative; - jocuri simple cu subiecte din viața gospodăriei;
1.3. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi ludice – jocul imaginativ	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - observarea și implicarea în jocuri simple în natură; - activități manuale în aer liber cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu subiecte din viața cotidiană cu ghidaj verbal; - jocuri simple în natură; - activități manuale în aer liber; - jocuri de construcție și îmbinare după model; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - jocuri simple în natură; - activități manuale în natură; - jocuri de construcție cu elemente naturale din curtea grădiniței;
1.4. Stimularea, formarea și dezvoltarea unor forme complexe de joc – jocul în paralel	<ul style="list-style-type: none"> - observarea jocului solitar ce imită diverse activități (jocul ca și cum) din natură; - observarea unor situații de joc în grup în aer liber; 	<ul style="list-style-type: none"> - joc solitar ce imită diverse activități (jocul ca și cum) din natură; - joc în cadrul grupului în aer liber; 	<ul style="list-style-type: none"> - joc solitar ce imită diverse activități (jocul ca și cum) din natură; - joc în cadrul grupului cu stabilirea de reguli de către

1.5. Stimularea, formarea și dezvoltarea unor abilități complexe de joc – jocul interactiv	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de mișcare cu ghidaj verbal și fizic desfășurate în natură; - jocuri simple de construcție cu ghidaj verbal și fizic folosind elemente din natură; - jocul simplu cu păpuși în aer liber. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri frontale de mișcare (alergare, săritură, prindere, aruncare etc.) desfășurate în aer liber; - jocuri simple de construcție folosind elemente din natură; - jocul cu păpuși în aer liber; - jocuri în doi în aer liber. 	<ul style="list-style-type: none"> - copii, desfășurat în aer liber. jocuri frontale de mișcare (alergare, săritură, prindere, aruncare etc.) desfășurate în aer liber; - jocuri de construcție folosind elemente din natură; - jocul cu păpuși în aer liber; - jocuri în doi, cu respectarea rândului desfășurate în aer liber; - jocuri simple de mimă și pantomimă în curtea grădiniței.
--	---	--	--

2. Transpunerea prin activitate proprie a impresiilor din mediul înconjurător

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Înșușirea unor modele de exprimare nonverbală și verbală pentru comunicarea unor stări sufletești	Activități de învățare <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor dramatizări și jocuri de rol; - plimbări în aer liber; - jocuri în nisip realizate cu ghidaj; 	Activități de învățare <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor dramatizări simple și jocuri de rol în natură; - plimbări în aer liber cu stabilirea unor criterii de observație a elementelor din natură; - desen de exemplificare a elementelor din natură - observate; - jocuri în nisip în curtea grădiniței; 	Activități de învățare <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor dramatizări și serbări în natură pe teme legate de ritmurile anului; - stabilirea de către copii a unor trasee pentru plimbare în aer liber; - plimbări în aer liber cu stabilirea unor criterii de observație și analize simple a elementelor din natură; - desen de exemplificare a elementelor din natură observate; - jocuri în nisip în curtea grădiniței;
2.2. Perceperea și semnalizarea prin mijloace nonverbale și verbale a unui mesaj	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor dramatizări ce simulează activități gospodărești în 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol ce simulează activități gospodărești în natură; - plimbări tematice în aer liber; 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de îngrijire a animalelor; - activități de îngrijire a plantelor; - plimbări și excursii tematice în

	natură; - plimbări în aer liber.	- jocuri cu nisip și apă.	aer liber; - jocuri în grup cu nisip și apă.
--	-------------------------------------	---------------------------	---

3. Formarea și dezvoltarea inițiativiei, a manifestării alegerilor și stimularea independenței în activități și relații

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Formarea și dezvoltarea inițiativiei și a independenței în activități și relații.	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple distractive preferate realizate în natură în pereche cu educatorul; - jocuri simple de construcție realizate cu ghidaj în aer liber; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri distractive preferate cu stimularea alegerii materialelor și partenerilor de către copil – realizate în curtea grădiniței; - exerciții grafice sau plastice în groapa cu nisip din curte; - jocuri de construcție realizate cu ghidaj minim în natură; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri distractive preferate cu material și partener, la alegerea copilului realizate în aer liber; - exerciții grafice sau plastice în groapa cu nisip din curte; - jocuri de construcție realizate independent în curtea grădiniței;
3.2. Stimularea comunicării și inițierea de relații interpersonale	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de mimă și pantomimă în natură; - observarea unor jocuri cu păpuși și partener în aer liber; - observarea unor jocuri cu subiecte din viața gospodăriei; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu păpuși și partener realizate cu ghidaj minim în curtea grădiniței; - jocuri cu subiecte din viața unei gospodării cu ghidaj minim; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimă și pantomimă în curtea grădiniței; - jocuri cu păpuși și partener în aer liber; - jocuri cu subiecte din viața gospodăriei;
3.3. Stimularea inserției în microgrup	<ul style="list-style-type: none"> - observarea și implicarea în activități simple de expresie grafică și plastică în pereche cu educatorul; - observarea unor jocuri de rol euritmice în cadrul unor serbări în curtea grădiniței. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități frontale de expresie grafică și plastică cu ghidaj minim; - joc de rol cu mișcări euritmice realizate cu ghidaj minim în cadrul unor serbări în curtea grădiniței. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități frontale de expresie grafică și plastică; - joc de rol cu mișcări euritmice realizate în cadrul unor serbări în curtea grădiniței pe teme alese de către copii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Formarea deprinderilor de joc</p> <p>2. Consolidarea deprinderilor și calităților motrice</p> <p>3. Consolidarea achizițiilor perceptiv-cognitive</p> <p>4. Adaptarea și integrarea în mediu (microgrupul social)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare de obiecte și elemente din natură; - Activități ludice în aer liber; - Jocuri imitative ale unor acțiuni ale muncilor câmpului; - Jocul solitar ce imită activitatea/jocul grupului - Posturi corecte - Echilibrul static și dinamic - Prehensine corectă (apucare, manipulare, controlul actului reflex) - Coordonări oculo-manuale, bi-manuale și ochi-mână-picior (alăturare suprapunere, prindere, aruncare, îmbinare etc.) - Abilități motrice de bază: mers, alergare, săritură, târâre, rostogolire etc. Realizate în aer liber - Calități motrice: viteză, rezistență, forță, îndemânare - Percepție globală - Memorie - Atenție - Reprezentare - Capacități analitico-sintetice (diferențieri, sortări pe diferite criterii, descompuneri, reconstituiri, asocieri) - Activități distractive cu partener la alegere în aer liber - Plimbări în aer liber în grup; - Jocuri frontale în aer liber

Sugestii metodologice

În activitatea cu copiii de grădiniță, toate conținuturile și activitățile din domeniul comunicării, socioemoțional, cognitiv experiențial sau psihomotric se realizează prin joc. Jocul este maniera cea mai bună de învățare la această vârstă, este activitatea ce creează limbaj comun între copii și interacțiune socială. Ceea ce este cu adevărat important este menținerea ritmului propriu al copilului, evaluarea și respectarea nivelului său real de progres și personalizarea activităților ludice. În general, se recomandă observarea comportamentului copilului, care tinde să se orienteze instinctiv spre obiectele, fenomenele sau persoanele care îi captează atenția la un moment dat iar în felul acesta se stabilește un punct de pornire.

Copilul este stimulat să descopere plăcerea de a explora și manipula mediul, prin strategii în co-acțiune. Modelul oferit de educator este însoțit de stimulare emoțională pozitivă. Jocul didactic, având ca scop organizarea învățării ludice, este, de asemenea, adaptat la aptitudinile și preferințele copilului (cu alte cuvinte, metoda trebuie adaptată la copil și nu copilul la metodă).

Jocul în aer liber, în afara faptului că satisface nevoia de mișcare a copilului, urmărește și observarea de către acesta a mediului înconjurător în fiecare anotimp. Jocul în aer liber se adaptează în funcție de fiecare anotimp și de condițiile existente în fiecare grădiniță. Jocul în aer liber și plimbările nu sunt întâmplătoare, acestea urmărind exersarea și punerea în practică a unor cunoștințe, a unor ritmuri și transformări, observarea evoluției naturii, efectele diferitelor fenomene ale naturii în fiecare anotimp, munca oamenilor în grădină, activitatea animalelor și a păsărilor etc. De asemenea se urmărește formarea la copii a unei atitudini pozitive față de viață, dobândirea încrederii în forțele proprii și în ceilalți oameni în baza cărora să acționeze în mod creator pozitiv asupra lumii înconjurătoare.

În completarea acestora vin și activitățile de grădinarit și cele gospodărești care întregesc această disciplină oferind copilului capacitatea de a se implica în diverse acțiuni ca de exemplu: îngrijirea plantelor din sala de grupă, adunarea de spice de pe câmp, strângerea și presarea unor frunze sau flori, aranjarea mesei anotimpului etc.

Bibliografie:

1. Alliance for Childhood (2015), "*Crisis in the Kindergarten*", Raport anual, Annapolis, SUA;
2. American Academy of Pediatrics (2017), "*The Importance of Play in Promoting Healthy Child Development*", Raport anual, Illinois, SUA;
3. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
4. Whitebread's D., (2015), "*University of Cambridge research project on academics and play in early childhood*", Editura Routledge, Londra;
5. *** <https://acornhill.org/programs/the-value-of-play/> ;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/wp-content/uploads/ascf_arts_speech_and_drama_curriculum_k_to_10_jun_2015.pdf;
7. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/1241-crisis-in-the-kindergarten-why-children-need-to-play-in-school>.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Daniela Oțelaru	Centru Școlar pentru Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL SOCIO-EMOȚIONAL

AUTONOMIE PERSONALĂ

Învățământ special preșcolar

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Autonomia personală ocupă un rol foarte important în dezvoltarea și integrarea copilului viața socială, în comunitate. Construirea unor structuri de cunoștințe, norme, priceperi, deprinderi, abilități, modalități de expresie și acțiune, este foarte importantă și începe încă din perioada preșcolară. Copilul este încurajat să manifeste interes și preocupare pe autonomia personală și este sprijinit să dezvolte aceste competențe.

Educatorul servește drept model în această etapă, de aceea este esențial să avem în vedere că, așa cum spunea Rudolf Steiner, copiii mici vor imita întotdeauna ceea ce face adultul și nu ceea ce adultul spune copiilor să facă. Mai mult, o deviză a pedagogiei curative pentru cei care se ocupă de acești copii este aceea de a deveni adulți demni de a fi imitați de către elevii noștri.

Unitățile și elementele de competență, activitățile și conținuturile se caracterizează printr-un nivel de complexitate medie, iar educatorul poate gândi un program coerent și interconectat cu celelalte discipline pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare ale elevilor.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Activitățile de formare a autonomiei personale* sunt parte integrantă a *domeniului socio-emoțional*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea unor deprinderi elementare de autoservire și igienă personală**
- 2. Educarea deprinderilor de exprimare a nevoilor și a dorințelor personale**
- 3. Formarea deprinderilor de a utiliza adecvat un spațiu cunoscut**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea unor deprinderi elementare de autoservire și igienă personală

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Recunoașterea propriului corp și diferențierea de un altul	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a sunetelor muzicale de zgomote; - exerciții-joc de identificare a caracteristicilor propriului corp; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru descoperirea și utilizarea propriilor posibilități motorii, senzitive sau expresive; - jocuri în doi cu alternarea rândului pentru facilitarea diferențierii și învățării: eu/tu; - exerciții-joc de identificare a caracteristicilor propriului corp; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și recunoaștere a colegilor de grupă; - exerciții de diferențiere pe sexe; - jocuri de identificare a segmentelor corpului la un alt coleg;
1.2. Formarea, consolidarea și automatizarea modalităților corecte de satisfacere a trebuințelor fiziologice primare	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de discriminare și conștientizare a trebuințelor fiziologice primare (foame, sete, somn, micțiune, defecație); - activități repetate de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor sfinteriene; 	<ul style="list-style-type: none"> - activități repetate de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor sfinteriene; - activități de formare, consolidare și automatizare a deprinderilor alimentare; 	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de discriminare și conștientizare a trebuințelor fiziologice primare (foame, sete, somn, micțiune, defecație); - activități repetate de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor sfinteriene; - activități de formare, consolidare și automatizare a deprinderilor alimentare;
1.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă personală	<ul style="list-style-type: none"> - activități de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor elementare de igienă personală; - dezbărcare; - descălțare; - spălarea mâinilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor elementare de igienă personală; - îmbrăcare/dezbrăcare; - încălțare/descălțare; - spălarea mâinilor și a feței; - folosirea prosopului. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor de igienă; - îmbrăcare/dezbrăcare; - încălțare/descălțare; - spălarea mâinilor și a feței; - folosirea prosopului; - folosirea corectă a toaletei; - pieptănatul; - perierea dinților.

2. Educarea deprinderilor de exprimare a nevoilor și a dorințelor personale

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Formarea capacităților de exprimare a nevoilor personale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a confortului și disconfortului pe baza unor povești simple; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exprimare a disconfortului (foame, sete, căldură, frig, durere); - exerciții de exprimare a confortului/disconfortului cu ajutorul poveștilor sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a unor situații de confort/disconfort; - exerciții de comunicare a situațiilor de disconfort într-o manieră adaptativă; - exerciții de recunoaștere a situațiilor în care putem cauza disconfort celor din jur; - exerciții de solicitare de ajutor în situații în care experimentăm disconfort;
2.2. Dezvoltarea deprinderilor de exprimare a dorințelor personale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de recunoaștere a propriilor emoții/dorințe; - jocuri de solicitare a unor obiecte sau activități. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de solicitare a unor obiecte sau activități; - exerciții de recunoaștere a emoțiilor/dorințelor unor personaje cu ajutorul poveștilor sociale; - exerciții simple de exprimare a emoțiilor sau dorințelor. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare emoțională pe baza poveștilor sociale; - exerciții de suport emoțional la solicitarea altor colegi; - exerciții de înțelegere a nevoii unei persoane de a fi lăsată singură atunci când solicită acest lucru.

3. Formarea deprinderilor de a utiliza adecvat un spațiu cunoscut

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Formarea, dezvoltarea și automatizarea deprinderilor de ordine în spațiul personal	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor de: <ul style="list-style-type: none"> ➢ ordine în spațiul personal cu ajutor fizic și verbal; ➢ aranjare a hainelor la dormitor cu ajutor fizic și verbal; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de formare, dezvoltare și automatizare a deprinderilor de: <ul style="list-style-type: none"> ➢ ordine în spațiul personal; ➢ aranjare a hainelor la dormitor; ➢ aranjarea patului; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de inițiere a comportamentelor de: <ul style="list-style-type: none"> ➢ ordine în spațiul personal; ➢ aranjare a hainelor la dormitor; ➢ aranjarea patului, fără sau cu minim ghidaj fizic sau verbal;
3.2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi corecte de deplasare în spațiul cunoscut	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deplasare independentă sau cu ajutor minim; - activități de cunoaștere, orientare și deplasare în interiorul grădiniței cu sprijin; - activități de cunoaștere, orientare și deplasare în curtea grădiniței cu sprijin și ghidaj; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare a unor modalități eficiente de deplasare independentă sau cu ajutor minim; - activități de cunoaștere, orientare și deplasare în interiorul grădiniței; - activități de cunoaștere, orientare și deplasare în curtea grădiniței; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare a unor modalități eficiente de deplasare independentă sau cu ajutor minim; - activități de cunoaștere, orientare și deplasare în interiorul grădiniței; - activități de cunoaștere, orientare și deplasare în curtea grădiniței;
3.3. Formarea unor deprinderi elementare de adaptare la viața cotidiană	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la activități din programul grădiniței și realizarea cu sprijin a unor sarcini simple; - înțelegerea importanței unor activități din cadrul programului expuse cu ajutorul poveștilor sociale. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de cunoaștere a unor aspecte din viața cotidiană (programul grădiniței, rutina familială); - activități repetate, în colaborare cu părinții sau tutorii legali, de adaptare la programul grădiniței. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a succesiunii din viața cotidiană (programul grădiniței, rutina familială); - exerciții de stimulare a inițierii de către copil a unor activități în cadrul grădiniței; - oferirea de ajutor celorlalți.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>Autocunoașterea</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Segmentele corporale și posibilitățile de utilizare a lor - Caracteristicile personale (părul, ochii, semne distinctive etc.) - Identificarea propriei persoane: eu, numele propriu - Identificarea sexului
<p>Cunoașterea altora</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea și diferențierea după caracteristici personale
<p>Trebuințe elementare și formarea autonomiei (parțiale sau totale) în satisfacerea corectă a acestora</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diferențierea după sexe: fată/băiat - Diferențierea EU/TU - Foame, sete, somn, cald, frig, durere
<p>Autonomie (parțială sau totală) în igiena personală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Folosirea corectă a toaletei - Spălarea mâinilor și a feței - Perierea dinților - Pieptănarea - Îmbrăcarea/dezbrăcarea - Încălțarea/descălțarea - Igiena spațiului personal
<p>Independența în deplasare și orientare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Spațiul apropiat (săli, holuri, dependințe) și traseele dintre acestea - Mediului exterior apropiat

Sugestii metodologice

Ca punct de plecare în formarea unor modalități corecte de satisfacere a trebuințelor primare, poate fi considerată metoda modelării. Educatorul servește drept model pentru copil iar capacitatea de imitație pe care copilul o manifestă la această vârstă este o resursă extrem de importantă. Cooperarea și stimularea interesului copilului prin prezentarea beneficiilor și avantajelor implicării sale în comportamente de dezvoltare a autonomiei personale sunt alte resurse la fel de importante și care pot fi folosite în acest sens. Intervențiile cu povești sociale sunt bune pentru dezvoltarea comportamentelor adaptative și pentru extincția sau diminuarea celor dezadaptative.

Deprinderile se formează în etape diferite de la ghidaj sprijin și verbal constant, la participare și implicare parțială (cunoaște și înțelege acțiunile în curs de desfășurare prin exprimarea acestora de către educator), precum și la efectuarea lor („Acum scoatem bluza”, „Acum ducem lingura la gură” etc.), iar ulterior, participare în coacțiune cu educatorul (ridică mâinile la scoaterea bluzei, împinge piciorul în pantofi etc.) și realizarea autonomă (parțială sau totală) a unor acțiuni și comportamente adaptate nevoilor și intereselor sale.

Ritmul, exercițiile repetate de consolidare și educare a autonomiei sunt întărite prin aplicarea acestora în contexte reale, în viața de zi cu zi atât în grădiniță cât și în familia sau casa de tip familial a copilului.

Bibliografie:

1. Gray, C. (2012), *“The last bedtime story that we read each night”*, Editura Future Horizons, Arlington, SUA;
2. Gray, C. (2015), *“The new Social Story book: 15th Anniversary Edition”*, Editura Future Horizons, Arlington, SUA;
3. Nicol J., Taplin J., (2012), *„Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner”*, Editura Routledge, Londra;
4. Nutbrown K., (2006), *„Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri”*, Editura Sage Publications, New York, SUA;
5. Parker-Rees R., (2011), *„Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor”*, Editura Routledge, Londra;
6. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood/>;
7. *** <https://www.waldorfpublishings.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mariana Niță	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Lumița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Olga-Simona Tomescu	Centru Școlar pentru Educație Incluzivă “Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL SOCIO - EMOȚIONAL

AUTONOMIE SOCIALĂ

Învățământ special

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Activitățile de autonomie socială se referă predominant la aria de dezvoltare socială, având ca scop final independența copilului, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Educația copilului în alternativa educațională de pedagogie curativă este abordată sub aspectele ei pozitive cu scopul valorificării optime a tuturor resurselor și capacităților sale. Prin oferirea unor modele de relații sănătoase, copilul va dobândi siguranță și încredere în sine și va dezvolta autonomie în context social. Cu alte cuvinte, va găsi un echilibru în domeniul relațiilor sale și nu va tinde să devină izolat de contextul social dar nici să nu se “agațe” de ceilalți, determinând astfel, în final respingere din partea lor sau relații de tip dependent. Achizițiile de bază automatizate la nivelul autonomiei personale, reprezintă o necesitate în formarea și dezvoltarea autonomiei la nivel social, relațional. Ulterior se creează premisele unei integrări optime în școală și în alte grupuri sociale.

Integrarea educațională a copiilor cu dizabilități nu înseamnă înscrierea formală a acestora în sistemul de învățământ, ci presupune elaborarea unor programe individualizate de intervenție, cu strategii incluzive.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Activitățile de formare a autonomiei sociale* sunt parte integrantă a *domeniului socio-emoțional*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile.

Prezenta programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea și dezvoltarea capacităților de percepție necesare adaptării în societate**
- 2. Cunoașterea relațiilor familiale de bază**
- 3. Formarea unor relații interpersonale corecte și a unor comportamente adecvate**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea capacităților de percepție necesare adaptării în societate

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Conștientizarea identității personale/individuale prin raportare la mediul familial	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizualizarea în oglindă a componentelor corporale și identificarea acestora; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizualizarea în oglindă a componentelor corporale și identificarea/denumirea acestora; - exerciții de numire a numelui propriu; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea de sine sub aspect fizic raportată la ceilalți membrii din familie; - exerciții de numire a numelui propriu, vârstei și sexului;
1.2. Identificarea lucrurilor și a ființelor, a raporturilor persoanei cu acestea	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ființelor și a lucrurilor din imediata apropiere (în spațiu sau cu suport imagistic). 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea/denumirea ființelor și a lucrurilor din imediata apropiere, din imagini și povestiri; - Identificarea/denumirea lucrurilor care ne reprezintă (jucării, camera mea, vestimentație etc.). 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea utilității lucrurilor; - exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ființelor; - povești despre lucruri, plante, animale, oameni.

2. Cunoașterea relațiilor familiale de bază

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Cunoașterea componentei familiei	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea componentei familiei cu suport imagistic cu ghidaj - exerciții de ascultare a unor descrieri simple despre 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și numirea membrilor familiei; - desenul membrilor familiei; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și numirea membrilor familiei extinse; - scurte descrieri ale membrilor familiei extinse; - exerciții de tip atomul social;

2.2. Cunoașterea relațiilor în cadrul propriei familii	<ul style="list-style-type: none"> - familie; - jocuri bazate pe activitățile gospodărești desfășurate în familie. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a profesiei părinților; - jocuri bazate pe activitățile gospodărești desfășurate în familie. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor membrilor familiei; - jocuri bazate pe activitățile gospodărești desfășurate în familie.
--	--	---	---

3. Formarea unor relații interpersonale corecte și a unor comportamente adecvate

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Inițierea interacțiunilor cu adulții și cu copiii de vârste apropiate	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu obiectele împreună cu adultul; - observarea unor modele sănătoase de interacțiuni; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu obiecte împreună cu adultul; - jocuri cu imagini, jetoane, poze ale colegilor de grupă; - povești sociale pe tema familiei; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri libere individuale, în perechi sau grupuri mici, cu încurajarea comunicării; - povești sociale pe tema familiei;
3.2. Formarea capacității de relaționare interpersonală	<ul style="list-style-type: none"> - activități de socializare în cadrul grupei. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de socializare în cadrul grupei; - jocuri de rol cu folosirea formulelor de salut, de politete, de adresare; - jocuri euritmice de grup cu dramatizări simple. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de socializare în cadrul grupei; - jocuri de rol cu folosirea formulelor de salut, de politete, de adresare; - jocuri frontale de facilitare a formării spiritului de grup, a capacităților de cooperare; - jocuri euritmice de grup cu dramatizări simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
1. Adaptare în societate	Identitatea personală Raporturile proprii persoane cu ființele și lucrurile
2. Relații familiale	Componența familiei Roluri în cadrul familiei
3. Relații interpersonale	Cooperare în cadrul grupului Formulele de salut, de politețe și de adresare Comportamente dezirabile în diferite situații

Sugestii metodologice

Obiectivele propuse în cadrul acestei programe vor fi realizate prin activități simple de joc, prin acțiuni repetate, pentru a dezvolta motivația și a întări voința copiilor. Exercițiul repetat de consolidare și educare a autonomiei sociale trebuie să fie întărit prin limbaj. Astfel, repetarea unor îndemnuri verbale sau gestuale este făcută în funcție de limbajul folosit de copil.

Ca și în cazul formării deprinderilor de autonomie personală, metoda modelării este recomandată. Educatorul servește drept model pentru copil iar capacitatea de imitație pe care copilul o manifestă la această vârstă este o resursă extrem de importantă. Cooperarea și stimularea interesului copilului prin prezentarea beneficiilor și avantajelor implicării sale în comportamente de dezvoltare a autonomiei sociale sunt alte resurse la fel de importante și care pot fi folosite în acest sens. Intervențiile cu povești sociale sunt foarte bune pentru dezvoltarea comportamentelor adaptative și pentru extincția sau diminuarea celor dezadaptative.

Ritmul, exercițiile repetate de consolidare și educare a autonomiei sunt întărite prin aplicarea acestora în contexte reale, în viața de zi cu zi atât în grădiniță cât și în familia sau casa de tip familial a copilului.

Bibliografie:

1. Gray, C. (2012), *“The last bedtime story that we read each night”*, Editura Future Horizons, Arlington, SUA;
2. Gray, C. (2015), *“The new Social Story book: 15th Anniversary Edition”*, Editura Future Horizons, Arlington, SUA;
3. Nicol J., Taplin J., (2012), *„Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner”*, Editura Routledge, Londra;
4. Nutbrown K., (2006), *„Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri”*, Editura Sage Publications, New York, SUA;
5. Parker-Rees R., (2011), *„Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor”*, Editura Routledge, Londra;
6. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood>;
7. *** <https://www.waldorfpublishings.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything>.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mariana Nită	Centrul de Pedagogie Curativa Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativa Simeria
Olga-Simona Tomescu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară

DOMENIUL SOCIO-EMOȚIONAL
ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE A
COMPORTAMENTELOR ADAPTATIVE

Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

„Școala poate fi o experiență plăcută ce ne dezvoltă abilitățile de interacțiune cu ceilalți. Scopul programelor de dezvoltare a abilităților socio-emoționale este acela de a oferi copiilor instrumente și conștientizare pentru a-și dezvolta reziliența și capacitatea de a face față suferințelor și coborâșurilor vieții” (Christopher Clouder – Introducere în educația socială și emoțională).

Relația sufletească este valoarea centrală a pedagogiei curative. Tocmai de aceea învățarea socială și emoțională este puternic valorizată în această alternativă educațională. Acest lucru dezvoltă în copil capacitatea de inovație, optimismul și reziliența. În timpul jocurilor în grupă, copiii au șansa de a absorbi o mulțime de povești și imagini ale umanității care au sens și semnificație. Toate aceste conținuturi întăresc ideea de relație, de conexiune și exprimă ideea că fiecare ființă umană are locul său în lume, are scopul și menirea sa și că împreună, acceptând diversitatea, putem crea un viitor mai bun pentru toți.

În grădiniță și în clasele mici elevii se întâlnesc cu frumosul prin basm. Ideea exprimată în basme – binele învinge – are efecte extraordinare asupra copiilor, este maniera în care se creează reziliența. Vin apoi fabulele și legendele care îi aduc pe copii cu picioarele pe pământ, în realitate, care le arată că orice monedă are două fețe și că echilibrul înseamnă să reușim să punem în acord cele mai mari contraste ale noastre.

În alternativa educațională de pedagogie curativă, dezvoltarea socio-emoțională și a comportamentelor adaptative nu reprezintă doar obiective individuale ci și de grup. Arta dramatică, orele de euritmie, artele combinate sau jocurile în cerc sunt oportunități extraordinare prin care se dezvoltă comunicarea sănătoasă între elevi, cooperarea și sprijinul reciproc, comportamentele non-violente sau toleranța. Practic dezvoltăm astfel comunicarea, abilitățile sociale, capacitățile sănătoase de abordare și rezolvare a conflictelor și creștem coeziunea între copii, părinți și profesori.

Educatorul are în vedere și dezvoltarea limbajului emoțional al elevilor, a modalităților de exprimare a emoțiilor, nevoilor sau dorințelor lor. Aceste sunt variante excelente prin care prevenim bullying-ul, hărțuirea/tachinarea sau excluderea și marginalizarea.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Activitățile de dezvoltare a comportamentelor adaptative* sunt parte integrantă a *domeniului socio-emoțional*. Acest domeniu are alocate 6-8 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Inițierea interacțiunilor cu adulții și cu alți copii de vârste apropiate**
- 2. Învățarea și fixarea comportamentelor prosoziale, de acceptare și respectare a diversității**
- 3. Recunoașterea, acceptarea și autoreglarea emoțională ca fundament al formării unei abilități sociale**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Inițierea interacțiunilor cu adulții și cu alți copii de vârste apropiate

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Susținerea încrederii în adulții cunoscuți și interacționarea cu aceștia	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu obiecte (oglinzi) împreună cu adultul; - jocuri cu imagini, jetoane, cu colegii de grupă; - povești terapeutice; - jocuri de comunicare prin gest, mimică, pantomimă și cuvinte; - jocuri cu marionete; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri libere împreună cu adultul, cu încurajarea comunicării; - jocuri de construcții, în care să comunice prin cuvinte, gesturi, semne; - povești sociale și terapeutice; - activități practice, simple - gospodărești, în care să interacționeze utilizând modelul adulților; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri libere cu alți copii, cu încurajarea comunicării; - povești sociale și terapeutice; - jocuri de comunicare prin gest, mimică, pantomimă și cuvinte; - microscenete cu jucării pentru verbalizarea acțiunilor; - jocuri didactice; - activități practice, gospodărești, în care să interacționeze utilizând modelul adulților;
1.2. Formarea abilității de solicitare și primire a ajutorului când are nevoie	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu obiectele împreună cu adultul; - jocuri de comunicare prin gest, mimică, pantomimă și cuvinte; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu obiectele împreună cu adultul; - jocuri cu incastre; - jocuri de comunicare prin gest, mimică, pantomimă și cuvinte; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu obiectele împreună cu adultul; - jocuri de comunicare prin gest, mimică, pantomimă și cuvinte; - construcții în nisip;
1.3. Inițierea unor interacțiuni pozitive cu copii de vârstă apropiată	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri în grup, cu încurajarea comunicării; - jocuri cu jucării pentru verbalizarea acțiunilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri în grup, cu încurajarea comunicării; - jocuri simbolice cu subiect și cu roluri; - dans și mișcare; - sărbătorirea zilelor de naștere și a momentelor importante de peste an. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri în grup, cu încurajarea comunicării; - jocuri simbolice cu subiect și cu roluri; - dans și mișcare în perechi sau în grup mai mare de copii; - sărbătorirea zilelor de naștere și a momentelor importante de peste an; - dramatizări simple prin dans, mișcări euritmice.

2. Învățarea și fixarea comportamentelor prosociale, de acceptare și respectare a diversității

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Exprimarea recunoașterii, aprecierii și respectării asemănărilor și deosebirilor dintre oameni	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a asemănărilor dintre oameni; - jocuri de identificare a deosebirilor dintre oameni; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare/denumire a asemănărilor dintre oameni; - jocuri de identificare/denumire a deosebirilor dintre oameni; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exprimare în vederea prezentării unor relații; - utilizarea jocului de rol și a dramatizării; - analiza asemănărilor dintre colegi după anumite criterii;
2.2. Însușirea și respectarea regulilor; înțelegerea efectelor acestora	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea tehnicilor art – terapeutice (desen, pictură, colaj) cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea tehnicilor art – terapeutice (desen, pictură, colaj) cu ghidaj minim; - exersarea comportamentelor adaptative prin modelare de către adult; 	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea tehnicilor art – terapeutice (desen, pictură, colaj) în mod independent de către copil sau în grupuri mici de copii;
2.3. Manifestarea empatiei față de celelalte persoane	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri și povești sociale simple pentru stimularea empatiei față de celelalte persoane; - observarea unor jocuri în grup cu dramatizări simple. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri și povești sociale complexe pentru stimularea empatiei față de celelalte persoane; - prezentarea unor poveștoare referitoare la relațiile pozitive dintre oameni. 	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea comportamentelor adaptative descrise în povești sociale; - prezentarea unor poveștoare referitoare la relațiile pozitive dintre oameni; - utilizarea jocului de rol și a dramatizării pentru a surprinde relații și asemănări între oameni.

3. Recunoașterea, acceptarea și autoreglarea emoțională ca fundament al formării unei abilități sociale

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Dezvoltarea capacității de recunoaștere a emoțiilor principale	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de recunoaștere a diferitelor emoții simple; - jocuri de imitație a emoțiilor 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a diferitelor emoții simple – cu ghidaj; - jocuri de identificare a 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a diferitelor emoții – simple și complexe; - confecționarea unor palete pe

<p>3.2. Dobândirea unor procedee de autocontrol emoțional care să conducă la relații sociale adecvate</p>	<p>simple mimate de adult; jocuri cu cânt, recitative;</p> <p>- jocuri-exercițiu, după imagini, de identificare a emoțiilor simple; observarea unor jocuri de încurajare a exprimării emoționale adecvate.</p>	<p>emoțiilor pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura; povești sociale pe teme legate de emoții;</p> <p>- jocuri-exercițiu, după imagini, de identificare a emoțiilor; activități-joc de susținere reciprocă în cadrul grupului; jocuri de încurajare a exprimării emoționale adecvate după modelul oferit de educator; povești sociale.</p>	<p>care sunt reprezentate chipuri exprimând diverse emoții și exersarea utilizării lor corepunzătoare; jocuri de recunoaștere și denumirea emoțiilor exprimate prin mimica educatoarei sau a altui copil din grupă;</p> <p>- jocuri de rol în care să recunoască și să denumească stări, emoții, sentimente; (exprimarea satisfacției, uimiri, bucuriei, utilizând paraverbalul, mimica, gesturile); jocuri didactice de ordonare, grupare, selectare a imaginilor care redau stări emoționale.</p>
---	--	---	---

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Dezvoltarea abilității de a interacționa</p>	<p>Povești sociale pe teme legate de comunicare și cooperare (interrelaționare, sprijin, ajutor); Jocuri de rol, dramatizări cu situații adaptative, sănătoase de interacțiune; Teatru de masa/teatru de păpuși</p>
<p>2. Dezvoltarea abilităților intra și interpersonale</p>	<p>Jocuri simple cu reguli sociale Sarcini simple de curățare/ordonare/depozitare a jucăriilor și materialelor Povești sociale construite de educador pe diferite situații de accelerare a comportamentelor adaptative și decelerare a celor dezadaptative</p>
<p>3. Autoreglare emoțională</p>	<p>Jocuri de rol cu diverse situații emoționale Teatru de masă Povești sociale dezvoltate în funcție de anumite stări emoționale Jocuri de modelare din partea adultului a exprimării sănătoase a diverselor stări emoționale</p>

Sugestii metodologice

Pentru multă vreme s-a crezut că atașamentul este un construct pur psihologic care vizează relația copilului mic cu persoana de referință, în perioada 0-3 ani. Cercetările recente din neuroștiințe confirmă însă acum ceea ce Rudolf Steiner spunea cu mulți ani în urmă, anume faptul că atașamentul (relația sufletească vindecătoare) este instrumentul de bază în echilibrarea ființei umane. Cu alte cuvinte, indiferent cât de mare este gradul de afectare al unei dizabilități, relația emoțională poate și este de dorit să fie prezentă, iar dezvoltarea abilităților socio-emoționale vor avea impact major în capacitățile de învățare și de relaționare cu sine și cu cei din jur.

În pedagogia curativă ne interesează foarte mult să dăm copilului convingerea că este acceptat, „văzut” și „auzit”. Studiile recente (Howe, 2006, Hoffman, 2009) arată că prevalența relațiilor securizante la copiii cu dizabilități este ușor mai scăzută decât la cei tipici (50% versus 60%), iată într-o proporție de doar 10%. Această diferență nu este dată de dizabilitatea copilului ci de interacțiunea dintre copilul cu dizabilități și modelul mental al celorlalți cu privire la situația copilului (acceptare, solicitări, suport, sprijin necondiționat, comunicare prin limbaj comun nu prin limbă). Cheia prin care putem regla această balanță este deschiderea și disponibilitatea socio-emoțională.

Atunci când dezvoltăm abilitățile socio-emoționale și creăm comportamente adaptative vom vedea îmbunătățiri și în:

- abilitatea de a învăța limba sau de a vorbi;
- înțelegerea sentimentelor și folosirea cuvintelor pentru a le descrie;
- conexiunea între ceea ce simte un elev și experiența senzorială;
- empatie;
- controlul impulsului;
- reglarea emoțională;
- memoria de scurtă durată;
- interesul pentru explorarea mediului.

Cele mai importante ținte pentru a dezvolta aceste abilități și pe care educatorul și le setează în munca sa în alternativa educațională de pedagogie curativă se pot constitui în răspunsurile la aceste întrebări: este pedagogul curativ receptiv la nevoile copilului? Îl vede ca pe o individualitate separată cu nevoi separate? Este educatorul disponibil și de încredere pentru copil? Reacțiile și comportamentele educatorului sunt predictibile și de încredere?

În pedagogia curativă, copiii și adulții ce trăiesc în comunitate se înțeleg, „se văd”, „se aud” și se percep reciproc. Acestea sunt prerechizitele pentru dezvoltarea încrederii în sine și dezvoltarea stimei de sine. Mai ales în clasele primare, ceea ce contează primordial este **relația** (acceptarea și căldura relației) și nu convențiile sociale, normele sau regulile. Învățarea regulilor devine posibilă atunci când relația este securizantă, când copilul poate manifesta receptivitate la nou, la învățare. În pedagogia curativă întotdeauna vom avea în vedere dezvoltarea socio-emoțională, crearea comportamentelor adaptative, formarea relației, atașamentul. Încă de la grădiniță procesul e axat pe dezvoltarea emoțională și nu pe învățare explicită. Construcția procesului de învățare se realizează pe nevoile de dezvoltare și are rolul de echipare emoțională pentru copil, de a-l pregăti pentru situațiile mai dificile ale pubertății, adolescenței, vârstei adulte. Întotdeauna în clasă confortul emoțional va prima în fața judecăților critice. Este mai puțin important cât de precis, cât de exact se stabilesc obiectivele de învățare sau câte judecăți morale fac despre ce face și spune copilul. Mult mai important însă este să se accepte pur și simplu realitatea copilului, să i se ofere suport și înțelegere. Copilul devine astfel din obiect, subiect al relației.

Bibliografie

1. Gove M., Teather S., (2011), „*Support and Aspiration: A New Approach to Special Educational Needs and Disability. A consultation*”, Raport Guvernamental publicat de The Stationery Office Limited, Department for Education, Londra;
2. Kennedy, M. and Wonnacott, J. (2005), „*Neglect of disabled children*”. In J. Taylor and B. Daniel (ed) „*Child Neglect. Practice Issues for Health and Social Care*”, pag. 228-248, Editura Jessica Kingsley Publishers, Londra;
3. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
4. Miller, D. and Raymond, A. (2008), „*Safeguarding disabled children*”, Editura Jessica Kingsley Publishers, Londra;
5. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
6. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
7. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
8. *** <https://acornhill.org/programs/the-value-of-play/> ;
9. *** https://www.steinereducation.edu.au/wp-content/uploads/ascf_arts_speech_and_drama_curriculum_k_to_10_jun_2015.pdf;
10. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/1241-crisis-in-the-kindergarten-why-children-need-to-play-in-school>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

***DOMENIUL PSIHOMOTRIC
EDUCAȚIE PSIHOMOTRICĂ***

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa acestei discipline este centrată pe competențe care să contribuie la autocunoașterea și dezvoltarea personală a copilului. Acest lucru favorizează dezvoltarea dimensiunii acționale, volitive a personalității preșcolarului. Conținuturile urmăresc să ajute copilul să folosească activitatea psihomotrică, pentru a-și dezvolta flexibilitatea interioară a gândirii, afectivității și voinței.

Pe lângă faptul că aceste conținuturi constituie un punct de plecare în dezvoltarea motricității generale, coordonării mișcărilor, capacității de organizare a schemei corporale, a structurilor perceptiv-motrice de culoare, mărime, formă, spațialitate, temporalitate, în plus, este accentuat și aspectul esențial al desfășurării activităților psihomotrice, anume trăirea de către copii a bucuriei mișcării.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. În grădinița de pedagogie curativă, *educația psihomotrică* este parte integrantă a domeniului V – *domeniul psihomotric* ce are alocate 3-4 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competențe

- 1. Exersarea motricității generale și a coordonării mișcărilor**
- 2. Cunoașterea schemei corporale**
- 3. Operarea cu structurile perceptiv-motrice de culoare, mărime și formă**
- 4. Cunoașterea noțiunilor spațio-temporale**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Exersarea motricității generale și a coordonării mișcărilor

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Exersarea mișcărilor fundamentale	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de schimbare a poziției corpului, prin rostogoliri de pe spate pe burtă și de pe burtă pe spate (copilul este ajutat să se rostogolească prin mișcarea unui prosop pe care acesta se află poziționat-ex. Ne rostogolim); - participarea la diferite jocuri: copilul este așezat pe burtă și i se arată jucării care produc sunete, deplasându-le în câmpul vizual al acestuia cu scopul de a le urmări (ex. Rîdicăm capul); - jocuri în pat sau, inițial, pe scăunel, însoțite de cântece și încurajat și ajutat să stea în șezut; - jocuri pe podea, însoțite de cântece și rime, în care copilul este încurajat și ajutat să stea în picioare. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a unor obiecte și jucării (ex. Prinde mingea); - exerciții și jocuri de mers în linie dreaptă, cu spatele, alergare, jocuri cu text și cânt; exerciții și jocuri cu mingea (apucare, aruncare, strângere în pumn); - activități de mișcare cu diferite jucării (căluți pentru a fi călăriți, cărucioare sau mașini pe care să le împingă); - jocuri pe podea, însoțite de cântece și rime; - jocuri de mișcare cu text și cânt; - jocuri de imitare a mișcărilor unor animale, mișcări de dans și de mișcare, dramatizări și imitarea unor personaje din povești. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare, în interior sau în aer liber, în care copiii sunt încurajați să urce trepte sau diferite denivelări ale podelei; - jocuri de prindere/atingere a unei jucării (ex. Atingem clopoțelul); - jocuri de mișcare pasivă a picioarelor (ex. Batem cu picioarele în podea, Greierele răsturnat); - jocuri pe podea, însoțite de cântece și rime; - jocuri de explorare a grădiniței și a mediului apropiat, în care copilul este ajutat să urce și să coboare scările; - jocuri de mișcare în sala de grupă sau în curte, dotată cu echipamente specifice (cercuri mari, tuneluri, coșuri de baschet, piramida etc.); - exerciții și jocuri cu mingea în pereche și în cerc; - jocuri de mișcare, de coordonare ale părților mari ale corpului, mușchilor mari, în care sunt incluse mișcări: mers și variante de mers, săritură, alergare, echilibru, târâre, ocolire, cățărare (după posibilitățile copilului); - exerciții și jocuri cu mingea,

1.2. Exersarea motricității fine manuale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a unor obiecte și jucării de diferite dimensiuni, texturi etc. - jocuri de prindere/atingere a unei jucării (ex. Atingem clopoșelul). 	<p>Participarea la diferite jocuri ce presupun:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea gestului rectiliniu („Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului”); - formarea gestului rotativ („Mosorelul, ghemul și șurubul”); - formarea gestului polimorf (gimnastică, dans). 	<p>individual sau în pereche, aruncări și prinderi, aruncări la distanță și țință;</p> <p>Participarea la diferite jocuri ce presupun:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea gestului rectiliniu („Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului”); - formarea gestului rotativ („Mosorelul, ghemul și șurubul”); - formarea gestului polimorf (gimnastică, dans); - realizarea prehensiunii asupra obiectelor; - exerciții de trasare a unor linii drepte, curbe, frânte etc.
--	--	--	---

2. Cunoașterea schemei corporale

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Identificarea și însușirea elementelor corpului uman	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea segmentelor corpului uman cu suport imagistic. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea segmentelor corpului uman (a propriului corp); - identificarea părților corpului; - participarea la jocuri cu text, muzică și ritm; - participarea la activități ludice pentru învățarea posesiunii și a numelui propriu; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și denumirea segmentelor corpului uman (a propriului corp, al altei persoane, păpușă etc.); - identificarea părților corpului; - participarea la jocuri cu text, muzică și ritm; - participarea la activități ludice pentru învățarea posesiunii și a numelui propriu;
2.2. Orientarea în schema corporală și în spațiu	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare cu sens a membrelor (cu ghidaj fizic și verbal); - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală (cu ghidaj fizic și verbal); - jocuri de orientare în schema 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare cu sens a membrelor (cu ghidaj fizic sau verbal); - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală (cu ghidaj); - jocuri de orientare în schema 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare cu sens a membrelor (cu/fără ghidaj); - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală (cu/fără ghidaj); - jocuri de orientare în schema corporală proprie (cu/fără

	corporală proprie (cu ghidaj fizic și verbal).	corporală proprie (cu ghidaj fizic sau verbal).	ghidaj).
--	--	---	----------

3. Operarea cu structurile perceptiv-motrice de culoare, mărime și formă

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Recunoașterea și denumirea culorilor primare	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere (pentru identificarea culorilor de bază); - jocuri de recunoaștere a culorilor de bază cu ajutor fizic și verbal; - jocuri de denumire a culorilor de bază (cu ajutor fizic și verbal); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a culorilor de bază; - jocuri de denumire a culorilor de bază; - jocuri didactice pentru recunoașterea și denumirea culorilor de bază; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere a culorii primare cu obiecte din natură (iarbă-verde, soare-galben etc.); - jocuri didactice;
3.2. Îmbogățirea experienței senzoriale în vederea percepției însușirii corecte a obiectelor (în funcție de mărime și formă)	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de manipulare și prehensiune a obiectelor; - jocuri senzoriale de tipul: vedem, auzim, mirosim, pipăim; - jocul cu nisip și apă: mânuțe descurcărețe. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensiune a obiectelor; - jocuri senzoriale de tipul: vedem, auzim, mirosim, pipăim; - jocul cu nisip și apă: mânuțe descurcărețe. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensiune a obiectelor; - activități-joc de redare a unor conținuturi prin desen.

4. Cunoașterea noțiunilor spațio-temporale

4.1. Recunoașterea diferențelor poziții spațiale ale obiectelor	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de poziționare a obiectelor; - exerciții de grupare și manipulare a obiectelor; - exerciții euritmice simple. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de poziționare a obiectelor; - exerciții de grupare și manipulare a obiectelor; - exerciții euritmice. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziționarea obiectelor și recunoașterea poziției obiectelor între ele (în față-în spate, la dreapta-la stânga, sus-jos etc.);
---	---	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> - aprecierea direcțiilor și pozițiilor spațiale într-un câmp perceptiv (stânga-dreapta, înainte-înapoi, înăuntru-în afară, sus-jos etc.); - jocuri de manipulare și grupare de obiecte, cu localizare spațială.
<p>4.2. Formarea capacității de orientare temporală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a momentelor zilei (cu suport imagistic); - jocuri de consolidare a ritmului săptămânii – piticii colorați. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de intuire a succesiunii zi/noapte, a zilelor săptămânii și a anotimpurilor; - jocuri de ritm – ritmul zilei, săptămânii, lunii, anului – cu ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de intuire a succesiunii zi/noapte, a zilelor săptămânii și a anotimpurilor; - jocuri de ritm – ritmul zilei, săptămânii, lunii, anului – cu ghidaj.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Deprinderi motrice de bază</p>	<p>Mers cu ținută corectă Aruncare și prindere de obiecte Alergare cu ritmuri diferite Respirație corectă costo-diafragmală Motricitate și dexteritate manuală</p>
<p>2. Percepția culorii, mărimii și formei</p>	<p>Culorile primare (roșu, galben, albastru) Figurile geometrice simple (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi)</p>
<p>3. Orientarea spațio-temporală</p>	<p>Poziția spațială a obiectelor Dimensiunea Zilele săptămânii Anotimpurile (succesiune) Ziua de naștere</p>
<p>4. Schema corporală</p>	<p>Părți componente Diferențierea dreapta-stânga a corpului uman</p>

Sugestii metodologice

Cu ajutorul jocurilor motrice bucuria și voia bună devin motive și motivație pentru mișcarea corporală. Este recomandat să se acorde o atenție deosebită organizării conținuturilor sub formă de joc în cerc, iar acestea vor fi însoțite de poezii ritmate și cântece. Legătura dintre mișcările corpului și imaginile create prin cântec și vorbire ritmică formează o punte între lumea interioară a copilului și repertoriul de mișcare exterioară. Prin aceste jocuri se ordonează nu numai gama de mișcări, ci se cultivă competențele sociale, de relaționare ale copilului. Se recomandă folosirea unui limbaj accesibil copiilor, precum și descrierea jocurilor sub forma unor imagini sugestive.

Observarea „tonusului muscular” (hipoactivism sau hiperactivism) reprezintă un punct de plecare în procesul de instruire a copilului cu dizabilități. Structura perceptiv-motorie presupune, în primul rând, organizarea schemei corporale, care constituie punctul de plecare al organizării spațiale, cu rol important în relațiile noastre cu lumea înconjurătoare. Cunoașterea propriului corp și a nevoilor primare reprezintă premise în formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială.

Prin explorarea și manipularea obiectelor în cadrul jocului, copilul ajunge să înțeleagă și să aplice ideea de permanență a obiectului, descoperă atributele legate de formă, culoare, mărime și învață să localizeze un obiect, prin raportare la propriul corp/la alte obiecte etc.

Compararea, sortarea, gruparea, clasificarea obiectelor și a imaginilor au ca rezultat dobândirea și operarea cu noțiunile integratoare, noțiunile-specie și noțiunile-gen. Însușirea noțiunilor de timp pornește de la organizarea universului temporal personal al copilului, de la timpul propriu trăit subiectiv și apoi, la cunoașterea universului temporal obiectiv. Recunoașterea, predicția și interpretarea unor ritmuri zilnice ca și afișarea calendarului, orarul săptămânal și a orarului zilei, însoțite de suport imagistic sugestiv, în scopul vizualizării permanente conduc la fixarea noțiunilor temporale elementare.

Toate aceste activități nu sunt centrate doar pe atingerea unor obiective cognitive, ci au un caracter predominant de formare a deprinderilor de relaționare, autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații.

Bibliografie:

1. Gray, C. (2012), *“The last bedtime story that we read each night”*, Editura Future Horizons, Arlington, SUA;
2. Gray, C. (2015), *“The new Social Story book: 15th Anniversary Edition”*, Editura Future Horizons, Arlington, SUA;
3. Nicol J., Taplin J., (2012), *„Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner”*, Editura Routledge, Londra;
4. Nutbrown K., (2006), *„Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri”*, Editura Sage Publications, New York, SUA;
5. Parker-Rees R., (2011), *„Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor”*, Editura Routledge, Londra;
6. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood>;
7. *** <https://www.waldorfpublishings.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything>.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Nuța Tivdă	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

DOMENIUL PSIHOMOTRIC

ABILITARE MANUALĂ

Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Activitățile de *abilitare manuală* solicită curajul și răbdarea copilului, oferindu-i posibilitatea de a trăi angajarea întregii sale personalități. Modelând materia, mâinile copilului devin mai active, mai precise și mai puternice, urmărind atent conturarea fiecărui detaliu în scopul reflectării în plan fizic a imaginilor interioare produse de trăirea basmelor. Tablourile de lână dezvoltă sensibilitatea artistică a copiilor prin efectul transparenței culorilor și al suprapunerii straturilor de lână. Tablourile realizate pot fi folosite la expoziții, se pot oferi celor dragi sau pot împodobi grădinița. Lâna, prin calitățile ei (moale, ușoară) și prin culorile naturale, clare, aduc în copil liniște și bucurie calmă, căldură și echilibru devenind astfel un mijloc de terapie sufletească deosebit de eficient.

Activitățile practice din grădiniță se desfășoară după modelul unei gospodării tradiționale, unde educatorul lucrează cu mâinile, într-o desfășurare plină de sens, tot ceea ce este necesar bunului mers al grădiniței. Aceste acțiuni se petrec în fața copiilor oferind acestora un model activ pentru a fi imitat. Preluând prin imitație din munca și bucuria pentru muncă a educatorului, copilul trăiește metamorfozele muncii adevărate. La această vârstă, copilului îi este specifică învățarea prin acțiune, iar învățarea ce trece prin membre conferă o valoare superioară aceleia dobândite prin activitate cerebrală. Prin activitățile manuale se aduce conștiința în vârful degetelor. Fiecare mișcare cu mâinile, ordonată și orientată dă formă în creier, constituind astfel premisa dezvoltării vorbirii și gândirii. Aceste idei expuse de Rudolf Steiner sunt acum confirmate de cercetările din neuroștiințe care dovedesc faptul că astfel de activități practice, precum și învățarea emoțională, afectivă, ajută la dezvoltarea de noi legături neuronale la nivel cerebral (Kanwisher N., McDermott J., H., 2015).

Educatorul are permanent în vedere cultivarea simțului estetic al copiilor prin mijloacele și conținuturile folosite în pregătirea și desfășurarea sărbătorilor, zilelor de naștere și a expozițiilor. Toate activitățile se desfășoară în timpul jocului liber în clasă sau în afara ei și oferă copiilor posibilitatea să trăiască în mod diferit procesele specifice fiecăruia. Temele activităților manuale sunt ordonate în funcție de momentele anului – sărbători, zile de naștere, expoziții etc.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. În grădinița de pedagogie curativă, *abilitarea manuală* este parte integrantă a domeniului *psihomotric* ce are alocate 3-4 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Familiarizarea copiilor cu diferite materiale și instrumente de lucru**
- 2. Formarea unor deprinderi tehnice elementare**
- 3. Dezvoltarea mobilității manuale**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Familiarizarea copiilor cu diferite materiale și instrumente de lucru

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Familiarizarea cu materialele de lucru utilizate în activitatea practică	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de recunoaștere a materialelor (lână, hârtie, ceară, semințe.); - observarea modului de manipulare a materialelor de către educator; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de recunoaștere a materialelor (lână, hârtie, ceară, semințe, frunze, rădăcini, crenguțe, flori etc.); - manipularea materialelor de către copii în scopul pregătirii pentru activitate; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (lână, hârtie, ceară, semințe, frunze, rădăcini, crenguțe, flori etc.); - manipularea materialelor de către copii în scopul pregătirii pentru activitate; - gruparea materialelor după anumite criterii cu sesizarea asemănărilor și deosebirilor dintre ele;
1.2. Familiarizarea cu instrumentele de lucru specifice	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, pahar, lipici, planșete etc.) cu ajutor fizic și verbal; - observarea modului de utilizare a acestora prin modelare de către educator; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, pahar, lipici, planșete etc.) cu ajutor verbal; - manipularea materialelor de către copii și pregătirea lor pentru activitate (urmărirea secvențialității operațiilor necesare); 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, pahar, lipici, planșete etc.); - manipularea acestora și pregătirea pentru activitate; - curățarea și depozitarea materialelor după finalizarea activității; - gruparea materialelor pe categorii după criterii stabilite;
1.3. Manipularea materialelor și a instrumentelor de lucru cunoscute	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru cu ajutor fizic și verbal; - exerciții de observare a 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru cu ajutor verbal; - pregătirea materialelor pentru realizarea unei activități; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru; - coordonarea din partea unui

	modulii de manipulare a unor materiale și instrumente de lucru de către educator sau alți copii.	<ul style="list-style-type: none"> - curățarea și depozitarea materialelor de lucru după finalizarea unei activități; - surprinderea secvențelor și a ordinii acțiunilor necesare pentru desfășurarea activității în ambele sensuri (pregătire pentru realizarea activității, pregătire pentru încheierea activității). 	<p>copil a modului de pregătire a materialelor de lucru pentru o activitate de către un grup de copii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea din partea unui copil a modului de curățare și depozitare a materialelor de lucru după o activitate de către un grup de copii; - depozitarea materialelor după anumite criterii stabilite de către educator împreună cu elevii din grupa de grădiniță.
--	--	---	--

2. Formarea unor deprinderi tehnice elementare

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Confectionarea unor lucrări din materiale diverse	<ul style="list-style-type: none"> - tablouri din lână colorată realizate cu ajutor fizic și verbal și fizic; - exerciții de aplicare a unor tehnici de lucru simple din hârtie (îndoire, lipire, etc.); - exerciții de modelare a cerii cu ajutor fizic și verbal; - tablouri simple prin suprapunere de straturi de hârtie transparentă cu ajutor fizic și verbal; - lucrări tematică în funcție de anotimp și de sărbătorile de peste an cu ajutor fizic și verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - tablouri din lână colorată realizate cu ajutor verbal; - exerciții de aplicare a unor tehnici de lucru simple din hârtie (îndoire, pliere, lipire, asamblare etc.) cu ghidaj minim sau fără ghidaj; - exerciții de modelare a cerii; - tablouri simple prin suprapunere de straturi de hârtie transparentă cu ajutor verbal minim sau fără ajutor; - lucrări tematică în funcție de anotimp și de sărbătorile de peste an cu ajutor verbal minim; 	<ul style="list-style-type: none"> - tablouri din lână colorată; - exerciții de aplicare a unor tehnici de lucru simple din hârtie (îndoire, pliere, tăiere, lipire, asamblare etc.); - exerciții de modelare a cerii; - tablouri simple prin suprapunere de straturi de hârtie transparentă; - lucrări tematică în funcție de anotimp și de sărbătorile de peste an;
2.2. Confectionarea unor lucrări folosind materiale din natură	<ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul materialelor din natură: flori, frunze cu ajutor fizic și verbal; - lucrări tematică în funcție 	<ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul materialelor din natură: flori, frunze, paie de grâu, trestie, semințe, flori presate etc. Cu ajutor verbal minim sau fără ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul materialelor din natură: flori, frunze, paie de grâu, trestie, semințe, flori presate etc. - lucrări tematică în funcție de anotimp și de sărbătorile de

<p>2.3. Implicarea în întreținerea curățeniei în sala de grupă și în mediul apropiat</p>	<p>de anotimp și de sărbătorile de peste an cu ajutor fizic și verbal;</p> <ul style="list-style-type: none"> - adunarea jucăriilor; - observarea acțiunilor de curățenie a clasei și a succesiunilor efectuării lor; 	<ul style="list-style-type: none"> - lucrări tematice în funcție de anotimp și de sărbătorile de peste an cu ajutor verbal minim sau fără ghidaj; - să șteargă praful în sala de grupa; - să șteargă masa în sala de mese; - să adune frunze sau iarba din curte; 	<p>peste an;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să aranjeze jucăriile pe raft sau în căsuța păpușii; - activități practice pentru menținerea curățeniei în sala de grupă și în mediul apropiat; - coordonarea din partea unui copil sau a unui grup de copii a acțiunilor de menținere a curățeniei în sala de grupă;
<p>2.4. formarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - activități simple de îngrijire a plantelor (stropire); - activități simple de îngrijire a animalelor de casă (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.) cu ajutor fizic și verbal; - vizite la livezi/ferme, grădini botanice, zoologice. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități simple de îngrijire a plantelor (stropire, recoltare etc.); - activități simple de îngrijire a animalelor de casă (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); - vizite la livezi/ferme, grădini botanice, zoologice. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități simple de îngrijire a plantelor (plantare, stropire, curățare, recoltare etc.); - activități simple de îngrijire a animalelor de casă (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); - vizite la livezi/ferme, grădini botanice, zoologice.

3. Dezvoltarea mobilității manuale

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Formarea și dezvoltarea mișcărilor manuale fundamentale	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice pentru organizarea perceptivă cu ghidaj verbal și fizic; - exerciții de dezvoltare a motricității fine cu ghidaj verbal și fizic; - exerciții pentru învățarea gestului liniar, rotativ cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice pentru organizarea perceptivă și orientarea în câmpul perceptiv cu ghidaj verbal; - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor cu ghidaj minim sau fără ghidaj; - exerciții pentru învățarea gestului liniar, rectiliniu, rotativ etc.; - exerciții elementare de prehensiune, îndoire, rupere, înșirare, tăiere, modelare, bobinare, răsucire; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice pentru organizarea perceptivă și orientarea în câmpul perceptiv; - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru învățarea gestului liniar, rectiliniu, rotativ etc.; - exerciții de prehensiune, îndoire, rupere, înșirare, tăiere, șnuruire, lipire, modelare, bobinare, răsucire;
3.2. Dezvoltarea coordonării oculo-manuale și bi-manuale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mototolire, de rupere, de întindere; - exerciții simple de coordonare a mâinilor – imitarea croșetatului. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îndoire, lipire etc.; - exerciții simple de coordonare a mâinilor realizate în perechi de câte doi copii. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îndoire, pliere, lipire etc.; - exerciții de coordonare a mâinilor realizate în perechi de câte doi copii; - exerciții de ritm realizate în perechi sau în grupuri de copii; - exerciții euritmice de mișcare și coordonare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru</p>	<p>Instrumente de lucru (planșetă, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora</p> <p>Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, ceară, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată/glasată, carton, plastiina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sămburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopuri de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele)</p> <p>□ Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii</p> <p>Tehnici de lucru (rupere, lipire, îndoire, colaj, origami, modelare, bobinare, răsucire, mulare, înșirare, șnuruire, tăiere, înnodare, îmbinare, împletire)</p>
<p>2. Lucrări din materiale din natură</p>	<p>Colaje tematice</p> <p>Obiecte decorative</p> <p>Felicitări tematice</p> <p>Mărțișoare</p> <p>Tablouri tematice</p>
<p>3. Lucrări din fire de lână și material textile</p>	<p>Obiecte decorative</p> <p>Tablouri tematice</p> <p>Păpuși și marionete</p> <p>Covorașe</p>
<p>4. Lucrări din hârtie</p>	<p>Colaje ("Rupe după contur", "Ghetuța lui Moș Nicolae", "Ornamente pentru pomul de iarnă", "Brăduți", "Globulețe", "Fulg de nea", "Șervețelul", "Căsuța", "Ziua si noaptea", "Morișca", "Felicitare pentru tine", "Mugurași", "Pomul înmugurit", "Pomul înfrunzit", "Pomul înflorit", "Păsări călătoare", "Căsuța păsărelor", "Rama de tablou" "Iepurașul de Paște", "Coșul cu ouă", "Flori de mai", "Fluturași", "Vaporaș", "Vara în grădină", "În</p>

<p>5. Modelaj (plastilină, ceară, aluat)</p> <p>6. Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic</p>	<p>parc”, “De ziua mea!, “La gradina de legume”, “În curtea școlii”, “Coșulețul cu flori”</p> <p>Măști pentru carnaval</p> <p>Teme realizate prin tehnica origami</p> <p>Rame foto</p> <p>Felicitări tematice</p> <p>Tablouri tematice</p> <p>Obiecte decorative</p> <p>Mărțișoare</p> <p>Figurine (animale, plante etc.)</p> <p>Activități simple de îngrijire a plantelor “colțul viu al clasei” (plantare, stropire, curățare, recoltare)</p> <p>Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.)</p>
--	---

Sugestii metodologice

Activitățile de *abilitare manuală* se desfășoară la grădiniță în fiecare zi, stabilindu-se o zi anume pentru fiecare din următoarele tipuri de activități: modelaj, tablouri de lână, lucru de mână, gospodărie și grădinărit.

Modelajul este o activitate artistică ce solicită puternic curajul și răbdarea copilului, oferindu-i posibilitatea de a trăi angajarea întregii sale personalități. La activitățile de modelaj, copiii primesc în coșulețul palmelor o minge colorată din ceară de albine, pe care o modelează după posibilități.

Tablourile de lână se realizează pe bucăți de filț sau lână colorată cu forme nedeterminate precis (fără colțuri), lâna colorată punându-se în coșulețe la îndemâna copiilor. La lucru de mână se poate crea o atmosferă stimulatorie printr-o imagine ce reflectă lumea exterioară sau o scenă de basm. În acest scop se folosește mătase, materiale din natură (crengi, rădăcini, pietre etc.) animale sau păpuși din stofă sau lână. Lucrând cu mâinile, trăind cu toate simțurile materia vie a materialului de modelat, copilul se plămăiește pe sine cu uimire și bucuria descoperirii propriei ființe. Astfel, copilul se regăsește în fiecare formă pe care o realizează și pe care o îmbogățește cu întreaga sa emoție.

Activitățile de gospodărie și grădinărit se pot desfășura ținând cont de posibilitățile psihoindividuale ale copiilor, prin ajutor acordat la: aranjat și servit masa, spălatul vaselor, strânsul jucăriilor, îngrijirea florilor și animalelor, curățenie și ordine în sala de grupă etc.

Bibliografie:

1. Hart N., Monteux A., (2004), „*An introduction to Camphill Communities and the BA in Curative Education*”, Scottish Journal of Residential Child Care, vol. 3, nr. 1, Glasgow, Scoția;
2. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
3. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
4. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, editura Sage Publications, New York, SUA;
5. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
6. ***www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood/;
7. ***www.waldorfpublishings.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mariana Niță	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Anca Despa	Centru Școlar pentru Educație Incluzivă “Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

KINETOTERAPIE

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia este o activitate terapeutică structurată, compensatorie, prevăzută încă din ciclul preșcolar planul cadru al alternativei educaționale de pedagogie curativă. Activitatea terapeutică se realizează individual sau în grup și are o durată de minimum 15 minute - maximum 45 de minute în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltarea individuală și de specificul grupului. La recomandarea Comisiei Interne de Evaluare Continuă se pot norma 4 ore/săptămână/grupă, cu încadrarea în numărul total de 16 ore pe aria curriculară.

Conținuturile pe care le avem în vedere în cadrul acestei terapii sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Corectarea deficiențelor fizice
2. Educarea și recuperarea afecțiunilor neuromotorii
3. Dezvoltarea psihomotrică generală și a capacităților din sfera A.D.L.-urilor (Activities of Daily Living – activități de viață zilnică).

Prezenta programă școlară este flexibilă, ceea ce permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile terapeutice. Se urmărește astfel realizarea unui demers personalizat, în contextul specific al fiecărui copil preșcolar.

Kinetoterapia aplicată în grădinițele de pedagogie curativă urmărește recuperarea copiilor din punct de vedere locomotor sau neuro-motor. Principalele funcții ale kinetoterapiei sunt:

- ameliorarea capacității generale de mișcare și a marilor funcții;
- ameliorarea funcției segmentului sau segmentelor afectate;
- prevenirea instalării deprinderilor compensatorii defectuoase;
- ameliorarea/ îmbunătățirea stării psihice.

La baza kinetoterapiei, stau următoarele principii generale, subordonate principiului hipocratic „Primum non nocere!”:

- stabilirea precoce a diagnosticului;
- precocitatea instituirii tratamentului;
- principiul progresivității;
- principiul individualizării tratamentului;
- principiul continuării tratamentului până la recuperarea integrală;
- principiul activității independente;
- principiul creării motivației.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Kinetoterapia* este parte integrantă a *domeniului terapiei specifice și de compensare* și are alocate 2-3 ore pe săptămână la toate nivelurile. Programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului**
- 2. Educarea neuromotorie a copiilor cu afecțiuni neurologice**
- 3. Formarea calităților motrice adaptative prin dezvoltarea psihomotrică generală**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Educarea unei atitudini corecte pentru prevenirea apariției deficienței la nivel structural	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație; - exerciții de relaxare; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții active dinamice, izotonice: exerciții cu obiecte, cu segmentele interesate; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții statice corective: posturări, poziționări și exerciții izometrice;
1.2. Corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare apărute pentru a compensa deficiențele primare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții active ale segmentelor interesate; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de educare respiratorie pentru dezvoltarea volumului respirator; 	<ul style="list-style-type: none"> - posturări corective ale coloanei vertebrale, trunchiului și membrilor;
1.3. Formarea reflexului de atitudine corectă a corpului în statică și dinamică	<ul style="list-style-type: none"> - posturări în poziții corective și menținerea lor. 	<ul style="list-style-type: none"> - menținerea unui echilibru bun în statică și dinamică; - corectarea mersului și atitudinii corporale în statică și dinamică. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții active ale segmentelor interesate; - exerciții corective prin autoevaluarea și corectarea posturii în fața oglinzii; - exerciții pentru educarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare; - menținerea unui echilibru bun în statică și dinamică; - exerciții de menținere a simetriilor corective a segmentelor trunchiului în ortostatism și mers.

2. Educarea neuromotorie a copiilor cu afecțiuni neurologice

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Scăderea spasticității (decontracturarea)	<ul style="list-style-type: none"> - terapia Vojta; - posturări în poziții reflex inhibitorii, în posturi relaxante, în posturi corective; - aplicații locale de căldură și menținerea unui stretching lung pe musculatura interesată; - exerciții specifice tehnicilor F.N.P.; - rulări, rostogoliri, legănări; 	<ul style="list-style-type: none"> - terapia Vojta; - posturări în poziții reflex inhibitorii, în posturi relaxante, în posturi corective; - exerciții specifice tehnicilor F.N.P.; - rulări, rostogoliri, legănări; 	<ul style="list-style-type: none"> - terapia Vojta; - posturări în poziții reflex inhibitorii, în posturi relaxante, în posturi corective; - aplicații locale de căldură și menținerea unui stretching lung pe musculatura interesată;
2.2. Dezvoltarea controlului motor	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții active, cu și fără rezistență musculară progresivă; - Exerciții pasive, cu și fără rezistență musculară progresivă; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pasive, active, cu și fără rezistență musculară progresivă; - exerciții de posturare: posturări relaxante, facilitatorii; - tonifierea musculaturii neafectate, exerciții pasive, active, tehnici F.N.P.; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pasive, active, cu și fără rezistență musculară progresivă; - exerciții de posturare: posturări relaxante, facilitatorii; - tonifierea musculaturii neafectate, exerciții pasive, active, tehnici F.N.P.; - parcurgerea etapelor de dezvoltare neuromotorie: rostogolire, târâre, mers în patrupee, ortostatism, mers independent biped;
2.3. Educarea echilibrului static și dinamic	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a echilibrului micșorând baza de susținere (ridicarea unui membru). 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pasive, active, cu și fără rezistență musculară progresivă. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a echilibrului în șezut, patrupee, ortostatism și mers; - exerciții de menținere a echilibrului micșorând baza de susținere (ridicarea unui membru).

3. Formarea calităților motrice adaptative prin dezvoltarea psihomotrică generală

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Educarea/reeducarea prehenșiunii în vederea construirii comportamentelor adaptative	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite – prin exersarea tuturor tipurilor de prehenșiune: terminală, subtermino-laterală, palmară, cu opoziție, latero-laterală; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de prehenșiune cu diferite obiecte ajutoare; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de prehenșiune cu diferite obiecte ajutoare; - exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite – prin exersarea tuturor tipurilor de prehenșiune: terminală, subtermino-laterală, palmară, cu opoziție, latero-laterală; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut;
3.2. Dezvoltarea coordonării controlului mână-ochi	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a mâinii cu mișcări țintite și reperate – prin joc; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a mâinii cu mișcări țintite și reperate – prin joc; - exerciții de coordonare mână-mână, mână-ochi, mână-gură, ochi-mână-picior; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a mâinii cu mișcări țintite și reperate – prin joc; - exerciții de coordonare, finețe, direcție de mișcare, viteză de execuție; - exerciții de coordonare mână-mână, mână-ochi, mână-gură, ochi-mână-picior;
3.3. Organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii / a partenerului; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a

<p>3.4. Educarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea independenței prin învățarea A.D.L-urilor prin exerciții și jocuri imitative. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor din jur; - dezvoltarea independenței prin învățarea A.D.L.-urilor prin exerciții și jocuri imitative. 	<p>partenerului: în oglindă/pe un coleg;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor din jur; - exerciții de mișcare în spațiu, cu diferite obiecte ajutoare-S.R.,cadru, cărje; - dezvoltarea independenței prin învățarea A.D.L-urilor prin exerciții și jocuri imitative.
---	---	---	--

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Trasee terapeutice pe tipuri de deficiențe fizice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru corectarea atitudinii cifotice - Exerciții pentru corectarea atitudinii lordotice - Exerciții pentru corectarea torticolisului muscular - Exerciții pentru corectarea cifozelor structurale - Exerciții pentru corectarea lordozelor structurale - Exerciții pentru corectarea scoliozelor structurale în C - Exerciții pentru corectarea scoliozelor structurale în S - Exerciții pentru corectarea toracelui înfundat - Exerciții pentru corectarea deformației genu-varum - Exerciții pentru corectarea deficienței genu valgum - Exerciții pentru corectarea deficienței genu flexum - Exerciții pentru corectarea deficienței piciorului plat - Exerciții pentru picior strâmb congenital
<p>2. Trasee terapeutice pentru dezvoltarea A.D.L.-urilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formarea autonomiei personale - Creșterea gradului de adaptabilitate la mediul înconjurător: exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior, transfer din pat pe scaun sau fotoliu, sau la masă și invers, etc.) - Dezvoltarea capacității de a ne îngriji de propria persoană: exerciții și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși, încălțatul, legarea unui șiret, folosirea tacâmurilor, autoservirea, etc.) - Obținerea maximumului de independență: exerciții de mers cu bastoane, cărje, cadru, orteze, sau alte obiecte ajutătoare, facilitatoare. - Utilizarea tehnicilor și metodelor de ergoterapie

<p>3. Trasee terapeutice pentru: prehensiune, schemă laterală, imaginea de sine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea părților corpului: exerciții sau trasee terapeutice specifice de educare senzorio-motorie, de percepție a propriului corp și folosirea segmentelor sale - Conduita și structura perceptiv-motrică - Orientarea în spațiu: exerciții în statică și mișcare pentru perceperea spațiului (sus-jos, stânga-dreapta, înainte-înapoi) - Tulburări de orientare, organizare și structurare temporală - Dezvoltarea și întărirea schemei corporale - Conduita și structura perceptiv-motrică spațială - Măsurarea timpului - Orientarea în timp - Educarea și dezvoltarea prehensiunii: exerciții specifice de educare a prehensiunii și folosirii mâinii pentru toate formele de prehensiune
<p>4. Trasee terapeutice pentru afecțiunile neurologice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Programe terapeutice pentru corectarea deficiențelor neuro-motorii: tetrapareză, hemipareză, parapareză, ataxie cerebeloasă, sindrom extrapiramidal, spina bifida, sindroame neurologice - Gimnastică medicală generală și metode fizice ajutătoare (scripetoterapia) - Gimnastică medicală segmentară - Tehnici de relaxare: tehnica Schultz, Jacobson, legănare - Tehnici de tonifiere musculară - Tehnici F.N.P. - Diagonalele Kabath - Metode analitice: Voita, Bobath, Frankel, etc.

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a potențialului fizic al copilului (evaluarea stării de sănătate fizică, depistarea afecțiunilor motorii) în vederea precizării diagnosticului și a stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul și gravitatea tulburării. Precizarea și confirmarea diagnosticului medical constituie premisă în stabilirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se elaborează în funcție de caz, vârsta neuro-psihomotorie (posibilități de mișcare) și posibilitățile de înțelegere și răspuns/reacție. Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a. în etapa evaluării inițiale:

- somatoscopia generală și segmentară;
- examinarea somatoscopică instrumentală;
- examenul clinic general;
- somatometria;
- probe de evaluare a prehensiunii;
- probe de evaluare a mersului;
- bilanțul articular prin goniometrie;
- bilanțul muscular prin scala de apreciere Ch. Rocher;
- dinamometria;
- miotonometria;
- testul Ruffier;
- spirometria;
- probe de evaluare a timpului de reacție sau latenței reacției motrice;
- chestionar pentru determinarea preferinței manuale - R. Rigal;
- testul Ozeretski - Guilmain;
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru învățarea timpurie;

b. în etapele de evaluare continuă:

- observația;

c. în etapa evaluării finale:

- somatoscopia generală și segmentară;
- examinarea somatoscopică instrumentală;
- somatometria;
- probe de evaluare a prehensiunii;
- probe de evaluare a mersului;
- bilanțul articular prin goniometrie;
- bilanțul muscular prin scala de apreciere Ch. Rocher;
- dinamometria;
- miotonometria;
- testul Ruffier;
- spirometria;
- probe de evaluare a timpului de reacție sau latenței reacției motrice.

Kinetoterapia poate fi aplicată sub diverse forme, indiferent de tipul și gravitatea deficienței primare pe fondul căreia este grefată afecțiunea motorie:

- imitații și jocuri;
- gimnastică medicală selectivă;
- hidro-kinetoterapia;
- dansul curativ;
- terapia ocupațională/ ergoterapia.

Metode și modalități de reeducare neuromotorie:

a. gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante;
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b. tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c. metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d. metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunstrom;
- metoda Frankel;

e. metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în kinetoterapie să pună accent pe construcția progresivă a exercițiilor practice, pe flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerentă și abordări inter și trans-disciplinare.

Ținând seama de particularitățile preșcolarilor se vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul activității terapeutice. Se vor aborda forme de organizare adaptate capacităților motrice și psihice ale copiilor. La începutul anului școlar se va urmări organizarea intervenției în spiritul educației incluzive. Se va pune accentul pe lucrul individual și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și încurajarea reciprocă. Se va asigura utilizarea unei cantități suficiente de materiale didactice (mingi, cercuri, jaloane, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure un volum de exersare crescut, cât și protecția preșcolarilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente. Se va pune accent pe deprinderile fundamentale: stabilitate, locomoție și de manipulare. Se va lucra fără rezerve pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă.

Ca metode didactice se va pune accent pe demonstrare și exemplificare; indicațiile legate de execuție se vor transmite lent și clar insistându-se doar pe 2-3 elemente. Pe cât posibil se vor reduce indicațiile verbale preferându-se utilizarea strategiilor de învățare multisenzorială. Se va structura atent conținutul fiecărei activități și se vor impune reguli simple în desfășurarea acesteia. Se vor utiliza materiale intuitive: afișe, ilustrații și tehnică audio-video în vederea facilitării înțelegerii acțiunilor motrice. Întotdeauna mișcarea care se execută va fi numită verbalizând acțiunea ce urmează a fi întreprinsă și cerând copilului să o facă în momentul execuției pentru ca acesta să-și formeze un vocabular minim de specialitate. Se vor include multe structuri ritmice în cadrul activităților.

Copiii vor fi lăsați să repete de mai multe ori acțiunile reușite, asigurând astfel dezvoltarea încrederii în forțele proprii și a sentimentului de satisfacție oferindu-le asistență în execuție (dacă este necesar). Preșcolarii vor fi permanent încurajați pentru

modul în care au realizat exercițiul, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive.

Bibliografie:

1. Bota, A., Stănescu, M., Teodorescu, S., (2003), „Educație fizică și sport adaptat”, Editura Semne, București;
2. Cordun, M. (1999) „Kinetologie medicală”, Editura Axa, București;
3. Delisa, J. (1998), „Rehabilitation medicine – principles and practice”, Editura Lippincott – Raven Publishers, Pennsylvania, SUA;
4. Fozza, C. (1977), „Îndrumător pentru corectarea deficiențelor fizice la școlari”, Editura I.E.F.S., București;
5. Horghidan, V. (2000), „Problematika psihomotricității”, Editura Globus, București;
6. Robănescu, N. (1992), „Reeducare neuro-motorie”, Editura Medicală, București.
7. Teodorescu, S., Bota, A., (2007), „Educație fizică și sport adaptat pentru persoane cu deficiențe motorii”, Editura Printech, București;
8. Weeks, D., Chua, R. (2000), „Perceptual – Motor Behavior in Down Syndrome”, Editura Human Kinetics, Champaign, SUA.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Amalia Blumhaghel	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Constantin Avrămescu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

EURITMIE

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Euritmia curativă este considerată în alternativa educațională de pedagogie curativă un factor de bază în terapia copiilor cu nevoi speciale. Euritmia este o disciplină prin care se pot dezvolta armonios competențele psihice legate de gândire, simțire și voință. Euritmia curativă poate fi văzută ca o metamorfoză a euritmiei artistice sau pedagogice. În cadrul euritmiei literare, elementele vorbirii care iau naștere în laringe și celelalte organe (care ajută la pronunțarea literei, având inconștient la bază legități ale mișcării), sunt transpuse vizual în gesturi care la rândul lor, au legități ale mișcării specifice, dar conștiente.

Cuvântul creează o imagine din care ia naștere o anumită trăire și tot așa în euritmie, se euritmizează imaginea creată din cuvântul din textul literar prelucrat. În euritmia școlară și artistică, se ajunge la vizualizarea unor imagini dintr-o poezie, poveste, fabulă, etc., imagini înțelese, trăite individual și puse în fapt, deci o strânsă legătură între competențele cognitive, afective și motrice ale personalității copilului. Euritmia curativă, ca o metamorfoză a euritmiei școlare artistice, are ca instrument de lucru imaginea interioară a literei (vocală sau consoană) spre deosebire de euritmia școlară, care se manifestă cel mai adesea, prin imagini ale cuvintelor.

Exteriorizarea sentimentelor se realizează, cel mai adesea, cu ajutorul vocalelor:

- în „A” se poate exprima uimirea;
- în „E” se poate exprima apărarea, retragerea spre sine;
- în „I” se manifestă conștientizarea de sine;
- în „O” exprimăm admirația;
- în „U” exprimăm frica.

Vocalele sunt o exprimare a vieții afective, iar consoanele, sunt o exprimare a vieții volitive. Toate literele din euritmia școlară, sunt în euritmia curativă metamorfozate, iar în terapie, cel mai adesea, sunt însoțite de un anumit ritm și respirație conștientă.

Programa respectă principiul tripartit al pedagogiei curative în care activitățile cuprind toate cele trei domenii fundamentale de dezvoltare ale copilului – cel al cunoașterii, cel al afectivității și cel practic, volitiv. *Euritmia* este parte integrantă a *domeniului terapiei specifice și de compensare* și are alocată o oră pe săptămână la toate nivelurile. Euritmia se realizează de către profesorul euritmist care este asistat pe toată durata orei de corepetitor sau de către educatorul de la grupă.

Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Stimularea și dezvoltarea componentelor perceptiv-motrice**
- 2. Stimularea și dezvoltarea imitării ca bază a învățării la vârsta preșcolară, a atenției și a stimei de sine.**
- 3. Stimularea și educarea neuromotorie**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea componentelor perceptiv-motrice

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Conștientizarea și dezvoltarea motricității de bază	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții cu bile de euristică; - implicarea în exerciții simple de pășit; - observarea unor exerciții cu bastonul de euristică; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu bile de euristică în perechi cu ghidaj; - exerciții de pășit cu diferite teme: veverița, ursul, calul etc. cu ghidaj; - exerciții cu bastonul de euristică în grup cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu bile de euristică în perechi; - exerciții de pășit cu diferite teme: veverița, ursul, calul etc. - exerciții cu bastonul de euristică în grup;
1.2. Stimularea și dezvoltarea motricității fine	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea prin tastare a fiecărui deget de la mâini de către adult; - observarea unor exerciții cu vocale executate cu degetele de la mâini de către alți copii sau de către adult; - observarea unor exerciții cu consoane executate cu ajutorul degetelor și a picioarelor de către alții; 	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea prin tastare a fiecărui deget de la mâini cu ghidaj verbal; - exerciții cu vocale executate cu degetele de la mâini, realizate cu ghidaj; - exerciții cu consoane executate cu ajutorul degetelor și a picioarelor realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea prin tastare a fiecărui deget de la mâini; - exerciții cu vocale executate cu degetele de la mâini; - exerciții cu consoane executate cu ajutorul degetelor și a picioarelor;
1.3. Dezvoltarea și conștientizarea orientării în spațiu	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții cu bastonul de euristică executate de alții; - exerciții simple cu vocale; - exerciții de deplasare cu sprijin. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu bastonul de euristică cu ghidaj; - exerciții cu vocale; - exerciții de deplasare cu ghidaj minim sau fără ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu bastonul de euristică realizate independent; - exerciții cu vocale după criterii stabilite de către copii; - exerciții de deplasare pe direcții și distanțe alese de copii.

2. Stimularea și dezvoltarea imitării ca bază a învățării la vârsta preșcolară a atenției și a stimei de sine

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Stimularea atenției	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții de deplasare în care se pleacă mereu cu același picior; - exerciții cu bastonul de euritmie cu sprijin permanent; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deplasare, plecându-se mereu cu același picior cu ghidaj din partea adultului; - exerciții cu bastonul de euritmie cu ghidaj minim sau fără ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deplasare, plecându-se mereu cu același picior; - exerciții cu bastonul de euritmie;
2.2. Stimularea capacității de a imita	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții cu vocale executate în oglindă de către alți copii; - exerciții de deplasare în oglindă cu ghidaj permanent; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu vocale executate în oglindă cu sprijin din partea adultului; - exerciții de deplasare în oglindă cu ghidaj verbal; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu vocale executate în oglindă; - exerciții de deplasare în oglindă;
2.3. Stimularea stimei de sine	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții simple cu schimbări de roluri; - repetarea exercițiilor simple în care a fost implicat copilul cu ghidaj din partea adultului. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu inversare de rol: copilul ca terapeut, iar terapeutul în rol de copil – realizat cu ghidaj pentru stimularea preluării rolului; - repetarea exercițiilor pentru consolidare cu ghidaj minim din partea adultului; - Repetarea unor succesiuni de exerciții cu ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu inversare de rol: copilul ca terapeut, iar terapeutul în rol de copil; - repetarea exercițiilor bine însușite, cât timp copilul se simte bine în timpul exercițiului.

3. Stimularea și educarea neuromotorie

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Stimularea motivației pentru mișcare	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții prezentate în fața copilului de către terapeu; - exerciții simple de mișcare realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții prezentate în fața copilului de către terapeu și realizate cu ghidaj; - exerciții cu vocale, însoțind copilul în mișcare cu ghidaj din partea adultului; - exerciții cu vocale, în șezut, cu ajutorul picioarelor executate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții prezentate în fața copilului de către terapeu și repetate de copil fără ghidaj; - exerciții cu vocale, însoțind copilul în mișcare; - exerciții cu vocale, în șezut, cu ajutorul picioarelor;
3.2. Stimularea, dezvoltarea și întărirea motricității	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții cu vocale, în șezut, cu brațele, executate de alți copii; - exerciții cu vocale în șezut cu picioarele executate cu ghidaj; - jocuri cu elemente vocale pentru degetele de la mâini și de la picioare executate cu ghidaj verbal și fizic. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu vocale, în șezut, cu brațele, executate cu ghidaj; - exerciții cu vocale în șezut cu picioarele executate cu ghidaj; - jocuri cu elemente vocale pentru degetele de la mâini și de la picioare executate cu ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu vocale, în șezut, cu brațele, executate independent; - exerciții cu vocale, în șezut, cu picioarele, executate independent; - jocuri cu elemente vocale pentru degetele de la mâini și de la picioare executate independent.

Sugestii metodologice

În grădinița de pedagogie curativă, activitățile de euritmie se desfășoară în cea mai mare parte a timpului în formația de cerc. Gesturile și mișcările euritmice vor fi învățate de copii prin imitarea mișcărilor euritmistului. Lecția se desfășoară în principal, în atmosfera specifică a basmului, iar formele de mișcare și gesturile sunt adecvate caracterului imaginativ al acestuia. În cadrul lecției se utilizează texte poetice simple și povestiri versificate despre animale.

Munca euritmă cuprinde o paletă largă, începând cu ritmurile și exercițiile simple cu bastoane din primii ani, până la aparițiile mai avansate, pe scenă, cu manifestări lirice, dramatice și muzicale. În primii ani, euritmia vine în întâmpinarea iubirii firești a copiilor față de mișcare. Se va începe cu activitățile în cerc iar apoi, se va trece treptat la lucrul în formație frontală, în grupe mici, pe perechi și individual. Se va lucra cu grupe mici, folosindu-se figurile geometrice simple triunghiul și pătratul. Pentru lucrul cu grupe mari se vor folosi forme mari, circulare, șerpuitoare și cu intersecție (lemniscata). În ceea ce privește euritmizarea tonurilor și intervalelor muzicale, aceasta se face în poziția „stând”. Exercițiile euritmice cu bagheta de cupru se vor exersa cu atenție, cât mai exact. Euritmia se realizează de către profesorul euritmist care este asistat pe toată durata orei de corepetitor sau de către educatorul de la grupă.

Bibliografie

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Steiner R., (1983), „An introduction to Eurythmy”, Editura Steiner Books, New York, SUA;
3. Steiner R., (2020), „Eurythmy as visible singing”, Editura Rudolf Steiner Press, Forest Row, Marea Britanie;
4. Vogel A-M., (2007), „Therapeutic Eurythmy for Children: From Early Childhood to Adolescence: With Practical Exercises”, Editura Steiner Books, New York, SUA;
5. *** <http://www.therapeuticeurythmy.org/?q=content/resources>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ioan Enache	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În pedagogia curativă, evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoza elevilor va avea întotdeauna un caracter dinamic, funcțional. Elevii integrați în grupele/centrele de pedagogie curativă au deja un diagnostic psihologic și medical, așadar ceea ce este cu adevărat important este să cunoaștem acel elev dincolo de eticheta unui diagnostic. Când interacționăm cu un elev cu autism în contextul evaluării și psihodiagnosticului, nu vom aplica noi teste și chestionare care să certifice prezența autismului. Ne va interesa însă să cunoaștem biografia acestui elev, „linia vieții sale”, stilul de atașament pe care l-a dezvoltat în relație cu persoanele semnificative, maniera sa actuală de a comunica cu cei din jur. Vom sonda ariile ființei sale după modele ale psihoterapiei pozitive a căror principii se împletesc foarte bine cu filosofia pedagogiei curative, ambele fiind abordări umaniste, transculturale, psihodinamice. Ne interesează de exemplu să aflăm care sunt punctele tari ale acestui copil pe aria corp/simțuri sau modul în care el se poate implica în sarcini. Ce anume îl stimulează, ce anume îl motivează pentru a manifesta inițiativă? Vom dori să aflăm care este atitudinea lui vizavi de domeniul social, cum se implică în relațiile cu cei din jur dar și care sunt resursele sale din aria fantezie/viitor/spiritualitate.

Observarea și formarea relației sunt primele demersuri pe care le avem în vedere în pedagogia curativă. Niciodată prezența unei dizabilități cognitive nu va reprezenta pentru noi o barieră în stabilirea și dezvoltarea unei relații emoționale sănătoase cu acel copil, relația sufletească vindecătoare despre care vorbea Rudolf Steiner și care, în prezent este foarte bine explicată de către neuroștiințe prin teoriile atașamentului secundar care pot rescrie tipul de atașament pe care l-am format în primii ani de viață.

În planul cadru pentru învățământul preșcolar în alternativa educațională de pedagogie curativă este prevăzută câte o oră pe săptămână pentru *evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză*, activitate ce face parte din *domeniul terapiilor specifice și de compensare* (aria V). Această programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice desprinse din competențe generale;
- exemple de activități;
- conținuturi ale disciplinei;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Evaluarea dinamică, funcțională a ariilor de dezvoltare și a abilităților copiilor**
- 2. Dezvoltarea armonioasă a comportamentului copilului stimularea relațiilor sănătoase cu sine și cu cei din jur**
- 3. Formarea capacităților de alegere și decizie pentru stimularea independenței, accesului și participării în viața socială**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Evaluarea dinamică, funcțională a ariilor de dezvoltare și a abilităților copiilor

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Evaluarea dinamică a atașamentului	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă a copiilor în contexte diferite; - evaluarea temperamentului copiilor; - interviuarea părinților/fraților/aparținătorilor; - analizarea biografiei copiilor (linia vieții realizată cu părinți sau de către psihopedagog pe baza informațiilor calitative adunate din cât mai multe surse); - studiu de caz (metodă de abordare a cazurilor specifică pedagogiei curative); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale copiilor (genograma); - evaluarea sumativă și de progres a copiilor. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă a copiilor în contexte diferite; - evaluarea temperamentului copiilor; - interviuarea părinților/fraților/aparținătorilor; - crearea de situații test pentru observarea stilurilor relaționale ale copiilor; - analizarea biografiei copiilor (linia vieții realizată cu părinți sau de către psihopedagog pe baza informațiilor calitative adunate din cât mai multe surse); - studiu de caz (metodă de abordare a cazurilor specifică pedagogiei curative); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale copiilor (genograma); - evaluarea sumativă și de progres a elevilor. Sumarizarea celor mai importante elemente sunt cuprinse în caracterizarea de final de an care cuprinde pe arii de dezvoltare o analiză calitativă a evoluției copilului în acel an școlar. 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă a copiilor în contexte diferite; - evaluarea temperamentului copilului; - interviuarea părinților/fraților/aparținătorilor; - crearea de situații test pentru observarea stilurilor relaționale ale copilului; - analizarea biografiei copiilor (linia vieții realizată cu părinți sau de către psihopedagog pe baza informațiilor calitative adunate din cât mai multe surse); - studiu de caz (metodă de abordare a cazurilor specifică pedagogiei curative); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale copiilor (atomul social); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale copiilor (genograma); - evaluarea sumativă și de progres a copiilor. Sumarizarea celor mai importante elemente sunt cuprinse în caracterizarea de final de an care cuprinde pe arii de dezvoltare o analiză

<p>1.2. Evaluarea nivelului și calității interacțiunii elevilor cu alte persoane (alți elevi/adulți)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de atașare (cu alți copii, cu adulți, persoane cunoscute, în mediul copilului); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de diferențiere a copilului de ceilalți (diferențierea comportamentelor, a emoțiilor); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de detașare (de pregătire pentru noi interacțiuni și noi atașări). Manifestă copilul interes pentru a se implica și în relații? 	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de atașare (cu alți copii, cu adulți, persoane cunoscute, în mediul copilului, în medii și contexte noi pentru copil); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de diferențiere a copilului de ceilalți (diferențierea comportamentelor, a emoțiilor, maniera de recunoaștere și învățare a comportamentelor sociale); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de detașare (de pregătire pentru noi interacțiuni și noi atașări). Este copilul dornic de a se implica și în alte relații cu alte persoane? 	<p>calitativă a evoluției copilului în acel an școlar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de atașare (cu alți copii, cu adulți, persoane cunoscute, persoane mai puțin cunoscute, în mediul copilului, în medii și contexte noi pentru copil); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de diferențiere a copilului de ceilalți (diferențierea comportamentelor, a sentimentelor și emoțiilor, maniera de recunoaștere și învățare a comportamentelor sociale și a limbajului emoțional); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de detașare (de pregătire pentru noi interacțiuni și noi atașări). Este copilul dornic de a se implica și în alte relații cu alte persoane sau este predispus spre a se „agăța” de o anumită persoană;
<p>1.3. Evaluarea dinamică a deprinderilor de autonomie personală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților de alimentație ale copilului – gradul de suport necesar; - evaluarea capacităților de îmbrăcare/dezbrăcare – gradul de suport necesar; - evaluarea capacităților de igienă personală – gradul de suport necesar; - evaluarea comportamentelor sociale prin observare; 	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților de alimentație (independentă/cu sprijin) ale copilului; - evaluarea capacităților de îmbrăcare/dezbrăcare; - evaluarea capacităților de igienă personală; - evaluarea comportamentelor sociale prin observare; - evaluarea orientării spațio-temporale prin analiză funcțională; 	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților de alimentație ale copilului; - evaluarea capacităților de îmbrăcare/dezbrăcare; - evaluarea capacităților de igienă personală; - evaluarea comportamentelor sociale prin crearea de situații test și analiză funcțională; - evaluarea orientării spațio-temporale prin crearea de situații test și analiză funcțională;

<p>1.4. Evaluarea contextului extins de dezvoltare al copilului (evaluarea situației copilului în afara contextului dizabilității)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea orientării spațio-temporale prin observare; - existența unor simptome de anxietate care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome comportamentale – prin observare; - existența unor simptome din repertoriul ticurilor/controlul impulsului etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - existența unor simptome de anxietate care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome comportamentale – prin situații test; - existența unor simptome din repertoriul ticurilor/controlul impulsului etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - existența unor simptome de anxietate care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome comportamentale – prin situații test; - existența unor simptome din repertoriul ticurilor/controlul impulsului etc.
--	--	---	---

2. Dezvoltarea armonioasă a comportamentului copilului stimularea relațiilor sănătoase cu sine și cu cei din jur

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
<p>3.2. Evaluarea capacităților primare (de atașament) și secundare (învățate) pe care le are copilul și pe care le poate dezvolta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților primare (răbdare, timp, contact, acceptare); - evaluarea capacităților secundare (ordine, curățenie, hărnicie); - evaluarea arilor în care se manifestă aceste resurse (aria corp-simțuri, joc, relații, fantezie); 	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților primare (răbdare, timp, contact, încredere, acceptare); - evaluarea capacităților secundare (ordine, curățenie, sinceritate, hărnicie); - evaluarea arilor în care se manifestă aceste resurse (aria corp-simțuri, joc, relații, fantezie); 	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților primare (răbdare, timp, contact, încredere, speranță, iubire, acceptare); - evaluarea capacităților secundare (ordine, curățenie, politețe, sinceritate, hărnicie, dreptate, obediență); - evaluarea arilor în care se manifestă aceste resurse (aria corp-simțuri, joc, relații, fantezie);
<p>2.2. Stimularea și dezvoltarea comportamentelor și abilităților ritmice (bazele educării voinței și crearea de rutine pozitive)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri ritmice simple; - activități ocupaționale realizate cu sprijin; - jocuri de imitație cu sprijin din partea adultului; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri ritmice; - activități ocupaționale simple; - jocuri de imitație în perechi; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri ritmice; - activități ocupaționale simple; - jocuri de imitație în grup, în diadă, în echipe mici;
<p>2.3. Recunoașterea emoțiilor și dezvoltarea</p>	<ul style="list-style-type: none"> - povești sociale pe diferite 	<ul style="list-style-type: none"> - povești sociale pe diferite teme 	<ul style="list-style-type: none"> - povești sociale pe diferite teme

<p>limbajului emoțional</p>	<p>teme în funcție de vârsta copilului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități artistice simple, cu sprijin, pornind de la conținuturile din basme; - exerciții de identificare a unor ritmuri; - exerciții de stimulare a manifestării unor ritmuri, stări sufletești - exerciții de exprimare emoțională - observarea manifestării unor comportamente potrivite ale altor copii ca răspuns la diferite emoții; 	<ul style="list-style-type: none"> - în funcție de vârsta copilului; activități artistice pornind de la conținuturile din basme; - exerciții de identificare a unor ritmuri, emoții, stări sufletești; - exerciții de stimulare a manifestării unor ritmuri, stări sufletești; - exerciții de exprimare emoțională și de identificare a cauzelor emoțiilor; - exerciții de manifestare a unor comportamente potrivite ca răspuns la diferite emoții; 	<ul style="list-style-type: none"> - în funcție de vârsta copilului; activități artistice pornind de la conținuturile din basme; - exerciții de identificare a unor ritmuri, emoții, stări sufletești și valori morale; - exerciții de stimulare a manifestării unor ritmuri, stări sufletești sau a valorilor morale; - exerciții de exprimare emoțională și de identificare a cauzelor emoțiilor; - exerciții de manifestare a unor comportamente potrivite ca răspuns la diferite emoții;
<p>2.4. Dezvoltarea stimei de sine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor situații pentru dezvoltarea acceptării de sine (a fi) realizate de alți copii; - observarea unor situații pentru dezvoltarea concepției despre sine (a avea) realizate de alți copii; - observarea unor situații pentru dezvoltarea încrederii în sine (a face) realizate de alți copii; 	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea componentelor stimei de sine – acceptarea de sine, concepția de sine, încrederea în sine cu ghidaj; - exerciții pentru dezvoltarea acceptării de sine (a fi) – cu ghidaj; - exerciții pentru dezvoltarea concepției despre sine (a avea) – cu ghidaj ; - exerciții pentru dezvoltarea încrederii în sine (a face) – cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea componentelor stimei de sine – acceptarea de sine, concepția de sine, încrederea în sine; - exerciții pentru dezvoltarea acceptării de sine (a fi); - exerciții pentru dezvoltarea concepției despre sine (a avea); - exerciții pentru dezvoltarea încrederii în sine (a face);
<p>2.5. Dezvoltarea de relații sănătoase cu sine și cu cei din jur</p>	<ul style="list-style-type: none"> - facilitarea atașamentelor secundare securizante; - dezvoltarea unui plan de permanență (identificarea unor persoane și a unor relații care să fie prezente constant pe parcursul întregii vieți); - dezvoltarea sentimentului de apartenență 	<ul style="list-style-type: none"> - facilitarea atașamentelor secundare securizante; - dezvoltarea unui plan de permanență (identificarea unor persoane și a unor relații care să fie prezente constant pe parcursul întregii vieți); - dezvoltarea sentimentului de apartenență; 	<ul style="list-style-type: none"> - facilitarea atașamentelor secundare securizante; - dezvoltarea unui plan de permanență (identificarea unor persoane și a unor relații care să fie prezente constant pe parcursul întregii vieți); - dezvoltarea sentimentului de apartenență și dezvoltarea propriei

	<ul style="list-style-type: none"> de a aparține; rescrierea atașamentelor nesecurizante – prin joc, prin acceptare, prin stimularea curiozității, prin empatie; „acordare” emoțională, modelarea comportamentelor pozitive, valorizarea progreselor. 	<ul style="list-style-type: none"> rescrierea atașamentelor nesecurizante – prin joc, prin acceptare, prin stimularea curiozității, prin empatie; dezvoltarea capacității de reziliență (prin înțelegere, recunoaștere, consistență, predictibilitate, răbdare, ascultare, situații de „acordare” emoțională, modelarea comportamentelor pozitive, valorizarea progreselor). 	<ul style="list-style-type: none"> identități; rescrierea atașamentelor nesecurizante – prin joc, prin acceptare, prin stimularea curiozității, prin empatie; dezvoltarea capacității de reziliență (prin înțelegere, recunoaștere, consistență, predictibilitate, răbdare, ascultare, situații de „acordare” emoțională, modelarea comportamentelor pozitive, valorizarea progreselor).
--	--	--	---

3. Formarea capacităților de alegere și decizie pentru stimularea independenței, accesului și participării în viața socială

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.2. Stimularea învățării afective și practice	Activități de învățare <ul style="list-style-type: none"> sustinerea conținuturilor informaționale prin activități artistice simple și prin utilizarea practică a celor învățate cu ghidaj; exerciții de identificare a calităților, intereselor, talentelor personale; stimularea capacității de a lua decizii, inducerea posibilității de a se răzgândi; exerciții de înțelegere și exprimare a acordului/dezacordului; 	Activități de învățare <ul style="list-style-type: none"> sustinerea conținuturilor informaționale prin activități artistice și prin utilizarea practică a celor învățate; exerciții de stimulare a unei imagini de sine realiste – calitățile mele, interesele mele, talentele mele; exerciții de stimulare a capacității de a lua decizii, înțelegerea posibilității de a se răzgândi; exerciții de înțelegere și exprimare a acordului/dezacordului; 	Activități de învățare <ul style="list-style-type: none"> sustinerea conținuturilor informaționale prin activități artistice și prin utilizarea practică a celor învățate; exerciții și activități de consolidare și de valorizare a aplicabilității practice a unor conținuturi; exerciții de stimulare a unei imagini de sine realiste – calitățile mele, interesele mele, talentele mele; exerciții de suport în luarea deciziilor (stimularea capacității de a lua decizii, înțelegerea posibilității de a se răzgândi); exerciții de evaluare a unor argumente pro/contra în luarea deciziilor; exerciții de înțelegere și

<p>3.2. Stimularea accesului și participării în viața societății</p>	<ul style="list-style-type: none"> - activități de cooperare cu alți copii; - activități de familiarizare cu diverse meserii; - cunoașterea diverselor roluri (altele decât cele de elev de grădiniță); - stimularea abilităților de a participa în grupuri; - stimularea participării în diverse grupuri în afara contextului grupeii; - stimularea relațiilor sănătoase de prietenie. 	<ul style="list-style-type: none"> - activități de cooperare cu alți copii ; - activități de familiarizare cu diverse meserii; - cunoașterea și identificarea cu diverse roluri (altele decât cele de elev de grădiniță); - stimularea abilităților de a lucra în grup; - dezvoltarea abilităților de rezolvare de conflicte; - cultivarea sentimentelor de apartenență la diverse grupuri în afara contextului grupeii; - stimularea alegerii și cultivării de relații sănătoase de prietenie. 	<p>exprimare a acordului/dezacordului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de cooperare cu alte grupe de copii cu și fără dizabilități; - activități de familiarizare cu diverse meserii/procese tehnologice; - cunoașterea și identificarea cu diverse roluri (altele decât cele de elev de grădiniță); - stimularea abilităților de a lucra în grup, asumarea de roluri diferite în cadrul grupului; - dezvoltarea abilităților de rezolvare de conflicte; - cultivarea sentimentelor de apartenență la diverse grupuri în afara contextului grupeii; - stimularea alegerii și cultivării de relații sănătoase de prietenie.
--	---	--	---

Conținuturi	Conținuturi/Teme de învățare
<p>Domenii de conținut</p> <p>1. Evaluare dinamică și analiză funcțională</p>	<p>Atașamentul</p> <p>Autonomia personală</p> <p>Unitatea relațională de bază – familia, grupul de apartenență</p> <p>Constelația de relații permanente din viața copilului</p>
<p>2. Dezvoltarea propriei identități</p>	<p>Identitatea fizică</p> <p>Comportamentele mele</p> <p>Abilitățile de comunicare</p> <p>Abilitățile de explorare a mediului</p> <p>Interpretarea indicațiilor celorlalți</p> <p>Abilități de analiză a situațiilor</p> <p>Abilități de luare a unor decizii simple</p>
<p>3. Dezvoltarea emoțională și socială</p>	<p>Stima de sine și componente sale</p> <p>Constelația de relații sănătoase</p> <p>Înțelegerea sentimentelor și dezvoltarea capacităților de a le descrie</p> <p>Empatia</p> <p>Controlul impulsului</p> <p>Reglarea emoțională</p> <p>Simțul rușinii</p> <p>Dezvoltarea și manifestarea capacităților secundare (politețe, sinceritate, ordine, curățenie, hărnicie, activitate etc.)</p>

Sugestii metodologice

Profesorul psihopedagog va analiza întotdeauna în munca sa la grădiniță în pedagogia curativă aspectele funcționale, dinamice și calitative ale evaluării. Tocmai de aceea vom folosi situații test, metode observaționale sau chestionare de evaluare construite pe nevoile noastre de analiză. Ceea ce este cu adevărat important este să identificăm resursele și capacitățile personale dincolo de un diagnostic. Care sunt acele ancore pe care le putem folosi pentru a stimula și a dezvolta în copil independența, creativitatea, sentimentul de siguranță și de încredere în sine.

Vom analiza modul în care copilul se vede pe sine, cum este văzut de către părinți/aparținători/frați, de către cei din jurul său. Care este modul în care el stabilește relații și cum putem facilita dezvoltarea de relații sănătoase. Pedagogia curativă are în vedere și faptul că orice disfuncție sau traumă din trecut poate fi integrată și depășită prin relații actuale cu sens, bazate pe încredere. Ideile exprimate de Rudolf Steiner despre vindecarea emoțională prin relații de încredere sunt acum confirmate de către neuroștiințe care prezintă teoria rescrierii atașamentului. Avem în vedere întotdeauna și faptul că prezența dizabilității nu anulează alte potențiale stări sau dorințe ale persoanei.

Părinții, aparținătorii, frații sau alte persoane apropiate sunt cooptați întotdeauna atunci când este posibil în acest proces al evaluării și consilierii. Este important să înțelegem întreg contextul de viață al copilului pentru a-i oferi șanse reale de acces și incluziune. Stimularea independenței și formarea unor comportamente dezirabile sunt baze importante pentru formarea deprinderilor necesare vieții de adult.

Bibliografie:

1. Jackson R., (2011), „*Camphill – noi perspective, cercetare și dezvoltare*”, Editura Floris Books, Edinburgh;
2. Konig K., (1989), „*Diagnosticul în pedagogia curativă*”, Editura Steiner Books, New York, SUA;
3. Moreno, J., L., (2009), „*Scrieri fundamentale. Despre psihodramă, metoda de grup și spontaneitate*”, Editura Trei, București;
4. Stancu, I., (2005), „*Mic tratat de consiliere psihologică și școlară*”, Editura Sper, București.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Emanuel Pârvulețu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Adriana Curcă	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Rudolf Steiner Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

***TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE
TERAPIA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ***

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Această terapie, alături de euritmie curativă, artă dramatică/teatru de masă și terapie prin arte combinate (muzică, pictură, desen) face parte din sub-domeniul *terapiilor și programelor de intervenție*, parte a *domeniului V – Terapii specifice și de compensare*, conform planului cadru pentru învățământ preșcolar în alternativa educațională de pedagogie curativă. Activitățile de intervenție se realizează individual sau în grup, de către profesorul psihopedagog, pe o durată de 15-45 minute, în funcție de particularitățile individuale ale preșcolarului. Numărul de ore alocat întreg sub-domeniului este de 15 ore pe săptămână, acest fapt acordând psihopedagogului libertatea alegerii ponderii fiecărei activități, în funcție de nevoile fiecărui copil cu care lucrează.

În activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj pornim de la premisa că orice persoană poate comunica deoarece în comunicare, mult mai importantă decât limba este prezența unui limbaj. Întotdeauna se pot găsi mijloace alternative de exprimare și comunicare. Acestea sunt adaptate particularităților individuale și de vârstă precum și potențialului fiecărui copil, urmărind dezvoltarea vocabularului, a sistemelor alternative de comunicare și evoluție personală în general.

Prin conținuturile structurate în această programă, se urmărește:

- crearea unui mediu educațional deschis tuturor copiilor din grădiniță;
- asigurarea unui mediu comunicațional care să determine manifestarea liberă a copiilor în diverse contexte;
- asigurarea flexibilității activităților educaționale și de învățare-terapie;
- respectarea individualității fiecărui copil implicat în activitățile de terapie.

Intervenția logopedică este complexă și urmărește să acopere sfera achizițiilor limbajului primar, pe cea a corectării sunetelor deficitare și a disfoniei, centrându-se pe formarea, exersarea și dezvoltarea comunicării, în general.

În grădiniță, activitățile de terapie a tulburărilor de limbaj debutează cu exerciții centrate pe stimularea interesului pentru comunicare, pe jocuri ce ajută la dezvoltarea abilității de ascultare și comunicare nonverbală (mimică, gestică și pantomimă).

Activitățile de învățare propuse în aceasta programă au un statut orientativ. Terapeutul poate alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului copiilor cu care lucrează sau poate folosi și alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivului propus.

Se recomandă individualizarea demersului terapeutic prin planuri personalizate de intervenție. Această programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Formarea abilității de ascultare**
- 2. Formarea și exersarea abilității de receptare a mesajului verbal și nonverbal**
- 3. Formarea și exersarea abilităților de structurare a mesajului oral**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Formarea abilităților de ascultare

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale scurte	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și reacție (la apariția unor persoane, obiecte, animale ca surse sonore, la atingerea/zâmbetul adultului, stabilirea și menținerea contactului vizual etc.); - jocuri de identificare a obiectelor/persoanelor prin acțiuni indicatoare „Uite!”; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple („Pune jucăria pe masă!”); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și reacție (la apariția unor persoane, obiecte, animale ca surse sonore, la atingerea/zâmbetul adultului, stabilirea și menținerea contactului vizual etc.); - jocuri de identificare a obiectelor/persoanelor prin acțiuni indicatoare „Uite!”; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple („Pune jucăria pe masă!”); - exerciții de identificare a stimulilor vizuali, olfactivi, gustativi; - exerciții-joc de asociere organ de simț-simț corespunzător (nas-miros, ochi-văz, ureche-aur etc.); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și reacție (la apariția unor persoane, obiecte, animale ca surse sonore, la atingerea/zâmbetul adultului, stabilirea și menținerea contactului vizual etc.); - jocuri de identificare a obiectelor/persoanelor prin acțiuni indicatoare „Uite!”; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple („Pune jucăria pe masă!”); - exerciții de formare a comportamentului de ascultător (post auditive de asociere cuvânt-obiect sau imagine); - exerciții de identificare a stimulilor vizuali, olfactivi, gustativi; - exerciții-joc de asociere organ de simț-simț corespunzător (nas-miros, ochi-văz, ureche-aur etc.); - exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje simple, accesibile, însoțite de suport concret-intuitiv;

<p>1.2. Receptiarea semnalelor din mediul apropiat, cu acordarea de semnificații corespunzătoare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare a unor semnale (sunete, zgomote, onomatopee); - exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor familiare. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare a unor semnale sonore (sunete, zgomote, onomatopee); - exerciții de localizare și identificarea unor surse sonore; - exerciții de diferențiere a sunetelor emise de diferite instrumente muzicale; - exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor familiare; - exerciții de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/privitor („Să ascultăm!, Să privim!, Să mirosim!). 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare a unor semnale sonore (sunete, zgomote, onomatopee); - exerciții de localizare și identificarea unor surse sonore; - exerciții de diferențiere a sunetelor emise de diferite instrumente muzicale; - exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor familiare; - exerciții de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/privitor („Să ascultăm!, Să privim!, Să mirosim!).
--	--	--	--

2. Formarea și exersarea abilității de receptare a mesajului verbal și nonverbal

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
<p>2.1. Educarea și exersarea auzului fonematic</p>	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiterie independentă a fonemelor; - exerciții de diferențiere a sunetelor; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiterie independentă a fonemelor; - exerciții de diferențiere auditivă; - exerciții de diferențiere a sunetelor; - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare); 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiterie independentă a fonemelor; - exerciții de diferențiere auditivă; - exerciții de diferențiere a sunetelor; - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare); - exerciții-joc de roștire a perechilor paronimice; - exerciții-joc de localizare a fonemelor în cuvânt (la începutul, în interiorul, la sfârșitul cuvântului);
<p>2.2. Formarea și exersarea abilităților</p>	<p>- citirea expresiilor mimico-faciale</p>	<p>- citirea expresiilor mimico-</p>	<p>- citirea expresiilor mimico-</p>

<p>de ascultare, observare și exprimare a semnificației mișcărilor și expresiilor faciale</p>	<p>(bucurie, tristețe, uimire, supărare etc.); exerciții de asociere imagine-expresie mimico-facială;</p>	<p>faciale (bucurie, tristețe, uimire, supărare etc.); exerciții de exprimare mimico-gestuală a unor răspunsuri emoționale (bucurie, plăcere, supărare etc.); exerciții de asociere imagine-expresie mimico-facială; exerciții-joc de identificare, observare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului;</p>	<p>faciale (bucurie, tristețe, uimire, supărare etc.); exerciții de exprimare mimico-gestuală a unor răspunsuri emoționale (bucurie, plăcere, supărare etc.); exerciții de asociere imagine-expresie mimico-facială; exerciții-joc de identificare, observare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului; exerciții-joc de asociere a obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (gheată-picior, mânușă-mână, căciulă-cap etc.); jocuri euritmice simple de rol;</p>
<p>2.3. Formarea și exersarea abilității de imitare a unor modele acționale</p>	<p>exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte; exerciții-joc de redare a unor expresii faciale prezentate de terapeut sau pe planșe/imagini (față în față sau în oglindă); „Fă la fel!”; exerciții-joc de imitare a unor gesturi simple, în sistem „mână pe mână”.</p>	<p>exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte; exerciții-joc de redare a unor gesturi, expresii faciale prezentate de terapeut sau pe planșe/imagini (față în față sau în oglindă); „Fă la fel!”; exerciții-joc de imitare a unor gesturi simple, în sistem „mână pe mână”; joc de alternare a rolurilor în comunicare: terapeutul imită ceea ce face copilul și invers; executarea unor comenzi verbale după model („Puneți mâinile pe masă, închide pumnii, închide ochii!”).</p>	<p>exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte; exerciții-joc de redare a unor gesturi, expresii faciale prezentate de terapeut sau pe planșe/imagini (față în față sau în oglindă); „Fă la fel!”; exerciții-joc de imitare în co-acțiune, pornind de la reacțiile și gesturile copilului; exerciții-joc de imitare a unor gesturi simple, în sistem „mână pe mână”; jocuri de mimă; joc de alternare a rolurilor în comunicare: terapeutul imită ceea ce face copilul și invers; executarea unor comenzi verbale după model („Puneți</p>

				<p>măinile pe masă, Închide pumnii, Închide ochii!™);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de imitare a posturii terapeutilui; - jocuri de rol pe teme diferite, cu oferirea de modele comportamentale nonverbale.
--	--	--	--	--

3. Formarea și exersarea abilității de structurare a mesajului oral

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
3.1. Pregătirea aparatului fon-articular în vederea emisiei verbal-orale	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de exersare a aparatului fon-articular (gimnastică maxilară, linguală, pentru buze, obraji, văl palatin etc.); - exersarea inspir-expirului; - exerciții-joc de respirație cu emiteră unor sunete, vocale, onomatopee; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de exersare a aparatului fon-articular (gimnastică maxilară, linguală, pentru buze, obraji, văl palatin etc.); - exersarea inspir-expirului; - exerciții-joc de respirație cu emiteră unor sunete, vocale, onomatopee; - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir; - exersarea voci; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare generală; - exerciții-joc de exersare a aparatului fon-articular (gimnastică maxilară, linguală, pentru buze, obraji, văl palatin etc.); - exersarea inspir-expirului; - exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea unor obiecte de suflat etc.); - exerciții-joc de respirație cu emiteră unor sunete, vocale, onomatopee; - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir; - exersarea voci; - exerciții de vocalizare în registru mediu, acut, grav; - exerciții de vocalizare în ritm lent, moderat, rapid și cu intensitate diferită;

<p>3.2. Formarea abilității de vorbire reflectată și independentă, la nivel fonematic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emitere a fonemelor prin imitație (emiterea vocalelor și articularea consoanelor); - sunetele „L” (laterală) și „R” (vibrantă); - sunetele labio-dentale „F” și „V”; - sunetele lingo-dentale „S” și „Z”; - sunetele prepalatale „Ș” și „J”; - sunetele bilabiale „P” – „B” – „M”; - sunetele alveolare „T” – „D” – „N”; - sunetele guturale „C” – „G” – „H”; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emitere a fonemelor prin imitație (emiterea vocalelor și articularea consoanelor); - sunetele „L” (laterală) și „R” (vibrantă); - sunetele labio-dentale „F” și „V”; - sunetele lingo-dentale „S” și „Z”; - sunetele prepalatale „Ș” și „J”; - sunetele bilabiale „P” – „B” – „M”; - sunetele alveolare „T” – „D” – „N”; - sunetele guturale „C” – „G” – „H”; - reproducerea unor onomatopee produse de animale sau diferite obiecte (zzzz, țrrr, bzzz etc.); 	<ul style="list-style-type: none"> - reproducerea unor linii melodice simple; - exerciții de emitere a fonemelor prin imitație (emiterea vocalelor și articularea consoanelor); - sunetele „L” (laterală) și „R” (vibrantă); - sunetele labio-dentale „F” și „V”; - sunetele lingo-dentale „S” și „Z”; - sunetele prepalatale „Ș” și „J”; - sunetele bilabiale „P” – „B” – „M”; - sunetele alveolare „T” – „D” – „N”; - sunetele guturale „C” – „G” – „H”; - reproducerea unor onomatopee produse de animale sau diferite obiecte (zzzz, țrrr, bzzz etc.); - exerciții-joc cu silabe deschise, duble (ma-me-mi-mo-mu, pa-pa, ta-ta, la-la, bu-bu-bu etc.);
<p>3.3. Formarea abilității de vorbire reflectată și independentă, la nivel de cuvânt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a prezenței sau absenței unui obiect, persoană din câmpul vizual („uite!, iată!); - exerciții de asociere imagistică funcție/utilitate – organ/obiect, meserii – unelte etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a prezenței sau absenței unui obiect, persoană din câmpul vizual („uite!, iată!); - exerciții de exprimare a refuzului; - exerciții de exprimare a unor acțiuni (bea, doarme, râde, plânge etc.); - exerciții de asociere imagistică funcție/utilitate – organ/obiect, meserii – unelte etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a prezenței sau absenței unui obiect, persoană din câmpul vizual („uite!, iată!); - exerciții de exprimare a refuzului; - exerciții de exprimare a unor acțiuni (bea, doarme, râde, plânge etc.); - exerciții de exprimare a unor înșușiri, trăiri emoționale (frumos, murdar, moale, tare, vesel, trist etc.);

<p>3.4. Formarea abilității de vorbire reflectată și independentă, la nivel propozițional</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de integrare propozițională simplă care se referă la a solicită ceva, a exprima dispariția unui obiect/persoană, un refuz, acțiune-obiect direct al acțiunii, etc. („vreau apă!, tata pal, nu mama!, doarme copilul!, pune acolo!” etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de integrare propozițională simplă care se referă la a solicită ceva, a exprima dispariția unui obiect/persoană, un refuz, acțiune-obiect direct al acțiunii, acțiune beneficiar, posesia, obiect-atribut etc. („vreau apă!, tata pal, nu mama!, doarme copilul!, pune acolo!” etc.); - exerciții de utilizare a pronumelui personal EU, însoțit de verb. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagistică funcție/utilitate – organ/obiect, meserii – unelte etc. - exerciții de recunoaștere a cuvintelor și identificarea lor în imagini; - exerciții de integrare propozițională simplă care se referă la a solicită ceva, a exprima dispariția unui obiect/persoană, un refuz, acțiune-obiect direct al acțiunii, acțiune beneficiar, posesia, obiect-atribut etc. („vreau apă!, tata pal, nu mama!, doarme copilul!, pune acolo!” etc.); - exerciții de utilizare a pronumelui personal EU, însoțit de verb; - exerciții de integrare propozițională cu suport concret, după o anumită schemă; - exerciții de reproducere a unor scurte propoziții; - exerciții de exprimare biverbală (obiect/persoană – acțiune) pe suport imagistic.
---	---	--	---

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Stimulare polisenzorială</p>	<p>Stimuli vizuali, auditivi, olfactivi, gustativi, tactili (obiecte, jucării, imagini, planșe, fructe etc.) Antrenarea asociată a analizatorilor Audiții muzicale</p>
<p>2. Auzul fonematic și modalități de exersarea a sa</p>	<p>Emiterea sunetelor Diferențierea sunetelor Jocuri cu ritm și mișcare</p>
<p>3. Comunicarea nonverbală și verbală</p>	<p>Limbajul corporal și expresiile faciale Mesajul oral – capacitatea de a asculta, a percepe, a înțelege Imitația Semnificația globală a unui mesaj audiat Stimularea motricității aparatului fono-articulator Reglarea echilibrului inspir-expir Vorbirea reflectată și independentă la nivel fonematic, de cuvânt, propozițional Vocabular tematic – schemă corporală, fructe, legume, animale etc.</p>
<p>4. Corectarea sunetelor deficitare</p>	<p>Impostarea corectă a fonemului prin demonstrație și imitație Consolidarea pronunției corecte a sunetului Introducerea sunetului în silabe, cuvinte Automatizarea sunetului în cuvinte și propoziții</p>

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj debutează cu evaluarea potențialului de comunicare al copiilor pentru stabilirea resurselor lor, a domeniilor ce necesită intervenție și a obiectivelor terapeutice. Evaluarea stadiului de dezvoltare a limbajului copilului presupune inventarierea vocabularului nu doar sub aspect cantitativ, ci și din punct de vedere al capacității de operare cu acest bagaj lexical.

Terapia tulburărilor de limbaj este o activitate complexă, care nu se limitează la intervenția de tip logopedic, obiectivul final fiind *formarea și dezvoltarea capacității de comunicare a copiilor în context social*. În acest proces, este important să construim un „spațiu terapeutic” bazat pe încredere și cooperare, adecvat stimulării, exersării și dezvoltării comunicării. Înconjurat de persoane apropiate, de jucării sau obiecte de forme, culori și mărimi diferite copilul dezvoltă interes și motivație pentru comunicare. Într-o primă fază, terapeutul apelează la o comunicare predominant nonverbală, iar ulterior, pe măsura ce se înregistrează progrese cele două modalități de comunicare (verbală și nonverbală) se vor folosi în paralel. În comunicarea verbală, sunt indispensabile exercițiile de corectare a disfoniei și a deficiențelor de pronunție. Exercițiile de vorbire reflectată (modelul verbal al profesorului fiind preluat și, cu timpul, interiorizat) devin astfel „element-cheie” în terapia tulburărilor de limbaj. Terapeutul trebuie să aibă în vedere întreaga gamă a tulburărilor de limbaj:

- tulburările de pronunție (dislalia polimorfă, dizartria);
- tulburări de ritm și fluentă (bâlbâiala);
- tulburările de scris-citit (dislexia –disgrafia; alexia-agrafia);
- tulburările de voce (disfonia, fonastenia, afonia);
- tulburări polimorfe (alalia);
- tulburări de dezvoltare a limbajului.

Aspectele ce țin de terapia generală (educarea respirației și pregătirea aparatului fono-articulator pentru emiterie; pregătirea musculaturii fine pentru exercițiul grafic) au un puternic caracter ludic, practic, desfășurându-se ori de câte ori copilul manifestă receptivitate în această direcție. În terapia tulburărilor de limbaj, la grădiniță, sugerăm următoarele direcții:

1. activitatea de terapie să aibă un caracter ludic și practic;
2. folosirea, în activitatea de învățare a unor materiale didactice accesibile, naturale, adaptate potențialului copiilor.

În activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj, se recomandă:

- crearea unor situații de comunicare în măsură să provoace copilul să exprime ceea ce vede, aude, atinge, gustă, la început folosind propriile onomatopee, cuvinte și apoi fiind antrenat în verbalizări dirijate;
- realizarea contactului direct și activ cu obiectele și situațiile lumii apropiate copilului (observații libere și dirijate, manipulările și acțiunile propriu-zise cu obiectele), acționare repetată, dacă este necesară;
- dezvoltarea concomitentă a componentei receptive și a celei expresive a limbajului (copilul trebuie să aibă un limbaj productiv, dar exprimarea să fie întotdeauna însoțită de înțelegere);
- abordare ludică și practică a oricărui conținut;
- folosirea de către terapeut a unui limbaj accesibil, economic, simplu sub aspect propozițional, cu reliefa permanentă a conținutului prozodic afectiv din exprimare;
- evitarea observațiilor descurajante, a comparațiilor între posibilitățile copiilor.

Bibliografie:

1. Comings, D. E., (1991), „*Tourette Syndrome, a study of 19 cases*”. Editura PubMed, SUA;
2. Dolto, F., (2005), „*Imaginea inconștientă a corpului*”, Editura Trei, București;
3. Jurcau, E., Jurcau, N., (1998), „*Învățăm să vorbim corect*”, Editura Printex, Cluj-Napoca;
4. Nash-Wortham M., Hunt J., (1997), „*Movement exercises for parents, teachers and therapists of children with difficulties in speaking, reading, writing and spelling*”, Editura Gardners Books, Eastbourne, Marea Britanie.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Emanuel Pârvulețu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Adriana Curcă	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Rudolf Steiner Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

EURITMIE CURATIVĂ

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Ca soră de scenă a dansului și mimei, Euritmia s-a născut din știința spirituală antropozofică fondată la începutul secolului al XX-lea de Rudolf Steiner (1861-1925). Instrumentul ei de exprimare este corpul omenesc, la care cântă sufletul, întregul trup devenind mijlocitor al expresiei artistice. Fiecare vocală, consoană, nuanță a cuvântului, a vorbirii, fiecare notă muzicală, interval sau acord are o mișcare intrinsecă ce este revelată printr-un gest euritmie. Euritmia poetică este "vorbire vizibilă în spațiu", iar Euritmia muzicală este „cântare vizibilă în timp”. Euritmia însă, nu se manifestă doar în domeniul artistic, ci și în domeniul terapeutic. Euritmia curativă este o terapie de mișcare care este folosită în mod eficient de aproape un secol. Ea face parte dintr-un spectru de terapii ce provin din medicina antropozofică, care observă și include pe lângă abordarea naturalist științifică și abordarea fiziologică, nivelul sufletesc, precum și dimensiunea spirituală a personalității.

Euritmia curativă acționează într-o manieră specifică, mergând în profunzime, până la funcțiile organelor individuale și a sistemelor, în sensul întăririi și reglementării vieții lor, dând astfel impulsuri noi întregului organism. Efectul poate deveni activ chiar și în regiunile subconștiente, acolo unde forțele de viață și vitalitatea generală sunt la ele acasă. Acolo mișcările euritmice funcționează pentru a reanima funcțiile organelor și puterile lor de autoregenerare și vindecare. Exercițiile euritmice aduc astfel sănătate și ordine directă în constituția omului, mergând până în adâncurile corpului fizic.

Euritmia curativă își obține impulsurile de la acele forțe creatoare care ne întăresc organismul. Aceste forțe formative se manifestă și în limbaj și muzică. Fiecare vocală și consoană, fiecare ton sau interval muzical, într-adevăr, fiecare element de limbă sau muzică pot fi traduse în mișcare prin gestul lor dinamic arhetipal. Fiecare sunet și, în consecință, fiecare mișcare euritmie se află în legătură, într-un anumit sens, cu procesele vitale din organismul nostru. Pe cât de mult starea sufletească se exprimă din interior spre exterior în mimică și gesturi, pe atât de mult, mișcările euritmice curative acționează invers, din afară, către ființa noastră interioară, stimulând rezonanța ritmică și modelând procesele noastre organice într-o manieră formativă și structurată.

Procesul terapeutic se desfășoară individual, în formula unul la unu, fiecare sesiune durează între 15 și 30 minute și este urmată de o jumătate de oră de odihnă/repaus. Euritmia curativă este folosită pentru tratarea afecțiunilor sistemului nervos, a bolilor inimii și circulației, precum și a sistemului metabolic sau a articulațiilor și membrelor, fiind folosită în practica medicală generală, dar această abordare terapeutică s-a dovedit foarte utilă și în situații psihosomatice sau psihiatrice.

În cadrul Pedagogiei Curative, euritmia curativă ocupă un loc central, întrucât anumite elemente fonetice acționează în sensul învingerii unei anumite unilateralități cauzate de dizabilitate. Mișcările euritmice sunt transformate și intensificate în elemente de euritmie curativă, care sunt executate conform unor modalități ritmice bine definite. Cu ajutorul consoanelor se acționează plastic asupra organizației corporale, vocalele, dimpotrivă, stimulează în sensul deschiderii către lume, și aceste lucruri îl ajută pe copil să se relaționeze mai bine și mai sănătos cu sine și cu lumea exterioară. Euritmia curativă alături de arta dramatică/teatru de masă, terapia tulburărilor de limbaj și terapia prin arte combinate (muzică, pictură, desen) face parte din aria curriculară Terapii specifice și de compensare – subdomeniul terapiei și programe de intervenție. Întreg subdomeniul are alocate 15 ore pe săptămână iar educatorul are libertatea de a stabili ponderea acestor ore de terapie în funcție de nevoile de dezvoltare ale elevilor. Prezenta programă cuprinde:

- nota de prezentare;

- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră ca mijloc terapeutic**
- 2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală ca mijloc terapeutic**
- 3. Realizarea mobilității, îndemânării și siguranței în mișcare**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră ca mijloc terapeutic

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Redarea prin imitație a gesturilor vocale	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de mișcare pentru gesturi suflatești vocale instinctive; - observarea unor exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple de mișcare pentru exprimarea unor gesturi suflatești vocale instinctive; - exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru gesturi suflatești vocale instinctive: „aaah”, „eeeh”, „iiliată-mă”, „oooh”, „uuuh”; - exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică; - exerciții cu serii terapeutice de gesturi euritmice vocale;
1.2. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice consonantice	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „w” pentru mișcarea valurilor; - observarea unor exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent consonantică; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „w” pentru mișcarea valurilor – realizate cu sprijin; - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent consonantică realizate cu sprijin; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „w” pentru mișcarea valurilor; - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent consonantică; - exerciții cu serii terapeutice de gesturi euritmice consonantice;
1.3. Redarea diferențiată a ritmurilor alerte și lente	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri: „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc. – realizate de alți copii; - observarea unor exerciții cu piese poetice care au ritm de iamb, troheu, anapest sau dactil – realizate de alți copii. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri: „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc. – realizate sub coordonarea adultului; - exerciții cu piese poetice care au ritm de iamb, troheu, anapest sau dactil, realizate cu ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri: „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc. – realizate independent de către copii; - exerciții cu piese poetice care au ritm de iamb, troheu, anapest sau dactil.

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală ca mijloc terapeutic

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Realizarea formelor de mers ușor și apăsat	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de mișcare pentru „așteptare”; - observarea unor jocuri de mișcare pentru „acțiune”; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru „așteptare” cu ghidaj; - jocuri de mișcare pentru „acțiune” cu ghidaj; - jocuri de mișcare pentru „așteptare” și „acțiune” realizate cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru „așteptare”; - jocuri de mișcare pentru „acțiune”; - jocuri de mișcare pentru „așteptare” și „acțiune”;
2.2. Alternarea redării ritmului, prin bătați din palme, cu cel redat prin pășire ritmică	<ul style="list-style-type: none"> - observarea jocului euritmico cu motive muzicale ritmice; - observarea unor exerciții euritmice de redare a tactului cu suport muzical; 	<ul style="list-style-type: none"> - joc euritmico cu motive muzicale ritmice realizat cu ghidaj; - exerciții euritmice de redare a tactului cu suport muzical cu ghidaj; - joc euritmico cu alternanțe între motive ritmice și „în tact” realizat cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - joc euritmico cu motive muzicale ritmice; - exerciții euritmice de redare a tactului cu suport muzical; - joc euritmico cu alternanțe între motive ritmice și „în tact”;
2.3. Redarea liniei melodice prin mișcarea euritmico a brațelor	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții de ascultare și urmărirea a liniei melodice; - observarea unor exerciții de diferențiere a intervalurilor muzicale și a măsurilor muzicale. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și urmărirea a liniei melodice cu ghidajul adultului; - exerciții de diferențiere a intervalurilor muzicale și a măsurilor muzicale cu ghidaj verbal al adultului. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și urmărirea a liniei melodice; - exerciții de diferențiere a intervalurilor muzicale și a măsurilor muzicale.

3. Realizarea mobilității, îndemânării și siguranței în mișcare

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Conștientizarea prin mișcare a componentelor principale ale corpului	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor jocuri de prezentare "Așa sunt eu!", "Unde sunteți?" – "Iată-ne!"; - observarea unor dramatizări euritmice a unor poezii despre ființa omului; - exerciții de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontal cu brațele – exercițiul "I A O" cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prezentare "Așa sunt eu!", "Unde sunteți?" – "Iată-ne!" – cu ghidaj; - dramatizarea euritmice a unor poezii despre ființa omului – cu ghidaj; - exerciții de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontal cu brațele – exercițiul "I A O" – cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prezentare "Așa sunt eu!", "Unde sunteți?" – "Iată-ne!"; - dramatizarea euritmice a unor poezii despre ființa omului; - exerciții de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontal cu brațele – exercițiul "I A O";
3.2. Realizarea echilibrului și siguranței în mișcarea corpului și în deplasarea în spațiu	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții de echilibru și deplasare; - observarea unor exerciții euritmice terapeutice „I A O”, repetiții executate într-un tempo crescător; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de echilibru și deplasare – realizate cu ghidaj; - jocuri de așteptare, întâlnire, despărțire; - exercițiu euritmice terapeutice „I A O”, repetiții executate într-un tempo crescător realizat cu ghidaj; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de echilibru și deplasare; - jocuri de așteptare, întâlnire, despărțire; - exercițiu euritmice terapeutice „I A O”, repetiții executate într-un tempo crescător;
3.3. Coordonarea propriilor mișcări utilizând materialele specifice euritmiei curative (baghete de cupru, sfere de cupru și de lemn, role de cupru)	<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor exerciții de apucare, prindere și rulare a baghetelor de cupru; - observarea unor exerciții de simetrie cu șapte și douăsprezece mișcări, cu bagheta de cupru. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, prindere și rulare a baghetelor de cupru cu ghidaj; - exerciții de simetrie cu șapte și douăsprezece mișcări, cu bagheta de cupru și ghidaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, prindere și rulare a baghetelor de cupru; - exerciții de simetrie cu șapte și douăsprezece mișcări, cu bagheta de cupru; - exercițiu euritmice: privește în jurul tău” sub formă de spirală înfășurată și desfășurată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Mișcări pentru redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice</p>	<p>Piese versificate tematizate ca subiecte pentru a fi exprimate euritmice Serii terapeuțice de gesturi euritmice vocalice și consonantice</p>
<p>2. Mișcări de redare a ritmurilor prin bătaie din palme sau pășire 3. Motive muzicale</p>	<p>Ritmurile: iamb, troheu, anapest și dactil Mișcări euritmice pentru intervale muzicale Mișcări euritmice pentru tact</p>
<p>4. Parcurgerea în mers a unor trasee în linie dreaptă, curbă, în cerc, în spirală, în linie șerpuită</p>	<p>Parcurgerea, în mers, în linie dreaptă sau frântă, în formă de spirală, de curbă dublă, de lemniscată Parcurgerea, în mers, a figurilor geometrice: cerc, triunghi, pătrat, pentagon stelat</p>
<p>5. Folosirea materialelor specifice euritmiei curative</p>	<p>Lucrul cu baghetele de cupru Lucrul cu sferile de cupru și de lemn Lucrul cu role de cupru</p>

Sugestii metodologice

În cadrul terapiei artistice *euritmie curativă*, activitatea cu elevii se va desfășura în formula unu la unu. Gesturile și mișcările euritmice vor fi învățate de elevi prin imitarea mișcărilor euritmistului sau cu ghidaj din partea acestuia. Lecția se desfășoară într-o atmosferă calmă și relaxată în care se creează un spațiu de încredere și siguranță iar formele de mișcare și gesturile sunt adaptate fiecărui elev în parte.

În cadrul orelor de terapie se utilizează texte poetice, șiruri terapeutice de vocale și consoane, piese muzicale ritmice sau de sine stătătoare, în vederea redării mișcării euritmice a intervalelor muzicale. Terapeutul poate folosi materiale specifice euritmiei curative, cum ar fi baghete de cupru, sfere de cupru sau de lemn, role de cupru, și de asemenea poate însoți muzical anumite activități cu lira sau cu flautul.

Bibliografie:

1. Carlgren F., Klingborg A., (1994), „Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj Napoca;
2. Richter T., (2001), „Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf” Editura Triade, Cluj Napoca;
3. Siegloch M., (2001), „Euritmie. O introducere”, Editura Triade, Cluj Napoca;
4. Steiner R., (2001), „Arta educației. Metodică și didactică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
5. Steiner R., (2004), „Arta în misiunea ei cosmică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
6. Steiner R., (2001), „Dezvoltarea sănătoasă a ființei umane. O introducere în pedagogia și didactica antroposofică”, Editura Triade, Cluj Napoca.

Grup de lucru

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ioan Enache	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Luminița Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

ARTE COMBINATE

(pictură, muzică, dinamica formelor prin desen)

Învățământ special preșcolar

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Această disciplină, *Terapie prin arte combinate (muzică, pictură, dinamica formelor prin desen)*, alături de euritmie curativă, și artă dramatică/teatru de masă face parte din aria curriculară *Terapii specifice și de compensare*. Activitățile de intervenție se realizează individual sau în grup, de profesorul psihopedagog și au o durată de 15-45 minute, în funcție de particularitățile individuale ale preșcolarului. Numărul de ore alocat acestui sub-domeniu (terapii și programe de intervenție) este de 15 ore pe săptămână, acest fapt acordând psihopedagogului libertatea alegerii ponderii fiecărei terapii, în funcție de nevoile individuale de recuperare ale preșcolarului.

Culorile sunt oglinda sufletului nostru. Fiecare dintre ele are un corespondent în lumea noastră interioară. Temperamentul sau dispoziția de moment sunt așternute pe hârtie atunci când pictăm. Lucrul cu culorile armonizează, echilibrează. La copii, în special, lumea fanteziei este și ea "hrănită" prin trăirea culorilor, iar în cadrul cabinetului se vor folosi povestiri în care culorile sunt personificate drept metafore prin care explorăm calitățile, caracteristicile lor. Important este procesul pe care îl parcurge copilul în realizarea picturii, bucuria care se naște din întâlnirea a doua culori. Nu se lucrează cu elemente grafice sau figurative, concentrarea se face pe trăirea culorilor în sine. Tehnica ud-pe-ud favorizează fuzionarea culorilor, oferind multe surprize celui care se lasă în voia lor. Se folosesc doar culorile de bază (albastru, galben și roșu) pentru a-i oferi copilului bucuria de a descoperi celelalte culori, care se nasc din întâlnirile celor trei.

Desenul ca limbaj artistico-plastic își propune să realizeze o incursiune în dinamica formelor, un demers terapeutic, neobiectual. Linia executată cu mâna liberă nu este un contur, adică nu exprimă limitarea unui obiect din lumea exterioară, ea este o expresie a unui joc interior de forțe, care trezește la viață. Exersându-se progresiv și cu regularitate, desenul ajută la exprimarea esenței interioare a copilului, la coordonarea mișcărilor, la depășirea unor dificultăți întâmpinate de acesta în procesul de învățare. Prin raportarea la linie se dezvoltă îndemânarea manuală, pregătindu-se, într-un mod obiectiv, scrisul de mai târziu.

Muzica influențează omul, în general. Acest fapt a fost subliniat de nenumărați muzicieni și pedagogi (Zoltan Kodaly, Carl Orff, Heitar Villa-Lobos, Bela Bartok etc.) și demonstrat în țări precum Elveția și Ungaria unde s-au introdus ore de muzică zilnic în peste 100 de școli, îmbunătățindu-se în felul acesta rezultatele copiilor la toate materiile. Muzica trezește entuziasmul și unește oamenii. Prin muzică ne putem dezvolta o întreagă gamă de aptitudini sociale (lucrul în echipă, capacitatea de a-l asculta pe celălalt sau de a ne exprima în public).

Practicarea muzicii poate stimula creativitatea și îmbunătăți memoria. O astfel de influență a muzicii asupra noastră poate exista doar în măsura în care devenim activi în domeniul muzical, simpla înțelegere nefiind suficientă. Astfel în cadrul sălii de terapie se cântă cu vocea, cu instrumente muzicale (liră, metalofon, tobă mică, clopoței), cu obiecte casnice sau din natură (sticle cu orez sau apă, pietre, lemne), se ascultă muzică "pe viu", cântată la flaut pentatonic, blockflöte, liră, metalofon, chitară și voce, se dansează și se fac mișcări și gesturi euritmice corespunzătoare conținutului fiecărui cântec.

În cântece întâlnim animale, elemente din natură, anotimpuri. Nu lipsesc nici ghicitorile, numărătorile sau cântecele din folclorul copiilor. Exercițiile și jocurile de improvizație, cele pentru stimularea ascultării active sau pentru exprimarea unor stări sufletești sunt câteva dintre metodele utilizate aici. Lira pentatonica este un instrument cu un sunet cald și liniștitor. Pe cât de ușor este de deprins tehnica de cântat, pe atât de mari sunt beneficiile muzicii create cu acest instrument. Asupra copiilor are un puternic efect de calmare. Datorită acordajului pentatonic, oricum s-ar înlănțui sunetele,

rezultatul va fi ceva armonios. De aceea chiar și cei care cântă pentru prima dată se pot bucura de sunetele lirei, experimentând, improvizând.

Programa a fost concepută ca o modalitate de dezvoltare a potențialului copilului sub toate aspectele: fizic, intelectual, social, îmbunătățirea coordonării și a motricității generale, creșterea gradului de încredere în forțele proprii și dezvoltarea stimei de sine, dezvoltarea autonomiei și independenței personale, dezvoltarea creativității și imaginației, creșterea capacității de interrelaționare și stabilire de contacte sociale, creșterea gradului de dezvoltare emoțională, îmbunătățirea abilităților de comunicare.

Punctul forte al stimulării prin artă combinată este acela că oferă metode alternative de comunicare. Rolul psihopedagogului nu este de a observa simptomele dizabilității, ci de a identifica un mod de comunicare cu fiecare copil. Programa cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Dezvoltarea abilităților de comunicare**
- 2. Exteriorizarea trăirilor interioare în compoziții libere prin utilizarea tehnicilor specifice artelor vizuale**
- 3. Formarea și dezvoltarea abilităților de exprimare prin muzică**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea abilităților de comunicare

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
1.1. Familiarizarea cu regulile elementare ale comunicării	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor reguli de comunicare eficiente: vorbire pe rând, ascultare; - solicitarea de informații simple pentru clarificarea unor nelămuriri; 	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor reguli de comunicare eficiente: vorbire pe rând, ascultare; - dezvoltarea inițiativei comunicative și a capacității de a interveni politicos în actul comunicării; - solicitarea de informații simple pentru clarificarea unor nelămuriri; - exerciții de analizare corectă a imaginilor din desene; 	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor reguli de comunicare eficiente: vorbire pe rând, ascultare; - dezvoltarea inițiativei comunicative și a capacității de a interveni politicos în actul comunicării; - solicitarea de informații simple pentru clarificarea unor nelămuriri, - exerciții de analizare corectă a imaginilor din desene; - exerciții de construire a unor dialoguri, pe baza unui desen sau cântece; - exerciții de redare a unui text pe baza suportului vizual sau auditiv;
1.2. Manifestarea adaptabilității și independenței în comunicarea dialogată	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog cu persoane diferite (cu colegi, profesori); 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog cu persoane diferite (cu colegi, profesori); - exerciții de exprimare a propriilor opinii sau gânduri în legătură cu propriile lucrări; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog cu persoane diferite (cu colegi, profesori); - exerciții de stimulare a unor situații de comunicare; - exerciții de exprimare a propriilor opinii sau gânduri în legătură cu propriile lucrări; - jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire cu prilejul unor manifestări;
1.3. Desprinderea informațiilor de	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice simple; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice; 	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice;

detaliu dintr-o comunicare și găsirea soluțiilor proprii (schimbarea cursului povestirii, situarea pe poziția personajelor)		- jocuri didactice de ordonare, recompunere pe baza desenelor.	- jocuri didactice de ordonare, recompunere pe baza desenelor; - jocuri de rol cu metode euritmice.
--	--	--	---

2. Exteriorizarea trăirilor interioare în compoziții libere prin utilizarea tehnicilor specifice artelor vizuale

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
2.1. Utilizarea unor materiale (creioane cerate, acuarele), elemente de limbaj plastic (forma, pata, linia) și tehnici specifice pentru a organiza echilibrat o suprafață care să sugereze o anume trăire afectivă	Activități de învățare - pictură cu ajutorul amprenteii mâinii, desen cu ajutorul creioanelor cerate;	Activități de învățare - pictură cu ajutorul amprenteii mâinii; - desen cu ajutorul creioanelor cerate; - compoziții figurative și nonfigurative realizate cu diverse materiale și tehnici de lucru;	Activități de învățare - pictură cu ajutorul amprenteii mâinii, desen cu ajutorul creioanelor cerate; - compoziții figurative și nonfigurative realizate cu diverse materiale și tehnici de lucru; - exerciții de ilustrare a unor imagini având ca punct de plecare linia melodică; - jocuri didactice;
2.2. Dezvoltarea capacităților de exprimare plastică individuală și de grup prin compoziții expresive și creative	- exerciții de acoperire de suprafețe.	- exerciții de acoperire de suprafețe; - exerciții de redare a formelor prin utilizarea diferitelor tehnici; - exerciții de compoziție pe suporturi de lucru.	- exerciții de acoperire de suprafețe; - exerciții de redare a formelor prin utilizarea diferitelor tehnici; - exerciții de acoperire a formelor, suprafețelor și spațiilor; - exerciții de compoziție pe suporturi de lucru; - exerciții de compoziție cu temă dată.

3. Formarea și dezvoltarea abilităților de exprimare prin muzică

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical (simț melodic, ritmic, armonico-polifonic) și a capacității de reproducere a diferitelor ritmuri muzicale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale; - exerciții de recunoaștere și reproducere a unor structuri ritmice; - exerciții de evidențiere a sunetelor contrastante (tare-încet); 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale; - exerciții de continuare a unui cântec început; - exerciții de recunoaștere și reproducere a unor structuri ritmice; - exerciții de evidențiere a sunetelor contrastante (tare-încet); - exerciții de mișcare a mâinilor și picioarelor (fie și dezordonat) în ritmul muzicii; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale; - exerciții de continuare a unui cântec început; - exerciții de recunoaștere și reproducere a unor structuri ritmice; - exerciții de mișcare a mâinilor și picioarelor (fie și dezordonat) în ritmul muzicii; - exerciții de executare a ritmului prin bătaie din palme sau cu vârful picioarelor (stând jos), executare de pași pe ritmul dominant („dacă vesel se trătește”); - exerciții de evidențiere a sunetelor contrastante (tare-încet); - exerciții de intuire a înălțimii sunetelor;
3.2. Dezvoltarea capacității de exprimare a sentimentelor, stărilor prin diverse modalități (muzică, ritm, instrumente muzicale)	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonație; - exerciții de recunoaștere a caracterului specific al diferitelor cântece și melodii: vesel, trist, duios, de joc, de leagăn, de excursie; - exerciții de manipulare a instrumentelor muzicale; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonație; - exerciții de memorare, interpretare vocală și cu acompaniament; - exerciții de recunoaștere a caracterului specific al diferitelor cântece și melodii: vesel, trist, duios, de joc, de leagăn, de excursie; - exerciții de manipulare a instrumentelor muzicale - exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonație; - exerciții de memorare, interpretare vocală și cu acompaniament; - exerciții de înregistrare a vocii; - exerciții de recunoaștere a caracterului specific al diferitelor cântece și melodii: vesel, trist, duios, de joc, de leagăn, de excursie; - exerciții de manipulare a instrumentelor muzicale; - exerciții de asociere a cântecului

<p>3.3. Dezvoltarea sociabilității copilului prin participarea la activitățile organizate pe grupuri de copii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare vocală individual și în grup; - activități de muzică și dans; - participarea la manifestări muzicale, la serbări, concursuri. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare vocală individual și în grup; - exerciții de intonare expresivă, individual și sincron, în colectiv; - exerciții de așteptare a rîndului; executarea corectă a mișcărilor sugerate de textele cântecele și jocurilor muzicale, urmărind sincronizarea cu alți copii; - activități de muzică și dans; - participarea la manifestări muzicale, la serbări, concursuri. 	<ul style="list-style-type: none"> - cu o mimică adecvată; jocuri muzicale prin care se crește contactul vizual, concentrarea, cântatul pe rînd, imitarea, folosirea aceluiași instrument; - exerciții de interpretare vocală individual și în grup; - exerciții de intonare expresivă, individual și sincron, în colectiv; - exerciții de așteptare a rîndului , exerciții de alegere a instrumentelor muzicale, de alegere a unui anumit cântec, de manifestare a preferințelor copilului; - exerciții de creștere a încrederii în sine, de conducere a grupului; executarea corectă a mișcărilor sugerate de textele cântecele și jocurilor muzicale, urmărind sincronizarea cu alți copii; - activități de muzică și dans; - participarea la manifestări muzicale, la serbări, concursuri.
---	---	--	---

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi/Teme de învățare
<p>1. Elemente de dezvoltare a limbajului</p> <p>2. Elemente de limbaj plastic</p> <p>3. Elemente de cultură muzicală</p>	<p>Desene ce ilustrează întâmplări din texte literare sau din povești imaginate de către copii</p> <p>Basme</p> <p>Povestirea orală a unor fragmente de texte literare</p> <p>Poezii cu tematică diversă</p> <p>Punctul, linia, pata – ca element constructiv și decorativ</p> <p>Materiale și tehnici de lucru la alegerea elevilor</p> <p>Tehnica amprentei mâinii sau a vârfulor degetelor</p> <p>Suprapunerea grafică</p> <p>Tehnica desenului decorativ cu ajutorul pieptenului</p> <p>Tehnica picturii pe o suprafață tratată</p> <p>Tehnica firului de ață</p> <p>Tehnica stropirii</p> <p>Tehnica suflării cu paiul</p> <p>Tehnica fuzionării</p> <p>Tehnica șabloanelor</p> <p>Tehnica ștampilei</p> <p>Amestecuri de culori și nonculori;</p> <p>Compoziții sugerate de textul literar/textul imaginat sau linia melodică</p> <p>Lucrări muzicale dedicate anotimpurilor, anumitor evenimente</p> <p>Compozitori și opere muzicale</p> <p>Audiții muzicale</p>

Sugestii metodologice

Realizarea obiectivelor acestei discipline depinde de personalitatea și creativitatea profesorului și de particularitățile grupului de elevi. Rolul cadrului didactic este să selecționeze conținuturile ce urmează a fi predate, pentru atingerea obiectivelor urmărite, dar și în aplicarea adecvată a strategiilor care să conducă la înțelegerea și asimilarea conținuturilor propuse.

Psihopedagogul va urmări realizarea conexiunilor cu disciplinele prevăzute în schema orară a grupei astfel încât, să sprijine formarea și dezvoltarea limbajului și a comunicării, exersarea exprimării în contexte variate, sensibilizarea în fața frumosului și a obiectelor cu valoare artistică, exersarea cunoașterii de sine și a celorlalți, din mediul apropiat.

Programa permite o abordare didactică flexibilă, prin utilizarea unor strategii didactice care încurajează inițiativa și libertatea de exprimare prin limbaj vizual, ce lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor. La această vârstă este foarte important accentul pus pe elementul ludic, prin care se cultivă spontaneitatea constructivă și creatoare a copiilor. Mediul educațional ar trebui să permită o explorare activă și interacțiuni variate cu resursele materiale, cu ceilalți copii și cu adulții. Abordarea integrată permite cadrului didactic să propună teme și subiecte interesante, dorite de elevi la această vârstă, organizând cunoașterea ca un tot unitar, încheșat. Se recomandă realizarea de secvențe didactice în care copiii să-și poată manifesta libertatea de alegere atât în ceea ce privește instrumentele, cât și în ceea ce privește subiectele realizate.

Evaluarea se poate realiza prin intermediul diferitelor programe artistice organizate în școală cu diferite ocazii, aniversări, se pot organiza concursuri între grupuri mici de elevi, observarea curentă a comportamentului de învățare al elevilor; convorbiri; discuții individuale cu copiii, activități practice individuale sau de grup, evaluare orală.

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
3. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
5. *** <http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood>;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/wp-content/uploads/ascf_arts_speech_and_drama_curriculum_k_to_10_jun_2015.pdf;
7. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/1241-crisis-in-the-kindergarten-why-children-need-to-play-in-school>;
8. *** <https://www.waldorfpublishings.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Emanuel Pârvulețu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Adriana Curcă	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Rudolf Steiner Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară

***DOMENIUL TERAPII SPECIFICE ȘI DE
COMPENSARE***

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

ARTĂ DRAMATICĂ/TEATRU DE MASĂ

**Învățământ special preșcolar
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Arta dramatică/teatru de masă, alături de terapia tulburărilor de limbaj, euritmia curativă și terapia prin arte combinate (muzică, pictură, desen) face parte din aria curriculară *Terapii specifice și de compensare* – subdomeniul *terapii și programe de intervenție*. Activitățile de intervenție se realizează individual sau în grup, de către profesorul psihopedagog și au o durată de 15-45 minute, în funcție de particularitățile individuale ale preșcolarului. Numărul de ore alocat întregului domeniu *terapii specifice și de compensare* este de 15 ore pe săptămână, acest fapt acordând psihopedagogului libertatea alegerii ponderii fiecăreia, funcție de nevoile individuale de recuperare ale preșcolarului.

Încă din primul an de viață, copilul este capabil să imite expresia mamei, acesta fiind numit răspunsul dramatic (Jennings, 2008), și este primordiul mimicii și ecolaliei de mai târziu. Mama și copilul pornesc pe rând o conversație. Dacă această conversație este oprită brusc, sunt înregistrate expresii de dezamăgire pe chipul copilului. Această comunicare poate avea loc între adulți și bebeluși încă de foarte devreme și încurajează exprimarea prin mișcare și sunet. Jocul dramatic este începutul comunicării interactive între adulți și bebeluși și încurajează copilul să dezvolte empatia – înțelegerea a ceea ce simte altă persoană. Empatia este foarte importantă, pentru că ne ajută să devenim conștienți de nevoile altora și să înțelegem implicațiile acțiunilor noastre. Pentru cei care folosesc teatrul ca metodă de stimulare este important să recunoască rădăcinile atașamentului în jocul senzorial și jocul dramatic, și să fie atenți la aceste procese care încep în timpul sarcinii, în primele ore și săptămâni după naștere.

Avantajul utilizării jocurilor dramatice este că oferă reintroducerea experiențelor din anii timpurii. Jocurile teatrale sunt un model educațional dezvoltat în Marea Britanie în ultimii 30 de ani. Sunt jocuri create de actori pentru a fi utilizate acum și de cei care nu sunt actori, în terapia prin joc cu grupuri/copii cu nevoi speciale. Deși sunt jocuri, ele au valoare educațională, fiecare joc este destinat unui anumit scop pentru dezvoltarea individuală sau a grupului.

Procesul creator antrenează în beneficiar un activism psihic intens ce are puterea de alinare sau chiar vindecare emoțională. Spre deosebire de artele vizuale care au o finalitate clar definită, aici scopul final nu este produsul artistic în sine ci implicarea emoțională a copilului în procesul creator. Într-un mediu suportiv, securizant emoțional, copiii vor fi acompaniați și sprijiniți să dea formă, culoare, sens dificultăților, experiențelor interne cu care se confruntă sau să-și descopere noi resurse de creștere și dezvoltare.

Realizat conform principiilor steineriene, teatrul de masă este un instrument extrem de valoros, cu efecte benefice asupra dezvoltării copilului. El stimulează, oferind un impuls ce pune în mișcare forțele sufletești legate de imaginile interioare. Din acest motiv păpușile și decorul sunt foarte simple, doar sugerând elemente ale poveștilor. Fie că este spectator sau își asumă rolul de păpușar, o lume întregă poate lua naștere în sufletul unui copil pornind de la trei cuvinte, o păpușă, doua lemne și o pânză.

Teatrul de masă acționează terapeutic, oferindu-i copilului prilejul de a exterioriza și procesa emoții greu de gestionat. Atunci când inventează o poveste, copilul se povestește de fapt pe sine. Personajele sunt părți din el, sunt reflecția lumii înconjurătoare în propria persoană. În cazul poveștilor pe care copiii le ascultă, fiecare dintre ei rezonază cu acele aspecte ale poveștii care corespund cu anumite nevoi personale (în funcție de temperament, de experiențele de viață și de individualitatea fiecăruia).

Teatrul de masă contribuie la dezvoltarea limbajului, aspect deosebit de important în primii șapte ani ai vieții, fiind un bun instrument social. Atunci când dau viață unei povești, copiii sunt puși în situația de a-i asculta pe ceilalți, de a se exprima, de a se coordona unii cu ceilalți, de a colabora. Încet, încet, încep să se simtă și să

acționeze ca grup. De asemenea, poveștile ilustrate oferă modele prin personificarea unor calități umane general valabile.

Scopul principal al acestei metode de stimulare este de a utiliza tehnicile teatrale în vederea îmbunătățirii comunicării între beneficiari și ceilalți, dezvoltarea inteligenței emoționale, dezvoltarea percepțiilor și reprezentărilor vizuale, inducerea unei stări de liniște, acceptare de sine, reducerea tensiunii și anxietății, stimularea tuturor canalelor senzoriale, dezvoltarea capacității de a se exprima mai repede și mai ușor, facilitarea comunicării interpersonale, creșterea sociabilității și adaptării în societate, dezvoltarea sentimentului de încredere în sine și realizare, dezvoltarea simțului aprecierii artistice și de exprimare, îmbogățirea și dezvoltarea proceselor gândirii, dezvoltarea limbajului și vocabularul implicat în procesul de creație, dezvoltarea capacității de concentrare a atenției, îmbunătățirea cooperării cu alții în realizarea unor activități de grup, dezvoltarea respectului față de rezultatele muncii lor, diminuarea stărilor conflictuale.

Această programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- unitățile de competență;
- elementele de competență;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Unități de competență:

- 1. Receptarea corectă a semnificațiilor structurilor verbale orale**
- 2. Utilizarea limbajului verbal într-o varietate de situații de comunicare**
- 3. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei desprinse din povești, în diferite contexte de viață**

Elemente de competență și exemple de activități de învățare

1. Receptarea corectă a semnificațiilor structurilor verbale orale

Element de competență	Nivelul I	Nivelul II	Nivelul III
1.1. Sesizarea semnificației globale a unui scurt text audiat	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesajul audiat; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de masă; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesajul audiat; - realizarea unui desen pentru a indica despre ce este vorba în mesajul audiat; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: „Despre ce este vorba?”; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de masă; 	<p>Activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesajul audiat; - realizarea unui desen pentru a indica despre ce este vorba în mesajul audiat; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: „Despre ce este vorba?”; - oferirea de replici afirmative/negative la enunțuri scurte care testează înțelegerea globală; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de masă; - participarea la jocuri de grup.
1.2. Recunoașterea câtorva detalii dintr-un mesaj	<ul style="list-style-type: none"> - numirea personajului sau personajelor dintr-un fragment de poveste audiat; 	<ul style="list-style-type: none"> - numirea personajului sau personajelor dintr-un fragment de poveste audiat; - oferirea de răspunsuri la cererea elementară de informații: „Cine?”, „Ce?”, „Unde?”, „Cum?”; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de masă/dramatizare. 	<ul style="list-style-type: none"> - numirea personajului sau personajelor dintr-un fragment de poveste audiat; - oferirea de răspunsuri la cererea elementară de informații: „Cine?”, „Ce?”, „Unde?”, „Cum?”; - oferirea de replici afirmative/negative la enunțuri scurte care vizează diverse

1.3. Manifestarea curiozității față de receptarea semnificației mesajelor orale simple	- participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână,	- participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, audierea unor povești, basme;	informații din text (ex. Numele greșit al personajului, locul corect în care se petrece acțiunea); - formularea de răspunsuri la întrebări despre conținutul unui mesaj/scurt text audiat; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de masă/dramatizare. - participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, - audierea unor povești, basme; reproducerea unor mesaje formulate de adult sau de copii;
--	--	--	---

2. Utilizarea limbajului verbal într-o varietate de situații de comunicare

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
2.1. Oferirea de informații referitoare la sine și la universul imediat, prin intermediul unor mesaje scurte	- formularea de mesaje despre sine: nume, vârstă, adresă, despre familie, colegi, despre animalul preferat, despre culoarea preferată, despre mîncarea preferată etc.;	- formularea de mesaje despre sine: nume, vârstă, adresă; despre familie, colegi, despre animalul preferat, despre culoarea preferată, despre mîncarea preferată etc.; formularea unei descrieri elementare (1-2 trăsături) a unui personaj din povestea audiată;	- formularea de mesaje despre sine: nume, vârstă, adresă; despre familie, colegi, despre animalul preferat, despre culoarea preferată, despre mîncarea preferată etc.; formularea unei descrieri elementare (1-2 trăsături) a unui personaj din povestea audiată; prezentarea unor evenimente semnificative din viața proprie;

2.2. Participarea la dialoguri scurte, în situații de comunicare uzuală	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, potrivit interlocutorului; 	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, potrivit interlocutorului; - dialoguri în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme de interes; 	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, potrivit interlocutorului; - dialoguri în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme de interes; - participarea la jocuri de rol după metode euritmice.
2.3. Manifestarea interesului pentru exprimarea de idei, în contexte uzuale	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia; 	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia; - repovestirea unor fragmente din poveștile audiate; 	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia; - repovestirea unor fragmente din poveștile audiate; - dramtizări după povești cunoscute.

3. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei desprinse din basme, fabule, în diferite contexte de viață

Element de competență	Nivelul I Activități de învățare	Nivelul II Activități de învățare	Nivelul III Activități de învățare
3.1. Analizarea caracteristicilor comportamentale ale unui om bun, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și din poveștile audiate	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea calităților celorlalți și ale personajelor din povești, prin desene, dialoguri etc.; 	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea calităților celorlalți și ale personajelor din povești, prin desene, dialoguri etc.; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de marionete. 	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea calităților celorlalți și ale personajelor din povești, prin desene, dialoguri etc.; - participări la jocuri de rol „Așa da/Așa nu”; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de marionete.
3.2. Aplicarea unor reguli de comportament în contexte de viață familiare	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea diferențierii dintre bine-rău, frumos-urât, harnic-leneș etc.; 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea diferențierii dintre bine-rău, frumos-urât, harnic-leneș etc.; - audieri de povești, basme prin intermediul teatrului de 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea diferențierii dintre bine-rău, frumos-urât, harnic-leneș etc.; - participări la jocuri de rol; - audieri de povești, basme prin

3.3. Stimularea comportamentelor pozitive cu aplicabilitate în mediul social	- simularea în contexte variate a unor comportamente dezirabile	masă/dramatizare - simularea în contexte variate a unor comportamente dezirabile, încurajarea comportamentelor dezirabile la primele manifestări ale acestora -	intermediul teatrului de masă/dramatizare - simularea în contexte variate a unor comportamente dezirabile, - încurajarea comportamentelor dezirabile la primele manifestări ale acestora, - identificarea comportamentelor dezirabile ale altora și învățarea unor modalități pozitive de abordare a acestora.
--	---	---	---

Conținuturi

Domenii de conținut Povești din literatura română și universală	Conținuturi/Teme de învățare Frații Grimm – „Basme” Frații Grimm – „Povești” H. C. Andersen – „Povești” Ion Creangă – „Povești, povestiri, amintiri” Petre Ispirescu – „Basme” Petre Ispirescu – „Basmele românilor” Basme populare rusești
--	---

Sugestii metodologice

Basmul este un domeniu de activitate, care prin interdisciplinaritatea sa conduce la educarea copiilor. Conținuturile basmelor oferă copiilor posibilitatea de a-și lărgi sfera de cunoaștere, de a-și îmbogăți limbajul, de a veni în contact cu modele și valori morale demne de urmat. Succesiunea logică a momentelor, evenimentelor, conduce la structurarea unei gândiri sănătoase, având la bază relația cauză-efect.

Prin basmele spuse de către cadrul didactic pătrund în limbajul copiilor forme de exprimare din limba vorbită curent, cât și expresii din limba literară, forme stereotipe specifice basmului, dezvoltă vorbirea corectă, primind totodată un conținut de gândire.

Elemente din natură: culoare, formă, mișcare, ritm – regăsite în basm – redau copiilor stări de bucurie și îmbogățesc conținutul afectiv al acestora. Cadrul didactic alege basmul potrivit grupei de copii, în funcție de anotimp și de sărbătoarea din timpul anului. Povestind prin viu grai, cadrul didactic oferă copilului posibilitatea de a-și crea imagini interioare sugerate de limbajul basmului.

Ca mijloc de transmitere a mesajului narativ se utilizează povestirea, însoțită de *teatru de masă*, actorul care conduce păpușile (cadrul didactic), este văzut, conducerea lor se făcându-se dinafară.

Pentru ocazii sărbătorești avem la dispoziție o altă modalitate a jocului cu păpuși: jocul cu marionete de mătase. Marioneta are numai trei sfuri: pentru cap și pentru cele două mâini. Alcătuirea ei din mătase și modul în care ea plutește, îi conferă ceva supranatural făcând din ea o apariție propice basmului, care nu suportă o transpunere greoaie în lumea reală. Pentru aceasta întregul aranjament este făcut tot din mătase.

Bibliografie:

1. Mellon N., (2001), „*Cum le spunem copiilor basme*”, Editura Hawthorn Press, Gloucestershire, Marea Britanie;
2. Nicol J., Taplin J., (2012), „*Înțelegerea abordării Waldorf-Steiner*”, Editura Routledge, Londra;
3. Nutbrown K., (2006), „*Grădinițele Steiner: concepte cheie în copilăria timpurie – educație și îngrijiri*”, Editura Sage Publications, New York, SUA;
4. Parker-Rees R., (2011), „*Copilul în grădinița Steiner – explorarea valorilor, credințelor și comportamentelor*”, Editura Routledge, Londra;
5. *** <http://www.waldorfbbooks.com/waldorf-education/early-childhood>;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/wp-content/uploads/ascf_arts_speech_and_drama_curriculum_k_to_10_jun_2015.pdf;
7. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/1241-crisis-in-the-kindergarten-why-children-need-to-play-in-school>;
8. *** <https://www.waldorfpublishings.org/blogs/book-news/36748097-what-do-children-learn-in-a-waldorf-kindergarten-everything>.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia Bălici, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Emanuel Pârvulețu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Adriana Curcă	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Rudolf Steiner Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Abilități de comunicare* este elaborată potrivit unui **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului. În acest proces de construcție s-au respectat principiile didactice:

1. Principiul integrării teoriei cu practica
2. Principiul accesibilității și individualizării învățării
3. Principiul sistematizării și continuității
4. Principiul corelației dintre senzorial și rațional, dintre concret și abstract (principiul intuiției)
5. Principiul participării active și conștiente a elevului la predare, învățare, evaluare
6. Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor

Documentația care stă la baza alocării orelor de Abilități de comunicare este Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământ special, conform căruia disciplina se predă în clasa pregătitoare, cu o alocare de 4-5 ore/săptămână, clasa I, cu o alocare de 2-3 ore/săptămână și a II-a, a III-a, a IV-a, cu o alocare de 1-2 ore/ săptămână.

Construcția programei a pornit luând în calcul directivele și inițiativele europene și adaptând aceste prerogative la nevoile specifice ale elevilor cu CES, în scopul promovării incluziunii lor sociale. Ideile vehiculate în următoarele documente au fost valorificate în prezenta programă:

- În Documentul de Reflecție privind Dimensiunea socială a Europei, e subliniat faptul că la nivelul întregii UE, există un consens tot mai mare asupra faptului că pentru crearea unor societăți puternice este necesar să se promoveze oportunități egale, astfel încât fiecare să poată debuta cu bine în viață, să depășească dificultățile și să își realizeze potențialul. Astfel Educația Specială intră în domeniile de acțiune care promovează: investirea în copii, pentru a li se asigura acestora cel mai bun start în viață; competențe și învățare pe tot parcursul vieții; asigurarea incluziunii active și combaterea discriminării, pentru ca toată lumea să poată trăi în demnitate; https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_en.pdf

- Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie). Aici sunt definite competențele necesare în vederea dezvoltării personale și profesionale, a incluziunii sociale și a cetățeniei active. Statele membre au astfel obligația de a garanta că sistemul lor de educație este capabil să dezvolte aceste competențe pentru fiecare cetățean, indiferent de particularități. Competența de comunicare în limba maternă, conform cadrului de referință, este una dintre aceste competențe cheie care asigură învățarea pe parcursul întregii vieți și în jurul căreia se construiește prezenta programă.

- The European Language Portfolio (Portofoliul european al limbilor) a stat la baza adaptării competențelor specifice. Aici se încearcă să se evidențieze elemente comune în progresia achiziției elevilor indiferent de limba pe care o vorbesc, indiferent de particularitățile de învățare ale elevului. Acest portofoliu se conturează în jurul a trei arii de interes: competențele necesare în comunicare, abilitățile și cunoștințele relaționate, precum și situațiile și domeniile de comunicare. Acestea au fost conturate în această programă, conform specificului elevilor cu cerințe educative speciale.

<https://www.coe.int/en/web/language-policy/european-language-portfolio>

- Rezoluția ResAP(2007)3 "Achieving full participation through Universal Design" (adopted by the Committee of Ministers on 12 December 2007). Conceptul Design-ului Universal, transpus în educație, promovează focus-ul atenției pe un design individualizat, personalizat, urmând o abordare holistică cu scopul adaptării la nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități. Această programă s-a construit congruentă cu principiile acestui design, venind ca răspuns la nevoile și particularitățile elevilor cu cerințe educative speciale, accesibilizând procesul educativ și conținutul la particularitățile elevilor, prin această programă se promovează integrarea activă a acestor elevi în viața societății.

<https://www.coe.int/en/web/disability/home>

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Abilități de comunicare jalonează achizițiile elevului pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Citire/lectură
- Elemente de construcție a comunicării

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă *flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Incluziunea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Studiul disciplinei Abilități de comunicare, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a IV-a și asigură o dezvoltare progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Cunoscut fiind faptul că acești copii își însușesc mai greu și în timp mai îndelungat limbajul sub toate formele sale, prezenta programă școlară are la bază următoarele considerente:

- Competențele generale vor fi formate pe parcursul întregului ciclu primar ;
- Competențele specifice, bine stabilite, vor fi urmărite cu atenție pentru fiecare competență generală;
- Activitățile de învățare propuse pentru formarea fiecărei competențe (sugestii de exerciții/activități) pot conduce la îndeplinirea/atingerea obiectivelor informative, formative pe care le are în vedere profesorul de psihopedagogie specială;
- Profesorul de psihopedagogie specială trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție și comportament ale elevului, asigurând permanent o învățare diferențiată, individualizată, personalizată, oferind acestora posibilitatea de reluare a unor conținuturi;
- Conținuturile învățării au fost grupate pe clasele pregătitoare, I-II și III-IV, respectându-se principiul accesibilității;

Prezenta programă școlară se dorește a fi un instrument de lucru util profesorilor de psihopedagogie specială din învățământul special.

Disciplina *Abilități de comunicare* are valoare instrumentală deosebită pentru elevi, însumând valorificarea experienței lingvistice și cognitive a acestora, dezvoltarea și activizarea vocabularului, precum și cunoașterea/prezentarea unor aspecte din mediul înconjurător sau din experiența proprie.

Preocuparea pentru stimularea comunicării verbale și structurarea ei corespunzător normelor existente este prezentă în întreg procesul educativ și recuperator, indiferent de disciplina școlară, de forma de activitate sau de condițiile în care se desfășoară.

Prezenta programă propusă se adresează elevilor cu deficiență mintală ușoară și moderată, fiind concepută pe ciclul de școlaritate :clasa pregătitoare și clasele I-IV, dorindu-se a fi un instrument viabil, la îndemâna membrilor echipei pluridisciplinare care se ocupă de copilul cu deficiență mintală, în vederea adaptării intervenției la particularitățile psiho-indivduale și de vârstă ale acestuia.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**
- 3. Adaptarea comunicării orale la contexte noi**
- 4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale scurte exprimate de interlocutor</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultarea și identificarea unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee); - Exersarea unor comenzi verbale potrivite la mediu ambiant („Închide ușa!”, „Ordonează obiectele!”, „Mănâncă gustarea!” etc.); - Ascultarea și înțelegerea unor mesaje accesibile, însoțite de suport obiectual/imagistic; - Executarea unor comenzi verbale prezentate de adulți sau copii; - Exerciții de familiarizare cu formule de salut, de solicitare, de prezentare, de permisiune; - Selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesaj; - Aprecierea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea globală a textului audiat; - Formularea unor răspunsuri/întrebări cu referire la mesajul simplu ascultat; - Rostirea unor mesaje orale de mică întindere, după model; - Desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - Oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: Despre ce este vorba? (în acest text sau fragment de poveste); - Reproducerea unor cuvinte sau expresii cu sprijin (fapte de viață, întâmplări); - Verbalizarea permanentă a activităților realizate în timpul programului de către profesor, împreună cu copilul; - Audierea unor povestiri simple, ilustrate.
<p>1.2. Selectarea unor informații esențiale din mesaje orale scurte</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea personajelor/ personajului din poveștile ilustrate; - Oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”; - Formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unui mesaj simplu audiat; - Oferirea de replici afirmative/negative la enunțuri scurte care vizează diverse informații din text, de tipul: numele greșit al personajului, locul corect în care se petrece acțiunea; - Identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului; - Îndeplinirea unei instrucțiuni simple; - Stabilirea de asemănări între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate; - Jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”; - Participarea la jocuri de grup, ca urmare a înțelegerii regulilor jocului; - Dramatizări pe diferite teme.

Clasa pregătitoare**1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri rostite cu claritate**

Activități de învățare:

- Imitarea sunetelor din natură: receptarea și reproducerea de onomatopee produse de diferite obiecte și/ sau de animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr..., ploaia: pic-pic; albina: zzz..., etc.);
- Discriminarea sunetelor din natură și a sunetelor din cuvinte;
- Rostirea cuvintelor pe silabe, în jocuri, cântece sau numărători ritmate;
- Exerciții de identificare a sunetelor și a poziției lor (inițială) în cuvânt;
- Despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin ridicarea unui deget;
- Stabilirea poziției (inițială) unui sunet în silabă/ cuvânt;
- Enunțarea/enumerarea de cuvinte care încep cu un sunet dat;
- Identificarea, dintr-un șir, a cuvintelor care încep cu un anumit sunet;
- Jocuri ritmate simple (silabe repetitive; cuvinte familiare care rimează; „frământări de limbă”).

1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații de comunicare cunoscute

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea);
- Jocuri de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: “fructe”, “legume”, “culori” etc.);
- Utilizarea corectă a cuvintelor în vorbire și înțelegerea sensului acestora în contextul dat;
- Utilizarea în contexte cunoscute a achizițiilor lexicale noi;
- Repovestirea unor povești simple;
- Dialoguri situaționale („La cumpărături”, „La doctor”; „Să vorbim la telefon!”, „Ziua mea de naștere” etc.);
- Dramatizări pe diferite teme.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**Clasa pregătitoare****2.1. Dezvoltarea volumului vocabularului**

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea);
- Utilizarea numărului singular și plural în comunicare, fără terminologie: „Eu spun una, tu spui multe!”, „Eu spun multe, tu spui una!”;
- Denumirea și gruparea corectă: ființe, lucruri, fenomene ale naturii (categorizare);
- Verbalizare/ ordonare a unor acțiuni, în special a celor din regimul zilnic;
- Identificarea, denumirea și/sau asocierea unor însușiri ale ființelor și lucrurilor (măr – roșu/verde, mare/mic, dulce/acru etc);
- Denumirea unor stări sufletești pe baza unui suport imagistic(bucurie, tristețe, uimire etc);
- Memorarea unor poezii scurte pentru copii, cântecele, ghicitori;
- Jocuri de tipul: „Să ne imaginăm”; „Ce s-ar întâmpla dacă ...”;
- Recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia -joc de tipul „Cutiuța fermecată”;
- Discuții privind comportamentul personajelor; evidențierea unor modele de comportament;
- Formularea de mesaje despre sine: nume, vârstă, despre familie, despre animalul preferat, despre culoarea preferată, despre mâncarea preferată etc.

Clasa pregătitoare**2.2. Identificarea sensului cuvintelor dintr-un mesaj**

Activități de învățare:

- Jocuri de asociere a cuvintelor cu obiectul sau imaginea corespunzătoare;
- Jocuri de identificare a cuvintelor noi dintr-un mesaj cu suport imagistic;
- Exerciții de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context cu suport concret;
- Jocuri de tipul comandă- execuție- redare verbală a acțiunii efectuate- jocuri de pantomimă;
- Exerciții de stabilire a antonimelor fără utilizarea terminologiei.

2.3. Valorificarea achizițiilor din vocabularul propriu în comunicarea cotidiană

Activități de învățare:

- Formularea orală a unor răspunsuri simple la întrebări (cu suport), în diferite contexte sociale;
- Comunicarea prin propoziții simple pe teme cunoscute;
- Cunoașterea și denumirea numelor părinților, colegilor, cadrelor didactice de la clasă și a altor persoane cunoscute;
- Jocuri de rol pe teme cunoscute din viața reală: școală, familie, ziua de naștere, vacanța și petrecerea ei, sărbători religioase, meserii etc;
- Exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare;
- Exersarea unor reguli de comunicare eficientă, civilizată: vorbire pe rând, ascultarea interlocutorului– Exemplu: jocuri de tipul: „Spune și dă mai departe”, „Repetă și continuă”, „Statuile vorbitoare” etc.
- Activități teatrale: teatru de păpuși, marionete.

3. Adaptarea comunicării orale la contexte noi**Clasa pregătitoare****3.1. Formularea opiniilor personale referitoare la situații cunoscute**

Activități de învățare:

- Exerciții –joc: „Acesta sunt eu!”, ”Să facem cunoștință”;
- Dialoguri pe teme cunoscute: ”De la grădiniță la școală”, ”Ce înseamnă să fii școlar?”, ”O zi din viața mea!”;
- Exerciții pentru exprimarea aprobării/dezaprobarii;
- Identificarea unor stări sufletești și expresia figurii, a diferitelor stări emoționale și cauza acestora;
- Exerciții de exprimare a propriei păreri despre un fapt povestit;
- Exerciții-joc de rol, jocuri de simulare;
- Exprimarea propriilor păreri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute.

3.2. Redarea/ reproducerea unor conținuturi simple

Activități de învățare:

- Redarea conținutului unor ilustrații simple cu unul sau două elemente componente (integrare propozițională cu sprijin psihopedagogic);
- Exerciții de ordonare cronologică a unui suport imagistic (3-4 imagini) corespunzător conținutului;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - Povestire după suport imagistic cu respectarea fidelității și succesiunii cronologice a secvențelor derulate; - Repovestirea unor fragmente din povești/basme audiate; - Reproducerea unui mesaj/text scurt.
<p>3.3. Formarea și exersarea vocabularului specific mediului familiar</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea); - Joc didactic cu vocabular imagistic („Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!”); - Identificarea obiectuală și/sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/vocabular tematic: fructe, legume, culori, mijloace de transport, etc.); - Alcătuire de propoziții simple (3-4 cuvinte) cu suport imagistic; - Memorări, recitări simple.

4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Manifestarea inițiativei, interesului și cooperării pentru a comunica cu ceilalți</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de imitare a unor acțiuni, persoane, etc.; - Exerciții-joc de expresie verbală de tipul: „Îmi place, nu-mi place”, „Hai să facem o poveste”, „Poveste după imagini”; - Recitarea unor strofe scurte, poezii, cântecele; - Participarea la activități de tipul „Tu ești ecoul meu” (reproducerea unor mesaje formulate de adult sau copii); - Jocuri cu subiecte din viața cotidiană: de-a mama, de-a doctorul; - Dramatizări pe diferite teme cu personaje din basme și povești, de tipul: „Scufița Roșie”, „Cei trei purceluși” etc; - Exerciții-joc de identificare și reproducere a stărilor emoționale, în diverse contexte cunoscute cu suport imagistic.
<p>4.2. Utilizarea unor modalități de comunicare expresivă în situații cunoscute, utilizând variate moduri de exprimare –verbală, nonverbală, muzicală, plastică</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de expresie plastică ex. „Căsuța mea veselă”, „Orarul meu ilustrat”, „Pașaport de vacanță”, „Animalul meu preferat”, etc.; - Jocuri de expresie muzicală ex. „Orchestra celor mici”, „Joc de atenție pe fond muzical”, „Muzica și mișcare”, etc.; - Exerciții-joc de rol pe teme date: „La doctor”, „La telefon”, „În tramvai”; - Dialoguri utilizând marionete/păpuși tip mănușă; - Exerciții-joc de tipul: „Fântâna miraculoasă”, „Zâna cea bună”, „Peștisorul de aur”, etc.
<p>4.3. Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor bilețele cu mesaje diverse, folosind desene/simboluri stabilite anterior;

Clasa pregătitoare

- Exprimarea răspunsului la anumite întrebări cu ajutorul desenului sau prin simboluri, de tipul: "Cum putem arăta ce frumoasă e vara?";
- Etichetarea originală a unor obiecte personale;
- Crearea unor ecusoane personalizate (cu simboluri, cuvinte sau imagini), lucrări colective de tipul: "Trenulețul zilelor săptămânii" (folosind un cod de culori pentru fiecare zi a săptămânii);
- Crearea unui calendar al naturii folosind un cod de culori/simboluri.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare****Clasa I****1.1. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale scurte exprimate de interlocutor**

Activități de învățare:

- Exerciții de dezvoltare a auzului fonematic în contexte cunoscute;
- Exerciții de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/privitor;
- Exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport obiectual
- Executarea unor comenzi/instrucțiuni/reguli de joc prezentate de adulți sau copii;
- Rostirea unor mesaje orale de mică întindere, după/fără model;
- Repovestirea cu sprijin a unor fapte de viață, întâmplări;
- Selectarea unei imagini dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- Decodificarea mesajului încifrat în ghicitori;
- Exerciții joc de atenție și comunicare: "Ascultă cu atenție ce a spus!", "Eu sunt ... și îmi place ...", "Doamna spune să...", "Telefonul fără fir", "Aș mânca o portocală";
- Audierea unor povestiri ilustrate.

1.2. Selectarea unor informații esențiale din mesaje orale scurte

Activități de învățare:

- Formularea unor răspunsuri simple referitoare la conținutul unui mesaj/ text audiat;
- Identificarea enunțurilor adevărate/false referitoare la textul audiat;
- Completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat;
- Identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului;
- Sesizarea unui element omis din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate;
- Recunoașterea unor enunțuri care nu se potrivesc ca sens cu un mesaj audiat anterior;
- Numirea personajelor din poveștile sau textele audiate;
- Oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”;

1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri rostite cu claritate

Activități de învățare:

- Imitarea sunetelor din natură: receptarea și reproducerea de prin onomatopee, produse de diferite obiecte și/ sau de animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr..., ploaia: pic-pic; alina: zzz..., etc.);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de pronunție a cuvintelor care încep/se termină/conțin un anumit sunet; - Stabilirea poziției unui sunet în silabă/cuvânt; - Enumerarea/enumerarea de cuvinte care încep cu un sunet dat; - Despărțirea orală a cuvintelor în silabe, cu intonații melodice și însoțite de mișcare; - Analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor simple; - Despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin bătăi din palme; - Stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe.
<p>1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații de comunicare elementare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu); - Jocuri de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: "fructe", "legume", "culori" etc.); - Utilizarea corectă a cuvintelor în vorbire și înțelegerea sensului acestora în contextul dat; - Sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea; - Utilizarea în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi; - Jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Dezvoltarea volumului vocabularului</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea, etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu etc.); - Utilizarea numărului singular și plural în comunicare: „Eu spun una, tu spui multe!”, „Eu spun multe, tu spui una!”, etc; - Utilizarea diminutivelor: "Să alintăm cuvintele!"; - Denumirea și gruparea corectă: ființe, lucruri, fenomene ale naturii (categorizare); - Verbalizare/ ordonare a unor acțiuni, în special a celor din regimul zilnic; - Alcătuirea de propoziții cu cuvinte și expresii date; - Memorarea unor poezii scurte pentru copii, proverbe, ghicitori; - Desfășurarea unor activități sub formă de dialog dirijat cu persoane diferite.
<p>2.2. Identificarea sensului cuvintelor dintr-un mesaj</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de asociere a cuvintelor cu obiectul sau imaginea corespunzătoare; - Jocuri de identificare a cuvintelor noi dintr-un mesaj cu sau fără suport; - Jocuri de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context cu sau fără suport concret;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de tipul comandă- execuție- redare verbală a acțiunii efectuate- jocuri de pantomimă; - Jocuri de stabilire a sinonimelor, antonimelor, omonimelor cuvintelor date, fără utilizarea terminologiei.
<p>2.3. Valorificarea achizițiilor din vocabularul propriu în comunicarea cotidiană</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea orală a unor răspunsuri simple la întrebări (cu / fără suport), în diferite contexte sociale; - Comunicarea prin propoziții simple /dezvoltate pe teme cunoscute; - Cunoașterea și denumirea numelor părinților, colegilor, cadrelor didactice de la clasă și a altor persoane cunoscute (director, psiholog, asistent social); - Jocuri de rol pe teme cunoscute din viața reală: școală, familie, ziua de naștere, vacanța și petrecerea ei, sărbători religioase, meserii etc; - Ghicitori și jocuri lexicale; - Povești terapeutice, povești secvențiale, exerciții de povestire a unor situații, Continuă povestea!; - Activități teatrale: teatru de păpuși, teatru de umbre, teatru experiențial etc.

3. Adaptarea comunicării orale la contexte noi

Clasa I
<p>3.1. Formularea opiniilor personale referitoare la situații cunoscute</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții –joc: „Acesta sunt eu!”; - Dialoguri pe teme cunoscute; - Exerciții pentru exprimarea aprobării/dezaprobarii; - Analizarea unor situații concrete/comportamente, acțiuni prezentate în imagini; - Identificarea unor stări sufletești și expresia figurii, a diferitelor stări emoționale și cauza acestora; - Exerciții-joc de rol-jocuri de simulare; - Argumentarea unei acțiuni, a unui comportament, a unei decizii; - Exprimarea propriilor păreri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute.
<p>3.2. Redarea/ reproducerea unor conținuturi simple</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redarea conținutului unor ilustrații de la simplu la complex cu mai multe elemente componente-integrare propozițională cu sprijin psihopedagogic; - Exerciții de ordonare cronologică a unor conținuturi cu sau fără suport imagistic; - Reproducere postauditiu* audieră casetă/software-uri educative; - Povestire după suport imagistic cu respectarea fidelității și succesiunii cronologice a secvențelor derulate.
<p>3.3. Formarea și exersarea vocabularului specific mediului familial</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea) și stradal (strada mea, cartierul/sectorul); - Joc didactic cu vocabular imagistic („Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!”)-loto imagistic pe categorii/inventare de cuvinte familiare;

Clasa I

- Identificarea obiectuală și / sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: fructe, legume, culori etc.);
- Integrare propozițională:
  - Alcătuire de propoziții simple și/ sau dezvoltate (3-4 cuvinte) cu imagistic;
- Memorări, recitări simple.

4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicare**Clasa I****4.1. Manifestarea inițiativei, interesului și cooperării pentru a comunica cu ceilalți**

Activități de învățare:

- Imitarea unor acțiuni, persoane;
- Exerciții-joc de expresie verbală de tipul: „Hai să facem o poveste”, „Poveste după imagini”, „Mașina de scris”;
- Exerciții-joc de expresie corporală de tipul: „Strada cu surprize”, „Mâinile fermecate”, „Statuile”, „Statuile muzicale”;
- Recitarea unor strofe scurte, poezii hazlii;
- Exerciții-joc cu obiecte animate- fularul este un șarpe, căciula reprezintă un bunic, pălăria o doamnă;
- Identificarea și reproducerea stărilor emoționale, în diverse contexte cu sau fără suport imagistic;
- Jocuri de mimică;
- Exerciții-joc de grup, pe teme date;
- Exerciții joc de tipul „Proba de film”.

4.2. Utilizarea unor modalități de comunicare expresivă în situații cunoscute, utilizând variate moduri de exprimare –verbală, nonverbală, muzicală, plastică

Activități de învățare:

- Exerciții-joc de expresie plastică ex. „Cartea de vizită veselă”, „Pregătire de petrecere”, „Căpcăunul”, „Păpuși de carton”, etc.;
- Exerciții-joc de expresie muzicală ex. „Inventatorul de instrumente”, „Joc de atenție pe fond muzical”, „Hârtia magică”, etc.;
- Exerciții-joc de rol pe teme date: „La magazin”, „La masă”, „În pauza mare”;
- Dialoguri utilizând marionete/păpuși tip mănușă;
- Exerciții-joc de tipul: „Fântâna miraculoasă”, „Zâna cea bună”, „Peștisorul de aur”, etc
- Diferite dramatizări.

4.3. Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale

Activități de învățare:

- Scrierea unor bilețele cu mesaje diverse, folosind desene, simboluri (inventate spontan sau stabilite anterior);
- Exprimarea răspunsului la anumite întrebări cu ajutorul desenului sau prin simboluri de tipul: „Cum putem arăta prin scris ce frumoasă e primăvara?”;
- Etichetarea originală a unor obiecte personale;
- Crearea unor ecusoane personalizate (cu simboluri, cuvinte sau imagini);
- Crearea unui orar pe un cod de culori, simboluri;

Clasa I

- Completarea portofoliilor elevilor folosind desene, fotografii, simboluri.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare****Clasa a II-a****1.1. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale exprimate de interlocutor în contexte de comunicare familiare**

Activități de învățare:

- Exerciții de dezvoltare a auzului fonematic în contexte cunoscute;
- Exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje simple, însoțite de suport imagistic
- Executarea unor comenzi/instrucțiuni/reguli de joc prezentate de adulți sau copii;
- Repovestirea în mod independent a unor fapte de viață/întâmplări;
- Utilizarea imaginilor pentru indicarea semnificației unui mesaj audiat;
- Formularea de răspunsuri la întrebări;
- Decodificarea mesajului încifrat în ghicitori;
- Audierea unor povestiri cu și fără suport imagistic;
- Secvențierea logică a unei povestiri ilustrată prin 3-4 imagini.

1.2. Selectarea unor informații din mesaje orale exprimate în contexte de comunicare familiare

Activități de învățare:

- Formularea unor enunțuri (1-2 propoziții) pe baza unei imagini date;
- Completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat;
- Sesizarea unui element omis din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate;
- Recunoașterea unor enunțuri care nu se potrivesc ca sens cu un mesaj audiat anterior;
- Realizarea corespondenței imagine-cuvânt; cuvânt-imagine;
- Numirea personajelor din poveștile sau textele audiate;
- Oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”;
- Identificarea personajelor pozitive/negative din povești;
- Jocuri de tipul: “Recunoaște intrusul”, “Spune ce am greșit”; “Completează propoziția”.

1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în propoziții simple rostite cu claritate

Activități de învățare:

- Exerciții-joc de tipul: “Fazan”; “Găsește cuvinte care încep cu sunetul...”; Găsește cuvinte care încep cu silaba...”;
- Identificarea sunetelor/litere și a poziției lor (inițială, mediană, finală) în cuvânt;
- Despărțirea orală a cuvintelor în silabe însoțite de mișcare;
- Rostirea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri;
- Stabilirea poziției unui sunet în silabă/cuvânt;
- Stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe;
- Analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor.

Clasa a II-a**1.4. Formarea și exersarea vocabularului în contexte de comunicare familiare**

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (Școala noastră, Clasa noastră, Rechizite școlare), mediului familial (Casa noastră, Camera mea etc.) și stradal (Strada mea, Cartierul meu);
- Utilizarea unor exerciții-joc de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: "Fructe", "Legume", "Culori" etc.);
- Jocuri de utilizare corectă a cuvintelor în vorbire și de înțelegere a sensului acestora în contextul dat;
- Exerciții pentru sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- Utilizarea în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi;
- Jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**Clasa a II-a****2.1. Dezvoltarea volumului vocabularului**

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea, etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu etc.);
- Utilizarea numărului singular și plural în comunicare: „Eu spun una, tu spui multe!”, „Eu spun multe, tu spui una!”, etc;
- Utilizarea diminutivelor: "Să alintăm cuvintele!";
- Denumirea și gruparea corectă: ființe, lucruri, fenomene ale naturii (categorizare);
- Verbalizare/ordonare a unor acțiuni, în special a celor din regimul zilnic;
- Identificarea, denumirea și/sau asocierea unor însușiri ale ființelor și lucrurilor (măr – roșu/ verde, mare /mic, dulce/acru etc);
- Denumirea unor stări sufletești (bucurie, tristețe etc);
- Alcătuirea de propoziții cu cuvinte și expresii date;
- Memorarea unor scurte poezii pentru copii (formate dintr-o strofă), proverbe, ghicitori;
- Exerciții de dialog dirijat cu persoane diferite.

2.2. Identificarea sensului cuvintelor dintr-un mesaj

Activități de învățare:

- Asocierea cuvintelor cu obiectul sau imaginea corespunzătoare;
- Identificarea cuvintelor noi dintr-un mesaj cu sau fără suport concret/imagistic;
- Stabilirea sensului cuvintelor noi, prin raportare la context cu sau fără suport concret;
- Jocuri de tipul comandă- execuție- redare verbală a acțiunii efectuate- jocuri de pantomimă;
- Jocuri de stabilire a sinonimelor, antonimelor, omonimelor cuvintelor date, fără utilizarea terminologiei.

Clasa a II-a**2.3. Valorificarea achizițiilor din vocabularul propriu în comunicarea cotidiană**

Activități de învățare:

- Formularea orală a unor răspunsuri simple la întrebări (cu/fără suport), în diferite contexte sociale;
- Comunicarea prin propoziții simple /dezvoltate pe teme cunoscute;
- Cunoașterea și denumirea numelor părinților, colegilor, cadrelor didactice de la clasă și a altor persoane cunoscute (director, psiholog, asistent social);
- Jocuri de rol pe teme cunoscute din viața reală: școală, familie, ziua de naștere, vacanța și petrecerea ei, sărbători religioase, meserii etc;
- Ghicitori și jocuri lexicale;
- Povești terapeutice, povești secvențiale, exerciții de povestire a unor situații, „Continuă povestea!”;
- Activități teatrale: teatru de păpuși, teatru de umbre.

3. Adaptarea comunicării orale la contexte noi**Clasa a II-a****3.1. Formularea opiniilor personale referitoare la situații specifice**

Activități de învățare:

- Exerciții –joc: „Acesta sunt eu!”, „Acesta este colegul meu”;
- Dialoguri pe teme și situații cunoscute;
- Exerciții pentru exprimarea aprobării-dezaprobarii;
- Analizarea unor situații concrete/comportamente, acțiuni prezentate cu sau fără suport imagistic;
- Identificarea unor stări sufletești și expresia figurii, a diferitelor stări emoționale și cauza acestora;
- Exerciții-joc de rol-jocuri de simulare;
- Argumentarea unei acțiuni, a unui comportament, a unei decizii;
- Exprimarea propriilor păreri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute.

3.2. Redarea/ reproducerea unor conținuturi specifice

Activități de învățare:

- Redarea conținutului unor ilustrații de la simplu la complex cu mai multe elemente componente-integrare propozițională cu sprijin psihopedagogic;
- Exerciții de ordonare cronologică a unor conținuturi cu sau fără suport imagistic;
- Reproducere postauditive (audieră casetă/software-uri educative);
- Povestire cu sau fără suport imagistic cu respectarea fidelității și succesiunii cronologice a secvențelor derulate.

3.3. Formarea și exersarea vocabularului specific mediului familiar

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar („Școala noastră”, „Clasa noastră”, „Rechizite școlare”), mediului familial („Casa noastră”, „Camera mea”) și stradal („Strada mea”, „Cartierul/sectorul meu” etc.);
- Joc didactic cu vocabular imagistic („Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!”)-loto imagistic pe categorii/inventare de cuvinte familiare;
- Identificarea obiectuală și/sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: fructe, legume, culori etc.);

Clasa a II-a

- Integrare propozițională:
- Alcătuire orală de propoziții simple și/ sau dezvoltate (3-4 cuvinte) cu sau fără suport imagistic;
- Memorări, recitări simple.

4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicare**Clasa a II-a****4.1. Manifestarea inițiativei, interesului și cooperării pentru a comunica cu ceilalți**

Activități de învățare:

- Exerciții-joc de imitare a unor acțiuni, persoane, etc;
- Exerciții-joc de expresie verbală ex. „Hai să facem o poveste”, „Poveste după imagini”, „Mașina de scris”, etc;
- Exerciții-joc de expresie corporală ex. „Strada cu surprize”, „Mâinile fermecate”, „Statuile”, „Statuile muzicale”;
- Recitarea unor strofe scurte, poezii hazlii;
- Exerciții-joc cu obiecte animate- fularul este un șarpe, căciula reprezintă un bunic, pălăria o doamnă;
- Identificare și reproducere a stărilor emoționale, în diverse contexte cu sau fără suport imagistic;
- Jocuri de mimică;
- Exerciții-joc de grup, pe teme date, pe teme alese;
- Exerciții joc de tipul „Proba de film”.

4.2. Utilizarea unor modalități de comunicare expresivă în situații specifice, utilizând variate moduri de exprimare –verbală, nonverbală, muzicală, plastică

Activități de învățare:

- Exerciții-joc de expresie plastică ex. „Cartea de vizită veselă”, „Pregătire de petrecere”, „Căpcăunul”, „Păpuși de carton”, etc;
- Exerciții-joc de expresie muzicală ex. „Inventatorul de instrumente”, „Joc de atenție pe fond muzical”, „Hârtia magică”, etc;
- Exerciții-joc de rol pe teme date: „La magazin”, „La masă”, „În pauza mare”;
- Dialoguri utilizând marionete/păpuși tip mănușă;
- Exerciții-joc de tipul „Fântâna miraculoasă”, „Zâna cea bună”, „Peștisorul de aur”, etc.;
- Diferite dramatizări.

4.3 Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale

Activități de învățare:

- „Scrierea” unor bilețele cu mesaje diverse, folosind desene, simboluri (inventate sau stabilite anterior);
- Exprimarea răspunsului la anumite întrebări cu ajutorul desenului sau prin simboluri de tipul: „Cum putem arăta prin scris ce frumoasă e primăvara?”;
- Etichetarea originală a unor obiecte personale;
- Crearea unor ecusoane personalizate (cu simboluri, cuvinte sau imagini);
- Crearea unui orar pe un cod de culori, simboluri;
- Completarea portofoliilor elevilor folosind desene, fotografii, simboluri.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**

Clasa a III-a
<p>1.1. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale exprimate de interlocutor în contexte de comunicare pe teme accesibile</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise de diverse surse în contexte specifice); - Exerciții de formare a comportamentului de auditor (exerciții-tip postaudiție privind punerea în corespondență cuvânt - obiect- imagine și enunț scurt- imagine - acțiune); - Formularea de răspunsuri la întrebări; - Desprinderea ideii principale dintr-un mesaj oral; - Repovestirea în mod independent a unor fapte de viață/întâmplări; - Utilizarea imaginilor pentru indicarea semnificației unui mesaj audiat; - Exerciții-dialog: elev-elevi, elev-profesor, profesor – elevi, pe teme accesibile (joc de rol „La piață”, „La doctor”, „La farmacie”, etc); - Decodificarea mesajului din ghicitori; - Selectarea unor enunțuri/imagini corespunzătoare subiectului unui text audiat; - Secvențierea logică a unei povestiri ilustrată prin 4-5 imagini.
<p>1.2. Selectarea unor informații din mesaje orale exprimate în contexte de comunicare pe teme accesibile</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea unor enunțuri (3-4 propoziții) pe baza unei imagini date; - Modificarea sensului unui enunț; - Atribuirea unor calități/defecte unor personaje pozitive/negative; - Schimbarea finalului unor povestiri; - Utilizarea unor cuvinte noi în contexte diferite; - Sesizarea unui element omis din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate; - Recunoașterea unor enunțuri care nu se potrivesc ca sens cu un mesaj audiat anterior; - Realizarea corespondenței: enunț-imagine, imagine-enunț; - Numirea personajelor din poveștile sau textele audiate; - Oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”; - Stabilirea de asemănări/deosebiri între personajele și/sau întâmplările prezentate în povestirile audiate; - Identificarea personajelor pozitive/negative din povești; - Jocuri de tipul: “Ce nu se potrivește!”, “Spune cum e mai bine!”, “Continuă povestea!”.
<p>1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în propoziții dezvoltate rostite cu claritate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea sunetelor/literelor și a poziției lor (inițială, mediană, finală) în cuvânt;

Clasa a III-a

- Exerciții-joc de tipul: “Fazan”; “Găsește cuvinte care încep cu sunetul...”; Găsește cuvinte care încep cu silaba...”;
- Delimitarea cuvintelor în propoziție;
- Exerciții de realizare a unor propoziții dezvoltate conținând 3 sau mai multe cuvinte;
- Jocuri ritmate (cuvinte familiare care rimează; „frământări de limbă”);
- Jocuri de pronunție a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet;
- Despărțirea orală a cuvintelor în silabe însoțite de mișcare;
- Analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor;
- Pronunțarea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri;
- Stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe;

1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații de comunicare pe teme accesibile

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu);
- Utilizarea corectă a cuvintelor în vorbire și înțelegerea sensului acestora în contextul dat;
- Sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- Utilizarea în contexte de comunicare specifice a achizițiilor lexicale noi;
- Stabilirea corectă a ordinii cuvintelor date în propoziție;
- Identificarea cuvintelor noi dintr-un mesaj oral (cu /fără suport);
- Exerciții-joc de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context (cu /fără suport concret);
- Jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**Clasa a III-a****2.1. Dezvoltarea volumului vocabularului**

Activități de învățare:

- Redarea unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă, etc);
- Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea, etc) și stradal (strada mea, cartierul meu etc.);
- Utilizarea numărului singular și plural în comunicare: „Eu spun una, tu spui multe!”, „Eu spun multe, tu spui una!”, etc;
- Utilizarea diminutivelor: ”Să alintăm cuvintele!”, ”Copiii cuvintelor” etc.;
- Denumirea și gruparea corectă: ființe, lucruri, fenomene ale naturii (categorizare);
- Verbalizare/ ordonare a unor acțiuni, în special a celor din regimul zilnic;
- Denumirea unor stări sufletești (bucurie, tristețe, umire, dezamăgire, furie, etc);
- Alcătuirea de propoziții cu cuvinte și expresii date;
- Memorarea unor poezii scurte pentru copii, proverbe, ghicitori;
- Desfășurarea unor activități sub formă de dialog dirijat cu persoane diferite;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc pentru stabilirea momentelor desfășurării unor acțiuni (“Ieri, azi, mâine” etc); - Modificarea sensului unui enunț prin eliminarea, înlocuirea sau adăugarea unui cuvânt; - Eliminarea unui cuvânt care nu se potrivește ca înțeles cu o serie de cuvinte (cu /fără suport concret); - Realizarea corespondenței între diverse noțiuni integratoare (obiecte de uz casnic, de îmbrăcăminte, meserii, animale etc) și utilitatea acestora (ex.”Toate fructele din coș “, “La ce folosește?”, “Ce poți face cu..?” etc.).
<p>2.2. Identificarea sensului mesajelor în diferite contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de asociere a cuvintelor în diferite contexte de comunicare; - Jocuri de identificare a cuvintelor noi dintr-un mesaj cu sau fără suport; - Jocuri de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context cu sau fără suport concret; - Jocuri de tipul comandă- execuție- redare verbală a acțiunii efectuate- jocuri de pantomimă; - Povestirea și repovestirea unor fapte concrete / povestiri cu tâlc; - Construirea corectă a unor enunțuri, cu sau fără suport imagistic în diverse context de comunicare; - Stabilirea corespondenței conținuturilor unor enunțuri verbale cu situația data.
<p>2.3.Valorificarea achizițiilor din vocabularul propriu în situații de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizarea și verbalizarea unei acțiuni (ex.”Plec la școală..”, “Plec în vacanță” etc); - Descrierea unor obiecte prin enumerarea caracteristicilor (ex.”Cutia cu surprize”); - Formularea orală a unor răspunsuri la întrebări (cu/fără suport), în diferite contexte sociale; - Comunicarea prin propoziții dezvoltate pe teme cunoscute; - Cunoașterea și denumirea numelor părinților, colegilor, cadrelor didactice de la clasă și a altor persoane cunoscute (director, psiholog, asistent social); - Jocuri de rol pe teme cunoscute din viața reală: școală, familie, ziua de naștere, vacanța și petrecerea ei, sărbători religioase, meserii, etc; - Ghicitori și jocuri lexicale; - Povești terapeutice, povești secvențiale, exerciții de povestire a unor situații; - Activități teatrale: teatru de păpuși, teatru de umbre.

3. Adaptarea comunicării orale la contexte noi

Clasa a III-a
<p>3.1. Formularea opiniilor personale referitoare la situații specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții –joc: „Acesta sunt eu!”, „Cum sunt eu?”; - Dialoguri pe teme date; - Exerciții de argumentare a unor opinii personale; - Analizarea unor situații concrete/comportamente/acțiuni raportate la propria persoană; - Identificarea unor stări sufletești și expresia figurii, a diferitelor stări emoționale și cauza acestora(ex.”Prima impresie”, “Cum mă simt azi?”, “Joc de cărți cu fețe umane” etc.);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de rol-jocuri de simulare; - Argumentarea unei acțiuni, a unui comportament, a unei decizii; - Exprimarea propriilor păreri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute.
<p>3.2. Redarea/ reproducerea unor conținuturi specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redarea conținutului unor mesaje, de la simplu la complex, cu mai multe elemente componente-integrare propozițională cu sprijin psihopedagogic; - Exerciții de ordonare cronologică a unor conținuturi pentru redarea corectă a unui text; - Exerciții de (re)povestire a unei situații, poveste (cu /fără sprijin); - Reproducere postaudiție* audiere casetă/software-uri educative; - Povestire după un plan de idei cu respectarea fidelității și succesiunii cronologice a secvențelor derulate.
<p>3.3. Formarea și exersarea vocabularului specific mediului ambiant</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului ambiant; - Joc didactic de dezvoltare a vocabularului, de tipul: loto verbal pe categorii/inventare de cuvinte familiare; - Identificarea unor noțiuni integratoare simple/ vocabular tematic; - Integrare propozițională; - Alcătuire de propoziții dezvoltate (3-4 cuvinte) cu sau fără suport imagistic; - Memorări, recitări simple.

4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicare

Clasa a III-a
<p>4.1. Manifestarea inițiativei, interesului și cooperării pentru a comunica cu ceilalți</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de expresie verbală ex. "Hai să facem o poveste", „Poveste după imagini”, „Mașina de scris”; - Exerciții-joc de expresie corporală (ex. Jocuri de rol, activități teatrale, scurte scenete, etc) - Recitarea a unor poezii scurte, poezii hazlii; - Exerciții-joc de identificare și reproducere a stărilor emoționale, în diverse contexte cu sau fără suport imagistic; - Jocuri de mimă, pantomimă, interactive, etc; - Exerciții-joc de grup, pe teme date.
<p>4.2. Utilizarea unor modalități de comunicare expresivă în situații specifice, utilizând variate moduri de exprimare –verbală, nonverbală, muzicală, plastică</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de expresie plastică, de tipul: „Roata emoțiilor”; - Jocuri de captare a atenției pe fond muzical; - Exerciții-joc de rol pe teme date: „În mijloacele de transport”, „La librărie”, „În pauza mare”; - Dialoguri utilizând marionete/păpuși tip mănușă (teatru de păpuși);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de modificare a poveștilor audiate: schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului, introducerea unor personaje, etc; - Alcătuirea unor enunțuri orale și/sau crearea de povești orale pornind de la idei/imagini date sau desene realizate de copii; - Conversații de grup pe baza unui text audiat sau a unei imagini.
<p>4.3 Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul diferitelor tipuri de limbaj (oral și scris)</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea unor bilețele cu mesaje diverse, folosind cuvinte (inventate spontan sau stabilite anterior); - Exprimarea răspunsului la anumite întrebări prin realizarea unor compuneri scurte; - Completarea portofoliilor elevilor folosind desene, fotografii, simboluri, fișe de lucru de tipul: "Completează propoziția!", "Continuă povestea", "Harta poveștii"; - Prezentarea /reprezentarea unor obiecte, activități familiare (cunoscute) prin diverse metode de comunicare (oral, scris, desen); - Exerciții-joc de corectare a răspunsurilor greșite (ex.cățelul zboară, rândunica înoată etc).

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>1.1. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale exprimate de interlocutor în contexte de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Completarea unor mesaje orale scurte, pentru obținerea mai multor informații în contexte variate; - Joc de rol cu imitarea unor acțiuni/ simularea unei convorbiri telefonice (roluri situaționale) - Formularea unor răspunsuri/întrebări cu referire la mesajul audiat; - Identificarea unor acțiuni după imagini, situații concrete, jocuri de mimică; - Exerciții-dialog: elev-elevi, elev-profesor, profesor – elevi, pe teme variate (joc de rol> "La gară", "La teatru", "La bancă", etc); - Desprinderea ideii principale dintr-un mesaj oral; - Selectarea unor enunțuri/imagini corespunzătoare subiectului unui text audiat; - Audierea unor povești, povestiri, basme, poezii, fabule; - Secvențierea logică a unei povestiri ilustrată prin 5-6 imagini; - Discuții libere pe teme date.
<p>1.2. Selectarea unor informații din mesaje orale exprimate în contexte de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea unor enunțuri (5-6 propoziții) pe baza unei imagini date; - Modificarea sensului unui enunț; - Atribuirea unor calități/defecte unor personaje pozitive/negative; - Schimbarea finalului unor povestiri; - Utilizarea unor cuvinte noi în contexte diferite;

Clasa a IV-a

- Sesizarea unui element omis din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate;
- Recunoașterea unor enunțuri care nu se potrivesc ca sens cu un mesaj audiat anterior;
- Realizarea corespondenței text-imagie; imagine-text;
- Oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”;
- Stabilirea de asemănări/deosebiri între personaje și/sau întâmplările prezentate în povestirile audiate;
- Identificarea personajelor principale/secundare, pozitive/negative din poveștile sau textele audiate;
- Repovestirea unui text cu și fără suport imagistic.
- Jocuri de tipul: „Ce s-ar fi întâmplat dacă...”
- Desprinderea moralei din povești, fabule

1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în texte

Activități de învățare:

- Identificarea sunetelor și a poziției lor (inițială, mediană, finală) în cuvânt;
- Jocuri de pronunție/enunțare a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet;
- Despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin semne;
- Pronunțarea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri;
- Delimitarea cuvintelor în propoziție;
- Exerciții de realizare a unor propoziții dezvoltate conținând mai mult de 3 cuvinte;
- Jocuri ritmate (cuvinte familiare care rimează; „frământări de limbă”)
- Stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe;
- Analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor;
- Desfășurarea unor exerciții de integrare propozițională: completarea de propoziții lacunare și alcătuirea de propoziții simple fără suport obiectual cu cuvinte date.

1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații de comunicare variate

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu);
- Utilizarea corectă a cuvintelor în vorbire și înțelegerea sensului acestora în contextul dat;
- Sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- Utilizarea în contexte de comunicare specifice a achizițiilor lexicale noi;
- Stabilirea corectă a ordinii cuvintelor date în propoziție;
- Identificarea cuvintelor noi dintr-un mesaj oral fără suport;
- Exerciții-joc de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context fără suport concret;
- Jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime cu terminologie.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

Clasa a IV-a

2.1. Dezvoltarea vocabularului

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului ambiant;
- Utilizarea numărului singular și plural în comunicare cu terminologie: „Punem cuvintele la plural!, Spunem pluralul cuvântului...”,etc;
- Introducerea noțiunii de câmp lexical fără terminologie;
- Denumirea și gruparea corectă: ființe, lucruri, fenomene ale naturii (categorizare);
- Verbalizare/ ordonare a unor acțiuni, în special a celor din regimul zilnic;
- Denumirea unor stări sufletești (bucurie, tristețe, umire, dezamăgire, furie, etc);
- Alcătuirea de propoziții cu cuvinte și expresii date;
- Memorarea unor poezii pentru copii, proverbe, ghicitori;
- Desfășurarea unor activități sub formă de dialog dirijat cu persoane diferite;
- Exerciții-joc pentru stabilirea momentelor desfășurării unor acțiuni (“Ieri, azi, mâine” etc);
- Modificarea sensului unui enunț prin eliminarea, înlocuirea sau adăugarea unui cuvânt;
- Eliminarea unui cuvânt care nu se potrivește ca înțeles cu o serie de cuvinte (cu /fără suport concret);
- Realizarea corespondenței între diverse noțiuni integratoare (obiecte de uz casnic, de îmbrăcăminte, meserii, animale etc) și utilitatea acestora (ex.”Toate fructele din coș “, “La ce folosește?”, “Ce poți face cu..?” etc.).

2.2. Identificarea sensului mesajelor în diferite contexte de comunicare

Activități de învățare:

- Jocuri de asociere a cuvintelor în diferite contexte de comunicare;
- Jocuri de identificare a cuvintelor noi dintr-un mesaj fără suport;
- Jocuri de stabilire a sensului cuvintelor noi, prin raportare la context fără suport concret;
- Jocuri de tipul comandă- execuție- redare verbală a acțiunii efectuate- jocuri de rol;
- Povestirea și repovestirea unor fapte concrete/povestiri cu tâlc;
- Construirea corectă a unor enunțuri fără suport imagistic în diverse context de comunicare;
- Stabilirea corespondenței conținuturilor unor enunțuri verbale cu situația data.

2.3. Familiarizarea și utilizarea corectă a cuvintelor și expresiilor învățate

Activități de învățare:

- Organizarea și verbalizarea unei acțiuni (ex.”Plec la școală..”, “Plec în vacanță” etc);
- Descrierea unor obiecte prin enumerarea caracteristicilor (ex.”Cutia cu surprize”);
- Formularea orală a unor răspunsuri la întrebări fără suport, în diferite contexte sociale;
- Comunicarea prin propoziții dezvoltate pe teme cunoscute;
- Cunoașterea și denumirea numelor părinților, colegilor, cadrelor didactice de la clasă și a altor persoane cunoscute (director, psiholog, asistent social);
- Jocuri de rol pe teme cunoscute din viața reală: școală, familie, ziua de naștere, vacanța și petrecerea ei, sărbători religioase, meserii, etc;
- Ghicitori și jocuri lexicale;

Clasa a IV-a

- Povești terapeutice, povești secvențiale, exerciții de povestire a unor situații;
- Activități teatrale: teatru de păpuși, teatru de umbre.

3. Adaptarea comunicării orale la contexte noi**Clasa a IV-a****3.1. Formularea opiniilor personale referitoare la diferite situații**

Activități de învățare:

- Exerciții –joc: „Acesta sunt eu!”, „Cum sunt eu?”;
- Dialoguri pe teme date;
- Exerciții de argumentare a unor opinii personale;
- Analizarea unor situații concrete/comportamente/acțiuni raportate la cei din jur;
- Identificarea unor stări sufletești și expresia figurii, a diferitelor stări emoționale și cauza acestora (ex. „Prima impresie”, „Cum mă simt azi?”, „Joc de cărți cu fețe umane” etc.);
- Exerciții-joc de rol-jocuri de simulare;
- Argumentarea unei acțiuni, a unui comportament, a unei decizii;
- Exprimarea propriilor păreri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute.

3.2. Redarea/ reproducerea unor conținuturi diferite

Activități de învățare:

- Redarea conținutului unor texte/ povestiri scurte, de la simplu la complex, cu mai multe elemente componente-integrare propozițională cu sprijin psihopedagogic;
- Exerciții de ordonare cronologică a unor conținuturi pentru redarea corectă a unui text;
- Exerciții de (re)povestire a unei situații, poveste fără sprijin;
- Reproducere postauditiție* audiere casetă/software-uri educative;
- Povestire după un plan de idei cu respectarea fidelității și succesiunii cronologice a secvențelor derulate.

3.3. Formarea și exersarea vocabularului specific mediului ambiant

Activități de învățare:

- Identificarea și denumirea obiectelor ce aparțin mediului ambiant;
- Joc didactic de dezvoltare a vocabularului, de tipul: loto verbal pe categorii/inventare de cuvinte familiare;
- Identificarea unor noțiuni integratoare complexe/vocabular tematic;
- Integrare propozițională;
- Alcătuire de propoziții dezvoltate (3-4 cuvinte) fără suport imagistic;
- Memorări, recitări simple.

4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicare**Clasa a IV-a****4.1. Manifestarea inițiativei, interesului și cooperării pentru a comunica cu ceilalți**

Activități de învățare:

- Exerciții-joc de expresie verbală ex. „Hai să facem o poveste”, „Poveste după imagini”, „Mașina de scris”;

Clasa a IV-a

- Exerciții-joc de expresie corporală (ex. jocuri de rol, activități teatrale, scurte scenete, etc)
- Recitarea a unor poezii scurte, poezii hazlii;
- Exerciții-joc de identificare și reproducere a stărilor emoționale, în diverse contexte cu sau fără suport imagistic;
- Jocuri de mimă, pantomimă, interactive, etc;
- Exerciții-joc de grup, pe teme date.

4.2. Utilizarea unor modalități de comunicare expresivă în diverse situații, utilizând variate moduri de exprimare –verbală, nonverbală, muzicală, plastică

Activități de învățare:

- Exerciții-joc de expresie plastică, de tipul: "Roata emoțiilor".;
- Jocuri de captare a atenției pe fond muzical;
- Exerciții-joc de rol pe teme date: „În mijloacele de transport”, „La librărie”, „În pauza mare”;
- Dialoguri utilizând marionete/păpuși tip mănușă(teatru de păpuși);
- Jocuri de modificare a poveștilor audiate: schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului, introducerea unor personaje, etc;
- Alcătuirea unor enunțuri orale și/sau crearea de povești orale pornind de la idei/imagini date sau desene realizate de copii;
- Conversații de grup pe baza unui text audiat sau a unei imagini.

4.3 Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul diferitelor tipuri de limbaj (oral și scris)

Activități de învățare:

- Scrierea unor bilețele cu mesaje diverse, folosind cuvinte (inventate spontan sau stabilite anterior);
- Exprimarea răspunsului la anumite întrebări prin realizarea unor compuneri scurte;
- Completarea portofoliilor elevilor folosind desene, fotografii, simboluri, fișe de lucru de tipul: "Completează propoziția!", "Continuă povestea", "Harta poveștii";
- Prezentarea /reprezentarea unor obiecte, activități familiare (cunoscute) prin diverse metode de comunicare (oral, scris, desen);
- Exerciții-joc de corectare/autocorectare a răspunsurilor greșite (ex.cățelul zboară, rândunica înoată etc).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare-IV
I. Receptarea mesajului oral	<p>a. Reguli de vorbire eficientă:</p> <ul style="list-style-type: none"> -formule politicoase de adresare, vorbirea pe rând, -ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii; -mesaje orale scurte (ascultare, percepere, înțelegere, reproducere); <li style="padding-left: 20px;">propoziția simplă; -limbaj mimico-gestual. <p>b. Forme ale discursului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> -asocieri obiect – imagine – cuvânt; -inventar de cuvinte de cuvinte familiare/ vocabular tematic (schemă corporală, fructe, legume, culori, animale etc.).
II. Exprimarea orală și comunicarea independentă	<p>a. Activități de îmbogățire a vocabularului - Noțiuni de vocabular:</p> <ul style="list-style-type: none"> -schemă corporală, lateralitate, locații spațiale; -mediul școlar - obiectele școlarului; -sănătatea, obiecte de igienă personală, reguli de igienă; -casa și obiecte specifice din locuință; -obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte; -legume, zarzavaturi, fructe, flori cunoscute; -alimente, dulciuri, băuturi răcoritoare; -animale, păsări din țara noastră și din alte regiuni; -jocuri - jucării; -mijloace de transport (pe uscat, pe apă), reguli elementare de circulație; zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile (denumire, caracteristici, activități specifice); -familia, membrii familiei; -sărbători, semnificația unor zile; -meserii, ocupații. <p>b. Cuvântul. Propoziția/ Enunțul</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri pentru dezvoltarea auzului fonematic și a atenției auditive; -mesaje orale scurte: ascultare/ percepere/ înțelegere/ reproducere; -sensul cuvintelor în funcție de un context dat; -semnificația globală a unui mesaj audiat; -pronunția de cuvinte, cu preluare de model (vorbirea reflectată); -propoziția simplă și dezvoltată (vorbire reflectată și/ sau independentă); -intonarea propozițiilor enunțiative și interogative. <p>c. Exersarea vorbirii dialogate – Dialogul</p> <ul style="list-style-type: none"> -dialog dirijat cu diferite persoane; -formule elementare de inițiere și încheiere a dialogului;

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare-IV
	<p>-participarea la realizarea unor situații de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător) ;</p> <p>-oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală;</p>
<p>III. Adaptarea comunicării și consolidarea atitudinii pozitive privind comunicarea</p>	<p>-dezvoltarea vocabularului prin jocuri și exerciții;</p> <p>-sesizarea sensului cuvintelor dintr-un mesaj;</p> <p>-activizarea vocabularului elevului în comunicarea cotidiană;</p> <p>-povești terapeutice, povești raționale pentru copii, povești cu tâlc și povești fără final;</p> <p>-exerciții –joc cu marionete, păpuși.</p> <p>1. Adaptarea comunicării orale la contexte noi</p> <p>-inițierea sau încheierea unui schimb verbal;</p> <p>-identificarea unei persoane/a unui obiect;</p> <p>- formularea unor întrebări și răspunsuri;</p> <p>- exerciții-joc de exersare a exprimării opiniei personale;</p> <p>-oferirea unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei;</p> <p>- dialogul situațional;</p> <p>- exerciții-joc de atenție, mișcare și comunicare;</p> <p>-utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare.</p> <p>2. Consolidarea unei atitudini pozitive față de comunicare</p> <p>-dialoguri utilizând marionete/păpuși;</p> <p>-dramatizări;</p> <p>- exerciții și jocuri de expresie verbală;</p> <p>- exerciții și jocuri de expresie corporală;</p> <p>- exerciții și jocuri de expresie plastică;</p> <p>- exerciții și jocuri de expresie muzicală;</p> <p>- exerciții –joc cu obiecte animate;</p> <p>- jocuri de rol pe teme date.</p>

NOTĂ: Conținuturile sunt subordonate competențelor generale și specifice. Ele asigură resurse pentru dezvoltarea capacității de receptare și exprimare a mesajelor orale pe elemente ce țin de învățarea unor tehnici și instrumente de lucru la clasă.

La clasele III-IV, unele conținuturi sunt o extindere și dezvoltare a temelor realizate în clasele anterioare (pregătitoare, I-II)

Sugestii metodologice

Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsura ce sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestor discipline.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes

cerințelor școlare. La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Particularitățile de vârstă și cele individuale ale elevilor cu cerințe educative speciale impun un anumit specific predării. Pentru organizarea demersului didactic, oferim câteva sugestii metodologice pentru realizarea/ organizarea lecțiilor:

- trezirea interesului copilului pentru activitate prin inserarea unor jocuri, ghicitori, cântecele în cadrul unor discuții introductive;
- intuirea de imagini corespunzătoare subiectului/ textului lecției asigurând contextul pentru participarea activă și spontană, individuală și/sau în grup a elevilor;
- activități aplicative cu manipulare de material concret-intuitiv cu scopul însușirii temeinice a noțiunilor vehiculate;
- folosirea suportului imagistic al textului ca bază pentru realizarea diferitor activități aplicative;
- alternarea unor metode variate în scopul formării deprinderilor de exprimare corectă, conștientă, cursivă și expresivă;
- încurajarea permanentă a elevilor prin oferirea unor feedback-uri verbale, în vederea menținerii în activitate și a creșterii motivației pentru învățare;
- alternarea unor metode de evaluare formale (standardizate și nestandardizate), cu cele non- formale (prin activități extracurriculare) și/ sau informale (particularizate pe activitățile cotidiene ale copilului).

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului.

În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pentru dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, **jocul didactic** va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Tot ceea ce se întâmplă la ora de Abilități de comunicare ar trebui să se deruleze sub forma unor suite de jocuri sau antrenamente amuzante, atât în cazul clasei pregătitoare, cât și în cazul claselor I-IV.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la **folosirea nonverbalului** pentru intuirea conceptelor, fie că este vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că este vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/ sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elev va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul, ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă cu limbajul corporal, vizual sau muzical.

Foarte importantă este **învățarea în context**. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

În organizarea demersurilor didactice, se va ține cont și de modul în care cadrul didactic va integra eficient **metode** adecvate pentru a le valorifica valențele, deoarece o metodă modernă în mâna unui cadru didactic neinspirat nu va avea absolut nicio valoare, după cum o metodă clasică în mâna unui cadru didactic inspirat poate conduce la rezultate școlare deosebit de bune. De asemenea, în selectarea metodelor adecvate demersului instructiv-educativ, cadrul didactic va ține cont de facilitarea orientării gândirii și acțiunii elevilor de la simplu la complex, de la concret la abstract. Astfel,

amintim câteva metode clasice (expunerea, conversația, povestirea, jocul de rol, jocul didactic etc.) și metode moderne (învățarea prin cooperare, explozia stelară, Metoda celor patru cadrane, Știu- vreau să știu- am învățat, Ciorchinele, TIC, etc.), adaptate nivelului de dezvoltare a copilului cu cerințe educative special.

În ceea ce privește specificul predării, în cazul copiilor cu diagnostic de tulburare din spectrul autist (TSA), se recomandă folosirea în cadrul demersului instructiv-educativ, a unor metode alternative cum ar fi: comunicarea augmentativă (elemente verbale, gestuale, pictografice), sistemul de comunicare prin imagini (PECS) ca sistem de comunicare augmentativă mijlocită prin pictograme, abordarea comportamentului verbal și inserarea unor strategii comportamentale prin care copilul să poată să își consolideze atât cunoștințele cât și abilitățile necesare în vederea însușirii acestora. Datorită specificului acestei tulburări, prin multitudinea de forme prin care se manifestă, cadrul didactic e bine să cunoască și să înțeleagă bine problematica autismului, pentru a putea construi un demers flexibil pe baza unor strategii specifice, printre care amintim:

- învățarea structurată (temporal – prin eșalonarea evenimentelor în timp, precizarea etapelor unei activități, instrucțiuni sistemice clare și ușor de înțeles date copilului, repetiție, predictibilitate și formarea de rutine).
- indicii vizuale; pentru etapele activității, pentru indicații de lucru, pentru diferențierea pe culori a cărților/fișelor în diverse sarcini, etc.)
- stabilirea unor expectanțe realiste: cadrul didactic trebuie să se asigure că elevul a înțeles ce are de făcut, să folosească recompense personalizate care pot susține motivația și angajarea în activitate, să prezinte consecvență în atitudine când elevul prezintă comportamente dificile iar evaluarea să fie una personalizată raportată la progresul copilului.
- pauze senzoriale: când copilul este suprastimulat și suprasolicitat senzorial e bine să i se permită să ia o pauză pentru reechilibrarea senzorială.
- generalizarea cunoștințelor obținute într-o activitate structurată în activități spontane non-formale și informale.

În cadrul **conținuturilor învățării**, vocabularul imagistic, exercițiile de integrare propozițională, jocul didactic, conversațiile după imagini, comunicare dialogată „întrebare – răspuns” sunt modalități de antrenare și de activizare a vocabularului în genere și de utilizare a acestuia în situații noi.

Sugerăm utilizarea unor **mijloace de învățământ** colorate, atractive și accesibile care facilitează transmiterea unor cunoștințe, care dețin și virtuți formative, îi familiarizează pe elevi cu mânuirea, selectarea și îi sprijină pe elevi în înțelegerea a noi aspecte și dimensiuni ale realității. Ele solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor. Amintim câteva mijloace specifice activității cu elevii cu cerințe educative speciale: obiecte concrete (cărți senzoriale, cărți de comunicare cu pictograme), povești ilustrate, fișe de lucru, auxiliare didactice, tabla interactivă, tabletă/laptop, soft-uri educaționale, manuale digitale, benzi audio și/sau video, etc.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare/ competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi

înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Prezentăm în continuare un exemplu de abordare integrată, în cadrul căruia activitățile de învățare au fost structurate astfel încât să concureze la dezvoltarea de competențe specifice, rămânând totodată circumscrise unei teme accesibile școlarului mic.

Bibliografie:

1. Bărbulescu, G, Beșliu D. (2009), *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, Editura Corint, București;
2. Cuceș, C., (2014) *Pedagogie- Ediția a III revăzută și adăugită*, Editura Polirom, Iași;
3. Ionescu, M., Bocoș, M. (2007), *Tratat de didactică modernă*, Editura Paralela 45, Pitești.
4. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
5. Druțu, I. (1995). *Psihopedagogia deficienților mintali*, curs litografiat, U.B.B., Cluj-Napoca
6. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
7. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
8. Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Ed. Polirom, București
9. Ionescu, M., Bocoș, M. (2017). *Tratat de didactică modernă*, Pitești, Ed. Paralela 45
10. Programă Școlară clasele I - a X-a la Disciplina Formarea abilităților de comunicare, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate, aprobat prin Ordin al ministrului Nr. 5235/ 01.09.2008, București;
11. Programă Școlară clasele I - VIII la Disciplina Formarea abilităților de comunicare, Curriculum Deficiențe mintale ușoare și moderate, Iași 2005;
12. Programă Școlară pentru Disciplina Comunicare în Limba Română- Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, aprobată prin Ordin al ministrului Nr.3418/ 19.03.2013, București.
13. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
14. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Alin Florin NOVAC-IUHAS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Hajnal KERY, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Alina VESE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bealcovschi Mariana-Viorica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Dan Elena-Romina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Haiăș Florica-Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Bondar Ramona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Dărăban Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea

Ficuț Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Ilisie Carmen	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Kiss Ramona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Manole Paula	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Pantazi Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

CITIRE – SCRIERE – COMUNICARE

**Învățământ special
Clasele I - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează cadrelor didactice - profesori de psihopedagogie specială – din învățământul special, care lucrează cu elevi cu deficiențe mintale ușoare și moderate, asociate cu tulburări ale limbajului și deficiențe senzoriale. Aceasta este elaborată potrivit unui **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar – învățământ special, iar în acest proces de construcție, s-au respectat **principiile didactice**:

1. Principiul integrării teoriei cu practica
2. Principiul accesibilității și individualizării învățării
3. Principiul sistematizării și continuității
4. Principiul corelației dintre senzorial și rațional, dintre concret și abstract (principiul intuiției)
5. Principiul participării active și conștiente a elevului la predare, învățare, evaluare
6. Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor

Documentația care stă la baza alocării orelor de Citire- Scriere- Comunicare este Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământ special, conform căruia disciplina se predă în clasa I, cu o alocare de 2-3 ore pe săptămână și a II-a, a III-a, a IV-a, cu o alocare de 3-4 ore/ săptămână.

Construcția programei a pornit luând în calcul directivele și inițiativele europene și adaptând aceste prerogative la nevoilor specifice ale elevilor cu CES, în scopul promovării incluziunii lor sociale. Ideile vehiculate în următoarele documente au fost valorificate în prezenta programă:

- în Declarația Universală a Drepturilor Omului, alfabetizarea este un drept fundamental al omului, prezentat în art. 26, având strânsă legătură cu dreptul la educație, acesta fiind orientat către dezvoltarea deplină a personalității umane (26.2). Citirea și scrierea sunt abilități esențiale pentru supraviețuirea în societatea actuală, unde există o strânsă legătură între alfabetizare, sărăcie și excluziunea socială. Dezvoltarea abilității de a folosi limbajul scris, prin capacitățile de a scrie și de a citi, într-o manieră adecvată, în viața de zi cu zi, fac posibilă adaptarea funcțională la societatea actuală. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
- În Documentul de Reflecție privind Dimensiunea socială a Europei, e subliniat faptul că la nivelul întregii UE, există un consens tot mai mare asupra faptului că pentru crearea unor societăți puternice este necesar să se promoveze oportunități egale, astfel încât fiecare să poată debuta cu bine în viață, să depășească dificultățile și să își realizeze potențialul. Astfel Educația Specială intră în domeniile de acțiune care promovează: investirea în copii, pentru a li se asigura acestora cel mai bun start în viață; competențe și învățare pe tot parcursul vieții; asigurarea incluziunii active și combaterea discriminării, pentru ca toată lumea să poată trăi în demnitate. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_en.pdf
- Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie). Aici sunt definite competențele necesare în vederea dezvoltării personale și profesionale, a incluziunii sociale și a cetățeniei active. Statele membre au astfel obligația de a garanta că sistemul lor de educație este capabil să dezvolte aceste competențe pentru fiecare cetățean, indiferent de particularități. Competența de comunicare în limba maternă, conform cadrului de referință, este una dintre aceste competențe cheie care asigură învățarea pe parcursul întregii vieți și în jurul căreia se construiește prezenta

programă. <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>

- The European Language Portfolio (Portofoliul european al limbilor) a stat la baza adaptării competențelor specifice. Aici se încearcă să se evidențieze elemente comune în progresia achiziției elevilor indiferent de limba pe care o vorbesc, indiferent de particularitățile de învățare ale elevului. Acest portofoliu se conturează în jurul a trei arii de interes: competențele necesare în comunicare, abilitățile și cunoștințele relaționate, precum și situațiile și domeniile de comunicare. Acestea au fost conturate în această programă, conform specificului elevilor cu cerințe educative speciale. <https://www.coe.int/en/web/language-policy/european-language-portfolio>
- Rezoluția ResAP(2007)3 "Achieving full participation through Universal Design" (adopted by the Committee of Ministers on 12 December 2007). Conceptul Design-ului Universal, transpus în educație, promovează focus-ul atenției pe un design individualizat, personalizat, urmând o abordare holistică cu scopul adaptării la nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități. Această programă s-a construit congruentă cu principiile acestui design, venind ca răspuns la nevoile și particularitățile elevilor cu cerințe educative speciale. Accesibilizând procesul educativ și conținutul la particularitățile elevilor, prin această programă se promovează integrarea activă a acestor elevi în viața societății. <https://www.coe.int/en/web/disability/home>

Programa este structurată având la bază competențele generale din care derivă competențele specifice precum și exemple de activități în măsură să surprindă ceea ce este esențial în activitatea de învățare. Activitățile de învățare sunt orientative, profesorului de psihopedagogie specială fiindu-i încurajată creativitatea, acordându-i-se libertatea de a alege activitățile de învățare care corespund cel mai bine potențialului copiilor. Prin urmare programa școlară include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale reprezintă achizițiile elevului pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale. Pentru realizarea acestora, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de construcție a comunicării (orale/scrise)
- Comunicarea orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Actul lexico-grafic

Profesorul de psihopedagogie specială va adapta conținutul învățării la posibilitățile reale ale fiecărui copil în parte, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată.

Cunoscut fiind faptul că acești copii își însușesc mai greu și în timp mai îndelungat citit-scrisul, prezenta programă școlară are la bază următoarele considerente:

- Procesul de predare a citirii și scrierii la elevul cu deficiență mintală moderată se va realiza pe parcursul celor patru ani (I-IV), în legătură cu dezvoltarea integrată a

capacităților de receptare a mesajului oral, de exprimare orală și comunicare în mod independent;

- Competențele generale vor fi formate pe parcursul întregului ciclu primar;
- Competențele specifice urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor generale;
- Activitățile de învățare propuse pentru formarea fiecărei competențe (sugestii de exerciții/activități) pot conduce la îndeplinirea/atingerea obiectivelor informative, formative pe care le are în vedere profesorul de psihopedagogie specială;
- Profesorul de psihopedagogie specială trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție ale elevului, asigurând permanent o învățare diferențiată, individualizată, personalizată, oferind acestuia posibilitatea de reluare a unor conținuturi;
- Conținuturile învățării au fost grupate pe clasele I-II și III-IV, respectându-se principiul accesibilității.

Prezenta programă școlară se dorește a fi un instrument de lucru util profesorilor de psihopedagogie specială din învățământul special.

Competențe generale

- 1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare**
- 2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**
- 3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa I
<p>1.1. Identificarea sensului unui mesaj simplu, în diferite contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea auditivă a sunetelor (zgomote ale obiectelor familiare în cădere, onomatopee și sunete emise în context familiar); - imitarea sunetelor din natură: receptarea și reproducerea de onomatopee produse de diferite obiecte și/ sau animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: pic- pic; albina: zzz, etc.); - executarea unor comenzi/ instrucțiuni/ reguli de joc prezentate de adulți sau copii; - formularea unor răspunsuri / întrebări cu referire la mesajul ascultat; - rostirea unor mesaje orale de mică întindere, după/fără model; - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - reproducerea unor cuvinte sau expresii cu sprijin sau independent (fapte de viață, întâmplări); - redarea unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă, pictură etc); - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori; - audierea unor povestiri simple, ilustrate.
<p>1.2. Extragerea unor informații dintr-un mesaj simplu în contexte de comunicare cunoscute</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor/ personajului din poveștile sau textele audiate; - oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”; - formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unui mesaj/ text audiat; - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat; - completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat; - identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului; - sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate; - stabilirea de asemănări/ deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate; - jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..”, „Spune-mi despre....”, etc.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de diferite unități lingvistice (sunet, silabă, cuvânt) receptate în diverse situații de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - focusarea atenției în situații de joc care conțin elemente surpriză; - jocuri de identificare a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet; - jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Deschide urechea bine”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - despărțirea orală a cuvintelor în silabe, cu intonații melodice și însoțite de mișcare; - analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor; - despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătaii din palme; - pronunțarea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri; - stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt; - stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe; - enunțarea/ enumerarea de cuvinte care încep cu un sunet dat; - desfășurarea unor exerciții de integrare propozițională: completarea de propoziții lacunare și alcătuirea de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/ sau imagistic/ cu cuvinte date.
<p>1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații de comunicare cunoscute</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea, la bucătărie, etc.) și stradal (orașul meu, strada mea, cartierul meu); - jocuri de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: “fructe”, “legume”, “culori” etc.); - utilizarea corectă a cuvintelor în vorbire și înțelegerea sensului acestora în contextul dat; - sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea; - utilizarea în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi; - jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Familiarizarea cu unitățile lingvistice (sunet, silabă, cuvânt, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea corespondenței fonem-grafem; - identificarea și localizarea poziției acestora în silabe și cuvinte; - diferențierea sunetelor; - formarea cuvintelor din silabe (cuvinte lacunare); - despărțirea orală a cuvintelor în silabe (numai intuitiv, fără cunoașterea regulilor) și recompunerea lor; - alcătuirea de propoziții folosind cuvintele identificate anterior (reconstituirea propoziției); - separarea cuvintelor din propoziții; - acomodarea elevilor cu abecedarul/ cartea: <ul style="list-style-type: none"> a) observarea cărții (copertă, foaie, pagină etc.); b) direcții de orientare în pagină (de la stânga la dreapta, de sus în jos); c) identificarea spațiilor ocupate de ilustrații; d) folosirea cărții (cum se deschide, cum se întorc paginile, cum se păstrează etc);   - exerciții joc pentru determinarea lateralității.

Clasa I

2.2. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje

Activități de învățare:

- identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H – spital, I – informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc.;
- sortarea unor semne, simboluri grafice identice;
- „citirea” simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului și/ sau a jurnalului ilustrat;
- plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc.);
- realizarea unor mesaje, utilizând simboluri din mediul apropiat;
- exerciții de completare a unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/ simboluri.

2.3. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje

Activități de învățare:

- identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H – spital, I – informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc.;
- sortarea unor semne, simboluri grafice identice;
- „citirea” simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului și/ sau a jurnalului ilustrat ;
- plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc.);
- realizarea unor mesaje, utilizând simboluri din mediul apropiat;
- exerciții de completare a unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/ simboluri.

2.4. Formarea și exersarea deprinderilor de citire a literelor, silabelor, cuvintelor

Activități de învățare:

- citirea corectă a literelor mici și mari, de tipar și de mână;
- citirea pe silabe a cuvintelor, în vederea formării câmpului vizual de 1/2 silabe;
- jocuri de compunere/ descompunere și citire a cuvintelor monosilabice și bisilabice (trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate;
- separarea cuvintelor din propoziție;
- completarea cuvintelor lacunare de sub ilustrații cu litera, silaba, grupul de litere învățate în vederea citirii lor;
- realizarea unor exerciții variate de citire:
  - a) citire cu și fără model;
  - b) citirea coloanelor/ șirurilor de cuvinte din abecedar: despărțite în silabe sau integral;
  - c) citirea în lanț a cuvintelor;
  - d) citirea cuvintelor sau combinațiilor scrise pe tablă / planșe, sub formă de joc;
  - e) citirea selectivă (primul/ ultimul cuvânt, cuvântul care începe cu un anumit sunet) etc;
- citirea în ritm propriu, a cuvintelor, propozițiilor, a textului scurt, alcătuit cu cuvinte cunoscute din abecedar, sub îndrumarea și sprijinul profesorului (dacă se impune).

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa I
<p>3.1. Pregătirea elevilor pentru învățarea propriu-zisă a scrierii prin exerciții practice de dezvoltare a auzului fonematic și de pregătire a mâinii pentru scris   Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - antrenarea musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) prin exerciții: de flexie- extensie a degetelor; de apucare, frământare, modelare a plastelinei, de pliere a hârtiei; de imitare cu degetul/ mâna/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - exersarea poziției corecte la scris; - prinderea și utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/ de scris; mângălituri, cercuri, spirale, ghemulețe, zig- zaguri; - realizarea unor exerciții pictografice: divertisment grafic, exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri, forme executate cu creionul colorat și negru; - observarea literelor din plastic/ din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi; - observarea, intuirea și folosirea caietelor de desen, cu linii, cu pătrățele, tip I, pentru scriere.
<p>3.2. Însușirea actului grafic   Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea elementelor pregrafice: punctul, linia verticală, orizontală, oblică; - scrierea elementelor grafice (după model) pe caietul tip respectând poziția corectă necesară în scriere, așezarea în pagină: linii (verticale, oblice, orizontale), bastoașul (stânga-dreapta, sus-jos, dublu), zala, ovalul, semiovalul (stânga-dreapta), cârligul, biciul (sus-jos), nodulețul și punctul; - consolidarea semnelor grafice în diverse sarcini de lucru: decorarea vasei, mănușa; - scrierea corectă a literelor de mână, mari și mici, învățate la ora de citire (a, m, u, o , i, p, t, c, f, s, e, l, ă); - asocierea: literă-fonem-grafem; - executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.); - scrierea literelor, silabelor (deschise, închise) și a cuvintelor monosilabice bisilabice simple menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte; - exerciții joc/ jocuri didactice pentru: <ol style="list-style-type: none"> a) identificarea literelor; b) alcătuirea de silabe; c) completarea unor cuvinte lacunare; d) despărțirea cuvintelor în silabe;   - trasarea în fir continuu a literelor de mână.
<p>3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile, conștiente a silabelor, cuvintelor și a propozițiilor simple   Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copierea unor litere, silabe, cuvinte mono-, bi-, polisilabice și de propoziții simple (3-5 cuvinte); - transcrierea unor litere, silabe, cuvinte mono/ bisilabice, polisilabice și de propoziții simple (3-5 cuvinte);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - dictări variate pe bază de explicații prealabile; dictare fără ajutor dat elevilor (dictare de control); dictare sprijinită pe material intuitiv; dictare selectivă (se dictează câte o propoziție și se cere elevilor să scrie numai anumite cuvinte); - exemplificări de cuvinte cu o literă/silabă dată; - completarea de cuvinte lacunare; - ordonarea cuvintelor în propoziție; - despărțirea cuvintelor în silabe oral și scris (după posibilitățile elevului); - separarea cuvintelor din propoziții.
<p>3.4. Înșușirea normelor ortografice și a semnelor de punctuație elementare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ortografică a silabelor, a cuvintelor și a propozițiilor prin încadrarea corectă în spațiu și în pagină; - identificarea, în text, a semnelor de punctuație: punctul, virgula, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - scrierea semnelor de punctuație elementare: punctul, virgula, semnul întrebării, semnul exclamării, linia de dialog; - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii (fără terminologie).

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea sensului unui mesaj simplu, în contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea auditivă a sunetelor (sunete emise în context familiar); - executarea unor comenzi/ instrucțiuni/ reguli de joc prezentate de adulți sau copii; - formularea unor răspunsuri/ întrebări cu referire la mesajul ascultat; - rostirea unor mesaje orale de mică întindere, după/fără model; - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - reproducerea unor cuvinte sau expresii cu sprijin sau independent (fapte de viață, întâmplări); - redarea unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă, etc); - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori; - audierea unor povestiri simple, ilustrate.
<p>1.2. Extragerea unor informații dintr-un mesaj simplu în contexte de comunicare specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor/ personajului din poveștile sau textele audiate; - oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”; - formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unui mesaj/ text audiat;

Clasa a II-a

- identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat;
- completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat;
- identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului;
- sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate;
- stabilirea de asemănări/ deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate;
- jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..” etc.

1.3. Manifestarea curiozității față de diferite unități lingvistice (sunet, silabă, cuvânt) receptate în diverse situații de comunicare

Activități de învățare:

- focusarea atenției în situații de joc care conțin elemente surpriză;
- jocuri de identificare a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet;
- jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc;
- despărțirea orală a cuvintelor în silabe, cu intonații melodice și însoțite de mișcare;
- analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor;
- despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătăi din palme;
- rostirea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri;
- stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt;
- stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe;
- anunțarea/numerarea de cuvinte care încep cu un sunet dat;
- desfășurarea unor exerciții de integrare propozițională: completarea de propoziții lacunare și alcătuirea de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/sau imagistic/cu cuvinte date.

1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații specifice de comunicare

Activități de învățare:

- identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu);
- Utilizarea unor exerciții-joc de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: „fructe”, „legume”, „culori” etc.);
- jocuri de utilizare corectă a cuvintelor în vorbire și de înțelegere a sensului acestora în contextul dat;
- exerciții pentru sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- utilizarea în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi;
- jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a II-a
<p>2.1. Familiarizarea cu unitățile lingvistice (sunet, silabă, cuvânt, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea corespondenței fonem-grafem; - identificarea și localizarea poziției acestora în silabe și cuvinte; - diferențierea sunetelor; - formarea cuvintelor din silabe (cuvinte lacunare); - despărțirea orală a cuvintelor în silabe (numai intuitiv, fără cunoașterea regulilor) și recompunerea lor; - alcătuirea de propoziții folosind cuvintele identificate anterior (reconstituirea propoziției); - separarea cuvintelor din propoziții.
<p>2.2. Identificarea semnificației mesajului dintr-un cuvânt, text scurt</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit; - discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare; - formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit; - identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit; - redarea prin cuvinte proprii, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit; - formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit; - aranjarea propozițiilor după ordinea cronologică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat/ citit; - emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit; - desprinderea moralei din textul citit/ audiat; - schimbarea finalului; - identificarea unor informații previzibile în diverse materiale.
<p>2.3. Formarea și exersarea deprinderilor de citire a literelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor, texte scurte</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea corectă a literelor mici și mari, de tipar și de mână; - citirea pe silabe a cuvintelor, în vederea formării câmpului vizual de 1/2 silabe; - jocuri de compunere/ descompunere și citire a cuvintelor monosilabice și bisilabice (trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate de profesor; - separarea cuvintelor din propoziție; - completarea cuvintelor lacunare de sub ilustrații cu litera, silaba sau grupul de litere învățate în vederea citirii lor; - realizarea unor exerciții variate de citire: <ol style="list-style-type: none"> a) citire cu și fără model; b) citirea coloanelor/ șirurilor de cuvinte din abecedar: despărțite în silabe sau integral; c) citirea în lanț a cuvintelor; d) citirea cuvintelor sau combinațiilor scrise pe tablă / planșe, sub formă de joc; e) citirea selectivă (primul / ultimul cuvânt, cuvântul care începe cu un anumit sunet) etc;   - citirea în ritm propriu, a cuvintelor, propozițiilor, textului scurt, alcătuit cu cuvinte cunoscute din abecedar, sub îndrumarea și sprijinul profesorului (dacă se impune);

Clasa a II-a

- citirea unui text și citirea pe roluri;
- desprinderea ideilor principale dintr-un text;
- redarea în cuvinte proprii a conținutului textului citit.

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**Clasa a II-a****3.1. Consolidarea deprinderilor de învățare a scrierii propriu-zise prin exerciții practice de dezvoltare a auzului fonematic și de pregătire a mâinii pentru scris**

Activități de învățare:

- antrenarea musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) prin exerciții de: flexie - extensie a degetelor; de apucare, frământare, modelare a plastelini, de pliere a hârtiei; de imitare cu degetul/ mâna/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- exersarea poziției corecte la scris;
- prinderea și utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/ de scris: mângălitori, cercuri, spirale, ghemulețe, zig- zaguri;
- realizarea unor exerciții pictografice: divertisment grafic, exprimat în mângălitori în diverse direcții și planuri, forme executate cu creionul colorat și negru;
- observarea literelor din plastic/ din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- observarea, intuirea și folosirea caietelor de desen, cu linii, cu pătrățele, tip I, pentru scriere;
- autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model.

3.2. Însușirea actului grafic

Activități de învățare:

- scrierea corectă a literelor de mână, mari și mici, învățate la ora de citire (n, ș, b, v, z, â, î, d, r, j, ț, g, h, x, k, ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi);
- asocierea: literă-fonem-grafem;
- executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.);
- scrierea literelor, silabelor (deschise, închise) și a cuvintelor monosilabice bisilabice simple menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte;
- exerciții – joc/ jocuri didactice pentru:
  - a) identificarea literelor;
  - b) alcătuirea de silabe;
  - c) completarea unor cuvinte lacunare;
  - d) despărțirea cuvintelor în silabe;
- trasarea în fir continuu a literelor de mână.

3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile, conștiente a silabelor, cuvintelor, a propozițiilor simple și a textelor scurte

Activități de învățare:

- copierea unor litere, silabe, cuvinte monosilabice, bisilabice, polisilabice și de propoziții simple (3-5 cuvinte);
- exemplificări în scris de cuvinte cu o literă/silabă dată;
- completarea de cuvinte lacunare;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - ordonarea cuvintelor în propoziție; - despărțirea cuvintelor în silabe oral și scris (după posibilitățile elevului); - separarea cuvintelor din propoziții; - copieri și transcrieri de litere, silabe, cuvinte, propoziții; - copierea unor texte scurte, exersând încadrarea în spațiul paginii, respectarea proporției între litere și a spațiului între cuvinte; - transcrierea unor litere, silabe, cuvinte monosilabice, bisilabice, polisilabice și de propoziții simple/ dezvoltate și fraze dintr-un scurt text pe teme cunoscute; - scrierea după dictare: pe bază de explicații prealabile; dictare fără ajutor dat elevilor (dictare de control); dictare sprijinită pe material intuitiv; dictare selectivă (se dictează câte o propoziție și se cere elevilor să scrie numai anumite cuvinte), autodictare; - scrierea unor propoziții/ a unui text scurt pe foaie tip II, dictando, velină, respectând încadrarea în pagina de caiet (tip II, dictando sau cu foaie velină), aprecierea spațiilor dintre litere și cuvinte.
<p>3.4. Exersarea normelor ortografice și a semnelor de punctuație elementare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ortografică a silabelor, a cuvintelor și a propozițiilor prin încadrarea corectă în spațiu și în pagină; - identificarea, în text, a semnelor de punctuație: punctul, virgula, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii (fără terminologie).
<p>3.5. Redactarea unor mesaje simple în contexte accesibile de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea regulilor de scriere; - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii (Sărbătorile de Crăciun, de Paște, 8 Martie) și scrierea mesajelor corespunzătoare folosind diverse instrumente (stilou, creioane cerate, carioca, marker etc.); - confecționarea unor fișe, etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - marcarea cu elemente grafice a unor mesaje și anunțuri importante; - compunerea unor texte scurte (3-7 enunțuri) pe teme din sfera de interes a copiilor, cu ajutorul unor imagini sau întrebări; - realizarea unor planșe/ etichete/ postere/ afișe pe teme familiare, după modele date; - realizarea unor lucrări de tip proiect, cu sprijin din partea cadrului didactic.

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea sensului unui mesaj în diferite contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea unor mesaje orale (vizând comportamentul de ascultător activ); - aprecierea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea

Clasa a III-a
<p>textului audiat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - decodificarea mesajului încifrat în proverbe, zicători, ghicitori; - redarea esenței textului audiat prin oferirea de răspunsuri la întrebarea: „Despre ce este vorba...în acest fragment de poveste?”; - reproducerea unor comunicări orale cu sprijin sau independent (fapte de viață, întâmplări); - audierea unor povești sau a unei descrieri și manifestarea reacțiilor corespunzătoare.
<p>1.2. Extragerea unor informații distincte dintr-un mesaj în contexte de comunicare specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea cuvânt-imagini, cuvânt-expresii noi, propoziții și înțelegerea sensului acestora în contextul dat; - realizarea unor exercitii de utilizare, în contexte diverse a achizițiilor lexicale noi; - completarea orală a unor enunțuri; - utilizarea, prin exersare, a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie în jocuri de identificare și completare (ex. Adevărat sau fals); - realizarea unor exercitii de integrare propozițională, completare propoziții lacunare; - identificarea unor obiecte din mediul ambiant; - deducerea semnificației unor cuvinte, expresii noi în contexte variate; - identificarea sensului unor cuvinte și semnificația mesajului pe baza unor indicii; - extragerea ideilor principale dintr-un mesaj audiat (text scurt, poveste, poezie); - extragerea ideilor principale din: texte istorice, texte non literare, povești cu tâlc, povești sociale; - dezvoltarea ideii principale dintr-un mesaj.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de mesajele emise în situații de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în jocuri de: identificare a numărului de silabe, a sunetelor inițiale/ mediane/ finale, a frecvenței apariției sunetelor într-un cuvânt; grupare a cuvintelor în funcție de sunetele inițiale/ mediane/ finale; - focusarea atenției, în scopul identificării răspunsului, în situații de joc care conțin elemente surpriză (ghicitori, schimbări de tonalitate, etc); - Identificarea și/ sau interpretarea unor roluri/ personaje cu elemente surpriză (ghicitori, schimbări de tonalitate, personaje, de curs al unei acțiuni, etc); - realizarea unor activități de mimă/ pantomimă cu scopul înțelegerii sensului cuvântului și/ sau semnificației mesajului; - redarea prin mimă/ pantomimă a unor acțiuni, persoane (Spune ce fac eu!, Fă la fel ca mine!, Cine e..? etc).
<p>1.4. Formarea vocabularului și adaptarea acestuia la contexte de comunicare specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii noi (ex: la piață, la cumpărături, la bibliotecă, în parc); - identificarea unor noțiuni din contexte variate și înțelegerea semnificației în funcție de context (expresii, locuțiuni, cuvinte compuse - fără terminologie); - identificarea funcțiilor, claselor, categoriilor pentru noțiuni noi; - sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - receptarea și înțelegerea categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie); - identificarea unor expresii și locuțiuni uzuale.

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>2.1. Exersarea unităților lingvistice (literă, silabă, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea termenilor de „propoziție”, „cuvânt”, „silabă”, „sunet/fonem”, „literă/grafem”; - localizarea literelor, silabelor în texte scrise; - asocierea imaginilor cu poziția sunetului/literei inițiale/mediane/finale; - asocierea cuvintelor cu imagini; - diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere optic (p/b, q/p, b/d, m/n); - completarea cuvintelor lacunare pornind de la silabe date; - formarea cuvintelor din silabe; - despărțirea cuvintelor în silabe; - separarea cuvintelor în propoziție cu utilizarea terminologiei specifice: primul, ultimul, la mijloc, al doilea etc; - completarea propoziției cu cuvinte lacunare; - organizarea unor propoziții din cuvinte date; - formularea unor propoziții simple și dezvoltate pe baza unor imagini; - dezvoltarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate.
<p>2.2. Identificarea semnificației mesajului dintr-un cuvânt, text</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit; - discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare; - formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit; - identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit; - redarea prin cuvinte proprii, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit; - formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit; - aranjarea propozițiilor după ordinea cronologică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat/ citit; - rearanjarea cuvintelor dintr-o propoziție simplă, dezvoltată; - emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit; - schimbarea finalului unor texte citite; - identificarea unor informații previzibile în diverse materiale; - extragerea ideilor principale din textul citit; - dezvoltarea unei idei principale dintr-un text citit.
<p>2.3. Formarea deprinderilor de citire în ritm propriu (silabe, cuvinte, propoziții, texte)</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere fonetic; - diferențierea literelor mici și mari, de tipar și de mână; - citirea pe silabe a cuvintelor, în vederea extinderii câmpului vizual de 3/4 silabe;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - compunerea/ descompunerea și citirea cuvintelor monosilabice, bisilabice și trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate de profesor; - completarea cuvintelor lacunare cu silaba sau grupul de litere învățate în vederea citirii lor; - exersarea citirii prin alternarea unor metode variate: citirea asistată de profesor, citirea în cor/în perechi, citirea în lanț, citirea selectivă, citirea în șoaptă/în gând, citirea pe roluri; - exersarea citirii prin îndeplinirea unor sarcini variate: <ul style="list-style-type: none"> a) descoperirea unui cuvânt intrus „Caută cuvântul care nu se potrivește!”; b) descoperirea unor greșeli inserate în texte, inversiuni de litere, silabe, cuvinte scrise greșit cu literă mică/mare „Profesorul trazănit”; c) citirea de semnalare a greșelilor (un elev citește iar ceilalți semnalează când greșește „Stop, ai greșit! Repetă!”;   - redarea în cuvinte proprii a textului citit; - desprinderea ideilor principale dintr-un text citit.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru carte și lectură</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (ex. carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte care conține doar text); - identificarea elementelor specifice textului (titlu, alineat, fragment); - orientarea în pagină pe baza indicațiilor date (ex. citește litera din dreapta sus; citește prima coloană; citește primul/ultimul alineat din text; etc.); - completarea unui jurnal de lectură al clasei care conține fișe de lectură ale textelor/poveștilor citite; - lecturarea unor publicații (reviste pentru copii, ziare, reviste cu benzi desenate); - realizarea unor minicărți/broșuri pe teme de interes comun sau personal; - realizarea unei colecții de povești individuală sau comună (album cu desene realizate de elevi în urma citirii textelor).

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de scriere, prin așezare corectă în pagină și pe spații grafice (titlu, alineat, spații libere, distanța între cuvinte)</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea poziției corecte și comode în bancă pentru scris; - exerciții de antrenare/stimulare a motricității fine a mâinilor/degetelor pentru dezvoltarea fineței și preciziei mișcărilor grafice; - orientarea în pagină: sus/jos, stânga/dreapta; - identificarea corectă a elementelor componente ale cărții: copertă, foaie de titlu, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină, cuprinsul unei cărți; - incadrarea în spațiul paginii cu respectarea proporției între litere și a spațiului dintre cuvinte; - scrierea corectă a unor cuvinte, propoziții, texte pe foaie Tip I, Tip II, dictando, respectând încadrarea în pagină în funcție de tipul de liniatură; - păstrarea distanței dintre cuvinte în activități de copiere, transcriere, dictare a unor cuvinte, propoziții simple; - respectarea așezării în pagină a unor poezii în activități de copiere și transcriere;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - organizarea corectă, în spațiul paginii a unor texte cu titlu și alineat în activități de copiere, transcriere și dictare; - completare de rebusuri simple cu suport imagistic.
<p>3.2. Însușirea și consolidarea actului grafic</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea grafică a grupurilor de litere: ce- ci- ge- gi- che- chi- ghe- ghi; - realizarea corespondenței fonem - grup de litere - grup de grafeme; - scrierea grupurilor de litere, silabe și cuvinte mono, bisilabice și/ sau polisilabice; - trasarea în fir continuu a cuvintelor monosilabice bisilabice, polisilabice; - completare de cuvinte lacunare, pe bază de suport imagistic; - despărțirea cuvintelor în silabe; - formarea și scrierea unor cuvinte din silabe date; - realizarea unor exerciții de copiere și transcriere a cuvintelor, a propozițiilor, a textelor și a poeziilor; - scrierea după dictare și autodictare a cuvintelor, a propozițiilor, a textelor și a poeziilor; - exerciții-joc de integrare propozițională și de scriere corectă: <ul style="list-style-type: none"> a) completare de propoziții lacunare; b) alcătuire de propoziții după suport imagistic/cuvinte date; c) transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; d) ordonarea cuvintelor în propoziții.
<p>3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile și conștiente a silabelor, cuvintelor, propozițiilor simple și dezvoltate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea corectă a literelor de mână, mari și mici precum și a grupurilor de litere învățate la ora de citire; - copierea și transcrierea de litere, silabe, cuvinte, propoziții; - alcătuire de silabe; - scrierea unor cuvinte obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - scrierea după dictare a cuvintelor cunoscute și a propozițiilor simple și dezvoltate: pe bază de explicații prealabile; dictare fără ajutor dat elevilor (dictare de control); dictare sprijinită pe material intuitiv; dictare selectivă (se dictează câte o propoziție și se cere elevilor să scrie numai anumite cuvinte), autodictare; - delimitarea cuvintelor "sudate"; - despărțirea cuvintelor în silabe; - completarea de propoziții lacunare; - alcătuire de propoziții după suport imagistic/cuvinte date; - transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; - ordonarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate.
<p>3.4. Aplicarea în scris a normelor ortografice și de punctuație la nivel de propoziții simple și dezvoltate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor exerciții de copiere, transcriere de propoziții enunțiative, interogative și exclamative; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii; - utilizarea corectă, în exerciții de copiere, transcriere, dictare, a semnelor de punctuație – punct, virgulă, două puncte, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - scrierea corectă a numeralului (fără terminologie); - exerciții de scriere corectă a pronumelor personale și de politețe (fără terminologie); - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text.

Clasa a III-a**3.5. Redactarea unor mesaje în contexte specifice de comunicare**

Activități de învățare:

- alcătuirea și scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual;
- scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea regulilor de scriere;
- redactarea unor etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică;
- marcarea cu elemente grafice a unor mesaje și anunțuri importante;
- personalizarea unor modele predefinite de invitații, felicitări, scrisori;
- antrenarea în jocuri care solicită schimbul unor mesaje scrise;
- compunerea unor texte pe teme specifice, familiare și din activitatea zilnică (cu/fără suport vizual sau prin întrebări);
- completarea unui jurnal de lectură care conține fișe de lectură ale textelor/ poveștilor citite;
- realizarea unor minicărți/broșuri pe teme de interes comun sau personal;
- realizarea unei colecții de povești individuală sau comună (album cu desene, texte realizate de elevi în urma citirii textelor);
- realizarea unor lucrări scrise de tip proiect pe baza unei scheme/schițe.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare****Clasa a IV-a****1.1. Identificarea sensului unui mesaj în diferite contexte de comunicare variate**

Activități de învățare:

- receptarea unor mesaje orale (vizând comportamentul de ascultător activ, implicat în dialog);
- receptarea unor mesaje emise independent, din fapte, întâmplări prin înțelegerea contextului;
- selectarea unui titlu potrivit textului audiat, a unor enunțuri simple care exprimă mesajul acestuia dintr-o pereche de enunțuri date;
- desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat;
- decodificarea mesajului încifrat în fabule, povești cu tâlc;
- repovestire a unor secvențe preferate dintr-un text audiat;
- ilustrarea printr-o imagine sau serii de imagini a mesajului transmis de un text audiat.

1.2. Extragerea unor informații distincte dintr-un mesaj în contexte de comunicare variate

Activități de învățare:

- asocierea cuvânt- imagine, cuvânt- expresii noi și utilizarea corectă a acestora în comunicare prin înțelegerea sensului acestora în contextul dat;
- sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- realizarea unor exerciții de integrare propozițională, completare propoziții lacunare;
- utilizarea, prin exersare, a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără

Clasa a IV-a
<p>terminologie în jocuri de identificare și completare (ex: Adevărat sau fals);</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea cuvintelor care arată acțiuni (verbe), care se pot număra (substantive), care arată însușiri (adjective); - transformarea unor enunțuri în interogații, exclamații; - deducerea semnificației unor expresii, mesaje în contexte variate; - identificarea sensului unor cuvinte și semnificația mesajului pe baza unor indicii; - sintetizarea ideilor principale dintr-un mesaj audiat; - extragerea ideilor principale din: texte istorice, texte non literare, povești cu tâlc, povești sociale; - dezvoltarea ideii principale dintr-un mesaj.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de mesajele emise în situații de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în jocuri de rol cu replici date, care vizează formarea comportamentului de ascultător activ; - focusarea atenției în situații de joc care conțin elemente surpriză (schimbări de tonalitate, apariția unor personaje neașteptate, schimbarea cursului acțiunii, etc); - realizarea unor activități de mimă/pantomimă cu scopul înțelegerii sensului cuvântului și/sau semnificației mesajului „Spune ce fac eu!”, „Fă la fel ca mine!”, „Mă gândesc la un obiect/ cuvânt care....”, etc); - identificarea vorbitorului și a mesajului transmis în activități de ascultare a unor secvențe dialogate; - realizarea unor dramatizări cu scopul înțelegerii mesajului transmis.
<p>1.4. Formarea vocabularului și adaptarea acestuia la contexte de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor din medii variate (ex: la piață, la cumpărături, la bibliotecă, în parc, la poștă, la gară, etc.) - operarea cu noțiunile asimilate prin raportarea la funcție, clasă, categorie; - înțelegerea semnificațiilor expresiilor, locuțiunilor în funcție de contextul în care apar acestea; - receptarea și înțelegerea categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime, paronime, omografe (fără terminologie); - manifestarea unei atitudini și a unui comportament verbal, nonverbal, potrivit contextului.

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Operarea cu unitățile lingvistice (sunet, silabă, cuvânt, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea termenilor „propoziție”, „cuvânt”, „silabă”, „sunet/ fonem”, „literă/ grafem”, în cadrul exercițiilor; - delimitarea cuvintelor în propoziție; - despărțirea cuvintelor în silabe, localizarea sunetului în cuvânt; - identificarea și diferențierea sunetelor în cuvinte: consoane/vocale; - completarea cuvintelor lacunare pornind de la silabe date;

Clasa a IV-a

- separarea cuvintelor în propoziție cu utilizarea terminologiei specifice: primul, ultimul, la mijloc, al doilea etc.;
- exerciții de schimbare a sensului unui cuvânt prin schimbarea unei silabe/ a unui sunet;
- separarea cuvintelor în propoziție;
- completarea propoziției cu cuvinte lacunare;
- organizarea unor propoziții din cuvinte date;
- formularea unor propoziții simple și/sau dezvoltate pe baza unor imagini;
- dezvoltarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate.

2.2. Identificarea semnificației din enunțuri, texte diverse

Activități de învățare:

- formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit;
- discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare;
- formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit;
- identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit;
- redarea prin cuvinte proprii, a unui fragment dintr-un text citit;
- formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit;
- aranjarea propozițiilor după ordinea cronologică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat/citit;
- rearanjarea cuvintelor dintr-o propoziție simplă, dezvoltată;
- emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit;
- schimbarea finalului unor texte citite;
- identificarea unor informații previzibile din texte pe baza unor materiale diverse;
- identificarea unor elemente specifice din textul citit, pe baza unor fișe/scheme de lectură pentru: titlu, personaje, caracteristici ale personajelor, acțiuni, final;
- dezvoltarea unei idei principale dintr-un text citit;
- sintetizarea ideilor principale din textul citit.

2.3. Formarea deprinderilor de citire corectă, în ritm propriu (cuvinte, propoziții, texte)

Activități de învățare:

- diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere fonetic;
- exersarea citirii în vederea extinderii câmpului vizual global de un cuvânt/ mai multe cuvinte;
- orientarea în pagină pe baza indicațiilor date (ex: citește litera din dreapta sus! citește prima coloană!, citește primul/ ultimul alineat din text! etc.);
- compunerea/ descompunerea și citirea cuvintelor mono și polisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor, cu ajutorul materialelor confecționate de profesor;
- completarea cuvintelor lacunare cu silaba sau grupul de litere învățate în vederea citirii lor;
- exersarea citirii prin alternarea unor metode variate: citirea împreună cu profesorul, citirea în cor/ în perechi, citirea ecou, citirea stafetă, citirea selectivă, citirea în lanț, citirea în șoaptă, citirea pe roluri;
- exersarea citirii prin îndeplinirea unor sarcini variate:
- descoperirea unei expresii sau propoziții care este intrusă în text „Caută expresia/propoziția care nu se potrivește!"; descoperirea unor greșeli inserate în texte „Vânătorul de greseli", corectarea citirii colegilor de clasă „Copilul devine profesor" (un elev citește până greșește, iar apoi citește alt elev);
- asocierea unor sunete cu literele potrivite „Buchetele de sunete!" (se scrie pe tablă un cuvânt, iar elevii caută în text cuvintele care încep cu fiecare literă din cuvântul respectiv);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - citirea cu intonație; - identificarea elementelor specifice textului (titlu, alineat, fragment);
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru carte și lectură</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (ex: carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte care conține doar text); - completarea unui jurnal de lectură al clasei care conține fișe de lectură ale textelor/poveștilor citite; - lecturarea unor publicații (reviste pentru copii, ziare, reviste cu benzi desenate); - redarea în cuvinte proprii a conținutului textului citit. - lecturarea unor texte cu caracter istoric; - realizarea unor cărți pe teme de interes comun sau personal; - realizarea unei colecții de povești individuală sau comună.

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>3.1. Consolidarea deprinderilor de scriere, prin așezare corectă în pagină și pe spații grafice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea poziției corecte și comode în bancă pentru scris; - exerciții de antrenare- stimulare a motricității fine a mâinilor/degetelor pentru dezvoltarea fineței și preciziei mișcărilor grafice; - utilizarea corectă a caietului tip dictando, caiet special, respectând încadrarea în pagină, și utilizarea corectă a instrumentelor de scris (ex: stilou - prinderea corectă a acestuia); - identificarea corectă a elementelor componente ale cărții: copertă, foaie, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină, cuprinsul unei cărți; - păstrarea distanței dintre cuvinte în activități de copiere, transcriere, dictare a unor cuvinte, propoziții simple; - completarea unor rebusuri simple, cu și fără suport imagistic; - respectarea așezării în pagină a unor poezii în activități de copiere și transcriere; - organizarea corectă, în spațiul paginii, a unor texte cu titlu și alineat în activități de copiere, transcriere și dictare.
<p>3.2. Consolidarea actului grafic</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea corectă a grupurilor de litere învățate: ce-, ci-, ge-, gi-, che-, chi-, ghe-, ghi-, în activități de transcriere, copiere, dictare de cuvinte, propoziții, texte ; - realizarea corespondenței fonem - grup de litere - grup de grafeme; - realizarea unor exerciții de copiere și transcriere de litere, silabe, cuvinte (monosilabice, bisilabice sau polisilabice) și de propoziții simple și/sau dezvoltate, texte scurte; - scrierea după dictare și autodictare a cuvintelor monosilabice, bisilabice, polisilabice. - exemplificări în scris de cuvinte cu grupurile de litere, silabele date; - completarea cuvintelor lacunare; - selectarea unor cuvinte din texte, care necesită scrierea după anumite reguli specifice; - realizarea unor exerciții de copiere și transcriere a propozițiilor, a textelor și a poeziilor; - scrierea după dictare și autodictare a propozițiilor, a textelor și a poeziilor;

Clasa a IV-a
<p>- exerciții- joc de integrare propozițională și de scriere corectă:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) completare de propoziții lacunare; b) alcătuire de propoziții după suport imagistic/cuvinte date; c) transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; d) ordonarea cuvintelor în propoziții.
<p>3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile și conștiente a cuvintelor și a textelor   Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor exerciții de copiere, transcriere, dictare; - delimitarea cuvintelor "sudate"; - plasarea titlului textelor, scrierea corectă a textelor narative și a poeziilor, diferențierea poezie – text literar; - delimitarea cuvintelor în propoziții și a propozițiilor într-un text scurt; - completarea propozițiilor lacunare; - ordonarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate; - transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; - completarea spațiilor libere cu expresii, cuvinte cunoscute, în texte scurte; - ordonare logică a propozițiilor într-un text.
<p>3.4. Aplicarea în scris a normelor ortografice și de punctuație   Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor exerciții de copiere, transcriere de propoziții enunțiative, interogative și exclamative; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii; - scrierea corectă a numeralului (fără terminologie); - scrierea corectă: a grupurilor de vocale – „oa”, „ea”, „ie”, „ia”, „ua”, „uă”; a consoanei „m” înainte de „b” și „p”; a cuvintelor cu „ii” și „iii”; a cuvintelor care conțin vocalele „î- â”; - diferențierea corectă în scris a cuvintelor de forma: „într-un/ într-o”, „dintr-un/dintr-o” și a perechilor de cuvinte de forma: „s-a/sa”, „s-au/ sau”, „l-a/la”, „i-a/ia”, „să-i/săi”; - scrierea corectă a cuvintelor care se pronunță cu „cs/gz” și se scriu cu „x”; - utilizarea corectă, în exerciții de copiere, transcriere, dictare, a semnelor de punctuație – punct, virgulă, două puncte, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - scrierea corectă a numeralului (fără terminologie); - exerciții de scriere corectă a pronumelor personale și de politețe (fără terminologie); - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text.
<p>3.5. Redactarea unor mesaje în contexte variate de comunicare   Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unui text pe baza unui set de 4-5 imagini/ fotografii; - completarea unui bilet, scrisoare, cerere, tipizate oficiale; - redactarea unor felicitări cu diverse ocazii; - redactarea unor fișe, etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - redarea în scris a unor întâmplări/ evenimente, trăsături ale persoanelor din mediu apropiat; - compunerea unor texte pe teme variate (cu/fără suport vizual sau prin întrebări); - realizarea unor colecții de povești, individuale sau comune (album cu desene, texte realizate de elevi în urma citirii textelor); - realizarea unor compuneri pe teme de interes comun sau personal; - realizarea unui jurnal personal cu experiențele trăite; - completarea unui jurnal de lectură care conține fișe de lectură ale textelor/poveștilor citite; - realizarea unor lucrări scrise de tip proiect pe baza unei scheme/schițe.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele I-II
<p>Elemente de construcție a comunicării (oral/scris)</p>	<p>a. Unități tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală, lateralitate, locații spațiale; - mediul școlar - obiectele școlarului; - sănătatea, obiecte de igienă personală, reguli de igienă; - casa și obiecte specifice din locuință; - obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte; - legume, fructe, flori cunoscute; - alimente, dulciuri, băuturi răcoritoare; - animale, păsări din țara noastră și din alte regiuni; - jocuri - jucării; - mijloace de transport (pe uscat, pe apă), reguli elementare de circulație; - zilelele săptămânii, lunile anului, anotimpurile (denumire, caracteristici, activități specifice); - familia, membrii familiei; - sărbători, semnificația unor zile; - meserii, ocupații; <p>b. Vocabular:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvinte cu sens asemănător; Cuvinte cu sens opus; Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit; - conjuncții, prepoziții, numerale. <p>c. Fonetică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sunetele limbii române. - auz fonematic și atenție auditivă - asocierea grafem-fonem; - despărțirea cuvintelor în silabe; <p>d. Cuvântul - Propoziția/enunțul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - introducerea cuvintelor noi în vocabularul activ; - utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate; - ordinea logică a cuvintelor în propoziție; - propoziția simplă și propoziția dezvoltată; - intonarea propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative. <p>e. Semantică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere cuvânt - imagine; - simbolism imagistic; - sensul cuvintelor în funcție de un context dat; - semnificația globală a unui mesaj audiat.
<p>Comunicarea orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>a. Reguli de comunicare eficientă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formule politicoase de adresare; - vorbirea pe rând; - ascultarea activă a interlocutorului; - pronunție clară și corectă; - acord de număr și gen, fără terminologie; - intonație adecvată;

Domenii de conținut	Clasele I-II
	<ul style="list-style-type: none"> - menținerea ideii; - organizarea logică, coerentă a enunțurilor simple și complexe. <li style="padding-left: 20px;">b. Forme ale discursului oral: - limbaj mimico-gestual; - descrierea unui obiect/ a unei persoane; - povestirea după imagini; - povestirea unor întâmplări auzite; - povestirea unor întâmplări trăite. <li style="padding-left: 20px;">c. Dialogul: - dialog dirijat cu diferite persoane; - formule elementare de inițiere și încheiere a dialogului; - participarea la realizarea unor situații de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător); - oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală.
Actul lexico-grafic	<p>Cartea - Caietul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copertă, foaie, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină; - liniatură caiet Tip I, Tip II. <p>Alfabetul limbii române: sunetele și literele alfabetului (de tipar și de mână, mari și mici);</p> <ul style="list-style-type: none"> - cls I: a, m, u, o, i, p, t, c, f, s, e, l, ă, - cls. a II-a: n, ș, b, v, z, â, î, d, r, j, ț, g, h, x, k, ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. *** <p>Norme ortografice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ortografică a cuvintelor, - scrierea cu majusculă la începutul propoziției și a titlului, - scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie). <p>Semne de punctuație:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punctul, - virgula, - linia de dialog, - semnul întrebării, - semnul exclamării. <p style="padding-left: 20px;">a. Actul lexic (citire/lectură)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere fonem- literă mică și mare de tipar; - citirea cuvintelor monosilabice, bisilabice și - citirea enunțurilor, propoziții simple/ dezvoltate (3-4 cuvinte); - citirea textelor scurte;

Domenii de conținut	Clasele I-II
	<ul style="list-style-type: none"> - așezarea textului în pagină - Titlu. Autor. Alineate <li style="padding-left: 20px;">Propoziția/ enunțul (fără teoretizări) - tipuri: enunțiative, interogative, exclamative; - identificarea cuvintelor ca unități constitutive; - ordinea cuvintelor din propoziție cu/fără suport intuitiv. <li style="padding-left: 20px;">b. Actul grafic (scriere/redactare) - identificarea și denumirea elementelor pregrafice: punctul, linia verticală, orizontală, oblică; - scrierea elementelor grafice (după model) pe caietul tip respectând poziția corectă necesară în scriere, așezarea în pagină; - scrierea elementelor grafice; linii (verticale, oblice, orizontale), bastoanșul (stânga-dreapta, sus-jos, dublu), zala, ovalul, semiovalul (stânga-dreapta), cârligul, biciul (sus-jos), nodulețul și punctul; - scrierea funcțională folosind desene, simboluri; scrierea literelor mari și mici de mână/ literelor mari de tipar <li style="padding-left: 20px;">Scrierea funcțională: - copieri, transcrieri, dictări; - Biletul de mulțumire, de informare, de solicitare; Felicitarea; Afișul - asociere fonem – literă – grafem, fonem - literă mare de tipar; - despărțirea în silabe a cuvintelor; - propoziții simple și dezvoltate (3 - 4 cuvinte);

* Alfabetul va fi predat integral în clasele I – II doar pentru elevii cu deficiență mintală ușoară. Pentru elevii cu deficiență mintală moderată el va fi predat în clasele I – III.

Domenii de conținut	Clasele III-IV
<p>Elemente de construcție a comunicării (orale/scrise)</p>	<p style="text-align: center;">a. Unități tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală, lateralitate, locații spațiale; - mediul școlar - obiectele școlarului; - sănătatea, obiecte de igienă personală, reguli de igienă; - casa și obiecte specifice din locuință; - obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte; - legume, fructe, flori cunoscute; - alimente, dulciuri, băuturi răcoritoare; - animale, păsări din țara noastră și din alte regiuni; - jocuri - jucării; - mijloace de transport (pe uscat, pe apă), reguli elementare de circulație; - zilelele săptămânii, lunile anului, anotimpurile (denumire, caracteristici, activități specifice); - familia, membrii familiei;

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<ul style="list-style-type: none"> - sărbători, semnificația unor zile; - meserii, ocupații. <li style="padding-left: 20px;">b. Vocabular: - cuvinte cu sens asemănător, cuvinte cu sens opus, cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit; - cuvinte compuse; - familii lexicale; - câmpuri lexicale (funcție, clasă, categorie) - conjuncții, prepoziții, numerale; - expresii și locuțiuni. <li style="padding-left: 20px;">c. Fonetică: - sunetele limbii române. - auz fonematic și atenție auditivă - asocierea grafem - fonem; - despărțirea cuvintelor în silabe; - identificarea corectă a grupurilor de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. <li style="padding-left: 20px;">d. Cuvântul - Propoziția/enunțul: - introducerea cuvintelor noi în vocabularul activ; - utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate; - ordinea logică a cuvintelor în propoziție și a propozițiilor într-un text; - propoziția simplă și propoziția dezvoltată; - intonarea propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative. <li style="padding-left: 20px;">e. Semantică: - sensul cuvintelor în funcție de un context dat; - semnificația globală a unui mesaj audiat; - simbolism imagistic; - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - decodificarea mesajului încifrat în fabule, povești cu tâlc; - deducerea semnificației unor cuvinte, expresii noi în contexte variate; - identificarea sensului unor cuvinte și semnificația mesajului pe baza unor indicii.
<p>Comunicarea orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li style="padding-left: 20px;">a. Reguli de comunicare eficientă: - formule politicoase de adresare, de prezentare, de identificare, de permisiune, de solicitare; - vorbirea pe rând; - ascultarea activă a interlocutorului; - pronunție clară și corectă; - acord de număr și gen, fără terminologie; - intonație adecvată; - menținerea ideii în discuții; - organizarea logică, coerentă a enunțurilor simple și complexe. - susținerea comunicării orale prin forme elementare ale

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<p>comunicării non-verbale (contactul vizual, poziția și orientarea corpului, proximitatea, gesturi, mimică);</p> <ul style="list-style-type: none"> - comunicarea coerentă, în funcție de context și de tema abordată; - respectarea principiilor de comunicare prin: receptor, emițător, mesaj, context, cod, contact. <p style="text-align: center;">a. Forme ale discursului oral:</p> <ul style="list-style-type: none"> - limbaj mimico-gestual; - descrierea unui obiect/ a unei persoane; - povestirea după imagini; - povestirea unor întâmplări trăite; - povestirea unor întâmplări auzite; - discuții libere pe diverse teme; - argumentarea unei idei. <p style="text-align: center;">a. Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog dirijat cu diferite persoane; - dialog spontan; - formule de inițiere, menținere și încheiere a dialogului; - participarea la realizarea unor situații de comunicare dialogată pe teme cunoscute: comportament civilizată, viața de școlar și de familie, despre mediul înconjurător (în calitate de vorbitor și ascultător); - oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală; - interpretarea unor roluri pe baza unor benzi desenate; - exprimarea acordului/ dezacordului în legătură cu un fapt.
Actul lexico-grafic	<p>Cartea/Caietul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copertă, foaie, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină, cuprinsul unei cărți; - Caiet Tip I, Tip II, dictando, liniatură. <p>Alfabetul limbii române: sunetele și literele alfabetului (de tipar și de mână, mari și mici);</p> <ul style="list-style-type: none"> - vocalele: a, e, i, o, u, ă, â, î și consoanele: t, p, c, m, f, s, l, n, ș, b, v, z; - consolidarea vocalelor și consoanele: d, r, j, ț, g, h, x, k. *** <p>Norme ortografice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea ortografică a cuvintelor, - Scrierea cu majusculă la începutul propoziției și a titlului, - Scrierea cu majusculă a substantivelor propria (fără terminologie), - Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. - scrierea corectă a grupurilor de vocale, oa, ea, ie, ia, ua, uă;

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<ul style="list-style-type: none"> - scrierea corectă a consoanei m înainte de b și p; - scrierea corectă a cuvintelor cu ii și iii; - scrierea corectă a cuvintelor care conțin vocalele î-â; - scrierea corectă a ortogramelor într-un/într-o, dintr-un/dintr-o, s-a/sa, s-au/sau, l-a/la, i-a/ia, să-i/săi; - scrierea corectă a cuvintelor care se pronunță cu cs/gz și se scriu cu x; - diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere optic (p/b, q/p, b/d, m/n). <p>Semne de punctuație:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punctul, - virgula, - două puncte, - linia de dialog, - semnul întrebării, - semnul exclamării. <p style="text-align: center;">a. Actul lexic (citire/lectură)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere fonem - literă mică și mare de tipar; citirea cuvintelor monosilabice, polisilabice; - propoziții simple/ dezvoltate (3 - 4 cuvinte); - texte simple care prezintă teme cunoscute; - ordonarea propozițiilor dintr-un text cu/fără suport intuitiv; - lecturarea unor publicații (reviste pentru copii, ziare, reviste cu benzi desenate); - identificarea unor momente cheie din text pe baza: schemelor vizuale, a întrebărilor ajutătoare; - sintetizarea ideilor principale dintr-un text; - jurnalul de lectură al clasei care conține fișe de lectură ale textelor/ poveștilor citite. <p>Textul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientarea în pagină; - titlu, autor, alineate - textul literar, textul narativ, textul liric, poezii despre universul copilăriei - textul nonliterar/ informativ. <p style="text-align: center;">b. Actul grafic (scriere/redactare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția corectă la scris și instrumentele de scris; - așezarea textului în pagină; - trasarea cuvintelor în fir continuu; scrierea caligrafică; - asociere fonem – literă - grafem, fonem - literă mare de tipar; - propoziții simple și dezvoltate (3 - 4 cuvinte); <p>Scrierea funcțională:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copieri, transcrieri, dictări; - biletul de mulțumire, de informare, de solicitare; felicitarea; afișul.

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<p>Scrierea imaginativă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pornind de la experiențe trăite, - pe baza unui suport vizual (imagini, benzi desenate), - pe baza unui șir de întrebări, - realizarea unor compuneri pe teme de interes comun sau personal; - jurnalul personal, cartea, ziarul sau revista clasei;

NOTĂ: Conținuturile sunt subordonate competențelor generale și specifice. Ele asigură resurse pentru dezvoltarea capacității de receptare și exprimare a mesajelor orale/scrise pe elemente ce țin de învățarea unor tehnici și instrumente de lucru la clasă.

La clasele III-IV, unele conținuturi sunt o extindere și dezvoltare a temelor realizate în clasele anterioare (I-II)

Sugestii metodologice

La nivelul formării fiecărui individ, învățarea cititului și scrisului constituie un precursor al adaptării funcționale a acestuia la cerințele societății actuale. La elevul cu cerințe educative speciale, predarea disciplinei Citire – Sciere – Comunicare pornește de la o abordare holistică prin individualizarea și accesibilizarea învățării, această programă oferind repere pentru proiectarea didactică. În acest sens, prezenta programă școlară este construită pe baza principiilor didactice enunțate în nota de prezentare și urmărește formarea următoarelor competențe generale: receptarea și exprimarea de mesaje orale în contexte de comunicare, receptarea și redactarea unor varietăți de mesaje scrise în diverse situații de comunicare: formale, non-formale, informale.

Formarea abilităților de scris - citit se realizează în școală în trei mari etape: preabecedară, abecedară și postabecedară. Perioada preabecedară este cea în care se formează abilitatea de scriere a elementelor grafice dispartate, în cea abecedară se dobândesc deprinderile de a scrie toate literele alfabetului și de a-l folosi în grafiera cuvintelor și propozițiilor, perioada postabecedară corespunde celei în care se ating toți parametrii scrierii conform modelelor, se obține o anumită viteză și se însușesc câteva reguli ortografice.

În clasa I se continuă multe din activitățile de tip preșcolar. O atenție deosebită, la începutul școlarității, se acordă formării auzului fonematic, esențial în formarea competențelor de a citi și a scrie corect. Pentru a-și însuși corect actul lexic, cadrul didactic trebuie să se asigure că elevul percepe toate sunetele dintr-un cuvânt. Astfel citirea corectă, va duce mai departe spre o citire conștientă în care copilul să înțeleagă ceea ce citește. Mergând în aceeași ordine de idei, pronunția corectă a cuvintelor va avea un efect benefic asupra scrierii corecte, deoarece, în timpul scrierii, el își dictează sunet cu sunet. Pornind de la aceste idei de bază, la nivelul claselor a III-a și a IV-a prin conținuturile învățării se urmărește formarea câmpului vizual al citirii, exersarea nivelului de înțelegere a mesajului verbal și scris, precum și activizarea vocabularului operațional utilizat în exprimarea orală și scrisă, cu respectarea regulilor ortografice și gramaticale.

A pune încă din primii ani de școlaritate bazele unei însușiri temeinice, conștiente și eficiente a scris – cititului înseamnă implicit a-i conduce pe elevi la posibilitatea de a ajunge treptat la cunoștințe referitoare la diferite aspecte ale realității obiective.

Pentru a- și însuși cunoașterea literelor și pentru a- și forma deprinderea citirii corecte, elevii trebuie să fie conduși cu multă grijă în perceperea aspectelor sonore ale limbii.

Metoda fonetico – analitico – sintetică, ca metodă de bază în predareacitit - scrisului, implică concentrarea pe învățarea și recunoașterea literelor și a corespondenței dintre grafeme și foneme, înainte de citirea cuvintelor în întregime. Acest demers se fundamentează pe următoarele: scrierea în limba română concordă cu pronunțarea, deci citirea este fonetică; demersul implică desprinderea unor propoziții din vorbire, urmată de analiza cuvintelor, delimitarea cuvintelor în silabe și apoi fiecare silabă în sunete (analitică), după care se parcurge drumul invers de la sunete – silabă - cuvânt și propoziție (sintetică). Ca **procedee de lucru** în vederea stimulării și formării deprinderilor de scris - citit se pot utiliza:

- introducerea principiului cromatic la nivelul sunetelor/literelor noi învățate precum și la nivelul structurii silabice a cuvintelor pentru formarea câmpului vizual de o silabă (literele – silabele sunt redată prin diferite culori);
- utilizarea postit-uri-lor cu informații relevante în vederea facilitării extragerii sensului unor mesaje;
- folosirea hârtiei colorate pentru asigurarea contrastului în vederea reducerii monotoniei cromatice (alb-negu);
- utilizarea unor instrumente și a unor metode de amplificare/concentrare a atenției asupra unor cuvinte din text sub forma lupei, a fonturilor mărite, șabloane cu spații goale pentru cuvinte, propoziții, rigle pentru evidențierea rândurilor, etc.
- utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare (pictograme, limbajul mimico- gestual).

Particularitățile de vârstă și cele individuale ale elevilor cu cerințe educative speciale impun un anumit specific predării. Pentru organizarea demersului didactic, oferim câteva sugestii metodologice pentru **realizarea/ organizarea lecțiilor** de citire-scriere-comunicare:

- trezirea interesului copilului pentru activitate prin inserarea unor jocuri, ghicitori, cântecele în cadrul unor discuții introductive;
- intuirea de imagini corespunzătoare subiectului/ textului lecției asigurând contextul pentru participarea activă și spontană, individuală și/sau în grup a elevilor;
- activități aplicative cu manipulare de material concret-intuitiv cu scopul însușirii temeinice a noțiunilor vehiculate;
- folosirea suportului imagistic al textului ca bază pentru realizarea diferitor activități aplicative;
- alternarea unor metode variate în scopul formării deprinderilor de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă;
- alternarea unor metode variate în scopul formării deprinderilor de scriere corectă, cu respectarea normelor ortografice și de punctuație (copiere, transcriere, dictare, autodictare);
- încurajarea permanentă a elevilor prin oferirea unor feedback-uri verbale, gestuale, vizuale, prin tokeni, în vederea menținerii în activitate și a creșterii motivației pentru învățare;
- alternarea unor metode de evaluare formale (standardizate și nestandardizate), cu cele non-formale (prin activități extracurriculare) și/sau informale (particularizate pe activitățile cotidiene ale copilului).

Sugerăm selectarea unor activități care să răspundă intereselor copiilor pentru a asigura o interacțiune permanentă, aceștia fiind stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață. Foarte importantă este și învățarea în context. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte reale, cu un scop inteligibil copiilor. Finalitatea acestui proces nu constă în

acumularea unor noțiuni, ci în înțelegerea rolului comunicării și a transferului abilităților de comunicare dobândite, în viața de zi cu zi.

În organizarea demersurilor didactice, se va ține cont și de modul în care cadrul didactic va integra eficient **metode** adecvate pentru a le valorifica valențele, deoarece o metodă modernă în mâna unui cadru didactic neinspirat nu va avea absolut nicio valoare, după cum o metodă clasică în mâna unui cadru didactic inspirat poate conduce la rezultate școlare deosebit de bune. De asemenea, în selectarea metodelor adecvate demersului instructiv-educativ, cadrul didactic va ține cont de facilitarea orientării gândirii și acțiunii elevilor de la simplu la complex, de la concret la abstract. Astfel, amintim câteva metode clasice (expunerea, conversația, povestirea, jocul de rol, jocul didactic etc.) și metode moderne (Învățarea prin cooperare, Explozia stelară, Metoda celor patru cadrane, Știu- vreau să știu- am învățat, Ciorchinele, TIC, etc.), adaptate nivelului de dezvoltare a copilului cu cerințe educative special.

În ceea ce privește specificul predării, în cazul copiilor cu diagnostic de **tulburare din spectrul autismului (TSA)**, se recomandă folosirea în cadrul demersului instructiv-educativ, a unor metode alternative cum ar fi: comunicarea augmentativă (elemente verbale, gestuale, pictografice), sistemul de comunicare prin imagini ca sistem de comunicare augmentativă mijlocită prin pictograme, abordarea comportamentului verbal și inserarea unor strategii comportamentale prin care copilul să poată să își consolideze atât cunoștințele cât și abilitățile necesare în vederea însușirii acestora. Datorită specificului acestei tulburări, prin multitudinea de forme prin care se manifestă, cadrul didactic e bine să cunoască și să înțeleagă bine problematica autismului, pentru a putea construi un demers flexibil pe baza unor strategii specifice. Dintre aceste strategii amintim:

- învățarea structurată (temporal – prin eșalonarea evenimentelor în timp, precizarea etapelor unei activități, instrucțiuni sistematice clare și ușor de înțeles date copilului, repetiție, predictibilitate și formarea de rutine).
- indicii vizuale; pentru etapele activității, pentru indicații de lucru, pentru diferențierea pe culori a cărților/fișelor în diverse sarcini, etc.)
- stabilirea unor expectanțe realiste: cadrul didactic trebuie să se asigure că elevul a înțeles ce are de făcut, să folosească recompense personalizate care pot susține motivația și angajarea în activitate, să prezinte consecvență în atitudine când elevul prezintă comportamente dificile iar evaluarea să fie una personalizată raportată la progresul copilului.
- pauze senzoriale: când copilul este suprastimulat și suprasolicitat senzorial e bine să i se permită să ia o pauză pentru reechilibrarea senzorială.
- generalizarea cunoștințelor obținute într-o activitate structurată în activități spontane non-formale și informale.

În ceea ce privește **conținuturile** învățării scrise - cititului, numărul de cuvinte pe care copilul le poate citi (global) și respectiv, scrie după model, la sfârșitul fiecărui an școlar, este limitat și diferă de la un caz la altul, în funcție de zona proximei dezvoltări a fiecăruia. De regulă, se merge pe însușirea unui bagaj mic de cuvinte monosilabice, bisilabice (într-o primă fază) și pe citirea - scrierea unor propoziții simple cu cuvinte familiare (numele său, al părinților, zilele săptămânii, noțiuni integratoare etc.). Cuvântul pe care îl citește prin metoda citirii globale și pe care îl scrie după modelul profesorului poate fi însoțit și de suport imagistic corespunzător, stimulând astfel, fixarea sa vizuală.

Ca **strategii didactice** pentru însușirea și consolidarea abilităților de citire sugerăm: citirea textelor făcând apel la citirea expresivă, conștientă, citirea pe roluri, citirea în perechi, citirea ștafetă, citirea selectivă, citirea în lanț, citirea în șoaptă, care permit exersarea abilităților individuale de citire. Asocierea verbalizare – scriere va permite automatizarea abilităților de scriere corectă, lizibilă, ortografică a mesajelor utilizate în comunicare dar și a celor de citire conștientă. Tot în această ordine de idei,

pentru dezvoltarea competenței de comunicare și a elementelor constitutive a acesteia, atât orale cât și scrise, se pot folosi următoarele strategii didactice: vocabularul imagistic, exercițiile de integrare propozițională, jocul didactic/jocul de rol, conversațiile după imagini, comunicarea dialogată „întrebare – răspuns” cu suport imagistic pentru formulele/momentele de inițiere/menținere/încheiere, formarea și argumentarea unui punct de vedere personal pe baza unor scheme pro/contra, identificarea semnificației pe bază de indicii vizuale și auditive. Toate aceste activități au ca scop, nu doar acumularea de cunoștințe de către elevi, ci mai degrabă înțelegerea noțiunilor învățate în vederea utilizării lor ca unități fundamentale în comunicarea orală și scrisă, învățarea devenind astfel un proces activ, în care crearea legăturilor între noțiuni face posibilă transferarea și generalizarea cunoștințelor dobândite.

Sugerăm utilizarea unor **mijloace de învățământ** colorate, atractive și accesibile care facilitează transmiterea unor cunoștințe, care dețin și virtuți formative, îi familiarizează pe elevi cu mânuirea, selectarea și îi sprijină pe elevi în înțelegerea a noi aspecte și dimensiuni ale realității. Ele solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor. Amintim câteva mijloace specifice activității cu elevii cu cerințe educative speciale: obiecte concrete (cărți senzoriale, cărți de comunicare cu pictograme), povești ilustrate, fișe de lucru, auxiliare didactice, tabla interactivă, tabletă/laptop, soft-uri educaționale, manuale digitale, benzi audio și/sau video, etc.

Evaluarea trebuie să fie în interacțiune și interrelaționare cu predarea și învățarea, precum și cu specificul dat de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu cerințe educative speciale, conducând atât la ameliorarea și îmbunătățirea continuă a actului instructiv-educativ cât și a performanțelor obținute de către fiecare elev, în raport cu nivelul inițial și cu potențialul de dezvoltare al acestuia. Pentru realizarea acestora este necesară respectarea anumitor principii și rigori psihopedagogice. În ceea ce privește evaluarea actului educativ, se utilizează fișele de lucru, testele standardizate, notate cu calificative, punctaje, iar progresul fiecărui elev în parte se stabilește în urma observării sistematice a comportamentului, pe baza autoevaluării, prin portofoliul personal sau prin evaluarea colegială.

Unele **concluzii** cu privire la activitatea de predare și de însușire de către elevi a citirii- scrierii sunt:

- Învățarea citirii și scrierii trebuie să aibă un caracter conștient;
- Una din cele mai importante activități pe care trebuie să le stăpânească elevii în vederea însușirii și scrierii corecte este analiza și sinteza fonetică și grafică a cuvintelor;
- Însușirea citirii și scrierii se realizează cu o mai mare ușurință dacă între cele două activități există o strânsă corelație;
- Paralel cu activitatea de predare a citirii și scrierii trebuie să se desfășoare o muncă susținută în vederea dezvoltării spiritului de observație, a atenției, a gândirii și a capacității de exprimare a elevilor, pentru însușirea procedurilor de analizare și sintetizare multilaterală (fonetică, lexicală, gramaticală).

Astfel, în munca cu elevii cu dizabilitate intelectuală moderată și ușoară, se recomandă individualizarea demersului didactic, construirea de activități personalizate, prin raportare la potențialul psihofizic al fiecărui elev în parte, în vederea dezvoltării capacității acestora de a scrie, de a citi, de a comunica funcțional dar și de a generaliza cunoștințele și competențele formate în medii diferite, în viața de zi cu zi. Atenuarea sau chiar eliminarea problemelor care vin odată cu deficiența mintală, sunt posibile prin transpunerea în practică a principiilor și a strategiilor compensatorii, ale învățării mediate prin oferirea de suport și prin însușirea temeinică a unor instrumente, procedee de transpunere și generalizare a cunoștințelor teoretice în situații concrete de viață.

Demersul instructiv-educativ al cadrului didactic, având la bază această programă, are ca scop final, dezvoltarea la copiii cu CES, care prezintă deficiențe mintale ușoare și moderate, a competențelor de scriere, de citire și de comunicare, prerechizite necesare în vederea asigurării unei adaptări cât mai funcționale la societatea actuală.

Bibliografie:

1. Anexa nr. 2 la ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3418/19.03.2013. (2013). *Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București
2. Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 /02.12.2014. (2014). *Programa școlară pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CLASELE a III-a – a IV-a*, București
3. ANEXA 1 la Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr.5235 / 01.09.2008. (2008). *Aria curriculară "Limbă și comunicare". Citire- Scriere - Comunicare. Programă școlară clasele I- a X-a*. Curriculum Deficiențe mintale, severe, profunde și/sau asociate. București
4. *Aria curriculară Limbă și comunicare. Citire-Scriere-Comunicare. Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată clasele I-IV*. (2005). Iași
5. Bărbulescu, G., Beșliu D. (2009). *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, Editura Corint, București
6. Cristea, S. (2010). *Fundamentele pedagogiei*, Ed. Polirom, București
7. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
8. Druțu, I. (1995). *Psihopedagogia deficienților mintali*, curs litografiat, U.B.B., Cluj-Napoca
9. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
10. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
11. Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Ed. Polirom, București
12. Ionescu, M., Bocoș, M. (2017). *Tratat de didactică modernă*, Pitești, Ed. Paralela 45
13. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
14. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București
15. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
16. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_en.pdf
17. <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>
18. <https://www.coe.int/en/web/language-policy/european-language-portfolio>
19. <https://www.coe.int/en/web/disability/home>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Alin Florin NOVAC- IUHAS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Kery HAJNAL, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Alina VESE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bealcovschi Mariana-Viorica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Bondar Ramona Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Dan Elena-Romina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Dărăban Monica Lucia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Ficuț Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Haiăș Florica-Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Ilisie Carmen Rozalia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Kiss Cristina Ramona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Manole Paula Ofelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Pantazi Teodora Angelica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ENGLEZĂ

Învățământ special

Clasele a III-a și a IV-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa pentru disciplina Limba engleză¹, clasele a III-a și a IV-a, conform Planului- cadru de învățământ pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, are alocate 0-1ore / săptămână în trunchiul comun. Prezenta programă propune formarea unor achiziții de comunicare elementare, respectiv structurarea unor competențe care să reflecte o adecvare la nivelul A1, dezvoltat parțial, conform Portofoliului european.

Fiecare copil are dreptul fundamental la educație, și trebuie să i se dea ocazia de a achiziționa și menține un nivel acceptabil de învățare. Copiii au caracteristici, interese, abilități și nevoi de învățare unice. Sistemele educaționale trebuie astfel implementate încât să se ia în considerare varietatea acestor caracteristici și nevoi. Profesorul trebuie să stimuleze elevul cognitiv, să abordeze elevii diferențiat în funcție de capacitățile/ ritmul de lucru / de achiziție al fiecăruia.

Într-o lume în care aproape orice contact cu exteriorul țării se face în limba engleză, și elevul cu dizabilități intelectuale ușoare sau moderate, poate achiziționa cunoștințe în limba engleză care să-l ajute să se exprime și să înțeleagă mesaje.

Conținutul învățării (activitățile gândite, solicitate) trebuie, de asemenea, să depindă de nivelul de cunoștințe al elevilor, vârstă, ritmul de muncă și abilități.

Metodele și strategiile folosite de către profesor urmăresc implicarea activă a elevului, dorința de participare în toate momentele lecției, activități centrate pe elev, cu un feedback constant. Activitățile elevului vor fi desfășurate cu sprijinul profesorului, ori de câte ori va fi necesar.

Metodele activ-participative folosite în clasa de elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate permit atingerea potențialului maxim al elevilor. Ele facilitează nivelul de dezvoltare și socializare al elevilor. Prin efort personal și colaborare cu ceilalți elevi, pot să-și dezvolte cunoștințele, să-și îmbogățească vocabularul în limba engleză. La nivelul curriculumului actual, competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dobândite prin învățare. Atitudinile de comunicare se asociază deprinderilor de comunicare în seturi coerente.

Programa include, pe lângă **Nota de prezentare**, următoarele:

➤ **competențe generale**, care sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului primar (aceste competențe vizează receptarea și producerea de mesaje orale simple), în contexte adecvate copiilor cu dizabilități mintale ușoare și moderate;

➤ **competențe specifice**, care reies din competențele generale și sunt vizate pe parcursul clasei a III-a, a IV-a fiind susținute de activități diferite de la o clasă la alta;

➤ **activități de învățare**, care reprezintă exemple de antrenament prin care se vor deprinde competențele specifice. Acestea sunt adecvate nivelului de dezvoltare al elevului, valorificând experiența lui;

➤ **conținuturi** exprimate ca sugestii de tematici, acte de vorbire care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice. Conținuturile sunt organizate pentru a fi accesibile elevilor, fiind corelate cu interesele de cunoaștere ale elevilor și nivelul lor de școlarizare;

➤ **sugestii metodologice** care vin în ajutorul profesorului în organizarea demersului didactic.

1 - Limba modernă 1 se studiază doar la clasele cu elevi cu dizabilități intelectuale ușoare.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale simple**
- 2. Exprimarea orală în diverse situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea de mesaje scrise simple (minimal)**
- 4. Redactarea de mesaje simple (minimal/cu sprijin)**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple.**

Clasa a III-a
<p>1.1. Oferirea unei reacții adecvate la o întrebare/instrucțiune scurtă și simplă, rostită clar și foarte rar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Răspunde la salut, „Bună dimineața!”, „Bună ziua!”, „Bună seara!”, „La revedere!”, „Ce mai faci?”; Exemplu: Decupați figurine de hârtie, folosiți-le pentru a vorbi cu colegul de bancă: „Bună, sunt (Willow). Bună, sunt (Frosty)”; - Îndeplinirea unei comenzi simple, amuzante, realizate prin cântece și/sau dansuri scurte; Exemplu: Instrucțiuni simple: „Atingeți capul!”, „Atingeți ochii!”, „Haideti, să sărim!”. (Cântec/dans – “Head, shoulders, knees and toes”; - Mimarea unor acțiuni (Exemplu: „Ești o pisică.”, „Ești un tigru.” etc.).
<p>1.2. Recunoașterea denumirilor unor obiecte, ființe din mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desenarea/colorarea obiectelor, ființelor; Exemplu: - „Ascultă, arată culoarea, apoi spune denumirea culorii!” - „Privește modelul și colorează imaginea!” - Selectarea dintr-un set de imagini semnificative/ plauzibile a unui obiect/ ființă care coincide cu mesajul audiat (joc didactic, concursuri etc.); - Asocierea de cuvinte cu imaginile corespunzătoare.
<p>1.3. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale simple, adecvate vârstei.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea de desene animate (2 – 3 minute) adecvate din punct de vedere tematic și lingvistic; - Ascultarea/ mișcarea în ritmul unui cântec simplu pentru copii; - Ascultarea și acompanierea unui cântec simplu, cu diferite obiecte (din clasă/ din jurul nostru).

2. Exprimarea orală în diverse situații de comunicare uzuală.

Clasa a III-a
<p>2.1. Reproducerea unor informații simple/ cântece/ poezii scurte și simple cu sprijinul profesorului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Salutul/ răspunsul la formula de salut; - Repetarea numerelor de la 1-10; - Repetarea unei întrebări uzuale și a răspunsului la această întrebare: Exemplu: „Ce este aceasta? O jucărie.”; - Denumirea de animale, obiecte uzuale etc. folosind imagini intuitive; - Recitarea unor poezii simple; - Intonarea unor cântece însoțite de mișcare, mimă sau acompaniament muzical cu diferite obiecte din clasă.
<p>2.2. Formularea unor informații elementare de prezentare personală (nume, gen, vârstă), despre universul imediat, cu sprijin din partea interlocutorului.</p>

Clasa a III-a

- Răspuns la întrebări simple: „Care este numele tău?” „Numele meu este...”, „Câți ani ai...?”;
- „Am ...ani”, „Ce culoare are...?”, „Ce este aceasta?”- profesorul indicând obiectul/ imaginea acestuia; (profesorul oferă sprijin prin repetarea întrebării, completarea răspunsului sau prin reluare cu pronunție și intonația corectă a mesajului respectiv);
- Numărarea unor elemente dintr-o mulțime:
Exemplu: „Cinci pisici.”
- Ghicirea unui animal mimat de un coleg:
Exemplu: „E un câine!”;

2.3 Participarea la jocuri de comunicare în care se reproduc sau creează rime/ mesaje scurte.

- Jocuri de pronunție, după modelele intonatorii, pentru sunetele specifice limbii engleze;
- Găsirea de cuvinte care rimează (Exemplu: „mouse- house”);
- Realizarea de dialoguri simple profesor-elev, elev-elev (cu sprijin) pentru: prezentare personală/ prezentarea unui animal/ obiect

3. Receptarea de mesaje scrise simple (minimal).**Clasa a III-a****3.1. Descoperirea de cuvinte simple formate dintr-o silabă sau bisilabice.**

- Exerciții de citire a literelor, cuvintelor:
Exemplu: Potrivește și formează cuvintele!; Pescuim imaginea corectă; Săculețul cu poze; Cartea mea cu cuvinte.

4. Redactarea de mesaje simple (minimal/ cu sprijin)**Clasa a III-a****4.1. Familiarizarea cu semne grafice (litere) specifice sau frecvent utilizate.**

- Exerciții de completare a unui cuvânt în care lipsește o literă;
- Formarea unei litere în aer (prin mișcarea mâinii);
- Exerciții de scriere/copiere a unor cuvinte simple în limba engleză;
Exemplu: „cat”, „dog”, „cup”, etc.;
- Exerciții de copiere.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Acte de vorbire:	<ul style="list-style-type: none"> - a se prezenta (nume, gen, vârstă); - a saluta și a răspunde la salut; - a prezenta pe cineva (nume); - a denumi un obiect din universul imediat; - a da și a urma instrucțiuni; - a denumi o încăpere a casei; - a număra până la 10; - a recita poezii scurte, simple; - a cânta cântece pentru copii cu versuri simple;
Sugestii de contexte:	<ul style="list-style-type: none"> - Formule de salut - Familia - Școala - Casa - Animale - Numere - Culori - Obiecte din universul imediat - Instrucțiuni - Corpul- câteva componente - Cântece și poezii pentru copii

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale simple.

Clasa a IV-a
<p>1.1. Oferirea unei reacții adecvate în contexte cunoscute, la o întrebare/instrucțiune simplă, rostită clar și rar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Îndeplinirea unor instrucțiuni adresate copiilor: Exemplu: Activități de tip outdoor: „Arată o floare roșie!”, „Aleargă până la ...!” etc.; - Răspunsuri verbale/ non-verbale la o întrebare. Exemplu: „Cine are un creion mov?”, „Cine are o carte roșie?”, „În ce mână am creionul albastru?” etc.; - Realizarea unui desen în funcție de un mesaj audiat: Exemplu: „Desenează o casă și o grădină cu trei flori!”, etc.
<p>1.2. Recunoașterea pozițiilor elementare ale unor obiecte (stânga, dreapta, sus, jos, în față, în spate etc.) din mediul familiar, în mesaje orale și audiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mimarea de acțiuni în funcție de instrucțiuni: Exemplu: - „Mergi la stânga/ la dreapta!” - „Apleacă-te în față/ în spate!” (jocuri, cântece); - Realizarea unui desen/colaj în funcție de instrucțiunile primite; Exemplu: - „Desenează o floare în dreapta/ stânga casei!”; - „Desenează pisica pe/sub masă!”; - „Lipește imaginea băiatului pe imaginea scaunului, în poziția corespunzătoare!” etc.; - Aducerea/ mutarea unui obiect dintr-un set în funcție de mesajul audiat: Exemplu: - „Ridică bila albastră cu mâna stângă!”; - „Mută creionul verde în fața creionului roșu!”.
<p>1.3. Exprimarea interesului pentru înțelegerea unor mesaje orale simple, adecvate vârstei (filme pentru copii).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea unui fragment dintr-un desen animat, fără subtitrare și interpretarea scenei vizionate (verbal și non-verbal); - Jocuri de mișcare pe diferite cântece.

2. Exprimarea orală în diverse situații de comunicare uzuală.

Clasa a IV-a
<p>2.1. Reproducerea unor cântece/ poezii scurte și simple pentru copii cu sprijinul profesorului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recitarea unor poezii scurte pentru copii, însoțită de mimică și gesticulație; - Concurs de recitări individuale sau pe grupe; - Concurs de interpretare de cântece pe grupe; - Participarea la serbări ale clasei/ școlii cu poezii și cântece în limba engleză.
<p>2.2. Participarea la interacțiuni verbale pe teme familiare cu sprijinul profesorului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Răspuns la întrebări simple; - Descrieri simple cu suport vizual, verbal pe baza unei întrebări;

Clasa a IV-a

- Joc de rol după o scenă dintr-un desen animat vizionat.

2.3. Exprimarea unei cereri simple pentru a obține un obiect din universul imediat.

- Mânuirea unor obiecte, în perechi;
Exemplu: „Dă-mi creionul!”, „Dă-mi creionul verde!”, „Aruncă mingea!”;
- Cereri politicoase între elevi cu diverse obiecte școlare sau personale
Exemplu: „Dă-mi cartea ta, te rog!”.

3. Receptarea de mesaje scrise simple (minimal)**Clasa a IV-a****3.1. Înțelegerea întrebărilor sau expresiilor uzuale scrise (minimal).**

- Exerciții de împerechere a cuvintelor prin linii cu imaginea aferentă:
Exemplu: Alege cuvântul corect! Care este perechea cuvântului? Formează grupa culorilor etc.

3.2. Descoperirea înțelesului unor mesaje scrise simple sau expresii scurte adecvate vârstei.

- Citirea și traducerea mesajelor scrise.

4. Redactarea de mesaje simple (minimal/cu sprijin)**Clasa a IV-a****4.1. Redactarea de mesaje simple conținând un cuvânt sau o expresie scurtă.**

- Realizarea unor cartonașe, etichete autocolante cu diverse mesaje conținând cuvinte simple, expresii scurte:
Exemplu: Foarte bine / Bine (Very Good/ Good/ OK);
- Realizarea, cu ajutorul profesorului, a unor etichete care vor fi lipite alături de desenul cu animalul, personajul preferat.

4.2. Elaborarea, în grup, cu sprijin, a unor mesaje scrise scurte

- realizarea în grup, a unor afișe/ felicitări cu prilejul unor sărbători, serbări ale clasei de elevi, evenimente;
- redactarea unor urări prin diferite mijloace: lipirea unor cuvinte, descărcare de pe site-urile de felicitări de pe internet.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	<ul style="list-style-type: none"> - Casa; - Familia; - Școala; - Zile, anotimpuri; - Vremea; - Timpul; - Localizare; - Personaje din desen animat; - Corpul uman; - Cumpărături; - Serbări și sărbători.
Gramatică funcțională	<ul style="list-style-type: none"> - denumirea unor obiecte de mobilier din casă; - prezentarea simplă de obiceiuri în familie; - denumirea de activități la școală și acasă; - utilizarea zilelor săptămânii, anotimpurilor în propoziții simple; - folosirea orei exacte în conversații simple; - descrierea (minimală) de personaje din desen animat; - solicitarea și oferirea de informații uzuale; - exprimarea unei cereri simple pentru a obține un obiect din universul imediat; - exprimarea amplasării unui obiect-animal(in față, în spatele, stânga, dreapta). - interacționarea verbală pe o anumită temă; - recitarea de poezii; - intonarea de cântece de copii din folclorul englez;
Variabilitatea și regularitățile limbii	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea numărului, persoanei etc.

Sugestii metodologice

Învățarea unei limbi moderne poate fi introdusă ca materie (potrivit Planului-Cadru) din clasa a III-a și/ sau a IV-a la elevul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Procesul de predare- învățare ar trebui să se realizeze într-un climat educațional propice, în care **abordarea individualizată și stimularea capacităților elevilor** să fie maximă.

Majoritatea elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt incluși în programul de terapie a tulburărilor de limbaj, manifestând dificultăți în scrierea și citirea în limba maternă. De aceea, în primul/ primii ani de studiu a limbii moderne se va insista foarte mult pe comunicarea și exprimarea orală, pe receptarea orală și învățarea în context. Registrul scris va introduce elemente grafice specifice limbii engleze minimal, exerciții-joc de găsim a cuvintelor.

Se recomandă ca activitățile să aibă suport intuitiv bogat, realizat de către cadrul didactic sau/și de către elevi, care să atragă elevul în procesul de învățare. Elevii din această categorie întâmpină dificultăți de învățare și trebuie sprijiniți în activități.

Se sugerează **apelarea la utilizarea non- verbalului, paraverbalului** pentru a sprijini învățarea, folosindu-se mimica și gesticulația mâinilor, a feței, pantomima, modul în care sunt rostite cuvintele.

Folosirea de material intuitiv bogat este foarte importantă la elevii care au nivelul de începător (cei care încep învățarea unei limbi moderne din clasa a III-a).

În ciclul primar, și nu numai, elevilor le place să se joace. Jocul are un rol fundamental în viața copiilor și dezvoltarea personalității lor. Copiii tind să vadă viața prin prisma jocului, **Jocul didactic/ abordarea ludică** devine astfel un instrument de învățare nemijlocită. La această vârstă copilul are nevoie de mișcare, de interacțiune frecventă cu alți copii, de folosire a jucăriilor în contexte de comunicare funcțională.

Achizițiile făcute trebuie să fie folosite apoi în alte situații pentru ca învățarea să fie eficientă, de durată.

Comunicarea verbală are un rol deosebit, scopul final fiind acela de a determina elevii și de a-i stimula în vederea acumulării de cunoștințe noi prin utilizarea limbii engleze în diverse contexte.

Pentru un demers eficient sugerăm:

- folosirea limbii engleze cu suport material care să zugrăvească în imagini cuvântul/ cuvintele/ activitatea denumite;
- folosirea de mesaje scurte/ întrebări uzuale, articulate rar și însoțite de palierul non- verbal, paraverbal;
- organizarea de activități în perechi (pair work activities) pentru stimularea schimbului de mesaje;
- receptarea orală de mesaje scurte la care elevii să reacționeze;
- utilizarea de propoziții scurte dintr-un context (poezii, cântece, jocuri) și folosirea lor în alte contexte;
- cântece de top/ filme (pentru interesul copilului față de semnificația versurilor);
- participarea la jocuri, care antrenează atenția și implicarea elevilor;
- predarea- învățarea cu folosirea de imagini mari, viu colorate și text minimal;

Exemple de activități, clasa a III-a și a IV-a:

- Conversații simple între colegii de bancă: „What's your name?”, „My name is...”, „What is this?”, „This is a ...”, „How are you today?”, „I'm fine, thank you.”, „What's your age?”, „I am...”;

- Elevilor li se cere să arate creionul roșu, toți elevii ridică creionul roșu. "Show the red pencil!", "Show the green pencil!";
- Elevilor li se cere să găsească etichetele, să citească cuvântul și să-l lipească sub imaginea care corespunde animalului/ obiectului respectiv;
- Joc: „Simon says...”;
- Conversație simplă: „How many?”, „Five.”;
- Elevilor li se cere să urmeze instrucțiunile: „Go to the door/ blackboard!”, „Jump!” etc.;
- Elevilor li se cere să dea instrucțiuni, pe rând: „Eat!” (ceilalți elevi din clasă mimează acțiunea);
- Să urmărească liniile trasate și să transcrie cuvântul sau să scrie cuvântul care denumește imaginea la care a ajuns;
- Joc: Elevii sunt așezați în rând. Pe rând, fiecare elev extrage un bilet dintr-un plic/ bol și urmează instrucțiunea: „Run!”. (Pe bilet/ etichetă poate fi înscrisă denumirea unui animal/ obiect etc., elevul citește ceea ce e scris pe bilet și lipește biletul sub imaginea animalului/ obiectului etc.);
- Joc „Telefonul fără fir”, unui elev din clasă i se spune, la ureche un cuvânt, el trebuie să-l spună mai departe, ultimul elev trebuie să pronunțe tare cuvântul;
- Joc: Fiecare elev primește o copie a unui desen cu afirmații: „Trandafirul e roșu.”, „Cerul e albastru.”, „Mașina e galbenă.” etc., elevii citesc propoziția și colorează după indicii;
- Cântec: „This is the way I wash my face/ I brush my teeth/ I comb my hair.”, însoțit de mimică și gesticulație pentru a înțelege versurile.

Feedback-ul din partea profesorului este foarte important la elevii din această categorie de vârstă, elevii pot fi recompensați pentru implicarea lor activă prin obținerea de puncte roșii pe panoul de pe peretele sălii de clasă, ștampile cu îngerași (la Crăciun), flori, oferirea de buline roșii (la 10 buline roșii elevul primește un FB) pentru răspunsurile la activități etc.

BIBLIOGRAFIE:

1. Gherguț, A (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
2. Harmer, J.(2007). *The Practice of English Language Teaching, Fourth Edition*, Longman;
3. Scrivener, J. (2005). *Learning Teaching*, Macmillan, UK;
4. Wright, A.(2006). *Games for Language Learning*, Cambridge University Press;
5. ***Programa școlară pentru disciplina Limba Modernă 1, Clasele a V-a – a VIII-a, București, 2017, Anexa nr.2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/ 28.02.2017.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Alin Florin NOVAC-IUHAS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Hajnal KERY, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Alina VESE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Costa Elisabeta Monica	Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Micula Alexandra- Diana	Liceul Tehnologic Special, Nr.1, Oradea
Cărădan Adina- Mioara	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Orizont” Oradea
Olar Aurel- Octavian	Liceul Tehnologic Special, Nr.1, Oradea

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI

Învățământ special

Clasele Pregătitoare - a III-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplinele din aria curriculară „*Matematică și științe ale naturii*” (Matematică și explorarea mediului și Științele naturii), reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele Pregătitoare – a III-a din învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Disciplinele fiind prevăzute în planul-cadru de învățământ, OMEN 3622/2018, anexa 5, cu un buget de ore alocat 2-4 ore/săptămână pentru disciplina Matematică și explorarea mediului și o oră/săptămână pentru disciplina Științele naturii .

Elaborarea acestei programe s-a impus pentru a asigura elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, formarea și dezvoltarea unor capacități intelectuale, capabile să îi asigure însușirea cunoștințelor predate la disciplinele din aria curriculară „*Matematică și științe ale naturii*” (Matematică și explorarea mediului și Științele naturii).

S-a luat în considerare specificul dezvoltării psiho-individuale de vârstă școlară mică, gândirea acestuia având un caracter predominant concret- intuitiv, așa cum arată psihologul J. Piaget “*ne găsim în stadiul operațiilor concrete, copilul gândește mai mult operând*”.

Prezenta „Programă” îmbină conținuturile de învățare, care oferă informații matematice și de științe ale naturii, cu tipuri de procedee de însușire și operare cu acestea pentru a transforma informațiile în cunoștințe și capacități rezolutive.

Alcătuirea acestei programe este concepută astfel încât elevul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să nu fie îngreunat în dobândirea de cunoștințe și abilități în raport cu elevul normal. Ne referim la faptul că unele conținuturi matematice dificile vor fi predate într-o formă accesibilă, simplificată, ca noțiuni de bază, fără a se intra în detalierea lor.

La realizarea acestui document s-a ținut cont de modelul flexibil și deschis de proiectare curriculară, care să ofere posibilități autentice de opțiuni pentru autorii de manuale și ulterior pentru profesorii și elevii din învățământul special.

Acest curriculum are drept obiectiv crearea condițiilor favorabile fiecărui elev, de a dezvolta competențele specifice și cele generale într-un ritm propriu și de a reuși transferul noțional și de metodă/raționament, dintr-o arie a cunoașterii în alta.

La baza conceperii acestei programe au stat studii efectuate în țările europene, precum și competențele cheie la nivel European, a doua fiind competența de bază de matematică, științe și tehnologie.

Parcursul conținuturilor învățării abordate în această programă sprijină elevii în incluziunea socială prin dobândirea competențelor de viață independentă.

În intențiile formative ale disciplinelor, există o strânsă legătură dată de corelația dintre conținuturile învățării, potențialul psihoindividual și principiile didactice.

Prezenta programă își propune să asigure pentru toți elevii formarea competențelor de bază care vizează calculul aritmetic, noțiuni intuitive de geometrie, măsurare și măsuri, noțiuni despre științele vieții, prin activități flexibile și diversificate accesibile tratării diferențiate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa ariei curriculare „*Matematică și științe ale naturii*” este elaborată pe baza unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe.

Din perspectiva disciplinelor de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a importanței dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru alfabetizarea cu elemente de bază ale celor două domenii integrate. Astfel, ele sunt grupate pe domenii.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice care să accesibilizeze conținuturile învățării.

Competențe generale

- 1. Identificarea unor fenomene/ relații/ regularități/ structuri din mediul apropiat**
- 2. Utilizarea numerelor în calcule elementare**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic**
- 4. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date**
- 5. Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**
- 6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**

CLASA Pregătitoare

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/ structuri din mediul apropiat

Clasa Pregătitoare
<p>1.1. Descrierea unor fenomene/procese/ viețuitoare/ structuri repetitive simple din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de tipul: „Indică anotimpul!” pentru recunoașterea fenomenelor naturii în situații reale sau în imagini (ploaie, ninsoare, vânt etc.); -completarea calendarului naturii cu simboluri adecvate (nori, soare, ploaie, vânt, etc.); jocuri de tipul: „În anotimpul ... mă îmbrac cu ...”; -activități specifice fiecărui anotimp; -observarea părților componente ale viețuitoarelor (plante, animale); -observarea creșterii unei plante în mediul natural; -identificarea părților componente ale corpului omenesc; -identificarea simțurilor și utilizarea acestora în explorarea mediului înconjurător;
<p>1.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> -participarea la acțiuni care implică un mediu curat și prietenos în cadrul clasei; -identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunilor proprii asupra mediului apropiat; -realizarea unor desene/afișe/colaje care să prezinte norme de comportare civilizată; -identificarea și stabilirea de reguli pentru o viață sănătoasă.

2. Utilizarea numerelor în calcule elementare

Clasa Pregătitoare
<p>2.1. Stabilirea pozițiilor relative ale obiectelor în spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> -poziționarea obiectelor în spațiu (stânga, dreapta, sus, jos, deasupra, sub, pe, interior, exterior, în față, în spate, în, lângă); -orientarea în spațiul de scriere (caiet, tablă); -scrierea elementelor pregrafice necesare (puncte, linii verticale, orizontale, oblice, curbe, frânte); -trasarea conturului și colorarea interiorului și exteriorului.
<p>2.2. Recunoașterea și scrierea numerelor naturale în centrul 0-10</p> <ul style="list-style-type: none"> -numărarea elementelor unei mulțimi; -recunoașterea cifrelor ca simboluri convenționale ale numerelor mai mici decât 10; -recunoașterea cifrelor pe tastele unui calculator sau ale altor resurse digitale; -reprezentarea numerelor de la 1 la 10 cu ajutorul unor obiecte (jetoane, creioane, mărgelile etc.) sau semne (cerculețe, linii etc.); -citirea numerelor de la 0 la 10; -scrierea numerelor de la 0 la 10; -explorarea mediului înconjurător pentru a identifica și număra obiecte; -gruparea unor jetoane după criterii date.
<p>2.3. Compararea numerelor în centrul 0-10</p> <ul style="list-style-type: none"> -compararea grupurilor de obiecte (bile, bețișoare, puncte, etc.) prin punerea în corespondență 1 la 1 a elementelor grupurilor; -colorarea elementelor unei mulțimi după criterii date (exemplu: „Colorează mulțimea care are mai multe/ tot atâtea elemente);

-identificarea „vecinilor” unui număr.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa Pregătitoare

3.1. Utilizarea limbajului matematic

-exprimarea în cuvinte proprii a modului de lucru folosit în rezolvarea unor sarcini care solicită operarea cu obiecte desene sau numere;
-utilizarea limbajului matematic în situații cotidiene.

4. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa Pregătitoare

4.1. Sortarea/clasificarea unor obiecte/ materiale etc., pe baza unui criteriu dat

-gruparea obiectelor/corpurilor după un anumit criteriu (formă, culoare, mărime, grosime, gust, utilitate, naturale/prelucrate etc.);
-sortarea pe diverse categorii: legume/fructe; cu gust dulce/acru etc.;
-identificarea unor elemente/prototipuri din diverse categorii (plante, animale, figuri geometrice, mulțimi etc.);
-identificarea categoriei căreia îi aparține un anumit element.

4.2. Crearea de șiruri pe baza unei reguli date

-exerciții- joc de de completare a șirurilor.

4.3. Rezolvarea de probleme care presupun o singură operație

-jocuri de rol în care intervin operații de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-10 – (ex.: „La cumpărături”, „În parc” etc.);
-rezolvarea de probleme în care numerele sunt date obiectual sau figurate prin semne simple: puncte, cerculețe, linii etc;
-rezolvarea unor probleme cu sprijin în imagini date.

5. Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat

Clasa Pregătitoare

5.1. Orientarea și mișcarea în spațiu în raport cu repere/direcții precizate, folosind sintagme de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic

-poziționarea obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate;
-identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în spațiu în raport cu alte obiecte precizate;
-prezentarea propriei persoane în funcție de poziția din clasă și prin raportarea la ceilalți colegi;
-scrierea de elemente grafice: liniuțe verticale, orizontale, oblice, separat și în combinații;
-colorarea unor elemente în funcție de poziția pe care o ocupă față de un anumit reper într-un desen.

5.2. Identificarea unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) și a unor corpuri geometrice (cub) în obiecte manipulate de copii și în mediul înconjurător

-descrierea unor figuri și corpuri geometrice din mediul apropiat;
-recunoașterea unor figuri și corpuri geometrice: pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi, cub,

Clasa Pregătitoare
<p>în mediul înconjurător și în materiale tipărite;</p> <p>-reproducerea, prin desen, a formelor geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) cu ajutorul unor șabloane;</p> <p>-desenarea figurilor geometrice prin unirea de puncte;</p> <p>-construcții folosind piese din lemn sau plastic;</p>

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa Pregătitoare
<p>6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea lungimilor</p> <p>-alegerea potrivită a unor unități neconvenționale (palma, creionul etc.) pentru măsurarea lungimii;</p> <p>-precizarea dimensiunii unui obiect cu ajutorul unor unități de măsură neconvenționale; exerciții- joc de comparare a unor lungimi;</p> <p>-ordonarea unor obiecte după lungime, comparări succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „cel mai lung”, „mai înalt”, „cel mai înalt” etc.);</p>
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea/ estimarea duratelor unor evenimente familiare</p> <p>-ordonarea cronologică a anotimpurilor/zilelor săptămânii;</p> <p>-realizarea unui orar săptămânal, cu ajutorul simbolurilor;</p> <p>-așezarea unor imagini în ordinea derulării evenimentelor dintr-o zi;</p> <p>-plasarea unui eveniment în timp, utilizând repere cronologice (ieri, azi, mâine);</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare
Numere	<p>Numere naturale în centrul 0-10</p> <p>-recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre), comparare, ordonare;</p> <p>-probleme simple cu suport intuitiv.</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Elemente intuitive de geometrie</p> <p>-forme plane:</p> <p>-pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc (denumire, conturare, desenare, decupare)</p> <p>-forme spațiale</p> <p>-cub (recunoaștere)</p>
Măsurări	<p>Lungime</p> <p>-măsurări cu unități nestandard: lungime: palma, creion;</p> <p>-compararea obiectelor având aceleași lungimi sau lungimi diferite;</p> <p>Timp</p> <p>-unități pentru măsurarea timpului: anotimpurile și zilele săptămânii.</p> <p>Unități monetare</p> <p>-bancnota de 1, 5, 10 lei</p>

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare
Științele vieții	Componente de natură științifică din mediul apropiat <ul style="list-style-type: none"> -anotimpurile: denumire, caracteristici -corpul omenesc -părți componente și rolul lor -simțurile -plante și animale -condiții de viață (apă, aer, lumină, căldură) -activități de menținere a stării de sănătate

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/ structuri din mediul apropiat**

Clasa I
<p>1.1. Descrierea unor fenomene/procese/ viețuitoare/ structuri repetitive simple din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri pentru recunoașterea fenomenelor naturii în situații reale, în imagini, filme educative; -completarea calendarului naturii cu simboluri adecvate (nori, soare, ploaie, vânt, zăpadă, etc.); -activități specifice fiecărui anotimp; -realizarea unor experiențe care să pună în evidență transformările de stare ale apei (solidificare, topirea gheții, evaporare, fierbere, condensare); -inventarea unor reguli de operare și aplicarea lor în jocuri; -observarea părților componente ale viețuitoarelor (plante, animale); -observarea creșterii unei plante în mediul natural; -identificarea și denumirea corectă a părților componente ale corpului omenesc; -identificarea pe propriul corp a zonelor unde sunt amplasate anumite organe; -realizarea unor colaje/desene care reprezintă corpul omenesc cu principalele organe; -identificarea simțurilor și utilizarea acestora în explorarea mediului înconjurător; -realizarea unor albume cu evoluția personală; -compararea propriilor fotografii cu cele ale colegului de bancă, în scopul identificării caracteristicilor comune oamenilor; -realizarea unor albume cu membrii familiei.
<p>1.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> -participarea la acțiuni care implică un mediu curat și prietenos în cadrul clasei și în curtea școlii; -identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunilor proprii asupra mediului apropiat; -realizarea unor desene/afișe/colaje care să prezinte norme de comportare civilizată; -refolosirea unor materiale în cadrul unor activități (exemplu: paharul de hârtie pentru decorare și utilizarea ca ghiveci pentru plante, folosirea unor imagini din pliantele publicitare pentru crearea unor șiruri, pentru ilustrarea anotimpurilor etc.); -identificarea propriilor greșeli de comportament față de mediul înconjurător.

2. Utilizarea numerelor în calcule elementare

Clasa I
<p>2.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor în centrul 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> -reprezentarea numerelor până la 20 cu ajutorul numărării de poziționare; -reprezentarea prin obiecte (bețișoare, bile etc) a numerelor din intervalul 0-20; -formarea unei zeci dintr-un mănunchi de 10 bețișoare; -citirea numerelor de la 0 la 20; -scrierea numerelor de la 0 la 20, pe rețeaua caietului de matematică; -numărare din 1 în 1, 2 în 2 în ordine crescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ... până la); -evidențierea cifrei unităților sau a zecilor dintr-un număr (exemplu: Colorați cifra zecilor cu roșu; Scrieți cu verde cifra unităților);

2.2. Compararea numerelor în centrul 0-20

- compararea unor grupuri de obiecte prin punerea elementelor unele sub altele, încercuirea părților comune, punerea în corespondență;
- identificarea numerelor pare și impare dintr-un șir (exemplu: „numerotarea clădirilor pe o stradă”);
- identificarea „vecinilor” unui număr de la 0 la 20;
- selectarea unor numere după un criteriu dat (exemplu: „Încercuiți cu verde numerele mai mari decât 9 și mai mici decât 15”);

2.3. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-20, recurgând frecvent la numărare

- numărare cu pas dat din 1 în 1 folosind ca suport intuitiv obiecte sau desene;
- compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0–10 folosind obiecte, desene și numere;
- compunerea și descompunerea numerelor în centrul 10–20 în zeci și unități;
- efectuarea de adunări și scăderi fără trecere peste ordin și verificarea cu obiecte.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic**Clasa I****3.1. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (termen, sumă, total, diferență, „=”, „+”, „-”) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme**

- aflarea sumei/diferenței a două numere ($1+9=10$, $2+8=10$, $10-1=9$, $10-2=8$);
- scrierea numerelor de la 10 la 20 ca sumă de forma $11=10+1$, $15=10+5$, $20=10+10$;
- identificarea simbolurilor matematice: „=”, „+”, „-”.

4. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date**Clasa I****4.1. Sortarea/clasificarea unor obiecte/ materiale etc., pe baza unui criteriu dat**

- identificarea dintr-un șir de imagini a celor care întrunesc simultan două condiții (exemplu: animale cu două picioare; cu patru picioare, etc.);
- înregistrarea observațiilor realizate în timpul experimentelor prin desen/ prin marcarea cu diverse simboluri a momentului în care a avut loc o anumită modificare;
- înregistrarea schimbărilor meteorologice în calendarul naturii utilizând simboluri-desene- soare, nori, precipitații, vânt;
- gruparea obiectelor/corpurilor după un anumit criteriu(formă, culoare, mărime, grosime, gust, utilitate, naturale/prelucrate etc.);
- sortarea pe diverse categorii: legume/fructe; cu gust dulce/acru etc.;
- identificarea unor elemente/prototipuri din diverse categorii (plante, animale, figuri geometrice, mulțimi etc.).

4.2. Crearea de șiruri pe baza unei reguli date

- exerciții – joc de completare a șirurilor.

4.3. Rezolvarea de probleme care presupun o singură operație

- jocuri de rol în care intervin operații de adunare sau scădere cu 0-9 unități, în centrul 0-20 – (exemplu: „La cumpărături”, „În parc” etc.)
- rezolvarea de probleme în care numerele sunt date obiectual sau figurate prin semne simple: puncte, cerculețe, linii etc;
- rezolvarea unor probleme după imagini date.

5. *Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat*

Clasa I
<p>5.1. Orientarea și mișcarea în spațiu în raport cu repere/direcții precizate, folosind sintagme de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic</p> <ul style="list-style-type: none"> -poziționarea obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate; -identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în spațiu în raport cu alte obiecte precizate; -prezentarea propriei persoane în funcție de poziția din clasă și prin raportarea la ceilalți colegi; -scrierea de elemente grafice: liniuțe verticale, orizontale, oblice, separat și în combinații; -colorarea unor elemente în funcție de poziția pe care o ocupă față de un anumit reper într-un desen.
<p>5.2. Identificarea unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) și a unor corpuri geometrice (cub, cilindru, sferă) în obiecte manipulate de copii și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> -descrierea unor figuri și corpuri geometrice din mediul apropiat; -recunoașterea unor figuri și corpuri geometrice: pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi, cub, cilindru, sferă, în mediul înconjurător și în materiale tipărite; -reproducerea, prin desen, a formelor geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) cu ajutorul unor șabloane; -desenarea figurilor geometrice prin unirea de puncte; -construcții folosind piese din lemn sau plastic;

6. *Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări*

Clasa I
<p>6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea capacităților și a lungimilor</p> <ul style="list-style-type: none"> -alegerea potrivită a unor unități neconvenționale (pahar/cană/sticlă, etc.) pentru măsurarea capacității; -măsurarea capacității unor vase folosind etaloane de forme și mărimi diferite, urmată de consemnarea și discutarea rezultatelor, cu folosirea expresiilor „mai mult”, „mai puțin”, „plin”, „gol”, etc.; -alegerea potrivită a unor unități neconvenționale (palma, creionul, etc.) pentru măsurarea lungimii; -precizarea dimensiunii unui obiect cu ajutorul unor unități de măsură neconvenționale; -exerciții-joc de comparare a unor lungimi; -ordonarea unor obiecte după lungime, comparări succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „cel mai lung”, „mai înalt”, „cel mai înalt”, etc.);
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea/ estimarea duratelor unor activități cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> -ordonarea cronologică a anotimpurilor/zilelor săptămânii; -realizarea unui orar săptămânal, cu ajutorul simbolurilor; -așezarea unor imagini în ordinea derulării evenimentelor dintr-o zi; -plasarea unui eveniment în timp, utilizând repere cronologice (ieri, azi, mâine);

Clasa I
<p>-completarea calendarului personal/ al clasei cu evenimente care au importanță pentru copii;</p> <p>-identificarea mai multor tipuri de ceas(de perete, ceasul electronic, ceasul de mână);</p> <p>-poziționarea acelor ceasului pe baza unei cerințe date: „Ceasul arată ora 9 fix/ 9 și jumătate”;</p> <p>-recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei și monedelor de 1 ban, 5 bani, 10 bani.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Numere	<p>Numere naturale în centrul 0-20</p> <p>- recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre), comparare, ordonare:</p> <p>- de la 0 la 10</p> <p>- de la 10 la 20</p> <p>Adunarea și scăderea în centrul 0–20, fără trecere peste ordin</p> <p>Probleme simple cu suport intuitiv</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Elemente intuitive de geometrie</p> <p>-forme plane:</p> <p>-pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc(denumire, conturare, desenare, decupare)</p> <p>-forme spațiale</p> <p>-cub, cilindru, sfera (recunoaștere)</p>
Măsurări	<p>Lungime</p> <p>- măsurări cu unități nestructurate: lungime: palma, creion;</p> <p>- compararea obiectelor având aceleași lungimi sau lungimi diferite;</p> <p>Capacitate</p> <p>- măsurări cu unități nestructurate: pahar, cană, sticlă;</p> <p>- comparări: plin/gol, mai mult/mai puțin.</p> <p>Timp</p> <p>-unități pentru măsurarea timpului: ora, ziua, luna, an;</p> <p>-citirea ceasului: ore exacte.</p> <p>Unități monetare</p> <p>- bancnota de 1 leu, 5 lei, 10 lei și monede de 1 ban, 5 bani, 10 bani.</p>
Științele vieții	<p>Componente de natură științifică din mediul apropiat</p> <p>- anotimpurile: denumire, caracteristici</p> <p>- corpul omenesc</p> <p>- părți componente și rolul lor</p> <p>- simțurile</p> <p>- plante și animale</p> <p>- condiții de viață (apă, aer, lumină, căldură)</p> <p>- activități de menținere a stării de sănătate</p>

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. *Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/ structuri din mediul apropiat*

Clasa a II-a
<p>1.1. Descrierea unor fenomene/procese/ viețuitoare/ structuri repetitive simple din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea caracteristilor fiecărui anotimp; -activități specifice fiecărui anotimp; -realizarea unor experiențe care să pună în evidență transformările de stare ale apei (solidificare, topirea gheții, evaporare, fierbere, condensare); -inventarea unor reguli de operare și aplicarea lor în jocuri; -observarea părților componente ale viețuitoarelor (plante, animale); -observarea creșterii unei plante în mediul natural; -identificarea și denumirea corectă a părților componente ale corpului omenesc; -identificarea pe propriul corp a zonelor unde sunt amplasate anumite organe; -realizarea unor colaje/desene care reprezintă corpul omenesc cu principalele organe; -identificarea simțurilor și utilizarea acestora în explorarea mediului înconjurător; -realizarea unor albume cu evoluția personală; -compararea propriilor fotografii cu cele ale colegului de bancă, în scopul identificării caracteristicilor comune oamenilor; -realizarea unor albume cu membrii familiei.
<p>1.2. Manifestarea griii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> -participarea la acțiuni care implică un mediu curat și prietenos în cadrul clasei și în curtea școlii; -identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunilor proprii asupra mediului apropiat; -realizarea unor desene/afișe/colaje care să prezinte norme de comportare civilizată; -refolosirea unor materiale în cadrul unor activități (exemplu: paharul de hârtie pentru decorare și utilizarea ca ghiveci pentru plante, folosirea unor imagini din pliantele publicitare pentru crearea unor șiruri, pentru ilustrarea anotimpurilor etc.); -identificarea propriilor greșeli de comportament față de mediul înconjurător;

2. *Utilizarea numerelor în calcule elementare*

Clasa a II-a
<p>2.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor în centrul 0-50</p> <ul style="list-style-type: none"> -reprezentarea numerelor până la 50 cu ajutorul numărătorii de poziționare; -formarea unei zeci dintr-un mănunchi de 10 bețișoare; -citirea numerelor de la 0 la 50; -scrierea numerelor de la 0 la 50, pe rețeaua caietului de matematică; -numărare din 1 în 1, 2 în 2 în ordine crescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ... până la); -evidențierea cifrei unităților sau a zecilor dintr-un număr (exemplu: Colorați cifra zecilor cu roșu; Scrieți cu verde cifra unităților);
<p>2.2. Compararea numerelor în centrul 0-50</p> <ul style="list-style-type: none"> -compararea unor grupuri de obiecte prin punerea elementelor unele sub altele, încercuirea părților comune, punerea în corespondență;

- identificarea numerelor pare și impare dintr-un șir (exemplu numerotarea clădirilor pe o stradă);
- identificarea „vecinilor” unui număr de la 0 la 50;
- compararea numerelor folosind reprezentări ale acestora;
- compararea numerelor care au aceeași cifră a zecilor;
- selectarea unor numere după un criteriu dat (exemplu: „Încercuți cu verde numerele mai mari decât 21 și mai mici decât 45”);

2.3. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-50 fără trecere peste ordin

- compunerea și descompunerea numerelor folosind obiecte, desene și numere;
- numărare cu pas dat din 2 în 2 folosind ca suport intuitiv obiecte sau desene;
- compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0–50 folosind obiecte, desene și numere;
- compunerea și descompunerea numerelor în centrul 10–20 în zeci și unități;
- efectuarea de adunări și scăderi fără trecere peste ordin și verificarea cu obiecte.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a II-a

3.1. Utilizarea terminologiei specifice matematice și a unor simboluri în rezolvarea și/sau compunerea de probleme cu raționamente simple

- utilizarea simbolurilor („<”, „>”, „=”) pentru compararea unor numere sau a rezultatelor unor comparații aritmetice;
- rezolvarea de exerciții de tipul: „află suma/diferența/totalul”;
- utilizarea unor simboluri pentru numere sau cifre necunoscute în calcule sau pentru rezolvarea unor probleme.

4. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa a II-a

4.1. Sortarea/clasificarea unor obiecte/ materiale etc., pe baza unui criteriu dat

- identificarea dintr-un șir de imagini a celor care întrunesc simultan două condiții (exemplu: animale cu două picioare; cu patru picioare, etc.);
- înregistrarea observațiilor realizate în timpul experimentelor prin desen/ prin marcarea cu diverse simboluri a momentului în care a avut loc o anumită modificare;
- înregistrarea schimbărilor meteorologice în calendarul naturii utilizând simboluri-desene- soare, nori, precipitații, vânt;
- gruparea obiectelor/corpurilor după un anumit criteriu(formă, culoare, mărime, grosime, gust, utilitate, naturale/prelucrate etc.);
- sortarea pe diverse categorii: legume/fructe; cu gust dulce/acru etc.;
- identificarea unor elemente/prototipuri din diverse categorii (plante, animale, figuri geometrice, mulțimi etc.).

4.2. Crearea de șiruri pe baza unei reguli date

- exerciții-joc de completare a șirurilor.

4.3. Rezolvarea de probleme care presupun o singură operație

- identificarea datelor din ipoteza unor probleme;
- identificarea cuvintelor, sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile

aritmetice studiate (mai mare cu..., mai mic cu..., a primit, a dat, s-a mărit cu..., s-a micșorat cu...);
 -identificarea unei situații concrete care se poate transpune în limbaj matematic;
 -rezolvarea unor probleme după imagini date.

5. Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat

Clasa a II-a

5.1. Localizarea unor obiecte în spațiu și în reprezentări în situații familiare

-poziționarea obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate;
 -descrierea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în spațiu în raport cu alte obiecte precizate;
 -prezentarea propriei persoane în funcție de poziția din clasă și prin raportarea la ceilalți colegi;
 -scrierea de elemente grafice;
 -jocuri de orientare în spațiu;
 -găsirea de obiecte folosind indicii.

5.2. Identificarea unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) și a unor corpuri geometrice (cub, cilindru, sferă) în obiecte manipulate de copii și în mediul înconjurător

-identificarea și denumirea figurilor geometrice plane: pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi, în mediul înconjurător și în materiale tipărite;
 -conturarea figurilor geometrice plane cu ajutorul instrumentelor de geometrice/șabloanelor;
 -decuparea după contur a unor forme geometrice;
 -desenarea figurilor geometrice prin unirea de puncte;
 -construcții folosind piese din lemn sau plastic;
 -recunoașterea corpurilor geometrice din mediul familial.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa a II-a

6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale nestandardizate pentru determinarea în situații concrete

-utilizarea instrumentelor și unităților nestandardizate (pahar/cană/sticlă, etc.) pentru măsurarea capacității;
 -măsurarea capacității unor vase folosind etaloane de forme și mărimi diferite, urmată de consemnarea și discutarea rezultatelor, cu folosirea expresiilor „mai mult”, „mai puțin”, „plin”, „gol”, etc.;
 -alegerea potrivită a unor unități nestandardizate (palma, creionul, etc.) pentru măsurarea lungimii;
 -precizarea dimensiunii unui obiect cu ajutorul unor unități de măsură neconvenționale;
 exerciții-joc de comparare a unor lungimi;
 -ordonarea unor obiecte după lungime, comparări succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „cel mai lung”, „mai înalt”, „cel mai înalt”, „mai scund”, „cel mai scund” etc.);
 -identificarea masei a două corpuri din același material și din materiale diferite. (comparare).

6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea/ estimarea duratelor

Clasa a II-a
<p>unor activități cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea lunilor unui anotimp -ordonarea cronologică a anotimpurilor/lunilor anului/zilelor săptămânii; -realizarea unui orar săptămânal, cu ajutorul simbolurilor; -așezarea unor imagini în ordinea derulării evenimentelor dintr-o zi; -plasarea unui eveniment în timp, utilizând repere cronologice (alaltăieri, ieri, azi, mâine, poimâine); -completarea calendarului personal/ al clasei cu evenimente care au importanță pentru copii; -identificarea mai multor tipuri de ceas (de perete, ceasul electronic, ceasul de mână); -poziționarea acelor ceasului pe baza unei cerințe date: „Ceasul arată ora 9 fix/ 9 și jumătate”;
<p>6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric folosind reprezentări neconvenționale în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei și monedelor de 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 de bani; -exerciții joc de identificare a monedelor și bancnotelor necesare achiziționării alimentelor de bază. -jocuri de utilizare a banilor;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Numere	<p>Numere naturale în centrul 0-50</p> <ul style="list-style-type: none"> -recunoaștere, formare, citire, scriere (cu litere și cifre), comparare, ordonare. <p>Adunarea și scăderea în centrul 0–50, fără trecere peste ordin</p> <p>Adunarea și scăderea numerelor formate numai din zeci</p> <p>Adunarea și scăderea numerelor care au aceeași cifră a zecilor</p> <p>Terminologie specifică: sumă total, diferență</p> <p>Probleme simple cu suport intuitiv</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Elemente intuitive de geometrie</p> <ul style="list-style-type: none"> -forme plane: <ul style="list-style-type: none"> -pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc (denumire, conturare, desenare, decupare) -forme spațiale <ul style="list-style-type: none"> -cub, cilindru, sfera (recunoaștere)
Măsurări	<p>Lungime</p> <ul style="list-style-type: none"> -măsurări cu unități nestandard: lungime: palma, creion; -compararea obiectelor având aceleași lungimi sau lungimi diferite; <p>Capacitate</p> <ul style="list-style-type: none"> -măsurări cu unități nestandard: pahar, cană, sticlă; -comparări: plin/gol, mai mult/mai puțin. <p>Masă</p> <ul style="list-style-type: none"> -măsurări cu unități nestandard pentru masa corpurilor;

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	-compararea masei a două corpuri din același material sau materiale diferite folosind balanța. Timp -unități pentru măsurarea timpului: ora, ziua, luna, an; -citirea ceasului: ore exacte. Unități monetare -bancnota de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei și monede de 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani.
Științele vieții	Componente de natură științifică din mediul apropiat , -aer, apă, lumină, căldură Procese de întreținere a vieții -hrănirea plantelor -hrănirea animalelor Corpul omenesc -părți componente și rolul lor -simțurile Igiena corpului -activități de menținere a stării de sănătate (sportive).

CLASA a III a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. *Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/ structuri din mediul apropiat*

Clasa a III-a
1.1. Descrierea unor fenomene/procese/ viețuitoare/ structuri repetitive simple din mediul apropiat -identificarea caracteristilor fiecărui anotimp; -activități specifice fiecărui anotimp; -denumirea părților componente ale viețuitoarelor (plante, animale); -realizarea unor colecții de plante din diferite medii de viață, la nivelul clasei; -realizarea unor experiențe simple care evidențiază mișcarea aerului, transformarea apei, etc. -desenarea poziției Soarelui dimineața și la prânz, la aceeași oră și în raport cu același reper, timp de o săptămână și evidențierea regularităților; - identificarea surselor convenționale de energie și a unor surse alternative de energie; - investigarea unui mediu de viață natural sau artificial (balta/acvariul, pădurea/parcul etc.) pentru a identifica plantele și animalele care îl populează, condițiile de viață și adaptările la mediu;
1.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar -efectuarea de drumeții în scopul de a observa medii de viață naturale; -realizarea de proiecte tematice individuale și în grup; -plantarea unor arbori/arbuști; - realizarea unor postere referitoare la regulile ce trebuie respectate în pădure/la școală/ pe stradă etc.; -inițierea și participarea la programe/proiecte ecologice;

2. Utilizarea numerelor în calcule elementare

Clasa a III-a
<p>2.1. Recunoașterea și scrierea numerelor în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -numărarea elementelor unei mulțimi; -exerciții joc de reprezentare prin obiecte sau desene a numerelor în centrul 0-100 și asocierea grupurilor de obiecte sau desene cu numărul corespunzător; -citirea numerelor de la 0 la 100; -scrierea numerelor de la 0 la 100; -numărare din 1 în 1, din 2 în 2, în ordine crescătoare; -evidențierea cifrei unităților/zecilor dintr-un număr; -explorarea mediului înconjurător pentru a identifica și număra obiecte; -gruparea unor jetoane după criteriile date -aflarea unui număr/a unor numere, respectând anumite condiții;
<p>2.2. Compararea și ordonarea numerelor în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -compararea grupurilor de obiecte folosind procedee diferite; -exerciții de comparare a numerelor folosind reprezentări ale acestora; -identificarea „vecinilor” unui număr. -exerciții de așezare în ordine crescătoare a unui șir limitat de numere -selectarea unor numere după un criteriu dat (exemplu: transcrieți numerele mai mari decât 20 și mai mici decât 30)
<p>2.3. Efectuarea de adunări și scăderi în centrul 0-100, fără trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de compunere și descompunere a numerelor folosind obiecte, desene și numere; -jocuri de rol care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0-100; -evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei; -numărare cu pas dat (ex. din 2 în 2) cu suport intuitiv- jetoane; -efectuarea de adunări și scăderi și verificarea cu obiecte; -descompunerea numerelor în sume de numere mai mici.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a III-a
<p>3.1. Utilizarea terminologiei specifice matematice și a unor simboluri în rezolvarea și/sau compunerea de probleme cu raționamente simple</p> <ul style="list-style-type: none"> -utilizarea simbolurilor („<”, „>”, „=”) pentru compararea unor numere sau a rezultatelor unor comparații aritmetice; -rezolvarea de exerciții de tipul: „află suma/ diferența/ totalul”; -utilizarea unor simboluri pentru numere sau cifre necunoscute în calcule sau pentru rezolvarea unor probleme. -crearea unor probleme simple după imagini date; -transformarea unei probleme de adunare în problemă de scădere și invers; -compararea rezultatelor obținute la exerciții cu operații;

4. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa a III-a

4.1. Sortarea/clasificarea unor obiecte/ materiale etc., pe baza unui criteriu dat

- înregistrarea schimbărilor meteorologice în calendarul naturii utilizând simboluri-desene – soare, nori, precipitații, vânt;
- gruparea unor animale după mediul de viață (terestru/acvatic) și adaptările la mediu etc;
- alcătuirea unor postere care cuprind planul individual de menținere a stării de sănătate;

4.2. Identificarea unor consecințe ale unor acțiuni, fenomene, procese simple

- realizarea de asociații între fenomene și cauzele posibile
- identificarea unui șir de efecte ale unei pene de curent și recunoașterea nevoii de surse alternative de energie;
- organizarea unor jocuri de tip „Ce s-ar întâmpla dacă...?”;

4.3. Rezolvarea de probleme care presupun o singură operație

- identificarea datelor din ipoteza unor probleme;
- identificarea cuvintelor, sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile aritmetice studiate („mai mare cu...”, „mai mic cu...”, „a primit”, „a dat”, „s-a mărit cu...”, „s-a micșorat cu...”);
- rezolvarea unor situații problematice reale prin utilizarea operațiilor de adunare și scădere în centrul 0-100;
- identificarea unei situații concrete care se poate transpune în limbaj matematic;
- rezolvarea unor probleme după imagini date
- rezolvarea de probleme în mai multe moduri

5. Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**Clasa a III-a****5.1. Localizarea unor obiecte în spațiu și în reprezentări în situații familiare**

- realizarea unor desene, respectând condiții date;
- recunoașterea poziției verticală, orizontală sau oblică a unor obiecte din realitatea imediată sau în cadrul unor desene; - compararea poziției a două obiecte din mediul apropiat;
- jocuri care necesită orientarea în tabele și folosirea cuvintelor „rând” și „coloană”;
- identificarea interiorului și exteriorului unei figuri;;
- scrierea de elemente grafice;
- jocuri de orientare în spațiu;
- găsirea de obiecte folosind indicii.

5.2. Identificarea unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) și a unor corpuri geometrice (cub, cilindru, sferă) în obiecte manipulate de copii și în mediul înconjurător

- identificarea și denumirea figurilor geometrice plane: pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi, în mediul înconjurător și în materiale tipărite;
- jocuri de construcții cu obiecte cu formă geometrică, din diferite materiale;
- decuparea după contur a unor forme geometrice;
- desenarea figurilor geometrice prin unirea de puncte;
- realizarea unor desene/ colaje cu ajutorul formelor geometrice învățate;
- recunoașterea corpurilor geometrice din mediul familial.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa a III-a	
<p>6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale nestandardizate pentru determinarea în situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> -modificarea unei rețete culinare simple în vederea realizării unui număr mai mare/mai mic de porții; -realizarea unei rețete culinare simple; -aprecierea maselor unor obiecte, „cântărite” în propriile mâini ; -estimarea unor mărimi (Cam câți pași sunt de la ușă până la banca ta; În câte pahare pot vărsa apa dintr-o sticlă de 2l?) -aflarea propriei mase cu ajutorul cântarului; -identificarea unor obiecte pe baza unor caracteristici privind lungimea/capacitatea/ masa acestora ("mai lung", "mai scurt", "plin", "gol", "mai ușor", "mai greu" etc.); -echilibrarea leagănelui-balansoar de către copii cu mase asemănătoare/ diferite; 	
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea/ estimarea duratelor unor activități cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea lunilor unui anotimp -găsirea corespondenței dintre un eveniment și anotimpul în care acesta are loc; -prezentarea unor evenimente/întâmplări personale și ordonarea acestora; -planificarea /repartizarea unor responsabilități personale/de grup pe o perioadă determinată de timp; -calcularea numărului de ore/ zile / săptămâni dintr-un interval dat; -realizarea unei corespondențe între ora indicată de ceasul cu ace indicatoare și cel electronic; 	
<p>6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric folosind reprezentări neconvenționale în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -schimbarea unui grup de monede/bancnote cu o bancnotă/ un alt grup de bancnote sau monede având aceeași valoare; -implicarea copiilor în experiențe în care să decidă singuri dacă pot/nu pot cumpăra un obiect cu suma de bani de care dispun; -jocuri de utilizare a banilor; 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Numere	<p>Numere naturale în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -recunoașterea, formarea, citirea, scrierea (cu cifre), compararea, ordonarea <p>Adunarea și scăderea numerelor în centrul 0-50, fără trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> -cu numere formate din zeci întregi, cu numere formate din zeci și unități <p>Terminologia specifică</p> <ul style="list-style-type: none"> -sumă, total, diferență <p>Probleme simple cu suport intuitiv</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Elemente intuitive de geometrie</p> <p>Forme plane</p> <ul style="list-style-type: none"> -triunghi, pătrat, dreptunghi, cerc; (denumire conturare, desenare, decupare)

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	-forme spațiale cub, sferă, cilindru, con
Măsurări	<p>Lungime, masă, capacitate -unități nstandard: lungime: palma, creion etc. -obiecte având aceleași lungimi sau lungimi diferite; Măsurări cu unități nstandard pentru capacitate: cana, găleata, sticle etc . -capacitatea -masa; Unități pentru măsurarea timpului ora -ceasul (ore exacte), ziua, săptămâna, luna, anul (succesiune); Monede, bancnote de 1, 5 ,10, 50 lei</p>
Științele vieții	<p>Componente de natură științifică din mediul apropiat -sol, aer, apă; Procese de întreținerea vieții -hrănirea plantelor; -hrănirea animalelor; Corpul omenesc -simțurile; -igiena corpului; - menținerea stării de sănătate</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Matematica este știința conceptelor cele mai abstracte și din acest motiv formarea noțiunilor matematice de număr natural și a algoritmului de calcul cu acestea, trebuie să parcurgă următoarele etape:

- sesizarea obiectelor din mediul ambiant, asocierea cu substitute ale acestora;
- operarea cu mulțimi concrete de obiecte care să prefigureze, să formeze și să exerseze;
- operații mentale de analiză, comparare, ordonare, clasificare, simbolizare, generalizare și abstractizare cu corespondent în relațiile matematice;
- operarea cu simboluri ale mulțimilor de obiecte (puncte, linii, cerculețe, bețișoare);
- operarea cu simboluri numerice.

Pentru accesibilizarea însușirii noțiunilor și algoritmilor matematici, metodologia specifică cuprinde: metode de explorare directă a realității (observația dirijată, operarea cu obiecte concrete, substitute și imagini, exercițiul și jocul), precum și metode de acțiune mentală (algoritmizarea, rezolvarea de probleme).

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, noțiunile fiind introduse în mod gradat, punând accent pe acțiunile care asigură achizițiile cognitive.

Trebuie insistat foarte mult pe folosirea celor mai eficiente mijloace didactice, a materialului didactic cât mai sugestiv și esențializat, cu valențe de facilitare a înțelegerii, precizării și operării cu numere, relația dintre numere și calcul.

Ordonarea conținuturilor de învățare a avut în vedere principiul însușirii, cu „pași mici”, raționamentul progresiv de la cauză la efect. Nu obiectele în sine poartă principiile matematicii, ci operarea cu acestea, astfel demersul făcând posibilă trecerea de la acțiuni concrete cu obiecte, la interiorizarea lor ca structuri operatorii ale gândirii.

Activitatea didactică se va desfășura într-un climat psihoafectiv ca să răspundă intereselor elevilor.

Gândirea elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată presupune operarea repetitivă, procesele gândirii fiind de scurtă durată.

De exemplu, adunarea și scăderea trebuie abordate intuitiv pornind de la exemplele individuale (pentru numerele naturale de la 11 la 19 elevii vor manipula obiecte de același fel pe care numărându-le câte unu vor forma o zece la care se adaugă 1.....9 unități luate câte una, verbalizând acțiunea: am format o zece și 1.....9 unități).

Strategii didactice

Cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate pentru disciplina matematică și pentru dezvoltarea încrederii în sine.

Jocul didactic ca metodă va fi prezent asigurând participarea activă, individuală și în grup care să permită exprimarea liberă a propriilor idei.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete, elevul ajunge să se corecteze singur pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Va exista o interacțiune permanentă între elev – profesor, astfel încât elevii să fie stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Proiectarea demersului didactic, pentru orice unitate de învățare, începe cu studiul programei școlare, de la competențele generale și competențele specifice, activități de învățare și conținuturi. Demersul de proiectare parcurge următorii pași:

- identificarea competențelor specifice care urmează să fie formate (în ce scop voi face?);
- selecția conținuturilor (ce conținuturi voi folosi?);
- analiza resurselor disponibile (cu ce voi face?);
- determinarea activităților de învățare (cum voi face?);
- stabilirea instrumentelor de evaluare (cât s-a realizat?).

Evaluare

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ.

Se recomandă folosirea metodelor tradiționale și moderne de evaluare:

- observarea sistematică a comportamentului elevului;
- centrarea pe progresul personal/autoevaluarea;
- realizarea unor proiecte/portofolii care să valorizeze achizițiile copiilor;

În evaluare, cadrul didactic va ține cont de particularitățile individuale și de vârstă ale elevului punând accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de elevi în context nonformal sau informal.

În întreaga activitate de învățare și evaluare, elevul va fi încurajat și valorizat permanent în funcție de progresul realizat.

Bibliografie

1. David, C., Roșan, A. (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
2. Gherguț, A. (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
4. Opreșan, E. (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
5. Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
6. *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI-Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013;
7. *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată*, Iași, 2005;
8. Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
9. Verza, E., Verza, F.E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Pascu Eugenia	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina
MATEMATICĂ
Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Matematică* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Situată în aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*, această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ în OMEN 3622/2018, anexa 5, cu un buget de timp de 4-6 ore/săptămână.

Elaborarea acestei programe s-a impus pentru a asigura elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, formarea și dezvoltarea unor capacități intelectuale, capabile să îi asigure însușirea cunoștințelor predate la disciplina „Matematică”.

S-a luat în considerare specificul dezvoltării psiho-individuale de vârstă școlară mică, gândirea acestuia având un caracter predominant concret- intuitiv, așa cum arată psihologul J. Piaget *“ne găsim în stadiul operațiilor concrete, copilul gândește mai mult operând”*.

Prezenta “Programă” îmbină conținuturile de învățare, care oferă informații matematice, cu tipuri de procedee de însușire și operare cu acestea pentru a transforma informațiile în cunoștințe și capacități rezolutive.

Alcătuirea acestei programe este concepută astfel încât elevul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să nu fie îngrădit în dobândirea de cunoștințe și abilități în raport cu elevul normal. Ne referim la faptul că unele conținuturi matematice dificile vor fi predate într-o formă accesibilă, simplificată, ca noțiuni de bază, fără a se intra în detalierea lor.

La realizarea acestui document s-a ținut cont de modelul flexibil și deschis de proiectare curriculară, care să ofere posibilități autentice de opțiuni pentru autorii de manuale și ulterior pentru profesorii și elevii din învățământul special.

Acest curriculum are drept obiectiv crearea condițiilor favorabile fiecărui elev, de a dezvolta competențele specifice și cele generale într-un ritm propriu și de a reuși transferul noțional și de metodă/raționament, dintr-o arie a cunoașterii în alta.

La baza conceperii acestei programe au stat studii efectuate în țările europene, precum și competențele cheie la nivel European, a doua fiind competența de bază de matematică, științe și tehnologie.

Parcursul conținuturilor învățării abordate în această programă sprijină elevii în incluziunea socială prin dobândirea competențelor de viață independentă.

În intențiile formative ale disciplinei există o strânsă legătură dată de corelația dintre conținuturile învățării, potențialul psihoindividual și principiile didactice.

Prezenta programă își propune să asigure pentru toți elevii formarea competențelor de bază care vizează calculul aritmetic, noțiuni intuitive de geometrie, măsurare și măsuri, prin activități flexibile și diversificate accesibile tratării diferențiate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa disciplinei „Matematică” este elaborată pe baza unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a importanței dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru alfabetizarea cu elemente de bază ale celor două domenii integrate. Astfel, ele sunt grupate pe domenii.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice care să accesibilizeze conținuturile învățării.

Competențe generale

- 1. Utilizarea numerelor naturale în calcule elementare**
- 2. Dezvoltarea capacității de rezolvare de probleme**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic**
- 4. Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**
- 5. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea numerelor naturale în calcule elementare**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Recunoașterea și scrierea numerelor naturale în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -numărarea elementelor unei mulțimi; -explorarea mediului înconjurător pentru a identifica și număra obiecte; -gruparea unor jetoane după criterii date; -exerciții joc de reprezentare prin obiecte sau desene a numerelor în centrul 0-100 și asocierea grupurilor de obiecte sau desene cu numărul corespunzător; -scrierea cu cifre/litere a numerelor naturale de la 0 la 100; -numărare din 1 în 1, din 2 în 2, în ordine crescătoare; -numărare cu pas dat (ex. din 2 în 2) cu suport intuitiv- jetoane; -identificarea cifrei unităților/zecilor dintr-un număr; -compunerea și descompunerea numerelor din/în zeci și unități; -numărare în ordine crescătoare și descrescătoare a numerelor naturale cu precizarea limitelor intervalului (de la... până la..., mai mic decât..., mai mare decât...).
<p>1.2. Compararea numerelor naturale în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -compararea grupurilor de obiecte folosind procedee/criterii diferite; -compararea numerelor folosind reprezentări ale acestora; -utilizarea semnelor $<$, $>$, $=$ în compararea numerelor naturale; -identificarea „vecinilor” unui număr.
<p>1.3. Efectuarea de adunări și scăderi cu numere naturale în centrul 0-100, fără și cu trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> -compunerea și descompunerea numerelor folosind obiecte, desene și numere; -compunerea și descompunerea utilizând adunarea și scăderea în centrul 0 - 100; -jocuri care solicită compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0 - 100; -efectuarea de adunări și scăderi fără trecere peste ordin, în centrul 0 - 100; -efectuarea de adunări și scăderi cu trecere peste ordin, în centrul 0 - 100; -utilizarea calculatorului pentru rezolvarea de adunări și scăderi sau pentru verificarea unor rezultate; -decompunerea numerelor în centrul 0-100, utilizând adunarea fără trecere și cu trecere peste ordin; -proba operațiilor de adunare și scădere.
<p>1.4. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, diferență, =, +, <, >)</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor: +, -, =, <, >; -utilizarea terminologiei: termen, sumă, diferență, scăzut, scăzător, mai mic, mai mare, egal; -identificarea și utilizarea expresiilor care induc operația folosind cuvinte cheie: punem, luăm, vin, pleacă, „cu ... mai mult”, „cu... mai puțin” etc.

2. Dezvoltarea capacității de rezolvare de probleme

Clasa a IV-a
<p>2.1. Sesizarea asocierii dintre elementele a două categorii de obiecte, desene sau numere naturale mai mici decât 50</p> <p>-asocierea dintre elementele a două categorii de obiecte, desene sau numere mai mici ca 100 pe baza unor criterii date;</p> <p>-jocuri de rol în care intervin operații de adunare sau scădere.</p>
<p>2.2. Continuarea modelelor repetitive după model</p> <p>-exerciții - joc de completare a unui model;</p> <p>-continuarea unor modele repetitive reprezentate prin obiecte, desene sau numere naturale mai mici decât 100.</p>
<p>2.3. Crearea de șiruri pe baza unei reguli date</p> <p>-exerciții- joc de completare a șirurilor;</p> <p>-determinarea unor numere care să respecte condiții date.</p>
<p>2.4. Rezolvarea de probleme care presupun o singură operație</p> <p>-identificarea datelor din ipoteza unei probleme;</p> <p>-exerciții în cuvinte proprii a operațiilor simple: „mai mult”, „mai puțin”, „la fel”, „nu este la fel”;</p> <p>-exerciții de utilizare adecvată a limbajului matematic în situații cotidiene: „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”;</p> <p>-exerciții de descriere a procedurilor și acțiunilor utilizate pentru măsurarea și compararea grupelor de obiecte;</p> <p>-exerciții - joc de completare orală a enunțurilor;</p> <p>-rezolvarea de probleme cu sprijin concret în obiecte;</p> <p>-identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic;</p> <p>-formularea și rezolvarea unor probleme cu suport concret, pornind de la o tematică dată.</p>

3. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a IV-a
<p>3.1. Utilizarea terminologiei specifice sau a unor simboluri matematice în rezolvarea de exerciții și probleme</p> <p>-identificarea și utilizarea terminologiei sau a unor simboluri matematice în situații cotidiene;</p> <p>-identificarea și analiza datelor din ipoteza unei probleme;</p> <p>-identificarea cuvintelor/sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile aritmetice studiate („mai mare cu...”, „mai mic cu...”, „a primit”, „a dat”);</p> <p>-identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic;</p> <p>verificarea rezultatelor.</p>

4. **Explorarea caracteristicilor geometrice de bază ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**

Clasa a IV-a	
4.1 Localizarea unor obiecte în spațiu și a unor simboluri în diverse reprezentări	<ul style="list-style-type: none"> -descrierea poziției obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte (paralel, perpendicular); -identificarea obiectelor folosind simbolurile dintr-o reprezentare; - jocuri de construcții a unor ansambluri de obiecte cu forme geometrice cu respectare unor cerințe (de exemplu: deasupra cubului să fie un con)
4.2 Recunoașterea figurilor/corpurilor geometrice, sortarea și clasificarea după formă a obiectelor date	<ul style="list-style-type: none"> -identificarea figurilor geometrice (triunghi, cerc, pătrat, dreptunghi) în modele și în natură; -recunoașterea în situații familiare/în reprezentări a unor obiecte cu formă geometrică și descrierea unor obiecte care au forma unor corpuri geometrice cunoscute, din mediul apropiat (cub, paralelipiped, cilindru, con, sferă); -recunoașterea și descrierea verbală a formei obiectelor din mediul înconjurător; -decuparea unor figuri geometrice desenate și realizarea de colaje; -identificarea numărului de forme geometrice plane dintr-un desen dat/dintr-o figură geometrică „fagmentată”; -sortarea și clasificarea corpurilor geometrice: cub, sferă, cilindru, con, paralelipiped dreptunghic; -jocuri de construcție cu corpuri geometrice; -reconstituirea corpurilor geometrice prin plierea unor tipare sau origami.

5. **Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**

Clasa a IV-a	
5.1 Utilizarea unor instrumente și unități de măsură nestandardizate/standardizate, în situații concrete;	<ul style="list-style-type: none"> -exerciții-joc de măsurare cu palma, creionul, paharul, vase de capacități diferite, bile, cuburi, balanțe improvizate etc., a dimensiunii, capacității sau masei unor obiecte; -alegerea etalonului potrivit pentru o anumită măsurătoare; -exerciții de verbalizare a acțiunilor concrete de măsurare: „plin/gol”, „lung/scurt”, „ușor/greu”, „mult/puțin” etc.; -exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparații dirijate, succesive și exprimarea verbală a rezultatelor: „mai lung”, „mai ușor”, „cel mai înalt” etc.; -exerciții-joc de înregistrare prin desene a rezultatelor măsurătorilor; -utilizarea instrumentelor de măsură adecvate pentru efectuarea de măsurători - exerciții; -măsurarea unor dimensiuni, capacități, volume, mase folosind instrumente adecvate; -înregistrarea și interpretarea rezultatelor unor măsurători folosind exemple din viața cotidiană;

- compararea și ordonarea unor obiecte date în funcție de lungimea, grosimea, întinderea lor;
- identificarea și compararea valorilor monedelor și a bancnotelor;
- alegerea unităților de măsură pentru durata de timp.

5.2 Operații cu unități de măsură standardizate, fără transformări

- efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate (volum), unități monetare;
- rezolvarea de probleme practice în care intervin unități de măsură standard.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Numere	<p>Numerele naturale cuprinse între 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -formare, citire, scriere, comparare, ordonare; <p>Adunarea și scăderea numerelor naturale în concentrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> -adunarea și scăderea fără trecere peste ordin pe bază intuitiv-acțională; -adunarea și scăderea cu trecere peste ordin ; -utilizarea în situații concrete a simbolurilor matematice: “+”, “-”, “=”; -verbalizarea acțiunilor concrete de manipulare a obiectelor/elementelor în vederea familiarizării cu terminologia matematică: „termen”, „sumă”, „diferență”.
Figuri și corpuri geometrice	<p>Localizarea unor obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ”sub, deasupra, lângă, pe, în” <p>Figuri geometrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punct, linie dreaptă, linie frântă ,linie curbă, triunghi, pătrat, dreptunghi, cerc (recunoașterea și identificarea unor elemente specifice); <p>Perimetrul</p> <p>Corpuri geometrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> -cub, paralelipiped, piramidă, cilindru, con, sferă (recunoașterea și identificarea unor elemente specifice).
Măsurări	<p>Unități de măsură pentru lungime</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: metrul; - instrumente de măsură: riglă, metrul de tâmplărie, metrul de croitorie, ruleta; -operații cu unitățile de măsură pentru lungime (fără transformări); <p>Unități de măsură pentru volumul lichidelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: litrul; - operații cu unitățile de măsură pentru volumul lichidelor (fără transformări); <p>Unități de măsură pentru masă</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: kilogramul și gramul; - instrumente de măsură: cântarul, balanța ;

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p>-operații cu unitățile de măsură pentru masă (fără transformări)</p> <p>Unități de măsură pentru timp</p> <p>-unități de măsură: recunoașterea orelor fixe pe ceas:ora , ziua (ieri, alaltăieri, mâine, poimâine), săptămâna, luna, anul, anotimpurile, lunile corespunzătoare anului;</p> <p>-instrument de măsură: ceasul, cronometrul;</p> <p>-operații cu unitățile de măsură pentru timp (fără transformări).</p> <p>Unități de măsură monetare</p> <p>-unități de măsură: monede si bancnote.</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Matematica este știința conceptelor cele mai abstracte și din acest motiv formarea noțiunilor matematice de număr natural și a algoritmului de calcul cu acestea, trebuie să parcurgă următoarele etape:

- sesizarea obiectelor din mediul ambiant, asocierea cu substitute ale acestora;
- operarea cu mulțimi concrete de obiecte care să prefigureze, să formeze și să exerseze;
- operații mentale de analiză, comparare, ordonare, clasificare, simbolizare, generalizare și abstractizare cu corespondent în relațiile matematice;
- operarea cu simboluri ale mulțimilor de obiecte (puncte, linii, cerculețe, bețișoare);
- operarea cu simboluri numerice.

Pentru accesibilizarea însușirii noțiunilor și algoritmilor matematici, metodologia specifică cuprinde: metode de explorare directă a realității (observația dirijată, operarea cu obiecte concrete, substitute și imagini, exercițiul și jocul), precum și metode de acțiune mentală (algoritmizarea, rezolvarea de probleme).

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, noțiunile fiind introduse în mod gradat, punând accent pe acțiunile care asigură achizițiile cognitive.

Trebuie insistat foarte mult pe folosirea celor mai eficiente mijloace didactice, a materialului didactic cât mai sugestiv și esențializat, cu valențe de facilitare a înțelegerii, precizării și operării cu numere, relația dintre numere și calcul.

Ordonarea conținuturilor de învățare a avut în vedere principiul însușirii, cu „pași mici”, raționamentul progresiv de la cauză la efect. Nu obiectele în sine poartă principiile matematicii, ci operarea cu acestea, astfel demersul făcând posibilă trecerea de la acțiuni concrete cu obiecte, la interiorizarea lor ca structuri operatorii ale gândirii.

Activitatea didactică se va desfășura într-un climat psihoafectiv ca să răspundă intereselor elevilor.

Gândirea elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată presupune operarea repetitivă, procesele gândirii fiind de scurtă durată.

De exemplu, adunarea și scăderea trebuie abordate intuitiv pornind de la exemplele individuale (pentru numerele naturale de la 11 la 19 elevii vor manipula obiecte de același fel pe care numărându-le câte unu vor forma o zece la care se

adaugă 1.....9 unități luate câte una, verbalizând acțiunea: am format o zece și 1.....9 unități).

Strategii didactice

Cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate pentru disciplina matematică și pentru dezvoltarea încrederii în sine.

Jocul didactic ca metodă va fi prezent asigurând participarea activă, individuală și în grup care să permită exprimarea liberă a propriilor idei.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete, elevul ajunge să se corecteze singur pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Va exista o interacțiune permanentă între elev – profesor, astfel încât elevii să fie stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Proiectarea demersului didactic, pentru orice unitate de învățare, începe cu studiul programei școlare, de la competențele generale și competențele specifice, activități de învățare și conținuturi. Demersul de proiectare parcurge următorii pași:

- identificarea competențelor specifice care urmează să fie formate (în ce scop voi face?);
- selecția conținuturilor (ce conținuturi voi folosi?);
- analiza resurselor disponibile (cu ce voi face?);
- determinarea activităților de învățare (cum voi face?);
- stabilirea instrumentelor de evaluare (cât s-a realizat?).

Evaluare

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ.

Se recomandă folosirea metodelor tradiționale și moderne de evaluare:

- observarea sistematică a comportamentului elevului;
- centrarea pe progresul personal/autoevaluarea;
- realizarea unor proiecte/portofolii care să valorizeze achizițiile copiilor;

În evaluare, cadrul didactic va ține cont de particularitățile individuale și de vârstă ale elevului punând accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de elevi în context nonformal sau informal.

În întreaga activitate de învățare și evaluare, elevul va fi încurajat și valorizat permanent în funcție de progresul realizat.

Bibliografie:

1. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
4. Opreșan, E. (2015). *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
5. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
6. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
7. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
8. *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI-Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013;
9. *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ - clasa a III-a și a IV a*, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. nr. 5003 /02.12.2014;
10. *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată*, Iași, 2005.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Pascu Eugenia	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ȘTIINȚELE NATURII

Învățământ special

Clasele a II- a - a IV-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

În condițiile determinate de ritmul de dezvoltare și diversificare a științei și tehnicii contemporane volumul de achiziții, direcțiile de orientare și structura pregătirii școlare a deficientului mental moderat și ușor primește influențe care impun realizarea sarcinilor cu caracter practic-aplicativ.

În planul cadru de învățământ pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, aria curriculară Matematică și științele naturii se întinde pe o plajă orară semnificativă, după cum urmează:

	P	I	II	III	IV
Matematică și științe ale naturii	2-4	3-5	4-6	4-5	4-6
Matematică și explorarea mediului	2-3	3-4	3-4	3-4	-
Matematică	-	-	-	-	3-4
Științele naturii	-	-	1	1	1
Opționale	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1

Programa disciplinei Științe ale naturii este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe.

Programa acestei discipline vizează, în primul rând, formarea uneia dintre competențele cheie („competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii”), dar contribuie și la formarea altora, precum: comunicarea în limba maternă, a învăța să înveți, competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe sociale și civice, inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare culturală și exprimare artistică.

Studiul disciplinei Științe ale naturii vizează observarea și perceperea lumii în întregul său, cu componentele, procesele și fenomenele caracteristice. Elevii sunt îndrumați să-și dezvolte cunoașterea pornind de la explorarea și investigarea lumii înconjurătoare.

Programa propune studiul integrat al științelor naturii, o structurare a problemelor abordate pornind de la o serie de teme adecvate capacității de înțelegere a copilului cu deficiențe mintale ușoare și moderate prin raportarea copilului la mediul de viață.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Parcurgerea conținuturilor învățării abordate în această programă sprijină elevii în incluziunea socială prin dobândirea competențelor de viață independentă.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și elemente de evaluare, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei. Strategiile didactice propuse sunt multiple, adecvate lucrului cu elevii în contextul societății cunoașterii.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a mediului înconjurător**
- 2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specific**
- 3. Formarea unei atitudini pozitive față de propria sănătate și protecția mediului**

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a mediului înconjurător

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea unor caracteristici ale corpurilor vii și nevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor corpuri și identificarea caracteristicilor acestora (de exemplu: organisme vii pentru identificarea părților componente: corpul uman, animale și plante, diferite obiecte pentru identificarea unor proprietăți precum formă, culoare, transparență); - identificarea unor caracteristici ale corpurilor, fenomenelor, proceselor prin efectuarea unor experiențe simple (de exemplu: evidențierea diferențelor dintre diferite surse de apă, evidențierea schimbării stării de agregare a apei și a relației cu temperatura, evidențierea mișcării aerului și a influenței vântului asupra norilor, evidențierea unor interacțiuni între corpuri și a efectelor lor).
<p>1.2. Utilizarea unor criterii pentru compararea unor corpuri, fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie (de exemplu: diverse proprietăți ale lichidelor, diverse caracteristici ale unor animale); - observarea asemănărilor și deosebirilor între corpuri (de exemplu: compararea solidelor după diferite proprietăți, a animalelor după diferite caracteristici); - realizarea unor colecții (de exemplu: colecții de obiecte selectate după formă, mărime, culoare, întrebuințări, colecții de plante sau părți componente ale acestora).

2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a II-a
<p>2.1. Etapizarea unui demers investigativ vizând mediul înconjurător pe baza unui plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări pentru aflarea proprietăților mediului înconjurător (de exemplu: „Planta are nevoie de apă pentru a trăi?”); - identificarea metodelor de lucru (de exemplu: observarea a două plante de același tip, crescute în condiții identice, dar cu iluminare diferită); - implicarea în alegerea modalităților de lucru (individual/ în grup).
<p>2.2. Formularea unor concluzii în urma unui demers investigativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea caracteristicilor esențiale la începutul și la sfârșitul experimentului (plantare și creștere, nevoia de apă, lumină, căldură etc.); - formularea de concluzii (de exemplu: planta are nevoie de lumină, în lipsa ei aceasta se îngălbenește, creșterea încetinește).

3. Formarea unei atitudini pozitive față de propria sănătate și protecția mediului

Clasa a II-a
<p>3.1. Recunoașterea consecințelor unui stil de viață sănătos asupra propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor factori de risc asupra propriei sănătăți, pornind de la prezentarea unor texte scurte, vizionarea unor filme, studii de caz (de exemplu:

Clasa a II-a
<p>cum ne îmbrăcăm corect?);</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui program personal de echilibrare a perioadelor de învățare cu cele de odihnă activă și somn în scopul aplicării zilnice; - identificarea unor reguli de protecție în timpul realizării unei investigații, precum și în viața cotidiană (de exemplu: reguli de igienă, manipularea unor obiecte fierbinți).
<p>3.2. Identificarea unor modalități obișnuite de menținere a sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor pericole asupra propriei sănătăți, pornind de la prezentarea unor texte scurte, vizionarea unor filme, (de exemplu: consum de alimente nesănătoase, lipsa mișcării); - identificarea unor reguli de igienă prin discuții, simulări (de exemplu: igienă alimentară, necesitatea aerisirii camerei, necesitatea activităților sportive).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Organisme vii și nevi	<p>Plante Grupe de plante (legume, fructe, plante medicinale); Părțile componente ale unei plante (rădăcina, tulpina, frunze, floare, fruct);</p> <p>Animale Grupe de animale (domestice, salbatice); Părțile corpului unui animal (cap, trunchi, membre);</p> <p>Corpuri Proprietățile corpurilor din mediul înconjurător.</p>
Mediul de viață al organismelor	<p>Anotimpuri și influența lor asupra organismelor Apa, aerul, solul; Schimbări ale stării de agregare a apei; Fenomene ale naturii: ploaie, ninsoare, vânt, fulger, tunet.</p>
Corpul omenesc	<p>Părțile corpului Reguli de igienă</p>

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a mediului înconjurător**

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea unor caracteristici ale corpurilor vii și nevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea caracteristicilor unor corpuri (corpul uman, animale și plante, diferite obiecte); - recunoașterea unor caracteristici ale corpurilor pornind de la prezentarea unor povești sau povestiri (de exemplu: descrierea unor reacții ale animalelor în diferite situații); - observarea unor aspecte ale realității înconjurătoare, prin vizionarea unor filme sau realizarea unor jocuri de rol (de exemplu, despre mișcarea apei, despre vânt).
<p>1.2. Utilizarea unor criterii pentru compararea unor corpuri, fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie; - observarea utilității anumitor corpuri și fenomene în viața de zi cu zi; - realizarea unor machete (orașul meu, livada, grădina, bucătăria etc.).

2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a III-a
<p>2.1. Etapizarea unui demers investigativ vizând mediul înconjurător pe baza unui plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea materialelor necesare unui experiment (semințe, sol, apă, ghiveci); - stabilirea metodelor de lucru; - implicarea în alegerea modalităților de lucru (individual/ în grup).
<p>2.2. Formularea unor concluzii în urma unui demers investigativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea caracteristicilor esențiale la începutul și la sfârșitul experimentului (plantare și creștere, nevoia de apă, lumină, căldură etc.); - realizarea unor desene, planșe, colaje care să ilustreze aspecte ale demersului întreprins (de exemplu: desenarea diferitelor etape ale evoluției); - identificarea modificărilor apărute pe parcursul investigației.

3. Formarea unei atitudini pozitive față de propria sănătate și protecția mediului

Clasa a III-a
<p>3.1. Recunoașterea consecințelor unui stil de viață sănătos asupra propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor factori de risc asupra propriei sănătăți, pornind de la prezentarea unor texte scurte, vizionarea unor filme, studii de caz (de exemplu: cum ne îmbrăcăm corect?); - respectarea unui program personal de echilibrare a perioadelor de învățare cu cele de odihnă activă și somn în scopul aplicării zilnice; - identificarea unor reguli de protecție în timpul realizării unei investigații, precum și în viața cotidiană (de exemplu: reguli de igienă, manipularea unor obiecte fierbinți).
<p>3.2. Identificarea unor modalități obișnuite de menținere a sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea factorilor de risc asupra sănătății; - respectarea unor reguli elementare de igienă .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Corpuri vii și nevi	<p>Plante Caracteristici ale plantelor (nevoi de bază - apă, aer, hrană; creștere); Reacții ale unei plante la diferite schimbări ale mediului;</p> <p>Animale Principalele grupe de animale: insecte, pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere – caracteristici generale, exemple de reprezentanți din mediul de viață apropiat;</p> <p>Corpuri Proprietăți ale corpurilor (formă, culoare, lungime, masă, volum); Magnetți. Utilizări ale magnetților.</p>
Fenomene și procese	<p>Natura Stări de agregare (solid, lichid, gaz); Topire, solidificare, vaporizare, condensare; Schimbări ale stării de agregare a apei; Fenomene ale naturii: ploaie, ninsoare, vânt, fulger, tunet.</p>
Igiena corpul omenesc	<p>Stil de viață sănătos Reguli de igienă</p>

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a mediului înconjurător**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor caracteristici ale corpurilor vii și nevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea proprietăților unor corpuri; - recunoașterea unor cicluri de viață (plante, animale); - observarea unor aspecte ale realității înconjurătoare, prin vizionarea unor filme sau realizarea unor jocuri de rol (sistemul solar); - discutarea unor activități cotidiene (de exemplu: explicarea activităților ciclice ale oamenilor în funcție de alternanța noapte - zi, de anotimpuri); - observarea unor fenomene și procese prin efectuarea unor experiențe simple (de exemplu: evidențierea plutirii diferitelor corpuri, evidențierea unor proprietăți ale apei în diferite stări de agregare, realizarea unor amestecuri și separarea lor, evidențierea dizolvării unor solide și a influenței temperaturii).
<p>1.2. Utilizarea unor criterii pentru compararea unor corpuri, fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor corpuri/ materiale cu proprietăți potrivite utilizării în scopuri precizate (de exemplu: în gospodărie, în construcții); - observarea utilității anumitor corpuri și fenomene în viața de zi cu zi; - realizarea unor portofolii pe anumite teme.

2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Etapizarea unui demers investigativ vizând mediul înconjurător pe baza unui plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea unor date (de exemplu: părțile componente ale plantei apar pe rând, ritmul de creștere al plantei, numai o parte din semințe încolțesc); - implicarea în alegerea modalităților de lucru (individual/ în grup).
<p>2.2. Formularea unor concluzii în urma unui demers investigativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor experimente simple în vederea evidențierii unor fenomene; - observarea caracteristicilor esențiale la începutul și la sfârșitul experimentului realizarea unor portofolii cu desene sau fotografii; - realizarea de rișe de informații în actinitatea de investigare; - observarea periodică a aspectului investigat (de exemplu: ritmul de creștere al noilor plante, numărarea semințelor care au încolțit și care nu au încolțit).

3. Formarea unei atitudini pozitive față de propria sănătate și protecția mediului

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea consecințelor unui stil de viață sănătos asupra propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice în vederea însușirii unui stil de viață sănătos; - realizarea unui portofoliu cu reguli pentru un stil de viață sănătos (meniu zilnic, sporturi preferate, calendarul meu, programul zilnic al școlarului);

Clasa a IV-a	
-	identificarea unor pericole și reguli de prevenire ale acestora (curentul electric, obiecte contondente, substanțe toxice, alcool, tutun etc.).
3.2. Identificarea unor modalități obișnuite de menținere a sănătății	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor comportamente pentru menținerea sănătății; - recunoasterea unor informații utile despre alimente prin exerciții de citire a unor etichete ale produselor alimentare (de exemplu: termenul de garanție al unui aliment); - stabilirea unor criterii pentru identificarea unor alimente sănătoase (de exemplu: prospețimea, conținutul, proveniența, modul de depozitare).
3.3. Identificarea unor modalități de protejare a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - implicarea în acțiuni de protecție a mediului (de exemplu, de igienizare a unui spațiu școlar sau perișcolar după utilizarea acestuia de către copii); - realizarea unor proiecte pentru menținerea unui mediu sănătos și curat (de exemplu: colțul verde, grădina școlii).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Corpuri vii și nevi	<p>Relații dintre viețuitoare și mediul lor de viață Adaptări ale viețuitoarelor la condiții de viață din diferite medii (pajiște, pădure, râu, mare, deșert); Relații de hrănire dintre viețuitoare (lanțuri trofice simple);</p> <p>Sistemul solar Planetele Sistemului Solar; Soarele - sursă de căldură și lumină. Ciclul zi - noapte, anotimpuri. Modificările vremii; Ritmuri cotidiene și anuale ale activităților viețuitoarelor.</p>
Fenomene și procese	<p>Fenomene ale naturii Circuitul apei;</p> <p>Catastrofe naturale Cutremur; Inundații.</p>
Corpul omenesc	<p>Omul - menținerea stării de sănătate Activitate și odihnă;</p> <p>Reguli de igienă</p>
Ecologie	<p>Influența omului asupra mediului de viață Poluarea apei, a solului, a aerului; Dispariția speciilor; Protejarea mediului.</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare în ceea ce privește proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare - învățare - evaluare.

În mod concret, elevii explorează lumea înconjurătoare parcurgând activități de învățare ce trebuie să pornească de la experiența lor de viață. Acestea conduc la sporirea motivației și interesului pentru participarea la activitate, în particular și pentru studiul domeniului, în general.

Activitățile de învățare facilitează formarea și dezvoltarea tipurilor de abilități și capacități subordonate competențelor specifice și generale. Scopul activităților de învățare alese trebuie să pună accentul pe aplicarea în diverse situații a achizițiilor dobândite.

Studiul mediului înconjurător trebuie să valorifice capacitatea copiilor de a realiza observații, să le stimuleze curiozitatea prin corelarea cu activități cotidiene și să găsească răspunsuri la diverse întrebări prin demers investigațional. Predarea-învățarea științelor trebuie să integreze la un nivel incipient, adecvat vârstei și capacităților intelectuale, Derularea, pe parcursul fiecărui semestru a cel puțin unui experiment va sprijini elevul în aptitudinea de a-și construi singur un plan investigațional, de a folosi și de a mânui instrumente, de a comunica cu alte persoane prezentând rezultatele și concluziile, de a-și asuma roluri în cadrul unor grupuri.

Doriința de cunoaștere specifică vârstei trebuie orientată stimulându-i pe copii să-și pună mereu întrebări referitoare la lumea înconjurătoare și dirijată prin activități de investigare și explorare care să le faciliteze descoperirea mediului de viață apropiat. În acest sens, propunem o serie de experiențe/ experimente ce pot servi ca modele de activități de învățare pentru facilitarea familiarizării prin explorare cu particularitățile mediului de viață și pentru formarea la copii a competenței de a descoperi prin investigație caracteristicile corpurilor, fenomenelor, proceselor din mediul lor de viață și a relațiilor dintre acestea. Activitățile de învățare trebuie să integreze conținuturile științifice la un nivel informațional redus, conform cu capacitatea de înțelegere specifică vârstei și deficienței. Abordarea prin explorare directă a proprietăților corpurilor, a fenomenelor și proceselor din mediul înconjurător ajută copilul să ia act de prezența acestora, să le perceapă calitățile, să le recunoască.

Experimentele/ experiențele propuse, ca și exemplele de activități de învățare care însoțesc competențele specifice sunt orientative, putând fi adaptate în funcție de particularitățile elevilor, de resursele avute la dispoziție sau de opțiunile cadrului didactic.

La această disciplină propunem ca activitatea de evaluare să se sprijine pe activități practice, care creează un ambient mai apropiat de viață în comparație cu instrumentele clasice de evaluare.

Procesul de evaluare trebuie să reflecte, în acest sens, predarea și învățarea activă, bazată pe descoperire, prin activități practice și prin diverse experiențe de învățare. Astfel, recomandăm utilizarea unor metode moderne de evaluare precum: autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte, portofoliul.

Bibliografie:

1. Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
2. David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
4. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
5. Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
6. Opreșan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagogică*, Ed. Universității București, București;
7. Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
8. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
9. Ștefan, C.A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
10. Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București;
11. Programă școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI- Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/ 19.03.2013;
12. Programă școlară pentru disciplina Științe ale Naturii, clasele a III-a – a IV-a, București 2014.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Florea Carmen Mihaela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Abilități socio-emoționale** este elaborată pe baza modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Programa este structurată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, din clasele: pregătitoare, I, a II-a, a III-a și a IV-a.

Disciplina **Abilități socio-emoționale** este încadrată în Planul-cadru, învățământ primar, dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, în aria curriculară "Om și societate", având alocată o oră pe săptămână pentru clasele: pregătitoare, I, a II-a, a III-a și a IV-a, oferind situații de învățare care stimulează creșterea interesului elevilor cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată de a se autocunoaște, de a-și manifesta, în mod adaptativ, dezirabil, trăirile personale, nevoile, interesele, aptitudinile, de a-și dezvolta abilități emoționale, sociale, necesare creșterii calității vieții acestora. Caracterul practic-aplicativ al activităților de învățare propuse facilitează menținerea unui stil de viață sănătos, exersarea abilităților interpersonale, stimularea cognitivă cu rol în creșterea capacității de adaptare la mediu, dezvoltarea armonioasă a personalității elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, integrarea acestuia în comunitate, societate.

Demersul didactic pornind de la dezvoltarea competențelor, din perspectiva disciplinei de studiu, vizează accentuarea scopului pentru care se învață, dezvoltarea dimensiunii acționale, practic-aplicative, cu rol în dezvoltarea armonioasă a personalității elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată.

Structura programei:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele reprezintă totalitatea cunoștințelor, abilităților și atitudinilor, dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor sarcini cu caracter specific sau general, în contexte diferite.

Competențele generale pentru disciplina „Abilități socioemoționale” vizează achizițiile elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată pentru un nivel întreg de studiu al disciplinei – nivel special primar.

Competențele specifice reprezintă formarea competențelor elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, pe parcursul unui an școlar, fiind derivate din competențele generale și reprezentând etape în dobândirea acestora.

Activitățile de învățare sunt formulate într-o manieră ludică, jocul/ antrenamentul ludic având rol important în formarea, expansiunea personalității elevilor cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul de achiziții ale elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, organizate pe următoarele domenii de competență:

- Identitate personală
- Adaptarea la mediu
- Emoții
- Comunicare și conflict
- Stil de viață sănătos

Sugestiile metodologice includ exemple de strategii didactice, proiectare didactică, modalități de evaluare.

Programa propusă pentru disciplina „*Abilități socio-emoționale*” are caracter orientativ, oferind cadrului didactic oportunitatea de a selecta și adapta cele mai potrivite conținuturi, activități de învățare, corespunzătoare nivelului de dezvoltare psiho-fizică a elevilor cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată.

Prezenta ofertă curriculară valorifică recomandări ale Parlamentului European, Consiliului European, transpuse și în legislația națională - Legea educației naționale, 1/ 2011 actualizată: „dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, formarea personalității autonome, asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală”, „învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare”, „promovarea unui învățământ orientat pe valori, creativitate, capacități cognitive, capacități volitive și capacități acționale, cunoștințe fundamentale, competențe și abilități de utilitate directă, în profesie și în societate.”

Competențe generale

- 1. Stimularea unor comportamente independente de bază și de integrare în plan social**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor prin interacțiune social**
- 3. Antrenarea comunicării și a rezolvării conflictelor în contexte diferite**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea unor comportamente independente de bază și de integrare în plan social

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea identității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a numelui și prenumelui propriu; - exerciții-joc de identificare a colegilor; - exerciții de exprimare a vârstei; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale (cap, ochi, nas, gură, urechi, gât mâini, degete, picioare) ; - exerciții de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie (bunică, frate, soră, mătușă, etc.).
<p>1.2. Adaptarea spațio-temporală la mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru însușirea unor modalități de acceptare a separării de mediul familial (jocuri de rol de tipul "Sunt mare, merg la școală", "Școala mea, Familia mea"; - jocuri pentru acceptarea apartenenței la grup de tipul "Eu și colegii mei" sau vizionarea de materiale video care conțin exemple de integrare socială; - exerciții de identificare a momentelor unei zile și de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei (programul zilnic în familie și la școală); - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante) a unor obiecte aparținând spațiului apropiat; - exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe/mobile.
<p>1.3. Manifestarea comportamentelor care aparțin stilului de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea, recunoașterea unor obiecte de igienă personală; - exerciții practice de exersare a regulilor de igienă personală, de asociere a regulilor de igienă personală cu momentele zilei, în mod corespunzător; - exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei, tacâmurilor și de folosire corectă a grupului sanitar.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor prin interacțiune socială

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a emoțiilor de bază (bucurie, tristețe, teamă, dezgust, furie, surprindere) utilizând imagini, fotografii, jetoane etc.; - joc de potrivire de imagini identice ce exprimă emoții de bază; - exerciții de asociere a imaginilor diferite care exprimă aceeași stare emoțională.

Clasa pregătitoare
<p>2.2. Exprimarea și reglarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea în oglindă a expresiilor faciale exprimate de alte persoane sau a expresiilor faciale redată în diverse imagini; - exerciții de exprimare a unor comportamente sociale, emoții de bază; - discuții pe baza imaginilor și a fișelor de lucru care implică modul în care lucrurile sau persoanele te fac să te simți când ești furios, temător, entuziasmat etc.

3. Antrenarea comunicării și a rezolvării conflictelor în contexte diferite

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Antrenarea comunicării eficiente</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de inițiere și menținere a unor interacțiuni cu un alt copil/elev; -exerciții de ascultare activă a unei povestiri și a cerinței de lucru pe baza acesteia; -exerciții-joc de inițiere de interacțiuni cu colegii și profesorii -exerciții de menținere a rolului stabilit în cadrul jocului/activității; - Identificarea unor reguli simple de comportament la nivelul microgrupului
<p>3.2. Rezolvarea conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de activități care presupun schimbul unor jucării; - exerciții de descriere a faptelor fără a învinovăți (ex. Ionuț m-a lovit cu piciorul!) - exerciții de exprimare a sentimentelor față de ceea ce s-a întâmplat (ex. Mihai, cum te-ai simțit atunci când Ionuț te-a lovit cu piciorul?).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
IDENTITATE PERSONALĂ	Cine sunt eu? Cum se numesc colegii mei? Care sunt membrii familiei mele?
ADAPTAREA LA MEDIU	Sunt școlar Rutina mea de dimineață Rutina școlară Teama de separare Teama de schimbare
EMOȚII	Emoții de bază Culorile emoțiilor Ce simt eu? Sunt supărat! Ce pot să fac?
COMUNICARE ȘI CONFLICT	Colegii și prietenii mei Lucrăm împreună Ascultarea reciprocă
STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS	În vizită Programul meu zilnic Clasa mea Regulile clasei mele

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea unor comportamente independente de bază și de integrare în plan social**

Clasa I
<p>1.1. Recunoașterea identității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic (culoarea ochilor, culoarea părului); - sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua de naștere, onomastica, 1 lunie etc.); - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale (gene, sprâncene, obraji, buze, dinți, cot, șold, unghii, genunchi, gleznă); - exerciții-joc de descriere fizică a membrilor familiei și de identificare a relațiilor între membrii familiei; - exerciții de recunoaștere, în situații date, a grupurilor mici din care face parte elevul (familia, grupul de joacă, grupul de învățare).
<p>1.2. Adaptarea spațio-temporală la mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu de memorare a zilelor săptămânii și de realizarea unui program zilnic de activități, cu sprijinul adulților; - exercițiu de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare și de enumerarea activităților într-o listă folosind pictograme; - plasarea unor simboluri pentru activitățile programului zilnic în funcție de succesiune, frecvență, dificultate, durată; - exerciții-joc de identificare/categorizare a unor imagini cu obiecte sau de asociere de obiecte de mobilier-spațiu corespunzător („Așează fiecare obiect la locul potrivit!”) și de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală ; - exerciții-joc de enunțare a unor comenzi simple de deplasare în spațiu și de (re)cunoaștere a spațiului școlar (clasă, cabinet medical, bibliotecă, grupuri sanitare etc.).
<p>1.3. Manifestarea comportamentelor care aparțin stilului de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc didactic vocabular imagistic „noțiuni corporale-simțuri”; - exerciții conversaționale, exerciții practice despre cunoașterea și respectarea regulilor de igienă privind activitatea de învățare (exemplu: nu apropiem ochii prea mult de caiet), regulilor de igienă privind odihna; - exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; - exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor în contexte diferite („În vizită”, „Zi aniversară”); - exerciții de simulare a unor situații practice: "La bucătărie", "La teatru", "La concert", "În autobuz" etc.).

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor prin interacțiune socială

Clasa I
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a simbolurilor asociate emoțiilor de bază;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a emoțiilor de bază cu diverse culori; - exerciții de identificare a stărilor emoționale pe bază de desene schematice; - exerciții de identificare a propriilor emoții în diferite situații: în timpul orelor de curs, la locul de joacă etc..
<p>2.2. Exprimarea și reglarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a emoțiilor pe baza componentei non-verbale: expresie facială, exprimare mimico-gestuală; - exercițiu-joc de imitare a expresiilor faciale exprimate de alte persoane sau a expresiilor faciale redată în diverse imagini sau materiale video; - exerciții de exprimare a unor comportamente sociale, emoții de bază; - discuții pe baza imaginilor și a fișelor de lucru care implică modul în care lucrurile sau persoanele te fac să te simți când ești furios, temător, entuziasmat etc.

3. Antrenarea comunicării și a rezolvării conflictelor în contexte diferite

Clasa I
<p>3.1. Antrenarea comunicării eficiente</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de inițiere și menținere a unor interacțiuni cu un alt copil/elev sau cu membrii familiei utilizând formule de politețe; - exerciții de exprimare a formulilor de politețe și de adresare; - rezolvarea de fișe de lucru simple care implică selectarea activităților la care ți-ar plăcea să iei parte alături de colegi, părinți, profesori.
<p>3.2. Rezolvarea conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a alternativelor - cum cred că ar putea proceda pentru a rezolva situația (ex."Ionuț și Mihai, cum credeți că puteți face pentru a rezolva cearta dintre voi?"); - exerciții de rezolvare a situațiilor problematice pe baza unor imagini; - jocuri de rol prin intermediul cărora elevii exprimă ce gândesc sau ce ar face în anumite situații de socializare („Ce i-ai spune dacă....”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
IDENTITATE PERSONALĂ	Zilele săptămânii O săptămână obișnuită Rutina mea de școală
ADAPTAREA LA MEDIU	Programul meu Lucrurile mele și ale celorlalți Orarul meu Cum mă comport în grup
EMOȚII	Emoții și emoticoane Culorile emoțiilor Înțeleg ce simt
COMUNICARE ȘI CONFLICT	Formule de politețe Rezolvăm eficient conflictele Joc de rol

Domenii de conținut	Clasa I
STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS	Reguli de igienă personală Reguli de igienă privind activitatea de învățare Reguli de igienă la masă

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea unor comportamente independente de bază și de integrare în plan social**

Clasa a II-a
<p>1.1. Recunoașterea identității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire a trăsăturilor fizice personale (înălțimea, greutatea, lungimea părului); - exerciții de utilizare a terminologiei specifice corpului uman (părți componente) și de descriere a principalelor organe și jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii, jocuri de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; „Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga-la dreapta; în față – în spate”); - modelarea „omulețului” din plastilină, făcând apel la caracteristicile personale (II); - discuții despre grupurile mici din care elevul face parte și despre regulile grupului, pornind de la imagini, texte, cazuri date (II); - exerciții de identificare, recunoaștere a propriei persoane și a celorlalți, pe baza prezentării unor fotografii la vârste diferite(II).
<p>1.2. Adaptarea spațio-temporală la mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat); - exerciții-joc de descriere a locuinței și joc imaginativ „Așază fiecare obiect la locul potrivit!”; - Identificarea lucrurilor personale și a utilității acestora în medii familiare și activități de colorare în desene/ contururi date ale imaginilor care înfățișează lucruri; - exerciții de precizare a utilității lucrurilor ce se găsesc în camera copilului (jucării, obiecte de vestimentație etc.) însoțite de pronume posesiv.
<p>1.3. Manifestarea comportamentelor care aparțin stilului de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - exerciții practice de utilizare corectă și de îngrijire a vestimentației, încălțăminte; - joc de rol: „De-a bucătarul”, „De-a gospodina”); - exerciții practice de aerisire, igienizare a spațiului de locuit etc.; - exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accident, etc.).

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor prin interacțiune socială

Clasa a II-a
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a emoțiilor pe baza componentei non-verbale: expresie facială, exprimare mimico-gestuală, postură, modificări fiziologice asociate unui context specific;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a emoțiilor: "Găsește intrusul", "Vezi ce nu se potrivește" etc.; - jocuri de selecție de imagini, fotografii, jetoane ce exprimă diverse emoții (II); - exerciții de numire a emoțiilor proprii.
<p>2.2. Exprimarea și reglarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a emoțiilor pe baza componentei non-verbale: expresie facială, exprimare mimico-gestuală, postură, modificări fiziologice asociate unui context specific (II); - exercițiu de asociere emoție-comportament, utilizând cartonașe ilustrative, pictograme;(exemple: sunt bucuros, simt fericire- sunt cuminte, sunt motivat; simt regret, sunt trist-obraznic, nepolitic, agitat etc.); - ascultarea de povestiri sau texte educative, vizionare filmulețe, desene animate, pe tema reglării emoționale, cu caracter educativ.

3. Antrenarea comunicării și a rezolvării conflictelor în contexte diferite

Clasa a II-a
<p>3.1. Antrenarea comunicării eficiente</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere, însușire, utilizare a formulelor de politețe (elev-elev, elev-prieten, elev-profesor, adult) și exerciții practice de comportare civilizată, în contexte variate; - exerciții conversaționale și de lucru în echipă cu caracter aplicativ: realizarea unui poster, colaj; - jocuri în pereche „Să construim împreună casa păpușii”, „Să ducem păpușa la culcare”; - exerciții de realizare de colaje, afișe, pliante, desene pe tema regulilor de comportament civilizate; - jocuri de rol pentru conștientizarea, însușirea regulilor implicate în relaționarea pozitivă.
<p>3.2. Rezolvarea conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a unor reguli ale clasei și a responsabilităților în cadrul clasei de elevi; - jocuri de rol și exerciții conversaționale și practice de rezolvare a unor situații imaginare conflictuale, interpersonale; - vizionare de filme, desene animate, pe tema dată, cu caracter educativ, moralizator, referitoare la comportamentul civilizate din clasă, școală, societate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
IDENTITATE PERSONALĂ	Eu în oglindă Eu acasă, în clasă și afară Eu în trecut

Domenii de conținut	Clasa a II-a
ADAPTAREA LA MEDIU	Vestimentația mea Fiecare obiect are locul potrivit Jucăriile mele, ale tale și ale noastre
EMOȚII	Statui emoționale Găsește intrusul! Ghicește emoția!
COMUNICARE ȘI CONFLICT	Vorbim politicos Regulile clasei Cum rezolv un conflict? Comportamentul civilizată
STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS	Norme de igienă personală în contexte variate Norme de alimentație sănătoasă Recunoașterea pericolelor în mediul înconjurător

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea unor comportamente independente de bază și de integrare în plan social

Clasa a III-a
<p>1.1. Recunoașterea identității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu practic: „Cum ești tu, așa sunt și eu!": elevii aleg un obiect, o jucărie, mascotă, desen, pe care apoi le personalizează (exemple: mascotă fericită, pară zâmbăreață etc.); - exerciții de autocunoaștere și intercunoaștere: elevii desenează conturul mâinii, își scriu numele în mod artistic pe o coală, lipind în interior o fotografie sau un desen reprezentativ propriei persoane; - exercițiu de completare a unor suporturi lacunare („Siluete lacunare”); - exerciții de utilizare a terminologiei specifice corpului uman (părți componente) și de descriere a principalelor organe, funcții ale organismului; - exerciții-joc de descriere a propriei persoane și a celorlate persoane.
<p>1.2. Adaptarea spațio-temporală la mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de organizare a lucrurilor personale ”Să strângem jucăriile!”, ”Punem haina în cuier”; - exerciții de cunoaștere și identificare a clasei, a școlii și a profesorilor după fizionomie, voce sau descriere orală (joc-„Descrieți colegul de bancă!”); - exerciții de simulare a unor situații problemă din spațiul de locuit și rezolvarea lor („Atenție la foc!”).
<p>1.3. Manifestarea comportamentelor care aparțin stilului de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar, camerei personale, sălii de clasă, sălii de mese etc.; - exerciții practice de antrenare în activități gospodărești accesibile (ștergerea prafului; colectarea și aruncarea deșeurilor menajere); - îngrijirea plantelor și a animalelor de companie/ ”colțul viu al clasei și al casei”.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor prin interacțiune socială

Clasa a III-a
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a unor comportamente sociale, emoții complexe: rușine, vinovăție, mândrie; - exerciții de identificare a cauzelor emoțiilor în contexte date; - exerciții de numire a consecințelor emoțiilor în situații date.
<p>2.2. Exprimarea și reglarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a unor comportamente sociale, emoții complexe: rușine, vinovăție, mândrie; - exerciții de îmbunătățire a abilităților emoționale: care sunt punctele tari și ce comportamente pot fi dezvoltate (își apără drepturile, îi lasă pe ceilalți să îl liniștească atunci când trece prin situații stresante, se adaptează ușor la schimbările de mediu, acceptă redirecționarea adultului /părintelui/profesorului atunci când copilul/elevul/ manifestă comportamente neadecvate (agresive) în

Clasa a III-a
<p>anumite situații;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu de asociere emoție-comportament, utilizând cartonașe ilustrative, pictograme; - (exemple: sunt bucuros, simt fericire- sunt cuminte, sunt motivat; simt regret, sunt trist-obraznic, nepoliticos, agitat etc.).

3. Antrenarea comunicării și a rezolvării conflictelor în contexte diferite

Clasa a III-a
<p>3.1. Antrenarea comunicării eficiente</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; - discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/comportare civilizată în societate; - sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență.
<p>3.2. Rezolvarea conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții prin care să învețe să ofere și să primească complimente; - exerciții de rezolvare a situațiilor problematice pe baza unor povești; - exerciții prin care să învețe să găsească modalități variate de rezolvare a unor conflictele apărute; - realizarea de desene pentru ilustrarea diferitelor tipuri de relații în grup; - simularea unor situații problematice și rezolvarea lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
IDENTITATE PERSONALĂ	Cum ești tu așa sunt și eu Simbolul Siluete lacunare
ADAPTAREA LA MEDIU	Organizarea lucrurilor personale Describe colegul de bancă ! Atenție la foc !
EMOȚII	Vocabularul meu emoțional Cauze și consecințe Cum îmi apăr drepturile ?
COMUNICARE ȘI CONFLICT	Comunicarea non-verbală Oferirea și primirea de complimente Rezolvarea conflictelor
STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS	Activități gospodărești Îngrijirea plantelor Îngrijirea animalelor

CLASA A IV-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea unor comportamente independente de bază și de integrare în plan social

Clasa a IV-a
<p>1.1. Recunoașterea identității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pantomimă cu scopul identificării unui coleg (IV); - exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre persoanele din grupul lui, în contexte variate; - exerciții de realizare desene, picturi, colaje, expoziții în vederea exprimării identității personale; - exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (jucării, vestimentație etc.).
<p>1.2. Adaptarea spațio-temporală la mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestiri și ghicitori despre lucruri; - să respecte regulile aferente unei situații sociale; - să coopereze cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini; - să ofere și să ceară ajutor atunci când este nevoie.
<p>1.3. Manifestarea comportamentelor care aparțin stilului de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; - povestiri “Cum ne păstrăm sănătatea?”; “Obiceiuri sănătoase și nesănătoase”; “Alimente proaspete/ alterate”; - exerciții conversaționale, exerciții practic-aplicative de cunoaștere, îngrijire și respectare a obiectelor, regulilor de igienă personală; - exerciții de memorare a unor poezii, citate despre igienă, menținerea sănătății; - exerciții de realizare postere, afișe, desene, colaje de către elevi, pe tema alimentației sănătoase.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor prin interacțiune socială

Clasa a IV-a
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a emoțiilor pe baza unor întâmplări prezentate (vizionare povești, desene animate, etc.) completarea de desene schematice ce reprezintă stări emoționale simple; - exerciții de identificare a stării emoționale pe baza comportamentului emoțional manifestat de către un coleg; - jocuri de mimă de tipul “Redă expresiile fețelor din imagini” .
<p>2.2. Exprimarea și reglarea emoțiilor proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții exprimare a emoțiilor pe baza unor întâmplări prezentate (vizionare povești, desene animate, etc.); - joc de rol pe baza unor comportamente sociale care reies din vizionarea de povești, desene animate etc.

3. Antrenarea comunicării și a rezolvării conflictelor în contexte diferite

Clasa a IV-a	
3.1. Antrenarea comunicării eficiente	<ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema importanței oferirii de obiecte sau împărtășirii experiențelor personale; - exerciții-joc de exersare, învățare, comunicare: "Să comunicăm bine, să ascuți atent"; Afirmă, întreabă, exclamă!; Ce faci dacă...!; Ce ma ajută când mă simt....Desenați, decupați!; Mimă; "Pantomimă"; Ne jucăm, comunicăm! ; Exersăm emoții adecvate: elevii au sarcina de a – completarea de enunțuri lacunare cu acele cuvinte corespunzătoare (exemplu: "Într-o școală așa....(mare), E prea multă alergare. Oare-ar fi mai bine oare, Mai multă.....(comunicare)". Evaluare: completarea adecvată a enunțurilor lacunare, de către elevi; - realizarea unui album al clasei cu desene, picturi, fotografii din activități, obiecte confecționate, colaje, diplome ale colectivului clasei; - compararea unor personaje din povești, stabilindu-se asemănările și deosebirile; - exerciții-joc de realizare a unei fișe, colaj, poster pe care elevii scriu, lipesc citate, mesaje, imagini cu, despre personaje preferate, din diferite povești.
3.2. Rezolvarea conflictelor în contexte diferite	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de stabilire a unor reguli ale clasei și a responsabilităților în cadrul clasei de elevi Drepturi și responsabilități; - exerciții-joc de realizare a unui orar personalizat; - exerciții conversaționale, exerciții aplicative: realizarea unui poster, colaj: "Obiceiuri bune/ Obiceiuri rele".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
IDENTITATE PERSONALĂ	Pantomima Hobby-uri Așa sunt eu
ADAPTAREA LA MEDIU	Reguli și sarcini Cooperare și respect Cerere și oferire de ajutor
EMOȚII	Reglare emoțională Redă expresia emoțională Cum m-am simțit când...
COMUNICARE ȘI CONFLICT	Ne jucăm, comunicăm Albumul clasei Povești și emoții
STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS	Obiceiuri sănătoase și nesănătoase Alimente proaspete/alterate

Sugestii metodologice

Programa școlară aferentă disciplinei *Abilități socio-emoționale* propune demersuri educative, fiind orientativă și formulată în raport cu principiul general asupra integrării școlare și sociale a copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, urmărind formarea unor abilități specifice de comunicare și integrare socială.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei de abilități socio-emoționale și de a organiza activitățile de predare-învățare-evaluare, cu respectarea specificului disciplinei și a nivelului de înțelegere și dezvoltare a elevilor.

Din categoria persoanelor cu cerințe educaționale speciale fac parte și elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Conceptul generic de dizabilitate se referă la existența unei limitări, restricționări a interacțiunii individ-mediu. Într-o accepțiune mai specifică, dizabilitatea intelectuală ușoară și moderată se asociază categoriei de copii/ elevi cu un ritm de dezvoltare psihică și fizică mai lent, cu dificultăți în înțelegerea, integrarea, transferul de cunoștințe, cu imaturitate afectivă și dificultăți în controlul expresiilor emoționale, cu dificultăți în integrarea socio-emoțională, comparativ cu dezvoltarea copilului normal. Acceptând un grad de relativitate, acești copii/ elevi sunt adaptabili la situații școlare, recuperabili, integrabili socio-profesional, în condiții specifice și în funcție de exigențele comunității.

Educația acestei categorii de persoane presupune o formă de instruire diferențiată, adaptată zonei proximei dezvoltări, particularităților de vârstă și psiho-individuale ale acestora. Acest demers educațional specific presupune: accesul acestora la cunoștințe, formarea de abilități socio-emoționale, exersarea de deprinderi (alfabetizări de bază: citit, scris, numerație, TIC), atitudini, competențe necesare dezvoltării armonioase a întregii lor personalități, aplicarea achizițiilor de învățare și a experienței de viață, având drept scop creșterea calității vieții și integrarea socio-profesională a elevilor cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată.

Principiile fundamentale care orientează programa, învățarea pe parcursul întregii vieți, sunt: principiul echității prin acces la învățare, fără discriminare, principiul relevanței (răspuns adecvat la nevoile, cerințele dezvoltării personale și sociale), principiul diversificării (strategii și situații de învățare diversificate, adaptate specificului categoriei de elevi), principiul transferului (conexiuni realizate între diferite tipuri de activități formale, nonformale, informale), principiul eficienței (obținere de rezultate prin gestionare eficientă a resurselor existente), principiul incluziunii sociale, principiul centrării educației pe beneficiarii acesteia.

Sunt recomandate strategiile didactice care dezvoltă capacitatea de comunicare a elevilor, care stimulează participarea și implicarea directă a acestora în procesul educativ. Cadrele didactice pot utiliza diferite tipuri de strategii didactice, cum ar fi :

- strategii inductive, bazate pe utilizarea exemplurilor - din povești, filmulețe, desene animate sau din viața reală;
- strategii de descoperire - identificare și recunoaștere (pe baza unor materiale suport) a trăsăturilor persoanei, a emoțiilor acesteia, a grupurilor de apartenență, a unor norme de comportament social, a unor situații de respectare/încălcare a unor reguli de comportament social;

-strategii analogice care utilizează modele - din povești/filme/desene animate/viața reală -pentru caracterizarea persoanei, a grupurilor de apartenență, pentru analizarea regulilor și a relațiilor din cadrul grupului;

- strategii euristice (exemplu: jocul de rol, pornind de la exprimarea emoțională până la aplicarea unor reguli simple de conduită în familie, în grupul de joacă, discuții pe baza unor imagini, vizionări de filme/secvențe de film, audiere de povești, realizarea desene);

-strategii de utilizare combinată a unor metode active și interactive care să contribuie la dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, să încurajeze interacțiunea pozitivă, să-i motiveze și să-i angajeze pe copii în activități de participare și cooperare în cadrul grupurilor de apartenență (activități de identificare, recunoaștere și aplicare a diverselor cunoștințe, deprinderi și abilități, discuții pe marginea acestora);

- strategii de alternare a formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);

În procesul instructiv-educativ din învățământul special, folosirea materialelor/suporturilor concret-intuitive are un rol fundamental în valorificarea principului intuiției și în accesibilizarea conținuturilor învățării. Mijloacele și materialele didactice care oferă suport concret-intuitiv facilitează percepția directă a realității, solicită și, în același timp, sprijină operațiile gândirii, imaginația și creativitatea elevului, îl ajută să înțeleagă și să-și însușească cunoștințele, abilitățile, deprinderile și atitudinile țintite în proiectul unității de învățare.

Este recomandată folosirea de planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, texte literare cu conținut tematic, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, povești, jocuri, prezentări Power-Point, soft-uri educative, fișe de lucru pentru asociere/diferențiere, planșe de colorat/ desen, diverse jucării.

A treia componentă importantă a procesului de învățare, proiectată în acord cu finalitatea urmărită prin studiul disciplinei *Abilități socio-emoționale*, evaluarea, nu reprezintă doar un instrument de control și măsurare a competențelor elevilor, ci și o modalitate de reglare a strategiilor de predare-învățare, de adaptare a cadrului didactic la nevoile individuale și de vârstă ale elevilor. Cadrul didactic va urmări progresul elevilor reflectat în achiziții cognitive, emoționale, comportamentale și atitudinale .

Evaluarea trebuie să se desfășoare sub cele trei forme cunoscute: evaluare inițială, continuă sau formativă și sumativă, acestea fiind procese definitorii de cunoaștere a individualității elevilor cuprinși în procesul educațional.

Recomandăm, pe lângă formele și instrumentele clasice de evaluare, utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea și observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Observarea comportamentului elevilor, ca fundament al evaluării, constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentelor copiilor fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele lor caracteristice. Evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare de competențe, evidențiind ceea ce au dobândit elevii, raportat la competențele propuse a fi atinse, incluzând cunoștințe, abilități, atitudini, fără a fi redusă exclusiv la ceea ce știu și cât anume știu elevii.

Bibliografie:

1. Abrudan, C. (2007). *Psihopedagogie pentru formarea profesorilor*, Editura Universității din Oradea, Oradea;
2. Baron, R.A. (1998). *Developmental psychology*. Forth Edition. Allyn & Bacon. MA;
3. Băban, A. (coord.) (2009). *Consiliere educațională*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
4. Benga, O. (coord.) (2002). *Jocuri terapeutice*. Editura ACSR, Cluj-Napoca;
5. Blankemeyer, M., Flannery, D.J. (2002). *The role of aggression and social competence in children's perceptions of the child-teacher relationship*. *Psychology in the schools*, 39(3)293-304;
6. Buckley, Y.M., Storino, M., Saarny, C. (2003). *Promoting emotional competence in children and adolescents: Implications for school psychologists*. *School Psychology Quarterly*, 35,31-33;
7. Chapman, M. (2001). *The emotional Intelligence*. Management pocketbooks Ltd;
8. Cosmovici, A., Iacob, L. (2008). *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
9. De Peretti, A., Legrand, J-A., Boniface, J. (2001). *Tehnici de comunicare*. Editura Polirom, Iași;
10. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
11. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, R. (2016). *Educație specială. Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași;
12. Goleman, D. (2011). *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București
13. Lemeni, G., Miclea, M. (2004). *Consiliere și orientare. Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
14. Mitrofan, I. (2008) *Psihoterapie: repere teoretice, metodologice și aplicative*. Editura SPER, București
15. Neacșu, I., Potolea, D., Șerbănescu, D. (2009). *Metodologie și programe pentru examenele de definitivare în învățământ și obținerea gradului didactic II: disciplinele pedagogie, psihologie, psihopedagogie specială, activitățile instructiv-educative*, Editura Universitară, București;
16. Popovici, D (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*. Editura Muntenia, Constanța;
17. Racu, A., Racu, S. (2013). *Dicționar de psihopedagogie*, Tipografia centrală, Chișinău;
18. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;
19. Sas, C. (2010). *Cunoașterea și dezvoltarea competențelor emoționale*, Editura Universității, Oradea;
20. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
21. Vernon, A. (2006). *Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional-emoțională și comportamentală*, Editura ASCR, Cluj Napoca;
22. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;
23. Waters, V. (2003). *Povești raționale pentru copii*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
24. Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Grupul de lucru:**Liana-Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației****Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pîrîianu Liliana-Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Militaru Mădălina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Triculescu Florentina-Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Bolcu Georgeta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Popescu Constantin-Valentin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE CIVICĂ

**Învățământ special
Clasele a III-a - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație civică* este elaborată pe baza noului model de proiectare curriculară centrat pe competențe și pune accentul pe activitatea de învățare și formare moral-civică a elevului. Această disciplină se adresează elevilor din clasele a III-a și a IV-a.

Disciplina *Educație civică* face parte din aria curriculară *Om și societate*, bugetul de timp prevăzut conform *Planului-cadru de învățământ pentru învățământ special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate* (Anexa nr. 5 la Ordinul Nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial), fiind de 1 oră/ săptămână, pe durata unui an școlar.

Structura programei școlare cuprinde următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale au grad ridicat de generalitate și complexitate, urmând a fi dezvoltate prin disciplinele socio-umane, pe întreaga durată a învățământului primar. Competențele generale orientează demersul didactic și oferă un caracter aplicativ rezultatelor învățării achizițiile

Competențele specifice derivă din cele generale, se formează pe parcursul unui an școlar și reprezintă etape/rezultate intermediare ale competențelor generale. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare ce constituie modalități de organizare a activității didactice, în vederea dezvoltării competențelor. Programa școlară oferă cel puțin un exemplu de activitate de învățare pentru fiecare competență specifică în parte, cadrul didactic având libertatea de a le completa sau a le înlocui, astfel încât să asigure un demers didactic de proiectare, organizare și desfășurare, evaluare a unor parcursuri de învățare adecvate situației concrete de la clasă și în concordanță cu specificul dezvoltării psihofizice a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, respectiv zonei proximei dezvoltării a fiecărui copil.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă mijloace și suporturi informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor generale și a competențelor specifice propuse.

Sugestiile metodologice vin în ajutorul cadrului didactic, oferind propuneri pentru modul de desfășurare a predării-învățării-evaluării, alegerea strategiilor didactice (metode și mijloace), a formelor de organizare a activității, astfel încât să fie promovată o învățare progresivă, diferențiată, centrată pe elev, în concordanță cu specificul disciplinei, cu particularitățile de vârstă și dezvoltarea psihomotorie a elevilor.

Demersurile de educare civică propuse prin actuala programă sunt în concordanță cu recomandările cuprinse în:

- Legea Educației Naționale, nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare;
- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);

- Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XX-lea;
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989.

Programa școlară a disciplinei *Educație civică* are ca finalitate integrarea elevilor în comunitate, realizată prin:

- dezvoltarea unor deprinderi de comportament moral-civic pornind de la contexte familiare de viață, specifice vârstei;
- practicarea de către elevi a unui comportament moral-civic, activ, liber, responsabil, tolerant, deschis, comunicativ;
- dezvoltarea unei atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți, contribuind, astfel, la creșterea adaptabilității copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, la viața socială;
- formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială.

Programa școlară este un instrument viabil, cu caracter orientativ, adresat cadrelor didactice.

Educația pentru viața socială este un proces complex, de lungă durată. Aceasta se realizează treptat, prin relaționarea elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate cu membrii diverselor grupuri de apartenență (familie, grup de prieteni). Întregul demers contribuie la interiorizarea unor norme de conduită, adoptarea unei atitudini civice, manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic, cooperarea cu ceilalți.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană, specifice unui mediu incluziv**
- 2. Adoptarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut**
- 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru și pentru integrarea în grupuri din mediul cunoscut**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană, specifice unui mediu incluziv

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a trăsăturilor persoanei, manifestate în contexte sociale familiare elevilor; - Recunoașterea, în imagini cu conținut sugestiv, a trăsăturilor unor personaje; - Discutarea urmărilor pozitive și negative ale diferitelor acte de comportament, asupra propriei persoane și asupra celorlalți; - Ilustrarea prin mijloace de exprimare plastică a unor comportamente moral-civice ale unor personaje familiare; - exerciții de apreciere a propriilor comportamente, manifestate în contexte familiare. 	<p>1.1. Recunoașterea locurilor de apartenență (locală, națională, europeană) ale elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare a domiciliului, cartierului, localității ; - Ilustrarea, prin mijloace de exprimare artistică, a unor evenimente sărbătorite la nivel local, național, european; - Exerciții de identificare a unor personalități de la nivel local, național; - Realizarea unor colaje care reprezintă elemente specifice locale, naționale, europene.
<p>1.2. Recunoașterea unor comportamente moral-civice în grupurile de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a unor comportamente morale/imorale ale unor personaje din povești, povestiri, basme; - Observarea și descrierea unor comportamente ale copiilor în contexte reale sau imaginate; - Exerciții de colorare, în contururi date, a personajelor care ilustrează comportamente moral-civice. 	<p>1.2. Identificarea caracteristicilor grupurilor sociale de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor desene care ilustrează tradiții locale, naționale; - Exerciții de recunoaștere a însemnelor naționale, europene; - Vizionarea unor imagini, filme de prezentare a Europei și/sau a diferitelor țări europene.
<p>1.3. Explorarea grupurilor mici și a regulilor de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea, în situații concrete, a grupurilor mici din care elevul face parte - Discuții cu privire la roluri și responsabilități în grupurile de apartenență (clasă, școală, familie, grup de prieteni); 	<p>1.3. Manifestarea respectului și a grijii față de propria persoană și față de celelalte persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de apreciere a propriilor trăsături manifestate în contexte familiare; - Identificarea, în povești, desene animate familiare, contexte concrete de viață, a unor norme morale.

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
- Recunoașterea unor reguli de grup, utilizând povești, poezii, desene animate, cazuri din viața reală;	

2. Adoptarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>2.1. Recunoașterea unor atitudini în contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor atitudini față de lucruri, plante, animale în contexte date; - Realizarea, în grupuri mici, a unei liste cu lucruri utile pentru contexte date (ex. pregătirea unei excursii) și discutarea necesității lor; - Discuții cu privire la lucruri care îi reprezintă, plante și animale preferate. 	<p>2.1. Recunoașterea unor valori morale în cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a unor termeni care definesc valori morale, în contexte variate (literatura pentru copii, desene animate, situații concrete de viață); - Simularea, în grupuri familiare, a unor comportamente care au la bază valori morale; - Identificarea, în situații dilematice inspirate din povești, din contexte reale simple, a comportamentelor dezirabile și a valorilor care le fundamentează.
<p>2.2. Implicarea conștientă și activă în activitățile grupului de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de gestionare a resurselor de care dispune (materiale, de timp, etc.) în efectuarea unor sarcini de lucru date; - Elaborarea unor povestiri despre cum le-ar plăcea oamenilor, lucrurilor, plantelor, animalelor să se comporte copiii cu ei/ele; - Recunoașterea, în situații date, a unor roluri și responsabilități ale copiilor în grupurile de apartenență. 	<p>2.2 Recunoașterea unor valori morale în grupuri sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor comportamente bazate pe valori pozitive, în situații concrete de viață (în familie, la spectacol, în vacanță etc.); - Simularea unor comportamente moral-civice în contexte variate din viața socială.
<p>2.3. Explorarea relațiilor în cadrul grupului de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a normelor și a regulilor grupurilor de apartenență; - Prezentarea unor relații din cadrul grupurilor, valorificând povești, desene animate familiare, contexte reale de viață; - Simularea, în contexte date, a unor 	<p>2.3. Deosebirea comportamentelor prosoziale de comportamentele antisociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a unor comportamente prosoziale și a unor comportamente antisociale, în situații simple de viață; - Exerciții de exprimare a preferinței pentru comportamente bazate pe

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
relații în cadrul grupurilor de apartenență a elevilor.	ajutorare, cooperare, tolerență și a dezacordului față de comportamente conflictuale, agresive.

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru și pentru integrarea în grupuri din mediul cunoscut

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>3.1. Relaționarea elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate în grupuri familiare, pentru rezolvarea unor sarcini simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea cooperării în grupuri mici, prin asumarea și manifestarea unor roluri specifice; - Descrierea unor calități ale persoanelor necesare pentru realizarea unor sarcini concrete în cadrul grupurilor variate; - Simularea unor comportamente în grupuri ale căror membrii au opinii diferite. 	<p>3.1. Relaționarea elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate în grupuri sociale variate, pentru rezolvarea unor sarcini simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor contexte din viața reală în care elevii au rezolvat/pot rezolva sarcini simple, prin colaborare cu alții (alți elevi, prieteni, familie, adulți); - Participarea la jocuri de rol în care elevii este necesar să se comporte în situații date.
<p>3.2. Participarea la activități prin asumarea de drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea drepturilor și responsabilităților pe care le au copiii în grupurile din care fac parte; - Simularea realizării unor sarcini simple de lucru prin asumarea unor drepturi și responsabilități; - Discutarea consecințelor respectării și nerespectării drepturilor copilului, respectiv asumării și neasumării responsabilităților; - Elaborarea unui regulament al clasei, cuprinzând drepturi și îndatoriri. 	<p>3.2. Participarea la activități care promovează drepturile copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, în imagini, povestiri, contexte reale de viață, situațiilor în care au fost încălcate drepturi ale copiilor; - Discutarea unor situații concrete în care drepturile copiilor sunt încălcate; - Simularea unor contexte de exercitare a drepturilor copilului.

Conținuturi

Domenii	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
EU, TU ȘI CEILALȚI	<ul style="list-style-type: none"> - Ce este persoana? - Trăsături morale definitorii ale persoanei; - Asemănări și deosebiri între persoane; - Comportamente pozitive și comportamente negative ale persoanelor; 	<ul style="list-style-type: none"> - Persoana mea: - date personale; - Persoanele din jurul meu; - Persoanele din lumea întreagă; - Asemănări și deosebiri între persoane; - Persoane vulnerabile; - Locuri de apartenență ale persoanelor (locală, națională, europeană)
RAPORTURILE CU SINE, CU CEILALȚI, CU MEDIUL	<ul style="list-style-type: none"> - Tipuri de grupuri: familia, clasa de elevi, elevii din școală, grup de prieteni, grup de joacă, grup religios etc.; - Relațiile în grupul de apartenență: <ul style="list-style-type: none"> - de rudenie, de colaborare, de cooperare, de competiție, de solidaritate, de securitate, de sprijin, de toleranță, de întraajutorare, conflictuale, agresive etc.; - Norme de comportament în grupurile de apartenență /societate: <ul style="list-style-type: none"> - formule de salut, formule de adresare și de mulțumire, reguli de conduită ; - Activități și reguli de comportament față de oameni, lucruri, plante, animale; - Reguli de comportament în societate; - Raporturile noastre cu ceilalți oameni; <ul style="list-style-type: none"> Grupuri mici: <ul style="list-style-type: none"> - Familia (membri, relații între membri, roluri și responsabilități în familie, activități în cadrul familiei etc.); - Școala (colectivul clasei, colectivul școlii, activități, reguli); 	<ul style="list-style-type: none"> - Tradiții locale: - Noțiunea de țară, popor, națiune; - Tradiții naționale; - Însemnele locale, naționale, europene. - Relații între grupuri: <ul style="list-style-type: none"> - cooperare, schimb de informații, promovarea tradițiilor, solidaritate, sprijin, conflictuale, de negociere etc. - Raporturile noastre cu ceilalți oameni. <ul style="list-style-type: none"> Valori: <ul style="list-style-type: none"> - respect, toleranță, bunătate, grijă față de sine, față de ceilalți, față de lucruri, etc.; - Norme morale și de conduită; - Comportamente morale; - Drepturi, obligații, îndatoriri sociale.

Domenii	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
	<p>Grupul de prieteni (activități, reguli) etc.;</p> <p>Reguli în cadrul grupurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Drepturi și responsabilități; - Relația om/ persoană- mediul înconjurător; <p>Ce sunt lucrurile, animalele, plantele?</p> <p>Nevoia de lucruri, plante, animale;</p> <p>Asemănări și deosebiri între lucruri/ plante/ animale;</p> <p>Atitudinea față de lucruri, plante, animale.</p>	

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație civică* pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din învățământul special primar reglementează activitatea cadrului didactic în ceea ce privește formarea la elevi a competențelor specifice disciplinei, precum și adecvarea demersului didactic la vârsta și cerințele educative speciale ale elevilor.

Actuala programă școlară ia în considerare nevoia copiilor de ancorare în concret, dar și de specificul dezvoltării copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, oferind cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea demersului didactic ce va contribui la dezvoltarea competențelor moral-civice, a atitudinilor civice utile integrării copiilor în societate și manifestării unor comportamente prosociale.

Strategii didactice

Ținând cont de specificul disciplinei *Educație civică* se recomandă utilizarea unor strategii didactice variate, aplicate într-un cadru educațional favorabil manifestării spiritului tolerant, deschis către recunoașterea și interiorizarea valorilor și a normelor morale, care încurajează interacțiunea socială pozitivă.

Cadrele didactice pot utiliza diferite tipuri de strategii didactice, cum ar fi:

- *Strategii inductive* bazate pe utilizarea exemplilor - din povești, fabule, desene animate sau din viața reală - pentru identificarea și recunoașterea trăsăturilor persoanei, a grupurilor mici din care elevii fac parte; exemplele pot fi utilizate și pentru identificarea unor norme morale, a unor situații de respectare, încălcarea a unor reguli și norme, a rolului normei morale ca model de acțiune;
- *Strategii analogice* care utilizează modele – din povești sau din experiența proprie pentru caracterizarea persoanei, a grupurilor din care fac parte elevii, pentru analizarea regulilor și a relațiilor din cadrul grupului;
- *Strategii euristice* bazate, de exemplu, pe: descoperire, dialog euristic, problematizare, pentru explorarea grupurilor mici; realizarea unor povestiri, dramatizări privind aplicarea unor reguli simple de conduită în familie, în grupul de învățare; realizarea unor colaje cu imagini, fotografii care prezintă elemente specifice ale localității, țării.

Disciplina *Educație civică* are un caracter practic-aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățării durabile urmărind integrarea în colectivitate.

Strategiile didactice pot fi dezvoltate de către cadrele didactice și presupun utilizarea metodelor didactice moderne, care permit îmbinarea activităților individuale cu cele de grup și frontale, fapt care contribuie la dezvoltarea atitudinilor activ-participative, la formarea spiritului civic, astfel:

- Implicarea elevilor în învățarea:
  - prin acțiune, prin activități bazate pe sarcini concrete: acțiuni comunitare de ecologizare a spațiilor verzi (plantare flori, copaci, curățirea spațiilor verzi, etc.);
  - prin descoperire: acțiuni de monitorizare a evoluției unei mici zone din apropierea unității școlare; vizite la muzee, biblioteci, primărie, poliție, judecătorie, magazine, excursii tematice;
  - prin cooperare: participarea la activitățile incluse în parteneriatele școlare (organizarea de târguri cu produse realizate de copii în scopul autofinanțării, strângerea de haine, jucării, rechizite);
- Aplicarea unor metode interactive de învățare, activ-participative care pun accent pe dezvoltarea creativității elevilor și dezvoltarea progresivă a

cunoștințelor și capacităților elevilor (rezolvare de probleme, simulare, joc de rol, discuții);

- Utilizarea mijloacelor moderne de instruire pentru creșterea gradului de atractivitate și a dimensiunii interactive a activității de învățare (calculator, soft educațional, povești terapeutice, filme didactice, prezentări Power-Point, ilustrări audio/video ale unor situații).

Proiectarea activității didactice

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare. Este necesar să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

În ce scop voi face? (sunt identificate competențele specifice de format la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);

Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi);

Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);

Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);

Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare)

Evaluarea, o componentă importantă a procesului educativ, este utilă atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice care, pe baza feedbackului realizat la activități, pot să aducă îmbunătățiri procesului de învățare, atât din perspectiva proiectării demersului didactic, cât și a alegerii strategiilor didactice.

În procesul de învățare este necesar ca evaluarea să se realizeze sub cele trei forme cunoscute: evaluarea inițială, evaluarea continuă sau formativă și evaluarea sumativă, ca procese definitorii de cunoaștere a individualității elevilor cărora ne adresăm.

Bibliografie:

1. Băban, A. (coord.), (2009), *Consiliere educațională*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
2. Barbu, D., Boca, C.A., (2015), *Educație civică, Teorie și exerciții, clasa a III-a*, Editura CD Press, București;
3. Bărbulescu, G., (2016), *Educație civică, Caiet de lucru pentru clasa a III-a*, Editura Litera, București;
4. Cosmovici, A., Iacob, L., (2008), *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
5. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, R., (2016), *Educație specială. Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași;
6. Peneș, M., (1998), *Îndrumător pentru utilizarea manualului de educație civică*. Editura Aramis, București;
7. Pițilă, T., Mihăilescu, C., (2016), *Educație civică, Manual pentru clasa a III-a*, Editura Art, București;
8. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;
9. Ulrich, C., (2007), *Educație civică: perspective teoretice și abordări aplicative*. Editura Universității din București, București;
10. Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;

11. ****Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XX-lea;*
12. ****Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);*

Grupul de lucru:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Brebu Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Giura Constantina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Giurea-Stănescu Mariana-Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Crețu Aneta-Cornelia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Buciu Lorența-Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Țecu Teodora	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Slatina, Olt

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar pentru elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special primar în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână.

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* propune ca finalitate a învățării familiarizarea elevilor cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei.

Pornind de la modelul didactic al istoriei, conceput pentru toată durata școlarității, experiențele de învățare propuse reprezintă, deopotrivă, etape ale unui tip specific de antrenament intelectual și ocazii pentru valorificarea experiențelor afectiv-atitudinale.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei în învățământul special primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Programa școlară valorifică exemple de activități de învățare din programele anterioare destinate copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, oferind cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de învățare care permit trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe activități de învățare. Astfel, pentru clasa a IV-a, exemple de activități de învățare pot fi următoarele:

- exerciții de alcătuire a unor axe cronologice, scurte prezentări, alcătuirea de compuneri, citirea izvoarelor istorice, vizionarea unor filme istorice și comentarea lor, folosirea în paralel a mijloacelor didactice audio-vizuale, însoțite de o scurtă prezentare a lor, exersarea lucrului în echipă, a cooperării, investigarea și valorizarea propriei experiențe;
- realizarea unor activități care stimulează curiozitatea pentru studiul istoriei, cultivarea dragostei de țară și de semeni.

Sunt recomandate demersuri didactice bazate pe învățarea prin descoperire și jocuri de rol care favorizează corelarea experiențelor anterioare de învățare cu noile conținuturi.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Astfel,

elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din învățământul special primar iau contact succint cu noțiuni și informații ce urmează a fi consolidate pe parcursul ciclurilor gimnazial și liceal.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* are la bază și promovează următoarele principii:

- demersul didactic este centrat pe elev ca subiect al activității instructiv-educative;
- accentuarea caracterului aplicativ-practic al demersului didactic;
- dezvoltarea unor strategii didactice necesare dezvoltării competențelor;
- asigurarea coerenței și a progresului la nivelul disciplinei, precum și a transferabilității competențelor-cheie, prin deschiderea către abordări inter- și transdisciplinare cu celelalte discipline de studiu, în interiorul ariei curriculare *Om și societate*;
- compatibilizarea curriculumului național cu cel european, prin formarea domeniilor de competențe indispensabile vieții active, într-o societate a cunoașterii, specifică secolului XXI;
- asigurarea calității educației.

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea de metode

active care pot contribui la:

- crearea unui mediu educațional care favorizează interacțiunea;
  - dezvoltă personalitatea elevului;
  - dezvoltă sentimentele de stimă față de sine și față de ceilalți.
- Forma actuală a programei își propune să contribuie la recâștigarea interesului elevilor față de cunoașterea trecutului prin:
- propunerea unui traseu de învățare în care elevii fac cunoștință cu trecutul pornind de la situații familiare, urmate de cele care se află la mai mare distanță în timp și spațiu;
  - adecvarea obiectivelor-cadru la etapa de școlaritate pe care o reprezintă învățământul primar special;
  - o diversificare a activităților de învățare și o creștere a ponderii acestora în programă.

În elaborarea programei s-au avut în vedere:

- contribuția istoriei la obiectivele etapei de școlaritate pe care o reprezintă învățământul special primar;
- recomandările referitoare la studiul istoriei, cuprinse în documente elaborate la nivel european, în mod deosebit,
- rezultatele unor cercetări referitoare la studiul istoriei în învățământul special primar;
- valorificarea experienței cadrelor didactice care au utilizat programa anterioară, respective, contribuția istoriei la competențele de bază care se dezvoltă prin învățământul special primar.

Competențe generale

- 1. Înțelegerea și reprezentarea timpului istoric**
- 2. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice**
- 3. Stimularea curiozității pentru istorie**
- 4. Dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Înțelegerea și reprezentarea timpului istoric

Clasa a IV-a
<p>1.1 Ordonarea cronologică în timp și spațiu a unor evenimente din familie, a faptelor prezentate într-o situație de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alcătuirea unei axe a timpului care să prezinte evenimente din viața personală sau a comunității; - Alcătuirea unui arbore genealogic al familiei după o schemă dată; - Audierea/citirea de scurte biografii ale unor mari personalități și încadrarea lor în secolele în care au trăit.
<p>1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simulări ale confruntărilor armate folosind TIC; - Localizarea pe harta României a unor locuri de importanță istorică; - Descrierea unor fotografii care ilustrează viața oamenilor dintr-o anumită localitate; - Citirea unor texte în care sunt prezentate ocupațiile oamenilor din localitatea de domiciliu.
<p>1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor prin raportarea la timp și spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valorificarea unor informații dobândite prin vizite la muzee, case memoriale, etc.; - Realizarea unor hărți care exemplifică măsurarea timpului în istorie.

2. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea izvoarelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Citirea unor texte istorice; - Căutarea de informații despre o temă istorică dată; - Comentarea unor fotografii/imagini.
<p>2.2. Analiza surselor pentru identificarea informațiilor cât mai diverse despre trecut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții în grup despre faptele petrecute în trecut; - Realizarea unor postere sau albume despre evenimentele petrecute în localitate care i-au impresionat, puse într-o ordine cronologică.

3. Stimularea curiozității pentru istorie

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea asemănarilor și deosebirilor dintre oameni/grupuri de oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții în grup referitoare la faptele oamenilor din trecut, la marii eroi ai neamului; - Selectarea pe bază de informații a asemănarilor și deosebirilor dintre fapte, oameni; - Exprimarea de păreri proprii.
<p>3.2. Formularea de întrebări legate de marii noștri eroi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redactarea unor compuneri scurte în care să exprime propria lor părere în legătură cu marile evenimente din istoria neamului; - Alcătuirea unui colț muzeistic al clasei; - Vizitarea unui muzeu sau a unei case memoriale.

4. Dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa a IV-a	
4.1. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor modalități în care ar fi putut acționa în anumite împrejurări din viața personală (de exemplu, exerciții de tipul Ce ai fi făcut astăzi?); - Discuții în grup referitoare la faptele unor personalități istorice, modul în care au influențat desfășurarea unor evenimente; - Selectarea asemănărilor și deosebirilor între fapte/evenimente, personalități; - Redactarea unor texte scurte în care să se evidențieze atitudinea față de fapte/evenimente, personalități din trecut.
4.2. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> - Participarea la dialoguri pe teme istorice, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre evenimente și personalități istorice; - Jocuri de rol pe baza faptelor unor personalități istorice; - Proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
NOȚIUNI INTRODUCTIVE	Istoria ca știință; Cronologia; Izvoare istorice.
COMUNITATEA LOCALĂ ȘI NAȚIONALĂ	Familia; Locul familiei în viața comunității, trecut și prezent; Copilăria, ieri și azi la români; Locuri, fapte, obiceiuri; Localitatea natală; Religiile din România; Sărbătorile la români și la minorități; Școala, trecut și prezent.
EPOCI. ANTICHITATEA	Geto-dacii; Burebista-lecturi istorice; Romanii; Traian și Decebal-lecturi istorice despre războaiele daco-romane.
EVUL MEDIU EPOCA MODERNĂ CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	Marile personalități: - Mircea cel Bătrân; - Vlad Țepeș; - Ștefan cel Mare; - Mihai Viteazul; - Constantin Brâncoveanu; - Alexandru Ioan Cuza; - Carol I; - Ferdinand; - Regina Maria; Legende istorice; Mănăstiri, monumente, orașe de importanță istorică.

Sugestii metodologice

Utilizarea surselor istorice în predarea *Istoriei* trebuie să se afle permanent la îndemâna profesorului.

Strategiile didactice focalizate pe utilizarea surselor istorice trebuie să ia în considerare utilitatea sursei în activitatea de predare-învățare, formarea competențelor specifice și multiperspectivitatea, ca *mod de a gândi*, a selecta, a examina și a folosi la clasă.

Utilizarea de dovezi provenind din diferite surse pentru a lămuri complexitatea unei situații și pentru a descoperi cauzele care au produs acel eveniment.

Gândirea critică este considerată un factor-cheie în învățarea eficientă. Antrenarea acestui tip de gândire are ca punct de plecare utilizarea argumentelor, citirea de texte, elaborarea întrebărilor de tip releu.

Utilizarea investigației ca demers didactic favorizează aplicarea, în mod constructiv și creativ a cunoștințelor dobândite în situații noi și variate; Metoda presupune stabilirea sarcinilor precise de lucru, înțelegerea acestora de către elevi și rezolvarea sarcinilor de lucru.

Demersul investigativ este raportat la trei etape:

1. Definierea problemei;

2. Alegerea metodei adecvate de lucru; (ce să facă ?, cum să facă?, etc);

3. Identificarea soluției optime (în momentul acesta profesorul trebuie să specifice ce așteptări are de la elevi, cunoscând nivelul de înțelegere a acestora, precum și rezultatele învățării, în urma acestei activități didactice).

Proiectul este o activitate complexă de învățare care poate fi folosită și ca instrument de evaluare, atât formativă, cât și sumativă.

Proiectul este o activitate individuală și/sau în grup, care pune elevii în situația de a lua decizii, de a comunica și negocia.

Proiectarea activității didactice

Lectura personalizată a programei școlare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei școlare la un context educațional specific. Documentele de proiectare elaborate (planificarea calendaristică și proiectele unităților de învățare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe selectate dintre exemplele oferite de programa școlară sau pot fi propuse de către fiecare cadru didactic).

- Ce conținuturi alegem? (sunt selectate, concretizate și organizate conținuturile).

- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, inclusiv resurse TIC, de timp, forme de organizare a clasei de elevi).

- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare care trebuie să evidențieze progresul înregistrat de fiecare elev în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de program într-un an școlar).

Elaborarea planificării calendaristice implică:

- identificarea unităților de învățare;

- stabilirea ordinii acestora;

- corelarea competențelor specifice și a conținuturilor de învățare cu activități de învățare și timpul alocat acestora;

Prin realizarea proiectelor de unități de învățare, profesorul valorifică deplin contextul educațional în care își desfășoară activitatea la clasă.

Elaborarea strategiilor de predare-învățare

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea de metode active care pot contribui la crearea unui mediu educațional care favorizează interacțiunea, dezvoltă personalitatea elevului, dezvoltă sentimentele de stimă față de sine și față de ceilalți.

Bibliografie:

1. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și Intervenție*, Editura Polirom, Iași;
2. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
3. Pârvu, A.M., Dobrescu, S., (2016), *Istorie. Caiet multifuncțional pentru clasa a IV-a + Manual digital*, Editura CD Press, București;
4. Almaș, D., (2018), *Povestiri istorice pentru copii și școlari*, Editura Agora, București;
5. *Programa școlară pentru disciplina Istorie, clasa a IV-a*, București, 2014.

Grupul de lucru:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Barbu Ana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Ivana Dorina-Luisa	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Bădănoiu Marian-Ovidiu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Bogeanu Dorinel	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Ioniță Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Geografie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Disciplina este prevăzută în Planul cadru de învățământ pentru învățământ special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, (Anexa nr. 5 la Ordinul Nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial), în aria curriculară *Om și societate*, cu alocare de 1oră/săptămână.

Programa de *Geografie* pentru clasa a IV-a reprezintă începutul studierii *Geografiei* ca disciplină școlară prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Elemente de *Geografie* au fost prezentate începând cu clasa a II-a, la disciplina *Științe ale naturii*.

Se are în vedere sprijinirea elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală, cât mai aproape de dezvoltarea normală. Prin studierea *Geografiei* se urmărește introducerea elevului în universul realității înconjurătoare care este, în mod esențial, la această vârstă și la acest tip de dizabilitate, o realitate predominant observabilă.

Acest curriculum își propune să-i familiarizeze pe elevi cu noțiuni elementare de geografie, pornind de la localizarea elementelor spațiului geografic, orientarea în teren, elemente ale mediului geografic, date elementare geografice, caracteristici ale elementelor geografice, asociații simple între fapte și fenomene observate.

Programa este orientativă, lăsând inițiativa specialiștilor (cadrelor didactice) în stabilirea conținuturilor activităților de învățare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestiile metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care jalonează achizițiile elevului la disciplina *Geografie*, pentru ciclul special primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Conținuturile propuse de programă vor fi abordate în legătură cu obiectele de studiu ce cuprind aria curriculară *Om și societate*, iar cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele de studiu.

Sugestiile metodologice propun un punct de plecare, de la care profesorii vor adapta conținuturile programei și activitățile de învățare la particularitățile elevilor cu care își desfășoară activitatea.

Competențe generale

- 1. Prezentarea spațiului geografic într-un limbaj specific**
- 2. Înțelegerea spațiului geografic pe baza informațiilor dobândite la matematică, științele naturii și educație civică**
- 3. Stimularea curiozității pentru studiul geografiei**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea spațiului geografic într-un limbaj specific**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor termeni și noțiuni specifice geografiei în diferite situații de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descoperire a unor termeni din spațiul geografic; - exerciții de numire a unor termeni dintr-un mesaj oral.
<p>1.2. Familiarizarea cu termenii și noțiunile specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a numelor proprii dintr-un text dat, - exerciții de formularea a unor propoziții simple cu termenii identificați; - exerciții de definire a termenilor geografici.
<p>1.3. Însușirea termenilor și a noțiunilor specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a termenilor din mediul geografic; - exerciții de completare a unor enunțuri lacunare cu termenii specifici; - exerciții de observare a spațiului geografic; - exerciții de utilizare a termenilor în diferite contexte.

2. Înțelegerea spațiului geografic pe baza informațiilor dobândite la matematică, științele naturii și educație civică

Clasa a IV-a
<p>2.1. Utilizarea unor operații matematice pentru reprezentarea spațiului geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare a spațiului geografic cu ajutorul șablonului; - exerciții de reprezentare a unor planuri simple ale spațiilor apropiate; - exerciții de înregistrare a datelor geografice observate; - exerciții de elaborare a desenelor schematice.
<p>2.2. Utilizarea cunoștințelor dobândite anterior la științele naturii și cultură civică pentru înțelegerea spațiului geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apreciere a unor perioade de timp; - exerciții de percepere a ordinii derulării unor fenomene observate sau povestite; - exerciții de identificare a modificărilor geografice din mediul apropiat (anotimpuri, vegetație, etc.); - exerciții de apreciere a succesiunii temporale (o zi, o săptămână, o lună, un an); - activități de descriere a unor fenomene din mediul înconjurător

3. Stimularea curiozității pentru studiul geografiei

Clasa a IV-a
<p>3.1. Dezvoltarea interesului pentru înțelegerea rolului unui mediu sănătos pentru viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități și reguli de conștientizare a atitudinii pozitive față de mediu, - situații concrete de sensibilizare față de mediul înconjurător; - activități practice de cultivare a respectului față de mediu.

Clasa a IV-a
<p>3.2. Dezvoltarea comportamentului civic pentru protejarea mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemple de identificare a problemelor din mediul înconjurător; - prezentarea unor exemple de formare a deprinderilor de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător; - exerciții de aplicare a unor reguli de comportare pentru asigurarea sănătății omului și a naturii; - activități de ecologizare a spațiului din curtea școlii, natură, comunitate; - excursii tematice; - proiecte tematice Prietenii naturii, Natura în pericol! Să salvăm natura!; - vizionare de filmulețe; - exerciții-joc de identificare a regulilor, normelor de protejare, îngrijire a naturii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
NOȚIUNI INTRODUCTIVE – ORIZONTUL LOCAL ȘI APROPIAT	Geografia ca știință Orizontul apropiat: clasa, școala, localitatea Orizontul local: linia orizontului, punctele cardinale Succesiuni temporale observabile: ora, ziua, săptămâna, anul Calendarul Harta Anotimpurile
ELEMENTE DE IDENTITATE A ROMÂNIEI	De la orizontul local la țară Formele de relief Clima, apele, vegetația, animalele Aplicații practice
PROTEJAREA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR	Elemente de educație ecologică Activități practice: <i>Un mediu curat, o viață sănătoasă, Ziua pământului, Ocrotim natura!</i> Realizarea de lucrări din materiale reciclabile

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Geografie*, în pofida dezavantajelor pe care le determină dizabilitatea intelectuală, prin conținuturi, orientarea, proiectarea și organizarea procesului de predare-învățare-evaluare, permite ca elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să se familiarizeze cu elementele de geografie, în ritmul lor propriu și specific. Învățarea va fi predominant afectivă și emoțională. Activarea factorilor emoțional-afectivi este condiție sui-generis pentru asigurarea reușitei oricărei forme de învățare. Fenomenul formativ asigură elaborarea de comportamente ce se pot adecva la situația dată și la contextul relațiilor interpersonale în care își desfășoară activitatea elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Metodologia procesului de învățământ nu a constituit o categorie închisă, invariabilă și dată o dată pentru totdeauna, lipsită de flexibilitatea și exigențele crescânde ale vieții sociale. Prin caracterul ei dinamic este un domeniu de permanentă deschidere a experimentării, inovației și creației slujitorilor școlii.

Expunerile verbale vor avea o pondere redusă, chiar dacă comunicării verbale i se recunoaște o mare flexibilitate, care îi conferă profesorului spontaneitate și putere de adaptare cu ușurință la specificul temei, la nivelul intelectual al auditorului, la disponibilitatea de timp și condițiile materiale. **Povestirea (narațiunea)**, prin materialul factual și logica ei de desfășurare, prin simplitatea și claritatea ideilor exprimate, reprezintă un excelent exercițiu care conduce spre însușirea unei mari bogății de reprezentări vii și clare, înlesnește înțelegerea lucrurilor.

Observarea permite accesul imediat la cunoașterea lumii înconjurătoare, ajută în mod concret elevul să înțeleagă bogăția de aspecte ale mediului celui mai apropiat în care trăiește el.

Ca să deprindă o acțiune, elevul trebuie să încerce, să facă, să refacă, să repete (**exercițiul**).

Metoda lucrărilor practice (modelaj, machetă, etc.) ajută la orientarea elevului spre realitate și facilitează învățarea.

Implicarea cât mai directă a elevilor, contactul cu lumea înconjurătoare, se realizează prin **jocuri didactice** care asigură îmbinarea și toate tranzițiile spontane posibile între elementele distractive și cele de învățare.

Metodele didactice activ-participative specifice permit elevului satisfacerea cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu alți colegi. Acestea stimulează și dezvoltă foarte mult **învățarea prin cooperare** (lucrul în perechi sau grupe mici de elevi), facilitând astfel comunicarea, socializarea, relaționarea, colaborarea și sprijinul reciproc (*știu/vreau să știu/am învățat, predicțiile în perechi, gândiți/lucrați în perechi/comunicați, interviul în trei etape, turul galeriei, unul stă, trei circulă, linia valorică, masa rotundă, etc.*)

Proiectarea didactică (*proiectarea globală, proiectarea eșalonată, proiectarea activității semestriale, proiectarea activității didactice*) presupune, de fapt, stabilirea sistemului de relații și dependențe existente între conținut științific, obiectivele operaționale și strategiile de predare, învățare și evaluare).

Proiectarea activității didactice presupune un demers anticipativ (*Ce voi face? Cu ce voi face?, Cum voi face?, Cum voi ști dacă am realizat ceea ce mi-am propus?*) și este expresie a etapelor fundamentale (*identificarea competențelor lecției, analiza resurselor, elaborarea strategiilor didactice optime, elaborarea instrumentelor de evaluare*).

Evaluarea psihopedagogică are ca obiectiv fundamental cunoașterea nivelului de dezvoltare a copilului și permite stabilirea unor programe educative și corectiv compensatorii adecvate, estimarea achizițiilor și progreselor înregistrate, și în plus,

reorientarea față de nivelul solicitărilor stabilite inițial, dar și stabilirea noilor direcții terapeutice în activitatea de lucru cu copilul.

Evaluarea trebuie să se desfășoare sub cele trei forme cunoscute: evaluare inițială, continuă sau formativă și sumativă, acestea fiind procese definitorii de cunoaștere a individualității elevilor cuprinși în procesul educațional.

Recomandăm, pe lângă formele și instrumentele clasice de evaluare, utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea și observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Observarea comportamentului elevilor, ca fundament al evaluării, constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentelor copiilor fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele lor caracteristice. Evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare de competențe, evidențiind ceea ce au dobândit elevii, raportat la competențele propuse a fi atinse, incluzând cunoștințe, abilități, atitudini, fără a fi redusă exclusiv la ceea ce știu și cât anume știu elevii.

Portofoliul poate conține: lucrări scrise, teste, chestionare, fișe, alte lucrări, date despre elev, informații despre activitățile extrașcolare la care a participat elevul. Se precizează că structura, elementele obligatorii și criteriile de evaluare sunt stabilite de către profesor.

Pentru o învățare performantă este necesară concretizarea elementelor programei în activități de învățare relativ simple, ordonate după o anumită strategie, în urma parcurgerii cărora să existe un progres semnificativ, evaluabil.

Bibliografie:

1. Verza, E., (2011), *Specificul terapiei și recuperării în psihopedagogia specială, Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universitară, București;
2. Cerghi, I., (2011), *Metode de învățământ*, Editura Polirom, București;
3. www.educație.trei.ro *Psihopedagogie specială*;
4. *Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasa a IV-a*, București, 2014;
5. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași.

Grupul de lucru:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bușoi Emilia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Vasile Livia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Constantin Marilena Pansia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Barbu Ion	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Ghiță Smărăndița Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Urziceanu Giorgeta -Gianina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

***RELIGIE*
CULTUL ORTODOX**

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Situarea *Religiei* în aria curriculară *Om și societate* din trunchiul comun al disciplinelor din învățământul românesc preuniversitar aduce recunoașterea locului pe care educația religioasă îl ocupă în procesul complex al formării caracterului uman, prin intermediul școlii, corespunzând laturii spirituale a ființei umane, cu implicare directă în plan intelectual, afectiv și comportamental.

Cum școlii îi revine sarcina de a pregăti sistematic o persoană din perspectivă intelectuală, morală, civică, fizică, estetică, educația religioasă se alătură acestora în mod firesc, urmărindu-se continuitatea și complementaritatea de ordin instructiv și formativ.

Planul Cadru de învățământ pentru învățământ special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, alocă disciplinei *Religie* o oră/săptămână în trunchiul comun, în cadrul Ariei curriculare *Om și societate*, pentru toate nivelurile de învățământ.

Dimensionată și realizată în acord cu necesitățile psihice specifice fiecărei vârste și cu particularitățile psihice individuale ale fiecărui elev în parte, educația religioasă realizată în școală are mai întâi o *funcție informativă*, respectiv de punere la dispoziția elevilor a unor cunoștințe specifice, cu caracter teologic, dogmatic, liturgic, dar și o *funcție formativă*, de traducere în fapte de viață a normativelor religioase.

Educația religioasă nu privește doar persoana, ci ea vine în ajutorul societății, promovând pacea, prietenia, înțelegerea, dragostea și întraajutorarea semenilor.

Paradigma adaptării școlii la cerințele și posibilitățile de instruire a elevului, caracteristică a educației în viitor, în concordanță cu strategiile educaționale europene (*Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale - „ET 2020”, publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 28.05.2009, C119/02*), impune o diversificare a situațiilor și experiențelor de învățare, construirea acestora în acord cu posibilitățile și nevoile tuturor categoriilor de elevi, pentru a răspunde principiilor școlii incluzive.

Incluziunea presupune egalitatea de participare socială și egalitatea de șanse în realizarea accesului la educație. Printre valorile actuale și de perspectivă ale integrării, societățile democratice din lume, le consideră dominante pe următoarele:

- acceptarea tuturor diferențelor;
- respectul diversității;
- solidaritatea umană și mai ales cu persoane diferite;
- lupta împotriva excluderii și marginalizării;
- lupta împotriva inegalității sociale.

În acest sens, școlii îi revine sarcina de a oferi tuturor elevilor posibilitatea de a învăța în funcție de ritmul, capacitățile și nevoile proprii și de a se exprima conform trăsăturilor individuale și de personalitate.

În elaborarea acestei Programe de *Religie* am pornit de la principiul egalității șanselor și am urmărit temele majore prezentate în Programele în vigoare pentru învățământul primar: *Programa de Religie – Cultul Ortodox, pentru Clasa Pregătitoare, clasa I și clasa a II-a (O.M. 3418/ 19.03.2013) și Programă de Religie – Cultul Ortodox, Clasele a III-a și a IV-a (OM 5001/ 02.12.2014)*, care corespund noului model de proiectare curricular, centrat pe competențe și am căutat să adaptăm conținuturilor, competențele specifice și sugestiile metodice la specificul dezvoltării psihice a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Prezenta programă școlară este structurată pe următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice;

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care jalonează achizițiile elevului la disciplina *Religie*, pentru întregul ciclu special primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- *Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului*
- *Dumnezeu se face cunoscut omului*
- *Viața creștinului împreună cu semenii*
- *Mari sărbători creștine*

Conținuturile propuse de programă vor fi abordate nu numai în legătură cu obiectele de studiu ce cuprind aria curriculară (Religie - Istorie; Religie - Educație civică), cât și în manieră multi- și interdisciplinară: Religie- Limbă și comunicare; Religie- Arte; Religie- Tehnologii (la clasele P-IV, Abilități practice); iar cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele de studiu.

Sugestiile metodologice propun un punct de plecare, de la care profesorii vor adapta/adequa conținuturile programei și activitățile de învățare la condițiile specifice în care își desfășoară activitatea.

Programa nu reprezintă o simplă reducere, din punctul de vedere al conținutului informațional ce urmează a fi însușit în fiecare capitol în parte. În schimb, crește numărul de activități individuale suplimentare în care urmează să fie inclus elevul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, în scopul recuperării acestuia. Adaptarea curriculară se va realiza de către cadrele didactice de la clasă, prin eliminare, substituie sau adăugare de conținuturi în concordanță cu obiectivele și finalitățile propuse prin planul de intervenție personalizat.

„Pentru a asigura un cadru coerent în predarea Religiei, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.” (Anexa nr. 3 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5001 / 02.12.2014)

Competențe generale

- 1. Cunoașterea și însușirea specificului propriei credințe prin explorarea activă a elementelor din viața de zi cu zi**
- 2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative, în relația cu copiii și cu adulții, în acord cu valorile religioase**
- 3. Exersarea conduitei independente din perspectiva integrării religioase**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. *Cunoașterea și însușirea specificului propriei credințe prin explorarea activă a elementelor din viața de zi cu zi*

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată; - dialoguri pe baza audierii unor texte biblice și din viețile sfinților; - descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a altor sfinți; - audierea și/ sau învățarea de scurte rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți.
<p>1. 2. Identificarea unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții privind evenimentele religioase din viața omului (botezul, nunta, ziua onomastică etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor - analiza unor imagini relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică etc.); - prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători; - audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine; - exerciții de învățare a unor colinde și cântări religioase; - participarea la serbări școlare; - realizarea unor proiecte pe diferite teme religioase („Cum am sărbătorit Crăciunul”, „Cum ne pregătim de Paște” etc.); - realizarea unor desene și confecționarea unor felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase.

2. *Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu copiii și cu adulții, în acord cu valorile religioase*

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale diferitelor persoane (copii, părinți, profesori etc.); - dialoguri pe teme privind colaborarea în diferite grupuri de apartenență; - jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală etc.); - studii de caz pe tema ajutorului oferit celorlalți.
<p>2.2. Identificarea unor elemente comune și de diferențiere între oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate (aspect fizic, limba vorbită, calități, comportamente etc.); - exerciții de exprimare a acordului/ dezacordului față de opiniile altora (argumentarea opiniei proprii în spiritul toleranței față de opinia altora); - participarea la întâlniri cu persoane din comunitate pe teme relevante din punct de vedere educațional; - participarea la dialoguri având ca subiect „Persoanele vulnerabile”; - audierea unor texte religioase simple în proză sau în versuri.

3. Exersarea conduitei independente din perspectiva integrării religioase

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Observarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora; - exerciții de identificare a calităților celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni, etc.), prin desene, dialoguri etc.; - jocuri de rol „Așa da/ Așa nu”.
<p>3. 2. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin în contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (în familie, școală, biserică, comunitate etc.); - jocuri de rol: „Cum mă comport când...?”; „Cum procedez dacă sunt în situația...?”; - exerciții de analiză a unor comportamente care încalcă valorile morale; - vizite la biserică.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	<p>Dumnezeu ne-a creat din iubire</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omul- cea mai importantă ființă de pe pământ; - Ce înseamnă să fiu creștin; - Cum vorbesc cu cei din jur; - Cum mă comport ca un creștin; - O zi din viața mea de creștin.
DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUT OMULUI	<p>Dumnezeu este întotdeauna cu noi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dumnezeu ne-a dăruit o lume frumoasă; - Iisus Hristos iubește copiii; - Maica Domnului – Fecioara Maria este ocrotitoarea copiilor; - Îngerii sunt păzitorii copiilor; prezența îngerului păzitor în viața creștinului; - Sfinții sunt prietenii lui Dumnezeu și ai copiilor.
VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII	<p>Dumnezeu ne învață să ne ajutăm unii pe alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familia mea (relațiile dintre membrii unei familii); - Sunt creștin și la școală; - Cine sunt prietenii mei; - Preotul în viața mea; - Creștinii din biserica mea.
MARILE SĂRBĂTORI CREȘTINE	<p>Nașterea Domnului – Crăciunul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Domnului Iisus Hristos; - Cum sărbătoresc Crăciunul. <p>Învierea Domnului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bucuria copiilor la Florii și la Paște; - Cum sărbătoresc Paștele.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea și însușirea specificului propriei credințe prin explorarea activă a elementelor din viața de zi cu zi**

Clasa I
<p>1.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) pe tema unor evenimente religioase; - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - observarea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Apostol Andrei și/ sau a altor sfinți; - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni, cântări religioase, colinde etc.; - organizarea unor serbări școlare.
<p>1.2. Prezentarea unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității (modalități de pregătire pentru celebrarea evenimentului, alte obiceiuri etc.); - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte cu diferite teme („Despre colind”); „Natura altfel în fiecare zi”, „Cum sărbătorim Crăciunul”, „Cum ne pregătim de Paște”, etc.); - realizarea unor desene, felicitări, ornamente, colaje, etc., cu ocazia sărbătorilor religioase, utilizând materiale diverse; - audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători religioase, participarea la sărbătorile comunității; - învățarea unor poezii, la alegere, cu referire la marile sărbători religioase.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative, în relația cu copiii și cu adulții, în acord cu valorile religioase

Clasa I
<p>2.1. Manifestarea interesului pentru asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea responsabilităților personale în diferite grupuri de apartenență (familie, școală, grup de prieteni, etc.); - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de asumare a unor roluri și responsabilități în anumite grupuri; - jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală, etc.); - distribuirea de roluri pentru fiecare participant în rezolvarea unor sarcini de lucru simple, în grupuri mici; - exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate în activități de grup, pentru fiecare elev; - prezentarea unor cazuri relevante pentru teme: importanța ajutorului oferit celorlalți, rolul rugăciunii pentru membrii diferitelor grupuri de apartenență; - dialog pe tema rolurilor și responsabilităților diferitelor persoane în biserică (preot, credincioși, etc.).
<p>2.2. Observarea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema unor elemente de diversitate în grupurile de apartenență; - jocuri de dezvoltare a imaginii de sine și a imaginii despre celălalt, în sens pozitiv (jocuri

Clasa I

de descriere a calităților proprii ale colegilor, jocuri de rol „Întreabă-mă și eu îți spun despre mine”);

- studii de caz: „Ce ai face dacă ai fi în situația...?”;
- exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața școlii și a comunității (existența elevilor de diferite confesiuni în clasa de elevi/ școală, existența unor biserici/ locașuri de cult aparținând altor culte/ religii în localitatea lor, etc.);
- dialog privind rolul rugăciunii pentru propria persoană și pentru alții, audierea unor texte simple, în proză sau în versuri, care evidențiază adoptarea de atitudini pozitive față de propria persoană și față de alții.

3. Exersarea conduitei independente din perspectiva integrării religioase**Clasa I****3.1. Identificarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și a exemplurilor unor personaje din Biblie**

- dialog pe tema comportamentului diferitelor persoane (din viața de zi cu zi, din Biblie, din povești cu conținut moralizator etc.);
- audiții de povestiri care evidențiază rolul credinței în Dumnezeu;
- discuții pe tema rolurilor rugăciunii, participării la slujbele bisericii și protejării naturii, pornind de la exemple date (personaje din povestiri, personaje biblice, sfinți etc.);
- analizarea unor imagini pe diferite teme: „Rugăciunea”, „La biserică”, „În natură”
- jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”, cu aplicații la diferite contexte relevante (rostirea rugăciunii, comportamentul în biserică, grija față de natură etc.).

3.2. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin într-o serie de contexte de viață reale sau imaginare

- conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (școală, familie, biserică, stradă, natură etc.);
- cunoașterea/recunoașterea, în diferite contexte, a respectării/ încălcării anumitor reguli de comportament moral-creștin (jocuri de rol, povestiri, analiza unor imagini etc.);
- stabilirea, în grupuri mici și/ sau frontal, a unor reguli de comportament în diferite contexte (școală, familie etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă;
- dialog pe tema regulilor de comportament religios: „Cum procedez când merg la biserică...?”; „Care este locul meu în biserică?...?”; „Cum ne rugăm...?”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	<p>Omul își arată iubirea față de Dumnezeu în Biserică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biserica este casa lui Dumnezeu; - Cum arată o biserică; - Cum Îl cunosc pe Dumnezeu în biserică; - Cu cine mă rog în biserică; - Cum mă comport în biserică.
DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI	<p>Omul este ființa care crede în Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omul ascultă cuvântul lui Dumnezeu; - Omul se bucură de creația lui Dumnezeu; - Biblia ne vorbește despre oameni credincioși; - Sfinții Apostoli - modele de credință pentru toți creștinii; - Ce înseamnă pentru mine a fi un om credincios;
VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII	<p>Omul se roagă lui Dumnezeu pentru sine și pentru alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rugăciunea și/sau rugămintea; - Omul vorbește cu Dumnezeu prin rugăciune; - Când, unde și cui mă rog?; - Pentru cine mă rog?; - Binefacerile rugăciunii.
MARILE SĂRBĂTORI CREȘTINE	<p>Nașterea Domnului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Colinde și cântece de Stea; - Nașterea Domnului în poezii pentru copii. <p>Învierea Domnului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Salutul creștinilor la Sfintele Paște; - Tradiții și semnificații privind încondeierea ouălor.

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și însușirea specificului propriei credințe prin explorarea activă a elementelor din viața de zi cu zi

Clasa a II-a
<p>1.1. Explicarea importanței unor evenimente religioase din viața comunității și a societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor texte scurte, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral sau pornind de la audiții/ lecturi ale unor texte biblice și din viețile sfinților; - dialog pe tema rolului unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - prezentarea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a sfinților îngeri și a altor sfinți; - exerciții de recunoaștere a unor evenimente/sărbători pe baza unor icoane, texte biblice și din literatura laică și religioasă; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată; - exemplificarea unor aspecte legate de evenimentele religioase, cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale.
<p>1.2. Explicarea rolului diferitelor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema rolului marilor sărbători religioase și a unor tradiții specifice din viața familiei sau a comunității; - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte pe diferite teme („Tradițiile din localitatea mea”; „Cum păstrăm tradițiile religioase” etc.); - explicarea relației dintre diferite sărbători religioase și perioadele de vacanță sau zilele declarate nelucrătoare; - exerciții de identificare a unor slujbe bisericesti realizate la marile sărbători, pe baza unor imagini sau a audierii unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine; - analiza unor imagini relevante din viața copiilor, a familiilor lor, a comunității privind diferite forme de manifestare a iubirii; - implicarea în evenimente/ ceremonii/ activități legate de tradiții religioase și populare specifice comunității; - audierea/ învățarea unor colinde și cântări religioase; - organizarea unor serbări școlare; - realizarea unor desene, felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase, utilizând materiale diverse.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu copiii și cu adulții, în acord cu valorile religioase

Clasa a II-a
<p>2.1. Asumarea în mod explicit a unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de negociere și stabilire în comun a responsabilităților în cadrul grupurilor din care face parte, pentru realizarea unor activități variate; - dialoguri pe teme privind asumarea, ascultarea și negocierea responsabilităților în diferite grupuri de apartenență; - jocuri de rol pe tema asumării unor responsabilități (în familie, în școală, în grupul de prieteni, etc.); - prezentarea regulilor privind oferirea și primirea unor sfaturi, învățături, daruri; - studii de caz pe tema primirii și oferirii de sfaturi, de învățături, de daruri; - organizarea unor activități caritabile, în sprijinul celor bolnavi și singuri, împreună cu alți

Clasa a II-a
<p>membri ai școlii, parohiei etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui jurnal al clasei care specifică participarea la diferite acțiuni organizate de școală, apreciate de elevi.
<p>2.2. Descrierea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversație de grup pe tema unor elemente de diversitate în grupurile de apartenență sau în alte grupuri; - prezentarea regulilor de comunicare pozitivă cu diferite categorii de persoane (persoanele cu probleme sociale, bolnave, singure etc.); - exerciții de evaluare a efectelor diferitelor fapte/ comportamente/ atitudini care accentuează diferențele dintre oameni, pe bază de povestiri, jocuri de rol; - dialog pe tema copiilor orfani, a copiilor ai căror părinți sunt plecați în străinătate, a copiilor de la casele de tip familial, etc.; - simularea unor situații de relaționare pozitivă cu copiii provenind din grupuri diferite (etnice, religioase, culturale, sociale); - audierea/ citirea unor texte literare sau religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță.

3. Exersarea conduitei independente din perspectiva integrării religioase

Clasa a II-a
<p>3.1. Evidențierea caracteristicilor comportamentale ale unor modele de credință</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor modele biblice de comportament, la alegere, în funcție de tema abordată: răsplătirea binelui făcut (exemple: învierea fiului văduvei din Sarepta Sidonului, vindecarea slugii sutașului din Capernaum, etc.), iertarea (exemple: Iosif și frații săi, Pilda fiului risipitor, Domnul Iisus Hristos, Sfântul Ștefan, etc.), ajutorarea bolnavilor (exemple: vindecarea ologului de către Sfântul Petru), ajutorarea celor singuri (exemple: vindecarea slăbănogului de la Vitezda, pilda Samarineanului milostiv, Învierea fiului văduvei din Nain etc.); - jocuri de rol în care este valorizată respectarea, în contexte variate, a normelor de comportament exemplificate prin exemplele biblice; - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora, motivate/ determinate de iubirea semenilor; - exerciții/ jocuri de valorizare a celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni, etc.): „Spune trei lucruri bune despre...”; - jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”.
<p>3.2. Aplicarea în mod autonom a unor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte de viață reale sau imaginare</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz pe tema respectării regulilor de comportament moral-creștin, pornind de la situații reale sau imaginare; - jocuri de rol pe diferite teme: „Ce am făcut bine în situația...?”; „Care sunt efectele faptelor bune/ rele...?”; - exerciții de autoevaluare a comportamentului, prin raportare la exemplele învățate - conversații de grup privind comportamentul față de semenii cu anumite probleme (sociale, de sănătate etc.), pe baza unor povestiri, exemple concrete din viața de zi cu zi; - construirea unor povești cu început/ sfârșit dat, care pun în evidență comportamente moral-religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	Omul este fiul iubitor al lui Dumnezeu - Îl am pe Dumnezeu în minte, în suflet, în fiecare zi; - Rugăciunile de mulțumire și de laudă aduse lui Dumnezeu; - Darul, dovadă a iubirii noastre față de Dumnezeu.
DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI	Dumnezeu este Tatăl nostru iubitor - Dumnezeu ne iubește pe toți; - Dumnezeu ne ajută să Îl cunoaștem și să Îl iubim; - Maica Domnului, îngerii și sfinții săvârșesc minuni.
VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII	Oamenii își arată iubirea față de semeni - De la cine primim sfaturi și învățături; - Recunoștința față de cei ce ne fac bine; - Iertarea celor ce ne fac rău; - Ajutorul dat celor bolnavi; - Ajutorul celor aflați în diferite nevoi sau necazuri.
MARILE SĂRBĂTORI CREȘTINE	Tradiții de Crăciun și Anul Nou - Cunoașterea tradițiilor de Crăciun; - Cum se sărbătorește Crăciunul în comunitatea mea; Floriile, Paștele și Rusaliile - Tradiții și obiceiuri recunoscute și variante locale.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea și însușirea specificului propriei credințe prin explorarea activă a elementelor din viața de zi cu zi**

CLASA a III-a
<p>1.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de întrebări referitoare la diferite evenimente religioase din viața comunității; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată; - dialoguri pe baza lecturii unor texte biblice și din viețile sfinților; - utilizarea unor icoane pentru a descrie evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - audierea/învățarea de rugăciuni, cântări, colinde, etc., cu explicarea semnificației acestora, a expresiilor și a termenilor religioși; - imaginarea unor povestiri privind relația persoanei cu diferite lucruri, ființe; - participarea la evenimente semnificative din viața școlii și a comunității.
<p>1.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, din viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții privind evenimentele importante din viața omului (nașterea, botezul, nunta, etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor; - analizarea unor imagini relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică); - prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători (Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului); - lectura unor texte literare referitoare la marile sărbători creștine; - audierea/învățarea unor colinde și cântări religioase; - participarea la serbări școlare; - realizarea unor proiecte pe diferite teme interdisciplinare: Religie – Științe (de exemplu, „Apa în viața creștinului”, „Natura, darul lui Dumnezeu pentru om”, etc.); Religie – Arte („Darul meu pentru tine” – realizarea unor desene și confecționarea unor felicitări, ornamente, colaje, etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase); - identificarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității locale.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu copiii și cu adulții, în acord cu valorile religioase

Clasa a III-a
<p>2.1. Exersarea unor roluri în cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale unui elev, în raport cu persoanele importante din viața sa de creștin (părinții, preotul, nașii, creștinii din parohie, prietenii etc.); - participarea la diferite activități educative, împreună cu alți membri ai școlii, comunității, parohiei; - studii de caz pe tema importanței fiecărui om în viața semenilor; - exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate în activitățile de tip perechi și în cele de grup; - asumarea de roluri în rezolvarea unor sarcini de lucru în grupuri mici; - exerciții de construire a unui text pe teme de educație religioasă, pe baza unui suport vizual sau a unui plan de idei.
<p>2.2. Descrierea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la dialoguri pe diferite teme: „Ce învăț de la colegii mei și ce pot învăța ei de la mine?”, „Cum pot să răsplătesc răul cu bine?”;

- exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței diferitelor persoane, pornind de la realități din viața școlii și a comunității;
- audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de adevăr, respect, blândețe;
- imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu diferite lucruri, ființe;
- discuții despre relațiile și atitudinile care se manifestă în cadrul diferitelor grupuri (familie, clasă, grupul de prieteni, etc.), pe baza unor imagini.

3. Exersarea conduitei independente din perspectiva integrării religioase

Clasa a III-a

3.1. Identificarea principalelor îndatoriri ale unui creștin în relație cu semenii, pe baza valorificării unor experiențe din viața cotidiană

- povestirea unor fapte bune, fie proprii, fie ale altora, care să releve aspecte precum: rostirea adevărului, ascultarea sfaturilor, manifestarea blândeții și a bunătății, a răbdării, manifestarea unor atitudini de respect etc.;
- lectura unor texte relevante, biblice și din viețile sfinților;
- jocuri de rol „Cum mă comport în situația...”, în relație cu diferite contexte (alegerea binelui/ răului, comportamentul în relație cu semenii, comportamentul în relație cu diferite viețuitoare);
- recunoașterea unor atitudini față de ceilalți, pornind de la imagini, povești, filme adecvate vârstei elevilor, observarea unor comportamente etc.;
- discuții privind rolul muncii și al efortului în viața omului, rolul profesorilor în viața omului;
- exerciții de identificare și valorizare a propriilor calități, prin desene, dialoguri, jocuri.

3.2. Formularea unor reguli de comportament moral-creștin, pentru diferite contexte de viață familială

- stabilirea, cu ajutorul profesorului, în grupuri mici și/ sau frontal, a unor reguli de comportament adecvate vârstei elevilor și diferitelor contexte (școală, familie, biserică, stradă, natură, etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă;
- analiza unor situații privind respectarea anumitor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte date (jocuri de rol, povestiri, analiza unor imagini, filme, desene animate);
- studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare familiare, care evidențiază importanța respectării unor reguli de comportament moral-religios;
- dialog pe tema regulilor de comportament religios pentru primirea unor Sfinte Taine, adecvate vârstei elevilor: „Cum procedez când mă spovedesc?”; „Cum procedez când merg să mă împărtășesc ...?”; „Ce fac după ce primesc Sfânta Împărtășanie?”;
- jocuri de rol: „Cum procedez în situația...?”; „Ce fac atunci când cineva îmi spune să fac un lucru bun/rău...?”;
- vizite în diferite contexte de educație nonformală/ informală .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	Dumnezeu este izvorul vieții - Viața omului, darul lui Dumnezeu ; - Bucuria de a trăi ; - Omul în relație cu natura.
DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI	Ce înseamnă a fi creștin - Când un om devine creștin ; - Persoanele din viața unui creștin ; - Primirea iertării prin spovedanie ; - Primirea lui Hristos prin Sfânta Împărtășanie ; - Dumnezeu ne dă putere pentru a face fapte bune ; - Alegerea binelui în viață.
VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII	Viața împreună cu ceilalți - Necesitatea de a spune întotdeauna adevărul ; - Ascultarea și împlinirea sfaturilor bune ; - Blândețea și bunătatea în relație cu ceilalți ; - Importanța de a avea răbdare cu cei din jur ; - Respectul față de sine și față de ceilalți ; - Nevoia de efort pentru a obține rezultate.
MARILE SĂRBĂTORI CREȘTINE	Nașterea și Botezul Domnului - Nașterea Domnului ; - Botezul Domnului ; Învierea și Înălțarea Domnului - Învierea Domnului ; - Înălțarea Domnului.

Clasa a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și însușirea specificului propriei credințe prin explorarea activă a elementelor din viața de zi cu zi

Clasa a IV-a
<p>1.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității apropiate și a societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea de compuneri pornind de la unele evenimente religioase; - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității și a societății, pornind de la experiențele elevilor; - utilizarea unor icoane pentru a descrie evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - audierea/învățarea unor rugăciuni, cântări religioase, colinde etc.; - lectura unor texte religioase, literare relevante privind viața unor sfinți români (activitate interdisciplinară Religie – Istorie – Limba și literatura română) ; - organizarea de serbări școlare cu tematică religioasă.
<p>1.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase din viața creștinilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității: modelele oferite creștinilor de personajele biblice prezente la evenimentele din viața Mântuitorului, obiceiuri preluate (de exemplu, oferirea de daruri, după modelul magilor); - realizarea unor proiecte, individual sau în grup, cu diferite teme („Drumul magilor”, „Ce sfinți sărbătorim în luna aceasta” etc.); - realizarea de felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase; - lectura unor texte literare, referitoare la marile sărbători religioase; - participarea la sărbătorile comunității; - prezentarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității locale.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu copiii și cu adulții, în acord cu valorile religioase

Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea comportamentelor relaționale din cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor roluri specifice activităților desfășurate în diferite contexte (activități de grup, activități religioase etc.); - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de conviețuire armonioasă între semenii; - prezentarea unor cazuri reale sau imaginare relevante pentru teme de educație religioasă: „Cum relaționez cu cei care mă îndrumă”, „Rolul semenilor în viața creștinului”, „Iertarea și iubirea celorlalți”, „Exemplul personal și relațiile cu semenii” etc.; - jocuri didactice care să faciliteze dezvoltarea climatului afectiv pozitiv în cadrul grupului.
<p>2.2. Analizarea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema tipurilor de relații și atitudini sociale (colaborare, competiție, solidaritate, toleranță, intoleranță, etc.), pornind de la povestiri, ilustrații, filme, texte biblice; - exerciții de descriere (din experiență proprie sau imaginare) a unor atitudini sociale, prin raportarea la norme sociale și la unele porunci divine; - jocuri de dezvoltare a imaginii pozitive despre sine și despre celălalt, valorificând exemple din viața unor sfinți; - elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Împreună putem face lucruri minunate”,

„Dacă pot să te ajut, sunt fericit”, „Când te ajut, câștigăm amândoi” – cu scopul de a diminua spiritul de competiție negativă dintre elevi;
- participarea elevilor la proiecte interdisciplinare Religie – Educație civică.

3. Exersarea conduitei independente din perspectiva integrării religioase

Clasa a IV-a

3.1. Sintetizarea principalelor îndatoriri ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața cotidiană, a exemplelor unor persoane din Biblie și a unor sfinți

- analiza, din perspectiva creștină, a unor atitudini și comportamente, pornind de la situații din viața cotidiană, texte literare, texte care prezintă persoane din Biblie sau sfinți;
- lectura de povestiri care evidențiază rolul poruncilor divine (referitoare la cinstirea lui Dumnezeu, a numelui lui Dumnezeu, a duminicii, a părinților);
- exerciții de analiză a asemănărilor și a deosebirilor dintre poruncile divine și normele de comportament în diferite contexte sociale;
- analiza unor imagini pe diferite teme: „Cum putem face lumea mai bună”, „Ajutorul primit de la Dumnezeu”, „Sunt un exemplu pentru cei din jur” etc.;
- jocuri de rol: „Cum mă comport în situația...”, cu aplicații la diferite contexte relevante (comportamentul în diferite contexte sociale familiare; împlinirea poruncii iubirii etc.).

3.2. Analizarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte de viață familială

- discutarea în clasă a unor norme din diferite contexte sociale și a unor porunci (pe baza unor dialoguri: „Cum mă comport în situația...?”; „Ce reguli au formulat cei care mă îndrumă în viață?”; „Cum poate îndeplini un copil poruncile?”; „Cum mă simt / cum procedez atunci când nu sunt de acord cu o regulă?”; „Ce diferențe există între împlinirea poruncilor de către copii și de către adulți?”);
- exerciții de exersare a aplicării unor norme și porunci divine;
- formularea în grup a unui set de reguli ale clasei/ al unui regulament al clasei, care să valorizeze porunca iubirii aproapelui;
- exerciții de formulare a unor argumente/ contraargumente în analiza unor situații-problemă apărute în cadrul grupurilor de apartenență;
- elaborarea de proiecte pe teme relevante pentru domeniul educației religioase în cadrul unor activități interdisciplinare: Religie – Educație civică – Științe – Istorie – Arte.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	Dumnezeu pe calea vieții - Lumea – casă pentru toți oamenii ; - Fiecare om își caută propria cale în viață ; - Biblia și Biserica arată calea spre Dumnezeu ; - Nevoia de a primi îndrumare în viață ; - Ajutorul lui Dumnezeu în situații dificile .
DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUT OMULUI	Sfințenia, cale spre Dumnezeu - Calea spre Dumnezeu, deschisă tuturor oamenilor prin Iisus Hristos. - Învățătura Domnului, vestită de Sfinții Apostoli și evangheliști. - Mărturisirea și trăirea credinței de către sfinți - Sfinți români.
VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII	Iubirea creștină, sprijin pentru conviețuirea cu ceilalți - Iubirea, poruncă dată de Domnul Iisus Hristos ; - Viața în armonie cu ceilalți, îndemn al lui Dumnezeu ; - Familia și împlinirea poruncii iubirii ; - Prietenia și porunca iubirii creștine ; - Importanța exemplului personal de iubire creștină.
MARILE SĂRBĂTORI CREȘTINE	Nașterea Domnului, vestire și împlinire - Proorocii, vestitori ai nașterii lui Hristos ; - Magii în căutarea Pruncului Iisus ; - Întâmpinarea Pruncului Iisus de către Dreptul Simeon ; De la Florii la Înviere - Săptămâna Sfintelor Patimi ; - Duminica Învierii.

Sugestii metodologice

Incluziunea școlară a elevilor cu cerințe educaționale speciale, sub îndrumarea atentă a cadrelor didactice, permite perceperea și înțelegerea corectă de către elevi a problemelor legate de relaționare și de gradul de participare la viața comunitară a semenilor lor.

Incluziunea școlară se bazează pe convingerea că oamenii lucrează în comunități incluzive, alcătuite din persoane de diferite rase, religii, aspirații, cu sau fără dizabilități. Indiferent de vârstă, copiii au nevoie să crească și să învețe în medii asemănătoare celor în care vor lucra ca adulți, iar școala este principala instituție care trebuie să răspundă acestei nevoi.

Elevii cu dizabilități ușoare și moderate au o gândire bazată pe învățarea mecanică a elementelor din jur, având deseori dificultăți în realizarea conexiunilor dintre acestea. Elevii prezintă un ritm de învățare lent, greoi, nu operează cu noțiunile achiziționate, iar procesul de predare-învățare trebuie să fie particularizat în funcție de necesitățile psiho-cognitive ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Astfel, prin capitolul: **Conținuturi** – programa propune un punct de plecare teoretic comun pentru toți profesorii și pentru toți elevii, detaliat pe clase oferind în același timp, profesorului din învățământul special, posibilitatea adecvării lor pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe, contribuind în acest sens la dezvoltarea profilului de formare a personalității elevului din ciclul primar.

Conținuturile sunt grupate pe următoarele domenii:

- *Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului;*
- *Dumnezeu se face cunoscut omului;*
- *Viața creștinului împreună cu semenii;*
- *Marile sărbători creștine;*

Conținuturile învățării au ca scop familiarizarea elevilor cu domeniul religios și orientează formularea competențelor specifice în raport cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor.

În proiectarea prezentei programe școlare au fost avute în vedere trei principii cu valoare operațională:

Principiul respectării particularităților de vârstă și individuale ale elevilor.

Acest principiu atenționează că este bine să pornim de la datele persoanei de educat, de la natura sa interioară și să nu forțăm peste limitele pe care le îngăduie vârsta și natura caracteristicilor individuale.

Învățarea valorilor religioase nu trebuie să devină încredințare. Totul se va face cu tact și discernământ, pentru a nu stârni sau alimenta atitudinile de respingere.

Un alt principiu evidențiază **necesitatea creării unei atmosfere plăcute și interesante**, care să motiveze participarea activă a elevilor la lecție/activitate.

Atât prin limbaj, cât și prin conținut, profesorul se va apropia cât mai mult de sufletul copilului pentru a-i transmite informații și a-i deschide interesul pentru o serie de probleme de o profunzime și intimitate mult mai evidente decât cele relevate la alte discipline.

Principiul accesibilității cunoștințelor este agentul cel mai important al expunerii unui material astfel încât acesta să fie priceput, interpretat și acceptat.

Educația religioasă în școală este dezirabilă a fi temeinică și durabilă pentru a fortifica personalitatea elevului în a respinge/a învinge tentațiile și modelele indezirabile ale societății contemporane.

Strategii didactice

Procesul de incluziune a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate presupune din partea profesorului de religie nu doar interes, cunoaștere, dar și o capacitate reală de a lucra în echipă, alături de profesorii de psihopedagogie specială, pentru a realiza o evaluare complexă inițială a elevilor, în vederea întocmirii planurilor de intervenție personalizate.

Toate secvențele de învățare vor fi secondate permanent de o învățare afectiv-motivațională. Este recomandată utilizarea de strategii didactice activ-participative și atractive care să permită motivarea și angajarea responsabilă a acestor elevi la propria învățare.

Utilizarea strategiilor didactice activ-participative oferă posibilitatea elevilor să acționeze, să experimenteze, să exerseze, să descopere răspunsuri și soluții pentru rezolvarea unor probleme, să ia decizii și să-și valorifice experiența și resursele personale.

Metodele de predare- învățare- evaluare privesc procesul de învățământ ca pe un tot unitar și asigură o bună utilizare, atât a metodelor clasice, cât și a celor moderne. Între acestea se disting metodele interactive de grup ce presupun o învățare prin comunicare, prin colaborare, ce creează situații de învățare centrate pe implicarea directă și activă a elevilor, pe dorința de cooperare și influență reciprocă din interiorul microgrupurilor și interacțiunea socială a membrilor unui grup.

Metodele de predare-învățare-evaluare folosite la clasă (în special cele de religie la CP și clasa I) necesită un caracter predominant ludic, folosindu-se materiale didactice accesibile, adaptate potențialului psihofiziologic al fiecărui copil și aplicarea unor strategii moderne, în corelație cu modalitățile tradiționale de învățare.

În activitățile didactice destinate elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate se pot folosi metodele expositive (povestirea, expunerea, explicația, descrierea). În utilizarea acestora este necesară respectate anumite cerințe: utilizarea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate; prezentarea clară, precisă, concisă, ci idei sistematizate; utilizarea de procedee și materiale intuitive; antrenarea elevilor în procesul de feedback și evaluare prin întrebări de control și metode alternative de evaluare, pentru a verifica nivelul înțelegerii de către aceștia a celor prezentate, și pentru a interveni cu noi explicații, atunci când se impune.

Metodele de simulare (jocul didactic, dramatizarea) sunt recomandate în desfășurarea activităților cu conținut religios cu elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, în special cu aplicare la elementele de conținut care vizează *Viața creștinului împreună cu semenii și Marile sărbători creștine*. Implicarea cât mai directă a elevilor în situații de viață simulate trezește motivația și presupune participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare cu cei din jur.

Metoda explicației ajută elevii cu dizabilități să înțeleagă elementele de bază ale unui fenomen sau eveniment religios. Alături de această metodă, exercițiul constituie o metodă cu o largă aplicabilitate în educația specială, mai ales în activitățile de consolidare a cunoștințelor și de formare a deprinderilor.

Aplicarea acestor metode presupune utilizarea unor mijloace de învățământ variate, în special a celor cu caracter intuitiv, ilustrativ și oferă contexte de alternare a diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal), de realizare a unor activități religioase specifice (audierea de povestiri, rugăciuni, texte și cântări religioase, colinde, etc.), de implicare a elevilor în diferite activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc demersurile didactice desfășurate prin ora de religie.

Astfel, se recomandă ca profesorul de religie să utilizeze mijloace didactice adecvate:

planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, softuri educaționale, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, prezentări Power-Point educative, jocuri (cuburi, puzzle, etc.), adaptate conținuturilor propuse; culegeri de texte literare în versuri și proză, cântece necesare ca suport pentru serbări și lecții curente; fișe pentru desen; jucării necesare derulării jocurilor didactice.

Incluziunea elevilor cu dizabilități la Religie se poate realiza nu numai prin activități educative școlare, ci și prin activități extracurriculare. Este necesară o riguroasă planificare, organizare și desfășurare a acestor tipuri de activități, în relație directă cu specificul dezvoltării elevilor și cu posibilitățile reale ale acestora de a participa la astfel de activități. Rolul terapeutic al activităților extracurriculare constă în faptul că prin intermediul acestora se poate realiza mai ușor socializarea copiilor. În funcție de specificul lor, aceste activități dezvoltă la elevi priceperi, deprinderi și abilități cognitive, de socializare și comportamentale solide și variate, complementare celor dezvoltate în contextul școlar.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ.

Constituie o provocare pentru fiecare profesor de religie problema valorizării achizițiilor specifice educației religioase (cunoștințe, valori, atitudini, credințe, etc.) de care dispune elevul la un moment dat.

În lucrul cu elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt recomandate cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini moral-religioase în contexte adaptate vârstei.

Este necesar ca strategiile de predare-învățare-evaluare utilizate în activitatea cu elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să fie adaptate și personalizate în mod constant la nevoile lor individuale. Alternarea frecventă a acestora este, de asemenea, dezirabilă, pentru a menține motivația și situația de concentrare a elevilor în procesul învățării. , strategiile utilizate, metodele, gradul de dificultate a testelor, cât și perioada de aplicare a lor, se vor adapta întotdeauna nevoilor și cerințelor elevilor.

Este important ca profesorul de religie să valorizeze fiecare element de progres în învățare al elevilor cu dizabilități ușoare și moderate. În activitățile cu această categorie de elevi *stimularea prin succes* nu reprezintă o simplă sintagmă, ci o necesitate.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la standarde generale și nu la nivelul clasei. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Noua concepție asupra evaluării pleacă de la premisa că aceasta este un proces circular, activ, dinamic de îmbunătățire a activității educative și nu doar de ratificare a unor achiziții. În evaluare se va pune accent nu pe *realizările* elevilor, ci pe procesele formative și autoformative care se activează.

Evaluarea trebuie concepută nu ca un control al cunoștințelor sau ca mijloc de măsurare obiectivă, ci ca o modalitate de feedback și de încurajare a învățării în etapele viitoare. De asemenea, procesul de evaluare va pune accent și pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copiii în contexte nonformale sau informale, cu relevanță pentru ora de religie.

Evoluția copilului va fi înregistrată și discutată cu părinții.

Implementarea acestor instrumente didactice moderne presupune un cumul de calități și disponibilități din partea cadrului didactic: receptivitate la nou, adaptarea stilului didactic, mobilizare, dorință de autoperfecționare, gândire reflexivă, creativitate, înțelegerea reală a situației de dizabilitate și a modalităților specifice de intervenție educațională..

BIBLIOGRAFIE:

1. Bocoș, M, Jucan D, (2008), *Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării*, Editura Paralela 45, Pitești;
2. Cojocar, V. M., (2004), *Terapia și metodologia instruirii*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
3. Cucuș, C., (1999), *Educația religioasă*, Editura Polirom, Iași;
4. Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
5. Șebu, S., Opriș, M., Opriș, D., (2000), *Metodica predării religiei*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia;
6. constantincucos.ro/wp-content/uploads/2011/03/PROG.MIC_.doc;
7. http://www.gsit.ro/Documents/sugestii_privind_adaptarea_curriculară.pdf;
<http://www.asociatia-profesorilor.ro/adaptarea-curriculara-pentru-integrarea-copiilor-cu-cerinte-educative.html>;
8. <http://www.scribub.com/profesor-scoala/Integrarea-copiilor-cu-deficie25741.php>;
9. ****Programa de Religie-Cultul Ortodox pentru Clasa Pregătitoare, clasa I și clasa a II-a* (O.M. 3418/ 19.03.2013);
10. ****Programa de Religie-Cultul Ortodox, Clasele a III-a și a IV-a* (OM 5001/ 02.12.2014);
11. www.cjraemm.ro/.../2015-02-19-inlcuziune-copii-ces-diferențiere-strategii-acțiune.do;
12. www.didactic.ro/materiale/112620_metode-interactive-și-eficiența-lor-la-ora-de-religie;
13. www.didactic.ro/revista-cadrelor-didactice/metode-și-tehnici-de-integrare-a-copiilor-cu-cerințe-educative-speciale-în-învățământul-de-masă.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației****Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ciocîrlan Șerban Felicia - Adelina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă, Balș, Olt
Iliuță Elisabeta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă, Balș, Olt
Trache Valentina-Teodora	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă, Balș, Olt
Trășculeasa Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă, Balș, Olt

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
*Dizabilități intelectuale ușoare și moderate***

București, 2021

Notă de prezentare

Educația plastică are un rol important în dezvoltarea armonioasă a elevului, reprezentând pe tot parcursul școlarității una dintre căile de conducere a acestuia către cunoașterea lumii și cunoașterea de sine. Această activitate are în vedere cultivarea gustului pentru frumos și a capacității de exprimare liberă prin compoziții plastice, a propriilor gânduri și sentimente în legătură cu spațiul perceput sau cel imaginar.

Programa școlară pentru disciplina Educație plastică, reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele CP-IV din învățământul special primar. Disciplina este prevăzută în Planul-cadru de învățământ, pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, aprobat prin **OMEN Nr.3622/ 27.04.2018**, având un buget de timp de 2 ore/ săptămână pentru clasa pregătitoare și o oră pe săptămână la clasele I, a II-a, a III-a și a IV-a. Educația plastică face parte din aria curriculară Arte, alături de Muzică, ritm și mișcare și are la bază documente de cercetare utilizate în diferite terapii, realizate prin mediere artistică.

Programa școlară pentru disciplina Educație plastică este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Demersul didactic promovat de programă este orientat spre cunoașterea elementelor de limbaj plastic pornind de la imagini concrete și cunoaștere afectivă cu influențe asupra echilibrului neuro-psihiac al elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Educație plastică potențază achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competențelor specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă ale elevilor și de interesele fiecărui copil, de mijloacele și de materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului de studiu și sunt mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Desen
- Pictură
- Modelaj
- Colaj
- Foto

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Includerea clasei pregătitoare în învățământul primar implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, pe individualizarea învățării, pe trezirea curiozității elevului și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Activitățile de expresie plastică și grafică (desen, pictură, modelaj, colaj, foto) constituie o formă fundamentală de comunicare, deseori mai accesibilă elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, decât cea a limbajului articulat. Valențele terapeutice ale artei sprijină realizarea funcției semiotice și procesul de dezvoltare a gândirii în cadrul interrelației dintre individ și mediul înconjurător. Înțelegerea semnificației informațiilor, a influențelor cu care elevii intră în contact (multe dintre acestea pe cale vizuală) și explorarea de către aceștia a aspectelor specifice limbajului vizual, măresc șansa modelării și formării unor comportamente adecvate, care să-i ajute în relația cu mediul înconjurător.

Programa pentru Educație plastică contribuie la educarea elevilor prin cultivarea sensibilității, aprecierea diversității exprimării artistice, stimularea și favorizarea comunicării și exprimării libere, dezvoltând instrumentele necesare elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, având ca finalitate adaptarea și integrarea socială.

Competențe generale

- 1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual, într-o diversitate de contexte**
- 2. Realizarea de creații estetice și/ sau funcționale, folosind instrumente, materiale și tehnici diferite**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual, într-o diversitate de contexte

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Sesizarea semnificației unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen/ pictură, care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări simple sau cu alegere duală/ multiplă legate de obiecte uzuale, persoane familiare, jucării etc. Exemplu: „În desen este câțelul tău sau pisica ta?”; - povestirea/ aranjarea imaginilor unui eveniment sau a unui lanț scurt de evenimente personale, cu ajutorul desenului, picturii; - identificarea unor momente din activitatea zilnică, pe baza unor imagini reprezentative; - punerea în corespondență a desenelor/ picturilor cu mesaje orale indicate.
<p>1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în ipostaze familiare, în spațiul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea culorilor obiectelor personale; - realizarea de grafice cu postituri sau bucățele de hârtie colorată (glasată, creponată etc.), în care să surprindă: „Culoarea preferată”, „Culorile preferate ale membrilor familiei, ale colegului de bancă etc.”; - explorarea diferitelor tipuri de linii și puncte întâlnite în mediul familiar; - jocuri de recunoaștere, descoperire, sortare, diferențiere a formelor și culorilor obiectelor; Exemple: jocuri pe teme diverse, de tipul ”Găsește diferențele/ intrusul”; ”Ghicește ce s-a schimbat” etc. - marcarea elementelor unei mulțimi după formă, culoare, textură, claritate etc. Exemple: „Marchează obiectele roșii”, „Marchează fotografiile clare”, „Alege materialele netede”, „Marchează obiectele rotunde”; - descrierea și gruparea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor; (exemplu: jocuri de tip puzzle, Loto); - joc de tipul „Săculețul fermecat” (copiii introduc mâna într-un săculeț cu obiecte, le pipăie și recunosc obiectul doar după formă); joc de tipul „Obiectul surpriză” (ghicirea obiectului după caracteristici aflate prin întrebări; fiecare elev va aduce pe rând, de acasă un obiect cu semnificație personală, o jucărie etc.); - jocuri de sortare după valoarea estetică, utilitate a obiectelor etc.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea mediului înconjurător, pentru a identifica forme, culori, materiale, obiecte artistice (exemplu: Joc „Cine observă ceva... roșu, rotund, neted, frumos etc. ?”); - expunerea, observarea, vizionarea și analiza unor lucrări artistice și meșteșugărești, filme documentare pentru a stimula curiozitatea copiilor (ce reprezintă, cine le-a realizat, când, cum, în ce scop?); - exerciții de identificare a valorilor estetice și etice din mediul înconjurător (mediul natural, social, arhitectural, cultural, religios); - exprimarea interesului pentru activitățile artistice (exemplu: Joc: ”Mie îmi place să ... pictez, desenez, pentru că...”); - participarea cu lucrări proprii la diverse expoziții organizate în mediul școlar sau extrașcolar; - ateliere de lucru comune părinți - copii, care includ tehnici de pictură și desen; - observarea modului diferit de ilustrare a aceluiași subiect (exemplu: „Autoportret” – prin desen, pictură, modelaj, colaj etc.); - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, spectacole de teatru și teatru

Clasa pregătitoare

de păpuși cu caracter educativ și formularea de răspunsuri simple la întrebări legate de mesaj.

2. Realizarea de creații estetice și/ sau funcționale, folosind instrumente, materiale și tehnici diferite

Clasa pregătitoare

2.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul familiar

- exprimarea de mesaje orale simple despre: culoarea, dimensiunea, forma, utilitatea și textura unor obiecte, strânse într-o colecție sau la Colțul de Artă amenajat special în clasă;
- gruparea materialelor după criterii date (culoare, dimensiune, formă, utilitate și textură)
- enumerarea unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar;
- sortarea și depozitarea materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți/ utilizări etc. (hârtie, pensule, ștampile etc.).

2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale, în lucrări simple, specifice artelor vizuale

- realizarea de lucrări simple ce au la bază inițiative spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un miniatelier amenajat în sala de clasă sau la Colțul de Artă;
- realizarea unor compoziții în mod individual/ în perechi/ în grup, folosind culori la alegere și tehnici improvizate; Exemplu: stropire, suflare, ștampilare, tragere și zgâriere, amprentare cu frunze, fructe, legume, obținerea formelor spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj, decolorare cu pic etc.
- folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/ compoziții liber alese;
- explorarea modalităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin mijloacele artei vizuale și ale tehnologiei; Exemple: "Pictez o imagine dintr-un vis", "Desenez ce-mi doresc", "Autoportretul", "Mă desenez pe mine când sunt plictisit", "Pictez o casă pe care mi-o doresc", "Pictez școala", "Modelez și pictez ceea ce simt" etc.
- realizarea unor cadouri, felicitări pentru cei dragi și motivarea alegerilor făcute (exemplu: "Decorez un globuleț pentru prietenul meu deoarece...").

2.3. Realizarea de lucrări/ compoziții/ obiecte prin tehnici simple, pe baza interesului direct

- exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține corect creionul, pensula, aparatul foto etc. Exemplu: Joc: „Eu sunt profesorul de ... pictură, desen, fotografie, modelaj etc.” (fiecare copil e „profesor” într-un domeniu, iar elevii învață, pe rând, unii de la alții);
- exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire etc.
- exersarea modului de îngrijire/ păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru;
- utilizarea unor tehnici simple precum combinare de culori și tonuri de culori, îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/ opțiunile elevilor;
- realizarea de lucrări libere, spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse;
- confecționarea de jocuri și jucării simple – Exemplu: "Autoportret/ Portret" (desenarea jumătății de fotografie), „Morișca”, „Bărcuța”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Loto cu imagini”;
- utilizarea tehnicilor de pictură și desen în crearea de lucrări artistice simple cu ajutorul hârtiei, lutului, materialelor textile, obiecte din natură (scoici, pietre, lemn etc.).

Clasa pregătitoare**2.4. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică**

- realizarea unor lucrări în care să se asocieze elemente de exprimare plastică, cu alte forme de exprimare artistică – Exemple:
  - ilustrarea unei povești cunoscute prin desen liber sau prin cântec;
  - ilustrarea mișcării sugerate într-un tablou etc.
  - realizarea unui desen individual/ colectiv cu suport muzical:
  - dans kinetic (gesturi de trasare a liniilor, punctelor etc., pe un ritm muzical dat).
- realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii;
- punerea în scenă a serbărilor tematice specifice anotimpurilor folosind obiectele realizate;
- participarea cu lucrări realizate prin efort propriu la expoziții și târguri organizate în școală și în comunitate cu diferite ocazii: „Ziua Apei”, „Ziua Pământului”, „Mărțișor”, „Paști”, „Crăciun”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Desen	<p>Materiale și instrumente: hârtie, hârtie colorată, creioane grafit, creioane colorate, creioane cerate, radieră, PC, tabletă, retroproiector;</p> <p>Tehnici de lucru: linie modulată, repetiție</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forma (fără terminologie)</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: desen liber, decorații simple (cadouri, felicitări), compoziții cu desene;</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: hârtie albă/ colorată de grosimi diferite, acuarele, guașă, tempera; pensule, bureți, ștampile, role pentru pictură, instrumente neconvenționale (bețigașe, tacâmuri de plastic, ambalaje diverse etc);</p> <p>Tehnici de lucru: tehnici simple de combinare a culorilor; pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare, stropire, suflare, amprentare cu șabloane/ frunze/ fructe/ legume, decolorare cu pic;</p> <p>Elemente de limbaj plastic: pata</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: compoziții plastice, ateliere părinți-copii, vizionare de lucrări artistice</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, nisip kinetic</p> <p>Tehnici de lucru: modelare liberă, presare</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, figurine</p>
Colajul	<p>Materiale și instrumente: hârtie, hârtie colorată, hârtie glasată, hârtie creponată, carton, plastic, lemn, materiale textile, diverse obiecte etc.</p> <p>Tehnici de lucru: mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire răsucire, lipire;</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, volum;</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: decorații simple (cadouri, felicitări), expoziții, ateliere comune cu artiști și/ sau meșteri populari.</p>
Foto	<p>Materiale și instrumente: fotografiile, filme, aparate foto, PC, tabletă;</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: realizarea unor fotografii.</p>

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual, într-o diversitate de contexte**

Clasa I
<p>1.1. Sesizarea elementelor de detaliu ale unui mesaj vizual simplu, exprimat printr-o varietate de forme artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări despre elemente de detaliu dintr-un desen, dintr-o pictură sau în jocuri de tipul „Numește lucruri pe care le observi în acest tablou. Privește din nou și închipuie-ți că ești în livadă, alături de pictorul tabloului. Numește alte lucruri pe care le observi !”; - identificarea dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat; - rezolvarea de jocuri pe teme diverse, de tipul ”Găsește diferențele/ intrusul”; ”Ghicește ce s-a schimbat” etc.; - observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale (aceeași temă în pictură versus sculptură, colaje, felicitări bidimensionale și tridimensionale etc.); - identificarea și numirea materialelor, instrumentelor și tehnicilor utilizate în imaginile explorate; - jocuri tip puzzle sau Loto, cu imagini/ fotografii.
<p>1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și gruparea obiectelor după formă; Exemplu: Jocul ”Săculețul fermecat” (elevii introduc mâna într-un săculeț cu obiecte, le pipăie și recunosc obiectul doar după formă); - asocierea obiectelor după culoare; Exemplu: Jocul ”Cine are culoarea ...?”; - jocuri de identificare a liniei, punctului, formei în obiecte uzuale (alimente, fructe, jucării, rechizite etc.).
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor cu valoare estetică în diferite reproduceri de artă, în fotografii, sculpturi și alte obiecte de artă; - descrierea succintă a formelor obiectelor din mediul cunoscut; - identificarea diferitelor forme pe reproduceri de artă, în fotografii; - participarea la expoziții cu caracter artistic organizate în comunitate; - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate cu caracter educativ, spectacole de teatru și teatru de păpuși cu formularea de răspunsuri la întrebări legate de mesaj; - jocuri de rol: ”Sunt pictor!” etc.; - participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători, folosind tehnici de pictură și desen - discutarea mesajului și a impresiilor; Exemplu: Jocuri de rol: ”Primesc oaspeți”, ”Este ziua mea” etc.

2. Realizarea de creații estetice și/ sau funcționale, folosind instrumente, materiale și tehnici diferite

Clasa I
<p>2.1. Identificarea unor caracteristici/ proprietăți ale materialelor întâlnite în mediul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor (culoare, formă, dimensiune, textură și utilitate); - identificarea și gruparea materialelor din care au fost confecționate diferite produse (hârtie, lemn, sticlă, plastic, elemente din natură etc.);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - familiarizarea cu modul în care iau naștere obiectele din jurul nostru "Povestea unui tablou", "Povestea hârtiei", "Povestea unui nasture" etc. - compararea obiectelor în funcție de culoare, formă, textură, claritate etc. - Exemplu: "Dintre două obiecte: Care are culoarea mai intensă?... , Forma mai evidentă?... , Care e mai moale?... , Care are conturul mai clar?... etc. - alegerea unor instrumente și materiale în funcție de utilitate ("Acest obiect se folosește la: desen, pictură, colaj, modelaj, foto-video?").
<p>2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale prin utilizarea liniei, punctului, culorii și formei</p> <ul style="list-style-type: none"> - pictarea autoportretului/ portretului în/ pe oglindă: "Chipul meu atunci când sunt fericit/ Chipul meu atunci când sunt trist"; "Cum mă simt într-o zi ploioasă?/ Cum mă simt într-o zi senină?"; - identificarea etapelor unei întâmplări/ acțiuni cu ajutorul benzilor desenate; - participarea la lucrări colective pe diferite teme – Exemple: „Mai multe mâini, un singur portret” "Culorile anotimpurilor" etc. - explicarea semnificațiilor propriilor lucrări/ creații; - realizarea unor compoziții în mod individual/ în perechi/ în grup, folosind tehnici variate (stropire, suflare, ștampilare, hașurare, tragere și zgâriere, amprentare cu frunze, fructe, legume, obținerea formelor spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj, decolorare cu pic etc.); - folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/ compoziții liber alese; - realizarea unor cadouri, felicitări pentru ocazii speciale și motivarea alegerilor făcute.
<p>2.3. Realizarea de obiecte/ compoziții, folosind materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: creionul, pensula, foarfeca, aparatul foto, camera video, acul etc. (copilul este ajutat să-și formeze deprinderi corecte); - exersarea modului de îngrijire/ păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de colorare, hașurare, frământare, coasere, înșirare, împletire, caligrafie cu degetul pe tabletă etc. - colorarea fotografiilor/ imaginilor alb/ negru – Exemple: "Clădiri din orașul meu", "Portretul colegului de bancă"; - realizarea de colaje bidimensionale și tridimensionale din hârtie de diferite tipuri, folosind și tehnici plastice; - utilizarea unor tehnici accesibile de decupare după contur, rularea hârtiei, origami, modelaj etc., în funcție de nevoile/ opțiunile elevilor - confecționarea de jocuri și jucării din diverse materiale, prin tehnici accesibile – Exemplu: „Omida”, „Albina”, „Țânțarul”, „Puzzle”, „Cărți de joc” etc. - realizarea de picturi decorative individuale/ colective pe folie de plastic pentru decoruri utile în serbări.
<p>2.4. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor lucrări în care să se asocieze elemente de exprimare plastică, cu alte forme de exprimare artistică – Exemple: <ul style="list-style-type: none"> • ilustrarea versurilor unui cântec prin desen/ pictură; • dans kinetic (gesturi de trasare a liniilor, punctelor etc., pe un ritm muzical dat); • teatru pe umbre folosind marionete realizate prin diverse tehnici; • colaje îmbinând tehnici plastice cu diferite materiale reciclabile; • participarea la jocuri de rol/ scenete cu jucării și obiecte confecționate.   - realizarea de podoabe și obiecte decorative cu ajutorul diferitelor texturi și materiale (carton, fetru, materiale textile etc.);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol: „La atelierul de pictură”, „La expoziție”, „La muzeu”; - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii; - participarea la expoziții cu vânzare sau târguri organizate în școală sau în comunitate, cu prilejul diferitelor sărbători; - punerea în scenă a serbărilor tematice legate de viața comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Desen	<p>Materiale și instrumente: hârtie liniată și neliniată, hârtie colorată, carton, creioane grafit, creioane colorate, creioane cerate, radieră, PC, tabletă, retroproiector</p> <p>Tehnici de lucru: hașurare, linie modulată, repetiție</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forme regulate și neregulate (fără terminologie)</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: desen liber, decorații simple, compoziții cu desene</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: hârtie albă/ colorată de grosimi diferite, acuarele, guașă, tempera, acrilice, pensule, bureți, ștampile, role pentru pictură, instrumente neconvenționale (bețigașe, tacâmuri de plastic, ambalaje diverse etc), plastic, folie de plastic, lemn, materiale textile, materiale din natură, diverse obiecte etc;</p> <p>Tehnici de lucru: pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare;</p> <p>Elemente de limbaj plastic: pata</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: picturi decorative, decorații, expoziții, ateliere părinți-copii, decoruri pentru evenimente ale școlii;</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, nisip kinetic</p> <p>Tehnici de lucru: modelare liberă, presare</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, figurine</p>
Colajul	<p>Materiale și instrumente: hârtie, hârtie colorată, hârtie glasă, hârtie creponată, carton, plastic, lemn, materiale textile, diverse obiecte etc.</p> <p>Tehnici de lucru: mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, volum (gol/ plin)</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: decorații simple, compoziții individuale și colective (colaje, marionete), expoziții cu vânzare, ateliere comune cu artiști și/ sau meșteri populari, teatru pe umbre, jocuri de rol, scenete;</p>
Foto	<p>Materiale și instrumente: fotografiile, filme, aparate foto, PC, tabletă</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: realizarea unor fotografiile, albume simple.</p>

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual, într-o diversitate de contexte

Clasa a II-a
<p>1.1. Sesizarea diferenței dintre informația practică transmisă prin limbaj vizual și mesajul artistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de enunțuri despre posibile trăiri exprimate de autori în picturi/ desene/ fotografii artistice; - participarea la discuții despre mesaje exprimate în diferite momente din filme pentru copii, filme de desene animate etc.; - jocuri comparative între mesaje practice transmise prin limbaj vizual și mesaje artistice – Exemplu: "Culoarea roșie de la semafor" și „Macii” lui Șt. Luchian; - sesizarea efectelor sugestive ale unei culori folosite în imagini artistice.
<p>1.2. Identificarea semnificației liniei, punctului, culorii și formei în opere de artă</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a semnificației liniilor frânte/ curbe/ orizontale/ verticale în desene; - jocuri de identificare a semnificației punctului în funcție de domeniul în care este utilizat (pictură, desen, grafică etc.); - identificarea efectului spațial al punctului, în funcție de mărimea și poziționarea acestora unele față de altele; - identificarea semnificației culorilor, formelor și materialelor folosite în reproduceri/ desene și asocierea lor cu propriile trăiri; Exemplu: Copilul poate vedea unele culori reci ca apa, unele forme rele pentru că sunt ascuțite, unele obiecte mai mari pentru că sunt mai importante etc.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea mediului cultural-artistice, pentru a identifica forme, culori, materiale, tehnici, obiecte; - expunerea și observarea unor lucrări valoroase ale culturii românești tradiționale, redată pe suport electronic sau în albume; - sesizarea mesajului unei realizări artistice (exemplu: Discuții libere de tipul: „Mi-a plăcut filmul/ expoziția deoarece...”); - observarea și identificarea mijloacelor de expresie folosite în lucrări de artă tradițională românească, audierea de povestiri sau vizionarea de documentare despre artiști români din domenii diferite; - întâlniri cu artiști/ meșteșugari locali.

2. Realizarea de creații estetice și/ sau funcționale, folosind instrumente, materiale și tehnici diferite

Clasa a II-a
<p>2.1. Explorarea unor caracteristici/ proprietăți ale materialelor în diverse contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor (culoare, formă, dimensiune, textură și utilitate); - identificarea și gruparea materialelor din care au fost confecționate diferite produse (hârtie, lemn, sticlă, plastic, elemente din natură etc.); - exersarea modului de îngrijire/ păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru - crearea unui inventar cu proprietățile simple ale materialelor, observate de elevi în diverse contexte; - selectarea materialelor de lucru, în funcție de scopul propus; - uscare și presare de plante în vederea folosirii lor în confecționarea de colaje, tablouri, felicitări;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea de jurnale pornind de la povești studiate, cântece cunoscute/ audiate etc. (Exemple: "Jurnalul anotimpurilor", "Jurnalul curcubeului" etc.); - compararea diferitelor tehnici de lucru (copiii sunt încurajați să experimenteze diferite tehnici și să observe ce au descoperit), Exemplu: Joc „Ce se întâmplă dacă folosesc ...”
<p>2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale prin utilizarea liniei, punctului, culorii și formei</p> <ul style="list-style-type: none"> - pictarea autoportretului/ portretului în/ pe oglindă în funcție de starea afectivă impusă de o anumită situație; - realizarea de lucrări individuale/ colective utilizând diferite elemente de limbaj plastic pe fond muzical (puncte, linii drepte, linii curbe închise/ deschise, linii frânte, spirale etc.); - motivarea alegerii subiectului, a mijloacelor și tehnicilor utilizate prin prisma propriilor trăiri - Exemplu: „Am ales să desenez/ pictez o/ un ... pentru că ...”; - identificarea unor dorințe/ nevoi simple, care pot fi redate în compoziții plastice (Exemplu: "De ziua mea îmi doresc...").
<p>2.3. Realizarea de obiecte/ compoziții, folosind materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de lucrări colective pe teme date folosind diferite elemente de limbaj plastic, utilizând diverse tehnici și instrumente de lucru (cărbune, culori cerate, cretă, acrilice etc.); - realizarea de albume prin colorarea fotografiilor/ imaginilor alb/ negru – Exemple: "Expoziție cu clădiri/ monumente importante", "Peisaje din natură", "Familia mea" etc. - realizarea de felicitări, invitații la zile de naștere sau onomastică, obiecte de decor pentru sala de clasă, holurile școlii, camera proprie etc. - realizare de jocuri, jucării sau obiecte utile în viața de școlar prin pictare/ decorare (Exemple: "Jocul formelor geometrice", "Jocul cifrelor", "Jocul literelor", "Jocul emoțiilor"); - realizare de machete simple pe teme date.
<p>2.4. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de machete, colaje, desene, pentru a ilustra o scenă dintr-o poveste – Exemplu: "Căsuțele celor trei purceluși", „Jack și vrejul de fasole” etc. - mimarea unui personaj de poveste/ desen animat; - crearea unei compoziții plastice în care sunt integrate materiale reciclabile având ca punct de plecare un personaj dintr-o poveste, un personaj dintr-un cântec etc. - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii; - participarea la expoziții cu vânzare sau târguri organizate în școală sau în comunitate, cu prilejul diferitelor sărbători, evenimente;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: hârtie liniată și neliniată, hârtie colorată, carton, creioane grafit, creioane colorate, creioane cerate, cretă colorată, radieră, PC, tabletă, retroproiector</p> <p>Tehnici de lucru: hașurare, linie modulată, repetiție</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forme regulate și neregulate</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: desen liber, decorații simple, albume, expoziții tematice</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: acuarele, creioane cu tuș, guașe, tempera, culori acrilice, hârtie albă/ colorată, de diferite texturi, pânză, sticlă, ceramică, plastic, lemn, pensule, bureți.</p> <p>Tehnici de lucru: pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare</p> <p>Elemente de limbaj plastic: pata plată, pata vibrată</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: compoziții plastice și decorative, individuale și colective, ateliere părinți-copii, întâlniri cu artiști/ meșteșugari locali; expoziții</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: lut, cocă, plastilină</p> <p>Tehnici de lucru: modelare liberă, presare</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, volum (gol/ plin);</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, figurine</p>
Colajul	<p>Materiale și instrumente: foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgelile, carton și hârtie de diferite grosimi, texturi și culori, pânză, plastic, lemn, sticlă, materiale textile, materiale din natură (frunze/ petale uscate, ghinde, castane, fructe, legume), diverse obiecte etc;</p> <p>Tehnici de lucru: îndoire, decupare, pliere, lipire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, volum (gol/ plin);</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, compoziții (colaje, decorații, jurnale, albume, cărțile, felicitări, jocuri, jucării, obiecte utile, compoziții cu materiale reciclabile), machete simple pe teme date;</p>
Foto	<p>Materiale și instrumente: fotografii</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: colecții de fotografii, albume, expoziții simple</p>

CLASA A III-A**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual, într-o diversitate de contexte.**

Clasa a III-a
<p>1.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre modurile de comunicare prin imagini de-a lungul timpului (picturi, diapozitive, poze, ziare, reviste, telefoane mobile, tablete etc.); - discuții despre construcții din zona de proximitate (piețe, biserici, cladiri); - identificarea mesajelor transmise de broșuri, pliante, reclame simple.
<p>1.2. Diferențierea caracteristicilor expresive ale elementelor de limbaj plastic în compoziții și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la exerciții-joc de observare a elementelor de limbaj plastic din natură și din compoziții plastice; - participarea la exerciții-joc de observare a culorilor din spațiul înconjurător și din compoziții plastice; - exerciții de diferențiere a elementelor de compoziție plastică obținute prin mijloace diferite de realizare (fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, dirijarea unei sfori înmuiată în culoare).
<p>1.3. Manifestarea receptivității față de mesajele exprimate prin limbaj vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei colecții de fotografii cu o temă dată/ aleasă; - inițierea de proiecte la nivel de clasă pentru realizarea de albume de pictură sau fotografii.

2. Realizarea de creații estetice și/ sau funcționale, folosind instrumente, materiale și tehnici diferite.

Clasa a III-a
<p>2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea de diverse materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule etc.), în vederea utilizării acestora; - asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului etc.); - realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatra, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare etc.); - exerciții de utilizare a elementelor de limbaj plastic: puncte, linii de diferite tipuri, realizate cu penițe, creioane, cărbune, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc., forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, dirijarea unei sfori înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă; - realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite.
<p>2.2. Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de produse estetice și utile, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee: <ul style="list-style-type: none"> • stropirea cu pensula pe foaia umedă sau uscată, cu stiloul, cu periuța, cu pulverizatorul etc.; • tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o șampilă realizată din fructe, legume, flori etc.; • dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete

Clasa a III-a
<p>de culoare fluidizată, în sensuri diferite;</p> <ul style="list-style-type: none"> • imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc. • plierea hârtiei; • scurgerea culorii; • suprapunerea foliei de plastic/ sticlă/ oglindă; • decolorarea cu pic; • aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura); <p>- confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic;</p> <p>- decorarea/ personalizarea unor obiecte din polistiren, ceramică, ghips cu pigmenți colorați specifici.</p>
<p>2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <p>- explorarea ipostazelor liniei în reprezentări grafice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trasarea liniilor orizontale, verticale, oblice (mărimi și culori diferite sau intercalate); • realizarea de figuri geometrice din liniile învățate; • realizare de linii curbe închise și deschise: valuri, spirale, bucle în lanț, cercuri în interiorul altor cercuri etc. (impuse sau inspirate de fondul muzical); • realizarea de desene decorative prin îmbinarea liniilor; <p>- exerciții de schițare a unor forme ușor de recunoscut;</p> <p>- exerciții de reprezentare a mărimilor, pozițiilor și orientării spațiale a obiectelor în spațiul de desen: obiecte de diferite mărimi, poziția obiectelor unul față de celălalt, orientarea spațială (sus-jos, înainte-înapoi, dreapta-stânga);</p> <p>- obținerea de compoziții plastice prin combinarea elementelor de limbaj plastic.</p>
<p>2.4. Folosirea colajului ca potențare a expresiei plastice</p> <p>- folosirea materialelor (hârtie, textil, plastic etc.) ca elemente integrate într-o compoziție plastic;</p> <p>- colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice;</p> <p>- realizarea de produse din diferite tipuri de hârtie: carton, hârtie colorată, hârtie creponată, hârtie ondulată, hârtie cerată etc. cu scop decorativ, cu ocazia sărbătorilor, a zilelor de naștere;</p> <p>- obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof etc.);</p> <p>- realizarea de produse (podoabe de pom, jucării, obiecte de decor etc.), utilizând materiale reciclabile puse în valoare prin activități de exprimare plastic.</p>
<p>2.5. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică</p> <p>- realizarea de compoziții plastice, obiecte și machete după diferite sugestii tematice, povești, poezii, cântece, muzică, teatru;</p> <p>- fotografierea unor aspecte/ momente din cadrul unor evenimente desfășurate și realizarea unor albume, expoziții foto;</p> <p>- schițarea și crearea de decoruri pentru serbări școlare, evenimente tematice (sărbătorile de iarnă, 1 Decembrie, 1 Martie, 1 Iunie etc.);</p> <p>- participarea la ateliere de activități plastice comune părinți-copii.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: hârtie de grosimi și texturi diferite, creioane HB, creioane colorate, creioane cerate, pixuri cu gel, peniță, radieră.</p> <p>Tehnici de lucru: trasare, hașurare.</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forma.</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: desen liber, schițe de obiecte unicat (podoabe, decorațiuni).</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: acuarele, creioane cu tuș, guașe, tempera, hârtie albă/ colorată, de diferite texturi, pânză, sticlă, ceramică, pensule, creioane colorate, bureți.</p> <p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnici de aplicare a culorilor - Obținerea de forme spontane/ dirijate prin fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, dirijarea unei sfori înmuiată în culoare, monotipie. <p>Elemente de limbaj plastic: linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde), forma.</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: compoziții plastice, pictură pe material textil/ ceramică/ sticlă.</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: lut, cocă, plastilină</p> <p>Tehnici de lucru: modelare liberă, presare</p> <p>Elemente de limbaj plastic: volum, plan, linie</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, figurine</p>
Colajul	<p>Materiale și instrumente: foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgelile, carton și hârtie de diferite grosimi, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau culese din natură.</p> <p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cu hârtie/ bucăți textile/ plastic - cu materiale reciclabile <p>Elemente de limbaj plastic: forme plane și spațiale, texturi</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, jucării.</p>
Foto	<p>Materiale și instrumente: fotografii</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, lumină, culoare.</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: colecții de fotografii; expoziții simple organizate în cadrul școlii.</p>

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual, într-o diversitate de contexte.**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Exprimarea de opinii proprii referitoare la mesajele comunicate prin limbaj vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite la Muzeul de Artă, Muzeul Satului etc. - vizionarea de filme documentare de artă adaptate pentru copii; - observarea diferitelor tipuri de construcții din diferite țări și identificarea formelor geometrice specifice ambientului respectiv; - tururi virtuale în clădiri/ camere/ castele/ orașe și redecorarea spațiilor prin amprenta personală.
<p>1.2. Evidențierea caracteristicilor diferitelor categorii de elemente de limbaj plastic, în compoziții din mediul înconjurător și în imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de observare a diferitelor ipostaze ale punctului și liniei în compoziții plastice și în mediul înconjurător; - exerciții-joc de observare a elementelor din natură care pot fi sugerate prin linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subțiri, curbe, frânte; - elemente decorative în creații artistice diverse: <ul style="list-style-type: none"> • desene decorative cu ornamente din frunze și flori schematizate; • aranjamente pe baza principiului repetiției, alternanței și simetriei; • crearea de mozaicuri pe baza formelor geometrice.

2. Realizarea de creații estetice și/ sau funcționale, folosind instrumente, materiale și tehnici diferite

Clasa a IV-a
<p>2.1. Valorificarea unor materiale și tehnici adecvate pentru exprimarea clară a unui mesaj intenționat</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea intenționată a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule etc.), în vederea obținerii unor rezultate anticipate; - extinderea ariei de valorificare a tehnicilor specifice în scopul amplificării potențialului lor creativ: fotografia, colajul din texturi diferite; pictura pe suport ceramic; pictura pe sticlă; pictura pe suport textil, pictura pe lemn, pe piatră etc. - diversificarea, în compoziții bidimensionale, a tehnicilor de lucru pe diferite suprafețe (hârtie, țesături, ceramică etc.); - crearea unor compoziții plastice prin divertisment grafic: trasarea liniilor în poziții, lungimi, grosimi și direcții diferite, crearea de mozaicuri decorative prin împărțirea foii de desen în dreptunghiuri și pătrate; - crearea de forme expresive prin diverse tehnici și cu diferite materiale, în cadrul unor activități individuale și de grup.
<p>2.2. Realizarea de compoziții la alegere, valorificând potențialul expresiv al limbajului plastic</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea compozițională după reguli stabilite inițial, a suprafeței sau a spațiului plastic, cu ajutorul elementelor de limbaj; - realizarea de desene schematizate din linii și forme geometrice: <ul style="list-style-type: none"> • desene realizate din patrulatere: dulap, masă etc. • desene reprezentând forme triunghiulare: brad, pânză, frunze etc. • desene reprezentând forme circulare și ovale: oul, ceasul, oglinda, omul de zăpadă etc.

Clasa a IV-a

- redarea schematică prin desen a corpului omenesc în diferite acțiuni/ poziții: mers, alergat, șezut, în picioare, culcat.
- realizarea de compoziții plastice având ca punct de plecare cuvinte-cheie;
- obținerea efectului sugestiv intenționat prin dominantă cromatică (zi însoțită - zi ploioasă);
- realizarea de compoziții simple inspirate din aplicațiile informatice.

2.3. Realizarea de produse originale în urma desfășurării unor activități dominant manuale, creative și ludice

- crearea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite;
- crearea unor compoziții plastice având ca elemente integrate diverse materiale reciclabile (hârtie, textil, plastic etc.);
- realizarea de portrete umane neconvenționale pe suport fotografic (portretul țesut, portretul colaj, portretul tablou cu materiale din natură, foto-colaj etc.);
- realizarea de machete/ colaje colective pe diferite teme (medii de viață, forme de relief, comunitatea locală - orașul, strada, cartierul, satul etc.);
- schițarea și confecționarea unor măști prin tehnici mixte (modelaj, colaj etc.) cu teme din poezii, cântece, povestiri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: hârtie de grosimi și texturi diferite, creioane, creioane colorate, creioane cerate, pixuri cu gel, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)</p> <p>Tehnici de lucru: trasare, hașurare</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forma, valoarea.</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: desen liber, decorații, desene pentru diferite obiecte create</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: acuarele, guașe, tempera, hârtie albă/ colorată, de diferite texturi, pânză, sticlă, ceramică, pensule, creioane colorate, bureți.</p> <p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnici de aplicare a culorilor - amestecuri cromatice și acromatice - obținerea de forme spontane/ dirijate prin fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, dirijarea unei sfuri înmuiată în culoare, monotipie <p>Elemente de limbaj plastic: linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde), forma, valoarea</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: compoziții plastice, pictură pe sticlă/ ceramică/ plastic/ oglindă</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: lut, plastilină/ pastă de modelaj</p> <p>Tehnici de lucru: modelare liberă</p> <p>Elemente de limbaj plastic: forma</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, figurine, măști</p>
Colajul	<p>Materiale și instrumente: foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgelile, carton și hârtie de diferite grosimi, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau culese din natură</p> <p>Tehnici de lucru: cu hârtia/ materiale textile/ plastic, cu materiale reciclabile</p> <p>Elemente de limbaj plastic: forme plane și spațiale, texturi</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: foto-colaje, obiecte decorative, bijuterii, jucării, machete</p>
Foto	<p>Materiale și instrumente: fotografii</p> <p>Elemente de limbaj plastic: formă, lumină, culoare, semnificația</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: colecții de fotografii</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Educație plastică.

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Astfel, disciplina Educație plastică poate sprijini dezvoltarea motricității prin exercițiile de trasare, modelare, prin coordonarea mână-ochi sau prin utilizarea instrumentelor de lucru specifice predominant practice. În cazul acestor activități este recomandată utilizarea tehnicilor specifice artelor plastice (tehnica picturii, graficii și modelajului) precum și a tehnicilor IT.

Studiul susține achizițiile dobândite de elevi prin intermediul altor discipline de învățământ. Activitățile de învățare propuse îi implică activ și afectiv pe elevii cu dizabilități ușoare și moderate și contribuie la dezvoltarea abilităților lor creative și la o comunicare interumană adecvată.

Strategii didactice

Programa permite o abordare didactică flexibilă, adaptată la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor. În abordarea integrată a acestei discipline, se recomandă utilizarea unor strategii didactice prin care se încurajează inițiativa și libertatea de exprimare prin limbaj vizual. La această vârstă este foarte important accentul pus pe elementul ludic, prin care se cultivă spontaneitatea constructivă și creatoare a elevilor.

Abordarea integrată permite cadrului didactic să propună teme și subiecte dezirabile pentru elevii de vârstă școlară primară, organizând cunoașterea ca un tot unitar, încheșat. Se recomandă realizarea de secvențe didactice în care elevii își pot manifesta libertatea de alegere atât în ceea ce privește tehnicile, cât și în ceea ce privește subiectele ce urmează a fi realizate. Noutatea tehnicilor, însă, obligă la o mai mare atenție acordată calității materialelor și la verificarea datelor înscrise de producător în privința respectării standardelor europene de siguranță a sănătății elevilor.

În funcție de tema studiată sau de perioada din an, se pot organiza activități extracurriculare care susțin demersul didactic realizat în clasă:

- întâlniri cu oameni de cultură, cu artiști populari etc.;
- vizită la Muzeul Satului pentru participarea la ateliere de țesut, olărit, sculptură în lemn și piatră;
- vizită la muzee de artă sau la diferite expoziții de artă;
- participarea la evenimente cultural-artistice sau la diferite festivaluri;
- organizarea unei expoziții/ a unui târg cu vânzare cu produsele confecționate de elevi, în scopul valorificării produselor realizate;
- organizarea unei tombole cu produsele realizate de elevi;
- participarea la ateliere creative pe diferite teme (de exemplu, confecționare de marionete, bijuterii, machete etc.).

Pentru o mai bună organizare, este oferită o listă orientativă a materialelor și a instrumentelor de lucru:

- hârtie de diferite grosimi și texturi diferite, carton, hârtie colorată, coli de scris;
- creioane, creioane colorate, creioane cerate, pixuri cu gel, peniță, radieră;
- cărbune, pastel;
- acuarele, tempera, guașe, acrilice;
- material textil, pânză;
- ceramică, plastic, sticlă, oglindă;
- lut, pastă de modelaj, nisip kinetic, cocă;

- pensule, bureți, ștampile;
- foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum:

- observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal;
- autoevaluarea;
- realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate și să stimuleze, în același timp, dezvoltarea de valori și atitudini adaptate vârstei și particularităților psiho-individuale;
- construirea de portofolii.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elev în contexte nonformale sau informale. Evoluția elevului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

Exemplu de activitate pentru clasa a IV-a – ”Păsări uimitoare”

I. Activități introductive

- Prezentarea și identificarea în imagini a diferitelor tipuri de păsări (1.1)
- Activități de ”spargerea gheții”, de stimulare a atenției, încrederii, de cooperare și socializare

Exemplu:

”Dacă aș fi o pasăre, aș fi .....”

”Dacă aș putea să zbor, aș zbura în ..... pentru că .....”

”Dacă aș comunica cu cei ca mine, le-aș spune că .....”

- **”Pasărea - Statuie”** - activitate care stimulează interacțiunea și colaborarea între partenerii grupului, dezvoltarea spiritului de echipă;
  - se formează grupe de trei elevi care vor forma cu ajutorul propriilor corpuri, păsări.

II. Desfășurarea activității de pictură :

- Se pune la dispoziția elevilor un săculeț cu obiecte de dimensiuni mici (plastic, lemn, carton, fier – de preferință obiecte reciclabile) din care elevii aleg prin pipăire 2 obiecte care le atrag atenția
- Pe un carton/ placă OSB elevii vor schița o pasăre, integrând și lipind cele două obiecte alese (2.1)
- Finalizarea tabloului se realizează prin pictarea păsării obținute (2.2)

III. Realizarea expoziției (1.1)

- Lucrările vor fi expuse în clasă sau pe holul școlii
- Realizarea unui tur al galeriei între elevi sau cu ceilalți participanți la proiect și expunerea părerilor legate de lucrările obținute și trăirile avute pe parcursul activității desfășurate

IV. Competențe specifice

- 1.1. Exprimarea de opinii proprii referitoare la mesajele comunicate prin limbaj vizual
- 2.1. Valorificarea unor materiale și tehnici adecvate pentru exprimarea clară a unui mesaj intenționat
- 2.2. Realizarea de compoziții la alegere, valorificând potențialul expresiv al limbajului plastic
- 2.3. Realizarea de produse originale în urma desfășurării unor activități dominante manuale, creative și ludice

V. Materiale necesare: cartoane suport/ placaj OSB, pistol de lipit, culori acrilice, săculeț cu diferite obiecte mici, reciclabile: cheie, linguriță/ furculiță de plastic, sticlucă de plastic, clemă de rufe, capace etc.

VI. Timp de lucru: 1 oră

Bibliografie

1. Cucuș, C., (2014), *Educația estetică*, Editura Polirom, Iași;
2. Drugaș, I., (2010), *101 aplicații artterapeutice în consilierea copiilor*, Editura Primus, Oradea;
3. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială-Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași;
4. Gherguț, A., (2016), *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Editura Polirom, Iași;
5. Mușu, I., Taflan, A., (1999), *Terapia Educatională Integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
6. Roșan, A., (2015), (coord.), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;
7. Stan, L., (2016), (coord.), *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Editura Polirom, Iași;
8. Vlad, M., (2010), (coord.), *Curriculum național pentru învățământul special și special integrat*, Editura Spiru Haret, Iași;
9. *** Anexa Nr.2 la Ordinul ministrului educației naționale nr.3418/19.03.2013 Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru Arte Vizuale și Abilități Practice Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
10. *** Anexa Nr.2 la Ordinul ministrului educației naționale nr.5003/02.12.2014 Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Arte Vizuale și Abilități Practice Clasele a III-a – a IV-a*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Delia Elena STOICESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Sibiu

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stoicescu Delia Elena	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Florea Bianca	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Guță Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Neagu Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Nedela Simona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Făgețan Rodica Delia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Vecsei Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Herțoiu Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Opriș Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Felderă Bianca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Birău Octavian	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Câdea-Burnete Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ, RITM ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Muzică, ritm și mișcare* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din ciclul primar.

Disciplina *Muzică, ritm și mișcare* reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul primar special, înscriindu-se în categoria disciplinelor abordate integrat și este situată la intersecția ariilor curriculare Arte și Educație fizică, sport și sănătate. Această disciplină este prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, aprobat prin **OMEN Nr. 3622/27.04.2018**, având un buget de timp de 1 oră/ săptămână la fiecare nivel de studiu.

Muzica joacă un rol important în viața oamenilor. Aproape că nu există om care să nu agreeze muzica, care să nu asculte zilnic, voluntar sau involuntar, muzică. Valențele terapeutice ale muzicii, ritmului și mișcării au un rol foarte important în procesul de educare și recuperare a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate și asigură premisele unui transfer al achizițiilor dobândite către celelalte discipline și în viața socială.

Educația muzicală și audițiile muzicale formează impresii, trezesc interesul pentru muzică, contribuie la formarea gustului muzical și stimulează simțul estetic, sensibilitatea, încrederea în sine, autodisciplina, imaginația și creativitatea. Activitățile muzicale permit elevului să-și dezvolte mijloace noi de expresie pentru activitățile de tip vocal, gestual, instrumental, să-și îmbunătățească relaționarea pozitivă în grup. La această vârstă, cântarea este în strânsă legătură cu mișcarea, cele două dezvoltându-se reciproc. Muzica, ritmul și mișcarea, prin valențele lor terapeutice angrenează corpul, emoțiile și intelectul, contribuind la desăvârșirea personalității elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Programa pentru disciplina *Muzică, ritm și mișcare* are la bază documente de cercetare utilizate în diferite terapii (meloterapie, ritmoterapie, sonoterapie etc.)

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Muzică, ritm și mișcare* evidențiază achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Pentru formarea competențelor specifice, profesorul este cel care alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă și de interesele fiecărui elev, de mijloacele și de materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale celor două domenii integrate, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Cântare vocală

- Cântare instrumentală
- Elemente de limbaj muzical
- Mișcare pe muzică.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina *Muzică, ritm și mișcare* își păstrează caracterul de noutate în raport cu celelalte discipline studiate în învățământul primar, prin caracterul său integrat. Principalele motive care au determinat abordarea integrată a acestei discipline sunt următoarele:

- învățarea holistică la această vârstă are mai multe șanse să fie interesantă pentru elevi, fiind mai apropiată de universul lor de cunoaștere;
- contextualizarea învățării prin referirea la realitatea înconjurătoare sporește profunzimea înțelegerii conceptelor și a procedurilor utilizate;
- abordarea integrată permite folosirea mai eficientă a timpului didactic și mărește flexibilitatea interacțiunilor;
- asocierea muzicii cu mișcarea este, pe de o parte, adecvată particularităților de vârstă ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, iar pe de altă parte are valențe pedagogice în sfera sprijinirii dezvoltării fizice armonioase, a coordonării motrice, a dezvoltării simțului estetic, a dezvoltării afective și a dezvoltării intelectuale.

Asocierea muzicii și a mișcării la nivelul curriculumului oficial prezintă câteva avantaje, prezentate mai jos:

- stimulează manifestarea expresivă a elevului (De la cea mai fragedă vârstă, reacția spontană și naturală a copilului este mișcarea. Respectând acest specific, combinarea audiției și a cântecului cu mișcarea este pe deplin motivată, asigurându-se prin aceasta o practică muzicală tip joc, consonantă cu caracterul sincretic al activității școlarului mic);
reduce diferența contraproductivă între școală și viață. (Elevul este motivat în spațiul școlar să învețe prin contactul cu un mediu prietenos, care îi valorifică exprimarea personală și creativă);
- pune bazele învățării conceptelor muzicale la nivel elementar într-o manieră intuitivă, accesibilă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Studiul disciplinei *Muzică, ritm și mișcare*, început în clasa pregătitoare se continuă până în clasa a IV-a, permițând o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Receptarea repertoriului de cântece pentru copii și a unor elemente de limbaj muzical**
- 2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloacele specifice vârstei**
- 3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea repertoriului de cântece pentru copii și a unor elemente de limbaj musical

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Receptarea unor sunete și zgomote emise de instrumente muzicale și surse diferite din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru identificarea instrumentelor muzicale (de percuție) și sunetelor produse de acestea; - exerciții pentru identificarea obiectelor din mediul înconjurător care produc zgomote (pietre, lemne, frunze uscate, castane, apă etc.); - exerciții de mână liberă a instrumenetelor muzicale și a obiectelor din mediul înconjurător care produc zgomote, detașat de cântec.
<p>1.2. Diferențierea surselor sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de recunoaștere și diferențiere a sunetelor și zgomotelor emise de instrumente muzicale și obiecte cunoscute cu sonorități distincte (de exemplu: „Ce instrument ai auzit?”, „Spune, ce este!”); -jocuri de audiere alternativă și comparare a sunetelor vorbite și cântate (de exemplu: ascultarea unei poezii, în comparație cu audierea unui cântec).
<p>1.3. Receptarea unor sunete diferite ca intensitate</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de ascultare și percepere a unor sunete emise tare sau încet cu instrumenete muzicale sau obiecte din mediul înconjurător; -jocuri de diferențiere a sunetelor de intensități diferite (de exemplu: „Cum am cântat?”).
<p>1.4. Receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între DO1 – La1, cu o structură ritmico-melodică asemănătoare cântecelor din folclorul copiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea cântecelor demonstrate de cadrul didactic sau redată cu ajutorul mijloacelor tehnice; - observarea unor ilustrații pe textul cântecului care ușurează receptarea; - însușirea cântecelor în colectiv, prin preluarea lor orală.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Realizarea de exerciții pentru formarea respirației corecte, emisiei vocale naturale și a dicției în cânt și în vorbire</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație nonverbală (de exemplu: „Sufлям în lumânare”, „Umflăm balonul”, „Mirosim o floare”); - exerciții de respirație cu emiterea vocalelor/ silabelor deschise (de exemplu: aaa..., eee..., iii...; maaa..., meee..., miii...); - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir pe 1-2-3-4 timpi; - exerciții de rostire de silabe și cuvinte cântate (de exemplu: ma-me-mi-mo-mu) - exerciții pentru coordonarea dintre respirație, pronunție, mișcare (de exemplu: numărători).
<p>2.2. Emiterea unor onomatopee asemănătoare cu sunetele din mediul înconjurător cu intensități diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere auditivă a unor sonorități din mediul înconjurător și imitarea lor folosind onomatopee (animale, fenomene ale naturii, mijloace de transport etc.); - imitarea unor animale, fenomene ale naturii cu onomatopee emise sau cântate tare-încet.

Clasa pregătitoare
<p>2.3. Cântarea în colectiv a cântecelor, după auz, însoțite de mișcarea sugerată de text</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea cântecelor în colectiv, pe strofe sau integral - indiferent de procedeul abordat cântecele se însușesc ca un tot unitar, text și melodie, care nu se despart (de exemplu: „Căldărușă plină” - din folclorul copiilor); - reproducerea în colectiv a cântecelor însușite intuitiv, pronunțând corect cuvintele - jocuri pe cântec cu realizarea unor gesturi și mișcări ritmice potrivite conținutului de idei al textului (de exemplu: „La moară” - din folclorul copiilor); - jocuri cu mișcări pe recitative - numărători (de exemplu: „Arici pogonici” - din folclorul copiilor).
<p>2.4. Cântarea în colectiv, asociind acompaniamentul liber</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea cântecelor cu acompaniamentul instrumentelor și jucăriilor muzicale; - utilizarea în acompaniament a unor materiale sonore din natură (pietricele, castane, lemne); - acompanierea cântecelor cu percuție corporală (bătăi din palme, pe genunchi, pe masă, cu talpa pe podea etc.).
<p>2.5. Realizarea de exerciții și jocuri în vederea formării și dezvoltării abilităților ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții și jocuri pentru reproducerea variațiilor de tempo (rar-repede) utilizând instrumente muzicale sau percuția corporală (de exemplu: „Bate la fel ca mine!”); - exerciții de reproducere a unui ritm dat prin diferite mișcări (bătăi în masă și în podea cu palmele și picioarele) sau percuție corporală.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Manifestarea liberă, pe muzică, apelând la diverse forme de exprimare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mișcării libere, spontane pe cântec (de exemplu: „Fluturaș, fluturaș” - din folclorul copiilor, însoțit de imitarea zborului; „Huța, huța” - din folclorul copiilor, cu balansul brațelor); - audierea unor creații muzicale de facturi diferite, care să declanșeze mișcarea liberă, spontană adecvată (de exemplu: J.Haydn - Simfonia „Ceasornicul” Partea a II-a - fragment incipient, Partea a IV - fragment); - organizarea unor jocuri inspirate de muzica audiată (W. A. Mozart - „Mica serenadă”, Partea I); - desenarea unor imagini sugerate de textele cântecelor.
<p>3.2. Executarea unui dans cu mișcare repetată, pe un cântec simplu din folclorul copiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor jocuri cu caracter de dans, prin asocierea cu o mișcare simplă (pași, ridicări pe vârfuri); - executarea unui dans liber, pe cântecul interpretat de elevi; - realizarea unui dans simplu în cadrul unor serbări tematice.
<p>3.3. Descoperirea și selectarea unor sonorități din mediul înconjurător, pentru acompanierea cântecelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - acompanierea liberă a cântecelor cu obiecte din clasă (creioane, bețișoare etc.); - utilizarea unor obiecte din mediul înconjurător pentru a marca ritmul melodiei (de exemplu: „Orchestra din bucătărie”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Cântare vocală	Cântarea vocală în grup Poziția, respirația, emisia naturală, tonul, semnalul de început, dicția, sincronizarea
Cântare instrumentală	Percuția corporală (bătăi din palme, cu palmele pe genunchi, pe bancă etc.) Instrumente muzicale de percuție din gama instrumentariului Orff (tobă, tamburină, claves, castanietă, maracas, trianglu, talgere, clopoței, cabasa etc.) sau jucării muzicale improvizate Cântarea cu acompaniament Acompaniament instrumental realizat de cadrul didactic Acompaniament de jucării muzicale realizat de copii
Elemente de limbaj muzical	Melodia Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde etc. Ritmul și Tempo-ul (rar-repede) Timbrul Zgomote din mediul înconjurător Sunete vocale (vorbite sau cântate) Sunete muzicale instrumentale Interpretarea Nuanțe: tare-încet Aspecte estetice: vesel-trist
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului

Sugestii pentru repertoriul de cântece și pentru audiții

Clasa Pregătitoare	
Repertoriul de cântece	Moș Cioc-Boc – L. Comes Soldații – G. Breazul, N. Sacsu Degețelele – D. D. Stancu Trenulețul – D. Voiculescu Cu ciocan și cleștișor – H. Brauner Voinicii – N. Ionescu Moara – C. Mereș Cântece din folclorul copiilor Numărători Huța, huța Melc, melc Mama Căldărușă plină Fluturaș, fluturaș La moară Fluture roșu Umblă ursul Ariciul Trompeta Ninge, ninge Baba Oarba

Clasa Pregătitoare	
Audiții	Jocuri populare din zonă A. Vivaldi – Anotimpurile Leopold Mozart – Simfonia jucăriilor W. A. Mozart – Mica serenadă J. Haydn – Simfonia „Ceasornicul” R. Schumann – Scene pentru copii (pian) F. Mendelssohn – Bartholdy: Uvertura la Visul unei nopți de vară G. Enescu – Suita Impresii din copilărie

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea repertoriului de cântece pentru copii și a unor elemente de limbaj muzical**

Clasa I
<p>1.1. Receptarea unor sunete și zgomote emise de instrumente muzicale și surse diferite din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru identificarea instrumentelor muzicale și sunetelor produse de acestea (instrumente muzicale de percuție, instrumente de suflat); - exerciții de recunoaștere a sunetelor și zgomotelor din mediul ambiant sau reproduse prin mijloace tehnice (ciripitul păsărelelor, latratul câinelui, ploaia etc.).
<p>1.2. Diferențierea surselor sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de diferențiere a sunetelor și zgomotelor din mediul înconjurător sau reproduse prin mijloace tehnice (de exemplu: „În ce am bătut?”, „Ce ai auzit?” - trenul, ploaia, tunetul etc.); - exerciții de recunoaștere și diferențiere a instrumentelor muzicale după timbrul lor (de exemplu: „La ce am cântat?”); - exerciții de recunoaștere auditivă a instrumentelor/ jucăriilor muzicale și exerciții de asociere a lor în perechi (de exemplu: „Găsește perechea!”); - jocuri pentru diferențierea sunetelor emise vocal de cele instrumentale (de exemplu: „Ce se aude?” - voce de copil sau instrument muzical); - jocuri pentru diferențierea și recunoașterea glasului colegului (cântat sau vorbit) și/ sau al cadrului didactic (de exemplu: „Deschide urechea bine” de Gr. Teodosiu, „Ghicește cine a cântat”).
<p>1.3. Receptarea unor sunete de intensități și durate diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de percepere și diferențiere a variației de intensitate: tare-potrivit-încet (de exemplu: „Cum cânt?”); - exerciții de percepere și diferențiere a sunetelor după durata lor: sunete lungi-sunete scurte; - jocuri de asociere a sunetelor lungi și scurte cu obiecte de lungimi diferite: corzi, panglici, benzi de hârtie glasată (de exemplu: „Alege obiectul potrivit!”).
<p>1.4. Receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între DO1 – La1, alcătuite din formule ritmico-melodice simple și repetate</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea cântecelor demonstrate de către cadrul didactic sau redată cu ajutorul mijloacelor tehnice; - însușirea după auz a cântecelor și intonarea corectă a liniei melodice; - perceperea cântecelor pe baza unor materiale muzicale sau ilustrative potrivite; - însușirea cântecelor pe traseu: colectiv - grupuri mici – colectiv.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa I
<p>2.1. Realizarea de exerciții pentru formarea respirației corecte, emisiei vocale naturale și a dicției în cânt și în vorbire</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea aparatului respirator și formarea respirației corecte în cânt și vorbire (de exemplu: „Aburim oglinda”, „Suflesc în sus”); - exersarea aparatului fono-articulator și formarea emisiei vocale naturale prin sunete și silabe prezentate în diferite combinații și sub formă de joc (de exemplu: „Șarpele”, „Cântă ca mine!”, „Jocul silabelor muzicale - ma, me, mi, mo, mu”); - emiterea unor onomatopee (lungi-scurte, cântate tare-încet, repede-rar) cu rol de exerciții de dicție și de sincronizare (de exemplu: „Jocul animalelor” - imitarea unor

Clasa I
<p>animale; „Suntem pe stradă!” - imitarea unor sonorități corespunzătoare mijloacelor de transport și a unor acțiuni specifice);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru coordonarea dintre respirație, pronunție, mișcare (de exemplu: numărători).
<p>2.2. Cântarea individuală sau în grup, asociind mișcarea sugerată de text și ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - reproducerea în grup a cântecelor însușite intuitiv, respectând sincronizarea; - executarea unor mișcări specifice sugerate de textul cântecului (de exemplu: „Mișcă vântul frunzele” de D. Cuclin, „Codobelcu” de L. Comes - deplasare ritmică pe cântec).
<p>2.3. Cântarea, individual sau în grup, asociind acompaniamentul sugerat de ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - marcarea structurii ritmice a cântecului prin acompaniamentul cu jucării și instrumente muzicale; - acompanierea cântecelor cu percuție corporală (bătăi din palme, bătăi pe genunchi) - alegerea instrumentului sau a percuției corporale potrivite pentru fiecare cântec.
<p>2.4. Realizarea de exerciții și jocuri în vederea formării și dezvoltării abilităților ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții și jocuri pentru reproducerea variațiilor de tempo: rar-repede (de exemplu: „Mergi cum îți cânt!”); - exerciții și jocuri pentru reproducerea duratei sunetelor (sunete lungi, sunete scurte) utilizând instrumente muzicale sau percuția corporală (de exemplu: „Bate la fel ca mine!”); - reproducerea duratei sunetelor prin emiterea unor onomatopee (de exemplu: „Ploaia și vântul” - pic, pic..., vîjjj, vîjjj...); - exerciții de reproducere a unui ritm dat prin diferite mișcări (mișcări de brațe, bătăi din palme și picioare); - marcarea timpilor din măsura cântecelor prin mișcări egale (de exemplu: „Ceasul”).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa I
<p>3.1. Manifestarea liberă, adecvată, pe muzică, apelând la diverse forme de exprimare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de jocuri cu mișcări inspirate de conținutul sau personajele cântecelor (de exemplu: „Voiniceii” de A. Ivășcanu, „Brotăceii și broscioiul” de L. Comes); - mișcarea liberă pe muzică (de exemplu: W.A.Mozart - „Flautul fermecat”- uvertura); - organizarea unor jocuri de mișcare în perechi pe muzică audiată (de exemplu: J. Strauss - „Marșul persan”); - desenarea unor imagini sugerate de textul diferitelor strofe ale unui cântec (de exemplu: „Iepurașul Țup” de Gr. Ciorănescu).
<p>3.2. Executarea unui dans cu mișcare repetată, pe un cântec simplu sau pe audiție</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unui dans cu pași egali pe cântec (de exemplu: „Împreună să jucăm” - din folclorul copiilor); - realizarea unui dans liber pe muzica populară din zonă; - realizarea de dansuri în cadrul unor serbări, spectacole.
<p>3.3. Confectionarea de jucării muzicale din materiale și obiecte refolosibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor materiale și obiecte refolosibile pentru confectionarea unor jucării muzicale simple (cutii, sticle de plastic cu pietricele, nisip, nasturi, orez etc.); - acompanierea cântecelor cu jucării muzicale realizate de elevi (linguri de lemn

Clasa I
decorate în prelabil, pahare de sticlă și plastic, cutii din lemn, plastic, metal cu pietricele sau diferite tipuri de boabe).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Cântare vocală	Cântarea vocală în grup și individual Poziția, respirația, emisia naturală, tonul, semnalul de început, dicția, sincronizarea
Cântare instrumentală	Percuția corporală (bătăi din palme, cu palmele pe genunchi) Instrumente muzicale - de percuție din gama instrumentariului Orff (tobă, tamburină, claves, castanietă, maracas, triunflu, talgere, clopoței, cabasa etc.) - de suflat (fluier etc.) Jucării muzicale din materiale și obiecte refolosibile Cântarea cu acompaniament Acompaniament instrumental realizat de cadrul didactic Acompaniament de jucării muzicale realizat de copii
Elemente de limbaj muzical	Melodia Genuri muzicale: folclorul copiilor; colinde Ritmul și tempo-ul (rar-repede) Durata sunetelor (sunet lung-sunet scurt) Timbrul Zgomote din mediul înconjurător Sunete din mediul înconjurător reproduse prin mijloace tehnice Sunete muzicale vocale Sunete muzicale instrumentale Interpretarea Nuanțe: tare-potrivit-încet Aspecte estetice: vesel-trist
Mișcare pe muzică	Mișcări libere Mișcări sugerate de text Mișcări sugerate de ritm Dansul

Sugestii pentru repertoriul de cântece și pentru audiții

Clasa I	
Repertoriu de cântece	Codobelcul – L. Comes Ciocănele, ciocănele – L. Comes Voiniceii – A. Ivășcanu Brotăceii și broscoiul – L. Comes Iepurașul Țup – Gh. Ciorănescu Cinci voinici – L. Comes Mișcă vântul frunzele – D. Cuclin Piticii și ariciul – G. Cucu Noi acum suntem școlari – A. Ivășcanu Rățoiul – D. D. Stancu Deschide urechea bine – Gr. Teodosiu Cântec de primăvară – L. Comes Toamna – N. Buicliu Joc – popular Trenul - C. Mereș Fluturaș – C. Romașcanu Săniuța – L. Comes Moara – C. Mareș Șade rața – Al. Pașcanu Melodia – W. A. Mozart Cântece din folclorul copiilor Numărători Colinde Împreună să jucăm Martie, mărtișor Furnicile
Audiții	Cântece și jocuri populare din zonă Cântece pentru copii G. Enescu – Rapsodia I W. A. Mozart – Mica serenadă - Allegro, Flautul fermecat - Uvertura, Rondo à la Turc P. I. Ceaikovski – Lacul lebedelor - Vals, Scenă R. Korsakov – Zborul cărăbușului J. Strauss – Marșul persan

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea repertoriului de cântece pentru copii și a unor elemente de limbaj muzical**

Clasa a II-a
<p>1.1. Receptarea unor sunete și zgomote cu timbre diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru identificarea instrumentelor/ jucăriilor muzicale și a sunetelor produse de acestea; - exerciții de recunoaștere a sunetelor și zgomotelor din mediul ambiant sau reproduse prin mijloace tehnice (sunetul clasei, sunetul străzii etc.).
<p>1.2. Recunoașterea sunetelor emise de instrumente și jucării muzicale, în corelarea lor auditivă cu anumite calități ale sunetelor muzicale (timbrul, durata, intensitatea, înălțimea)</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea surselor sonore după timbrul lor (de exemplu: „Ghicește instrumentul!” - tobă sau clopoțel); - perceperea și diferențierea intensității sunetelor (de exemplu: „Mergi cum îți cânt!” - pe vârfuri pentru încet, pe toată talpa pentru tare); - perceperea și diferențierea duratei sunetelor (de exemplu: „Ține mâna ridicată atâta timp cât auzi fluierul, sunetul apei...” etc.); - diferențierea sunetelor după înălțimea lor (de exemplu: „Arată cum auzi!” - ridicarea mâinii la un nivel stabilit convențional sau mișcări sus-jos).
<p>1.3. Receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între DO1 – La1, alcătuite din formule ritmico-melodice repetate și o desfășurare melodică accesibilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea cântecelor demonstrate de către cadrul didactic sau redactate cu ajutorul mijloacelor tehnice; - însușirea intuitivă a cântecelor prin implicarea activă și dirijată a elevilor (conversații pe baza unor ilustrații sugestive pentru textul cântecului); - însușirea cântecelor pe traseu: colectiv - grupuri mici – colectiv.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a II-a
<p>2.1. Cântarea în colectiv, în grupuri mici și individual</p> <ul style="list-style-type: none"> - intonarea corectă a unor cântece în colectiv, în grupuri mici și individual cu accent pe respectarea unei respirații corecte și pronunțarea corectă și clară a sunetelor; - exersarea cântării în colectiv sau în grupuri mici, respectând semnalul de început, sincronizarea și comenzile date de cadrul didactic; - dialog între grupe, sugerat de textul cântecului.
<p>2.2. Cântarea în colectiv asociind acompaniamentul sugerat de ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea jucăriilor/ instrumentelor potrivite pentru acompanierea cântecelor; - acompanierea cântecelor cu instrumente/ jucării muzicale sau cu percuție corporală diversă, marcând fie ritmul, fie timpii egali; - coordonarea psihomotrică prin integrarea mișcărilor ritmice în linia melodică a cântecelor învățate; - acompanierea melodiilor populare audiate.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa a II-a
<p>3.1. Manifestarea adecvată pe muzică, sugerată de anumite elemente simple de limbaj muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor jocuri de mișcare, utilizând onomatopeele din cântecele învățate, sugestive pentru anumite elemente de limbaj muzical (intensitate, durată, înălțime); - stabilirea unor mișcări speciale pentru fiecare cântec; - recunoașterea cântecelor după mișcarea caracteristică; - realizarea de pași egali pe muzică – marșul; - joc pe audição: mișcarea diferențiată, în funcție de tempo (de exemplu: „Am o căsuță mică”); - desenarea unui personaj din cântec (de exemplu: „Azi Grivei e mânios”, de L.Comes).
<p>3.2. Executarea unui dans/ joc pe muzică, inițiat și organizat în colectiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unui dans cu combinarea unor pași în raport cu melodia cântecului (de exemplu: „Albina și florile” de C. Graur - pas simplu, pas lateral, pas schimbat); - desfășurarea unui dans popular liber valorificând elementele de mișcare deja asimilate (de exemplu: „Hora”- din folclorul copiilor); - dans popular pe un cântec de joc din zonă; - dans liber, cu obiect portabil; - joc pe audição: sincronizarea mișcărilor în perechi, pe o muzică audiată; - desfășurarea unor jocuri cu personaje pe muzica audiată sau pe cântec (de exemplu: „Căsuța din pădure” de I. Nicorescu); - dramatizarea și mimarea cântecelor cunoscute.
<p>3.3. Confecționarea de jucării muzicale din materiale naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor materiale naturale pentru confecționarea de jucării muzicale simple (exemplu: șiragul de nuci, castanieta); - alegerea cântecelor potrivite pentru acompaniamentul cu aceste jucării; - acompanierea cântecelor cu jucăriile muzicale confecționate de copii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cântare vocală	Cântarea vocală în colectiv, în grupuri mici și individual Poziția, respirația, emisia naturală, tonul, semnalul de început, dicția, sincronizarea
Cântare instrumentală	Percuția corporală diversă Instrumente muzicale - de percuție din gama instrumentariului Orff (tobă, tamburină, claves, castanietă, maracas, xilofon, metalofon, triangu, talgere, clopoței, cabasa etc.) - de suflat (fluier etc.) Jucării muzicale din materiale naturale Orchestra de jucării Cântarea cu acompaniament Acompaniament instrumental realizat de cadrul didactic Acompaniament de jucării muzicale realizat de copii
Elemente de limbaj muzical	Melodia Sunete înalte-joase Mersul melodiei Legătura dintre text și melodie Genuri muzicale: folclorul copiilor; colinde Ritmul și tempo-ul (rar-repede) Durata sunetelor (sunet lung-sunet scurt) Marcarea structurilor ritmice Timbrul Zgomote din mediul înconjurător Sunete din mediul înconjurător reproduse prin mijloace tehnice Sunete muzicale vocale Sunete muzicale instrumentale Interpretarea Nuanțe: tare-potrivit-încet Aspecte estetice: vesel-trist Procedee armonico-polifonice (dialog, grupe alternative)
Mișcare pe muzică	Mișcări sugerate de text Pasul cadențat - Marșul Mișcări sugerate de ritm Dansul

Sugestii pentru repertoriul de cântece și pentru audiții

Clasa a II-a	
Repertoriu de cântece	Cărticica mea*** Sprinteoaara – L. Comes În poiană*** Joc în cerc – A. Ivășcanu Fluture de nea – C. Andrei Leneșul – Al. Hrisanide Azi Grivei e mânios – L. Comes Avionul – D. Voiculescu Floarea mea*** Ghicatori – A. Ivășcanu

Clasa a II-a	
	<p>Vulpea și găștele – A. M. Ionescu Albina și florile – de C. Graur Păsărelele – T. Popovici Zidarii – L. Comes Iarna veselă – Gr. Teodosiu Tot ce e pe lume – D. D. Stancu Căsuța din pădure – I. Nicorescu Albița mea – după Delcasso Copilul călăreț – T. Popovici Ploaia – C. Mereș Cucule, pasăre sură – I. D. Chirescu Cântece din folclorul copiilor Hora</p>
Audiții	<p>Cântece și jocuri populare din zonă I. Chirescu – Mama D. D. Stancu – Ciobănașul G. Enescu – Impresii din copilărie W. A. Mozart – Contradans, Mica serenadă - Rondo L. van Beethoven - Concertul pentru vioară în Re major - Rondo R. Schumann – Cavalerul căluțului de lemn J. Strauss – Radetzky Marsch A. Dvořak – Dans slovac, nr.8 A. Vivaldi – Anotimpurile - Primăvara</p>

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea repertoriului de cântece pentru copii și a unor elemente de limbaj muzical**

Clasa a III-a
<p>1.1. Receptarea unor cântece din folclorul copiilor, colinde și a unor lucrări accesibile din patrimoniul cultural, cu sesizarea unor diferențe stilistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor piese muzicale de mici dimensiuni, cu observarea unor diferențieri de expresivitate și tempo (lent-rapid); - vizionarea unor spectacole, fragmente de concerte - în sala de spectacol sau pe internet (de exemplu: „Petrică și lupul” de S. Prokofiev); - vizionarea unor desene animate cu suport muzical (de exemplu: Disney – Fantasia 1940 - Simfonia a șasea, Pastorală, de Beethoven).
<p>1.2. Recunoașterea sunetelor vocale și instrumentale, în corelarea lor auditivă cu anumite calități ale sunetelor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea intuitivă a intensității sunetelor în cântecele învățate (de exemplu: tare-încet); - identificarea și diferențierea sunetelor după durată (de exemplu: lung-scurt); - identificarea și diferențierea sunetelor după înălțime (de exemplu: sunete înalte-joase); - localizarea direcției sursei sonore (de exemplu: „De unde vine sunetul?”, „Unde cântă instrumentul?”).

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a III-a
<p>2.1. Cântarea în colectiv, în grupuri mici și individual</p> <ul style="list-style-type: none"> - intonarea corectă a unor cântece cu respectarea cerințelor unei respirații corecte, a emisiei vocale și a dicției corecte a textelor acestora; - exersarea cântării în colectiv, în grupuri mici și individual, respectând semnalul de început, sincronizarea și comenzile date de cadrul didactic; - interpretarea cântecelor cu solist și cor; - jocuri interpretative muzicale: dialog între grupe, ștafetă (de exemplu: „Broscuțele și barza”).
<p>2.2. Cântarea individuală, în grupuri mici și în colectiv, cu asocierea unor elemente de mișcare și a acompaniamentului instrumental</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea vocală a cântecelor, cu utilizarea percuției corporale - aplauze ritmice, bătaia din picior; - acompaniamente ritmice ale cântecelor cu ajutorul unor instrumente/ jucării muzicale; - interpretarea cântecelor cu suport tehnic (negativul melodiei); - acompanierea melodiilor populare audiate.
<p>2.3. Reprezentarea unor calități ale sunetelor prin semne convenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și reproducere a mersului melodic, suitor și coborător din cântecele învățate (de exemplu: „Coroana” de Gr. Teodosiu, marcarea diferenței de înălțime prin gesturi în spațiu - mâna sus pentru sunete înalte, mâna jos pentru sunete grave); - diferențierea intensității, duratei și înălțimii sunetelor muzicale cu ajutorul semnelor convenționale (jocuri cu jetoane utilizate ca simboluri).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa a III-a	
3.1. Manifestarea unor reacții, emoții, sentimente sugerate de fragmente muzicale	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimare a unor atitudini corespunzătoare expresivității fragmentului muzical audiat; - joc de alegere a unor măști, tablouri etc. în funcție de expresivitatea muzicii audiate; - exprimarea spontană a unor reacții, emoții, sentimente față de scurte fragmente muzicale contrastante (de exemplu: linia melodică din desene animate adecvate vârstei); - recunoașterea caracterului specific al diferitelor cântece sau melodii (vesel, trist, duios).
3.2. Exprimarea prin mișcări corporale a unor lucrări sau fragmente muzicale	<ul style="list-style-type: none"> - dansuri populare cu caracteristici diverse, cu manifestare individuală, pe perechi sau în grup; - dansuri libere pe piese muzicale diverse; - jocuri de mimare prin mișcare corporală sau prin dans a unor povești scurte.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Cântare vocală	Cântare vocală, în colectiv, în grupuri, individual Poziția, respirația, emisia naturală, ascultarea și preluarea tonului, semnal de debut, dicția, sincronizarea cu colegii și/ sau acompaniamentul
Cântare instrumentală	Percuție corporală diversă Instrumente muzicale Utilizarea de jucării muzicale , până la nivel de orchestră de jucării Cântare cu acompaniament realizat de cadrul didactic și/ sau de copii (jucării, percuție corporală)
Elemente de limbaj muzical	Melodia - diferențierea înălțimilor sunetelor Legătura dintre text și melodie - strofa/ refrenul Ritmul și tempo-ul (rar-repede) Durata sunetelor (sunet lung-sunet scurt) Marcarea structurilor ritmice Timbrul Sunete muzicale vocale Sunete muzicale instrumentale Dinamica (nuanțe) Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansul
Mișcare pe muzică	dansuri populare mișcări sugerate de ritm mișcări libere

Sugestii pentru repertoriul de cântece și pentru audiții

Clasa a III-a	
Repertoriu de cântece	<p>Coroana – Gr. Teodosiu Cu mingea Barza Melcul supărat Mișcă vântul frunzele – D. Cuclin Iepuraș, drăgălaș – după Al. Voevidca Vulpea și rața – Gh. Mugur Ceasul – Al. Voevidca În clasă – Al. Voevidca Săniuța Bondarul – Gr. Teodosiu Mamei – Marțian Negrea Primăvara a sosit – N. Oancea Glasul florilor – T. Vasilache Foaie verde busuioc – I. D. Vicol Colinde de Crăciun și An Nou</p>
Dansuri	<p>Dansuri populare specifice zonei și perioadei anului Dansuri moderne</p>
Audiții	<p>A. Vivaldi – Anotimpurile G. F. Handel – Muzica Apelor J. Haydn – Simfonia „Surpriza”, partea a II-a W. A. Mozart – Eine kleine Nachtmusik L. van Beethoven – Fur Elise R. Schumann – Scene pentru copii A. Dvorak – Humoreska S. Prokofiev – Petrică și lupul G. Enescu – Bourree din Suita pentru pian Vizionare filme animate muzicale – Disney „Fantasia” 1940</p>

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea repertoriului de cântece pentru copii și a unor elemente de limbaj muzical

Clasa a IV-a
<p>1.1. Receptarea unor cântece din folclorul copiilor, colinde, a unor lucrări accesibile din patrimoniul cultural, cu sesizarea unor diferențe de natură muzicală și de mișcare corporală/ scenică</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor piese muzicale, cu observarea unor diferențieri de gen, expresivitate, tempo (lent-rapid), formulă ritmică (binară - valori egale, ternară - valori inegale); - vizionarea unor desene animate cu suport muzical (de exemplu: Disney – Fantasia 2000 - Beethoven, Șostakovici, Respighi); - vizionarea unor spectacole de muzică și balet (în sala de spectacol sau prin intermediul mijloacelor tehnice).
<p>1.2. Sesizarea în cadrul cântecelor a unor elemente de formă (repetiție/schimbare, alternanță strofă/ refren)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții și jocuri ce servesc separării cântecelor în strofe; - jocuri de recunoaștere a refrenului în audiția unor cântece; - recunoașterea unui cântec după un fragment melodic (din cântece cunoscute).
<p>1.3. Corelarea înălțimilor și duratelor de note cu notația muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - familiarizarea cu notația muzicală și cu noțiunile de portativ, cheia sol, note muzicale (gama DO major); - jocuri de identificare a înălțimilor și duratelor de note în cântece simple - între 2 și 4 sunete (de exemplu: „Melc, melc” - din folclorul copiilor).

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a IV-a
<p>2.1. Cântarea individuală, în grupuri mici și în colectiv, însoțită de elemente de mișcare cu diferențieri expresive și acompaniament</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea vocală a cântecelor cu diferențieri expresive datorate nuanțelor și tempo-ului; - executarea unor mișcări sugerate de textul sau melodia unor cântece urmărindu-se coordonarea psihomotrică (linie melodică - mișcare); - jocuri interpretative muzicale - dialog solist/ cor sau între grupuri, împărțirea sarcinilor; - acompanierea cântecelor cu orchestra de jucării muzicale, instrumente muzicale, percuție corporală; - realizarea unor momente sincretice, prin îmbinarea mișcării scenice, inclusiv a dansului (de exemplu: scurte scenete).
<p>2.2. Utilizarea notației înălțimilor și duratelor sunetelor și pauzelor pentru însușirea unor cântece</p> <ul style="list-style-type: none"> - marcarea unor elemente de limbaj muzical din cântece cu ajutorul instrumentelor muzicale (de exemplu: sunete egale, pauze etc.); - audiție și urmărire pe portativ, cu degetul (pe hârtie/ pe tablă) a succesiunii de înălțimi/ durate de note și pauze; - exersarea elementelor de limbaj muzical în fragmente muzicale simple formate din 2 - 4 sunete și 2 unități rimice (pătrime, optime).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa a IV-a	
<p>3.1. Manifestarea unor reacții, emoții, sentimente sugerate de fragmente muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exprimare mimică a reacției față de vizionarea unor fragmente muzicale însoțite de dans; - jocuri de imitare a unor mișcări caracteristice animalelor pentru ilustrarea unui fragment muzical/ coregrafic (de exemplu: imitarea grației lebedelor, ca în baletul vizionat, față de mișcarea greoaie a ursului); - stimularea exprimării spontane a unor reacții, emoții, sentimente față de scurte fragmente muzicale contrastante (de exemplu: „Carnavalul animalelor” de C. Saint Saens). 	
<p>3.2. Diferențierea anumitor caracteristici (muzicale și de mișcare) în exprimarea prin dans</p> <ul style="list-style-type: none"> - dansuri populare cu caracteristici diverse, cu manifestare individuală, pe perechi sau în grup; - dansuri libere, de societate, moderne; - jocuri de recunoaștere a unor dansuri cunoscute; - jocuri de mimare prin mișcare corporală sau prin dans a unor povești scurte. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Cântare vocală	<p>Cântare vocală, în colectiv, în grupuri, individual Poziția, respirația, emisia naturală, ascultarea și preluarea tonului, semnal de debut, dicția, sincronizarea cu colegii și/ sau acompaniamentul</p>
Cântare instrumentală	<p>Percuție corporală diversă Utilizarea de jucării muzicale, instrumente muzicale simple Cântare cu acompaniament realizat de cadrul didactic și/ sau de copii (jucării muzicale, percuție corporală, instrumente muzicale)</p>
Elemente de limbaj muzical	<p>Elemente de notație: portativ, cheie sol, note din gama DO major</p> <p>Melodia Diferențierea înălțimilor sunetelor Legătura dintre text și melodie - strofa/ refrenul</p> <p>Ritmul Durate de note (pătrime, optime)</p> <p>Timbrul Sunete din mediul înconjurător Diferențierea tipurilor de voce umană (copil, femeie, bărbat), a anumitor instrumente muzicale</p> <p>Dinamica (nuanțe)</p> <p>Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansuri, genuri clasice/ de divertisment</p> <p>Elemente de formă</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	Strofă/ refren, repetiție/ schimbare
Mișcare pe muzică	dansuri populare dansuri de societate și moderne mișcări sugerate de ritm, melodie, expresivitate mișcări libere

Sugestii pentru repertoriul de cântece și pentru audiții

Clasa a IV-a	
Repertoriu de cântece	Drag mi-e jocul românesc Omul de zăpadă Pe baltă Mierla Do, e o doamnă mai voinică – M. I. Botezatu Cântec de toamnă – N. Lungu Cântecul tobei – G. Dendrino Călușeii – Gr. Teodosiu Porumbița – G. Breazul Cocoșul – M. Botez Licuriciul – St. Andronic Zidarul – N. Lungu Florile dalbe – după T. Popovici Pârâiaș, pârâiaș – D. Cuclin Voi i-ați ascultat vreodată? – Gh. Dumitrescu De ziua mamei – Gh. Dăncuș Colinde de Crăciun și An Nou Cântece, elemente de ritual de Sfintele Paști
Dansuri	Dansuri populare specifice zonei și perioadei anului Hora lentă, Sârba, Alunelu' Dansuri moderne – pop, hip-hop etc. Dansuri de societate – vals
Audiții	W. A. Mozart – Simfonia nr. 41, „Jupiter”, Concertul pentru pian și orchestră în La major, nr 23, KV 488 L. van Beethoven – Simfonia a V-a, partea I N. A. Rimski-Korsakov – Zborul cărăbușului C. Saint-Saens – Carnavalul animalelor F. Chopin – Preludii G. Dinicu – Hora staccato J. Brahms – Dansuri ungare J. Strauss – Valsuri, Polka pizzicato Vizionare filme animate muzicale – Disney „Fantasia” 2000 Vizionare balet (P. I. Ceaikovski – Frumoasa din pădurea adormită, Lacul lebedelor, Spărgătorul de nuci)

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline integrate.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Programa școlară se adresează profesorilor care lucrează cu elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare, lectură realizată pe orizontală, în succesiunea următoare: competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi. Demersul permite să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic, cântul și dansul vor predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea ideilor, mesajelor și manifestărilor copilului.

Cântarea vocală, cântarea instrumentală (cu jucării muzicale) și audiția muzicală sunt mijloacele esențiale de realizare a educației muzicale, fiecare dintre acestea fiind însoțită de mișcare.

În cazul unor elevi cu probleme de emisie sonoră sau de percepție deficitară (disfonie, afonie etc.), accentul se va pune pe parametrul ritmic al exprimărilor muzicale și pe mișcare.

La elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, interesul pentru muzică se manifestă pregnant prin receptare și redare, presupunând din partea cadrului didactic un demers pedagogic care să vizeze pe de o parte, dezvoltarea auzului muzical și a predispozițiilor native ale elevilor și pe de altă parte, selectarea cu grijă a unui repertoriu de cântece și jocuri muzicale atractive, interesante și antrenante.

Apariția graduală a noțiunilor simple de notație muzicală, permite copiilor familiarizarea cu unele componente ale limbajului muzical, care vor fi operaționale mai târziu. Aspectele conceptuale se vor releva majoritar din practică, utilizând experiențele de cânt și dans, constituind un suport al activităților practice, majoritare, fără a deveni titluri de lecție, obiective principale în educarea copiilor la această vârstă.

Cântecul ocupă locul cel mai important în educația muzicală a copiilor, cu condiția ca ambitusul, linia melodică, structura ritmică, conținutul de idei și îmbinarea textului cu melodia să respecte capacitatea vocală și particularitățile de vârstă ale copiilor.

O cerință desprinsă din programă este aceea a utilizării în forme variate a instrumentelor și jucăriilor muzicale, ceea ce reprezintă o contribuție la firescul, exuberanța, creativitatea și spontaneitatea copiilor în manifestarea lor muzicală.

Mișcarea pe muzică, la această vârstă, înseamnă:

- bătăi din palme, pe genunchi, pe piept etc.;
- pași egali, pe loc sau în deplasare;
- pași simpli de dans;
- ridicare ritmică pe vârfuri;
- mișcări ale brațelor, ale trunchiului;
- mișcări sugerate de textul cântecului (acțiuni, personaje);
- mânuirea jucăriilor muzicale

Propunerea programei de realizare a educației muzicale prin joc înseamnă asocierea mișcării, ca mijloc interpretativ specific copiilor, atât cu cântecul, cât și cu audiția. Această modalitate de lucru dă copilului bucuria unor manifestări spontane și originale pe muzică, acte menite să-i trezească în final interesul și atracția pentru muzică, încrederea în capacitatea sa de a opera cu muzica.

Competențele prevăzute de programă conduc demersul didactic de la receptare spre redare și apoi spre dezvoltarea creativității, atât în ceea ce privește repertoriul de cântece, corelarea muzicii cu mișcarea, cât și elementele de limbaj muzical. Modalitățile de lucru propuse sunt menite să dezvolte abilitățile creative ale copiilor, abilități care să poată fi transferate într-o varietate de contexte educative.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării din perspectiva utilității acesteia pentru activitatea de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. Avram, F., (2006), *Metodica educației muzicale în grădinițe și învățământul primar*, Editura Eurostampa, Timișoara;
2. Ionescu-Motora, A., (1978), *Îndrumător pentru predarea muzicii la clasele I-IV*, E.D.P., București;
3. Lupu, J., Stănescu, M., (1999), *Jocuri muzicale pentru copii mari și mici*, Editura Sigma Primex, București;
4. Munteanu, G., Aldea, G., (2001), *Didactica educației muzicale în învățământul primar*, Editura didactică și pedagogică, București;
5. Munteanu, G., Aldea, G., (2001), *Didactica educației muzicale în învățământul primar*, E.D.P., București;
6. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
7. Vasile, V., (2004), *Metodica educației muzicale*, Editura muzicală, București;
8. Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer-Schornborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul special și Special integrat*, Editura Spiru Haret, Iași;

9. *** (2014), *Programa școlară pentru Muzică și mișcare, Clase a III-a – a IV-a*, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale Nr. 5003/02.12.2014, București;
10. *** (2013), *Programa școlară pentru Muzică și mișcare, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale Nr. 3418/19.03.2013, București;
11. *** (2001), Asociația RENINCO România, *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale*, București;
12. *** Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Programele școlare pentru clasele I-IV pentru Educație muzicală*, aprobate prin ordin al Ministrului: Nr. 4686/05.08.2003; Nr. 5198/01.11.2004 și Nr.3919/20.04.2005.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Delia Elena STOICESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Sibiu

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stoicescu Delia Elena	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Florea Bianca	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Balint Camelia	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Nedela Simona	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Neagu Teodora	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Nisipeanu Andreea	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Făgețan Rodica	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Verde Cosmin	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Schiau Florentina	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Mureșanu Mihaela	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Popa Ileana	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Kondort Dan	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI PRACTICE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Abilități practice** reprezintă o ofertă curriculară pentru elevi cu dizabilități ușoare și moderate, din învățământul primar special, clasa a III-a, a IV-a. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 2 ore/săptămână, modelul de proiectare curriculară fiind centrat pe competențe, punând accentul pe extinderea posibilităților de comunicare interumană prin exprimare liberă și creativă. Demersul didactic promovat de programă contribuie la conturarea profilului de formare al elevului, prin utilizarea mijloacelor specifice disciplinei.

Activitățile de abilități practice constituie un bun prilej de aplicare în practică a cunoștințelor însușite la alte obiecte de învățământ, de consolidare și aprofundare a acestora. În procesul de predare-învățare abilitățile practice au o deosebită valoare educativă, contribuind la formarea trăsăturilor morale, la dezvoltarea spiritului de observație, a atenției, la dezvoltarea gândirii, imaginației, spiritului lor de inițiativă.

Activitățile de abilități practice sunt atractive pentru că elevii vin în contact cu bogăția de forme și culori a obiectelor pe care le execută, contribuind la educarea gustului pentru frumos, astfel încât să nu devină simpli admiratori pasivi ai acestuia, ci să aibă o atitudine creatoare.

Programa **Abilități practice** corespunzătoare ariei curriculare **Tehnologii** este concepută într-o viziune unitară și într-o manieră interdisciplinară. Multe din competențele specifice și activitățile de învățare se regăsesc în mai multe discipline, dar se păstrează elementele de specificitate și structura lor fundamentală, în funcție de aria curriculară și ciclul de dezvoltare.

Conținuturile propuse contribuie la educarea elevilor în spiritul competenței cheie **de sensibilizare și de expresie culturală**, care este recomandată la nivel european, prin: cultivarea sensibilității elevilor, aprecierea diversității exprimării artistice, dezvoltarea abilităților creative ale elevilor și exersarea acestora în diferite contexte, permițându-i să creeze în realitate ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Dând o cât de mică întrebuintare lucrurilor create de elevi nu facem altceva decât să le trezim interesul pentru aceste activități care le oferă posibilitatea de a-și manifesta curiozitatea, sensibilitatea, spontaneitatea. În acest sens, o importanță deosebită o au materialele folosite: hârtia, materiale din natură (fructe uscate, coji de fructe, frunze, petale, flori, ghinde, conuri, castane, semințe, paie, crengi, scoarțe de arbori, rădăcini; pietre, nisip, scoici), materiale sintetice (fire și materiale textile; mase plastice), etc. Prin diversitatea materialelor folosite, a coloritului, a posibilităților de îmbinare, combinare, sunt stimulate gândirea creativă, imaginația elevilor și simțul estetic.

Rolul activităților de **abilități practice**, urmate de activități de pre-profesionalizare, este acela de a-l pregăti pe copil pentru situații de viață, de a-i dezvolta abilități care să-i asigure o cât mai bună integrare socio-profesională.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Abilități practice jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea

competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competenței specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de: particularitățile de vârstă ale elevilor și de interesele fiecărui copil, de mijloacele și materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale disciplinei **Abilități practice**, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Desen
- Pictură
- Modelaj
- Colaj
- Confecții și jucării

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**
- 2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici diverse specifice abilităților practice**
- 3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale.

Clasa pregătitoare	
1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; □ - exerciții simple de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de discriminare vizuală (sortări după un criteriu – culoare, mărime, formă); ▪ exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare – „Graiul animalelor”, „Recunoaște vocea!” etc); ▪ exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare – „Ce gust are?”, „Salata de fructe”, „Mirosuri plăcute/neplăcute” etc.) ; ▪ exerciții de sesizare a unor caracteristici simple (lămâie – acru, piatra – tare, zahăr – dulce, înghețată – rece etc.); ▪ exerciții de discriminare tactilă (discriminarea texturilor și a tipurilor de material - moale, tare, neted, aspru, striat etc. – „Săculețul fermecat”); ▪ exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv , vizual, tactil etc.).
1.2. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare - formă – mărime); orientare, organizare și structurare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare obiectuală („Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!” etc.); □ - exerciții de sortare și grupare obiectuală după un criteriu („Alege după culoare/ mărime/formă” etc.); □ - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); □ - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; □ - exerciții de identificare a anotimpurilor în funcție de caracteristicile acestora; succesiunea anotimpurilor; - exerciții de asociere a unor acțiuni specifice (asociere anotimp – imagine); - exerciții - joc de ordonare temporală (joc imagistic de succesiune a 3-5 imagini).
1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor („Jocul degețelor”, spumă modelatoare, nisip kinetic etc.); □ - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical și rotativ, mișcări simple, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc.); - exerciții pentru controlul segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor etc.); □ - exerciții elementare de mototolire/ rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ răsucire/ înșirare („Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele” etc.); - exerciții de înșirare (înșirarea unor inele / mărgele mari pe sfoară etc.); - exerciții de îndoire, pliere și lipire (îndoitori simple – „Batista”); - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta); - colaje („Fața de masă”, „Soarele”, „Floarea”, „Covorașul cu plante uscate” etc.); - exerciții cu operații simple asociate (îndoire și lipire – „Solzii peștișorului”, „Rama de tablou” etc.);

Clasa pregătitoare

- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei etc.;
- exerciții de prehensiune (prinderea corectă a instrumentelor de lucru); □
- divertisment grafic exprimat în mâzgălituri, zigzaguri, hașurări în diverse direcții și planuri.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilității manuale.

Clasa pregătitoare

2.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul familiar

- exprimarea de mesaje orale simple despre: culoarea, dimensiunea, forma, grosimea și utilitatea unor obiecte;
- gruparea materialelor după criterii date (formă, culoare, mărime etc.);
- enumerarea unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar (ex. jocul „Eu spun ceva, tu spui altceva” despre creioanele tale / uniforma ta/ penarul tău etc.);
- sortarea materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți/utilizări etc.

2.2. Realizarea de produse simple utilizând tehnicile învățate

- exerciții de utilizare a unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor;
- confecționarea de jocuri și jucării simple, cu sau fără model („Morișca”, „Bărcuța”, „Puzzle”, „Machete simple”, „Acordeon” etc.);
- exerciții de analiză și descriere a produsului finit.

2.3. Transformarea unui material prin tehnici simple

- utilizarea corectă a instrumentelor de lucru - elevul ține corect creionul, pensula, foarfeca, liniarul, lipiciul etc. (Joc: „Eu sunt profesorul de ... pictură / modelaj etc.”);
- exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru;
- mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei de diferite texturi;
- modelarea plastilinei, a lutului etc.;
- tăierea firelor și a materialelor textile;
- coliere din mărgel/macaroane de dimensiuni mari, pe sfoară/sârmă etc.;
- lipirea unor materiale diverse pe suporturi diferite;
- confecționarea unor obiecte utilizând tehnici simple („Rochița păpușii”, „Pălăria”, „Cizmulita”, „Batista” etc.).

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile.

Clasa pregătitoare

3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală

- exerciții de identificare și denumire a obiectelor de igienă corporală (periuță de dinți, prosop, săpun, șampon etc);
- exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală; identificarea momentelor în care se impune utilizarea acestora (exerciții joc „Ne spălăm pe mâini/ dinți/ față/ corp etc.).

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte

- exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienă vestimentară și a încălțăminte;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none">
- exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;
- exerciții de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;
- exerciții de îmbrăcare/ dezbrăcare;
- exerciții de încheiere/ descheiere nasturi, capse etc.;
- exerciții de închidere/ deschidere fermoare.
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none">
- exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare;
- exerciții simple de igiena spațiului de locuit (ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere etc.);
- jocuri de rol: „Elevul de serviciu” „O ajut pe mama”.
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none">
- exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de uz casnic și gospodăresc;
- activități gospodărești elementare:<ul style="list-style-type: none">
▪ exerciții de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș);
▪ exerciții de aranjare/debarasare a mesei;
▪ exerciții de sortare și spălare a unor alimente;
▪ exerciții simple de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: transportarea unei tăvi cu mâncare, a unui pahar plin etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Desen	Materiale și instrumente hârtie, diverse obiecte, creion grafit, creioane colorate (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru linie modulată, repetiție
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma (fără terminologie)
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple
Colaj	Materiale și instrumente foarfecă, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie etc.
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs. greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs. greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității realizarea imitativă a obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă etc), a unor obiecte decorative, figurine etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfecă, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)
	Tehnici de lucru puzzle, incastre, lego, tăierea materialului/hârtiei/cartonului, înșirare etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, formă
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tempera, hârtie, hârtie colorată, burete pensulă, deget, șampilă, creioane colorate, PC, tabletă
	Tehnici de lucru pensulație, amprentare, șampilare, tamponare
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții plastice, decorarea obiectelor

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale.

Clasa I
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vizual (sortări după două sau mai multe criterii – culoare, mărime, formă); ▪ auditiv („Deschide urechea bine!”, „Ce se aude în natură?” etc.); ▪ olfactiv și gustativ (diversitatea mirosurilor și gusturilor - „Spune ce miros/ gust are? ”); ▪ tactil (neted-aspru, solid-lichid – „Spune cum este/ cum îl simți?”); ▪ exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență („Ce este și ce faci cu el?”) ;   - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile („Legume și fructe” etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare - formă – mărime); organizarea schemei corporale; orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii („Arată capul / piciorul / mâna etc.”); - exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după un criteriu („Alege după culoare /mărime/ formă etc.”); □ - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - exerciții de identificare a momentelor unei zile, cu/ fără indicarea acțiunilor specifice; - exerciții de asociere (acțiuni specifice momentelor zilei – imagine, anotimp – imagine);□ - exerciții de sortare și clasificare obiectuală/ imagistică după unu-două criterii („Așază piticii după mărime și culoare!”).
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor („Mozaic”, incastre, joc magnetic „Micul pescar” etc.);□ - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ,

Clasa I
<p>polimorf - mișcări variate, cu amplitudine mare (mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru controlul segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor etc.); □ - exerciții – joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete - trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); □ - exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ răsucire/ înșirare/ șnuruire/ înnodare/ tăiere/ îmbinare („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, „Formează întregul” etc.); - exerciții de înșirare/ șnuruire, cu/fără model (înșirarea unor inele mari pe un fir gros, înșirarea mărgelilor pe ață, „Mozaic” etc.); - exerciții de tăiere, îndoire, pliere (îndoituri simple – „Batista”, „Evantaiul” etc.); - lipituri variate, colaje („Fața de masă”, „Soarele”, „Floarea”, „Covoraș din plante uscate” etc.); - exerciții cu operații asociate (îndoire și lipire, tăiere și lipire etc.- „Solzii peștișorului”, „Rama de tablou” etc.); - exerciții de înnodare/deznodare – „Bentița”; - exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric); - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.; - exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; □ - exerciții de prehensiune (prinderea corectă a instrumentelor de lucru); □ - divertisment grafic exprimat în mâzgălituri, zig zaguri, hașurări în diverse direcții și planuri; - desen după șablon, incastre etc.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse, specifice abilităților practice.

Clasa I
<p>2.1. Identificarea unor caracteristici ale materialelor întâlnite în mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor; - identificarea materialelor cu care au fost confecționate diferite produse; - exerciții de sortare a produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate; - familiarizarea cu modul în care se fabrică obiectele din jurul nostru (Povestea hârtiei, Povestea unui nasture, Povestea caietului etc.); - jocuri didactice („Ce este?”, „Cum este?”, „La ce folosește?” etc.).
<p>2.2. Realizarea de aplicații/compoziții/obiecte/construcții simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor; - confecționarea de jocuri și jucării simple („Morișca”, „Bărcuța”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Machete simple” etc.); - exerciții de utilizare a picturii ca și tehnică de lucru (pictură pe polistiren, ipsos, sticlă, piatră etc.); - ambalarea unui cadou, jocuri de construcție și de asamblare; - exerciții de confecționare a unor produse în echipă; - analiza și descrierea produsului finit.
<p>2.3. Transformarea unui material prin tehnici simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: creionul, pensula, foarfeca, etc. (elevul este ajutat să-și formeze deprinderi corecte de manipulare a

Clasa I
<p>instrumentelor de lucru);</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de scurte documentare despre obiectele familiare, având ca subiect „Cum se fabrică?”; - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie etc.; - transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor, utilizând diverse tehnici: tăiere în fâșii, împletire etc.; - participarea la jocuri de rol: „La coafor”, „La croitorie”, „La brutărie”, „Micul grădinar” etc.; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de fărâmițare, frământare, presărare, rulare, înșirare, împletire, tăiere, caligrafie cu degetul pe tabletă („Micul bucătar/cofetar prepară salam de biscuiți /salată de fructe/ salată orientală/ rafaello etc.).

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile.

Clasa I
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de formare și dezvoltare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților, „Cum ne pieptănam corect?” etc.); - exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală; identificarea momentelor în care se impune utilizarea acestora („Cum folosim corect periuța și pasta de dinți?”, „Când ne spălăm pe mâini?” etc.).
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de formare și dezvoltare a rutinelor de a se îmbrăca/dezbrăca, încălța/descălța; - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte și a încălțăminteii; - exerciții de manipulare corectă a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte: <ul style="list-style-type: none"> ▪ îmbrăcare/ dezbrăcare; ▪ încheiere/ descheiere nasturi, capse; ▪ închidere/ deschidere fermoare; ▪ legare/ dezlegare șireturi (nod, fundiță).
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igiena spațiului de locuit (ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, aspirare etc.); - jocuri de rol („La bucătărie”, „Elevul de serviciu”, „O ajut pe mama” etc.).
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești elementare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de utilizare a obiectelor de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș, mop etc.); ▪ exerciții de aranjare/debarasare a mesei; ▪ exerciții de sortare și spălare a fructelor / legumelor; ▪ exerciții de manipulare a unor obiecte de bucătărie, în condiții de siguranță (transportarea unui pahar plin / a unei tăvi cu mâncare etc.); ▪ exerciții de spălare a obiectelor utilizate în bucătărie: veselă, tacâmuri etc.;

Clasa I
- exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
3.5. Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor
- activități de plantare a florilor în ghiveci / în curtea școlii;
- activități de formare și dezvoltare a unor comportamente prietenoase cu mediul înconjurător (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj);
- activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (hrănirea adecvată, curățarea și îngrijirea acestora etc.);
- vizite la sere / livezi/ ferme / grădini botanice/ grădini zoologice / muzee.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Desen	Materiale și instrumente hârtie, diverse obiecte, creion grafit, creioane colorate (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru linie modulată, repetiție
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma (fără terminologie)
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple
Colaj	Materiale și instrumente foarfecă, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie etc.
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs. greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs.greu), volum (gol vs. plin)

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității realizarea imitativă a obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă etc), a unor obiecte decorative, figurine etc.</p>
<p>Confecții și jucării</p>	<p>Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfecă, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)</p>
	<p>Tehnici de lucru puzzle, incastre, lego, tăierea materialului/hârtiei/cartonului, înșirare etc.</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, formă</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși</p>
<p>Pictură</p>	<p>Materiale și instrumente acuarele, tempera, hârtie, hârtie colorată, burete pensulă, deget, șampilă, creioane colorate, PC, tabletă</p>
	<p>Tehnici de lucru pensulație, amprentare, șampilare, tamponare</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții plastice, decorarea obiectelor</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale.**

Clasa a II-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de discriminare vizuală (perceperea transformărilor, sortări și grupări după criterii date etc.); ▪ exerciții de discriminare auditivă; ▪ exerciții de discriminare olfactivă și gustativă; ▪ exerciții de discriminare tactilă;   - exerciții de sesizare a unor caracteristici și de punere în corespondență; - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare - formă – mărime); psihomotricitate (schemă corporală –lateralitate); orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ a partenerului („Imaginea din oglindă”, „Păpușa demontabilă”, „Ce a uitat artistul să picteze?” etc.); - exerciții de localizare a obiectelor prin raportarea la schema corporală („Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta?” etc.); □ - exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după două criterii („Sortează după culoare și formă / formă și mărime”etc.);□ - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - exerciții de identificare a momentelor unei zile / a anotimpurilor, cu / fără indicarea unor acțiuni specifice (asociere acțiuni specifice momentelor zilei - imagine; anotimp – imagine etc.); □ - exerciții de sortare și clasificare obiectuală / imagistică după două criterii („Așază fructele după mărime și culoare!”, „Dă-mi cubul albastru și mic!” etc.); - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele în raport cu altele;□ - exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, luând în considerare anumite criterii.
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridireționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc.); - exerciții pentru controlul segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor etc.);□ - exerciții – joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete - trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă etc.); □ - exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire (exerciții de înșirare/ șnuruire după model, „Mozaic”, „Șiragul de măgele” etc.); - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire (îndoitori diverse – „Avionul”, „Coiful” etc.);

Clasa a II-a

- exerciții de conturare și tăiere după șablon („Figuri geometrice simple”, „Brăduțul”, „Fruite și legume” etc.);
- colaje („Căsuța”, „Floarea soarelui”, „Bradul de Crăciun” etc.);
- origami („Plicul”, „Paharul”, „Bărcuța” etc.);
- exerciții de asociere a unor operații simple (îndoire și lipire, decupare și lipire etc.- „Morișca”, „Plicul” etc.);
- exerciții de înnodare/deznodare („Bentița”, „Fundita” etc.);
- exerciții de simulare cusut („Semn de carte șnuruit”, Jocul „Să țesem frumos” etc.);
- exerciții de împletire în două / trei șuvițe („Coafura păpușii”, „Șnurul împletit”, „Brățara tricoloră” etc.); □
- exerciții de înșirare după model („Fă după model!”, „Colierul prințesei” etc.);
- exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);
- exerciții de modelare a plastilinei;
- exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; □
- divertisment grafic exprimat în zig-zaguri, hașurări în diverse direcții și planuri etc.;
- desen după șablon, desen după model (utilizarea ca model a unor obiecte familiare).

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilităților practice.

Clasa a II-a**2.1. Explorarea unor caracteristici ale materialelor întâlnite în mediul familiar**

- identificarea mai multor texturi, a formelor în mișcare, a formelor ce au suferit deformări minore etc.;
- compararea obiectelor în funcție de culoare / formă / textură etc. („Care dintre cele două obiecte are culoarea mai intensă / forma mai evidentă / e mai moale / are conturul mai clar etc.”);
- gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniul de utilizare („Acesta / aceasta folosește la desen / pictură / modelaj / construcții / confecții / foto-video etc.”);
- interviuri în perechi („Ce se poate face cu...?”, „La ce ne este util...?” etc.).

2.2. Realizarea de aplicații / compoziții / obiecte / construcții simple

- utilizarea unor tehnici simple de îndoire / pliere / înșirare / răsucire / lipire / rupere / tăiere / decupare după contur / modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor;
- confecționarea de jocuri și jucării simple („Morișca”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Loto cu imagini” etc.);
- utilizarea picturii ca și tehnică decorativă a unor obiecte realizate de elevi (pictură pe ipsos, piatră, lut, aluat etc.);
- ambalarea unui cadou / pachet;
- jocuri de construcție și de asamblare;
- exerciții de confecționare a unor produse în echipă;
- analiza și descrierea produsului finit („Describe obiectul pe care l-ai realizat/confecționat!”, „Cum este?” etc.).

2.3. Transformarea unui material prin tehnici variate

- mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei de diferite texturi;
- modelarea plastilinei, a lutului etc.;
- tăierea firelor textile și a materialului textil;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - înșirarea mărgelilor; - lipirea unor materiale diverse, cu texturi diverse pe suporturi diferite; - identificarea transformării unui material supus unei operații simple, prin observare și compararea cu starea inițială a acestuia: gheață - apă, făină – aluat, ipsos turnat în forme diverse, hârtie-hârtie ruptă / hârtie tăiată / hârtie mototolită / hârtie îndoită / hârtie lipită, fire lungi-fire scurtate etc. - jocul „Spune ce observi!”.

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile.

Clasa a II-a
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de consolidare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților/ de pieptănat etc.); - exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală, cu identificarea momentelor în care se impune utilizarea acestora („Ne spălăm pe mâini / dinți / față / corp etc.”, „Când ne spălăm pe dinți / mâini etc.?”).
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare și consolidare a utilizării adecvate a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte: <ul style="list-style-type: none"> ▪ îmbrăcare/ dezbrăcare; ▪ încheiere/ descheiere nasturi, capse; ▪ închidere/ deschidere fermoare; ▪ legare/ dezlegare șireturi (nod, fundiță);   - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte.
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igienizare a sălii de clasă (ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.); - jocuri de rol: „La bucătărie”, „Elevul de serviciu”, „O ajut pe mama” etc.
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești elementare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de aranjare a mesei cu numărul corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; ▪ exerciții de sortare și spălare a unor fructe / legume; ▪ exerciții simple de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (transportarea unui pahar plin / a unei tăvi cu mâncare etc.); ▪ exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, tacâmuri); ▪ exerciții de preparare a unui sandwich, ceai etc. ;   - exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
<p>3.5. Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de dezvoltare a comportamentului ecologic prin plantare de flori/ pomi fructiferi sau ornamentali; - participare la activități de împădurire a unor suprafețe; - activități de îngrijire a plantelor / animalelor; - vizite la cabinete medicale veterinare / grădini botanice / grădini zoologice / sere / livezi/ ferme / muzee de profil etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse instrumente de lucru: creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, stilizare, gravură
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorațiuni / obiecte decorative
Colaj	Materiale și instrumente foarfecă, lipici, fire textile, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite materiale / obiecte
	Tehnici de lucru îndoirea, împletirea, origami, tangram
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs.greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, cocă, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs.greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității realizarea imitativă a obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă etc.), obiecte decorative, figurine etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfecă, croșetă, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, castane, fructe, legume etc.)
	Tehnici de lucru taierea materialului / hârtiei / cartonului, înșirare, țesut cu benzi de hârtie/fire etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, îmbrăcăminte pentru păpuși, puzzle
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, acrilice, ulei, hârtie, pânză, sticlă, lemn, ceramică, cretă, burete, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul etc.
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții plastice, obiecte personalizate, semn de carte etc.

CLASA a III-a**Competențe specifice și activități de exemple de învățare****1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**

Clasa a III-a
<p>1.1 Explorarea și identificarea diverselor obiecte și materiale din mediul înconjurător (naturale și sintetice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul înconjurător (drumeții, excursii); - exerciții de descriere a proprietăților obiectelor (mărime, formă, textură, culoare, temperatură etc.); - exerciții de comparare a caracteristicilor de detaliu ale obiectelor din mediul înconjurător; - jocuri de construcție, puzzle;
<p>1.2 Exersarea și consolidarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru exersarea și consolidarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc) ; - exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor); - exerciții –joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); □ - exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire; - exerciții de înșirare/ șnuruire după model; - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire, îndoitori diverse (“Avion”, ”Coiful” etc.); - conturare și tăiere după șablon “Figuri geometrice simple,,; - colaje ,, Buburuza,, „Căsuța”, „Floarea soarelui” etc. - origami „Plicul”, „Paharul”, „Bărcuța” etc. - exerciții cu operații simple asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. (“Morișca”, ”Plicul” etc.); - exerciții de înnodare/deznodare (“Bentița”, “Fundita” etc.); - exerciții de simulare cusut (“Planșa cu găurele”); - exerciții de împletire în două / trei șuvițe; “Părul păpușii”); □ - exerciții de înșirare după model; - exerciții de modelare a plastilinei, nisip kinetic, spumă modelatoare.
<p>1.3 Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor; elemente de protecție a muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a instrumentelor și a domeniilor de utilizare a acestora; - exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține și utilizează corect creionul, pensula, acul, foarfeca, liniarul, lipiciul etc. - exerciții de stabilire a regulilor de utilizare corectă și în siguranță a instrumentelor de lucru; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - organizarea și curățarea spațiului de lucru; - vizionarea de scurte documentare despre obiecte din mediul înconjurător, având ca subiect „Cum se fabrică?”; - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie; - participarea la jocuri de rol: „La coafor”, „La croitorie” etc.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilităților practice

Clasa a III-a
<p>2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, material textil, mărgelă, ață, plastilină, ipsos, semințe diverse, lipici, aracet, hârtie/carton, piatră, sticlă, materiale reciclabile etc.), în vederea utilizării acestora; - asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului, împletituri, cusături etc.); - realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatră, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile etc.); - exerciții de diversificare a ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă (ex. decorarea obiectelor confecționate/colaj); - realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite; - exerciții de analiză, descriere și apreciere a produsului finit propriu/al colegilor;
<p>2.2 Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizare de felicitări, invitații la zile de naștere sau onomastică, obiecte de design pentru sala de clasă, holurile școlii, camera proprie etc. - realizare de jocuri, jucării sau obiecte utile în viața de școlar; - realizare de machete simple; - tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o ștampilă realizată din fructe, legume, flori etc. - dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri; - imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc. - scurgerea culorii; - aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura); - confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic decorarea/ personalizarea unor obiecte confecționate de elevi.
<p>2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea ipostazelor liniei în reprezentări grafice; - realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri etc. - exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut; - colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice; - explorarea și exploatarea proprietăților expresive ale formelor naturale; - tehnica imprimării cu țesături rărite; - tehnica decolorării cu pic; - decorarea unor produse din materiale diverse, cu texturi diferite.

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile

Clasa a III-a
<p>3.1 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de consolidare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților/pieptănat etc.);

Clasa a III-a	
	- exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală, momentele în care se impune folosirea acestora. (ne spălăm pe: mâini, dinți, față, corp);
	3.2 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii
	- exerciții de consolidare în utilizarea obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse; - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezlegare șireturi (nod); - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte.
	3.3 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)
	- exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igiena spațiului de locuit: ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc. - jocuri de rol: "La bucătărie", "Elevul de serviciu", "O ajut pe mama".
	3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești
	- activități gospodărești elementare; - exerciții de aranjare a mesei cu tacâmuri și veselă; - exerciții de sortare și spălare a unor fructe și legume; - exerciții simple de manipulare a unor obiecte de bucătărie în condiții de siguranță (ex: dus tava, pahar plin, răzuire, curățare etc.); - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, tacâmuri); - exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salate etc. - exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
	3.5. Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de îngrijire a plantelor și animalelor
	- activități de dezvoltare a comportamentului ecologic prin plantare de flori/ pomi fructiferi sau ornamentali; - participare la activități de împădurire a unor suprafețe; - activități de îngrijire a animalelor; - vizite la cabinete medicale veterinare, grădini / muzee botanice, zoologice, livezi/ ferme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, tehnica decorării cu ceară
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate (fără terminologie)
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Colaj	Materiale și instrumente obiecte foarfece, lipici fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, împletire
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor,greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, cocă, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor,greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității Imitarea obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă, etc) obiecte decorative, figurine, etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)
	Tehnici de lucru puzzle, incastre, lego, taierea materialului, hârtiei, cartonului, înșirare, țesut cu benzi de hârtie/fire, etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, hârtie, folie de plastic, hârtie colorată, cretă, pigmenti, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă
	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare, tehnica decolorării cu pic, pictura pe sticlă, tehnica imprimării cu țesături rărite
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul,
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții plastice, decorarea obiectelor

CLASA a IV-a**Competențe specifice și activități de exemple de învățare****1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**

Clasa a IV-a
<p>1.2 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din natură (drumeții, excursii); - exerciții de descriere a proprietăților obiectelor (mărime, formă, textură, culoare, temperatură etc.); - exerciții de comparare a caracteristicilor de detaliu ale obiectelor din mediul înconjurător; - exerciții de sesizare a unor caracteristici și de punere în corespondență; - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul înconjurător prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2 Exersarea și consolidarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru exersarea și consolidarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridireționale, cu amplitudine mare și mică (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc); - exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire; - exerciții de înșirare/ șnuruire după model; - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire, îndoituri diverse ("Floarea ", "Barca" etc.) ; - conturare și tăiere după șablon "Figuri geometrice simple", "Pomul de iarnă", "Fructe și legume" ; - colaje – „Câmp cu flori, „Ariciul”, „Bradul de Crăciun” etc. - origami - „Lebăda”, „Sticla”, „Coș cu flori” etc. - exerciții cu operații asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. ("Lalele", "Broscuța" etc.); - exerciții de înnodare/deznodare; - exerciții de simulare cusut; - exerciții de împletire în două / trei șuvițe; □ - exerciții de înșirare a diverselor obiecte pe: ață, sârmă etc. - exerciții de modelare a plastilinei, nisip kinetic, spumă modelatoare; - divertisment grafic exprimat în zigzaguri, hașurări, în diverse direcții și planuri.
<p>1.3 Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor; elemente de protecție a muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a instrumentelor și a domeniilor de utilizare a acestora; - exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține și utilizează corect creionul, pensula, acul, foarfeca, liniarul, lipiciul etc. - stabilirea regulilor de utilizare corectă și în siguranță a instrumentelor de lucru; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - organizarea și curățarea spațiului de lucru; - vizionarea de scurte documentare despre obiecte din mediul înconjurător, având ca subiect „Cum se fabrică ?”; - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie; - participarea la jocuri de rol: „La brutărie” ,, Micul grădinar” ,, Bucătarul priceput” etc.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilităților practice

Clasa a IV-a

2.1 Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate

- selectarea de diverse materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, material textil, mărgelă, ață, plastilină, ipsos, semințe diverse, lipici, aracet, hârtie/carton, piatră, sticlă, materiale reciclabile etc.), în vederea utilizării acestora;
- asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului, împletituri, cusături etc.);
- realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatră, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile etc.);
- exerciții de diversificare a ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă (ex. decorarea obiectelor confecționate/colaj);
- realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite;
- exerciții de analiză, descriere și apreciere a produsului finit propriu/al colegilor;

2.2 Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.)

- realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee: stropirea cu pensula pe foaia umedă sau uscată, cu stiloul, cu periuța;
- tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o ștampilă realizată din fructe, legume, flori etc.
- dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri ;
imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc.
- plierea hârtiei;
- scurgerea culorii;
- suprapunerea foliei de plastic;
- decolorarea cu pic;
- tehnica Batik (introducerea unei coli îndoite în culoare);
- aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura);
- confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic;
- decorarea/ personalizarea unor seturi cană – farfurie și compoziții pe suport ceramic (plăci de faianță) cu pigmenți-coloranți specifici;

2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice

- realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri etc.
- exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut;
- exersarea obținerii expresivității prin combinarea elementelor de limbaj plastic;
- colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice;
- realizarea și decorarea de produse din materiale diverse, cu texturi diferite;
- obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof etc.).

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile

Clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de consolidare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților/pieptănat/împletirea părului etc.); - exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală, momentele în care se impune folosirea acestora. (ne spălăm pe: mâini, dinți, față, corp).
<p>3.2 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de consolidare în utilizarea obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse; - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezleagare șireturi (nod); - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - exerciții de potrivire a îmbrăcăminteii și încălțăminteii în funcție de evenimente (sport, petrecere, stradă etc.); - exerciții pentru dezvoltarea simțului estetic.
<p>3.3 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igiena spațiului de locuit: ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc. - jocuri de rol: „La bucătărie”, „Elevul de serviciu”, „O ajut pe mama”;
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești; - exerciții de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri/veselă pentru locurile de la masă; - exerciții de sortare spălare și curățare a unor fructe și legume; - exerciții de manipulare a unor obiecte de bucătărie în condiții de siguranță (ex: dus tava, pahar plin, răzuire, curățare etc.); - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, tacâmuri); - exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salate etc. - exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
<p>3.5. Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de dezvoltare a comportamentului ecologic prin plantare de flori/ pomi fructiferi sau ornamentali; - participare la activități de împădurire a unor suprafețe; - activități de îngrijire a animalelor; - vizite la cabinete medicale veterinare, grădini / muzee botanice, zoologice, livezi/ ferme

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, tehnica decorării cu ceară
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații
Colaj	Materiale și instrumente foarfece, lipici fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Tehnici de lucru îndoirea, împletirea, origami, tangram
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor, greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, cocă, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor, greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității imitarea obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă, etc) obiecte decorative, figurine, etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, croșetă, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, castane, fructe, legume)
	Tehnici de lucru taierea materialului, hârtiei, cartonului, înșirare, țesut cu benzi de hârtie/fire, etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte și de îmbrăcăminte pentru păpuși pentru păpuși
	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, acrilice, ulei, hârtie, hârtie colorată, pânză, sticlă, lemn, ceramică, cretă, pigmenți, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Pictură	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, șampilare, tamponare, pulverizare, , tehnica decolorării cu pic, pictura pe sticlă, , tehnica imprimării cu țesături rărite
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții plastice, decorarea obiectelor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Este necesară o abordare specifică vârstei, bazată pe stimularea învățării prin joc, prin individualizarea învățării, pe dezvoltarea interesului copilului și pe implicarea în activitate. Astfel, jocul va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Tot ceea ce se întâmplă la „ora” de abilități practice ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri. Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical. Foarte importantă este și învățarea în context. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Caracterul practic- creativ- recreativ- atractiv al acestor activități facilitează îmbinarea muncii fizice cu cea practică și cea intelectuală, profesorii putând adesea să aleagă să predea conținuturile în manieră integrată. Prin specificul orelor de abilități practice elevul învață să își coordoneze mișcările, capătă pricepere și îndemănare, își formează unele deprinderi practice de a opera cu diverse materiale și instrumente. Exemple de tehnici ce pot fi utilizate:

Tehnica desenării cu ceară

Se desenează cu ceară brută, solidă, formele plastice pe hârtie, după care se aștern culorile de apă (acuarela, guasa diluată) în funcție de subiectul compoziției, sau în prima fază se realizează un fond colorat peste care se desenează cu o bucată de ceară, apoi acoperindu-se cu o culoare întreaga suprafață .

Tehnica decolorării cu pic

Se acoperă întreaga suprafață a hârtiei cu cerneală apoi cu vârful unei pensule subțiri sau al unui bețigas înmuiat în soluția de pic, se desenează deasupra o compoziție plastică. Soluția de pic decolorează cerneala și desenul apare deschis, aproape alb, pe fondul acesteia. Se poate folosi picul și sub forma de pulbere presărată neuniform peste cerneala umedă cu care a fost acoperită o compoziție mai veche.

Tehnica imprimării cu țesături rărite

Se așază pe o coală de hârtie materialul textil, după ce în prealabil a fost imbibat în culoare și apoi stors, peste care punem altă foaie de hârtie pe care o presăm. Aceste foi imprimate pot constitui fondul unor compoziții cu subiecte diferite.

Tehnica picturii pe sticlă

Se realizează pe hârtie, peste care se așază sticla, transpunând desenul cu tuș negru prin intermediul unei pensule fine, al peniței cu toc, sau al altor instrumente. Tușul se fixează, după caz. Culoarea de tempera în amestec cu aracet sau de ulei mai diluat va acoperi la început detaliile, peste care, după uscare, se va suprapune peste întreaga lucrare. În pictura pe sticlă se folosesc culori vii, armonioase, cu aspect decorativ, acestea devenind placute și atrăgătoare. Trebuie să ținem cont de faptul că imaginea pictată apare pe spatele sticlei, inversată dreapta-stanga față de desenul de pe hârtia model.

Tehnica frotajului

Este tehnica imprimării după suprafetele unor structuri din natură. Se imprimă prin suprapunerea foii de hârtie peste structura aleasă, ușor denivelată, cu ajutorul creionului negru moale sau al creioanelor colorate, cu care se freacă atent hârtia. Se poate freca și cu minele colorate așezate pe lat.

Tehnica amprentei și a ștampilei

Ștampilele se confecționează din diferite materiale cum ar fi: plastilina, guma de cauciuc, cartof, plută, etc., prin gravarea desenului pe suprafața materialului respectiv. Ștampila se acoperă cu culoare umedă, după care se așează pe suprafața de hârtie prin presare, urmărind anumite rețele compoziționale. Tehnica amprente se referă la imprimarea unor structuri ușor denivelate din natură. Suprafața structurată se acoperă cu un amestec fluid de culoare și apoi se presează cu fața colorată peste foaia de desen, urmărind intenția compozițională.

Tehnica modelajului

Prin această tehnică se realizează prelucrarea artistică a unor materiale maleabile cum ar fi: lutul, argila, plastilina etc. Modelarea se realizează cu ajutorul palmelor și al degetelor. Pentru obținerea unor forme în această tehnică, se folosesc și instrumente speciale, numite ebosoare, care au diferite profile și forme (semirotonde, triunghiulare). Se pot realiza: basoreliefuri (gen de modelaj în relief puțin profilat față de suprafața de fundal); altorelief (gen de modelaj în relief, puternic profilat față de suprafața plată de fundal); rond - bosse (forma care poate fi vazută de jur - împrejur, forma în sine ce poate reprezenta diferite obiecte, portrete, păsari).

Un rol important îl au și activitățile extracurriculare care vin în sprijinul demersului didactic realizat la clasă, sub forme variate, cum ar fi:

- vizite la muzee de artă sau la diferite expoziții de artă;
- participarea la evenimente cultural-artistice sau la diferite festivaluri;
- organizarea unei expoziții/ a unui târg cu vânzare cu produsele confecționate de elevi, în scopul valorificării produselor realizate și/ sau al exersării abilităților antreprenoriale etc.;

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ, parte intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei, construirea de portofolii. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie:

1. Cucuș, C., (2014), *Educația estetică*, Editura Polirom, București;
2. ***Programa școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, București, 2013;
3. Programă școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice clasele a III-a și a IV-a București, 2014;
4. Programă școlară pentru disciplina Terapia ocupațională, clasele I-a X-a, București, 2008;
5. www.angelfire.com/art/triptic/noutati/artfor/artdummies.htm.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Ianc Petru Ioan, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Sălaj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ianc Petru Ioan	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Sabău Amalia Raluca	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Zaha Camelia Simona	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Bancea Melina Mariana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Fechete Venuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Faur Mariana Adriana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Busuioc Lia Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Farașău Voichița	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Iambor Ivan	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei

Anexa nr.II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

**Învățământ special
Clasele I - a IV-a**

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație Fizică și Activități Sportive* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Programa de *Educație Fizică și Activități Sportive* pentru învățământul special, respectă structura programei de *Educație Fizică și sport* pentru învățământul de masă și este adaptată în funcție de nivelul psihomotric al fiecărui elev.

Conținutul programei este realizat astfel încât să contribuie la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, în vederea menținerii stării optime de sănătate și asigurării unei dezvoltări fizice armonioase a elevului din ciclul primar în cadrul învățământul special.

Conținutul orei de educație fizică și activități sportive din învățământul special pentru elevii cu deficiențe moderate și ușoare se bazează pe aplicarea/respectarea principiului adaptării particularităților de vârstă și individuale raportându-se la potențialul psihomotric a fiecărui elev în parte. Obiectivele programei respectă principiul accesibilității și al structurării gradate, de la simplu la complex și de la ușor la greu a exercițiilor, pentru a facilita însușirea lor corectă.

Exercițiile fizice sprijină formarea corectă a schemei corporale și a lateralității, formarea reprezentărilor spațiale și temporale și mai ales, a celor proprioceptiv-kinestezice. Prin complexe de exerciții fizice adaptate posibilităților psihomotrice și ritmului divers de acționare, se urmărește perfecționarea pe cât posibil a calităților motrice de bază: viteza, îndemânare, rezistența, forța.

Educația fizică dezvoltă deprinderile psihomotrice care permit și asigură participarea elevilor, cu succes și plăcere, la activități sportive din comunitate. Competițiile și întrecerile sportive stimulează afectiv-motivațional copii cu dizabilități, de unde și necesitatea ca profesorul să pună un accent deosebit pe organizarea de ștafete, jocuri și concursuri sportive școlare și interșcolare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Educație fizică jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar. Acestea concură la dezvoltarea motricității elevului, la familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și unei dezvoltări fizice armonioase.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de organizare a activităților motrice;
- Elemente ale dezvoltării fizice armonioase;
- Prevenirea și corectarea atitudinilor deficiente;

- Calități motrice;
- Deprinderi motrice;
- Igienă și protecție individuală;
- Componente ale personalității

Competențe generale

- 1. Integrarea achizițiilor motrice specifice educației fizice, în acțiuni de optimizare a stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase**
- 2. Prevenirea și combaterea instalării atitudinilor deficiente și formarea reflexului de postură corectă a schemei corporale.**
- 3. Exersarea deprinderilor și calităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală**
- 4. Participarea la jocuri și activități motrice organizate sub formă de întreceri, în spiritul fair-playului**

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Integrarea achizițiilor motrice specifice educației fizice, în acțiuni de optimizare a stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa I
<p>1.1. Identificarea unor modalități simple de menținere a stării de sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - practicarea, în mod organizat și sistematic, a gimnasticii de înviorare; - controlul permanent a posturii corpului (stând în bancă, în picioare, în timpul mersului); - practicarea de exerciții în aer liber, în contexte diferite: la pădure, la iarbă verde, pe nisip, pe zăpadă; - participarea la plimbări în mediul apropiat; - exersarea procedurilor de călire a organismului inițiate de către profesor (băi de soare, băi de aer).
<p>1.2. Respectarea unor reguli simple de igienă a efortului, în timpul orei de educație fizică și sport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea respirației corecte în efort, în cadrul lecției de educație fizică și sport; - aplicarea regulilor cu privire la utilizarea, transportul și igiena echipamentului sportiv; - exersarea sistematică a măsurilor igienice minimale, în timpul și după realizarea lecțiilor de educație fizică; - consumarea produselor alimentare recomandate, înainte și după lecțiile de educație fizică desfășurate.
<p>1.3. Efectuarea variantelor de mișcări specifice segmentelor corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului; - efectuarea exercițiilor de mobilitate în limitele anatomice; - efectuarea acțiunilor motrice în condițiile stabilității articulare; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală pe fond muzical.

2. Prevenirea și combaterea instalării atitudinilor deficiente și formarea reflexului de postură corectă a schemei corporale.

Clasa I
<p>2.1. Educarea unei atitudini corecte a corpului în scopul prevenirii deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea de către elev a schemei corporale proprii; - cunoașterea schemei corporale a altei persoane; - situarea corectă a unor obiecte în spațiu în raport cu propriul corp sau cu alte obiecte; - orientarea în spațiu (în raport cu propriul corp).
<p>2.2. Corectarea deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în orele de educație fizică; - inițierea și exersarea unor acțiuni motrice cu caracter corectiv; - educarea posturii corecte a corpului prin exerciții efectuate în oglindă; - conștientizarea necesității adoptării unei posturi corecte a corpului.

3. Exersarea deprinderilor și calităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa I
<p>3.1. Aplicarea deprinderilor motrice în practicarea jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea deprinderilor motrice de bază, mers și variante de mers, alergare și variante de alergare; - exersarea săriturilor prin jocuri dinamice;

<ul style="list-style-type: none"> - exersarea aruncărilor și a prinderilor prin manipularea obiectelor; - ștafete simple.
<p>3.2. Participarea la jocuri dinamice care antrenează calitățile motrice individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - întreceri și jocuri dinamice cuprinzând alergare, ocolire de obstacole, trecere peste și pe sub obstacole etc. - exersarea vitezei de reacție și de execuție, cu ajutorul semnalelor vizuale și auditive; - organizarea de jocuri dinamice de alergare, urmărire, schimbări de direcție, adoptări de poziții; - participare la ștafete tematice: Pompierii, Culorile etc.
<p>3.3. Redarea prin limbaj corporal a unor acțiuni personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea elementelor simple din gimnastica de bază: echilibru pe un picior; exerciții cu obiecte (cerc, eșarfă, steaguri etc.); - participare la dansuri tematice.

4. Participarea la jocuri și activități motrice organizate sub formă de întreceri, în spiritul fair-playului

Clasa I
<p>4.1. Acceptarea regulilor necesare desfășurării jocurilor sub formă de întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea și acceptarea regulilor de bază ce trebuie respectate în întreceri; - respectarea unui sistem de reguli simple; - adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup; - participarea la ștafete simple, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>4.2. Participarea la activități motrice organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersări în perechi și pe grupe; - participarea la ștafete și parcurhuri combinate sub formă de întrecere; - încurajarea colegilor pentru participare activă; - manifestarea empatiei cu propria echipă.
<p>4.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul jocurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea și primirea sprijinului din partea partenerului, coechipierului; - evidențierea comportamentelor corecte față de partener și adversar, educarea atitudinii de fair-play.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Elemente de organizare a activităților motrice	- Poziții: „drepti”, pe loc repaus, șezând (așezat cu picioarele apropiate, depărtate) - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - <i>Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta</i>
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	- Exerciții pentru formarea reflexului de postură corectă - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor executate individual în interior și în aer liber - Exerciții de mobilitate la nivelul articulației scapulo-humerale și a brațelor (duceri ale brațelor înainte, sus, lateral, flexii și extensii ale brațelor) - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii în vederea formării de postură corectă (numire și indicare a părților corpului) - Exerciții corective pentru atitudini deficiente (principalele atitudini deficiente) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru educarea actului respirator
3. Prevenirea și corectarea atitudinilor deficiente	☐ ☐ exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente ☐ ☐ exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor schemei corporale ☐ ☐ complexe de exerciții individualizate în funcție de posibilitățile psihomotrice a fiecărui elev
4. Calități motrice	1. Viteza ☐ ☐ viteza de reacție la stimuli: ☐ vizuali ☐ ☐ ☐ auditivi ☐ ☐ ☐ tactili ☐ ☐ viteza de execuție în acțiuni motrice singulare ☐ ☐ viteza de deplasare pe direcție rectilinie 2. Capacități coordinative/Îndemânare ☐ ☐ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp ☐ ☐ coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener ☐ ☐ coordonarea în manevrarea de obiecte ☐ ☐ exersarea echilibrului în acțiuni motrice simple 3. Forța ☐ ☐ forța dinamică a membrelor inferioare și superioare ☐ ☐ forța generală ☐ ☐ forța explozivă 4. Rezistența ☐ ☐ rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform moderate 5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară ☐ ☐ mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor

Domenii de conținut	Clasa I
	coxofemorale ☐ ☐ stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei ☐ ☐ elasticitate musculară
5. Deprinderi motrice A. fundamentale - de locomoție - de manipulare - de stabilitate B. specifice disciplinelor sportive	A. Deprinderi motrice fundamentale 1. Deprinderi de locomoție Mers - variante de mers: pe vârfuri, pe călcâie, pe partea exterioară/interioară a labei piciorului, piticului, încrucișat, etc - deplasări în echilibru, pe suprafețe înguste Alergare - pasul de alergare - alergare laterală cu pas adăugat - alergare rectilinie, alergare cu ocolire de obstacole - alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriți, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) - alergare in tempo uniform moderat Săritură - cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în lungime și în înălțime, peste obstacole joase Escaladare - escaladări prin apucare, sprijin și pășire peste obstacol Cățărare - cățărare pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor și coborâre prin alunecare - cățărare și coborâre la scara fixă, din treaptă în treaptă Târâre - tracțiunea-împingerea simultană și alternativă cu brațele din culcat facial pe banca de gimnastică - târârea pe sub obstacole Deprinderi de manipulare - de tip propulsie - aruncare cu una și două mâini de pe loc - aruncare azvârlită, lansată, prin împingere - lovirea cu mâna și cu piciorul a diferitelor obiecte - de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare a diferitelor obiecte - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, individual și în perechi 3. Deprinderi de stabilitate a) de tip axial - îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere) b) posturi statice sau dinamice - poziții fundamentale și derivate - parcursuri aplicative conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - variante de ștafete conținând deprinderile însușite, sub formă de întrecere pe echipe B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>1. Specifice atletismului</p> <ul style="list-style-type: none"> - școala alergării - alergarea de rezistență - alergarea de viteză - școala săriturii - săritura în lungime de pe loc - școala aruncării - aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță <p>2. Specifice gimnasticii</p> <p>☐ ☐ acrobatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - podul de jos - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat <p>☐ ☐ ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - variații de pași specifici - balansări de brațe - elemente de echilibru - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucșarea brațelor) <p>3. Specifice jocurilor sportive</p> <p>Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ minibaschet ☐ ☐ minifotbal ☐ ☐ minihandbal ☐ ☐ badminton ☐ ☐ tenis de masă <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ patinaj role/ gheață ☐ ☐ sanie ☐ ☐ șah
<p>6. Igienă și protecție individuală</p>	<p>Conținutul trusei de igienă personală la disciplina Educație fizică și activități sportive;</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice - factorii de mediu valorificați în călirea organismului - reguli de igienă personală asociate efortului fizic - igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice - exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort - tipurile respirației în efort - măsurile de igienă - înainte, în timpul și după activitățile sportive - tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de dificultate
<p>7. Componente ale personalității</p>	<p>Locul și formele de practicare a exercițiilor fizice în regimul cotidian de viață;</p> <ul style="list-style-type: none"> - atribuțiile rolurilor de conducere și subordonare îndeplinite

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>de elevi în lecțiile de educație fizică norme de comunicare între elevi, parteneri și adversari</p> <ul style="list-style-type: none"> - stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri - atitudinile și comportamentele acceptate în întreceri organizate în lecții - deprinderi de relaționare între componentii unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile motrice extrașcolare - procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice - criterii obiective în aprecierea valorii performanțelor proprii - forme de încurajare a partenerilor de întrecere

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Integrarea achizițiilor motrice specifice educației fizice, în acțiuni de optimizare a stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa a II-a
<p>1.1. Recunoașterea caracteristicilor principale ale stării de sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - practicarea, în mod organizat și sistematic, a gimnasticii de înviorare (în colectiv și individual); - respectarea regulilor de expunere la factorii de mediu; - practicarea de exerciții în aer liber (la pădure, pe nisip, pe zăpadă); - participarea la plimbări în mediul apropiat; - aplicarea regulilor de echipare corespunzătoare în funcție de anotimp și condiții atmosferice.
<p>1.2. Identificarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corect adoptate</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea posturii corecte în pozițiile de bază și derivate; - exersarea atitudinilor corecte ale corpului în diferite poziții și mișcări; - menținerea posturii corecte în acțiuni motrice dinamice.
<p>1.3. Utilizarea variantelor de mișcări specifice principalelor segmente ale corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului; - exersarea parțială a complexului de dezvoltare fizică (de prelucrare a aparatului locomotor); - exersarea integrală a complexului de dezvoltare fizică, respectând ordinea exercițiilor; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală, pe fond muzical;

2. Prevenirea și combaterea instalării atitudinilor deficiente și formarea reflexului de postură corectă a schemei corporale.

Clasa a II-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității, în vederea prevenirii apariției deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine; - dezvoltarea lateralității și a orientării în spațiu; - educarea reflexului de atitudine corectă prin redresări active; - însușirea unor complexe de exerciții pentru tonificare și dezvoltare fizică, preventive și corective; - tonificarea musculaturii de postură.
<p>2.2. Corectarea atitudinilor deficiente existente (sau instalate) la nivelul coloanei vertebrale, toracelui, membrilor superioare sau inferioare</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevenirea și corectarea atitudinilor deficiente la nivelul coloanei vertebrale (cifoasă, lordoasă, scolioasă); - corectarea atitudinii asimetrice prin formarea simțului de simetrie; - însușirea unor complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente.

3.Exersarea deprinderilor și calităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a II-a
<p>3.1. Aplicarea deprinderilor motrice în condiții de joc și întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea fiecărei deprinderi motrice de bază: mers și variante de mers, alergare și variante de alergare, sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe două picioare, aruncări și a prinderi prin manipularea obiectelor; - integrarea deprinderilor noi în fondul motric existent (escaladare, cățărare, târâre, transport de obiecte); - ștafete și jocuri cuprinzând înălțări de deprinderi motrice.
<p>3.2. Efectuarea acțiunilor motrice specifice unor forme de manifestare a calităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - întreceri și jocuri cu caracter de viteză de reacție, de deplasare pe direcție rectilie; - exersarea de acțiuni motrice singulare și repetate; - exersarea unor structuri motrice; - exersarea variantelor de manevrare a obiectelor ce pot fi apucate (îndemânare); - exersarea individuală și în perechi a exercițiilor de dezvoltare a forței dinamice a musculaturii spatelui, abdomenului și a picioarelor; - exersarea individuală a exercițiilor de dezvoltare a rezistenței la efort aerob.
<p>3.3. Aplicarea deprinderilor adaptate din diferite discipline sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri dinamice pregătitoare specifice atletismului ; - jocuri dinamice , pregătitoare pentru jocurile sportive; - exersarea elementelor din gimnastica de bază, din gimnastica acrobatică, ritmică, cu utilizarea obiectelor (eșarfă, cerc, minge), pe fond muzical.

3. Participarea la jocuri și activități motrice organizate sub formă de întreceri, în spiritul fair-playului

Clasa a II-a
<p>4.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor și altor activități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor stabilite în activitățile motrice desfășurate; - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple; - adoptarea unui comportament adecvat în timpul jocului; - îndeplinirea prin rotație a rolului de căpitan de echipă ; - participarea la ștafete și jocuri, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>4.2. Participarea la activități specifice educației fizice, organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea formațiilor de exersare (perechi, grupe, echipe), pentru întreceri; - participarea la jocuri și întreceri, pe echipe; - implicarea tuturor elevilor în joc în funcție de particularitățile individuale; - manifestarea empatiei cu propria echipă.
<p>4.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea de ajutor și sprijin în timpul activităților motrice; - aprecierea și încurajarea coechipierilor; - dezvoltarea spiritului de echipă; - evidențierea rolului fiecărui membru al echipei; - educarea în spiritul fair-playului de respect față de adversar.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile: „drepti” și „ pe loc repaus”, stând, stând depărtat, stând pe genunchi, șezând și culcat - Mișcări de ducerea brațelor înainte, sus, lateral; ducerea unui picior înainte, înapoi, lateral; ducerea mâinilor pe șold, pe umeri, la ceafă; flexii și extensii ale brațelor și ale picioarelor; îndoiri și aplecări ale trunchiului; răsuciri ale gâtului și ale trunchiului; rotări ale capului și ale brațelor. - Formații de adunare: în linie pe un rând și pe două rânduri - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea reflexului de postură corectă - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor executate individual în perechi - Exerciții de mobilitate la nivelul articulației scapulo-humerale și a brațelor (duceri ale brațelor înainte, sus, lateral, flexii și extensii ale brațelor) și la nivelul articulației coxo-femorale (fandări înainte, lateral) - Exerciții corective pentru atitudini deficiente la nivelul umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru educarea actului respirator
3. Prevenirea și corectarea atitudinilor deficiente	<ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente ☐ ☐ exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor schemei corporale ☐ ☐ complexe de exerciții individualizate în funcție de posibilitățile psihomotrice a fiecărui elev
4. Calități motrice	<p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> ☐ vizuali ☐ ☐ ☐ auditivi ☐ ☐ ☐ tactili ☐ ☐ viteza de execuție în acțiuni motrice singulare ☐ ☐ viteza de deplasare pe direcție rectilinie <p>2. Capacități coordinative/Îndemânare</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp ☐ ☐ coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener ☐ ☐ coordonarea în manevrarea de obiecte ☐ ☐ exersarea echilibrului în acțiuni motrice simple <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ forța dinamică a membrelor inferioare și superioare ☐ ☐ forța generală ☐ ☐ forța explozivă <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform moderate <p>5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	☐ mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxofemorale ☐ stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei ☐ elasticitate musculară
5. Deprinderi motrice A. fundamentale - de locomoție - de manipulare - de stabilitate B. specifice disciplinelor sportive	A. Deprinderi motrice fundamentale 1. Deprinderi de locomoție Mers - variante de mers: pe vârfuri, pe călcâie, pe partea exterioară/interioară a labei piciorului, piticului, încrucișat, etc - deplasări în echilibru, pe suprafețe înguste Alergare - pasul de alergare - alergare laterală cu pas adăugat - alergare rectilinie, alergare cu ocolire de obstacole - alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriți, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) - alergare in tempo uniform moderat Săritură - cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în lungime și în înălțime, peste obstacole joase Escaladare - escaladări prin apucare, sprijin și pășire peste obstacol Cățărare - cățărare pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor și coborâre prin alunecare - cățărare și coborâre la scara fixă, din treaptă în treaptă Târâre - tracțiunea-împingerea simultană și alternativă cu brațele din culcat facial pe banca de gimnastică - târârea pe sub obstacole Deprinderi de manipulare - de tip propulsie - aruncare cu una și două mâini de pe loc - aruncare azvârlită, lansată, prin împingere - lovirea cu mâna și cu piciorul a diferitelor obiecte - de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare a diferitelor obiecte - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, individual și în perechi 3. Deprinderi de stabilitate a) de tip axial - îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere) b) posturi statice sau dinamice - poziții fundamentale și derivate - parcursuri aplicative conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - variante de ștafete conținând deprinderile însușite, sub formă de întrecere pe echipe

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului</p> <ul style="list-style-type: none"> - școala alergării - alergarea de rezistență - alergarea de viteză - școala săriturii - săritura în lungime de pe loc - școala aruncării - aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță <p>2. Specifice gimnasticii</p> <p>☐ ☐ acrobatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - podul de jos - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat <p>☐ ☐ ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - variații de pași specifici - balansări de brațe - elemente de echilibru - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucșarea brațelor) <p>3. Specifice jocurilor sportive</p> <p>Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ minibaschet ☐ ☐ minifotbal ☐ ☐ minihandbal ☐ ☐ badminton ☐ ☐ tenis de masă <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ☐ patinaj role/ gheață ☐ ☐ sanie ☐ ☐ șah
<p>6. Igienă și protecție individuală</p>	<p>Conținutul trusei de igienă personală la disciplina Educație fizică și activități sportive;</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice - factorii de mediu valorificați în călirea organismului - reguli de igienă personală asociate efortului fizic - igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice - exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort - tipurile respirației în efort - măsurile de igienă - înainte, în timpul și după activitățile sportive - tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de dificultate
<p>7. Componente ale personalității</p>	<p>Locul și formele de practicare a exercițiilor fizice în regimul cotidian de viață;</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - atribuțiile rolurilor de conducere și subordonare îndeplinite de elevi în lecțiile de educație fizică norme de comunicare între elevi, parteneri și adversari - stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri - atitudinile și comportamentele acceptate în întreceri organizate în lecții - deprinderi de relaționare între componenții unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile motrice extrașcolare - procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice - criterii obiective în aprecierea valorii performanțelor proprii - forme de încurajare a partenerilor de întrecere

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Integrarea achizițiilor motrice specifice educației fizice, în acțiuni de optimizare a stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a III-a
<p>1.1. Utilizarea noțiunilor specifice domeniului, în situații de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> - se va utiliza un limbaj la nivelul capacităților psihice ale elevilor; - comenzile indicate de către profesor să fie explicite și concrete; - exemplificarea practică a acțiunilor motrice în termeni specifici; - recunoașterea acțiunilor motrice exersate; - jocuri dinamice vizând concordanța dintre acțiunile motrice și comenzile date (de exemplu, „Comanda inversă”, „Oglinda” etc.); - utilizarea termenilor specifici pentru descrierea acțiunilor motrice efectuate; - folosirea limbajului de către elev cu ajutor din partea profesorului.
<p>1.2. Respectarea regulilor specifice activităților sportive din lecție</p> <ul style="list-style-type: none"> - specificarea regulilor de bază privind practicarea exercițiilor fizice și sportului; - observarea și eliminarea abaterilor personale și ale colegilor de la regulile stabilite, - enunțarea regulilor principale ale disciplinelor sportive practicate în lecție; - aplicarea în activități școlare a regulilor însușite.

2. Prevenirea și combaterea instalării atitudinilor deficiente și formarea reflexului de postură corectă a schemei corporale

Clasa a III-a
<p>2.1. Educarea unei atitudini corecte a corpului în scopul prevenirii deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea de către elev a schemei corporale proprii; - cunoașterea schemei corporale a altei persoane; - situarea corectă a unor obiecte în spațiu în raport cu propriul corp sau cu alte obiecte; - orientarea în spațiu (în raport cu propriul corp).
<p>2.2. Corectarea deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în orele de educație fizică; - inițierea și exersarea unor acțiuni motrice cu caracter corectiv; - educarea posturii corecte a corpului prin exerciții efectuate în oglindă; - conștientizarea necesității adoptării unei posturi corecte a corpului.

3. Exersarea deprinderilor și calităților motrice în funcție de capacitatea psihomotrică individuală

Clasa a III-a
<p>3.1. Participarea la jocuri dinamice care antrenează capacitățile motrice individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea îndemnării prin jocuri dinamice; - întreceri și jocuri dinamice cuprinzând alergare, ocolire de obstacole, trecere peste și pe sub obstacole, aruncări la țintă etc. - exersarea rezistenței sau forței combinate în jocuri; - organizarea de jocuri dinamice de alergare, urmărire, schimbări de direcție, adoptări de poziții.

Clasa a III-a
<p>3.2. Manifestarea unor indici corespunzători ai calităților motrice, în funcție de specificul acțiunilor motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea acțiunilor motrice corespunzătoare dezvoltării formelor de manifestare ale vitezei (de reacție, de execuție, de repetiție, de deplasare), efectuate individual, în grup, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării capacităților coordonative (coordonare segmentară, orientare spațiotemporală, echilibru), în condiții constante; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării forței (segmentare, dinamice, explozive); - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării rezistenței cardio-respiratorii la eforturi uniforme moderate; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării mobilității/stabilității articulare și elasticității musculare.
<p>3.3. Aplicarea deprinderilor motrice fundamentale și sportive elementare, în acțiuni motrice variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea deprinderilor motrice de locomoție, în condiții variate (tempouri, suprafețe, distanțe, direcții; individual, pe perechi, sub formă de întrecere); - efectuarea deprinderilor motrice de manipulare, cu obiecte diferite (formă, mărime, greutate, suprafață), realizate individual, pe perechi, de pe loc, din deplasare; etc. - efectuarea deprinderilor motrice în condiții variate (exersate separat sau sub formă de trasee aplicativ – utilitare, în lecție, și în activități extracurriculare); - efectuarea deprinderilor sportive elementare, din atletism, gimnastică și jocuri sportive, sub formă de jocuri dinamice, ștafete, trasee; - participarea la activități sportive extracurriculare.
<p>3.4. Exersarea deprinderilor motrice în condiții de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea vitezei de reacție la stimuli auditivi și vizuali sub formă de joc; - exersarea săriturilor prin jocuri dinamice; - exersarea aruncărilor și a prinderilor prin manipularea de obiecte cu forme și greutăți diferite; - ștafete simple ce vor cuprinde deprinderi motrice de bază.

4. Participarea la jocuri și activități motrice organizate sub formă de întreceri, în spiritul fair-playului

Clasa a III-a
<p>4.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor și altor activități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor stabilite în activitățile motrice desfășurate; - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple; - adoptarea unui comportament adecvat în timpul jocului; - îndeplinirea prin rotație a rolului de căpitan de echipă; - participarea la ștafete și jocuri, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>4.2. Participarea la activități specifice educației fizice, organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea formațiilor de exersare (perechi, grupe, echipe), pentru întreceri; - participarea la jocuri și întreceri, pe echipe; - implicarea tuturor elevilor în joc în funcție de particularitățile individuale; - manifestarea empatiei cu propria echipă.
<p>4.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întraajutorare și fair-play în timpul activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea de ajutor și sprijin în timpul activităților motrice; - aprecierea și încurajarea coechipierilor; - dezvoltarea spiritului de echipă;

- evidențierea rolului fiecărui membru al echipei;
- educarea în spiritul fair-playului de respect față de adversar.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	☐ ☐ formații de adunare (în linie pe un rând, în cerc și semicerc) ☐ ☐ alinierea în linie și în coloană câte unu câte doi ☐ ☐ pozițiile „drepti” și „pe loc repaus” ☐ ☐ întoarceri la stânga și la dreapta de pe loc ☐ ☐ pornire și oprire din mers
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	pozițiile de bază și abaterile de la aceasta ☐ ☐ pozițiile: stând, stând depărtat, așezat, culcat facial, culcat dorsal ☐ ☐ exerciții libere simple de influențare selectivă a aparatului locomotor ☐ ☐ complexe de dezvoltare fizică armonioasă ☐ ☐ principalii indicatori morfologici și funcționali ai organismului ☐ ☐ valorile de referință ale indicatorilor morfologici în funcție de vârstă și sex ☐ ☐ determinări și înregistrări ale indicilor morfologici și funcționali
3. Prevenirea și corectarea atitudinilor deficiente	☐ ☐ exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente ☐ ☐ exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor schemei corporale ☐ ☐ complexe de exerciții individualizate în funcție de posibilitățile psihomotrice a fiecărui elev
4. Calități motrice	1. Viteza ☐ ☐ viteza de reacție la stimuli: ☐ vizuali ☐ ☐ ☐ auditivi ☐ ☐ ☐ tactili ☐ ☐ viteza de execuție în acțiuni motrice singulare ☐ ☐ viteza de deplasare pe direcție rectilinie 2. Capacități coordinative/Îndemânare ☐ ☐ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp ☐ ☐ coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener ☐ ☐ coordonarea în manevrarea de obiecte ☐ ☐ exersarea echilibrului în acțiuni motrice simple 3. Forța ☐ ☐ forța dinamică a membrilor inferioare și superioare ☐ ☐ forța generală ☐ ☐ forța explozivă

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>4. Rezistența ☐☐rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform moderate</p> <p>5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară ☐☐mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxofemorale ☐☐stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei ☐☐elasticitate musculară</p>
<p>5. Deprinderi motrice</p> <p>A. fundamentale - de locomoție - de manipulare - de stabilitate</p> <p>B. specifice disciplinelor sportive</p>	<p>A. Deprinderi motrice fundamentale</p> <p>1. Deprinderi de locomoție</p> <p>Mers - variante de mers: pe vârfuri, pe călcâie, pe partea exterioară/interioară a labei piciorului, piticului, încrucișat, etc - deplasări în echilibru, pe suprafețe înguste</p> <p>Alergare - pasul de alergare - alergare laterală cu pas adăugat - alergare rectilinie, alergare cu ocolire de obstacole - alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriri, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) - alergare în tempo uniform moderat</p> <p>Săritură - cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în lungime și în înălțime, peste obstacole joase</p> <p>Escaladare - escaladări prin apucare, sprijin și pășire peste obstacol</p> <p>Cățărare - cățărare pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor și coborâre prin alunecare - cățărare și coborâre la scara fixă, din treaptă în treaptă</p> <p>Târâre - tracțiunea-împingerea simultană și alternativă cu brațele din culcat facial pe banca de gimnastică - târârea pe sub obstacole</p> <p>Deprinderi de manipulare</p> <p>- de tip propulsie - aruncare cu una și două mâini de pe loc - aruncare azvârlită, lansată, prin împingere - lovirea cu mâna și cu piciorul a diferitelor obiecte</p> <p>- de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare a diferitelor obiecte - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, individual și în perechi</p> <p>3. Deprinderi de stabilitate</p> <p>a) de tip axial - îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere)</p> <p>b) posturi statice sau dinamice</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - poziții fundamentale și derivate - parcurhuri aplicative conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - variante de ștafete conținând deprinderile însușite, sub formă de întrecere pe echipe <p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului</p> <ul style="list-style-type: none"> - școala alergării - alergarea de rezistență - alergarea de viteză - școala săriturii - săritura în lungime de pe loc - școala aruncării - aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță <p>2. Specifice gimnasticii</p> <p>☐ ☐ acrobatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - podul de jos - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat <p>☐ ☐ ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - variații de pași specifici - balansări de brațe - elemente de echilibru - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucișarea brațelor) <p>3. Specifice jocurilor sportive</p> <p>Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv</p> <p>☐ ☐ minibaschet</p> <p>☐ ☐ minifotbal</p> <p>☐ ☐ minihandbal</p> <p>☐ ☐ badminton</p> <p>☐ ☐ tenis de masă</p> <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <p>☐ ☐ patinaj role/ gheață</p> <p>☐ ☐ sanie</p> <p>☐ ☐ șah</p>
<p>6. Igienă și protecție individuală</p>	<p>Conținutul trusei de igienă personală la disciplina Educație fizică și activități sportive;</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice - factorii de mediu valorificați în călirea organismului - reguli de igienă personală asociate efortului fizic - igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice - exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort - tipurile respirației în efort - măsurile de igienă - înainte, în timpul și după activitățile

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	sportive - tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de dificultate
7. Componente ale personalității	Locul și formele de practicare a exercițiilor fizice în regimul cotidian de viață; - atribuțiile rolurilor de conducere și subordonare îndeplinite de elevi în lecțiile de educație fizică norme de comunicare între elevi, parteneri și adversari - stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri - atitudinile și comportamentele acceptate în întreceri organizate în lecții - deprinderi de relaționare între componenții unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile motrice extrașcolare - procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice - criterii obiective în aprecierea valorii performanțelor proprii - forme de încurajare a partenerilor de întrecere

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Integrarea achizițiilor motrice specifice educației fizice, în acțiuni de optimizare a stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa a IV-a
<p>1.1. Aplicarea adecvată a noțiunilor specifice domeniului în practicarea exercițiilor fizice și sportului</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în conformitate cu terminologia utilizată de profesor, colegi, parteneri, adversari, etc. - jocuri dinamice conținând acțiuni motrice generate de termeni specifici utilizați ca stimuli; - participarea la organizarea și desfășurarea jocurilor dinamice și întrecerilor cu caracter sportiv, îndeplinind diferite roluri; - utilizarea termenilor specifici pentru descrierea acțiunilor motrice efectuate; - folosirea limbajului de către elev în acțiuni motrice individuale; - comentarea unor evenimente sportive din domeniul disciplinelor sportive practicate de elevi.
<p>1.2. Respectarea regulamentelor de desfășurare a întrecerilor în disciplinele sportive însușite</p> <ul style="list-style-type: none"> - specificarea regulilor de bază privind practicarea disciplinelor sportive; - observarea și eliminarea abaterilor de la regulile stabilite în practicarea jocurilor sportive; - enunțarea regulilor principale ale disciplinelor sportive practicate în lecție; - acționarea în acord cu semnalizările vizuale și auditive realizate de arbitru; - aplicarea și respectarea în activitățile școlare a regulilor însușite.

2. Prevenirea și combaterea instalării atitudinilor deficiente și formarea reflexului de postură corectă a schemei corporale

Clasa a IV-a
<p>2.1. Educarea unei atitudini corecte a corpului în scopul prevenirii deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea de către elev a schemei corporale proprii; - cunoașterea schemei corporale a altei persoane; - situarea corectă a unor obiecte în spațiu în raport cu propriul corp sau cu alte obiecte; - orientarea în spațiu (în raport cu propriul corp).
<p>2.2. Corectarea deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în orele de educație fizică; - inițierea și exersarea unor acțiuni motrice cu caracter corectiv; - educarea posturii corecte a corpului prin exerciții efectuate în oglindă; - conștientizarea necesității adoptării unei posturi corecte a corpului; - adaptarea unui complex de exerciții în funcție de deficiențele fizice.

3. Exersarea deprinderilor și calităților motrice în funcție de capacitatea psihomotrică individuală

Clasa a IV-a
<p>3.1. Aplicarea deprinderilor motrice fundamentale și sportive elementare, în acțiuni motrice variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea deprinderilor motrice de locomoție, în condiții variate; - exersarea deprinderilor motrice de manipulare, cu obiecte diferite individual sau pe perechi; - exersarea deprinderilor motrice în condiții variate (exersate separat sau sub formă de trasee aplicativ – utilitare, în lecție); - exersarea deprinderilor sportive elementare, din atletism, gimnastică și jocuri sportive, sub formă de jocuri dinamice, ștafete, trasee; - participarea la activități sportive extracurriculare, variate.
<p>3.2. Manifestarea unor indici corespunzători ai calităților motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării formelor de manifestare a vitezei în regimul celorlalte calități motrice; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării forței în regimul celorlalte calități motrice; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării rezistenței cardio-respiratorii la eforturi aerobe și mixte; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării mobilității/stabilității articulare și elasticității musculare.
<p>3.3. Exersarea deprinderilor motrice în condiții de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea vitezei de reacție la stimuli auditivi și vizuali sub forma de joc; - exersarea săriturilor prin jocuri dinamice; - exersarea aruncărilor și a prinderilor prin manipularea de obiecte cu forme și greutate diferite; - ștafete simple și complexe ce vor cuprinde deprinderi motrice de bază.
<p>3.4. Participarea la jocuri dinamice care antrenează capacitățile motrice individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea îndemnării prin jocuri dinamice; - întreceri și jocuri dinamice cuprinzând alergare, ocolire de obstacole, trecere peste și pe sub obstacole, aruncări la țintă etc. - exersarea rezistenței sau forței combinate în jocuri; - organizarea de jocuri dinamice de alergare, urmărire, schimbări de direcție, adoptări de poziții.

4. Participarea la jocuri și activități motrice organizate sub formă de întreceri, în spiritul fair-playului

Clasa a IV-a
<p>4.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor și altor activități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor stabilite în activitățile motrice desfășurate; - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple; - adoptarea unui comportament adecvat în timpul jocului; - îndeplinirea prin rotație a rolului de căpitan de echipă; - participarea la ștafete și jocuri, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>4.2. Participarea la activități specifice educației fizice, organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea formațiilor de exersare (perechi, grupe, echipe), pentru întreceri; - participarea la jocuri și întreceri, pe echipe; - implicarea tuturor elevilor în joc în funcție de particularitățile individuale; - manifestarea empatiei cu propria echipă.

4.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul activităților motrice

- acordarea de ajutor și sprijin în timpul activităților motrice;
- aprecierea și încurajarea coechipierilor;
- dezvoltarea spiritului de echipă;
- evidențierea rolului fiecărui membru al echipei;
- educarea în spiritul fair-playului de respect față de adversar.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	☐ formații de adunare (în linie pe un rând, în cerc și semicerc) ☐ alinierea în linie și în coloană ☐ pozițiile „drepti” și „pe loc repaus” ☐ întoarceri la stânga și la dreapta de pe loc ☐ pornire și oprire din mers
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	pozițiile de bază și abaterile de la aceasta ☐ pozițiile: stând, stând depărtat, așezat, culcat ☐ exerciții libere complexe de influențare selectivă a aparatului locomotor ☐ complexe de dezvoltare fizică armonioasă ☐ principalii indicatori morfologici și funcționali ai organismului ☐ valorile de referință ale indicatorilor morfologici în funcție de vârstă și sex
3. Prevenirea și corectarea atitudinilor deficiente	☐ exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente ☐ exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor schemei corporale ☐ complexe de exerciții individualizate în funcție de posibilitățile psihomotrice a fiecărui elev
4. Calități motrice	1. Viteza ☐ viteza de reacție la stimuli: ☐ vizuali ☐ auditivi ☐ tactili ☐ viteza de execuție în acțiuni motrice singulare ☐ viteza de deplasare pe direcție rectilinie 2. Capacități coordinative/Îndemânare ☐ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp ☐ coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener ☐ coordonarea în manevrarea de obiecte ☐ exersarea echilibrului în diferite acțiuni motrice 3. Forța ☐ forța dinamică a membrilor inferioare și superioare ☐ forța generală ☐ forța explozivă 4. Rezistența ☐ rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	moderate 5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară ☐ ☐ mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxofemorale ☐ ☐ stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei ☐ ☐ elasticitate musculară
5. Deprinderi motrice A. fundamentale - de locomoție - de manipulare - de stabilitate B. specifice disciplinelor sportive	A. Deprinderi motrice fundamentale 1. Deprinderi de locomoție Mers - variante de mers: - pe vârfuri, pe călcâie, pe partea exterioară/interioară a labei piciorului, ghemuit, încrucișat, etc - deplasări în echilibru, pe suprafețe înguste Alergare - pasul de alergare - alergare laterală cu pas adăugat - alergare rectilinie, alergare cu ocolire de obstacole - alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriri, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) - alergare în tempo uniform moderat - alergare cu sărit Săritură - cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în lungime și în înălțime, peste obstacole joase Escaladare - escaladări prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol Cățărare - cățărare pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor și coborâre prin alunecare - cățărare și coborâre la scara fixă, din treaptă în treaptă Târâre - tracțiunea-împingerea simultană și alternativă cu brațele din culcat facial pe banca de gimnastică - târârea pe sub obstacole Deprinderi de manipulare - de tip propulsie - aruncare cu una și două mâini de pe loc - aruncare azvârlită, lansată, prin împingere - lovirea cu mâna și cu piciorul a diferitelor obiecte - de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare a diferitelor obiecte - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, individual și în perechi 3. Deprinderi de stabilitate a) de tip axial - îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere) b) posturi statice sau dinamice - poziții fundamentale și derivate

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p>- parcursuri aplicative conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate</p> <p>- variante de ștafete conținând deprinderile însușite, sub formă de întrecere pe echipe</p> <p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului</p> <p>- școala alergării</p> <p>- alergarea de rezistență</p> <p>- alergarea de viteză</p> <p>- școala săriturii</p> <p>- săritura în lungime de pe loc</p> <p>- școala aruncării</p> <p>- aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță</p> <p>2. Specifice gimnasticii</p> <p>☐ ☐ acrobatică</p> <p>- podul de jos</p> <p>- stând pe omoplați</p> <p>- rulări</p> <p>- rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit</p> <p>- rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat</p> <p>- legări de elemente acrobatică</p> <p>- semisfoara</p> <p>☐ ☐ ritmice</p> <p>- variații de pași specifici</p> <p>- balansări de brațe</p> <p>- elemente de echilibru</p> <p>- săritură dreaptă (cu balansarea/încrucșarea brațelor)</p> <p>3. Specifice jocurilor sportive</p> <p>Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv</p> <p>☐ ☐ minibaschet</p> <p>☐ ☐ minifotbal</p> <p>☐ ☐ minihandbal</p> <p>☐ ☐ badminton</p> <p>☐ ☐ tenis de masă</p> <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <p>☐ ☐ patinaj role/ gheață</p> <p>☐ ☐ sanie</p> <p>☐ ☐ șah</p>
<p>6. Igienă și protecție individuală</p>	<p>Conținutul trusei de igienă personală la disciplina <i>Educație fizică și activități sportive</i>;</p> <p>- caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice</p> <p>- factorii de mediu valorificați în călirea organismului</p> <p>- reguli de igienă personală asociate efortului fizic</p> <p>- igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice</p> <p>- exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort</p> <p>- tipurile respirației în efort</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - măsurile de igienă - înainte, în timpul și după activitățile sportive - tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de dificultate
7. Componente ale personalității	<p>Locul și formele de practicare a exercițiilor fizice în regimul cotidian de viață;</p> <ul style="list-style-type: none"> - atribuțiile rolurilor de conducere și subordonare îndeplinite de elevi în lecțiile de educație fizică norme de comunicare între elevi, parteneri și adversari - stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri - atitudinile și comportamentele acceptate în întreceri organizate în lecții - deprinderi de relaționare între componenții unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile motrice extrașcolare - procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice - criteriile obiective în aprecierea valorii performanțelor proprii - forme de încurajare a partenerilor de întrecere

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Referindu-ne la învățământul primar special este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe *stimularea învățării prin joc*. În fiecare lecție, copilul trebuie să fie atras de faptul că astăzi învață ceva nou și aplică cele învățate într-o formă atractivă de joc sau întrecere. Se va acorda o atenție deosebită precizării regulilor și respectării acestora.

Aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* face referire directă la finalitățile învățământului concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și activități sportive*, este cea prin care se influențează în școală dezvoltarea fizică, se realizează învățarea deprinderilor motrice, dezvoltarea capacității de efort și favorizarea integrării în mediul natural și social.

Evaluarea la clasele primare urmărește pe întregul parcurs instructiv-educativ, progresul realizat de copil, având în vedere tratarea diferențiată în funcție de dezvoltarea psiho-individuală.

În planul-cadru de învățământ, disciplina *Educație fizică și activități sportive* are alocată 1 oră pe săptămână și urmărește o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și activități sportive* urmărește competențele cheie și, în același timp, oferă posibilitatea asigurării transdisciplinarității în interiorul disciplinei, dar și cu celelalte discipline de studiu.

BIBLIOGRAFIE:

1. Săvescu, I.,(2008), *Proiectarea demersului didactic la Educație Fizică pentru învățământul primar (clasele I-IV)*, Editura Aius PrintED, Craiova;
2. Cârstea, Gh., (2000), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura An-Da, București.
3. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V., (2006), *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, Editura FEST, București;
4. Oprea, L., Sulea, R., (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, București;
5. ***Legea educației fizice și sportului nr.69/2000;
6. ***O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 – ce reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar;
7. ***Programa de *Educație Fizică* pentru învățământul de masă (clasa I și clasa a II-a), aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013;
8. ***Programa de Educație fizică și sport pentru învățământul de masă aprobată cu ordinul de ministru nr. 5003 / 02.12.2014.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Gabriela Scutaru, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava****Ionel Dumistrăcel, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Clim Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Puiu Marius – Bogdan	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Tcaciuc Carmen – Dana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Conachi Ecaterina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Lupașcu Gabriela – Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

JOC ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Joc și mișcare* prezintă competențele generale și specifice, activitățile de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice pentru această nouă disciplină din oferta curriculară de la clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a din învățământul primar special, dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ în aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* și este proiectată pentru un buget de timp de 2 ore/săptămână pentru clasa pregătitoare și 1 oră/săptămână pentru clasele I-IV, pe durata fiecărui an școlar.

Programa este realizată conform Ordinului 3622 din 27.04.2018 privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special, anexa 5 și pe baza programei școlare la disciplina *Joc și mișcare* pentru învățământul de masă, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/02.12.2014, anexa 2, adaptată la nivelul psihoindividual al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Introducerea disciplinei *Joc și mișcare* în planurile de învățământ pentru clasele pregătitoare, I, a II-a, a-III-a și a-IV-a din învățământul special, accentuează rolul pe care activitățile ludice cu caracter dinamic trebuie să îl aibă în procesul de creștere și dezvoltare a copiilor de 6 – 11 ani. Disciplina *Joc și mișcare* subliniază potențialul instructiv-educativ al jocurilor, ca mijloace didactice specifice perioadei miciei școlarității, prin faptul că valorifică tendința naturală a copiilor pentru mișcare. Prin mișcare, copilul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate explorează, cunoaște, interacționează cu propriul corp și cu mediul înconjurător. Cunoscând posibilitățile de acțiune asupra mediului, copilul devine încrezător în forțele proprii și cutezător în a descoperi lumea.

Integrată în cadrul ariei curriculare *Educație fizică, sport și sănătate*, disciplinei îi revine sarcina de a completa influențele pe care *Educația fizică* le exercită la nivelul personalității copilului, aducându-și o contribuție considerabilă la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a acestuia prin valorificarea valențelor jocurilor de mișcare. Potențialul instructiv-educativ al jocurilor dinamice poate susține dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor și, prin aceasta, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social. Numeroasele tipuri de jocuri de mișcare – cu și fără obiecte, de întrecere și de cooperare, cu roluri etc., pot sta la baza proiectării unor situații de instruire cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, căruia îi oferă posibilitatea definirii continue a trăsăturilor sale cognitive, afective, moral-volitve.

În timp ce influențele jocurilor de mișcare asupra sferei motrice și fizice sunt valorificate în primul rând la *Educație fizică*, în cadrul acestei discipline se va urmări potențarea influențelor mișcării sub formă de joc, asupra dezvoltării cognitive și socio-afective a copilului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Potențialul jocurilor de mișcare poate fi utilizat și pentru consolidarea cunoștințelor pe care copiii le dobândesc la alte discipline de studiu (limba română, matematică, științele naturii etc.). Maniera integrată de abordare a acestor obiecte de studiu face posibilă învățarea/consolidarea prin jocuri dinamice a alfabetului, cifrelor, denumirii animalelor, fructelor, legumelor etc. Prin faptul că îi este specifică activitatea în grup, jocul de mișcare favorizează manifestarea relațiilor sociale (de cooperare, de întrecere), presupunând armonizarea intereselor individuale și a eforturilor personale cu cele ale grupului; favorizează încadrarea în colectiv, asumarea de responsabilități, manifestarea atitudinii critice și autocritice, a inițiativei și le permite copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să învețe ce înseamnă toleranța, acceptarea celui alt, luarea unei decizii și asumarea

consecințelor acesteia. Jocul presupune reguli și respectarea lor, astfel disciplina *Joc și mișcare* contribuie la dezvoltarea morală a copilului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate și permite o mai bună integrare școlară și socială a acestuia. Ca urmare a situațiilor favorabile sau nefavorabile cu care se confruntă copilul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate în timpul jocului, el va trăi o gamă largă de stări afective – bucurie, tristețe, mulțumire, entuziasm, plăcere. Copilul are ocazia să cunoască aceste stări, să le înțeleagă și să învețe să le controleze, astfel încât să aibă un comportament echilibrat, la școală și în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale ale disciplinei *Joc și mișcare* vizează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora, formându-se pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt structurate, în mod progresiv, pe ani de studiu și reprezintă baza de operare pentru formarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Capacitate psiho-motrică
2. deprinderi de comunicare și lucru în echipă
3. Stil de viață activ

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei. Pentru a facilita demersul cadrului didactic, sugestiile metodologice includ, de asemenea, o descriere a jocurilor de mișcare oferite ca exemple în secțiunea de conținuturi.

Programa școlară propune o abordare flexibilă, bazată pe valorificarea competențelor și a experienței profesorului, a resurselor specifice unității de învățământ. Cadrul didactic este liber să aleagă, să modifice sau să adauge activități de învățare. Întregul demers didactic este însă adaptat particularităților elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate și bazat pe învățarea prin joc. La rândul lor, elevii sunt încurajați să își exprime opțiunile pentru abordarea în procesul de învățare a anumitor jocuri. Prin influențele pe care le exercită, disciplina își aduce o contribuție importantă asupra întregii personalități a copilului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, contribuind la dezvoltarea acesteia încă din perioada școlară mică.

Competențe generale

- 1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale**
- 2. Manifestarea unor comportamente sociale potrivite în activitățile ludice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în acord cu reguli simple ale unor activități de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea actelor și acțiunilor motrice la comandă; - jocuri de atenție cu executarea sarcinilor motrice prestabilite.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în acord cu un sistem de reguli simple ale jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în jocuri de numărare cu manevrarea obiectelor; - jocuri de mișcare cu manevrarea diferitor obiecte (mingi, cercuri, cuburi etc.).
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic, cu efort redus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - reproducerea unor fenomene din natură prin deprinderi motrice de bază (locomotorii și de stabilitate); - participare la jocuri de comunicare și conștientizare corporală.

2. Manifestarea unor comportamente sociale potrivite în activitățile ludice

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Respectarea regulilor de protecție individuală și de siguranță în timpul activităților de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea regulilor de verificare și organizare a spațiului de joc; - verificarea materialelor didactice utilizate în cadrul jocurilor; - autoverificarea echipamentului adecvat condițiilor de desfășurare a jocurilor de mișcare.
<p>2.2. Manifestarea echilibrată a emoțiilor în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor manifestări adecvate situației și momentelor de joc (de exemplu, aplauze, încurajări); - participarea la acțiuni desfășurate pe perechi, în grup, cu componentă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
<p>1.Capacitate psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou constant (Exemple de jocuri: <i>Balerinele – mers pe vârfuri, Căprițele – mers pe călcâie, Piticii voioși – mers ghemuit</i>)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rectilinie - șerpuită <p>(Exemple de jocuri: <i>Acul cu ață, Buchețele, Ursul doarme</i>)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe ambele picioare (Exemple de jocuri: <i>Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc</i>)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini de jos aruncare lansată cu două mâini cu rostogolirea obiectelor pe sol - prindere cu două mâini la piept <p>(Exemple de jocuri: <i>Mingea prin tunel, Țintașii iscușiți</i>)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar-aplicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - echilibru static și dinamic - transport de obiecte ușoare <p>(Exemple de jocuri: <i>La circ, Cărașii</i>)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice: viteză de reacție și coordonare segmentară (Exemple de jocuri: <i>Alb și negru/Sus-jos – executare acțiuni motrice la semnale vizuale sau auditive, Crabii și creveții</i>)</p> <p>Jocuri pentru schema corporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - denumire segmente corporale - denumire mișcări ale segmentelor corpului <p>(Exemple de jocuri: <i>Mingea frige, Ferește-ți capul, Ferește-ți picioarele</i>)</p>
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare (De exemplu, <i>liniile de plecare – sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție</i>)</p> <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev – profesor (De exemplu, <i>stimuli vizuali, auditivi, kinestezici; gesturi de încurajare, de felicitare, de atenționare</i>)</p> <p>Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare</p> <p>Reguli de interacțiune cu alții (Exemple de jocuri: <i>Mima, Oglinda, Statuile, Naveta spațială</i>)</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
3.Stil de viață activ	Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în spații de joacă (Exemple de jocuri: <i>Șoarecele și pisica, Șoarecele isteț și pisica periculoasă, Toboganul, Derdelușul</i>) Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici constituite spontan (Exemple de jocuri: <i>Elasticul, Coarda, Șotronul</i>) Activități ludice pentru excursii, drumeții

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale**

Clasa I
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri cu reguli simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de cunoaștere intuitivă a elementelor din universul copiilor; - jocuri de imitare a unor activități din viața cotidiană.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în activități de joc ce presupun cooperare între parteneri</p> <ul style="list-style-type: none"> - participare la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între doi parteneri, folosind diferite deprinderi de manipulare.
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, cu efort moderat</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de acțiuni motrice în ritmuri impuse de diferite instrumente muzicale, obiecte de percuție.

2. Manifestarea unor comportamente sociale potrivite în activitățile ludice

Clasa I
<p>2.1. Respectarea regulilor în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - enunțarea regulilor de joc; - exemplificarea regulilor unor jocuri; - identificarea unor situații de nerespectare a regulilor jocurilor de mișcare și a consecințelor acestora; - observarea modului în care participanții la jocuri respectă regulile specifice acestora.
<p>2.2. Manifestarea unor comportamente de cooperare în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în acord cu regulile privind asistența, ajutorul și sprijinul colegilor în timpul practicării jocurilor de mișcare; - realizarea de acțiuni de cooperare în jocurile de mișcare organizate pe perechi, grupuri mici, echipe.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>1.Capacitate psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou accelerat (Exemple de jocuri: Lanțul – mers în coloană câte unul/doi ținându-se de mâini/ cu mâinile pe umerii colegului din față, Trec soldații – mers în cadență)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rectilinie - șerpuită - în zig-zag <p>(Exemple de jocuri: Automobilele, Cursa vocalelor, Salut prietene)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe ambele picioare, de pe loc peste obstacole mici (Exemple de jocuri: Broșuțele sar în lac, Din cerc în cerc, Banda rulantă)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini de jos la distanță și la partener - aruncare cu două mâini de la piept înainte și în sus - prindere cu două mâini la piept <p>(Exemple de jocuri: Ferește-ți capul, Apărătorul cetății, Mingea prin tunel, simplă, Șarpele își prinde coada, Mingea apel)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - echilibru static și dinamic - transport de obiecte ușoare - târâre <p>(Exemple de jocuri: Căraușii, Cobilița, Unde-s doi puterea crește)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice viteză de execuție și viteză de deplasare</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare segmentară <p>(Exemple de jocuri: Vânătorul iscusit, Crabii și creveții)</p> <p>Jocuri pentru schemă corporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - posibilități de mișcare ale segmentelor corpului în raport cu un partener și cu obiecte <p>(Exemple de jocuri: Mingea pe pod, Mingea prin tunel, Mingea șarpe)</p>
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Regulile jocurilor de mișcare (De exemplu, <i>criterii de stabilire a învingătorilor, sistemul de depunere în cazul nerespectării regulilor</i>)</p> <p>Reguli de interacțiune în perechi și grupuri (De exemplu, <i>primire/acordare ajutor partenerului,</i></p>

Domenii de conținut	Clasa I
	<p><i>atenționări reciproce</i>)</p> <p>Drepturi și responsabilități în joc (De exemplu, <i>egalitate în efectuarea acțiunilor stabilite, respectarea regulilor</i>)</p> <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev – elev, în pereche (De exemplu, <i>stimulare/încurajare</i>)</p> <p>Mesaje intuitive de comunicare (De exemplu, <i>semnale asociate practicării jocurilor - cifre, culori, jaloane, stegulețe, comenzi</i>)</p> <p>Comportamente de susținere, de încurajare (De exemplu, <i>felicități, consolări reciproce – după caz</i>)</p> <p>Modalități de colaborare în sarcini motrice variate (De exemplu, <i>tractare, prindere, pasare, transport de obiecte în doi, în grup</i>) (Exemple de jocuri: <i>Remorcarea, Ancorăm corabia la mal, Între două focuri</i>)</p>
<p>3. Stil de viață activ</p>	<p>Efectele jocului de mișcare desfășurate în aer liber asupra sănătății</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în interior - în aer liber (loc de joacă, curtea școlii) <p>(Exemple de jocuri: <i>Vânătorul iscusit, Crabii și creveții, Ferește capul, Colțurile colorate, Șotronul, Leapșa</i>)</p> <p>Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri organizate spontan (Exemple de jocuri: <i>Vânătorii și rațele, Leapșa, Între două focuri, Vânătorul, Vrabia și albina</i>)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, drumeții</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale**

Clasa a II-a
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor activități ludice de cooperare</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare, pe perechi - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare, în grup
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra-grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea obiectelor în manieră diferită, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor de mișcare - participare la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între membrii grupului
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, asociate unui context sugestiv/intuitiv cu eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor acțiuni motrice asociate povestirii - acționare în jocuri de mișcare cuprinzând conținuturi care imită acțiuni /activități din lumea animalelor și viața cotidiană

2. Manifestarea unor comportamente sociale potrivite în activitățile ludice

Clasa a II-a
<p>2.1. Participarea la jocurile de mișcare în acord cu spiritul regulilor de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea/primirea de sprijin din partea partenerilor în cadrul activităților de joc și mișcare - participarea activă și manifestarea comportamentelor adecvate în activitățile de joc și mișcare
<p>2.2. Promovarea relațiilor de cooperare/intrajutorare intragrup, în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de aprecieri asupra evoluției și comportamentului propriu/ coechipierilor/ adversarilor, în practicarea jocurilor de mișcare - atenționări asupra comportamentelor indezirabile ale colegilor și acceptarea din partea acestora a atenționărilor asupra comportamentului propriu

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>1. Capacitate psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou variabil (Exemple de jocuri: Uriașii și piticii – mers pe vârfuri, alternat cu mers ghemuit)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rectilie - șerpuită - în zig-zag - cu ocolire de obstacole <p>(Exemple de jocuri: Cursa pe numere, Ogarul și iepurele, Al treilea fuge, Batistuța)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (Exemple de jocuri: Șotronul, Broscuțele sar în lac)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini înainte, în sus și pe deasupra capului - prindere cu o mână prin apucare <p>(Exemple de jocuri: Mingea la coș – aruncare la țintă, Suveica simplă, Șarpele aruncare la țintă, Suveica simplă, Șarpele)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - transport de obiecte ușoare - târâre - tracțiune <p>(Exemple de jocuri: Infanteriștii, Ajută-te singur)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteză de deplasare - coordonarea acțiunilor cu partener <p>(Exemple de jocuri: Cursa pe numere, Șarpele își prinde coada, Ciobanul își apără oile)</p> <p>Jocuri pentru orientare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcții, sensuri, dimensiuni <p>(Exemple de jocuri: Figurile geometrice, Păsărelele intră-n cuib)</p>
<p>2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Regulile jocurilor de mișcare (De exemplu, enunțarea și respectarea regulilor jocurilor)</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>predate)</p> <p>Sprijin și colaborare în grup pentru obținerea avantajului față de grupul advers Comportamente de dezaprobare a abaterilor de la reguli (De exemplu, semnalarea abaterilor, impunerea depunctării lor) Mesaje verbale și nonverbale în grup (De exemplu, atenționări, încurajări, impulsivitatea startului)</p> <p>Procedee de acordare/primire de sprijin din partea partenerilor de joc (De exemplu, asistență, ajutor, sprijin) Responsabilitățile rolurilor de subordonare (De exemplu, executarea comenzilor, indicațiilor responsabilului de grup, căpitanului) Reguli de interacțiune intra-grup conform regulilor jocului (De exemplu, recunoașterea rezultatului întrecerii) (Exemple de jocuri: Năvodul, Păsărelele într-n cuib, Leapșa, Al treilea fuge)</p>
<p>3.Stilul de viață activ</p>	<p>Reacțiile organismului la diferite tipuri de jocuri</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în spații amenajate, în aer liber (Exemple de jocuri: Mingea la căpitan, Suveica simplă, Suveica dublă, Calculatoarele)</p> <p>Menținerea atitudinii corporale corecte în poziții statice și în mișcare</p> <p>Variante de jocuri de mișcare, pe perechi și grupuri restrânse numeric, constituite preferențial (Exemple de jocuri: Vizitiul și căluțul, Nu te lăsa frate, Remorca, Avionul, Elasticul, Vizitiul și doi cai, Troica)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în excursii, drumeții Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între școli; serbări sportive)</p>

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale**

Clasa a III-a
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la ștafete și jocuri cu utilizarea unor deprinderi de locomoție - participarea la ștafete și jocuri cu utilizarea unor deprinderi de manipulare <p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra-grup și întrecere inter-grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini motrice de manipulare a diferitelor obiecte, în cadrul unui grup - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor, desfășurate între echipe, sub formă de întrecere. <p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, cu caracter complex și eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la ștafete cu solicitări de eforturi diferite - parcurgerea de trasee aplicativ-utilitare - participarea la jocuri de orientare în spațiu

2. Manifestarea unor comportamente sociale potrivite în activitățile ludice

Clasa a III-a
<p>2.1. Gestionarea relațiilor intra-grup și inter-grup în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini de colaborare în practicarea activităților de joc și mișcare - implicarea activă în evitarea/ medierea conflictelor în activitățile de joc și mișcare <p>2.2. Acceptarea echilibrată a victoriei/înfrângerii în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la stabilirea rolurilor și sarcinilor în echipă (căpitan de echipă, starter, arbitru, scorer etc.) - participare la tragerea la sorți, la constituirea echipelor - felicitarea coechipierilor/adversarilor - autoanaliza randamentului propriu - analiza randamentului echipelor

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>1.Capacitate psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, cu purtări de obiecte (Exemple de jocuri: Măsurătorii – deplasări cu numărarea pașilor și transport de diferite obiecte)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu trecere peste obstacole - cu transport și punere de obiecte <p>(Exemple de jocuri: Vizitiul și căluțul, Troica, Vânătorul, vrabia și albina, Șoarecele și pisica, Poșta merge)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare; cu coardă (Exemple de jocuri: Elasticul, Ferește-ți picioarele)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini înainte, în sus și pe deasupra capului - prindere cu o mână prin apucare - aruncare azvârlită la distanță și la țintă <p>(Exemple de jocuri: Suveica dublă, Vânătorii și ratele, Ciobanul își apără oile, Țintașii iscusiți)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiune-împingere - cățărare-coborâre - tracțiune <p>(Exemple de jocuri: Derdelușul, Toboganul, Avionul)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteza de deplasare în relație cu un partener - forță dinamică a trunchiului și abdomenului - rezistența generală <p>(Exemple de jocuri: Vânătorul, vrabia și albina, Nu te lăsa frate)</p> <p>Jocuri pentru orientare spațio - temporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - repere statice, dinamice - ritm <p>(Exemple de jocuri: Ocupă locul, Poșta merge, Cercurile zburătoare)</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Tehnici de comunicare eficientă în jocuri de mișcare (De exemplu, gesturi, semne, semnale)</p> <p>Adoptarea unor serii de roluri pentru oferirea de sprijin necondiționat (De exemplu, acțiuni în perechi, grupuri mici, cu schimbarea rolurilor la fiecare execuție)</p> <p>Ascultarea și acceptarea opiniilor celorlalți (De exemplu, întrebări și răspunsuri cu privire la rezultatele jocurilor)</p> <p>Responsabilitățile rolurilor de conducere (De exemplu, supravegherea respectării regulilor și a ordinii în desfășurarea jocurilor)</p> <p>Reguli de interacțiune inter-grup (De exemplu, respectarea echipei adverse, recunoașterea rezultatului întrecerii în cadrul jocurilor, supravegherea respectării regulilor de către partenerii de întrecere) (Exemple de jocuri: Remorcarea, Ancorăm corabia la mal, Între două focuri)</p>
<p>3. Stil de viață activ</p>	<p>Jocuri de mișcare pentru dezvoltarea funcțiilor cardiace și respiratorii (Exemple de jocuri: Uliul și porumbeii, Năvodul, Leapșa – pe ghemuite)</p> <p>Jocuri de mișcare desfășurate în diferite anotimpuri, în aer liber (Exemple de jocuri: Derdelușul, Căraușii, Țintași iscusiți, Cursa pe numere)</p> <p>Jocuri de mișcare constituite spontan, în timpul liber, incluzând întrecerea între grupuri (Exemple de jocuri: Vânătorii și rațele, Ciobanul își apără oile, Mingea la căpitan, Între două focuri)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în excursii, drumeții</p> <p>Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între școli; serbări sportive)</p> <p>Activități turistice</p>

CLASA a IV a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale

Clasa a IV-a
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în condiții variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea de trasee aplicative amenajate în săli și în aer liber; - participarea la ștafete și jocuri de mișcare integrate în activitățile ludice școlare și posibil a fi utilizate în activitățile extrașcolare.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de întrecere între echipe</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în jocuri de mișcare cu manevrarea de obiecte, cu forme și dimensiuni diferite, sub formă de întrecere, între echipe, cu efective variate.
<p>1.3. Valorificarea deprinderilor motrice de bază în condițiile unor proiecte cu caracter integrat</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în jocuri de mișcare pentru consolidarea achizițiilor dobândite în cadrul celorlalte discipline de studiu; - practicarea jocurilor de mișcare în programul proiectelor de grup desfășurate extracurricular (serbări tematice, excursii, etc.).

2. Manifestarea unor comportamente sociale potrivite în activitățile ludice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor individuale repartizate în cadrul grupului, în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea adecvată a rolurilor de conducere/subordonare în cadrul activităților de joc și mișcare; - participarea la repartizarea rolurilor în cadrul grupurilor; - participarea la constituirea echipelor.
<p>2.2. Organizarea și adaptarea unor jocuri de mișcare în activitățile ludice școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare cu efective și reguli diferite (simplificate, adaptate, crescute ca dificultate); - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile; - adaptarea unor jocuri însușite la condițiile unor activități extracurriculare; - acceptări și acordări de revanșe la jocurile desfășurate sub formă de întrecere.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>1.Capacitate psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variantele de mers cu schimbări de direcție (Exemple de jocuri: Ștafete cu deplasări în diferite variante de mers)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu trecere peste obstacole - cu transport, punere și culegere de obiecte <p>(Exemple de jocuri: Naveta spațială, Vizitiul și doi cai, Figurile geometrice, Calculatoarele)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare, în lungime, înălțime și adâncime, cu coardă (Exemple de jocuri: Șotronul, Elasticul, Cercurile zburătoare)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare azvârlită la distanță, la țintă și la partener - aruncare împinsă cu două mâini de la piept - prindere cu două mâini a obiectelor rostogolite - prindere cu două mâini a mingii transmise de un partener <p>(Exemple de jocuri: Suveica încrucișată, Mingea la căpitan, Între două focuri, Vânătorii și rațele)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice combinate (Exemple de jocuri: Vânătorii și rațele, Nu te lăsa frate)</p> <p>Jocuri pentru coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare ochi – mână - coordonare ochi – picior - coordonare generală <p>(Exemple de jocuri: Țintașii iscusiți, Vânătorii și rațele, Între două focuri)</p>
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Mesaje de tip asertiv în jocurile de mișcare (De exemplu, ascultarea opiniilor celorlalți; exprimarea deschisă a aprobării sau dezaprobării rezultatelor întrecerilor, în jocurile de mișcare)</p> <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev – elev, în echipă, în întreceri (De exemplu, încurajarea, sprijinirea, stimularea, semnalarea)</p> <p>Atribuțiile rolurilor în jocurile de mișcare (De exemplu, de subordonare, de conducere, de executant)</p> <p>Drepturile și obligațiile participanților la jocurile de mișcare (De exemplu, participant în condiții egale la joc, respectarea regulilor și a celorlalți participanți)</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p>Responsabilitățile rolurilor de organizare a jocurilor (De exemplu, delimitarea spațiilor de joc, amplasarea materialelor didactice, constituirea echipelor, tragerile de sorți) (Exemple de jocuri: Uliul și porumbeii, Păsărelele într-un cuib, Năvodul, Coșulețul cu două toarte)</p>
<p>3.Stil de viață activ</p>	<p>Jocuri de mișcare cu conținuturi complexe pentru dezvoltarea capacității generale de efort (Exemple de jocuri: Ancorăm corabia la mal, Vânătorii și rațele, Între două focuri) Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în excursii, drumeții Echipamente pentru jocuri de mișcare desfășurate în activitățile extracurriculare Jocuri de mișcare desfășurate între echipe stabile (Exemple de jocuri: Ancorăm corabia la mal, Naveta spațială, Calculatoarele, Infanteriștii) Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între școli; serbări sportive) Activități turistice</p>

Sugestii metodologice

Programa disciplinei Joc și mișcare se adresează învățătorilor/profesorilor pentru învățământ primar special și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Învățătorii/profesorii pentru învățământ primar special vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de dorințele elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

După o lectură aprofundată a programei, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Ținând seama de particularitățile copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din clasele primare, învățătorii/profesorii pentru învățământ primar special vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de Joc și mișcare. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat cu sau fără întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor. Prin activitățile motrice copilul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate are posibilitatea de a cunoaște, de a explora, de a-și interioriza sau exterioriza stări și sentimente, de a interacționa cu propriul corp, cu colegii de joc, cu mediul înconjurător. Treptat, copilul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate devine încrezător în forțele proprii, dornic de a descoperi lumea.

Strategiile didactice recomandate pentru lecțiile de Joc și mișcare sunt cele activ-participative. Disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ, explorator care presupune implicarea directă a elevilor. Elevii exersează abilități și își formează atitudini în diferite medii de învățare: sala de clasă, sala de sport, curtea școlii și devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Pe parcursul acestora, este foarte important ca elevii să se simtă bine, să-și interiorizeze starea de bucurie, să fie motivați intrinsec pentru joc și mișcare.

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite. La toate clasele se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă, dezvoltarea comunicării, a toleranței, a rezolvării unor situații de tip investigativ. Se va asigura utilizarea unor materiale didactice (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice risc de producere a unor accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

Desfășurarea întregului joc sau etape ale acestuia vor fi demonstrate de către cadrele didactice, corespunzător echipe pentru activitate motrică, insistându-se pe anumite mișcări sau atitudini implicate de acestea.

În derularea demersului didactic se vor lua în considerație următoarele aspecte:

- cuprinderea tuturor elevilor în activitățile de joc și mișcare, adaptând acțiunile motrice la particularitățile fizice și motrice ale elevilor;
- nu se vor utiliza jocuri care presupun eliminarea elevilor;
- prin rotație, rolurile de conducere/constituire echipe se vor acorda tuturor elevilor;

- se vor constitui grupe/echipe echilibrate valoric, evitându-se astfel dezavantajarea elevilor cu capacitate motrică mai scăzută;
- pentru a oferi posibilitatea de revanșă a grupei/echipei învinse, orice întrecere trebuie repetată de minimum 3 ori;
  - un joc nou predat se va relua obligatoriu în următoarele 3 - 4 lecții pentru a fi însușit de către elevi;
  - jocurile de mișcare se pot relua de la o clasă la alta, în contexte organizatorice noi, respectându-se particularitățile elevilor;
  - într-o lecție se pot proiecta: un joc nou și unul însușit anterior; un joc nou și una-două ștafete; două jocuri însușite anterior; 2 - 3 ștafete;
  - jocurile și ștafetele dintr-o lecție vor angrena echilibrat calitățile motrice și tipurile de efort, respectiv: viteză - forță, îndemânare - forță, îndemânare - rezistență;
  - pentru a permite un număr mai mare de execuții, se vor constitui grupe sau echipe cu efective de maximum 3 - 4 elevi
- se recomandă ca la fiecare oră să existe cel puțin o formă de întrecere (individual, pe perechi, între grupe, între echipe);
- fiecare lecție va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort (încălzirea);
- după fiecare joc sau ștafetă se vor acorda pauze de refacere după efort;
- o parte din timpul recreațiilor poate fi utilizată și pentru practicarea jocurilor însușite în lecție;
- în activitățile extracurriculare se vor integra jocuri de mișcare pe care elevii le-au învățat de-a lungul lecțiilor.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ. Pentru disciplina *Joc și mișcare*, se realizează prin:

- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea jocurilor, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice ale jocului, respectarea regulilor de joc, utilizarea deprinderilor de comunicare și lucru în echipă și îndeplinirea rolurilor atribuite în desfășurarea jocurilor;
- evaluarea sumativă, semestrială, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa eficient la desfășurarea a minimum 4 jocuri de mișcare, dintre cele predate de-a lungul semestrului, cu îndeplinire de roluri variate.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt reprezentate de:

- participarea la activități extracurriculare cuprinzând jocuri de mișcare organizate de învățător/profesor;
- progresul înregistrat de elev în cadrul jocurilor de mișcare.

Programa școlară include, în anexă, o prezentare a unor jocuri de mișcare.

Dintre acestea unele sunt incluse, ca exemplificări, în secțiunea de conținuturi. În afara jocurilor de mișcare prezentate de programă ca exemple, învățătorii/profesorii pentru învățământ primar special pot preda și alte jocuri dinamice/ștafete corespunzătoare condițiilor concrete în care își desfășoară activitatea.

ANEXA

DESCRIEREA JOCURILOR DE MIȘCARE DATE CA EXEMPLE

1. „Acul cu ață”

Elevii formează un cerc ținându-se de mâini. Dintr-un punct al cercului învățătoarea numește, în ordine, un grup de 5-6 copii, în care primul primește rolul de „ac” iar ceilalți 4-5 primesc împreună rolul de „ață”. Copiii cu rol de „ață” se prind cu ambele brațe de mijlocul celui din față. La semnalul învățătoarei, „acul și ața încep să coasă”, alergând șerpuit printre brațele copiilor din cerc. Când „coaserea” s-a terminat, „acul și ața” își reiau locul în cerc, următorii 5-6 copii preluând rolurile de „ac și ață”. Dacă „ața” se rupe în timpul deplasării, grupul respectiv de copii, reintră în cerc sau se oprește, refăcând (reînnodând „ața” sau reintroducându-o în „ac”) formația de coasere. Jocul se poate desfășura și sub formă de întrecere, câștigând „acul și ața” care au realizat cel mai rapid coaserea obiectului stabilit.

2. „Salut prietene”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Învățătoarea numește un copil care aleargă în jurul cercului și la un moment dat atinge cu mâna umărul unuia dintre copii, alergând în continuare. Copilul atins pe umăr, aleargă în sens invers și, când cei doi se întâlnesc, își dau mâna și rostesc o formulă de salut, în limba română sau în limba străină studiată. După aceea ambii copii își continuă alergarea, căutând să ajungă primul la locul rămas liber în cerc. Dacă cel care ajunge primul la locul rămas liber este copilul care a început jocul, schimbă rolul cu celălalt elev, care va continua jocul.

3. „Batistuța” (sau orice obiect care poate fi apucat cu o mână)

Elevii formează un cerc, aflându-se cu fața spre interiorul acestuia și cu ambele mâini întinse în spate, cu palma spre exterior. Un copil, numit de învățătoare, având în mână obiectul care a dat denumirea jocului (castana, conul de brad, biluța etc.) aleargă în jurul cercului și la un moment dat, pune obiectul în mână unui elev, continuându-și alergarea. Cel care a primit obiectul pornește în alergare în sens opus și încearcă, și el, să ajungă primul la locul liber. Dacă cel care a început jocul ajunge primul la locul liber, schimbă rolul cu celălalt copil. Dacă nu reușește să ajungă primul la locul liber, preia obiectul din nou și continuă jocul.

4. „Șoarecele și pisica”

Elevii, primind rolul de „pisicuțe” se dispun într-un cerc cu fața spre interior. Un copil rămâne în afara cercului primind rolul de „șoricel”. „Șoricelul” aleargă în jurul cercului și, la un moment dat, atinge cu mâna o „pisicuță”, continuând să alerge ca să-i ocupe locul „pisicuței” pe care a atins-o. „Pisicuța” atinsă de „șoricel” îl urmărește în alergare, căutând să-l prindă (atingă) înainte ca acesta să-i ia locul. Dacă l-a prins, „pisicuța” revine la locul său inițial, iar „șoricelul” continuă jocul. Dacă nu l-a prins, „pisicuța” devine „șoricel”.

5. „Șoarecele isteț și pisica periculoasă”

Elevii formează un cerc ținându-se de mâini, cu excepția a doi copii care primesc rolurile de „șoricel” și, respectiv, „pisicuță”. Pe circumferința cercului se „deschid” patru porțițe, prin desprinderea mâinilor a câte doi elevi. „Șoricelul” este

introdus în cerc și i se spune că poate intra și ieși din cerc, atât prin porțițe cât și prin „găurile” formate de brațele unite ale copiilor. „Pisica” rămâne în afara cercului și are voie să intre și să iasă din cerc, doar prin „porțițe”. Jocul începe prin urmărirea „șoricelului” de către „pisică”, cu intenția de a-l prinde (atinge). Dacă „șoricelul” este prins, se pot inversa rolurile între cei doi copii sau se numește o altă pereche care să continue jocul. În sprijinul „pisicii” mai poate interveni și o a doua „pisică”.

6. „Al treilea fuge” sau „Prinde-l pe al treilea”

Elevii se dispun pe două cercuri concentrice, formând perechi situate la două lungimi de brațe, una față de cealaltă. Doi copii, primind rolurile de urmărit și, respectiv, urmăritor rămân în afara cercurilor, la distanță de 2 m, unul față de celălalt. La semnal, cei doi aleargă în jurul cercurilor, urmăritorul încercând să-l prindă (atingă) pe urmărit, iar acesta poate scăpa de urmărire dacă se plasează în fața unei perechi din cercuri. În acel moment, perechea are în plus pe cel de-al treilea copil, care devine urmărit. Dacă urmăritorul reușește să-l prindă pe urmărit, înainte ca acesta să se atașeze la o pereche, cei doi elevi își inversează rolurile.

7. „Coșulețul cu două toarte”

Elevii dispuși pe perechi, unul lângă altul, vor forma un coșuleț cu două toarte, având o mână pe șold iar cealaltă petrecută pe după brațul îndoit al partenerului. „Coșulețele” astfel formate se dispersează pe toată suprafața de joc. Selectând o pereche, învățătoarea va da unuia dintre copii rolul de urmărit, iar celuilalt rolul de urmăritor.

Urmăritul aleargă printre „coșulețe” și pentru a nu fi prins de urmăritor se atașează la una din toartele unui „coșuleț”. În acel moment, „toarta” în plus (elevul) va deveni urmărit. Dacă urmăritorul reușește să-l prindă (atingă) pe urmărit, înainte ca acesta să se atașeze la un „coșuleț”, cei doi își inversează rolurile.

8. „Ogarul și iepurele”

Elevii sunt dispersați pe întreaga suprafață de joc primind rolul de „copaci” care formează o „pădure”. Un copil numit de învățătoare primește rolul de „iepurăș”, care se deplasează prin pădure. La marginea „pădurii” apare „ogarul” unui vânător (un alt copil numit de învățătoare), care, văzând „iepurășul” țâșnește (aleargă) să-l prindă. „Iepurășul” speriat, aleargă printre copaci și ca să scape de „ogar” se așează în ghemuit în fața unui „copac”. În acel moment „copacul” devine „iepurăș” și este urmărit de „ogar”. Fostul „iepurăș” se ridică în picioare și devine „copac”. Când „ogarul” reușește să prindă „iepurășul”, cei doi își schimbă rolurile.

9. „Pescarul cu plasă” sau „Năvodul”

Pe o suprafață delimitată care reprezintă „lacul”, elevii deveniți „peștișori” înoată (aleargă) liber. Un copil desemnat de învățătoare primește rolul de „pescar”, care aleargă încercând să prindă (atingă) un „peștișor”. „Peștișorul” prins îl ia de mână pe „pescar” și formează o „plasă” cu care aleargă să prindă alți „peștișori”. Jocul continuă până când este prins și ultimul „peștișor”. Dacă „plasa” se rupe, „peștișorul” prins în momentul acela este eliberat și plasa se reface. „Peștișorii” nu au voie să treacă printre brațele „plasei”.

Ca recompensă, ultimul „peștișor” prins, devine „pescar”

10. „Semănatul și culesul cartofilor” (sau orice „legumă” care poate fi transportată în alergarea de viteză)

Elevii sunt organizați în trei echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se plasează (trasează) trei/patru cercuri la distanță de 4-5m unul față de celălalt. La capătul traseului se așează un reper (fanion) care poate fi ocolit. La semnalul învățătoarei, primii copii din fiecare echipă ridică cele 3-4 „legume” așezate în fața lor și din alergare „seamnă” (pun) câte o „legumă” în fiecare cerc (găletușă), apoi ocolesc fanionul și revin la propria echipă, predând ștafeta (atingere cu palma) următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

11. „Vizitiul și căluțul”

Se alcătuesc 2/3 echipe formate din câte 8, 10 sau 12 elevi. Fiecare echipă se așează în coloană câte doi, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe, la distanță de 10/15/20m se plasează un reper care poate fi ocolit. Fiecare echipă primește un cerc sau o coardă. La semnalul de începere un elev din prima pereche se „înhamă” cu cercul sau coarda, iar celălalt apucă cu ambele mâini „hășturile”, respectiv cercul sau capetele corzii, pornind în alergare până la reper, îl ocolesc și revin la propria echipă, predând cercul sau coarda următoarei perechi și deplasându-se la coada șirului.

Câștigă echipa care reușește să revină prima în formația inițială. La reluarea jocului, rolurile se schimbă în cadrul fiecărei perechi.

12. „Vizitiul și doi cai”

Acțiunea jocului este asemănătoare jocului descris anterior. Deosebirea constă în faptul că se alcătuesc două echipe formate din 9 sau 12 elevi, fiecare echipă așezându-se în coloană câte trei. La semnal, doi copii din prima linie se „înhamă” cu câte un cerc sau coardă, iar cel de al treilea preia „hășturile” cu fiecare mână, pornind în cursă.

O variantă, când se folosește cercul, este ca elevii cu rolul celor doi căluți să intre în același cerc.

13. „Carul roman” sau „Troica”

Se alcătuesc două echipe cuprinzând câte 12 elevi, dispuși în trei linii de câte 4 copii. În fața fiecărei echipe se așează câte două cercuri și două corzi, iar la distanță de 15-20 m se plantează un reper care să poată fi ocolit. La semnalul de plecare, doi copii se „înhamă” cu corzile și apucă cu mâna dinspre interior marginea unui cerc. Al treilea copil, situat între cei doi, apucă cu fiecare mână cele două cercuri. Al patrulea copil apucă cu fiecare mână capetele corzilor „căluților” din lateral și „atelajul” pornește în cursă. Finalul cursei și desemnarea echipei câștigătoare sunt identice cu descrierile făcute la jocul anterior.

14. „Naveta spațială”

Se alcătuesc două/trei echipe situate, în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. La distanță de 10/15/20m se trasează în dreptul fiecărei echipe o zonă de 2/2m (sau se așează câte o saltea sau bancă) care vor reprezenta zonele de aterizare de pe satelitul/planeta în care vor fi transportați cosmonauții. Primul copil din fiecare echipă va primi câte un cerc, în care va intra trecându-l pe deasupra capului. La semnal, îl va introduce și pe primul coechipier în cerc și împreună vor alerga până la zona de aterizare, unde „cosmonautul” transportat va fi debarcat. „Naveta” se reîntoarce pe „pământ” preluându-l pe următorul cosmonaut. Câștigă echipa care reușește să transporte prima toți membrii.

La reluarea jocului, transportul se va realiza în sens opus, rolul de „navetă” revenind altui copil.

15. „Uliul și porumbeii”

La cele două capete ale unui spațiu delimitat se trasează câte o zonă pentru refugiul „porumbeilor”. Elevii primesc rolul de „porumbei” și „zboară” liber în suprafața de joc dintre cele două spații de refugiu. Un copil, numit de învățătoare, va primi rolul de „uliul” și va fi plasat în afara spațiului de joc, la mijlocul acestuia. La avertizarea învățătoarei „uliul!”,

„porumbeii” încearcă să ajungă într-unul din spațiile de refugiu, în timp ce „uliul” încearcă să prindă (atingă) un „porumbel”. „Porumbelul” prins schimbă rolul cu „uliul”.

Dacă „uliul” nu prinde nici-un „porumbel”, acesta își reia locul pe marginea suprafeței de joc, iar învățătoarea dă semnalul „porumbeii” zboară!, după care la semnalul „uliul”, jocul continuă.

Pentru a da mai multe șanse „uliului” se mai poate introduce, pe partea opusă a terenului, încă un „uliul”.

16. „Șarpele își prinde coada”

Elevii formează un șir, ținându-se strâns unul de altul prin cuprinderea cu ambele brațe a mijlocului celui din față. La semnalul de începere a jocului, primul copil din față, urmat de cei din prima parte a coloanei, încearcă, prin mișcări stânga-dreapta, să atingă ultimul copil din coada șarpelui (coloanei). Acesta din urmă, împreună cu copiii care formează coada șarpelui se deplasează în sens opus „capului șarpelui”, încercând să evite prinderea (atingerea). Copilul atins, trece în fața coloanei devenind „capul șarpelui”. 17. „Ciobanul își apără oile”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, una dispusă în formația de cerc, cealaltă formând o coloană câte unul în mijlocul cercului, elevii fiind foarte apropiați unul de altul, cuprinzând cu ambele brațe, mijlocul coechipierului din față. Copiii de pe cerc sunt „lupii” și primesc o minge cu care să vâneze. Primul copil din șirul aflat în mijlocul cercului devine „cioban” și are rolul de a-și apăra „oițele” din spate, respingând mingea aruncată de „lupi”. „Lupii” prin pase succesive încearcă să lovească cu mingea ultima „oiță” din turmă, iar „oițele” se deplasează în funcție de minge, ascunzându-se după „cioban”.

Jocul se desfășoară contratimp, echipele schimbându-și rolurile la fiecare trei minute. „Oița”lovită (numai de la mijloc în jos) trece în fața șirului și preia rolul de cioban.

Câștigă echipa care în cele trei minute a reușit să „vâneze” cât mai multe „oițe”.

18. „Apărătorul cetății”

Elevii sunt dispuși într-un cerc, în interiorul căruia se „construiește” o cetate (2-3 mingi medicinale suprapuse; un recipient de plastic de 5 litri; capra de gimnastică etc.). Un elev primește rolul de apărător al cetății, având voie să respingă mingea aruncată de cei de pe cerc, atât cu brațele cât și cu picioarele. Dacă cetatea este atinsă, elevul care a reușit aruncarea devine apărătorul cetății, iar celălalt îi ia locul în cerc.

19. „Vânătorii și rațele”

Elevii se constituie în două echipe, una de „vânători” și cealaltă „de rațe”. Pe suprafața de joc se trasează un dreptunghi/pătrat sau cerc, în interiorul cărora se plasează „rațele”. „Vânătorii” se dispun în exteriorul figurii trasate pe sol și încearcă să „vâneze” (să atingă de la mijloc în jos) câte o rățușcă, cu o minge pe care o pasează între ei. Se joacă contratimp, fiecare echipă, fiind pe rând, timp de trei minute „vânători”.

Câștigă echipa care „vânează” cele mai multe rățuște în timp de 3 minute.

20. „Între două focuri”

Pe suprafața de joc se trasează un dreptunghi despărțit în două zone printr-o linie de centru. Elevii sunt împărțiți în două echipe, fiecare dispunându-se cu jumătate din efectiv înapoia uneia din liniile de fund ale dreptunghiului, iar cealaltă jumătate se dispune, în linie, în jumătatea dreptunghiului opusă liniei proprii de fund. Prin tragere la sorti se acordă o minge uneia dintre echipe care, la semnalul de începere a jocului, o pasează între cele două linii (focuri) încercând să surprindă și să atingă cu mingea unul dintre componentii echipei adverse aflat între liniile proprii. Fiecare atingere cu mingea a unui adversar aduce echipei un punct. Când mingea iese în afara terenului de joc, ea va fi repusă în joc de către echipa adversă. După o repriză de 3 minute, echipele schimbă pozițiile liniilor, cei din centru trecând înapoia liniilor de fund.

Câștigă echipa care acumulează cel mai mare număr de puncte.

21. „Cursa pe numere”

Elevii sunt împărțiți pe 2-3 echipe, fiecare echipă așezându-se în coloană câte unul înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe, la distanță de 10-15-20m se așează un reper care să poată fi ocolit. Copiii din fiecare echipă numără în continuare, fiecare component reținând numărul care îi aparține. Când învățătoarea va pronunța sau va arăta o cifră, copiii cu numărul respectiv pornesc în cursă, ocolesc fanionul și revin la locul lor. Copilul care ajunge primul la locul său aduce un punct echipei sale.

Câștigă echipa care acumulează cel mai mare număr de puncte.

22. „Calculatoarele”

Organizarea clasei pentru acest joc este identică cu cea prezentată la jocul anterior. Diferența dintre aceste două jocuri constă în faptul că cifra la care un elev pornește în cursă derivă din rezultatul unei operații matematice pe care o pronunță sau o afișează învățătoarea, calculul fiind realizat de către fiecare elev (ex. $2+3$; $9-7$; 4×2 ; $27:9$ etc.). Se vor folosi operațiile pe care le-au însușit elevii. Echipa câștigătoare se stabilește ca la jocul anterior.

23. „Cursa vocalelor”

Clasa se împarte în 3-4 echipe a câte șapte elevi, fiecare echipă așezându-se în coloană câte unul înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe pe o distanță de 10-15-20m se amplasează 3-4 repere dispuse în zigzag și un fanion la capătul traseului, care să poată fi ocolit. Sub îndrumarea învățătoarei, copiii din fiecare echipă, primesc în ordine, denumirea vocalelor (a, ă, e, i, î, o, u).

La pronunțarea sau arătarea de către învățătoare a unei vocale, elevul care o reprezintă pornește în cursă, șerpuiește printre repere, ocolește fanionul și revine la locul pe care l-a ocupat în echipa sa. Copilul care ocupă primul locul său din echipă, aduce un punct echipei sale.

24. „Crabii și creveții”

Elevii sunt organizați în două echipe, dispuse în linie, deoparte și de alta a unei linii de centru, la distanță de un metru între ele. Înapoia fiecărei echipe, la distanță de 3-4m, se trasează o linie „de scăpare”. Fiecare dintre cele două echipe primește denumirea uneia dintre viețuitoarele din titlul jocului. Așezați față în față în diferite poziții (stând, pe genunchi, așezat, ghemuit) la auzul pronunțării de către învățătoare a unuia dintre numele din titlul jocului, componentii echipei numite încearcă să-i prindă (atingă) pe componentii echipei adverse, care, la rândul lor, încearcă să treacă, fără a fi prinși, de linia de scăpare. După fiecare secvență jucată se numără elevii

prinși de către o echipă. Câștigă echipa care acumulează cel mai mare număr de adversari prinși. Pronunția învățătoarei trebuie să aibă o fază pregătitoare (crrr) și o fază executorie (eveții). Din când în când se verifică și orientarea atenției copiilor pronunțându-se un cuvânt care nu trebuie să producă efectul stabilit.(ex. crrr-etă!; crrr-eion; crrr-avată etc.)

25. „Păsărelele intră-n cuib”

Elevii sunt grupați câte trei, doi dintre ei apucându-se de mâini formează „cuibul” iar al treilea intră în cuib, devenind „păsărică”. „Cuiburile” sunt răspândite pe toată suprafața de joc. Învățătoarea numește doi elevi care devin „păsărele fără cuib”.

La semnalul învățătoarei „păsărelele zboară”, copiii aflați în cuiburi, ies din acestea și aleargă simulând zborul păsărelelor. La semnalul „Păsărelele intră în cuib”, toate păsărelele, inclusiv cei doi fără cuib, caută să intre cât mai repede într-un cuib, altul, decât cel din care au plecat. Pentru că s-au orientat și mișcat mai încet, vor rămâne din nou, alte două păsărele fără cuib. După 3-4 repetări ale jocului, păsărelele vor schimba rolurile cu câte unul dintre copiii care au format cuiburile.

26. „Îndemânaticii”

Clasa se împarte în trei echipe, dispuse pe șiruri, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se amplasează două cercuri, la distanță de 5m față de linia de plecare și între ele, traseul terminându-se la 15-20m, cu un reper care poate fi ocolit.

La semnalul de plecare, primii copii din fiecare echipă pornesc în alergare, ajung la primul cerc, îl apucă, îl trec pe deasupra capului și-l scot pe sub picioare, aleargă în continuare, intră în al doilea cerc și îl scot pe deasupra capului, după care ocolesc reperul de la capătul parcursului și revin la propria echipă, predând ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

27. „Ferește-ți capul”

Se constituie trei echipe egale numeric, dispuse în șiruri înapoia unei linii. La distanță de 1 metru de această linie se trasează o linie paralelă, înapoia căreia fiecare echipă își trimite un reprezentant care primește o minge. La semnalul de începere a jocului, elevul cu mingea o pasează primului coechipier, care o prinde, o repasează înapoi și se ghemuiește. Pasatorul transmite mingea următorului coechipier, care o prinde, o repasează și se ghemuiește, ș.a.m.d. Când mingea ajunge la ultimul elev din echipă, acesta aleargă cu ea la linia de pasare, timp în care fostul pasator se așează în fața echipei sale, ceilalți coechipieri făcând un pas înapoi.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

28. „Mingea prin tunel”

Organizarea clasei pentru acest joc este identică cu cea prezentată la jocul anterior, cu deosebirea că elevii din fiecare echipă adoptă poziția stând depărtat.

La semnal, copilul de la linia de pasare, lansează mingea, rostogolind-o pe sol (podea) prin tunelul format de picioarele depărtate ale coechipierilor. Ultimul elev din echipă prinde mingea, aleargă cu ea la linia de lansare, timp în care fostul lansator se postează în depărtat în fața echipei, ceilalți copii făcând un pas înapoi.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială

29. „Mingea prin tunel” (variantă)

Organizarea clasei pentru joc este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior, cu deosebirea că nu se mai trasează linia de pasare/lansare. La semnal, primii copii din fiecare echipă, care posedă câte o minge, o transmit printre picioare,

din mână în mână, următorului copil. Când mingea ajunge la ultimul copil (fără să atingă solul) acesta aleargă cu ea în fața echipei și o transmite în aceeași manieră mai departe. În același timp, toți componenții echipei fac un pas înapoi pentru a-i face loc celui cu mingea să se plaseze la intrarea în tunel.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

30. „Mingea pe pod” sau „Banda rulantă”

Jocul se organizează și se desfășoară identic cu jocul descris anterior, numai că transmiterea mingii din mână în mână se realizează pe deasupra capului.

31. „Mingea șarpe”

Organizarea și desfășurarea jocului se aseamănă cu cele descrise la jocul anterior, cu deosebirea că transmiterea mingiei se face cu două mâini prin răsucirea trunchiului. Dacă mingea se primește din partea dreaptă se va transmite prin partea stângă ș.a.m.d.

32. „Ferește-ți picioarele”

Elevii sunt împărțiți în 2-3 echipe, dispuși în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare. Primul copil din fiecare echipă primește un baston pe care îl apucă cu o mână de unul din capete. La semnal, copilul cu bastonul se întoarce cu fața spre echipa sa și din alergare, cu celălalt capăt al bastonului atingând solul/podeaua, îl trece pe sub picioarele coechipierilor care sar pe verticală. Când purtătorul bastonului ajunge la capătul echipei sale, transmite bastonul din mână în mână până la copilul din fața echipei, care reia acțiunea.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

33. „Vânătorul iscusit”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe egale numeric, dispuse în linie înapoia unor linii paralele situate la 4-5m una față de cealaltă. La mijlocul distanței dintre linii se așează (trasează) un cerc în care se introduce un obiect care poate fi apucat cu o mână.

Componenții celor două echipe numără în continuare, fiecare copil reținând-și numărul. Se formează astfel perechi de elevi din cele două echipe, purtând același număr.

Jocul începe prin pronunțarea sau afișarea de către învățătoare a uneia din cifrele existente, la care cei doi elevi având numărul corespunzător cifrei strigate/arătate, se îndreaptă în viteză spre cerc, încercând să „vâneze” obiectul din interiorul acestuia și să ajungă neprins (atins) de adversar, înapoia liniei proprii echipe.

Vânătorul care reușește să ajungă cu obiectul la propria echipă fără a fi prins sau reușește să-l prindă pe adversar înainte ca acesta să ajungă la echipa sa, câștigă un punct pentru echipa sa.

34. „Buchetelele”

Elevii se deplasează liber (mergând, alergând) în spațiul de joc. Ei reprezintă florile din care trebuie formate buchetele. La pronunțarea sau arătarea de către învățătoare a unei cifre (din centrul cunoscut de copii) aceștia se grupează în numărul corespunzător, în buchete (ținându-se de mâini; cuprinzându-se pe după umeri sau pe după mijloc). Copiii rămași în afara buchetelor vor auzi din partea tuturor colegilor strigarea: „Te-ai mișcat încet, nu ești în buchet. Grăbește-te!” Apoi jocul se reia prin desfacerea buchetelor.

35. „Cercurile zburătoare”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, fiecare fiind dispusă în formația de cerc, cu fața spre interior. Fiecare echipă desemnează un elev care se situează în centrul cercului unde găsește o coardă lungă (frânghie) sau două corzi legate între ele, obligatoriu având la un capăt atașată o îngreuiere mică (minge de oină; recipient mic de plastic etc.). La semnal, copilul din centrul cercului apucă coarda de capătul liber și o învârte pe sub picioarele coechipierilor. Cercul (echipa) care stă mai mult în aer, câștigă un punct. Copilul care a fost atins de coardă și a întrerupt zborul echipei sale schimbă rolul cu elevul care învârte coarda.

36. „Mingea la căpitan”

Se formează două echipe care se dispun pe două cercuri concentrice trasate pe sol/podea. Echipa situată pe cercul exterior își trimite „căpitanul” în mijlocul cercului interior. Echipa de pe cercul exterior, având o minge, încearcă să o transmită „căpitanului” lor printre brațele și picioarele elevilor din echipa adversă, situată pe cercul interior. Transmiterea mingii spre căpitan se va face fără a depăși înălțimea copiilor. Dacă mingea ajunge la „căpitan”, echipa realizează un punct, iar dacă mingea este transmisă înapoi de către „căpitan” se realizează încă un punct. Se joacă pe reprize de câte 3 minute, după fiecare repriză, echipele își schimbă rolurile.

37. „Figurile geometrice”

Pe suprafața de joc se trasează câte două-trei dintre figurile geometrice însușite de elevi, încadrate într-un cerc. Din alergare liberă sau în coloană câte unul sau câte doi, la pronunțarea de către învățătoare a numelui unei figuri geometrice, copiii trebuie să se orienteze și să se plaseze corect în cercul corespunzător. Copiii care nu au recunoscut figura geometrică sau s-au plasat greșit vor fi corecționați și îndrumați.

O variantă și mai atractivă este aceea în care pe suprafața de joc se trasează mai multe figuri geometrice de același fel (4, 5, 6), fiind reprezentate toate figurile geometrice însușite. La comanda învățătoarei „Câte (cinci, patru sau șapte etc.) în triunghi!”, copiii trebuie să recunoască triunghiurile dar să se și grupeze conform comenzii.

38. „Recunoaște-ți vecinii”

Din formația de adunare în linie pe un rând, în ordinea înălțimii, clasa se desparte în două echipe, separate de învățătoare care se situează în mijlocul formației de adunare. După atenționarea „Verificați-vă vecinii”, învățătoarea dă comanda de deplasare rapidă a tuturor copiilor către diferite direcții (la colțurile terenului/sălii, fuga marș!; sub panourile de baschet/în porțile de handbal, fuga marș!; la copacii din față, fuga marș!). După ce copiii s-au deplasat potrivit comenzii, după un moment de pauză, învățătoarea dă comanda de adunare în formația inițială. Echipa care se aliază corect și cel mai rapid, câștigă întrecerea.

39. „Revenim rapid”

Organizarea clasei este identică cu cea descrisă la jocul anterior. La comanda și semnul învățătoarei „Pas alergător (semn spre stânga și spre dreapta) marș!” cele două echipe pornesc în alergare pe direcția indicată, în coloană câte unul, îl ocolesc prin față pe ultimul copil din echipă și revin în formația inițială (linie). Echipa care revine prima, aliniată corect, câștigă un punct. La următoarea repetare a jocului, deplasarea echipelor se poate realiza prin spatele liniei.

40. „Șotronul”

Pe suprafața de joc se trasează 2-3 contururi, în funcție de numărul de echipe care se dorește a fi constituit (cercul este capul; un dreptunghi – gâtul; 4-6- dreptunghiuri suprapuse – trunchiul; câte 3 dreptunghiuri picioarele; câte 2 dreptunghiuri - brațele). Jocul constă în realizarea de către fiecare elev a unor variante de sărituri (cu desprindere și aterizare de pe și pe unul sau ambele picioare; în depărtat; din depărtat în apropiat; cu întoarcere de 90^0 - 180^0) în funcție de modalitățile stabilite de învățătoare. Traseul săriturilor poate fi marcat prin cifre (și poate fi parcurs în ordine cronologică, în ordinea cifrelor pare sau impare) sau prin săgeți (linii, coturi, curbe).

Întrecerea între echipe poate viza atât corectitudinea execuțiilor (se înregistrează numărul erorilor fiecărei echipe) cât și viteza cu care echipa a realizat, cu toți membrii săi, parcurgerea traseului respectiv.

41. „Din cerc în cerc”

Clasa de elevi se împarte în două echipe, situate în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se trasează/montează 5 sau 8 cercuri, în formă de șah (2 cercuri paralele, un cerc în față și la mijlocul acestora, din nou 2 cercuri paralele, ș.a.m.d.). Distanța dintre marginile cercurilor variază în funcție de clasă, între 0,5-1,00 m. La semnalul învățătoarei și conform explicațiilor date, primii elevi de la fiecare echipă efectuează o săritură în depărtat în primele două cercuri, urmată de o săritură într-un picior în cel de al treilea cerc, urmată de o săritură în depărtat în cercurile 4 și 5, după care o săritură cu întoarcere de 180 în cercul 3 și una în depărtat în cercurile 1 și 2. Apoi printr-o săritură peste linia de plecare se predă ștafeta următorului coechipier. Învățătoarea poate introduce în traseu și alte variante de sărituri.

Câștigă echipa care parcurge corect traseul și ajunge prima în formația inițială

42. „Broscuțele sar în lac”

Elevii primesc rolul de „broscuță”, cu excepția unuia care primește rolul de „șarpe”. În jurul suprafeței de joc se amplasează bănci de gimnastică, capacele lăzii de gimnastică, saltele suprapuse, etc. În mijlocul suprafeței astfel delimitate se află „lacul”.

Sub forma povestirii, „broscuțele” după ce s-au bălăcit în „lac” (aleargă, sar din ghemuit în ghemuit) ies din lac și se întind la soare (culcat facial sau dorsal) pe suprafețele înălțate, amplasate pe malul „lacului”. În jurul suprafeței de joc se târăște (plimbă) „șarpele”. La atenționarea învățătoarei „Șarpele!” acesta încearcă să prindă o „broscuță”, iar „broscuțele” se feresc de „șarpe” sărind în „lac”. Dacă o „broscuță” este prinsă (atinsă), elevul respectiv schimbă rolul cu „șarpele”. Dacă „șarpele” nu prinde nicio „broscuță” va continua să îndeplinească acest rol încă de 1 - 2 ori, după care va fi înlocuit cu un alt elev.

43. „Banda rulantă”

Elevii sunt împărțiți în 2 – 3 echipe, situate înapoia unei linii de plecare. Copiii din fiecare echipă adoptă poziția culcat dorsal cu picioarele depărtate. Primii elevi din echipe (căpitanii) au la nivelul tălpilor o minge medicinală (sau un obiect care poate fi apucat cu două mâini) pe care, la comanda „Start!”, prin ridicarea trunchiului o apucă și o ridică deasupra capului, după care revine în poziția culcat dorsal, transmitând mingea (obiectul) următorului coechipier. Când mingea (obiectul) ajunge la ultimul elev din echipă, acesta se deplasează cu ea în fața echipei, așezându-se în poziția culcat dorsal și continuând jocul.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

44. „Căraușii”

Se organizează 2-3 echipe, fiecare dispusă în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața, fiecărei echipe, la distanță de 10 -15m se așează un reper care poate fi ocolit. Fiecare echipă primește obiectul care trebuie transportat (minge umplută, recipienti de plastic umpluți) specificându-se procedeul de apucare/suținere și transport. La comanda „Start!”, primii copii din fiecare echipă preiau obiectul de jos, parcurg traseul, ocolesc reperul și revin la propria echipă, unde predau obiectul următorului coechipier și trec la coada șirului.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

45. „Cobilița”

Clasa se organizează ca și la jocul descris anterior. Obiectul de transport îl reprezintă un baston care are atârnat la ambele capete câte un recipient de plastic cu toartă, umplut, cu capacitate de 1,5/2 litri. La comanda „Start!” primul copil din echipă, ajutat de cel de al doilea, așează bastonul sprijinit pe ambii umeri, înapoia gâtului, ținând cu mâinile toartele recipientilor atârnați de baston și pornește în cursă. După ce ocolește reperul de la capătul traseului revine la echipă și predă „încărcătura” următorului coechipier. Echipa care revine prima în formația inițială câștigă întrecerea.

Pentru a ușura sarcina de transport, recipientii pot fi legați de baston, înainte de începerea jocului.

46. „Unde-s doi puterea crește”

Se constituie două echipe dispuse în coloană câte doi, înapoia unei linii de plecare/sosire. La 10 – 15m de această linie, în fața fiecărei echipe se plasează un reper care poate fi ocolit. În fața fiecărei echipe se află un baston, în mijlocul căruia este atârnat un recipient de 5 litri. La semnal, prima pereche din fiecare echipă, apucă cu o mână catetele bastonului, ridică încărcătura și pornește în cursă. După ocolirea reperului, revin la propria echipă, predând bastonul cu „încărcătura” următoarei perechi și se așează la coada coloanei. Câștigă echipa care revine prima în formația inițială. O variantă atractivă de transportat în pereche, este aceea în care cu două bastoane sunt transportați doi recipienti atârnați în mijlocul acestora, elevii din pereche aflându-se unul înapoia celuilalt.

47. „Ajută-te singur”

Clasa se organizează în două echipe, care se dispun în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se plasează două bănci de gimnastică, una în prelungirea celeilalte și un reper care poate fi ocolit, la distanță de 10 - 15m. La semnal, primii copii din fiecare echipă se culcă facial pe bancă și se deplasează pe suprafața acesteia prin tracțiuni/împingeri cu ajutorul brațelor sau/și al picioarelor, după care aleargă, ocolesc reperul de la capătul traseului și revin la propria echipă, predând ștafeta următorului coechipier. Învățătoarea va alterna variantele de tracțiune-împingere, de la o întrecere la alta.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

48. „Remorcarea”

Elevii sunt organizați ca și la jocul anterior, numai că primii doi copii din fiecare echipă primesc rolurile de „remorcă” și, respectiv „remorcat”. „Remorca” se situează în stând depărtat cu banca între picioare, iar „remorcatul” se culcă facial pe bancă, cu brațele întinse înainte. La semnal, „remorca” apucă palmele „remorcatului” și îl tractează până la capătul celor două bănci, după care ambii elevi, ținându-se de mână, aleargă până la reper, îl ocolesc și revin la propria echipă, predând ștafeta

următorilor doi coechipieri. La reluarea jocului, se vor schimba rolurile în cadrul fiecărei perechi.

„Remorca” poate realiza tracțiunea atât cu fața cât și cu spatele spre „remorcat”.

În fiecare variantă, câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

49. „Avionul”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe, fiecare dispunându-se în coloană câte 3, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se așează 2 – 3 bănci de gimnastică, una în continuarea celeilalte. La semnal, unul din cei trei elevi din prima linie se așează în culcat facial la capătul băncii, cu brațele întinse înainte, iar ceilalți doi elevi, situați de o parte și de alta a băncii, îl tractează apucându-l de mâini. După parcurgerea traseului, revin în viteză la propria echipă și predau ștafeta următoarei linii de trei elevi. La următoarele reluări ale jocului, se schimbă rolurile în fiecare linie de câte trei copii.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

50. „Toboganul”

Clasa se împarte în 2 – 3 echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire situată la 10m față de peretele sălii unde sunt montate scările fixe. În fața fiecărei echipe se agață de scara fixă o bancă de gimnastică în poziție oblică față de sol.

La semnal, primii copii din fiecare echipă, aleargă, se cațără pe scara fixă pe lângă banca agățată, o încalecă și ținându-se cu mâinile de marginile băncii, alunecă pe șezut până ating solul cu picioarele. Apoi se deplasează rapid și predă ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

51. „Derdelușul”

Organizarea jocului este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior, cu deosebirea că în fața fiecărei echipe se plasează două bănci agățate de scara fixă, în poziția oblică față de sol.

La semnal, primul copil din fiecare echipă se cațără pe banca înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor, apoi încalecă cealaltă bancă și alunecă pe șezut până atinge solul, după care aleargă și predă ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

52. „Cursa broscuțelor”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe care se situează în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se așează două bănci de gimnastică, una în prelungirea celeilalte, iar la 10 – 15m de bănci se plasează un reper (fanion) care poate fi ocolit. La semnal, primul copil din fiecare echipă apucă marginile băncii cu mâinile și prin săltare vine în poziția sprijin ghemuit pe bancă, apoi mută brațele în față și trece în poziția sprijin depărtat cu picioarele pe sol. Mișcările se repetă alternativ până la capătul băncilor, după care elevul aleargă, ocolește fanionul și revine cât mai repede la echipa sa, predând ștafeta.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

53. „Cursa iepurașilor”

Organizarea jocului este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior. Se deosebește doar acțiunea motrică, în care elevul situat lateral față de bancă, apucă marginile acesteia și prin săltare își trece picioarele de cealaltă parte a băncii. Apoi urmează mutarea către înainte a brațelor și trecerea picioarelor peste bancă. După

ce s-au parcurs ambele bănci, elevul aleargă, ocolește fanionul și revine în viteză la propria echipă, predând ștafeta.

54. „La circ”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe, situate în coloană câte unul. În fața fiecărei echipe se plasează câte 1 – 2 bănci de gimnastică, cu partea lată în sus. La semnal, copiii urcă pe bancă și se deplasează în echilibru în una dintre variantele comandate de învățătoare (cu purtare/depunere/ culegere de obiecte, cu pășire peste acestea, cu trecerea prin și peste obstacole, cu adoptarea a diferite poziții, deplasare laterală sau cu spatele spre direcția de înaintare etc.). Dacă nivelul de manifestare a echilibrului este corespunzător, se poate trece la deplasări pe banca situată cu partea îngustă în sus sau înclinată.

Câștigă echipa care înregistrează cel mai mic număr de dezechilibrări.

55. „Lupta cocoșilor”

Elevii sunt împărțiți pe perechi, alcătuite din copii de același sex și cu înălțimi și greutate relativ egale. La semnal, timp de 30"/1', elevii, prin sărituri succesive într-un picior, cu brațele ridicate, cu palmele pe șold sau la spate, încearcă să-și dezechilibreze partenerul, împingându-l cu umărul. La epuizarea timpului stabilit, învățătoarea verifică frontal, prin ridicare de mână, care dintre copii au reușit să-și dezechilibreze partenerul de mai multe ori.

56. „Nu te lăsa, frate!”

Elevii sunt organizați pe perechi, de același sex și relativ egali ca potențial fizic, situate între două linii paralele la distanță de 3m una față de cealaltă. Fiecare pereche primește un baston de gimnastică, pe care îl apucă (cu palmele intercalate) la mijloc și îl fixează între piepturile lor. La semnal, fiecare copil din pereche încearcă să-l împingă pe partenerul de joc, dincolo de linia din spatele acestuia. Jocul se desfășoară pe secvențe de 10" - 15" și continuă până când unul dintre componentii perechii reușește să-l împingă pe partener de 3 – 5 ori, aspect care se verifică frontal, ca și la jocul anterior.

57. „Nu te lăsa, frate!” (variantă)

Elevii sunt organizați ca și la jocul anterior, numai că cei care alcătuiesc perechea se așează pe podea, spate în spate, cu tălpile pe sol și genunchii îndoșiți. Fiecare pereche primește un baston pe care îl fixează între ei, trecându-l printre brațe, cu coatele îndoite. La semnal, fără a se ridica, fiecare copil încearcă să-și împingă partenerul, prin forța picioarelor, peste linia din spatele acestuia. Stabilirea învingătorului se realizează frontal ca și la jocul anterior.

58. „Mingea călătoare”

Se constituie trei echipe, fiecare elev din echipă situându-se în poziția așezat depărtat pe banca din fața echipei. Primii elevi din fiecare echipă primesc câte o minge (normală sau umplută) pe care, la semnal o transmite, cu două mâini pe deasupra capului următorului coechipier. Când mingea ajunge la ultimul elev din echipă, acesta se ridică, aleargă și se așează în depărtat pe bancă, în fața echipei, transmitând mingea următorului coechipier. Între timp, ceilalți copii de pe bancă se deplasează către înapoi prin alunecare pe șezut, pentru a-i face loc celui care se va așeza în față. Transmiterea mingii, la următoarele reluări ale jocului se poate face prin lateral, stânga sau dreapta, ori șerpuit.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

59. „Ancorăm corabia la mal”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, dispuse în coloane (strânse) câte unul, aflate față în față la distanță de 1 – 1,5m, separate la mijlocul distanței de o linie trasată pe sol. Copiii ambelor echipe apucă cu palmele, o frânghie, egal repartizată ca lungime celor două echipe. La semnal, ambele echipe încearcă să deplaseze prin tracțiune, echipa adversă, peste linia de mijloc. Se joacă de 3, 5, 7 ori stabilindu-se echipa câștigătoare finală.

60. „Echipa de intervenție rapidă”

Se constituie trei echipe, fiecare așezându-se lateral pe câte o bancă. La semnal, întreaga echipă se ridică în picioare și îl urmează în alergare pe primul elev, care ocolește banca și se reasează în lateral pe bancă. Echipa care revine prima în poziția inițială câștigă întrecerea. Pe parcursul întregii acțiuni se păstrează ordinea în formație.

61. „Echipa de intervenție rapidă” (variantă)

Clasa este împărțită în trei echipe, membrii fiecăreia așezându-se (încălecând) banca. La semnal, întreaga echipă se ridică în picioare și își urmează „căpitanul”, care ocolește banca prin stânga sau prin dreapta (conform comenzii) și ajuns la capătul ei, se deplasează în depărtat (cu banca între picioare) așezându-se când ajunge la capătul din față al băncii. Toți membrii echipei execută aceeași acțiune.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

62. „Suveica simplă”

Elevii clasei se împart în două echipe, fiecare dintre acestea divizându-se în două coloane câte unul, egale numeric, situate față în față, înapoia unor linii trasate la 2 – 3m, una față de cealaltă. Fiecare echipă deține o minge, pe care o ține „căpitanii” (aflați de aceeași parte). La semnal, „căpitanul” transmite (pasează, rostogolește) mingea coechipierului său din coloana din față și se deplasează la coada șirului. Elevul care a primit mingea, o transmite la rândul său coechipierului din față și se deplasează la coada coloanei proprii. Câștigă echipa al cărei „căpitan” ajunge primul în formația inițială. Pe tot parcursul acțiunilor, după ce elevul a transmis mingea și se deplasează spre capătul din spate al coloanei sale, ceilalți copii fac un pas înainte, pentru ca următorul „pasator” să ajungă la linia trasată pe sol.

63. „Suveica dublă”

Clasa se organizează ca și la jocul anterior. Ca noutate apare faptul că după ce s-a transmis mingea coechipierului din coloana din față, „pasatorul” se deplasează la capătul din spate al coloanei din față sa. Ca urmare elevii vor fi de câte două ori în coloanele inițiale.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

64. „Suveica încrucișată”

Se utilizează aceeași organizare ca și la jocul anterior, numai că cele două coloane ale aceleiași echipe nu se mai așează față în față, ci în diagonală. Transmiterea mingii se face pe diagonală, având grijă ca mingea să nu se ciocnească de mingea echipei adverse. După pasă, executantul se va deplasa la coada șirului propriu. Când se dorește creșterea complexității, atât pasa cât și deplasarea la coloana opusă se fac pe diagonală.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

65. „Automobilele”

În spațiul de joc, elevii aleargă primind rolul de automobile. Într-un colț al spațiului de joc se marchează o zonă de 3 – 4 metri pătrați unde va funcționa „service”-ul, iar în alt colț se va marca o zonă unde va funcționa „spitalul de urgență”. Elevii primesc misiunea de a „conduce” cu prudență, să evite „accidentele” (ciocnirile) și să respecte culorile semaforului (arătate sau strigate). Înainte de începerea jocului, copiii vor pronunța în cor: la galben încetăm, la roșu ne oprim, la verde pornim (eventual cu cântec). La semnal, copiii pornesc „motoarele” și intră în circulație (aleargă) simulând zgomotul motoarelor. Învățătoarea, prin rostirea sau prin arătarea de cartonașe/stegulețe colorate, va alterna culorile „semaforului”, urmărind și corectând (după caz) reacțiile copiilor. „Automobilele” (copiii) care s-au ciocnit vor fi duși, unul la „service” și celălalt la „spital”.

Jocul continuă până când în suprafața de joc rămân 6 – 8 „automobile” care vor fi declarate ca fiind cel mai bine conduse.

66. „Ursul doarme!”

Pe suprafața de joc se trasează un cerc mare, în afara căruia sunt situați elevii. În mijlocul cercului se trasează un cerc mic care va simula „bârlogul ursului”. Unul dintre copii va primi rolul de „urs” și va sta ghemuit în „bârlog”. Jocul începe prin apropierea copiilor de „bârlogul ursului” cântând:

„Ursul doarme, ursul doarme.

Și pare lihnit de foame,

Oare pe noi ne-a simțit,

Fugiți, că s-a și trezit.”

Pe ultimul vers, „ursul” se scoală și încearcă să prindă (atingă) unul dintre copii, înainte ca acesta să iasă în afara cercului mare. Toți copiii aleargă încercând să scape de „urs”.

Dacă un elev este prins, acesta va schimba rolul cu „ursul”. Dacă „ursul” nu prinde nici-un copil, va continua jocul îndeplinind încă o dată același rol.

67. „Vânătorul, vrabia și albina”

Elevii clasei sunt dispuși într-un cerc, cu interval de două lungimi de brațe, între ei. Învățătoarea desemnează trei copii atribuindu-le rolurile de „vânător”, „vrabie” și „albină”, situându-i în afara cercului, la distanțe egale între ei.

La semnalul de începere a jocului, cei trei copii pornesc în alergare, „vânătorul” încercând să prindă (atingă) „vrabia”, dar ferindu-se în același timp de „albină” care încearcă să-l „înțepe” (prindă).

„Albina” fuge după „vânător” dar trebuie să se ferească de „vrabie” care vrea să o mănânce (prindă). Cei trei pot alerga atât în afara cercului cât și prin cerc, traversându-l. Copilul prins (atins) schimbă rolul cu un alt elev de pe cerc.

68. „Leapșa”

Pe o suprafață de joc delimitată, copiii aleargă liber. Unul dintre copii primește rolul de prinzător. La începerea jocului, prinzătorul aleargă încercând „să dea leapșa” (să-l atingă) pe un copil. Elevul care a primit „leapșa” încearcă să o transmită mai departe, altui copil.

69. „Leapșa pe ghemuite”

Organizarea este identică cu cea de la jocul descris anterior. Deosebirea constă în faptul că elevul urmărit poate scăpa de „purtătorul de leapșă” dacă se ghemuiește, caz în care prinzătorul aleargă după alt copil.

70. „Țintașii iscusii”

Clasa se împarte în trei echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii trasată la 3m paralel cu peretele. La 0,5m distanță față de perete se amplasează două bănci de gimnastică unite cap la cap, paralele cu zidul. Căpitanii celor trei echipe primesc câte o minge umplută (săculeț cu nisip, recipient de plastic umplut), pe care, la semnalul de începere a jocului, o aruncă cu două mâini de jos, în spațiul dintre perete și bancă. Indiferent dacă a reușit sau nu să nimerască „ținta”, preia mingea și foarte repede o înmânează următorului coechipier.

Câștigă echipa care a acumulat cel mai mare număr de „ținte” lovite.

71. „Mingea apel”

Elevii sunt organizați în formația de cerc. Un copil numit de învățătoare, primește o minge și pătrunde în interiorul cercului. Din mers, aruncă mingea în sus și pronunța numele unui coleg/colegă. Copilul strigat iese repede din cerc, urmărește mingea și încearcă să o prindă. Dacă cel strigat pe nume a prins mingea, continuă jocul, locul său în cerc fiind luat de elevul care l-a strigat. Dacă cel strigat nu a reușit să prindă mingea, revine la locul său din cerc, jocul fiind continuat tot de elevul care a făcut „apelul”.

72. „Poșta merge”

Elevii clasei se dispun în formație de cerc. Un copil numit de învățătoare primește rolul de „poștaș” și adoptă poziția sprijin ghemuit, în mijlocul cercului. „Poștașul” strigă: „Poșta merge de la Tudor la Felicia” (numele a doi copii aflați pe circumferința cercului). Copiii numiți încearcă, prin alergare, să schimbe locurile între ei. În același timp „poștașul” încearcă să ocupe unul din locurile celor doi. Dacă cei doi copii numiți au reușit să-și schimbe locurile, „poștașul” continuă jocul. Dacă „poștașul” a reușit să ocupe unul din locurile celor doi elevi numiți, elevul rămas fără loc, devine „poștaș” și continuă jocul.

73. „Infanteriștii”

Clasa se împarte în două echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare situate la 15 – 20m de peretele pe care sunt amplasate scările fixe. În fața fiecărei echipe se așează: câte două saltele unite cap la cap, în mijlocul cărora se află un obstacol pe sub care se trece; o bancă dispusă longitudinal, un gărduleț; o bancă de gimnastică cu partea îngustă în sus.

La semnal, primul copil din fiecare echipă pornește pe traseu, realizând o târâre joasă cu trecere pe sub obstacol, o deplasare prin tracțiune pe banca de gimnastică, sar peste gărduleț, se deplasează în echilibru pe bancă, urcă pe o scară fixă și coboară pe cealaltă, după care aleargă și predă ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care a încheiat prima parcurgerea traseului de către toți elevii.

74. „Ocupă locul”

Aliniați pe o linie, elevii sunt atenționați să își verifice vecinul din partea dreaptă și din partea stângă. La semnal, elevii se deplasează pe direcțiile și către reperatele indicate de profesor. La următorul semnal, se deplasează rapid în formația de linie, ocupându-și locul inițial.

Câștigă elevii care și-au regăsit cel mai rapid locul

Bibliografie:

1. Cucos, C., (2006), *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași;
2. Iulian Săvescu – *Proiectarea demersului didactic la Educație Fizică pentru învățământul primar* (clasele I-IV) – Editura Aius PrintED, 2008, Craiova;
3. *Programa Școlară pentru disciplina Joc și mișcare clasele a III-a și a IV-a*, OMEN 5003/02.12.2014, București;
4. *Programa școlară pentru disciplina opțională Joc și mișcare, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, O.M.E.N. nr. 3542/27.03.2015, București;
5. Cârstea, Gh. *Teoria și metodică educației fizice și sportului*. Editura An-Da, 2000, București ;
6. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V. *Educație fizică și sport – teorie și didactică*. Editura FEST, 2006, București;
7. Epuran, V. *Jocuri de mișcare*, IEFS, 1977 , București;
8. Oprea, L., Sulea, R. *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, 2009, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela Scutaru, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel Dumistrăcel, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Clim Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Tcaciuc Carmen – Dana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Lupașcu Gabriela – Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

DEZVOLTARE PERSONALĂ - CONSILIERE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare-a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Planurile cadru pentru învățământ special sunt un răspuns la nevoile educaționale ale copiilor, elevilor și tinerilor cu dizabilități, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă și se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Conform planului cadru pentru învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, aprobat din ordinul ministrului nr. 3622/27.04.2018, disciplinei „Dezvoltare personală- consiliere” din cadrul ariei curriculare Consiliere și Orientare îi este alocată o oră pe săptămână, din clasa pregătitoare până în clasa a IV-a. Orele alocate disciplinei sunt incluse în trunchiul comun.

Disciplina DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE face parte din Aria Curriculară CONSILIERE ȘI ORIENTARE, înscriindu-se în strategia de construcție a planurilor cadru pentru învățământul special primar și gimnazial pentru copiii cu deficiență mintală ușoară și moderată și anume stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihindividual și cu nivelul de severitate al dizabilității, având alocată o oră pe săptămână, pe durata fiecăruia din cei cinci ani școlari: clasa pregătitoare și clasele I-IV.

Pentru învățământul primar, aria curriculară CONSILIERE ORIENTARE este dedicată activităților de învățare care au ca scop dezvoltarea și exersarea deprinderilor de comunicare eficientă, de relaționare, de formarea competențelor elevului cu deficiență mintală ușoară și moderată de a se cunoaște și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, reflecții cu privire la diverse situații de învățare personală și socială. Parcurgând, alături de profesor, activitățile propuse în curriculumul disciplinei de DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE, elevilor li se creează condiții pentru a fi mai motivați, mai încrezători în posibilitățile lor de a se adapta la cerințele nivelurilor educaționale viitoare.

Conținuturile sunt flexibile, adaptabile la nevoile elevilor, ale instituției de învățământ, la nevoile comunității și ale societății în ansamblu.

Programa școlară pentru disciplina DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE oferă elevilor cu deficiențe mintale ușoare și moderate posibilitatea să exerseze abilități de comunicare eficientă, de relaționare, de învățare și să devină conștienți de posibilitatea de transferare a acestora în contexte sociale diferite.

Structura programei școlare include, pe lângă **Nota de prezentare**, următoarele elemente

- **Competențe generale;**
- **Competențe specifice și exemple de activități de învățare;**
- **Conținuturi;**
- **Sugestii metodologice.**

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diferite.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pe întregul parcurs al învățământului primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării

competențelor. Programa școlară propune, cu valoare de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice.

Conținuturile constituie mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi. Conținuturile învățării sunt organizate din perspectiva următoarelor domenii tematice:

- Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor;
- Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate;
- Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice specifice disciplinei, sugestii privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă și sumativă.

Pornind de la propunerile existente în programă cu privire la activitățile de învățare, cadrele didactice pot realiza o proiectare didactică personală în concordanță cu prevederile programei și cu situațiile concrete de predare-învățare. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate nevoilor elevilor.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a elevilor.**
- 2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate**
- 3. Cunoașterea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a elevilor.

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Formarea capacității de autocunoaștere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de indicare a prenumelui, numelui, vârstei personale; - Jocuri de autocunoaștere pe bază de imagini;
<p>1.2. Formarea capacității de cunoaștere a celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc: „Descrierea colegului de bancă”, „Cine este cel de lângă mine?”; - Sărbătorirea zilelor de naștere și a onomasticii; - Jocuri: „Cine este așa...?”, „Adevărat-fals”, „Familia mea”.

2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate.

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identificarea emoțiilor proprii și ale celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea emoțiilor proprii în diferite situații: acasă, la școală, în vizită, în vacanță; - Recunoașterea emoțiilor celorlalți; - Jocuri în perechi: „Spune ce face/simte”.
<p>2.2. Formarea comportamentelor de cooperare în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități pe grupe, jocuri de echipă în care sunt create situații de colaborare: „Ștafeta”, „Cutia magică”, „Singur sau în grup?”; - Exerciții de identificare a relațiilor pozitive, armonioase între colegi: brainstorming, cubul, dramatizare.

3. Cunoașterea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Cunoașterea normelor de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol de îngrijire a propriei persoane: „Ce fac înainte de masă?”, „Cum mă spăl pe dinți?”; - Jocuri de respectare a normelor de igienă: „Ce este?”, „Ce faci cu el?”; - Jocuri de îngrijire a spațiului .:
<p>3.2. Cunoașterea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice privind cunoașterea semnelor și regulilor de circulație: „Strada și capcanele ei”, „Să cunoaștem semnele de circulație!”; - Exerciții practice: „Să circulăm corect!”;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Cunoaștere și autocunoaștere	Autocunoașterea - Cunoașterea de sine: „Cine sunt eu?”; - Date de identificare a propriei persoane: nume, prenume, data și locul nașterii, numele și prenumele părinților/membrilor familiei, adresa; Cunoașterea celorlalți -Cunoașterea trăsăturilor fizice/morale ale membrilor grupului clasă.
Comunicare și abilități sociale	Managementul emoțiilor -Sentimente și emoții - exprimarea propriilor emoții, recunoașterea emoțiilor celorlalți. Abilități sociale -Comportamente de cooperare în grup; -Relațiile cu colegii clasei.
Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate	Norme de igienă personală și colectivă - Îngrijirea propriei persoane și a spațiului locuit; - Norme de igienă. Semne și reguli de circulație rutieră - Cunoașterea semnelor și regulilor de circulație.

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a elevilor.

Clasa I
<p>1.1. Familiarizarea elevilor cu spațiul școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de cunoaștere a spațiului școlar (sala de clasă, sala de sport, cabinet medical, cantina școlii etc.) - Jocuri de rol: „Unde sunt și ce pot face?”; - Exerciții de observare a spațiului școlar: „Clasa noastră”, „Școala noastră”;
<p>1.2. Identificarea caracteristicilor individuale ale celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de descriere a membrilor familiei, a colegilor de clasă, a profesorilor; - Joc de rol: „De-a mama”, „De-a tata”, „De-a doctorul”, „De-a vânzătoarea”.

2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variat.

Clasa I
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază apărute în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și de comunicare a emoțiilor de bază apărute în situații variate; - Jocuri în perechi de recunoaștere și mimare a emoțiilor celorlalți.
<p>2.2. Exersarea comportamentelor dezirabile în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități pe grupe, jocuri de echipă în care sunt create situații de colaborare; - Exerciții de identificare a relațiilor pozitive, armonioase între colegi (cooperare, colaborare, prietenie, întrajutorare, competiție, toleranță).

3. Cunoașterea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Clasa I
<p>3.1. Respectarea regulilor de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de îngrijire a propriei persoane: spălatul mâinilor și al dinților, pieptănat etc.; - Programul zilnic: exerciții de asociere a diferitelor momente ale zilei cu activități corespunzătoare;
<p>3.2. Cunoașterea pericolelor (substanțe nocive, foc, accidente etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, foc, accidente etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu;
<p>3.3. Respectarea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: „De-a polițistul rutier”, „Unde stai și unde traversezi?”, „Unde ne jucăm?”; - Exerciții practice de mers: pe trotuar, pe bicicletă, în tren, în autobuz.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Cunoaștere și autocunoaștere	Autocunoașterea - Programul zilnic de viață și spațiul corespunzător de lucru. Cunoașterea celorlalți - Familia –construirea imaginii despre propria familie - Eu, tu și ceilalți-familia, colegii.
Comunicare și abilități sociale	Managementul emoțiilor - Exprimarea emoțiilor de bază; - Respectarea emoțiilor celorlalți. Abilități sociale - Comportamente dezirabile în grup; - Relațiile cu cei din jur.
Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate	Reguli de igienă personală și colectivă - Îngrijirea propriei persoane și a spațiului locuit; - Reguli de igienă. Pericole (substanțe nocive, foc, accidente etc.) - Cunoașterea pericolelor potențiale din mediul înconjurător; - Identificarea obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; Semne și reguli de circulație rutieră - Respectarea semnelor și regulilor de circulație.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere elevilor.**

Clasa a II-a
<p>1.1. Formarea atitudinii pozitive față de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri: „Calitățile numelui meu”, „Portretul elevului model”; - Exerciții de identificare a trăsăturilor de personalitate proprii: „Cum sunt eu?”, „Calitățile mele...”, „Ce îmi place/nu îmi place...”
<p>1.2. Identificarea membrilor familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> -Jocuri de prezentare a familiei pe bază de imagini, desene, colaje; -Exerciții de descriere a membrilor familiei sub aspect fizic.
<p>1.3. Cunoașterea responsabilităților școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Regulile clasei”, „Respectă regulamentul școlar” - Activități practice de efectuare a responsabilităților școlare: serviciul în clasă, păstrarea ordonată a camerei etc.;

2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate.

Clasa a II-a
<p>2.1. Exprimarea stărilor emoționale în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Completarea unor propoziții de tipul: „Atunci când... mă simt...”, „Atunci când... tu te simți...”; - Jocuri de rol pentru exprimarea unor stări emoționale la situații concrete de viață;
<p>2.2. Identificarea caracteristicilor unei relații de prietenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desene, colaje cu tema: „Prietenul meu/ Prietena mea”; - Discuții de grup asupra modalităților de a-și face prieteni și de a-i menține.

3. Cunoașterea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Clasa a II-a
<p>3.1. Respectarea regulilor de comportare civilizată în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea formulelor de politețe în diferite contexte; - Jocuri de rol: „Așa DA, Așa NU!” „ Ne comportăm civilizată!”; - Discuții tematice: Decizii corecte în situații noi.
<p>3.2. Exersarea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: „Atenție, grăbiți-vă încet!”, „Paza bună trece primejdia rea”, „Bicicleta, prietena mea!”; - Vizionarea unor PPT.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cunoaștere și autocunoaștere	Autocunoașterea - Descrierea propriei persoane: înfățișarea fizică/morală, animale/plante/mâncăruri preferate. - Unicitatea persoanei; - Diferențe individuale. Cunoașterea celorlalți - Familia mea-membrii familiei, relațiile din cadrul familiei; - Mediul școlar- reguli și responsabilități.
Comunicare și abilități sociale	Managementul emoțiilor - Exprimarea emoțiilor de bază; - Înțelegerea și respectarea emoțiilor celorlalți; - Exprimarea unor stări emoționale la situații concrete de viață. Abilități sociale - Comportamente de cooperare în grup; - Relațiile cu colegii clasei; - Modalități de a-și face prieteni și de a-i menține.
Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate	Reguli de comportament civilizată - Formule de politețe, reguli de relaționare socială; - Alegerea unui mod de comportare civilizată în diferite situații. Semne și reguli de circulație rutieră - Activități practice de respectare a semnelor de circulație.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a elevilor.**

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea preferințelor pentru anumite activități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri: „Disciplina preferată”, „Jocul preferat”, „Ce îmi place să fac?” - Exerciții de descriere a meseriei preferate.
<p>1.2. Identificarea reacțiilor celorlalți față de propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Ce așteaptă familia și școala de la mine?”, „Colectivul și școala – a doua familie”, „Cine se aseamănă, se adună!”.

2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate.

Clasa a III-a
<p>2.1. Utilizarea unor elemente de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare eficientă: „Cum comunicăm între noi?”, „Știu să mă fac ascultat?”, „Cuvinte magice”; - Exerciții de eliminare a blocajelor în comunicare: „Povestiți o amintire din copilărie”, „Transmite mesajul!”.
<p>2.2. Identificarea specificului rolurilor membrilor unei familii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol: „De-a mama”, „De-a tata”; - Evenimente cotidiene: „La piață”, „La cumpărături”, „Hărnicia conduce familia”; - Dialog părinți-copii: „Cine are dreptate?”.

3. Cunoașterea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Clasa a III-a
<p>3.1. Exersarea comportamentelor de apărare în caz de catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) și provocate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv: „Focul, prieten și dușman”, „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și în gospodărie”;
<p>3.2. Formarea unor comportamente preventive față de factorii de risc care conduc la agresivitate, violență, furt etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Violența în familie”, „Violența și urmările ei”, „Agresor și victimă”; - Exerciții-joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Cunoaștere și autocunoaștere	Autocunoașterea - Interese, preferințe, opțiuni; - Rolul și responsabilități personale în diferite context.
Comunicare și abilități sociale	Comunicare - Comunicarea: vorbire, ascultare, comportamente nonverbale; - Cum să fii un bun ascultător? (privire, mimică, gesturi, postură corporală, atitudine pozitivă față de vorbitor). Familia - Roluri în cadrul familiei; - Relația cu părinții.
Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate	Catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) - Prezentarea unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Familiarizarea cu modalitățile de apărare în caz de incendiu, inundație, cutremur etc; - Protejarea în situații de catastrofe naturale. Delincvența juvenilă - Factori de risc: agresivitate, violență, furt, abuz; - Evitarea conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a elevilor.**

Clasa a IV-a
<p>1.1- Identificarea unor priceperi/deprinderi de muncă adecvate posibilităților elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Cum învățăm?”, „Cum îmi organizez timpul azi?”, „Fiecare minut e prețios!”; - Exercițiu-joc: „Întrecerea cu tine”; - Concurs: „Vreau să fiu primul!”; - Analize periodice ale activității: „<i>Bilanțul muncii noastre</i>”, „<i>A mai trecut un an</i>”.
<p>1.4.- Identificarea preferințelor/intereselor pentru diferite profiluri ocupaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de cunoaștere a specificului diferitelor meserii; - Exerciții de cunoaștere a potențialului propriu pentru exercitarea unei anumite meserii; - Vizionarea unor filme despre meserii; - Concurs: „<i>Ce știm despre meseria...?</i>”.

2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variat.

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea diferitelor roluri în grupurile de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; - Discuții tematice: „Grupurile din care facem parte”, „Reguli ale grupului”, „Drepturi și îndatoriri în cadrul grupului”.
<p>2.2. Explorarea factorilor care influențează relațiile dintre membrii familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol cu secvențe/dialoguri din povești despre relațiile din familie; - Desene/colaje despre relațiile dintre copii și părinți.

3. Cunoașterea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Clasa a IV-a
<p>3.1. Dezvoltarea comportamentelor de apărare în caz de catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) și provocate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri tematice: „Cum acționăm în caz de cutremur/ inundații/incendii?”, „Forța omului – forța naturii”; - Vizionări de filme; - Exerciții de simulare a unor calamități: „Comportamente și atitudini în situații limită”.
<p>3.2. Dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc care conduc la agresivitate, violență, furt etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Violența în școală”, „Să luptăm împotriva violenței”, „Agresor și victimă”; - Lecturi tematice: „Agresivitatea –un răspuns de neadaptare”; - Exerciții-joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul școlii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Cunoaștere și autocunoaștere	Muncă și terapie - Metode de organizare a timpului și spațiului de lucru; - Analize periodice ale activității de învățare. Meserii și ocupații - Prezentarea specificului diferitelor meserii; - Interese și preferințe profesionale.
Comunicare și abilități sociale	Abilități sociale - Roluri în grup. Familia - Roluri în cadrul familiei; - Relația cu părinții.
Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate	Catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) - Prezentarea unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Familiarizarea cu modalitățile de apărare în caz de incendiu, inundație, cutremur etc; - Protejarea în situații de catastrofe naturale. Delincvența juvenilă - Factori de risc: agresivitate, violență, furt, abuz; - Evitarea conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență; - Prezentarea și cunoașterea legislației în vigoare.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice nu au caracter de obligativitate, ci au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE în concordanță cu specificul nevoilor de învățare ale fiecărui elev/fiecărei clase de elevi. La începutul fiecărui an școlar, semestru sau ori de câte ori este necesar, este important să fie inițiate conversații relevante cu elevii, cu părinții sau cu alte cadre didactice pentru identificarea acelor aspecte de interes din viața elevilor care ar putea fi abordate la activitate.

În procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei, profesorul diriginte poate alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine intereselor elevilor.

În cadrul disciplinei DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE, la clasa pregătitoare și clasele I–a IV-a, elevii cu deficiențe moderate și ușoare experimentează tehnici de autocunoaștere, de formare a capacității de a se cunoaște reciproc și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, reflecțiile cu privire la diverse situații de învățare personală și socială. Parcurgând, alături de profesor, activitățile propuse în curriculumul disciplinei de DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE, elevilor li se creează condiții pentru a fi mai motivați, mai încrezători în posibilitățile lor de a se adapta la cerințele nivelurilor educaționale viitoare.

Activitățile didactice specifice acestei arii curriculare sunt orientate de principiile învățării active centrate pe elev. În acest scop, metodele recomandate sunt cele activ-participative. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în perechi sau în echipă, prin activități independente sau asistate, precum:

- **Exercițiul** – exerciții de autocunoaștere și intercunoaștere, exerciții de ascultare activă;
- **Jocul de rol și simularea** – pentru interpretarea unor stări, emoții și acțiuni ale unor personaje din povestirile, filmulețele vizionate sau ale unor personaje reale din viața elevilor;
- **Metode art-creative** – utilizarea unor modalități artistice de exprimare a emoțiilor prin desen, mișcare, mimă, modelaj, exerciții de energizare;
- **Conversația, discuția, dezbateră.**

Modalități de evaluare

La activitatea de DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE nu se vor acorda note. Evaluarea va avea în vedere progresul fiecărui elev și va fi realizată atât pe parcursul procesului de învățare, cât și prin evaluare sumativă, la final de semestru. O atenție deosebită va fi acordată constituirii portofoliului personal de învățare, înțeles atât ca proces de învățare, dar și ca produs al învățării elevilor.

Recomandăm utilizarea următoarelor forme de evaluare:

- Exprimarea ideilor și a trăirilor personale prin desene și colaje;
- Activități practice;
- Produse ale activității de învățare individuală sau de grup;
- Diplome și certificate.

Elementul de noutate al curriculumului actual îl reprezintă importanța dezvoltării personale la elevii cu cerințe educative speciale din clasa pregătitoare și clasele I – a IV-a. Modulele tematice ale programei conferă un spațiu generos, în care elevii sunt invitați să conștientizeze cine sunt, ce fel de emoții au, cum să se raporteze unii la ceilalți în vederea unei adaptări mai bune la mediul școlar și social.

Spațiul de desfășurare a activității de DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE va fi organizat într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor.

În funcție de temă și conținut, va fi încurajată organizarea activităților în medii și spații diferite ce permit alte modalități de explorare și de exprimare, spre exemplu: în curtea școlii, grădina școlii, în parcuri, biblioteci, muzee, alte școli, alte instituții.

BIBLIOGRAFIE

1. Baban, A., *Consiliere educațională*, Editura „Imprimeria Ardealului”, Cluj-Napoca, 2001;
2. Bauer, R.O.; Chivulescu, L.; Rădoi, G.; Rădoi, I., *Consiliere și orientare educațională – Ghidul învățătorului*, Editura „Coresi”, București, 2005;
3. Cosma, T., *Ora de dirigenție în gimnaziu*, Editura „Plumb”, Bacău, 1994;
4. Coșma, M., R.; Puia, M., *Îndreptar de dirigenție – Auxiliar pentru orele de consiliere și orientare*, Editura „Niculescu”, București, 2007;
5. Dinescu, R.; Marinescu, M., *Invitație la educație – Suport metodic pentru lecțiile educative la gimnaziu și la liceu*, Editura „Carminis”, Pitești, 2003;
6. Gherghuț, A., *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și inclusive în educație*, Editura „Polirom”, Iași, 2006;
7. Gîgă, M., *Codul bunelor maniere pentru copii*, Editura „Coresi”, București, 2005;
8. Hodos, C.; Paraschivoiu, C. E.; Tudor, V., *Viitorul începe azi*, Editura „Magister”, Sibiu, 2005;
9. Institutul de Științe ale Educației – Laboratorul Orientare Școlară și Profesională, *Consiliere și Orientare – Ghid*, București, 2000;
10. Jigău, M., *Consilierea carierei*, Editura „Sigma”, București, 2001;
11. Miclea, M., Lemeni, G., *Consiliere școlară*, Editura „Asociația de Științe Cognitive din România”, București, 2010;
12. Tomșa, G., *Consilierea și orientarea în școală*, Casa de editură și presă „Viața Românească”, București, 1999;
13. www.edu.ro, *Învățământ special. Planuri cadru*;
14. www.edu.ro, *Programa școlară Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, Aria curriculară „Consiliere și orientare”*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Daniela LAIC, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Vaslui

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laic Daniela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Vaslui
Olariu Raluca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Elisabeta Polihroniade” Vaslui
Manolache Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Elisabeta Polihroniade” Vaslui
Chirvase Viorica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Elisabeta Polihroniade” Vaslui
Bondrea Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Elisabeta Polihroniade” Vaslui

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

Învățământ special

Clasele pregătitoare – clasa a IV-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

În cadrul învățământului special asigurarea calității procesului educațional se sprijină pe programe analitice elaborate într-o manieră prin care să răspundă cerințelor fiecărui copil, în raport cu posibilitățile reale de învățare, de stilul și de ritmul fiecărui copil.

Pentru elevii din învățământul special învățarea se face prin diferențiere și individualizare, componenta compensator-recuperatorie fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Intervențiile corectiv - recuperatorii ale terapiilor specifice și ale terapiilor educaționale se realizează prin programe individuale de învățare - corectare - compensare care au ca finalitate formarea deprinderilor de viață cotidiană, cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, progresul în formarea și dezvoltarea personalității elevilor. Astfel, se respectă principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării, principiul accesibilitatii si tratarii individuale, diferite, principiul unicității și al individualizării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.*

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul - educator (clasele I –a IV-a) cu toți elevii clasei, sprijină și completează programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de educație specială și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă.

Formarea autonomiei personale și Socializarea, procesul integrării constituie o acțiune complexă care generează o fuziune între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare prin intermediul unor factori purtători de valori morale, spirituale, culturale (familia, școala, instituțiile publice din comunitate etc.) aparținând grupului social. *Socializarea* presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, învățarea unor norme de conduită socială, ceea ce permite integrarea în colectivitate. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și antrenament al deprinderilor copilului în situații diverse de viață. Aceste considerații generale privind procesul adaptării și integrării sociale permit analiza și proiectarea programelor educaționale raportate la specificul și particularitățile individuale ale copilului.

Terapie ocupațională, pornind de la principalele forme de ocupații ale ființei umane: *munca, jocul și activitățile de viață cotidiană*, are în vedere următoarele obiective: dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare al organismului fiecărei persoane; compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului persoanei; prevenirea destructurării anumitor funcții ale organismului; inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii ale persoanei.

Stimularea cognitivă se constituie din acțiuni și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, persoanelor și situațiilor de viață în dimensiunea lor instrumental-integratoare. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilități intelectuale se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă.

Ludoterapia, Jocul didactic, o formă de organizare a cogniției și o cale de organizare a cunoașterii conduce la stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive ale copilului, educarea trăsăturilor de personalitate și realizarea obiectivelor de cunoaștere ale procesului de predare-învățare este evidentă; prin jocul didactic, elevul își angajează

întregul potențial psihic, își antranează observația, își cultivă inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, își dezvoltă spiritul de cooperare, de echipă.

Stabilirea competențelor generale, competențelor specifice, activităților de învățare, conținuturilor învățării și standardelor curriculare de performanță pentru programele terapiilor educaționale ce urmează a fi parcurse de către elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din ciclul primar al școlii speciale, trebuie să țină cont de particularitățile psiho-intelectuale ale acestor beneficiari.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

Competențe generale

- 1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**
- 2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit**
- 3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „ Pa! Bravo! Vino! Du-te!”); - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite (“Fierăstrăul și rindeaua”); exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc), exerciții de presare, rupere, mototolire, modelare; - Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare, puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese); desen pe contururi simple; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele etc.
<p>1.2. Formarea și fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini; - Jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor/acțiunilor: „Fă ca mine!” etc); - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol; - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții - joc de reconstituire imagistică puzzle cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare imagine lacunară; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale: „Rece, Cald, Fierbinte”; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom).

2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din bucătărie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe: „Alege-ți alimentul preferat!”); - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Joc de rol: („Servim masa în familie” etc.); - Exerciții practice de punere și strângere a mesei.
<p>2.2 Formarea și dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei personale; - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte în funcție de anotimp; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; - Joc didactic: „Să îmbracăm păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”; - Exerciții de îngrijire a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor; - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; - Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”; - Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere etc; - Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a gospodina” etc; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, ex. joc:

Clasa pregătitoare

„Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);

- Exerciții de reprezentare a familiei în desen;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc.);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului; ștergerea prafului; măturatul; împachetare-despachetare de obiecte .

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „ La magazin”, „ În parc”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare - deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala; - pozitii spatiale.
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul, orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa I
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „ Pa! Bravo! Vino! Du-te!”). - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite (“Fierăstrăul și rindeaua”); exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc), exerciții de presare, rupere, mototolire, modelare; - Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare, puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese); desen pe contururi simple; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele etc.
<p>1.2. Formarea și fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini; - Jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor/acțiunilor: „Fă ca mine!” etc); - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol; - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzle cu număr mic de piese (6-9 piese)/ completare imagine lacunară); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”. <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale: „Rece, Cald, Fierbinte”; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom).

2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit

Clasa I
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din bucătărie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe: „Alege-ți alimentul preferat!”); - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Joc de rol: („Servim masa în familie” etc.); - Exerciții practice de punere și strângere a mesei.
<p>2.2 Formarea și dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei personale; - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminteii în funcție de anotimp - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp - Joc didactic: „Să îmbracăm păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”; - Exerciții de îngrijire a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor; - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; - Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”; - Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere etc; - Jocuri de rol: „Să așezăm masa!”, „De-a gospodina” etc.; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa I
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, ex. joc:

Clasa I

„Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);

- Exerciții de reprezentare a familiei în desen;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului; ștergerea prafului; măturatul; împachetare-despachetare de obiecte .

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „ La magazin”, „ În parc”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a II-a
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „ Pa! Bravo! Vino! Du-te!”); - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite (“Fierăstrăul și rindeaua”); exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc), exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; - Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare; <p>puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese); copieri după șablon; decupaje libere sau pe contururi simple; înșirarea pionilor pe tabla cu găurele; jocuri de cusut (înșiretare) etc.</p>
<p>1.2. Formarea și fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini; - Jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un violonist în concert, un elev scriind tema etc); - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol; - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzles cu număr mic de piese (12-15 piese)/ completare imagine lacunară) - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-deasub etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom).

2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit

Clasa a II-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe) - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Joc de rol: („Servim masa în familie” etc.); - Exerciții practice de punere și strângere a mesei.
<p>2.2 Formarea și dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp - Joc didactic: „Îmbracă păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”; - Exerciții de îngrijire și de depozitare a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor; - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; - Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”; - Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc; - Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a gospodina” etc.; - Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a II-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc., ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criteriile date (nume, vârstă, data nașterii,

Clasa a II-a

loc de muncă, profesia etc.ex. joc: „Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);

- Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei);
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie:aranjarea patului; stergerea prafului; spălarea ferestrelor ; măturatul și aspiratul; spălarea lenjeriei intime; călcarea rufelor; împachetare-despachetare de obiecte ; îngrijirea copiilor mici, a plantelor si animalelor de companie /“colțul viu al clasei/ casei” etc.

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserica, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „ La magazin”, „ În parc” „La biserică”, „În cofetărie” etc.;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare - deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a III-a
<p>1.1. Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții de urmărire a unor trasee gradate ca dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Labirintul”); exerciții pentru utilizarea gestului rotativ (Jocul „Cochilia melcului”/ „Spirala” etc); exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale (colaj); - Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Cursa cu obstacole”); - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare; puzzle/ cuburi (cu un număr gradat de piese); copieri după șablon; decupaje libere sau pe contururi gradate ca dificultate; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele; jocuri de cusut (înșiretare), țesut („Să țesem frumos!”), împletit etc.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu ludic de asociere „imagine - parte corporală corespunzătoare - obiect de îmbrăcăminte” (gât – fular/ cravată); „parte corporală – simț corespunzător (nas –miros etc.) - Exerciții - joc de reconstituire imagistică: puzzles cu număr gradat de piese; completarea unei imagini lacunare „Din bucățele”; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, din piese tangram, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; - Exercițiu de sinteză perceptuală (schemă corporală) în cadrul software-ului educativ. <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antrenamente de exersare a membrului superior dominant; - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (colorare; realizare de contururi pe bază de șablon etc.); - Exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie sau a partenerului (în față – în spate; la stânga – la dreapta, ex. joc: „Inelușul”); - Trasarea de cercuri/ ghemulețe cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers; - Urmărirea cu creionul a unor trasee conturate (joc „Află cine se află la capătul celălalt al cordonului!” etc.).
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom); - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte; - Exerciții de completare a unui desen lacunar; - Exerciții de reprezentare în desen a unor repere spațiale date („Casa”, etc.).

2. Dezvoltarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a III-a

2.1. Dezvoltarea și exersarea unor deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții-joc de identificare a mobilierului și a dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de identificare a provenienței alimentelor și a modalităților de folosire a lor (făina-grâu, lapte-vacă, para-păr, ou-găină);
- Exerciții de identificare a hranei oamenilor/ animalelor din gospodărie;
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute (joc „Salata de legume”; „Gustarea de dimineață” etc.);
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive cu un număr corespunzător de tacâmuri pentru numărul de locuri;
- Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect);
- Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive asezonate (Paște, Crăciun);
- Joc de rol: („Cum servim masa?”; „Masa festivă”);
- Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente;
- Exerciții de măsurare/ cântărire a diverse alimente.

2.2 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară

- Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp;
- Exerciții practice.

2.3 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte

- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Joc didactic: „Alege hainele potrivite!”;
- Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate;
- Exerciții de îngrijire/curățare și depozitare a lor.

2.4 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)

- Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit;
- Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”;
- Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat;
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc;
- Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a bucatarul”, „De-a gospodina” etc.;
- Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor;
- Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**Clasa a III-a****3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc., ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic;
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, data nașterii, loc de muncă, profesia etc. ex. joc: „Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);
- Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei);
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului; stergerea prafului; spălarea ferestrelor ; măturatul și aspiratul; spălarea lenjeriei intime; călcarea rufelor; împachetare-despachetare de obiecte ; ngrijirea copiilor mici, a plantelor și animalelor de companie / “colțul viu al clasei/ casei” etc.

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor instituții (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm”, ”La biserică”, „În cofetărie” etc.;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare - deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții de urmărire a unor trasee gradate; - dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Labirintul”); exerciții pentru utilizarea gestului rotativ (Jocul „Cochilia melcului”/ „Spirala” etc); exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale (colaj); - Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Cursa cu obstacole”); - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare; puzzle/ cuburi (cu un număr gradat de piese); copieri după șablon; decupaje libere sau pe contururi gradate ca dificultate; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele; jocuri de cusut (înșiretare), țesut („Să țesem frumos!”), împletit etc.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu ludic de asociere „imagine - parte corporală corespunzătoare - obiect de îmbrăcăminte” (gât – fular/ cravată); „parte corporală – simț corespunzător (nas –miros etc.); - Exerciții - joc de reconstituire imagistică: puzzles cu număr gradat de piese; completarea unei imagini lacunare „Din bucățele”; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, din piese tangram, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; - Exercițiu de sinteză perceptuală (schemă corporală) în cadrul software-ului educativ; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antrenamente de exersare a membrului superior dominant; - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (colorare; realizare de contururi pe bază de șablon etc.); - Exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie sau a partenerului (în față – în spate; la stânga – la dreapta, ex. joc:„Inelușul”); - Trasarea de cercuri/ ghemulețe cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers; - Urmărirea cu creionul a unor trasee conturate (joc „Află cine se află la capătul celălalt al cordonului!” etc.).
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom); - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte; - Exerciții de completare a unui desen lacunar; - Exerciții de reprezentare în desen a unor repere spațiale date („Casa”, etc.).

2.Dezvoltarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a IV-a
<p>2.1. Dezvoltarea și exersarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare a mobilierului și a dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie; - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe); - Exerciții de identificare a provenienței alimentelor și a modalităților de folosire a lor (făina-grâu, lapte-vacă, para-păr, ou-găină); - Exerciții de identificare a hranei oamenilor/ animalelor din gospodărie; - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute (joc „Salata de legume”; „Gustarea de dimineață” etc.); - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară) exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive cu un număr corespunzător de tacâmuri pentru numărul de locuri; - Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect); - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive aseasonate (Paște, Crăciun); - Joc de rol: („Cum servim masa?”; „Masa festivă”); - Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente; - Exerciții de măsurare/ cântărire a diverse alimente. <p>2.2 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții practice. <p>2.3 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; - Joc didactic: „Alege hainele potrivite!”; - Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate; - Exerciții de îngrijire/curățare și depozitare a lor;

Clasa a IV-a**2.4. Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)**

- Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependențelor;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit;
- Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”
- Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc
- Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a bucătarul”, „De-a gospodina” etc.
- Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor
- Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.)

Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**Clasa a IV-a****3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc., ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic;
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, data nașterii, loc de muncă, profesia etc. ex. joc: „Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);
- Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei);
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața de familie: aranjarea patului; stergerea prafului; spălarea ferestrelor ; măturatul și aspiratul; spălarea lenjeriei intime; călcare rufelor; împachetare-despachetare de obiecte; ngrijirea copiilor mici, a plantelor și animalelor de companie / “colțul viu al clasei/ casei” etc;

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, (biserică, piață, , magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate; pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

Sugestii metodologice

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. În organizarea procesului de învățare sunt selectate situațiile de învățare care conduc la formarea deprinderilor și dezvoltarea capacităților utile, corelând secvențele de învățare cu competențele necesare dezvoltării conform potențialităților individuale.

Adaptarea intervențiilor având în vedere mărimea și gradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative, jocul didactic), materialul didactic (intuitive- concret), selectarea sarcinilor de învățare după criteriul maturității intelectuale, adoptarea unor metode de învățare diferite dar și a unor materiale și mijloace didactice diverse au scopul de a forma și dezvolta deprinderi practice de muncă intelectuală, adaptative la viața cotidiană, care să formeze capacitatea de a învăța să înveți și exersarea deprinderilor.

Jocul, ca învățare și terapie, dezvoltă copilului capacitatea de observare, de analiză și de exersare a operatorilor logici, predarea-învățarea prin joc pornește de la contextul școlar până la contextul social-integrator, în scopul compensării personalității elevului cu dizabilități intelectuale și abilitării acestuia cu modalități de acțiune în situații cotidiene, sociale. Prin joc se poate obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și, poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului deficient spre explorare și cunoaștere.

În concluzie, intervenția educațională la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate trebuie să se sprijine pe dezvoltarea personală deplină a acestora, prin promovarea unor abilități sau competente fundamentale, care să asigure în primul rând formarea identității de sine și a autonomiei personale, maturizarea afectivă, relationarea cu cei din jur, rezolvarea de sarcini pornind de la nivelul elementar, utilizarea conținuturilor învățate în viața de zi cu zi, necesare desfășurării unor activități sociale utile și care să favorizeze integrarea lor socială.

Programele Terapiilor educaționale complexe și integrate au un demers flexibil, cadrul didactic având reperele curriculare la nivel mediu și operând diferențieri, adaptări în funcție de particularitățile clasei și ale elevului cu care lucrează.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - *Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. *** (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. *** (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina **STIMULARE COGNITIVĂ**

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

În cadrul învățământului special asigurarea calității procesului educațional se sprijină pe programe analitice elaborate într-o manieră prin care să răspundă cerințelor fiecărui copil, în raport cu posibilitățile reale de învățare, de stilul și de ritmul fiecărui copil.

Pentru elevii din învățământul special învățarea se face prin diferențiere și individualizare, componenta compensator-recuperatorie fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Intervențiile corectiv - recuperatorii ale terapiilor specifice și ale terapiilor educaționale se realizează prin programe individuale de învățare - corectare - compensare care au ca finalitate formarea deprinderilor de viață cotidiană, cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, progresul în formarea și dezvoltarea personalității elevilor. Astfel, se respectă principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării, principiul accesibilitatii și tratării individuale, diferențiate, principiul unicității și al individualizării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.*

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul - educator (clasele I –a IV-a) cu toți elevii clasei, sprijină și completează programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de educație specială și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă.

Formarea autonomiei personale și Socializarea, procesul integrării constituie o acțiune complexă care generează o fuziune între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare prin intermediul unor factori purtători de valori morale, spirituale, culturale (familia, școala, institutiile publice din comunitate etc.) aparținând grupului social. *Socializarea* presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, învățarea unor norme de conduită socială, ceea ce permite integrarea în colectivitate. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și antrenament al deprinderilor copilului în situații diverse de viață. Aceste considerații generale privind procesul adaptării și integrării sociale permit analiza și proiectarea programelor educaționale raportate la specificul și particularitățile individuale ale copilului.

Terapie ocupațională, pornind de la principalele forme de ocupații ale ființei umane: *munca, jocul și activitățile de viață cotidiană*, are în vedere următoarele obiective: dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare al organismului fiecărei persoane; compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului persoanei; prevenirea destructurării anumitor funcții ale organismului; inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii ale persoanei.

Stimularea cognitivă se constituie din acțiuni și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, persoanelor și situațiilor de viață în dimensiunea lor instrumental-integratoare. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilități intelectuale se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă .

Ludoterapia, Jocul didactic, o formă de organizare a cogniției și o cale de organizare a cunoașterii conduce la stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive ale copilului, educarea trăsăturilor de personalitate și realizarea obiectivelor de cunoaștere ale procesului de predare-învățare este evidentă; prin jocul didactic, elevul își angajează întregul potențial psihic, își antranează observația, își cultivă inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, își dezvoltă spiritul de cooperare, de echipă.

Stabilirea competențelor generale, competențelor specifice, activităților de învățare, conținuturilor învățării și standardelor curriculare de performanță pentru programele terapiilor educaționale ce urmează a fi parcurse de către elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din ciclul primar al școlii speciale, trebuie să țină cont de particularitățile psiho-intelectuale ale acestor beneficiari.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente**
- 3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa pregătitoare
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>a) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare);</p> <p>c) exerciții vizual-auditive (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonor /fond muzical).</p> <p>Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor; - exerciții de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.).
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, colorare etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc.); <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul”; - Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ. <p>c) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex: “Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul!” ; - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe criterii (culoare – mărime –formă); - exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”; - exerciții de colorat și desenat; - Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ. <p>d) orientare, organizare, structurare spațio-temporală</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; <p>Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii; - Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în

Clasa pregătitoare

- imagini”);
- Jocul anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de identificare/ memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp (“Copacul anotimpurilor”);
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp ;
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor;

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-indivduale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa pregătitoare

2.1 Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice (“Ce obiect a dispărut ?”, “Telefonul fără fir”, “Jocul degetelor – Ploaia” etc.);

- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/ fără ghidaj, desen liber).

Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:

1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:

- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici (“Păpușa demontabilă”; “Să construim din piese lego!”; Jocul Logi II);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);

2. Exerciții de comparație și clasificare:

- exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!”;
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Care e cel mai mare?” ; “Unde e mai mult?”);
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc (“Loto” etc; “Jocul umbrelor”; “Formează perechea!” etc.);
- exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime);

3. Jocuri de memorie vizuală și auditivă

- exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior (« Ce a fost aici? »);
- reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ fenomene ale naturii, după contur (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică (“Formează perechea”, “Oglinda obiectelor”);
- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ;
- exerciții de memorare de poezii și cântece;

4. Exerciții de atenție

(“Privește atent!”, “Mâini dibace”, “Fă ca mine!”, “Urmărește traseul!”)

- exerciții de incastre, puzzle, joc Logi II ;

5. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:

a. nonverbale:

- jocuri de mimă/ pantomimă (“Mimul”);
- jocuri de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul meu!”);
- cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”, “Bate vântul frunzele!”);

b. verbale

- jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele);
- dialoguri tematice/ jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc);
- exerciții de dezvoltare a vocabularului ;
- exerciții de memorizare, povestire.

6. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației:

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: "Casa", "Podul", "Trenul", "Șarpele", "Castelul", "Robotul" etc.); - desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, "Copacul inverzit“, „Casa“, "Peisaj", "Vaza cu flori", Coșul cu fructe"); - desene lacunare, colaje "Mozaic"; - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - exerciții de povestire după imagini; - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul", "Ce minuni face Zâna cea bună?", "Moș Crăciun"); <p>7. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (exp: "Morișca"); - exerciții - joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: "Telefonul"); - exerciții - joc de relaxare (de ex: "Marea și valurile", "Zborul" etc.).
<p>2.2 Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La telefon"; "La piață", „În parc" etc.); - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?"); - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"); - Jocuri-competiții pe diverse teme ("Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret"; "Cel mai talentat desenator"; "Cel mai harnic elev" etc.); - Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare
<p>3.1 Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc; - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui").
<p>3.2 Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	a) Explorarea polisenzorială - dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice; - stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia; b) Psihomotricitatea - coordonare oculo-motorie; - schemă corporală și lateralitate; - conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); - orientare, organizare și structurare spațio-temporală;
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale proceselor psihice	a) Reprezentări temporale și spațiale; b) Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței; Gândirea - comparație și clasificare; Memoria Atenția Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) Imaginație și creativitate Procese de inhibiție voluntară și autocontrol c) Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	- relații numerice între obiecte și ființe; - relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa I
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>a) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”). - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare);</p> <p>c) exerciții vizual-auditive (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonor /fond muzical);</p> <p>Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor; - exerciții de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.);
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc.); <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”); - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțiunilor și imagistic; - modelare „Omulețul”, “Animale” din plastilină; <p>Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ.</p> <p>b) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex: “Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!” etc.]; - exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii; - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe criterii (culoare – mărime –formă); - exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”; - exerciții de redare a conturului pe bază de șablon; - exerciții de colorat și desenat; - Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ. <p>c) orientare, organizare, structurare spațio-temporală</p>

Clasa I

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială

- jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală ;
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic;

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu anotimpuri”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”);

- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”);
- Jocul anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de memorare a anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de identificare/ memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp (“Copacul anotimpurilor”);
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor.

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa I

2.1 Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice (“Ce obiect a dispărut ?”, “Telefonul fără fir”, “Jocul degetelor – Ploaia” etc.);

- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/ fără ghidaj, desen liber);
- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor temporale / cauzalitate (de ex., ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment);

Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:

1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:

- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici (“Păpușa demontabilă”; “Să construim din piese lego!”; Jocul Logi II);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);

2. Exerciții de comparație și clasificare:

- exerciții și jocuri asupra mulțimilor (descoperirea mulțimilor, constituirea mulțimilor, descrierea mulțimilor, ordonări prin relații de ordine : înainte, după ;
- exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic;
- exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!”;
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Care e cel mai mare?” ; “Unde e mai mult?”);
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc (“Loto” etc; “Jocul umbrelor”; “Formează perechea!” etc.);
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (“Jocul diferențelor”);
- exerciții de diferențiere după un criteriu dat (“Joc imagistic pentru cuvinte opuse”);
- exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime);

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

a) Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):

- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte; (“Pune jetonul potrivit!” etc.);
- exerciții de punere în corespondență „mulțime – număr de elemente simbol (număr-cifră)”.

Clasa I

b) Exerciții de utilizare a elementelor de geometrie:

- exerciții de recunoaștere și desenare a liniilor (dreaptă, curbă);
- exerciții de recunoaștere a formelor geometrice;
- exerciții de reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric, după model obiectual ("Casa"; "Mașina"; "Omulețul");

c) Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:

- jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
- jocuri asociative ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume"; "Care este casa lui?", "La ce folosește ...?");
- jocul ghicitorilor;

d) Exerciții - joc tip "rezolvare de probleme":

- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor ("Cursa cu obstacole");
- exerciții de descompunere a problemei în elementele ei constitutive (de ex., curățenia în sala de clasă);
- jocuri de construcție în plan obiectual și/ sau imagistic; labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) "Găsește traseul!"; "Drumul șoricelului!";
- exerciții de includere în aceeași categorie ("Jocul mulțimilor"; "Găsește locul potrivit!");
- exerciții de realizare a corespondenței unu la unu ("Mama și puiul"; "Ceșcuța are farfurie"; "Fiecare păpușă la pătuțul ei" etc.);

4. Jocuri de memorie vizuală și auditivă

- exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior (« Ce a fost aici? »);
- reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii, după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică ("Formează perechea", "Oglinda obiectelor");
- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ;
- exerciții de memorare de poezii și cântece;

5. Exerciții de atenție

("Privește atent!", "Mâini dibace", "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");

- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model "Atenție la asemănare !";
- exerciții de incastre, puzzle, joc Logi II ;
- exerciții de recunoaștere a unor semne, elemente grafice;

6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:

a. nonverbale:

- jocuri de mimă/ pantomimă ("Mimul");
- jocuri de mișcare și ritm ("Mergi în ritmul meu!");
- cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!");

b. verbale

- jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele);
- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc);
- exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
- exerciții de citire a literelor de tipar (Recunoaște litera!);
- exerciții de memorizare, povestire.

7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației

- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: "Casa", "Podul", "Trenul", "Șarpele", "Castelul", "Robotul" etc.);
- desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, „Copacul inverzit“, „Casa“, „Peisaj“, „Vaza cu flori“, Coșul cu fructe“);
- desene lacunare, colaje "Mozaic";

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - exerciții de povestire după imagini; - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul”, “Ce minuni face Zâna cea bună?”, “Moș Crăciun”); <p>8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (de exp: “Morișca”, “Actorii” etc.); - exerciții - joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: “Telefonul”); - exerciții - joc de relaxare (de ex: “Marea și valurile”, “Zborul” etc.).
<p>2.3 Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La masă”, “La telefon”; “La piață”, „În parc” etc.); - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”); - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”); - Jocuri-competiții pe diverse teme (“Cine știe, câștigă”, “Ștafeta”, “Cel mai bun interpret”, “Cel mai talentat desenator”; “Cel mai harnic elev” etc.); - Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa I
<p>3.1 Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc.; - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : “Scroafa cu porci”, “Pisica cu pisoi”, “Cloșca cu pui”).
<p>3.2 Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verbalizare a programului zilnic/orarului, respectând succesiunea lor; - joc de rol “La cumpărături”, cu utilizarea unei combinații de monede și bancnote; - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea : “lung”, “scurt”, “mai lung”, “mai scurt”, “la fel de lung”.
<p>3.3 Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.); - Exerciții de descriere a unor legături cauzale naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Comportament cognitiv la nivelul perceptiv-motric	a) Explorarea polisenzorială - dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice; - stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia; b) Psihomotricitatea - coordonare oculo-motori;e - schemă corporală și lateralitate; - conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); - orientare, organizare și structurare spațio-temporală.
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psihice individuale proceselor psihice	a) Reprezentări temporale și spațiale b) Stimularea preceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței; Gândirea - analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; - comparație și clasificare; - elemente de abstractizare și generalizare; Memoria Atenția Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) Imaginație și creativitate Procese de inhibiție voluntară și autocontrol c) Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	- relații numerice între obiecte, ființe ; - relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple.

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a II-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>c) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare);</p> <p>c) exerciții vizual-auditiv (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonor /fond muzical);</p> <p>Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor; - exerciții de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.); - exerciții-joc de identificare a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții de ordonare și seriere după un criteriu, cu precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc);
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc.); <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”); - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - modelare „Omulețul”, “Animale” din plastilină; - desen /test proiectiv “Omulețul”; <p>Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ</p> <p>d) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex: “Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul”, “Sortează după mărime!” etc.]; - exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii; - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe

Clasa a II-a

criterii (culoare – mărime –formă);

- exerciții analitico-sintetice: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor";
- exerciții de redare a conturului pe bază de șablon;
- exerciții de colorat și desenat;
- Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ;
- Programul perceptiv-motric M. Frostig.

e) orientare, organizare, structurare spațio-temporală

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială

- jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte;
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: "Omidă"; "Casa" etc);

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală("Mergi în ritmul dat de mine!", "Baloanele cu lunile anului","Stai pe roșu, treci pe verde!");

- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare ("Orarul în imagini");
- Jocul anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de memorare a lunilor anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de identificare/ memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp ("Copacul anotimpurilor");
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor.

2.Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-indivduale în vederea formării unor comportamente independente**Clasa a II-a****2.1 Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice**

Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile,kinestezice ("Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor – Ploaia"etc.);

- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/ fără ghidaj, desenare de forme geometrice cu ghidaj, desen liber);
- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor temporale / cauzalitate (de ex., ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment, realizare de acțiuni cu posibilitatea observării rezultatului "Popice").

Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:

1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:

- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici ("Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego!"; Jocul Logi II);
- alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);

2. Exerciții de comparație și clasificare:

- exercitii si jocuri asupra multimilor (descoperirea multimilor, constituirea multimilor, descrierea multimilor, operații asupra multimilor, ordonări prin relații de ordine : înainte, după, mai mare, mai mic) ;

- exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic;
- exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!";
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ ("Care e cel mai mare?" ; "Unde

Clasa a II-a

e mai mult?”);

- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”)/ luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare; („Formează mulțimea!”);
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc (“Loto” etc; “Jocul umbrelor”; “Formează perechea!” etc.);
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (“Jocul diferențelor”);
- exerciții de diferențiere după un criteriu dat (“Joc imagistic pentru cuvinte opuse”);
- exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.);

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

a) Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):

- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte; (“Pune jetonul potrivit!” etc.);
- exerciții de punere în corespondență „mulțime – număr de elemente simbol (număr-cifră)” (“Scrie cifra corespunzătoare!”);
- exerciții de operare în centrul 0-31 în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/ imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc “Continuă șirul!”; “Vecinii numerelor”.);
- exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-31;
- exerciții de utilizare corectă a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”;
- activități de consolidare a calculului aritmetic (exerciții de completare a șirului numeric, crescător/descrescător, exerciții de compunere/descompunere a numărului, exerciții de adunare și scădere a numerelor naturale în centrul 0-31);

d) Exerciții de utilizare a elementelor de geometrie:

- exerciții de recunoaștere și desenare a liniilor (dreaptă, curbă, frântă);
- exerciții de recunoaștere și desenare a formelor geometrice;
- exerciții de reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric, după model obiectual și/ sau imagistic (“Casa”; “Mașina”; “Omulețul”);
- exerciții de reprezentare în desen a unui ansamblu geometric simplu, format din 3-5 figuri geometrice;

c) Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:

- jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
- jocuri asociative (“Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”);
- jocul ghicitorilor;

d) Exerciții - joc tip “rezolvare de probleme”:

- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (“Cursa cu obstacole”);
- exerciții de descompunere a problemei în elementele ei constitutive (de ex., curățenia în sala de clasă);
- jocuri de construcție în plan obiectual și/ sau imagistic; labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) “Găsește traseul!”; “Drumul șoricelului!”;
- exerciții de includere în aceeași categorie (“Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!”);
- exerciții de realizare a corespondenței unu la unu (“Mama și puiul”; “Ceșcuța are farfurie”; “Fiecare păpușă la pătuțul ei” etc.).

4. Jocuri de memorie vizuală și auditivă

- exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 5-6 obiecte/ imagini percepute anterior (« Ce a fost aici? »);
- exerciții de recunoaștere de semne grafice identice dintr-un grupaj dat ;
- reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii, după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică

Clasa a II-a

(“Formează perechea”, “Oglinda obiectelor”);

- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ;
- exerciții de memorare de poezii și cântece;

5. Exerciții de atenție

(“Privește atent!”, “Mâini dibace”, “Fă ca mine!”, “Urmărește traseul!”);

- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model “Atenție la asemănare !”;
- exerciții de incastre, puzzle, joc Logi II ;
- exerciții de cusături cu model (rapiditate, precizie);
- exerciții de recunoaștere a unor semne, elemente grafice, cuvinte etc., cu sublinierea/încercuirea lor.

6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**a. nonverbale:**

- jocuri de mimă/ pantomimă (“Mimul”);
- jocuri de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul meu!”);
- cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”, “Bate vântul frunzele!”).

b. verbale

- jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele;
- exerciții de consolidare (exerciții de citire în ritm propriu a literelor, silabelor, cuvintelor, propoziții, texte scurte);
- exerciții de scriere – citire (literele mari și mici ale alfabetului, scrierea silabelor, a cuvintelor, a textelor- „Recunoaște litera!” “Dați exemple de cuvinte cu litera/ silaba data!” etc.);
- exerciții-joc de integrare propozițională; (“Propoziții lacunare”; “Cuvinte amestecate” etc.);
- dialoguri tematice/ jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc);
- exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie, „ Alintă cuvântul”, „Eu spun una/ tu spui multe”);
- exerciții de memorizare, povestire.

7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației

- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: “Casa”, “Podul”, “Trenul”, “Șarpele”, “Castelul”, “Robotul” etc.);
- desene libere sau cu temă dată („Familia mea”, “Copacul inverzit”, „Casa”, “Peisaj”, “Vaza cu flori”, Coșul cu fructe”);
- desene lacunare, colaje “Mozaic”;
- exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;
- exerciții de povestire după imagini;
- exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții”, „Ograda bunicii”, “Portul cu vapurașe”) ;
- joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul”, “Ce minuni face Zâna cea bună?”, “Moș Crăciun”);

8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului

- exerciții - joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (de ex: “Morișca”, “Actorii” etc.);
- exerciții - joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: “Telefonul”);
- exerciții - joc de relaxare (de ex: “Marea și valurile”, “Zborul” etc.).

2.2 Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La masă”, “La telefon”; “La piață”, „În parc” etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”);
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”);

Clasa a II-a

- Jocuri-competiții pe diverse teme ("Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret"; "Cel mai talentat desenator"; "Cel mai harnic elev" etc.);
- Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a II-a****3.1 Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe**

- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere;
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc.;
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui").

3.2 Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură

- exerciții de verbalizare a programului zilnic/orarului, respectând succesiunea lor;
- exerciții de operare cu bani în vederea conștientizării noțiunilor de "mai ieftin", "mai scump";
- joc de rol "La cumpărături", cu utilizarea unei combinații de monede și bancnote;
- exerciții de măsurare a timpului- ceasul;
- exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea : "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung".

3.3 Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple

- Exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână, bumbac care ard, se topesc, sunt casabile etc.), si modul de utilizare al acestora;
- Exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.);
- Exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1.Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	a) Explorarea polisenzorială - dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice ; - stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia. b) Psihomotricitatea - coordonare oculo-motorie; - schemă corporală și lateralitate; - conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); - orientare, organizare și structurare spațio-temporală.
2.Comportament cognitiv la nivelul capacităților psihice individuale proceselor psihice	a) Reprezentări temporale și spațiale b) Stimularea preceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței Gândirea - analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; - comparație și clasificare; - elemente de abstractizare și generalizare; - rezolvare de probleme; Memoria Atenția Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) Imaginație și creativitate Procese de inhibiție voluntară și autocontrol c) Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă
3.Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	- relații numerice între obiecte, ființe (numărare, adunare, scădere); - relații numerice între simboluri, unități de măsură (unități monetare, ora); - relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a III-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat</p> <p>Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>e) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare);</p> <p>c) exerciții vizual-auditiv (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonor /fond muzical);</p> <p>Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor; - exerciții de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.); - exerciții-joc de identificare a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții-joc de asociere a figurilor geometrice cu obiecte cunoscute (forme plane); - exerciții de ordonare și serie după un criteriu, cu precizarea poziției într-o serie;
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mână dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc.). <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”); - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - modelare „Omulețul” , “Animale” din plastilină; - desen /test proiectiv “Omulețul”; <p>Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ</p> <p>f) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex: “Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!” etc.]; - exerciții de ordonare/ serie, după criteriul mărimii;

Clasa a III-a

- exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe criterii (culoare – mărime –formă);
- exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”;
- exerciții de redare a conturului pe bază de șablon;
- exerciții de colorat și desenat;
- Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ;

g) orientare, organizare, structurare spațio-temporală

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială

- jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte;
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omidă”; “Casa” etc);

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu lunile anului”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”);

- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”);
- Jocul anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de memorare a lunilor anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de identificare/ memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp (“Copacul anotimpurilor”);
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor;

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a III-a

2.1 Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice (“Ce obiect a dispărut ?”, “Telefonul fără fir”, “Jocul degetelor – Ploaia”etc.);

- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/ fără ghidaj, desenare de forme geometrice cu ghidaj, desen liber);
- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor temporale / cauzalitate (de ex., ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment, realizare de acțiuni cu posibilitatea observării rezultatului “Popice”)

Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:

1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:

- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici (“Păpușa demontabilă”; “Să construim din piese lego!”; Jocul Logi II);
- alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);

2. Exerciții de comparație și clasificare:

- exerciții și jocuri asupra mulțimilor (descoperirea mulțimilor, constituirea mulțimilor, descrierea mulțimilor, operații asupra mulțimilor, ordonări prin relații de ordine : înainte, după, mai mare, mai mic) ;
- exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic;
- exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!”;
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Care e cel mai mare?” ; “Unde

Clasa a III-a

e mai mult?”);

- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”)/ luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare; („Formează mulțimea!”);
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc (“Loto” etc; “Jocul umbrelor”; “Formează perechea!” etc.);
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (“Jocul diferențelor”);
- exerciții de diferențiere după un criteriu dat (“Joc imagistic pentru cuvinte opuse”);
- exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.);

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

a) Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră);

- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte; (“Pune jetonul potrivit!” etc.);
- exerciții de punere în corespondență „mulțime – număr de elemente simbol (număr-cifră)” (“Scrie cifra corespunzătoare!”);
- exerciții de operare în centrul 0-100 în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/ imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc “Continuă șirul!”; “Vecinii numerelor”.);
- exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-100;
- exerciții de utilizare corectă a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”, „<”, „>”;
- activități de consolidare a calculului aritmetic (exerciții de completare a șirului numeric, crescător/descrescător, exerciții de compunere/descompunere a numărului, exerciții de adunare și scădere a numerelor naturale în centrul 0-100, cu și fără trecere peste ordin);

f) Exerciții de utilizare a elementelor de geometrie:

- exerciții de recunoaștere și desenare a liniilor (dreaptă, curbă, frântă);
- exerciții de recunoaștere și desenare a formelor geometrice;
- exerciții de reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric, după model obiectual și/ sau imagistic (“Casa”; “Mașina”; “Omulețul”);
- exerciții de reprezentare în desen a unui ansamblu geometric simplu, format din 3-5 figuri geometrice;

c) Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:

- jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
- jocuri asociative (“Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”);
- jocul ghicitorilor;

d) Exerciții - joc tip “rezolvare de probleme”:

- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (“Cursa cu obstacole”);
- exerciții de descompunere a problemei în elementele ei constitutive (de ex., curățenia în sala de clasă);
- jocuri de construcție în plan obiectual și/ sau imagistic; labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) “Găsește traseul!”; “Drumul șoricelului!”;
- exerciții de includere în aceeași categorie (“Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!”);
- exerciții de realizare a corespondenței unu la unu (“Mama și puiul”; “Ceșcuța are farfurie”; “Fiecare păpușă la pătuțul ei” etc.).

4. Jocuri de memorie vizuală și auditivă

- exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior (« Ce a fost aici? »);
- exerciții de recunoaștere de semne grafice identice dintr-un grupaj dat ;
- reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii, după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);

Clasa a III-a

- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică ("Formează perechea", "Oglinda obiectelor");
- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ;
- exerciții de memorare de poezii și cântece;

5. Exerciții de atenție

("Privește atent!", "Mâini dibace", "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");

- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model "Atenție la asemănare !"
- exerciții de incastre, puzzle, joc Logi II ;
- exerciții de cusături cu model (rapiditate, precizie);
- exerciții de recunoaștere a unor semne, elemente grafice, cuvinte etc., cu sublinierea/încercuirea lor.

6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**a. nonverbale:**

- jocuri de mimă/ pantomimă ("Mimul");
- jocuri de mișcare și ritm ("Mergi în ritmul meu!");
- cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!");

b. verbale

- jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele);
- exerciții de consolidare citire-scriere:ex de citire în ritm propriu(litere, silabe, cuvinte, propoziții, text scurt), ex de scriere (literele mari și mici ale alfabetului, scrierea silabelor, a cuvintelor, a textelor):
- exerciții-joc de integrare propozițională; ("Propoziții lacunare"; "Cuvinte amestecate" etc.);
- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc);
- exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
- exerciții de scriere – citire (Recunoaște litera!" "Dați exemple de cuvinte cu litera/ silaba data!" etc.);
- exercitii de memorizare, povestire.

7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației

- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: "Casa", "Podul", "Trenul", "Șarpele", "Castelul", "Robotul" etc.)
- desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, „Copacul inverzit“, „Casa“, „Peisaj“, „Vaza cu flori“, Coșul cu fructe“);
- desene lacunare, colaje "Mozaic";
- exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;
- exerciții de povestire după imagini;
- exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții“, „Ograda bunicii“, "Portul cu vapurașe") ;
- joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul“, "Ce minuni face Zâna cea bună?", "Moș Crăciun");

8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului

- exerciții - joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru ontrolarea reacțiilor motrice (de exp: "Morișca", "Actorii" etc.);
- exerciții - joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex:"Telefonul");
- exerciții - joc de relaxare (de ex:"Marea și valurile", "Zborul" etc.).

2.2 Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La telefon"; "La piață", „În parc“ etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?");
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!");

Clasa a III-a

- Jocuri-competiții pe diverse teme ("Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret"; "Cel mai talentat desenator"; "Cel mai harnic elev" etc.) Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a III-a****3.1 Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe**

- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire. (de ex: împărțirea unui obiect în două și în patru părți egale, cu verbalizare: "jumătate", "sfert");
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc.;
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui").

3.2 Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură

- Exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg);
- Exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu" – și nu confundă greutatea cu mărimea (ex : 1 kg cuie și 1 kg lână);
- Exerciții de măsurare a volumului ($\frac{1}{2}$ și 1 l de lichid);
- Exerciții de măsurare a timpului, cu identificarea orei exacte și a jumătății și a sfertului de oră (de ex : 1 fix, 2 și jumătate, 5 și un sfert etc.);
- Exerciții de verbalizare a programului zilnic/orarului, respectând succesiunea lor;
- Exerciții de operare cu bani în vederea conștientizării noțiunilor de "mai ieftin", "mai scump"
- joc de rol "La cumpărături", cu utilizarea unei combinații de monede și bancnote;
- Exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara
  - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea : "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung".

3.3 Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple

- Exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână, bumbac) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile etc.);
- Exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.);
- Exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	a) Explorarea polisenzorială - dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice ; - stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia. b) Psihomotricitatea - coordonare oculo-motorie; - schemă corporală și lateralitate; - conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); - orientare, organizare și structurare spațio-temporală.
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale proceselor psihice	a) Reprezentări temporale și spațiale b) Stimularea preceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței Gândirea - analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; - comparație și clasificare; - elemente de abstractizare și generalizare; - rezolvare de probleme; Memoria Atenția Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) Imaginație și creativitate Procese de inhibiție voluntară și autocontrol c) Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	- relații numerice între obiecte, ființe (numărare, adunare, scădere, împărțire); - relații numerice între simboluri, unități de măsură (unități monetare, kilogramul, litrul, metrul, ora); - relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a IV-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>g) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare);</p> <p>c) exerciții vizual-auditiv (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonor /fond muzical);</p> <p>Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor; - exerciții de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.); - exerciții-joc de identificare a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții-joc de asociere a figurilor geometrice cu obiecte cunoscute (forme plane); - exerciții de ordonare și seriare după un criteriu, cu precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc).
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc.). <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”); - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - modelare „Omulețul”, “Animale” din plastilină; - desen /test proiectiv “Omulețul”; <p>Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ.</p> <p>h) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex: “Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!” etc.];

Clasa a IV-a

- exerciții de ordonare/ seriare, după criteriul mărimii;
- exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe criterii (culoare – mărime – formă);
- exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”;
- exerciții de redare a conturului pe bază de șablon;
- exerciții de colorat și desenat;
- Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ;

i) orientare, organizare, structurare spațio-temporală

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială

- jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte;
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omidă”; “Casa” etc);

Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu lunile anului”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”);

- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”);
- Jocul anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de memorare a lunilor anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de identificare/ memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp (“Copacul anotimpurilor”);
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor.

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a IV-a

2.1 Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice (“Ce obiect a dispărut ?”, “Telefonul fără fir”, “Jocul degetelor – Ploaia” etc.);

- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/ fără ghidaj, desenare de forme geometrice cu ghidaj, desen liber);
- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor temporale / cauzalitate (de ex., ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment, realizare de acțiuni cu posibilitatea observării rezultatului “Popice”);

Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:

1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:

- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici (“Păpușa demontabilă”; “Să construim din piese lego!”; Jocul Logi II);
- alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);

2. Exerciții de comparație și clasificare:

- exerciții și jocuri asupra mulțimilor (descoperirea mulțimilor, constituirea mulțimilor, descrierea mulțimilor, operații asupra mulțimilor, ordonări prin relații de ordine : înainte, după, mai mare, mai mic) ;
- exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic:
- exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!”;

Clasa a IV-a

- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Care e cel mai mare?” ; “Unde e mai mult?”);
  - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”)/ luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare; („Formează mulțimea!”);
  - exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc (“Loto” etc; “Jocul umbrelor”; “Formează perechea!” etc.);
  - exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (“Jocul diferențelor”);
  - exerciții de diferențiere după un criteriu dat (“Joc imagistic pentru cuvinte opuse”);
  - exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.);
- 3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:**
- a) Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):
- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte; (“Pune jetonul potrivit!” etc.);
  - exerciții de punere în corespondență „mulțime – număr de elemente simbol (număr-cifră)” (“Scrie cifra corespunzătoare!”);
  - exerciții de operare în centrul 0-100 în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/ imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc “Continuă șirul!”, “Vecinii numerelor”.);
  - exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-100;
  - exerciții de utilizare corectă a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”;
  - activități de consolidare a calculului aritmetic (exerciții de completare a șirului numeric, crescător/descrescător, exerciții de compunere/descompunere a numărului, exerciții de adunare și scădere a numerelor naturale în centrul 0-100, cu și fără trecere peste ordin);
- h) Exerciții de utilizare a elementelor de geometrie:
- exerciții de recunoaștere și desenare a liniilor (dreaptă, curbă, frântă);
  - exerciții de recunoaștere și desenare a formelor geometrice;
  - exerciții de reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric, după model obiectual și/ sau imagistic (“Casa”; “Mașina”; “Omulețul”);
  - exerciții de reprezentare în desen a unui ansamblu geometric simplu, format din 3-5 figuri geometrice;
- c) Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:
- jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
  - jocuri asociative (“Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”);
  - jocul ghicitorilor;
- d) Exerciții - joc tip “rezolvare de probleme”:
- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (“Cursa cu obstacole”);
  - exerciții de descompunere a problemei în elementele ei constitutive (de ex., curățenia în sala de clasă);
  - jocuri de construcție în plan obiectual și/ sau imagistic; labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) “Găsește traseul!”, “Drumul șoricelului!”,
  - exerciții de includere în aceeași categorie (“Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!”);
  - exerciții de realizare a corespondenței unu la unu (“Mama și puiul”; “Ceșcuța are farfurie”; “Fiecare păpușă la pătuțul ei” etc.);
- 4. Jocuri de memorie vizuală și auditivă**
- exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior (« Ce a fost aici? »);
  - exerciții de recunoaștere de semne grafice identice dintr-un grupaj dat ;
  - reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii,

Clasa a IV-a

- după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică ("Formează perechea", "Oglinda obiectelor");
  - jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ;
  - exerciții de memorare de poezii și cântece;
- 5. Exerciții de atenție**
("Privește atent!", "Mâini dibace", "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");
- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model "Atenție la asemănare !"
  - exerciții de incastre, puzzle, joc Logi II ;
  - exerciții de cusături cu model (rapiditate, precizie);
  - exerciții de recunoaștere a unor semne, elemente grafice, cuvinte etc., cu sublinierea/încercuirea lor;
- 6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**
- a. nonverbale:**
- jocuri de mimă/ pantomimă ("Mimul");
  - jocuri de mișcare și ritm ("Mergi în ritmul meu!");
  - cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!");
- b. verbale**
- jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele);
  - exerciții de consolidare citire-scriere: ex de citire în ritm propriu(litere, silabe, cuvinte, propoziții, text scurt), ex de scriere (literele mari și mici ale alfabetului, scrierea silabelor, a cuvintelor, a textelor);
  - exerciții-joc de integrare propozițională; ("Propoziții lacunare"; "Cuvinte amestecate" etc.);
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc);
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
  - exerciții de scriere – citire (Recunoaște litera!" "Dați exemple de cuvinte cu litera/ silaba data!" etc.);
  - exercitii de memorizare, povestire.
- 7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației**
- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: "Casa", "Podul", "Trenul", "Șarpele", "Castelul", "Robotul" etc.);
  - desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, „Copacul inverzit“, „Casa“, „Peisaj“, „Vaza cu flori“, Coșul cu fructe“);
  - desene lacunare, colaje "Mozaic";
  - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;
  - exerciții de povestire după imagini;
  - exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții“, „Ograda bunicii“, „Portul cu vaporeșe“) ;
  - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul“, „Ce minuni face Zâna cea bună?“, „Moș Crăciun“);
- 8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului**
- exerciții - joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru ontrolarea reacțiilor motrice (de exp: "Morișca", "Actorii" etc.);
  - exerciții - joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: "Telefonul");
  - exerciții - joc de relaxare (de ex: "Marea și valurile", "Zborul" etc.).

2.2 Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La telefon"; "La piață", „În parc“ etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?");

Clasa a IV-a

- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!");
- Jocuri-competiții pe diverse teme ("Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret"; "Cel mai talentat desenator"; "Cel mai harnic elev" etc.) Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a IV-a****3.1 Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe**

- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire.
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc.;
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări;

3.2 Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură

- Exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg);
- Exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu"
- Exerciții de măsurare a volumului ($\frac{1}{2}$ și 1 l de lichid);
- Exerciții de măsurare a timpului, cu identificarea orei exacte și a jumătății și a sfertului de oră Exerciții de verbalizare a programului zilnic/orarului, respectând succesiunea lor;
- Exerciții de operare cu bani în vederea conștientizării noțiunilor de "mai ieftin", "mai scump" ;
- joc de rol "La cumpărături", cu utilizarea unei combinații de monede și bancnote;
- Exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara
  - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea : "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung".

3.3 Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple

- Exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână, bumbac) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile etc.);
- Exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect;
- Exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	a) Explorarea polisenzorială - dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice ; - stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia; b) Psihomotricitatea - coordonare oculo-motorie; - schemă corporală și lateralitate; - conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); - orientare, organizare și structurare spațio-temporală.
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale proceselor psihice	a) Reprezentări temporale și spațiale b) Stimularea preceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței Gândirea - analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; - comparație și clasificare; - elemente de abstractizare și generalizare; - rezolvare de probleme; Memoria Atenția Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) Imaginație și creativitate Procese de inhibiție voluntară și autocontrol c) Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	- relații numerice între obiecte, ființe (numărare, adunare, scădere, împărțire); - relații numerice între simboluri, unități de măsură (unități monetare, kilogramul, litrul, metrul, ora); - relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple.

Sugestii metodologice

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. În organizarea procesului de învățare sunt selectate situațiile de învățare care conduc la formarea deprinderilor și dezvoltarea capacităților utile, corelând secvențele de învățare cu competențele necesare dezvoltării conform potențialităților individuale.

Adaptarea intervențiilor având în vedere mărimea și gradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative, jocul didactic), materialul didactic (intuitive- concret), selectarea sarcinilor de învățare după criteriul maturității intelectuale, adoptarea unor metode de învățare diferite dar și a unor materiale și mijloace didactice diverse au scopul de a forma și dezvolta deprinderi practice de muncă intelectuală, adaptative la viața cotidiană, care să formeze capacitatea de a învăța să înveți și exersarea deprinderilor.

Jocul, ca învățare și terapie, dezvoltă copilului capacitatea de observare, de analiză și de exersare a operatorilor logici, predarea-învățarea prin joc pornește de la contextul școlar până la contextul social-integrator, în scopul compensării personalității elevului cu dizabilități intelectuale și abilitării acestuia cu modalități de acțiune în situații cotidiene, sociale. Prin joc se poate obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și, poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului deficient spre explorare și cunoaștere.

În concluzie, intervenția educațională la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate trebuie să se sprijine pe dezvoltarea personală deplină a acestora, prin promovarea unor abilități sau competente fundamentale, care să asigure în primul rând formarea identității de sine și a autonomiei personale, maturizarea afectivă, relationarea cu cei din jur, rezolvarea de sarcini pornind de la nivelul elementar, utilizarea conținuturilor învățate în viața de zi cu zi, necesare desfășurării unor activități sociale utile și care să favorizeze integrarea lor socială.

Programele Terapiilor educaționale complexe și integrate au un demers flexibil, cadrul didactic având reperele curriculare la nivel mediu și operând diferențieri, adaptări în funcție de particularitățile clasei și ale elevului cu care lucrează.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - *Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași*.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina SOCIALIZARE

Învățământ special

Clasele pregătitoare – a IV-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

În cadrul învățământului special asigurarea calității procesului educațional se sprijină pe programe analitice elaborate într-o manieră prin care să răspundă cerințelor fiecărui copil, în raport cu posibilitățile reale de învățare, de stilul și de ritmul fiecărui copil.

Pentru elevii din învățământul special învățarea se face prin diferențiere și individualizare, componenta compensator-recuperatorie fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Intervențiile corectiv - recuperatorii ale terapiilor specifice și ale terapiilor educaționale se realizează prin programe individuale de învățare - corectare - compensare care au ca finalitate formarea deprinderilor de viață cotidiană, cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, progresul în formarea și dezvoltarea personalității elevilor. Astfel, se respectă principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării, principiul accesibilitatii și tratării individuale, diferențiate, principiul unicității și al individualizării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.*

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul - educator (clasele I –a IV-a) cu toți elevii clasei, sprijină și completează programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de educație specială și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă.

Formarea autonomiei personale și Socializarea, procesul integrării constituie o acțiune complexă care generează o fuziune între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare prin intermediul unor factori purtători de valori morale, spirituale, culturale (familia, școala, institutiile publice din comunitate etc.) aparținând grupului social. *Socializarea* presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, învățarea unor norme de conduită socială, ceea ce permite integrarea în colectivitate. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și antrenament al deprinderilor copilului în situații diverse de viață. Aceste considerații generale privind procesul adaptării și integrării sociale permit analiza și proiectarea programelor educaționale raportate la specificul și particularitățile individuale ale copilului.

Terapie ocupațională, pornind de la principalele forme de ocupații ale ființei umane: *munca, jocul și activitățile de viață cotidiană*, are în vedere următoarele obiective: dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare al organismului fiecărei persoane; compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului persoanei; prevenirea destructurării anumitor funcții ale organismului; inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii ale persoanei.

Stimularea cognitivă se constituie din acțiuni și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, persoanelor și situațiilor de viață în dimensiunea lor instrumental-integratoare. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilități intelectuale se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă .

Ludoterapia, Jocul didactic, o formă de organizare a cogniției și o cale de organizare a cunoașterii conduce la stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive ale copilului, educarea trăsăturilor de personalitate și realizarea obiectivelor de cunoaștere ale procesului de predare-învățare este evidentă; prin jocul didactic, elevul își angajează întregul potențial psihic, își antranează observația, își cultivă inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, își dezvoltă spiritul de cooperare, de echipă.

Stabilirea competențelor generale, competențelor specifice, activităților de învățare, conținuturilor învățării și standardelor curriculare de performanță pentru programele terapiilor educaționale ce urmează a fi parcurse de către elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din ciclul primar al școlii speciale, trebuie să țină cont de particularitățile psiho-intelectuale ale acestor beneficiari.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

Competențe generale

- 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 2. Formarea conduitelor perceptivă - motrice, de orientare spațio-temporală și adaptare la mediul ambient**
- 3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare Exerciții aplicative individualizate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare și denumire a părților corpului uman; - Desenarea conturului corpului în mărime naturală, colorarea conturului astfel încât să semene cât mai bine cu sine (culoarea părului, culoarea ochilor etc.); - Decuparea și afișarea produselor; - Vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora; - Realizarea de desene de tip autoportret; - Colaje despre propria persoană; - Prezentarea fotografiei proprii, la vârste diferite.
<p>1.2. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative individualizate; - Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic; - Exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (jucării, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc); - Exerciții-joc de identificare și/ sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic; - Exerciții-joc de identificare a membrilor familiei, după gradul de rudenie (bunica, frate, văr, mătușa etc.); - Manevrări de jucării, imagini, jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier („Locuința”); - Exerciții-joc de asociere <i>obiecte de mobilier – spațiu corespunzător</i> („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”) - Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului/ după voce sau descriere orală.
<p>1.3. Identificarea unor obiecte și activități simple de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora; - Ghicitori, poezii, cântece despre obiecte de igienă personală; - Vizionarea unor filme scurte despre igiena personală; - Activități practice de exersare a acțiunilor de îmbrăcare/ dezbrăcare sau legarea șireturilor; - Spălarea mâinilor înainte de servirea mesei după utilizarea toaletei; - Ordonarea hainelor; - Aranjarea/împachetarea hainelor; - Închiderea fermoarului, nasturilor, în vederea dezvoltării independenței față de adult; - Exerciții de reprezentare grafică a unor obiecte, activități și reguli simple de igienă personală.

2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațio-temporală și adaptare la mediul ambiant

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea structurilor perceptiv motrice de culoare, mărime, formă, orientare spațială Exerciții pentru formarea noțiunilor de :</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde); - mărime (mare-mic; lung-scurt; subțire, gros etc); - formă (punct, linie, cerc, pătrat etc), - exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după unul sau mai multe criterii (culoare; culoare-formă etc) cu verbalizare;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, sortare imagistică prin intermediul software-ului educațional, cu verbalizare; - exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc); - exerciții de orientare în spațiul restrâns (foaie de bloc/ caiet de desen) după repere date (puncte de sprijin).
<p>2.2. Formarea conduitelor de orientarea spațială în mediul familial, școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manevrări de jucării și imagini; - Jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier („Locuința”); - Exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de conștientizare a categoriilor de persoane după vârstă/gen: băiat, fată, tânăr, copil, bătrân și după funcție/ poziție (profesor, polițist, poștaș, bucătar, clown etc); - Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev/ părinte/ profesor); - Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii.
<p>3.3. Formarea comportamentelor independente în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deplasări în localitate: - vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole etc. - Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.); - Joc de rol cu tematică diversă („În vizită”, „În parc”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Autocunoaștere : - Persoana - Familia - Locuința - Igiena personală	-Recunoașterea propriei identități; -Schema corporală: -alcătuire; -denumirea părților corpului.
	-Eu, tu, ceilalți; -Familia mea;
	-Locuința mea; -Obiecte de mobilier; -Obiecte și activități zilnice de igienă personal.
2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațială	-Structuri perceptiv motrice: -culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde); - mărime (mare-mic; lung-scurt; subțire, gros etc); -formă (punct, linie, cerc, pătrat etc); - identificare, sortare, asociere, potrivire.
	- Conduite de orientare spațială: - în mediul familial; - în școală; - deplasări, excursii, drumeții; - obiective socio-culturale.
3. Comunicare și relaționare umană pozitivă	- Reguli și norme de conduită civică; - Trăsăturile morale ale persoanei și buna conviețuire - Deplasări în localitate: vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa I
<p>1.1. Prezentarea unor trăsături personale elementare, în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unor ecusoane personalizate; - crearea unor obiecte simple prin modelaj (plastilină, lut) sau colaj (reviste, ziare, materiale din natură) care să exprime caracteristicile propriei persoane; - prezentarea trăsăturilor personale elementare în fișe de lucru; - jocuri de continuare a unor fraze, pentru exprimarea preferințelor: „Îmi place să ...”, „Mâncarea mea preferată este...”, „Culoarea mea preferată este...”; - jocuri pentru fixarea lateralității.
<p>1.2. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative individualizate; - Exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, intrajutorare, competiție („Cum îmi aleg prietenii?”, “Azi am greșit, mâine voi fi mai bun”, “Fapte bune, fapte rele”); - Joc de rol cu tematică diversă (“De-a familia”, “De-a școala”, “De-a profesorul”, „De-a meseriile” etc.); - Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul lui, în contexte variate (imagini, filme, lecturi); - Exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar.
<p>1.3. Identificarea unor reguli de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea în imagini a respectării/încălțării regulilor de igienă personală; - desenarea unor personaje care respectă/ nu respectă regulile de igienă personală; - jocuri creative: “Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista săpunul?”, „Imaginează-ți că săpunul ar conduce lumea”, “În geanta ta descoperi că o periută de dinți îți vorbește...” - realizarea unor colaje, desene, sloganuri/cuvinte; - fișe de lucru pentru exersarea învățării regulilor de igienă personală: corespondențe, asocieri, consecințe, completare de obiecte care lipsesc, exprimare de opinii.

2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațio-temporală și adaptare la mediul ambiant

Clasa I
<p>2.1. Formarea structurilor perceptiv motrice de culoare, mărime, formă, orientare spațială</p> <p>Exerciții pentru formarea noțiunilor de :</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde); - mărime (mare-mic; lung-scurt; subțire, gros etc); - formă (punct, linie, cerc, pătrat etc), - direcție (dreaptastânga; înainte-înapoi etc); - poziție (orizontal, vertical, oblic, sus, jos, pe, între etc); - exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după unul sau mai multe criterii (culoare; culoare-formă etc) cu verbalizare; - exerciții de identificare, sortare imagistică prin intermediul software-ului educațional, cu verbalizare; - exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc); - exerciții de orientare în spațiul restrâns (foaie de bloc/ caiet de desen) după repere date (puncte de sprijin);
<p>2.2. Formarea conduitelor de orientare spațio-temporală în mediul familial, școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manevrări de jucării și imagini; - Jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier, „Locuința”, Școala);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător; („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”) - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat; - Exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, religioase din mediul apropiat; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor (jocul „Anotimpurilor” etc.); - Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei- imagine; anotimp – imagine; - Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini).

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

3.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți

- Exerciții de conștientizare a categoriilor de persoane după vârstă/gen: băiat, fată, tânăr, copil, bătrân și după funcție/ poziție (profesor, polițist, poștaș, bucătar, clovn etc);
- Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev/ părinte/ profesor);
- Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive;
- Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii;
- Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.

3.2 Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate

- Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic);
- Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei;
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Exerciții de descriere a ocupațiilor părinților;
- Joc didactic ”Jocul meseriilor”;
- Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.);
- Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.).

3.3. Formarea comportamentelor independente în mediul social

- Deplasări în localitate:
- vizite/ plimbări; excursii;
- cumpărături;
- vizionare spectacole, etc;
- Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite, etc.).
- Joc de rol cu tematică diversă („În vizită”, „În parc”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Autocunoaștere : - Persoana - Familia - Locuința - Igiena personală	-Recunoașterea propriei identități; -Trăsături ale corpului omenesc; -Trăsături personale. -Eu, tu, ceilalți; -Familia mea; -Locuința mea; -Obiecte de mobilier; -Obiecte și activități zilnice de igienă personal; -Reguli de igienă personal.
2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațială și temporală	-Structuri perceptiv motrice: - <i>culoare</i> (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde); - <i>mărime</i> (mare-mic; lung-scurt; subțire, gros etc); - <i>formă</i> (punct, linie, cerc, pătrat etc); - <i>direcție</i> (dreaptastânga; înainte-înapoi etc); - <i>poziție</i> (orizontal, vertical); - lateralitate. Conduite de orientare spațio-temporală: - în mediul familial; - în școală; - momentele zilei; - anotimpurile; - jocuri de construcții; - analiza și sinteză (puzle); - deplasări, excursii, drumeții; - obiective socio-culturale.
3. Comunicare și relaționare umană pozitivă	- Reguli și norme de conduită civică; - Reguli la nivel de clasă; - Trăsăturile morale ale persoanei și buna conviețuire; - Deplasări în localitate: vizite/ plimbări; excursii; cumpărături; - vizionare spectacole

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa a II-a
<p>1.2. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de autocunoaștere și intercunoaștere prin folosirea diferitelor forme de comunicare; - exerciții artcreative realizate în mod individual sau în echipă (prezentarea unor forme originale de salut în cadrul cărora copiii își atribuie o însușire/calitate care-i face unici și diferiți de ceilalți; -obținerea unor produse unice: decuparea unei hârtii împăturite în forme diferite, colorarea unui obiect, interpretarea în manieră proprie a unui rol etc., desenarea conturului mâinii sau a amprentelor personale etc.)
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală, alimentară și a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp); -exerciții practice de utilizare corectă, curățare și de îngrijire a vestimentației și încălțăminte; -exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie în contexte diferite (în vizită/ la picnic/ zi aniversară etc.); -exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar, camera personală, sala de clasă, sala de mese, etc. -joc de rol cu tematică diversă („De-a bucătarul!”, „De-a gospodina”, etc; -exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, etc; -exerciții de simulare a unor situații-problemă din spațiul de locuit și rezolvarea lor („Atenție la foc!” etc.).
<p>1.3. Respectarea unor reguli de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - amenajarea clasei într-un mod prietenos (estetică vizuală, condiții de învățare etc.), care să respecte; - reguli simple de igienă; - discuții despre importanța regulilor de igienă în viața noastră; - realizarea unor proiecte în grupuri mici despre regulile de igienă și prezentarea acestora în clasă; - jocuri de rol pentru exemplificarea comportamentelor dezirabile de igienă personală în diferite contexte; - realizarea unor scurte descrieri verbale despre efectele igienei personale asupra sănătății; - elaborarea în echipă a unor scurte compuneri despre sănătate și igienă (spălarea mâinilor, folosirea săpunului, respectarea orelor de masă etc.); - (auto)administrarea unor fișe de observare a respectării regulilor de igienă personală; - organizarea și implicarea elevilor în studii foarte simple care să investigheze rolul și consecințele respectării/nerespectării regulilor de igienă personală (chestionar, interviu, prezentare de rezultate).

2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațio-temporală și adaptare la mediul ambiant

Clasa a II-a
<p>2.1. Învățarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare la mediul ambiant</p> <p>Exerciții pentru formarea noțiunilor de :</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcție (dreaptastânga; înainte-înapoi etc); - poziție (orizontal, vertical, oblic, sus, jos, pe, între etc); - exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după unul sau mai multe criterii (culoare; culoare-formă etc) cu verbalizare; - exerciții de identificare, sortare imagistică prin intermediul software-ului educațional, cu

Clasa a II-a
<p>verbalizare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc); - exerciții de orientare în spațiul restrâns (foaie de bloc/ caiet de desen) după repere date (puncte de sprijin).
<p>2.2. Formarea conduitelor de orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - manevrări de jucării și imagini; - jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier („Locuința”, Școala); - exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”); - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat; - exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, religioase din mediul apropiat; - exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor (jocul „Anotimpurilor” etc.).

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a II-a
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de conștientizare a categoriilor de persoane după vârstă/gen: băiat, fată, tânăr, copil, bătrân și după funcție/ poziție (profesor, polițist, poștaș, bucătar, clovn etc); - exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev/ părinte/ profesor); - exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă (“În vizită”, “La piață”,) - exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic (“D-nul Goe” etc.).
<p>3.2 Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic); -exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei; -exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; -exerciții de descriere a ocupațiilor părinților; -joc didactic “Jocul meseriilor”; -sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.); -celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.) Exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor); -exerciții de observare și comentare dirijată a unor filme și diafilme; -discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/ comportare civilizată în societate; -serbări, concursuri, competiții.

Clasa a II-a
<p>3.3. Formarea comportamentelor independente în mediul social</p> <p>-deplasări în localitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole etc. <p>- exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.);</p> <p>- joc de rol cu tematică diversă („În vizită”, „În parc”).</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>1. Autocunoaștere :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Persoana - Familia <p>- Igiena personală</p> <p>Alimentară</p> <p>Spațiul de locuit</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Recunoașterea propriei identități; -Schema corporală: alcătuirea și denumirea părților corpului; - Identificarea trăsăturilor individuale.
	<ul style="list-style-type: none"> -Eu, tu, ceilalți; -Familia mea;
	<ul style="list-style-type: none"> -Obiecte și activități zilnice de igienă personal; - reguli de igienă personal; -Igiena personala: față, dinți, păr, corp; -Imbrăcăminte, încălțăminte; -Bucătăria: vesela, aranjatul mesei, folosirea corectă a tacâmurilor.
<p>2. Formarea conduitelor de orientare spațială și temporală</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Orientare, cunoaștere, adaptare la mediul ambiant; -direcție - poziție - identificare, sortare, potrivire -sinteză perceptuală(puzzle)
	<ul style="list-style-type: none"> - Conduite de orientare spațială - în mediul familial - în școală - momentele zilei - zilele săptămânii - anotimpurile - jocuri de construcții
<p>3. Comunicare și relaționare umană pozitivă</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reguli și norme de conduită civică; - Trăsăturile morale ale persoanei și buna conviețuire; - Deplasări în localitate: vizite/ plimbări; excursii, cumpărături; vizionare spectacole.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa a III-a
<p>1.1. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe din desene animate, filme pentru copii, audierea unor povești consacrate, pentru identificarea și denumirea emoțiilor de bază ale personajelor (Exemplu: cocoșul supărat, iedul fricos, împăratul fericit, albina curajoasă etc.); - completarea frazelor lacunare (Exemplu: Cum simt copiii? „Băiețelul a terminat de colorat un desen frumos și este ..(bucuros).”, “Fetița a spart cană și este ...(supărată)”, “Bunica a plecat astăzi la țară și Monica este... (tristă)” etc; - jocuri de tipul “Roata emoțiilor”, pentru aprecierea emoțiilor în diferite situații (Exemplu: Cum m-am simțit? Situații: prima zi de școală, întâlnirea cu noii colegi, când este încurajat/certat de părinți, sărbătorirea zilei de naștere, apariția unui nou membru în familie etc.).
<p>1.2. Asocierea emoțiilor de bază cu elemente simple de limbaj nonverbal și paraverbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază (Exemplu: Alegeți personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie...); - crearea unei expoziții cu imagini/fotografii (aduse de acasă, realizate în clasă, decupate din ziare/reviste) care exprimă diferite emoții; - recitarea unei poezii în diferite ipostaze (vesel, speriat, uimit); - propunerea unor concursuri de „Poezii și cântece cu emoții”; - jocuri de mimă; - turul clasei: “Cum te simți astăzi?” (la începutul/finalul zilei, la începutul/finalul unei activități); - descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - jocuri din folclorul copiilor, practicate în școală sau în afara școlii, vizând exprimarea emoțiilor.
<p>1.3. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri având ca suport imagini care surprind emoții de bază, cu ajutorul cărora să se analizeze, de exemplu, stările de tristețe, fericire, relaxare, frică etc. („Ce fac atunci când sunt...) - aplicarea unor tehnici art-creative prin care să se exprime diferite stări emoționale: desene, cântece, modelaje din lut și plastilină, roluri în teatru, colaje, tapiserii din materiale textile etc.; - participarea la scurte scenete, prin atribuirea unor roluri, pentru exersarea exprimării emoțiilor în situații variate; - dezbateri despre legătura dintre emoții și comportamente; - exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod sănătos a emoțiilor.

2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațio-temporală și adaptare la mediul ambiant

Clasa a III-a
<p>2.1. Învățarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare la mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar; - Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat; - Exerciții de numire a ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere, din imagini, din povestiri;

<p>Clasa a III-a</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de precizare a utilității lucrurilor (rechizite, obiecte de vestimentație etc.); - Exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat; - Exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ființelor (în evoluție); - Exerciții de identificare/ descriere a lucrurilor și ființelor familiare în cadrul software-ului educativ; - Ghicitori privind lucruri, animale și plante; - Povestiri despre lucruri, plante, animale, oameni.
<p>2.2. Formarea conduitelor de orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat; - Exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, religioase din mediul apropiat; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor (jocul „Anotimpurilor” etc.)
<p>3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)</p>
<p>Clasa a III-a</p> <p>3.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev/ părinte/ profesor); -Exerciții de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător); -Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive. -Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; -Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2 Formarea și dezvoltarea atitudinii ecologice</p> <p>Exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului („Să colectăm deșeurile din parcuri!”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de protejare a “colțului viu” al clasei/ a animalelor de companie “Să îngrijim florile!”; - Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; - Vizionare de software educative/ filme cu conținut ecologic și moral; - Exerciții aplicative individualizate; - Concursuri de desene pe teme ecologice („Să protejăm natura!”); - Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/Zilei Pamântului (22 aprilie) - Activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile (“Mâini dibace”).

Clasa a III-a**3.3. Formarea comportamentelor independente în mediul social**

- Deplasări în localitate:
- vizite/ plimbări; excursii;
  - cumpărături;
  - vizionare spectacole etc;
  - Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.);
  - Joc de rol cu tematică diversă („În vizită”, „În parc”).

Conținuturi ale învățării

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Autocunoaștere : - dezvoltarea emoțională	<ul style="list-style-type: none"> - Emoțiile de bază(bucurie, tristețe, frică, furie); - Identificarea emoțiilor; - Descrierea emoțiilor; - Roata emoțiilor.
	<ul style="list-style-type: none"> -elemente simple de limbaj nonverbal; -expresii faciale, postură; -elemente simple de limbaj paraverbal; -intonație.
2. Formarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant	<ul style="list-style-type: none"> - școala; - lucruri; - ființe; - animale; - plante.
	<ul style="list-style-type: none"> - Conduite de orientare spațială: - în mediul familial; - în școală; - deplasări, excursii, drumeții; - obiective socio-culturale.
3. Comunicare și atitudini civilizate -Atitudine ecologică	<ul style="list-style-type: none"> - Reguli și norme de conduită civică; - formule de adresare, politețe; <p>Realizarea unor situații de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător).</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Protejarea mediului; - Calendarul mediului; - Deplasări în localitate: vizite/ plimbări; excursii; cumpărături; vizionare spectacole.

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa a IV-a
<p>1.1. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe din desene animate, filme pentru copii, audierea unor povești consacrate, pentru identificarea și denumirea emoțiilor de bază ale personajelor; - jocuri de tipul "Roata emoțiilor", pentru exprimarea emoțiilor în diferite situații (Exemplu: Eu m-am simțit....., eu sunt bucuros când...mie mi-e teamă când..... ; - turul clasei: "Cum te simți astăzi?" (la începutul/finalul zilei, la începutul/finalul unei activități); - crearea unei expoziții cu imagini/fotografii (aduse de acasă, realizate în clasă, decupate din ziare/reviste) care exprimă diferite emoții; - participarea la scurte scenete, prin atribuirea unor roluri, pentru exersarea exprimării emoțiilor în situații variate; - aplicarea unor tehnici art-creative prin care să se exprime diferite stări emoționale: desene, cântece, modelaje din lut și plastilină, roluri în teatru, colaje, tapiserii din materiale textile, etc; - exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod sănătos a emoțiilor; - descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate.
<p>1.2. Explorarea caracteristicilor necesare pentru a fi bun coleg/ prieten</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de cunoaștere/intercunoaștere de tipul „Pot să te prezint eu?” în care fiecare copil își prezintă colegul /colega, jucăria preferată, animalul preferat, activități preferate; - realizarea unui jurnal în imagini „Eu și prietenul/prietenii mei”, în care copilul desenează prietenul, prietenii, activitățile preferate desfășurate împreună, obiectele/ ființele de care se simte atașat citirea și discutarea unor povești despre prietenie, despre relațiile existente într-un grup; - exerciții de evidențiere a regulilor de comportament din povești/povestiri/poezii/fabule; - identificarea în imagini a comportamentelor prietenoase/ neprietenoase dintr-un grup; - crearea unor povești, în echipă, cu subiectul „Colegii mei/ Colegele mele”, „Prietenul meu/Prietena mea”; - practicarea unor jocuri de prezentare a colegului/colegei; - vizionarea unor filme specifice universului copiilor, în care se relevă caracteristicile unui prieten/se dezvoltă relații de prietenie; - jocuri de rol: În clasă, În parc, Ziua de naștere, În vacanță.
<p>1.3. Explorarea abilităților de comunicare în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți, pe baza discutării unor situații concrete din experiența elevilor; - exerciții de identificare a premiselor pentru a coopera cu ceilalți (hobby-uri, interese comune, activități preferate etc.); - exerciții-joc de diferențiere a comportamentelor facilitatoare/frenatoare care contribuie sau nu la inițierea și păstrarea unei prietenii: cooperare, competiție, compromis; - elaborarea unor lucrări individuale sau în echipă despre prietenie; - elaborarea unor compuneri despre prieteni, universul extins al copilului (prietenii fraților/surorilor); - crearea unor mesaje de mulțumire adresate colegilor/prietenilor.

2. Formarea conduitelor perceptiv – motrice, de orientare spațială și adaptare la mediul ambiant

Clasa a IV-a

2.1. Învățarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

- exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar;
- exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat;
- exerciții de numire a ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere, din imagini, din povestiri;
- exerciții de precizare a utilității lucrurilor (rechizite, obiecte de vestimentație etc.);
- exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat;
- exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ființelor (în evoluție);
- exerciții de identificare/ descriere a lucrurilor și ființelor familiare în cadrul software-ului educativ;
- ghicitori privind lucruri, animale și plante;
- povestiri despre lucruri, plante, animale, oameni.

2.2. Formarea conduitelor de orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar

- exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”);
- executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu;
- exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat;
- exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, religioase din mediul apropiat;
- exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor (jocul „Anotimpurilor” etc.).

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a IV-a

3.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți

- exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev/ părinte/ profesor);
- exerciții de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător);
- exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive;
- exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii;
- jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.

3.2 Formarea și dezvoltarea atitudinii ecologice

- exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului („Să colectăm deșeurile din parcuri!”);
- exerciții practice de protejare a “colțului viu” al clasei/ a animalelor de companie “Să îngrijim florile!”;
- jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral;
- vizionare de software educative/ filme cu conținut ecologic și moral;
- exerciții aplicative individualizate;
- concursuri de desene pe teme ecologice („Să protejăm natura!”);
- concursuri și acțiuni organizate cu ocazia zilelor cuprinse în calendarul acțiunilor ecologice;

Clasa a IV-a

- activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile ("Mâini dibace").

3.3. Explorarea unor meserii cunoscute sau preferate

- jocuri de rol despre meserii;
- povești, poezii, ghicitori, cântece despre meserii, susținute de imagini;
- jocuri/ ghicitori de identificare a instrumentelor specifice unor meserii;
- jocuri de asociere meserie - instrument specific;
- organizarea unei expoziții cu instrumente confecționate, fotografii, desene sau (unde e posibil) direct cu instrumentele specifice meseriilor cunoscute;
- executarea unor siluete ale unor meseriași prin decupare și asamblare prin lipire;
- decuparea unor informații despre meserii din ziare, reviste, cărți;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Autocunoaștere : - dezvoltarea emoțională	<ul style="list-style-type: none"> - Emoțiile de bază(bucurie, tristețe, frică, furie); - Identificarea emoțiilor; - Descrierea emoțiilor; - Roata emoțiilor; -elemente simple de limbaj nonverbal; -expresii faciale, postură; -elemente simple de limbaj paraverbal; - intonație.
2. Cunoaștere – intercunoaștere	<ul style="list-style-type: none"> - Prietenia; - Coleg bun/ prieten bun ; - Comportamente; - Reguli de comportament;
3. Formarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant	<ul style="list-style-type: none"> - Școala; - Lucruri; - Ființe; - Animale; - Plante.
	Conduite de orientare spațială: <ul style="list-style-type: none"> - în mediul familial; - în școală; - deplasări, excursii, drumeții; - obiective socio-culturale;
4. Comunicare și atitudini civilizate	<ul style="list-style-type: none"> - Reguli și norme de conduită civică; - formule de adresare, politețe; - Realizarea unor situații de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, mediul înconjurător, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător); - Meserii; - Unelte; -Ce știm despre meserii? -identificare; -denumire.
	<ul style="list-style-type: none"> - Protejarea mediului; - Calendarul mediului; - Deplasări în localitate: vizite/ plimbări; excursii; cumpărături; vizionare spectacole.
-Atitudine ecologică	

Sugestii metodologice

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. În organizarea procesului de învățare sunt selectate situațiile de învățare care conduc la formarea deprinderilor și dezvoltarea capacităților utile, corelând secvențele de învățare cu competențele necesare dezvoltării conform potențialităților individuale.

Adaptarea intervențiilor având în vedere mărimea și gradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative, jocul didactic), materialul didactic (intuitive- concret), selectarea sarcinilor de învățare după criteriul maturității intelectuale, adoptarea unor metode de învățare diferite dar și a unor materiale și mijloace didactice diverse au scopul de a forma și dezvolta deprinderi practice de muncă intelectuală, adaptative la viața cotidiană, care să formeze capacitatea de a învăța să înveți și exersarea deprinderilor.

Jocul, ca învățare și terapie, dezvoltă copilului capacitatea de observare, de analiză și de exersare a operatorilor logici, predarea-învățarea prin joc pornește de la contextul școlar până la contextul social-integrator, în scopul compensării personalității elevului cu dizabilități intelectuale și abilitării acestuia cu modalități de acțiune în situații cotidiene, sociale. Prin joc se poate obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și, poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului deficient spre explorare și cunoaștere.

În concluzie, intervenția educațională la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate trebuie să se sprijine pe dezvoltarea personală deplină a acestora, prin promovarea unor abilități sau competente fundamentale, care să asigure în primul rând formarea identității de sine și a autonomiei personale, maturizarea afectivă, relationarea cu cei din jur, rezolvarea de sarcini pornind de la nivelul elementar, utilizarea conținuturilor învățate în viața de zi cu zi, necesare desfășurării unor activități sociale utile și care să favorizeze integrarea lor socială.

Programele Terapiilor educaționale complexe și integrate au un demers flexibil, cadrul didactic având reperele curriculare la nivel mediu și operând diferențieri, adaptări în funcție de particularitățile clasei și ale elevului cu care lucrează.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - *Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Grupul de lucru:**Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației****Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași**

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina LUDOTERAPIE

Învățământ special

Clasele pregătitoare – a IV-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

În cadrul învățământului special asigurarea calității procesului educațional se sprijină pe programe analitice elaborate într-o manieră prin care să răspundă cerințelor fiecărui copil, în raport cu posibilitățile reale de învățare, de stilul și de ritmul fiecărui copil.

Pentru elevii din învățământul special învățarea se face prin diferențiere și individualizare, componenta compensator-recuperatorie fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Intervențiile corectiv - recuperatorii ale terapiilor specifice și ale terapiilor educaționale se realizează prin programe individuale de învățare - corectare - compensare care au ca finalitate formarea deprinderilor de viață cotidiană, cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, progresul în formarea și dezvoltarea personalității elevilor. Astfel, se respectă principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării, principiul accesibilitatii si tratarii individuale, diferite, principiul unicității și al individualizării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.*

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul - educator (clasele I –a IV-a) cu toți elevii clasei, sprijină și completează programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de educație specială și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă.

Formarea autonomiei personale și **Socializarea**, procesul integrării constituie o acțiune complexă care generează o fuziune între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare prin intermediul unor factori purtători de valori morale, spirituale, culturale (familia, școala, institutiile publice din comunitate etc.) aparținând grupului social. *Socializarea* presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, învățarea unor norme de conduită socială, ceea ce permite integrarea în colectivitate. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și antrenament al deprinderilor copilului în situații diverse de viață. Aceste considerații generale privind procesul adaptării și integrării sociale permit analiza și proiectarea programelor educaționale raportate la specificul și particularitățile individuale ale copilului.

Terapie ocupațională, pornind de la principalele forme de ocupații ale ființei umane: ***munca, jocul și activitățile de viață cotidiană***, are în vedere următoarele obiective: dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare al organismului fiecărei persoane; compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului persoanei; prevenirea destructurării anumitor funcții ale organismului; inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii ale persoanei.

Stimularea cognitivă se constituie din acțiuni și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, persoanelor și situațiilor de viață în dimensiunea lor instrumental-integratoare. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilități intelectuale se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă .

Ludoterapia, Jocul didactic, o formă de organizare a cogniției și o cale de organizare a cunoașterii conduce la stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive ale copilului, educarea trăsăturilor de personalitate și realizarea obiectivelor de cunoaștere ale procesului de predare-învățare este evidentă; prin jocul didactic, elevul își angajează

întregul potențial psihic, își antranează observația, își cultivă inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, își dezvoltă spiritul de cooperare, de echipă.

Stabilirea competențelor generale, competențelor specifice, activităților de învățare, conținuturilor învățării și standardelor curriculare de performanță pentru programele terapiilor educaționale ce urmează a fi parcurse de către elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din ciclul primar al școlii speciale, trebuie să țină cont de particularitățile psiho-intelectuale ale acestor beneficiari.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

Competențe generale

- 1. Stimularea și dezvoltarea capacității de autocunoaștere, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**
- 2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-indivduale în vederea adaptării la mediu**
- 3. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practice-aplicative**
- 4. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea capacității de autocunoaștere, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Explorarea multisenzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil kinestezică) a mediului înconjurător</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale (“Recunoaște obiectul!”; “Găsește diferențele între obiecte/imagini!”) auditive (“De unde se aude?”, “Graii animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Vocea șoptită”) olfactiv [“Ce miroase așa?”, “Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)] gustativ (“Ce gust are ...?”, “Albinuțele adună miere”, “Salata de fructe”) tactil-kinestezice (“Trăistuța fermecată”, “Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”)</p> <p>Jocuri de mimă și pantomimă</p>
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie</p> <p>Jocuri de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță ; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.).</p> <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (joc “Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; joc “Așază obiectul unde spun eu!”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”) - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul” din plastilină; desen/ test proiectiv “Omulețul”; - Jocuri de mișcare ritmate (“Bate la fel ca mine!”) <p>c) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă (“Cuburile colorate”; “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!”etc.) - jocuri de ordonare după criteriul mărimii: “Piticii din poveste!” - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după unul sau mai multe criterii (culoare –mărime – formă); - jocuri analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor” - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - jocuri de colorat și desenat; <p>d) organizare, orientare , structurare spatio-temporală</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omida”; “Casa” etc); - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu zilele săptămânii” “Stai pe roșu, treci pe verde!”) - Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii; - Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”); - Jocul anotimpurilor; - Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);

Clasa pregătitoare

- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

1.3. Cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător

- jocuri de imitare a unor conduite ("De-a mama", "Cântărețul");
- jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare;
- jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La telefon" etc.);
- jocuri motrice simbolice ("Bate vântul frunzele"; "Batistuța"; "Ursul doarme" etc);
- Jocuri simbolic-representative ("Fă ca mine", "Mimul");
- Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare (ex: "Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mijlociu-mic", "Gasește și potrivește, „Cauta vecinul!", „Urca/coboara scara!" (șirul crescător-descrescător));
- joc de asociere a culorii cu obiectele familiare ("Ce e roșu?");
- Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex : "Turnulețul vesel");
- Jocuri de asamblare din 2-6 piese ("Puzzle", "Incastre", "Asamblează jucăria!");
- Jocuri onomatopice ("Graiul animalelor");
- Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, "frământări de limbă", dialoguri situaționale "La telefon" etc.

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-indivduale in vederea adaptării la mediu**Clasa pregătitoare****2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază**

- **Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice** ("Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor – Ploaia" etc.);

- Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

- Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre; puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici ("Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego"); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice).

-Jocuri analitico-sintetice:

- **jocuri de comparație:** "Jocul Loto" (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe); "Jocul perechilor"(alcătuirea de perechi între obiecte, ființe);

- **Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare:** Jocul omisiunilor:sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); Jocuri asociative ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume";

- "Care este casa lui?", "La ce folosește ...?"); Jocul ghicitorilor?

- **Jocuri de memorie vizuală și auditivă** („ Ghici ce lipsește! ” (extragerea unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/imagini percepute anterior);

- **Jocuri de atenție** ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!")

- Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:

- jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul");

- jocuri de mișcare și ritm ("Mergi în ritmul meu!");

- cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!")

- recitări;

- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc)

- Jocuri funcționale:

- senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.);

- perceptiv ("Ce poate fi dulce?", "Ce culoare are ... ?" "Care este mai mare ? " etc);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; „frământări de limbă”; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.); - imitative: neverbală (jocuri de mimă/ pantomimă) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: “În vizită la bunici”, “La plimbare”, “Să primim musafirii!”).
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La masă”, “La telefon”; “La piață” etc.); - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”) - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”) - Jocuri-competiții pe diverse teme (“Cine stie, câștigă”, “Ștafeta”, “Cel mai bun interpret”) - Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.

3. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare variate (“Sări într-un picior”, “Mersul piticului”; “Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi”; “Mersul pisicii”); - Jocuri de echilibru (“Cumpăna”, “Mersul pe bârnă”, “Urmărește traseul”); - Jocuri de expresie corporală (“Ce spune mimul?”); - Jocuri de imitare gestuală (“Batem toba, cântăm la pian, batem din palme”);
<p>3.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare și prehensiune (“Zmeul”, “Adună cât mai multe obiecte”, “Mingea la conducător”); - Jocuri de îndemânare (“Sortăm măregele”); - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (“Aruncă mingea cu o mână/ două mâini”, “Împarte cărțile!”); - Jocuri de incastre; - Jocuri de construcție (“Micul constructor”; “Turnulețul”); - Jocuri de asamblare (Lego; “Să asamblăm păpușa!”)- Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model; jocul „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”.

4. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală): - jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - („Mimul”; „Dansăm în ritmul melodiei”; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe); - jocuri onomatopeice (“Graiul animalelor”); - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (“Să alintăm cuvintele”, “Eu spun una, tu spui multe”); - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești).
<p>4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială</p> <p>-Jocuri simbolice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective (jocuri de expresie afectivă (“Masca tristă, masca veselă”, “Clovnul”) mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective (“De-a

Clasa pregătitoare

mama și copilul”);

- jocuri de identificare cu un model (“De-a mama”, “De-a vânzătorul”; “De-a doctorul”etc.)

- jocuri de socializare:

a) jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor (“Așa da, așa nu”, “Se poate așa ceva?”, “Cuvinte magice”);

b) jocuri de rol /dramatizări (“Între prieteni”, “În vizită”, “La picnic”, “La spectacol”, “La biserică”; “La teatru”; “În autobuz”) ; jocuri de alternanță de rol (“Vânzătorul”, “Postașul” etc.);

c) jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente (“Cine este vinovat?”; “Învață din greșelile lor!”)...

4.3 Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

-Vizite, excursii, drumeții, sezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii, interpretari de cântece și dansuri moderne, populare, “Carnavalul copiilor”);

- Jocuri de socializare (cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase);

-Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare “Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”)

- Jocuri-competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive);

- Jocuri distractive (“Încalță scaunul”, “Sfoara”);

- Jocuri de imitare (“De-a polițistul”, “De-a doctorul”);

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Explorarea senzorială	- Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	- Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității - Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală
3. Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător:	- Jocuri de imitare a unor conduite - Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare - Jocuri cu reguli simple - Jocuri motrice simbolice - Jocuri simbolic-reprezentative -Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare - Rezolvarea unor situații – problemă -Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber) -Jocuri de asamblare -Jocuri onomatopeice -Jocuri verbale -Dramatizare (imitări de personaje din povești)
4. Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază	Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: - jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); - jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă; - jocuri de atenție; -jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptive, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală);
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente:	-Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiect din viața cotidiană - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului - Jocuri-competiții pe diverse teme - Concursuri
6. Conduite motrice generale:	- Jocuri de mișcare variate -Jocuri de echilibru - Jocuri de expresie corporală - Jocuri de imitare gestuală
7. Abilități manuale	- Jocuri de manipulare și prehensiune - Jocuri de îndemânare - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastre - Jocuri de construcție - Jocuri de asamblare - Jocuri de expresie grafico-plastică -Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală)
8. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - Jocuri onomatopeice - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești)
9.Situații de comunicare și relaționare socială	<p>Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective; - jocuri de identificare cu un model; - jocuri de socializare;
10.Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Șezători, serbări, aniversări - Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase - Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare - Jocuri-competiții - Jocuri distractive - Jocuri de imitare

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea capacității de autocunoaștere, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa I
<p>1.1. Explorarea multisenzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil kinestezică) a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale (“Recunoaște obiectul!”; “Găsește diferențele între obiecte/imagini!”) auditive (“De unde se aude?”, “Graiul animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Vocea șoptită”) olfactiv [“Ce miroase așa?”, “Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)] gustativ (“Ce gust are ...?”, “Albinuțele adună miere”, “Salata de fructe”) tactil-kinestezice (“Trăistuța fermecată”, “Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”) - Jocuri de mimă și pantomimă
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie</p> <p>Jocuri de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță ; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);</p> <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (joc “Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; joc “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate; sus-jos);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”) - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”) - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul” din plastilină; desen/ test proiectiv “Omulețul”; - Jocuri de mișcare ritmate (“Bate la fel ca mine!”); - Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ; <p>c) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă (“Cuburile colorate”; “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!” etc.) - jocuri de ordonare/ serie după criteriul mărimii: “Piticii din poveste!” - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după unul sau mai multe criterii (culoare –mărime – formă); - jocuri analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor” - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - jocuri de colorat și desenat; - Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ (ex: “Mica Sirenă”/ “Albă ca Zăpada” etc.). <p>d) organizare, orientare , structurare spatio-temporală</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omida”; “Casa” etc);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală ("Mergi în ritmul dat de mine!", "Baloanele cu zilele săptămânii" "Stai pe roșu, treci pe verde!") - Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii; - Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare ("Orarul în imagini") ; - Jocul anotimpurilor; - Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat); - Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.
<p>1.3. Cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a unor conduite ("De-a mama", "Cântărețul"); - jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare; - jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La telefon"etc.); - jocuri motrice simbolice ("Bate vântul frunzele"; "Batistuța"; "Ursul doarme" etc); - Jocuri simbolic-reprezentative ("Fă ca mine", "Mimul"); - Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare (ex: "Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mijlociu-mic", "Gasește și potrivește, „Cauta vecinul!", „Urca/coboara scara!" (șirul crescător-descrescător)" - joc de asociere a culorii cu obiectele familiare ("Ce e roșu?"); - Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex : "Turnulețul vesel"); - Jocuri de asamblare din 2-6 piese ("Puzzle", "Incastre", "Asamblează jucăria!"); - Jocuri onomatopeice ("Graiul animalelor"); - Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, "frământări de limbă", dialoguri situaționale "La telefon" etc.

2.Stimularea si dezvoltarea capacitatilor psiho-individuale in vederea adaptării la mediu

Clasa I
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor – Ploaia"etc.) - Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: - Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre; puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici ("Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego"); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice). -Jocuri analitico-sintetice: - jocuri de comparație: "Jocul Loto" (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe); "Jocul perechilor"(alcătuirea de perechi între obiecte, ființe etc); "Jocul umbrelor" (asocierea de imagini, obiecte, ființe prin identificarea umbrelor acestora);"Jocul diferențelor"(identificarea diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare) -Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor:sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); Jocuri asociative - ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume"; - "Care este casa lui?", "La ce folosește ...?"); Jocul ghicitorilor - Jocuri tip "rezolvare de probleme": Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurerea cu degetul/cu creionul)

Clasa I

- **Jocuri de memorie vizuală și auditivă** („Ghici ce lipsește!” (extragerea unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/imagini percepute anterior);
- **Jocuri de atenție** (“Fă ca mine!”; “Urmărește traseul!”)
- **Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**
  - jocuri de mimă/pantomimă (“Mimul”);
  - jocuri de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul meu!”);
  - cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”; “Bate vântul frunzele!”)
  - recitări;
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc)
- **Jocuri funcționale:**
  - sensorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: “Cald sau rece?”, “La țintă”, “Trăistuța fermecată” etc.)
  - perceptivă (“Ce poate fi dulce?”, “Ce culoare are ... ?” “Care este mai mare ? ” etc)
  - verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.);
  - imitative: neverbală (jocuri de mimă/ pantomimă) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: “În vizită la bunici”, “La plimbare”, “Să primim musafirii!”);

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La masă”, “La telefon”; “La piață” etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”);
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”);
- Jocuri-competiții pe diverse teme (“Cine stie, câștigă”, “Ștafeta”, “Cel mai bun interpret”);
- Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.

3. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative**Clasa I****3.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale**

- Jocuri de mișcare variate (“Sări într-un picior”, “Mersul piticului”; “Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi”; “Mersul pisicii”);
- Jocuri de echilibru (“Cumpăna”, “Mersul pe bârnă”, “Urmărește traseul”);
- Jocuri de expresie corporală (“Ce spune mimul?”);
- Jocuri de imitare gestuală (“Batem toba, cantam la pian, batem din palme”).

3.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate

- Jocuri de manipulare și prehensiune (“Zmeul”, “Adună cât mai multe obiecte”, “Mingea la conducător”);
- Jocuri de îndemânare (“Sortăm mărgelile”, “Să țesem frumos”);
- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (“Aruncă mingea cu o mână/ două mâini”, “Împarte cărțile!”);
- Jocuri de incastare;
- Jocuri de construcție (“Micul constructor” ; “Turnulețul”);
- Jocuri de asamblare (Lego ; “Să asamblăm păpușa!”)- Jocuri de expresie grafico-plastică ;(modelaj, colorare, desenare după model ; jocul „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”.

4. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa I****4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

- **Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare** (mimico-gestuală, verbală):
- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - („Mimul ” ; „, Dansăm în ritmul melodiei ”; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe);
- jocuri onomatopice (“Graiul animalelor”);
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (“Să alintăm cuvintele”, “Eu spun una, tu spui multe”, “Dacă nu-i așa, cum e?”; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic;
- Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești).

4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială**-Jocuri simbolice**

- jocuri afective (jocuri de expresie afectivă (“Masca tristă, masca veselă”, “Clovnul”) mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective (“De-a mama și copilul”);
- jocuri de identificare cu un model (“De-a mama”, “De-a vânzătorul”; “De-a doctorul”etc.);
- jocuri de socializare:
  - a) jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor (“Așa da, așa nu”, “Se poate așa ceva?”, “Cuvinte magice”);
  - b) jocuri de rol /dramatizări (“Între prieteni”, “În vizită”, “La picnic”, “La spectacol”, “La biserică” ; “La teatru”; “În autobuz”) ; jocuri de alternanță de rol (“Vânzătorul”, “Postașul” etc.);
  - c) jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente (“Cine este vinovat?”; “Învață din greșelile lor!”)...

4.3 Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personal

- Vizite, excursii, drumeții, sezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii, interpretari de cântece și dansuri moderne, populare, “Carnavalul copiilor”);
- Jocuri de socializare (cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase);
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare “Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”)
- Jocuri-competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive);
- Jocuri distractive (“Încalță scaunul”, “Sfoara”);
- Jocuri de imitare (“De-a polițistul”, “De-a doctorul”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Explorarea senzorială	- Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	- Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie; - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă; - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală.
3. Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător	- Jocuri de imitare a unor conduite; - Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare; - Jocuri cu reguli simple; - Jocuri motrice simbolice; - Jocuri simbolic-reprezentative; -Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriare, clasificare; - Rezolvarea unor situații – problemă; -Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber); -Jocuri de asamblare; -Jocuri onomatopice; -Jocuri verbale; Dramatizare (imitări de personaje din povești).
4. Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază	- Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice; - Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: -jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); -jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă; - jocuri de atenție; -jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală);
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente	- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiect din viața cotidiană; - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală; - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului; - Jocuri-competiții pe diverse teme; - Concursuri.
6. Conduite motrice generale	- Jocuri de mișcare variate; -Jocuri de echilibru; - Jocuri de expresie corporală; - Jocuri de imitare gestuală.

Domenii de conținut	Clasa I
7. Abilități manuale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare și prehensiune; - Jocuri de îndemânare; - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale; - Jocuri de incastre; - Jocuri de construcție; - Jocuri de asamblare; - Jocuri de expresie grafico-plastică; - Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală).
8. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm; - Jocuri onomatopice; - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului; - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești).
9. Situații de comunicare și relaționare socială	<p>Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective; - jocuri de identificare cu un model; - jocuri de socializare,
10. Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții; - Șezători, serbări, aniversări; - Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; - Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare; - Jocuri-competiții; - Jocuri distractive; - Jocuri de imitare.

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea capacității de autocunoaștere, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător

Clasa a II-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil kinestezică) a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale (“Recunoaște obiectul!”; “Găsește diferențele între obiecte/imagini!”) auditive (“De unde se aude?”, “Graii animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Vocea șoptită”) olfactiv [“Ce miroase așa?”, “Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)] gustativ (“Ce gust are ...?”, “Albinuțele adună miere”, “Salata de fructe”) tactil-kinestezice (“Trăistuța fermecată”, “Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”) - Jocuri de mimă și pantomimă
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie</p> <p>Jocuri de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.)</p> <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (joc “Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; joc “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acestuia (“Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul” din plastilină; desen/ test proiectiv “Omulețul”; - Jocuri de mișcare ritmate (“Bate la fel ca mine!”); - Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ. <p>c) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă (“Cuburile colorate”; “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!”etc.) - jocuri de ordonare/ serie după criteriul mărimii: “Piticii din poveste!” - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după unul sau mai multe criterii (culoare –mărime – formă); - jocuri analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor” - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - jocuri de colorat și desenat; - Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ (ex:“Mica Sirenă”/ “Albă ca Zăpada”etc.) <p>d) organizare, orientare , structurare spatio-temporală</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omida”; “Casa” etc);

Clasa a II-a

- **Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală** ("Mergi în ritmul dat de mine!", "Baloanele cu zilele săptămânii" "Stai pe roșu, treci pe verde!")
- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare ("Orarul în imagini");
- Jocul anotimpurilor;
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

1.3. Cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător

- jocuri de imitare a unor conduite ("De-a mama", "Cântărețul")
- jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare
- jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La telefon"etc.)
- jocuri motrice simbolice ("Bate vântul frunzele"; "Batistuța"; "Ursul doarme" etc)
- Jocuri simbolic-reprezentative ("Fă ca mine", "Mimul")
- Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare (ex: "Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mijlociu-mic", "Gasește și potrivește, „Cauta vecinul!", „Urca/coboara scara!" (șirul crescător-descrescător))
- joc de asociere a culorii cu obiectele familiare ("Ce e roșu?")
- Rezolvarea unor situații - problemă ("Ce vei face când ...?", "Micul pieton"etc.)
- Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex : "Turnulețul vesel")
- Jocuri de asamblare din 2-6 piese ("Puzzle", "Incastre", "Asamblează jucăria!")
- Jocuri onomatopice ("Graiul animalelor")
- Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, "frământări de limbă", dialoguri situaționale "La telefon" etc.
- Dramatizare (imitări de personaje din desene animate).

2.Stimularea si dezvoltarea capacitatilor psiho-individuale in vederea adaptarii la mediu**Clasa a II-a****2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază**

- **Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice** ("Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor – Ploaia"etc.)
- **Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:**
- Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre; puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici ("Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego"); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice)
- Jocuri analitico-sintetice:
- **jocuri de comparație:** "Jocul Loto" (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe); "Jocul perechilor"(alcătuirea de perechi între obiecte, ființe etc); "Jocul umbrelor" (asocierea de imagini, obiecte, ființe prin identificarea umbrelor acestora);"Jocul diferențelor"(identificarea diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare).
- **Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare:** Jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); Jocuri asociative;
- ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume";
- "Care este casa lui?", "La ce folosește ...?"); Jocul ghicitorilor;

Clasa a II-a

- **Jocuri tip “rezolvare de probleme”:** Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul);
- **Jocuri de memorie vizuală și auditivă** (« Ghici ce lipsește! » (extragerea unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/imagini percepute anterior); jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ;
- **Jocuri de atenție** (“Fă ca mine!”; “Urmărește traseul!”)
- **Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**
  - jocuri de mimă/pantomimă (“Mimul”);
  - jocuri de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul meu!”);
  - cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”; “Bate vântul frunzele!”)
  - recitări;
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc)
- **Jocuri funcționale:**
  - senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: “Cald sau rece?”, “La țintă”, “Trăistuța fermecată” etc.)
  - perceptive (“Ce poate fi dulce?”, “Ce culoare are ... ?” “Care este mai mare ? ” etc)
  - verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; « frământări de limbă »; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.);
  - imitative: neverbală (jocuri de mimă/ pantomimă) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: “În vizită la bunici”, “La plimbare”, “Să primim musafirii!”).

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La masă”, “La telefon”; “La piață” etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”);
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”);
- Jocuri-competiții pe diverse teme (“Cine stie, câștigă”, “Ștafeta”, “Cel mai bun interpret”);
- Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.

3. Formarea unor abilitati manuale si a unor deprinderi practic-aplicative**Clasa a II-a****3.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale**

- Jocuri de mișcare variate (“Sări într-un picior”, “Mersul piticului”; “Merg soldații-n pas viori, tot așa mergem și noi”; “Mersul pisicii”);
- Jocuri de echilibru (“Cumpăna”, “Mersul pe bârnă”, “Urmărește traseul”, “Cursa cu obstacole”);
- Jocuri de expresie corporală (“Ce spune mimul?”);
- Jocuri de imitare gestuală (“Batem toba, cantam la pian, batem din palme”).

3.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate

- Jocuri de manipulare și prehensiune (“Zmeul”, “Adună cât mai multe obiecte”, “Mingea la conducător”);
- Jocuri de îndemânare (“Sortăm mărgelile”, “Să țesem frumos”);
- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (“Aruncă mingea cu o mână/ două mâini”, “Împarte cărțile!”);
- Jocuri de incastre;
- Jocuri de construcție (“Micul constructor” ; “Turnulețul”);
- Jocuri de asamblare (Lego ; “Să asamblăm păpușa!”)- Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model ; jocul „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”.

4. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a II-a****4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):

- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - („Mimul ” ; „, Dansăm în ritmul melodiei ”);
- jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe);
- jocuri onomatopice (“Graiul animalelor”); jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (“Să alintăm cuvintele”, “Eu spun una, tu spui multe”, “Dacă nu-i așa, cum e?”);
- jocuri de integrare propozițională după suport imagistic;
- audiții, viziuni (cântece pentru copii, desene animate, povești).

4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială -jocuri simbolice

- jocuri afective (jocuri de expresie afectivă (“Masca tristă, masca veselă”, “Clovnul”) mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective (“De-a mama și copilul”);
- jocuri de identificare cu un model (“De-a mama”, “De-a vânzătorul”; “De-a doctorul”etc.)
- jocuri de socializare:
  - a) jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor (“Așa da, așa nu”, “Se poate așa ceva ?”, “Cuvinte magice”);
  - b) jocuri de rol /dramatizări (“Între prieteni”, “În vizită”, “La picnic”, “La spectacol”, “La biserică” ; “La teatru”; “În autobuz”) ; jocuri de alternanță de rol (“Vânzătorul”, “Poștașul” etc.);
  - c) jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente (“Cine este vinovat?”; “Învață din greșelile lor!”).

4.3 Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

- Vizite, excursii, drumeții, sezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii, interpretari de cântece și dansuri moderne, populare, “Carnavalul copiilor”);
- Jocuri de socializare (cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase);
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare “Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”);
- Jocuri-competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive);
- Jocuri distractive (“Încalță scaunul”, “Sfoara”);
- Jocuri de imitare (“De-a polițistul”, “De-a doctorul”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Explorarea senzorială	- Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	- Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității - Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală
3. Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător:	-Jocuri de imitare a unor conduite -Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare -Jocuri cu reguli simple -Jocuri motrice simbolice -Jocuri simbolic-reprezentative -Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare -Rezolvarea unor situații – problemă -Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber) -Jocuri de asamblare -Jocuri onomatopeice -Jocuri verbale -Dramatizare (imitări de personaje din povești)
4. Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază	-Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice; -Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: - jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); - jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă; - jocuri de atenție; -jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală).
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psihice individuale în conduite independente:	-Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiect din viața cotidiană -Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală -Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului -Jocuri-competiții pe diverse teme -Concursuri
6. Conduite motrice generale:	- Jocuri de mișcare variate -Jocuri de echilibru - Jocuri de expresie corporală - Jocuri de imitare gestuală

Domenii de conținut	Clasa a II-a
7. Abilități manuale	<ul style="list-style-type: none"> -Jocuri de manipulare și prehensiune -Jocuri de îndemânare -Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale -Jocuri de incastre -Jocuri de construcție -Jocuri de asamblare -Jocuri de expresie grafico-plastică -Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală)
8. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> -Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm -Jocuri onomatopeice -Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului -Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești)
9. Situații de comunicare și relaționare socială	<p>Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective; - jocuri de identificare cu un model; - jocuri de socializare;
10. Jocuri pentru integrare culturală și socio-	<ul style="list-style-type: none"> -Vizite, excursii, drumeții; -Șezători, serbări, aniversări; -Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; -Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare; -Jocuri-competiții; -Jocuri distractive; -Jocuri de imitare.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea capacității de autocunoaștere, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa a III-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil kinestezică) a mediului înconjurător Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: -vizuale („Sculptorul orb”, „Recunoaște obiectul!”, „Găsește diferențele între obiecte/imagini!”)   -olfactive („Punga mirositoare”, „Ce miroase așa?”, „Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)”) gustativ („Ce gust are ...?”, „Albinuțele adună miere”, „Salata de fructe”)   -auditive (jocuri de discriminare a sunetelor apropiate ca punct de articulare; „frământări de limbă”; joc „Paznicul orb”, „Telefonul fără fir cu numere”, „Telefonul fără fir”);   -jocuri de orientare tactilă (identificare și discriminare a unor obiecte familiare pe cale tactil-kinestezică, în absența văzului: joc „Santinela”, „Vânătoarea căprioarei”, „Ghici ce este?”, „Să cântărim cu palmele”). Jocuri de mimă și pantomimă: „Fă ca mine”, „Statuia”.</p>
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității: a) coordonare oculo-motorie Jocuri de coordonare oculo-motorie (contururi după șablon; colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.) b) schemă corporală și lateralitate Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (joc „Arată ce-ți spun eu!”, jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; joc „Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”);   - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acestuia („Dreapta-stânga”, „Siluete în mișcare”);   - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare („Spune ce lipsește”, „Siluete lacunare”)   - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul” din plastilină; desen/ test proiectiv „Omulețul”;   - Jocuri de mișcare ritmate („Bate la fel ca mine!”). c) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic   - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criteriile asociate: (culoare, mărime, formă etc);   - jocuri de asociere culoare-simbol (cifră, literă, figură geometrică): jocul „Colorează după litere/cifre!”, „Ce este mai aproape/depart”, „Joc de figuri geometrice”, „Fluturii își caută florile!”);   - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după unul sau mai multe criterii (culoare –mărime – formă);   - jocuri analitico-sintetice: „Jocul Loto”, „Jocul perechilor”; „Jocul umbrelor”   - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon;   - jocuri de colorat și desenat; d) organizare, orientare, structurare spatio-temporală Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială: -jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și respectiv, în relație cu alte obiecte; „Lănțișorul de copii”, „Acrobatul”, „Intersecția”, „La circ!”</p>

Clasa a III-a

- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: „Oraselul meu”, „Mașina”, „Blocul” etc);
- **Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală** („Semaforul”, „Mergi în ritmul dat de mine!”, „Baloanele cu zilele săptămânii”)
- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare („Orarul în imagini”);
- Jocul anotimpurilor;
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

1.3. Cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător

- Jocuri de imitare a unor conduite („De-a profesorul”, „De-a polițistul”, „Facem curat în bucătărie”, „Ce meserie ți-ai ales?”, „Construim un gard”)
- Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare („Magazionerii”, „Șiragul de mărgel”)
- Jocuri cu reguli („Șotron”, „Iepurașul fără culcuș”, „De-a musafirii”, „Mergem la cumpărături” etc.)
- Jocuri motrice simbolice („Bate vântul frunzele”; „Acrobații la circ”; „Țăranul e pe câmp”; „Păsările și vânătorul” etc.)
- Jocuri simbolic-reprezentative („Grupurile”, „Meseriile”, „Mimul”, „Vânzătorul și cumpărătorul”, „La librărie”)
- Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare (ex: „Descompune și compune păpușa”, „Puzzle”, „Mare-mijlociu-mic”, „Gasește și potrivește”, „Caută vecinul!”, „Urcă/ coboară scara! (șirul crescător-descrescător)”, „Șirurile tematice” (vocabular tematic), joc de asociere a culorii cu obiectele familiare („Ce e roșu?”)
- Rezolvarea unor situații-problemă („Ce vei face când ...?”, „Micul pieton” etc.)
- Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex : „Parcul cu mașini”; „Ferma de păsări”; „Orășelul copiilor”; „Casa țărănească”)
- Jocuri de asamblare („Puzzle”, „Incastre”, „Asamblează jucăria!” etc.)
- Jocuri onomatopeice („Graiul animalelor”)
- Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, „frământări de limbă”, dialoguri situaționale: „La telefon”; „La farmacie”; „La piață” etc.)
- Dramatizare (imitări de personaje din povești).

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea adaptării la mediu**Clasa a III-a****2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază****1. Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile,**

kinestezice („Ce obiect a dispărut?”, „Telefonul fără fir”, „Jocul degetelor – Ploaia” etc.)

2. Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

a) Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan

mental): incastre; puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici;

(„Asamblează obiectul!”, „Să construim din piese lego!”); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice).

Clasa a III-a

b) Jocuri analitico-sintetice:

-Jocuri de comparație: "Jocul Loto" (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe etc); "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor"; "Jocul diferențelor"

-Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor; Jocuri asociative ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Piața de legume, fructe și verdețuri"; "Bucătarii

iscusiți"; "La ce folosește ...?") Jocul ghicitorilor;

-Jocuri de asociații ("Cel mai frumos model"; "Cum se numește tabloul tău?"; "Spune cum este corect!")

-Jocuri tip "rezolvare de probleme": Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte;

c)Jocuri de memorie vizuală și auditivă („Sus-jos”, „Ghici ce lipsește!”);

-jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ[„Găsește perechea!” (descoperă perechile, reținând poziția jetoanelor)]; "Spune ce ai reținut!" (poezii scurte, ghicitori simple);

d) Jocuri de atenție („Zboară, zboară!", „Căutarea de comori", „Trenulețul veseliei", "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");

e) Jocuri pentru dezvoltarea creativității: „Desenul colectiv", „Săculețul cu surprize", „Mă gândesc la un număr";

f)Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:

- jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul");

- jocuri de mișcare și ritm (joc cu cântec și text „Toamna", „Bate în ritmul meu!");

- cântece însoțite de mișcare: „A venit la poarta mea", „Soarele și ploaia", „Țăranul e pe câmp", „Iepurasul albișor", „Podul de piatră", „Pe gheața subțire", „Cozonacul", „Soarele și ploaia"

- jocuri verbale: joc de exemplificări de cuvinte cu început dat „Vocala care se repetă", „Joc

cu...nume", „Lanțul cuvintelor", „Cocteil de litere" "Fazan" ; "Ecol", "Hai să facem o poveste!", "Actorii";

- recitări de poezii sau repovestiri în ordine cronologică;

- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc.

f)Jocuri funcționale:

- senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.);

- perceptive ("Ce poate fi dulce?", "Ce culoare are ... ?" "Care este mai mare ?" etc.);

-verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopoeice "Orchestra"; « frământări de limbă » pentru perechile consoană surdă - sonoră; «Jocul rimelor » ; jocuri de

integrare propozițională după suport imagistic; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.);

- imitative: neverbale (jocuri de mimă/ pantomimă „lonuț cel grabit și oglinda sa) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: "În vizită la un muzeu", "La farmacie/doctor/piață" ; "Să organizăm o petrecere surpriză!");

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", „La muzeu", "La cinematograful"; "La piață" etc.);

- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?")

- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!")

- Jocuri-competiții pe diverse teme ("Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret")

Clasa a III-a

- Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!").
- Jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme – Concursuri (desen, dans, cântec): "Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator"
- Jocuri-întreceri ("Aruncări sincronizate","Joc cu inele","Jocul cercurilor","Jocul panglicilor", "Cine sparge mai multe baloane!","Cine umple mai repede rucsacul!"

3.Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative**Clasa a III-a****3.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale**

- Jocuri de mișcare variate („Apă, cer, foc, pământ”, „Cursa perechilor”; „Ștafeta”; „Scoate-mă din cerc!"; „Zig- zagul deplasat”)
- Jocuri de echilibru (“Cumpăna”, “Mersul pe bârănă”, “Urmărește traseul”, “Cursa cu obstacole”; “Cursa cu paharele pline de apă”; “
- Nu scăpa bila”; “Ștafeta cu cartea/revista pe cap”; “Capcana”; “Ferește-te de crocodili!"; “Calcă coada! “)
- Jocuri de expresie corporală (“Robotul”; “Călărețul”);
- Jocuri de imitare gestuală (“Desen în oglindă”; “Hainele pe umeraș!"; “Descoperă personajul!"; “La ce cuvânt m-am gândit?”).

3.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate

- Jocuri de manipulare și prehensiune (“Zmeul”, “Adună cât mai multe obiecte”, “Mingea la conducător”);
- Jocuri de îndemânare (“Sortăm măregele”, “Să țesem frumos”);
- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (“Aruncă mingea cu o mână/ două mâini”, “Împarte cărțile !”);
- Jocuri de incastre;
- Jocuri de construcție (“Micul constructor” ; “Turnulețul”);
- Jocuri de asamblare (Lego ; “Să asamblăm păpușa!”);
- Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model ; jocul „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate’.

4.Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a III-a****4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):

- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - („, Mimul ” ; „, Dansăm în ritmul melodiei”; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe);
- jocuri onomatopice („, Scara”, “Micul actor”; “Șuieratul vântului”);
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (“Să alintăm cuvintele”, “Eu spun una, tu spui multe”, “Dacă nu-i așa, cum e?”; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic; “Hai să facem o poveste!"; jocul “Recunoaște personajul!” (recunoaștere în imagini/ din descriere);

Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești).

4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială**Jocuri simbolice**

a) jocuri afective:

- jocuri de expresie afectivă (“Masca tristă, masca veselă”, “Clovnul”) mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective (“De-a mama și copilul”);
- jocuri pentru stimularea încrederii: „Turnul de control”, „Lângă mine”, „Nume și

Clasa a III-a

- aplauze”;
- jocuri de identificare cu un model (“Buni gospodari”; ”Micii meșteri mari”; ”Profesorul”etc.)
  - b) jocuri de socializare:
    - jocuri de prezentare :,,Ghemul călător”, ,,Pânza de păianjen”, ,,Harpa”;
    - jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor (“Așa da, așa nu”, “Se poate așa ceva?”, “Cuvinte magice”);
    - jocuri de rol /dramatizări (“Între prieteni”, “În vizită”, “La picnic”, “La spectacol”, “La biserică” ; “La teatru”; “În autobuz”) ; jocuri de alternanță de rol (“Vânzătorul”, “Postașul” etc.);
    - jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente (“Cine este vinovat?”; “Învață din greșelile lor!”).
    - jocuri pentru stimularea și dezvoltarea spiritului de echipă: ,,Jocurile pisicii”, ,,Prințesa captivă”.

4.3 Rezolvarea unor situatii practice de viață prin folosirea experienței personale

- Vizite, excursii, drumeții, sezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii, interpretari de cântece și dansuri moderne, populare, “Carnavalul copiilor”, ,, Cu pași mici pe scena mare”, ,,Împreună pentru viitor”, ,,Festivalul Primăverii”, ,,Pentru tine mama mea!”);
- Ateliere de lucru: ,,Atelier de vopsit ouă de Paști”, ,,Atelier de modelat și pictat măștișoare, pandantive”;
- Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase;
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare (“Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”);
- Jocuri cu reguli individuale și colective (“De-a circulația”, “Semaforul”, “Foc și apă”, “Pro-natura”);
- Jocuri-competitii: concurs de dansuri și de costume; competiții sportive (Special Olympics);
- Jocuri distractive (“Încalță scaunul”, “Sfoara”, “Săritura în sac”, “Portocala”);
- Jocuri de relaxare (,,Pisicile somnoroase”, ,, Lumânările””Sfinxul”; “La plajă”)

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Explorarea senzorială	Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității - Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală
3. Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitare a unor conduite - Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare - Jocuri cu reguli simple - Jocuri motrice simbolice - Jocuri simbolic-reprezentative - Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare - Rezolvarea unor situații – problemă - Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber) - Jocuri de asamblare - Jocuri onomatopeice - Jocuri verbale - Dramatizare (imitări de personaje din povești)
4. Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice - Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: <ul style="list-style-type: none"> -jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); -jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă; - jocuri de atenție; -jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală).
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiect din viața cotidiană - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului - Jocuri-competiții pe diverse teme - Concursuri
6. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare variate -Jocuri de echilibru - Jocuri de expresie corporală - Jocuri de imitare gestuală

Domenii de conținut	Clasa a III-a
7. Abilități manuale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare și prehensiune - Jocuri de îndemânare - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale - Jocuri de incastre - Jocuri de construcție - Jocuri de asamblare - Jocuri de expresie grafico-plastică - Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală)
8. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - Jocuri onomatopeice - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului - Audiiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate)
9. Situații de comunicare și relaționare socială	<p>Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective; - jocuri de identificare cu un model; - jocuri de socializare
10. Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Șezători, serbări, aniversări - Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase - Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare - Jocuri-competiții - Jocuri distractive - Jocuri de imitare.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea capacității de autocunoaștere, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil kinestezică) a mediului înconjurător</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vizuale („Sculptorul orb”, „Recunoaște obiectul!”, „Găsește diferențele între obiecte/imagini!”) -olfactive [„Punga mirositoare”, „Ce miroase așa?”, „Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)”, gustativ („Ce gust are ...?”, „Albinuțele adună miere”, „Salata de fructe”) -auditive (jocuri de discriminare a sunetelor apropiate ca punct de articulare; „frământări de limbă”; joc „Paznicul orb”, „Telefonul fără fir cu numere”, „Telefonul fără fir”,); -jocuri de orientare tactilă (identificare și discriminare a unor obiecte familiare pe cale tactil-kinestezică, în absența văzului: joc „Santinela”, „Vânătoarea căprioarei”, „Ghici ce este?”, „Să cântărim cu palmele”. <p>Jocuri de mimă și pantomimă: „Fă ca mine”, „Statuia”.</p>
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>a) coordonare oculo-motorie</p> <p>Jocuri de coordonare oculo-motorie (contururi după șablon; colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.)</p> <p>b) schemă corporală și lateralitate</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (joc „Arată ce-ți spun eu!”, jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; joc „Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia („Dreapta-stânga”, „Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare („Spune ce lipsește”, „Siluete lacunare”) - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul” din plastilină; desen/ test proiectiv „Omulețul”; - Jocuri de mișcare ritmate („Bate la fel ca mine!”); - Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ. <p>c) conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <p>Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criteriile asociate: (culoare, mărime, formă etc); - jocuri de asociere culoare-simbol (cifră, literă, figură geometrică): jocul „Colorează după litere/cifre!”, „Ce este mai aproape/depart”, „Joc de figuri geometrice”, „Fluturii își caută florile!”); - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după unul sau mai multe criterii (culoare –mărime – formă); - jocuri analitico-sintetice: „Jocul Loto”, „Jocul perechilor”; „Jocul umbrelor” - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - jocuri de colorat și desenat; - Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ (ex: „Mica Sirenă”/ „Albă ca Zăpada” etc.) <p>d) Organizare, orientare, structurare spatio-temporală</p> <p>-Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și respectiv, în relație

Clasa a IV-a

- cu alte obiecte; „Lănțișorul de copii”, „Acrobatul”, „Intersecția”, „La circ”!
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
  - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: „Mașina”; „Blocul” etc);
  - **Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală** („Mergi în ritmul dat de mine!”, „Baloanele cu zilele săptămânii” „Stai la semafor!”)
  - Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
  - Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare („Orarul în imagini”);
  - Jocul anotimpurilor;
  - Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
  - Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

1.3. Cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător

- Jocuri de imitare a unor conduite („De-a profesorul”, „De-a polițistul”, „Facem curat în bucătărie”, „Ce meserie ți-ai ales?”, „Construim un gard”)
- Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare („Magazionerii”, „Șiragul de mărgelă”)
- Jocuri cu reguli („Șotron”, „Iepurașul fără culcuș”, „De-a musafirii”, „Mergem la cumpărături” etc.)
- Jocuri motrice simbolice („Bate vântul frunzele”; „Acrobații la circ”; „Țăranul e pe câmp”; „Păsările și vânătorul” etc.)
- Jocuri simbolic-reprezentative („Grupurile”, „Meseriile”, „Mimul”, „Vânzătorul și cumpărătorul”, „La librărie”)
- Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, serie, clasificare (ex: „Descompune și compune păpușa”, „Puzzle”, „Mare-mijlociu-mic”, „Gasește și potrivește”, „Caută vecinul!”, „Urcă/ coboară scara! (șirul crescător-descrescător)”, „Șirurile tematice” (vocabular tematic), joc de asociere a culorii cu obiectele familiare („Ce e galben?”)
- Rezolvarea unor situații-problemă („Ce vei face când ...?” „Micul pieton” etc.)
- Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex : „Parcul cu mașini”; „Ferma de păsări”; „Orășelul copiilor”; „Casa țărănească”)
- Jocuri de asamblare („Puzzle”, „Incastre”, „Asamblează jucăria!” etc.)
- Jocuri onomatopice („Graiul animalelor”)
- Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, „frământări de limbă”, dialoguri situaționale: „La muzeu”, „La telefon”; „La farmacie”; „La piață” etc.)
- Dramatizare (imitări de personaje din povești).

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea adaptării la mediu**Clasa a IV-a****2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază****1. Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile,**

kinestezice („Ce obiect a dispărut ?”, „Telefonul fără fir”, „Jocul degetelor – Ploaia” etc.

2. Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

a) Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre; puzzle (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici („Asamblează obiectul!”, „Să construim din piese lego!”); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);

Clasa a IV-a**b) Jocuri analitico-sintetice:**

- Jocuri de comparație: "Jocul Loto" (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe etc); "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor"; "Jocul diferențelor";
- Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor; Jocuri asociative ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Piața de legume, fructe și verdețuri"; "Bucătăriiiscuși"; "La ce folosește ...?") Jocul ghicitorilor;
- Jocuri de asociații ("Cel mai frumos model"; "Cum se numește tabloul tău?"; "Spune cum este corect!");
- Jocuri tip "rezolvare de probleme": Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte;

c) Jocuri de memorie vizuală și auditivă („Sus-jos”, „Ghici ce lipsește!”);

- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ[„Găsește perechea!” (descoperă perechile, reținând poziția jetoanelor)]; "Spune ce ai reținut!" (poezii scurte, ghicitori simple);

d) Jocuri de atenție („Zboară, zboară!", „Căutarea de comori”, „Trenulețul veseliei”, "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!")**e) Jocuri pentru dezvoltarea creativității: „Desenul colectiv”, „Săculețul cu surprize”, „Mă gândesc la un număr”****f) Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**

- jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul");
- jocuri de mișcare și ritm (joc cu cântec și text „Toamna”, „Bate în ritmul meu!");
- cântece însoțite de mișcare: „A venit la poarta mea”, „Soarele și ploaia”, „Țăranul e pe câmp”, „Iepurasul albișor”, „Podul de piatră”, „Pe gheața subțire”, „Cozonacul”, „Soarele și ploaia”
- jocuri verbale: joc de exemplificări de cuvinte cu început dat „Vocala care se repetă”, „Joc cu...nume”, „Lanțul cuvintelor”, „Cocteil de litere” "Fazan" ; "Ecoul", "Hai să facem o poveste!", "Actorii";
- recitări de poezii sau repovestiri în ordine cronologică;
- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc.

g) Jocuri funcționale:

- senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.);
- perceptive ("Ce poate fi dulce?", "Ce culoare are ... ?" "Care este mai mare ?" etc.);
- verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopoeice "Orchestra"; « frământări de limbă » pentru perechile consoană surdă - sonoră; «Jocul rimelor »; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.);
- imitative: neverbale (jocuri de mimă/ pantomimă „Ionuț cel grabit și oglinda sa) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: "În vizită la un muzeu", "La farmacie/doctor/piață" ; "Să organizăm o petrecere surpriză!").

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La telefon", "La piață" etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?");
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!");
- Jocuri-competiții pe diverse teme ("Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret");
- Concursuri desen, dans, cântec ș.a.;
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor"; "Cui cerem ajutorul?");
- Jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme – Concursuri (desen, dans, cântec):

Clasa a IV-a

"Cine stie, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator";
 - Jocuri-întreceri ("Aruncări sincronizate", "Joc cu inele", "Jocul cercurilor", "Jocul panglicilor", "Cine sparge mai multe baloane!", "Cine umple mai repede rucsacul!", "Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări").

3. Formarea unor abilitati manuale si a unor deprinderi practic-aplicative**Clasa a IV-a****3.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale**

- Jocuri de mișcare variate („Apă, cer, foc, pământ”, "Cursa perechilor"; "Ștafeta"; "Scoate-mă din cerc!"; "Zig- zagul deplasat")
 - Jocuri de echilibru ("Cumpăna", "Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole"; "Cursa cu paharele pline de apă";
 - Nu scăpa bila"; "Ștafeta cu cartea/revista pe cap"; "Capcana"; "Ferește-te de crocodili!"; "Calcă coada! ");
 - Jocuri de expresie corporală ("Robotul"; "Călărețul");
 - Jocuri de imitare gestuală ("Desen în oglindă"; "Hainele pe umeraș!"; "Descoperă personajul!"; "La ce cuvânt m-am gândit?").

3.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate

- Jocuri de manipulare și prehensiune ("Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător");
 - Jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile", "Să țesem frumos");
 - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Împarte cărțile!");
 - Jocuri de incastre;
 - Jocuri de construcție ("Micul constructor"; "Turnulețul");
 - Jocuri de asamblare (Lego; "Să asamblăm păpușa!");
 - Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model; jocul „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”).

4. Formarea conduitelor independente pentru integrarea in plan social**Clasa a IV-a****4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):

- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - (« Mimul » ; „ Dansăm în ritmul melodiei ”; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe);
 - jocuri onomatopoeice („ Scara”, "Micul actor"; "Șuieratul vântului");
 - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?"; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic; "Hai să facem o poveste!"; jocul "Recunoaște personajul!" (recunoaștere în imagini/ din descriere);
 - Audiții, viziuni (cântece pentru copii, desene animate, povești).

4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială

Jocuri simbolice

c) jocuri afective:

- jocuri de expresie afectivă ("Masca tristă, masca veselă", "Clovnul") mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective ("De-a mama și copilul");
 - jocuri pentru stimularea încrederii: „Turnul de control”, „Lângă mine”, „Nume și aplauze”;
 - jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari");

Clasa a IV-a

"Profesorul" etc.)

d) jocuri de socializare:

- jocuri de prezentare : „Ghemul călător”, „Pânza de păianjen”, „Harpa”;
- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor (“Așa da, așa nu”, “Se poate așa ceva?”, “Cuvinte magice”);
- jocuri de rol /dramatizări (“Între prieteni”, “În vizită”, “La picnic”, “La spectacol”, “La biserică”; “La teatru”; “În autobuz”) ; jocuri de alternanță de rol (“Vânătorul”, “Postașul” etc.);
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente (“Cine este vinovat?”; “Învață din greșelile lor!”)...
- jocuri pentru stimularea și dezvoltarea spiritului de echipă: „Jocurile pisicii”, „Prințesa captivă”.

4.3 Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

- Vizite, excursii, drumeții, sezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii, interpretari de cântece și dansuri moderne, populare, “Carnavalul copiilor”, „ Cu pași mici pe scena mare”, „Împreună pentru viitor”, „Festivalul Primăverii”, „Pentru tine mama mea!”)
- Ateliere de lucru: „Atelier de vopsit ouă de Paști”, „Atelier de modelat și pictat măștișoare, pandantive”
- Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase;
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare (“Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”)
- Jocuri cu reguli individuale și colective (“De-a circulația”, “Semaforul”, “Foc și apă”, “Pro-natura”)
- Jocuri-competiții: concurs de dansuri și de costume; competiții sportive (Special Olympics)
- Jocuri distractive (“Încalță scaunul”, “Sfoara”, “Săritura în sac”, “Portocala”)
- Jocuri de relaxare („Pisicile somnoroase”, „ Lumânările””Sfinxul”; “La plajă”)
- Jocuri de imitare („Fă ca mine!””De-a profesorul”, “De-a polițistul”, “De-a doctorul”)

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Explorarea senzorială	Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității - Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază: culoare, mărime, formă - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală
3. Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitare a unor conduite - Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare - Jocuri cu reguli simple - Jocuri motrice simbolice - Jocuri simbolic-representative - Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare - Rezolvarea unor situații – problemă - Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber) - Jocuri de asamblare - Jocuri onomatopeice - Jocuri verbale - Dramatizare (imitări de personaje din povești)
4. Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază	<p>Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice</p> <p>Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); - jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă; - jocuri de atenție; - jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală);
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiect din viața cotidiană - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului - Jocuri-competiții pe diverse teme - Concursuri
6. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare variate - Jocuri de echilibru - Jocuri de expresie corporală - Jocuri de imitare gestuală

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
7. Abilități manuale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare și prehensiune - Jocuri de îndemânare - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale - Jocuri de incastre - Jocuri de construcție - Jocuri de asamblare - Jocuri de expresie grafico-plastică -Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală)
8. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - Jocuri onomatopeice - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești)
9.Situații de comunicare și relaționare socială	<p>Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective; - jocuri de identificare cu un model; - jocuri de socializare;
10.Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Șezători, serbări, aniversări - Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase - Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare - Jocuri-competiții - Jocuri distractive - Jocuri de imitare

Sugestii metodologice

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. În organizarea procesului de învățare sunt selectate situațiile de învățare care conduc la formarea deprinderilor și dezvoltarea capacităților utile, corelând secvențele de învățare cu competențele necesare dezvoltării conform potențialităților individuale.

Adaptarea intervențiilor având în vedere mărimea și gradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative, jocul didactic), materialul didactic (intuitive-concret), selectarea sarcinilor de învățare după criteriul maturității intelectuale, adoptarea unor metode de învățare diferite dar și a unor materiale și mijloace didactice diverse au scopul de a forma și dezvolta deprinderi practice de muncă intelectuală, adaptative la viața cotidiană, care să formeze capacitatea de a învăța să înveți și exersarea deprinderilor.

Jocul, ca învățare și terapie, dezvoltă copilului capacitatea de observare, de analiză și de exersare a operatorilor logici, predarea-învățarea prin joc pornește de la contextul școlar până la contextul social-integrator, în scopul compensării personalității elevului cu dizabilități intelectuale și abilitării acestuia cu modalități de acțiune în situații cotidiene, sociale. Prin joc se poate obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și, poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului deficient spre explorare și cunoaștere.

În concluzie, intervenția educațională la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate trebuie să se sprijine pe dezvoltarea personală deplină a acestora, prin promovarea unor abilități sau competente fundamentale, care să asigure în primul rând formarea identității de sine și a autonomiei personale, maturizarea afectivă, relationarea cu cei din jur, rezolvarea de sarcini pornind de la nivelul elementar, utilizarea conținuturilor învățate în viața de zi cu zi, necesare desfășurării unor activități sociale utile și care să favorizeze integrarea lor socială.

Programele Terapiilor educaționale complexe și integrate au un demers flexibil, cadrul didactic având reperele curriculare la nivel mediu și operând diferențieri, adaptări în funcție de particularitățile clasei și ale elevului cu care lucrează.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - *Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Grupul de lucru:**Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației****Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași**

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

**Disciplina TERAPIE OCUPAȚIONALĂ
Învățământ special
Clasele pregătitoare –a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

În cadrul învățământului special asigurarea calității procesului educațional se sprijină pe programe analitice elaborate într-o manieră prin care să răspundă cerințelor fiecărui copil, în raport cu posibilitățile reale de învățare, de stilul și de ritmul fiecărui copil.

Pentru elevii din învățământul special învățarea se face prin diferențiere și individualizare, componenta compensator-recuperatorie fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Intervențiile corectiv - recuperatorii ale terapiilor specifice și ale terapiilor educaționale se realizează prin programe individuale de învățare - corectare - compensare care au ca finalitate formarea deprinderilor de viață cotidiană, cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, progresul în formarea și dezvoltarea personalității elevilor. Astfel, se respectă principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării, principiul accesibilitatii si tratarii individuale, diferite, principiul unicității și al individualizării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.*

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul - educator (clasele I –a IV-a) cu toți elevii clasei, sprijină și completează programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de educație specială și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă.

Formarea autonomiei personale și **Socializarea**, procesul integrării constituie o acțiune complexă care generează o fuziune între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare prin intermediul unor factori purtători de valori morale, spirituale, culturale (familia, școala, institutiile publice din comunitate etc.) aparținând grupului social. *Socializarea* presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, învățarea unor norme de conduită socială, ceea ce permite integrarea în colectivitate. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și antrenament al deprinderilor copilului în situații diverse de viață. Aceste considerații generale privind procesul adaptării și integrării sociale permit analiza și proiectarea programelor educaționale raportate la specificul și particularitățile individuale ale copilului.

Terapie ocupațională, pornind de la principalele forme de ocupații ale ființei umane: ***munca, jocul și activitățile de viață cotidiană***, are în vedere următoarele obiective: dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare al organismului fiecărei persoane; compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului persoanei; prevenirea destructurării anumitor funcții ale organismului; inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii ale persoanei.

Stimularea cognitivă se constituie din acțiuni și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, persoanelor și situațiilor de viață în dimensiunea lor instrumental-integratoare. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilități intelectuale se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă .

Ludoterapia, Jocul didactic, o formă de organizare a cogniției și o cale de organizare a cunoașterii conduce la stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive ale copilului, educarea trăsăturilor de personalitate și realizarea obiectivelor de cunoaștere ale procesului de predare-învățare este evidentă; prin jocul didactic, elevul își angajează

întregul potențial psihic, își antranează observația, își cultivă inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, își dezvoltă spiritul de cooperare, de echipă.

Stabilirea competențelor generale, competențelor specifice, activităților de învățare, conținuturilor învățării și standardelor curriculare de performanță pentru programele terapiilor educaționale ce urmează a fi parcurse de către elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din ciclul primar al școlii speciale, trebuie să țină cont de particularitățile psiho-intelectuale ale acestor beneficiari.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**
- 2. Însușirea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**
- 4. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrare socială**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; -Exerciții de discriminare vizuală (identice/ diferite, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.); -Exerciții de discriminare auditivă (“frământări de limbă pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc); -Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere “miros-obiect” ; “Mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.) -Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.).
<p>1.2 Exersarea psihomotricității -</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală: modelaj; - desen (desen lacunar; desen liber); - joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - puzzle corpul uman.
<p>1.3 Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; -Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); -Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare(de ex. exerciții de rupere și mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă, felicitări cu diverse ocazii: Primul ghiocel, Ziua mamei, Ziua copilului etc).

2. Însușirea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa pregătitoare
<p>2.1 Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, lopețică, planșetă, perforator, șablon/țipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radiocasetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>-Exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, plastilină).</p>
<p>2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte; -Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.)
<p>2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p> <p>1. Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/modelare; -Exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgel”etc.) - Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ; -Exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgel”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”);

Clasa pregătitoare

-mişcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);

-mişcări de presare a plastilinei în forme de lemn / ipsos.

2. Activități de expresie grafo-plastică:

-Exerciții de divertisment grafic: mângălire, zig-zaguri, rotunduri;

3. Activități de expresie muzicală:

-Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna ...”

-Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată;

-Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Castelul”, “Ursul doarme”; “Bate vântul frunzele”; “Dacă vesel se trăiește” etc.);

- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.);

-Exerciții de interpretare vocală individual și în grup;

-Exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);

-Audiții muzicale din gama „Cutiuța muzicală” ș.a.

- Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor.

3.Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**Clasa pregătitoare****3.1 Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple**

-Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă/pantomimă; acțional; verbal);

-Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;

-Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;

-Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;

-Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).

3.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

-Exerciții de confecționare a unor produse simple (puzzle, lipitură simplă (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc), colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); compoziții cu coji de ou.

3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit

-Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit);

-Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare.

4.Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrare socială**Clasa pregătitoare****4.1 Formarea și exersarea deprinderilor de ordine și igienă**

-Activități practice de igienă personală și de control a ținutei;

-Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc.

4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic

-Exerciții practice de servire a mesei la școală (desfacerea/strângerea pachetului cu alimente);

-Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat pahar cu apă plin etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1.Elemente de explorare senzoriala a lumii inconjuratoare	-Exerciții de explorare si descoperire a obiectelor din mediul familiar si a proprietatilor lor fizice, perceptibile pe baza simturilor
2.Structuri perceptiv –motrice de baza	-Schema corporală; -Culoare-forma-marime; -Orientare,organizare si structurare spatio-temporală.
3.Gesturile manuale fundamentale si coordonarea motrica	-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); - exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut -Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale
4.Tehnici de lucru, materiale si instrumente de lucru	-Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora -Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgel, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele) -Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător -Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
5.Produse finite (decorative sau utile)	-Etape/operații de realizare a unor produse simple -Produse: jucării, obiecte decorative, machete, jocuri de construcție și asamblare -Produse realizate individual și în grup -Expoziții de produse -Semnificația produsului activității
6. Deprinderi de ordine si igiena	-Activități practice de igienă personală, igiena camerei de locuit, igiena clasei, igiena instrumentelor de folosit
7.Activitati cu caracter ergoterapeutic	-Exerciții practice de servire a mesei și de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**

Clasa I
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <p>-Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor;</p> <p>-Exerciții de discriminare vizuală (identice/ diferite, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.);</p> <p>-Exerciții de discriminare auditivă (“frământări de limbă pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc);</p> <p>-Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere “miros-obiect”; “Mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.);</p> <p>-Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.).</p>
<p>1.2 Exersarea psihomotricității -</p> <p>-Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală: modelaj; - desen (desen lacunar; desen liber); - joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - puzzle corpul uman;
<p>1.3 Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <p>-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor;</p> <p>-Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă);</p> <p>-Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare (de ex. exerciții de rupere și mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă, felicitări cu diverse ocazii.</p>

2. Însușirea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa I
<p>2.1 Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, lopețică, planșetă, perforator, șablon/țipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radiocasetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>-Exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilină).</p>
<p>2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc</p> <p>-Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte;</p> <p>-Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.)</p>
<p>2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p> <p>1. Activități de abilitare manuală:</p> <p>-Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/modelare</p> <p>-Exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”etc.)</p> <p>-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ;</p> <p>-Exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”):</p> <ul style="list-style-type: none"> -mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);

Clasa I
<p>-mişcări de presare a plastilinei în forme de lemn / ipsos.</p> <p>2. Activități de expresie grafo-plastică: -Exerciții de divertisment grafic: mâzgălire, zig-zaguri, rotunduri;</p> <p>3. Activități de expresie muzicală: -Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna...” -Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată; -Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Castelul”, “Ursul doarme”; “Bate vântul frunzele”; “Dacă vesel se trăiește” etc.); -Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.); -Exerciții de interpretare vocală individual și în grup; -Exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.); -Audiții muzicale din gama „Cutiuța muzicală” ș.a. -Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor.</p>

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

Clasa I
<p>3.1 Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple -Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă/pantomimă; acțional; verbal); -Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit; -Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; -Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs; -Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).</p>
<p>3.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate -Exerciții de confecționare a unor produse simple (puzzle, lipitură simplă (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc), colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturele”); compoziții cu coji de ou.</p>
<p>3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit); -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare.</p>

4. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrare socială

Clasa I
<p>4.1 Formarea și exersarea deprinderilor de ordine și igienă -Activități practice de igienă personală și de control a ținutei; -Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc.</p>
<p>4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic -Exerciții practice de servire a mesei la școală (desfacerea/strângerea pachetului cu alimente); -Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat pahar cu apă plin etc.)</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1.Elemente de explorare senzorială a lumii inconjurătoare	-Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar și a proprietăților lor fizice, perceptibile pe baza simțurilor
2.Structuri perceptiv –motrice de baza	-Schema corporală -Culoare-forma-marime -Orientare, organizare și structurare spatio-temporală
3.Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică	-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); - exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut -Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale
4.Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	-Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora □ -Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele) -Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător -Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
5.Produse finite (decorative sau utile)	-Etapă/operații de realizare a unor produse simple -Produse: jucării, obiecte decorative, machete, jocuri de construcție și asamblare -Produse realizate individual și în grup -Expoziții de produse -Semnificația produsului activității
6. Deprinderi de ordine și igienă	-Activități practice de igienă personală, igiena camerei de locuit, igiena clasei, igiena instrumentelor de folosit
7.Activități cu caracter ergoterapeutic	-Exerciții practice de servire a mesei și de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

Clasa a II-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <p>-Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <p>-Exerciții de discriminare vizuală (identice/ diferite, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.);</p> <p>-Exerciții de discriminare auditivă (“frământări de limbă pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc.</p> <p>-Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere “miros-obiect” ; “Mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.);</p> <p>-Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.);</p> <p>-Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).</p>
<p>1.2. Exersarea psihomotricității -</p> <p>Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală: modelaj; - desen (desen lacunar; desen liber); - joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - puzzle corpul uman;
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <p>-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor;</p> <p>-Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă);</p> <p>-Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare.</p>

2. Însușirea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa a II-a
<p>2.1 Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, lopețică, planșetă, perforator, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radiocasetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>-Exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilină) și materialelor din natură(frunze, flori, castane, ghinde, crenguțe, păstăi, melci, scoici).</p>
<p>2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc</p> <p>-Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte: „ Mingea în tunel”, „Minipopice”;</p> <p>-Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutăți diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle: „ Îngrijim păpușa bolnavă!”, „Alegem materialul pentru construit”, „Conducem mașina”).</p>
<p>2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p> <p>1. Activități de abilitare manuală:</p> <p>-Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/modelare</p> <p>-Exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul</p>

Clasa a II-a

de iarnă”, „Mărgele” etc.)

-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ;

-Exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”), mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”); mișcări de presare a plastilinei în forme de lemn / ipsos.

2. Activități de expresie grafo-plastică:

-Exerciții de divertisment grafic: mâzgălire, zig-zaguri, rotunduri;

3. Activități de expresie muzicală:

-Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna ...”

-Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată;

-Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Iepurașul Țup”, „Bat din palme”, „Castelul”, „Ursul doarme”; „Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește” etc.);

-Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.).

-Exerciții de interpretare vocală individual și în grup;

-Exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);

-Audiții muzicale din gama „Cutiuța muzicală” ș.a.

-Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor.

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**Clasa a II-a****3.1 Învățarea etapelor/ operațiilor de realizare a unor produse simple**

-Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă/pantomimă; acțional; verbal);

-Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;

-Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;

-Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;

-Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).

3.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

-Exerciții de confecționare a unor produse simple (puzzle, lipitură simplă (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc), colaje („Vaza cu flori”, „Braduțul”, „De Paște” „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Laleaua”, „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); compoziții cu coji de ou.

3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit

-Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit);

-Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare.

4. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrare socială**Clasa a II-a****4.1 Formarea și exersarea deprinderilor de ordine și igienă**

-Activități practice de igienă personală și de control a ținutei;

-Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor: „Să facem ordine în dulap!”, „Să pregătim clasa!”.

4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic

-Exerciții practice de servire a mesei la școală: „De-a gospodinele”, „Aranjăm masa pentru musafiri”);

-Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat un pahar cu apă plin, „Așezăm vasele la locul lor!”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1.Elemente de explorare senzorială a lumii inconjurătoare	-Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar și a proprietăților lor fizice, perceptibile pe baza simțurilor
2.Structuri perceptiv – motrice de baza	-Schema corporală -Culoare-forma-mărime -Orientare, organizare și structurare spatio-temporală
3.Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică	-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); - exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut; □ -Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale
4.Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	-Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora -Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele) -Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător -Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
5.Produse finite (decorative sau utile)	-Etapă/operații de realizare a unor produse simple -Produse: jucării, obiecte decorative, machete, jocuri de construcție și asamblare -Produse realizate individual și în grup -Expoziții de produse -Semnificația produsului activității
6. Deprinderi de ordine și igiena	-Activități practice de igienă personală, igiena camerei de locuit, igiena clasei, igiena instrumentelor de folosit
7.Activități cu caracter ergoterapeutic	-Exerciții practice de servire a mesei și de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**

Clasa a III-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: -Exerciții de discriminare vizuală (identific/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.); -Exerciții de discriminare auditivă (“frământări de limbă pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc); -Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere “ miros-obiect ” ; “Mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.); -Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material:moale, tare, neted, aspru etc.) -Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatra - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece etc; - exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc “Săculețul fermecat”); -Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc); -Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <p>Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală: modelaj; - desen (desen lacunar; desen liber); - joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - puzzle corpul uman;   <p>Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta! “ etc.); - structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime); <p>Orientare, organizare și structurare spațio-temporală;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc); □ -Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; -Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; -Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; -Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor/ lunile anului; -Exerciții de asociere “acțiuni specifice momentelor zilei- imagine”; “anotimp – imagine”; -Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: număr gradat de imagini); -Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex:trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); - Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare(de ex. exerciții de rupere și

Clasa a III-a

- mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă, felicitări cu diverse ocazii: Primul ghiocel, Ziua mamei, Ziua copilului etc);
- Exerciții de înșirare/ șnuruire (înșirarea unor inele mari pe un fir gros / a mărgelilor pe ață; așezarea pionilor pe tabla cu găurele;
  - Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:
    - îndoitori simple (“Batista”);
    - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.);
    - exerciții cu operații simple asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. (“Solzii peștișorului”, “Rama de tablou”etc.)
  - **Exerciții pentru formarea - exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale**
  - Exerciții de atingere a vârfului nasului cu degetul arătător de la mâna dreaptă apoi, cu cel de la mâna stângă, cu ochii închiși; □
  - Exerciții de înșirare cu și fără model; incastrare; □
  - Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; □
  - Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris) □ Divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tablita de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip).

2.Însușirea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**Clasa a III-a****2.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor**

-Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, lopețică, planșetă, perforator, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radiocasetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.

2.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică

- Exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor; (pahar, lipici, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, plastilină);

-Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.

2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc

-Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte;

-Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.)

2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională**1. Activități de abilitare manuală:**

Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/modelare

- exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”etc.)
- exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ;
- exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Bilute”, „Șiragul de mărgel”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”)
- mișcări translatorii cu palmele față în față);
- mișcări circulare palmele față în față;
- mișcări translatorii cu palmele față de planșeta;
- mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”, „Bile”); • mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);

Clasa a III-a

- mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă”);
- mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);
- mișcări de presare a plastilinei în forme de lemn / ipsos.

2. Activități de expresie grafo-plastică:

Exerciții de divertisment grafic: mângălire, zig-zaguri, rotunduri;

- Exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic: - punctul; - linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare); - colorarea și hașurarea unor contururi simple; - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii;
- redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii; - colorarea unor spații din ce în ce mai mici; - dactilopictură; - mânuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor; - exerciții de alternare a culorilor; - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi în plan monolinar); □ Desen figurativ (linia dreaptă - “Franjurile covorului”, “Curcubeul”), frântă - “Dinții fierăstrăului”, “Fulgerul”; curbă - “Valurile mării”, “Spirala” etc.)

3. Activități de expresie muzicală:

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna ...”

- Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Castelul”, “Ursul doarme”; “Bate vântul frunzele”; “Dacă vesel se trăiește” etc.)

- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.)

- Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei („Iepuraș, drăgălaș”, “Vine rața”; „La pădure”, „Săniuța”, „Vine, vine primăvara”, „La oglindă”, „Ceasul”, Cucul”, „Noi acum suntem școlari”, „Ghiocelul”, „Copăcelul”, „Toamna”) □

Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice: (numerație: „Un elefant se legăna ...”; “Cântecul numerelor”; onomatopee “Graiul animalelor”; dezvoltarea proceselor psihice (atenție și memorie vizuală/ auditivă etc : “Deschide urechea bine!”, “Am pierdut o batistuță”) et

- exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
- exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);

- Audiții muzicale din gama „Cutiuța muzicală” s.a.

- Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor.

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**Clasa a III-a****3.1 Învățarea etapelor/ operațiilor de realizare a unor produse simple**

- Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă-pantomimă; acțional; verbal);
- Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/ analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;
- Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
- Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;
- Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).

3.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

- Exerciții de confecționare a unor produse simple (puzzle, lipitură simplă (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc), colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); compoziții cu

Clasa a III-a
coji de ou, rama de tablou. -Concursuri, expoziții.
3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit); -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similar; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor.

4. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrare socială

Clasa a III-a
4.1 Formarea și exersarea deprinderilor de ordine și igienă -Activități practice de igienă personală și de control a ținutei; -Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc; -Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; -Exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru).
4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic -Exerciții practice de servire a mesei la școală (desfacerea/strângerea pachetului cu alimente); -Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex:cărat pahar cu apă plin etc.); -Activități simple de îngrijire a plantelor "colțul viu al clasei/ casei" (plantare, stropire, curățare).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1.Elemente de explorare senzoriala a lumii inconjuratoare	-Exerciții de explorare si descoperire a obiectelor din mediul familiar si a proprietatilor lor fizice, perceptibile pe baza simturilor
2.Structuri perceptiv – motrice de baza	-Schema corporală -Culoare-forma-marime -Orientare,organizare si structurare spatio-temporală
3.Gesturile manuale fundamentale si coordonarea motrica	-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); - exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut; □ -Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale.
4.Tehnici de lucru, materiale si instrumente de lucru	- Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora;□ - Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele); - Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ;□ -Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
5.Produse finite (decorative sau utile)	- Etape/operații de realizare a unor produse simple; - Produse: jucării, obiecte decorative, machete, jocuri de construcție și asamblare;□ - Produse realizate individual și în grup; - Expoziții de produse;□ - Semnificația produsului activității.
6. Deprinderi de ordine si igiena	-Activități practice de igiena personala, igiena camerei de locuit, igiena clasei, igiena instrumentelor de folosit.
7.Activitati cu caracter ergoterapeutic	-Exerciții practice de servire a mesei si de manipulare a unor obiecte in condiții de siguranță.

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

Clasa a IV-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: -Exerciții de discriminare vizuală (identice/ diferite, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.); -Exerciții de discriminare auditivă („frământări de limbă” pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc); -Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere „miros-obiect”; „mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.); -Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.); -Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatră - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece etc; -Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc “Săculețul fermecat”); -Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <p>1. Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală: modelaj; - desen (desen lacunar; desen liber); - joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - puzzle corpul uman;   <p>2. Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta! “ etc.); - Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime); <p>3. Orientare, organizare și structurare spațio-temporală;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc); □ -Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; -Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; □ -Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; □ -Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor/ lunile anului; □ -Exerciții de asociere „acțiuni specifice momentelor zilei- imagine”; „anotimp – imagine”; -Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: număr gradat de imagini); □ -Software educativ pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3 Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); - Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare(de ex. exerciții de rupere și mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă, felicitări cu diverse ocazii: Primul ghiocel, Ziua mamei, Ziua copilului etc);

Clasa a IV-a

- Exerciții de înșirare/ șnuruire (înșirarea unor inele mari pe un fir gros / a mărgelilor pe ață; așezarea pionilor pe tabla cu găurele;
- Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: îndoituri simple ("Batista"), lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.);
- Exerciții cu operații simple asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. ("Solzii peștișorului"; "Rama de tablou"etc.).

Exerciții pentru formarea - exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale

- Exerciții de atingere a vârfului nasului cu degetul arătător de la mâna dreaptă apoi, cu cel de la mâna stângă, cu ochii închiși;
- Exerciții de înșirare cu și fără model; incastrare; □
- Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc; - exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; □
- Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris); □
- Divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip).

2.Înșușirea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**Clasa a IV-a****2.1 Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor**

-Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă,foarfecă cu vârfulurile rotunjite, ac mare, lopețică, planșetă, perforator, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radiocasetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.

2.2 Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică

-Exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, plastilină);

-Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.

2.3 Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc

-Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte;

-Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.).

2.4 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională**1. Activități de abilitare manuală:**

-Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire /tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/asamblare;

-Exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgelile” etc.);

-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ;

-Exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgelile”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”): mișcări translatorii cu palmele față în față;

• mișcări circulare palmele față în față;

• mișcări translatorii cu palmele față de planșeta;

• mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”, „Bile”);

• mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);

• mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul

Clasa a IV-a

de zăpadă”);

- mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);
- mișcări de presare a plastilinei în forme de lemn / ipsos.

2. Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălire, zig-zaguri, rotunduri;
- Exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic:
  - punctul;
  - linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare);
  - colorarea și hașurarea unor contururi simple;
  - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii;
  - redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii;
  - colorarea unor spații din ce în ce mai mici;
  - dactilopictură;
  - mânuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor;
  - exerciții de alternare a culorilor;
  - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi în plan monolinar);
  - desen figurativ:
    - linia dreaptă(“Franjurile covorului”, “Curcubeul”), frântă ,, Dinții fierăstrăului”, “Fulgerul”); curbă (“Valurile mării”, “Spirala”etc.)

2. Activități de expresie muzicală:

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna ...”
- Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată;
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Castelul”, “Ursul doarme”; “Bate vântul frunzele”; “Dacă vesel se trăiește” etc.);
- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.)
  - exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei);
  - exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
  - exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
  - exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
  - exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
- Audiții muzicale;

Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor.

3. Activități de expresie nonverbală și verbală:

- Exerciții- joc de mimă și pantomimă (exerciții de redare a unor expresii mimice/ a unor stări afective: “Mimul”; “Recunoaște personajul!”)
- Jocuri de imitație (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene:(“Hărnicuța”; “Sportivul”; “Doctorul”; “Profesorul” etc.)
- Dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor, bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.)
- Exerciții cu onomatopee, “frământări de limbă” pentru sunetele cu punct de articulare apropiat/ perechile de consoane surdă – sonoră (s-z: sare-zare; f-v: fată-vată etc.); jocuri de cuvinte/ versuri ritmate; recitări;
- Recitări în oglindă;
- Joc de rol/ Dramatizare;
- Teatru de păpuși.

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**Clasa a IV-a****3.1 Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple**

- Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă-pantomimă; acțional; verbal)
- Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;
- Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
- Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;
- Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).

3.2 Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

- Exerciții de confecționare a unor produse (puzzle, lipituri, origami („Cutia de cadou”, „Rața” etc”), modelare „Coșul cu fructe”; colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); șnuruire („Șnur de mărtișor” etc.); împletire („Frânghia”; „Funda”; „Brățara”); compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); compoziții cu coji de ou/ scoici „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Solzii peștișorului” etc.);
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete („Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „ Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”).
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”);
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);
- Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite);
- Concursuri.

3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit

- Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit);
- Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similar;
- Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii:
  - respectarea succesiunii etapelor de lucru;
  - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor;
  - respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului;
  - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate;
  - respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.;
- Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi
- Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor.

4. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrare socială**Clasa a IV-a****4.1 Formarea și exersarea deprinderilor de ordine și igienă**

- Activități practice de igienă personală și de control a ținutei;
- Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc;
- Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit ;
- Exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru) ;
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului.

4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic

- Exerciții practice de servire a mesei la școală (desfacerea/strângerea pachetului cu alimente);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat pahar cu apă plin, tavă etc.); -Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, suc de fructe; -Exerciții practice de amenajare a unei mese festive; -Activități simple de îngrijire a plantelor "colțul viu al clasei/ casei" (plantare, stropire, curățare, recoltare); -Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1.Elemente de explorare senzorială a lumii inconjurătoare	-Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar și a proprietăților lor fizice, perceptibile pe baza simțurilor
2.Structuri perceptiv – motrice de baza	-Schema corporală -Culoare-forma-mărime -Orientare, organizare și structurare spatio-temporală
3.Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică	-Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor - gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); - exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut -Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale
4.Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	-Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghief, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora -Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele) -Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător -Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
5.Produse finite (decorative sau utile)	-Etapă/operații de realizare a unor produse simple -Produse: jucării, obiecte decorative, machete, jocuri de construcție și asamblare -Produse realizate individual și în grup -Expoziții de produse -Semnificația produsului activității
6. Deprinderi de ordine și igiena	-Activități practice de igienă personală, igiena camerei de locuit, igiena clasei, igiena instrumentelor de folosit
7.Activități cu caracter ergoterapeutic	-Exerciții practice de servire a mesei și de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță.

Sugestii metodologice

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. În organizarea procesului de învățare sunt selectate situațiile de învățare care conduc la formarea deprinderilor și dezvoltarea capacităților utile, corelând secvențele de învățare cu competențele necesare dezvoltării conform potențialităților individuale.

Adaptarea intervențiilor având în vedere mărimea și gradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative, jocul didactic), materialul didactic (intuitive-concret), selectarea sarcinilor de învățare după criteriul maturității intelectuale, adoptarea unor metode de învățare diferite dar și a unor materiale și mijloace didactice diverse au scopul de a forma și dezvolta deprinderi practice de muncă intelectuală, adaptative la viața cotidiană, care să formeze capacitatea de a învăța să înveți și exersarea deprinderilor.

Jocul, ca învățare și terapie, dezvoltă copilului capacitatea de observare, de analiză și de exersare a operatorilor logici, predarea-învățarea prin joc pornește de la contextul școlar până la contextul social-integrator, în scopul compensării personalității elevului cu dizabilități intelectuale și abilitării acestuia cu modalități de acțiune în situații cotidiene, sociale. Prin joc se poate obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și, poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului deficient spre explorare și cunoaștere.

În concluzie, intervenția educațională la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate trebuie să se sprijine pe dezvoltarea personală deplină a acestora, prin promovarea unor abilități sau competente fundamentale, care să asigure în primul rând formarea identității de sine și a autonomiei personale, maturizarea afectivă, relationarea cu cei din jur, rezolvarea de sarcini pornind de la nivelul elementar, utilizarea conținuturilor învățate în viața de zi cu zi, necesare desfășurării unor activități sociale utile și care să favorizeze integrarea lor socială.

Programele Terapiilor educaționale complexe și integrate au un demers flexibil, cadrul didactic având reperele curriculare la nivel mediu și operând diferențieri, adaptări în funcție de particularitățile clasei și ale elevului cu care lucrează.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - *Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Grupul de lucru:**Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației****Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași**

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programă școlară
pentru disciplina**

**TERAPII SPECIFICE ȘI PROGRAME DE
INTERVENȚIE**

***Învățământ special*
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Terapii specifice și programe de intervenție pentru clasele pregătitoare – a IV -a a fost structurată conform planului-cadru pentru învățământ special, aprobat prin OMENCȘ nr. 3622/27.04.2018, terapiile specifice și programe de intervenție au alocate 10-12 ore pe săptămână.

Elaborarea disciplinei Terapii specifice și programe de intervenție este întemeiată pe recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006). Pornind de la principiile enunțate în documentele programatice de mai sus, considerăm că acțiunile de integrare, compensare, reabilitare, au ca scop declarat egalizarea de șanse în vederea integrării cât mai eficiente a persoanelor cu dizabilități în societate.

Programa de Terapii specifice și de compensare respectă prevederea articolului 2, alin. (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/5 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Disciplina Terapii specifice și de compensare vizează stimularea dezvoltării unei personalități armonioase a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din învățământul special de stat, având ca obiectiv atingerea unui nivel inițial de formare a competențelor-cheie, pentru ciclul de învățământ primar, respectiv atingerea unui nivel intermediar de formare a competențelor-cheie, pentru ciclul de învățământ gimnazial, care să reprezinte ulterior baza profilului de formare a absolvenților de liceu din învățământul special sau învățământul de masă, profil tehnologic, după caz.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale cuprinse în prezenta programă școlară vizează dezvoltarea capacităților de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală pe durata ciclurilor de învățământ primar și gimnazial special. Competențele specifice din prezenta programă școlară reprezintă etape progresive de dobândire a competențelor generale.

Activitățile de învățare structurate în prezenta programă țintesc la stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihoindividual condiționat de nivelul de severitate al dizabilității intelectuale ușoare și moderate a elevilor din învățământul primar și gimnazial special.

Vârsta miciei școlarității este caracterizată de învățarea impusă, dirijată din exterior, ca activitate fundamentală, precum și de extinderea relațiilor sociale, a obligațiilor și a drepturilor. Elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au un grad ridicat de dependență față de adult. Formarea unor concepții proprii despre realitatea înconjurătoare se impune cu impetozitate în vederea creșterii gradului de autonomie personală a acestora. Vârsta mării școlarități este caracterizată de creșterea gradului de autonomie, luarea propriilor decizii, învățarea independentă, ca activitate fundamentală, precum și de diversificarea relațiilor sociale în afara microgrupului școlar. Elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au încă un grad înalt de dependență față de adult. Dezvoltarea conștiinței de sine și capacitatea de verbalizare a opiniilor proprii sunt esențiale în vederea creșterii progresive continue a gradului de autonomie personală a acestora.

Conținuturile prezentei programe sunt un răspuns la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, facilitându-le acestora dezvoltarea bio-psihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Conținuturile vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate (stimulare multisenzorială, educație perceptiv-motrică, terapia tulburărilor de limbaj și comunicare, dezvoltarea limbajului, stimulare cognitivă etc.) în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltare individuală și de specificul grupului. Fundamentul planurilor de intervenție personalizată este reprezentat de profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) individuale.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), cu orientare corectiv-compensatorie și practic-aplicativă, în manieră complementară. Acestea au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei.

În concluzie, prezenta programă școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia potențialul de dezvoltare și profilul de competențe al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt unice, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competențe generale

- 1. Formarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**
- 2. Formarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv-motrice**
- 3. Formarea abilităților de receptare, structurare și emiteră a mesajului oral**
- 4. Formarea, exersarea abilităților în plan lexico-grafic**
- 5. Formarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**
- 6. Formarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în viața cotidiană**

CLASA PREGĂTITOARE - CLASA A IV-A**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Formarea capacității de reacție la stimuli externi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate. - Exerciții de stimulare vizuală: familiarizarea cu stimuli luminoși, utilizând culori contrastante; - Exerciții de stimulare auditivă: familiarizarea cu zgomote, cu vocea umană, sunete emise de diverse animale, activități cu jucării sonore etc. - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: explorarea și manipularea obiectelor cu texturi diferite, perceperea temperaturii, percepția vibrațiilor, a presiunii, masaj; - Exerciții de stimulare olfactivă: explorarea mirosurilor din mediul ambiant; - Exerciții de stimulare vizuală: explorarea gusturilor diverselor alimente.
<p>1.2 Formarea capacității de observare, urmărire și identificare a stimulilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite: camera de stimulare polisenzorială, sala de clasă și mediul extern familiar; - Exerciții joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane) după ce acțiunea acestora a încetat.
<p>1.3 Dezvoltarea diferitelor forme ale atenției</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a atenției prin efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Exerciții joc pentru dezvoltarea unor forme ale atenției : auditivă, vizuală, tactil-kinestezică, etc.
<p>1.4 Formarea capacității de discriminare și identificare a atributelor perceptive ale stimulilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a formei și mărimii; - Activități de percepție, recunoaștere și diferențiere a onomatopeelor; - Activități de percepție și diferențiere a asperității, texturii și greutateii; - Activități de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Activități de percepție și diferențiere a gusturilor și mirosurilor; - Activități de percepție și discriminare a atributelor aflate în opoziție.
<p>1.5 Formarea capacității de recunoaștere a obiectelor în plan tridimensional și bidimensional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a obiectelor concrete; - Exerciții de trecere de la obiectul concret la imagine; - Exerciții de suprapunere obiect imagine.
<p>1.6 Formarea capacității de analiză și sinteză a informațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a obiectelor identice după diferite criterii (formă, mărime, culoare, textură, etc); - Exerciții de asociere obiect-imagine corespunzătoare; - Exerciții de descompunere a întregului în părți (obiect sau imagine); - Exerciții de recompunere a întregului; - Exerciții de recunoaștere și identificare a elementelor lipsă ale întregului la nivel de obiect și imagine (dificultate graduală).
<p>1.7 Formarea capacității de comparare a obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de integrare categorială (integrarea obiectului sau a imaginii în clasa de apartenență); - Exerciții de identificare și eliminare a unor obiecte care nu se potrivesc într-o mulțime dată; - Exerciții de ordonare după diferite criterii a unor obiecte sau imagini după model - Exerciții de reproducere a unor patern-uri structurale.

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.8 Formarea capacității de clasificare după diverse criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de seriare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de ordonare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de clasificare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului.
<p>1.9 Formarea capacității de generalizare a cunoștințelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de indicare și discriminare într-un mediu nestructurat, a obiectelor și sunetelor învățate în mediul structurat.
<p>1.10 Formarea capacității de reprezentare mentală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea deprinderilor de investigare; - Exerciții de explorare a conturilor; - Exerciții de identificare a imaginilor ce reprezintă obiecte identice dar de mărimi diferite, poziții spațiale diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii crescânde sau descrescânde a unor figuri de mărimi diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii, succesivității momentelor unor acțiuni simple; - Exerciții de reproducere după comandă verbală a mișcărilor, gesturilor și posturii.
<p>1.11 Formarea și dezvoltarea capacității de reacție la stimuli externi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate - Exerciții de stimulare vizuală: familiarizarea cu stimuli luminoși și culori contrastante; - Exerciții de stimulare auditivă: familiarizarea cu zgomote, cu vocea umană, sunete emise de diverse animale; activități cu jucării sonore etc; - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: explorarea și manipularea obiectelor cu texturi diferite, perceperea temperaturii, percepția vibrațiilor, a presiunii, masaj; - Exerciții de stimulare olfactivă: explorarea mirosurilor din mediul ambiant; - Exerciții de stimulare vizuală: explorarea gusturilor diverselor alimente.
<p>1.12 Formarea și dezvoltarea capacității de observare, urmărire și identificare a stimulilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite: camera de stimularea polisenzorială, sala de clasă și mediul extern familiar; - Exerciții joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane) după ce acțiunea acestora a încetat.
<p>1.13 Dezvoltarea diferitelor forme ale atenției</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a atenției prin efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Exerciții joc pentru dezvoltarea unor forme ale atenției : auditivă, vizuală, tactil-kinestezică etc.
<p>1.14 Formarea și dezvoltarea capacității de discriminare și identificare a atributelor perceptive ale stimulilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a formei și mărimii; - Activități de percepție, recunoaștere și diferențiere a onomatopeelor; - Activități de percepție și diferențiere a asperității, texturii și greutateii; - Activități de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Activități de percepție și diferențiere a gusturilor și mirosurilor; - Activități de percepție și discriminare a atributelor aflate în opoziție;
<p>1.15 Formarea capacității de recunoaștere a obiectelor în plan tridimensional și bidimensional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a obiectelor concrete; - Exerciții de trecere de la obiectul concret la imagine; - Exerciții de suprapunere obiect imagine;
<p>1.16 Formarea și dezvoltarea capacității de analiza și sinteza a informațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a obiectelor identice după diferite criterii (formă, mărime, culoare, textură etc);

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere obiect – imagine corespunzătoare; - Exerciții de descompunere a întregului în părți (obiect sau imagine); - Exerciții de recompunere a întregului; - Exerciții de recunoaștere și identificare a elementelor lipsă ale întregului la nivel de obiect și imagine (dificultate graduală).
<p>1.17 Formarea și dezvoltarea capacității de comparare a obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de integrare categorială; - Exerciții de identificare și eliminare a unor obiecte care nu se potrivesc într-o mulțime dată; - Exerciții de ordonare după diferite criterii a unor obiecte sau imagini după model; - Exerciții de reproducere a unor patternuri structurale;
<p>1.18 Formarea și dezvoltarea de capacității de clasificare după diverse criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de seriare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de ordonare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de clasificare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului.
<p>1.19 Formarea și dezvoltarea capacității de generalizare a cunoștințelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de indicare și discriminare într-un mediu nestructurat a obiectelor și sunetelor învățate în mediul structurat;
<p>1.20 Formarea și dezvoltarea capacității de reprezentare mentală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea deprinderilor de investigare; - Exerciții de explorare a conturilor; - Exerciții de identificare a imaginilor ce reprezintă obiecte identice dar de mărimi diferite, poziții spațiale diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii crescânde sau descrescânde a unor figuri de mărimi diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii, succesivității momentelor unor acțiuni simple; - Exerciții de reproducere după comandă verbală a mișcărilor, gesturilor și posturii.
<p>2. Formarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv-motrice</p>
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1 Formarea mișcărilor fundamentale și a capacităților fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea gestului rectiliniu, prin mișcare de translație de tip orizontal (dreapta-stânga, înainte-înapoi), de tip vertical (sus-jos), în ambele sensuri, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea direcției și a vitezei; - Exerciții pentru formarea gestului rotativ prin mișcarea de rotație de la stânga la dreapta și invers, din interior spre exterior, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea distanței față de axul central (mobil și fix); - Exerciții pentru formarea gestului scripto-plastic prin mișcări variate, complexe, cu direcții multiple și cu amplitudine mică; - Exerciții pentru formarea gestului polimorf prin mișcări variate, complexe, pluridirecționale, de amplitudine mare; - Exerciții pentru formarea gesturilor de oscilație a corpului și capului prin balansarea înainte-înapoi, între limite determinate și într-un ritm dat; - Exerciții pentru educarea forței, a capacității de a executa mișcări; - Exerciții pentru educarea capacității de a-și doza efortul; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări la viteza dorită; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări în funcție de spațiu; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări din poziția statică sau din mișcare; - Exerciții pentru educarea îndemânării; - Exerciții pentru educarea flexibilității și fluidității, a formării capacității de a mișca corpul și

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>obiectele fără a se lovi între ele;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru educarea coordonării; - Exerciții pentru educarea gradului de continuitate și rezistență; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări, performanțe psihomotrice automatizate;
<p>2.2 Formarea mișcărilor fundamentale ale membrilor (superioare și inferioare), ale diferitelor segmente ale corpului în raport cu subiectul, cu unul sau mai mulți parteneri, cu sau fără suport material etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele superioare (Întinderea brațelor în față, sus, lateral și jos; Ridicarea brațelor, apoi coborârea și sprijinirea lor pe genunchi, cu lăsare pe vine; Rotirea brațelor din diferite poziții); - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele inferioare (Ridicarea alternativă, pe numărătoare, a genunchilor; Exerciții de dat cu piciorul într-o minge); - Exerciții pentru educarea mișcărilor care implică două sau mai multe mutații corporale: deget-mână, braț-picior, ansamblul corpului; - Exerciții pentru educarea capacității de coordonare motorie: oculo-manuală, auditiv-manuală, mână-ochi-picior etc.
<p>2.3 Formarea activităților motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală și verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de manipulare: pe bază de imitație, de comenzi verbale, de selecție și discriminare a mișcărilor; a unor obiecte de mărimi și naturi diferite; în scop de asamblare; - Exerciții pentru formarea capacității de mânăuire a instrumentelor și aparatelor didactice; - Exerciții pentru modificarea voluntară a mișcărilor; - Exerciții pentru educarea mișcărilor organelor fonatorii și a capacității de a produce sunete semnificative; - Exerciții pentru formarea capacității de asociere sunet-cuvânt și a capacității de a coordona sunetele în cuvânt și în mesaje cu semnificație; - Exerciții pentru formarea capacității de coordonare sunet-gest; - Exerciții pentru educarea mișcărilor ochilor (stânga-dreapta); - Exerciții pentru formarea abilităților de mișcări digitale, solicitate în actul grafic;
<p>2.4 Organizarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii sau a partenerului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii, ale partenerului (în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă) și în imagini; - Redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic: - construcție „omulețul” din forme geometrice (3-5 piese), după model/în absența modelului; - modelare „omulețul” din plastilină; - colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice (după model/în absența modelului); - desenul corpului uman; - Exerciții ludice de asociere „image - parte corporală corespunzătoare” (asocierea desenului figurilor umane - parte cu parte - cu cele ale propriului corp); - Exerciții de identificare și numire a diferențelor de gen și dezvoltare cronologică (copil-adult-bătrân, fată-băiat, femeie-bărbat); - Exerciții de asamblare - păpușa demontabilă, puzzle, etc. - Exerciții ludice: asocierea obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (mănușă/tacâm – mână; gheată- picior ; căciulă- cap; ochelari-ochi etc.); - Exerciții-joc de asociere „parte corporală (organ de simț) – simț corespunzător” (nas-miros; ochi-văz; ureche-auz etc); - Exerciții mimice de identificare și redare a diverselor expresii emoționale (veselie,

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

bucurie, supărare, furie, etc.);

- Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un violonist în concert, un elev scriind tema, etc);
- Jocuri cu marionete/ jocuri de rol;
- Exerciții de observare a alcătuirii corpului:
- exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului;
- exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului;
- Executare de comenzi verbale după model/ fără model;
- Exerciții – joc: imitarea posturii terapeutului/ a persoanelor dintr-un set de fotografii

Educarea mâinii dominante (în etapa premergătoare terapiei disgrafiei):

- Exerciții pentru independența degetelor (degetele „în gheară”, bobârnacul, mișcarea degetelor pe pian);
- Exerciții de opunere a degetului mare cu celelalte (imitație, independent sau la comandă);
- Exerciții de închidere și deschidere a pumnului;
- Exerciții de prehensiune (cu sau fără suport material);
- Exerciții de ținere în echilibru a diverse obiecte (baston, creion, etc);
- Exerciții de gimnastică a mâinii (pumn închis/deschis; flexie/extensie a fiecărui deget pe rand; îndoirea/întinderea/răsfirarea degetelor; gesturi de imitare a literelor, cifrelor etc.);
- Exerciții de gimnastică pentru ambele mâini (închiderea/deschiderea pumnului simultan și invers etc.);

Exerciții de fixare a lateralității:

- Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant
- Exerciții de identificare „stânga-dreapta”;
- Exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta);
- Exerciții de trasarea de cercuri cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers;
- Exerciții de trasarea de cercuri simultan cu mâna dreaptă și cu cea stângă ;
- Exerciții de trasare a figurilor geometrice (trasările se fac cu diverse instrumente-creion, burete, deget , la dimensiuni diferite și în sensuri diferite).

2.5 Formarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice

- Exerciții pentru identificarea culorilor:
- Realizarea de mulțimi după criteriul cromatic, prin imitare sau la comandă verbală;
- Recunoașterea și denumirea culorilor cu ajutorul unor obiecte diferite, de diferite texturi;
- Activități de construcție cu ajutorul cuburilor colorate, la instrucție verbală sau cu model dat;
- Înșiruire de mărgelile colorate, la instrucție verbală sau cu model dat.
- Exerciții pentru discriminarea culorilor:
- Potrivirea unor jetoane de forme și culori diferite;
- Formarea unui întreg din părți componente colorate diferite;
- Așezarea pe grupe cromatice, de la deschis la închis, a diverse jetoane, cuburi, desene, figuri etc. pe criteriul identității cromatice;
- Formarea de mulțimi (grupuri, grămezi) din diverse elemente desenate și colorate, pe criteriul identității cromatice sau a intensității cromatice.
- Exerciții pentru identificarea formelor:
- Sortarea formelor;
- Denumirea obiectelor din câmpul perceptiv, care au o anumită formă;
- Stabilirea unor asocieri simbolice (ușă-dreptunghi, minge-cerc);
- Identificarea formei unor obiecte prin pipăit;
- Potrivirea imaginilor identice folosind jocul domino;

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

- Reconstituirea unui întreg din elemente detașabile;
- Formarea unei figuri geometrice din compunerea mai multor forme.
- Exerciții pentru discriminarea formelor:
- Potrivirea formelor;
- Denumirea și sortarea formelor;
- Realizarea formelor din diverse materiale: sfoară, sârmă, plastilină;
- Realizarea formelor prin unirea punctelor;
- Completarea unor figuri geometrice.
- Exerciții pentru formarea de capacități perceptiv (discriminare kinestezică, educarea percepției spațiale, discriminare vizuală, discriminare auditivă, discriminare tactilă):
- Exerciții pentru formarea, recunoașterea și operarea cu noțiuni spațiale ale propriului corp și ale altor persoane (indicarea părților corpului – stâng-drept; indicarea unor obiecte cu mâna stângă/dreaptă; exersarea noțiunilor: pe, sub, în partea dreaptă, în partea stângă, în partea de sus (superioară), în partea de jos (inferioară) etc., însoțite de verbalizare; cunoașterea și operarea cu diferite noțiuni de spațiu);
- Exerciții pentru formarea, recunoașterea și operarea cu noțiuni spațiale localizate în spațiul apropiat și îndepărtat față de propriul corp și față de alții (inclusiv în imagini și în oglindă) – localizarea, apoi indicarea mâinii drepte, piciorului drept, urechii stângi etc. ale interlocutorului (în imagini sau la propria persoană văzută în oglindă); indicarea (începând cu propria imagine în oglindă), a părții drepte, stângi, părții de sus, de jos, de la mijloc, superioară, inferioară, mediană etc.; operarea cu noțiunile: pe, lângă, alături, sub, deasupra, dedesubt (utilizând situații concrete, față de sine, față de alții și în imagini - special desenate);
- Măsurarea unor distanțe (din mediul ambiant) cu pasul și cu metrul, apoi să aprecieze, din ochi, anumite distanțe de câțiva metri sau pași (până la câțiva zeci de metri).
- Exerciții pentru formarea conduitei perceptiv-motrice de spațiu (spațiu fizic-spațiu cognitiv, în câmpuri specifice, lexic și grafic; în câmpul de configurație al mulțimilor; în câmpul de muncă; direcția într-un câmp spațial; zone de spațiu; aptitudini spațiale speciale):
- Exerciții pentru recunoașterea și aprecierea unor distanțe (mărimi) în spațiul bidimensional (exerciții de încadrare a unor semne grafice între spațiile caietului; exerciții de măsurare cu rigla gradată; exerciții de schițare a unor planuri simple (planul clasei, al camerei copilului, al școlii); exerciții de reprezentare la scară; exerciții de citire a unor desene tehnice și a unor hărți ușoare);
- Exerciții de recunoaștere și operare în spațiul tridimensional (exerciții de înțelegere și percepere a spațiului tridimensional);
- Exerciții pentru formarea capacității de raportare a timpului la propria persoană (exerciții de identificare și ordonare a activităților desfășurate într-o zi);
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a succesiunii cronologice (exerciții de ordonare logică a mai multor imagini ce reprezintă desfășurarea unei acțiuni);
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a duratei faptelor, acțiunilor, evenimentelor;
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a ritmului și intervalului (exerciții de bătăi la diferite intervale, realizate cu diferite obiecte);
- Exerciții pentru formarea capacității de transpunere a spațiului în timp și invers.

3. Formarea și dezvoltarea abilităților de receptare, structurare și emiteră a mesajului oral

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

3.1 Receptarea (ascultare, înțelegere) mesajelor orale scurte exprimate de terapeut

- Exerciții de ascultare și reacție;
- Reacționează la propriul nume, cu fixarea și menținerea privirii; cu reacții verbale sau nonverbale;
- Reacționează la comenzi verbale simple prin indicarea, denumirea sau aducerea unor obiecte sau imagini ale acestora;
- Exerciții de îndeplinire a unei sarcini simple cu obiecte, a unei sarcini necorelate, a unei sarcini complexe.

3.2 Dezvoltarea abilităților de comunicare nonverbală (mimică și gestică)

- Identificarea expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive);
- Exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico-facială adecvată;
- Exersarea exprimării modelelor mimico-faciale și gestuale (bucurie, tristețe, furie, supărare, uimire etc) după indicație verbală;
- Jocuri de rol, jocuri cu marionete cu oferirea de modele comportamentale non verbale.

3.3 Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare prin limbaj oral

- Etapa premergătoare formării/dezvoltării abilităților de comunicare orală.
- Exerciții pentru dezvoltarea mobilității aparatului fono – articulator (antrenarea musculaturii buzelor, feței, limbii, mandibulei, vălului palatin);
- Exerciții pentru formarea respirației corecte;
- Exerciții pentru exersarea simțului ritmic;
- Exerciții pentru dezvoltarea auzului fonematic (antrenarea atenției auditive, antrenarea memoriei verbale, antrenarea abilităților perceptiv – auditive);
- Exerciții pentru exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență);
- Etapa formării/dezvoltării abilităților de vorbire reflectată și independentă
- Exerciții de impostare a sunetelor deficitare (formarea bazei de articulare și emiteră sunetului);
- Exerciții de diferențiere a sunetelor izolate;
- Exerciții de formare a abilităților coarticulatorii (consolidarea sunetului în silabe, cuvinte și logatomi);
- Exerciții de diferențiere a sunetelor în silabe și cuvinte;
- Exerciții de automatizare a sunetelor în vorbirea spontană;
- Exerciții de generalizare a abilităților de articulare a sunetelor țintă în structuri lingvistice specifice limbii române;
- Etapa activizării vocabularului pasiv și a extinderii volumului vocabularului activ
- Exerciții de stimulare a achiziției de noi unități lingvistice;
- Exerciții de vehiculare a cuvintelor care exprimă însușiri sau raporturi dintre obiecte și fenomene (mărime, formă, culoare, poziții spațiale, poziție în timp, raporturi cantitative, etc...);
- Exerciții de antrenare a abilităților gramaticale;
- Exerciții de povestire în succesiune logică a unui fapt cunoscut;
- Exerciții de compunere și descompunere de povestiri orale scurte după imagini;
- Exerciții de reproducere de povestiri cunoscute pe baza întrebărilor.

4. Formarea, exersarea abilităților în plan lexico-grafic

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

4.1 Pregătirea actului grafic

Antrenament psihomotor:

- Exerciții de relaxare musculară;
- Exerciții de coordonare motrică generală;
- Exerciții-joc pentru motricitatea fină la nivelul mâinilor și a degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric): înșirare, frământare, modelare, decupare, pliere a hârtiei, imitarea cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală,

<p>Clasa pregătitoare – clasa a IV-a</p> <p>oblică și a diverselor figuri geometrice;</p> <p>Exerciții antepregrafice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prehensiune (prindere și mânuire corectă a instrumentelor de lucru – creioane cerate, creioane, pix, stilou, creta, caiete, foi veline); mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie de scris de diverse dimensiuni și liniaturi) ; - Desen figurativ – desen și hașurare în contur, desen după șablon, completarea unui desen lacunar, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice(ou, casa, scară, pom, ...); <p>Educarea mâinii dominante (în etapa premergătoare terapiei disgrafiei):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru independența degetelor (degetele „în gheară”, bobârnacul, mișcarea degetelor pe pian); - Exerciții de opunere a degetului mare cu celelalte (imitație, independent sau la comanda); - Exerciții de închidere și deschidere a pumnului; - Exerciții de prehensiune (cu sau fără suport material); - Exerciții de ținere în echilibru a diverse obiecte (baston, creion, etc); - Exerciții de gimnastica a mâinii (pumn închis/deschis; flexie/extensie a fiecărui deget pe rand; îndoirea/întinderea/răsfirarea degetelor; gesturi de imitare a literelor, cifrelor etc); - Exerciții de gimnastica pentru ambele mâini (închiderea/deschiderea pumnului simultan și invers etc); <p>Formarea abilității de a urmări cu privirea în sensul convențional al actului citirii, stânga-dreapta):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de aliniere a obiectelor într-o anumită succesiune și de denumire a lor de la stânga la dreapta; - Exerciții-joc de mutare/ translare a obiectelor/ jucăriilor de la stânga la dreapta - Exerciții- joc de așezare de jetoane de la stânga la dreapta; - Exerciții de formare a progresiei stânga-dreapta fără mișcarea capului (de ex., focalizarea unui obiect în mișcare – minge, bilă, siluetă etc. de la stânga la dreapta, fără mișcarea capului); - Exerciții de focalizare a unei mișcări de la stânga la dreapta (desenarea cu creta a unor linii grafice alternative).
<p>4.2 Corectarea dislexo-disgrafiei</p> <p>Exerciții de identificare auditivă a structurilor fonetice (propoziția, cuvântul, silaba, fonemul):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrare propozițională simplă după suport imagistic; - Delimitarea cuvintelor din cadrul propoziției; - Identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvinte; - Despărțirea cuvintelor în silabe și identificarea acestora; - Identificarea fonemelor în silabe; - Pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat; - Exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în diverse poziții. <p>Exerciții de identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizualizare, diferențiere, denumire a literelor; - Redarea gestuală a literelor; - Identificare tactilă a literelor; - Construirea literelor din diverse materiale după model și în absența acestuia; - Exerciții de citire a literelor mari și mici; - Exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei.

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a**Exerciții de asociere fonem-literă-grafem:**

- Exerciții de selectare a literei dintr-un grup dat;
- Exerciții de asociere literă – cuvânt ilustrat; asociere fonem- literă mare de tipar;
- Exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/cu ajutorul săgeților; scrierea cu majuscule și tastarea literei pe computer;
- Transcriere din litera de tipar în litera de mână;
- Dictări de litere.

Exerciții de compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bi/plurisilabice cu literele însușite, după următoarea succesiune:

- Cuvinte monosilabice de tip vocală - vocală, vocală – consoană și consoană - vocală;
- Cuvinte monosilabice de trei litere;
- Cuvinte bisilabice cu silabă repetitivă;
- Cuvinte bisilabice cu structură: vocală – consoană - vocală;
- Cuvinte bisilabice cu structură: consoană - vocală - consoană - vocală, în special cu labialele „p”, „b”, „m”, cu vibranta „r”, cu labiodentale („f”, „v”);
- Cuvinte bisilabice cu structură: vocală - consoană - vocală - consoană; (elev, inel, oraș)
- Cuvinte plurisilabice cu silabe deschise („pisica”, „pepenele” etc);
- Cuvinte din litere mobile (alfabetar);
- Cuvinte mono/bi/plurisilabice cu litere date;
- Cuvinte din silabe date ;
- Identifică litera /silaba lipsă dintr-un cuvânt dat (cu și fără suport imagistic);
- Scrie cuvinte pe diverse liniaturi (tip I, tip II, dictando);
- Exerciții de diferențiere fonematică/grafică și vizuală a literelor care conduc la distorsiuni: „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o”;
- Exerciții pentru sesizarea semnificației cuvintelor : sinonime, antonime (fără menționarea terminologiei lexicale) ;
- Jocuri didactice cu cuvinte cu același sens, cu sensuri opuse.

Exerciții de lexie - grafie la nivel propozițional:

- Exerciții de lexie a propoziției simple/dezvoltate; (lexia cuvintelor pe verticală/lexia pe orizontală, cu departajarea sintagmelor);
- Exerciții de analiză a structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte; precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt; precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt);
- Exerciții de scriere a propoziției analizate, prin copiere sau transcriere;
- Scrierea corectă din punct de vedere ortografic și de punctuație a propoziției (majuscula, semnele de punctuație);
- Formarea de propoziții simple/dezvoltate pe bază de imagini sau cuvinte date;
- Formarea de propoziții simple/dezvoltate prin ordonarea cuvintelor date;
- Completarea de propoziții simple/dezvoltate lacunare;
- Exerciții de scriere după dictare a unor propoziții simple/dezvoltate pe caiet/calculator;
- Exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale dintr-o propoziție;
- Exerciții de așezare corespunzătoare în pagină (data, titlul, alineat, spațiul dintre cuvinte);

Exerciții de lexie - grafie la nivel de text:

- Exerciții de citire a unui text scurt, cu cuvinte simple, în ritm propriu, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;
- Exerciții de compunere a unui text scurt cu suport imagistic simplu sau pornind de la o temă familiară dată (anotimpul, Crăciunul, vacanța);
- Exerciții de povestire a unui text scurt citit (cu și fără întrebări suport).

5. Formarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>5.1 Realizarea contactului direct și activități cu obiecte din lumea reală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observații libere și dirijate pentru dezvoltarea capacității senzoriale vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactile; - "Spune ce/cum/unde este!", "Recunoaște obiectul!"; - zgomote diverse, voce, strigăt, sunete produse de diverse obiecte sau instrumente muzicale, muzică specifică vocală sau instrumentală ("Deschide urechea bine!", "De unde vine sunetul?", "De-a a baba-oarba", "Puișorii și cloșca", "Graiul animalelor"); - mirosuri familiare, caracteristice, de parfum: pâine proaspătă, usturoi/ceapă, cacao, zahăr ars, oțet, vin, ulei, fum, frunze verzi, flori, brad, parfum de violete, crin, trandafir, liliac etc; - degustări de fructe, legume, dulciuri etc; - "Traista fermecată", "Spune ce este, fără să te uiți!"; - Exerciții de manipulari ("Așezăm hăinuțele păpușii", "Umplem/golim găletușele cu nisip", "Strângem lucrurile aruncate", "Periem hainele din dulap", "Spălăm rufele", "Călcăm rufele", "Așezăm masa", "Îmbrăcăm păpușa", "Smulgem frunzele", "Ne încălțăm/îmbrăcăm", "Facem turte din nisip"); - Exerciții de acțiuni directe cu obiectele/ ființele ("Vizită la fermă/grădina zoologică", "Mergem la magazin să ne aprovizionăm");
<p>5.2 Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru identificarea obiectelor/ființelor familiare sau din mediul apropiat ("Arată-mi..!", "Dă..!", "Caută..!"); - Exerciții pentru recunoașterea obiectelor/ ființelor familiare sau din mediul apropiat ("Ce este...?", "Recunoaște obiectul!", "Arată ce-ți spun eu!"); - Exerciții de asocieri obiect/ființă-imaginație (obiect/ ființă, 2D, 3D, fișe) ("Potrivește!"); - Exerciții de denumire: <ul style="list-style-type: none"> - denumește pe categorii (mijloace de transport, anotimpuri, zilele săptămânii, lunile anului, articole vestimentare, animale sălbatice/domestice); - denumește verbe în acțiune ("Ce face fata/ băiatul/ femeia/ bărbatul?"); - denumește funcția obiectelor uzuale ("Ce faci cu pensula?" - cu pensula pictăm);
<p>5.3 Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după caracteristici simple: textură, culoare, mărime, formă ("De- a culorile", "Baloane colorate", "Moale sau tare", "Cald sau rece") - Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/nonidentic, la fel/diferit ("Mama și copilul", "Ordonăți, vă rog!") - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor ("Cum este!") - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/nonidentic, la fel/ diferit ("Caută perechi!", "Potrivește")
<p>5.4 Exersarea proceselor psihice</p> <p>Atenția</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date vizuale ("Privește atent!", "Cuburile colorate", "Mâini dibace", "Copierea desenelor", incastre, "Fă ca mine!", "Urmărește traseul!"); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date auditive ("Vocea șoptită", "Localizarea zgomotelor", "Lectura labială", "Concurs de sunete!", "Emitător de sunete", "Zgomot peste tot!"); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date tactile ("Colierul", transvazare); <p>Memoria vizuală și auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu- joc de extragere/adăugare a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

percepute anterior ("Ghici ce lipsește!", "Ce a plecat!", "Ce a venit!");

Exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/imagini ("Formează perechi", "Caută la fel!", "Coșul cu....");

- Exerciții pentru memorarea vizuală a datelor simbolice ("Recunoașterea numerelor/literelor");

- Exerciții de memorare a unui set de numere/litere ("Repetă!", "Ce am spus!" , adresa/număr de telefon);

- Memorare de poezii și cântece;

Gândirea

- Exerciții de identitate personală ("Pe mine mă cheamă..."; "Eu sunt..."; "Eu am....")

- Dezvoltare program „eu-tu-el/ea” ("Eu sunt.../ Tu ești.../ El este....", "Eu am..../Tu ai....El are....", "Familia mea", "Cine este Andrei?");

- Exersare program „da-nu-nu știu” ("Tu ești fată?", "Tu vrei.....?");

- Exerciții pentru formarea capacității de orientare spațială însoțite de verbalizare, intuirea spațiului distinct de timp (aici- acolo, acum- apoi) ("Unde ești?", "Unde este baia?", "Unde este școala?", "Unde este cabinetul medical");

- Exerciții pentru înțelegerea serialității ("Ce urmează!", "Rame de tablouri", "Albastru, roșu, verde", "Cum a fost făcut acest desen", „Așază în ordine,");

- ordine crescătoare/ descrescătoare (șir de numere);

- momentele zilei prin raportare la programul propriu ("Ce pot face dimineața/ la prânz/ seara?");

- înțelegerea șirului logic din cadrul unei acțiuni simple – exerciții de verbalizare/ realizare a mișcărilor și operațiilor unei acțiuni ("Ordinea în care ne îmbrăcăm"; "Rețeta de clătite");

- Exerciții de asociere:

- număr-cantitate: "Formează mulțimea albinelor/fructelor/obiectelor/mașinilor";

- camere/ locuri cu denumirea funcțiilor: casa, farmacia, școala, cofetărie, magazin, piață, frizerie, spital; ("Baia- ne spălăm", "Bucătăria- mâncăm", "Farmacia- cumpărăm medicamente" etc.);

- "Ce mâncăm?" (pâine, fructe, carne), ce bem? (lapte, apă, ceai, suc);

- "Unde stă!" - haine în dulap/ mâncare în frigider;

- "Care este casa sa?" - animale domestice/ sălbatice;

- emoții: vesel- râde, trist- plânge;

- "Cu ce se îmbracă fata/ băiatul!" ;

- "Cum este?"/ "Ce vezi?" - asociere anotimp- elemente caracteristice;

- meserii- unelte „Ce face doctorul?", "A/al cui este?", "Ce folosește doctorul?"

- mijloace de transport- pe unde merg/ câte roți/ câte uși/ cu motor/ fără motor;

- Exerciții de descompunere a acțiunilor complexe în simple și secvențiale;

- Exersarea programului - întrebări sociale;

- Exersarea programului - „vreau/văd/am” (substantiv și adjectiv) ;

- Formarea abilităților de formulare/ răspuns a unor întrebări (întrebări formulate și adresate de către elev): "Unde este mama? - Mama este la serviciu", "Unde este Mihai?- Mihai este acasă", "De ce este acasă Mihai?"- Mihai este bolnav;

- Exerciții ce implică noțiunea de cauzalitate ("De ce te doare?...pentru că m- am lovit!") și noțiunea de consecință logică ("Sunt ud pentru că plouă și nu am umbrelă!"/ "Ce faci dacă plouă?...iau umbrela!");

- Răspunde cu variante la întrebarea de tipul Care?/ Ce?/ Cine? ("Care animal poate zbura: o pisică sau o pasăre?", "Ce formă au roțile unei mașini: rotunde sau pătrate?", "Cine ne dă lapte: găina sau vaca?");

- Rezolvarea de probleme cotidiene simple/ complexe:

- Exerciții pentru :

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - percepția, recunoașterea și identificarea problemelor (obținerea jucăriei care se află într-un loc inaccesibil) ; - descompunerea problemei în elemente mai simple, de exemplu pregătirea mesei care presupune mai multe etape; - planificarea modului de rezolvare a problemei; - acțiune: rememorarea și reproducerea modului în care o problemă a fost rezolvată anterior; - evaluarea modului în care a funcționat planul de acțiune, dar și schimbarea planului inițial, dacă este cazul (menținerea curățeniei în sala de clasă sau acasă); - Coordonarea unor scheme de conduită cu un scop precis; - Exerciții practice pentru elaborarea unor produse (deprinderi de lucru) . <p>Imaginația</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual ("Casa", "Podul", "Trenul", "Castelul") ; - Exerciții de realizare a unor desene libere sau cu temă dată ("Soarele", „Casa”, „Familia mea”, "Fata/ băiatul", „Om de zăpadă”) ; - Exerciții pentru completare de desene lacunare: fața, om, mașina, copac, casa, soare; - Exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - Exerciții de povestire după imagini; - Exerciții de mimă/ pantomimă; - Joc de rol/ dramatizări ("De-a trenul/mașina /mama/tata /pompierele/medicul /profesorul/ bucătarul /frizerul") .
<p>5.5 Sintează perceptuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc- realizare de incastru; - Joc- realizare de puzzle; - Joc- completări de imagini/cuvinte lacunare .

6. Formarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în viața cotidiană

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>6.1 Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social</p> <p>Acceptare pasivă - despărțirea de persoanele investite cu încredere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea poveștilor sociale ("Prima zi de școală, Ana este elevă" etc.); - Activități structurate în care elevii își iau la revedere de la persoanele investite cu încredere și inițiază contactul cu un coleg, desfășurate în colaborare cu familia; <p>Răspuns – acceptarea prietenilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de salut în grupe de câte doi ("Bună, Salut" etc.), prin imitație; - Exerciții de adresare și răspuns la întrebări deschise ("Ce faci? Cum te numești? Vrei să fim prieteni? Ce jucării ai?" etc.) în grupe de câte doi, prin imitație; <p>Identificare propriului rol în cadrul grupului și a familiei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oglinda clasei prin desen sau colaj; - Arborele genealogic prin desen sau colaj;
<p>6.2 Identificarea emoțiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a imaginilor care ilustrează aceeași emoție (față veselă, tristă, nervoasă, înfricoșată); - Exerciții de selectare a imaginilor cu emoțiile numite (față veselă, tristă, nervoasă, înfricoșată); - Activități de asociere a emoțiilor de bază personajelor din povești (iepurele fricos, împăratul fericit, cocoșul supărat, piticul morocănos etc.) ;
<p>6.3 Conștientizarea propriilor nevoi, dorințe și emoții</p>

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de verbalizare prin completare de enunțuri lacunare ("Am nevoie de... pictograme cu obiecte/experiențe de învățare , îmi doresc ... pictograme cu obiecte/persoane apropiate/experiențe de învățare, azi mă simt" ... pictograme cu emoțiile de bază etc.) cu variante de răspuns dat; - Jocuri diverse (Zarul cu fațete-emoticoane cu verbalizare: "Mă simt bucuros/trist/înfricoșat/nervos atunci când..." etc.) de asociere a plăcerii și neplăcerii diverselor contexte sociale; - Exerciții de alegere a modalității de răspuns la refuz prin folosirea comportamentelor dezirabile, jocul de rol ("Andrei a obosit azi la școală, dar nu este încă timpul de plecat acasă, cum se simte? Ce poate face? Plânge sau solicită o pauză?");
<p>6.4 Respectarea regulilor sociale simple în activitățile cu caracter educativ Respectarea "rândului"</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri simple cu zarul cu fațete colorate în echipe de câte doi; - Activități sportive, în grupuri mici (șutul la poartă, aruncarea la coș etc. în grupuri de câte 3-4 elevi); <p>Contactul vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități conduse de contact vizual în pereche; <p>Emiterea răspunsului (verbalizarea)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de verbalizare prin imitare, completarea de enunțuri lacunare după model etc. <p>Grija pentru obiectele personale și ale altora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități conduse de aranjare, curățare, strângere, amestecare și reselectare etc. a obiectelor personale;
<p>6.5 Recunoaștere emoțiilor de bază și expresiile faciale ale altora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de imitație după model, cu verbalizare; - Activități de mimă, pantomimă etc.
<p>6.6 Manifestarea interesului pentru joc și interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități cu caracter ludic și interactiv ("Află cine dintre colegi are un câțel, cine face sport, cine are un frate mai mare" etc.) ; - Activități de lucru în perechi și grupuri mici;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a
Educație senzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Stimularea multisenzorială; - Stimularea diferitelor forme ale atenției; - Percepția și diferențierea stimulilor (după criterii diverse); - Operarea cu: identificări, sortări, suprapuneri, clasificări, serieri, ordonări, compuneri-descompuneri, asocieri.
Abilități motorii generale	<ul style="list-style-type: none"> - formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.) ; - formarea capacităților fizice; - formarea mișcărilor fundamentale ale membrilor; - formarea comportamentului de comunicare nonverbală și verbală;
Schemă corporală și lateralitate	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale; - identificarea membrului dominant și exersarea acestuia;
Structurile perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de culoare; - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de mărime; - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de formă; - formarea capacității de orientare-organizare și structurare spațială; - formarea capacității de orientare-organizare și structurare spațio-temporal;
Terapia tulburărilor de limbaj Limbaj receptiv Limbaj expresiv	<p>Recepția și reacția la mesaje verbale scurte – exerciții de executare de comenzi verbal simple: “Vino!”, “Stai!”, “Ia!”, “Dă-mi!” ;</p> <p>Îndeplinirea de sarcini simple cu obiecte: „Pune jucăriile în coș!”, “Închide ușa!”, “Adu păpușa!” ;</p> <p>Mimică și gestică – exerciții de identificare a expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive; exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico-facială adecvată, jocuri de rol</p> <p>Antrenarea grupelor musculare implicate în procesul fonator – articulador - exerciții de gimnastică a musculaturii organelor fono-articulatorii.</p> <p>Diferențierea respirației orale de cea nazală – exerciții de dirijare a scurgerii unde de aer prin cavitatea nazală și cea orală.</p> <p>Creșterea volumului respirator – exerciții de inspir expir culcat pe spate, în poziția șezând, vertical, exerciții de suflat în diverse instrumente, gimnastică respiratorie</p> <p>Creșterea preciziei respiratorii – exerciții de suflat pentru stingerea/menținerea flăcării unei lumânări, a unui chibrit, exerciții de suflat pentru a face balonașe de săpun, pentru a le menține în aer</p> <p>Prelungirea expirului în respirația verbală – exerciții de rostire prelungită a vocalelor, articulare prelungită și articulare scurtă, fie pe o singură respirație fie pe mai multe. Exercițiile se complică cu silabe, cuvinte, sintagme și propoziții.</p> <p>Educarea simțului ritmic – bătaii din palme, jocuri cu ritm și</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a
	<p>miscare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată; sincronizarea respirației cu mișcare mâinii și pronunția cuvântului/sintagmei</p> <p>Identificarea sursei sonore și diferențierea stimulilor auditivi – exerciții de identificarea sursei sonore, localizarea sunetelor, diferențierea stimulilor</p> <p>Receptarea și stocarea stimulilor verbali – exerciții de reprodus serii de sunete, silabe și cuvinte cu și fără semnificație; repovestirea unei povești, memorare poezii și cântece</p> <p>Pregătirea componentei senzoriale a limbajului (conștiință fonologică, conștiință fonematică, auz fonematic) – exerciții de detecție, discriminare, identificare și comprehensiune cu foneme, cuvinte, sintagme și propoziții. Exerciții de diferențiere a sunetelor din natură, discriminare și identificare a vocilor umane și a diferitelor instrumente muzicale.</p> <p>Educarea vocii – exerciții cu voce șoptită și intensitate medie; exerciții de vocalizare în registru mediu, acut, grav în ritm lent, moderat, rapid.</p> <p>Formarea bazei de articulare și emiterea sunetelor</p> <p>Diferențierea sunetelor izolate pe următoarele criterii: nazale vs orale, surde vs sonore, sunete cu loc de articulare comun vs sunete cu loc de articulare diferit.</p> <p>Consolidarea sunetelor și dezvoltarea abilităților coarticulatorii – exerciții de consolidare în silabe, cuvinte, logatomi.</p> <p>Diferențierea în silabe și cuvinte pe baza principiului perechilor minimale (structuri lingvistice care se deosebesc sonor datorită unui singur sunet) – exerciții de analiză și sinteză fonematică, exerciții de diferențiere a sunetelor nazale de cele orale, surde de cele sonore, sunete cu loc de articulare comun de cele cu loc de articulare diferit la nivelul silabelor, cuvintelor și logatomilor.</p> <p>Dezvoltarea abilităților de comunicare – exerciții de antrenare a sunetelor în propoziții și texte, jocuri de rol, frământări de limbă, recitare, repovestire, compuneri libere.</p> <p>Îmbogățirea precizării și activizarea vocabularului – exerciții de denumire de imagini, definire de cuvinte date, construirea de familii de cuvinte. Exerciții cu sinonime și antonime, de delimitare la nivel propozițional a sensurilor cuvintelor, de elaborare de propoziții și texte. Exerciții de generare a formei de plural, a acordului dintre subiect și predicat, de completare a spațiilor lacunare cu structurile gramaticale absente.</p> <p>Exerciții de povestire după imagini, repovestire a unei povești sau a unui eveniment de viață.</p>
Terapia tulburărilor de limbaj (limbajul scris-citit)	<p>Antrenamentul pregrafic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de dezvoltare a motricității membrelor superioare <p>Exersarea mâinii dominante</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de dezvoltare a motricității fine la nivelul mâinii dominante și a coordonării acesteia <p>Orientarea în spațiul grafic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de aliniere mutare/translate, progresie, mișcare

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a
	<p>stânga/dreapta</p> <p>Recunoașterea sunetelor învățate și realizarea corespondenței fonem-literă-grafem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de selectare, asociere, redare, transcriere și dictare de litere <p>Operarea cu sunete, litere, silabe, cuvinte și propoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de diferențiere compunere citire, scriere - (dictare, autodictare, copiere și/sau transcriere)
<p>Contactul direct și activități cu obiecte din lumea reală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate - Stimularea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive (jucării, animale, obiecte care să faciliteze dobândirea prin experiență proprie a unor informații cu privire la forme, volume, structura materialului, echilibrul/ instabilitatea lucrurilor sau fenomenelor) - Observare, manipulare, acțiunea concretă asupra obiectelor din clasă/ cabinet. Materialele de manipulat este necesar să poarte o semnificație afectivă, care să-i permită copilului să stabilească o relație fără a fi necesară intervenția adultului
<p>Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formarea capacității de discriminare tactilă, vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă - Formarea capacității de identificare a diferitelor texturi, imagini, sunete, gusturi, mirosuri - Formarea capacității de recunoaștere a specificității materialului, imaginii, sunetului, gustului, mirosului - Remedierea dificultăților de percepție - Exersarea unor activități de percepție
<p>Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tactil: identificare materiale, forme, consistență, rezistență, greutate, temperatură etc. - Vizual: culori, dimensiuni, poziții- direcții, forme plane, volume, calitățile luminii - Auditiv: sunete diverse, muzică vocală/ instrumentală, intensitate, direcție, înălțime - Gustativ: dulce, amar, sărat, acru - Olfactiv: miros familiar, plăcut/ neplăcut, lichid, parfum, caracteristic de fum, frunze verzi/ uscate, brad, flori
<p>Dezvoltarea atenției</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea atenției vizuale și a observației - Dezvoltarea capacității de concentrare a atenției și a dexterității digitale - Dezvoltarea capacității de reacție rapidă - Dezvoltarea capacității de comparare,ordonare - Exersarea coordonării ochi- mână - Dezvoltarea atenției auditive, atenției vizual- auditive - Dezvoltarea atenției vizuale și agilitatea digitală
<p>Dezvoltarea memoriei vizuale și auditive</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea percepției spațiale - Exersarea diferitelor structuri ale memoriei - Exersarea memoriei vizuale spațiale - Dezvoltarea capacității de analiză și memorizare a datelor vizuale simbolice

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea memoriei logice spațiale - Exersarea capacității de memorare într- o ordine dată
Dezvoltarea gândirii	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea percepției spațiale - Analiză și sinteză perceptuală - Comparație - Serialitate/ secvențialitate - Asocieri
Dezvoltarea imaginației	<ul style="list-style-type: none"> - Asamblare în plan obiectual și imagistic - Desene libere sau cu temă dată - Completare de desene lacunare - Joc de rol/ dramatizări
Tehnici de modelare comportamentală	<p>Autocunoaștere și dezvoltarea comunicării: „Eu sunt...” (trăsături fizice, părțile corpului) „Mie îmi place ...” (interese, preferințe personale sau ale personajelor) „Mă simt ...” (identificarea emoțiilor personale și ale personajelor) Autoevaluare: „Rezultatele mele” (valorificarea școlară, socială și extrașcolară) Responsabilizare școlară: „Eu sunt un elev” (roluri, responsabilități, organizare) Dezvoltare compensatorie: „Ce știi/ce pot eu?” (resurse interne compensatorii) „Tehnicile mele” (identificarea și utilizarea tehnicilor asistive optime)</p>

Sugestii metodologice

Educația copiilor cu nevoi educaționale speciale înglobează aceleași idei transversale didactice universal valide, deoarece pleacă de la principiul diversității umane și al unicității fiecărei ființe umane și țintește reabilitarea și echilibrarea personalității.

O etapă importantă este aceea a stabilirii corecte a obiectivelor pentru fiecare elev, totuși ținând cont de faptul că recuperare are la baza ei participarea conștientă a elevului la activitățile derulate, implicarea acestuia în cât mai multe programe și activități de învățare cu finalități corelate sau chiar comune precum dezvoltarea comunicării funcționale folosind tehnici și mijloace variate.

În proiectarea activității, psihopedagogul are în vedere faptul că trebuie să includă strategii de comunicare corect alese, în care jocul didactic este principală modalitate de învățare, informația funcțională va fi transformată în învățare, prin manipularea unui număr cât mai mare de obiecte concrete și prin crearea unor rutine și dezvoltarea capacităților de interacțiune cu ceilalți.

De fiecare dată când se va proiecta o activitate se va avea în vedere o serie de elemente: motivația activității, dezvoltarea comunicării funcționale, asigurarea suportului emoțional și sentimentului de securitate și predictibilitate, precum și controlul timpului.

Planificarea activităților de terapii și programe de intervenție se va face prin intermediul planului de intervenție personalizat (P.I.P.), coordonat de profesorul psihopedagog și elaborat în colaborare cu toți ceilalți specialiști implicați în educația elevului, precum și prin consultarea familiei elevului. În urma evaluării inițiale, se vor identifica o serie de obiective pe termen lung (nivel/ciclu școlar) precum și obiective pe termen scurt (o săptămână până la 6 luni). Reevaluarea PIP se va face de câte ori se va considera necesar, atât în cazul în care obiectivele propuse au fost atinse mai rapid sau contrar în cazul în care se constată regres sau stagnare. De preferat este ca proiectarea activităților și stabilirea anumitor obiective să se facă ulterior momentului în care toate abilitățile premergătoare au fost însușite corect și complet, evitând astfel lacune majore și regres accentuat. Ex: (activitățile de antrenare a limbajului expresiv se vor face ulterior consolidării abilităților de limbaj receptiv; stimularea multisenzorială reprezintă o etapă în formarea reprezentărilor comprehensive despre mediul extern).

Pentru a asigura atingerea scopurilor propuse în urma proiectării acestor intervenții specifice multisenzoriale, se recomandă utilizarea a cât mai multor și variate strategii de asigurare a suportului concret-intuitiv, cum ar fi:

- utilizarea unui număr optim de stimuli perceptivi, astfel încât să fie evitată suprasolicitarea sau confuzia senzorială;
- adaptarea timpilor de stimulare multisenzorială sau de răspuns în urma acestei stimulări;
- folosirea jocului didactic și activarea funcției terapeutice-compensatorii a acestuia;
- oferirea asistenței/suportului necesar pentru diferite etape (identificare, discriminare, reprezentare grafică sau verbală, utilizare în context, etc.) de analiză a stimulilor perceptivi.

Domeniul Terapii și programele de intervenție aduce o contribuție aparte la dezvoltarea emoțională, socială și la viața profesională ulterioară a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Se recomandă orientarea ludică a activităților, diversificarea acestora și mai ales extinderea activităților extrașcolare astfel încât abilitățile și atitudinile exersate în prezenta programă școlară să fie transferate în mod natural în viața de zi cu zi a elevilor.

Intervențiile din aria terapiilor specifice și de compensare se vor organiza:

- în funcție de tipul și gradul de severitate al dizabilităților intelectuale;
- individual sau în grupuri mici (2-3 elevi);
- în ședințe de aproximativ 15-45 de minute;
- în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul;

- în colaborare cu profesorul de psihopedagogie specială sau în colaborare cu profesorul educator.

Model de plan de intervenție personalizat - orientativ

Profesor psihopedagog:

Profesor psihopedagogie specială:

Profesor educator:

Nume și prenume elev:

Data nașterii:

Diagnostic:

Deficiențe asociate:

Rezumat al evaluării inițiale:

Aria de intervenție:

Obiective pe termen lung (nivel):		
Obiective pe termen scurt:	Perioada de realizare	Reevaluare obiective pe termen scurt - observații
O1.....		

Fișă de monitorizare

Perioada	Ob. pe termen scurt	Activități de învățare	Strategii	Cabinet			Activități de învățare	Strategii	Clasă		
				P	R	S			P	R	S

P=progres; R=regres; S=stagnare

Bibliografie

1. Ecaterina Vrăsmaș, Ionel Mușu, Cornelia Stănică (1997). *Terapia tulburărilor de limbaj, intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
2. Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer – Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Ed. Spiru Haret, Iași;
3. Vlad, M., Meran, M., (2011). *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
4. ***Programa Școlară pentru Terapia Tulburărilor de limbaj, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica Neaguțu, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituția de apartenență
Balaban Marina	C.J.R.A.E., Constanța
Cosma Pompilia	C.Ș.E.I Delfinul, Constanța
Cretu Roxana Elena	C.Ș.E.I Maria Montessori, Constanța
Ioniță Violeta	C.Ș.E.I Delfinul, Constanța
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
Radoslav Simina Ioana	C.Ș.E.I Delfinul, Constanța
Vlahopol Luiza Stefania	C.Ș.E.I Maria Montessori, Constanța

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie respectă planul cadru pentru clasele pregătitoare –a IV-a. Conform Planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMENCS nr. 3622/27.04.2018, Kinetoterapia are alocat 1-2 ore pe săptămână.

Elaborarea disciplinei Kinetoterapie este întemeiată pe recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Programa de Kinetoterapie potrivit articolului 2, alin. (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/5 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală. Disciplina Kinetoterapie vizează stimularea dezvoltării unei personalități armonioase a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoară și moderate din învățământul special de stat, având ca obiectiv atingerea unui nivel inițial de formare a competențelor-cheie, care să reprezinte ulterior baza profilului de formare a absolvenților de gimnaziu din învățământul special.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale cuprinse în prezenta programă școlară vizează dezvoltarea capacităților de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală pe durata ciclului de învățământ primar special. Competențele specifice din prezenta programă școlară reprezintă etape progresive de dobândire a competențelor generale. Activitățile de învățare structurate în prezenta programă ținesc la stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihoindividual condiționat de nivelul de severitate al dizabilității intelectuale ușoare și moderate a elevilor din învățământul primar special.

Vârsta micii școlarități este caracterizată de învățarea impusă, dirijată din exterior, ca activitate fundamentală, precum și de extinderea relațiilor sociale, a obligațiilor și a drepturilor. Elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au un grad ridicat de dependență față de adult. Formarea unor concepții proprii despre realitatea înconjurătoare se impune cu impetuoșitate în vederea creșterii gradului de autonomie personală a acestora.

Conținuturile prezentei programe sunt un răspuns la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Conținuturile vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltare individuală și de specificul grupului. Fundamentul planurilor de intervenție personalizată este reprezentat de profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) individuale.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale

elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), cu orientare corectiv-compensatorie și practic-aplicativă, în manieră complementară.

În concluzie, prezenta programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia potențialul de dezvoltare și profilul de competențe al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt unice, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competențe generale

- 1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice, în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului**
- 2. Reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite**
- 3. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, lateralitatea) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative**
- 4. Dezvoltarea motricității generale în context social- integrator**

Clasele pregătitoare- a IV a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice, în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului

Clasa pregătitoare- clasa a IV-a
<p>1.1. Educarea unei atitudini corecte în vederea prevenirii apariției deficiențelor la nivel structural</p> <p>- Exerciții statice corective/ hipercorective (posturare sau contracții izometrice).</p>
<p>1.2. Corectarea deficiențelor fizice existente la nivelul coloanei vertebrale, toracelui, membrilor superioare sau membrilor inferioare</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea deficiențelor la nivelul capului – gâtului</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea cifozei:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tonifierea și scurtarea mușchilor spatelui, în special în regiunea dorsală și lungirea mușchilor anteriori ai trunchiului; <p>- Complex de exerciții pentru corectarea lordozei;</p> <p>- Exerciții pentru corectarea posturilor vicioase care pot accentua afecțiunea;</p> <p>- Exerciții pentru asuplizarea coloanei vertebrale prin tonifierea musculaturii paravertebrale, tonifierea musculaturii abdominale și fesiere (muschiul iliopsoas, patratul lombat);</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea scoliozei:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ constientizarea pozițiilor corecte ale coloanei vertebrale, a bazinului și umerilor prin adaptare de posturi corective; ➤ corectarea și menținerea tonusului muscular prin exerciții de stretching; ➤ reeducare respiratorie prin exerciții respiratorii. <p>- Complexe de exerciții pentru corectarea deformațiilor toracelui;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea deficiențelor membrilor superioare (omoplați depărtați și desprinși);</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea genunchilor în valgum/ varum;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea genunchilor în flexie/ hiperextensie;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea piciorului plat.</p>
<p>1.3. Corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare apărute pentru a compensa deficiențele fizice primare</p> <p>- Exerciții de reeducare respiratorie.</p>

2. Reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite

Clasa pregătitoare- clasa a IV-a
<p>2.1. Decontracturarea</p> <p>- Posturări în poziții reflex inhibitoare;</p> <p>- Legănări ale copilului mic în poziție fetală;</p> <p>- Rulări în decubit ventral / dorsal pe balonul Pezzi.</p>
<p>2.2. Schimbarea posturii</p> <p>- Posturări successive la cel mult două ore;</p> <p>- Posturări corecte ale copilului prin ruloari moi.</p>
<p>2.3. Reeducarea hipotoniei , a spasticității sau a spasmelor intermitente</p> <p>- Tehnici de facilitare neuro-musculară;</p> <p>- Exerciții de mobilizare pasivă.</p>
<p>2.4. Tonifierea grupelor muscular antagoniste musculaturii spastice;</p> <p>- Exerciții de mobilizare activă rezistivă.</p>

2.5. Reeducarea echilibrului dinamic și static

- Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării;
- Exerciții de menținere a ortostatismului, ridicând centrul de greutate progresiv;
- Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare.

3. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, lateralitatea) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative**Clasa pregătitoare- clasa a IV-a****3.1. Organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine**

- Exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener;
- Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut;
- Adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut.

3.2. Dezvoltarea lateralității

- Mers pe un traseu indicat, cu sau fara un săculeț de nisip legat de un picior.

3.3. Educarea/ reeducarea prehensiunii în vederea construirii comportamentelor adaptative

- Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelilor pe sfoară
- Probe de evaluare:

- apucarea unui băț de chibrit așezat pe birou
- încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între două degete
- "pensa de cheie"
- "pensa de scris"
- agățarea de o bară
- purtarea unui geamantan
- prinderea unui creion cu doua degete apropiate (index și medius).
- Fișa Anexa 1

4. Dezvoltarea motricității generale în context social- integrator**Clasa pregătitoare- clasa a IV-a****4.1. Stimularea motricității copilului pentru dezvoltarea capacităților motrice deficitare**

- Exerciții pentru dezvoltarea/ educarea forței (procedeul cu greutate);
- Exerciții pentru dezvoltarea / creșterea capacităților coordinative.

4.2. Corectarea/ însușirea deprinderilor motrice de bază

- Exerciții de reeducare / corectare a mersului / alergării.

4.3. Ameliorarea capacității de efort, ca element pregător în activitățile fizice și sportive adaptate

- Pedalare la bicicleta ergonomică.

4.4. Reeducarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană

- Exerciții de reeducare a mersului;
- Exerciții de reeducare a prehensiunii.

NOTĂ: competențele și activitățile mai sus prezentate sunt destinate cazurilor particulare ale elevilor care au ajuns în ciclul primar se confruntă cu tulburări locomotorii și motricitate

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare- clasa a IV-a
Trasee terapeutice pe tipuri de deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea simțului ritmic – bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată; sincronizarea respirației cu mișcare mâinii; - Capacitatea de orientare-organizare și structurare spațială; -Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate; -Stimularea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive (jucării, obiecte cât mai naturale posibil și cât mai diverse, astfel încât structurarea lor să ia în considerare capacitatea manuală și constructivitatea materialului; ulterior, educația senzorială poate lua forma unor activități organizate metodic care să permită elevilor observări, analize, sinteze la nivelul tuturor analizatorilor).
Trasee terapeutice pe afecțiuni neuromotorii	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcări ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși); -Adoptarea unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior etc).
Schema corporală, lateralitatea și prehensiunea	<ul style="list-style-type: none"> - Conștiința de schemă corporală proprie; - Imagine corporală; - Identificarea și denumirea părților corpului; - Relația dintre corp și mediu; - Stabilirea și exersarea lateralității (membre superioare, inferioare, ochi).
Capacități motrice, deprinderi și priceperi motrice, capacitate de efort	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcările fundamentale – formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.); - Capacități fizice – forță, viteză, îndemânare, coordonare; - Mișcări fundamentale ale membrelor; - Activități motrice de manipulare.

Sugestii metodologice

Kinetoterapia este un serviciu educațional oferit elevilor cu nevoi speciale , cu scopul de a facilita accesul la activitățile instructiv-educative.

Rolul kinetoterapeutului care lucrează în școală este să:

- contribuie la creșterea capacității elevilor cu cerințe educaționale speciale de a se deplasa între diferite zone ale școlii (săli de terapii specifice, toaletă, curtea școlii, cantina) ;
- contribuie la ameliorarea dizabilităților locomotorii care împiedică participarea la activitățile instructive-educative (exemplu: Un copil cu tulburări din spectrul autist poate prezenta tulburari de control și coordonare a brațelor care pot afecta capacitatea de a utiliza instrumentele de scris sau diferite instrumente de comunicare. Un copil cu cifo-scolioză poate prezenta tulburări de echilibru care pot afecta capacitatea copilului de a menține poziția în ortostatism în mod independent)

Kinetoterapia este un serviciu oferit copiilor cu nevoi speciale , care prezintă dificultăți de adaptare și participare la activitățile din cadrul școlilor. Așadar dacă un copil prezintă un diagnostic ce nu îi afectează gradul de participare la activitățile zilnice din școală, serviciul de kinetoterapie nu este necesar.

Etapele procesului de evaluare inițială

Este recomandat ca procesul de evaluare și interpretare a datelor să se facă din perspectiva participării /neparticipării la activitățile zilnice din școală.

Dacă se identifică factori care afectează gradul de participare al elevului la activități, se trece la determinarea factorilor implicați care pot afecta procesul instructiv-educativ. Aceștia pot avea legătura cu:

- 1) Activitatea- elevul poate prezenta dificultăți în realizarea unor sarcini legate de activitățile zilnice din timpul orelor. (exemplu: nu poate mânui instrumentele școlare, prezentând tulburări de echilibru în timp ce se deplasează către diferite săli de curs, de asemeni poate prezenta tulburări de echilibru la urcarea și coborârea scârilor etc)
- 2) Structura și funcția corpului- tulburări ale funcțiilor corpului (forța musculară, rezistența)
- 3) Factori de mediu-copilul poate avea nevoie de adaptarea mobilierului pentru a îmbunătăți nivelul de participare.

Etapa I : Chestionarea profesorului, părinților / tutorelui

Prin chestionarea profesorilor și a părinților/ tutorilor putem afla informații despre:

- care sunt așteptările și îngrijorările legate de desfășurarea activității zilnice a elevului;
- care este opinia profesorilor și a părinților legate de felul în care se comportă elevul în momentul prezentării ;
- ce strategii au fost aplicate în trecut pentru a ameliora dizabilitatile constatate;
- care sunt punctele tari ale elevului, interesele și motivația.

Etapa II : Analiza dosarului personal

În această etapă se efectuează analiza dosarului personal pentru a identifica posibile afecțiuni relevante și de ce alte servicii educaționale mai beneficiaza sau a beneficiat în trecut.

Etapa III : Analiza nivelului de participare la activitățile din școală

Utilizând instrumentele pe care le consideră potrivite , terapeutul trebuie să analizeze abilitatea elevului de a îndeplini sarcinile zilnice legate de mediul instructiv-educativ (deplasarea către clase, finalizarea temelor etc.). Trebuie notate și aspectele legate de dependența sau independența elevului în finalizarea sarcinilor.

În vederea eficientizării procesului de evaluare propunem un model de fișă orientativă ce poate fi utilă kinetoterapeuților care lucrează în mediul școlar.

Etapa IV : Analiza structurilor corpului și a funcțiilor în raport cu restricțiile identificate

În această etapă sunt evaluate performanțele funcționale (forță, rezistență, coordonare). Este necesară utilizarea instrumentelor adecvate pentru a evalua abilitățile funcționale .

Kinetoterapeutul trebuie să noteze în fișa de observație modul în care tulburările abilităților funcționale afectează nivelul de participare la activitățile instructiv-educative.

Etapa V :Analiza datelor și planificarea activităților de kinetoterapie

În urma evaluării se întocmește planificarea anuală a activităților având ca document de referință programa școlară în vigoare. Dacă în urma evaluării sunt identificați elevi care încă nu au asimilat competențele descrise în programa în vigoare, se impune întocmirea unui plan de intervenție personalizat.

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ

PARTICIPAREA LA CLASĂ

ANEXA 1.1**Așezarea**

- stă într-o bancă normală
- stă pe un scaun normal
- poate menține poziția verticală, așezat pe un scaun
- poate să rămână așezat pe durata activității
- menține poziția verticală în timpul așezării pe podea

Transferul

- scaun
- independent
- cu ajutor

Menținerea echilibrului

- în ortostatism
- la apucarea diferitelor obiecte
- în așezat
- când adună obiecte de pe podea
- când se deplasează pe hol
- când pregătește rucsacul

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ

MOBILITATEA FUNCȚIONALĂ ÎN CLASĂ

ANEXA 1.2**Funcționalitatea abilităților**

Da   Parțial   Nu

Merge independent in clasă?

Se deplasează fără să se lovească de obiecte?

Se deplasează fără să se lovească de persoane?

Se deplasează cu echilibru adecvat?

Se deplasează și transportă obiecte?

Efectuează sarcinile de la clasă?

Rezistența

Ce echipamente folosește elevul pentru a se deplasa ?

- baston
- cârje
- cadru
- independent

Elevul folosește echipamente alternative pentru a se deplasa ?

- scaun cu roțile
- scaun cu roțile electric
- se târâie

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

Numele și prenumele elevului .....

ANEXA 1.3

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ

DEPLASAREA ÎN SCAUNUL CU ROTILE ÎN CLASĂ

Funcționalitatea abilităților

Da Parțial Nu

Trage frânele?

Se poate transfera de pe scaunul cu roțile pe scaunul normal?

Se poate transfera de pe scaunul cu roțile pe podea?

Se deplasează cu scaunul cu rotile în clasă independent ?

Rotește scaunul către stanga /dreapta ?

Poate ocoli persoane /obiecte ?

Deschide / închide uși ?

Poate transporta obiecte ?

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

Numele și prenumele elevului .....

ANEXA 1.4

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ

MOBILITATEA FUNCȚIONALĂ ÎN ȘCOALĂ

Funcționalitatea abilităților

Da Parțial Nu

Se deplasează de la autobuz către sala de clasă ?

Poate urca și coborî o bordură ?

Poate urca /coborî o rampă ?

Se deplasează de la sala de clasă către sala de terapii ?

Se deplasează de la sala de clasă către sala de sport / terenul de sport ?

Se deplasează de la sala de clasă către cantină ?

Se deplasează pe suprafețe denivelate ?

Deschide / închide uși ?

Prezintă ritm adecvat în deplasare ?

Poate parcurge independent o distanță de cel puțin 15 m ?

Poate parcurge independent o distanță de peste 15 m ?

Prezintă rezistență ?

Urcă scările ?

- fără a se sprijini de balustradă
- cu sprijin de balustradă
- treaptă cu treaptă
- câte o singură treaptă
- păstrează rândul cu colegii
- rezistență adecvată
- cu sprijin

Coboară scările ?

- păstrează rândul cu colegii

- rezistență adecvată
- cu sprijin

Utilizează liftul ?

- independent din toate punctele de vedere
- cu sprijin pentru a intra și a ieși din lift la timp
- solicită ajutor pentru a apăsa butoanele

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

Numele și prenumele elevului .....

ANEXA 1.5

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ

ABILITATI DE AUTOINGRIJIRE

Îmbracarea

- își menține echilibrul în timp ce se îmbracă /dezbracă

Rutina școlară

- agață haina și rucsacul în cuier
- descuie dulapul
- parcurge rutina școlară
- prezintă comportament adecvat în timpul orei de curs
- găsește clasele la care are diferite cursuri

Păstrarea rândului:

- poate păstra rândul cu colegii
- nu se lovește de alți colegi
- poate ocupa orice poziție în rând

Toaleta

- poate merge independent la toaletă (urinare)
- poate merge independent la toaletă (defecație)
- se șterge cu hârtia igienică
- se spală pe mâini
- folosește săpunul
- își usucă mâinile
- menține echilibrul la chiuvetă
- solicită sprijin pentru îmbracare/ dezbrăcare
- solicită sprijin pentru a se așeza /ridica de pe toaletă
- deschide / închide ușa de la toaletă

Cantina

- poate căra tava fără să își piardă echilibrul
- se spală pe mâini după ce termină masa
- se așează /ridică de pe scaunul de la cantină în mod independent
- curăță masa după ce termină de mâncat

Transport

Urcarea în mașină/autobuz

- independent
- cu rampă pentru urcare
- solicită sprijin

Coborârea din mașină /autobuz

- independent

- cu rampa pentru coborâre
- solicită sprijin

Mersul pe culoar

- independent
- solicită sprijin

Așezarea pe scaun

- independent
- solicită sprijin

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

Numele și prenumele elevului .....

ANEXA 1.6

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ

TERENUL DE SPORT / ACTIVITĂȚI DE EDUCAȚIE FIZICĂ

Funcționalitatea abilităților

Da Parțial Nu

Alergare

Galop

Săritura înainte

Săritura peste obstacol

Săritura în sus

Săritura cu coarda

Săritura pe piciorul drept

Săritura pe piciorul stâng

Prinde mingea

Lovește mingea

Aruncă mingea

Abilități deosebite legate de jocul cu mingea

Schema corporală

Coordonarea mișcărilor

Poate lovi braț cu picior opus

Conștientizarea riscurilor de rănire

Rezistența

Viteza

Cățărarea

Participarea la jocuri

Memorează și execută toți pașii unui joc sportiv

Poate respecta regulile jocurilor

Echilibru

•stă într-un picior (drept) _____ secunde

•stă într-un picior (stâng) _____ secunde

•merge pe o linie

•poate merge vârf la călcâi pe o linie dreaptă

•poate merge în echilibru pe o bancă

Tonus muscular

- hipertonic
- hipotonic
- neurotipici
- altele

Amplitudinea de mișcare

(se notează deficitul)

- membrelor superioare
- membrelor inferioare
- gât /coloană vertebrală

Forța musculară

(se notează deficitul)

- membrelor superioare
- membrelor inferioare
- abdomen

Dispozitive adaptate pt autoîngrijire

(dacă utilizează)

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

ANEXA 2

LISTA DE INSTRUMENTE DE EVALUARE PENTRU EVALUĂRILE INIȚIALE, SUMATIVE ȘI FINALE

- Somatoscopie generală și segmentară
- Examinarea somatoscopică instrumentală
- Probe de evaluare a prehensiunii
- Probe de evaluare a mersului
- Dinamometria
- Sistemul de Clasificare a Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
- Evaluarea Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Measure)
- Inventarul pediatric de evaluare a dezvoltării (Pediatric evaluation of disability inventory)
- Testul de triere Brigance
- School functional assessment (pentru testarea nivelului de participare la activitățile școlare)
- Măsurarea cu goniometrul
- Testarea musculară manuală
- Indicele de masă musculară
- Scala Tardieu (pentru măsurarea spasticității)
- Scala Ashworth modificată (testarea tonusului)
- Reflexele de dezvoltare (testarea tonusului)
- Scala de echilibru Berg
- Testul de mers de 6 minute (testarea funcției aerobice)
- Tensiune, ritm cardiac, frecvență respiratorie

Orice alt instrument de evaluare pe care îl considerați relevant.

Școala .....

ANEXA 3

An școlar.....

PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT/ INDIVIDUALIZAT PENTRU KINETOTERAPIE

1. NUMELE ȘI PRENUMELE ELEVULUI :

2. VÂRSTA:

3. CLASA :

4. DIAGNOSTIC :

Rezultatele evaluării complexe :

Competențe generale (de atins până la sfârșitul anului școlar) :

Competențe specifice semestrul 1 :

Competențe specifice semestrul 2

Evaluare finală :

Concluziile la sfârșit de an școlar :

LISTA DE INSTRUMENTE DE EVALUARE PENTRU EVALUĂRILE INIȚIALE, SUMATIVE ȘI FINALE

- Somatoscopie generală și segmentară
- Examinarea somatoscopică instrumentală
- Probe de evaluare a prehensiunii
- Probe de evaluare a mersului
- Dinamometria
- Sistemul de Clasificare a Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
- Evaluarea Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Measure)
- Inventarul pediatric de evaluare a dezvoltării (Pediatric evaluation of disability inventory)
- Testul de triere Brigance
- School functional assessment (pentru testarea nivelului de participare la activitățile școlare)
- Măsurarea cu goniometrul
- Testarea musculară manuală
- Indicele de masă musculară
- Scala Tardieu (pentru măsurarea spasticității)
- Scala Ashworth modificată (testarea tonusului)
- Reflexele de dezvoltare (testarea tonusului)
- Scala de echilibru Berg
- Testul de mers de 6 minute (testarea funcției aerobice)
- Tensiune, ritm cardiac, frecvență respiratorie

BIBLIOGRAFIE

1. Clayton-Krasinsky, D. McEwen, M., (2008), *Pathways: A decision-making model*;
2. ***, (2011), *School-based occupational therapy and physical therapy practice guide* – NYC Department of Education, Fall;
3. ***Programă școlară Kinetoterapie clasele I-X, aprobat prin OM nr.5235/01.09.2008
4. <https://www.yourtherapysource.com/>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Veronica NEGUTU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crucianu Mihai	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori „, Constanța
Chiricuță Mircea	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul„, Constanța
Tofan Ana Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul„, Constanța
Pocora Marinela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros„, Constanța

Anexa nr.II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ,
PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele Pregătitoare - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Evaluarea și consilierea psihopedagogică, psihodiagnoza nu este o disciplină școlară în sine, ci o abordare a relației de consiliere. Relația de consiliere este o intervenție sistematică, cu o metodologie specifică prin care se urmărește în principal formarea și dezvoltarea conștiinței de sine, cât și formarea și dezvoltarea personalității elevului.

Psihodiagnoza în școală urmărește optimizarea procesului educativ, în sens dublu, evaluând disponibilitățile elevilor de a se adapta la sarcinile școlare și gradului de adaptare a condițiilor de instruire la caracteristicile elevului.

Psihodiagnoza este o modalitate de cunoaștere și evaluare a persoanei concrete, cu referire la diferitele caracteristici psihice, precum și la personalitatea în ansamblul ei.

Psihodiagnoza se concretizează într-un examen psihologic, în care metoda testelor are un loc bine definit, dar implicând și alte metode la fel de importante, precum observația, interviul anamnezic, analiza produselor activității și etc.

Psihopedagogul îndeplinește rolul de mediator și ocupă o poziție implicită în procesul de asimilare de valori morale și atitudinale, prin utilizarea unor metode psihologice.

Evaluarea și consilierea psihopedagogică, psihodiagnoza se constituie într-o formă de terapie educațională în sensul armonizării personalității elevului cu sine și cu lumea, prin transformările ce se produc la nivel individual și de grup școlar, având în același timp scop de integrare a elevilor în societate, cât și de modelare a personalității acestora.

„**Consilierea** este un proces complex ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții care impun o pregătire profesională de specialitate.” (Băban, A., 2003).

„Termenul de consiliere descrie relația interumană de ajutor (...), o relație de alianță, de participare și colaborare reciprocă” (Ivey, 1994, apud. Băban, A., 2003).

În sens larg, consilierea școlară reprezintă un proces intensiv de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (profesori, părinți, tutori și autorități școlare). Rolul consilierii este unul proactiv, ce presupune prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor.

Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică: familie – copil - școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului.

Consilierea psihopedagogică are drept obiectiv în școală dezvoltarea unui sistem coerent de scopuri în viață și întărirea comportamentului intențional. O persoană orientată spre scop este capabilă să pună în acțiune modele alternative de comportament, să abordeze problemele de viață din perspective diferite, dar fără a se cantona rigid în anumite soluții prefabricate. (Tomșa, 2000).

Prin urmare, în procesul de consiliere se încearcă „provocarea” unei schimbări voluntare în atitudinile și comportamentul clientului, astfel încât persoana sau grupul „să funcționeze optim din punct de vedere psihosocial”. (Băban, 2003).

Consilierea școlară are ca scop fundamental sprijinirea clientului (elev, profesor sau părinte), pentru ca acesta să devină capabil să se ajute singur, să se înțeleagă atât pe sine însuși, cât și realitatea înconjurătoare. Prin urmare, sarcina consilierului școlar nu este de a da sfaturi, ci de a ajuta ca persoana aflată în dificultate să devină aptă să-și rezolve singură problemele cu care se confruntă.

Există mai multe *tipuri de consiliere*:

1. Consilierea educațională - furnizarea de repere psihoeducaționale pentru sănătatea mentală, emoțională, fizică, socială și spirituală a copiilor;
2. Consilierea informațională - oferirea de informații pe domenii, teme specifice;
3. Consilierea de dezvoltare personală - formarea de abilități și atitudini care permit o funcționare personală și socială flexibilă și eficientă în scopul atingerii stării de bine;

4. Consilierea suportivă - oferirea de suport emoțional, apreciativ, material;
5. Consilierea vocațională - dezvoltarea capacității de planificare a carierei;
6. Consilierea de criză - asistarea psihologică a persoanelor aflate în dificultate;

În cadrul consilierii, cunoașterea se transformă în autocunoaștere (consilierea individuală) și intercunoaștere (consiliere de grup).

Evaluarea psihologică reprezintă investigarea și evaluarea felului în care funcționează psihicul unei persoane. Acest proces cuprinde:

- evaluare cognitivă și neuropsihologică (atenția, memoria, concentrarea etc.);
- evaluare comportamentală;
- evaluare bio-fiziologică (reacții);
- evaluare subiectiv-emoțională (felul specific în care reacționează o persoană în funcție de anumiți stimuli, situații etc.);
- evaluarea personalității și a mecanismelor de adaptare/apărare;
- evaluarea unor aspecte psihologice specifice cuplului, familiei sau altor grupuri;
- evaluarea contextului familial, profesional, social, economic, cultural în care se manifestă problemele psihologice;
- evaluarea gradului de discernământ al persoanelor;
- evaluarea dezvoltării intelectuale și psihologice;
- alte evaluări în situații care implică componente psihologice.

Evaluarea psihologică a copilului este un demers solicitat adesea de medici, părinți, cadre didactice în vederea identificării cauzelor care stau la baza unor comportamente dezadaptative ale copilului sau alteori este solicitată doar pentru a cunoaște nivelul de dezvoltare al copilului raportat la vârsta cronologică.

Indiferent de scopul acesteia, **evaluarea psihopedagogică** este un demers complex care implică atât copilul cât și familia acestuia și se realizează cu instrumente și tehnici specific psihologice și adaptate particularităților de vârstă ale copilului.

Prin obiectivele urmărite precum și prin metodele utilizate, consilierea consecutivă psihodiagnozei depășește simplul sfat pedagogic și se transformă într-un veritabil sistem de influențare, având drept reper următoarele:

- existența unui model de personalitate;
- adaptarea și integrarea școlară;
- integrarea socială.

Complexitatea psihodiagnozei și orientării școlare și profesionale reiese din multitudinea direcțiilor de acțiune:

- psihologică (prin aspirații, realizări);
- pedagogică (oferte școlare, concretizate în egalitatea șanselor);
- axiologică (trăsături morale și creativitate);
- sociologică (pragmatică și prospectivă).

În varianta sa modernă, o trăsătură a psihodiagnozei copiilor cu cerințe educaționale speciale este „caracterul său dinamic-formativ, precum și de predicție a proximei dezvoltări, de proiectare a pașilor ce trebuie realizați în intervenția terapeutică”.¹

Metodele formative de diagnoză trebuie aplicate în două faze fundamentale:

- faza inițială, cu caracter consultativ
- faza de intervenție, în care se continuă testarea

Investigațiile psihopedagogice urmăresc nu numai evidențierea nivelului actual al dezvoltării subiectului evaluat, ci și previziunea evoluției în etapa următoare.

În **planul cadru pentru unitățile de învățământ special care școlarizează copiii/elevii/tinerii cu deficiențe locomotorii**, disciplina se regăsește sub denumirea de „**Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**”, axându-se, în principal pe cunoașterea psihopedagogică a elevului și a grupului de elevi și pe

¹ Gherguț, Alois (2013). *Sinteze de psihopedagogie specială*. Editura Polirom, ediția a III-a, revizuită și adăugată, Iași

consilierea acestora în vederea formării unor comportamente adecvate în context școlar și social.

Graficul orelor prevăzute în planurile cadru pentru învățământul care școlarizează elevi cu deficiențe locomotorii (2018), la disciplina «Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză», din aria curriculară «Terapii specifice și de compensare»:

Aria curriculară/disciplină/terapii	V	VI	VII	VIII
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	2	1	1	2

Competențe generale

- 1. Evaluarea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice**
- 2. Formarea și dezvoltarea abilităților de adaptare în context școlar și social**
- 3. Dezvoltarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative**

CLASELE PREGĂTITOARE- A IVA

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Evaluarea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice

Clasele pregătitoare- a IV-a
1.1 Evaluarea capacităților perceptiv-motrice și de reprezentare - Evaluarea senzorial-perceptivă; - Evaluarea psihomotricității .
1.2 Evaluarea capacității de analiză sinteză, comparație, generalizare și abstractizare - Evaluarea proceselor psihice superioare.
1.3 Evaluarea capacității de recunoaștere și reproducere a particularităților mnezice - Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale.
1.4 Evaluarea capacității de comunicare funcțională și particularitățile de dezvoltare - Evaluarea personalității și a comportamentului.

2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social

Clasele Pregătitoare - a IV-a
2.1. Evaluarea capacității de receptare, înțelegere și exprimare în diferite contexte - Dialog tradițional „față în față”; - Grile de evaluare situaționale; - Analiză de text; - Jocuri de rol; - Completare de texte lacunare.
2.2. Evaluarea capacității de adaptare la mediul școlar - Probe de integrare școlară și socială.
2.3. Evaluarea nivelului maturizării psiho-sociale - diversificarea modalității de rezolvare a diverselor situații problematice și a situațiilor cu caracter practic - Scala de maturizare psiho-socială Gunzburg; - Scara Vineland; - Exerciții practice de găsire de soluții la diverse probleme (se va urmări comportamentul elevului pentru întărirea oricărui progres).
2.4 Evaluarea abilităților de autoservire și a aptitudinilor practic-gospodărești - Evaluarea deprinderilor de igienă; - Evaluarea deprinderilor de alimentație; - Activități de cunoaștere a utilității diferitelor obiecte; - Realizarea unor produse de utilitate practică (colaje cu materiale din natură; obiecte ornamentale, decorații cu obiecte de unică folosință) - Vizite la ferme, grădini botanice/zoologice; - Activități ocupaționale simple; - Expoziții cu vânzare în cadrul instituției sau în afara ei.
2.5. Evaluarea deprinderilor sociale și a comunicării cu mediul social - Jocuri de rol și discuții tematice: - ”Cum ne comportăm...?”(La cumparaturi; In mijloacele de transport, etc.) - ”Sunt un tânăr manierat!”(utilizarea adecvata a formulelor de politețe) - ”Cum petrec timpul liber” - Activități de colorare după model.

3. Dezvoltarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasele Pregătitoare - a IV-a
<p>3.1 Identificarea elementelor de identitate personală</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de identificare și denumire a numelui propriu, vârstei, sexului, caracteristicilor personale (fizice și morale); -Conștientizarea corpului propriu prin identificarea, denumirea părților corpului - Cunoașterea funcțiilor de bază ale diferitelor părți ale corpului (auz, văz, mișcare, miros, gust, pipăit); -Realizarea de colaje/ desene / postere pe teme date (ex. Corpul meu este în schimbare!" ; -"Ce știi despre mine?"; - Inventarul valorilor.
<p>3.2 Cunoașterea relațiilor familiale de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea persoanelor apropiate (membrii familiei, prieteni, personal specializat din instituțiile de protecție socială); - Exerciții de identificare și denumire a numelor membrilor familiei, a personalului specializat, etc.; - Rolul și statutul membrilor familiei; - Relații interfamiliare; - "Arborele genealogic"; - "Buna conviețuire".
<p>3.3 Conștientizarea elevului cu privire la apartenența și dependența sa de grupul școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> -Chestionar sociometric; -Discuții tematice: "Eu și ceilalți!" "Persoanele din jurul meu" „Coleg sau prieten?" „Descrierea colegului" „Prietenul la nevoie se cunoaște!" „Drepturi și responsabilități în cadrul grupului" „Rolul fiecăruia în cadrul grupului" „Influența grupurilor asupra mea!" "Încrederea și respectul față de ceilalți!" "Comunicare cu ambele sexe într-un mod potrivit și respectuos"
<p>3.4 Cultivarea sentimentului de apartenență prin conștientizarea relațiilor intersociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare, dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare verbală, non-verbală, mimico-gestuală; - Discuții tematice: "Rolul meu în clasă" "Liderul clasei" "Reguli de comunicare în mediul social" "Grupurile din care fac parte" "Presiunea pozitivă și negativă a grupului".
<p>3.5 Încurajarea comportamentelor pro-active și de interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conversații tematice; - Conversații privind schimbări de statut și rol; - Activități de voluntariat; - Jocuri de rol: "Cum ne alegem prietenii/colegii de echipă?" "De ce este bine să ajutăm?"

Clasele Pregătitoare - a IV-a
<p>3.6 Formarea capacității de auto-evaluare și decizie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conversații tematice: "Afisul meu publicitar" "Calități și defecte!" "Valorile mele!" "De ce abilități am nevoie?" "Și eu vreau să fac!" - Tehnici de modelare comportamentală: - "Eu decid pentru mine!" (stil de viață sănătos, educație sexuală, consum de droguri, trafic de persoane, exploatarea prin muncă, etc).
<p>3.7 Formarea și dezvoltarea deprinderii de cooperare și lucru în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea și respectarea regulilor (în activități școlare și extrașcolare); - Jocuri de grup: competiții inter-clase/inter-școli"; - Activități de grup: colaj colectiv, desen colectiv, machete: "Împreună suntem puternici!" * aprecierile se vor face la nivelul întregului grup, se vor încuraja toți elevii.

4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative

Clasa Pregătitoare - a IV-a
<p>4.1 Formarea capacității de autocontrol emoțional</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de identificare a diferitelor emoții; - Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin jocuri de rol; - Identificarea unor alternative privind reacțiile emoționale: "Pot să mă controlez!"; "Ce faci dacă ...?"; "Cum te simți astăzi?"; "Termometrul evaluării stării emoționale"; -Exerciții de autonomizare emoțională prin crearea unor condiții de independență afectivă, confort și echilibru în contactele relaționale afective.
<p>4.2 Reducerea tensiunii psiho-afective în vederea dobândirii unor comportamente dezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de expresie artistică: terapie prin desen, modelaj, meloterapie, teatru de umbre, dramatizare, ergoterapie, etc.
<p>4.3 Dezvoltarea abilităților de relaționare și management al conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea regulilor și normelor sociale în situații simulate de viață; - Exerciții practice de găsire de soluții la diverse probleme; - Teme orientative: <li style="padding-left: 20px;">"Consecințele comportamentelor negative!"; <li style="padding-left: 20px;">"Cum mă port în situația "x"?" <li style="padding-left: 20px;">"Așa da, așa nu!"; <li style="padding-left: 20px;">"Cel mai înțelept cedează!"; <li style="padding-left: 20px;">"Decizia îmi aparține"; <li style="padding-left: 20px;">"Sunt un bun mediator".
<p>4.4 Dezvoltarea abilităților de prevenire a manifestărilor afective negative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții și tehnici de relaxare; - "Relația gânduri – emoții – comportamente"; - Impactul comportamentelor pozitive și negative asupra planificării viitorului.
<p>4.5 Formarea conduitelor morale dezirabile în mediul școlar și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de găsire a unor soluții pentru remediarea unor comportamente negative (distrugerea unor obiecte / agresivitate față de o persoană); - Exerciții de apreciere a propriilor fapte și ale altora în raport cu valorile de adevăr,

Clasa Pregătitoare - a IV-a
<p>dreptate, bine;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții pe baza vizionării unor materiale video; - Identificarea unor modele de viață.
<p>4.6 Asumarea responsabilității pentru activitățile realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor comportamente adecvate în diferite situații (normale sau de limită): "Ce se întâmplă dacă ...?" "Ce fac atunci când ... ?" "Consecințele actelor mele" "Lista cu responsabilități." - Jocuri de rol.
<p>4.7 Susținerea psiho-afectivă a elevilor pentru prevenirea situațiilor de criză</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punerea elevilor în situații limită în vederea formării unor comportamente reactive funcționale: "Ce faci dacă te rătăcești?" "Cum reacționezi dacă doi colegi se bat!" "Lista persoanelor pe care mă pot baza!" - Exerciții de deconflictualizare a decalajelor între posibilități și dorințe: "Identificarea surselor și reacțiilor la stres." "Modalități de adaptare la stres."
<p>4.8 Combaterea fenomenului de bullying la nivel școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> -Discuții tematice: <ul style="list-style-type: none"> "Blazonul personal" "Cum mă vad ceilalți?" "Spune NU violenței!" "Puterea de a spune nu" "Presiunea grupului și comportamentul pasiv-agresiv"   -Vizionarea unor filmulețe de pe mediul online; - Realizarea unor postere; Jocuri de rol.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare - a IV-a
Evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - motricitatea statică și dinamică; - funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.); - conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală).
Măsurarea nivelului de dezvoltare cognitivă	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare); - nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă); - nivelul dezvoltării imaginației; - nivelul dezvoltării atenției.
Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul dezvoltării vârstei limbajului; - evaluarea capacității de înțelegere a limbajului oral și scris; - nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul).
Evaluarea funcționalității în contextul școlar și social	<ul style="list-style-type: none"> -interpretarea stimulilor din mediul înconjurător; -adaptarea la mediul școlar; -maturizarea psiho-socială; -abilități de autoservire; -aptitudini practic-gospodărești; -deprinderi sociale.
Identitate	<ul style="list-style-type: none"> -Eu-I fizic și moral; - familia; - grupul școlar; - relații intersociale; - comportamente proactive; - capacitatea de decizie; - lucrul în grup.
Autocontrol emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - comportamente dezirabile; - managementul conflictelor; - prevenția comportamentelor negative și a situațiilor de criză; - fenomenul de bulling.

Sugestii metodologice

Evaluarea și consilierea psihopedagogică, psihodiagnoza vizează următoarele arii de dezvoltare:

Evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază

Motricitatea statică și dinamică

Funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.)

Conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală)

Nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare)

Nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă)

Nivelul dezvoltării imaginației

Nivelul dezvoltării vârstei limbajului

Nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul)

Nivelul dezvoltării atenției

Evaluarea principalelor trăsături de personalitate

Evaluarea tulburărilor de comportament

Identificarea tendințelor de agresivitate și anxietate.

LISTA DE INSTRUMENTE DE EVALUARE PENTRU EVALUĂRILE INIȚIALE, SUMATIVE ȘI FINALE

Metoda observației;

Metoda convorbirii;

Metoda chestionarului;

Metoda testelor;

Discuții de grup și dezbateri;

Joc de rol;

Metode interactive de grup-problematizarea, brainstorming;

Completarea unor fișe, chestionare;

Exerciții de ascultare activă;

Exerciții de exprimare emoțională;

Exerciții de comunicare asertivă;

Discuții pe baza unor texte și filme;

Comentarea și evaluarea unor situații problematice;

Inițierea și realizarea de proiecte individuale și de grup (colaje, postere, afișe, etc.);

Bender Șantuci - evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază;

Scala OZERETSZI;

Scala de dezvoltare GESSEL; BRUNET LEZIRE; VINE LAND;

Proba HARRIS pentru coordonare;

Probele pentru dominanță și lateralitate;

Probele tapping, trasare, punctare, decupaj;

Proba de orientare spațială- Piaget Head;

Testul de coordonare a corpului pentru copii TCCC--motricitatea statică și dinamică;

Funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.);

Conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală);

Matrici progresive RAVEN;

Proba de similitudini și fraze absurde;

Cuburile KOHS;

Scala BINET SIMON;

Scala WISC;

Scala DEARBORNE;

Nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare);
 Probe pentru memorie vizuală și auditivă;
 Proba Rey (memorie auditivă);
 Probe constituite din șiruri de cuvinte, imagini, numere;
 Jocuri reproductive cu subiect din viața cotidiană;
 Jocuri de construcție și îmbinare;
 Alice Descoudres,
 Proba de vocabula Rey;
 Proba Borel-Maisonny;
 Test A.B.C. (L.Filho);
 Test de înțelegere a lecturii;
 Probe de conștientizare fonologică;
 Fișă de evaluare a dificultăților grafice;
 Proba de evaluare a predispozițiilor lexicale;
 Proba de evaluare a capacității lexicale-Lobrot;
 Instrumente metodologice pentru identificarea persoanelor cu risc de diagnosticare a tulburărilor specifice de învățare (anexa 1 OMEN 3124/20.01.2017);
 Probă de atenție distributivă Praga;
 Proba de baraj Zazzo;
 Test Toulouse Pierron;
 Labirinturi;
 CSEI (inventarele Coopersmith pentru evaluarea stimei de sine);
 NPQ* (Nonverbal personality Questionnaire);
 Teste proiective (om, arbore, casă);
 Testul Lucher;
 Testul de a percepție pentru copii;
 Probe de completare a frazelor, imaginilor, povestirilor;
 Lista de control pentru depistarea tulburărilor de comportament- Werry, Quay;
 MASC (Anxietate Agresivitate);

Ținând cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor, competențele propuse pot fi realizate prin activități practice, simple și eficiente ce pornesc de la mediul de viață al copilului, de la fapte și situații concrete de viață, cunoscute de copii și accesibile înțelegerii lor. Sarcinile de lucru propuse de specialiști pot fi realizate individual, în perechi sau în grup.

În funcție de nivelul de dezvoltare psiho individuală specialiștii vor aplica testele și probele pe care le vor considera adecvate.

Evaluarea și diagnoza copiilor, tinerilor cu dizabilități presupune:

- Să identifice diferite metode de evaluare: testul psihologic, scalele psihologice și probele psihologice aplicate în evaluarea persoanelor cu dizabilități, metoda observației, metoda anchetei pe bază de chestionar sau pe bază de interviu (structurat, semistrukturat și liber).
- Să poată realiza analiza de nevoi la nivel individual.
- Să evalueze, sub supervizare, problemele elevilor cu dizabilități în vederea inițierii unor activități de consiliere, recuperare și terapie.
- Să lucreze în echipă cu toți factorii implicați pentru întocmirea fișelor de cunoaștere psiho-pedagogică a elevilor și pentru stabilirea traseului educațional personalizat.
- Să aleagă eficient metoda de evaluare în funcție de impactul asupra comportamentului, de factorii contextualii de mediu și de tipul și profunzimea dizabilității subiectului.
- Să utilizeze adecvat informații din surse variate (elevi, profesori, părinți), să integreze datele obținute de la alți specialiști (logoped, psiholog, asistent social).

- Să utilizeze adecvat, sub supervizare, testele psihologice pentru evaluarea persoanelor normale și cu deficiențe (să acorde atenție calităților psihometrice ale acestora: validitate, fidelitate, etalon pe populație românească).
- Să evalueze, sub supervizare, maturitatea școlară și profilul aptitudinal al elevilor în vederea orientării școlare și profesionale, în funcție de tipul de dizabilitate.
- Să analizeze rezultatele evaluării complexe medicale, psihologice și sociale, centrate pe copilul/elevul cu deficiențe, obținute de la membrii echipei multidisciplinare și să le utilizeze în fundamentarea psihologică a planului de intervenție educațională personalizat.
- Să lucreze în echipă, cu toate cadrele didactice implicate, pentru a realiza evaluarea progreselor copilului cu dizabilități prin raportare la obiectivele educaționale și contextul vieții reale (progresul în dobândirea capacităților adaptative esențiale).
- Să sprijine din perspectiva psihologică, definirea operațională a obiectivelor lecției, conceperea și utilizarea instrumentelor de evaluare în funcție de particularitățile elevului cu dizabilități.
- Să aprecieze și să valorifice rezultatele evaluării prin reproiectarea activității de predare-învățare-evaluare, recuperare și terapia deficiențelor, cât și acordarea sprijinului diferențiat.
- Să participe la stabilirea tipurilor de evaluare, în concordanță cu momentul învățării și cu etapele procesului de recuperare.

Prevenție/intervenție și consultanță psihopedagogică:

- Să identifice tehnici de prevenție/intervenție la nivel individual, pentru persoanele cu dizabilități.
- Să desfășoare, activități de consiliere, recuperare și terapie pentru a facilita tranziția elevilor cu dizabilități de la un nivel de școlarizare la altul.
- Să propună/realizeze, programe de prevenție individuale și de grup în ariile dezvoltării personale: învățarea de tip școlar, aria cognitivă, socio-emoțională, comportamentală etc., adaptate diferențelor individuale, în funcție de tipul și profunzimea dizabilității.
- Să desfășoare, activități de prevenție ce includ observații și intervenție individualizată.
- Să ofere metode și mijloace de promovare a colaborării și parteneriatelor între instituția școlară, familie și alți specialiști (psihologi, medici, asistenți sociali etc.).

Bibliografie:

1. Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca.
2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială.Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
4. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
5. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
6. Vlad, M., Meran, M. (2011) *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
7. Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer – Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Ed. Spiru Haret, Iași;
8. ***Programa Școlară pentru Psihodiagnoză, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Giubernea Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Teodor Andra Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

**Învățământ special primar
Cu predare în limbile minorităților naționale**

**Clasa P- a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Abilități de comunicare în limba română** este elaborată potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Conform Planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin ORDIN 3622 din 27 aprilie 2018, anexa 6 este alocat un număr de 2-3 ore/săptămână în clasa pregătitoare și 1-2 ore/săptămână la clasele I-IV. Disciplina face parte din aria curriculară **Limbă și comunicare** și intră în catedra de educație specială.

Programa școlară pentru disciplina **Abilități de comunicare în limba română** pentru elevi cu **dizabilități intelectuale ușoare și moderate** are următoarea structură:

1. notă de prezentare
2. competențe generale
3. competențe specifice și activități de învățare
4. conținuturi
5. sugestii metodologice

Programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic, iar curriculumul oferă doar un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Reperul fundamental de construcție al acestei programe școlare constă în **stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă**, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psiho-individual al elevului. Prin strategiile și metodele diferențiate și prin abordarea centrată pe elev facilitează însușirea **competențelor cheie**, din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (Recomandarea Consiliului European și a parlamentului European 2006/962/EC), necesare pentru reușita școlară și ulterior pentru integrarea socio-profesională a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Competența de comunicare în limba română este primordială printre competențele cheie. Prezenta programă tratează separat competența gramaticală (lexic și vocabular) datorită faptului că însușirea unei limbi nematerne prezintă un grad de dificultate ridicat în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale.

Competențele specifice sunt: ascultarea, receptarea mesajului, vorbirea și interacțiunea. Pentru realizarea acestora în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența elevului și o serie de exerciții pentru îmbogățirea vocabularului și pentru minimalizarea deficitului de limbaj receptiv și expresiv.

Aspectul inovativ al programei constă în faptul că aceasta reprezintă o trecere de la demersul tradițional al învățării limbii române după modelul limbii materne, la unul bazat pe modelul comunicativ-funcțional de predare-învățare al limbilor străine. Când în familie nu se vorbește limba română, copilul intră în contact doar ocazional cu vorbitori de limba română. Însușirea limbii române trebuie percepută ca mijloc de comunicare, iar obiectivele propuse trebuie să vizeze formarea competențelor de comunicare orală.

Programa școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea**
- 3. Competența de comunicare verbală - fonologie, vocabular**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj transmis prin vorbire, articulat clar și rar, însoțit de gesturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru dezvoltarea auzului fonematic și a atenției auditive - Recunoaște sunetele mediului înconjurător - Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale simple - Semnalează prin mișcări înțelegerea unui mesaj
<p>1.2. Recunoașterea sensului exact al unor cuvinte de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat - Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat - Identifică unele obiecte din mediul apropiat dintr-o serie dată, potrivit unui mesaj simplu audiat
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultă cu atenție unele cântece simple pentru copii - Vizionează secvențe de 2-3 minute din filme de desen animat în limba română

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/cântece/poezii scurte și simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sonorizare, de corectare a pronunției - Repetă după profesor cuvinte individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte - Exerciții de tipul: - despărțirea cuvintelor în silabe –intuitiv, fără a cunoaște regulile - Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple - Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă - Repetă corect formule de salut
<p>2.2. Transmiterea unor informații elementare referitoare la propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă) - Exerciții – joc: „Acesta sunt eu....” - Participă la jocuri de prezentare

3. Competența de comunicare verbală - fonologie, vocabular

Clasa pregătitoare

3.1. Recunoașterea și reproducerea corectă a sunetelor lb. române

- *Jocuri de imitare a unor sunete din natură, sunete emise de diferite animale, onomatopee*
- *Exerciții de verificare și corectare a pronunției –cuvinte uzuale pronunțate corect și greșit, să bată din palme când aude forma corectă*
- *Exerciții de pronunție a unor cuvinte*
- *Jocuri de dicție, cântece, numărători rimate*
- *Exerciții de sonorizare pentru distingerea auditivă a vocalelor ă, î, â*
- *Exerciții de tipul: despărțirea cuvintelor în silabe, intuitiv, fără a cunoaște regulile*
- *Reprezintă silabele prin gesturi/bătăi din palme*
- *Identificare a sunetelor în diferite poziții, descoperire de cuvinte care încep/conțin/se termină cu un sunet/o silabă*

3.2. Îmbogățirea și activarea vocabularului

- *Exerciții-joc pentru utilizarea numărului de singular și plural în comunicare (ex. "Eu spun una, tu spui multe..", "Eu spun multe, tu spui una.." etc.)*
- *Exerciții-joc de găsim a cuvintelor care exprimă însușiri ale ființelor și lucrurilor cu suport concret*
- *Exerciții-joc de utilizare a diminutivelor (ex. "Să alintăm cuvintele!", "Copiii cuvintelor" etc.)*
- *Exerciții-joc cu familii de cuvinte cu suport concret sau imagini, intuitiv, fără a cunoaște regulile*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri .</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul: Utilizarea cuvintelor noi în enunțuri simple.</i></p> <p><i>Dialogul: Oferirea unor informații despre: propria persoană, familie, activități școlare.</i></p> <p><i>Teme pentru contextualizarea comunicării orale:</i></p> <p><i>Eu și familia mea</i></p> <p><i>Școala</i></p> <p><i>Animale</i></p> <p><i>Culorile</i></p> <p><i>Legume, fructe.</i></p> <p><i>Casa</i></p>
Elemente de construcție a comunicării	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i></p> <p><i>Vocabular: Cuvinte: Obiecte și ființe din mediul ambiant.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu) - părțile corpului - articole de îmbrăcăminte - articole de încălțăminte - membrii familiei - rechizite școlare - animale domestice - culorile de bază - încăperile unei case <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor).</i></p>

CLASA a I- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea**

Clasa I
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral scurt, articulat clar și rar însoțit de gesturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale simple</i> - <i>Semnaleză prin mișcări înțelegerea unui mesaj</i> - <i>Exerciții de tipul "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de redare a unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă etc)</i>
<p>1.2. Recunoașterea sensului exact al unor cuvinte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor</i> - <i>Exerciții de tip „adevărat/fals”</i>
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii</i> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 2-3 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Efectuează mișcări simple conform ritmului cântecelor</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea

Clasa I
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/informații/cântece/poezii scurte și simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repetă după profesor cuvinte individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte</i> - <i>Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple</i> - <i>Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă</i> - <i>Repetă corect formule de salut</i>
<p>2.2. Transmiterea unor informații referitoare la propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă)</i> - <i>Exerciții – joc: „Acesta sunt eu.....”</i> - <i>Participă la jocuri de prezentare</i> - <i>Se prezintă corect</i>

3. Competența de comunicare verbală - fonologie, vocabular

Clasa I

3.1. Recunoașterea și reproducerea corectă a sunetelor lb. române

- *Jocuri de imitare a unor sunete din natură, sunete emise de diferite animale, onomatopee*
- *Exerciții de verificare și corectare a pronunției –cuvinte uzuale pronunțate corect și greșit, să bată din palme când aude forma corectă*
- *Exerciții de pronunție a unor cuvinte*
- *Jocuri de dicție, cântece, numărători rimate*
- *Exerciții de sonorizare pentru distingerea auditivă a vocalelor ă, î, â*
- *Exerciții de tipul: despărțirea cuvintelor în silabe, intuitiv, fără a cunoaște regulile*
- *Reprezintă silabele prin gesturi/bătăi din palme*
- *Identificare a sunetelor în diferite poziții, descoperire de cuvinte care încep/conțin/se termină cu un sunet/o silabă*

3.2. Îmbogățirea și activarea vocabularului

- *Exerciții-joc pentru utilizarea numărului de singular și plural în comunicare (ex. "Eu spun una, tu spui multe..", "Eu spun multe, tu spui una.." etc.)*
- *Exerciții-joc de găsim a cuvintelor care exprimă însușiri ale ființelor și lucrurilor cu suport concret*
- *Exerciții-joc de utilizare a diminutivelor (ex. "Să alintăm cuvintele!", "Copiii cuvintelor" etc.)*
- *Exerciții-joc cu familii de cuvinte cu suport concret sau imagini, intuitiv, fără a cunoaște regulile*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Intonarea propozițiilor enunțiative și interogative.</i></p> <p><i>Dialogul: Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă. Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic. Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei.</i></p> <p><i>Reguli de vorbire eficientă: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii.</i></p> <p><i>Teme pentru contextualizarea comunicării orale:</i> <i>Eu și familia</i> <i>Școala</i> <i>Culorile</i> <i>Satul</i> <i>Pădurea</i> <i>Orașul</i> <i>Timpul liber</i></p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor (fără denumire).</i></p> <p><i>Vocabular: Cuvinte:</i> <i>Obiecte și ființe din mediul ambiant.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu) - părțile corpului - articole de îmbrăcăminte - articole de încălțăminte - membrii familiei - activități în familie - la cumpărături - la piață - casa, curtea - rechizite școlare - animale domestice - culorile de bază - încăperile unei case - strada, clădirile - programul zilnic <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea</i></p>

Domenii de conținut	Clasa I
	<i>regulilor</i> <i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i> <i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i> <i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i>

CLASA a II- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea**

Clasa a II-a
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral scurt, articulat clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale</i> - <i>Înțelege și reprezintă prin desen semnificația unui mesaj audiat</i> - <i>Exerciții de tip "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de înțelegere globală, de tipul "încercuiește"</i>
<p>1.2. Recunoașterea unor informații specifice dintr-un mesaj oral articulat clar și rar însoțit de gesturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor</i> - <i>Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului audiat</i> - <i>Exerciții de tip „adevărat/fals”</i>
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale, în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii</i> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Efectuează mișcări simple conform ritmului cântecelor</i> - <i>Participă la jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, folosind marionete, măști</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea

Clasa a II- a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/mesaje simple respectând pronunția sunetelor specifice limbii române</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repetă după profesor cuvinte, mesaje simple individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte</i> - <i>Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple</i> - <i>Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă</i> - <i>Repetă corect formule de salut, întrebări uzuale, răspunsuri la aceste întrebări</i> - <i>Recită poezii scurte</i>
<p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri simple referitoare la obiecte, persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă, activități preferate)</i> - <i>Exerciții – joc: „Acesta sunt eu.....”</i>

Clasa a II- a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Participă la jocuri de prezentare</i> - <i>Se prezintă și prezintă pe cineva , cu ajutorul profesorului</i> - <i>Formulează enunțuri simple pe teme familiare</i> - <i>Prezintă prin mesaje scurte, persoane/activități cunoscute</i>
<p>2.3. Numirea și numărarea unor obiecte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Numește corect obiecte uzuale</i> - <i>Răspunde la întrebările „Ce este aceasta/acesta?”</i> - <i>Repetă corect numerele de la 1 la 10</i> - <i>Numără corect unele obiecte din clasă</i>
<p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte în situații de necesitate imediată, cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Oferă corect replici uzuale, simple</i> - <i>Participă la jocuri de rol simple după model</i>
<p>2.5. Afirmarea interesului pentru schimbul de mesaje în limba română</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Participarea la activități în grupuri de 2-3 elevi, ascultând și intervenind în conversație</i>

3. Competența de comunicare verbală - fonologie, vocabular

Clasa a II-a
<p>3.1. Îmbogățirea și activarea vocabularului</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formează cuvinte care încep cu sunetul/silaba dată</i> - <i>Exerciții-joc pentru utilizarea numărului de singular și plural în comunicare (ex. "Eu spun una, tu spui multe..", "Eu spun multe, tu spui una.." etc.)</i> - <i>Jocuri didactice cu sinonime cu/fără suport concret/imagini</i> - <i>Exerciții-joc de găsire a cuvintelor care exprimă însușiri ale ființelor și lucrurilor cu suport concret</i> - <i>Exerciții-joc de utilizare a diminutivelor (ex. "Să alintăm cuvintele!", "Copiii cuvintelor" etc.)</i> - <i>Exerciții-joc cu familii de cuvinte cu suport concret sau imagini, intuitiv, fără a cunoaște regulile</i>
<p>3.2. Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Participă la jocuri de pronunție a unor formule uzuale</i> - <i>Reproduce corect scurte secvențe dialogate</i> - <i>Participă la jocuri de rol simple după model</i>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</i></p> <p><i>Dialogul: Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic. Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic. Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei.</i></p> <p><i>Reguli de vorbire eficientă: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii.</i></p> <p><i>Teme pentru contextualizarea comunicării orale:</i> <i>Eu și familia</i> <i>Școala</i> <i>Culorile</i> <i>Numerele până la 10</i> <i>Satul</i> <i>Pădurea</i> <i>Orașul</i> <i>Timpul liber</i> <i>Mijloace de transport</i> <i>Meserii, ocupații</i></p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor (fără denumire)</i></p> <p><i>Vocabular: Cuvinte: cuvinte cu sens opus</i> <i>Obiecte și ființe din mediul ambiant.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu) - părțile corpului - membrii familiei - activități în familie - la cumpărături - la piață - casa, curtea - rechizite școlare - animale domestice - culorile de bază - încăperile unei case

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - strada, clădire - programul zilnic - mijloace de transport pe uscat, pe apă, aeriene - anotimpurile anului <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</i></p> <p><i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i></p> <p><i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i></p> <p><i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i></p>

CLASA a III- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea**

Clasa a III-a
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral scurt, clar articulat, emis cu viteză de la rar spre normal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale - Recunoaște semnificația unui mesaj audiat pe baza unor imagini reprezentate - Ilustrarea prin desen a mesajului audiat - Exerciții de tip "adevărat/fals" - Exerciții de înțelegere globală, de tipul "încercuiește", "colorează", "unește"
<p>1.2. Recunoașterea unor informații specifice dintr-un mesaj oral articulat clar și rar însoțit de suport imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat - Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat - Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini - Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor - Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului audiat - Exerciții de tip „adevărat/fals" - Exerciții de înțelegere, de tipul "încercuiește", "colorează", "unește"
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale, în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii - Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română - Înțelege mesajul unor filme de desene animate în limba română

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea

Clasa a III-a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/mesaje simple respectând pronunția specifică a grupurilor de litere, a diftongilor și a triftongilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repetă după profesor cuvinte, mesaje simple individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte - Pronunță corect cuvinte care conțin diftongi și triftongi - Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple - Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă - Repetă corect formule de salut, întrebări uzuale, răspunsuri la aceste întrebări, mesaje simple - Recită poezii scurte

Clasa a III-a
<p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri simple referitoare la obiecte, persoane, activități din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă, activități preferate) - Exerciții – joc: „Acesta sunt eu.....” - Participă la jocuri de prezentare - Se prezintă și prezintă pe cineva , cu ajutorul profesorului - Formulează enunțuri simple pe teme familiare, răspunsuri la întrebări - Prezintă prin mesaje scurte, persoane/activități cunoscute - Denumește unele activități zilnice
<p>2.3. Numirea și numărarea unor obiecte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numește corect obiecte uzuale - Răspunde la întrebările „Ce este aceasta/acesta?” - Repetă corect numerele de la 1 la 20 - Numără corect unele obiecte din clasă
<p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte și formularea de întrebări simple în situații de necesitate imediată, cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferă corect replici uzuale, simple - Participă la jocuri de rol simple după model - Pune în scenă un dialog simplu(două replici) - Formulează, împreună cu un coleg, întrebări scurte și răspunsuri pe teme familiare
<p>2.5. Afirmarea interesului pentru schimbul de mesaje în limba română cu interlocutori cunoscuți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română - Participarea la activități în grupuri de 2-3 elevi, ascultând și intervenind în conversație - Conversează cu vorbitori nativi de limba română

3. Competența de comunicare verbală - fonologie, vocabular

Clasa a III-a
<p>3.1. Îmbogățirea și activarea vocabularului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formează cuvinte care încep cu sunetul/silaba dată - Exerciții-joc pentru utilizarea numărului de singular și plural în comunicare (ex. ”Eu spun una, tu spui multe..”, ”Eu spun multe, tu spui una..” etc.) - Jocuri didactice cu sinonime cu/fără suport concret/imagini - Jocuri didactice cu antonime cu/fără suport concret/imagini - Exerciții-joc de găsire a cuvintelor care exprimă însușiri ale ființelor și lucrurilor cu suport concret - Exerciții-joc de utilizare a diminutivelor (ex. ”Să alintăm cuvintele!”, ”Copiii cuvintelor” etc.) - Exerciții-joc cu familii de cuvinte cu suport concret sau imagini, intuitiv, fără a cunoaște regulile

Clasa a III-a**3.2. Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce sau creează mesaje pe teme cunoscute**

- *Utilizează corect unele formule uzuale (de salut, prezentare, mulțumire, solicitare)*
- *Simulări ale unor situații concrete de comunicare pe teme cotidiene*
- *Reproduce corect scurte secvențe dialogate*
- *Participă la jocuri de rol*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare pentru diferite evenimente.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu.</i></p> <p><i>Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</i></p> <p><i>Dialogul:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic. - Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic - Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei. - Exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu atitudinea unei persoane. - Cererea de informații (referitoare la universul apropiat) <p><i>Forme ale discursului oral:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după model - Prezentarea unor persoane/unor obiecte
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i></p> <p><i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor.</i></p> <p><i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere.</i></p> <p><i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi.</i></p> <p><i>Vocabular: Cuvinte: cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător</i></p> <p><i>Obiecte și ființe din mediul ambiant.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu), obiecte de igienă personală - părțile corpului - membrii familiei, grade de rudenie - activități în familie, meserii - la cumpărături - la piață - casa, curtea - rechizite școlare

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>numerele până la 20</i> - <i>animale sălbatice</i> - <i>culorile</i> - <i>încăperile unei case</i> - <i>strada, clădiri</i> - <i>programul zilnic</i> - <i>mijloace de transport pe uscat, pe apă, aeriene</i> - <i>anotimpurile anului, fenomene ale naturii</i> <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</i></p> <p><i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i></p> <p><i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i></p> <p><i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i></p>

CLASA a IV- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral , clar articulat, emis cu viteză normală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale - Exerciții de tip "adevărat/fals" - Exerciții de înțelegere globală, de tip "încercuiește", "colorează", "grupează", "unește", "bifează" - Semnalează corectitudinea/incorectitudinea unui mesaj audiat - Utilizează în diferite contexte informațiile culese prin ascultare
<p>1.2. Recunoașterea unor informații specifice dintr-un mesaj oral articulat clar, emis cu viteză de la rar spre normal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat - Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat - Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini - Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor - Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului audiat - Exerciții de tip "adevărat/fals" - Exerciții de înțelegere, de tip "încercuiește", "colorează", "grupează", "unește", "bifează"
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii - Ascultă cu interes unele secvențe de 4-5 minute dintr-o poveste în limba română - Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română - Înțelege mesajul unor filme de desene animate în limba română - Formulează întrebări de lămurire în urma audierii poveștilor
<p>1.4. Executarea unui set de două, trei comenzi rostite clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Execută 2-3 comenzi corelate - Se deplasează corect în clasă conform instrucțiunilor cadrului didactic

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea

Clasa a IV-a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/mesaje simple respectând pronunția specifică a grupurilor de litere, a diftongilor, triftongilor și a hiatului la nivelul cuvântului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repetă după profesor cuvinte, mesaje simple individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte - Pronunță corect cuvinte care conțin diftongi și triftongi

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Evidențiază cantități vocalice în limba română: oa, ea, ua, uă, ia, ie, eau - Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple - Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă - Repetă corect formule de salut, întrebări uzuale, răspunsuri la aceste întrebări, mesaje simple - Recită poezii scurte
<p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri simple referitoare la obiecte, persoane, activități din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă, activități preferate), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată, mâncarea preferată - Exerciții – joc: „Acesta sunt eu.....” - Participă la jocuri de prezentare - Se prezintă și prezintă pe cineva - Formulează enunțuri simple pe teme familiare, răspunsuri la întrebări - Prezintă prin mesaje scurte, persoane/activități cunoscute - Denumeste unele activități zilnice - Completează unele propoziții folosind cuvinte corespunzătoare - Formulează mesaje pe baza unor imagini - Construiește enunțuri pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de imagini
<p>2.3. Exprimarea de cantități prin intermediul numerelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Continuă modele repetitive reprezentate prin numere - Repetă numerele de la 1-20 prin jocuri de numărare de obiecte sau imagini - Numără corect unele obiecte din clasă
<p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte și formularea de întrebări simple în situații de comunicare pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferă corect replici simple într-o situație de comunicare familială - Participă la jocuri de rol simple după model - Pune în scenă un dialog simplu(2-4 replici) - Formulează întrebări scurte și răspunsuri pe teme familiare
<p>2.5. Afirmarea interesului pentru schimbul de mesaje în limba română cu interlocutori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română - Participarea la activități în grupuri de 2-3 elevi, ascultând și intervenind în conversație - Conversează cu vorbitori nativi de limba română - Inițiază conversație în limba română

3. Competența de comunicare verbală - fonologie, vocabular

Clasa a IV-a
<p>3.1. Îmbogățirea și activarea vocabularului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formează cuvinte care încep cu sunetul/silaba dată - Exerciții-joc pentru utilizarea numărului de singular și plural în comunicare (ex. "Eu spun una, tu spui multe..", "Eu spun multe, tu spui una.." etc.)

Clasa a IV-a

- *Jocuri didactice cu sinonime cu/fără suport concret/imagini*
- *Jocuri didactice cu antonime cu/fără suport concret/imagini*
- *Jocuri didactice cu omonime cu/fără suport concret/imagini*
- *Exerciții-joc de găsim a cuvintelor care exprimă însușiri ale ființelor și lucrurilor cu suport concret*
- *Exerciții-joc de utilizare a diminutivelor (ex. "Să alintăm cuvintele!", "Copiii cuvintelor" etc.)*
- *Exerciții-joc cu familii de cuvinte cu suport concret sau imagini, intuitiv, fără a cunoaște regulile*
- *Dezvoltă unele enunțuri simple folosind conectori elementari: și, atunci, însă, deoarece, dacă, atunci, etc.*
- *Schimbă sensul unui cuvânt prin schimbarea unei silabe/unui sunet*
- *Descoperă noțiuni generale într-o serie de noțiuni mai puțin generale (pâine, ulei, zahăr, făină = alimente)*

3.2. Participarea la jocuri de comunicare în care formulează mesaje

- *Utilizează corect unele formule uzuale (de salut, prezentare, mulțumire, solicitare)*
- *Simulări ale unor situații concrete de comunicare pe teme cotidiene*
- *Alcătuiește unele secvențe dialogate pe teme cunoscute*
- *Jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, vizând formarea comportamentului de vorbitor*
- *Inițiază conversație în limba română în vederea exersării dialogurilor uzuale*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare pentru diferite evenimente.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu.</i></p> <p><i>Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</i></p> <p><i>Dialogul:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic. - Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic. - Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei, despre activități zilnice. - Exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu atitudinea unei persoane. - Cererea de informații (referitoare la universul apropiat). - Oferirea/ cererea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar. <p><i>Forme ale discursului oral:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea scurtă, simplă (de obiecte, ființe din universul imediat - povestirea unor fapte și întâmplări în ordine cronologică, după un text și/sau un suport vizual
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i></p> <p><i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor .</i></p> <p><i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi.</i></p> <p><i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere(ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi)</i></p> <p><i>Vocabular: Cuvinte: cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător. Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit.</i></p> <p><i>Obiecte și ființe din mediul ambiant.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu), obiecte de igienă personală, alimente - părțile corpului - membrii familiei, grade de rudenie - activități în familie, meserii - la piață - casa, curtea, păsări de curte - rechizite școlare - animale sălbatice

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - culorile - încăperile unei case, obiecte specifice fiecărei camere dintr-o locuință - strada, clădire, reguli de circulație - programul zilnic - mijloace de transport pe uscat, pe apă, aeriană - anotimpurile anului - stări sufletești <p>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</p> <p>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p> <p>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</p> <p>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</p>

Sugestii metodologice

Specificitatea procesului de învățare la elevii cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, presupune o abordare diferită a programei școlare centrată, pe competențe specifice aplicate în contexte concrete. Adevărata provocare însă apare când obiectul învățării este asimilarea unei limbi nematerne. Această programă școlară propune flexibilitate și adaptabilitate, oferind posibilitatea modificării, completării sau înlocuirii activităților de învățare. Formarea competențelor formulate în programă pot fi realizate printr-un demers didactic personalizat specific fiecărei clase sau fiecărui elev în parte. Învățarea unei limbi nematerne începe de regulă la grădiniță sau chiar la școală. Motivația elevului pentru învățare este una extrinsecă, astfel rolul profesorului este important în procesul de predare învățare.

Principiile de bază în predarea limbii române pentru clasele primare sunt următoarele:

- concentrarea asupra sensului și asupra unităților de limbă relevante la nivelul elevilor (asimilarea unor elemente de limbă de care elevii să se poată folosi imediat)
- menținerea interesului printr-o varietate de exerciții (activitățile să fie scurte și variate, să implice mișcare, folosirea de obiecte reale)
- evitarea supraîncărcării elevilor cu prea multe cuvinte noi
- oferirea unor elemente de limbă care să poată fi înțelese, se recomandă folosirea de materiale vizuale și sprijin nonverbal: imagini, mimică, obiecte, etc. Limbajul folosit de profesor la predare să fie simplă și accesibilă.
- crearea unui mediu prietenos de învățare, evitarea unui mediu anxios, astfel încât experiențele de învățare să nu fie stresante.

Principalele funcții fundamentale ale competențelor funcționale pentru asimilarea limbii române sunt:

- a da și a cere informații
- a exprima și a cere exprimarea atitudinii
- a cere/sugera
- a stabili relații sociale
- a structura discursul
- a restabili comunicarea

Acestea realizându-se prin:

- descriere
- demonstrare
- narațiune
- explicație
- argumentație

Strategii didactice

Obiectivul principal al studierii limbii române este formarea abilităților de comunicare, de a forma deprinderi adecvate vârstei și capacității de asimilare a cunoștințelor. Metodele și procedeele didactice utilizate vor urmări crearea de situații educaționale în care elevii să participe activ la procesul învățării.

Receptarea orală

Pentru elevii cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, se vor utiliza mesaje simple (comenzi orale, instrucțiuni, întrebări), articulate cu atenție, clar și rar și vor fi însoțite de gesturi. Pentru a facilita dezvoltarea abilităților de comunicare orală, procesul de ascultare este esențială, iar acesta implică înțelegerea limbii vorbite. Limba vorbită se diferențiază de limba scrisă prin: importanța accentului și intonației în actul de vorbire, acesta dispărând după încheierea actului de vorbire. Actul de vorbire include propoziții incomplete sau cuvinte izolate, vorbitorul folosindu-se de limbajul trupului, gesturi, mimică, etc. pentru a se face înțeles, conține întreruperi, repetiții, schimburi de subiecte, etc.

Procesul de ascultare este una din pilonii de bază a dezvoltării abilităților de comunicare, astfel pentru a realiza o activitate corectă de ascultare se impune respectarea următoarelor etape: pre-ascultare, ascultare propriu-zisă, post-ascultarea

- Etapa de pre-ascultare presupune stabilirea contextului, crearea motivației pentru ascultare, predarea unor elemente de vocabular cruciale pentru înțelegerea mesajului.
- Etapa de ascultare propriu-zisă cuprinde activitatea de selectare, etichetare, desenare sau completare în funcție de mesajul audiat
- Etapa de post-ascultarea se propun activități de repetare a unor structuri, descoperirea sensurilor cuvintelor, etc.

Se recomandă, ca și tipuri de exerciții, ascultarea de mesaje/texte spuse sau citite de profesor și elevul să plaseze, să ordoneze, să selecteze imagini/obiecte sau să le excludă pe cele care nu se referă la mesaj/text.

Textele propuse pentru ascultare trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- să fie scurte
- să aibă un ritm lent de expunere
- să fie cât mai autentice, naturale
- să nu conțină structuri de limbă ce depășesc nivelul de competență a elevilor.

Resursele tehnologice utilizate sunt numeroase: internetul înregistrări audio/video, filme, desene animate, etc.

Gradual pot fi introduse și 2-3 comenzi corelate. De exemplu: „Colorează desenele mici/mari! Încercuiește desenele colorate cu roșu!” Se pot face activități de ascultare care implică desenatul sau coloratul. Elevii ascultă diferite instrucțiuni și desenează ceea ce li se spune sau colorează doar ce li se cere. Un alt exercițiu eficient de ascultare este cel în care profesorul descrie o imagine, iar elevii identifică sau exclud imaginea descrisă. La elevi, abilitățile de receptare (printre care și cele după auz) se vor dezvolta mai ușor decât cele de producere de mesaj oral. Pentru ei, limba vorbită reprezintă modalitatea principală prin intermediul căreia învață și înțeleg noi structuri,

cuvinte, de aceea, limba vorbită și înțelegerea acesteia au un rol fundamental în timpul lecțiilor de limbă română.

Exprimarea orală

Factorii de natură emoțională influențează dezvoltarea capacității de exprimare orală a elevului, accentul fiind pus pe abordarea comunicativ-funcțională, predarea limbii române fiind în relație cu experiențele de viață, cu nevoile de comunicare ale acestuia.

Esențial, pentru exersarea capacității de exprimare orală, este oferirea elevilor pe lângă instrumentele lingvistice (sistem fonologic, structuri, lexic) și oportunități de a le folosi în interacțiuni cadru didactic-elev sau elev-elev.

Pentru școlarul mic cele mai importante surse de interes sunt imaginile, poveștile și jocurile. Cu ajutorul acestora putem să-i atragem în jocuri de comunicare în care trebuie să interacționeze cu colegii sau cu profesorul pentru a rezolva sarcina primită. Pentru educarea vorbirii, cele mai eficiente exerciții sunt jocurile de rol. Situațiile de comunicare pe care le pot exersa elevii prin jocuri de rol vor fi luate din viața de zi cu zi. Ele sunt descrise în actele de vorbire care vor fi realizate pe parcursul celor trei clase. Din perspectiva abordării comunicativ-funcționale, activitățile de învățare trebuie să fie utile pentru elevi, să le trezească curiozitatea, să abordeze aspecte din viața reală, stimulându-i să se implice în efectuarea unor acțiuni. Pentru elevii care se exprimă mai greu în limba română, se recomandă utilizarea unor tehnici de motivare specifice. Se recomandă tolerarea greșelilor de exprimare, atâta timp cât nu stau în calea comunicării. De asemenea, este încurajată varietatea formelor de exprimare (elevii pot utiliza diferite mijloace de comunicare pentru a duce la îndeplinire o sarcină). Elevii vor fi sprijiniți de profesor care îi va încuraja și îi va recompensa pentru progresele realizate. Profesorul va accentua aspectele pozitive ale activității copiilor astfel încât să fie stimulată încrederea în sine.

Proiectarea

Proiectarea activităților didactice va urmări:

- formarea și dezvoltarea competențelor specifice,
- asigurarea unei proporții rezonabile între etapele de familiarizare cu noile conținuturi, de structurare și sistematizare necesare consolidării competențelor operatorii, de consolidare și aplicare a cunoștințelor dobândite,
- relaționarea intra- și interdisciplinară, intra- și crosscurriculară,
- personalizarea procesului de predare-învățare în raport cu competențele profesionale ale cadrului didactic și în raport cu elevul (cu clasa),
- stimularea proceselor cognitive, având ca finalitate formarea de competențe,
- asigurarea unei viziuni de ansamblu asupra învățării,
- posibilitatea unei bune utilizări a resurselor (timp, mijloace materiale și auxiliare didactice).

Evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Ea trebuie corelată cu toate activitățile didactice. Abordarea comunicativ-funcțională impune atât evaluarea inițială la începutul anului școlar, cât și cea formativă cu scopul urmăririi progresului înregistrat de fiecare elev în parte. Competențele de comunicare vor fi evaluate pe tot parcursul anului școlar. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil. Se va evalua competența de receptare (înțelegerea după auz), de producere orală (vorbirea).

Se recomandă cu prioritate tehnici moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei și capacității intelectuale.

Bibliografie

- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, PROGRAMĂ ȘCOLARĂ pentru disciplina: COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, Clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, București
- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, Programa școlară pentru disciplina: LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară CLASELE a III-a – a IV-a, București
- Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca
- David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
- Ministerul Educației Naționale, Serviciul Național de Evaluare și Examinare (1998). *Evaluare în învățământul primar, Descriptori de performanță*, Ed. Humanitas Educational, București
- Platon, E., Burlacu, D.V., Sonia, I.S. (2011).(coord.). *Procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Platon, E., Vilcu, D. (2011).(coord.). *Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
- Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Albert –Nagy Erica	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Diószegi Erika	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

***CITIRE- SCRIERE- COMUNICARE
ÎN LIMBA ROMÂNĂ PENTRU MINORITĂȚI***

Învățământ special primar

**Clasa I- a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Citire- scriere-comunicare în limba română** este elaborată potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Conform Planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin ORDIN 3622 din 27 aprilie 2018, anexa 6 este alocat un număr de 1-2 ore/săptămână la clasele I-II și 2-3 ore/săptămână în clasele III-IV. Disciplina face parte din aria curriculară Limbă și comunicare și intră în catedra de educație specială.

Programa școlară pentru disciplina **Citire- scriere-comunicare în limba română** pentru elevi cu **dizabilități intelectuale ușoare și moderate** are următoarea structură:

1. notă de prezentare
2. competențe generale
3. competențe specifice și activități de învățare
4. conținuturi
5. sugestii metodologice

Reperul fundamental de construcție al acestei programe școlare constă în stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psiho-individual al elevului. Prin strategiile și metodele diferențiate și prin abordarea centrată pe elev facilitează însușirea competențelor cheie, din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (Recomandarea Consiliului European și a parlamentului European 2006/962/EC), necesare pentru reușita școlară și ulterior pentru integrarea socio-profesională a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic, iar curriculumul oferă doar un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competența de comunicare orală și scrisă în limba română este primordială printre competențele cheie. În ciclul primar se va urmări fundamentarea și dezvoltarea competenței de receptare a mesajelor orale și scrise, precum și de exprimare orală și scrisă. Unele conținuturi vor fi reluate și dezvoltate concentric.

Aspectul inovativ al programei constă în faptul că aceasta reprezintă o trecere de la demersul tradițional al învățării limbii române după modelul limbii materne, la unul bazat pe modelul comunicativ-funcțional de predare-învățare al limbilor străine. Când în familie nu se vorbește limba română, copilul intră în contact doar ocazional cu vorbitori de limba română. Însușirea limbii române trebuie percepută ca mijloc de comunicare, iar obiectivele propuse trebuie să vizeze formarea competențelor de comunicare orală și scrisă.

Programa școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa I
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral scurt, articulat clar și rar însoțit de gesturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale simple</i> - <i>Semnaleză prin mișcări înțelegerea unui mesaj</i> - <i>Exerciții de tipul "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de redare a unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă etc.).</i>
<p>1.2. Recunoașterea sensului exact al unor cuvinte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor</i> - <i>Exerciții de tip adevărat/fals</i>
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii</i> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 2-3 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Efectuează mișcări simple conform ritmului cântecelor</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/informații/cântece/poezii scurte și simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repetă după profesor cuvinte individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte</i> - <i>Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple</i> - <i>Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă</i> - <i>Repetă corect formule de salut</i>
<p>2.2. Transmiterea unor informații referitoare la propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă)</i> - <i>Exerciții – joc: „Acesta sunt eu....”</i> - <i>Participă la jocuri de prezentare</i> - <i>Se prezintă corect</i>

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa I
<p>3.1. Afirmarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple și scurte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cere ajutor din partea profesorului pentru descoperirea semnificației mesajelor scrise din afișe/desene - Descifrează lecturile după imagini
<p>3.2. Înțelegerea noțiunii primare de carte(manual)/caiet, și a corelației dintre ele, aplicând corect aranjarea și organizarea spațială în cadrul restrâns al paginii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de acomodare a elevilor cu cartea(manualul)/caietul - Exerciții- joc pentru observarea cărții(manualului):copertă, foaie, pagină, etc. - Exerciții – joc pentru folosirea cărții(manualului)/caietului (cum se deschide, cum se întorc paginile, cum se păstrează) - Exerciții – joc pentru direcții de orientare în pagină (de la stânga la dreapta, de sus în jos)

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>4.1. Realizarea pregătirii pentru procesul scrierii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire a poziției corecte în bancă pentru scris - Exerciții joc pentru determinarea lateralității - Exerciții variate pentru exersarea musculaturii fine a mâinilor - Exerciții de cunoaștere și utilizare a caietului tip și a instrumentelor de scris - Exerciții de diferențiere a pozițiilor (verticală/ orizontală /oblică) și a direcțiilor (stânga – dreapta, sus – jos)
<p>4.2. Trasarea elementelor grafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de desenare/ hașurare/ colorare a unor forme și figuri date - Scrie unele modele liniare, simboluri pe diferite suporturi(tablă, nisip) și cu diferite instrumente - Scrie elemente grafice (după model) de dimensiuni și culori variate pe spații de 3-5 cm - Realizează șiruri plastice, decorative (folosind linia și punctul) utilizând instrumente diferite

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Intonarea propozițiilor enunțiative și interogative</i></p> <p><i>Dialogul: Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă. Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic. Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei.</i></p> <p><i>Reguli de vorbire eficientă: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii.</i></p> <p><i>Teme pentru contextualizarea comunicării orale:</i> <i>Eu și familia</i> <i>Școala</i> <i>Culorile</i> <i>Satul</i> <i>Pădurea</i> <i>Orașul</i> <i>Timpul liber</i></p>
Citire/lectură	<p><i>Cartea: Coperte, foaie, pagină, ilustrații</i></p> <p><i>Simboluri uzuale din universul apropiat: metrou, intrare, ieșire, spital, trecere de pietoni etc.</i></p>
Scrisoare/redactare	<i>Elemente grafice și elemente grafice preliterate</i>
Elemente de construcție a comunicării	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor (fără denumire)</i></p> <p><i>Vocabular:</i> <i>Cuvinte: Obiecte și ființe din mediul ambiant.</i> <i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</i> <i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i> <i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i> <i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i></p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a II-a
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral scurt, articulat clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale</i> - <i>Înțelege și reprezintă prin desen semnificația unui mesaj audiat</i> - <i>Exerciții de tip "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de înțelegere globală, de tipul "încercuiește"</i>
<p>1.2. Recunoașterea unor informații specifice dintr-un mesaj oral articulat clar și rar însoțit de gesturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor</i> - <i>Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului audiat</i> - <i>Exerciții de tip „adevărat/fals”</i>
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale, în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii</i> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Efectuează mișcări simple conform ritmului cântecelor</i> - <i>Participă la jocuri de rol de tipul vorbitor-ascultător, folosind marionete, măști</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/mesaje simple respectând pronunția sunetelor specifice limbii române</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repetă după profesor cuvinte, mesaje simple individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte</i> - <i>Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple</i> - <i>Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă</i> - <i>Repetă corect formule de salut, întrebări uzuale, răspunsuri la aceste întrebări</i> - <i>Recită poezii scurte</i>
<p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri simple referitoare la obiecte, persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă, activități preferate)</i> - <i>Exerciții – joc: „Acesta sunt eu.....”</i> - <i>Participă la jocuri de prezentare</i> - <i>Se prezintă și prezintă pe cineva , cu ajutorul profesorului</i>

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri simple pe teme familiare</i> - <i>Prezintă prin mesaje scurte, persoane/activități cunoscute</i>
<p>2.3. Numirea și numărarea unor obiecte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Numește corect obiecte uzuale</i> - <i>Răspunde la întrebările „Ce este aceasta/acesta?”</i> - <i>Repetă corect numerele de la 1 la 10</i> - <i>Numără corect unele obiecte din clasă</i>
<p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte în situații de necesitate imediată, cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Oferă corect replici uzuale, simple</i> - <i>Participă la jocuri de rol simple după model</i>
<p>2.5. Afirmarea interesului pentru schimbul de mesaje în limba română</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Participarea la activități în grupuri de 2-3 elevi, ascultând și intervenind în conversație</i>

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a II-a
<p>3.1. Afirmarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise scurte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a unor simboluri/etichete cu mesaje scurte și simple</i> - <i>Exerciții de decodare a unor mesaje simple redade prin simboluri/semne/</i> - <i>Lectură după imagini</i>
<p>3.2. Înțelegerea noțiunii primare de carte(manual)/caiet, și a corelației dintre ele, aplicând corect aranjarea și organizarea spațială în cadrul restrâns al paginii</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de acomodare a elevilor cu cartea(manualul)/caietul</i> - <i>Exerciții- joc pentru observarea cărții(manualului):copertă, foaie, pagină, etc.</i> - <i>Exerciții – joc pentru folosirea cărții(manualului)/caietului (cum se deschide, cum se întorc paginile, cum se păstrează)</i> - <i>Exerciții – joc pentru direcții de orientare în pagină (de la stânga la dreapta, de sus în jos)</i>
<p>3.3. Recunoașterea semnificației unor reprezentări simbolice din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a unor mesaje de pe panouri, afișe, reclame</i> - <i>Stabilește corespondența imagine-mesaj</i> - <i>Utilizează imagini ca sursă de informare(de exemplu: cum se reciclează un ambalaj)</i>

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**Clasa a II-a****4.1. Realizarea pregătirii pentru procesul scrierii**

- *Exerciții de însușire a poziției corecte în bancă pentru scris*
- *Exerciții joc pentru determinarea lateralității*
- *Exerciții variate pentru exersarea musculaturii fine a mâinilor*
- *Exerciții de cunoaștere și utilizare a caietului tip și a instrumentelor de scris*
- *Exerciții de diferențiere a pozițiilor (verticală/ orizontală /oblică) și a direcțiilor (stânga – dreapta, sus – jos)*

4.2. Trasarea elementelor grafice

- *Exerciții de desenare/ hașurare/ colorare a unor forme și figuri date*
- *Scie unele modele liniare, simboluri pe diferite suporturi(tablă, nisip) și cu diferite instrumente*
- *Scie elemente grafice (după model) de dimensiuni și culori variate pe spații de 2-3 cm*
- *Realizează șiruri plastice, decorative (folosind linia și punctul) utilizând instrumente diferite*
- *Scie elemente grafice (după model) pe caietul tip respectând poziția corectă necesară în scriere, așezarea în pagină.*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</i></p> <p><i>Dialogul: Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic. Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic. Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei.</i></p> <p><i>Reguli de vorbire eficientă: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii.</i></p> <p><i>Teme pentru contextualizarea comunicării orale:</i> <i>Eu și familia</i> <i>Școala</i> <i>Culorile</i> <i>Numerele până la 10</i> <i>Satul</i> <i>Pădurea</i> <i>Orașul</i> <i>Timpul liber</i> <i>Mijloace de transport</i> <i>Meserii, ocupații</i></p>
<p>Citire/lectură</p>	<p><i>Cartea: Direcții de orientare în pagină</i></p> <p><i>Recunoașterea și asocierea cuvintelor scrise pe cartonașe cu imaginile lor</i></p>
<p>Scrisoare/redactare</p>	<p><i>Elemente grafice și elemente grafice preliterate</i></p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor (fără denumire)</i></p> <p><i>Vocabular:</i> <i>Cuvinte: cuvinte cu sens opus</i></p> <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</i> <i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i> <i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i> <i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i></p>

CLASA a III- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a III-a
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral scurt, clar articulat, emis cu viteză de la rar spre normal</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale</i> - <i>Recunoaște semnificația unui mesaj audiat pe baza unor imagini reprezentate</i> - <i>Ilustrarea prin desen a mesajului audiat</i> - <i>Exerciții de tip "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de înțelegere globală, de tipul "încercuiește", "colorează", "unește"</i>
<p>1.2. Recunoașterea unor informații specifice dintr-un mesaj oral articulat clar și rar însoțit de suport imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor</i> - <i>Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului audiat</i> - <i>Exerciții de tip "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de înțelegere, de tipul "încercuiește", "colorează", "unește"</i>
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale, în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii</i> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Înțelege mesajul unor filme de desene animate în limba română</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/mesaje simple respectând pronunția specifică a grupurilor de litere, a diftongilor și a triftongilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repetă după profesor cuvinte, mesaje simple individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte</i> - <i>Pronunță corect cuvinte care conțin diftongi și triftongi</i> - <i>Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple</i> - <i>Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă</i> - <i>Repetă corect formule de salut, întrebări uzuale, răspunsuri la aceste întrebări, mesaje simple</i> - <i>Recită poezii scurte</i>
<p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri simple referitoare la obiecte, persoane, activități din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă, activități preferate)</i>

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții – joc: „Acesta sunt eu....”</i> - <i>Participă la jocuri de prezentare</i> - <i>Se prezintă și prezintă pe cineva , cu ajutorul profesorului</i> - <i>Formulează enunțuri simple pe teme familiare, răspunsuri la întrebări</i> - <i>Prezintă prin mesaje scurte, persoane/activități cunoscute</i> - <i>Denumeste unele activități zilnice</i>
<p>2.3. Numirea și numărarea unor obiecte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Numește corect obiecte uzuale</i> - <i>Răspunde la întrebările „Ce este aceasta/acesta?”</i> - <i>Repetă corect numerele de la 1 la 20</i> - <i>Numără corect unele obiecte din clasă</i>
<p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte și formularea de întrebări simple în situații de necesitate imediată, cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Oferă corect replici uzuale, simple</i> - <i>Participă la jocuri de rol simple după model</i> - <i>Pune în scenă un dialog simplu(două replici)</i> - <i>Formulează, împreună cu un coleg, întrebări scurte și răspunsuri pe teme familiare</i>
<p>2.5. Afirmarea interesului pentru schimbul de mesaje în limba română cu interlocutori cunoscuți</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Participarea la activități în grupuri de 2-3 elevi, ascultând și intervenind în conversație</i> - <i>Conversează cu vorbitori nativi de limba română</i>

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a III-a
<p>3.1. Afirmarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise scurte din universul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a unor simboluri/etichete cu mesaje scurte și simple</i> - <i>Exerciții de decodare a unor mesaje simple redade prin simboluri/semne</i> - <i>Lectură după imagini</i> - <i>Comentează imagini, cu trimiteri la semnificația textului.</i>
<p>3.2. Recunoașterea sunetelor și literelor specifice limbii române și diferențierea față de cele din limba maghiară</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Recunoaște literele mici de tipar și de mână specifice limbii române</i> - <i>Recunoaște literele mari de tipar și de mână specifice limbii române</i> - <i>Asociază literele cu sunetele limbii române</i> - <i>Exerciții de citire pe silabe a cuvintelor, în vederea formării câmpului vizual de 1/2 silabe</i> - <i>Exerciții de compunere/ descompunere și citire a cuvintelor mono- și bi-silabice (trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate de profesor</i>

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Citește cuvinte simple în limba română - Exerciții de realizare a corespondenței dintre cuvânt-imagie - Citește enunțuri scurte în limba română - Exerciții de sesizare a semnificației textului cu ajutorul imaginii - Exerciții de citire cu voce tare
<p>3.3. Citirea în ritm propriu și cu voce tare a literelor/silabelor/cuvintelor/propozițiilor/textelor scurte în limba română</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citirea coloanelor/șirurilor de litere - Exerciții de citirea coloanelor/șirurilor de silabe - Exerciții de citirea coloanelor/șirurilor de cuvinte - Exerciții variate de citire: a) citire cu și fără model; b) citirea coloanelor/șirurilor de cuvinte din abecedar: despărțite în silabe sau integral; c) citirea în lanț a cuvintelor; d) citirea cuvintelor sau combinațiilor scrise pe tablă / planșe, sub formă de joc; e) citirea selectivă (primul / ultimul cuvânt, cuvântul care începe cu un anumit sunet etc.); f) citire pe roluri - Citește corect un text scurt, cunoscut în limba română

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
<p>4.1. Scrierea literelor de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de scriere corectă a literelor de mână, mari și mici, învățate la ora de citire - Exerciții de scriere a silabelor și cuvintelor cu literele învățate - Formează cuvinte din silabe date - Exerciții de copiere și transcriere (litere, silabe, cuvinte cu literele învățate) - Exerciții de dictare de litere, silabe, cuvinte foarte cunoscute - Exerciții de scriere corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere
<p>4.2. Redactarea de cuvinte/mesaje scrise simple cu respectarea unor convenții de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Copiază/transcrie unele cuvinte, propoziții sau fragmente de texte cunoscute - Alcătuește enunțuri pe baza unor cuvinte date - Exerciții de copiere/ transcriere a unor texte scurte, cu încadrarea corectă pe spațiu și în pagină - Dezvoltă unele enunțuri simple folosind conectori elementari: și, atunci, deoarece, însă, dacă, etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare pentru diferite evenimente.</p> <p>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu.</p> <p>Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</p> <p>Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic. - Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic - Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei. <p>Exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu atitudinea unei persoane.</p> <p>Forme ale discursului oral:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după model - Prezentarea unor persoane/unor obiecte
Citire/lectură	<p>Literele mici și mari de tipar și de mână</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Alfabetul limbii române</p> <p>Citirea cuvintelor mono și plurisilabice (introduse progresiv)</p> <p>Citirea propozițiilor/ enunțurilor</p> <p>Citirea textelor scurte(2-3 propoziții simple) introduse progresiv</p>
Scriere/redactare	<p>Literele mici și mari de tipar și de mână</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Alfabetul limbii române</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Scrierea cu majusculă la începutul propoziției</p> <p>Punctuația: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, virgula Organizarea textului scris: Scrierea pe liniatură tip</p> <p>Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului și respectarea spațiului dintre cuvinte</p> <p>Copieri/Transcrieri/Dictări (litere, silabe, cuvinte, propoziții, texte de maxim 15 de cuvinte).</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Elemente de construcție a comunicării	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor</i> <i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere</i> <i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi</i></p> <p><i>Vocabular:</i> <i>Cuvinte: cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător</i></p> <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</i> <i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i> <i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i> <i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i></p>

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Desprinderea semnificației globale a unui mesaj oral , clar articulat, emis cu viteză normală</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și executare a unor comenzi verbale</i> - <i>Exerciții de tip "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de înțelegere globală, de tip "încercuiește", "colorează", "grupează", "unește", "bifează"</i> - <i>Semnalează corectitudinea/incorectitudinea unui mesaj audiat</i> - <i>Utilizează în diferite contexte informațiile culese prin ascultare</i>
<p>1.2. Recunoașterea unor informații specifice dintr-un mesaj oral articulat clar, emis cu viteză de la rar spre normal</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Selectează imagini potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui mesaj simplu audiat</i> - <i>Colorează imaginea potrivită dintr-un șir de imagini</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor</i> - <i>Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului audiat</i> - <i>Exerciții de tip "adevărat/fals"</i> - <i>Exerciții de înțelegere, de tip "încercuiește", "colorează", "grupează", "unește", "bifează"</i>
<p>1.3. Afirmarea interesului față de receptarea semnificației mesajelor orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ascultă și înțelege unele cântece simple pentru copii</i> - <i>Ascultă cu interes unele secvențe de 4-5 minute dintr-o poveste în limba română</i> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Înțelege mesajul unor filme de desene animate în limba română</i> - <i>Formulează întrebări de lămurire în urma audierii poveștilor</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/mesaje simple respectând pronunția specifică a grupurilor de litere, a diftongilor, triftongilor și a hiatului la nivelul cuvântului</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repetă după profesor cuvinte, mesaje simple individual/în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte</i> - <i>Pronunță corect cuvinte care conțin diftongi și triftongi</i> - <i>Evidențiază cantități vocalice în limba română: oa, ea, ua, uă, ia, ie, eau</i> - <i>Repetă ghicitori, însoțită de gesturi - recită rime simple</i> - <i>Cântă cântece însoțite de mișcare, mimă</i> - <i>Repetă corect formule de salut, întrebări uzuale, răspunsuri la aceste întrebări,</i>

Clasa a IV-a
<p><i>mesaje simple</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Recită poezii scurte</i>
<p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri simple referitoare la obiecte, persoane, activități din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează enunțuri despre sine (nume, vârstă, adresă, activități preferate), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată, mâncarea preferată</i> - <i>Exerciții – joc: „Acesta sunt eu.....”</i> - <i>Participă la jocuri de prezentare</i> - <i>Se prezintă și prezintă pe cineva</i> - <i>Formulează enunțuri simple pe teme familiare, răspunsuri la întrebări</i> - <i>Prezintă prin mesaje scurte, persoane/activități cunoscute</i> - <i>Denumeste unele activități zilnice</i> - <i>Completează unele propoziții folosind cuvinte corespunzătoare</i> - <i>Formulează mesaje pe baza unor imagini</i> - <i>Construiește enunțuri pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de imagini</i>
<p>2.3. Exprimarea de cantități prin intermediul numerelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Continuă modele repetitive reprezentate prin numere</i> - <i>Repetă numerele de la 1-20 prin jocuri de numărare de obiecte sau imagini</i> - <i>Numără corect unele obiecte din clasă</i>
<p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte și formularea de întrebări simple în situații de comunicare pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Oferă corect replici simple într-o situație de comunicare familiare</i> - <i>Participă la jocuri de rol simple după model</i> - <i>Pune în scenă un dialog simplu(2-4 replici)</i> - <i>Formulează întrebări scurte și răspunsuri pe teme familiare</i>
<p>2.5. Afirmarea interesului pentru schimbul de mesaje în limba română cu interlocutori</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vizionează cu interes unele secvențe de 4-6 minute din filme de desen animat în limba română</i> - <i>Participarea la activități în grupuri de 2-3 elevi, ascultând și intervenind în conversație</i> - <i>Conversează cu vorbitori nativi de limba română</i> - <i>Inițiază conversație în limba română</i>

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a IV-a
<p>3.1. Afirmarea curiozității pentru decodarea unor scurte mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a unor simboluri/etichete cu mesaje scurte și simple</i> - <i>Realizează corespondența dintre unele mesaje scrise și imaginile corespunzătoare lor</i> - <i>Comentează imagini, cu trimiteri la semnificația textului.</i> - <i>Înțelege mesaje citite în texte scurte din reclame, afișe, panouri, reviste pentru copii</i>

Clasa a IV-a
<p>3.2. Citirea în ritm propriu și cu voce tare a literelor/silabelor/cuvintelor/propozițiilor/textelor scurte în limba română</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții variate de citire: a) citire cu și fără model; b) citirea coloanelor/șirurilor de cuvinte din abecedar: despărțite în silabe sau integral; c) citirea în lanț a cuvintelor; d) citirea cuvintelor sau combinațiilor scrise pe tablă / planșe, sub formă de joc; e) citirea selectivă (primul / ultimul cuvânt, cuvântul care începe cu un anumit sunet etc.); f) citire pe roluri</i> - <i>Citește corect un text cunoscut în limba română</i>
<p>3.3. Identificarea semnificației globale a unui text scurt citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a mesajului textului citit</i> - <i>Răspunde la întrebări pe baza textului citit</i> - <i>Exerciții de tipul "adevărat/fals"</i> - <i>Selectează imagini potrivite unui text simplu citit</i> - <i>Selectează și ordonează imaginile potrivite unui text simplu citit</i> - <i>Plasează unele imagini/obiecte în ordinea corectă, la locul indicat, pe baza instrucțiunilor citite</i> - <i>Desenează, completează unele imagini potrivit mesajului citit</i> - <i>Exerciții de înțelegere, de tip "încercuiește", "colorează", "grupează", "unește", "bifează"</i> - <i>Exerciții de tipul „completare de spații libere” pe baza unui text citit</i> - <i>Exerciții –joc eliminarea unui cuvânt care nu se potrivește ca înțeles cu o serie de cuvinte</i>

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>4.1. Redactarea de mesaje scrise simple cu respectarea unor convenții de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Scrive corect literele și grupurile de litere specifice limbii române</i> - <i>Copiază/transcrie unele cuvinte, propoziții sau fragmente de texte cunoscute</i> - <i>Alcătuiește enunțuri pe baza unor cuvinte date</i> - <i>Exerciții de copiere/ transcriere/dictare a unor texte scurte, cu încadrarea corectă pe spațiu și în pagină</i> - <i>Alcătuiește enunțuri/scurte texte scrise(2-3 enunțuri) pe baza unor imagini sau pe baza unui șir de întrebări</i> - <i>Formulează în scris, răspunsuri la întrebări pe teme familiare.</i> - <i>Exerciții de tipul „completare de spații libere” pe baza unui text citit</i> - <i>Exerciții privind respectarea și exersarea punctuației învățate (punctul, virgula, semnul întrebării, semnul exclamării), cât și a ortografiei (scrierea cu majusculă)</i> - <i>Exerciții de copiere și autodictare a poeziilor respectând regulile specifice valabile în cazul textelor în versuri</i> - <i>Găsește corespondența dintre subiect și predicat, dintre substantiv și adjectiv(fără menționarea terminologiei)</i>
<p>4.2. Reproducerea/completarea unor scurte mesaje funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Realizează etichete cu scurte mesaje simple.</i> - <i>Copiază/transcrie unele mesaje funcționale (bilet, invitație)</i> - <i>Completează scurte mesaje funcționale (bilet, invitație)</i>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune, de solicitare pentru diferite evenimente.</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu.</i></p> <p><i>Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</i></p> <p><i>Dialogul:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic.</i> - <i>Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic</i> - <i>Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei, despre activități zilnice</i> - <i>Exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu atitudinea unei persoane.</i> <p><i>Oferirea de informații referitoare la universul școlii</i></p> <p><i>Forme ale discursului oral:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>descrierea scurtă, simplă (de obiecte, ființe din universul imediat</i> - <i>povestirea unor fapte și întâmplări în ordine cronologică, după un text și/sau un suport vizual</i>
<p>Citire/lectură</p>	<p><i>Literele mici și mari de tipar și de mână</i></p> <p><i>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i></p> <p><i>Alfabetul limbii române</i></p> <p><i>Citirea cuvintelor mono și plurisilabice (introduse progresiv)</i></p> <p><i>Citirea propozițiilor/ enunțurilor Citirea textelor scurte (de maxim 25-30 de cuvinte, introduse progresiv)</i></p>
<p>Scriere/redactare</p>	<p><i>Literele mici și mari de tipar și de mână</i></p> <p><i>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i></p> <p><i>Alfabetul limbii române</i></p> <p><i>Ortografia Scrierea corectă a literelor specifice limbii române în cuvinte Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i></p> <p><i>Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie) Scrierea cu majusculă la începutul propoziției</i></p> <p><i>Scrierea corectă a titlului</i></p> <p><i>Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative</i></p> <p><i>Punctuația: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, virgula, linia de dialog</i></p> <p><i>Organizarea textului scris</i></p> <p><i>Scrierea pe liniatură tip</i></p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p><i>Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului și respectarea spațiului dintre cuvinte /propoziții/strofe</i></p> <p><i>Scrierea funcțională(copiere, transcriere, completare)</i></p> <p><i>Copieri/Transcrieri/Dictări (litere, silabe, cuvinte, propoziții, texte de maxim 25 de cuvinte).</i></p> <p><i>Transcrierea și completarea unor scurte texte funcționale: biletul, invitația</i></p> <p><i>Alcătuirea de enunțuri și scurte texte scrise (2-3 enunțuri) pe baza unui suport vizual sau pe baza unui șir de întrebări</i></p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i></p> <p><i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor</i></p> <p><i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi</i></p> <p><i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere(ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi)</i></p> <p><i>Vocabular:</i></p> <p><i>Cuvinte: Cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător. Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit.</i></p> <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</i></p> <p><i>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</i></p> <p><i>Pronumele personal pentru a numi și a identifica pe cineva/ceva (fără menționarea terminologiei)</i></p> <p><i>Substantivul: genul și numărul (fără teoretizări)</i></p>

Sugestii metodologice

Specificitatea procesului de învățare la elevii cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, presupune o abordare diferită a programei școlare centrată, pe competențe specifice aplicate în contexte concrete. Adevărata provocare însă apare când obiectul învățării este asimilarea unei limbi nematerne. Această programă școlară propune flexibilitate și adaptabilitate, oferind posibilitatea modificării, completării sau înlocuirii activităților de învățare. Formarea competențelor formulate în programă pot fi realizate printr-un demers didactic personalizat specific fiecărei clase sau fiecărui elev în parte.

Învățarea unei limbi nematerne începe de regulă la grădiniță sau chiar la școală. Motivația elevului pentru învățare este una extrinsecă, astfel rolul profesorului este importantă în procesul de predare învățare.

Principiile de bază în predarea limbii române pentru clasele primare sunt următoarele:

- concentrarea asupra sensului și asupra unităților de limbă relevante la nivelul elevilor (asimilarea unor elemente de limbă de care elevii să se poată folosi imediat)
- menținerea interesului printr-o varietate de exerciții (activitățile să fie scurte și variate, să implice mișcare, folosirea de obiecte reale)
- evitarea supraîncărcării elevilor cu prea multe cuvinte noi
- oferirea unor elemente de limbă care să poată fi înțelese, se recomandă folosirea de materiale vizuale și sprijin nonverbal: imagini, mimică, obiecte, etc. Limbajul folosit de profesor la predare să fie simplă și accesibilă.
- crearea unui mediu prietenos de învățare, evitarea unui mediu anxios, astfel încât experiențele de învățare să nu fie stresante.

Principalele funcții fundamentale ale competențelor funcționale pentru asimilarea limbii române sunt:

- a da și a cere informații
- a exprima și a cere exprimarea atitudinii
- a cere/sugera
- a stabili relații sociale
- a structura discursul
- a restabili comunicarea

Acestea realizându-se prin:

- descriere
- demonstrare
- narațiune
- explicație
- argumentație

Pornind de la contextul și aspectele specifice ale studierii limbii române în școlile și clasele cu predare în limba maghiară, se impune o abordare metodologică și lingvistică nuanțată, care are în vedere îmbogățirea permanentă a vocabularului, activizarea fondului lexical cunoscut de copii și utilizarea acestuia în contexte variate, formarea exprimării coerente, adecvate la contextul de comunicare.

Pe parcursul primilor ani de școală, se va urmări fundamentarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor orale și scrise, precum și de exprimare orală și scrisă. Unele conținuturi vor fi reluate și dezvoltate concentric.

În clasa I și clasa a II-a toate activitățile trebuie să vizeze învățarea unor cuvinte, structuri lexicale și utilizarea acestora în comunicare, în contexte variate, în care predomină exercițiile-joc. Modelele de situații de comunicare simple, axate pe dialog, care pot fi valorificate pe baza unui suport vizual și/sau auditiv sunt foarte importante la această vârstă. Profesorii vor adapta volumul lexical corespunzător temelor în funcție

de nivelul de cunoaștere a limbii române și al capacității de comunicare a elevilor. Se va evita introducerea prea multor elemente (cuvinte, structuri lexicale) noi deodată. Regula urmată trebuie să fie: învață puțin, dar folosește mult. Propunem exersarea actelor de vorbire prin utilizarea laturii nonverbale a comunicării, care va facilita receptarea și exprimarea mesajelor orale. Limbajul utilizat de profesori în procesul predării trebuie să fie simplu, ușor de înțeles. În clasa a III-a, elevii continuă studiul limbii române pe baza achizițiilor dobândite în cursul clasei pregătitoare, al clasei I și II. Elevii vor învăța sunetele și literele specifice limbii române, dar în continuare, un rol important va avea și comunicarea orală, urmărindu-se actualizarea volumului lexical însușit anterior. Fiecare oră de Comunicare în limba română va conține activități de învățare bazate pe situații de comunicare, ponderea acestora fiind de o treime în raport cu celelalte activități. Prezentarea noțiunilor se va face din perspectivă funcțional-aplicativă: situațiile de comunicare concrete – structurate corect, eficient, nuanțat – vor fi valorificate pe baza unui suport vizual. În clasa a III-a învățarea limbii române se desfășoară în trei etape:

- etapa preabecedară,
- etapa abecedară,
- etapa postabecedară.

În perioada preabecedară se va acorda atenție deosebită pronunției corecte a sunetelor, utilizând exerciții specifice pentru formarea auzului fonematic. Deosebit de utile sunt și exercițiile pentru sesizarea sunetelor din cuvinte cunoscute, formate din 2-3 silabe. Acestea trebuie urmate de exerciții-joc de evidențiere a cantității vocalice în limba română, în cuvinte care conțin diftongi și triftongi.

În perioada abecedară obiectivul principal urmărit este formarea priceperilor și deprinderilor de citit-scris în limba română. Pentru a atinge acest obiectiv propunem folosirea metodei Meixner, metodă care poate fi folosită cu mult succes și în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată. Această metodă a fost experimentată de logoped-psihologul ungar Dr. Meixner Ildikó și are drept scop prevenirea dislexiei și reeducarea citit-scrisului.

Metoda Meixner este o metodă complexă fonetico-analitico-sintetică-logopedică în care se pune accent pe emiterea, analiza și sinteza sunetelor. Această metoda vine în sprijinul copilului dislexic prin folosirea metodelor psihologice și prin faptul că se adaptează la ritmul și nevoile lui, prevenind posibilitatea de a greși.

Principiile care stau la baza metodei Meixner sunt:

1. În primul rând, se cere respectarea principiului pedagogic al gradației, adică învățarea se face în pași mici.

2. Principiul asociației triple în însușirea citit – scrisului.

Asociația formei acustice a sunetului (fonemul) cu forma vizuală a literei (grafemul) se leagă cu engrama motrică a articulării sunetului, conștientizând poziția buzelor, poziția limbii, mișcarea corzilor vocale.

3. Principiul prevenirii inhibiției omogene.

Metoda Meixner în procesul învățării alfabetului previne apariția inhibiției omogene prin faptul că literele, sunetele asemănătoare ca: m-n, b-d- se predau la o distanță mare într-o ordine aparte. Procesul psihic denumit „inhibiție omogenă” a fost descoperit de Dr. Ranschburg.

4. Principiul prevenirii și evitării rigidității gândirii.

Din cauza disfuncționalității cerebrale, sistemul nervos și procesele psihice ale copilului dislexic nu funcționează flexibil. Pentru prevenirea acestui lucru trebuie să știm că numai exersarea multiplă în formă de joc didactic, cu multiple exerciții, cu ilustrații manevrabile și corectarea imediată a greșelilor asigură rezultatul dorit.

5. Principiul asigurării atmosferei agreabile, plăcute a activităților cu elevii dislexici.

Orele și toate activitățile elevilor dislexici trebuie în așa fel organizate, încât să se asigure un climat plăcut, în care copilul să se simtă bine. Motivația pozitivă continuă,

recompensa imediată a tuturor eforturilor îl fac pe copilul emotiv și care obosește repede să depună efort în realizarea rezultatelor dorite, învingând emoția și stresul inhibitor caracteristic copilului dislexic.

La începutul perioadei abecedare vor fi recapitulate literele învățate la limba maternă (care au valori comune și în limba română), insistându-se apoi pe familiarizarea elevilor cu cuvinte plurisilabice care conțin astfel de litere. Progresiv, elevii vor fi deprinși să asculte/recepteze și cuvinte care conțin diftongi și triftongi. Urmează apoi însușirea sunetelor și literelor specifice limbii române, precum și a combinațiilor de sunete și litere ce presupun o pronunție și o grafie diferită în limba română în raport cu limba maghiară.

Odată cu însușirea citit-scrisului, trebuie să transmitem și unele noțiuni gramaticale, fără definiții (scrierea cu literă mare a substantivelor proprii, denumirea și rolul principalelor semne de punctuație și de ortografie). Aici putem apela la fenomenul de transfer, deoarece majoritatea semnelor de punctuație au același rol în ambele limbi.

În perioada postabecedară se urmărește formarea deprinderilor de citire corectă, curentă conștientă și consolidarea deprinderilor de scriere. Se va pune accent și pe dezvoltarea competenței de înțelegere a unui text scris. Elevii trebuie să învețe strategii de lectură care, pe termen lung, trezesc curiozitatea și dorința lor de a citi. Până la sfârșitul clasei a IV-a, elevii trebuie să stăpânească metode care le vor permite, în timp, să se adapteze și să progreseze în situații autentice de înțelegere a unui text scris, totodată, să fie capabili să completeze texte lacunare pe baza unui suport imagistic. Secvențele înțelegerii după lectură se derulează sub forma unor activități realizate regulat, cu scopul de a dezvolta elevilor reflexe, care să-i ajute să înțeleagă un text.

Strategii didactice

Obiectivul principal al studierii limbii române este formarea abilităților de comunicare, de a forma deprinderi adecvate vârstei și capacității de asimilare a cunoștințelor. Metodele și procedeele didactice utilizate vor urmări crearea de situații educaționale în care elevii să participe activ la procesul învățării. O altă recomandare este folosirea caietelor tip cu liniatură specială încă din perioada preabecedară, până la finalizarea perioadei abecedare, pentru terapia disgrafiei, sau chiar și în perioada postabecedară pentru elevii a căror particularități de dezvoltare a motricității fine impune acest fapt.

Receptarea orală

Pentru elevii cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, se vor utiliza mesaje simple (comenzi orale, instrucțiuni, întrebări), articulate cu atenție, clar și rar și vor fi însoțite de gesturi.

Pentru a facilita dezvoltarea abilităților de comunicare orală, procesul de ascultare este esențială, iar acesta implică înțelegerea limbii vorbite. Limba vorbită se diferențiază de limba scrisă prin: importanța accentului și intonației în actul de vorbire, acesta dispărând după încheierea actului de vorbire. Actul de vorbire include propoziții incomplete sau cuvinte izolate, vorbitorul folosindu-se de limbajul trupului, gesturi, mimică, etc. pentru a se face înțeles, conține întreruperi, repetiții, schimburi de subiecte, etc.

Procesul de ascultare este una din pilonii de bază a dezvoltării abilităților de comunicare, astfel pentru a realiza o activitate corectă de ascultare se impune respectarea următoarelor etape: pre-ascultare, ascultare propriu-zisă, post-ascultarea

- Etapa de pre-ascultare presupune stabilirea contextului, crearea motivației pentru ascultare, predarea unor elemente de vocabular cruciale pentru înțelegerea mesajului.
- Etapa de ascultare propriu-zisă cuprinde activitatea de selectare, etichetare, desenare sau completare în funcție de mesajul audiat

- Etapa de post-ascultarea se propun activități de repetare a unor structuri, descoperirea sensurilor cuvintelor, etc.

Se recomandă, ca și tipuri de exerciții, ascultarea de mesaje/texte spuse sau citite de profesor și elevul să plaseze, să ordoneze, să selecteze imagini/obiecte sau să le excludă pe cele care nu se referă la mesaj/text.

Textele propuse pentru ascultare trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- să fie scurte
- să aibă un ritm lent de expunere
- să fie cât mai autentice, naturale
- să nu conțină structuri de limbă ce depășesc nivelul de competență a elevilor.

Resursele tehnologice utilizate sunt numeroase: internetul înregistrări audio/video, filme, desene animate, etc.

Gradual pot fi introduse și 2-3 comenzi corelate. De exemplu: „Colorează desenele mici/mari! Încercuiește desenele colorate cu roșu!” Se pot face activități de ascultare care implică desenatul sau coloratul. Elevii ascultă diferite instrucțiuni și desenează ceea ce li se spune sau colorează doar ce li se cere. Un alt exercițiu eficient de ascultare este cel în care profesorul descrie o imagine, iar elevii identifică sau exclud imaginea descrisă. La elevi, abilitățile de receptare (printre care și cele după auz) se vor dezvolta mai ușor decât cele de producere de mesaj oral. Pentru ei, limba vorbită reprezintă modalitatea principală prin intermediul căreia învață și înțeleg noi structuri, cuvinte, de aceea, limba vorbită și înțelegerea acesteia au un rol fundamental în timpul lecțiilor de limbă română.

Exprimarea orală

Factorii de natură emoțională influențează dezvoltarea capacității de exprimare orală a elevului, accentul fiind pus pe abordarea comunicativ-funcțională, predarea limbii române fiind în relație cu experiențele de viață, cu nevoile de comunicare ale acestuia.

Esențial, pentru exersarea capacității de exprimare orală, este oferirea elevilor pe lângă instrumentele lingvistice(sistem fonologic, structuri, lexic) și oportunități de a le folosi în interacțiuni cadru didactic-elev sau elev-elev.

Pentru școlarul mic cele mai importante surse de interes sunt imaginile, poveștile și jocurile. Cu ajutorul acestora putem să-i atragem în jocuri de comunicare în care trebuie să interacționeze cu colegii sau cu profesorul pentru a rezolva sarcina primită. Pentru educarea vorbirii, cele mai eficiente exerciții sunt jocurile de rol. Situațiile de comunicare pe care le pot exersa elevii prin jocuri de rol vor fi luate din viața de zi cu zi. Ele sunt descrise în actele de vorbire care vor fi realizate pe parcursul celor trei clase. Din perspectiva abordării comunicativ-funcționale, activitățile de învățare trebuie să fie utile pentru elevi, să le trezească curiozitatea, să abordeze aspecte din viața reală, stimulându-i să se implice în efectuarea unor acțiuni. Pentru elevii care se exprimă mai greu în limba română, se recomandă utilizarea unor tehnici de motivare specifice. Se recomandă tolerarea greșelilor de exprimare, atâta timp cât nu stau în calea comunicării. De asemenea, este încurajată varietatea formelor de exprimare (elevii pot utiliza diferite mijloace de comunicare pentru a duce la îndeplinire o sarcină). Elevii vor fi sprijiniți de profesor care îi va încuraja și îi va recompensa pentru progresele realizate. Profesorul va accentua aspectele pozitive ale activității copiilor astfel încât să fie stimulată încrederea în sine.

Receptarea și redactare de mesaje scrise

Decodarea și producerea de mesaje scrise, în clasele primare pentru elevii cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată, presupune identificarea sensului unor simboluri/etichete cu mesaje scurte și simple, descoperirea unor mesaje simple în

produsele realizate în grup sau individual, stabilirea corespondenței imagine – text (citit de profesor), recunoașterea și asocierea cuvintelor scrise pe cartonașe cu imaginile lor, identificarea unor mesaje de pe panouri, afișe, reclame și utilizarea imaginilor ca surse de informație. Aceste sarcini se vor realiza sub formă de joc, scopul lor fiind acela de a consolida competențele elevilor și de a-i motiva prin mai multă încredere în forțele lor. Modelul comunicativ-funcțional presupune dezvoltarea integrată a capacităților de receptare și exprimare orală și a celor de receptare a mesajului scris și de exprimare în scris. În clasa a III-a, în procesul învățării citirii și scrierii, este de preferat să se asigure o relație corectă între forma sonoră și forma grafică a cuvintelor, astfel încât copilul să facă cu ușurință legătura între cuvântul scris și sensul acestuia. În procesul predării-învățării sunetelor și literelor specifice limbii române se vor utiliza tehnicile și exercițiile metodei fonetice analitico-sintetice. Se poate apela la fenomenul de transfer, deoarece tehnica citirii a fost însușită de elevi la limba maternă, în clasa II.

Activitățile destinate formării competențelor de înțelegere a unui text scris în limba română și de familiarizare cu unele texte funcționale scurte vor urmări formarea unei atitudini active bazate pe tehnici adecvate pe care elevul le va aplica în toate situațiile, căutând similitudini între limba sa maternă și limba română.

Proiectarea

- Proiectarea activităților didactice va urmări:
- formarea și dezvoltarea competențelor specifice,
- asigurarea unei proporții rezonabile între etapele de familiarizare cu noile conținuturi, de structurare și sistematizare necesare consolidării competențelor operatorii, de consolidare și aplicare a cunoștințelor dobândite,
- relaționarea intra și interdisciplinară, intra- și crosscurriculară,
- personalizarea procesului de predare-învățare în raport cu competențele profesionale ale cadrului didactic și în raport cu elevul (cu clasa),
- stimularea proceselor cognitive, având ca finalitate formarea de competențe,
- asigurarea unei viziuni de ansamblu asupra învățării,
- posibilitatea unei bune utilizări a resurselor (timp, mijloace materiale și auxiliare didactice).

Evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Ea trebuie corelată cu toate activitățile didactice. Abordarea comunicativ-funcțională impune atât evaluarea inițială la începutul anului școlar, cât și cea formativă cu scopul urmăririi progresului înregistrat de fiecare elev în parte. Competențele de comunicare vor fi evaluate pe tot parcursul anului școlar. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil. Se va evalua competența de receptare (înțelegerea după auz), de producere orală (vorbirea), citirea corectă, lectura comprehensivă, scrierea cuvintelor, a propozițiilor cu respectarea convențiilor limbajului scris.

Se recomandă cu prioritate tehnici moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei și capacității intelectuale.

Bibliografie

- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, PROGRAMĂ ȘCOLARĂ pentru disciplina: COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, Clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, București
- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, Programa școlară pentru disciplina: LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară CLASELE a III-a – a IV-a, București
- Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca
- David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
- Ministerul Educației Naționale, Serviciul Național de Evaluare și Examinare (1998). *Evaluare în învățământul primar, Descriptori de performanță*, Ed. Humanitas Educational, București
- Platon, E., Burlacu, D.V., Sonia, I.S. (2011).(coord.). *Procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Platon, E., Vilcu, D. (2011).(coord.). *Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
- Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Albert –Nagy Erica	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Diószegi Erika	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

Tantárgy

ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓS KÉSZSÉGEK

Elemi osztályok/alsó tagozat

**Enyhe- és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók
számára**

Bukarest, 2021

A tanterv ismertetése

Az **Anyanyelvi kommunikációs készségek** tanterv az új, kompetenciaközpontú tantervi modell alapján készült tanulásban akadályozott/enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott tanulók számára. A speciális oktatás óvodai, elemi és V-VIII. osztályokra vonatkozó, a Tanügyminiszter 2018. április 27.-i 3622-es számú Rendeletének 6. sz. csatolmányában jóváhagyott specifikus tanmenet szerint a fentebb említett tantárgy heti 3-4 órában tanítható előkészítőben és 1-2 órában az I-IV. osztályok szintjén.

A tantárgy a **Nyelv- és kommunikáció** műveltségi terület része és tanítása a gyógypedagógusi munkakörhöz tartozik.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. A tanterv ismertetése
2. Általános kompetenciák
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

Jelen tanterv alappillére a kognitív képességek, a szociális készségek és alkalmazkodó képességek optimális szinten való működésének biztosítása, a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételével. A tantervben fellelhető **stratégiák, differenciált módszerek** és a gyermekközpontú szemlélet az **alapkompenciák** kialakulását segítik elő, az élethosszig való tanulás szemszögéből, az enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott egyén sikeres szociális és szakmai integrációja érdekében. (Európai Parlament és az Európai Tanács ajánlása, 2006/962/EK)

Jelen tanterv elméleti megalapozásának kiindulópontja, hogy az értelmi akadályozott tanulók meghatározó jellemvonásai egyediek, a tanterv pedig viszonyítási keretet ajánl a nevelési célok, feladatok megvalósításához és az egyéni fejlesztéshez.

Az **anyanyelvi kommunikáció** elsődleges a **kulcskompetenciák** között, hiszen minden ember az anyanyelvén gondolkodik. A tanterv kiemelt fontosságot tulajdonít a különböző kommunikációs szükségleteknek és nem tárgyalja külön a nyelvtani kompetenciát. Az anyanyelv egyszerre a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is.

Specifikus kompetenciák: a beszédhallás, a beszédértés, az interakció, beszédprodukció. Ezek megvalósításához a tanterv olyan feladatokat javasol, amelyekben a tanulók tapasztalatai hasznosíthatóak, és amelyek célja a szókinccsfejlesztés és - gazdagítás, a helyes nyelvhasználat megerősítése, a receptív és expresszív nyelvi hátrány csökkentése.

A tanulási tartalmak a specifikus kompetenciák függvényében olyan témakörökbe vannak csoportosítva, mint pl:

- Mások élményének meghallgatása és saját véleménynyilvánítás
- A beszélő szándékát tükröző kommunikációs technikák
- Passzív és aktív szókinccs gyarapítása
- Helyzethez illő civilizált kommunikációs magatartás kialakítása, stb.

A tanterv egy rugalmas tanmenetet ajánl, amely megengedi a pedagógusnak, hogy kiegészítsen, változtasson, helyettesítsen tanulási tartalmakat. Ugyanakkor egy egyéniesített tanítási folyamat megvalósítását teszi lehetővé, amely az alapkompenciák fejlődését célozza meg, az osztály sajátosságainak és a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően.

Általános kompetenciák

- 1. Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése**
- 2. Beszédprodukción – szóbeli kifejezőképesség**

Előkészítő osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédészlelés- a szóbeli közlés megértése

Előkészítő osztály
<p>1.1. Beszédhallás -fonológiai jelenségek felismerése</p> <p>-Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékos feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Légzésgyakorlat hangutánzással egybekötve • Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek) • Ritmus visszatapsolása, kopogása • Suttogó gyakorlatok • Hangfelismerés, hangdifferenciálás (zörej, hangszerek, hangok, hangos-halk, magas-mély, gyors-lassú, rövid-hosszú) • Akusztikus és diszkriminációs gyakorlatok, játékok pl.hang, szó, szótag kihallása felolvasott, meghallgatott szövegből • Akusztikus inger irányának észlelése • Szekvenciák követése pl. hangok, szavak, mondatok ismétlése hallás után, hallási sorrend elismétlése, ismétlőgyakorlatok játékosan. • Számfogalom kialakítása, fejlesztése auditív megerősítéssel pl. kopogás, taps, egyéb hangingerek leszámolása. <p>-Auditív figyelem fejlesztését célzó játékos feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zörejek, hangok, beszéd hallgatása • Kiemelt inger érzékelése, jelzése: taps, koppantás stb megbeszélte jelre, szóra • Háttérzaj készítése számítógépen, kazettán pl. (témához illő effektek, zenei aláfes beszéd, állathangok, forgalom zaja stb.) <p>-Auditív emlékezetet fejlesztő játékos feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tárgyak, nevek, sorozatok visszamondása • Mondókák, énekek • Szóvonat <p>-Auditív szeriális emlékezetet fejlesztő játékos feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hangszerek bizonyos sorrendbe való megszólaltatásának visszaadása • Ritmus, vagy mennyiség tapsoltatása • Nevek adott sorrendbe való felsorolása, stb
<p>1.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése rövid szóbeli szövegekben</p> <p>Játékos gyakorlatok a szóbeli szövegek megértésére:</p> <p>-Térbeli relációkat kifejező szavak felismerését célzó gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oldaliság kialakítása: jobb-bal oldal • Tájékozódás térben: viszonyfogalmak: alatt, fölött, mellett, előtt, mögött, stb. <p>-Időbeli relációkat kifejező szavak felismerését célzó gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eseménysor összeállítása (képek) • Hét napjai, eseményei

Előkészítő osztály

- Évszakok, napszakok eseményei
- Tájékozódás egy napon belül: napszakok, napi események
- Naptár használata
- Dátumok, események időrendje, időtartama
- Egyéni ünnepek, dátumok időrendje
- Az eltelt idő érzékeltetése

-Testséma kialakítását, testrészek megnevezését célzó játékos gyakorlatok

- Fő testrészek, funkciójuk, saját test elhelyezése térben, tájékozódás a saját testen
- Testrészek megérintése, megnevezése, mozgássor leutánzása
- Testrészek megérintése, megnevezése csukott szemmel
- Testrészek megérintése, megnevezése tükör előtt
- Hiányzó testrészek pótlása rajzon
- Testrészek és funkciójuk
- Önmegfigyelési gyakorlatok tükör előtt;
- Testrészek tudatosítása egyénileg, csoportosan,
- Testsémafejlesztő gyakorlatok: érintéssel, mozgatással, megnevezéssel;
- Az önazonosítás fejlesztése, önarckép készítése;
- Testrészek célzott stimulációja;
- Hiány felismerési gyakorlatok egészalakos ábrán és fejen;
- A testrészekből történő összeállítása síkban;
- Testrészek, érzékszervek funkciója;
- A mozgás, mozgásutánzás, egyensúlyfejlesztés gyakorlatai;
- A szimmetria felfedeztetése;
- A bal-jobb testi irányok kialakítása;

-Az egymásutániség, a sorrendiség érzékelését célzó játékos feladatok

-Vizuális szerialitás fejlesztése:

- Mozgásminták felsorolása, változtatás után is.
- Gyöngyfűzések.
- Tárgyakat bizonyos sorrendben kirakunk, majd letakarás után meg kell mondani a sorrendet. Letakarás előtt a gyermek pár másodpercig nézheti.
- Tárgyképekből sorozat alkotása, majd emlékezetből való visszamondása.
- Képekből vizuális ritmus kirakása. Majd ennek folytatása.
- Különböző plüss/textil játékokat sorba rendezünk valamilyen szempont szerint, majd egymás után eldugjuk őket. A gyermek feladata, hogy megjegyezze milyen sorrendben és hova bújtak el az állatok. Később ugyanebben a sorrendben vesszük elő.
- Síkidomokból sorozatok alkotása. 2-3 sorozatból az eredeti kiválasztása.
- Képsorozatot rakunk ki. Megbeszéljük a képen látható történetet, értelmezzük. A sorozat összekeverése után megfelelő sorrendbe kell tenni. Kirakhatunk hibás sorozatot is, észre kell venni a hibát és kikell javítani.

1.3. Aktív befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben

-Beszédhelyzetek teremtése melyben a gyerek figyelemmel kísérik a pedagógus és társai beszédét: szerepjátékok, szituációs játékok, stb.

- A beleélést és az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek, gyakorlatok:

Előkészítő osztály

mesehallgatás, drámajáték, stb.

- Helyzetfelismerés, alkalmazkodás, a beszédhelyzethez

2. Beszédprodukción – szóbeli kifejezőképesség**Előkészítő osztály****2.1. Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása**

- Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal
- A beszédszervek mozgásának tudatosítása
- Hangképzés
  - Hangutánzó játékok, gyakorlatok
  - Hangok tiszta ejtésének gyakorlása játékosan
- Motoros, beszédtechnikai gyakorlatok
- Hangerő, hangsúly tudatos irányítása
- Időtartam-gyakorlatok
- Ritmizáló gyakorlatok mondókákkal, kiszámolókkal, énekekkel
- Mimimizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, gesztikuláció, tekintet, testtartás
- Érzelmek kifejezése
- Nyelvtörők
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása
- Szótagolási gyakorlatok: szótagszámlálás, szótagjelölés szimbólumokkal
- Szavak hangokra bontását célzó játékos gyakorlatok
- Ritmusérzék fejlesztése:
  - A mondóka, vers egyenletes lüktetésének érzékeltetése tapsolással, dobbantással
  - A szóritmus bevezetése egy és két szótagos szavak tapsolásával
  - Szabályosan visszatérő ritmusképleteket tartalmazó versek ritmizálása

2.2. Beszédkészség – szintaktikai és szemantikai szempontok

- **Beszédkészség fejlesztését célzó játékos tevékenységek**
  - Utánzás: állathangok, beszédhangok.
  - Mondókák, énekek, versek tanulása nagy és kis mozgások kíséretével
  - Használati tárgyak megnevezése
  - Élőlények megnevezése(család,iskolai közösség tagjai, állatvilág)
  - Gyümölcsök és zöldségek megnevezése
  - Képek megnevezése, értelmezése
  - Képolvasás, analízáló képesség fejlesztése
  - Események, rövid mese eljátszása,
  - Szerepjátékok
  - Meselánc
  - Szógyűjtés, szókincsbővítés adott témakörökben.
  - Színek, formák megnevezése

Előkészítő osztály
<p>2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyzetgyakorlatok, játékok - Rövid beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről „(beszélő kör)” - Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben – párbeszéd-szituációk - Társas nyelvi magatartás gyakorlása elsajátítása: köszönés, bemutatkozás,, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás. - A jó, rossz, szép, csúnya fogalmainak használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott helyzetekben, beszélgetésekben.

TANULÁSI TARTALMAK

Szóbeli kommunikáció	Előkészítő osztály
1. Beszédészlelés	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hallás és beszédhanghallás auditív észlelés auditív figyelem auditív emlékezet auditív szeriális emlékezet ➤ Szóbeli szöveg megértése Mondókák, gyermekversek, mesék Térbeli tájékozódás: <ul style="list-style-type: none"> • oldaliság: jobb-bal, • alapvető téri irányok: előre-hátra, föl-le, oldalra, jobbra-balra • viszonyszavak és toldalékok: alatt, felett, mellett, előtt, mögött, között, -ban, -ben, -on, -en, -ön, lent, fent, középen Időbeli tájékozódás: <ul style="list-style-type: none"> • Nap és napszakok • A hét napjai • Év és évszakok • Hónapok • Ünnepek • Események időrendje • Állandó naptárhasználat Testséma: <ul style="list-style-type: none"> • Fő testrészek megnevezése • A fő testrészek funkciója

Szóbeli kommunikáció	Előkészítő osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • Önazonosítás, saját név • Mozgás, mozgásutánzás • Nagy és kis mozgások <p>Egymásutániság, sorrendiség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mozgásminták • Tárgyak sorrendje • Képek sorrendje • Síkidomok sorrendje, alapformák megnevezése • Képsorozat, egyszerű történet alapján időrendi sorrend
<p>2. Beszédprodukción</p>	<p>➤ Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Légzőgyakorlatok • Beszédszervek „tornája” • Artikulációs gyakorlatok • Motoros, beszédtechnikai játékok • Mimetizálás • Ritmizálás: mondókák, gyermekdalok, kiszámolók • Nyelvtörők • Gyermekdalok, népi gyermekjátékok • Mesemondás és mese dramatizálása • Szerepjátékok, szituációs játékok, bábjáték • Képolvasás • Szókincsgyarapítás hétköznapi fogalomkörökön belül: <ul style="list-style-type: none"> - család, iskolai közösség - használati tárgyak - élővilág: állatok, növények - gyümölcsök, zöldségek - étkezés, ételek - lakás - időjárás - közlekedés és közlekedési eszközök - mindennapi cselekvések, történések • Beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről • Társas magatartás gyakorlása: <ul style="list-style-type: none"> -köszönési formák - bemutatkozás - megszólítás

Szóbeli kommunikáció	Előkészítő osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - kérés - megköszönés - kérdezés - válaszadás • Alap érték és erkölcsi ítéletek: jó-rossz, szép-csúnya

I. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése

I. osztály
<p>1.1. A hang észlelés és hangképzés és levegővel való gazdálkodás A saját és a társak légzésének megfigyelése Feszítő és lazító gyakorlatok (állás, járás, ülés és hanyatt fekvés közben) Hangok ejtése szabályozott kilégzés közben</p>
<p>1.2. Különböző hangforrások azonosítása és jellemzőik Egymás hangjának megfigyelése, felismerése játékos formában (pl. Ki szólított?) Egymás hangjának utánzása Hangkitalálás (különböző hangforrások által keltett hangok utánzása) Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek)</p>
<p>1.3. A beszédhangok érzékeltetése, megkülönböztetése Helyesejtési és hangfelismerési gyakorlatok: a beszédhallás, a beszédmozgás és a vegyes mélylégzés fejlesztéséhez Hangok felismerése és megnevezése közvetlen hangforrás és hangfelvétel segítségével</p>
<p>1.4. A hangképzés és beszédmozgás összefüggései A tiszta artikulációt segítő ajakmozgások Nyelvmozgást ügyesítő játékok Szájról olvasási gyakorlatok Suttogó gyakorlatok Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása</p>

I. osztály
<p>1.5. A beszédritmus és beszédtempó megfigyelése</p> <p>- Mondókák, kiszámolók, versek ütemezése tapssal, járással, mozgással, egyszerű tánclépésekkel</p>
<p>1.6. Különböző hangerő érzékelése, használata</p> <p>- A hangerő helyes megválasztása a mondanivalónak és a beszédhelyzetnek megfelelően</p> <p>- Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek mondása különféle hangerővel, hangerőváltással</p>
<p>1.7. A magyar nyelvhez illeszkedő beszédhangsúly alkalmazása</p> <p>- A szóhangsúly gyakorlása járással és tapssal</p> <p>- A szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtése) utánmondással</p>
<p>1.8. A beszélő szándékának felismerése/ A kijelentő, kérdő és felszólító mondat dallama / Érzelmeket kifejező mondat használata</p> <p>-A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása utánmondással</p> <p>- A kijelentés és a kérdés beszéddallamának gyakorlása szituációs játék közben</p>
<p>1.9. Az igényes, szép magyar beszéd jellemzőinek felismerése saját és mások beszédében/Kísérletek a helyesejtési normákhoz igazodó szövegmondásra</p> <p>- Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása társakkal közösen helyes beszédléggzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével)</p>

2. Beszédprodukción- szóbeli kifejezőképesség

I. osztály
<p>2.1. Beszédbátorság és beszédkedv felkeltése, növelése</p> <p>- A szóbeli szövegalkotás és szövegértés gyakorlása</p> <p>- Részvétel a napi reggeli „beszélgetőkörben”</p> <p>- Szituációs játékok</p> <p>- Meghallgatott meserészlet befejezése (pl.: saját rajz elmesélése szóban, dramatikus helyzetben stb.)</p> <p>- Képolvasás (eseményképekről, „leíró” képekről, eseménysorokat ábrázoló képekről) kérdések segítségével</p>
<p>2.2. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak, kifejezési formáinak megfigyelése és alkalmazása</p> <p>- Szövegalkotás és szövegbefogadás gyakorlása gyerekek és felnőttek körében a mindennapi kommunikációban; a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak használata</p> <p>- Köszönés, bemutatkozás, megszólítás</p> <p>- Válaszadás</p>

I. osztály
<p>2.3. A szavak jelentésbeli változásának és a hangok időtartamának összefüggése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hangok időtartamának helyes ejtése természetes beszédhelyzetekben - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok utánmondása

Tanulási tartalmak

	I. osztály
Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése	<p>Légzőgyakorlatok mozgással</p> <p>A hangok világa</p> <p>Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó</p> <p>Mesék</p> <p>Versek hangerő-, hangszínváltásra</p> <p>Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről</p> <p>Szókincsfejlesztés</p> <p>Szövegalkotás</p> <p>Szituációs játékok</p> <p>Dramajáték</p>
Beszédprodukción szóbeli kifejezőképesség	<p>Légzőgyakorlatok mozgással</p> <p>A hangok világa</p> <p>Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó</p> <p>Mesehallgatás</p> <p>Versek hangerő-, hangszínváltásra</p> <p>Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről</p> <p>Szókincsfejlesztés</p> <p>Szövegalkotás</p> <p>Szituációs játékok</p> <p>Dramajátékok</p> <p>Hívóképek (tárgyképek), szóképek, szótag- és betűkártyák</p> <p>Mese- és versgyűjtemények az felhasználandó anyagok válogatásához</p> <p>Helyesírási és szinonimaszótár</p>

II. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése**

II. osztály
<p>1.1. A hang észlelés és hangképzés és levegővel való gazdálkodás A saját és a társak légzésének megfigyelése Feszítő és lazító gyakorlatok (állás, járás, ülés és hanyatt fekvés közben) Hangok ejtése szabályozott kilégzés közben A helyes beszédleghzés gyakorlása bővülő mondatok mondásával Pótlevegővétel</p>
<p>1.2. Különböző hangforrások azonosítása és jellemzőik Egymás hangjának megfigyelése, felismerése játékos formában (pl. Ki szólított?) Egymás hangjának utánzása Hangkitalálás (különböző hangforrások által keltett hangok utánzása) Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek) Az emberi hang jellemzőinek megfigyelése (pl.: magas–mély, halk–hangos, vékony–vastag stb.)</p>
<p>1.3. A beszédhangok érzékeltetése, megkülönböztetése Helyesejtési és hangfelismerési gyakorlatok: a beszédhallás, a beszédmozgás és a egyes mélyleghzés fejlesztéséhez Hangok felismerése és megnevezése közvetlen hangforrás és hangfelvétel segítségével</p>
<p>1.4. A hangképzés és beszédmozgás összefüggései A tiszta artikulációt segítő ajakmozgások - Nyelvmozgást ügyesítő játékok - Szájról olvasási gyakorlatok - Suttogó gyakorlatok - Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása - Hangsorok, szavak, szópárok utánmondása játékos formában - A leírt szóalak és a kiejtés összehasonlítása, a leírástól eltérően ejtett hangkapcsolatok megfigyelése. A helyes kiejtések gyakorlása</p>
<p>1.5. A beszédritmus és beszédtempó megfigyelése - Mondókák, kiszámolók, versek ütemezése tapssal, járással, mozgással, egyszerű tánclelépésekkel - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők és versek ütemezése egyenletesen lassabb vagy gyorsabb tempóban, mozgással kísérvé</p>
<p>1.6. Különböző hangerő érzékelése, használata - A hangerő helyes megválasztása a mondanivalónak és a beszédhelyzetnek megfelelően - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek mondása különféle hangerővel, hangerőváltással - Hanghizlaló és -fogyasztó játékok - Ismert rövid mondókák, kiszámolók, nyelvtörők és versek mondása fokozatosan halkuló vagy hangosodó hangerővel</p>

II. osztály
<p>1.7. A magyar nyelvhez illeszkedő beszédhangsúly alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóhangsúly gyakorlása járással és tapssal - A szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtése) utánmondással - A szóhangsúly gyakorlása szópárok, szókapcsolatok és rövid mondatok olvasásával
<p>1.8. A beszélő szándékának érzékelése/ A kijelentő kérdő és felszólító mondat dallama / Érzelmeket kifejező mondat használata</p> <ul style="list-style-type: none"> -A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása utánmondással - A kijelentés és a kérdés beszéddallamának gyakorlása szituációs játék közben - A kijelentés és a kérdés (kérdőszóval, nélküle és -e kérdőszócskával) beszéddallamának gyakorlása olvasott szövegben. - Hiányos mondatok tartalmának és használatának megfigyelése
<p>1.9. Az igényes, szép magyar beszéd jellemzőinek felismerése saját és mások beszédében/ Kísérletek a helyesejtési normákhoz igazodó szövegmondásra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása társakkal közösen helyes beszédlégzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével) - Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása önállóan helyes beszédlégzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével) - Vers- és szövegmondás közben kapcsolattartás a hallgatósággal

2. Beszédprodukcó- szóbeli kifejezőképesség

II. osztály
<p>2.1. Beszédbátorság és beszédkedv felkeltése, növelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli szövegalkotás és szövegértés gyakorlása - Részvétel a napi reggeli „beszélgetőkörben” - Szituációs játékok, drámajátékok, szerepjátékok - Meghallgatott meserészlet befejezése (pl.: saját rajz elmesélése szóban, dramatikus helyzetben stb.) - Képolvasás (eseményképekről, „leíró” képekről, eseménysorokat ábrázoló képekről) kérdések segítségével
<p>2.2. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak, kifejezési formáinak megfigyelése és alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szövegalkotás és szövegbefogadás gyakorlása gyerekek és felnőttek körében a mindennapi kommunikációban; a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak használata - Köszönés, bemutatkozás, megszólítás - Válaszadás

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Kérés, kérdezés, tudakozódás, felszólítás - Válasz kérdésre, felszólításra - Vélemény megfogalmazása - Térbeli tájékozódás során használt viszonyszavak alkalmazása kérdések alapján - Tájékozódás az időben: nap, hét, hónapok, évszakok, év
<p>2.3. A szavak jelentésbeli változásának és a hangok időtartamának összefüggése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hangok időtartamának helyes ejtése természetes beszédhelyzetekben - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok utánmondása - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok olvasásával
<p>2.4. A magyar nyelv jellemzőinek megfelelő mondatalkotás/ A tapasztalatok felhasználása szövegalkotáskor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondatalkotás, mondatbővítés kérdések segítségével - Két (több) mondat összekapcsolása - Mondatfűzések (pl.: közös mese kialakítása hozzámeséléssel) - Történetalkotó játékok képek segítségével. Mi lehetett előtte és mi lesz utána? - Analógiás szövegalkotások (pl.: láncmesék) - Rokonértelmű szavak - Ellentétes értelmű szavak

Tanulási tartalmak

	II. osztály
Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése	Légzőgyakorlatok mozgással A hangok világa Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó Mesék Versek hangerő-, hangszínváltásra Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről Szókincsfejlesztés Szövegalkotás Szituációs játékok Drámajáték Naptárismeret

	II. osztály
Beszédprodukción szóbeli kifejezőképesség	<p>Légzőgyakorlatok mozgással</p> <p>A hangok világa</p> <p>Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó</p> <p>Mesehallgatás</p> <p>Versek hangerő-, hangszínváltásra</p> <p>Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről</p> <p>Szókincsfejlesztés</p> <p>Szövegalkotás</p> <p>Szituációs játékok</p> <p>Drámajátékok</p> <p>Hívóképek (tárgyképek), szóképek, szótag- és betűkártyák</p> <p>Mese- és versgyűjtemények az felhasználható anyagok válogatásához</p> <p>Helyesírási és szinonimaszótár</p>

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédeszlelés – a szóbeli közlés megértése

III. osztály
<p>1.1. A hang észlelés és hangképzés, a levegővel való gazdálkodás észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját és a társak légzésének megfigyelése - Feszítő és lazító gyakorlatok (állás, járás, ülés és hanyatt fekvés közben) - Hangok ejtése szabályozott kilégzés közben - A helyes beszédlégzés gyakorlása bővülő mondatok mondásával - Pótlevegővétel
<p>1.2. Különböző hangforrások és jellemzőik megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egymás hangjának megfigyelése, felismerése játékos formában (pl. Ki szólított?) - Egymás hangjának utánzása - Hangkitalálás (különböző hangforrások által keltett hangok utánzása) - Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek) - Az emberi hang jellemzőinek megfigyelése (pl.: magas–mély, halk–hangos, vékony–vastag stb.)

III. osztály
<p>1.3. A beszédhangok érzékeltetése, megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyesejtési és hangfelismerési gyakorlatok: a beszédhallás, a beszédmozgás és a egyes mélylégzés fejlesztéséhez - Hangok felismerése és megnevezése közvetlen hangforrás és hangfelvétel segítségével
<p>1.4.A hangképzés és beszédmozgás összefüggései</p> <p>A tiszta artikulációt segítő ajakmozgások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nyelvmozgást ügyesítő játékok -Szájról olvasási gyakorlatok - Suttogó gyakorlatok - Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása - Hangsorok, szavak, szópárok utánmondása játékos formában - A leírt szóalak és a kiejtés összehasonlítása, a leírástól eltérően ejtett hangkapcsolatok megfigyelése. A helyes kiejtések gyakorlása - A mindennapi beszédben, felolvasáskor, szövegmondáskor a helyes kiejtés megfigyelt szabályainak alkalmazása
<p>1.5. A beszédritmus és beszédtempó megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondókák, kiszámolók, versek ütemezése tapssal, járással, mozgással, egyszerű tánclépésekkel - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők és versek ütemezése egyenletesen lassabb vagy gyorsabb tempóban, mozgással kísérve - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek ütemezése fokozatosan lassuló vagy gyorsuló tempóban, mozgással kísérve
<p>1.6. Különböző hangerő érzékelése, használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hangerő helyes megválasztása a mondanivalónak és a beszédhelyzetnek megfelelően - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek mondása különféle hangerővel, hangerőváltással - Hanghizlaló és -fogyasztó játékok - Ismert rövid mondókák, kiszámolók, nyelvtörők és versek mondása fokozatosan halkuló vagy hangosodó hangerővel
<p>1.7. A magyar nyelvhez illeszkedő beszédhangsúly alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóhangsúly gyakorlása járással és tapssal - A szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtése) utánmondással - A szóhangsúly gyakorlása szópárok, szókapcsolatok és rövid mondatok olvasásával
<p>1.8. A beszélő szándékának érzékelése/ A kijelentő kérdő és felszólító mondat dallama / Érzelmeket kifejező mondat használata</p> <ul style="list-style-type: none"> -A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása utánmondással - A kijelentés és a kérdés beszéddallamának gyakorlása szituációs játék közben

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A kijelentés és a kérdés (kérdőszóval, nélküle és -e kérdőszócskával) beszéddallamának gyakorlása olvasott szövegben. - Hiányos mondatok tartalmának és használatának megfigyelése - A felkiáltások, felszólítások és óhajok kifejezésekor a beszéddallam megfigyelése, gyakorlása utánmondással és szituációs játék közben - Felkiáltások, felszólítások és óhajok olvasása, írása
<p>1.9. Az igényes, szép magyar beszéd jellemzőinek felismerése saját és mások beszédében/ Kísérletek a helyesejtési normákhoz igazodó szövegmondásra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása társakkal közösen helyes beszédléggzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével) - Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása önállóan helyes beszédléggzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével) - Vers- és szövegmondás közben kapcsolattartás a hallgatósággal

2. Beszédprodukción- szóbeli kifejezőképesség

III. osztály
<p>2.1. Beszédbátorság és beszédkedv felkeltése, növelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli szövegalkotás és szövegértés gyakorlása - Részvétel a napi reggeli „beszélgetőkörben” - Szituációs játékok, drámajátékok, szerepjáték, bábjáték, stb. - Meghallgatott meserészlet befejezése (pl.: saját rajz elmesélése szóban, dramatikus helyzetben stb.) - Képolvasás (eseményképekről, „leíró” képekről, eseménysorokat ábrázoló képekről) kérdések segítségével
<p>2.2. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak, kifejezési formáinak megfigyelése és alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szövegalkotás és szövegbefogadás gyakorlása gyerekek és felnőttek körében a mindennapi kommunikációban; a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak használata - Köszönés, bemutatkozás, megszólítás - Válaszadás - Kérés, kérdezés, tudakozódás, felszólítás - Válasz kérdésre, felszólításra - Vélemény megfogalmazása - Térbeli tájékozódás során használt viszonyszavak alkalmazása kérdések alapján - Tájékozódás az időben: nap, hét, hónapok, évszakok, év

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Üzenetközvetítés (pl.: hirdetés, meghívás, köszöntés, SMS stb.) - A nem nyelvi eszközök (arcjáték, tekintet, gesztusok, testtartás, térköz stb.) és a vokális kódok (hangerő, szünettartás, hangsúly, hanglejtés stb.) megfigyelése és alkalmazása a kommunikáció során - Alkalmazkodás a kommunikációs szerepcseréhez párbeszédben - A hangok időtartamának helyes ejtése természetes beszédhelyzetekben
<p>2.3. A szavak jelentésbeli változása és a hangok időtartamának összefüggése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hangok időtartamának helyes ejtése természetes beszédhelyzetekben - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok utánmondása - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok olvasásával
<p>2.4. A magyar nyelv jellemzőinek megfelelő mondatalkotás megfigyelése /A tapasztalatok felhasználása szövegalkotáskor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondatalkotás, mondatbővítés kérdések segítségével - Két (több) mondat összekapcsolása - Mondatfűzések (pl.: közös mese kialakítása hozzámeséléssel) - Történetalkotó játékok képek segítségével. Mi lehetett előtte és mi lesz utána? - Analógiás szövegalkotások (pl.: láncmesék) - Rokonértelmű szavak - Ellentétes értelmű szavak - Szómagyarázatok megfogalmazása a jelentésbeli különbségek bizonyítására néhány egyszerű esetben (rajzok készítésével, mondatba foglalással, szöveg korrekciójával; pl.: hal–hall, szál–száll, tol–toll stb.). ---- Szógyűjtési játékok

Tanulási tartalmak

	III. osztály
Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése	Légzőgyakorlatok mozgással A hangok világa Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó Mesék Versek hangerő-, hangszínváltásra Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről Szókincsfejlesztés Szövegalkotás Szituációs játékok Drámajáték Naptárismeret Bábjáték

	III. osztály
Beszédprodukción szóbeli kifejezőképesség	<p>Légzőgyakorlatok mozgással</p> <p>A hangok világa</p> <p>Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó</p> <p>Mesehallgatás</p> <p>Versek hangerő-, hangszínváltásra</p> <p>Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről</p> <p>Szókincsfejlesztés</p> <p>Szövegalkotás</p> <p>Szituációs játékok</p> <p>Drámajátékok</p> <p>Hívóképek (tárgyképek), szóképek, szótag- és betűkártyák</p> <p>Mese- és versgyűjtemények az felhasználandó anyagok válogatásához</p> <p>Helyesírási és szinonimaszótár</p>

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédeszlelés – a szóbeli közlés megértése

IV. osztály
<p>1.1. A hang észlelése és hangképzés, levegővel való gazdálkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját és a társak légzésének megfigyelése - Feszítő és lazító gyakorlatok (állás, járás, ülés és hanyatt fekvés közben) - Hangok ejtése szabályozott kilégzés közben - A helyes beszédlégzés gyakorlása bővülő mondatok mondásával - Pótlevegővétel
<p>1.2. Különböző hangforrások és jellemzőik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egymás hangjának megfigyelése, felismerése játékos formában (pl. Ki szólított?) - Egymás hangjának utánzása - Hangkitalálás (különböző hangforrások által keltett hangok utánzása) - Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek) - Az emberi hang jellemzőinek megfigyelése (pl.: magas–mély, halk–hangos, vékony–vastag stb.)
<p>1.3. A beszédhangok érzékeltetése, megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyesejtési és hangfelismerési gyakorlatok: a beszédhallás, a beszédmozgás és a egyes mélylégzés fejlesztéséhez

IV. osztály
- Hangok felismerése és megnevezése közvetlen hangforrás és hangfelvétel segítségével
<p>1.4.A hangképzés és beszédmozgás összefüggései</p> <p>A tiszta artikulációt segítő ajakmozgások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nyelvmozgást ügyesítő játékok - Szájról olvasási gyakorlatok - Suttogó gyakorlatok - Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása - Hangsorok, szavak, szópárok utánmondása játékos formában - A leírt szóalak és a kiejtés összehasonlítása, a leírástól eltérően ejtett hangkapcsolatok megfigyelése. A helyes kiejtések gyakorlása - A mindennapi beszédben, felolvasáskor, szövegmondáskor a helyes kiejtés megfigyelt szabályainak alkalmazása
<p>1.5. A beszédritmus és beszédtempó megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondókák, kiszámolók, versek ütemezése tapssal, járással, mozgással, egyszerű tánclépésekkel - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők és versek ütemezése egyenletesen lassabb vagy gyorsabb tempóban, mozgással kísérve - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek ütemezése fokozatosan lassuló vagy gyorsuló tempóban, mozgással kísérve
<p>1.6. Különböző hangerő érzékelése, használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hangerő helyes megválasztása a mondanivalónak és a beszédhelyzetnek megfelelően - Mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek mondása különféle hangerővel, hangerőváltással - Hanghizlaló és -fogyasztó játékok - Ismert rövid mondókák, kiszámolók, nyelvtörők és versek mondása fokozatosan halkuló vagy hangosodó hangerővel
<p>1.7. A magyar nyelvhez illeszkedő beszédhangsúly alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóhangsúly gyakorlása járással és tapssal - A szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtése) utánmondással - A szóhangsúly gyakorlása szópárok, szókapcsolatok és rövid mondatok olvasásával
<p>1.8. A beszélő szándékának érzékelése/ A kijelentő kérdő és felszólító mondat dallama / Érzelmeket kifejező mondat használata</p> <ul style="list-style-type: none"> -A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása utánmondással - A kijelentés és a kérdés beszéddallamának gyakorlása szituációs játék közben - A kijelentés és a kérdés (kérdőszóval, nélkül és -e kérdőszócskával) beszéddallamának gyakorlása olvasott szövegben. - Hiányos mondatok tartalmának és használatának megfigyelése

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A felkiáltások, felszólítások és óhajok kifejezésekor a beszéddallam megfigyelése, gyakorlása utánmondással és szituációs játék közben - Felkiáltások, felszólítások és óhajok olvasása, írása
<p>1.9. Az igényes, szép magyar beszéd jellemzőinek felismerése saját és mások beszédében/ Kísérletek a helyesejtési normákhoz igazodó szövegmondásra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása társakkal közösen helyes beszédléggzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével) - Ismert versek és rövidebb prózai szövegek mondása önállóan helyes beszédléggzéssel, szünettartással, artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással és hanglejtéssel (kezdetben egy, majd a fejlődés ütemét követve több szempont érvényesülésével) - Vers- és szövegmondás közben kapcsolattartás a hallgatósággal

2. Beszédprodukción- szóbeli kifejezőképesség

IV. osztály
<p>2.1. Beszédbátorság és beszédkedv felkeltése, növelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli szövegalkotás és szövegértés gyakorlása - Részvétel a napi reggeli „beszélgetőkörben” - Szituációs játékok, szerepjáték, drámajáték, bábjáték, árnyjáték, stb. - Meghallgatott meserészlet befejezése (pl.: saját rajz elmesélése szóban, dramatikus helyzetben stb.) - Képolvasás (eseményképekről, „leíró” képekről, eseménysorokat ábrázoló képekről) kérdések segítségével
<p>2.2. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak, kifejezési formáinak megfigyelése és alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szövegalkotás és szövegbefogadás gyakorlása gyerekek és felnőttek körében a mindennapi kommunikációban; a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak használata - Köszönés, bemutatkozás, megszólítás Válaszadás - Kérés, kérdezés, tudakozódás, felszólítás - Válasz kérdésre, felszólításra - Vélemény megfogalmazása - Erkölcsi ítélet megfogalmazás - Térbeli tájékozódás során használt viszonyszavak alkalmazása kérdések alapján - Tájékozódás az időben: nap, hét, hónapok, évszakok, év - Üzenetközvetítés (pl.: hirdetés, meghívás, köszöntés, SMS, plakát, stb.) - A nem nyelvi eszközök (arcjáték, tekintet, gesztusok, testtartás, térköz stb.) és a vokális kódok (hangerő, szünettartás, hangsúly, hanglejtés stb.) megfigyelése és alkalmazása a kommunikáció során

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazkodás a kommunikációs szerepcseréhez párbeszédben - A hangok időtartamának helyes ejtése természetes beszédhelyzetekben
<p>2.3. A szavak jelentésbeli változása és a hangok időtartamának összefüggése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hangok időtartamának helyes ejtése természetes beszédhelyzetekben - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok utánmondása - A helyes időtartam érzékeltetése szósorok, szópárok olvasásával
<p>2.4. A magyar nyelv jellemzőinek megfelelő mondatalkotás / A tapasztalatok felhasználása szövegalkotáskor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondatalkotás, mondatbővítés kérdések segítségével - Két (több) mondat összekapcsolása - Mondatfűzések (pl.: közös mese kialakítása hozzámeséléssel) - Történetalkotó játékok képek segítségével. Mi lehetett előtte és mi lesz utána? - Analógiás szövegalkotások (pl.: láncmesék) - Rokonértelmű szavak - Ellentétes értelmű szavak - Szómagyarázatok megfogalmazása a jelentésbeli különbségek bizonyítására néhány egyszerű esetben (rajzok készítésével, mondatba foglalással, szöveg korrekciójával; pl.: hal–hall, szál–száll, tol–toll stb.). ---- Szógyűjtési játékok -Gyakran előforduló szókapcsolatok gyűjtése - Szólások és közmondások értelmezése - Elbeszélő szövegek alkotása egyéni és közös élmény, fantázia, hangfelvétel stb. alapján - Leíró szövegek alkotása közvetlen megfigyelés alapján, emlékezetből vagy fantázia alapján (például: játékszerek, ismert vagy elképzelt személyek, más élőlények, helyszínek, olvasmánybeli szereplők, használati tárgyak stb. leírása), a megtapasztalt szerkesztési elemek alkalmazásával - A tanult szólások, közmondások használata szövegalkotás során - Elemi szintű szövegszerkesztés szövegalkotó és szövegjavító feladatokban (a szöveg és a cím kapcsolata, témataratás, időrend, alanyváltás jelzése, a kifejtés tagoltsága)

Tanulási tartalmak

	IV. osztály
Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése	<p>Légzőgyakorlatok mozgással A hangok világa Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó Mesék Versek hangerő-, hangszínváltásra Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről Szókincsfejlesztés Szövegalkotás Situációs játékok Drámajáték Naptárismeret Bábjáték</p>
Beszédprodukción szóbeli kifejezőképesség	<p>Légzőgyakorlatok mozgással A hangok világa Mondókák, nyelvtörők – ritmus, tempó Mesehallgatás és mesemondás Versek hangerő-, hangszínváltásra Tapasztalatszerzés az anyanyelv szintjeiről Szókincsfejlesztés Szövegalkotás Situációs játékok Drámajátékok Népi gyermekjátékok, népdalok Hívóképek (tárgyképek), szóképek, szótag- és betűkártyák Mese- és versgyűjtemények az felhasználható anyagok válogatásához Helyesírási és szinonimaszótár Meghívó, plakát, stb. szerkesztés</p>

Módszertani útmutató

Ez a tanterv az anyanyelvi kommunikáció új szemléletű tanítását/tanulását vezeti be, amely kompetencia alapú oktatást feltételez.

Az aktuális kerettanterv a kisebbségi tanintézményekben tanuló enyhe értelmi sérült diákok számára a következőképpen szabja meg a heti óraszámokat :

- Előkészítő osztály: Anyanyelvi kommunikációs készségek- 3-4 óra/hét
- I. osztály, II. osztály, III. osztály, IV. osztály:
  - Anyanyelvi kommunikációs készségek: 1-2 óra/hét

Az előkészítő osztály során a kommunikációs készségek fejlesztésére helyezük a fő hangsúlyt, valamint a részképességek optimális szintű fejlesztésére. Az I-II osztály folyamán a kommunikációs készségek és részképességek továbbfejlesztése mellett az írás-olvasás megalapozását, elsajátítását tekintjük elérendő célnak. A III-IV osztály a tanulási képességek intenzív fejlesztésének ideje, amikor az írás-olvasást megpróbáljuk készség szintre emelni.

A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a tevékenységek során vezető szerep jut a megfigyelésnek, a megtapasztalásnak, a feladathelyzetekből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenységeknek.

Enyhe értelmi sérült gyerekek esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére. Ezek azok, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet.

Fejlesztési feladatok:

- A kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés fejlesztése, gyakorlása.
- Mások véleményének meghallgatása, véleménynyilvánítás. Önismeret és önbizalom erősítése.
- A szövegtartalmat, a beszélő szándékát tükröző kommunikáció eszközeinek alkalmazása fokozódó önállósággal.
- A tanulók passzív és aktív szókincsének gazdagítása.
- Gondolkodás, figyelem, memória, analízis és szintetizáló képesség fejlesztése

A fejlesztés középpontjában ezen a területen az igényes szóbeli kommunikáció megalapozása áll: a szóbeli gondolatközlés tartalmának, nyelvi megformáltságának és hangzó oldalának csiszolása, finomítása itt a tanító pedagógus feladata. Az egyéni, a páros és a csoportos beszédhelyzetekben a gyerekek anyanyelvi tapasztalatok birtokába jutnak, kipróbálhatják alakuló kommunikációs képességeiket, az önkifejezés szóbeli formáit, nyelvhelyességi szabályokat ismernek meg és alkalmaznak, továbbfejlesztik szókincsüket, aktivizálják verbális és nem verbális eszköztárukat.

A nevelés legfőbb eszköze a tanító igényes és példaszerű beszéde, az a minta, amit a meghallgatott és reprodukált szövegek közvetítenek, valamint azok a dramatikus tevékenységek, amelyek a beszéd szerkezeti keretét adják. Segítik az átélést, a verbális és nem verbális kódok, valamint ezek összefüggéseinek megértését és alkalmazását. Az intenzív beszédfejlesztés eredményeképpen biztos alapozást nyer a beszédre épülő többi nyelvhasználati mód tanulása.

Nyelvi beszédkulturát fejlesztő, képesség- és készségfejlesztő gyakorlatok végzése főleg előkészítő és I.-II. osztályban óriási fontossággal bír, (de az aktuális curriculum III. és IV. osztályra is előír heti 1-2 órát, ami beszédképesség fejlesztésre fordítható) hiszen a kutatások (pl. Gósy, 2007, Macher, 2007, Fazekasné Fenyvesi Margit, 2009) és a mindennapi tapasztalat is azt mutatja, hogy az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott gyerekek beszédpercepciója jelentősen elmarad a tipikus fejlődésmentű gyerekektől. A beszédpercepció zavar érintheti valamennyi szint működését, de korlátozódhat néhány részfolyamatra is. Csak beszédészlelési zavart mutató gyerek olvasástechnikája gyenge, de a

szövegértése jó. A verbális megértésben rosszul teljesítők olvasásértése gyenge. Akiknél mindkét folyamat korlátozottan működik, mind az olvasás technikája, mind az olvasottak értése érintett. (Macher, 2007). Fazekasné Fenyvesi Margit a gyermekek beszédhanghallását vizsgálta 2009-ben. Eredményei azt mutatták, hogy a gyermekek beszédhanghalló készségeinek fejlettsége 3-5 évnyi elmaradást mutat a többségi társaikhoz képest. A családi környezet beszédhanghallásra gyakorolt hatására is felhívja a figyelmet. A hátrányos helyzetű tanulók beszédhanghalló készsége elmarad társaikétól (Fazekasné, 2009). Éppen ezért ajánljuk a mindennapi tevékenységekbe beépíteni a **beszédhallás, avagy a fonológiai jelenségek felismerése** irányuló gyakorlatok végzését, melyre az előkészítő osztálynak szóló tantervben néhány példát is adtunk.

Emellett fontosnak tartjuk **abeszédképzés** általános és speciális céljainak megvalósítását valamint a beszédhibák és beszédzavarok javítását célzó gyakorlatok rendszeres végzését, melyek a következő beszédtechnikai gyakorlattípusokat foglalják magukba:

1. Légzési gyakorlatok
  - Lazító, relaxációs gyakorlatok
2. Hangképző gyakorlatok
  - Artikulációs gyakorlatok
  - Rezonancia gyakorlatok
  - Izomlazító gyakorlatok
3. Kiejtési gyakorlatok
  - magánhangzók
  - mássalhangzók
4. Artikulációs és kiejtési gyakorlatok
5. Beszédhangok időtartamának gyakorlása
6. Váltások: magassági, erősségi, hangszínváltások, gyorsasági váltások, ritmusváltások, szünet, hangerőgyakorlatok, ritmusgyakorlatok, tempógyakorlatok
7. Beszéd-és kifejezőkészség-fejlesztő gyakorlatok

A kommunikációs képesség fejlesztésének szemszögéből nagyon hatékony gyakorlatnak tartjuk a gyerekekhez közel álló hétköznapi eseményekre, élményekre, kedvenc olvasmányélményre, stb. épülő **dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok, a szerepjáték, a népi gyermekjátékok, bábjátékok, árnyjátékok**, stb. alkalmazását. Ezek által a tanulók megfigyelhetik, megérthetik és létrehozhatják a verbális és nonverbális kommunikáció jelrendszerét, eszközeit és összefüggéseit. A dramatizálás elősegíti az irodalmi alkotások (mese, vers, stb) saját élményű, érzelmi megélését és feldolgozását.

Ezek mellett célravezető a „**reggeli beszélgetőkör**” bevezetése, mert ez a tevékenység nagyszerű alkalmat szolgáltat a spontán beszéd gyakorlása mellett, a társak figyelmes meghallgatására, az empatikus egymásra figyelésre, időkeret betartására is.

Mindegyik tevékenységforma szervezésekor fontos szemelőtt tartanunk, hogy ebben a fejlesztési szakaszban (előkészítő-IV.o) az a vezérelvünk, hogy motiváljuk a gyerekekben a kommunikációs igényt, önkifejezési szükségletét, hogy kompenzáljuk a kognitív funkciók sérülését és a beszédfejlődésbeli lemaradásokat, hogy minden

alkalmat megragadjunk a szókincsük fejlesztésére és kulturált kommunikációs stílus kialakítására.

A mindennapok elmaradhatatlan tevékenysége kell, hogy legyen a **mesehallgatás**, mely nélkül a belső képteremtés óriási lemaradásokat mutat, valamint a **mondókák**, **gyerekdalok**, **gyermekversek** mozgással kísért ritmizálása, melyek révén beszédritmust, mozgáskoordinációt hanglejtést, stb. fejlesztünk.

Ajánlott témakörök:

- A gyerek közvetlen és tágabb környezete: én, család, iskola, falu, város, közlekedés, ünnepek, népszokások, stb.
- Az ember: testkép, egészség, étkezés, tisztálkodás, öltözködés, foglalkozások
- Az évszakok, az évszakok jellegzetességei és a velük kapcsolatos tevékenységek
- Növény és állatvilág
- Az ember és természet kapcsolata
- Pozitív erkölcsi vonások kialakítását szolgáló szövegek: szeretet, becsületesség, igazság, barátság, elfogadás, stb.
- A gyerekek számára érthető, érdeklődésüket felkeltő, értelmi szintjüknek megfelelő, egyszerű irodalmi és ismeretterjesztő szövegek, multimédiás anyagok
- Gyermeklexikonok, gyermek folyóiratok

A tanterv alkalmazására és a tanulók értékelésére vonatkozó ajánlások:

- Az egyéni tervezés során (kalendarisztikus tervek, tanulási egységek tervezése, diagnosztikus, formatív és szummatív értékelési kérdések és feladatok) a pedagógusoknak a **tanterv előírásait** kell figyelembe venniük mind a kompetenciákra, mind pedig a tartalmakra vonatkozóan.

- A kalendarisztikus terveknek az **egész tanévet** át kell fogniuk, hogy a tanár a tanterv

megvalósítására vonatkozóan átfogó képet kapjon.

- A **félévenkénti** kompetenciák és tartalmak sorrendjét a tanár szabadon választhatja meg, de folyamatosan követnie kell, hogy a **tanév végéig a tanulók kognitív fejlettségi szintje függvényében** minden kompetencia és tartalom megfelelő szintet érjen el.
- A kompetenciák és a tartalmak **összehangolását** a tanár valósítja meg az egyéni tervezés során.
- Az **értékelés/felmérés** eszközei, kérdései és feladatai (itemei) a begyakorolt, a megerősített ismeretanyagra épüljenek, különféle teljesítményszintekhez készüljenek, nyújtsanak lehetőséget a differenciálásra.
- A **mérőeszköz** csak a tanuló által ismert, begyakorolt algoritmusokat, feladatmegoldási mozzanatokat tartalmazzon.

Felhasznált irodalom:

- Gósy Mária 2007. Beszédészlelési és beszédmegértési zavarok az anyanyelv-elsajátításban. Nikol Kkt. Budapest.

- Gósy Mária – Horváth Viktória 2007. Beszédpercepció folyamatok összefüggései gyermekkorban. Magyar Tudomány 167
- Gósy Mária – Imre Angéla 2007. Beszédpercepció fejlesztő modulok. Nikol Kkt. Budapest.
- Macher Mónika 2007. Tanulásban akadályozott gyerekek beszédészlelési és beszédmegértési vizsgálata. In: Gósy Mária (szerk.) Beszédészlelési és beszédmegértési zavarok az anyanyelv-elsajátításban. Nikol Kkt. Budapest.
- Macher Mónika 2009. A beszédészlelés és beszédmegértés vizsgálata tanulásban akadályozott gyermekek körében. In: Lengyel Zsolt – Navracsics Judit (szerk.) Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 92. Tanulmányok a mentális lexikonról. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Fazekasné Fenyvesi Margit – Nagy József 2006. A beszédhanghallás fejlesztése 4–8 éves életkorban. Mozaik Kiadó. Szeged.
- Fazekasné Fenyvesi Margit – Józsa Krisztián: A beszédhanghallás és a beszédhiba összefüggése tanulásban akadályozott gyermekek esetében in Gyógypedagógiai szemle- 40 évf.1.sz, 2012.
- Szövegértés- szövegalkotás "A" 1-4. Évfolyam programterv. Suli Nova,

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Laura Crina Ionescu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean

Vezeték- és személynév	Intézmény
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Kovács Elisabeta Terezia	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

Tanterv

Tantárgy

ÍRÁS, OLVASÁS, KOMMUNIKÁCIÓ

Elemi osztályok/alsó tagozat

**Enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók
számára**

Bukarest, 2021

A tanterv ismertetése

Az anyanyelven történő **Írás, olvasás, kommunikáció** tanterv enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott tanulók számára az új, kompetenciaközpontú tantervi modell alapján készült. A speciális oktatás óvodai, elemi és V-VIII. osztályokra vonatkozó, a Tanügyminiszter 2018. április 27.-i 3622-es számú Rendeletének 6. sz. csatolmányában jóváhagyott specifikus tanmenet szerint a fentebb említett tantárgy heti 2-3 órában tanítható az elemi osztályok szintjén.

A tantárgy a Nyelv- és kommunikáció műveltségi terület része és tanítása a gyógypedagógiai munkakörhöz tartozik.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. A tanterv ismertetése
2. Általános kompetenciák
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

Jelen tanterv alappillére a kognitív képességek, a szociális készségek és alkalmazkodó képességek optimális szinten való működésének biztosítása, a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételével. A tantervben fellelhető **stratégiák, differenciált módszerek** és a gyermekközpontú szemlélet az **alapkompenciák** kialakulását segítik elő, az élethosszig való tanulás szemszögéből, az enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott egyén sikeres szociális és szakmai integrációja érdekében. (Európai Parlament és az Európai Tanács 2006/962/EK)

Jelen tanterv elméleti megalapozásának kiindulópontja az, hogy az értelmi akadályozott tanulók meghatározó jellemvonásai egyediek, a tanterv pedig viszonyítási keretet ajánl a nevelési célok, feladatok megvalósításához és az egyéni fejlesztéshez.

Az **anyanyelvi kommunikáció** elsődleges a **kulcskompetenciák** között, hiszen minden ember az anyanyelvén gondolkodik. Az anyanyelv egyszerre a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is.

Specifikus kompetenciák: a beszédhallás, a beszédértés, az interakció, beszédprodukció, az olvasás, az írás és a szövegértés anyanyelven. Ezek megvalósításához a tanterv olyan feladatokat javasol, amelyekben a tanulók tapasztalatai hasznosíthatóak, és amelyek célja a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a helyes nyelvhasználat megerősítése, a nyelvi hátrány csökkentése.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete újszerű **tanítási stratégiák** alkalmazását feltételezi: a **Meixner-módszert** enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott /tanulásban akadályozott tanulók egyéni sajátosságaihoz adaptálva. Ez egy **fonetikus -analitikus- szintetikus írás-olvasás tanítási módszer**, amely a következő **elveken** alapszik:

- a tananyag apró lépésekre bontása, a fokozatosság pedagógiai elvének betartásával
- A betűtanítás hármas asszociációs kapcsolatának kialakítása (akusztikus, vizuális, beszédmotoros).

- A Ranschburg-féle homogén gátlás kialakulásának megelőzőse (a hasonló kiejtésű vagy formájú betűk egymástól nagyobb távolságra kerülnek a betűtanítás sorrendjében.)

Figyelembe véve az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott /tanulási nehézségekkel küzdő tanulók gondolkodásbeli rigiditását és az elsajátítás lassú ritmusát, az olvasás és írás kompetenciájának kialakítása több évet vesz igénybe és ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kell fektetni a részképességek fejlesztésre: auditív diszkrimináció és differenciálás, vizuális és auditív észlelés, beszédértés, figyelem, auditív és vizuális memória, alak- háttér differenciálás, vizuo-motoros koordináció, finommotorika, egyensúlyérzékelés, testséma, térbeli tájékozódás, időbeli tájékozódás és szerialitás.

A tanterv egy rugalmas tanmenetet ajánl, amely megengedi a pedagógusnak, hogy kiegészítsen, változtasson, helyettesítsen tanulási tartalmakat. Ugyanakkor egy egyéniesített tanítási folyamat megvalósítását teszi lehetővé, amely az alapkompenciák fejlődését célozza meg, az osztály sajátosságainak és a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően.

Általános kompetenciák

- 1. Beszédszlelés – a szóbeli közlés megértése**
- 2. Beszédprodukción – szóbeli kifejezőképesség**
- 3. Az írott szöveg megértése**
- 4. Írásbeli kifejezőképesség**

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédészlelés- a szóbeli közlés megértése

I. osztály

1.1. Beszédhallás - fonológiai jelenségek felismerése

-Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékos feladatok:

- Légzésgyakorlat hangutánzással egybekötve
- Hangutánzás (állatok, járművek, zörejek)
- Ritmus visszatapsolása, kopogása
- Suttogó gyakorlatok
- Akusztikus és diszkriminációs gyakorlatok, játékok pl.hang, szó, szótag kihallása felől meghallgatott szövegből
- Akusztikus inger irányának észlelése
- Szekvenciák követése pl. hangok, szavak, mondatok ismétlése hallás után, hallási sorrend elismétlése, ismétlőgyakorlatok játékosan, életkornak megfelelően
- Számfogalom kialakítása, fejlesztése auditív megerősítéssel pl. kopogás, taps, egyéb hangingerek leszámolása.
- Akusztikus és diszkriminációs gyakorlatok, játékok pl. szó kiegészítése egésszé, hang szótag kihallása felől- olvasott, meghallgatott szövegből
- A hangok helyes formálása, hangoztatása.
- Hangok helyének meghatározása
- Hanganalízist fejlesztő gyakorlatok: hangok helyének megállapítása szótagokban, szavakban
- Szótagokra és hangokra bontás
- Zörejek, hangok, beszéd hallgatása
- Kiemelt inger ,pl- tanult betűnek megfelelő hang érzékelése, jelzése: taps, koppantás stb. megbeszélte jelre, szóra
- Háttérzaj készítése számítógépen, kazettán pl. (témához illő effektek, zenei aláfestés, beszéd, állathangok, forgalom zaja stb.)
- Két hang differenciálását segítő gyakorlatok
- Szótag számolás

-Auditív emlékezetet fejlesztő játékos feladatok

- Tárgyak, nevek, sorozatok visszamondása
- Mondókák, énekek
- Szóvonat

-Verbális emlékezetet fejlesztő játékos feladatok

- Hangok ismétlése növekvő elemszámmal
- Szólánc
- Mondatnyújtás

I. osztály

- Az elhangzott mondat pontos megisméltése
- 5 szó memorizálása után hányra emlékszik?

-Auditív szeriális emlékezetet fejlesztő játékos feladatok

- Hangszerek bizonyos sorrendbe való megszólaltatásának visszaadása
- Ritmus, vagy mennyiség tapsoltatása
- Nevek adott sorrendbe való felsorolása, stb.

-Az auditív ritmus fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- Mondókák, gyerekversek mozgással kísért ritmizálása

1.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése rövid szóbeli szövegekben

-Játékos gyakorlatok a szóbeli szövegek megértésére:

-Térbeli relációkat kifejező szavak felismerését célzó gyakorlatok

- Oldaliság kialakítása: jobb-bal oldal
- Tájékozódás térben: viszonyfogalmak: alatt, fölött, mellett, előtt, mögött, stb.

-Időbeli relációkat kifejező szavak felismerését célzó gyakorlatok

- Eseménysor összeállítása (képek)
- Hét napjai, eseményei
- Évszakok, napszakok eseményei
- Tájékozódás egy napon belül: napszakok, napi események
- Naptár használata
- Dátumok, események időrendje, időtartama
- Egyéni ünnepek, dátumok időrendje
- Az eltelt idő érzékeltetése

- Testséma kialakítását, testrészek megnevezését célzó játékos gyakorlatok

- Fő testrészek, funkciójuk, saját test elhelyezése térben, tájékozódás a saját testen
- Testrészek megérintése, megnevezése, mozgássor leutánczása
- Testrészek megérintése, megnevezése csukott szemmel
- Testrészek megérintése, megnevezése tükör előtt
- Hiányzó testrészek pótlása rajzon
- Testrészek és funkciójuk
- Önmegfigyelési gyakorlatok tükör előtt;
- Testrészek tudatosítása egyénileg, csoportosan,
- Testsémafejlesztő gyakorlatok: érintéssel, mozgással, megnevezéssel;
- Az önazonosítás fejlesztése, önarckép készítése;
- Testrészek célzott stimulációja;
- Hiány felismerési gyakorlatok egészalakos ábrán és fejen;
- A testrészekből történő összeállítása síkban;
- Testrészek, érzékszervek funkciója;
- A mozgás, mozgásutánczás, egyensúlyfejlesztés gyakorlatai;
- A szimmetria felfedeztetése;
- A bal-jobb testi irányok kialakítása;

-Az egymásutánosság, a sorrendiség érzékelését célzó játékos feladatok

-Vizuális szeriális fejlesztése:

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> • Mozgásminták felsorolása, változtatás után is. • Gyöngyfűzések. • Tárgyakat bizonyos sorrendben kirakunk, majd letakarás után meg kell mondani a sorrendet. Letakarás előtt a gyermek pár másodpercig nézheti. • Tárgyképekből sorozat alkotása, majd emlékezetből való visszamondása. • Képekből vizuális ritmus kirakása. Majd ennek folytatása. • Különböző plüss/textil játékokat sorba rendezünk valamilyen szempont szerint, majd egymás után eldugjuk őket. A gyermek feladata, hogy megjegyezze milyen sorrendben és hova bújtak el az állatok. Később ugyanebben a sorrendben vesszük elő. • Síkidomokból sorozatok alkotása. 2-3 sorozatból az eredeti kiválasztása. • Képsorozatot rakunk ki. Megbeszéljük a képen látható történetet, értelmezzük. A sorozat összekeverése után megfelelő sorrendbe kell tenni. Kirakhatunk hibás sorozatot is, észre kell venni a hibát és kikell javítani. • A mondatbeli szórend felismerését segítő gyakorlatok <p>-A beszédben előforduló nyelvhelyességi hibák érzékelését célzó gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hiba vadászat
<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszédhelyzetek teremtése melyben a gyerek figyelemmel kísérheti a pedagógus és társai beszédét: szerepjátékok, szituációs játékok, stb. • a beleélést és az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek, gyakorlatok: mesehallgatás, drámajáték, stb. • Helyzetfelismerés, alkalmazkodás, a beszédhelyzethez

2. Beszédprodukción – szóbeli kifejezőképesség

I. osztály
<p>2.1. Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal - A beszédszervek mozgásának tudatosítása - Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása - Hangképzés <ul style="list-style-type: none"> • Hangutánzó játékok, gyakorlatok • Hangok tiszta ejtésének gyakorlása játékosan   -Motoros, beszédtechnikai gyakorlatok - Hangerő, hangsúly tudatos irányítása - Időtartam-gyakorlatok - Ritmizáló gyakorlatok mondókákkal, kiszámolókkal, énekekkel - Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, gesztikuláció, tekintet, testtartás

I. osztály

- Érzelmek kifejezése
- Nyelvtörők
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása
- Ritmusérzék fejlesztése:
  - A mondóka, vers egyenletes lüktetésének érzékeltetése tapsolással, dobbantással
  - A szóritmus egy, két és több szótagos szavak tapsolásával
  - Szabályosan visszatérő ritmusképleteket tartalmazó versek ritmizálása
  - A mondatritmus bevezetése. Rövid azonos képletű mondatok tapsolása
- a-magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és helyes artikulálását fejlesztő játékos gyakorlatok
- Hangelváltási gyakorlatok
- A hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szótagokban, szavakban
- Szótagolási, hangoztatási gyakorlatok
- Szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján
- Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő és felkiáltó mondat hanglejtésének érzékelésére

2.2. Beszédkészség – szintaktikai és szemantikai vetület

-Beszédkészség fejlesztését célzó játékos tevékenységek

- Utánzás: állathangok, beszédhangok.
- Mondókák, énekek, versek tanulása nagy és kis mozgások kíséretével
- Használati tárgyak megnevezése
- Tőmondatok helyes használata kérdések alapján: Ki? Mi? Mit csinál? Hol van?
- Élőlények megnevezése (család, iskolai közösség tagjai, állatvilág)
- Gyümölcsök és zöldségek megnevezése
- Képek megnevezése, értelmezése
- Képolvasás, analízáló képesség fejlesztése
- Események, rövid mese eljátszása,
- Szerepjátékok
- Meselánc
- Szógyűjtés, szókincs bővítés adott témakörökben.
- Színek, formák megnevezése
- Új szavak használata megfelelő szövegek környezetben
- A szavak mondatokká fűzésének gyakorlása
- Rokon értelmű szavak gyűjtése
- Ellentétes értelmű szavak gyűjtése
- Helyes toldalékolás gyakorlása játékosan

I. osztály**2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként**

- Helyzetgyakorlatok, játékok
- Rövid beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről „(beszélő kör)”
- Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben – párbeszédes szituációk
- Társas nyelvi magatartás gyakorlása elsajátítása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás.
- A jó, rossz, szép, csúnya fogalmainak használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott helyzetekben, beszélgetésekben.
- Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés
- Társakra való figyelmesség gyakorlása az aktív témaválasztás érdekében
- Érzelmek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok
- Konkrét élethelyzetben meg tapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)**I. osztály**

- **3.1. Vizuális figyelem működtetése**
- Mi változott?
- Keresd a párját! (pl. memóriakártyákkal)
- Kakukktojás játékok
- Melyik nem illik a sorba?
- Keresd az egyformákat!
- Pontok összekötése
- Építs ugyanilyet (pl. pálcikából, kockából stb.)
- Labirintus játék: térben papíron, mágnessel
- Tréfás képek
- Nagy képen kis részlet megtalálása
- Képek átmásolása
- Felvillantott képek, információk megfigyelése (látótér növelése)
- Adott elem, item kiemelése szövegből, képekből
- Figyelmegosztás fejlesztése több egyidejű információ megadásával
- Betűtáblában megadott betűk, szavak keresés

3.2. Analízis, szintézis gondolkodási műveleteinek működtetése

- Puzzle játék
- Keresd a kisképet a nagyképen
- Mi hiányzik a képről?
- Melyek az egyformák? (tréfás rajzok, tárgyak)
- Betűhiány szavakban, mondatban
- Betűpótlás: rövid-hosszú, zöngés-zöngétlen,
- Fölösleges betű keresése szavakban
- Betűtáblában értelmes szavak keresése

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Szóalkotó játék: betűkockával 2-4 betű kiválasztás, értelmes szó alkotása - Szótagkereső: összekevert szótagokból szókirakás. Nehezítés: fölösleges szótagok
<p>3.4. Az írott szöveg alapvető elemeinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betű, szótag, szó, mondat szimbólumainak felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok - Szóképek és szóképek szimbólumainak felismerését, megfeleltetését segítő játékos gyakorlatok - A vizuális képzetek felidézésének gyakoroltatása - Hang és betű összekapcsolása, azonosítása - Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, leválasztása, kapcsolása, helyének meghatározása a szóban - Az olvasás jelrendszerének, azaz a betűk (kis és nagy betűk) megtanulása (az, i, ó, m, t, s, v, e, l, ú) - Betű felismerési gyakorlatok - Betűsor hangoztatásának gyakorlása - Az új betű helyének jelölését célzó gyakorlatok - Összeolvasási gyakorlatok - A magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok - Szótagok, szavak, rövid mondatok olvasása szótagoló illetve szóképes formában. - Egy és többtagú szavak kirakása, összeolvasása - Hangos olvasás gyakorlása - Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése
<p>3.5. Az írott szöveg megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tájékozódás a tankönyvben - Tájékozódás a szövegben - Gyakorlatok annak tudatosítására, hogy a szöveg balról jobbra és felülről lefele halad az oldalon - Megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel - Szó és kép egyeztetése - Szavak és rövid mondatok hangos és néma olvasása - Az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása

4. Írásbeli kifejezőképesség

I. osztály
<p>4.1. A vizuális érzékelést, észlelés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azonosság, különbözőség észrevetetése tárgyakon. - Azonosság, különbözőség észrevetetése síkban (feladatlapon). - Kösd össze/jelöld az ugyanolyat! - Színezd az egyformát egyforma színűre! - Alakállandóság (azonos formák különböző méretben, helyzetben)

I. osztály

- Alakállandóság: a környezet formáinak alapformák szerinti osztályozása.
- Alakállandóság: formák körbejárása (fölrajzolt forma körbejárása).
- Alakállandóság: a formák méret, szín, anyag szerinti differenciálása.
- Alakállandóság: „varázslás” az alapformákból (az alapformák azonosítása a környezetben található tárgyakkal).
- Alakállandóság: tárgyak formák karakterjegyeinek megismertetése.
- Alakállandóság: a formák kitöltése (különböző technikák – ragasztás, színezés stb. alkalmazásával).
- Alakkonstancia, alak- és formaállandóság: betűk, számok, ábrák felismerés elforgatva, egymásra rajzolva, változó helyzetekben
- Alakállandóság (azonos formák különböző méretben, helyzetben)
- Alak-háttér megkülönböztetése (mi bújt el?)
- Alak-háttér megkülönböztetése: tárgyak válogatással történő elkülönítése.
- Alak-háttér megkülönböztetése: tárgyak karakterjegyeik alapján történő elkülönítése környezetüktől.
- Alak-háttér megkülönböztetése: a vizuális mező tagolása.
- Alak-háttér megkülönböztetése: „puzzle-játékok” összerakása.
- Szemfixációs gyakorlatok pl. elemlámpa fényének követése, mozgás
- Reprodukciós gyakorlatok térben, síkban
- Rész-egész pl. kép, rajz kiegészítése, mozaik játékok, puzzle
- Gestalt-látás (egységben látás) pl. formák, betűk, szavak, számok, képek kiegészítése egészé
- Vizuális ritmus követése, utánzása, folytatása
- Változás megfigyelése: hiányok pótlása minta alapján

4.2.Síkbeli tájékozódás

- Vízszintes irányban: szőnyeges, homokban, asztalon, padon, füzetben, vonalközben
- Függőleges irányban: szőnyeges, homokban, asztalon, padon, füzetben, vonalközben.

4.3.Keresztcsatornák működtetése

- Hang-állatképek, hívókép egyeztetése
- Hallott, tapintott tárgy egyeztetése képpel
- Képek, események, jelek összekapcsolása
- Tapintás-látás: a berendezési tárgyak, eszközök felismerése csukott szemmel is.
- Tapintás-hallás: a hangszerek hanggal és tapintással való felismerése.
- Tapintás- szaglás: gyümölcsök felismerése illatuk és formájuk alapján.
- Kinesztézia-látás: két-három, később több elemből álló mozgássorok pontos utánzása, szoborjátékkal
- Látott, betű, szó egyeztetése a hanggal

I. osztály

4.4. Finommotoros működés

- Szabadon végezhető mozgások: pl. szappan forgatása, masni kötése,
- Gyurmázás: gömbölyítés, nyújtás, lapítás, formázás
- Színezés különböző nyomatékkel
- Formák, betűk, rajzok átírása
- Pontok összekötése
- Festés ujjal, szivaccsal, ecsettel,
- Labirintus játék
- Kézorna, ujj-játékok, zongorázás, gépelés, ujjbábozás
- Tépés, csipegetés,
- Ollóhasználat, nyírás
- Fűzés
- Játék pálcikákkal, magokkal: forma, sor kirakása, folytatása, változtatása, ragasztása,
- Marokkó
- Puzzle
- Gyöngyfűzés
- Célbadobó játékok
- Összerakó, építő- szerelőjátékok, makett készítése dobozokból
- Grafikus formák másolása szabadon, vonalközbe, négyzethálóba

4.5. Grafomotoros fejlesztés, az írásmozgás kialakítása

- Az íráshoz szükséges testhelyzet begyakorlása.
- Nagymozgások végzése térben
- Kismozgások végzése síkban
- A helyes írószertartás elsajátítása.
- A laza csuklómozgás beidegzése.
- A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása
- Az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakorlása
- Az irányok differenciálása.
- Vonalábrák, betűelemek másolása
- Mintakövetés
- Az írástanuláshoz szükséges íráselemek elsajátítása
- Ráírás, nyomonkövetés, formautánzások játékos gyakoroltatása
- A betűelemek vázolását fejlesztő gyakorlatok nagy alakban és kicsinyítve
- A betűk írása:
  - A betűformák lejárása a földön
  - A formák átlátása és követése különböző mozgásokon keresztül
  - A betűformák követése nagy test- és végtagmozgásoktól a fokozatosan szűkülő, ujjakkal történő kismozgásokig
  - A betűforma mozgás útján történő belső átélése
  - A betűforma festése, formázása például fonalból, drótból, gyurmából, stb.
  - A szabályos betűformáláshoz szükséges vonalvezetés folyamatos követése
  - A különböző betűkapcsolási esetek vázolása, a vonalvezetés irányának megfigyelésével

I. osztály

- A bemutatott formák megfigyelése, mozgással való végigkövetése
- A betűforma megrajzolása rajz-, író- vagy füzetlapon az adott méretekhez (keretekhez) igazodva
- A betű vázolása, kicsinyítése
- A betű szabályos (írásbeli) megformálása nagy alakban
- A betű írása méretarányos formában, vonalrendszerben
- A betűk kapcsolása (szóírás) méretarányos formában, vonalrendszerben
- Tájékozódás vonalközben
- Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben előbb átírással, majd másolással
- Írott kis és nagybetűk összekapcsolása
- Betűk és rövid szavak írása, azaz betűkapcsolás tollbamondással és másolással
- Nagybetűk alkalmazása nevek írása során
- Mondatkezdő nagybetű használata rövid mondatok írásakor
- Önellenőrzés irányítással
- Hibajavítás segítséggel
- Esztétikus összkép kialakítása

TANULÁSI TARTALMAK

Kommunikáció	I. osztály
1. Beszédészlelés	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hallás és beszédhanghallás <i>auditív észlelés</i> <i>auditív figyelem</i> <i>auditív emlékezet</i> <i>auditívszeriális emlékezet</i> ➤ Szóbeli szöveg megértése <i>Mondókák, gyermekversek, mesék</i> <i>Térbeli tájékozódás:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>oldalosság: jobb-bal</i> • <i>alapvető téri irányok: előre-hátra, föl-le, oldalra, jobbra-balra</i> • <i>viszonyszavak és toldalékok: alatt, felett, mellett, előtt, mögött, között, -ban, -ben, -on, -en, -ön, fent, lent, középen</i> • <i>Hová? Hol? Honnan?</i> • <i>felső, középső, alsó</i> • <i>eleje, közepe, vége</i>

Kommunikáció	I. osztály
	<p><i>Időbeli tájékozódás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nap és napszakok</i> • <i>A hét napjai</i> • <i>Év és évszakok</i> • <i>Hónapok</i> • <i>Ünnepek</i> • <i>Események időrendje</i> • <i>Állandó naptárhasználat</i> <p><i>Testséma:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Fő testrészek megnevezése</i> • <i>A fő testrészek funkciója</i> • <i>Önazonosítás, saját név</i> • <i>Mozgás, mozgásutánczás</i> • <i>Nagy és kis mozgások</i> <p><i>Egymásutánosság, sorrendiség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mozgásminták</i> • <i>Tárgyak sorrendje</i> • <i>Képek sorrendje</i> • <i>Síkidomok sorrendje, alapformák megnevezése</i> • <i>Képsorozat, egyszerű történet alapján időrendi sorrend</i> • <i>Betűk sorrendje</i> • <i>Szavak sorrendje</i>
<p>2. Beszédprodukción</p>	<p>➤ Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Légzőgyakorlatok</i> • <i>Beszédszervek „tornája”</i> • <i>Artikulációs gyakorlatok</i> • <i>Motoros, beszédtechnikai játékok</i> • <i>Mimetizálás</i> • <i>Ritmizálás: mondókák, gyermekdalok, kiszámolók</i> • <i>Nyelvtörők</i> • <i>Gyermekdalok, népi gyermekjátékok</i> • <i>Mesemondás és mese dramatizálása</i> • <i>Szerepjátékok, szituációs játékok, bábjáték</i> • <i>Képolvasás</i> • <i>Szókincsgyarapítás</i> <i>hétköznapi</i>

Kommunikáció	I. osztály
	<p><i>fogalomkörökön belül:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - család, iskolai közösség, falu, város - használati tárgyak - élővilág: állatok, növények - gyümölcsök, zöldségek - étkezés, ételek - tisztálkodás - lakás - időjárás - öltözködés - közlekedés és közlekedési eszközök - mindennapi cselekvések, történések <ul style="list-style-type: none"> • Főnévi ragok és jelek használatának játékos gyakoroltatása: <p><i>Tárgyrag: -t</i></p> <p><i>Helyviszony: -a, -be, -ban, -ben</i></p> <p><i>Birtokos jel: -é</i></p> <p><i>Birtokos személyrag: -m, -d, -é (egyreszám)</i></p> <p><i>Helyviszony: -n, -ból</i></p> <p><i>Eszközhatározó: -val, -vel</i></p> <p><i>Helyviszony: -nál, -nél, -hoz, -hez, -höz, -ről, -ről, -tól, -től</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A tömondatok helyes megfogalmazása kérdések alapján: Ki az? Mi az? Mit csinál? Hol van?- <ul style="list-style-type: none"> • Beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről • Társas magatartás gyakorlása: <ul style="list-style-type: none"> -köszönési formák - bemutatkozás - megszólítás - kérés - megköszönés - kérdezés - válaszadás • Alap érték és erkölcsi ítéletek: jó-rossz, szép-csúnya

Kommunikáció	I. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés</i> • <i>Társakra való figyelés gyakoroltatása az aktív témátartás érdekében</i> • <i>Érzelmek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok</i> • <i>Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása</i>
Az írott szöveg megértése	I.osztály
<p>Olvasás</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Olvasás előkészítése <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vizuális figyelem fejlesztését célzó játékos gyakorlatok</i> • <i>Akaratlagos és szelektív figyelem fejlesztése</i> • <i>Analízis és szintézis gondolkodási műveletek fejlesztését célzó játékok</i> • <i>Szerialitás gyakorlatok</i> • <i>Szótagolás</i> • <i>Ritmizálás</i> ➤ Olvasás tanítása <ul style="list-style-type: none"> • <i>A magyar ábécé kis- és nagy betűi (a, i, ó, m, t, s, v, e, l, , ú)</i> • <i>Szótagok, szavak, rövid mondatok olvasása</i> • <i>Összeolvasási gyakorlatok</i> • <i>Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetése</i> • <i>Szókirakás, szóalkotás betűkből</i> • <i>Szavak és rövid mondatok hangos és néma olvasása</i> • <i>Tájékozódás térben és síkban</i> • <i>Tájékozódás a tankönyvben: lap, oldal, cím, sor, oszlop</i> • <i>Tájékozódás a szövegben</i> • <i>Megértés bizonyítása rajzzal és színezéssel</i> • <i>Szó és kép egyeztetése</i> • <i>Rövid mondat és kép egyeztetése</i> • <i>Olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmény felidézésének ösztönzése</i>

Írásbeli kifejezőképesség	I. osztály
Írás	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az írás előkészítése <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vizuális észlelés, analízis, szintézis</i> • <i>Formafelismerés</i> • <i>Alak-háttér, alakállandóság</i> • <i>Nagy és kis mozgások</i> • <i>Szem-kéz koordináció</i> • <i>Síkbeli tájékozódás</i> • <i>Szerialitás</i> • <i>Keresztcsatornák működtetése</i> • <i>Ráírás, nyomonkövetés</i> • <i>Vonalábrák, betűelemek</i> • <i>Mintakövetés</i> • <i>Az íráshoz szükséges testtartás</i> • <i>Helyes íróeszköz használat</i> ➤ Az írás tanítása <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ráírás, nyomonkövetés, formautánzások játékos gyakoroltatása</i> • <i>A betűelemek vázolását fejlesztő gyakorlatok nagy alakban és kicsinyítve</i> • <i>Betűk megformálása különféle anyagokba és anyagokból</i> • <i>Tájékozódás vonalközben</i> • <i>Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása</i> • <i>Írott kis és nagybetűk összekapcsolása</i> • <i>Betűk és rövid szavak írása, azaz betűkapcsolás tollbamondással és másolással</i> • <i>Nagybetűk alkalmazása nevek írása során</i> • <i>Mondatkezdő nagybetű használata rövid mondatok írásakor</i> • <i>Önellenőrzés irányítással</i> • <i>Hibajavítás segítséggel</i> • <i>Esztétikus összkép kialakítása</i>

II. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédészlelés – a szóbeli közlés megértése

II. osztály
<p>1.4. Beszédhallás - fonológiai jelenségek felismerése</p> <p>-A hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok • Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal • Szájtérben való tájékozódás gyakorlása • Hangok tiszta ejtésének gyakorlása • Beszédrítmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással • Hangok helyének meghatározása szótagokban, szavakban • Hangokra és szótagokra bontás • Szavak felismerése magánhangzók alapján • A rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó feladatok <p>- Szógyűjtés adott hanggal</p> <p>- A hangalak és a jelentés közötti viszony megfigyeltetését célzó gyakorlatok</p> <p>- A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző évek mintájára:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékok • Az auditív figyelem fejlesztését célzó játékok, feladatok • Az auditív emlékezet fejlesztését célzó gyakorlatok • Az auditív ritmus fejlesztését célzó játékok
<p>1.5. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése rövid szóbeli szövegekben</p> <p>-Játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kép és szó illetve rövid szöveg és kép társítását célzó feladatok • Időbeli, térbeli, mértékbeli és mennyiségbeli relációkat kifejező szavak felismerését célzó gyakorlatok <p>- Kérdőszavak megfigyeltetését célzó gyakorlatok</p> <p>- Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes értelmű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével</p> <p>- Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel</p> <p>- A szóemlékezet fejlesztését célzó feladatok</p> <p>- A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző két év mintájára:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Térbeli tájékozódás • Időbeli tájékozódás • Testséma

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> • Vizuális szerialitás • A beszédben előforduló nyelvhelyességi hibák javítását célzó gyakorlatok
<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel életszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszédhelyzetek teremtése melyekben a tanuló figyelemmel kísérheti a társai és a pedagógus beszédét - A mondókák, a gyermekversek és a mesék mondanivalójának megértését és megélését célzó tevékenységek - A beleélést és az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek teremtése - Gyermekirodalmi alkotások iránti fogékonyság kialakítása - Beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat és a helyes kiejtés tudatosítására - A belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek - A tekintettartás gyakorlása - Nonverbális kommunikációs játékok

2. Beszédprodukción – szóbeli kifejezőképesség

II. osztály
<p>2.1. Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal - A beszédszervek mozgásának tudatosítása - Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása - Hangképzés <ul style="list-style-type: none"> • Hanguutánzó játékok, gyakorlatok • Hangok tiszta ejtésének gyakorlása játékosan   -Motoros, beszédtechnikai gyakorlatok - Hangerő, hangsúly tudatos irányítása - Időtartam-gyakorlatok - Ritmizáló gyakorlatok mondókákkal, kiszámolókkal, énekekkel - Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, gesztikuláció, tekintet, testtartás - Érzelmek kifejezése - Nyelvtörők - Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása - Ritmusérzék fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> • A mondóka, vers egyenletes lüktetésének érzékeltetése tapsolással, dobbantással • A szóritmus egy, két és több szótagos szavak tapsolásával • Szabályosan visszatérő ritmusképleteket tartalmazó versek ritmizálása • A mondatritmus tapsolása. Változatos képletű mondatok tapsolása   -A magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és a helyes artikulálást fejlesztő játékos gyakorlatok

II. osztály

- Hangelválasztási gyakorlatok
- A hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szótagokban, szavakban
- Szótagolási, hangoztatási gyakorlatok
- Szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján
- Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő és felkiáltó mondat hanglejtésének érzékelésére
- Szavak alkotása megadott hangokból
- Szógyűjtés adott kezdőhangra

2.2. Beszédkészség – szintaktikai és szemantikai vetület

- Mondókák, énekek, versek, népi gyermekjátékok tanulása nagy és kis mozgások kíséretével
- A meglévő szókincs aktivizálását, és bővítését célzó gyakorlatok
- Új szavak használata megfelelő szöveggörnyezetben
- Szólánc alkotása
- A helyes toldalékolás gyakorlása játékosan mondat kontextusban
- Képek megnevezése, értelmezése
- Képolvasás, analízáló képesség fejlesztése
- Események, rövid mese eljátszása,
- Szerepjátékok
- Meselánc
- Szógyűjtés, szókincsbővítés adott témakörökben.
- Új szavak használata megfelelő szöveggörnyezetben
- A szavak mondatokká fűzésének gyakorlása
- Rokonértelmű szavak gyűjtése
- Ellentétes értelmű szavak gyűjtése
- Mondatok bővítése kérdések segítségével
- Hiányos mondatok kiegészítése megfelelő szavakkal
- Gyakorlatok a kérdőszavak megfelelő használatára
- Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondat hanglejtésének érzékeltetésére
- Hiányos szöveg szóbeli kiegészítése

2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként

- Helyzetgyakorlatok, játékok
- Rövid beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről „(beszélő kör)”
- Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben – párbeszéd-szituációk
- A párbeszéd szabályainak betartása
- Társas nyelvi magatartás gyakorlása elsajátítása: köszönés, bemutatkozás,, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás.
- A jó, rossz, szép, csúnya, okos, buta, igazságos, igazságtalan, fogalmainak használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott helyzetekben, beszélgetésekben.
- Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés

II. osztály

- Társakra való figyelés gyakoroltatása az aktív témátartás érdekében
- Érzelmek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok
- Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása
- Mese vagy meserészlet reprodukálása bábokkal
- Szövegalkotási gyakorlatok konkrét helyzetekben: kép és adott szavak alapján
- Kulturált nyelvi viselkedést alkalmazó szituációs gyakorlatok(vásárlás, telefonálás, stb.)
- Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése
- Beszédrítmus, hanglejtés, hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez
- Mimetizálás-helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás
- Érzelmek kifejezése
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása
- Nyelvtörők, kiszámolók tanulása

3. Az írott szöveg megértése

II. osztály

3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek megnevezése, betűk összeolvasása

- Hang és betű összekapcsolása, azonosítása
- Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, leválasztása, kapcsolása, helyének meghatározása a szóban
- A magyar ábc összes betűjének (kis és nagy betűk) megtanulása
- Betűfelismerési gyakorlatok
- Betűsor hangoztatásának gyakorlása
- Az új betű helyének jelölését célzó gyakorlatok
- Összeolvasási gyakorlatok
- A magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok
- Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló illetve szóképes formában.
- Egy és többtagú szavak kirakása, összeolvasása
- Hangos olvasás gyakorlása
- Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése
- A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző két év mintájára:
  - Vizualis figyelem fejlesztése
  - Vizualis analízis és szintézis fejlesztése
  - Játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorrendiség pontos felidézésére és visszaadására
  - Perifériás látást fejlesztő gyakorlatok

3.2. Az írott szöveg megértése

- Tájékozódás a tankönyvben
- Tájékozódás a szövegben

II. osztály

- Gyakorlatok annak tudatosítására, hogy a szöveg balról jobbra és felülről lefele halad az oldalon
- Megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel
- Szó és kép egyeztetése
- Az elolvasott szavak, mondatok, rövid szövegek megértését bizonyító játékos feladatok
- Az olvasott rövid szöveg cselekményének reprodukálása képsor vagy dramatizálás segítségével
- Szavak és rövid mondatok hangos és néma olvasása
- Az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása
- Az érdeklődés felkeltése a gyerekek érdeklődésének és gondolkodási szintjének megfelelő mesék, versek, rövid irodalmi szövegek biztosításával
- Olyan könyvek bemutatása, amelynek képanyaga és rövid szövege felkelti a gyerekek érdeklődését és alakítja ízlését
- Cím, szereplők, események megbeszélése
- **A megértéshez szükséges gondolkodási műveletek, részképességek fejlesztését célzó gyakorlatok, játékok:**
  - **Csoportosítás, osztályozás, rendszerezés**
    - Keresd a párját! (összetartozó tárgyak)
    - Csoportosítás, halmazalkotás tárgyakkal, színezéssel, főfogalom keresése
    - Apró tárgyak válogatása, rendrakás, főfogalom alá sorolás
  - **Általánosítás**
    - Gyűjtőfogalmak szerinti rendezés.
    - Gyűjtőfogalomhoz alárendelt fogalom keresése: dobókockára gyűjtőfogalmat jelentő képek ragasztása, gurítás, fogalom keresése.
    - Analógiák létrehozása
  - **Összehasonlítás**
    - Mi a különbség? Mi az egyforma?
    - Ellentétpárok
    - Szabály felismerési játékok: kakukktojás
    - Dominó: kép, betű, kép-szó
  - **Lényegkiemelés**
    - Rövid mesék, olvasmány, dal tartalma
    - Kép, tárgy és tulajdonságok párosítása
    - Képsorok mondanivalójának verbális megfogalmazása
  - **Ok-okozati összefüggés**
    - Eseménysor összeállítása: képsor, szavak, mondatok
    - Megkezdett mondat folytatása, befejezése
    - Képhez tartozó igaz állítások megkeresése, gyűjtése, válogatása

4. Írásbeli kifejezőképesség

II. osztály

4.1. Az írás jelrendszerének elsajátítása

- Az íráshoz szükséges testhelyzet begyakorlása.
- Nagymozgások végzése térben
- Kismozgások végzése síkban
- A helyes írószertartás elsajátítása.
- A laza csuklómozgás beidegzése.
- A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása
- Az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakorlása
- Az irányok differenciálása.
- Vonalbrák, betűelemek másolása
- Mintakövetés
- Az írástanuláshoz szükséges íráselemek elsajátítása
- Ráírás, nyomkövetés, formautánzások játékos gyakoroltatása
- A betűelemek vázolását fejlesztő gyakorlatok nagy alakban és kicsinyítve
- A betűk írása:
  - A betűformák lejárása a földön
  - A formák átlátása és követése különböző mozgásokon keresztül
  - A betűformák követése nagy test- és végtagmozgásoktól a fokozatosan szűkülő, ujjakkal történő kismozgásokig
  - A betűforma mozgás útján történő belső átélése
  - A betűforma festése, formázása például fonalból, drótból, gyurmából, stb.
  - A szabályos betűformáláshoz szükséges vonalvezetés folyamatos követése
  - A különböző betűkapcsolási esetek vázolása, a vonalvezetés irányának megfigyelésével
  - A bemutatott formák megfigyelése, mozgással való végigkövetése
  - A betűforma megrajzolása rajz-, író- vagy füzetlapon az adott méretekhez (keretekhez) igazodva
  - A betű vázolása, kicsinyítése
  - A betű szabályos (írásbeli) megformálása nagy alakban
  - A betű írása méretarányos formában, vonalrendszerben
  - A betűk kapcsolása (szóírás) méretarányos formában, vonalrendszerben
- Tájékozódás vonalközben
- Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben előbb átírással, majd másolással
- Írott kis és nagybetűk összekapcsolása
- Betűk másolása írottról írottra, majd nyomtatottról írottra
- Betűk és rövid szavak írása, azaz betűkapcsolás tollbamondással és másolással
- Nagybetűk alkalmazása nevek írása során

II. osztály

- Mondatkezdő nagybetű használata rövid mondatok írásakor
- Mondatvégi írásjelek használata
- Önellenőrzés irányítással
- Hibajavítás segítséggel
- Esztétikus összkép kialakítása
- **Az írás elsajátításához szükséges részképességek folyamatos fejlesztése:**
  - Nagymozgások végzése térben, kis mozgások végzése síkban
  - Formakövető mozgások
  - Formafelismerést és formaemlékezetet fejlesztő gyakorlatok végzése
  - Vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok
  - Térbeli helyzet és térbeli viszonyok érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok
  - Szem-kéz koordinációt fejlesztő játékos gyakorlatok
  - Keresztcsatornák működtetése

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi területek	II. osztály
1. Szóbeli kommunikáció	<p>➤ Hallás és beszédhanghallás <i>auditív észlelés</i> <i>auditív figyelem</i> <i>auditív emlékezet</i> <i>auditívszeriális emlékezet</i></p> <p>➤ Szóbeli szöveg megértése <i>Mondókák, gyermekversek, mesék</i> <i>Térbeli tájékozódás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>oldalosság: jobb-bal,</i> • <i>alapvető téri irányok: előre-hátra, föl-le, oldalra, jobbra-balra</i> • <i>viszonyszavak és todalékok: alatt, felett, mellett, előtt, mögött, között, -ban, -ben, -on, -en, -ön,</i> • <i>fent, lent, középen</i> • <i>Hová? Hol? Honnan?</i> • <i>felső, középső, alsó</i> • <i>eleje, közepe, vége</i> <p><i>Időbeli tájékozódás:</i></p>

Tartalmi területek	II. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • Nap és napszakok • A hét napjai • Év és évszakok • Hónapok • Ünnepek • Események időrendje • Állandó naptárhasználat <p><i>Testséma:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fő testrészek megnevezése • A fő testrészek funkciója • Önazonosítás, saját név • Mozgás, mozgásutánzás • Nagy és kis mozgások <p><i>Egymásutánosság, sorrendiség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mozgásminták • Tárgyak sorrendje • Képek sorrendje • Síkidomok sorrendje, alapformák megnevezése • Képsorozat, egyszerű történet alapján időrendi sorrend • Betűk sorrendje • Szavak sorrendje <ul style="list-style-type: none"> - Légzőgyakorlatok - Beszédszervek „tornája” - Artikulációs gyakorlatok - Motoros, beszédtechnikai játékok - Mimetizálás - Ritmizálás: mondókák, gyermekdalok, kiszámolók - Nyelvtörők - Gyermekdalok, népi gyermekjátékok - Mesemondás és mese dramatizálása - Szerepjátékok, szituációs játékok, bábjáték - Képolvasás - Szókincsgyarapítás hétköznapi <p><i>fogalomkörökön belül:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • család, iskolai közösség, • falu, város • használati tárgyak

Tartalmi területek	II. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>élővilág: állatok, növények</i> • <i>gyümölcsök, zöldségek</i> • <i>étkezés, ételek</i> • <i>tisztálkodás</i> • <i>foglalkozások</i> • <i>bútorok</i> • <i>lakás</i> • <i>időjárás</i> • <i>öltözködés</i> • <i>közlekedés és közlekedési eszközök</i> • <i>mindennapi cselekvések, történések</i> <p>- <i>Főnévi ragok és jelek használatának játékos gyakoroltatása:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tárgyrag: -t</i> • <i>Helyviszony:-a,- be, -ban, -ben</i> • <i>Birtokos jel: -é</i> • <i>Birtokos személyrag: -m, -d, -é(egyes szám)</i> • <i>Helyviszony:-n, -ból</i> • <i>Eszközhatározó: -val, -vel</i> • <i>Helyviszony:-nál, -nél, -hoz,-hez,-höz,-ról,-ről, -tól, -től</i> <p>- <i>A tömondatok fokozatos bővítésére való készítés:</i></p> <p>- <i>a Ki az? Mi az? Mit csinál? Hol van?- kérdések mellett egyre többet gyakoroltatjuk és tudatosítjuk az események helyét, idejét, okát, módját, célját a megfelelő kérdések segítségével:</i></p> <p>- <i>Hol? Hová? Miért? Mikor? Hogyan? Kivel? Mivel?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Jelzős szerkezetek használata: hideg, meleg, csúnya, szép, tiszta, piszkos, szófogadó, szorgalmas, lusta, becsületes, stb.</i> - <i>Személyes névmások helyes használata</i> - <i>Hangelválasztás</i> - <i>A hangok helye</i> - <i>Szótagolás</i> - <i>Hangoztatás</i> - <i>Új szavak megfelelő szövegkörnyezetben</i> - <i>Rokonértelmű és ellentétes szavak</i> - <i>Kérdés és felelet a párbeszéd</i>

Tartalmi területek	II. osztály
	<p><i>szabályainak betartásával</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Mindennapi kommunikációs beszédhelyzetek: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérdés- felelet, párbeszéd, magyarázat</i>
<p>2. Olvasási készség fejlesztése</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Olvasás elsajátításához szükséges részképességek fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vizuális figyelem fejlesztését célzó játékos gyakorlatok</i> - <i>Akaratlagos és szelektív figyelem fejlesztése</i> - <i>Analízis és szintézis gondolkodási műveletek fejlesztését célzó játékok</i> - <i>Szerialitás gyakorlatok</i> - <i>Szótagolás</i> - <i>Ritmizálás</i> ➤ Olvasás tanítása <ul style="list-style-type: none"> - <i>A magyar ábécé kis- és nagy betűi</i> - <i>Rövid mondókák, versek, mesék</i> - <i>Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása</i> - <i>Összeolvasási gyakorlatok</i> - <i>Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetése</i> - <i>Szókirakás, szóalkotás betűkből</i> - <i>Szavak, mondatok és rövid szövegek hangos és néma olvasása</i> - <i>Tájékozódás térben és síkban</i> - <i>Tájékozódás a tankönyvben: lap, oldal, cím, sor, oszlop</i> - <i>Tájékozódás a szövegben</i> - <i>Megértés bizonyítása rajzzal és színezéssel</i> - <i>Szó és kép egyeztetése</i> - <i>Rövid mondat és kép egyeztetése</i> - <i>Olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmény felidézésének ösztönzése</i> - <i>A kijelentő, kérdő, felszólító mondatok</i> ➤ A megértéshez szükséges gondolkodási műveletek, részképességek fejlesztését célzó gyakorlatok, játékok: <ul style="list-style-type: none"> - <i>csoportosítás</i> - <i>összehasonlítás</i> - <i>lényegkiemelés</i> - <i>ok-okozati összefüggés</i>

Tartalmi területek	II. osztály
	- <i>általánosítás</i>
3. Íráskészség fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az írás elsajátításához szükséges részképességek fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vizuális észlelés, analízis, szintézis</i> - <i>Formafelismerés</i> - <i>Alak-háttér, alakállandóság</i> - <i>Nagy és kis mozgások</i> - <i>Szem-kéz koordináció</i> - <i>Síkbeli tájékozódás</i> - <i>Szerialitás</i> - <i>Keresztcsatornák működtetése</i> - <i>Ráírás, nyomonkövetés</i> - <i>Vonalábrák, betűelemek</i> - <i>Mintakövetés</i> - <i>Az íráshoz szükséges testtartás</i> - <i>Helyes íróeszköz használat</i> ➤ Az írás tanítása <ul style="list-style-type: none"> - <i>A magyar ábécé kis és nagy betűi</i> - <i>Ráírás, nyomonkövetés, formautánzások játékos gyakoroltatása</i> - <i>A betűelemek vázolását fejlesztő gyakorlatok nagy alakban és kicsinyítve</i> - <i>Betűk megformálása különféle anyagokba és anyagokból</i> - <i>Tájékozódás vonalközben</i> - <i>Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben utánírással és másolással</i> - <i>Írott kis és nagybetűk összekapcsolása</i> - <i>Betűk és rövid szavak írása, azaz betűkapcsolás tollba-mondással és másolással</i> - <i>Nagybetűk alkalmazása nevek írása során</i> - <i>Mondatkezdő nagybetű használata rövid mondatok írásakor</i> - <i>Önellenőrzés irányítással</i> - <i>Hibajavítás segítséggel</i> - <i>Esztétikus összkép kialakítása</i>

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédészlelés - beszédértés

III. osztály	
<p>3.1. Beszédhallás - fonológiai jelenségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos gyakorlatok - Hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok - Helyes beszédlelés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során - Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó és szöveggörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban - Beszédritmus, beszédtempó alkalmazása - Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése - Mondatfonetikai gyakorlatok végzése: hangerőváltás, hangsúly-játék, szünettartás, hangszínváltás, ritmusgyakorlatok - Hangok differenciálása zöngéesség szerint - A rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó feladatok - Szógyűjtés adott hanggal - Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével: tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása - A hangalak és a jelentés közötti viszony megfigyeltetését célzó gyakorlatok - A hangalak és a jelentés közötti viszony megfigyeltetését célzó gyakorlatok - Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten - Egyes tantárgyak „szakszavainak” beépítése a szóhasználatba - A szavakban előforduló, kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok megfigyelését célzó gyakorlatok - A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző évek mintájára: <ul style="list-style-type: none"> • Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékok • Az auditív figyelem fejlesztését célzó játékok, feladatok • Az auditív emlékezet fejlesztését célzó gyakorlatok • Az auditív ritmus fejlesztését célzó játékok 	
<p>3.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése rövid szóbeli szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére: <ul style="list-style-type: none"> • Kép és szó illetve, mondat és rövid szöveg és kép társítását célzó feladatok 	

III. osztály

- Időbeli, térbeli, mértékbeli és mennyiségbeli relációkat kifejező szavak használatát célzó gyakorlatok
- Kérdőszavak megfigyeltetését célzó gyakorlatok
- Tőmondatok fokozatos bővítését célzó gyakorlatok kérdések segítségével: Hol? Hová? Miért? Mikor? Hogyan? Kivel? Mivel? Milyen?
- Tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetését segítő feladatok
- A toldalékok helyes használata mondatok szintjén
- Az egyes- és többesszám helyes használata
- Jelzős szerkezetek használata: hideg, meleg, csúnya, szép, tiszta, piszkos, szorgalmas, lusta, tisztességes, tisztességtelen
- Személyes névmások helyes használata
- Szókincs bővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes értelmű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével
- Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának helyes alkalmazása beszéd szintjén
- A szóemlékezet fejlesztését célzó feladatok
- A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző évfolyamok mintájára:
  - Térbeli tájékozódás
  - Időbeli tájékozódás
  - Testséma
  - Vizualis szerialitás
- A beszédben előforduló nyelvhelyességi hibák javítását célzó gyakorlatok

1.3. Aktív befogadóként való részvétel életszerű kommunikációs helyzetekben

- Beszédhelyzetek teremtése melyekben a tanuló figyelemmel kísérheti a társai és a pedagógus beszédét
- A mondókák, a gyermekversek és a mesék mondanivalójának megértését és megélését célzó tevékenységek. Gyermekversek, mondókák, népdalok, nyelvtörők stb. tanulása
- A beleélést és az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek teremtése
- Gyermekirodalmi alkotások iránti fogékonyság kialakítása
- Beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat és a helyes kiejtés tudatosítására
- A belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek
- A tekintettartás gyakorlása
- Nonverbális kommunikációs játékok
- Különféle dramatikus tevékenységek kipróbálása: némajáték, bábjáték, árnyjáték, bábjáték, versmondás, helyzetgyakorlatok

2. Szóbeli kifejezőképesség

III. osztály

2.1. Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása

Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal

- A beszédszervek mozgásának tudatosítása
- Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása
- Hangképzés
  - Hangutánzó játékok, gyakorlatok
  - Hangok tiszta ejtésének gyakorlása játékosan
- Motoros, beszédtechnikai gyakorlatok
- Hangerő, hangsúly tudatos irányítása
- Időtartam-gyakorlatok
- Ritmizáló gyakorlatok mondókákkal, kiszámolókkal, énekekkel
- Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, gesztikuláció, tekintet, testtartás
- Érzelmek kifejezése
- Nyelvtörők
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása
- Ritmusérzék fejlesztése:
  - A mondóka, vers egyenletes lüktetésének érzékeltetése tapsolással, dobbantással
  - A szóritmus egy, két és több szótagos szavak tapsolásával
  - Versek ritmizálása
  - A mondatritmus tapsolása. Változatos képletű mondatok tapsolása
- A magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és a helyes artikulálást fejlesztő játékos gyakorlatok
- Hangelválasztási gyakorlatok
- A hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szótagokban, szavakban
- Szótagolási, hangoztatási gyakorlatok
- Szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján
- Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó és óhajtó mondat hanglejtésének érzékelésére
- Szavak alkotása megadott hangokból
- Szavak alkotása adott szótagokból vagy szótagok helyettesítésével
- Új szavak alkotása valamely szó betűinek felcserélésével (anagramma)
- Szógyűjtés adott kezdőhangra, adott szótagra

III. osztály

2.2. Beszédkészség – szintaktikai és szemantikai vetület

- Mondókák, énekek, versek, népi gyermekjátékok tanulása nagy és kis mozgások kíséretével
- A meglévő szókincs aktivizálását, és bővítését célzó gyakorlatok
- Új szavak használata megfelelő szövegkörnyezetben
- Szólánc és szótaglánc alkotása
- A helyes toldalékolás gyakorlása játékosan mondat kontextusban
- Képek megnevezése, értelmezése
- Képolvasás, analízáló képesség fejlesztése
- Események, rövid mese eljátszása,
- Szerepjátékok
- Meselánc, meseszöveg
- Szógyűjtés, szókincsbővítés adott témakörökben.
- A szavak mondatokká fűzésének gyakorlása
- Rokonértelmű szavak gyűjtése
- Ellentétes értelmű szavak gyűjtése
- Tőmondatok fokozatos bővítését célzó gyakorlatok kérdések segítségével: Hol? Hová? Miért? Mikor? Hogyan? Kivel? Mivel? Milyen?
- Jelzős szerkezetek használata: hideg, meleg, csúnya, szép, tiszta, piszkos, szorgalmas, lusta, becsületes, stb.
- Személyes névmások helyes használata
- Hiányos mondatok kiegészítése megfelelő szavakkal
- Gyakorlatok a kérdőszavak megfelelő használatára
- Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondat hanglejtésének érzékeltetésére
- Hiányos szöveg szóbeli kiegészítése
- Szavak helyettesítése rokon értelmű szavakkal mondatokban, szövegekben
- Adott mondatokba nem illő vagy fölöslegesen ismétlődő szavak felismerését célzó gyakorlatok
- Tárgyak és élőlények adott kérdések, kritériumok mentén történő bemutatása
- Cselekvést jelentő szavak felismerése és helyes használata mondatokban, rövid szövegekben
- Egyes és többes szám helyes használata
- Megadott kép alapján tömör mondatok alkotása, majd a mondanivaló részletezése, azaz mondatbővítés
- Összefüggő szövegalkotási gyakorlatok eseményképekről
- Szólások, közmondások kifejezése egy szóval

2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként

- Helyzetgyakorlatok, játékok

III. osztály

- Rövid beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről „(beszélő kör”)
- Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben – párbeszédes szituációk
- A párbeszéd szabályainak betartása
- Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés
- Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása
- A jó, rossz, szép, csúnya, okos, buta, igazságos, igazságtalan, stb. fogalmainak használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott helyzetekben, beszélgetésekben.
- Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, kiránduláson, az utcán, játszótéren, tömegközlekedésben, múzeumban, stb.
- Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés
- Társakra való figyelmesség gyakorlása az aktív témaválasztás érdekében
- Érzelmek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok
- Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása
- Mese vagy meserészlet reprodukálása bábokkal
- Szövegalkotási gyakorlatok konkrét helyzetekben: kép és adott szavak alapján
- Kulturált nyelvi viselkedést alkalmazó szituációs gyakorlatok (vásárlás, telefonálás, orvosnál, buszon, stb.).
- Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése
- Beszéddritmus, hanglejtés, hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez
- Mimetizálás-helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás
- Érzelmek kifejezése
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása
- Nyelvtörők, kiszámolók tanulása
- Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében
- Címadási gyakorlatok
- Önismereti gyakorlatok
- Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása
- Különböző magatartásformák elemzése értékelése
- Az életkornak megfelelő erkölcsi választások

3. Olvasás - az írott szöveg megértése

III. osztály

3.1. Az írott szöveg készpénzszintközeli olvasása

Rendszeres mesehallgatás a pedagógus tolmácsolásában vagy a digitális eszközök

III. osztály

használatával

Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése

Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használatára való törekvés

Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetésére való törekvés hangos olvasásnál.

Perifériás látást fejlesztő gyakorlatok

Látószögnövelő gyakorlatok – szópiramisok

Szöveg, mondat, szó, szótag, betű felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok

Hibakereső gyakorlatok

Versek hangos és néma olvasása

Vers, versszak, verssor fogalmak bevezetése

Mondatok hangos és néma olvasása

Szövegek hangos és néma olvasása

Tájékozódás a szövegben

Törekvés a pontos, szöveghű, kifejező olvasásra

Az olvasás válogató-, staféta és párbeszédes formában való gyakorlása

Gyakorlatok az egy betűben eltérő szavak olvasására és értelmezésére

Szóemlékezet fejlesztése szóoszlopok olvasásával, olvasott szavak felidézésével

Mondatbővítő olvasás mondatpiramisokról

3.2. Az írott szöveg megértése

- Az érdeklődés felkeltése a gyerekek érdeklődésének és gondolkodási szintjének megfelelő mesék, versek, rövid irodalmi szövegek biztosításával
- Olyan könyvek bemutatása, amelynek képanyaga és rövid szövege felkelti a gyerekek érdeklődését és alakítja ízlését
- Az elolvasott szavak, mondatok, rövid szövegek megértését bizonyító játékos feladatok
- Az olvasott rövid szöveg cselekményének reprodukálása képsor vagy dramatizálás segítségével
- Az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása
- Cím, szereplők, események, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése
- Az események időrendi sorrendbe állítása
- Tanulság megfogalmazása segítségével
- Tartalom elmondása
- Szövegösszefüggések keresése
- Megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel
- Mondatok és képek egyeztetése
- Szereplők cselekedeteinek, magatartásának elemzése, értékelése
- Szereplők tulajdonságainak felismerése

III. osztály

- Kérdések megválaszolása
- Vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével
- Információkereső technikák alkalmazása: információk kiemelése, adatok visszakeresése
- Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése
- Versolvasás, verstanulás
- Versek hangulatának átélése a ritmus, a zene révén
- Néphagyományokkal való megismerkedés, ezekhez kapcsolódó rövid szövegek olvasása
- A néphagyományok őrzése , ápolása
- Gyermeklexikon használata
- Gyermekújságok(Szivárvány, Napsugár, stb.)megismerése
- Képregény olvasása
- Könyvtárlátogatás, egyéni könyvtárak bemutatása
- Meseszöveg

4. Írásbeli kifejezőképesség**III. osztály****4.1. Az írás készség szintközeli művelése**

Írástechnika gyakorlása

Az írás lendületességének fokozására szánt gyakorlatok

Segédvonal nélküli füzet használata

Sorkihasználás, vonalhatárok követése, szóköz betartása, esztétikus kivitelezés

Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben

Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása írottól, nyomtatottól

Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással

Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből

Írásjelek alkalmazása

Nagybetű alkalmazása nevek írásakor és mondatkezdéskor

Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése

Hibafelismerés, hibajavítás

Verssorok lapon való elhelyezésének, másolásának, átírásának gyakorlása

Írásfigyelem fejlesztését célzó feladatok

A táblára írt szavak megfigyelése és hangoztatása, elemzése után az eltakart szavak emlékezetből való leírása

Szótagoltató tollbamondás

Mondatvégi írásjelek használata

III. osztály
<p>4.2. Írásbeli szövegalkotás</p> <p>Mondatok kiegészítése Mondatbővítés Mondatbefejezés Mondatalkotás Rövid szövegek alkotása mondatok összekapcsolásával Rövid szöveges üzenetek írása: SMS, e-mail formában Meghívó megfogalmazása minta alapján Két-három soros jellemzés megfogalmazása, leírása Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése rövidenírásban Rövid „képregény” készítése</p>
<p>4.3 Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok felismerése</p> <p>- <i>A teljes, magyar ábécé ismerete</i> - <i>A írásjelek megfigyelését és helyes használatát célzó gyakorlatok: mondatvégi pont, kérdőjel, felkiáltójel. Közlés, kérdés, felkiáltás, felszólítás, óhajtás írásbeli gyakorlása.</i> - <i>A mondat nagybetűs indításának tudatosítására szolgáló feladatok</i> - <i>Írásbeli szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint</i> - <i>Az elválasztás eseteinek megfigyelését és alkalmazását célzó feladatok</i> - <i>A mondatzavakra tagolását gyakoroltató feladatok.</i> - <i>Rövid szövegek mondatra tagolását célzó gyakorlatok</i> - <i>A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben</i> - <i>A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt szókészletben</i> - <i>A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok helyesírását célzó gyakorlatok begyakorolt szókészletben.</i></p>

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi egységek	III. osztály
Szóbeli kommunikáció	<p><i>Mindennapi kommunikációs beszédhelyzetek:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Köszönés</i> • <i>Bemutatkozás</i> • <i>Más személy bemutatása</i> • <i>Kérés</i> • <i>Megköszönés, elismerés, hála kifejezése</i> • <i>Kérdés-felelet</i> • <i>Tudakozódás</i> • <i>Egyszerű magyarázat</i>

Tartalmi egységek	III. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tájékoztatás</i> • <i>Beszámoló</i> • <i>Rövid leírás, bemutatás: kedvenc játék, otthon, család, háziállat, stb.</i> • <i>Párbeszédetek különféle témákra pl. vásárlás, orvosnál, telefonbeszélgetés, játszótárral, családtaggal, stb.</i> <p><i>Élménybeszámolók (Reggeli „beszélő kör”)</i></p> <p><i>Rövid mesék, pl. állatmesék, rövid olvasmányok, gyermekjátékok, mondókák, gyermekdalok, versek, nyelvtörők, találós kérdések felidézése</i></p> <p><i>Szituációs játékok, szerepjátékok, bábjáték, árnyjáték, drámajátékok, versmondás, népi gyermekjátékok, mozgással kísért mondókák, stb.</i></p> <p><i>Néphagyományok megismerése, ápolása: pl. Farsang, húsvéti locsolkodás, karácsonyi betlehemezés, stb.</i></p> <p><i>Időbeli tájékozódás: nap, napszakok, hét napjai, év, évszakok, hónapok</i></p> <p><i>Mesélés, meseszöveg</i></p> <p><i>Véleménynyilvánítás</i></p> <p><i>Tanulság, erkölcsi ítélet megfogalmazása</i></p> <p><i>Események mesélése az időrendi sorrend betartásával</i></p> <p><i>A téri viszonyok kifejezési lehetőségeinek gyakorlását célzó játékok</i></p> <p><i>A hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos gyakorlatok</i></p> <p><i>Hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok</i></p> <p><i>Mondatfonetikai gyakorlatok: hangerőváltás, hangsúlyjáték, szünettartás, hangszínváltás, ritmusgyakorlatok</i></p> <p><i>Helyes hanglejtést célzó gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondatok gyakoroltatására</i></p> <p><i>Hangdifferenciáló gyakorlatok</i></p> <p><i>Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó gyakorlatok</i></p> <p><i>A rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó játékok</i></p> <p><i>A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékok</i> • <i>Az auditív figyelem fejlesztését célzó játékok, feladatok</i> • <i>Az auditív emlékezet fejlesztését célzó gyakorlatok</i>

Tartalmi egységek	III. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Az auditív ritmus fejlesztését célzó játékok</i>
Olvasás- szövegértés	<ul style="list-style-type: none"> - Az olvasáshoz szükséges részképességek fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> • Vizuális figyelem fejlesztését célzó játékos gyakorlatok • Akaratlagos és szelektív figyelem fejlesztése • Analízis és szintézis gondolkodási műveletek fejlesztését célzó játékok • Szerialitás gyakorlatok • Szótagolás • Ritmizálás - A magyar ábécé kis- és nagy betűi, betűrend - Rövid népmesék, állatmesék, versek, mondókák, ismeretterjesztő szövegek - Szótagok, szavak, mondatok, rövid olvasásra szánt szövegek Mondatok hangos és néma olvasása Szövegek hangos és néma olvasása Tájékozódás a szövegben Törekvés a pontos, szöveghű, kifejező olvasás Az olvasás válogató-, staféta és párbeszédes formában való gyakorlása Gyakorlatok az egy betűben eltérő szavak olvasására és értelmezésére Szóemlékezet fejlesztése szóoszlopok olvasásával, olvasott szavak felidézésével Mondatbővítő olvasás mondatpiramisokról - Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó feladatok - Versek hangos és néma olvasása - A vers hangulatának érzékelése, megbeszélése - Vers, versszak, verssor fogalmainak ismerete - Szókirakás, szóalkotás betűkből. - Tájékozódás a tankönyvben: lap, oldal, cím, sor, oszlop - Megértés bizonyítása rajzzal és színezéssel - Szó és kép egyeztetése - Rövid mondat és kép egyeztetése - Szereplők, események sorrendje - Cselekmény időpontja, helyszíne - A cím és szövegrész kapcsolata

Tartalmi egységek	III. osztály
	<p>- Olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmény felidézésének ösztönzése</p> <p>- A kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó mondatok</p> <p>- A megértéshez szükséges gondolkodási műveletek, részképességek fejlesztését célzó gyakorlatok, játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • csoportosítás • összehasonlítás • lényegkiemelés • ok-okozati összefüggés • általánosítás
Írásbeli kifejezőképesség	<p>A magyar ábécé kis- és nagybetűi – betűrend</p> <p>Önálló szövegalkotás írásban: szavak, mondatok, rövid szöveg(pl. üzenet, képregény „, meghívó, személyes adatok</p> <p>Mondatok és rövid szövegek írása tollbamondással és másolással</p> <p>Nagybetűk alkalmazása nevek írása során</p> <p>A írásjelek megfigyelését és helyes használatát célzó gyakorlatok: mondatvégi pont, kérdőjel, felkiáltójel. Közlés, kérdés, felkiáltás, felszólítás, óhajtás írásbeli gyakorlása.</p> <p>A mondat nagybetűs indításának tudatosítására szolgáló feladatok</p> <p>Az elválasztás eseteinek megfigyelését és alkalmazását célzó feladatok</p> <p>Írásbeli szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint</p> <p>A mondat szavakra tagolását gyakoroltató feladatok.</p> <p>Rövid szövegek mondatra tagolását célzó gyakorlatok</p> <p>Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű, rövid és hosszú mássalhangzók</p> <p>- A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben</p> <p>- A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt szókészletben</p> <p>- A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok helyesírását célzó gyakorlatok begyakorolt szókészletben</p> <p>Önellenőrzés irányítással</p> <p>Hibajavítás egyedül és segítséggel</p> <p>Esztétikus összkép kialakítása</p>

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Beszédészlelés - beszédértés

IV. osztály
<p>3.3. Beszédhallás - fonológiai jelenségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos gyakorlatok - Hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok - Helyes beszédlelés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során - Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó és szövegkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban - Beszédrítmus, beszédtempó alkalmazása - Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése - Mondatfonetikai gyakorlatok végzése: hangerőváltás, hangsúly-játék, szünettartás, hangszínváltás, ritmusgyakorlatok - Hangok differenciálása zöngéesség szerint - A rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó feladatok - Szógyűjtés adott hanggal - Szókinccs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével: tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása - A hangalak és a jelentés közötti viszony megfigyeltetését célzó gyakorlatok - Szókinccs bővítése mondat és szöveg szinten - Egyes tantárgyak „szakszavainak” beépítése a szóhasználatba - A szavakban előforduló, kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok megfigyelését célzó gyakorlatok - A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző évek mintájára: <ul style="list-style-type: none"> • Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékok • Az auditív figyelem fejlesztését célzó játékok, feladatok • Az auditív emlékezet fejlesztését célzó gyakorlatok • Az auditív ritmus fejlesztését célzó játékok
<p>3.4. Szintaktikai és szemantikai jelenségek alkalmazása szóbeli szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére: <ul style="list-style-type: none"> • Kép és szó illetve, mondat és rövid szöveg és kép társítását célzó feladatok • Időbeli, térbeli, mértékbeli és mennyiségbeli relációkat kifejező szavak használatát célzó gyakorlatok

IV. osztály

- Kérdőszavak helyes használatát célzó gyakorlatok
- Tőmondatok fokozatos bővítését célzó gyakorlatok kérdések segítségével: Hol? Hová? Honnan? Mit? Miért? Mikor? Hogyan? Kivel? Mivel? Milyen? Meddig?
- Tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetését segítő feladatok
- A toldalékok helyes használata mondatok szintjén
- Az egyes- éstőbesszám helyes használata
- Jelzős szerkezetek változatos és helyes használata
- Személyes névmások és a hivatalos megszólítás helyes használata
- Szókincs bővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes értelmű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével
- Kérdés, kijelentés és felszólítás, felkiáltás és óhajtás mondathangsúlyának helyes alkalmazása beszéd szintjén
- A szóemlékezet fejlesztését célzó feladatok
- A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok az előző évfolyamok mintájára:
  - Térbeli tájékozódás
  - Időbeli tájékozódás
  - Testséma
  - Vizuális szerialitás
- A beszédben előforduló nyelvhelyességi hibák javítását célzó gyakorlatok
- Szóismétlések szerepének felismerését célzó gyakorlatok (főleg szóismétlés, nyomatékosító szerep)

1.3. Aktív befogadóként való részvétel életszerű kommunikációs helyzetekben

- A mondókák, a gyermekversek és a mesék mondanivalójának megértését és megélését célzó tevékenységek. Gyermekversek, mondókák, népdalok, nyelvtörők stb. tanulása
- A beleélést és az empatikus magatartást fejlesztő helyzetek teremtése
- Gyermekirodalmi alkotások iránti fogékonyság kialakítása
- Beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat és a helyes kiejtés tudatosítására
- A belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek
- A tekintettartás gyakorlása
- Nonverbális kommunikációs játékok
- Különböző dramatikus tevékenységek kipróbálása: némajáték, bábjáték, árnyjáték, bábjáték, versmondás, helyzetgyakorlatok
- Szövegre való reagálás kérdések megválaszolásával
- Elhangzó szövegben nem odaillő szó felismerését célzó játékos feladatok
- A mondatok szórendjének és jelentésének megfigyelését célzó gyakorlatok adott kontextusban

2. Szóbeli kifejezőképesség

IV. osztály

2.1. Nyelvi képességek- fonológiai jelenségek alkalmazása

- Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal
- A beszédszervek mozgásának tudatosítása
  - Megfelelő nyelv és ajakállás gyakoroltatása
  - Hangképzés
    - Hangu tánzó játékok, gyakorlatok
    - Hangok tiszta ejtésének gyakorlása játékosan
  - Motoros, beszédtechnikai gyakorlatok
  - Hangerő, hangsúly tudatos irányítása
  - Időtartam-gyakorlatok
  - Ritmizáló gyakorlatok mondókákkal, kiszámolókkal, énekekkel
  - Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, gesztikuláció, tekintet, testtartás
  - Érzelmek kifejezése
  - Nyelvtörők
  - Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása
  - Ritmusérzék fejlesztése:
    - A mondóka, vers egyenletes lüktetésének érzékeltetése tapsolással, dobbantással
    - A szóritmus egy, két és több szótagos szavak tapsolásával
    - Versek ritmizálása
    - A mondatritmus tapsolása. Változatos képletű mondatok tapsolása
  - A magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és a helyes artikulálást fejlesztő játékos gyakorlatok
  - Hangelváltási gyakorlatok
  - A hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szótagokban, szavakban
  - Szótagolási, hangoztatási gyakorlatok
  - Szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján
  - Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó és óhajtó mondat hanglejtésének érzékelésére
  - Szavak alkotása megadott hangokból
  - Szavak alkotása adott szótagokból vagy szótagok helyettesítésével
  - Új szavak alkotása valamely szó betűinek felcserélésével (anagramma)
  - Szógyűjtés adott kezdőhangra, adott szótagra
  - Beszédfélelem legyőzését célzó feladatok

2.2. Beszédkészség – szintaktikai és szemantikai vetület

IV. osztály

- Mondókák, énekek, versek, népi gyermekjátékok tanulása nagy és kis mozgások kíséretével
- A meglévő szókincs aktivizálását, és bővítését célzó gyakorlatok
- Új szavak használata megfelelő szövegkörnyezetben
- Szólánc és szótaglánc alkotása
- A helyes toldalékolás gyakorlása játékosan mondatkontextusban
- Képek megnevezése, értelmezése
- Képpolvasás, analízáló képesség fejlesztése
- Események, rövid mese eljátszása,
- Szerepjátékok
- Meselánc, meseszövés
- Szógyűjtés, szókincsbővítés adott témakörökben.
- A szavak mondatokká fűzésének gyakorlása
- Rokონértelmű szavak gyűjtése
- Ellentétes értelmű szavak gyűjtése
- Tömörítések fokozatos bővítését célzó gyakorlatok kérdések segítségével: Hol? Hová? Miért? Mit? Mikor? Hogyan? Kivel? Mivel? Milyen? Meddig?
- Jelzős szerkezetek használata
- Személyes névmások és hivatalos megszólítás(tegezés, magázás) helyes használata
- Hiányos mondatok kiegészítése megfelelő szavakkal
- Gyakorlatok a kérdőszavak megfelelő használatára
- Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondat hangjelzésének helyes használatára
- Hiányos szöveg szóbeli kiegészítése
- Szavak helyettesítése rokon értelmű szavakkal mondatokban, szövegekben
- Cselekvést jelentő szavak felismerése és helyes használata mondatokban, rövid szövegekben
- Egyes és többes szám helyes használata
- Megadott kép alapján tömör mondatok alkotása, majd a mondanivaló részletezése, azaz mondatbővítés
- Összefüggő szövegalkotási gyakorlatok eseményképekről
- Szólások, közmondások kifejezése egy szóval
- Képsorok alapján rövid történetek alkotását célzó feladatok
- Adott mondatokba nem illő vagy fölöslegesen ismétlődő szavak felismerését célzó gyakorlatok
- Tárgyak és élőlények adott kérdések, kritériumok mentén történő bemutatása
- Játékos gyakorlatok összefüggő mondatok alkotására eseményképekről, megtörtént eseményekről

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Eseménymozzanat előzményének, következményének elmesélése, időrend érzékeltetése (először, azután, később, végül, stb.)
<p>2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyzetgyakorlatok, játékok - Rövid beszámolók, beszélgetések eseményekről, élményekről „(beszélő kör)” - Kérdés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben – párbeszédes szituációk - A párbeszéd szabályainak betartása - Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés - Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása, tegező és magázó formában egyaránt - A jó, rossz, szép, csúnya, okos, buta, igazságos, igazságtalan- fogalmak használata a mindennapi élmények kapcsán folytatott helyzetekben, beszélgetésekben. - Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, kiránduláson, az utcán, játszótéren, tömegközlekedésben, múzeumban, stb. - Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés - Társakra való figyelés gyakoroltatása az aktív témátartás érdekében - Érzelmek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok - Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása - Mese vagy meserészlet reprodukálása bábokkal - Szövegalkotási gyakorlatok konkrét helyzetekben: kép és adott szavak alapján - Kulturált nyelvi viselkedést alkalmazó szituációs gyakorlatok (vásárlás, telefonálás, orvosnál, buszon, vendéglőben, színházban stb.). - Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése - Beszéddritmus, hanglejtés, hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez - Mimetizálás-helyzethezalkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás - Érzelmek kifejezése - Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása - Nyelvtörők, kiszámolók tanulása - Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében - Címadási gyakorlatok - Önismereti gyakorlatok, játékok - Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása - Különféle magatartásformák elemzése értékelése - Az életkornak megfelelő erkölcsi választások - A kapcsolatteremtés, szándéknyilvánítás, a kérdés, a kapcsolat megszakításának nyelvi és testbeszédbebeli eszközeinek megfigyelését és gyakorlását célzó helyzetgyakorlatok

3. Olvasás - az írott szöveg megértése

IV. osztály

3.1. Az írott szöveg készségszintű olvasása

Rendszeres mesehallgatás a pedagógus tolmácsolásában vagy a digitális eszközök használatával

Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése

Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata

Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál.

Perifériás látást fejlesztő gyakorlatok

Látószögnövelő gyakorlatok – szópiramisok

Szöveg, mondat, szó, szótag, betű felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok

Hibakereső gyakorlatok

Játékos gyakorlatok az összetett szavak olvasására

Versek hangos és néma olvasása

Vers, versszak, verssor fogalmak elmélyítése

Mondatok hangos és néma olvasása

Szövegek hangos és néma olvasása

Tájékozódás a szövegben

Törekvés a pontos, szöveghű, kifejező olvasásra

Az olvasás válogató-, staféta és párbeszédes formában való gyakorlása

Gyakorlatok az egy betűben eltérő szavak olvasására és értelmezésére

Szóemlékezet fejlesztése szóoszlopok olvasásával, olvasott szavak felidézésével

Mondatbővítő olvasás mondatpiramisokról

Nyelvtörök olvasása a gyors és pontos artikuláció gyakorlására

A párbeszédes szövegrészek hangsúlyos olvasása

Irodalmi és tudományos-ismeretterjesztő rövid szövegek olvasása

3.2. Az írott szöveg megértése

- Az érdeklődés felkeltése a gyerekek érdeklődésének és gondolkodási szintjének megfelelő mesék, versek, rövid irodalmi szövegek biztosításával
- Olyan könyvek bemutatása, amelynek képanyaga és rövid szövege felkelti a gyerekek érdeklődését és alakítja ízlését
- Saját tapasztalatok megfogalmazása
- A műélvezet megtapasztalása játék, kaland, képzelet, ritmus, zene segítségével
- Élménynyújtás gyermekirodalomból, pl.: bábozással, színdarab megtekintésével, dramatikus játékkal
- Az elolvasott szavak, mondatok, rövid szövegek megértését bizonyító játékos feladatok

IV. osztály

- Az olvasott rövid szöveg cselekményének reprodukálása képsor vagy dramatizálás segítségével
- Az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása
- Cím, szereplők, események, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése
- Az események időrendi sorrendbe állítása
- Tanulság megfogalmazása
- Tartalom elmondása
- Szövegösszefüggések keresése
- Megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel
- Mondatok és képek egyeztetése
- Hiányzó szavak beillesztése a mondatba
- Mondatok befejezése megadott szavakkal
- Rövid szöveg kiegészítése hiányzó mondatokkal
- Szereplők cselekedeteinek, magatartásának elemzése, értékelése
- Szereplők tulajdonságainak felismerése
- Szereplők csoportosítása tulajdonságaik alapján
- Kérdések megválaszolása
- Vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével
- Játékos gyakorlatok az összetett szavak megértésére
- Információkereső technikák alkalmazása: információk kiemelése, adatok visszakeresése, dobókocka(cím, szereplők, helyszín, stb.), fűrtábra, pókhálóábra készítése
- Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése
- Versolvasás, verstanulás
- Versek hangulatának átélése a ritmus, a zene révén
- Néphagyományokkal való megismerkedés, ezekhez kapcsolódó rövid szövegek olvasása
- A néphagyományok őrzése, ápolása
- Gyermeklexikon használata
- Gyermekújságok(Szivárvány, Napsugár, stb.) megismerése és olvasása
- Képregény olvasása
- *Könyvtárlátogatás, egyéni könyvtárak bemutatása*
- *Meseszöveg*
- *Egyszerű rejtvények megfejtését célzó feladatok*

4. Írásbeli kifejezőképesség

IV. osztály
<p>4.1. Az írás készségszintű művelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Írástechnika megszilárdítását célzó gyakorlatok - Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése - A lendületes, ritmikus, balról jobbra irányuló írásmód gyakoroltatása - Segédvonal nélküli füzet használata - Sorkihasználás, vonalhatárok követése, szóköz betartása, esztétikus kivitelezés - Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása - Szóalkotás és szóírás adott betűvel <p>Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása írottról, nyomtatottról</p> <p>Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással</p> <p>Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből</p> <p>Írásjelek alkalmazása</p> <p>Szóhalmaz mondatra fűzését fejlesztő írásgyakorlatok</p> <p>Nagybetű alkalmazása nevek írásakor és mondatkezdéskor</p> <p>Hibafelismerés, hibajavítás</p> <p>Verssorok lapon való elhelyezésének, másolásának, átírásának gyakorlása</p> <p>Írásfigyelem fejlesztését célzó feladatok</p> <p>A táblára írt szavak megfigyelése és hangoztatása, elemzése után az eltakart szavak emlékezetből való leírása</p> <p>Szótagoltató tollbamondás</p> <p>Mondatvégi írásjelek használata (pont, felkiáltójel, kérdőjel)</p> <p>Az írásfigyelem és írásfigyelem fejlesztését célzó gyakorlatok</p>
<p>4.2. Írásbeli szövegalkotás</p> <p>Mondatok kiegészítése</p> <p>Mondatbővítés</p> <p>Mondatbefejezés</p> <p>Mondatalkotás</p> <p>Rövid szövegek alkotása mondatok összekapcsolásával</p> <p>Rövid szöveges üzenetek írása: SMS, e-mail formában</p> <p>Meghívó megfogalmazása minta alapján és önállóan</p> <p>Rövid jellemzés megfogalmazása, leírása</p> <p>Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése rövidenírásban</p> <p>Rövid „képregény” készítése</p> <p>Tartalmilag összefüggő mondatok szerkesztése</p> <p>Szöveg mondatainak sorbaállítása</p> <p>Plakát, hirdetés, levél, és más funkcionális üzenetek önálló vagy szükség szerint segítséggel való szerkesztése a megszólítás, záróformula, hely és idő megjelölésével</p>

IV. osztály
Minta alapján történő fogalmazásírás a tartalmi egységek betartásának gyakoroltatásával: bevezető, tárgyalás, befejezés
<p>4.3 Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok felismerése és alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A teljes, magyar ábécé ismerete - Aírásjelek megfigyelését és helyes használatát célzó gyakorlatok: mondatvégi pont, kérdőjel, felkiáltójel. Közlés, kérdés, felkiáltás, felszólítás, óhajtás írásbeli gyakorlása. - A mondat nagybetűs indításának tudatosítására szolgáló feladatok - Írásbeli szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint - Az elválasztás eseteinek megfigyelését és alkalmazását célzó feladatok - A mondat szavakra tagolását gyakoroltató feladatok. - Rövid szövegek mondatra tagolását célzó gyakorlatok - A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben - A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt szókészletben - A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok helyesírását célzó gyakorlatok begyakorolt szókészletben. <p>A szótő és a toldalékok megfigyeltetése a szavak helyesírása szempontjából Szavak csoportosítása mássalhangzók időtartama szerint Mondatok kiegészítése toldalékos szavakkal, kérdések alapján Az egyjegyű és kétjegyű, rövid és hosszú mássalhangzók helyesírása</p>

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi egységek	IV. osztály
Szóbeli kommunikáció	<p>Mindennapi kommunikációs beszédhelyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köszönés • Bemutatkozás • Más személy bemutatása • Kérés • Megköszönés, elismerés, hála kifejezése • Kérdés-felelet • Tudakozódás • Egyszerű magyarázat • Tájékoztatás • Beszámoló • Rövid leírás, bemutatás: kedvenc játék, otthon,

Tartalmi egységek	IV. osztály
	<p>család, háziállat, stb.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Párbeszédtek különféle témákra pl. vásárlás, orvosnál, telefonbeszélgetés, játszótárrsal, családtaggal, stb. <p>Élménybeszámolók (Reggeli „beszélgető- kör”)</p> <p>Rövid mesék, pl. állatmesék, rövid olvasmányok, gyermekjátékok, mondókák, gyermekdalok, versek, nyelvtörők, találós kérdések felidézése</p> <p>Szituációs játékok, szerepjátékok, bábjáték, árnyjáték, drámajátékok, versmondás, népi gyermekjátékok, mozgással kísért mondókák, stb.</p> <p>Néphagyományok megismerése, ápolása: pl. Farsang, húsvéti locsolkodás, karácsonyi betlehemezés, Luca napi játékok, szüretelés, stb.</p> <p>Időbeli tájékozódás: nap, napszakok, hét napjai, év, évszakok, hónapok</p> <p>Mesélés, meseszövés</p> <p>Véleménynyilvánítás</p> <p>Tanulság, erkölcsi ítélet megfogalmazása</p> <p>Események mesélése az időrendi sorrend betartásával</p> <p>A téri viszonyok kifejezési lehetőségeinek gyakorlását célzó játékok</p> <p>A hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos gyakorlatok</p> <p>Hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok</p> <p>Mondatfonetikai gyakorlatok: hangerőváltás, hangsúlyjáték, szünettartás, hangszínváltás, ritmusgyakorlatok</p> <p>Helyes hanglejtést célzó gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondatok gyakoroltatására</p> <p>Hangdifferenciáló gyakorlatok</p> <p>Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó gyakorlatok</p> <p>A rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó játékok</p> <p>A részképességek folyamatos fejlesztését célzó játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az auditív észlelés fejlesztését célzó játékok • Az auditív figyelem fejlesztését célzó játékok, feladatok • Az auditív emlékezet fejlesztését célzó gyakorlatok • Az auditív ritmus fejlesztését célzó játékok <p>A kapcsolatteremtés, szándéknyilvánítás , a kérdezés, a</p>

Tartalmi egységek	IV. osztály
	<p>kapcsolat megszakításának nyelvi és testbeszédbeli eszközeinek megfigyelését és gyakorlását célzó helyzetgyakorlatok</p> <p>Eseményképek az összefüggő szövegalkotási feladatokhoz</p> <p>Szólások, közmondások – ezek kifejezése egy szóval</p> <p>Képsorok a rövid történetek alkotását célzó feladatokhoz</p> <p>Adott mondatokba nem illő vagy fölöslegesen ismétlődő szavak felismerését célzó gyakorlatok</p> <p>Tárgyak és élőlények adott kérdések, kritériumok mentén történő bemutatása</p> <p>Játékos gyakorlatok összefüggő mondatok alkotására eseményképekről, megtörtént eseményekről</p> <p>Eseménymozzanat előzményének, következményének elmesélése, időrend érzékeltetése (először, azután, később, végül, stb.)</p>
Olvasás- szövegértés	<ul style="list-style-type: none"> - Az olvasáshoz szükséges részképességek fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> • Vizuális figyelem fejlesztését célzó játékos gyakorlatok • Akaratlagos és szelektív figyelem fejlesztése • Analízis és szintézis gondolkodási műveletek fejlesztését célzó játékok • Szerialitás gyakorlatok • Szótagolás • Ritmizálás - A magyar ábécé kis- és nagy betűi, betűrend - Tájékozódás a tankönyvben: lap, oldal, cím, sor, oszlop, bekezdés - Szótagok, szavak, mondatok, rövid olvasásra szánt szövegek - A gyerekek érdeklődési köre és motiválhatóságuk figyelembevételével kiválasztott irodalmi és ismeretterjesztő szövegek, versek, mesék, mondókák, találós kérdések, nyelvtörők - Gyermekújságok - Digitális hang és képanyagok Mondatok hangos és néma olvasása Szövegek hangos és néma olvasása Tájékozódás a szövegben Törekvés a pontos, szöveghű, kifejező olvasás Az olvasás válogató-, staféta és párbeszédes formában való gyakorlása Gyakorlatok az egy betűben eltérő szavak olvasására és értelmezésére

Tartalmai egységek	IV. osztály
	<p>Szóemlékezet fejlesztése szóoszlopok olvasásával, olvasott szavak felidézésével</p> <p>Mondatbővítő olvasás mondatpiramisokról</p> <ul style="list-style-type: none"> - Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó feladatok - Versek hangos és néma olvasása - A vers hangulatának érzékelése, megbeszélése - Vers, versszak, verssor, költő fogalmainak ismerete - Szókirakás, szóalkotás betűkből. - Megértés bizonyítása rajzzal és színezéssel - Szó és kép egyeztetése - Rövid mondat és kép egyeztetése - Szereplők, események sorrendje - Cselekmény időpontja, helyszíne - A cím és szövegrész kapcsolata - Következtetés, tanulság, erkölcsi ítélet levonását célzó gyakorlatok - Önálló címadás - Dominó módszer alkalmazása (cím, szerző, helyszín) -Az olvasottakhoz kapcsolódó személyes élmény felidézésének ösztönzése - A kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó mondatok - A megértéshez szükséges gondolkodási műveletek, részképességek fejlesztését célzó gyakorlatok, játékok: <ul style="list-style-type: none"> • csoportosítás • összehasonlítás • lényegkiemelés • ok-okozati összefüggés • általánosítás <p>Mesedramatizálás, bábjáték, szerepjáték, szituációs játékok</p> <p>Rejtvények</p>
Írásbeli kifejezőképesség	<p>A magyar ábécé kis- és nagybetűi – betűrend</p> <p>Mondatok és rövid szövegek írása tollbamondással és másolással</p> <p>Nagybetűk alkalmazása nevek írása során</p> <p>Aírásjelek megfigyelését és helyes használatát célzó gyakorlatok: mondatvégi pont, kérdőjel, felkiáltójel. Közlés, kérdés, felkiáltás, felszólítás, óhajtás írásbeli gyakorlása.</p> <p>A mondat nagybetűs indításának tudatosítására szolgáló feladatok</p>

Tartalmai egységek	IV. osztály
	<p>Az elválasztás eseteinek megfigyelését és alkalmazását célzó feladatok</p> <p>Írásbeli szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint</p> <p>A mondat szavakra tagolását gyakoroltató feladatok.</p> <p>Rövid szövegek mondatra tagolását célzó gyakorlatok</p> <p>Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű, rövid és hosszú mássalhangzók</p> <p>- A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben</p> <p>- A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt szókészletben</p> <p>- A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok helyesírását célzó gyakorlatok begyakorolt szókészletben</p> <p>Önellenőrzés irányítással</p> <p>Hibajavítás egyedül és segítséggel</p> <p>Estétikus összkép kialakítása</p> <p>Önálló szövegalkotás írásban:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fürtábra, pókábra adott témák, olvasmányok alapján • Üzenet, SMS, e-mail • Meghívó • Plakát • Hirdetés • Levél • Időjárás jelentés • Fogalmazás minta alapján <p>- A szótő és a toldalékok megfigyeltetése a szavak helyesírása szempontjából</p> <p>Szavak csoportosítása mássalhangzók időtartama szerint</p> <p>Mondatok kiegészítése toldalékos szavakkal, kérdések alapján</p> <p>Az egyjegyű és kétjegyű, rövid és hosszú mássalhangzók helyesírása</p>

Módszertani útmutató

Ez a tanterv az anyanyelvi kommunikáció új szemléletű tanítását/tanulását vezeti be, amely kompetencia alapú oktatást feltételez.

Az aktuális kerettanterv a kissebbségi oktatásban tanuló enyhe értelmi sérült diákok számára a következőképpen szabja meg a heti óraszámokat :

- I. - IV osztály:Írás-olvasás és kommunikáció: 2-3óra/hét

Enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott gyerekek esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére. Ezek azok, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet.

A mindennapi tapasztalat és az összehasonlító kutatások egyértelműen alátámasztják azt a tényt, miszerint az enyhe értelmi sérült gyerekek fejlődési ritmusa lassúbb, akadozóbb ezért az olyan alapkompenciák megszerzése, mint az írás-olvasás, az ő esetükben általában több időt és gyakorlást igényel vagy éppen a részképességek beérését kell kivárnunk. Ezt igyekszünk figyelembe venni, amikor az írás-olvasás elsajátítását egy év helyett két esztendőre ütemezzük be az I és II osztály folyamán. Erre, a reményeink szerint biztosabb alagra épül rá később: aIII-IV-ik osztály folyamán a szövegértelmezés, az irodalmi művek jellemformáló, gondolkodást és világnézetet alakító értelmezése és élvezete, valamint a nyelvtani és helyesírási szabályok alap szinten történő elsajátítása.

Fejlesztési feladatok:

- A kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés fejlesztése, gyakorlása.
- Mások véleményének meghallgatása, véleménynyilvánítás. Önismeret és önbizalom erősítése.
- A szövegtartalmat, a beszélő szándékát tükröző kommunikáció eszközeinek alkalmazása fokozódó önállósággal.
- A tanulók passzív és aktív szókincsének gazdagítása.
- Gondolkodás, figyelem, memória, analízáló és szintetizáló képesség fejlesztése.
- Mozgás, finommotorika, ritmusfejlesztés, szem-kéz koordináció, vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség fejlesztése.
- Összerendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok mellett.
- Az írás eszközszintű műveleteinek gyakoroltatása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás az aktuális egyéni fejlettségi szinten. Ezek által a helyesírás is fejlődik.
- Vizuális, akusztikus, fonematikus észlelés fejlesztése.
- Az önkorrekciónak képesség fejlesztése hibakeresés,- javítás, helyesírási problémahelyzetek felismerése.

A **részképességek fejlesztéséhez** módszertani alapként BrigitteSindelar, osztrák pszichológus és pszichoterapeuta KOMPLEX FEJLESZTŐ PROGRAMJÁT ajánljuk. A program célja az idegi eredetű és magatartási zavar megelőzése, illetve a zavar elmélyülésének megakadályozása. A sindelari felfogás szerint a gyakorlást a „gyökereknél” kell elkezdni, azon a szinten, ahol a kognitív képesség még megfelelően

működik. Akkor is innen indul a foglalkozás, ha ez a szint a gyermek életkorához képest igen alacsony. A fejlesztés akövetkező, legfontosabb területekre terjed ki: figyelem, észlelés, intermodális kódolás, emlékezet, szerialitás és téri tájékozódás. A részképességek területéhez tartozó fejlesztési célokat ajánlott az egyéni fejlesztés és a kiscsoportos tevékenységek összehangolásával megvalósítani, mert csak a folyamatos, következetes és egyéni szükségletekhez igazított gyakorlás hozhat eredményt.

Emellett természetesen más fejlesztési módszerek is bátran alkalmazhatók a különféle esetekhez, fejlesztési igényekhez, szükségletekhez igazítva és minden esetben szemelőtt tartva azt az alapvető elvárást, hogy az adott tevékenység a gyerek számára minél vonzóbb, motiválóbb legyen, biztosítva a folyamatos visszajelzést és sikerélményt.

A kommunikációs képesség fejlesztésének szemszögéből nagyon hatékony gyakorlatnak tartjuk a gyerekekhez közel álló hétköznapi eseményekre, élményekre, kedvenc olvasmányélményre épülő **dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok, a szerepjáték, a népi gyermekjátékok, bábjátékok, árnyjátékok, stb.** alkalmazását. Ezek által a tanulók megfigyelhetik, megérthetik és létrehozhatják a verbális és nonverbális kommunikáció jelrendszerét, eszközeit és összefüggéseit. A dramatizálás elősegíti az irodalmi alkotások (mese, vers, stb.) saját élményű, érzelmi megélését és feldolgozását.

Ezek mellett célravezető a „**reggeli beszélgetőkör**” bevezetése, mert ez a tevékenység nagyszerű alkalmat szolgáltat a spontán beszéd gyakorlása mellett, a társak figyelmes meghallgatására, az empatikus egymásra figyelésre, időkeret betartására is.

Mindegyik tevékenységforma szervezésekor fontos szemelőtt tartanunk, hogy ebben a fejlesztési szakaszban az a vezérelvünk, hogy motiváljuk a gyerekekben a kommunikációs igényt, önkifejezési szükségletét, hogy kompenzáljuk a kognitív funkciók sérülését és a beszédfejlődésbeli lemaradásokat, hogy minden alkalmat megragadjunk a szókincsük fejlesztésére és kulturált kommunikációs stílus kialakítására.

A mindennapok elmaradhatatlan tevékenysége kell, hogy legyen a **mesehallgatás**, mely nélkül a belső képteremtés óriási lemaradásokat mutat, valamint a **mondókák, gyerekdalok, gyermekversek** mozgással kísért ritmizálása, melyek révén beszédritmust, mozgáskoordinációt, hanglejtést fejlesztünk.

Olvasás tanítása

Ahhoz, hogy az enyhe értelmi sérült gyerekeket eljuttassuk a jelek megfejtésének és a jelentéstulajdonítás, egyszóval az olvasás szintjére, nagyon fontos, hogy előzőleg, lehetőség szerint minél korábban felkeltsük az érdeklődését az írott szöveg tartalma iránt. Ezt csak úgy érhetjük el, ha hozzájuk közel álló, számukra vonzó és érthető könyveket adunk a kezükbe és minden lehetséges alkalmat kihasználunk arra, hogy **mese és vershallgatás** közben átélhesse a felfedezés örömét. Igényes és értelmi szintjüknek megfelelő szövegválasztással elérhetjük, hogy a gyerekek motiváltak legyenek és nyitottak az olvasási tevékenységre. Az olvasás tanításakor lehetőséget teremtünk arra, hogy mindegyik tanuló a saját tempója szerint haladhasson,

és hogy a gyorsabban és lassabban fejlődő gyerekek egyaránt sikerélményhez jussanak.

Az ábécé betűit a **diszlexia-prevenációs módszer** sorrendjében javasolt tanítani azzal a különbséggel, hogy enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott ok esetében célszerűbb a kis- és nagybetűk egyidőben való tanítása. A **Meixner módszer** igyekszik elkerülni a homogén gátlást. Ahhoz, hogy ez teljes mértékben sikerüljön, a betűtanításban négy lépést kell figyelembe vennünk:

- 1. lépés: – Az egyik betű megtanítása („d”)
- 2. lépés: – A hasonló betűt („b”) időben, jóval később tanítjuk és a gyakorló anyagból ekkor elmarad a „d”
- 3. lépés: - Visszatérés az első betűre („d”), de rövid időre most a másik („b”) betű marad el
- 4. lépés: -A kettőt együtt tanítjuk és tudatosan differenciáljuk

Az olvasás jelrendszerének és technikájának elsajátításakor fontos, hogy a tanulandó hangokat hívóképpel egyeztessük és nagy hangsúlyt fektessünk a betű képe, a hang és a hangot létrehozó motoros tevékenység között létrejövő hármasszociáció kialakítására.

- Az I. osztály során javasolt elsajátítandó betűkészlet: **a, i, ó, m, t, s, v, e, l, , ú,** és ezek nagy párja.
- A II. Osztály során folytatjuk a: **p, c, k, á, f, h, z, ö, j, é, n, sz, g, r, ü, ú, b, gy, cs, ny, zs, ty, ly, dz, x, dzs, y, w** és ezek nagy párja.

Az enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott gyerekek eltérő sajátosságait figyelembe véve javasoljuk a szótagoló és szóképes olvasás egyéni sajátosságoknak megfelelő alkalmazását.

Írás tanítása

Az írás nagyon bonyolult tevékenység, melynek elsajátítása az enyhe értelmi sérült gyerek számára óriási kihívás és próbatétel. Sikeres elsajátítása csak akkor lehetséges, ha a gyerek vizuális, motrikus, perceptuális és kognitív adottságai megfelelő szinten vannak. Éppen ezért csak akkor kezdhetjük el az írás tanítását, ha sikeresen megalapoztuk és optimális szintre fejlesztettük az olyan részképességeket, mint:

- Vizuális érzékelés, észlelés
- Vizuális figyelem
- Vizuális szerialitás
- Analízis, szintézis
- Térbeli és síkbeli tájékozódás
- Finommotoros működés

Jelen tantervben mindezek fejlesztésére maximális hangsúlyt fektettünk. Már az előkészítő osztály és az első osztálynak főleg az első félévében (de később is) a részképességek fejlesztése központi szerepet kap és lehetőleg, a gyerekcsoport igényei szerint mind az öt év folyamán időt és lehetőséget biztosítunk ezek továbbfejlesztésére. A tantervben ezekre példatevékenységeket kaphat minden

gyakorló pedagógus, de ezek természetesen tovább bővíthetők, variálhatók a fejlesztő pedagógus elképzelése és kreativitása szerint.

A tényleges írástanítás elkezdésekor a következő fokozatokat és feladatokat kell végig járnunk:

- Az íráshoz szükséges egészséges testhelyzet felvétele és rögzítése
- Helyes írószertartás
- Laza csuklómozgás
- Az írásmozgás ritmusának felvétele
- Folyamatos kézcsúsztatás begyakorlása
- Az irányok közötti eligazodás begyakorlása: jobb, bal, le, fel, lent, fent, előtt, mögött, között
- A lapon, füzetben való tájékozódás: lap, oldal, sor, sorköz, vonalköz, kezdőpont, végpont, margó, balról jobbra való haladás
- Formafelismerés és forma emlékezet

A betűk írását megelőzi a betűelemek írásának fokozatos elsajátítása. Ennek a következő fokozatait különítjük el:

- 1. A megtanulandó betűelem követése nagy felületen, mozgásokkal egybekötve. A mozgásokat mindig beszéddel kísérfje.
- Az íráselemek megformálása különböző anyagokból (gyurma, drót, fonal, stb.)
- 2. Táblára vagy rajzlapra rajzolt betűelem átírása krétával, zsírkrétával, stb.
- 3. A betűelem érzékelése, átírása ujjal
- 4. A betűelem átírása papírra

A helyes iránytartás kialakítása: az egyenesek, hullámvonalak, alsó, felső ívek mindig balról jobbra haladjanak, a függőleges egyenesek fentről lefelé, a körök a vonalköz felénél, a kezdetben megadott ponttól.

A betűelemek elsajátításának sorrendje:

- 1. pontok
- 2. vízszintes és függőleges vonalak
- 3. hullámvonal
- 4. kör
- 5. alsó, felső ívelés
- 6. alsó felső hurok
- 7. különleges vonalak

Az enyhe értelmi sérült gyerekek számára a normál iskolákban tanított kalligrafikus írás elsajátítása nagy nehézségekbe ütközik, gyakran kudarcra ítélt próbálkozást és szorongást keltő faktort jelent. Éppen ezért rendkívül fontos, hogy az egyéni sajátosságok figyelembevételével olyan írásmód tanítását helyezzük előtérbe, ami számukra elérhető, fiziológiai és pszichológiai sajátosságaiknak megfelelő. Ilyen írásminta lehet a Luttor Ignác nevéhez köthető ÁLLÓ ÍRÁS vagy a Virágvölgyi Péter által megalkotott JOBBRA DŐLŐ ÍRÁS.

Ajánlott témakörök:

- A gyerek közvetlen és tágabb környezete: én, család, iskola, falu, város, közlekedés, ünnepek, népszokások, stb.
- Az ember: testkép, egészség, étkezés, tisztálkodás, öltözködés, foglalkozások

- Az évszakok, az évszakok jellegzetességei és a velük kapcsolatos tevékenységek
- Növény és állatvilág
- Az ember és természet kapcsolata
- Pozitív erkölcsi vonások kialakítását szolgáló szövegek: szeretet, becsületesség, igazság, barátság, elfogadás, stb.
- A gyerekek számára érthető, érdeklődésüket felkeltő, értelmi szintjüknek megfelelő, egyszerű irodalmi és ismeretterjesztő szövegek, multimédiás anyagok
- Gyermeklexikonok, gyermek folyóiratok

Felhasznált irodalom:

- Băban, A. (2009). (coord.) Consiliere educațională., Ed. ASCR, Cluj-Napoca
- Franz Sedlak, Brigitte Sindelar, (2005), De jó, már én is tudom"- Óvodáskorú és iskolát kezdő gyerekek fejlesztése, Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft
- B.Sindelar, F.Sedlak, (2005), Sindelar tréning programcsomag – Iskolás gyermekek fejlesztése. A tanulási zavart okozó részképesség-gyengeségek felismerése és terápiája, Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft
- Hatházi, A. (2012). Comunicare în contextul deficienței multiple, Ed. Presa Universitară Clujeană
- Magyarországi Kerettanterv enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott tanulók nevelését, oktatását ellátó általános iskolák (1-4 évfolyam) számára,
- Szövegértés- szövegalkotás "A" 1-4. Évfolyam programterv. Suli Nova,
- Tanterv az anyanyelv kompetenciaalapú oktatásához – Magyar anyanyelvi kommunikáció az előkészítő osztálytól a II. osztályig, București, 2013

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina Ionescu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Vezeték- és személynév	Intézmény
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Kovács Elisabeta Terezia	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

MATEMATIKA és KÖRNYEZETISMERET

TANTERV

a speciális oktatás

enyhe és közepes súlyos értelmi sérült tanulói számára

előkészítő - III. osztály

Bukarest, 2021

BEVEZETŐ

A „Matematika és természettudományok” (Matematika és környezetismeret és Természettudományok) műveltségi területbe tartozó tantárgyak tanterve ajánlat az előkészítő-harmadik osztályos speciális oktatás enyhe és középsúlyos értelmi sérült tanulók számára. Ezen tanárgyakat előírja az OMEN 3622/2018, 5-ös melléklet kerettanterv és heti 2-4 órát határoz meg a Matematika és környezetismeret tantárgynak, illetve 1-et a Természettudományok tantárgynak.

Jelen tanterv elkészítése azért vált szükségessé, hogy biztosítsa az enyhe és középsúlyos értelmi sérült tanulóknak olyan képességek kialakítását és fejlesztését, amelyek biztosítják számukra a „Matematika és természettudományok” (Matematika és környezetismeret és Természettudományok) műveltségi területbe tartozó ismeretek elsajátítását.

A kisiskoláskor pszichológiai és személyiségfejlődés jellemzőit veszi figyelembe, amelynek a gondolkodás típusa főként konkrét tapasztalaton alapul, amire J. Piaget pszichológus is rámutat „a konkrét műveletek fázisánál tartunk, a gyerek tevékenykedve gondolkodik”.

Jelen Tanterv összesíti azon tartalmakat, amelyek információkat szolgáltatnak a matematika és természetismeret terén, és az azokhoz illő elsajátítási és eljárási módszereket, amik segítségével az információ ismeretté és problémamegoldó képességgé alakul.

A tanterv elképzelése az, hogy az enyhe és középsúlyos értelmi sérült tanuló ne legyen hátrányos helyzetbe a normális tanulóval szemben az ismeretek elsajátításában és képességek szerzésében. Ezt úgy értjük, hogy egyes nehéz matematikai tartalmak leegyszerűsítve és elérhető formátumban lesznek megtanítva, mint alapfogalmak, anélkül hogy kitérnénk a részletekre.

A nyitott és rugalmas tanmenettervezést veszi figyelembe ezen dokumentum, hogy eredeti tervezési lehetőségeket biztosítson a tankönyvszerkesztőknek és nem utolsósorban a speciális oktatásban résztvevő tanároknak, tanulóknak.

Ez a tanterv megfelelő körülményeket szeretne nyújtani minden tanuló számára, hogy fejleszthesse a sajátos és általános kompetenciáit a saját ütemében, és sikeresen valósuljon meg a fogalmak, módszerek/érvelések átvitele egyik műveltségi területről a másikra.

Jelen tanterv megszerkesztésekor alapul szolgáltak az európai országokban végzett tanulmányok, akárcsak az európai szintű kulcskompetenciák, amelyek közül a második alapkompentencia a matematika, tudomány és technológia.

A tantervben megjelenő tartalmak támogatják a tanulók társadalmi beilleszkedését a független életvitel képességeinek elsajátítása révén.

A tantárgyak célja, hogy szoros kapcsolatot teremtsen a tanulási tartalmak, az egyéni pszichológiai képességek és a didaktikai elvek között.

Jelen tanterv biztosítani kívánja valamennyi tanuló számára azon alapkompentenciák kialakulását, amelyek szükségesek a matematikai számítások, mértani alapfogalmak, mértékegységek, mérések, élettani fogalmak elsajátításához rugalmas, változatos, differenciált módszerek által.

A tanterv szerkezete:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A „Matematika és természettudományok” tanterv kompetenciaalapú.

A kompetenciaalapú tanulás révén a tanulók képesek lesznek feladatok sikeres megoldására.

A kompetenciák a tanulás során szerzett ismeretek, képességek, készségek és attitűdök összessége, amelyek által az egyén képessé válik különböző problémák megoldására adott témakörben, vagy általános problémák megoldására különböző kontextusokban.

A tantárgy általános kompetenciái magukba foglalják a tanuló által elsajátított ismereteket a teljes elemi ciklus ideje alatt.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, egy-egy tanév időtartama alatt elsajátítandó szakaszait jelentik. A sajátos kompetenciák kialakítása érdekében a tantervben olyan tanulási tevékenységek javasoltak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatait értékesítik megfelelő módszertani eljárásokkal.

A tanulási tartalmak a két érintett terület alapelemeit tartalmazzák.

A módszertani javaslatok olyan didaktikai stratégiákat tartalmaznak, amelyek hozzáférhetőbbé teszik a tanulási tartalmakat.

ALAPKOMPETENCIÁK

- 1. A közvetlen környezet jelenségeinek, összefüggéseinek, törvényszerűségeinek, szerkezeteinek felismerése**
- 2. Számok használata egyszerű számításokban**
- 3. Matematikai nyelvezet kialakítása és fejlesztése**
- 4. Feladatok megoldása a megadott adatok felhasználásával**
- 5. A közvetlen környezetben található tárgyak alapvető mértani jellemzőinek feltárása**
- 6. Méréshez és becsléshez használt szabványos mértékegységek**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet jelenségeinek, összefüggéseinek, törvényszerűségeinek, szerkezeteinek felismerése

Előkészítő osztály
<p>1.1.Egyszerű jelenségek, folyamatok, élőlények körül a közvetlen környezetben</p> <p>–didaktikai játék:”Nevezd meg az évszakot!” a természeti jelenségek felismerése valóságos helyzetben, vagy képek alapján (eső, havaseső, szél stb.);</p> <p>-természetnapár kiegészítése a megfelelő szimbólumokkal (fekhők, Nap, eső, stb.);</p> <p>didaktikai játék:”A ..... évszakban ..... öltözöm.”;</p> <p>-az évszakoknak megfelelő sajátos tevékenységek ;</p> <p>-az élőlények, növények, állatok alkotó részeinek, testrészeinek a megfigyelése;</p> <p>-egy növény természetes közegben való növekedésének a megfigyelése;</p> <p>-az emberi test részeinek a felismerése;</p> <p>- az érzékszervek felismerése és használata a környezet felfedezésében;</p>
<p>1.2.A helyes viselkedés megnyilvánulása a családi környezetben</p> <p>-tevékenységekben való részvétel, amelyek tiszta és barátságos környezetet kívánnak az osztályteremben;</p> <p>- cselekedeteink azonosítása, figyelembe véve a közvetlen környezetünkre gyakorolt pozitív és negatív hatásokat;</p> <p>-rajzok, plakátok, kollázsok készítése, amelyek civilizált viselkedési normákat mutatnak be;</p> <p>-az egészséges élet szabályainak felismerése és meghatározása;</p>

2.Számok használata egyszerű számításokban

Előkészítő osztály
<p>2.1.A tárgyak relatív helyzetének megállapítása a térben</p> <p>-tárgyak térbeli elhelyezkedése (balra, jobbra, fenn, lenn, fölött, alatt, rajta, benne, kívül, előtt, mögött, mellett);</p> <p>-tájékozódás az írófelületeken (füzet, tábla);</p> <p>-a szükséges pregrafikus elemek írása (pontos, vízszintes és függőleges, ferde, horog és törtvonalak);</p> <p>-körvonal megrajzolása, belső és külső rész színezése;</p>
<p>2.2.Természetes számok felismerése és írása 10-es számkörben</p> <p>-egy adott halmaz elemeinek megszámlálása;</p> <p>-10-nél kisebb számok felismerése, mint egyezményes szimbólumok;</p> <p>-számjegyek felismerése a számítógép billentyűzetén vagy más digitális eszközön;</p> <p>-1-10 levő számok számosságának jelölése különböző tárgyak (ceruzák,</p>

gyöngyök stb) vagy jelek (körök, vonalak stb) segítségével;
 -számok olvasása 0-tól 10-ig;
 -számok írása 0-tól 10-ig;
 -a környezetünkben levő tárgyak megnevezése és számlálása;
 -számkorongok csoportosítása megadott szempontok szerint;

2.3.Számok összehasonlítása a 0-10 számkörben

-tárgycsoportok összehasonlítása (szám-korongok, pálcikák, pontok stb.) és megfeleltetése;
 -megadott halmaz elemeinek a kiszínezése a megadott szempontok alapján (példa: "Színezd ki azt a halmazt, amelynek több/ugyanannyi eleme van");
 -számok „szomszédainak” felismerése;

3. Matematikai nyelvezet kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály

3.1.Matematikai nyelvezet használata

-egyres műveletek, rajzok, számok megmagyarázása saját szavakkal;
 -matematikai nyelvezet használata a mindennapi helyzetben;

4. Feladatok megoldása a megadott adatok felhasználásával

Előkészítő osztály

4.1.Tárgyak, eszközök rendezése, osztályozása megadott szempontok alapján

-tárgyak, testek csoportosítása megadott szempontok alapján (alak, szín, nagyság, vastagság, íz, hasznosság, természetes, feldolgozott, stb.);
 -különböző csoportokba való rendezés, mint gyümölcs, zöldség, édes, savanyú stb.;
 -különböző elemek, prototípusok felismerése más-más csoportokból (növények, állatok, mértani formák, halmazok stb);
 -csoportok azonosítása, amelyhez egy bizonyos elem tartozik;

4.2.Sorozatok alkotása megadott szabályok alapján

-gyakorló játék: sorozatok kiegészítése;

4.3.Egyetlen művelettel megoldható feladatok

-szerepjátékok, amelyekbe beépül az összeadás és kivonás művelete tízes számkörben (pl. A parkban, Az üzletben stb.);
 -feladatok megoldása, amelyekben a számokat tárgyak vagy egyszerű jelek helyettesítik (pontok, körök, vonalak);
 -feladatok megoldása a megadott képek segítségével;

5. A közvetlen környezetben található tárgyak alapvető mértani jellemzőinek feltárása

Előkészítő osztály

5.1.Térbeli tájékozódás és mozgás meghatározott irányokban, használva a rajta,

benne, fölött, alatt, mellett, elől, hátul, lenn, fenn, jobbra, balra, vízszintes, függőleges, ferde kifejezéseket

- tárgyak elhelyezése térben a megjelölt tárgyakhoz viszonyítva;
- különböző tárgyak térbeli elhelyezése és azonosítása más meghatározott tárgyakhoz viszonyítva;
- egy személy saját helyzetének a meghatározása a társaihoz viszonyítva az osztályban;
- grafikai elemek írása: vízszintes, függőleges, ferde vonalak külön és párosítva;
- egy rajz elemeinek a színezése egy megadott szempont szerint;

5.2.Mértani formák (négyzet, háromszög, négyszög, kör) és egyes mértani testek (kocka) felismerése a közvetlen környezetben

- mértani formák és testek megnevezése a közvetlen környezetből;
- mértani formák és testek felismerése (négyzet, négyszög, kör, háromszög, kocka) a környezetben és nyomtatványokban;
- elemi, mértani formák (négyzet, háromszög, négyszög, kör) rajzolása sablonok segítségével;
- mértani formák rajzolása pontok összekötésével;
- fa vagy műanyag részeket tartalmazó konstrukciók;

6. Szabványos mérések használata

Előkészítő osztály	
6.1.Nem szabványos mérések használata a hosszúság meghatározására és összehasonlítására	
<ul style="list-style-type: none"> -hosszúság mérése nem egységes mértékekkel (tenyér, ceruza); -a tárgy méreteinek megállapítása nem egységes mértékekkel didaktikai játék: hosszúságok összehasonlítása; <ul style="list-style-type: none"> -tárgyak rendezése hosszúság szerint, ezek összehasonlítása és az eredmény kifejezése ("hosszabb", "leghosszabb", "magasabb", "legmagasabb" stb); 	
6.2.Mértékegységek használata bizonyos családi események időtartamának meghatározására/ becslésére	
<ul style="list-style-type: none"> -az évszakok, a hét napjainak időrendi felsorolása; -heti órarend készítése szimbólumok segítségével; -egy napi tevékenység időrendi sorolása képek használatával; -egy esemény időrendi elhelyezése, használva a kronológiai kifejezéseket (tegnap, ma, holnap); 	

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
Számok	Természetes számok 0-10 számkörben

	<p>-felismerés, alkotás, olvasás, írás (számjegyekkel), összehasonlítás, rendezés</p> <p>-egyszerű feladatok megoldása intuitív módszerrel</p>
Mértani formák és testek	<p>Intuitív mértani elemek</p> <p>-síkidomok</p> <p>-négyzet, négyszög, háromszög, kör (megnevezés, körberajzolás, rajzolás, kivágás)</p> <p>-téridomok</p> <p>-kocka (felismerés)</p>
Mérések	<p>Hosszúság</p> <p>-mérések nem egységes mértékekkel: hosszúság (tenyér, ceruza)</p> <p>-egyenlő és különböző hosszúságú tárgyak összehasonlítása</p> <p>Idő</p> <p>-az idő mérésére használt egységek: évszakok, a hét napjai</p> <p>Pénzegységek</p> <p>-1,5,10 -es bankjegyek</p>
Élettudományok	<p>Tudományos természetű összetevők a közvetlen környezetből</p> <p>-évszakok: megnevezés, jellegzetességek</p> <p>-az emberi test</p> <p>-testrészek és szerepük</p> <p>-érezkszervek</p> <p>-növények, állatok</p> <p>-életfeltételek (víz, levegő, fény, meleg)</p> <p>-tevékenységek az egészség megőrzésének érdekében</p>

I.OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet jelenségeinek, összefüggéseinek, törvényszerűségeinek, szerkezeteinek felismerése

I.osztály
<p>1.1 Egyszerű jelenségek, folyamatok, élőlények szerkezetek leírása a közvetlen környezetből</p> <ul style="list-style-type: none"> -játékok a természeti jelenségek felismerésére valóságos helyzetekben, képeken, nevelő hatású filmekben; -természetnaptár kiegészítése a megfelelő szimbólumokkal (felhők, Nap, eső, szél, hó stb.); -az évszakoknak megfelelő sajátos tevékenységek; -kísérletek elvégzése, melyek előtérbe helyezik a víz halmazállapotának változását (párolgás fagyás, olvadás, forrás, lecsapódás); -szabályok felfedése és azok alkalmazása a játékokban; -az élőlények (növények és állatok) testfelépítésének megfigyeltetése; -egyres növények fejlődésének megfigyelése a természetes környezetben; -az emberi test fő részeinek felismerése és megnevezése; -főbb emberi szervek felismerése, megnevezése az emberi testben; -kollázsok/rajzok készítése az emberi testről a főbb szervekkel; -az érzékszervek felismerése és használata a környezet felfedezésében; -albumok készítése önmagunk fejlődésről; -a saját- és a padtárs fényképeinek összehasonlítása, az emberek közös tulajdonságainak felismerése céljából; -album készítése a családtagokkal;
<p>1.2A helyes viselkedés megnyilvánulása a családi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> -tevékenységekben való részvétel, amelyek tiszta és barátságos környezetet kívánnak az osztályteremben és az iskola udvarán; -cselekedeteink azonosítása, figyelembe véve a közvetlen környezetünkre gyakorolt pozitív és negatív hatásokat; -a civilizált viselkedés normáit bemutató rajzok/kollázs/plakátok készítése; -anyagok újrafelhasználása egyes tevékenységeken pl. virágcserep készítése papírpohár díszítése révén, hirdetőlapok használata az évszakok illusztrálására stb.; -saját viselkedési hibáink azonosítása a környezettel szemben;

2 Számok használata egyszerű számításokban

I. osztály
<p>2.1 Természetes számok írása, olvasása és alkotása 0-20m számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - 20-ig terjedő számok ábrázolása a számtengelyen; -a 20-as számokban levő számok megjelenítése tárgyak segítségével (pálcikák, golyók); - 10-es köteg alkotása pálcikák segítségével;

- számok olvasása 0-20-ig;
- számok írása a füzet négyzethálójába;
- számlálás egyesével és párosával növekvő sorrendben, meghatározva az intervallum határait;
- egyesek és tízesek helyének meghatározása (pl. Színezd ki pirossal a tízeseket, az egyeseket pedig zölddel!);

2.2 Természetes számok összehasonlítása 0-20 számkörben

- tárgycsoportok összehasonlítása egymás alá helyezett elemekből, közös részek bekarikázása és megfeleltetése;
- páros és páratlan számok megnevezése egy megadott számsorban (pl. épületek megszámlálása egy utzában);
- egy megadott szám „szomszédainak” a megnevezése, felismerése 20-as számkörben;
- számok válogatása megadott szempontok alapján (pl. „Karikázzátok be azokat a számokat, amelyek nagyobbak 9-nél, de kisebbek 15-nél”);

2.3 Szóbeli és írásbeli összeadás és kivonás végzése 0-20 számkörben

- számolás egyesével tárgyak és rajzok segítségével;
- számok alkotása és bontása 10-es számkörben tárgyak, rajzok és számok segítségével;
- számok alkotása és bontása 10-20 számkörben tízesekre és egyesekre;
- összeadás és kivonás egységrend átlépése nélkül és ellenőrzése tárgyakkal;

3. Matematikai nyelvezet kialakítása és fejlesztése

I.osztály

3.1 Matematikai kifejezések és szimbólumok használata (tag, összeg, különbség, "=", "+", "-") feladatok megoldásában és/vagy alkotásában

- két szám összegének/különbségének/összes kiszámítása ($1+9=10$, $2+8=10$, $10-1=9$, $10-2=8$);
- számok írása összegként 10-től, 20-ig: $11=10+1$, $15=10+5$, $20=10+10$;
- matematikai szimbólumok felismerése : "=", "+", "-";

4. Feladatok megoldása a megadott adatok felhasználásával

I.osztály
<p>4.1 Tárgyak, eszközök rendezése, osztályozása megadott szempontok szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - megadott képsor megnevezése, amelyek párhuzamosan két feltételt bizonyítanak (pl. két lábú állatok, négy lábú állatok stb.); -a kísérletek során tett megfigyelések rögzítése rajzolással,/különbéle szimbólumokkal jelölve azt a pillanatot, amikor egy bizonyos változás bekövetkezett; -meteorológiai változások megjelölése a természetnaptárban szimbólumok, rajzok- napocska, felhő, esőcsepp, szél - segítségével; -tárgyak csoportosítása egy megadott szempont szerint (szín, forma, nagyság, vastagság, íz, hasznosság, természetes/feldolgozott stb.); -rendezés megadott szempont szerint: zöltség/gyümölcs, édes/savanyú stb.; -elemek/prototípusok azonosítása különböző kategóriák szerint (növények, állatok, mértani formák, halmazok stb.);
<p>4.2 Számsorok alkotása megadott szempontok szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok: számsorok kiegészítése;
<p>4.3 Egy művelettel végzett feladatok megoldása</p> <ul style="list-style-type: none"> -szerepjátékok, amelyekbe beépül az összeadás és kivonás művelete 0-20-as számkörben (pl. A parkban, Az üzletben stb.); -feladatok megoldása, amelyekben a számokat tárgyak vagy egyszerű jelek helyettesítik:pontok, körök, vonalak stb.; -feladatok megoldása a megadott képek segítségével;

5. A közvetlen környezetben található tárgyak alapvető mértani jellemzőinek feltárása

I. osztály
<p>5.1 Térbeli tájékozódás és mozgás meghatározott irányokban, használva a rajta, benne, fölött, alatt, mellett, elől, hátul, lenn, fenn, jobbra, balra, vízszintes, függőleges, ferde kifejezéseket</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak elhelyezése, egy adott tárgyhoz viszonyítva; -különböző tárgyak térbeli elhelyezése és azonosítása más meghatározott tárgyakhoz viszonyítva; -egy személy saját helyzetének meghatározása a társaihoz viszonyítva az osztályban; -grafikai elemek írása; -egy rajz elemeinek a színezése egy megadott szempont szerint;
<p>5.2 Mértani formák (négyzet, háromszög, négyszög, kör) és egyes mértani testek (kocka, henger, gömb) felismerése a közvetlen környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> -mértani síkidomok és testek megnevezése a közvetlen környezetben; -mértani síkidomok és testek (négyzet, négyszög, kör, háromszög, kocka, henger, gömb) felismerése a közvetlen környezetben és egyes nyomtatványokban; -mértani síkidomok (négyzet, háromszög, négyszög és kör) rajzos feldolgozása sablonok segítségével; -mértani síkidomok megrajzolása pontok összekötésével;

-fa és műanyagot tartalmazó konstrukciók;

6. Méréshez és becsléshez használt szabványos mértékegységek

I. osztály
<p>6.1 Nem szabványos mérések használata az űrtartalom és a hosszúság meghatározására és összehasonlítására</p> <p>-megfelelő nem szabványos egységek kiválasztása az űrtartalom mérésére (csésze, üveg stb.);</p> <p>-űrtartalom mérése különböző nagyságú edények segítségével – következtetések megállapítása, „több, kevesebb, tele, üres” stb. kifejezések használata;</p> <p>-megfelelő nem szabványos egységek kiválasztása a hosszúság mérésére (tenyér, ceruza stb.);</p> <p>-egyres tárgyak méreteinek megállapítása nem szabványos egységekkel – gyakorló játék: hosszúságok összehasonlítása</p> <p>-tárgyak rendezése hosszúság szerint, ezek összehasonlítása és a következtetés levonása („hosszabb, leghosszabb, magasabb, legmagasabb stb.);</p>
<p>6.2 Különböző mértékegységek használata a mindennapi események időtartamának meghatározására/becslésére</p> <p>- az évszakok, a hét napjainak időrendi felsorolása;</p> <p>- heti órarend készítése szimbólumok segítségével;</p> <p>-egy napi tevékenység időrendi sorolása képek használatával;</p> <p>-egy esemény időrendi elhelyezése használva a kronológiai kifejezéseket(tegnapelőtt, tegnap, ma, holnap, holnapután);</p> <p>-eseménynaplót készítése;</p> <p>-az órák több típusának felismerése (falióra, elektronikus óra, zsebóra, karóra stb.);</p> <p>- az óra mutatóinak forgatása megadott szempont szerint (pl. Az óra 9 órát mutat stb.);</p> <p>-1,5,10- es banjegyek és 1,5,10- es érmék felismerése;</p>

Tartalnak

Tartalmi területek	I. osztály
Számok	<p>Természetes számok 0-20-ig</p> <p>-felismerés, alkotás, olvasás, írás (számjegyekkel), összehasonlítás, rendezés:</p> <p>-0-tól 10 ig</p> <p>-10 tól 20 ig</p> <p>Összeadás és kivonás egységrend átlépése nélkül 0-20 számkörben</p> <p>Egyszerű feladatok megoldása intuitív</p>

	módszerrel
Mértani formák és testek	Intuitív mértani elemek -síkidomok -négyzet, négyszög, háromszög, kör (megnevezés, körberajzolás, rajzolás, kivágás) -téridomok -kocka, henger, gömb (felismerése)
Mérések	Hosszúság -mérések nem szabványos egységekkel: hosszúság (tenyér, ceruza) -ugyanolyan vagy különböző hosszúságú tárgyak összehasonlítása ; Úrtartalom -mérések nem egységes mértékekkel :pohár, csésze, üveg -összehasonlítás:tele/üres, több/kevesebb Idő -az idő mérésére használt egységek: óra, nap, hónap, év -az óra leolvasása (egész órák) Pénzegységek - 1,5,10-es bankjegyek, 1,5,10-es érmék
Élettudományok	Tudományos természetű összetevők a közvetlen környezetből -évszakok:megnevezés, jellegzetességek -az emberi test -testrészek és szerepük -érzékszervek -növények, állatok -életfeltételek (víz, levegő, fény, meleg) -tevékenységek az egészség megőrzése érdekében

II. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1.A közvetlen környezet jelenségeinek, összefüggéseinek, törvényszerűségeinek, szerkezeteinek felismerése**

II. osztály
<p>1.1 Egyszerű jelenségek, folyamatok, élőlények szerkezetek leírása a közvetlen környezetből</p> <ul style="list-style-type: none"> -évszakok jellemzőinek felismerése; -megfigyelések, tevékenységek megnevezése az évszakoknak megfelelően; -a víz halmazállapotának megfigyeltetése kísérletek segítségével (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás. forrás); -szerepjáték során egyes megfigyelések, következtetések alkalmazása; -növények és állatok testfelépítésének megfigyeltetése; -egyes növények természetes környezetben való megfigyelése; -az emberi test fő részeinek felismerése és megnevezése; -élettani ismeretek; -kollázsok/rajzok készítése az emberi testről a főbb szervekkel; -a főbb emberi szervek felismerése, megnevezése az emberi testben; -album készítése fényképek segítségével önmagunk fejlődéséről; -a saját- és a padtárs fényképeinek összehasonlítása, az emberek közös tulajdonságainak felismerése céljából; -album készítése a családtagokkal;
<p>1.2 A helyes viselkedés megnyilvánulása a családi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> -tevékenységekben való részvétel, amelyek tiszta és barátságos környezetet kívánnak az osztályteremben és az iskola udvarán; -cselekedeteink azonosítása, figyelembe véve a közvetlen környezetünkre gyakorolt pozitív és negatív hatásokat; -a civilizált viselkedés normáit bemutató rajzok/kollázs/plakátok készítése; -anyagok újrafelhasználása egyes tevékenységeken pl. virágcserep készítése papírpohár díszítése révén; reklám, szórólapok újrahasznosításával füzérek készítése stb.; -saját viselkedési hibáink azonosítása a környezettel szemben;

2 Számok használata egyszerű számításokban

II. osztály
<p>2.1 Természetes számok írása, olvasása és alkotása 0-50 számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - 50-ig terjedő számok ábrázolása a számtengelyen; - 10-es kötegek alkotása pálcikák segítségével; - számok olvasása 0-50 számkörben; - számok írása a füzet négyzethálójába; - számlálás egyesével és párosával növekvő sorrendben, meghatározva az intervallum határait;

- egyesek és tízesek helyének meghatározása (pl. Színezd ki pirossal a tízeseket, az egyeseket pedig zölddel!);

2.2 Természetes számok összehasonlítása 0-50 számkörben

-tárgycsoportok összehasonlítása egymás alá helyezett elemekből, közös részek bekarikázása és megfeleltetése;

-páros és páratlan számok megnevezése egy megadott számsorban (pl. épületek megszámlálása);

-egy megadott szám „szomszédjainak” a megnevezése, felismerése 0-50 számkörben;

-számok összehasonlítása;

-azonos tízesekből álló számok összehasonlítása;

-számok megnevezése megadott szempontok szerint (pl. Karikázd be zölddel a 21 és 45 közötti számokat);

2.3 Szóbeli és írásbeli összeadás és kivonás egységrend átlépése nélkül 0-50 számkörben

- számok alkotása és bontása tárgyak, rajzok és számok segítségével;

- számolás kettesével tárgyak és rajzok segítségével;

- 0-50 számkörben való számok alkotása és bontása tárgyak, rajzok és számok segítségével;

- tízesekre és egyesekre való bontás 10-20 számkörben;

- összeadás és kivonás egységrend átlépése nélkül és ellenőrzése tárgyakkal;

3. Matematikai nyelvezet kialakítása és fejlesztése

II. osztály

3.1 Matematikai kifejezések és szimbólumok használata egyszerű feladatok megoldásában és/vagy alkotásában

- számok, eredmények összehasonlítása a következő szimbólumok használatával (“<”, “>”, “=”);

- gyakorlatok végzése: összeg/ különbség/összes kiszámítása;

- ismeretlen tag kiszámítása;

4. Feladatok megoldása a megadott adatok felhasználásával

4.1 Tárgyak, eszközök rendezése, osztályozása megadott szempontok szerint

-megadott képsor megnevezése, amelyek párhuzamosan két feltételt bizonyítanak (pl. két lábú állatok, négy lábú állatok stb.);

-a kísérletek során tett megfigyelések rögzítése rajzolással,/különböző szimbólumokkal jelölve azt a pillanatot, amikor egy bizonyos változás bekövetkezett;

-meteorológiai változások megjelölése a természetnaptárban szimbólumok, rajzok- napocska, felhő, esőcsepp, szél - segítségével;

-tárgyak csoportosítása egy megadott szempont szerint (szín, forma, nagyság, vastagság, íz, hasznosság, természetes/feldolgozott stb.);

-rendezés megadott szempont szerint: zöltség/gyümölcs, édes/savanyú stb.;

-elemek/prototípusok azonosítása különböző kategóriák szerint (növények, állatok, mértani formák stb.);

4.2 Számsorok alkotása megadott szempontok szerint

- gyakorlatok - számsorok kiegészítése;

4.3 Egy művelettel végzett feladatok megoldása

- adatok kiemelése egy adott feladatból;

- azonosító szavak, mondatok kiemelése amelyek a művelet megoldására utalnak (nagyobb mint..., kisebb mint..., kapott, adott, nagyobbítjuk..., kisebbítjük...);

- konkrét helyzetek elmondása matematikai nyelven

- feladat megoldása megadott képek segítségével;

5. A közvetlen környezetben található tárgyak alapvető mértani jellemzőinek feltárása**II. osztály****5.1 Tárgyak elhelyezése térben a megjelölt helyzethez viszonyítva**

- tárgyak elhelyezése, egy megjelölt tárgyhoz viszonyítva;

- különböző tárgyak körülírása más tárgyakhoz viszonyítva;

- egy személy saját helyzetének meghatározása a társaihoz viszonyítva az osztályban;

- grafikai elemek írása;

- térbeli játékok;

- tárgyak megtalálása megadott utasítások szerint;

5.2 Síkidomok (négyzet, háromszög, négyszög, kör) és egyes mértani testek (kocka, henger, gömb) felismerése a közvetlen környezetben

- mértani síkidomok és testek megnevezése a környezetben és nyomtatványokban: négyzet, négyszög, kör, háromszög;

- mértani síkidomok körvonalainak megrajzolása sablonok/síkidomok segítségével;

- mértani síkidomok kivágása a körvonal mentén;

- mértani síkidomok megrajzolása pontok összekötésével;

- fa és műanyagot tartalmazó konstrukciók;

- mértani testek felismerése a közvetlen környezetben;

6. Méréshez és becsléshez használt szabványos mértékegységek**II. osztály****6.1 Nem szabványos mérések használata konkrét helyzetekben**

- térfogat mérés nem egységes mértékekkel (pohár, csupor, üveg stb.);

- térfogat mérés különböző nagyságú edények segítségével – következtetések megállapítása, „több, kevesebb, tele, üres” stb. kifejezések használata;

- hosszúság mérés nem egységes mértékekkel (tenyér, ceruza stb.);

- egyes tárgyak méreteinek megállapítása nem egységes mértékekkel – didaktikai játékok a különböző hosszúságok összehasonlítása;

- tárgyak rendezése hosszúság szerint, összehasonlítása és a következtetés levonása („hosszabb, magasabb, leghosszabb, legalacsonyabb stb.);

- ugyanolyan vagy más anyagból készült test tömegének megállapítása (összehasonlítása);

6.2 Különböző mértékegységek használata a mindennapi események időtartamának meghatározására/becslésére

-az évszakok hónapjainak felsorolása;
 -az évszakok, hónapok, hét napjainak időrendi felsorolása;
 -heti órarend készítése szimbólumok segítségével;
 -egy napi tevékenység időrendi sorolása képek használatával;
 -egy esemény időrendi elhelyezése használva a kronológiai kifejezéseket (tegnapelőtt, tegnap, ma, holnap, holnapután);
 -egyéni/közös eseménynaptár készítése a fontosabb eseményekkel;
 -az órák több típusának felismerése (falióra, elektronikus óra, zsebóra, karóra stb.);
 -az óra mutatóinak forgatása egy megadott szempont szerint „Pontosan 9 óra van/fél 10 (9 és fél, 9 óra 30 perc)

6.3 Didaktikai játékok bankjegyek használatával – költségek, bevételek 0-100 lej értékű bankjegyekkel/érmékkel

- 1,5,10,50 bankjegyek és 1,5,10,50 érmék felismerése;
 - didaktikai játékok: bankjegyek,érmék használata alapélelmiszerek vásárlására;
 - bankjegyek, pénzürmék használata különböző játékokban;

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
Számok	<p>Természetes számok 0-50-ig -felismerés, alkotás, olvasás, írás (betűvel és számjegyekkel), összehasonlítás, rendezés Összeadás és kivonás egységrend átlépése nélkül 0-50 számkörben Összeadás és kivonás, amikor a tízesek számjegye azonos Sajátos kifejezések: összeg, különbség, összesen Egyszerű feladatok megoldása intuitív módszerrel</p>
Mértani formák és testek	<p>Intuitív mértani elemek -síkidomok -négyzet, négyszög, háromszög, kör (megnevezés, körberajzolás, rajzolás, kivágás) -téridomok -kocka, henger, gömb (felismerése)</p>
Mérések	<p>Hosszúság -mérések nem egysége mértékekkel: hosszúság (tenyér, ceruza) -ugyanolyan vagy különböző hosszúságú tárgyak összehasonlítása ; Úrtartalom -mérések nem egységes mértékekkel:</p>

	<p>pohár, csupor, üveg</p> <p>-összehasonlítás: tele/üres, több/kevesebb</p> <p>Tömeg</p> <p>-mérések nem egységes mértékekkel – testek tömege</p> <p>-két ugyanolyan vagy más anyagból készült tárgy összehasonlítása</p> <p>Idő</p> <p>-az idő mérésére használt egységek: óra, nap, hónap, év</p> <p>-az óra leolvasása: pontos óra</p> <p>Pénzegységek</p> <p>- 1,5,10,50-es bankjegyek, 1,5,10,50-es érmék</p>
Élettudományok	<p>Tudományos természetű összetevők a közvetlen környezetből</p> <p>-talaj, levegő, víz, fény, meleg</p> <p>Életfenntartási folyamatok</p> <p>-növények gondozása</p> <p>-állatok etetése</p> <p>Emberi test</p> <p>-testrészek és szerepük</p> <p>-érzékszervek</p> <p>Testhigiénia</p> <p>-egészséges állapot fenntartása sport által</p>

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet jelenségeinek, összefüggéseinek, törvényszerűségeinek, szerkezeteinek felismerése

III. osztály
<p>1.1 Egyszerű jelenségek, folyamatok, élőlények szerkezetek leírása a közvetlen környezetből</p> <ul style="list-style-type: none"> -évszakok jellemzőinek felismerése és megnevezése; -az évszakoknak megfelelő sajátos tevékenységek; -élőlények (növények és állatok) testfelépítésének megnevezése; -növénygyűjtemény készítése az osztályközösséggel különböző növényekből; -egyszerű kísérletek végzése, megfigyelve a levegő mozgását, a víz halmazállapotát stb.; -a Nap helyzetének megfigyelése és lerajzolása egy héten át ugyanabban az időben (reggel délben) és ugyanazon tereptárgy vonatkoztatásában, majd kiemelni a törvényszerűségeket; -a hagyományos és az alternatív energiaforrások azonosítása; -természetes vagy mesterséges (láp/akvárium, erdő/park stb) lakókörnyezet növény és állatvilág élőkörményeinek a vizsgálása a környezethez való alkalmazkodás azonosítása érdekében;
<p>1.2 A helyes viselkedés megnyilvánulása a családi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> -túrázás a természetes élőhelyek megfigyelése érdekében; -egyéni és csoportos tematikus projektek készítése; -fák és cserjék ültetése; -plakátok készítése az erdőben/iskolában/utcán betartandó szabályokról; -kezdemenyezés és részvétel az ökológiai programokon/projekteken;

2 Számok használata egyszerű számításokban

III. osztály
<p>2.1 Természetes számok felismerése és írása 0-100 számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - halmaz elemeinek a megszámlálása; -didaktikai játékok tárgyak vagy rajzok segítségével 0-100-ig terjedő számok ábrázolásához, vagy egy számhoz való társításához; -számok olvasása 0-100 számkörben; -számok írása 0-100 számkörben; -számlálás egyesével és párosával növekvő sorrendben; -egyesek és tízesek helyének meghatározása egy számban; -a természetben levő tárgyak megnevezése és megszámlálása; -számkártyák csoportosítása megadott szempontok szerint; -szám/számok megtalálása, bizonyos feltételek betartásával;
<p>2.2 Természetes számok összehasonlítása és rendezése 0-100 számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgycsoportok összehasonlítása, használva különböző eljárásokat;

- gyakorlatok a számok összehasonlításával, figyelembe véve az értékrendjüket;
- egy megadott szám „szomszédainak” a megnevezése, felismerése;
- gyakorlatok: a megadott számok növekvő sorrendbe való helyezése;
- számok megnevezése megadott szempontok szerint (pl. Írjátok le a 20 és 30 közötti számokat!);

2.3 Összeadás és kivonás egységrend átlépése nélkül 0-100 számkörben

- számok alkotása és bontása tárgyak, rajzok és számok segítségével;
- szerepjátékok amelyek számalkotást és bontást igényelnek 0-100 számkörben;
- az összeadás tulajdonságainak tisztázása (kommutatív, asszociatív, semleges elem létezése) anélkül, hogy megneveznénk őket;
- számlálás megadott szempontok szerint (pl. párosával), használva segédeszközöket
- összeadás és kivonás és ellenőrzése tárgyakkal;
- számok bontása kisebb összegekre;

3. Matematikai nyelvezet kialakítása és fejlesztése

III.osztály

3.1 Matematikai nyelvezet és szimbólumok használata egyszerű feladatok megoldásában

- számok, eredmények összehasonlítása a következő szimbólumok használatával (“<”, “>”, “=”);
- gyakorlatok- az összeg/ különbség/összes kiszámítása;
- ismeretlen tag kiszámítása szimbólumokkal a gyakorlatok vagy feladatok keretén belül;
- szöveges feladatok alkotása, megadott képek alapján ;
- összeadás ellenőrzése kivonással, és fordítva;
- a műveletek eredményeinek összehasonlítása;

4. Feladatok megoldása a megadott adatok felhasználásával

III. osztály

4.1 Tárgyak, eszközök rendezése, osztályozása megadott szempontok szerint

- meteorológiai változások lejegyzése a természetnaptárban szimbólumok, rajzok- napocska, felhő, esőcsepp, szél - segítségével;
- egyed állatok csoportosítása a lakókörnyezet (földi/vízi) és a környezeti alkalmazkodásuk szerint;
- plakátok készítése az egészség megőrzése érdekében;

4.2 Egyszerű cselekedetek, jelenségek, folyamatok következményeinek azonosítása

- asszociációk létrehozása a jelenségek és a lehetséges okok között;
- áramszünet utáni hatások és az alternatív energiaforrások szükségességének a felismerése;
- didaktikai játék: „Mi történne ha...?”;

4.3 Egy művelettel végzett feladatok megoldása

- adatok kiemelése és az hipotézis meghatározása egy adott feladatból;

-azonosító szavak, mondatok megnevezése, amelyek a művelet megoldására utalnak (nagyobb mint..., kisebb mint..., kapott, adott, nagyobbítjuk..., kisebbítjük...);
 -mindennapi problémahelyzet megoldása összeadási és kivonási műveletek segítségével 0-100 számkörben;
 -konkrét helyzetek kialakítása vagy megnevezése, matematikai nyelvezet használatával;
 -feladat megoldása megadott képek alapján;
 -feladatok megoldása többféle módon;

5. A közvetlen környezetben található tárgyak alapvető mértani jellemzőinek feltárása

III. osztály

5.1 Tárgyak elhelyezése térben a megjelölt helyzethez viszonyítva

-rajzok készítése megadott feltételek betartásával;
 -egyes tárgyak függőleges, vízszintes vagy ferde helyzetének felismerése a közvetlen valóságból vagy néhány rajzon;
 - tájékozódási játékok táblázatokban, használva az „oszlop” és „sor” szavakat;
 - egy tárgy külső és belső részének azonosítása;
 - grafikai elemek írása;
 - tájékozódási játékok;
 - tárgyak megtalálása megadott utasítások szerint;

5.2 A közvetlen környezetben levő mértani síkidomokkal (négyzet, háromszög, négyszög, kör) és egyes mértani testekkel (kocka, henger, gömb) való tevékenységek

-mértani síkidomok felismerése és megnevezése a környezetben és nyomtatványokban: négyzet, négyszög, kör, háromszög;
 -különböző anyagú mértani formájú tárgyakból készült konstrukciók
 - mértani síkidomok kivágása a körvonal mentén;
 -mértani síkidomok megrajzolása pontok összekötésével;
 -rajz/kollázs készítése tanult mértani formákból;
 -mértani testek felismerése a közvetlen környezetben;

6. Méréshez és becsléshez használt szabványos mértékegységek

III. osztály

6.1 Nem szabványos mérések használata konkrét helyzetekben

-egyszerű recept módosítása kisebb/nagyobb adagok elkészítése érdekében;
 -egyszerű recept írása;
 -egyes tárgyak tömegének becslése „mérése” tenyérben;
 -hosszúság becslése (Hány lépés van az ajtó és a padod között; Hány pohárba tölthetném a 2l üvegből a vizet);
 - saját tömegednek a mérése a mérleg segítségével
 -egyes tárgyak azonosítása megadott feltételek szerint. hosszúság/tömeg/térfogat („hosszabb”, „rövidebb”, „tele” „üres”, „könnyebb” „nehezebb”);
 -hinta kiegyensúlyozása hasonló/különböző tömegű gyermekekkel;

6.2 Különböző mértékegységek használata a mindennapi események

időtartamának meghatározására/becslésére

- az évszakok hónapjainak felsorolása;
- egy esemény megfeleltetése az évszakkal;
- tervezés/esemény bemutatása időrendi sorrendben;
- egyéni/csoportos tevékenység tervezése egy meghatározott időre;
- óra/nap/hét számának kiszámítása egy megadott intervallumban;
- a hagyományos és a digitális óra közti különbség és hasonlóság megállapítása;

6.3 Didaktikai játékok bankjegyek használatával – költségek, bevételek 0-100 lej értékű bankjegyekkel/érmékkel

- ugyanannyi értékű bankjegyek beváltása más értékű bankjegyekre;
- gyermek bevonása élethelyzetekbe: Elegendő pénzem van-e a tárgy megvásárlásához?;
- bankjegyek, érmék használata különböző játékokban;

Tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
Számok	<p>Természetes számok 0-100-ig -felismerés, alkotás, olvasás, írás (betűvel és számjegyekkel), összehasonlítás, rendezés</p> <p>Összeadás és kivonás egységrend átlépésével 0-50 számkörben -kerek tízesekből, tízesekből és egyesekből alkotott számokkal</p> <p>Sajátos kifejezések: -összeg, különbség, összesen -egyszerű feladatok megoldása intuitív módszerrel</p>
Mértani formák és testek	<p>Intuitív mértani elemek</p> <p>Síkidomok: -négyzet, négyszög, háromszög, kör (megnevezés, körberajzolás, rajzolás, kivágás) -téridomok: kocka, henger, gömb, kúp</p>
Mérések	<p>Hosszúság, űrtartalom, tömeg -mérések nem szabványos egységekkel: hosszúság (tenyér, ceruza) - azonos/különböző hosszúságú tárgyak</p> <p>Mérések nem egységes mértékekkel: pohár, csésze, üveg stb. -űrtartalom -tömeg</p> <p>Idő -az idő mérésére használt egységek: óra</p>

	(pontos idő), nap, hónap, év
	1,5,10,50-es bankjegyek és érmék
Élettudományok	Tudományos természetű összetevők a közvetlen környezetből -talaj, levegő, víz Életfenntartási folyamatok -növények gondozása -állatok gondozása Emberi test -érzékszervek -testhigiéna -egészséges állapot fenntartása

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A módszertani javaslatok szerepe a pedagógusok segítése a tanítás-tanulás-értékelés folyamatában, ezek tervezésében és megvalósításában, összhangban a tantárgy jellegével.

A matematika a legelvontabb fogalmak tudománya és ezért a természetes számok fogalmának és az ezekkel való műveletek algoritmusának a kialakításához szükség van a következő szakaszokra, lépésekre:

- a közvetlen környezetben levő tárgyak észlelése, ezek behelyettesítése;
- konkrét halmazokkal való műveletek végzése azon célból, hogy ezek előrevetítsék, kialakítsák és begyakoroltassák az elemzést, összehasonlítást, rendszerezést, osztályozást, szimbolizálást, általánosítást és elvonatkoztatást a matematikai összefüggésekben;
- halmazok szimbólumaival való műveletek (pontok, vonalak, körök, pálcikák);
- számszimbólumokkal való műveletek

A matematikai algoritmusok és fogalmak tulajdonságainak a megértéséhez a szakmódszertan a következőket tartalmazza: a valóság direkt felfedezésének módszerei (irányított megfigyelés, konkrét tárgyakkal való tevékenység, helyettesítők és képek, gyakorlás és játék), valamint a mentális tevékenységek (algoritmusok kialakítása, feladatmegoldás).

Ennél az életkornál a pedagógus rendszeresen figyelemmel kíséri az adott osztály órarendjében megjelenő tantárgyak közötti összefüggéseket, a fogalmakat fokozatosan vezeti be, hangsúlyt fektetve a kognitív tudást elősegítő tevékenységekre.

Ragaszkodni kell a leghatékonyabb oktatási módszerek és a leglényegretörőbb didaktikai eszközök használatához, amelyek elősegítik a megértést, a számokkal való műveleteket, ezek leírását, a számítás és számok közötti kapcsolat megértését.

A tanulási tartalmak összeállítása figyelembe veszi az elsajátítás elvét kis lépésben, a haladás értelme szerint az októl az okozatig. Nem a tárgyak hordozzák a matematika elvét, hanem az ezekkel való műveletek, így lehetővé téve az átmenetet a konkrét tárgyakkal való tevékenységtől az elvont gondolkodás műveletének elsajátításáig.

A tanulási tevékenység értelemmel átélt érzelmi környezetben történik, hogy megfeleljen a tanulók érdekeinek.

Az enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanulók gondolkodása igényli az ismétlődő műveleteket, mivel a gondolkodásuk rövidtávú.

Például az összeadást és a kivonást intuitív módon kell alkalmazni az egyéni példáktól (a 11-től 19-ig levő természetes számoknál a tanulók egyforma tárgyakkal számolnak, tízes csoportot alkotnak, amelyhez 1...9-ig egységeket adnak, hangoztatván a műveletet: alkottam egy tízest és 1...9 egységet).

Didaktikai stratégiák

A pedagógus törekedni fog az enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanuló érdeklődésének felkeltésére és fenntartására a matematika tantárgy iránt, valamint az önbizalma fejlesztésére.

A didaktikai játék jelenléte biztosítja az aktív, egyéni és csoportos részvételt, amely lehetővé teszi a saját gondolatok, elképzelések szabad kifejezését.

A folyamatos ismétlések, a mentális gyakorlatok, a konkrét eszközök használata által a tanuló képes lesz a fogalmak megértésére, elmélyítésére, valamint az önértékelésre.

Létrejön egy állandó tanár-diák kapcsolat, amellyel a tanulót arra ösztönözzük, hogy kérdezzen, kezdeményezzen, önálló véleményt formáljon a tanultakkal kapcsolatban.

A didaktikai folyamat tervezése bármilyen tanulási egységnél a tanterv, az általános és specifikus kompetenciák, a tanulási tevékenységek és tartalmak tanulmányozásával kezdődik.

A tervezési folyamat lépései:

- a megvalósítandó specifikus kompetenciák azonosítása (milyen célból csinálom?);
- a tartalmak kiválasztása (milyen tartalmakat használok?);
- a rendelkezésre álló eszközök elemzése (mivel fogom csinálni?);
- a tanulási tevékenység felépítése (hogyan fogom csinálni?);
- az értékelési eszközök meghatározása (hogyan valósult meg?);

Értékelés

Az értékelés a tanulási folyamat fontos része.

Ajánlott a hagyományos és korszerű értékelési módszerek használata:

- a tanulók viselkedésének folyamatos megfigyelése;
- egyéni fejlődésre/önértékelésre való összpontosítás;
- projektek/portfóliók készítése, amelyek kihangsúlyozzák a tanulók megszerzett tudását;

Az értékelési folyamatban a pedagógus szem előtt tartja a tanulók egyéni és életkori sajátosságait, hangsúlyt fektetve a tanulással szerzett kompetenciákra formális és informális kontextusban.

A teljes tanulási és értékelési folyamatban a tanuló folyamatos bátorítást és értékelést kap az elért fejlődés függvényében.

Bibliografie

- David, C., Roșan, A. (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A. (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Opreșan, E. (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
- Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
- *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI- Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/ 19.03.2013;
- *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată*, Iași, 2005;
- Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

Fordították:

Név	Intézmény
Gálovits Dalma	Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Boros Levente	Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

MATEMATIKA

TANTERV

a speciális oktatást igénylő

enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékkal rendelkező tanulók számára

IV. osztály

2021

BEVEZETŐ

Jelen matematika tanterv az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos sággal rendelkező negyedik osztályos tanulók számára készült. A *Matematika és természettudományok* műveltségi terület részét képező *Matematika* tantárgy a romániai tanügyminisztérium által jóváhagyott, 2018-ban megjelent 3622-es számú kerettanterv 5. függelékében található. A kerettanterv szerint a matematikát az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos sággal rendelkező negyedik osztályos tanulók heti 3-4 órában tanulják.

A tanterv kidolgozására azért volt szükség, hogy az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos sággal rendelkező tanulók számára lehetővé tegye azon értelmi képességek kialakítását és fejlesztését, amelyek fontos szerepet játszanak a matematikaórán tanított ismeretek elsajátításában.

A tanterv készítése során a szerzők előtérbe helyezték a kisiskolások lelki fejlődésének szakaszait, valamint a tanulók egyéni sajátosságait, és nem utolsósorban kisgyerek gondolkodásának konkrét-intuitív jellegét. J. Piaget pszichológus szerint ugyanis „a 6-12 éves gyermek a konkrét műveleti szakaszban van, amikor képes az absztrakt műveletek, szabályok megértésére, de ezeket csak konkrét tárgyakra képes alkalmazni.”

A tanterv ötvözi a matematikai információkat magában foglaló tanulási tartalmakat és a műveletvégzés kialakítására alkalmas módszereket, eljárásokat annak érdekében, hogy a tanulóban az elsajátított információk a későbbiekben maradandó tudássá formálódjanak.

A tanterv egyik alapelve, hogy az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos sággal rendelkező tanuló ne kerüljön hátrányos helyzetbe az ismeretek és készségek megszerzésében a szellemileg egészséges társaihoz viszonyítva. Tulajdonképpen a bonyolult gondolkodási műveleteket igénylő tartalmak feldolgozása egyszerűsített, a tanuló számára érthető/elérhető formában történik.

A tanterv alapját a rugalmas és nyílt tervezés képezi, amely megvalósítható/hiteles lehetőségeket kínál úgy a tankönyvszerzők, mint a speciális oktatásban részt vevő tanárok és tanulók számára.

Célja, hogy kedvező feltételeket teremtsen minden tanulóknak a sajátos és általános kompetenciák fejlesztésében, valamint lehetőséget biztosít, hogy minden tanuló egyéni ritmusban fejlődhessen, és képes legyen az elméleti tudás alkalmazására a gyakorlatban.

A tanterv az európai országokban végzett tanulmányokon, valamint a nyolc kulcskompetencián alapszik, amelyek közül a második a *Matematika, természettudomány és a technológiai* kompetencia.

A tantervben felsorakoztatott tanulási tartalmak elősegítik az önálló életvitelt megalapozó kompetenciák fejlesztését, ezzel támogatva a tanulókat a társadalomba való beilleszkedésben.

A matematika tantárgy formatív jellege révén szoros kapcsolat van a tanulási tartalmak és az egyéni teljesítőképesség, valamint a didaktikai alapelvek között.

A tanterv minden tanuló számára biztosítja azon alapkompentenciák kialakulását, amelyek a matematikai számításokkal, a mértani alapfogalmakkal, mérésekkel és mértékegységekkel vannak kapcsolatban, ugyanakkor olyan rugalmas és változatos tevékenységeket kínál, amelyek lehetővé teszik a tanulókkal való differenciált bánásmódot.

A tanterv az alábbi szerkezetet követi:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok
- Oktatási stratégiák
- Értékelés

A *Matematika* tantárgy tanterve korszerű, kompetencia-orientált tervezés eredménye. A kompetenciákból kiinduló tervezés lehetővé teszi a tanulás céljának a hangsúlyozását, valamint a személyre szabott, egyéni fejlesztés kivitelezését.

A kompetenciák az ismeretek, képességek és készségek összességét jelentik. Elsajátításuk révén a tanuló különböző kontextusokban, a műveltségi területeken belül képes lesz a specifikus vagy általános feladatok elvégzésére.

A tantervben felsorakoztatott általános kompetenciák meghatározzák a tanuló által elsajátítandó ismereteket, valamint előírják a tanulótól elvárt viselkedésmódot elemi osztályban.

A sajátos kompetenciák alapját az általános kompetenciák képezik. A sajátos kompetenciák fejlesztésére egy iskolai tanév áll rendelkezésre. A tanterv számos példát ad azokra a tanulási tevékenységekre, amelyek előtérbe helyezik a tanulók személyes tapasztalatait, és amelyek a megfelelő oktatási stratégiákat változatos tanulási kontextusokba helyezik.

A bemutatott tanulási tartalmak tárháza biztosítja a tanuló által elsajátítandó tananyag feldolgozásának megvalósítását. Az alapfogalmak megértése céljából a tanulási tartalmakat tartalmi területek szerint csoportosították.

A módszertani javaslatok olyan oktatási stratégiákat mutatnak be, amelyek alkalmazásával elérhetőbbé válik a tanulási tartalmak feldolgozása.

ALAPKOMPETENCIÁK

- 1. Természetes számok használata alpműveletek végzésében**
- 2. Feladatmegoldó képesség fejlesztése**
- 3. Matematikai nyelvezet alakítása és fejlesztése**
- 4. A közvetlen környezetben található tárgyak mértani jellemzőinek felfedezése**
- 5. Szabványos mérőeszköz/etalon használata becslésekre, mérésekre**

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Természetes számok használata alapműveletek végzésében

IV. osztály
<p>1.1. Természetes számok felismerése és írása 100-as számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - halmazok elemeinek megszámlálása; - a közvetlen környezet felfedezése, a tárgyak azonosítása és számlálása; - zsetonok, korongok, érmék csoportosítása adott szempontok szerint; - játékos gyakorlatok végzése tárgyakkal vagy rajzokkal száz-as számkörben, tárgyak/rajzok számának társítása számjegyekkel; - természetes számok írása számokkal és betűkkel 0-100-ig; - számlálás egyesével, kettesével, növekvő sorrendben; - lépésről-lépésre történő számlálás (pl. <i>kettesével</i>) képek, korongok segítségével; - egyesek és tízesek felismerése az adott számban; - számok alkotása tízesekkel, egyesekkel; számok bontása tízesekre, egyesekre; - természetes számok számlálása növekvő és csökkenő sorrendben a megadott számhatárok alapján (Pl. <i>Számolj egyesével 20-tól 30-ig!</i>, <i>Sorold fel a 40-nél kisebb de 20-nál nagyobb számokat!</i> stb.).
<p>1.2. Természetes számok összehasonlítása 100-as számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - halmazok elemeinek összehasonlítása különböző szempontok alapján; - számok összehasonlítása képi megfeleltetéssel; - $<$, $>$, $=$ relációs jelek használata a számok összehasonlításában; - a számszomszédok felismerése.
<p>1.3. Összeadás és kivonás 100-as számkörben egységrend átlépése nélkül és az egységrend átlépésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - természetes számok alkotása, bontása tárgyak, rajzok, számok segítségével; - természetes számok alkotása, bontása az összeadás és kivonás használatával 100-as számkörben; - természetes számok alkotása és bontása 100-as számkörben különböző játékok segítségével; - összeadás és kivonás az egységrend átlépése nélkül 100-as számkörben; - összeadás és kivonás az egységrend átlépésével 100-as számkörben; - számológép használata összeadás és kivonás elvégzésére vagy az eredmények leellenőrzése céljából; - számok bontása 100-as számkörben átlépés nélküli és átlépéses összeadással; - az összeadás és kivonás műveleteinek próbája;
<p>1.4. Matematikai kifejezések és szimbólumok használata (eredmény, összeg, különbség $=$, $+$, $<$, $>$)</p>

- matematikai szimbólumok használata: +, -, =, <, >;
- matematikai kifejezések használata: *tag, összeg, különbség, kisebbítendő, kivonandó, kisebb, nagyobb, egyenlő*;
- a műveletekre utaló kulcsszavak felismerése és használata: (Pl. *hozzáadunk, elveszünk, még odajött, elment, valamennyivel több, valamennyivel kevesebb* stb.)

2. Feladatmegoldó képesség fejlesztése

IV. osztály
<p>2.1. Két – tárgyából, alakzatokból, rajzokból vagy 100-nál kisebb természetes számokból alkotott – halmaz elemeinek társítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - két – tárgyából, rajzokból vagy 100-nál kisebb természetes számokból alkotott – halmaz elemeinek társítása adott szempontok szerint; - összeadás és kivonás végzése szerepjátékokkal;
<p>2.2. Ismétlődő elemeket tartalmazó sorminták folytatása példa alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok az ismétlődő elemeket tartalmazó sorminták folytatására; - ismétlődő elemeket tartalmazó sorminták (tárgy, rajz vagy szám) folytatása;
<p>2.3. Sorozatok alkotása adott szabályok szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos feladatok sorozatok kiegészítésére; - számok azonosítása adott szempontok alapján;
<p>2.4. Egy művelettel megoldható feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - adatok kiemelése a szöveges feladatból; - gyakorlatok végzése szóban, egyszerű műveletekkel: <i>több, kevesebb, ugyanannyi</i>; - feladatok a matematikai nyelvezet gyakoroltatására hétköznapi szavakkal: „hozzáadunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „csökkentjük”; - gyakorlatok a különböző tárgyából alkotott halmazok összehasonlításánál alkalmazott eljárások, tevékenységek leírására/bemutatására; - játékos feladatok a mondatok szóbeli kiegészítésére; - feladatok megoldása tárgyak segítségével; - azon konkrét helyzetek beazonosítása, amelyek átfogalmazhatóak matematikai nyelvezetre; - feladatok alkotása és megoldása segédeszközökkel, adott téma alapján.

3. Matematikai nyelvezet alakítása és fejlesztése

IV. osztály
<p>3.1. A matematika sajátos kifejezéseinek és szimbólumainak alkalmazása a feladatmegoldás és/vagy feladataalkotás során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a matematika sajátos kifejezéseinek vagy egyes szimbólumainak a felismerése és

IV. osztály
----

használata hétköznapi helyzetekben;

- adatok felismerése és elemzése a feladatokban;
- a tanult műveletekre utaló szavak/szókapcsolatok felismerése szöveges feladatokban (Pl. *nagyobb 5-tel, kisebb 3-mal, kaptam, odaadtam* stb.);
- azon konkrét helyzetek beazonosítása, amelyek átfogalmazhatóak a matematika nyelvezetére; eredmények ellenőrzése

4. A közvetlen környezetben található tárgyak mértani jellemzőinek felfedezése

IV. osztály

4.1. A tárgyak és különböző formában megjelenő szimbólumok térben elfoglalt helyének beazonosítása

- a tárgyak térben elfoglalt helyének beazonosítása más tárgyakhoz viszonyítva (párhuzamos, merőleges);
- tárgyak felismerése szimbólumok segítségével;
- építőjátékok; különböző tárgyak felépítése mértani testekből, adott szabály alapján (Pl. *A kocka fölé tegyél egy kúpot!*).

4.2. Síkidomok és a mértani testek felismerése, kiválasztása és rendezése adott forma szerint

- síkidomok (háromszög, kör, négyzet, négyszög) felismerése képeken és a természetben;
- mértani testek felismerése és leírása a közvetlen környezetben (kocka, téglatest, henger, kúp, gömb);
- a közvetlen környezetben levő tárgyak felismerése és szóbeli bemutatása;
- lerajzolt síkidomok kivágása; kollázs készítése a kivágott síkidomokból;
- síkidomok forma szerinti megszámlálása adott rajzon vagy a rajz bizonyos részein;
- mértani testek kiválasztása és rendezése: kocka, gömb, henger, kúp, téglatest,
- építőjátékok a mértani testekkel;
- mértani testek megformálása hajtogatással/origamival.

5. Szabványos mérőeszköz/etalon használata becslésekre, mérésekre

IV. osztály

5.1. Nem standard/standard mérőeszközök és mértékegységek használata, adott helyzetekben

- játékos gyakorlatok hosszúság, űrtartalom és tömeg mérésére nem standard mértékegységekkel: *arasz, ceruza, pohár, különböző méretű és űrtartalmú edények, kockák, rögtönzött mérlegek* stb.
- a megfelelő szabványos mérőeszköz kiválasztása mérések elvégzésére;

- mĂerĂeek eredeĂmĂenyĂenek megnevezĂese: *tele/Ăures, hosszĂu/rĂovĂid, kĂonnyĂu/nehĂez, sok/kevĂes* stb.
- gyakorlatok egyes tĂargyak hosszĂsĂgĂnak vagy tĂomegeĂnek ĂsszehasonlĂtĂsĂra utasĂtĂs alapjĂn; az eredeĂmĂenyek megnevezĂese: *hosszabb, kĂonnyebb, a legmagasabb* stb.
- jĂtĂekos gyakorlatok a mĂerĂeek eredeĂmĂenyĂenek rajzokban valĂ feljegyzĂese;re;
- megfelelĂ mĂerĂeszkĂozĂok használata a mĂerĂeek elvĂegzĂese - gyakorlatok;
- hosszĂsĂg, tĂerfogat, tĂomeg mĂerĂese megfelelĂ mĂerĂeszkĂozĂokkal;
- mĂerĂeek eredeĂmĂenyĂeinek feljegyzĂese Ăs ĂrtelmezĂese a hĂetkĂoznapĂ ĂletbĂol vett pĂeldĂk segítségével;
- tĂargyak hosszĂsĂgĂnak, vastagsĂgĂnak Ăs szĂelessĂgĂnek ĂsszehasonlĂtĂsĂ Ăs rendezĂese;
- a bankjegyek Ăs pĂenzĂermĂek ĂrtĂekĂnek felismerĂese Ăs ĂsszehasonlĂtĂsĂ;
- az idĂ mĂerĂeseire hasznĂlt mĂertĂekegysĂgeek kivĂlasztĂsĂ.

5.2. MĂuveletek standard mĂertĂekegysĂgeekkel, ĂtalakĂtĂs nĂelkĂl

- szĂamĂtĂsok vĂegzĂese a hosszĂsĂg, a tĂomeg, a tĂerfogat mĂertĂekegysĂgeivel; bankjegyek, pĂenzĂermĂek;
- gyakorlatĂ jellegĂ feladatok vĂegzĂese standard mĂertĂekegysĂgeekkel;

Tartalmak

TerĂuletek	IV. osztĂly
SzĂamok	<p>TermĂeszetes szĂamok 0-100-ig</p> <ul style="list-style-type: none"> - szĂamok alkotĂsĂ, olvasĂsĂ, ĂrĂsĂ, ĂsszehasonlĂtĂsĂ, rendezĂese; <p>TermĂeszetes szĂamok ĂsszeadĂsĂ Ăs kivonĂsĂ 100-as szĂamkĂorbĂen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ĂsszeadĂs Ăs kivonĂs az egysĂegrend ĂtlĂepĂese nĂelkĂl; - ĂsszeadĂs Ăs kivonĂs az egysĂegrend ĂtlĂepĂesĂeivel; - mĂuveleti jelek/szimbĂolumok használata adott helyzetekben: +, -, = - tĂargyak használata a gyakorlatok elvĂegzĂese, matematikĂi szaknyelv használata: <i>tag, Ăsszeg, kĂlĂonbsĂeg</i>.
SĂikidomok Ăs mĂertĂani testek	<p>TĂargyak helyĂenek meghatĂrozĂsĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>alatta, fĂolĂotte, mellette, rajta, benne</i> <p>SĂikidomok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pont, egyenes vonal, tĂortvonal, gĂorbe, hĂaromszĂog, nĂegyzet, nĂegyszĂog, kĂor (sajĂatos elemek felismerĂese Ăs azonosĂtĂsĂ); <p>A kerĂület</p> <p>MĂertĂani testek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kocka, tĂeglatest, gĂula, henger, kĂup, gĂomb (sajĂatos elemek felismerĂese Ăs azonosĂtĂsĂ);

Területek	IV. osztály
Mérések	<p>A hosszúság mértékegységei</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hosszúság mértékegysége: a méter; - mérőeszközök: vonalzó, mérőrúd, szabó mérőszalag, acélozott mérőszalag; - műveletek a hosszúság mértékegységeivel (átalakítás nélkül); <p>Az űrtartalom mértékegységei</p> <ul style="list-style-type: none"> - az űrtartalom mértékegysége: a liter; - mérőeszközök: 1 literes üveg vagy edény, veder - műveletek az űrtartalom mértékegységeivel (átalakítás nélkül); <p>A tömeg mértékegységei</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tömeg mértékegységei: a kilogramm és a gramm; - mérőeszközök: elektromos és hagyományos mérleg; - műveletek a tömeg mértékegységeivel (átalakítás nélkül); <p>Az idő mértékegységei</p> <ul style="list-style-type: none"> -mértékegységek: az „egész” órák felismerése, nap (tegnap, tegnapelőtt, holnap, holnapután), hét, hónap, év, évszak; - mérőeszközök: óra, stopperóra; - műveletek az idő mértékegységeivel (átalakítás nélkül); <p>A pénz mértékegységei</p> <ul style="list-style-type: none"> - a pénz: pénzürmék és bankjegyek.

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok szerepe, hogy – a tantárgy sajátosságainak megfelelően – segítséget nyújtson a pedagógusnak a tanterv alkalmazásában, valamint az tanítási-tanulási-értékelési tevékenységek megszervezésében, kivitelezésében.

A matematika az elvont fogalmak tudománya, ezért a természetes szám fogalmának alakítása és a számolási algoritmus fejlesztése a következő szakaszokat követi:

- a közvetlen környezet tárgyainak felfedezése, társítása;
- műveletvégzés tárgyakkól alkotott halmazokkal, gyakorlás céljából;
- a matematikához kapcsolódó gondolkodási műveletek fejlesztése: elemzés, összehasonlítás, rendezés, besorolás, jelképesítés, általánosítás és elvonatkoztatás;
- halmazok elemeivel való műveletvégzés (pontok, vonalak, körök, pálcikák);
- szimbólumok használata a műveletvégzés során.

Annak érdekében, hogy a matematikai fogalmak elsajátítása hozzáférhetővé váljon, a speciális szakmódszertan a következő módszerek alkalmazását tartja fontosnak: a közvetlen környezet feltárásának módszereit (irányított megfigyelés, tárgyak vagy képek használata, gyakorlás és játék), valamint az algoritmikus tanulást, a műveletek végrehajtásának sorrendjét gyakoroltató módszereket.

Ennél a korcsoportnál, az adott osztályban a pedagógusnak rendszeresen biztosítania kell az órarendben megjelenő tantárgyak közti kapcsolatok megteremtését. A fogalmak kialakítása fokozatosan történik, és fontos szerepet kap a cselekedtetésen alapuló tudásszerzés.

Elengedhetetlen a leghatékonyabb didaktikai eszközök, valamint a lényegyet tükröző, ösztönző jellegű szemléltető eszközök használata, amelyek elősegítik a számfogalom kialakulását és a műveletek végzésének folyamatát, illetve a számok közötti kapcsolatok felfedezését és a számolást.

A tanulási tartalmak rendezése azt az alapelvet követi, hogy a tanuló „apró lépésekben”, de előre haladva ér célba. Nem maguk a tárgyak határozzák meg a matematika elvét, hanem a velük való műveletvégzés/tárgyhasználat, vagyis az a megközelítés, amely értelmében a tanuló a tárgyakkal való konkrét cselekvésektől eljut az elmélyítésig, így a folyamat belsővé válik benne, mint rendszerezett gondolkodási képesség.

Az oktatási tevékenységeket a gyermekek igényeit kielégítő, nyugodt környezetben kell megszervezni.

Az enyhe és közepsúlyos értelmi fogyatékossgal rendelkező tanulók esetében fontos az ismétlés, mert esetükben a gondolkodási folyamatok rövid távúak.

Például az összeadás és kivonás tanítását intuitív módon, egyéni példákkal kell bevezetni (a 11-től 19-ig terjedő számok esetében a tanulók ugyanolyan tárgyakkal fogják egyesével megszámlálva megalkotni az egy tízest, majd még hozzátesznek 1, 2, 3...9 egyest, és szóban is elmondják, amit éppen tesznek: *Alkottam egy tízest és 1...9 egyest.*).

Oktatási stratégiák

A matematika tantárgy tanításakor a pedagógusnak szem előtt kell tartania az enyhe és közepsúlyos értelmi fogyatékossgal rendelkező tanulók érdeklődésének fenntartását, valamint az önbizalom fejlesztését.

A didaktikai játék, mint módszer biztosítja a tanulók aktív részvételét úgy egyéni, mint páros vagy csoportmunka keretén belül, és lehetőséget ad a saját, szabadon megfogalmazott vélemény kifejezésére.

Folyamatos ismétléssel, agytornával, konkrét segédeszközök használatával a tanuló képes lesz saját hibáinak a javítására, persze csak akkor, ha megérti a fogalmakat, és megtörtént a fogalmak a belsővé tétele.

Mindvégig jelen kell lennie a tanuló és tanító közötti együttműködésnek/interakciónak – a tanulókat ösztönözni kell kérdésekkel, lehetőséget adni rá, hogy hozzáfűzésekkel egészítsék ki az adott témát, és, hogy ötleteiket, véleményüket szabadon elmondhassák a tananyag kapcsolatban.

Az oktatási folyamat megtervezése, minden tanulási egységnél a tanterv, az általános és sajátos kompetenciák, valamint a tanulási tevékenységek és tartalmak tanulmányozásával kezdődik. A tervezés folyamatában a következő lépéseket kell betartani:

- a fejlesztendő sajátos kompetenciák kiválasztása (*Milyen céllal választom ki?*);
- a tartalmak kiválasztása (*Milyen tartalmakat alkalmazok?*);

- a rendelkezésre álló erőforrások elemzése (*Mivel fogom kivitelezni?*);
- a tanulási tevékenységek meghatározása/kiválasztása (*Hogyan fogom megvalósítani?*);
- az mérőeszközök kiválasztása (*Mennyit sikerült megvalósítani?*).

Értékelés

Az értékelés a tanítási-tanulási folyamat fontos részét képezi.

Ajánlatos úgy a hagyományos, mint a korszerű értékelési módszerek alkalmazása:

- a tanulók viselkedésének folyamatos megfigyelése;
- az egyéni fejlesztésre/önértékelésre való összpontosítás;
- projektek/portfóliók használata, amelyek kiemelik, szemléltetik a tanuló munkáját;

Értékelés során a pedagógusnak szem előtt kell tartania a tanulók egyéni sajátosságait, valamint hangsúlyt kell fektetnie a tanulási tapasztalatok és a formális vagy informális úton elsajátított kompetenciák felismerésére.

A tanulási és értékelési tevékenység során a tanulókat mindvégig bátorítani kell, és folyamatosan jutalmazni, dicsérni őket az elért eredmények függvényében.

Könyvészet

1. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
4. Opreșan, E. (2015). *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
5. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
6. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
7. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
8. *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI-Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013;
9. *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ - clasa a III-a și a IV a*, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. nr. 5003 /02.12.2014;
10. *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată*, Iași, 2005.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Vezetéknév és keresztnév	Intézmény
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Pascu Eugenia	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

Fordította:

Vezetéknév és keresztnév	Intézmény
Dragomér Katalin	Jancsó Benedek Általános Iskola, Gelence

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TERMÉSZETTUDOMÁNYOK

TANTERV

a speciális oktatás

enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanulói számára

II-IV. osztály

**Bukarest
2021**

Bevezető

Korunk tudományos-technikai fejlődésének egyre gyorsuló üteme, változatossága, az elsajátításra váró ismeretek gyarapodó mennyisége, valamint az oktatástervezés jelenlegi trendje az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknak a gyakorlati jelleg, az alkalmazhatóság irányába kényszerítik.

A speciális elemi oktatás kerettantervében, enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknak esetén a *Matematika és természettudományok* műveltségi terület, jelentős helyet foglal el, mint azt az alábbi táblázat is mutatja:

	P	I	II	III	IV
Matematika és természettudományok	2-4	3-5	4-6	4-5	4-6
Matematika és környezetismeret	2-3	3-4	3-4	3-4	-
Matematika	-	-	-	-	3-4
Természettudományok	-	-	1	1	1
Választható tantárgy	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1

Jelen tanterv elkészítése során figyelembe vettük a kompetencia központú oktatás tervezési modelljét.

A tanterv elsősorban egyik kulcskompetencia (a matematikai kompetencia és alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén) kialakítására törekszik, de közvetve hozzájárul más kulcskompetenciák kialakításához is, mint az anyanyelven folytatott kommunikáció, a tanulás tanulása, digitális kompetencia, a szociális és állampolgári kompetenciák, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, a kulturális tudatosság és kifejezőképeség.

A Természettudományok tantárgy tanításának célja a környezet, mint egységes egész vizsgálata, megismerése, annak sajátos összetevőivel, folyamataival és jelenségeivel. A tanulókat arra irányítja, hogy ismereteiket kibővítsék a környezet felfedezése és vizsgálata által.

A Tanterv a természettudományok ismertetését integrált módon végzi, egy sor olyan problémahelyzetből kiindulva, melyek összhangban vannak az értelmi sérült tanulóknak megismerési és megértési szintjével, természeti környezetével.

A tanterv az alábbi szerkezetet követi:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás során szerzett ismeretek, képességek és készségek összességét jelentik, amelyek által az egyén képessé válik egy terület sajátos feladatainak vagy különböző, sajátos kontextusban előforduló általános feladatainak sikeres megoldására. A tantárgy általános kompetenciái magukba foglalják a tanuló által a teljes ciklus ideje alatt elsajátítandó ismereteket.

A sajątos kompetenćiák az általános kompetenćiákól származnak, azok egy-egy tanév időtartama alatt elsajátítandó szakaszait jelentik. A sajątos kompetenćiák kialakítása érdekében a tantervben olyan tanulási tartalmak szerepelnek, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatait értékesítik, és amelyek a különböző tanulási helyzetekben a megfelelő didaktikai stratégiát integrálják.

A jelen tantervben bemutatott tartalmak elsajátítása az önálló életvitelhez szükséges kompetenćiák által segítik a tanulók sikeres társadalmi beilleszkedését.

A módszertani javaslatok didaktikai stratégiákat és értékelésre vonatkozó ajánlatokat tartalmaznak, céljuk a pedagógus segítése a tanterv céljainak kivitelezésében. Az ajánlott didaktikai stratégiák sokrétűek, megfelelnek a megismerésen nyugvó társadalmunkban tanulókkal végzett munka kihívásainak.

Általános kompetenciák

- 1. A közvetlen környezet megfigyelése/felfedezése**
- 2. A közvetlen környezet kutatása, feltárása sajátos eszközök és eljárások alkalmazásával**
- 3. Pozitív magatartás tanúsítása a saját egészsége és a környezet védelme tekintetében**

II. osztály**SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK****1. A közvetlen környezet megfigyelése/felfedezése**

II. osztály
<p>1.1. Élő és élettelen testek tulajdonságainak meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - testek megfigyelése és azok tulajdonságainak megnevezése (pl. élőlények részeinek megnevezése: az emberi test, állatok és növények; különböző tárgyak tulajdonságainak megnevezése: forma, szín, áttetszőség); - testek, természeti jelenségek, folyamatok jellemzőinek felismerése egyszerű kísérletek elvégzésével (pl. különböző vízelőhelyek közötti különbségek kiemelése, a víz halmazállapot-változásának és a hőmérséklettel való kapcsolatának megállapítása, a légmozgás megfigyelése, a szél felhőkre tett hatásának megfigyelése, testek közötti kölcsönhatások megállapítása). <p>1.2. Testek, jelenségek, folyamatok bizonyos szempontok szerinti összehasonlítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ugyanazon kategóriába tartozó testek, természeti jelenségek és folyamatok összehasonlítása (pl. folyadékok különféle jellegzetességei, egyes állatok különféle tulajdonságai); - testek közötti hasonlóság és különbség felismerése (pl. szilárd halmazállapotú testek összehasonlítása különféle tulajdonság alapján, állatok összehasonlítása különféle tulajdonság alapján); - gyűjtemények létrehozása (tárgykollekció alak, méret, szín, felhasználhatóság alapján, növénygyűjtemény vagy a növény részeinek a gyűjteménye).

2. A közvetlen környezet kutatása, feltárása sajátos eszközök és eljárások alkalmazásával

II. osztály
<p>2.1. . A környezet szakaszos feltárása adott terv alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezet jellegzetességeire vonatkozó kérdések megfogalmazása (pl. „A növénynek szüksége van vízre az életben maradáshoz?”); - munkamódszerek meghatározása (pl. két azonos fajtájú, azonos életkörülmények, de különböző fényviszonyok közt fejlődő növény megfigyelése); - véleményalkotás a munkavégzés módozatával kapcsolatosan (egyéni/csoportos). <p>2.2. A kutatás során levont következtetések megfogalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fő jellemvonások megfigyelése a kutatás kezdeti- és a végső szakaszában (ültetés és növekedés, víz-, fény- és hő szükséglet); - következtetések megfogalmazása (pl. a növénynek fényre van szüksége, ennek hiányában megsárgul, növekedése lelassul).

3. Pozitív magatartás tanúsítása a saját egészségére és a környezet védelmére vonatkozóan

II. osztály
<p>3.1. . Az egészséges életmód kedvező hatásainak felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészségre káros tényezők felismerése rövid szövegekből, filmekből, esettanulmányokból kiindulva (pl. hogyan öltözködünk az évszaknak megfelelően);

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - a személyes napi program készítése a tanulásra, illetve az aktív pihenésre és alvásra szánt idő összehangolásával; - balesetmegelőző szabályok megnevezése a mindennapi életből (pl. higiéniai szabályok, forró tárgyakkal való munka).
<p>3.2. .Az egészség megőrzésének mindennapi lehetőségei</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészségre káros tényezők felismerése rövid szövegekből, filmekből (pl. egészségtelen táplálékok, mozgáshiány); - higiéniai szabályok felismerése beszélgetések, szimulációk során (pl. ételkészítési higiénia, a szoba szellőztetésének szükségessége, sporttevékenységek fontossága).

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
Élőlények és élettelen testek	<p>Növények Növénycsoportok (zöldségek, gyümölcsök, gyógynövények); A növény részei (gyökér, szár, levél, virág, termés).</p> <p>Állatok Állatcsoportok (házi állatok, vadállatok); Egy állat testrészei (fej, törzs, végtagok).</p> <p>Testek A környezetben található testek tulajdonságai.</p>
Az élőlények természetes élettere	<p>Évszakok, és a szervezetekre gyakorolt hatása Víz, levegő, talaj; A víz halmazállapot változásai; Természeti jelenségek: esőzés, havazás, szélfúvás, villámlás, mennydörgés.</p>
Az emberi test	<p>A test részei Higiéniai szabályok</p>

III. osztály

SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

1. A közvetlen környezet megfigyelése/felfedezése

III. osztály
<p>1.1. Elő és élettelen testek tulajdonságainak meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - testek jellemző tulajdonságainak meghatározása (emberi test, állatok és növények, különböző tárgyak); - testek jellemzőinek felismerése mesékből, történetekből (pl. állatok viselkedése különféle helyzetekben); - a környező élettér megfigyelése filmek vagy szerepjátékok során (pl. a vizek mozgása, a szél ereje). <p>1.2. Testek, jelenségek, folyamatok bizonyos szempontok szerinti összehasonlítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - azonos kategóriába tartozó testek, jelenségek, folyamatok rendezése (csoportosítása); - bizonyos testek, jelenségek felhasználhatóságának megfigyelése a mindennapi életben; - makettek készítése (pl. az én városom, gyümölcsös, kert, konyha, stb.).

2. A közvetlen környezet kutatása sajátos eszközök és eljárások alkalmazásával

III. osztály
<p>2.1. A környezet szakaszos feltárása adott terv alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kísérlethez szükséges anyagok felhasználása (mag, talaj, víz, virágcserep); - a munkamódszerek meghatározása; - véleményalkotás a munkavégzés módozatával kapcsolatosan (egyéni/csoportos).
<p>2.2 A kutatás során levont következtetések megfogalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - lényeges dolgok megfigyelése a kutatás kezdeti- és a végső szakaszában (ültetés és növekedés, víz-, fény- és hő szükséglet); - rajzok, szemléltetőképek, kollázsok készítése az elvégzett kutatás részleteinek ábrázolására (pl. a különböző fejlődési szakaszok lerajzolása); - a kutatás során létrejött változások azonosítása.

3. Pozitív magatartás tanúsítása a saját egészségére és a környezet védelmére vonatkozóan

III. osztály
<p>3.1. Az egészséges életmód kedvező hatásainak felismerése a saját testükre</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészségre káros tényezők felismerése rövid szövegekből, filmekből, esettanulmányokból kiindulva (pl. hogyan öltözködünk az évszaknak megfelelően); - személyes napi program készítése és betartása a tanulásra illetve az aktív pihenésre és alvásra szánt idő összehangolásával; - balesetmegelőző szabályok megnevezése a mindennapi életből (pl. higiéniai szabályok, forró tárgyakkal való munka).
<p>3.2. Az egészség megőrzésének mindennapi lehetőségei</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészségre káros tényezők ismerete; - alapvető higiéniai szabályok betartása.

Tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
<p>Élő és élettelen testek</p>	<p>Növények Növények jellemzői (elemi szükségletek: víz, levegő, táplálék, növekedés); Növények alkalmazkodása különböző környezeti változásokhoz;</p> <p>Állatok Főbb állatfajok: rovarok, halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök, - az általános jellemzőik, a közvetlen környezetből vett példák;</p> <p>Testek Testek jellemző (forma, szín, hosszúság, tömeg, térfogat); Mágnesek. A mágnesek felhasználása.</p>
<p>Természeti jelenségek és folyamatok</p>	<p>Természet Halmazállapotok (szilárd, folyékony, gáznemű); Olvasás, fagyás, párolgás, lecsapódás; A víz halmazállapot változásai; Természeti jelenségek: esőzés, havazás, szélfúvás, villámlás, mennydörgés.</p>
<p>Az emberi test higiénája</p>	<p>Egészséges életmód Higiéniai szabályok</p>

IV. osztály**SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK****1. A közvetlen környezet megfigyelése/felfedezése**

IV. osztály
1.1. Elő és élettelen testek tulajdonságainak meghatározása
<ul style="list-style-type: none"> - testek tulajdonságainak meghatározása; - élekciklusok felismerése (növények, állatok); - a környező élettér megfigyelése filmek vagy szerepjátékok során (Naprendszer); - beszélgetés mindennapi tevékenységekről (pl. az emberi tevékenységek ciklikusságának magyarázata, a nappalok és éjszakák vagy az évszakok váltakozásának függvényében); - jelenségek és folyamatok megfigyelése egyszerű kísérletek során (úszó testek, a különféle halmazállapotú víz tulajdonságai, keverékek készítése/ szétválasztása, szilárd anyagok oldódása és a hőmérséklet hatása).
1.2. Testek, jelenségek, folyamatok bizonyos szempontok szerinti összehasonlítása
<ul style="list-style-type: none"> - testek, anyagok felhasználhatóság szerinti kiválasztása (pl. háztartásban, építkezésben); - bizonyos testek, jelenségek felhasználhatóságának megfigyelése a mindennapi életben; - különböző témájú portfóliók összeállítása.

2. A közvetlen környezet kutatása, feltárása sajátos eszközök és eljárások alkalmazásával

IV. osztály
2.1. A környezet tervszerű feltárására vonatkozó kutatás menetének meghatározása
<ul style="list-style-type: none"> - az adatok értelmezése (pl. a növény részei sorra jelennek meg, a növény növekedési ritmusa, a magoknak csak egy bizonyos százaléka csírázik); - a munkamódszerek megválasztása (egyéni/csoportos).
2.2. A kutatás során levont következtetések megfogalmazása
<ul style="list-style-type: none"> - természet jelenségek feltárása egyszerű kísérletek során; - lényeges tulajdonságok megfigyelése a kutatás kezdeti- és a végső szakaszában; - portfóliók készítése rajzok vagy fényképek hozzáadásával; - megfigyelési lap kitöltése a kutatómunka során; - a kutatás aspektusainak periodikus megfigyelése (pl. az új növény növekedési ritmusa, a kicsirázott/ki nem csirázott magvak megszámlálása).

3. Pozitiv magatartás tanúsítása a saját egészségére és a környezet védelmére vonatkozóan

IV. osztály
<p>3.1. Az egészséges életmód kedvező hatásainak felismerése a saját testükre</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészséges életmód elsajátítása didaktikai játékok által; - egészséges életmódot bemutató portfólió készítése (napi menü, kedvenc sporttevékenység, az én kalendáriumom, a tanuló napirendje); - veszélyek és balesetmegelőző szabályok azonosítása (villanyáram, tompa tárgyak, mérgező anyagok, alkohol, dohány, stb.).
<p>3.2. Az egészség megőrzésének mindennapi lehetőségei</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészség megőrzése érdekében tanúsított magatartás azonosítása; - hasznos információk leolvasása az élelmiszerek címkéiről (pl. a termék szavatossági ideje); - az egészséges élelmiszerek felismerése bizonyos szempontok alapján (pl. frissesség, összetevők, származási hely, tárolási mód).
<p>3.3 A környezetvédelem lehetőségeinek ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetvédelmi tevékenységekben való részvétel (pl. a tevékenységek utáni takarítás az iskolában/iskola környékén); - egy egészséges és tiszta környezet megőrzésére megoldást kínáló projektek készítése (pl. zöld sarok, iskola kert).

Tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
Élő és élettelen testek	<p>Az élőlények és a környezet közötti kapcsolatok Az élőlények alkalmazkodása a különböző életfeltételekhez (rét, erdő, folyó, tenger, sivatag); Az élőlények táplálkozási szokásai (egyszerű táplálékláncok);</p> <p>A Naprendszer A Naprendszer és a bolygói; A Nap, mint hő- és fényforrás; A nappalok és éjszakák váltakozása. Az évszakok váltakozása. Az időjárás változásai; Az élőlények napi és évi tevékenységeinek ritmikus váltakozása.</p>
Természeti jelenségek és folyamatok	<p>Természeti jelenségek A víz körforgása;</p> <p>Természeti katasztrófák Földrengés; Árvizek.</p>
Az emberi test	<p>Az ember. Az egészség megőrzése. Munka és pihenés; Higiéniiai szabályok</p>
Ökológia	<p>Az ember környezetre gyakorolt hatása Víz-, talaj-, levegőszennyezés; Fajok kihalása; A környezet védelme.</p>

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok szerepe, hogy a tanárt eligazítása az iskolai program alkalmazásában, az oktatási- tanulási- értékelési tevékenységek tervezésében és lebonyolításában.

Konkréten, a tanulók az őket körülvevő világot a tanulási tevékenységeken keresztül fedezik fel, amelyeknek az élettapasztalatukból kell kiindulniuk. Ezek esetenként a motiváció felkeltéséhez, a tevékenységekben való aktív részvételhez, általánosan a tantárgy tanulmányozása iránti érdeklődéshez vezetnek.

A tanulási tevékenységek megkönnyítik a specifikus és általános kompetenciáknak alárendelt készség- és képességtípusok kialakulását és fejlődését. A választott tanulási tevékenységek, hangsúlyt kell fektetniük az elsajátított ismeretek különböző helyzetekben való alkalmazására.

A környezet tanulmányozása során értékesíteni kell a tanuló abbéli képességét, hogy megfigyeléseket tesz, kíváncsi, a mindennapos tevékenységével kapcsolatos különböző kérdéseire választ keres. A tudományok oktatása-tanulása már kezdeti fázisban az életkor és értelmi képesség szintjének megfelelően kell történnie. Félévi legkevesebb egy kísérletet segíti a tanulót abbéli képességében, hogy kutatási tervet készítsen önállóan, eszközöket használjon és kezeljen, szerepet vállaljon különböző csoportokban, más személyekkel kommunikáljon oly módon, hogy bemutassa az eredményeket és következtetéseket.

Az életkorra jellemző megismerési vágyat oly módon kell irányítani megfigyelés és tanulmányozás által, hogy a tanuló állandó jelleggel kérdéseket tegyen fel a környezetére vonatkozóan. Ebben az értelemben, egy sor gyakorlatot/kísérletet javasolunk, amelyek tanulási tevékenységekhez mintaként szolgálhatnak, elősegítve a közvetlen környezet sajátosságaival való ismerkedést, abba az irányba alakítva a tanulók képességét, hogy környezetüket, a testeket, jelenségeket, folyamatokat, illetve az azok közötti kapcsolatokat kutatás során fedezzék fel. A tanulási tevékenységek során a tudományos tartalmakat alacsony közlési szinten kell feldolgozni, az életkor és a fogyatékoság mértékének figyelembe vételével. A környezetben található testek, jelenségek és folyamatok tulajdonságainak közvetlen felfedezése segíti a tanulót, azok megtapasztalásában, jellemzőinek felismerésében.

A javasolt kísérletek/gyakorlatok, illetve a tanulási tevékenységek, amelyek a sajátos kompetenciákat követik, tájékoztató jellegűek, a tanulók adottságai, a rendelkezésre álló erőforrások vagy a tanár opciói függvényében módosíthatóak.

Ezen tantárgy esetében javasoljuk, hogy az értékelés olyan gyakorlati tevékenységekre támaszkodjon, amelyek élethűbb környezetet teremtenek a klasszikus értékelési eszközökhöz képest.

Ebben az értelemben, az értékelési folyamatnak tükröznie kell az aktív, felfedezésre alapuló oktatást és tanulást gyakorlati tevékenységek és különböző tanulási tapasztalatok által. Ennek megfelelően javasoljuk olyan korszerű módszerek használatát, mint például: önértékelés, egymás munkájának értékelése, projektek megvalósítása, portfólió.

Irodalom:

- Băban, A., (coord.), (2009),. Consiliere educațională., Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- David, C., Roșan, A., (2019), Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), Sinteze de psihoepdagogie specială, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G., (2016), Educația specială.Ghid metodologic, Ed. Polirom, Iași;
- Hathazi, A., (2012), Comunicare în contextul deficienței multiple, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Oprișan, E., (2015), Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagică, Ed. Universității București, București;
- Popovici, D., (2005), Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe, Ed. Muntenia; Constanța;
- Roșan, A., (2015), Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție, Ed. Polirom, Iași;
- Ștefan, C.A., Kallay, E., (2011), Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), Tratat de psihopedagogie specială, Ed. Universității din București;
- Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/ 19.03.2013;
- Programa școlară pentru disciplina Științe ale Naturii, clasele a III-a – a IV-a, București 2014.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj****Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna**

Név	Tanintézmény
Maria Cristina CONSTANTINESCU	Școala Gimnazială Specială „Sf.Mina” Craiova
Elisaveta Veronica JIROVEANU	Școala Gimnazială Specială „Sf.Mina” Craiova
Emilia Gabriela VELICA	Școala Gimnazială Specială „Sf.Mina” Craiova
Carmen Mihaela FLOREA	Școala Gimnazială Specială „Sf.Mina” Craiova
Jónás IBOLYA	Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

a TÁRSADALMI-ÉRZELMI NEVELÉS

tantárgy oktatásához

az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos
speciális nevelést igénylő elemi tagozatos tanulók
számára

Előkészítő - IV. osztály

București, 2021

Bevezető

A **TÁRSADALMI-ÉRZELMI NEVELÉS** tantárgy tanterve kompetenciaalapú curriculáris tervezési modell alapján készült. Oly módon van felépítve, hogy hozzájáruljon az enyhe és közepesúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztéséhez előkészítő, I., II., III. és IV. osztályban.

A **TÁRSADALMI-ÉRZELMI NEVELÉS** tantárgy része az elemi tagozat számára összeállított Kerettantervnek, az Ember és társadalom műveltségi területen belül, amelyet heti 1 órában tanítanak előkészítő, I., II., III. és IV. osztályban. Ez a tantárgy olyan tanulási helyzetekre ad alkalmat, amelyek ösztönzik enyhe és közepesúlyos értelmi fogyatékos tanulók önismeretének növelését, a szükségleteik kielégítését, élményeik megélését, érdeklődésük felkeltését, képességeik fejlesztését, amelyek szükségesek az életminőségük színvonalának növelésében. A tanulási tevékenységek gyakorlati-alkalmazó jellege elősegíti enyhe és közepesúlyos értelmi fogyatékkal élő tanulók egészséges életmódra való nevelését, az interperszonális képességük gyakorlását, az értelmi képességük ösztönzését, a környezethez való alkalmazkodási képességük növelését, harmonikus személyiségfejlesztésüket, valamint a tanulók közösségbe és társadalomba való integrálását.

A kompetenciafejlesztésből és a tantárgy sajátosságából kiindulva az oktatási folyamat a tantárgy céljának hangsúlyosságát emeli ki azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az enyhe és közepesúlyos értelmi fogyatékos tanulók harmonikus fejlődéséhez.

A tanterv felépítése:

- Bevezetés
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani útmutató

A **kompetenciák** a tanulási folyamat során fejlesztett ismeretek, képességek, attitűdök összességét jelentik, amelyek lehetővé teszik az általános vagy sajátos jellegű feladatok megoldását különböző kontextusokban.

A **TÁRSADALMI-ÉRZELMI NEVELÉS** tantárgy keretén belül az **általános kompetenciák** az elemi tagozat minden évfolyamán tanuló enyhe és közepesúlyos értelmi fogyatékkal élő gyerekek által elsajátított ismereteket, képességeket és attitűdöket szemléli.

A **sajátos kompetenciák** megnevezés alatt egy tanév során bekövetkezett kompetenciafejlesztést értünk. A sajátos kompetenciák az alapkompentenciákból vannak lebontva évfolyamokra, tanulási szakaszokra.

A **tanulási tevékenységek** játékos formában valósulnak meg, mert a játéknak fontos szerepe van a enyhe és közepesúlyos értelmi fogyatékkal élő gyerekek személyiségének fejlődésében, kibontakozásában.

A **tanulási tartalmakat** a közepesen súlyos és enyhén értelmi fogyatékos tanuló által elsajátított tudás határozza meg, és a következő **kompetencia területekbe** szerveződik:

- Önismeret;
- A környezethez való alkalmazkodás
- Érzelmek
- Kommunikáció és konfliktuskezelés
- Egészséges életvitel

A **módszertani útmutató** a tanulási-tanítási stratégiákat, a tervezést és az értékelési módokat tartalmazza.

A **TÁRSADALMI-ÉRZELMI NEVELÉS** tantárgy tantervének tájékoztató jellege van, amely lehetőséget ad a pedagógusnak arra, hogy a tanítási tartalmakat, a tanulási tevékenységeket kiválaszthassa és alkalmazhassa enyhe és közepsúlyos értelmi fogyatékkal élő gyerekek lelki és testi fejlődési szintjükhöz igazíthassa.

Jelen curriculáris kínálat felhasználja az Európai Parlament, valamint az Európai Tanács ajánlásait, amelyeket magában foglal az 1/2011-es korszerűsített Oktatási Törvény: „a szabad, teljes és harmonikus önálló egyéniség kialakítása, az önálló személyiség kialakulása, valamint egy olyan értékrendszer belsővé tétele, amely hozzájárul az egyén beteljesüléséhez”, „diszkrimináció nélküli, életen át tartó tanulás”, „értékeken, kreativitáson, értelmi, akarati képességeken, tevékenységi képességeken, alapismereteken, direkt felhasználható képességek és készségek promoválása a szakmában, a társadalomban”.

Általános kompetenciák

- 1. Az alapvető önálló viselkedés és társadalmi integráció ösztönzése**
- 2. Az érzelmek megfelelő kifejezése társadalmi interakciók által**
- 3. Kommunikációs és konfliktusmegoldási képesség fejlesztése különböző kontextusokban**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az alapvető önálló viselkedés és társadalmi integráció ösztönzése

Előkészítő osztály
<p>1.1. A saját identitás felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a személyes adatok ismerete: vezetéknev, keresztnév azonosítása; - játékos gyakorlatok a társak azonosítására; - gyakorlatok az életkor meghatározására; - a testfelépítés megismerését célzó játékos gyakorlatok (fej, szemek, orr, száj, fülek, nyak, kezek, ujjak, lábak); - a családtagok azonosítását segítő feladatok rokonsági fok szerint (nagymama, fiútestvér, lánytestvér, nagynéni stb.).
<p>1.2. Térbeli és időbeli tájékozódás családi, iskolai és a közvetlen környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a családi környezettől való elszakadás elfogadásának megtanulására, szerepjátékok, például "Iskolás vagyok", "Az én iskolám", "Az én családom"; - játékok a csoporttagság elfogadására, például "Én és az osztálytársaim", vagy a társadalmi integráció példáit tartalmazó videók megtekintése; - a napszakok azonosítását elősegítő feladatok- társítási feladatok: a napszakokhoz kapcsolódó sajátos tevékenységek (a családi napi program, iskolai napirend); - a közvetlen környezethez tartozó egyes tárgyak felismerését gyakoroltató feladatok, különböző információforrások segítségével (képek, szórólapok); - gyakorlatok–berendezési tárgyak megfelelő helyhez való társítása- „Tedd a tárgyat a megfelelő helyre!” – játék - egyszerű utasítások (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölötte-alatta stb.).
<p>1.3. Az egészséges életvitelhez tartozó magatartásformák megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes higiéniai eszközök azonosítása, felismerése; - higiéniai szabályok megismerését segítő gyakorlatok, azok megfeleltetése a napszakokkal; - gyakorlati jellegű feladatok végzése az asztal melletti helyes testtartás elsajátításához, az edények, evőeszközök valamint a fürdőszoba helyes használatához.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése társadalmi interakciók által

Előkészítő osztály
<p>2.1. Az érzelmek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok az alapvető az érzelmek (öröm, szomorúság, félelem, undor, harag, meglepetés) azonosítására képek, fényképek, zsetonok stb. segítségével; - az alapérzelmeket tartalmazó képek társítását célzó gyakorlatok; - ugyanazon érzelmi állapotot kifejező képek társítását célzó gyakorlatok.
<p>2.2. Az érzelmek kifejezése és szabályozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - más emberek arckifejezéseinek vagy a különféle képeken megjelenített arckifejezések utánzása a tükörben; - gyakorlatok a szociális viselkedés, az alapvető érzelmek kifejezésére; - képek és munkalapok alapján folytatott megbeszélések: Hogyan érzed magad, amikor mérges, félénk, izgatott vagy? stb.

3. Kommunikációs és konfliktusmegoldási képesség fejlesztése különböző kontextusokban

Előkészítő osztály
<p>3.1. A hatékony kommunikáció fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társakkal való kapcsolatteremtés kezdeményezése; - mese aktív hallgatását igénylő gyakorlatok; - kapcsolatteremtő játékok kezdeményezése tanulókkal és a pedagógusokkal; - a meghatározott szerepek megtartása a tevékenységek/játékok során; - az egyszerű viselkedési szabályok azonosítása a kiscsoport szintjén.
<p>3.2. A konfliktusok eredményes megoldása</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékszerek cseréjét magába foglaló tevékenységek; - az adott helyzet elmesélése vádaskodás nélkül (pl: Péter megrúgott engem); - gyakorlatok a történetekkel kapcsolatos érzések kifejezésére (pl. Balázs, hogy éreztél magad, amikor Péter megrúgott?).

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
ÖNISMERET	Ki vagyok én? Kik az osztálytársaim? Családom tagjai

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
A TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁS	Iskolás vagyok Reggeli tevékenységeim Iskolai szokások Szeparációs félelem A változástól való félelem
ÉRZELMEK	Alapérzelmek Az érzelmek színei Mit érzek én? Haragos vagyok! Mit tehetek?
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS	Csoporttársaim és barátaim Együtt játszunk, dolgozunk Meghallgatjuk egymást
EGÉSZSÉGES ÉLETVITEL	Látogatóban A napirendem Az osztályom Osztályom szabályai

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az alapvető önálló viselkedés és társadalmi integráció ösztönzése

I. osztály
<p>1.1. A személyes identitás felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a saját személyének bemutatására (szemszín, hajszín) külső tulajdonságok felsorolására; - a személyes élet és a csoportokhoz tartozó fontos események (születésnap, névnap, június 1. stb.) megünneplése; - játékos gyakorlatok a testséma felismerésére (szempillák, szemöldök, arc, ajkak, fogak, könyök, csípő, körmök, térdek, bokák); - játékos gyakorlatok a családtagok fizikai leírására és a családtagok közötti kapcsolatok azonosítására; - kiscsoportok felismerését célzó gyakorlatok adott helyzetben, amelyeknek tagja a tanuló (család, játékcsoport, tanulócsoport).
<p>1.2. Térbeli/időbeli alkalmazkodás a családi, iskolai és közvetlen környezethez</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hét napjainak megjegyzését segítő gyakorlatok valamint napi program elkészítése felnőttek támogatásával; - a cselekvések időbeli azonosítása a megfelelő napirend szerint, a tevékenységek társítása, valamint ikonok segítségével történő felsorolása; - szimbólumok elhelyezése a napi program tevékenységeihez, az egymásutániságtól, gyakoriságtól, nehézségtől, időtartamtól függően; - tárgyak helyének megnevezése a testéhez viszonyítva; („Helyezz minden tárgyat a megfelelő helyre!”) - játékos gyakorlatok az egyszerű parancsok kimondásával a térben való mozgáshoz és az iskolai tér (újra) megismeréséhez (tanterem, orvosi rendelő, könyvtár, mosdók stb.).
<p>1.3. Az egészséges életvitelhez tartozó magatartásformák megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szókincsgyarapítás képek segítségével: testrészek, érzékszervek megnevezése; - társalgási gyakorlatok, a tanulási tevékenységre vonatkozó higiéniai szabályok (pl: Ne hajolj bele a füzetedbe!), a pihenésre vonatkozó higiéniai szabályok; beszélgetés a helyes, egészséges életmód kialakításáról - fürdőszobai kellékek helyes használata, tisztántartása; - gyakorlatok a higiéniai szabályok betartására különböző helyzetekben (pl: asztalterítés, alkalmaknak megfelelő öltözködés például piknik, ünnepi ebéd, kirándulás alatt);

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - helyzetgyakorlatok: a konyhában, a színházban, előadáson, az autóbuszban, stb.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése társadalmi interakciók által

I. osztály
<p>2.1. Az érzelmek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok az alapvető érzelmekhez kapcsolódó szimbólumok azonosítására; - gyakorlatok az alapvető érzelmek különböző színekhez való társításához; - gyakorlatok az érzelmi állapotok azonosítására sematikus rajzok alapján; - gyakorlatok saját érzelmek azonosítására különböző helyzetekben: óra alatt, a játszótéren stb.
<p>2.2. Az érzelmek kifejezése és szabályozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzelmek kifejezésére a nonverbális jelek által: arckifejezés, mimikai-geztusos kifejezés; - utánzásos játék, más emberek által kifejezett arckifejezések, illetve a különféle képeken vagy kisfilmekben megjelenített arckifejezések utánzása; - gyakorlatok a szociális viselkedés, az alapvető érzelmek kifejezésére; - beszélgetés képek és munkalapok alapján, az érzelmek következményeinek a megnevezése adott helyzetekben; hogyan hatnak az érzéseidre a tárgyak, vagy személyek, amikor haragos vagy, szorongsz, lelkesedsz.

3. Kommunikációs és konfliktusmegoldási képesség fejlesztése különböző kontextusokban

I. osztály
<p>3.1. A hatékony kommunikáció fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a hatékony kommunikáció gyakorlására különböző kontextusokban; - a megszólítási/udvariassági formulák elsajátítását célzó feladatok a horizontális (tanuló-tanuló) és vertikális (tanuló/szülő/tanár) kommunikációban; - egyszerű feladatlapok megoldása, amely magában foglalja a tevékenységek kiválasztását, amelyeken részt kíván venni társaival, szüleivel, tanáraival.
<p>3.2. A konfliktusok kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok az alternatívák azonosítására - szerintetek hogyan

I. osztály
<p>folytathatnák a helyzet megoldását (pl. "Péter és Balázs, mit gondoltok, hogyan tudnátok megoldani a köztetek fennálló vitát?");</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a problémás helyzetek megoldására képek alapján; - szerepjátékok, amelyeken keresztül a tanulók kifejezik azt, mit gondolnak vagy tesznek bizonyos helyzetekben ("Mit mondanál neki, ha ...").

Tanulási tartalmak

TARTALMI TERÜLETEK	I. osztály
ÖNISMERET	A hét napjai Egy iskolai hét Napi tevékenységeim az iskolában
A TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁS	A napirendem A saját tárgyai, mások dolgai Az órarendem Csoporttársaim és barátaim Hogyan viselkedem a csoportomban?
ÉRZELMEK	Érzelmek és hangulatjelek Az érzelmek színe Megértem amit érzek
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS	Az udvariassági formulák Hatékonyan oldjuk meg a konfliktusokat Szerepjáték
EGÉSZSÉGES ÉLETVITEL	A személyes higiénia szabályai A tanulási tevékenységre vonatkozó higiéniai szabályok Étkezéssel kapcsolatos higiéniai szabályok

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az alapvető önálló viselkedés és társadalmi integráció ösztönzése

II. osztály	
1.1. A személyes identitás felismerése	<ul style="list-style-type: none"> - azonosító gyakorlatok, a személyes fizikai jellemzők megnevezése (magasság, súly, hajhossz); - gyakorlatok az emberi testre jellemző fogalmak (alkotórészek) használatára, valamint a test sémájának megismerésére szolgáló főbb szervek és játékok ismertetésére, amelyek magukban foglalják az izmok egyensúlyát, koordinációját és szabályozását, az észlelési szintézis játécai: a test sémája; - Tedd a tárgyat oda, ahová mondom! (bal-jobb; elől - hátul”); - a "kis ember" modellezése gyurmából, személyes jellemzők felhasználásával (II); - beszélgetések azokról a kis csoportokról, amelyekbe a tanuló tartozik, és a csoport szabályairól, képekről, szövegekből, konkrét esetekből kiindulva (II); - azonosítási, felismerési gyakorlatok különböző életszakaszban készült fényképek bemutatása alapján (II.).
1.2. Térbeli/időbeli alkalmazkodás a családi, iskolai és közvetlen környezethez	<ul style="list-style-type: none"> - lány és fiú ruházat felismerése, megnevezése, öltözködési szabályok évszakok szerint; - tárgyak egymáshoz való térbeli elhelyezkedésének becslése (Hol van?) - játék a lakás leírására "Helyezz minden tárgyat a megfelelő helyre!"; - a személyes dolgok és azok hasznosságának azonosítása ismerős környezetekben és színező tevékenységek a dolgokat ábrázoló képek adott rajzain/kontúrjain; - gyakorlatok a gyermek szobájában található dolgok (játékok, ruházat stb.) hasznosságának meghatározására, birtokos névmások alkalmazásával.
1.3. Az egészséges életvitelhez tartozó magatartásformák megnyilvánulása	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlati tevékenységek a személyes higiénia fenntartására: arc, fogak, haj, kezek, test ápolása; - gyakorlati tevékenységek a ruházat, lábbeli helyes használatához és gondozásához; - szerepjáték: „A szakács”, „A háziasszony!”); - gyakorlati tanácsok a szellőztetéshez, a lakótér tisztításához stb. - gyakorlatok a környezetünkben levő veszélyek megelőzésére és elkerülésére (káros anyagok, tűz, balesetek stb.).

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése társadalmi interakciók által

II. osztály
<p>2.1. Az érzelmek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzelmek nonverbális összetevők alapján történő felismerésére: arckifejezés, mimika, testbeszéd, testtartás, adott kontextushoz kapcsolódó fiziológiai változások; - játékok az érzelmek megkülönböztetésére: "Keresd meg a kakukktojást!", "Nézd meg, mi nem felel meg!" stb. - játékok különféle érzelmeket kifejező képek, fotók, kártyák kiválasztására (II); - gyakorlatok a saját érzelmek megnevezéséhez.
<p>2.2. Az érzelmek kifejezése és szabályozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzelmek kifejezésére a non-verbális összetevők alapján: arckifejezés, mimikai, testbeszéd, testtartás, adott kontextushoz kapcsolódó fiziológiai változások (II); - érzelmeket tükröző viselkedés gyakorlása szemléltető kártyák, piktogramok használatával; (példák: boldog, jó, motivált vagyok; sajnálom, szomorú-rossz, durva, izgatott vagyok stb.) ; - oktató jellegű történetek vagy ismeretterjesztő szövegek meghallgatása, filmek, rajzfilmek megtekintése az érzelmi szabályozás témájában;

3. Kommunikációs és konfliktusmegoldási képesség felsajátítása különböző kontextusokban

II. osztály
<p>3.1. A hatékony kommunikáció fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megszólítási/udvariassági formulák felismerését, elsajátítását és alkalmazását célzó feladatok a horizontális (tanuló-tanuló) és vertikális (tanuló/szülő/tanár) kommunikációban; - beszélgetés és gyakorlati jellegű csoportmunka: poszter, kollázs készítése; - játékos tevékenység: páros munka: "Építsük meg együtt a babaházat!", "Fektessük le a babát!"; - kollázsok, plakátok, szórólapok, rajzok készítése a civilizált viselkedés szabályairól; - szerepjáték a verbális és nonverbális kommunikációt gyakoroltató feladatok (szociális jelentőségű gesztusok), a pozitív viszonyulás érdekében.
<p>3.2. Konfliktusok megoldása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az osztály egyes szabályainak és a tanulók osztályon belüli felelősségének megállapítására; - szerepjátékok, kommunikációs gyakorlatok konfliktusos, interperszonális képzeletbeli helyzetek megoldására;

II. osztály

- oktató jellegű filmek, rajzfilmek nézése adott témában, az osztálytermi, iskolai, társadalmi civilizált viselkedésre vonatkozóan.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
ÖNISMERET	Hogyan látom magam a tükörben? Milyen vagyok otthon, az iskolában, a szabadban? Milyen voltam a múltban?
A TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁS	Hogyan öltözködöm? Minden tárgynak megvan a maga helye Enyém, tied, övé...
ÉRZELMEK	Érzelmi szobrok Találd meg a kakukktojást! Fejtsd meg az érzelmet!
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS	Udvariasan beszélünk Osztályszabályok Hogyan oldok meg egy konfliktust? Civilizált viselkedés
EGÉSZSÉGES ÉLETVITEL	Személyes higiéniai normák, különböző kontextusokban Az egészséges táplálkozás alapjai A környezeti veszélyek felismerése

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Az alapvető önálló viselkedés és társadalmi integráció ösztönzése

III. Osztály
<p>1.1. A személyes identitás felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlati tevékenység: „Amilyen vagy, olyan vagyok én is!": a tanulók egy tárgyat, játékot, kabalát, rajzot választanak, amelyeket érzelmekkel ruháznak fel (példák: boldog kabala, mosolygós körte stb.); - önismereti és egymás megismerését célzó gyakorlatok: a tanulók megrajzolják a kéz körvonalait, művészileg írják be a nevüket egy darab papírra, fényképbe vagy saját portréjukba illesztve be őket; - vázlatos rajz kiegészítése („Sziluettek kiegészítése”); - gyakorlatok az emberi testre jellemző fogalmak (testrészek) használatára, valamint a fő szervek funkcióinak leírására; - játékos gyakorlatok a saját személyük és a társak leírására.
<p>1.2. Térbeli és időbeli alkalmazkodás a családi, iskolai és közvetlen környezethez</p> <ul style="list-style-type: none"> - tevékenységek személyes dolgok rendezéséhez "Gyűjtsük össze a játékokat!",

III. Osztály
<p>"Tedd a kabátot az akasztóra!";</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az osztály, az iskola és a tanárok megismerésére és azonosítására, hang vagy szóbeli leírás alapján (játék - „Mutasd be a padtársadat!"); - gyakorlatok a közvetlen környezetben lehetséges problémás helyzetek teremtésére és megoldására ("Vészhelyzet! Tűz!").
<p>1.3. Az egészséges életvitelhez tartozó magatartásformák megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlati feladatok a fürdőszoba, a szoba, a tanterem, az étkezők stb. helyes használatához. - gyakorlati feladatok a megfelelő háztartási tevékenységek gyakorlásához (portalanítás; háztartási hulladék gyűjtése és ártalmatlanítása); - növények és háziállatok gondozása), „az osztályterem és a ház körüli zöld övezet”

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése társadalmi interakciók által

III. Osztály
<p>2.1. Az érzelmek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a társas viselkedés, az összetett érzelmek kifejezésére: szégyen, bűntudat, büszkeség; - gyakorlatok az érzelmek okainak felismerésére adott szituációban; - gyakorlatok az érzelmek következményeinek megnevezéséhez adott helyzetekben.
<p>2.2. Az érzelmek kifejezése és szabályozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a társas viselkedés, az összetett érzelmek kifejezésére: szégyen, bűntudat, büszkeség; - gyakorlatok az érzelmi készségek fejlesztésére: mik az erősségek és milyen magatartás alakítható ki (megvédi jogait, hagyja, hogy mások megnyugtassák, amikor stresszes helyzeteken megy keresztül, könnyen alkalmazkodik a környezeti változásokhoz, elfogadja a felnőtt/szülő/tanár véleményét, amikor a gyermek/hallgató/bizonyos helyzetekben nem megfelelő (agresszív) viselkedést mutat; - érzelemi-viselkedés társulási gyakorlat szemléltető kártyák felhasználásával, - piktogramok; - (példák: boldog vagyok, boldogságot érzek - jó vagyok, motivált vagyok; sajnálom, szomorú, szemtelen, durva, izgatott vagyok stb.).

3. Kommunikációs és konfliktusmegoldási képesség fejlesztése különböző kontextusokban

III. Osztály**3.1. A hatékony kommunikáció fejlesztése**

- a nonverbális kommunikáció (társadalmi jelentőségű gesztusok) és a verbális kommunikáció gyakorlása a pozitív kapcsolatépítéshez
- az osztály szabályainak meghatározása valamint a felelősök kiválasztása;
- a civilizált társas viselkedésről olvasmányok, történetek, szövegek, szórólapok tanulmányozása;
- a személyes élet és a csoportok fontos eseményeinek megünneplése.

3.2. Konfliktusok megoldása

- a civilizált magatartás gyakorlatban való alkalmazása különböző témák szerint - kölcsönös tisztelet;
- gyakorlatok a problémás helyzetek megoldására történetek alapján;
- gyakorlatok a konfliktusok megoldásának különféle módjainak megtalálásához;
- rajzok készítése a különböző típusú csoporton belüli kapcsolatok szemléltetésére;
- problémás helyzetek dramatizálása és megoldása.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
ÖNISMERET	Amilyen te vagy, olyan vagyok én is A szimbólum Sziluettek kiegészítése
A TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁS	Személyes dolgok rendszerezése Mutasd be a padtársadat! Ne játssz a tűzzel!
ÉRZELMEK	Elmondom, mit érzek Okok és következmények Hogyan védem meg a jogaimat?
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS	Non-verbális kommunikáció Dicsérek és engem is megdicsérnek Konfliktusok megoldása
EGÉSZSÉGES ÉLETVITEL	Háztartási tevékenységek Növények gondozása Háziállatok gondozása

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az alapvető önálló viselkedés és társadalmi integráció ösztönzése

IV. osztály
<p>1.1. A személyes identitás felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - pantomim játékok egy osztálytárs azonosítására (IV); - gyakorlatok a csoport tagjai közötti hasonlóságok és különbségek azonosítására, különféle összefüggésekben; - gyakorlati tevékenységek: rajzok, festmények, kollázsok, kiállítások szervezése a személyes identitás kifejezésére; - a minket jellemző dolgok (játékok, ruházat stb.) megnevezése.
<p>1.2. Térbeli-időbeli alkalmazkodás a családi, iskolai és közvetlen környezethez</p> <ul style="list-style-type: none"> - történetek és találós kérdések tárgyról; - a társadalmi helyzethez kapcsolódó szabályok tiszteletben tartása; - együttműködni másokkal egy feladat megoldásában; - szükség esetén segítséget kérni és adni.

IV. osztály**1.3. Az egészséges életvitelhez tartozó magatartásformák megnyilvánulása**

- gyakorlati feladatok a környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése érdekében;
- „Hogyan tudjuk megőrizni egészségünket?” "Egészséges és egészségtelen szokások"; "Friss / romlott étel";
- társalgási gyakorlatok, tárgyak gondozása és rendbentartása, a személyes higiéniai szabályok betartása;
- gyakorlatok néhány vers memorizálására, idézetek a higiéniaról, az egészség megőrzéséről;
- plakátok, rajzok, kollázsok készítése az egészséges táplálkozás témájában.

1. Az érzelmek megfelelő kifejezése társadalmi interakciók által**IV. osztály****2.1. Az érzelmek felismerése**

- gyakorlatok az érzelmek felismerésére a bemutatott események alapján (történetek, rajzfilmek stb.), egyszerű érzelmi állapotokat ábrázoló sematikus rajzok kiegészítése;
- gyakorlatok az érzelmi állapot azonosítására az osztálytársak érzelmi magatartása alapján;
- mimikai játékok, például "Utánozd, amit láatsz!".

2.2. Az érzelmek kifejezése és szabályozása

- gyakorlatok az érzelmek kifejezésére bemutatott események alapján (történetek, rajzfilmek stb. megtekintése);
- szerepjáték, társas viselkedésen alapuló történetek, rajzfilmek stb.

3. Kommunikációs és konfliktusmegoldási képesség fejlesztése különböző kontextusokban**IV. osztály****3.1. A hatékony kommunikáció fejlesztése/ösztönzése**

- beszélgetés az adakozásról és az ezzel kapcsolatos személyes tapasztalatokról
- játékos gyakorlatok- a kommunikáció tanulása: Kommunikálj,! Figyelj! Állíts valamit!, Kérdezz! Kiálts fel! Mit csinálsz, ha ...!; Mi segít nekem, ha érzem .... Rajzolj! Utánozz ; Pantomim; Játsszunk, kommunikálunk! Megfelelő érzelmeket gyakorolunk. A diákok feladata megkezdett mondatok folytatása (például: Egy ilyen iskolában .... Jobb lenne, ha... Értékelés: a hiányos párbeszéd kiegészítése;

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none">
- az osztály albumának elkészítése rajzokkal, festményekkel, tevékenységekről készült fényképekkel, tárgyakkal, kollázsokkal, az osztály csapatának okleveleivel;
- a történetek néhány szereplőjének összehasonlítása, a hasonlóságok és különbségek megállapítása;
- kollázs, plakát elkészítésére, amelyre a diákok különböző történetekből idézeteket, üzeneteket, írnak, képeket illesztenek a kedvenc karakterükről.
<p>3.2. Konfliktusok megoldása különböző összefüggésekben</p> <ul style="list-style-type: none">
- játékos gyakorlatok az osztály egyes szabályainak és a tanulói osztályon belüli felelősségek megállapításához
- jogok és felelősségek; játékos gyakorlatok személyre szabott ütemterv készítéséhez;
- kommunikációs gyakorlatok, alkotások készítése: plakát készítése, kollázs: "Jó szokások/Rossz szokások" címmel.

Tartalmak

Tanulási tartalmak	IV.OSZTÁLY
ÖNISMERET	Pantomim Szabadidős tevékenységek- hobbi Ilyen vagyok
A TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁS	Szabályok és feladatok Együttműködés és tisztelet Segítségkérés és segítségnyújtás
ÉRZELMEK	Érzelmi szabályozás Tükrözd az érzelmi kifejezést! Hogy éreztem magam, amikor....
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KONFLIKTUSKEZELÉ S	Játszunk, kommunikálunk Osztályalbum Történetek és érzelmek
EGÉSZSÉGES ÉLETVITEL	Egészséges és egészségtelen szokások Friss/romlott élelmiszerek

Módszertani útmutató

A **Társadalmi-érzelmi nevelés** tantárgy tanterve nevelési-oktatási eljárásokat ajánl, az iskolai és szociális integráció alapelvét követve, a sajátos nevelést igénylő tanulók fejlesztéséhez, konkrét kommunikációs és társadalmi integrációs készségek kialakítására törekedve.

A módszertani útmutató szerepe irányítani a pedagógust a *Társadalmi-érzelmi nevelés* tanterv használatában, és a tanítási-tanulási-értékelési tevékenységek megszervezésében, figyelembe véve a tantárgyi sajátosságokat és a tanulók megértési és fejlettségi szintjét.

A sajátos nevelést igénylő személyek csoportjába tartoznak a közepesen súlyos és enyhén értelmi fogyatékos tanulók. A *fogyatékos* fogalma valamely hiányosságra, korlátozásra utal az egyén és a környezet kapcsolatában. Pontosabb értelmezésben, az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal élő gyermekek lelki és testi fejlődése lassúbb, nehézségekkel küszködnek a megértésben, az integrációban, a tudástranzszerben, érzelmileg éretlenek, nehezebben fejezik ki az érzelmeiket a társadalmi-érzelmi integrációban, és éretlen affektív állapot jellemzi őket az egészséges gyermekkel szemben. A sajátos feltételek és a közösség által elvárt igények szempontjából, enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulók képesek az iskolai környezethez való alkalmazkodásra, felzárkóztathatóak, szociális-szakmai téren integrálhatóak.

Ezeknek a személyeknek az oktatása differenciált képzési formát feltételez, alkalmazkodva a következő fejlődési területhez, életkorukhoz és egyéni sajátosságaikhoz. Ez a sajátos oktatási megközelítés magában foglalja: az ismeretekhez való hozzáférést, a szocio-emocionális készségek kialakítását, a készségek gyakorlását (alapvető műveltség: olvasás, írás, számozás, IKT), attitűdöket, az egész személyiségük harmonikus fejlődéséhez szükséges készségeket, tanulási ismeretek és élettapasztalat alkalmazását, amelynek célja az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulók életminőségének és társadalmi-szakmai integrációjának javítása.

Az egész életen át tartó tanulás folyamatát irányító alapelvek a következők: a méltányosság elve a tanuláshoz való hozzáférés révén, megkülönböztetés nélkül, a relevancia elve (megfelelő válasz az igényekre, személyes és társadalmi fejlődés követelményei), a változatosság elve (változatos, adaptált tanulási stratégiák és a tanulók csoportjára jellemző helyzetek), az átadás elve (a különböző típusú formális, nonformális, informális tevékenységek közötti kapcsolatok), a hatékonyság elve (az eredmények elérése a meglévő erőforrások felhasználásával), a társadalmi befogadás alapelve, vagyis az a szempont, hogy az oktatást a tanulók javára kell fordítani.

Olyan tanítási stratégiák használata ajánlott, amelyek fejlesztik a tanuló kommunikációs készségeit, amelyek ösztönzik, hogy közvetlenül részt vegyen és bekapcsolódjon az oktatási folyamatba. A tanító különböző típusú oktatási stratégiákat alkalmazhat:

- induktív stratégiák, példák mesékből, rajzfilmekből vagy a valós életből;
- felfedező, azonosító és felismerő stratégiák (szemléltető eszközök segítségével) -a szereplők jelleme, azok érzelmei, csoporthoz tartozás, társadalmi viselkedési normák, szabályok tiszteletben tartása vagy be nem tartása;

- analóg strategii, modelele utilizării - din povești, filmele de animație sau din viața reală pentru descrierea personajelor, relațiile în grup, regulile de conduită;
- heuristicele strategii (jocul de rol, exprimarea sentimentelor dintr-un regulă, în familie, cu prietenii, discuții pe baza imaginilor, vizionarea filmelor, ascultarea poveștilor, desenarea);
- combinatele strategii, care implică metodele utilizării, care contribuie la dezvoltarea abilităților de comunicare, care încurajează, susțin, stimulează, să participe activ, și în timpul activității să fie membru al grupului (să se identifice, să descrie, să folosească diferitele cunoștințe, să demonstreze, să discute);
- schimbătoarele activități strategii (frontal, grup, perechi, individual).

A prezentarea mijloacelor utilizării în învățarea specială are rolul de a completa, să fie mai accesibilă conținutul, să fie intuitivă și ușor de înțeles. Aceste surse, materialele, care oferă informații concrete și suport pentru învățare, facilitează accesul la realitate și susțin dezvoltarea gândirii, creativității și imaginației și ajută la dobândirea cunoștințelor, abilităților, care sunt necesare pentru învățarea în grup.

Sugerează utilizarea jocurilor, temelor adecvate, materialele audiovizuale, literatură, articolele utilizării, precum și CD-uri și DVD-uri, poveștile, jocurile, PPT-uri, prezentările, programele, materialele utilizării în învățarea specială.

Procesul de învățare este unul din cele mai importante elemente în dezvoltarea relațiilor sociale și emoționale. Evaluarea, nu numai că ajută la măsurarea progresului și la identificarea nevoilor, dar este și o oportunitate pentru utilizarea strategiilor utilizării în învățarea specială, care ajută la dezvoltarea abilităților de învățare individuală și la dezvoltarea abilităților de învățare în grup. Profesorul urmărește progresul și dezvoltarea abilităților de învățare în grup.

Az evaluarea este realizată în trei moduri: evaluare inițială, evaluare continuă și evaluare finală, care sunt necesare pentru dezvoltarea abilităților de învățare în grup.

Sugerează, în plus, utilizarea evaluării formale (de exemplu, evaluarea inițială, evaluare continuă și evaluare finală), precum și evaluarea informală. Evaluarea este realizată în grup și este necesară pentru dezvoltarea abilităților de învățare în grup. Sugerează evaluarea inițială, evaluare continuă și evaluare finală, care sunt necesare pentru dezvoltarea abilităților de învățare în grup.

Könyvészet:

1. Abrudan, C. (2007). *Psihopedagogie pentru formarea profesorilor*, Editura Universității din Oradea, Oradea;
2. Baron, R.A. (1998). *Developmental psychology*. Forth Edition. Allyn & Bacon. MA;
3. Băban, A. (coord.) (2009). *Consiliere educațională*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
4. Benga, O. (coord.) (2002). *Jocuri terapeutice*. Editura ACSR, Cluj-Napoca;
5. Blankemeyer, M., Flannery, D.J. (2002). *The role of aggression and social competence in children's perceptions of the child-teacher relationship*. *Psychology in the schools*, 39(3)293-304;
6. Buckley, Y.M., Storino, M., Saarny, C. (2003). *Promoting emotional competence in children and adolescents: Implications for school psychologists*. *School Psychology Quarterly*, 35,31-33;
7. Chapman, M. (2001). *The emotional Intelligence*. Management pocketbooks Ltd;
8. Cosmovici, A., Iacob, L. (2008). *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
9. De Peretti, A., Legrand, J-A., Boniface, J. (2001). *Tehnici de comunicare*. Editura Polirom, Iași;
10. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
11. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, R. (2016). *Educație specială. Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași;
12. Goleman, D. (2011). *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București
13. Lemeni, G., Miclea, M. (2004). *Consiliere și orientare. Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
14. Mitrofan, I. (2008) *Psihoterapie: repere teoretice, metodologice și aplicative*. Editura SPER, București
15. Neacșu, I., Potolea, D., Șerbănescu, D. (2009). *Metodologie și programe pentru examenele de definitivare în învățământ și obținerea gradului didactic II: disciplinele pedagogie, psihologie, psihopedagogie specială, activitățile instructiv-educative*, Editura Universitară, București;
16. Popovici, D (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*. Editura Muntenia, Constanța;
17. Racu, A., Racu, S. (2013). *Dicționar de psihopedagogie*, Tipografia centrală, Chișinău;
18. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;
19. Sas, C. (2010). *Cunoașterea și dezvoltarea competențelor emoționale*, Editura Universității, Oradea;
20. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
21. Vernon, A. (2006). *Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional-emoțională și comportamentală*, Editura ASCR, Cluj Napoca;
22. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;
23. Waters, V. (2003). *Povești raționale pentru copii*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
24. Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Munkacsoport:**Liana-Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației****Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Olt****Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pîrîianu Liliana-Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Militaru Mădălina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Triculescu Florentina-Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Bolcu Georgeta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Popescu Constantin-Valentin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Marosi Erzsébet	Școala Gimnazială „Petőfi Sándor” Târgu Secuiesc
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială ”Gödri Ferenc” Sfântu Gheorghe

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

Tanterv

az

Erkölcsei nevelés

tantárgy oktatásához

az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékkal rendelkező alsó tagozatos tanulók számára

București, 2021

Bevezetés

Az *Erkölcsei nevelés* tantárgy tanterve III. és IV. osztályos tanulók számára készült. A tantárgy tanterve kompetenciákra épül, a tanulópolgári-erkölcsi tanulási tevékenységére, a közösséghez való viszonyuknak, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztésére. A megfelelő magatartásformák megismerésére és kialakítására helyezi a hangsúlyt.

Az Erkölcsei nevelés tantárgy az *Ember és társadalom* műveltségi terület részét képezi az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos sággal rendelkező alsó tagozatos tanulók számára előírt kerettantervben, amely a 3622-es Minisztériumi Rendelet 5. mellékletében található, és heti 1 órában tanítják.

A tanterv szerkezete:

- Bevezetés
- Alapkompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani útmutató

A kompetenciák alatt az ismeretek, képességek és készségek összességét értjük, amelyek kialakulásával lehetőség adódik a problémák azonosítására és megoldására. A kompetenciákat nagyfokú általánosság és egység jellemzi, amelyek az elemi osztályban az *Ember és társadalom* műveltségi terület tantárgyai keretén belül fejleszthetők.

A sajátos kompetenciák az alapkompetenciákból vannak lebontva tanulási szakaszokra, egy tanév alatt alakulnak ki, és meghatározzák a elvárt tanulási eredményeket. A sajátos kompetenciákat a tanulási tevékenységek példái kísérik, amelyek hozzájárulnak a didaktikai tevékenység megszervezéséhez. A tanterv felkínál legalább egy tanulási tevékenységet minden sajátos kompetencia fejlesztésére, de a tanító kiegészítheti vagy kicserélheti a tanítás tervezésében és kivitelezésében, igazodva az osztályban kialakult sajátos tanulási helyzetekhez, az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos sággal rendelkező tanulók testi-lelki fejlődéséhez, valamint a tanulók egyéni fejlesztéséhez.

A tanulási tartalmak különböző területeket foglalnak magukba, ezek információs eszközök, erőforrások, amelyek célja a javasolt általános kompetenciák és konkrét kompetenciák elérése.

A módszertani útmutató segítséget nyújt a tanítónak a tanítás-tanulás-értékelés folyamatában, a tanulási-tanítási stratégiák, módszerek, tanulási formák, eljárások kiválasztásában. A szemléltető eszközök alkalmazása lehetővé teszi a folyamatos tanulást, a differenciált tanulásszervezést, figyelembe véve a tantárgy sajátosságait valamint a tanulók értelmi és fejlettségi szintjét.

A jelenlegi program által javasolt erkölcsi nevelés a következő dokumentumok alapján készült:

- A Nemzeti Oktatási Törvény, 1/2011, utólagos módosításokkal és kiegészítésekkel;

- Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsának ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (2006/962 / EK);
- A XX. Századi Oktatás Nemzetközi Bizottságának UNESCO jelentése;
- Az Egyesült Nemzetek Szervezete által kiállított Gyermejközi egyezmény.

Az Erkölcsei nevelés tantárgy tantervének célja a tanulók szociális beillesztése a társadalomba, amely a következőképpen valósulhat meg:

- a polgári-erkölcsi magatartási képességek fejlesztésével valós élethelyzetekben és azokban a csoportokban, amelynek tagjai;
- a polgári-erkölcsi viselkedés gyakorlása, aktív, szabad, felelősségteljes, toleráns, nyitott, kommunikatív magatartás tanusításával;
- a saját és mások iránti pozitív attitűd fejlesztésével, így növelve az értelmi fogyatékos gyermekek alkalmazkodóképességét;
- személyes és társadalmi autonómiakészségek kialakulásával, valamint adaptív, beilleszkedő személyiségek kialakulásával.

Ezen tanterv tájékoztató jellegű, pedagógusoknak szánt dokumentum.

Az erkölcsi nevelés hosszú és összetett folyamat. Az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékosokkal rendelkező tanulók hovatartozása, részvállalása, kapcsolatteremtése különféle csoportokkal fejleszti a viselkedési attitűdöket, a szocializációs folyamatot és a korai társadalmi integrációt.

Általános kompetenciák

- 1. Befogadó környezetbentörténő magatartási szabályok alkalmazása a mindennapi életben**
- 2. Ismert környezetbentörténő erkölcsi-polgári magatartási készség elsajátítása a mindennapi életben**
- 3. Együttműködés tanúsítása egyszerű feladatok elvégzésére ismert környezetben, a csoportokba való beilleszkedés érdekében**

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Befogadó környezetbentörténő magatartási szabályok alkalmazása a mindennapi életben

III. osztály	IV. osztály
<p>1.1.A személy alapvető erkölcsi jellemvonásainak felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a személy alapvető erkölcsi jellemvonásainak felismerésére, ismert szociális környezetben; - Érzelmi tartalommal bíró képek megfigyelése, elmesélése; - Különböző negatív és pozitív cselekedetek (az egyénre vagy a közösségre ható) következményeinek megbeszélése; - Az érzelmek megjelenítése rajzokkal, illusztrációkkal; - Pozitív erkölcsi magatartásminták gyakorlása párhuzamosan olyan kommunikációs gyakorlatokkal melyek a saját felelősségvállalást erősítik (például: „Így igen! Így nem!). 	<p>1.1 Különböző fogalmak ismerése az országról, a népről, a nemzetről és a jellegzetes szimbólumokról</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a lakcím, lakónegyed, helység bemutatására; - Helyi, nemzeti és európai ünnepek illusztrálása; - Helyi és nemzeti hírességek azonosítását célzó gyakorlatok; - Helyi, nemzeti, európai hagyományokat bemutató kollázs készítése.
<p>1.2 A közvetlen környezetben előforduló magatartásminták felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önmaguk és mások iránti tiszteletre, tiszteletlenségre, őszinteségre, hazugságra, gondoskodásra, felelőtlenségre alapuló magatartási formákat felismertető gyakorlatok; - Gyerekek viselkedésformáinak megfigyelése és elmesélése valós vagy elképzelt helyzetekben mesék vagy filmek segítségével; - Színezők, illusztrációk készítése, gyógyító mesék, drámajátékok, digitális játékok alkalmazása stb. 	<p>1.2 Társadalmi csoportok feltárása, amellyel a személy kapcsolatban van</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi, nemzeti hagyományokat jelképező illusztrációk készítése; - Az EU, illetve hazánk nemzeti jelképeinek felismerését célzó gyakorlatok végeztetése; - Európáról, az európai országokról szóló filmek, képek bemutatása.
<p>1.3 A kiscsoportok-, illetve a csoport működési szabályainak felderítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Olyan kiscsoportok azonosítása, amelyekhez a tanuló tartozik; - Beszélgetés a csoporton belüli 	<p>1.3 Önmaguk és mások iránt tanúsított tiszteleadás és gondoskodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját tulajdonságok értékelésére, ismert helyzetekben;

III. osztály	IV. osztály
<p>szerepekről és felelősségekről (osztály, iskola, család, barátok);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A csoport szabályainak felismerése mese, vers, rajzfilm alapján, valamint a hétköznapi életből szerzett tapasztalatokból. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erkölcsi-viselkedési szabályok azonosítása rajzfilmek, konkrét élethelyzetek alapján.

2. Ismert környezetben történő erkölcsi-polgári magatartási készség elsajátítása a mindennapi életben

III. osztály	IV. osztály
<p>2.1. A hétköznapi helyzetekhez kapcsolódó attitűdök felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakhoz, növényekhez, állatokhoz kapcsolódó attitűdök felismerése; - Egy adott helyzetben hasznosnak bizonyuló tárgyak listájának összeállítása kiscsoportban (Pl. egy kirándulás tervezése) és ezek szükségességének megbeszélése; - Tárgyakról, növényekről, állatokról alkotott tanulói vélemények. 	<p>- 2.1. Erkölcsi értékek feltárása a csoporton belül</p> <ul style="list-style-type: none"> -Erkölcsi értékekre vonatkozó kifejezések azonosítása, gyakorlatokkal, feladatokkal, (gyermekirodalmi alkotások, rajzfilmek, konkrét élethelyzetek); - Képzelt vagy valódi élethelyzetek eljátszása (pl. meserészletek, valós élethelyzetek); -Elvárt viselkedésminták és az ezeket meghatározó értékek azonosítása mesék vagy valós élethelyzetek alapján.
<p>2.2. A csoportban való aktív és tudatos részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyes időbeosztás és anyagfelhasználás gyakorlása különböző feladatok elvégzésénél; - Mesék alkotása/kidolgozása a valós világból kedvelt tárgyakról/eseményekről; - Együttműködési készség megmutatkozása a javasolt játékokban/projekteknél; 	<p>2.2. A csoport erkölcsi értékeinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozitív viselkedésformák felismerése konkrét élethelyzetekben (családban, előadáson, vakáción stb.); - Erkölcsi-társadalmi viselkedésformák bemutatása a társadalmi élet különböző helyzeteiben.
<p>2.3. Kapcsolatok feltárása a csoport keretén belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társadalmi csoport szabályrendszerének megismerését célzó feladatok; - A tanulói csoportokba kialakult kapcsolatok, viszonyok bemutatása adott élethelyzetekben (mese, rajzfilm stb.); 	<p>2.3. A pro- és antiszociális viselkedésminták megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a pro- és antiszociális viselkedésminták felismerésére valós élethelyzetekben; - A segítségnyújtás, együttműködés, tolerancia, egyet nem értés kifejezésének gyakoroltatása konfliktushelyzetekben az agresszív

III. osztály	IV. osztály
- A csoporton belüli kapcsolatok eljátszása, adott helyzetekben.	magatartással szemben.

3. Együttműködés tanúsítása egyszerű feladatok elvégzésére ismert környezetben, a csoportokba való beilleszkedés érdekében

III. osztály	IV. osztály
<p>3.1. Az enyhe és közepes súlyos fogyatékkal rendelkező tanuló viszonyulása ismert csoportokhoz egyszerű feladatok elvégzése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Együttműködés gyakorlása kiscsoportban sajátos szerepvállalással; - Személyek jó tulajdonságainak bemutatása, amelyek szükségesek a konkrét feladatok elvégzésére; - Olyan helyzetek teremtése, amelyben a résztvevők különböző véleményen vannak. 	<p>3.1. Az enyhe és közepes súlyos fogyatékkal rendelkező tanuló viszonyulása különböző csoportokhoz egyszerű feladatok elvégzése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Olyan valós élethelyzetek azonosítása, amelyekben a tanulók egyszerű feladatokat végeznek/végezhetnek másokkal együttműködve (tanulók, barátok, család, felnőttek); - Szerepjátékokban való részvétel, amelyekben a tanulónak adott helyzetekhez mértén kell viselkednie.
<p>3.2. A kiscsoport tevékenységeiben való részvétel jogok és kötelezettségek felvállalásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kiscsoport tevékenységeiben való részvétel, a csoporton belüli jogok és kötelezettségek azonosítása érdekében; - A csoporton belüli egyszerű feladatok megoldásának bemutatása szerepjátékkal, a jogok és kötelezettségek felvállalásával; - A szabályok betartásának és a be nem tartás esetleges következményeinek felvállalása/elutasítása; - Osztályszabályzat kidolgozása, amelyben a jogok és kötelezettségek egyaránt megjelennek. 	<p>3.2. A gyermekek jogait érvényesítő tevékenységekben való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> -A gyermekek jogait sértő helyzetek azonosítása képek, történetek, valós élethelyzetek alapján; - A gyermekek jogait sértő konkrét helyzetek megbeszélése; - A gyermekek jogainak bemutatása.

Tentamalak

Tentamali területek	III. osztály	IV. osztály
ÉN, TE ÉS MÁSOK	<ul style="list-style-type: none"> - Mit jelent személynek lenni? - A személy meghatározó erkölcsi tulajdonságai; - A személyek közti hasonlóságok és különbözőségek; - személyek pozitív és negatív viselkedésformái; 	<ul style="list-style-type: none"> - Ez vagyok én - Személyes adatok; - A körülöttem levő személyek; - Személyek a nagyvilágból; - A személyek közötti hasonlóságok és különbözőségek; - Kiszolgáltató személyek; - Személyek hovatartozása (helyi, nemzeti, európai szinten).
AZ ÉNNEL, MÁSOKKAL ÉS A KÖRNYEZETTEL VALÓ KAPCSOLATOK	<ul style="list-style-type: none"> - Csoportok típusai: család, iskolai csoport, tanulócsopórt, baráti csoport, játékcsoport, vallási csoport stb. - A csopórhoz fűződő kapcsolatok: rokonság, együttműködés, verseny, szolidaritás, biztonság, támogatás, tolerancia, stb./konfliktusos, agresszív stb. - Viselkedési/magatartási szabályok a tagság/ társadalom csoportjaiban: udvariassági szabályok - Üdvözlő formulák, megszólítás és köszönés, erkölcsi alapelvek a beszélgetésben; tisztelet/ - Tiszteletlenség, tolerancia/ intolerancia, kedvesség/ rosszindulat; önmagunkról és másokról való gondoskodás, önmaguk felé, mások irányában, a dolgokhoz kapcsolódó viszonyulás. - Csoport tevékenységek és szabályok: - Család (a család tagjai, a tagok közötti kapcsolatok, a családban betöltött szerep és felelősség, családi 	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi hagyományok: - Az ország, nép, nemzet fogalma; - Nemzeti hagyományok; - Helyi, nemzeti, európai örökség. - Csoportok közötti kapcsolatok: - Együttműködés, információk átadása, hagyományok ápolása, szolidaritás, támogatáskonfliktusok, kiegyezésstb. - Kapcsolataink az emberekkel. Értékek: - Tisztelet, tolerancia, jóság, önmagunk, mások és tárgyaink gondozása stb.; - Magatartásbeli és erkölcsi normák; - Erkölcsös viselkedés; - Jogok, kötelességek, társadalmi feladatok.

Tartalmai területek	III. osztály	IV. osztály
	tevékenységek stb.) - Az iskolai csoport (tevékenységek, szabályok) - Baráti csoportok (tevékenységek, szabályok) stb. - Civil erkölcsi magatartásformák konkrét helyzetekben: előadáson, könyvtárban, kiránduláson, látogatáson, múzeumban, pikniken, családban, szünetben stb. - Ember/személy-környezet kapcsolata: - Mi a dolgok, az állatok, a növények szerepe? - A dolgok, a növények, az állatok szükségessége - Hasonlóságok és különbségek a dolgok/növények/állatok között - A dolgok, a növények és az állatok iránti megfelelő magatartás. Ismétlés Értékelés	

Módszertani útmutató

Az erkölcsi nevelési tanterv az értelmileg enyhén sérült tanulók speciális oktatása érdekében lehetőséget nyújt a tanítónak, hogy tevékenysége során fejleszteni tudja a speciális kompetenciákat didaktikai tevékenységei során, az értelmi szint fejlesztése, a hiányosságok pótlása és javítása érdekében.

A jelenlegi iskolai tanterv néhány tanulási egységgel szeretne segítséget nyújtani a tanítók számára, amely során konkrét tanulási stratégiákat mutat be, és megtapasztalt tanulási lehetőséget helyez el. A speciális kompetenciák és a tanulási egységek megfeleltetése során lehetőség adódik, hogy a különböző tanulási egységek keretén belül ugyanazt a speciális kompetenciát fejlesszük.

Oktatási stratégiák

Az erkölcsi nevelési órákon ajánlott a változatos didaktikai stratégiák használata, ennek során egy megfelelő, toleráns légkört tudunk kialakítani, amely hozzásegít az értékek és a normák belsővé válásához, és így a szociális pozitív együttműködést bátorítja.

A tanítók különböző didaktikai stratégiát alkalmazhatnak, mint például:

- Induktív stratégia, amely a példák használatára alapoz, – mesékből, fabulából, rajzfilmekből vagy a mindennapi életből – és így a tanulók képesek megismerni önmagukat és társaikat a saját közösségükből; a példák szolgálhatnak erkölcsi szabályok meghatározására, tiszteletadási helyzetre, erkölcsi szabályok és normák megszegésére, viselkedési normák fontosságára, tevékenységi formák segítségével

- Az analógiai stratégia példákat használ, – mesékből és a saját tapasztalataiból – a személyek jellemzésére a csoportból, így megvitatva a csoport szabályait és a köztük levő kapcsolatot.

- A heurisztikus stratégia példákon, felfedezésen, heurisztikus párbeszéd, problematizálás alapszik, a kis csoportok megvizsgálása érdekében; mesejelenetek és dramatizálás során egyszerű viselkedési szabályok alkalmazása a családban vagy a tanulócsoporthoz; kép és fényképek készítése kollázs technikával, amely egy helység, ország vagy európai tájat ábrázol.

Az erkölcsi nevelési tantárgynak gyakorlati és alkalmazó jellege van, amely szigorúbb követelménynek megfelelő tanulási rendszert feltételez, s így lehetővé teszi a tanulók beilleszkedését a közösségbe.

A didaktikai stratégiákat a tanító fejlesztheti, és ezáltal egy korszerű didaktikai módszert alkalmaz, amely nem más, mint az egyéni tevékenység és a frontális csoportmunka váltakozása, amely az aktív résztvevő attitűd fejlesztéséhez, és az erkölcsi szellem formálásához járul hozzá a következőképpen:

- A tanulók bevonása az alábbi tanulási tevékenységekbe:
  - cselekvések, konkrét feladatokra alapuló tevékenységek által; tevékenységek a közösségi zöld övezetekben (virágültetés, faültetés, zöld övezetek tisztítása)

- felfedezés által: egy kisebb kiválasztott terület megfigyelése az iskola közelében (múzeum, könyvtár, polgármesteri hivatal, üzletek látogatása, tematikus kirándulások)

- együttműködés során: az iskolai testvérkapcsolatokon kifejtett tevékenységeken való részvétel (gyermekek által készített termékekből szervezett vásárok önellátás céljából, ruhanemű, játék, tanszerek gyűjtése)

- Aktiv részvétel az interaktív tanulási módszerek használatában, amely a gyermek kreativitásának, tudásának és képességének fejlesztésére fektet hangsúlyt (feladatmegoldás, szerepjáték, viták, megbeszélések, kritikus gondolkodási technikák és módszerek)
- Modern módszerek által az interaktív tanulási tevékenységek vonzóerejének növelése (számítógép, oktatási szoftverek, terápiás történetek, Power-Point prezentációk, illusztrációk és audio- videó illusztrációk bizonyos helyzetekről)

Az oktatási tevékenység tervezése

A tanterv szerint a didaktikai tervezés egy tanulási egység megtervezésekor személyre szabott. A terv a következő sorrend szerint valósul meg – általános kompetenciák, specifikus kompetenciák, tartalmak, tanulási tevékenységek - amelyeknek az alábbi kérdésekre kell felelniük:

Milyen céllal végzem? (Az illető tanulási egységben pontosítjuk, hogy milyen konkrét kompetenciákat fejlesztünk.)

Milyen tartalmakat használok? (Kiválasztom a tartalmakat.)

Hogyan hajtom végre? (Meghatározom a tanulási tevékenységeket.)

Mivel végzem el? (Elemzem a szervezési formát, forrásanyagot, időt.)

Mennyi valósult meg? (Értékelési eszközök megállapítása.)

Az értékelés fontos eleme a tanulási folyamatnak. Egyformán hasznos tanulónak, tanítónak, mivel a tevékenységeken végzett visszajelzések (feedback) során javítani lehet a tanulási tevékenységeket úgy a tervezéskor, mint a didaktikai stratégiák megválasztásakor.

A kezdeti értékelés, a folyamatos vagy formatív értékelés és a szummatív értékelés fontos része a tanulási folyamatnak. Az értékelési formáknak meghatározó szerepük van a tanítási folyamatban, mert figyelembe veszik a tanulók egyéni fejlődését,

Könyvészet:

1. Băban, A. (coord.), (2009), *Consiliere educațională*. Editura ASCR, Cluj-Napoca;
2. Barbu, D., Boca, C.A., (2015), *Educație civică, Teorie și exerciții, clasa a III-a*, Editura CD Press, București;
3. Bărbulescu, G., (2016), *Educație civică, Caiet de lucru pentru clasa a III-a*, Editura Litera, București;
4. Cosmovici, A., Iacob, L., (2008), *Psihologie școlară*, Editura Polirom, Iași;
5. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, R., (2016), *Educație specială. Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași;
6. Peneș, M., (1998), *Îndrumător pentru utilizarea manualului de educație civică*. Editura Aramis, București;
7. Pițilă, T., Mihăilescu, C., (2016), *Educație civică, Manual pentru clasa a III-a*, Editura Art, București;
8. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;

9. Ulrich, C., (2007), *Educație civică: perspective teoretice și abordări aplicative*. Editura Universității din București, București;
10. Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;
11. ****Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XX-lea*;
12. ****Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC);

Munkacsoport:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt
Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Brebu Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Giura Constantina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Giurea-Stănescu Mariana-Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Crețu Aneta-Cornelia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Buciu Lorența-Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Țecu Teodora	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Slatina, Olt

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Szekerés Csilla	Școala Gimnazială „Petőfi Sándor” Târgu Secuiesc
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială "Gödri Ferenc" Sfântu Gheorghe

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TANTERV

TÖRTÉNELEM

**Speciális oktatás
IV. osztály**

Enyhe és közép súlyos fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A *Történelem* tantárgy tanterve a speciális oktatás enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő IV. osztályos diákoknak szánt műveltségterületi kínálat. A tantárgy az elemi speciális oktatás kerettantervében az Ember és társadalom műveltségterülethez tartozik, heti 1 órás kerettel.

A Történelem tantárgy a gyerekek életkori sajátosságait figyelembe vevő tanulási eszközök és kontextusok alkalmazásával a múlttal való megismerkedését tűzi ki célul.

A történelem didaktikai modelljéből kiindulva, amelyet a teljes iskolázási időszakra dolgoztak ki, az itt javasolt tanulási tapasztalatok egy sajátos szellemi gyakorlat szakaszait és az érzelmi- magatartásbeli tapasztalatok értékesítését jelentik egyaránt.

A tanterv struktúrája a következőket tartalmazza:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és javasolt tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A **kompetenciák** olyan tanulás által elsajátított ismeretek, készségek és képességek strukturált együttese, amelyek lehetővé teszik különböző sajátos kontextusokban egy általános vagy egy adott szakterület sajátos feladatait/problémáit beazonosítani és megoldani.

Az **általános kompetenciák** azok, amelyek az elemi oktatás során, történelmi jellegű tartalmak feldolgozása/elsajátítása során fejlődnek.

A **sajátos kompetenciák** egy tanév során fejlesztődnek ki, az általános kompetenciákból származnak és szakaszait jelentik ezek elsajátításának/kifejlesztésének.

A sajátos kompetenciákhoz javasolt tanulási tevékenységek társulnak, amelyek a kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenység szervezési lehetőségeit jelentik. A tanterv, példaértékkel, didaktikai stratégiákat magába építve és az egyéni tapasztalatot értékesítve, különböző tanulási tevékenységeket javasol az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő speciális oktatásbeli tanulók számára.

Ahhoz, hogy a tanár az osztály sajátosságaihoz alakított megfelelő didaktikai tevékenységet tudjon biztosítani, szabadon dönt abban, hogy a tanterv által javasolt tanulási tevékenységek közül melyiket alkalmazza, egészíti ki vagy ezektől eltérőket alkalmaz. Ily módon biztosítódnak az egyes diák fejlettségi szintjét szem előtt tartó, helyzetfüggő tantervi alkalmazások és a személyre szabott tanulás folyamatának megtervezési premisszái.

A tanterv olyan enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákoknak szánt, előző tantervek javasolt tevékenységeire épít, amelyekre a tanárok alapozhatnak, amikor kidolgozzák azokat az oktatási stratégiákat, amelyek lehetővé teszik az áttérést a

tartalmakra való összpontosításról a tanulási tevékenységekre való összpontosításra.

Igy a IV. osztályosok számára javasolt tanulási tevékenységek lehetnek az alábbiak:

- időszak készítése, rövid bemutatók, fogalmazások, történelmi források olvasása, történelmi filmek megtekintése és megbeszélése, rövid magyarázatokkal alátámasztott audio- vizuális didaktikai eszközök párhuzamosan való használata, a csoportmunka, az együttműködés gyakorlása, kutatások és egyéni tapasztalatok értékesítése,
- olyan tevékenységek szervezése, amelyek felkeltik a történelem tanulmányozása iránti érdeklődést, s az emberbaráti és a hazaszeretet ápolását szorgalmazzák.

Ajánlottak a felfedezésen alapuló tanulásra és a szerepjátékokra alapozó didaktikai eljárások, amelyek elősegítik az előzetes tapasztalatok és az új tanulási tartalmak összefüggésbe hozását.

A **tanulási tartalmak** területekre szerveződve jelennek meg és olyan alapvető ismereteket és információkat képviselnek, amelyekkel a kompetenciák megvalósítását célozzák meg. A javasolt megközelítésmód a helytörténetet beépíti a nemzeti történelembe, ezt pedig a világtörténelembe. Ily módon a speciális oktatásbeli enyhe és közép súlyos fogyatékkal élő diákok olyan fogalmakkal és információkkal érintkeznek röviden, amelyek majd a gimnázium és a líceum során fognak majd megerősítést nyerni.

A **módszertani javaslatok** útmutatók a tanerő számára a tanterv használatában, segítséget jelentenek a tantárgy sajátosságaival és a gyerek életkori sajátosságaival összhangban levő didaktikai eljárások megtervezésében és a tanítási- tanulási- értékelési tevékenységek megvalósításában.

A történelem tantárgy tanterve az alábbi elveken alapul :

- A didaktikai tevékenység a diákot, mint az oktatói- nevelői tevékenység alanyát, helyezi középpontba,
- A didaktikai tevékenység alkalmazott- gyakorlati jellegének erősítése/ előtérbe helyezése,
- Olyan didaktikai stratégiák alkalmazása, amelyek szükségesek a kompetenciák fejlesztéséhez,
- A tantárgyon belüli koherencia és a haladás, valamint a kulcskompetenciák más, az *Ember és társadalom* műveltségterülethez tartozó további tantárgyak esetében való alkalmazhatóságának biztosítása,
- A nemzeti és az európai tanterv összehangolása a XXI. századra jellemző tudásközpontú társadalomban való aktív életvitel nélkülözhetetlen kompetenciaterületeinek fejlesztése,
- Az oktatás minőségének biztosítása.

A kompetencia fejlesztést célzó didaktikai eljárás feltételezi az aktív módszerek alkalmazását, amelyek hozzájárulhatnak :

- Az interakciót elősegítő nevelési környezet megteremtéséhez,
- A diák személyiségének fejlődéséhez,
- Az önbecsülés és a másik tisztelete érzetének fejlődéséhez.

A tanterv jelen formája a diákok a múltjuk megismerése iránti érdeklődésének a felkeltéséhez próbál hozzájárulni azáltal, hogy :

- Olyan tanulási útvonalat javasol, amely során a diákok előre a saját családi helyzetükből kiindulva, majd térben és időben távolabb eső helyzetek kapcsán ismerkednek meg a múlttal,
- A keretcélkitűzéseket és az elemi speciális oktatás iskolázási szakaszának jellemzőit összhangba hozza,
- Változatos, a tanterv terjedelmének jelentős részét kitevő tanulási tevékenységeket javasol.

A tanterv kidolgozásában az alábbi szempontokat követték :

- A történelem tanulmányozásának hozzájárulása a speciális elemi oktatás által képviselt iskolázási szakasz célkitűzéseéhez,
- A történelem tanulmányozására vonatkozó, különösen, európai szinten kidolgozott oktatási dokumentumokba foglalt javaslatok,
- A történelem elemi oktatásban való tanulmányozására vonatkozó bizonyos kutatások eredményei,
- Azon tanárok tapasztalatainak az értékesítése, akik az előző tantervet már használták, ezáltal hozzájárulásuk azokhoz az alapvető kompetenciákhoz, amelyek a speciális alapfokú oktatás révén alakíthatóak ki

Általános kompetenciák

- 1. A történelmi időfogalom megértése és ábrázolása**
- 2. A történelmi források megismerése és értelmezése**
- 3. A történelem iránti érdeklődés felkeltése**
- 4. Önmagához és másokhoz való pozitív viszonyulásmód kialakítása.**

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és javasolt tanulási tevékenységek

1. Az események térben és időbeli elhelyezése

IV. osztály
<p>1.1 Családi események vagy egy tanulási helyzetben ismertett tettek tér- és időbeli elrendezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Időszalag készítése, amelyen a saját vagy a közösség életének eseményei vannak feltüntetve, - Adott séma alapján családfa készítése, - Híres személyiségekre vonatkozó rövid életrajzok meghallgatása/olvasása és ezek történelmi időben való elhelyezése.
<p>1.2. A történelmi események térbeli elhelyezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fegyveres összetűzések szimulációjának megfigyelése számítógép segítségével, - Történelmi jelentőségű helyek azonosítása Románia térképén, - Adott helységekben élő emberek életét ábrázoló képeinek a leírása, - A diák lakhelyéről származó emberek foglalkozásait bemutató szövegek olvasása
<p>1.3. Az emberek tér és idő iránti mindenkori érdeklődésének a felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Múzeumokba, emlékházakba, stb. tett látogatások során szerzett információk értékesítése, - Időtérképek kidolgozása, amelyek a történelmi múltat ábrázolják különböző korokban.

2. A történelmi források megismerése és magyarázata

IV. osztály
<p>2.1. A történelmi források azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történelmi szövegek olvasása, - Adott történelmi témával kapcsolatos információk keresése, - Történelmi személyiségeket, eseményeket bemutató képek által nyújtott információk megbeszélése.
<p>2.2. Történelmi források tanulmányozása, a múltra vonatkozó változatos információk azonosítása céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - A múltban történt események csoportban történő megbeszélése, - Kronológiai sorrendbe helyezett, olyan helybéli történelmi eseményeket ábrázoló plakátok vagy albumok készítése, amelyek felkeltették a diákok érdeklődését.

3. A történelem iránti érdeklődés felkeltése

IV. osztály
<p>3.1. Emberek/ embercsoportok közötti hasonlóságok és különbségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A múltbeli emberek tetteire, a nemzet hőseire vonatkozó csoportbeszélgetések, - Megadott információk alapján tettek, emberek közti hasonlóságok és különbségek rendszerezése, - Saját vélemény kifejezése.
<p>3.2. Nemzeti hősökre vonatkozó kérdések megfogalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját véleményüket is tartalmazó, a nemzeti történelem jelentős eseményeire vonatkozó rövid fogalmazások kidolgozása, - Az osztályban egy „múzeumsarok„ kialakítása, - Múzeum vagy emlékház meglátogatása.

4. Önmagához és másokhoz való pozitív viszonyulás kialakítása

IV. osztály
<p>4.1. Önmaga és mások, illetve emberek és csoportok közötti hasonlóságok és különbségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azon cselekvési módok azonosítása, amelyekhez folyamodhatott volna életének bizonyos körülményei között (például „Mit tettél volna ma?” típusú gyakorlatok), - Történelmi jelentőségű személyiségek tettei és azoknak a történelmi események alakulásában játszott szerepeinek csoportmunkában való megbeszélése, - Történelmi tettek/események, személyiségek közötti hasonlóságok és különbségek kiválasztása, - Rövid szövegekben reflektálni a múltbeli tettekhez/eseményekhez, személyiségekhez való viszonyulásra.
<p>4.2. Kommunikációt feltételező helyzetekben nyílt attitűd bizonyítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történelmi témájú párbeszédbe való bekapcsolódás, amelyek során történelmi eseményekre és személyiségekre vonatkozó történelmi jellegű információk vagy saját véleménynyilvánítások kerülnek szóba, - Történelmi személyiségek tettein alapuló szerepjátékok, - Az osztályban egy „múzeumsarok„ megtervezése és kialakítása.

Tartalmak

IV. osztály	
Tanítási egységek	Tartalmak
BEVEZETŐ FOGALMAK	A történelem, mint tudomány; A kronológia; Történelmi források.
A HELYI ÉS NEMZETI KÖZÖSSÉG	A család; A család helye a közösség életében, múlt és jelen; Gyermekkor a múltbeli és jelenkori románoknál; Helyek, tettek, szokások; A szülőhely; Románia vallási felekezetei; Ünnepek a románoknál és a kisebbségeknél; Az iskola, múlt és jelen.
TÖRTÉNELMI KOROK. ÓKOR	A géta- dákok; Burebista-történelmi olvasmány; A rómaiak; Traianus és Decebal- a dák- római háborúkra vonatkozó történelmi olvasmányok.
KÖZÉPKOR ÚJKOR KULTÚRA KULTÚRÁLIS ÖRÖKSÉG	Személyiségek: - Mircea cel Bătrân; - Vlad Țepeș; - Ștefan cel Mare; - Mihai Viteazul; - Constantin Brâncoveanu; - Alexandru Ioan Cuza; - I Károly; - Ferdinánd; - Maria királynő; Történelmi legendák; Kolostorok, emlékművek, történelmi jelentőségű városok.

Módszertani javaslatok

A **történelmi források felhasználhatósága** a történelem oktatása során mindig a tanár rendelkezésére kell álljon.

A történelmi források használatára fókuszáló didaktikai stratégiák mindig szem előtt kell tartásuk az illető forrás kiválasztásakor, elemzésekor, osztályban tervezett feldolgozásakor ennek relevanciáját a tanítási - tanulási tevékenységben, a sajátos kompetenciák és a multiperspektivitás, *mint gondolkodási mód* kialakításában.

Különböző forrásokból származó bizonyítékok felhasználása egy helyzet összetett mivoltának tisztázásában és az esemény okainak felfedezésében.

A **kritikai gondolkodást** a hatékony tanulás egyik kulcstényezőjének tekintik. Ezen gondolkodástípus fejlesztésének alapját az érvelés, a szövegértelmezés és a hozzá kapcsolódó kérdésfeltevés képezi.

A **kutatás**, mint didaktikai eljárás, építő és kreatív módon segíti elő az új és változatos helyzetekben elsajátított ismeretek alkalmazását. Ez a módszer feltételezi a feladatok előzetes pontos meghatározását, ezek megértését és megoldását. A kutatási eljárásnak három szakaszból kell összeállnia :

- A kutatás tárgyának megállapítása,
- A megfelelő munkamódszer megválasztása (mit kell tennem?, hogyan járunk el?, stb.)
- A leghatékonyabb megoldás beazonosítása (ebben a szakaszban a tanárnak, aki ismeri az osztályközösség diákjainak képességeit, pontosítani kell milyen elvárásai vannak illetve ezen didaktikai tevékenység során mit tanul meg a diák).

A **projekt** egy olyan összetett tanulási tevékenység, amelyet úgy formatív, mint összegző értékelési eszközként is lehet használni.

A projekt egyéni és /vagy csoportos tevékenység, amely a diákokat döntéshozó, kommunikációt és közvetítést feltételező helyzetek elé állítja.

A didaktikai tervezés

A tanterv személyre szabott olvasatának a célja a tanterv egy sajátos nevelési kontextusban való konkrét alkalmazási lehetőségeinek a beazonosítása. A kidolgozott tervezési dokumentumok (kalendarisztikus terv és tanulási egységek tervei) a tanárnak az alábbi kérdésekre adnak választ :

- Milyen céllal teszem? (azonosítva lesznek a fejlesztendő kompetenciák)
- Milyen tartalmakat választunk? (a tartalmak kiválasztása, azonosítása és rendezése).
- Mivel? (a forráslehetőségek elemzése - anyagi források, számítógépes források, időfaktor, osztályfelszereltség).
- Mi valósult meg? (meghatározódnak az értékelési eszközök, amelyeknek tükrözniük kell a tanterv által előírt kompetenciák elsajátítása során a diák önmagához mért fejlődését egy tanév során)

A kalendarisztikus terv kidolgozása feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását,
- a tanulási egységek sorrendjének a felállítását,

- a saájatos kompetenciák és a tanulási tartalmak összehangolását a tanulási tevékenységekkel és az ezekre szánt időkerettel.

A tanulási egyégek terveinek elkészítése által a pedagógus érvényre juttatja azt a nevelési kontextust, amelyben osztályban folytatott tevékenysége zajlik.

A tanítási- tanulási stratégiák kidolgozása

A didaktikai tevékenységek kompetenciaorientált volta meghatározza az aktív módszerek használatát, amelyek hozzájárulnak egy olyan kedvező nevelési környezet kialakulásához, amely elősegíti az interakciót, fejleszti a diák személyiségét, fejleszti az önbecsülés és a mások iránti tisztelet érzetét.

Bibliográfia:

1. Roşan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și Intervenție*, Editura Polirom, Iași;
2. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
3. Pârvu, A.M., Dobrescu, S., (2016), *Istorie. Caiet multifuncțional pentru clasa a IV-a + Manual digital*, Editura CD Press, București;
4. Almaş, D., (2018), *Povestiri istorice pentru copii și școlari*, Editura Agora, București;
5. *Programa școlară pentru disciplina Istorie, clasa a IV-a*, București, 2014.

Munkacsoport:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Antalka Ágota	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna
Fazakas Iuliana	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna
Kovács Zsolt	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna
Pulugor Zita	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TANTERV

FÖLDRAJZ

**SPECIÁLIS OKTATÁS
IV. OSZTÁLY**

**ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS
TANULÓK SZÁMÁRA**

Bukarest, 2021

Bevezető

A *Földrajz* tantárgy tanterve a speciális oktatás enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő IV. osztályos diákoknak szánt műveltségterületi kínálata.

A tantárgy, *Az ember és társadalom* műveltségi területhez tartozik, amely a speciális elemi oktatás enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos kerettanterv része (5. Melléklet 3622/2018 határozat alapján engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok számára kidolgozott kerettanterv), heti/ 1 óraszámmal.

A IV. osztályos *Földrajz* program földrajzi alapismereteket nyújt, amelyek a speciális elemi oktatás enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos kerettanterv része. Földrajzi alapismeretekkel már a II. osztály *Természettudományok* óráin ismerkedhettek a tanulók.

Célja az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyéni fejlődési lehetőségeinek kiaknázása, a normál fejlődési zóna megközelítése. A *Földrajz* tanulmányozásával, a tanuló megismerkedik a körülötte levő univerzummal, annak megfigyelhető valós elemeivel, azokkal az információkkal, amelyek alapvetően lényegesek az adott életkor és fogyatékoságon belül.

A tanterv kitűzött célja, hogy a tanulóval megismertesse a földrajzi alapfogalmakat, kiindulva a földrajzi helyek beazonosításától, a terepen való tájékozódás, a földrajzi környezet elemei, alapvető földrajzi adatok, jellemzők, megfigyelhető jelenségek és egyszerű tények közti kapcsolatokig.

A **Program** orientatív, biztosítja a szakemberek (tanárok) számára a kezdeményezést a tanulási tartalmak kiválasztásában.

Az iskolai program struktúrája tartalmazza a következő elemeket:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák, tanítási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

Az **általános kompetenciák** tanulás útján kialakított ismeretek, készségek, képességek, attitűdök rendszere, amelyek az elemi osztályos tanulók *Földrajzi* ismereteit foglalják magukba.

A **sajátos kompetenciák** az általános kompetenciákból származtatottak, ezek elsajátításának szakaszait jelképezik és egy tanév alatt alakíthatóak ki.

A **tanulási tartalmak** azon ismeretek összességét tartalmazzák, amelyek az alapképességek kialakulásához szükségesek.

A program által javasolt **tartalmak** az *Ember és társadalom* műveltségi terület céljainak függvényében vannak megfogalmazva, a tanár feladata, hogy folyamatosan törekedjen az interdiszciplinaritás megvalósítására.

A módszertani javaslatok kiindulási pontot nyújtanak a tanárnak, hogy a tanítási órákon belül a program tartalmát és a tanulási tevékenységeket a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazítsa.

Általános kompetenciák

- 1. A földrajzi tér bemutatása egy specifikus nyelven**
- 2. A földrajzi tér megértése a matematika, környezeti és polgári nevelés területén elsajátított ismeretek alapján**
- 3. A földrajz tanulmányozása iránti érdeklődés felkeltése**

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és javasolt tanulási tevékenységek

1. A földrajzi tér bemutatása egy specifikus nyelven

IV. osztály
<p>1.1. Sajátos földrajzi fogalmak és kifejezések azonosítása különböző tanulási helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi tér fogalmait felismerő gyakorlatok; - gyakorlatok egyes fogalmak azonosítására szóbeli üzenet alapján.
<p>1.2. Sajátos kifejezésekkel és fogalmakkal való ismerkedés</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok- tulajdonnevek beazonosítására egy adott szövegben; - egyszerű mondatalkotási gyakorlatok a beazonosított kifejezésekkel; - gyakorlatok földrajzi fogalmak meghatározására.
<p>1.3. Sajátos kifejezések és fogalmak elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi környezetből származó kifejezések használatának gyakorlata; - mondatkiegészítő gyakorlatok megfelelő szakkifejezésekkel; - megfigyelési gyakorlatok földrajzi térben; - gyakorlatok, sajátos kifejezések használata különböző összefüggésekben.

2. A földrajzi tér megértése a matematika, környezeti és polgári nevelés területén elsajátított ismeretek alapján

IV. osztály
<p>2.1. Matematikai műveletek alkalmazása a földrajzi tér ábrázolására</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a földrajzi tér ábrázolására sablonok segítségével; - gyakorlatok a közvetlen környezet egyszerű ábrázolására; - gyakorlatok a megfigyelt földrajzi adatok lejegyzésére; - gyakorlatok sematikus rajzok kidolgozásához.
<p>2.2. A természettudományok és az állampolgári nevelés során megszerzett ismeretek felhasználása a földrajzi tér megértéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az időperiódusok becslésére; - gyakorlatok a megfigyelt vagy elmesélt jelenségek szekvenciáinak észlelésére; - megismerő gyakorlatok a közvetlen környezet földrajzi változásainak azonosítására (évszakok, növényzet stb.); - gyakorlatok az időbeli változások megértésére (egy nap, egy hét, egy hónap, egy év); - gyakorlatok a körülöttünk lévő környezet jelenségeinek leírására.

3. A földrajz tanulmányozása iránti érdeklődés felkeltése

IV. OSZTÁLY
<p>3.1. Az egészséges életkörnyezet szerepének megértése iránti érdeklődés fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tevékenységek és szabályok a környezettel kapcsolatos pozitív hozzáállás tudatosításának érdekében; - konkrét helyzetgyakorlatok a környezeti tudatosság érdekében; - gyakorlati tevékenységek a környezetbarát magatartás kialakításáért .
<p>3.2. A polgári magatartás fejlesztése a környezetvédelem érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - példák azonosítása a környezeti problémákra; - példák a környezetvédelmi és környezetgondozási készségek kialakítására; - gyakorlatok a viselkedési szabályok alkalmazására az egészségmegőrzés és a természetvédelem érdekében; - az iskola udvarán, a természetben és a közösségben folytatott környezetbarát tevékenységek; - tematikus kirándulások; - tematikus projektek: A természet barátai, Veszélyben a természet!, Véd a természetet!; - didaktikai filmek; - gyakorlatok a természetvédelmi szabályok, normák azonosítására.

Tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
BEVEZETŐ FOGALMAK- HELYI ÉS KÖZELI KÖRNYEZET	A Földrajz mint tudomány; A közeli környezet: az osztály, az iskola, a település; Helyi horizont: horizontvonal, kardinális pontok; Megfigyelhető időbeli szekvenciák: óra, nap, hét, év; A naptár; A térkép; Az évszakok.
ROMÁNIA FÖLDRAJZI ELEMEI	Településtől az ország határáig; Domborzati formák; Éghajlat, vizek, növényzet és állatvilág; Gyakorlati tevékenységek.
KÖRNYEZETVÉDELEM	A környezetvédelmi nevelés elemei; Gyakorlati tevékenységek: <i>Egy tiszta környezet, egy egészséges élet, A Föld napja, Óvjuk a természetet!</i> ; Alkotások újrahasznosítható anyagokból.

Módszertani javaslatok

A *Földrajz* tananyag, az értelmi fogyatékosok hátrányai ellenére, a tanítási-tanulási-értékelési folyamat tartalmával, útmutatásával, tervezésével és megszervezésével lehetővé teszi az enyhe és közepes súlyos értelmi fogyatékosokkal élő tanulók számára, a sajátos ritmusukat figyelembe véve megismerjék a földrajz elemeit. A tanulási folyamat túlnyomórészt érzelmi és emocionális lesz. A tanulási siker elérésében fontos szerepet játszik az érzelmi-emocionális tényezők aktiválása.

A program formatív jellege lehetővé teszi a viselkedés hatékony adaptálását azokhoz a helyzetekhez és személyközi kapcsolatokhoz, amelyekben az enyhe és közepes súlyos értelmi fogyatékos tanuló tevékenységét folytatja.

Az oktatási folyamat módszertana nem egy egyszerű s mindenkorra megadott, változatlan zárt kategóriát képez, amelyből hiányzik a növekvő társadalmi élet rugalmassága és igénye, hanem dinamikus jellege miatt állandó nyitottságot jelent a kísérletezésre, innovációra és alkotásra az iskolai alkalmazottak számára.

A **verbális közlések** a tanár kevés hangsúlyt kell fektessen, abban az esetben is ha a verbalizálás nagy fokú rugalmasságot engedélyez, lehetővé téve számára a magas fokú spontaneitást és a könnyebb alkalmazkodást a hallgató igényeihez, és az anyag időbeli követelményeihez.

Az **elbeszélések** logikus és tényszerű kibontása által, a gondolatok egyszerű és érthető kifejeződése lehetővé teszi az életszerű és érthető reprezentációk kialakulását és megkönnyíti a tények megértését.

A **megfigyelés** elősegíti az azonnali hozzáférést az ismeretekhez, konkrét módon támogatja a tanulót abban, hogy a közvetlen környezet részeit, elemeit megértse.

A tevékenység, a gyakorlás, az újraalkotás által a tanuló készségeket, képességeket sajátíthat el (**gyakorlat**).

A **gyakorlati módszerek** (modellezés, makettek stb.) támogatják a tanulót a való világ jobb megismerésében és elősegítik a tanulást.

A tanuló közvetlen bevonása és a környező világgal való kapcsolatának kialakítása a **didaktikai játékok** segítségével valósulnak meg, amelyek spontán átmenetet teremtenek és összefonják a tanulást a kellemes időtöltéssel.

A **specifikus aktív-részvételen alapuló oktatási módszerek** lehetővé teszik a hallgató számára, hogy személyes erőfeszítéssel vagy más kollégákkal együttműködve megfeleljenek az oktatási követelményeknek. Az előbbi tevékenységek fejlesztik a **kooperatív tanulást** (páros vagy kiscsoportos tevékenységek), támogatva a kommunikációt, a szocializációt, a kapcsolatteremtést, az együttműködést és egymás segítségét (*tudom/akarom, tudjam/megtanultam, páros jóslatok, gondolkodjatok/kommunikáljatok/dolgozzatok párban, háromlépcsős interjú, galériatúra, egy ül-három sétál, értékvonat, kerekasztal stb.*).

A **didaktikai tervezés** (a *globális tervezés oktatási ciklusokra, széttagolt vagy felosztott tervezés, félévi tervezés, a didaktikai tevékenységek tervezése*) feltételezi a tudományos tartalmak, a műveletesített célok, a tanítási-tanulási-értékelési stratégiák közti kapcsolatok és függőségek viszonyrendszerét.

A **didaktikai tevékenység megtervezése** előzetes megközelítést feltételez (*Mit fogok tenni? Mivel fogom tenni? Hogy fogom megvalósítani? Hogy fogom tudni, hogy megvalósítottam azt amit célul tűztem ki?*), az alapvető szakaszok kifejezése (a *lecke kompetenciáinak meghatározása, erőforrás elemzés, az optimális didaktikai stratégiák kidolgozása, az értékelési eszközök kidolgozása*).

A **psihopedagogiai értékelés** alapvető célkitűzése a gyermek fejlettségi szintjének ismerete ami lehetővé teszi a megfelelő oktatási és korrekációs kompenzációs programok létrehozását, az elsajátítások és az előrehaladás becslését, emellett a kezdeti igények szintjére való átirányítást, megengedve új terápiás irányok és tevékenységek meghatározását a gyermekkel való munka során.

Az értékelésnek a három ismert formában kell történjen: kezdeti, folyamatos vagy formatív és összegző értékelés, ezek az oktatásba bevont hallgatók egyéniségének megismerésére szolgáló meghatározó folyamatok.

A klasszikus értékelési formák és eszközök mellett javasoljuk a kiegészítő formák és eszközök alkalmazását, mint például: önértékelés valamint a tanulók tevékenységének és viselkedésének szisztematikus megfigyelése. Az értékelés alapjaként szolgál a tanulók viselkedésének megfigyelése ami gondos és szisztematikus nyomkövetésből áll, beavatkozás nélküli, csupán a jellegzetes észrevételek érdekében történik. Az értékelést a kompetenciák méréseként kell végezni, kiemelve a tanulók által elsajátítottakat az elérni javasolt kompetenciákhoz viszonyítva, beleértve az ismereteket, készségeket és attitűdöket, anélkül, hogy kizárólag arra korlátozódnánk, a tanulók mit és mennyit tudnak.

A **portfólió** tartalmazhat: írásbeli dolgozatokat, tesztek, kérdőíveket, feladatlapokat, egyéb dolgozatokat, személyes adatokat, információkat a tanuló iskolán kívüli tevékenységeiről.

A sikeres tanuláshoz a program elemeit egy adott stratégia szerint rendezve viszonylag egyszerű tanulási tevékenységekben kell megvalósítani, amelyet követve értékelhető, jelentős előrelépés történjen.

Bibliográfia:

1. Verza, E., (2011), *Specificul terapiei și recuperării în psihopedagogia specială, Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universitară, București;
2. Cerghi, I.,(2011), *Metode de învățământ*, Editura Polirom, București;
3. www.educație.trei.ro *Psihopedagogie specială*;
4. *Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasa a IV-a*, București, 2014;
5. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași.

Munkacsoport:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Covasna

Fordították:

Pedagógus neve	Intézmény neve
Antalka Ágota	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna
Fazakas Iuliana	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna
Kovács Zsolt	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna
Pulugor Zita	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe, Covasna

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TANTERV

**MAGYAR NYELVŰ
RÓMAI KATOLIKUS VALLÁS**

Előkészítő - IV. osztály
enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott tanulók részére

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A jelen magyar nyelvű római katolikus vallás tanterv a speciális iskola előkészítő – IV. osztályosainak tantervi ajánlata. A tantárgyat, a _____/_____-os miniszteri rendelettel hagyták jóvá. A vallás tantárgy tantervének kidolgozása egy új kompetenciaközpontú curriculáris tervezési modell szerint történt. Felépítése hozzájárul az általános iskolás diák képzési profiljának kialakításához. A tantárgy tanításában a kompetenciák kialakítására és fejlesztésére való irányultság lehetővé teszi a cselekedtetés kihangsúlyozását. Az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók részére kialakított tanterv fő vonalaiban követi az elemi iskola római katolikus tantervét, helyenként igazítva a specifikus kompetenciákat és tartalmi elemeket a sérült gyerekek képességeihez és igényeihez.

A tanterv szerkezete a következőképpen épül fel:

- Általános ismertető
- Alapkompetenciák (általános kompetenciák)
- Specifikus kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A **kompetenciák** strukturált ismeret-, készség- és attitűd egységek, melyeket a tanulás útján lehet fejleszteni, s amelyek lehetővé teszik a változatos élethelyzetek általános vagy specifikus problémáinak a megoldását.

Az **általános kompetenciák** a szociális kompetencia részrendszerei, amelyek a valláserkölcsei viselkedést, az együttműködést, illetve a mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolását fogalmazzák meg.

A **specifikus kompetenciák** az általános kompetenciákból származnak, ezek elsajátításának szakaszait képviselik, és egy tanítási év alatt alakíthatók ki. A tanuló fejlettségi szintjéhez igazítottak, szerepük van a teljesítmény mérésében, és kiindulópontként szolgálhatnak a további tanulási tevékenységek megtervezéséhez.

A specifikus kompetenciák kialakításához a tanterv tájékoztatási céllal különböző tanulási **tevékenységeket** ajánl, melyek segítenek értékesíteni a diákok konkrét tapasztalatait. Ezek hasznosítják a formális, nonformális és informális tanulást. E célcsoporttal való együttműködésben az alapfogalmak tisztázása mellett a hangsúly az élményeken és aktív tanulói részvételen keresztül történő tanulásra tevődik. A specifikus helyzetek adta lehetőségek és korlátok a tanár részéről is rugalmasságot követelnek, így a tanárnak jogában áll módosítani, kiegészíteni vagy helyettesíteni a tanulási tevékenységeket.

A **tanulási tartalmak** az ismereteknek egy olyan leltárát képezik, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a specifikus kompetenciák kialakításához és fejlesztéséhez.

Az elemi osztályok szintjén a tanterv három tanulási területet javasol:

- a keresztyén tanítás alapfogalmai
- a gyakorlati keresztyén erkölcs
- a közösségi életre nevelés

A tartalmak elősegítik a specifikus kompetenciák alakítását, valamint a tanulási helyzetek kreatív, rugalmas felépítését a tanulók életkori sajátosságainak és egyéni (helyzetének) sajátosságának megfelelően.

A **módszertani javaslatok** biztosítják a tanterv új elemeinek tisztázását, olyan tanulási stratégiákat ajánlva amelyek a tanítási tevékenység tervezésének támpontjai lehetnek, ugyanakkor magukban foglalják a folyamatos értékelés elemeit is. A módszertani javaslatok sokféle tanulási környezetre vonatkoznak, (utalva a különleges tanulási igényekre, különböző közösségek jellegzetességeire,

alkalmazva a speciális tanulási szükségletekre stb.) figyelembe véve a sajátos nevelési igényeket. A tanterv célja, hogy összefüggő keretet biztosítson a *római katolikus vallás* tanításának. Valamennyi felekezetre vonatkozóan tartalmaz közös elemeket: az általános kompetenciák jegyzékét, a specifikus kompetenciák egy részét, példákat tanítási tevékenységekre, általános módszertani javaslatokat stb. A specifikus kompetenciák jegyzékét és a tanítási tartalmakat a felekezetek maguk dolgozzák ki, mely lehetővé teszi számukra a lényeges és sajátos témák érintését.

Általános kompetenciák

- 1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben**
- 2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel**
- 3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

ELŐKÉSZÍTŐ osztály
<p>1.1. Felismerni a saját vallásos hitre jellemző alapelemeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetés különböző témákról: Isten jelentősége az ember életében, szeretetének megnyilvánulása, megtapasztalhatósága, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága - reprezentatív vallásos tartalmú képek elemzése - szemléltető didaktikai játékok, melyek a gyermekek vallási szempontból fontos tapasztalataira épülnek, és növelik a gyermek közösségi élményét - illusztrációk készítése egyes énekekhez - vallásos énekek dramatizálása - imádkozást elsajátító gyakorlatok (gesztusok, szavak, jelek, szimbólumok) - alapvető hittani ismeretek énekekkel (<i>A kis Jézus megszületett, Ahol szeretet és jóság</i>)
<p>1.2. Megfigyelni a keresztyén viselkedés jellemzőit egyes hétköznapi élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes vagy mások jócselekedeteinek elmondása, megbeszélése - szerepjátékokban, gyakorlójátékokban való részvétel - animálható/mozgásos énekek tanulása, gyakorlása (pl. <i>A szeretet mindenkié, Ahol szeretet és jóság, Az Ő neve bátya</i>) - erkölcsi tanulságokat közvetítő rövidfilmek/rajzfilmek megnézése és megbeszélése
<p>1.3. Alkalmazni néhány keresztyén erkölcsre jellemző viselkedési szabályt családi közegben (vagy azt helyettesítő közösségben), kisközösségben</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportbeszélgetések a különböző helyzetekre vonatkozó szabályokról (szülő, előljáró tisztelete, az iskola hasznossága, a család fontossága, a templom szentsége, az utca mint nyilvános tér, természet óvása stb.) - szabályok lerajzolása - színészek színhasználata a helyes és helytelen cselekedetek kiválasztására (helyes: színes; helytelen: fekete) - elemzési gyakorlatok különböző reális vagy elképzelt helyzetekben, mint például az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése - szituációs játékok: „<i>En azt tenném...</i>”; „<i>Változtass szabályt!</i>”; - templomlátogatás

2. A vallási értékekkel összhangban lévő viselkedési minták elsajátítása

ELŐKÉSZÍTŐ osztály
<p>2.1. Felelősséget vállalni a különböző csoportok tagjaként</p> <ul style="list-style-type: none"> - közösségépítő és kooperatív játékok (teremtés plakát készítése csoportban, templomépítés kockából, gyufaszáלבól vagy más anyagokból...stb.) - közösen megoldandó feladatok megbeszélése - szerepvállalás erkölcsi döntéseket imitáló élethelyzetekben

- részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival, stb. együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek)
- értékelő tevékenység: „*Helyem a csoportban*” (alapszintű önértékelés és feed-back)
- szerepjátékok a helyes értékrend kialakítására
- a jókivánság, a bátorítás, a biztató gesztusok gyakorlása a testbeszéd és a nyelvi kommunikáció eszközeivel

2.2. Felismerni az egyéni jellemzőket, illetve hasonlóságokat és különbségeket

- „*Mindenki más*” játék: hasonlóságok és különbségek a csoport tagjainál (fizikai, nyelvi, kedvenc állatok stb.)
- „*Mi lennél ha,..... lennél*”(szín, virág, állat) – asszociációs játék egymás megismerésére és csoportok alkotása hasonlóság alapján
- képek, illusztrációk segítségével jellemezni embereket (különbségek, hasonlóságok, majd később Isten családjába tenni őket)
- hasonló fogyatékossgal és egészséges emberekkel való együttlét, közös munka
- egymás elfogadására bátorító bibliai és más történetek (pl. *Jézus és Zakeus*); mozgással, mutogatással kísért énekek (*Isten szeret engem akkor is...*)

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása

ELŐKÉSZÍTŐ osztály

3.1. Megismerni egyes keresztény ünnepek és események jelentőségét

- megfogalmazni a vallás-erkölcs területére jellemző egyszerű kijelentéseket
- a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása
- rövid imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával
- párbeszéd egyes bibliai történetek és szentek élete alapján

3.2. Egyes keresztény ünnepek és események családra és közösségre kiható szerepének felismerése

- a gyerekek és családjuk életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek elemzése (keresztelő, házasságkötés, névnap, születésnap stb.) a gyerekek konkrét tapasztalatából kiindulva
- bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait (*Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, Pünkösd stb.*)
- részvétel az iskolai ünnepélyeken
- az ünnepekhez kapcsolódó énekek tanulása
- ünnepi üdvözlőlapok készítése felnőtt irányításával

Tartalmak

Előkészítő osztály	
Tartalmi területek	Tartalmak
Isten gondunkat viseli	<p>Csodálatos világunk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ki vagyok én? • Színes világunk • Isten teremtette a világot <p>Isten teremtménye vagyok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isten vigyáz ránk • Isten ismer engem • Isten tenyerébe írta nevemet <p>Isten a jó úton vezet minket</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus, a jó pásztor • Jézust követjük <p>Isten megajándékoz engem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szeretetével és örök hűségével • Családdal és Társakkal
Isten gyermekei vagyunk	<p>Isten jót akar gyermekeinek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fedezzük fel Őt, egymást és a világot • Az öt érzékszervünk (Fogalomtisztázás) • Látás • Hallás • Tapintás • Szaglás • Ízlelés
Isten családjába tartozunk	<p>Érzelmeket is Istentől kaptuk</p> <p>Mi a család? (Fogalomtisztázás)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus családja • Az én családom • Testvéreink, a szentek (Szent Márton, Szent Erzsébet, Szent Miklós)
Isten családjában ünnepelünk	<p>Isten családja együtt ünnepel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ünnep (Bevezető magyarázat) • Jézus születésnapja (Karácsony) • Jézus új élete (Húsvét) • Jézus ajándéka (Pünkösd)

A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor felekezeti típusú elem együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de lehetőséget teremtenek a fent említett témák illusztrálására.

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	Előkészítő osztály
Bibliai szövegek	- A tartalomhoz illő és a diák értelmi fejlődésének megfelelő részek – a tanár belátása szerint (<i>Biblia – Szt. István Társulat, Szent Jeromos Bt., Képes Biblia</i>)
Imádságok	- Keresztvetés és katolikus köszönés - Reggeli, esti ima
Énekek	<ul style="list-style-type: none"> - <i>A kis Jézus megszületett</i> - <i>A szeretet mindenkié</i> - <i>Ahol szeretet és jószág</i> - <i>Az Ő neve bástya</i> - <i>Ég a gyertya ég</i> - <i>Emeld fel a kezed és áldjad Őt</i> - <i>Ha szereted Jézust, üsd a tenyered</i> - <i>Hozsánna Dávid fiának</i> - <i>Isten jó, nagyon jó</i> - <i>Jertek dicsérjük együtt</i> - <i>Ki teremtette ezt a világot?</i> - <i>Kirje, kirje, kisdedecske</i> - <i>Kiskarácsony, Nagykarácsony</i> - <i>Mennyből az angyal</i> - <i>Miklós püspök egykor régen</i> - <i>Ó, jöjj, ó, jöjj, Üdvözítő!</i> - <i>Pásztorok, pásztorok örvendezve</i>

I. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

I. osztály
<p>1.1. Megfogalmazni néhány, a vallásos hitre jellemző alapszempontra saját tapasztalatra támaszkodva</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd különböző témákról: <i>Isten szeretete, gondoskodása, szeretetének megnyilvánulása, megtapasztalhatósága, az imádság fontossága</i> - reprezentatív vallásos tartalmú képek elemzése - imaformák gyakorlása (kötött, szabad, ének) - szemléltető didaktikai játékok, melyek a gyermekek vallási szempontból fontos tapasztalataira épülnek, és növelik közösségi élményét („<i>Milyen vagy Istenem?</i>” – <i>modellező játék a gyerekek istenképéről, Rajzoljunk templomi illemkódexet, „Hogy érzi magát Isten amikor...?”- helytelen istenkép kijavítása; „Ha én lennék Isten...”</i>) - illusztrációk készítése egyes énekekhez (információk rögzítése rajzzal vagy dramatizálva) - vallásos énekek dramatizálása - imádkozást elsajátító gyakorlatok (keresztvetés, gesztusok, szavak, jelek, szimbólumok, csendgyakorlat) - alapvető hittani ismeretek énekekkel (<i>A kis Jézus megszületett, Ahol szeretet és jóság, Pillangó ha lehetnék, Mennyből az angyal</i>) - a hitet kinyilvánító gesztusok, tárgyak, épületek felismerése a képi anyagokban - párbeszéd alkotása különböző témákról: <i>Isten jelentősége az ember életében, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága</i> - párbeszéd alkotása olyan témákról, amelyek meghatározzák a keresztény ember életét (<i>imádság, Szentháromság, szentmise</i>) - templomlátogatás és gyakorlati tevékenységek (a kedvenc részek, liturgikus tárgyak lerajzolása/kiszínezése) - találós kérdések
<p>1.2. Felfedezni a keresztény viselkedés jellemzőit hétköznapi helyzetekben és bibliai személyek példázatos viselkedésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai személyek és ismert személyek cselekedeteinek megbeszélése és moralizáló elemzése - erkölcsi tanulságokat közvetítő rövid filmek/rajzfilmek megnézése és megbeszélése - szerepjátékok: <i>„Helyes vagy helytelen cselekvés?”</i> animálható énekeken keresztül (<i>pl. A szeretet mindenkié, Ahol szeretet és jóság, Az Ő neve bátya, Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít, Nem lesz egyedül a szívem többé</i>)
<p>1.3. Alkalmazni néhány keresztény erkölcsre jellemző viselkedési szabályt a valós életben és képzeletbeli élethelyzetek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportbeszélgetések a különböző helyzetekre vonatkozó szabályokról (<i>iskola, család, templom, utca, természet stb.</i>) - szabályok megfogalmazása (lerajzolása) - színezők színhasználata a helyes és helytelen cselekedetek kiválasztására (helyes: színes; helytelen: fekete) - valóságos vagy fiktív élethelyzetekben az erkölcsi és a viselkedési szabályok felismerése, elemzése, értékelése - szituációs játékok: <i>„Én azt tenném...”; „Változtass szabályt!”; „Így igen, így ne cselekedj!”</i> - énekek (<i>Ne félj, ne aggódj; Napkeltétől napnyugtáig...</i>) - játék a szeretet-dobókockával

2. A vallási értékekkel összhangban lévő viselkedési minták elsajátítása

I. osztály
<p>2.1. Felelősség vállalása a különböző csoportok, kisközösségek tagjaként</p> <ul style="list-style-type: none"> - közösségépítő és kooperatív játékok (<i>A néma karmester, alibi, szoborpark, közösen megoldandó feladatok megbeszélése és szerepvállalás</i>) - történetek meghallgatása, melyekből a felelősségvállalás pozitív példáival találkozhatnak - részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival, stb. együtt (<i>karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek</i>) - karitatív tevékenység szervezése más osztályokkal, csoportokkal, iskolákkal együttműködésben - feladatbazar: <i>Ki milyen feladatot vállal az osztályban egy hetes ciklusokban?</i>
<p>2.2. Az egyéni jellemzők / hasonlóságok - különbségek felismerése/ felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Mindenki más” játék: hasonlóságok és különbségek felismerése a csoport tagjai között - „Mi lennél ha,..... lennél ”(szín, virág, állat) – asszociációs játék egymás megismerésére és csoportok alkotása hasonlóság alapján - a jókívánság, a bátorítás, a biztató gesztusok gyakorlása - fiktív hősök és valóságos személyek jellemzése képek, illusztrációk segítségével (különbségek, hasonlóságok, majd később Isten családjába helyezni őket) - hasonló fogyatékkal és egészséges emberekkel való együttlét, közös munka - egymás elfogadására bátorító bibliai és más történetek (pl. <i>Jézus és Zakeus</i>); mozgással, mutogatással kísért énekek (<i>Isten szeret engem akkor is...</i>) - modellezés: Ki hogyan imádkozik? - történet meghallgatása és megbeszélése az embertárs megbélyegzésről és Isten erre vonatkozó nézetéről (pl. <i>Max Lucado: Értékes vagy.</i>) - puzzle kirakása csoportmunkában: „Mindenkire szükség van...”

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása

I. osztály
<p>3.1. Megismerni és megérteni az egyes keresztény ünnepek és események jelentőségét</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfogalmazni a vallás-erkölcs területére jellemző egyszerű kijelentéseket - a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása - rövid imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával - párbeszéd egyes bibliai történetek és szentek élete alapján - bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait képi anyagban (<i>Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, Pünkösd</i> stb.) - énekek (<i>Miklós püspök egykor, régen; A kis Jézus megszületett, Kirje, kirje, kisdedecske</i>) - az egyházi ünnepekhez kapcsolódó játékos vetélkedőkben való részvétel (pl. karácsonyi totó)
<p>3.2. Egyes keresztény ünnepek és események családra és közösségre kiható szerepének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyerekek és családjuk életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek bemutatása (keresztelő, házasságkötés, születésnap stb.) a gyerekek konkrét tapasztalatából kiindulva - ötletbörze: „<i>Hogyan készülünk a .....ünnepére a családban?</i>”, ünnephez kapcsolódó családi és közösségi szokásaink leltárának közös elkészítése rajzolt szimbólumokkal - részvétel az iskolai, plébániai ünnepélyeken (<i>Anyák napja, Apák napja, gyermeknap, egyházi ünnepek, pld. Karácsony</i>) - az ünnepekhez kapcsolódó énekek tanulása - az ünnephez kapcsolódó kézimunkák készítése - ünnepi üdvözlőlapok készítése felnőtt irányításával

Tartalmak

I. osztály	
Tartalmi területek	Tartalmak
Ismerjük meg az Isten által teremtett világot	<p>Az élet Isten ajándéka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ki vagyok én? (Bevezető, ismerkedő alkalom) • Isten ismer engem és nevemen szólít • Isten teremtett a világot <p>Isten teremtménye vagyok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isten az én Mennyei Atyám • Isten szeret engem és velem van • Isten lát engem és vigyáz rám • Isten mindig megbocsát • Isten szól hozzám – Az imádság
Isten gyermekei vagyunk	<p>Jézus Krisztus által lettünk Isten gyermekeivé</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az angyali üdvözlés • Karácsonyra készülünk • Jézus születése • A pásztorok és napkeleti bölcsek köszöntik a kis Jézust • Az ifjú Jézus
Isten családjába tartozunk	<p>Mi a család?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus családja és az én családom • A Mennyei Atya családja • Testvéreink, a szentek (Szent Márton, Szent Erzsébet, Assisi Szent Ferenc, Szent Miklós) <p>Akik vigyáznak rám</p> <ul style="list-style-type: none"> • Védőszentem és őrangyalom
Isten családjában ünnepelünk	<p>Isten családja együtt ünnepel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ünnep lényege, ideje, helye • Névnepünk • Mindenszentek napja • Születésnapunk • Jézus születésnapja (Karácsony) • Jézus bevonulása Jeruzsálembe • Jézus tanítványaival étkezik • Jézus új élete (Húsvét) • Jézus visszament a Mennyei Atyához • Jézus ajándéka (Pünkösöd)

A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor felekezeti típusú elem együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de lehetőséget teremtenek a fent említett témák illusztrálására.

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	I. osztály
Bibliai szövegek	- A tartalomhoz illő és a diák értelmi fejlődésének megfelelő részek – a tanár belátása szerint (Biblia – Szt. István Társulat, Szent Jeromos Bt., Képes Biblia)
Imádságok	- Keresztvetés és katolikus köszönés - Reggeli, esti ima, étkezés előtti és utáni ima
Énekek	- A kis Jézus megszületett - A szeretet mindenkié - Ahol szeretet és jószág - Az Ő neve bástya - Az Úristent magasztalom - Dicsérje minden nemzet, dicsérje az Urat - Ég a gyertya ég - Emeld fel a kezed és áldjad Őt - Ha szereted Jézust, üsd a tenyered - Hozsánna Dávid fiának, áldott... - Isten jó, nagyon jó - Ki teremtette ezt a világot? - Kirje, kirje, kisdedecske - Kiskarácsony, Nagykarácsony - Kis telefonom van nekem, két összetett kezem - Mennyből az angyal - Miklós püspök egykor régen - Nem lesz egyedül a szívem többé - Ó, jöjj, ó, jöjj, Üdvözítő! - Pásztorok, pásztorok örvendezve - Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít - Templomunk az Isten háza

II. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

II. osztály
<p>1.1. Megfogalmazni néhány, a vallásos hitre jellemző alapszemponthoz saját tapasztalatra támaszkodva</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapfogalmak megbeszélése: szeretet, elfogadás, közösség, jótett, csoda, munkatárs, imádság - a fogalmak megértése, a bibliai történetek és üzenetek hatékonyabb befogadását elősegítő PCS képkommunikációs rendszer felhasználásával - reprezentatív vallásos tartalmú képek elemzése - kisfilmek bibliai történetekről, Jézus csodáiról, szentek életéről - imaformák kipróbálása (kötött, szabad, ének), imakocka használata - terepgyakorlat: növények, tárgyak gyűjtése és azok imája - a természetben talált elemek kollázsa: „Istent dicsérő természet” - szemléltető didaktikai játékok, melyek segítenek megfogalmazni a gyermekek vallási és egzisztenciális szempontból fontos tapasztalatait Isten és felebaráti szeretetéről - illusztrációk készítése bizonyos énekekhez - vallásos énekek dramatizálása - imádkozást elsajátító gyakorlatok (keresztvetés, gesztusok, szavak, jelek, szimbólumok, csendgyakorlat) - alapvető hittani ismeretek énekekkel (<i>A kis Jézus megszületett, Nem lesz egyedül a szívem, Pillangó ha lehetnék, Mennyből az angyal, Jó Atyám, imádlak</i>) - párbeszéd különböző témákról: <i>Isten jelentősége az ember életében, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága</i> - párbeszéd olyan témákról, amelyek meghatározzák a keresztény ember életét (<i>imádság, Szentháromság, szentmise</i>) - bibliai színezők az ünnepek tartalmáról, lényegéről
<p>1.2. Felismerni a keresztény viselkedés jellemzőit egyes hétköznapi helyzetben és bibliai személyek példája révén</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai személyek és ismert emberek cselekedetének megbeszélése és moralizáló elemzése (<i>Jézus szeretetből tett csodái, a szentek segítségnyújtása, szüleink gondoskodása</i>) - szerepjátékok: „Kövessd ..... személy példáját?” animálható énekeken keresztül (<i>pl. A szeretet mindenkié, Ahol szeretet és jóság, Az Ő neve bátya, Hogyha szél fúj, hogyha ég zeng, Nem lesz egyedül a szívem többé</i>) - dramatikus játék: <i>Jóságpárbaj; Add tovább a szeretetláncot, Dobj egy jó szót!</i> - egymás jó tulajdonságait említve mozgunk
<p>1.3. Alkalmazni néhány keresztény erkölcsre jellemző viselkedési szabályt a valós életben és képzeletbeli élethelyzetek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportbeszélgetések és esettanulmány a keresztény erkölcsre jellemző viselkedési szabályokról - szabályok lerajzolása, megszavazása, kihirdetése - színezők színhasználata a helyes és helytelen cselekedetek kiválasztására - laporetto készítése a jócselekedetéről - elemzési gyakorlatok különböző reális vagy elképzelt helyzetekben, az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése - mesealkotás egy adott kezdet és befejezés ismeretében - szituációs játékok: „<i>Én azt tenném...</i>”; „<i>Változtass szabályt!</i>”; „<i>Így igen, így ne cselekedj!</i>” - énekek (<i>Ne félj, ne aggódj; Napkeltétől napnyugtáig...</i>)

2. A vallási értékekkel összhangban lévő viselkedési minták elsajátítása

II. osztály
<p>2.1. Aktív felelősségvállalás a különböző csoportokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - közösségépítő és kooperatív játékok (megoldandó feladatok megbeszélése és szereposztás) - bibliai történetet ábrázoló puzzle kirakása csoportmunkában - jó és rossz cselekedetlista összeállítása a megadott képek alapján - olyan történetek meghallgatása, melyekből a felelősségvállalás pozitív példáival találkozhatnak - részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek) - karitatív tevékenység szervezése más osztályokkal, csoportokkal, iskolákkal karöltve - feladatbazar: <i>Ki milyen feladatot vállal az osztályban egy hetes ciklusokban?</i> <p>2.2. Felismerni az egyéni jellemzőket/ hasonlóságokat és különbözőségeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - játék (<i>a három testőr</i>) a különbségek és hasonlóságok megfogalmazásáról: - „<i>Mi lennél ha,..... lennél</i>” (szín, virág, állat) – asszociációs játék egymás megismerésére és csoportok alkotása a hasonlóság alapján - a jókívánság, a bátorítás, a biztató gesztusok gyakorlása - fiktív hősök és valóságos személyek jellemzése képek, illusztrációk segítségével (különbségek, hasonlóságok megfogalmazása majd később Isten családjába helyezni őket) - egymás elfogadására bátorító bibliai és más tanító történetek ; mozgással, mutogatással kísért énekek (<i>pl. Isten szeret engem akkor is...; A szeretet mindenkié, Jézus szeret minden morcos öreget</i>) - történet az előítéletről és embertárs értékéről (<i>pl. A kínai hordár, Szent Ferenc prédikál</i>) - olyan szövegek, történetek meghallgatása, amely egymás elfogadására bátorít

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása

II. osztály
<p>3.1. Megismerni egyes keresztény ünnepek és események fontosságát a közösség életében</p> <ul style="list-style-type: none"> - az ünnepekkel kapcsolatos egyszerű kijelentések megfogalmazása vallásos terminológia használatával, képek segítségével - a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása, közösségre való hatása a diákok szemszögéből - rövid imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával - párbeszéd egyes ünnepek bibliai alapjáról - bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait képi anyagban (<i>Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, Pünkösd stb.</i>) - énekek (<i>pl. Miklós püspök egykor, régen; A kis Jézus megszületett, Kirje, kirje, kisdedecske</i>) - a vallásos ünnepek eredetének bemutatása audio-vizuális eszközökkel - az ünnepekkel kapcsolatos színezők és kézimunkák készítése <p>3.2. Egyes keresztény ünnepek és események családra és közösségre kiható szerepének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyerekek és családjuk életében meghatározó ünneplést ábrázoló képek bemutatása (keresztelő, házasságkötés, születésnap, stb.) a gyerekek konkrét tapasztalatából kiindulva - ötletbörze: „<i>Hogyan készülünk.....ünnepére a családban?</i>”, ünnephez kapcsolódó családi és közösségi szokásaink leltárának közös elkészítése rajzolt szimbólumokkal - csoportmunka: Településünk ünnepi szokásai (ötletbörze és bemutató) - részvétel az iskolai, plébániai ünnepélyeken (Anyák napja, Apák napja, gyermeknap, Karácsony, egyházi ünnepek) - az ünnepekhez kapcsolódó énekek tanulása - az ünnephez kapcsolódó kézimunka készítése - ünnepi üdvözlőlapok készítése felnőtt irányításával.

Tartalmak

II. osztály	
Tartalmi területek	Tartalmak
Ismerjük meg az Isten által teremtett világot	Jézus Mennyei Atyánk szeretetére tanít <ul style="list-style-type: none"> • Mennyei Atyánk, a világ teremtője • A teremtő Isten munkatársainak hív minket • Isten ránk bízta a világot • Isten csodálatosnak teremtette az embert
Isten gyermekei vagyunk	Jézus – Isten Fia <ul style="list-style-type: none"> • Isten gyermekei vagyunk • Várjuk a Megváltót – Jézus édesanyja • A gyermek Jézus • Jézus megkeresztelkedése • Jézus első munkatársai • Jézussal találkozunk • Jézussal beszélgetek – Az imádság
Isten gondoskodik rólunk	Jézus velünk van és segít minket <ul style="list-style-type: none"> • A vihar lecsendesítése • A csodálatos kenyérszaporítás • A csodálatos halfogás • A kánai menyegző • Jézus betegeket gyógyít (pl. <i>A jerikói vak</i>) • Jézus feltámasztja Jairus leányát
Isten családjába tartozunk	Jézus embertársaink szeretetére tanít <ul style="list-style-type: none"> • Szeresd szüleidet! • Szeresd embertársadat! • Teljesítsd kötelességedet • Tégy jót! – Ki a jó ember? • Légy őszinteség • Kövesd a jó példát! (<i>A szentek élete jóra buzdít: Szent Balázs, Szent Márton, Szent Miklós, Szt. Margit, Szent Erzsébet Szt. Kalkuttai Teréz anya, Szent Bernadett, Assisi Szent Ferenc</i>)
Isten családjában ünnepelünk	Isten családja együtt ünnepel <ul style="list-style-type: none"> • Jézus születésnapja (Karácsony) • Jézus szenvedése • Jézus új élete (Húsvét) • Jézus visszament a Mennyei Atyához • Jézus ajándéka (Pünkösöd)

A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor felekezeti típusú elem együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de lehetőséget teremtenek a fent említett témák illusztrálására.

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	II. osztály
Bibliai szövegek	<ul style="list-style-type: none"> - A tartalomhoz illő és a diák értelmi fejlődésének megfelelő részek – a tanár belátása szerint (<i>Biblia – Szt. István Társulat, Szent Jeromos Bt., Képes Biblia</i>)
Imádságok	<ul style="list-style-type: none"> - Keresztvetés és katolikus köszönés - Reggeli, esti ima, étkezés előtti és utáni ima - Miatyánk, Üdvözlégy Mária - rövid szabad ima
Énekek	<ul style="list-style-type: none"> - A kis Jézus megszületett - A mi hű barátunk Jézus - A szeretet mindenkié - Ahol szeretet és jóság - Az Ő neve bástya - Az Úristent magasztalom - Dicsérje minden nemzet, dicsérje az Urat - Emeld fel a kezed és áldjad Őt - Én nem vagyok gyalogos katona - Ha szereted Jézust, üsd a tenyered - Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek... - Hogyha szél fúj, hogyha ég zeng - Hozsánna Dávid fiának, áldott... - Isten jó, nagyon jó... - Jézus enyém, s én az övé - Jézus itt jár és minket megérint - Jézus szeret minden kicsi gyereket - Jó Atyám imádlak - Ki teremtette ezt a világot? - Kicsiny kis fényemmel világítani fogok - Kirje, kirje, kisdedecske - Krisztus feltámadott - Mennyből az angyal - Miklós püspök egykor régen - Neked, neked, neked Ő az Istened - Nem lesz egyedül a szívem többé - Ó, jöjj, ó, jöjj, Üdvözítő! - Pásztorok, pásztorok örvendezve - Pillangó ha lehetnék - Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít - Templomunk az Isten háza

III. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

III. osztály
<p>1.1. Elemezni vallásos jelentőségű, különböző élethelyzetekkel kapcsolatosan megfogalmazott véleményeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai képek és jelenetek magyarázata és megbeszélése - Zakeus életének eseményein alapuló didaktikai szimuláció - fantáziajáték: <i>Milyen alkotóelemekből készül a jóság itala?</i> stb. - beszélgetés Jézus életének egyes történéseiről a tanult bibliai részek alapján - alapfogalmak megbeszélése: szeretet, embertárs, kötelesség, közösség, jótett, csoda, parancs - a fogalmak megértése, a bibliai történetek és üzenetek hatékonyabb befogadását elősegítő PCS képkommunikációs rendszer felhasználásával - párbeszéd alkotása különböző témákról: <i>Jézus tanítása, Jézus meghívása a szentségre, Jézus követésének módozatai, Jézus egyháza, Szűz Mária válasza Isten hívására</i> - a bibliai történetek központi üzenetének elmutatása, ritmizálása, megzenésítése - kisfilmek bibliai történetekről, Jézus csodáiról, szentek életéről - drámajátékok, melyek a gyermekek vallási szempontból fontos tapasztalataira épülnek (bizonyos erények megnyilvánulása az életükben: őszinteség, jóság, türelem, bizalom, bátorság, veszteség, szegény, fájdalom, szabadság, kiszabadulás stb.) - bibliai vagy irodalmi szövegek megbeszélése amelyek különböző véleményeket mutatnak be vallásos tartalmú helyzetekkel kapcsolatban - szerepjátékok, pl. <i>„Párbeszéd a székekkel”</i>: különböző élethelyzetekre érvényes tanácsok megfogalmazása - imaformák gyakorlása (kötött, szabad, ének), saját szerkesztésű imakocka használata - drámajátékok, melyek segítenek megfogalmazni a gyermekek vallási és egzisztenciális szempontból fontos tapasztalatait Isten és felebaráti szeretetéről - illusztrációk készítése énekekhez - énekek dramatizálása - bibliai történetek dramatizálása - alapvető hittani ismeretek énekekkel (pl. <i>Atya, Fiú, Szentlélek...; Az okos sziklára épített; Az Úristent magasztalom; Én nem vagyok gyalogos katona; Itt jelen vagyok</i>) - párbeszéd különböző témákról: <i>Isten jelentősége az ember életében, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága</i> - bibliai színezők az ünnepek tartalmáról, lényegéről
<p>1.2. Azonosítani a keresztyén ember felebarátaival szembeni legfontosabb kötelességeit, a bibliai szereplők példája alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes mérvadó bibliai szövegek olvasása és megbeszélése - bibliai személyek és ismert emberek cselekedetének megbeszélése és moralizáló elemzése (pl. <i>Jézus szeretetből tett csodái, a szentek segítségnyújtása, szüleink gondoskodása</i>) - szerepjátékok bibliai személyek bőrébe bújva: <i>„Kövessd ..... személy példáját, mert... „Ha én... lettem volna...” stb.)</i> animálható énekeken keresztül (pl. <i>Az okos sziklára épített, A szeretet mindenkié, Ahol szeretet és jóság, Az Ő neve bátya, Hogyha szél fúj, hogyha ég zeng, Nem lesz egyedül a szívem többé</i>) - szerepjáték <i>„Hogy viselkedem ebben a szituációban...”</i>, különböző erkölcsi kérdésekkel kapcsolatosan (a jó választása, másokkal szembeni magatartás stb.) - felismerni saját adottságainkat rajzok, szimbólumok, szerepjátékok által - a parancsolatokkal kapcsolatos bibliai szövegek magyarázata

2. A vallási értékekkel összhangban lévő viselkedési minták elsajátítása

III. osztály

2.1. Gyakorolni egyes szerepeket azokban a csoportokban melyekhez tartozik

- gyakorlatok a tanuló társadalmi szerepeinek / feladatainak a meghatározására, figyelembe véve, hogy milyen személyek játszanak fontos szerepet a keresztyén ember életében (szülők, pap, hitoktató, keresztszülők, barátok az egyházközségből stb.)
- aktív részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, az egyházközség más tagjaival, stb. együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek)
- esettanulmány a következő témában: A keresztyén ember szerepe a felebarát életében (Máté elhívása és munkássága)
- értékelő tevékenység: „*Helyem a csoportban*” (alapszintű önértékelés és feed-back)
- változatos munkaterhek és felelősségek gyakorlása a páros és csoportos tevékenységeken belül
- szövegalkotási gyakorlat képek, illusztrációk alapján
- szerepjátékok: *Értékek az ember életében*
- önismereti gyakorlatok, különös hangsúllyal a saját, személyes értékek azonosítására

2.2. Leírni a társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusait valláserkölcsi szempontból, fiktív/valós helyzetekből kiindulva

- párbeszéd a harag ellenőrzésének lehetőségeiről
- bibliai szövegrészek tanulása, memorizálása
- zsoltárok vagy áldások tanulása
- az áldáskívánás gyakorlása, az asszertív kommunikáció gyakorlása
- a jókívánság, a bátorítás, a biztató, bátorító gesztusok gyakorlása energizáló játékok által
- az öt szeretetnyelv megismerése és gyakorlása szeretteink, társaink körében
- a következő témájú beszélgetésben való részvétel: „Hogyan fizethetek a rosszért jóval?”, „Mit tanulhatok a társaimtól és ők mit tanulhatnak tőlem?”
- a hit különböző megnyilvánulási lehetőségeinek azonosítása, az iskolai és a közösségi / gyülekezeti élet valós helyzeteiből kiindulva
- prózai vagy verses formájú vallásos szövegek hallgatása, amelyekben az igazság, tisztelet, szelídség gondolata tükröződik
- képzelt történet az ember más dolgokkal és lényekkel való kapcsolatáról
- párbeszéd a csoporton belüli kapcsolatokról és magatartásokról, képek alapján
- fogalmazás / elbeszélés / dramatizálás kidolgozása, a csoporton belüli viszonyok kihangsúlyozására, kiemelésére
- projekt megvalósítása a következő témában: „Bálványok és követendő példák”

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása

III. osztály

3.1. Elemezni a vallásos események jelentőségét a közösség életében

- bibliai szövegek tanulmányozásán alapuló párbeszéd
- Jézus életének fontosabb történéseit reprodukálni, lerajzolni, eljátszani, dramatizálni
- egyszerű kijelentések megfogalmazása vallásos terminológia használatával, képek segítségével
- a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása, közösségre való hatása a diákok szemszögéből
- rövid imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával
- párbeszéd egyes ünnepek bibliai alapjáról
- bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait képi anyagban (Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, Pünkösöd stb.)
- a vallásos ünnepek eredetének bemutatása audio-vizuális eszközökkel
- az ünnepekkel kapcsolatos színezők és kézimunkák készítése

3.2. Unele creștine sărbători și evenimente pentru familie și comunitate care pot avea un impact asupra rolului lor

- a copii și familia lor în viața lor determinată sărbătorire reprezentată de imagini prezentarea (baptizăm, înmormântare, ziua de naștere, etc.) a copiilor în funcție de experiențele lor
- brainstorming: „Cum sărbătorim... sărbătorile în familie?”, sărbătorile legate de familie și comunitate obiceiurile noastre comune realizate cu simboluri
- muncă în grup: Sărbătorile noastre sărbătorile (brainstorming și prezentare)
- participare la școlare, plébani sărbătorile (Ziua Mamelor, Ziua Tatălilor, Crăciun)
- a sărbătorile legate de cântecuri învățarea
- a sărbătorile legate de muncă manuală realizarea
- sărbătorile felicitări realizate cu ajutorul adulților

Tartalmak

III. osztály	
Tartalmi területek	Tartalmak
Jézus a Mennyei Atya szeretetére tanít	Jézussal találkozunk <ul style="list-style-type: none"> • Zakeus találkozik Jézussal és velünk is találkozni akar • Istené az idő - A III. parancsolat • Máté meghívása és az evangéliumok • Jézus tanítása a Mennyei Atyáról: A tékozló fiú atyja • Szépen szólj! - A II parancsolat • Jézus a szőlőtő • Kinek szolgálsz? - Az I. parancsolat • Istennel beszélgetünk – Az imádság
Jézus felebarátunk szeretetére tanít	Jézus felebarátunk szeretetére tanít <ul style="list-style-type: none"> • Ki a mi felebarátunk? - Az irgalmas szamaritánus • Az érem két oldala - A főparancs • Tiszteld szüleidet! – A IV. parancsolat • Minden élet Isten ajándéka – Az V. parancsolat • Nem jó az embernek egyedül – A VI. és IX. parancsolat • Dolgozzunk becsületesen! – A VII. és X. parancsolat • Légy megbízható! – A VIII. parancsolat • Kövesd a jó példát (A szentek élete jóra buzdít: Szent Balázs, Szent Márton, Szent Miklós, Szt. Margit, Szent Erzsébet Szt. Kalkuttai Teréz anya, Szent Bernadett , Assisi Szent Ferenc...)
Jézus követőinek nagy ünnepei	<ul style="list-style-type: none"> • Isten Szűz Máriát választja Jézus édesanyjának, Úrjövét • Jézus születésnapja (Karácsony) • Jézus dicsőséges bevonulása (Virágvasárnap) • Jézus szenvedése, halála és feltámadása (Húsvét) • Jézus visszament a Mennyei Atyához • Jézus ajándéka (Pünkösöd)

A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor felekezeti típusú elem együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de lehetőséget teremtenek a fent említett témák illusztrálására.

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	III. osztály
Bibliai szövegek	<ul style="list-style-type: none"> - A tartalomhoz illő és a diák értelmi fejlődésének megfelelő részek – a tanár belátása szerint (Biblia – Szt. István Társulat, Szent Jeromos Bt., Képes Biblia)
Imádságok	<ul style="list-style-type: none"> - Keresztvetés és katolikus köszönés - Reggeli, esti ima, étkezés előtti és utáni ima - Miatyánk, Üdvözlégy Mária, Dicsőség - Ima a szülőkért, tanulás előtti ima - rövid szabad ima
Énekek	<ul style="list-style-type: none"> - A mi hű barátunk Jézus - A szeretet mindenkié - Ahol ketten vagy hárman - Az Úr van itt - Áldásoddal megyünk - Atya, Fiú, Szentlélek, három személy egy Isten - Az okos sziklára épített - Az Úristent magasztalom - Dicsérje minden nemzet, dicsérje az Urat - Emeld fel a kezed és áldjad Őt - Én nem vagyok gyalogos katona - Ha szereted Jézust, üsd a tenyered - Harmatozzatok égi magasok - Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek... - Hozsánna Dávid fiának, áldott... - Itt jelen vagyok - Jézus életem, erőm, békém - Jézus itt jár és minket megérint - Jézus szeret minden kicsi gyereket - Jó Atyám imádlak - Jól vigyázz kicsi kéz mit teszel - Ki teremtette ezt a világot? - Kicsiny kis fényemmel világítani fogok - Kirje, kirje, kisdedecske - Krisztus feltámadott - Mennyből az angyal - Miklós püspök egykor régen - Nagy jó voltát hirdessétek most a Teremtőnek - Neked, neked, neked Ő az Istened - Nem lesz egyedül a szívem többé - Ó, jöjj, ó, jöjj, Üdvözítő! - Pásztorok, pásztorok örvendezve - Pillangó ha lehetnék - Szeretet Istene, te örvendezel - Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít - Te rád vár egy szép ország - Templomunk az Isten háza - Little Joe

IV. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

IV. osztály
<p>1.1. Vallásos gondolkodást tükröző vélemények/álláspontok megfogalmazása különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai képek és jelenetek magyarázata és megbeszélése - Ábrahám életének eseményein alapuló didaktikai szimuláció - párbeszéd alkotása történetek, játékok, szemléltetők, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyedi, az ember Istennel való kapcsolatának jelentősége olyan emberek akik megszentelt életet éltek, az isteni parancsolatok betartásának szükségessége stb. - alapfogalmak megbeszélése: szeretet, hit, engedelmesség, megbocsátás, bűn, parancs - példázatos szövegek megbeszélése, melynek során meg kell fogalmazni egy adott helyzettel kapcsolatos személyes véleményt - a bibliai történetek központi üzenetének bemutatása, ritmizálása, megzenésítése - kisfilmek megnézése és megbeszélése bibliai történetekről, Jézus életéről - olyan bibliai vagy irodalmi szövegek megbeszélése, amelyek különböző véleményeket mutatnak be vallásos tartalmú helyzetekkel kapcsolatban - imaformák gyakorlása (kötött, szabad, ének), saját szerkesztésű imakocka használata - énekek illusztrálása és dramatizálása - bibliai történetek dramatizálása - párbeszéd alkotása különböző témákról: hit, engedelmesség, bűn, bűnbocsánat, feltámadás, mennyország - bibliai színezők, feladatlapok a bibliai történetek mozzanatairól
<p>1.2. A keresztyén gondolkodás legfontosabb jellemzőinek felismerése a bibliai példázatok és a hétköznapi viselkedés összehasonlításával</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes mérvadó biblia szövegek megbeszélése - bibliai személyek és ismert emberek cselekedetének megbeszélése és moralizáló elemzése (pl. <i>Jézus szeretetből tett csodái, a szentek segítségnyújtása, szüleink/társaink gondoskodása</i>) - szerepjátékok bibliai személyekkel azonosulva: (pl. <i>„Kövessd ..... személy példáját, mert..., „Ha én... lettem volna... stb.)</i> - párbeszéd alkotása az emberek Istennel való kommunikációjának formáiról - saját adottságaink azonosítása rajzos, szimbólumok, szerepjátékok által - a parancsolatokkal kapcsolatos bibliai szövegek megbeszélése - gyakorlatok a különböző társadalmi helyzetekben érvényes viselkedési szabályok és az isteni parancsolatok közötti hasonlóságok és különbségek felismerésére - képek megbeszélése különböző tematikák szerint: <i>„Hogyan tehetem jobbá a világot?”, „Az Istentől kapott segítség”, „Példa vagyok-e a környezetemben élőknek?”</i> - egész tanévre szóló ima terv készítése (Imádkozom a betegekért, szenvedőkért stb.)

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel

IV. osztály
<p>2.1. A saját csoportban működő magatartásformák és kapcsolatok azonosítása és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan szerepek gyakorlása, melyek jellemzőek különböző körülmények között végzett tevékenységekre (csoporttevékenységek, vallási tevékenységek, stb.) - néhány olyan történet meghallgatása, amelyek példázják az embertársainkkal való harmonikus együttélést

- kiemelkedő, kitűnő, figyelemfelkeltő eset: bemutatása: *pl. Hogyan viszonyulok azokhoz, akik vezetnek?, Az embertárs / felebarát szerepe a keresztény ember életében, Személyes példamutatás, A másokkal való harmonikus viszony működése stb.*
- didaktikai játékok a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére
- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés
- az „*Indiánok köre*” módszer alkalmazása a következőkre: megfigyelni az alkalmazott szabályokkal kapcsolatos magaviseletet; megbeszélni az elmúlt években tanult közösségformáló módszereket; értékelni az osztálytársak tevékenységét és magaviseletét; azokat alkalmazni önértékelési összefüggésben

2.2. Konkrét élethelyzetekben működő társadalmi kapcsolatok és attitűdök értékelése valláserkölcsi nézőpontból

- párbeszéd alkotása a társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusairól (pld. együttműködés, verseny, szolidaritás, tolerancia, intolerancia stb.)
- játékok, melyek fejlesztik a pozitív önképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének példája alapján
- interdiszciplináris projektek készítése Vallás – Művészeti nevelés (pl. Díszítsuk fel a szolidaritás plakátot) ; Vallás – Kommunikáció (a szolidaritás szlogenje, a tolerancia reklámja)
- az asszertív és a bátorító kommunikáció, pozitív gesztusok gyakorlása különböző élethelyzetekben
- új szabályok alkotása az energizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása

IV. osztály

3.1. A közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeinek elemzése

- vallási eseményekről szóló pozitív értékelések megfogalmazása
- a gyermekek személyes tapasztalataiból kiinduló, a közösség és társadalom életében nagy jelentőségű vallási események összehasonlító elemzése
- egyházi énekek és imádságok megtanulása
- véleménynyilvánítás a bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeiről
- iskolai és templomi szerepek szervezése
- szótárakban való keresés, egyes kifejezések jelentésének azonosítására, meghatározására
- vallási eseményekhez és ünnepekhez köthető népszokások elemzése
- vallási eseményekhez kötődő (képi) üzenetek kidolgozása
- az ünnepekkel kapcsolatos színezők és kézimunkák készítése

3.2. A vallási ünnepek és a vallási események jelentőségének felismerése a hit fejlődésében

- megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében
- egyéni vagy csoportos projektek készítése különböző tematikában
- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése
- a nagy egyházi ünnepekről szóló irodalmi szövegek tanulmányozása
- a közösség ünnepein való részvétel
- jótékonyági (karitatív) tevékenységek tervezése és megvalósítása, megszervezése
- egyéni, személyes és másokért (közbenjáró) mondott imádságok fogalmazásának gyakoroltatása
- csoportmunka: *Településünk ünnepi szokásai* (ötletbörze és bemutató)
- az ünnepekhez kapcsolódó énekek tanulása

Tartalmak

IV. osztály	
Tartalmi területek	Tartalmak
Isten üzenete az embereknek	A régmúlt időkben <ul style="list-style-type: none"> • Isten túlradó szeretete – A teremtés • Miért van a rossz? – Az engedetlenség • Ábrahám – a hit embere • Izsák – az engedelmesség embere • Jákob – az Istennel viaskodó • József – a megbocsátás példája
A kereszténység nagy ünnepei	<ul style="list-style-type: none"> • Úrjövet – Várjuk a Megváltót • Karácsony • Jézus szenvedése, halála és feltámadása • Áldozócsütörtök • Jézus elküldi a Szentlelket - Pünkösöd
Isten választott emberein keresztül vezet	Az egyiptomi fogságtól a honfoglalásig <ul style="list-style-type: none"> • Mózes meghívása és küldetése • Szövetségkötés és törvények az életért • Kánaán A királyok korában <ul style="list-style-type: none"> • Saul, Dávid, Salamon A próféták idejében <ul style="list-style-type: none"> • Illés, Izajás, Jeremiás, Ezekiel, Dániel
Jézus az élet ura, a gyógyító	Jézus az élet ura <ul style="list-style-type: none"> • A kenyérszaporítás és Utolsó vacsora • Szentáldozás – A kánaáni asszony hite • Lázár feltámasztása • A béna meggyógyítása • A bűn – a lélek betegsége • A gyónás – „Édesapám megbocsátott”
Jézust közösségében élünk	<ul style="list-style-type: none"> • Jézus Egyházához tartozunk • A közösség ünnepe – A szentmise • A mennyország – A dúsgazdag és a szegény Lázár • Így élünk mi, keresztények

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	IV. osztály
Bibliai szövegek	- A tartalomhoz illő és a diák értelmi fejlődésének megfelelő részek – a tanár belátása szerint (<i>Biblia – Szt. István Társulat, Szent Jeromos Bt., Képes Biblia</i>)
Imádságok	<ul style="list-style-type: none"> - Keresztvetés és katolikus köszönés - Reggeli, esti ima, étkezés előtti és utáni ima - Miatyánk, Üdvözlégy Mária, Dicsőség - Ima a szülőkért, tanulás előtti ima - Gyónási ima - Áldozás előtti és utáni ima - Rövid szabad ima
Énekek	<ul style="list-style-type: none"> - A mi hú barátunk Jézus - A szeretet mindenkié - Ábrahámnak negyven fia volt - Ahol ketten vagy hárman - Áldásoddal megyünk - Atya, Fiú, Szentlélek, három személy egy Isten - Az Úr van itt - Az Úristent magasztalom - Dicsérje minden nemzet, dicsérje az Urat - Emeld fel a kezed és áldjad Őt - Harmatozzatok égi magasok - Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek... - Hozsánna Dávid fiának, áldott... - Itt jelen vagyok - Jézus életem, erőm, békém - Jézus itt jár és minket megérint - Jézus szeret minden kicsi gyereket - Jó Atyám imádlak - Jól vigyázz kicsi kéz mit teszel - Ki teremtette ezt a világot? - Kicsiny kis fényemmel világítani fogok - Kirje, kirje, kisdedecske - Kis barátom ne feledd soha - Krisztus feltámadott - Mennyből az angyal - Miklós püspök egykor régen - Nagy jó voltát hirdessétek most a Teremtőnek - Neked, neked, neked Ő az Istened - Nem lesz egyedül a szívem többé - Ó, jöjj, ó, jöjj, Üdvözítő! - Pásztorok, pásztorok örvendezve - Szeretet Istene, te örvendezel - Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít - Te rád vár egy szép ország - Templomunk az Isten háza - Volt egyszer egy Király

Módszertani javaslatok

A hittan, a magyar nyelvű római katolikus tantervek a (tanítási-oktatási) tanítási-tanulási folyamatra irányuló katolikus egyházi tanításokat veszi alapul¹. A oktató-nevelési folyamat az egyén személyiségének fejlesztését szolgálja. A vallásos nevelés célja egy olyan környezet megvalósítása az iskolában, amely *” megteremti az Evangéliumi szabadság és szeretet légkörét az iskolai közösségben, segíti a fiatalokat abban, hogy személyiségük kibontakoztatásával együtt növekedjék bennük az az új teremtmény, amellyé a keresztségben lettek; végül, az egyetemes kultúrát úgy kapcsolja össze az üdvösség hírével, hogy a hit fénye átjárja a tanulóknak a világról, az életről és emberről fokozatosan szerzett ismeretei.”*²

Oktatási stratégiák

Ahhoz, hogy az oktatási folyamat megfeleljen a kitűzött kompetenciák fejlesztésének, kialakításának a vallásórán, valamint a tanulóközpontú tanításnak, ami figyelembe veszi a tanulók irányultságát és életkori sajátosságait, egy olyan kerettantervre van szükség, amely ötvözi a hagyományos és a modern oktatási stratégiákat. Ez a tanterv olyan eszközöket kínál, amelyek segítik a diákokat, hogy a kommunikáció útján fejlesszék személyiségüket. Lehetővé teszi egy olyan oktatási keret létrehozását amely a keresztény-erkölcsi értékeken alapszik, a pozitív attitűdök, hozzáállások kialakítását, valamint a belső szabadság elérésében, a bizalom, s nem utolsósorban Isten, ember és az egész világ iránti szeretet alakítását, fejlesztését.

Az enyhén sérült értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelten fontos a tanulási közegben tapasztalt pozitív, elfogadó, családi hangulat, hisz ez teremti meg az alapot az evangélium befogadásához.

Egyházunk tanítása szerint a testileg vagy szellemileg csökkent képességűeknek „éppen úgy joguk van a „hit misztériumának” megismerésére, mint egészséges társaiknak³, a Krisztussal való igazi találkozás megtapasztalására is képesek, és azt át is tudják adni másoknak. Fontos tehát tudatosítani az ő jelenlétüket a világban és a társadalomban, mint olyan emberekét, akik Krisztus egyházának a tagjai. A test gyöngeségében és törékenységében kincsek rejlenek, amelyek képesek megújítani a keresztény közösségeket⁴, ezért előnyben kell részesíteni azokat a pedagógiai módszereket, melyekkel kincseiket felfedezhetik és társadalmunkat is megajándékozhatják.

A fogyatékkal élők hitoktatásakor ezért előnyben kell részesíteni azokat a pedagógiai módszereket, melyekkel értékeiket felfedezhetik, és társadalmunkat is megajándékozhatják.

A vallásoktatásban ajánlott általános módszerek mellett az enyhe és fokozott értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges a csoporton belüli differenciált foglalkozás. Ebből adódóan a tanulóközpontú módszerek élveznek előnyt a lexikális tudást erősítővel szemben.

A tanulók ösztönzése és bevonása érdekében ajánlottak az aktív tanulási módszerek és stratégiák. Az ilyen jellegű módszerek elősegítik a személyes vallomásokot,

¹ A II. Vatikáni Zsinat erre vonatkozó rendeletei, a *Gravissimum Educationis*, és a Katolikus Nevelésért felelős gyülekezet *Dimensione religiosa dell'educazione nella scuola cattolica* okiratai alapján. Ezen dokumentumok ismerete elengedhetetlen feltétele a vallástanterv megértésének.

² II. Vatikáni Zsinat, *Gravissimum educationis*, 8.

³ Szent II. János Pál pápa *Catechesi tradendae című* apostoli buzdítása Katolikus Egyház püspökeihez, papjaihoz és híveihez korunk hitoktatásáról, V.41.

⁴ *Ferenc pápa* által intézett szavak a 2018. június 11-én, a fogyatékkal élő gyermeket fogadásakor, a betegek és fogyatékkal élők szentévi zárándoklata keretében.

oly módon, hogy maga a tanulási folyamat olyan nevelési közeget hozzon létre, ami kihangsúlyozza az erkölcsi-keresztény értékeket.

A hittanórák oktatási folyamatában az alábbi módszerek és stratégiák alkalmazása javasolt:

- olyan stratégiák használata, amelyek kiemelik a tanulók testi - lelki gondjait, létértelmezési kérdéseit úgy, hogy a kérdésekre adott válaszok megfeleljenek a lelki szükségleteiknek.
- adott élethelyzetek (bibliai, egyházi, irodalmi, a mindennapi életből merített példák) megfigyelésére alapuló induktív módszerek. Erkölcsi szabályok és értékrendek azonosítása adott helyzetekben, az ellenpéldák felismerése és értelmezése, a közösség és az egyéni példaképek fontosságának felismerése és megértése.
- felfedeztető - megfigyelésre, utánzásos tanulásra alapozó módszerek és stratégiák
- a szemléletesség elvének különlegesen hangsúlyos alkalmazása különféle didaktikai eszközök felhasználásával: képek, szentképek, erkölcsstani tartalmakat közvetítő illusztrációk, a gyakorló keresztény életről szóló fényképek, a liturgikus elemeket tartalmazó képek stb.
- interaktív módszerek, amelyek cselekvésre, részvételre, megszólalásra ösztönzik a tanulót, játékok, csoportos beszélgetések, viták stb. a mindennapi életben alkalmazott keresztény értékek azonosítása, felfedezése céljából, ugyanakkor egyes személyek belső jellemvonásainak hangsúlyozása, valamint az egyéni álláspontot alátámasztó érvek és ellenérvek megfogalmazása érdekében
- a problematizáló módszerek: a tanulók bevonása olyan helyzetekbe, amelyek egy bizonyos, kisebb-nagyobb közösségen belől felmerülhetnek a hovatartozást illetően, az erkölcsi-vallási értékrendből kiindulva
- bibliai, szellemi, katekétikai szövegek olvasása a szókinccs fejlesztése, a vallásos témakörhöz tartozó szavak, kifejezések elsajátítása céljából
- dramatizálás, szerepjáték: olyan tanulási szituációk létrehozása, amelyek különböző élethelyzetekbe helyezik a tanulókat, ezeknek a helyzeteknek az értékelésére készíteti, a kreativitásukat és az emocionális képességeiket, szociális készségeiket, érzékenységüket fejlesztve
- projektalapú tanulási módszerek: a csoportos munkát, az együttműködést feltételezi, abból a jellegéből kifolyólag, hogy a tanulóknak egy bizonyos vallásos, hittani témához anyagot kell gyűjteniük. Ezek a projektek alkalmazhatóak kisebb csoportok, az osztály, az iskola, akár a közösség bevonásával is. Az alkalmazott témák a hittan kerettanterv tartalmainak felelnek meg, illetve más tantárgyak témáival megteremtve az interdiszciplináris kapcsolatot: polgári nevelés, magyar irodalom, rajz, történelem, zene stb., vagy különböző keresztény ünnepekhez kapcsolódó tematika.
- PCS (Picture Communication Symbols) képkommunikációs rendszer, melyet világszerte használnak az AAK (Alternatív, Augmentatív Kommunikáció) oktatásban, a beszédükben sérült, autista vagy értelmileg sérült személyekkel való kommunikációban, a beszéd kiegészítése, helyettesítése, a közölnivaló tudatos megtámogatása céljából.

A különböző oktatási stratégiák és módszerek alkalmazása változatos szervezési módokat is feltételez: egyéni, csoportos, frontális munkaformákat, ugyanakkor megkívánja a változatos tanulási, didaktikai eszközöket is: szövegeket (hittani, irodalmi, szellemi stb.), illusztrációkat (szentképek, fényképek, freskókat stb.), oktatási tartalmakkal egybehangolt oktató programokat, CD-ek, DVD-eket, Power Point-bemutatókat, vallási vonatkozású weboldalakot.

A tartalmak megközelítése

A vallás tantárgyi programok a keresztény üzenethez hű tartalmakat kínálnak.

A tartalmak bibliai megalapozottságúak, és a hittanár részéről figyelmes megközelítést igényelnek, különös hangsúllyal a gyakorlatias jellegre, a valós élettel kapcsolatos jelentős tanulási kontextust hozva létre, értékesítve a diákok tapasztalatait, megfelelően életkoruknak, illetve a társadalmi és egyházi kapcsolatoknak, amelyekben élnek; így konstruktív kapcsolatok jönnek létre a vallás tantárgy és a diákok spirituális élményei, de ugyanakkor a vallás és más tudományágak között.

A tartalmak moduláris koncepciójúak, mely rugalmas hozzáállást igényel a tanár részéről, figyelmes követését annak, hogy a diákok receptívek legyenek a tartalomra, a vallás tantárgy tartalmi egységeinek más-más szakterületekkel, valamint az iskolai és iskolán kívüli tevékenységekkel való összefonódására, de ugyanakkor figyelemmel a keresztény liturgikus év különböző momentumaira, amelyeket meg kell jelölnie és magyaráznia jelen tananyag tartalmainak segítségével.

A speciális oktatásban részesülők számára azok a tartalmak élveznek előnyt, amelyek az örömhír gerincét jelentik:

- Az Atya szeretete és gondoskodása
- Az Istennel való kapcsolat megromlása
- Jézus élete, tanítása, megváltói műve
- Jézus követése
- A Jézus által elküldött, követésében minket megerősítő Szentlélek
- Jézus követőinek közösségében élni

Minden osztály szintjén a programok – logikus és dinamikus progresszív megközelítésben – a következő szakterületek köré csoportosulnak:

- keresztény tanítás (A szeretetre meghívott ember)
- alkalmazott vallási erkölcs (Hiszek Krisztusban)
- közösségi élet (Liturgikus ünneplés)

A tanárnak úgy kell irányítania a diákokat, hogy a maguk szintjén felfedezzék az ember rejtélyét a teremtéstől a megváltásig. A tanulóban megfogalmazódik a kérdés: Isten miért szeret mindenkit, miért hív mindenkit, miért adja életét mindenkiért? Arra a következtetésre irányítja a tanár a tanulókat, hogy belássák: az ember kiváltságos teremtmény Isten előtt. Így körvonalazódhat az emberi történelem, melyet az isteni üdvösség misztériuma vesz körül: a kezdetek, az első bűn, Isten ószövetségi népének meghívása, a Megváltó Krisztus várása és eljövetele – majd Isten újszövetségi, az örök haza felé zarándokló népe. Az üdvtörténet folytatódik az Egyházban, mely mint egyetemes emberi család, látható történelmi valóság a hallgatók szeme előtt.

Ahogy a tanulók növekednek, úgy válik egyre inkább tudatosabbá, hogy az Egyházhoz tartoznak. Az alapvető kérdés, amit a diákoknak meg kell érteniük, a következő: Jézus Krisztus mindig és tevélegesen jelen van a felvett szentségekben. Az ő valós jelenléte teszi hatékony kegyelmi eszközökké a szentségeket. A tanár vezeti a diákokat, hogy ismerjék fel azt a tényt, hogy az örök életben már ott vannak azok, akik hittek Krisztusban. Az Egyház ezeket "szentek"-nek nevezi. Elsőként Mária, Jézus anyja dicsőült meg Fia mellett. A bibliai témák feldolgozása irodalmi és a lelkesítő következmények figyelembevételével szempontjából történik: krisztológiai, erkölcsi és eszkatológikus megvilágításban, olyan nyelvi kifejezési szinten, amely a diákok számára elérhető és érthető, korcsoportjuk intelligenciaszintjének megfelel. Fokozott figyelmet kell fordítani a bibliai témák időszerűségére, aktualizálására.

Az egy tanévre ajánlott tartalom lehetővé teszi, hogy néhány tartalmi egységet több órán keresztül is tárgyalni lehessen, attól függően, hogy milyen az osztály összetétele, és melyek a sajátosságai; továbbá az óraszám lehetővé teszi további kérdések, témák megtárgyalását, a vallásóra alkalmazkodását az adott osztály igényeihez.

A tananyag tartalmi sorrendje, nem szigorúan megszabott, nem előíró jellegű. A tanárnak szabad keze van a tervezésben, személyre szabott módon, hogy a szakterület logikáját kövesse a vallásos ünnepek és a liturgikus év vonatkozásában, más tudományágak természetének megfelelően stb.

Minden tartalmi egységnek megfelelnek központi témák és sajátosságok. Ezek eligazító jelleggel bírnak a tanár számára a témák feldolgozásában, és ugyanakkor viszonyítási pontokként számítanak a tartalmak bemutatása során a tankönyvek, illetve a mellékkönyvészet esetében.

Tanulási kontextus és környezet

A gyerekek vallásos tájékozottságának kialakítása érdekében szükséges a megfelelő motiváció, amely feltételezi a különböző – formális, informális és nonformális – tanulási folyamatok harmonikus egybehangolását. Sajátosságából adódóan a vallásos nevelés lehetővé teszi változatos oktatási kontextusok kiaknázását:

- **osztályterem:** – klasszikus vagy korszerű módszerek alkalmazásával; találkozók vallási téren neves személyiségekkel; beszélgetés papokkal, szülőkkel és a közösség más tagjaival vallásos témákról;
- **könyvtár:** – a hitoktatásban lényeges kiadványok azonosítása; olvasóköri szervezése; találkozók vallási téren neves személyiségekkel;
- **templom:** – liturgikus cselekményeken való részvétel és azok megfigyelése (Szentmise, Keresztút, Rózsafüzér, eucharisztikus imádás, bizonyos kultikus tárgyak elemzése stb.; beszélgetés papokkal vallásos témákról, különböző tevékenységeknek a közösségen belüli megszervezése céljából);
- **múzeumok:** – egyes vallásos tematikájú kiállítások megtekintése; projektek bemutatása stb.;
- **kolostorok, kultikus helyek:** – szakrális jellegű épületek, térségek, tárgyak megfigyelési tevékenységei, beszélgetés szakemberekkel, párbeszéd kultikus személyekkel stb.;
- **internet:** – egyes nevelési platformok alkalmazása; vallásos információk, forrásanyagok keresése;
- **más információs lehetőségek (filmszínház, színház, park, utca):** – egyes vallásos tárgyú filmek nézése, az emberek viselkedésének megfigyelése, elemzése valláserkölcsi szempontból;
- **templomi/plébániai közösség:** – önkéntességi tevékenységek szervezése szociálisan hátrányos helyzetűek, betegek, rászorulóknak megsegítése céljából; közösségi tevékenységek a környezet óvása céljából; kiállítások, vásárok, mini-kampányok szervezése stb.

Értékelés

Ajánlott a modern értékelési módszerek alkalmazása: a tanulói magatartás rendszeres megfigyelése, a személyes fejlődésre történő összpontosítás, önértékelés, egyes projektek végrehajtása, amelyek értékelik a gyermekek által szerzett ismeretek gyakorlati alkalmazását és ugyanakkor ösztönzik az értékek és erkölcsi/valláserkölcsei attitűdök fejlődését.

Az értékelési folyamat hangsúlyt fektet a tanulási tapasztalatok felismerésére és a gyermekek által szerzett készségekre, nem-formális vagy informális kontextusban. A gyermek fejlődésével kapcsolatos észrevételeket közlik/megbeszélnek a szülőkkel. Az egész tanulási és értékelési tevékenységben követik, bátorítják és értékelik minden egyes tanuló előrehaladását.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pénzes József Szabolcs	Școala Gimnazială „Várad József” Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Hajdú András	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Bakó Erika	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Demény Márta	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Deregán Szidónia	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna
Kömíves Noémi	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

VALLÁS

REFORMATUS FELEKEZET

Előkészítő – IV. Osztály

Enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók számára

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A *Vallás* tantárgy tanterve egy új kompetencia központú currikuláris tervezési modell szerint van kidolgozva. A tanterv felépítésének megvalósítása hozzájárul az elemi iskolai ciklusba járó diák képzési profiljának a fejlesztéséhez. A tantárgy szempontjából a kompetenciákból kiinduló oktatásra való irányultság megengedi a tanulás céljának és a cselekedtetés kihangsúlyozását a tanuló személyiségfejlesztésében.

A tanterv szerkezete magába foglalja a következő elemeket:

- Bemutató érvelés
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A **kompetenciák** strukturált ismeret-, készség- és attitűd egységek, melyeket a tanulás útján lehet fejleszteni, melyek megengedik különböző helyzetekben egy szakterületen belül a specifikus problémák, vagy általános problémák megoldását.

A *Vallás* tantárgy szintjén megcélzott **általános kompetenciák** a tanuló által, a teljes elemi ciklusban megszerezhetőket jelölik ki.

A **specifikus kompetenciák** az általános kompetenciákból származnak, ezek elsajátításának szakaszait képviselik és egy tanítási év alatt alakíthatók ki. A specifikus kompetenciák megvalósításához a tantervben javaslatok találhatóak a tanulási tevékenységekre, melyek a tanuló konkrét tapasztalatait értékesítik és a változatos tanulási helyzeteknek megfelelő didaktikai stratégiákat integrálnak, foglalnak magukba.

A **tanítás tartalmi** úgy épülnek fel, hogy a diákok elsajátíthassák az alapvető készségeket. Ennek megfelelően a következő területekbe vannak csoportosítva: Isten gyermeke vagyok; Mindenkor Istennel; Isten gondviselésében; Ünnepejünk együtt!

A **módszertani javaslatok** magukba foglalják a didaktikai stratégiákat és a folyamatos értékelés

elemeit. Jelen tanterv egy rugalmas kínálatot javasol, mely megengedi a tanárnak, hogy módosítsa, hozzátegyen vagy kicseréljen tanulási tevékenységeket. A cél ezáltal egy személyre szabott tanítás, oktatás megvalósítása, amely biztosítja, a tantervben előírt, beütemezett kompetenciák kialakítását minden évfolyam és minden tanuló esetében. Feltételezi a játékos tanulás, a játszva tanulás szintjéről – mely jellemző az első három évfolyamra -, való áttérést egy összetettebb módszertani rendszerre, mely megenged egy, a tanulók tudásszintjének megfelelő, valamint a fejlesztési igényeiknek megfelelő differenciált oktatást.

A *Vallás – református felekezet* tantárgyi tanterve a speciális oktatás elemi tagozatának a tantervi ajánlását képezi. Az oktatási keretervben, az Ember és társadalom műveltségterületen belül, egy tanév során heti egy órát biztosít a tantárgy számára. A vallás tantárgyának tanulmányozása fokozatosan fejleszti a kompetenciákat a tanulók kor-specifikus tapasztalatán keresztül, hangsúlyt fektetve a tanulók személyiségfejlődésének affektív-attitűdbeli és cselekvési dimenzióit.

Általános kompetenciák

- 1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben**
- 2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül**
- 3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos vallás erkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

Előkészítő osztály
<p>1.1. A vallási meggyőződés elemeinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések Isten jelentőségéről saját életünkben - szemléltető didaktikai játékok, a gyerekek vallási tapasztalatainak hasznosításával (mások segítése, templomi szertartásokon való részvétel, imádságok stb.) - templomok felismerése különböző épületek képei közül - imádság gesztusának felismerése
<p>1.2. A keresztyén magatartási jellemzőinek megfigyelése a mindennapi élet helyzeteinek felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját és mások jó cselekedeteinek felismerése (szerepjátékok „Így igen/Így nem) - mesehallgatások, melyekben kiemelkednek a helyes és a helytelen viselkedések
<p>1.3. Az erkölcsi-keresztyén viselkedés szabályainak alkalmazása a családban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a család, iskola, közösség viselkedési szabályainak ismerete - viselkedési szabályok betartása a tanítási órán és a templomban - szerepjátékok: „Mikor, hogy viselkedek..?”, „Hogyan viselkedek egy adott helyzetben...?” - erkölcsileg helytelen viselkedés elutasításának kifejezése - templomi látogatások

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

Előkészítő osztály
<p>2.1. Felelősségvállalás a csoporton belül, amelyhez tartozik, a felnőtt javaslata alapján</p> <p>— különböző személyek (gyereke, szülők, tanárok) társadalmi szerepeinek azonosítása, és az ezeknek megfelelő felelősség meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - önkéntes tevékenységeken való részvétel az iskola és az egyházközösség stb. más tagjaival együtt - szerepjátékok a felelősségvállalás céljából különböző helyzetekben (a családban, az iskolában)
<p>2.2. Az emberek közti hasonlóságok és különbségek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sokféleség elemeinek azonosítása (fizikai jegyek, anyanyelv, tulajdonságok, viselkedés, kedvelt dolgok vagy ételek stb.) - mások véleményével szembeni egyetértés/elutasítás gyakorlása - közösség személyeivel való találkozásokon való részvétel nevelési szempontból releváns témákban - egyszerű vallási szövegek, versek meghallgatása, amelyekben a tolerancia megmutatkozik - egyszerű vallási filmek megtekintése, amelyekben a tolerancia gondolata jelen van

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

Előkészítő osztály
<p>3.1. Ismert vallási események jelentőségének magyarázata</p> <ul style="list-style-type: none"> - vallás-erkölcsi terület szavainak használata és megértése (Húsvét, Karácsony) - képek felismerése megfelelő témákban (plakátok, rajzok stb.) - Jézus életével kapcsolatos képek felismerése - rövid imádságok, vallásos éneke stb. meghallgatása és/vagy megtanulása, a vallási fogalmak és kifejezések magyarázatával -találkozások
<p>3.2. A családi életet befolyásoló vallási jelentőségű ünnepek és események azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések az emberi élet vallási eseményeiről (keresztelő, esküvő, születésnap, stb.), a gyerekek

Előkészítő osztály
<p>konkrét tapasztalatai felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermek és a család életéből származó releváns képek elemzése (családi fotók és albumok, nyilvános képek stb.) - a különböző ünnepek jellegzetességeinek bemutatása - vallásos énekek elsajátítása - iskolai ünnepeken való részvétel - különböző vallási témákkal kapcsolatos projektek végrehajtása („Hogy ünnepeltem a Karácsonyt?”, „Hogyan készülünk Húsvétra” stb.)

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
Isten gyermeke vagyok	<p>Az Isten szeretetből teremtet</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Az ember a Föld legfontosabb élőlénye</i> - <i>Isten és a szüleim gyermeke vagyok</i> - <i>Mit jelent kereszténynek lenni</i> - <i>Hogyan beszélek társaimmal</i> - <i>Mit érzek mások iránt</i> - <i>Hogyan kell viselkednie egy kereszténynek</i> - <i>Egy nap a keresztény életemben.</i>
Mindenkor Istennel	<p>Isten mindig velem van <i>Isten egy szép világot ajándékozott nekünk</i> <i>Jézus szereti gyermekeit</i></p>
Isten gondviselésében	<p>Isten megtanít, hogy szeresük egymást <i>A családom</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Keresztény vagyok az iskolában is</i> <i>Első barátaim</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A templom az életemben</i> - <i>Keresztények a templomomban</i> - <i>Az emberek az egész világban</i> </p>
Ünnepeljünk együtt!	<p>Karácsony Isten ajándéka az embernek <ul style="list-style-type: none"> - <i>Jézus születése, gyermekek öröme</i> - <i>Hogyan ünnepeljük a Karácsonyt?</i> Húsvét, az Isteni ajándék beteljesülése <ul style="list-style-type: none"> - <i>A gyermekek öröme Virágvasárnap és Húsvétkor</i> - <i>hogyan ünneplünk Húsvétkor</i> </p>
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	Előkészítő osztály
Imádságok	<i>A tanóra elején és végén a „Mi Atyánk” elmondása, imádságok étkezések után, lefekvéskor stb.</i>
Bibliai szövegek	<i>„Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 6,1); „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng” (Romani 12,15); „Nu răsplățiți nimănu răul cu rău” (Romani 12, 17)</i>
Vallásos énekek	<i>489, 497, 194 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)</i>

I. Osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

I. osztály
<p>1.1. A vallási meggyőződés néhány alapvető aspektusának ismertetése, a saját tapasztalat felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - az ima és a kérelem közötti hasonlóságok és különbségek felismerése (párbeszéd, szerepjátékok, történetek) - a bibliai személyek képeinek azonosítása - a református egyház jellemzőinek felismerése - a templom azonosítása megadott képsorozatból
<p>1.2. A keresztény viselkedési jellemzőinek azonosítása, a mindennapi élet helyzeteinek felhasználásával és a Bibliai személyek példájának alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - meghallgatni és megérteni a különböző emberek viselkedését (a mindennapi életből, a Bibliából, a morális tartalmú történetekből stb.) - mesék meghallgatása, amelyek kiemelik az Istenbe vetett hit szerepét - bibliai történetekben az emberek pozitív és negatív viselkedésének azonosítása
<p>1.3. Az erkölcsi-keresztény viselkedés szabályainak alkalmazása valós vagy képzeletbeli életkörnyezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a viselkedési szabályok alkalmazása különböző helyzetekben (iskola, család, templom, utca, természet stb.) - a megadott különböző helyzetekben felismerni az erkölcsi-keresztény magatartás egyes szabályainak betartását / megsértését - erkölcsi-vallási szempontból relevánsak, különböző viselkedési szabályok meghatározása a kis csoportokban és / vagy az osztály szinten, vagy más kontextusok (iskola, család stb.) - osztályban betartandó erkölcsi-keresztény viselkedés szabályainak kialakításában való részvétel

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben

I. osztály
<p>2.1. A felelősség felvállalása iránti érdeklődés megnyilvánulása a tagsági csoportban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a felelősség azonosítása a különböző tagsági csoportokban (család, iskola, baráti társaság stb.) - történetek meghallgatása, amelyek példákat mutatnak be bizonyos csoportok szerepének és felelősségének vállalására - szerepjátékok fellelősségvállalás megélésének céljából (családi, iskolai stb.) - kis csoportokban a szerepek leosztása az egyszerű feladatok megoldása során - különböző csoportos feladathelyzetekben a személyes felelősség és feladatok gyakorlása - játékonysági tevékenységeken való részvétel, az iskola, egyházközösség többi tagjával stb.
<p>2.2. A sokféleség elemeinek megfigyelése a különböző csoportokon belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - a pozitív énkép és másokról formált kép kialakítását célzó játékok (játékok saját / kollégák tulajdonságainak leírására, szerepjátékok, "Kérdezz meg, és elmondom neked" stb.) - a sokféleség elemeinek azonosítása a hit megnyilvánulásának módjában, az iskolai és a közösségi élet valóságában (különböző felekezeti tanulók az osztályban, más kultúrákhoz / vallásokhoz tartozó templomok / kultúrák stb.) - egyszerű szövegek, versek meghallgatása, amelyek a saját személyre és másokra vonatkozó pozitív hozzáállást emelik ki - egyszerű vallási filmek megnézése, amelyek tükrözik a saját személyre és másokra vonatkozó pozitív attitűdöt emelik ki

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

I. Osztály
<p>3.1. Ismert vallási események példázása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vallás-erkölcsi terület szavainak használata és megértése (Húsvét, Karácsony) - képek felismerése megfelelő témákban (plakátok, rajzok stb.)

I. Osztály

- Jézus életével kapcsolatos képek felismerése
- rövid imádságok, vallásos éneke stb. meghallgatása és/vagy megtanulása, a vallási forgalmak és kifejezések magyarázatával
- találkozások

3.2. A családi életet befolyásoló vallási jelentőségű ünnepek és események azonosítása

- beszélgetések az emberi élet vallási eseményeiről (keresztelő, esküvő, születésnap, stb.), a gyerekek konkrét tapasztalatai felhasználásával
- a gyermek és a család életéből származó releváns képek elemzése (családi fotók és albumok, nyilvános képek stb.)
- a különböző ünnepek jellegzetességeinek bemutatása
- vallásos énekek elsajátítása
- iskolai ünnepeken való részvétel
- különböző vallási témákkal kapcsolatos projektek végrehajtása („Hogy ünnepeltem a Karácsonyt?”, „Hogyan készülünk Húsvétra” stb.)

Tartalmak

Tartalmi területek	I. osztály
Isten gyermeke vagyok	Istennek gondja van rám/Isten gondoskodik rólam - Családban élek: vannak szüleim, testvéreim, nagyszüleim, rokonaim - Vannak barátaim, játszótársaim, osztálytársaim - Gyülekezethez / egyházhhoz tartozom, a gyülekezeti csoport tagja vagyok - Egy néphez tartozok: anyanyelvünk, hagyományainkat és szokásaink vannak., őseinket büszkék vagyunk)
Mindenkor Istennel	Isten velem van - mikor dolgozom: öröm/a munka termése, segítek otthon és az iskolában tanulók - ünnepek alkalmából (mikor boldog vagyok): keresztelő, esküvő, születésnap, szentelés, vasárnap megszentelése, templomba járás - nehéz helyzetben: amikor félek, amikor boldogtalan vagyok megbántottak, egyedül maradtam, beteg vagyok, elvesztettem valakit vagy valamit
Isten gondviselésében	Az Isteni meggyőződés azt tanítja, hogy vigyázok másokra és hálás legyek - törődöm: a létrehozott világgal (növények, állatok, környezet védelme); társaimmal (gondoskodom a kisebbekről, segítek nekik és tisztelem az időseket, a rászorulókat és a bajban lévőket) - hálás vagyok mert: mehetek templomba, szertartásra, imádkozhatok; Dicsőítem Istent énekekkel, és dicsőítem az ő műveit A Mennyei Atyánk szeretete határoz meg minket: - legyünk engedelmesek - bánjuk meg bűneinket - hibáinkat javítsuk ki - jó cselekedetekre törekedjünk
Ünnepeljünk együtt!	Karácsony - Advent: Isten gondoskodik arról, hogy Jézus útját előkészítse (Keresztelő János üzenete) - Jézus születése: Isten helyet adott a születésre, József gondviselésére bízta az újszülött Jézust és Máriát) Húsvét - Virágvasárnap: Isten gondoskodott arról, hogy az ígért és ígéretetek teljesüljenek - Nagypéntek: Isten segítséget nyújtott a szenvedés során; nők és Simon Cirine - Húsvét: Isten gondoskodott a hívivőről, hogy vigasztalja a gyászos asszonyokat
A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.	
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	I. osztály
Imádságok	Reggeli és esti imádság, egy mondatban kifejezett rövid hálaadási imádságok gyakorlása,
Bibliai szövegek	Bibliai szövegek hallgatása: Zsoltárok 23, 6; Zsoltárok 73, 23-24a; Zsoltárok 111, 1a; Lukács 2, 14; Lukács 19, 38. - A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: - Kivándorlás 2, 1-10; Efeseni 6, 1-4; Lukács 5, 17-20, 24-26; 1 Királyok 18, 1-4; 1 Királyok 20; 4 Királyok 4, 1-7; Apostolok Cselekedetei 4, 32-37; Rút 1, 16.- János, 21, 1-14; János 2, 1-12; 3 Királyok 17, 1-16; Lukács 8, 40-12.49- 56; Máté 8, 23-27- Mózes 2, 15; Zsoltárok 23, 1-3.6 - Lukács 1, 5-25.76; Lukács 2, 1-7; Máté 1, 18-24; Lukács 19, 29-38; Máté 27, 27-37.50; Lukács 23, 47-49; Máté 28, 1-8.
Vallásos énekek	190, 365, 450, 489 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)

II. Osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

II. Osztály
<p>1.1. Saját vallási meggyőződésének példázása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fogalmak megértése vallási szempontból: csoda, hála, ajándék, segítség, megbocsátás, szeretet (az ember mások felé irányuló szeretete, Isten szeretete az ember iránt, az ember szeretete Isten iránt), a különböző történetek, játékok, példák segítségével - vallásos történetek hallgatása Isten szeretetéről a világra iránt - a témában releváns didaktikai játékok
<p>1.2. Egyes hit modellek viselkedésbeli jellemzőinek kiemelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai viselkedésminták azonosítása, a taglat témák függvényében: a jó jutalma (példák: Noé, Mária és József, Jézus Krisztus stb.) - szerepjátékok a bibliai példák alkalmazásával a viselkedési szabályok betartása céljából (Noé, Jakab, Fülöp, Máté, Lukács, András, Péter stb.)
<p>1.3. Az erkölcsi-keresztény magatartás szabályainak önálló alkalmazása különböző valós vagy képzeletbeli életkörülmények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok különböző témákban: „Mit tettem jól az adott helyzetben?"; "Melyek a jó / gonosz hatásai?" - iskolai szabályoknak megfelelő / nem megfelelő viselkedés megvitatásában való részvétel (együtt választva) - önértékelési gyakorlatok a tanult példák alapján - az erkölcsi értékeket tiszteletben tartó vagy megsértő magatartás elfogadás/elutasításának kinyilvánítása - csoportos beszélgetések bizonyos problémákkal küzdő társaikról (szociális, stb.), a történetek, a mindennapi élet konkrét példái alapján

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

II. osztály
<p>2.1. felelősségi körök felvállalása azon csoportokon belül, amelyekhez tartozik</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a felelőségek közös megosztására azon csoportban, amelyekhez tartozik - szerepjáték felelősség felvállalására (család, iskola, baráti csoport stb.) - tanácsadás (elfogadás és adás), tanulás és ajándékozás szabályainak ismerete - a jótékonyági tevékenységekben való részvétel, a betegek és magányosok támogatása, az iskola és, a közösség más tagjaival stb. - osztálynapló készítése, olyan iskolai eseményekről amelyeken a tanulók szívesen vettek részt
<p>2.2. A különböző csoportokon belüli sokféleség elemeinek leírása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismerni és példázni azokat a elemeket, amelyek megkülönböztetik a csoportokat - osztályban megbeszélte történetek megértése, hogy milyen következményei vannak saját tetteinkre - gyakorlatok a tények / viselkedés / attitűdök hatásainak értékelésére, amelyek a történeteken alapuló, az emberek közötti különbségeket hangsúlyozzák; - szerepjátékok - különböző csoportokból származó gyermekekkel (etnikai, vallási, kulturális, társadalmi) pozitív viszonyok szimulációja - egyszerű irodalmi vagy vallásos szövegek meghallgatása/olvasása, amelyben a tolerancia megmutatkozik

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

II.Osztály
<p>3.1. A vallási események fontosságának magyarázata a közösségi életben és a társadalomban</p> <ul style="list-style-type: none"> - néhány gondolat megfogalmazása a közösségi életben a fontos vallási eseményekről a vallásos-erkölcsi terület szavaival, képekkel vagy Bibliai szövegek olvasásával. - a Megváltó életéből származó események és tanult Bibliai személyek képeinek bemutatása - képeken alapuló események / ünnepek felismerése, Bibliai szövegekben, vallás és világ irodalomban - megadott témában, képek alapján történetek elmesélése (rajzok, illusztrációk stb.) - iskolai ünnepségek szervezése, dalok, hagyományos karácsonyi jelenetek, versek felhasználásával
<p>3.2. A család és a közösség életét befolyásoló vallási tartalommal és jelentőséggel bíró különböző ünnepek és események szerepének magyarázata</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd a nagy vallási ünnepek szerepéről és a családi vagy közösségi élet különleges hagyományairól - munkacsoportokban a különböző témákban megvalósuló projektek kivitelezése („Hogyan tartjuk meg az ünnepekkel kapcsolatos népi hagyományokat vallási ünnepkörök során stb.) - a vallási ünnepek és az ünnepnapok vagy a nem munkanapok közötti kapcsolat magyarázata - a gyermekek, családjaik és közösségeik életéből származó releváns képek azonosítása különböző vallási eseményekről - vallási töltetű hagyományos, népi dalok meghallgatása / elsajátítása - rajzok, üdvözlőlapok, díszek, kollázsok stb. rajzolása vallási ünnepeken, különböző anyagok felhasználásával

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
Isten gyermeke vagyok	Mennyei Atyánk hozzánk fordul és szeretetéből magához hív: - Isten mindenkinek szól: gyermekhez, egyszerű halászhoz, a bűnöshöz - Isten ma is beszél velünk: Szentírásban szól hozzánk; beszél hozzánk más embereken keresztül (a pap, a vallás tanár, a hűséges emberek szavaival).
Mindenkor Istennel	A Mennyei Atyánk szeretete, amivel felénk fordul, megváltoztat minket: - megváltoztatja a testet és a léleket: gyógyulás Bethesda - a karakter megváltoztatása: Jakab (a kedvelt, csaló lesz, a csalót megcsalják, a csaló áldott lesz) József (a kényeztetett elkeseredett lesz, megalázott áldott lesz, az áldott mások áldása lesz)
Isten gondviselésében	A Mennyei Atya szeretete meghatároz: - legyünk szófogadók - bánjuk meg bűneinket - hibáinkat javítsuk ki - jó cselekedetekre törekedjünk
Ünnepeljünk együtt!	Karácsony - A Mennyei Atya szava Jézus születésével kapcsolatos eseményekben: - vorbește cu cea umilă prin îngerul Său (Maria) - vorbește și călăuzește cu semn oameni simpli (păstori) - az angyalával (Mária) beszél az alázattal - az egyszerű embereket (pásztorokat) beszél és vezeti őket - a Szentléleken keresztül beszél azokkal, akik várják a megjelenését (Simeon és Ana) Húsvét: - Jézus szenvedésében megszólítja: azokat, akik nem helyesen viselkednek a templomban, az Isten házában (Virágok: megtagadják a kereskedőket); azok, akik zavarosak és kétségbeesettek (Nagy csütörtök: az utolsó vacsora); a bűnbánó ember (Nagypéntek: a gonosz ember a kereszten) - Jézus Krisztus / feltámadt Jézus beszél: azokkal, akik őt keresik (Húsvét: Mária Magdolna); a reménytelenekkel (Húsvét: az Emmausi tanítványai).
A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módosztatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.	
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	II. osztály
Imádságok	Imádságok templomban való be- és kimenetelkor, rövid imádságok gyakorlása
Bibliai szövegek	Bibliai szövegek hallgatása: Máté 11, 28; Zsoltárok 31, 22a; Máté 7, 12; Lukács 2, 11a; Ézsaiás 43, 1b. A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: - 1 Királyok 3, 1-21; Lukács 5, 1-11; Márk 2, 13-17 - János 5, 1-9.14-15; Mózes 27, 1-33; 29, 1-30; 32, 23-33; Mózes 37. 39.; 41.; 50, 19-21. - Mózes 11, 28-32. 12, 1-9; Lukács 15, 11-24; Lukács 19, 1-10. - Lukács 1, 26-38.46-56; Lukács 2, 1-20; Lukács 2, 21-40; Máté 21, 12-17; Máté 26, 20-30; Lukács 23, 33-49; János 20, 1-2.11-18; Lukács 24, 13-35
Vallásos énekek	194, 392, 414, 445, 497 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

III. osztály
<p>1.1. Elemezni vallásos jelentőségű, különböző élethelyzetekkel kapcsolatosan megfogalmazott véleményeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok, melyek során meg kell határozni általános és vallásos megközelítésből azokat a fogalmakat melyekkel megismerkedtek: út, igazság, jóság, türelem, tisztelet, szabadság, értékek, szabályok, stb. - jellegzetes bibliai szövegek olvasása, tanulmányozása - jellegzetes, vagy vallásos tartalmú képek elemzése - Ábrám, Jakab és Ézsau életének eseményein alapuló didaktikai szimuláció - szemléltető didaktikai játékok, melyek kiaknázzák a gyermekek vallási szempontból fontos tapasztalatait (bizonyos erények megnyilvánulása az életükben: őszinteség, szelídség, jóság, türelem, bizalom, bátorság, veszteség, szégyen, fájdalom, szabadság, kiszabadulás stb.) - szövegek elemzése, amelyek különböző véleményeket mutatnak be vallásos tartalmú helyzetekkel kapcsolatban
<p>1.2. Azonosítani a keresztyén ember felebarátaival szembeni legfontosabb kötelességeit, a bibliai szereplők példájának értékesítésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes vagy mások jócselekedeteinek elmondása, melyek lényegesek az olyan kérdésekben, mint: az igazság kimondása, a tanácsok meghallgatása, a szelídség és a jóság megnyilvánulása, a türelem gyakorlása, tisztelettudó magatartás, stb. - a közösségvállalásról és a szociális érzékenységről szóló példák elemzése Ábrám, Ézsau és Jakab, Jézus történeteiben - bibliai szövegek tanulmányozása - szerepjáték „Hogy viselkedem ebben a szituációban...”, különböző lényeges kérdésekkel kapcsolatosan (a jó választása, másokkal szembeni magatartás, különféle előlényekkel szembeni magatartás stb.) - gyakorlatok saját adottságainak azonosítására rajzolás, párbeszéd, játékok stb. segítségével - hálaadó imádságot megfogalmazása - gyakorlatok a hálaadás módjainak elemzésére
<p>1.3. Megfogalmazni - a tanár segítségével - keresztyén erkölcsi szabályokat különböző élethelyzetekhez kapcsolódóan</p> <ul style="list-style-type: none"> - határozzanak meg kiscsoportokban és / vagy az osztály szintjén a tanár segítségével valláserkölcsei szempontból megfelelő viselkedési szabályokat különböző körülményekre, helyzetekre (iskola, család, templom, utca, természet, stb.) - a jelenléti szerződés illusztrálása (pl. „Az öt ujj szerződése”) - viselkedés értékelése gyakorlatok, az azonosított szabályok függvényében - a jelenléti szerződés magyarázata, olyan didaktikai módszerek segítségével, amelyek ösztönzik /fejlesztik a türelmet és az aktív hallgatást (pl. „Indiánok köre / beszélgetése”) - elemzési gyakorlatok különböző helyzetekben, mint például az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése (szerepjáték, elbeszélés, képek elemzése, filmek, rajzfilmek, stb.) - vegyen részt a felebarát szeretetének parancsolatán alapuló osztály-szabályok meghatározásában - párbeszéd a viselkedési szabályokról, az istentiszteleten való részvétel kapcsán - kommunikációs játékok: A haragunkat tisztelettudó szavak segítségével mutassuk ki, kerüljük a csúnya / durva szavakat

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

III. osztály
<p>2.1 Gyakorolni egyes szerepeket azokban a csoportokban melyekhez tartozik</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tanuló társadalmi szerepeinek / feladatainak a meghatározására, figyelembe véve, hogy milyen személyek játszanak fontos szerepet a keresztyén ember életében (szülők, lelkész, keresztszülők, gyülekezeti tag, barátok a gyülekezetből stb.) - az életút megalkotása, melyen megjelöli az élet fontos pillanatait és eseményeit - aktív részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival, stb. együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek)

III. osztály

- kiosztani a kiscsoportos foglalkozásokon kapott feladatok elvégzéséhez szükséges, minden résztvevőre jól meghatározott feladatokat
- értékelő tevékenység: „Helyem a csoportban” (alapszintű önértékelés és feed-back)
- szerepek elfogadásának gyakorlása a tanulói csoportokon belül
- szerepjátékok: Értékek az ember életében
- önismereti gyakorlatok, különös hangsúllyal a saját, személyes értékek azonosítására

2.2. Leírni a társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusait valláserkölcsei szempontból, konkrét / valós helyzetekből kiindulva

- párbeszéd a harag ellenőrzésének lehetőségeiről - elemi szinten
- pozitív én-kép és másokról alkotott vélemény kialakítására alkalmazható játékok, a bibliai szereplők életének példáján keresztül
- az áldáskívánás gyakorlása, az asszertív kommunikáció gyakorlása (pl. „A mosógép módszer”)
- a jókívánság, a bátorítás, a biztató, bátorító gesztusok gyakorlása energizáló játékok által
- a következő témájú beszélgetésben való részvétel: „Hogyan fizethetek a rosszért jóval?”, „Mit tanulhatok a társaimtól és ők mit tanulhatnak tőlem?”
- a hit különböző megnyilvánulási lehetőségeinek azonosítása, az iskolai és a közösségi / gyülekezeti élet valós helyzeteiből kiindulva
- prózai vagy verses formájú vallásos szövegek hallgatása, amelyekben az igazság, tisztelet, szelídség gondolata tükröződik
- képzelt történet az ember más dolgokkal és lényekkel való kapcsolatáról
- párbeszéd a csoporton belüli kapcsolatokról és magatartásokról, képek alapján

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

III. osztály

3.1. Elemezni a jelentőségét vallásos eseményeknek a közösség életében

- a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása
- elbeszélés megfelelő tartalmú / tematikájú képekből kiindulva (pannók, illusztrációk, stb.), Ézsau, Jakab, Ábrám, Jézus életéből
- imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával
- képzelt történet az ember más dolgokkal és lényekkel való kapcsolatáról
- egy interjú elkészítése, melynek alanya a család vagy a gyülekezet valamely tagja a következő témában: „A hit megvallása” / „Bizonyágtétel a mindennapi életben”

3.2. Bemutatni vallási ünnepek és események fontosságát, jelentőségét a család és a közösség életében

- aktív részvétel az ember életének fontos eseményeivel kapcsolatos beszélgetésben (születés, keresztelés, esküvő, haláleset, stb.) értékesítve a gyerekek személyes tapasztalatait
- a gyerekek és családjaik életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek elemzése (fényképek és fotó albumok, képek a közéletből, stb.)
- bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait (Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, stb.)
- vallásos énekek hallgatása / megtanulása
- részvétel az iskolai ünnepélyeken
- az egyházi ünnepek alkalmával rajzok, képeslapok, kollázsok, díszek stb. készítése)

Tartalmak

Isten szeretetében

Tartalmi területek	III. osztály
Isten gyermeke vagyok	<ul style="list-style-type: none"> - Élet a szabadító Istennel: A szabadság jelentése; Szabad – szabadított - Tettek és következményeik - Értékes vagyok: Amiért értékes vagyok; Isten színe előtt mindannyian értékesek vagyunk - Viselkedés a közösségben: Viselkedési szabályok - Szolgálat a templomban és a közösségben: Isten és felebarátaim szolgálatában; Isten általam szólít meg másokat
Mindenkor Istennel	<ul style="list-style-type: none"> - Mózes találkozása Istennel: Engedelmeség és tisztelet – Engedelmeskedni - Isten megszabadítja népét a szolgaság házából: Isten segítségünkre jön; Bízni, hinni Isten hatalmában - Kivonulás – A hallgatás (az Istenre hallgatás) ajándéka: Bízni, hinni Isten gondviselésében; Gondviselés és vezetés - A Szövetség és a Tízparancsolat: A szabályok, normák és parancsolatok jelentősége és szerepe az életünkben; Isten szava és akarata vezet és összeköt Vele; Isten parancsolatainak beteljesülése - Jairus leányának feltámasztása: Istennek gondja van azokra, akik szenvednek és gyászolnak; Mit tehetek a szenvedőkért; Jézussal a szomorú pillanatokban - Zákeus: Az érzés, amit akkor érzünk, mikor mások megvetnek bennünket; Szégyen – bűn; Megbocsátás – Istentől kapott megbocsátás; Az Isten és felebarátaink iránt elkövetett bűnök megváltásának módjai - Hogyan viselkedem másokkal (Máté 7,12): Szeretem a felebarátomat; Isten képe a felebarátban – az ebből származó felelősségeim, feladataim - A farizeus és a vámszedő: Kevélység, büszke (arrogancia, önteltség, büszkeség, hiúság); Isten megszabadít a szegénytől és a bűntől
Isten gondviselésében	<ul style="list-style-type: none"> - Mózes születése: Az Isten gondviselésén alapuló élet; Keresztény a megpróbáltatás pillanataiban - Mózes bűne és menekülése: Szégyen – Isten elől nem menekülhetsz, nem bújhatsz el; Felelősnek lenni, vállalni a felelősséget - Isten gondviselése a pusztában: Bízni Isten gondviselésében; Isten gondoskodásában, gondviselésében élek; Emberek, akiken keresztül nyilvánul meg Isten gondviselése - Az Ígéret Földjének kiképzése: A feladataink megvalósításához kapott segítség; Isten beteljesíti az ígéreteit - A béna meggyógyítása: Jézus megment; Másokkal való együttműködés – Másokon segíteni; Mi is lehetünk Isten eszközei - A filippi börtönőr megtérése: Az imádság hatalma; Isten gondomat viseli minden / bármilyen helyzetben; Megtérés - Sola Christus – Jézus megszabadít: Csak a Jézusba vetett hitünk szabadíthat meg a bűneiktől és csak általa nyerhetünk bocsánatot - Hálaadó imádság: Hálás vagyok – Kinek legyenek hálás; A hála, köszönet módjai
Ünnepeljünk együtt!	<ul style="list-style-type: none"> - Keresztelő János, aki előkészítette Jézus útját itt a földön - Ünnepre készülődés - A napkeleti bölcsek – A beteljesedett ígéret - Péter tagadása: Közösség Jézussal; A hit megvallása – A vallástétel formái - Péter találkozása a feltámadott Jézussal: A bűnök bocsánata; szabadítás – Esély egy új életre; A Jézus iránti szeretet megvallása és a kapott feladatokban való megerősítés; Jézussal a

Tartalmai területek	III. osztály
	<p>kudarcok után – A visszanyert önbecsülés</p> <p>- Gyógyítás az Ékes-kapuban: Az Istentől kapott hatalommal segíteni másokon; Isten hatalma a Szentlélek által van jelen a hívőkben; Üres kézzel is adhatsz valamit (Lelki ajándékokat kínálva is tudsz segíteni valakinek, nem csupán anyagi, tárgyi és mulandó dolgokkal)</p>
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módzatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	III. osztály
Imádságok	<p>Mi Atyánk®, az Úri imádság (Máté 6,9-13)</p> <p>Rövid hálaimádságok fogalmazásának gyakorlása</p>
Bibliai szövegek	<p>Bibliai szövegek hallgatása és tanulása: 2 Mózes 15,2.; Zsoltárok 107,8-9.; Zsoltárok 50,15.; Lukács 8,50a.; Ézsaiás 25,8.; Máté 7,12.</p> <p>A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: 1 Mózes 47,1-12; 2 Mózes 1,1-2,10; 2 Mózes 2,11-25; 2 Mózes 3,1-15; 2 Mózes 4-5; 7,1-12,33; 2 Mózes 13,34-42; 13,17-14,29; 2 Mózes 15,22-27; 16,1-17,7; 2 Mózes 19,1-20,17; Józsué 1,1-2,22; Lukács 1,5-25; 1,57-66; Máté 2,1-11; Márk 2,1-12; Lukács 8,40-56; Lukács 19,1-10; Lukács 18,9-14; Márk 14,26-31, 66-72; János 21,15-19; Apostolok Cselekedetei 3,1-10; Apostolok Cselekedetei 16,11-40</p>
Vallásos énekek	<p>392, 430, 153, 201b, 235, 250 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)</p>

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

IV. osztály
<p>1.1. Összehasonlítani különböző élethelyzetekkel kapcsolatosan megfogalmazott, vallási jelentőségű véleményeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szövegek olvasása/meghallgatása, a következő vallási témákban: minden ember egyediségéről, a vallási tanítások erkölcsi fontossága stb. - gyakorlatok az előforduló fogalmak/ kifejezések meghatározására: emberi szükségletek, Biblia, szentség, szófogadás, megtérés, megbocsátás - gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését - azonosítani különböző helyzetekben, képeken és szövegekben József életét és Jézus gyógyításait parancsolatok beteljesülésére vonatkozó szempontjait - szövegek elemzése, melynek során meg kell fogalmazni egy adott helyzettel kapcsolatos személyes véleményt
<p>1.2. Összefoglalni a keresztyén ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapokból vet bizonyos helyzeteket</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemezni keresztyén szempontból egyes attitűdöket és viselkedéseket, kiindulva hétköznapi eseményekből, irodalmi szövegekből, bibliai szereplőket bemutató szövegekből, stb. - párbeszéd az emberek Istennel való kommunikációjának formáiról, József és a gyógyítások korában - párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mit mondana Istennek József és Jézus? - gyakorlatok, melyek során elemezni kell a különböző társadalmi helyzetekben érvényes viselkedési szabályok - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?“, „Az Istentől kapott segítség“, „Példa vagyok-e a környezetemben élőknek?“ (a királyok korának eseményeinek margójára) - egész tanévre szóló ima terv készítése (Imádkozom a betegekért, akik szenvedésben élnek, stb.)
<p>1.3. Elemezni annak a módját, ahogy a különböző élethelyzetekben alkalmazzuk a keresztyén erkölcsi viselkedési szabályokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társadalmi szabályokat és a parancsolatokat tartalmazó helyzetekre hozott példák - „Az öt új szerződése” módszer hatékonyságának az értékelése bibliai szereplők (József és Jézus) életének különböző helyzeteiben, majd az osztályközösségen belül, megfigyelve a szerződéshez való viszonyt különböző, az osztályban kialakuló helyzetekben. - részt venni az osztály rendszabályzatának / az osztály számára készült szabályok meghatározásában – „A szeretet alapelvei a mi közösségünkben” című plakát megtervezésében és illusztrációjában - érvek / ellenérvek megfogalmazásának gyakorlása a problémás helyzetek elemzésére, amelyek azokon a csoportokon belül alakultak ki ahová tartozik (pl. ABC módszer) - egy „Soli Deo Gloria!” című projekt kidolgozása interdiszciplináris tevékenységek keretében, tanári segítséggel: Vallás – Zenei és művészeti nevelés – Nyelv és kommunikáció - Természettudományok - szerepjáték: „Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?“, „Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?“

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben

IV. osztály
<p>2.1. Leírni a kapcsolati viselkedéseket, magatartásokat azokban a csoportokban, melyeknek tagja</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladatok gyakoroltatni olyan szerepeket, melyek jellemzőek különböző körülmények között végzett tevékenységekre (csoport tevékenységek, vallási tevékenységek, stb.) - néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira - a csoportban megjelenő konfliktus helyzetek leírása és a megszegett erkölcsi szabályok azonosítása - didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére - a csoportos értékelése és önértékelés - az „Indiánok köre” módszer alkalmazása a következőkre: megfigyelni az alkalmazott szabályokkal kapcsolatos magaviseletet; elemezni az elmúlt években tanult közösségformáló módszereket; értékelni az

IV. osztály
<p>osztálytársak tevékenységét és magaviseletét; alkalmazni önértékelési összefüggésben</p> <p>- rövid mondatok /fogalmazások írása vallásos nevelés témáiban, egy konkrét helyzetből kiindulva, megadott szavak segítségével</p>
<p>2.2. Elemezni valláserkölcs szempontról és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket</p> <p>- párbeszéd a társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusairól (együttműködés, verseny, szolidaritás, tolerancia, intolerancia, stb.), kiindulva történetekből, szemléltető képekből, anyagokból, filmekből, bibliai szövegekből, stb.</p> <p>- nyugtató és nyugalmi üzeneteket tartalmazó bibliai gondolatok, zsoltárok vagy áldások elsajátítása</p> <p>- fogalmazások írása a következő tematikával: „Isten segítségével mi is csodálatos dolgokat tehetünk”, „Ha segíteni tudok neked, akkor boldog és áldott vagyok”, „Áldásunkra van” – azzal a céllal, hogy csökkentse a gyerekek közötti negatív versenyt</p> <p>- interdiszciplináris projektek készítése Vallás – Művészeti nevelés (pl. Díszítsük fel a szolidaritás plakátot); Vallás – Kommunikáció (a szolidaritás szlogenje, a tolerancia reklámja)</p> <p>- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben</p> <p>- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás</p> <p>- az erkölcsi normák akaratlagos megszegését tartalmazó helyzetek szemléltetése , és az ezt elkövető személy érzelmi állapotának leírása.</p>

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

IV. osztály
<p>3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit</p> <p>- vallási eseményekről szóló mondatok, rövid szövegek, fogalmazások kidolgozása, készítése</p> <p>- egyházi énekek és imádságok megtanulása</p> <p>- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása</p> <p>- szótárakban való keresés, egyes kifejezések jelentésének azonosítására, meghatározására</p> <p>- vallási eseményekhez és ünnepekhez köthető népszokások elemzése</p> <p>- vallási eseményekhez kötődő (képi) üzenetek kidolgozása</p> <p>- iskolai és templomi ünnepeken való részvétel</p>
<p>3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében</p> <p>- megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében</p> <p>- egyéni, vagy csoportos projektek készítése különböző tematikában (Jézus az élet ura, Áldott szokások, stb.)</p> <p>- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése</p> <p>- a nagy egyházi ünnepekről szóló irodalmi szövegeket meghallgatása</p> <p>- részt venni a közösség ünnepein</p> <p>- egyéni, személyes és másokért (közbenjáró) mondott imádságok fogalmazásának gyakoroltatása</p>

Tartalom

Isten uralma alatt

Tartalmi területek	IV. Osztály
Isten gyermeke vagyok	<ul style="list-style-type: none"> - Isten uralma alatt: Isten uralmának / hatalmának megfigyelése a világban - A kapott hatalom felhasználása: Hatalommal való visszaélés – Helyesen, haszonnal használni a kapott hatalmat - Kiért vagyok felelős: Felelősségek, feladatok - Közösségben élek – barátok: Barátaim iránti kötelezettségeim; Hogyan lehetek jó barát - Szolgálattevők Isten uralma alatt: Presbiterek, gondnok, kántor, szeretetmunkások a templomban – diakónusok, a szeretetszolgálatok munkatársai
Mindenkor Istennel	<ul style="list-style-type: none"> - Sámuel elhívása: Meghallani Isten hívását; Feladataim, felelősségeim; Egy gyermek, aki méltó Isten akarátának közvetítésére - Saul királysága: Engedelmség és engedetlenség, valamint ennek következményei - Dávid királlyá választása: Az ember a látszat, megjelenés szerint választ, Isten az igaz értékeket keresi; Kritériumok, amelyek szerint megválasztod a barátaidat; Istennel a döntéshozatalban - Dávid és Góliát: Győzelem Istennel; Az emberek megítélése a külsőségek szerint – hibás, téves megítélés, az ebből származható veszélyek - Salamon bölcsessége: Istenhez intézett kérések; Fontos dolgok az életben (vagyon, egészség, bölcsesség stb.); Kitől jön, származik a bölcsesség; Mire és hogyan használod a bölcsességet - Zebedeus fiainak kérdése Jézushoz: Elsőnek és utolsónak lenni; Első a mennyek országában az lehet, aki másoknak szolgált; Vágyaim és álmaim (kapzsi, birtoklási vágy, becsvágy, stb.); Hálára várás okai
Isten gondviselésében	<ul style="list-style-type: none"> - Honfoglalás – a választott nép hazát kap: Isten betartja tett ígéreteit; Viselkedésem, amikor kéréseim nem teljesülnek rövid időn belül - Gedeon: Isten szabadításra kijelölt választottjának lenni; A bírák az isteni gondviselés és szabadítás megvalósulásának eszközei; A személyi képességek önértékelése a feladatok teljesítésében - Saul és Dávid: Erő, uralkodási vágy, elveszett kegyelem, féltékenység; Személyes konfliktusok; Viselkedésem konfliktushelyzetben - Soli Deo Gloria! - Lázár feltámasztása: A csodák jelentőségé – A hit szerepe a csodákban; Istennek gondja van azokra, akik szenvednek, gyászolnak; Módoak a szenvedők vigasztalására; Dolgok és események, melyek Isten dicsőségét mutatják! - Szegény özvegyasszony két fillére: Istennek adott ajándék; A kevés sokszor több!; Isten a jókedvű adakozókat szereti; Nagylelkűség – “gyűjtsetek magatoknak kincseket mennyben” (Máté 6,20) - A mustármag példázata: Isten szavának gyümölcsei az emberekben; Isten országa bennünk és általunk növekedik – a növekedést is Isten adja (1Korintus. 3,6) - Soli Deo Gloria! - Közbenjáró imádság (másokért való imádkozás): Jézus az egyedüli közbenjáró Isten és ember között; Akikért imádkozom
Ünnepeljünk együtt!	<ul style="list-style-type: none"> - Mária adventje: Áldottnak lenni - Menekülés Egyiptomba: Isten védelmében; Megmentés - gondoskodás - Jézus bevonulása Jeruzsálembe: Alázatosság; Mennyei Királyság és földi királyság (az emberi elvárások és Isten akarata) - Jézus a zsidók királya – Jézus vagy Barabás?: Mások nyomására és a külsőségek alapján meghozott döntés; Az ilyen módon meghozott döntések következményei - Jézus mennybemenetele és eljövendő királysága

Tartalmi területek	IV. Osztály
	A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módozatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.
Imádságok	Kálvin János (Jean Calvin) imádsága Közbenjáró, másokért való imádságok fogalmazásának gyakorlása
Bibliai szövegek	Bibliai szövegek hallgatása és tanulása: 1 Sámuel 16,7c.; 1 Sámuel 15,22c.; 1 Királyok 2,3a.; Filippi 2,11.; János 11,25.; Máté 6,20.; 1 Korintus. 3, 6. A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: Józsué 3; 6; Bírák 6-7; 1 Sámuel 3,1-21; 1 Sámuel 8,1-10,8; 1 Sámuel 16; 1 Sámuel 17,26-58; 1 Sámuel 18,6-14; 19,1-10; 1 Sámuel 20; 1 Sámuel 26; 1 Királyok 3,5-15; Lukács 1,39-45; Máté 2,13-15; János 11,1-44; Márk 10,35-45; Márk 12,41-44; Máté 6,1-4; Máté 13,31-32; Máté 21,1-11; Máté 27,15-26; Apostolok Cselekedetei 12,6-19; Apostolok Cselekedetei 1,4-14
Vallásos énekek	134, 81, 482, 191, 279, 172 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)

Módszertani ajánlás

A módszertani útmutató a tanárok munkáját segíti a tananyag leadásában, az osztályteremben a tanítás-tanulás-értékelés megtervezésében és megvalósításában, a *Vallás* tantárgy jellegzetességeinek megfelelően. A tanuló életkorának megfelelő módszerekkel tanulhatja meg azt, ami a korosztályának megfelelő harmonikus fejlődéshez, illetve az iskolai követelmények teljesítéséhez szükséges. Ebben az életkorban a tanárnak rendszeresen követnie kell a különböző tantárgyak közötti kapcsolatok kiépítését, és megfelelő jelentés tartalmú kapcsolódásokat kell létrehoznia a valós életre való felkészüléshez.

Oktatási stratégiák:

A *Vallás* tantárgy formatív tulajdonságainak kihasználása olyan oktatási stratégiák használatát segíti elő, amelyek a tudás fokozatos felépítését hangsúlyozzák, a tananyag rugalmas és többirányú megközelítésével, és a diákok azon képességének fokozatos kifejlesztésével, hogy a szóbeli és cselekvésbeli viselkedést önállóan értékeljék, és ezt különböző, számukra ismerős élethelyzetekben alkalmazzák.

A *Vallás* tantárgy gyakorlatias, alkalmazható jellege a tárgyalt korosztály esetében egy változatos módszertani keret alkalmazását kívánja meg, amely a hagyományos és a modern módszereket ötvözi oly módon, hogy ezek a diákok kommunikációs képességeit fejlesszék, és olyan tanulási környezetet hozzanak létre, amely erkölcsösségén és vallásosságán alapul, és amely olyan viselkedésmódok kialakítását támogatja, mint a bizalom, a másság tisztelete, az önmagunkhoz és másokhoz való pozitív viszonyulás, melyek az erkölcsi-vallásos értékek elsajátítását segítik elő.

A *Vallás* tantárgy körében végzett tevékenységekhez ajánlott **tanítási-tanulási módszerek** elsősorban a következőkre vonatkoznak:

- tapasztalaton alapuló megfigyelés és tanulás különböző kategóriába tartozó képsorozatok megtekintéséből kiindulva (erkölcsi tartalmú illusztrációk, a saját, illetve a család vallási életét bemutató fotók, templomi szertartásokra és tevékenységekre vonatkozó képek stb.);
- esettanulmányok, valós vagy képzelt helyzetek elemzésével, a diákok tanulmányi- és életeseményei alapján;
- szerepjátékok különböző témákkal és dramatizálás a vallás tárgykörébe tartozó sajátos mozzanatok azonosításához, eltérő értékrendű csoportokon belüli helyzetek kritikus elemzéséhez és értékeléséhez vagy erkölcsi-vallási jellegű gyakorlatok elsajátításához;
- párbeszéd a különböző vallásos értékek mindennapi életbe történő átültetési módozatainak azonosításáért a diákokkal közösen, kiemelve a bibliai személyeknek, illetve a különböző erkölcsi tartalmú elbeszélések szereplőinek stb. erkölcsi jellemzőit;
- problematizált tanulás, a diákok bevonása egyszerű probléma-helyzetek megoldásába, erkölcsi jellegű kérdéskörök és események bemutatása alapján;

- portfolió módszerének alkalmazása különböző témákban, amely lehetővé teszi a csoportmunkát valamint az együttműködési készségek fejlesztését: rajzok, kollázsok, rövid szövegek, "könyvek", képek vagy fényképek gyűjteményének elkészítése stb.

A fent leírt módszerek alkalmazása különféle oktatási eszközök használatát feltételezi, különösen azoknak, amelyek intuitív, szemléltető jellegűek, és lehetővé teszik a tevékenység különböző szervezési formáinak váltakozásához (egyéni, kis csoportokban, frontális), sajátos vallási tevékenységeket végezve (történetek olvasása, Imádságok, szövegek és vallási dalok, énekek, stb.). A tanulók bevonása a különböző, tanórán kívüli tevékenységekbe, kiegészítik és gazdagítják a vallás tanítását. Ezért ajánlott, hogy a vallástanár megfelelő oktatási segédeszközöket használjon: szemléltető rajzok, a témákhoz illeszkedő zsetonok, oktatási szoftver, CD-k és DVD-k filmekkel, bemutatók készítése, játékok (kockák, rejtvények stb.) a javasolt tartalomhoz igazítva; irodalmi gyűjtemények a dalszövegekből és prózákból, ünnepekhez kötődő dalok és leckék támogatásához; rajzok; a didaktikai játékok során alkalmazható játékok.

Hogyan és hol lehet tehát oktatási tevékenységeket szervezni a Vallás tantárgy keretében?

A vallás órák nemcsak osztály termi tevékenységeket foglal magában. A vallási oktatás sajátossága révén különböző tanulási kontextusokban szervezhető, amelyek ösztönzik a tanulókat, az aktívan részvételre és fenntartva a tanulók vallás iránti érdeklődését.

□ Tanuljunk az osztályban! A tanár az osztályteremben különböző oktatási-tanulási tevékenységeket szervezhet a diákoknak: szabványos leckék új témák bemutatásával, találkozik a vallási élet meghatározó személyiségeivel, beszélgetések a vallásról szülőkkel és a közösség más tagjaival stb.

□ Látogassunk templomokat! A templom olyan tér, amelynek különlegesen magas a nevelési értéke a vallásóra esetében. A tanár templomlátogatásokat szervezhet különböző alkalmakkor és különböző célokkal: vegyenek részt egyházi szertartásokon és figyeljék meg azokat, folytassanak vallási témájú beszélgetéseket a lelkésszel, vagy keressék fel azért, hogy szervezzenek együtt a közösség számára fontos eseményeket vagy a közösség tagjait segítő tevékenységeket. Az ökümenizmus jegyében ajánlott más felekezetek templomainak meglátogatása is.

□ Menjünk máshova az iskolán kívül! A vallástanár a diákjaival más iskolán kívüli környezetben is végezhet oktatási tevékenységet, mint például: mozilátogatás jelentős vallásos témájú filmek megtekintése céljából, múzeumlátogatások, utcai, parkbeli séták az emberek viselkedésének megfigyelésére, valamint a vallási erkölcs szempontjából történő elemzésére.

□ Menjünk tematikus kirándulásokra! A vallástanár kirándulásokat szervezhet a diákoknak olyan útvonalakon, amelyek különböző templomokat és más, a helyi közösség vagy a környék szempontjából fontos egyházi létesítményeket foglalnak magukba. Itt beszélgetéseket szervezhet a templom, a környék szakértőivel, párbeszédet indíthat egyes lelkipásztorokkal, és kérheti a diákoktól a

Az értékelés szempontjai

A felmérés, értékelés az oktatási folyamat szerves részét képezi. Elsősorban modern felmérési módszerek használata javasolt: a diákok viselkedésének folyamatos megfigyelése, a személyi fejlődésre való összpontosítás, olyan projektek létrehozása, amelyek hasznosítják a tanulók által elsajátított adatokat, ugyanakkor bátorítja értékeik és magatartásuk fejlődését, természetes, szinkretikus, koruknak megfelelő környezetben. Ajánlott, hogy a felmérés ne az osztály szintjén, hanem általános standardoknak megfelelően történjen.

A felmérés folyamata a diákok nem formális és informális tanulási élményeinek és az elsajátított kompetenciáinak elismerésére fektet hangsúlyt. A diákok fejlődését rögzíteni kell, annak folyamatáról a szülőknek be kell számolni. Az oktatási tevékenység keretében követni, bátorítani és értékesíteni kell minden egyes diák fejlődését kompetenciáinak elismerésére fektet hangsúlyt. A diákok fejlődését rögzíteni kell, annak folyamatáról a szülőknek be kell számolni.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației****Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Dobri Edit	Școala Gimnazială „Molnár Józsiás” - Tg. Secuiesc
Dr. Kinda Eleonóra	Colegiul National „Székely Mikó” - Sf. Gheorghe
Bakó Erika	Școala Gimnazială Specială - Sf. Gheorghe
Demény Márta	Școala Gimnazială Specială – Sf. Gheorghe
Deregán Szidónia	CJRAE Covasna
Bokor Attila	IȘJ Covasna

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

KÉPZŐMŰVÉSZETI NEVELÉS

TANTERV

**a speciális oktatást igénylő
enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos
tanulók számára**

Előkészítő - IV. osztály

București, 2021

Bevezető

A képzőművészeti nevelésnek nagyon fontos szerepe van a gyerek harmonikus fejlődésében, az iskolai évek alatt végigkíséri és segíti az önismeretben és az őt körülvevő világ megismerésében. Ezek a tevékenységek fejlesztik a gyerek szépérzékét, a szabad önkifejezést a képzőművészeti alkotások által, a saját érzések és gondolatok megfogalmazását az észlelt vagy képzeletbeli térben.

Jelen Képzőművészeti nevelés tanterv az Előkészítő-IV, speciális tantervi ajánlását tartalmazza. A tantárgyat a tanügyminisztérium által **3622/27.04.2018**-as számmal jóváhagyott oktatási Kerettanterv írja elő enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára, előkészítő osztályban heti 2 órát, valamint I., II., III., IV. osztályokban heti 1 órát biztosítva e tantárgynak. A Képzőművészeti nevelés tantárgy szerves része a kerettanterv Művészetek műveltségi területnek a Zene, ritmus és mozgás tantárgy mellett. A tantárgy alapját különböző terápiákban alkalmazott kutatási dokumentumok képezik, melyek szoros összefüggésben vannak egymással.

A Képzőművészeti nevelés tanterv újszerűsége a kompetenciaalapú oktatásban áll. A módszertani javaslatok a képzőművészeti nyelvezet megismerését javasolják, konkrét képekből kiindulva az érzelmi megismerésen keresztül, figyelve az enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanuló idegrendszeri egyensúlyára is.

A tanterv szerkezete:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák olyan strukturált, tanulás által fejlesztett ismeret, készség és képességek egysége, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak a megoldását vagy általános problémák megoldását különféle helyzetekben.

A Képzőművészeti nevelés tantárgy **általános kompetenciái** hatékonyan képesek a tudást elmélyíteni és a megfelelő magatartási formákat kialakítani az elemi osztályos tanulóknál.

A sajátos kompetenciák alapját az általános kompetenciák képezik. A sajátos kompetenciák fejlesztésére egy iskolai tanév áll rendelkezésre. A tanterv számos példát ad azokra a tanulási tevékenységekre, amelyek előtérbe helyezik a tanulók személyes tapasztalatait, és amelyek a megfelelő oktatási stratégiákat változatos tanulási kontextusokba helyezik.

A **tanulási tevékenységek** tájékoztató jellegűek. A specifikus kompetenciák kialakítására a tanulási tevékenységeket a pedagógus döntheti el és tervezi meg a tantárgy, az életkori sajátosságok, az egyéni fejlettségi szintj, érdeklődési kör és a meglévő eszközök függvényében. Mindez magában foglalja a tananyag személyre szabását, a tanár aktív és kreatív részvételével.

A tanulási tartalmak a tanterv alappillérei, és olyan információhordozók, amelyek hozzájárulnak a kompetenciafejlesztés folyamatához. A tanulási tartalmak a következő területekre vannak csoportosítva:

- Rajz
- Festés
- Modellezés
- Kollázs
- Fotó

A **módszertani javaslatok** a didaktikai tervezés és a folyamatos értékelés modelljeit is magukban foglalják.

Az előkészítő csoport elemi osztályok közé sorolása előírja a tanterv sokszínűségét, amely igen fontos alapfeltétel, különösképpen ennek a korosztálynak. Szükség van egy sajátos megközelítésre, amely alapvetően a játékon keresztül történő tanulás ösztönzésére, a tanulás egyénre szabására, a tanulók kíváncsiságának felkeltésére és az önbizalom fejlesztésére vonatkozik.

A képzőművészeti önkifejezés (rajzolás, festés, modellezés, kollázs, fotózás) egy alapvető kifejezésforma, sokszor elérhetőbb az enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanulók számára, mint bármely másik tantárgy. A művészet terápiás jellege formálja a gondolkodást az egyén és környezete közötti interakciók során. Az információk jelentőségének a megértése, a tanulókat ért ingerek (sok esetben vizuális ingerek) megértése, valamint a vizuális tapasztalatok értelmezése, növelik a megfelelő viselkedési formák kialakulásának esélyét, amelyek segítségükre lehetnek a környezettel való kapcsolatukban.

A Képzőművészeti nevelés tanterv hozzájárul a diákok neveléséhez, a szépérzék, esztétikai érzékenység fejlesztésével, a művészi kifejezés sokszínűségének bemutatásával, elősegítve a szabad kommunikációt, kifejezésformát, amely nélkülözhetetlen az enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanulók alkalmazkodásához és társadalmi integrációjához.

Általános kompetenciák

- 1. A vizuális nyelvben kifejezett művészi üzenetek felfedezése változatos helyzetekben**
- 2. Esztétikai és/vagy funkcionális alkotások készítése különböző eszközök, anyagok és technikák használatával**

Előkészítő osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A vizuális nyelvben kifejezett művészi üzenetek felfedezése változatos helyzetekben

Előkészítő osztály
<p>1.1. Egyszerű vizuális üzenet felismerése egyszerű rajzok/festmények alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezettel kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása. (Pl.: A rajz a cicát vagy a kutyát ábrázolja?); a megfelelő válasz kiválasztása több lehetőség közül a hétköznapi élettel kapcsolatos kérdések alapján (használati tárgyak, ismerős személyek, játékok); - egy rövid személyes történet bemutatása rajz/festés segítségével ábrák rendezésével/meséléssel; - egy napi tevékenység beazonosítása képek segítségével; - rajzok/festmények csoportosítása/rendezése szóbeli utasítás alapján.
<p>1.2. A pont, vonal, színek és formák felismerése a közvetlen környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes tárgyak színeinek a megnevezése; - képi alkotás készítése színes papírcsíkokból (krepp papírból) a következő témákban: <i>Kedvenc színem, Családtagok, barátok kedvenc színe</i> felirattal; - különböző vonalak és pontok megfigyelése/feltárása a közvetlen környezetből; - felfedező, csoportosító, differenciáló játékok szervezése formák és színek alapján <p>Pl. <i>Keresd a páriját/a kakukktójást! Mi változott meg?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportosítás forma, szín, anyag stb. szerint. Pl.: <i>Válogasd ki a piros tárgyakat! Válogasd ki a sima tárgyakat! Mutasd a kerek anyagokat!</i> stb. - különböző anyagok/tárgyak csoportosítása és bemutatása a tulajdonságaik alapján, (pl.: puzzle, lottó kártyák); - <i>Varázslatos zsák</i> játék (a gyerekek bedugják a kezüket egy zsákba, tapogatással megpróbálják forma alapján beazonosítani a megfogott tárgyat), <i>Meglepetés tárgy</i> játék (minden gyerek hoz otthonról egy számára kedves tárgyat, a társai kérdések segítségével megpróbálják kitalálni, hogy mely tárgyat mutatták be); - tárgyak rendezése/rangsorolása hasznosságuk, esztétikai értékük szerint.
<p>1.3. A kíváncsiság felkeltése az egyszerű vizuális művészeti üzenetek feltárására céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezet tárgyainak megfigyelése, a formák, színek, anyagok, művészeti tárgyak beazonosítása (Pl. <i>Ki vesz észre egy piros, kerek, szép tárgyat?</i>); - műtárgyak, kézműves tárgyak, dokumentumfilmek megtekintése, megfigyeltetése a tanulók kíváncsiságának a felkeltése céljából; - gyakorlatok az esztétikai és etikai értékek azonosítására a közvetlen környezetből (természeti, társadalmi, építészeti, kulturális, vallási értékek); - művészi tevékenység iránti érdeklődés kifejezése (Pl. Szeretek rajzolni/festeni, mert...); - kiállításokon való részvétel az iskolában és iskolán kívüli tevékenységek alkalmával, - szülőkkel közösen szervezett alkotóműhelyek, különböző rajz és festészeti technikák gyakorlása; - különböző módon illusztrált téma megfigyelése (Pl. <i>Önarckép-rajz, festmény, modellezés, kollázs</i>); - nevelő jellegű mese, színdarab részletek megtekintése, az üzenettel kapcsolatos válaszok megfogalmazása egyszerű kérdések alapján.

1. Esztétikai és/vagy funkcionális alkotások készítése különböző eszközök, anyagok és technikák használatával

Előkészítő osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben található anyagok egyszerű tulajdonságainak a megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű mondatok megfogalmazása az Alkotósarokban lévő tárgyról, szín, méret, hasznosság, anyag alapján; - tárgyak csoportosítása megadott kritériumok alapján (szín, méret, forma, hasznosság), - a tárgyak tulajdonságainak a felsorolása; - tárgyak csoportosítása tulajdonság/hasznosság alapján, eszközök tárolása (papírok, ecsetek, nyomdák stb.).
<p>2.2. Személyes ötletek és tapasztalatok kifejezése a művészethez kapcsolódó egyszerű munkákban</p> <ul style="list-style-type: none"> - szabad alkotások készítése az Alkotósarokban a kapott anyagok és eszközök felhasználásával; - egyéni/páros/csoportos alkotások, szabadon választott színekkel és technikákkal. Pl.: piccolás, fújás, nyomdázás, karcolás, levél-, gyümölcs- zöldségyomdák készítése, ujjfestés, modellezés stb.; - a vonal használata a kontúr kiemelésére vagy díszítésként, szabadon választott tematikában; - az érzelmek feltárása a vizuális művészet és a technika segítségével, Pl.: <i>Megfestem egy álmomat! Lefestem, hogy mit szeretnék! Önarckép, Lefestem az iskolát!</i> - ajándékok, képeslapok készítése (Pl.: <i>Kidíszítek egy gömböt a barátomnak, mert...</i>)
<p>2.3. Különböző alkotások készítése egyszerű technikák alkalmazásával, a gyerek egyéni érdeklődése alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök helyes használatát célzó gyakorlatok: a tanuló helyesen fogja a ceruzát, ecsetet, fényképezőgépet stb. Pl.: <i>Én vagyok a rajz, fotó, kerámia tanár...</i> (Minden diák egy adott tantárgy tanára, így a gyerekek egymástól tanulhatnak); - a finommozgások fejlesztése gyúrással, varrással, gyöngyfűzéssel; - az eszközök tisztán tartásának/helyes tárolásának a gyakorlása; - egyszerű technikák gyakorlása: színek keverése, papír hajtogatása, fűzés, csavarás, ragasztás, tépés, vágás, vágás kontúr mentén, modellezés a tanulók igényeinek/választásának megfelelően; - megadott anyagok és eszközök segítségével önálló alkotások készítése; - egyszerű játékok készítése/barkácsolás; Pl.: <i>önarckép, forgó, hajó, négyzet, puzzle, kártyák</i>; - festészeti és rajztechnikák használata egyszerű művészi munkák létrehozásában papír, agyag, textilanyagok, természetes anyagok, termékek felhasználásával (kagylók, kövek, fa stb.).
<p>2.4. A korosztályának megfelelő integrált tevékenységekben való aktív részvétel, amelyben ötvöződnek/kapcsolódnak a vizuális, zenei, verbális és kinezetikus kifejező elemek</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző művészeti kifejezésformák társítása. Pl.: <ul style="list-style-type: none"> • ismert mese illusztrálása szabadon készített rajz vagy ének segítségével; • egy festmény által sugallt mozdulat bemutatása; • egyéni/csoportos rajz készítése zenehallgatással; • kinetikus tánc (vonalak húzogatója, pontozás zenei ritmusra);   - dísz tárgyak készítése különböző iskolai alkalmakra; - évszakhoz kötött, tematikus ünnepélyeken való részvétel, az órákon készített alkotások bemutatása;

Előkészítő osztály

- különböző alkalmakkor szervezett kiállításokon való részvétel saját munkákkal
(Víz napja, karácsony, húsvét, nők napja).

Tartalmak

Tanulási tartalmak	Előkészítő osztály
Rajz	<p>Eszközök és anyagok: papír, színes papír, grafit ceruza, színes ceruzák, zsírkréta, radír, számítógép, táblagép, vetítő.</p> <p>Munkamódszerek: segédvonal, ismétlés;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: pont, vonal, forma (terminológia nélkül);</p> <p>Javasolt alkotások: szabadrajz, egyszerű díszítések (képeslap, ajándéktárgyak), rajzok.</p>
Festészet	<p>Eszközök és anyagok: fehér/színes papír, különböző vastagságú papírok, vízfesték, tempera, ecsetek, szivacsok, nyomdák, papírtekerics, szokatlan eszközök (pálcikák, műanyag evőeszközök, csomagolóanyagok, stb);</p> <p>Munkamódszerek: színek keverése, ecsetelés, kollázs, lenyomatok készítése, nyomdázás, priccolás, permetezés, fújás, levél-, gyümölcs-, zöldségnyomdák;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: folt;</p> <p>Javasolt alkotások: képzőművészeti alkotások, szülő-diák képzőművészeti műhelyek, kiállítások megtekintése.</p>
Modellezés	<p>Eszközök és anyagok: gyurma és kinetikus homok;</p> <p>Munkamódszerek: szabad, egyéni modellezés, gyurmázás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma;</p> <p>Javasolt alkotások: díszítéstartások.</p>
Kollázs	<p>Eszközök és anyagok: papír, színes papír, krepp papír, karton, műanyag, fa, textilek, különböző anyagok;</p> <p>Munkamódszerek: gyúrás, tépés, vágás, kontúrmentés, tűrés, csavarás, ragasztás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, terjedelem;</p> <p>Javasolt alkotások: egyszerű díszítések (képeslap, ajándéktárgyak), művészekkel közösen szervezett kiállítások.</p>
Fotó	<p>Eszközök és anyagok: fényképek, filmek, fényképezőgép, számítógép, táblagép;</p> <p>Javasolt alkotások: fényképek készítése.</p>

I. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A vizuális nyelvben kifejezett művészi üzenetek felfedezése változatos helyzetekben

I. osztály
<p>1.1. Egy egyszerű vizuális élmény részleteinek a kifejezése különböző művészeti formákon keresztül</p> <ul style="list-style-type: none"> - kérdésekre adott válaszok megfogalmazása egy rajz, festmény részleteivel kapcsolatosan, játék: <i>Mit látsz a festményen? Nézd meg még egyszer, képzelj azt, hogy te is ott vagy a festő mellett. Nevezd meg, hogy most miket látsz!</i> - a megadott részlet kiválasztása több ábrából; - játékok: <i>Keresd a különbséget/a kakukktójást! Találd ki mi változott!</i> stb. - a síkidomok és testek közötti különbség megfigyelése (festmény, szobor, kollázs, 2D-s, 3D-s képeslapok); - a képeken/ábrákon használt anyagok, eszközök és technikák azonosítása és megnevezése; - puzzle és lottó játékok készítése ábrából és fotóból.
<p>1.2. Vonal, pont, szín és alak felismerése ismert helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Varázslatos zsák</i> játék (A gyerekek bedugják a kezüket egy zsákba, tapogatással megpróbálják forma alapján beazonosítani és csoportosítani a megfogott tárgyat.); - tárgyak egyeztetése szín szerint; Pl.: <i>Minek van...színe?</i> - a vonal, pont, használati tárgyak formájának felismerése, beazonosítása (élelmiszerek, gyümölcsök, tanszerek).
<p>1.3. A kíváncsiság felkeltése, a vizuálisan kifejezett egyszerű művészi üzenetek feltárására</p> <ul style="list-style-type: none"> - a művészi értékek felismerése különböző alkotásokban: festmények, fotók, szobrok, műkincsek estében; - az ismert környezetben lévő tárgyak formájának rövid leírása; - különböző formák felismerése festményeken, fotókon; - kiállítások látogatása; - nevelő jellegű mese, színdarab részletek megtekintése, az üzenettel kapcsolatos válaszok megfogalmazása egyszerű kérdések alapján; - szerepjátékok: <i>Festő vagyok.</i> - szülőkkel közösen szervezett alkotóműhelyek, különböző rajz és festészeti technikák használata; - benyomások és jelentés/üzenet megbeszélése; Pl.: szerepjátékok: <i>Vendégeket várok, Szülinapom van.</i>

2. Esztétikai és/vagy funkcionális alkotások készítése különböző eszközök, anyagok és technikák használatával

I. osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben található anyagok tulajdonságainak a megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az anyagok tulajdonságainak a felsorolása (szín, méret, forma, hasznosság); - különböző alkotások csoportosítása a felhasznált anyagok szerint (papír, fa, üveg, műanyag, természeti elemek stb.);

I. osztály
<p>- ismerkedés a körülöttünk lévő tárgyakkal: <i>A festmény története, A papír története, A gomb története</i> stb.</p> <p>- tárgyak összehasonlítása szín, forma stb. alapján, pl.: <i>Két tárgy közül melyik a sötétebb/puhább?</i> stb.;</p> <p>- eszközök és anyagok csoportosítása rendeltetésük alapján (<i>Pl. Ezek a tárgyak a rajzhoz, festéshez, kollázshoz szükségesek.</i>)</p>
<p>2.2. A személyes ötletek, érzések és tapasztalatok kifejezése a vonal, pont, szín és forma alkalmazásával</p> <p>- önarckép/arckép festése tükörrre/tükör segítségével: <i>Pl. Szomorú vagyok/vidám vagyok. Esős időben így érzem magam/ha süt, a nap ilyen vagyok.</i></p> <p>- az események sorrendjének a felismerése képregény segítségével;</p> <p>- csoportmunkában való részvétel; <i>Pl. Több kéz egy arckép, Az évszakok színei;</i></p> <p>- Saját alkotások bemutatása;</p> <p>- egyéni/páros/csoportos alkotások, választott színekkel és technikákkal; <i>Pl.: priccolás, fújás, nyomdázás, karcolás, levél, gyümölcs, zöldségnyomatok készítése, ujjfestés, modellezés stb.;</i></p> <p>- a vonal használata a kontúr kiemelésére vagy díszítésként szabadon választott tematikában;</p> <p>- ajándékok, képeslapok készítése; <i>Pl.: Kidíszíték egy gömböt a barátomnak, mert...</i></p>
<p>2.3. Különböző alkotások készítése könnyen megmunkálható anyagokból egyszerű technikák alkalmazásával</p> <p>- az eszközök helyes használatát célzó gyakorlatok: a tanuló helyesen fogja a ceruzát, ecsetet, fényképezőgépet, varrótűt stb. (tanítói felügyelettel és segítséggel);</p> <p>- az eszközök tisztántartásának/helyes tárolásának a gyakorlása;</p> <p>- a finommozgások fejlesztése színezéssel, gyúrással, varrással, gyöngyfűzéssel, fonással stb.;</p> <p>- fekete-fehér képek/ábrák kiszínezése; <i>Szülővárosom épületei, A padtársam arcképe;</i></p> <p>- 2D-s, 3D-s kollázs készítése különböző technikákkal, különböző papirokból;</p> <p>- egyszerű technikák gyakorlása: színek keverése, papír hajtogatása, fűzés, csavarás, ragasztás, tépés, vágás, kontúr mentén, modellezés a tanulók igényeinek/választásának megfelelően;</p> <p>- önálló alkotások készítése megadott anyagok és eszközök segítségével;</p> <p>- egyszerű játékok készítése/barkácsolása; <i>Pl.: hernyó, méhecske, szúnyog, puzzle, kártyák;</i></p> <p>- egyéni/csoportos alkotások készítése műanyag fóliára osztályünnepélyre.</p>
<p>2.4. A korosztályának megfelelő integrált tevékenységekben való aktív részvétel, amelyekben ötvöződnek/kapcsolódnak a vizuális, zenei, verbális és kinezetikus kifejező elemek</p> <p>- különböző művészeti kifejezésformák társítása. <i>Pl.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • dalszöveg illusztrálása szabadrajzzal/festéssel; • kinetikus tánc (vonalak húzogatása, pontozás zenei ritmusra); • árnyjáték különböző technikákkal készített bábokkal; • újrahasznosított anyagokból kollázs készítése; • szerepjátékok/bábjátékok különböző anyagokból készített bábokkal/tárgyakkal, <p>- különböző dísz tárgyak készítése többféle anyagból (karton, textíliák),</p> <p>- szerepjátékok: <i>Kiállítás, Múteremben”, A múzeumban;</i></p> <p>- különböző alkalmakkor szervezett kiállítás/vásárokon való részvétel,</p> <p>- dísz tárgyak készítése különböző iskolai alkalmakra;</p> <p>- a közösségi élethez kapcsolódó, tematikus ünnepélyeken való részvétel.</p>

Tartalmak

Tanulási tartalmak	I. osztály
Rajz	<p>Eszközök és anyagok: vonalas és sima papírlap, színes papír, karton, grafit ceruza, színes ceruzák, zsírkréta, radír, számítógép, táblagép, vetítő;</p> <p>Munkamódszerek: árnyékolás, segédvonal, ismétlés;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: pont, vonal, szabályos és szabálytalan formák (terminológia nélkül) ;</p> <p>Javasolt alkotások: szabadrajz, egyszerű díszítések (képeslap, ajándéktárgyak), rajzok.</p>
Festészet	<p>Eszközök és anyagok: fehér/színes papír, különböző vastagságú papírok, vízfesték, tempera, akrill festék, ecsetek, szivacsok, nyomdák, papírtekercs, szokatlan eszközök (pálcikák, műanyag evőeszközök, csomagolópapírok stb.), műanyag, fóliák, fa, textilanyagok, természeti termékek, különböző anyagok;</p> <p>Munkamódszerek: színek keverése, ecsetelés, kollázs, lenyomatok készítése, nyomdázás, preckelés, permetezés, fújás, levél-, gyümölcs-, zöldségnyomda;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: folt;</p> <p>Javasolt alkotások: képzőművészeti alkotások, kiállítások, szülő-diák képzőművészeti műhelyek, dísz tárgyak készítése az iskolai ünnepélyekre.</p>
Modellezés	<p>Eszközök és anyagok: gyurma és kinetikus homok;</p> <p>Munkamódszerek: szabad, egyéni modellezés, gyúrás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, terjedelem;</p> <p>Javasolt alkotások: dísz tárgyak.</p>
Kollázs	<p>Eszközök és anyagok: papír, színes papír, krepp papír, karton, műanyag, fa, textilek, különböző anyagok;</p> <p>Munkamódszerek: gyúrás, tépés, vágás, kontúrmentés, tűrés, csavarás, ragasztás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, terjedelem (üres/tele fogalmak);</p> <p>Javasolt alkotások: egyszerű díszítések (képeslap, ajándéktárgyak), egyéni /csoportos alkotások, vásárokkal egybekötött kiállítások, művészekkel közösen szervezett műhelyek, szerepjátékok, színdarabok, árnyjátékok.</p>
Fotó	<p>Eszközök és anyagok: fényképek, filmek, fényképezőgép, számítógép, táblagép;</p> <p>Javasolt alkotások: fényképek, egyszerű albumok készítése.</p>

II. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A vizuális nyelvben kifejezett művészi üzenetek felfedezése változatos helyzetekben

II. Osztály
<p>1.1. A vizuális nyelven átadott gyakorlati információk és a művészi üzenet közötti különbség azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - festmény/rajz/művészi fotó által közvetített érzések/benyomások megfogalmazása; - csapatmunkában való részvétel a gyerekek/rajzfilmek üzenetének megbeszélésére; - vizuális nyelven átadott információk és művészi üzenet összehasonlítását célzó játékok; Pl. <i>A jelzőlámpa piros színe</i> és <i>Jávorszky Zsuzsa: Pipacsmező</i>; - a művészi képeken használt szín szuggesztív hatásainak érzékelése.
<p>1.2. A vonal, a pont, a szín és a forma jelentése a műalkotásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - törött/ívelt/vízszintes/függőleges vonalak jelentésének azonosítását célzó játékok; - a pont jelentése különböző műalkotásokban (rajz, festmény, grafika stb.); - a pont térbeli hatásának azonosítása, az egyes pontok egymáshoz viszonyított pontok méretétől és pozíciójától függően; - az alkotásokban/rajzokban használt színek, formák és anyagok, jelentésének meghatározása és a tanuló saját tapasztalataihoz való kapcsolása; Pl.: A gyerek a hideg színeket a vízzel hozhatja kapcsolatba, néhány éles formát „rossznak” nevezhet, valamint a nagyobb dolgokat fontosabbnak láthatja stb.
<p>1.3. Az egyszerű vizuálisan közvetített művészi üzenet iránti fogékonyság serkentése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kulturális és művészeti környezet feltárása színek, formák, anyagok, technikák, tárgyak azonosítására; - a hagyományos magyar kultúra értékes műveinek bemutatása és megfigyelése, elektronikus médiában vagy albumokban rögzítve; - művészi üzenet beazonosítása, megfogalmazása (Pl.: szabad beszélgetés: <i>Azért tetszett a film/kiállítás/múzeum, mert...</i>) - a hagyományos román (magyar) műalkotásokban használt kifejezőminták megfigyelése és megnevezése, különböző művészekről készített dokumentumfilmek megnézése; - művészekkel/helyi kézművesekkel szervezett találkozók.

2. Esztétikai és/vagy funkcionális alkotások készítése különböző eszközök, anyagok és technikák használatával

II. osztály
<p>2.1. A környezetben található anyagok tulajdonságainak a megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az anyagok tulajdonságainak a felsorolása (szín, méret, forma, hasznosság); - különböző anyagokból készült alkotások csoportosítása (papír, fa, üveg, műanyag, természeti elemek stb.); - az eszközök és anyagok helyes használatának és tárolásának a gyakorlása; - a tárgyak tulajdonságai alapján történő csoportosítása, tárolása, leltározás; - megfelelő anyagok kiválasztása a kívánt cél elérése érdekében;

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - növények szárítása kollázs és képeslapok készítéséhez; - napló készítése: <i>Napló az évszakokról, A szívárvány naplója</i>; - különböző technikák összehasonlítása (a tanulók többféle technikát kipróbálnak, majd levonják a következtetéseket; Pl. <i>Ha a szivacsot használom, ez történik.</i>
<p>2.2. A személyes ötletek és tapasztalatok kifejezése a vonal, pont, szín és forma alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - önarckép/arckép festése tükörre/tükör segítségével: <i>Szomorú vagyok/vidám vagyok! Esős időben így érzem magam/ha süt, a nap ilyen vagyok!</i> - egyéni/páros/csoportos alkotások, különböző képzőművészeti elemek alkalmazásával, zenei kísérettel Pl.: pontok, egyenes vonalak, nyitott/zárt görbe vonalak, törött vonalak, spirálok stb.; - saját alkotások bemutatása, a választott technikák megmagyarázása; Pl. <i>Kutyát rajzoltam, mert...</i>; - rajzokban/festményekben megfogalmazható vágyak/kívánságok kifejezése (Pl. <i>Szülinapomra labdát kérek.</i>).
<p>2.3. Különböző alkotások készítése könnyen megmunkálható anyagokból egyszerű technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportos alkotások készítése adott téma alapján különféle technikák, eszközök és képzőművészeti elemek felhasználásával (szén, zsírkréta, kréta, akrill stb.); - fekete-fehér képek/ábrák kiszínezése, albumok készítése; Pl. <i>Szülvárosom fontosabb épületei, A családom stb.</i> - képeslapok/meghívók/dísz tárgyak készítése; - hasznos játékok, tanszerek, taneszközök készítése (számok, mértani formák, betűk, érzések); - makettek készítése adott téma szerint.
<p>2.4. A korosztálynak megfelelő integrált tevékenységekben való aktív részvétel, amelyekben ötvöződnek/kapcsolódnak a vizuális, zenei, verbális és kinezetikus kifejező elemek</p> <ul style="list-style-type: none"> - mesejelenetek ábrázolására, makettek, kollázsok készítése, Pl. <i>A három kismalac háza</i>; - egy mesefilm/rajzfilm szereplőjének bemutatása pantomimmal; - egy meseszereplő ábrázolása újrahasznosított anyagokból; - dísz tárgyak készítése különböző iskolai alkalmakra; -különböző alkalmakkor szervezett vásárral egybekötött kiállításokon való részvétel az iskolában vagy iskolán kívül.

Tentalmak

Tanulási tartalmak	II. osztály
Rajz	<p>Eszközök és anyagok: vonalas és sima papírlap, színes papír, karton, grafit ceruza, színes ceruzák, zsírkréta, radír, számítógép, táblagép, vetítő;</p> <p>Munkamódszerek: árnyékolás, modulált vonal, ismétlés;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: pont, vonal, szabályos és szabálytalan formák (terminológia nélkül);</p> <p>Javasolt alkotások: szabadrajz, egyszerű díszítések, albumok, tematikus kiállítások.</p>
Festészet	<p>Eszközök és anyagok: vízfesték, tempera, akrill festék, tusok, ecsetek, fehér/színes papír, különböző vastagságú papírok, vászon, üveg, kerámia, műanyag, fa, szivacsok;</p> <p>Munkamódszerek: ecsetelés, kollázs, lenyomatok készítése, nyomdázás, permetezés;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: egyszerű folt, vibrált folt;</p> <p>Javasolt alkotások: egyéni és csoportos képzőművészeti alkotások, dísz tárgyak, kiállítások, szülő-diák képzőművészeti műhelyek, találkozások helyi művészekkel/képzőművészekkel.</p>
Modellezés	<p>Eszközök és anyagok: agyag, gyurma és kinetikus homok;</p> <p>Munkamódszerek: szabad, egyéni modellezés, gyúrás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, terjedelem (üres/tele);</p> <p>Javasolt alkotások: dísz tárgyak.</p>
Kollázs	<p>Eszközök és anyagok: olló, kartonvágó kés, ragasztó, ragasztószalag, cérna, gyöngyök, karton, különböző vastagságú papír, színes papír, krepp papír, műanyag, fa, textilek, különböző anyagok (szirmok, levelek, gesztenye, tobozok, gyümölcsök, zöldségek stb.).</p> <p>Munkamódszerek: hajtogatás, vágás, kontúrmentés, tűrés, ragasztás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, terjedelem (üres/tele fogalmak);</p> <p>Javasolt alkotások: egyszerű díszítések (kollázsok, naplók, albumok, képeslapok, játékok, hasznos tárgyak, újrahasznosítás), makettek.</p>
Fotó	<p>Eszközök és anyagok: fényképek;</p> <p>Javasolt alkotások: fényképgyűjtemények, albumok, kiállítások.</p>

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A vizuális nyelvben kifejezett művészi üzenetek felfedezése változatos helyzetekben

III. Osztály
<p>1.1. A képek üzeneteinek felismerése ismerős élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan beszélgetésben való aktív részvétel, ahol a vizuális kommunikációról van szó (festmények, diafilmek, fotók, újságok, magazinok, folyóiratok, mobil telefonok, táblagépek stb.); - a közvetlen környezetben található épületek megfigyelése, bemutatása (terek, templomok, épületek); - reklámok, hirdetések üzenetének a megértése.
<p>1.2. A képzőművészeti elemek kifejező tulajdonságainak megkülönböztetése változatos kompozíciókban és a környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - képzőművészeti elemek megfigyelését célzó játékok a különféle alkotásokban és a természetben; - a színek megfigyelését célzó játékok a különféle alkotásokban és a természetben; - különböző technikákkal megvalósított alkotások megkülönböztetése (olvasztás, szabad folyás, erőltetett permetezés, tapadós vízelvezetés, légsugár, színezett spárga vezetése).
<p>1.3. Az egyszerű vizuálisan közvetített művészi üzenet iránti fogékonyság serkentése</p> <ul style="list-style-type: none"> - adott témára fotógyűjtemény készítése - osztályszinten projektek kezdeményezése, fotó- vagy festmény- album készítése

2. Esztétikai és/vagy funkcionális alkotások készítése különböző eszközök, anyagok és technikák használatával

III. osztály
<p>2.1. Különböző anyagok változatos kontextusokban való használata, figyelembe véve az anyag tulajdonságait és a megfelelő technikák kiválasztását</p> <ul style="list-style-type: none"> - különféle anyagok/eszközök kiválasztása (vízfesték, tusok, ceruzák, ecsetek); - az eszközökhöz találó technikák kiválasztása (vízfesték technikák, kollázs technikák, kevert technikák); - változatos képzőművészeti nyelvezet használata (különböző vonalak, kréták, puha ceruzák stb.); - képzőművészeti nyelvezet használata; tollhegygel, ceruzával, szénrel, krétával, tollal, ecsettel megrajzolt pontok, vonalak. Különböző formák készítése lenyomatokkal, összeolvasztással, irányított folyással, piccolással, színezett fonallal, egyéb vízfesték technikákkal; -különböző tapintású felületek létrehozása változatos anyagok és technikák felhasználásával.
<p>2.2. Használati tárgyak készítése változatos anyagok és technikák felhasználásával (papír, textíliák, kerámia, üveg stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mindennapi életben hasznos és esztétikus tárgyak készítése különféle eljárásokkal: <ul style="list-style-type: none"> • nedves papírra preckelés ecsettel, tollal, permetezővel; • összegyűrt papírral felitatni a színezett lapot, gyümölcsből, zöldségből,

III. osztály

- virágokból készített lenyomatot;
  - a festék fújása a lapon különböző irányokba;
  - színes textíliákkal való nyomtatás;
  - a papír hajtogatása;
  - a színek szabad folyása;
  - fólia, műanyaglap és üveg egymásra helyezése;
  - elhalványítás;
  - ujjrajzok;
- didaktikai eszközök készítése, játékok, bábok;
- habszivacs, kerámia, gipszformák díszítése személyre szabása speciális pigmentekkel.

2.3. A képzőművészeti nyelvi elemek felhasználása tematikus kompozíciókban

- grafikus ábrázolásban a vonal szerepének feltérképezése:
- függőleges, vízszintes, ferde vonalak (változatos méret, színek);
  - mértani formák a tanult vonalak felhasználásával;
  - zárt és nyitott görbe vonalak, hullámok, spirálok, körök a körökben (utasításra vagy zenei aláfestéssel);
  - díszítősorok a tanult vonalak keverésével;
- könnyen felismerhető, egyszerű formák vázlatainak a készítése;
- méret, pozíció, térben elfoglalt helyet tükröző rajzok készítése (fent-lent, előtte-mögötte, jobb-bal);
- képzőművészeti nyelv elemeinek a kombinálása.

2.4. A kollázs használata a képzőművészeti alkotások üzenetének fokozására

- változatos anyagok integrálása egy kompozícióban (papír, műanyag, textília stb.);
- természeti formák, termények gyűjtése, felhasználása dísz tárgyakhoz (levelek, tobozok, ágak, kövek);
- változatos papírokból készített ajándéktárgyak: karton, krepp papír, színes papír;
- különböző, nem hagyományos technikák felhasználása a kívánt hatás elérése érdekében (gyúrt papír, radírozás);
- újrahasznosítás (karácsonyfadíszek, játékok).

2.5. A korosztálynak megfelelő integrált tevékenységekben való aktív részvétel, amelyekben ötvöződnek/kapcsolódnak a vizuális, zenei, verbális és kinesztetikus kifejező elemek

- tematikus vagy mese, zene, ének ihlette dísz tárgyak, makettek készítése;
- események fotózása, albumok készítése;
- ünnepélyekre, tematikus rendezvényekre díszletek vázolása, készítése (karácsonyi ünnepély, anyák napja stb.);
- szülő-diák barkácsolóhely.

Tartalmak

Tanulási tartalmak	III. osztály
Rajz	<p>Eszközök és anyagok: különböző vastagságú papírlap, grafit ceruza HB, színes ceruzák, zsírkréta, zselés tollak, töltőtoll, radír;</p> <p>Munkamódszerek: árnyékolás, vonal;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: pont, vonal, formák;</p> <p>Javasolt alkotások: szabadrajz, egyedi alkotások (dísz tárgyak, díszek).</p>
Festészet	<p>Eszközök és anyagok: vízfesték, tempera, akrill festék, tusok, ecsetek, fehér/színes papír, különböző vastagságú papírok, vászon, üveg, kerámia, műanyag, fa, szivacsok;</p> <p>Munkamódszerek: színezés, spontán formák elérése különböző technikákkal, lenyomatokkal, összeolvasztással, irányított folyással, preckeléssel, színezett fonallal, egyéb vízfesték technikákkal;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: vonal, pont, szín (alapszínek, kevert, hideg, meleg színek), formák;</p> <p>Javasolt alkotások: képzőművészeti alkotások, dísz tárgyak, festés kerámiára, üvegre, textilre.</p>
Modellezés	<p>Eszközök és anyagok: agyag, só-liszt gyurma, gyurma;</p> <p>Munkamódszerek: szabad, egyéni modellezés, gyúrás;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: terjedelem, sík, vonal;</p> <p>Javasolt alkotások: dísz tárgyak.</p>
Kollázs	<p>Eszközök és anyagok: olló, kartonvágó kés, ragasztó, ragasztószalag, cérna, gyöngyök, karton, különböző vastagságú papír, színes papír, krepp papír, műanyag, fa, textíliák, különböző anyagok, (termények: szirmok, levelek, gesztenye, tobozok, gyümölcsök, zöldségek);</p> <p>Munkamódszerek: papírral/textíliával/műanyaggal, újrahasznosítható anyagokkal;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: síkidomok, testek, textúrák;</p> <p>Javasolt alkotások: dísz tárgyak, ékszerek, játékok.</p>
Fotó	<p>Eszközök és anyagok: fényképek.</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, fény, színek.</p> <p>Javasolt alkotások: fényképgyűjtemények, albumok, kiállítások.</p>

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A vizuális nyelvben kifejezett művészi üzenetek felfedezése változatos helyzetekben

IV. osztály
<p>1.1. A vizuálisan közvetített művészi üzenetekkel kapcsolatos önálló vélemény megfogalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a Művészeti Múzeum és a Falumúzeum meglátogatása; - gyerekeknek készített művészeti dokumentumfilmek megtekintése; - különböző országok építkezési stílusának a megfigyelése, a használt geometriai elemek beazonosítása; - virtuális tûrak épületekben/szobákban/városokban, a helyek egyéni stílusban való díszítése.
<p>1.2. A környezet és a képzelet kompozícióit jellemző képzõművészeti nyelvi egységek kiemelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző típusú pontokból és vonalakkól álló alkotások megfigyelését célzó játékok; - olyan természeti elemek megfigyelését célzó játékok, melyek különböző vonalakkal ábrázolhatók: függõleges, vízszintes, ferde, vékony, vastag, görbe, törött; - dísz tárgyak: <ul style="list-style-type: none"> • díszítõ minták, vázlatos levél és virágmintákkal; • az ismétlés, a váltakozás és a szimmetria elveit követõ minták/alkotások; • mozaikok geometriai formákból.

2. Esztétikai és/vagy funkcionális alkotások készítése különböző eszközök, anyagok és technikák használatával

IV. osztály
<p>2.1. Megfelelõ anyagok és technikák hasznosítása a továbbítandó üzenet pontos kifejezésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megfelelõ anyagok kiválasztása elõrevetített eredmény elérése érdekében (vízfesték, tempera, ecset, tollhegy); - speciális technikák használata a kreatív hatás növelése érdekében: fénykép kollázs, kerámia festése, üveg festése, textil festése, fa, kövek festése; - 2D-s alkotások készítése különböző anyagokra, változatos technikákkal (papír, textil, kerámia stb.); - grafikák készítése: különböző méretû, vastagságú, irányú vonalak meghúzásával, díszítõ mozaikok készítése, a papírlap megvonalazásával; - formák/alkotások készítése egyéni és csoportos tevékenységek alkalmával, különböző technikák és változatos anyagok/eszközök felhasználásával.
<p>2.2. Választott alkotások elkészítése a képzõművészeti nyelv kifejezõ erejére alapozva</p> <ul style="list-style-type: none"> - a képzõművészeti nyelvezet alkalmazásával elõre megtervezett szabályok szerinti alkotás; - vonalak és mértani formák rajzolásával vázlatok készítése: <ul style="list-style-type: none"> • négyszögekből: szekrény, asztal stb.; • háromszögekből: fenyõ, tölcsér, levelek stb.;

IV. osztály

- körből, oválisból: tojás, óra, labda, hóember stb.;
- az emberi test ábrázolása különböző testhelyzetekben: séta, szaladás, ül, fekszik stb.

- kulcsszavakból kiindulva képzőművészeti alkotások készítése;
- a kromatikus dominancia hatásának elérése (napsütés-esős nap);
- egyszerű számítógépes alkotások.

2.3. Eredeti kézműves, kreatív, játékos alkotások előállítása

- különböző tapintású felületek létrehozása változatos technikák és anyagok felhasználásával;
- újrahasznosítás különféle anyagok társításával (papír, textilé, műanyag stb.);
- szokatlan portrék készítése egyénileg vagy csoportban fotóra (varrt portré, kollázs, termények stb.), tematikus makettek/kollázsok (közvetlen környezet, domborzati elemek, város, utca, falu stb.);
- énekek, versek és mesék ihlette maszkok/álarcok (vagy vázlataik) készítése vegyes technikákkal (modellezés, kollázs).

Tentamalak

Tanulási tartamalak	IV. osztály
Rajz	<p>Eszközök és anyagok: különböző vastagságú papírlap, változatos textíliák, grafit ceruza, színes ceruzák, zsírkréta, zselés tollak, tollhegy, radír (esetleg: számítógép, táblagép);</p> <p>Munkamódszerek: árnyékolás, vonal;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: pont, vonal, formák, érték;</p> <p>Javasolt alkotások: szabadrajz, díszítések, rajzok a különféle alkotásokhoz.</p>
Festészet	<p>Eszközök és anyagok: vízfesték, tempera, fehér/színes papír, különböző vastagságú papírok, ecsetek, vászon, üveg, kerámia, színes ceruzák, szivacsok;</p> <p>Munkamódszerek: színezés, kromatikus keverékek, spontán formák elérése különböző technikákkal, lenyomatokkal, összeolvastással, irányított folyással, preckeléssel, színezett fonallal, egyéb vízfesték technikákkal;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: vonal, pont, szín (alapszínek, kevert, hideg, meleg színek), formák, érték;</p> <p>Javasolt alkotások: képzőművészeti alkotások, dísz tárgyak, festés kerámiára, üvegre, textilre.</p>
Modellezés	<p>Eszközök és anyagok: agyag, gyurma, modellező paszta;</p> <p>Munkamódszerek: szabad, egyéni modellezés;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma;</p> <p>Javasolt alkotások: dísz tárgyak, maszkok;</p>
Kollázs	<p>Eszközök és anyagok: olló, kartonvágó kés, ragasztó, ragasztószalag, cérna, gyöngyök, karton, különböző vastagságú papír, színes papír, krepp papír, műanyag, fa, textíliák, különböző anyagok, (termények: szirmok, levelek, gesztenye, tobozok, gyümölcsök, zöldségek);</p> <p>Munkamódszerek: papírral/textíliával/műanyaggal, újrahasznosítható anyagokkal;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: síkidomok, testek, textúrák;</p> <p>Javasolt alkotások: fotó kollázs, dísz tárgyak, ékszerek, játékok, makettek.</p>
Fotó	<p>Eszközök és anyagok: fényképek;</p> <p>Képzőművészeti nyelvi elemek: forma, fény, színek, jelentések;</p> <p>Javasolt alkotások: fényképgyűjtemények.</p>

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok a tanterv gyakorlatba ültetéséhez, a tanórák és a tanítási-tanulási-értékelési folyamatok megtervezéséhez ad útmutatást a *Képzőművészeti nevelés* tantárgy jellegzetességének megfelelően.

A pedagógusnak rendszeresen követnie kell a különböző tantárgyak közötti kapcsolatok kiépítését, és megfelelő jelentéstartalmú kapcsolódásokat kell létrehoznia a valós életre való felkészüléshez. A *Képzőművészeti nevelés* tantárgy fejleszti a tanulók finommotorikáját a vonalazás, modellezés, szem-kéz koordinációs gyakorlatokkal, illetve a gyakorlati eszközök használatával. Ezekben a tevékenységekben a speciális képzőművészeti technikák alkalmazása ajánlott (festészeti, grafikai és modellezési technikák), valamint az informatika eszközei.

Képzőművészeti nevelés órákon, a többi tanórán szerzett ismeretet is hasznosítani tudjuk. A javasolt tanulási tevékenységek olyan tanulási környezetet hoznak létre, amelyben az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók aktívan vesznek részt, érzelmileg érinti őket, ezáltal fejlődik a kreativitásuk, önálló kifejezőmódjuk és fantáziájuk.

Didaktikai stratégiák

A tanterv egy rugalmas tanmenetet ajánl, egyénre szabott tanítási folyamat megvalósítását teszi lehetővé, amely megengedi a pedagógusnak, hogy a tanulók korához, egyéni fejlettségi szintjéhez igazítsa a tanulási tartalmakat, szabadon megválasztott módszerek alkalmazásával. A tantárgy integrált megközelítése olyan didaktikus stratégiák alkalmazását javasolja, amelyek ösztönzik, bátorítják a vizuális önkifejezés szabadságát. Jelen korosztálynál nagy hangsúlyt kell fektetni a játékoságra, ezzel is fejlesztve a diákok spontaneitását, kreativitását.

Az integrált megközelítés lehetőséget ad a tanárnak, hogy változatos, érdekes témákat dolgozzon fel az elemi osztályos tanulókkal, és hogy a tudást egységes egészévé képezze. Javasoljuk olyan tevékenységek szervezését, amelyekben a kívánt cél elérése érdekében, a diákok lehetőséget kapnak a különböző technikák és anyagok szabad kiválasztására. A technikák újszerűsége nagy odafigyelést igényel az anyagok megválasztására, a minőségre, az európai standardok betartására, a diákok egészségének és épségének a megőrzésére érdekében.

A tanult tartalmaknak megfelelően a következő iskolán kívüli tevékenységeket ajánljuk:

- képzőművészekkel, művészekkel szervezett találkozások;
- Falumúzeum meglátogatása, szövés, korongozás, faragás;
- múzeumok, kiállítások meglátogatása;
- fesztiválokon, kulturális rendezvényeken való részvétel;
- vásárral egybekötött kiállítás szervezése, dísz tárgyak értékesítése;
- tombolahúzás szervezése, a diákok munkáinak kisorsolása;
- alkotóműhelyek (bábok, maszkok, álarcok, ékszerek, makettek);

A jó szervezés érdekében, javasolunk néhány anyagot és eszközt:

- különböző vastagságú és textúrájú papír, karton, színes papír, írólap;
- ceruzák, színes ceruzák, zsírkréták, zselés tollak, tollhegy, radír;
- pasztellkréták, szén;
- vízfesték, tempera, akrill;
- vászon, textíliák;
- kerámia, műanyag, üveg, tükör;
- agyag, modelláló paszta, kinetikus homok;
- ecsetek, szivacsok, nyomdák;

- ollók, kartonvágó kések, ragasztók, ragasztószalagok.

A **felmérés, értékelés** az oktatási folyamat szerves részét képezi. Elsősorban korszerű felmérési módszerek használata javasolt:

- a diákok viselkedésének folyamatos megfigyelése, a személyi fejlődésre való összpontosítás;
- önértékelés;
- olyan projektek létrehozása, amelyek hasznosítják a diákok által elsajátított információkat, ugyanakkor elősegítik őket az értékeik és magatartásuk fejlődésében, természetes, koruknak megfelelő környezetben;
- portfólió.

Az értékelési folyamatnak a tanuló által formális vagy informális környezetben szerzett tanulási tartalmakra és kompetenciákra kell összpontosítania. A tanulók fejlődését a pedagógus rögzíti, majd megbeszéli a szülőkkel. A tanulási-értékelési folyamatokban a pedagógus ösztönöz, biztat, követi minden tanuló egyéni fejlődését.

Tevékenységi tervezet minta

IV. osztály számára

Csodálatos madarak

I. Hangulatkeltés

- különböző madarakat ábrázoló képek bemutatása, azonosítása (1.1);
- jégtörő tevékenységek figyelemfelkeltés céljából, a bizalom, az együttműködés és a szociális készségek fejlesztésére;

Példák:

- „Ha madár lehetnék, akkor...”
  - „Ha repülni tudnék... repülnék, mert...”
  - „Ha a hozzám hasonlókkal beszélgethetnék, megmondanám, hogy.”
- **Madár-szobor** – csoporton belüli együttműködést ösztönző, csoportkohéziót fejlesztő tevékenység (Három diákból álló csapat a saját testükkel egy madarat próbálnak kialakítani)

II. Festés:

- egy zsákban lévő apró tárgyakból tapogatás útján minden tanuló választ két tárgyat (műanyag, fa, karton, újrahasznosítható dolgok);
- kartonra, OSB lapra elkészítik egy madár vázlatát, felhasználva a választott tárgyakat (2.1);
- az alkotást a madár megfestésével fejezik be (2.2).

III. Kiállítás (1.1)

- A munkákat kiállítjuk az osztályteremben vagy az iskola folyosóján.
- A kiállítás megtekintése után, beszámolók a munkafolyamat alatti érzésekről és végtermékekről.

IV. Sajátos kompetenciák:

1.1. Vizuálisan közvetített művészi üzenetekkel kapcsolatosan önálló vélemény megfogalmazása

2.1. Megtervezett üzenet kifejezésére a megfelelő anyagok és technikák kiválasztása

2.2. Választott kompozíciók elkészítése a képzőművészeti nyelv kifejező erejére alapozva

2.3. Eredeti kézműves, kreatív, játékos alkotások előállítás

V. Szükséges anyagok: karton/OSB lap, ragasztópisztoly, akrill, apró tárgyakat, tartalmazó zsák, újrahasznosítható: kulcs, műanyag evőeszközök, palack, ruhaszipesz, kupakok stb.

VI. Munkaidő: 1 óra

Könyvészet

- Cucuș, C., (2014), Educația estetică, Editura Polirom, Iași;
- Drugaș, I., (2010), 101 aplicații artterapeutice în consilierea copiilor, Editura Primus, Oradea;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), Educația specială-Ghid metodologic, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2016), Educația incluzivă și pedagogia diversității, Editura Polirom, Iași;
- Mușu, I., Taflan, A., (1999), Terapia Educatională Integrată, Editura Pro Humanitate, București;
- Roșan, A., (2015), (coord.), Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție, Editura Polirom, Iași;
- Stan, L., (2016), (coord.), Dezvoltarea copilului și educația timpurie, Editura Polirom, Iași;
- Vlad, M., (2010), (coord.), Curriculum național pentru învățământul special și special integrat, Editura Spiru Haret, Iași;
- *** Anexa Nr.2 la Ordinul ministrului educației naționale nr.3418/19.03.2013 Ministerul Educației Naționale, Programa școlară pentru Arte Vizuale și Abilități Practice Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, București;
- *** Anexa Nr.2 la Ordinul ministrului educației naționale nr.5003/02.12.2014 Ministerul Educației Naționale, Programa școlară pentru disciplina Arte Vizuale și Abilități Practice Clasele a III-a – a IV-a, București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației
Delia Elena STOICESCU, Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stoicescu Delia Elena	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Florea Bianca	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Guță Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Neagu Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Nedela Simona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Făgețan Rodica Delia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Vecsei Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Herțoiu Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Opriș Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Felderă Bianca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Birău Octavian	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Câdea-Burnete Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Dragomér Katalin	Școala Gimnazială „Jancsó Benedek” Ghelintă
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială ”Gödri Ferenc” Sfântu Gheorghe

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

Tanterv

ZENE, RITMUS ÉS MOZGÁS

**Speciális oktatás
Előkészítő - IV. osztály**

**Enyhe és közép súlyos értelmileg akadályozott tanulók
számára**

Bukarest, 2021

Általános ismertető

A **Zene, ritmus és mozgás** tantárgy ezen iskolai tanterve kompetencia alapú tervezési modell alapján készült. A tanterv úgy épül fel, hogy hozzájáruljon az alsó tagozatos (elemi osztályos) enyhe és középsúlyos értelmileg akadályozott tanulók fejlesztési profiljához.

A **Zene, ritmus és mozgás** tantárgy egy olyan curriculáris szegmense az elemi szintű speciális oktatásnak, mely az integrált tantárgyak kategóriájába tartozik a Művészetek és a Testnevelés, sport és egészségnevelés kerettanterveinek metszésterületébe ágyazódva. Ezt a tantárgyat a **3622/2018. 04. 27** számú Tanügyminisztériumi rendelet által jóváhagyott kerettanterv írja elő, mely a speciális oktatás elemi osztályaiban tanuló enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók számára készült, és heti 1 órát szán a Zene és mozgás tanítására mindegyik évfolyamon.

A zene fontos szerepet játszik az emberek életében. Szinte nincs is olyan ember, aki ne kedvelné, és akarva vagy akaratlanul ne hallgatna nap mint nap zenét. A zene, a ritmus és a mozgás terápiás értékei nagyon fontos szerepet töltenek be az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók oktatásában és rehabilitációjában. Biztosítják a társadalmi élet és a többi tantárgy által megszerzett készségek, képességek transzferének feltételeit.

A zenei nevelés és a zenehallgatás benyomásokat kelt, felkelti a zene iránti érdeklődést, hozzájárul a zenei ízlés formálásához, és stimulálja az esztétikai érzéket, az érzékenységet, az önbizalmat, az önfegyelmet, a képzelőerőt és a kreativitást. A zenefoglalkozások lehetővé teszik a tanuló számára, hogy kialakítson magának új hangzási, gesztusbeli és viselkedésbeli kifejezésformákat és hogy javítsa a csoporton belüli pozitív interperszonális viszonyulásait, megnyilvánulásait. Ebben az életkorban az éneklés szoros kapcsolatban van a mozgással, egymást kölcsönösen fejlesztve. A zene, a ritmus és a mozgás terápiás értéküknél fogva beívódnak a testbe, az érzelmekbe és az értelembbe, hozzájárulva az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók személyiségének kiteljesedéséhez, fejlődéséhez.

A zene és mozgás tantárgy jelen tanterve különféle terápiák kutatási eredményeire alapoz, mint például: dallamterápia (meloterápia), ritmusterápia, hangterápia.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- Általános ismertető
- Alapkompetenciák
- Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A **kompetenciák** tanulás által kifejlesztett, ismeretek, készségek, képességek és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

Az **alapkompetenciák** azokat a megszerzett ismereteket, jártasságokat, készségeket jelentik, melyeket a tanuló a teljes elemi oktatási ciklus során elsajátít a Zene és mozgás tantárgyon belül.

A **sajátos kompetenciák** az alapkompetenciák összetevői, amelyek ezeknek egy iskolai év alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben tanulási

tevékenységekre adunk példákat, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba. A tanár az, aki a sajátos kompetenciák fejlesztése érdekében kiválasztja és megtervezi a tanulási tevékenységet a tantárgy sajátosságai és a rendelkezésére álló eszközök és anyagok függvényében, figyelembe véve az egyes tanulók érdeklődését és életkori sajátosságait. Mindez a tanulási folyamat személyessé tételét feltételezi, a tanár aktív és kreatív részvétele által.

A tanulási tartalmak a két integrált terület (a zene és a mozgás) alapvető elemeit, információs tartalmait foglalja magába, amelyek révén a kompetenciák megvalósítását célozzuk meg. Ennek értelmében a következő területek szerint csoportosítjuk őket:

- Éneklés
- Hangszeres zene
- A zenei nyelv elemei
- Zenére való mozgás

A módszertani javaslatok című rész didaktikai stratégiák és módszerek kiválasztására tesz javaslatokat, valamint tartalmazza a folyamatos értékelésre vonatkozó ajánlásokat. Az alapkompenciákból kiindulva elemzi azokat a fejlesztési stratégiákat, melyek meghatározó módon hozzájárulnak azok eléréséhez.

A *Zene, ritmus és mozgás* tantárgy integrált sajátosságából kifolyólag megőrzi újszerű jellegét a többi alsó tagozaton tanult tantárggyal ellentétben. A tantárgy integrált módon történő oktatását indokolják a következők:

- Ebben az életkorban hatékonyabb a holisztikus tanulás, mivel ez közelebb áll a tanulók aktuális világszemléletéhez, ismeretszerzési módjához.
- A környező valósághoz igazított, realitásra alapozott, kontextualizált tanulás növeli a fogalmak megértésének és az alkalmazott eljárások elsajátításának mélységét.
- Az integrált megközelítés lehetővé teszi a tanítási idő hatékonyabb kitöltését és növeli az interakciók rugalmasságát.
- A zene mozgással való asszociálása egyrészt megfelel az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott gyerekek életkori sajátosságainak, másrészt pedig a harmonikus fizikai fejlődés, a mozgáskoordináció, az esztétikai érzék, az érzelmi intelligencia és az értelmi fejlesztés szempontjából is rendkívüli pedagógiai fontossággal bír.

Az alábbiakban felsoroljuk azokat az előnyöket, melyeket a zene és a mozgás összevonása jelent, a hivatalos kerettanterv szintjén:

- Serkenti a tanuló kifejező, expresszív megnyilvánulásait. Az első élet évektől kezdve a gyerek természetes és spontán reakciója a mozgás. Ezt az alapvető tapasztalati ténytet tartva szem előtt, a zenehallgatás, éneklés és a mozgás összevonása teljes mértékben indokolt, biztosítva ez által egy játékos jellegű zenei gyakorlatot, mely összhangban van a kisiskolások szinkretikus tevékenységével.
- Csökkenti az iskola és a valós élet közti kontraproduktív különbségeket. (A tanuló az iskolában megnyilvánuló barátságos környezet által motiválttá válik arra, hogy önkifejezési késztetéseit eredeti, kreatív módon juttassa megvalósításra.)
- Megalapozza az elemi zenei fogalmak intuitív módon és elérhető szinten történő elsajátítását.

Jelen iskolai program egy rugalmasan kezelhető keret, javaslat, mely megengedi a pedagógusnak, hogy tanulási tevékenységeket megváltoztasson, kiegészítsen vagy helyettesítsen. A tanterv személyre szabott tanulási folyamat megvalósítása felel meg az igényeknek, mely biztosítja az általa meghatározott kompetenciák elérését az adott osztály és az egyes tanulók sajátosságainak függvényében.

A *Zene, ritmus és mozgás* tantárgyon belüli fejlesztő tevékenység már előkészítő osztályban elkezdődik és folytatódik IV. osztályig, lehetővé téve ez által a kompetenciák progresszív fejlesztését, értékesítve mindegyik évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő tapasztalatkészletet, különös tekintettel a tanulók személyiségfejlesztésének érzelmi, viselkedésbeli és cselekvésbeli vetületeire.

ALAPKOMPETENCIÁK

- 1. Gyerekdalok hallgatása és a zenei nyelv alapelemeinek megismerése, befogadása**
- 2. Gyerekdalok elődása, éneklése különféle eszközök segítségével az életkori sajátosságok figyelembe vételével**
- 3. Gondolatok, érzelmek és tapasztalatok kifejezése zenével és mozgással egyéni és csoportos formában**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gyerekdalok hallgatása és a zenei nyelv alapelemeinek megismerése, befogadása

Előkészítő osztály
<p>1.1. Hangszerek és különféle eszközök által keltett hangok érzékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszerek (ütős) és azok hangjának felismerését szolgáló zenei játékok - hangkeltő eszközök, tárgyak és azok hangjának felismerését szolgáló zenei játékok (kövek, fa, száraz levelek, gesztenye, víz, stb.) - a környezetünkben lévő hangkeltésre alkalmas tárgyak gyűjtése és ezen tárgyak ritmushangszerként való használata
<p>1.2. Hangforrások differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszerek és a környezetben található hangkeltő eszközök hangjának felismerését, beazonosítását és differenciálását célzó játékok (Pl. Melyik hangszert hallottad? Minek a hangja ez?) - beszélt és énekelt hangok váltakozó hallgatása és összehasonlítása (pl.: vershallgatás és énekhallgatás összehasonlítása)
<p>1.3. Különféle erősségű hangok érzékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszerek és a környezetben található hangkeltő eszközök által produkált halk és hangos hangok, zörejek hallását, felismerését célzó játékok - eltérő erősségű hangok differenciálását célzó játékok (pl. Hangosan, vagy halkán énekeltem?)
<p>1.4. Gyerekdalok és népi gyerekdalok hallgatása, befogadása Do1- La1 hangterjedelemben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pedagógus vagy audiovizuális eszközök által közvetített gyerekdalok hallgatása - Dalok szövegének képek általi illusztrálása a dal megértésének elősegítése érdekében - mondókák, énekes gyermekjátékok, gyerekdalok hallás utáni közös éneklése csoportos és kiscsoportos szinten

2. Gyerekdalok elődása, éneklése különféle eszközök segítségével az életkori sajátosságok figyelembe vételével

Előkészítő osztály
<p>2.1. Helyes levegővételt, hangképzést és kiejtést elősegítő játékos gyakorlatok beszéd és éneklés közben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyes levegővételt és a levegővel való gazdálkodást elősegítő játékos gyakorlatok (Pl. Elfújjuk a gyertyát! Felfújuk a lufit! Virágot szagolunk!) - légzőgyakorlatok magánhangzók, mássalhangzók és szótagok ejtésével - a helyes légzési ritmus, a ki-belégzés egyensúlyának biztosítását célzó gyakorlatok (1-2-3-4 időegység váltakozásával) - hangok és szavak helyes kiejtése énekelve (pl. „Má-mé-mi-mó-mú”)

Előkészítő osztály
- a helyes légzés, kiejtés és mozgás koordinálását célzó gyakorlatok (pl. Kiszámolók, mondókák, gyerekdalok)
2.2. Hangutánzó gyakorlatok végzése váltakozó hangerővel - a környezet hangjainak felismerését és utánzását célzó játékok (állatok, természeti jelenségek, közlekedési eszközök, stb.) - állatok és természeti jelenségek hangjának utánzása hangutánzók halk és hangos éneklésével
2.3. Gyerekdalok csoportos éneklése hallás után a szöveg által indokolt mozgásutánzással - az elsajátított gyerekdalok csoportos éneklése a szavak helyes ejtését figyelembe véve - a népi énekes gyermekjátékok jellegzetes mozgásformáinak elsajátítása - az ének szövegét, hangulatát kifejező mozgások végzése - ritmikus mozgás, tánc utánzása, mozgás improvizálása zenére (pl. A part alatt, Előre a kezeket stb.)
2.4. Közös éneklés szabad „hangszeres” kísérettel - ismert mondókák, énekes gyermekjátékok és népdalok ritmusának megszólaltatása játékhangszerek segítségével - hangkeltő természetes anyagok, tárgyak használata „hangszerként” ritmus érzékeltetése céljából (kavicsok, kövek, különféle fadarabok, stb.) - egyenletes járás, tapsolás, dobbantás, kopogás, egyenletes mozgások végzése karra, kézzel, törzsszel
2.5. Ritmusérzék fejlesztését célzó játékok, gyakorlatok - a különféle tempó-variációk (lassú-gyors) érzékeltetését célzó játékok hangszerek illetve mozgások kíséretével (pl. Tapsolj úgy, mint én!) - adott ritmus testmozgással történő visszaadását célzó gyakorlatok (asztalon kopogás, tapsolás, dobbantás, stb.) - ritmusvisszhang, felelgetős gyakorlatok - mondókák, kiolvasók, énekek társítása ritmikus mozgással

3. Gondolatok, érzelmek és tapasztalatok kifejezése zenével és mozgással egyéni és csoportos formában

Előkészítő osztály
3.1. Zenei élmények változatos formában való szabad kifejezése - szabad, spontán mozgásokkal kísért énekes játékok, mondókák, népi gyermekjátékok (pl., Zsipp-zsupp, Hinta-palinta, Tente baba, tente, stb.) - a tanulók számára befogadható zeneművek, zenei részletek hallgatás (pl. J. Haydn – Óra szimfónia, II. és IV. rész) - zenehallgatási élmények kifejezése mozgással, rajzokkal, színekkel, formákkal - különféle zeneművek meghallgatása által ihletett játékok szervezése (pl. W. A. Mozart – A kis hableány)
3.2. Népi gyerekdalok ismétlődő mozgásokkal, táncjal kifejezve - táncjellegű mozgássor elsajátítását célzó játékok (lépés, lábujjhegyen járás, forgás,

Előkészítő osztály
stb.) - szabad rögtönzések tanult dallamok és ritmikai elemek felhasználásával - egyszerű mozdulatokból álló tánc előadása különféle tematikus előadások keretén belül
3.3. A környezetünkben található, hangkeltésre alkalmas tárgyak felfedezése, gyűjtése és azok ritmushangszerként való használata - az énekek spontán kísérete kéznél lévő eszközökkel. Pl. ceruzák, pálcikák, stb. - a környezetben található eszközök hangszerként való használata ritmizálás céljából (pl. "Konyhai zenekar")

Tartalmak

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály
Éneklés	Csoportos éneklés Testtartás, légzés, természetes és helyes hangképzés, tónus, kezdő jelzés, helyes kiejtés, artikuláció, egyenletes lüktetés, időzítés
Hangszerrel kísért éneklés	A népi énekes gyermekjátékok jellegzetes mozgásformáinak elsajátítása (egyenletes járás, tapsolás, dobbantás, kopogás, stb.) Ritmushangszerek használata (dob, cintányér, csengők, tambura, kasztanyetta, triangulum, stb.), illetve improvizált játékhangszerek Kísérettel való éneklés Éneklés a pedagógus hangszeres kíséretével Éneklés a gyerekek által készített hangszerek, illetve hangszerkészlet kíséretével
A zenei nyelv elemei	Dallam Zenei műfajok: népi gyermekdalok, népdalok, gyermekdalok, stb. Ritmus: egyenletes lüktetés, hosszú és rövid hang Tempó: lassú-gyors Hangok világa A környezet hangjai, zörejek, zajok Beszéd- és énekhang Hangszerek hangjai Éneklés - előadás Hangos - halk Hangulati vetület: vidám-szomorú
Mozgás zenére	Spontán mozgás zenére A dalok szövege által vezérelt utánzó mozgások

Tanulási tartalmakra vonatkozó ajánlatok

Előkészítő osztály	
Gyermekdal, mondóka, népi játékok, stb. gyűjteménye	<p>Mondókák, kiolvasók, kiszámolók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tapsoltatók, ültetgetők, göcögtetők - cirógatók, tenyérjátékok - hintáztatók, táncoltatók, naphívogatók, esőbízatók, állathívogatók <p>Énekes játékok, gyermekjátékok</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű körjátékok - szerepváltó és párcserélő körjátékok - sorjátékok, láncjátékok - labirintus-játékok <p>Gyermekdalok</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aki nem lép egyszerre (induló) ➤ Alma, alma (Gryllus) ➤ Árkot ugrott a szúnyog (Kodály) ➤ Bújj, bújj medve (kapus játék) ➤ Bújj, bújj zöld ág (kapus játék) ➤ Búzavirág koszorú (hangszínfelismerő játék) ➤ Csizmám kopogó (Kodály) ➤ Csön, csön gyűrű (gyűrűkereső játék) ➤ Debrecenbe kéne menni (népdal) ➤ Duruzs-darázs (Gryllus) ➤ Esik az eső (Török - Weöres) ➤ Esik az eső (magyar változat) ➤ Eresz alól fecskefia (Kodály) ➤ Én kis kertem kerteltem (utánzó játék) ➤ Ég a gyertya, ég (játék) ➤ Éliás, Tóbiás (gyerekdal) ➤ Falusi hangverseny - Háp, háp (Ádám Jenő) ➤ Fejem, vállam, térdem (mozgásfejlesztő játék) ➤ Füstifecskék (Gryllus) ➤ Gólyahír (Gryllus) ➤ Gyertek haza, ludaim (ludas játék) ➤ Ha én cica volnék (fogócska) ➤ Hej, kora reggel, délelőtt (gyermekdal) ➤ Hej, a sályi piacon (játék) ➤ Hopp Juliska (tánc, névbehelyettesítő) ➤ Hol jártál báránykám? (felelgetős) ➤ Kakukk, kakukk (német gyermekdal) ➤ Kérdezgető: Te kis juhász (Gryllus) ➤ Lánc, lánc, eszterlánc (kifordulós játék) ➤ Lepke és virág- Reggeli harmat (Gryllus) ➤ Mackó, mackó ugorjál (párcserés, utánzó játék) ➤ Macska jár a kert alatt (Gryllus) ➤ Megy a gőzös Kanizsára (vonatos játék) ➤ Megy a kocsi, fut a kocsi (Kodály – Weöres) ➤ Nyuszi Gyuszi (osztrák gyerekdal /Weöres) ➤ Nyuszi ül a fűben (szerepcserés játék) ➤ Országúton nagy a hó (Kodály-Csukás)

Előkészítő osztály	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pál, Kata, Péter (francia kánon) ➤ Süt a nap, süt a pék (Gryllus) ➤ Szállongó szél (német gyerekdal) ➤ Száz liba egy sorban (Iudas játék) ➤ Szúrós gombóc (Gryllus) ➤ Tavasz - Csend ül a tájon (Gryllus) ➤ Ugráljunk, mint a verebek (ugrálós játék) ➤ Zápor – Csepp, csepp, csepereg (Gryllus)
Zenehallgatás	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Népi gyermekdalok, népdalok ➤ Vivaldi – Az évszakok ➤ Leopold Mozart – Játékok szimfóniája ➤ W. A . Mozart – A kis hableány ➤ J. Haydn – Óra-szimfónia ➤ R. Schumann – Gyerekeknek szóló zongorajáték, stb. ➤ F. Mendelssohn – Bartholdy: Álom egy nyári éjszakán ➤ G. Enescu: Egy gyermekkor emlékei

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gyerekdalok hallgatása és a zenei nyelv alapelemeinek megismerése, befogadása

I. osztály
<p>1.1. Hangszerek és különféle eszközök által keltett hangok érzékelése, befogadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszerek és azok hangjának felismerését szolgáló zenei játékok (ütős és fúvós hangszerek) - a környezetben fellelhető jellegzetes hangok és zajok, zörejek felismerését szolgáló zenei játékok hangfelvétel alapján vagy a kinti környezetben (madár csiripelés, kutyaugatás, eső, stb.)
<p>1.2. Hangforrások differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetből jövő vagy felvételtől lejátszott hangok felismerését és differenciálását célzó játékok (pl.: Mit hallottál? Melyiket hallottad?- vonat, eső, dörgés, stb.) - hangszerek hangjának felismerése és differenciálása - hangszerek és játékhangszerek hangjának felismerését és társítását célzó játékok (pl.: „Találd meg a párját!”) - az emberi hangok és a hangszerek által keltett hangok differenciálása (pl.: „Mit hallottál? – Gyermekhang vagy hangszer?”) - csoporttársak vagy pedagógus hangjának felismerését célzó játékok (pl.: „Nyisd ki jó a füled!” Találd ki, ki énekelt?”)
<p>1.3. Különféle időtartamú és erősségű hangok érzékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - különféle erősségű hangok érzékelése és differenciálása: hangos, normál hangerő, halk - a rövid és hosszú hangok és a szünetek érzékelését elősegítő gyakorlatok - hosszú és rövid hangok asszociálása különféle hosszúságú tárgyakkal (pl. húrok, szalagok, papírcsíkok, stb.)
<p>1.4. Gyerekdalok és népi gyerekdalok meghallgatása Do1- La1 hangterjedelemben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pedagógus vagy audiovizuális eszközök által közvetített gyerekdalok hallgatása - énekek tanulása hallás utáni figyelve a helyes dallamvezetésre - dalok szövegének képek általi illusztrálása a dal megértésének elősegítése érdekében - mondókák, énekes gyermekjátékok, gyerekdalok, hallás utáni közös éneklése csoportos és kiscsoportos szinten

2. Gyerekdalok elődása, éneklése különféle eszközök segítségével az életkori sajátosságok figyelembe vételével

I. osztály
<p>2.1. Helyes levegővételt, hangképzést és kiejtést elősegítő játékos gyakorlatok beszéd és éneklés közben</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszéd és éneklés közbeni helyes levegővételt és a levegővel való gazdálkodást elősegítő játékos gyakorlatok (Pl. Befújuk a tükröt! Megfújuk a levest! stb.) - légzőgyakorlatok magánhangzók és mássalhangzók ejtésével - a helyes légzési ritmus, a ki-belégzés egyensúlyának beállítását célzó gyakorlatok - hangok és szavak helyes kiejtése énekelve (pl. „má-mé-mi-mó-mú”) - hangutánzó gyakorlatok, pl. „Állathangok”, „Járművek vagyunk” stb. - a helyes légzés, kiejtés és mozgás koordinálását célzó gyakorlatok (pl. kiszámolók, mondókák, gyerekdalok)
<p>2.2. Gyerekdalok éneklése hallás után a szöveg által indokolt mozgásutánzással és ritmusérzékeltetéssel egyéni és csoportos formában</p> <ul style="list-style-type: none"> - az elsajátított gyerekdalok csoportos éneklése gyakorolva az egyszerre éneklést - a népi énekes gyermekjátékok jellegzetes mozgásformáinak elsajátítása - az ének szövegét, hangulatát kifejező mozgások végzése - ritmikus mozgás, tánc utánzása, mozgás improvizálása zenére (pl. Mackó, mackó ugorjál, A part alatt, Előre a kezeket stb.)
<p>2.3. Közös és egyéni éneklés ritmusérzékeltetéssel</p> <ul style="list-style-type: none"> - az ismert mondókák, énekes gyermekjátékok és népdalok ritmusának megszólaltatása játékhangszereken - egyenletes járás, tapsolás, dobbantás, kopogás, egyenletes mozgások végzése karral, kézzel, törzssel - hangszer vagy utánzó mozgás társítása gyerekdalokhoz
<p>2.4. Ritmusérzék fejlesztését célzó játékok, gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - a különféle tempóvariációk (lassú-gyors) érzékeltetését célzó játékok hangszerek illetve mozgások kíséretével (pl. Járv, ahogy én éneklek!) - hosszú és rövid hangok visszaadását célzó játékok és gyakorlatok hangszerek és testmozgás segítségével - adott ritmus testmozgással történő visszaadását célzó gyakorlatok (asztalon kopogás, tapsolás, dobbantás, stb.) - egyenletes lüktetés - ritmusvisszhang, felelgetős gyakorlatok - mondókák, kiolvasók, énekek társítása ritmikus mozgással

3. **Gondolatok, érzelmek és tapasztalatok kifejezése zenével és mozgással egyéni és csoportos formában**

I osztály
<p>3.1. Zenei élmények változatos formában való szabad kifejezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meghallgatott zeneművek tartalma és szereplői által ihletett játékok szervezése - szabad, spontán mozgásokkal kísért énekes játékok, mondókák, népi gyermekjátékok - a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő zeneművek, zenei részletek hallgatása - zenehallgatási élmények kifejezése mozgással, rajzokkal, színekkel, formákkal - párban végzendő mozgásos játékok szervezése a meghallgatott zeneművek alapján
<p>3.2. Egyszerű gyermekdalok vagy meghallgatott zene ismétlődő mozgásokkal, táncsal kifejezve</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyenlő lépésekből álló tánc kivitelezése énekelt dal alapján - szabad tánc a közeli tájegység népdalaira és zenéjére - különféle ünnepélyek, előadások alkalmával tanult táncok, körjátékok, stb. bemutatása
<p>3.3. "Hangszerek" és hangkeltő játékok készítése újrahasznosítható anyagokból és tárgyakkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - újrahasznosítható tárgyak és anyagok felhasználása hangszer és hangkeltő játékok készítésére (pl. dobozok, műanyagpalackok kavicsokkal, homokkal, gombokkal töltve) - a tanult dalok, mondókák, stb. ritmuskíséréte a tanulók által készített hangkeltő játékokkal (díszített fakanál, műanyag- és üveg poharak, fa-, műanyag-, fémdobozok - kavicsal vagy különféle bogyókkal, magvakkal töltve)

Tanítási tartalmak

Tartalmi egységek	I. osztály
Éneklés	<p>Egyéni és csoportos éneklés Testtartás, légzés, természetes és helyes hangképzés, tónus, kezdő jelzés, helyes kiejtés, artikuláció, egyenletes lüktetés, kezdőhang</p>
Hangszerrel kísért éneklés	<p>A népi dalos gyermekjátékok jellegzetes mozgásformáinak elsajátítása (egyenletes járás, tapsolás, dobbantás, kopogás, egyenletes lüktetés) Ritmushangszerek használata (dob, cintányér, csengők, tambura, kasztanyetta, triangulum, stb.) - fúvós hangszerek (furulya) - játékhangszerek újrahasznosított anyagokból Kísérettel való éneklés Éneklés a pedagógus hangszeres kíséretével Éneklés a gyerekek által készített hangszerek, illetve hangszerkészlet kíséretével</p>
A zenei nyelv elemei	<p>Dallam Zenei műfajok: népi gyermekdalok, népdalok, gyermekdalok, stb. Ritmus: egyenletes lüktetés, hosszú és rövid hang Tempó: lassú-gyors Hangok világa A környezet hangjai, zörejek, zajok Beszéd- és énekhang Hangszerek hangja Technikai eszközök által keltett hangok Éneklés - előadás Hangos - halk Hangulati vetület: vidám-szomorú</p>
Mozgás zenére	<p>Spontán mozgás zenére A dalok szövege által vezérelt utánozó mozgások Ritmus által vezérelt mozgások Tánc</p>

Tanulási tartalmakra vonatkozó ajánlatok

I. osztály	
Gyermekdal, mondóka, népi játékok, stb. gyűjteménye	<p>Mondókák, kiolvasók, kiszámolók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tapsoltatók, ültetgetők, höcöggetők - cirógatók, tenyérjátékok - hintáztatók, táncoltatók, naphívogatók, eső biztatók, állathívogatók <p>Énekes játékok, gyermekjátékok</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű körjátékok - szerepváltó és párcserélő körjátékok - sorjátékok, láncjátékok - labirintus játékok <p>Gyermekdalok</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aki nem lép egyszerre (induló) ➤ Alma, alma (Gryllus) ➤ Árkot ugrott a szúnyog (Kodály) ➤ Bújj, bújj medve (kapus játék) ➤ Bújj, bújj zöld ág (kapus játék) ➤ Búzavirág koszorú (hangszínfelismerő játék) ➤ Csizmám kopogó (Kodály) ➤ Csön, csön gyűrű (gyűrűkereső játék) ➤ Debrecenbe kéne menni (népdal) ➤ Duruzs-darázs (Gryllus) ➤ Esik az eső (Török - Weöres) ➤ Esik az eső (magyar változat) ➤ Eresz alól fecskefia (Kodály) ➤ Én kis kertem kerteltem (utánzós játék) ➤ Ég a gyertya ég (játék) ➤ Éliás Tóbiás (gyerekdal) ➤ Falusi hangverseny, Háp, háp (Ádám Jenő) ➤ Fejem, vállam, térdem (mozgásfejlesztő játék) ➤ Füstifecskék (Gryllus) ➤ Gólyahír (Gryllus) ➤ Gyertek haza ludaim (ludas játék) ➤ Ha én cica volnék (fogócska) ➤ Hej, kora reggel, délelőtt (gyerekdal) ➤ Hej, a sályi piacon (játék) ➤ Hopp Juliska (tánc, névbehelyettesítő) ➤ Hol jártál báránykám? (felelgetős) ➤ Kakukk, kakukk (német gyerekdal) ➤ Kérdezgető: Te kis juhász (Gryllus) ➤ Lánc, lánc, eszterlánc (kifordulós játék) ➤ Lepke és virág - Reggeli harmat (Gryllus) ➤ Mackó, mackó ugorjál (párcserés, utánzó játék) ➤ Macska jár a kert alatt (Gryllus) ➤ Megy a gőzös Kanizsára (vonatos játék) ➤ Megy a kocsi, fut a kocsi (Kodály – Weöres) ➤ Nyuszi Gyuszi (osztrák gyerekdal, Weöres) ➤ Nyuszi ül a fűben (szerepcserés játék)

I. osztály	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Országúton nagy a hó (Kodály - Csukás) ➤ Pál, Kata, Péter (francia kánon) ➤ Süt a nap, süt a pék (Gryllus) ➤ Szállongó szél (német gyerekdal) ➤ Száz liba egy sorban (ludas játék) ➤ Szúrós gombóc (Gryllus) ➤ Tavasz - Csend ül a tájon (Gryllus) ➤ Ugráljunk, mint a verebek (ugrálós játék) ➤ Zápor – Csepp, csepp, csepereg (Gryllus)
Javasolt zenehallgatási anyag	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az adott tájegységre jellemző népzene, népdalok és népi gyermekdalok ➤ Gyermekdalok ➤ G. Enescu – I Rapszódia ➤ W.A. Mozart – A kis hableány, Allegro, Varázsfuvola, ➤ P. I. Tchaikovsky – Hattyúk tava, Keringő, stb. ➤ Leopold Mozart: Utazás szánon ➤ Sz. Prokofjev: Péter és a farkas (részletek) ➤ Saint-Saëns: Az állatok farsangja (részlet) ➤ Schóber Tamás - Sebők Gábor: Luise főz ➤ Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (részlet) ➤ Gryllus Vilmos gyermekdalai ➤ Gryllus Vilmos: Bál, bál, maszkabál ➤ Halász Judit gyermekdalai ➤ Szvorák Kati gyermekdalai, népdalfeldolgozásai ➤ 100 Folk Celsius együttes gyermekdalai ➤ Rokon népek, más népek dalai

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gyerekdalok hallgatása és a zenei nyelv alapelemeinek megismerése, befogadása

II. osztály
<p>1.1. Különbőféle hangok, zörejek, zajok érzékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hangszerek és hangkeltő játékok felismerését és ezek hangjának érzékelését célzó játékos tevékenységek - a környezet hangjainak, zajainak megfigyelésére, illetve azok felvételről való azonosítására, megkülönböztetésére szolgáló játékos gyakorlatok (osztály alapzaja, utcazaj, stb.)
<p>1.2. Hangszerek és hangkeltő játékok hangjának felismerése és a hangji jellemzők beazonosítása (hangszín, hangerő, időtartam, magasság)</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangforrások beazonosítása hang alapján (pl. Melyik hangszer szól?- Csengő vagy dob?) - a hangerő érzékelése és differenciálása (pl. Járj úgy, ahogy énekelek, pl. lábujjhegyen a halk éneklésre és talpon a hangos éneklésre!)") - hangok időtartamának érzékelése (pl. Tartsd felemelve a kezed, amíg hallod a sípot, a vízcsobogást stb.!)) - hangok magasságának érzékelése (pl. Mutasd, hogy hallod! - Magas hang- felemelt kéz, mély hang - leengedett kéz.)
<p>1.3. Gyerekdalok és népi gyerekdalok meghallgatása Do1- La1 hangterjedelemben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pedagógus vagy audiovizuális eszközök által közvetített gyerekdalok meghallgatása - az énekek hallás utáni megtanulása a gyerekek aktív részvételével és irányításával (beszélgetés az ének szövegével kapcsolatos kép vagy képsor alapján) - dalok szövegének képek általi illusztrálása a dal megértésének elősegítése érdekében - mondókák, énekes gyermekjátékok, gyermekdalok, hallás utáni éneklése csoportos és kiscsoportos szinten

2. Gyerekdalok elődása, éneklése különféle eszközök segítségével az életkori sajátosságok figyelembe vételével

II. osztály
<p>2.1. Közös, kiscsoportos és egyéni éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyéni, kiscsoportos és közös éneklés figyelve a helyes légzésre és a hangok tiszta és helyes képzésére - a közös éneklés gyakorlása figyelve a kezdő jelzésre, az egyidejű éneklésre és a tanár más utasításaira - felelgetős, párbeszédes éneklés (pl. Hol jártál báránycsorda? Hová mész te kis nyulacska?)

II. osztály**2.2. Énekek társítása ritmikus mozgással**

- az énekek ritmuskíséretének megfelelő eszközök kiválasztása
- énekek ritmuskíséréte hangszerekkel, hangkeltő játékokkal és ritmikus testmozgással (ritmus, egyenletes lüktetés érzékeltetése)
- mozgáskoordináció ritmikus mozgások által tanult énekek dallamára
- a hallott népdalok ritmuskíséréte

3. Gondolatok, érzelmek és tapasztalatok kifejezése zenével és mozgással egyéni és csoportos formában**II. osztály****3.1. A zenei nyelv egyszerű elemeinek érzékelése, megismerése és alkalmazása**

- hangerő, hangmagasság és időtartam érzékeltetését célzó játékok, tanult gyermekdalok és hangutánzók révén
- tanult gyermekdalok meghatározott mozgással való kíséréte, ritmizálása
- tanult gyerekdalok felismerése a hozzájuk társított mozgás alapján
- zenére történő egyenletes járás, tapsolás, dobantás, kopogás, egyenletes mozgások végzése karral, kézzel, törzssel
- játékos gyakorlatok a tempó érzékeltetésére mozgással, jelzések alapján
- gyerekdal szereplőjének a lerajzolása (pl. Egyszer egy királyfi)

3.2. A gyerekcsoport által kezdeményezett tánc vagy gyermekjáték előadása, játssza

- az ének dallamával és ritmusával összhangban lévő tánc megtanulása (egyszerű lépés, oldallépés, váltott lépés, forgás)
- néptánc alaplépéseinek eltáncolása (pl. Csárdás: kettőt jobbra, kettőt balra, forgás)
- tájegységnek megfelelő egyszerű néptánc betanulása
- szabad tánc
- mozgások összehangolását célzó páros játékok zenére
- hallott zenemű vagy gyerekdal témájára szervezett szerepjáték (pl. A part alatt)
- ismert énekek dramatizálása

3.3. Hangkeltő játékok, játékhangszerek készítése természetes anyagokból

- hangszerkészítés természetes anyagokból (dió, gesztenye, kukorica, stb.)
- az elkészített „termény-hangszerek” ritmushangszerként való használata
- tanult gyerekdalok ritmuskíséréte a gyerekek által készített „termény-hangszerekkel”

Tanulási tartalmak

Tartalmi egységek	II. osztály
Éneklés	Egyéni, kiscsoportos és csoportos éneklés Testtartás, légzés, természetes és helyes hangképzés, tónus, kezdő jelzés, helyes kiejtés, artikuláció, egyenletes lüktetés, időzítés
Hangszerrel kísért éneklés	A népi dalos gyermekjátékok jellegzetes mozgásformáinak elsajátítása (egyenletes járás, tapsolás, dobbantás, kopogás, egyenletes lüktetés) Hangszerek használata (dob, cintányér, csengők, tambura, kasztanyetta, triangulum, xilofon stb.) - fúvós hangszerek (furulya) - játékhangszerek természetes anyagokból - játék-zenekar Kísérettel való éneklés Éneklés a pedagógus hangszeres kíséretével Éneklés a gyerekek által készített hangszerek, illetve hangszerkészlet kíséretével
A zenei nyelv elemei	Dallam Magas és mély hangok Dallamív A dallam és a szöveg közötti kapcsolat Zenei műfajok: népi gyermekdalok, népdalok, gyermekdalok, stb. Ritmus: egyenletes lüktetés, hosszú és rövid hang Ritmus egységek Tempó: lassú - gyors Hangszínhallás Hangok világa A környezet hangjai technikai eszközök tolmácsolásában Beszéd- és énekhang Hangszerek hangja Technikai eszközök által keltett hangok Éneklés - előadás Hangos - halk – normál Hangulati vetület: vidám - szomorú
Mozgás zenére	A dalok szövege által indokolt utánzó mozgások Egyenletes járás, menetelés Ritmusvezérelt mozgások Tánc

Tanulási tartalmakra vonatkozó ajánlatok

II. osztály	
Javasolt dalanyag	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Én kis kertem kerteltem ➤ Egyszer egy királyfi ➤ A part alatt ➤ Csiga-biga, gyere ki ➤ Hol jártál báránykám? ➤ Hová mész te kis nyulacska? ➤ Szólj, síp, szólj! ➤ Tücsök koma, gyere ki! ➤ Koszorú, koszorú ➤ Cicuskám kelj fel ➤ Cserebere, fogadom ➤ Gólya viszi a fiát ➤ Süss fel, nap! ➤ Kicsi Boris, ide nézz! ➤ Kiszáradt a diófa ➤ Gyertek, lányok, ligetre ➤ Rétes, kerekes ➤ Fehér liliomszál ➤ Lopják az úr szőlőjét ➤ Borsót főztem ➤ Szőjünk, fonjunk szép eladó lánynak ➤ Dobi, dobi hátát ➤ Felugrott a Sára ➤ Kele, kele, fűzfa ➤ Már tapsoljunk! ➤ Sárga csikó, csengő rajta <p>Népdalok:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Iglice szívem ➤ Láttál-e már valaha csipkebokor rózsát? ➤ Kinyílt a rózsa ➤ A kapuban a szekér ➤ Anyám, édesanyám ➤ Kis kece lányom ➤ Erdő mellett nem jó lakni ➤ Este van már nyolc óra. <p>Ünnepi alkalmakhoz kapcsolódó dalok</p> <p>Tavaszi ünnepkör dalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hipp, hopp, farsang ➤ Jól van dolga a mostani huszárnak ➤ Sándor napján ➤ Már megjöttünk ez helyre ➤ Örömműnep ez a nap ➤ Kispajtások ünneplőben ➤ Piros rózsa ➤ A pünkösdi rózsa, <p>Őszi ünnepkör dalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De jó a dió

II. osztály	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Esik az eső ➤ Körtéfa, körtéfa ➤ Lipem-lopom a szőlőt ➤ Ettem szőlőt, most érik <p>Téli ünnepkör dalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kirje, kirje, kisdedecske ➤ Üdvözlégy, kis Jézuska ➤ Télapó itt van ➤ Suttog a fenyves zöld erdő ➤ Nótás Mikulás ➤ Mikulás, Mikulás, öreg Mikulás
Zenehallgatási anyag	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Népdalok és népi gyermekjátékok ➤ Saint Saens: Az állatok farsangja: Kakukk 1' 15" ➤ Prokofjev: Péter és a farkas: Péter, kismadár, macska, farkas témái. 2'5" ➤ Vivaldi: Négy évszak: Tél 2. tétel 1'57" ➤ Vivaldi: Négy évszak: Tél 1. tétel 2'00" ➤ Háziállatok 1'43" ➤ Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja ➤ Saint-Saens: Az állatok farsangja, 2.tétel - Tyúkok és kakasok, 45" Járművek/1. versenyautó, repülőgép, lovas kocsi, lovas szán 1'12" Járművek/ 2. repülő, motoros csónak, motoros hajó, evezős csónak, vonat, űrhajó 2'16" ➤ Glenn Miller zenekara: Chattanooga Choo Choo 1'01" ➤ Vivaldi: Négy évszak: Tavasz 3. tétel „Pásztortánc” 2' ➤ Vivaldi: Négy évszak: Tavasz 1. tétel 2' ➤ Benjamin Britten: Noé bárkája – gyermekopera-részlet 1'35" ➤ Jakab Zsolt: Dávid tánca 3'10" ➤ Rimszkij Korszakov: Dongó 1'3

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gyerekdalok hallgatása és a zenei nyelv alapelemeinek megismerése, befogadása

III. osztály
<p>1.1. Népdalok, népi gyermekjátékok éneklése és a köztük lévő stílusbeli különbségek felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid terjedelmű zenei művek meghallgatása és a köztük lévő tempóbeli (lassú-gyors) és kifejezésbeli különbségek felfedezése - előadások, koncertrészletek megtekintése élőben vagy internetről (S. Prokofiev: Péter és a farkas) - zenés részeket tartalmazó rajzfilmek megtekintése (pl. Disney - Fantázia 1940, VI. Szimfónia, stb.)
<p>1.2. A beszéd, az énekhang és a hangszeres hangzás felismerése, azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hangerő differenciálása tanult énekekben (hangos-halk) - a hangok differenciálása időtartam alapján (hosszú – rövid) - hangok magasság szerinti azonosítása és differenciálása (magas- mély hangok) - hangforrások helyének beazonosítása (pl. Honnan jön a hang? Hol szól a hangszer?)

2. Gyerekdalok elődása, éneklése különféle eszközök segítségével az életkori sajátosságok figyelembe vételével

III. osztály
<p>2.1. Egyéni, közös és kiscsoportos éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyéni, kiscsoportos és közös éneklés figyelve a helyes légzésre és a hangok tiszta és helyes képzésére - közös, kiscsoportos és egyéni éneklés gyakorlása figyelve a kezdőhangra, az egyidejű éneklésre és a tanár utasításaira - felelgetős, párbeszédés éneklés, stafétaéneklés - kórusban való éneklés szólistával vagy anélkül
<p>2.2. Egyéni, kiscsoportos és közös éneklés mozgásos ritmus- és hangszerkíséréttel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmikus mozgással kísért éneklés (ritmus kitapsolása, dobbantása) - énekek ritmusának kísérete hangszerekkel, hangkeltő játékokkal - mozgáskoordináció ritmikus mozgások révén a tanult énekek dallama alapján - a hallott népdalok ritmuskísérete - adott dal zenei aláfestéssel való éneklése (a dal negatívja)
<p>2.3. A hangok tulajdonságainak megfelelő egyezményes jelek megismerése és használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a dallamvonal mozgásos megjelenítése éneklés vagy zenehallgatás közben (pl.

III. osztály
<p>magas hangoknál - kezek fent, mély hangoknál-kezek lent)</p> <p>- a zenei hangok hangerő, időtartam és hangmagasság szerinti differenciálása közösen kiválasztott egyezményes jelek illetve szimbólumok alapján (pl. zsetonok szimbólumként való használata)</p>

3. Gondolatok, érzelmek és tapasztalatok kifejezése zenével és mozgással egyéni és csoportos formában

III. osztály
<p>3.1. A megismert zenei művek által keltett benyomások, érzések változatos formákban való kifejezése, megjelenítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - utánzó- vagy pantomimjátékok szervezése különféle zenei művek alapján - kép, maszk, stb. választás a meghallgatott zenei művek alapján - rövid zenei művekre, vagy pl. rajzfilmek zenés részeire adott spontán érzelmi reakciók kifejezése - a dalok, énekek érzelmi töltetének érzékelése, felismerése (vidám, szomorú, kellemes, idegesítő, félelmetes, stb.)
<p>3.2. Zenei művek vagy részletek mozgással való megjelenítése, kifejezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - néptánc előadása (egyéni, páros vagy csoportos) - szabad, spontán tánc különféle zenei művekre - rövid mesék megjelenítése, eljátszása tánccal, vagy utánzó mozgással

Tanulási tartalmak

Tartalmak/Területek	III. osztály
Éneklés	Egyéni, kiscsoportos és csoportos éneklés Testtartás, légzés, természetes és helyes hangképzés, tónus hallása és átvétele, kezdőhang, helyes kiejtés, artikuláció, egyenletes lüktetés, időzítés, társakhoz és/vagy hangszerhez való igazodás
Hangszerrel kísért éneklés	Különbéle ritmikus mozgások Hangszerek Zenélő játékok használata - játék zenekar Éneklés hangszeres vagy/és mozgáskísérettel
A zenei nyelv elemei	Dallam – hangmagasság differenciálása Szöveg és dallam közötti kapcsolat: versszak, refrén Ritmus és tempó- (lassú-gyors) Hangok időtartama (hosszú-rövid) Ritmusképletek érzékeltetése, jelzése Hangszín Énekhangok Hangszerek hangjai Dinamika (árnyalatok) Zenei műnemek és műfajok: népi gyermekdalok, népdalok, gyermekdalok, egyházi énekek stb.
Zenére való mozgás	Néptánc Ritmikus mozgások Szabad, spontán mozgások

Tanulási tartalmakra vonatkozó ajánlatok

III. osztály	
Javasolt dalanyag	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ABCD (m. népdal) ➤ A bundának nincs gallérja (m. népdal) ➤ A juhásznak jól van dolga (m. népdal) ➤ A part alatt (m. gyerekdal) ➤ Bidres - bodros bárány (Kodály) ➤ Brumm, brumm, Brúnó (Járdányi P.- Szőnyi Z.) ➤ De jó a dió (Kodály-Csukás) ➤ Csipp, csepp, két csepp (Kodály - Weöres) ➤ Elmentem a piacra (m. gyerekdal) ➤ Esik eső karikára (m. népdal) ➤ Édes fülemüle (tatár népdal) ➤ Gomba-dal (Gryllus) ➤ Hegedül a kiséger (Gryllus) ➤ Hétfő, kedd, szerda (Bárdos L. kánon) ➤ Hull a hó, hull a hó (Ádám Jenő-Gazdag Erzs) ➤ Jégeső (Gryllus) ➤ Jön a kocsi, most érkezünk (Kodály-Weöres) ➤ Kelj fel juhász, ne aludjál! (m. népdal) ➤ Kérdező: Hallod-e te kiskovács? (Gryllus) ➤ Kicsi orr, kicsi száj (finn gyerekdal - Károlyi A.) ➤ Mókus, mókus (Gryllus) ➤ Négy vándor (Bárdos) ➤ Ősz szele zümmög (Gryllus) ➤ Őszi falevél (Gryllus) ➤ Sándor napján (Tavaszköszöntő: Járdányi - Weöres) ➤ Száll a kacagás (gyerekdal) ➤ Télapó itt van (gyerekdal - Donászi Magda) ➤ Zöld erdőben (Kodály: Bicinium - Jankovich Ferenc)
Táncok	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Néptánc tájegységnek és évszakoknak megfelelően ➤ Modern tánc
Zenehallgatásra javasolt művek	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Disney „Fantázia” 1940 - rajzfilm ➤ Kodály Zoltán: Hány János - 4. kaland 1' 39" ➤ A reggeli erdő hangjai – madáracsicsérgés 1'54" ➤ Vivaldi: Négy évszak – Ősz 1. tétel 2'11" ➤ Vivaldi: Négy évszak – Tél: 1. tétel 2' * Tavasz:1. tétel 2' * Ősz:1. tétel 2'11"* Nyár:1. tétel 2' (részletek) ➤ Sibelius: Finlandia eleje ➤ Bartók Béla: Cipósütés (gyerekkar) 2'12" ➤ Népi furulya 1' ➤ Prokofjev: Péter és a farkas (részletek): Péter, kismadár, kacsa, macska, nagyapó, farkas, vadászok témái. ➤ Haydn: Évszakok – Tavasz kórus (vegyes kar) 2'05" ➤ Haydn: Meglepetés szimfónia – II. rész ➤ Rózsavölgyi Márk: Verbunkos; Csárdás (részletek) 2'10" ➤ Trombita – „ébresztő” és „riadó” 27" ➤ Csajkovszkij: Orosz tánc (Trepak)

III. osztály	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Magyar népi tánczene (részlet) 1'15" ➤ Duda hangja 1'15" ➤ Händel: Izrael Egyiptomban – 7. csapás: a jégeső 30"

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gyerekdalok hallgatása és a zenei nyelv alapelemeinek megismerése, befogadása

IV. osztály
<p>1.1. Népi gyermekdalok és életkori sajátosságaiknak megfelelő más zeneművek hallgatása és a köztük lévő különbségek felismerése, érzékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - különféle zenei művek meghallgatása és a köztük lévő műfajból fakadó, tempóbeli (lassú-gyors), ritmusbeli és kifejezésbeli különbségek felfedezése - előadások, koncertrészletek és balettelőadások megtekintése élőben vagy osztályteremben (internetről) - zenés részeket tartalmazó rajzfilmek megtekintése (Pl. Disney- Fantázia, 2000, Beethoven, Sostakovici, Respigh stb.)
<p>1.2. A dalokban, énekekben fellelhető formai elemek felismerése (ismétlés, váltakozás, versszak, refrén)</p> <ul style="list-style-type: none"> - az énekek versszakokra való tagolását szolgáló játékok - a refrén felismerését célzó gyakorlatok - tanult énekek, dalok felismerése dallamrészlet alapján
<p>1.3. Hangmagasság és időtartam egyeztetése a megfelelő zenei jelzésekkel, hangjegyekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a zenei jelzésekkel, a zenei írás-olvasással való megismerkedés: violin kulcs, hangjegyek, vonalrendszer, pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok: lá, szó, mi, dó - a hangmagasság és időtartam beazonosítását célzó játékok egyszerű gyerekdalokban (2-4 hang között)

2. Gyerekdalok előadása, éneklése különféle eszközök segítségével az életkori sajátosságok figyelembe vételével

IV. osztály
<p>2.1. Egyéni, kiscsoportos és közös éneklés kifejező értékű mozgással, ritmuskíséréssel</p> <ul style="list-style-type: none"> - dalok eljátszása mozgással, helyes ritmusban, az adott dal hangulatának megfelelően - dalok eljátszása a szöveg diktálta mozgással figyelve a pszichomotoros koordinációra (dallamív - mozgás) - előadási módok gyakorlása: szólista – kórus párbeszéd vagy párbeszéd csoportok között a feladatok elosztásával - dalok zenélő játékokkal és/vagy hangszerekkel és mozgással való kíséréte - rövid jelenetek előadása, amelyekben megjelenik a zenére való mozgás és tánc

IV. osztály**2.2. Új dalok tanulása az írásban jelölt zenei nyelvi elemek (hangmagasság, időtartam, szünetek) figyelembe vételével**

- a zenei nyelv elemeinek jelölése és alkalmazása hangszeres előadásmód során (pl. egyenlő hangok, szünetek, stb.)
- a tanult szolmizációs hangok éneklése dalokban, motívumokban
- tájékozódás a vonalrendszerben
- a tanult hangok hosszúságának és a szüneteknek a felismerése hangzás után és kottaképről
- ritmusgyakorlatok ritmusképletek alapján
- a zenei nyelv elemeinek helyes alkalmazása 2-4 hangból és 2 ritmusegységből álló rövid zenei művekben, dalokban (negyed, nyolcad hangok)

3. Gondolatok, érzelmek és tapasztalatok kifejezése zenével és mozgással egyéni és csoportos formában**IV. osztály****3.1. A megismert zenei művek által keltett benyomások, érzések változatos formákban való kifejezése**

- mimikai-, utánzó- és pantomimjátékok szervezése különféle táncos zenei művek megtekintése/ meghallgatása alapján
- állathangok - az illető állatra jellemző mozgással kísért utánzása - zenei részletek meghallgatása nyomán (pl. hattyúk kecsessége, könnyedsége a medve nehézkes mozgásával szemben)
- ellentétes hangulatú dalokra, énekekre, rövid zenei művekre adott spontán érzelmi reakciók (pl. C. Saint Saens, Állatok karneválja)

3.2. Különféle mozgásformák, tánc típusok jellegzetességeinek megismerése, felismerése, alkalmazása

- különböző tájegységek néptáncainak táncolása egyénileg, párban vagy csoportban
- szabad tánc, társasági tánc, modern tánc
- a megismert táncok felismerésére irányuló játékok
- rövid mesék dramatizálása mozgással vagy tánccal

Tanulási tartalmak

Tartalmi egységek	IV. osztály
Éneklés	Egyéni, kiscsoportos és csoportos éneklés Testtartás, légzés, természetes és helyes hangképzés, tónus hallása és átvétele, kezdőhang, helyes kiejtés, artikuláció, egyenletes lüktetés, időzítés, társakhoz és/vagy hangszerhez való igazodás
Hangszerrel kísért éneklés	Különbéle ritmikus mozgás Hangszerek Zenélő játékok használata - játék zenekar Éneklés hangszeres vagy/és mozgásos kísérettel
A zenei nyelv elemei	Zenei írás-olvasás: vonalrendszer, violin kulcs, hangskála hangjai, pentaton dallamhangok Dallam Hangmagasság-differenciálás Dallam és szöveg közötti kapcsolat: versszak, refrén Ritmus Hangok időtartama: egyenletes lüktetés, motívumhangsúly-ütémsúly, kettes ütem, elemi ritmusértékek (negyed és szünet, páros nyolcad,) Hangszín A környezet hangjai Emberi hangok differenciálása (gyermek, nő, férfi) Hangszerek hangjának differenciálása Dinamika (árnyalatok) Zenei műfajok: népi gyermekjátékok, népdalok, gyermekdalok, klasszikus zene, tánczene Formai elemek Versszak, refrén, ismétlés, váltások
Zenére való mozgás	Néptáncok Társasági táncok és modern táncok Ritmikus mozgás, dallam, kifejezőkészség Szabad mozgás

Tanulási tartalmakra vonatkozó ajánlatok

IV. osztály	
Javasolt dalanyag	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Azt mondják, hogy a cipő (népdal) ➤ Beültettem kiskertemet (m. népdal) ➤ Borz (Gryllus) ➤ Búza (Gryllus) ➤ Cselló (Gryllus) ➤ Elment a madárka (m. népdal) ➤ Este van már, késő este (m. népdal) ➤ Élet a tóban (Gryllus) ➤ Érik a szőlő (m. népdal) ➤ Egyszer volt egy kemence (m. népdal) ➤ Fehér karácsony (Gryllus) ➤ Fut a kicsi kordé ➤ Gábor Áron rézágyúja (m. népdal) ➤ Gólya (Gryllus) ➤ Gomba (Gryllus) ➤ Ha előttem van észak (Bárdos L.) ➤ Hallgatag erdő (Gryllus) ➤ Hej, Jancsika, Jancsika (m. népdal) ➤ Hull a szilva a fáról (m. népdal) ➤ Január, február (Bárdos L. kánon) ➤ János bácsi ➤ Jól van dolga a mostani huszárnak (m. népdal) ➤ Nád a házam teteje (m. népdal) ➤ Megismerni a kanászt (m. népdal) ➤ Őszi harmat után (m. népdal) ➤ Összegyűlték, az izsapi lányok (m. népdal) ➤ Színvilág (Gryllus) ➤ Teknősbéka (Gryllus) ➤ Virágcsokor (Gryllus) ➤ Volt nekem egy kecském (m. népdal)
Táncok	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Körjátékok, körtáncok ➤ Különféle tájegységek néptáncai ➤ Modern táncok: pop, hip-hop, stb. ➤ Társasági táncok: keringő
Zenehallgatásra javasolt művek, részletek	<ul style="list-style-type: none"> ➤ W. A. Mozart – 41. Sz. Szimfónia, „Jupiter” ➤ L. van Beethoven – V. Szimfónia, I rész ➤ C. Saint-Saens – Az állatok karneválja ➤ J. Brahms – Magyar táncok ➤ J. Strauss – Keringők, Polka pizzicato ➤ Zenés rajzfilmek: pl. Disney „Fantázia” 2000 ➤ Balett (P. I. Ceajkovskij – Csipkerózsika, Hattyúk tava, Diótörő) ➤ Debussy: Gyermekkuckó – „Néger baba tánca” (Golliwoog’s Cakevalk) 50” 8. Liszt Ferenc: „Magyar fantázia” 3’32” ➤ Benny Goodman: „I Want To Be Happy” 2’ 36” ➤ Kodály Zoltán: Hány János – 1. kaland

Módszertani javaslatok

A *Módszertani javaslatok* arra hivatottak, hogy útmutatóként szolgáljanak a pedagógus számára jelen tanterv alkalmazásához, a saját óraterveinek elkészítéséhez és ezek osztályban történő sikeres megvalósításához az oktató, nevelő és értékelő tevékenységek során, e tantárgy integrált sajátosságainak megfelelően.

Az életkoruknak megfelelő módszerek kiválasztásával a tanulók elsajátíthatják mindazt, ami személyiségük harmonikus fejlődéséhez és az iskolai követelményeknek való megfeleléshez szükséges. A tanárnak törekednie kell arra, hogy a különféle tantárgyak és tudományágak közötti kapcsolatot létrehozza, a valós életnek megfelelő tanulási helyzeteket teremtve, illetve mindennapi élethelyzetekből kiindulva.

Jelen tanterv azoknak a tanároknak szól, akik enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott gyerekekkel foglalkoznak. A tanárnak a tanítási fejlesztő tevékenység megtervezését a tanterv alapos áttanulmányozásával kell kezdenie, mely útmutatást és keretet nyújt a következő tényezők mentén: alapkompenciák, sajátos kompetenciák, tanulási tevékenységek, tartalmak. Mindezek tanulmányozása és végiggondolása, segít majd a következő alapkérdések megválaszolásában:

- Mi a célom? (a kompetenciák követése)
- Hogyan járok el? Hogyan csinálom? (a tanulási tevékenységek meghatározása, kiválasztása)
- Milyen tartalmak mentén haladok? (A tanulási tartalmak kiválasztása)
- Mivel, milyen eszközökkel valósítom meg terveim? (eszközök számbavétele)
- Mit sikerült elérni, megvalósítani? (mérő-eszközök és eljárások meghatározása, kiválasztása)

Didaktikai stratégiák

Az elemi iskola öt éve rendkívül fontos periódus a tanulók kreativitásának és gondolkodásuk rugalmasságának fejlesztése szempontjából. Ennek értelmében a tanár legfontosabb feladata az, hogy felkeltse a diákokban a tantárgy iránti érdeklődést, kíváncsiságot, és hogy fejlessze az önbizalmukat. Ily módon a **didaktikai játék**, az **éneklés**, a **tánc** lesznek azok az alaptevékenységek, melyek révén a tanulók egyénileg vagy csoportos részvétel folytán szabadon kifejezhetik érzelmeiket és gondolataikat. A hangsúlyt minden esetben a tanulók spontán érzelem- és gondolat-kifejezésére, illetve kreativitására helyezzük.

Az éneklés, a hangszeres kísérettel történő éneklés (játékhangszerek, hangkeltő játékok), a zenehallgatás a zenei nevelés alapvető eszközei, és alapvető fontosságú, hogy ezek mindegyikét kössük össze testmozgással.

A hallás-, illetve beszédkárosodásban (dysfónia, afónia) szenvedő tanulók esetében a zenei kifejezés legfontosabb eszköze a ritmus és a mozgás lesz.

Az enyhe és közép súlyos értelmi akadályozottsággal élő gyerekek esetében a zene iránti érdeklődés alapvetően a zenehallgatás és éneklés révén valósul meg, ezért a fejlesztő pedagógusnak az a feladata, hogy olyan tevékenységeket szervezzen, melyek által fejlesztheti a tanulók zenei hallását, énekhangjukat, kifejezőkészségüket, emellett fokozott figyelmet kell fordítania arra, hogy olyan zenei és játékrepertoárt válasszon, amely egyaránt megfelel a fejlesztési céloknak és a gyerekek érdeklődési és fejlettségi szintjének.

Az alapvető zenei fogalmak fokozatos bevezetése lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy megismerjék és megtanulják a zenei nyelv bizonyos elemeit, hogy azokat később képesek legyenek hasznosítani. A fogalmi szinthez természetesen a konkrét, játékos gyakorlati tevékenységeken keresztül vezet az út sok-sok énekléssel, mozgással és tánccal. Mindközül az éneklés a legfontosabb, feltéve ha a dal hangterjedelme, dallamíve, ritmusképlete, szövege, valamint a szöveg és a dallam kapcsolata megfelel a tanulók hanggi adottságainak és életkori sajátosságainak. Mindezekre nagyon oda kell figyelni a gyerekcsoportnak szánt énekek és zenei anyagok kiválasztásakor.

Jelen tanterv külön követelménye a hangszerhasználat, amely ebben az életkorban a gyerekek természetes igénye, hiszen a valódi hangszereken kívül a különféle hangkeltő játékok és eszközök, a saját maguk által készített "hangszerek" lehetőséget nyújtanak számukra a spontán, örömteli önkifejezésre, gazdag képzelőerejük gyümölcsöztetésére.

A zenére való mozgás ebben az életkorban a következőket jelenti:

- Tapsolás, térden és mellkason való dobolás, stb.
- Egyenletes járás helyben vagy helyváltoztatással
- Egyszerű tánclépések
- Lábujjhegyen való járás ritmusra
- Kar- és törzshajlítás, körzések
- A szöveg sugallta utánczó mozgások (cselekvések, szereplők utánczása)
- A zenélő, vagy különféle hangokat produkáló játékok használata

Jelen tanterv a **játékos zenei nevelés** alatt azt érti, hogy a mozgást, mint a gyerekek természetes és alapvető önkifejezési eszközét összeköti a zenehallgatással és az énekléssel. Ez a munkamódszer képes megadni a gyerekek számára a zenére történő spontán és személyes önkifejezés örömét és a zenében való jártasság önbizalmat növelő élményét.

A tanterv által meghatározott kompetenciák a tanulási folyamatot a zeneérzékelési, természetes befogadói szintről elvezetik az éneklésen keresztül a kreativitás fejlesztéséig, úgy a használt dalanyagban és a mozgással összekötött éneklésben, mint a zenei nyelv alapvető elemei terén. A javasolt munkamódszerek optimális lehetőséget biztosítanak a tanulók kreativitásának fejlesztéséhez, amit más tanulási kontextusokban, egyéb problémahelyzetekben is kamatoztathatnak.

Az értékelés a tanítási illetve tanulási folyamat szerves része. Javasolt az értékelés modern szemléletű értelmezése, amely hatékonyan segíti a helyes értékrend kialakulását. E felfogás szerint hatékonyak az olyan módszerek, mint például:

- a gyerekek magatartásának, viselkedésének rendszeres megfigyelése, nyomon követve a személyes fejlődés ívét
- önértékelés
- olyan projektek szervezése, melyek értékesítik a tanulók meglévő adottságait és képességeit, miközben pozitív irányba alakítják értékrendjüket és viselkedésüket

Mindezt a lehető legtermészetesebb, a tanulók életkorának és egyéni sajátosságainak megfelelő helyzetekben, kontextusokban kell megvalósítani.

Az értékelési folyamat hangsúlyt fektet a nonformális vagy informális kontextusban szerzett tanulási tapasztalatok és a kialakult kompetenciák felismerésére. A gyermek fejlődési mutatóit fel kell vázolni a szülők számára. A tanulási és értékelési

folyamata során mindvégig a tanulók egyéni fejlődését kell támogatni, értékelni és hasznosítani.

Bibliográfia:

- Avram, F., (2006), Az óvodában és alsó tagozaton való zenei oktatás módszertana (Metodica educației muzicale în grădinițe și învățământul primar), Editura Eurostampa, Timișoara.
- Ionescu-Motora, A., (1978), Útmutató az I-IV osztályban való zenetanításhoz (Îndrumător pentru predarea muzicii la clasele I-IV), E.D.P., București.
- Lupu, J., Stănescu, M., (1999), Zenei játékok nagy- és kisgyerekeknek), Jocuri muzicale pentru copii mari și mici, Editura Sigma Primex, București.
- Munteanu, G., Aldea, G., (2001), Az elemi osztályokban való zenetanítás didaktikája (Didactica educației muzicale în învățământul primar), Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Mușu, I., Taflan, A., (1997), Integrált oktatási terápia (Terapia educațională integrată), Editura Pro Humanitate, București.
- Vasile, V., (2004), A zeneoktatás módszertana (Metodica educației muzicale), Editura muzicală, București.
- Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer-Schornborn, L., (2010), Curriculum Național pentru Învățământul special și special integrat, Editura Spiru Haret, Iași.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, az Oktatásért Felelős Minisztérium Koordinátora****Prof. Stoicescu Delia, Szeben- megye Tanfelügyelője****Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna****Prof. Florea Bianca, Szeben- megye Tanfelügyelője**

Név	Intézmény
Prof. Balint Camelia	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Prof. Nedela Simona	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Prof. Neagu Teodora	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Prof. Nisipeanu Andreea	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.2, Sibiu
Prof. Făgețan Rodica	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Verde Cosmin	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Schiau Florentina	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Mureșanu Mihaela	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Popa Ileana	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Kondort Dan	Centru Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Laura Ionescu,	megyei Tanfelügyelőség
Gál Judit	Șc. Gimn. „Benkő József” Brăduț, structura Filia
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială "Gödri Ferenc" Sfântu Gheorghe
Kovács Elisabeta Terezia	Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolája Kolozsvár

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

Tantárgy:

GYAKORLATI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSE

Speciális oktatás

Előkészítő osztály – IV. osztály

**ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT
TANULÓK SZÁMÁRA**

Bukarest

2021

Általános ismertető

A gyakorlati képességek és készségek iskolai tanterve, a speciális oktatásban részesülő enyhe és közepsúlyos értelmileg akadályozott elemi osztályos tanulók tantervi ajánlata. Az iskolai kerettantervben heti 2 tanítási órát fed le. A tantervi tervezés a kompetenciák fejlesztésére összpontosít, hangsúlyt fektet az interperszonális kommunikáció fejlesztésére, szabad és kreatív kifejezőmód által. A tanterv által meghatározott oktatási folyamat hozzájárul a tanuló személyiségének formálásához a tantárgyra jellemző speciális eszközök segítségével.

A gyakorlati készségek fejlesztését célzó tevékenységek hidat képeznek más tantárgyak által elsajátított elméleti tudás és az alkalmazhatóság között, megalapozva és elmélyítve ezeket. Az oktatási-nevelési folyamatban a gyakorlati készségek fejlesztése különleges oktatási értékkel bír, hozzájárulva az erkölcsi vonások kialakításához, a megfigyelőképesség, a figyelem, a kezdeményezőkészség, a képzelőerő, valamint a gondolkodás fejlesztéséhez.

A gyakorlati készségek fejlesztését célzó tevékenységek érdekfeszítőek a tanulók számára, mivel kapcsolatba kerülnek az általuk elkészített tárgyak szín- és formagazdagságával, ami hozzájárul a szépérzékük fejlődéséhez, ezáltal által a passzív szemlélő magatartás alkotó magatartássá válik.

A gyakorlati képességek és készségek a Technológiák kurrikuláris szegmenshez tartozik, amely egységes látásmódon és interdiszciplináris szemléleten alapul. A sajátos kompetenciák és oktatási tevékenység közül néhány megtalálható más tantárgyak keretén belül is, de mindegyik megőrzi a rá jellemző curricularis szegmens és fejlődési ciklus szerkezeti és jellegzetességi formáit.

A tanulási tartalmak hozzájárulnak a gyerekek **kulturális kompetenciájának** fejlesztéséhez, amely az európa szinten meghatározott kulcskompetenciák egyike. Ennek megvalósulása a tanulók érzékenységének fokozásával, a művészi kifejezőképesség és a különféle kontextusokban történő alkotóképesség fejlesztésével történik, amely lehetővé teszi a látottak, elképzelték vagy megélték megalkotását.

A tanulók alkotásainak értékelésével hozzájárulunk az érdeklődésük fenntartásához, lehetőséget teremtve a kíváncsiságuk, az érzékenységük és a spontaneitásuk megnyilvánulásához. Különös jelentőséggel bír a tevékenységek keretén belül felhasznált anyagok változatossága: papír, természetes anyagok (szárított gyümölcsök, gyümölcshéjak, levelek, szirmok, virágok, makkok, fenyőtobozok, gesztenyék, magok, széna, ágak, fakérgék, gyökerek, kövek, homok, kagylók), szintetikus anyagok (cérnák, fonalak, különböző textíliák; műanyagok) stb. Az anyagok változatos felhasználása és kombinálása lehetőséget teremt a tanulók kreatív gondolkodásának, a képzelőerejének és esztétikai érzékének a fejlesztésére.

A gyakorlati készségek és képességek fejlesztését célzó tevékenységek, valamint az azt követő szakképzések szerepe az, hogy felkészítsék a tanulókat különböző élethelyzetekre, amely egy jobb szakmai és társadalmi beilleszkedést eredményeznek.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- Általános ismertető
- Alapkompetenciák
- Sajátos kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák tanulás által kifejlesztett, ismeretek, készségek, képességek és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

Az alapkompentenciák azokat a megszerzett ismereteket és viselkedési formákat jelentik, melyeket a tanuló az elemi oktatás során elsajátítanak.

A sajátos kompetenciák az alapkompentenciák összetevői, ezek egy iskolai év alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységekre** adunk példákat, amelyek a tanulók konkrét tapasztalataira épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba. A megadott tevékenységtípusok tájékoztató jellegűek. A tanár az, aki a specifikus kompetenciák fejlesztése érdekében kiválasztja és megtervezi a tanulási tevékenységet a tantárgy sajátosságai és a rendelkezésére álló eszközök és anyagok függvényében, figyelembe véve az egyes tanulók érdeklődését és életkori sajátosságait. Mindez a tanulási folyamat személyessé tételét feltételezi, valamint a tanár aktív és kreatív részvétele által.

A Gyakorlati képességek és készségek tantárgy **tanulási tartalmi** olyan információs tartalmak, melyek révén a kompetenciák megvalósítását célozzuk meg. Ennek értelmében a következő területek szerint csoportosítjuk őket:

- Rajz
- Festés
- Mintázás
- Kollázs
- Barkácsolás és játékkészítés

ALAPKOMPETENCIÁK

- 1. 1.A közvetlen környezet tapasztalati felfedezése, valamint az általános pszichomotoros képességek fejlesztése**
- 2. Közhasznú, egyszerű/ komplex alkotások megvalósítása/ értékelése megfelelő anyagokból, eszközökkel és technikákkal**
- 3. Az alkalmazkodási készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása és a meglévő képességek fejlesztése; a mindennapi életben hasznos viselkedési modellek elsajátítása**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A közvetlen környezet tapasztalati felfedezése, valamint az általános pszichomotoros képességek fejlesztése

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet poliszenzoriális felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű gyakorlatok a közvetlen környezet feltérképezésére; - egyszerű gyakorlatok a tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezésére, az érzékszervek segítségével: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vizuális diszkrimináció (egy kritérium szerinti csoportosítás – szín, méret, forma); ▪ auditív diszkrimináció, a hallási észlelést fejlesztő gyakorlatok (zajok, hangutánzók, hangok, ismerős hangok – „Állathangok”, „Ismerd fel a hangot!” stb.); ▪ ízlelési és szaglási diszkrimináció (ismerős illatok/ szagok és élelmiszerek „Milyen ízű?”, „Gyümölcssaláta”, „Kellemes/ kellemetlen illatok/ szagok”); ▪ gyakorlatok egyszerű tulajdonságok megállapítására (citrom – savanyú, kő – kemény, cukor – édes, fagyalt– hideg stb.); ▪ taktilis diszkrimináció (különböző textúrák és anyagok megkülönböztetése – puha, kemény, sima, érdes, recés, stb. - „Elvarázsolt zsákocská”); ▪ gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak felfedezésére és használatára több érzékszerv bevonása által (auditív, vizuális, taktilis, stb.)
<p>1.2. Alapvető érzékelési-motrikus struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín - forma - méret); orientáció, tér-időbeli struktúrálás és szervezés</p> <p>-tárgyi azonosítás és megkülönböztetés („Mondd, mi ez?”, „Ismerd fel a tárgyat!” stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tárgyak kiválasztására és csoportosítására egy kritérium szerint („Válassz szín/ méret/ forma szerint” stb.); - gyakorlatok konkrét tárgyak téri elhelyezésének meghatározására (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölötte, stb.); - gyakorlatok egyszerű utasítások végrehajtására térben; - gyakorlatok az évszakok azonosítására azok jellegzetességei alapján; az évszakok egymásutánisága; - asszociációs gyakorlatok, specifikus tevékenységek társítási-jelenséggel/helyzettel (évszak-kép); - gyakorlatok sorrendiség megállapítására (3-5 kép sorrendisége).

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

1.3. Motorikus koordonáció és a kézügyesség kialakítása és gyakorlása

- egyszerű gyakorlatok a finommotorika és a pontos mozgásminták fejlesztésére („az ujjak játéka”, formálható hab/ gyurma, kinetikus homok stb.);
- vízszintes, függőleges és forgó síkban történő egyenes mozgás gyakorlása nagy lendületű, egyszerű mozdulatokkal (táncmozdulatok, torna, pantomim stb.);
- testrészek kontrolljának a gyakorlása (kezek mozgása, karok mozgása stb.);
- alapvető kézügyességi gyakorlatok: gyűrés/ tépés/ ragasztás/ türogetés/ modellezés/ csavarás/ fűzés („Télifa díszek”, „Gyöngyök” stb.);
- fűzőgyakorlatok (karikák / gyöngyök fűzése stb.);
- hajtogatás, türogetés és ragasztás (egyszerű türogetés – „Zsebkendő”);
- egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papírlap összeragasztása);
- kollázsok („Asztalterítő”, „Nap”, „Virág”, „ Szőnyeg szárított növényekből ” stb.);
- gyakorlatok egyszerű műveletek társítására (hajtogatás és ragasztás – „A halacska pikkelyei”, „Képkeret” stb.);
- gyurmagyakorlatok: anyag érintése, tartása és átvitele egyik kézből a másikba, gyúrás, modellezés stb.;
- csipeszfogás kialakítása (taneszközök helyes használata);
- vonalvezetési gyakorlatok: firka, cikcakk, satírozás különböző irányokban és síkokban

2. Közhasznú, egyszerű/ komplex alkotások megvalósítása, értékelése megfelelő anyagokból, eszközökkel és technikákkal

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

2.1. A közvetlen környezetben levő anyagok egyszerű tulajdonságainak megfigyelése

- az anyagok tulajdonságának egyszerű megnevezése: szín, méret, forma, vastagság, felhasználhatóság;
- az anyagok csoportosítása egy adott kritérium alapján: (szín, méret, forma stb.);
- a közvetlen környezetben levő anyagok és eszközök megfigyelhető tulajdonságainak felsorolása (pl. „Én mondok valamit, te mondjál mást” a ceruzáidról/ a ruházatodról/ tolltartódról stb.);
- az anyagok és az eszközök kiválasztása tulajdonságaik /felhasználhatóságuk stb. alapján.

2.2. Egyszerű termékek készítése tanult technikákkal

- egyszerű technikák alkalmazása gyűrés/ tépés/ ragasztás/ türogetés/ modellezés/ csavarás/ fűzés/ vágás/ kontúrkövetés ollóval/ figyelembe véve a tanulók igényeit/ lehetőségeit;
- egyszerű játékok készítése modell alapján/ modell nélkül („Papírforgó”, „Csónak”, „Puzzle”, „Egyszerű modellek”, „Harmonika” stb.);

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
- gyakorlatok a végtermékek bemutatására és elemzésére.
2.3. Az anyagok alakítása egyszerű technikákkal
<ul style="list-style-type: none"> - a taneszközök helyes használata – helyes ceruzafogás/ ecset-/ vonalzó-/ olló-/ragasztóhasználat stb. (Játék: „Én vagyok a rajztanár / modellezőtanár stb.”); - az eszközök és a munkaanyagok karbantartásának és tárolásának gyakorlása; - különböző textúrájú papír, gyűrése, tépése, vágása; - modellezés gyurmából, agyagból stb.; - fonalak és textilanyagok vágása; - gyöngysorok/ nagy méretű makaróni fűzése, vékony drótra/ fonalra/ cérnára stb.; - különböző anyagok ragasztása változatos alapokra; - különböző tárgyak készítése egyszerű technikákkal („Babaruha”, „Kalap”, „Csizma”, „Zsebkendő” stb.).

3. Az alkalmazkodási készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása és képességek fejlesztése, a mindennapi életben hasznos viselkedési modellek elsajátítása

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
3.1. A személyi higiéniához szükséges készségek, jártasságok kialakítása és képességek fejlesztése
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tisztálkodási eszközök azonosítására és megnevezésére (fogkefe, törülköző, szappan, sampon, stb.); - gyakorlatok a tisztálkodási eszközök használatára, ezek időrendi és rendeltetés szerinti azonosítására (pl. „Kéz-/ fog-/ arcmosás stb.).
3.2. Az öltözködéshez szükséges készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik azonosítására, megnevezésére és használatára; - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik alapvető tisztításának, tárolásának, elsajátítására; - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik használatára; - gyakorlatok öltözésre/ vetkőzésre; - gyakorlatok a gombok, kapcsok ki/be gombolására; - gyakorlatok a cipzár használatára.
3.3. A környezetrendezéshez, környezetvédelemhez szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása (osztályterem, gyermekszoba stb.)
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tisztítási eszközök azonosítására, megnevezésére és használatára; - gyakorlatok a környezetrendezésre (rendtartás, fertőtlenítés, szellőztetés, mosás, törlés stb.); - szerepjáték: „Szolgálatos tanuló” „Segítek anyának”.
3.4. A háztartási és étel-miszer-higiéncia helyes alkalmazásához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása
- gyakorlatok a háztartási eszközök azonosítására, megnevezésére és

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

használatára;

- alapvető háztartási tevékenységek:

- gyakorlatok a háztartási eszközök megismerésére (evőeszközök, edények, seprű, szemétlapát);
- gyakorlatok az asztalterítéshez/ leszedéshez;
- gyakorlatok egyes élelmiszerek válogatására és tisztítására;
- gyakorlatok egyes tárgyak biztonságos használatára (pl: megrakott tálca, teli pohár szállítása).

TARTALMAK

TARTALMI EGYSÉGEK	ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
Rajz	Anyagok és eszközök : papír, különböző tárgyak, grafit/ színes ceruza (opcionálisan: PC, táblagép)
	Technikák : hullámos /ismétlődő vonalak rajzolása
	Képzőművészeti elemek: vonal, pont, forma (terminológia nélkül)
	Kreatív ötletek/ produktumok: szabad rajz, egyszerű díszítőelemek készítése
Kollázs	Anyagok és eszközök : olló, ragasztó, fonalak, gyöngyök, kockák, papír, stb.
	Eljárások, technikák : gyúrás, tépés, vágás, kontúr utáni vágás, hajtogatás, csavarás, ragasztás
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ produktumok: dísz tárgyak, ékszerek, terek, játékok, alakos tárgyak stb.
Mintázás	Anyagok és eszközök : gyurma, kinetikus homok, modellező hab
	Technikák : préselés, szabad mintázás stb.
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ produktumok: a modellként bemutatott tárgyak mintázása (alma, szőlő, hóember stb.), dísz tárgyak, makettek stb.
Barkácsolás és játékkészítés	Anyagok és eszközök : papír, textíliák, műanyag fóliák, tű, olló, szövőkeret, kréta, természetes anyagok (levelek, szirmok, makkok, stb.)
	Eljárások, technikák : az anyagok/ papír/ karton vágása, fűzés stb.
	Képzőművészeti elemek: pont, vonal, csomó, forma
	Kreatív ötletek/ produktumok: dísz tárgyak és babaruhák
Festés	Anyagok és eszközök : vízfesték, tempera, papír, színes papír, szivacs, ecset, ujj, pecsételő, színes ceruza, PC, táblagép
	Technikák : nyomat készítés, pecsételés, préselés

TARTALMI EGYSÉGEK	ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
	Képzőművészeti elemek: vonal, folt, pont
	Kreatív ötletek/ produktumok: kompozíciók, tárgyak diszítése

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A közvetlen környezet tapasztalati felfedezése valamint az általános pszichomotoros képességek gyakorlása és fejlesztése

I. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet poliszenzoriális felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű gyakorlatok a közvetlen környezet feltérképezésére; - gyakorlatok a tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezésére, az érzékszervek segítségével: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vizuális (több kritérium szerinti csoportosítás – szín, méret, forma); ▪ auditív („Nyisd ki jól a füled!”, „Mi hallatsz a természetben?” stb.); ▪ ízlelés és szaglás (az illatok/ szagok és ízek változatossága- „Milyen illata/ íze van? ”); ▪ taktilis (sima-érdes, szilárd-folyékony - „Milyennek érzed? ”); ▪ egyszerű tulajdonságok érzékelése és azok rendeltetesszerű használata („Mi az és mit csinálsz vele ?”);   - gyakorlatok a megfigyelhető tárgyak fizikai tulajdonságainak feltárására („Zöldségek és gyümölcsök” stb.).
<p>1.2. Alapvető érzékelési-motrikus struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín - forma - méret); testséma, orientáció, tér-időbeli struktúrálás és szervezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - azonosítási és megkülönböztetési gyakorlatok testsémára („Mutasd meg a fejed/ lábad/ kezéd?” stb.); □ - gyakorlatok a tárgyak, képek kiválasztására és csoportosítására egy kritérium szerint („Válassz szín/ méret/ alak szerint” stb.); □ - gyakorlatok konkrét tárgyak, képek téri elhelyezésének meghatározására (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölötté, stb.); f - gyakorlatok a napszakaszok beazonosítására specifikus tevékenységekkel/ vagy azok nélkül társítva; - asszociációs gyakorlatok (a napszakaszok specifikus tevékenységei-kép, évszak-kép); f - tárgyak, képek válogatása és csoportosítása egy-két kritérium alapján (“Helyezd a törpéket szín és méret szerint!”).
<p>1.3. Motorikus koordonáció és a kézügyesség kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a finommotorika és a pontos mozgásminták fejlesztésére („Mozaik”, kirakós/ mágneses játék „A kis halász” stb.); - vízszintes, függőleges és forgó síkban történő egyenes mozgás gyakorlása nagy lendületű, változatos mozdulatokkal (táncmozdulatok, torna, pantomim stb.); - testrészek kontrolljának a gyakorlása (kezek mozgása, karok mozgása stb.); - gyakorlatok-játékok a domináns kézre (tenyér-, ököl-, ujjgyakorlatok, félkör megrajzolása job kézzel majd folytatása bal kézzel); - alapvető kézügyességi gyakorlatok: gyűrés/ tépés/ ragasztás/ türogetés/

I. OSZTÁLY
<p>modellezés csavarás/ fűzés/ zsinórkészítés/ csomózás/ vágás/ összeillesztés („A baba nyaklánc”, „Télifadiszek” „Gyöngyök” „Egészítsd ki!” stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - fűzőgyakorlatok, zsinórkészítés modell alapján vagy anélkül (nagy karikák fűzése vastag fonalra, gyöngyök fűzése, „Mozaik”, stb.); - hajtogatás, türogetés és vágás (egyszerű türogetés – „Zsebkendő”, „Legyező” stb.); - ragasztás, kollázsok („Asztalterítő”, „Nap”, „Virág”, „ Szőnyeg szárított növényekből ” stb.); - gyakorlatok műveletek társítására (hajtogatás és ragasztás, vágás és ragasztás – „A halacska pikkelyei”, „Képkeret” stb.); - csomózás/ kibogzás „Hajpánt”; - gyakorlatok a kézizmok/ujjak bemelegítésére – stimulálására (pontosság, szem –kéz koordináció, motrikus kontroll) - gyurmagyakorlatok: anyag érintése, gyúrás, modellezés, papírhajtogatás stb.; - kézzel/ ujjal/ ceruzával vízszintes , függőleges és ferde irányokat utánozó gyakorlatok - csipeszfogás gyakorlása (taneszközök helyes használata); - vonalvezetési gyakorlatok : firka, cikcakk, satírozás különböző irányokban és síkokban - rajzolás sablonok segítségével stb.

2. Közhasznú, egyszerű/ komplex alkotások megvalósítása, értékelése megfelelő anyagokból, eszközökkel és technikákkal

I. OSZTÁLY
<p>2.1. A közvetlen környezetben levő anyagok tulajdonságainak megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az anyagok leírása a tulajdonságaik alapján; - különböző tárgyak anyagának azonosítása; - tárgyak válogatása alapanyaguk szerint; - ismerkedés a tárgyak gyártásmódjával („A papír meséje”, „Egy gomb meséje”, „A fűzet meséje”, stb.) - didaktikai játékok („Mi ez?”, „Milyen?”, „Mire használható?” stb.)
<p>2.2. Egyszerű alkalmazások/ kompozíciók/ tárgyak/ építmények készítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű technikák alkalmazása gyúrás/ tépés/ ragasztás/ türogetés/ modellezés/ csavarás/ fűzés/ vágás/ kontúrkövetés ollóval/ figyelembe véve a tanulók igényeit/ lehetőségeit; - egyszerű játékok készítése („Papírforgó”, „Csónak”, „Puzzle”, „Kocka”, „Kártyák”, „Egyszerű makettek” stb.); - festés (polisztirénre, gipszre, üvegre, kőre stb.) ; - ajándék becsomagolása, építő és szerelő játékok; - tárgyak készítése csoportokban; - a végtermékek bemutatása és elemzése.

I. OSZTÁLY

2.3. Az anyagok átalakítása egyszerű technikákkal

- a taneszközök helyes használata – helyes ceruzafogás/ ecset-/ ollóhasználat stb. (A tanuló segítve van a helyes készségek kialakításában);
- rövid dokumentumfilmek megtekintése a tárgyak készítési módjáról „Hogyan készül?”;
- látogatás különböző gyárakba: bútorgyár, malom, pékség stb.
- maradékanyagok felhasználása díszek készítésére, különböző technikákkal: csikokra vágás, fonás stb.
- szerepjátékok: „A fodrászatban”, „A varrodában”, „A pékségben”, „A kertészetben” stb.;
- az eszközök és a munkaanyagok karbantartásának és tárolásának gyakorlása;
- kézügyesség fejlesztő gyakorlatok: morzsolás, gyúrás, sózás, nyújtás, sorbarendezés, fonás, vágás, vonalvezetés ujjal táblagépen („A kis kukta/cukrász kekszszalámit/ gyümölcssalátát/ krumplisalátát/ raffaelót stb. készít).

3. Az alkalmazkodási készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása és képességek fejlesztése, a mindennapi életben hasznos viselkedési modellek elsajátítása

I. OSZTÁLY

3.1. A személyi higiéniahoz szükséges készségek, jártasságok kialakítása és gyakorlása

- Gyakorlatok és tevékenységek a személyi higiénia rutinjának kialakítására és fejlesztésére (a helyes kéz/ fogmosás szakaszai „Hogyan fésülködünk?” stb.);
- gyakorlatok a tisztálkodási eszközök helyes használatára, ezek időrendi és rendeltetés szerinti azonosítására („A fogkefe és a fogkrém helyes használata”, „Mikor mossunk kezet?” stb.).

2.2. A ruházati cikkek és lábbelik használatához szükséges készségek kialakítása és gyakorlása

- gyakorlatok/ tevékenységek a felöltözés/ vetkőzés, cipőfelhúzás/ lehúzás rutinjának kialakítására és fejlesztésére;
- gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik alapvető tisztításának, tárolásának, elsajátítására;
- gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik helyes használatára :
  - öltözködés/ vetkőzés;
  - ki/ begombolás, patent használata;
  - cipzár használata;
  - cipőfűző ki/ bekötése (csomó, csokor).

3.3. A környezetrendezéshez, környezetvédelemhez szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása (osztályterem, gyermekszoba stb.)

- gyakorlatok a tisztítási eszközök azonosítására, megnevezésére és használatára;

I. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a környezetrendezésre (rendtartás, fertőtlenítés, szellőztetés, mosás, porszívózás stb.); - szerepjáték („A konyhában” „Szolgálatos tanuló” „Segítek anyának” stb.)
<p>3.4. A háztartási és ételkészítés-higiénia helyes alkalmazásához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető háztartási tevékenységek: - gyakorlatok a háztartási eszközök használatára (evőeszközök, edények, seprű, személtlapát, felmosó stb.); - gyakorlatok az asztalterítéshez/ leszedéshez; - gyakorlatok gyümölcsök és zöldségek válogatására és tisztítására; - gyakorlatok egyes tárgyak biztonságos használatára (pl: megrakott tálca, teli pohár szállítása); - gyakorlatok a háztartási eszközök tisztántartására: edények, evőeszközök stb.; - a hulladékgyűjtés fontossága: szelektív hulladékgyűjtés és tárolás
<p>3.5. A növény és állatgondozáshoz szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - virágültetés cserépbe/ az iskolaudvarra; - környezetbarát viselkedésformák kialakítása és fejlesztése (az újrahasznosítható hulladék gyűjtése és felhasználása); - háziállatok gondozása (megfelelő etetés, gondozás stb.); - látogatások: melegházakba/ gyümölcsösökbe/ farmokra/ botanikus kertbe/ állatkertbe/ múzeumokba

TARTALMAK

TARTALMI EGYSÉGEK	I. OSZTÁLY
Rajz	Anyagok és eszközök : papír, különböző tárgyak, grafit/ színes ceruza (opcionálisan: PC, táblagép)
	Technikák : hullámos /ismétlődő vonalak rajzolása
	Képzőművészeti elemek: vonal, pont, forma (terminológia nélkül)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: szabad rajz, egyszerű díszítőelemek készítése
Kollázs	Anyagok és eszközök : olló, ragasztó, fonalak, gyöngyök, kockák, papír, stb.
	Technikák : gyűrés, tépés, vágás, kontúr utáni vágás, hajtogatás, csavarás, ragasztás
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, ékszerek, terek, játékok, makettek stb.
Mintázás	Anyagok és eszközök : gyurma, kinetikus homok, modellező hab
	Technikák : préselés, szabad mintázás stb.
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: a modellként bemutatott tárgyak mintázása (alma, szőlő, hóember stb.), dísz tárgyak, alakos tárgyak stb.
Barkácsolás és játékkészítés	Anyagok és eszközök : papír, textíliák, műanyag fóliák, tű, olló, szövőkeret, kréta, természetes anyagok (levelek, szirmok, makkok, stb.) puzzle, kirakósok, lego
	Technikák : az anyagok/ papír/ karton vágása, mintakövetés stb.
	Képzőművészeti elemek: pont, vonal, csomó, forma
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak és babaruhák
	Anyagok és eszközök : vízfesték, tempera, papír, színes papír, szivacs, ecset, ujj, pecsételő, színes ceruza, PC, táblagép

TARTALMI EGYSÉGEK	I. OSZTÁLY
Festés	Technikák : festés ecsettel, nyomatkészítés, pecsételés, préselés
	Képzőművészeti elemek: vonal, folt, pont
	Kreatív ötletek/ Produktumok: kompozíciók, tárgyak diszítése

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A közvetlen környezet tapasztalati felfedezése, valamint az általános pszichomotoros képességek fejlesztése

II. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet poliszenzoriális felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű gyakorlatok a közvetlen környezet feltérképezésére; - gyakorlatok a tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezésére, az érzékszervek segítségével: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vizuális diszkriminációs gyakorlatok (a változások érzékelése, válogatás, adott kritériumok szerinti csoportosítás stb.); ▪ auditív diszkriminációs gyakorlatok; ▪ ízlelési és szaglási diszkriminációs gyakorlatok; ▪ taktilis diszkriminációs gyakorlatok;   - tulajdonságok érzékelése és azok tárgyi társítása; - a közvetlen környezetben levő tárgyak felfedezése és azokkal való tevékenységek több érzékszerv bevonásával (auditív/ vizuális/ taktilis stb.).
<p>1.2. Alapvető érzékelési-motrikus struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín - forma - méret); pszichomotricitás (testséma-lateralizáció) orientáció, tér-időbeli struktúrálás és szervezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - azonosítási és megkülönböztetési gyakorlatok a saját és embertársaid testsémájára („Tükörképed”, „Összerakható baba”, „Mi hiányzik a képről?” stb.); - gyakorlatok a testsémához viszonyított tárgyak helyzetének megnevezésére („Milyen tárgy van tőled jobbra/ balra ?” stb.); - gyakorlatok a tárgyak, képek válogatására és csoportosítására két kritérium alapján (“Válogass szín és alak/ alak és méret szerint” stb.); - gyakorlatok konkrét tárgyak, képek téri elhelyezésének meghatározására (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölötte, stb.); - gyakorlatok a napszakaszok/ évszakok beazonosítására specifikus tevékenységekkel/ vagy azok nélkül társítva (napszakaszokra/ évszakokra jellemző tevékenységek társítása képpel); - tárgyak, képek válogatása és csoportosítása két kritérium alapján („Csoportosítsd a gyümölcsöket méret és szín szerint!”, „Kérem a kék, kicsi kockát!” etc.); - vizuális diszkriminációs gyakorlatok a tárgyak téri elhelyezésének és irányának meghatározására; - a tárgyak közötti térbeli kapcsolatok módosítására irányuló gyakorlatok bizonyos kritériumok alapján.
<p>1.3. Motorikus koordonáció és a kézügyesség kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a finommotorika és a pontos mozgásminták fejlesztésére; - vízszintes, függőleges és forgó síkban történő egyenes mozgás gyakorlása nagy

II. OSZTÁLY

- lendületű, komplex, többirányú mozdulatokkal (táncmozdulatok, torna, pantomim stb.);
- testrészek kontrolljának a gyakorlása (kezek mozgása, karok mozgása stb.); □
  - gyakorlatok-játékok a domináns kézre (tenyér-, ököl-, ujjgyakorlatok, félkör megrajzolása job kézzel majd folytatása bal kézzel);
  - alapvető kézügyességi gyakorlatok: gyűrés/ tépés/ ragasztás/ türogetés/ modellezés/ tekerceslés/ csavarás/ fűzés/ zsinórkészítés/ csomózás/ vágás/ összeillesztés/ fonás (fűzőgyakorlatok, zsinórkészítés megadott minta alapján „Mozaik” „Gyöngysor” stb.);
  - hajtogatás, türogetés, vágás és ragasztás (különböző türogetési formák – „Repülő”, „Csákó” stb.);
  - kontúrgyakorlatok és sablon utáni vágás („Egyszerű mértani formák”, „Fenyőfa”, „Gyümölcsök és zöldségek” etc.);
  - kollázsok („Házikó”, „Napraforgó”, „Karácsonyfa” stb.);
  - origami („Boríték”, „Pohár”, „Csónak” stb.);
  - gyakorlatok műveletek társítására (hajtogatás és ragasztás, vágás és ragasztás – „Papírforgó”, „Boríték” stb.);
  - csomózás/ kibogzás („Hajpánt” „Masni” stb.);
  - varráselőkészítő gyakorlatok („Zsinórozott könyvjelző”, „Szövés” stb.);
  - fonás 2-3 szállal („Babafodrászat”, „Fonat”, „Három színű karkötő” stb.); □
  - fűzőgyakorlatok megadott minta alapján („Kövesd a mintát!”, „A hercegnő nyakéke” stb.);
  - gyakorlatok a kézizmok/ujjak bemelegítésére – stimulálására (pontosság, szem –kéz koordináció, motrikus kontroll);
  - gyurmagyakorlatok;
  - kézzel/ ujjal/ ceruzával vízintes, függőleges és ferde irányokat utánzó gyakorlatok; □
  - vonalvezetési gyakorlatok: firka, cikcakk, satírozás különböző irányokban és síkokban
  - rajzolás sablon, modell segítségével (ismert tárgy használata modellként).

2. Közhasznú, egyszerű/ komplex alkotások megvalósítása/értékelése megfelelő anyagokból, eszközökkel és technikákkal

II. OSZTÁLY

2.1. A közvetlen környezetben levő anyagok tulajdonságainak megfigyelése

- textúrák azonosítása, mozgó formák, kisebb változások észlelése stb.;
- tárgyak összehasonlítása szín/ alak/ textúra stb. alapján („A két tárgy közül melyiknek van élénkebb színe/ meghatározott formája / melyik puhább / melyiknek van határozott kontúrja stb.?”);
- tárgyak, eszközök csoportosítása felhasználásuk szerint („Ezt a tárgyat rajzhoz/ festéshez/ modellezéshez/ építéshez/ varráshoz / fényképezéshez stb. használjuk.”);

II. OSZTÁLY
- interjú („Mit lehet csinálni ezzel a tárggyal?”, „Mire használható?” stb.)
2.2. Egyszerű alkalmazások/ kompozíciók/ tárgyak/ építmények készítése <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű technikák alkalmazása hajlítás / tűrés / fűzés / csavarás / ragasztás / tépés / vágás/ kontúrkövetés ollóval/ modellezés figyelembe véve a tanulók igényeit/ lehetőségeit; - egyszerű játékok készítése („Papírforgó”, „Kocka”, „Puzzle”, „Kártyák”, „Képlottó” stb.); - festés (gipszre, kőre, agyagra, stb.); - ajándék/ dobozok becsomagolása; - építő és szerelő játékok; - tárgykészítés csoportokban - a produktumok bemutatására és értékelése („Mutasd be az általad készített tárgyat!”, „Milyen?” stb.).
2.3. Az anyagok alakítása egyszerű technikákkal <ul style="list-style-type: none"> - különböző textúrájú papírok gyúrása/ tépése/ vágása; - gyurmázás, agyagozás; - textilszálak, textilanyagok vágása; - gyöngyfűzés; - különböző textúrájú anyagok ragasztása különféle alapokra; - egyszerű átalakítási művelet által létrejött változások megfigyelése és összehasonlítása az eredeti és a nyert állapotokra vonatkozóan: jég-víz, liszt-tészta, formálható gipsz-megszilárdult gipszforma stb. – játék „Mit figyeltél meg?”.

3. Az alkalmazkodási készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása és képességek fejlesztése, a mindennapi életben hasznos viselkedési modellek elsajátítása

II. OSZTÁLY
3.1. A személyi higiéniához szükséges készségek, jártasságok kialakítása és gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok/ tevékenységek a személyi higiénia rutinjának elmélyítésére (a helyes kéz/ fogmosás szakaszai/ fésülködés stb.); - gyakorlatok a tisztálkodási eszközök helyes használatára, ezek időrendi és rendeltetés szerinti azonosítására („Kezet/ fogat / arcot stb. mosunk”, „Mikor mosunk fogat / kezet?” stb.).
3.2. A ruházati cikkek és lábbelik használatához szükséges készségek, jártasságok kialakítása és gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik helyes használatának automatizálásához: <ul style="list-style-type: none"> ▪ öltözködés/ vetkőzés; ▪ ki/ begombolás, patent használata; ▪ cipzár használata; ▪ cipőfűző ki/ bekötése (csomó, csokor);

II. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik alapvető tisztításának, tárolásának, elsajátítására.
<p>3.3. A környezetrendezéshez, környezetvédelemhez szükséges készségek, jártasságok kialakítása és gyakorlása (osztályterem, gyermekszoba stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tisztítási eszközök azonosítására, megnevezésére és használatára; - gyakorlatok a környezetrendezésre-osztályterem (rendtartás, fertőtlenítés, szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás stb.); - szerepjáték („A konyhában” „Szolgálatos tanuló” „Segítek anyának” stb.)
<p>3.4. A háztartási és ételkészítés-higiéniája helyes alkalmazásához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető háztartási tevékenységek: - helyes asztalterítés; - gyakorlatok gyümölcsök és zöldségek válogatására és tisztítására; - gyakorlatok egyes tárgyak biztonságos használatára (pl: megrakott tálca, teli pohár szállítása); - mosogatás (edények, evőeszközök); - szendvics/ teakészítés stb. - a hulladékgyűjtés fontossága: szelektív hulladékgyűjtés és tárolás
<p>3.5. A növény és állatgondozáshoz szükséges készségek, jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetbarát viselkedésformák kialakítása és fejlesztése virág/ gyümölcsfa/ dísznövények - ültetésével; - faültetés; - növény- és állatgondozás; - látogatások állatorvosi rendelőkbe/ botanikus kertbe/ állatkertbe/ melegházakba/ gyümölcsösökbe/ farmokra/ múzeumokba

TARTALMAK

TARTALMI EGYSÉGEK	II. OSZTÁLY
Rajz	Anyagok és eszközök : vonalas/ sima papír, különböző taneszközök, grafit/ színes ceruza, zsírkréta, toll, radír (opcionálisan: PC, táblagép)
	Technikák : satírozás, különböző vonalvezetési technikák, stilizálás, gravírozás
	Képzőművészeti elemek: vonal, pont, szabályos és szabálytalan formák
	Kreatív ötletek/ Produktumok: szabad rajz, díszítőelemek/ dísz tárgyak készítése
Kollázs	Anyagok és eszközök olló, ragasztó, fonalak, gyöngyök, kockák, papír, különböző anyagok/ tárgyak
	Technikai eljárások : hajlítás, hajtogatás, origami, tangram
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg(könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, ékszerek, terek, játékok, építmények, makettek stb.
Mintázás	Anyagok és eszközök : gyurma, tészta, kinetikus homok, modellező hab
	Technikák : préselés, szabad mintázás
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg(könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: a modellként bemutatott tárgyak mintázása (alma, szőlő, hóember stb.), dísz tárgyak, makettek stb.
Barkácsolás és játékkészítés	Anyagok és eszközök : papír, textíliák, műanyag fóliák, tű, olló, kötőtű, szövőkeret, kréta, minták, természetes anyagok (levelek, szirmok, makkok, gesztenyék, gyümölcsök, zöldségek stb.)
	Technikák : papír/ karton vágása, gyöngyfűzés, szövés papírcsíkokkal-fonallal stb.
	Képzőművészeti elemek: pont, vonal, csomó, folt, forma, térfogat

TARTALMI EGYSÉGEK	II. OSZTÁLY
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, babaruhák, puzzle
Festés	Anyagok és eszközök : vízfesték, tus, guás, tempera, akril, olajfesték, papír, vászon, üveg, fa, kerámia, kréta, szivacs, ecset, ujj, pecsételő, színes ceruza, PC, táblagép
	Technikák : festés ecsettel kollázs, nyomatkészítés, pecsételés, porlasztás
	Képzőművészeti elemek: vonal, folt, pont stb.
	Kreatív ötletek/ Produktumok: kompozíciók, személyesített tárgyak, könyvjelző stb.

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A közvetlen környezet tapasztalati felfedezése, valamint az általános pszichomotoros képességek fejlesztése

III. OSZTÁLY
<p>1.1.A közvetlen környezet felfedezése és különböző tárgyak és anyagok azonosítása (természetes/ szintetikus anyagok)</p> <ul style="list-style-type: none">
- gyakorlatok a közvetlen környezet felfedezésére (séta, kirándulások);
- gyakorlatok a tárgyak tulajdonságainak megnevezésére (méret, forma, textúra, szín, hőmérséklet stb.)
- gyakorlatok a tárgyak részletes összehasonlítására;
- építő játékok, puzzle.
<p>1.2. Motorikus koordonáció és a kéz ügyesség fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none">
- gyakorlatok a finommotorika és a pontos mozgásminták fejlesztésére;
- vízszintes, függőleges, forgó és egyenletlen síkban történő egyenes mozgás gyakorlása nagy lendületű, változatos, komplex, többirányú mozdulatokkal (táncmozdulatok, torna, pantomim stb.);

III. OSZTÁLY

- testrészek kontrolljának a gyakorlása (kezek mozgása, karok mozgása stb.);
- gyakorlatok-játékok a domináns kézre (tenyér-, ököl-, ujjgyakorlatok, félkör megrajzolása job kézzel majd folytatása bal kézzel);
- alapvető kézügyességi gyakorlatok: tépés/ ragasztás/ hajtogatás/ modellezés/ tekercselés/ csavarás/ nyomatkészítés/ fűzés/ zsinórkészítés/ csomózás/ vágás/ összeillesztés/ fonás;
- fűző/ zsinórozógyakorlatok megadott minta alapján;
- hajtogatás, tűrogetés, vágás, ragasztás, különböző tűrogetési formák – („Repülő”, „Csákó” stb.);
- kontúrgyakorlatok és sablon utáni vágás („Egyszerű mértani formák”);
- kollázsok („Házikó”, „Napraforgó”, „Katicabogár” stb.);
- origami („Boríték”, „Pohár”, „Csónak” stb.);
- gyakorlatok műveletek társítására hajtogatás és ragasztás, vágás és ragasztás – („Papírforgó”, „Boríték” stb.);
- csomózás/ kibogzás („Hajpánt” „Masni” stb.);
- varráselőkészítő gyakorlatok („Előmintázott varrólapok” stb.);
- fonás 2-3 szállal („Babafodrászat” stb.); □
- fűzőgyakorlatok megadott minta alapján;
- gyurmagyakorlatok, kinetikus homok, modellező hab.

1.3. Az anyagok feldolgozásához szükséges specifikus eszközök használata; munkavédelmi szabályok ismertetése

- gyakorlatok az eszközök beazonosítására és azok felhasználására;
- a szabályok felvezetése az eszközök helyes és biztonságos használatára;
- gyakorlatok az eszközök helyes használatára: ragasztó, ceruza, ecset, vonalzó, olló, tű;
- gyakorlatok az anyagok és az eszközök karbantartására és tárolására;
- a munkatér megszervezése és tisztántartása;
- a tárgyak elkészítési módjának ismertetése rövid dokumentumfilmek által „Hogy készül?”;
- gyárlátogatás: bútorgyár, malom, pékség stb.
- szerepjátékok: „A fodrászatban”, „A varrodában” stb.

2. Közhasznú, egyszerű/ komplex alkotások megvalósítása/ értékelése megfelelő anyagokból, eszközökkel és technikákkal

III. OSZTÁLY

2.1. Az anyagok változatos felhasználása, a megfelelő technikák alkalmazásával

- az anyagok válogatása felhasználási módjuk szerint (vízfestékek, tusok, ceruzák, ecsetek, textíliák, gyöngyök, cérnák, gyurmák, gipsz, magok, ragasztók, papírok/ kartonok, kövek, üvegek, újrahasznosítható anyagok stb.);
- a kiválasztott anyagok társítása feldolgozási módjukkal (festészeti technikák,

III. OSZTÁLY
<p>vegyes technikák, kollázs/ fonás/ varrástechnikák);</p> <ul style="list-style-type: none"> - képzőművészeti alapfogalmak (különböző típusú vonalak kövekkel, krétával, zsírkrétával stb; erőteljes és gyenge vonalak); - gyakorlatok a képzőművészeti elemek változatos felhasználási módjára a kifejezőképesség növelése céljából: pontok, változatos vonalak létrehozása krétával, szénrel, madártollal, ecsettel, ceruzával, tollal stb. különböző alapokra: papír, vászon, kerámia stb. különböző technikák alkalmazásával: nyomatkészítéssel, fúziós technikával, irányított festékfújással, vagy a papírra spriccelt festékfoltok szívószállal való szétfújása stb. (pl. díszített tárgyak készítése/kollázs); - felülettextúrák készítése különböző anyagok és technikák felhasználásával; - a végterméket leíró, értékelő és elemző gyakorlatok.
<p>2.2. Közhasznú alkotások létrehozása változatos eljárások segítségével különböző alapokon (papír, textíliák, kerámia, üveg stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - képeslapok, meghívók, dísz tárgyak stb. készítése; - játékok és hasznos iskolai tárgyak készítése; - egyszerű makettek készítése; - nyomtatás gyűrött papír/ gyümölcsök/ zöldek/ virágok segítségével; - alkotások fújó gyakorlatok szívószálak segítségével; - nyomtatás festékbe mártott különböző textíliák segítségével; - festékcsúrgatás; - ujjbeggyel való festés; - didaktikai célra használható bábok/ játékok készítése, tárgyak díszítése egyéni célokra.
<p>2.3.A képzőművészeti elemek használata a tematikus kompozíciókban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a vonalvezetés lehetőségeinek felfedezése a grafikus reprezentációkban; - kontúrok, formák kivágása, kollázs, nyomatok, karcok készítése; - vázlatgyakorlatok egyszerű és felismerhető formákra; - természetes anyagok gyűjtése (kövek, levelek, fák stb.) új művészi és kifejezési formák létrehozására; - a természetes formákban fellelhető művészi értékek felfedezése; - nyomtatás különböző szövetekkel; - fehérítési eljárások/ különböző anyagok, textíliák fehérítési eljárásai.

3. Az alkalmazkodási készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása és a meglévő képességek fejlesztése; a mindennapi életben hasznos viselkedési modellek elsajátítása

III. OSZTÁLY
<p>3.1. A személyi higiéniai szabályok elsajátításához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok/ tevékenységek a személyi higiénia rutinjának elmélyítésére (a helyes kéz/ fogmosás szakaszai/ fésülködés stb.); - gyakorlatok a tisztálkodási eszközök helyes használatára, ezek időrendi és

III. OSZTÁLY
rendeltetés szerinti azonosítására („Kezet/ fogat / arcot stb. mosunk”).
<p>3.2. A ruházati cikkek és lábbelik használatához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik helyes használatának automatizálásához: <ul style="list-style-type: none"> ▪ öltözködés/ vetkőzés; ▪ ki/ begombolás, patent használata; ▪ cipzár használata; ▪ cipőfűző ki/ bekötése (csomó, csokor);   - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik alapvető tisztításának, tárolásának, elsajátítására.
<p>3.3. A környezetrendezéshez, környezetvédelemhez szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása (osztályterem, gyermekszoba stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tisztítási eszközök azonosítására, megnevezésére és használatára; - gyakorlatok a környezetrendezésre-otthonunk (rendtartás, fertőtlenítés, szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás stb.); - szerepjátékok („A konyhában” „Szolgálatos tanuló” „Segítek anyának” stb.)
<p>3.4. A háztartási és étel-miszer-higiéniai szabályok helyes alkalmazásához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető háztartási tevékenységek: - helyes asztalterítés; - gyakorlatok gyümölcsök és zöldségek válogatására és tisztítására; - gyakorlatok egyes tárgyak biztonságos használatára (pl: megrakott tálca, teli pohár szállítása, reszelő/ kés használata); - mosogatás (edények, evőeszközök); - szendvics/ tea/ salátakészítés stb. - a hulladékgyűjtés fontossága: szelektív hulladékgyűjtés és tárolás.
<p>3.5. A növény és állatgondozáshoz szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetbarát viselkedésformák kialakítása és fejlesztése virág/ gyümölcsfa/ dísznövények ültetésével; - faültetés; - állatgondozás; - látogatások állatorvosi rendelőkbe/ botanikus kertbe/ állatkertbe/ melegházakba/ gyümölcsösökbe/ farmokra/ múzeumokba.

TARTALMAK

TARTALMI EGYSÉGEK	III. OSZTÁLY
Rajz	Anyagok és eszközök : vonalas/ sima papír, különböző taneszközök, grafit/ színes ceruza, zsírkréta, toll, radír (opcionálisan: PC, táblagép)
	Technikák : satírozás, különböző vonalvezetési technikák, zsírkréatechnika
	Képzőművészeti elemek: vonal, pont, szabályos és szabálytalan formák (terminológia nélkül)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: szabad rajz, díszítőelemek/ dísz tárgyak készítése
Kollázs	Anyagok és eszközök : olló, ragasztó, fonalak, gyöngyök, kockák, papír, különböző tárgyak
	Technikák : gyűrítés, tépés, vágás, vágás kontúr alapján, hajtogatás, fonás
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, ékszerek, terek, játékok, építmények, alakos tárgyak stb.
Mintázás Mintázás	Anyagok és eszközök : gyurma, tészta, kinetikus homok, modellező hab
	Technikák : préselés, szabad mintázás
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg(könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: a modellként bemutatott tárgyak mintázása (alma, szőlő, hóember stb.), dísz tárgyak, alakos tárgyak stb.
Barkácsolás és játékkészítés	Anyagok és eszközök : papír, textíliák, műanyag fóliák, tű, olló, kötőtű, szövőkeret, kréta, minták, természetes anyagok (levelek, szirmok, makkok, gesztenyék, gyümölcsök, zöldségek stb.) puzzle, formakirakós, lego
	Technikák : papír/ karton vágása, gyöngyfüzés, szövés papírcsíkokkal-fonallal stb.
	Képzőművészeti elemek: pont, vonal, csomó, folt, forma, térfogat

TARTALMI EGYSÉGEK	III. OSZTÁLY
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, babaruhák, puzzle
Festés	Anyagok és eszközök : vízfesték, tus, guás, tempera, olajfesték, papír, vászon, üveg, fa, kerámia, kréta, szivacs, ecset, ujj, pecsételő, színes ceruza, PC, táblagép
	Technikák : ecsettel való festés, kollázs, nyomatkészítés, pecsételés, préselés, porlasztás, pikk- technika, üvegfestés, nyomatkészítés textíliákkal
	Képzőművészeti elemek: vonal, folt, pont stb.
	Kreatív ötletek/ Produktumok: kompozíciók, tárgyak díszítése, stb.

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A közvetlen környezet tapasztalati felfedezése, valamint az általános pszichomotoros képességek fejlesztése

IV. OSZTÁLY
<p>1.1. A környezet poliszenzoriális felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a közvetlen környezet felfedezésére (séta, kirándulások); - gyakorlatok a tárgyak tulajdonságainak megnevezésére (méret, forma, textúra, szín, hőmérséklet stb.); - gyakorlatok a tárgyak részletes összehasonlítására; - a tárgyak jellegzetességei alapján való társítás; - gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak felfedezésére és használatára több érzékszerv bevonása által (auditív, vizuális, taktilis, stb.)
<p>1.2. Motorikus koordonáció és a kézügyesség fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a finommotorika és a pontos mozgásminták fejlesztésére; - vízszintes, függőleges, forgó és egyenletlen síkban történő egyenes mozgás gyakorlása nagy lendületű, változatos, komplex, többirányú mozdulatokkal (táncmozdulatok, torna, pantomim stb.); □ - alapvető kézügyességi gyakorlatok: tépés/ ragasztás/ hajtogatás/ modellezés/ tekercselés/ csavarás/ nyomatkészítés/ fűzés/ zsinórkészítés/ csomózás/ vágás/ összeillesztés/ fonás; - fűző/ zsinórozógyakorlatok megadott minta alapján; - hajtogatás, türogetés, vágás, ragasztás, különböző hajtogatási formák – („Virág”, „Csónak” stb.); - kontúrgyakorlatok és sablon utáni vágás („Egyszerű mértani formák”, „Télifa”, „Gyömolcsök/ zöldségek”); - kollázsok („Virágos mező”, „Süni”, „Karácsonyfa” stb.); - origami („Hattyú”, „Üveg”, „Virágos kosár” stb.); - gyakorlatok műveletek társítására hajtogatás és ragasztás, vágás és ragasztás – („Tulipán”, „Béka” stb.); - csomózás/ kibogzás; - varráselőkészítő gyakorlatok; - fonás 2-3 szállal; □ - fűzőgyakorlatok cérnára, drótra; - gyurmagyakorlatok, kinetikus homok, modellező hab; - vonalvezetési gyakorlatok: firka, cikcakk, satírozás különböző irányokban és síkokban
<p>1.3. Az anyagok feldolgozásához szükséges specifikus eszközök használata; munkavédelmi szabályok ismertetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az eszközök beazonosítására és azok felhasználására;

IV. OSZTÁLY

- a szabályok felvezetése az eszközök helyes és biztonságos használatára;
- gyakorlatok az eszközök helyes használatára: ragasztó, ceruza, ecset, vonalzó, olló, tű;
- gyakorlatok az anyagok és az eszközök karbantartására és tárolására;
- a munkatár megszervezése és tisztántartása;
- a tárgyak elkészítési módjának ismertetése rövid dokumentumfilmek által „Hogy készül?”;
- gyárlátogatás: bútorgyár, malom, pékség stb.
- szerepjátékok: „A pékségben”, „A kertészetben”, „A mesterszakács” stb.

2. Közhasznú, egyszerű/ komplex alkotások megvalósítása/ értékelése megfelelő anyagokból, eszközökkel és technikákkal

IV. OSZTÁLY

2.1. Az anyagok változatos felhasználása, megfelelő technikák alkalmazásával

- az anyagok kiválasztása felhasználási módjuk szerint (vízfestékek, tusok, ceruzák, ecsetek, textíliák, gyöngyök, cérnák, gyurmák, gipsz, magok, ragasztók, papírok/ kartonok, kövek, üvegek, újrahasznosítható anyagok stb.);
- a kiválasztott anyagok társítása feldolgozási módjukkal (festészeti technikák, vegyes technikák, kollázs/ fonás/ varrástechnikák stb.);
- képzőművészeti elemek létrehozása (különböző típusú vonalak kövekkel, krétával, zsírkrétával stb; erőteljes és gyenge vonalak);
- gyakorlatok a képzőművészeti elemek változatos felhasználási módjára a kifejezőképesség növelése céljából: pontok, változatos vonalak létrehozása krétával, szénrel, madártollal, ecsettel, ceruzával, tollal stb. különböző alapokra: papír, vászon, kerámia stb. különböző technikák alkalmazásával: nyomatkészítéssel, fúziós technikával, irányított festékfújás szívószállal, spriccolás stb. (pl. díszített tárgyak készítése/ kollázs);
- felülettextúrák készítése különböző anyagok és technikák felhasználásával;
- a végterméket leíró, értékelő és elemző gyakorlatok.

2.2. Közhasznú alkotások létrehozása változatos eljárások segítségével különféle alapokon (papír, textíliák, kerámia, üveg stb.)

- közhasznú tárgyak létrehozása a következő díszítési eljárások alkalmazásával: spriccolás ecsettel/ tollal/ fogkefével száraz és vizes lapra;
- nyomtatás gyúrt papírgalacsinnal, gyümölcsök/ zöldegek/ virágok segítségével;
- irányított festékfújás, vagy a papírra spriccelt festékfoltok szétfújása szívószállal;
- nyomtatás festékbe mártott különféle textíliák segítségével;
- papírhajtogatás;
- festék csurgatása;
- textúrázás nejlonfóliával;
- rajz tintás alapra, tintakiszedővel (pikk-technika);
- batikolás (összetűrt papír festékbemerítése);

IV. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - ujjbeggyel való festés; - didaktikai célra használható bábok/ játékok készítése, tárgyak diszítése személyre szabott festéssel; - csészék, tányérok, különböző kerámiatárgyak (csempék) diszítése/ személyre szabása specifikus pigmentfestékekkel
<p>2.3. A képzőművészeti elemek használata a tematikus kompozíciókban</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontúrok, formák kivágása, kollázs, nyomatok, karcolatok készítése; - egyszerű skiccelés(vázlatkészítés) kifejező vonalakkal - a kifejező erő növelése képzőművészeti elemek kombinálása által; - természetes anyagok gyűjtése új művészi és kifejezési formák létrehozására; - alkotások és diszítések különböző anyagok és textúrák segítségével; - a természetes formákban fellelhető művészi értékek felfedezése; - a kifejező erő növelése kevésbé hagyományos technikai eljárások alkalmazásával (pl. papírgalacsin, radír, krumpli stb.)

3. Az alkalmazkodási készségek, jártasságok kialakítása, gyakorlása és a meglévő képességek fejlesztése; a mindennapi életben hasznos viselkedési modellek elsajátítása

IV. OSZTÁLY
<p>3.1. A személyi higiéniai szabályok elsajátításához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok/ tevékenységek a személyi higiénia rutinjának elmélyítésére (a helyes kéz/ fogmosás szakaszai/ fésütködés/ hajfonat stb.); - gyakorlatok a tisztálkodási eszközök helyes használatára, ezek időrendi és rendeltetés szerinti azonosítására („Kéz/ fogat / arcot stb. mosunk”).
<p>3.2. A ruházati cikkek és lábbelik használatához szükséges készségek, jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik helyes használatának automatizálásához: - öltözködés/ vetkőzés; - ki/ begombolás, patent használata; - cipzár használata; - cipőfűző ki/ bekötése (csomó, csokor); - gyakorlatok a ruházati cikkek és lábbelik alapvető tisztításának, tárolásának, elsajátítására; - eseménynek megfelelő ruházat és lábbeli használata (sport, ünnepi, utcai stb.); - gyakorlatok a esztétikai érzék fejlesztésére.
<p>3.3. A környezetrendezéshez, környezetvédelemhez szükséges jártasságok kialakítása és fejlesztése (osztályterem, gyermekszoba stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tisztítási eszközök azonosítására, megnevezésére és használatára; - gyakorlatok a környezetrendezésre-otthonunk (rendtartás, fertőtlenítés,

IV. OSZTÁLY
szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás stb.); - szerepjátékok („A konyhában” „Szolgálatos tanuló” „Segítek anyának” stb.)
<p>3.4. A háztartási és ételkészítési-higiéniához szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető háztartási tevékenységek; - helyes asztalterítés; - gyakorlatok gyümölcsök és zöldségek válogatására és tisztítására; - gyakorlatok egyes tárgyak biztonságos használatára (pl: megrakott tálca, teli pohár szállítása, reszelő/ kés használata); - mosogatás (edények, evőeszközök); - szendvics/ tea/ salátakészítés stb. - a hulladékgyűjtés fontossága: szelektív hulladékgyűjtés és tárolás.
<p>3.5. A növény és állatgondozáshoz szükséges jártasságok kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetbarát viselkedésformák kialakítása és fejlesztése virág/ gyümölcsfa/ dísznövények ültetésével; - faültetés; - állatgondozás; - látogatások állatorvosi rendelőkbe/ botanikus kertbe/ állatkertbe/ melegházakba/ gyümölcsösökbe/ farmokra/ múzeumokba.

TARTALMAK

TARTALMI EGYSÉGEK	IV. OSZTÁLY
Rajz	Anyagok és eszközök : vonalas/ sima papír, különböző taneszközök, grafit/ színes ceruza, zsírkréta, toll, radír (opcionálisan: PC, táblagép)
	Technikák : satírozás, különböző vonalvezetési technikák, zsírkrétatechnika
	Képzőművészeti elemek: vonal, pont, szabályos és szabálytalan formák
	Kreatív ötletek/ Produktumok: szabad rajz, díszítőelemek készítése
Kollázs	Anyagok és eszközök : olló, ragasztó, fonalak, gyöngyök, kockák, papír, különböző tárgyak
	Technikák : hajtogatás, fonás, origami, tangram
	Képzőművészeti elemek: Forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, ékszerek, terek, játékok, építmények, makettek stb.
Mintázás	Anyagok és eszközök : gyurma, tészta, kinetikus homok, modellező hab
	Technikák : préselés, szabad mintázás
	Képzőművészeti elemek: forma, tömeg (könnyű, nehéz), térfogat (teli, üres)
	Kreatív ötletek/ Produktumok: a modellként bemutatott tárgyak mintázása (alma, szőlő, hóember stb.), dísz tárgyak, makettek stb.
Barkácsolás és játékkészítés	Anyagok és eszközök : papír, textíliák, műanyag fóliák, tű, olló, kötőtű, szövőkeret, kréta, minták, természetes anyagok (levelek, szirmok, makkok, gesztenyék, gyümölcsök, zöldségek stb.)
	Technikák : papír/ karton vágása, gyöngyfűzés, szövés papírcsíkokkal-fonallal stb.
	Képzőművészeti elemek: pont, vonal, csomó, folt, forma, térfogat
	Kreatív ötletek/ Produktumok: dísz tárgyak, babaruhák

TARTALMI EGYSÉGEK	IV. OSZTÁLY
Festés	Anyagok és eszközök : vízfesték, tus, guás, tempera, olajfesték, papír, vászon, üveg, fa, kerámia, kréta, szivacs, ecset, ujj, pecsételő, színes ceruza, PC, táblagép
	Technikák : Ecsettel való festés kollázs, nyomatkészítés, pecsételés, porlasztás, pikk-technika, üvegfestés, nyomtatás textíliákkal
	Képzőművészeti elemek: vonal, folt, pont
	Kreatív ötletek/ Produktumok: kompozíciók, tárgyak diszítése

Módszertani javaslatok

A *Módszertani javaslatok* arra hivatottak, hogy útmutatóként szolgáljanak a pedagógus számára a jelen tanterv alkalmazásához, a saját óraterveinek elkészítéséhez és ezek osztályban történő sikeres megvalósításához az oktató, nevelő és értékelő tevékenységek során, a tantárgyi integráció sajátosságainak megfelelően.

Az tanulók életkori sajátosságaiknak megfelelő módszerek kiválasztásával elsajátíthatják mindazt, ami személyiségük harmonikus fejlődéséhez és az iskolai követelményeknek megfelel. A tanárnak törekednie kell arra, hogy a különféle tantárgyak és tudományágak közötti kapcsolatot létrehozza, a valós életnek megfelelő tanulási helyzeteket teremtve, illetve mindennapi élethelyzetekből kiindulva.

Jelen tanterv azoknak a tanároknak szól, akik enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott gyerekekkel foglalkoznak. A tanárnak a tanítási fejlesztő tevékenység megtervezését a tanterv alapos áttanulmányozásával kell kezdenie, mely útmutatót és keretet nyújt a következő tényezők mentén: alapkompenciák, sajátos kompetenciák, tanulási tevékenységek, tartalmak. Mindezek tanulmányozása és végiggondolása, segít majd a következő alapkérdések megválaszolásában:

- Mi a célom? (a kompetenciák követése)
- Hogyan járok el? Hogyan csinálom? (a tanulási tevékenységek meghatározása, kiválasztása)
- Milyen tartalmak mentén haladok? (A tanulási tartalmak kiválasztása)
- Mivel, milyen eszközökkel valósítom meg terveim? (eszközök számbavétele)
- Mit sikerült elérni, megvalósítani? (mérő-eszközök és eljárások meghatározása, kiválasztása)

Javaslatok a technikák sokszínűségére:

Viasztechnika

Nyers és szilárd viasszal felrajzoljuk a papírra a kívánt mintát, majd befedjük színes festékkel (vízfesték, oldott tempera), valamint készíthetünk színes alapra rajzokat viasszal, amiután lefedjük egy más színnel.

Pikk- technika

Tintával befedett papírlapra vékony ecsettel vagy pálcikával különböző rajzokat készíthetünk a pikk segítségével. Ugyanebben a formában használhatunk fehérítő pikkport is, ami a vizes tinta hatására különböző kompozíciókat eredményez.

Nyomdázás textíliákkal

A festékkel átitatott textíldarabot ráhelyezzük a papírlapra, majd a textilt befedjük egy másik lappal és megnyomkodjuk. Az így létrejött papírlapokat felhasználhatjuk más kompozíciók alapjához vagy kiegészítő eleméhez.

Üvegfestés

Az előre elkészített rajzot vagy megadott képet az üveglap alá helyezzük. Tussal megrajzoljuk a rajzon levő alakok kotúrjait. Ettől a fázistól két féle képpen lehet tovább haladni. Egyszerűbb formája, hogy ezután egyszínű ragasztóval kevert temperával vagy felvegyített olajfestékkel bekenjük az egész üveglapot. Ennek a technikának a nehezebb formája, amikor ugyanezeket az anyagokat használva a tanuló színesen

felrajzolja az üveg alatt levő képet. Az üvegfestés technikánál fontos, hogy élénk, kellemes színeket használjunk.

Satírozás

A természetből vett elemeket a papírlap alá helyezjük, enyhén megnyomjuk, majd az így létrejött kiemelkedő formát fekete, puha/ színesceruzával besatírozzuk.

Nyomatás és pecsételés

A pecsétek készítése számos anyagból lehetséges, mint pl: gyurma, radír, burgonya, dugó stb. Ezekbe az anyagokba különböző mintákat karcolunk, befessük különböző színekre, majd a papírlapra nyomva különböző kompozíciókat nyerünk. A természetből vett anyagoknak egy másik felhasználási módja, hogy a felületüket bekenjük színes festékkel és ezzel készítünk nyomatokat.

Modellezés

Ehhez a technikához formálható anyagra van szükségünk: agyag, gipsz, gyurma stb. Alapszinten a modellezés az ujjak és a tenyerek segítségével történik, de a következőkben használhatóak speciális eszközök, mint a szobrászkések, amelyek különböző formájúak lehetnek (félkör, háromszögű). Ennek eredményeképpen beszélhetünk féldomborműről (az alaplapból enyhén kiemelkedő formák), domborművekről (az alaplapból hangsúlyozottan kiemelkedő formák) és alakos formákról (térben kiemelkedő tárgyak).

Fontos szerepet kapnak az extrakurrikuláris tevékenységek, mint pl:

- kiállítások, múzeumok látogatása;
- különböző fesztiválok és kulturális eseményen való részvétel;
- a tanulók által készített termékek kiállítása, aminek célja a termékek értékelése/ értékesítése, valamint a vállalkozói képességek gyakorlása stb.

Az értékelés a tanítási- tanulási folyamat szerves része. Javasolt az értékelés modern szemléletű értelmezése, amely hatékonyan segíti a helyes értékrend kialakulását. E felfogás szerint hatékonyak az olyan módszerek, mint például:

- a gyerekek magatartásának, viselkedésének rendszeres megfigyelése, nyomon követve a személyes fejlődés ívét
- önértékelés
- olyan projektek szervezése, melyek értékesítik a tanulók meglévő adottságait és képességeit, miközben pozitív irányba alakítják értékrendjüket és viselkedésüket

Mindezt a lehető legtermészetesebb, a tanulók életkorának és egyéni sajátosságainak megfelelő helyzetekben, kontextusokban kell megvalósítani.

Az értékelési folyamat hangsúlyt fektet a nonformális vagy informális kontextusban szerzett tanulási tapasztalatok és a kialakult kompetenciák felismerésére. A gyermek fejlődési mutatóit fel kell vázolni a szülők számára. A tanulási és értékelési folyamat során mindvégig a tanulók egyéni fejlődését kell támogatni, értékelni és hasznosítani.

Könyvészet:

- Cucos, C., (2014), Educația estetică, Editura Polirom, București;
- Programa școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, București, 2013;
- Programa școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice clasele a III-a și a IV-a București, 2014;
- Programa școlară pentru disciplina Terapia ocupațională, clasele I-a X-a, București, 2008;

www.angelfire.com/art/triptic/noutati/artfor/artdummies.htm.

Munkacsoport:

Liana Maria Mitran, coordinator, Ministerul Educației

Ianc Petru Ioan, coordinator, Inspectoratul Școlar Județean Sălaj

Simona Turcu, coordinator, Inspectoratul Școlar Județean Mureș

Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Név	Intézmény
Ianc Petru Ioan	Inspectoratul Școlar Județean Sălaj - coordonator
Prof. Sabău Amalia Raluca	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Zaha Camelia Simona	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Bancea Melina Mariana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Fecete Venuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Faur Mariana Adriana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Busuioc Lia Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Faragău Voichița	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Prof. Iambor Ivan	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei

Fordítás

Név	Intézmény
Péterffy Csilla, gyógypedagógus	1-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Moldován Erzsébet, gyógypedagógus	1-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Tokos Gabriela- Kati	Școala Gimnazială „Benkő József” Brăduț, structura Tălișoara
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială "Gödri Ferenc" Sfântu Gheorghe

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

TESTNEVELÉS ÉS SPORTTEVÉKENYSÉGEK

Speciális oktatás

Előkészítő osztály – IV. osztály

**ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS
TANULÓK SZÁMÁRA**

Bukarest, 2021

Bevezető

A *Testnevelés és sporttevékenységek* iskolai tantervet egy új tananyag-tervezési modellalapján fejlesztették ki, amely középpontjában a kompetencia áll. A tanterv kialakításának célja, hogy hozzájáruljon az elemi iskolás diák profiljának kifejlesztéséhez. A tantárgy szemszögéből a didaktikai megközelítés kompetenciákból való kiindulása lehetővé teszi, hogy kihangsúlyozzák a tanulás célját, valamint a diák személyiség kialakításának cselekvési vetületeit.

A speciális oktatásnak szánt *Testnevelés és sporttevékenységek* iskolai tanterv követi az általános oktatás *Testnevelés és sport* tantervstruktúráját, és minden diák pszichomotoros fejlettségi szintjét figyelembe véve alkalmazza.

A tanterv tartalmát úgy tervezték, hogy hozzájáruljon a speciális elemi oktatásbeli diákok pszichomotoros készségeinek fejlesztéséhez az optimális egészségi állapot fenntartása és a harmonikus fizikai fejlődés biztosítása érdekében.

A speciális oktatásban részesülő enyhe és enyhe értelmi fogyatékossgal élő diákoknak szánt testnevelés és sporttevékenységek tartalmának alapja a korosztály és az egyéni sajátosságok alkalmazásának/ betartásának elve minden diák pszichomotorikus potenciáljához képest. A tanterv célkitűzései betartja a hozzáférhetőség és a fokozatos felépítés elveit, az egyszerű gyakorlatoktól az összetettekig, a könnyű gyakorlatoktól a nehezekig, hogy megkönnyítsék ezek helyes elsajátítását.

A fizikai gyakorlatok támogatják a testséma és a laterális helyes kialakulását, a térbeli és az időbeli vetületek elsajátítását, de főleg a proprioceptív-kinesztetikus vetületekét. Az egyéni pszichomotoros tulajdonságokhoz és a változatos végrehajtási sebességhez alkalmazkodott összetett fizikai gyakorlatok által az alapvető motoros készségek a lehetséges legtokéletesebben való elsajátítást célozzák meg: sebesség, ügyesség, állóképesség, erő.

A javasolt tanterv hangsúlyt fektet többek között a diákok harmonikus fizikai fejlődésére, a sporttevékenység iránti érdeklődésük ösztönzésére, a különféle játékokra jellemző szabályok betartására, figyelembe véve az értelmi fogyatékossgal élő gyermekek pszichológiai egyéni sajátosságait, a kronológiai és szellemi korosztályt, amely egy jobb integrációs perspektívát jelent a társadalmi környezetbe.

A testnevelés olyan pszichomotorikus készségeket fejleszt, amelyek lehetővé teszik és biztosítják a diákok sikeres és örömteli részvételét a közösségi sporttevékenységekben. A sportversenyek és a sportvetélkedők ösztönzik a fogyatékos gyermekek affektív-motivációs készségeit, ezért van szükség arra, hogy a tanár különös hangsúlyt fektessen az iskolai szintű és az iskolák közötti staféták, játékok és versenyek szervezésére.

A tanterv felépítése a következő:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás által kifejlesztett tudási, készségi és attitűdbeli strukturált egységek, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak megoldását vagy általános problémák megoldását különféle kontextusokban.

A *Testnevelés* tantárgy általános kompetenciái meghatározzák a hallgató által elsajátítottokat az elemi oktatásban. Ezek hozzájárulnak a diákok motoros

készségeinek fejlesztéséhez, megismertetve őket az egészséges élethez és a harmonikus fizikai fejlődéshez szükséges készségekkel.

A specifikus kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, szinteket képviselnek ezek elsajátításában, és a teljes tanév során alakulnak ki. A specifikus kompetenciák elérésére a tanterv konkrét példákat mutat be, amelyek a diák konkrét tapasztalataira támaszkodó tanulási tevékenységekre alapszanak és integrálják a megfelelő didaktikus stratégiákat a változatos tanulási kontextusokhoz.

A tanulási tartalmak a következő területekre vannak csoportosítva:

- A motorikus tevékenységek szervezési elemei
- A harmonikus fizikai fejlődés elemei
- A hiányos attitűdök megelőzése és kijavítása
- Motorikus tulajdonságok
- Motorikus készségek
- Higiénia és egyéni védelem
- A személyiség alkotóelemei

Általános kompetenciák

- 1. A testnevelés specifikus motorikus elsajátítások integrációja olyan tevékenységekbe, amelyek optimalizálják az egészségi állapotot és a harmonikus fizikai fejlődést**
- 2. A hiányos attitűdök bekövetkezésének megakadályozása és legyőzése, és a helyes testtartás reflexének kialakítása**
- 3. A motorikus képességek és készségek gyakorlása az egyéni pszicho-motorikus készségek függvényében**
- 4. Részvétel versenyek és vetélkedők formájában szervezett motorikus tevékenységeken, a tisztességes játék szellemében**

I. Osztály**Speciális kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák**

- 1. A testnevelés specifikus motorikus elsajátítások integrációja olyan tevékenységekbe, amelyek optimalizálják az egészségi állapotot és a harmonikus fizikai fejlődést**

I Osztály**1.1. Egyszerű egészségmegőrző módszerek felismerése**

- a reggeli torna szervezett és rendszeres gyakorlása
- a testtartás állandó ellenőrzése (a padban ülve, állva, menés közben).
- szabadtéri gyakorlatok elvégzése különböző környezetekben: erdőben, fűvön, homokon, hóban
- sétálás a közvetlen környezetben
- a tanár által kezdeményezett testedzési eljárások gyakorlása (napfürdő, levegőkúra)

1.2. Az erőfeszítés egyszerű higiéniai szabályainak betartása, a testnevelés és sport tanórán.

- a helyes légzés gyakorlása erőfeszítés közben, a testnevelés és sport tanórán
- a sportfelszerelés használatára, szállítására és higiénijára vonatkozó szabályok betartása.
- minimális higiéniai intézkedések rendszeres gyakorlása a testnevelési órák alatt és után.
- az ajánlott ételek fogyasztása a testnevelési órák előtt és után.

1.3. A testrészek specifikus mozgás változatainak végrehajtása

- az adott testrészekre jellemző mozgáscsoportok gyakorlása
- mobilitási gyakorlatok végrehajtása az anatómiai határokon belül
- motorikus cselekvések elvégzése az ízületek stabilitási feltételei mellett
- a testkifejezések motorikus tevékenységeinek gyakorlása zenei háttérrel

- 2. A hiányos attitűdök bekövetkezésének megakadályozása és legyőzése, és a helyes testtartás reflexének kialakítása**

I. Osztály**2.1. A helyes testi attitűd oktatása a fizikai hiányosságok előfordulásának megakadályozása érdekében**

- a saját testséma ismerete
- a másik személy testsémájának ismerete
- a tárgyak helyes elhelyezése a térben, a saját testünkhöz vagy más tárgyakhoz képest
- térbeli tájékozódás (a saját testéhez viszonyítva).

2.2. A hiányos attitűdök kijavítása

- a testi fogyatékoság megelőzése és kijavítása a testnevelés órák keretén belül
- korrekciós jellegű mozgások bevezetése és gyakorlása;
- a helyes testtartás gyakorlása tükörben végzett gyakorlatok révén;
- a megfelelő testtartás szükségességének tudatosítása

3. A motorikus képességek és készségek gyakorlása az egyéni pszichomotorikus készségek függvényében

I. Osztály

3.1. A motoros készségek alkalmazása mozgásos játékok során

- alapvető motorikus készségek gyakorlása, járás és járástípusok, futás és futástípusok
- az ugrás gyakorlása dinamikus játékok során
- a dobások és megfogások gyakorlása a tárgyak kezelésével
- egyszerű staféták.

3.2. Részvétel az egyéni motorikus készségeket edző dinamikus játékokban

- dinamikus versenyek és játékok, beleértve a futást, az akadályok kikerülését, az akadályok feletti és alatti menést stb.
- a reakciós és a végrehajtási sebesség gyakorlása, vizuális és auditív jelek segítségével
- dinamikus futójátékok szervezése, követés, irányváltoztatások, pozíciók felvétele
- tematikus stafétákon való részvétel: *Tűzoltók, Színek stb.*

3.3. A személyes cselekvések testbeszéd általi megjelenítése

- egyszerű, alapvető talajtorna elemek használata: egyensúly egy lábon; tárgyakkal végzett gyakorlatok (kör, sál, zászlók stb.)
- tematikus táncokon való részvétel.

4. Részvétel versenyek és vetélkedők formájában szervezett motorikus tevékenységeken, a tisztességes játék szellemében

I. Osztály

4.1. A játékok verseny formájához szükséges szabályainak elfogadása

- a versenyeken betartandó alapszabályok megértése és elfogadása
- egyszerű szabályrendszer betartása
- megfelelő viselkedés elsajátítása az interperszonális és a csoportos kapcsolatokban
- egyszerű stafétákon való részvétel, a meghatározott szabályoknak megfelelően

4.2. Csoportos motoros tevékenységen való részvétel

- gyakorlatok párban és csoportban
- összetett stafétákon és útvonalakon való részvétel verseny formájában
- az osztálytársak aktív részvételre ösztönzése
- empátia kinyilvánítása a saját csapattal szemben

4.3. Az együttműködés, a segítség és a tisztességes játék attitűdjeinek megnyilvánulása a játékok során

- segítség nyújtása a partnernek, csapattársnak és segítség elfogadása a partnertől, csapattárstól
- a tisztességes viselkedés kinyilvánítása a partner és az ellenfél szemben, a tisztességes játék attitűdjének oktatása

Tartalmak

Tartalomterületek	I. Osztály
1. A motorikus tevékenységek megszervezésének elemei	- Pozíciók: "vigyázz", pihenj, ülés (ülés a lábakkal közelítve, távolítva) - Gyülekezési típusok: körben, félkörben, vonalsorban - Elmozdulási típusok: körben, oszlopsorban egyenként - Fordulás balra és jobbra ugrással
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	- Gyakorlatok a helyes testtartás ingerének kialakításához - Gyakorlatok a testszegmensek szelektív megdolgozásához - Szelektív mozgásszervi gyakorlatok, egyénileg, beltérben és a szabadban - Mobilitási gyakorlatok a scapularis-humeralis ízület és a karok szintjén (karmozgások előre, fel, oldalra, a karok hajlítása és kiterjesztése) - Gyakorlatok a saját testséma megismerésére a megfelelő testtartás kialakítása érdekében (a testrészek megnevezése és megmutatása) - Korrekciós gyakorlatok hiányos attitűdök esetén (fő hiányos attitűdök) - Gyakorlatok a vállak, a lapockák, a törzs, a gerinc aszimmetrikus attitűdjeinek kijavítására - Gyakorlatok a légzés oktatására
3.A hiányos attitűdök megelőzése és kijavítása	- a fő hiányos attitűdöket kijavító gyakorlatok elvégzése - gyakorlatok a testséma hiányosságainak megelőzésére és kompenzációjára - személyre szabott összetett gyakorlatok a diákok pszichomotorikus lehetőségei szerint
4. Motorikus tulajdonságok	1. Sebesség - reakciós sebesség az ingerekre: <ul style="list-style-type: none"> •vizuális •auditív •tapintás - az egyedülálló motoros tevékenységek végrehajtási sebessége - egyenes vonalban történő járás elmozdulási sebessége 2. Koordinációs / kézügyességi képességek - a testszegmensek cselekvéseinek koordinálása térben és időben - a partnerekkel kapcsolatos motorikus tevékenységek koordinálása - a tárgyak kezelésének koordinálása - az egyensúly gyakorlása egyszerű motoros tevékenységek során 3. Erő - az alsó és a felső végtagok dinamikus ereje - általános erő - kitörő erő 4. Ellenállás - kardió-légzőszervi ellenállás egyenletes, mérsékelt erőfeszítések során

	<p>5. Ízületi mobilitás/ stabilitás és izomrugalmasság</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gerinc és a csípőízületek mobilitása - a váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - izomrugalmasság
<p>5. Motorikus készségek</p> <p>A. alapvető</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetváltoztatási - kézügyességi - stabilitási <p>B. a sportágaknak megfelelő</p>	<p>A. Alapvető motorikus készségek</p> <p>1. Helyzetváltoztatási készségek</p> <p>Járás</p> <ul style="list-style-type: none"> - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej külső/ belső felén, törpejárás, keresztben stb. - egyenletes elmozdulások keskeny felületeken <p>Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> - futólépés - oldalra futás hozzáadott lépéssel - futás egyenes vonalban, futás akadályok kikerülésével - futás kiegészítő motorikus feladatokkal (megállás, fordulás, tárgyak felvétele-letevése, tárgyak szállítása) - futás egyenletes mérsékelt tempóval <p>Ugrás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy lábról és két lábról, távolugrás és magasugrás, alacsony akadályok felett <p>Felmászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - felmászás kapaszkodással, támasszal és az akadály felett való lépéssel <p>Mászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - mászás a megdőlt tornapadon, a karok és a lábak segítségével, leszállás lecsúszással - felmászás rögzített létrára és lemászás rögzített létráról, lépcsőről lépcsőre <p>Kúszás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyidejű és váltakoztatott húzás-lökés a karokkal, a tornapadon, arccal felfelé fekve - kúszás akadályok alatt <p>2. Kézügyességi készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - propulziós típus - dobás egy vagy két kézzel helyből - hajítások dobás, nyomással elindítva - a különböző tárgyak kézzel és lábbal való megütése - abszorpciós típus - megfogás egy kézzel és két kézzel, helyből és különböző tárgyak mozgásából - könnyű tárgyak/ eszközök szállítása, egy kézzel vagy mindkét kézzel, egyénileg és párban <p>3. Stabilitási készségek</p> <p>a) tengelyirányú típus</p> <ul style="list-style-type: none"> - hajlítás, nyújtás, csavarás, visszafordulás, egyensúlyozás (szabadon) <p>b) statikus vagy dinamikus pozíciók</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető és származtatott pozíciók - helyzetváltoztatási, kézügyességi és stabilitási készségeket tartalmazó alkalmazott útvonalak

	<p>- a tanult készségeket tartalmazó stafétavariációk, csoportverseny formájában</p> <p>B. A sportágaknak megfelelő motorikus készségek</p> <p>1. Az atlétikára jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> - futóiskola - hosszútávfutás - gyorsfutás - ugróiskola - távolugrás helyből - a dobás iskolája - a métalabda eldobása helyből <p>2. A talajtornára jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> • akrobatika <ul style="list-style-type: none"> - híd lentről - fekvés a lapockán - gördülések - bukfenc előre guggolásból guggolásba - hátra bukfenc guggolásból guggolásba • ritmikusság <ul style="list-style-type: none"> - specifikus lépésváltozatok - karok egyensúlyozása - egyensúlyozási elemek - egyenes ugrás (a karok egyensúlyozásával/keresztelésével) <p>3. A sportjátékokra jellemző</p> <p>Dinamikus és előkészítő játékok minden egyes sportjátékhoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - mini kosárlabda - mini labdarúgás - mini kézilabda - tollaslabda - asztalitenisz <p>4. Az alternatív (szezónális) sportágakra jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> - görkorcsolya/ jégkorcsolya - szánkózás - sakk
<p>6. Higiénia és egyéni védelem</p>	<p>A testnevelés és a sporttevékenységek tantárgy személyes higiéniai készletének tartalma;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sportágaknak és a motorikus tevékenységek környezetének megfelelő sportfelszerelés jellemzői - a test megedződésében szerepet játszó környezeti tényezők - a fizikai erő kifejtéshez kapcsolódó személyes higiéniai szabályok - az oktatási segédanyagok és a tornaterem higiénijája - gyakorlatok és szabályok a test erő kifejtésre való felkészítésére - a légzés fajtája erő kifejtés közben - higiéniai intézkedések - sporttevékenységek előtt, alatt és után - a kölcsönös segítségnyújtás / támogatás technikája a közepes nehézségű motorikus tevékenységek végrehajtásában

7. A személyiség alkotóelemei	A testmozgás gyakorlásának helye és formái a mindennapi életben; <ul style="list-style-type: none"> - a testnevelés órán a diákok által betöltött vezetői és alárendelt szerepek, kommunikációs szabályok diákok, partnerek és ellenfelek között - a versenyek alatti érzelmi állapotok és reakciók - a tanórák alatt szervezett versenyeken elfogadott attitűdök és viselkedési formák - a testnevelési órákon és az iskolán kívüli motorikus tevékenységeken való kapcsolatteremtési készségek a csoporttagok/ a csapattagok között - a segítségnyújtás és a támogatásnyújtás gyakorlása a fizikai gyakorlatok elvégzése alatt - objektív kritériumok a saját teljesítményérték felbecsülésére - a versenyek alatti partnerek ösztönzési formái
--------------------------------------	--

II. Osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák**

- 1. A testnevelés specifikus motorikus elsajátítások integrációja olyan tevékenységekbe, amelyek optimalizálják az egészségi állapotot és a harmonikus fizikai fejlődést**

II. Osztály
<p>1.1. Az egészségi állapot fő jellemzőinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a reggeli torna szervezett és rendszeres gyakorlása (csoportosan és egyénileg). - a környezeti tényezőknek való kitettségre vonatkozó szabályok betartása - szabadtéri gyakorlatok végrehajtása (az erdőben, a homokon, a hóban) - sétálás a közvetlen környezetben. - a megfelelő felszerelési szabályok betartása az évszaki és légköri körülményeknek megfelelően
<p>1.2. A helyes testtartás fő jellemzőinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyes testtartás az alap- és a származtatott pozíciókban - a helyes test attitűdök gyakorlása különböző pozíciókban és mozgásokban - a helyes testtartás megtartása dinamikus motorikus tevékenység során
<p>1.3. A testrészek specifikus mozgásváltozatainak végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az adott testrészekre jellemző mozgáscsoportok gyakorlása - a fizikai fejlesztési összetett gyakorlatok részleges végrehajtása (a mozgásszervet megoldoztató gyakorlatok részleges végrehajtása) - a fizikai fejlesztési összetett gyakorlatok teljes végrehajtása, betartva a gyakorlatok sorrendjét - <i>a testkifejezések motorikus tevékenységeinek gyakorlása zenei háttérrel</i>

- 2. A hiányos attitűdök bekövetkezésének megakadályozása és legyőzése, és a helyes testtartás reflexének kialakítása**

II. Osztály
<p>2.1.A pszichomotorikus elemek kialakítása és fejlesztése a fizikai hiányosságok előfordulásának megakadályozása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testforma és az énkép kialakulása - a lateralitás és a térben való tájékozódás fejlesztése - a helyes attitűd reflexének oktatása aktív javítások által - összetett, megelőző és korrekciós fizikailag tonizáló és fejlesztő gyakorlatok elsajátítása - a testtartó izomzat tonizálása
<p>2.2. A gerinc, a mellkas, a felső és az alsó végtagok szintjén levő (vagy bekövetkezett) hiányos attitűdök kijavítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hiányos fizikai attitűdmegelőzése és kijavítása a gerinc szintjén (cifózis, lordózis, szkoliózis) - a szimmetria érzetének kialakítása az aszimmetrikus attitűdök kijavítása érdekében - összetett gyakorlatok elsajátítása a hiányos attitűdök kijavítása érdekében

3. A motorikus képességek és készségek gyakorlása az egyéni pszichomotorikus készségek függvényében

II. Osztály
<p>3.1. A motoros készségek alkalmazása mozgásos játékok és vetélkedők során</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető motorikus készségek gyakorlása: menés és menéstípusok, futás és futástípusok, ugrások egy lábról és két lábról, dobások és megfogások a tárgyak kezelésével - az új készségek integrálása a meglévő motorikus alapba (felmászás, mászás, kúszás, tárgyak szállítása) - motorikus készségek összekötését feltételező staféták és játékok
<p>3.2. A specifikus motorikus cselekvések végrehajtása a motorikus készségek kinyilvánulási formájaként</p> <ul style="list-style-type: none"> - reakciós sebességet, menést előre irányban feltételező versenyek és játékok - egyedülálló és ismétlődő motorikus cselekvések gyakorlása - egyes motorikus struktúrák gyakorlása - a megfogható tárgyak kézügyességi változatainak gyakorlása (kézügyesség) - a hát, a has és a láb izmainak dinamikus erejének fejlesztő gyakorlatainak végrehajtása egyénileg és párban - az aerob erő kifejtéssel szembeni ellenálló-képességet fejlesztő gyakorlatok egyéni végrehajtása
<p>3.3. A készségek alkalmazása a különböző sportágakban</p> <ul style="list-style-type: none"> - az atlétikára jellemző dinamikus bemelegítőjátékok - a sportjátékokra jellemző dinamikus bemelegítőjátékok - a talajtorna, az akrobatikus torna, a ritmikus gimnasztika elemeinek gyakorlása, különböző tárgyak használatával (sál, karika, labda), zenei háttérrel

4. Részvétel versenyek és vetélkedők formájában szervezett motorikus tevékenységeken, a tisztességes játék szellemében

II. Osztály
<p>4.1. A játékok verseny formájához és más motorikus tevékenységekhez szükséges szabályok megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meghatározott szabályok alkalmazása az elvégzett motorikus tevékenységekben - egyszerű szabályrendszer elfogadása és betartása - megfelelő viselkedés a játék során - a csapatkapitány szerepének rotációs betöltése - stafétákon és játékokon való részvétel, a meghatározott szabályoknak megfelelően
<p>4.2. A testnevelés tantárgy specifikus csoportos tevékenységein való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a versenyekre való gyakorlás szervezési módjai (párok, csoportok, csapatok) - játékokon és versenyeken való részvétel csapatokban - az összes diák bevonása az egyéni sajátosságok függvényében - empátia kinyilvánítása a saját csapattal szemben
<p>4.3. Az együttműködés, a segítség és a tisztességes játék attitűdjeinek megnyilvánulása a motorikus tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - segítség nyújtása és elfogadása a motorikus tevékenységek során - a csapattársak értékelése és biztatása - minden csapattag szerepének kihangsúlyozása - az ellenféllel szemben kinyilvánított tisztességes játék szellemének oktatása

Tartalmak

Tartalomterületek	II. Osztály
<p>1. A motorikus tevékenységek megszervezésének elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pozíciók: "vigyázz", pihenj", ülés, ülés-kinyújtott lábakkal, térden ülés, ülés és fekvés - Karmozgatások előre, fel, oldalra; egy láb előre, hátra, oldalra vivése; kezek a csípőre, a vállra, a tarkóra tevése; a karok és a lábak hajlításai és kiterjesztései; a törzs hajlítása és megdőltése; a nyak és a törzs elcsavarása; a fej és a karok forgatása. - Gyülekezési típusok: vonalsorban és két sorban - Elmozdulási típusok: körben, oszlopsorban egyenként - Fordulás balra és jobbra ugrással
<p>2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a helyes testtartás ingerének kialakításához - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív megdolgozásához, egyénileg és párban kivitelezve - Mobilitási gyakorlatok a scapularis-humeralis ízület és a karok szintjén (karmozgatások előre, fel, oldalra, a karok hajlítása és kiterjesztése) és a és a csípőízület szintjén (terpeszállás előre, oldalra) - Gyakorlatok a saját testséma megismerésére a megfelelő testtartás kialakítása érdekében (a testrészek megnevezése és megmutatása) - Korrekciós gyakorlatok hiányos attitűdök esetén a váll, a lapockák, a mellkas, a gerinc szintjén - Gyakorlatok a vállak, a lapockák, a törzs, a gerinc aszimmetrikus attitűdjeinek kijavítására - Gyakorlatok a légzési cselekvés oktatására
<p>3.A hiányos attitűdök megelőzése és kijavítása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a fő hiányos attitűdöket kijavító gyakorlatok elvégzése - gyakorlatok a testséma hiányosságok bekövetkezésének megelőzésére és kompenzációjára - személyre szabott összetett gyakorlatok a diákok pszichomotoros lehetőségei szerint
<p>4.Motorikus tulajdonságok</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 1. Sebesség - reakciós sebesség az ingerekre: <ul style="list-style-type: none"> •vizuális •auditív •tapintás - az egyedülálló motoros tevékenységek végrehajtási sebessége - egyenes vonalban történő járás elmozdulási sebessége - 2. Koordinációs/ kézügyességi képességek - a testszegmensek cselekvéseinek koordinálása térben és időben - a partnerekkel kapcsolatos motorikus tevékenységek koordinálása - a tárgyak kezelésének koordinálása - az egyensúly gyakorlása egyszerű motoros tevékenységek során

	<p>3. Erő</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alsó és a felső végtagok dinamikus ereje - általános erő - robbanásos erő <p>4. Ellenállás</p> <ul style="list-style-type: none"> - kardió-légzőszervi ellenállás egyenletes, mérsékelt erőfeszítések során <p>5. Ízületi mobilitás/ stabilitás és izomrugalmasság</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gerinc és a csípőízületek mobilitása - a váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - izomrugalmasság
<p>5. Motorikus készségek</p> <p>A. alapvető</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetváltoztatási - kézügyességi - stabilitási <p>B. a sportágaknak megfelelő</p>	<p>A. Alapvető motorikus készségek</p> <p>1. Helyzetváltoztatási készségek</p> <p>Járás</p> <ul style="list-style-type: none"> - járásváltozatok: - lábujjhegyen, sarkon, a lábfej külső/ belső felén, törpejárás, keresztben, stb. - egyenletes elmozdulások keskeny felületeken <p>Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> - futólépés - oldalra futás hozzáadott lépéssel - futás egyenes vonalban, futás akadályok kikerülésével - futás kiegészítő motorikus feladatokkal (megállás, fordulás, tárgyak felvétele-letevése, tárgyak szállítása) - futás egyenletes mérsékelt tempóval - futás ugrással <p>Ugrás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy lábról és két lábról, távolugrás és magasugrás, alacsony akadályok felett <p>Felmászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - felmászás kapaszkodással, támasszal és az akadály felett való lépéssel <p>Mászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - mászás a megdőlt tornapadon, a karok és a lábak segítségével, leszállás lecsúszással - felmászás rögzített létrára és lemászás rögzített létráról, lépcsőről lépcsőre <p>Kúszás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyidejű és váltakoztatott húzás-lökés a karokkal, a tornapadon, arccal felfelé fekve - kúszás akadályok alatt <p>2. Kézügyességi készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - propulziós típus - dobás egy vagy két kézzel helyből - hajításos dobás, nyomással elindítva - a különböző tárgyak kézzel és lábbal való megütése - abszorpciós típus - megfogás egy kézzel és két kézzel, helyből és különböző tárgyak mozgásából - könnyű tárgyak/ eszközök szállítása, egy kézzel vagy mindkét kézzel, egyénileg és párban

	<p>3. Stabilitási készségek</p> <p>a) tengelyirányú típus</p> <ul style="list-style-type: none"> - hajlítás, nyújtás, csavarás, visszafordulás, egyensúlyozás (szabadon) <p>b) statikus vagy dinamikus pozíciók</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető és származtatott pozíciók - helyzetváltoztatási, kézügyességi és stabilitási készségeket tartalmazó alkalmazott útvonalak - a tanult készségeket tartalmazó stafétavariációk, csoportverseny formájában <p>B. A sportágaknak megfelelő motorikus készségek</p> <p>1. Az atlétikára jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> - futóiskola - hosszútávfutás - gyorsfutás - ugróiskola - távolugrás helyből - a dobás iskolája - a métalabda eldobása helyből <p>2. A talajtornára jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> • akrobatika - híd lentről - fekvés a lapockán - gördülések - bukfcenc előre guggolásból guggolásba - hátrabukfcenc guggolásból guggolásba - az akrobatikus elemek összekötése - félszárga • ritmikusság - specifikus lépésváltozatok - karok egyensúlyozása - egyensúlyozási elemek - egyenes ugrás (a karok egyensúlyozásával/keresztelésével) <p>3. A sportjátékokra jellemző</p> <p><i>Dinamikus és előkészítő játékok minden egyes sportjátékhoz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mini kosárlabda • mini labdarúgás • mini kézilabda • tollaslabda • asztalitenisz <p>4. Az alternatív (szezonális) sportágakra jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> • görkorcsolya/ jégkorcsolya • szánkózás • sakk
--	--

<p>6. Higiénia és egyéni védelem</p>	<p><i>A testnevelés és a sporttevékenységek</i> tantárgy személyes higiéniai készletének tartalma;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sportágaknak és a motorikus tevékenységek környezetének megfelelő sportfelszerelés jellemzői - a test megedződésében szerepet játszó környezeti tényezők - a fizikai erő kifejtéshez kapcsolódó személyes higiéniai szabályok - az oktatási segédanyagok és a tornaterem higiéniaja - gyakorlatok és szabályok a test erő kifejtésre való felkészítésére - a légzés fajtája erő kifejtés közben - higiéniai intézkedések - sporttevékenységek előtt, alatt és után - a kölcsönös segítségnyújtás/ támogatás technikája a közepes nehézségű motorikus tevékenységek végrehajtásában
<p>7. A személyiség alkotóelemei</p>	<p><i>A testmozgás gyakorlásának</i> helye és formái a mindennapi életben;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testnevelés órán a diákok által betöltött vezetői és alárendelt szerepek, kommunikációs szabályok diákok, partnerek és ellenfelek között - a versenyek alatti érzelmi állapotok és reakciók - a tanórák alatt szervezett versenyeken elfogadott attitűdök és viselkedési formák - a testnevelési órákon és az iskolán kívüli motorikus tevékenységeken való kapcsolatteremtési készségek a csoporttagok/ a csapattagok között - a segítségnyújtás és a támogatásnyújtás gyakorlása a fizikai gyakorlatok elvégzése alatt - objektív kritériumok a saját teljesítményérték felbecsülésére - a versenyek alatti partnerek ösztönzési formái

III. Osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák**

- 1. A testnevelés specifikus motorikus elsajátítások integrációja olyan tevékenységekbe, amelyek optimalizálják az egészségi állapotot és a harmonikus fizikai fejlődést**

III. Osztály
<p>1.1. A szakterület fogalmainak használata, képzési helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanulók szellemi képességi szintjéhez megfelelő nyelvezet használata - a tanár által megjelölt utasítások legyenek egyértelműek és konkrétak - a motorikus tevékenységek gyakorlati példázása specifikus fogalmakkal - a gyakorlott motorikus tevékenységek felismerése - dinamikus játékok, amelyeknek célja a motorikus parancsok és az utasítások közötti megegyezés(pl. "Fordított utasítás", "Tükör" stb.) - a szakkifejezések használata az elvégzett motorikus tevékenységek leírására - a szaknyelv használata a diák által tanári segítséggel
<p>1.2. A tanóra alatt elvégzett sporttevékenységek szabályainak betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testmozgás és a sport gyakorlásának alapvető szabályainak pontosítása - a megállapított szabályoktól való egyéni és kollegák általi eltérések megfigyelése és megszüntetése - a lecke alatt gyakorolt sportágak főbb szabályainak megfogalmazása - az elfogadott szabályok alkalmazása az iskolai tevékenységekben

- 2. A hiányos attitűdök bekövetkezésének megakadályozása és legyőzése, és a helyes testtartás reflexének kialakítása**

III. Osztály
<p>2.1. A helyes testi attitűd oktatása a fizikai hiányosságok előfordulásának megakadályozása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a saját testséma ismerete - a másik személy testsémájának ismerete -a tárgyak helyes elhelyezése a térben, a saját testünkhöz vagy más tárgyakhoz képest - tájékozódás a térben (a saját testéhez viszonyítva).
<p>2.2. A hiányos attitűdök kijavítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hiányos fizikai attitűd megelőzése és kijavítása - korrekciós mozgások kezdeményezése és gyakorlása; - a test megfelelő testtartásának oktatása, a tükörben végzett gyakorlatok révén; - a megfelelő testtartás szükségességének tudatosítása

3. A motorikus képességek és készségek gyakorlása az egyéni pszichomotorikus készségek függvényében

III. Osztály
<p>3.1. Az egyéni motorikus képességeket edző dinamikus játékokban való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kézügyesség gyakorlása dinamikus játékok során - versenyek és dinamikus játékok, beleértve a futást, az akadályok kikerülését, az akadályokon való és akadályok alatt való áthaladást, a célba dobást stb. - az állóképesség és az összetett erő gyakorlása - dinamikus futó, követési, irányváltásos, helyes testtartást megcélzó játékok szervezése
<p>3.2. A motorikus tulajdonságoknak megfelelő mutatók megnyilvánulása, a motorikus tevékenységek sajátosságaitól függően</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sebesség megnyilvánulási formáit (reakció, elvégzés, ismétlés, elmozdulás) fejlesztő megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása, egyénileg, csoportban, vetélkedő/verseny formájában - a koordináció megnyilvánulási formáit (szegmentális koordináció, tér-idő tájékozódás, egyensúly) fejlesztő megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása állandó körülmények között - az erőkifejlesztés megnyilvánulási formáit (szegmentális, dinamikus, robbanásos) fejlesztő megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása - a kardió-légzőszervi ellenállási kialakulását fejlesztő megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása egyenletes, mérsékelt erőfeszítések során - az ízületi mobilitást/ stabilitást és az izomrugalmasságot fejlesztő megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása
<p>3.3. Az alapvető motorikus és sportkészségek alkalmazása különböző motorikus tevékenységek alatt</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyzetváltoztatási motorikus készségek gyakorlása különböző körülmények között (tempó, felületek, távolságok, irányok, egyénileg, párban, versenyek formájában) - a kézügyességi motorikus készségek végrehajtása különböző tárgyakkal (forma, méret, súly, felület), egyénileg, párban; helyben, mozgás közben; stb. - a motorikus készségek alkalmazása különböző feltételek között (külön-külön vagy alkalmazott-hasznos útvonalak során, tanórákon és tanórán kívüli tevékenységek formájában) - az atlétika, a talajtorna és sportjátékok elemi készségek alkalmazása dinamikus játékok, staféták, útvonalak formájában - részvétel a tanórán kívüli sporttevékenységeken
<p>3.4. A motorikus készségek gyakorlása a játék körülményei között</p> <ul style="list-style-type: none"> - a reakciósebesség gyakorlása auditív és vizuális ingerekre való játékok formájában - az ugrások gyakorlása dinamikus játékok során - a tárgyak kezelésének különböző formáinak és súlyainak eldobása és megfogása - egyszerű, alapvető motorikus készségeket magukba foglaló staféták

4. Részvétel versenyek és vetélkedők formájában szervezett motorikus tevékenységeken, a tisztességes játék szellemében

III. Osztály
<p>4.1. A játékok verseny formájához és más motorikus tevékenységekhez szükséges szabályok megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meghatározott szabályok alkalmazása az elvégzett motorikus tevékenységekben - egyszerű szabályrendszer elfogadása és betartása - megfelelő viselkedés a játék során - a csapatkapitány szerepének rotációs betöltése - stafétákon és játékokon való részvétel, a meghatározott szabályoknak megfelelően

<p>4.2. A testnevelés tantárgy specifikus csoportos tevékenységein való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a versenyekre való gyakorlás szervezési módjai (párok, csoportok, csapatok) - játékokon és versenyeken való részvétel csapatokban - az összes diák bevonása az egyéni sajátosságok függvényében - empátia kinyilvánítása a saját csapattal szemben
<p>4.3. Az együttműködés, a segítség és a tisztességes játék attitűdjeinek megnyilvánulása a motorikus tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - segítség nyújtása és elfogadása a motorikus tevékenységek során - a csapattársak értékelése és biztatása - minden csapattag szerepének kihangsúlyozása - az ellenféllel szemben kinyilvánított tisztességes játék szellemének oktatása

Tartalmak

Tartalomterületek	III. Osztály
<p>1. A motorikus tevékenységek megszervezésének elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gyülekezési típusok (vonalsorban, körben és félkörben) - gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban kettesével - Pozíciók: "vigyázz" és "pihenj" - fordulás balra és jobbra helyből - járásból való indulás és megállás
<p>2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - alaphelyzetek és ezektől való eltérések - pozíciók: állva, állva széttárt lábakkal, ülve, fekve arccal felfelé, fekve háttal felfelé - egyszerű szabad gyakorlatok a mozgatórendszer szelektív befolyásolására - a harmonikus fizikai fejlődés összetett gyakorlatai - a szervezet fő morfológiai és funkcionális mutatói - a morfológiai mutatók referenciaértékei kor és nem szerint - a morfológiai és a funkcionális mutatók meghatározása és nyilvántartása
<p>3. A hiányos attitűdök megelőzése és kijavítása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a fő hiányos attitűdöket kijavító gyakorlatok elvégzése - gyakorlatok a testséma hiányosságok bekövetkezésének megelőzésére és kompenzációjára - személyre szabott összetett gyakorlatok a diákok pszichomotoros lehetőségei szerint
<p>4. Motorikus tulajdonságok</p>	<p>1. Sebesség</p> <ul style="list-style-type: none"> - reakciós sebesség az ingerekre: <ul style="list-style-type: none"> •vizuális •auditív •tapintás - az egyedülálló motoros tevékenységek végrehajtási sebessége - egyenes vonalban történő járás elmozdulási sebessége <p>2. Koordinációs / kézügyességi képességek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testszegmensek cselekvéseinek koordinálása térben és időben - a partnerekkel kapcsolatos motorikus tevékenységek koordinálása

Tartalomterületek	III. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - a tárgyak kezelésének koordinálása - az egyensúly gyakorlása egyszerű motoros tevékenységek során <p>3. Erő</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alsó és a felső végtagok dinamikus ereje - általános erő - robbanásos erő <p>4. Ellenállás</p> <ul style="list-style-type: none"> - kardió-légzőszervi ellenállás egyenletes, mérsékelt erőfeszítések során <p>5. Ízületi mobilitás/ stabilitás és izomrugalmasság</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gerinc és a csípőízületek mobilitása - a váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - izomrugalmasság
<p>5. Motorikus készségek</p> <p>A. alapvető</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetváltoztatási - kézügyességi - stabilitási <p>B. a sportágaknak megfelelő</p>	<p>A. Alapvető motorikus készségek</p> <p>1. Helyzetváltoztatási készségek</p> <p>Járás</p> <ul style="list-style-type: none"> - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej külső/ belső felén, törpejárás, keresztben stb. - egyenletes elmozdulások keskeny felületeken <p>Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> - futólépés - oldalra futás hozzáadott lépéssel - futás egyenes vonalban, futás akadályok kikerülésével - futás kiegészítő motorikus feladatokkal (megállás, fordulás, tárgyak felvétele-letevése, tárgyak szállítása) - futás egyenletes mérsékelt tempóval <p>Ugrás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy lábról és két lábról, távolugrás és magasugrás, alacsony akadályok felett <p>Felmászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - felmászás kapaszkodással, támasszal és az akadály felett való lépéssel <p>Mászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - mászás a megdőlt tornapadon, a karok és a lábak segítségével, leszállás lecsúszással - felmászás rögzített létrára és lemászás rögzített létráról, lépcsőről lépcsőre <p>Kúszás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyidejű és váltakoztatott húzás-lökés a karokkal, a tornapadon, arccal felfelé fekve - kúszás akadályok alatt <p>2. Kézügyességi készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - propulziós típus - dobás egy vagy két kézzel helyből - hajításos dobás, nyomással elindítva - a különböző tárgyak kézzel és lábbal való megütése - abszorpciós típus - megfogás egy kézzel és két kézzel, helyből és különböző tárgyak mozgásából

Tartalomterületek	III. Osztály
	<p>- könnyű tárgyak/ eszközök szállítása, egy kézzel vagy mindkét kézzel, egyénileg és párban</p> <p>3. Stabilitási készségek</p> <p>a) tengelyirányú típus</p> <p>- hajlítás, nyújtás, csavarás, visszafordulás, egyensúlyozás (szabadon)</p> <p>b) statikus vagy dinamikus pozíciók</p> <p>- alapvető és származtatott pozíciók</p> <p>- helyzetváltoztatási, kézügyességi és stabilitási készségeket tartalmazó alkalmazott útvonalak</p> <p>- a tanult készségeket tartalmazó stafétavariációk, csoportverseny formájában</p> <p>B. A sportágaknak megfelelő motorikus készségek</p> <p>1. Az atlétikára jellemző</p> <p>- futóiskola</p> <p>- hosszútávfutás</p> <p>- gyorsfutás</p> <p>- ugróiskola</p> <p>- távolugrás helyből</p> <p>- a dobás iskolája</p> <p>- a métaalabda eldobása helyből</p> <p>2. A talajtornára jellemző</p> <p>• akrobatika</p> <p>- híd lentről</p> <p>- fekvés a lapockán</p> <p>- gördülések</p> <p>- bukfenc előre guggolásból guggolásba</p> <p>- hátrabukfenc guggolásból guggolásba</p> <p>• ritmikusság</p> <p>- specifikus lépésváltozatok</p> <p>- karok egyensúlyozása</p> <p>- egyensúlyozási elemek</p> <p>- egyenes ugrás (a karok egyensúlyozásával/ keresztezésével)</p> <p>3. A sportjátékokra jellemző</p> <p>Dinamikus és előkészítő játékok minden egyes sportjátékhoz</p> <p>- mini kosárlabda</p> <p>- mini labdarúgás</p> <p>- mini kézilabda</p> <p>- tollaslabda</p> <p>- asztalitenisz</p> <p>4. Az alternatív (szezoniális) sportágakra jellemző</p> <p>- görkorcsolya/ jégkorcsolya</p> <p>- szánkózás</p> <p>- sakk</p>
6. Higiénia és egyéni védelem	<p>A testnevelés és a sporttevékenységek tantárgy személyes higiéniai készletének tartalma;</p> <p>- a sportágaknak és a motorikus tevékenységek környezetének megfelelő sportfelszerelés jellemzői</p>

Tartalomterületek	III. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - a test megedződésében szerepet játszó környezeti tényezők - a fizikai erő kifejtéséhez kapcsolódó személyes higiéniai szabályok - az oktatási segédanyagok és a tornaterem higiénája - gyakorlatok és szabályok a test erő kifejtésre való felkészítésére - a légzés fajtája erő kifejtés közben - higiéniai intézkedések - sporttevékenységek előtt, alatt és után - a kölcsönös segítségnyújtás / támogatás technikája a közepes nehézségű motorikus tevékenységek végrehajtásában
<p>7. A személyiség alkotóelemei</p>	<p>A testmozgás gyakorlásának helye és formái a mindennapi életben;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testnevelés órán a diákok által betöltött vezetői és alárendelt szerepek, kommunikációs szabályok diákok, partnerek és ellenfelek között - a versenyek alatti érzelmi állapotok és reakciók - a tanórák alatt szervezett versenyeken elfogadott attitűdök és viselkedési formák - a testnevelési órákon és az iskolán kívüli motorikus tevékenységeken való kapcsolatteremtési készségek a csoporttagok/ a csapattagok között - a segítségnyújtás és a támogatásnyújtás gyakorlása a fizikai gyakorlatok elvégzése alatt - objektív kritériumok a saját teljesítményérték felbecsülésére - a versenyek alatti partnerek ösztönzési formái

IV. Osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák**

- 1. A testnevelés specifikus motorikus elsajátítások integrációja olyan tevékenységekbe, amelyek optimalizálják az egészségi állapotot és a harmonikus fizikai fejlődést**

IV. Osztály**1.1. A szakterület fogalmainak használata a fizikai gyakorlatok elvégzése és sportolás alatt**

- a tanár, a kollégák, a partnerek, az ellenfelek stb. által használt terminológia szerinti eljárás
- dinamikus játékok, amelyek a szakkifejezések által generált motorikus tevékenységeket használják ingerként
- részvétel a dinamikus sportjátékok és sportversenyek szervezésében és lefolyásában, különböző szerepeket betöltve
- specifikus kifejezések használata az elvégzett motorikus tevékenységek leírására
- a szaknyelv használata a tanuló által az egyes motoros cselekvésekben
- a diákok által gyakorolt sportágakkal kapcsolatos sporteseményeket kommentálása

1.2. A versenyként gyakorolt sportágak szabályainak betartása

- a sportágak gyakorlására vonatkozó alapvető szabályok meghatározása
- a megállapított szabályoktól való eltérések megfigyelése és megszüntetése
- a tanóra során gyakorolt sportágak főbb szabályainak megfogalmazása
- a játékvezető vizuális és auditív jelzései szerinti eljárás
- az iskolai tevékenységek során elfogadott szabályok alkalmazása és betartása

- 2. A hiányos attitűdök bekövetkezésének megakadályozása és legyőzése, és a helyes testtartás reflexének kialakítása**

IV. Osztály**2.1. A helyes testi attitűd oktatása a fizikai hiányosságok előfordulásának megakadályozása érdekében**

- a saját testséma ismerete
- a másik személy testsémájának ismerete
- a tárgyak helyes elhelyezése a térben, a saját testünkhöz vagy más tárgyakhoz képest
- tájékozódás a térben (a saját testéhez viszonyítva).

2.2. A hiányos attitűdök kijavítása

- a hiányos fizikai attitűd megelőzése és kijavítása
- korrekciós mozgások kezdeményezése és gyakorlása;
- a test megfelelő testtartásának oktatása, a tükörben végzett gyakorlatok révén;
- a megfelelő testtartás szükségességének tudatosítása
- összetett gyakorlatok adaptációja, amelyek a fizikai hiányosságokon alapulnak

3. A motorikus képességek és készségek gyakorlása az egyéni pszichomotorikus készségek függvényében

IV. Osztály
<p>3.1. Az alapvető motorikus készségek és az alapvető sportkészségek gyakorlása különböző körülmények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyváltoztatási motorikus készségek gyakorlása, különböző körülmények között - a kézügyességi motorikus készségek gyakorlása különféle körülmények között (különbözőn vagy hasznos-alkalmazott útvonalon gyakorolva, a tanóra során) - az alapvető atlétikai, talajtorna és sportjátékok sportkészségek gyakorlása dinamikus játékos, staféták, útvonalak során - részvétel különböző szabadidős sporttevékenységeken
<p>3.2. Az összetett motorikus teljesítményeknek megfelelő mutatók megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sebesség megnyilvánulási formáinak fejlesztésének megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása a többi motorikus tulajdonsággal együtt - az erő kifejtés fejlesztésének megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása a többi motorikus tulajdonsággal együtt - a szív-légzőszervi ellenállás fejlesztésének megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása aerob és vegyes erő kifejtések során - az ízületi mobilitás/ stabilitás és izomrugalmasság fejlesztésének megfelelő motorikus tevékenységek gyakorlása
<p>3.3. A motorikus készségek gyakorlása a játék körülményei között</p> <ul style="list-style-type: none"> - a reakciósebesség gyakorlása auditív és vizuális ingerekre való játékok formájában - az ugrások gyakorlása dinamikus játékok során - a tárgyak kezelésének különböző formáinak és súlyainak eldobása és megfogása - egyszerű, alapvető motorikus készségeket magukba foglaló staféták
<p>3.4. Az egyéni motorikus készségeket edző dinamikus játékokban való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kézügyesség gyakorlása dinamikus játékok során - versenyek és dinamikus játékok, beleértve a futást, az akadályok kikerülését, az akadályokon való és akadályok alatt való áthaladást, a célba dobást stb. - az állóképesség és az összetett erő gyakorlása játékok során - dinamikus futó, követési, irányváltásos, helyes testtartást megcélzó játékok szervezése

4. Részvétel versenyek és vetélkedők formájában szervezett motorikus tevékenységeken, a tisztességes játék szellemében

IV. Osztály
<p>4.1. A játékok verseny formájához és más motorikus tevékenységekhez szükséges szabályok megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meghatározott szabályok alkalmazása az elvégzett motorikus tevékenységekben - egyszerű szabályrendszer elfogadása és betartása - megfelelő viselkedés a játék során - a csapatkapitány szerepének rotációs betöltése - stafétákon és játékokon való részvétel, a meghatározott szabályoknak megfelelően
<p>4.2. A testnevelés tantárgy specifikus csoportos tevékenységein való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a versenyekre való gyakorlás szervezési módjai (párok, csoportok, csapatok) - játékokon és versenyeken való részvétel csapatokban - az összes diák bevonása az egyéni sajátosságok függvényében - empátia kinyilvánítása a saját csapattal szemben

4.3. Az együttműködés, a segítség és a tisztességes játék attitűdjeinek megnyilvánulása a motorikus tevékenységek során

- segítség nyújtása és elfogadása a motorikus tevékenységek során
- a csapattársak értékelése és biztatása
- minden csapattag szerepének kihangsúlyozása
- az ellenféllel szemben kinyilvánított tisztességes játék szellemének oktatása

Tartalmak

Tartalomterületek	IV. Osztály
1. A motorikus tevékenységek megszervezésének elemei	<ul style="list-style-type: none"> - gyülekezési típusok (vonalsorban, körben és félkörben) - gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban kettesével - pozíciók: "vigyázz" és "pihenj" - fordulás balra és jobbra helyből - járásból való indulás és megállás
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<ul style="list-style-type: none"> - alaphelyzetek és ezektől való eltérések - pozíciók: állva, állva széttárt lábakkal, ülve, fekve - egyszerű szabad gyakorlatok a mozgatórendszer szelektív befolyásolására - a harmonikus fizikai fejlődés összetett gyakorlatai - a szervezet fő morfológiai és funkcionális mutatói - a morfológiai mutatók referenciaértékei kor és nem szerint
3. A hiányos attitűdök megelőzése és kijavítása	<ul style="list-style-type: none"> - a fő hiányos attitűdöket kijavító gyakorlatok elvégzése - gyakorlatok a testséma hiányosságok bekövetkezésének megelőzésére és kompenzációjára - személyre szabott összetett gyakorlatok a diákok pszichomotoros lehetőségei szerint
4. Motorikus tulajdonságok	<p>1. Sebesség</p> <ul style="list-style-type: none"> - reakciós sebesség az ingerekre: <ul style="list-style-type: none"> •vizuális •auditív •tapintás - az egyedülálló motoros tevékenységek végrehajtási sebessége - egyenes vonalban történő járás elmozdulási sebessége <p>2. Koordinációs/ kézügyességi képességek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testszegmensek cselekvéseinek koordinálása térben és időben - a partnerekkel kapcsolatos motorikus tevékenységek koordinálása - a tárgyak kezelésének koordinálása - az egyensúly gyakorlása egyszerű motoros tevékenységek során <p>3. Erő</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alsó és a felső végtagok dinamikus ereje - általános erő - robbanásos erő <p>4. Ellenállás</p> <ul style="list-style-type: none"> - kardió-légzőszervi ellenállás egyenletes, mérsékelt erőfeszítések során <p>5. Ízületi mobilitás/ stabilitás és izomrugalmasság</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gerinc és a csípőízületek mobilitása

Tartalomterületek	IV. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - a váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - izomrugalmasság
<p>5. Motorikus készségek</p> <p>A. alapvető</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetváltoztatási - ügyességi - stabilitási <p>B. a sportágaknak megfelelő</p>	<p>A. Alapvető motorikus készségek</p> <p>1. Helyzetváltoztatási készségek</p> <p>Járás</p> <ul style="list-style-type: none"> - járásváltozatok: - lábujjhegyen, sarkon, a lábfej külső/ belső felén, törpejárás, keresztben, stb. - egyenletes elmozdulások keskeny felületeken <p>Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> - futólépés - oldalra futás hozzáadott lépéssel - futás egyenes vonalban, futás akadályok kikerülésével - futás kiegészítő motorikus feladatokkal (megállás, fordulás, tárgyak felvétele-letevése, tárgyak szállítása) - futás egyenletes mérsékelt tempóval - futás ugrással <p>Ugrás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy lábról és két lábról, távolugrás és magasugrás, alacsony akadályok felett <p>Felmászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - felmászás kapaszkodással, támasszal és az akadály felett való lépéssel <p>Mászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - mászás a megdőlt tornapadon, a karok és a lábak segítségével, leszállás lecsúszással - felmászás rögzített létrára és lemászás rögzített létráról, lépcsőről lépcsőre <p>Kúszás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyidejű és váltakoztatott húzás-lökés a karokkal, a tornapadon, arccal felfelé fekve - kúszás akadályok alatt <p>2. Készségi készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - propulziós típus - dobás egy vagy két kézzel helyből - hajításos dobás, nyomással elindítva - a különböző tárgyak kézzel és lábbal való megütése - abszorpciós típus - megfogás egy kézzel és két kézzel, helyből és különböző tárgyak mozgásából - könnyű tárgyak/ eszközök szállítása, egy kézzel vagy mindkét kézzel, egyénileg és párban <p>3. Stabilitási készségek</p> <p>a) tengelyirányú típus</p> <ul style="list-style-type: none"> - hajlítás, nyújtás, csavarás, visszafordulás, egyensúlyozás (szabadon) <p>b) statikus vagy dinamikus pozíciók</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető és származtatott pozíciók - helyzetváltoztatási, ügyességi és stabilitási készségeket tartalmazó alkalmazott útvonalak

Tartalomterületek	IV. Osztály
	<p>- a tanult készségeket tartalmazó stafétavariációk, csoportverseny formájában</p> <p>B. A sportágaknak megfelelő motorikus készségek</p> <p>1. Az atlétikára jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> - futóiskola - hosszútávfutás - gyorsfutás - ugróiskola - távolugrás helyből - a dobás iskolája - a métalabda eldobása helyből <p>2. A talajtornára jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> • akrobatika <ul style="list-style-type: none"> - híd lentről - fekvés a lapockán - gördülések - bukfenc előre guggolásból guggolásba - hátrabukfenc guggolásból guggolásba - az akrobatikus elemek összekötése - félszárga • ritmikusság <ul style="list-style-type: none"> - specifikus lépésváltozatok - karok egyensúlyozása - egyensúlyozási elemek - egyenes ugrás (a karok egyensúlyozásával/keresztelésével) <p>3. A sportjátékokra jellemző <i>Dinamikus és előkészítő játékok minden egyes sportjátékhoz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mini kosárlabda • mini labdarúgás • mini kézilabda • tollaslabda • asztalitenisz <p>4. Az alternatív (szezonális) sportágakra jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> • görkorcsolya/ jégkorcsolya • szánkózás • sakk
<p>6. Higiénia és egyéni védelem</p>	<p>A testnevelés és a sporttevékenységek tantárgy személyes higiéniai készletének tartalma;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sportágaknak és a motorikus tevékenységek környezetének megfelelő sportfelszerelés jellemzői - a test megedződésében szerepet játszó környezeti tényezők

Tartalomterületek	IV. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - a fizikai erőkifejtéshez kapcsolódó személyes higiéniai szabályok - az oktatási segédanyagok és a tornaterem higiéniaja - gyakorlatok és szabályok a test erőkifejtésre való felkészítésére - a légzés fajtája erőkifejtés közben - higiéniai intézkedések - sporttevékenységek előtt, alatt és után - a kölcsönös segítségnyújtás/ támogatás technikája a közepes nehézségű motorikus tevékenységek végrehajtásában
<p>7. A személyiség alkotóelemei</p>	<p>A testmozgás gyakorlásának helye és formái a mindennapi életben;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testnevelés órán a diákok által betöltött vezetői és alárendelt szerepek, kommunikációs szabályok diákok, partnerek és ellenfelek között - a versenyek alatti érzelmi állapotok és reakciók - a tanórák alatt szervezett versenyeken elfogadott attitűdök és viselkedési formák - a testnevelési órákon és az iskolán kívüli motorikus tevékenységeken való kapcsolatteremtési készségek a csoporttagok/ a csapattagok között - a segítségnyújtás és a támogatásnyújtás gyakorlása a fizikai gyakorlatok elvégzése alatt - objektív kritériumok a saját teljesítményérték felbecsülésére - a versenyek alatti partnerek ösztönzési formái

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok közé tartoznak a speciális oktatásnak megfelelő didaktikai stratégiák, a didaktikai tervezés és a folyamatos értékelés elemei.

A jelen iskolai tanterv rugalmas ajánlatot tesz, amely lehetővé teszi a tanár számára, hogy módosítsa, kiegészítse vagy helyettesítse a tanulási tevékenységeket. A cél egy személyre szabott didaktikai megközelítés megvalósítása, amely biztosítja a tanterv által előírt készségek kialakítását az egyes osztályok és diákok sajátos kontextusában.

A speciális elemi oktatásra való tekintettel szükség van a korai nevelés sajátos megközelítésére, amely lényegében *a játékon keresztül történő tanulás* ösztönzésére épül. Minden leckében a gyermeknek vonzódnia kell ahhoz a tényhez, hogy ma valami új dolgot tanul, és a tanultakat egy vonzó játék- vagy versenyformájában alkalmazza. Különös figyelmet kell fordítani a szabályok meghatározására és azok betartására.

A *Testnevelés, sport és egészség* curriculum közvetlenül hivatkozik a tanulási végcélokra, amelyek a diákok egészségének megőrzése által válik konkréttá a különböző típusú motorostevékenységek használata által. A *Testnevelés és sporttevékenység* tantárgy az, amely befolyásolja a fizikai fejlődést az iskolában, lehetővé teszi a motoros készségek elsajátítását, az erőfeszítés idején történő

capacitás fejlesztését, és elősegíti a természetbe és a társadalmi környezetbe való integrációt.

Az értékelés az elemi osztályokban, követi a teljes oktatási folyamatot, a gyermek által elért előrehaladást, figyelembe véve a pszichológiai egyéni fejlődéstől függő eltérő bánásmódot.

Az oktatási kerettantervben a *Testnevelés és a sporttevékenység* tantárgyat hetente oktatják, és célja a kompetenciák, valamint a tanulók által megszerzett egyéb elsajátítások fokozatos fejlesztése, a tanulók életkorának sajátos tapasztalatait értékesítve, az érzelmi-attitűd dimenziók kihangsúlyozásával és a diákok személyiségének kialakításával.

Az oktatási kerettantervben, a *Testnevelés és a sporttevékenység* tantárgy heti egy óras kerettel rendelkezik, célja a kompetenciák, valamint a tanulók által megszerzett egyéb elsajátítások fokozatos fejlesztése, a tanulók életkorának sajátos tapasztalatait értékesítve, az érzelmi-attitűd dimenziók kihangsúlyozásával és a diákok személyiségének kialakításával.

A *Testnevelés és a sporttevékenységek* tantárgy tanterve a hallgatók kulcskompetenciáinak fejlesztését célozza meg, ugyanakkor támogatja a többi tantárggyal való kapcsolatokat, és lehetőséget ad a kisiskolás életkorra jellemző integrált megközelítésre.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Gabriela Scutaru, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel Dumistrăcel, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Clim Cristina	Centrul Școlar de Educație Incuzivă Suceava
Puiu Marius – Bogdan	Centrul Școlar de Educație Incuzivă Suceava
Tcaciuc Carmen – Dana	Centrul Școlar de Educație Incuzivă Suceava
Conachi Ecaterina	Centrul Școlar de Educație Incuzivă Suceava
Lupașcu Gabriela – Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incuzivă Suceava

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială "Gödri Ferenc" Sfântu Gheorghe

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

JĂTÉK ÉS MOZGÁS

**Speciális oktatás
Előkészítő osztály - IV. osztály**

**Enyhe és középúlyos értelmi fogyatékos tanulók
számára**

**Bukarest
2021**

A tanterv bemutatása

A **Játék és mozgás**, mint új tantárgy ezen iskolai tanterve kompetencia alapú tervezési modell alapján készült. A tanterv úgy épül fel, hogy hozzájáruljon az alsó tagozatos alapozó ciklusban (előkészítő osztály, első osztály, második osztály, harmadik osztály, negyedik osztály) az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztési profiljához.

A tantárgy egy olyan keretterv része az elemi szintű speciális oktatás számára, amely a *Testnevelés, sport és egészségnevelés* műveltségi terület keretében kap helyet és 2 óra/ hetente az előkészítő osztályokban, valamint 1 óra/ hetente az I-IV. osztályokban minden tanévben.

A tanterv a speciális oktatás kerettanterveit jóváhagyó 3622/ 2018.04.27-i Rendelet 5. mellékletének megfelelően és a széleskörű oktatás *Játék és mozgás* iskolai tantervét jóváhagyó Tanügyminisztériumi 5003/ 2014.12.02 számú Rendelet, 2. mellékletének megfelelően épül fel, figyelembe véve az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknak egyéni pszichológiai sajátosságait.

A *Játék és mozgás* tantárgy bevezetése a speciális oktatás előkészítő, az I., a II., a III. és a IV. osztály tantervében kihangsúlyozza a dinamikus típusú játékos tevékenységek szerepét a 6-11 éves gyermekek növekedésében és fejlődésében. A *Játék és mozgás* tantárgy kihangsúlyozza a játékok oktatási és tanulási lehetőségeit, mint a kisiskolások oktatási időtartamára jellemző oktatási eszközt, mivel a gyermekek természetes hajlamát használja fel a mozgás irányába. A mozgás által az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek felderít, megismer, kölcsönhatásba lép saját testével és a környezetével. A környezetre gyakorolt cselekvési lehetőségek ismeretében a gyermek magabiztos lesz a saját erejében, és merész lesz a világ felfedezésében.

A *Testnevelés, sport és egészség* műveltségi terület keretében a tantárgy feladata a *Testnevelés* tantárgy által a gyermek személyiségére kifejtett hatások kiegészítése, amely jelentősen hozzájárul a kognitív és a szocio-érzelmi fejlődéshez a mozgásos játékok által. A dinamikus játékok oktató-nevelő potenciálja támogatja a gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlődését, és ennek révén jobban alkalmazkodhat az iskolai és a társadalmi környezet igényeihez. A mozgásos játékok sokféle típusa – tárgyakkal és tárgyak nélkül, versenyekkel és együttműködéssel, szerepekkel stb. - képezheti az oktatási helyzetek megtervezésének alapját, amelyek sok jótékony hatást gyakorolnak a az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek személyiségére és lehetőséget adnak arra, hogy folyamatosan meghatározza kognitív, affektív, morális-akarati vonásait.

Miközben a dinamikus játékok hatásait a motorikus és a fizikai területre elsősorban a *Testnevelés* tantárgy oktatásában használják fel, ezen tantárgy a játék formájában megvalósult mozgásokat használja fel az enyhe és mérsékelt fogyatékos gyermekek kognitív és szocio-érzelmi fejlődésére.

A mozgásos játékokban rejlő lehetőségek felhasználhatóak a gyermekek más tantárgyaknál szerzett ismereteinek (román nyelv, matematika, természettudományok stb.) rögzítésére is. Ezen tantárgyak integrált megközelítése lehetővé teszi dinamikus játékok által az ábécé, a számok, az állatnevek, a gyümölcsnevek, a zöldségnevek, stb. megtanulását/ rögzítését. Azáltal, hogy kifejezetten csoportos tevékenység, a mozgásos játék kedvez a társadalmi kapcsolatok (együttműködés, verseny) megnyilvánulásának, az egyéni érdekek és a személyes erőfeszítések a csoporttal való összhangját feltételezve, ösztönzi a beilleszkedést a csoportba, a

felelősségvállalást, a kritikai attitűd és az önkritika gyakorlását, a kezdeményezést, és lehetővé teszi, hogy az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyerekek megtanulják, hogy mit feltételez a tolerancia, a másik elfogadása, a döntéshozatal, és következmények felvállalása. A játék a szabályok betartását feltételezi, így a *Játék és a mozgás* tantárgy hozzájárul az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyerekek erkölcsi fejlődéséhez, és lehetővé teszi a jobb iskolai és társadalmi integrációt. Az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyerekek játék közbeni kedvező vagy kedvezőtlen helyzeteknek eredményeként az érzelmi állapotok széles skáláját fogja megérinteni - boldogság, szomorúság, elégedettség, izgalom, öröm. A gyerekeknek lehetősége van arra, hogy megismerje ezeket az állapotokat, hogy kontrollálja és megtanulja ezeket, annak érdekében, hogy kiegyensúlyozottan viselkedjen az iskolában és a társadalomban.

Az iskolai tanterv felépítése a következő elemeket tartalmazza:

- Általános ismertető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás során kialakított tudási, készségi és attitűdbeli strukturált egységek, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak megoldását vagy általános problémák megoldását különféle kontextusokban.

A *Játék és mozgás* tantárgy **általános kompetenciái** az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyerekek által elsajátított ismeretekre és viselkedésekre utalnak a teljes elemi ciklus alatt.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, szinteket képviselnek ezek elsajátításában, és a teljes tanév során alakulnak ki. A sajátos kompetenciák elérése érdekében a tanterv olyan tanulási tevékenységekre ad példákat, amelyek a tanulók konkrét tapasztalataira alapszanak és integrálják a megfelelő tanulási-tanítási stratégiákat az egyszerű vagy változatos tanulási kontextusokhoz.

A tanulási tartalmak fokozatosan vannak felépítve a tanévek során, és a kompetenciák kialakításának alapjait képezik. Így a következő területekre vannak csoportosítva:

1. Pszichomotorikus képesség
2. Kommunikációs és csapatmunka készségek
3. Aktív életmód

A **módszertani javaslatok** magukba foglalják a tanulási-tanítási stratégiákat és céljuk a tanár irányítása a tanterv alkalmazásában. A tanár tevékenységeinek megkönnyítése érdekében a módszertani javaslatok magukba foglalják a tartalom részben példaként ajánlott mozgásos játékok leírását is.

Az iskolai tanterv rugalmas megközelítést javasol, amely felhasználja a tanár kompetenciáit és tapasztalatát, az oktatási intézmény sajátos erőforrásait. A tanár szabadon választhat a tanulási tevékenységek közül, módosíthatja ezeket vagy hozzájuk adhat. A teljes didaktikai megközelítés azonban az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyerekek pszichomotorikus sajátosságaira és a játékos tanulásra alapszik. A tanulókat arra ösztönzik, hogy kifejezzék lehetőségeiket bizonyos játékok tanulásánál. A kifejtett hatása révén a tantárgy jelentősen hozzájárul az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyerekek teljes személyiségének alakulásához, hozzájárulva annak fejlődéséhez már a kisiskolás korban.

Általános kompetenciák

- 1. A szervezett és a spontán mozgásos játékokban való részvétel, a pszichomotorikus képességek és egyéni sajátosságok függvényében**
- 2. Megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása a játékos tevékenységekben**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szervezett és a spontán mozgásos játékokban való részvétel, a pszichomotorikus képességek és egyéni sajátosságok függvényében

Előkészítő osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek felhasználása, egyszerű szabállyal rendelkező játékos tevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása vezényszóra - figyelemfejlesztő játékok előre meghatározott motorikus feladatok végrehajtásával
<p>1.2. Tárgyak kezelése egyszerű szabályrendszerrel rendelkező mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - számolási játékokban való részvétel a tárgyak kezelésével - mozgásos játékok különböző tárgyak kezelésével (labdák, körök, kockák, stb.)
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, kevés erő kifejtést igényelő tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - a természeti jelenségek reprodukálása alapvető motorikus készségekkel (helyzetváltoztatás és stabilitás) - részvétel a kommunikációs és testtudatosítási játékokban

2. Megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása a játékos tevékenységekben

Előkészítő osztály
<p>2.1. A személyes védelem és biztonság szabályainak betartása a játékos és mozgásos tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - az ellenőrzési szabályok és a játéktér kialakítási szabályainak ismerete - a játékok során használt didaktikai eszközök ellenőrzése - a mozgásos játékok feltételeihez igazított saját eszközök ellenőrzése
<p>2.2. Az érzelmek kiegyensúlyozott kifejezése a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyzethez és a játék pillanatához igazított megfelelő megnyilvánulások (például taps, bátorítások stb.) - részvétel párban, csoportban és nagyobb összetételben végzendő tevékenységekben

Tartalmak

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
<p>1. Pszichomotorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, állandó tempóval: Játékpéldák: (<i>Balerinák – lábujjhegyen járás, Kis kecskék – sarkon járás, Boldog törpék – guggoló járás</i>).</p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal: - futás egyenes vonalban - futás kígyózva Játékpéldák: (<i>Tű a cérnával, Csokrocskák, A medve alszik</i>)</p> <p>Mozgásos játékok és váltók különböző ugrás-változatokkal, két lábbal Játékpéldák: (<i>A békák beugranak a tóba, Körből körbe</i>)</p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és fogástípusokkal: - indított dobás két kézzel letről - indított dobás két kézzel, a tárgyak gurításával a talajon - megfogás két kézzel a mellkason Játékpéldák: (<i>Labda az alagútban, Ügyes céllövők</i>)</p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták hasznos-alkalmazott motorikus készségekkel: - statikus és dinamikus egyensúly - könnyű tárgyak szállítása Játékpéldák: (<i>A cirkuszban, A szállítók</i>)</p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére: reakciósebesség és szegmentális koordináció Játékpéldák: (<i>Fehér és fekete/ Fent-lent – motorikus tevékenységek végrehajtása vizuális jelzésekre, Rákok és rókocskák</i>)</p> <p>Játékok a testsémának: - a testrészek megnevezése - a testrészek mozgásainak megnevezése Játékpéldák: (<i>Éget a labda, Vigyázz a fejedre!, Vigyázz a lábadra!</i>)</p>
<p>2. Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>A mozgásos játékok egyszerű szabályai: (Például: <i>rajt- és célvonalak, irányadó jelek, a rajtolási vezényszó betartása, indulás a jelzés után, a végrehajtási sorrend betartása</i>)</p> <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség tanuló-tanár között: (Például: <i>vizuális, auditív, kinesztetikus ingerek, bátorítási, elismerési, figyelmeztetési gesztusok</i>)</p>

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
	A mozgásos játékok játszásában levő verbális és nonverbális üzenetek A másokkal való kapcsolatbalépés szabályai (Játékpéldák: <i>Utánzás, Tükör, A szobrok, Az úrhajó</i>)
3. Aktív életmód	A mozgásos játék hatása az egészségi állapotra Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a játszótereken játszanak: Játékpéldák: (<i>A macska és az egér, Az okos egér elfogja a veszélyes macskát, A csúszda, A jeges csúszda</i>) Mozgásos játék variánsok spontán szervezett kiscsoportokban Játékpéldák: (<i>Ugrógumi, Ugrókötelezés, Ugróiskola</i>) Játékos tevékenységek kirándulásokon, természetjáró túrákon

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szervezett és a spontán mozgásos játékokban való részvétel, a pszichomotorikus képességek és egyéni sajátosságok függvényében

I. Osztály
<p>1.1.A helyzetváltoztatási készségek felhasználása egyszerű szabállyal rendelkező játékos tevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - felfedezési játékok a gyermeki világ elemeinek ösztönös megismerésére - a mindennapi élet tevékenységeit utánzó játékok
<p>1.2. Tárgyak kezelése partnerek közötti játékos tevékenységeken</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel mozgásos játékokban tárgyak kezelésével a partnerek között, különböző kézügyességi készségek alkalmazásával
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, közepes erő kifejtést igénylő tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása különböző zenei hangszerekre, ütőhangszerekre

2. Megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása a játékos tevékenységekben

I. Osztály
<p>2.1.A mozgásos játékok szabályainak betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a játékszabályok bemutatása - bizonyos játékok szabályainak példázása - bizonyos a mozgásos játékok szabályait megszegő helyzetek és ezek következményeinek felismerése - a játékban résztvevő játékosok megfigyelése a sajátos szabályok betartása közben
<p>2.2. Együttműködés viselkedések kimutatása a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - kiegészítés, segítség és támasz nyújtása a kollégáknak a mozgásos játékok során, a szabályoknak megfelelően - együttműködési tevékenységek végrehajtása párban, kiscsoportokban és csapatokban szervezett mozgásos játékokban

Tartalmai

Tartalomterületek	I. Osztály
<p>1. Pszichomotorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, gyorsított tempóval: <i>(Játékpéldák: Lánc– oszlopban való mentelés egyesével/ kettesével kézenfogva/ a kezekkel az elülső kolléga vállán, Jönnek a katonák – ütemezett járás).</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás egyenes vonalban - futás kígyózva - futás cikkcakkban <p><i>(Játékpéldák::Az autók, A magánhangzók versenye, Szia, barátom!)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással két lábbal, helyből kis akadályok felett <i>(Játékpéldák: A békák beugranak a tóba, Körből körbe, Futószalag)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indított dobás két kézzel letről, távolra, a párnak - indított dobás két kézzel, a mellkasról felfelé - megfogás két kézzel a mellkason <p><i>(Játékpéldák:: Vigyázz a fejedre, A vár védője, Labda az alagútban, egyszerűen, A kígyó megfogja farkát, Labda vezényszóra)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták (hasznosan-alkalmazott) összetett motorikus készségekkel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - statikus és dinamikus egyensúly - könnyű tárgyak szállítása - mászás <p><i>(Játékpéldák: szállítók, A kunyhócska, Egységben az erő)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére:</p> <p>reakciósebesség és szegmentális koordináció</p> <ul style="list-style-type: none"> - szegmentális koordináció <p><i>(Játékpéldák: Az okos vadás, Rákok és rákocskák)</i></p> <p>Játékok a testsémának:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testrészek mozgásának lehetőségei a társ és a tárgyak vonatkozásában <p><i>(Játékpéldák: Labda a hídon, Labda az alagútban, Labda kígyózva)</i></p>

Tartalomterületek	I. Osztály
<p>2. Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>A mozgásos játékok szabályai: (Például: a győztes meghatározásának kritériumai, pontozási rendszer a szabályok megszegése esetén)</p> <p>Kapcsolatteremtési szabályok párban és csoportban (Például: segítség elfogadása a partnertől/ segítség nyújtása a partnernek, kölcsönös figyelmeztetések)</p> <p>Jogok és felelőségek a játékban (Például: egyenlőség a meghatározott tevékenységek elvégzésében, a szabályok betartása)</p> <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség diák-diák között, párban (Például: ösztönzés/ bátorítás)</p> <p>Ösztönös kommunikációs üzenetek (Például: a játék játszásával kapcsolatos jelek – számok, színek, jelzórúdak, zászlócskák, vezényszavak)</p> <p>Támogatási, bátorítási viselkedések (Például: gratulálás, egymás vigasztalása – esettől függően)</p> <p>Együtműködési lehetőségek változatos motorikus tevékenységek során (Például: vontatás, megfogás, passzolás, tárgyak cipelése kettesével, csoportosan) (Játékpéldák: Vontatás, Felhúzzuk a zászlót, Két tűz között)</p>

Tartalomterületek	I. Osztály
3. Aktív életmód	<p>A szabadtéri mozgásos játék hatása az egészségi állapotra</p> <p>Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a következő helyeken játszanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bent - a szabadban (játszótér, az iskola udvara) <p>(Játékpéldák: <i>Az okos vadász, Rákok és rákocskák, Vigyázz a fejedre!, Színes sarkok, Ugrókötelezés, Ugróiskola</i>)</p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket rögtönzötten szervezett csoportokban játszanak</p> <p>(Játékpéldák: <i>A vadász és kacsák, Ugróiskola, Két tűz között, A vadász, a veréb és a méhecske</i>)</p> <p>Játékos tevékenységek szabad időben, táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p>

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szervezett és a spontán mozgásos játékokban való részvétel, a pszichomotorikus képességek és egyéni sajátosságok függvényében

II. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek alkalmazása együttműködéses mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása, helyből és elmozdulás közben, párban - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása, helyből és elmozdulás közben, csoportban
<p>1.2. Tárgyak kezelése csoporton belüli együttműködési feltételekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tárgyak továbbítása különböző szervezési formákban, a mozgásos játékok szabályainak megfelelően - részvétel mozgásos játékokban különböző tárgyak kezelésével a csoport tagjai között
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, különböző erő kifejtést igényelő tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meséléshez társított motorikus tevékenységek végrehajtása - részvétel az állatok világát és a mindennapi élet cselekvéseit/ tevékenységeit utánzó mozgásos játékokban

2. Megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása a játékos tevékenységekben

II. Osztály
<p>2.1. A mozgásos játékokban való részvétel a játékszabályok betartásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - segítség nyújtása a partnernek/ elfogadása a partnertől a mozgásos játékok során - aktív részvétel és megfelelő viselkedés kimutatása a játék és mozgás tevékenységek során
<p>2.2. Az együttműködés/ csapaton belüli segítség támogatása a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a saját/ a csapattársak/ az ellenfelek fejlődésének és viselkedésének felmérése, a mozgásos játékok során - figyelmeztetés a kollégák nemkívánatos viselkedéséről, és a kollégáktól kapott figyelmeztetések elfogadása a saját viselkedést illetően

Tartalmak

Tartalomterületek	II. Osztály
<p>1. Pszichomotorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, változó tempóval: <i>(Játékpéldák: Óriások és törpék – lábujjhegyen járás guggolva járással felváltva).</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás egyenes vonalban - futás kígyózva - futás cikkcakkban - akadályok kerülésével <p><i>(Játékpéldák: Számverseny, Az agár és a nyulak, A harmadik fut, Zsebkendőcske)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással egy lábbal és két lábbal <i>(Játékpéldák: Ugróiskola, A békák beugranak a tóba)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indított dobás két kézzel előre, fel és a fej felett - megfogás egy kézzel, elkapással <p><i>(Játékpéldák: Labda a kosárban- célbadobás, Egyszerű átdobás, A kígyó – célbadobás, Egyszerű átdobás, A kígyó)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták (hasznos-alkalmazott) összetett motorikus készségekkel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - könnyű tárgyak szállítása - mászás - kúszás <p><i>(Játékpéldák: A gyalogosok, Segítség magadon!)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elmozdulási sebesség - a cselekvések összehangolása a társsal <p><i>(Játékpéldák: Számos verseny, A kígyó megfogja a farkát, A juhász megvédi a bárányait)</i></p> <p>Játékok a térbeli tájékozódásra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - irányok, irányítások, méretek <p><i>(Játékpéldák: Mértani alakzatok, A madarak berepülnek a fészekbe)</i></p>

Tartalomterületek	II. Osztály
<p>2. Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>A mozgásos játékok szabályai: (Például: a tanított játékok szabályainak megnevezése és betartása)</p> <p>Támasz és együttműködés a csoportban az ellencsapattal szembeni előny megszerzésére</p> <p>A játékszabályoktól való eltérés elítélése (Például: az eltérések bejelentése, a lepontozások érvényesítése)</p> <p>Verbális és nonverbális üzenetek a csoportban (Például: figyelmeztetések, bátorítások, a rajt ösztönzése)</p> <p>Támogatás nyújtása a játéktársaknak/ támogatás elfogadása a játéktársaktól (Például: segédkezés, segítségnyújtás, támogatás)</p> <p>Az alárendelt szerepek felelősségei (Például: a csoportfelelős/ a csapatkapitány parancsainak, utasításainak végrehajtása)</p> <p>Csoporton belüli együttműködési szabályok, a játékszabálynak megfelelően (Például: a verseny eredményének elismerése) (Játékpéldák: A háló, Madarak a fészekben, Futóverseny, A harmadik fut)</p>
<p>3. Aktív életmód</p>	<p>A szervezet válasza a különböző játéktípusokra</p> <p>Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket erre a kialakított térben, a szabadban játszanak (Játékpéldák: Labda a kapitánynál, Egyszerű hajítás, Dupla hajítás, A számítógépek)</p> <p>A helyes testhelyzet megtartása a statikus pozíciókban és mozgás közben</p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket párokban vagy kisszámú csoportokba összeállítva játszanak (Játékpéldák: A lovas és a ló, Ne hagyd magad ember!, Az utánfutó, A repülő, A gumi, A lovas és két ló, A hó)</p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p> <p>A helyi iskolák és közösségek ajánlata a szabadidős mozgástevékenységek elvégzésére (iskolai versenyek – az iskolában, iskolák között, iskolai előadások)</p>

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. *A szervezett és a spontán mozgásos játékokban való részvétel, a pszichomotorikus képességek és egyéni sajátosságok függvényében*

III. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek alkalmazása mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a stafétákon és a játékokban a helyzetváltoztatási készségek felhasználásával - részvétel a stafétákon és a játékokban a kéz ügyességi készségek felhasználásával
<p>1.2. Tárgyak kezelése csoporton belüli és csoportok közti együttműködési feltételek esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus tevékenységek végrehajtása különböző tárgyak kezelésével, egy csoporton belül - tárgyak kezelését feltételező mozgásos játékokba való bekapcsolódás, amely csoportok között zajlik, verseny formájában
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, összetett, különböző erő kifejtésű tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző erő kifejtést igényelő stafétákon való részvétel - alkalmazott-hasznos útvonalak végrehajtása - térbeli tájékozódási játékokon való részvétel

2. *Megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása a játékos tevékenységekben*

III. Osztály
<p>2.1. A csoporton belüli és a csoportok közötti kapcsolatok kezelése a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - együttműködési tevékenységek végrehajtása mozgásos játékok során - aktív részvétel a konfliktusok elkerülésében/ kiigazításában a mozgásos játékok során
<p>2.2. A győzelem/ vereség kiegyensúlyozott elfogadása a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szerepek és a feladatok leosztása a csapatban (csapatkapitány, kezdőjátékos, bíró, céllövő, stb.) - sorshúzáson való részvétel a csapatok megalkotásánál - a csapattársaknak/ vetélytársaknak való gratuláció - a saját teljesítmény elemzése - a csapattársak teljesítményének elemzése

Tartalmak

Tartalomterületek	III. Osztály
<p>1. Pszichomotorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, tárgyak szállításával: <i>(Játékpéldák: Mérések– elmozdulás a lépések számolásával és tárgyak szállításával)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás cikkcakkban - futás akadályok kikerülésével - futás akadályok felett - tárgyak szállítása és elhelyezése <p><i>(Játékpéldák: A lovas és a ló, A hármassfogat, A vadász, a veréb és a méhecske, Az egér és a macska, Megy a posta)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták, különböző lendületű egy lábás és két lábás ugrással; ugrókötéllal <i>(Játékpéldák: Az ugrógumi, Vigyázz a lábaidra!)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indított dobás két kézzel előre, fel és a fej felett - megfogás egy kézzel, kapással - hajított dobás távolra és hajított célbadobás <p><i>(Játékpéldák: Dupla átdobás, A vadászok és a kacsák, A juhász őrzi juhait, Az ügyes céllövők)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták (hasznos-alkalmazott) összetett motorikus készségekkel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - húzás – tolás - felmászás - lemászás - húzás <p><i>(Játékpéldák: A jeges csúszda, A csúszda, A repülő)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elmozdulási sebesség a partnerrel való kapcsolatban - a törzs és a has dinamikus ereje - általános ellenállóképesség <p><i>(Játékpéldák: A vadász, a veréb és a méh, Ember, ne hagyd magad!)</i></p> <p>Játékok a térbeli, időbeli tájékozódásra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - statikus, dinamikus irányadó jelek - ritmus <p><i>(Játékpéldák: Foglald el a helyet, Megy a posta, A repülő körök)</i></p>

Tartalomterületek	III. Osztály
<p>2. Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>Hatékony kommunikációs technikák a mozgásos játékok során (Például: <i>gesztusok, jelek, jelzések</i>)</p> <p>Bizonyos szerepek felvétele a feltétlen támasz nyújtása érdekében (Például: <i>tevékenységek párban, kiscsoportokban, a szerepek felcserélésével minden végrehajtás után</i>)</p> <p>Mások véleményének meghallgatása és elfogadása (Például: <i>kérdések és válaszok a játékok eredményeiről</i>)</p> <p>A vezető szerepek felelősségei (Például: <i>a szabályok betartásának és a játék menetének ellenőrzése</i>)</p> <p>Csoporton belüli együttműködési szabályok (Például: <i>az ellenfél csapat tisztelete, a verseny eredményének elismerése, a versenypartnerek szabálybetartásának felügyelete</i>) (Játékpéldák: <i>Vontatás, Felhúzzuk az árbocót a parton, Két tűz között</i>)</p>
<p>3. Aktív életmód</p>	<p>Mozgásos játékok szív- és légzőszervi funkciók fejlesztésére (Játékpéldák: <i>A héja és a galambok, A háló, Követéses szaladás - guggolva</i>)</p> <p>Mozgásos játékok különböző évszakokban, a szabadban (Játékpéldák: <i>A jeges csúszda, A szállítók, Az ügyes céllövők, Számverseny</i>)</p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyek spontán módon szerveződnek a szabadidőben, beleértve a csapatok közötti versenyeket (Játékpéldák: <i>A vadászok és a kacsák, A juhász őrzi juhait, Labda a csapatkapitányhoz, Két tűz között</i>)</p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p> <p>A helyi iskolák és közösségek ajánlata a szabadidős mozgástevékenységek elvégzésére (iskolai versenyek – az iskolában, iskolák között, iskolai előadások)</p> <p>Turisztikai tevékenységek</p>

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szervezett és a spontán mozgásos játékokban való részvétel, a pszichomotorikus készségek és egyéni sajátosságok függvényében

IV. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek alkalmazása különböző körülmények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a termekben és a szabadban kialakított alkalmazott útvonalakon - részvétel a játékos tevékenységekbe integrált mozgásos játékokban, amelyeket az iskolán kívüli tevékenységek során alkalmazhatnak
<p>1.2. Tárgyak kezelése csoportok közötti verseny esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - bekapcsolódás mozgásos játékokba különböző formájú és méretű tárgyak kezelésével, különböző létszámú csapatok között megrendezett vetélkedő formájában.
<p>1.3. Az alapvető motorikus készségek felhasználása egy integrált jellegű projekt során</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a mozgásos játékokban a többi tantárgy során elsajátítottak rögzítésére - részvétel a mozgásos játékokban a csoportosan megszervezett iskolán kívüli tevékenységeken (tematikus előadások, kirándulások, stb.)

2. Megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása a játékos tevékenységekben

IV. Osztály
<p>2.1. A mozgásos játékok csoporttevékenységei során betöltött egyéni szerepek felelősségeinek felvállalása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a vezető/ az alárendelt szerepek megfelelő betöltése a mozgásos játékok tevékenységei során - részvétel a csapaton belüli szerepek felosztásában - részvétel a csapatok kialakításában
<p>2.2. Mozgásos játékok alkalmazása mozgásos iskolai tevékenységeken és iskolán kívüli tevékenységeken</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző létszámot és szabályokat feltételező mozgásos játékok megszervezése (egyszerűsített formában, igazítva, nagy nehézségi fokkal) - mozgásos játékok megszervezése változó körülmények között - iskolán kívüli tevékenységeken elsajátított játékok alkalmazása - visszavágó elfogadása és javaslása a verseny formájában megszervezett játékok során

Tartalmak

Tartalomterületek	IV. Osztály
<p>1. Pszichomotorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, irányváltoztatással: (Játékpéldák: <i>Elmozdulási staféták különböző járástípusokkal</i>)</p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás cikkcakkban - futás akadályok kikerülésével - futás akadályok felett - tárgyak szállítása és elhelyezése <p>(Játékpéldák: <i>Az úrhajó, A lovas és a dajka, Mértani alakzatok, A számítógépek</i>)</p> <p>Mozgásos játékok különböző típusú, egy lábas és két lábas ugrás, távolugrás, magasugrás és mélyugrás által, ugrókötéllal (Játékpéldák: <i>Ugróiskola, Az ugrógumi, A repülő körök</i>)</p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hajított dobás távolra, célpontra és a partnernek - lökött dobás két kézzel a mellkasról - a gurított tárgyak két kézzel való megfogása - a partner által átadott labda két kézzel való megfogása <p>(Játékpéldák: <i>Keresztezett hajítás, Labda a csapatkapitányhoz, Két tűz között, A vadászok és a kacsák</i>)</p> <p>Mozgásos játékok és staféták az összetett motorikus készségek fejlesztésére (Játékpéldák: <i>A vadászok és a kacsák, Ember, ne hagyd magad!</i>)</p> <p>Játékok a szem-motorikus koordináció fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szem-kéz koordináció - szem – láb koordináció - általános koordináció <p>(Játékpéldák: <i>Az ügyes céllövők, A vadászok és a kacsák, Két tűz között</i>)</p>
<p>2. Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>Asszertív típusú üzenetek a mozgásos játékok során (Például: <i>mások véleményének meghallgatása; a mozgásos játékok eredményeinek elfogadása és ellenzése</i>)</p> <p>Verbális és nonverbális kommunikációs módszerek a csapatban diák-diák között, a versenyek során (Például: <i>bátorítás, támasz nyújtása, ösztönzés, jelzés</i>)</p> <p>A mozgásos játékok szerepeinek feladatköre (Például: <i>alárendelés, vezetés, kivitelezés</i>)</p>

Tartalomterületek	IV. Osztály
	<p>A mozgásos játékok résztvevőinek jogai és kötelezettségei <i>(Például: részvétel egyforma játékkörülmények között, a szabályok betartása és a többi résztvevő tisztelete)</i></p> <p>A játékszervezési szerep felelősségei <i>(Például: a játéktér meghatározása, a didaktikai eszközök elhelyezése, a csapatok megszervezése, sorshúzás)</i> <i>(Játékpéldák: A héja és a galambok, A madár bemegy a fészekbe, A háló, A két akasztófüles kosár)</i></p>
<p>3. Aktív életmód</p>	<p>Összetett tartalmú mozgásos játékok az általános ellenállóképesség fejlesztésére <i>(Játékpéldák: Felhúzzuk az árbócot a parton, A vadászok és a kacsák, Két tűz között)</i></p> <p>Mozgásos játékok táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p> <p>Felszerelés az iskolán kívüli tevékenységek mozgások játécai során</p> <p>Mozgásos játékok stabil csapatok között <i>(Játékpéldák: Felhúzzuk az árbócot a parton, Az űrhajó, A számítógépek, A gyalogosok)</i></p> <p>A helyi iskolák és közösségek ajánlata a szabadidős mozgástevékenységek elvégzésére (iskolai versenyek – az iskolában, iskolák között, iskolai előadások)</p> <p>Turisztikai tevékenységek</p>

Módszertani javaslatok

A *Játék és mozgás* tanterv a tanítóknak és az elemi osztályokban tanító tanároknak szól, és célja a tanítók/ elemi osztályokban tanító tanárok irányítása az erre a tantárgyra jellemző tantermi tevékenységek megtervezésében és megszervezésében.

Az olvasmány a következő sorrendben olvasandó: az általános kompetenciáktól a sajátos kompetenciáig, a tanulási tevékenységekig és ezektől a tartalomig. A tanítók/ az elemi osztályokban tanító tanárok az osztály sajátosságainak, a rendelkezésre álló anyagi eszközök és az enyhe és közép súlyos fogyatékos tanulóknak fogyatékosainak megfelelően fogják megtervezni a tanulást.

A mélyreható olvasás érdekében a következő kérdéseket kell megválaszolni:

- Milyen célból teszem ezt? (a kompetencia azonosítása)
- Hogyan fogom megvalósítani? (a tanulási tevékenységek meghatározása)
- Milyen tartalmat fogok használni? (a tartalom kiválasztása)
- Mivel fogom megvalósítani? (az erőforrások elemzése)
- Mennyi valósult meg? (az értékelési eszközök meghatározása)

Figyelembe véve az enyhe és közép súlyos fogyatékos elemi iskolás gyerekek sajátosságait, a tanítók/ az elemi osztályokban tanító tanárok olyan megközelítéseket fognak használni, amelyek hozzáférhetővé és vonzóvá teszik a *Játék és mozgás* tantárgy tartalmát. A játék egy módszerré, eszközzé és szervezési formává válik, versenyként vagy nem versenyként kivitelezve, az enyhe és közép súlyos fogyatékos diákok motorikus és lelki képességeihez igazodva. A motorikus tevékenységek révén az enyhe és közép súlyos fogyatékos gyerekeknek lehetősége van arra, hogy megismerje, felfedezze, belsőleg fedolgozza vagy külsőleg kimutassa a lelkiállapotait és érzelmeit, kapcsolatba lépjen a saját testével, játékostársaival és a környezetével. Fokozatosan magabiztossá válik a saját erejében, és szívesen fedezi fel a világot.

A *Játék és mozgás* tanórákra ajánlott **didaktikai stratégiák** tiszteletben tartják a hozzáférhetőség elvét. A tantárgy kiemelkedően gyakorlati-alkalmazási, felfedező jellegű, a tanulók közvetlen bevonásával. A tanulók képességeket gyakorolnak és attitűdöket alkotnak a különböző tanulási környezetekben: a tantermekben, a tornateremben, az iskolai udvaron, és felelősek a javasolt játékokban és tevékenységekben való részvételükért. Ezek során fontos, hogy a diákok jól érezzék magukat, belsőleg megélik az öröm érzését, belső motivációjuk legyen a játékhoz és mozgáshoz.

A motorikus tevékenységgel párhuzamosan a szaknyelvet is használjuk, amelyből nem hiányzik a metafora mint a mentális kép kialakulásának oktatási formája és az elsajátított ismeretek értékesítése.

Minden osztályban hangsúlyt fektetünk a párban és a csoportban való munkára, elősegítve az integrációt, a segítséget és a kölcsönös ösztönzést, a kommunikációt, a tolerancia és az elemzési típusú helyzetek megoldásának fejlesztését. Az oktatási eszközök (labdák, körök, zászlók, eszközök, berendezések, védelmi rendszerek stb.) használatát biztosítani kell, ezek a gyermekek védelmét teszik lehetővé, elkerülve az esetleges balesetek kockázatát. Javasoljuk, hogy az erőforrások esztétikusak, vonzóak és könnyen kezelhetőek legyenek.

A teljes játék vagy szakaszainak végrehajtását a tanárok a motorikus tevékenységnek megfelelő felszerelésben mutatják be, ragaszkodva bizonyos mozgásokhoz vagy attitűdökhöz.

A didaktikai tevékenység során a következőket vesszük figyelembe:

- minden tanulót bevonunk a mozgásos játékba, a motorikus tevékenységeket a diákok fizikai és motorikus sajátosságaihoz igazítjuk;
- nem használunk olyan játékot, amely a diákok kizárását feltételezi;
- körforgás alapján az összes diák betölti a vezető/ csapatalakító szerepet;
- a csapatokat/ csoportokat kiegyensúlyozottan alakítjuk ki, elkerülve a kevés motorikus képességekkel rendelkező diákok hátrányba kerülését;
- annak érdekében, hogy megadjuk a visszavágó lehetőségét a vesztes csapatnak/ csoportnak, minden versenyt legalább 3 alkalommal ismételünk meg;
- egy újonnan oktatott játékot kötelezően megismételünk a következő 3-4 tanóra során annak érdekében, hogy a diákok elsajátítsák azt;
- a mozgásos játékokat megismételhetjük másik évfolyamban is, új megszervezési kontextusokban, a diákok sajátosságait betartva;
- egy tanórára a következőket lehetne megtervezni: egy új játékot és egy előzőleg elsajátított játékot; egy új játékot és két stafétát; két előzőleg elsajátított játékot; 2-3 stafétát;
- a tanóra játékaik és stafétái harmonikusan kell a motorikus készségeket és az erő kifejtések fajtáit bevonják, nevezetesen: gyorsaság-erő, ügyesség-erő, ügyesség-ellenállás;
- a minél több ismétlés érdekében, legtöbb 3-4 diákokból álló csapatokat/ csoportokat alakítunk ki;
- ajánlott legalább egy versenyforma használata minden tanórán (egyéni, párban, csoporton belül, csapatok között);
- minden egyes lecke kötelezően a test előkészítésével kezdődik az erőfeszítésre (bemelegítés);
- a szünetek idejének egy része a leckében tanult játékok gyakorlására is használható;
- a tanórán kívüli tevékenységekbe integrálják azokat a mozgásos játékokat, amelyeket a diákok az órákon tanultak.

Az értékelés a tanulási folyamat alapvető eleme. A *Játék és mozgás* tantárgy értékelése a következőkből áll:

- a jelenlegi értékelés, figyelembe véve a diák magatartását a játékokban, különös tekintettel a játék végrehajtására, a játék szabályainak tiszteletben tartására, a kommunikációs készségek és a csapatmunka felhasználásával, valamint a játékhoz rendelt szerepek teljesítésével;

- az összegző, féléves kiértékelés, figyelembe véve a tanulók azon képességét, hogy hatékonyan részt vegyenek legalább 4, a félév során tanított mozgásos játékban, különböző szerepet betöltve a játékokban.

Egyéb kritériumok, amelyek a diák kiértékelésének megállapításához hozzájárulnak:

- a tanórán kívüli tevékenységekben való részvétel, beleértve a tanító/ tanár által szervezett játékokat;

- a diákok előrehaladása a mozgásos játékokban.

A tanterv a következő mellékletben a mozgásos játékok leírását tartalmazza.

Ezek közül néhányat példaként említünk a tartalom részben. A tantervben példaként bemutatott mozgásos játékok mellett, a tanítók/ az elemi osztályokban tanító tanárok más dinamikus játékokat/ stafétákat is taníthatnak, amelyek megfelelnek a tevékenységük konkrét körülményeinek.

MELLÉKLET

A PÉLDÁZOTT MOZGÁSOS JÁTÉKOK LEÍRÁSA

1. „A tű és a cérna”

A diákok egy kört alkotnak a kezüket fogva. A kör egyik pontjától a tanító sorban kinevez egy 5-6 gyerekből álló csoportot, amelyben az első kapja a „tű” szerepet, és a következő 4-5 gyerek kapja együtt a „cérna” szerepet. A „cérna” szerepet betöltő diákok mindkét karjukkal fogják az előttük levő törzsét. A tanító vezényszavára, „a tű és a cérna elkezd varrni”, kígyózva szaladnak a körben levő gyerekek karjai között. Amikor a „varrás” befejeződött, a „tű és a cérna” visszaállnak a körben levő helyükre, a következő 4-5 diák veszi át a „tű és a cérna” szerepét. Ha a „tű” elszakad az elmozdulás közben, az adott diákcsoport visszamegy a körbe és leáll, újra felvéve a varrási felállást (újra bekötve a „tűt” vagy újra befűzve a „cérnát”). A játék versenyként is megszervezhető, az „a tű és cérna” csapat nyer, akik a leggyorsabban elvégzi a varrást.

2. „Szervusz, barátom!”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. A tanító kinevez egy gyereket, aki a körön kívül elkezd szaladni és adott pillanatban megérinti egy másik gyerek vállát, folytatva a futást. Az a gyerek, akit megérintettek, ellenkező irányban kezd el szaladni, és amikor találkoznak kezet fognak és köszönnek egymásnak román nyelven vagy egy olyan idegen nyelven, amit tanulnak. Azután mindkét gyerek folytatja a szaladást, és igyekeznek elfoglalni az üresen maradt helyet. Ha az a gyerek ér az üres helyre, aki kezdte a játékot, a másik tanuló veszi át a szerepet és ő folytatja a játékot.

3. „Zsebkendőcske” (vagy bármilyen tárgy, amely kézben fogható)

A diákok egy kört alkotnak, arccal befele néznek, és mindkét kezük hátra van hajlítva, a tenyerük kifelé van fordítva. Egy diák, aki a játék nevét viselő tárgyat fogja a kezében (a gesztenye, a toboz, a golyócska) a kör körül fut és egy adott pillanatban egy másik diák kezébe helyezi a tárgyat, folytatva a futást. Aki megkapta a tárgyat ellenkező irányba kezd el futni és megpróbál elsőként megérkezni a szabad helyre. Ha az ér elsőként a helyre, aki a játékot kezdte, akkor felváltja szerepét a másik diákkal. Ha nem ér elsőként a szabad helyre, újra átveszi a tárgyat és folytatja a játékot.

4. „A macska és az egér”

A „macska” szerepet betöltő diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Egy gyerek, aki az „egér” szerepet tölti be a körön kívül marad. Az „egér” a körön kívül fut, és egy adott pillanatban megérint egy „macskát”, folytatja a futást, és a megérintett „macska” helyét igyekszik elfoglalni. A megérintett „macska” követi a futásban az „egeret”, igyekszik megfogni (megérinteni) mielőtt ez elfoglalná a helyét. Ha megfogta, a „macska” az eredeti helyére beáll, és az „egér” folytatja a játékot. Ha nem fogta meg, a „macska” lesz az „egér”.

5., „Az okos egér és a veszélyes macska”

A diákok a kezüket megfogva egy kört alkotnak, kivéve két gyereket, akik az „egér”, illetve a „macska” szerepét töltik be. A kör kerületén „kinyílik” négy kapu, amikor két-két diák elengedi a kezét. Az „egér” a kör belsejében áll, ki és be járhat a kapuk közt és a gyerekek összefogott kezei alatti „réson”. A „macska” a körön kívül marad, és csak a „kapuk” alatt járhat ki és be. A játék az „egér” a „macska” általi követésével kezdődik, azzal a szándékkal, hogy megfogja (megérintse). Ha az „egeret” megfogják, a két gyerek közti szerep felcserélődhet, vagy két másik párt neveznek ki, akik folytatják a játékot. A „macskát” segítheti egy második „macska” is.

6., „A harmadik fut” vagy „Fogd meg a harmadikat”

A diákok két koncentrikus kört alkotnak, két kartávolságra párt alkotva, egymással szemben állva. Két gyerek, akik a fogó, illetve a megfogott szerepet kapják, a körön kívül maradnak, 2m távolságra egymástól. Adott jelre a két gyerek elkezd futni a körökön kívül, a fogó igyekszik megfogni (megérinteni) a többieket, ez csak akkor szabadulhat meg az fogástól, ha a körökben álló egyik pár elé áll. Ebben a pillanatban, a párhoz egy harmadik gyerek csatlakozik, aki fogóvá válik. Ha a fogónak sikerül megfogni a többieket, mielőtt az egy párhoz csatlakozna, akkor a két diák felcseréli a szerepeket.

7., „A két fülű kosár”

A diákok párt alkotnak, egymás mellett, két fülű kosarat alkotva, az egyik karjukat csípőre téve, a másik karjukkal átfogva a párjuk behajlított karját. Az így kialakított „kosarak” eloszlanak az egész játék területén. A tanító kiválaszt egy párt, és az egyik gyerekeknek a fogó, a másiknak a megfogott szerepet osztja.

A megfogott a „kosarak” közt fut és azért, hogy ne fogja meg a fogó, az egyik „kosár” füle mellé csatlakozik. Abban a pillanatban a plusz „fül” (a diák) megfogottá válik. Ha a fogónak sikerül megfogni (megérinteni) a kergetett gyereket, mielőtt az egy „kosárhoz” csatlakozna, a két diák felcseréli a szerepeket.

8., „Az agár és a nyúl ”

A diákok az egész játékterületen vannak elszóródva „fa” szerepben, akik egy „erdőt” alkotnak. A tanító kinevez egy gyereket, aki a „nyúl” szerepet kapja, aki az erdőben jár. Az „erdő” szélén megjelenik egy vadász „agár” (a tanító által kinevezett másik gyerek), aki meglátja a „nyulat” és meg szeretné fogni az ijedt „nyulat”, ez a fák közt szalad és, hogy megszabaduljon az „agartól” leguggol egy „fa” elé. Ebben a pillanatban a „fa” „nyúl” lesz és az „agár” őt üldözi. A régi „nyúl” feláll és „fa” lesz. Amikor az „agárnak” sikerül megfogni a „nyulat”, a szerepek megcserélődnek.

9., „A halász és a háló” vagy „A halászháló”

Egy körülhatárolt területen, ami a „tavat” jelképezi a diákok „halacsák” szerepben szabadon úsznak (szaladnak). A tanító által kiválasztott gyerek lesz a „halász”, aki futva meg szeretne fogni (érinteni) egy „halacsát”. A megfogott „halacska” kézenfogja a „halászt” és egy „hálót” alkotnak, együtt szaladnak, hogy más „halacsát” fogjanak. A játék addig folytatódik, amíg az utolsó „halacsát” is megfogták. Ha a „háló” elszakad, az abban a pillanatban megfogott „halacska”

szabad lesz és a háló újraalakul. A „halacszkáknak” nem szabad átmenniük a „háló” karján.

Jutalomként az utolsó megfogott „halacska” lesz a „halász”.

10. „ A krumplik vetése és aratása” (vagy bármilyen “zöldség”, amely gyorsfutás közben szállítható)

A diákok egy sorban vannak, egy a talajon rajzolt vonal mögött. A sor elején, 4-5 m távolságra, három/ négy kört körvonalazunk (rajzolunk) egyenlő távolságra, és a belsejükbe különböző labdákat teszünk. Az útvonal végére egy jelzőrudat (akadályt) helyezünk el, amely kikerülhető. A tanító jelzésére, a sorban levő első diák felemeli a 3-4 “zöldséget”, majd futás közben “elvet” (betesz) egy-egy “zöldséget” minden körbe (vödörbe), majd megkerüli az akadályt és visszafut a saját csapatához, átadja a stafétát a következő csapattársnak (a kezek összeérintése).

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszatér az eredeti felállásba.

11.,, A lovas és a ló”

8,10 vagy 12 diákból álló 2/3 csapatot alkotunk. Minden csapat kettesével oszloposan felsorakozik egy rajt /érkező vonal mögött. Minden csapat előtt 10/15/20m távolságra egy megkerülhető jelzőrudat helyezünk el. Minden csapat kap egy karikát vagy egy ugrókötelet. A kezdő jelre egy diák az első párból „befogja magát” a karikával vagy az ugrókötéllal, a másik mindkét kezével megfogja a „kantárt”, a karika vagy az ugrókötel végeit, elkezdenek futni a jelzőrúdig, megkerülik és visszatérnek a saját csapatukhoz, átadják a karikát vagy az ugrókötelet a következő párnak, és a sor végére állnak.

Az a csapat nyer, aki elsőként visszaáll az eredeti felállásba. A játék újrakezdésekor a szerepek cserélődnek minden páron belül.

12.,,A lovas és két ló”

A játék cselekménye hasonló az előbbieken leírt játékhöz. A különbség abban áll, hogy 9 vagy 12 tanulóból álló két csapatot alkotunk, mindegyik csapat hármával oszlopban felsorakozik. Jelzésre, két gyerek az első sorból „befogja magát” egy-egy karikával vagy ugrókötéllal, a harmadik megfogja a „kantárt” mindkét kezével, elindulnak a futamra.

Egy másik változat lehet, amikor a karikát használják, hogy a két ló szerepét betöltő diák ugyanabba a karikába álljon.

13.,,A római ló” vagy „A hármassfogat”

12 tanulóból álló két csapatot alkotunk, három sorban 4 gyerekenként. Minden csapat elé két karikát és két ugrókötelet helyezünk, és 15-20m távolságra egy megkerülhető jelzőrudat állítunk fel. Az indító jelzésre két gyerek „befogja magát” az ugrókötéllal, és kézzel belülről megfogja egy kör szélét. A harmadik gyerek, aki a kettő között van, mindkét kezével megfogja a két kört. A negyedik gyerek megfogja mindkét kezével oldalról a „lovak” ugrókötelének végeit és elindulnak a futamra. A futam vége és a győztes csapat kijelölése hasonló az előzőekben leírt játékoknál.

14.,,Az úrhajó”

Két/három csapatot alkotunk, egyesével oszlopban egy rajtvonal/ célvonal mögött. 10/15/20m távolságra minden csapat elé egy 2/2m területet jelölünk ki (vagy egy-egy matracot vagy padot helyezünk), amelyik a műholdról/bolygóról való leszállási területet jelképezi, ahová az úrhajósokat szállítják. Minden csapatból az

első gyerek egy kört fog kapni, amelyikbe beáll úgy, hogy áthúzza a feje fölött. Jelre, beveszi az első csapattársat is a körbe és együtt szaladnak a leszállási területig, ahol a szállított „úrhajós” le lesz szállítva. Az „úrhajó” visszatér a „földre”, felveszi a következő úrhajóst. Az a csapat nyer, aki elsőként át tudja szállítani az összes tagokat.

A játék újrakezdésekor, a szállítás ellenkező irányban történik, az „úrhajó” szerep más gyereké lesz.

15. „A héja és a galambok”

A körülhatárolt terület két végénél a „galamboknak” egy-egy menedékövezetet jelölünk ki. A tanulók a „galambok” szerepét kapják, és szabadon „repülnek” a két menedékövezet közti játéktérületen. A tanító által kinevezett egy gyerek a „héja” szerepét kapja és a játéktéren kívül helyezkedik el, annak a közepén. A tanító figyelmeztetésére „a héja!”, a „galambok” igyekeznek az egyik menedékövezetbe jutni, miközben a „héja” megpróbál megfogni (megérinteni) egy „galambot”. A megfogott „galamb” szerepet cserél a „héjával”.

Ha a „héja” nem fog meg egy „galambot” sem, akkor ez visszaáll a játéktérület szélére, a tanító megismétli a figyelmeztetést „galambok repüljtek!”, azután a „héja” figyelmeztetésre a játék folytatódik.

Azért, hogy több esélyt adjunk a „héjának” a terület szemben levő részébe még egy „héját” kinevezhetünk.

16. „A kígyó megfogja a farkát”

A diákok egy sort alkotnak, szorosán fogva egymást, az előtte levő törzsét fogva mindkét karral. A vezényszóra elindul a játék, az első gyermek, az oszlop első részével megpróbálja bal-jobb mozdulatokkal megérinteni a legutolsó gyermeket, a kígyó farkát (a sor végét). A sor hátsó részét alkotó kígyó farka a „kígyó fejével” ellentétes irányba megy, megpróbálva elkerülni a megfogást (megérintést). A megérintett gyerek előre megy, ő lesz a „kígyó feje”.

17. „A juhász őrzi juhait”

A tanulók két csapatra vannak osztva, az egyik kör formában van elhelyezve, a másik egysoros oszlopot alkot a kör közepén, a tanulók nagyon közel állnak egymáshoz, az előtte levő csapattárs derekát két kézzel átfogva. A körben álló gyerekek a „farkasok” és egy labdát kapnak amivel vadásznak. A kör közepén levő oszlopból az első gyerek a „juhász” és az a szerepe, hogy megvédje a háta mögött levő „juhokat”, kivédve a „farkasok” által dobott labdát. A „farkasok” folyamatos dobással igyekeznek a nyáj utolsó „juhát” eltalálni a labdával, és a „juhok” a labda függvényében elmozdulnak, a „juhász” mögé bújva.

A játék idejét mérik, a csapatok szerepet cserélnek három percenként. A megfogott (csak deréktól lefele) „juh” a sor elé megy, és átveszi a juhász szerepét.

Az a csapat nyer, aki a három perc alatt a legtöbb „juh” „vadászta”.

18. „A várvédő”

A diákok körbe állnak, amelynek a belsejében egy várat „építenek” (2-3 egymásrattett gyógylabda; egy 5 literes műanyag palack; tornabak stb.). Egy diák a várvédő szerepét kapja, akinek szabad karral és lábbal kivédeni a labdát, amit a kör peremén állók dobnak felé. Ha a várat megérintik, az a tanuló, akinek sikerült a dobása, lesz a várvédő, a másik elfoglalja a helyét a körben.

19. „A vadászok és a kacsák”

A tanulók két csapatban sorakoznak, az egyik sorban állnak a „vadászok”, a másikban a „kacsák”. A játékterület alsó felén egy téglalapot/ négyzetet vagy kört rajzolunk, amelynek a közepébe a „kacsákat” helyezzük. A „vadászok” a rajzolt idom szélén állnak és igyekeznek egy-egy kacsát „vadászni” (megérinteni a deréktól lefele), a középük dobott labvával. Időre játszanak, mindegyik csapat sorban három percig lehet „vadász”.

Az a csapat nyer, aki a legtöbb kacsát „vadássza” 3 perc alatt.

20. „Két tűz között”

A játékterületre egy téglalapot rajzolunk két területre osztva egy középvonallal. A tanulók két csapatra vannak osztva, mindegyik csapat létszámának a fele a téglalap hátsó vonala mögött áll, a csapat másik fele egy sorban áll a saját hátsó vonal ellentétes oldalán a téglalp felénél. Sorshúzással az egyik csapat egy labdát kap, a játékkezdés jelre, a két vonal közé (tűz) dobják a labdát és igyekeznek eltalálni és megérinteni az egyik ellenfél tagját, aki a saját vonalak közt van. Az ellenfél minden érintése a labdával egy pontot hoz a csapatnak. Amikor a labda kimegy a játéktérről, az ellenfél csapata dobja vissza a játékba. 3 perc menet után a csapatok felcserélik a vomalakon a helyeiket, a középen állók a hátsó vonal mögé kerülnek.

Az a csapat nyer, aki a legtöbb pontszámot gyűjtötte.

21. „A számverseny”

A tanulók 2-3 csapatban vannak elosztva, mindegyik csapat egyesével oszlopban egymás mögött egy rajtvonal/ célvonal mögött áll. Mindegyik csapat előtt 10-15-20m távolságra egy megkerülhető jelzőrudat helyezünk el. A csapatból minden gyerek folyamatosan számol, megjegyezve az ő számát. Amikor a tanító kimond vagy felmutat egy számot, azt a számot viselő gyerekek futásnak indulnak, megkerülik a jelzőrudat és visszaállnak a saját helyükre. Az a gyerek, aki elsőnek ér vissza helyére egy pontot szerez a csapatának.

Az a csapat nyer, aki a legtöbb pontot szerzi.

22. „A számítógépek”

Az osztály megszervezése erre a játékra hasonló az előzőkben bemutatott játékhoz. A két játék közti különbség az, hogy az a szám, amire egy tanuló futni kezd egy matematikai művelet eredménye, amit a tanító mond vagy felmutat, a számítást minden tanuló elvégzi (pl. $2+3$; $9-7$; 4×2 ; $27:9$ stb.). Olyan műveleteket kell használni, amelyeket már ismernek a tanulók. A nyertes csapatot az előző játékban leírtak szerint állapítják meg.

23. „A magánhangzók versenye”

Az osztályt 3-4 csapatra osztjuk hét tanulónként, mindegyik csapat a rajtvonal/ célvonal mögött áll egyesével oszloposan. Minden csapat elé 10-15-20m távolságra 3-4 cikk-cakkban elhelyezett jelzőrudat teszünk és egy árbócszalagot az útvonal végére, ami megkerülhető. A tanító vezetésével minden csapat gyerekei sorban megkapják a magánhangzókat (a,ă,e,i,î, o ,u).

A tanító kiejt vagy felmutat egy magánhangzót, az a tanuló akinél van, elindul futni, kigyózik a határvövek között, megkerüli az árbócszalagot és visszatér a csapatában elfoglalt helyére. Az a gyerek, aki elsőnek foglalja el a helyét a csapatban, egy pontot nyer csapatának.

24. „**A rákok és a rákocskák**”

A diákokat két csapatra osztjuk, oszloposan, egyenlő távolságra a középvonaltól. Minden csapattól 3-4 m-re egy „megmenekülési vonalat” rajzolunk. A két csapat a címben említett név egyikét kapja. Szemben állva különböző pozíciókban (állva, térden, leülve, guggolva), a tanító által kimondott egyik névre, a csapat tagjai megpróbálják megfogni (megérinteni) a másik csapat tagjait, akik át szeretnének jutni a „megmenekülési vonalon”, anélkül, hogy megfognák őket. Minden részlet után, megszámlolják hány diákot fogtak el. Az a csapat nyer, aki a legtöbb diákot fogta el a másik csapatból. A tanító kiejtésének fokoznia kell a várakozást (rááá) a kivitelezési szakaszig (kok). Néha a diákok figyelmének leellenőrzésére más hasonló szavakat is kiejt a tanító (pl. ráááá – csok!, ráááá-ma, ráááá-ntotta).

25. „**A madarak berepülnek a fészekbe**”

A tanulókat hármassal csoportosítjuk, ketten közülük megfogják kezeiket „fészket” alkotva, és a harmadik „madárként” beáll a fészekbe. A „fészkek” a teljes játékterületen el vannak szóródva. A tanító kinevez két tanulót, akik a „fészkek nélküli madarak” lesznek.

A tanító jelére, „a madarak repülnek”, a fészkekben levő gyerekek kijönnek szaladva a madarak repülését utánozzák. „A madarak berepülnek a fészekbe” jelre minden madár, beleértve a két fészkek nélküli madarat is, igyekszik, hogy minél gyorsabban egy fészekbe bújjon, egy másikba amiből elindult. Azért, mert lassabban tájékozódta és mozogta, ismét két fészkek nélküli madár marad. 3-4 játék ismétlése után, a madarak kicserélik szerepeiket az egyik fészket alakító gyerekekkel.

26. „**Az ügyesek**”

Az osztályt három csoportra osztjuk, egy rajtvonal/ célvonal mögött soronként elhelyezve. Mindegyik csapat elé a rajtvonaltól és köztük 5m távolságra két kört helyezünk el, az útvonal 15-20m-re végződik egy megkerülhető jelzőrúddal.

Az indulási jelre, mindegyik csapatból az első gyerekek elindulnak szaladni, az első körhöz érve megfogják a fejük felett áthúzzák és a lábuk alatt kiveszik, tovább szaladnak, beállnak a második körbe és a fejük felett áthúzzák, azután megkerülik a jelzőrúdat az útvonal végén és visszatérnek a saját csapatukhoz, átadva a stafétát a következő csapattársnak.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszatér az eredeti felállásba.

27. „**Vigyázz a fejedre!**”

Egyenlő számú csapatokat alkotunk, egy vonal mögött sorban állva.

1 méter távolságra egy párhuzamos vonalat húzunk, ami mögé minden csapat egy képviselőt küld, aki megkapja a labdát. A játékindító jelzésre, a diák átpasszolja a labdát az első csapattársnak, aki megfogja, átpasszolja és leguggol. A passzoló a következő csapattársnak dobja a labdát, aki megfogja, átpasszolja és leguggol, stb. Amikor a labda az utolsóhoz ér a csapatból, akkor az elfut a vonalig, ameddig a passzoló beáll a sor elejére, minden csapattárs egy lépést hátralép.

Az a csapat nyer, aki a leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

28. „Labda az alagútban”

A diákok felosztása hasonló az előző játékban leírtakhoz, azzal a különbséggel, hogy minden diák szétterpesztett lábbal áll.

Vezényszóra, a passzolási vonalon álló diák elindítja a labdát, a földön (a padló) gúritva a csapattársak szétített lábaiból álló alagútban. Az utolsó diák megfogja a labdát, elfut vele a passzolási vonalig, miközben az előző passzoló kicsit hátrébb áll, minden diák egyet lépve hátrafelé.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

29. „Labda az alagútban” (variáns)

A játék szervezése hasonló az előzőhöz azzal a kivétellel, hogy nem húzzuk meg az indító/ dobóvonalat. Jelzésre, az első gyerekek a csapatból, akiknél a labda van, hátraadják a lábuk alatt a labdát a következő gyerekeknek. Amikor a labda az utolsó gyerekekhez érkezik (anélkül, hogy megérintené a talajt), ez előre szalad, és továbbadja ugyanúgy. Egyidőben minden csapat egyet hátralép és helyet szabadít fel a labdának az alagútban.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

30. „Labda a hídon” vagy „Futószalag”

A diákok felosztása ugyanaz, mint az előző játékban, csak a labda kézből kézbe adogatása a fej felett történik.

31. „Labda kígyózva”

A játék megszervezése és menete hasonló az előzőekben leírt játékkal, azzal a különbséggel, hogy a labda átadása két kézzel történik a törzs megcsavarásával. Ha a labdát jobboldalról kapják, akkor baloldalon adják tovább, stb.

32. „Vigyázz a labáidra!”

A diákokat 2-3 csapatra osszák, oszlopban állnak egyesével a rajtvonalnál. Minden csapatból az első gyermek egy botot kap, amelyet megfog a végénél. Jelzésre a botos gyermek megfordul a csapat felé és futva, a bot másik végével megérinti a talajt/ padlót, és a csapattársak átugorják függőlegesen. Amikor a botot fogó gyermek a csapat végére ér, átadja a botot a következő csapattársnak, aki újramezdi a tevékenységet.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

33. „Az okos vadász”

A diákokat két egyenlő csoportja osztjuk, sorban, 4-5 m távolságra levő párhuzamos vonalak mögött. A vonalak közepére egy kört teszünk (rajzolunk), amelybe egy két kézzel megfogható tárgyat teszünk.

A két csapat tagja tovább számol, mindegyik gyerek megjegyzi a számát. Így párokat alkotunk a két csoportból, akiknek ugyanaz a száma.

A játék azzal kezdődik, hogy a tanító kimondja vagy felmutatja az egyik létező számot, és a két diák, aki ezzel a kimondott/ felmutatott számmal rendelkezik gyorsan fut a kör felé, megpróbálva körben levő tárgyat „levadászni”, és hogy azt ne fogja (érintse) meg a másik csapat játékosa, és elvigye a saját csapata vonala mögé.

Az a vadász, aki elér a tárggyal a saját csapatához, de anélkül, hogy a másik csapa játékosa megfogja, egy pontot nyer saját csapatának.

34. „Csokrocskák”

A diákok szabadon mozognak (járnak, futnak) a játéktérben. Ők a csokrot alkotó virágokat képezik. Ha a tanító egy (a gyerekek által ismert) számot mond vagy mutat, akkor ők csokrokat alkotnak az adott számnak megfelelően (kézen fogva; egymás vállait fogva vagy egymás törzsét fogva). A csokron kívül levő gyerekeknek ezt mondják kollégáik: „Lassan mozogtál, nem vagy a csokorban. Siess!” Azután a játék újratekődik a csokrok szétbontásával.

35. „A repülő körök”

A diákokat két csapatra osszuk, körbe állnak, arccal a kör belseje felé. Minden csapat kijelöl egy gyereket, aki a kör közepébe áll és egy hosszú ugrókötelet (kötelet) fog, aminek a végére egy nehezebb tárgyat kötünk (métalabda, műanyagtartó, stb.) Jelzésre, minden gyerek megfogja a kötelet és megforgatja a csapattársai lába alatt. Az a kör (csapat), aki hosszabb ideig ugrik, nyeri a pontot. A kötelet fogó gyermek helyet cserél egyik csapattársával, aki újratekedi a kötélforgatást.

36. „Labda a csapatkapitányhoz”

Két csapatot alkotunk, akik koncentrikus körökben állnak a padlón/ talajon. A külső körben levő csapat elküldi a „kapitányukat” a kör közepébe. A külső körben levő csapatnak van egy labdája és át próbálja adni a „kapitánynak”, a belső körben levő gyerekek kezei és lábai között. A „kapitány” felé labdavezetés nem haladhatja meg a gyerekek magasságát. Ha a labda a „kapitányhoz” ér, akkor a csapat egy pontot kap, és ha a „kapitánytól” visszajut a csapathoz, akkor még egy pontot kap. A játékot 3 perben játsszák, minden játék után, a csapatok felcserélik szerepüket.

37. „Mértani alakzatok”

A játékterületen két-három a diákok által ismert mértani alakzatot rajzolunk egy körbe. Szabad futás vagy oszlopban egyesével vagy kettesével való futás közben a tanító kimondja az egyik mértani alakzat nevét, és a gyerekeknek tájékozódniuk kell, majd be kell állniuk a megfelelő körbe. Azokat a gyerekeket, akik nem ismerték fel a mértani alakzatot vagy rossz körbe álltak ki kell javítani és a megfelelő helyre irányítani.

Egy még vonzóbb lehetőség az, amikor a játékterületre több (4, 5, 6) ugyanolyan mértani alakzatot rajzolunk, és az összes elsajátított mértani alakzatot lerajzoljuk. A tanító vezényszavára „ (Ötösével, négyesével vagy hetesével stb.) a háromszögbe!”, a gyerekeknek fel kell ismerniük a háromszögeket, és a vezényszónak megfelelően kell csoportosuljanak.

38. „Ismerd fel a szomszédaidat!”

Egysorba állnak a diákok, magasság szerint, az osztályt két csapatra osztja a tanító a sor közepén. Miután felhívja a figyelmet „Nezd meg szomszédaidat”, a tanító azt a jelzést adja, hogy a diákok különböző irányokba menjenek (a csapat/ terem sarkára, futólépés!, a kosárpálánk alá/ a kézilabda kapuba, futólépés!, a fákhoz, futólépés!). Miután a gyerekek elmozdultak a vezényszó szerint, egy kis szünet után a tanító azt mondja, hogy menjenek vissza az eredeti felállásba. Aki helyesen és gyorsan beáll az eredeti sorba, megnyeri a játékot.

39. „Gyorsan visszaállunk”

Az osztály felosztása hasonló az előző játékokhoz képest. A tanító jelzésére „Futólépés (balra és jobbra) !” a két csapat elindul az adott irányba, egyesével, megkerülik az utolsó gyereket a csapatból és visszaállnak az eredeti felállásba (sorba). Az a csapat, aki először helyesen visszaáll, megnyeri a pontot. A következő játéknál az elmozdulás a vonal mögött is történhet.

40. „Ugróiskola”

A játékfelületen 2-3 körvonalat rajzolunk, a létrehozandó csoportok számától függően (a kör a fej, a téglalap - a nyak; 4-6 – egymásra tett téglalapok - a törzs, 3 téglalap - a lábak; 2 téglalap – a karok). A játék abból áll, hogy minden diák egyes ugrásváltozatokat hajt végre (lendület egy lábról és érkezés egy vagy mindkét lábra; széttett lábbal; széttett lábról összetett lábra, 90°-180°-os fordulással) a tanító által meghatározott módszerek szerint. Az ugrás útvonalát számokkal (és időrendi sorrendben végrehajtandó, a páros vagy a páratlan számok sorrendjében), vagy nyilakkal lehet megjelölni (vonalak, fordulók, görbék).

A csapatok közötti versenynél a helyes végrehajtást vehetjük figyelembe (nyilvántartják minden csapat hibáinak számát), illetve a csapat sebességét az adott útvonal végrehajtására minden csapattag által.

41. „Körből körbe”

A diákok két csoportra oszlanak, egyesével állnak egy oszlopban, a rajtvonal/célvonal előtt. Minden csapat elé 5 vagy 8 kört rajzolnak/ tesznek, sakk formában (2 párhuzamos kör, egy kör előtte és egy kör a közepükön, ismét 2 párhuzamos kör, stb.). A körök szélei közötti távolságok az osztály függvényében változnak, 0,5-1,00 m között. A tanító jelzésére és az adott magyarázatoknak megfelelően, a csapatok első diákjai egy széttárt lábú ugrást végeznek az első két körbe, majd egy egy lában történő ugrás következik a harmadik körbe, ezt egy széttárt lábú ugrás követ a 4. és az 5. körbe, majd egy 180°-os fordulat a 3. körbe és egy széttárt lábú ugrás az 1. és a 2. körbe. Majd egy ugrással a rajtvonal felett átadják a stafétát a következő csapattársnak. A tanító az útvonalba más ugráslehetőséget is bevezethet.

Az a csapat nyer, amelyik helyesen megy végig az útvonalon és leghamarabb visszaért az eredeti felállásba.

42. „A békák a tóba ugranak”

A diákok a „békák” szerepet kapják, kivéve egy diákot, aki a „kígyó”. A játéktér köré tornapadokat teszünk, a tornaláda tetejét, egymásra tett matracokat, stb. Az elkerített rész a „tó”.

Mese formájában a „békák” fürdenek a „tóban” (szaladnak, guggolásból guggolásba ugranak), kijönnek a tóból és napoznak (hátra vagy hasra fekvés) a „tó” körüli magasított részen. A tanító figyelmeztetésére „Kígyó!”, ez megpróbálja megfogni a „békát”, és a „békák” elmenekülnek a „kígyó” elől és beugranak a „tóba”. Ha egy „békát” megfognak (megérintenek), akkor az adott lesz a „kígyó”. Ha a „kígyó” nem kap el egy „békát”, akkor 1-2 alkalommal folytatja ezt a szerepet, ameddig másik diák fel nem váltja.

43. „A futószalag”

A diákokat 2-3 csapatra osztjuk, egy rajtvonal mögé. Minden gyerek a csapatból hátra fekszik vagy szétterpeszti a lábát. A csapatok első diákjai (a kapitányok) lábánál van egy gyögylabda (vagy egy két kézzel megfogható tárgy),

amelyet a „Start!” vezényszóra a törzs felemelésével megfognak és a fejük felett átadnak, majd ismét visszafeksznek hátra, továbbadva a labdát (tárgyat) a következő csapattársnak. Amikor a labda (a tárgy) az utolsó csapattaghoz ér, akkor ez előre jön, és hátrafeksz, majd folytatja a játékot.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

44. „A szállítók”

A diákok 2 csoportra vannak osztva, mindkét csoport egy oszlopban áll, a rajtvonal/ célvonal előtt. Minden csapat előtt, egy 3-5 m-es távolságra egy irányadó jelet tesznek, amely kikerülhető. Minden csapat egy labdával indul, amelyet el kell szállítani, a meghatározott megfogási/ tartási és szállítási eljárással összhangban. A „Rajt!” vezényszóra a csapatban levő első diákok átveszik a labdát, végigmennek az útvonalon, kikerülnek az irányadó jelet és visszatérnek a saját csapatjukhoz, ahol átadják a tárgyat a következő csapattársnak és beállnak a sor végére.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

45. „A teher”

A diákokat a fentiek szerint szervezzük meg. A szállítandó tárgy egy bot, amelynek mindkét végén egy műanyag, vízzel töltött, 1,5/ 2 literes palack van. A „Start!” vezényszóra az első gyerek a csapatból segít a másodiknak mindkét vállára feltenni a palackot, a nyaka köré tekerve, és így elkezdve a játékot. Ha megkerüli a jelzőrudat az útvonal végén, akkor visszajön a csapathoz és átadja a „terhet” a következő csapattagnak. Az a csapat nyer, aki elsőnek visszaáll az eredeti felállásba.

A teher megkönnyítésére a palackokat hozzáköthetjük a bothoz a játék előtt.

46. „Egységben az erő”

Két csapatot alkotunk két oszlopban, egy rajtvonal/ célvonal előtt. 10-15 m-re a vonaltól egy megkerülhető jelzőrudat teszünk. Minden csapat előtt egy bot van, aminek a közepén egy 5 literes palack van. Jelzésre az első pár minden csapatból megfogja két kézzel a botot, felemeli a terhet és elkezd versenyezni. A jelzőrúd megkerülése után visszajönnek a saját csapathoz, átadják a botot a „teherrel” a következő párnak az oszlopban. Az a csapat nyer, aki eredetileg visszaáll az eredeti felállásba.

Egy szállítási lehetőség párban az, amikor a bottal két palackot szállítunk, a diákok egymás mögött állva.

47. „Segíts magadon”

Az osztály két csapatba szerveződik, egymás után oszlopba állva, a rajtvonal / célvonal mögött. Mindegyik csapat előtt két torna pad van elhelyezve, az egyik a másik meghosszabbításában és egy megkerülhető tereptárgy 10-15 m távolságban. A jelzésre minden csapatból az első gyermek arccal lefelé fekszik a padon, és a karján húzva / tolvá mozog a felületén, a lábak segítségével, miután szaladnak, megkerülik az útvonal végén levő akadályt, majd visszatérnek a saját csapatukhoz, átadva a stafétabotot a következő csapattársuknak. A tanító váltogathatja a vonóerő-toló változatokat, egyik versenyről a másikra. Az a csapat nyer, amelyik előbb visszaér az eredeti felálláshoz.

48. „A vontatás”

A tanulók az előbbi játék alapállása szerint helyezkednek el, csak az első két tanuló kapja meg minden csapatból a "pótkocsi", illetve a "vontatott" szerepet. A "pótkocsi" a távolban helyezkedik el, hogy a pad a lábak között van, és a "vontatott" arccal lefelé fekszik a padon, kinyújtott karokkal. A jelzésre a "pótkocsi" megragadja a "vontatott" tenyerét és a két pad végéig vontatja, majd mindkét tanuló kézenfogva szalad az akadályig, megkerüli azt és visszatér a saját csapatához, átadva a stafétabotot a következő csapatársnak. A játék újrajátszásánál a szerepek cserélődni fognak. Mindkét változat során az a csapat nyer, amelyik előbb ér vissza az eredeti felállásba.

49. „A repülő”

A diákokat két csapatra osszuk, oszlopban 3-asával, egy rajtvonal/ célvonal előtt. Minden csapat elé 2-3 tornapadot teszünk, egymás folytatásában. Jelzésre, az egyik diák az első sorban hasra fekvő a padon, kinyújtott karral van, és a másik két diák a pad két oldalán végighúzzák a kezei segítségével. Az útvonal megtétele után, visszaszaladnak a saját csapatjukhoz és átadják a stafétát a következő vonalnak. A játék következő ismétlésénél, felcserélik a szerepeket a hármas csoportokban.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

50. „A csúszda”

Az osztályt 2-3 csapatra osszuk, egyesével oszlopban, egy rajtvonal/ célvonal mögött 10m távolságra a terem falától, ahova fel vannak szerelve a rögzített létrák. Minden csapat elé a rögzített létrára egy tornapadot akasztunk átlós helyzetben a talajhoz képest.

Jelzésre, minden csapatból az első gyerekek szaladnak, felkapaszkodnak a bordásfalra a felfüggesztett pad mellett, ráülnek és a kezükkel a pad széleit fogva lecsúsznak ülve, amíg a lábakkal a talajt el nem érik. Azután gyorsan szaladnak és átadják a stafétát a következő csapatársnak.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

51. „A jeges csúszda”

A játék megszervezése hasonló az előzőekben bemutatott játékhoz, azzal a különbséggel, hogy minden csapat előtt a rögzített létrához akasztott két padot helyezünk, átlós helyzetben a talajhoz képest.

Jelzésre, minden csapatból az első gyerek felmászik a ferde padra, segítve magát a kezével és a lábával, azután átmegy a másik padra, és ülve lecsúszik rajta a talajig, azután elszalad és átadja a stafétát a következő csapatársnak.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

52. „A békák versenye”

A diákokat két csapatra osszuk, egyesével oszlopban, egy rajtvonal/ célvonal mögött. Minden csapat elé két tornapadot teszünk, egymás meghosszabbításában, és a padoktól 10-15 m-re egy megkerülhető jelzést (jelzőrudat) teszünk. Jelzésre minden első gyerek a csapatból megfogja a padok széleit kezével, felugrik a padra guggoló helyzetbe, azután elmozdítja a kezeit előre, és szétett lábakkal érkezik a talajra. A mozgást a pad végéig kell ismételni, miután futás következik, kikerüli a jelzőrudat, és visszatér a csapathoz, átadva a stafétát.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

53. „A nyulak versenye”

A játék megszervezése hasonló az előzőkben bemutatott játékhöz. A különbség csupán a motorikus cselekvés, a tanuló oldalt áll a padhoz képest, megfogja a végeit és ugrással átvizsi a lábait a pad másik oldalára. Azután következik a karok előre mozdítása, majd áttemeli a lábait a padon. Miután átment mind a két padon, a tanuló szalad, megkerüli az árbócszalagot és visszatér gyorsan a saját csapatához, átadva a stafétát.

54. „A cirkuszban”

A diákokat két csapatra osszuk, egyesével oszlopban. Minden csapat elé 1-2 tornapadot teszünk, a széles résszel fent. Jelzésre, a gyerekek felmászhatnak a padra és a tanító által ajánlott egyik módon egyensúlyoznak (tárgyak vitélével/ letevésével/ összeszedésével, ezeken való járással, akadályokon és akadályok mellett való járással, különböző pozíciókban, oldallépéssel vagy háttal stb.). Ha az egyensúlyozás megfelelő, akkor következhet az egyensúlyozás a következő padon, amely a vékony részével felfele áll vagy meg van dőlve. Az a csapat nyer, aki a legkevesebbszer veszíti el az egyensúlyát.

55. „Kakasviadal”

A tanulók párokban vannak beosztva, egynemű és relatív egyenlő magasságú és súlyú gyerekekből alkotva. Jelzésre, 30"/1' ideig a tanulók egy lábon való egymást követő ugrásokkal, feltartott karokkal, csípőretett vagy hátratett tenyérrel, igyekeznek kilendíteni az egyensúlyából a társukat, a vállukkal lökdösve. A kijelölt idő eltelté után, a tanító frontálisan ellenőrzi, kéz felemeléssel, melyik gyerekek sikerült kilendíteni az egyensúlyából a társukat több alkalommal.

56. „Ember, ne hagyd magad!”

A tanulók párokban vannak beosztva, egynemű és relatív egyenlő fizikai potenciállal, két párhuzamos vonal között 3m távolságra egymástól. Mindegyik pár kap egy tornabotot, amit középen megfognak (keresztbetett tenyérrel) és a mellkasok közt rögzítenek. Jelzésre, mindegyik gyerek a párból igyekszik a játéktársát átlökni a háta mögötti vonalon túlra. A játék 10"-15" sorozatban zajlik, és addig folytatódik, amíg a pár egyik tagjának sikerül 3-5-ször meglökni a társukat, amit frontálisan lesz ellenőrizve, az előző játék szerint.

57. „Ember, ne hagyd magad!” (variáns)

A tanulókat az előző játék szerint osztjuk be, csak hogy akik a párokat alkotják leülnek a padlóra, háttal egymásnak, a talpukkal a talajon, behajlított térdekkel. Mindegyik pár kap egy botot, amit közéjük rögzítenek, a karok alatt hajlított könyökkel. Jelre, anélkül, hogy felálljanak mindegyik gyerek igyekszik meglökni a társát, a lábai erejével, a térd háta mögötti vonal mögé. A győztes elbírálása frontálisan történik, mint az előző játékban.

58. „Az utazó labda”

Három csapatot alkotunk, mindegyik diák terpeszbe ül a csapat előtt levő padon. A csapatban levő első diákok egy-egy (normális vagy megtöltött) labdát kapnak, amelyet jelzésre két kézzel átadnak a fejük felett a következő csapattársnak. Amikor a labda az utolsó diákhöz ér, akkor ez feláll, és előre ül széterpesztett lábbal,

továbbadva a labdát. Időközben a csapattársak eggyel hátrébb csúsznak, azért, hogy helyet csináljanak neki. A következő játékban a labda oldalt, balra és jobbra, kígyózva is adható.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

59. „**Felhúzzuk az árbócót a parton**”

A tanulókat két csapatra osztjuk, oszlopban egyesével (szorosán) 1–1,5m távolságra szembe egymástól, középen különválasztva a távolság felénél a talajra húzott vonallal. Minden csapatból a gyerekek megfognak egy kötelet, amely hosszában egyenlően van elosztva a két csapat között. Jelzésre, mindkét csapat igyekszik húzással elmozdítani az ellenfél csapatot a középvonalon túlra. 3,5,7 alkalommal játszik, a végső győztes csapat megállapításával.

60. „**A gyors beavatkozási csapat**”

Három csapatot alkotunk, mindegyik oldalt ül egy-egy padon. Jelzésre, az egész csapat feláll és az első tanulót követi futásban, aki megkerüli a padot és visszaül oldalt a padra. Az a csapat nyer, amelyik elsőnek visszaáll az eredeti felállásba. Az egész cselekmény alatt be kell tartani a sorrendet az egész oszlopban.

61. „**A gyors beavatkozási csapat**” (variáns)

Az osztályt három csapatra osztjuk, mindegyik tagja a padra ül (lovagolva). Jelzésre, az egész csapat feláll és követi a „kapitányt”, aki balról vagy jobbról megkerüli a padot (vezényszó szerint), amikor a végéhez érnek távolsággal mozognak (a pad a lábuk közt van), leülnek amikor a pad elejéhez érnek. A csapat minden tagja ugyanazt a cselekvést végzi.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

62. „**Egyszerű hajítás**”

A diákokat két csapatra osszuk, mindegyik csapatot két egyenlő számú oszlopra osztunk, akik szembe állnak, 2-3 m egymással szemben fordított vonal mögött. Minden csapatnak van egy labdája, amelyeket a „kapitányok” fognak (azonos részen állva). A „kapitány” jelzésére átadják (passzolják, gurítják) a labdát az elülső csapattársaknak, majd ő beáll a sor végére. Az a diák, aki megkapta a labdát továbbadja a következőnek és beáll a sor végére. Az a csapat nyer, akinek a „kapitánya” először ér vissza az eredeti felállásra. A tevékenység során, a diákok egyet lépnek előre, hogy a következő „passzoló” eljusson a talajra rajzolt vonalhoz.

63. „**Dupla hajítás**”

Az osztályt az előző játék szerint szervezzük meg. Újdonságként jelenik meg az a tény, hogy miután átadta a csapattársának a labdát az első oszlopból, az „átadó” átmegy az előtte levő oszlop végére. Ezért a tanulók kétszer lesznek az eredeti oszlopban.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

64. „**Keresztezett hajítás**”

Ugyanazt a szervezést használjuk, mint az előző játéknál, csak a két oszlop ugyanabból a csapatból nem szemből-szembe áll, hanem átlósan. A labda átadása átlósan történik, ügyelve arra, hogy a labda ne ütközzön az ellenfél labdájával.

Dobás után a kivitelező a saját sora végére áll. Amikor a komplexitás növelését szeretnénk, akkor a dobás és az ellentétes oszlophoz való állás átlósan történik.

Az a csapat nyer, amely leghamarabb visszaér az eredeti felállásba.

65. „Az autók”

A játéktérben a diákok futnak az autók szerepét betöltve. A játékterület egyik részén egy 3-4 méteres elkerített „szervíz” működik, és egy másik sarokban egy „sürgősségi kórház” működik. A diákok feladata az óvatos „vezetés”, a „balesetek” (koccanások) elkerülése és a jelzőlámpa színeinek betartása (amit mutatnak vagy mondanak). A játék megkezdése előtt a gyerekek kórusban mondják: a sárgánál lassítunk, a pirosnál megállunk, a zöldnél elindulunk (esetleg énekelve). Jelzésre, a gyerekek elindítják a „motort” és közlekednek (futnak), utánozva a motorok hangját. A tanító a színek kártyákon/ zászlókon való megmutatásával, váltja a „jelzőlámpa” színeit, figyelve és (esetenként) kijavítva a gyermekek reakcióját. Az összeütközött „autók” (gyerekek) közül az egyiket a „szervízbe” viszik, a másikat a „kórházba”.

A játék addig folytatódik, amikor a játéktéren 6-8 „autó” marad, akik a legjobban közlekedő autók lesznek.

66. „A medve alszik!”

A játéktéren egy nagy kört rajzolunk, a körön kívül vannak az diákok. A kör közepébe egy kis kört rajzolunk, amely a „medve barlangja”. Az egyik gyerek lesz a „medve” és összehúzodva van a „barlangban”. A játék akkor kezdődik, amikor a gyerekek a „medvebarlang” közelében ezt éneklük:

„A medve alszik, a medve alszik.
És éhes,
Talán minket megérezett,
Szaladjatok, mert felébredt!”

Az utolsó szakaszra a „medve” felkel és megpróbál megfogni (megérinteni) egy gyereket, mielőtt ez a nagy körből kilépne. Mindegyik gyerek megpróbál elszaladni a „medvétől”. Ha az egyik diákot megfognak, akkor ő helyet cserél a „medvével”. Ha a „medve” nem fog meg egy gyereket sem, addig folytatja a szerepét a játékban.

67. „A vadász, a veréb és a méh”

Az osztály tanulóit körbe állítjuk, köztük két kartávolságra. A tanító kinevez három gyereket, akik a „vadász”, a „veréb” és a „méh” szerepét kapják, a körön kívül állnak egymástól egyenlő távolságra.

A játékkezdés jelzésre, a három gyerek szaladni kezd, a „vadász” igyekszik megfogni (megérinteni) a „verebet”, de ugyanakkor óvakodik a „méhtől”, aki igyekszik „megszúrni” (megfogni).

A „méh” fut a „vadásztól” de fél a „verébtől”, aki meg akarja enni (megfogni). A három tanuló szaladhat úgy a körön kívül, mint a körön át. A megfogott gyerek (érintett) felcseréli szerepét a körbe állóval.

68. „Futás követéssel”

Egy elhatárolt játékterületen, a gyerekek szabadon szaladnak. Az egyik gyerek a fogó szerepét kapja. A játék kezdésekor, a fogó fut és igyekszik „lepacsizni” (megérinteni) az egyik gyereket. Az a tanuló, aki megkapta a „pacsit”, egy másik gyerekeknek igyekszik átadni.

69. „Futás guggolással”

A szervezés hasonló az előzőekben leírt játékhoz. A különbség abban áll, hogy a követett tanuló csak akkor tud megszabadulni a „pacsit adó” diáktól, ha leguggol, ilyenkor a fogó más gyerek után fut.

70. „Ügyes céllövők”

Az osztályt két csapatra osztjuk, egyesével állnak egy oszlopban, egy megrajzolt vonal mögött, 3m-re párhuzamosan a fallal. A faltól 0,5 m távolságra két tornapadot teszünk, amelyek összeérnek, és párhuzamosak a fallal. A két csapat csapatkapitánya egy megtöltött labdát (homokzsák, megtöltött műanyag tartó) kap, amelyet a játékindító jelzésre ledobnak a földre két kézzel, a fal és a pad közötti térben. Függetlenül attól, hogy eltalálták vagy sem a „célt”, átveszi a labdát és nagyon gyorsan átadja a következő csapattársnak.

Az a csapat nyer, amely a legtöbb „célt ledöntötte.

71. „Labda a parancsra”

A tanulók körben állnak. A tanító által megnevezett gyerek kap egy labdát és a kör belsejébe áll. Mozgásból feldobja a labdát és egy osztálytárs fiú/lány nevét mondja.

A kiáltott gyerek kiáll a körből, követi a labdát és igyekszik megfogni. Ha a kiáltott gyerek megfogta a labdát, a játék folytatódik, a helyét a körben az a gyerek foglalja el, aki a nevét kiáltotta. Ha a kiáltott gyerek nem fogta meg a labdát, visszaáll a körben levő helyére, a játék azzal a tanulóval folytatódik, aki mondta a „hívást”.

72. „Megy a posta”

Az osztály tanulóit körbe állítjuk. A tanító által kinevezett egyik gyerek a „postás” szerepet kapja és megtámaszkodva leguggol a kör közepén. A „postás” kiáltja: „A posta Tudortól Feliciáig megy” (azon gyerekek nevei, akik a kör szélén állnak). A megnevezett gyerekek, igyekeznek szaladással helyeiket megcserélni egymás közt. Ha a két megnevezett gyerekek sikerült megcserélni egymás közt a helyeiket akkor a „postás” folytatja a játékot. Ha a „postásnak” sikerült elfoglalnia a két megnevezett tanuló egyikének a helyét, a hely nélkül maradt tanuló lesz a „postás” és ő folytatja a játékot.

73. „A gyalogosok”

Az osztályt két csapatra osztjuk, oszlopban egyesével, a rajtvonal mögé, ami 15-20 m távolságra van a bordásfalakat tartó faltól. Minden csapat elé helyezve lesz: két-két féjnél összefogott matrac, amelynek a közepén egy akadály van, ami alatt át lehet menni; egy függőlegesen elhelyezett pad, egy kiskerítés; egy keskeny részével felfordított tornapad.

Jelre, az első gyerek mindegyik csapatból elindul az útvonalon, átkúszik az akadály alatt, áthúzza magát a tornapadon, átugrik a kiskerítésen, átmegy egyensúlyozva a padon, felmászik a bordásfalra és lejön a másikon, azután szalad és átadja a stafétát a következő csapattársának.

Az a csapat nyer, amelynek minden tanulója elsőnek fejezi be az útvonalat.

74. „Foglalj helyet”

Egy vonalban sorakozva, a diákokat arra figyelmeztetik, hogy ellenőrizzék a jobboldali és a baloldali szomszédjaikat. Jelzésre a tanulók a tanár által megadott irányokba és viszonyítási pontokhoz mozdulnak. A következő jelzésre, gyorsan vonalba állnak, az eredeti helyeiket elfoglalva.

Azok a diákok nyernek, akik a leghamarabb megtalálták a helyüket.

Bibliografia:

1. Cucuș, C., (2006), *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași;
2. Iulian Săvescu – Proiectarea demersului didactic la Educație Fizică pentru învățământul primar (clasele I-IV) – Editura Aius PrintED, Craiova, 2008.
3. Programa Școlară pentru disciplina Joc și mișcare clasele a III-a și a IV-a, OMEN 5003/02.12.2014, București, 2014.
4. Programa școlară pentru disciplina opțională Joc și mișcare, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, O.M.E.N. nr. 3542/27.03.2015, București 2015
5. Cârstea, Gh. Teoria și metodică educației fizice și sportului. București: Editura Anda, 2000.
6. Dagnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V. Educație fizică și sport – teorie și didactică. București: Editura FEST, 2006.
7. Epuran, V. Jocuri de mișcare, București: IEFS, 1977.
8. Oprea, L., Sulea, R. Ghid pentru profesorii de educație fizică. București: Editura SEMN, 2009.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordinator Ministerul Educației

Gabriela SCUTARU, coordinator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel DUMISTRĂCEL, coordinator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Diana BUMBĂCILĂ, fordítás coordinator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Attila Bokor, fordítás coordinator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cristina Clim	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Carmen – Dana Tcaciuc	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
Gabriela – Mihaela Lupașcu	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava

Név, keresztnév	Képviselet intézmény
Novac Mioara	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Gatea Simona	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Bancu Cristina	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Somogyi Ildiko	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI Timiș

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Derzsi-Ráduly Mária-Karola	Școala Gimnazială „Benkő József” Brăduț, structura Filia (Benkő József Általános Iskola/Általános Iskola Erdőfüle)
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială „Gödri Ferenc” Sfântu Gheorghe

---

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concururifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 520 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 19 mai 2021

SUMAR

Pagina

Anexele nr. I și II la Ordinul ministrului educației nr. 3.702/2021
privind aprobarea programelor școlare pentru
învățământul special preșcolar, primar și gimnazial..... 2-1459

Volumul 2

Anexa nr. II. la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Speciális oktatás

Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékoság

Előkészítő – IV. osztály

2021

Bevezetés

A speciális oktatás kerettantervei a fogyatékkal élő gyermekek, diákok és fiatalok oktatási igényeinek kielégítésére szolgálnak, megkönnyítve a biopszichoszociális fejlődésüket a lehető legjobb társadalmi integráció és életképes szocioprofessionális beilleszkedés elérése érdekében, valamint biztosítják számukra a méltóságteljes és önálló életet. Azon elméleti alapokra épülnek, hogy a fogyatékossgal élő tanulók profíljá egyedülálló, és referenciakeretet biztosítanak az oktatási és rehabilitációs célok eléréséhez.

A speciális oktatás kerettanterveinek megfelelően (jóváhagyási száma: 3622/27.04.2018), a **Személyiségfejlesztés és tanácsadás** tantárgy a **Tanácsadás és pályaorientáció** műveltségi területben jelenik meg, előkészítő – negyedik osztályban heti egy óras tantárgyként, a törzsanyag részeként.

A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** a **Tanácsadás és pályaorientáció** műveltségi terület része, amely az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékossgal küszködő gyermekek általános elemi és középfokú oktatására vonatkozó kerettanterv kidolgozásának stratégiai részeként jelenik meg, a kognitív, szocio-érzelmi, pszichoe gyéni potenciálhoz és a fogyatékossgal súlyosságához viszonyított adaptív magatartás kialakítását célozza meg, az előkészítő osztály és az I-IV. osztályok számára mindegyik tanévben heti egy tanórát biztosítva.

Az elemi tagozaton a **Tanácsadás és pályaorientáció** műveltségi terület azon tanulási tevékenységekre alapul, melyeknek célja a hatékony kommunikációs készségek fejlesztése és gyakorlása, a kapcsolatteremtés, az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékossgal rendelkező gyermek önismereti és önkifejezési képességének fejlesztése. Ezáltal a gyermekek megtanulják pozitív módon kifejezni érdekeiket, érzéseiket, személyes tapasztalataikat, gondolataikat a személyes és társas tanulás különböző helyzeteiben. A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** műveltségi területben javasolt tevékenységek biztosítják a tanulók számára azokat a feltételeket, melyek szükségesek ahhoz, hogy motiváltabbak legyenek és magabiztosan alkalmazkodjanak a következő iskolai évek követelményeihez.

A tartalmak rugalmasak, alkalmazkodnak a tanulók igényeihez, az oktatási intézményhez, a közösség és a társadalom elvárásaihoz.

A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** tanterv az enyhe és közép súlyos mentális hiányosságokkal küzdő gyermekek számára lehetőséget nyújt a hatékony kommunikációs-, kapcsolatteremtési- és tanulási készségek gyakorlására, valamint a különböző társadalmi kontextusokba való beépítésére.

A tanterv szerkezete:

- **Bevezetés**
- **Általános készségek;**
- **Sajátos kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre;**
- **Tartalmak;**
- **Módszertani javaslatok.**

A **kompetenciák** a tanulás által fejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök összesége, amelyek lehetővé teszik különböző sajátos vagy általános problémák megoldását különböző kontextusokban.

Az **alapkompentenciák** magukban foglalják a tanulók által megszerzett tudást az általános elemi oktatás során.

A **sajátos kompetenciák** egy iskolai év során alakulnak ki, az általános kompetenciák lebontásai, és az alapkompentenciák kialakulásának egyes szakaszait mutatják. A tanulási tevékenységek a kompetenciafejlesztő tanóra megszervezéséhez

kínálnak ötleteket. Az iskolai tanterv különböző típusú tanulási tevékenységeket javasol, amelyek a diák tapasztalataira építenek.

A **tartalom** egy olyan információs eszköz, amely a tanulói kompetenciafejlesztésre irányul. A tanulási tartalmak a következő tematikus területek szerint szerveződnek:

- Az öismeret fejlesztése és az elsajátított képességek értékesítése;
- A kapcsolatteremtési képesség fejlesztése különböző kontextusokban;
- A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása;
- A személyes biztonságra vonatkozó szabályok megismerése és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében.

A módszertani javaslatok magukban foglalják a tantárgyra vonatkozó didaktikai stratégiákat, a módszertani tervezésre vonatkozó javaslatokat, valamint a folyamatos és összegző értékelés elemeit.

A tantervben szereplő, a tanulási tevékenységekre vonatkozó javaslatok alapján a tanárok egyéni tanítási tervet készíthetnek a tantervnek és a konkrét tanítási-tanulási helyzeteknek megfelelően. Ezáltal biztosítva van a tananyag kontextus szerinti alkalmazása és a tanulók igényeihez igazított tanulási folyamat kialakítása.

ALAPKOMPETENCIÁK

1. Önismeret

2. Társas érintkezés változatos helyzetekben

3. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Önismeret

Előkészítő osztály
<p>1.1. Önismereti képesség kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bemutatójátékok - Képeken, illusztrációkon alapuló önismereti játékok
<p>1.2. Mások megismerési képességének kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlat-játék: "Padtársunk bemutatása", "Ki a mellettem ülő személy?"; - Születésnapok és névnapok megünneplése; - Játékok: "Ki ilyen ...?", "Igaz-hamis", "A családom".

2. Társas érintkezés változatos helyzetekben

Előkészítő osztály
<p>2.1. A saját és mások érzéseinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját érzések megnevezése: otthon, az iskolában, látogatóban, a vakációban; - Mások érzéseinek felismerése; - Játékok párban: "Mondd el, mit csinál/mit érez!".
<p>2.2. Csoportos együttműködési magatartások kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportos tevékenységek, csapatjátékok, ahol együttműködési helyzetek jönnek létre: "Staféta", "Varázsdoboz", "Egyedül vagy csoportban?"; - Gyakorlatok a tanulók közötti pozitív, harmonikus kapcsolatok azonosítására (együttműködés, barátság, kölcsönös segítségnyújtás, verseny, tolerancia).

3. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében

Előkészítő osztály
<p>3.1. A személyes és kollektív higiéniai szabályok ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tisztálkodási gyakorlatok: "Mit teszek étkezés előtt?", "Hogyan mosom meg a fogamat?"; - Higiéniai követelményekre irányuló gyakorlatok: "Mi ez?", "Mire való?"; - Gyakorlatok a helyiségek tisztántartásának céljából.
<p>3.2. Közúti közlekedési szabályok megismerése és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus megbeszélések a jelek és közlekedési szabályok ismeretéről: "Az utca és csapdái", "Ismerje meg a közlekedési táblákat!"; - Gyakorlatok: „Közlekedjünk helyesen!”.

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	Előkészítő osztály
Megismerés és önismeret	<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önismeret: "Ki vagyok én?"; - Személyes azonosító adatok: név, keresztnév, születési idő és hely, a szülők / családtagok vezetékneve és keresztnévei, lakcím; <p>Mások megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az osztálytársak külső és belső tulajdonságainak ismerete.
Kommunikáció és szociális készségek	<p>Az érzelmek kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját érzések kifejezése, mások érzelmeinek megértése és tiszteletben tartása. <p>Szociális készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Együttműködő viselkedés csoportban; - Kapcsolat az osztálytársakkal.
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	<p>Személyes és kollektív higiéniai szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes higiénia és a lakóhely gondozása; - Higiéniai szabályok. <p>Jelek és közlekedési szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - A közlekedési táblák és szabályok megismerése.

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Önismeret

I. Osztály
<p>1.1. Önismereti képesség kialakítása és oktatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Képeken, rajzokon alapuló önismereti játékok; - Feladatlapok egyéni személyes jellemzők azonosítására; - Hasonlóságok és különbségek azonosítása történetek és rajzfilmfigurák segítségével.
<p>1.2. Mások megismerési képességének kialakítása és oktatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlat-játék: "Padtársunk bemutatása", "Ki a mellettem ülő személy?"; - Születésnapok és névnapok megünneplése; - Játékok: "Ki ilyen ...?", "Igaz-hamis", "A családom".

2. Társas érintkezés változatos helyzetekben

I. osztály
<p>2.1. Az alapvető érzelmek azonosítása különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az alapvető érzelmek felismerésére és kifejezésére különböző helyzetekben; - Játékok párban, érzelmek felismerése és utánzása;
<p>2.2. Csoportos együttműködési magatartások kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportos tevékenységek, csapatjátékok, ahol együttműködési helyzetek jönnek létre; - Gyakorlatok a tanulók közötti pozitív, harmonikus kapcsolatok azonosítására (együttműködés, barátság, kölcsönös segítségnyújtás, verseny, tolerancia).

3. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletbentartása a minőségi élet érdekében.

I. osztály
<p>3.1. A személyes és kollektív higiéniai szabályok ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tisztálkodási gyakorlatok: kézmosás, fogmosás, fésülködés stb.; - A napi program: gyakorlatok a naponta ismétlődő, rutin feladatok összekötésére a napszakokkal
<p>3.2. A veszélyek felismerése (káros anyagok, tűz, balesetek stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a környezet lehetséges veszélyeinek felismerésére (káros anyagok, tűz, balesetek stb.); - Gyakorlatok a környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítására.
<p>3.3. Közúti közlekedési szabályok megismerése és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok: „A közlekedési rendőr”, „Hol mész át az úton?”, „Hol játszunk?” - Gyakorlatok: „Közlekedjünk helyesen!”; - Terepgyakorlatok: járdán gyaloglás, biciklizés, vonattal/autóbuszszal utazás.

Tartalmak

Tartalmi területek	I. Osztály
Megismerés és önismeret	Önismeret - A napi program és a munkavégzésre kijelölt helyek Mások megismerése - A családom – a saját család megismerése; - Én, te és a többiek: családtagok, osztálytársak.
Kommunikáció és szociális készségek	Az érzelmek kezelése - Az alapérzelmek kifejezése; - Mások érzelmeinek tiszteletben tartása. Szociális készségek - Együttműködő viselkedés csoportban; - Kapcsolat a környezettel.
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	Személyes és kollektív higiéniai szabályok - Személyes higiénia és a lakóhely gondozása; - Higiéniai szabályok. Veszélyek (káros anyagok, tűz, balesetek stb.) és megelőző viselkedés - A környezet lehetséges veszélyeinek megismerése; - A környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítása. Jelek és közlekedési szabályok - A közlekedési táblák és szabályok megismerése.

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Önismeret

II. osztály
<p>1.1. Pozitív énkép</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok: „Én és a nevem”, „A mintatanuló”; - Önismereti gyakorlatok: "Milyen vagyok?", "Tulajdonságaim", „Mi tetszik/mi nem tetszik nekem...”
<p>1.2. A családtagok megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok a családtagok bemutatására fényképek, rajzok, kollázsok alapján; - A családtagok fizikai megjelenésének leírása.
<p>1.3. Az iskolai felelősségek ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: „Az osztály szabályai”, „Tartsd tiszteletben a belső rendszabályzatot”; - Gyakorlati tevékenységek az iskolai felelősségtudat kialakítására: osztályszolgálat, az osztályterem tisztán tartása stb.

2. Társas érintkezés változatos helyzetekben

II. osztály
<p>2.1. Érzelmi állapotok kifejezése változatos helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Olyan mondatok kitöltése, mint "Mikor ... úgy érzem ...", "Mikor ... te úgy érzed ..."; - Szerepjátékok az érzelmi állapotok kifejeződésére konkrét élethelyzetekben.
<p>2.2. A baráti kapcsolatok jellemzőinek bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rajzok, kollázsok készítése "A barátom/barátnőm"; - Csoportos megbeszélések szervezése a barátságkötésről és megtartásáról.

3. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletbentartása a minőségi élet érdekében.

<p>3.1. Civilizált viselkedés társas környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udvarisági formulák gyakorlása változatos élethelyzetekben; - Szerepjátékok: „Így IGEN, így NEM”, „Civilizáltan viselkedünk”; - Tematikus beszélgetések: „Helyes döntések ismeretlen helyzetekben”.
<p>3.2. Közúti közlekedési szabályok ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok: „Figyelj, siess lassan”, „A bicikli, a barátom”; - Tematikus prezentációk megtekintése.

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	II. osztály
Megismerés és az önismeret	<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját személyiség leírása: kinézet, jellemvonások, kedvenc

	<p>állataim/növényeim, ételeim.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A személy egyedisége; - Egyéni különbségek. <p>Mások megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az én családom: családtagok és a családtagok közti viszony; - Az iskolai környezet – szabályok és felelősségek.
Kommunikáció és szociális készségek	<p>Az érzelmek kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az alapérzelmek kifejezése; - Mások érzelmeinek megértése és tiszteletben tartása; - Érzelmi állapotok kifejezése konkrét élethelyzetekben. <p>Szociális készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Együttműködő viselkedés csoportban; - Kapcsolatok az osztálytársakkal; - Barátságkötés és a megtartás módozatai.
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	<p>A civilizált viselkedés szabályai</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udvariassági formulák, a társas érintkezés szabályai; - Megfelelő viselkedés adott helyzetekben. <p>Jelek és közlekedési szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a közlekedési szabályok betartására.

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Önismeret

III. osztály
<p>1.1. A kedvelt tevékenységek beazonosítása</p> <p>- Játékok: „A kedvenc tantárgyam”, „A kedvenc játékomban”, „Mit szeretek csinálni?”; - A kedvenc mesterség leírását célzó gyakorlatok.</p>
<p>1.2. Mások irányunkba tanúsított reakcióinak megfigyelése</p> <p>- Tematikus megbeszélések: "Mit vár tőlem a családom és az iskolám?", "Az osztály és az iskola - a második család", "Madarat tolláról, embert barátjáról!".</p>

2. Társas érintkezés változatos helyzetekben

III. osztály
<p>2.1. Aktív meghallgatási képesség</p> <p>- Hatékony kommunikációs gyakorlatok: "Hogyan kommunikálunk egymással?", "Fel tudom hívni magamra a figyelmet?", "Varázslatos szavak"; - Gyakorlatok a kommunikációs akadályok legyőzésére: „Meséld el az egyik gyermekkori emlékedet”, „Add át az üzenetet”.</p>
<p>2.2. A családtagok konkrét szerepeinek megfigyelése</p> <p>- Szerepjáték: "Mamás", "Papás"; - Hétköznapi események: "A piacon", "Vásárlás", "A szorgalom vezeti a családot"; - Szülő-gyermek párbeszéd: „Kinek van igaza?”.</p>

3. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletbentartása a minőségi élet érdekében.

III. osztály
<p>3.1. Megfelelő viselkedés természeti katasztrófák (tűz, árvíz, földrengés) esetén</p> <p>- Gyakorlatok a természeti katasztrófák (tűz, árvíz, földrengés) során tanúsított megfelelő viselkedésre; - Tematikus beszélgetések szuggesztív képek alapján: „A tűz, ellenségünk és barátunk”, „Tűzveszélyes helyzetek”, „Tűzvédelem az iskolában és otthon”.</p>
<p>3.2. Megelőző magatartások kialakítása és fejlesztése az agresszió, az erőszak, a lopás stb. esetén</p> <p>- Tematikus beszélgetések: "Családi erőszak", "Erőszak és következményei", "Agresszor és áldozat"; - Játék-gyakorlatok :különböző élethelyzetekben való csoportokon belüli konfliktusok szimulálása.</p>

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	III. osztály
Megismerés és önismeret	Önismeret - Érdekek, preferenciák, választások; - Szerepek és személyes felelősség változatos élethelyzetekben.
Kommunikáció és szociális készségek	Kommunikáció - Kommunikáció: beszéd, hallgatás, nonverbális viselkedés; - Hogy légy jó hallgató? (tekintet, mimika, gesztusok, testtartás, a beszélő iránti pozitív hozzáállás) ; Család - Családi szerepek; - Kapcsolat a szülőkkel.
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	Természeti katasztrófák (tüzek, földrengések, árvizek) - A vészhelyzetek bemutatása (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Védekezési módok tűz, árvíz, földrengés stb. esetén; - Védekezés természeti katasztrófák esetén. A fiatalkori bűnözés - Kockázati tényezők: agresszió, erőszak, lopás, visszaélés; - A csoportokon belüli konfliktusok elkerülése.

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Önismeret

IV. osztály
<p>1.1. A munkavégzési készségek / képességek, a diákok egyéni képességeinek megfelelő munkastílusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Hogyan tanulunk?", "Hogyan szervezem meg az időmet?", "Minden perc értékes!"; - Gyakorlat-játék: "Vetélkedő"; - Verseny: "Első akarok lenni!"; - A tevékenységek időszakos elemzései: "Munkánk egyenlege", "Egy évvel később".
<p>1.4. Különböző foglalkozásokra vonatkozó preferenciák / érdeklődések azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a különböző szakmák sajátosságainak megismerésére; - A saját erősségek ismeretére irányuló gyakorlatok egy bizonyos szakma alkalmasságára; - Mesterségeket bemutató filmek megtekintése; - Verseny: "Mesterségem címe ...?".

2. Társas érintkezés változatos helyzetekben

IV. osztály
<p>2.1. Különböző szerepek azonosítása a hovatartozási csoportokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportos feladatok gyakorlása, amelyekben meghatározottak a szerepek és a szabályok; - Tematikus beszélgetések: "Csoportok, amelyekhez tartozunk", "Csoportszabályok", "A csoporton belüli jogok és kötelezettségek".
<p>2.2. A családtagok közötti kapcsolatokat befolyásoló tényezők megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok a családi kapcsolatokról szóló történetekből / párbeszédkekből kiindulva; - Rajzok / kollázsok a gyermekek és a szülők közötti kapcsolatokról.

3. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletbentartása a minőségi élet érdekében.

IV. Osztály
<p>3.1. Védekező magatartás kialakulása természeti/ provokált katasztrófák esetén (tüzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Hogyan cselekszünk a földrengés / árvizek / tüzek esetén?", "Az ember ereje - a természeti ereje"; - Filmek megtekintése; - Katasztrófák szimulálása: viselkedések és attitűdök vészhelyzetekben.
<p>3.2. Megelőző magatartások kialakítása és fejlesztése az agresszió, az erőszak, a lopás stb. esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Iskolai erőszak", "Küzdjünk az erőszak ellen", "Agresszor és áldozat";

- Tematikus olvasmányok: "Az agresszió: válasz a beilleszkedési nehézségekre;
- Drámajátékok: csoportokon belüli konfliktusok szimulálása különböző élethelyzetekben.

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	IV. osztály
Megismerés és önismeret	<p>Munka és terápia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az idő és a tér megszervezésének módszerei; - A tanulási tevékenységek időszakos elemzése. <p>Mesterségek és foglalkozások</p> <ul style="list-style-type: none"> - A különböző szakmák sajátosságainak bemutatása; - Érdeklődési körök és szakmai preferenciák.
Kommunikáció és szociális készségek	<p>Szociális készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepek a csoportban. <p>Család</p> <ul style="list-style-type: none"> - Családi szerepek; - Kapcsolatok a szülőkkel.
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	<p>Természeti katasztrófák (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vészhelyzetek bemutatása (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Védekezési módok tűz, árvíz, földrengés stb. esetén - Védekezés természeti katasztrófák esetén; <p>A fiatalkori bűnözés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kockázati tényezők: agresszió, erőszak, lopás, visszaélés; - A csoportokon belüli konfliktusok elkerülése; - A hatályos jogszabályok bemutatása és ismerete.

Módszertani ajánlások

A módszertani ajánlások nem kötelező jellegűek, az a szerepük, hogy irányt mutassanak a pedagógusoknak az iskolai tanterv alkalmazásában, a **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** órák tevékenységeinek megtervezésében és megvalósításában, a tanulók speciális képzési igényeinek függvényében. Fontos, hogy minden tanév, félév elején, vagy ahányszor csak szükséges, a pedagógus megbeszéléseket kezdeményezzen a gyerekekkel, szülőkkel, más pedagógusokkal azon érdeklődési körök feltárására, melyeket beiktathat a tevékenységekbe.

Az alapkompenciák strukturálása folyamán az osztályfőnök választhat olyan tartalmakat és módszertani megközelítéseket, amelyek leginkább megfelelnek a diákok érdeklődési körének.

A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** órákon, az előkészítő és az I. és a IV. osztályban, az enyhe és közép súlyos mentális hiányosságokkal rendelkező diákok elsajátítanak önismereti technikákat, egymás megismerésének képességét, valamint azon technikákat, melyek által pozitív módon kifejezhetik érdeklődésüket, képességeiket, személyes tapasztalataikat, gondolataikat a különböző személyes és társadalmi helyzetekről. A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** tantervben javasolt tevékenységek elvégzése biztosítja a tanulók számára, hogy motiváltabbak, magabiztosabbak legyenek, és higgyenek a jövőbeli iskolai követelményekhez való alkalmazkodásban.

A műveltségi területre jellemző didaktikai tevékenységek a diákközpontú aktív tanulás alapelveire támaszkodnak. Ezen célok elérésére ajánlottak az interaktív tanítási módszerek. A feladatok végezhetőek egyénileg, párban vagy csapatban, önálló vagy felügyelt tevékenységek formájában, mint például:

- **Gyakorlat** – önismereti és megismerési gyakorlatok, aktív hallgatási gyakorlatok;
- **Szerepjáték és szimulálás** - történetek, filmek vagy a tanulók által ismert valós személyek érzelmeinek és cselekedeteinek értelmezése;
- **Művészetterápia** - az érzelmek kifejezésére rajzban, mozgásban, pantomimban, modellezésben;
- **Beszélgetés, megvitatás.**

Az értékelés módozatai

A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** tevékenységnél nincs osztályozás. Az értékelés, amelyet végezhetünk a tanulási folyamat során, illetve a szemeszter végén szummatív értékelés formájában, figyelembe veszi az egyes diákok előrehaladását. Különös figyelmet kell fordítani a személyes portfólió elkészítésére, amelyet mind tanulási folyamatként, mind a tanulás termékeként tekinthetünk.

Javasoljuk az alábbi értékelési formák használatát:

- személyes tapasztalatok/megélt léthelyzetek kifejezése rajzok és kollázsok segítségével;
- gyakorlati tevékenységek;
- az egyéni vagy csoportos tanulási tevékenységek termékei;
- diplomák és tanúsítványok.

A jelenlegi tanterv újdonsága az egyéni fejlődés kiemelése az előkészítő és az I - IV osztályban a sajátos nevelési igényű tanulók számára.

A program tematikus területei biztosítják a tanulók számára az énkép kialakítását, az érzelmek felismerését, viszonyulási módokat, a zökkenőmentes beilleszkedés céljából az iskolai és társadalmi környezetbe.

A **Tanácsadás és személyiségfejlesztés** tevékenység számára olyan környezetet kell biztosítani, amely megkönnyíti a csapatmunkát, a résztvevők maximális láthatóságát és az összes diák aktív részvételét.

A témától és a tartalomtól függően javasolt, hogy a tevékenységek különböző környezetekben és terekben szerveződjenek, amelyekben a tanulók alkalmazhatnak változatos kutatási és kifejezési módokat, például: iskolai udvar, iskolai kert, parkok, könyvtárak, múzeumok, más iskolák és intézmények.

BIBLIOGRÁFIA

1. Baban, A., (2001), *Consiliere educațională*, Editura „Imprimeria Ardealului”, Cluj-Napoca;
2. Bauer, R.O.; Chivulescu, L.; Rădoi, G.; Rădoi, I.,(2005), *Consiliere și orientare educațională – Ghidul învățătorului*, Editura „Coresi”, București;
3. Cosma, T.,(1994), *Ora de dirigenție în gimnaziu*, Editura „Plumb”, Bacău;
4. Coșma, M., R.; Puia, M.,(2007), *Îndreptar de dirigenție – Auxiliar pentru orele de consiliere și orientare*, Editura „Niculescu”, București;
5. Dinescu, R.; Marinescu, M.,(2003), *Invitație la educație – Suport metodic pentru lecțiile educative la gimnaziu și la liceu*, Editura „Carminis”, Pitești;
6. Gherghuț, A.,(2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și inclusive în educație*, Editura „Poliorom”, Iași;
7. Gîgă, M., (2005), *Codul bunelor maniere pentru copii*, Editura „Coresi”, București;
8. Hodos, C.; Paraschivoiu, C. E.; Tudor, V., (2005), *Viitorul începe azi*, Editura „Magister”, Sibiu;
9. Institutul de Științe ale Educației – Laboratorul Orientare Școlară și Profesională,(2000), *Consiliere și Orientare – Ghid*, București;
10. Jigău, M., (2001), *Consilierea carierei*, Editura „Sigma”, București;
11. Miclea, M., Lemeni, G., (2010), *Consiliere școlară*, Editura „Asociația de Științe Cognitive din România”, București;
12. Tomșa, G., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, Casa de editură și presă „Viața Românească”, București;
13. www.edu.ro, *Învățământ special. Planuri cadru*;
14. www.edu.ro, *Programa școlară Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, Aria curriculară „Consiliere și orientare”*.

Fordítói munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Miclaus Judit, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Numele și prenumele	Instituția
Miclaus Judit	Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Asztalos Tünde Zsuzsanna	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
Balázs Rózsa	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TANTERV

MÚVELTSÉGI TERÜLET - „**KOMPLEX INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA**”

SZEMÉLYES AUTONÓMIA FORMÁLÁSA

SPECIÁLIS OKTATÁS

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY - IV. OSZTÁLY

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK SZÁMÁRA

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A speciális oktatásban a nevelési folyamat minősége biztosításának pillérei az oly módon kidolgozott tantervek, amelyek minden diák valós tanulási képességeit, stílusát és ritmusát szem előtt tartják.

A speciális oktatásbeli diákok számára a tanulás folyamata differenciálás és egyénre szabás által valósul meg, a kompenzációs- rekuperációs összetevőt a « *Sajátos és kompenzációs terápiák* » és a « *Komplex és integrált terápiák* » műveltségterületek keretén belül valósítják meg. A sajátos és nevelési terápiák korrekciós- rekuperációs (korrekciós-, felzárkóztató) beavatkozásai egyéni tanulási- korrekciós- felzárkóztató- kompenzációs tantervek által valósulnak meg, amelyek célja a hétköznapi élethez szükséges jártasságok kialakítása, a munkához szükséges képességek és készségek művelése, a diákok személyiségének alakítása és fejlesztése.

Ily módon lesznek tiszteletben tartva a speciális oktatás alapelvei: az oktatás, nevelés, kompenzálás, felzárkóztatás és/vagy átnevelés egységessége biztosításának elve, az egyéni és differenciált (oktatáshoz való) hozzáférés és bánásmód, az egyediség és az individualizáció elve.

A „*Komplex és integrált nevelési terápia*” műveltségterülete a következő tantárgyakat foglalja magába: A személyes autonómia fejlesztése (Az egyéni autonómia fejlesztése), Szocializáció, Foglalkozásterápia, Kognitív stimuláció, Játékterápia (Ludoterápia).

Ezen tantárgyak keretén belül javasolt tevékenységeket a pedagógus teljes osztályközösséggel valósítja meg, támogatja és kiegészíti a gyógypedagógus által folytatott tanítási- tanulási- értékelési folyamatot és korrekciós- felzárkóztató jellege van.

Az személyes autonómia fejlesztése (önállóság fejlesztése) és a **Szocializáció** – az integráció folyamata olyan komplex intézkedéseket/ eljárásokat jelent, amelyek a személyiség összetevő elemei rendszere és a társadalmi rendszer alkotóelemeinek összeolvadását idézik elő/ generálják, a társadalmi csoport erkölcsi, szellemi és kulturális értékei mentén.(család, iskola, közintézmények)

A szocializáció olyan önmagára és környezetére vonatkozó ismeretek, magatartásbeli normák elsajátítását feltételezi, amelyek lehetővé teszik a közösségbe való beilleszkedést. A társadalomba való beilleszkedéshez és integrálódáshoz szükséges képességek és kompetenciák a különféle élethelyzetekben elsajátított és gyakorolt készségek folytonos tanulási folyamatának az eredménye.

Ezen, a társadalomba való beilleszkedésre és integrációra vonatkozó általános észrevételek teszik lehetővé a nevelési programoknak/tanterveknek a gyermek személyes sajátosságaihoz és jellemzőihez viszonyított elemzését és tervezését.

Foglalkoztató terápia az ember legfontosabb (foglalkozás) tevékenységi formáiból: a munka, a játék, mindennapok tevékenységei formáiból (a munka, a játék és a mindennapi életben végzett tevékenységek) kiindulva a következő célkitűzéseket tartja szem előtt: az egyén szervezetét, az egyén működési szintjét fejleszteni, fenntartani és felépíteni; az egyén fogyatékaiknak ellensúlyozása az ép funkciók (a szervezet egészséges egységei) által, a szervezet egyes funkcióinak leépülésének a megelőzése, ami jó egészségi állapotot és az önmagába vetett hitet idézi elő.

A **kognitív stimuláció** olyan kompenzációs tevékenységekből és programokból tevődik össze, amelyek elősegítik a dolgok, jelenségek, személyek és élethelyzetek megértését ezek instrumentális- integrációs dimenziókban. A fogyatékkal élő gyermek esetében a megismerés folyamatának struktúrálása a megismerés alapvető eszközeinek (olvasás, írás, számolás) elsajátítására és a szellemi tevékenység elemi technikáinak a kialakítására vonatkozik. Fontos, hogy ezen műveltségi terület keretében végzett tevékenységek kifejezetten játékos jellegűek legyenek, hiszen a játék a kognitív stimulációnak leghatékonyabb útja.

Játékterápia, a didaktikus játék, a kognitív szervezés egyik formájaként és a tudás megszerzésének egyik módjaként vezet a gyermek kognitív képességeinek a serkentéséhez és fejlődéséhez, a személyiségjegyek oktatása és az oktatási folyamat tanulási céljainak megvalósítása érdekében a didaktikus játékon keresztül a tanuló teljes szellemi potenciáljával ébren tartja megfigyeléseit, kezdeményezését, találékonyságát, gondolkodása rugalmasságát fejleszti, akárcsak a csapatmunka szellemét.

A speciális oktatás elemi tagozatának enyhe és közép súlyos fogyatékkal élő diákjai számára nevelési terápiák tanterveinek általános kompetenciái, a sajátos kompetenciái, a tanulási tevékenységei, a tanulási tartalmak és a tantervi előírásai szem előtt kell tartásuk a diákok pszicho-intellektuális adottságait.

A Komplex és integrált terápiai tevékenységek műveltségterületbe foglalt tantárgyaknak javasolt tantervek orientatív jellegűek, lehetőséget adnak a tanárnak arra, hogy az értelmi fogyatékkal élő diákok pszicho- fizikai fejlettségi szintjéhez igazítsa ezeket és a fejlesztendő területek mindenike által igényelt tanulási és terápiai tevékenységeket megválassza.

Általános kompetenciák

- 1.Pszicho-individuális sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az alapvető önálló viselkedés kialakítása érdekében**
- 2.A személyi higiéniai készségek és a lakótér (lakás) tisztán tartása iránti hajlandóság kialakítása és fejlesztése**
- 3.Az önállóság kialakítása és gyakorlása a társadalmi beilleszkedés érdekében**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Pszicho-individuális sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az alapvető önálló viselkedés kialakítása érdekében

Előkészítő osztály

1.1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek kialakítása

- Gesztusok által történő kommunikáció gyakorlása (jelek-gesztusok jelentése: „Pá!” „Brávó!” „Gyere!”, „Menj!”)
- Gyakorlatok a különböző gesztusok fejlesztésére: játékos mozgások a karokkal, különböző eszközöket utánozva („Fűrész és gyalu”); vízszintes és függőleges útvonalak ujjal való követése („egérút”); fogócska („Macskák és egerek”), préselés, szakadás, hajlítás, modellezés;
- Egyszerű és társított mozgásgyakorlatok, mozgás, járás, megállás, gördülés, felállás, útvonal végigkövetése;
- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok és kétkezes tevékenységek: építő játék; behelyezés; puzzle / kockák (kis darabszámmal); egyszerű kontúrok lerajzolása; játékfigurák elhelyezése a táblán stb.

1.2. A testséma és lateralitás kialakítása és rögzítése

1. A saját és mások testsémájának megismerésére irányuló gyakorlatok

- Gyakorlatok-játék a testséma (saját és mások) fő elemeinek és részleteinek azonosítására és kijelölésére: tükörben / kollégán vagy bábbon / képeken;
- Testséma megismerésére irányuló játékok, amelyek magukban foglalják az egyensúly, koordinációt és izmok szabályozását;
- Pantomim játékok (Gesztusok és cselekvések utánzása: „Csináld utánam!” stb.);
- Bábjátékok és szerepjátékok;
- Képasszociációs játékok: kép és testrészek között;
- Puzzle (3-5 darab) - hiányos képek kiegészítése;
- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezés útján gyurmával a „kis embert”; a „kicsi ember” geometriai formák felépítése modell szerint / a modell hiányában; a „kis ember” színezése és rajzolása geometriai ábrákon, modell jelenlétében / a modell hiányában; az emberi test / projektív teszt rajza: "A kis ember";

2. Lateralitás rögzítésére irányuló gyakorlatok:

- szem-, kézkoordinációs gyakorlatok, a domináns kéz használatával (bábok felhelyezése, behelyezés, színezés, sablonok alapján való rajzolás stb.)
- bal-jobb azonosítására irányuló gyakorlatok, a tárgy helyének meghatározása a testhelyzet függvényében (elől – hátul, jobbra – balra stb.)

1.3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek kialakítása és fejlesztése

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma függvényében;
- téri irányok meghatározására vonatkozó gyakorlatok (rajta, alatta, előtte, mögötte, feléje- alajá stb.) és tárgyak elhelyezése a térben utasítások alapján (fix és mozgó);
- Játékos térben való mozgás utasítások alapján
- Elrejtett tárgyak megkeresése, nyelvi utasítások alapján („Hideg, meleg, forró”);
- A tárgyak és térbeli elhelyezkedésük közti viszony meghatározására irányuló gyakorlatok („Mondd meg, hol van...?”);
- A tárgyak közötti távolság meghatározására irányuló gyakorlatok (szlalom).

2. A személyi higiéniai készségek és a lakótér (lakás) tisztán tartása iránti hajlandóság kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály

2.1. Az élelmiszer higiéniai készségek kialakítás és fejlesztése

Gyakorlat-játék a bútorok és fő konyhai kiegészítők azonosítására

- A helyes testtartás elsajátítására irányuló gyakorlatok az asztalnál, a helyes evőeszköz és konyhai edények használata;
- Az alapélelmiszerek azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok (hús, élelem, tejtermékek, zöldségek, gyümölcsök: „Válaszd ki a kedvenc ételed!”);
- Az ismert élelmiszer kategóriák osztályozására irányuló gyakorlatok;
- Gyakorlatok az élelmiszerek feldolgozására és elfogyasztására;
- Szerepjátékok („Ételek felszolgálása és elfogyasztása a családban” stb.);
- Gyakorlatok az asztal megtérítésére és leszedésére.

2.2. Az egészségügyi higiéniai készségek kialakítása, fejlesztése és gyakorlása

- A fürdő és a fürdőben lévő tárgyak megnevezése és megfelelő használatára vonatkozó gyakorlatok;
- Tisztálkodási gyakorlatok, és azok szükségességének meghatározása (reggel, este, étkezés előtt és után);
- Gyakorlati gyakorlatok a személyes higiénia fenntartásához: arc, fogak, haj, kezek, test;
- Személyi higiéniai biztosítási műveletek ismeretére vonatkozó gyakorlatok;
- Az illemhelyek megfelelő használatára és higiénijára vonatkozó gyakorlatok.

2.3. A tiszta öltözködés (ruha, lábbeli) iránti igény kialakítása és fejlesztése

- Ruházat és lábbeli helyes azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok
- Az évszaknak megfelelő öltözék használatának elsajátítása
- Nem, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő öltözék kiválasztására irányuló gyakorlatok
- Didaktikai játék: „Öltöztessük fel a babát!” „Válasszuk ki a kislány ruháit!”
- Az öltözék (ruha, lábbeli) ápolására irányuló gyakorlatok

2.4. A lakás tisztántartására és ápolására iránti igény kialakítása és fejlesztése (osztályterem, gyermekszoba stb.)

- A tartózkodási hely és különböző egységeinek elnevezése és helyes használatát célzó gyakorlatok
- A helységek bútorzatának megnevezése és megfelelő használatát célzó gyakorlatok
- Didaktikai játékok és/vagy oktatási szoftverek („Babaház”)
- A játék bútorok összeszerelése játékosan
- Szellőztetéssel, mosással, törléssel stb. kapcsolatos gyakorlatok
- Szerepjátékok: „Terítsük meg az asztalt!”, „Mint a háziasszony!”
- A lehetséges veszélyek azonosítása a tartózkodási helyen (konnektorok, tűzveszély, toxikus anyagok, orvosságok stb.)

3. Az önállóság kialakítása és gyakorlása a társadalmi beilleszkedés érdekében

Előkészítő osztály

3.1. A családban folytatott aktív életvezetési tevékenységek fejlesztése

- A személyes adatok azonosítására irányuló gyakorlatok (vezetéknév-keresztnev, életkor, név írása)
- A családtagok azonosítását célzó gyakorlatok (anya, apa, testvér, nagyszülők stb. Játék: „Keresd meg a testvéredet”)
- A hozzátartozók leírása (testvér/ szülő/ nagyszülő), életkorok azonosítása, kategorizálása (gyerek- fiatal- felnőtt-öreg), képi és verbális segítséggel
- Gyakorlatok a szűk családhoz kapcsolódó hasznos információk bevésésére és visszaadására
- Gyakorlatok a család tagjainak bemutatására megadott szempontok alapján (név, életkor stb. játékok: „Nevezd meg!”, „Név és a tulajdonságok”)
- A családtagok bemutatása rajz által
- Szerepjátékok: gyermekek közti kapcsolat, gyermek – szülő kapcsolat
- A családtagok feladatainak, felelőségeinek meghatározását és átvételét célzó gyakorlatok (szerepjáték: „Mint apa” / „Mint a nagytestvér” stb.)
- A háztartási életre való felkészülést célzó gyakorlatok, portörrlős, sepregetés, tárgyak be és kicsomagolása.

3.2. Tájékozódás, helyzetváltoztatási és kapcsolati készségek kialakítása és fejlesztése a társadalmi környezetben

- Az iskola és az otthon körüli környezet felismerésére irányuló gyakorlatok
- Gyaloglások/ séták különböző helyekre (templom, piac, posta, üzlet, színház stb.)
- A lakhelyhez közli közlekedési eszközök megismerése, úticélok meghatározása a közlekedési eszközökre feltüntetett információk alapján
- A civilizált viselkedés gyakorlása a közlekedési eszközökön és intézményeken belül (mozi, színház, egyház stb.);
- Szerepjáték "Hogyan megyünk át az úttesten?", "Az üzletben", "A parkban", "A templomban", "A cukrászatban" stb.)
- A civilizált magatartás témáival kapcsolatos dramatizációk;
- Az oktatási filmek / szoftverek megtekintése a civilizált magatartás témakörében és az orientációs készségek kialakítása – a szociális térben való helyzetváltoztatások.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek	<ul style="list-style-type: none"> - Különböző típusú gesztusok; - Szem-kéz koordináció és kétkezes tevékenységek;
2. Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - Saját és mások testsémája; - A laterális rögzítése.
3. A téri orientáció, szervezés és térbeli képességek	<ul style="list-style-type: none"> - A térorientáció, tér - időszervezés és strukturálódása - Téri helyzet
4. Élelmiszer higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - Konyha és az ebédlő; - Ember és az állat által elfogyasztott élelmiszerek; - Friss és romlott élelmiszerek; - Étkezés előkészítése és elfogyasztása; - Élelmiszert tároló helyek higiénája
5. Egészségügyi higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - A fürdő; - A fürdőben lévő tárgyak; - Az illemhely higiénája.
6. Az öltözék (ruha, lábbeli) tisztántartása	<ul style="list-style-type: none"> Öltözék (ruha, lábbeli); - ápolás, tisztántartás, tárolás; - megfelelő használata;
7. A ház	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás különböző egységei és azok hasznossága; - bútorok; - háztartási tevékenységek; - lehetséges veszélyek - megelőzés és / vagy eltávolítás;
8. A családi és társadalmi környezet- helyváltoztatás, tájékozódás, kapcsolatteremtés	<p>1. a család:</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - a családtagok közötti kapcsolat - megfelelő magatartás <p>2. Társadalmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utca - lakónegyed - város - viselkedési szabályok a közlekedési eszközökön/közintézményekben.

I OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1.Pszicho-individuális sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az alapvető önálló viselkedés kialakítása érdekében

I Osztály
<p>1.1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gesztusok által történő kommunikáció gyakorlása (jelek-gesztusok jelentése: „Pá!” „Brávó!” „Gyere!”, „Menj!” – Gyakorlatok a különböző gesztusok fejlesztésére: játékos mozgások a karokkal, különböző eszközöket utánozva („Fűrész és gyalu”); vízszintes és függőleges útvonalak ujjal való követése („egérút”); fogócska („Macsák és egerek”), préselés, szakadás, hajlítás, modellezés; – Egyszerű és társított mozgásgyakorlatok, mozgás, járás, megállás, gördülés, felállás, útvonal végigkövetése; - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok és kétkezes tevékenységek: építő játék; behelyezés; puzzle / kockák (kis darabszámmal); egyszerű kontúrok rajzolása; Játékfigurák elhelyezése a táblán stb.
<p>1.2. A testséma és lateralitás kialakítása és rögzítése</p> <p>1. A saját és mások testsémájának megismerésére irányuló gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok-játék a testséma (saját és mások) fő elemeinek és részleteinek azonosítására és kijelölésére: tükörben / kollégán vagy bábon / képeken; – Testséma megismerésére irányuló játékok, amelyek magukban foglalják az egyensúly, koordinációt és izmok szabályozását; – Pantomim játékok (Gesztusok és cselekvések utánzása: „Csináld utánam!” stb.); – Bábjátékok és szerepjátékok; – Képasszociációs játékok: kép és testrészek között; – Puzzle (9-6 darab) - hiányos képek kiegészítése;

– A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezés útján gyurmával a „kis ember”; a „kicsi ember” geometriai formák felépítése modell szerint / a modell hiányában; a „kis ember” színezése és rajzolása geometriai ábrákon, modell jelenlétében / a modell hiányában; az emberi test / projektív teszt rajza: "A kis ember";

2. Lateralitás rögzítésére irányuló gyakorlatok:

- szem - kéz koordinációs gyakorlatok, a domináns kéz használatával (bábok felhelyezése, behelyezés, színezés, sablonok alapján való rajzolás stb.)
- bal- jobb azonosítására irányuló gyakorlatok, a tárgy helyének meghatározása a testhelyzet függvényében (elől – hátul, jobbra – balra stb.)

1.3. A téri orientáció, szervezés és térbeli képességek kialakítása és fejlesztése

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma függvényében;
- téri irányok meghatározására vonatkozó gyakorlatok (rajta, alatta, előtte, mögötte, feléje- alajá stb.) és tárgyak elhelyezése a térben utasítások alapján (fix és mozgó);
- Játékok a térben való mozgás begyakorlására
- Elrejtett tárgyak megkeresése, nyelvi utasítások alapján („Hideg, meleg, forró”);
- A tárgyak és térbeli elhelyezkedésük közti viszony meghatározására irányuló gyakorlatok („Mondd meg hol van...?”);
- A tárgyak közötti távolság meghatározására irányuló gyakorlatok (szlalom).

2. A személyi higiéniai készségek és a lakótér (lakás) tisztán tartása iránti hajlandóság kialakítása és fejlesztése

I osztály

2.1. Az ételkészítés higiéniai készségek kialakítás és fejlesztése

- Gyakorlat-játék a bútorok és fő konyhai kiegészítők azonosítására
- a helyes testtartás elsajátítására irányuló gyakorlatok az asztalnál, a helyes evőeszköz és konyhai edények használata;
- az alapélelmiszerek azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok (hús, élelem, tejtermékek, zöldségek, gyümölcsök: „Válaszd ki a kedvenc ételled!”);
- Az ismert élelmiszer kategóriák osztályozására irányuló gyakorlatok;
- Gyakorlatok az élelmiszerek feldolgozására és elfogyasztására;
- Szerepjátékok („Ételek felszolgálása és elfogyasztása a családban” stb.);
- Gyakorlatok az asztal megtérítésére és leszedésére.

2.2 Az egészségügyi higiéniai készségek kialakítása, fejlesztése és gyakorlása

- A fürdő és a fürdőben lévő tárgyak megnevezése és megfelelő használatára vonatkozó gyakorlatok;
- Tisztálkodási gyakorlatok, és azok szükségességének meghatározása (reggel, este, étkezés előtt és után);
- Gyakorlati gyakorlatok a személyes higiénia fenntartásához: arc, fogak, haj, kezek, test;
- Személyi higiéniai biztosítási műveletek ismeretére vonatkozó gyakorlatok;
- Az illemhelyek megfelelő használatára és higiénijára vonatkozó gyakorlatok.

2.3. A tiszta öltözködés (ruha, lábbeli) iránti igény kialakítása és fejlesztése

- Ruházat és lábbeli helyes azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok
- Az évszaknak megfelelő öltözködés használatának elsajátítása
- Nem, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő öltözködés kiválasztására irányuló gyakorlatok
- Didaktikai játék: „Öltöztessük fel a babát!” „Válasszuk ki a kislány ruháit!”
- Az öltözködés (ruha, lábbeli) ápolására irányuló gyakorlatok

2.4. A lakás tisztántartására és ápolására iránti igény kialakítása és fejlesztése (osztályterem, gyermekszoba stb.)

- A tartózkodási hely és különböző egységeinek elnevezése és helyes használatát célzó gyakorlatok
- A helyiségek bútorzatának megnevezése és megfelelő használatát célzó gyakorlatok
- Didaktikai játékok és/vagy oktatási szoftverek („Babaház”)
- A játék bútorok összeszerelése játékosan
- Szellőztetéssel, mosással, törléssel stb. kapcsolatos gyakorlatok
- Szerepjátékok: „Terítsük meg az asztalt!”, „Mint a háziasszony!”
- A lehetséges veszélyek azonosítása a tartózkodási helyen (konnektorok, tűzveszély, toxikus anyagok, orvosságok stb.)

3. Az önállóság kialakítása és gyakorlása a társadalmi beilleszkedés érdekében

I osztály

3.1. A családban folytatott aktív életvezetési tevékenységek fejlesztése

- A személyes adatok azonosítására irányuló gyakorlatok (vezetéknév-keresztnev, életkor, név írása)
- A családtagok azonosítását célzó gyakorlatok (anya, apa, testvér, nagyszülők stb. Játék: „Keresd meg a testvéredet”)
- A hozzátartozók leírása (testvér/ szülő/ nagyszülő), életkorok azonosítása, kategorizálása (gyermek- fiatal- felnőtt-öreg), képi és verbális segítséggel
- Gyakorlatok a szűk családhoz kapcsolódó hasznos információk bevésésére és visszaadására
- Gyakorlatok a család tagjainak bemutatására megadott szempontok alapján (név, életkor stb. játékok: „Nevezd meg!”, „Név és a tulajdonságok”)
- A családtagok bemutatása rajz által
- Szerepjátékok: gyermekek közötti kapcsolat, gyermek – szülő kapcsolat
- A családtagok feladatainak, felelőségeinek meghatározását és átvételét célzó gyakorlatok (szerepjáték: „Mint apa” / „Mint a nagytetvé” stb.)
- A háztartási életre való felkészülést célzó gyakorlatok, portörrlős, sepregetés, tárgyak be és kicsomagolása.

3.2. Tájékozódás, helyzetváltoztatási és kapcsolati készségek kialakítása és fejlesztése a társadalmi környezetben

- Az iskola és az otthon körüli környezet felismerésére irányuló gyakorlatok
- Gyaloglások/ séták különböző helyekre (templom, piac, posta, üzlet, színház stb.)
- A lakhelyhez közli közlekedési eszközök megismerése, úticélok meghatározása a közlekedési eszközökre feltüntetett információk alapján
- A civilizált viselkedés gyakorlása a közlekedési eszközökön és intézményeken belül (mozi, színház, egyház stb.);
- Szerepjáték "Hogyan megyünk át az úttesten?", "Az üzletben", "A parkban", "A templomban", "A cukrászatban" stb.)
- A civilizált magatartás témájával kapcsolatos dramatizációk;
- Az oktatási filmek / szoftverek megtekintése a civilizált magatartás témakörében és az orientációs készségek kialakítása – a szociális térben való helyzetváltoztatások.

Tanulási tartalmak

Tartalmai területek	I osztály
1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek	- különböző típusú gesztusok; - szem-kéz koordináció és kétkezes tevékenységek;
2. Testséma és lateralitás	- saját és mások testsémája - lateralitás rögzítése
3. A téri orientáció, szervezés és térbeli képességek	- a téri orientáció, tér - időszervezés és strukturálódása - téri helyzet
4. Élelmiszer higiénia	- Konyha és az ebédlő; - Ember és az állat által elfogyasztott élelmiszerek; - Friss és romlott élelmiszerek; - Étkezés előkészítése és elfogyasztása; - Élelmiszert tároló helyek higiénája
5. Egészségügyi higiénia	- a fürdő; - a fürdőben lévő tárgyak; - az illemhely higiénája.
6. Az öltözék (ruha, lábbeli) tisztántartása	Öltözék (ruha, lábbeli); - ápolás, tisztántartás, tárolás; - megfelelő használata;
7. A ház	- a lakás különböző egységei és azok hasznossága; - bútorok; - háztartási tevékenységek; - lehetséges veszélyek - megelőzés és / vagy eltávolítás;
8. A családi és társadalmi környezet- helyváltoztatás, tájékozódás, kapcsolatteremtés	1. a család: - személyes adatok - a családtagok közti kapcsolat - megfelelő magatartás 2. Társadalmi: - utca - lakónegyed - város - viselkedési szabályok a közlekedési eszközökön/közintézményekben.

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1.Pszicho-individuális sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az alapvető önálló viselkedés kialakítása érdekében

II. Osztály

1.1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek kialakítása

- Gesztusok által történő kommunikáció gyakorlása (jelek-gesztusok jelentése: „Pá!” „Brávó!” „Gyere!”, „Menj!”
- Gyakorlatok a különböző gesztusok fejlesztésére: játékos mozgások a karokkal, különböző eszközöket utánozva („Fűrész és gyalu”); vízszintes és függőleges útvonalak ujjal való követése („egérút”); (A cica gomolyája), préselés, tépés,gömbölyítés, modellezés;
- Egyszerű és társított mozgás gyakorlatok, mozgás, járás, megállás, gördülés, felállás, útvonal végigkövetése;
- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok és kétkezes tevékenységek: építő játék; behelyezés; puzzle / kockák (kis darabszámmal); egyszerű kontúrok lerajzolása; Játékfigurák elhelyezése a táblán, varrás, vágás stb.

1.2. A testséma és lateralitás kialakítása és rögzítése

1. A saját és mások testsémájának megismerésére irányuló gyakorlatok

- Gyakorlatok-játék a testséma (saját és mások) fő elemeinek és részleteinek azonosítására és kijelölésére: tükörben / kollégán vagy bábon / képeken;
- Testséma megismerésére irányuló játékok, amelyek magukban foglalják az egyensúly, koordinációt és izmok szabályozását;
- Pantomim játékok (Gesztusok és cselekvések utánzása: utánozd egy ismert szereplő gesztusait, hegedűs a koncerten, ahogy egy tanuló írja a házi feladatot);
- Bábjátékok és szerepjátékok;
- Képasszociációs játékok: kép és testrészek között;
- Puzzle (12-15 darab) - hiányos képek kiegészítése;
- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezés útján gyurmával a „kis embert”; a „kicsi ember” geometriai formák felépítése modell szerint / a modell hiányában; a

„kis ember” színezése és rajzolása geometriai ábrákon, modell jelenlétében / a modell hiányában; az emberi test / projektív teszt rajza: "A kis ember";

2. Lateralitás rögzítésére irányuló gyakorlatok:

- szem- kézkoordinációs gyakorlatok, a domináns kéz használatával (bábok felhelyezése, behelyezés, színezés, sablonok alapján való rajzolás stb.)
- bal- jobb azonosítására irányuló gyakorlatok, a tárgy helyének meghatározása a testhelyzet függvényében (elől – hátul, jobbra – balra stb.)

1.3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek kialakítása és fejlesztése

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma függvényében;
- téri irányok meghatározására vonatkozó gyakorlatok (rajta, alatta, előtte, mögötte, feléje- alajá stb.) és tárgyak elhelyezése a térben utasítások alapján (fix és mozgó);
- Térben való tájékozódási játékok, mozgás utasítások alapján
- Elrejtett tárgyak megkeresése, nyelvi utasítások alapján („Hideg, meleg, forró”);
- A tárgyak és térbeli elhelyezkedésük közti viszony meghatározására irányuló gyakorlatok („Mondd meg hol van...?”);
- A tárgyak közötti távolság meghatározására irányuló gyakorlatok (szlalom).

2. A személyi higiéniai készségek és a lakótér (lakás) tisztán tartása iránti hajlandóság kialakítása és fejlesztése

II. osztály

2.1. Az élelmiszer higiéniai készségek kialakítás és fejlesztése

Gyakorlat-játék a bútorok és fő konyhai kiegészítők azonosítására

- a helyes testtartás elsajátítására irányuló gyakorlatok az asztalnál, a helyes evőeszköz és konyhai edények használata;
- az alapélelmiszerek azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok (hús, élelem, tejtermékek, zöldségek, gyümölcsök: „Válaszd ki a kedvenc ételled!”);
- Az ismert élelmiszer kategóriák osztályozására irányuló gyakorlatok;
- Gyakorlatok az élelmiszerek feldolgozására és elfogyasztására;
- Szerepjátékok („Ételek felszolgálása és elfogyasztása a családban” stb.);
- Gyakorlatok az asztal megtérítésére és leszedésére.

2.2 Az egészségügyi higiéniai készségek kialakítása, fejlesztése és gyakorlása

- A fürdő és a fürdőben lévő tárgyak megnevezése és megfelelő használatára vonatkozó gyakorlatok;
- Tisztálkodási gyakorlatok, és azok szükségességének meghatározása (reggel, este, étkezés előtt és után);
- Gyakorlati gyakorlatok a személyes higiénia fenntartásához: arc, fogak, haj, kezek, test;
- Személyi higiéniai biztosítási műveletek ismeretére vonatkozó gyakorlatok;
- Az illemhelyek megfelelő használatára és higiénijára vonatkozó gyakorlatok.

2.3. A tiszta öltözködés (ruha, lábbeli) iránti igény kialakítása és fejlesztése

- Ruházat és lábbeli helyes azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok
- Az évszaknak megfelelő öltözködés használatának elsajátítása
- Nem, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő öltözködés kiválasztására irányuló gyakorlatok
- Didaktikai játék: „Öltöztessük fel a babát!” „Válasszuk ki a kislány ruháit!”
- Az öltözködés (ruha, lábbeli) ápolására irányuló gyakorlatok

2.4.A lakás tisztántartására és ápolására iránti igény kialakítása és fejlesztése (osztályterem, gyermekszoba stb.)

- A tartózkodási hely és különböző egységeinek elnevezése és helyes használatát célzó gyakorlatok
- A helységek bútorzatainak megnevezése és megfelelő használatát célzó gyakorlatok
- Didaktikai játékok és/vagy oktatási szoftverek („Babaház”)
- A játékbútorok összeszerelése játékosan
- Szellőztetéssel, mosással, törléssel stb. kapcsolatos gyakorlatok
- Szerepjátékok: „Terítsük meg az asztalt!”, „Mint a háziasszony!”
- A lehetséges veszélyek azonosítása a tartózkodási helyen (konnektorok, tűzveszély, toxikus anyagok, orvosságok stb.).

3. Az önállóság kialakítása és gyakorlása a társadalmi beilleszkedés érdekében

II. osztály

3.1. A családban folytatott aktív életvezetési tevékenységek fejlesztése

- A személyes adatok azonosítására irányuló gyakorlatok (vezetéknév-keresztnev, életkor, név írása, lakcím, telefonszám stb.)
- A családtagok azonosítását célzó gyakorlatok (anya, apa, testvér, nagyszülők, nagynéni stb. Játék: „Keresd meg a testvéredet”)
- A hozzátartozók leírása (testvér/ szülő/ nagyszülő), életkorok azonosítása, kategorizálása (gyerek-fiatal- felnőtt-öreg), képi és verbális segítséggel
- Gyakorlatok a szűk családhoz kapcsolódó hasznos információk bevésésére és visszaadására
- Gyakorlatok a család tagjainak bemutatására megadott szempontok alapján (név, életkor stb. játékok: „Nevezd meg!”, „Név és a tulajdonságok”)
- A családtagok bemutatása rajz által (projektív rajzok a kapcsolatok kifejezésére)
- Szerepjátékok: gyermekek közti kapcsolat, gyermek – szülő kapcsolat
- A családtagok feladatainak, felelőségeinek meghatározását és átvételét célzó gyakorlatok (szerepjáték: „Mint apa” / „Mint a nagytetvé” stb.)
- A háztartási életre való felkészülést célzó gyakorlatok: az ágy megvetése, portörölés, ablaktörölés, sepregetés és porszívózás, mosás, vasalás, tárgyak be és kicsomagolása, a kisebb gyerekek, növények és háziállatok gondozása (házi kedvenc), „az élő sarok az osztályban/otthon” stb.

3.2. Tájékozódás, helyzetváltoztatási és kapcsolati készségek kialakítása és fejlesztése a társadalmi környezetben

- Az iskola és az otthon körüli környezet felismerésére irányuló gyakorlatok
- Gyaloglások/ séták különböző helyekre (templom, piac, posta, üzlet, színház stb.)
- A lakhelyhez közli közlekedési eszközök megismerése, úticélok meghatározása a közlekedési eszközökre feltüntetett információk alapján
- A civilizált viselkedés gyakorlása a közlekedési eszközökön és intézményeken belül (mozi, színház, egyház stb.);
- Szerepjáték "Hogyan megyünk át az úttesten?", "Az üzletben", "A parkban", "A templomban",

"A cukrászatban" stb.)

- A civilizált magatartás témáival kapcsolatos dramatizációk;
- Az oktatási filmek / szoftverek megtekintése a civilizált magatartás témakörében és az orientációs készségek kialakítása – a szociális térben való helyzetváltoztatások.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek	<ul style="list-style-type: none"> - különböző típusú gesztusok; - Szem-kéz koordináció és kétkezes tevékenységek;
2. Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - Saját és mások testsémája - Laterális rögzítése
3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek	<ul style="list-style-type: none"> - A térorientáció, tér - időszervezés és strukturálódása - Térbeli helyzet
4. Élelmiszer higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - Konyha és az ebédlő; - Ember és az állat által elfogyasztott élelmiszerek; - Friss és romlott élelmiszerek; - Étkezés előkészítése és elfogyasztása; - Élelmiszert tároló helyek higiénája
5. Egészségügyi higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - A fürdő; - A fürdőben lévő tárgyak; - Az illemhely higiénája.
6. Az öltözék (ruha, lábbeli) tisztántartása	<ul style="list-style-type: none"> - Öltözék (ruha, lábbeli); - ápolás, tisztántartás, tárolás; - megfelelő használata;
7. A ház	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás különböző helyiségei és azok hasznossága; - bútorok; - háztartási tevékenységek; - lehetséges veszélyek - megelőzés és / vagy eltávolítás;
8. A családi és társadalmi környezet- helyváltoztatás, tájékozódás,	<ul style="list-style-type: none"> 1. a család: - személyes adatok - a családtagok közötti kapcsolat

kapcsolatteremtés	- megfelelő magatartás 2. Társadalmi: - utca - lakónegyed - város - viselkedési szabályok a közlekedési eszközökön/közintézményekben.
--------------------------	--

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1.Pszicho-individuális sajátosságok fejlesztése az alapvető önálló viselkedés kialakítása érdekében

III. Osztály

1.1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek fejlesztése

- Gyakorlatok a különböző gesztusok fejlesztésére: játékos mozgások a karokkal, vízszintes és függőleges útvonalak ujjal való követése („egérút”), k9rk9r9s mozgásformák gyakorlása(csigaház, spirál) préselés, tépés, hajlítás, modellezés;
- Egyszerű és társított mozgásgyakorlatok, mozgás, járás, megállás, gördülés, felállás, útvonal végig követése „Akadályverseny”;
- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok és kétkezes tevékenységek: építő játék; behelyezés; puzzle / kockák (fokozatosan emelt darabszámmal); egyszerű sablonok lerajzolása; játéktárgyak elhelyezése a táblán, varrás, vágás, szövés a fokozatosság elvét követve stb.

1.2. A testséma és lateralitás kialakítása és rögzítése

1. A saját és mások testsémájának megismerésére irányuló gyakorlatok

- Asszociációs játékok: testrész és a hozzá tartozó ruhadarab, testrész és érzékelés (orr- szaglás stb.);
- Puzzle (több darabból és különböző nehézségi fokon) - hiányos képek kiegészítése „Kis darabokból”;
- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezés útján gyurmával a „kis

embert”; a „kicsi ember” geometriai formák felépítése modell szerint / a modell hiányában; a „kis ember” színezése és rajzolása geometriai ábrákon, modell jelenlétében / a modell hiányában; az emberi test / projektív teszt rajza: "A kis ember";

- perceptuális szintézisre alapuló játékok (testséma) oktatási szoftverek alkalmazásával;

2. Lateralitás rögzítésére irányuló gyakorlatok:

- a felső domináns végtagok használatára irányuló gyakorlatok

- szem- kézkoordinációs gyakorlatok, a domináns kéz használatával (színezés, sablonok alapján való rajzolás stb.)

- bal- jobb azonosítására irányuló gyakorlatok, a tárgy helyének meghatározása a testhelyzet függvényében (elől – hátul, jobbra – balra, „A gyűrű” stb.)

- körök rajzolása a domináns kézzel, majd a nem dominánssal az óramutató járásával megegyező és ellentétes irányban

- vonalvezetési gyakorlatok („Rajzold meg az utat” stb.).

1.3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek kialakítása és fejlesztése

- Tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma függvényében;

- Téri irányok meghatározására vonatkozó gyakorlatok (rajta, alatta, előtte, mögötte, feléje- alajá stb.) és tárgyak elhelyezése a térben utasítások alapján (fix és mozgó);

- Játékos térben való mozgás utasítások alapján

- Elrejtett tárgyak megkeresése, nyelvi utasítások alapján („Hideg, meleg, forró”);

- A tárgyak és térbeli elhelyezkedésük közti viszony meghatározására irányuló gyakorlatok („Mondd meg hol van...?”);

- A tárgyak közötti távolság meghatározására irányuló gyakorlatok (szlalom);

- A tárgyak helyzetének meghatározása rajzon, képen;

- Hiányos rajzok kiegészítése;

- Térben való ábrázolás („A ház” stb.)

2. A személyi higiéniai készségek és a lakótér (lakás) tisztán tartása iránti hajlandóság fejlesztése és gyakorlása

III. osztály

2.1. Az élelmiszer higiéniai készségek fejlesztése és gyakorlása

- Gyakorlat-játék a bútorok és fő berendezési tárgyak, kiegészítők azonosítására (asztal/konyha/ebédlő) ;
- A helyes testtartás elsajátítására irányuló gyakorlatok az asztalnál, a helyes evőeszköz és konyhai edények használata;
- Az alapélelmiszerek azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok (hús, élelem, tejtermékek, zöldségek, gyümölcsök);
- Azonosító gyakorlatok az élelmiszerek származására és felhasználási módjára (liszt-búza, tej-tehén, tojás-tyúk);
- Emberek és háziállatok által elfogyasztott élelmiszerek azonosítását célzó gyakorlatok;
- Élelmiszerek csoportosítását célzó gyakorlatok („Gyümölcssaláta”, „Reggeli” stb.);
- Gyakorlatok a különböző állagú élelmiszerek feldolgozására és elfogyasztására;
- A napi menü megtervezésére irányuló gyakorlatok (reggeli-ebéd-vacsora), Gyakorlatok az asztal megtérítésére és leszedésére, figyelembe véve az asztalnál lévő személyek számát;
  - A friss / romlott élelmiszerek felismerésére irányuló gyakorlatok (szín, szag, megjelenés);
- A menü megtervezése ünnepi asztalra (Húsvét, Karácsony);
- Szerepjátékok („Hogyan szolgáljuk fel az ételt”, „Ünnepi asztal”);
- A dobozok/élelmiszerek kibontása és becsomagolása;
- Különböző élelmiszerek mérésére irányuló gyakorlatok

2.2. Az egészségügyi higiéniai készségek fejlesztése és gyakorlása

- A fürdő és a fürdőben lévő tárgyak megnevezése és megfelelő használatára vonatkozó gyakorlatok;
- Tisztálkodási gyakorlatok, és azok szükségességének meghatározása (reggel, este, étkezés előtt és után);
- Gyakorlati gyakorlatok a személyes higiénia fenntartásához: arc, fogak, haj, kezek, test;
- Gyakorlati feladatok.

2.3 A tiszta öltözködés (ruha, lábbeli) iránti igény kialakítása és fejlesztése

- Ruházat és lábbeli helyes azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok
- A megfelelő öltözék (ruha, lábbeli) használatának elsajátítását célzó gyakorlatok
- Nem, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő öltözék kiválasztására irányuló gyakorlatok
- Didaktikai játék: „Válasszuk ki a kislány ruháit!”
- Tiszta és szennyes ruhák különválasztására irányuló gyakorlatok
- Tisztántartás és tárolásra irányuló gyakorlatok

2.4.A lakás tisztántartására és ápolása iránti igény kialakítása és fejlesztése (osztályterem, gyermekszoba stb.)

- A tartózkodási hely és különböző egységeinek elnevezése és helyes használatát célzó gyakorlatok
- A helységek bútorzatainak megnevezése és megfelelő használatát célzó gyakorlatok
- Didaktikai játékok és/vagy oktatási szoftverek („Babaház”)
- A játékbútorok összeszerelése játékosan
- Szellőztetéssel, mosással, törléssel stb. kapcsolatos gyakorlatok
- A háztartásbeli események szimulálása, és azok megoldására irányuló gyakorlatok

A lehetséges veszélyek azonosítása a tartózkodási helyen (konnektorok, tűzveszély, toxikus anyagok, orvosságok stb.)

3. Az önállóság kialakítása és gyakorlása a társadalmi beilleszkedés érdekében**III. osztály****3.1. A családban folytatott aktív életvezetési tevékenységek fejlesztése**

- A személyes adatok azonosítására irányuló gyakorlatok (vezetéknév-keresztnev, életkor, név írása, lakcím, telefonszám stb.)
- A családtagok azonosítását célzó gyakorlatok (anya, apa, testvér, nagyszülők, nagynéni stb. Játék: „Keresd meg a testvéredet”)
- A hozzátartozók leírása (testvér/ szülő/ nagyszülő), életkorok azonosítása, kategorizálása (gyerek- fiatal- felnőtt-öreg), képi és verbális segítséggel
- Gyakorlatok a szűk családhoz kapcsolódó hasznos információk bevésésére és visszaadására

- Gyakorlatok a család tagjainak bemutatására megadott szempontok alapján (név, életkor stb. játékok: „Nevezd meg!”, „Név és a tulajdonságok”)
- A családtagok bemutatása rajz által (projektív rajzok a kapcsolatok kifejezésére)
- Szerepjátékok: gyermekek közti kapcsolat, gyermek – szülő kapcsolat
- A családtagok feladatainak, felelőségeinek meghatározását és átvételét célzó gyakorlatok (szerepjáték: „Mint apa” / „Mint a nagytetvé” stb.)
- A háztartási életre való felkészülést célzó gyakorlatok: az ágy megvetése, portörölés, ablaktörés, sepregetés és porszívózás, mosás, vasalás, tárgyak be és kicsomagolása, a kisebb gyerekek, növények és háziállatok gondozása (házi kedvenc), „az élő sarok az osztályban/otthon” stb.

3.2. Tájékozódás, helyzetváltoztatási és kapcsolati készségek kialakítása és fejlesztése a társadalmi környezetben

- Az iskola és az otthon körüli környezet felismerésére irányuló gyakorlatok
- Gyaloglások/ séták különböző helyekre (templom, piac, posta, üzlet, színház stb.)
- A lakhelyhez közli közlekedési eszközök megismerése, úticélok meghatározása a közlekedési eszközökre feltüntetett információk alapján
- A civilizált viselkedés gyakorlása a közlekedési eszközökön és intézményeken belül (mozi, színház, egyház stb.);
- Szerepjáték "Hogyan megyünk át az úttesten?", "Az üzletben", "A parkban", "A templomban", "A cukrászatban" stb.)
- A civilizált magatartás témáival kapcsolatos dramatizációk;
- Az oktatási filmek / szoftverek megtekintése a civilizált magatartás témakörében és az orientációs készségek kialakítása – a szociális térben való helyzetváltoztatások.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek	<ul style="list-style-type: none"> - Különböző típusú gesztusok; - Szem-kéz koordináció és kétkezes tevékenységek;
2. Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - Saját és mások testsémája - Laterális rögzítése
3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek	<ul style="list-style-type: none"> - A térorientáció, tér - időszervezés és strukturálódása - Térbeli helyzet
4. Élelmiszer higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - Konyha és az ebédlő; - Ember és az állat által elfogyasztott élelmiszerek; - Friss és romlott élelmiszerek; - Étkezés előkészítése és elfogyasztása; - Élelmiszert tároló helyek higiénája
5. Egészségügyi higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - A fürdő; - A fürdőben lévő tárgyak; - Az illemhely higiénája.
6. Az öltözék (ruha, lábbeli) tisztántartása	<ul style="list-style-type: none"> Öltözék (ruha, lábbeli); - ápolás, tisztántartás, tárolás; - megfelelő használata;
7. A ház	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás különböző egységei és azok hasznossága; - bútorok; - háztartási tevékenységek; - lehetséges veszélyek - megelőzés és / vagy eltávolítás;
8. A családi és társadalmi környezet- helyváltoztatás, tájékozódás, kapcsolatteremtés	<p>1. a család:</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - a családtagok közti kapcsolat - megfelelő magatartás <p>2. Társadalmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utca - lakónegyed - város - viselkedési szabályok a közlekedési eszközökön /közintézményekben.

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1.Pszicho-individuális sajátosságok fejlesztése az alapvető önálló viselkedés kialakítása érdekében

IV. osztály

1.1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek fejlesztése

– Gyakorlatok a különböző gesztusok fejlesztésére: játékos mozgások a karokkal, ; vízszintes és függőleges útvonalak ujjal való követése („egérút”); Cica gomolyája), préselés,tépés, hajlítás, modellezés különböző anyagokkal

Egyszerű és társított mozgásgyakorlatok, mozgás, járás, megállás, gördülés, felállás, útvonal végig követése „Akadályverseny”;

- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok és kétkezes tevékenységek: építő játék; behelyezés; puzzle / kockák (fokozatosan emelt darabszámmal); egyszerű sablonok lerajzolása; játékfigurák elhelyezése a táblán, varrás, vágás, szövés a fokozatosság elvét követve stb.

1.2. A testséma és laterális kialakítása és rögzítése

A saját és mások testsémájának megismerésére irányuló gyakorlatok

- Asszociációs játékok: testrész és a hozzá tartozó ruhadarab, testrész és érzékelés (orr- szaglás stb.);

– Puzzle (több darabból és különböző nehézségi fokon)- hiányos képek kiegészítése „Kis darabokból”;

– A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezés útján gyurmával a „kis embert”; Tangra; a „kicsi ember” geometriai formák felépítése modell szerint / a modell hiányában; a „kis ember” színezése és rajzolása geometriai ábrákon, modell jelenlétében / a modell hiányában; az emberi test / projektív teszt rajza: "A kis ember";

- perceptuális szintézisre alapuló játékok (testséma) oktatási szoftverek alkalmazásával;

2. Laterális rögzítésére irányuló gyakorlatok:

- a felső domináns végtagok használatára irányuló gyakorlatok

- szem- kézkoordinációs gyakorlatok, a domináns kéz használatával (színezés, sablonok alapján való rajzolás stb.)

– bal- jobb azonosítására irányuló gyakorlatok, a tárgy helyének meghatározása a testhelyzet függvényében (elől – hátul, jobbra – balra, „A gyöngy” stb.)

- körök rajzolása a domináns kézzel, majd a nem dominánssal az óramutató járásával megegyező és ellentétes irányban
- vonalvezetési gyakorlatok („Rajzold meg az utat” stb.).

1.3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek kialakítása és fejlesztése

- Tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma függvényében;
- Téri irányok meghatározására vonatkozó gyakorlatok (rajta, alatta, előtte, mögötte, feléje-alajá stb.) és tárgyak elhelyezése a térben utasítások alapján (fix és mozgó);
- Játékos térben való mozgás utasítások alapján
- Elrejtett tárgyak megkeresése, nyelvi utasítások alapján („Hideg, meleg, forró”);
- A tárgyak és térbeli elhelyezkedésük közti viszony meghatározására irányuló gyakorlatok („Mondd meg hol van...?”);
- A tárgyak közötti távolság meghatározására irányuló gyakorlatok (szlalom);
- A tárgyak helyzetének meghatározása rajzon, képen;
- Hiányos rajzok kiegészítése;
- Térben való ábrázolás („A ház” stb.)

2. A személyi higiéniai készségek és a lakótér (lakás) tisztán tartása iránti hajlandóság fejlesztése és gyakorlása

IV. osztály

2.1. Az élelmiszer higiéniai készségek fejlesztése és gyakorlása

- Gyakorlat-játék a bútorok és fő berendezési tárgyak, kiegészítők azonosítására (asztal/konyha/ebédlő);
- A helyes testtartás elsajátítására irányuló gyakorlatok az asztalnál, a helyes evőeszköz és konyhai edények használata;
- Az alapélelmiszerek azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok (hús, élelem, tejtermékek, zöldségek, gyümölcsök);
- Azonosító gyakorlatok az élelmiszerek származására és felhasználási módjára (liszt-búza, tej-tehén, tojás-tyúk);
- Emberek és háziállatok által elfogyasztott élelmiszerek azonosítását célzó gyakorlatok;
- Élelmiszerek csoportosítását célzó gyakorlatok („Gyümölcssaláta”, „Reggeli” stb.);

- Gyakorlatok a különböző állagú élelmiszerek feldolgozására és elfogyasztására;
- A napi menü megtervezésére irányuló gyakorlatok (reggeli-ebéd-vacsora), Gyakorlatok az asztal megtérítésére és leszedésére, figyelembe véve az asztalnál lévő személyek számát;
- A friss / romlott élelmiszerek felismerésére irányuló gyakorlatok (szín, szag, megjelenés);
- A menü megtervezése ünnepi asztalra (Húsvét, Karácsony);
- Szerepjátékok („Hogyan szolgáljuk fel az ételt”, „Ünnepi asztal”);
- A dobozok/élelmiszerek kibontása és becsomagolása;
- Különböző élelmiszerek mérésére irányuló gyakorlatok

2.2. Az egészségügyi higiéniai készségek fejlesztése és gyakorlása

- A fürdő és a fürdőben lévő tárgyak megnevezése és megfelelő használatára vonatkozó gyakorlatok;
- Tisztálkodási gyakorlatok, és azok szükségességének meghatározása (reggel, este, étkezés előtt és után);
- Gyakorlati gyakorlatok a személyes higiénia fenntartásához: arc, fogak, haj, kezek, test;
- Gyakorlati feladatok.

2.3 A tiszta öltözködés (ruha, lábbeli) iránti igény kialakítása és fejlesztése

- Ruházat és lábbeli helyes azonosítását és megnevezését célzó gyakorlatok;
- A megfelelő öltözék (ruha, lábbeli) használatának elsajátítását célzó gyakorlatok;
- Nem, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő öltözék kiválasztására irányuló gyakorlatok;
- Didaktikai játék: „Válasszuk ki a kislány ruháit!”;
- Tiszta és szennyes ruhák különválasztására irányuló gyakorlatok;
- Tisztántartás és tárolásra irányuló gyakorlatok.

2.5.A lakás tisztántartására és ápolása iránti igény kialakítása és fejlesztése (osztályterem, gyermekszoba stb.)

- A tartózkodási hely és különböző egységeinek elnevezése és helyes használatát célzó gyakorlatok
- A helyiségek bútorzatainak megnevezése és megfelelő használatát célzó gyakorlatok
- Didaktikai játékok és/vagy oktatási szoftverek („Babaház”)
- A játékbútorok összeszerelése játékosan
- Szellőztetéssel, mosással, törléssel stb. kapcsolatos gyakorlatok

- A háztartásbeli események szimulálása, és azok megoldására irányuló gyakorlatok
- A lehetséges veszélyek azonosítása a tartózkodási helyen (konnektorok, tűzveszély, toxikus anyagok, orvosságok stb.)

3. Az önállóság kialakítása és gyakorlása a társadalmi beilleszkedés érdekében

IV. osztály

3.1. A családban folytatott aktív életvezetési tevékenységek fejlesztése

- A személyes adatok azonosítására irányuló gyakorlatok (vezetéknév-keresztnev, életkor, név írása, lakcím, telefonszám stb.)
- A családtagok azonosítását célzó gyakorlatok (anya, apa, testvér, nagyszülők, nagynéni stb. Játék: „Keresd meg a testvéredet”)
- A hozzátartozók leírása (testvér/ szülő/ nagyszülő), életkorok azonosítása, kategorizálása (gyerek- fiatal- felnőtt-öreg), képi és verbális segítséggel
- Gyakorlatok a szűk családhoz kapcsolódó hasznos információk bevésésére és visszaadására
- Gyakorlatok a család tagjainak bemutatására megadott szempontok alapján (név, életkor stb. játékok: „Nevezd meg!”, „Név és a tulajdonságok”)
- A családtagok bemutatása rajz által (projektív rajzok a kapcsolatok kifejezésére)
- Szerepjátékok: gyermekek közti kapcsolat, gyermek – szülő kapcsolat
- A családtagok feladatainak, felelőségeinek meghatározását és átvételét célzó gyakorlatok (szerepjáték: „Mint apa” / „Mint a nagytестvér” stb.)
- A háztartási életre való felkészülést célzó gyakorlatok: az ágy megvetése, portörölés, ablaktörölés, sepregetés és porszívózás, mosás, vasalás, tárgyak be és kicsomagolása, a kisebb gyerekek, növények és háziállatok gondozása (házi kedvenc), „az élő sarok az osztályban/otthon” stb.

3.2. Tájékozódás, helyzetváltoztatási és kapcsolati készségek kialakítása és fejlesztése a társadalmi környezetben

- Az iskola és az otthon környezetének felismerésére irányuló gyakorlatok
- Gyaloglások/ séták különböző helyekre (templom, piac, posta, üzlet, színház stb.)

- A lakhelyhez közeli közlekedési eszközök megismerése, úti célok meghatározása a közlekedési eszközökre feltüntetett információk alapján
- A civilizált viselkedés gyakorlása a közlekedési eszközökön és intézményeken belül (mozi, színház, egyház stb.);
- Szerepjáték "Hogyan megyünk át az úttesten?", "Az üzletben", "A parkban", "A templomban", "A cukrászatban" stb.)
- A civilizált magatartás témáival kapcsolatos dramatizációk;

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
1. Alapvető gesztusok és összetett motoros készségek	<ul style="list-style-type: none"> - különböző típusú gesztusok; - szem-kéz koordináció és kétkezes tevékenységek;
2. Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - saját és mások testsémája - laterális rögzítése
3. A térorientáció, szervezés és térbeli képességek	<ul style="list-style-type: none"> - a térorientáció, tér - időszervezés és strukturálódása - téri helyzet
4. Élelmiszer higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - Konyha és az ebédlő; - Ember és az állat által elfogyasztott élelmiszerek; - Friss és romlott élelmiszerek; - Étkezés előkészítése és elfogyasztása; - Élelmiszert tároló helyek higiénája
5. Egészségügyi higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - a fürdő; - a Fürdőben lévő tárgyak; - az illemhely higiénája.
6. Az öltözék (ruha, lábbeli) tisztántartása	<ul style="list-style-type: none"> Öltözék (ruha, lábbeli); - ápolás, tisztántartás, tárolás; - megfelelő használata;

7. A ház	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás különböző egységei és azok hasznossága; - bútorok; - háztartási tevékenységek; - lehetséges veszélyek - megelőzés és / vagy eltávolítás;
8. A családi és társadalmi környezet- helyváltoztatás, tájékozódás, kapcsolatteremtés	<p>1. a család:</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - a családtagok közti kapcsolat - megfelelő magatartás <p>2. Társadalmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utca - lakónegyed - város - viselkedési szabályok a közlekedési eszközökön/közintézményekben.

Módszertani útmutató

Az nevelési-terápiás tevékenységek integratív elve arra kötelez, hogy az oktatási tevékenységek, minden szempontból kiaknázzhatók legyenek, mivel ezek mint terápiás kategóriák nem különíthetők el egymástól. A tanítási -tanulási folyamat alapját azon tanulási helyzetek képezik, amelyek a készségek formálásához és a gyakorlati képességek fejlesztéséhez vezetnek, a tanulási egységek az egyéni potenciálok szerinti fejlődéshez szükséges kompetenciákhoz igazodnak.

A beavatkozások adaptálásakor figyelembe kell venni a feladat terjedelmét és nehézségét, tanítási módszereket (kooperatív tanulási módszerek, aktív részvételen alapuló módszerek, didaktikai játékok), didaktikai anyagot (intuitív-konkrét), a feladatok kiválasztásakor az értelmi érettséget, a különböző tanulási módszerek és különböző oktatási anyagok és eszközök alkalmazásának célját. Ezáltal olyan gyakorlati szellemi munkát formáljon és fejlesszen, amely adaptálható a mindennapi élethez, ami képessé teszi a tanulás tanulására és a készségek gyakorlására.

A játék, mint tanulási és terápiás folyamat, fejleszti a gyermek megfigyelő, elemző, gyakorló, logikai műveleteinek egységét, a játékon keresztül történő tanítás-tanulás az iskolai környezetből indul, egészen a társadalmi-integráló kontextusig terjed, kompenzálva az értelmi fogyatékos tanuló személyiségét és felruházza azon eszközökkel, amely a mindennapi, társadalmi helyzetekben felhasználható. A játékon keresztül elsajátítható a helyes magatartást és ráció, és talán a legfontosabb didaktikai - formatív szempontok is, azaz, hogy ösztönözze a gyermeket a felfedezésre és a tanulásra.

Végezetül, a nevelési beavatkozások alapja, az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál, a teljes körű személyes fejlődés, az alapvető készségek és kompetenciák előmozdításával, amelyek biztosítják az önazonosság és az önállóság kialakulását, az érzelmi érettséget, a másokkal való kapcsolattartás, az alapszintű problémamegoldást, a társas tevékenységekhez szükséges elsajátított tartalmak mindennapi életben való felhasználását, és amelyek elősegítik a társadalmi beilleszkedésüket.

A komplex és integrált nevelési terápiás programok rugalmas megközelítéssel rendelkeznek, a didaktikai keretrendszer közepes szintű referenciákat tartalmaz, amelyek differenciálódnak, adaptálva az osztály és a tanulók sajátosságainak megfelelően.

Könyvészet

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), *Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. *** (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. *** (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Munkacsoport :

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Oláh Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Végh Renáta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**TANTERV
„KOMPLEX INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA”**

KOGNITÍV STIMULÁCIÓ (KOGNITÍV FUNKCIÓK FEJLESZTÉSE)

ISKOLAI PROGRAM

ELEMI OKTATÁS

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK SZÁMÁRA

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A speciális oktatásban a nevelési folyamat minőségét biztosító pillérek az oly módon kidolgozott tantervek, amelyek egyaránt figyelembe veszik minden egyes diák valós tanulási képességeit, stílusát és sajátos ritmusát.

A speciális oktatásban résztvevő diákok számára a tanulás folyamata differenciált és egyénre szabott, a kompenzációs- rekuperációs összetevőt a « *Sajátos és kompenzációs terápiák* » és a « *Komplex és integrált terápiák* » műveltségterületek keretén belül valósítják meg. A sajátos és nevelési terápiák korrekciós- rekuperációs (korrekciós-, felzárkoztató) beavatkozásai egyéni tanulási- korrekciós- felzárkoztató- kompenzációs tantervek által valósulnak meg, amelyek célja a hétköznapi élethez szükséges jártasságok kialakítása, a munkához szükséges képességek és készségek művelése, a diákok személyiségének alakítása és fejlesztése.

Eképp lesznek tiszteletben tartva a speciális oktatás alapelvei: az oktatás, nevelés, kompenzálás, felzárkoztatás és/vagy átnevelés egységessége, mindezek biztosításának elve, az egyéni és differenciált (oktatáshoz való) hozzáférés és bánásmód, az egyediség és az individualizáció elve.

A „*Komplex és integrált nevelési terápia*” műveltségterülete a következő tantárgyakat foglalja magába: A önállóság fejlesztése (Az egyéni autonómia fejlesztése), Szocializáció, Foglalkozásterápia, Kognitív stimuláció, Játékterápia (Ludoterápia).

A tantárgyak keretén belül javasolt tevékenységeket a pedagógus az osztályközösség egészével valósítja meg, támogatja és kiegészíti a gyógypedagógus által folytatott tanítási-tanulási- értékelési folyamatot és korrekciós- felzárkoztató jellege van.

Az személyes autonómia fejlesztése (önállóság fejlesztése) és a **Szocializáció** – az integráció folyamata olyan komplex intézkedéseket/ eljárásokat jelent, amelyek a személyiséget összetevő elemei rendszerének és a társadalmi rendszer alkotóelemeinek összeolvadását idézik elő/ generálják, a társadalmi csoport erkölcsi, szellemi és kulturális értékei mentén.

A **szocializáció** olyan önmagára és környezetére vonatkozó ismeretek, magatartásbeli normák elsajátítását feltételezi, amelyek lehetővé teszik a közösségbe való beilleszkedést. A társadalomba való beilleszkedéshez és integrálódáshoz szükséges képességek és kompetenciák a különféle élethelyzetekben elsajátított és gyakorolt készségek folytonos tanulásnak az eredménye.

Ezek, a társadalomba való beilleszkedésre és integrációra vonatkozó általános észrevételek teszik lehetővé a nevelési programoknak/tanterveknek elemzését és tervezését úgy, hogy ezek a gyermek személyes sajátosságaihoz és jellemzőihez igazodjanak.

Foglalkoztató terápia az ember legfontosabb (foglalkozás) tevékenységi formáiból: a munka, a játék, mindennapi tevékenységek formáiból (a munka, a játék és a mindennapi életben végzett tevékenységek) kiindulva a következő célkitűzéseket tartja szem előtt: az egyén alapvető működési funkcióit, az egyén működési szintjét fejleszteni, fenntartani és felépíteni; az egyén fogyatékait ellensúlyozni az ép funkciók (a szervezet egészséges egységei) által, a szervezet egyes funkcióinak leépülését megelőzni, ami jó egészségi állapotot és az önbizalmat idézi elő.

A **kognitív stimuláció** olyan kompenzációs tevékenységekből és programokból tevődik össze, amelyek elősegítik a dolgok, jelenségek, személyek és élethelyzetek megéértését ezek instrumentális- integrációs dimenziójában. A fogyatékkal élő gyermek esetében a megismerés folyamatának szakaszolása, felosztása a megismerés alapvető eszközeinek (olvasás, írás, számolás) elsajátítására és a szellemi tevékenység elemi technikáinak a kialakítására vonatkozik. Fontos, hogy ezen műveltségi terület keretében végzett tevékenységeknek kifejezetten játékos jellege legyen, hiszen ez a kognitív stimulációnak leghatékonyabb útja.

Játékterápia, a didaktikus játék, a kognitív tevékenység egyik formájaként és a megismerés megszervezésének egyik módjaként vezet a gyermek kognitív képességeinek a serkentéséhez és fejlesztéséhez, a személyiségjegyek alakítása és a nevelési munka céljainak megvalósítása nyilvánvaló; a didaktikus játékon keresztül a hallgató teljes szellemi potenciáljával felöleli, megfigyeléseket készít, kezdeményezését, találékonyságát, a rugalmas gondolkodást és a csapatmunka szellemét egyaránt fejleszti.

A speciális oktatás elemi tagozatának enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákjai számára a nevelési terápia tantervei által megszabott általános kompetenciáknak, sajátos kompetenciáknak, tanulási tevékenységeknek, tanulási tartalmaknak és a tantervi előírásoknak szem előtt kell tartaniuk a diákok egyéni intellektuális adottságait.

A Komplex és integrált terápia tevékenységek műveltségterületbe foglalt tantárgyaknak javasolt tantervek orientatív jellegűek, lehetőséget adnak a tanárnak arra, hogy az értelmi fogyatékkal élő diákok pszicho- fizikai fejlettségi szintjéhez igazítsa ezeket és a fejlesztendő területek mindenike által igényelt tanulási és terápia tevékenységeket megválassza.

Általános kompetencia

- 1. A környező világ szenzomotoros felfedezése, megismerése a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében**
- 2. Az egyéni sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az önállóság kialakításának érdekében**
- 3. Az önálló magatartási formák kialakítása a társadalmi beilleszkedéshez**

Előkészítő osztály

1. *Általános kompetencia*

1 A környező világ szenzomotoros felfedezése, megismerése a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

Előkészítőosztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak poliszenzoriális feltérképezése</p> <p>Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a) sztereogén gyakorlatok (taktilis, motoros, vizuális): - - osztályozási gyakorlatok hasonlóságok alapján („hasonló” vagy „különböző” tárgyak); - - osztályozási gyakorlatok, egyszerű tulajdonságok szerint (durva-sima, kemény- puha, vastag -vékony, forró- hideg); - - tárgy anyaga osztályozási gyakorlatok (pl. fa, papír, fém, műanyag, üveg, porcelán, gumi, bőr, gyapjú, pamut stb.); - válogatási feladatok letapogatás (tapintás) által (pl. három nem átlátszó zacskóban elhelyezett tárgyak, amelyek egy tulajdonságban különböznek: durva-sima, kemény-puha, vastag-vékony); b) ízlelésre-szaglásra irányuló gyakorlatok; c) látási – hallási gyakorlatok (filmek megtekintése, magyarázatok a hang és kép összekapcsolódására vonatkozóan); <p>A környezet tárgyainak feltérképezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakkal folytatott tevékenységekre vonatkozó gyakorlatok - tárgyak csoportosítása egy megadott szempont alapján (járművek, golyók, pálcikák) - a tárgyak osztályozása egy megadott szempont alapján (szín, méret, forma stb.)
<p>1.1. A pszichomotricitás kialakítása és fejlesztése</p> <p>a) szem-kéz koordináció (bábok elhelyezése a táblán, gyöngyfűzés, varrás utánzás, ujjakkal/ ceruzával egy útvonal végigkövetése, körvonalak készítése sablonnal, színezés stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - kéz korrinációs gyakorlatok (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll, domináns kéz/oldaliság, szem-kéz koordináció stb.) <p>b) testséma és laterálisitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testséma és laterálisitás kialakítására irányuló gyakorlatok („Mutasd amit mondok!”,

Előkészítőosztály

perceptuális szintézisre irányuló játékok: az emberi test puzzleből, „Tedd a tárgyat ahová mondom!” (balra, jobbra, elől-hátul)

- hiányos elemek kiegészítésére irányuló gyakorlatok („Hiányos körvonalak”, figurák behelyezése)

- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezve: a „kis ember”;

- A perceptuális szintézisen alapuló játékok oktatási szoftverek alkalmazásával.

c) alapvető perceptuomotoros magatartás (szín, forma, méret)

- Összehasonlítási gyakorlatok tárgyi és képi síkon

- Azonosító és összehasonlítási gyakorlatok (tárgyak és képek szintjén) megadott szempontok alapján: (szín-méret-forma), „Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat”

- Analizáló-szintetizáló játékok. Lottó -játék, „Párjáték” „Árnyak játéka”

- Színezés és rajzolás gyakorlása

- A perceptuomotoros játékok oktatási szoftverek alkalmazásával.

d) tér és időbeli tájékozódás szerveződés

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma függvényében

- tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben

- Időbeli tájékozódást és szerveződést célzó gyakorlatok („Járj egy megadott ritmusra!”, „A piros tilos, a zöld szabad”)

- A hét napjainak elsajátítására alkalmas memóriajátékok

- A napszaknak megfelelő tevékenységek megfeleltetése a napi programmal („Napi program képekben”)

- Az évszakokhoz kapcsolódó játékok

- Az évszakok és az azoknak megfelelő jelek azonosítása és elsajátítása („Évszakok fája”)

- Évszaknak megfelelő öltözködés társítása a nemekhez (fiú-lány)

- Képek rendezése (gyakorlatok, játékok)

2. Általános kompetencia**2. Az egyéni sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az önállóság kialakításának érdekében**

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

Előkészítő osztály**Az intellektuális fejlődés ösztönzése pszichés folyamatok gyakorlása és fejlesztése révén**

A látási, hallási, tapintási, észlelési és pszichikai képzetalkotás fejlesztésére alkalmazott gyakorlatok („Melyik tárgy tűnt el?” „Drót nélküli telefon” „ujj játékok -az eső”

- Téri tájékozódás fejlesztését célzó gyakorlatok (utasítások (szabadon) alapján tárgyak elhelyezése, szabad rajz).

A gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd, akarat fejlesztését célzó gyakorlatok

1. Érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok, konkrét és elvont síkon egyaránt

- Tárgyak készítése kis darabok összerakásával („Szétszedhető baba”, „Építünk legóból”)
- Fokozatosan növekvő darabszámú ábrák kirakása (puzzle)

2. Összehasonlítást és osztályozást célzó gyakorlatok

- összehasonlító és osztályozási gyakorlatok, az egyszerű tulajdonságok alapján (nagy- kicsi, durva- sima, kemény - lágy, vastag - vékony, forró - hideg, nagyon - alacsony); „Válaszd ki a tárgyat...!”;
- Két különböző csoport mennyiségének összehasonlítására vonatkozó gyakorlatok ("Melyik a legnagyobb?", "Hol van több?");
- Színeket, formákat, élőlényeket stb. megjelenítő ábrák közti hasonlósági és társítási gyakorlatok („Lotó” stb., „Árnyjátékok”, „Alakíts párt!” stb.);
- Osztályozási gyakorlatok több szempont szerint (forma, szín, méret);

3. Látáson, halláson alapuló memória játékok

- Gyakorlatok, a megfigyelt kép alapján/ vagy 3-4 tárgy kiválasztására több darab közül („Mi volt itt?”);
- a rajzban a grafikai elemek / természeti jelenségek reprodukálása a körvonal (kör, nap, eső, villámlás) után;
- a tárgyak / képek társítását célzó gyakorlatok táblán / vagy mágneses táblán („Alakíts párt’, „Tárgyak tükörképe”);
- vizuális memóriajátékok oktatási szoftverekkel
- versek és énekek tanulása;

4. Figyelemfejlesztő játékok

(„Figyelj!”, „Varázslatos kezek!”, „Csináld utánam!”)

- behelyezési, puzzle, logi II;

5. A kommunikáció különböző formáinak gyakorlása

a. nonverbális:

Előkészítő osztály

- mutogatós/pantomim játékok („Mutasd be!”);
- ritmikus és mozgásos játékok („Járj az én ritmusomban!”);
- mozgással kísért énekek („Ha boldog vagy...”, „Fujja a szél a fákat!”)

b) Verbális

- a phono-artikulációs játékok; hangutánzós játékok; „Nyelvtörök”; játékok a cselekvések verbalizálására);
- tematikus párbeszéd / szerepjátékok („Doktor és a beteg”, „A tanár” stb.);
- szókincsfejlesztési gyakorlatok;
- memória gyakorlatok, mesemondás.

6. Képzelet fejlesztését célzó játékok

- építő vagy összeszerelős játékok (pl. „Ház”, „Híd”, „Vonat”, „Kígyó”, „Kastély”, „Robot” stb.);
- szabad vagy megadott téma szerinti rajzolás („A családom”, „Zöldülő fák”, „A ház”, „Tájkép”, „Virágváza”, Gyümölcskosár);
- hiányos rajzok, „mozaik” kollázsok;
- mondatok szóbeli befejezése képek alapján vagy anélkül;
- történetmesélési gyakorlatok;
- szerepjáték / dramatizálás („Képzeld el a szereplőt!”, „Milyen csodákat tesz a jó tündér?”, „Mikulás”);

7. Gyakorlatok önkéntes gátlás és önkontroll kialakítására;

- gyakorlatok - bizonyos rendezett mozgások végrehajtására a motoros kontroll érdekében (pl. „Szélkakas”)
- a hanghordozás (suttogás stb.) különböző típusainak játékos gyakorlása („Telefonos játék”);
- *relaxációs játék, gyakorlatok (pl. „Tenger és hullámok”, „Repülés” stb.).*

2.2. Egyéni sajátosságok az önálló magatartásban

- Igények, szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” „A parkban” stb.)
- Az önállóság gyakorlására irányuló játékok („Az iskolában”, „Hogyan öltözünk fel?” „Hogyan terítjük meg az asztalt?”
- Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”)

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” - Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

3. Általános kompetencia

3. Az önálló magatartási formák kialakítása a társadalmi beilleszkedéshez

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

Előkészítő osztály
<p>3.1 Számszerű összefüggések, kapcsolatok kialakítása tárgyak, élőlények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - A családtagok közti számszerű kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok stb.; - Élőlények-állatok, madarak közti számszerű kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok (állatok családja: „Koca és a kismalacok”, „A macska és a kiscica”, „Tyukanyó és a kiscsibék”).
<p>3.2. Természetes vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti ok-okozati kapcsolatokat megfigyelő gyakorlatok egyszerű tudományos elemek használatával.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A természeti jelenségek ok- okozati kapcsolatainak megfigyelésére vonatkozó gyakorlatok (pl. a fa ágai mozognak mert fúj a szél stb.).

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
1. Kognitív viselkedés perceptuo-motoros szinten	<p>a) Poliszenzoriális feltérképezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzékelés fejlesztése: vizuális, auditív, olfaktív, ízlelési, taktilis-kinesztétikus - Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával, sztereogén gyakorlatok <p>b) Pszichomotricitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szem-kéz koordináció; - testséma és lateralitás; - Alapvető perceptuomotoros viselkedés (szín, forma, méret); - tájékozódás, szerveződés térben és időben

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
2. A kognitív viselkedés a lelki folyamatok egyéni sajátosságai szintjén	a) tér és időbeli reprezentációk b) a gondolkodási, az emlékezeti, a képzeleti, a figyelmi, a beszéd, akarati folyamatok fejlesztése; Gondolkodás - Összehasonlítás és osztályozás Emlékezet Figyelem A kommunikáció formái (nonverbális és verbális) Képzelet és kreativitás Önkéntes gátlás és önkontroll
3. A kognitív viselkedés a társadalmi integráció szintjén	- A tárgyak, élőlények közti számszerű kapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás; - Természeti vagy mechanikus jelenségek közti okozati kapcsolatok, az egyszerű tudományos elemek használatával.

I. OSZTÁLY

Általános kompetencia

1. **A környező világ szenzomotoros felfedezése, megismerése a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében**
2. *Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre*

I Osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak polyszenzoriális feltérképezése</p> <p>Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a) sztereogén gyakorlatok (taktilis, motoros, vizuális): - - osztályozási gyakorlatok hasonlóságok alapján („hasonló” vagy „különböző” tárgyak); - - osztályozási gyakorlatok, egyszerű tulajdonságok szerint (durva-sima, kemény- puha, vastag -vékony, forró- hideg); - - tárgyak anyaga szerinti osztályozási gyakorlatok (pl. fa, papír, fém, műanyag, üveg, porcelán, gumi, bőr, gyapjú, pamut stb.);

I Osztály

- válogatási feladatok letapogatás (tapintás) által (pl. három nem áttetsző zacskóban elhelyezett tárgyak, amelyek egy tulajdonság mentén különböznek: durva-sima, kemény-puha, vastag-vékony);

b) ízlelésre-szaglásra irányuló gyakorlatok;

c) látási- hallási gyakorlatok (filmek megtekintése, magyarázatok a hang és kép összekapcsolódására vonatkozóan);

A környezet tárgyaitak feltérképezése

- tárgyakkal folytatott tevékenységekre vonatkozó gyakorlatok

- tárgyak csoportosítása egy megadott szempont alapján (járművek, golyók, pálcikák)

- a tárgyak osztályozása egy megadott szempont alapján (szín, méret, forma stb.)

1.2. A pszichomotricitás kialakítása és fejlesztése

a) szem-kéz koordináció (bábok elhelyezése a táblára, gyöngyfüzés, varrás szimuláció, ujjakkal/ ceruzával egy útvonal végigkövetése, körvonalak készítése sablonnal, színezés stb.);

- kéz koordinációs gyakorlatok (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll, domináns kéz/oldalosság, szem-kéz koordináció stb.)

b) testséma és laterális

- a testséma és laterális kialakítására irányuló gyakorlatok („Mutasd amit mondom!”, perceptuális szintézisre irányuló játékok: az emberi test puzzelből, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra, jobbra, elől-hátul);

- a test helyzetének meghatározása képek alapján és azok tükrözése („Mozgásban a test”);

- hiányos elemek kiegészítésére irányuló gyakorlatok („Hiányos körvonalak”, figurák behelyezése)

- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezve- gyurma használata: „kis ember” „Állatok”;

- A perceptuális szintézisen alapuló játékok oktatási szoftverek alkalmazásával.

c) alapvető perceptuomotoros magatartás (szín, forma, méret)

- Összehasonlítás gyakorlatok tárgyi és képi síkon

- Azonosító és összehasonlítás gyakorlatok (tárgyak és képek szintjén) megadott szempontok alapján: (szín-méret-forma), „Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat”

- Méret szerinti rendezés, sorbarendezés

- Építőjátékok (különböző modellek elkészítése) használata megadott kritériumok alapján (szín

I Osztály

– méret – forma)

- Analizáló- szintetizáló játékok: Lottó -játék, „Párjáték” „Árnyak játéka”
- Minták elkészítése sablonok alapján
- Színezés és rajzolás gyakorlása
- A perceptomotoros játékok oktatási szoftverekkel

d) tér és időbeli tájékozódás szerveződés

- Tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma és más tárgyak függvényében
- Tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben
- A tárgyak helyzetének ábrázolása (mérési formák lerajzolása követelmények alapján „Hernyó”, „Ház” stb.)
- Időbeli tájékozódást és szerveződést vonatkozó gyakorlatok („Járj egy magadott ritmusra!”, „Lufik a hónapokkal” „A piros tilos, a zöld szabad”)
- A hét napjainak elsajátítását célzó memóriajátékok
- A napszaknak megfelelő tevékenységek megfeleltetése a napi programmal („Napi program képekben”)
- Az évszakokhoz kapcsolódó játékok
- Az évszakok és az azoknak megfelelő jelek azonosítása és elsajátítása („Évszakok fája”)
- Évszaknak megfelelő öltözködés társítása a nemekhez (fiú-lány)
- Képek rendezése (gyakorlatok, játékok)

2. Általános kompetencia**2. Az egyéni sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az önállóság kialakításának érdekében****Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****I osztály**

- **Az intellektuális fejlődés ösztönzése pszichés folyamatok gyakorlása és fejlesztése révén**
A látási, hallási, tapintási, észlelési és pszichikai képzetalkotás fejlesztésére alkalmazott gyakorlatok („Melyik tárgy tűnt el?” „Drót nélküli telefon” „ujj játékok -az eső”)

I osztály

- Téri tájékozódás fejlesztését célzó gyakorlatok (utasítások (szabadon) alapján tárgyak elhelyezése, szabad rajz).
- Időbeli és ok -okozati reprezentációk fejlesztését célzó gyakorlatok (pl. időbeli képsorok kirakása);

A gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd, akarat fejlesztését célzó gyakorlatok

1. Érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok, konkrét és elvont síkon egyaránt

- Tárgyak készítése kis darabok összerakásával („Szétszedhető baba”, „Építsünk legóból”)
  - Fokozatosan növekvő darabszámú ábrák kirakása (puzzle)
  - Összehasonlítást és osztályozást célzó gyakorlatok
  - Halmazokra vonatkozó gyakorlatok és játékok (a halmaz meghatározása, alakítása, rendezések meghatározott kritériumok szerint (előtte, utána)
  - tárgyi és képi szintű összehasonlító gyakorlatok
  - összehasonlító és osztályozási gyakorlatok, az egyszerű tulajdonságok alapján (nagy- kicsi, durva- sima, kemény - lágy, vastag - vékony, forró - hideg, nagyon - alacsony); „Válassz ki a tárgyat ...!”;
  - Két különböző halmaz összehasonlítására vonatkozó gyakorlatok ("Melyik a legnagyobb?", "Hol van több?");
  - Színeket, formákat, lényeket stb. megjelenítő ábrák közti hasonlósági és társítási gyakorlatok („Loto” stb., „Árnyjátékok”, „Alakítása párt!” stb.);
  - Különbségek meghatározására vonatkozó gyakorlatok („Fedezz fel a különbséget!”)
  - Különbségek meghatározása egy adott szempont alapján („Ellentétes szavak és képek”)
  - Osztályozási gyakorlatok több szempont alapján (forma, szín, méret)
  - Elvonatkoztatás és általánosítás műveletének gyakorlása
  - Gyakorlatok a tárgy-kép-szimbólum (szám-számjegy) megfeleltetésére:
    - halmazok - tárgyak száma közti megfeleltetési gyakorlatok; ("Helyezd el a megfelelő korongot!" stb.);
    - megfeleltetési gyakorlatok „halmaz- szimbólumok száma” (szám – számjegy)”.
- b) mértani formák használatát célzó gyakorlatok
- vonalak felismerése és rajzolásának gyakorlása (egyenes, görbe)
  - mértani formák felismerésének gyakorlása
  - mértani formák felhasználásával különböző modellek, ábrák elkészítése („Ház”, „Autó”,

I osztály

„Ember”)

c) elvonatkoztatást és általánosítást tartalmazó játékok

- hiányzó részek játéka (oda nem tartozó elemek kizárása/ a hiányzó elemek megkeresése)
- társítások (Csoportok alakítása: „Állatok családj”, „Gyümölessaláta”, „Mire használható..?”)
- találós kérdések

d) problémamegoldási gyakorlatok, játékok:

- probléma felismerése és azonosítására, meghatározására irányuló gyakorlatok („Akadályverseny”)
- a problémahelyzet elemeinek meghatározása (pl. az osztály kitakarítása)
- építőjátékok (tárgyak, képek szintjén), labirintus (útvonalak azonosítása: „Keresd meg az utat!” „Egérút!”)
- kategóriákba való behelyezés („Játék a halmazokkal!” „Keresd meg a helyét!”)
- megfeleltetéseket célzó gyakorlatok („Anya és a gyermek” „Mindenkinek megvan a saját széke” stb.)

4. Vizuális és auditív memória játékok

- Gyakorlatok, az előzőleg észlelt kép/ vagy 3-4 tárgy kiválasztására több darab közül („Mi volt itt?”);
- a rajzban a grafikai elemek / mértanu formák /természeti jelenségek reprodukálása a kontúr (kör, nap, eső, villámlás) után;
- a tárgyak / képek társítását célzó gyakorlatok táblán / vagy mágneses táblán („Alakíts párt’, „Tárgyak tükörképe”);
- vizuális memóriajátékok oktatási szoftverek alkalmazásával;
- versek és énekek memorizálása;

5. Figyelemfejlesztő játékok

(„Figyelj!”, „Varázslatos kezek!”, „Csináld utánad!”, „Kövesd az utat”)

- építés modell alapján („Figyelj a részletekre!”)
- behelyezési, puzzle, LOGICO-játék;
- jelek, grafikai elemek felismerését célzó gyakorlatok

6. A kommunikáció különböző formáinak gyakorlása

a. nonverbális:

- mutogatós/pantomim játékok („Mutasd be!”);

I osztály

- ritmus és mozgásjátékok („Járj az én ritmusomban!”);
- mozgással kísért énekek („Ha boldog vagy...”, „Fújja szél a fákat!”)

b. verbális

- a phono-artikulációs játékokat; hangutánzó játékok; „Nyelvtörők”; játékok a cselvekvések verbalizálására);
- tematikus párbeszéd / szerepjátékok („Doktor és a beteg”, „A tanár” stb.);
- szókincsfejlesztési gyakorlatok (rokonértelmű és ellentétes értelmű szavak);
- Nyomatott betűk olvasása (Ismerd fel a betűt!)
- memória gyakorlatok, mesemondás.

7. Képzelet fejlesztését célzó játékok

- építé- vagy összeszerelő játékok (pl. „Ház”, „Híd”, „Vonat”, „Kígyó”, „Kastély”, „Robot” stb.);
- szabad vagy megadott téma szerinti rajzolás („A családom”, „Zöldülő fák”, „A ház”, „Tájkép”, „Virágváza”, Gyümölcskosár);
- hiányos rajzok, „mozaik” kollázsok;
- mondatok szóbeli befejezése képi alátámasztás segítségével vagy annak hiányában;
- történetmesélési gyakorlatok képek alapján;
- szerepjáték / dramatizálás („Képzeld el a szereplőt”, „Milyen csodákat tesz a jó tündér?”, „Mikulás”);
- Gyakorlatok önkéntes gátlás és önkontroll kialakítására;
- gyakorlatok - bizonyos rendezett mozgások végrehajtására a motoros kontroll érdekében (pl. „Szélkakas”, „Szinészek” stb.)
- a hanghordozás (suttogás stb.) különböző típusainak játékos gyakorlása („Telefonos játék”);
- relaxációs játék, gyakorlatok (pl. „Tenger és hullámok”, „Repülés” stb.).

2.2. Egyéni sajátosságok az önálló magatartásban

- Igények, szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” „A parkban” stb.)
- Az önállóság gyakorlására irányuló játékok („Az iskolában”, „Hogyan öltözünk fel?” „Hogyan terítjük meg az asztalt?”)

I osztály

- Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”)
- Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” „A letehetősebb rajzoló” „A legszorgosabb tanuló”
Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

3. Általános kompetencia**2. Az önálló magatartási formák kialakítása a társadalmi beilleszkedéshez***Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre***I Oszály****3.1 Számszerű összefüggések, kapcsolatok kialakítása tárgyak, élőlények között**

- A családtagok közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok stb.;
- Élőlények-állatok, madarak közti számszerű kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok (állatok családja: „Koca és a kismalacok”, „A macska és a kiscica”, „Tyúkanyó és a kiscsibék”).

3.2. Szimbólumok és a mértékegység közti számszerű kapcsolatok kialakítása

- a napi program/órarend megfogalmazása, és betartása
- „Vásárlás” szerepjáték pénzürmék és bankjegyek felhasználásával;
- a mérési tevékenység verbalizálásának gyakorlása, a hosszúság fogalmának elsajátítása és helyes használata: a „hosszú”, „rövid”, „hosszabb”, „rövidebb”, „egyenlő hosszúságú”.

3.3. Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti ok-okozati kapcsolatokat megfigyelő gyakorlatok egyszerű tudományos elemek használatával

- A természeti jelenségek ok- okozati kapcsolatainak megfigyelésére vonatkozó gyakorlatok (pl. a fa ágai mozognak mert fúj a szél stb.);
- Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti kapcsolatok leírása, az egyszerű tudományos elemek használatával: növényel, természeti jelenségek.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	I Osztály
1. Kognitív viselkedés perceptuo-motoros szinten	a) Poliszenzoriális feltérképezés - érzékelés fejlesztése: vizuális, auditív, olfaktív, ízlelési, taktilis-kinesztétikus - Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával, sztereogén gyakorlatok b) Pszichomoticitás - szem-kéz koordináció; - testséma és lateralitás; - Alapvető perceptuo motoros viselkedés (szín, forma, méret); - tájékozódás és szerveződés térben és időben
2. A kognitív viselkedés a lelki folyamatok egyéni sajátosságai szintjén	a) tér és időbeli reprezentációk b) a gondolkodási, az emlékezeti, a képzeleti, a figyelmei, a beszéd, akaratli folyamatok fejlesztése; Gondolkodás - Perceptuális és mentális analízis és szintézis, - Összehasonlítás és osztályozás - Elvonatkoztatás és általánosítás Emlékezet Figyelem A kommunikáció formái (nonverbális és verbális) Képzelet és kreativitás Önkéntes gátlás és önkontroll c) Személyi autonómia és független magatartás
3. A kognitív viselkedés a társadalmi integráció szintjén	- A tárgyak, élőlények közti számszerű kapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás; - Természeti vagy mechanikus jelenségek közti okozati kapcsolatok felismerése, az egyszerű tudományos elemek használatával

II. OSZTÁLY

Általános kompetencia

A környező világ szenzomotoros felfedezése, megismerése a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

II. osztály	
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak poliszenzoriális feltérképezése</p> <p>Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a) sztereogén gyakorlatok (taktilis, motoros, vizuális): - - osztályozási gyakorlatok hasonlóságok alapján („hasznó” vagy „különböző” tárgyak); - - osztályozási gyakorlatok, egyszerű tulajdonságok szerint (durva-sima, kemény- puha, vastag -vékony, forró- hideg); - - tárgyak anyaga szerinti osztályozási gyakorlatok (pl. fa, papír, fém, műanyag, üveg, porcelán, gumi, bőr, gyapjú, pamut stb.); - válogatási feladatok letapogatás (tapintás) által (pl. három nem áttetsző zacskóban elhelyezett tárgyak, amelyek egy tulajdonságban különböznek: durva-sima, kemény-puha, vastag-vékony); b) ízlelésre-szaglásra irányuló gyakorlatok; c) látási- hallási gyakorlatok (filmek megtekintése, magyarázatok a hang és kép összekapcsolódására vonatkozóan); <p>A környezet tárgyainak feltérképezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakkal folytatott tevékenységekre vonatkozó gyakorlatokú - tárgyak csoportosítása egy megadott szempont alapján (járművek, golyók, pálcikák) - a tárgyak osztályozása egy megadott szempont alapján (szín, méret, forma stb.) - a tárgyak formáinak azonosítására vonatkozó gyakorlatok - sorba rendezési gyakorlatok, a pontos hely meghatározásával („első”, „utolsó”, „második stb.) 	
<p>1.2. A pszichomotricitás kialakítása és fejlesztése</p> <p> szem-kéz koordináció (bábok elhelyezése a táblára, gyöngyfűzés, varrás szimuláció,</p>	

II. osztály

ujjakkal/ ceruzával egy útvonal végigkövetése, körvonalak készítése sablonnal, színezés stb.);

- kéz koordinációs gyakorlatok (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll, domináns kéz/oldaliság, szem-kéz koordináció stb.)

b) testséma és lateralitás

- a testséma és lateralitás kialakítására irányuló gyakorlatok („Mutasd amit mondok!”, perceptuális szintézisre irányuló játékok: az emberi test puzzleből, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra, jobbra, elől-hátul) ;

- a test helyzetének meghatározása képek alapján és azok tükrözése („Mozgásban a test”);

- hiányos elemek kiegészítésére irányuló gyakorlatok („Hiányos körvonalak”, figurák behelyezése)

- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezve- gyurma használta: „kis ember” „Állatok”;

- A perceptuális szintézisen alapuló játékok oktatási szoftverek alkalmazásával

Ω ① alapvető perceptuomotoros magatartás (szín, forma, méret)

- Összehasonlítási gyakorlatok tárgyi és képi síkon

- Azonosító és összehasonlítási gyakorlatok (tárgyak és képek szintjén) megadott kritériumok alapján: (szín-méret-forma), „ Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat!”

- Méret szerinti rendezés, sorba rendezés

- Építőjátékok (különböző modellek elkészítése) használata megadott szempontok alapján (szín – méret – forma)

- Analitikus-szintetikus játékok. Lottó -játék, „Párjáték” „Árnyak játéka”

- Minták elkészítése sablonok alapján

- Színezés és rajzolás gyakorlása

- A perceptuomotoros játékok oktatási szoftverekkel.

- Frostig féle perceptuo – motoros program alkalmazása

⌘ ① tér- és időbeli tájékozódás és szerveződés

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma és más tárgyak függvényében

- tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben

- a tárgyak helyzetének ábrázolása (mértani formák lerajzolása követelmények alapján

II. osztály

„Hernyó”, „Ház” stb.)

- Időbeli tájékozódásra és szerveződésre vonatkozó perceptuo-motoros gyakorlatok („Járj egy megadott ritmusra!”, „Lufik a hónapokkal” „A piros tilos, a zöld szabad”)
- A hét napjainak elsajátítására alkalmas memóriajátékok
- A napszaknak megfelelő tevékenységek megfeleltetése a napi programmal („Napi program képekben”)
- Az évszakokhoz kapcsolódó játékok
- A hónapok elsajátítását segítő memóriajátékok
- Az évszakok és az azoknak megfelelő jelek azonosítása és elsajátítása („Évszakok fája”)
- Évszaknak megfelelő öltözködés társítása a nemekhez (fiú-lány)
- Képek rendezése (gyakorlatok, játékok)

2. Általános kompetencia**2. Az egyéni sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az önállóság kialakításának érdekében****Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****II. Osztály****2.1. Az intellektuális fejlődés ösztönzése pszichés folyamatok gyakorlása és fejlesztése révén**

- A látási, hallási, tapintási, észlelési és pszichikai képzetalkotás fejlesztésére alkalmazott **gyakorlatok** („Melyik tárgy tűnt el?” „Drót nélküli telefon” „ujjak játéka -az eső”)
- Téri tájékozódás fejlesztését célzó gyakorlatok (utasítások (szabadon) alapján tárgyak elhelyezése, mértani formák rajzolása, szabad rajz).
  - Időbeli és ok -okozati reprezentációk fejlesztését célzó gyakorlatok (pl. képsorok rendezése , időbeli sorrendben, események ok-okozati viszonyának szemléltetése);

A gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd, akarat fejlesztését célzó gyakorlatok

1. Érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok, konkrét és elvont síkon egyaránt
- Tárgyak készítése kis darabok összerakásával („Szétszedhető baba”, „Építsünk legóból”, „LOGIKO-játék”)
  - formák, alakzatok(emberi test, ismert tárgyak ábrázolása) elkészítése kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák)

II. Osztály

- Fokozatosan növekvő elemszámú ábrák kirakása (puzzle)
- 2. Összehasonlítást és osztályozást célzó gyakorlatok
  - Halmazokra vonatkozó gyakorlatok és játékok (a halmaz meghatározása, alakítása, rendezések meghatározott szempontok szerint (előtte, utána, kisebb, nagyobb stb.))
  - tárgyi és képi szintű összehasonlító gyakorlatok
  - összehasonlító és osztályozási gyakorlatok, az egyszerű tulajdonságok alapján (nagy- kicsi, durva- sima, kemény - lágy, vastag - vékony, forró - hideg, nagyon - alacsony); „Válaszd ki a tárgyat ...!”;
  - Két különböző halmaz összehasonlítására vonatkozó gyakorlatok ("Melyik a legnagyobb?", "Hol van több?");
  - a halmazok elemszámának növelését célzó gyakorlatok („rakjuk össze”), elemszámának csökkentése, nagyságának növelése és kicsinyítése („Alkoss egy halmazt!”)
  - Színeket, formákat, élőlényeket stb. megjelenítő ábrák közti egybeesések és asszociációs gyakorlatok („Lotó” stb., „Árny játékok”, „Alakítása párt!” stb.);
  - Különbségek meghatározására vonatkozó gyakorlatok: tárgy-kép („Fedez fel a különbséget!”)
  - Különbségek meghatározása egy adott szempont alapján („Ellentétes szavak és képek”)
  - Osztályozási gyakorlatok több szempont alapján (forma, szín, méret, felhasználás stb.)
- 3. Elvonatkoztatás és általánosítás műveletének gyakorlása
  - a) Gyakorlatok a tárgy-kép-szimbólum (szám-számjegy) megfeleltetésére:
    - halmazok - tárgyak száma közti megfeleltetési gyakorlatok; ("Helyezd el a megfelelő korongot!" stb.);
    - megfeleltetési gyakorlatok „halmaz- szimbólumok száma” (szám – számjegy)” („Írd le a megfelelő számot!”).
    - 0-31 számkörben való matematikai gyakorlatok (növekvő és csökkenő számsorok, „Folytasd a sort!”, „Számszomszéd!”)
    - számok írásának gyakorlása 0- 31 számkörben
    - matematikai jelek használatának gyakorlása „+”, „-”, „=”
    - matematikai műveletek alkalmazásának elmélyítése (számsorok kiegészítése, növekvő és csökkenő sorrend, számok bontásának gyakorlása, összeadás és kivonás gyakorlása a 0-31 számkörben)
  - b) mértani formák használatát célzó gyakorlatok

II. Osztály

- vonalak felismerése és rajzolásának gyakorlása (egyenes, görbe, átlós)
  - mértani formák felismerésének és rajzolásának gyakorlása
  - mértani formák felhasználásával különböző modellek, ábrák elkészítése („Ház”, „Autó”, „Ember”)
  - 3-5 mértani forma felhasználásával rajzok készítése
- c) elvonatkoztatást és általánosítást tartalmazó játékok
- hiányzó részek játéka (oda nem tartozó elemek kizárása/ a hiányzó elemek megkeresése)
  - társítások (Csoportok alakítása: „Állatok családja”, „Gyümölcssaláta”, „Mire használható..?”)
  - találós kérdések
- d) problémamegoldási gyakorlatok, játékok:
- probléma felismerése és azonosítására, meghatározására irányuló gyakorlatok („Akadályverseny”)
  - a problémahelyzet elemeinek meghatározása (pl. az osztály kitakarítása)
  - építőjátékok (tárgyak, képek szintjén), labirintus (útvonalak azonosítása: „Keresd meg az utat!” „Egérút!”)
  - kategóriákba való behelyezést célzó gyakorlatok („Játék a halmazokkal!” „Keresd meg a helyét!”)
  - megfeleltetéseket célzó gyakorlatok („Anya és a gyermek” „Mindenkinek megvan a saját széke” stb.)
4. Vizuális és auditív memória játékok
- Gyakorlatok, az előzőleg észlelt kép/ vagy 5-6 tárgy kiválasztására több darab közül („Mi volt itt?”);
  - a rajzban a grafikai elemek / mértani formák /természeti jelenségek reprodukálása a körvonal (kör, nap, eső, villámlás) után;
  - a tárgyak / képek társítását célzó gyakorlatok táblán / vagy mágneses táblán („Alakíts párt!”, „Tárgyak tükörképe”);
  - vizuális memóriajátékok oktatási szoftverek alkalmazásával;
  - versek és énekek memorizálása;
5. Figyelemfejlesztő játékok
- („Figyelj!”, „Varázslatos kezek!”, „Csináld utánam!”, „Kövesd az utat!”)
- építés minta alapján („Figyelj a részletekre!”)

II. Osztály

- behelyezési, puzzle, LOGICO-játék;

- varrásgyakorlatok minta alapján (gyorsaság és pontosság)

- jelek, grafikai elemek felismerését célzó gyakorlatok

6. A kommunikáció különböző formáinak gyakorlása.

a. Nonverbális:

- mutogatós/pantomim játékok („Mutasd be!”);

- ritmus és mozgásjátékok („Járj az én ritmusomban!”);

- mozgással kísért énekek („Ha boldog vagy...”, „Fújja a szél a fákat!”)

b. verbális

- a phono-artikulációs játékokat; hangutánzó játékok; „Nyelvtörők”; játékok a cselekvések verbalizálására);

- Rögzítési gyakorlatok (a betűk, szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek saját ritmusban való olvasása)

- Olvasás - írásgyakorlatok; (kis és nagybetűk, szótagok, szavak, szövegek írása, olvasása, „Ismerd fel a betűt!” „Adjatok példát a megadott betűkkel szótagokkal!” stb.)

- Befejezetlen mondatok kiegészítése („Fejezd be a mondatot!”, „Összekevert szavak!” stb.)

- tematikus párbeszéd / szerepjátékok („Doktor és a beteg”, „A tanár” stb.);

- szókincsfejlesztési gyakorlatok (rokonértelmű és ellentétes értelmű szavak, „Összekevert szavak” „Én mondok egyet te mondj mást!”

- memória gyakorlatok, mesemondás.

7. Képzelet fejlesztését célzó játékok

- építő vagy összeszerelő játékok (pl. „Ház”, „Híd”, „Vonat”, „Kígyó”, „Kastély”, „Robot” stb.);

- szabad vagy megadott téma szerinti rajzolás („A családom”, „Zöldülő fák”, „A ház”, „Tájkép”, „Virágváza”, Gyümölcskosár);

- hiányos rajzok kiegészítése, „mozaik” kollázsok;

- mondatok szóbeli befejezése kép! segítségével vagy annak hiányában;

- történetmesélési gyakorlatok képek alapján;

- makettek elkészítése („Vidám park”, „Nagyapa kertje”, „A kikötő”)

- szerepjáték / dramatizálás („Képzeld el a szereplőt”, „Milyen csodákat tesz a jó tündér?”, „Mikulás”);

8. Gyakorlatok önkéntes gátlás és önkontroll kialakítására;

II. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok - bizonyos rendezett mozgások végrehajtására a motoros kontroll érdekében (pl. „Szélkakas” „Színészek” stb.) - a hanghordozás (suttogás stb.) különböző típusainak játékos gyakorlása („Telefonos játék”); - relaxációs játék, gyakorlatok (pl. „Tenger és hullámok”, „Repülés” stb.).
<p>2.2. Egyéni sajátosságok az önálló magatartásban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igények, szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” „A parkban” stb.) - Az önállóság gyakorlására irányuló játékok („Az iskolában”, „Hogyan öltözünk fel?” „Hogyan terítjük meg az asztalt?” - Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”) - Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” „A legtehetségesebb rajzoló” „A legszorgosabb tanuló” - Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

3. Általános kompetencia

3. Az önálló magatartási formák kialakítása a társadalmi beilleszkedéshez

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

II. Osztály
<p>3.1 Számszerű összefüggések, kapcsolatok kialakítása tárgyak, élőlények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - A családtagok közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok stb.; - Élőlények-állatok, madarak közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok (állatok családja: „Koca és a kismalacok”, „A macska és a kiscica”, „Tyukanyó és a kiscsibék”).
<p>3.2. Szimbólumok és a mértékegység közti számossági kapcsolatok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a napi program/ütemterv megfogalmazása, és betartása

II. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Bankjegyek használata a „olcsóbb”, „drágább” fogalmainak tudatosítására; - „Vásárlás” szerepjáték pénzermék és bankjegyek felhasználásával; - Idő mérésére irányuló gyakorlatok – óra segítségével - a mérési tevékenység verbalizálásának gyakorlása, a hosszúság fogalmának elsajátítása és helyes használata: a „hosszú”, „rövid”, „hosszabb”, „rövidebb”, „egyenlő hosszúságú”.
<p>3.3. Természetes vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti ok-okozati kapcsolatokat megfigyelő gyakorlatok egyszerű tudományos elemek használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az anyag tulajdonságainak leírására vonatkozó gyakorlatok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú, pamut – amelyek égnak, olvadnak, törékenyek stb.), és ezek felhasználási módja; - A természeti jelenségek ok- okozati kapcsolatainak megfigyelésére vonatkozó gyakorlatok (pl. a fa ágai mozognak mert fúj a szél stb.); - Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti összetett kapcsolatok leírása, az egyszerű tudományos elemek használatával: növényvel, természeti jelenségek, villamosság.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
<p>1. Kognitív viselkedés perceptuo-motoros szinten</p>	<p>a) Poliszenzoriális feltérképezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzékelés fejlesztése: látási, hallási, szaglási, ízlelési, tapintási- kinezttikus - Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával, sztereogén gyakorlatok <p>b) pszichomotricitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szem-kéz koordináció; - testséma és lateralitás; - Alapvető perceptuomotoros viselkedés (szín, forma, méret); - tájékozódás és szerveződés térben és időben;

Tartalmi területek	II. osztály
<p>2. A kognitív viselkedés a lelki folyamatok egyéni sajátosságai szintjén</p>	<p>a) tér- és időbeli reprezentációk</p> <p>b) a gondolkodási, az emlékezeti, a képzeleti, a figyelmi, a beszéd, akarati folyamatok fejlesztése;</p> <p>Gondolkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perceptuális és mentális analízis és szintézis, - Összehasonlítás és osztályozás - Elvonatkoztatás és általánosítás - Problémamegoldás <p>Emlékezet</p> <p>Figyelem</p> <p>A kommunikáció formái (nonverbális és verbális)</p> <p>Képzelet és kreativitás</p> <p>Önkéntes gátlás és önkontroll</p> <p>c) Személyi autonómia és független magatartás</p>
<p>3. A kognitív viselkedés a társadalmi integráció szintjén</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak, élőlények közti számossági kapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás; - Szimbólumok és a mértékegység közti számossági kapcsolatok (pénzegységek, óra) ; - Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti okozati kapcsolatok felismerése, az egyszerű tudományos elemek használatával

III. OSZTÁLY

Általános kompetencia

1.A környező világ szenzomotoros felfedezése, megismerése a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében

2.Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

III. osztály
<p>1.1.A közvetlen környezet tárgyainak poliszenzoriális feltérképezése</p> <p>Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a) sztereogén gyakorlatok (taktilis, motoros, vizuális): - - osztályozási gyakorlatok hasonlóságok alapján („hasonló” vagy „különböző” tárgyak); - - osztályozási gyakorlatok, egyszerű jellemzők szerint (durva-sima, kemény- puha, vastag - vékony, forró- hideg); - - tárgyak anyaga szerinti osztályozási gyakorlatok (pl. fa, papír, fém, műanyag, üveg, porcelán, gumi, bőr, gyapjú, pamut stb.); - kiválasztási feladatok letapogatás (tapintás) által (pl. három nem áttetsző zacskóban elhelyezett tárgyak, amelyek egy jellemző mentén különböznek: durva-sima, kemény-puha, vastag-vékony); b) ízlelésre-szaglásra irányuló gyakorlatok; c) látási- hallási gyakorlatok (filmek megtekintése, magyarázatok a hang és kép összekapcsolódására vonatkozóan); <p>A környezet tárgyainak feltérképezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakkal folytatott tevékenységekre vonatkozó gyakorlatok! - tárgyak csoportosítása egy megadott szempont alapján (járművek, golyók, pálcikák) - a tárgyak osztályozása egy megadott szempont alapján (szín, méret, forma stb.) - a tárgyak formáinak azonosítására vonatkozó gyakorlatok - a tárgyak formáit és a mértani formák összekapcsolását célzó gyakorlatok - sorba rendezési gyakorlatok, a pontos hely meghatározásával
<p>1.2.A pszichomotricitás kialakítása és fejlesztése</p> <p>a) szem-kéz koordináció (bábok elhelyezése a táblára, gyöngyfüzés, varrás utánzás, ujjakkal/ ceruzával egy útvonal végigkövetése, kontúrok készítése sablonnal, színezés stb.);</p>

III. osztály

- kéz koordinációs gyakorlatok (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll, domináns kéz/oldalosság, szem-kéz koordináció stb.)

b) testséma és lateralitás

- a testséma és lateralitás kialakítására irányuló gyakorlatok („Mutasd amit mondom!”, perceptuális szintézisre irányuló játékok: az emberi test puzzleből, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra, jobbra, elől-hátul) ;
- a test helyzetének meghatározása képek alapján és azok tükrözése („Mozgásban a test”);
- hiányos elemek kiegészítésére irányuló gyakorlatok („Hiányos körvonalak”, figurák behelyezése)
- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezve: „kis ember” „Állatok”;
- A perceptuális szintézisre alapuló játékok oktatási szoftverekkel.

c) alapvető perceptuomotoros magatartás (szín, forma, méret)

- Összehasonlítási gyakorlatok tárgyi és képi síkon
- Azonosító és összehasonlítási gyakorlatok (tárgyak és képek szintjén) megadott szempontok alapján: (szín-méret-forma), „ Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat” ;
- Méret szerinti rendezés, sorba rendezés;
- Építőjátékok (különböző modellek elkészítése) használata megadott kritériumok alapján (szín – méret – forma) ;
- Analitikus-szintetikus játékok. Lottó -játék, „Párjáték” „Árnyak játéka” ;
- Minták elkészítése sablonok alapján;
- Színezés és rajzolás gyakorlása
- A perceptuomotoros játékok oktatási szoftverekkel.

d) szerveződés térben és időben

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma és más tárgyak függvényében;
  - tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben;
  - a tárgyak helyzetének ábrázolása (mérési formák lerajzolása követelmények alapján „Hernyó”, „Ház” stb.) ;
- Időbeli tájékozódást és szerveződést célzó gyakorlatok („Járj egy megadott ritmusra”, „Lufik a hónapokkal” „A piros tilos, a zöld szabad”);
- A hét napjainak megjegyzésére alkalmas memórijátékok;

III. osztály

- A napszaknak megfelelő tevékenységek megfeleltetése a napi programmal („Napi program képekben”);
- Az évszakokhoz kapcsolódó játékok;
- A hónapok elsajátítását segítő memóriajátékok;
- Az évszakok és nekik megfelelő jelek azonosítása és elsajátítása („Évszakok fája”);
- Évszaknak megfelelő öltözködés társítása a nemekhez (fiú-lány);
- Képek rendezése (gyakorlatok, játékok)

*Általános kompetencia***2. Az egyéni sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az önállóság kialakításának érdekében***Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre***III. osztály****2.1. Az intellektuális fejlődés ösztönzése pszichés folyamatok gyakorlása és fejlesztése révén**

A látási, hallási, tapintási, észlelési és pszichikai képzetalkotás fejlesztésére alkalmazott **gyakorlatok** („Melyik tárgy tűnt el?” „Drót nélküli telefon” „ujjak játéka -az eső”)

- Téri tájékozódás fejlesztését célzó gyakorlatok (utasítások (szabadon) alapján tárgyak elhelyezése, mértani formák rajzolása, szabad rajz);
- Időbeli és ok -okozati reprezentációk fejlesztését célzó gyakorlatok (pl. képsorok rendezése, időbeli sorrendben, események ok-okozati viszonyának szemléltetése);

A gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd, akarat fejlesztését célzó gyakorlatok**1. Érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok, konkrét és elvont síkon egyaránt**

- Tárgyak készítése kis darabok összerakásával („Szétszedhető baba”, „Építsünk legóból”, „LOGIKO-játék”);
- formák, alakzatok(emberi test, ismert tárgyak ábrázolása) elkészítése kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák);
  - Fokozatosan növekvő elemszámú ábrák kirakása (puzzle).

2. Összehasonlítást és osztályozást célzó gyakorlatok

III. osztály

Halmazokra vonatkozó gyakorlatok és játékok (a halmaz meghatározása, alakítása, rendezések meghatározott szempontok szerint (előtte, utána, kisebb, nagyobb stb.) ;

- tárgyi és képi szintű összehasonlító gyakorlatok;
- összehasonlító és osztályozási gyakorlatok, az egyszerű tulajdonságok alapján (nagy- kicsi, durva- sima, kemény - lágy, vastag - vékony, forró - hideg, nagyon - alacsony); „Válaszd ki a tárgyat ...!";
- Két különböző halmaz összehasonlítására vonatkozó gyakorlatok ("Melyik a legnagyobb?", "Hol van több?");
- a halmazok elemszámának növelését célzó gyakorlatok („rakjuk össze”), elemszámának csökkentése, nagyságának növelése és kicsinyítése („Alkoss egy halmazt!");
- Színeket, formákat, élőlényeket stb. megjelenítő ábrák közti egybeesések és asszociációs gyakorlatok („Lotó” stb., „Árny játékok”, „Alakítása párt!” stb.);
- Különbségek meghatározására vonatkozó gyakorlatok: tárgy-kép („Fedez fel a különbséget!");
- Különbségek meghatározása egy adott szempont alapján („Ellentétes szavak és képek”);
- Osztályozási gyakorlatok egy adott szempont alapján (forma, szín, méret, felhasználási mód stb.)

3. Elvonatkoztatás és általánosítás műveletének gyakorlása

a) Gyakorlatok a tárgy-kép-szimbólum (szám-számjegy) megfeleltetésére:

- halmazok - tárgyak száma közti megfeleltetési gyakorlatok; ("Helyezd el a megfelelő korongot!" stb.);
- megfeleltetési gyakorlatok „halmaz- szimbólumok száma” (szám – számjegy)” („Írd le a megfelelő számot!");
- 0-100 számkörben való matematikai gyakorlatok (növekvő és csökkenő számsorok, „Folytasd a sort!”, „Számszomszéd!");
- számok írásának gyakorlása 0- 100 számkörben;
- matematikai jelek használatának gyakorlása „+”, „-”, „=”, „<”, „>”;
- matematikai műveletek alkalmazásának elmélyítése (számsorok kiegészítése, növekvő és csökkenő sorrend, számok bontásának gyakorlása, összeadás és kivonás gyakorlása a 0-100 számkörben, átlépéssel vagy átlépés nélkül).

b) mértani formák használatát célzó gyakorlatok

- vonalak felismerése és rajzolásának gyakorlása (egyenes, görbe, átlós);

III. osztály

- mértani formák felismerésének és rajzolásának gyakorlása
  - mértani formák felhasználásával különböző modellek, ábrák elkészítése („Ház”, „Autó”, „Ember”);
- 3-5 mértani forma felhasználásával rajzok készítése.
- c) elvonatkoztatást és általánosítást tartalmazó játékok
  - hiányzó részek játéka (oda nem tartozó elemek kizárása/ a hiányzó elemek megkeresése)
  - társítások (Csoportok alakítása: „Állatok családja”, „Gyümölcssaláta”, „Melyik az ő háza?”, „Mire használható..?”);
  - találós kérdések
- d) problémamegoldási gyakorlatok, játékok:
  - a probléma felismerése és ennek azonosítására, meghatározására irányuló gyakorlatok („Akadályverseny”);
  - a problémahelyzet elemeinek meghatározása (pl. az osztály kitakarítása);
  - építőjátékok (tárgyak, képek szintjén), labirintus (útvonalak azonosítása: „Keresd meg az utat!” „Egérút!”);
  - kategóriákba való behelyezést célzó gyakorlatok („Játék a halmazokkal!” „Keresd meg a helyét!”);
  - megfeleltetéseket célzó gyakorlatok („Anya és a gyermek” „Mindenkinek megvan a saját széke” stb.).
- 4. Vizuális és auditív memória játékok
  - Gyakorlatok, az előzőleg észlelt kép/ vagy 3-4 tárgy kiválasztására több darab közül („Mi volt itt?”);
  - azonos grafikai jelek felismerését célzó gyakorlatok
  - a rajzban a grafikai elemek / mértani formák /természeti jelenségek reprodukálása a körvonal (kör, nap, eső, villámlás) után;
  - a tárgyak / képek társítását célzó gyakorlatok táblán / vagy mágneses táblán („Alakíts párt’, „Tárgyak tükörképe”);
  - vizuális memóriajátékok oktatási szoftverek alkalmazásával;
  - versek és énekek memorizálása;
- 5. Figyelemfejlesztő játékok
(„Figyelj!”, „Varázslatos kezek!”, „Csináld utánam!”, „Kövess az utat!”)

III. osztály

- építés minta alapján („Figyelj a hasonlóságokra!”)
- behelyezési, puzzle, LOGICO-játék;
- Varrás gyakorlatok minta alapján (gyorsaság és pontosság) ;
- jelek, grafikai elemek, felismerését célzó gyakorlatok;

6. A kommunikáció különböző formáinak gyakorlása.

a. nonverbális:

- mutogatós/pantomim játékok („Mutasd be!”);
- ritmus és mozgásjátékok („Járj az én ritmusomban!”);
- mozgással kísért énekek („Ha boldog vagy...”, „Fújja a szél a fákat!”)

b. verbális

- a phono-artikulációs játékokat; hangutánzó játékok; „Nyelvtörők”; játékok a cselekvések verbalizálására);
- Rögzítési gyakorlatok (a betűk, szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek saját ritmusban való olvasása) írásgyakorlatok; (kis és nagybetűk, szótagok, szavak, szövegek írása stb.);
- Befejezetlen mondatok kiegészítése („Fejezd be a mondatot!”, „Összekevert szavak!” stb.)
- tematikus párbeszéd / szerepjátékok („Doktor és a beteg”, „A tanár” stb.);
- szókincsfejlesztést célzó gyakorlatok (rokonértelmű és ellentétes értelmű szavak)
- memória gyakorlatok, mesemondás.

7. Képzlet fejlesztését célzó játékok

- építési vagy összeszerelési játékok (pl. „Ház”, „Híd”, „Vonat”, „Kígyó”, „Kastély”, „Robot” stb.);
- szabad vagy megadott téma szerinti rajzolás („A családom”, „Zöldülő fák”, „A ház”, „Tájkép”, „Virágváza”, Gyümölcskosár);
- hiányos rajzok, „mozaik” kollázsok;
- mondatok szóbeli befejezése kép alapján vagy annak hiányában;
- történetmesélési gyakorlatok képek alapján;
- makettek elkészítése „A park”, „Nagymama kertje”, „A kikötő” ;
- szerepjáték / dramatizálás („Képzeld el a szereplőt”, „Milyen csodákat tesz a jó tündér?”, „Mikulás”

8. Gyakorlatok önkéntes gátlás és önkontroll kialakítására;

- gyakorlatok - bizonyos rendezett mozgások végrehajtására a motoros kontroll érdekében (pl.

III. osztály
<p>„Szélkakas” „Színészek” stb.) ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hanghordozás (suttogás stb.) különböző típusainak játékos gyakorlása („Telefonos játék”); - relaxációs játék, gyakorlatok (pl. „Tenger és hullámok”, „Repülés” stb.).
<p>2.2. Egyéni sajátosságok az önálló magatartásban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igények, szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” „A parkban” stb.) ; - Az önállóság gyakorlására irányuló játékok („Az iskolában”, „Hogyan öltözünk fel?” „Hogyan terítjük meg az asztalt?” ; - Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”) ; - Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” „A legtehetségesebb rajzoló” „A legszorgosabb tanuló” ; - Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

Általános kompetencia

Az önálló magatartási formák kialakítása a társadalmi beilleszkedéshez

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

III. osztály
<p>3.1. Számszerű összefüggések, kapcsolatok kialakítása tárgyak, élőlények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak közti számossági kapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás. (pl. tárgy szétoztás két vagy négy egyenlő részre, megnevezve: „fél”, „negyed”); - A családtagok közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok stb.; - Élőlények-állatok, madarak közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok (állatok családja: „Koca és a kismalacok”, „A macska és a kiscica”, „Tyukanyó és a kiscsibék”).
<p>3.2. Szimbólumok és a mértékegység közti számszerű kapcsolatok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a súly mérése konyhai mérleg segítségével ($\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg) ;

III. osztály

- a mérésre irányuló kifejező gyakorlatok, a súly fogalmának helyes használata. „nehéz”, „könnyű”, „nehezebb”, „könnyebb” „egyforma”, súly és a nagyság közti különbség pontos meghatározása (pl. 1 kg szeg és 1 kg gyapjú);
- az idő mérésére irányuló gyakorlatok (egész, fél, negyed pontos azonosítása az órán)
- a napi program/ütemterv megfogalmazása, és betartása;
- Bankjegyek használata a „olcsóbb”, „drágább” fogalmainak tudatosítására;
- „Vásárlás” szerepjáték pénzermék és bankjegyek felhasználásával;
- hosszúság mérésére irányuló gyakorlatok – méteressel, vonalzóval, ceruzával, kötél segítségével;
- a mérési tevékenység verbalizálásának gyakorlása, a hosszúság fogalmának elsajátítása és helyes használata: a „hosszú”, „rövid”, „hosszabb”, „rövidebb”, „egyenlő hosszúságú”.

3.3. Természetes vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti ok-okozati kapcsolatokat megfigyelő gyakorlatok egyszerű tudományos elemek használatával

- Az anyag tulajdonságainak leírására vonatkozó gyakorlatok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú, pamut – amelyek égnak, olvadnak, törékenyek stb.), és ezek felhasználási módja;
- A természeti jelenségek ok- okozati kapcsolatainak megfigyelésére vonatkozó gyakorlatok (pl. a fa ágai mozognak mert fúj a szél stb.);
- Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti összetett kapcsolatok leírása, az egyszerű tudományos elemek használatával: növények, természeti jelenségek, villamosság.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptuo-motoros szinten	a) Poliszenzoriális feltérképezés - érzékelés fejlesztése: látási, hallási, szaglási, ízlelési, tapintási-kinesztétikus - perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával, sztereogén gyakorlatok b) Psihomotricitás - szem-kéz koordináció; - testséma és lateralitás; - alapvető perceptuomotoros viselkedés (szín, forma, méret); -szerveződés térben és időben
2. A kognitív viselkedés a lelki folyamatok egyéni sajátosságai szintjén	a) tér és időbeli reprezentációk b) a gondolkodási, az emlékezeti, a képzeleti, a figyelmi, a beszéd, akarati folyamatok fejlesztése; Gondolkodás - Perceptuális és mentális analízis és szintézis, - Összehasonlítás és osztályozás - Elvonatkoztatás és általánosítás - Probléma megoldás Emlékezet Figyelem A kommunikáció formái (nonverbális és verbális) Képzelet és kreativitás Önkéntes gátlás és önkontroll c)Személyi autonómia és független magatartás
3.A kognitív viselkedés a társadalmi integráció szintjén	- A tárgyak, élőlények közti számosságikapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás; - Szimbólumok és a mértékegység közti számossági kapcsolatok (pénzegységek, kilogramm, liter, méter, óra) ; - Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti

Tartalmi területek	III. osztály
	okozati kapcsolatok felismerése, az egyszerű tudományos elemek használatával

IV. OSZTÁLY

Általános kompetencia

1.A környező világ szenzomotoros felfedezése, megismerése a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

IV. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak poliszenzoriális feltérképezése</p> <p>Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a) sztereogén gyakorlatok (taktilis, motoros, vizuális): - - osztályozási gyakorlatok hasonlóságok alapján („hasonló” vagy „különböző” tárgyak); - - osztályozási gyakorlatok, egyszerű tulajdonságok szerint (durva-sima, kemény- puha, vastag -vékony, forró- hideg); - - tárgyak anyaga szerinti osztályozási gyakorlatok (pl. fa, papír, fém, műanyag, üveg, porcelán, gumi, bőr, gyapjú, pamut stb.); - válogatási feladatok letapogatás (tapintás) által (pl. három nem áttetsző zacskóban elhelyezett tárgyak, amelyek egy jellemző mentén különböznek: durva-sima, kemény-puha, vastag-vékony); b) ízlelésre-szaglásra irányuló gyakorlatok; c) látási- hallási gyakorlatok (filmek megtekintése, magyarázatok a hang és kép összekapcsolódására vonatkozóan); <p>A környezet tárgyainak feltérképezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakkal folytatott tevékenységekre vonatkozó gyakorlatok! - tárgyak csoportosítása egy megadott szempont alapján (járművek, golyók, pálcikák) ; - a tárgyak osztályozása egy megadott szempont alapján (szín, méret, forma stb.) ; - a tárgyak formáinak azonosítására vonatkozó gyakorlatok; - a tárgyak formáinak és a mértani formák összekapcsolását célzó gyakorlatok; - sorbarendezési gyakorlatok, a pontos hely meghatározásával („első”, „utolsó”, „második” stb.)

IV. osztály**1.2. A pszichomotricitás kialakítása és fejlesztése**

a) szem-kéz koordináció (bábok elhelyezése a táblára, gyöngyfűzés, varrás utánzása, ujjakkal/ ceruzával egy útvonal végigkövetése, kontúrok készítése sablonnal, színezés stb.);

- kéz koordinációs gyakorlatok (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll, domináns kéz/oldaliság, szem-kéz koordináció stb.).

b) testséma és lateralitás

- a testséma és lateralitás kialakítására irányuló gyakorlatok („Mutasd amit mondok!”, perceptuális szintézisre irányuló játékok: az emberi test puzzleből, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra, jobbra, elől-hátul) ;

- a test helyzetének meghatározása képek alapján és azok tükrözése („Mozgásban a test”);

- hiányos elemek kiegészítésére irányuló gyakorlatok („Hiányos körvonalak”, figurák behelyezése);

- A testséma elkészítése valóságban vagy ábrázolva, modellezve gyurmából: „kis ember!” „Állatok”;

- A perceptuális szintézisre alapuló játékok oktatási szoftverekkel

c). alapvető perceptuo-motoros magatartás (szín, forma, méret)

- Összehasonlítási gyakorlatok tárgyi és képi síkon;

- Azonosító és összehasonlítási gyakorlatok (tárgyak és képek szintjén) megadott kritériumok alapján: (szín-méret-forma), „ Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat” ;

- Méret szerinti rendezés, sorbarendezés;

- Építőjátékok (különböző modellek elkészítése) használata megadott kritériumok alapján (szín – méret – forma) ;

- Analitikus-szintetikus játékok. Lottó -játék, „Párjáték” „Árnyak játéka” ;

- Minták elkészítése sablonok alapján;

- Színezés és rajzolás gyakorlása

- A perceptomotoros játékok oktatási szoftverekkel

d). Tájékozódás és szerveződés térben és időben

- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a testséma és más tárgyak függvényében;

- tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben;

- a tárgyak helyzetének ábrázolása (mértani formák lerajzolása követelmények alapján

IV. osztály

- „Hernyó”, „Ház” stb.) ;
- Időbeli tájékozódásra és szerveződésre vonatkozó gyakorlatok („Járj egy megadott ritmusra”, „Lufik a hónapokkal” „A piros tilos, a zöld szabad”);
  - A hét napjainak elsajátítását szolgáló memóriajátékok;
  - A napszaknak megfelelő tevékenységek megfeleltetése a napi programmal („Napi program képekben”);
  - Az évszakokhoz kapcsolódó játékok;
  - A hónapok elsajátítását segítő memóriajátékok;
  - Az évszakok és nekik megfelelő jelek azonosítása és elsajátítása („Évszakok fája”);
  - Évszaknak megfelelő öltözködés társítása a nemekhez (fiú-lány);
  - Képek rendezése (gyakorlatok, játékok)

Általános kompetencia

2. Az egyéni sajátosságok ösztönzése és fejlesztése az önállóság kialakításának érdekében

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre**IV. osztály****2.1. Az intellektuális fejlődés ösztönzése pszichés folyamatok gyakorlása és fejlesztése révén**

A látási, hallási, tapintási, észlelési és pszichikai képzetalkotás fejlesztésére alkalmazott gyakorlatok („Melyik tárgy tűnt el?” „Drót nélküli telefon” „ujj játékok -az eső”)

- Téri tájékozódás fejlesztését célzó gyakorlatok (utasítások (szabadon) alapján tárgyak elhelyezése, szabad rajz);
- Időbeli és ok -okozati reprezentációk fejlesztését célzó gyakorlatok (pl. időbeli képsorok kirakása).

A gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd, akarat fejlesztését célzó gyakorlatok

1. Érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok, konkrét és elvont síkon egyaránt

- Tárgyak készítése kis darabok összerakásával („Szétszedhető baba”, „Építsünk legóból!”, „LOGIKO-játék”);
- formák, alakzatok(emberi test, ismert tárgyak ábrázolása) elkészítése kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák);

IV. osztály

- Fokozatosan növekvő elemszámú ábrák kirakása (puzzle).

2. Összehasonlítást és osztályozást célzó gyakorlatok

- halmazokra vonatkozó gyakorlatok és játékok (a halmaz meghatározása, alakítása, rendezések meghatározott szempontok szerint (előtte, utána, kisebb, nagyobb stb.) ;

- tárgyi és képi szintű összehasonlító gyakorlatok;

- összehasonlító és osztályozási gyakorlatok, az egyszerű tulajdonságok alapján (nagy- kicsi, durva- sima, kemény - lágy, vastag - vékony, forró - hideg, nagyon - alacsony); „Válaszd ki a tárgyat ...!”;

- Két különböző halmaz összehasonlítására vonatkozó gyakorlatok ("Melyik a legnagyobb?", "Hol van több?");

- a halmazok elemszámának növelését célzó gyakorlatok („rakjuk össze”), elemszámának csökkentése, nagyságának növelése és kicsinyítése („Alkoss egy halmazt!”) ;

- Színeket, formákat, élőlényeket stb. megjelenítő ábrák közti egybeesések és asszociációs gyakorlatok („Lotó” stb., „Árny játékok”, „Alakítása párt!” stb.);

- Különbségek meghatározására vonatkozó gyakorlatok: tárgy-kép („Fedez fel a különbséget!”) ;

- Különbségek meghatározása egy adott szempont alapján („Ellentétes szavak és képek”);

- Osztályozási gyakorlatok több szempont alapján (forma, szín, méret, felhasználás stb.).

3. Elvonatkoztatás és általánosítás műveletének gyakorlása

a) Gyakorlatok a tárgy-kép-szimbólum (szám-számjegy) megfeleltetésére:

- halmazok - tárgyak száma közti megfeleltetési gyakorlatok; ("Helyezd el a megfelelő korongot!" stb.);

- megfeleltetési gyakorlatok „halmaz- szimbólumok száma” (szám – számjegy)” („Írd le a megfelelő számot!”) ;

- 0-100 számkörben való matematikai gyakorlatok (növekvő és csökkenő számsorok, „Folytasd a sort!”, „Számszomszéd!”) ;

- számok írásának gyakorlása 0- 100 számkörben;

- matematikai jelek használatának gyakorlása „+”, „-”, „=”, „,“;

- matematikai műveletek alkalmazásának elmélyítése (számsorok kiegészítése, növekvő és csökkenő sorrend, számok bontásának gyakorlása, összeadás és kivonás gyakorlása a 0-100 számkörben, átlépéssel vagy átlépés nélkül).

b) mértani formák használatát célzó gyakorlatok

IV. osztály

- vonalak felismerése és rajzolásának gyakorlása (egyenes, görbe, átlós) ;
- mértani formák felismerésének és rajzolásának gyakorlása;
  - mértani formák felhasználásával különböző modellek, ábrák elkészítése („Ház”, „Autó”, „Ember”);
- 3-5 mértani forma felhasználásával rajzok készítése.

c) elvonatkoztatást és általánosítást tartalmazó játékok

- hiányzó részek játéka (oda nem tartozó elemek kizárása/ a hiányzó elemek megkeresése) ;
- társítások (Csoportok alakítása: „Állatok családja”, „Gyümölcssaláta”, „Melyik az ő háza?”, „Mire használható..?”) ;
- találós kérdések.

d) problémamegoldási gyakorlatok, játékok:

- probléma felismerése és azonosítására, meghatározására irányuló gyakorlatok („Akadályverseny”);
- a problémahelyzet elemeinek meghatározása (pl. az osztály kitakarítása) ;
- építőjátékok (tárgyak, képek szintjén), labirintus (útvonalak azonosítása: „Keresd meg az utat!” „Egérút!”) ;
- kategóriákba való behelyezést célzó gyakorlatok („Játék a halmazokkal” „Keresd meg a helyét!”) ;
- megfeleltetéseket célzó gyakorlatok („Anya és a gyermek” „Mindenkinek megvan a saját széke” stb.).

4. Vizuális és auditív memória játékok

- Gyakorlatok, a megfigyelt kép/ vagy 3-4 tárgy kiválasztására több darab közül („Mi volt itt?”);
- azonos grafikai jelek felismerését célzó gyakorlatok;
- a rajzban a grafikai elemek / mértani formák /természeti jelenségek reprodukálása a körvonal (kör, nap, eső, villámlás) után;
- a tárgyak / képek társítását célzó gyakorlatok táblán / vagy mágneses táblán („Alakíts párt’, „Tárgyak tükörképe”);
- vizuális memóriajátékok oktatási szoftverekkel;

– versek és énekek tanulása;

5. Figyelemfejlesztő játékok

IV. osztály

(„Figyelj!”, „Varázslatos kezek!”, „Csináld utánad!”, „Kövesd az utat”)

- építés modell alapján („Figyelj a hasonlóságokra!”) ;
- behelyezési, puzzle, LOGICO-játék;
- Varrásgyakorlatok minta alapján (gyorsaság és pontosság) ;
- jelek, grafikai elemek, felismerését célzó gyakorlatok.

6. A kommunikáció különböző formáinak gyakorlása

a. nonverbális:

- mutogatós/pantomim játékok („Mutasd be!”);
- ritmus és mozgásjátékok („Járj az én ritmusomban!”);
- mozgással kísért énekek („Ha boldog vagy...”, „Fujja a szél a fákat!”).

b) Verbális

- a fonóartikulációs játékokat; hangutánzó játékok; „Nyelvtörők”; játékok a cselekvések verbalizálására);
- rögzítési gyakorlatok (a betűk, szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek saját ritmusban való olvasása) írásgyakorlatok; (kis és nagybetűk, szótagok, szavak, szövegek írása stb.) ;
- befejezetlen mondatok kiegészítése („Fejezd be a mondatot!”, „Összekevert szavak!”stb.) ;
- tematikus párbeszédek / szerepjátékok („Doktor és a beteg”, „A tanár” stb.);
- szókincsfejlesztési gyakorlatok (rokonértelmű és ellentétes értelmű szavak) ;
- olvasás- írásgyakorlatok („Ismerd fel a betűt!” „Adjatok példát a megadott betűvel, szótaggal”)
- memória gyakorlatok, mesemondás.

7. Képzelet fejlesztését célzó játékok

- építő- vagy összeszerelési játékok (pl. „Ház”, „Híd”, „Vonat”, „Kígyó”, „Kastély”, „Robot” stb.);
- szabad vagy megadott téma szerinti rajzolás („A családom”, „Zöldülő fák”, „A ház”, „Tájkép”, „Virágváza”, Gyümölcskosár);
- hiányos rajzok, „mozaik” kollázsok;
- mondatok szóbeli befejezése kép alapján vagy anélkül;
- történetmesélési gyakorlatok képek alapján;
- makettek elkészítése „A park”, „Nagymama kertje”, „A kikötő” ;
- szerepjáték / dramatizálás („Képzeld el a szereplőt”, „Milyen csodákat tesz a jó tündér?”, „Mikulás”);

IV. osztály**8. Gyakorlatok önkéntes gátlás és önkontroll kialakítására;**

- gyakorlatok - bizonyos rendezett mozgások végrehajtására a motoros kontroll érdekében (pl. „Szélkakas” „Színészek” stb.);
- a hanghordozás (suttogás stb.) különböző típusainak játékos gyakorlása („Telefonos játék”);
- relaxációs játék, gyakorlatok (pl. „Tenger és hullámok”, „Repülés” stb.).

2.2. Egyéni sajátosságok az önálló magatartásban

- Igények, szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” „A parkban” stb.);
- Az önállóság gyakorlására irányuló játékok („Az iskolában”, „Hogyan öltözünk fel?” „Hogyan terítjük meg az asztalt?”);
- Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”);
- Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud, az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” „A legtehetségesebb rajzoló” „A legszorgosabb tanuló”);
- Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

3. Általános kompetencia**3. Az önálló magatartási formák kialakítása a társadalmi beilleszkedéshez**

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

IV. osztály**3.2. Számszerű összefüggések, kapcsolatok kialakítása tárgyak, élőlények között**

- A tárgyak közti számossági kapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás;
- A családtagok közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok stb.;
- Élőlények-állatok, madarak közti számossági kapcsolatok meghatározására irányuló gyakorlatok;

3.2. Szimbólumok és a mértékegység közti számszerű kapcsolatok kialakítása

- a súly mérése konyhai mérleg segítségével ($\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg);
- a mérésre irányuló kifejező gyakorlatok, a súly fogalmának helyes használata. „nehéz”,

IV. osztály
<p>„könnyű”, „nehezebb”, „könnyebb” „egyforma”, súly és a nagyság közti különbség pontos meghatározása (pl. 1 kg szeg és 1 kg gyapjú) ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - az űrmérték mérésére irányuló gyakorlatok (fél liter és egy liter folyadék) ; - az idő mérésére irányuló gyakorlatok: egész, fél, negyed pontos azonosítása az órán; - a napi program/ütemterv megfogalmazása, és betartása; - Bankjegyek használata a „olcsóbb”, „drágább” fogalmainak tudatosítására; - „Vásárlás” szerepjáték pénzermék és bankjegyek felhasználásával; - hosszúság mérésére irányuló gyakorlatok – méteressel, vonalzóval, ceruzával, kötél segítségével; - a mérési tevékenység verbalizálásának gyakorlása, a hosszúság fogalmának elsajátítása és helyes használata: a „hosszú”, „rövid”, „hosszabb”, „rövidebb”, „egyenlő hosszúságú”.
<p>3.3. Természetes vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti ok-okozati kapcsolatokat megfigyelő gyakorlatok egyszerű tudományos elemek használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az anyag tulajdonságainak leírására vonatkozó gyakorlatok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú, pamut – amelyek égnak, olvadnak, törékenyek stb.), és ezek felhasználási módja és ezek közti okozati (fizikai) kapcsolatok: eredet, hasznosság, felhasználás, tulajdonságok (ég, olvad, törékenyek stb.) ; - A természeti jelenségek ok- okozati kapcsolatainak megfigyelésére vonatkozó gyakorlatok (pl. a fa ágai mozognak, mert fúj a szél stb.); - Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti összetettebb kapcsolatok leírása, az egyszerű tudományos elemek használatával: növények, természeti jelenségek, villamoság

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptuo-motoros szinten	<p>a) Poliszenzoriális feltérképezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzékelés fejlesztése: látási, hallási, szaglási ízlelési, tapintási-kinesztétikus; - Perceptuális stimulációs gyakorlatok több analizátor összekapcsolásával, sztereogén gyakorlatok. <p>b) Pszichomotricitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szem-kéz koordináció;

Tartalmai területek	IV. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - testséma és laterális; - alapvető perceptuomotoros viselkedés (szín, forma, méret); - szerveződés és tájékozódás térben és időben
<p>2.A kognitív viselkedés a lelki folyamatok egyéni sajátosságai szintjén</p>	<p>a) tér és időbeli reprezentációk</p> <p>b) a gondolkodási, az emlékezeti, a képzeleti, a figyelemi, a beszéd, akarati folyamatok fejlesztése;</p> <p>Gondolkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perceptuális és mentális analízis és szintézis, - Összehasonlítás és osztályozás - Elvonatkoztatás és általánosítás - Probléma megoldás <p>Emlékezet</p> <p>Figyelem</p> <p>A kommunikáció formái (nonverbális és verbális)</p> <p>Képzelet és kreativitás</p> <p>Önkéntes gátlás és önkontroll</p> <p>c). Személyi autonómia és független magatartás</p>
<p>9. A kognitív viselkedés a társadalmi integráció szintjén</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak, élőlények közti számosság kapcsolatok meghatározása: számolás, összeadás, kivonás, osztás; - Szimbólumok és a mértékegység közti számossági kapcsolatok (pénzegységek, kilogramm, liter, méter, óra); - Természeti vagy mesterségesen előidézett jelenségek közti okozati kapcsolatok felismerése, az egyszerű tudományos elemek használatával.

Módszertani útmutató

Az nevelési-terápiás tevékenységek integratív elve arra kötelez, hogy az oktatási tevékenységek minden mozzanata ki legyen aknázva, mivel ezek mint terápiás kategóriák nem különíthetők el egymástól. Az oktatói- nevelői munkát oly módon kell megszervezni, olyan nevelési helyzetek megteremtésével, amelyek a készségek, képességek fejlesztéséhez vezetnek, a tanulási egységeknek pedig az egyéni fejlettségi szinthez kell igazodniuk.

Feladatainknak a mindennapi gyakorlati és szellemi munkához elengedhetetlen készségek, képességek fejlesztését kell szem előtt tartaniuk és figyelembe kell venniük a tanulók egyéni fejlettségi szintjét, olyan kooperatív tanulási technikákat, módszereket, aktív- cselekedtető didaktikai játékokat alkalmazva, amelyek ezen készségek, képességek gyakorlását szolgálják.

A játék, mint tanulási és terápiás folyamat, fejleszti a gyermek megfigyelőképességét, logikus gondolkodását, a játékon keresztül történő tanítás-tanulás az iskolai környezetből indul, egészen a társadalomba beilleszkedő kontextusig terjed, ellensúlyozva az értelmi fogyatékos tanuló személyiségét és felruházva őt azon eszközökkel, amelyeket a mindennapi, társadalmi helyzetekben felhasználhat. A játékon keresztül elsajátítható a helyes viselkedés, a helyes döntésforma és talán a legfontosabb oktatói- nevelői szempont is, a fogyatékkal élő gyermek ösztönzése a felfedezésre és megismerésre.

Következtetésképpen, a nevelői munka alapja, az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknál, a teljeskörű személyes fejlődés, az alapvető készségek és kompetenciák előmozdításával, amelyek biztosítják az önazonosság és az önállóság kialakulását, az érzelmi érettséget, a másokkal való kapcsolattartást, az alapszintű problémamegoldást, a társas tevékenységekhez szükséges elsajátított tartalmak mindennapi életben való felhasználását, ! amelyek elősegítik a társadalmi beilleszkedésüket.

A komplex és integrált nevelési terápiás programokat rugalmasan kell megközelíteni, a didaktikai keretrendszer közepes szintű referenciákat tartalmaz, amelyek differenciálódnak, igazodva az osztály és a tanulók sajátosságaihoz.

Könyvészet

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), *Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Munkacsoport:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia ROF, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Fordították:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERVI TERÜLET
„KOMPLEX INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA”

SZOCIÁLIS NEVELÉS

ISKOLAI PROGRAM
ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK SZÁMÁRA

ELEMI OKTATÁS

București, 2021

Általános bemutatás

A speciális oktatásban a nevelési folyamat minősége biztosításának pillérei az oly módon kidolgozott tantervek, amelyek minden diák valós tanulási képességeit, stílusát és ritmusát szem előtt tartják.

A speciális oktatásbeli diákok számára a tanulás folyamata differenciálás és egyénre szabás által valósul meg, a kompenzációs- rekuperációs összetevőt a « *Sajátos és kompenzációs terápiák* » és a « *Komplex és integrált terápiák* » műveltségterületek keretén belül valósítják meg. A sajátos és nevelési terápiák korrekciós- rekuperációs (korrekciós-, felzárkoztató) beavatkozásai egyéni tanulási- korrekciós- felzárkoztató- kompenzációs tantervek által valósulnak meg, amelyek célja a hétköznapi élethez szükséges jártasságok kialakítása, a munkához szükséges képességek és készségek művelése, a diákok személyiségének alakítása és fejlesztése.

Ily módon lesznek tiszteletben tartva a speciális oktatás alapelvei: az oktatás, nevelés, kompenzálás, felzárkoztatás és/vagy átnevelés egységességének elve, az egyéni és differenciált (oktatáshoz való) hozzáférés és bánásmód, az egyediség és az individualizáció elve.

A „**Komplex és integrált nevelési terápia**” műveltségterülete a következő tantárgyakat foglalja magába: A személyes autonómia fejlesztése (Az egyéni autonómia fejlesztése), Szocializáció, Foglalkozásterápia, Kognitív stimuláció, Játékterápia (Ludoterápia).

Ezen tantárgyak keretén belül javasolt tevékenységeket a pedagógus teljes osztályközösséggel valósítja meg, támogatja és kiegészíti a gyógypedagógus által folytatott tanítási- tanulási- értékelési folyamatot és korrekciós- felzárkoztató jellege van.

Az személyes autonómia fejlesztése (önállóság fejlesztése) és a **Szocializáció** – az integráció folyamata olyan komplex intézkedéseket/ eljárásokat jelent, amelyek a személyiség összetevőinek és a társadalmi rendszer alkotóelemeinek összeolvadását idézik elő/ generálják, a társadalmi csoport erkölcsi, szellemi és kulturális értékei mentén.

A **szocializáció** olyan önmagára és környezetére vonatkozó ismeretek, magatartásbeli normák elsajátítását feltételezi, amelyek lehetővé teszik a közösségbe való beilleszkedést. A társadalomba való beilleszkedéshez és integrálódáshoz szükséges képességek és kompetenciák a különféle élethelyzetekben elsajátított és gyakorolt készségek folytonos tanulási folyamatának az eredményei.

Ezen általános észrevételek, melyek a társadalomba való beilleszkedésre és integrációra vonatkoznak teszik lehetővé a nevelési programoknak/tanterveknek a gyermek személyes sajátosságaihoz és jellemzőihez viszonyított elemzését és tervezését.

A **foglalkoztató terápia** az ember legfontosabb (foglalkozás) tevékenységi formáiból merítkezik: a munka, a játék, a mindennapok tevékenységeiből (a munka, a játék és a

mindennapi életben végzett tevékenységek) kiindulva a következő célkitűzéseket tartja szem előtt: az egyén szervezetét, az egyén működési szintjét fejleszteni, fenntartani és felépíteni; az egyén fogyatékaiknak ellensúlyozása az ép funkciók (a szervezet egészséges egységei) által, a szervezet egyes funkcióinak leépülésének a megelőzése, ami jó egészségi állapotot és az önmagába vetett hitet idézi elő.

A **kognitív stimuláció** olyan kompenzációs tevékenységekből és programokból tevődik össze, amelyek elősegítik a dolgok, jelenségek, személyek és élethelyzetek megértését ezek instrumentális- integrációs dimenziójukban. A fogyatékkal élő gyermek esetében a megismerés folyamatának struktúrállása a megismerés alapvető eszközeinek (olvasás, írás, számolás) elsajátítására és a szellemi tevékenység elemi technikáinak a kialakítására vonatkozik. Fontos, hogy ezen műveltségi terület keretében végzett tevékenységek kifejezetten játékos jelleget öltsenek, hiszen a játék a kognitív stimulációnak leghatékonyabb útja.

Játékterápia, a didaktikus játék, a kognitív szervezés egyik formájaként és a tudás megszervezésének egyik módjaként vezet a gyermek kognitív képességeinek serkentéséhez és fejlődéséhez, a személyiségjegyek kialakítása és az oktatási-nevelői folyamat céljainak megvalósítása nyilvánvaló; a didaktikus játék által a tanuló elköteleződik teljes szellemi potenciáljával, fejleszti a megfigyelőképességét, kezdeményezőképességét, a találékonyságát, a gondolkodás rugalmasságát, akárcsak az együttműködő képességét, a csapatszellemet.

A speciális oktatás elemi tagozatának enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákjai számára előírt nevelési terápia tanterveinek általános kompetenciái, a sajátos kompetenciái, a tanulási tevékenységei, a tanulási tartalmi és a tantervi előírásai szem előtt kell tartásuk a diákok pszicho- intellektuális adottságait.

A Komplex és integrált terápia tevékenység javasolt tanterve, műveltségterületbe foglalt tantárgyai orientatív jellegűek, lehetőséget adnak a tanárnak arra, hogy az értelmi fogyatékkal élő diákok pszicho- fizikai fejlettségi szintjéhez igazítsa ezeket és a fejlesztendő területek mindenike által igényelt tanulási és terápia tevékenységeket megválassza.

é

Általános kompetenciák

- 1. Önismeret, pozitív attitúd és érdeklődés tanúsítása önmaga és társai iránt;**
- 2. Perceptuo-motoros, téri-időbeli tájékozódó, környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása;**
- 3. A környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása és fejlesztése (természeti és társadalmi).**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

1. Általános kompetencia

1. 1. Önismeret, pozitív attitűd és érdeklődés tanúsítása önmaga és társai iránt;

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

Előkészítő osztály
<p>1.1. Alapvető egyéni tulajdonságok azonosítása Egyénre szabott alkalmazott gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az emberi testrészek azonosítását és megnevezését célzó játékok; – A testkontúr méretarányos lerajzolása, kiszínezése oly módon, hogy az legjobban hasonlítson a személyre (hajszín, szemek színe stb.); – Az elkészített munkák kivágása és kifüggesztése; – A testrészek tükörben való megfigyelése és azok megnevezése; – Önarckép készítése; – Önmagáról készített kollázsok; – Különböző életkorokban készített egyéni fényképek bemutatása.
<ul style="list-style-type: none"> ○ Saját identitás felismerése, ahhoz a környezethez viszonyítva amelyben él ○ Egyénre szabott gyakorlati tevékenységek; ○ A személy fizikai tulajdonságainak bemutatását célzó játékos gyakorlatok; ○ A személyt jelképező tárgyak megnevezésére alkalmazott gyakorlatok (játékok, gyűjtemények, saját szoba, tanfelszerelés, öltözködés stb.); ○ A családtagok fizikai tulajdonságainak azonosítását és/vagy bemutatását célzó játékos gyakorlatok; ○ Családtagok közötti rokoni kapcsolatok azonosítását célzó játékos gyakorlatok (nagyapó, testvér, unokatestvér, nagynéni stb.) ○ Játékokkal, képekkel, építőjátékokkal folytatott tevékenységek (lakberendezési tárgyak elhelyezése „A lakás”); ○ Asszociációs játékok: <i>lakberendezési tárgy és annak helye között</i> (Tedd le a tárgyat a megfelelő helyre!”); ○ A osztálytársak és tanárok azonosítását célzó játékok: a hangjuk, vagy leírásuk alapján.
<p>1.3. Az egyszerű személyi higiéniai tárgyak és tevékenységek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Játékok a személyi higiéniai tárgyak azonosítására és azok használati módjának meghatározására; – Személyes higiéniai tárgyakkal kapcsolatos találós kérdések, versek, énekek; – Rövid filmek megtekintése a személyi higiénéről; – Öltözködés-vetkőzés vagy a cipőfűző bekötésének gyakorlása; – Az étkezés előtti és az illemhely használata utáni kézmosás; – Ruhák rendberakása; – Ruhák elrendezése, becsomagolása; – Az önállóság kialakítása az öltözködés (cipőfűzés, gombok, cipzár használata) területén. – Gyakorlatok tárgyak, tevékenységek és egyszerű személyi higiéniai szabályok grafikus ábrázolására.

2. Perceptuo-motoros, téri-időbeli tájékozódó, környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> – 2.1. Perceptuo -motoros struktúrák kialakítása: szín, méret, forma, térbeli tájékozódás – Fogalmak kialakítását célzó gyakorlatok: – szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld); – méret (kicsi-nagy, rövid-hosszú, vékony-vastag stb.); – forma (pont, vonal, kör, négyzet stb.); – tárgyak vagy képek egy vagy több kritérium szerinti azonosítását és osztályozását célzó gyakorlatok, verbálisan kifejezve (szín, szín -forma stb.); – képek azonosítását és osztályozását célzó gyakorlatok oktatási szoftverek által, verbálisan kifejezve; – perceptuális szintézisre irányuló gyakorlatok (puzzle, behelyezés, hiányos képek kiegészítése stb.); – közvetlen térben való tájékozódás gyakorlása (füzetlapon, rajzlapon) meghatározott támpontok alapján.
<p>2.2. Családi és iskolai környezetben való térbeli tájékozódás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Játékokkal és képekkel való manipuláció; – Építőjátékok (lakberendezési tárgyak elhelyezése „A lakás”); – Megfeleltetést gyakorló játékok: <i>lakberendezési tárgy és annak helye között</i> (Tedd le a tárgyat a megfelelő helyre!”); – Térben való mozgás egyszerű utasítások alapján.

3.A környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása és fejlesztése (természeti és társadalmi)

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

Előkészítő osztály
<p>3.1. Kommunikáció és a másokkal szembeni civilizált magatartás kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gyakorlatok a személyek tulajdonságaik alapján történő osztályozására : életkor, nem: fiú, lány, fiatal, gyermek, idős, funkciók szerint (tanár, rendőr, postás, szakács, bohóc stb.); – Az üdvözlési/ udvariassági formák elsajátítását szolgáló gyakorlatok a horizontális (tanuló, barát) és a vertikális kommunikációban (tanuló, szülő, tanár) ; – Nonverbális (társadalmi jelentőséggel bíró gesztusok) és verbális kommunikációt fejlesztő gyakorlatok a pozitív kapcsolattartás érdekében; – Az osztályban/ iskolában rögzített szabályok azonosítását célzó gyakorlatok;

Előkészítő osztály**3.2. Kommunikáció szabályainak azonosítása az iskolai tevékenységben**

- Kommunikáció szabályainak azonosítását célzó gyakorlatok, képek segítségével:
- a válasz bejelentése;
- sor kivárása;
- iskolai kommunikációs szabályok rajz általi kifejezése és kifüggesztése (a tanulók által látható helyre)
- szerepjátékok a pozitív- negatív verbális vagy fizikai interakciók bemutatására bábok segítségével: egymást segítik, udvariasan fejezik ki magukat (kérem szépen, köszönöm), megszakítják egymás kommunikációját, megütik egymást, dulakodnak stb.

3.3. Az önálló viselkedés kialakítás a társadalmi környezetben

- Utazások különböző helyekre
- látogatások/ séták, kirándulások;
- bevásárlás;
- előadások megtekintése stb.
- A társadalomban a civilizált viselkedés szabályainak elsajátítását célzó gyakorlatok (tömegközlekedés, előadások, látogatások stb.);
- Szerepjátékok különböző témákra („Látogatóban”, „A parkban”).

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
1. Önismeret: – A személy – A család – A lakhely – Személyes higiénia	– Önmaga beazonosítása – testséma: – testrészek létrehozása alkotás által; – testrészek megnevezése.
	– Én, te és mások; – Az én családom;
	– Az én lakhelyem; – Lakberendezési tárgyak; – Mindennapos higiénias tevékenységek és használati tárgyak.
2. Perceptuo-motoros és térbeli tájékozódó viselkedés kialakítása	– Perceptuo-motoros rendszerek: – szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld); – méret (kicsi-nagy, rövid-hosszú, vékony-vastag stb.); – forma (pont, vonal, kör, négyzet stb.); – azonosítás, osztályozás, társítás, megfeleltetés.
	Térbeli tájékozódás: – a családi környezetben; – az iskolában; – látogatások, kirándulások, séták során; – kulturális létesítmények meglátogatásakor
3. A pozitív emberi kommunikáció és kapcsolattartás	– Állampolgári viselkedés szabályai és normái: – A személyes erkölcsi vonásai, és a jó együttélés szabályai; – Utazások különböző helyekre: – látogatások, séták, kirándulások során – bevásárláskor – előadások megtekintésekor.

I. osztály

1. Általános kompetenciák

2. 1. Önismeret, pozitív attitűd és érdeklődés tanúsítása önmaga és társai iránt;

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

I. osztály
<p>1.1. Alapvető egyéni tulajdonságok bemutatása különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyre szabott kitűzők elkészítése; - egyszerű tárgyak (agyagból, gyurmából) vagy kollázsok készítése (újságból, folyóiratokból, természetes anyagokból) amelyek kifejezik az egyén személyes tulajdonságait; - alapvető egyéni tulajdonságok bemutatása munkalapokon; - A preferenciák kifejezését célzó nyitott mondatok befejezése: „Szeretek,...”, „A kedvenc ételem,...”, „A kedvenc színem....” - latrealitás kialakítását célzó játékok
<p>1.2 Saját identitás felismerése, a környezethez viszonyítva</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyénre szabott alkalmazott gyakorlatok; - Gyakorlatok az osztálytársak közötti kapcsolat azonosítására: együttműködés, barátság, tolerancia, segítségnyújtás, versengés („Hogyan választom ki barátaimat?” „Ma tévedtem, holnap jobb leszek” „Jó és rossz cselekedetek”); - Szerepjátékok különböző témákkal („A család”, „Az iskola”, „A tanár”, „A mesterségek” stb.); - Különböző kontextusban, csoporton belüli egyének különbségeinek és hasonlóságainak azonosítására vonatkozó gyakorlatok, (képek, filmek, történetek) -Az iskolai tér azonosítására irányuló gyakorlatok képalkotással;
<p>1.3. Személyes higiénés szabályok beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> – higiéniai szabályok betartásának-megszegésének felismerése képek alapján; – szereplők lerajzolása akik betartják-megszegik a higiéniai szabályokat; – Kreatív játékok: „Mi történne, ha nem lenne szappan?” „Képzeljétek el, milyen lenne, ha a szappan vezetné a világot!” „A táskádban felfedezed, hogy egy fogkefe beszél hozzád..” – Kollázsok, rajzok, szójátékok készítése; – Az elsajátított higiénés szabályokat tartalmazó gyakorló feladatlapok: megfeleltetés, társítás, következmények, hiányzó dolgok kiegészítése, véleménynyilvánítás .

2. Általános kompetencia

2. Perceptuo-motoros, téri-időbeli tájékozódó, környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

I osztály
<p>2.1. Perceptuo-motoros struktúrák kialakítása: szín, méret, forma, téri tájékozódás</p> <p>Fogalmak kialakítására irányuló gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld) ; – méret (kicsi-nagy, rövid-hosszú, vékony-vastag stb.); – forma (pont, vonal, kör, négyzet stb.); – irányok (jobb-bal, előre- hátra stb.) – pozíció (függőleges, vízszintes, átlós, lent, fent, rajta, közte stb.) - tárgyak vagy képek osztályozása egy vagy több szempont szerint verbálisan kifejezve (szín, szín -forma stb.); - tárgyak és képek azonosítására és osztályozására irányuló gyakorlatok oktatási szoftverek által, verbálisan kifejezve;

I osztály

- perceptuális szintézisre irányuló gyakorlatok (puzzle, behelyezés, hiányos képek kiegészítése stb.) ;
- közvetlen térben való tájékozódás gyakorlása (füzet lapon, rajzlapon) meghatározott támpontok alapján (támpontok);

2.2. Családi és iskolai környezetben való tér és időbeli tájékozódás kialakítása

- Játékokkal és képekkel való manipuláció;
- Építőjátékok (lakberendezési tárgyak elhelyezése „A lakás” „Az Iskola”)
- Megfeleltetés lakberendezési tárgy és annak helye között (Tedd le a tárgyat a megfelelő helyre!”);
- Térben való mozgás egyszerű utasítások alapján;
- Gyakorlatok a közvetlen térhez tartozó tárgyak felismerésére, különböző információforrásokon (fényképek, szórólapok, diák) keresztül;
- A közvetlen környezet kulturális, vallási létesítményeinek képekben vagy a valóságban való felismerését célzó gyakorlatok
- A napszakok (sajátos tevékenységek megnevezése – napi program), a hét napjainak, az évszakok („Évszakok”-játék stb.) azonosítását célzó gyakorlatok;
- Játékok a megfeleltetés gyakorlására: napszakok sajátos tevékenységei-képek, évszakok-képek;
- Idősorok kialakítását célzó játékos gyakorlatok (3-5 kép rendezése)

3. Általános kompetencia**3.A környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása és fejlesztése (természeti és társadalmi)****Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****I. osztály****3.1. Kommunikáció és a másokkal szembeni civilizált magatartás kialakítása és a fejlesztése**

- Gyakorlatok a személyek tulajdonságaik alapján történő osztályozására : életkor, nem: fiú, lány, fiatal, gyermek, idős, funkciók szerint (tanár, rendőr, postás, szakács, bohóc stb.);
- Az üdvözlési/ udvariassági formulák elsajátítására alkalmazott gyakorlatok horizontális (tanuló, barát) és a vertikális kommunikációban (tanuló, szülő, tanár) ;
- A nonverbális (társadalmi jelentőséggel bíró gesztusok) és verbális kommunikáció gyakorlása a pozitív kapcsolattartás érdekében;
- Az osztályban/ iskolában rögzített szabályok azonosítását célzó gyakorlatok
- Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazására;
- A tanulók viselkedésére vonatkozó filmek (az osztályban, iskolában, társadalomban) megtekintése, megbeszélése.

3.2 Az alkalmazkodó készségek kialakítása kiscsoportos-közösségi szinten

- A családi program (napi szokások) azonosítását és betartását célzó gyakorlatok;
- Gyakorlatok a családtagok közötti kapcsolatok azonosítására;
- Családtagok felelősségét leírófeladatok;
- A szülők foglalkozásának meghatározására vonatkozó gyakorlatok;
- Didaktikai játék „Mesterségek játéka”;
- A személy és a csoport fontosabb eseményeinek megünneplése (névnap, születésnap, Anyák napja, Gyermeknap stb.)
- Nemzeti és vallási ünnepek ünneplése (Húsvét, karácsony, nemzeti ünnep stb.).

I. osztály
<p>3.3. Az önálló viselkedés kialakítása társadalmi környezetben</p> <p>Utazások különböző helyekre :</p> <ul style="list-style-type: none"> - látogatások; séták; kirándulások; - bevásárlás - Előadások megtekintése stb. - A civilizált viselkedés szabályainak elsajátítását célzó gyakorlatok a társadalomban (tömegközlekedés, előadások, látogatások stb.); - Szerepjátékok különböző témákkal („Látogatások”, „A parkban”)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	I. osztály
<p>1. Önismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A személy - A család - A lakhely - Személyes higiénia 	<ul style="list-style-type: none"> - Önidentitás felismerése; - Az emberi test tulajdonságai; - Személyes jellemzők.
	<ul style="list-style-type: none"> - Én, te, mások; - Az én családom;
	<ul style="list-style-type: none"> - Az én lakhelyem; - Lakberendezési tárgyak; - Mindennapi személyes higiéniai tárgyak és tevékenységek; - A személyes higiéniára vonatkozó szabályok
<p>2. Perceptuo-motoros és térbeli tájékozódási készség kialakítása</p>	<p>Perceptuo-motoros rendszerek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>szín</i> (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld) ; - <i>méret</i> (kicsi-nagy, rövid-hosszú, vékony-vastag stb.); - <i>forma</i> (pont, vonal, kör, négyzet stb.); - <i>irányok</i> (jobb-bal, előre, hátra stb.) - <i>pozíció</i> (függőleges, vízszintes) - <i>lateralitás</i>
	<p>Térbeli tájékozódás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a családi környezetben; - az iskolában; - a napszakok; - az évszakok; - építőjátékok; - analízis, szintézis (Puzzle); - látogatások, kirándulások, séták; - kulturális létesítmények megtekintése.

Tartalmi területek	I. osztály
3. A pozitív emberi kommunikáció és kapcsolattartás	<ul style="list-style-type: none"> – Állampolgári viselkedés szabályai és normái; – Osztályon belüli szabályok; – A személy erkölcsi tulajdonságai és a jó együttélés jellemzői ; – Utazások különböző helyekre: látogatások; séták; kirándulások; bevásárlás – Előadások megtekintése

II. osztály

1. Általános kompetencia

1. 1. Önismeret, pozitív attitűd és érdeklődés tanúsítása önmaga és társai iránt;

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

II. osztály
<p>1.1. Hasonlóságok és a különbségek megállapítása önmagát másokkal való összehasonlítása során egyszerű kritériumok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - önismeret és társismereti játékok különböző kommunikációs formák használatával; - egyéni vagy csoportos művészi - kreatív gyakorlatok elvégzése (egyedi, megkülönböztető, eredeti üdvözlési formák bemutatása); - egyedi termékek készítése: különböző formák kivágása, színezés, szerepek egyedi értelmezése stb.
<p>1.2. Személyi higiéniai, élelmezés és az életterek kialakításának és fejlesztésének képessége</p> <ul style="list-style-type: none"> - A személyes higiénia fenntartását célzó gyakorlatok: arc, fogak, haj, kezek, test; - A ruházat és lábbelik megfelelő használatát, tisztítását és gondozását célzó gyakorlatok; - Gyakorlatok: az asztalterítés helyes meghatározását célzó feladatok, evőeszközök és edények használatára különböző kontextusban (látogatás / piknik / születésnap, stb) - Gyakorlati feladatok: az illemhely, a saját szoba, az osztály, ebédlő megfelelő használata és tisztán-tartására. - Szerepjátékok különböző témákkal („A szakács!”, „Házimunka!”) - Gyakorlati feladatok: szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. ; - Szimulációs gyakorlatok a lakóterekben lévő problémás helyzetek megoldására („Vigyázz a tűzre!”).
<p>1.3. Személyi higiénés szabályok betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az osztályterem barátságos berendezése (vizuális esztétika tanulási helyzeteknek megfelelően stb.), tiszteletbe tartva az alapvető higiéniai szabályokat; - beszélgetések a higiéniai szabályok fontosságáról; - kiscsoportos higiéniai szabályokról szóló projektek megvalósítása és azok bemutatása az osztályteremben; - szerepjátékok a nem kívánatos higiéniai viselkedés példázására, különböző helyzetekben ; - rövid szóbeli leírások a személyes higiénia egészségre gyakorolt hatásairól; - egészségről és higiéniaról alkotott rövid fogalmazások csoportban (kézmosás, szappan használat, étkezés idejének betartása stb.); - munkalapok alkalmazása higiéniai szabályok betartásának ellenőrzésére ; - a tanulók bevonása egyszerű tanulmányokba: amelyek a személyes higiéniai szabályoknak való megfelelés / nem megfelelés szerepére és következményeire világítanak rá (kérdőívek, interjúk, eredmények bemutatása).

2. *Általános kompetencia*

2. Perceptuo-motoros, téri-időbeli tájékozódás, környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

II. osztály
<p>2.1. Tájékozódó, megismerő és környezethez való alkalmazkodó viselkedés elsajátítása Fogalmak kialakítására irányuló gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – irányok (jobb-bal, előre- hátra stb.) – pozíció (függőleges, vízszintes, átlós, lent, fent, rajta, közte stb.) - tárgyak vagy képek egy vagy több kritérium szerinti azonosítására és osztályozására irányuló gyakorlatok, verbálisan kifejezve (szín, szín -forma stb.); - tárgyak és képek azonosítására és osztályozására irányuló gyakorlatok oktatási szoftverek által, verbálisan kifejezve; - perceptuális szintézisre irányuló gyakorlatok (puzzle, behelyezés, hiányos képek kiegészítése stb.) ; - meghatározott térben való tájékozódás gyakorlására irányuló feladatok (füzet lapon, rajzlapon).
<p>2.2. Családi és iskolai környezetben való térbeli és időbeli tájékozódó viselkedés kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékokkal és képekkel való manipuláció; - Építőjátékok (lakberendezési tárgyak elhelyezése „A lakás” „Az Iskola”); - Asszociációs játékok: lakberendezési tárgy és annak helye között (Tedd le a tárgyat a megfelelő helyre!”); - térben való mozgás egyszerű utasítások alapján; - gyakorlatok a közvetlen térhez tartozó tárgyak felismerésére, különböző információforrásokon (fényképek, szórólapok, diák) keresztül; - A közvetlen környezet kulturális, vallási létesítményeinek képekben vagy a valóságban való felismerését célzó gyakorlatok - A napszakok (sajátos tevékenységek megnevezése – napi program), a hét napjainak, az évszakok („Évszakok”-játék stb.) azonosítását célzó gyakorlatok;

3. *Általános kompetencia*

3.A környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása és fejlesztése (természeti és társadalmi)

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

II. osztály
<p>3.1. Megfelelő kommunikáció, civilizált magatartás alakítása és fejlesztése a másokkal való kapcsolatban</p> <ul style="list-style-type: none"> -Különböző társadalmi kategóriák tudatosítását célzó feladatok: életkor, nem: fiú, lány, fiatal, gyermek, idős, funkciók szerint (tanár, rendőr, postás, szakács, bohóc stb.); - üdvözlési/ udvariassági formák elsajátítását célzó feladatok a horizontális (tanuló, barát) és a vertikális kommunikációban (tanuló, szülő, tanár) ; - Nonverbális (társadalmi jelentőséggel bíró gesztusok) és verbális kommunikáció gyakorlása, a pozitív kapcsolattartás érdekében; - Az osztályban/ iskolában rögzített szabályok azonosítását célzó gyakorlatok - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával; - A tanulók viselkedésére vonatkozó filmek (az osztályban, iskolában, társadalomban) megtekintése, megbeszélése;

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A civilizált viselkedés gyakorlását célzó feladatok, különböző témákkal („Látogatóban”, „A piacon” stb.); - Az osztályban/ iskolában rögzített szabályok azonosítását célzó gyakorlatok - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával; - A tanulók viselkedésére vonatkozó filmek (az osztályban, iskolában, társadalomban) megtekintése, megbeszélése; - Erkölcsi-polgári jelleggel bíró olvasmányok alapján történő beszélgetések (“D-nul Goe” stb.)
<p>3.2 Az alkalmazkodó készségek kialakítása kiscsoport és közösség szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> -A családi program (napi szokások) azonosítását és betartását célzó gyakorlatok; -Gyakorlatok a családtagok közötti kapcsolatok azonosítására; - A családtagok felelősségeinek leírását célzó gyakorlatok; - A szülők foglalkozásának meghatározására vonatkozó gyakorlatok; -Didaktikai játék „Mesterségek játéka”; -A személy és a csoport fontosabb eseményeinek megünneplése (névnap, születésnap, Anyák napja, Gyermeknap stb.); - Nemzeti és vallási ünnepek ünneplése (Húsvét, karácsony, nemzeti ünnep stb.); - A mindennapi tevékenységekben való részvételt célzó gyakorlatok (időgazdálkodás, életvitel szabályainak betartása, évszakhoz kötődő sajátos tevékenységek) ; - Filmek és diafilmek irányított megfigyelését és megbeszélését célzó gyakorlatok; - Olvasmányok megbeszélése különböző témákban: a civilizált kapcsolatokról / viselkedésről a társadalomban; - Ünnepek, versenyek, rendezvények
<p>3.3. Az önálló viselkedés kialakítás a társadalmi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> – Utazások különböző helyekre - látogatások; séták; kirándulások; - bevásárlás – Előadások megtekintése stb. - A társadalomban a civilizált viselkedés szabályainak elsajátítását célzó gyakorlatok (tömegközlekedés, előadások, látogatások stb.); - Különböző témájú szerepjátékok(„Látogatások”, „A parkban”)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
1. Önismeret: - A személy - A család - Személyes higiénia - élelmiszer - lakhely	– Önidentitás felismerése; – Testséma: testrészek összetevői és megnevezése; – Egyéni tulajdonságok azonosítása. – Én, te, mások; – Az én családom; – Mindennapi személyes higiéniai tárgyak és tevékenységek; – A személyes higiéniaárra vonatkozó szabályok; – A személyes higiénia: arc, fogak, haj, test; – Ruházat, lábbeli; – A konyha: edények, asztali elrendezés, evőeszközök helyes használata.
2.Tér és időbeli tájékozódási képesség kialakítása	– tájékozódás, megismerés, környezethez való alkalmazkodás; – irány – hely (pozíció) – osztályozás, megfeleltetés - perceptuális szintézis (puzzle) - Térbeli tájékozódási képességek <ul style="list-style-type: none"> • a családi környezetben • az iskolában • napszakok • hét napjai • évszakok • építőjátékok során
3.A pozitív emberi kommunikáció kapcsolattartás és	– Állampolgári viselkedés szabályai és normái; – A személy erkölcsi tulajdonságai, és a jó együttélés jellemzői; – Utazások különböző helyekre látogatások/ séták, kirándulások; bevásárlások; előadások megtekintése

III. osztály

1. Általános kompetencia

1.1. Önismeret, pozitív attitűd és érdeklődés tanúsítása önmaga és társai iránt;

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

III. OSZTÁLY
<p>1.1. Az alapérzelmek felismerése egyszerű, ismert helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajzfilmek, gyermekfilmek megtekintése, jól ismert történetek meghallgatása, a szereplők alapérzelmeinek azonosítása és megnevezése céljából (pl. haragos kakas, félfő kecske, boldog király, a bátor méhecske); - Befejezetlen mondatok kiegészítése (például: mit éreznek a gyerekek?, A kisfiú kiszínezte a rajzot és most...(boldog). A kislány eltörte a poharat és most...(haragos), A nagymama elment és Mónika...(szomorú).” stb. - Az érzelmek azonosítása az „Érzelmi kerék” típusú játékokban (Például: hogy érzem magam? Helyzetek: első nap az iskolában, új osztálytársakkal való találkozások, amikor a szülőkkel veszekedik- megdicsérik, születésnapok, új családtag megjelenése stb.
<p>1.2. Az alapérzelmek társítása egyszerű nonverbális és paraverbális nyelvi elemekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alapérzelmeket kifejező karaktereket ábrázoló képek kiválasztása (Például: Válassza ki azokat a karaktereket, amelyek kifejezik az örömet, a boldogságot, a vidámságot...); - különböző érzelmeket kifejező képek / fotók kiállítása (otthonról, az osztályteremben készült, újságok / magazinok oldaláról kivágott képekből, fotókból); - versek szavalása különböző előadásmódban (vidám, félelmetes, meglepett); - Versenyjavaslatok: „Versek és énekek érzelmekről” - Pantomim játékok; - osztálytermi beszélgetések: "Hogyan érzed magad ma?" (a nap elején / végén, egy tevékenység elején / végén) - a kedvenc játékok során átélt érzelmek ismertetése; - Érzelmek kifejezésére irányuló népi gyermekjátékok az iskolában és iskolán kívül
<p>1.3. Alapérzelmek kifejezése különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Párbeszéd alapérzelmeket tartalmazó képek alapján, amelyek segítségével elemezni lehet például a szomorúságot, boldogságot, nyugalmat, félelmet stb. (Mit csinálsz amikor...) - művészi kreatív technikák alkalmazása különböző érzelmi állapotok kifejezésére: rajzok, énekek, agyagból és gyurmából készített tárgyak, szerepjátékok, kollázsok, faliszőnyegek készítése textíliából stb. - rövid szerepjátékokban való részvétel különböző szereposztásokkal az érzelmek kinyilvánításának gyakorlása érdekében - az érzelmek és a viselkedés közötti kapcsolat megvitatása; - az érzelmek egészséges kifejezése, egyéni megoldások azonosítását célzó gyakorlatok;

2. Általános kompetencia

2. Perceptuo-motoros, téri-időbeli tájékozódó, környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

III. osztály

III. osztály
<p>2.1. Tájékozódási, megismerési, és környezethez való alkalmazkodási viselkedés elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai tér azonosítására irányuló gyakorlatok, képalkotással; - Gyakorlatok a közvetlen térhez tartozó tárgyak felismerésére, különböző információforrásokon (fényképek, szórólapok, diák) keresztül; - az élőlények és tárgyak megnevezésére irányuló gyakorlatok, közvetlen és közvetett úton (képek, történetek); - Gyakorlatok a tárgyak hasznosságának meghatározására, leírására (iskolai tanszerek, ruházat stb.); - A közvetlen környezet kulturális, vallási létesítményeinek képekben vagy a valóságban való felismerését célzó gyakorlatok; - Tárgyak-élőlények (fejlődésben levő) irányított megfigyelését célzó gyakorlatok; - oktatási szoftverek alkalmazásával az ismert tárgyak és élőlények azonosítását, leírását célzó gyakorlatok; - Tárgyakkal, állatokkal és növényekkel kapcsolatos találós kérdések - Tárgyakkal, növényekkel, állatokkal és emberekkel kapcsolatos történetek.
<p>2.2. Családi és iskolai környezetben való térbeli és időbeli tájékozódás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asszociációs játékok: lakberendezési tárgy és annak helye között (Tedd le a tárgyat a megfelelő helyre!”); - Térben való mozgás egyszerű utasítások alapján; - Gyakorlatok a közvetlen térhez tartozó tárgyak felismerésére, különböző információforrásokon (fényképek, szórólapok, diapozitívek) keresztül; - A közvetlen környezet kulturális, vallási létesítményeinek képekben vagy a valóságban való felismerését célzó gyakorlatok - A napszakok (sajátos tevékenységek megnevezése – napi program), a hét napjainak, az évszakok („Évszakok”-játék stb.) azonosítását célzó gyakorlatok;

3. Általános kompetencia

3.A környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása és fejlesztése (természeti és társadalmi)

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

III. osztály
<p>3.1. A kommunikáció és másokkal szembeni civilizált magatartás kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az üdvözlési/ udvariassági formák elsajátítására alkalmazott gyakorlatok horizontális (tanuló, barát) és vertikális kommunikációban (tanuló, szülő, tanár); - Párbeszédhelyzetek kialakítása az iskolai életről, a családról, a játékban való részvételről (beszélő és hallgató szerepek kipróbálása). -Nonverbális (társadalmi jelentőséggel bíró gesztusok) és verbális kommunikáció gyakorlása a pozitív kapcsolattartás érdekében; - Az osztályban/ iskolában rögzített szabályok azonosítását célzó gyakorlatok - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazására; <p>A tanulók viselkedésére vonatkozó filmek (az osztályban, iskolában, társadalomban) megtekintése, megbeszélése.</p>

III. osztály
<p>3.2 Ökológiai attitűd kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak és a környezet védelmét szolgáló gyakorlati feladatok (Gyűjtjük össze a szemetet a parkból!”) - Az osztály „élő sarkainak”, „Vigyázz a virágra!”, a háziállatok védelmére irányuló gyakorlatok; - környezetbarát és erkölcsi tartalmú szerepjátékok - Környezetbarát és erkölcsi tartalmú oktatási programok-filmek megtekintése; - Egyénre szabott alkalmazott gyakorlatok; - Környezetbarát témájú rajzversenyek („Védd a természetet!”);; - Versenyek és rendezvények a Környezetvédelmi nap (június 5.) / Föld Napja (április 22) alkalmával; - Az újrahasznosítható anyagokból készült játékok készítését célzó gyakorlati tevékenységek („Szorgos kezek”)
<p>3.3. Önálló viselkedés kialakítása társadalmi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utazások különböző helyekre: - látogatások; séták; kirándulások; - bevásárlás - Előadások megtekintése - A civilizált viselkedés szabályainak elsajátítását célzó gyakorlatok (tömegközlekedés, előadások, látogatások stb.); - Szerepjátékok különböző témákkal („Látogatások”, „A parkban”)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
<p>1. Önismeret: – érzelmi fejlesztése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alapérzelmek (öröm, szomorúság, félelem, düh) - Érzelmek azonosítása; - Érzelmek ismertetése; - Érzelmek kereke;
	<ul style="list-style-type: none"> – nonverbális beszéd egyszerű összetevői; – arckifejezés, testtartás; – paraverbális beszéd egyszerű összetevői; – hanghordozás.
<p>2. Tájékozódás, megismerés, és környezethez való alkalmazkodási készség kialakítása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - iskola; - dolgok; - élőlények; - állatok ; - növények.
	<ul style="list-style-type: none"> - Térbeli tájékozódás gyakorlása a családi környezetben, az iskolában, látogatások, kirándulások, séták, kulturális létesítmények megtekintése alkalmával.

Tartalmi területek	III. osztály
3. Kommunikáció és civilizált magatartás – Környezetbarát attitűd	– Állampolgári viselkedés szabályai és normái; – köszönési és udvariassági szabályok; – Párbeszédhelyzetek kialakítása az iskolai életről, a családról, a játékban való részvételről (beszélő és hallgató szerepek kipróbálása). – Környezetvédelem; – Környezeti naptár; – Utazások különböző helyekre: látogatások, séták, kirándulások bevásárlások; – Előadások megtekintése.

IV. OSZTÁLY

1. Általános kompetencia

1. Önismeret, pozitív attitűd és érdeklődés tanúsítása önmaga és társai iránt;

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

IV. osztály
<p>1.1. Az érzelmek megfelelő kifejeződése gyermekekkel és felnőttekkel való interakciók során</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajzfilmek, gyermek filmek megtekintése, történetek meghallgatása, a karakterek alapvető érzelmeinek azonosítása és megnevezése érdekében; - Az érzelmek azonosítása az „Érzelmi kerék” típusú játékokban (Például: Úgy éreztem ..... boldog vagyok, amikor ... attól tartok, hogy .... - osztálytermi beszélgetések: "Hogyan érzed magad ma?" (a nap elején / végén, egy tevékenység elején / végén) - különböző érzelmeket kifejező képek / fotók kiállítása (otthonról, az osztályteremben készült, újságok / magazinok oldaláról kivágott képekből, fotókból); - szerepek meghatározásával az érzelmek kifejezését célzó különböző helyzetgyakorlatok, rövid szerepjátékok; - művészi kreatív technikák alkalmazása különböző érzelmi állapotok kifejezésére: rajzok, énekek, agyagból és gyurmából készített tárgyak, szerepjátékok, kollázsok, faliszőnyegek készítése textíliából stb. - az érzelmek egészséges kifejezésének egyéni megoldásainak azonosítását célzó gyakorlatok; - a kedvenc játékok során átélt érzelmek ismertetése.
<p>1.2. A jó barát-osztálytárs jellemzőihez szükséges tulajdonságok azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - önismereti és társismereti játékok - "Bemutathatlak?" - ahol a gyermek lerajzolja barátait, kedvenc tevékenységeit, kedvenc tárgyait -élőlényeit, a csoportban lévő kapcsolatokról és a barátságokról szóló történetek megbeszélése; - képekből készített napló „Én és a barátom- barátaim” amelyben a gyerek lerajzolja barátját,

IV. osztály
<p>barátaikat, együtt elvégzett kedvenc tevékenységeit, azokat a tárgyakat / élőlényeket amelyekhez kötődik, a barátságról szóló történetek olvasása és megbeszélése, a csoporton belüli kapcsolatok megbeszélése;</p> <ul style="list-style-type: none"> - történetekben, elbeszélésekben, versekben, mesékben megjelenő viselkedési szabályok kiemelése; - barátságos / barátságtalan viselkedések azonosítása képeken; - csoportos történetalkotás a következő témákkal „Az én osztálytársaim” „Az én barátom”; - az osztálytárs bemutatását célzó játékos gyakorlatok; - a gyermekvilágra vonatkozó filmek megtekintése, amelyben kiemelkednek a barát jellemzői/barátságok alakulnak ki; - Szerepjátékok: Az osztályban, A parkban, Születésnap, Vakációban
<p>1.3. A kommunikációs készségek feltárása másokkal való kapcsolatokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a másokkal kapcsolatos magatartási szabályok azonosítására, konkrét helyzetek megvitatása által, a tanulók tapasztalataira építve - másokkal való együttműködés alapelveinek azonosítását célzó gyakorlatok (hobby, közös érdekek, kedvenc tevékenységek stb.); - a helyes / helytelen magatartásformák megkülönböztetésére alkalmazott játékos gyakorlatok, amelyek hozzájárulnak vagy sem a barátság kialakulásához és fenntartásához: együttműködés, verseny, kompromisszum, egyéni vagy csoportmunka a barátságról; - fogalmazások kidolgozása a barátságról, a gyermekvilágról (a testvérek barátai); - Köszönő üzenetek megfogalmazása osztálytársaknak- barátoknak.

2. Általános kompetencia

2.Perceptuo-motoros, téri-időbeli tájékozódó, környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példázása

IV. osztály
<p>2.1. A tájékozódó, hozzáértő és környezethez alkalmazkodó magatartás elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai tér azonosítására irányuló gyakorlatok, képalkotással; - gyakorlatok a közvetlen térhez tartozó tárgyak felismerésére, különböző információforrásokon (fényképek, szórólapok, diák) keresztül; - az élőlények és tárgyak megnevezésére irányuló gyakorlatok, közvetlen és közvetett úton (képek, történetek); - Gyakorlatok a tárgyak hasznosságának meghatározására (iskolai tanszerek, ruházat stb.) - A közvetlen környezet kulturális, gazdasági, történelmi, vallási létesítményeinek képekben vagy a valóságban való felismerésének a gyakorlása - Tárgyak-élőlények (fejlődésben levő) irányított megfigyelésén alapuló gyakorlatok - oktatási programok alkalmazásával az ismert tárgyak és élőlények azonosítására, leírására vonatkozó gyakorlatok - Tárgyakkal, állatokkal és növényekkel kapcsolatos találós kérdések - Tárgyakkal, növényekkel, állatokkal és emberekkel kapcsolatos történetek.
<p>2.2. Családi és iskolai környezetben való tér és időbeli tájékozódás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asszociációs játékok: lakberendezési tárgy és annak helye között (Tedd le a tárgyat a megfelelő helyre!”); - térben való mozgás egyszerű utasítások alapján.

IV. osztály

- gyakorlatok a közvetlen térhez tartozó tárgyak felismerésére, különböző információforrásokon (fényképek, szórólapok, diák) keresztül;
- A közvetlen környezet kulturális, gazdasági, történelmi, vallási létesítményeinek képekben vagy a valóságban való felismerésének a gyakorlása
- A napszakok (sajátos tevékenységek megnevezése – napi program), a hét napjainak, az évszakok („Évszakok”-játék stb.) azonosítását célzó gyakorlatok;

3. Általános kompetenciák**3.A környezethez alkalmazkodó viselkedés kialakítása és fejlesztése (természetes és társadalmi)****Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példázása****IV. osztály****3.1. A kommunikáció és civilizált magatartás kialakítása és fejlesztése**

- üdvözlési/ udvariassági formák elsajátítására alkalmazott gyakorlatok horizontális (tanuló, barát) és vertikális kommunikációban (tanuló, szülő, tanár);
- Párbeszédhelyzetek kialakítása az iskolai életéről, a családról, a játékban való részvételről (beszélő és hallgató szerepek kipróbálása).
- A nonverbális (társadalmi jelentőséggel bíró gesztusok) és verbális kommunikáció gyakorlása a pozitív kapcsolattartás érdekében;
- Az osztályban/ iskolában rögzített szabályok azonosítására alkalmazott gyakorlatok;
- Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával.
- A tanulók viselkedésére vonatkozó filmek (az osztályban, iskolában, társadalomban) megtekintése, megbeszélése.

3.2 Környezetbarát attitűd kialakítása és fejlesztése

- A tárgyak és a környezet védelmét szolgáló gyakorlati feladatok (Gyűjtsük össze a szemetet a parkból!);
- Az osztály „élő sarkainak”, „Vigyázz a virágra!”, háziállatoknak a védelmére irányuló gyakorlatok;
- Szerepjátékok, környezetbarát és erkölcsi tartalmú témákkal;
- Környezetbarát és erkölcsi tartalmú oktatási programok-filmek megtekintése;
- Egyénre szabott gyakorlati feladatok;
- Környezetbarát témájú rajzversenyek („Védd a természetet!”);
- Versenyek és rendezvények a környezetvédelmi napok keretében;
- Gyakorlati tevékenységek az újrahasznosítható anyagokból készült játékok készítéséhez („Szorgos kezek”).

3.3. Ismerős vagy kedvelt mesterségek felkutatása

- mesterségekhez kapcsolódó szerepjátékok;
- mesék, versek, találós kérdések, énekek foglalkozásokról (képek segítségével);
- egyes mesterségek sajátos munkaeszközeihez kapcsolódó játékok -találáskérdések;
- asszociációs játékok: mesterségek és azok sajátos munkaeszközeinek az összekapcsolása;
- elkészített szerszámokból, képekből, rajzokból vagy ismert mesterségek sajátos tárgyaiból megszervezett kiállítások;
- Mesteremberek alakjainak (sziluett) elkészítése kivágással és összeragasztással.
- mesterségekhez kapcsolódó információk kivágása újságokból, folyóiratokból, könyvekből;

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	IV.- osztály
1. Önismeret: - érzelmi fejlesztés Önismeret - társismeret	<ul style="list-style-type: none"> - Alapérzelmek (öröm, szomorúság, félelem, düh) - Érzelmek azonosítása; - Érzelmek ismertetése; - Érzelmek kereke; - nonverbális beszéd egyszerű összetevői; - arckifejezés, testtartás; - paraverbális beszéd egyszerű összetevői; - hanghordozás. <ul style="list-style-type: none"> - Barátság; - Jó társ- jó barát; - Viselkedések; - Viselkedési szabályok;
2. Tájékozódás, megismerés, és környezethez való alkalmazkodási készség ki alakítása	<ul style="list-style-type: none"> - iskola; - dolgok; - élőlények; - állatok ; - növények. <ul style="list-style-type: none"> - Térbeli tájékozódás - a családi környezetben; - az iskolában; - látogatások, kirándulások, séták; - kulturális létesítményeinek megtekintése során.
3. Kommunikáció és civilizált magatartás Környezetbarát attitűd	Állampolgári viselkedés szabályai és normái; <ul style="list-style-type: none"> – köszönési és udvariassági szabályok; – párbeszédhelyzetek kialakítása az iskolai életről, a családról, a játékban való részvételről (beszélő és hallgató szerepek megtapasztalása) ; – mesterségek; – eszközök; – Mit tudunk a mesterségekről? – azonosítás; – megnevezés; <ul style="list-style-type: none"> – Környezetvédelem; – Környezeti naptár; – Utazások különböző helyekre: látogatások, séták, kirándulások – bevásárlások; – Előadások megtekintése;

Módszertani útmutató

A nevelési-terápiás tevékenységek integratív elve arra kötelez, hogy az oktatási tevékenységek, minden szempontból kiaknázhatóak legyenek, mivel ezek mint terápiás kategóriák nem különíthetők el egymástól. A tanítási -tanulási folyamat alapját azon tanulási helyzetek képezik, amelyek a készségek formálásához és a gyakorlati képességek fejlesztéséhez vezetnek, a tanulási egységek az egyéni potenciálokhoz, kompetenciákhoz igazodnak.

A beavatkozások adaptálásakor figyelembe kell venni a feladat terjedelmét és nehézségét, tanítási módszereket (kooperatív tanulási módszerek, aktív részvételen alapuló módszerek, didaktikai játékok), didaktikai anyagot (intuitív-konkrét), a feladatok kiválasztásakor az értelmi érettséget, a különböző tanulási módszerek és különböző oktatási anyagok és eszközök alkalmazásának célját. Ezáltal olyan gyakorlati szellemi munkát formáljon és fejlesszen, amely adaptálható a mindennapi élethez, ami formálja a tanulás tanulásának képességét és a készségek gyakorlását.

A játék, mint tanulási és terápiás folyamat, fejleszti a gyermek megfigyelő, elemző, gyakorló, logikai műveleteinek egységét, a játékon keresztül történő tanítás-tanulás az iskolai környezetből indul, egészen a társadalmi-integráló kontextusig terjed, kompenzálva az értelmi fogyatékos tanuló személyiségét és felruházza azon eszközökkel, amelyet a mindennapi, társadalmi helyzetekben felhasználhat. A játékon keresztül elsajátítható a helyes magatartás és ráció, és talán a legfontosabb didaktikai - formatív szempontok is, azaz ösztönzi a gyermeket a felfedezésre és a tanulásra.

Végezetül, a nevelési beavatkozások alapja, az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál, a teljes körű személyes fejlődés, az alapvető készségek és kompetenciák előmozdításával, amelyek biztosítják az önazonosság és az önállóság kialakulását, az érzelmi érettséget, a másokkal való kapcsolattartást, az alapszintű problémamegoldást, a társas tevékenységekhez szükséges elsajátított tartalmak mindennapi életben való felhasználását, és amelyek elősegítik a társadalmi beilleszkedésüket.

A komplex és integrált nevelési terápiás programok rugalmas megközelítéssel rendelkeznek, a didaktikai keretrendszer közepes szintű referenciákat tartalmaz, amelyek differenciálódnak, adaptálva az osztály és a tanulók sajátosságainak megfelelően.

Könyvészet

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), *Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Munkacsopot:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Claudia ROF, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Fordították:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV
„KOMPLEX INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA”

JÁTÉKTERÁPIA

SPECIÁLIS OKTATÁS

ELEMI OKTATÁS: Előkészítő-IV osztály

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK SZÁMÁRA

Bukarest, 2021

BEMUTATÓ

A speciális oktatás egyik legfontosabb feladata a minőség biztosítása a nevelési folyamatban, amely az analitikus programokon alapszik úgy, hogy ezáltal biztosítja a sajátos nevelés igényű struktúrákat, minden gyermek fejlettségi szintjéhez mérten, összhangba hozva a valós tanulási lehetőségeket, figyelembe véve a gyerek egyéni tanulási stílusát és ritmusát.

A speciális oktatás a differenciálást és a személyre szabott nevelési stílust szorgalmazza, olyan nevelési tanterveket alkalmazva, mint például a *specifikus és kiegészítő terápiák*, valamint az *integrált és összetett terápiák* kiegészítő-fejlesztő tevékenységei. A sajátos és nevelési terápiák fejlesztő beavatkozásai egyéni tanulási - korrekciós - felzárkóztató- kompenzációs tantervek által valósulnak meg, amelyek célja a hétköznapi élethez szükséges jártasságok kialakítása, a munkához szükséges képességek és készségek művelése, a diákok személyiségének alakítása és fejlesztése. Ily módon vannak betartva a speciális oktatás alapelvei: *az oktatás- nevelés, a fejlesztés, felzárkóztatás és/vagy átnevelés biztosításának elve, a hozzáférhetőség és a személyreszabottság elvét, valamint az egyediség és az individualizáció elve.*

A „Komplex és integrált nevelési terápia” műveltségterület a következő tantárgyakat foglalja magába: *A személyes autonómia, Szocializáció, Foglalkozásterápia, Kognitív fejlesztő módszereket, Játékterápiát.*

A tantárgyak keretén belül felajánlott tevékenységeket a pedagógus az osztály tanulóival együtt valósítja meg, és kiegészíti a gyógypedagógus által folytatott tanítási - tanulási - értékelési folyamatot, melynek korrekciós- felzárkóztató jellege van.

A személyes autonómia fejlesztése (önállóság fejlesztése), és a szocializáció, olyan összetett tevékenység az integrálás folyamatában, amely ötvözi a személyiségfejlesztés rendszerét és a szociális rendszerek elemeit, ezáltal dinamikusan fejlesztve a morális, spirituális és a kulturális tényezőket (család, iskola, közintézmények stb.), melyek egy bizonyos társadalmi réteghez tartoznak. A *szocializáció* feltételezi az egyén önmagáról és a környezetéről való ismereteinek összességét, bizonyos társadalmi normák ismeretét, annak megtanulását, amely egyben elősegíti az egyén közösségbe való beilleszkedését. A szociális beilleszkedés és az integráció készsége, képessége folyamatos nevelés és állandó tanulás eredménye, amely által a tanulók képesek lesznek különböző élethelyzetekben helytállni. Általános megfontolások alapján, a társadalmi beilleszkedés és a szociális integráció megengedi a tanterv elemzését és megtervezését a gyermek egyéni, speciális képességeihez viszonyítva.

Foglalkozásterápia, az ember alapvető tevékenységeit figyelembe véve: a ***munka, a játék és a mindennapi tevékenységek***, a következő célokat tartja fontosnak: minden egyén szervezetének

egészséges fejlődése, az egészség megőrzése és az egészség visszaszerzése; az egyén fogyatéknak ellensúlyozása az ép funkciók segítségével; a szervezet leépülésének a megelőzése; egészségtudatos magatartás kialakítása, és az egyén saját erejében való hitének visszaszerzése.

Kognitív terápia: kiegészítő programokból és tevékenységekből tevődik össze, amelyek elősegítik a dolgok, jelenségek, személyek és élethelyzetek ok-okozati összefüggéseinek az észrevételét, és annak a megértését. A fogyatékkal élő (értelmi sérült) gyermek esetében a megismerés folyamatának rendszere a megismerés az alapkészségek (olvasás, írás, számolás) elsajátítására és az alapvető intellektuális munkához szükséges képességek elsajátításának kialakítására vonatkozik. Fontos, hogy ezen műveltségi terület keretében végzett tevékenységek kifejezetten játékos jelleget öltsenek, mivel a kognitív fejlesztésnek a leghatékonyabb módszere maga a játék.

Játékterápia: a didaktikus játék, a kognitív megismerés egyik formájaként elvezet a gyermek kognitív képességeinek ösztönzéséhez és fejlődéséhez, a személyiségjegyek elsajátítása és a tanítás-tanulás célkitűzéseinek megvalósítása nyilvánvalóvá válik; a didaktikus játék során igénybe veszi a teljes szellemi lehetőségeit, a megfigyelési készségét, kezdeményező készségét, találékonyságát, a gondolkodás rugalmasságát, alakítja együttműködő készségét, csapatszellemét.

A speciális oktatás elemi tagozatának enyhe és közép súlyos fogyatékkal élő diákjai számára a nevelési terápia tanterveinek általános kompetenciái, sajátos kompetenciái, tanulási tevékenységei, a tanulás tartalmi és a tanterv előírásainak meghatározásánál szem előtt kell tartani a diákok pszicho- intellektuális sajátosságait.

„Az összetett és integrált nevelési terápia” műveltségi területhez tartozó tantárgyak tantervei iránymutató jellegűek, amelyben a pedagógus szabadon dönthet arról, hogy az enyhe és a közép súlyos értelmi sérült tanulóknak személyre szabott tevékenységeket, terápiákat tervezzen, amelyek során figyelembe veszi a sajátos igényeket, a gyermekek fejlettségi szintjét, szem előtt tartva az értelmi sérülés fokát, és annak a súlyosságát.

Általános kompetenciák

- 1. Az önismeret fejlődése, mások, valamint a tanuló közvetlen környezetének megismerése**
- 2. Pszicho-individuális képességek fejlődése a környezethez való alkalmazkodás érdekében**
- 3. Kézügyesség és gyakorlati készségek fejlődése**
- 4. Az önállóság kialakulása a társadalomba való beilleszkedés érdekében**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY**1. Általános kompetencia****1. Az önismeret fejlődése, mások, valamint a tanuló közvetlen környezetének megismerése****Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre**

Előkészítő osztály
<p>1.1. A környezet multiszenzoriális megismerése (vizuális, auditív, íz és szaglás érzékelése, taktilis – kinezetikus érzékelés)</p> <p>Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális fejlesztés („Ismerd fel a tárgyat!”, „Keresd meg a különbséget!”) auditív fejlesztése („Honnan hallod?” „Az állatok nyelvén!” „Ki szólított?”, „Suttogó hang!”) szaglás fejlesztése („Milyen illata van?” kellemes- kellemetlen), ízlelés fejlesztése („Milyen íze van?” „A méhecske mézet gyűjt”, „Gyümölcssaláta”), taktilis-kinezetikus fejlesztés („Az elvarázsolt szelence”, „Ismerd fel a tárgyat csukott szemmel!”)</p> <p>Pantomim, utánzó játékok</p>
<p>1.2. Pszihomotricitás kialakítása és fejlesztése:</p> <p>a) szem-kéz koordináció</p> <p>Szem-kéz koordinációs játékok (a bábok elhelyezése a táblára, út követése ujjakkal / ceruzával, a körvonalak mintázatának megrajzolása, színeztése stb.)</p> <p>b) testséma és laterálisitás (oldalosság)</p> <p>Testsémát és laterálisitást kialakító perceptuomotoros játékok: („Mutasd meg amit mondom”, perceptuális szintézis: test körvonalának kirakása puzzle-k segítségével, „Tedd a tárgyat ahova mondom!”)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hiányos dolgok kiegészítésére vonatkozó gyakorlatok („Hiányos testkontúr!”) – A testséma ábrázolása, kép vagy modellek készítése gyurmából; projektív rajz "emberrajz"; – Ritmus játékok ("Dobolj mint én!") <p>c) alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret)</p> <p>Perceptuomotoros játékok tárgyak és képek segítségével (képalkotással)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Azonosító és megkülönböztető játékok tárgyak és képek szintjén (1-2 kritérium alapján): szín, méret, forma („Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat!” „Osztályozd méret szerint!” stb.) – Méret alapján való osztályozási játékok. „Mesebeli törpék!” – Építőjátékok (modellek készítése tárgykból, képekből), egy vagy több kritérium alapján (szín-méret-forma) – Analitikus-szintetikus játékok. „Lottó játék” „Párjáték”, „Árnyjátékok” – Sablon alapján kontúrok visszaadása – Színezés, festés <p>d) szervezés, tájékozódás, térbeli-időbeli struktúrák</p> <p>Téri tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva; – tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben; – helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva; – helyzetmeghatározás ábrázolás útján (megadott szempont alapján mértani formák rajzolása, „Hernyó”, „Ház” stb.);

Előkészítő osztály
<p>Időbeli tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok („Járás megadott ritmusra”, „Lufik a hét napjaival” „Pirosnál megállsz, zöldnél indulsz”</p> <ul style="list-style-type: none"> – - Hét napjainak elsajátítását célzó játékos gyakorlatok – Évszak játékok – Évszaknak megfelelő öltözékek társítása, nemek függvényében (fiú-lány) – Ismert mese alapján képek helyes sorrendbe helyezése.
<p>1.3. A közvetlen környezet ismert elemeinek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Magatartás utánzását célzó játékok („Anyásdi”, „Énekesdi”) – Játékokkal – iskolai tárgyakkal való manipulációt célzó játékok – Egyszerű szabályokat (1-2) tartalmazó játékok („Bevásárlás”, „Telefonálás” stb.) – Motoros- szimbolikus játékok ("Fújja szél a fákat", "Zsebkendő", "A medve alszik" stb.); – Szimbolikus-reprezentatív játékok („Csináld utánam”, „Utánozz”) – Konkrét gondolkodási műveletekre épülő játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás (pl. „Szedd szét, tedd össze!”, Puzzle, Kicsi-közepes-nagy, találd meg és társítsd, „Találd meg a szomszédját”, Mássz fel-le a létrán, (növekvő és csökkenő sorrend) – Színek asszociálása ismert tárgyakkal („Mi piros?”) – Építőjátékok (vertikális és horizontális síkon, a szabadban (pl. „A vidám vonat!”) – Kirakós játékok (2- 6 elem) („Puzzle”, „Behelyezés”, „Szereld össze a játékot!”) – Hangutánzó játékok („Állatok hangja”) – Nyelvi játékok (rövid vers mondás, nyelvtörők, párbeszédhelyzetek „A telefonnál”)

2. Pszicho-individuális képességek fejlődése a környezethez való alkalmazkodás érdekében

Előkészítő-osztály
<p>2.1. Az értelmi képességek fejlődése egyszerű pszichikai folyamatok által</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus képzetalkotást fejlesztő játékok („Melyik tárgy tűnt el?”, „Drót nélküli telefon” „Ujjak játéka- Az eső” stb.) – A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok: – Érzékelést-észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis): behelyezés: puzzle (képalkotások különböző mennyiségű darabokból), kisebb tárgyakkal álló dolgok elkészítése („Szétszedhető baba”, „Lego”), ábrák készítése (testkörvonal, ismert tárgy sablonja), kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák) – Analitikus szintetikus játékok: – Összehasonlításon alapuló játékok: „Lottó játék” (összehasonlítások, átfedések, társítások, színek, formák, élőlények kombinációi; "Párosítás" (párok alkotása: tárgyak, élőlények); – Játékok az elvonatkoztatás és az általánosítás egyes elemeivel: hiányzó elemek felfedezése; asszociációs játékok – Csoportosító játék ("Állatok családja"; "Zöltség saláta"; "Melyik az otthona?", "Mire használható ...?"); Találós kérdések – Vizuális és auditív memóriajátékok („Találd ki, hogy mi hiányzik!” - előzőekben megfigyelt tárgyakkal 3-4 elem eltávolítása) – Figyelemfejlesztő játékok („Csináld utánam!”, „Kövesd az utat!”) – A kommunikáció különböző formáinak gyakorlását célzó játékok

Előkészítő-osztály

- utánpótlás és pantomim játékok
- ritmikus és mozgásos játékok („Lépj az én ritmusomba!”)
- énekes mozgásos játékok („Fújja a szél a fákat!”)
- tematikus párbeszéd- szerepjátékok („Az orvos és a beteg”, „A tanítónéni” stb.)
- **Funkcionális játékok**
- szenzomotoros ("Forró vagy hideg?", "A cél", " „Az elvarázsolt hős” stb.);
- észlelés ("Mi lehet édes?", "Milyen színű ...?" "Mi nagyobb?" stb.)
- verbális képességet fejlesztő játékok (fonoartikulációs gyakorlatok, hangutánpótlásos játékok, "nyelvtörők", játékok a szóban forgó cselekvés verbalizálására, ünnepre való készülés (próbák), egyéni vagy csoportos dudák stb.);
- utánpótlás: nonverbális (utánpótlás / pantomim) és verbális (szerepjáték /szituációs párbeszéd: "Nagyszülőknél tett látogatás", "Séta", "Vendégfogadás!").

2.2. A pszicho-individuális struktúrák szerepe az önállóság fejlesztésében

- Saját igények kielégítésére szolgáló játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” stb.)
- Önállóság gyakorlására szolgáló játékok ("Az iskolában", "Hogyan öltözködjek?", "Hogyan terítjük meg az asztalt?")
- A környezet elemeinek megismerésére szolgáló játékok („Tiszteld a természetet!”)
- Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó”
- Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

3. Kéz ügyesség és gyakorlati készségek fejlődése

Előkészítő osztály

3.1. Motoros képességek fejlesztése

- Változatos mozgásos játékok: („Egy lábon való ugrálás”, Törpejárás”, „Katonalépés” „Macskajárás”
- Egyensúlyjátékok („Mérleg”, Séta a gerendán” „Kövesd az utat”
- Testbeszéd („Mit mutat a pantomim?”)
- Gesztusok utánpótlására alkalmazott játékok (Dobolunk, játszunk a zongorán, összecsapjuk a tenyerünket)

3.2. Manuális tevékenységek gyakorlása különböző tárgyak előállításával

- Manipulációs játékok ("A sárkány", "Gyűjtsd össze a lehető legtöbb tárgyat", "Labda a vezetőnek"
- Ügyességi játékok („gyöngyválogatás”);
- Szem-kéz koordinációs és kétkezes játékok (labdadobás: egy kézzel és két kézzel, „kártyák szétosztása!”
- Behelyezés
- Építőjátékok („A kis építész” „A torony”)
- Összeszerelési játékok (Lego – „Rakjuk össze a babát”)
- Grafikai készségfejlesztő játékok (modellezés, színezés, rajzolás minta alapján „Színes ceruzával mindent le tudsz rajzolni”)

4. Az önállóság kialakulása a társadalomba való beilleszkedés érdekében

Előkészítő osztály
<p>4.1. Másokkal való kapcsolatok kezdeményezése és kialakítása, különféle kommunikációs helyzetekben</p> <p>Különböző kommunikációs helyzetek gyakorlását szolgáló játékok (mimika-geisztus, beszéd):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Testbeszéd- mozgás és ritmus - („Utánzás”, "Tánc a dal ritmusára", páros tánc és körtánc / csapatverseny); – Hangutánzó játékok („Az állatok hangján”); – Helyesejtési és szókincsfejlesztési játékok („Mondjuk a szavakat”, „Mondok egyet, mondj mást”) – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
<p>4.2. Kommunikációs és kapcsolatteremtési helyzetekben való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szimbolikus játékok – érzelmek kifejezését célzó játékok (érzelmi kifejezés „Szomorú és vidám álarc” „A bohóc”), különböző érzelmi állapotok bemutatása: öröm, szomorúság stb, érzelmek a kapcsolatokban „Anya és gyereke” – személyekkel való azonosulást célzó játékok („Anyásdi” „Boltosdi” „Orvososdi” <p>Szocializációs játékok:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Köszönési és udvariassági formák elsajátítását célzó játékok, helyzet és személy függvényében (Így igen így nem”, „Ilyet is lehet?”, „Mágikus szavak”) b) Szerepjátékok - dramatizálás („Barátok között”, „Látogatás”, „Előadás” „Kirándulás” „A templomban” „A színházban” „Az autóbuzson”, szerepek kipróbálására irányuló játékok („Boltosdi” „A postás”) c) Helytelen viselkedés javítását célzó játékok („Ki a hibás?” „Tanulj a hibáidból”)
<p>4.3. Élethelyzetek megoldása egyéni tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, látogatások, séták, ünneplések (versek felolvasása, dalok, énekek előadása, „Farsang”) – Szocializációs játékok (hivatalos és vallásos ünnepek alkalmával) – Néphagyományok megismerését célzó játékok – Versenyek (tánc, sport, rajz) – Szórakoztató játékok – Utánzó játékok („Rendőrösdi”, „Orvososdi”)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
1. Szenzoriális terület	Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális, auditív, szaglás, ízlelés, taktilist-kinesztetikus fejlesztés
2. Pszichomotricitás	Szem-kéz koordinációs játékok; Testséma és latrealitást kialakító perceptuomotoros játékok; Alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret) kialakítására irányuló játékok Térbeli-időbeli tájékozódást fejlesztő játékok
3. Játékos tevékenységek a közvetlen környezet ismert elemeivel	<ul style="list-style-type: none"> - Viselkedések utánzására irányuló játékok - Iskolai tárgyak és játékokkal való manipulálás - Egyszerű szabályjátékok - Szimbolikus mozgásos játékok - Szimbolikus – reprezentatív játékok - Konkrét gondolkodási műveletekre irányuló játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás - Problémahelyzetek megoldása - Építőjátékok - Kirakós játékok - Hangutánzó játékok - Nyelvi játékok - Dramatizálás (mesehősök utánzása)
4. Játékok az alapvető lelki folyamatok fejlesztésére	<p>Vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus képzetalkotást fejlesztő játékok</p> <p>A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Érzékelést, észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis); – Analitikus szintetikus játékok (elvont és általános dolgok összehasonlítása, problémamegoldás); – Vizuális és auditív memóriajátékok; – Figyelemfejlesztő játékok; – Funkcionális játékok (szenzomotoros, észlelési, verbális képességet fejlesztő és utánzó játékok); – Kommunikáció formáinak (nonverbális, verbális) gyakorlását célzó játékok
5. Játékok a pszicho-individuális struktúrák alkalmazására:	<ul style="list-style-type: none"> – Szükségletek kielégítésére szolgáló játékok, a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok – Önállóságot fejlesztő játékok – A közvetlen környezet megismerését szolgáló játékok – Játékok-vetélkedők különböző témákban – Versenyek

Tartalmi területek	ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
6. Általános motorikus képességek	<ul style="list-style-type: none"> – Változatos mozgásos játékok – Egyensúlyjátékok – Játékos testmozgások – Gesztusok utánzására alkalmazott játékok
7. Kézügyesség	<ul style="list-style-type: none"> – Manipulációs játékok – Ügyességi játékok – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játék gyakorlatok – Behelyezés – Építőjátékok – Összeszerelős játékok – Grafikai készségfejlesztő játékok – Különböző kommunikációs formák fejlesztésére alkalmazott játékok (arcmimika-gesztusok, verbális képességeket fejlesztő játékok)
8. Kommunikáció formái a társadalmi helyzetekben	<ul style="list-style-type: none"> – Testbeszéd- mozgás és ritmus – Hangutánzó játékok – Helyesejtési és szókincsfejlesztési játékokat – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
9. Kommunikáció és szociális együttműködés	<p>Szimbolikus játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – érzelmi játékok – azonosuláson alapuló játékok – társas kapcsolatok fejlesztését célzó játékok
10. Szocio - kulturális integrációt elősegítő játékok	<ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, séták, látogatások – Ünnepek, megemlékezések – Szocializációt elősegítő játékok – Néphagyományok: játékok és énekek – Vetélkedők – szórakoztató játékok – utánzó játékok

I. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****1. Az önismeret fejlődése, a tanuló közvetlen környezetének, valamint mások megismerése**

I. osztály
<p>1.1. A környezet multiszenzoriális megismerése (vizuális, auditív, íz és szaglás érzékelése, taktilis – kinezetikus érzékelés)</p> <p>Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális fejlesztés („Ismerd fel a tárgyat!”, „Keresd meg a különbséget!”), auditív fejlesztés („Honnan hallod?” „Az állatok nyelvén!” „Ki szólított?” „Suttogó hang!”), szaglás fejlesztése („Milyen illata van?” kellemes- kellemetlen), ízlelés fejlesztése („Milyen íze van?” „A méhecske mézet gyűjt” „Gyümölcssaláta”), taktilis-kinezetikus fejlesztés („Az elvarázsolt szelence”, „Ismerd fel a tárgyat csukott szemmel!”)</p> <p>Pantomim, utánozó játékok</p>
<p>1.2. Pszihomotricitás kialakítása és fejlesztése:</p> <p>a) szem-kéz koordináció</p> <p>Szem-kéz koordinációs játékok (a bábok elhelyezése a táblára, út követése ujjakkal /ceruzával, a körvonalak mintázatának megrajzolása, színezése stb.)</p> <p>b) testséma és lateráliság (oldalosság)</p> <p>Testsémát és lateráliság kialakító perceptuo-motoros játékok: („Mutasd meg amit mondok”, perceptuális szintézis: test körvonalának kirakása puzzle-k segítségével, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra – jobbra, előre-hátra, le- fel)</p> <ul style="list-style-type: none"> – A testhelyzet azonosítására és reprodukálására irányuló játékos gyakorlatok („Mozgásban a test”) – Hiányos dolgok kiegészítésére vonatkozó gyakorlatok („Hiányos testkörvonala!”) – A testséma ábrázolása, kép vagy modellek készítése gyurmából; projektív rajz "emberrajz"; – Ritmus játékok ("Dobolj mint én!") – Érzékelést fejlesztő játékok oktatási software segítségével <p>c) alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret)</p> <p>Perceptuomotoros játékok tárgyak és képek segítségével (képalkotással)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Azonosító és megkülönböztető játékok tárgyak és képek szintjén (1-2 kritérium alapján): szín, méret, forma („Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat!” „Osztályozd méret szerint!” stb.) – Méret alapján való osztályozási - sorozatalkotási játékok. „Mesebeli törpék!” – Építőjátékok (modellek készítése tárgyakból, ábrázolva), egy vagy több kritérium alapján (szín -méret-forma) – Analitikus-szintetikus játékok. „Lottó játék” „Párjáték”, „Árnyjátékok” – Sablon alapján körvonalak visszaadása – Színezés, festés – Perceptuomotoros játékok oktatási szoftverek segítségével („A kis hableány”, „Hófehérke” stb.) <p>d) szervezés, tájékozódás, térbeli-időbeli struktúrák</p> <p>Téri tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva; – tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben; – helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva;

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – helyzetmeghatározás ábrázolás útján (megadott szempont alapján mértani formák rajzolása, „Hernyó”, „Ház” stb.); <p>Időbeli tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok („Járás megadott ritmusra”, „Lufik a hét napjaival” „Pirosnál megállsz, zöldnél indulsz”</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hét napjainak elsajátítását célzó játékos gyakorlatok – Asszociáló játék: napszak- a napi tevékenységek („Képes órarend”) – Évszakok játékok – Évszaknak megfelelő öltözékek társítása, nemek függvényében (fiú-lány) – Képek rendezésére szolgáló játékok az ismert történet szekvenciáinak megfelelő. – Ismert mese alapján képek helyes sorrendbe helyezése
<p>1.3. A közvetlen környezet ismert elemeinek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Magatartás utánzását célzó játékok („Anyásdi”, „Énekesdi”) – Játékokkal – iskolai tárgyakkal való manipulációt célzó játékok – Egyszerű szabályokat (1-2) tartalmazó játékok („Bevásárlás”, „Telefonálás” stb.) – Szimbolikus mozgásos játékok ("Fújja szél a fákat", "Zsebkendő", "A medve alszik" stb.); – Szimbolikus-reprezentatív játékok („Csináld utánam”, „Utánozz”) – Konkrét gondolkodási műveletekre épülő játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás (pl. „Szedd szét, tedd össze!”, Puzzle, Kicsi-közepes-nagy, találd meg és társítsd, „Találd meg a szomszédját”, Mássz fel-le a létrán, (növekvő és csökkenő sorrend) – Színek társítása tárgyakkal („Mi piros?”) – Építőjátékok vertikális és horizontális síkon, a szabadban (pl. „A vidám vonat!”) – Kirakós játékok (2- 6 elem) („Puzzle”, „Behelyezés”, „Szereld össze a játékot!”) – Hangutánzó játékok („Állatok hangja”) – Nyelvi játékok (rövid vers mondás, nyelvtörök, párbeszédhelyzetek „A telefonnál”)

2. Pszicho-individuális képességek fejlődése a környezethez való alkalmazkodás érdekében

I osztály
<p>2.1. Az értelmi képességek fejlődése egyszerű pszichikai folyamatok által</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus képzetalkotást fejlesztő játékok („Melyik tárgy tűnt el?”, „Drót nélküli telefon” „Játékos ujjak- Az eső” stb.) – A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok: – Észlelést, érzékelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis): behelyezés: puzzle (képalkotások különböző mennyiségű darabokból), kisebb tárgyakkal álló dolgok elkészítése („Szétszedhető baba”, „Lego”), ábrák készítése (test körvonala, ismert tárgy sablonja), kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák) – Analitikus - szintetikus játékok: – Összehasonlításon alapuló játékok: „Lottó játék” (összehasonlítások, átfedések, társítások, színek, formák, élőlények kombinációi; "Párosítás" (párok alkotása: tárgyak, élőlények); „Árnyjátékok” (kép-árnyék megfeleltetés) „Megkülönböztető játékok” (különbségek azonosítása) – Játékok az elvonatkoztatás és az általánosítás egyes elemeivel: hiányzó elemek felfedezése; asszociációs játékok – Csoportosító játékok ("Állatok családok"; "Zöltség saláta"; "Melyik az otthona?", "Mire

I osztály
<p>használható ...?"); Találós kérdések</p> <ul style="list-style-type: none"> – Problémamegoldó képesség fejlesztésére szolgáló játékok: építőjátékok tárgyi vagy képi szinten, egyszerű labirintus (az út azonosítása), egyszerű útvesztők (az út lekövetése ujjal vagy ceruzával) – Vizuális és auditív memóriajátékok („Találd ki, hogy mi hiányzik!” - előzőekben megfigyelt tárgyakból 3-4 elem eltávolítása) – Figyelemfejlesztő játékok („Csináld utánam!”, „Kövesd az utat!”) – A kommunikáció különböző formáinak gyakorlását célzó játékok – utánzó és pantomim játékok – ritmikus és mozgásos játékok („Lépj az én ritmusomba!”) – énekes- mozgásos játékok („Fújja a szél a fákat!”) – tematikus párbeszéd- szerepjátékok („Az orvos és a beteg”, „A tanítónéni” stb.) – Funkcionális játékok – szenzomotoros játékok ("Forró vagy hideg?", "A cél", " „Az elvarázsolt hős” stb.); – észlelés ("Mi lehet édes?", "Milyen színű ...?" "Mi nagyobb?" stb.) – verbális (fonoartikulációs játékok, hangutánzó játékok, nyelvtörők, játékok a szóban forgó cselekvés verbalizálására, ünnepre való készülés (próbák), egyéni vagy csoportos dudolók stb.); – utánzás: nonverbális (imitáció/pantomim) és verbális (szerepjáték/szituációs párbeszéd: "Nagyszülőknél tett látogatás", "Séta", "Vendégfogadás!").
<p>2.2. A pszicho-individuális struktúrák szerepe az önállóság fejlesztésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját igények és szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” stb.) – Önállóság gyakorlására szolgáló játékok ("Az iskolában", "Hogyan öltözködjek?", "Hogyan terítjük meg az asztalt?") – A környezet elemeinek megismerésére szolgáló játékok („Tiszteld a természetet!”) – Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” – Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

3. Kézügyesség és gyakorlati készségek fejlődése

I. osztály
<p>3.1. Motoros képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Változatos mozgásos játékok: („Egy lábon való ugrálás”, Törpejárás”, „Katonalépés” „Macskajárás” – Egyensúlyjátékok („Mérleg”, Séta a gerendán” „Kövesd az utat” – Testbeszéd („Mit mutat a pantomim?”) – Gesztusok utánzására alkalmazott játékok (Dobolunk, játszunk a zongorán, összecsapjuk a tenyerünket)
<p>3.2. Manuális tevékenységek gyakorlása különböző tárgyak előállításával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulációs játékok ("A sárkány", "Gyűjtsd össze a lehető legtöbb tárgyat", "Labda a vezetőnek" – Ügyességi játékok („gyöngy válogatás”); – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játékok (labdadobás: egy kézzel és két kézzel, „kártyák szétosztása!”

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – Behelyezés – Építőjátékok („A kis építész” „A torony”) – Összeszerelős játékok (Lego – „Rakjuk össze a babát”) – Grafikai készségfejlesztő játékok (modellezés, színezés, rajzolás minta alapján „Színes ceruzával mindent le tudsz rajzolni”)

4. Az önállóság kialakulása a társadalomba való beilleszkedés érdekében

I. osztály
<p>4.1. Másokkal való kapcsolatok kezdeményezése és kialakítása, különféle kommunikációs helyzetekben</p> <p>Különböző kommunikációs helyzetek gyakorlását szolgáló játékok (mimika-gesztus, beszéd):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Testbeszéd- mozgás és ritmus - („Utánzás”, "Tánc a dal ritmusára", páros tánc és körtánc / csapatverseny); – Hangutánzó játékok („Az állatok hangján”); – Helyesejtési és szókinccsfajlesztési játékok („Mondjuk a szavakat”, „Mondok egyet, mondj mást”) – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
<p>4.2. Kommunikációs és kapcsolatteremtési helyzetekben való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szimbolikus játékok – Érzelmek kifejezését célzó játékok (érzelmi kifejezés „Szomorú és vidám álarc” „A bohóc”), különböző érzelmi állapotok bemutatása: öröm, szomorúság stb, érzelmek a kapcsolatokban „Anya és gyereke” – Személyekkel való azonosulást célzó játékok („Anyásdi” „Boltosdi” „Orvososdi”) – Szocializációs játékok: <ul style="list-style-type: none"> a) Köszönési és udvariassági formák elsajátítását célzó játékok, helyzet és személy függvényében (Így igen így nem”, „Ilyet is lehet?”, „Mágikus szavak”) b) Szerepjátékok - dramatizálás („Barátok között”, „Látogatás”, „Előadás” „Kirándulás” „A templomban” „A színházban” „Az autóbuszon”, szerepek kipróbálására irányuló játékok („Boltosdi” „A postás”) c) Helytelen viselkedés javítását célzó játékok („Ki a hibás?” „Tanulj a hibáidból”)
<p>4.3. Élethelyzetek megoldása egyéni tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, látogatások, séták, ünneplések (versek felolvasása, dalok, énekek előadása, „Farsang”) – Szocializációs játékok (hivatalos és vallásos ünnepek alkalmával) – Néphagyományok megismerését célzó játékok – Versenyek (tánc, sport, rajz) – Szórakoztató játékok – Utánzó játékok („Rendőrörsdi”, „Orvososdi”)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	I OSZTÁLY
1. Szenzoriális terület	Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális, auditív, szaglás, ízlelés, taktilist-kinesztetikus fejlesztés
2. Pszichomotricitás	Szem-kéz koordinációs játékok; Testséma és latrealitást kialakító perceptuomotoros játékok; Alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret) kialakítására irányuló játékok Térbeli-időbeli tájékozódást fejlesztő játékok
3. Játékos tevékenységek a közvetlen környezet ismert elemeivel	<ul style="list-style-type: none"> - Viselkedések utánzására irányuló játékok - Iskolai tárgyak és játékokkal való manipulálás - Egyszerű szabályjátékok - Szimbolikus mozgásos játékok - Szimbolikus – reprezentatív játékok - Konkrét gondolkodási műveletekre irányuló játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás - Problémahelyzetek megoldása - Építőjátékok - Kirakós játékok - Hangutánzó játékok - Nyelvi játékok - Dramatizálás (mesehősök utánzása)
4. Játékok az alapvető lelki folyamatok fejlesztésére	<p>Vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus képzetalkotást fejlesztő játékok</p> <p>A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Érzékelést, észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis); – Analitikus szintetikus játékok (elvont és általános dolgok összehasonlítása, problémamegoldás); – Vizuális és auditív memóriajátékok; – Figyelemfejlesztő játékok; – Funkcionális játékok (szenzomotoros, észlelési, verbális képességet fejlesztő és utánzó játékok); – Kommunikáció formáinak (nonverbális, verbális) gyakorlását célzó játékok
5. Játékok a pszicho-individuális struktúrák alkalmazására:	<ul style="list-style-type: none"> – Szükségletek kielégítésére szolgáló játékok, a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok – Önállóságot fejlesztő játékok – A közvetlen környezet megismerését szolgáló játékok – Játékok-vetélkedők különböző témákban – Versenyek

Tartalmi területek	I OSZTÁLY
6. Általános motorikus képességek	<ul style="list-style-type: none"> – Változatos mozgásos játékok – Egyensúlyjátékok – Játékos testmozgások – Gesztusok utánzására alkalmazott játékok
7. Kézügyesség	<ul style="list-style-type: none"> – Manipulációs játékok – Ügyességi játékok – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játék gyakorlatok – Behelyezés – Építőjátékok – Összeszerelős játékok – Grafikai készségfejlesztő játékok – Különböző kommunikációs formák fejlesztésére alkalmazott játékok (arcmimika-gesztusok, verbális képességeket fejlesztő játékok)
8. Kommunikáció formái a társadalmi helyzetekben	<ul style="list-style-type: none"> – Testbeszéd- mozgás és ritmus – Hangutánzó játékok – Helyesejtési és szókincsfejlesztési játékokat – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
9. Kommunikáció és szociális együttműködés	<p>Szimbolikus játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – érzelmi játékok – azonosuláson alapuló játékok – társas kapcsolatok fejlesztését célzó játékok
10. Szocio - kulturális integrációt elősegítő játékok	<ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, séták, látogatások – Ünnepek, megemlékezések – Szocializációt elősegítő játékok – Néphagyományok: játékok és énekek – Vetélkedők – szórakoztató játékok – utánzó játékok

II. osztály

1. Általános kompetencia

1. Az önismeret fejlődése, mások, valamint a tanuló közvetlen környezetének megismerése

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

II. osztály
<p>1.1. A környezet multiszenzoriális megismerése (vizuális, auditív, íz és szaglás érzékelése, taktilis – kinezetikus érzékelés)</p> <p>Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális fejlesztése („Ismerd fel a tárgyat!”, „Keresd meg a különbséget!”) auditív fejlesztése („Honnan hallod?” „Az állatok nyelvén!”, „Ki szólított?”, „Suttogó hang!”) szaglás fejlesztése („Milyen illata van?” kellemes- kellemetlen), ízlelés fejlesztése („Milyen íze van?” „A méhecske mézet gyűjt”, „Gyümölcssaláta”), taktilis-kinezetikus fejlesztés („Az elvarázsolt szelence”, „Ismerd fel a tárgyat csukott szemmel!”)</p> <p>Pantomim, utánozó játékok</p>
<p>1.2. Pszichomotricitás kialakítása és fejlesztése:</p> <p>a) szem-kéz koordináció</p> <p>Szem-kéz koordinációs játékok (a bábok elhelyezése a táblára, út követése ujjakkal / ceruzával, a körvonalak megrajzolása, színezése stb.)</p> <p>b) testséma és lateráliság (oldalosság)</p> <p>Testsémát és lateráliság kialakító perceptuomotoros játékok: („Mutasd meg amit mondom”, perceptuális szintézis: test kirakása puzzle-k segítségével, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra – jobbra, előre-hátra, le- fel)</p> <ul style="list-style-type: none"> – A testhelyzet azonosítására és reprodukálására irányuló játékos gyakorlatok („Mozgásban a test”) – Hiányos dolgok kiegészítésére vonatkozó gyakorlatok („Hiányos testkontúr!”) – A testséma ábrázolása, kép vagy modellek készítése gyurmából; projektív rajz "emberrajz"; – Rítmus játékok ("Dobolj mint én!") – Perceptuális szintézis fejlesztését célzó játékok, oktatási szoftverek által <p>c) alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret)</p> <p>Perceptuomotoros játékok tárgyak és képek alapján (képalkotással)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Azonosító és megkülönböztető játékok tárgyak és képek szintjén (1-2 kritérium alapján): szín, méret, forma („Színes kockák”, „Karikázd be a tárgyat!”, „Osztályozd méret szerint!” stb.) – Méret alapján való osztályozási - sorozatalkotási játékok. „Mesebeli törpék!” – Építőjátékok (modellek készítése tárgyakból, ábrázolva), egy vagy több kritérium alapján (szín -méret-forma) – Analitikus-szintetikus játékok. „Lottó játék” „Párjáték”, „Árnyjátékok” – Sablon alapján kontúrok visszaadása – Színezés, festés – Perceptuomotoros játékok oktatási szoftverek által („A kis hableány”, „Hófehérke” stb.) <p>d) szervezés, tájékozódás, térbeli-időbeli struktúrák</p> <p>Téri tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva; – tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben; – helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva;

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – helyzetmeghatározás ábrázolás útján (megadott szempont alapján mértani formák rajzolása, „Hernyó”, „Ház” stb.); <p>Időbeli tájékozódásra irányuló perceptuo-motoros játékok („Járás megadott ritmusra”, „Lufik a hét napjaival” „Pirosnál megállsz, zöldnél indulsz”</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hét napjainak elsajátítását célzó játékos gyakorlatok – Napszakoknak megfelelő tevékenységet társítására alkalmazott játékok („Órarend - képekkel”) – Évszakjátékok – Évszaknak megfelelő öltözékek társítása, nemek függvényében (fiú-lány) – Ismert mese alapján képek helyes sorrendbe helyezése
<p>1.3. A közvetlen környezet ismert elemeinek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Magatartás utánzását célzó játékok („Mint anya”, „Az énekes”) – Játékokkal – iskolai tárgyakkal való manipulációt célzó játékok – Szabályokat (1-2) tartalmazó játékok („Bevásárlás”, „Telefonálás” stb) – Szimbolikus mozgás játékok ("A szél fújja a leveleket", "Zsebkendő", "A medve alszik" stb.); – Szimbolikus-reprezentatív játékok („Csináld utánam”, „Utánozzál”) – Konkrét gondolkodási műveletekre épülő játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás (pl. „Szedd szét, tedd össze!”, Puzzle, Kicsi-közepes-nagy, találd meg és társítsd, „Találd meg a szomszédját”, Mássz fel-le a létrán, (növekvő és csökkenő sorok) – Építőjátékok (vertikális és horizontális síkon (pl. „A vidám vonat!”) – Kirakós játékok (2- 6 elem) („Puzzle”, „Behelyezés”, „Szereld össze a játékot!”) – Hangutánzó játékok („Állatok hangja”) – Nyelvi játékok (rövid versek felmondása, nyelvtörők, párbeszédhelyzetek „A telefonnál”) - Dramatizálás (rajzfilmhősök utánzása)

2. Pszicho-individuális képességek fejlődése a környezethez való alkalmazkodás érdekében

II. osztály
<p>2.1. Az értelmi képességek fejlődése egyszerű pszichikai folyamatok által</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus képzetalkotást fejlesztő játékok („Melyik tárgy tűnt el?”, „Drót nélküli telefon” „Ujjak játéka- Az eső” stb.) – A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok: – Érzékelést, észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis): behelyezés: puzzle (képalkotások különböző mennyiségű darabokból), kisebb tárgyakkal álló dolgok elkészítése („Szétszedhető baba”, „Legó”), figurák készítése (testkontúr, ismert tárgy sablonja), kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák) – Analitikus szintetikus játékok: – Összehasonlításra alapuló játékok: „Lottó játék” (összehasonlítások, átfedések, társítások, színek, formák, lények kombinációi; "Párosítás" (párok alkotása: tárgyak, lények); „Árnyjátékok” (árnyék és a tárgyak, a lények közti megfeleltetések) „Megkülönböztető játékok” (különbségek azonosítása) – Játékok az elvonatkoztatás és az általánosítás egyes elemeivel: hiányzó elemek felfedezése; Asszociációs játékok – Csoportosító játékok: "Állatok családja"; "Zöltség saláta"; "Melyik az otthona?", "Mire használható ...?"; Találós kérdések

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – Problémamegoldó képesség fejlesztésére szolgáló játékok: építőjátékok tárgyi vagy képi szinten, egyszerű labirintus (az út azonosítása), egyszerű útvesztők (az út lekövetése ujjal vagy ceruzával) – Vizuális és auditív memóriajátékok („Találd ki, hogy mi hiányzik!” - előzőekben megfigyelt tárgyakból 3-4 elem eltávolítása), vizuális memóriajátékok oktatási szoftverek segítségével – Figyelemfejlesztő játékok („Csináld utánam!”, „Kövesd az utat!”) – Kommunikáció formáinak gyakorlását célzó játékok – utánczás és pantomim játékok – ritmus és mozgásos játékok („Lépj az én ritmusomba!”) – énekes mozgásos játékok („Fújja a szél a fákat!”) – tematikus párbeszéd- szerepjátékok („Az orvos és a beteg”, „A tanítónéni” stb.) – Funkcionális játékok – Szenzo-motoros ("Forró vagy hideg?", "A cél", " „Az elvárásolt hős” stb.); – észlelés ("Mi lehet édes?", "Milyen színű ...?" "Mi nagyobb?" stb.) – verbális (fonoartikulációs játékok, hangutánzó játékok, "nyelvtörök", játékok a szóban forgó cselekvés verbalizálására, ünnepre való készülés (próbák), egyéni vagy csoportos próbák stb.); – utánczó: nonverbális (imitáció / pantomim) és verbális (szerepjáték / szituációs párbeszéd: "Nagyszülőknél tett látogatás", "Séta", "Vendégfogadás!").
<p>2.2. A pszicho-individuális struktúrák önálló magatartásban való felhasználása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját igények és szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „Telefonálás”, „A piacon” stb.) – Játékok az önállósági készségének gyakorlására ("Az iskolában", "Hogyan öltözködjek?", "Hogyan terítjük meg az asztalt?") – Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”) – Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó” – Versenyek (rajz, tánc, ének stb.).

3. Kézügyesség és gyakorlati készségek fejlődése

II. osztály
<p>3.1. Motoros képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Változatos mozgásos játékok: („Egy lábon való ugrálás”, Törpejárás”, „Katonalépés” „Macskajárás” - Egyensúlyjátékok („Mérleg”, Séta a gerendán” „Kövesd az utat” - Testbeszéd („Mit mutat a pantomim?”) - Gesztusok utánczására alkalmazott játékok (Dobolunk, játszunk a zongorán, tapsolunk)
<p>3.2. Manuális tevékenységek gyakorlása különböző tárgyak előállításával</p> <ul style="list-style-type: none"> – Manipuláció és aktivációs játékok ("A sárkány", "Gyűjtse össze a lehető legtöbb tárgyat", "Labda a vezetőnek" – Ügyességi játékok („gyöngy válogatás” „Varrjunk/fűzzünk szépen!”); – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játék gyakorlatok (labdadobás: egy kézzel és két kézzel, „kártyák szétosztása!” – Behelyezés

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – Építőjátékok („A kis építész” „A torony”) – Összeszerelős játékok (Lego – rakjuk össze a babát) – Grafikai készségfejlesztő játékok (modellezés, színezés, rajzolás modell alapján, Játék: „Színes ceruzával mindent le tudsz rajzolni”)

4. Az önállóság kialakulása a társadalomba való beilleszkedés érdekében

II. osztály
<p>4.1. Másokkal való kapcsolatok kezdeményezése és kialakítása, különféle kommunikációs helyzetek alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> – Játékok különböző típusú kommunikáció stimulálására és fejlesztésére (mimika-geisztus, verbális): – Test mozdulatok - mozgás és ritmus - („Utánzás”, "A dal ritmusára táncolunk", páros tánc és körtánc / csapatverseny); – hangutánzó játékok („Az állatok hangján”); – helyesejtési és szókincsfejlesztési játékokat („Mondjuk a szavakat”, „Mondok egyet, mondj mást”, „Ha nem így van, akkor hogyan van?”, Mondatalkotás, képi alátámasztással, „Alkossunk egy történetet!”, a játék „Ismerd fel a szereplőt!” (képek / leírás alapján); – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
<p>4.2. Részvétel a kommunikációs és kapcsolatteremtési helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szimbolikus játékok – érzelmek kifejezését célzó játékok (érzelmi kifejezés „Szomorú és vidám álarc” „A bohóc”), különböző érzelmi állapotok bemutatása: öröm, szomorúság stb, érzelmek a kapcsolatokban „Anya és gyereke” – személyekkel való azonosulást célzó játékok („Anya” „Elárusító” „Az orvos”) – Szocializációs játékok: <ul style="list-style-type: none"> a) köszönési és udvariasság formáinak elsajátítását célzó játékok (helyzet és személy függvényében) b) szerepjátékok- dramatizálás („Barátok között”, „Látogatás”, „Előadás” „Kirándulás” „A templomban” „A színházban” „Az autóbussen”, szerepek kipróbálására irányuló játékok („Az eladó” „A postás”) c) Helytelen viselkedés javítását célzó játékok („Ki a hibás?” „Tanulj a hibáidból”)
<p>4.3. Élethelyzetek megoldása egyéni tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, látogatások, séták, ünneplések (versek felolvasása, dalok, énekek előadása, „Farsang”) – Szocializációs játékok (állami és vallási ünnepek keretében) – Néphagyományok megismerését célzó játékokat <ul style="list-style-type: none"> – Versenyek (tánc, sport, rajz) – Szórakoztató játékokat – Utánzást célzó játékok („Rendőrsdi”, „Orvososdi”)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
1. Szenzoriális terület	Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális fejlesztése auditív fejlesztése, szaglás fejlesztése, ízlelés fejlesztése, taktilist-kinesztetikus fejlesztés
2. Pszichomotricitás	Szem-kéz koordinációs játékok; Testséma és lateralitást kialakító perceptuomotoros játékok; Alapvető perceptuomotoros területek (szin, forma, méret) kialakítására irányuló játékok Térbeli-időbeli tájékozódási játékok
3. Játékos tevékenységek a közvetlen környezet ismert elemeivel	<ul style="list-style-type: none"> - Viselkedések utánzására irányuló játékokban - Játékok és iskolai tárgyak használatát célzó játékok - Egyszerű szabályjátékok - Szimbolikus mozgásos játékok - Szimbolikus – reprezentatív játékok - Konkrét gondolkodási műveletekre irányuló játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás - Problémahelyzetek megoldása - Építőjátékok - Kirakós játékok - Hangutánzó játékok - Nyelvi játékok - Dramatizálás (mesehősök utánzása)
4. Játékok az alapvető lelki folyamatok fejlesztésére	<ul style="list-style-type: none"> – Vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus képzetalkotást fejlesztő játékok – A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok: – Érzékelést, észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis); – Analitikus szintetikus játékok (elvont és általános dolgok összehasonlítása, problémamegoldás) – Vizuális és auditív memóriajátékok; – Figyelemfejlesztő játékok; – Kommunikáció formáinak (nonverbális, verbális) gyakorlását célzó játékok.
5. Játékok a pszicho-individuális struktúrák alkalmazására:	<ul style="list-style-type: none"> – Szükségletek kielégítésére szolgáló játékok, a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok – Önállóságot fejlesztő játékok – A közvetlen környezet megismerését szolgáló játékok – Játékok-vetélkedők különböző témákban – Versenyek

Tartalmi területek	II. osztály
6. Általános motorikus képességek	<ul style="list-style-type: none"> – Változatos mozgásos játékok – Egyensúlyjátékok – Játékos testmozgások – Gesztusok utánzására alkalmazott játékok
7. Kézügyesség	<ul style="list-style-type: none"> – Manipulációs játékok – Ügyességi játékok – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játék gyakorlatok – Behelyezés – Építőjátékok – Összeszerelős játékok – Grafikai készségfejlesztő játékok – Különböző kommunikációs formák fejlesztésére alkalmazott játékok (arcmimika-gesztusok, verbális képességeket fejlesztő játékok)
8. Kommunikáció formái a társadalmi helyzetekben	<ul style="list-style-type: none"> – Testbeszéd- mozgás és ritmus – Hangutánzó játékok – Helyesejtési és szókincsfejlesztési játékokat – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
9. Kommunikáció és szociális együttműködés	<p>Szimbolikus játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – érzelmi játékok – azonosuláson alapuló játékok <p>társas kapcsolatok fejlesztését célzó játékok</p>
10. Szocio - kulturális integrációt elősegítő játékok	<ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, séták, látogatások – Ünnepek, megemlékezések – Szocializációt elősegítő játékok – Néphagyományok: játékok és énekek – Vetélkedők – szórakoztató játékok utánzó játékok

III. OSZTÁLY

1. Általános kompetencia

1. Az önismeret fejlődése, mások, valamint a tanuló közvetlen környezetének megismerése

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

III. osztály
<p>1.1. A környezet multiszenzoriális megismerése (vizuális, auditív, íz és szaglás érzékelése, taktilis – kinestetikus érzékelés)</p> <p>Játékok az érzékelés fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vizuális fejlesztés („A vak festő!”, „Ismerd fel a tárgyat!”, „Keresd meg a különbséget!”) – szaglás fejlesztés („Az illatos tasak?”, „Milyen illata van?” kellemes- kellemetlen) – ízlelés fejlesztés („Milyen íze van?”, „A méhecske mézet gyűjt”, „Gyümölcssaláta”), – auditív fejlesztés (hangok megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok „a vak ör?” „Telefonos játék”, „nyelvtörök”), – taktilis-kinestetikus fejlesztés (a tárgyak felismerése és megkülönböztetése tapintás útján: „Találd ki hogy mi az” „Mérés tenyérrel”) <p>Pantomim, utánozó játékok „Csináld utánam”, „A szobor”</p>
<p>1.2. Pszihomotricitás kialakítása és fejlesztése:</p> <p>a) szem-kéz koordináció</p> <p>Szem-kéz koordinációs játékok (a bábok elhelyezése a táblára, út követése ujjakkal / ceruzával, a kontúrok mintázatának megrajzolása, színezése stb.)</p> <p>b) testséma és laterális (oldal)iság</p> <p>Testsémát és laterális kialakító perceptuo-motoros játékok: („Mutasd meg amit mondom”, perceptuális szintézis: test körvonalának kirakása puzzle-k segítségével, „Tedd a tárgyat ahova mondom!” (balra – jobbra, előre-hátra, le- fel)</p> <ul style="list-style-type: none"> – A testhelyzet azonosítására és reprodukálására irányuló játékos gyakorlatok („Mozgásban a test”) – Hiányos dolgok kiegészítésére vonatkozó gyakorlatok („Hiányos testkontúr!”) – A testséma ábrázolása, kép vagy modellek készítése gyurmából; projektív rajz "emberrajz"; – Rítmus játékok ("Dobolj mint én!") <p>c) alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret)</p> <p>Perceptuomotoros játékok tárgyak és képek alapján (képalkotással)</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosító és megkülönböztető játékok tárgyak és képek szintjén, társított kritériumok alapján: (szín, méret, forma stb.) – asszociációs játékok szín-szimbólum (szám, betű, geometriai forma): „Színezd ki a betű-szám alapján”, „Mi van közelebb-távolabb?” „Játékok mértani formákkal”, „A pillangó keresi a virágot” – építőjátékok (modellek készítése), egy vagy több kritérium alapján (szín -méret-forma) – analitikus-szintetikus játékok „Lottó játék” „Párjáték”, „Árnyjátékok” – sablon alapján körvonalak visszaadása – színezés, festés <p>d) szervezés, tájékozódás, térbeli-időbeli struktúrák</p> <p>Téri tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> – tárgy helyének meghatározása, saját testéhez és más tárgyakhoz viszonyítva („Gyermeklánc”, „Az akrobata”, „Útkereszteződés”, „A cirkuszba”; – tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben;

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – helyzetmeghatározás ábrázolás útján (megadott szempont alapján mértani formák rajzolása, „Az én városom”, „Az autó” „A tömbház” stb.); – Időbeli tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok („Jelzőlámpa”, „Járás megadott ritmusra”, „Lufik a hét napjaival”) – A hét napjainak elsajátítását célzó játékos gyakorlatok – napszakoknak megfelelő tevékenységet társítására alkalmazott játékok („Órarend - képekkel”) – Évszakok játéka – Évszaknak megfelelő öltözékek társítása, nemek függvényében (fiú-lány) – Ismert mese alapján képek helyes sorrendbe helyezése.
<p>1.3. A közvetlen környezet ismert elemeinek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> – magatartás utánzását célzó játékok („Iskolásdi”, „Rendőőrösi” „Rakjunk rendet a konyhába” „Milyen szakmát választanál?” „Építünk egy kerítést”) – játékokkal – iskolai tárgyakkal való manipulációt célzó játékok („A raktáros”, „Láncfűzér”) – szabály játékok („Ugróiskola”, „Bevásárlás”, „Vendégségben” stb.) – szimbolikus mozgásos játékok ("Fújja szél a fákat", "Akrobaták a cirkuszba", "A rucák és a vadász", „A gazda rétre megy”, stb.); – szimbolikus-reprezentatív játékok („Csoportok” „Mesterségek”, „Csináld utánam”, „Eladó és vásárló” „A könyvesboltban”) – konkrét gondolkodási műveletekre épülő játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás (pl. „Szedd szét, tedd össze!”, Puzzle, Kicsi-közepes-nagy, találd meg és társítsd, „Találd meg a szomszédját”, Mássz fel-le a létrán, (növekvő és csökkenő sorok), „Tematikus sorok”, tárgyak és színek társítása („Mi piros?”) – problémahelyzetek megoldása („Mit csinálsz ha...?”, „A kis gyalogos” stb.) – Építőjátékok (vertikális és horizontális síkon, a szabadban (pl. „Autópark”, „Madárház”, „Gyermekváros” „Parasztház”) – Kirakós játékok (2- 6 elem) („Puzzle”, „Behelyezés”, „Szereld össze a játékot!”) – Hangutánzó játékok („Állatok hangja”) – Nyelvi játékok (rövid versek felmondása, nyelvtörők, párbeszédhelyzetek „A telefonnál” „A múzeumban”, „A gyógyszerárban” „A piacon”) - Dramatizálás (mesehősök utánzása)

2. Pszicho-individuális képességek fejlődése a környezethez való alkalmazkodás érdekében

III. osztály
<p>2.1. Az értelmi képességek fejlődése egyszerű pszichikai folyamatok által</p> <p>1. Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus képzetalkotást fejlesztő játékok („Melyik tárgy tűnt el?”, „Drót nélküli telefon” „Ujjak játéka - Az eső” stb.)</p> <p>2. A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok:</p> <p>a) Észlelést, érzékelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis): behelyezés: puzzle (képalkotások különböző mennyiségű darabokból), kisebb tárgyakkal álló darabok összerakása „Rakd össze”, „Lego”, ábrák készítése (test körvonala, ismert tárgy sablonja), kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák))</p> <p>b) Analitikus szintetikus játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Összehasonlításon alapuló játékok: „Lottó játék” (összehasonlítások, átfedések, társítások, színek, formák, lények kombinációi; "Párosítás"; „Árnyjátékok” „Megkülönböztető játékok”

III. osztály

- Játékok az elvonatkoztatás és az általánosítás egyes elemeivel: hiányzó elemek felfedezése; asszociációs játékok

Csoportosító játékok: "Állatok családja"; "A piac"; "Ügyes szakácsok?", "Mire használható ...?"; Találós kérdések

- Asszociációs játékok („A legszebb alkotás” „Mi a képed címe?” „Mondd helyesen?”)

- **Problémamegoldó képességet fejlesztő játékok: építőjátékok** tárgyi vagy képi szinten, labirintus

c) Vizuális és auditív memóriajátékok („Találd ki, hogy mi hiányzik!”)

-vizuális memóriajátékok oktatási szoftverek segítségével („Találd meg a párját”, „Mond el amit megjegyeztél!” (rövid versek, találós kérdések)

d) Figyelemfejlesztő játékok („Repülj” „Kincsvadászat”, „Vidám kis vonat”, „Csináld utánam!”, „Kövess az utat!”)

e) Kreativitást fejlesztő játékok: „Csoportos rajz készítése”, „Varázs zsák”, „Gondoltam egy számra”

f) Kommunikáció különböző formáinak gyakorlását célzó játékok

- utánzás és pantomim játékok

- ritmikus és mozgásos játékok (dalos játékok, „Tapsolj az én ritmusomba!”)

- énekes mozgásos játékok („Fújja a szél a fákat!” „A nap és az eső” „A gazda rétre megy”, stb.)

- Nyelvi játékok: szóalkotási feladatok: „Ismétlődő magánhangzók” „Névjátékok”, „Szólánc” „Betűkóktél” „Visszhang” „Alkossunk mesét” „Színészek”

- versek szavalása, időrendi sorrend betartásával mesemondás

- tematikus párbeszéd- szerepjátékok („Az orvos és a beteg”, „A tanítónéni” stb.)

g) Funkcionális játékok

- szenzo-motoros ("Hideg-meleg?", "A célba", " „Az elvarázsolt tarisznya” stb.);

- észlelés ("Mi lehet édes?", "Milyen színű ...?" "Mi nagyobb?" stb.)

- verbális (fonoartikulációs játékok, hangutánzó játékok, "nyelvtörök" magán és mássalhangzó párokra „Rímjátékok”, képek és mondatmegfeleltetések, játékok a szóban forgó cselekvés verbalizálására, ünnepre való készülés (próbák), egyéni vagy csoportos dúdolók stb.);

- utánzás: nonverbális (utánzó/ pantomim, „Péter aki siet és a tükörképe”) és verbális (szerepjáték / szituációs párbeszéd: "Látogatás a múzeumba", "A gyógyszerárban – Az orvosnál- A piacon", "Meglepetés parti!").

2.2. A pszicho-individuális struktúrák szerepe az önállóság fejlesztésében

- Saját igények és szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „A múzeumban”, „A moziban” „A piacon” stb.)

- Önállóság gyakorlására szolgáló játékok ("Az iskolában", "Hogyan öltözködjek?", "Hogyan terítjük meg az asztalt?")

- A környezet elemeinek megismerésére szolgáló játékok („Tiszteld a természetet!”)

- Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó”

- Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

- Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!”)

- Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó”

- Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)

- Vetélkedők („Szinkron dobás”, „Hulahopp karika” „Körjáték” „Szalagok tánca” „Lufi pukkasztás” „Ki tölti tele hamarabb a zsákot”

3. Kézügyesség és gyakorlati készségek fejlődése

III. osztály
<p>3.1. Motoros képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Változatos mozgásos játékok: („Föld, víz, levegő”, „Staféta”, „Szabadíts ki a körből”, „Cikk-cakk játék”) – Egyensúlyjátékok („Mérleg”, Séta a gerendán” „Kövesd az utat” „Akadálypálya” , „Csapda” „Vigyázz a krokodilra”, „Fejeden a könyv”, stb) – Testbeszéd, kifejezések, gesztusok („A robot”, „A lovag”) – Gesztusok utánzására alkalmazott játékok („Tükör rajz”, „Ruhák a fogason” „Ismerd fel a szereplőt”, „Melyik szóra gondoltam”)
<p>3.2. Manuális tevékenységek gyakorlása különböző tárgyak előállításával</p> <ul style="list-style-type: none"> – Manipulációs játékok ("A sárkány", "Gyűjtse össze a lehető legtöbb tárgyat", "Labda a vezetőnek") – Ügyességi játékok („gyöngy válogatás” „Varrjunk/szójünk szépen!”); – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játékok (labdadobás: egy kézzel és két kézzel, „kártyák szét osztása!”) – Behelyezés – Építőjátékok („A kis építész” „A torony”) – Összeszerelős játékok (Lego – „Rakjuk össze a babát”) – Grafikai készségfejlesztő játékok (modellezés, színezés, rajzolás minta alapján, Játék: „Színes ceruzával mindent le tudsz rajzolni”)

4. Az önállóság kialakulása a társadalomba való beilleszkedés érdekében

III. osztály
<p>4.1 Másokkal való kapcsolatok kezdeményezése és kialakítása, különféle kommunikációs helyzetek alkalmazásával</p> <p>- Különböző kommunikációs helyzetek gyakorlását szolgáló játékok (mimika-gesztus, verbális):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testbeszéd - mozgás és ritmus - („Utánzás”, "A dal ritmusára táncolunk", páros tánc és körtánc / csapatverseny); - Hangutánzó játékok („A létra”, „A kis színész” „A szél hangja”); - Helyesejtési és szókincsfejlesztési játékokat („Mondjuk a szavakat”, „Mondok egyet, mondd más”, „Ha nem így van, akkor hogyan van?”, Mondatalkotás, képi alátámasztással, „Alkossunk egy történetet!”, a játék „Ismerd fel a szereplőt!” (képek / leírás alapján); - Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
<p>4.2. Kommunikációs és kapcsolatteremtési helyzetekben való részvétel</p> <p>Szimbolikus játékok</p> <p>a) Érzelmek kifejezését célzó játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> – érzelmi kifejezés „Szomorú és vidám álarc” „A bohóc”), különböző érzelmi állapotok bemutatása: öröm, szomorúság stb., érzelmek a kapcsolatokban „Anya és gyereke” – önbizalom-fejlesztő játékok („Mellettem” „Név és a taps” – személyekkel való azonosulást célzó játékok („A jó házvezető” „A jó mester” „A tanár”) <p>b) Szocializációs játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bemutatkozás: „Pókháló” „A vándor” – udvariassági és köszönési formák használata (helyzet és személy függvényében) („Így igen

III. osztály
<p>így nem”, „Megtörténhet?” „Varázsszavak”)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szerepjátékok - dramatizálás („Barátok között”, „Látogatás”, „Előadás” „Kirándulás” „A templomban” „A színházban” „Az autóbuzson”, szerep váltó játékok („Az eladó” „A postás”) – Helytelen viselkedés javítását célzó játékok („Ki a hibás?” „Tanulj a hibáidból”) – Csapatépítő játékok „A fogvatartott királylány” „Macskák és egerek”
<p>4.3. Élethelyzetek megoldása egyéni tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> – kirándulások, látogatások, séták, ünneplések (versek szavalása, dalok, énekek, modern és néptáncok előadása, „Farsang”, „Együtt a jövőért”, „Tavaszi ünnepe” „Márton nap” „Anyák napja”) – műhelymunka: tojásfestés, kitűzők, adventi koszorú készítése) – Szocializációs játékok (hivatalos és vallási ünnepek alkalmával) – Néphagyományokhoz fűződő játékok, énekek - Egyéni és csoportszabályok elsajátítását célzó játékok („Közlekedj okosan”, „Jelzőlámpa”, „Tűz-víz”, „Védd a természetet”) -Szórakoztató játékokat „Zsákban ugrás”, stb - Relaxáló játékok „Álmos kiscicák”, „A szfinx”

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
1. Szenzoriális terület	Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális fejlesztése auditív fejlesztése, szaglász fejlesztése, ízlelés fejlesztése, taktilist-kinesztetikus fejlesztés
2. Pszichomotricitás	Szem-kéz koordinációs játékok; Testséma és lateralitást kialakító perceptuomotoros játékok; Alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret) kialakítására irányuló játékok Térbeli-időbeli tájékozódási játékok
3. Játékos tevékenységek a közvetlen környezet ismert elemeivel	<ul style="list-style-type: none"> - Viselkedések utánzására irányuló játékokban - Játékok és iskolai tárgyak használatát célzó játékok - Egyszerű szabályjátékok - Szimbolikus mozgásos játékok - Szimbolikus – reprezentatív játékok - Konkrét gondolkodási műveletekre irányuló játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás - Problémahelyzetek megoldása - Építőjátékok - Kirakós játékok - Hangutánzó játékok - Nyelvi játékok - Dramatizálás (mesehősök utánzása)
4. Játékok az alapvető lelki folyamatok fejlesztésére	<ul style="list-style-type: none"> – Vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus képzetalkotást fejlesztő játékok – A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok: – Érzékelést, észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis); – Analitikus szintetikus játékok (elvont és általános dolgok összehasonlítása, problémamegoldás) – Vizuális és auditív memóriajátékok; – Figyelemfejlesztő játékok; – Kommunikáció formáinak (nonverbális, verbális) gyakorlását célzó játékok.
5. Játékok a pszicho-individuális struktúrák alkalmazására:	<ul style="list-style-type: none"> – Szükségletek kielégítésére szolgáló játékok, a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok – Önállóságot fejlesztő játékok – A közvetlen környezet megismerését szolgáló játékok – Játékok-vetélkedők különböző témákban – Versenyek

Tartalmi területek	III. osztály
6. Általános motorikus képességek	<ul style="list-style-type: none"> – Változatos mozgásos játékok – Egyensúlyjátékok – Játékos testmozgások – Gesztusok utánzására alkalmazott játékok
7. Kézügyesség	<ul style="list-style-type: none"> – Manipulációs játékok – Ügyességi játékok – Szem-kéz koordinációs és kétkezes játék gyakorlatok – Behelyezés – Építőjátékok – Összeszerelős játékok – Grafikai készségfejlesztő játékok – Különböző kommunikációs formák fejlesztésére alkalmazott játékok (arcmimika-gesztusok, verbális képességeket fejlesztő játékok)
8. Kommunikáció formái a társadalmi helyzetekben	<ul style="list-style-type: none"> – Testbeszéd- mozgás és ritmus – Hangutánzó játékok – Helyesejtési és szókincesfejlesztési játékokat – Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
9. Kommunikáció és szociális együttműködés	<p>Szimbolikus játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – érzelmi játékok – azonosuláson alapuló játékok <p>társas kapcsolatok fejlesztését célzó játékok</p>
10. Szocio - kulturális integrációt elősegítő játékok	<ul style="list-style-type: none"> – Kirándulások, séták, látogatások – Ünnepek, megemlékezések – Szocializációt elősegítő játékok – Néphagyományok: játékok és énekek – Vetélkedők – szórakoztató játékok – utánzó játékok

IV. OSZTÁLY

Általános kompetencia

1. Az önismeret fejlődése, mások, valamint a tanuló közvetlen környezetének megismerése

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

IV. osztály
<p>1.1. A környezet multiszenzoriális megismerése (vizuális, auditív, íz és szaglás érzékelése, taktilis – kinestetikus érzékelés)</p> <p>Játékok az érzékelés fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vizuális fejlesztés („A vak festő!”, „Ismerd fel a tárgyat!”, „Keresd meg a különbséget!”) – szaglás fejlesztés („Az illatos tasak?” „Milyen illata van?” kellemes- kellemetlen) – ízlelés fejlesztés („Milyen íze van?” „A méhecske mézet gyűjt”, „Gyümölessaláta”), – auditív fejlesztés (hangok megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok „a vak ör?” „Telefonos játék”, „nyelvtörők”), – taktilis-kinestetikus fejlesztés (a tárgyak felismerése és megkülönböztetése tapintás útján: „Találd ki, hogy mi az” „Énekeljünk a tenyerünkkel”) <p>Pantomim, utánozó játékok „Csináld utánam”, „ A szobor”</p>
<p>1.2. Pszihomotricitás kialakítása és fejlesztése:</p> <p>a) szem-kéz koordináció</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szem-kéz koordinációs játékok (a bábok elhelyezése a táblára, út követése ujjakkal / ceruzával, a körvonalak mintázatának megrajzolása, színezése stb.) <p>b) testséma és laterális (oldal)iság</p> <ul style="list-style-type: none"> – Testsémát és laterális kialakító perceptuo-motoros játékok: („Mutasd meg amit mondom”, perceptuális szintézis: test kirakása puzzle-k segítségével, „Tedd a tárgyat, ahova mondom!” (balra – jobbra, előre-hátra, le- fel) – A testhelyzet azonosítására és reprodukálására irányuló játékos gyakorlatok („Mozgásban a test”) – Hiányos dolgok kiegészítésére vonatkozó gyakorlatok („Hiányos testkontúr!”) – A testséma ábrázolása, kép vagy modellek készítése gyurmából; projektív rajz "emberrajz"; – Ritmus játékok ("Dobolj, mint én!") – Perceptuomotoros játékok oktatási szoftverek által <p>c) alapvető perceptuomotoros területek (szín, forma, méret)</p> <p>Perceptuomotoros játékok tárgyak és képek alapján (képalkotással)</p> <ul style="list-style-type: none"> - azonosító és megkülönböztető játékok tárgyak és képek szintjén, társított kritériumok alapján: (szín, méret, forma stb.) - asszociációs játékok szín-szimbólum (szám, betű, mértani forma): „Színezd ki a betű-szám alapján”, „Mi van közelebb-távolabb?” „Játékok mértani formákkal”, „A pillangó keresi a virágot” - építőjátékok (modellek készítése tárgyakból, ábrázolva), egy vagy több kritérium alapján (szín -méret-forma) - analitikus-szintetikus játékok. „Lottó játék” „Párjáték”, „Árnyjátékok” - sablon alapján kontúrok visszaadása

IV. osztály

- színezés, festés
- perceptuomotoros játékok oktatási szoftverek által („A kis habléány”, „Hófehérke” stb.)

d) szervezés, tájékozódás, térbeli-időbeli struktúrák

Téri tájékozódásra irányuló perceptuo-motoros játékok

- tárgy helyének meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva („Gyermeklánc”, „Az akrobata”, „Útkereszteződés”, „A cirkuszba”);
- tárgyak elhelyezése a közvetlen környezetben;
- helyi viszony meghatározása, saját testhez és más tárgyakhoz viszonyítva;
- helyzetmeghatározás ábrázolás útján (megadott szempont szerint mértani formák rajzolása, „Az én városom”, „Az autó”, „A tömbház” stb.);

Időbeli tájékozódásra irányuló perceptuomotoros játékok („Jelzőlámpa”, „Járás megadott ritmusra”, „Lufik a hét napjaival”)

- A hét napjainak elsajátítását célzó játékos gyakorlatok
- Napszakoknak megfelelő tevékenységet társítására alkalmazott játékok („Órarend - képekkel”)
- Évszakok játéka
- Évszaknak megfelelő öltözékek társítása, nemek függvényében (fiú-lány)
- Ismert mese/történet alapján képek helyes sorrendbe helyezése

1.3. A közvetlen környezet ismert elemeinek alkalmazása

- Magatartás utánzását célzó játékok („Tanárosdi”, „Rendőrosdi”, „Rakjunk rendet a konyhába” „Építsünk egy kerítést”
- Játékokkal – iskolai tárgyakkal való manipulációt célzó játékok („A raktáros”, „Láncfűzér”
- Szabályjátékok („Ugróiskola”, „Nyuszi ül a fűben”, „Vendégségben”, „Vásárolni megyünk” stb.)
- Szimbolikus mozgásos játékok („Fújja szél a fákat”, „Akrobaták a cirkuszban” „A rucák és a vadász” „A gazda rétre megy” stb.);
- Szimbolikus-mozgásos játékok („Csoportok”, „Mesterségek” „Eladó és a vevő”, „A könyvesboltban”)
- Konkrét gondolkodási műveletekre épülő játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás (pl. „Szedd szét, tedd össze a babát!”, „Puzzle”, „Kicsi-közepes-nagy”, „Találd meg és társítsd”, „Találd meg a szomszédját”, „Mássz fel-le a létrán”, (növekvő és csökkenő sorok), „Tematikus sorok” (szólánc), színek társítása tárgyakhoz („Mi sárga?”
- Problémahelyzetek megoldása („Mit csinálsz ha...?” „A kis gyalogos..” stb)
- Építőjátékok (vertikális és horizontális síkon, a szabadban (pl. „Autópark”, „Madárház”, „Gyermekváros” „Parasztház”)
- Kirakós játékok („Puzzle”, „Behelyezés”, „Szereld össze a játékot!”)
- Hangutánzó játékok („Állatok hangja”)
- Nyelvi játékok (rövid versek felmondása, nyelvtörők, párbeszédhelyzetek „A telefonnál” „A múzeumban”, „A gyógyszerárban” „A piacon”)
- Dramatizálás (mesehősök utánzása)

2. Psicho-individuális képességek fejlődése a környezethez való alkalmazkodás érdekében

IV. osztály

2.1. Az értelmi képességek fejlődése egyszerű pszichikai folyamatok által

1. Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus képzetalkotást fejlesztő játékok („Melyik tárgy tűnt el?”, „Drót nélküli telefon” „Ujjak játéka - Az eső” stb.)

2. A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok:

a) észlelést, érzékelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis): behelyezés: puzzle (képalkotások különböző mennyiségű darabokból), kisebb tárgyakból álló dolgok összerakása („Rakd össze!”, „Legó”), ábrák készítése (test körvonala, ismert tárgy sablonja), kisebb darabokból (pálcikák, gyufa, mértani formák)

b) Analitikus szintetikus játékok:

- Összehasonlításon alapuló játékok: „Lottó játék” (összehasonlítások, átfedések, társítások, színek, formák, lények kombinációi; "Párosítás"; „Árnyjátékok” „Megkülönböztető játékok”

- Játékok az elvonatkoztatás és az általánosítás egyes elemeivel: hiányzó elemek felfedezése; Csoportosító játékok ("Állatok családja"; "A piac"; "Ügyes szakácsok", "Mire használható ...?"); Találós kérdések

- Asszociációs játékok („A legszebb modell” „Hogy hívják a képet?” „Hogy mondják helyesen?”)

- Problémamegoldó” játékok: építőjátékok tárgyi vagy képi szinten, labirintus (az út azonosítása),

c) Vizuális és auditív memóriajátékok („Találd ki, hogy mi hiányzik!” vizuális memóriajátékok oktatási szoftverek segítségével („Találd meg a párját”, „Mond el, amit megjegyeztél!” (rövid versek, találós kérdések)

d) Figyelemfejlesztő játékok („Repülj” „Kincsvadászat”, „Vidám kisvonat”, „Csináld utánam!”, „Kövesd az utat!”)

e) Kreativitást fejlesztő játékok: „Csoportos rajz készítése” „Gondoltam egy számra”

f) Kommunikáció különböző formáinak gyakorlását célzó játékok

- utánzó és pantomim játékok

- ritmikus és mozgásos játékok („Tapsolj az én ritmusomba!”)

- énekes mozgásos játékok („Fújja a szél a fákat!” „A nap és az eső” „A gazda rétre megy”, „Kőhíd” „A jégen”, „A kalács” stb.)

- Nyelvi játékok: szóalkotási feladatok: „Ismétlődő magánhangzók” „Névjátékok”, „Szólánc” „Betűkoktél” „Visszhang” „Alkossunk mesét” „Színészek”

- versszavalás, időrendi sorrend betartásával mesemondás

- tematikus párbeszéd- szerepjátékok („Az orvos és a beteg”, „A tanítónéni” stb.)

g) Funkcionális játékok

- szenzo-motoros ("Hideg-meleg", "A célba", " „Az elvarázsolt tarisznya” stb.);

- észlelés ("Mi lehet édes?", "Milyen színű ...?" "Mi nagyobb?" stb.)

- verbális (fonoartikulációs játékok, hangutánzó játékok, "nyelvtörők" magán és mássalhangzó párokra „Rimjátékok”, képek és mondatmegfeleltetések, játékok a szóban forgó cselekvés verbalizálására, ünnepre való készülés (próbák), egyéni vagy csoportos dudolók stb.);

- utánzás: nonverbális (utánzó / pantomim, „Péter, aki siet és a tükörkép”) és verbális (szerepjáték / szituációs párbeszéd: "Látogatás a múzeumba", "A gyógyszertárban- Az orvosnál – A piacon", "Meglépetés parti!").

IV. osztály

2.2. A pszicho-individuális struktúrák szerepe az önállóság fejlesztésében

- Saját igények, szükségletek kielégítésére használt tárgyakkal, dolgokkal folytatott játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok („Az asztalnál”, „A múzeumban”, „A moziban” „A piacon” stb.)
- Önállóság gyakorlására szolgáló játékok ("Az iskolában", "Hogyan öltözködjek?", "Hogyan terítjük meg az asztalt?")
- A környezet elemeinek megismerésére szolgáló játékok (Tiszteld a természetet!"
- Rajz, ének és táncversenyek stb.
- Versenyek („Aki tud az nyer” „Staféta” „A legjobb előadó”
- Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!", „Hulladékgyűjtés” „Kitől kérünk segítséget”)
- Konkrét játékok a környezet elemeivel („Tiszteld a természetet!")
- Játékok-versenyek különböző témákban („Aki tud az nyer”, „Add tovább” „A legjobb előadó”
- Versenyek (rajz, tánc, ének stb.)
- Vetélkedők („Szinkron dobás”, „Hulahopp karika” „Körjáték” „Szalagok tánca” „Lufi pukkasztás” „Ki tölti tele hamarabb a zsákokot”

3. Kézügyesség és gyakorlati készségek fejlődése

IV. osztály

3.1. Motoros képességek fejlesztése

- Változatos mozgásos játékok: („Föld, víz, levegő” „Párok sétája”, „Staféta”, „Szabadíts ki a körből”, „Cikk-cakk játék”)
- Egyensúlyjátékok („Mérleg”, Séta a gerendán” „Kövesd az utat” „Akadálypálya” „Ne ejtsd el a golyót” „Csapda”, „Vigyázz a krokodilra”)
- Testbeszéd, kifejezések, gesztusok („A robot”, „A lovag”)
- Gesztusok utánzására alkalmazott játékok („Tükör rajz”, „Ruhák a fogason” „Ismerd fel a személyt”, „Melyik szóra gondoltam”)

3.2. Manuális tevékenységek gyakorlása különböző tárgyak előállításával:

- Manipulációs játékok ("A sárkány", "Gyűjtse össze a lehető legtöbb tárgyat", "Labda a vezetőnek"
- Ügyességi játékok („gyöngy válogatás” „Varrjunk/szőjjünk szépen!");
- Szem-kéz koordinációs és kétkézes játék gyakorlatok (labdadobás: egy kézzel és két kézzel, „kártyák szét osztása!")
- Behelyezés
- Építőjátékok („A kis építész” „A torony”)
- Összeszerelős játékok (Lego – rakjuk össze a babát,
- Grafikai készségfejlesztő játékok (modellezés, színezés, rajzolás modell alapján, Játék: „Színes ceruzával mindent le tudsz rajzolni”)

4. Az önállóság kialakulása a társadalomba való beilleszkedés érdekében

IV. osztály

4.1. Másokkal való kapcsolatok kezdeményezése és kialakítása, különféle kommunikációs

IV. osztály
<p>helyzetek alkalmazásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző kommunikációs helyzetek gyakorlására szolgáló játékok (mimika-gesztus, verbális): - Testbeszéd - mozgás és ritmus - („Utánzás”, „A dal ritmusára táncolunk”, páros tánc és körtánc / csapatverseny); Hangutánzó játékok („A létra” „A kis színész” „A szél hangja”); - Helyesejtési és szókincsfejlesztési játékok („Mondjuk a szavakat”, „Mondok egyet, mondj mást”, „Ha nem így van, akkor hogyan van?”, Mondatalkotás, képi alátámasztással, „Alkossunk egy történetet!”, a játék „Ismerd fel a szereplőt!” (képek / leírás alapján); - Zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
<p>4.2. Kommunikációs és kapcsolatteremtési helyzetekben való részvétel</p> <p>Szimbolikus játékok</p> <p>a) érzelmek kifejezését célzó játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzelmi kifejezés „Szomorú és vidám álarc” „A bohóc”), különböző érzelmi állapotok bemutatása: öröm, szomorúság stb., érzelmek a kapcsolatokban „Anya és gyereke” - önbizalom-fejlesztő játékok („Mellettem” „Név és a taps” - személyekkel való azonosulást célzó játékok („A jó házvezető” „A jó mester” „A tanár”) <p>b) Szocializációs játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bemutatkozás: „Pókháló” „A vándor” - udvariassági és köszönési formák használata (helyzet és személy függvényében) („Így igen így nem”, „Megtörténhet?” „Varázsszavak”) - szerepjátékok- dramatizálás („Barátok között”, „Látogatás”, „Előadás” „Kirándulás” „A templomban” „A színházban” „Az autóbuzson”, szerepek kipróbálására irányuló játékok („Az eladó”, „A postás”) - Helytelen viselkedés javítását célzó játékok („Ki a hibás?” „Tanulj a hibáidból”) - csapatépítő játékok „A fogvatartott királylány” „Macskák és egerek”
<p>4.3. Élethelyzetek megoldása egyéni tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> – kirándulások, látogatások, séták, ünneplések (versek szavalása, dalok, énekek előadása, „Farsang”, „Együtt a jövőért”, „Tavaszi ünnepe” „Márton nap” „Anyák napja” – műhelymunka: tojásfestés, kítűzők, adventi koszorú készítése – Szocializációs játékok (hivatalos és vallási ünnepek alkalmával) - egyéni és csoportszabályok elsajátítását célzó játékok („Közlekedj okosan!”, „Jelzőlámpa”, „Tűz-víz”, „Védd a természetet!”) - Versenyek (tánc, sport, rajz) - szórakoztató játékok („Zsákbaugrás”, „Narancs”, „Kötéljáték” stb) - relaxációs játékok „Álmos kiscicák”, „A szfinx” - Utánzást célzó játékok („Rendőrsdi”, „Orvososdi”, „Csináld utánam” „Tanárosdi”

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
1. Szenzoriális terület	Játékok az érzékelés fejlesztésére: vizuális fejlesztése auditív fejlesztése, szaglás fejlesztése, ízlelés fejlesztése, taktilist-kinestetikus fejlesztés
2. Pszichomotricitás	Szem-kéz koordinációs játékok; Testséma és lateralitást kialakító perceptuo -motoros játékok; Alapvető perceptuo-motoros területek (szin, forma, méret) kialakítására irányuló játékok Térebli-időbeli tájékozódási játékok
3. Játékos tevékenységek a közvetlen környezet ismert elemeivel:	Viselkedések utánzására irányuló játékokban Játékok és iskolai tárgyak használatát célzó játékok Egyszerű szabályjátékok Szimbolikus mozgásos játékok Szimbolikus – reprezentatív játékok Konkrét gondolkodási műveletekre irányuló játékok: analízis, szintézis, összehasonlítás, társítás, rendezés, sorozatalkotás, osztályozás Problémahelyzetek megoldása Építőjátékok Kirakós játékok Hangutánzó játékok Nyelvi játékok Dramatizálás (mesehősök utánzása)
4. Játékok az alapvető lelki folyamatok fejlesztésére	Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus képzetalkotást fejlesztő játékok A gondolkodást, emlékezetet, képzeletet, figyelmet, beszédet fejlesztő játékok: - érzékelést, észlelést fejlesztő játékok (észlelési síkon és mentális térben való analízis és szintézis); - analitikus szintetikus játékok (elvonat és általános dolgok összehasonlítása, problémamegoldás); - Vizuális és auditív memóriajátékok; - Figyelemfejlesztő játékok; - Funkcionális játékok (szenzo-motorikus, észlelési, verbailzálás, utánzás); Kommunikáció formáinak (nonverbális, verbális) gyakorlását célzó játékok;
5. Játékok a pszichoindividuális struktúrák alkalmazására	–Szükségletek kielégítésére szolgáló játékok/a mindennapi élet eseményeihez kapcsolódó játékok – Önállóságot fejlesztő játékok A közvetlen környezet megismerését szolgáló játékok Játékok-vetélkedők különböző témákban - Versenyek

Tartalmi területek	IV. osztály
6. Általános motorikus képességek	<ul style="list-style-type: none"> -Változatos mozgásos játékok -Egyensúlyjátékok -Testmozgások, kifejezések, -Gesztusok utánzására alkalmazott játékok
7. Kézügyesség	<ul style="list-style-type: none"> - Manipuláció és formabehelyező játékok - Ügyességi játékok - Szem-kéz koordinációs és kétkezes játék gyakorlatok - Behelyezés - Építőjátékok - Összeszerelés játékok - Grafikai készségfejlesztő játékok - Különböző kommunikációs formák fejlesztésére alkalmazott játékok (arcimimika-gesztusok, verbális)
8. Kommunikáció formái a társadalmi helyzetekben	<ul style="list-style-type: none"> Testbeszéd - mozgás és ritmus - hangutánzó játékok - helyesejtési és szókincsfejlesztési játékok - zenehallgatás, filmnézés (gyermekdalok, rajzfilmek, mesék)
9. Kommunikációs és szociális együttműködés	<ul style="list-style-type: none"> Szimbolikus játékok: - érzelmi játékok - azonosuláson alapuló játékok - társas kapcsolatok fejlesztését célzó játékok
10. Szocio - kulturális integrációt elősegítő játékok	<ul style="list-style-type: none"> Kirándulások, séták, látogatások Ünnepek, megemlékezések - Szocializációt elősegítő játékok - Néphagyományok: játékok és énekek - Vetélkedők - szórakoztató játékok - utánzó játékok

Módszertani útmutató

Az nevelés-terápiás tevékenységek integratív elve arra kötelez, hogy az oktatási tevékenységek, minden szempontból érvényesíthetőek legyenek, mivel ezek mint terápiás kategóriák nem különíthetőek el egymástól. Az oktatás-nevelés alapját, olyan nevelési helyzetek képezik, amelyek a készségek és képességek fejlesztéséhez vezetnek, és összhangban vannak a tanulási egységekkel, a fejlődéshez szükséges kompetenciákkal az egyéni sajátosságokat figyelembe véve.

A beavatkozások alkalmazásánál figyelembe kell vennünk az adott feladat terjedelmét és nehézségi fokát, a tanítási módszereket (kooperatív tanulási módszerek, aktív részvételen alapuló módszerek, didaktikai játék), didaktikai anyagot (konkrét-intuitív), a feladatok kiválasztásakor az értelmi szint feltérképezését a feladatok elvégzése érdekében. A különböző tanulási módszerek és didaktikai eszközök megfelelően kiválasztva, hozzájárulnak különböző gyakorlati képességek, értelmi képességek fejlődéséhez, és amelyek a mindennapi életben alkalmazhatóak.

A játék, mint tanulási és terápiás folyamat, fejleszti a gyermek megfigyelő, elemző, gyakorló, logikai műveleteinek egységét. A játékon keresztül történő tanítás-tanulás az iskolai környezetből kiindulva, egészen a társadalmi-integráló kontextusig terjedően, célja a mindennapi társadalmi helyzetekben alkalmazható tevékenységekkel kompenzálja az értelmi fogyatékos tanuló személyiségét. A játékon keresztül elsajátítható helyes magatartás és gondolkodás, legfontosabb didaktikai - formatív szempontja az, hogy ösztönözze a gyermeket a felfedezésre és a tanulásra.

Következtetésképpen, a nevelési beavatkozások alapja, az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknál, a teljes körű személyes fejlődés, az alapvető készségek és kompetenciák előmozdításával, amelyek biztosítják az önazonosság és az önállóság kialakulását, az érzelmi érettséget, a másokkal való kapcsolattartás, az alapszintű problémamegoldást, a társas tevékenységekhez szükséges elsajátított tartalmak mindennapi életben való felhasználását, és amelyek elősegítik a társadalmi beilleszkedésüket.

A komplex és integrált nevelési terápiás programok rugalmas megközelítéssel rendelkeznek, a pedagógusnak segítségére szolgálnak a curriculáris támpontok, melyek lehetőséget adnak a differenciált megközelítésre, és az osztály, valamint a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodásra.

Könyvészet

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), *Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. ***, (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. ***, (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Munkacsoport:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia ROF, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Fordították:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă ”Bonitas ” Oradea

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

MÚVELTSÉGI TERÜLET
„ÖSSZETETT ÉS INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA”

FOGLALKOZÁS-TERÁPIA

KISEBBSÉGI MAGYAR OKTATÁS

TANTERV

ELEMI OKTATÁS

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI SÉRÜLT TANULÓK

Bukarest 2021

BEMUTATÓ

A speciális oktatás egyik legfontosabb feladata a minőség biztosítása a nevelési folyamatban, amely az analitikus előkészületekre támaszkodik úgy, hogy ezáltal szavatolja a sajátos igényű nevelési struktúrákat, minden gyermek fejlettségi szintjéhez mérten, összhangba hozva a valós tanulási lehetőségeket, figyelembe véve a gyerek egyéni tanulási stílusát és ritmusát.

A speciális oktatás a differenciálást és a személyre szabott nevelési stílust szorgalmazza, olyan nevelési tanterveket alkalmazva, mint például a *specifikus és kiegészítő terápiák, valamint az integrált és összetett terápiák* kiegészítő-fejlesztő tevékenységei. A korrekciós intervenciók személyre szabott nevelési tervvel valószínűsíthetők meg, a sajátos, fejlesztő terápiák és a nevelési terápiák ötvözése által. A korrekció-kiegészítés célja a mindennapi életvitelben való képességek, készségek és a munkához való hozzáállás serkentése, a tanulók személyiségfejlődését és személyiségformálását célozva meg. Ezáltal a speciális oktatás alapcéljait követve, tiszteletben tartja a következő alapelveket: *a nevelés, a fejlesztés, a kiegészítés, az újrannevelés és/vagy az átnevelés elvét, a hozzáférhetőség és a személyreszabottság elvét, az egységesség és az egyéniség elvét.*

Az integrált és összetett nevelési terápiák tanterve magában foglalja a következőket: *az egyén önállóságra való nevelését, a szocializációt és a foglalkozás-terápiákat, a kognitív fejlesztő módszereket és a játékterápiákat.*

A tanterv által felajánlott tevékenységeket a nevelő (I-IV. osztályban) valósítja meg az osztály tanulóival együtt, támogatja és kiegészíti a gyógypedagógus által leadott-megtanult-kiértékelt anyagot és ezeknek kiegészítő-fejlesztő terápiás jellege van.

Az egyén önállóságra való nevelése és a szocializáció, olyan összetett tevékenység az integrálás folyamatában, amely ötvözi a személyiségfejlesztés rendszerét és a szociális rendszerek elemeit, ezáltal dinamikusan fejlesztve a morális, spirituális és a kulturális tényezőket (család, iskola, közintézmények stb.), melyek egy bizonyos társadalmi réteghez tartoznak. A *szocializáció* feltételezi az egyén önmagáról és a környezetéről való ismereteinek összességét, bizonyos társadalmi normák ismeretét, annak megtanulását, amely egyben elősegíti az egyén közösségbe való beilleszkedését. A szociális beilleszkedés és az integráció készsége, képessége folyamatos nevelés és állandó tanulás eredménye, amely által a tanulók képesek lesznek különböző élethelyzetekben helytállni. Általános megfontolások alapján, a társadalmi

beilleszkedés és a szociális integráció megengedi a tanterv elemzését és megtervezését a gyermek egyéni, speciális képességeihez viszonyítva.

Foglalkozásterápia, az ember alapvető tevékenységeit figyelembe véve: a ***munka, a játék és a mindennapi tevékenységek*** a következő célokat tartják fontosnak: minden egyén szervezetének egészséges fejlődése, az egészség megőrzése és az egészség visszaszerzése; a sérült funkciók kompenzálása a meglévő egészséges komponensek segítségével; a szervezet sérülésének megelőzése; egészségtudatos magatartás kialakítása, és az egyén saját erejében való hitének visszaszerzése.

Kognitív terápia: kiegészítő programokból és tevékenységekből tevődik össze, amelyek elősegítik a dolgok, jelenségek, személyek és élethelyzetek ok-okozati összefüggéseinek az észrevételét, és annak a megértését. Az értelmi sérült gyermek megismerési folyamatának rendszere az alapkészségek elsajátításánál kezdődik (írás, olvasás, számolás), és az alapvető intellektuális munkához szükséges képességek elsajátítását foglalja magába. Nagyon fontos ezen tantárgy keretében a tevékenységek játékos jellege, mivel a kognitív fejlesztésnek a leghatékonyabb módszere maga a játék.

Játékterápia: a didaktikai játék, a gondolkodás és megismerés szervezési formája, amely elvezet a gyermek kognitív képességeinek ösztönzéséhez és fejlődéséhez, a személyiségjegyek elsajátítása és a tanítás-tanulás célkitűzéseinek megvalósítása nyilvánvalóvá válik; a didaktikai játék során a tanuló igénybe veszi a teljes szellemi lehetőségeit, a megfigyelési készségét, kezdeményező készségét, találékonyságát, gondolkodásbeli rugalmasságát, alakítja együttműködő készségét, csapatszellemét.

Az általános, illetve a sajátos kompetencia folyamatok meghatározása során, a tevékenységek megtervezésénél, a tananyag, a tanrend összeállításánál, a nevelési terápia kiválasztásánál szem előtt kell tartani az enyhe és közép súlyos értelmi sérültek, a speciális oktatási intézmények alsó tagozatos tanulóinak lélektani-értelmi sajátosságait.

„Az összetett és integrált nevelési terápia” műveltségi területhez tartozó tantárgyak tantervei iránymutató jellegűek, amelyben a nevelő szabadon dönthet arról, hogy az enyhe és a közép súlyos értelmi sérült tanulóknak személyre szabott tevékenységeket, terápiaikat tervezzen, amelyek során figyelembe veszi a sajátos igényeket, a gyermekek fejlettségi szintjét, szem előtt tartva az értelmi sérülés fokát, és annak a súlyosságát.

Alapkompetenciák

- *Általános pszichomotoros képességek kialakítása és begyakorlása a környezet szenzoriális felfedezése által*
- *Különböző technikák megismerése és elsajátítása változatos anyagokkal és eszközökkel*
- *Egyszerű és hasznos alkotások elkészítése és annak értékelése*
- *Az önállóságra való nevelés kialakítása és begyakorlása, a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében*

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

1. számú alapkompétencia

1. Általános pszichomotoros képességek kialakítása és begyakorlása a környezet szenzoriális felfedezése által

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Előkészítő osztály
<p>1.1 A környezet poliszenzoros felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A körülöttünk lévő tárgyak érzékelés útján történő felfedező tevékenységei; - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos/ különböző, az átalakulás folyamatának megismerése; megadott kritériumok szerinti csoportosítás– szín; méret; forma, stb.); - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (nyelvtörők, az azonos hangok artikulációs helyének helyes kialakítása céljából, stb); - Ízlelő, szagló megkülönböztetési gyakorlatok (asszociációs játékok “szag-tárgy” ; “Kellemes/kellemetlen illatok”, stb.) - Tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés- anyagfélék: puha, kemény, sima, durva, stb.).
<p>1.2 Pszichomotoros készségek és képességek fejlesztése</p> <p style="padding-left: 40px;">A testséma megismerése gyakorlati úton:</p> <ul style="list-style-type: none"> - testséma: modellezés; - rajz (kiegészítő rajz; szabadrajz); - építőjátékok (mérési idomokból való újratervezés); - puzzle - az emberi test.
<p>1.3 Alapvető gesztikuláció és motoros koordinációk kialakítása és begyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok ; - Játékos gyakorlatok a domináns kéz kiválasztására (tenyér, ököl, ujjgyakorlatok, pl:

félkör leírása jobb kézzel, melyet a bal kéz fejez be);

- Tépési/ hajtogatási/ ragasztási/ megmintázási alapgyakorlatok (pl. papírgyűrési és tépési gyakorlatok , karácsonyfadíszek, különböző alkalmakra szánt képeslapok: az első hóvirág, Anyák napja, Gyermeknap stb.).

2. számú alapkompétencia

2. Különbözö technikák megismerése és elsajátítása változatos anyagokkal és eszközökkel

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Előkészítő osztály
<p>2.1 Az anyagfeldogozáshoz szükséges sajátos eszközök felismerése, azonosítása</p> <p>- Felismerési gyakorlatok különböző eszközöket illetően (ecset, kerek fejű olló, zsákvarró tű, kis lapát, rajztábla, lyukasztó, sablon/ mintázó, pecsét, rajzkészlet, filctoll, színek, ceruzák, építőjátékok, puzzle, formakirakó, zenei hangszerek/ játékok, babák/ bábok, játékok; zenelejátszók (CD-Rom, DVD-Rom, rádió, kazetta, CD stb.) és ezek használata.</p>
<p>2.2 A gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése</p> <p>- Gyakorlatok az anyagok felismerését és beazonosítását illetően (pohár, ragasztó, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, vízfesték, gyurma)</p>
<p>2.3 Játékos gyakorlatok a tárgyak megfelelő használatának kialakításához</p> <p>- Játékos gyakorlatok, mint a fogás, tartás, átadás, elkapás, dobás/ eldobás, kiadás</p> <p>- Különbözö méretű és súlyú tárgyak használatának gyakorlása (formakirakó, építőjátékok, puzzle stb.)</p>
<p>2.4 A foglakozásterápián belül alkalmazott munkatechnikák begyakorlása</p> <p>1. Kézimunkához szükséges tevékenységek:</p> <p>-Tépési/ ragasztási/ hajtogatási/ megmintázási alapgyakorlatok;</p> <p>- Papírtépési és gyűrési gyakorlatok („A baba gyöngysora”, „Karácsonyfadíszek”, „Gyöngyök”,</p>

stb.)

- Vágási, hajtogatási, összehajtási és ragasztási gyakorlatok;
- Gyurmából/ agyagból mintázási gyakorlatok („Labdácska”, „Gyöngysor”, „Lánc köröcskéből”, „Pálcikák”, „Gyümölcskosár”, „Betűk és számok”)
- Nyújtási/ préselési mozdulatok („Palacsinta”, „Lepény”);
- Préselő mozdulatok gyakorlása, a gyurma fa-/ gipszformába tévése.

2. Grafo-plasztikai jelek gyakorlása:

- Különböző grafikai gyakorlatok: irka-firka, cikk-cakk, körök;

3. Zenei kifejezések gyakorlása:

- Rövid, ismétlődő gyerekdalok megtanulása (Csiga-biga, Nyuszi ül a fűben, Egy elefánt)
- Asszociációs gyakorlatok: a zene által kiváltott érzelmek kifejezése mimikával
- Mozgásos, dalos játékok: (Alszik a medve; Fújja a szél ...; Ha jó a kedved stb.);
- Felkészülés előadásokra, iskolai ünnepélyekre vagy más kulturális eseményekre (Betlehemes, Újévi köszöntők, Anyák napja, Június 1 stb.)
- Egyéni vagy csoportos énekes bemutatók;
- Ismerkedés különböző stílusú zenékkal és táncokkal (páros tánc, modern tánc, néptánc stb.);
- Zenehallgatás: „Zenedoboz” stb.
- Tanult gyermekdalok felismerése és vissza éneklése. (népi folklór)

3. számú alapkompétencia

3. Egyszerű és hasznos alkotások elkészítése és annak értékelése

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Előkészítő osztály

3.1 Egyszerű alkotások elkészítési lépéseinek/ műveleteinek a gyakorlása

- Irányított, megfigyelési gyakorlatok, megadott minta alapján (mimika/ pantomim);

<p>cselekedtetés; verbális);</p> <p>- Irányító-megfigyelő tevékenység a képek bemutatásával és elemzésével, amely illusztrálja az elkészítési folyamatot egy alkotásnál</p> <p>- Műveletek rangsorolásának gyakorlása egy alkotás elkészítési folyamatában;</p> <p>- Szóbeli gyakorlatok (ahol lehetséges) egy alkotás elkészítési fázisainak, műveleteinek folyamatairól;</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek (segítséggel) adott minta alapján</p>
<p>3.2. Egyszerű alkotások elkészítése a tanult technikák alkalmazásával</p> <p>- Egyszerű termékek előállításának gyakorlása (puzzle, egyszerű ragasztás, két egymásra illesztett lap összeragasztása stb.), kollázs (virágváza, fa), gyűrési technikával krepp papírból kompozíciók (szivárvány, szőlő, pillangó); tojánhéj - kompozíciók.</p>
<p>3.3 Az alkotások elemzése, leírása, értékelése</p> <p>- Kommunikációs gyakorlatok a munka tartalmát illetően (a kész termék leírása saját szavakkal)</p> <p>- Összehasonlítási gyakorlatok a saját termék és a ~~modell~~-minta, illetve hasonló termékekkel</p>

4. számú alapkompétencia

4. Az ön állóságra nevelés kialakítása és begyakorlása, a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Előkészítő osztály
<p>4.1 A higiénia és a rend készségeinek kialakítása és gyakorlása</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek: a személyes higiénia és az öltözködési szabályok elsajátítására</p> <p>- A személyes dolgok, tanszerek, játékok stb. rendrakásának gyakorlása</p>
<p>4.2 Ergoterápiás jellegű tevékenységek, melyek az önállóság fejlesztését célozzák</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek az iskolai ebéd felszolgálásánál (az ételcsomag ki-/ becsomagolása);</p> <p>- A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása (pl: egy vízzel teli pohár)</p>

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
1. A környezet szenzoriális felfedezése	- A tárgyak felfedezésére és megismerésére irányuló gyakorlatok az ismert környezet és a fizikai tulajdonságok alapján az érzékszervek segítségével.
2. Alapvető érzékelési - motoros rendszerek	- testséma -szín-forma-méret; -tájékozódás, szervezés és térbeli-időbeli rendszerek.
3. Alapvető finommotorika és motoros koordináció	- A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok: alapvető mozgások (lineáris, egyenes, körkörös, polimorf); - ragasztási/ hajtogatás/ mintázási/ fűzési/ csavaró/ alakítási/ rendszerezési/ sodrási/ vágási/ bogozási/ párosítási/ fonási/ szövési/ varrási gyakorlatok - Szem-kéz és kétkezes koordináció kialakítása és gyakorlása.

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
4.Munka technikák, anyagok és munkaeszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Munkaeszközök (ecset, olló, tű, matrica, lapátka, gombolyag, sablon, lyukasztó, fűzőgép, hímzőkeret, vonalzó, méteres, rajzsablon/ minta, rajzfelszerelés, építőkocka, puzzle, forma beillesztés stb.) és ezek használata; - Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, filctoll, gyurma, gyöngy, cérna, madzag, zsinór, gyapjú, levél, száraz virág, csigák, kagylók, gesztenye, makk, drót, fa, alufólia, pálcika, tojánhéj, szalag, bőr); - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyait megismerésére és használatára; - Munka technikák (tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ modellezés/ csavarás/ formálás/ fűzés/ sodrás/ vágás/ csomózás/ illesztés/ fonás/ szövés/ varrás/ összerakás/ festés/ Tangram)
5. Alkotások (dekoratív vagy hasznos)	<ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások elkészítésének folyamatai/ lépései - Alkotások: játékok, dekoratív tárgyak, makettek, kirakó és építő-játékok; - Egyéni és csoportosan készült alkotások; - Kiállításra szánt alkotások; - A tevékenységek által elkészített alkotások jelentősége.
6. A higiénia és a rend elsajátításának készségei	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: személyi higiénia, a lakhely, az iskola, a használati tárgyak tisztántartása.
7. Ergoterápiás jellegű tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az étkezéssel és a tárgyak biztonságos használatával kapcsolatban

ELSŐ OSZTÁLY

1. számú alapkompétencia

1. Általános pszichomotoros képességek kialakítása és begyakorlása a környezet szenzoriális felfedezése által

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Első osztály
<p>1.1 A közvetlen környezet poliszenzoros felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A körülöttünk lévő tárgyak érzékelés útján történő felfedező tevékenységei; - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos/ különböző, az átalakulás folyamatának megismerése; megadott kritériumok szerinti csoportosítás– szín; méret; forma stb.); - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (nyelvtörők, az azonos hangok artikulációs helyének helyes kialakítása céljából stb); - Ízlelő, szagló megkülönböztetési gyakorlatok (asszociációs gyakorlatok, szag-tárgy; Kellemes/ kellemetlen illatok stb.) - Tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés- anyagfélék: puha, kemény, sima, durva stb.).
<p>1.2 Pszichomotoros készségek és képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -A testséma megismerése gyakorlati úton: <ul style="list-style-type: none"> - testséma: modellezés - rajz (kiegészítő rajz; szabad rajz); - építő játékok (mérési idomokból); - puzzle - az emberi test.
<p>1.3 Alapvető gesztikuláció és motoros koordinációk kialakítása és begyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok; - Játékos gyakorlatok a domináns kéz kiválasztására: tenyér, ököl, ujjgyakorlatok, (pl: félkör leírása jobb kézzel, melyet a bal kéz fejez be); - Tépési/ hajtogatási/ ragasztási/ megmintázási alap-gyakorlatok (pl. papírgyűrés és tépési gyakorlatok, karácsonyfadíszek, különböző alkalmakra szánt képeslapok)

2. számú alapkompétencia

2. Különbözö technikák megismerése és elsajátítása változatos anyagokkal és eszközökkel

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Első osztály
<p>2.1 Az anyagfeldogozáshoz szükséges sajátos eszközök felismerése, azonosítása</p> <p>- Felismerési gyakorlatok különböző eszközöket illetően (ecset, kerek fejű olló, zsákvarró tű, kis lapát, rajztábla, lyukasztó, sablon/ mintázó, pecsét, rajzkészlet, filctoll, színek, ceruzák, építőjátékok, puzzle, formakirakó, zenei hangszerek/ játékok, babák/ bábok, játékok; zenelejátszók (CD-Rom, DVD-Rom, radio, kazetta, CD stb.) és ezek használata.</p>
<p>2.2 A gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése, azonosítása</p> <p>Gyakorlatok az anyagok felismerése és beazonosítása érdekében (pohár, ragasztó, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, vízfesték, gyurma)</p>
<p>2.3 Játékos gyakorlatok a tárgyak megfelelő használatának kialakításához</p> <p>- Játékos gyakorlatok, mint: fogás, tartás, átadás, megtartás, dobás/eldobás, elkapás</p> <p>- Különbözö méretű és súlyú tárgyak használatának gyakorlása (forma-kirakó, építőjátékok, puzzle stb.)</p>
<p>2.4 A foglalkozásterápián belül alkalmazott munkatechnikák begyakorlása</p> <p>1. Kézimunkához szükséges tevékenységek:</p> <p>- Tépési/ ragasztási/ hajtogatási/ mintázási alapgyakorlatok;</p> <p>- Papírtépési és gyűrési gyakorlatok („A baba gyöngysora”, karácsonyfadíszek, gyöngyök, stb.)</p> <p>- Vágási, hajtogatási, összehajtási és ragasztási gyakorlatok;</p> <p>- Gyurmából/ agyagból mintázási gyakorlatok (labdácska, Gyöngysor, lánc köröcskékből, pálcikák, gyümölcskosár, betűk és számok)</p> <p>- Nyújtási/ préselési mozdulatok („Palacsinta”, „Lepény”);</p> <p>- Préselő mozdulatok gyakorlása, a gyurma fa-/gipszformába tevése.</p>

Első osztály

2. Grafoplasztikai jelek gyakorlása:

- Különböző grafikai gyakorlatok: irka-firka, maszatolás, cikk-cakk, körök;

3. Zenei kifejezések gyakorlása:

- Rövid, ismétlődő gyermekdalok megtanulása (Csiga-biga, Nyuszi ül a fűben..., Egy elefánt....)
- Asszociációs gyakorlatok: a zene által kiváltott érzelmek kifejezése mimikával
- Mozgásos, dalos játékok: (A várban; Alszik a medve; Fújja a szél a levelet; Ha jó a kedved stb.);
- Felkészülés előadásokra, iskolai ünnepélyekre vagy más kulturális eseményekre (Betlehemes, Újévi köszöntők, Anyák napja, Június 1 stb.)
- Egyéni vagy csoportos énekes bemutatók;
- Ismerkedés különböző stílusú zenékkal és táncokkal (páros tánc, modern tánc, néptánc stb.);
- Zenehallgatás: „Zenedoboz” stb.
- Tanult gyermekdalok felismerése és vissza éneklése. (népi folklór)
- Gyakorlatok bizonyos gyermekdalok felismerésére és visszaéneklésére és visszaéneklésére

3. számú alapkompétencia

3. Egyszerű és hasznos alkotások elkészítése és annak értékelése

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Első osztály

3.1 Egyszerű alkotások elkészítési lépéseinek/műveleteinek a gyakorlása

- Irányított megfigyelési gyakorlatok, megadott minta alapján (mimika/ pantomim; cselekedtetés; verbális);
- Irányító-megfigyelő tevékenység a képek bemutatásával és elemzésével, amely illusztrálja az elkészítési folyamatot egy alkotásnál

<ul style="list-style-type: none"> - Műveletek rangsorolásának gyakorlása egy alkotás elkészítési folyamatában; - Szóbeli gyakorlatok (ahol lehetséges) egy alkotás elkészítési fázisainak, műveleteinek folyamatairól; - Gyakorlati tevékenységek (segítséggel) adott minta alapján
<p>3.2. Egyszerű alkotások elkészítése a tanult technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások előállításának gyakorlása (puzzle, egyszerű ragasztás: két egymásra illesztett lap összeragasztása stb.), kollázs (virágváza, fa), gyűrési technikával krepp papírból kompozíciók (szivárvány, szőlő, pillangó); tojánhéj- kompozíciók.
<p>3.3 Az alkotások elemzése, leírása, értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikációs gyakorlatok a munka tartalmát illetően (a kész alkotás leírása, saját szavakkal) - Gyakorlatok: az alkotások összehasonlítása (saját alkotás-modell és vele hasonló)

4. számú alapkompétencia

4. Az önállóságra való nevelés kialakítása és begyakorlása, a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Első osztály
<p>4.1 A higiénia és a rend készségeinek kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: a személyes higiénia és az öltözködési szabályok elsajátítására -A személyes dolgok, tanszerek, játékok stb. rendrakásának gyakorlása
<p>4.2 Ergoterápiás jellegű tevékenységek, melyek az önállóság fejlesztését célozzák meg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az iskolai ebéd felszolgálásánál (az ételcsomag ki-/ becsomagolása); - A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása (pl: egy vízzel teli pohár)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	Első osztály
1.A közvetlen környezet szenzoriális felfedezése	-A tárgyak felfedezésére és megismerésére irányuló gyakorlatok a közvetlen környezet és a fizikai tulajdonságok alapján az érzékszervek segítségével.
2.Alapvető érzékelési-motoros rendszerek	- testséma -szín-forma-méret; -tájékozódás, szervezés és térbeli-időbeli rendszerek.
3.Alapvető finommotorika és motoros koordináció	- A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok: - alapvető mozgások (lineáris, egyenes, körkörös, polimorf); - ragasztási/ hajtogatás/ mintázási/ fűzési/ csavaró/ alakítási/ rendszerezési/ sodrási/ vágási/ bogozási/ párosítási/ fonási/ szövési/ varrási gyakorlatok -Szem-kéz és kétkezes koordináció kialakítása és gyakorlása.
4.Munka technikák, anyagok és eszközök	- Munkaeszközök (ecset, olló, tű, matrica, lapátka, gombolyag, sablon, lyukasztó, fűzőgép, hímzőkeret, vonalzó, méteres, rajzsablon/ minta, rajzfelszerelés, építőkocka, puzzle, formakirakó stb.) és ezek használata; - Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, kelt tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, filctoll, gyurma, gyöngy, cérna, madzag zsinór, gyapjú, levél, száraz virág, csigák, kagylók, gesztenye, makk, drót, fa, alufólia, pálcika, tojáshéj, szalag, bőr); - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak megismerésére és használatára; - Munkatechnikák (tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ megformálás/ fűzés/ csavarás/ formálás/ sodrás/ vágás/ csomózás/ illesztés/ fonás/ szövés/ varrás/ összerakás/ festés/ Tangram)

Tartalmi területek	Első osztály
5. Alkotások (dekoratív vagy hasznos)	<ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások elkészítésének folyamatai/ lépései - Alkotások: játékok, dekoratív tárgyak, makettek, kirakó és építő-játékok - Egyéni és csoportosan elkészített alkotások; - Kiállításra szánt alkotások. - A tevékenységek során elkészített alkotások jelentősége.
6. A higiénia és a rend elsajátításának készségei	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: személyi higiénia, a lakhely, az iskola, a használati tárgyak tisztántartása.
7. Ergoterápiás jellegű tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az étkezéssel és a tárgyak biztonságos használatával kapcsolatban

II. OSZTÁLY

1. számú alapkompétencia

1. Általános pszichomotoros képességek kialakítása és begyakorlása a környezet szenzoriális felfedezése által

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

II. osztály
<p>1.1. A környezet poliszzenzoros felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A körülöttünk lévő tárgyak érzékelés útján történő felfedező tevékenységei; - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos/ különböző, az átalakulás folyamának megismerése; megadott kritériumok szerinti csoportosítás– szín; méret; forma stb.); - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (nyelvtörők, az azonos hangok artikulációs helyének helyes kialakítása céljából stb); - Ízlelő, szagló megkülönböztetési gyakorlatok (asszociációs játékok, szag-tárgy; Kellemes/ kellemetlen illatok stb.) - Tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés - anyagfélék: puha, kemény, sima, durva stb.). - Gyakorlatok a közvetlen környezetben lévő tárgyak felfedezéséhez és manipulálásához az érzékelés fejlesztése által (auditív/vizuális, tapintási stb).
<p>1.2. Pszichomotoros készségek és képességek fejlesztése-</p> <p>A testséma megismerése gyakorlati úton:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Testséma: modellezés - rajz (kiegészítő rajz; szabad-rajz); - építő játékok (mérési idomok); - puzzle - az emberi test

II. osztály
<p>1.3 Alapvető gesztikuláció és motoros koordinációk kialakítása és begyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok; - Játékos gyakorlatok a domináns kéz kiválasztására: tenyér, ököl, ujjgyakorlatok, (pl: félkör leírása jobb kézzel, melyet a bal kéz fejez be); - Tépési/ hajtogatási/ ragasztási/ megmintázási alap-gyakorlatok

2.számú alapkompétencia

2. Különbözö technikák megismerése és elsajátítása változatos anyagokkal és eszközökkel

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

II. osztály
<p>2.1 Az anyagfeldozáshoz szükséges sajátos eszközök felismerése, azonosítása</p> <p>- Felismerési gyakorlatok különböző eszközöket illetően (ecset, kerek fejü olló, zsákvarró tű, kis lapát, rajztábla, lyukasztó, sablon/ mintázó, pecsét, rajzkészlet, filctoll, színek, ceruzák, építőjátékok, puzzle, formakirakó, zenei hangszerek/ játékok, babák/ bábok, játékok; zenelejátszók (CD-Rom, DVD-Rom, radio, kazetta, CD stb.) és ezek használata.</p>
<p>2.2 A gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése, azonosítása</p> <p>- Gyakorlatok az anyagok (pohár, ragasztó, különböző méretü és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, vízfesték, gyurma) és természetes anyagok (levelek, virágok, gesztenye, makk, ágacskák, kagylók, csigák) felismerése és beazonosítása céljából.</p>
<p>2.3 Játékos gyakorlatok a tárgyak megfelelő használatának kialakításához</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok - tárgyak megragadása, megtartása, továbbítása, dobása, gurítása: Golyó az alagútban, Mini teke; - Gyakorlatok - különböző méretü és súlyú tárgyak manipulálása (formakirakók, építőjátékok,

II. osztály

kirakós játék, „Gondozzuk a beteg babát!”, „Válasszuk ki az építőelemeket” , „ Autó vezetők vagyunk”).

2.4 A foglalkozásterápián belül alkalmazott munkatechnikák begyakorlása

1. Kézimunkához szükséges tevékenységek:

- Tépési/ ragasztási/ hajtogatási/ mintázási alapgyakorlatok;
- Papírtépési és gyűrési gyakorlatok („A baba gyöngysora”, karácsonyfadíszek, gyöngyök, stb.)
- Vágási, hajtogatási, összehajtási és ragasztási gyakorlatok;
- Gyurmából/ agyagból mintázási gyakorlatok (Labdácska, Gyöngysor, Lánc köröcskékből, Pálcikák, Gyümölcskosár, Betűk és számok)
- Nyújtási/ préselési mozdulatok („Palacsinta”, „Lepény”);
- Préselő mozdulatok gyakorlása, a gyurma fa-/gipszformába tevése.

2. Grafoplasztikai jelek gyakorlása:

- Különböző grafikai gyakorlatok: irka-firka, maszatolás, cikk-cakk, körök;

3. Zenei kifejezések gyakorlása:

- Rövid, ismétlődő gyermekdalok megtanulása (Csiga-biga, Nyuszi ül a fűben..., Egy elefánt....)
- Asszociációs gyakorlatok:a zene által kiváltott érzelmek kifejezése mimikával
- Mozgásos, dalos játékok: (A várban; Alszik a medve; Fújja a szél a levelet; Ha jó a kedved stb.);
- Felkészülés előadásokra, iskolai ünnepélyekre vagy más kulturális eseményekre (Betlehemes, Újévi köszöntők, Anyák napja, Június 1 stb.)
- Egyéni vagy csoportos énekes bemutatók;
- Ismerkedés különböző stílusú zenékkal és táncokkal (páros tánc, modern tánc, néptánc stb.);
- Zenehallgatás: „Zenedoboz”stb.
- Tanult gyermekdalok felismerése és vissza éneklése.(népi folklór)
- Gyakorlatok bizonyos gyermekdalok felismerésére és visszaéneklésére és visszaéneklésére

3. számú alapkompétencia

3. 3. Egyszerű és hasznos alkotások elkészítése és annak értékelése

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

II. osztály
<p>3.1 Egyszerű alkotások elkészítési lépéseinek/műveleteinek a gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irányított megfigyelési gyakorlatok, megadott minta alapján (mimika/ pantomim; cselekedtetés; verbális); - Irányító-megfigyelő tevékenység a képek bemutatásával és elemzésével amely illusztrálja az elkészítési folyamatot egy alkotásnál - Műveletek rangsorolásának gyakorlása egy alkotás elkészítési folyamatában; - Szóbeli gyakorlatok (ahol lehetséges) egy alkotás elkészítési fázisainak, műveleteinek folyamatairól; - Gyakorlati tevékenységek minta alapján (segítséggel).
<p>3.2. Egyszerű alkotások elkészítése a tanult technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások előállításának gyakorlása (puzzle, egyszerű ragasztás: két egymásra illesztett lap összeragasztása stb.), kollázs (virágváza, fa), gyűrési technikával krepp papírból kompozíciók (szivárvány, szőlő, pillangó); tojáshej- kompozíciók.
<p>3.3 A kész termék elemzése, leírása, értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikációs gyakorlatok a munka tartalmát illetően (az elkészített alkotások leírása, saját szavakkal) - Gyakorlatok: az alkotások összehasonlítása (saját alkotás-modell és vele hasonló)

4 .számú alapkompétencia

4. Az önállóságra való nevelés kialakítása és begyakorlása, a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

II.osztály
<p>4.1 A higiénia és a rend készségeinek kialakítása és gyakorlása</p> <p>-A személyes higiénia és az öltözködési szabályok gyakorlati tevékenységei;</p> <p>-A személyes dolgok, tanszerek, játékok stb. rendrakásának gyakorlatai „Rakjunk rendet a szekrényben!”, „Készítsük elő az osztályt!”</p>
<p>4.2 Ergoterápiás jellegű tevékenységek, melyek az önállóság fejlesztését célozzák meg</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek az iskolai ebéd felszolgálásánál „Háziasszonyok”, „Vendégeket várunk!”</p> <p>- A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása (pl: egy vízzel teli pohár felszolgálása, „Tegyük az edényeket helyükre”)</p>

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály-Tartalom
1. A közvetlen környezet szenzoriális felfedezése	-A tárgyak felfedezésére és megismerésére irányuló gyakorlatok az ismert környezet és a fizikai tulajdonságok alapján, az érzékszervek segítségével.
2. Alapvető érzékelési-motoros rendszerek	<ul style="list-style-type: none"> - testséma - szín-forma-méret; - tájékozódás, szervezés és térbeli-időbeli rendszerek.
3. Alapvető finommotorika és motoros koordináció	<ul style="list-style-type: none"> - A finom-motorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok: - alapvető mozgások (lineáris, egyenes, körkörös, polimorf); - ragasztási/ hajtogatás/ mintázási/ fűzési/ csavaró/ alakítási/ rendszerezési/ sodrás/ vágási/ bogozási/ párosítási/ fonási/ szövési/ varrási gyakorlatok - Szem-kéz és kétkezes koordináció kialakítása és gyakorlása.
4. Munka technikák, anyagok és eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Munkaeszközök (ecset, olló, tű, matrica, lapátka, gombolyag, sablon, lyukasztó, fűzőgép, hímzőkeret, vonalzó, méteres, rajzsablon/ minta, rajzfelszerelés, építőkocka, puzzle, formakirakó stb.) és ezek használata; - Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, filctoll, gyurma, gyöngy, cérna, madzag zsinór, gyapjú, levél, száraz virág, csigák, kagylók, gesztenye, makk, drót, fa, alufólia, pálcika, tojánhéj, szalag, bőr); - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak megismerésére és használatára; - Munkatechnikák (tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ megformálás/ fűzés/ csavarás/ formálás/ sodrás/ vágás/ csomózás/

Tartalmi területek	II. osztály-Tartalom
	illesztés/ fonás/ szövés/ varrás/ összerakás/ festés/ Tangram
5. Alkotások (dekoráció vagy használati)	<ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások elkészítésének folyamatai/ lépései - Alkotások: játékok, dekoratív tárgyak, makettek, kirakó és építőjátékok; - Egyéni és csoportosan készült alkotások; - Kiállításra szánt alkotások; - A tevékenységek által elkészített alkotások jelentősége.
6. A higiénia és a rend elsajátításának készségei	- Gyakorlati tevékenységek: személyi higiénia, a lakhely, az iskola, a használati tárgyak tisztántartása.
7. Ergoterápiás jellegű tevékenységek	- Gyakorlati tevékenységek az étkezéssel és a tárgyak biztonságos használatával kapcsolatosan

III. OSZTÁLY

4.számú alapkompétencia

Általános pszichomotoros képességek kialakítása és begyakorlása a környezet szenzoriális felfedezése által

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

III. osztály
<p>1.1. A környezet poliszenzoros felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: Az érzékszervek útján észlelt tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezésére - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos/ különböző, az átalakulások folyamatának észlelése, kritériumok szerinti válogatás - szín, méret, forma stb.); - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (nyelvtörők a hangok gyakorlására, helyes artikuláció); - Ízlelő és szagló megkülönböztetési gyakorlatok (asszociációs játékok, szag-tárgy; Kellemes/ kellemetlen illatok stb.) - Tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés- anyagfélék: puha, kemény, sima, durva stb.). - Gyakorlatok az egyszerű jellegzetességek felismerésére és megfeleltetésére: citrom - savanyú; kő - kemény; cukor - édes; fagyalt – hideg, stb; tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés- anyagfélék: puha, kemény, sima, durva, stb. "Varázzszak"); - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak feltárására és manipulálására több érzékszerv segítségével (auditív/ vizuális, tapintás stb.);
<p>1.2. Pszichomotoros készségek és képességek fejlesztése</p> <p>Testséma és lateráliság (oldalosság)</p> <p>Testséma megismerése gyakorlati úton:</p> <ul style="list-style-type: none"> - testséma: gyurmázás; - rajz (hiányos rajz; szabadrajz); - építőjáték (alkotás geometrikai formákból);

III. osztály

- puzzle - az emberi test;

Alapvető érzékelő motoros struktúrák (színek, alak, méret);

- Gyakorlatok, tárgyak elhelyezése a testsémához viszonyítva (Milyen tárgyak vannak a jobb/bal oldaladon?, stb.);

- alapvető érzékelő- motoros struktúrák (szín, alak, méret);

Tájékozódás, szervezés, téri- és időbeli elhelyezkedés:

- Gyakorlatok a valódi és/vagy ábrázolt tárgyak elhelyezkedésének megállapítására (alul, elől, hátul, alulról felfelé stb.)

- Egyszerű térben való helyváltoztatási utasítások végrehajtása

- Vizuális megkülönböztető gyakorlatok tárgyak egymáshoz viszonyított helyzetéről és irányáról

- Gyakorlatok a tárgyak közötti térbeli kapcsolatok adott kritériumok szerint történő módosítására; gyakorlatok a napszakok azonosítására (sajátos tevékenységek feltüntetésével) / napok / évszakok / hónapok;

- Gyakorlatok: napszaknak megfelelő jellegzetes tevékenység - kép megfeleltetése, évszak-hozzá tartozó kép megfeleltetése;

- Időbeni rendezést célzó játékos gyakorlatok (képes játék, fokozatosan növekvő képmennyiség),

- Oktató szoftverek használata az alapvető érzékelő- motoros struktúrák

1.3 Alapvető gesztikuláció és motoros koordinációk kialakítása és begyakorlása

- A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok;

- Játékos gyakorlatok a domináns kéz erősítésére: tenyér, ököl, ujjgyakorlatok (pl: félkör leírása jobb kézzel, melyet a bal kéz fejez be);

- Alapvető gyakorlatok tépés / ragasztás / hajtogatás / modellezés (pl. tépési gyakorlatok, papírgyűrési gyakorlatok) karácsonyfadíszek, képeslapok különböző alkalmakra, első hóvirág, Anyák napja, Gyermeknap, stb.);

- Gyakorlatok fűzésre (karika felfűzése egy vastag fonalra /gyöngyök felfűzése cérnára; mozaik kirakása lyukacsos táblalakra);

- Gyakorlatok vágásra, hajtogatásra, illesztésre és ragasztásra;

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű hajtogatás (“Zsebkendő”); - Egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír összeragasztása stb); - Gyakorlatok társítása egyszerű műveletekkel – hajtogatás és ragasztás; vágás és ragasztás stb. (Halacsák pikkelyei; Képkeret stb.) <p>Gyakorlatok szem-kézkoordináció fejlesztésére és kétkezes tevékenység kialakítására</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: jobb kéz mutatóujjával megérinteni az orrunk hegyét, majd bal kézzel megismételni azt csukott szemmel - Fűzési gyakorlatok minta alapján vagy anélkül, formakirakók; - Gyakorlatok kezek/ ujjak finomizmainak stimulálására (finomság, pontosság, szem- kéz koordináció és motoros kontroll) – gyakorlatok: fogás, dagasztás, gyurma megformálása, papír összehajtása stb. - kézzel/ ujjal/ ceruzával végzett vízszintes, függőleges, ferde utánzási gyakorlatok ; - Szorító gyakorlatok (íróeszközök helyes fogása) – Grafikus mozgások firkálások formájában megjelenítve különböző irányokba és síkokba (függőleges- vízszintes), cikk-cakk vonalak, tört vonalak, görbe vonalak, satírozások megadott térben (írótábla, kicsi/ nagy rajztömb; földrajz/ biológiafüzet, segédvonalas füzet).

2.számú alapkompétencia

2. Különbözö technikák elsajátítása és használata változatos anyagokkal és eszközökkel

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

III.osztály
<p>2.1 Az anyagfeldogozáshoz szükséges sajátos eszközök felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző eszközök felismerésére (ecset, kerek fejű olló, zsákvarró tű, kis lapát,

III.osztály
rajztábla, lyukasztó, sablon/ mintázó, pecsét, rajzkészlet, filctoll, színek, ceruzák, építőjátékok, puzzle, formakirakó, zenei hangszerek/ játékok, babák/ bábok, játékok; zenelejátszók (CD-Rom, DVD-Rom, radio, kazetta, CD stb.) és ezek használata.
<p>2.2 A gyakorlati tevékenységekben használt anyagok azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az anyagok felismerését és beazonosítását illetően (pohár, ragasztó, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, vízfesték, gyurma) - Gyakorlatok az anyagok szétválogatására az adott kriterium szerint.
<p>2.3 Játékos gyakorlatok a tárgyak megfelelő használatának kialakításához</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok tárgyakkal: fogás, tartás, átadás, megtartás, dobás/eldobás, elkapás - Különböző méretű és súlyú tárgyak használatának gyakorlása (forma-kirakó, építőjátékok, puzzle stb.)
<p>2.4 A foglalkozásterápián belül alkalmazott munkatechnikák begyakorlása</p> <p>1. Kézimunkához szükséges tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tépési/ ragasztási/ hajtogatási/mintázási alapgyakorlatok; - Papírtépési és gyúrési gyakorlatok („A baba gyöngysora”, „Karácsonyfadíszek”, „Gyöngyök”, stb.) - Vágási, hajtogatási, összehajtási és ragasztási gyakorlatok; - Gyurmából/ agyagból mintázási gyakorlatok („Labdácska”, „Gyöngysor”, lánc köröcskékből, pálcikák, gyümölcskosár, betűk és számok) - Gyúró mozdulatok - Körkörös mozdulatok -tenyerek szemtől szembe; - Sodró mozdulatok tenyérrel a tábla felé ; - Körkörös mozdulatok a tenyérrel táblával szemben elhelyekedve („Perecek”, „Golyócskák”); - Nyújtási/ préselési mozdulatok („Palacsinta”, „Lepény”); - Gyúró és körkörös mozdulatok a gyúrotáblán („Répa”, „Hóember”); - Préselő mozdulatok gyakorlása, a gyurma fa-/gipszformába tevése.

III.osztály

2. Grafoplasztikai jelek gyakorlása:

- Különböző grafikai gyakorlatok: irka-firka, maszatolás, cikk-cakk, körök;
- Gyakorlatok a grafikai jelek elemeinek megtanulására: -pont,-vonalak különböző irányba (függőleges, vízszintes, ferde, ívelt, kör alakú); - egyszerű kontúrok satírozása; A vonalak ötvözésével a gyermekek által tanult és ismert formák/képek újra alkotása.-A gyermekek által ismert különböző formák ötvözése során egyszerű tárgyak elkészítése.– fokozatosan kisebb rajzok színezése; - ujjbegyfestés; - ecsetek/ vízfesték helyes használata; - színek váltakoztatása; - adott téma elemeinek rajzlapon való elhelyezése (kifejezetten egysíkú térben); Figuratív rajz: egyenes vonal – “Szönyegszegély”, “Szivárvány”, -Tört vonal – “Fűrészfog”, “Villám”; -Görbe vonal – “A tenger hullámai”, “Spirál” stb.)

3. Zenei kifejezések gyakorlása:

- Rövid, ismétlődő gyermekdalok megtanulása (Csiga-biga, Nyuszi ül a fűben..., Egy elefánt.)
- Asszociációs gyakorlatok:a zene által kiváltott érzelmek kifejezése mimikával;
- Mozgásos, dalosjátékok: (A várban; Alszik a medve; Fújja a szél ...; Ha jó a kedved stb.);
- Felkészülés előadásokra iskolai ünnepélyekre, vagy más kulturális eseményekre (Betlehemes, Újévi köszöntők, December 1,Anyák napja, Június 1 stb.)
- Gyakorlatok: az életkori sajátosságoknak megfelelő dalok elsajátítása és előadása: (Nyuszi ül a fűben, Háp, háp jönnek a kacsák, Erdő erdő...., Tavaszi szél vizet áraszt, Tükörének, Így ketyeg az óra, Iskolába hívogató, Hóvirág, Lóg a lába lóga..., Ősszel érik.....) Gyakorlatok néhány tematikus dal tanulásához és értelmezéséhez: (számolás: Számolódal ...; Számolj velünk; hangutánzó Állathangok; pszichés/mentális folyamatok fejlesztése (figyelem és vizuális/ auditív memória) Fejem, a vállam .....!; Elvesztettem zsebkendőmet)
- Egyéni vagy csoportos énekes bemutatók:
- Ismerkedés különböző stílusú zenékkal és táncokkal (páros tánc; modern tánc, néptánc stb.);
- Zenehallgatási gyakorlatok „Zenedoboz” stb.
- Tanult gyermekdalok felismerése és visszaéneklése

3. számú alapkompétencia**3. Egyszerű és hasznos alkotások elkészítése és annak értékelése*****Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek***

III. osztály
<p>3.1 Egyszerű alkotások elkészítési lépéseinek/műveleteinek a gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irányított megfigyelési gyakorlatok, megadott minta alapján (mimika/ pantomim; cselekedtetés; verbális); - Irányító-megfigyelő tevékenység aképek bemutatásával és elemzésével, amely megjeleníti az elkészítési folyamatot az alkotásnál - Műveletek rangsorolásának gyakorlása egy kész alkotás elkészítési folyamatában; - Szóbeli gyakorlatok (ahol lehetséges) egy alkotás elkészítési fázisainak, műveleteinek folyamatairól; - Gyakorlati tevékenységek (segítségével) adott minta alapján
<p>3.2. Egyszerű alkotások elkészítése a tanult technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű termékek előállításának gyakorlása (puzzle, egyszerű ragasztás: két egymásra illesztett lap összeragasztása stb.), kollázs (virágváza, fa), gyűrési technikával krepp papírból kompozíciók (szivárvány, szőlő, pillangó); tojánhéj- kompozíciók, képkeret - Versenyek, kiállítások.
<p>3.3 A kész alkotás elemzése, leírása, értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikációs gyakorlatok a munka tartalmát illetően (a kész termék leírása, saját szavakkal) - Gyakorlatok az alkotások összehasonlítására (saját termék és a minta, illetve hasonló alkotások) - Gyakorlatok a társak munkájának értékeléséhez.

4. számú alapkompétencia

4. Az önállóságra nevelés kialakítása és begyakorlása, a társadalmi elősegítése érdekében

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

III. osztály
<p>4.1 A higiénia és a rend készségeinek kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> -A személyes higiénia és az öltözködési szabályok gyakorlati tevékenységei -Gyakorlatok: A személyes dolgok, tanszerek, játékok stb. rendrakására - Az osztály/ saját szoba gondozását szolgáló gyakorlati tevékenységek - A használati tárgyak (munkaeszközök) megtisztítását célzó gyakorlatok.
<p>4.2 Ergoterápiás jellegű tevékenységek, az önállóság fejlesztésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az iskolai ebéd felszolgálásánál (az ételsomag ki-/ becsomagolása); - A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása (pl: egy vízzel teli pohár) - Az osztály/szoba élő sarkában található növények gondozására irányuló gyakorlatok (ültetés, öntözés, takarítás).

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
1. A környezet szenzoriális felfedezése	-A tárgyak felfedezésére és megismerésére irányuló gyakorlatok az ismert környezet és a fizikai tulajdonságok alapján az érzékszervek segítségével
2. Alapvető érzékelési-motoros rendszerek	- testséma; -szín-forma-méret; -tájékozódás, szervezés, térbeli és időbeli rendszerek
3.A kéz alapvető gesztusai és motoros koordináció	- Gyakorlatok finommotorika fejlesztésére: - alapvető mozgások (lineáris, egyenes vonalú, körkörös, polimorf); - gyakorlatok: ragasztás/ hajtogatás/ modellezés / tekerés/ csavarás/ formázás/ fűzés/ vágás/ csomózás/ illesztés/ fonás/ szövés/ varrás; - gyakorlatok szemmozgás és kétkézes mozgás koordináció kialakítására és fejlesztésére
4. Munkatechnikák, anyagok és eszközök	- Munkaeszközök (ecset, olló, tű, matrica, lapátka, gombolyag, sablon, lyukasztó, fűzőgép, hímzőkeret, vonalzó, méteres, rajzsablon/ minta, rajzfelszerelés, építőkocka, puzzle, formakirakó stb.) és ezek használata; - Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, filctoll, gyurma, gyöngy, cérna, madzag zsinór, gyapjú, levél, száraz virág, csigák, kagylók, gesztenye, makk, drót, fa, alufólia, pálcika, tojáshej, szalag, bőr); - Gyakorlatok a környezet tárgyainak megismerésére és használatára;

Tartalmi területek	III. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Munkatechnikák (tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ megformálás/ fűzés/ csavarás/ formálás/ sodrás/ vágás/ csomózás/ illesztés/ fonás/ szövés/ varrás/ összerakás/ festés/ Tangram)
<p>5. Alkotások:(dekoratív vagy hasznos)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások elkészítésének folyamatai/ lépései - Termékek: játékok, dekoratív tárgyak, makettek, kirakó és építő-játékok; - Egyéni és csoportosan készült alkotások; - Kiállításra szánt alkotások - A tevékenységek által elkészített alkotások jelentősége.
<p>6. A higiénia és a rend elsajátításának készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: személyi higiénia, a lakhely, az iskola, a használati tárgyak tisztántartása.
<p>7. Ergoterápiás jellegű tevékenységek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az étkezéssel és a tárgyak biztonságos használatával kapcsolatosan

IV. OSZTÁLY

1.számú alapkompétencia

1.Általános pszichomotoros képességek kialakítása és begyakorlása a környezet szenzoriális felfedezése által

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

IV. osztály
<p>1.1. A környezet poliszenzoros felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzékszervek által észlelt tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezésére - A vizuális megkülönböztetés gyakorlatai (azonos/ különböző, az átalakulás folyamatának megismerése, kritériumok szerinti válogatás - szín, méret, forma stb.); - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (nyelvtörők a hangok gyakorlására, helyes artikuláció); - Ízlelő, szagló megkülönböztetési gyakorlatok (asszociációs játékok, szag-tárgy; Kellemes/ kellemetlen illatok stb.) - Tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés- anyagfélék: puha, kemény, sima, durva stb.). - Gyakorlatok az egyszerű jellegzetességek felismerésére és megfeleltetésére: citrom - savanyú; kő - kemény; cukor - édes; fagylalt – hideg, stb; tapintásos megkülönböztetési gyakorlatok (megkülönböztetés- anyagfélék: puha, kemény, sima, durva, stb. "Varázzsák"); - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak feltárására és manipulálására több érzékszerv igénybevételével (auditív/ vizuális, tapintás stb.);
<p>1.2. Pszichomotoros készségek és képességek fejlesztése</p> <p>Testséma és lateralitás</p> <p>A testséma megismerése gyakorlati úton:</p> <ul style="list-style-type: none"> - testséma: gyurmázás; - rajz (hiányos rajz; szabadrajz);

IV. osztály
<p>- építőjáték (alkotás geometrikai formákból);</p> <p>- puzzle - az emberi test;</p> <p style="text-align: center;">Alapvető érzékelő, motoros struktúrák (színek, alak, méret);</p> <p>- Gyakorlatok, tárgyak elhelyezése a testsémához viszonyítva (Milyen tárgyak vannak a jobb/bal oldaladon?, stb.);</p> <p>- alapvető érzékelő motoros struktúrák (szín, alak, méret);</p> <p style="text-align: center;">Tájékozódás, szervezés és téri– és időbeli elhelyezkedés:</p> <p>- Becslési gyakorlatok a valódi és/vagy ábrázolt tárgyak térbeli elhelyezkedésére (alul, elől, hátul, alulról felfelé stb.)</p> <p>- Egyszerű térben való helyváltoztatási utasítások végrehajtása</p> <p>- Vizuális megkülönböztető gyakorlatok tárgyak egymáshoz viszonyított helyzetéről és irányáról</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak közötti térbeli kapcsolatok bizonyos kritériumok szerint történő módosítására; gyakorlatok a napszakok azonosítására (a sajátos tevékenységek feltüntetésével) / napok / évszakok / hónapok; gyakorlatok: napszak - jellegzetes tevékenység</p> <p>- kép megfeleltetése, évszak-hozzá tartozó kép megfeleltetése; időbeni rendezést célzó játékos gyakorlatok (képes játék, fokozatosan növekvő képmennyiség), oktató szoftverek használata.</p>
<p>1.3 Alapvető kézgesztusok és motoros koordinációk kialakítása és begyakorlása</p> <p>- A finommotorika és a mozgás precizitásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok;</p> <p>- Játékos gyakorlatok a domináns kéz erősítésére: tenyér, ököl, ujjgyakorlatok (pl: félkör leírása jobb kézzel, melyet a bal kéz fejez be);</p> <p style="padding-left: 20px;">- Alapvető gyakorlatok tépés / ragasztás / hajtogatás / modellezés (pl. tépési gyakorlatok , papírgyűrési gyakorlatok) karácsonyfadíszek, képeslapok különböző alkalmakra, „Első hóvirág”, „Anyák napja”, „Gyermeknap”, stb .);</p> <p>- Gyakorlatok fűzésre (karika felfűzése egy vastag fonalra /gyöngyök felfűzése cérnára; mozaik kirakása lyukacsos táblalapra) ;</p> <p>- Gyakorlatok vágásra, hajtogatásra, illesztésre és ragasztásra;</p> <p>- Egyszerű hajtogatás (“Zsebkendő”) ;</p>

IV. osztály

- Egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír összeragasztása stb);
- Gyakorlatok egyszerű társított műveletekkel – hajtogatás és ragasztás; vágás és ragasztás stb. („Halacsák pikkelyei”; „Képkeret „stb.)

Gyakorlatok szem-kézkoordináció fejlesztésére és kétkezes tevékenység kialakítására

- Gyakorlatok: jobb kéz mutatóujjával megérinteni az orrunk hegyét, majd bal kézzel megismételni azt csukott szemmel
- Fűzési gyakorlatok minta alapján vagy anélkül, formakirakók;
- Gyakorlatok kezek/ ujjak finomizmainak stimulálásához (finomság, pontosság, szem- kéz koordináció és motoros kontroll) – gyakorlatok: fogás, dagasztás, gyurma megformálása, papír összehajtása stb. - kézzel/ ujjal/ ceruzával végzett vízszintes, függőleges, ferde utánzási gyakorlatok ;
- Szorító gyakorlatok (íróeszközök helyes fogása) – Grafikus mozgások firkálás formájában megjelenítve különböző irányokba és síkokba (függőleges- vízszintes), cikk-cakk vonalak, tört vonalak, görbe vonalak, sátirozások megadott térben (írótábla, kicsi/ nagy rajztömb; földrajz/ biológiafüzet, segédvonalas füzet).

2. számú alapkompotencia**2. Különböző technikák megismerése és elsajátítása változatos anyagokkal és eszközökkel****Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****IV. osztály****2.1. Az anyag feldolgozásához szükséges eszközök azonosítása**

- Különböző eszközök felismerésének gyakorlása (ecset, kerekített hegyű olló, tű, lapát, rajztábla, lyukasztó, sablon, pecsét, rajzkészlet, filltolak, színek, ceruzák, építő játékok, puzzle, formakereső, hanzerek/ zenei játékok, babák/bábok, játékok; zenei felszerelés (CD-Rom, DVD-Rom, radio, kazetták, CD-k stb.) és ezek használatosságai.

IV. osztály
<p>2.2 A gyakorlati tevékenységekben használt anyagok azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az anyagok felismerését és beazonosítását illetően (pohár, ragasztó, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, vízfesték, gyurma) - Gyakorlatok az anyagok megkülönböztetésére adott kritériumok szerint.
<p>2.3 Játékos gyakorlatok a tárgyak megfelelő használatának kialakításához</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok tárgyakkal: fogás, tartás, átadás, megtartás, dobás/eldobás, átadás - Különböző méretű és súlyú tárgyak használatának gyakorlása (forma-kirakó, építőjátékok, puzzle stb.)
<p>2.4 A foglalkozásterápián belül alkalmazott munkatechnikák begyakorlása</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Kézimunkához szükséges tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tépési/ ragasztási/ hajtogatási/mintázási alapgyakorlatok; - Papírtépési és gyúrési gyakorlatok („A baba gyöngysora”, „Karácsonyfadíszek”, „Gyöngyök”, stb.) - Vágási, hajtogatási, összehajtási és ragasztási gyakorlatok; - Gyurmából/ agyagból mintázási gyakorlatok („Labdácska”, „Gyöngysor”, „Lánc köröcskékből”, pálcikák, gyümölcskosár, betűk és számok) - Gyúró mozdulatok - Körkörös mozdulatok -tenyerek szemtől szembe; - Sodró mozdulatok tenyérrel a tábla felé ; - Körkörös mozdulatok a tenyérrel táblával szemben elhelyekedve („Perecek”, „Golyócskák”); - Nyújtási/ préselési mozdulatok („Palacsinta”, „Lepény”); - Gyúró és körkörös mozdulatok a gyúrotáblán (“Répa”, “Hóember”); - Préselő mozdulatok gyakorlása, a gyurma fa-/gipszformába tevése. <p style="padding-left: 40px;">2. Grafoplasztikai jelek gyakorlása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző grafikai gyakorlatok: irka-firka, maszatolás, cikk-cakk, körök; - Grafikai jelek elemeinek megtanulását szolgáló gyakorlatok: -pontok, -vonalak különböző irányba (függőleges, vízszintes, ferde, ívelt, kör alakú); - egyszerű kontúrok satírozása és

IV. osztály

színezése; – A gyermekek által ismert különböző formák ötvözése során egyszerű tárgyak elkészítése.– fokozatosan kisebb rajzok színezése; - ujjbegyfestés; - ecsetek/ vízfesték helyes használata; - színek váltakoztatása; - adott téma elemeinek rajzlapon való elhelyezése (kifejezetten egysíkú térben); Figuratív rajz: egyenes vonal – “Szönyegszegély”, “Szivárvány”, - Tört vonal – “Fűrészfog”, “Villám”; -Görbe vonal – “A tenger hullámai”, “Spirál” stb.)

3. Zenei kifejezések gyakorlása:

- Rövid, ismétlődő gyermekdalok megtanulása (Csiga-biga, Nyuszi ül a fűben...)
- Asszociációs gyakorlatok: megfelelő arckifejezés asszociálása az énekhez;
- Mozgás társítása zenés játékhoz (A várban; Alszik a medve; Fújja a szél ...; Ha jó a kedved stb.);
- Felkészülés előadásokra, iskolai ünnepélyekre, vagy más kulturális eseményekre (Betlehemes,Újévi köszöntők, Dec. 1, Anyák napja, Június 1 stb.)
- Gyakorlatok ismert dalok hangszerkísérettel, vagy zenei aláfestéssel való éneklésére
- Egyéni vagy csoportos énekes bemutatók ;
- Ismerkedés különböző stílusú zenékkal és táncokkal (páros tánc; modern tánc, néptánc stb.);
- Zenehallgatási gyakorlatok „Zenedoboz” stb.
  - Gyakorlatok tanult gyermekdalok felismerésére/ visszaéneklésére

4. Verbális és nonverbális kifejezőkészséget fejlesztő tevékenységek:

- Játékos gyakorlatok - mimika és pantomim (bizonyos arckifejezések/ érzelmi állapotok megjelenítése: „Mutogasd el!” játék, „Szereplők felismerése”)
- Utánzó játékok: mindennapi tevékenységekkel kapcsolatos gesztusok (orvos, tanár, sportoló, stb.)
- Táncok, különböző testrészek mozgatásával (csettintés, taps, kar- és lábmozdulatok stb.)
- hangutánzó szavak gyakorlása, nyelvtörők: artikulációs gyakorlatok/ zöngés és zöngétlen hangokkal (z-sz: zár-szár, g-k: kép-gép), szójátékok/ ritmusos szövegek, szavalások.
- Tükör előtti szavalás;
- Szerepjáték; -dramatizálás
- Bábszínház.

3.számú alapkompeticia**3. Egyszerű és hasznos alkotások elkészítése és annak értékelése*****Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek***

IV. osztály
<p>3.1 Egyszerű alkotások elkészítési lépéseinek/műveleteinek a gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irányított megfigyelési gyakorlatok, megadott minta alapján (mimika/ pantomim; cselekedtetés; verbális); - Irányító, megfigyelő tevékenység a képek bemutatásával és elemzésével, amely bemutatja az elkészítési folyamatot - Műveletek rangsorolásának gyakorlása egy alkotás elkészítési folyamatában; - Szóbeli gyakorlatok (ahol lehetséges) egy alkotás elkészítési fázisainak, műveleteinek folyamatairól; - Gyakorlati tevékenységek adott minta alapján (segítséggel)
<p>3.2 Egyszerű alkotások elkészítése, az elsajátított technikák segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alkotások előállításának gyakorlása (puzzle, ragasztás, origami (ajándékdoboz, kacsa, stb) modellezés „gyümölcskosár”; kollázsok (virágváza, fa, bababútor gyufásdobozokból); zsinórozás (Márciuska-zsinór stb); fonás (kötél, szalag, karkötő); összesodort krepp papírból készült kompozíciók (szivárvány, szőlő, pillangó); tojáshéjból készült kompozíciók (mozaik, képkeret, a hal pikkelye, stb) - játékok és makettek készítése (töklámpás, harmonika, malom, sárkány, mozaik, képkeret, bohóc tájkép). -Ajándék csomagolásának gyakorlása -Építő és kirakós játékok (Combira készlet, Arca készlet, Mozaik készlet) -egyres alkotások egyéni és csoportos elkészítése (modellek, játékok, festmények, kollázsok) - bemutató gyakorlatok (ugyanazon alkotás elkészítése különböző technikákkal és anyagokkal) - versenyek

IV. osztály**3.3 A kész alkotás elemzése, leírása és értékelése**

- A munka tartamának szóbeli leírása (a kész alkotás körülírása saját szavakkal);
- Az elkészített alkotás összehansolítása - a mintával vagy más hasonlóval
- A tevékenység alkotásainak értelmezése és értékelése bizonyos kritériumok alapján:
  - a munkafázisok sorrendjének betartása;
  - az eszközök és anyagok helyes használata;
  - a munka és a higiéniai szabályok betartása az alkotások elvégzése során;
  - a tárgyak, személyek tulajdonságainak hiteles ábrázolása;
  - az arányok, a munkatéma stb. betartása
- az osztálytársak munkáinak értelmezése
- az osztálytársak munkáinak értékelése.

4. számú alapkompencia**4. Az önállóságra nevelés kialakítása és begyakorlása a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében****Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****IV. osztály****4.1 A higiénia és a rend készségeinek kialakítása és gyakorlása**

- A személyes higiénia és az öltözködési szabályok gyakorlati tevékenységei
- A személyes dolgok, tanszerek, játékok stb. rendrakásának gyakorlatai
- Az osztály/ saját szoba gondozását szolgáló gyakorlati tevékenységek
- A használati tárgyak (munkaeszközök) megtisztítását célzó gyakorlatok.
- A szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás, kefe és söprű használatának gyakorlása.

IV. osztály**4.2 Ergoterápiás jellegű tevékenységek, melyek az önállóság fejlesztését célozzák meg**

- Gyakorlati tevékenységek az iskolai ebéd felszolgálásánál (az ételcsomag ki-/ becsomagolása);
- A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása (pl: vízzel teli pohár, tálca)
- Szendvics, tea, gyümölcssaláta, gyümölcslé készítésének gyakorlása
- Ünnepi asztalok megterítésének gyakorlása;
- Az osztály/szoba élő sarkában található növények gondozására irányuló gyakorlatok : ültetés, öntözés, takarítás).
- Környezetbarát viselkedést fejlesztő tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása a barkácsolási tevékenységekben)

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
1. A közvetlen környezet szenzoriális felfedezése	- A tárgyak felfedezésére és megismerésére irányuló gyakorlatok az ismert környezet és a fizikai tulajdonságok alapján az érzékszervek segítségével
2. Alapvető érzékelési-motoros rendszerek	- testséma; - szín-forma-méret; - tájékozódás, rendszerezés, térbeli és időbeli struktúrák
3. Alapvető finommotorika és motoros koordináció	- Gyakorlatok finommotorika fejlesztésére: - alapvető gesztusok (lineáris, egyenes vonalú, körkörös, polimorf); - gyakorlatok: ragasztás/ hajtogatás/ modellezés / tekerés/ csavarás/ formázás/ fűzés/ vágás/ csomózás/ illesztés/ fonás/ szövés/ varrás; - gyakorlatok szemmozgás és kézkezes mozgás koordináció kialakítására és fejlesztésére
4. Munkatechnikák, anyagok és eszközök	- Munkaeszközök (ecset, olló, tű, matrica, lapátka, gombolyag, sablon, lyukasztó, fűzőgép, hímzőkeret, vonalzó, méteres, rajzsablon/ minta, rajzfelszerelés, építőköcka, puzzle, formakirakó stb.) és ezek használata; - Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papírok, krepp/ fényes, karton, filctoll, gyurma, gyöngy, cérna, madzag zsinór, gyapjú, levél, száraz virág, csigák, kagylók, gesztenye, makk, drót, fa, alufólia, pálcika, tojáshéj, szalag, bőr); - Gyakorlatok a környezet tárgyainak megismerésére és használatára;

Tartalmai területek	IV. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Munkatechnikák (tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ megformálás/ fűzés/ csavarás/ formálás/ sodrás/ vágás/ csomózás/ illesztés/ fonás/ szövés/ varrás/ összerakás/ festés/ Tangram)
5. Kész alkotások (dekoratív vagy használati)	<ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alkotások elkészítésének folyamatai/ lépései - Alkotások: játékok, dekoratív tárgyak, makettek, kirakó és építő-játékok; - Egyéni és csoportosan elkészített alkotások; - Kiállításra szánt alkotások - A tevékenységek során elkészített jelentősége
6. A higiénia és a rend elsajátításának készségei	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: személyi higiénia, a lakhely, az iskola, a használati tárgyak tisztántartása
7. Ergoterápiás jellegű tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az étkezéssel és a tárgyak biztonságos használatával kapcsolatban

Módszertani útmutató

Az nevelési-terápiás tevékenységek integratív elve arra kötelez, hogy az oktatási tevékenységek, minden szempontból kiaknázhatók legyenek, mivel ezek mint terápiás kategóriák nem különíthetők el egymástól. A tanítási -tanulási folyamat alapját azon tanulási helyzetek képezik, amelyek a készségek formálásához és a gyakorlati képességek fejlesztéséhez vezetnek, a tanulási egységek az egyéni potenciálok szerinti fejlődéshez szükséges kompetenciákhoz igazodnak.

A beavatkozások alkalmazásánál figyelembe kell vennünk az adott anyag terjedelmét és nehézségi szintjét, a tanítási módszereket (kooperatív tanulási módszerek, aktív részvételen alapuló módszerek, didaktikai játékok), didaktikai anyagot (intuitív-konkrét), a feladatok kiválasztásakor az értelmi szint feltérképezését a feladatok elvégzése érdekében. Különböző tanulási módszerek és különböző didaktikai eszközök kiválasztása, melyek hozzájárulnak az egyén fejlődéséhez, gyakorlati képességének fejlesztéséhez, melyek a mindennapi életben felhasználhatóak/alkalmazhatóak.

A játék, mint tanulási és terápiás folyamat, fejleszti a gyermek megfigyelő, elemző, gyakorló, logikai műveleteinek egységét, a játékon keresztül történő tanítás-tanulás az iskolai környezetből indul, egészen a társadalmi-integráló kontextusig terjed, kompenzálva az értelmi fogyatékos tanuló személyiségét és felruházza azon eszközökkel, melyet a mindennapi, társadalmi helyzetekben felhasználhat. A játékon keresztül elsajátítható helyes magatartás és gondolkodás, és talán a legfontosabb didaktikai - formatív szempontok is, azaz hogy ösztönözze a gyermeket a felfedezésre és a tanulásra.

Következtetésképpen, a nevelési beavatkozások alapja, az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál, a teljes körű személyes fejlődés, az alapvető készségek és kompetenciák előmozdításával, amelyek biztosítják az önazonosság és az önállóság kialakulását, az érzelmi érettséget, a másokkal való kapcsolattartás, az alapszintű problémamegoldást, a társas tevékenységekhez szükséges elsajátított tartalmak mindennapi életben való felhasználását, és amelyek elősegítik a társadalmi beilleszkedésüket.

A komplex és integrált nevelési terápiás programok rugalmas megközelítéssel rendelkeznek, a didaktikai keretrendszer közepes szintű referenciákat tartalmaz, amelyek differenciálódnak, adaptálva az osztály és a tanulók sajátosságainak megfelelően.

Könyvészet

1. Speciális pszichopedagógia, Gherguț, A.; Neamțu C., Polirom Könyvkiadó, Iasi, 2000;
2. Integrált nevelési terápia, Mușu, I., Taflan, A., Pro Humanitate Kiadó, Bukarest, 1997;
3. Speciális pszichopedagógia, Verza, E., Didaktika és Pedagógia Kiadó, Bukarest, 1998;
4. Tanterv - Komplex és integrált nevelési terápia - *** 2008 *Iskolai programok: Személyiségfejlesztés, Szocializáció, Foglalkozási terápia, Értelmi fejlesztés és játékkerápia*, Bukarest;
5. Tanterv***, Súlyos, közép súlyos és/vagy társult értelmi fogyatékos (2008), *Iskolai programok 2008, Bukarest*;
6. Tanterv***, Iskolai programok elemi osztályokban, előkészítú, I és II. Osztály, 2003, Bukarest,
7. *Tanterv***, Iskolai programok könnyű és mérsékelt értelmi fogyatékos gyerekek részére, Olvasás-írás-kommunikáció I-IV. Osztály részére, 2005, Iași.*

Munkacsoport:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Claudia ROF, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Fordították:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanternv
SPECIFIKUS TERÁPIÁK ÉS INTERVENCIÓS
PROGRAMOK

Speciális oktatás
Előkészítő osztálytól - IV. osztályig

Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezetés

A "Specifikus terápiák és intervenciós programok" az előkészítő – IV osztályok számára a speciális oktatási kerettanterv alapján készültek, amelyet az OMENCŞ 3622 / 2018/04/27 jóváhagyott, a specifikus terápiák és intervenciós programok heti 10-12 tanórára vannak leosztva.

A Specifikus és kiegészítő terápiák tantárgy az Európai Parlament megbízása alapján készült a kulcsfontosságú kompetenciákra fektetve a hangsúlyt (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006). Ezen programadó dokumentum principiumaiból kiindulva fogalmazódott meg azon elv miszerint az integrálást, kompenzációt, rehabilitációt célzó tevékenységek legfőbb célja az esélyegyenlőség megteremtése annak érdekében, hogy a sajátos nevelési igényű egyének hatékonyan beilleszkedjenek a társadalomban.

A különleges és kiegészítő terápiák tanterv követi az 1-es számú romániai Nemzeti oktatási törvény (N.O.T. 1/2011 január 5) második paragrafusának 3. bekezdésének a rendelkezéseit, tartalmazva a későbbi módosításokat: A román oktatási elvek alapján, a személy szabad, harmonikus fejlődése a cél, egy olyan értékrend kialakítása, amely szükséges az egyéni önmegvalósításhoz és fejlődéshez.

A "Specifikus és kiegészítő terápiák" tantárgy a kisegítő iskolákban tanuló enyhe és közép súlyos fogyatékos gyerekek személyiségének harmonikus fejlődését tartja szem előtt, és célja a kulcskompetenciák alapszinten való elsajátítása az elemi oktatásban, illetve ugyanezen kompetenciák közepes szinten való elsajátítása a középiskolában, ezek által alapot biztosítva a végzős (líceum, műszaki iskola) diákok fejlődési profiljának kialakulásához, úgy a kisegítő iskolák, mint a tömegoktatás esetében.

A tanterv a „Bevezetés” fejezet mellett a következőket tartalmazza:

- Általános kompetenciák
- Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A jelen tantervbe foglalt általános kompetenciák célja, az ismeretek, készségek és a személyes képességek, valamint szociális és metodológiai készségek használatának kifejlesztése és ezek beépítése a szakmai- illetve személyiség fejlődésbe, a kisegítő iskolák alap- és közép oktatási ciklusainak keretén belül. A jelen tanterv specifikus kompetenciái progresszív fokozatokat jelentenek az általános kompetenciák kifejlesztéséhez.

A jelen tantervben felvázolt tanulási tevékenységek a kognitív, szocioemocionális és az adaptatív viselkedés optimális fejlődését célozzák meg, figyelembe véve a személyiség és az értelmi fejlődés életkori és individuális jellemzőit.

A kisiskolás korra jellemző a kötelező és kívülről irányított tanulás mint alaptevékenység, valamint a társas kapcsolatok, kötelességek és jogok bővítése. Az enyhe és középfokú szellemi fogyatékosokkal rendelkező tanulóknak jellemző az felnőttekkel szembeni magas fokú függőség. A önállóságuk fejlődéséhez elengedhetetlen a saját világnézetük kialakítása. A nagyiskolás korra jellemző a önállóság elnyerése, a saját döntéshozatal és az önálló tanulás

mint alaptevékenység, valamint az iskolai csoporton kívüli társas kapcsolatok kialakítása. Az öntudat fejlődése és a véleménynyilvánítás képességének kialakulása a személyes önállóság fokozatos elnyerésében lényeges szerepet játszik.

A jelen tanterv tartalmi választ adnak az enyhe és mérsékelt szellemi fogyatékosokkal bíró gyerekek oktatási szükségleteire, megkönnyítve ezek bio- pszicho-szociális fejlődését, a megfelelőbb szociális illeszkedés és életképes szocioprofessionális felzárkózás érdekében, önálló és méltányos életet biztosítva számukra. A tanterv tartalmi ki lesznek dolgozva a pszichopedagógus által létrehozott, személyre szabott beavatkozási programok keretén belül, melyek különböző tevékenységi ágazatokra bonthatóak (mint multiszenzoriális stimuláció, perceptív motrikus oktatás, a nyelv és kommunikációs zavarok terápiája, nyelvhasználat fejlesztése, kognitív stimuláció) az életkor sajátosságai, az egyéni fejlődési szint és a csoport jellegzetességének függvényében. A személyre szabott beavatkozási programok alapját a személyes kompetenciák profilja és az egyéni adaptív viselkedés fejlődésének grafikonja képezi.

Az enyhe és mérsékelt szellemi fogyatékosokkal rendelkező tanulóknak szóló általános és specifikus kompetenciák megszerzésére irányuló metodológiai javallatok, javasolják mindennemű tanulási módszer felhasználását, beleértve az oktatás mindhárom dimenzióját (formális, nonformális, informális), korrekatív kompenzáló irányzattal és gyakorlati alkalmazással, egymást kiegészítő módon. Ezek szerepe a tanügyi káder irányítása a tanterv alkalmazására vonatkozóan, az oktatási, tanulási, felmérési tevékenységek megtervezésében és lebonyolításában, a tananyag jellegzetességének függvényében.

Következtetesképpen, a jelen tanterv alapját egy olyan elméleti pillér alkotja, amely szerint az enyhe és mérsékelt szellemi fogyatékosokkal rendelkező tanulók fejlődési készsége és kompetenciaprofilja egyedi, oktatási és rehabilitációs célok eléréséhez szükséges viszonyítási alapot nyújtva.

Általános kompetenciák

- 1. A külső környezet kölcsönhatásának, feltárásának és ismeretének kialakítása**
- 2. Az általános motoros képességek kialakulása és az észlelő- motoros struktúrák megszervezése**
- 3. A szóbeli üzenet fogadásának, strukturálásának és kibocsátási készségének kialakulása**
- 4. A lexiko-grafikus készségek kialakítása és gyakorlása**
- 5. A szellemi képességek fejlesztése a pszichikai folyamatok segítségével**
- 6. A tudás és a mindennapi életben való kölcsönhatás képességének kialakítása**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY – IV. OSZTÁLY

A terápiais tevékenységek specifikus kompetenciái és példái

1. A külső környezet kölcsönhatásának, feltárásának és ismeretének kialakítása

Előkészítő osztály – IV. osztály
<p>1.1 A reakciókészség kialakulása a külső ingerek hatására</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző intenzitású poliszenzoros stimulációs tevékenységek - Vizuális stimulációs gyakorlatok: familiarizáció fényes ingerekkel, kontrasztos színekkel - Hallásstimulációs gyakorlatok: ismerkedés a zajokkal, emberi hangokkal, különböző állatok hangjaival; hangos játékokkal kapcsolatos tevékenységek stb. - Érintés-kinetikus stimulációs gyakorlatok: ismerkedés a különböző textúrájú anyagokkal, hőérzékeléssel, rezgésérzékeléssel, nyomásméréssel, masszázzsal - Olfaktív stimulációs gyakorlatok: A szagok felderítése a környezetben - Ízlelési stimulációs gyakorlatok: különböző ételek ízeinek felderítése - Vizuális stimulációs gyakorlatok: a különböző élelmiszerek ízkészletének megtapasztalása
<p>1.2 Az ingerek megfigyelésének, nyomon követésének és azonosítási képességének kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző környezetekben különböző ingereket nyomonkövető tevékenységek: poliszenzoros stimulációs kamra, tanterem és külső ismerős környezet - Játékos gyakorlatok az ingerek (tárgyak, emberek) nyomon követésére és keresésére, ezek jelenlétének megszűnése után
<p>1.3 A figyelem különböző formáinak fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a figyelem felkeltésére könnyű, hangos, vibrációs hatások révén - Játékos gyakorlása a figyelemfelkeltő formák fejlesztéséhez: auditív, vizuális, tapintható, kinezteréziás stb.

1.4 Az észlelhető ingerek megkülönböztetési és azonosítási képességének kialakítása

- Alak és méret észlelését és megkülönböztetését fejlesztő gyakorlatok
- Az hangutánzó szavak észlelésére, felismerésére és egymástól való megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- A tömeg, a textúra és a keménység észlelésére és megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- A tárgyak hőmérsékletének észlelésére és megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- Az ízek és szagok észlelésére és egymástól való megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- Az ellentétes tulajdonságok észlelésére és megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok

1.5 A tárgyak háromdimenziós és kétdimenziós felismerési képességének kialakítása

- A konkrét tárgyak azonosítása
 Gyakorlatok: a konkrét tárgyról a képre térve
 Tárgy- kép átfedési gyakorlatok

1.6 Az információ elemzéséhez és szintetizálásához szükséges kapacitás kialakítása

- Gyakorlatok azonos tárgyak különböző kritériumok szerint történő társítására (forma, méret, szín, struktúra stb.)
- Tárgy- megfelelő kép társulási gyakorlatok
- Gyakorlatok, amelyek egy egészet részekre bontanak (tárgy vagy kép)
- Rekombinációs gyakorlatok
- A tárgyak és képek hiányzó elemeinek felismerésére és azonosítására irányuló gyakorlatok (fokozatosan nehezedő)

1.7 Tárgyak összehasonlítási képességének kialakítása

- Csoportok integrációs gyakorlatok (a tárgy vagy kép integrálása a tagság osztályába)
- Gyakorlatok olyan tárgyak azonosítására és eltávolítására, amelyek nem illeszkednek egy adott készletbe
- Gyakorlatok a tárgyak vagy képek különböző kritériumai szerint történő rendezésére
- Gyakorlatok szerkezeti minták reprodukciójára

1.8 Különböző kritériumok szerinti besorolási képesség kialakítása

- Gyakorlatok a tárgyak és képsorok osztályozására különböző kritériumok szerint, a konkrét tárgy hiányában
- Gyakorlatok a tárgyak és képek elrendezésére különböző kritériumok szerint, a konkrét tárgy hiányában
- Gyakorlatok a tárgyak és képek osztályozására különböző kritériumok szerint, a konkrét tárgy hiányában

1.9 Az ismeretek általánosítási képességének kialakítása

- strukturált környezetben elsajátított megjelölő és megkülönböztető gyakorlatok alkalmazása nem strukturált környezetben

1.10 A mentális képviseleti képességek kialakítása

- A vizsgálati készségek fejlesztésére irányuló gyakorlatok
 - Korvonalkutató gyakorlatok
 - Gyakorlatok olyan képek azonosítására, amelyek azonos, de különböző méretű és különböző módon elhelyezett tárgyakat képviselnek
 - Különböző méretű formák növekvő vagy csökkenő sorrendjének meghatározására irányuló gyakorlatok
 - Egyszerű cselekvések sorrendjének meghatározására irányuló gyakorlatok
 - Mozdulatok, gesztusok és testtartás szóbeli parancsra való végrehajtására irányuló gyakorlatok

1.11 Külső ingerekre való reakcióképesség kialakítása és fejlesztése

- Különböző intenzitású poliszenzoros ingerlő gyakorlatok
 Vizuális ingerlő gyakorlatok: Ismerkedés a fényes ingerekkel, kontrasztos színekkel
 - Hallásstimulációs gyakorlatok: ismerkedés a zajokkal, emberi hangokkal, különböző állatok hangjaival; hangos játékokkal kapcsolatos tevékenységek stb.
 - Érintés-kinesztetikus stimulációs gyakorlatok: ismerkedés a különböző textúrájú anyagokkal, hőérzékeléssel, rezgésérzékeléssel, nyomásméréssel, masszázzsal
 Olfaktív stimulációs gyakorlatok: A szagok felderítése a környezetben
 Ízlelési stimulációs gyakorlatok: különböző ételek ízeinek felderítése

1.12 Az ingerek megfigyelésének, nyomon követésének és azonosítási képességének kialakítása és fejlesztése

- Különböző környezetekben különböző ingereket nyomonkövető tevékenységek: poliszenzoros stimulációs kamra, tanterem és külső ismerős környezet
 - Játékos gyakorlatok az ingerek (tárgyak, emberek) nyomonkövetésére és keresésére, ezek jelenlétének megszűnése után

1.13 A figyelem különböző formáinak fejlesztése

- Gyakorlatok a figyelem felkeltésére könnyű, hangos, vibrációs hatások révén
 - Játékos gyakorlása a figyelemfelkeltő formák fejlesztésének: auditív, vizuális, tapintható, kinesztetikus stb.

1.14 Az észlelhető ingerek megkülönböztetési és azonosítási képességének kialakítása és fejlesztése

- Alak és méret észlelését és megkülönböztetését fejlesztő gyakorlatok
- Az hangutánzó szavak észlelésére, felismerésére és egymástól való megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- A tömeg, a textúra és a keménység észlelésére és megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- A tárgyak hőmérsékletének észlelésére és megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- Az ízek és szagok észlelésére és egymástól való megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- Az ellentétes tulajdonságok észlelésére és megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok

1.15 A tárgyak háromdimenziós és kétdimenziós felismerési képességének kialakítása

- A konkrét tárgyak azonosítása
Gyakorlatok: a konkrét tárgyról a képre térve
Tárgy- kép átfedési gyakorlatok

1.16 Az információ elemzéséhez és szintetizálásához szükséges kapacitás kialakítása és fejlesztése

- Gyakorlatok azonos tárgyak különböző kritériumok szerint történő társítására (forma, méret, szín, struktúra stb.)
- Tárgy- kép egyeztetés gyakorlatok
- Gyakorlatok, amelyek egy egészet részekre bontanak (tárgy vagy kép)
- Rekombinációs gyakorlatok
- A tárgyak és képek hiányzó elemeinek felismerésére és azonosítására irányuló gyakorlatok (fokozatos nehézség)

1.17 Tárgyak összehasonlítási képességének kialakítása és fejlesztése

- Csoportokba való besorolásával kapcsolatos gyakorlatok (a tárgy vagy kép integrálása a tagság osztályába)
- Gyakorlatok olyan tárgyak azonosítására és eltávolítására, amelyek nem illeszkednek egy adott készletbe
- Gyakorlatok a tárgyak vagy képek különböző kritériumok szerint történő rendezésére
- Gyakorlatok szerkezeti minták reprodukciójára

1.18 Különböző kritériumok szerinti besorolási képesség kialakítása és fejlesztése

- Gyakorlatok a tárgyak és képsorrendek osztályozására különböző kritériumok szerint, a konkrét tárgy hiányában
- Gyakorlatok a tárgyak és képek elrendezésére különböző kritériumok szerint, a konkrét tárgy hiányában
- Gyakorlatok a tárgyak és képek osztályozására különböző kritériumok szerint, a konkrét tárgy hiányában

1.19 Az ismeretek általánosít hatóságának kialakítása és fejlesztése

Egy nem strukturált környezetben irányadó és diszkriminatív gyakorlatok, a tárgyak és hangok tanulásához, melyek egy strukturált környezetben voltak elsajátítva

1.20 A mentális reprezentálás képességek kialakítása és fejlesztése

- Kísérletezési készségek fejlesztésére vonatkozó gyakorlatok
- Keretfelismerő gyakorlatok
- Gyakorlatok olyan képek azonosítására, amelyek azonos, viszont különböző méretű és különböző módon elhelyezkedett tárgyakat képviselnek
- Különböző méretű formák növekvő vagy csökkenő sorrendjének meghatározására irányuló gyakorlatok
- Egyszerű cselekvések sorrendiségének meghatározására irányuló gyakorlatok
- Mozdulatok, gesztusok és testtartás szóbeli parancsra való végrehajtására irányuló gyakorlatok

2. Általános motoros képességek kialakítása és perceptív-motoros viselkedési struktúrák szervezése

Előkészítő osztály – IV. osztály

2.1. Alapvető mozgások és fizikai képességek kialakítása

- Egyenes, vízszintes (jobbról-balra, előre-hátra), függőleges (fel-le), kétirányú, térben és időben irányukat és sebességüket megtartó mozdulatok fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- A tengelyhez való távolság fenntartásán alapuló forgómozdulatok (balról jobbra és fordítva, belülről kifelé), fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- Változatos, komplex, többirányú és kis amplitúdójú mozdulatok írásgyakorlatok fejlesztése
- Komplex különböző irányú nagy amplitúdójú polimorf gesztusok fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- A test és a fej oszcillációs mozdulatainak fejlesztésére irányuló gyakorlatok- azonos ritmusban és meghatározott keretek közti előre-hátra való hintázás
- Mozgás- és izomtömegfejlesztő gyakorlatok
- Energiabeosztási képesség fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- Meghatározott gyorsasággal végrehajtandó mozdulatok fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- Gyakorlatok a térbeli mozgások elvégzésére
- Ülő vagy mozgó pozícióban végzett mozdulatok végrehajtásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- Kézügyességfejlesztő gyakorlatok
- A folyamatosság és a rugalmasság valamint a test és különböző tárgyak összeütközését elkerülő mozgásképességek fejlesztésére irányuló gyakorlatok
- Koordinációs tréningek
- A kitartást és a folyamatosságot fejlesztő tréning
- Gyakorlatok a mozgások elvégzésének képességére, az automatizált pszichomotoros teljesítményre

2.2. A test különböző részeinek, valamint felső és alsó végtagjainak elmozdításának kialakítása, önmagukhoz képest, másokhoz képest, eszközökkel, vagy eszközök nélkül

- Felső végtagok mozgatási képességét kialakító gyakorlatok (A karokat előre, felfelé, oldalra és alulra emelve, karok felemelésével, majd a térd leengedésével és alátámasztásával, oldalról való elhagyásával, különböző pozíciók forgatásával)
- Alsó végtagok mozgatásának képességét kialakító gyakorlatok (alternatív emelés, számlálás, térd, labdarúgás gyakorlása)
- Két vagy több testmozdítással járó mozgások oktatása: kéz-ujj, kar láb, egész test
- A motoros-koordinációs képességek elsajátítása: szem-kéz, fül- kéz, kéz-szem-láb stb.

2.3. A motoros és kezelő cselekvések, valamint a nonverbális és verbális kommunikációs viselkedés kialakítása

- Manipulációs készségek gyakorlása: utánzás, verbális parancsok, kiválasztás és a mozgások megkülönböztetése; különböző méretű és természetű tárgyak, összeszerelési célra

- Gyakorlatok az eszközök és a tanfelszerelés kezelésére

- Gyakorlatok a mozgások önkéntes megváltoztatásához

- Gyakorlatok a hangszállak mozgatásának és a jelentős hangok képzési képességének oktatására

- Gyakorlatok a hang- szavak társítási kapacitásának és a hangok szóban és üzenetben történő koordinálási képességének kialakításához

- Gyakorlatok hang-gesztus koordinációs képesség kialakításához

- Szemmozdulatok oktatása (jobbra-balra)

- Az írásban igénybe vett új mozgatási képességek kialakítására irányuló gyakorlatok

A lateralitás és a testséma szervezése

A saját, illetve a partner testsémája megismerésére irányuló gyakorlatok

- A saját testséma alap- és mellékelemeinek azonosítására és megnevezésére irányuló játékos gyakorlatok (tükörben, kolléga, baba vagy képek bevonásával)

- A test sémának a tárgyi-cselekvési és képzeletbeli síkon történő bemutatása / képviselése

- a "kisember" geometriai formák (3-5 db) felépítése a modell szerint / a modell hiányában - a "kisember" gyurmából való modellezése;

- a "kisember" színezése és rajzolása geometriai ábrákból (modell jelenlétében, vagy a modell hiányában);

az emberi test rajza;

- A kép- testrész társítására irányuló játékos gyakorlat (az emberi figurák rajzolása saját testükhöz viszonyítva)

- Gyakorlatok a nemek közötti különbségek azonosítására és megnevezésére, valamint a életkori fejlődésre (gyermek-felnőttek, lány-fiú, nő-férfi)

- összeállítási gyakorlatok – darabokra szedhető baba, puzzle ... játékos testmozgás: tömörítő tárgyak, megfelelő testrészek

- Tárgyak megfelelő testrészekkel való asszociálására irányuló játékos gyakorlatok (kesztyű / evőeszköz - kéz, bakancs- láb ; sapka- fej, szemüveg- szem, stb.)

- Testrész (érzékszerv) - megfelelő érzékelés (orr- szag; szem- látás; fül- hallás; stb.) asszociatív játékos gyakorlatok

- Különböző emocionális kifejezés (jókedv, öröm, bánat, harag, stb. azonosítására és reprodukálására irányuló mimikai gyakorlatok (pantomim játékok, ismert személyiségek gesztusainak utánzása; koncertező hegedűs, házi feladatot író diák stb.)

- Bábjátékok / szerepjátékok

- Testrészek megfigyelésére irányuló gyakorlatok

általános motoros gyakorlatok, különböző testrészek részvételével ;
 Minden testrészt bevonó gyakorlatok;
 A verbális utasítások végrehajtása modellel / modell nélkül
 Játékos gyakorlatok: a terapeuta/ fényképeken bemutatott személyek testtartásának utánzása
A domináns kéz edzése (a diszgráfia kezelésének előzetes szakaszában)
 Gyakorlatok az ujjak egymástól való független mozgatásához (zongora billentyű lenyomási ujjmozdulatok)
 A hüvelykujjat a többihez képest szembe helyezésére irányuló (utánzás, spontán vagy utasítás alapján)
 Az ököl összeszorítására és kinyitására irányuló gyakorlatok
 Szorító gyakorlatok (segédeszközzel vagy anélkül)
 Különböző tárgyak kiegyensúlyozott tartását célzó gyakorlatok (bot, ceruza stb.)
 Kéz torna gyakorlatok (zárt / nyitott ököl, minden egyes ujj hajlítása / elernyesztése, hajlítás / nyújtás / betűket, számok utánzó mozdulatok)
 Mind két kéz tornagyakorlatai (mind két ököl egyidőben történő összeszorítása/ kinyitása és fordítva)
Laterális rögzítő gyakorlatok
 Szem-motoros koordinációs gyakorlatok a domináns felső tag bevonásával
 jobb-bal oldalt azonosító gyakorlatok
 Bizonyos tárgy a saját testsémánkhöz viszonyított helynek meghatározására irányuló gyakorlatok (előtte- mögötte; jobbra- balra)
 Az óramutató irányának megfelelő, illetve ellentétes irányba domináns kézzel, vagy az ellentétessel, történő körvonal rajzolási gyakorlatok
 Egy időben, két kézzel való kör rajzolási gyakorlatok
 Geometriai alak rajzolási gyakorlatok (különböző eszközök használatával - ceruza, szivacs, ujj- különböző méretekben és különböző irányban)

2.5 Az észlelő-motoros struktúrák és viselkedések kialakítása

Gyakorlatok a színek azonosítására
 Kromatikus kritérium szerinti halmazok létrehozása, utánzásképp vagy szóbeli utasításra
 Különböző textúrájú tárgyak segítségével történő színfelismerés és ezek megnevezése
 Minta szerinti vagy szóbeli utasításra, színes kockák felhasználásával történő építési gyakorlatok
 Minta szerinti vagy szóbeli utasításra történő színes gyöngyök fűzése
 Különböző színek megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok, különböző színű és alakú zsetonok osztályzására/ társítása
 Különböző színű részekből való egység alkotása
 Zsetonok, kockák, rajzok, ábrák kromatikus kritérium szerinti osztályozása, világostól sötét árnyalatig haladó kromatikus csoportokba való beillesztés

Alak beazonosító gyakorlatok

Alakok osztályozása

A percepciók mezőiben megjelenő alakzatok megnevezése

Szimbolikus egyesületek létrehozása (ajtó-téglalap, gömb-kör);

a tárgyak megérintésével történő alak meghatározás

Egyforma képek illesztése dominó segítségével;

Az egész újraépítése szétszedhető elemekből

A geometriai alak kialakulása több forma összetételéből

Formák diszkriminációjához fűződő gyakorlatok

Alakzatok társítása

Formanyomtatványok megnevezése és rendezése;

Alakzatokat megkülönböztető gyakorlatok

Alakzatok összeillesztése

Alakzatok megnevezése és besorolása

Különböző anyagokból való formaalkotás: kötél, drót, gyurma

Alakzatok alkotása pontok összekötésével

Mértani alakzatok kiegészítése

Észlelési képesség kialakítását célzó gyakorlatok (kineszteikus diszkrimináció, térbeli észlelés nevelése, vizuális diszkrimináció, auditív diszkrimináció, taktilis diszkrimináció)

Saját térbeli testünket meghatározó fogalmak kialakítását, felismerését és használatát

célzó gyakorlatok (testrészek megnevezése)- bal- jobb; jobb/bal kézzel tárgyakra való

mutatás; különböző fogalmak gyakorlása: rajta, alatta, tőle jobbra, tőle balra, fölötté, alatta

stb., ezek kimondásával; tér meghatározó fogalmak ismerete és használata;

Saját és mások testének proximitását illetve távolságát kifejező fogalmak kialakítását,

felismerését és használatát célzó gyakorlatok (beleértve képekben és tükörben)-

lokalizálása és meghatározása a jobb kéznek, a jobb lábnak, a bal fülnek, stb.,

a beszélgetőpartnernek (képeken vagy a saját tükörben látott személyén) jelzést (a saját

tükörképe) a jobb oldalon, a bal oldalon, a felső, alsó, középső, felső, alsó, medián, stb.;

a következő fogalmak használata: a közelében, mellette, alatt, felett, (a konkrét

helyzetekben,

önmagával szemben, másokkal szemben és főképp rajzolt képek esetében)

Lépéssel majd mérőszalaggal való környezeti távolság felmérés, majd szemmértékkel

való távolság felmérés néhány méter vagy lépes távolságig (több tíz méter távolságig)

Észlelő motoros térben történő magatartásforma kialakítását célzó gyakorlatok (fizikai tér-

kognitív tér, jellegzetes mezőkön, lexikális és grafikus halmazokat megjelenítő mezőben;

a munka mezején, irány a térben, tértartományok, tájékozódási képességek):

Két dimenziós térben történő távolság (méret) felismerésére és megbecslésére irányuló gyakorlatok (a betűk sorokba való beírása); vonalzóval való megmérés; egyszerű sémák ábrázolása (ház terv, gyerekszoba rajza, iskola rajza); méretarányos megjelenítés; műszaki rajzok és egyszerű térképek leolvasása)

Három dimenziós térben való felismerési és működési gyakorlatok (a háromdimenziós tér megértését és észlelését célzó gyakorlatok)

Saját cselekedeteink időhöz való viszonyítási képességét fejlesztő gyakorlatok (a napi tevékenységek beazonosítását és sorrendbe helyezési célzó gyakorlatok)

A kronológiai sorrend diszkrimináló képességét kialakító gyakorlatok (egy cselekmény sorozatot mutató képek logikai sorrendbe való helyezésére irányuló gyakorlatok)

Események, cselekvések, történések időtartalmát megkülönböztető képesség formáló gyakorlatok

Az ütem és az intervallum megkülönböztetési képességét kialakító gyakorlatok (különböző időpontokban történő kopogás, különböző tárgyak segítségével)

A tér- időben való (és fordítva) áttételi képességét kialakító gyakorlatok

3. A szóbeli üzenet fogadása, strukturálása és kibocsátása képességeinek kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály – IV. osztály
<p>3.1. A terapeuta által kifejezett rövid szóbeli üzenetek fogadása (hallgatása, megértése)</p> <p>Meghallgatás- és válasz-gyakorlatok</p> <p>Reagál a saját nevére, a tekintet rögzítésével és megtartásával; verbális vagy nonverbális reakciókkal.</p> <p>Reagál az egyszerű szóbeli utasításokra, megjelölve, megnevezve vagy odahozva egyes tárgyakat vagy azok képeit</p> <p>Gyakorlatok tárgyakkal elvégzendő, egyszerű feladattal, korrelálatlan feladattal, összetett feladattal</p>
<p>3.2. A nonverbális kommunikációs készségek fejlesztése (mimika és gesztusok)</p> <p>Az arc-mimikai és gesztuskifejezések azonosítása (a terapeuta arcán és kifejező képeken)</p> <p>Gyakorlatok, a képeknek a megfelelő arc-mimikai arckifejezéshez történő társításával.</p> <p>Az arc-mimikai és a gesztus modellek kifejezéseinek gyakorlása (öröm, szomorúság, düh, harag, csodálkozás, stb.), szóbeli utasítás alapján</p>

Előkészítő osztály – IV. osztály

Szerepjátékok, bábjátékok, nonverbális magatartási modellekkel

3.3. A kommunikációs készségek kialakítása és fejlesztése szóbeli közlés segítségével

- A szóbeli kommunikációs készségek kialakulását / fejlesztését megelőző szint
- Gyakorlatok a beszédhangképző szervek mobilitásának fejlesztéséhez (az ajkak, az arc, a nyelv, az állcsont, az ínyvitorla izmainak edzése)
- Gyakorlatok a helyes légzés kialakítására
- Gyakorlatok a ritmusérzék gyakoroltatására
- Gyakorlatok a fonematikus hallás fejlesztésére (az auditív figyelem edzése, a verbális memória edzése, a hallás-érzékelési képességek edzése)
- Hangképzési gyakorlatok (terjedelem, erősség, ellenállás)
- A tükrözött és a független beszédképesség kialakításának / fejlesztésének szakasza
- Gyakorlatok a hibás hangok kiváltására (artikulációs bázis kialakítása és hangzás)
- Gyakorlatok az elszigetelt hangok megkülönböztetésére
- Gyakorlatok az együtt-ejtési képességek kialakítására (a hang megerősítése a szótagokban, a szavakban és a logatomokban)
- Gyakorlatok a hangoknak a szótagokban és a szavakban való megkülönböztetésére
- Gyakorlatok a spontán beszéd hangjainak automatizálására
- Gyakorlatok a román nyelvre jellemző nyelvstruktúrákban a célhangok artikulálására való képességek általánosítására
- A passzív szókincs aktiválásának és az aktív szókincs-terjedelem bővítésének szakasza
- Gyakorlatok új nyelvi egységek megszerzésének ösztönzésére
- Szóképzési gyakorlatok a tárgyak és a jelenségek közötti kapcsolatokat vagy összefüggéseket kifejező szavakkal és kifejezésekkel (méret, forma, szín, tér- pozíciók, időbeli helyzet, mennyiségi arányok, stb...)
- Gyakorlatok a nyelvtani készségek edzésére
- Gyakorlatok egy ismert tény logikai sorrendben történő narratívájával
- Gyakorlatok, képek alapján, rövid szóbeli történetek készítésével és felbontásával
- Ismert történetek felidézése kérdések alapján - gyakorlatok

4. Lexiko-grafikus készségek kialakítása, gyakorlása

Előkészítő osztály – IV. osztály

4.1. Az írás előkészítése

Pszichomotoros gyakorlás

Izomlazító gyakorlatok

Általános mozgáskoordinációs gyakorlatok

Játékos gyakorlatok a kéz és az ujjak finommotorikusságához (finomság, pontosság, okuláris-motoros koordináció és motoros ellenőrzés): fűzés, dagasztás, modellezés, kivágás, papír hajtogatása, a vízszintes, függőleges, ferde irányok és geometrikus alakzatok kézzel / ujjal / ceruzával történő utánzása.

Íráselőkészítő gyakorlatok:

- szorító - gyakorlatok (a munkaeszközök helyes megfogása és kezelése – viaszos ceruzák, ceruzák, golyóstoll, töltőtoll, kréta, füzetek, vellin-lapok); firkálások különböző irányokban és síkokban (függőlegesen, vízszintesen), vonal alakú cikcakkok, törtvonalak, ívelt vonalak, meghatározott területű árnyékolás (írótábla, írólap, különféle méretű és vonalú lapokra írás)

- Alak rajz - rajzolás és árnyékolás a kontúrban, rajzolás sablon alapján, hiányos rajz kiegészítése, rajz ismerős tárgyról képzettársítás alapján / geometrikus figurák megjelölése (tojás, ház, létra, fa, ...)

A domináns kéz nevelése (a diszgráfia-terápiát megelőző szakaszban)

- Gyakorlatok az ujjak függetlenségéhez (az ujjak „karomban”, fricska, ujjak mozgása a zongorán)

- Gyakorlatok a hüvelykujj és a többi ujjak szembenállásával (utánzás, önállóan vagy utasításra)

- Gyakorlatok az ököl zárásával és nyitásával

- Szorításos gyakorlatok (tárgyi segítséggel vagy anélkül)

- Gyakorlatok különböző tárgyak egyensúlyban tartásával (bot, ceruza, stb.)

- Kéztorna - gyakorlatok (zárt / nyitott ököl; sorban mindenik ujj behajlítása / kinyújtása; ujjak hajlítása / nyújtása / széttárása; betűket, számokat utánzó mozdulatok, stb.)

- Tornagyakorlatok mindkét kézzel (az ököl összezárása / kinyitása, egyidejűleg és váltakozva, stb.)

A balról jobbra haladó olvasási képesség kialakítása

- Játékos gyakorlatok tárgyaknak egy bizonyos sorrendbe igazításával és balról jobbra történő megnevezésével

- Játékos gyakorlatok a tárgyak / játékok mozgatásával / fordításával balról jobbra

- Játékos gyakorlatok, zsetonok balról – jobbra történő elhelyezésével

- Gyakorlatok bal-jobb haladás kialakításához fejmozgás nélkül (pl. mozgó tárgy - labda, golyó, sziluett stb. - fókuszálása balról jobbra, a fej mozgása nélkül)

Előkészítő osztály – IV. osztály

- Balról jobbra tartó mozgásokra összpontosító gyakorlatok (váltakozó grafikus vonalak krétarajza)

4.2 Diszlexia-diszgráfia korrekciója

Gyakorlatok a fonetikai szerkezetek (mondat, szó, szótag, fonéma) hallásbeli azonosítására:

- egyszerű mondat-behelyezés, képi segítség alapján;
- a szavak elhatárolása a mondatban;
- a szavak kezdőhangjainak azonosítása;
- a szavak szótagolása és azok azonosítása
- a fonémák azonosítása a szótagokban
- a célzott hang tükröztetett és önálló kiejtése;
- példák a célzott hangot különböző pozíciókban tartalmazó szavakra

Gyakorlatok a betűk azonosítására – megkülönböztetésére és mnézikus rögzítésére:

- a betűk vizualizációja, differenciálása, megnevezése;
- a betűk gesztussal történő érzékeltetése;
- a betűk tapintásos azonosítása;
- betűk készítése különböző anyagokból, modellek alapján és ezek nélkül.
- gyakorlatok a kis- és nagybetűk olvasására
- gyakorlatok betű – a betűnek megfelelő hanggal kezdődő szó képének kapcsolására;

Gyakorlatok a fonéma-betű-graféma összekapcsolására

- gyakorlatok a betűnek egy adott csoportból történő kiválasztásához;
- gyakorlatok betű – illusztrált szó összekapcsolására; fonéma- nyomtatott nagybetű társítása
- gyakorlatok a graféma ábrázolására ponttámogatással /nyilak segítségével; nagybetűs írás és a betű számítógépbe írása;
- átírás nyomtatott betűből kézírásosba;
- betűk diktálása;

Gyakorlatok, egy/ két/ többszótagos szavaknak az elsajátított betűvel történő megalkotásával, olvasásával és leírásával, a következő sorrendben:

- magánhangzó - magánhangzó, magánhangzó – mássalhangzó és mássalhangzó
- magánhangzó típusú, egyszótagos szavak
- három betűs egyszótagú szavak
- kétszótagos szavak ismétlődő szótagokkal
- kétszótagos szavak: magánhangzó – mássalhangzó – magánhangzó szerkezettel;

Előkészítő osztály – IV. osztály

- kétszótagos szavak: mássalhangzó - magánhangzó – mássalhangzó – magánhangzó szerkezettel, különösen a „p”, „b”, „m” ajakhangokkal, az „r” pergőhanggal, az ajakfoghangokkal („f”, „v”);
- kétszótagos szavak: magánhangzó – mássalhangzó – magánhangzó - mássalhangzó szerkezettel; (eset, igaz, adag)
- több szótagos szavak, nyílt szótagokkal („fekete” „mesélő” stb.);
- szavak mozgatható betűkből (ábécé)
- egy/két/többszótagos szavak, adott betűkkel
- szavak a megadott szótagokból
- azonosítsa a hiányzó betűt / szótagot a megadott szóban (képi segítséggel és anélkül)
- írjon szavakat a különböző vonalazásra (I. típus, II. típus, diktandó)
- Fonémás / grafikus és vizuális differenciálási gyakorlatok a betűk számára, amelyek torzuláshoz vezetnek: „p-b”, „t-d”, „k-g”, „f-v”, „sz-z”, „s-zs”, „m-n”, „u-n”, „sz-s”, „l-j”, „a-o”
- Gyakorlatok a szavak jelentésének megértéséhez: rokonértelmű szavak, ellentétes értelmű szavak (a lexikális terminológia említése nélkül)
- didaktikai játékok azonos jelentéssel, ellentétes jelentéssel bíró szavakkal
- Olvasás – írás gyakorlatok a mondat szintjén:**
- egyszerű / bővített mondat olvasási gyakorlatok; (szavak függőleges olvasása / vízszintes olvasás, a szintagmák megkülönböztetésével);
- gyakorlatok a mondat szerkezetének elemzésére (a szavak számának meghatározása; mindenik szó jelentéstartalmának megjelölése; mindenik szó hangszerkezetének megjelölése);
- gyakorlatok az elemzett mondat leírására, másolással vagy átírással;
- a mondat helyes írása, a helyesírás és a központosítás szabályai szerint (nagy kezdőbetű, írásjelek ...)
- egyszerű / bővített mondatok alkotása, a megadott szavak besorolásával
- hiányos egyszerű / bővített mondatok kiegészítése
- gyakorlatok egyszerű / bővített mondatok diktálás utáni írására a füzetbe / a számítógépbe
- gyakorlatok a mondatban történő nyelvi egyeztetések megállapítására
- megfelelő oldal-elrendezési gyakorlatok (keltezés, a cím, bekezdés, szóközök);
- Olvasás – írás gyakorlatok a szöveg szintjén:**
- rövid szöveges olvasási feladatok egyszerű szavakkal, saját ritmusban, az írásjelek megszabta intonációval
- rövid szövegalkotási gyakorlat egyszerű képek alapján, vagy egy adott, ismerős témából kiindulva (az évszak..., a karácsony, a vakáció, ...)
- gyakorlatok egy olvasott rövid szöveg elmesélésével (segítő kérdésekkel és anélkül)

5. Az értelmi képességek kialakítása a pszichikai folyamatok gyakoroltatásával

Előkészítő osztály – IV. osztály
<p>5.1 Közvetlen kapcsolattartás és tevékenységek valós tárgyakkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szabad és irányított megfigyelési gyakorlatok - látás-, hallás-, szaglás-, ízlelés-, tapintás - érzetek képességének fejlesztése - "Mondd, mi/ milyen / hol van!", "Ismerd fel a tárgyat!", - különböző zajok, hang, kiáltás, különböző tárgyak vagy hangszerek által keltett hangok, sajátos zene: énekhang vagy hangszeres ("Nyisd ki jól a füled!", "Honnan jön a hang?", "Szem-bekötősd", "A csibék és a kotlóstyúk", "Az állatok nyelve") - ismerős szagok, jellegzetes illat: friss kenyér, fokhagyma/ hagyma, kakaó, pergelt cukor, ecet, bor, olaj, füst, zöld levél, virágok, fenyő, ibolya illata, liliom, rózsa, orgona, stb. - gyümölcsök, zöldségek, édességek, stb. kóstolása - "Az elvarázsolt tarisznya", "Mondd meg, mi az, de ne nézz rá!" - Kézzel végzett gyakorlatok ("Elhelyezzük a babaruhákat", "Megtöltjük/ kiürítjük a homokozóvedrecskét", "Összeszedjük a a szétdobált tárgyakat", "Kikeféljük a szekrénybeli ruhákat", "Kimossuk a ruhákat", "Kivasaljuk a ruhákat", "Megterítjük az asztalt", "Felöltöztetjük a babát", "Letépjük a faleveleket", "Cipőt húzunk/ felöltözünk", "Homoktortákat készítünk") - Közvetlen cselekvés – gyakorlatok tárgyakkal /élőlényekkel ("Látogatás a farmon/ az állatkertben, "A boltba megyünk és bevásárolunk")
<p>5.2. Tárgyak / élőlények azonosítása, felismerése, megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismerős vagy a közvetlen környezethez tartozó tárgyak / élőlények azonosítására ("Mutasd meg a...!", "Add a..!", "Keresd meg a...!") - Gyakorlatok az ismerős vagy a közvetlen környezethez tartozó tárgyak / élőlények felismerésére ("Mi ez...?", "Ismerd fel a tárgyat!", "Mutasd meg, amit mondok neked!") - Tárgy /élőlény/- kép társítási gyakorlatok (tárgy/ élőlény, 2D, 3D, rendezőcédulák) ("Egyeztesd!") - Megnevezési gyakorlatok - nevezd meg, kategória szerint (közlekedési eszközök, évszakok, a hét napjai, az év hónapjai, öltözködési cikkek, vadállatok/háziállatok) - nevezd meg a cselekvés igéit ("Mit csinál a lány/ a fiú/ a nő/ a férfi?") - nevezd meg a használati tárgyak rendeltetését ("Mit teszel az ecsettel?" – az ecsettel festünk)

Előkészítő osztály – IV. osztály

5.3. Tárgyi és képi rendszerezés, osztályozás, összehasonlítás

- Tárgyi és képi rendszerezési / osztályozási gyakorlatok, egyszerű tulajdonságok alapján: textúra (szerkezet), szín, nagyság, forma ("A színekről", "Színes lufik", "Puha vagy kemény", "Hideg vagy meleg")
- Tárgyi és képi rendszerezési / osztályozási gyakorlatok, a hasonlóságok alapján: azonos / nem azonos, ugyanolyan / különböző ("Anya és gyermeke", "Parancsoljon, kérem!")
- Tárgyakat és képeket összehasonlító gyakorlatok ("Milyen?")
- Tárgyi és képi rendszerezési / osztályozási gyakorlatok, a hasonlóságok alapján: azonos / nem azonos, ugyanolyan / különböző ("Keresd meg a párokat!", "Illeszd össze")

5.4 Pszichikus folyamatok gyakorlása

A figyelem

Vizuális elemek érzékelésmezejére összpontosító figyelemre épülő gyakorlatok („Nézd figyelmesen!", „A színes kockák", „Ügyes kezek", „Rajzok másolása", beékelések, „Tégy úgy, mint én!", "Kövessd az útvonalat!")

Auditív elemek érzékelésmezejére összpontosító figyelemre épülő gyakorlatok ("Suttogó hang", „A zajok helymeghatározása", "Labiális olvasás", "Hangok versenye!", "Hangkibocsátó", "Zaj mindenütt!")

Tapintásos elemek érzékelésmezejére összpontosító figyelemre épülő gyakorlatok ("A gyöngysor", áttöltés)

Vizuális és auditív memória

- Játékos gyakorlat - a korábban érzékelt, 3-4 tárgyból álló készletből egy-egy elem kiemelése / hozzáadása ("Találd ki, mi hiányzik!", "Mi ment el!", "Mi jött!")
- Játékos gyakorlat – tárgyak / képek párosainak megalkotása ("Alkoss párokat!", "Keress hasonlót!", "A kosár a...")
- Gyakorlatok a szimbolikus adatok vizuális memorizálásához ("A számok / betűk felismerése")
- Gyakorlatok szám / betűkészletek memorizálására ("Ismételd!", "Mit mondtam!", lakcím/ telefonszám)

Versek és énekek megtanulása

A gondolkodás

Személyi identitás gyakorlatok ("Az én nevem..."; "Én .... vagyok"; "Nekem van....")

- ÉN / TE / Ő programfejlesztés ("Én ... vagyok/ Te ... vagy/ Ő....", "Nekem van..../Neked van...../ Neki van.....", "A családom", "Kicsoda András?")

IGEN-NEM-NEM TUDOM program gyakorlása ("Te lány vagy?", "Te akarsz.....?")

- Gyakorlatok a térbeli tájékozódás képességének a szavakba foglalással, az időtől elkülönülő tér intuíciójával kísért kialakítására (itt - ott, most - majd) ("Hol vagy?", "Hol van a fürdőszoba?", "Hol van az iskola?", "Hol van az orvosi rendelő")

Előkészítő osztály – IV. osztály

- Gyakorlatok a sorrendiség megértéséhez ("Mi következik!", "Képeretek", "Kék, piros, zöld", "Hogyan készült ez a rajz", „Helyezd sorrendbe... „)
- növekvő / csökkenő sorrendbe (számsor)
- a nap pillanatai, hivatkozva a saját programjára ("Mit csinálhatok reggel / délben / este?")
- megérteni a logikai sorrendet egy egyszerű műveletben – egy cselekvés mozdulatainak és műveleteinek szavakba foglalását / megvalósítását gyakorolva ("A felöltözés sorrendje"; "A palacsinta receptje")
- Társítás gyakorlása:
- szám - mennyiség: "Alkosd meg a méhek / gyümölcsök / tárgyak / gépkocsik halmazát..."
- szobák / helyek, a rendeltetésük megnevezésével: ház, gyógyszertár, iskola, cukrászda, bolt, piac, fodrászat, kórház; ("Füüdőszoba - mosakszunk", "Konyha - eszünk", "Gyógyszertár – gyógyszereket vásárolunk" stb.)
- "Mit eszünk?" (kenyeret, gyümölcsöt, húst, ...), mit iszunk? (tejet, vizet, teát, gyümölcslevet, ...);
- "Hol áll!" – ruhák a szekrényben/ étel a hűtőben; "Melyik a háza?" – háziállatok / vadállatok
- Érzelme: vidám - nevet, szomorú - sír
- "Mibe öltözik a lány / a fiú!"
- "Milyen.."/ "Mit látsz..."- évszak - jellegzetes elemek összekapcsolása; Mesterségek - szerszámok „Mit csinál az orvos...”, "Kié a /az...", "Mit használ az orvos?"
- Szállítóeszközök – hol járnak/ hány kerék/ hány ajtó/ motorral/ motor nélkül
- Gyakorlatok a komplex műveleteknek egyszerű és egymást követő feladatokra történő bontására
- A szociális kérdések – program gyakorlása
- Az - AKAROM – LÁTOM – VAN NEKEM (főnév + melléknév) –program gyakorlása
- A kérdések megfogalmazásával / megválaszolásával kapcsolatos készségek kialakítása (a tanulók által megfogalmazott és feltett kérdések): "Hol van anya? – Anya a munkahelyén van", "Hol van Mihály?- Mihály otthon van", "Miért van otthon Mihály?"- Mihály beteg
- Az okság fogalmát ("Miért fáj?...mert megütöttem magam!") és a a logikai következmény fogalmát („Megáztam, mert esik, és nincs esernyőm!"/ „Mit csinálsz, ha esik?.....elveszem az esernyőt!") magában foglaló gyakorlatok
- Változatokkal felel az olyan típusú kérdésekre, mint: Melyik? / Mi? / Ki? ("Melyik állat nem tud repülni: egy cica vagy egy madár?", "Milyen formája van egy gépkocsi kerekeinek: kerek vagy négyzet?", "Mi adja a tejet: a tyúk vagy a tehén?")
- Egyszerű / összetett napi problémák megoldása

Előkészítő osztály – IV. osztály

Gyakorlatok:

- problémák észlelése, felismerés és azonosítása (az elérhetetlen helyen található játék megszerzése)
- a probléma egyszerűbb elemekké bontása, pl. asztal megterítése, ami több szakaszt feltételez
- a problémamegoldás módjának megtervezése
- akció: a probléma egy korábbi megoldási módjának felidézése az emlékezetből
- a cselekvési terv működési módjának értékelése, szükség esetén az eredeti terv módosítása (tisztaság megőrzése az osztályteremben vagy otthon).
- Egyedi viselkedési rendszerek összehangolása, határozott céllal:
- Gyakorlati feladatok a termékfejlesztésre (jártasságok a munkában)

A képzelőerő

- Építő- vagy összeszerelő-játékok, tárgyi szinten ("A ház", "A padlás", "A vonat", "A kastély")
- - Gyakorlatok szabad vagy kötött témájú rajzok készítésével ("A Nap", „A ház”, „A családom”, "A lány/ a fiú", „Hóember")
- Gyakorlatok hiányos rajzok kiegészítéséhez: arc, ember, gépkocsi, fa, ház, Nap
- Gyakorlatok, mondatok szóbeli kiegészítésére, képi támogatással vagy anélkül
- Narratív gyakorlatok, képek alapján
- Mimes /pantomimes gyakorlatok
- Szerepjáték/ dramatizálások ("Vonatosdi/ a gépkocsi/ anya/ apa/ a tűzoltó/ az orvos/ a tanár/ a szakács/ a fodrász")

5.5. Észlelés szintézise

- Játék- összeillesztések elkészítése
- Játék- puzzle elkészítése
- Játék- hiányos képek / szavak kiegészítése

6. A mindennapi életben való kölcsönös megismerés és kapcsolattartás képességének a kialakítása

Előkészítő osztály – IV. osztály

6.1. A személyközi kapcsolatok fenntartása és kapcsolat a társadalmi környezettel

Passzív elfogadás - elválás a megbízható emberektől

- társadalmi történetek meghallgatása ("Az első nap az iskolában", „Anna diáklány” stb.)
- Strukturált tevékenységek, a családdal együttműködve, amelyekben a tanulók elbúcsúznak a megbízható személyektől, és kapcsolatot létesítenek egy osztálytárrsal

Válasz – a barátságok elfogadása

- Köszönési gyakorlatok kettes csoportokban ("Szia, Szervusz" stb.), utánzással
- Gyakorlatok a megszólításra és a nyitott kérdések megválaszolásához ("Hogy vagy?)

Előkészítő osztály – IV. osztály
<p>Hogy hívnak? Akarod, hogy barátok legyünk? Milyen játékaid vannak?” stb.) kettes csoportokban, utánzással</p> <p>A csoporton és a családon belüli saját szerep meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az osztálytükör, rajzolással vagy kollázssal - A családfa, rajzolással vagy kollázssal
<p>6.2. Az alapvető érzelmek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok - ugyanazt az érzelmet ábrázoló képek összekapcsolása (vidám, szomorú, ideges, rémült arc) - Gyakorlatok - a megnevezett érzelmeket ábrázoló képek kiválasztása (vidám, szomorú, ideges, rémült arc) - Az alapvető érzelmek összekapcsolása a mesehősökkel (a gyáva nyúl, a boldog császár, a haragos kakas, a morcos törpe, stb.)
<p>6.3. A saját igények, vágyak és érzelmek tudatosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szóbeli gyakorlatok, hiányos mondatok kiegészítésével ("Szükségem van... piktogramok tárgyakkal / tanulási tapasztalatokkal , Szeretnék magamnak ... piktogramok tárgyakkal/közeli személyekkel / tanulási tapasztalatokkal, Ma... érzem magam" ... piktogramok az alapvető érzelmekkel, stb.) a válaszlehetőségekkel - Különböző játékok (Dobókocka, megnevezendő hangulatjelekkel: "Örülök / szomorú / rémült / ideges vagyok, amikor ..., stb."), a különféle társadalmi összefüggések örömeinek és kellemetlenségének összekapcsolására - Gyakorlatok annak eldöntésére, hogyan reagáljanak az elutasításra a kívánatos viselkedés, szerepjáték használatával ("András ma elfáradt az iskolában, de még nincs itt az ideje annak, hogy hazamenjen, hogy érzi magát? Mit tehet? Sír, vagy kér egy szünetet?")
<p>6.4. Az egyszerű közösségi szabályok betartása a nevelő jellegű tevékenységekben</p> <p>A „sorrend” tiszteletben tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű játék, színes oldalú dobókockával, kéttagú csapatokban - Sporttevékenységek, kis csoportokban (kapura rúgás, kosárra dobás, stb., 3-4 tanuló alkotta csoportokban) <p>Vizuális kapcsolat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális kapcsolattartás által irányított tevékenységek, párban <p>Válaszadás (szavakba foglalás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbalizációs gyakorlatok utánzással, hiányos mondatok kiegészítése modell alapján, stb. <p>Törődés a személyes tárgyakkal és másokéval</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irányított tevékenység a személyes tárgyak elrendezésével, tisztításával, összegyűjtésével, összekeverésével és kiválogatásával

Előkészítő osztály – IV. osztály
6.5. Mások alapvető érzelmeinek és arckifejezéseinek felismerése
- Utánzási gyakorlatok modell alapján, verbalizálással - Mím, pantomim stb. tevékenységek
6.6. A játék és az együttműködés iránti érdeklődés megmutatkozása
- Játékos és interaktív jellegű tevékenységek ("Tudd meg, melyik társadnak van kiskutyája, ki sportol, kinek van nagyobb testvére", stb.) - Tevékenységek párban és kiscsoportokban

Tartalmaq

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály – IV. osztály
Szenzoriális (érzékszervi) nevelés	<ul style="list-style-type: none"> - Multiszenzoriális serkentés - A figyelem különböző formáinak serkentése - Az ingerek érzékelése és elkülönítése (különböző tényezők szerint) - Műveletek: azonosításokkal, válogatásokkal, átfedésekkel, osztályozásokkal, besorolással, elrendezésekkel, összetételekkel-szétbontásokkal, társításokkal
Általános motoros képességek	<ul style="list-style-type: none"> - mozdulatok formálása (egyenes vonalú, forgó, többféle alakban előforduló, stb.) - fizikai adottságok formálása - a végtagok alapmozgásainak formálása - a nonverbális és a verbális kommunikációs viselkedés formálása
Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - a testséma fő és rész-elemeinek azonosítása - a domináns végtag azonosítása és annak gyakoroltatása
Alapvető érzékelő-motoros szerkezetek	<ul style="list-style-type: none"> - a szín perceptív-motrikus érzékelése és magatartás kialakulása - a forma perceptív-motrikus érzékelése és magatartás kialakulása - a méret perceptív-motrikus érzékelése és magatartás kialakulása - a térorientáció-szervezés és térbeli strukturálás képességének kialakulása - a tér-időbeli orientáció és tér-időbeli strukturálás képességének kialakulása
A nyelvi zavarok terápiája Érzékelő nyelvezet	<p>Rövid szóbeli üzenetek fogadása és válaszadás azokra – egyszerű szóbeli utasítások végrehajtása - gyakorlatok: “Gyere!”, “Állj meg!”, “Vedd el!”, “Add ide!”</p> <p>Egyszerű feladatok végrehajtása tárgyakkal: „Tedd a játékokat a kosárba!”</p> <p>“Csukd be az ajtót!”, “Hozd ide a babát!”</p> <p>Arcjáték és taglejtések – gyakorlatok az arcjáték és a gesztikuláció kifejezéseinek azonosítására (a terapeuta arcán és szuggesztív képeken; gyakorlatok a képeknek a megfelelő arckifejezéssel történő társítására, szerepjátékok</p> <p>A hangképző - artikulációs folyamatban részt vevő izomcsoportok edzése – a beszédhangképző szervek</p>

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály – IV. osztály
Kifejező nyelvezet	<p>izomzatának tornagyakorlatai.</p> <p>A szájon át légzés megkülönböztetése az orrlégzéstől – a levegőhullámnak az orr- és a szájüregen át történő áramlását irányító gyakorlatok.</p> <p>A légzési térfogat növekedése – gyakorlatok kilégzéssel - belégzéssel háton fekvő, ülő helyzetben, függőleges testhelyzetben, különböző hangszerekbe fúvási gyakorlatok, légzési gyakorlatok</p> <p>A légzési pontosság növelése – fújás-gyakorlatok egy gyertya, egy gyufa lángjának eloltására / megőrzésére, fújás-gyakorlatok szappanbuborékok készítésével, azok levegőben tartásával</p> <p>A kilégzés meghosszabbítása a beszédlegzésben – gyakorlatok a magánhangzók hosszan történő ejtésével, nyújtott és rövid artikuláció, akár egyetlen lélegzetre, akár többre. A gyakorlatok nehezíthetők szótagokkal, szavakkal, szószerkezetekkel és mondatokkal.</p> <p>A ritmusérzék nevelése – tapsolás, ritmikus és mozgásos játékok, ritmikus mozgások utánzása, ritmikus mozgás összekapcsolása szóban kifejezéssel; a légzés szinkronizálása a kézmozgással és a szó/ szószerkezet kijtésével</p> <p>Gyakorlatok a hangforrás azonosítására és az auditív ingerek megkülönböztetésére - hangforrás-azonosító gyakorlatok, hang lokalizáció, az ingerek megkülönböztetése.</p> <p>A verbális ingerek fogadása és tárolása – jelentéssel bíró és anélküli hang-, szótag-, szósortokat elisméltő gyakorlatok; egy történet újramesélése, versek és énekek memorizálása</p> <p>A nyelv érzékszervi komponensének előkészítése (fonológiai tudat, fonémás tudat, fonémás hallás) – észlelési, megkülönböztetési, azonosítási és megértési gyakorlatok fonémákkal, szavakkal, kifejezésekkel és mondatokkal.</p> <p>Gyakorlatok a természet hangjainak, az emberi hangoknak és a különböző hangszerek hangjának elkülönítésével, megkülönböztetésével és azonosításával A hang nevelése – gyakorlatok suttogó és közepes erősségű hanggal; beszédgyakorlatok közepes, akut,</p>

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály – IV. osztály
	<p>súlyos, lassú ritmusú, mérsékelt, gyors regiszterben. Az artikulációs bázis alakítása és hangok kibocsátása A következő szempontok alapján elkülönített hangok megkülönböztetése: orr- vs szájhangok, zöngétlenek vagy zöngések, közös képzési helyű vagy különböző képzési helyű hangok.</p> <p>A beszédhangok megerősítése és az együttejtési képességek fejlesztése – megerősítő gyakorlatokat szótagokban, szavakban, logatomokban.</p> <p>A szótagok és szavak megkülönböztetése a minimális párok elvén alapulva (olyan hangstruktúrák, amelyek hangzásban különböznek, egyetlen hangnak köszönhetően) – fonematikai analízis és szintézis</p> <p>gyakorlatok, gyakorlatok az orrhangoknak a szájhangoktól, a zöngéseknek a zöngétlenektől, a közös képzési helyű hangoknak a különböző képzési helyűektől történő megkülönböztetésére, a szótagok, a szavak és a logatomok szintjén.</p> <p>Kommunikációs képességek fejlesztése – a beszédhangok gyakorlása, a mondatokban és szövegekben, szerepjátékok, nyelvtörők, szavalatok, újramesélés, szabadfogalmazások.</p> <p>A szókinccs gazdagítása, pontosítása és aktiválása – gyakorlatok képek megnevezésével, adott szavak meghatározásával, szócsaládok összeállításával.</p> <p>Gyakorlatok rokon értelmű szavakkal és ellentétes értelmű szavakkal, a szavak értelmének elkülönítése a mondatok szintjén, mondatok és szövegek alkotása. Gyakorlatok a többes szám képzésére, az alany és az állítmány egyeztetésére, az üres helyeknek a hiányzó nyelvi szerkezetekkel történő kiegészítésére. Gyakorlatok képek alapján történő meséléssel, egy mesének vagy egy életeseeménynek az újra mesélésével.</p>
<p>A nyelvi zavarok terápiája (az írás- olvasás nyelve)</p>	<p>Pregrafikai képzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A felső végtag mozgathatóságát fejlesztő tevékenységek A domináns kéz <p>A domináns kéz szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kéz finommotorikusságát fejlesztő tevékenységek, és ennek összehangolása <p>Tájékozódás a grafikai térben</p>

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály – IV. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Eligazítási, áthelyezési, eltolási, haladási, balra / jobbra mozgási tevékenységek A tanult beszédhangok felismerése és a fonéma - betű – graféma megfelelés megvalósítása - Betűk kiválasztása, társítása, visszaadása, átírása és diktálása Műveletek hangokkal, betűkkel, szótagokkal, szavakkal és mondatokkal - Differenciálás, olvasás, írás tevékenységek (diktálás, öndiktálás, másolás és/vagy átírás)
Közvetlen kapcsolat és tevékenységek a valós világ tárgyaival	<ul style="list-style-type: none"> - Alapvető gesztusok gyakorlása minél változatosabb helyzetekbe - Tapintás, vizuális, hallási, ízlelés, szaglás képességének serkentése (játékok, állatok, tárgyak, amelyekkel a cél megkönnyíteni a formák, mennyiségek, anyagszerkezet, dolgok vagy jelenségek egyensúlyával / instabilitásával kapcsolatos saját tapasztalat megszerzését - Megfigyelés, művelet, konkrét cselekvés az osztály / kabinet tárgyain. A kezelni kívánt anyagoknak érzelmileg fontosnak kell lenniük ahhoz, hogy a gyermek kapcsolatba léphessen, a felnőtt beavatkozása nélkül
A tárgyak / élőlények azonosítása, felismerése, megnevezése	<ul style="list-style-type: none"> - Tapintás, vizuális, hallási, ízlelés, szaglás képességének ösztönzése A különböző textúrák, képek, hangok, ízek, szagok azonosítása képességének kialakítás - Az anyag, kép, hang, íz, szag sajátosságai felismerésének képességét alakítani - Az érzékelési nehézségek javítása Érzékelési tevékenységek gyakorlása
Tárgyi és képi rendezés, osztályozás, összehasonlítás	<ul style="list-style-type: none"> - Tapintás: anyagok, alakok, konzisztencia, szilárdság, súly, hőmérséklet, stb. azonosítás - Látás: színek, méretek, pozíciók - irányok, sík formák, térfogatok, a fény tulajdonsága - Hallás: különböző hangok, énekes / hangszeres zene, intenzitás, irány, magasság - Ízlelés: édes, keserű, sós, savanyú - Szaglás: ismerős illat, kellemes/ kellemetlen, folyadék, jellegzetes füst, zöld/ száraz levél, fenyő, virág illat
A figyelem fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> - A vizuális figyelem és a megfigyelés gyakorlása - A figyelem összpontosítása és a digitális ügyesség fejlesztése

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály – IV. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - A gyorsreagálási képesség fejlesztés - Az összehasonlító-, elrendezési képesség fejlesztése A szem-kéz koordinációjának gyakorlás - Fejlődő figyelem, vizuális-hallgató figyelem - A vizuális figyelem fejlesztése és a digitális mozgékonyág - Az auditív figyelem, a vizuális-auditív figyelem fejlesztése
A vizuális és az auditív memória fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> - A térbeli észlelés megszervezése Különböző memória-struktúrák gyakorlása Vizuális térbeli memória gyakorlása - A vizuális szimbolikus adatok elemzésére és memorizálására való képesség fejlesztés - A logikus téri emlékezet gyakorlás - Sorrendiség emlékezet tartási – képesség gyakorlása
A gondolkodás fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> - A térbeli észlelés megszervezése Elemzés és szintézis az észlelés szintjén Összehasonlítás - Sorrendiség / egymásutánosság - Képzettársítások
A képzelőerő fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> - Tárgyi és képi síkú összeszerelés Szabad- és adott témájú rajzok Hiányos rajzok kiegészítés - Szerepjáték/ dramatizálás
Viselkedésalakítási eljárások	<p>Önismeret és a kommunikáció fejlesztése:</p> <p>„Én .... vagyok” (külső adottságok, a testrészek)</p> <p>„Én kedvelem a ...” (érdeklődések, személyes vagy szereplői preferenciák)</p> <p>„.... érzem magam ...” (személyes vagy szereplői érzelmek azonosítása)</p> <p>Önértékelés:</p> <p>„Az eredményeim” (iskolai, szociális és iskolán kívüli érvényesülés)</p> <p>Iskolai felelősségérzetre nevelés:</p> <p>„Én tanuló vagyok” (szerepek, felelősségek, szervezés)</p> <p>Kiegyenlítő fejlesztés:</p> <p>„Mit tudok/mire vagyok képes én?” (belső kompenzációs erőforrások)</p> <p>„Saját eljárások” (a legkedvezőbb eljárások azonosítása és használata)</p>

Módszertani javaslatok

A sajátos nevelési igényű gyerekek nevelése magába foglalja az általános didaktikai elveket, mivel a humánderzékenység és egyediség elvétől indul és célja a személyiség rehabilitációja és kiegyensúlyozása.

Egy fontos szakasz a helyes célkitűzések meghatározása mindegyik gyerek számára, figyelembe véve hogy a fejlődéshez szükséges a tanuló tudatos részvétele a tevékenységeken, programokon, változatos technikákat és módszereket alkalmazva.

A tevékenységek megtervezésekor a gyógypedagógus megfelelő kommunikációs stratégiákat kell hogy használjon, előtérbe helyezve a játékos tanítást, a konkrét tárgyak használatát és a másokkal való együttműködést.

Valahányszor megtervezünk egy tevékenységet figyelembe vesszük a következőket: a tevékenység motivációja, a funkcionális kommunikáció fejlesztése, az érzelmi támogatás, a komfortérzés és az időbeosztás biztosítása.

A terápiák megtervezése egyéni fejlesztési terv (E.F.T.) alapján történik, amelynek összeállítását a gyógypedagógus irányítja, a tanuló oktatásában résztvevő összes többi szakember részvételével, valamint a családdal való konzultációt követően. A kezdeti felmérés után hosszútávú célkitűzéseket állítunk fel, (iskolai ciklusra), majd rövidtávúakat (egy héttől 6 hónapig). Az E.F.T. újratervezése bármikor megtörténhet, amikor a célkitűzést hamarabb elértük, vagy mikor stagnálást vagy visszafejlődést tapasztalunk. Ajánlott hogy a tevékenységek tervezése és bizonyos célok kitévétele azután történjen miután az előző készségeket helyesen és teljesen elsajátította a tanuló, ezzel elkerülve a hiányosságokat és a súlyos visszafejlődést. PI: a kifejező nyelvi kompetenciákat célzó tevékenységeket csak azután végezzük miután megerősödött a receptív nyelvi készség.

A kitévételek elérésére ajánlott változatos stratégiákat alkalmazni és biztosítani konkrét-intuitív segítséget, mint például:

- megfelelő számú preceptív ingert alkalmazni, hogy elkerüljük a túlterheltséget vagy a szenzoriális zavart
- a multiszenzoriális stimuláció időtartamainak igazítása az egyénhez
- a didaktikai játék alkalmazása és a terápiás-kompenzáló funkció aktiválása
- a különböző szakaszokra szükséges segítség/támogatás biztosítása (meghatározás, megkülönböztetés, grafikai vagy verbális megjelenítés, összefüggésekben való használat).

A Terápiák és a beavatkozási programok területe különleges hozzájárulást jelent az enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékkal élő tanulók érzelmi, társadalmi és későbbi szakmai fejlődéséhez. Célszerű a tevékenységek játékos irányítása, ezek változatos tételé, és különösen az iskolán kívüli tevékenységek bővítése, hogy a jelen tantervben gyakoroltatott készségek és viselkedésformák természetes módon kerüljenek át a tanulók mindennapi életébe.

A sajátos és kompenzációs terápiákkal kapcsolatos beavatkozások megszervezése:

- az értelmi fogyatékoságok típusától és mértékétől függően;

- **egyénileg vagy kiscsoportokban (2-3 tanuló);**
- **kb. 15-45 perces üléseken;**
- **szakrendelőkben vagy az osztályban, ahová a tanulót beírátták;**
- **együttműködésben a gyógypedagógus szaktanárral vagy együttműködésben a nevelőtanárral.**

Munkacsoport:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației
Attila Bokor Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Fordították:

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Rákosi Hajnalka	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

Tanterv

KINETOTERÁPIA

Előkészítő - IV. osztály

**Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók
számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A Kinetoterápia iskolai tanterve tiszteletben tartja az oktatási kerettantervet az előkészítő – IV . osztályok számára. A 3622/27.04.2018 – as számú rendelet által jóváhagyott kerettanterv szerint az előkészítő-, valamint az I-IV. osztályos kinetoterápia tanterv heti 1-2 orta ír elő.

A kinetoterápia mint tantárgy az Európa Parlament kulcskompetenciákra vonatkozó ajánlásán alapszik. (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Az 1/2011.01.05 számú Nemzeti Oktatási Törvény 2. cikkelyének (3). bekezdése szerint, a későbbi módosításokkal és kiegészítésekkel: a román iskola pedagógiai idálja az emberi egyéniség szabad, integrált és harmónikus fejlődése, az önálló személyiség kialakítása, és egy olyan értékrend kilátásba helyezése, amely a személyes fejlődéshez vezet. A kinetoterápia tantárgy az állami speciális oktatásban lévő enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékosokkal rendelkező tanulók személyiségének fejlesztésére vonatkozik, célja pedig olyan elemi kulcskompetenciák képzése, amely majd biztosítja a speciális oktatásban résztvevő középiskolai hallgatók képzési profiljának alapját.

A tanterv a bevezetésen kívül a következőket tartalmazza:

- **Általános kompetenciák**
- **Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek**
- **Tartalmak**
- **Módszertani javaslatok**

A jelen tantervben szereplő általános kompetenciák célja azon képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik a személyes, szociális és/vagy módszertani ismeretek, képességek, készségek használatát, valamint a személyes és szakmai fejlődést a speciális elemi oktatási ciklus alatt. A sajátos kompetenciák pedig az általános kompetenciák eléréséhez szükséges fokozatos lépések. A tantervben bemutatott tanulási tevékenységek célja a kognitív, szocioemocionális funkciók és alkalmazkodó viselkedési minták olyan optimális szintjének elérése, amely kapcsolatban áll az enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékos elemi speciális oktatásban részesülő tanulók egyéni pszichikai képességeivel.

A kisiskolás korra jellemző a kötelező és kívülről irányított tanulás, mint alaptevékenység, valamint a társas kapcsolatok, köteleességek és jogok bővítése. A enyhe és középfokú szellemi fogyatékosokkal rendelkező tanulóknak jellemző a felnőttekkel szembeni magas fokú függőség. A önállóságuk fejlődéséhez elengedhetetlen a saját világnézetük kialakítása. A jelen tanterv tartalmi választ adnak az enyhe és mérsékelt szellemi fogyatékosokkal bíró gyerekek oktatási szükségleteire, megkönnyítve ezek bio-pszicho-szociális fejlődését, a megfelelőbb szociális illeszkedés és életképes szocioprofessionális felzárkózás érdekében, önálló és méltányos életet biztosítva számukra. A tanterv tartalmi ki lesznek dolgozva a pszichopedagógus által létrehozott, személyre szabott beavatkozási programok keretén belül, melyek különböző tevékenységi ágazatokra bonthatóak, az életkor sajátosságai, az egyéni fejlődési szint és a csoport jellegzetességének függvényében. A személyre szabott beavatkozási programok alapját a személyes kompetenciák profilja és az egyéni adaptív viselkedés fejlődésének grafikonja képezi.

Az enyhe és mérsékelt szellemi fogyatékosokkal rendelkező tanulóknak szóló általános és specifikus kompetenciák megszerzésére irányuló metodológiai javallatok, javasolják mindennemű tanulási módszer felhasználását, beleértve az oktatás mindhárom dimenzióját (formális, nonformális, informális), korrekatív kompenzáló irányzattal és gyakorlati alkalmazással, egymást kiegészítő módon. Ezek szerepe a tanügyi káder irányítása a tanterv alkalmazására vonatkozóan, az oktatási, tanulási, felmérési tevékenységek

megtervezésében és lebonyolításában, a tananyag jellegzetességének függvényében. Összefoglalva, az alábbi tanterv azon az elméleten alapszik amely szerint az enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékos tanulók fejlődési potenciálja és készségprofilja egyedi, referenciakeretet biztosítva az oktatási és rehabilitációs célok eléréséhez

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A helyes testtartás kialakításának/megtartásának érdekében megelőző / terápiás jellegű fizikai tevékenységeken való részvétel**
- 2. Mindennapi tevékenységekben mozgások végrehajtása veleszületett vagy szerzett neurológiai rendellenességekben szenvedő tanulóknál**
- 3. Testrészek megfelelő használata a különböző élethelyzetekben**
- 4. Az alapvető mozgáselemek elvégzése a társadalmi integráció érdekében**

Előkészítő - IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási/terápiai tevékenységek

1. A helyes testtartás kialakításának/megtartásának érdekében megelőző / terápiás jellegű fizikai tevékenységeken való részvétel

Előkészítő – IV. osztály
<p>1.1. Mozgások gyakorlása a testi problémák kialakulásának megakadályozása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korrekciós / hipo-korrekciós statikus gyakorlatok (testtartás vagy izom összehúzódsok) ;
<p>1.2. A gerinc, mellkas kar és láb korrekciós gyakorlatokra jellemző mozgás sorok utánzása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fej- és nyaki hiányosságok korrigálását szolgáló gyakorlatok; - A cifózis korrigálását szolgáló gyakorlatok; <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a hátsó izmok erősítésére és lerövidítésére, különösen a test dorsális részen, valamint a mellkas elülső izmainak kiterjesztésében;   - A lordózis korrigálását szolgáló gyakorlatok; - Az olyan helytelen testhelyzetek korrigálására való gyakorlatok, amelyek súlyosbíthatják a fennálló rendellenességet; <ul style="list-style-type: none"> - A gerincvelő merevségének gyakorlása a paravertebrális izmok, a hasi és a fenék izomzatainak erősítésével (az ileopsoás izmok és deréktáji rész) ;   - A scoliosis korrigálását szolgáló gyakorlatok; - Adaptált korrigáló gyakorlatok a helyes gerinc-, medence-, és vállpozíciók tudatosítása érdekében; <ul style="list-style-type: none"> - Nyújtó gyakorlatok az izomtónus korrekciója és fenntartása érdekében; - Légzési gyakorlatok a helyes légzésmódra való átnevelés érdekében; - A mellkasi rendellenességek korrigálását szolgáló gyakorlatok;   - A felső végtagok hiányosságainak korrigálását szolgáló gyakorlatok(aszimmetrikus vállak); - Térd-korrekciós gyakorlatok valgumban / varumban; - Térd-korrekciós gyakorlatok flexionban / hiperextenzióban; - A lúdtalp korrigálását szolgáló gyakorlatok;
<p>1.3. A másodlagos fizikai hiányosságok korrekciója és helyreállítása az elsődleges fizikai hiányosságok kompenzálása érdekében.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Légzési gyakorlatok a helyes légzésmódra való átnevelés érdekében.

2. Mindennapi tevékenységekben mozgások végrehajtása veleszületett vagy szerzett neurológiai rendellenességekben szenvedő tanulóknál

Előkészítő – IV. osztály
<p>2.1. A görcsösség csökkentése specifikus eszközök segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozsásgátló reflex pozíciók gyakorlása; - Kisbaba ringatását utánzó gyakorlatok; - Hason/háton gördülés a Pezzi gyógylabdán.
<p>2.2. A testtartás megváltoztatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legfeljebb két óránként ismétlődő testtartó gyakorlatok ; - Puha tapintású tekercseken végzett helyes testtartó gyakorlatok.

2.3. Az izomzat hypotóniás állapotának, spaszticitásának , valamint az ismétlődő izomgörcsöknek a feloldása

- Idegizmot lazító technikák;
- Passzív mobilizációs gyakorlatok

2.4. A spasztikus izmokkal ellentétes izomcsoportok erősítése

- Kitarató mozgást sekentő gyakorlatok

2.5. A mozgásos és álló helyzeti egyensúly megtartása

- Az álló helyzetet megtartó gyakorlatok, fokozatosan csökkentve a gerincre gyakorolt nyomást ;
- Az álló helyzetet megtartó gyakorlatok, fokozatosan emelve a gerincre gyakorolt nyomást;
- Járógyakorlatok segédeszközökkel.

3. Testrészek megfelelő használata a különböző élethelyzetekben**Előkészítő – IV. osztály****3.1. A testrészek azonosítása és az énkép kialakítása**

- Gyakorlatok a saját /társ testrészeinek ismeretére, azonosítására;
- A terapeuta által végzett gyakorlatok utánzása;
- A terapeuta által kért testtartás felvevése;

3.2. Lateralitás fejlesztése mozgással

- Kijelölt útonvonalon való járás, lábhoz csatolt homokzsákkal vagy anélkül.

3.3. A fogás gyakorlása és újraképzése az illő viselkedés/magatartás elérésére

- Játékos gyakorlatok-nagylyukú gyöngyök befűzése, kockák lyukba való beillesztése

Értékelési próbák:

- íróasztalra letett gyufaszál megfogása
- két ujj közé helyezett papírlap kirántása
- ” kulcstartó”
- „tollcsipesz”
- rúd akasztás
- bőrönd hordozása
- két közeli (egymás melletti) ujjal való ceruzatartás (mutatóujj és középsőujj).
- 1 Melléklet – Felmérő adatlap

4. Az alapvető mozgáselemek elvégzése a társadalmi integráció érdekében

Előkészítő – IV. osztály
<p>4.1. A mindennapi cselekvések elvégzése a hiányos motoros képességek fejlesztése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az erő fejlesztésére/ növelésére(súlyokkal); - Gyakorlatok a koordinációs készségek fejlesztéséhez / növeléséhez
<p>4.2. Az alapvető mozgásos képességek gyakoroltatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a helyes gyalogló- és futólépések elsajátításához / korrekciójához
<p>4.3. Az erő kifejtési képesség gyakorlása, mint előkészítő eleme a fizikai és sporttevékenységeknek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ergonomikus kerékpáron való pedálozás.
<p>4.4. A hétköznapi életmozgásokat gyakoroltató feladatokban való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a helyes járás reedukálása érdekében; -Gyakorlatok a prehenziós erő reedukálása érdekében

MEGJEGYZÉS: a fent felsorolt készségek és tevékenységek mozgásszervi és motorikus hiányosságokkal küszködő elemi osztályos tanulókra vonatkoznak

Tartalmak

Tartalmi egység	Előkészítő – IV. osztály
Mozgáskorlátozottságra szabott terápiai tervek	<ul style="list-style-type: none"> - A ritmikus érzés oktatása - taps, ritmusos játékok és mozgások, ritmikus mozgások utánzása, verbalizáció ritmikus mozgásra; a légzés -kézmozdulat szinkronizálása - - A hely és orientációs-szervezeti és strukturáló képesség; - - Alapvető gesztusok gyakorlása különböző helyzetekben; - - A tapintás, látás, hallás, ízlelés, szaglás stimulálása, (olyan természetes anyagokból készült játékok és tárgyak használata, melyeknek szerkezete figyelembe vegye a kézi kapacitást; később a szenzoriális oktatás módszertanilag megszervezett tevékenységek formáját is öltheti, lehetővé téve a diákok számára, hogy megfigyeljenek, elemezzenek, szintetizáljanak az összes analízátor szintjén).
Neuromotoros bántalmakra szabott terápiai tervek	<ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi cselekvéseket utánzó mozdulatok (ruha és tréning blúz eltávolítása, ajtó reteszelve és kinyitása); - - Különböző előre kiszabott pozíciók végrehajtása (az ágyról a tolokocsiba való áthelyezés és fordítva, a tolokocsiba való elhelyezés és felállás, stb.)
Testséma, lateralitás és fogás/szorítás	<ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma tudatosítása; - Testkép; - A testrészek azonosítása és megnevezése; - A test és a környezet közötti kapcsolat; - A lateralitás kialakítása és gyakorlása (felső-, alsó végtagok, szem).
Motoros készségek és képességek, fizikai teherbírás	<ul style="list-style-type: none"> - Alapvető mozgások -gesztusképzés (egyenes, forgó, polimorf stb.); - Fizikai képességek - erő, sebesség, készség, koordináció; - Alapvető végtagmozgások; - Manipulációs tevékenységek

Módszertani javaslatok

A kinetoterápia a sajátos nevelési igényű tanulók számára ajánlott oktatási szolgáltatás, amelynek célja az oktatási-nevelési tevékenységekhez való hozzáférés megkönnyítése. Az iskolai kinetoterapeuta szerepe:

- a sajátos nevelési igényű gyerekek helyváltoztató képességeinek fejlesztése az iskola területén belüli mozgás megkönnyítése érdekében (specifikus terápia termék, illemhely, iskolaudvar, étkező).
- hozzájárul azon mozgásszervi fogyatékoságok enyhítéséhez, amelyek meggátolják az oktatási-nevelési tevékenységeken való részvételt (pl: Egy autista gyerek olyan koordinációs zavarokkal rendelkezhet, amelyek befolyásolják az íróeszközök vagy különböző kommunikációs eszközök használatát. Egy kifoszkoliózisos gyerekek olyan egyensúlyzavarai lehetnek, amelyek meggátolják az önálló ortosztatizmus fenntartásának képességét.)

A kinetoterápia azoknak a sajátos nevelési igényű gyerekeknek ajánlott, akik nehézségekbe ütköznek az iskolai tevékenységeken való részvételkor. Amennyiben a gyerek olyan diagnózissal rendelkezik amelyik nem gátolja meg a mindennapi iskolai tevékenységeken való részvételét, akkor számára a kinetoterápia nem szükséges.

A kezdeti felmérés szakaszai:

Ajánlott, hogy a kezdeti felmérés és az adatok értékelése az iskolai tevékenységeken való részvétel/nem részvétel függvényében történjen.

Ha olyan tényezők vannak jelen, amelyek meggátolják a hallgatói részvételt, rátérünk azok pontos meghatározására:

- 1) Aktivitás – a tanuló nehézségekbe ütközik a tanórákon belüli feladatok elvégzése során (például: nem képes kezelni a taneszközöket, egyensúlyzavarai vannak a helyváltoztatáskor, a lépcsőkön való járáskor stb.)
- 2) A test felépítése és működése – a testfunkciók rendellenességei (izomerő, ellenálló képesség).
- 3) Környezeti tényezők – a gyerekek szüksége lehet a bútorzat adaptálására a részvétel szintjének javítása érdekében.

I. szakasz: A tanár, szülő/gyám kikérdezése

A tanárokkal, szülőkkel/gyámokkal történő beszélgetések információkat szolgáltatnak arról, hogy:

- melyek az elvárások és aggodalmak a gyerek napi tevékenységeivel kapcsolatban;
- mi a véleménye a tanároknak a gyerek jelenlegi viselkedéséről;
- milyen stratégiákat alkalmaztak a múltban az észlelt fogyatékoságok orvoslására; melyek a tanuló erős pontjai, érdeklődési köre és motivációja.

II. szakasz: A személyes dosszié elemzése Ebben a szakaszban személyes dossziéelemzést végzünk, annak érdekében hogy azonosítsuk a lényeges rendellenességeket, és azt hogy milyen más oktatási programokban vesz részt, vagy vett részt a múltban.

III. szakasz: Az iskolai tevékenységeken való részvétel szintjének elemzése

Felhasználva a legmegfelelőbbnek tartott eszközöket, a terapeuta elemzi a gyerek azon képességeit, amelyek hozzájárulnak az oktatási-nevelési folyamathoz kapcsolódó feladatok teljesítéséhez (az osztályokba való eljutás, a feladatok elvégzése stb.) A felmérési folyamat hatékonysága érdekében ajánlunk egy adatlapot, amely hasznos lehet az iskolákban dolgozó kinetoterapeutáknak.

IV. szakasz: A testfelépítés és a funkciók elemzése az észlelt korlátozásokat figyelembe véve Ebben a szakaszban felmérjük a funkcionális teljesítményt (erő, ellenállás, koordináció). A funkcionális képességek felmérésére megfelelő eszközöket kell használni.

A kinezoterapeuta bejegyzzi a megfigyelési lapba a módot ahogyan a funkcionális képességek zavara befolyásolja az oktatási-nevelési tevékenységeken való részvételt. **V. szakasz:** Az adatok elemzése és a kinezoterápiás tevékenységek megtervezése A felmérést követően összeállítjuk az éves munkatervet az érvényes tanterv alapján. Ha a felmérés során olyan esetekkel találkozunk, ahol a gyerekek még nem érték el a tantervben leírt kompetenciákat, akkor személyre szabott beavatkozási tervet készítünk.

A tanuló vezetékneve és keresztnéve .....
Diagnózis .....

1.1. MELLÉKLET

IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP OSZTÁLYBAN ZAJLÓ TEVÉKENYSÉGEK

Ülés

- rendszeren ül a padban
- rendszeren ül a széken
- széken ülve tudja függőleges helyzetben tartani magát
- képes ülve maradni a tevékenységek alatt
- a földön ülve képes a függőleges testtartásra

Áthelyezés

- szék
- önállóan
- segítséggel

Az egyensúly megtartása

- álló helyzetben
- különböző tárgyak megragadásakor
- ülve
- mikor tárgyakat szed össze a földről
- mikor a folyósón végighalad
- mikor előkészíti a hátizsákját

Megjegyzés:

A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A tanuló vezetékneve és keresztnéve.....

1.2. MELLÉKLET

Diagnózis .....

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
FUNKCIONÁLIS MOBILITÁS AZ OSZTÁLYBAN**

A képességek funkcionálitása

Igen

Részben

Nem

Önállóan járkál az osztályban?

Helyváltoztatáskor tárgyakba ütközik?

Helyváltoztatáskor személyekbe ütközik?

Helyváltoztatáskor tartja az egyensúlyt?

Helyváltoztatáskor tud vinni tárgyakat?

Elvégzi az iskolai teendőit?

Ellenállóképesség

Milyen segédeszközöket használ helyváltoztatáskor?

 bot mankó járókeret önállóan

Használ alternatív eszközöket helyváltoztatáskor?

 kerekesszék elektrmos kerekesszék kúszik
Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A diák vezetékneve és keresztnéve .....
Diagnózis .....

1.3 MELLÉKLET**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAPLAP
KEREKESZÉKKEL VALÓ KÖZLEKEDÉS AZ OSZTÁLYTEREMBEN**

A képességek funkcionálitása:

Igen   Részben   Nem

Meghúzza a féket?

Áthelyezkedik a kerekesszékről egy hagyományos székre?

Áthelyezkedik a kerekesszékről a padlóra?

Önállóan közlekedik a kerekesszékkal az osztályteremben?

Eltudja fordítani a kerekesszéket balra/ jobbra?

Ki tud kerülni személyeket/tárgyakat?

Kinyit/becsuk ajtót?

Tud tárgyakat szállítani?

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A diák vezetékneve és keresztnéve .....
 Diagnózis .....

1.4 MELLÉKLET

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
 FUNKCIONÁLIS MOBILITÁS AZ ISKOLÁBAN**

A képességek funkcionálitása:

Igen   Részben   Nem

A busztól eljut önállóan az osztályteremig?

A járdára/járdáról tud fel/le közlekedni?

Rámpára/rámpáról tud fel/le közlekedni?

Eljut önállóan az osztályteremből a terápiás terembe?

Eljut önállóan az osztályteremtől a sportteremig/sportpályáig?

Eljut önállóan az osztályteremtől az étteremig?

Egyenetlen felületeken tud közlekedni?

Kinyit/becsuk ajtót?

Közlekedéskor megfelelő sebességgel halad?

Önállóan meg tud tenni legkevesebb 15 m távolságot?

Önállóan meg tud tenni 15 m-nél nagyobb távolságot?

Mutat ellenállást?

Lépcsőn felmegy?

- anélkül, hogy a korlátra támaszkodna
- korlátra támaszkodva
- lépcsőfokról-lépcsőfokra
- minden lépcsőfokra mindkét lábát ráteszi
- lépést tart a kollégákkal
- megfelelő kintartás
- segítséggel

Lépcsőn lejön ?

- lépést tart a kollégákkal
- megfelelő tartás
- segítséggel

Használja a liftet?

- önállóan minden szempontból
- segítséggel, hogy időben be/kiszállhasson a liftből
- segítséget kér a gombok megnyomásához

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A tanuló vezetékneve és keresztnéve .....
 Diagnózis .....

1.5. MELLÉKLET

IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP ÖNGONDOSKODÁSI KÉSZSÉGEK

Öltözködés

- megtartja egyensúlyát miközben felöltözik /levetközik Iskolai rutin
- a kabátot és a hátizsákot a fogasra akasztja
- kinyissa a szekrényt
- az iskolai rutinton sikeresen átmegy
- az órán megfelelően viselkedik
- megtalálja azokat az osztálytermekeket, ahol különböző órái vannak

Sor tartása :

- tartja a sort a kollégákkal együtt
- nem megy neki más kollégának
- a sorban bármely sorrendet elfoglal
- WC használata
- önállóan a mosdóba megy (vizezés)
- önállóan a mosdóba megy (ürítés)
- használja a toalettpapírt
- megmossa a kezét
- használja a szappant
- megszáritja a kezét
- megtartja egyensúlyát a kagylónál
- támogatást igényel az felöltözésnél/levetközésnél
- segítséget kér, hogy leüljön/felálljon a WC-ről
- nyissa / zárja a WC-ajtót Étkezde
- hordozza a tálcát anélkül, hogy elvesztené az egyensúlyát
- megmossa a kezét étkezés után
- az étkezdében egyedül leül/ feláll a székről
- letisztítja az asztalt, miután befejezte az evést

Közlekedés**Felülés az autóba / buszba**

- függetlenül
- buszrampával a felülésnél
- támogatást igényel

Lezállás az autóból / buszból

- függetlenül
- buszrampával a felülésnél
- támogatást igényel

Folyosón való menés

- függetlenül
- támogatást igényel

Székre ülés

- függetlenül
- támogatást igényel

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A tanuló vezetékneve és keresztnéve .....
 Diagnózis .....

1.6. MELLÉKLET

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
 SPORTPÁLYA / SPORTTEVÉKENYSÉGEK**

A képességek funkcionálitása

Igen   Részben   Nem

Szaladás

Vágtatás

Ugrás előre

Akadályon való átugrás

Felugrás

Ugrás ugrókötéllal

Ugrás jobb lábbal

Kifogja a labdát

Üti a labdát

Dobja a labdát

A labdajátékhoz kapcsolódó különleges készségek

Test-séma

A mozgások egyeztetése

Az ellenkező lábával a karját megérinti

Tudatában van a sérülések kockázataival

Ellenállás

Sebesség

Mászás

Játékokon való részvétel

Észbetartja és végrehajtja a sportjáték minden lépését

Betartja a játékszabályokat

Egyensúly

- egy lábon (jobbon) _____ másodpercig áll
- egy lábon (ballon) _____ másodpercig áll
- egy adott vonalon megy
- egyenes vonalon sarkon megy
- egyensúlyát megtartva a padon megy

Izomtónus

- hypertón
- hipotón
- neurotikus
- egyéb

Mozgás amplitúdója (a hiányosságot figyelembe vesszük)

- felső végtagok
- alsó végtagok
- nyak / gerinc izomerő (a hiányosságot figyelembe vesszük) felső végtagok
- alsó végtagok
- has

Öngondoskodáshoz adaptált készülékek (ha használ)

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

2. MELLÉKLET

ÉRTÉKELÉSI ESZKÖZÖK LISTÁJA KEZDETI, ÖSSZEFOGLALÓ ÉS ZÁRÓ ÉRTÉKELÉSEKRE

- Általános és szegmentáris szomatoszkópia
- Instrumentális szomatoszkópos vizsgálat
- A szorító-képességet értékelő tesztek
- A járó-képességet értékelő tesztek
- Dinamometriát értékelő tesztek
- Bruttó motorfunkció besorolási rendszer (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
- Bruttó motorfunkció értékelése (Gross Motor Function Measure) – A gyermek fejlődését felértékelő gyermekgyógyászati leltárkészlet (Pediatric evaluation of disability inventory)
- Brigance szortírozási teszt
- Az iskolai funkcionalitás értékelése (az iskolai tevékenységekben való részvétel szintjének tesztelése) - School functional assessment
- Mérés goniométerrel
- Kézi izomtesztelés
- Izomtömegindex mérés
- Tardieu skála (a spasticitás mérésére)
- Módosított Ashworth skála (tonus tesztelés)
- Fejlesztési reflexek (tonus tesztelés)
- Berg egyensúly skála
- 6 perces séta teszt (aerob funkciók tesztelése)
- Vérnyomás, pulzusszám, légzési frekvencia
- Bármely más értékelési eszköz, amelyet a szakember fontosnak tart.

Iskola.....

3. MELLÉKLET

Tanév.....

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERV KINETÓTERÁPIÁRA

1. DIÁK VEZETÉKNEVE ÉS KERESZTNEVE :

2. KORA:

3. OSZTÁLY

4. DIAGNÓZIS :

A komplex felmérés eredményei :

Általános kompetenciák (tanév végéig teljesítendőek) :

Sajátos kompetenciák első félév :

Sajátos kompetenciák második félév:

Tanév végi értékelés :

Tanév végi következtetések

ÉRTÉKELÉSI ESZKÖZÖK LISTÁJA KEZDETI-, ÖSSZEGZŐ ÉS ZÁRÓ ÉRTÉKELÉSEKRE

- Általános és szegmentáris szomatoszkópia
- Instrumentális szomatoszkópos vizsgálat
- A szorító-képességet értékelő tesztek
- A járó-képességet értékelő tesztek
- Dinamometriát értékelő tesztek
- Bruttó motorfunkció besorolási rendszer (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
- Bruttó motorfunkció értékelése (Gross Motor Function Measure) – A gyermek fejlődését felértékelő gyermekgyógyászati leltárkészlet (Pediatric evaluation of disability inventory)
- Brigrance szortírozási teszt
- Az iskolai funkcionalitás értékelése (az iskolai tevékenységekben való részvétel szintjének tesztelése) - School functional assessment
- Mérés goniométerrel
- Kézi izomtesztelés
- Izomtömegindex mérés
- Tardieu skála (a spasticitás mérésére)
- Módosított Ashworth skála (tonus tesztelés)
- Fejlesztési reflexek (tonus tesztelés)
- Berg egyensúly skála
- 6 perces séta teszt (aerob funkciók tesztelése)
- Vérnyomás, pulzusszám, légzési frekvencia

IRODALOMJEGYZÉK

1. School-based occupational therapy and physical therapy practice guide – NYC Department of Education, Fall 2011;
2. Clayton-Krasinsky, D. McEwen, M.- Pathways: A decision-making model –2008
3. <https://www.yourtherapysource.com/>;
4. Programă școlară Kinetoterapie clasele I-X, aprobat prin OM nr.5235/01.09.2008

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației
Veronica NEGUȚU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Constanța
Iudit Miclăuș, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crucianu Mihai	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori „ Constanța
Chiricuță Mircea	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul „ Constanța
Tofan Ana Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul „ Constanța
Pocora Marinela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros „ Constanța

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Miclăuș Iudit	IȘJ Satu Mare
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

***PSZICHO-PEDAGÓGIAI FELMÉRÉS ÉS TANÁCSADÁS,
PSZICHODIAGNOSZTIKA***

Speciális oktatás

Előkészítő - IV. osztály

Enyhe és közép súlyos értelmileg akadályozott tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezetés

A pszichopedagógiai értékelés és tanácsadás, a pszichodiagnosztika önmagában nem iskolai tudományág, hanem a tanácsadói kapcsolat megközelítése. A tanácsadói kapcsolat szisztematikus beavatkozás, amelynek sajátos módszertana főleg az öntudat kialakulását és fejlesztését, valamint a tanuló személyiségének kialakulását és fejlesztését célozza.

Az iskolai pszichodiagnosztika célja az oktatási folyamat optimalizálása, kétféleképpen: értékelve a tanulók iskolai feladatokhoz való alkalmazkodását, valamint a képzési feltételeknek a tanulók jellemzőihez való igazodását.

A pszichodiagnosztika a konkrét személy megismerésének és értékelésének módja, hivatkozva a különböző pszichés jellemzőkre, valamint a személyiség egészére.

A pszichodiagnosztika egy pszichológiai vizsgálat során valósul meg, amelyben a vizsgálati módszer jól meghatározott helyet foglal el, de más, ugyanolyan fontos módszereket is magában foglal, például megfigyelést, anamnézist, interjút, a tevékenység elemzését stb.

A pszichopedagógus pszichológiai módszerekkel, mediátorként járul hozzá az erkölcsi és szemléletbeli értékek asszimilálásának folyamatához.

A pszichopedagógiai értékelés és tanácsadás, a pszichodiagnózis a nevelési terápia egy formája abban az értelemben, hogy a tanuló személyiségét harmonikus egyensúlyba állítsa önmagával és a világgal, az egyéni és az iskolai csoport szintjén bekövetkező átalakulások révén, miközben célja a tanulók társadalmi beilleszkedése, személyiségük formálása.

"A tanácsadás összetett folyamat, amely nagyon sokféle beavatkozást tartalmaz, amelyek speciális szakmai képzést igényelnek." (Băban, A., 2003).

„A tanácsadás emberek közötti segítő kapcsolat (...), kölcsönös szövetségre, együttműködésre utal”. (Ivey, 1994, apud. Băban, A., 2003).

Tágabb értelemben az iskolai tanácsadás egy olyan intenzív pedagógiai folyamat amely segítséget nyújt mint a diákoknak mint a tanároknak, szülőknek, gyámoknak és iskolai hatóságoknak. A tanácsadás szerepe proaktív, célja a személyes és oktatási válsághelyzetek megelőzése.

Az iskolai tanácsadás a család-gyerek-iskola hármasságára összpontosít, annak érdekében, hogy hatékony képzést biztosítson, és a gyermek személyiségének optimális fejlődését elősegítse.

A pszichopedagógiai tanácsadás célja koherens életcélok kialakítása és a szándékos magatartás erősítése. A célorientált személy képes alternatív viselkedésmintákat keresni, különböző szempontokból kezelni az élet problémáit, anélkül, hogy egyes előregyártott megoldásokat alkalmazna. (Tomşa, 2000).

Ezért a tanácsadási folyamat megkísérli „kiváltani” az önkéntes változást az ügyfél magatartásában, annak érdekében, hogy a személy vagy a csoport „pszichoszociális szempontból optimálisan működjön” (Băban, 2003).

Az iskolai tanácsadás alapvető célja az ügyfél (diák, tanár, szülő) támogatása annak érdekében, hogy képes legyen önmagán segíteni, önmagát és a környező valóságot megérteni. Ezért az iskolai tanácsadó feladata nem az, hogy tanácsokat adjon, hanem az, hogy hozzásegítse a nehézségekkel küzdő személyt saját problémáinak megoldására.

Többféle *tanácsadás* létezik:

- Oktatási tanácsadás – neveléslélektani támpontok biztosítása a tanulók mentális, érzelmi, fizikai, szociális és szellemi egészsége érdekében;
- Információs tanácsadás – tájékoztatás különböző területekről, konkrét

témákról;

- Személyiségfejlesztő tanácsadás – olyan készségek kialakítása, amelyek rugalmas és hatékony személyes és társadalmi életet tesznek lehetővé a jólét elérése érdekében;
- Támogató tanácsadás – érzelmi, elismerő, anyagi támogatás nyújtása;
- Szakmai tanácsadás – karriertervezési képesség fejlesztése;
- Válságkezelési tanácsadás – pszichológiai segítségnyújtás a nehéz helyzetben lévők számára;

A tanácsadás során az ismeretek átalakulnak önismeretté (egyéni tanácsadás) és egymás megismerésévé (csoportos tanácsadás).

A pszichológiai felmérés a személy pszichés működésének vizsgálata és értékelése. Ez a folyamat a következő felméréseket foglalja magába:

- a kognitív és neuropszichológiai felmérés (figyelem, memória, koncentráció stb.);
- viselkedésfelmérés;
- biofiziológiai felmérés (reakciók);
- szubjektív-érzelmi felmérés (a mód ahogyan az ember reagál bizonyos ingerekre, helyzetekre);
- a személyiség és az alkalmazkodási/védelmi mechanizmusok felmérése;
- a párra, a családra vagy más csoportokra jellemző pszichológiai szempontok értékelése;
- annak a családi, szakmai, társadalmi, gazdasági, kulturális környezetnek az értékelése, amelyben a pszichológiai problémák megnyilvánulnak;
- az egyének ítélőképességének felmérése;
- az intellektuális és pszichológiai fejlődés értékelése;
- más pszichológiai jellegű felmérések.

A tanulók pszichológiai felmérését gyakran orvosok, szülők, tanárok kérik annak érdekében, hogy megtalálják a viselkedési vagy beilleszkedési zavarok okait, más esetben csak azért, hogy megismerjék a gyerek kronológiai életkorához viszonyított fejlődési szintjét.

A pszicho-pedagógiai felmérés komplex megközelítés, amely céljától függetlenül magába foglalja mind a tanulót, mind a családját, és kifejezetten pszichológiai eszközökkel és technikákkal történik, a gyermek életkorához igazodva.

A kitűzött célok és az alkalmazott módszerek révén a pszichodiagnózist követő tanácsadás túlmutat az egyszerű pedagógiai tanácsadáson, komplex befolyásolási rendszerként működik, alapját a következők képezik:

1. egy hiteles személyiségmodell;
2. iskolai alkalmazkodás és integráció;
3. társadalmi integráció

A pszichodiagnózis és az iskolai és pályaválasztási tanácsadás összetett folyamat, amely több irányba hat:

- 1) pszichológiai (vágyak, eredmények szintjén)
- 2) pedagógiai (iskolai/intézmény szintjén, esélyegyenlőséget biztosítva)
- 3) axiológiai (erkölcsi vonások és kreativitás szintjén)
- 4) szociológiai (gyakorlati és távlati jelleggel).

„A sajátos nevelési igényű tanulók pszichodiagnózisának sajátossága a dinamikus-formatív meghatározottság, a legközelebbi fejlődési zóna előrejelzése, a terápiás beavatkozás során megteendő lépések megtervezése”.¹ *Gherguț, Alois (2013). Sinteze de psihopedagogie specială. Editura Polirom, ediția a III-a, revizuită și adăugată, Iași*

A formativ diagnózis módszereit két alapvető szakaszban kell alkalmazni:

- kezdeti szakasz, feltáró jelleggel
- a beavatkozási szakasz, amelyben a tesztelés folytatódik

A pszichopedagógiai vizsgálatok célja az egyén jelenlegi fejlődési szintjének megállapítása, valamint a legközelebbi fejlődési szint előrejelzése.

A mozgásszervi akadályozott tanulókat / fiatalokat oktató gyógypedagógiai intézmények keretervében a tantárgy a következő név alatt található: "**Pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnosztika**", a tanulók és tanulócsoportok pszicho-pedagógiai megismerésére valamint az iskolai és társadalmi kontextusban elfogadott viselkedésmódok kialakítására összpontosít.

A mozgásszervi akadályozott tanulókat oktató gyógypedagógiai intézmények keretelve (2018), a "**Pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnosztika**" tantárgy, (a "Specifikus és kompenzációs terápiák" műveltségi területből):

Műveltségi terület/tantárgy/terápiák	V	VI	VII	VIII
Pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnosztika	2	1	1	2

Általános kompetenciák

- 1. A TANULÓ ÉS AZ OSZTÁLYKÖZÖSSÉG SAJÁTOS TULAJDONSÁGAINAK PSZIHOPEDAGÓGIAI MEGISMERÉSE**
- 2. AZ ISKOLAI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETBE VALÓ BEILLESZKEDÉS**
- 3. ÉRDEKLŐDÉS AZ ÖNMAGÁRA ÉS MÁSOKRA IRÁNYULÓ MEGISMERÉS ÉS POZITÍV ATTITÜDÖK IRÁNT**
- 4. KÜLÖNBÖZŐ HELYZETEKRE ADOTT ELFOGADOTT ÉRZELMI- ÉS VISELKEDÉSES REAKCIÓK HASZNÁLATA**

ELŐKÉSZÍTŐ - IV. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és terápiais tevékenységek****1. A TANULÓ ÉS AZ OSZTÁLYKÖZÖSSÉG SAJÁTOS TULAJDONSÁGAINAK PSZIHOPEDAGÓGIAI MEGISMERÉSE.**

Előkészítő - IV. osztály
1.1 . A pszicho-motoros készségek felmérése Az észlelés és érzékelés felmérése A pszichomotricitás felmérése
1.2 . Az analízis-szintézis, összehasonlítás, általánosítás és absztrakciós képességek megismerése - A magasabbrendű lelki folyamatok felmérése
1.3. Az emlékezés sajátosságainak felmérése (megőrzés, felidézés) - A beszéd, kommunikációs készségek valamint az alapvető iskolai készségek felmérése
1.4 . A fejlődési sajátosságok felmérése - A személyiség és a viselkedés felmérése

2. AZ ISKOLAI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETBE VALÓ BEILLESZKEDÉS

Előkészítő - IV. osztály
2.1. A különböző helyzetekben megvalósuló megértési és kifejezési képességek felmérése - Hagyományos párbeszéd - Szituációs értékelő felmérőlapok - Szövegelemzés - Szerepjátékok - Hiányos szövegek kiegészítése
2.2. Az iskolai környezethez való alkalmazkodóképesség felmérése - Iskolai és társadalmi integrációs tesztek
2.3. .A pszicho-szociális érettségi szint felmérése - Gunzburg pszicho-szociális érettségi skála - Vineland szociális érettségi skála - Gyakorlatok problémahelyzetek megoldására (folyamatosan megerősítést alkalmazva)

2.4.. Az önkiszolgálás képességének felmérése

- a higiéniai készségek felmérése;
- az étkezési készségek felmérése;
- a különböző tárgyak rendeltetészerű használatának felmérése;
- konkrét, gyakorlati haszonnal bíró tárgyak elkészítése (kollázsok a természetből származó anyagokból, díszítő tárgyak, újrahasznosított anyagokból dekorációk készítése)
- gazdaságok, botanikus kertek, állatkertek látogatása;
- egyszerű foglalkoztatási tevékenység;
- Eladással egybekötött iskolai kiállítások.

2.5. A szociális készségek, valamint a kommunikáció szintjének felmérése

- szerepjátékok és tematikus viták
- „Hogy viselkedünk...?” (bevásárláskor; a közlekedési eszközökön stb.)
- „Udvarias gyerek vagyok!” (az udvariasság verbális és viselkedéses formáinak használata)
- „Hogyan töltöm a szabadidőm?”
- Színezés.

3. ÉRDEKLŐDÉS AZ ÖNMAGÁRA ÉS MÁSOKRA IRÁNYULÓ MEGISMERÉS ÉS POZITÍV ATTITÜDÖK IRÁNT**Előkészítő - IV. osztály****3.1. A személyes identitástudat elemeinek azonosítása**

- Gyakorlatok a saját nevének, életkorának, nemének, (fizikai és szellemi) tulajdonságainak meghatározása és megnevezése
- Gyakorlatok a saját test tudatosítására, a testrészek megnevezésére, azok funkcióinak ismeretére (hallás, látás, mozgás, szaglás, ízlelés, tapintás)
- Kollázsok/rajzok/plakátok készítése adott témákban (pl. „A testem változik!”)
- „Mit tudok magamról?”
- Az értékek tudatosítása

3.2. A rokon/családi kapcsolatok ismerete

- Gyakorlatok a családi, közeli személyek felismerésére (családtagok, barátok, szociális intézmények személyzete)
- Gyakorlatok a családtagok, a személyzet stb. nevének használatára
- Játékok a családi szerepkörök megismerésére
- A családközi kapcsolatok
- Családfa
- „Jó együttélés”

3.3. Az iskolai csoporthoz való tartozás tudatosítása

- Szociometriai kérdőív
- Tematikus beszélgetések:
  - „Én és a többiek!”
  - „A Körülöttem lévő emberek”
  - „Osztálytárs vagy barát?”
  - „Az osztálytárs leírása”
  - „A barát segít a bajban!”

<p>„A csoporton belüli jogok és kötelezettségek”   „Szerepvállalás a csoporton belül”   „A csoport befolyása rám!”   „Bizalom és tisztelet mások iránt”   „Mindkét nemmel való helyes és tisztelettudó kommunikáció”</p>
<p>3.4. A hovatartozás érzésének erősítése a társadalmi kapcsolatok tudatosításával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok a nonverbális kommunikáció fejlesztésére - Tematikus beszélgetések „A szerepem az osztályban” „Az osztály vezető egyénisége” „Kommunikációs szabályok a társadalmi környezetben” „Csoportok, amelyekhez tartozom” „A csoport pozitív és negatív hatása”
<p>3.5 . A proaktív és a kapcsolatteremtő magatartások bátorítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések - Beszélgetések a szerep és a státusz megváltoztatásáról - Önkéntes tevékenységek - Szerepjátékok: <p>"Hogyan válasszuk ki barátainkat / csapattársainkat?"   „-Miért jó segíteni?"</p>
<p>3.6 . Az önértékelési és döntéshozatali képesség fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések „Az én plakátom” „Erények és hibák” „Az értékeim” „Milyen képességekre van szükségem?” „Én is meg akarom csinálni!” - Viselkedésformáló technikák: <p>- "Én magam döntök!" (egészséges életmód, szexuális nevelés, kábítószer-használat, emberkereskedelem, munkaerő-kihasználás stb.).</p>
<p>3.7. Az együttműködés és a csoportmunka készségeinek kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szabályok megállapítása és betartása (iskolai és iskolán kívüli tevékenységekben) - Csoportjátékok: osztályok/iskolák közötti versenyek - Csoportos tevékenységek: kollektív kollázsok, kollektív rajzok, makettek „Együtt erősek vagyunk!” * az értékeléseket csoportszinten végezzük, minden tanulót értékelünk.

4. KÜLÖNBÖZŐ HELYZETEKRE ADOTT ELFOGADOTT ÉRZELMI- ÉS VISELKEDÉSES REAKCIÓK HASZNÁLATA

Előkészítő - IV. osztály
<p>4.1. Emocionális önkontroll képességének kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző érzelmek meghatározására szolgáló gyakorlatok - Érzelmi állapotok kifejezése szerepjátékok segítségével - Érzelmi reakciókra vonatkozó alternatívák meghatározása <p>Pl. „Van önkontrollom!”   „Mit teszel ha...?”   „Hogy vagy ma?”   "Hőmérő az érzelmi állapot felméréséhez"</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok - Szerepjátékok - Gyakorlatok az érzelmi függetlenség megélésére
<p>4.2. Az érzelmi feszültség csökkentése az elfogadható viselkedés elérése céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - Művészi tevékenységek: rajzterápia, modellezés, meloterápia, árnyékszínház, dramatizálás, ergoterápia stb.
<p>4.3 . A kapcsolatteremtési és konfliktuskezelési képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Társadalmi szabályok és normák gyakorlása játékosan - Problémamegoldási gyakorlatok - Ajánlott témák: <ul style="list-style-type: none"> „A negatív viselkedés következményei” „Hogyan viselkedjek x helyzetben?” „Így igen, így nem!” „Az okos enged!” „A döntés az enyém!   <p>„Jó közvetítő vagyok!”</p>
<p>4.4. A negatív érzelmi megnyilvánulások következményeinek helyes kezelésmódja</p> <ul style="list-style-type: none"> -Relaxációs gyakorlatok és technikák <p>„A gondolatok – érzelmek – viselkedések közötti kapcsolat”   A pozitív és negatív viselkedés hatása a jövőre nézve</p>
<p>4.5. Kívánatos magatartásformák az iskolában és társadalomban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negatív viselkedések (tárgyak rongálása, személyek elleni agresszió) következményeinek helyes értékelése és kezelésmódja - Saját és mások tetteinek értékelése, az igazság, az igazságosság és a jó tükrében - Beszélgetések különböző videók megnézése kapcsán <p>Életminták azonosítása</p>
<p>4.6 Felelősségvállalás a saját cselekedetekért</p> <ul style="list-style-type: none"> - A megfelelő viselkedés gyakorlása különböző helyzetekben (szokványos/ krízis)   <ul style="list-style-type: none"> „Mit történik, ha?” „Mit tegyek, ha?” „A tetteim következményei” „Feladataim listája!”   - Szerepjátékok

4.7. A tanulók érzelmi támogatása a válsághelyzetek megelőzése érdekében

- Krízishelyzetek szimulálása funkcionális viselkedésminták kialakítása érdekében

„Mit teszel, ha eltévedsz?”

„Hogyan reagálsz, ha két osztálytársad verekedik?”

„Azon személyek listája, akikre számíthatok”

- A vágyak és lehetőségek közötti szakadék tudatosítására szolgáló gyakorlatok "A stresszforrások és reakciók azonosítása."

"A stresszhez való alkalmazkodás módjai."

4.8. A „bullying” (megfélemlítés, bántalmazás) jelenség kiküszöbölése iskolai szinten

- Tematikus beszélgetések:

„Saját címerem?”

„Hogyan látnak mások?”

„Mondj nemet az erőszaknak!”

„Tudok nemet mondani”

„Erő ahhoz, hogy tudjak nem-et mondani”

„A csoportnyomás és a passzív-agresszív viselkedés”

- Kisfilmek megtekintése online

- Poszterek készítése

Szerepjátékok

Tenturmak

Tenturmak	Előkészítő - IV. osztály
Az alapvető észlelési-motoros készségek fejlettségi szintjének felmérése:	<ul style="list-style-type: none"> - statikus és dinamikus motricitás - érzékszervi funkciók (vizuális, auditív, taktilis és kinezetikus, szaglás, stb.) - a pszihomotricitás különböző területeinek megfigyelése (testséma, lateralitás, dominancia, színérzékelés, alak, méret; térbeli-, időbeli tájékozódás)
A kognitív fejlettségi szint felmérése	<ul style="list-style-type: none"> - szellemi, értelmi fejlettségi szint (intelligencia hányados, fejlettségiszint hányados) - memória fejlettségének szintje (hűség, terjedelem, forma) - képzelet fejlettségének szintje - figyelem fejlettségének szintje
Nyelvi kompetenciák, beszédkészség és tanulási készségek felmérése	<ul style="list-style-type: none"> - nyelv és beszédfejlettség - a szóbeli és írásbeli nyelv megértésének képessége - alapvető iskolai készségek szintje (írás-olvasás-számolás)
Az iskolai és társadalmi környezetben való alkalmazkodás vizsgálata	<ul style="list-style-type: none"> - a környezeti kölcsönhatások értelmezése - az iskolai környezethez való alkalmazkodás - pszichoszociális érettség - önkiszolgálási készségek - életvezetési készségek - szociális készségek
Identitás	<ul style="list-style-type: none"> - fizikai és erkölcsi Én-kép - család - iskolai közösség - interperszonális kapcsolatok - proaktív viselkedés - döntéshozatali képesség - csoportmunka
Érzelmi önkontroll	<ul style="list-style-type: none"> - kívánatos viselkedésforma - konfliktuskezelés - a negatív magatartás és a krízishelyzetek megelőzése - a zaklatás (bullying) jelensége

Módszertani javaslatok

A pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszicho-diagnosztika a következő fejlesztési területekre irányul:

Az alapvető észlelési-motoros készségek fejlődési szintjének felmérése
 A statikus és dinamikus motoros képesség
 Érzékszervi funkciók (látás, hallás, taktilis-kinesztetikus, szaglás stb.)
 Érzékelési - motoros alapképességek (testséma, lateralitás, dominancia, színérzékelés, alak, méret, tér-időbeli tájékozódás)
 Értelmi fejlődési szint (intelligencia hányados, fejlődés szint hányados)
 Memória fejlettségi szintje (hűség, térfogat, forma)
 Képzelet fejlettségi szintje
 Nyelv és beszédfejlettség szintje
 Alapvető iskolai készségek szintje (írás-olvasás-számolás)
 Figyelem fejlettségi szintje
 A fő személyiségjellemzők felmérése
 A viselkedési zavarok felmérése
 Az agresszió és a szorongás tendenciáinak azonosítása.

FELMÉRÉSI ESZKÖZÖK LISTÁJA A KEZDETI, ÖSSZEFOGLALÓ ÉS VÉGSŐ ÉRTÉKELÉSEKHEZ

Megfigyelés
 Beszélgetés
 Kérdőív
 Tesztek
 Csoportos beszélgetések, viták
 Szerepjátékok
 Interaktív módszerek, problematizálás, brainstorming
 Kérdőívek, adatlapok kitöltése
 Aktív hallgatási gyakorlatok
 Az érzelmi kifejezés gyakorlása
 Az asszertív kommunikáció gyakorlása
 Beszélgetések szövegek és filmek alapján
 Problémás helyzetek megítélése és értékelése
 Egyéni és csoportos projektek (kollázsok, poszterek, plakátok) kezdeményezése és készítése
 Bender, Santucci- az alapvető perceptuo-motoros viselkedések szintjének értékelése;
 OZERETSKI Skála
 Fejlődési skálák: GESELL; BRUNET- LEZINE; VINELAND;
 HARRIS koordinációs próba
 Lateralitás- dominancia próbák;
 Próbák a tapintásra, nyomkövetésre, vágásra,
 Térbeli tájékozódás próba - Piaget - Head
 Testkoordinációs teszt gyerekeknek-TCCC-statikus és dinamikus motricitás
 Érzékszervi funkciók (látás, hallás, taktilis-kinesztetikus, szaglás stb.) felmérése;
 Az alapvető észlelési- motoros készségek fejlettségi szintjének felmérése: (testséma, lateralitás, dominancia, színérzékelés, alak, méret, tér-időbeli tájékozódás)

Progressziv matricák - RAVEN

Hasonlóságok és abszurd kifejezések tesztje

KOHS kockák

BINET SIMON Skála

WISC Skála

DEARBORN Skála

Értelmi fejlődés szint (intelligencia hányados, fejlődés szint hányados)

Tesztek vizuális és auditív memória felmérésére

Rey teszt (auditív memória)

Szavakból, képekből és számsorokból álló tesztek

Szerepjátékok a mindennapi élet témáiból merítve

Építési és illesztési játékok

Alice Descoedres teszt

Rey szókészlet teszt

Borel-Maisonny teszt

A.B.C. (L.Filho) teszt

Szövegértési teszt

A fonológiai tudatosság felmérése

Íráskészség felmérése

Olvadási szint vizsgálata

Lexikális képességek felmérése- Lobrot teszt

Speciális tanulási zavarokkal diagnosztizált tanulók felmérését szolgáló módszertani eszközök (1 csatolmány, OMEN 3124/20.01.2017)

A figyelem megosztottságának felmérése - Praga teszt

Zazzo figyelem- teszt

Toulouse Pieron teszt

Labirintusok

CSEI (Coopersmith önbecsülés teszt)

NPQ* (Nonverbal personality Questionnaire)

Projektív tesztek (ember, fa, ház)

Lücher szinteszteszt

Előzetes ismeretek aktuális helyzetekben való alkalmazásának felmérése

Mondatokat, képeket, meséket kiegészítését szolgáló próbák

A viselkedési rendellenességek/zavarok kimutatására szolgáló ellenőrzési lista- Werry, Quay

MASC teszt (Szorongás, agresszivitás)

Tekintettel a gyerekek sajátos pszichikai tulajdonságaira, a kitűzött kompetenciákat olyan egyszerű, hatékony és gyakorlati tevékenységeken keresztül valósíthatjuk meg, amelyek a gyerek környezetéhez tartoznak, ismert és számukra érthető, konkrét élethelyzetekből indulnak ki.

A szakemberek által javasolt feladatok elvégezhetőek egyénileg, párban vagy csoportosan.

A teszteseteket és módszereket az egyéni pszichológiai fejlettségi szintnek megfelelően választják ki és alkalmazzák a szakemberek.

A sajtatos nevelési igényű tanulók **pszicho-pedagógiai felmérése** a következőket veszi figyelembe:

- A sajtatos nevelési igényű személyek felmérésére azonosítson különböző felmérési módszereket: pszichológiai tesztek, pszichológiai skálákat és próbákat, megfigyelést, kérdőívet, interjút (strukturált, részben strukturált vagy kötetlen).
- Tudja elvégezni a tanuló egyéni szükségleteinek elemzését.
  - Mérje fel az akadályozottsággal élő tanulók nehézségeit a tanácsadás, a fejlődés és a terápiás tevékenységek végzése érdekében.
  - Dolgozzon csapatban a tanulók pszicho-pedagógiai felmérőlapjainak elkészítésében részt vevő valamennyi szakemberrel a személyre szabott oktatási terv létrehozása érdekében.
- Az értékelési módszer hatékony megválasztása a viselkedésre gyakorolt hatás, a környezeti tényezők, valamint a tanuló akadályozottságának típusa és súlyossága szerint.
  - Használja megfelelően a különböző forrásokból kapott információkat (diákok, tanárok, szülők) és integrálja a többi szakembertől (beszédterapeuta, pszichológus, szociális munkás) begyűjtött adatokat.
  - Használja megfelelően, felügyelet mellett az átlagos és sajtatos nevelési igényű személyek felmérésére szolgáló pszichológiai tesztek (pszichometriai jellemzőik figyelembevételével: érvényesség, hűség - a román lakosságra vonatkozóan).
  - Mérje fel, felügyelet mellett a tanuló iskolai érettségét és képességeit az oktatás és a pályaorientáció szempontjából, az akadályozottság típusától függően.
  - Elemesse a multidiszciplináris csapat tagjaitól kapott komplex, orvosi, pszichológiai és társadalmi értékelések eredményeit, a sajtatos nevelési igényű gyermek személyre szabott fejlesztési tervének pszichológiai megalapozására.
  - Működjön együtt a nevelésben/fejlesztésben résztvevő összes pedagógussal, a sajtatos nevelési igényű gyermek fejlődési szintjének értékelésére, az oktatási célokhoz és a valós élet kontextusához viszonyítva (előrehaladás az alapvető adaptív képességek fejlesztésében).
  - Támogassa pszichológiai szempontból a lecke céljainak meghatározását, az értékelési eszközök meghatározását és használatát a sajtatos nevelési igényű tanuló sérülés specifikumát figyelembe véve.
  - Értékelje ki és hasznosítsa a felmérések eredményeit a tanítási-tanulási-értékelési folyamat, valamint a fejlődés és specifikus terápiák újra tervezésére, a differenciált támogatás nyújtására.
  - Vegyen részt az értékelés típusainak meghatározásában, a tanulási pillanat és a fejlődési folyamat szakaszainak megfelelően.

Megelőzés / beavatkozás és pszicho-pedagógiai tanácsadás:

- Határozza meg az akadályozottsággal élők számára a megelőzési / beavatkozási technikákat egyéni szinten.
- Végezzen tanácsadási, fejlesztési és terápiás tevékenységeket az akadályozottsággal élő diákok számára, annak érdekében, hogy elősegítse a tanulók egyik iskolai szintről a másikra történő átmenetét.
- Javasoljon/alkalmazzon prevenciós programokat egyéni és csoportos tevékenységek keretén belül a személyiségfejlesztés területén: az iskolai tanulás, a kognitív, a szocio-emocionális, viselkedési területeken stb.

- Végezzen olyan prevenciós tevékenységeket, amelyek magukba foglalják a megfigyeléseket és az egyénre szabott beavatkozásokat.
- Javasoljon partnerségi módszereket, lehetőségeket az iskola, a család és más szakemberek (pszichológusok, orvosok, szociális munkások stb.) közötti együttműködés előmozdítására

Bibliografie:

1. Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca.
2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială.Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
4. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
5. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
6. Vlad, M., Meran, M. (2011) *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
7. Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer – Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Ed. Spiru Haret, Iași;
8. ***Programa Școlară pentru Psihodiagnoză, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008.

Munkacsoport:

Liana Maria Mitran, Coordonator, Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Giubernea Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Teodor Andra Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Nume, prenumele	Instituție de apartenență
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Bokor Attila	IȘJ Covasna

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

Limba și Literatura Română

**Învățământ special gimnazial
Clasele a V-a - a VIII-a**

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Limba și literatura română, din aria curriculară Limbă și comunicare** pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V-VIII. Alocarea orară pentru această disciplină, conform planului-cadru pentru învățământul special, aprobate prin Ordinul nr. 3622/27.04.2018, este de 5-6 ore/săptămână la clasele V-VI și 4-5 ore/săptămână la clasele VII-VIII.

Cadrul comun pe baza căruia a fost elaborată această programă a fost astfel conceput încât să răspundă nevoilor de instruire și afectiv-motivaționale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, având ca premisă receptivitatea acestora față de învățarea comunicării și permițând individualizarea demersului didactic, prin raportare permanentă la zona proximei dezvoltări. Această abordare pune accent pe utilizarea limbii ca mijloc de comunicare. Activitățile de predare-învățare-evaluare plasează elevul în situații de utilizator activ al limbii române.

Programa școlară urmărește proiectarea curriculară centrată pe competențe care corespund cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competențe se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor în situații noi.

În acest context, programa școlară a fost realizată pe baza următoarelor documente:

- Concepția acestei programe are în vedere următoarele documente:
- **Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial (Ordinul de ministru nr. 3622 din 27 aprilie 2018)**
- **Recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006)**
- **Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 - Literary Framework for Teachers)**
- **Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio)**

Programa de Limba și literatura română respectă prevederea articolului 2 (3) din **Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare**: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Disciplina Limba și literatura română vizează construirea profilului absolventului de gimnaziu din învățământul special, având ca obiectiv atingerea unui nivel intermediar de deținere a competențelor-cheie.

Competențele-cheie formate la disciplina Limba și literatura română în gimnaziu, în principal, sunt:

- comunicarea în limba maternă;
- sensibilizare și exprimare culturală.

Alături de racordarea fără echivoc la tendințele actuale în psihopedagogia elevilor cu dizabilități intelectuale la nivel internațional, documentul de față își propune o consolidare a abordării psiho-educăționale centrate pe nevoile elevilor în societatea contemporană.

Cadrul comun oferă o mare flexibilitate pentru aplicarea în practică, fiind astfel posibile strategii didactice variate, inovative pentru structurarea competențelor de

comunicare și pentru dezvoltarea unor contexte relevante de învățare, adaptate nivelului și intereselor elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate, formate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Limba și literatura română pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, orientează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate în funcție de potențialul elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Acestea constituie modalități de organizare a activităților didactice, bazându-se pe diferențiere și individualizare. Astfel, fiecare cadru didactic are posibilitatea de a selecta din multitudinea exemplurilor de activități de învățare pe acelea care corespund cu caracteristicile individuale și de grup ale elevilor clasei.

Conținuturile de învățare sunt accesibile posibilităților de înțelegere ale elevilor cu deficiență mintală ușoară și moderată. Ele sunt reluate concentric de la o clasă la alta și cu un grad de complexitate sporit în limitele posibilităților de asimilare a cunoștințelor și de formare a deprinderilor, păstrându-se principiul interdisciplinarității. De aceea pot fi învățate cu ușurință și cu plăcere, conținutul lor fiind adecvat nivelului de înțelegere și operare a elevilor.

Menționăm că această programă include și noțiuni simple și complexe de limbă, vizând morfologia și sintaxa, cât și unele compuneri – corespondență și cu destinație oficială, care îi vor ajuta pe elevi în perspectiva dezvoltării relațiilor interumane, sociale și profesionale.

Fiecare cadru didactic are posibilitatea de a selecta din multitudinea exemplurilor de activități de învățare pe acelea care corespund cu caracteristicile individuale și de grup ale elevilor clasei.

Studierea de către elevi a limbii române contribuie la formarea și dezvoltarea vorbirii acestora ca mijloc de comunicare, la asimilarea unei game bogate și variate de cunoștințe, cât și la precizarea / lărgirea treptată a cercului de reprezentări și noțiuni.

Pe lângă deprinderile de exprimare orală și comunicare independentă, elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din învățământul special trebuie să dobândească și deprinderi de citire-scriere corectă, în ritm propriu, care îi vor ajuta să se adapteze mai ușor la cerințele vieții cotidiene.

Formarea deprinderilor de citire și scriere la aceștia rămâne un proces complex ale cărui baze se pun în ciclul primar, însă procesul consolidării și mai ales procesul perfecționării lor este continuat în ciclul gimnazial.

Programa se subordonează noii paradigme educaționale și vizează:

- adecvarea la arhetipul sociocultural național coroborat cu cel universal;
- deschiderea transdisciplinară pentru atingerea finalităților educaționale, reflectate în profilul absolventului de gimnaziu.

Competențe generale

- 1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea mesajului oral**
- 2. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
- 3. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
- 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. PARTICIPAREA LA INTERACȚIUNI VERBALE ÎN DIVERSE SITUAȚII DE COMUNICARE, PRIN RECEPTAREA ȘI PRODUCEREA MESAJULUI ORAL**

Clasa a V-a
<p>1.1. Manifestarea receptivității față de mesajele interlocutorului emise în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și înțelegere a diferitelor tipuri de mesaje transmise de interlocutor;</i> - <i>Exerciții de ascultare a unor povești/texte scurte;</i> - <i>Exerciții de selectare a informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral;</i> - <i>Extragerea informațiilor esențiale din mesajele interlocutorului emise în diferite contexte cu/fără suport intuitiv;</i> - <i>Reformularea unei idei/informații audiate;</i> - <i>Asocierea imagine-propoziție;</i> - <i>Asocierea imagine-propoziție pe baza unui text;</i> - <i>Exerciții de recunoaștere temporală a imaginilor unei povestiri, întâmplări, povești;</i> - <i>Continuarea unei povestiri cu început dat pe baza unor imagini;</i> - <i>Schimbarea finalului unei povești pe bază de imagini și întrebări;</i> - <i>Construirea unei povești noi pe bază de imagini și întrebări;</i> - <i>Exerciții de interpretare a rolurilor unor personaje din texte cunoscute;</i> - <i>Interpretarea rolurilor unor personaje prin alte modalități de comunicare (mima, limbajul non-verbal, paraverbal);</i> - <i>Exerciții de comunicare pe teme date (Pe stradă, La piață, La cumpărături etc.);</i> - <i>Exerciții de comunicare asertivă;</i> - <i>Exerciții de exprimare orală a unor întâmplări/ evenimente cotidiene cu ajutorul întrebărilor;</i> - <i>Sesizarea corespondenței elementelor verbale, cu scop interdisciplinar, pe diferite teme (Alimentația, Politețea, Igiena și sănătatea etc.);</i> - <i>Recunoașterea personajelor din povești audiate;</i> - <i>Exerciții tip „telefonul fără fir” pentru sesizarea distorsiunilor care apar în emiterea și receptarea mesajului oral;</i> - <i>Recitarea unor strofe scurte, poezii, poezii hazlii etc.</i>
<p>1.2. Realizarea unei interacțiuni verbale (de tip dialog) folosind strategii simple de comunicare prin cuvinte, sintagme, expresii în enunțuri proprii cu scopul solicitării/oferirii de informații</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Identificarea informațiilor generale, esențiale dintr-un text literar;</i> - <i>Identificarea personajelor participante la acțiune;</i> - <i>Recunoașterea liniei de dialog ca semn al introducerii în comunicare a unui personaj;</i> - <i>Ordonarea cronologică a propozițiilor dintr-un text;</i> - <i>Selectarea enunțurilor corecte/greșite din textele studiate;</i> - <i>Povestirea cu ajutorul întrebărilor a unor fapte/întâmplări/evenimente cotidiene (cu folosirea cuvintelor mai întâi, apoi, pe urmă, la sfârșit etc...);</i> - <i>Utilizarea dialogului în diferite situații folosind formule de adresare;</i> - <i>Alegerea personajului preferat și dialogarea dirijată între diferite personaje, folosind un comportament adecvat situației;</i> - <i>Solicitarea repetării unui mesaj (Ce-ai spus? /Mai spune o dată!);</i> - <i>Solicitarea unor explicații (Ce înseamnă că ...?, De ce crezi că?);</i> - <i>Realizarea și utilizarea corectă a acordului subiectului cu predicatul, a adjectivului cu substantivul determinat (fără terminologie);</i> - <i>Jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme familiare.</i>
<p>1.3. Exprimarea opiniilor, emoțiilor și sentimentelor prin participarea la discuții pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții joc de autocunoaștere și intercunoaștere în grup (ex.: Harta inimii, Inițialele calităților, Sprijinul ...);</i> - <i>Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor în cadrul grupului de elevi;</i> - <i>Exerciții joc de autoprezentare și prezentare a unor persoane, utilizând diverse modalități de exprimare verbală, plastică, muzicală, grafică (ex.: Mă desenez pe mine);</i> - <i>Selectarea unor elemente considerate importante dintr-un scurt text de informare audiat – pe teme familiare;</i> - <i>Exerciții de identificare a stărilor/emoțiilor /sentimentelor emițătorului în diferite contexte de comunicare;</i>

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de exprimare a propriilor stări/ emoții/sentimente față de interlocutor;</i> - <i>Exprimarea propriilor stări/ emoții/sentimente față de un anumit personaj;</i> - <i>Compararea unor situații concrete/comportamente, acțiuni prezentate în imagini;</i> - <i>Identificarea unor stări sufletești și acțiuni prezentate în imagini;</i> - <i>Joc de rol – exprimarea emoțiilor în conformitate cu evenimentele din tema data;</i> - <i>Exerciții de sesizare a unor corespondențe între însușiri personale și trăsături caracteristice ale unor animale (roșcată ca vulpea, fricos ca iepurele etc);</i> - <i>Identificarea și reproducerea stării emoționale, în diverse contexte (cu/fără suport imagistic);</i> - <i>Prezentarea personajelor din texte în funcție de trăsăturile fizice;</i> - <i>Realizarea unor desene pentru a ilustra înțelegerea textelor din poveștile vizionate/textele literare simple;</i> - <i>Formularea unor opinii personale asupra unor situații cotidiene cu exprimarea aprobării/dezaprobarii de tipul „Adevărat/fals”, „Așa da/Așa nu!”.</i>
<p>1.4. Utilizarea achizițiilor lexicale și semantice învățate în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de folosire a antonimelor și sinonimelor;</i> - <i>Identificarea literelor învățate în silabe, cuvinte și propoziții prin analiza fonetico-analitico-sintetică;</i> - <i>Exerciții de folosirea unor repere temporale de petrecere a acțiunii (ieri, azi, mâine);</i> - <i>Frământări de limbă;</i> - <i>Jocuri de alcătuire de cuvinte pe baza unei litere date;</i> - <i>Exerciții joc de exersare a cuvintelor cunoscute;</i> - <i>Exerciții joc de descriere a unor obiecte prin enumerarea caracteristicilor și utilității lor;</i> - <i>Completarea de rebusuri cu imagini, în vederea folosirii achizițiilor lexicale și semantice;</i> - <i>Povești terapeutice.</i>

2. RECEPTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a V-a
<p>2.1. Consolidarea citirii corecte și conștiente în ritm propriu a unor cuvinte, propoziții, texte scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de citire corectă a cuvintelor bi-, tri-, și polisilabice;</i> - <i>Exerciții de citire corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere studiate;</i> - <i>Exerciții de citire corectă a propozițiilor simple și dezvoltate;</i> - <i>Exerciții de citire cu intonația corespunzătoare semnelor de punctuație;</i> - <i>Exerciții de citire coerentă și în ritm propriu a unui text scurt (3-4 propoziții), cu/ fără sprijin;</i> - <i>Exerciții de lărgire a câmpului vizual, prin identificarea silabelor în structura cuvintelor și a cuvintelor în structura propoziției simple/ dezvoltate;</i> - <i>Exerciții de citire a unui material verbal gradat ca dificultate (cuvânt/coloană de cuvinte; propoziție simplă/ dezvoltată și text scurt);</i> - <i>Exerciții de citire pe roluri;</i> - <i>Exerciții de repartizare a rolurilor (povestitor, personaje);</i> - <i>Discutarea unor teme interdisciplinare/interculturale (matematică, literatură, arte plastice, muzică, istorie, geografie, religie, moral civică) împreună cu bibliotecarul școlii, specifice vârstei.</i> <p>* Notă: În cazul elevilor cu DMU/DMM și tulburări asociate (autism, sindrom Down) în planul analizei - sintezei perceptuale și al sintezei lexicale, se recomandă exerciții de citire globală a cuvintelor mono-, bi- și polisilabice.</p>
<p>2.2. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Explicarea unor cuvinte și expresii întâlnite în text de către profesor;</i> - <i>Folosirea corectă a cuvintelor noi în contexte diferite;</i> - <i>Formularea răspunsurilor la întrebări, plecând de la imaginile ce însoțesc textul;</i> - <i>Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebările din text cu/fără suport intuitiv;</i> - <i>Redarea conținutului unui fragment din text (cu sprijin);</i> - <i>Identificarea personajului/personajelor din textele studiate;</i> - <i>Exerciții de lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit</i> - <i>Alcătuirea planului simplu și dezvoltat de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia;</i> - <i>Povestirea unui text, ținând seama de etapele acțiunii, cu/fără sprijin.</i>

Clasa a V-a
<p>2.3. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de citire fluentă și expresivă a textului scris;</i> - <i>Antrenare în dialoguri simple, pe teme de interes, de tipul „întrebare – răspuns”, pentru a verifica dacă mesajul textului a fost înțeles.</i>

3. REDACTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a V-a
<p>3.1. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Identificarea cuvintelor/enunțurilor- cheie dintr-un text;</i> - <i>Selectarea unor enunțuri corecte din din text (adevărat/fals);</i> - <i>Exerciții de redare în scris a informațiilor importante selectate din text;</i> - <i>Exerciții de ordonare cronologică a informațiilor din text;</i> - <i>Extragerea ideii principale;</i> - <i>Alcătuirea planului simplu de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia;</i> - <i>Povestirea unui text, ținând seama de etapele acțiunii, cu/fără sprijin.</i> - <i>Extragerea informațiilor esențiale despre personaje;</i> - <i>Exerciții de prezentare a trăsăturilor fizice și morale ale personajelor prin diferite modalități de exprimare: scris/desen/colaj;</i> - <i>Exerciții de concepere a unui text scurt pe o temă dată;</i> - <i>Exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare prin selectarea unor cuvinte;</i> - <i>Exerciții de redactare a unui bilet către un coleg, prieten, membru al familiei, după model;</i> - <i>Exerciții de informarea despre un eveniment școlar ce urmează să aibă loc;</i> - <i>Completarea unei cereri tip, după model;</i> - <i>Formularea unei cereri, după model, în funcție de cerință;</i> - <i>Completarea unui mandat poștal.</i>
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu – pe o temă cotidiană, cu integrarea unor imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de asociere corespunzătoare text-imagine/desen, scheme;</i> - <i>Elaborarea, în echipă/individual, a unei prezentări și descrieri cu ajutorul noilor tehnologii;</i> - <i>Exerciții de povestire cu folosirea figurilor de stil: repetiția și comparația;</i> - <i>Exerciții de ilustrare a atitudinii/emoției prin folosirea de emoticoane;</i> - <i>Jocuri de grup cu teme date (Familia mea, Clasa mea etc.).</i>
<p>3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de transcriere a unor scurte texte/fragmente;</i> - <i>Exerciții de dictare de scurte texte/de fragmente/autodictare, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis.</i>

4. UTILIZAREA CORECTĂ, ADECVATĂ ȘI EFICIENTĂ A LIMBII ÎN PROCESUL COMUNICĂRII ORALE ȘI SCRISE

Clasa a V-a
<p>4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a literelor învățate în silabe, cuvinte și propoziții prin analiza fonetico-analitică-sintetică;</i> - <i>Exerciții-joc de realizare a corespondenței fonem/grafem, grup de litere/grup de grafeme;</i> - <i>Exerciții de ordonare a silabelor pentru a forma cuvinte cu sens (2-4 silabe);</i> - <i>Exerciții de completare a cuvintelor lacunare cu silaba potrivită;</i>

Clasa a V-a

- *Exerciții de respectare a spațiului liber între cuvinte și scrierea lizibilă;*
- *Exerciții de așezare corectă în pagină a propozițiilor scrise respectând scrierea cu alineate;*
- *Exerciții-joc de identificare a grupurilor de litere învățate în silabe, cuvinte și propoziții;*
- *Exerciții de scriere corectă (copiere, transcriere, dictare) a unor cuvinte și propoziții în care apar grupurile de litere (ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi);*
- *Exerciții de recunoaștere a grupurilor de litere în cuvinte și propoziții prin sublinierea acestora;*
- *Exerciții de ordonare a literelor/silabelor pentru a obține cuvinte cu sens;*
- *Exerciții de completare a cuvintelor lacunare cu grupuri de litere cu/fără suport imagistic;*
- *Exerciții de alcătuire de cuvinte cu grupuri de litere;*
- *Exerciții de corelare a sunetului cu grupul/grupurile de litere și invers;*
- *Exerciții de alcătuire a propozițiilor simple și dezvoltate cu grupurile de litere (ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi);*
- *Exerciții de copiere, transcriere, dictare a propozițiilor simple/ dezvoltate, care conțin grupuri de litere;*
- *Separarea cuvintelor dintr-o propoziție simplă/dezvoltată;*
- *Exerciții de identificare a formei corecte a cuvintelor;*
- *Exerciții-joc de integrare propozițională și de scriere corectă;*
- *Completare de propoziții lacunare;*
- *Alcătuire de propoziții simple/dezvoltate cu suport imagistic/cuvinte date;*
- *Transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată;*
- *Ordonarea cuvintelor în propoziție (4/5 cuvinte);*
- *Exerciții de găsirea a cuvintelor cu înțeles asemănător;*
- *Exerciții de înlocuire a cuvintelor cu altele cu înțeles opus;*
- *Exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri cu suport intuitive;*
- *Exerciții de delimitare a cuvintelor și a propozițiilor într-un text scurt;*
- *Exerciții de copiere, transcriere și dictare a propozițiilor simple/ dezvoltate;*
- *Exerciții de scriere de cuvinte, propoziții simple/ dezvoltate pe calculator (cu sprijin).*

4.2. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico – morfologice

- *Exerciții de despărțire în silabe a cuvintelor bi-, tri- sau polisilabice;*
- *Exerciții de scriere cu majusculă (cuvinte scrise la început de propoziție, la început de titlu, sau nume - substantivele proprii);*
- *Exerciții de scriere corectă a grupurilor de vocale – „oa”, „ea”, „ie”, „ia”, „ua”, „uă”;*
- *Exerciții de scriere corectă a consoanei „m” înainte de „b” și „p”;*
- *Exerciții de scriere corectă a cuvintelor cu „ii” și „iii”;*
- *Exerciții de scriere corectă a cuvintelor care conțin vocalele „î-â”;*
- *Exerciții de scriere corectă a ortogramelor/cuvintelor „într-o/într-un”, „dintr-o/dintr-un”, „s-a/sa”, „s-au/sau”, „l-a/la”, „i-a/ia”, „i-au/iau”, „să-i/săi”;*
- *Exerciții de utilizare corectă a semnelor de punctuație: – punct, virgulă, două puncte, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării;*
- *Exerciții de despărțire corectă a cuvintelor în silabe la capăt de rând;*
- *Exerciții de copiere și transcriere de propoziții enunțiative, exclamative și interogative;*
- *Exerciții de alcătuire a unor propoziții enunțiative, exclamative și interogative pe baza unui suport imagistic/cuvinte date;*
- *Exerciții de dictare a unor texte scurte care conțin propoziții enunțiative, exclamative și interogative;*
- *Selectarea (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative, exclamative, interogative;*
- *Completarea propozițiilor cu semnele de punctuație învățate: punct, semnul întrebării, semnul exclamării.*

4.3. Analizarea constantă a propriului scris a unor texte diverse din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității

- *Evaluarea scrierii corecte și îngrijite a textului propriu;*
- *Rescrierea textului în urma analizei observațiilor primite, în vederea îmbunătățirii activității de redactare;*
- *Exerciții de comparare/evaluare a mesajelor trimise/postate (SMS, Messenger, Facebook), cu norma limbii române standard;*
- *Exerciții de autoevaluare;*
- *Autocorectarea controlată;*
- *Corectarea reciprocă;*
- *Evaluarea asistată la calculator.*

Conținuturi**Tema generală: EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR**

Domenii de conținut	Clasa a V-a Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a IV-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător; - Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt); - Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara etc.); perechile de adiacență: întrebare-răspuns, invitație – acceptarea/refuzarea invitației, reproș – acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment etc.); - Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual); - Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului; - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu; - Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului; - Atitudini comunicative: atenție, empatie; - Exprimarea adecvată a emoțiilor.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (pot fi folosite audiobook-uri, înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor/actor și/sau elevi, soft educațional). ➤ Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple pe teme date, povestiri, descrieri, explicații, conversații informale, dialoguri între doi sau mai mulți participanți. 	
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a IV-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Texte scurte gradate ca dificultate: <ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte-cheie, idei principale; • Planul simplu de idei; • Textul narativ; • Textul descriptiv; • Textul explicativ. - Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.), împărtășirea impresiilor de lectură; - Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului; - Interese și atitudini față de lectură.

Domenii de conținut	Clasa a V-a Conținuturi
<p>Sugestii pentru alegerea textelor – texte scurte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</p> <p>a) texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în paragrafe): poezii, proză clasică și contemporană, din literatura pentru copii, română și străină, postări online;</p> <p>b) texte multimodale: manuale, manuale digitale, benzi desenate, soft-uri educaționale.</p> <p>* Pentru narativul literar și descriptivul literar se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază, din operele autorilor clasici și contemporani ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta și dizabilitatea elevilor.</p>	
REDACTARE	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere: <ul style="list-style-type: none"> (a) descoperirea unor subiecte din universul familiar; (b) restrângerea unor teme la aspecte particulare; (c) încadrarea în subiect. - Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme; - Planul simplu de idei; - Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; - Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație.
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) notițe;</p> <p>(b) texte narative: relatarea unor experiențe personale;</p> <p>(c) texte descriptive: autoportretul;</p> <p>(d) texte explicative: definiții, scheme;</p> <p>(e) soft-uri educaționale;</p> <p>(f) manuale digitale.</p>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a IV-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enunțul. Punctuația enunțului; - Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative; - Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată; - Acordul predicatului cu subiectul.
<p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul; - Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Grupuri de vocale și consoane; - Corespondența sunet-literă; - Silaba; - Ortograme într-o/într-un”, „dintr-o/dintr-un”, „s-a/sa”, „s-au/sau”, „l-a/la”, „l-a/ia”, „i-au/iau”, „să-i/săi”. <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvântul, unitate de bază a vocabularului; - Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor; - Categoriile semantice: sinonime, antonime, fără folosirea terminologiei. 	
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<ul style="list-style-type: none"> - Identitate personală – identitate națională.

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă:

Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. PARTICIPAREA LA INTERACȚIUNI VERBALE ÎN DIVERSE SITUAȚII DE COMUNICARE, PRIN RECEPTAREA ȘI PRODUCEREA MESAJULUI ORAL**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Manifestarea receptivității față de mesajele interlocutorului emise în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ascultare și înțelegere a diferitelor tipuri de mesaje transmise de interlocutor; - Exerciții de ascultare a unor povești/texte scurte; - Exerciții de selectare a informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral; - Extragerea informațiilor esențiale din mesajele interlocutorului emise în diferite contexte; - Reformularea unei idei/informații audiate; - Exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei cu sau fără suport imagistic; - Ordonarea temporală a unei povestiri /întâmplări cu/fără suport; - Continuarea unei povestiri cu început dat; - Schimbarea finalului unei povești pe bază de imagini și întrebări; - Exerciții de interpretare a rolurilor unor personaje din texte cunoscute; - Construirea unor povești noi pe bază de imagini și întrebări; - Identificarea unor elemente considerate importante dintr-un text scurt audiat; - Interpretarea rolurilor unor personaje prin alte modalități de comunicare (mima, limbajul non-verbal, paraverbal); - Exerciții de comunicare pe teme pluridisciplinare; - Exerciții de exprimare orală a unor întâmplări/evenimente cotidiene cu ajutorul întrebărilor; - Sesizarea corespondenței elementelor verbale, cu scop interdisciplinar, pe diferite texte audiate (Alimentație sănătoasă, Vorbim politicos, Igiena și sănătatea, La cumpărături etc.); - Identificarea unor acțiuni după imagini; - Exerciții de exprimare prin alternative de comunicare (desen, mimică, muzică etc.); - Recunoașterea personajelor din povești audiate; - Recitarea unor strofe scurte, poezii, ghicitori etc.
<p>1.2. Realizarea unei interacțiuni verbale (de tip dialog) folosind strategii simple de comunicare prin cuvinte, sintagme, expresii în enunțuri proprii cu scopul solicitării/oferirii de informații</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor dialoguri amuzante/ interesante și identificarea personajelor participante la dialog; - Exerciții de dialogare cu profesorul sau colegii pe teme date; - Continuarea și finalizarea unui dialog pe o temă dată cu/fără ajutor; - Folosind formulele specifice date: formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare, etc.; - Continuarea și finalizarea unui dialog pe o temă dată prin formulare de întrebări și răspunsuri; - Dialog: elev-elevi, elevi-elevi, profesor-elev, elev-profesor, pe teme date; - Dialoguri utilizând marionete/ păpuși; - Jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme de interes (În vizită, La cumpărături etc.).
<p>1.3. Exprimarea opiniilor, emoțiilor și sentimentelor prin participarea la discuții pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de autocunoaștere și intercunoaștere în grup (ex.: Tabele informaționale, Prezentare fără cuvinte, Deprinderile pe care la am eu și deprinderile de care am nevoie, ...); - Exerciții de selectare a asemănărilor și deosebirilor în cadrul grupului de elevi; - Exerciții-joc de identificare a calităților personale ale personajelor prin diferite modalități de exprimare (verbală, nonverbală, plastică etc...); - Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu din mesajul/ textul audiat; - Exerciții de identificare a stărilor/emoțiilor /sentimentelor emițătorului în diferite contexte de comunicare; - Exprimarea propriilor stări/ emoții/sentimente față de un anumit personaj; - Compararea unor situații concrete/comportamente, acțiuni prezentate în imagini; - Identificarea unor stări sufletești și acțiuni prezentate în imagini; - Joc de rol – exprimarea emoțiilor în conformitate cu evenimentele din tema dată; - Exerciții de sesizare a unor corespondențe între însușiri personale și trăsături caracteristice ale unor animale (roșcată ca vulpea, fricos ca iepurele, etc); - Identificarea și reproducerea stării emoționale, în diverse contexte (cu/ fără suport imagistic); - Exerciții de exprimare adecvată a părerilor și emoțiilor față de interlocutor pe baza unei teme date

Clasa a VI-a
<p>dintr-o operă literară;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Prezentarea personajelor din texte în funcție de trăsăturile fizice.</i>
<p>1.4. Utilizarea achizițiilor lexicale și semantice învățate în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Stabilirea momentelor desfășurării unor acțiuni (ieri, azi, mâine, acum, în trecut, în viitor);</i> - <i>Exerciții de modificare a sensului unui enunț prin eliminarea, înlocuirea sau adăugarea unui cuvânt;</i> - <i>Exerciții de eliminare a unui cuvânt care nu se potrivește ca înțeles cu o serie de cuvinte (cu/ fără suport concret);</i> - <i>Exerciții de realizare a corespondenței între diverse noțiuni integratoare;</i> - <i>Exerciții de organizarea și verbalizarea unei acțiuni;</i> - <i>Descrierea unui obiect prin enumerarea caracteristicilor și utilității lor;</i> - <i>Jocuri lexicale (rebus cu/fără imagini, versuri hazlii etc.);</i> - <i>Exerciții de schimbare a rolurilor într-o situație de comunicare, evidențiind elementul personal construit;</i> - <i>Povești terapeutice;</i> - <i>Exerciții de dramatizări.</i>

2. RECEPTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a VI-a
<p>2.1. Consolidarea citirii corecte și conștiente în ritm propriu a unor cuvinte, propoziții, texte scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de citire corectă a cuvintelor bi-, tri-, și polisilabice;</i> - <i>Exerciții de citire expresivă (după model);</i> - <i>Exerciții de citire selectivă a unor cuvinte și propoziții simple/dezvoltate (citește primul cuvânt. Citește ultima propoziție);</i> - <i>Exerciții de citire coerentă și în ritm propriu a unui text scurt dat, cu respectarea semnelor de punctuație;</i> - <i>Exerciții de citire pe roluri;</i> - <i>Ordonarea logică a unor propoziții și citirea textului format (3-4 propoziții) cu/ fără suport imagistic;</i> - <i>Exerciții de citire a unui material verbal gradat ca dificultate (cuvânt/ coloană de cuvinte; propoziție simplă/ dezvoltată și text scurt);</i> - <i>Discutarea unor teme interdisciplinare/interculturale (matematică, literatură, arte plastice, muzică, istorie, geografie, religie, moral civică) împreună cu bibliotecarul școlii, specifice vârstei și gradului de deficiență.</i> <p>* Notă: În cazul elevilor cu DMU/DMM și tulburări asociate (autism, sindrom Down) în planul analizei - sintezei perceptuale și al sintezei lexicale, se recomandă exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice.</p>
<p>2.2. Identificarea informațiilor importante din texte literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Folosirea corectă a cuvintelor noi în contexte diferite;</i> - <i>Formularea răspunsurilor la întrebări, plecând de la imaginile ce însoțesc textul;</i> - <i>Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebările din text cu/ fără suport intuitiv;</i> - <i>Identificarea cuvintelor/enunțurilor- cheie dintr-un text;</i> - <i>Redarea conținutului unui fragment din text (cu sprijin);</i> - <i>Identificarea personajului/personajelor din textele studiate;</i> - <i>Exerciții de prezentare orală a trăsăturilor fizice și morale ale personajelor din textul studiat;</i> - <i>Alcătuirea planului simplu de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia;</i> - <i>Povestirea unui text, ținând seama de etapele acțiunii – cu/fără sprijin.</i>
<p>2.3. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Povestirea subiectului unei opere epice ținând seama de momentele subiectului/etapele acțiunii;</i> - <i>Identificarea emoțiilor, a sentimentelor și a atitudinilor exprimate într-un text literar și/sau nonliterar.</i>

3. REDACTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a VI-a
<p>3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica ideea și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare în scris a informațiilor importante selectate dintr-un text; - Extragerea informațiilor esențiale despre personaje; - Exerciții de prezentare a trăsăturilor fizice și morale ale personajelor; - Exerciții de concepere/ realizare a unui text scurt pe o temă dată cu/fără sprijin; - Exerciții de transformare/rescriere a unor texte după criterii date; - Exerciții pentru generarea ideilor care urmează a fi incluse într-un text redactat în clasă sau acasă; - Scrierea unui text cu început/cu sfârșit dat, integrând secvențe narative în texte dialogate sau secvențe descriptive în texte narative; - Elaborarea rezumatului pe baza planului de idei; - Elaborarea unei pagini de jurnal prin respectarea convențiilor acestui tip de text;
<p>3.2. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare prin selectarea unor cuvinte; - Redactarea unor mesaje pe diferite teme folosind tehnologia modernă (telefon, calculator); - Exerciții de redactare a unui bilet, către un coleg, prieten, membru al familiei; - Exerciții de informare despre un eveniment școlar ce urmează să aibă loc (anunț); - Completarea unei cereri tip, după model; - Formularea unei cereri, după model, în funcție de cerință; - Completarea unui mandat postal; - Redactarea unei scrisori după model.
<p>3.3. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu – pe o temă cotidiană, cu integrarea unor imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare și extragere a unor elemente din texte diferite (tabele, grafice, harta conceptuală); - Exerciții de realizare a unei prezentări/postere în echipă sau individual, a unor întâmplări (tip fantasy, de exemplu), plecând de la cuvinte/personaje date; - Exerciții de povestire cu folosirea figurilor de stil: enumerația, personificarea; - Exerciții de scriere a unor mesaje de .... (prietenie, încurajare, ecologice etc.); <p>Jocuri de grup cu teme date (Orașul meu, Prietenii mei etc.).</p>

4. UTILIZAREA CORECTĂ, ADECVATĂ ȘI EFICIENTĂ A LIMBII ÎN PROCESUL COMUNICĂRII ORALE ȘI SCRISE

Clasa a VI-a
<p>4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române</p> <ul style="list-style-type: none"> - Încadrare corectă în pagină a textului (dată, titlu, autor, alineat); - Identificarea elementelor de construcție a comunicării: Propoziția, cuvântul silaba, sunetul/litera; - Folosirea corectă în scris a propoziției afirmative și a propoziției negative; - Identificarea în cadrul unui text a propozițiilor simple și a celor dezvoltate; - Exerciții de transformare a propozițiilor simple în propoziții dezvoltate și invers; - Identificarea cuvintelor care arată acțiuni ale ființelor sau lucrurilor (cu/ fără suport concret); - Identificarea cuvintelor care exprimă însușiri ale ființelor, lucrurilor și fenomenelor ale naturii (cu/ fără suport concret); - Exerciții de alcătuire a unor cuvinte care arată acțiuni ale ființelor sau lucrurilor; - Exerciții de alcătuire a unor cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii; - Exerciții de schimbare a formei cuvintelor pentru a denumi mai multe/mai puține obiecte; - Exerciții joc de folosire a sinonimelor și antonimelor (fără terminologie; cu/fără suport concret);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - Crearea unor jocuri de cuvinte (Ex. Scara cuvintelor); - Exerciții-joc de integrare propozițională și de scriere corectă: <ul style="list-style-type: none"> • completare de propoziții lacunare; • alcătuire de propoziții simple/dezvoltate cu suport imagistic/cuvinte date; • transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; • ordonarea cuvintelor în propoziție (4/6 cuvinte);   - Exerciții de copiere, transcriere, dictare a propozițiilor simple/ dezvoltate; - Exerciții de scriere de cuvinte, propoziții simple/ dezvoltate pe calculator (cu sprijin).
<p>4.2. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintacto – morfologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de scriere corectă a grupurilor de vocale: „ioa”, „eoa”, „eau”, „oai”, „ eai”; <ul style="list-style-type: none"> • Despărțirea în silabe a cuvintelor care conțin triftongi: „ioa”, „eoa”, „eau”, „oai”, „ eai”; • Exerciții de copiere, transcriere și dictare a cuvintelor care conțin triftongi: „ioa”, „eoa”, „eau”, „oai”, „eai”; • Exerciții de alcătuire a unor cuvinte care conțin triftongii: „ioa”, „eoa”, „eau”, „oai”, „ eai”; • Exerciții de completare a cuvintelor lacunare cu triftongii: „ioa”, „eoa”, „eau”, „oai”, „eai”; • Exerciții de alcătuire de propoziții simple și dezvoltate cu triftongii: „ioa, eoa, eau, oai, eai”.   - Exerciții de scriere corectă a grupurilor de vocale: „a-a”, „a-e”, „a-u”, „e-e”, „e-u”, „i-a”, „i-e”, „i-i”, „i-o”, „i-u”, „o-e”, „o-o”, „u-e”, „u-o”; <ul style="list-style-type: none"> • Despărțirea în silabe a cuvintelor care conțin hiat: „a-a”, „a-e”, „a-u”, „e-e”, „e-u”, „i-a”, „i-e”, „i-i”, „i-o”, „i-u”, „o-e”, „o-o”, „u-e”, „u-o”; • Exerciții de copiere, transcriere și dictare a cuvintelor care conțin hiat: „a-a”, „a-e”, „a-u”, „e-e”, „e-u”, „i-a”, „i-e”, „i-i”, „i-o”, „i-u”, „o-e”, „o-o”, „u-e”, „u-o”; • Exerciții de alcătuire a unor cuvinte care conțin hiat: „a-a”, „a-e”, „a-u”, „e-e”, „e-u”, „i-a”, „i-e”, „i-i”, „i-o”, „i-u”, „o-e”, „o-o”, „u-e”, „u-o”; • Exerciții de completare a cuvintelor lacunare hiat: „a-a”, „a-e”, „a-u”, „e-e”, „e-u”, „i-a”, „i-e”, „i-i”, „i-o”, „i-u”, „o-e”, „o-o”, „u-e”, „u-o” • Exerciții de alcătuire de propoziții simple și dezvoltate hiat: „a-a”, „a-e”, „a-u”, „e-e”, „e-u”, „i-a”, „i-e”, „i-i”, „i-o”, „i-u”, „o-e”, „o-o”, „u-e”, „u-o”.   - Exerciții de scriere corectă a ortogramelor/cuvintelor: „m-ai/mai”, „ne-a/nea”, „l-a/la”, „ce-a, cea” „l-au”; <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de subliniere a ortogramelor și a cuvintelor: „m-ai/mai”, „ne-a/nea”, „l-a/la”, „ce-a/cea”, „l-au” în cadrul propoziției și a textelor scurte; • Exerciții de completare a propozițiilor cu ortogramele potrivite; • Exerciții joc - „Taie varianta greșită”; • Exerciții de alcătuire de propoziții simple și dezvoltate cu diferențierea ortogramelor de cuvinte: „m-ai/mai”, „ne-a/nea”, „l-a/la”, „ce-a/ cea” „l-au”.   - Exerciții de copiere, transcriere și dictare a propozițiilor/textelor care conțin ortogramele: „m-ai/mai”, „ne-a/nea”, „l-a/la”, „ce-a/ cea” „l-au”.
<p>4.3. Analizarea constantă a propriului scris a unor texte diverse din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evaluarea constantă a propriului scris din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității; - Găsirea și corectarea greșelilor intenționate din textele date; - Identificarea greșelilor de semantică, fonetică, ortografie și punctuație în mesaje on-line, e-mailuri, în texte; - Exerciții de autoevaluare; - Autocorectarea controlată; - Corectarea reciprocă; - Evaluarea asistată la calculator.

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI LUMEA DIN JURUL MEU

Domenii de conținut	Clasa a VI-a Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Contextul de comunicare: locul și momentul interacțiunii, relația dintre interlocutori, identitatea interlocutorilor, cunoștințele comune legate de tema discuției; - Dicția, importanța ei în interacțiunile verbale; - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: informații explicite și rezumare; - Strategii de ascultare activă: verificarea gradului de înțelegere a mesajului prin formularea unor întrebări de clarificare, de reformulare; semnale nonverbale de încurajare; - Performarea actelor de limbaj: relația dintre structura lingvistică a actului de limbaj, intenția de comunicare și efectul actului de limbaj; - Atitudini comunicative: interes, curiozitate, implicare, cooperare în activități de grup. Inteligența emoțională: exprimarea adecvată a emoțiilor. <p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: documentare, emisiuni radio, teatru radiofonic pentru copii, înregistrări audio, literatură pe audiobook, soft educațional (integral/fragmente);</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: monologate (prezentări pe teme date, povestiri cu/fără sprijin) și dialogate (interacțiuni cu mai mulți participanți) cu/fără sprijin;</p>
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul narativ literar – în proză, în versuri: <ul style="list-style-type: none"> • Instanțele comunicării narative: autor, personaje; • Dialogul în textul literar. - Textul descriptiv literar – în proză, în versuri; - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (enumerarea, personificarea), discuții pe marginea textelor citite; - Interese și atitudini față de lectură.
	<p>➤ Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Descrierea unui loc, a unei ființe reale, a unui obiect real</i> (a) <i>texte continue: pasteluri, povestiri clasice și contemporane, fragmente de romane din literatura română și universală pentru copii, jurnale, scrisori; e-mailuri, regulamente;</i> (b) <i>texte discontinue: grafice, tabel;</i> (c) <i>texte multimodale;</i> (d) <i>manuale digitale;</i> (e) <i>soft-uri educaționale.</i> <p>* Pentru narativul literar și descriptivul literar, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază, din operele autorilor clasici și contemporani ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta și deficiența elevilor.</p>
REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) planul textului; b) redactarea planului simplu. - Povestirea; - Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă; - Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ, narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape); - Adecvarea la temă; - Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională,

Domenii de conținut	Clasa a VI-a Conținuturi
	originalitate; - Prezentarea textului: tabele corelate cu conținutul textului.
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) <i>scrisoarea, e-mailul;</i> (b) <i>texte narative la persoana I/a III-a, marcând momentele subiectului și circumstanțele;</i> (c) <i>texte descriptive: portretul, descrierea unui fenomen, a unei emoții.</i></p>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Copiere, transcriere și dictare; - Cuvinte care arată acțiuni; - Cuvinte care arată însușiri; - Propoziția afirmativă. Propoziția negativă.
	<p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat; - Despărțirea în silabe (principiul fonetic); - Ortograme: „,m-ai/mai”, „,ne-a/nea”, „,l-a/la”, „,ce-a, cea”, „,l-au”.
	<p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvântul: formă și sens (sensul de bază și sensul secundar; sensul propriu); - Rolul contextului în crearea sensului; - Antonime și sinonime.
	<p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limbă vorbită. Limbă scrisă; - Figuri de stil: enumerația, personificarea.
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valori etice în legendele popoarelor; - Creația populară în spațiul românesc.

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă: *Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.*

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. PARTICIPAREA LA INTERACȚIUNI VERBALE ÎN DIVERSE SITUAȚII DE COMUNICARE, PRIN RECEPTAREA ȘI PRODUCEREA MESAJULUI ORAL**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Manifestarea receptivității față de mesajele interlocutorului emise în contexte de comunicare diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și înțelegere a diferitelor tipuri de mesaje transmise de interlocutor;</i> - <i>Exerciții de extragere a informațiilor esențiale dintr-un mesaj audiat;</i> - <i>Asociere imagine/imagini- text scurt;</i> - <i>Reformularea unei idei/informații audiate;</i> - <i>Identificarea sensului unui cuvânt într-un context dat;</i> - <i>Interpretarea rolurilor unor personaje prin alte modalități de comunicare (mima, limbajul non-verbal, paraverbal, comunicarea tactilă, vizuală);</i> - <i>Relatarea unor întâmplări/evenimente cotidiene cu ajutorul întrebărilor;</i> - <i>Corectarea sub formă de joc a abaterilor de la normele limbii literare într-un mesaj ascultat (Eu spun greșit, tu spui corect);</i> - <i>Jocuri didactice cu folosirea unor elemente paraverbale (Recunoaște personajul, Cine vorbește, A cui este vocea, Spune mai departe...);</i> - <i>Sesizarea corespondenței elementelor verbale, cu scop interdisciplinar, pe diferite teme (Stil de viață sănătos, Suntem politicoși, Igiena-prietena sănătății, La cumpărături etc.);</i> - <i>Recitarea unor strofe scurte, poezii, ghicitori, fabule etc.</i>
<p>1.2. Consolidarea interacțiunii verbale (de tip dialog) folosind strategii simple de comunicare prin cuvinte, sintagme, expresii în enunțuri proprii cu scopul solicitării/oferii de informații</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Audierea și citirea unor dialoguri amuzante /interesante și identificarea personajelor participante la dialog;</i> - <i>Exerciții de dialogare cu profesorul sau colegii pe diferite teme;</i> - <i>Inițierea unui dialog pe teme familiare;</i> - <i>Construirea unei comunicări dialogate folosind formulele specifice date: formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare, de politețe, etc.;</i> - <i>Continuarea și finalizarea unui dialog pe o temă dată prin formulare de întrebări și răspunsuri;</i> - <i>Exerciții de dialog: elev-elevi, elevi-elevi, profesor-elev, elev-profesor, pe teme familiare;</i> - <i>Dialoguri utilizând marionete/ păpuși;</i> - <i>Jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme de înțeles;</i> - <i>Exerciții de anticipare a unor replici ale participanților la un dialog;</i> - <i>Reformularea enunțurilor dintr-un dialog dat;</i> - <i>Dialogarea dirijată între diferite personaje;</i> - <i>Jocuri de grup cu teme date (eroul preferat).</i>
<p>1.3. Exprimarea opiniilor, emoțiilor și sentimentelor prin participarea la discuții pe teme diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții joc de autoprezentare și prezentare a unor persoane, utilizând diverse modalități de exprimare verbală, plastică, muzicală, grafică (ex.: Pantomima, Cutia cu surprize);</i> - <i>Continuarea unei povestiri cu început dat pe baza unor imagini și întrebări cu exprimarea unor păreri/opinii;</i> - <i>Exerciții de reformulare a finalului unei povești pe bază de imagini și întrebări;</i> - <i>Construirea unei povești noi pe bază de imagini și întrebări;</i> - <i>Interpretarea rolurilor unor personaje prin alte modalități de comunicare (verbal, mima, limbajul non-verbal, paraverbal, comunicarea tactilă, vizuală);</i> - <i>Exerciții de gestionare a tracului comunicativ prin încurajări permanente;</i> - <i>Formularea unor opinii personale asupra unor situații cotidiene;</i> - <i>Prezentarea personajelor din texte în funcție de trăsăturile morale;</i> - <i>Stabilirea unor corespondențe între însușiri personale și trăsături caracteristice ale unor personaje.</i>
<p>1.4. Consolidarea achizițiilor lexicale și semantice învățate în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții joc de integrare a momentelor temporale;</i> - <i>Exerciții joc de descriere a unor obiecte prin enumerarea caracteristicilor și utilității lor;</i> - <i>Compararea și valorificarea categoriilor semantice învățate, în contexte diferite;</i> - <i>Exersarea relațiilor semantice învățate;</i>

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de realizare a corespondenței între diverse noțiuni integratoare (obiecte de uz casnic, îmbrăcăminte, meserii, animale);</i> - <i>Descrierea unui obiect prin enumerarea caracteristicilor și utilității lor;</i> - <i>Formularea corectă a unor construcții pleonastice;</i> - <i>Formularea corectă a unor construcții cu: antonime/ sinonime, omonime și a cuvintelor polisemantice în contexte diferite;</i> - <i>Povești terapeutice;</i> - <i>Jocuri de dramatizări.</i>

2. RECEPTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a VII-a
<p>2.1. Manifestarea interesului și focalizarea atenției pe textul citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Citirea coerentă și în ritm propriu a unui text literar (epic, liric, dramatic)/nonliterar;</i> - <i>Exerciții de identificare a evenimentelor, în ordine cronologică dintr-un text studiat (Ce urmează?);</i> - <i>Exerciții de citire a unui material verbal gradat ca dificultate (cuvânt/ coloană de cuvinte; propoziție simplă/ dezvoltată și text scurt);</i> - <i>Exerciții de citire selectivă (de ex., coloana stânga-dreapta; primul/ ultimul rând; prima propoziție/ultimul fragment etc.);</i> - <i>Exerciții de citire receptivă (asociere imagine-cuvânt; imagine enunț);</i> - <i>Exerciții de citire expresivă;</i> - <i>Exerciții de citire selectivă/ de citire pe unități logice;</i> - <i>Exerciții de citire pe roluri;</i> - <i>Exerciții de citire individuală și cu voce tare;</i> - <i>Discutarea unor teme interdisciplinare/interculturale (matematică, literatură, arte plastice, muzică, istorie, geografie, religie, moral civică) împreună cu bibliotecarul școlii, specifice vârstei.</i>
<p>2.2. Analizarea informațiilor importante din texte literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Explicarea unor cuvinte și expresii întâlnite în text cu ajutorul dicționarilor;</i> - <i>Folosirea corectă a cuvintelor noi în contexte diferite;</i> - <i>Formularea răspunsurilor la întrebări, plecând de la imaginile ce însoțesc textul;</i> - <i>Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebările din text;</i> - <i>Redarea conținutului unui text (cu sprijin);</i> - <i>Identificarea personajului/personajelor din textele studiate și clasificarea acestora în funcție de diferite criterii;</i> - <i>Povestirea unui text, ținând seama de etapele acțiunii.</i>
<p>2.3. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a trăsăturilor textului literar / nonliterar</i> - <i>Identificarea trăsăturilor specifice unui text epic, liric sau dramatic;</i>

3. REDACTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a VII-a
<p>3.1. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de folosire a diverselor surse informaționale pentru realizarea de lucrări/prezentări/postere;</i> - <i>Exerciții de căutare a unor informații pe teme date folosind tehnologia modernă;</i> - <i>Exerciții de aplicare a normelor de utilizare a citatului într-o lucrare.</i> - <i>Exerciții de informare despre un eveniment școlar ce urmează să aibă loc;</i>
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de redare în scris a informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text;</i> - <i>Realizarea unui portret al personajului preferat;</i> - <i>Alcătuirea planului simplu și/sau dezvoltat de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia;</i> - <i>Elaborarea rezumatului pe baza planului de idei;</i>

- *Exerciții de comparare și extragere a unor elemente din texte diferite (tabele, grafice, harta conceptuală);*
- *Realizarea unor postere, proiecte pe teme date folosind tehnologia modernă;*
- *Redactarea unor texte scurte pe teme date, valorificând tehnologia modernă și utilizarea internetului într-o manieră responsabilă;*
- *Realizarea unei descrieri, după un plan, a unui colț din natură, anotimp, clădire, localitate, în urma observațiilor directe;*
- *Redactarea unei compuneri care să valorifice experiența dobândită în situații diverse (excursii tematice, serbări, evenimente diverse);*
- *Exerciții de povestire cu folosirea figurilor de stil: antiteza și inversiunea.*

4. UTILIZAREA CORECTĂ, ADECVATĂ ȘI EFICIENTĂ A LIMBII ÎN PROCESUL COMUNICĂRII ORALE ȘI SCRISE

Clasa a VII-a

4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române

- *Copierea și transcrierea unui text (6 -12 propoziții) așezând corect în pagină, cu titlul, alineatele și cu respectarea spațiului dintre cuvinte;*
- *Exerciții de integrare a unor cuvinte noi în comunicarea scrisă;*
- *Exerciții de copiere, transcriere și dictare a cuvintelor care denumesc acțiuni, ființe, lucruri și fenomene ale naturii;*
- *Exerciții de alcătuire de propoziții cu suport imagistic/cuvinte date referitoare la acțiuni, ființe, lucruri și fenomene ale naturii;*
- *Exerciții- joc cu antonime – sinonime; paronime; pleonasmul;*
- *Exerciții aplicative cu forme diferite ale cuvintelor - număr, gen (fată-fete, fată-băiat);*
- *Exerciții de formare a familiei lexicale;*
- *Exerciții-joc de integrare propozițională și de scriere corectă:*
  - *completare de propoziții lacunare;*
  - *alcătuire de propoziții simple/dezvoltate cu /fără suport imagistic/cuvinte date;*
  - *transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers;*
  - *ordonarea cuvintelor în propoziție (4/8 cuvinte);*
- *Exerciții de alcătuire a unor propoziții corecte din punct de vedere gramatical pe baza întrebărilor date (Ex: Cine? Ce? Ce face? Unde? Cum? Câte? Când?);*
- *Exerciții aplicative de întrebare-răspuns/răspuns-întrebare;*
- *Exerciții de alcătuire în scris a unor texte scurte pe baza imaginii sau pe temă dată;*
- *Ordonarea corectă a unor propoziții în vederea alcătuirii unui text logic (3-6 propoziții);*
- *Exerciții de scriere de cuvinte, propoziții simple/ dezvoltate pe calculator (cu/fără sprijin).*

4.2. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintacto - morfologice

- *Exerciții aplicative cu folosirea diminutivelor și augmentativelor;*
- *Exerciții aplicative de utilizare a cuvintelor cu rol gramatical:*

1. Verbe (cu referire la terminologia științifică) (cuvinte-acțiuni: „dorm”, „mănânc”, activitățile elevilor în școala și în afara ei etc.):

- *Identificarea persoanei, numărul și timpul verbului (trecut, prezent și viitor);*
- *Identificarea și sublinierea verbelor în propoziție, text;*
- *Clasificarea verbelor în funcție de timp;*
- *Alcătuire de propoziții cu verbele date;*
- *Completarea propozițiilor cu verbele potrivite.*

2. Substantive (cu referire la terminologia științifică): *noțiuni integratoare/ vocabular tematic): culori; forme; fructe și legume; animale, păsări; obiecte de îmbrăcăminte și de încălțăminte; fenomene ale naturii; mijloace de transport; unelte, meserii; rechizite; gradele de rudenie; obiecte de uz casnic):*

- *Clasificare (comune și proprii), numărul și genul;*
- *Identificarea și sublinierea substantivelor în propoziție/text;*
- *Exerciții de alcătuire de propoziții cu substantivele date;*
- *Completarea propozițiilor lacunare cu substantivele date.*

3. Adjective (fără referire la terminologia științifică) *cuvinte – care exprimă însușiri și raporturi dimensionale (lung/scurt; mare-mijlociu-mic; gros- subțire); însușiri estetice (frumos/urât; curat-murdar); trăsături de caracter (harnic-leneș; bun-rău etc.); atitudini comportamentale (ascultător, cuminte):*

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Exerciții de tipul asocierii „substantiv-adjectiv” și introducerea acestora în propoziții simple/dezvoltate;</i> • <i>Exerciții aplicative pentru realizarea acordului „substantiv-adjectiv”.</i> <p>4. Pronumele personal (fără referire la terminologia științifică): - <i>persoana și numărul pronumelui personal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Identificarea și sublinierea pronumelor personale în propoziție, text;</i> • <i>Joc didactic pentru stabilirea relației de apartenență a copilului la colectivul clasei „Al meu și al nostru!” (identificarea, dintr-o multime de obiecte expuse, a celor care-i aparțin/a celor care aparțin întregii clase);</i> • <i>Exerciții de alcătuire de propoziții cu pronumele personale date;</i> • <i>Completarea propozițiilor lacunare cu pronumele personale.</i> <p>5. Numeralul (fără referire la terminologia științifică):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Exerciții de folosire corectă a numeralelor cardinale și ordinale;</i> • <i>Exerciții-joc „ Eu spun una, tu spui multe”și invers.</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții-joc cu verbalizare „Găsește imaginile perechi”;</i> - <i>Exerciții de alcătuire de propoziții simple și dezvoltate cu ortogramele: „ne-am”, „l-ai”, „le-ai”, „mi-au”, „l-aș”;</i> - <i>Exerciții de alcătuire de propoziții simple și dezvoltate cu folosirea semnelor de punctuație adecvate.</i>
<p>4.3. Analizarea constantă a propriului scris a unor texte diverse din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Evaluarea constantă a propriului scris din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității;</i> - <i>Găsirea și corectarea greșelilor intenționate din textele date;</i> - <i>Identificarea greșelilor de semantică, fonetică, ortografie și punctuație în mesaje on-line, e-mailuri, în texte scrise;</i> - <i>Exerciții de autoevaluare;</i> - <i>Autocorectarea controlată;</i> - <i>Corectarea reciprocă;</i> - <i>Evaluarea asistată la calculator.</i>

Conținuturi

Tema generală: ORIZONTURILE LUMII ȘI ALE CUNOAȘTERII

Domenii de conținut	Clasa a VII-a Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat; - Strategii de concepere și de comprehensiunea textului oral: clasificare, reformulare, repetare; - Strategii de ascultare activă: focalizarea interesului asupra punctului de vedere al celuilalt și evitarea focalizării pe propriul punct de vedere; recapitularea ideilor exprimate de interlocutor; - Atitudini comunicative: respect, toleranță. Folosirea limbajului paraverbal și nonverbal; - Inteligența emoțională: recunoașterea emoțiilor interlocutorilor prin folosirea altor forme de comunicare; - Tracul comunicativ. Strategii de gestionare a tracului comunicativ; - Principii de interacțiune: negocierea semnificației (cantitatea, calitatea, relevanța și maniera transmiterii informației) și negocierea relației cu interlocutorul (politețea).
<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: literatură pe audiobook, soft educațional (fragmente de romane, teatru radiofonic), emisiuni TV.</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: prezentări cu deschideri spre alte domenii ale cunoașterii, interviul, discuții cu doi sau mai mulți interlocutori pe teme propuse de elevi.</p>	
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul epic. Personajul. Mijloace de caracterizare; - Textul dramatic și arta spectacolului: <ul style="list-style-type: none"> • Autor, personaj dramatic; • Rolul indicațiilor scenice; • Rolul dialogului; - Actori, decor, costume, lumini, muzică; - Dialogul în textul scris și în spectacol; - Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor; - Strategii de comprehensiune: prezentarea structurii textelor de tip epic, liric, dramatic; - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (antiteza și inversiunea), discuții privind semnificațiile textelor citite; - Monitorizarea propriei lecturi.
<p>Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</p> <p>(a) texte continue: poezii lirice și epice, piese de teatru, fragmente de proză clasică și contemporană din literatura română și străină pentru copii;</p> <p>(b) texte discontinue: anunțuri;</p> <p>(c) texte multimodale: texte din enciclopedii ilustrate (pe suport de hârtie sau online);</p> <p>(d) manual digitale;</p> <p>(e) soft-uri educaționale.</p> <p>* Pentru textul epic, textul dramatic și textul liric se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază din operele autorilor clasici și contemporani ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta și deficiența elevilor.</p>	

REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ol style="list-style-type: none"> a) rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile; b) corectarea greșelilor de literă, ortografie și de punctuație. - Tipare textuale de structurare a ideilor: definiție, clasificare, exemplificare, (cine? ce? când? unde? de ce?); - Stil: naturalețe, eufonie, varietate, originalitate, concizie; - Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte: <ul style="list-style-type: none"> • organizarea unui text în funcție de situația de comunicare; • comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică); • caracterizarea personajului.
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) Interpretarea unor secvențe din texte citite, caracterizări ale personajelor, jurnalul de călătorie/de activități zilnice, cererea;</p> <p>(b) interviul;</p> <p>(c) prezentări cu ajutorul noilor tehnologii.</p>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Propoziția dezvoltată: norme de punctuație (virgula, punctul și virgula, două puncte, semnul exclamării, semnul întrebării, semnul de dialog, semnele de suspensie, punctul); - Substantive; - Verbul; - Adjective fără referire la terminologie; - Pronumele personal fără referire la terminologie; - Numeralul. <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diferențiere cuvinte/ortograme: „neam/ne-am”, „l-ai”, „le-ai”, „laș/ l-aș”, „miau/mi-au”. <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea; cuvânt de bază și cuvânt derivat (fără terminologie); - Familia lexicală; - Confuzii paronimice. Pleonasmul. <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă; - Valori stilistice ale diminutivelor/augmentativelor.

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. PARTICIPAREA LA INTERACȚIUNI VERBALE ÎN DIVERSE SITUAȚII DE COMUNICARE, PRIN RECEPTAREA ȘI PRODUCEREA MESAJULUI ORAL**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Manifestarea receptivității față de mesajele interlocutorului emise în contexte de comunicare diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de ascultare și înțelegere a diferitelor tipuri de mesaje transmise de interlocutor;</i> - <i>Ascultarea activă, punând întrebări referitoare la o idee/o informație din textul audiat;</i> - <i>Reformularea unei idei/informații audiate;</i> - <i>Exerciții de selectare a unui enunț/mai multor enunțuri, după criterii date, care exprimă o atitudine a unui interlocutor în comunicare;</i> - <i>Exprimarea orală a ideilor principale și secundare, pornind de la texte citite/auzite;</i> - <i>Exerciții de folosire în contexte noi a unor expresii dintr-un text citit/ ascultat;</i> - <i>Exerciții de transformare a vorbirii indirecte în vorbire directă și de transformare a vorbirii directe în vorbire indirectă;</i> - <i>Jocuri didactice cu folosirea unor elemente paraverbale (Recunoaște personajul/povestea, Cine vorbește, A cui este vocea, Spune mai departe...);</i> - <i>Interpretarea rolurilor unor personaje prin alte modalități de comunicare (mima, limbajul non-verbal, paraverbal, comunicarea tactilă, vizuală);</i> - <i>Recitarea unor strofe scurte din poezii, ghicitori, fabule;</i> - <i>Sesizarea corespondenței elementelor verbale cu scop interdisciplinar din diferite texte (Alimentația echilibrată, Codul bunelor maniere, Igienă corectă - organism sănătos, În excursie etc.).</i>
<p>1.2. Consolidarea interacțiunii verbale (de tip dialog) folosind strategii simple de comunicare prin cuvinte, sintagme, expresii în enunțuri proprii cu scopul solicitării/oferii de informații</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de dialogare cu profesorul sau colegii pe diferite teme;</i> - <i>Inițierea unui dialog pe teme date;</i> - <i>Construirea unei comunicări dialogate folosind formulele specifice date: formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare, de politețe etc.;</i> - <i>Continuarea și finalizarea unui dialog pe o temă dată prin formulare de întrebări și răspunsuri;</i> - <i>Exerciții de dialog: elev-elevi, elevi-elevi, profesor-elev, elev-profesor, pe teme diferite;</i> - <i>Exerciții de anticipare a unor replici ale participanților la un dialog;</i> - <i>Reformularea enunțurilor dintr-un dialog dat;</i> - <i>Dialogarea dirijată între diferite personaje;</i> - <i>Continuarea/completarea unei idei exprimate de interlocutor;</i> - <i>Formularea unor întrebări suplimentare;</i> - <i>Jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme de interes, prin utilizarea unor elemente paraverbale și non verbale în comunicare, în scopul imitării vorbirii unor personaje;</i> - <i>Organizarea unor concursuri de dramatizare a unor povestiri/povești.</i>
<p>1.3. Exprimarea opiniilor, emoțiilor și sentimentelor prin participarea la discuții pe teme diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții joc de autoprezentare și prezentarea unor persoane, utilizând diverse modalități de exprimare verbală, plastică, muzicală, grafică (ex.: Râul vieții, Ai înțeles desenul, Dacă aș fi animal, Celebrități, etc...);</i> - <i>Exerciții de exprimare orală a părerilor proprii, pornind de la texte citite/auzite;</i> - <i>Exerciții de exprimare a unui punct de vedere referitor la o idee extrasă dintr-un text oral/scriș;</i> - <i>Argumentarea punctului de vedere referitor la o idee extrasă dintr-un text oral/scriș;</i> - <i>Joc de rol prin mimarea unei situații de comunicare și folosirea mai multor mijloace în scopul de a exprima emoțiile și sentimentele;</i> - <i>Realizarea sub formă de poster sau masă rotundă a unei argumentări a părerilor proprii despre o temă dată;</i> - <i>Exprimarea orală a ideilor proprii, pornind de la mesajul/textul audiat;</i> - <i>Stabilirea unor corespondențe între însușiri personale și trăsături caracteristice ale unor personaje;</i> - <i>Prezentarea personajelor din texte în funcție de trăsăturile morale;</i> - <i>Argumentarea unei acțiuni, a unui comportament, a unei decizii/situație legată de o temă dată.</i> - <i>Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor personajelor</i> - <i>Discuții privind modul în care se poate promova/corija un tip de comportament</i>

Clasa a VIII-a
<p>1.4. Consolidarea achizițiilor lexicale și semantice învățate în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de povestire a unei întâmplări reale/imaginare cu folosirea corectă a formelor verbale (trecut, prezent, viitor);</i> - <i>Exerciții de identificare și corectare a greșelilor de exprimare;</i> - <i>Formularea unor enunțuri noi cu alte sensuri ale cuvintelor: sinonime, antonime, omonime și paronime;</i> - <i>Exerciții de folosire a jargoului și argoului;</i> - <i>Exerciții de îmbogățire a vocabularului prin mijloace interne și externe, fără terminologie;</i> - <i>Exerciții de contragerea propoziției dezvoltate în propoziție simplă;</i> - <i>Completarea de integrale, rebusuri;</i> - <i>Reformularea contextului comunicațional în funcție de cerința emițătorului (propoziții enunțative, exclamative/interogative, afirmative/negative);</i> - <i>Identificarea și corectarea unor asemănări și/sau deosebiri de comportament în diferite situații sau momente;</i> - <i>Exerciții de comentare/interpretare secvențe TV reflectând atitudini inadecvate;</i> - <i>Povești terapeutice;</i> - <i>Dramatizări.</i>

2. RECEPTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Manifestarea interesului și focalizarea atenției pe textul citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Citirea conștientă și în ritm propriu a textului;</i> - <i>Citirea începutului unor povești fără finalizarea poveștii pentru stimularea curiozității lecturii;</i> - <i>Exerciții de citire a unui material verbal gradat ca dificultate (cuvânt/coloană de cuvinte; propoziție simplă/dezvoltată și text scurt);</i> - <i>Exerciții de citire selectivă (de ex., coloana stânga-dreapta; primul/ultimul rând; prima propoziție/ultimul fragment etc.);</i> - <i>Exerciții de citire receptivă (asociere imagine-cuvânt; imagine-enunț);</i> - <i>Exerciții de citire expresivă;</i> - <i>Exerciții de citire selectivă/ de citire pe unități logice;</i> - <i>Exerciții de citire individuală și cu voce tare;</i> - <i>Discutarea unor teme interdisciplinare/interculturale (matematică, literatură, arte plastice, muzică, istorie, geografie, religie, moral-civică), împreună cu bibliotecarul școlii, specifice vârstei.</i>
<p>2.2. Analizarea informațiilor importante din texte literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Explicarea unor cuvinte și expresii întâlnite în text cu ajutorul dicționarilor;</i> - <i>Folosirea corectă a cuvintelor noi în contexte diferite;</i> - <i>Formularea răspunsurilor la întrebări, plecând de la imaginile ce însoțesc textul;</i> - <i>Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebările din text;</i> - <i>Redarea conținutului unui text (cu sprijin);</i> - <i>Identificarea personajului/personajelor din textele studiate și clasificarea acestora în funcție de diferite criterii;</i>
<p>2.3. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de identificare a trăsăturilor textului literar / nonliterar</i> - <i>Identificarea trăsăturilor specifice unui text epic, liric sau dramatic;</i> - <i>Identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între două sau mai multe texte;</i> - <i>Compararea modului în care este ilustrată o temă/prezentată o imagine/descris un eveniment, un personaj etc. în cel puțin două texte</i>

3. REDACTAREA TEXTULUI SCRIS DE DIVERSE TIPURI

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Realizarea unor postere/ proiecte folosind tehnologia modernă;</i>

- *Prezentarea unor cărți/ film valorificând tehnologia modernă și utilizarea internetului într-o manieră responsabilă;*
- *Exerciții de redactare a unei scrisori către un coleg, prieten, membru al familiei, după model;*
- *Exerciții de informare despre un eveniment școlar ce urmează să aibă loc;*
- *Completarea unei cereri tip, după model;*
- *Formularea unei cereri, după model, în funcție de cerință;*
- *Redactarea unui C.V.*

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor

- *Elaborarea rezumatului pe baza planului de idei;*
- *Povestirea unui text, ținând seama de etapele acțiunii.*
- *Redactarea unui text scurt pe baza informațiilor oferite de grafice, tabele;*
- *Exerciții de elaborare a unui text de tip explicativ;*
- *Conceperea unui text în care să se prezinte o expoziție de pictură a clasei;*
- *Exerciții de redactare a unei recenzii realizate în vederea publicării în revista școlii;*
- *Jocuri de grup cu teme date;*
- *Realizarea unei descrieri, după un plan, a unui colț din natură, actorul preferat, meserii, hobby-uri, în urma observațiilor directe;*
- *Exerciții de povestire cu folosirea figurilor de stil: hiperbola (fără terminologie);*
- *Redactarea unei compuneri care să valorifice experiența dobândită în situații diverse (excursii tematice, serbări, evenimente diverse).*
- *Ordonarea paragrafelor;*

4. UTILIZAREA CORECTĂ, ADECVATĂ ȘI EFICIENTĂ A LIMBII ÎN PROCESUL COMUNICĂRII ORALE ȘI SCRISE

Clasa a VIII-a

4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române

- *Exerciții de integrare a unor cuvinte noi în comunicarea scrisă;*
- *Exerciții joc de identificare a cuvintelor cu aceeași formă și sensuri diferite – folosind terminologia (omonime);*
- *Exerciții de alcătuire a unor propoziții cu omonime;*
- *Copierea și transcrierea unui text (6 -12 propoziții) așezând corect în pagină, cu titlul, alineatele și cu respectarea spațiului dintre cuvinte;*
- *Exerciții-joc de integrare propozițională și de scriere corectă:*
  - *completare de propoziții lacunare;*
  - *alcătuire de propoziții simple/dezvoltate pe bază de cuvinte date;*
  - *transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers;*
  - *ordonarea cuvintelor în propoziție (4/8 cuvinte).*
- *Formularea unor răspunsuri corecte din punct de vedere gramatical pe baza întrebărilor (ex: Cine? Ce? Ce face? Unde? Cum? Câte? Când?);*
- *Exerciții de alcătuire în scris a unor texte scurte pe baza imaginii sau pe temă dată;*
- *Ordonarea corectă a unor propoziții în vederea alcătuirii unui text logic (4-8 propoziții);*
- *Exerciții de scriere de cuvinte, propoziții simple/dezvoltate pe calculator (cu/fără sprijin).*

4.2. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintacto - morfologice

- *Folosirea cuvintelor de legătură;*
- *Identificarea și diferențierea dintre propoziții simple și propoziții dezvoltate;*
- *Exerciții aplicative de utilizare a cuvintelor cu rol gramatical:*
  - *Identificarea părților principale ale propoziției: Subiect, predicat, (cu referire la terminologia științifică);*
  - *Identificarea părților secundare ale propoziției atribut, complement (fără a face referire la terminologia științifică);*
  - *Formulare de propoziții care să aibă în alcătuire părți de propoziții;*
  - *Completarea propozițiilor lacunare cu părți de propoziție;*
  - *Exerciții pentru realizarea acordului „subiect-predicat”;*
  - *Exerciții de analiză gramaticală a părților de propoziție pe baza întrebărilor.*
- *Utilizarea semnelor de punctuație („, ”, „?” „!” „” „-” „:”) la sfârșitul propoziției în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis:*

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Alcătuirea unor propoziții folosind semnele de punctuație („”, „?”, „!”, „”, „-”, „:”) cu sau fără suport imagistic;</i> • <i>Copierea, dictarea unor texte scurte (3-6 propoziții) care conțin semnele de punctuație („”, „?”, „!”, „”, „-”, „:”);</i> • <i>Completarea semnelor de punctuație („”, „?”, „!”, „”, „-”, „:”) într-un text scris fără punctuație.</i>
<p>4.3. Analizarea constantă a propriului scris a unor texte diverse din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Evaluarea constantă a propriului scris din punct de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității;</i> - <i>Găsirea și corectarea greșelilor intenționate din textele date;</i> - <i>Exerciții de folosire a jargoului și argoului;</i> - <i>Folosirea constantă a cuvintelor nou formate Identificarea greșelilor de semantică, fonetică, ortografie și punctuație în mesaje on-line, e-mailuri, în texte scrise;</i> - <i>Exerciții de autoevaluare;</i> - <i>Autocorectarea controlată;</i> - <i>Corectarea reciprocă;</i> - <i>Evaluarea asistată la calculator.</i>

Conținuturi

Tema generală: REFLECȚII ASUPRA LUMII

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: compararea ideilor, a punctelor de vedere, a intențiilor de comunicare, a emoțiilor, a atitudinilor și a scopurilor comunicative; - Strategii de ascultare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor și evaluarea celor spuse de interlocutor, prin raportare la ceea ce știe elevul sau în relație cu propriile opinii; - Atitudini comunicative: flexibilitate, asertivitate, disponibilitate la negociere. Inteligența emoțională.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Texte orale propuse pentru ascultare: înregistrări audio, știri, dezbateri, diverse programe TV, soft educațional; ➤ Tipuri de interacțiune propuse: argumentarea unui punct de vedere și negocierea unor puncte de vedere în cadrul unor dezbateri cu doi sau mai mulți participanți; 	
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul epic. Textul liric. Textul dramatic; - Texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat); - Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii; - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, interpretări multiple; dezbateri pe marginea textelor citite; - Figuri de stil – hiperbola; - Monitorizarea și evaluarea propriei lecturi.
<p>Sugestii pentru alegerea textelor – <i>texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> (a) <i>texte continue: poezii lirice, piese de teatru, povestiri, fragmente de nuvele sau nuvele scurte, fragmente de romane, maxime și proverbe;</i> (b) <i>texte discontinue: cataloage;</i> (c) <i>texte multimodale: reclame;</i> (d) <i>manuale digitale;</i> (e) <i>soft-uri educaționale.</i> <p><i>* Pentru textul epic, pentru textul liric și pentru textul dramatic, se vor selecta texte literare de bază, cu preponderență din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</i></p>	
REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) prezentarea textului în fața unui public; b) evaluarea feed-backului primit; c) integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare. - Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie, pro-contra; ordinea argumentelor în textul argumentativ; - Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului; - Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor; - Alte aspecte: redactare de mână.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: <i>text de opinie, text argumentativ</i> 	

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a Conținuturi
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Părțile de vorbire: substantivul, adjectivul, verbul, numeralul și pronumele; - Construcții sintactice: subiect, predicat, atribut, complement; - Cuvinte de legătură; - Enunțuri eliptice. Norme de punctuație; - Relații semantice. <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române. <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului (conversiunea-fără terminologie); - Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului.
	<p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jargonul, argoul. Limbaj colocvial, limbaj cultivat (familiarizare); - Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă; - Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale.

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Actuala **Programă de limba și literatura română** pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, își propune să asigure dezvoltarea a două competențe-cheie: *comunicare în limba română și sensibilizare și exprimare interculturală*. Construcția programei are în vedere dublul statut al *limbii române* – de *limbă oficială* a statului român și de *limbă de școlarizare* – și valoarea formativă a literaturii române în contexte variate, ambele aspecte subsumate unei viziuni curriculare centrate deopotrivă pe componența lingvistică, pe componența interrelațională și pe componența estetică și interculturală. Cele trei componente au caracter instrumental și formativ, fiind în raport de complementaritate, fapt care impune o *tratate integrată* în demersul didactic de aplicare a programei.

Componența lingvistică fundamentează competența de comunicare: sprijină procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, dă sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susține conștiința identității.

Componența interrelațională vizează formarea comportamentului comunicativ, fapt ce contribuie la inserția socială adecvată, asigurând învățarea pe toată durata vieții.

Componența estetică și culturală urmărește descoperirea contextului cultural local și a patrimoniului național și universal și contribuie, în mod direct, la dezvoltarea personală a elevului prin lectura literaturii și a altor tipuri de creație artistică.

Finalitatea urmărită de programă vizează formarea unui individ capabil să utilizeze limba română în scopul învățării, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, capabil să utilizeze limba română în scopul inserției sociale, capabil să-și asume propria identitate lingvistică și culturală, sensibil la valorile interculturale și multiculturale.

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar în deținerea competențelor-cheie la nivelul intermediar, asigurându-se construirea nivelului funcțional din ciclul secundar inferior/superior, respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului în centrul activităților destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei Limba și literatura română, prin operaționalizarea cunoștințelor, îi asigură acestuia adaptarea la contexte de comunicare diverse, favorizând controlul propriei formări.

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere abordarea limbii ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
- stimularea gândirii logice și creative prin studiul limbii, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte păreri, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- accentuarea proceselor de construcție a sensului global în receptarea textelor literare și nonliterare;
- abordarea, ca noțiuni-ancoră, a conceptelor de gramatică, având rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, înțelegerea acestora având rolul de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea corectă, controlată și eficientă, adaptată la specificul situației de comunicare;
- abordarea conceptelor de teorie literară ca noțiuni-ancoră, cu rol structurant în înțelegerea și în interpretarea textelor, conștientizarea importanței acestora în dezvoltarea elevului ca cititor și în formarea interesului său pentru cultura națională și europeană;
- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluare continuă;
- proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- transpunerea activităților școlare în medii socio-lingvistice reale, în contexte nonformale și informale și recrearea unor „realități exterioare” în clasă;
- centrarea pe caracterul funcțional al conținuturilor, în vederea adaptării și inserției socio-profesionale.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate s-a făcut din rațiuni metodologice, deși în actul comunicării acestea fuzionează, fapt care face necesară predarea integrată a acestora. Sarcinile de învățare propuse elevilor trebuie să aibă un accentuat caracter funcțional, pragmatic, relevant pentru inserția socială în viața de adult.

În clasele V- VIII, este continuată construirea achizițiilor a căror structurare a început în ciclul primar.

Pentru un demers eficient sugerăm:

- utilizarea limbii române în enunțuri simple pentru orice situație de comunicare din clasă, încurajarea descoperirii sensului unor cuvinte și a unor structuri lexicale în context cu oferirea de explicații pentru elementele lexicale al căror sens nu poate fi dedus din context de către elev;

- utilizarea comunicării non-verbale pentru sprijinirea învățării intuitive, profesorul folosind mima, desenul, meloterapia, scurt metrajele pentru copii, în scopul oferii căilor de acces relevante pentru copii sau pentru explicarea unui concept;
- organizarea activităților pe grupe de nivel pentru a stimula interacțiunea în limba română, acest context de lucru fiind un context de comunicare în care elementele specifice limbii române capătă funcționalitate fără niciun efort;
- oferirea de exemple reprezentative pentru ilustrarea categoriilor gramaticale în însușirea corectă a noțiunilor;
- recurgerea la un context autentic de comunicare, creat în clasă pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele specifice propuse;
- stimularea exprimării orale și scrise simple, cu performări elementare care se pot dezvolta progresiv – de exemplu, în cadrul descrierii vom începe cu o singură trăsătură simplă, apoi vom trece la două trăsături și așa mai departe;
- propunerea de teme motivante de lucru – teme simple pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul T.I.C., atunci când există dotare;
- propunerea de sarcini de lucru la alegere pentru a stimula implicarea elevilor și diversificarea sarcinilor de lucru se pot face în funcție de profilul cognitiv al elevului (ca răspuns la o solicitare elevii se pot exprima prin: desen/mimă/mesaj oral pentru a indica ceea ce au înțeles din text), de nivelul de achiziție (de exemplu, relatarea unei acțiuni sau a mai multora), de interese (de exemplu, modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);

Modelul comunicativ-funcțional și abordarea conținuturilor

În documentul de față, categoriile de conținut sunt preluate dintre cele stipulate în Recomandarea Parlamentului European pentru formarea competențelor-cheie. Conținuturile sunt tratate ca bază de operare pentru structurarea competențelor, nu ca scopuri în sine.

În privința elementelor de construcție a comunicării am optat pentru intuirea regularităților limbii, pentru identificarea acestora în context și pentru abordarea categoriilor gramaticale și a claselor morfologice din perspectivă funcțională, aplicativă. Se va opera cu aceste noțiuni, cu/fără terminologie, în funcție de caz.

Receptarea mesajelor orale și scrise

Începând de la clasa a V-a până la a VIII-a, sunt incluse enunțuri specifice pentru receptarea globală a unui mesaj oral.

Înțelegerea globală a mesajului sprijină ascultătorul să discearnă dacă este necesar să acorde atenție într-un anumit context de comunicare. Înțelegerea globală, odată consolidată, permite și alte operări necesare înțelegerii și participării în tranzațiile verbale, care să conducă la interacțiuni responsabile social, în spațiul școlii și în afara lui.

În privința receptării mesajului scris, accentele formative sunt pe semnificații și pe explorarea acestora la nivelul textului. Lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului, ea fiind utilizată și ca mijloc de îmbogățire a vocabularului și de utilizare corectă a gramaticii.

Se recomandă atât valorificarea metodelor tradiționale, cât și a celor moderne (lectura predictivă, metode de stimulare a gândirii critice, metoda „Știu/Vreau să știu/Am învățat”, jurnalul cu dubla intrare, diagrama Venn etc.), adaptate particularităților de vârstă și lingvistice ale elevilor, precum și specificului textului abordat.

Textele vor fi alese în funcție de interesele copiilor și nivelul lor de dezvoltare cognitivă. Este utilă organizarea unei discuții cu elevii pentru a afla preferințele lor de lectură. Lungimea textului propus ar trebui să crească progresiv (de la un an de studiu la altul).

Recomandăm folosirea unei varietăți de texte care să cuprindă și elemente iconice – afiș, plan, tabel, bandă desenată, cărți uriașe, pliante bogat ilustrate etc. Este importantă stimularea reacției emoționale la lectura textului literar, chiar dacă acesta este foarte scurt. De asemenea, este necesară stimularea explorării textului (de informare sau literar) pentru a descoperi semnificații, nu doar aspecte explicite.

Tematica orientativă a textelor

Tematica textelor va reflecta universul copilăriei și valorile proprii acestuia. Se vor evita arhaismele, regionalismele, neologismele, precum și verbele la perfect simplu și mai mult ca perfect. Se recomandă adaptarea textelor la particularitățile de vârstă și la specificul studiului limbii române, textele având un limbaj accesibil. Autorii de manuale pot utiliza texte literare, în proză sau în versuri, sau texte nonliterare. Aceștia vor avea libertatea de a decide cu privire la structurarea și configurarea unităților de conținut din programă, precum și cu privire la tratarea didactică a noțiunilor.

Listă orientativă de autori

Alexei Mateevici, Alexandru Mitru, Ana Blandiana, Andrei Mureșanu, Anton Pann, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Cezar Petrescu, Constantin Cubleşan, Daniela Crăsnaru, Dimitrie Bolintineanu, Dumitru Almaș, Dului Zamfirescu, Elena Farago, Elisabeta Preda, Emil Gârleanu, Emilia Căldăraru, Emilia Plugaru, Fănuș Neagu, Gellu Naum, George Coșbuc, George Topârceanu, George Țârnea, Gheorghe

Onea, Ion Agârbiceanu, Ion Luca Caragiale, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Ion Creangă, Ion Pas, Ionel Teodoreanu, Lucian Blaga, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, Mircea Micu, Nina Casian, Octavian Goga, Octav Pancu-Iași, Otilia Cazimir, Passionaria Stoicescu, Petre Ghelmez, Petre Ispirescu, Silvia Kerim, Spiridon Vanghelie, Sultana Craia, Ștefan Octavian Iosif, Tudor Arghezi, Valentina Teclici, Vasile Alecsandri, Virgil Carianopol, Victor Eftimiu, Victor Prohin, Victor Sivetidis, Viniciu Gafița, Virgil Carianopol, Vladimir Colin, Carlo Collodi, Charles Perrault, Daniel Defoe, Edmondo de Amicis, Esop, Frații Grimm, Hans Christian Andersen, Hector Malot, Jack London, Jeff Kinney, Jonathan Swift, La Fontaine, Mark Twain, L.N. Tolstoi, Culegeri de texte (Creație populară, cu tematica tradiții și obiceiuri) etc.

Exprimarea orală și scrisă

În privința producerii de mesaje orale și scrise, accentele formative sunt puse pe valorizarea intereselor elevilor din perspectiva exprimării de idei, păreri, emoții, pe tematici relevante pentru experiențele lor. Succesul unor activități de exprimare depinde de semnificația lor pentru elevul înțeles în individualitatea sa, cu un profil cognitiv și afectiv propriu. Totodată sunt valorizate experiențele de interacțiune care pun bazele nu doar pentru comunicarea eficientă, dar și pentru socializare.

Temele de redactare, precum și problematicile abordate în producerea orală trebuie să traducă intenții autentice din perspectiva elevului cu D.M.U. și D.M.M..

Din acest motiv, în prezentul document, producerea de texte orale sau scrise pune accent pe relevanța contextului de comunicare, pe interogare, pe explorarea universului copilului, inclusiv prin apelul la noile tehnologii. Sunt evidențiate, de asemenea, situații în care, pentru a se exprima, elevii pot folosi și alte coduri în afara codului lingvistic (de ex. desene, colaje, ritm ...).

În activitățile propuse pentru dezvoltarea capacității de comunicare scrisă, recomandăm oferirea unor texte-model sau a unor puncte de sprijin pentru redactarea mesajelor, evaluarea activității elevilor să se realizeze continuu, oferindu-se posibilitatea corectării, reluării, îmbunătățirii produsului realizat.

Din punct de vedere metodologic structura unei lecții de lectură literară ar putea fi următoarea:

- Discuție introductivă vizând conținutul lecturii;
- Lectura expresivă/model a profesorului;
- Lectura elevilor, pe unități scurte, logice, cu explicarea cuvintelor și expresiilor;
- Exersarea pronunției corecte a unor cuvinte ce presupun un grad mai mare de dificultate;
- Exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări, vizând conținutul de idei;
- Evidențierea mesajului educativ al lecturii.

Evaluarea cunoștințelor, abilităților, comportamentelor și a deprinderilor implicate se va realiza pe baza unui set de competențe, stabilit pe ciclul de școlarizare.

Structura sintetică sau analitică a lecțiilor se alege în raport cu diagnosticul elevului și cu specificul clasei. Într-o clasă de elevi cu deficiențe mintale ușoare și moderate, se impun:

- individualizarea demersului didactic prin raportarea la potențialul psihofizic al fiecărui elev;
- folosirea mijloacelor tehnologice auxiliare și a calculatorului în activitatea de învățare-compensare-recuperare;
- exersarea abilităților (incipiente) de lucru pe computer poate pune copilul în situații extrem de motivante;
- manipularea materialului concret-intuitiv și verbalizarea demersului acțional întreprins;
- oferirea modelului verbal în comunicare, în scopul preluării și al fixării/ interiorizării acestuia de către copil;
- introducerea asocierilor de tipul obiect/ imagine – fonem – literă – grafem și imagine – cuvânt – verbalizare – scriere în actul formării deprinderilor lexico-grafice;
- fixarea și îmbogățirea permanentă a inventarelor de cuvinte familiare;
- consolidarea pronunției și a scrierii corecte a inventarului de cuvinte familiare și în cadrul activității de terapie logopedică în care este cuprins copilul;

Proiectarea

Proiectarea activităților didactice va urmări:

- formarea și dezvoltarea competențelor specifice;
- asigurarea unei proporții rezonabile între etapele de familiarizare cu noile conținuturi, de structurare și sistematizare necesare consolidării competențelor operatorii, de consolidare și aplicare a cunoștințelor dobândite;
- relaționarea intra- și interdisciplinară, intra- și cross-curriculară;
- personalizarea procesului de predare-învățare în raport cu competențele profesionale ale cadrului didactic și în raport cu elevul (cu clasa);
- stimularea proceselor cognitive, având ca finalitate formarea de competențe;
- asigurarea unei viziuni de ansamblu asupra învățării;
- posibilitatea unei bune utilizări a resurselor (timp, mijloace materiale și auxiliare didactice).

Programa propune conținuturi structurate pe teme care reflectă - la nivel de maximă generalitate - vârsta școlară a fiecărei clase. Astfel se construiește, în mod treptat și concentric, universul afectiv și cognitiv al elevului de gimnaziu, valorificând orizontul specific fiecărei vârste și a potențialului personal.

În lectura programei, se va ține cont de faptul că, la nivelul fiecărei clase, se indică doar conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ), iar reactualizările conținuturilor însușite în clasele anterioare se subînțeleg.

În abordarea didactică a conținuturilor se vor avea în vedere următoarele precizări:

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
Profesorul va selecta texte de bază integrale , destinate lecturii aprofundate (literare și nonliterare). Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune. Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport cu scopul de a aborda, în mod aplicativ , noțiunile de teorie literară, necesare în asigurarea comprehensiunii și în argumentarea interpretării.	Profesorul va selecta texte de bază integrale , destinate lecturii aprofundate (literare și nonliterare). Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune. Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze în mod aplicativ noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și pentru argumentarea interpretării.	Profesorul va selecta texte de bază integrale , destinate lecturii aprofundate (literare și nonliterare). Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune. Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze în mod aplicativ noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și pentru argumentarea interpretării.	Profesorul va selecta texte de bază integrale , destinate lecturii aprofundate (literare și nonliterare). Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune. Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze în mod aplicativ noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și pentru argumentarea interpretării.
Se recomandă ca textele literare de bază să reprezinte în mod semnificativ patrimoniul literar românesc . Sugestii pentru alegerea textelor oferă și <i>Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2)</i> . Textele literare de bază vor respecta criteriile: <i>valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor și la specificul colectivului de elevi</i> .			

Programa prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică: **Eu și universul meu familiar, Eu și lumea din jurul meu, Orizonturile lumii și cunoașterii, Reflecții asupra lumii**. Din fiecare temă, se vor propune subteme în funcție de nivelul elevilor din clasă, fiecare dintre acestea constituind centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând integrat toate domeniile de conținut (*Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate*) și vizând toate competențele generale.

Alături de competențele vizate, programa propune activități, prin care elevii vor monitoriza propria învățare. Programa îi permite profesorului să-și manifeste creativitatea, eliminând abordările excesiv teoretizante și asigurând flexibilitatea și eficiența în procesul de formare a competențelor-cheie, prin raportare permanentă la elementele reprezentative ale culturii românești și universale.

Strategii didactice

Pornind de la contextul și aspectele specifice ale studierii limbii române la școlile speciale, se impune o abordare metodologică și lingvistică nuanțată, care are în vedere îmbogățirea permanentă a vocabularului, activizarea fondului lexical cunoscut de elevi și utilizarea acestuia în contexte variate, formarea exprimării corecte, adecvate contextului de comunicare.

Se recomandă folosirea, în activitățile de limbă română, a metodelor activ-participative, a învățării prin cooperare, a valorificării cântecului, jocului, a activităților de pedagogia dramei, a colaborării profesor – elev, în vederea însușirii limbii române.

Procesul instructiv-educativ presupune folosirea competențelor de comunicare orală și scrisă realizate atât prin metode tradiționale cât și prin metode activ-participative, completate de metode alternative (metoda lui Meixner, PECS, LMG, metoda Globală), ținând cont de particularitățile psihoindividuale ale elevilor urmărind evidențierea transferurilor interdisciplinare.

Aplicându-se metode diferite se obțin rezultate bune în pregătirea elevilor. De asemenea, însușirea unor cunoștințe noi poate deveni mai dificilă sau mai ușoară pentru unii și aceiași elevi, în funcție de metodele utilizate. În același timp, s-a putut constata că exersarea funcțiilor intelectuale este condiționată nu numai de conținuturile date, ci și de forma în care acestea sunt aduse la cunoștința elevilor, adică de metodele utilizate.

Implicarea activă și interactivă a elevilor cu întregul lor potențial intelectual, fizic, afectiv-motivațional și volițional, cu creativitatea și productivitatea lor, reprezintă premisa unei instruirii eficiente, interactive, care își propune ca rezultat, elaborarea de noi structuri cognitive-intelectuale, afective, motivaționale și voliționale operaționale. Astfel, activizarea reprezintă un rezultat al instrucției/autoinstrucției și educației/autoeducației și, deopotrivă, o premisă a unei instrucții/autoinstrucții și educației/autoeducației eficiente, de nivel superior. Dintr-un participant pasiv și docil, din obiect al învățării, elevul devine subiect activ al unei activități orientate de propriile sale nevoi și interese educaționale.

Profesorul este cel care creează mediul educațional favorabil, stimulat și interesant pentru învățare în clasă, iar elevul este cel care aduce ceva din viața lui, din afara școlii, din ciclul primar sau experiența lui de viață. În cadrul orelor de limba și literatura română, se pot folosi o multitudine de metode care să stârnească interesul elevilor. Elevii citesc cu plăcere orice text dacă li se orientează atenția, curiozitatea și interesul față de acesta. De cele mai multe ori, aceste metode îi solicită pe aceștia să formuleze întrebări referitoare la text, întrebări care să-i stimuleze pe colegii lor în căutarea răspunsurilor. Nici unii, nici ceilalți nu ar reuși să facă acest lucru, dacă nu ar citi textul cu atenție. Animația îi cuprinde și atunci când întrebarea pusă are mai multe soluții. Uneori, metodele îi antrenează în citirea pe roluri prin dramatizări, prin organizarea și distribuirea rolurilor în echipă, precum și prin folosirea unui vocabular propriu în replicile lor. Dezbaterile unor probleme care îi interesează, folosind argumente "pro" și "contra", îi ajută să decidă dacă acceptă sau nu valorile și ipotezele din text.

Receperea mesajelor și a informațiilor se face prin comunicare elev-elev sau profesor-elev, ceea ce contribuie la învățarea de tip activ.

Evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Ea trebuie corelată cu toate activitățile didactice. Abordarea comunicativ-funcțională impune atât evaluarea inițială la începutul anului școlar, cât și cea formativă cu scopul urmăririi progresului înregistrat de fiecare elev, în parte. Competențele de comunicare vor fi evaluate pe tot parcursul anului școlar.

Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Se va evalua competența de receptare (înțelegerea după auz), de producere orală (vorbirea), citirea corectă, lectura comprehensivă, scrierea cuvintelor, a propozițiilor cu respectarea convențiilor limbajului scris.

Se recomandă cu prioritate tehnici moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini.

În practica școlară s-au îmbunătățit metodele și tehnicile de evaluare în scopul realizării unor corelații eficiente între predare-învățare-evaluare și pentru a atinge dezideratele propuse pentru formarea personalității autonome, libere și creatoare utilizându-se în paralel cu metodele tradiționale.

Valențe formative ale metodelor alternative de evaluare

Este recunoscut faptul că aceste metode de evaluare constituie o alternativă la formulele tradiționale a căror prezență domină. Alternativele oferite constituie opțiuni metodologice și instrumentale care îmbogățesc practica evaluativă evitând rutina și monotonia.

În procesul instructiv-educativ la elevii cu D.M.U. sau D.M.M. se recomandă utilizarea următoarelor metode activ-participative:

- Brainstormingul;
- Diagrama Venn;
- Explozia stelară;
- Predicțiile;
- Jocul de rol;
- Cubul;
- Mozaicul;
- Știu/vreau să știu/am învățat;
- Ciorchinele;
- Învățarea prin cooperare;
- Ce se vede? Ce se aude? Ce se simte?;
- Grupați/lucrați în perechi/comunicați;
- Pălăriile gânditoare;
- Turul galeriei;
- Jurnalul dublu;
- Cadranele;
- Jocul didactic;
- Portofoliul;
- Hărțile conceptuale;
- Proiectul;

- Jurnalul reflexiv;
- Tehnica 3-2-1;
- Metoda R.A.I.;
- Studiul de caz;
- Observarea sistematică a activității și a comportamentului elevului;
- Fișa pentru activitatea personală a elevului;
- Investigația;
- Interviu;
- Înregistrări audio și/sau video.

Metode propuse pentru activitățile de învățare:

Harta conceptuală

Aceasta este o metodă ce structurează cunoștințele copilului, iar important nu este cât cunoaște copilul, ci relațiile care se stabilesc între cunoștințele asimilate.

Poate fi definită drept un grafic care include concepte centrale (localizate în centrul hărții); concepte secundare (localizate către marginea hărții), iar prin harta realizată se comunică felul în care este înțeleasă relația între concepte.

Aplicații practice: Bogățiile toamnei- Se împart elevii în grupuri de câte 3-4 și prin metoda „Mâna oarbă”, fiecare alege un obiect specific anotimpului toamna, iar prin cooperare stabilesc sarcinile: desenează obiectul în mijlocul foi A4, desenează sau scriu tot ce știu despre acel obiect și la ce folosesc cunoștințele pe care le au despre aceste obiecte. Apoi un elev din grup prezintă.

Portofoliul

Portofoliul reprezintă „cartea de vizită” a elevului, prin care profesorul poate să-i urmărească progresul, în plan cognitiv, atitudinal și comportamental, la o anumită disciplină de-a lungul unui interval mai lung de timp (un semestru sau un an școlar).

Reprezintă un pact între elev și profesorul care trebuie să-l ajute pe elev să se autoevalueze. Profesorul discută cu elevul despre ce trebuie să știe și să facă acesta de-a lungul procesului de învățare. La începutul demersului educativ se realizează un diagnostic asupra necesităților elevului de învățare pentru a stabili obiectivele și criteriile de evaluare. Diagnosticul este făcut de profesor și este discutat cu elevul implicat în evaluare.

Portofoliul cuprinde:

- lista conținutului acestuia, (sumarul, care include titlul fiecărei lucrări/fișe, etc. și numărul paginii la care se găsește);
- argumentația care explică ce lucrări sunt incluse în portofoliu, de ce este importantă fiecare și cum se articulează între ele, într-o viziune de ansamblu a elevului/grupului cu privire la subiectul respectiv;
- lucrările pe care le face elevul individual sau în grup;
- rezumate;
- eseuri;
- articole, referate, comunicări;
- fișe individuale de studiu;
- proiecte;
- teme de zi;
- probleme rezolvate;
- teste și lucrări semestriale;
- înregistrări, fotografii care reflectă activitatea desfășurată de elev individual sau împreună cu colegii săi;
- observații pe baza unor ghiduri de observații;
- autoevaluări scrise de elev sau de membrii grupului;
- alte materiale, hărți cognitive, contribuții la activitate care reflectă participarea elevului/ grupului la derularea și soluționarea temei date;
- viitoare obiective pornind de la realizările curente ale elevului/grupului, pe baza intereselor și a progreselor înregistrate;
- rezultatele evaluării făcute de profesor, se comunică tuturor persoanelor implicate în dezvoltarea psiho-educatională a elevului (părinții/tutorii legali);

Studiul de caz

Studiul de caz este o metodă ale cărei caracteristici o recomandă îndeosebi în predarea și învățarea disciplinelor socio-umane, dar în egală măsură poate fi luată în calcul și ca o metodă alternativă de evaluare a capacității elevilor de a realiza astfel de demersuri (de analiză, de înțelegere, de interpretare a unor fenomene, de exersare a capacității de argumentare, de emitere a unor judecăți de evaluare, precum și de formare și dezvoltare a trăsăturilor de personalitate);

Metoda R.A.I. (Răspunde, Aruncă, Interoghează)

Este o metodă de fixare și sistematizare a cunoștințelor, dar și de verificare. Are la bază stimularea și dezvoltarea capacităților elevilor de a comunica (prin întrebări și răspunsuri), despre ceea ce au învățat. Urmărește realizarea feed-back-ului printr-un joc de aruncare a unei mingi ușoare.

Copilul care aruncă mingea, trebuie să formuleze o întrebare, din cunoștințele însușite și să o adreseze copilului care o prinde. Cel care prinde mingea, răspunde la întrebare, apoi o aruncă mai departe, altui coleg, punând o nouă întrebare. Copilul care nu știe răspunsul, iese din joc, la fel ca și cel care este descoperit că nu cunoaște răspunsul la propria întrebare.

Metoda Știu/Vreau să știu/Am învățat

Este o metodă care:

- consolidează cunoștințele elevilor despre o temă dată, totodată oferă posibilitatea de a învăța informații noi;
- realizează corelarea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor dobândite anterior cu cele noi;
- asigură participarea activă a elevilor la actul învățării.

Etapele utilizării metodei:

1. profesorul împarte clasa pe grupe/perechi și cere elevilor să întocmească o listă cu tot ce știu despre tema dată;
2. se va lucra pe baza următorului tabel:

Știu	Vreau să știu	Am învățat

3. grupele/perechile de elevi notează informațiile pe care le consideră cunoscute în prima coloană;
4. în a doua coloană elevii identifică întrebările pe care le au în legătură cu tema abordată;
5. elevii vor citi individual textul;
6. răspunsurile găsite în text la întrebările formulate anterior se trec în coloana a treia;
7. întrebările și răspunsurile primite se compară cu cunoștințele anterioare.

Metoda Diagrama Venn

Este o metodă grafică utilizată în activitățile de învățare sau la fixarea cunoștințelor, putând constitui și o modalitate de evaluare. Este utilă pentru a arăta asemănările și diferențele dintre două idei, personaje, trăsături, evenimente etc.

O diagramă Venn este formată din două cercuri mari care se suprapun parțial.

Etapele utilizării metodei:

- elevii (individual sau în perechi/grup) completează cercurile cu informațiile referitoare la temele de comparat;
- în zona suprapusă se desenează /notează asemănările, elementele comune temelor comparate;
- după completare se vor compara cercurile;
- în final, se face pe un poster diagrama clasei.

Ciorchinele

Schema ciorchine reprezintă un organizator grafic întocmit individual, în pereche sau în grup, care ajută la clarificarea ideilor, a informațiilor, a conceptelor și a relației dintre acestea, având în vedere o temă dată. Se poate folosi pentru:

- colectarea și organizarea cunoștințelor deja existente;
- construirea de noi asocieri între cunoștințele avute;
- stimularea metacogniției etc.

Similar bursei de idei, schema ciorchine îi îndeamnă pe elevi la gândirea liberă și creativă, legată de o temă dată. Schema ciorchine poate fi o rețea de idei asociativă (schema pânzei de păianjen), de formă mai complicată, model grafic organizat ierarhic (constă din mai multe unități principale și secundare) sau simplificată, grupată în jurul unei idei centrale.

Pașii întocmirii schemei ciorchine sunt următorii:

- explicarea/ prezentarea schemei ciorchine;
- scrierea pe tablă a temei centrale, a ideii, cuvântului, expresiei;
- scrierea, în diferite puncte ale tablei, a ideilor, a cuvintelor legate de sfera de semnificație a temei/ expresiei date;
- încercuirea elementelor considerate corespunzătoare și reunirea acestora pe baza relației existente între ele;
- extinderea rețelei de semnificații (scrierea fiecărei idei, care poate fi asociată sferei tematice).

Metoda cubului

Metoda cubului dezvoltă capacitățile elevilor de gândire și de compunere a textelor, care se bazează pe analizarea unei teme date sau a unui text, din diferite puncte de vedere. Se poate efectua ca

activitate individuală, în grup sau colectiv. Pentru aplicarea sa, avem nevoie de un cub, care are pe fiecare latură câte o indicație. În loc de cub, pot fi utilizate și cărți de joc așezate cu fața în jos. Prin aruncarea cubului sau prin întoarcerea unei cărți de joc, elevul primește acel punct de vedere, după care trebuie să interpreteze un text, un obiect, o imagine, un film, un model. Pe laturile cubului sau pe cartea de joc pot fi trecute indicații care pot fi aplicate în mai multe situații de învățare (Describe! Compară! Asociază! Analizează! Prezintă! Argumentează sau combate!). Pentru rezolvarea sarcinilor în scris sau oral, profesorul formulează diferite întrebări.

Metoda predicției

Predicția este o modalitate de a stimula gândirea independentă. Sarcina elevilor este ca, dispunând de un număr limitat de informații, să creeze presupuneri, așteptări, ipoteze legate de textul ce urmează a fi citit, apoi, după finalizarea sarcinii, să redacteze concluzii despre coincidențele sau despre diferențele dintre **predicții** și cele constatate în mod efectiv. Prin întrebări stabilite anterior, profesorul poate ajuta elevii în activitatea lor de predicție. Prelucrarea se poate face și pe segmente (în acest caz, după fiecare parte urmează o discuție, apoi o nouă **predicție**).

Pașii metodei **predicției**:

- anterior rezolvării sarcinii (citirii textului), profesorul le prezintă elevilor câteva informații importante; profesorul le cere elevilor să caute cunoștințele aferente tematicii date;

Aplicații practice: Se citește sau povestește primul fragment, se scot câteva idei despre ce s-a întâmplat și se trec în coloana 3. Apoi se pune întrebarea: **Ce credeți că se întâmplă în continuare?** Predicțiile copiilor se trec în coloana 1 și motivația: **De ce credeți asta?** în coloana 2, se citește următorul fragment, se formulează 2-3 idei, se trec în coloana 3, apoi se merge mai departe cu întrebarea: Ce credeți că se va întâmpla, se notează predicțiile și motivația, ...până se termină povestea.

Activitatea predictivă poate fi făcută o singură dată în decursul unei lecturi sau povestiri, permițându-le copiilor să-și modifice predicțiile pe măsură ce se povestește. Exemplu: povestea „Puiul” de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești.

Tabelul predicțiilor:

Ce credeți că se va întâmpla?	De ce credeți asta?	Ce s-a întâmplat de fapt ?

Metoda învățării prin cooperare

Este o metodă de cooperare, relaționare, valorificarea cunoștințelor deja acumulate de către copii și crearea posibilității de a dobândi altele noi, învățând concomitent să structureze informația însușită și cea nouă.

Aplicații practice: Copiii își verifică cunoștințele despre o temă ex: Sărbătorile de iarnă, realizând un poster, în grupuri mici, fiecare având sarcini diferite:

- un grup desenează și decupează bradul;
- un grup desenează și decupează obiectele decorative pentru brad;
- un grup desenează și decupează cadourile de sub brad;
- la final toți copiii asamblează rezultatele celor trei grupe, analizează și descriu sarcinile realizate.

Ce se vede? Ce se aude? Ce se simte?

Prin această metodă se urmărește dezvoltarea capacității de exprimare prin implicarea diferiților analizatori: tactili, auditivi, vizuali și olfactivi pentru a *înțelege mai bine conceptele teoretice*.

Aplicații practice: se prezintă un stimul senzorial, o imagine a unui obiect, fenomen. Se înregistrează observațiile elevilor într-un tabel cu trei coloane, corespunzătoare celor trei simțuri. Apoi se analizează răspunsurile.

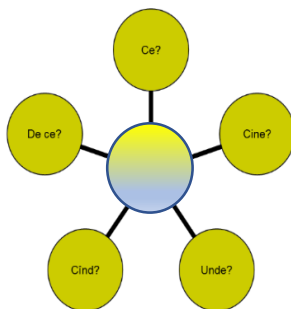
Ex. pentru anotimpul „Primăvara”

	Ce se vede?	Ce se aude?	Ce se simte?
Primăvara			

Explozia stelară

Metoda stimulează atât creativitatea individuală, cât și pe cea de grup, spiritul de cooperare și pe cel de competiție; dezvoltă și exersează gândirea cauzală, divergentă, deductivă, limbajul, atenția distributivă.

Aplicații practice: Folosind cinci întrebări de bază se organizează grupuri, pentru fiecare întrebare de bază, apoi se discută și se reconstituie întâmplarea. Exemplu de aplicație la lectura „Bunica” de Barbu Ștefănescu Delavrancea.

Gândiți/ lucrați în perechi/ comunicați

Constă în comunicarea între doi elevi, care analizează împreună un text, extrag o serie de idei pe care, de comun acord, le prezintă colegilor.

Elevii formează perechi, într-un timp dat (3-4 min.) fiecare elev, din fiecare pereche, scrie despre un anumit subiect, de fapt, ambii elevi răspund individual la anumite întrebări pregătite dinainte de profesor, întrebări ce suscită mai multe răspunsuri posibile. Când au terminat de scris, cei doi parteneri citesc unul altuia răspunsurile și convin asupra unui răspuns comun care să încorporeze ideile amândurora. Profesorul pune 2-3 perechi (în funcție de timpul disponibil) să rezume și să prezinte concluziile la care au ajuns partenerii, de comun acord.

Pălăriile gânditoare

Metodă care corespunde diferitelor tipuri de gândire.

Încurajează gândirea complexă, atât cea individuală cât și cea de grup.

Participanții la jocul didactic trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori și să își asume rolul sugerat de aceasta;

Pălăria albastră – este liderul, clarifică/alege soluția corectă (*moderatorul*), semnifică gândirea speculativă

Pălăria albă – informează (*povestitorul*), este neutră, semnifică gândirea obiectivă

Pălăria roșie – spune ce simte (*psihologul*), semnifică gândirea influențată de afect

Pălăria neagră – identifică greșelile, aspectele negative (*criticul*), semnifică gândirea critică negativă

Pălăria verde – generează idei noi (*gânditorul*), semnifică gândirea creativă

Pălăria galbenă – identifică aspectele pozitive (*optimistul*), semnifică gândirea optimistă

Turul galeriei

Tehnică de învățare prin cooperare care stimulează gândirea, creativitatea și învățarea eficientă încurajând copiii să-și exprime opiniile cu privire la soluțiile propuse de colegii lor.

Se comunică sarcina de lucru

-Se formează grupele;

-Elevii lucrează în echipe, iar produsul poate fi un desen/ o schemă/scurte propoziții;

-Elevii prezintă în fața clasei afișul, explicând semnificația și răspund întrebărilor puse de colegi;

-Se expun afișele pe pereți, acolo unde dorește fiecare echipă;

-Lângă fiecare afiș se lipește câte o foaie goală;

-Li se cere grupelor să facă un tur, cu oprire în fața fiecărui afiș și să noteze pe foaia albă anexată comentariile, sugestiile, întrebările lor;

-Fiecare echipă va citi comentariile făcute de celelalte grupe și va răspunde la întrebările scrise de aceștia pe foile albe.

Această tehnică de învățare necesită mișcarea elevilor în sala de clasă, fapt care-i atrage și le stârnește interesul. De asemenea, se realizează interacțiunea directă în grupul inițial și indirectă, cu ceilalți colegi, prin intermediul produselor muncii acestora.

Jurnalul dublu

Elevii, folosindu-l, pot observa că un text poate fi redat prin imagini și invers. De aici elevul își formează deprinderi de a împărți textul în fragmente, folosirea unei imagini în locul unui fragment și invers. Obişnuiți cu redarea textului prin benzi desenate, ei constată că un text are un început (introducerea), o continuare a acestui început (cuprinsul) și apoi încheierea textului (sfârșitul), realizând că textul nu poate fi lipsit de una dintre aceste părți. Pentru a aplica această metodă, elevii trebuie să-și împartă pagina în două părți, trasând o linie verticală pe mijloc. În partea stângă se pot nota citate, fragmente, desene, benzi desenate, iar în partea dreaptă le vor comenta, vor justifica alegerea făcută, vor scrie ce i-a determinat să facă această alegere. Pot nota, de asemenea, impresii, sentimente, păreri, întrebări pe care și le-au pus atunci când au făcut alegerea sau dacă le-a fost impusă, pot să-și spună

păreră pro sau contra în legătură cu cerința dată. Această metodă se poate aplica atât la textele în proză, cât și la cele în versuri, pentru că le dă posibilitatea elevilor să exprime prin cuvintele lor tot ceea ce cred, simt, știu, gândesc și înțeleg despre text, fragment.

Cadranele

Reprezintă o tehnică ce presupune extragerea esențialului dintr-un text analizat, de rezumare și sintetizare a unui conținut informațional solicitând implicarea elevilor în înțelegerea acestuia.

Această metodă presupune parcurgerea următorilor pași:

- Împărțirea tablei în 4 părți egale.
- Se propune un criteriu pentru fiecare cadran obținut.
- Se citește textul.
- Se formulează răspunsuri scurte pentru fiecare cadran.
- Se evaluează rezultatele.

Metoda poate fi folosită în etapele lecției dar poate fi și o excelentă metodă de evaluare a cunoștințelor însușite de elevi (în cadrul unei lecții sau al unui capitol). În evocare: se poate desena cadranul și se pot trece obiectivele sub formă de cerințe; elevii își trasează cadranele și își citesc cerințele; le putem cere apoi, să citească lecția cu atenție pentru a face însemnările în cadran. În realizarea sensului: colaborează, comunică, cer sfaturi și îndrumări cadrului didactic și realizează obiectivele prevăzute.

Îmbinarea cititului cu scrisul, comunicarea cu desenul în gândirea critică, fac din activitate un joc în care elevilor le place să se implice, le cere orientare în pagină, le formează gustul estetic, elevii fiind preocupați nu numai de ceea ce scriu, ci și de felul în care scriu.

Jocul didactic

Valoarea practică a jocului didactic constă în faptul că, în procesul desfășurării lui, elevul are posibilitatea să-și aplice cunoștințele, să-și exerseze priceperile și deprinderile ce s-au format în cadrul diferitelor activități. Folosirea jocului didactic, ca activitate obligatorie, aduce variație în procesul de instruire a copiilor, făcându-l mai atractiv.

În cadrul orelor de literatură, prin jocul didactic „Găsește însușirile...” se verifică modul în care au fost asimilate noțiunile învățate și utilizarea acestora în contexte noi.

Un alt exemplu în cadrul orelor de gramatică:

„Substantivul”

Alcătuiește o listă cu substantive, pornind de la partea de vorbire pe care o vom studia astăzi: sare, umăr, banană, stilou, tren, ardei, neam, tanc, izvor, vulpe.

Valențele formative care susțin aceste metode alternative ca practici de succes atât pentru evaluare cât și pentru realizarea obiectivului central al învățământului special gimnazial și anume, învățarea, sunt următoarele:

- stimulează implicarea activă în sarcină a elevilor, aceștia fiind mai conștienți de responsabilitatea ce și-o asumă;
- asigură o mai bună punere în practică a cunoștințelor, exersarea priceperilor și capacităților în variate contexte și situații;
- asigură o mai bună clarificare conceptuală și o integrare ușoară a cunoștințelor asimilate în sistemul noțional, devenind astfel operaționale;
- unele dintre ele, cum ar fi portofoliul, oferă o perspectivă de ansamblu asupra activității elevului pe o perioadă mai lungă de timp, depășind neajunsurile altor metode tradiționale de evaluare cu caracter de sondaj în materie și între elevi;
- asigură un demers interactiv al actelor de predare-evaluare, adaptat nevoilor de individualizare a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev, valorificând și stimulând potențialul creativ și originalitatea acestuia;
- descurajează practicile de speculare sau de învățare doar pentru notă;
- reduce factorul stres în măsura în care profesorul este un consilier, iar evaluarea are ca scop în primul rând îmbunătățirea activității și stimularea elevului și nu sancționarea cu orice preț, activitățile de evaluare cuprinzând materiale elaborate de-a lungul unui interval mai mare de timp;

Bibliografie

- Asociația RENINCO România(2001). *Curriculum pentru copiii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*
- Asociația RENINCO România (2001). *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale*
- Buică, B. C. (2004). *Bazele defectologiei*, Ed. Aramis, București
- Cerghit, I., (2006). *Metode de învățământ*, Ed. Polirom, Iași
- Crețu, C. (1998). *Curriculum diferențiat și personalizat*, Ed. Polirom, Iași
- Coord Chelemen, I., Peter, K., Boroș, D., Perțe, A., Onicaș, R. (2010). *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din Oradea, Oradea
- David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A. (2006). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Ed. Polirom, București
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială.Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
- Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană
- Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
- Păunescu, C., Kostyak, C., Mușu, I., Lupu, F. (1982). *Metodologia învățării limbii române în școala ajutoare*, Ed. Didactică și Pedagogică, București
- Radu, G.(1999) *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, Ed. Didactică și Pedagogică, București
- Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București
- Vlad, E. (1999). *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Ed. PROHUMANITATE, București
- *** Programa școlară aprobată prin ordin al ministrului nr.5235 /01.09.2008 Anexa 1 pentru disciplina Citire-Scriere-Comunicare, Clasele I - X, deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate
- ***Programa școlară aprobată prin ordin al ministrului nr. 5003 /02.12.2014 Anexa nr. 2 pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CLASELE a III-a – a IV-a
- ***Programa școlară aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017 Anexa nr. 2 pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CLASELE a V-a – a VIII-a

Grupul de lucru :

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Alin Florin NOVAC-IUHAS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
KERY Hajnal, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Alina VESE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Popa Diana	Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Haș Rodica Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1, Oradea
Poszet Camelia Mioara	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1, Oradea
Denes Melinda-Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1, Oradea
Laslou Elena Georgeta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1, Oradea
Balota Maria-Laura	Liceul Tehnologic Special Nr. 1, Oradea
Ionescu Crina-Laura	Inspectoratul Școlar Județean Cluj
Mureșan Adriana-Ana	Școala Profesională Specială SAMUS, Cluj-Napoca

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ENGLEZĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa pentru disciplina Limba engleză¹, clasele V - VIII, conform Planului cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, are alocate 1 oră/ săptămână în trunchiul comun (TC). Prezenta programă propune formarea unor achiziții specifice nivelului A1+/ A2 la finalul ciclului gimnazial.

Fiecare elev are dreptul fundamental la educație, și trebuie să i se dea ocazia de a achiziționa și menține un nivel acceptabil de învățare. Elevii au caracteristici, interese, abilități și nevoi de învățare unice. Sistemele educaționale trebuie astfel implementate încât să se ia în considerare varietatea acestor caracteristici și nevoi. Profesorul trebuie să stimuleze elevul cognitiv, să abordeze elevii diferențiat în funcție de capacitățile/ ritmul de lucru/ de achiziție al fiecăruia.

Elevul cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, poate achiziționa cunoștințe în limba engleză care să-l ajute să se exprime și să înțeleagă mesaje.

Conținutul activității (activitățile gândite, solicitate) trebuie, de asemenea, să depindă de nivelul de cunoștințe al elevilor, vârstă, ritmul de muncă și abilități.

Metodele și strategiile folosite de către profesor urmăresc implicarea activă a elevului, dorința de participare în toate momentele lecției, activități centrate pe elev, cu un feedback constant. Activitățile elevului vor fi desfășurate cu sprijinul profesorului, ori de câte ori va fi necesar.

Metodele activ-participative folosite în clasa de elevi cu cerințe educative speciale permit atingerea potențialului maxim al elevilor. Prin efort personal și colaborare cu ceilalți elevi, pot să-și dezvolte cunoștințele, să-și îmbogățească vocabularul în limba engleză. Ele facilitează nivelul de dezvoltare și socializare al elevilor.

La nivelul curriculumului actual, competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dobândite prin învățare.

Programa include, pe lângă **Nota de prezentare**, următoarele:

- **competențe generale**, care sunt urmărite pe întreg parcursul ciclului gimnazial în contexte adecvate elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate;
- **competențe specifice**, derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase, fiind susținute de activități diferite de la o clasă la alta;
- **activități de învățare**, care reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se vor deprinde competențele specifice. Acestea sunt adecvate nivelului de dezvoltare al elevului, valorificând experiența lui;
- **conținuturi** care sunt organizate pentru a fi accesibile elevilor, fiind corelate cu interesele de cunoaștere ale elevilor și nivelul lor de școlarizare;
- **sugestii metodologice** care vin în ajutorul profesorului în organizarea demersului didactic.

1 - Limba modernă 1 se studiază doar la clasele cu elevi cu dizabilități intelectuale ușoare.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale simple în situații de comunicare uzuală**
- 2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală**
- 4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală (minimal)**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple în situații de comunicare uzuală.**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea sensului global al unui mesaj/dialog simplu sau audiat în situații de comunicare uzuală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alegerea variantei corecte în exerciții de tip Adevărat/ Fals; - Identificarea situației de comunicare; - Răspuns la întrebări scurte: „Despre ce este vorba ...?”, „Despre cine este vorba ...?”.
<p>1.2. Recunoașterea unor instrucțiuni simple și de orientare în schimburi verbale uzuale și clar articulate (cu sprijin, pentru a facilita înțelegerea).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trasarea de săgeți pe o hartă sau plan după instrucțiuni de orientare simple; - Participarea verbală cu replici la un dialog simplu; - Oferirea de răspunsuri simple în interacțiuni uzuale; <p>Exemplu: la școală, la magazin, în timpul liber, etc.</p>
<p>1.3. Manifestarea curiozității pentru descoperirea unor aspecte din spațiul cultural al limbii studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Căutarea de clipuri video din spațiul cultural studiat; - Realizarea unui proiect sau album cu imagini care aparțin spațiului cultural al limbii studiate; - Realizarea unor felicitări după indicațiile date (Sf. Valentin, Halloween, Crăciun etc.)

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală.

Clasa a V-a
<p>2.1. Solicitarea și oferirea de informații referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei fixe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la jocuri de rol la magazin; - Conversații simple între elevi pentru a afla prețul produselor „cumpărate” ; - Confectionare de ceasuri, pentru a afla ora;
<p>2.2. Participarea la conversații pe teme familiare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri în care participanții exprimă ce le place și ce nu le place (la cumpărături, la masă, în parc) ; - Dialoguri simple pentru a rezolva o problemă (de exemplu: decizia referitoare la un cadou pentru aniversarea unui coleg sau alegerea unor obiecte de vestimentație pentru un eveniment); - Realizarea de comenzi simple între colegi: „Deschide caietul!” - Discuții în cadrul unor proiecte tematice în perechi sau în grupuri mici <p>Exemplu: pentru alegerea culorilor, fotografiilor de decupat etc).</p>
<p>2.3. Descrierea simplă a unei persoane/ unui personaj.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indicarea câtorva trăsături ale unui prieten, coleg de bancă; - Verbalizarea portretului unui membru al familiei/ desen animat/ coleg;

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare verbală

Clasa a V-a
3.1. Recunoașterea sensului unui mesaj scris simplu în situații de comunicare uzuală. <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de tipul Adevărat/ Fals; - Exerciții de corectare a unor propoziții; - Exemplu: „Mingea e pătrată. Nu, mingea e rotundă”.
3.2. Recunoașterea informațiilor de bază din propozițiile citite. (minimal) <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de împerechere a propozițiilor simple cu imagini; - Încercuirea cuvântului scris în plus, dintr-un set pe o anumită temă.

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală (minimal).

Clasa a V-a
4.1. Reproducerea în scris a unor cuvinte aparținând vocabularului de bază: membrii familiei, animale, obiecte din mediul familial, școlar, etc. <ul style="list-style-type: none"> - Completare de rebus, careu, puzzle, cuvinte încrucișate cu soluții parțial rezolvate și cu suport vizual. - Exerciții de recompunere a unor cuvinte simple, familiare, legate de o anumită temă pornind de la silabe separate.
4.2. Completarea unui chestionar/tabel cu detalii personale. <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de completare de date; - Exerciții de redactare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Suporturi de învățare	Material intuitiv (desene/ imagini, marionete, obiecte realizate de către profesor/ elevi, exemplu. ceas, fotografiile etc); Mesaje scrise/ etichete pentru asociere cu imaginea; Plan al cartierului/ spațiului școlii; Pagini web cu informații despre sportivi/ cântăreți etc.
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	-Domenii din universul imediat: propria persoană, cumpărături, preferințe, activități acasă și la școală, obiecte de vestimentație, momentele zilei, lunile anului, vremea, timpul, mijloace de transport, mâncare, mese principale; -Personaje și jocuri preferate; -Comunitatea- orașul/ satul; -Sărbători;
Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	- a cere și a oferi informații; - a solicita un produs la magazin; - a mulțumi; - a oferi informații (referitoare la numere, preț, oră); - a indica câteva trăsături (ale unei persoane/ personaj); - a descrie (minimal) un obiect/ animal; - a da și a urma instrucțiuni; - a exprima preferințe; - a denumi fructe/ legume; - a relata la timpul prezent; - participa la schimburi verbale simple; - a scrie cuvinte legate de o anumită temă;

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple în situații de comunicare uzuală**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea unor detalii din mesaje simple, în situații de comunicare uzuală, atunci când se vorbește rar și foarte clar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea imaginii corespunzătoare dintr-un set (cu sprijinul profesorului, pentru înțelegerea detaliilor); - Răspunsuri la întrebări simple despre anumite detalii din mesaje audiate; - Exerciții cu alegere multiplă.
<p>1.2. Recunoașterea informațiilor dintr-un mesaj audiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferirea de răspunsuri simple și scurte la întrebări; - Completarea de texte lacunare simple (cu sprijinul profesorului, pentru a facilita înțelegerea); - Jocuri de rol, pantomimă, mimarea pe baza unui mesaj simplu audiat.
<p>1.3. Identificarea unor elemente culturale specifice limbii studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Căutarea sau recunoașterea pe internet a unor informații referitoare la: cântăreți, sportivi, actori celebri; - Realizarea unor postere, albume: cântăreți, sportivi, actori celebri etc. - Audiții de cântece cunoscute.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>2.1. Solicitarea de informații referitoare la casă, familie, adresă, persoane, hobby-uri, rutina zilnică, cu sprijinul profesorului pentru a facilita exprimarea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri scurte între elevi sau elev- profesor pentru a afla diferite informații Exemplu: „Care este adresa ta?”, „Care este hobby-ul tău?”, „Care este programul tău zilnic?” - Formularea de întrebări și răspunsuri pentru prezentarea familiei/ a prietenilor (vârsta, profesia, hobby-uri) Exemplu: „Care este profesia lui?” - Dialoguri pe tema rutinei zilnice Exemplu: „Când te trezești?”, „Când iei micul dejun?”
<p>2.2. Prezentarea unor activități zilnice în situații diferite.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enumerarea unor activități obișnuite (acasă, la școală, în weekend, în excursie etc.); - Descrierea programului zilnic prin prezentarea unui proiect elaborat în grupe/ perechi.
<p>2.3. Descrierea unor obiecte/ lucruri din universul imediat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea unui desen personal realizat Exemplu: desenul casei, al camerei, al unui animal etc. - Prezentarea unor imagini / desene/ picturi realizate de către elevi.

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală.

Clasa a VI-a
<p>3.1. Descoperirea cuvintelor etalon dintr-un text simplu citit în situații de comunicare uzuală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de subliniere a cuvintelor;
<p>3.2. Extragerea informațiilor din textele citite conform cerințelor date.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare de grupe de cuvinte, pe culori, îmbrăcăminte, materiale școlare, etc. în tabele folosind etichete cu cuvinte;

Clasa a VI-a
- Exerciții de citire a familiei de cuvinte dintr-un tabel;
3.3. Citirea corectă a unui text simplu.
- Citire model, citire în lanț, citire pe sărite cu ajutor;

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală (minimal).

Clasa a VI-a
4.1. Formularea unor scurte mesaje, independent sau cu sprijin.
- Exerciții de completare de propoziții lacunare cu suport vizual; - Realizarea de etichete/ cărți de identitate pentru obiectul/ animalul preferat; - Redactarea unor scurte mesaje pentru adresare de invitații, mulțumiri, etc.
4.2. Realizarea, după model, cu sprijin, a unor scurte descrieri de animale, obiecte familiare.
- Exerciții de completare; - Realizarea de colaje, albume cu descrieri de imagini; - Exerciții de copiere de propoziții simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Sprijinuri de învățare	- Pagini web cu informații despre sportivi/ cântăreți etc. - Pagini web ale unor locații turistice, clădiri, muzee din oraș, hărți; - Mesaje scurte din locuri publice - Invitații
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	- Copilul și lumea înconjurătoare; - Numere (1-100); - Adresa; - Programul zilnic; - Relații sociale; - Meserii (denumire); - Localizarea în spațiu (sus, jos, în fața, în spatele, sub, etc.); - Orașe și locuri; - Vacanțe; - Sărbători specifice;
Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	- a număra până la 100; - a cere și a oferi informații despre adresă; - a oferi informații (referitoare la familie, colegi, prieteni); - a descrie (persoane/ personaje); - a localiza un obiect (pe/ în/ în fața etc.); - a exprima preferințe; - a relata activități zilnice la timpul prezent; - a participa la schimburi verbale simple referitoare la locuri/ orașe.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple în situații de comunicare uzuală.**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea unor informații din fragmente înregistrate, scurte, referitoare la subiecte familiare, atunci când se vorbește rar și clar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea/ colectarea de clipuri audio/ video, pentru realizarea de proiecte pe subiecte familiar; - Completarea de exerciții de tip Adevărat/ Fals pe baza mesajului audiat (cu sprijin); - Completarea unui text simplu, cu suport de cuvinte și imagini pe baza mesajului audiat.
<p>1.2. Recunoașterea elementelor principale din propoziții simple, mesaje orale sau interacțiuni pe subiecte previzibile.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferirea de răspunsuri scurte la întrebări, pe baza unor subiecte previzibile; - Asocierea de întrebări și răspunsuri simple pentru a demonstra înțelegerea (pe bază de imagini, cu sprijin); - Răspunsuri la întrebări de tip Adevărat/ Fals.
<p>1.3 Manifestarea curiozității pentru cunoașterea unor tradiții, obiceiuri ale culturii limbii studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea de imagini, albume foto, clipuri video (exemplu: Casa Regală UK); - Realizarea unor colaje; - Concursuri pe teme diferite.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>2.1. Descrierea simplă a unei persoane.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea pe baza unei fotografii/ imagini a unui membru al familiei/ personaj de desen animat/ coleg de clasă; - Oferirea de răspunsuri simple la întrebări de sprijin.
<p>2.2. Reproducerea unor formule convenționale simple în situații formale și informale (salut, bun rămas, prezentare, mulțumire, instrucțiuni).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri simple, de tipul: „Bună ziua!”, „Mă bucur să te cunosc.”, „Scuză-mă”, „Îmi pare bine/ rău!” ; - Cererea/ oferirea de indicații de orientare pe baza unei hărți simple cu sprijinul profesorului Exemplu: „Cum pot ajunge la...?” ; - Jocuri de rol pe tematici amuzante Exemplu: conversația unei verigi și a unui arici, elevii cu marionetele pe mâini.
<p>2.3. Exprimarea preferințelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea în propoziții simple a preferințelor: Exemplu: „Îmi place...”, „Îmi place să...”; „Ador...” - Prezentarea preferințelor, colegului de bancă; - Interacțiuni verbale întrebări- răspunsuri simple Exemplu: „Îți plac mașinile?”, „Da, îmi plac.”, „Nu, nu îmi plac.” - Exprimarea de preferințe privind diferite profesii.

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală.

Clasa a VII-a
3.1. Recunoașterea sensului unor cuvinte în diverse situații. - Exerciții de citire a cuvintelor; - Exerciții de aranjare corectă a cuvintelor în propoziții scurte.
3.2. Citirea unui text scurt cu ajutor. - Exerciții de citire după model, citire pe roluri, în lanț.
3.3. Extragerea de cuvinte esențiale din propozițiile date ce cuprind subiecte previzibile (minimal) - Exerciții de aranjare a a cuvintelor după formă, tip;

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală (minimal).

Clasa a VII-a
4.1. Redactarea de mesaje simple și scurte. - Oferirea de răspunsuri scurte, stereotip (forma afirmativă, forma negativă) la grile de întrebări; - Formularea unui mesaj pe marginea unei fotografii pe rețele de socializare.
4.2. Formularea unui text scurt pe diferite teme. - Exerciții de elaborare pe bază de suport vizual; - Exerciții de redactare de cărți poștale, invitații la diferite evenimente.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Suporturi de învățare	Plan al orașului (hartă); Invitații; Orare/ rețete culinare; Pagini web cu informații despre artiști/ sportivi/ cântăreți etc. Clipuri audio-video youtube; Texte tematice pe diferite teme ;
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	- Copilul și lumea înconjurătoare; - Viață sănătoasă; - Persoane celebre: muzică, sport, artă; - Meserii; - Orientare pe hartă; - Hobby; - Forme; - Timp liber/ Călătorii; - Țări; - Obiceiuri specifice;
Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	- a descrie (persoană/ personaj); - a prezenta (succint) o meserie; - a descrie (minimal) obiceiuri; - a indica amplasarea (așezarea) unei clădiri/ spațiu pe hartă; - a exprima preferințe; - a relata activități simple; - a denumi forme (cerc, pătrat, dreptunghi, triunghi); - a participa la schimburi verbale simple/ scrise simple; - a denumi alimentele sănătoase;

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple în situații de comunicare uzuală**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea informațiilor esențiale din materiale înregistrate, referitoare la diferite evenimente, susținute de imagini.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desprinderea informațiilor referitoare la diferite evenimente (cu sprijinul profesorului); - Colectarea sau selectarea unor informații pentru proiecte; - Verificarea corectitudinii informațiilor selectate prin exerciții de tip Adevărat/ Fals, alegere multiplă, întrebări cu răspuns scurt.
<p>1.2. Oferirea unor răspunsuri adecvate într-o conversație de zi cu zi, prin repetare sau reformulare la cerere.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea de formule uzuale, cunoscute pentru a obține reformularea/ repetarea mesajului; - Activități de descriere (simple) cu suport vizual, verbal (imagini, întrebări, cuvinte de sprijin).
<p>1.3 Manifestarea interesului pentru cunoașterea unor personalități sau evenimente culturale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urmărirea unui film de scurtă durată, fără subtitrare. - Învățarea de poezii, cântece audiate.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Expunerea unei prezentări scurte asupra unui subiect familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea, pe scurt, a unui desen/ poster/ proiect; - Continuarea unor propoziții date pe baza unui desen/ imagine: Exemplu: „Eu pot cumpăra....de la...”. ; - Prezentarea orală a orarului școlar Exemplu: „Lunea eu învăț limba engleză.”
<p>2.2. Participarea la scurte conversații cu sprijin din partea interlocutorului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri prin oferirea de răspunsuri și reacții la invitații/ oferte Exemplu: „Ai dori să...?”, „Da, bineînțeles.”, „Îmi pare rău, nu pot.” - Formularea de întrebări și răspunsuri pentru a afla/ oferi detalii de identificare (nume, ocupație, vârstă, hobby) Exemplu: „Care este numele lui?”, „Care este meseria lui?” - Jocuri de rol pe teme de interes, de exemplu: muzică, sport, jocuri pe calculator etc.
<p>2.3. Manifestarea interesului față de participarea la dialog.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pe teme propuse Exemplu; conversație la telefon, whatsapp/ instagram, despre un joc pe calculator etc.; - Căutarea unei variante simple de exprimare orală; - Oferirea unei explicații de tipul: e bine, e dificil, e ușor, e interesant, e agreabil; - Solicitarea repetării/ reformulării în cazul neînțelegerii unei/ unor replici. Exemplu. „Poți repeta, te rog?”

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
3.1. Identificarea unor cuvinte din imagini pe baza citirii unui text dat. - Exerciții de citire în pereche: Exemplu: "Găsește imaginea corectă!", "Găsește ordinea corectă a imaginilor care compun o poveste";
3.2. Citirea unui text scurt cu voce tare. - Exerciții de citire în lanț, citire pe roluri.
3.3. Extragerea de informații dintr-un text citit conform cerințelor date. - Exerciții joc gen întrebare – răspuns.

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală (minimal)

Clasa a VIII-a
4.1. Elaborarea unui mesaj simplu cu informații de identificare. - Elaborarea unei scurte prezentări pentru un profil personal; - Redactarea, după model, a unei scurte scrisori/ e-mail către un prieten (imaginar) în care furnizează câteva detalii despre sine.
4.2. Completarea unui tabel/formular cu informațiile date (cu sprijin). - Elaborarea orarului clasei pe grupe; - Introducerea în tabel/ formular a unor informații extrase dintr-un text; - Realizarea unui proiect în grup/ perechi pe baza informațiilor primite.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Suporturi de învățare	Filme, programe TV Înregistrări audio/ video cântece Texte scurte pe o anumită temă Rețele de socializare
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	- Copilul și lumea înconjurătoare; - Profesii; - Tehnologii moderne; - Sentimente/ Trăiri; - Evenimente trecute; - Personalități din lumea sportului/ artei etc. - Timp liber/ Planuri de vacanță; - Aspecte de istorie/ geografie; - Comportament eco; - Tradiții și obiceiuri specifice;
Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	- a redacta texte scurte la timpul prezent; - a relata activități simple la timpul prezent; - a exprima ceea ce îți place și ceea ce nu; - a oferi informații (referitoare la numere, preț, oră); - a descrie o persoană/ personaj/ obiect/ animal; - a scrie o invitație simplă; - a accepta/ refuza o invitație/ ofertă; - a dialoga pe teme cunoscute; - a face invitații; - a conversa la telefon/ instagram;

Sugestii metodologice

În clasele V-VIII se continuă procesul de achiziție de cuvinte, îmbogățirea vocabularului, dezvoltarea exprimării orale și a comunicării funcționale.

Învățarea limbii engleze stimulează dezvoltarea proceselor cognitive ale tuturor elevilor. Se urmărește cultivarea unui **mediu educațional deschis tuturor elevilor**, respectându-se individualitatea fiecărui elev, nivelul de școlaritate, de vârstă, de înțelegere și abilitate de achiziție cognitivă.

Motivația ghidează elevul în implicarea în activități, în învățare fiind cheia succesului. Aceasta intervine prin existența activităților cu participare activă, pe teme de interes ale adolescenților. **Motivația pentru învățare**, cunoaștere este promovată de curiozitatea elevilor, aspect care trebuie luat în considerare. **Jocurile** motivează interesul spre învățare, stimulează copilul cognitiv și social. Regulile impuse ale jocurilor influențează pozitiv dezvoltarea personalității copilului. Cântecele, poezia, jocul ancorează elevul în activități care-i fac plăcere, elevul nici nu-și dă seama că învață. Pentru el, totul devine un joc, o activitate în care el dorește să fie implicat.

Succesul aduce succes. Recompensa elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată este să știe că reușește. Progresul școlar al elevilor cu cerințe educative speciale este lent, dar există. Atenția elevilor în timpul orelor trebuie menținută prin activități variate, interesante, care să-i antreneze pe elevi. Cu pași mici, răbdare, perseverență în muncă, elevii cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată pot atinge un nivel minim de conversație.

Profesorul are sarcina de a ține seama de suscitarea interesului elevilor pentru conținut, dar și să abordeze procesul învățării în sens **transdisciplinar** în pregătirea lecțiilor. Ca urmare, elevii sunt invitați să comunice într-o paletă largă de activități (cu accent pe jocurile de rol, jocurile didactice, munca în perechi/ grupe etc.), ce **simulează viața reală** și contextualizează conversația, abordând teme funcționale, precum: orientarea pe hartă și în oraș cu diverse mijloace de transport, cumpărăturile, vremea și buletinul meteorologic, programul zilnic etc.

Activitățile desfășurate pe arii tematice bine definite vizează dezvoltarea capacității de exprimare orală și comunicare, dezvoltarea interesului pentru studiul limbii engleze ca o alternativă în comunicare.

Probele de evaluare ar trebui să fie concepute astfel încât să corespundă nivelului de achiziție al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, într-un climat favorabil, prin oferirea permanentă de feedback pozitiv. Se va acorda atenție aspectului individualizat al evaluării (Fișă de Evaluare Individualizată pe baza obiectivelor înscrise în Programul de Intervenție- măsuri remediabile).

**În cele ce urmează prezentăm câteva recomandări specifice:
EXEMPLE PENTRU LIMBA ENGLEZĂ**

CLASA a V-a

Temă: The Child and his/her environment, Personal Profile, Weather, Shopping, Main Meals, Food and Drink, Animals, Clothes, Daily Life Activities, Time, Moments of the Day, Days of the Week, Months of the Year, Means of Transport, Holidays, Culture and Civilisations

Elemente de construcție a comunicării

- Identifying objects/ animals/ clothes/ means of transport - The Demonstrative Pronoun, The Indefinite Article, The Noun
- Describing people, places- The Adjective
- Giving details on quantities, i.e. participating in a shopping role play (How much-construction, The Numeral)
- Expressing instructions, giving directions, performing commands- The Imperative
- Writing words/ labels - The Noun, The Verb, The Adjective
- Expressing daily activities- The Present Simple Tense
- Naming days of the week, months of the year- the Noun, Capital letters
- Expressing time (sharp hours)- The Numeral (1-12)
- Asking and answering questions- The Present Simple Tense
- Expressing preferences- The Present Simple Tense, 1st person singular ("I like..."), The Noun
- Comparing two pictures- The Noun, The Adjective, The Verb

Exemple de activități de învățare:

- Matching the word with the picture, the question to the answer (1.1.)
- "What's this?" (1.1.)
- Complete a Saint Valentine's card with the given words (1.3.)
- Students participate in a role play handling different objects to buy/ sell in a shop, using the prompts: "-How much? / -Three pounds." (2.1.)
- "What's the time?"; "It's five o' clock." (2.1.)
- "Do you like red?", "Yes, I do."/ "No, I don't." (2.2.)
- "Open the door!"/ "Shut the door!" (2.2.)
- Spotting the differences in two pictures: "I can see a **boy** in picture 1.," "I can see a **girl** in picture 2." (2.2.)
- Pair work activity- role play, students make up a conversation with puppets on their hands: " What's your name?", " My name is...", " How are you?", " I'm fine, thank you!" (2.2.)
- "My friend is tall/ short/ nice/ 11." (2.3.)
- Game: Students are given two copied sheets. They must cut out the animals/ means of transport/ food etc. on one sheet and stick them on the picture on the other sheet, in the right place, above the written word.
- Following the lines to find out the end of the statement: „ Bob has got a watch.” (3.1)
- Circle the right word, to match with the picture (3.2.)
- Odd One Out Exercise (3.2.)
- Crossword Puzzle (4.1.)
- Writing the missing words of the short text (4.2.)
- Fill in the following form- identity card (name, age, address) (4.2.)

CLASA a VI-a

Teme: *Personal Profile (Name, Age, Hobby, Address), Jobs, Daily Routine, Social Relationships, Placing Objects, House, School, Family, Food, Preferences, Towns and Places, The Natural World, People in Sport/ Music/ Art, Traditions and Cultural Events*

Elemente de construcție a comunicării

- *Describing people/ members of the family - The Adjective, The Noun, The Numeral*
- *Expressing daily routine activities- Affirmative Form, The present Simple Tense*
- *Identifying jobs- The Noun*
- *Placing objects- Structures with "There", Prepositions of Place*
- *Asking and answering questions about the address- The Present Simple Tense*
- *Describing people in sport/ art/ music-The Noun, The Adjective*
- *Expressing possession: The Possessive Pronoun*
- *Expressing daily and school activities- The Present Simple Tense*
- *Naming the rooms in a house-the Noun*
- *Expressing activities to be performed in a house- The Present Simple Tense*
- *Asking and answering questions- The Present Simple Tense*

Exemple de activități de învățare:

- Multiple Choice (1.1.)
- Performing a short dialogue (1.2.)
- Listening to their favourite songs (1.3.)
- Create a photo album of your favourite star (1.3.)
- Each student is given an envelope with an address in. Students take the paper and ask and answer questions (pair work activity): "What's your address?", "My address is 10, Park Road, London." (2.1.)
- Students complete a chart with the time they wake up, go to school etc. "What time do you wake up?", "I wake up at 7 o'clock (or at half past seven)"(2.1)
- The teacher shows students pictures of the daily routine activities and the students name them: "I run.", "I read.", "I go to school." (2.2.)
- Students take a card, with a picture of a room in the house, in turn, from an envelope, show it to the class and say: "I eat in the kitchen.", "I wash my face in the bathroom." (2.3.)
Students gather the cards of words and stick them together to make up sentences "I eat in the kitchen.", "I wash my face in the bathroom." (2.3.)
- Students are asked to spot the differences, using "There is/ are..."
- Underlining the required words (3.1.)
- Finding out the stickers (The students are given a picture, they must choose the written activity the picture shows) (3.2.)
- Matching the expression to the picture: "No photography allowed!", "No smoking!"(3.2.)
- Reading a dialogue (role play) (3.3.)
- To complete the crossword puzzle, having given pictures (4.1.)
- Writing a short thankyou e-mail/ note (4.1.)
- Filling in the gaps with the given words (4.2.)

CLASA a VII-a

Teme: Family, Jobs, School Schedule, Preferences (food, drink, clothes, pets), Shapes, Possession, Telephone, Instagram/ Whatsapp Field, Future, Going Out, Travelling, Social Background, Traditions and Cultural Events

Elemente de construcție a comunicării

- Describing people, places- The Adjective
- Expressing possession: The Possessive Adjective, The Forms of Genitive
- Expressing ability- The Modal Verb (can, can't)
- Placing events in future- The future Simple Tense
- Describing people's appearances, jobs, places etc- The Adjective
- Describing Places- The Noun, The Adjective
- Expressing daily routine activities- The Present Simple Tense
- Asking and answering questions- The Present Simple Tense
- Expressing time, schedules- The Numeral
- Expressing permission - The Model Verb (can, may)
- Asking and answering questions about personal profiles/ spare time activities- the Present Simple Tense
- Making up questions, finding information about places- Polite Requests
- Identify specific information about sport people, singers, artists etc.

Exemple de activități de învățare:

- True/ False Exercise (1.1.)
- Matching exercises (1.3.)
- Spot the country on the map (1.3.)
- Family Tree (2.1.)
- The teacher sticks the name of a job on the T-shirt of each child, students move around and find the job written on their t-shirts, by the words/ statements told by their colleagues about the job: "You (can) teach.", "You work in a school.", "Children love you"- i.e. a teacher (2.1.)
- Game: "I can see with my little eye something beginning with a.." (a picture of a room, pictures of different jobs etc.) (2.2.)
- Students talk to each other handling puppets they have previously manufactured (2.2.)
- Students make up a plan of the town/ village and ask and indicate orientation on the map, (drawing a line to the place) (2.2.)
- Students fill their preferences in the chart (food, drink, clothes, TV programmes, going out activities) and speak, in turn, about them (2.3.)
- Rearranging the words to make up a correct sentence (3.1.)
- Reading a dialogue/ short text (3.2.)
- Drawing lines to match the phrases regarding weather to the pictures (3.2.)
- Scanning for specific information (3.3.)
- Writing a short message under a photo taken in the class, they want to post on whatsapp (4.1.)
- Placing the words of a sentence in the correct order (has/ he/ a / car/ got) (4.1.)
- Writing an invitation to your birthday party (4.2.)
- Project of My Town (4.2.)

CLASA a VIII-a

Teme: School Schedule, Career/ Jobs, Modern Technology, Shopping (shops and items), Communication, Holidays, Feelings, Weather, Past events, Eco Behaviour, Culture and Civilisations

Elemente de construcție a comunicării

- Expressing time. schedules- The Numeral, The Noun
- Expressing probability, obligation - The Modal Verbs (may, must)
- Expressing past events- The Past Simple Tense (to be, to have, regular verbs, some irregular verbs)
- Expressing daily activities- The Past Tense Simple, The Adverbs (yesterday, ago, last)
- Expressing feelings/ weather- The Adverb
- Telling stories starting from pictures- The Present Simple Tense
- Giving information on a certain subject- The present Simple Tense
- Asking and answering questions- The Present Simple Tense

Exemple de activități de învățare:

- Selecting the material for a project (1.1.)
- Game: "Picture Dictation". The teacher describes the picture step by step, the children try to draw it. "Draw five cats" etc. The teacher makes sure that the descriptions gradually get more difficult and can include more structures: "There are five balls", or "There are five balls on a table" (1.2.)
- Answering the questions (1.2.)
- Learning English poems/ songs (1.3.)
- Songs on top. Students like singing songs on top. More often they ask the teacher about the meaning of the lyrics. They are eager to know the lyrics and sing the song. While singing, the children should encounter a succession of new words and structures which are more likely to be produced by the students spontaneously. (1.3.)
- Telling a story based on pictures: at school, at work, in the park etc. (2.1.)
- Speaking about the items one can buy in a shop, using the pictures: "I can buy.....at the butcher's." (2.1)
- Accepting/ declining an offer/ invitation: "That's great! I'd love it! Thanks.", "Oh, I'm sorry, I can't go!" (2.2)
- Students choose a picture from a box, then they work in pairs, role play- a short telephone conversation about actions and feelings: "Ann is speaking. What's up?/-I'm tired. I played football yesterday. (2.3.)
- Finding the correct image after information from the text (3.1.)
- Sticking written statements referring to weather on the globe (New York, Berlin, Sidney etc.) (3.2.)
- Game: "Draw a circle round the odd one out!" (A picture of five boys, one is crying, the others are not.) , "One boy is crying. Can you find the boy who is crying? (3.3.)
- Writing a short letter/ e-mail/ invitation to a penfriend (4.1.)
- Making a list of the food that is in the fridge/ the food for breakfast (4.1.)
- Making up the school schedule (4.2.)

Evaluare:

1. Use There is / There are : 20 points

- a) _____ five balloons in the sky.
 b) _____ a mouse in my room.
 c) _____ a pencil in the pencil-case?
 d) _____ two ducks in the yard.
 e) _____ girls in the clasroom?

2. Use This/ These or That/ Those :20 points

- a) _____ is Masha, my dog.
 b) _____ are your toys.
 c) _____ is a pink ball.
 d) _____ are their books.
 e) _____ dolls are nice.

3. Complete the table below :20 points

COUNTRY	NATIONALITY
America	
Italy	
Romania	
England	
Spain	

Barem: 4p. oficiu,

ex. 1- 20p (0.40/ propoziție),

ex. 2 - 20p(0.40/ propoziție),

ex. 3- 20p (0.40/ cuvânt)

Bibliografie

- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Harmer, J., (2007), *The Practice of English Language Teaching*, Fourth Edition, Longman;
- Scrivener, J., (2005), *Learning Teaching*, Macmillan, UK;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
- Wright, A., (2006), *Games for Language Learning*, Cambridge University Press
- *** (2017) *Programa școlară pentru disciplina Limba Modernă 1, Clasele a V-a – a VIII-a*, Anexa nr.2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017, București;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Alina VESE, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Vese Alina	Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Costa Elisabeta Monica	Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Micula Alexandra- Diana	Liceul Tehnologic Special, Nr. 1, Oradea
Cărădan Adina-Mioara	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Orizont” Oradea
Tirla Anca- Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, nr.1, Oradea
Olar Aurel- Octavian	Liceul Tehnologic Special, Nr.1, Oradea

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a - a VIII-a
Dizabilități intelectuale moderate și ușoare**

București, 2021

Notă de prezentare

În condițiile determinate de ritmul de dezvoltare și diversificare a științei și tehnicii contemporane volumul de achiziții, direcțiile de orientare și structura pregătirii școlare a copilului cu dizabilități intelectuale moderate și ușoare primește influențe care impun realizarea sarcinilor cu caracter practic-aplicativ.

În planul cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, aria curriculară Matematică și științele naturii se întinde pe o plajă orară semnificativă, după cum urmează:

	V	VI	VII	VIII
Matematică și științe ale naturii	4-6	4-6	5-7	5-7
Matematică	3-4	3-4	3-4	2-3
Fizică	-	-	1	1
Chimie	-	-	1	1
Biologie	1	1	1	1
Opționale	0-1	0-1	0-1	0-1

La baza conceperii acestei programe au stat studii efectuate în țările europene, competențele cheie la nivel European, a doua fiind competență de bază de matematică, științe și tehnologie.

Între intențiile formative ale disciplinei și profilul de formare al absolventului există o strânsă legătură dată de corelația dintre conținuturile învățării, potențialul psihoindividual și principiile didactice.

Prezenta programă își propune să asigure pentru toți elevii formarea competențelor de bază care vizează calculul aritmetic, noțiuni intuitive de geometrie, măsurare și măsuri, prin activități flexibile și diversificate accesibile tratării diferențiate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru alfabetizarea cu elemente de bază ale celor două domenii integrate. Astfel, ele sunt grupate domenii:

Sugestiile metodologice includ strategii didactice care să accesibilizeze conținuturile învățării.

Parcurgerea conținuturilor învățării abordate în această programă sprijină elevii în incluziunea socială prin dobândirea competențelor de viață independentă.

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” structurat pe opt domenii de competență cheie:

- Competențe în matematică și competențe de bază în științe și tehnologii
- Comunicare în limba maternă
- Competențe digitale
- A învăța să înveți
- Competențe sociale și civice
- Spirit de inițiativă și antreprenoriat
- Comunicare în limbi străine
- Sensibilizare și exprimare culturală

Dintre competențele cheie europene, programa școlară pentru matematică vizează cu prioritate competențe în matematică și competențe de bază în științe și tehnologii și indirect asigură transferabilitatea tuturor celorlalte competențe cheie, prin deschiderea către abordări interdisciplinare și transdisciplinare.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii aplicate în rezolvarea unor situații practice**
- 2. Dezvoltarea capacităților de explorare/ investigare și rezolvare de probleme**
- 3. Dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic**
- 4. Formarea unor deprinderi de aplicare în practică a cunoștințelor matematice**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii aplicate în rezolvarea unor situații practice**

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea sistemul pozițional de formare a numerelor naturale până la 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de numărare a obiectelor/elementelor din grupări date; - exerciții-joc de reprezentare a numerelor punând în evidență sistemul pozițional de scriere a cifrelor; - exerciții de reprezentare prin obiecte sau desene adecvate a numerelor până la 100;
<p>1.2. Recunoașterea, scrierea și compararea numerelor în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a reprezentărilor (desene, simboluri) cu numărul corespunzător; - exerciții de scriere și citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-100; - exerciții de numărare cu pas dat crescător/descrescător, cu sprijin în obiecte și desene; - exerciții pentru formarea șirului numerelor naturale, determinarea locului fiecărui număr (vecinii numărului) în șirul numeric dat; - exerciții de ordonare și comparare a numerelor naturale în centrul 0-100 folosind procedee și reprezentări diferite (<, >, =).
<p>1.3. Efectuarea de operații în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții orale și scrise de adunare și scădere cu numere naturale de la 0 la 100 fără și cu trecere peste ordin; - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „+”, „-“, „=“; - exerciții-joc de folosire a terminologiei matematice „termen”, „sumă”, „diferență”; - exerciții de aplicare în situații concrete a proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără a folosi terminologia specifică; - exerciții de observare a legăturilor dintre adunarea și scăderea numerelor naturale; efectuarea probei;

2. Dezvoltarea capacităților de explorare/ investigare și rezolvare de probleme

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea formelor plane /spațiale sortarea și clasificarea după formă a obiectelor date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și descriere verbală a formei obiectelor din mediul înconjurător; - exerciții-joc de asociere a formelor obiectelor din natură cu figurile geometrice; - exerciții de identificare și discriminare a formelor geometrice plane utilizând obiecte, modele și desene; - exerciții de identificare a interiorului și exteriorului unei figuri; - exerciții de grupare/sortare a unor obiecte date după criterii diverse; - exerciții de desenare a formelor plane cu șablon/ cu mâna liberă; decuparea lor; - jocuri de construcție (lego, machete, tehnica tangram);

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificarea a elementelor figurilor geometrice în desen: vârfuri, laturi;
<p>2.2. Compunerea și descompunerea numere în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de compunere și descompunere a numerelor folosind obiecte și desene; - exerciții de descompunere a numerelor în sumă de numere; - exerciții de alegere a unei descompuneri potrivite pentru efectuarea unui calcul pe baza unui suport intuitiv-concret;
<p>2.3. Rezolvarea de probleme care presupun o singură operație</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză a părților componente ale unei probleme și de exprimare a raționamentelor matematice implicate în rezolvarea acesteia; - rezolvarea de probleme în care datele sunt reprezentate de imagini, desene simple (cerculețe, figurine, forme etc.) sau numere; - exerciții-joc de recunoaștere a situațiilor concrete sau a expresiilor care presupun efectuarea unor operații de adunare sau scădere: “au fost și au mai venit”, “s-au pierdut”, “cu atât mai mult/ mai puțin”; - exerciții de formulare a unor probleme utilizând tehnici variate: cu sprijin concret în obiecte, pornind de la o temă dată, pornind de la numere date; - formularea de exerciții pornind de la modele/probleme cunoscute; transformarea problemelor în exerciții; - exerciții de schimbare a numerelor dintr-o problemă dată, cu păstrarea tematicii; - transformarea problemelor păstrând datele numerice neschimbate; - jocuri de completare a unor modele repetitive reprezentate prin obiecte, desene sau numere;
<p>2.4. Măsurarea și compararea lungimilor, capacităților sau maselor unor obiecte folosind unități de măsură nestandard și standard adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de măsurare cu palma, creionul, paharul, bile, cuburi etc. a lungimii, capacității sau masei unor obiecte; - exerciții de verbalizare a acțiunilor concrete de măsurare; - exerciții de comparare a lungimii a două obiecte; - exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune folosind expresii ca: “mai lung” “mai scurt” etc.; - jocuri de efectuare a unor măsurători folosind etaloane neconvenționale date sau alese în funcție de o anumită măsurătoare (etalon din carton sau plastic); - identificarea și utilizarea în situații concrete a instrumentelor de măsură standard pentru efectuarea unor măsurători (metrul, linia gradată, metrul de croitorie, metrul de tâmplărie etc.);
<p>2.5. Utilizarea în situații de viață a unităților de măsură a timpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a orelor fixe pe ceas prin corelarea lor cu mometele zilei (dimineața, prânz, seara); - exerciții de plasare în timp a unor evenimente cotidiene; compararea duratei unor evenimente familiare; - exerciții de înregistrare a evenimentelor reprezentative pe parcursul unei ore, zile, săptămâni, luni, ani;
<p>2.6. Utilizarea unităților monetare în situații practice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice de exersare a comportamentului de manipulare a unităților monetare - exerciții aplicative de utilizare a monedelor și bancnotelor autohtone și europene

3. Dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a V-a

3.1. Verbalizarea modalităților de calcul folosite în rezolvarea unor probleme practice și de calcul

- exerciții de exprimare în cuvinte proprii a modului de lucru aplicat în rezolvarea unor situații care solicită operarea cu obiecte, desene sau numere;
- exerciții de utilizare adecvată a limbajului matematic în situații cotidiene: „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, etc;
- exerciții de descriere a procedurilor utilizate pentru măsurarea și compararea obiectelor sau numerelor;
- exerciții-joc de completare orală a enunțurilor lacunare de tip matematic (completează ce lipsește).

3.2. Exprimarea orală a etapelor rezolvării unor probleme și modalitățile de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții

- citirea enunțului unei probleme; redarea în cuvinte proprii a enunțului;
- exerciții de aplicare a unor scheme simple pentru a figura pe scurt datele și pașii de rezolvare a unei probleme;
- exprimarea în limbaj propriu a modalităților de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții.

4. Formarea unor deprinderi de aplicare în practică a cunoștințelor matematice

Clasa a V-a

4.1 . Aplicarea cunoștințelor matematice însușite în rezolvarea unor probleme practice

- exerciții de aplicare a algoritmilor matematici în rezolvarea unor situații practice;
- activități practice de manipulare a unităților de măsură studiate;
- jocuri didactice cu unități de măsură standard și nestandard

4.2. Manifestarea curiozității și interesului pentru aflarea răspunsurilor la problemele propuse citirea enunțului unei probleme;

- exerciții de verificare a unor probleme practice;
- jocuri de sesizare, prin observații dirijate, a utilității numerelor în viața cotidiană (mass-media, numere de telefon, anul nașterii, mijloace de transport, măsuri pentru îmbrăcăminte, numărul străzii etc.);
- exerciții-joc de cooperare cu caracter stimulativ-competitiv.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Numere naturale de la 0 la 100	<ul style="list-style-type: none"> • Numere naturale de la 0 la 100 <ul style="list-style-type: none"> ➤ Formare ➤ Citire ➤ Scriere ➤ Comparare ➤ Ordonare
Operații nu numere naturale	<ul style="list-style-type: none"> • Adunarea și scăderea în centrul 0-100 cu și fără trecere peste ordin pe baza suportului intuitiv-concret <ul style="list-style-type: none"> ➤ terminologie specifică: termen, sumă, diferență, cu atât mai mult, cu atât mai puțin; ➤ evidențierea unor proprietăți ale adunării (comutativitate, element neutru) fără terminologie și paranteze rotunde; • Probleme care se rezolvă printr-o singură operație
Elemente de geometrie și măsurare	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente intuitive de geometrie <ul style="list-style-type: none"> ➤ Punct, linii (drepte, oblice, curbe închise și deschise, șerpuite, linii frânte); ➤ Pătrat, cerc, triunghi, dreptunghi; ➤ Forme spațiale cub, sferă, cilindru, con; • Măsurări utilizând etaloane neconvenționale • Unități de măsură: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Unități de măsurat lungimea – metrul; ➤ Unități de măsurat capacitatea – litrul; ➤ Unități de măsura pentru timp – ora, ziua, săptămâna, luna; ➤ Monede și bancnote • Utilizarea instrumentelor de măsură adecvate: metrul, rigla gradată.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii aplicate în rezolvarea unor situații practice**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea sistemul pozițional de formare a numerelor naturale până la 1 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de numărare a obiectelor/elementelor din grupări date; - exerciții-joc de reprezentare a numerelor punând în evidență sistemul pozițional de scriere a cifrelor; - exerciții de reprezentare prin obiecte sau desene adecvate a numerelor până la 1 000;
<p>1.2. Recunoașterea, scrierea și compararea numerelor în centrul 0-1 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a reprezentărilor (desene, simboluri) cu numărul corespunzător; - exerciții de scriere și citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-1 000; - exerciții de numărare cu pas dat crescător/descrescător, cu sprijin în obiecte și desene; - exerciții pentru formarea șirului numerelor naturale, determinarea locului fiecărui număr (vecinii numărului) în șirul numeric dat; - exerciții de ordonare și comparare a numerelor naturale în centrul 0-1 000 folosind procedee și reprezentări diferite (<, >, =).
<p>1.3. Efectuarea de operații cu numere naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere cu numere naturale de la 0 la 1 000; - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „+”, „-“, „=”; - exerciții-joc de folosire a terminologiei matematice „termen”, „sumă”, „diferență”, termen, sumă, diferență, descăzut, scăzător, "Cu .... mai mult", "cu.... mai puțin - exerciții de aplicare în situații concrete a proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără a folosi terminologia specifică; - exerciții de observare a legăturilor dintre adunarea și scăderea numerelor naturale; efectuarea probei; - exerciții orale de înmulțire prin adunare repetată; - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „x”, „=”; - exerciții de utilizare a terminologiei specifice: factor, produs, "de .....ori mai mare", tabla înmulțirii în centrul 0-50;

2. Dezvoltarea capacităților de explorare/ investigare și rezolvare de probleme

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea formelor plane /spațiale sortarea și clasificarea după formă a obiectelor date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și descriere verbală a formei obiectelor din mediul înconjurător; - exerciții-joc de asociere a formelor obiectelor din natură cu figurile geometrice; - exerciții de identificare și discriminare a formelor geometrice plane utilizând obiecte, modele și desene; - exerciții de identificare a interiorului și exteriorului unei figuri;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de grupare/sortare a unor obiecte date după criterii diverse; - exerciții de desenare a formelor plane cu șablon/ cu mâna liberă; decuparea lor; - jocuri de construcție (lego, machete, tehnica tangram); - exerciții de identificarea a elementelor figurilor și corpurilor geometrice: vârfuri, laturi și notarea acestora;
<p>2.2. Compunerea și descompunerea numere în centrul 0-1 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de compunere și descompunere a numerelor folosind obiecte și desene; - exerciții de descompunere a numerelor în sumă de numere; - exerciții de alegere a unei descompuneri potrivite pentru efectuarea unui calcul pe baza unui suport intuitiv-concret;
<p>2.3. Rezolvarea de probleme care presupun cel mult două operații de același ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză a părților componente ale unei probleme și de exprimare a raționamentelor matematice implicate în rezolvarea acesteia; - rezolvarea de probleme în care datele sunt reprezentate de imagini, desene simple (cerculețe, figurine, forme etc.) sau numere; - exerciții-joc de recunoaștere a situațiilor concrete sau a expresiilor care presupun efectuarea unor operații de adunare sau scădere: “au fost și au mai venit”, “s-au pierdut”, “cu atât mai mult/ mai puțin”; - exerciții de formulare a unor probleme utilizând tehnici variate: cu sprijin concret în obiecte, pornind de la o temă dată, pornind de la numere date; - formularea de exerciții pornind de la modele/probleme cunoscute; transformarea problemelor în exerciții; - exerciții de schimbare a numerelor dintr-o problemă dată, cu păstrarea tematicii; - transformarea problemelor păstrând datele numerice neschimbate;
<p>2.4. Măsurarea și compararea lungimilor, capacităților sau maselor unor obiecte folosind unități de măsură nestandard și standard adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de măsurare cu palma, creionul, paharul, bile, cuburi etc. a lungimii, capacității sau masei unor obiecte; - exerciții de verbalizare a acțiunilor concrete de măsurare; - exerciții de comparare a lungimii a două obiecte; - exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune folosind expresii ca: “mai lung” “mai scurt” etc.; - jocuri de efectuare a unor măsurători folosind etaloane neconvenționale date sau alese în funcție de o anumită măsurătoare (etalioane din carton sau plastic); - identificarea și utilizarea în situații concrete a instrumentelor de măsură standard pentru efectuarea unor măsurători (metrul, linia gradată, metrul de croitorie, metrul de tâmplărie etc.);
<p>2.5. Utilizarea în situații de viață a unităților de măsură a timpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a orelor fixe pe ceas prin corelarea lor cu mometele zilei (dimineața, prânz, seara); - exerciții de plasare în timp a unor evenimente cotidiene; compararea duratei unor evenimente familiare; - exerciții de înregistrare a evenimentelor reprezentative pe parcursul unei ore, zile, săptămâni, luni, ani;
<p>2.6. Utilizarea unităților monetare în situații practice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice de exersare a comportamentului de manipulare a unităților

Clasa a VI-a
monetare; - exerciții aplicative de utilizare a monedelor și bancnotelor autohtone și europene.

3. Dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a VI-a
3.1. Verbalizarea modalităților de calcul folosite în rezolvarea unor probleme practice și de calcul - exerciții de exprimare în cuvinte proprii a modului de lucru aplicat în rezolvarea unor situații care solicită operarea cu obiecte, desene sau numere; - exerciții de utilizare adecvată a limbajului matematic în situații cotidiene: „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, etc; - exerciții de descriere a procedeelelor utilizate pentru măsurarea și compararea obiectelor sau numerelor; - exerciții-joc de completare orală a enunțurilor lacunare de tip matematic (completează ce lipsește).
3.2. Exprimarea orală a etapelor rezolvării unor probleme și modalitățile de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții - citirea enunțului unei probleme; redarea în cuvinte proprii a enunțului; - exerciții de aplicare a unor scheme simple pentru a figura pe scurt datele și pașii de rezolvare a unei probleme; - exprimarea în limbaj propriu a modalităților de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții.

4. Formarea unor deprinderi de aplicare în practică a cunoștințelor matematice

Clasa a VI-a
4.1 . Aplicarea cunoștințele matematice însușite în rezolvarea unor probleme practice - exerciții de aplicare a algoritmilor matematici în rezolvarea unor situații practice; - activități practice de manipulare a unităților de măsură studiate; - jocuri didactice cu unități de masură standard și nestandard
4.2. Manifestarea curiozității și interesului pentru aflarea răspunsurilor la problemele propuse citirea enunțului unei probleme; - exerciții de verificare a unor probleme practice; - jocuri de sesizare, prin observații dirijate, a utilității numerelor în viața cotidiană (mass-media, numere de telefon, anul nașterii, mijloace de transport, măsuri pentru îmbrăcăminte, numărul străzii etc.); - exerciții-joc de cooperare cu caracter stimulativ-competitiv.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Numere naturale de la 0 la 1000	<ul style="list-style-type: none"> • Numere naturale de la 0 la 1 000 <ul style="list-style-type: none"> ➤ Formare ➤ Citire ➤ Scriere ➤ Comparare ➤ Ordonare
Operații nu numere naturale	<ul style="list-style-type: none"> • Adunarea și scăderea în concentrul 0-1000 <ul style="list-style-type: none"> ➤ terminologie specifică: termen, sumă, diferență, cu atât mai mult, cu atât mai puțin; ➤ evidențierea unor proprietăți ale adunării (comutativitate, element neutru) fără terminologie și paranteze rotunde; • Înmulțirea numerelor naturale în concentrul 0-50 • Probleme care se rezolvă printr-o singură operație
Elemente de geometrie și măsurare	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente intuitive de geometrie <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pătrat, dreptunghi, romb, cerc, triunghi; ➤ Forme spațiale cub, paralelipipedul, piramida, cilindru, con, sferă; • Unități de măsură: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Unități de măsurat lungimea – metrul; ➤ Unități de măsurat capacitatea – litrul; ➤ Unități de măsura pentru timp – ora, ziua, săptămâna, luna; ➤ Monede și bancnote • Utilizarea instrumentelor de măsură adecvate: metrul, rigla gradată.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii aplicate în rezolvarea unor situații practice**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea sistemul pozițional de formare a numerelor naturale până la 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de numărare a obiectelor/elementelor din grupări date; - exerciții-joc de reprezentare a numerelor punând în evidență sistemul pozițional de scriere a cifrelor; - exerciții de reprezentare prin obiecte sau desene adecvate a numerelor până la 10 000;
<p>1.2. Recunoașterea, scrierea și compararea numerelor în centrul 0-10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a reprezentărilor (desene, simboluri) cu numărul corespunzător; - exerciții de scriere și citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-10 000; - exerciții de numărare cu pas dat crescător/descrescător, cu sprijin în obiecte și desene; - exerciții pentru formarea șirului numerelor naturale, determinarea locului fiecărui număr (vecinii numărului) în șirul numeric dat; - exerciții de ordonare și comparare a numerelor naturale în centrul 0-10 000 folosind procedee și reprezentări diferite (<, >, =).
<p>1.3. Efectuarea de operații cu numere naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere cu numere naturale de la 0 la 10 000 - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”; - exerciții-joc de folosire a terminologiei matematice „termen”, „sumă”, „diferență”, termen, sumă, diferență, descăzut, scăzător, "Cu .... mai mult", "cu.... mai puțin - exerciții de aplicare în situații concrete a proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără a folosi terminologia specifică; - exerciții de observare a legăturilor dintre adunarea și scăderea numerelor naturale; efectuarea probei; - exerciții de folosire a parantezele rotunde; - exerciții de utilizare a ordinii efectuării operațiilor; - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „x”, „=”; - exerciții de aplicare în situații concrete a proprietăților înmulțirii (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără a folosi terminologia specifică; - exerciții de utilizare a terminologiei specifice: factor, produs, "de .....ori mai mare", tabla înmulțirii; - exerciții de împărțire a numerelor naturale mai mici decât 100 folosind scăderea repetată și relația cu înmulțirea; terminologia specifică: deîmpărțit, împărțitor, cât, "de...ori mai mic"; împărțirea dedusă din tabla înmulțirii; - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „:”, „=”;

2. Dezvoltarea capacităților de explorare/ investigare și rezolvare de probleme**Clasa a VII-a****2.1. Utilizarea formelor plane /spațiale sortarea și clasificarea după formă a obiectelor date**

- exerciții de recunoaștere și descriere verbală a formei obiectelor din mediul înconjurător;
- exerciții-joc de asociere a formelor obiectelor din natură cu figurile geometrice;
- exerciții de identificare și discriminare a formelor geometrice plane utilizând obiecte, modele și desene;
- exerciții de identificare a interiorului și exteriorului unei figuri;
- exerciții de grupare/sortare a unor obiecte date după criterii diverse;
- exerciții de desenare a formelor plane cu șablon/ cu mâna liberă; decuparea lor;
- jocuri de construcție (lego, machete, tehnica tangram);
- exerciții de identificarea a elementelor figurilor și corpurilor geometrice: vârfuri, laturi și notarea acestora;
- exerciții de calcul al perimetrului și ariei unei figuri geometrice;

2.2. Compunerea și descompunerea numere în concentrul 0-10 000

- exerciții de compunere și descompunere a numerelor folosind obiecte și desene;
- exerciții de descompunere a numerelor în sumă de numere;
- exerciții de alegere a unei descompuneri potrivite pentru efectuarea unui calcul pe baza unui suport intuitiv-concret;

2.3. Rezolvarea de probleme care presupun două sau mai multe operații

- exerciții de analiză a părților componente ale unei probleme și de exprimare a raționamentelor matematice implicate în rezolvarea acesteia;
- rezolvarea de probleme în care datele sunt reprezentate de imagini, desene simple (cerculețe, figurine, forme etc.) sau numere;
- exerciții-joc de recunoaștere a situațiilor concrete sau a expresiilor care presupun efectuarea unor operații de adunare sau scădere: "au fost și au mai venit", "s-au pierdut", "cu atât mai mult/ mai puțin";
- exerciții de formulare a unor probleme utilizând tehnici variate: cu sprijin concret în obiecte, pornind de la o temă dată, pornind de la numere date;
- formularea de exerciții pornind de la modele/probleme cunoscute; transformarea problemelor în exerciții;
- exerciții de schimbare a numerelor dintr-o problemă dată, cu păstrarea tematicii;
- transformarea problemelor păstrând datele numerice neschimbate;
- exerciții-joc de calculare a ariilor unor suprafețe;

2.4. Măsurarea și compararea lungimilor, capacităților sau masei unor obiecte folosind unități de măsură nestandard și standard adecvate

- exerciții-joc de măsurare cu palma, creionul, paharul, bile, cuburi etc. a lungimii, capacității sau masei unor obiecte;
- exerciții de verbalizare a acțiunilor concrete de măsurare;
- exerciții de comparare a lungimii a două obiecte;
- identificarea și utilizarea în situații concrete a instrumentelor de măsură standard pentru efectuarea unor măsurători (metrul, linia gradată, metrul de croitorie, metrul de tâmplărie etc.);
- jocuri de recunoaștere și diferențiere a multiplilor și submultiplilor unităților de măsură pentru masă, capacitate și lungime.
- exerciții de măsurare a suprafețelor;

Clasa a VII-a	
	- exerciții de utilizarea a unității de măsură pentru arie- m^2 ;
2.5. Utilizarea în situații de viață a unităților de măsură a timpului	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a orelor fixe pe ceas prin corelarea lor cu mometele zilei (dimineața, prânz, seara); - exerciții de plasare în timp a unor evenimente cotidiene; compararea duratei unor evenimente familiare; - exerciții de înregistrare a evenimentelor reprezentative pe parcursul unei ore, zile, săptămâni, luni, ani;
2.6. Utilizarea unităților monetare în situații practice	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice de exersare a comportamentului de manipulare a unităților monetare - exerciții aplicative de utilizare a monedelor și bancnotelor autohtone și europene

3. Dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a VII-a	
3.1. Verbalizarea modalităților de calcul folosite în rezolvarea unor probleme practice și de calcul	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare în cuvinte proprii a modului de lucru aplicat în rezolvarea unor situații care solicită operarea cu obiecte, desene sau numere; - exerciții de utilizare adecvată a limbajului matematic în situații cotidiene: „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, etc; - exerciții de descriere a procedeelelor utilizate pentru măsurarea și compararea obiectelor sau numerelor; - exerciții-joc de completare orală a enunțurilor lacunare de tip matematic (completează ce lipsește).
3.2. Exprimarea orală a etapelor rezolvării unor probleme și modalitățile de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții	<ul style="list-style-type: none"> - citirea enunțului unei probleme; redarea în cuvinte proprii a enunțului; - exerciții de aplicare a unor scheme simple pentru a figura pe scurt datele și pașii de rezolvare a unei probleme; - exprimarea în limbaj propriu a modalităților lor de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții.

4. Formarea unor deprinderi de aplicare în practică a cunoștințelor matematice

Clasa a VII-a	
4.1 . Aplicarea cunoștințele matematice însușite în rezolvarea unor probleme practice	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare a algoritmilor matematici în rezolvarea unor situații practice; - activități practice de manipulare a unităților de măsură studiate; - jocuri didactice cu unități de masură standard și nestandard
4.2. Manifestarea curiozității și interesului pentru aflarea răspunsurilor la problemele propuse citirea enunțului unei probleme;	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verificare a unor probleme practice; - jocuri de sesizare, prin observații dirijate, a utilității numerelor în viața cotidiană (mass-media, numere de telefon, anul nașterii, mijloace de transport, măsuri pentru îmbrăcăminte, numărul străzii etc.); - exerciții-joc de cooperare cu caracter stimulativ-competitiv.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Numere naturale de la 0 la 1000	<ul style="list-style-type: none"> • Numere naturale de la 0 la 10 000 <ul style="list-style-type: none"> ➤ Formare ➤ Citire ➤ Scriere ➤ Comparare ➤ Ordonare
Operații nu numere naturale	<ul style="list-style-type: none"> • Adunarea și scăderea în concentrul 0-10 000 <ul style="list-style-type: none"> ➤ terminologie specifică: termen, sumă, diferență, cu atât mai mult, cu atât mai puțin; ➤ evidențierea unor proprietăți ale adunării (comutativitate, element neutru) fără terminologie și paranteze rotunde; • Înmulțirea numerelor naturale; • Împărțirea numerelor naturale; • Probleme care se rezolvă cu două sau mai multe operații;
Elemente de geometrie și măsurare	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente intuitive de geometrie <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pătrat, dreptunghi, romb, cerc, triunghi; ➤ Perimetrul figurilor geometrice; ➤ Forme spațiale cub, paralelipipedul, piramida, cilindru, con, sferă; • Unități de măsură, multiplii și submultiplii acestora <ul style="list-style-type: none"> ➤ Unități de măsurat lungimea; ➤ Unități de măsurat capacitatea; ➤ Unități de măsura pentru timp – ora, minutul, secunda, ziua, săptămâna, luna, anul, deceniul, secolul; ➤ Monede și bancnote

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii aplicate în rezolvarea unor situații practice**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea sistemul pozițional de formare a numerelor naturale până la 100 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de numărare a obiectelor/elementelor din grupări date; - exerciții-joc de reprezentare a numerelor punând în evidență sistemul pozițional de scriere a cifrelor; - exerciții de reprezentare prin obiecte sau desene adecvate a numerelor până la 100 000;
<p>1.2. Recunoașterea, scrierea și compararea numerelor în centrul 0-100 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a reprezentărilor (desene, simboluri) cu numărul corespunzător; - exerciții de scriere și citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-100 000; - exerciții de numărare cu pas dat crescător/descrescător, cu sprijin în obiecte și desene; - exerciții pentru formarea șirului numerelor naturale, determinarea locului fiecărui număr (vecinii numărului) în șirul numeric dat; - exerciții de ordonare și comparare a numerelor naturale în centrul 0-100 000 folosind procedee și reprezentări diferite (<, >, =).
<p>1.3. Efectuarea de operații cu numere naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere cu numere naturale de la 0 la 100 000 - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”; - exerciții-joc de folosire a terminologiei matematice „termen”, „sumă”, „diferență”, termen, sumă, diferență, descăzut, scăzător, "Cu .... mai mult", "cu.... mai puțin - exerciții de aplicare în situații concrete a proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără a folosi terminologia specifică; - exerciții de observare a legăturilor dintre adunarea și scăderea numerelor naturale; efectuarea probei; - exerciții de folosire a parantezele rotunde, pătrate, acolade; - exerciții de utilizare a ordinii efectuării operațiilor; - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „x”, „=”; - exerciții de aplicare în situații concrete a proprietăților înmulțirii (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără a folosi terminologia specifică; - exerciții de utilizare a terminologiei specifice: factor, produs, "de .....ori mai mare", tabla înmulțirii; - exerciții de împărțire a numerelor naturale - exerciții de utilizare în situații concrete a simbolurilor matematice „:”, „=”;

2. Dezvoltarea capacităților de explorare/ investigare și rezolvare de probleme**Clasa a VIII-a****2.1. Utilizarea formelor plane /spațiale sortarea și clasificarea după formă a obiectelor date**

- exerciții de recunoaștere și descriere verbală a formei obiectelor din mediul înconjurător;
- exerciții-joc de asociere a formelor obiectelor din natură cu figurile geometrice;
- exerciții de identificare și discriminare a formelor geometrice plane utilizând obiecte, modele și desene;
- exerciții de identificare a interiorului și exteriorului unei figuri;
- exerciții de grupare/sortare a unor obiecte date după criterii diverse;
- exerciții de desenare a formelor plane cu șablon/ cu mâna liberă; decuparea lor;
- exerciții de identificarea a elementelor figurilor și corpurilor geometrice: vârfuri, laturi;
- exerciții de calcul al perimetrului și ariei unei figuri geometrice;

2.2. Compunerea și descompunerea numere în concentrul 0-100 000

- exerciții de compunere și descompunere a numerelor folosind obiecte și desene;
- exerciții de descompunere a numerelor în sumă de numere;
- exerciții de alegere a unei descompuneri potrivite pentru efectuarea unui calcul pe baza unui suport intuitiv-concret;

2.3. Rezolvarea de probleme care presupun două sau mai multe operații

- exerciții de analiză a părților componente ale unei probleme și de exprimare a raționamentelor matematice implicate în rezolvarea acesteia;
- rezolvarea de probleme în care datele sunt reprezentate de imagini, desene simple (cerculețe, figurine, forme etc.) sau numere;
- exerciții-joc de recunoaștere a situațiilor concrete sau a expresiilor care presupun efectuarea unor operații de adunare sau scădere: "au fost și au mai venit", "s-au pierdut", "cu atât mai mult/ mai puțin";
- exerciții de formulare a unor probleme utilizând tehnici variate: cu sprijin concret în obiecte, pornind de la o temă dată, pornind de la numere date;
- formularea de exerciții pornind de la modele/probleme cunoscute; transformarea problemelor în exerciții;
- exerciții de schimbare a numerelor dintr-o problemă dată, cu păstrarea tematicii;
- transformarea problemelor păstrând datele numerice neschimbate;

2.4. Măsurarea și compararea lungimilor, capacităților sau masei unor obiecte folosind unități de măsură nestandard și standard adecvate

- exerciții-joc de măsurare cu palma, creionul, paharul, bile, cuburi etc. a lungimii, capacității sau masei unor obiecte;
- exerciții de verbalizare a acțiunilor concrete de măsurare;
- exerciții de comparare a lungimii a două obiecte;
- exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune folosind expresii ca: "mai lung" "mai scurt" etc.;
- jocuri de efectuare a unor măsurători folosind etaloane neconvenționale date sau alese în funcție de o anumită măsurătoare (etaloane din carton sau plastic);
- identificarea și utilizarea în situații concrete a instrumentelor de măsură standard pentru efectuarea unor măsurători (metrul, linia gradată, metrul

Clasa a VIII-a
<p>de croitorie, metrul de tâmplărie etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere și diferențiere a multiplilor și submultiplilor unităților de măsură pentru masă, capacitate și lungime.
<p>2.5. Utilizarea în situații de viață a unităților de măsură a timpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a orelor fixe pe ceas prin corelarea lor cu mometele zilei (dimineața, prânz, seara); - exerciții de plasare în timp a unor evenimente cotidiene; compararea duratei unor evenimente familiare; - exerciții de înregistrare a evenimentelor reprezentative pe parcursul unei ore, zile, săptămâni, luni, ani;
<p>2.6. Utilizarea unităților monetare în situații practice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice de exersare a comportamentului de manipulare a unităților monetare - exerciții aplicative de utilizare a monedelor și bancnotelor autohtone și europene

3. Dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Verbalizarea modalităților de calcul folosite în rezolvarea unor probleme practice și de calcul</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare în cuvinte proprii a modului de lucru aplicat în rezolvarea unor situații care solicită operarea cu obiecte, desene sau numere; - exerciții de utilizare adecvată a limbajului matematic în situații cotidiene: „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, etc; - exerciții de descriere a procedeelelor utilizate pentru măsurarea și compararea obiectelor sau numerelor; - exerciții-joc de completare orală a enunțurilor lacunare de tip matematic (completează ce lipsește).
<p>3.2. Exprimarea orală a etapelor rezolvării unor probleme și modalitățile de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea enunțului unei probleme; redarea în cuvinte proprii a enunțului; - exerciții de aplicare a unor scheme simple pentru a figura pe scurt datele și pașii de rezolvare a unei probleme; - exprimarea în limbaj propriu a modalităților de calcul utilizate în efectuarea unor exerciții.

4. Formarea unor deprinderi de aplicare în practică a cunoștințelor matematice

Clasa a VIII-a
<p>4.1 . Aplicarea cunoștințele matematice însușite în rezolvarea unor probleme practice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare a algoritmilor matematici în rezolvarea unor situații practice; - activități practice de manipulare a unităților de măsură studiate; - jocuri didactice cu unități de măsură standard și nestandard
<p>4.2. Manifestarea curiozității și interesului pentru aflarea răspunsurilor la problemele propuse citirea enunțului unei probleme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verificare a unor probleme practice; - jocuri de sesizare, prin observații dirijate, a utilității numerelor în viața cotidiană (mass-media, numere de telefon, anul nașterii, mijloace de

Clasa a VIII-a
<i>transport, măsuri pentru îmbrăcăminte, numărul străzii etc.);</i> - <i>exerciții-joc de cooperare cu caracter stimulativ-competitiv.</i>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Numere naturale de la 0 la 1000	<ul style="list-style-type: none"> • Numere naturale de la 0 la 100 000 <ul style="list-style-type: none"> ➤ Formare ➤ Citire ➤ Scriere ➤ Comparare ➤ Ordonare
Operații nu numere naturale	<ul style="list-style-type: none"> • Adunarea și scăderea în concentrul 0-100 000 <ul style="list-style-type: none"> ➤ terminologie specifică: termen, sumă, diferență, cu atât mai mult, cu atât mai puțin; ➤ evidențierea unor proprietăți ale adunării (comutativitate, element neutru) fără terminologie și paranteze rotunde; • Înmulțirea numerelor naturale; • Împărțirea numerelor naturale; • Probleme care se rezolvă cu una sau mai multe operații;
Elemente de geometrie și măsurare	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente intuitive de geometrie <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pătrat, dreptunghi, romb, cerc, triunghi; ➤ Perimetrul și aria figurilor geometrice; ➤ Forme spațiale cub, paralelipipedul, piramida, cilindru, con, sferă; • Unități de măsură, multiplii și submultiplii acestora <ul style="list-style-type: none"> ➤ Unități de măsurat lungimea; ➤ Unități de măsurat capacitatea; ➤ Unități de măsura pentru timp – ora, minutul, secunda, ziua, săptămâna, luna, anul, deceniul, secolul; ➤ Monede și bancnote • Unitate de măsură pentru suprafață;

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

La acest nivel de vârstă, profesorul va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și potențialului său psihoidividual ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Anumite noțiuni introduce vor fi studiate fie pentru cazuri particulare, așa cum este cazul corpurilor geometrice, fie intuitive, recurgând la situații familiare.

Strategii didactice

Cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Ca metodă, jocul didactic va fi încă prezent, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei. Accentul se va pune atât pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor, cât și pe partea științifică a acestora.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete și a reprezentărilor grafice, elevul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă elev - profesor, astfel încât să răspundă intereselor beneficiarilor. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ. Se recomandă metodele moderne de evaluare precum: realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor, stimularea dezvoltării de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluare.

Rezultatele evaluării vor fi formulate prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

În evaluare se poate pune accent și pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale.

Bibliografie

*** (2014), *Programa școlară pentru disciplina matematică clasele a III-a – a IV-a*, București;

*** (2017), *Programa școlară pentru disciplina matematică clasele a V-a – a VIII-a*, București;

*** (2005) *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, Matematică I-VIII*, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Iuliana GHEORGHE, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gheorghe Iuliana	Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

FIZICĂ

**Învățământ special
Clasele a VII-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Fizica reprezintă o componentă fundamentală în formarea competențelor de viață ale tânărului, atât în planul cunoașterii științifice cât și al formării competențelor transversale și a atitudinilor sociale pozitive.

Pentru elevii cu dizabilități intelectuale moderate și ușoare din învățământul special am adaptat programa aprobată prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017.

Un elev învață prin investigație atunci când se află în fața unei probleme, când studiază cu atenție datele și relațiile cauzale, reușind să găsească cea mai bună soluție, rolul profesorului fiind de facilitator al cunoașterii și de partener al elevilor în învățare. Programa școlară pentru disciplina Fizică – învățământ special gimnaziu DMU - reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a VII-a - VIII-a din învățământul special gimnazial. În planurile-cadru de învățământ special pentru gimnaziu, Fizica aparține ariei curriculare Matematică și Științe ale naturii și are alocate 1 ora/ săptămână.

În concordanță cu direcțiile de dezvoltare ale curriculumului național, programa școlară pentru disciplina Fizică urmărește formarea unor deprinderi practice în utilizarea instrumentelor de măsură, a aparatelor electrocasnice întâlnite în activitățile zilnice, dar și pe înțelegerea fenomenelor simple din viața curentă a elevului.

Predarea-învățarea conținuturilor propuse se poate realiza într-o manieră practică și atractivă prin intermediul experimentelor simple ce permit observarea directă a modului de producere a fenomenelor fizice. Respectarea principiilor „acțiunii în pași mici, înlesnește însușirea și fixarea cunoștințelor și determină utilizarea acestora în situații concrete de viață. Evaluarea se va realiza, în special, oral și prin intermediul probelor practice.

Structura programei include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele generale reprezintă finalități ale studiului fizicii care contribuie la formarea profilului absolventului de gimnaziu. Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândirea competențelor generale. Activitățile de învățare propuse corespund nivelului de dezvoltare și înțelegere al elevilor de gimnaziu și constituie contexte de formare și dezvoltare a competențelor specifice. Conținuturile sunt mijloace informaționale prin intermediul cărora se formează și se dezvoltă competențele. Conținuturile propuse permit un demers didactic flexibil, putând fi adaptate la nivelurile de dezvoltare individuală și la nevoile de învățare diferite ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Observarea unor fenomene fizice simple pe bază experimentală**
- 2. Explorarea unor fenomene fizice din mediul înconjurător prin folosirea unor instrumente și tehnici de lucru specifice**
- 3. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii**

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Observarea unor fenomene fizice simple pe bază experimentală**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Explorarea proprietăților și fenomenelor fizice în cadrul unor investigații simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - evocarea de cunoștințe și de observații cu privire la mărimi fizice, măsurare, instrumente de măsură, unități de măsură; - observarea și descrierea unor fenomene și proprietăți fizice observate în activitatea cotidiană (de exemplu: mișcarea autoturismelor, topirea, dilatarea etc.); - utilizarea instrumentelor de măsură specifice pentru măsurarea mărimilor fizice: lungime, masă, timp; - realizarea unor investigații simple (de exemplu: exerciții de recunoaștere a materialelor din care sunt confecționate corpurile; recunoașterea fenomenelor de evaporare, fierbere, condensare, topire, solidificare (în cazul unor substanțe date); identificarea unor caracteristici ale luminii, sunetelor);
<p>1.2. Formularea unor concluzii simple pe baza datelor experimentale obținute în cadrul unor experimente fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - determinarea valorilor unor mărimi fizice pe baza măsurătorilor realizate (timp, viteză, etc); - descrierea mișcării unui mobil pe baza analizei graficului mișcării acestuia; - descrierea evoluției unei mărimi fizice în cadrul unui fenomen (de exemplu: temperatura în timpul fierberii, temperatura de-a lungul unui an sau a unei zile, lungimea unei bare în timpul încălzirii acesteia etc.).

2. Explorarea unor fenomene fizice din mediul înconjurător prin folosirea unor instrumente și tehnici de lucru specifice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea în natură și în aplicații tehnice uzuale a fenomenelor fizice studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - clasificarea pe baza unor criterii date a fenomenelor fizice din natură sau identificate în folosirea unor aplicații tehnologice; - evocarea observațiilor, experiențelor și întâmplărilor personale privind fenomenele fizice din natură, funcționarea unor aparate și dispozitive simple; - recunoașterea corpurilor, proprietăților fizice, substanțelor, unităților de măsură, instrumentelor de măsură, fenomenelor fizice din natură și din procese tehnologice; - exemplificarea unor situații din viața de zi cu zi în care se identifică anumite proprietăți ale corpurilor sau se produc fenomene studiate, de exemplu: inerția corpurilor, diverse tipuri de mișcare etc.
<p>2.2. Respectarea regulilor stabilite pentru protecția propriei persoane, a celorlalți și a mediului în timpul utilizării diferitelor instrumente, aparate, dispozitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor de protecție personală în cadrul lucrărilor experimentale de fizică; - identificarea riscurilor de electrocutare în anumite situații (recunoașterea elementelor electrice din sala de clasă / locuință (priză, întrerupător, contor electric) precizarea utilității lor și a modului de funcționare); - respectarea unor măsuri de siguranță împotriva electrocutării din cauze naturale/artificiale; - identificarea componentelor electrice simple care trebuie colectate și reciclate diferențiat de alte deșeuri.

3. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii**Clasa a VII-a****3.1. Utilizarea unor mărimi fizice și a unor modele fizice pentru a răspunde la întrebări /probleme din viața de zi cu zi**

- recunoașterea mărimilor fizice implicate în situații problemă : exerciții de măsurare a dimensiunilor corpurilor (lungime, lățime, înălțime) cu metrul sau cu ruleta; exerciții de cântărire a masei corporale (cu ajutorul cântarului); exerciții de citire a ceasului (ore și minute); citirea temperaturii indicate de un termometru utilizând scara Celsius (exemplu: temperatura corpului uman, a apei de la robinet, a apei încălzite, a apei cu gheață); stabilirea (pe material intuitiv / observație directă) a stării de mișcare/ repaus a corpurilor;
- evidențierea experimentală a fenomenelor de fierbere, evaporare, condensare, topire, solidificare ale apei;

3.2. Folosirea unor modele simple în rezolvarea de probleme simple / situații problemă experimentale

- identificarea mărimilor fizice care descriu fenomene fizice identificate în viața de zi cu zi (de exemplu: mișcarea corpurilor, încălzire, dilatarea/contractia corpurilor etc.);
- rezolvarea de probleme simple prin care poate fi prezisă derularea unor fenomene fizice, evoluția unor sisteme etc. (de exemplu: calcularea distanței parcurse de un corp etc.);
- utilizarea simbolurilor mărimilor fizice studiate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Concepte de bază în fizică	Mărimi fizice Distanță, timp, masă- unități de măsură, Determinarea valorii unei mărimi fizice Măsurarea directă a lungimii, masei, a intervalului de timp
Fenomene mecanice	Mișcare și Repaus Corp. Mobil. Mișcare și repaus. Traiectorie Distanța parcursă. Durata mișcării Inerția Inerția, proprietate generală a corpurilor Masa, măsură a inerției. Unități de măsură Măsurarea directă a masei corpurilor, cântărirea Interacțiunea Interacțiunea, efectele interacțiunii Forța, măsură a interacțiunii Exemple de forțe (greutatea, forța de frecare, forța elastică)
Fenomene termice	Stare termică. Temperatură Stare termică, temperatura. Contact termic Măsurarea temperaturii. Modificarea stării termice. Încălzire, răcire (transmiterea căldurii) Efecte ale schimbării stării termice Dilatare/ contracție. Transformări de stare de agregare Aplicații: circuitul apei în natură
Fenomene electrice și magnetice	Fenomene electrice și magnetice Magneți, interacțiuni între magneți, poli magnetici Magnetismul terestru. Busola Fulgerul. Curent electric Norme de protecție împotriva electrocutării (din cauze naturale fulgerul, trăsnetul; din cauze artificiale - surse de tensiune)
Fenomene optice	Fenomene optice Lumina: surse de lumină, corpuri transparente, opace Umbra

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Observarea unor fenomene fizice simple pe bază experimentală**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Explorarea proprietăților și fenomenelor fizice în cadrul unor investigații simple proiectate dirijat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea, înregistrarea cu aparatul foto digital sau telefon, a unor fenomene fizice din cotidian - observarea și descrierea efectelor unor fenomene fizice, precum și ale unor efecte ale interacțiunii dintre corpuri (efect static, efect dinamic) - respectarea etapelor, mijloacelor și metodelor de derulare a investigației și utilizarea instrumentelor de măsură adecvate pentru măsurarea mărimilor fizice
<p>1.2. Formularea unor concluzii pe baza dovezilor din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor imagini statice și dinamice ale unor stări de echilibru mecanic cu scopul evaluării condițiilor de echilibru (de exemplu: sportiv la paralele, bârnă, poziția în apărare a unui jucător de handbal sau de baschet, schior pe pârtie, patinator pe gheață, acrobați sub cupola cercului etc.) - identificarea relațiilor cauză-efect, comparând interacțiuni de același tip - observarea efectelor unor fenomene din viața cotidiană (de exemplu: frecarea, condiții de echilibru de translație și de rotație, conservarea energiei, legea lui Arhimede etc.)

2. Explorarea unor fenomene fizice din mediul înconjurător prin folosirea unor instrumente și tehnici de lucru specifice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Încadrarea în clasele de fenomene fizice studiate a fenomenelor fizice simple identificate în natură și în diferite aplicații tehnice</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea fenomenelor fizice din natură și tehnologie, după criterii date - identificarea fenomenelor mecanice studiate în natură/în unele aparate și dispozitive simple - descrierea fenomenelor mecanice din natură/aparate și dispozitive simple din tehnologie - recunoașterea părților componente ale unor aparate și dispozitive simple din tehnologie - identificarea cauzelor și efectelor unor interacțiuni - recunoașterea mărimilor fizice scalare - abordarea din punct de vedere fizic a noțiunilor studiate la alte discipline (geografie, biologie)
<p>2.2. Identificarea independentă a riscurilor pentru propria persoană, pentru ceilalți și pentru mediu asociate utilizării diferitelor instrumente, aparate, dispozitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor de protecție personală în cadrul lucrărilor experimentale din laboratorul de fizică - identificarea avantajelor utilizării energiei regenerabile (eoliene, solare)

3. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii**Clasa a VIII-a****3.1. Folosirea unor modele simple în rezolvarea de probleme simple / situații problemă experimentale**

- efectuarea de transformări de unități de măsură în SI, pe baza relațiilor dintre multipli și submultipli
- utilizarea simbolurilor/convențiilor matematice adecvate pentru înregistrarea unor seturi de măsurători asupra unor mărimi fizice: arii, volume, temperaturi etc.
- formularea răspunsurilor la întrebări simple adresate de profesor, de tipul: „Ce am făcut?”, „Ce am observat?”, „Ce a fost greu?”, „Ce a fost ușor?”, „De ce?”, „Ce am învățat?”, „Unde putem aplica ceea ce am învățat” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Concepte de bază în fizică	Mărimi fizice Mărimi fizice (ex. timpul, masa, volumul, densitatea, temperatura), unități de măsură, multiplii și submultiplii unităților de măsură Determinarea valorii unei mărimi fizice Măsurarea directă a lungimii, ariei, volumului și a intervalului de timp
Fenomene mecanice	Interacțiunea și efectele interacțiunii: Interacțiunea. Forța - măsură a interacțiunii. Exemple de forțe: greutatea, forța de apăsare normală, forța de frecare, tensiunea în fir, forța elastică Mișcarea unui corp sub acțiunea mai multor forțe
Fenomene termice	Temperatura empirică Căldura Transmiterea căldurii
Fenomene optice	Surse de lumină Propagarea luminii în diverse medii (Reflexia luminii Refracția luminii – evidențierea experimentală a fenomenului Ochiul, lupa, ochelarii
Energia și viața	Transformarea și conservarea energiei, alte sisteme identificate și studiate la biologie, geografie etc.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a oferi profesorilor cadrul necesar înțelegerii paradigmei în care a fost elaborată prezenta programa școlară, dar și exemple de strategii didactice centrate pe dezvoltarea competențelor.

Programa de Fizică are ca idee centrală structurarea activităților de învățare - predare - evaluare pe modelul investigației științifice structurate. Elementul nodal al acestei construcții este centrarea pe competențe. Procesul de stabilire a competențelor generale are la bază analiza profilului absolventului de gimnaziu, a competențelor cheie europene și a celor patru competențe științifice de bază pe care, potrivit OECD, ar trebui să le dobândească un copil care iese din sistemul obligatoriu de educație.

Prin studiul fizicii, elevii dobândesc competențe relevante pentru activitatea zilnică. Studiul fizicii permite înțelegerea aplicațiilor practice din toate domeniile de activitate.

În structurarea domeniilor de conținut s-a ținut cont de corelarea acestora din punct de vedere al logicii interne științifice și al nivelului de dezvoltare intelectuală a tânărului

Elevul este familiarizat cu noțiunile de bază necesare învățării fizicii, precum și cu cele patru arii tematice de bază ale fizicii clasice, grupate fenomenologic: fenomene mecanice, fenomene termice, fenomene electrice și magnetice, fenomene optice.

Activitățile de învățare sunt propuneri ce pot fi modificate/ înlocuite, astfel încât să constituie contextul de formare a competențelor elevilor.

În proiectarea acestora profesorii vor avea în vedere respectarea următoarelor elemente:

- dezvoltarea unui mediu de învățare eficient;
- asigurarea egalității șanselor și a progresului școlar individual;
- asigurarea corectitudinii evaluării;
- utilizarea TIC în învățarea fizicii

În ceea ce privește modelul de proiectare a unităților de învățare, acesta va evidenția tema/titlul unității de învățare, competențele specifice urmărite, conținuturile selectate, activitățile de învățare, resursele, evaluare.

În abordarea actualei programe, experimentul joacă un rol esențial având în vedere orientarea către dezvoltarea competențelor de investigare științifică.

Experimentul poate avea rolul creării conflictului cognitiv, a cărui rezolvare să reprezinte contextul desfășurării lecției sau să fie folosit pentru dezvoltarea abilității elevului în a derula proceduri specifice sau ca pretext pentru rezolvarea unei probleme etc.

Efectuarea experimentului are rolul dezvoltării unor atitudini favorabile demersului învățării în general, creșterea atractivității și a motivației intrinseci a învățării, dezvoltarea competențelor specifice demersului investigativ de tip științific, dezvoltarea gândirii critice, învățarea bazată pe descoperire, luarea de decizii, abilități de lucru în echipă. În acest sens propunem o listă a lucrărilor experimentale ce pot fi integrate în unitățile de învățare, cu mențiunea faptului că lista nu este obligatorie și nici restrictivă.

1. Măsurarea lungimilor
2. Măsurarea ariei unei suprafețe plane
3. Măsurarea volumului ocupat de lichide
4. Determinarea duratei
5. Măsurarea masei corpurilor
6. Determinarea stării de încălzire a unui corp. Termometrul
7. Studiarea dilatării gazelor și a lichidelor
8. Studiarea dilatării corpurilor solide

9. Studiarea magnetilor și a interacțiunilor magnetice
10. Electrizarea corpurilor prin frecare și prin contact.
11. Observarea efectului termic al curentului electric.
12. Evidențierea propagării luminii. Corpuri transparente, corpuri opace
13. Observarea umbrei și penumbrei
14. Observarea reflexiei și refracției luminii
15. Observarea efectelor interacțiunii
16. Observarea deformării corpurilor.
17. Studiarea forței de frecare între suprafețe solide
18. Măsurarea temperaturii. Scara Celsius
19. Determinarea căldurii specifice a unui corp solid
20. Observarea transferului căldurii
21. Studiarea topirii și a solidificării
22. Observarea vaporizării și a condensării

În proiectarea evaluării se vor avea în vedere următoarele tipuri de strategii:

- strategii obiective de evaluare, menite a evalua atât nivelul de dezvoltare al competențelor specifice ale fiecărui elev, cât și progresul înregistrat în funcție de potențialul psihoindividual al acestora;
- strategii moderne de evaluare sumativă, bazate pe evaluarea portofoliilor, a produselor activității elevilor;
- strategii de evaluare formativă, bazate pe întrebări în interacțiunea directă profesor-elev ce permit elevilor să reflecteze asupra experiențelor de învățare („Ce am făcut?”, „Ce a fost ușor/ dificil?”, „Ce probleme au apărut?”, „Cum le-am rezolvat?”, „Cum ne-am simțit pe durata activităților?”, „De ce?”, „Ce am învățat?”, „Cum pot aplica ceea ce am învățat în viața de zi cu zi?”, „Ce voi face altfel de acum înainte?”);
- strategii de autoevaluare/ interevaluare

Bibliografie

- *** (2017), *Programa școlară pentru disciplina Fizică clasele a VI-a, a VII-a, a VIII-a*, București;
- *** (2005), *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, Fizică*, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Iuliana GHEORGHE, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gheorghe Iuliana	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Cheiță Mirela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

CHIMIE

**Învățământ special
Clasele a VII-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ aprobat prin OMENCS nr. 3.622 din 27 aprilie 2018, în aria curriculară Matematică și Științe ale naturii, având un buget de timp de 1 ore/ săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei doi ani școlari. Programa școlară a disciplinei Chimie este elaborată pe baza unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe adaptat după Programa școlară pentru disciplina Chimie aprobată prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/ 28.02.2017.

Programele școlare de chimie pentru clasa a VII-a și pentru clasa a VIII-a propun o abordare care are la bază următoarele principii:

- asigurarea coerenței interdisciplinare în cadrul ariei curriculare Matematică și Științe ale Naturii, precum și a coerenței dezvoltării curriculare între nivelurile primar și gimnazial ale sistemului de învățământ național;
- centrarea pe formarea/ dezvoltarea de competențe ale elevului, ca subiect al activității de predare-învățare-evaluare.

Programele școlare de chimie pentru clasa a VII-a și pentru clasa a VIII-a contribuie la formarea profilului elevului, prin:

- implicarea în activități variate de observare, experimentare și aplicare, dezvoltând capacitatea de integrare a informațiilor noi și aplicarea lor în situații cotidiene;
- stimularea curiozității și a interesului de cunoaștere, în general, și pentru chimie, în particular;
- abordarea integrată a conceptelor realizând conexiuni cu celelalte științe ale naturii;
- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană, față de ceilalți și față de mediul înconjurător;
- stimularea motivației pentru protecția naturii și valorizarea acesteia în formarea unor convingeri și competențe ecologice adecvate pentru antrenarea elevilor în activități de ocrotire a mediului înconjurător.

Structura programei include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale reprezintă competențele dezvoltate prin studiul disciplinei în cei doi ani de studiu.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și **exemple de activități de învățare** concrete, variate, care valorifică implicarea activă a elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei.

Competențe generale

- 1. Explorarea unor fenomene și proprietăți ale substanțelor întâlnite în activitatea cotidiană**
- 2. Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând instrumente specifice chimiei**
- 3. Evaluarea consecințelor proceselor și acțiunii substanțelor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului înconjurător**

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea unor fenomene și proprietăți ale substanțelor întâlnite în activitatea cotidiană**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea unor proprietăți/fenomene, substanțe/amestecuri în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor substanțe/ amestecuri și identificarea caracteristicilor acestora (de exemplu: stare de agregare, culoare, aspect etc.) în activități practice; - recunoașterea unor fenomene/proprietăți, substanțe pure/amestecuri pe baza observațiilor din cadrul unor experimente; - observarea proprietăților fizice ale unor substanțe (de exemplu: zahăr, pilitură de fier, aluminiu, sulf, grafit etc.); - analizarea unor fenomene/proprietăți, substanțe/amestecuri în scopul stabilirii asemănărilor și deosebirilor dintre acestea (de exemplu: deosebirea dintre dizolvarea zahărului în apă și topirea acestuia și a unei soluții de clorură de sodiu etc.); - precizarea componentelor din amestecuri întâlnite în viața cotidiană (de exemplu: saramură, sirop, lapte de var, alcool sanitar, oțet etc.); - observarea unor metale în activități practice și elaborarea unei fișe de observare a proprietăților fizice ale acestora (de exemplu: stare de agregare, culoare, luci, duritate, proprietăți mecanice etc.).
<p>1.2. Utilizarea simbolurilor specifice chimiei pentru reprezentarea unor elemente, substanțe simple sau compuse și transformări ale substanțelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea prin jocuri a simbolurilor unor elemente chimice, a formulelor chimice ale unor substanțe simple sau compuse (de exemplu: activități de grup cu ajutorul unor cartonașe, utilizarea Tabelului Periodic etc.); - utilizarea terminologiei specifice chimiei în scopul denumirii elementelor/substanțelor chimice simple și compuse, întâlnite în viața cotidiană.

2. Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând instrumente specifice chimiei

Clasa a VII-a
<p>2.1. Observarea caracteristicilor substanțelor și a relațiilor dintre ele</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări care conduc la necesitatea unei investigații pentru aflarea răspunsului (de exemplu: "Cum putem separa nisipul fin de apă?"); - selectarea unor date relevante pentru stabilirea condițiilor de realizare a activităților propuse (de exemplu: selectarea ustensilelor de laborator necesare; - obținerea de amestecuri din substanțe cu aceeași stare de agregare sau cu stare de agregare diferită; - separarea substanțelor din amestecuri în funcție de tipul acestora, în activități practice; - observarea unor fenomene sau procese utilizând softuri educaționale și activități practice; - prepararea unor soluții de diferite concentrații procentuale de masă (de exemplu: prepararea unor soluții de clorură de sodiu în cadrul unor activități practice, în echipă); - diluarea sau concentrarea unor soluții prin diferite metode (de exemplu: concentrarea unei soluții de clorură de sodiu prin adăugare de solvat, prin evaporare sau prin amestecarea acesteia cu o soluție mai concentrată de clorură de sodiu).

Clasa a VII-a
<p>2.2. Identificarea informațiilor și datelor necesare rezolvării unei probleme în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea informațiilor relevante în vederea rezolvării unor probleme specifice (de exemplu: diferențierea substanței dizolvate de dizolvant și de soluție; - identificarea datelor necesare rezolvării unei probleme/situații-problemă.
<p>3. Evaluarea consecințelor proceselor și acțiunii substanțelor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului înconjurător</p>
Clasa a VII-a
<p>3.1. Identificarea consecințelor proceselor chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezbateră normelor privind sănătatea și securitatea muncii; - analizarea și prezentarea informațiilor cu privire la rolul apei în organism; - evaluarea factorilor de risc și recunoașterea importanței unor specii chimice studiate; - documentarea în legătură cu aspecte legate de poluarea aerului.
<p>3.2. Aprecierea impactului substanțelor chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unui demers privind utilizarea unor aliaje în viața cotidiană; - identificarea substanțelor chimice cu risc asupra sănătății; - realizarea unor prezentări referitoare la substanțele studiate, în diverse forme: proiecte, planșe, prezentări digitale etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Chimia și viața. Substanțele în natură</p>	<p>Chimia, știință a naturii Substanță Fenomene fizice și fenomene chimice. Proprietăți fizice și proprietăți chimice. Substanță pură și amestecuri de substanțe Metode de separare a amestecurilor omogene: cristalizare și distilare Metode de separare a amestecurilor eterogene: decantare și filtrare Aerul. Apa. Solul Aerul. Compoziția aerului Arderea-fenomen chimic. Poluarea aerului Apa. Apa în natură. Apa potabilă-condiții de calitate a apei potabile. Apa distilată. Rolul apei în organism Soluții apoase. Dizolvarea. Factorii care influențează dizolvarea Solul. Compoziția solului Laboratorul de chimie Aparatură și ustensile utilizate în laboratorul de chimie Protecția propriei persoane și a mediului înconjurător în timpul efectuării experimentelor în laborator</p>
<p>Element chimic</p>	<p>Elemente chimice Structura Tabelului Periodic Substanțe simple. Clasificarea substanțelor simple: metale și nemetale Substanțe compuse: oxizi, acizi, baze, săruri în viața cotidiană</p>

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea unor fenomene și proprietăți ale substanțelor întâlnite în activitatea cotidiană**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea unor proprietăți/ fenomene, substanțe/ amestecuri în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor substanțe din mediul apropiat: apa, aerul; materiale naturale: sare, cărbuni, nisip, benzină, gaz metan; materiale prelucrate: var, ciment, sticlă, hârtie; exerciții de selectare a unor substanțe potrivite utilizării în scopuri precizate (în realizarea igienei, pentru curățenie); exerciții de identificare a caracteristicilor unor amestecuri: saramură, sirop, lapte cu cacao, ceai etc.; - recunoașterea unor fenomene/proprietăți, substanțe pure/amestecuri pe baza observațiilor din cadrul unor experimente exerciții de identificare a modului de separare a unor substanțe din amestecuri prin decantare, filtrare, cernere (brânza de zer, supa de zarzavat, macaroanele de apă, făina de tarâțe, cafeaua de zaț); - observarea caracteristicilor substanțelor/materialelor, sticla, hârtia.
<p>1.2. Utilizarea simbolurilor specifice chimiei pentru reprezentarea unor elemente, substanțe simple sau compuse și transformări ale substanțelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea prin jocuri a simbolurilor unor elemente chimice, a formulelor chimice ale unor substanțe simple sau compuse (de exemplu: activități de grup cu ajutorul unor cartonașe, utilizarea Tabelului Periodic etc.); - utilizarea terminologiei specifice chimiei în scopul denumirii elementelor/substanțelor chimice simple și compuse, întâlnite în viața cotidiană completarea unor tabele de înregistrare cu însușiri ale substanțelor și materialelor (naturale și prelucrate); exerciții de comunicare sub formă scrisă/ orală, a informațiilor privind aplicațiile practice ale unor soluții sau materiale.

2. Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând instrumente specifice chimiei

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Observarea caracteristicilor substanțelor și a relațiilor dintre ele</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări care conduc la necesitatea unei investigații pentru aflarea răspunsului (de exemplu: "Cum putem separa nisipul fin de apă?"); - selectarea unor date relevante pentru stabilirea condițiilor de realizare a activităților propuse (de exemplu: selectarea ustensilelor de laborator necesare); - obținerea de amestecuri din substanțe cu aceeași stare de agregare sau cu stare de agregare diferită; - separarea substanțelor din amestecuri în funcție de tipul acestora, în activități practice; - observarea unor fenomene sau procese utilizând softuri educaționale și activități practice; - prepararea unor soluții de diferite concentrații procentuale de masă (de exemplu: prepararea unor soluții de clorură de sodiu în cadrul unor activități practice, în echipă); - diluarea sau concentrarea unor soluții prin diferite metode (de exemplu: concentrarea unei soluții de clorură de sodiu prin adăugare de solvat, prin evaporare sau prin amestecarea acesteia cu o soluție mai concentrată de clorură de sodiu).
<p>2.2. Identificarea informațiilor și datelor necesare rezolvării unei probleme în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea informațiilor relevante în vederea rezolvării unor probleme specifice (de

Clasa a VIII-a

- exemplu: diferențierea substanței dizolvate de dizolvant și de soluție;
- identificarea unor posibilități de combatere a poluării apei și aerului (montarea filtrelor pentru apa industrială, pentru gazele emanate de către fabrici, împădurirea teritoriilor etc.).

3. Evaluarea consecințelor proceselor și acțiunii substanțelor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului înconjurător**Clasa a VIII-a****3.1. Identificarea consecințelor proceselor chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător**

- dezbateră normelor privind sănătatea și securitatea muncii;
- analiza și prezentarea informațiilor cu privire la rolul apei în organism, în agricultură, în aer;
- evaluarea factorilor de risc și recunoașterea importanței unor specii chimice studiate;
- documentarea în legătură cu aspecte legate de poluarea aerului.

3.2. Aprecierea impactului substanțelor chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător

- observarea unui demers privind utilizarea unor aliaje în viața cotidiană;
- identificarea substanțelor chimice cu risc asupra sănătății exerciții de citire și transmitere orală a mesajelor de pe etichetele și ambalajele unor produse chimice (de igienă și de curățenie); exerciții de identificare a substanțelor soluțiilor/substanțelor comestibile și a celor necomestibile; exerciții de recunoaștere a simbolului „cap de mort” pentru substanțele otrăvitoare;
- realizarea unor prezentări referitoare la substanțele studiate, în diverse forme: proiecte, planșe, prezentări digitale, concursuri etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>Importanța chimiei în viața noastră</p>	<p>Materii prime și importanța lor -Sarea -Cărbunii -Nisipul -Petrolul -Metanul</p> <p>Materiale prelucrate și importanța lor -Varul -Cimentul -Sticla -Hârtia</p> <p>Metale și aliaje -Proprietăți generale ale metalelor -Fierul, fonta, oțelul: proprietăți și întrebuințări -Metale importante în diverse domenii: aluminiul, cuprul, zincul etc</p> <p>Produce chimice importante în diferite domenii de activitate -Săpunuri și detergenți -Substanțe chimice utilizate pentru curățare (acetona, benzina, alcoolul etilic, talcul) -Reguli de folosire a substanțelor chimice -Aplicații practice de folosire a substanțelor chimice -Droguri : medicamente, alcool, tutun, cafea</p> <p>Reciclarea deșeurilor</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au în vedere modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor din programa școlară. În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei chimie să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerentă și abordări interdisciplinare. În acest fel, programa de chimie oferă cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare, care să permită trecerea reală de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare.

Deoarece chimia este o știință care are la bază experimentul, proiectarea didactică a experimentului presupune ca etape stabilirea ipotezei și a modului de lucru, investigarea, explicarea, interpretarea și în final, rezolvarea unei probleme/ situații problemă.

În aplicarea programei de chimie experimentul joacă un rol important în formarea și dezvoltarea competențelor, având valențe multiple stimulând interesul elevilor și de a realiza transferul de achiziții în diferite contexte de viață. În egală măsură, prin experiment este asigurat un cadru adecvat pentru a forma atitudini importante pentru viață, precum: curiozitate, deschidere pentru lucru în echipă, interes pentru un stil de viață sănătos, respect pentru mediul înconjurător. În acest sens, pentru organizarea activităților de învățare, programa include exemple de experimente care se integrează în lecțiile de chimie, în directă relație cu diferitele competențe propuse.

Lista experimentelor nu este restrictivă, profesorul având libertatea să le adapteze în funcție de dotarea unității de învățământ sau să adauge alte experimente pe care le poate realiza cu resursele pe care le are la dispoziție.

1. Măsurarea unor volume de lichid și cântărirea unor substanțe.
2. Arderea lemnului. Arderea zahărului.
3. Reacții cu degajare de gaze (metal cu acid, sodiu cu apă).
4. Cristalizarea clorurii de sodiu.
5. Decantarea unui amestec de apă și pietriș.
6. Filtrarea unui amestec de apă și carbonat de calciu/ sulf/ cărbune sau a unui precipitat.
7. Separarea a două lichide nemiscibile cu pâlnia de separare.
8. Obținerea unor soluții de diferite concentrații.
9. Diluarea și concentrarea unor soluții.
10. Verificarea solubilității diferitelor substanțe în apă (clorură de sodiu, carbonat de calciu, zahăr, aspirină).
11. Reacția dioxidului de carbon cu apa de var.
12. Reacția sodiului cu apa.
13. Reacții chimice cu impact în viața de zi cu zi

În realizarea proiectării didactice trebuie pornit de la competențele specifice formulate în programa școlară. Unitățile de învățare trebuie să ofere o perspectivă de ansamblu, globală și complexă care să conțină: competențe vizate spre formare/ dezvoltare, metode de predare utilizate pentru dezvoltarea acestor competențe, resurse necesare și conținuturi asociate. Deoarece unitatea de învățare este o structură didactică deschisă și flexibilă, se recomandă ca în cadrul acesteia să fie vizate cel puțin două competențe specifice derivate din competențe generale diferite, în situația în care conținutul permite o astfel de abordare. Pentru eficientizarea demersului didactic un rol important îl are stabilirea strategiei didactice, adică optimizarea relației între activitatea de predare, în ansamblu ei, și mecanismele psihologice ale învățării la elev, cu specificitatea ce decurge din individualizare. Pentru funcționarea acestui ansamblu și pentru un demers didactic eficient, profesorul trebuie să țină seama de limitările impuse de programă, de specificul vârstei, de competențele formate la elevii cu care lucrează.

Deoarece activitățile de învățare au în vedere formarea competențelor cu toate componentele lor (cognitive, aptitudinale și atitudinale) evaluarea trebuie să vizeze aceleași aspecte, cu accent pe caracterul formativ.

Se recomandă și utilizarea unor metode moderne de evaluare, precum: interevaluarea, autoevaluarea, protofoliul și realizarea de proiecte.

Bibliografie

1. *** (2017), *Programa școlară pentru disciplina Chimie clasele a VII-a – a VIII-a*, București;
2. *** (2005), *Proiect programă școlară pentru elevii cu dizabilitate mintală ușoară și moderată, Chimie VII-VIII*, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Iuliana GHEORGHE, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gheorghe Iuliana	Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

BIOLOGIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale moderate și ușoare**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Biologie reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ dizabilități moderate și ușoare, la aria curriculară Matematică și științe ale naturii, având un buget de timp de 1 oră/săptămână pentru clasele V- VIII. Având în vedere că în școala de masă timpul alocat disciplinei Biologie este aproximativ la fel, am adaptat programa aprobată prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/ 28.02.2017 pe specificul elevilor cu dizabilități moderate și ușoare.

Programa vizează formarea competenței cheie specifică disciplinei (competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii), dar contribuie și la formarea altor competențe cheie cum ar fi: comunicarea în limba maternă, a învăța să înveți, competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe sociale și civice, inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare culturală și exprimare artistică

Prin competențele generale și specifice propuse, studiul disciplinei Biologie contribuie la dezvoltarea capacității elevului de a rezolva probleme și situații problemă din viața cotidiană, de a-și imagina și realiza unele produse utile pentru activitățile curente și de a manifesta interes pentru o viață sănătoasă și pentru păstrarea unui mediu curat.

Disciplina Biologie, prin specificul său, vizează observarea și explorarea lumii vii în ansamblul său dar și componentele, procesele și fenomenele caracteristice. În cadrul orelor de biologie, elevii sunt îndrumați să-și dezvolte cunoașterea pornind de la explorarea și investigarea lumii înconjurătoare, a mediului de viață apropiat, a relațiilor observabile dintre viețuitoare și mediul lor de viață, către înțelegerea propriului loc în natură, a consecințelor propriului comportament asupra sănătății sale și a mediului. Învățarea promovată de această disciplină urmărește raportarea elevului la mediul de viață cu mijloacele și metodele specifice adaptate vârstei acestuia.

Formarea competențelor propuse se bazează pe o multitudine de conexiuni pe care profesorul le poate face în dialog cu elevii, pe implicarea elevilor în activități multiple de observare, aplicare și experimentare. Astfel, se dezvoltă capacitatea elevilor de a integra informații noi în modele explicative proprii, de a aplica achizițiile dobândite în rezolvarea unor probleme simple din viața cotidiană, de a găsi soluții la probleme noi.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate de disciplina Biologie reprezintă achizițiile de cunoaștere, abilitățile și atitudinile dobândite de elevi în gimnaziu.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar. Pentru realizarea acestora, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate care valorifică implicarea activă și învățarea conștientă a elevului. Activitățile de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Exemplele de activități de învățare, propuse de programa școlară, sunt formulate cu un anumit grad de generalitate, pentru a permite o abordare flexibilă, adecvată particularităților de vârstă și nevoilor elevilor.

Conținuturile învățării reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor; conținuturile sunt grupate pe următoarele domenii importante:

- Viețuitoarele în mediul lor de viață
- Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor
- Noțiuni generale privind ereditatea și variabilitatea la om
- Evoluționism
- Sănătatea omului și a mediului

Sugestiile metodologice cuprind strategii didactice, sugestii recomandate pentru fiecare dintre cele patru clase de gimnaziu și elemente de evaluare, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei. Strategiile didactice propuse recomandă explorarea lumii vii pornind de la situații- problemă observate în viața cotidiană, ale căror soluții pot fi identificate prin activități de investigare care valorifică și stimulează curiozitatea naturală a elevilor la această vârstă.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor**
- 2. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie**
- 3. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor

Clasa a V-a	
1.1. Extragerea informațiilor din texte, filme, desene, ca surse pentru identificarea caracteristicilor unor sisteme biologice, a unor procese și fenomene	<ul style="list-style-type: none"> - lectura unor texte, atlase, reviste etc. în scopul extragerii informațiilor privind un sistem biologic; - vizionarea unor filme cu diverse ecosisteme/ medii de viață pentru observarea caracteristicilor acestora; - observarea unor desene (de exemplu: imagini cu diferite viețuitoare, ecosisteme/ medii de viață) pentru extragerea caracteristicilor structurilor, fenomenelor, proceselor reprezentate.
1.2. Realizarea dirijată a unor activități simple de investigare pe baza unor fișe de lucru date	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la vizite didactice organizate în zone apropiate școlii pentru observarea caracteristicilor unor ecosisteme; - enunțarea unei situații - problemă/ ipoteză de lucru în scopul realizării unei investigații (de exemplu: de ce majoritatea animalelor dintr-o câmpie au culoare cenușie, de ce întâlnim anumite animale numai în anumite locuri sau momente ale zilei, de ce la câmpie multe plante au flori mici, fără miros etc.); - colectarea/fotografierea unor viețuitoare întâlnite în ecosistem în vederea realizării unor observații macroscopice (alge, fungi, plante, animale nevertebrate, animale vertebrate); - completarea unor fișe de observație cu date rezultate în urma desfășurării experimentului/ investigației (de exemplu: plante și animale întâlnite în diferite medii de viață, comportamente animale observate în diferite momente ale zilei, caracteristici ale alcătuirii viețuitoarelor observate, variația factorilor de mediu în diferite momente ale zilei etc.); - discutarea necesității unor reguli de conduită în vederea derulării eficiente a activității de investigație propuse; - îndeplinirea sarcinii de lucru repartizate în cadrul unor vizite de documentare în muzee, sere, grădini botanice, grădini zoologice sau în cadrul unui proiect, al unei activități de investigare.

2. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie

Clasa a V-a	
2.1. Observarea caracteristicilor sistemelor biologice pe baza modelelor	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor imagini, materiale biologice proaspete sau naturalizate, mulaje, colecții pentru observarea caracteristicilor sistemelor biologice; - realizarea de desene, machete ale unor ecosisteme, modele ale unor tipuri de organisme; - analiza unor situații-problemă (de exemplu: identificarea consecințelor pe care le-ar avea dispariția unei specii dintr-o rețea trofică/ introducerea unei noi specii asupra celorlalte viețuitoare din rețea).
2.2. Utilizarea unor algoritmi cunoscuți în investigarea lumii vii	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea proiectelor respectând regulile/etapele de lucru; - clasificarea organismelor studiate sau al realizării unor colecții de semințe, frunze, fructe uscate, cochilii, pene etc., după criterii date; - realizarea unor colecții de frunze, fructe, cochilii, pene, fotografii cu diferite

Clasa a V-a
<p>categoria de viețuitoare etc. în vederea observării asemănărilor și deosebirilor între elemente din aceeași categorie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unor exerciții de recunoaștere și încadrare a speciilor studiate în grupe sistematice, pe baza comparării caracteristicilor observate.

3. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a V-a
<p>3.1. Utilizarea achizițiilor din domeniul biologiei în viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol, simulări ale unor situații din care să reiasă reguli de igienă pentru prevenirea infestării cu paraziți de la animalele domestice și de companie; - identificarea și utilizarea unor plante cu rol important în viața omului: plante medicinale, melifere, ornamentale etc. - cultivarea plantelor (de exemplu: mini sere, îngrijirea plantelor din clasă și a spațiilor verzi din proximitatea școlii); - îngrijirea animalelor (de exemplu: acvariu, animale domestice și de companie, construirea de căsuțe pentru păsări).
<p>3.2. Recunoașterea consecințelor activităților umane și ale propriului comportament asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unor vizite, excursii pentru promovarea frumuseților naturale și pentru observarea efectelor unor comportamente umane asupra acestora; - stabilirea și aplicarea regulilor de comportament ecologic în timpul excursiilor, vizitelor, în clasă, acasă; - participarea la activități ecologice și de promovare a unui stil de viață sănătos realizarea de diverse produse din materiale reciclabile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Viețuitoarele în mediul lor de viață	<p>Viețuitoarele din mediul apropiat și mai îndepărtat (grădină/ parc/ livadă, pajiște, pădure, ape curgătoare/ ape stătătoare)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ecosistem (biotop, biocenoză); • factorii de mediu și variația lor; • specii reprezentative: exemple, adaptările lor la mediul de viață; • relații între viețuitoare: de hrănire (categorii trofice, lanțuri trofice); de reproducere; de apărare; • importanța viețuitoarelor pentru natură și om; • locul omului și impactul său asupra mediului: îngrijirea plantelor cultivate și a animalelor domestice și de companie, prevenirea unor infestări/infectări cu paraziți din mediul apropiat și a degradării mediului. <p>Alte medii de viață din țara noastră (peștera, Delta Dunării - Rezervație a Biosferei, Marea Neagră) și din alte zone ale planetei</p> <p>Grupe de viețuitoare: bacterii, ciuperci, plante, animale – caractere generale</p>

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Selectarea unor texte, filme, tabele, desene, scheme, grafice, diagrame ca surse pentru extragerea unor informații referitoare la unele procese, fenomene și sisteme biologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea și selectarea informațiilor dintr-o sursă (de exemplu: selectarea informațiilor despre particularități ale funcțiilor și organelor într-un anumit mediu utilizând o revistă, un atlas, un site, un film); - selectarea și vizionarea unor filme în scopul observării structurii și funcționării unor organe, a particularităților lor în diferite medii de viață.
<p>1.2. Realizarea independentă a unor activități de investigare pe baza unor fișe de lucru date</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea rolurilor unor țesuturi (de exemplu: eliberarea substanțelor secretate prin strivirea petalelor de trandafir, a frunzelor de mentă, a cojii de portocală etc.; evidențierea amidonului din țesutul de depozitare al tuberculului de cartof prin colorare cu iod, evidențierea flexibilității și a rezistenței dată de țesuturile mecanice prin îndreptarea unui jet de aer către tulpina ierboasă a unei plante; evidențierea vaselor lemnoase prin așezarea tulpinii unei plante cu flori albe într-un lichid colorat); - realizarea unor experimente simple pentru evidențierea unor procese fiziologice urmărind enunțarea unei situații-problemă (de exemplu: măsurarea pulsului, a tensiunii arteriale, evidențierea fermentației alcoolice și a celei lactice, punerea în evidență a vaporilor de apă din aerul expirat, evidențierea transpirației și a eliminării apei sub formă de picături la plante).
<p>1.3. Realizarea de produse de prezentare a informațiilor sub formă de modele, texte, produse artistice, cu mijloace TIC, utilizând adecvat terminologia specifică biologiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de postere, pliante, desene, afișe în cadrul unor expoziții cu diverse teme (de exemplu: „Cum trăiesc animalele în mediul acvatic/ aerian/ terestru”); - ateliere de lucru pe diverse teme: crearea unor produse artistice, a unor ghicitori, a unor povestiri cu teme biologice în cadrul unor concursuri, interpretarea de scenete/ scenarii/ jocuri de rol pe diverse teme biologice.

2. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie

Clasa a VI-a
<p>2.1. Observarea diverselor modele ale unor sisteme biologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor planșe, mulaje, preparate microscopice, material biologic proaspăt sau conservat, radiografii etc. pentru identificarea caracteristicilor unor organe, țesuturi, celule; - realizarea/ interpretarea unor desene, mulaje, planșe referitoare la funcțiile de nutriție în lumea vegetală și în lumea animală.
<p>2.2. Aplicarea unor algoritmi selectați adecvat în investigarea lumii vii</p> <ul style="list-style-type: none"> - întocmirea unor fișe de lucru, fișe de observație; - stabilirea etapelor unor procese fiziologice, ale unor investigații.

3. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VI-a

3.1. Transferarea achizițiilor din domeniul biologiei în contexte noi

- studii de caz din care să rezulte necesitatea adoptării unor reguli de igienă personală în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, a infestării cu paraziți de la animalele domestice și de companie;
- efectuarea de lucrări de îngrijire a unor plante, animale domestice și/sau de companie;
- exersarea unor comportamente responsabile în cazul situațiilor de urgență (de exemplu: cutremure, incendii, accidente etc.).

3.2. Identificarea relațiilor dintre propriul comportament și starea de sănătate

- vizionarea unor filme în vederea stabilirii consecințelor pe termen scurt și lung a acțiunii unor agenți patogeni/ factori poluanți asupra stării de sănătate a viețuitoarelor, inclusiv a omului;
- recunoașterea consecințelor unor comportamente cu risc asupra stării de sănătate (de exemplu: consumul de tutun, alcool, droguri, alimentația nesănătoasă);
- realizarea unor proiecte de grup, portofolii, referate, pe diverse teme (de exemplu: relația dintre alimentația fast-food și obezitate);
- realizarea unor anchete, interviuri cu membrii familiei, colegi, pe teme precum regimul alimentar (cantitatea, calitatea și repartizarea în timp a alimentelor consumate);
- exerciții de analiză a consecințelor și de luare a deciziilor corecte privind propriul comportament;
- autoevaluarea comportamentului alimentar, a regimului hidric, a obișnuinței de a face sport sau mișcare în aer liber;
- identificarea alimentației echilibrate și adaptate vârstei pe baza studierii unor piramide alimentare, întocmirea unui orar zilnic cu timp alocat mișcării în aer liber sau sportului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor	<p>Organismul – un tot unitar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organismul unei plante superioare (organe, țesuturi, celule) • Organismul unui mamifer și al omului (sisteme de organe, organe, țesuturi, celule) <p>Funcțiile de nutriție în lumea vie</p> <p>Hrănirea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fotosinteza, frunza • Sistemul digestiv și digestia la om <p>Respirația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respirația • Sistemul respirator și respirația la om <p>Circulația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediul intern, sângele – componente și rolul lor, importanța vaccinării, grupe sangvine • Sistemul circulator și circulația la om Particularități ale circulației la vertebrate (inima și tipuri de circulație) <p>Excreția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transpirația la plante, frunza - rolul stomatelor, influența factorilor de mediu • Sistemul excretor și excreția la om <p>Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor</p>

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Realizarea independentă a unor activități de investigare pe baza unor fișe de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de observații macroscopice asupra unor organe animale (oase, mușchi etc.) și vegetale (flori, fructe, semințe) pentru stabilirea caracteristicilor lor; - realizarea unor lucrări de înmulțire a unor plante ornamentale/ de cultură prin însămânțare, butășire, altoire; - realizarea unor experimente (de exemplu: evidențierea influenței factorilor de mediu asupra germinației, a creșterii și dezvoltării plantelor; evidențierea mișcărilor la plante; evidențierea relațiilor între creșterea și dezvoltarea animalelor și factorii de mediu; observarea comportamentului de reproducere, de apărare la unele animale).
<p>1.2. Asumarea de roluri în cadrul echipei pentru rezolvarea sarcinilor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor reguli de conduită în vederea desfășurării eficiente a investigațiilor în echipă; - stabilirea resurselor disponibile pentru alegerea sarcinii de lucru (de exemplu: pentru observarea comportamentului reproductiv, de apărare la animale, elevii care au acasă animale de companie efectuează observațiile); - cooperarea în cadrul echipelor (de exemplu: compararea datelor obținute de echipe); - interevaluarea activităților realizate în cadrul echipei sau între echipe.

2. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie

Clasa a VII-a
<p>2.1. Realizarea unor modele ale sistemelor biologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea unor desene, mulaje, planșe ce ilustrează aspecte ale funcțiilor de relație și de reproducere în lumea vegetală și animală; - alcătuirea unor colecții de flori, fructe uscate, semințe pentru observarea caracteristicilor și a diversității unor organe; - modelarea în plastilină a unor procese (de exemplu: înmugurirea drojdiilor etc.).
<p>2.2. Elaborarea unor algoritmi pentru realizarea unei investigații</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de desfășurare a experimentelor, a materialelor necesare, a modului de lucru (se pot utiliza și aplicații on-line); - elaborarea fișelor de observație cu respectarea etapelor de desfășurare a experimentului/ investigației; - stabilirea unor criterii de comparare și clasificare a unor structuri, procese în scopul identificării asemănărilor și deosebirilor dintre ele.

3. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VII-a
<p>3.1. Conceperea unor măsuri de menținere și promovare a unui stil de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui program personal de activitate zilnică, echilibrat din punct de vedere al timpului alocat învățării, odihnei active și somnului; - promovarea unor atitudini corecte pentru menținerea integrității anatomice și funcționale a sistemului locomotor (de exemplu: dozarea efortului în timpul

Clasa a VII-a
<p>activităților fizice pentru prevenirea entorselor, luxațiilor, fracturilor; poziția corectă în bancă pentru prevenirea deformărilor coloanei vertebrale etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor comportamente responsabile în cazul situațiilor de urgență (de exemplu: accidente incendii, inundații, cutremure etc.).
<p>3.2. Interpretarea relațiilor dintre propriul comportament și starea de sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor filme, întâlniri cu specialiști în scopul identificării unor comportamente de risc și al realizării de predicții referitoare la consecințele medicale și sociale ale adoptării unor astfel de comportamente (sedentarism, suprasolicitare fizică și intelectuală, consum de alcool, cofeină, droguri, BTS, sarcină la o vârstă nepotrivită etc.); - aplicarea de chestionare, realizarea de interviuri cu membri ai familiei/colegi pe teme precum regimul de muncă și odihnă, activitatea în aer liber; - autoevaluarea propriului comportament în scopul întocmirii unui program de activitate și odihnă zilnic, adecvat vârstei și nevoilor intelectuale și fizice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor	<p>Funcțiile de relație</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sistemul nervos la om: clasificare; alcătuire • Organele de simț la om (ochi, ureche, nas, limbă, piele) - Alcătuire • Sistemul locomotor la om • Adaptări ale locomoției la diferite medii de viață (acvatic, terestru, aerian) <p>Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor (igiena vieții intelectuale, a organelor de simț și a sistemului locomotor)</p> <p>Funcția de reproducere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reproducerea la plantele cu flori • Înmulțirea vegetativă la plante • Reproducerea și sistemul reproducător la om • Autocunoaștere și responsabilitate în concepție și contracepție <p>Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor sistemului reproducător la om, infecții cu transmitere sexuală</p>

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare/ explorare a sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Analiza critică a informațiilor extrase din texte, filme, tabele, desene, scheme, grafice, diagrame, utilizate ca surse de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea informațiilor extrase din diverse surse (de exemplu: texte, filme) în scopul formării unui punct de vedere propriu (de exemplu: avantajele și dezavantajele tehnologiei, necesitatea conservării biodiversității, necesitatea aplicării principiilor dezvoltării durabile); - formularea unor concluzii pe baza analizei informațiilor rezultate în urma investigațiilor proprii (de exemplu: probleme de mediu, ereditate, evoluție, sănătate personală).
<p>1.2. Realizarea unor activități de investigare proiectate independent</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea rolurilor și a responsabilităților membrilor echipei în realizarea activităților de investigare; - analiza unor studii de caz pentru identificarea unor probleme sau soluții la unele probleme (de exemplu: adaptări ale unor caractere la om și alte viețuitoare la modificări ale factorilor de mediu, mecanisme ale evoluției, transmiterea unor caractere ereditare, cazuri de dezvoltare durabilă a unor regiuni geografice); - aplicarea de interviuri adresate populației locale în scopul obținerii unor date (de exemplu: date istorice, economice în scopul identificării caracteristicilor comunității locale și a unor direcții de dezvoltare durabilă).

2. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Rezolvarea unor situații problemă utilizând argumente și modele adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea de scheme, desene, planșe referitoare la mecanisme de transmitere a bolilor ereditare, dovezi ale evoluției, consecințele consumului de alcool, droguri, tutun, măsuri de protejare a mediului; - evaluarea acțiunii factorilor de mediu asupra etapelor unor procese evolutive (de exemplu: modificări ale organismelor induse de schimbarea mediului de viață – acvatic/terestru, terestru/aerian); - rezolvarea unor probleme de mediu, ereditate, evoluție, sănătate personală.
<p>2.2. Identificarea de soluții noi/alternative pentru rezolvarea unor situații problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor măsuri de protecție a mediului local, a unor modalități de utilizare rațională a resurselor; - studii de caz, anchete pe diferite teme pentru identificarea unor soluții noi la diferite probleme (de exemplu: păstrarea calității aerului, a apelor, a solului; modalități de economisire a energiei și resurse alternative privind energia din locuință; întreprinderile agricole, industriale, mijloacele de transport din localitate; regimul deșeurilor; starea de sănătate); - concursuri pentru identificarea unor probleme locale și soluții la acestea pe principiile dezvoltării durabile;

3. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VIII-a	
3.1. Participarea activă la acțiuni de conservare și ocrotire a mediului înconjurător, de adoptare a unui stil de viață sănătos	
<ul style="list-style-type: none"> - participarea la activități practice de colectare selectivă a deșeurilor, de reciclare, de reducere a consumului de energie, de gestionare echilibrată a resurselor și de reducere a poluării, de promovare a unui stil de viață sănătos, de amenajare și întreținere a spațiului verde al școlii, plantare de pomi etc.; - realizarea unor proiecte pentru comunitatea locală privind valorificarea rațională a resurselor naturale, valorificarea resurselor regenerabile, soluții de reducere a poluării etc. 	
3.2. Evaluarea consecințelor propriului comportament asupra sănătății proprii și a stării mediului	
<ul style="list-style-type: none"> - formularea/popularizarea unui cod de reguli pentru comportamentul omului în mediul natural, pentru igiena individuală, în familie și în comunitate; - vizionarea unor filme pentru evaluarea efectelor tipurilor de deșeuri rezultate din activitatea umană asupra mediului, a comportamentelor de risc asupra stării de sănătate a individului, familiei și comunității; - aplicarea de chestionare pentru identificarea comportamentelor distructive ale omului față de mediu și față de propria sănătate; - dezbateri privind evaluarea importanței colaborării internaționale în soluționarea diferitelor probleme de mediu. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Noțiuni generale privind ereditatea și variabilitatea la om	<ul style="list-style-type: none"> • Ereditatea și variabilitatea • Materialul genetic: noțiuni generale
Evoluționism	<ul style="list-style-type: none"> • Teorii despre originea și evoluția vieții • Factori ai evoluției (ereditatea, variabilitatea, suprapopulația, lupta pentru existență, selecția naturală) • Evoluția omului
Sănătatea omului și a mediului	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea aerului, a apei și a solului • Boli influențate de factori de mediu și de propriul comportament: alergii, astm, boli nutriționale, cancer (de piele, pulmonar, de colon) – cauze, prevenție, comportament sănătos • Omul și tehnologia - avantaje, riscuri • Resurse energetice ale planetei • Importanța păstrării biodiversității • Dezvoltarea durabilă

Sugestii metodologice

Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Se va pune accentul pe caracterul practic, se vor realiza lucrări practice, ca de exemplu:

1. Prezentarea microscopului optic, a lupei (componente, mod de utilizare), a altor instrumente de lucru în laboratorul de biologie și pe teren;
2. Studiarea unor ecosisteme din apropierea școlii: înregistrarea unor factori abiotici (de exemplu: temperatură, precipitații, curenți de aer) și a unor factori biotici (de exemplu: fotografierea organismelor, numărarea, separarea organismelor animale/vegetale din substrat);
3. Observarea unor specii reprezentative de plante și animale din mediul de viață apropiat pentru evidențierea caracterelor generale și realizarea unor comparații (de exemplu: plante – animale, ciuperci – plante, vertebrate – nevertebrate, pești – amfibieni – reptile - păsări – mamifere);
4. Realizarea unor observații de lungă durată pentru evidențierea influenței factorilor de mediu asupra creșterii și dezvoltării unor viețuitoare (de exemplu: calendarul naturii, unele colecții/ expoziții de fotografii ale ecosistemelor observate, identificarea unor zone poluate și nepoluate);
5. Colectarea și conservarea materialului biologic (de exemplu: realizarea unor colecții de conuri, semințe, cochilii de melci, pene etc.);
6. Efectuarea unor lucrări/activități de îngrijire a plantelor și animalelor (de exemplu: amenajarea unui colț verde/ viu al clasei/ laboratorului/ școlii/ locuinței; activități practice de înmulțire vegetativă, cultivare și îngrijire de plante anuale și perene; realizarea și amplasarea de căsuțe pentru păsările; realizarea și amplasarea de hrănituri și adăpători pentru păsările; înființarea unor microsere/ microgospodării);
7. Vizite la grădini botanice/ grădini zoologice/ ferme de creștere a animalelor și/sau plantelor/ gospodării individuale;
8. Observații asupra celulelor (de exemplu: la citrice, din epiderma de ceapă);
9. Experițe simple de punere în evidență a rolului țesuturilor (de exemplu: țesutul secretor din petalele de trandafir, din frunzele de mentă, din coaja de portocală; țesutul de depozitare - amidonul din tuberculul de cartof);
10. Observarea influenței factorilor de mediu asupra fotosintezei (lumina, temperatura);
11. Evidențierea acțiunii unor sucuri digestive (de exemplu: saliva, bila);
12. Punerea în evidență a vaporilor de apă din aerul expirat;
13. Evidențierea circulației sevei brute prin plantă (de exemplu: ramură de plop sau tei în apă cu albastru de metilen, ghiocei/ narcise în cerneală sau alți coloranți);
14. Măsurarea pulsului și a tensiunii arteriale în condiții de repaus și de efort;
15. Evidențierea transpirației și a eliminării apei sub forma de picături la plante;
16. Realizarea unor experimente simple pentru explorarea funcțională a organelor de simț la om (de exemplu: evidențierea discriminării tactile, a sensibilității termice, harta gustului, recunoașterea diferitelor substanțe după gust și miros, pragurile sensibilității gustative și olfactive, reflexul pupilar fotomotor, câmpul vizual monocular și binocular, vederea cromatică, rolul pavilionului urechii, probe de echilibru static și cinetic);
17. Observații macroscopice asupra alcătuirii diferitelor tipuri de flori, fructe și semințe;

18. Studiarea germinăției semințelor la diverse plante (de exemplu: fasole, grâu, floarea – soarelui) și a influenței factorilor de mediu asupra germinăției (influența apei, a temperaturii și a cantității de oxigen);
19. Observații de lungă durată asupra modului în care factorii de mediu influențează creșterea și dezvoltarea plantelor (fișe de observare individuală/în grup/proiectul clasei);
20. Realizarea activităților practice de înmulțire vegetativă a unor plante decorative/ utile (prin butășire, altoire, marcotaj);
21. Implicarea în proiecte de mediu privind colectarea selectivă a deșeurilor, reducerea consumului de energie, apă, alte resurse etc.;
22. Implicarea în proiecte privind dezvoltarea unui stil de viață sănătos (de exemplu: personalizarea programului zilnic și a regimului alimentar în funcție de tipul de activitate, vârstă și sex);
23. Rezolvarea unor probleme simple pe teme legate de evoluție.

Bibliografie

1. *** (2017), *Programa școlară pentru Biologie*, București;
2. *** (2007), *Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată*, Biologie, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Iuliana GHEORGHE, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gheorghe Iuliana	Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Florea Carmen Mihaela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a - a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Educație socială reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul gimnazial special. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special, aprobat prin **Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru invatamant special**, în aria curriculară Om și societate, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, având alocată 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari.

În cadrul disciplinei **Educație socială** sunt studiate: la clasa a V-a - **Gândire critică și drepturile copilului**, la clasa a VI-a - **Educație interculturală**, la clasa a VII-a - **Educație pentru cetățenie democratică**, la clasa a VIII-a - **Educație economico-financiară**.

Programa disciplinei **Educație socială** continuă aplicarea modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului de masă. Modelul de proiectare curriculară corespunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Prezenta programă școlară vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a, contribuind la formarea progresivă a competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți; această contribuție vizează atât susținerea nemijlocită a competențelor sociale și civice și a competenței cheie spirit de inițiativă și antreprenoriat, cât și sensibilizarea cu privire la celelalte competențe cheie.

Structura programei școlare include, următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul formării competențelor la elevi. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic (profesorul de educație specială) în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, cu

particularitățile de vârstă ale elevilor, dar și cu disponibilitățile psiho-intelectuale ale copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Demersurile propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în documente naționale, europene și internaționale, astfel:

- **Documente naționale**

- HG nr. 1113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020
- OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național Educație socială – clasele a V-a - a VIII-a

- **Documente europene și internaționale**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)
- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989) - Strategia Consiliului Europei privind Drepturile Copilului: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015)
- Cartea albă privind dialogul intercultural, Trăind împreună egali în demnitate, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008)
- Educație pentru democrație (Education for democracy), Rezoluția Națiunilor Unite A/67/L.25 (2012)
- Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010)
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)
- Rezoluția Parlamentului European din 8 septembrie 2015 privind promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor prin educație și formare (European Parliament Resolution on promoting youth entrepreneurship through education and training 2015/2006(INI))
- Principiile generale privind protecția consumatorului în domeniul financiar (The Final Highlevel Principles on Financial Consumer Protection), document promovat de miniștrii de finanțe G20 și guvernatorii Băncilor Centrale, octombrie 2011

Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor. Profesorii de educație specială își poate proiecta în mod diferit conținuturile, activităților de învățare și practicile didactice în funcție de individualitățile din grupul de elevi, dar și de particularitățile clasei ca grup social.

Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca rețetare inflexibile.

În proiectarea activității didactice, echilibrul între diferite abordări și moduri de lucru trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. Din acest punct de vedere profesorul își poate proiecta activitatea individual pentru fiecare elev în parte cu ajutorul Planurilor de intervenție personalizată, instrument personalizat de formare a competențelor de cetățenie democratică în ansamblu, având în vedere că scopul general al educației speciale și specializate, în ansamblu, este integrarea socială a copilului cu dizabilități într-o societate tolerantă, care are drept principii nediscriminarea și incluziunea socială.

Competențe generale

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**
- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**
- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

CLASA a V-a**GÂNDIRE CRITICĂ ȘI DREPTURILE COPILULUI****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a V-a
<p>1.1. Manifestarea interesului pentru identificarea propriilor drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții de grup ce oferă elevilor ocazia de a identifica drepturile și responsabilitățile lor în familie, în școală, în societate; - jocuri de rol ce stimulează interesul pentru cunoașterea drepturilor copilului.
<p>1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor fișe cu imagini/ secvențe video care ilustrează respectarea/ încălcarea unor drepturi ale copilului și formularea unor puncte de vedere personale cu privire la situațiile analizate.
<p>1.2. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane, asigurarea și promovarea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor asemănări și deosebiri între explicațiile și argumentele formulate de elevi cu privire la situațiile de promovare a drepturilor copilului; - implicarea în activități de grup în care elevii exemplifică situații în care își pot manifesta drepturile (de exemplu, dreptul la joc și dreptul la educație); - analiza în echipă a unui caz de încălcare a drepturilor copilului reflectat în mass-media .

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a V-a
<p>2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - simularea unei activități de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative); - realizarea unor jocuri de rol de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative, asigurarea unui circuit de piste de biciclete etc.); - identificarea, prin activități în echipă, a problemelor cu care se confruntă unii copii, din perspectiva asigurării dreptului la educație (de exemplu, copii din medii dezavantajate socio- economice, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural).
<p>2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor jocuri de rol în care elevii formulează soluții alternative la probleme specifice problematicii drepturilor copilului (de exemplu, organizarea unui concurs de soluții creative la problemele privind asigurarea dreptului la educație și a unui mini-referendum pentru alegerea unei soluții la nivelul clasei); - elaborarea, în echipe, a unui pliant/ afiș/ secțiuni care reflectă activitățile de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității locale pentru promovarea drepturilor copilului; identificarea problemelor și a soluțiilor promovate în cadrul acestor activități; - analiza, în cadrul activităților pe grupe, a unor cazuri care privesc drepturile copilului, soluționate de școală, de primărie, autoritățile locale sau de alte organizații

Clasa a V-a

- dezbateră a unor cazuri de încălcare a drepturilor copiilor, din mediul lor de viață sau prezentate în mass-media și identificarea unor posibile măsuri de intervenție.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**Clasa a V-a****3.1. Exercițierea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celui alt**

- exercițierea drepturilor și a responsabilităților în situații date, de exemplu, în organizarea unui grup de inițiativă care să sprijine dreptul copiilor dintr-o școală la protecție împotriva violenței;
- identificarea unor situații de încălcare a unor drepturi ale colegilor de clasă prin exercițierea drepturilor personale sau neasumarea responsabilităților asociate;
- examinarea consecințelor încălcării unor drepturi;
- realizarea, în grup, a unui afiș/colaj care să ilustreze ideea „drepturile mele nu trebuie să limiteze/îngrădească exercițierea drepturilor tale”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Formularea de întrebări	<ul style="list-style-type: none"> • Formularea întrebărilor; cui putem adresa întrebări și modalități alternative de a formula întrebări • Întrebări și răspunsuri • Relaționarea în conversație • Dialogul și monologul
Argumentarea unui punct de vedere personal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fapte și opinii • Schimbul de opinii. Compararea opiniilor • De ce avem nevoie de argumente • Exprimarea unui punct de vedere • Acceptarea diversității opiniilor
Drepturi și responsabilități ale copilului	<p>Convenția ONU cu privire la drepturile copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Principiile generale ale convenției: prioritatea intereselor copilului, non-discriminarea, participarea copiilor la problemele care îi privesc Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora <ul style="list-style-type: none"> • Exemplificarea unor drepturi în contexte concrete (de exemplu, dreptul la identitate, dreptul la familie, dreptul la educație, dreptul la joc și activități recreative, dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării, dreptul la securitate și protecție socială, protecția mediului – condiție a vieții) • Corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate. Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților ➤ Copiii, promotori ai propriilor drepturi <ul style="list-style-type: none"> • Școala ca spațiu de exprimare/ exercitare/ asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților • Participarea la cultura organizațională a școlii • Set de principii și valori sociale ale grupului social, organizațional (sala de clasă, grupul de prieteni, familia)

CLASA a VI-a**EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/ evenimente/ procese din societatea contemporană</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui glosar ilustrat cu termenii cheie din domeniul educației interculturale; - exerciții de descoperire și de clarificare, în contexte relevante, a unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală.
<p>1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume; - realizarea unor desene, colaje, obiecte confecționate de către elevi care ilustrează tradiții, obiceiuri comune culturii românești cu diferite culturi/ comunități din România, din Europa și din lume; - realizarea unor audiții muzicale care ilustrează muzica tradițională/populară românească cât și muzica tradițională/populară a diferitelor culturi/ comunități din România, din Europa și din lume.
<p>1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea principiilor și valorilor specifice societății interculturale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață; - exemplificarea unor situații care implică toleranță/intoleranță; - prezentarea și discutarea unor studii de caz privind manifestări de intoleranță, discriminare, excludere la nivelul persoanelor/al societății pe diferite criterii etnice, religioase, de gen, de statut social; - realizarea unor colaje/postere, jocuri de rol, scenete care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată, dialog intercultural/bariere ale comunicării interculturale.

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a VI-a
<p>2.1. Participarea la activități care vizează rezolvarea problemelor comunității și promovarea dialogului intercultural</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu: identificarea minorităților existente la nivel local, participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, o problemă concretă privind relațiile interculturale locale, integrarea unei minorități defavorizate, personalități locale care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, istoria locală); - realizarea unor jocuri de rol în care elevii să fie implicați în exerciții de rezolvare a unor probleme privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, promovarea principiilor non-discriminării la nivelul clasei, al școlii, al comunității locale.

Clasa a VI-a**2.2. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală**

- realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unui „Calendar intercultural”, astfel încât fiecare lună aleasă să fie dedicată unei minorități culturale din România (de exemplu, calendarul poate reprezenta diferite tradiții, obiceiuri, rețete gastronomice, porturi populare);
- participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**Clasa a VI-a****3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite**

- elaborarea unui cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii - inițierea de acțiuni de tipul „Împreună, pentru o lume mai bună!”, „Să învățăm să trăim împreună!”, „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!” „Eu și tu, diferiți dar egali!”;
- activități specifice de celebrare a „Zilei copilului” (1 iunie), a „Zilei Naționale” (1 decembrie), a „Zilei internaționale a toleranței” (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților Naționale” (18 decembrie) prin concursuri, expoziții, postere.

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite

- simularea unor situații în care apar bariere în comunicarea interculturală și propunerea unor strategii de depășire a acestora (dramatizare);
- realizarea unor comparații care să pună în evidență asemănări și deosebiri culturale, pornind de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/ minorități/ culturi.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Caracteristici ale societății contemporane	Identitate și diversitate culturală <ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane • Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți - patrimoniul cultural/moștenirea culturală; - tradiții și obiceiuri comune/diferite ale culturilor; - patriotismul și manifestările sale.
Persoana și societatea interculturală	Principii și valori ale societății interculturale <ul style="list-style-type: none"> • Principiile și valorile unei societăți interculturale (dezvoltarea identității culturale proprii, acceptarea și respectarea diversității) • Abateri de la valorile și principiile societății interculturale - manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare) Persoana în societatea interculturală <ul style="list-style-type: none"> • Trăsături ale persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și comunicaționale) • Comunicarea interculturală - specificul comunicării interculturale; - bariere ale comunicării interculturale (stereotipuri și prejudecăți); - reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale.

CLASA a VII-a**EDUCAȚIE PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clarificare, în contexte relevante, a înțelesului unor termeni specifici domeniului (drepturile omului, cetățenie/ cetățean, autoritate/ autorități, principii democratice, pluralism, drept/ responsabilitate, stat de drept, societate civilă, opinie publică); - exemplificarea în contexte variate a acestor termeni.
<p>1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății democratice pornind de la imagini date, filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media; - exemplificarea unor situații care implică respectarea drepturilor omului, a legilor și, respectiv, nerespectarea drepturilor omului, a legilor; - analizarea corelațiilor dintre unele drepturi și îndatoririle fundamentale (de exemplu, corelația dintre asigurarea dreptului la educație și la ocrotirea sănătății și îndatorirea de a contribui financiar, prin plata taxelor și impozitelor, la susținerea cheltuielilor publice); - prezentarea și discutarea unor studii de caz/cazuri, preluate din mass-media, privind delincvența, în general și/sau delincvența juvenilă, în particular.
<p>1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea modalităților concrete în care se respectă valorile și principiile unei societăți democratice și ale statului de drept; - identificarea consecințelor respectării valorilor, principiilor, normelor sociale.

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a VII-a
<p>2.1. Rezolvarea, în perechi/echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, în cadrul unor activități în perechi/ echipă, a drepturilor universale ale omului și a responsabilităților care decurg din asumarea acestora, în imagini, texte sau în cazuri date; - analiza unor studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea unor consecințe care decurg din încălcarea drepturilor omului; - realizarea, prin activități în perechi/ echipă, a unor afișe/ colaje/ desene care să exemplifice diferite forme de implicare civică; - participarea la dramatizări ale unor practici și procese democratice/ activități ale unor autorități/ instituții (spre exemplu: activitatea într-o secție de votare, activitatea într-o instanță de judecată/ proces).

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VII-a	
3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean	
<ul style="list-style-type: none"> - participarea elevilor la luarea unor decizii la nivel de clasă (de exemplu, la alegerea șefului clasei, a reprezentanților clasei în consiliul elevilor), valorizând modul democratic de realizare a acestor activități; - invitarea unor reprezentanți ai unor instituții publice și organizații civice în cadrul activităților din clasă în vederea cunoașterii tipurilor de activitate/ proiectelor desfășurate de acestea, a posibilităților de implicare a elevilor în activități de voluntariat; - dezbaterăa unor cazuri preluate din mass-media referitoare la problemele grupurilor de apartenență și ale comunității, ca punct de plecare pentru inițiative de participare civică. 	
3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune	
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor contexte și modalități de acțiune pentru prevenirea și/sau reducerea, la nivel de clasă/școală, a manifestărilor violente (verbale și fizice) în rândul elevilor; - analizarea, din diferite perspective, a unei situații concrete de viață comunitară. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Sistemul politic în România	<ul style="list-style-type: none"> • Drepturile omului • Constituția României <ul style="list-style-type: none"> - Structura Constituției - Valori și principii constituționale • Principii și instituții democratice <ul style="list-style-type: none"> - Dreptul de asociere și partidele politice - Autoritățile statului român: <ul style="list-style-type: none"> a) autoritatea legislativă; legile; b) executivul; administrația centrală și locală; c) autoritatea judecătorească; aplicarea legilor; d) Președintele României. - Statul de drept
Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	<ul style="list-style-type: none"> • Domnia legii și puterea cetățenilor <ul style="list-style-type: none"> - Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației - Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății - Justiția ca instituție de apărare și de înlăptuire a dreptății; egalitatea în fața legii, copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii - Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși - Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale - Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice

CLASA a VIII-a**EDUCAȚIE ECONOMICO-FINANCIARĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/ evenimente economico-financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări care vizează domeniul economico-financiar, utilizând corect termeni specifici pentru acest domeniu; - evaluarea informațiilor prezentate în mass-media cu privire la un anumit produs, la fapte/ evenimente economico-financiare.
<p>1.2. Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea unor metode de gândire critică pentru a reflecta asupra calității de consumator; - jocuri de rol/ simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători - discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului; - discutarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea/ compararea unor modalități de economisire prin identificarea propriilor nevoi, pe termen scurt, mediu și lung și prin alocarea resurselor financiare necesare acestora; - consemnarea cheltuielilor personale realizate pe o perioadă determinată de timp - exemplificarea unor situații în care resursele financiare sunt risipite; propunerea, pentru fiecare situație, a unor căi de reducere/ eliminare a risipei.

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării buneii gestionări a veniturilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru; - simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor priorități/condiționări/limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat); - exerciții/ dezbateri pe tema „Cum alocăm resursele financiare personale?”; - întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile.

- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor planuri personale de acțiune, prin stabilirea resurselor financiare necesare și prin identificarea surselor de venit; - realizarea, individual, a unei hărți a dezvoltării profesionale („Traseul meu profesional”), în care fiecare elev își proiectează opțiunile pentru viitor, precizând pentru fiecare etapă, implicațiile în planul cheltuielilor/ veniturilor;

Clasa a VIII-a
<p>- „Te provoc la creativitate!” – activitate pe echipe de propunere, pentru o familie, a unui scop și a unui plan de acțiune pentru atingerea scopului propus;</p> <p>- analiza posibilității de a economisi o sumă de bani la bancă de către o familie.</p>
<p>3.2. Alegerea responsabilă a unor produse de economisire</p> <p>- compararea ofertelor diferitelor bănci, în scopul unei alegeri optime pentru deschiderea/închiderea unui cont bancar;</p> <p>- simularea achitării bunurilor și a serviciilor cumpărate cu diferite mijloace de plată; analizarea avantajelor și a dezavantajelor utilizării acestora;</p> <p>- raportarea la exemple din viața reală pentru identificarea unor riscuri care vizează educația financiară.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Cetățenia, dimensiunea economică	<p>Consumatorul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Calitatea de consumator de bunuri și servicii Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului <p>Producătorul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Producerea de bunuri și servicii • Producătorul și spiritul antreprenorial; inițiativă și risc
Banii și bugetul	<p>Planuri de acțiune personale/ de familie pentru realizarea unui scop</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus <p>Nevoi și dorințe versus resurse în cadrul bugetului familiei/bugetului personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei • Venituri personale - cheltuieli personale <p>Rolul banilor în bugetul familiei/ bugetul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor • Moneda națională a României <p>Instrumente și mijloace de plată (prin numerar, prin card)</p>
Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare nebancale	<p>Relația consumatorului cu instituțiile bancare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produse și servicii bancare. • Mijloace moderne de economisire. Instrumente de economisire pentru copii

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reglementează activitatea cadrului didactic în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și planificarea și proiectarea unui demers didactic adecvat vârstei elevilor, contextelor de învățare diferite, dar mai ales disponibilităților copiilor, având în vedere că se adresează elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Planificarea și proiectarea didactică

În elaborarea planificării calendaristice anuale și a proiectării didactice, programa școlară reprezintă documentul de referință.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. asocierea competențelor specifice și a conținuturilor prezentate în programa școlară;
2. stabilirea unităților de învățare;
3. stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
4. stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea calendaristică poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore alocate	Săptămâna	Observații Semestrul
(se menționează titluri/teme)	(se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară)	(din conținuturile și programele școlare)	(stabilite de cadrul didactic)	(se precizează săptămâna sau săptămânile)	(se menționează, de exemplu, modificări în urma realizării activității didactice la clasă și semestrul)

* notația se poate realiza prin precizarea explicită a săptămânii/ săptămânilor, spre exemplu 12- 16.09, sau se poate nota sub forma generică S1, pentru săptămâna 1 sau perioada S1-S3 pentru săptămânile 1-3

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare. Este necesar să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (se identifică competențele specifice de format la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resursele materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Exemplificând, proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare la clasa a VIII-a (Calitatea de consumator avizat) implică următoarele posibile răspunsuri la întrebările formulate:

În ce scop voi face? – poate fi vizată competența specifică 1.2 *Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii financiare care își asumă drepturile și responsabilitățile*

Ce conținuturi voi folosi? – pot fi selectate, de exemplu, conținuturile:

- *Drepturi și responsabilități ale consumatorului*
- *Protecția consumatorului*

Cum voi face? – pentru exemplul considerat, pot fi alese următoarele trei activități de învățare, din cele patru, propuse de programa școlară:

- jocuri de rol/simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători,

- discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului

- discutarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor

Cadrul didactic poate propune alte/și alte activități de învățare sau le poate modifica pe cele existente.

Cu ce voi face? – pot fi utilizate, de exemplu:

- resurse materiale: bon fiscal, certificat de garanție;

- resurse de timp: 2 ore;

- forme de organizare a clasei de elevi: pe grupe, individual.

Cât s-a realizat? – autoevaluare, propusă elevilor, realizată prin intermediul unui set de întrebări la care vor răspunde folosind emoji-uri, astfel:

- cât am înțeles.....

- cât de activ am fost.....

- cât voi aplica din ce am aflat.....

Proiectul unei unități de învățare stimulează creativitatea fiecărui profesor, iar din punct de vedere formal, poate fi realizat potrivit modelului de mai jos:

Conținuturi (detalii)	Copmpetențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
(se menționează detalieri de conținut care explicitează anumite parcursuri)	(se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară)	(vizate/recomandate de programa școlară sau altele adecvate pentru realizarea competențelor specifice)	(se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei)	(se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei)

Strategii didactice

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei Educație socială se recomandă strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității prin utilizarea cărora elevii să devină participanți la propria formare, iar învățarea să dobândească un pronunțat caracter practic-aplicativ, participativ și creativ.

În acest scop, se pot folosi strategii combinate:

- strategii euristice (bazate, de exemplu, pe jocul de rol, studiul de caz, analiza unor imagini, conversație euristică, realizarea unor afișe, desene);

- strategii explicativ-demonstrative (realizate, de exemplu, prin întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, ale unor ONG-uri);

- strategii algoritmice combinate cu strategii euristice (realizate, de exemplu, implicarea elevilor în activități de voluntariat).

Utilizarea acestor strategii pune accent pe:

- realizarea unor parcursuri diferențiate de învățare, în funcție de disponibilitățile elevilor, și construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini) dobândite prin studiul disciplinei;

- utilizarea unor metode active, care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, a spiritului critic, la crearea acelu cadru educațional bazat pe încredere și respect pentru înțelegerea de către elevii de gimnaziu a drepturilor și responsabilităților ce le revin, la angajarea activă a elevului în procesul de formare a competențelor de participare în spațiul social;

- alternarea formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);

- construirea unor exemple, exersarea achizițiilor specifice disciplinei, utilizarea acestora în contexte noi (de luare de decizii, de rezolvare de probleme, de rezolvare a unor situații dilematice);

- utilizarea calculatorului în activitatea didactică ca mijloc modern de învățare care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicării, desfășurării unor lecții atractive, valorificarea dimensiunii interactive a activității de învățare, precum și a altor oportunități oferite de mediul electronic de învățare (filme didactice, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii);

Activități în contexte nonformale.

Este necesar ca valoarea formativă a activităților de învățare realizate în clasă să fie susținută prin alte activități realizate în școală sau în contexte nonformale de educație, așa cum sunt:

- **la clasa a V-a:**

- realizarea unor materiale (afișe, fluturași) de promovare a drepturilor copiilor în cadrul școlii;

- campanii de promovare, în școală, a drepturilor și responsabilităților elevilor;

- **la clasa a VI-a:**

- realizarea unor postere referitoare la patrimoniul cultural/ tradiții și obiceiuri comune/diferite ale unor culturi;

- vizite la muzee, case memoriale;

- **la clasa a VII-a:**

- realizarea unor planșe referitoare la participarea elevilor la activități civice/ de voluntariat în comunitatea în care trăiesc;

- întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, pentru sesizarea și rezolvarea unor probleme ale copiilor;

- **la clasa a VIII-a:**

- vizite la bănci comerciale.

În desfășurarea activităților la clasă se recomandă tratarea temelor propuse prin apel la documente care constituie referințe fundamentale pentru problematica avută în vedere, astfel:

- **la clasa a V-a:**

- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului;

- Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, cu modificările și completările ulterioare;

- **la clasa a VI-a:**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;

- **la clasa a VII-a:**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;

- Constituția României;

- **la clasa a VIII-a:**

- Ordonanța Nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, cu modificările și completările ulterioare.

Alte recomandări privind evaluarea.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, evaluarea asistată de calculator/digitală, evaluarea în perechi, autoevaluarea.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;

- valorizarea rezultatelor învățării, prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;

- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;

- oferirea unui feed-back personalizat, elevilor și părinților, cu privire la rezultatele și la progresul școlar; utilizarea unor forme variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Bibliografie

1. Georgescu-Goloșoiu, L., (2013), *Educație financiară – Banii pe înțelesul copiilor*, Editura Explorator, Ploiești;
2. Pîrîială, O., Pîrîială, S.N., (2017) *Manualul de Educație socială pentru clasa a V-a*, Editura Aramis, București;
3. *** (2017) *Programa școlară pentru disciplina, Educație socială, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/ 28.02.2017*;
4. *** (1989), *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*
5. *Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, cu modificările și completările ulterioare*;
6. *** (1948), *Declarația Universală a Drepturilor Omului*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Aurora LEFTER, Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	Inspectoratul Școlar Județean Vrancea
Cherciu Ioana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Elena Doamna" Focșani

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă respectă noul model de proiectare curriculară: modelul centrat pe competențe, pe rezultate explicite și evaluabile ale învățării.

Disciplina **“Istorie”** la clasele V-VIII face parte din în aria curriculară **“Om și societate”** și conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial special, aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, istoria se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/săptămână. Conținuturile sunt descongestionate de amănunte, tratarea subiectelor are un caracter tematic, respectându-se, pe cât posibil, cronologia evenimentelor istorice, ținându-se cont de specificul demersului profesorului de educație specială: acela de a face înțelese faptele și evenimentele istorice unor copii cu dizabilități intelectuale.

Programa școlară pentru disciplina **Istorie** are la bază și promovează următoarele principii:

- centrarea demersului didactic pe elev, ca subiect al activității instructiv - educative;
- accentuarea caracterului practic - aplicativ al demersului didactic;
- dezvoltarea unei strategii didactice necesare formării și dezvoltării competențelor;
- asigurarea coerenței și a progresului la nivelul disciplinei, precum și a transferabilității competențelor-cheie, prin deschiderea către abordări inter- și transdisciplinare cu celelalte discipline de studiu, în interiorul ariei curriculare „Om și societate”;
- asigurarea calității educației și a egalității de șanse în educație.

Pe parcursul celor patru ani de studiu, efortul intelectual al elevului este gradat vizând formarea și dezvoltarea competențelor specifice prin intermediul conținuturilor asociate acestora. Conținuturile și demersurile educative sunt adaptate particularităților copiilor cu dizabilități intelectuale și respectă principiul învățării centrate pe elev.

Secvențele de învățare, precum și tipurile de activități pentru atingerea competențelor generale vor fi stabilite, de către fiecare profesor de educație specială, în funcție de nivelul de înțelegere al copiilor cu care lucrează, urmărind, pe cât posibil, înlăturarea barierelor de înțelegere a faptului istoric prin folosirea materialelor auxiliare: povestiri istorice, imagini, filme istorice, hărți, etc.

Având în vedere tipul dizabilității, în predarea istoriei se va pune accent pe familiarizarea cu descrierea și interpretarea faptelor și proceselor istorice pornind de la sursele istorice și mai puțin pe lucrul cu elementele abstracte (faptele istorice devin accesibile prin intermediul surselor istorice specifice și concrete).

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii concrete, accesibile și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**
- 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice**
- 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**

Clasa a V-a
1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice - Exerciții senzoriale de percepere a duratei și succesiunii faptelor, evenimentelor; - Exerciții de măsurare a timpului în viața cotidiană, descrierea sumară a celor mai importante instrumente de măsurare a timpului; - Jocuri didactice care să releve criteriul ” mai vechi” , ”mai nou”.
1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice - Exerciții de prezentare a unor succesiuni reale; - Exerciții de precizare corectă a timpului; - Exerciții de apreciere a unor intervale mari de timp.
1.3. Localizarea în timp și spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale pe suprafața pană a foii de hârtie și pe hartă; - Exerciții de precizare a timpului și spațiului geografic pentru un eveniment istoric; - Exerciții de familiarizare și recunoaștere a tipurilor de hărți și atlase.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a V-a
2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric - Exerciții de numire, recunoaștere și utilizare a unor termeni istorici; - Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare; - Exerciții de utilizare a termenilor și noțiunilor istorice în prezentarea unor evenimente.
2.2. Relatarea unui eveniment, proces istoric, utilizând informații din surse istorice - Exerciții de povestire, discuții în grup; - Jocuri de rol; - Exerciții de identificare a numelor proprii pe hartă și în text.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a
3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru - Dramatizări, jocuri de rol; - Exerciții de citire a unor legende; - Vizualizarea unor filme referitoare la un fapt istoric
3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea unor evenimente istorice - Lectura și comentarea unor texte în care se prezintă faptele de vitejie ale unor personalități; - Discuții pe teme date cu privire la descrierea unor personalități istorice; - Serbări școlare cu ocazia aniversării diferitelor evenimente istorice; - Vizitarea unor monumente istorice, participarea la comemorarea unor fapte sau personalități istorice

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1.ALFABETUL ISTORIEI- Reconstituirea trecutului	Izvoare istorice Perceperea timpului și a spațiului, cronologia istoriei, periodizare, spațiul istoric
2.Preistoria	Primii oameni Viața oamenilor în neolitic și epoca metalelor
3.Orientul Antic	Mediul natural și viața cotidiană- locuința, hrana,familia,așezări(sat și oraș) Studii de caz – templele si piramidele Inventarea scrierii—de la pictograma la alfabet
4.Civilizatia greaca si civilizatia elenistica	Mediul natural și ocupațiile grecilor Legendele Olimpului-adevăr și legendă Polis-ul –organizarea interna – Atena și Sparta Războaiele grecilor, războaiele medice -războiul peloponeziac Studiu de caz: Bătălia de la Maraton, Frumos și cunoaștere în lumea greacă Studii de caz: Acropola ateniană, Jocurile Olimpice în Antichitate
5.Lumea Romană	Fondarea Romei:Istorie și legendă Statul Roman:expansiune teritorială Viața cotidiană în lumea romană:familia,educația,jocurile Studii de caz: Coloseum și gladiatorii Armata romană Zei romanilor.Templele Creștinismul
6. Geto-dacii	Geții și dacii. Obiceiuri credințe Burebista și Decebal
7. Civilizația islamică	Apariția Islamului; credința musulmană; expansiunea militară și culturală a Islamului
8. Europa medievală	Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească - Europa creștină în mileniul I Viața cotidiană în Evul Mediu: familia, așezările, alimentația, sărbătorile, economia și tehnologia, credința și biserica, proprietatea, libertatea și dependența Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV; Târgoviște, Suceava Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**

Clasa a VI-a
1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice - Descoperirea spațiilor istorice pe baza hărților; - Compararea "Lumii cunoscute în diferite perioade istorice"; - Localizarea pe diferite hărți a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere.
1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele și procesele istorice - Alcătuirea unor axe cronologice pe domenii diverse; - Stabilirea unor reprezentări ale timpului în diferite epoci; - Citirea de texte cu informații diverse.
1.3. Localizarea în timp și spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale pe suprafața pană a foii de hârtie și pe hartă; - Exerciții de precizare a timpului și spațiului geografic pentru un eveniment istoric; - Exerciții de familiarizare și recunoaștere a tipurilor de hărți și atlase.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VI-a
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric - Exerciții de numire, recunoaștere și utilizare a unor termeni istorici; - Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare; - Exerciții de povestire, discuții în grup.
2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare - Analiza surselor scrise sau vizuale pe baza unor cerințe; - Exerciții pe baza unor fișe de personaj istoric; - Jocuri de rol.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VI-a
3.1. Utilizarea dialogului intercultural - Identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane; - Analiza unor evenimente istorice pe baza sursei; - Identificarea valorilor comune ale religiei pe baza surselor.
3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare - Îndeplinirea unor sarcini în cadrul grupului de lucru; - Exerciții pe baza unor impresii sentimentale ale activității personale/de echipă; - Realizarea de produse pe baza muncii în cadrul echipei de lucru.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Europa medievală	Viața cotidiană în Evul Mediu: familia, așezările, alimentația, sărbătorile, economia și tehnologia, credința și biserica, proprietatea, libertatea Studii de caz: Domeniul feudal Orașul medieval-spațiu al libertății Cavalerism și onoare Catedrale și universități Statele medievale Studiu de caz: Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV
2. Călători și călătorii- Europa și Lumea Noua	Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu, mijloace de transport Marile descoperiri ale europenilor: consecințe asupra vieții oamenilor
3. Geneza spiritului modern	Renașterea – geneza spiritului modern. Umanismul Reforma și Contrareforma Absolutismul Studiu de caz: Palatul de la Versailles
4. Spre o nouă societate	Iluminismul-drepturi, implicarea oamenilor în viața publică Viața cotidiană în secolul al XVIII-lea Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice**

Clasa a VII-a
1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice - Prezentarea evoluției unui anumit spațiu istoric în diverse situații de comunicare; - Identificarea elementelor spațio-temporale în cadrul unor tabele; - Folosirea informațiilor oferite de hărți în interpretarea unor evenimente și procese istorice.
1.2. Compararea faptelor istorice din perspectiva temporală și spațială - Localizarea spațiilor istorice pe hartă în diferite contexte istorice; - Recunoașterea modificărilor unui spațiu istoric în diferite perioade de timp; - Exerciții de comparare a unor state raportat la diferite evenimente istorice.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VII-a
2.1. Folosirea surselor istorice pentru identificarea schimbărilor în procesele istorice - Identificarea unor elemente cu privire la continuitatea proceselor istorice; - Compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite - Identificarea unor aspecte de viață cotidiană în urma unor întâlniri cu martori la diferite procese istorice
2.2. Exploatarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor diferite - Dezbateri unor cazuri reale; - Rezolvarea în echipă a unor situații problemă; - Interpretarea critică a informațiilor oferite de surse diferite.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VII-a
3.1. Determinarea relațiilor dintre personalități și grupuri umane în desfășurarea faptelor istorice - Realizarea unor proiecte de grup sau individuale despre relațiile dintre personalități și grupurile umane; - Elaborarea de afișe pe teme diverse: toleranță, cooperare, Holocaust etc.; - Participarea la dezbateri care să promoveze principii democratice.
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori - Participarea la discuții din care să rezulte aspecte de viață cotidiană; - Participarea la prezentări proiecte ale realităților locale; - Elaborarea unor activități pentru protejarea valorilor culturale din comunitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1.Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	Primul Război Mondial. Marile alianțe și evoluția acestora, fronturile de luptă Studii de caz: Noul armament și victimele lui Viața în tranșee România în Primul Război Mondial
2.Perioada interbelică: O lume în schimbare	Viața cotidiană: Orașele, satele, cultura Femeia în viața publică Cinematograful - Artă și industrie Cetățean și stat în democrație și totalitarism Comunismul, nazismul
3.Lumea în război	Al II-lea Război Mondial:Alianțe militare și fronturi de luptă Viața pe front Holocaustul
4.Lumea post-belică	Viața cotidiană-de la dramele războiului la prosperitate Uniunea Europeană:principii de organizare și funcționare Lumea contemporană o lume multipolară Globalizarea,noua diversitate culturală și revoluția informațională Studii de caz: - Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. - Consecințe - Migrații în lumea contemporană

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu**

Clasa a VIII-a
1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în rezolvarea unor situații problemă - Precizarea timpului și a spațiului în diverse texte; - Exerciții de localizare pe un suport cartografic; - Completarea unor hărți tematice utilizând simboluri și culori.
1.2. Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spațio-temporale - Exerciții de analiză a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială; - Participarea la discuții cu privire la fapte și procese istorice; - Alcătuirea unor proiecte pe tema "imaginii celui alt".

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VIII-a
2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informațiilor oferite de diverse surse - Exerciții de utilizare a termenilor istorici în prezentarea unor evenimente; - Citirea și comentarea unor lecturi participarea la discuții pe o temă de istorie locală.
2.2. Argumentarea unor opinii referitoare la un fapt istoric - Discuții pe diverse eseuri tematice; - Exprimarea argumentată a unor opinii referitoare la un fapt istoric; - Participarea la dezbateri cu privire la un personaj istoric.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VIII-a
3.1. Valorificare experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților istorice - Utilizarea instrumentelor de lucru: dicționare, internet, enciclopedii; - Realizarea de prezentări pe baza întâlnirilor cu personalități istorice; - Realizarea de portofolii care să cuprindă fotografii, mărturii cu privire la diversitatea socio-culturală.
3.2. Realizarea de proiecte prin care să se dezvolte interesul pentru căutarea și păstrarea unor surse istorice - Organizarea unor expoziții cu obiecte vechi; - Alcătuirea unui jurnal al clasei; - Achiziționarea unor obiecte în urma vizitării unor locuri istorice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Introducere	Spațiul geografic natural
2. Preistoria în spațiul românesc	Epoca pietrei Epoca metalului
3. Geto-dacii	Obiceiuri ocupații credințe Burebista. Decebal - Cucerirea Daciei de către romani Formarea poporului român și a limbii române
4. Evul mediu românesc	Statele medievale în spațiul românesc: Transilvania, Țara Românească, Moldova, Dobrogea-constituire Diversitatea etnică și confesională în spațiul românesc Spațiul românesc și politica de cruciadă târzie de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazu
5. Modernitatea timpurie	Secolul fanariot Studiu de caz Școala Ardeleană
6. România modernă	Generația pașoptistă-programe și consecințe ale revoluției Formarea statului român modern modern: domnia lui Alexandru Ioan Cuza Regatul României-Carol I Studiu de caz: Constituția din 1866 Războiul de Independență
7. România secolelor XX-XXI	România în primul Război Mondial. Marea Unire din 1918 România Interbelică-economie și societate România în al II-lea Război Mondial. Holocaustul în România România stat comunist Studiu de caz Epoca Nicolae Ceaușescu

Sugestii metodologice

Procesul didactic se centrează pe elev, ca subiect al activității instructiv – educative, fapt ce presupune antrenarea demersurilor care caracterizează învățarea permanentă, așa cum sunt:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii;

- flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat; coerență și abordări inter- și transdisciplinare;

- utilizarea unor metode active care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, necesară în situații reale, care stimulează potențialul creativ și capacitatea de adaptare a acestora și care dezvoltă atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți;

- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și/sau a competiției și dezvoltarea capacității de investigare și valorizare a propriei experiențe;

- realizarea unor activități care stimulează curiozitatea pentru studiul istoriei. Sunt recomandate demersuri didactice bazate pe învățarea prin descoperire, simulare, studierea surselor istorice, dezbateră, jocul de rol, care au avantajul de a permite alternarea formelor de activitate și care favorizează corelarea experiențelor anterioare de învățare cu noile învățări.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, este necesar a fi utilizate forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;

- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;

- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2008), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;

2. Iuțis, Gh., Cozma, E., Asăvoaie, I., (2008). *Elemente de didactica istoriei*, Editura Graphys, Iași;

3. Tănăsă, Gh., (1996), *Metodica predării-învățării istoriei în școală*, Editura Spiru Haret, Iași;

4. *** (2017) *Programa școlară pentru disciplina Istorie clasele a V-a — a VIII- a*, Anexa nr. 2 la Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3393/28.02.2017, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Aurora LEFTER, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	Inspectoratul Școlar Județean Vrancea
Panaite Roxana	C.S.E.I. "Elena Doamna" Focșani
Cherciu Ioana	C.S.E.I. "Elena Doamna" Focșani

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Geografie* reprezintă oferta curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a. Disciplina este prevăzută în aria curriculară *Om și societate*, în **Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate**, aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, având un buget de timp de 1 oră/săptămână/clasă.

Planurile-cadru pentru învățământul special gimnazial au fost elaborate în acord cu prevederile specifice de politici educaționale stabilite la nivel național și internațional, care promovează accesul la educație și egalitatea de șanse.

Prezenta programă școlară propune o ofertă adaptabilă ce permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Scopul îl reprezintă realizarea unui demers didactic personalizat (folosirea planului de intervenție personalizat), care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Geografia, alături de celelalte discipline, își aduce o contribuție însemnată la formarea și dezvoltarea elevilor, a concepției despre lume și viață.

Geografia, ca știință a Pământului, pornește de la studiul orizontului local, „ale cărui elemente proaspete, pline de imagini și de simțire există în sufletul fiecărui copil și trebuie scoase la lumină, valorificate și rânduite. Oricât de puțin variază ar fi un astfel de ținut, el permite copilului să înțeleagă deplin cel puțin câteva noțiuni geografice fundamentale” (*Vâlsan, 1931*).

Se impune trecerea spre un demers de învățare care încurajează înțelegerea relevanței geografiei pentru viața cotidiană, mai ales la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Se urmărește stimularea interesului elevilor de a cunoaște direct, de a investiga și a înțelege faptul geografic imediat, precum și cunoașterea importanței protecției mediului ambiant pentru o viață sănătoasă și echilibrată.

Studiul geografiei trebuie să depășească spațiul clasei (ori de câte ori este posibil), realitatea înconjurătoare putând fi mai ușor percepută în complexitatea ei, apelând la cele cinci simțuri. La copiii cu dificultăți de învățare este mai eficientă învățarea cât mai aproape de realitatea înconjurătoare existând posibilitatea interacțiunii cu elementele mediului înconjurător (contact direct cu natura), fără vreo mijlocire, fără substitute, fără simulare artificială

Toți elevii trebuie să aibă acces la un curriculum care să faciliteze dezvoltarea cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative. Trebuie să avem în vedere că elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate prezintă câteva caracteristici definitorii: o lipsă de flexibilitate a activității cognitive, ceea ce justifică absența elementelor de creativitate și existența unei gândiri reproductive, dificultăți ale proceselor de analiză și sinteză, îngustimea câmpului perceptiv, lipsa de fidelitate a memoriei etc.

Fiecare copil este unic și, cu atât mai mult, formarea personalității la copiii cu nevoi speciale depinde, în cea mai mare măsură, de cât de corect ne facem meseria. Ei au nevoie permanent să fie ajutați, încurajați și apreciați, au multă nevoie de afecțiunea noastră, dar și să le redăm încrederea că tot ceea ce fac ei e bine.

Din punct de vedere formal, programa de față este structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi, sugestii metodologice.

Competențele generale se dezvoltă prin studierea disciplinei *Geografiei* în învățământului gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, se formează pe parcursul fiecărei clase și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor. S-a avut în vedere dimensionarea optimă a conținuturilor și selectarea riguroasă a informației, astfel încât acestea să nu ducă la supraîncărcare.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare așa încât să-și organizeze demersului didactic cu scopul de a facilita dezvoltarea competențelor.

Competențe generale

- 1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice**
- 2. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic**
- 3. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării/descrierii diverselor surse geografice și a informațiilor dobândite la alte discipline școlare**
- 4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul geografic**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice**

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - pronunțarea corectă a termenilor și a denumirilor geografice; - completarea textelor lacunare simple cu termeni geografici specifici, precizați de profesor, colegi sau de părinți; - gruparea unor termeni sau denumiri geografice pe baza unor criterii impuse; - corelarea termenilor geografici cu elemente geografice observate direct sau indirect (teren/suporturi grafice/imagini).
<p>1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese observate direct sau indirect</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea simplă (în cuvinte proprii) a elementelor și fenomenelor geografice observate direct în orizontul local sau indirect pe diferite suporturi (animații video, filme documentare); - prezentarea simplă pe etape de desfășurare a unor fenomene geografice pe baza unor scheme/ seturi de imagini; - exerciții de completare a termenilor geografici în scheme simple de prezentare a unor elemente și fenomene geografice.

2. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare în teren</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea pe suporturi cartografice a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date; - precizarea poziției elementelor identificate în teren/pe hartă cu ajutorul punctelor cardinale/ coordonatelor geografice; - descrierea unor trasee scurte parcurse în orizontul local, prin raportare la repere, puncte cardinale, pe baza unui algoritm dat; - utilizarea elementară a tehnologiilor moderne (Sistemul de navigație – GPS).
<p>2.2. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de reper ale hărții (orientare, titlu, coordonate, scară de proporție, legendă); - identificarea localizării elementelor reprezentate prin semne convenționale; - precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor procese geografice pe baza unor scheme/ desene; - localizarea unor elemente prin poziționare reciprocă.

3. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării/descrierii diverselor surse geografice și a informațiilor dobândite la alte discipline școlare

Clasa a V-a
<p>3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni de matematică, științe și tehnologii</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unităților de măsură în precizarea distanțelor măsurate pe hartă, a celor din realitate sau a unor distanțe estimate empiric; - utilizarea corectă a reperelor de timp; - identificarea unor site-uri cu informații geografice;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor corelații între fenomenele naturale observate și evenimente din viața cotidiană; - identificarea relației dintre mișcările Pământului, reperele de timp, succesiunea fenomenelor și reperele calendaristice.
<p>3.2. Descrierea diversității naturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea deosebirilor dintre spații geografice diferite (localitate, regiune, continent) din perspectiva diversității naturale; - exerciții de relaționare între elemente și fenomene geografice observate direct sau indirect.

4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul geografic

Clasa a V-a
<p>4.1. Identificarea soluțiilor de organizarea spațiului și protecția mediului geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă și indirectă a unor elemente, fenomene și procese geografice; - identificarea unor posibilități de protecție a mediului pentru situațiile observate.
<p>4.2. Aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite în contexte noi/ situații reale de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea metodelor/tehnicilor de orientare în spațiu în activitatea reală; - precizarea unor reguli de comportament ce trebuie respectate în diferite situații ipotetice de risc din orizontul local; - prezentarea corelației dintre succesiunea unor fenomene naturale și succesiunea activităților personale.

Conținuturi

Terra – Elemente de geografie fizică

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Terra – o planetă a Universului	<ul style="list-style-type: none"> • Universul și sistemul Solar - aspecte generale • Terra – o planetă a Sistemului Solar (formă și dimensiuni)
Terra – o planetă în mișcare	<ul style="list-style-type: none"> • Globul geografic și harta. Coordonate geografice • Mișcările Pământului și consecințele lui • Orientarea în spațiul terestru (elemente naturale și instrumente clasice și moderne) • Aplicație practică: Măsurarea timpului (zi, săptămână, lună, anotimp, an, calendar)
Terra – o planetă în transformare	<p>Geosferele Terrei</p> <p>Litosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structura internă a Terrei (doar alcătuire) • Relieful - continente, bazine oceanice - relieful major al continentelor • Vulcanii și cutremurele • Aplicație practică: Relieful orizontului local. Reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene și procese în orizontul local (cutremure, alunecări de teren etc.) <p>Atmosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Elemente și fenomene meteorologice • Vremea și clima (definiție, caracterizare clima temperat - continentală) • Aplicație practică: Modalități de avertizare, reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene extreme în orizontul local (grindină, polei, furtuni, secetă, caniculă, viscol, tornade etc.) <p>Hidrosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Oceanul Planetar – componente și localizare • Apele continentale • Aplicație practică: Măsuri de protecție a apelor, Reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene extreme în orizontul local (viituri/ revărsare/ inundație etc.) <p>Biosfera și solurile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Plantele și animalele - repartiția lor geografică • Solurile - resursă a vieții • Aplicație practică: Protecția plantelor, a animalelor și conservarea solului.
Zonele naturale ale Terrei	<ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea peisajelor terestre naturale

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Din aplicațiile practice va fi abordată doar una la alegere.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Precizarea în cuvinte proprii a sensului termenilor geografici</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea prin cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; - denumirea unor procese și fenomene socio- economice; - descrierea unor fenomene/procese geografice observate direct sau indirect.
<p>1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea, prin cuvinte proprii, a caracteristicilor unor elemente, procese, fenomene de geografie umană/ regională, observate direct sau indirect; - descrierea, prin cuvinte proprii, a unui sistem (regiune, țară, oraș); - completarea unui text lacunar cu termeni dați.

2. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic

Clasa a VI-a
<p>2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea unor elemente cu ajutorul coordonatelor geografice și a punctelor cardinale; - exerciții de poziționare corectă a unor elemente geografice pe suport grafic și cartografic; - exerciții de localizare a elementelor de geografie umană și regională pe hărți la scară diferită.
<p>2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea unor elemente geografice după criterii cantitative (înălțime, lungime, suprafață, populație, distanțe etc.) sau după repartitia lor spațială; - ordonarea unor caracteristici teritoriale după evoluția lor în timp.

3. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării/descrierii diverselor surse geografice și a informațiilor dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VI-a
<p>3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - accesarea unor aplicații informatice pentru caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice; - realizarea unor calcule aritmetice simple, după formule menționate în conținuturi; - exerciții de grupare a informațiilor, elementelor, fenomenelor și proceselor geografice pe baza unor criterii științifice sau de interes personal.
<p>3.2. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor date referitoare la diversitatea umană și culturală utilizând informații dobândite la istorie, educație civică sau prin surse multimedia; - identificarea legăturii dintre elemente ale mediului geografic care au influențat evoluția societății omenești.

4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul geografic**Clasa a VI-a****4.1. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat**

- descrierea unui element geografic după un algoritm dat;
- prezentarea fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat;
- identificarea unor posibile transformări ale mediului în condițiile realizării unor unități economice.

4.2. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

- compararea cantitativă a elementelor observate direct sau pe materiale vizuale;
- precizarea unor asemănări/ deosebiri privind modul de manifestare a fenomenelor și proceselor.

Conținuturi

Terra – Elemente de geografie umană. Europa

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Cunoașterea lumii în care trăim	<ul style="list-style-type: none"> • Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă • Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii
Antroposfera – omul și activitățile umane	<ul style="list-style-type: none"> • Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitate teritorială • Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale • Resursele naturale și valorificarea acestora • Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale) • Efectele activității umane asupra mediului și calitatea vieții • Aplicații practice: Trase turistice aplicate pe domenii de interes. Regiuni turistice
Europa – identitate geografică	<ul style="list-style-type: none"> • Mediul natural ca suport al locuirii umane <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică. Țărmuri: golfuri, insule, peninsule și strâmtoni - Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore - Hidrografia - Diferențieri climatice și biogeografice • Oameni și locuri <ul style="list-style-type: none"> - Harta politică – state și regiuni - Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională) - Mari orașe europene • Resursele naturale și activitățile economice (agricultura, industria, serviciile) • Uniunea Europeană • Caracterizarea geografică a unor state reprezentative din Europa (la alegere)
Europa în lumea contemporană	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea vieții în Europa

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Din aplicațiile practice va fi abordată doar una la alegere.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici de bază identificați în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - numirea/recunoașterea termenilor și denumirilor geografice în texte diferite, surse grafice și cartografice; - definirea/explicarea realității geografice, utilizând limbajul specific; - construirea unor enunțuri simple, corecte, coerente (despre fenomene și fapte geografice observate), utilizând termeni, denumiri, informații specifice din surse diferite (texte literare, lecturi geografice, mass-media, internet); - utilizarea corectă a numelor proprii auzite sau citite; - descrierea unor situații redată prin imagini statice sau dinamice.
<p>1.2. Caracterizarea elementelor geografice utilizând limbajul specific</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea, în cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; - completarea unui text lacunar cu termeni și denumiri geografice adecvate; - descrierea/prezentarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice (ex.: descrierea anotimpurilor, a vegetației și a faunei specifice unor zone geografice etc.); - identificarea/explicarea unor legături spațiale, cronologice, cauzale și funcționale între diferite elemente, fenomene, procese geografice (ex.: repartiția zonelor de climă în cele două emisfere, relația climă-vegetație-faună, răspândirea raselor umane etc.).

2. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic

Clasa a VII-a
<p>2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - fixarea/determinarea poziției unor elemente cu ajutorul punctelor cardinale, a coordonatelor geografice și a altor repere cartografice (semne convenționale); - localizarea corectă a elementelor geografice prin poziționare reciprocă, pe hărți la scări diferite; - reprezentarea spațiului geografic cu ajutorul șablonului și a simbolurilor; - completarea/reproducerea unor desene lacunare în raport cu un model dat; - identificarea unor caracteristici/consecințe ale elementelor și fenomenelor rezultate din poziția geografică a acestora.
<p>2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziționarea corectă pe un suport cartografic a unor elemente sau areale, utilizând semne convenționale; - realizarea unor desene schematice simple utilizând semnele convenționale; - citirea unei hărți tematice (a unui element); - citirea/identificarea unor elemente geografice de pe un suport cartografic (limite, areale, tipuri climatice, zone de vegetație, resurse naturale, activități economice, căi de comunicație); - explicarea, în cuvinte proprii, a legăturii dintre un element și semnul convențional corespunzător.

3. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării și descrierii diverselor surse geografice și a informațiilor dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VII-a
<p>3.1. Observarea, recunoașterea și descrierea elementelor de mediu geografic prin explorare pe baza diverselor surse geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea dirijată/nedirijată a unor elemente ale mediului geografic; - identificarea/descrierea caracteristicilor elementelor geografice; - identificarea modificărilor geografice observabile din realitatea înconjurătoare (ex.: evoluția vegetației).
<p>3.2. Explicarea diversității naturale, umane, culturale, lingvistice a realității geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea orală a unor informații referitoare la diversitatea naturală, umană, culturală, lingvistică, făcând apel și la informațiile dobândite la alte discipline sau alte surse (mass-media, internet); - prezentarea caracteristicilor geografice identificate în diferite desene, imagini; - evidențierea unor elemente specifice de cultură și civilizație.

4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul geografic

Clasa a VII-a
<p>4.1. Identificarea elementelor de geografia mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea/recunoașterea componentelor mediului înconjurător și a relațiilor dintre acestea; - descrierea relației dintre om și mediu; - identificarea unor probleme din mediul geografic (degradarea și poluare mediului).
<p>4.2. Explicarea soluțiilor de protecție a mediului geografic, în contextul dezvoltării sustenabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea unor opinii asupra necesității protecției mediului înconjurător; - identificarea unor soluții/modalități de combatere și protejare a mediului înconjurător; - identificarea unor transformări naturale și socio-economice (transformarea peisajului, schimbarea destinației terenurilor); - prezentarea unor exemple de bună practică privind protecția mediului înconjurător.

Conținuturi

Geografia continentelor extraeuropene

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Asia	Caracterizare geografică <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică • Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya • Clima, vegetația, fauna • Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri • Harta politică și marile aglomerări umane • Resursele naturale. Activitățile economice
Africa	Caracterizare geografică <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică • Relieful – caracteristici generale • Clima, hidrografia, vegetația, fauna – caracteristici generalei • Harta politică și marile orașe • Resursele naturale. Activitățile economice
America. America de Nord. America de Sud	America de Nord <ul style="list-style-type: none"> • Așezare – poziția geografică și articulațiile țărmurilor • Relieful – caracteristici generale • Hidrografia, clima, vegetația, fauna – caracteristici generale • Harta politică și marile orașe • Dezvoltare economică America de Sud <ul style="list-style-type: none"> • Așezare – poziția geografică și articulațiile țărmurilor • Relieful – caracteristici generale • Hidrografia, clima, vegetația, fauna – caracteristici generale • Populația. Statele din America de Sud • Dezvoltare economică
Australia și Oceania. Antarctica	Australia și Oceania – caracterizare geografică <ul style="list-style-type: none"> • Australia – caracterizare geografică generală (așezare, relief, clima, apele, vegetația, fauna, populația, economia) • Oceania – particularități geografice (clima, populația, agricultura, turismul) Antarctica – elemente de identitate geografică
Elemente de geografia mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea • Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Din aplicațiile practice va fi abordată doar una la alegere.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente și fenomene geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea limbajului geografic în explicarea unui element/fenomen geografic, pe baza unei hărți, text; - utilizarea terminologiei specifice pentru explicarea unor fenomene/procese geografice, pe baza observațiilor directe sau indirecte; - explicarea legăturilor dintre mediul natural și activitățile umane, utilizând terminologia specifică.
<p>1.2. Prezentarea informației geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracterizarea geografică a unei unități teritoriale, după un plan dat; - evidențierea trăsăturilor caracteristice unei regiuni geografice (ex.: altitudini, climat specific, prezența apelor carbogazoase, floră, faună specifică); - formularea concluziilor după lectura unui text, vizionarea unui film documentar, a unei prezentări.

2. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea corectă a elementelor spațiului geografic; - reprezentarea/amplasarea unor elemente pe o hartă (fizică, politică), utilizând semnele convenționale; - desenarea, după contur, a unei hărți, identificând elementele geografice, utilizând semnele convenționale; - realizarea unor modele cu specific geografic (machete, colaje).
<p>2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - relaționarea/stabilirea legăturilor reciproce dintre procese și fenomene geografice naturale și umane; - identificarea unor procese din orizontul local folosind suporturi cartografice.

3. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării și descrierii diverselor surse geografice și a informațiilor dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice din realitatea observată direct sau indirect</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea informațiilor folosind diverse surse geografice; - identificarea de particularități ale unor elemente, fenomene și procese geografice pornind de la diferite texte, imagini, prezenări; - caracterizarea orală a unei unități de relief, a unui oraș/sat după un model dat, utilizând diferite resurse geografice.
<p>3.2. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea diversității umane și culturale ca urmare a evoluției istorice; - exprimarea unor opinii privind specificul geografic al unor elemente naturale folosind informații de la alte discipline;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - argumentarea diversității naturale corelând informațiile geografice cu elemente din domeniul biologiei, fizicii și chimiei.
<p>3.3. Explicarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor modalități de valorificare a patrimoniului local/național; - explicarea importanței patrimoniului cultural local și național; - explicarea rolului factorului antropoc în protejarea patrimoniului local/național.

4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul geografic

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice din orizontul local sau îndepărtat, în contextul dezvoltării durabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea mediului geografic din orizontul local, apropiat sau îndepărtat; - descrierea relațiilor dintre om și mediu; - identificarea unor acțiuni negative ale omului asupra mediului geografic, a efectelor acestora.
<p>4.2. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic, din orizontul local sau îndepărtat, din perspectiva dezvoltării durabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor soluții de păstrare a caracteristicilor mediului geografic; - explicarea normelor de comportare specifice asigurării echilibrului mediului geografic; - identificarea unor transformări naturale și socio-economice (transformarea peisajului, schimbarea destinației terenurilor), a unor soluții de amenajare/organizare a spațiului unei zone/localități.

Conținuturi

Geografia României

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Poziția geografică	<ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Statele vecine • România - țară carpatică, dunăreană, pontică și central europeană
Relieful României	<ul style="list-style-type: none"> • Relieful – caracteristici generale • Unitățile majore de relief: <ul style="list-style-type: none"> - Carpații și Depresiunea Colinară a Transilvaniei - Subcarpații - Podișul Getic și Podișul Mehedinți - Podișul Moldovei și Podișul Dobrogei - Câmpia de Vest și Dealurile de Vest - Câmpia Română - Delta Dunării și platforma continentală a Mării Negre <ul style="list-style-type: none"> • Aplicații practice: <ul style="list-style-type: none"> - Relieful orizontului local/județului natal - Fenomene și procese de risc din orizontul local (alunecări de teren, șiroire/torențialitate, inundații etc.) și stabilirea unor măsuri de prevenire/combateră/diminuare - Cutremuerele în România. Prezentarea regulilor de comportament în caz de cutremur
Clima, apele, vegetația, fauna și solurile	<ul style="list-style-type: none"> • Clima <ul style="list-style-type: none"> - Factorii genetici - Elementele climatice - Particularitățile climatice regionale (etaje și influențe climatice) <ul style="list-style-type: none"> • Apele <ul style="list-style-type: none"> - Dunărea - Râurile interioare - Lacurile și apele subterane - Marea Neagră <ul style="list-style-type: none"> • Vegetația, fauna și solurile • Aplicații practice: <ul style="list-style-type: none"> - Reguli de comportament în cazul producerii unor fenomene climatice, hidrografice, biogeografice de risc - Observații în natură/Descrierea elementelor geografice din orizontul local (etaj de climă, ape, vegetație, faună, sol)
Populația, așezările omenești și organizarea administrativ-teritorială	<ul style="list-style-type: none"> • Populația – elemente și structuri demografice • Așezările omenești <ul style="list-style-type: none"> - Așezările rurale – evoluție și diferențieri teritoriale - Așezările urbane – evoluție și caracteristici actuale - Caracterizarea geografică a orașului București <ul style="list-style-type: none"> • Organizarea administrativ-teritorială • Aplicații practice: <ul style="list-style-type: none"> - Caracterizarea unor orașe (la alegere)
Activitățile economice	<ul style="list-style-type: none"> • Agricultura <ul style="list-style-type: none"> - Cultura plantelor și creșterea animalelor - Valorificarea produselor agricole – tradiție și modernitate <ul style="list-style-type: none"> • Resursele naturale și industria

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Resursele naturale și valorificarea lor - Ramuri ale industriei <ul style="list-style-type: none"> • Serviciile - Căile de comunicație și transporturile - Comerțul - Turismul – potențial și valorificare economică <ul style="list-style-type: none"> • Aplicații practice: - Activități economice în localitatea/județul natal - Potențialul turistic al județului
Regiuni geografice și dezvoltarea regională	<ul style="list-style-type: none"> • Regiuni geografice pe baze naturale • Aplicații practice: - Caracterizarea geografică a unei regiuni (la alegere)
Caracteristici ale mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea mediului înconjurător în România • Transformări naturale și socio-economice
România în Europa și în lume	<ul style="list-style-type: none"> • Valorile naturale și culturale ale României • România ca membru ONU, NATO și UE

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Din aplicațiile practice va fi abordată doar una la alegere.

Sugestii metodologice

Prezentul curriculum își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice care să coreleze explicit conținuturile învățării cu practica instruirii eficiente.

Activitatea profesorului nu se desfășoară după o rețetă sau un șablon. Practica educativă trebuie să fie deschisă și permisivă pentru noi abordări ale demersului didactic, mai ales la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Trebuie să ținem cont de instruirea diferențiată ce presupune convertirea procesului educativ în unul adaptat particularităților psihointelectuale ale fiecărui elev și de progresul școlar înregistrat, utilizând planurile de intervenție personalizate.

Pentru formarea competențelor generale și specific este important ca profesorul să-și orienteze demersul didactic spre realizarea unor tipuri de activități de învățare care să vizeze:

- crearea unui mediu educațional (clasa ca o comunitate de învățare, climat afectiv, cadru natural stimulativ care răspunde curiozității firești a copiilor);
- utilizarea unor strategii, metode și tehnici de predare-învățare-evaluare eficiente (ex. jocul geografic, activități practice, modelarea, explorarea directă a mediului geografic etc.);
- utilizarea frecventă a hărții (lucru indispensabil pentru studiul geografiei) care stârnește curiozitatea, interesul elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate);
- abordarea inter și transdisciplinară a conținuturilor;
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării în realizarea sarcinilor de lucru;
- utilizarea instrumentelor TIC în activitatea didactică (Portal Școli Speciale, alte soft-uri educaționale, CD-urile aferente noilor manualele de la școlile de masă) în scopul accesibilizării informațiilor, antrenării memoriei vizuale și a înțelegerii fenomenelor și proceselor geografice;
- dezvoltarea capacității de comunicare în situații diferite;
- dezvoltarea abilităților de relaționare la nivelul grupului;
- dezvoltarea răspunderii individuale;
- realizarea unor proiecte/ postere tematice în scopul unei învățări facile;
- formarea și dezvoltarea unor comportamente favorabile privind protejarea și conservarea mediului înconjurător.

Elevii învață nu numai din ceea ce citesc, după ceea ce ascultă sau observă, ci și din ceea ce fac, adică din propria lor acțiune. („learning by doing”). Elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au nevoie de profesori care înțeleg modul lor de învățare, îi pot orienta să-și depășească dificultățile, să se dezvolte, care se pot adapta ritmului acestora. Valorizarea și aprecierea răspunsurilor creează elevilor un confort psihic pozitiv care îi va motiva, stimula în demersurile educaționale viitoare.

Evaluarea este o componentă indispensabilă a procesului de învățământ. În contextul unui demers didactic centrat pe competențe, evaluarea continuă, formativă ocupă un loc primordial. Se pot folosi atât forme și instrumente clasice de evaluare, cât și complementare (proiectul, autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevului, activități practice).

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2007), *Sinteze de psihopedagogie specială (Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice)*, Editura Polirom, Iași (ediția a II-a);
2. Ilinca, N., Mândruț, O., (2006), (coord.), *Elemente de didactică aplicată a geografiei*, Editura CD Press, București;
3. Mândruț, O., (2010), *Competențele în învățarea geografiei (Ghid metodologic pentru aplicarea curriculumului de geografie din învățământul preuniversitar)*, Editura Corint, București;
4. *** (2017), Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a*, (Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017), București.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Aurora LEFTER, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	Inspectoratul Școlar Județean Vrancea
Turturică Nicoleta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani
Negru Lucian-Radu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Mihălceni

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

***RELIGIE*
*CULTUL ORTODOX***

**Învățământ special
Clasele a V-a - a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie – cultul ortodox* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V-VIII, învățământul special gimnazial, privind copiii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Disciplina este prevăzută în aria curriculară *Om și societate*, în **Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate**, aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, având un buget de timp de 1 oră/săptămână/clasă.

Programa disciplinei *Religie* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare și integrare al elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din ciclul gimnazial, învățământ special. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Programa școlară pentru învățământul special cuprinde conținuturi religioase selectate după criteriile psihopedagogice specifice integrării copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, urmărind formarea unei conduite adecvate și sprijin în diminuarea dezavantajului social, pornind de la principiul egalității șanselor.

Ca disciplină de învățământ, religia are rolul unui liant între disciplinele studiate de copiii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Învățând religia, elevii vor înțelege mai bine rostul omului în lume și își vor explica toate fenomenele ce se întâmplă în jurul lor. Religia îl formează pe om pentru sine și pentru societate. Ea trebuie să fie studiată la diferite niveluri, deoarece dezvoltarea intelectuală a copilului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate influențează modul de gândire și formarea religioasă a viitorului om matur.

Structura programei școlare de religie include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale în contexte diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate dobândite la ora de *Religie* pe parcursul întregului învățământ gimnazial. Acestea contribuie în mod direct la realizarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, reflectă în mod adecvat specificul domeniului educației religioase și reprezintă o etapă formativă superioară în raport cu competențele dezvoltate pe parcursul învățământului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe durata unui an școlar. Acestea sunt adaptate la nivelul de dezvoltare al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, au rol în orientarea evaluării performanței acestora și oferă cadrul pentru proiectarea demersului didactic. Pentru dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** variate, cu rol de orientare a strategiilor didactice ce urmează a fi dezvoltate de profesori. Acestea valorifică contexte de învățare formală, nonformală și informală, vizează activitatea elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate (nu a profesorului) și au rol de a stimula participarea activă a acestora la propria

învățare. Profesorul are libertatea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare.

Conținuturile învățării constituie decupaje didactice relevante, necesare elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate pentru dobândirea competențelor specifice. La nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățatură creștină, elemente de morală religioasă aplicată și aspecte de viață comunitară. Având ca scop familiarizarea copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate cu domeniul religios, aceste aspecte orientează formularea competențelor specifice, precum și construirea situațiilor de învățare într-un mod flexibil și creativ, în raport cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Astfel, conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice oferă clarificări pentru elementele de noutate ale programei și includ exemple de strategii didactice, repere pentru proiectarea demersului didactic, precum și elemente de evaluare continuă. De asemenea, sugestiile metodologice fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare și la modalități de personalizare a demersului didactic (prin referiri la interese speciale de cunoaștere, specificul diferitelor comunități, adaptarea la nevoi speciale de învățare) în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, după principiul egalității șanselor.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Religiei*, programa școlară pentru copiii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ special: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**
- 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**
- 3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a V-a
<p>1.1. Explicarea rolului personalităților din Vechiul Testament în devenirea umanității/istoria mântuirii</p> <ul style="list-style-type: none"> - lecturarea unor texte biblice referitoare la credința în Dumnezeu, manifestată de persoane din Vechiul Testament; - exerciții de recunoaștere a unor persoane sau motive ale Vechiului Testament, în diferite picturi, sculpturi, opere literar-poetice, filme; - participarea la jocuri de rol/dramatizare pe tema unor evenimente din Vechiul Testament (de exemplu, vinderea lui Iosif de către frații săi).
<p>1.2. Descrierea unor aspecte caracteristice religiei proprii, utilizând concepte specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe diferite teme: credința în Dumnezeu, crearea lumii și a omului, libertatea omului, Decalogul, proroci și prorocii; - vizionarea unor documentare științifice, cu argumentări biblice, pe tema apariției universului și a omului; - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la modalitățile prin care Dumnezeu S-a descoperit omului în Vechiul Testament; - realizarea unor desene, colaje pe temele studiate (de exemplu, „Zilele creației”, „Ecologie – păstrarea și îngrijirea lumii pe care Dumnezeu a creat-o pentru om”).
<p>1.3. Identificarea mesajului moral-religios din texte sau suporturi expresive date (biblice, religioase, literare, plastice, istorice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie, altar, templu, proroc), utilizând dicționare sau alte surse de informare; - exerciții de corelare a informațiilor religioase cu cele dobândite la alte discipline de studiu (de exemplu, istorie, biologie, geografie) referitoare la evenimentele și persoanele biblice studiate; <p>realizarea unor compuneri care să ilustreze un anumit mesaj moral-religios dat.</p>

2.Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a V-a
<p>2.1. Exprimarea unor aprecieri personale privind semnificația morală a comportamentului persoanelor din textele studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte săvârșite de persoane biblice, cu relevanță pentru valori precum: iubirea față de Dumnezeu și față de semenii, atașamentul, iertarea, prietenia, respectul, ajutorul; - caracterizarea unor persoane biblice, valorificând tehnici de elaborare studiate la limba și literatura română sau la alte discipline.
<p>2.2. Selectarea unor reguli de comportament moral-religios din diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor reguli de comportament în viața cotidiană, pornind de la poruncile din Decalog; - prezentarea și discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viața cotidiană manifestate în acord/dezacord cu poruncile din Decalog;

- stabilirea de comparații între poruncile din Decalog și alte reguli de comportament din diferite contexte de viață cotidiană (familie, grup de prieteni, școală, societate, biserică).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a V-a

3.1. Evidențierea unor elemente definitorii ale propriei identități religioase

- prezentarea unor aspecte legate de propria identitate religioasă, utilizând modalități variate (de exemplu, descrierea unor elemente specifice, elaborarea unei compuneri, prezentarea unor fotografii);
- identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității;
- participarea la întâlniri cu membri ai comunității (de exemplu, părinți, personal de cult) invitați în cadrul unor activități din clasă pentru a prezenta aspecte specifice diferitelor religii din comunitate;
- vizitarea/observarea pe baza unor imagini a elementelor de diversitate religioasă de la nivelul comunității (de exemplu, lăcașuri de cult, obiecte de cult specifice).

3.2. Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, după repere date, prin raportare la valorile moral-religioase

- analizarea unor icoane și imagini reprezentative pentru identificarea modalităților de implicare în viața comunității;
- învățarea unor rugăciuni pentru semeni și rostirea acestora în diferite contexte
- realizarea de proiecte de grup pe tema modului în care copiii se pot implica în viața comunității (de exemplu, vizitarea bătrânilor singuri din comunitate, activități de ajutorare a persoanelor sărace).

3.3. Prezentarea modalităților de celebrare a diferitelor sărbători și tradiții religioase, în viața personală și în comunitățile de apartenență

- realizarea de scurte compuneri referitoare la principalele sărbători și evenimente legate de viața familiei, valorificând experiențele personale;
- participarea la sărbători religioase sau laice ale comunității, în diferite moduri (de exemplu, realizarea de serbări, interpretarea de colinde sau cântece tradiționale);
- elaborarea unor proiecte individuale, în perechi sau în echipă, pe teme precum: „Crăciunul în familia mea”, „Cum ne pregătim pentru Învierea Domnului”, utilizând tehnici diferite (de exemplu, texte, fotografii, colaje).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p>Dumnezeu se face cunoscut omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea lumii (Dumnezeu – Izvorul existenței și Părintele omenirii; crearea îngerilor și lucrarea lor; crearea lumii văzute; unicitatea și specificitatea ființei umane; primele relatări biblice despre Dumnezeu) • Prima familie: Adam și Eva (crearea omului – bărbat și femeie; darul vieții; promisiunea venirii Mântuitorului; responsabilitatea omului față de creație; cunoașterea lui Dumnezeu din diversitatea și unitatea creației) • Prietenia lui Dumnezeu cu Noe și Avraam (credeința în Dumnezeu cel adevărat; legământul lui Dumnezeu cu Noe și Avraam; începuturile poporului ales) • Iosif și frații săi – model de iertare (Iacov și cei 12 fii; strămutarea în Egipt a poporului ales; puterea iertării) • Moise, omul care a vorbit cu Dumnezeu (eliberarea din robia egipteană; drumul spre Țara Făgăduinței; primirea Decalogului) • De la regele David la Împăratul Hristos (regele David, strămoșul Mântuitorului; pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului)
<p>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Decalogul: importanța lui în viața omului (Decalogul ca dar al iubirii lui Dumnezeu; actualitatea Decalogului) • Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu (chemarea lui Dumnezeu în Vechiul Testament; persoane biblice care au răspuns la chemarea lui Dumnezeu: Samuel/Ieremia) • Mărturisirea credinței în Vechiul Testament (modalități de mărturisire a credinței în Vechiul Testament; exemple: Ilie/Daniel) • Calitățile omului și slujirea lui Dumnezeu (rolul calităților personale în viața omului; exemple biblice de valorizare a calităților personale – construirea templului din Ierusalim/psalmii lui David/pildele lui Solomon)
<p>Viața creștinului împreună cu semenii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Respectul, în lumina credinței (respectul față de sine, față de părinți, față de colegii de clasă, față de semeni; exemple biblice: David și Ionatan/Ruth și Noemi/Daniel și prietenii lui) • Slujirea propriului popor (modalități de manifestare a iubirii față de propriul popor; exemple biblice: Moise/Daniel) • Ajutorul oferit semenilor (ajutorul ca formă de exprimare a credinței și a iubirii lui Dumnezeu; ajutorul oferit părinților și colegilor; persoane care au nevoie de ajutor; modalități de ajutorare; exemple biblice de ajutorare: Iosif/Elisei) • Dialogul despre credința în Dumnezeu (importanța dialogului despre Dumnezeu; contexte de dialog despre credință; exemple de persoane biblice care au vorbit semenilor despre Dumnezeu: Iona/slujnica lui Neeman Sirianul)

Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> • Sărbătoarea – timp sfințitor și de bucurie (pregătirea pentru sărbătoare; sărbători în familie: ziua de naștere; onomastica – semnificația religioasă; sfântul ocrotitor al familiei/ziua familiei creștine; cum participă copiii la sărbători) • Relația dintre sărbătorile religioase și alte sărbători (Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei și Ziua Națională a României; Nașterea Domnului și Anul Nou; Florii, Paști și Rusalii; sărbători civile legale: Ziua femeii, Ziua copilului; sărbători populare; confluente și specificități)
--	---

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Prezentarea cronologică a principalelor evenimente din viața și activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, pe baza textelor biblice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare pe hartă a locurilor sfinte precizate în temele studiate (de exemplu, Țara Sfântă, Nazaret, Betleem, Ierusalim, râul Iordan); - participarea la activități tip joc didactic, în perechi sau în grup, care vizează selectarea/prezentarea de informații despre persoane sau evenimente biblice (de exemplu, rebus, „Plan de călătorie” – marcarea unei rute pe hartă, „Cine? Ce? Unde? Când?”, „Recunoaște personajul”, „Jurnal de călătorie în Țara Sfântă”); - prezentarea textelor unor cântări din Sfânta Liturghie, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viața Mântuitorului.
<p>1.2. Integrarea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învățătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credință, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare și cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunțuri); - redactarea de texte (de exemplu, elaborarea de scurte povestiri; continuarea unei povestiri cu titlu dat sau cu titlu la alegere, pe baza unui plan de idei; redactare de mesaje, scrisori, rugăciuni simple) în care să fie descrise sentimente și trăiri personale, în legătură cu teme studiate (de exemplu, ajutor, recunoștință, puterea rugăciunii); - analizarea semnificației cererilor din rugăciunea „Tatăl nostru”.
<p>1.3. Selectarea de informații adecvate din surse și cu mijloace variate, pe teme cu relevanță moral-religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de asocieri/corespondențe între proverbe/zicători și expresii biblice; - observarea unor icoane/fresce/creații plastice care prezintă evenimente din viața Maicii Domnului și a Domnului Iisus Hristos, cu scopul identificării unor elemente de specificitate în reprezentarea plastică (de exemplu, chipuri, lumină, umbre, culori, simboluri); - realizarea în echipe a unor miniproiecte pe teme variate (de exemplu, „Pelerin în Țara Sfântă”).

2 Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VI-a
<p>2.1. Prezentarea unor modele spirituale, pe baza textelor biblice, religioase, literare studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de caracterizări ale unor persoane biblice sau din texte literare, din perspectiva unor virtuți/valori reprezentative (de exemplu, Sfântul Ioan Botezătorul – curajul; Dreptul Simeon – speranța; Dreptul Iosif – bunătatea; Craii de la răsărit – dărnicia; Apostolii – credința); - exerciții de argumentare a unei opinii personale referitoare la teme de morală religioasă abordate în activitatea din clasă, utilizând metode și tehnici diverse (de exemplu, alegere duală/multiplă; tehnici interactive – „Blazonul personal”,

<p>„Cubul”, joc didactic „Cred.../Pentru că.../În consecință...”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor miniproiecte pe tema vieții și activității unor personalități la nivelul comunitar/național, care s-au remarcat ca modele de credință și patriotism, utilizând tehnici variate (de exemplu, „Știu/Vreau să știu/Am învățat”, „Diamant”, „Mozaic”).
<p>2.2. Relaționarea pozitivă cu colegii, în activități, sarcini de învățare, situații-problemă, utilizând reguli de comportament moral-religios</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții de grup despre modalitățile în care se poate aplica porunca iubirii în relația cu colegii sau alți copii aflați în situații speciale (de exemplu, copii cu dizabilități, copii care au părinții în străinătate, copii fără părinți, copii aflați în situația de abandon școlar); - implicarea în rezolvarea unor situații problemă care apar în clasă sau în școală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoțită de reflecția asupra acestora (de exemplu, „Ce ai face dacă...”, „Ce s-ar întâmpla dacă...”); - realizarea unor activități cu rol de reflecție asupra modului de implicare personală în practicarea valorilor moral-religioase (de exemplu, elaborarea de felicitări sau scrisori pe tema „Recunoștința față de părinții mei”; realizarea de texte scurte pe tema „Primul meu pas spiritual”; crearea de mesaje pe tema „Schimbare prin iertare”).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VI-a
<p>3.1. Analizarea unor moduri de manifestare a diversității religioase în viața personală, a grupurilor de apartenență, a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - lecturarea unor texte biblice referitoare la iubirea Domnului Iisus Hristos față de toți oamenii, indiferent de religie sau de naționalitate (de exemplu, vindecarea slugii sutașului din Capernaum); - realizarea de colaje, postere, pliante, mesaje-cheie cu rol de exemplificare a unor valori moral-religioase.
<p>3.2. Asumarea unor responsabilități față de sine și față de ceilalți, prin raportarea la valorile moral-religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor întâmplări din viața proprie sau a semenilor, în care s-au aplicat învățăturile dobândite la ora de Religie (de exemplu, credința, iertarea, rugăciunea, recunoștința, milostenia, păstrarea sănătății); - realizarea unor interviuri cu proprii părinți pe tema rolului familiei în creșterea și dezvoltarea copiilor; - analizarea de fotografii din arhiva personală sau de pe rețeaua Internet (de exemplu, site-ul parohiei/episcopiei/patriarhiei), care prezintă aspecte religioase din viața personală sau a comunității; - realizarea unor activități cu caracter social-filantropic pentru membrii comunității.
<p>3.3. Analizarea rolului diferitelor sărbători și tradiții religioase în viața personală și a comunității, cu identificarea de elemente de specificitate pentru diferite comunități</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a calendarului creștin-ortodox pentru identificarea diferitelor sărbători religioase; - organizarea de miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, folosind metode și tehnici diverse (de exemplu, „Agenția de turism”, „Amintiri de la sărbătoarea...”, „Târgul de Crăciun”, „Buletinul de știri”);

- organizarea unor discuții referitoare la semnificația și rolul procesiunilor și pelerinajelor creștine, care să valorifice experiențele personale;
- redactarea unui mesaj scris (de exemplu, scrisoare, e-mail) către un prieten real sau imaginar, care să prezinte aspecte privind modul de celebrare a unei sărbători religioase în familie sau comunitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Dumnezeu se face cunoscut omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Țara Sfântă în vremea Mântuitorului Hristos (aspecte geografice și istorice; aspecte generale privind viața religioasă, socială și familială a evreilor) • Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos (Bunavestire; Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos; Sfânta Fecioară Maria – Născătoarea de Dumnezeu) • Botezul Domnului (viața și predica Sfântului Ioan Botezătorul; Botezul Domnului) • Iisus Hristos, Învățătorul lumii (alegerea Apostolilor; învățarea directă, prin pilde și prin minuni; marea poruncă a iubirii; iubirea față de toți semenii) • Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Pătimirile, jertfa pe Cruce, moartea și Învierea Domnului; deschiderea raiului pentru toți oamenii) • Înălțarea Domnului Iisus Hristos (Înălțarea Domnului la cer și trimiterea Duhului Sfânt; misiunea apostolilor și a urmașilor acestora; prezența Mântuitorului Hristos în Sfânta Liturghie)
<p>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mărturii despre ajutorul primit de la Dumnezeu (ajutorul primit în diferite situații ale vieții; importanța mărturisirii ajutorului primit; exemple biblice – vindecarea celor doi orbi/vindecarea slăbănogului de la Vitezda) • Recunoștința pentru binele primit (exprimarea recunoștinței față de părinți, față de colegi și semeni; exemple biblice – mulțumirea adusă de leprosul vindecat) • Efortul pentru schimbarea vieții (importanța autocunoașterii și nevoia de îndrumare duhovnicească; rolul rugăciunii și al spovedaniei) • Mărturisirea credinței în Iisus Hristos (apostolii, modele de mărturisire a credinței; exemple biblice: potolirea furtunii pe mare/pescuirea minunată/mărturisirea lui Petru și cea a lui Toma, înainte și după Înviere; exprimarea credinței, în viața de zi cu zi)
<p>Viața creștinului împreună cu semenii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rugăciunea, temei și putere a vieții creștine (rolul rugăciunii; rugăciunea în familie; exemple de rugăciuni pentru sine, pentru membrii familiei și pentru semeni; pilde despre puterea rugăciunii – Pilda vameșului și a fariseului/ Iair/femeia canaaneancă) • Rugăciunea „Tatăl nostru” (semnificație, explicare, contexte de rostire) • Iertarea, semn al bunătății sufletești (rolul împăcării și al iertării în relațiile cu Dumnezeu, cu sine și cu semenii; cuvintele Mântuitorului despre iertare; Pilda celor doi datornici; dragostea, respectul și iertarea în familie) • Milostenia, manifestare a iubirii față de semeni (semnificație, rol, modalități de împlinire; înmulțirea pâinilor și a peștilor, darul oferit de un copil/ transformarea apei în vin la nunta din Cana, prin mijlocirea Maicii Domnului)

Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> • Tradiții de Crăciun; tradiții de Paști (tradiții religioase și populare în România și în străinătate) • Pelerinaje și procesiuni creștine (rolul pelerinajelor și al procesiunilor; locuri importante de pelerinaj; sfinți români și cinstirea lor)
--	---

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Analizarea manifestării lucrării Duhului Sfânt în viața Bisericii și în devenirea spirituală a omului, pe baza unor texte religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe teme referitoare la: asemănarea omului cu Dumnezeu, Duhul Sfânt – Persoană a Sfintei Treimi, Sfintele Taine; - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la viața Bisericii primare: întemeierea Bisericii, primele comunități creștine, propovăduirea învățaturii de către Sfinții Apostoli, martiriul Sfântului Ștefan, minuni făcute de către Sfinții Apostoli; - identificarea de informații pe tema răspândirii creștinismului în lume și în țara noastră, utilizând diferite surse (de exemplu, texte referitoare la vestirea creștinismului în Dobrogea, texte ale creațiilor populare despre prezența Sfântului Apostol Andrei).
<p>1.2. Compararea unor modalități diverse de manifestare a vieții religioase sau a unor aspecte de învățură religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor prezentări pe tema lucrării Sfântului Duh în viața Bisericii și a omului, utilizând diferite tipuri de materiale-suport (de exemplu, icoane, ilustrații, hărți, elemente de istorie locală); - realizarea de miniproiecte pe teme legate de elemente de specificitate a bisericii și rolul acestora în viața religioasă a comunității (de exemplu, „Sunt ghid la biserica mea”, „Povestea bisericii”); - analizarea textului „Fericiților” în relație cu modalitățile concrete de trăire a credinței în viața cotidiană.
<p>1.3. Analizarea unui mesaj moral-religios, comunicat în forme variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de corespondențe între icoane și texte biblice referitoare la marile sărbători creștine (de exemplu, Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt); - observarea unor elemente de specificitate în icoane sau alte creații plastice cu teme religioase, prezente în diferite medii (de exemplu, în biserici, muzee, expoziții de artă); - organizarea unor expoziții cu produse realizate de elevi (de exemplu, desene, icoane, colaje) în cadrul orelor de Religie sau în cadrul unor activități extrașcolare.

2 Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea de repere și modele dezirabile din punct de vedere religios, în plan personal și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre rolul modelelor în viață: nevoia de modele, criteriile de alegere a modelelor, modele autentice și false modele, cum poți deveni model pentru alții; - organizarea de dezbateri pe tema rolului pe care îl au modelele în luarea unor decizii personale la adolescență; - exerciții de reflecție asupra propriilor opțiuni în alegerea modelelor (de exemplu, modele preluate de la sfinți, de la părinți sau alți membri ai familiei,

<p>de la profesori, de la colegi, de la persoane din comunitate sau din mass media);</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la întâlniri cu personalități din diferite domenii de activitate, ce pot avea rol de modele (de viață, de carieră) care valorifică darurile primite de la Dumnezeu.
<p>2.2. Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre importanța, pentru viața personală, a familiei și a comunității, a normelor moral-religioase legate de bine, adevăr, prietenie, sens al vieții, comportament autentic, cu exemplificări biblice (de exemplu, prietenii slăbănogului din Capernaum); - exerciții de elaborare în grup a unor reguli de comportament specifice diferitelor contexte (școlare, familiale, sociale), în acord cu valorile moral-religioase, prezentate în forme variate (de exemplu, fișe, postere, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii, dezbateri); - realizarea de corelații între norme moral-religioase și norme civice date sau identificate prin discuții, în relație cu noțiunile de: libertate, dreptate, adevăr, responsabilitate; - elaborarea unor scurte eseuri despre diferite valori moral-religioase (de exemplu, prietenie, iubire, frumos, adevăr, bucurie, ideal de viață).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

<p>Clasa a VII-a</p>
<p>3.1. Argumentarea importanței respectului pentru diversitate și a comunicării între persoane/ grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții privind importanța comunicării și a respectului pentru diversitate, pornind de la situații concrete, filme, povestiri, imagini, pilde biblice; - analizarea unor studii de caz pe tema discriminării copiilor, pe aspecte legate de diferențele în funcție de etnie, religie, stare de sănătate; - implicarea în jocuri de rol pe tema efectelor comunicării sau ale lipsei de comunicare, în diferite contexte, valorificând învățătura Mântuitorului Iisus Hristos despre valoarea persoanei umane.
<p>3.2. Manifestarea reflecției critice față de responsabilități asumate în viața proprie și a comunității, prin raportarea la valori moral-religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre valori moral-religioase: ce sunt, care sunt, ce rol au în viața omului; - exerciții de caracterizare, printr-o valoare centrală, a diferitelor persoane (de exemplu, persoana proprie, colegi, prieteni, personalități din diferite domenii de activitate, sfinți); - organizarea de jocuri de rol cu scopul empatizării cu diferite roluri și al conștientizării importanței asumării de responsabilități (de exemplu, „Părinte pentru o zi”, „Profesor pentru o zi”).
<p>3.3. Argumentarea importanței participării fiecărei persoane la viața spirituală a comunității, ca membru activ al acesteia</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea în echipă a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriat școală-familie- parohie, pentru petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii, membri ai comunității religioase; participarea la discuții pe tema importanței sărbătorilor creștine pentru păstrarea spiritului familial și comunitar; - implicarea în acțiuni de voluntariat, desfășurate în cadrul unor colaborări ale școlii cu diferiți parteneri sociali (Biserică, Primărie, Poliție, ONG-uri).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Dumnezeu se face cunoscut omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu (viața omului pe pământ și viața veșnică; nevoia omului de creștere și împlinire spirituală) • Lucrarea Duhului Sfânt în lume (Duhul Sfânt, Persoană a Sfintei Treimi; puterea sfințitoare și dătătoare de viață a Duhului Sfânt; împărțășirea harului divin oamenilor; rugăciunea „Împărate ceresc”) • Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime (scopul trimerii Duhului Sfânt în lume; evenimentul Pogorârii Duhului Sfânt peste apostoli – ziua de naștere a Bisericii/ comunitatea celor botezați – Biserica; propovăduirea Sfinților Apostoli; convertirea Sfântului Apostol Pavel; alegerea episcopilor și a preoților pentru conducerea și slujirea comunității creștine) • Sfintele Taine în viața creștinilor (Harul Duhului Sfânt prezent în Biserică; prezentare generală a rolului și a semnificației Sfintelor Taine; roadele primirii Sfintelor Taine) • Darurile Duhului Sfânt (darurile de la Dumnezeu, ca responsabilitate pentru sine și pentru ceilalți; Pilda talanților; exemple de sfinți ca modele de cultivare a darurilor)
<p>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Credința în primele comunități creștine (definirea creștinismului; modalități de relaționare și trăire a credinței; depășirea dificultăților cu ajutorul Duhului Sfânt) • Comuniunea credincioșilor în Biserică (Pilda viței și a mlădițelor, creștinul – membru al Bisericii; parohia – „familia” din biserică; familia – „biserica de acasă”) • Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului (semnificații; elemente de arhitectură și pictură religioasă; locul icoanelor și a obiectelor de cult în biserică; aspecte specifice ale lăcașurilor de cult în diferite religii/confesiuni) • Biserica în istorie (răspândirea creștinismului în lume și pe teritoriul țării noastre, dobândirea libertății religioase în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare/mărturisirea credinței în istoria Bisericii)
<p>Viața creștinului împreună cu semenii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestarea bucuriei în viața omului („Fericirile”; momente și contexte de bucurie în viața cotidiană: bucuria pentru valori spirituale și materiale, bucuria întâlnirii cu semenii, bucuria pentru împlinirile proprii și ale semenilor, bucuria iertării) • Frumosul în viața creștinului (frumusețea spirituală a omului; frumusețea comportamentului; frumusețea în artă; frumusețea naturii) • Prietenia și iubirea, valori pentru viață (Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum; relația dintre iubire și prietenie; aspecte specifice la vârsta adolescenței)
<p>Viața comunității și sărbătorile creștine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praznicile împăratești (aspecte biblice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități) • Sărbători închinare Maicii Domnului și sfinților (aspecte biblice și patristice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități)

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Argumentarea importanței asumării modelului de iubire trinitară pentru împlinirea personală și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe teme precum: iubirea, descoperirea lui Dumnezeu, mărturisirea credinței, cuvântul lui Dumnezeu; - lecturarea unor texte care prezintă învățătura despre Sfânta Treime (texte biblice, texte privind viața unor sfinți care au explicat învățătura despre Sfânta Treime – Sfântul Spiridon/Sfântul Patrick); - explicarea „Simbolului credinței”, din perspectiva iubirii Dumnezeului Treimic față de om; - vizionarea unor fragmente din filme tematice (de exemplu, filmul „Andrei Rubliov” de Andrei Tarkovski).
<p>1.2. Formularea de argumente pentru susținerea importanței unor idei, fapte, evenimente cu relevanță moral-religioasă, în plan individual și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea modului de manifestare a iubirii divine în diferite pilde și minuni ale Mântuitorului; elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”, „Lumea, darul lui Dumnezeu pentru om”, „Icoana, chipul omului ajuns la sfințenie”; - participarea la dezbateri pe teme privind fapte și evenimente cu relevanță moral-religioasă la nivelul comunității.
<p>1.3. Compararea modurilor în care un mesaj religios poate fi exprimat prin forme de comunicare diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, muzică religioasă, iconografie, pictură și arhitectură religioasă); - elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul muzicii/al literaturii/al artei în viața omului, cu accent pe valorile moral-religioase transmise prin intermediul acestora, utilizând mijloace variate de informare și de prezentare; - realizarea de prezentări a lecturilor personale din anul școlar curent, cu relevanță pentru valorile moral-religioase (de exemplu, texte de literatură referitoare la mari sărbători sau la viața morală, psalmi, pilde biblice).

2 Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Evidențierea implicațiilor moral-religioase pe care modelele urmate le pot avea în viața personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță pentru înțelegerea iubirii lui Dumnezeu față de om și față de lume (de exemplu, Pilda semănătorului, Pilda întoarcerii fiului risipitor, Pilda samarineanului milostiv); - identificarea unor modele relevante din perspectivă creștină în cultura națională sau internațională; - exerciții de reflecție pe tema rolului modelelor din viața proprie, organizate în forme variate.

2.2. Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă

- exerciții de autoevaluare a limbajului, a gesturilor, a comportamentului față de colegi, profesori, părinți în diferite contexte de relaționare;
- organizarea unor activități de primărie între colegi, care să evidențieze implicarea personală în aplicarea/practicarea unor valori moral-religioase (de exemplu, iubire, ajutorare, milostenie, prietenie);
- analizarea unor cazuri de comportamente în acord/dezacord cu porunca iubirii aproapelui, care să evidențieze importanța respectului pentru diversitatea religioasă.

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VIII-a

3.1. Susținerea rolului valorilor spirituale comune ale oamenilor, ca factor de promovare a comuniunii și ca sursă de rezolvare a problemelor ce apar în viața cotidiană

- realizarea, pe parcursul anului școlar, a unui glosar cu texte biblice referitoare la iubirea dintre semeni și valorile spirituale comune ale oamenilor;
- participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinți, bunici, membri ai comunității), pentru împărtășirea de informații referitoare la valorile vieții lor (de exemplu, care sunt valorile cele mai importante, când și-au internalizat aceste valori, cum le-au influențat viața, ce valori comune au cu copiii/tinerii din actuala generație);
- elaborarea unor pliante/postere/eseuri pe tema implicării copiilor și tinerilor în ameliorarea problemelor specifice lumii contemporane.

3.2. Analizarea calităților personale care susțin etapele propriei deveniri, în relație cu valorile moral-religioase

- elaborarea de liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți;
- organizarea de discuții cu persoane adulte pe tema rolului muncii și al efortului personal pentru propria devenire;
- exerciții de identificare a unor asemănări și deosebiri în ceea ce privește valorile proprii și cele ale persoanelor din jur (de exemplu, colegi, prieteni, părinți, profesori), legate de aspecte precum libertatea, responsabilitatea, speranța, munca.

3.3. Implicarea în activități și proiecte individuale și de grup, centrate pe nevoi și aspecte de viață spirituală a comunității

- rostirea Crezului, a rugăciunii „Tatăl nostru” și interpretarea unor cântări liturgice în vederea participării active la cultul divin public;
- identificarea unor acțiuni de voluntariat la nivelul comunității, în care se pot implica elevii pe parcursul unui an școlar;
- proiectarea și organizarea de activități variate (de exemplu, serbări de muzică religioasă/colinde, expoziții cu lucrări ale elevilor, excursii, acțiuni de binefacere), împreună cu copii de alte etnii, credințe sau naționalități diferite de la nivelul comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>Dumnezeu se face cunoscut omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Iubirea, temeiul vieții (Dumnezeu este iubire; crearea, mântuirea și sfințirea lumii din iubire; „Imnul iubirii”) • Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică (caracterul personal și întreit al lui Dumnezeu; descoperirea lui Dumnezeu în Vechiul Testament și în Noul Testament) • Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință” („Crezul”, sinteza învățăturii creștine; învățături despre Persoanele Sfintei Treimi, desprinse din „Crez”; analogii ale unor elemente din creație cu Sfânta Treime) • Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii (Sfânta Treime în Sfânta Liturghie; rugăciuni și cântări închinare Sfintei Treimi; cinstirea Sfintei Treimi prin semnul crucii; icoana Sfintei Treimi)
<p>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni (inspirația Scripturii; actualitatea mesajului biblic; împlinirea cuvântului lui Dumnezeu; Pilda semănătorului) • Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii (învățătura Mântuitorului, lumină a lumii; minunea vindecării orbului din naștere)
<p>Viața creștinului împreună cu semenii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Libertate și responsabilitate în viață (conștiința – glasul lui Dumnezeu în viața omului; nevoia de argumentare și asumare a propriilor decizii la vârsta adolescenței; contexte și criterii de alegere a valorilor, a principiilor, a prietenilor, a profesiei, a drumului vieții; limitarea libertății prin dependențe; Pilda întoarcerii fiului risipitor) • Optimismul și stăruința în viața omului (optimismul în textele biblice – Dreptul Iov; optimism și provocări în viața tinerilor; adolescența și devenirea spirituală; contexte și scopuri ale stăruinței; perseverență și continuitate în învățare) • Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor (provocări și probleme ale societății actuale; implicarea creștinilor în prevenirea și rezolvarea conflictelor; aspecte specifice în adolescență – relații, comportamente, atitudini; Pilda samarineanului milostiv)
<p>Viața comunității și sărbătorile creștine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rolul muzicii în viața omului (asemănări și deosebiri între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică; sfinți melozi; exemple de cântări liturgice specifice marilor sărbători) • Literatura religioasă și viața creștină (specificul textelor religioase; exemple de texte din literatura română și universală pe teme cu semnificație moral-religioasă și în relație cu sărbătorile creștine; exemple biblice și din viețile sfinților) • Arta religioasă și viața creștină (arhitectură, pictură, sculptură religioasă; exemple din cultura românească și universală, din arta clasică și din arta modernă; exemple din viețile sfinților)

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, oferind idei și soluții posibile pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare- evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Actuala programă școlară de Religie promovează principiile învățării centrate pe elev, prin focalizarea actului educațional pe experiențele, capacitățile și nevoile elevilor cu dizabilități intelectuale cu relevanță pentru domeniul moral-religios. Centrarea pe elev presupune o învățare activă (în care elevul este direct implicat în rezolvarea de sarcini de lucru), contextuală (în care noile achiziții din învățământul gimnazial se construiesc pornind de la baza de cunoștințe din învățământul primar), socială (prin faptul că promovează cooperarea și colaborarea între elevi pentru rezolvarea sarcinilor de învățare și pentru punerea în practică a valorilor moral-religioase) și responsabilă (prin faptul că elevul este susținut pentru implicarea activă și pentru asumarea de responsabilități în învățare și ca membru al comunității).

Strategii didactice

Ora de Religie solicită utilizarea unui cadru metodologic variat, care să îmbine strategii didactice tradiționale și moderne deopotrivă, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității elevilor cu dizabilități intelectuale de comunicare și de reflecție asupra propriei deveniri, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe valorile moral-religioase, pentru dezvoltarea de atitudini precum încrederea, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, respectul pentru diferență.

De asemenea, strategiile didactice au rolul de a implica activ pe elevi cu dizabilități intelectuale în propria învățare, de a oferi acestora variate contexte de activitate cu rol de motivare pentru propria dezvoltare, de a evidenția caracterul actual al valorilor moral-religioase.

Strategiile de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina *Religie* vizează cu precădere:

- strategii inductive, bazate pe analiza și valorificarea diferitelor contexte concrete de viață – prin: analiza unor atitudini și comportamente manifeste (exemple din texte biblice, religioase, literare; exemple din viața cotidiană); identificarea unor norme și principii moral-religioase în situații date; analiza unor exemple de respectare sau de încălcare a normelor moral-religioase; analiza rolului modelelor în viața personală și a comunității;
- strategii bazate pe învățarea prin descoperire – pornind de la diferite suporturi concret-senzoriale: seturi de imagini, icoane, ilustrații cu conținut religios-moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și din cea a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice;
- strategii interactive, bazate pe conversație, discuții în grup, dezbateri, interviuri, tehnici ale gândirii critice – pentru identificarea modalităților de aplicare în viața cotidiană a diferitelor valori religioase; pentru evidențierea trăsăturilor morale ale unor persoane; pentru exersarea formulării de argumente sau contraargumente cu privire la un punct de vedere;
- strategii de învățare problematizată – prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă ce apar în grupurile de apartenență sau la nivelul comunității, pornind de la relaționarea acestora cu valorile moral-religioase;
- strategii bazate pe lecturarea de texte variate – pentru a facilita dezvoltarea vocabularului cu termeni din domeniul religios și pentru a le susține interesul față de aprofundarea mesajului textului revelat;
- strategii care valorifică jocul de rol și dramatizarea – pentru construirea unor situații de învățare în care elevii sunt puși în variate contexte de interacțiune, de evaluare critică, de reflecție asupra unor situații de viață cotidiană, de dezvoltare a creativității și a abilităților socio-emoționale;

- strategii de învățare bazată pe proiect – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere cu relevanță moral-religioasă; proiectele pot fi realizate la nivel de grup de elevi/clasă/școală/comunitate. Temele proiectelor vor fi relaționate cu conținuturile din programa școlară și pot viza: teme specifice disciplinei *Religie*, teme interdisciplinare sau teme legate de sărbători religioase ale comunității.

Aplicarea diferitelor strategii didactice presupune alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal) și utilizarea unor resurse de învățare variate: texte (biblice, religioase, literare); imagini (icoane, planșe ilustrative); softuri educaționale, CD-uri, DVD-uri; prezentări online, adaptate competențelor și conținuturilor propuse; site-uri cu informații relevante pentru domeniul religiei.

Alegerea strategiilor de învățare presupune efortul profesorului pentru personalizarea demersului didactic, fapt care înseamnă proiectarea activităților de predare-învățare în acord cu nevoi și interese specifice. Ca urmare, în acord cu prevederile *Legii educației naționale nr. 1/2011* cu completările și modificările ulterioare, profesorul decide cum va utiliza procentul de 25% din timpul alocat disciplinei (de exemplu: activități de predare-învățare adaptate la nevoi speciale de învățare, la interese speciale de cunoaștere, la specificul cultural și religios al comunității).

Una dintre strategiile de realizare a competențelor propuse este **proiectul educațional**. Prin prezenta programă școlară se propune realizarea a cel puțin un proiect educațional pe parcursul fiecărui an de studiu, care se recomandă a se derula cu prioritate în cadrul domeniului de conținut „Viața creștinului împreună cu semenii”. În elaborarea și derularea proiectului educațional, elevii, sub coordonarea profesorului, vor parcurge următoarele etape, în activitatea din clasă: a) stabilirea domeniului de interes; b) alegerea temei; c) identificarea și recomandarea resurselor bibliografice, materiale; d) precizarea elementelor de conținut; e) colectarea datelor; f) realizarea produselor; g) prezentarea rezultatelor/evaluarea proiectului; h) diseminarea rezultatelor proiectului.

În cele de mai jos prezentăm detaliate fiecare etapă:

- **stabilirea domeniului de interes**

Domeniul de conținut recomandat pentru abordarea prin proiect educațional este „Viața creștinului împreună cu semenii”. De asemenea, alte teme din programa școlară pot fi abordate prin această metodă. Temele specifice acestui domeniu vor fi utilizate de către cadrul didactic în calitate de oportunități de sprijin al elevilor pentru realizarea proiectelor alese.

Prin proiectele educaționale se va urmări sensibilizarea elevilor față de valori care se corelează cu temele abordate la nivelul fiecărei clase de studiu: la clasa a V-a – respectul, patriotismul, altruismul; întraajutorarea; la clasa a VI-a – rugăciunea/încrederea în puterea credinței, milostenia, bunătatea, iertarea; la clasa a VII-a – bucuria, frumosul, prietenia, iubirea; la clasa a VIII-a – libertatea, responsabilitatea, optimismul, consecvența/statornicia.

- **alegerea temei**

În vederea alegerii temei proiectului, pot fi realizate discuții cu elevii din clasă, invitarea la oră a unor personalități din comunitatea locală, aplicarea unor chestionare elevilor din școală. O metodă care poate fi utilizată în această etapă este brainstormingul, care permite participarea activă și creativă a elevilor unei clase în alegerea temei și care contribuie la exersarea competențelor de lucru în echipă, argumentare și negociere.

- **identificarea și recomandarea resurselor/surselor de informare**

Resursele materiale care vor fi folosite vor fi recomandate atât de profesor, cât și de elevi, dar vor fi utilizate numai cele pentru care există acordul profesorului îndrumător. Astfel, se pot utiliza atât materiale în format fizic, cât și în format electronic, linkuri către anumite pagini web realizate de elev, individual sau în echipe de lucru.

- **precizarea elementelor de conținut**

Elementele de conținut ale Proiectului educațional vor fi: Pagina de prezentare (autorul, școala, titlul, perioada elaborării, parteneri/colaboratori); Introducerea (Argument și prezentarea cadrului conceptual căruia i se subscrie studiul realizat pe baza fișelor de proiect); Dezvoltarea cât mai creativă a elementelor de conținut/fișele de proiect; Concluziile studiilor efectuate; Bibliografie; Anexe (imagini, fotografii, fișe de observație, artefacte adecvate tematicilor).

- **colectarea datelor**

Elevii vor fi încurajați să-și procure informațiile cele mai semnificative pentru tema aleasă, într-o manieră personalizată, din orice secvență a învățării de pe perioada derulării proiectului educațional. În acest fel, vor deprinde că relaționarea cu colegii are o importantă funcție educativă, care poate ajuta la reușita activităților pe care le derulează.

Profesorul are un rol pregnant de facilitator al experiențelor de învățare. Vor fi încurajate activitățile care se vor desfășura în alte spații educaționale din afara unității școlare (biserici, muzee, instituții culturale, centre de creativitate, teatre, case de cultură). Sursele tehnologiei moderne vor fi în egală măsură valorificate, sub coordonarea profesorului de *Religie*.

De asemenea, în activitățile de microcercetare, elevii vor fi încurajați să poarte discuții cu părinții, bunicii, preoți, monahi sau alte persoane resursă.

- **realizarea produselor**

Fișele de proiect sunt produse ale proiectului, dar acestea pot fi completate cu diferite piese originale adecvate tematicii supuse cercetării. Produsele pot fi depuse fie în format fizic, fie în format digital, fie mixt. Fiind o activitate de mare complexitate, proiectului educațional îi vor fi alocate mai multe ore.

- **prezentarea rezultatelor/evaluarea proiectului**

Această etapă se va desfășura permanent, atât sub aspectul autoevaluării, cât și al evaluării propriu-zise. La final, vor fi selectate modalități complementare/alternative de evaluare, motivante pentru elevi: o expoziție; o publicație cu materialele elaborate de elevi; hărți conceptuale; slide-uri; blog; site web; fișier video; planșe; jurnal; prezentare online; galerie virtuală; expoziție.

- **diseminarea rezultatelor proiectului**

Elevii vor fi încurajați să popularizeze portofoliile educaționale atât la nivelul clasei, școlii, cât și în afara acesteia. Vor putea alege diferite modalități de mediatizare, cum ar fi: pagina de Facebook a școlii, site-ul școlii, revista școlii, afișe, pliante, flyere

Contexte și medii de învățare

Nevoia de a motiva elevii pentru învățare și de a-i pregăti pentru a percepe religia ca parte componentă a vieții cotidiene presupune îmbinarea între activități de învățare organizate în contexte formale, nonformale și informale. Prin specificul ei, educația religioasă permite valorificarea didactică a unor contexte variate de învățare:

- sala de clasă – lecții clasice, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității;
- bibliotecă – identificarea de cărți relevante pentru domeniul educației religioase, organizarea unor activități de lectură, participarea la întâlniri cu diferite personalități;
- biserică – participarea și observarea anumitor slujbe bisericesti, obiecte de cult; discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente la nivelul comunității;
- muzee – vizitarea unor expoziții tematice; prezentarea rezultatelor unor proiecte;
- mănăstiri, alte lăcașuri de cult – activități de observare a spațiilor sau obiectelor cu caracter sacru, discuții cu specialiști, dialoguri cu duhovnici;
- mediul virtual, Internet – utilizarea unor platforme educaționale, căutarea de informații și imagini cu caracter religios din spațiul proxim sau din alte arealuri

geografice și culturale; urmărirea de secvențe muzicale, liturgice corelate cu temele planificate;

- alte spații informale (cinematograf, stradă, parc) – vizionarea unor filme pe teme cu relevanță religioasă, observarea comportamentelor oamenilor și analizarea acestora din perspectiva valorilor moral-religioase;
- comunitate – organizarea unor acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea persoanelor aflate în situații defavorizate; acțiuni comunitare de îngrijire a mediului fizic; organizarea de expoziții, târguri, mini- campanii.

Aspecte privind evaluarea

Alături de metodele tradiționale de evaluare, probele orale, scrise și practice pentru evaluarea competențelor specifice dobândite de elevi cu dizabilități intelectuale, se recomandă a fi utilizate și metode complementare/alternative de evaluare, cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, proiectul, portofoliul, autoevaluarea precum și activități practice, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile elevilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini moral-religioase, analiza produselor activității elevilor.

De asemenea, exemplele de activități de învățare oferă numeroase sugestii pentru organizarea unor contexte de autoevaluare și reflecție asupra celor învățate, cu rol de valorizare a intereselor și abilităților personale, de interiorizare a valorilor și de identificare a modurilor de aplicare a acestora în viața personală și a comunității.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi cu dizabilități intelectuale în contexte nonformale sau informale, ce au relevanță pentru domeniul educației religioase. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Ca urmare, în cadrul orei de *Religie*, cele mai importante funcții ale evaluării sunt funcția de reglare a strategiilor de predare-învățare și funcția motivațională a elevului pentru propria devenire.

Bibliografie

1. Albulescu, M., Albulescu, I., (2002), *Studiul disciplinelor socio-umane. Aspecte formative: structura și dezvoltarea competențelor*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca;
2. Braniște, E., (1984), *Liturgica teoretică (Manual pentru seminariile teologice)*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București;
3. Bria, I., (1996), *Ortodoxia în Europa - locul spiritualității române*, Ed. Trinitas, Iași;
4. Bria, I., (1994), *Dicționar de teologie ortodoxă*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București;
5. Bria, I., (1995), *Ortodoxia în Europa*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași;
6. Cabasila, N., (1992), *Tâlcuirea dumnezeieștii liturghii și despre viața în Hristos*, Ed. Arhiepiscopiei Bucureștilor, București;
7. Călugăr, D., (1990), *Hristos în școală*, (I), (II), Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor;
8. Cerghit, I., (1997), *Metode de învățământ*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
9. Chifăr, N., (2002), *Istoria creștinismului*, vol. I-II, Ed. Trinitas, Iași;
10. Ciobanu, D., (1999), *Să educăm prin pilde și povestioare*, Ed. Presa Bună, Iași;
11. Ciobanu, O., (2001), *Sunt copil, lisuse*, Ed. Sapienția, Iași;
12. Cucoș, C-tin, (1999), *Educația religioasă – repere teoretice și metodice*, Ed. Polirom, Iași;
13. Cucoș, C-tin, (1998), (coord.), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Ed. Polirom, Iași;
14. Damaschin, S.I., (1993), *Dogmatica*, Ed. Scripta, București;
15. Danciu, A., (1999), *Metodica predării religiei în școlile primare, gimnaziile și licee*, Ed. Anastasia, București;
16. Diac. D., (1998), *Ecumenismul-factor de stabilitate în lumea de azi*, București;
17. Eusebiu de Cezareea (1991), *Viața lui Constantin cel Mare*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
18. Pacurariu, M., (2000), *Istoria Bisericii Ortodoxe Române (I.B.O.R.)*, Ed. Sophia, București;
19. Verza, E., Șchiopu, U., (1995), *Psihologia vârștelor. Ciclurile vieții*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
20. *** (2017), *Programa V – VIII*, aprobată prin OMEN 3393 din 28 februarie 2017;
21. *** (1991), *BIBLIA sau Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București;

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Aurora LEFTER, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituția de apartenență
Lefter Aurora	Inspectoratul Școlar Județean Vrancea
Eftime-Tufaru Ana-Maria-Laura	C.S.E.I. Măicănești

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Pentru a relaționa cu lumea înconjurătoare, elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au nevoie de mijloace alternative de exprimare și comunicare. Valențele terapeutice ale artei au un rol foarte important în procesul de educare și recuperare, abordând stimularea polisenzorială, acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător și formarea unor abilități plastice, ca mijloace alternative de exprimare și comunicare.

Educația artistică oferă elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate ocazia de:

- a explora diferite materiale și a parcurge procese artistice;
- a intra în contact cu atributele lumii vii, acționând direct asupra culorilor, formelor, texturilor, modelelor și altor caracteristici;
- a utiliza și a analiza numeroase materiale și procese din mediile înconjurătoare pe care le pot analiza, combina, organiza vizual și tactil, astfel încât să corespundă intențiilor lor de comunicare;
- a exprima ceea ce simt, văd, aud, gândesc, atunci când sunt părtași la o experiență artistică;
- a valoriza și a evalua propriile realizări sau pe cele ale colegilor;

Programa școlară pentru disciplina *Educație plastică* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a din învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în Planul-cadru de învățământ, pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate aprobat prin OMEN nr.3622/ 27.04.2018, în aria curriculară Arte, având alocat un buget de timp de 2 ore/ săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani de școlaritate.

Disciplina *Educație plastică* își propune să cultive sensibilitatea, creativitatea în scopul comunicării prin artă și asigură premisele unui transfer al achizițiilor dobândite către celelalte discipline și în viața socială. Programa pentru disciplina *Educație plastică* are la bază documente de cercetare utilizate în diferite terapii realizate prin mediere artistică.

Demersul didactic promovat de programa pentru disciplina *Educație plastică* contribuie la profilul de formare al absolventului de gimnaziu prin utilizarea mijloacelor specifice disciplinei: conștientizarea participării plenare prin cultivarea sensibilității, extinderea posibilităților de comunicare cu ajutorul imaginii, apelul la trăirea și exprimarea artistică liberă și creativă, valorificarea învățării în proiecte și produse cu sens pentru elev.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație plastică* evidențiază achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, ele reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competențelor specifice, profesorul este cel care alege și proiectează

activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă și de interesele fiecărui elev, de mijloacele și de materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului de studiu și sunt mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Este necesară o abordare specifică vârstei, bazată în esență pe stimularea și individualizarea învățării, pe dezvoltarea interesului elevului și pe implicarea în activitate.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Studiul disciplinei *Educație plastică* început în clasa pregătitoare se continuă până în clasa a VIII-a, permițând o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**
- 2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative**
- 3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază

Clasa a V-a
<p>1.1. Conștientizarea existenței unui mesaj transmis prin limbaj artistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - studierea unei lucrări de artă pentru a percepe conceptul transmis; - exerciții de percepție a imaginii în ansamblul ei; - exerciții de parcurgere a traseului compozițional.
<p>1.2. Studiarea elementelor de limbaj plastic în lucrări de artă și în compoziții proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a rolului elementelor de limbaj plastic în lucrări de artă; - tratarea expresivității limbajului în lucrările proprii.
<p>1.3. Observarea diferențelor între forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, care apar de-a lungul timpului, în diferite culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor imagini și/ sau filme care prezintă creații specifice diferitelor culturi; - susținerea unor discuții pe teme date; - realizarea de schițe după imagini.

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale, plastice și decorative

Clasa a V-a
<p>2.1. Întrebuințarea corespunzătoare a instrumentelor, materialelor și tehnicilor specifice în activitățile artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de diferențiere a instrumentelor și a utilității acestora; - exerciții grafice, utilizând creioane, cărbune de desen, cretă, pastel, tuș, pensule; - tratarea picturală a unor suprafețe utilizând pensule de diferite mărimi, ștampile, bureți; - modelarea unor volume cu mâna și/ sau utilizând diferite ustensile specifice; - exerciții de identificare a materialelor necesare lucrării tematice sau liber alese: hârtie, carton, pânză, sticlă, ceramică, lemn etc.
<p>2.2. Formarea gesturilor plastice în scopul însușirii unor tehnici de lucru și a unor elemente de limbaj plastic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de obținere a diverselor tipuri de puncte, linii, pete, forme cu ajutorul creioanelor, cărbunelui de desen, pensulelor; prin colaje și prin modelare; - realizarea de amestecuri de culori și nonculori pentru obținerea culorilor binare, binare de gradul 2; - exerciții de obținere a tonurilor și a degradeurilor utilizând tehnici specifice graficii și picturii; - experiențe practice cu diferite materiale și tehnici mixte.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a V-a
<p>3.1. Realizarea de compoziții plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții unitare, închise/ deschise pe un fundal muzical; - realizarea de compoziții cu un centru de interes pe teme date sau alese; - organizarea unei suprafețe date folosind puncte, linii, pete; - organizarea spațiului plastic pe baza posibilităților variate de trasare a liniei; - tratarea picturală a unor suprafețe în cadrul unei compoziții în care sunt folosite culorile calde și/ sau culorile reci;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exprimarea stării afective prin compoziția cromatică; - realizarea unei compoziții și aplicații în care este folosit contrastul unei perechi de culori complementare; - aplicații pentru structurarea imaginii artistice utilizând culori calde, reci și non-culori.
<p>3.2. Participarea la evenimente culturale școlare și extrașcolare care valorifică artele vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - pregătirea unor expoziții (selecție, panotare, vernisare, premiere); - implicarea la realizarea unei lucrări colective pentru decorarea unui spațiu ambiental; - participarea la concursuri specifice; - vizite în atelierelor unor artiști; - participarea la ateliere comune părinți-copii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Limbajul plastic	<p>Prezentarea domeniului artelor plastice: ramuri, genuri, spațiul plastic</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punct, linie, pată, formă bi și tridimensională, culoare, valoare</p> <p>Culorile spectrului solar</p> <p>Clasificarea culorilor - conform teoriei constructive despre culoare (culori primare, binare de gradul 1 și 2, calde și reci, culori complementare) și non-culori</p> <p>Amestecuri cromatice și acromatice; nuanțe și griuri</p> <p>Efectele emoționale ale acordurilor de culori</p> <p>Contrastele valorice între lumină și umbră</p>
Noțiuni de cultură artistică	Prezentare succintă a celor mai reprezentative lucrări din istoria artei universale
Tehnici specifice artelor plastice	<p>Materiale și tehnici de lucru</p> <p>Desenul în creion, cărbune</p> <p>Pictura în culori de apă</p> <p>Modelajul în lut</p> <p>Tratarea picturală</p> <p>Activarea simțurilor prin materialele din care sunt făcute obiectele de artă</p> <p>Experiențe cu diferite materiale și tehnici</p>
Compoziția plastică	<p>Noțiuni generale despre imaginea plastică</p> <p>Imaginea plastică bidimensională, plană</p> <p>Noțiuni de compoziție. Compoziția liberă. Unitatea compoziției</p> <p>Compoziții cu dominantă verticală, orizontală, oblică</p> <p>Organizarea spațiului plastic închis sau deschis prin linie și pată</p> <p>Centrul de interes</p>
Proiecte și evenimente	<p>Mapă de lucrări plastice</p> <p>Vizite în atelierelor unor artiști</p> <p>Expoziții tematice</p> <p>Ateliere părinți-copii</p>

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază

Clasa a VI-a
<p>1.1. Transmiterea mesajului prin limbaj plastic în domeniul artelor tridimensionale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a elementelor expresive ale limbajului vizual în opere de artă; - exerciții de proiectare a limbajului vizual în lucrări proprii; - analizarea mesajului transmis în propria lucrare.
<p>1.2. Corelarea mesajului artistic al unei lucrări de artă cu mijloacele de expresie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare la alte domenii artistice a mesajului comunicat prin expresie plastică - paralelă cu muzica (de exemplu: ritm plastic - ritm muzical), cu literatura, cu abilitarea manuală etc.; - joc de rol cu scopul utilizării limbajului specific (de exemplu: „La muzeu”, „Vizită la expoziție”); - analiza propriilor lucrări raportate la mijloacele de expresie utilizate.
<p>1.3. Identificarea diferitelor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor imagini și/ sau filme care prezintă creații specifice artelor plastice și decorative; - recunoașterea unor opere celebre din istoria artei europene.

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative

Clasa a VI-a
<p>2.1. Folosirea instrumentelor în contexte specifice tehnicii abordate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor compoziții utilizând instrumente corespunzătoare unor tehnici grafice; - elaborarea de schițe folosind după caz linii în duct continuu, subțire-gros, hașuri, linii punctate, întrerupte etc.; - crearea de variante coloristice prin tratarea decorativă a suprafețelor într-o compoziție ritmată.
<p>2.2. Adecvarea limbajului plastic folosit la comunicarea mesajului intenționat</p> <ul style="list-style-type: none"> - experimentarea tratării decorative pe diferite suporturi (diferite tipuri de hârtie, pe pânză, pe lemn, pe sticlă, etc.); - realizarea de schițe cu dominantă de culoare; - realizarea de schițe utilizând diverse game cromatice; - realizarea de schițe folosind contraste cromatice.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a VI-a
<p>3.1. Transpunerea ideilor, stărilor afective și mesajelor prin limbaj plastic în cadrul unor lucrări proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea spațiului plastic închis/ deschis; - realizarea de compoziții cu un centru de interes; - realizarea de compoziții folosind forme plastice inspirate din natură; - realizarea de compoziții utilizând culori calde și/ sau reci; - realizarea de compoziții utilizând culorile complementare; - realizarea de compoziții utilizând ritmul plastic.
<p>3.2. Realizarea unor lucrări artistice, în cadrul unor evenimente cultural-școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor expoziții în spațiile școlare (selecție, panotare, vernisare, premiere);

Clasa a VI-a
- participarea la concursuri locale, regionale, naționale și internaționale; - participarea la cercuri de pictură, workshop de pictură (art-therapy).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Limbaj plastic	Expresivități ale limbajului plastic Operarea cu „valoarea” ca element de limbaj în spațiul plastic Linia valorată, pata valorată. Contrastul valoric ca mijloc de expresie plastică Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică (conform teoriei constructive despre culoare) Game cromatice Acorduri cromatice Dominanta cromatică
Noțiuni de cultură artistică	Prezentare succintă a celor mai reprezentative lucrări din istoria artei europene
Tehnici specifice artelor plastice	Tehnici grafice - valorația prin linie și suprafață în creion și cărbune Tratarea picturală Tratarea decorativă
Compoziția plastică	Natura ca sursă de inspirație - schițe, crochiuri, etc. Forme naturale - forme plastice, plane și spațiale Compoziția decorativă - stilizarea și modulul Ritmul în compoziția decorativă Ritmul în compoziția plastică
Proiecte și evenimente	Expoziția, workshop de pictură, concursuri de specialitate

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Decodificarea mesajelor transmise prin limbaj artistic în domeniul artelor decorative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a unor lucrări de artă decorativă; - analizarea unui ansamblu de vestimentație; - exerciții de descriere a artelor textile, mobilier, ceramică, sticlă, metal, design, etc.
<p>1.2. Analizarea valențelor expresive ale limbajului plastic în compoziții diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor creații artistice; - stimularea comunicării de tip artistic prin joc de rol (de exemplu: „Sunt ghid/ interpret local” - joc de inițiere în comunicarea de tip artistic).
<p>1.3. Identificarea unor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, în arta românească</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor lucrărilor de artă din albume de artă românească; - vizionarea de filme didactice și documentare de profil.

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea limbajului plastic, a tehnicilor și instrumentelor variate în cadrul studiului după natură și/ sau compoziție</p> <ul style="list-style-type: none"> - desenarea, după natură, a unor obiecte, evidențiind fiecare etapă de studiu; - abordarea interdisciplinară în realizarea aceleiași compoziții tematice, folosind diferite tehnici și instrumente (cărbune, creion etc.).
<p>2.2. Valorificarea valențelor expresive ale limbajului plastic în studiul după natură și/ sau compoziție</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de schițe după natură în diverse tehnici rapide (pensulă, peniță, burete, pană etc.); - realizarea unei compoziții plecând de la realitatea obiectivă, folosind contrastul extrem al scării valorice, în tehnica creion sau tuș; - obținerea elementelor de limbaj prin tehnici grafice, de pictură și de modelaj.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a VII-a
<p>3.1. Exprimarea ideilor, sentimentelor și mesajelor prin compoziții plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de studii după natură (flori, plante, fluturi etc.); - realizarea de peisaje cu ajutorul perspectivei libere (anotimpurile, momentele zilei); - realizarea de motive decorative folosind tehnici diverse; - realizarea de compoziții plastic folosind redarea în perspectivă a formelor.
<p>3.2. Realizarea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente la nivel local sau la nivel de comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor expoziții într-un spațiu adecvat promovării talentelor; - participarea la diverse evenimente culturale în școală sau în comunitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Limbajul plastic	Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului: studii după natură (natură statică, peisaj) Modularea formelor și texturilor prin valoare Efectul spațial al culorilor
Noțiuni de cultură generală	Prezentare succintă a celor mai reprezentative lucrări din istoria artei românești
Tehnici specifice artelor plastice	Valorație creion - cărbune
Compoziția plastică	Compoziția plastică cu mai multe centre de interes - compoziția statică și compoziția dinamică Compoziția decorativă; principii decorative: stilizarea, simetria, repetiția, alternanța și jocul de fond
Proiecte și evenimente	Portofoliu de documentare

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Interpretarea unor mesaje artistice receptate în artele cinetice: teatru, film, TV, computer, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea exercițiului receptării în artele cinetice: teatru, film, TV, computer, etc.; - exerciții de analiză asupra unor creații artistice.
<p>1.2. Utilizarea criteriilor valorice proprii în analiza lucrărilor de artă</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza legăturii între mesajul transmis și mijloacele de expresie folosite în diferite lucrări de artă; - exerciții de inovație în arta contemporană.
<p>1.3. Observarea unor direcții de manifestare în artele vizuale contemporane</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor afișe de teatru, de film, spectacol etc.; - realizarea de postere colective; - analiza unor decoruri, costume, creații de design vestimentar și interior; - vizionarea de filme documentare.

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Punerea în valoare a caracteristicilor instrumentelor și a potențialului expresiv al tehnicilor aplicate, în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - schițarea de peisaje în care adâncimea este sugerată, prin micșorarea treptată a formelor; - realizarea unei compoziții decorative folosind diferite instrumente (de exemplu: compas, riglă, echer).
<p>2.2. Valorizarea, în contexte variate, a caracteristicilor expresive ale limbajului plastic și decorativ în compoziții și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții decorative cu figuri geometrice plane/ spațiale sau cu forme și structuri naturale; - schițarea unor postere pe diferite teme utilizând instrumente și tehnici variate.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Exprimarea ideilor, sentimentelor și mesajelor în diferite domenii artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții tematice urmărind armonii cromatice; - realizarea unei naturi statice evidențind fiecare etapă de studiu; - realizarea de compoziții figurative (de exemplu: scene de poveste, piese de teatru); - realizarea unor afișe de grafică publicitară (de exemplu: afiș de spectacol, copertă de carte, ambalaj din carton al unui produs, siglă a unei firme etc.); - comentarea unor creații din cadrul artelor cinetice.
<p>3.2. Dezvoltarea de evenimente ce pun în evidență produse artistice creative bazate pe teme plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - pregătirea unor expoziții în spațiile școlare și culturale; - realizarea de afișe, broșuri etc. în cadrul unor proiecte tematice; - promovarea unui concurs/ eveniment la nivelul școlii/ comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Limbajul plastic	Elemente de perspectivă: - reprezentarea punctului, a dreptei, a figurilor și a corpurilor geometrice în perspectivă Noțiuni generale de design: design grafic, design de produs, design ambiental
Noțiuni de cultură artistică	Prezentare succintă a celor mai reprezentative lucrări din istoria artei contemporane
Tehnici specifice artelor plastice	Reprezentare grafică și cromatică, modelaj, grafică computerizată, fotografiere
Compoziția plastică	Studiul după natură, creion și culoare: natură statică (continuare) Modularea luminii pe volum Textură și materialitate Expresivitatea corpului și figurii umane (compoziții figurative cu personaje). Compoziția decorativă pe baza modificării succesive a spațiului în cadrul unei liniaturi inițiale
Proiecte și evenimente	Afiș de promovare

Sugestii metodologice

Activitățile de Educație plastică trebuie să pună accent pe modalitățile de lucru care respectă principiile didactice pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate: individualizarea, accesibilitatea sarcinilor, asigurarea unei baze perceptiv-motrice care să ajute la formarea gesturilor plastice.

Exersarea gesturilor plastice, învățarea elementelor de limbaj plastic stimulează exprimarea liberă a elevilor. Combinarea și armonizarea culorilor permit elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să-și diminueze propriile tensiuni emoționale și comportamentale, să atingă stări de echilibru psiho-afectiv.

Educația plastică trebuie să contribuie, în mod deosebit, la formarea și dezvoltarea spiritului de observație, a atenției, a reprezentărilor spațiale, a interesului și plăcerii de a desena, a colora, a modela și a aranja, după cerințele frumosului din jur.

Profesorul trebuie să creeze un climat socio-afectiv pozitiv, securizant și stimulat și să asigure flexibilitatea activităților educaționale și de învățare. Cadrul didactic poate adapta materialele, tehnicile și conținutul temelor la specificul dizabilității, în funcție de nevoile subiectului cu care lucrează.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și individuale precum și intereselor elevilor din ciclul gimnazial și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte care vizează elevi cu diferite niveluri de învățare. Este recomandată realizarea activităților astfel încât elevii să își manifeste libertatea de alegere în ceea ce privește subiectul.

Subiectul aplicativ este pretext al temei plastice. Se va urmări atât înțelegerea conceptelor, cât și utilizarea practică a acestora. Se vor dezvolta competențe de susținere orală a lucrărilor proprii.

Prezentarea noțiunilor de istorie a artelor într-o abordare diferită, contextualizată va stârni interesul elevilor, care vor fi antrenați în călătorii virtuale și încurajați să se exprime prin imagini, cât și al profesorilor, care au oportunitatea de a valorifica metodele moderne de predare, folosind alături de bibliografia clasică, mijloacele informatice.

Programa de Educație plastică are în vedere însușirea graduală a limbajului vizual, a tehnicilor specifice și a noțiunilor de teorie constructivă a formei și a culorii. Dobândirea competențelor generale și specifice stabilite în programă se realizează prin activități predominant practice. În cazul activităților practice este recomandată utilizarea tehnicilor specifice artelor plastice (tehnica picturii, graficii și modelajului) precum și a tehnicilor IT, respectiv generarea și procesarea de imagini computerizate, fotografie și film digital, în funcție de resursele unității școlare.

Demersul didactic va fi construit pe strategii activ-participative: lucrul în echipă, dezvoltarea de proiecte tematice, brainstormingul, metoda cubului, metoda cadranelor, turul galeriei, jocul de rol. Se recomandă implicarea în proiecte, realizate individual și în grup și participarea la cât mai multe concursuri de artă și expoziții astfel încât elevii să devină participanți activi în propria învățare. Se recomandă utilizarea tablei interactive sau a videoproietorului în activitatea de la clasă. Se vor prezenta texte și imagini reprezentative și se vor accesa site-urile muzeelor și galeriilor de artă.

Pentru dezvoltarea creativității și imaginației artistice este recomandată folosirea de metode prin care experimentul artistic să fie acceptat și încurajat. Demersul didactic este flexibil, favorizând libertatea artistică, inovația și exprimarea creativității. Experimentarea permanentă trebuie sprijinită, astfel încât preocuparea majoră să fie aceea de a formula întrebări, nu neapărat de a obține un anumit produs finit.

Înțelegerea faptului că într-o creație artistică rezultatul final, cât și răspunsul artistic sunt importante, însă traseul parcurs de elevi, prin încercare și eroare, este fundamental, conduce la formarea unui anumit tip de gândire și abordare artistică.

Pentru o mai bună organizare, este oferită o listă orientativă a materialelor și a instrumentelor de lucru:

- hârtie de diferite grosimi și texturi diferite, carton, coli de scris;
- creioane B-12B, creioane colorate, creioane cerate;
- cărbune, pastel;
- acuarele, tempera, guașe, acrilice, pigmenți - coloranți cu termofixare pentru material textil;
- material textil, pânză ;
- ceramică;
- lut, pastă de modelaj;
- pensule, bureți, rigle;
- foarfece, cutter, adezivi.

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru a viziona expozițiile permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- vizite la expoziții organizate cu diferite ocazii;
- participarea la expoziții stradale;
- participarea la târgurile cu produse tradiționale, realizate manual (de exemplu: Târgul olarilor, Târgul meșteșugarilor, Târgul de Moș Nicolae, Târgul de Ziua Națională a României, Târgul de mărtisor etc.);
- participarea la ateliere tematice (de exemplu, reciclarea hârtiei și a plasticului, confecționarea de rame de tablouri, pictură pe sticlă, pe lemn, pe mobilă, realizarea de colaje/ afișe/ panouri etc.);
- organizarea de întâlniri cu artiști plastici, meșteri populari, oameni de cultură etc.;
- participarea la festivaluri pe teme artistico-plastice;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;
- derularea de activități utilizând softuri educaționale de profil;
- participarea la activități de tip șezătoare alături de artiști sau specialiști în domeniu.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Exemplu de activitate pentru clasa a VIII-a – Natură statică -

Context:

Pornind de la întrebările:

- Din ce elemente este compusă natura statică?
- Ce forme și culori au obiectele sau drapajul expus?

Se va introduce un proiect de scurtă durată (2 ore) care să valorifice atât competențele de comunicare, dar și cele artistice ale elevilor. În strânsă legătură cu particularitățile de vârstă și intelect, această temă propune elevilor un exercițiu de reflecție asupra propriilor abilități și aptitudini.

Sarcini de lucru:

1. Prezentarea proiectului:

- elevii vor participa la discuții referitoare la etapele de realizare a naturii statice
- vizionarea unor albume de artă (1.2);
- analizarea unor lucrări realizate de alți elevi sau a unor planșe didactice (1.2).

2. Realizarea naturii statice:

- realizarea unei schițe cu creionul pe coli de hârtie A3, paginație, construcție (2.1);
- finalizarea elementelor de detaliu (farfurie, cană, drapaj etc.) (2.2);
- pregătirea culorilor și aplicarea acestora (2.2);
- adăugarea elementelor decorative.

3. Expoziția propriu-zisă (3.2):

- lucrările pot fi expuse pe simeze, astfel încât impactul să fie unul cât mai vizibil;
- expunerea în linie, de-a lungul sălii de clasă sau pe holul școlii;
- expunerea pe sârmă: lucrările vor fi prinse cu cârlige pe o sfoară;
- expunerea într-o modalitate la alegere;
- realizarea unui tur de galerie între elevi sau cu ceilalți participanți la proiect (alte clase, dacă este cazul).

Competențe specifice vizate:

1. Utilizarea criteriilor valorice proprii în analiza lucrărilor de artă;
2. Punerea în valoare a caracteristicilor instrumentelor și a potențialului expresiv al tehnicilor aplicate, în contexte diferite;
3. Valorizarea, în contexte variate, a caracteristicilor expresive ale limbajului plastic și decorativ în compoziții și în mediul înconjurător;
4. Explorarea unor modalități alternative de exprimare a ideilor, sentimentelor și mesajelor în diferite domenii artistice;
5. Dezvoltarea de evenimente ce pun în evidență produse artistice creative bazate pe teme plastice.

Materiale necesare:

- coli A3, acuarele/ tempera/ guașă/ acrilice, pensule, creion 1B, suport de apă, paletă

Timp de lucru:

- 2 ore

Comentarii:

- Activitatea poate fi derulată în paralel cu alte clase, pentru a evidenția asemănările și diferențele dintre lucrările plastice, prin metoda cubului sau metoda exploziei stelare
- Expoziția finală poate face parte dintr-un proiect mai larg (de exemplu: un proiect în care se pune accentul pe decorarea școlii)
- Expoziția poate fi realizată într-un spațiu cultural, cu scopul promovării talentelor.

Bibliografie

1. Ailincăi, C., (2010), *Introducere în gramatica limbajului vizual*, Editura Polirom, Iași;
2. Arnheim, R., (2011), *Artă și percepție vizuală*, Editura Polirom, Iași;
3. Arnheim, R., (2012), *Forța centrului visual*, Editura Polirom, Iași;
4. Barber, B., (2015), *Principiile fundamentale ale desenului*, Editura Rao, București;
5. Cerghit I., (2002), *Sisteme de instruire alternative și complementare*, Ed. Aramis, București;
6. Cioca, V., (2007), *Jocul de-a arta*, Editura Limes, Cluj-Napoca;
7. Cucoș, C., (2000), *Pedagogie*, Ed. Polirom, Iași;
8. Dabner, D., (2005), *Design Grafic*, Editura Rao, București;
9. Dagen, N.L., (2004), *Pictura. Secrete și dezvoltări*, Editura Rao, București;
10. Eco, U., (2014), *Istoria urâtului*, Editura Rao, București;
11. Eco, U., (2012), *Istoria frumuseții*, Editura Rao, București;
12. Fride-Carrassat, P., Marcade, I., (2007), *Mișcări artistice în pictură*, Editura Rao, București;
13. Focillon, H., (1995), *Viața formelor*, Editura Meridiane, București;
14. Francastel, P., (1972), *Realitatea figurativă*, Editura Meridiane, București;
15. Genevieve, M., (2000), *De ce și cum evaluăm*, Ed. Polirom, Iași;
16. Goleman, D., (2008), *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București;
17. Gombrich, E.H., (1973), *Artă și iluzie*, Editura Meridiane, București;
18. Gombrich, E.H., (2007), *Istoria artei*, Editura Pro Editura și Tipografie, București;
19. Joița, E., (2002), *Educația cognitivă*, Ed. Polirom, Iași;
20. Jones, A.F., (2003), *Introducere în artă*, Editura Lider, București;
21. Kandinski, W., (1994), *Spiritualul în artă*, Editura Meridiane, București;
22. Leon, B.A., (1972), *Despre picture*, Editura Phaidon;
23. Meredieu, F., (2005), *Arta și noile tehnologii*, Editura Rao, București;
24. Michalko, M., (2008), *Secretele creativității. Fii genial!*, Editura Amaltea, București;
25. Monteil, J.-M., (1997), *Educație și formare*, Ed. Polirom, Iași;
26. Oprea, C.L., (2003), *Pedagogie. Alternative metodologice interactive*, Ed. Universității, București;
27. Preda, V., (2006), *Terapii prin mediere artistică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
28. Roco, M., (2001), *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași;
29. Stanciu, M., (1999), *Reforma conținuturilor învățământului. Cadru metodologic*, Ed. Polirom, Iași;

30. Wallon, Ph., Cambier, A., Engelhart, D., (2012), *Psihologia desenului la copil*, Editura Trei, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Delia STOICESCU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Sibiu

Nume și prenume	Instituție de apartenență
Stoicescu Delia	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Florea Bianca	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Guță Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Balint Camelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Neagu Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Nedela Simona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Făgețan Rodica Delia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Vecsei Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Herțoiu Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Opriș Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Felderă Bianca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Birău Octavian	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Cândea Burnete Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE MUZICALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație muzicală* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a din învățământul special gimnazial, pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, înscriindu-se în aria curriculară *Arte*. Această disciplină este prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, cu un buget de timp de 1 oră/ săptămână la fiecare nivel.

Programa disciplinei *Educație muzicală* este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial. Studiul muzicii reprezintă o veche și semnificativă tradiție a tuturor sistemelor de învățământ, fiind evident rolul extrem de important al acesteia în viața oamenilor. Ascultăm zilnic, din proprie inițiativă sau involuntar, muzică de diverse genuri. Cercetări recente arată că manifestările muzicale sunt principalele abordări artistice în viața tinerilor, că reprezintă momente de satisfacție personală, de îmbogățire spirituală sau comuniune.

Educația muzicală continuă explorarea domeniului, după parcurgerea unor prime etape, în cadrul disciplinei *Muzică, ritm și mișcare*, prezentă în planul-cadru pentru ciclul primar, în care s-a vizat un parcurs educativ specific etapei intuitive (pentru primii patru ani de studiu – de la clasa pregătitoare la clasa a treia), ca primă etapă în realizarea educației muzicale. În clasa a patra s-a intrat treptat în etapa notației muzicale, cu elemente de notație a înălțimilor, apoi și a duratelor, urmărindu-se conștientizarea utilizării anumitor parametri sonori, însă la nivelul unui prim contact, în contextul unui demers de tip integrat (prin combinarea elementelor strict muzicale cu cele ce țin de mișcare), îndrumat de un cadru didactic cu pregătire generală.

Activitățile specifice disciplinei *Educație muzicală* formează impresii, trezesc interesul pentru artă și cultură, contribuie la formarea gustului muzical și stimulează simțul estetic, imaginația și creativitatea, dezvoltând competențele vocale și instrumentale, auzul muzical al copiilor, simțul ritmic și memoria muzicală, dar și aspecte mai generale, precum dezvoltarea sensibilității, a siguranței de sine, autodisciplina, concentrarea și relaționarea pozitivă cu ceilalți, sub îndrumarea unui cadru didactic specializat, permițând transferul optim al unor competențe de nivel mai complex.

La elevii cu dificultăți semnificative de învățare, educația muzicală și folosirea interdisciplinară a muzicii facilitează depășirea obstacolelor frecvente în învățare legate de tulburări de concentrare a atenției, limbaj, exprimare personală, relaționare cu ceilalți, capacitate de autocontrol și alte dificultăți asociate. Astfel practica demonstrează că muzica sub forma unor cântece joc poate fi un mijloc excelent de introducere a unor secvențe de ice breaking la orice lecție, de captare a atenției și de ce nu, chiar de însușire a unor concepte din alte discipline de studiu.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație muzicală* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de**

activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Cânt vocal și instrumental*
- Elemente de limbaj muzical
- Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare

Cu primele două domenii de conținuturi elevii s-au familiarizat deja în învățământul primar. Cel de-al treilea domeniu are în vedere reliefaarea legăturilor dintre muzică și universul specific copilului și se axează pe deschiderile interdisciplinare.

Astfel, disciplina *Educație muzicală* își păstrează caracterul tradițional, însă propune abordări culturale eteronomice și interdisciplinare, în raport cu disciplinele studiate anterior, în învățământul primar, dar și cu cele ce se studiază în ciclul gimnazial. Se propun teme, ce pot reveni (în alți ani de studiu), care să exploreze relația muzicii cu limbajul corporal și cu domenii precum literatura, artele plastice, istoria, geografia, matematica, tehnologia informației, științele etc.

De importanță semnificativă sunt și **sugestiile repertoriale**, cu referire la repertorii de lucrări propuse spre a fi audiate, dar și de lucrări vocale ce pot fi interpretate în cadrul orelor de curs.

Sugestiile metodologice includ clarificări conceptuale, recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Construcția programei permite, pe baza experienței acumulate, exprimarea evolutivă prin cânt precum și receptarea adecvată a conținutului lucrărilor muzicale audiate, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

Competențe generale

- 1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**
- 2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical**
- 3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a V-a
<p>1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație și de emisie având ambitusul de o octavă; - exerciții de coordonare a cântului în ansamblu; - exerciții pentru păstrare a ritmului; - interpretarea unor lucrări muzicale simple care să conțină intervale de cvintă și sextă; - interpretare vocală în dialog sau conversație muzicală pe grupe/ perechi.
<p>1.2. Interpretarea unor fragmente simple instrumentale/ vocal-instrumentale *)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții specifice cântului instrumental pentru instrumente de percuție; - exerciții de coordonare a cântului instrumental în grup; - interpretare instrumentală sau vocal-instrumentală în dialog sau conversație muzicală pe grupe/ perechi.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea notației înălțimilor sunetelor în lecturarea și scrierea unor fragmente de piese formate din 2-5 sunete</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea unui cântec cunoscut cu reprezentarea sa grafică; - jocuri de recunoaștere, intonare și scriere a unor note; - exerciții de citire a unui text muzical.
<p>2.2. Utilizarea notației duratelor (note și pauze) în fragmente muzicale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor exerciții ritmice utilizând valorile de optime, pătrime și doime; - observarea raportului matematic între duratele de optime, pătrime și doime; - exerciții de notare a duratelor în măsurile 2/ 4 și 3/ 4; - jocuri de compunere a unor ritmuri (prin diverse combinații ale unor formule ritmice date).
<p>2.3. Operarea cu noțiuni de dinamică și timbru muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea nuanțelor de tempo rar și repede în piesele interpretate; - jocuri de modificare a nuanțelor într-un fragment muzical și observarea diferențelor expresive rezultate; - diferențierea unor instrumente în funcție de sursa de producere a sunetelor; - observarea diferențelor timbrale în cântul vocal; - diferențierea timbrală a unor ansambluri muzicale (coruri pe voci egale/ mixte, ansambluri camerale/ orchestre de cameră/ orchestre simfonice etc.).

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a V-a
<p>3.1. Descrierea stărilor și ideilor generate de audierea unor lucrări muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări.
<p>3.2. Relaționarea muzicii cu contextul socio-cultural în care a fost creată</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea unor cântece specifice ciclului vieții și evenimentelor de peste an (anotimpuri, sărbători, datini și obiceiuri); - realizarea unor prezentări publice ale unor cântece corelate cu evenimentele social culturale (recitaluri de cântece patriotice, colinde și cântece de stea, cântece de primăvară, cântece cu caracter religios, cântece cu caracter laic etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Cânt vocal și instrumental*	Respirație, emisie vocală Gesturi dirijorale (tactarea măsurilor, pregătirea intrării) Elemente de tehnică instrumentală - instrumente de percuție
Elemente de limbaj muzical	Portativ, cheie, măsură Notația înălțimilor de note în cheia sol Notația duratelor (valorile de doime, pătrime, optime,) și a pauzelor corespunzătoare Măsuri de doi și trei timpi Elemente de dinamică muzicală (nuanțe): piano, forte Elemente de timbralitate: instrumente muzicale ale orchestrei simfonice, diferențe în emisia vocală
Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	Elemente de relaționare a muzicii cu contextual socio-cultural în care a fost creată Elemente de folclor muzical, specific zonei de proveniență (tradiții, obiceiuri)

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

Sugestii metodologice și repertoriale

1. Repertoriu pentru audiții

a. Muzica și anumite arii geografice

- Cântece și dansuri reprezentative pentru anumite regiuni geografice ale României (hora, sârba, brâul, alunelul, călușul, geamparaua etc.)
- Cântece și dansuri reprezentative pentru alte culturi: menuetul, barcarola, tarantela, valsul vienez, marșul, boleroul, tangoul, ceardașul, samba, flamenco, syrtos etc.
- J. S. Bach - Menuet, Badinerie
- L. Boccherini - Menuet
- W.A. Mozart - Rondo alla turca
- L. V. Beethoven - Dansuri germane
- J. Haydn – Menuete (extrase din Simfonii/ Sonate)
- W. A. Mozart - Menuete
- F. Schubert - Marș militar
- J. Strauss tatăl, J. Strauss fiul - Valsuri, Marșul Radetzki
- F. Chopin - Poloneze, Mazurci, Valsuri
- G. Verdi - Marșul triumfal din opera Aida
- J. Brahms - Dansuri ungare
- E. Grieg - Dansuri norvegiene
- A. Dvorak - Dansuri slave
- J. Offenbach - Barcarola din Povestirile lui Hoffmann; Galopul din opera Orfeu în Infern
- C.M. v. Weber - Invitație la vals
- G. Bizet - Habanera, Seguidilla și Marșul Toreadorilor din opera Carmen
- G. Fauré - Siciliana
- M. Ravel - Bolero
- F. Liszt - Tarantella, Rapsodii ungare, Rapsodia spaniolă
- A. Borodin - Dansurile polovțiene
- A. Hacıaturian - Dansul săbiilor (B-ul = cântec armean)
- G. Enescu - Rapsodia I și a II-a (cu sublinierea cântecelor și dansurilor românești încorporate)
- B. Bartok - Dansuri românești
- A. Dvorak - Simfonia a IX-a, din Lumea nouă
- Carlos Gardel - Por una Cabeza
- A. Piazzolla – Libertango

b. Muzica și anumite momente istorice

- Imnuri naționale – istoria imnului „Deșteaptă-te, române“; a imnului „Marseillaise“ etc.
- Imnul Eurovision și Te Deum-ul de Charpentier
- Ch. Gounod - Corul soldaților din Faust (un al doilea imn al Franței)
- L. v. Beethoven - Uvertura Coriolan (inspirată dintr-un episod de istorie antică)
- L. v. Beethoven - Uvertura Egmont (după Goethe, despre Conte de Egmont - sec. XVI)
- G. Rossini – Uvertura Wilhelm Tell
- G. Verdi - Corul sclavilor evrei din opera „Nabucco“
- F. Chopin - Studiu op. 10 nr. 12, „Revoluționarul“
- F. Schubert - Uvertura Rosamunda (prințesa Ciprului)
- P. I. Ceaikovski - Uvertura 1812 (cu salve de tun)
- L. v. Beethoven - Simf. a III-a Eroica (Napoleon Bonaparte)
- L. v. Beethoven - Simfonia a IX-a (Imnul Uniunii Europene)
- A. Honegger - Pacific 231

- cântece vechi (trubaduri, menestrelți, „Greensleeves“, „Scarborough Fair“, „Sur le Pont d’Avignon“ etc.)

c. Muzică tradițională românească

- Cântece patriotice, colinde și cântece de stea, cântece de primăvară, cântece cu caracter religios, cântece propriu zise, doine, balade și cântece de joc

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- A. Pann - Deșteaptă-te, române!
- C. Porumbescu - Tricolorul
- T. Popovici - Marșul lui Iancu
- Bardul din Mircești P. Mezetti
- Revedere D.G. Kiriac
- I. Cartu - Limba românească
- Barbu Lăutarul - Colecția C. Ionescu
- N. Ionescu - Vai, săracul pui de cuc (Canon)
- T. Popovici - La oglindă
- Hristos a Înviat (cântare bisericească)
- Sfinte Dumnezeule melodie religioasă
- Prohodul Domnului melodie religioasă
- Hora mare (Frunză verde de cicoare) popular
- Mândru-i jocul Hațegana popular
- Răsună codrul I.D. Chirescu
- T. Teodorescu - Fata de păstor
- Coborâi din deal în vale (cântec popular)
- Alunelu (cântec popular)
- T. Popovici - Moara
- D.G. Kiriac - A ruginit frunza din vii
- I. D. Chirescu - Cucule, pasăre sură
- W.A. Mozart - Cântec de primăvară
- J. Brahms - Copilul și floarea
- R. Rogers - Cântecul gamei
- A. Pașcanu - Unu, doi (joc muzical)
- L. Comes- Zidarii
- L. Comes - Merge rața către lac
- G. Breazul - Dogarul
- Roșu și Negru - Pseudofabulă
- Ceasul (Canon, melodie germană)
- Cântece patriotice
- Colinde populare
- Cantece din folclorul copiilor
- Repertoriu de cântece propriu-zise, cântece de joc și colinde tradiționale specifice zonei
- Cântec de primăvară W.A. Mozart
- Copilul și floarea J. Brahms
- Cântecul gamei R. Rogers

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe două voci</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație și de emisie având ambitusul de nonă; - exerciții de frazare și dicție; - exerciții de coordonare a cântului în ansamblu (cântare responsorială, antifonică și cu ison); - exerciții ritmice; - interpretarea unor lucrări muzicale simple care să conțină intervale de sextă și septimă; - interpretare vocală cu ison, antifonică și responsorială.
<p>1.2. Interpretarea unor fragmente simple instrumentale/ vocal-instrumentale*)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții specifice cântului instrumental pentru instrumente de percuție; - exerciții de coordonare a cântului vocal-instrumental în grup; - interpretare instrumentală sau vocal-instrumentală în dialog sau conversație muzicală pe grupe/ perechi; - intervenții instrumentale cu caracter improvizatoric.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea notației înălțimilor sunetelor în lecturarea și scrierea unor fragmente de piese formate din 4-8 sunete</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere și citire a unui text muzical cunoscut; - jocuri de recunoaștere, intonare și scriere a unor note muzicale.
<p>2.2. Utilizarea notației duratelor (note și pauze) în fragmente muzicale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor exerciții ritmice utilizând valorile de optime, pătrime doime și pătrime cu punct; - observarea raportului matematic între duratele de optime, pătrime, doime și pătrime cu punct; - exerciții de notare a duratelor în măsurile 2/4 și 3/4; - jocuri de compunere a unor ritmuri (prin diverse combinații ale unor formule ritmice date).
<p>2.3. Operarea cu noțiuni de formă și structură muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea elementelor structurale (vers, rând melodic, strofă și refren) în cântecele cunoscute; - jocuri de improvizație folosind diferite elemente structurale.

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a VI-a
<p>3.1. Perceperea unor noțiuni muzicale prin audiție direcționată</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea relațiilor între structura și conținutul unei piese și funcția ei socio-culturală (dans, cântec tradițional, repertoriu ocazional etc.); - observarea unor elemente structurale ca rând melodic, refren, strofă etc.
<p>3.2. Explorarea relației muzicii cu celelalte arte</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecierea relațiilor între muzica și textul literar; - alegerea unui fond muzical pentru proiecte/ lucrări realizate la alte obiecte de studiu;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - observarea relației muzică - literatură (inclusiv muzică programatică); - exprimarea unor păreri personale despre fondul muzical utilizat în produse multimedia (film, jocuri, publicitate etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Cânt vocal și instrumental*	Respirație, emisie vocală, dicție și frazare Gesturi dirijorale (tactarea măsurilor, pregătirea intrării, închideri de frază, diferențe dinamice) Elemente de tehnică instrumentală - instrumente de percuție Exerciții ritmice care să conțină valorile de doime, pătrime, optime și pătrime cu punct
Elemente de limbaj muzical	Notația înălțimilor de note în cheia sol Profilul melodic (repetare, direcție, mers treptat, salturi) Notația duratelor (valorile de optime, pătrime, pătrime cu punct, doime) și a pauzelor corespunzătoare Măsuri de doi și trei timpi Termeni de mișcare Elemente structurale ca rând melodic, refren, strofă
Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări Elemente de muzică religioasă și folclor muzical (tradiții, obiceiuri din diverse zone geografice) Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel literar

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

Sugestii metodologice și repertoriale

1. Repertoriu pentru audiții

Muzica și alte arte:

a. Muzică și literatură

- S. Prokofiev - Petrică și lupul
- S. Prokofiev - Romeo și Julieta (fragmente)
- L. Bernstein - West Side Story (Tony and Maria)
- P. Dukas - Ucenicul vrăjitor (după Goethe)
- R. Strauss - Till Eulenspiegel (cu descrierea momentelor muzicii programatice)
- E. Grieg - Peer Gynt (după Ibsen)
- F. Mendelssohn - Visul unei nopți de vară (după Shakespeare)
- N. Rimski-Korsakov - Șeherezada (fragmente)
- W.A. Mozart - Flautul fermecat (personaje, libret, momente cheie)
- J. Offenbach - Povestirile lui Hoffmann
- A. Zirra – Capra cu trei iezi (fragmente)
- C. Trăilescu – Motanul încălțat (fragmente)
- P. Constantinescu – Miorița

b. Muzică și mitologie

- F. Liszt - Dansul piticilor (studiul Gnomen-Reigen)
- R. Wagner - Cavalcada Walkiriilor
- C. Debussy - Syrinx (flautul lui Pan), Preludiu la după-amiaza unui faun (după poemul de Mallarmé)
- C. Monteverdi - Orfeu
- C. W. Gluck - Orfeu și Euridice

c. Muzică și arte plastice

- M. Musorgski - Tablouri dintr-o expoziție

d. Muzică și multimedia (jocuri video, filme, publicitate)

- Coloane sonore ale unor filme de genuri diverse (comedii, drame, animație),
- Coloane sonore ale unor filme de desene animate

Structuri sonore în muzica pop – rock:

a. Structuri sonore cu 2-4 sunete

- Kevin Rudolf - Let It Rock
- Muse - Ruled by Secrecy
- Linkin Park - Wretches And Kings
- Queen – Breakthrough
- Michael Jackson - They Don't Care About Us

b. Structuri sonore cu 5 sunete

- Robbie Williams – Angels
- Bruno Mars – It Will Rain
- Madness - Night Boat In Cairo

Correspondențe ritmice text - muzică (declamație) în hip – hop

- Grandmaster Flash and the Furious Five - The Message
- Eminem – Rap God
- Outkast – Ms Jackson
- Kendrick Lamar - M.A.A.D. City
- piese de gen din repertoriul românesc

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- Treceți batalioane române (cântec istoric)
- Al. Flechtenmacher - Hora Unirii

- G. Musicescu - Ca o zi de primăvară
- T. Popovici - Luncile s-au deșteptat
- M. Botez - Popas
- N. Oancea - Pitpalacul
- R. Stein - Sanie cu zurgălăi
- I. Croitoru - Moara
- S-a dus cucul de pe-aici (cântec popular)
- Ciobănaș cu trei sute de oi (cântec popular)
- P. Ciorogariu - Primăvara
- A. Pașcanu - Lăcusta
- Veniți să ne închinăm (cântare bisericească)
- G. Musicescu - Hristos a înviat
- Cu noi este Dumnezeu (cântare bisericească)
- Fericitirile (cântare bisericească)
- Fr. Schubert - Teiul
- F. Schubert - Cântec de leagăn
- F. Schubert - Păstrăvul
- Cucu! (cântec elvețian)
- Cielito lindo (cântec mexican)
- Santa Lucia (cașonetă napolitană)
- I. Brătianu, text G. Coșbuc - Noapte de Crăciun
- G.F. Haendel - Joy to the world
- Cântece patriotice
- Colinde populare
- Repertoriu de cântece propriu-zise, cântece de joc și colinde tradiționale specifice zonei
- Repertoriul cântecelor legate de muncă – Șezătoare, Clacă, Arat, Seceriș, repertoriul pastoral

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Interpretarea unui repertoriu diversificat de lucrări muzicale, cu elemente omofone și polifone</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație, emisie, dicție, frazare; - exerciții ritmice și de intonație, în context armonic și polifonic; - exerciții de dinamică.
<p>1.2. Acompanierea instrumentală a unor lucrări vocal-instrumentale*)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tehnică instrumentală specifică (blockflote/ percuție); - studiul pe grupuri (partide și în ansamblu, cu creșterea graduală a tempo-ului); - exerciții de coordonare a debutului, a tempo-ului și a diferențelor dinamice; - jocuri de improvizație vocală/ instrumentală.
<p>1.3. Asocierea textului și a mișcării scenice în exprimarea mesajelor lucrărilor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza mesajului verbal și a legăturilor cu exprimarea muzicală; - exerciții de mișcare scenică potrivită tipului de lucrare muzicală interpretată.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea notației înălțimilor sunetelor în lecturarea și scrierea unor fragmente de piese formate din peste 8 sunete</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere și citire a unui text muzical cunoscut; - jocuri de recunoaștere, intonare și scriere a unor note muzicale.
<p>2.2. Utilizarea notației duratelor (note și pauze) în fragmente muzicale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor exerciții ritmice utilizând valorile de șaisprezecime, optime, pătrime, pătrime cu punct, doime și notă întregă; - observarea raportului matematic între duratele de șaisprezecime, optime, pătrime, pătrime cu punct, doime și notă întregă; - exerciții de notare a duratelor în măsurile 2/ 4, 3/ 4 și 4/ 4; - jocuri de compunere a unor ritmuri (prin diverse combinații ale unor formule ritmice date).
<p>2.3. Citirea unor cântece cu ajutorul partiturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea aspectelor intonaționale și ritmice în citirea unui text muzical simplu; - adăugarea notațiilor specifice dinamicii muzicale și a unor diferențieri agogice; - termeni de mișcare; - utilizarea unor instrumente muzicale pentru coordonarea și verificarea intonației și simțului ritmic.
<p>2.4. Utilizarea semnelor de alterație</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scris-citit muzical a unor fragmente muzicale ce conțin sunete alterate; - observarea necesității de rezolvare a sunetelor alterate (cromatisme) treptat, în direcția în care au fost alterate; - experimentarea introducerii de cromatisme în discursul muzical.
<p>2.5. Realizarea unor scurte fragmente muzicale, prin utilizarea repetiției, secvenței, contrastului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de combinare a unor segmente muzicale date; - exerciții de dezvoltare a unei melodii, plecând de la un incipit dat; - exerciții de observare și aplicare a unor procedee componistice.

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a VII-a
<p>3.1. Argumentarea unor diferențieri calitative între două sau mai multe lucrări muzicale receptate</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea impresiilor personale despre lucrările audiate; - discuții în grupuri de elevi, pentru recunoașterea caracteristicilor care determină adecvarea muzicii la o situație dată; - crearea și utilizarea unei grile de criterii în evaluarea calitativă a unor lucrări.
<p>3.2. Explorarea relațiilor muzicii cu științele și natura</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea raportului matematic între duratele ritmului muzical; - diferențierea proprietăților fizice ale sunetului; - analiza mecanismului de receptare a undelor sonore; - descoperirea unor elemente descriptive în anumite lucrări muzicale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Cânt vocal și instrumental*	<p>Respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare</p> <p>Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)</p> <p>Elemente de tehnică instrumentală - instrumente de percuție</p> <p>Exerciții ritmice care să conțină valorile de șaisprezecime, optime, pătrime cu punct și pătrime, doime</p>
Elemente de limbaj muzical	<p>Notația înălțimilor de note în cheia sol</p> <p>Alterațiile accidentale (diez, bemol, becar)</p> <p>Sunetul (ca fenomen fizic, fiziologic, muzical; proprietățile sunetului)</p> <p>Notația duratelor (valorile de șaisprezecime, optime, pătrime, pătrime cu punct, doime și notă întreagă) și a pauzelor corespunzătoare</p> <p>Măsuri de doi, trei și patru timpi</p> <p>Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical (repetiția, secvența, contrastul, variația)</p>
Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	<p>Repertoriul ocazional și neocazional în folclorul muzical</p> <p>Elemente descriptive în muzică</p> <p>Utilizarea caracteristicilor sunetului în alte domenii/discipline (înălțimea – ultrasunete, infrasunete; durata – ritmica în mișcare, activități și procese; intensitatea – forța fizică a sunetului, muzica de relaxare și meditație)</p>

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

Sugestii metodologice și repertoriale

1. Repertoriu pentru audiții (Muzica și natura)

Muzică și natură

- cântece despre natură (plante, animale, fenomene meteorologice) și relația omului cu aceasta
- cântece pentru copii
- J. Ph. Rameau - La poule, Le rappel des oiseaux
- C. Saint-Saëns - Carnavalul animalelor
- F. Chopin - Studiul op. 10 nr.4, Torentul; op.10 nr. 8, Rază de soare; op. 25 nr. 2, Albinele; op. 25 nr. 9 - Fluturele; op. 25 nr. 11 - Crivățul (Winter Wind); op. 25 nr. 12 - Oceanul
- F. Schubert - Păstrăvul
- C. M. v. Weber - Corul vânătorilor din Freischütz
- J. Strauss - Dunărea albastră
- I. Ivanovici Valurile Dunării
- A. Alessandrescu – Amurg de toamnă
- M. Negrea – Prin Munții Apuseni
- N. Rimski-Korsakov - Cărăbușul (Bumble-Bee)
- B. Smetana - Vltava
- L. v. Beethoven - Simf. a VI-a, Pastorală: Scenă la pârâu și Furtuna
- C. Debussy - Preludii (Vântul în câmpie, Pași pe zăpadă); Children's Corner (The snow is dancing)
- M. Ravel - Jeux d'eau
- A. Vivaldi – Anotimpurile
- R. Wagner - Preludiu la Aurul Rinului
- G. Holst – Planetele

Muzică de divertisment (blues, electronică, jazz)

- Robert Johnson - Me and the Devil Blues
- Joe Bonamassa - Living On The Moon
- Jean Michelle Jarre – Oxygene 4
- Carpenter Brut - Le Perv
- Gregory Porter –Hey Laura
- Norah Jones - Don't Know Why

Muzică tradițională

- Repertoriu de cântece propriu-zise și rituale din ciclul calendaristic (practici și obiceiuri specifice zonei)

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- I.G. Brătianu - Imnul eroilor
- C. Porumbescu - Românu
- G. Musicescu - Trompetele răsună
- V. Vasilache - Morărița
- Trandafir de la Moldova (cântec popular)
- M-a făcut mama oltean (cântec popular)
- Fata dobrogeană (cântec popular)
- Munților cu brazi înalți (cântec popular)
- La livadă (cântec popular)
- Cucule drăguțule (cântec popular)
- De-ar fi dorul (cântec popular)
- Mociriță cu trii foi (cântec popular)
- Lioară, lioară (cântec popular)

- Amintire cu haiduci – varianta Vali Sterian
- I. Vasilescu – Astăzi e ziua ta
- A. Pann - Tatăl nostru
- A. Pașcanu - Te-ai trezit? Cântă!
- Fie numele Domnului (cântare bisericească)
- G. Donizetti - Cântări de veselie
- W. A. Mozart - Aria lui Figaro din Opera “Nunta lui Figaro”
- W. A. Mozart - Cavatina din Opera “Nunta lui Figaro”
- C.M. von Weber - Barcarola
- C.M. von Weber - Corul vânătorilor din Opera “Freischütz”
- R. Wagner - Corul pelerinilor din Opera “Tannhauser”
- Colinde populare
- Cântece din folclorul ocazional și neocazional

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Interpretarea vocală/ vocal – instrumentală a unor lucrări in genuri diverse, controlând schimbările dinamice, agogice și de tempo</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonație, emisie și precizie ritmică; - interpretarea unor teme muzicale celebre; - exerciții de dinamică și agogică.
<p>1.2. Interpretarea instrumentală a unor lucrări*</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tehnică și interpretare instrumentală; - interpretarea unor piese simple în ansamblu instrumental (blockflote/ percuție etc.); - realizarea unui acompaniament instrumental al unor lucrări muzicale diverse.
<p>1.3. Realizarea unor momente sincretice, ce combină limbajul muzical cu cel verbal, mișcarea scenică, elemente de decor și costume</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor scenete specifice folclorului obiceiurilor de peste an; - crearea unui moment muzical artistic cu rol de ilustrare/ comentare a unor comportamente sociale.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuție corporală

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Utilizarea notației înălțimilor sunetelor în lecturarea și scrierea unor fragmente de piese în Do major și La minor</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea structurii logice a tonalității; - jocuri de recunoaștere, intonare și scriere a unor note; - intonarea gamei, vocal și cu ajutorul unor claviaturi (inclusiv softuri gratuite disponibile pe telefoane mobile), pentru diferențierea tonurilor și a semitonurilor; - exerciții de citire a unui text muzical; - transpunerea intuitivă a unui cântec în altă tonalitate (pe alte sunete) pentru a corespunde ambitusului personal.
<p>2.2. Utilizarea notației duratelor (note și pauze) în fragmente muzicale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor exerciții ritmice utilizând valorile de șaisprezecime, optime, optime cu punct, pătrime, pătrime cu punct și doime; - observarea raportului matematic între duratele de șaisprezecime, optime, optime cu punct, pătrime, pătrime cu punct și doime; - exerciții de notare a duratelor în măsurile 2/ 4, 3/ 4 și 4/ 4; - jocuri de compunere a unor ritmuri (prin diverse combinații ale unor formule ritmice date).
<p>2.3. Utilizarea unor elemente de construcție muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor procedee variaționale (față de fragmente propuse de profesor și elevi); - observarea elementelor de construcție muzicală în diferite genuri.

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Aprecierea valorii creației și interpretării unei lucrări muzicale, din perspectiva elementelor de limbaj muzical și a celor de natura afectiva</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor modalități de dezvoltare a discursului muzical; - analiza comparativă a unor lucrări muzicale în versiuni interpretative diferite;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - explicarea preferințelor interpretative față de doua sau mai multe versiuni ale aceleiași lucrări muzicale; - compararea unor lucrări muzicale de diverse grade de complexitate armonică și structurală; - comentarea unor înregistrări audio-video ale prestației proprii/ ansamblului.
<p>3.2. Explorarea contribuției muzicii la identitatea personală și de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea contribuției muzicii la dezvoltarea personală (identitate culturală, sentiment de apartenență, relaxare, identitate școlară); - observarea rolurilor sociale diverse ale muzicii în funcție de aspecte de natură istorică, geografică, politică, socială; - discutarea diferitelor tematici în muzica ușoară.
<p>3.3. Compararea unor genuri ale muzicii de divertisment</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiția comparată a unor lucrări de muzică din genuri de divertisment diferite; - observarea unor diferențieri de ritm, melodică în audiție; - compararea mesajului literar preponderent între anumite genuri; - observarea complexității diferențiate privitoare la concepte muzicale parcurse.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Cânt vocal și instrumental*	Respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, precizie ritmică, frazare Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice) Conceperea unor aranjamente/ acompaniamente ritmice/ melodice pentru anumite cântece/ audiții muzicale Elemente de tehnică instrumentală* - emisie, acuratețea intonației, diferențieri timbrale și dinamice, precizie ritmică Exerciții ritmice care să conțină valorile de șaisprezecime, optime, optime cu punct, pătrime cu punct și pătrime, doime
Elemente de limbaj muzical	Tonalitatea Do major Elemente de structură formală Elemente de structură în diferite genuri (Concertul, Simfonia, Opera etc.) Procedee variaționale ritmice și/ sau melodice
Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	Sincretismul muzical (corelarea muzicii cu literatura, coregrafia, fizica, religia etc.) Evoluții ale muzicii în context social, politic și cultural Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri din diverse zone geografice) Aspecte ale muzicii în societatea de astăzi: jazz, pop, rock etc.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor; în paralel se recomandă utilizarea elementelor de percuzie corporală

Sugestii metodologice și repertoriale

1. Repertoriu pentru audiții

a. muzica în momentele importante ale vieții: cântec de leagăn, serenada, cântece de dragoste, cântece de cătănie, cântec de nuntă, bocet, cântec ritual funebru, marș funebru, requiem

- W. A. Mozart - Cântec de leagăn
- J. Brahms – Cântec de leagăn
- F. Chopin - Berceuse
- W. A. Mozart - Mica serenadă
- R. Wagner - Marșul nupțial din Lohengrin
- F. Mendelssohn - Marșul nupțial din Visul unei nopți de vară
- M. de Falla - Amorul vrăjitor
- W. A. Mozart - Requiem (Lacrimosa)
- G. Fauré - Requiem (Libera me, Domine, In paradiso)
- F. Chopin - Marșul funebru din Sonata nr. 2;

b. muzica și diversele obiceiuri/ ritualuri:

- cântece românești și din repertoriul universal, de Crăciun, de Anul Nou, de Paști și alte sărbători/ evenimente de peste an
- P. Constantinescu – fragment din Oratoriul de Crăciun
- P. I. Ceaikovski - Spărgătorul de nuci (Crăciunul)
- G. F. Haendel - oratoriul Messiah
- ritualuri de alungare a secetei etc.

c. muzica în momente cotidiene sau în dialogul omului cu sine

- Balada
- G. F. Haendel - Fierarul vesel
- J. Haydn - Ceasornicul
- W. A. Mozart - Tartina cu unt
- Ch. Gounod - Ave Maria (de comparat cu preludiul in Do major din Clavecinul bine temperat de J. S. Bach)
- F. Chopin - Nocturne; Studiul op.10 nr.3 - Tristețe, Studiul op. 25 nr. 3 - Călărețul
- F. Schubert - Momente muzicale, Ave Maria
- R. Schumann - Kinderszenen, piese din Album pt tineret
- A. Dvorak - Humoresca
- L. v. Beethoven - Simfonia a V-a (a destinului)
- P. I. Ceaikovski – Simfonia a VI-a, Patetica
- H. Berlioz - Simfonia fantastică
- R. Strauss - Simfonia Domestica

d. muzică și aristocrație:

- G. F. Haendel - Muzica apelor, Focuri de artificii
- J. Haydn - Simfoniile Surpriza, Despărțirea

Diferențieri între genuri muzicale de divertisment

Pop

- George Michael – Last Christmas
- Elton John – I'm still standing
- Coldplay – Hymn for the Weekend.

Hip Hop:

- Eminem – Relapse, Recovery
- Public Enemy – Fight the Power.

Electronica

- Jean Michelle Jarre – Oxygene 8
- Vangelis - Blade Runner

- Carpenter Brut - Hang'Em All
- Skrillex –Bangarang

Blues:

- B.B. King - The Thrill Is Gone
- Muddy Waters - Mannish Boy
- Beth Hart - Caught Out In The Rain.

Rock

- Deep Purple – Smoke on The Water
- Rainbow: Since You've Been Gone
- Queen – The Prophet's song
- Arctic Monkeys –R U Mine?
- OneRepublic – Waking Up
- Muse – Bliss

Metal

- Metallica – Nothing Else Matters
- Iron Maiden – Hallowed be thy Name

Jazz:

- Dave Brubeck - Take Five
- Miles Davis – So What
- Charlie Parker- Confirmation
- Kenny G - G-Bop

Folk:

- Psarea Colibri - Vremuri
- Phoenix – Andrii Popa
- Vasile Șeicaru – Dragostea-i destin stravechi
- Mircea Baniciu – Vara la țară

Country:

- Johnny Cash - Ring of Fire
- Loretta Lynn - Don't Come Home A-Drinkin'
- Willie Nelson - Blue Eyes Crying In The Rain

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- Gaudeamus igitur
- Al. Cristea - Limba noastră
- I. Chirescu - Dorulețule
- I. Ivanovici - Valurile Dunării
- L. van Beethoven - O, lume, ce frumoasă ești!
- G. Verdi - Corul sclavilor din Opera Nabucco
- W.A. Mozart - Canon (Soare de vară)
- E. Grieg - Cântecele lui Solveig din Suita Peer Gynt
- F. Schubert - Trandafirul
- J. Strauss - Arii din opereta Liliacul
- Beatles - Obla-di, Obla-da
- Beatles - Yesterday
- G. Gershwin - Summertime
- S. C. Forster - April
- I. Axel, C. King - Say Something
- Simon and Garfunkel - Bridge Over Troubled Water
- Simon and Garfunkel - The Sound of Silence
- O. Osbourne, Z. Wylde - Mama, I'm Coming Home
- E. Clapton, W. Jennings - Tears in Heaven
- Sting - Fragile
- Sting - Englishman in New York
- M. Jackson - Heal the World

- Swing Low (negro spiritual)
- N. Alifantis, text N. Stănescu - Ce bine că ești
- E. Imre, text. A. Păunescu - Nebun de alb
- Colinde populare
- Repertoriu de cântece din ciclul vieții (cântecul de leagăn, rep. nupțial, de cătănie, funebru) și Balade specifice zonei
- N. Lungu - Mărire-ntru cele nalte (3 voci)
- F. Gruber - Stille nacht (Noapte de vis)

Sugestii metodologice

Disciplina Educație Muzicală are ca scopuri principale consolidarea interesului elevilor pentru muzică, încurajarea acestora de a se manifesta prin cânt și de a asculta, cu spirit critic, lucrări cât mai diverse. O abordare bazată pe diversificarea genurilor și stilurilor muzicale urmărește dezvoltarea și educarea simțului estetic, a expresivității și a capacității de comprehensiune a fenomenului muzical.

Logica parcurgerii etapizate a disciplinei denotă o foarte mare eficiență dacă se pornește de la muzica tradițională – unde se regăsesc tematici foarte diverse și de o înaltă ținută morală, se continuă cu muzica cultă, ajungându-se în final la genurile și stilurile specifice muzicii contemporane. Acest parcurs va urmări familiarizarea cu întreaga paletă de expresii artistice muzicale asigurându-se astfel cadrul pentru dezvoltarea capacității de apreciere obiectivă a actului artistic atât la nivelul receptării cât și al expresiei.

Datorită nevoilor specifice elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și medii recomandăm folosirea melodiilor din folclorul muzical românesc datorită tematicilor ce acoperă cu succes întregul ciclu calendaristic, datorită gramaticii muzicale specifice la nivel național dar și local și în special datorită caracterului sincretic al producțiilor muzicale tradiționale.

Încurajarea acestora de a se exprima prin muzică va constitui o prioritate ce va fi tratată diferențiat, în funcție de profilul elevilor implicați. Se propune ca elevii să cânte în colectiv, pe grupe și individual, sub îndrumarea profesorului, dar trebuie să se încurajeze și manifestarea acestora prin propuneri personale, neasistate de cadrul didactic. Este recomandabilă (în măsura posibilităților materiale) încurajarea elevilor de a învăța să cânte la instrumente, fie dintre cele pe care școala le pune la dispoziție, fie cele pe care tinerii le au de acasă, din familie.

Luând în considerare apariția în spațiul școlar românesc a unor inițiative de studiere a muzicii instrumentale, actuala programă a fost adaptată pentru dezvoltarea acestei ramuri, având în vedere că în majoritatea țărilor europene studiul muzicii se face pe ambele coordonate, atât vocal, cât și instrumental, printr-o tradiție validată de rezultate remarcabile. Beneficiile cântului instrumental au fost evocate de studii ce au relevat dezvoltări ale capacității intelectuale, ale capacității de concentrare a atenției și coordonare a mâinilor, atât de utile pentru elevii cu dizabilități intelectuale.

Datorită gradului de complexitate al utilizării instrumentelor de percuție și de suflat, accesibil elevilor din învățământul special, se pot obține rezultate notabile utilizând pe de o parte tehnici de abordare preluate din „metoda Orff” și pe de altă parte instrumente precum flautul drept/ blockflote sau chiar fluier de mărimi diferite (instrumente cu tehnică specifică simplă) prin alegerea unor repertorii simple, cu evoluții bine gradate.

Școala are datoria să încurajeze aceste inițiative de achiziționare și utilizare a unor instrumente muzicale: orgă electrică, pian, chitară, instrumente de percuție (acordabile, utilizabile cu elemente ale metodei Orff sau neacordabile – inclusiv instrumente construite de elevi), blockflote, fluier, instrumente tradiționale. Față de diversitatea de soluții posibile în interpretarea instrumentală în cadrul activităților de educație muzicală, programa lasă la dispoziția profesorului abordarea didactică specifică și alegerile repertoriale (potrivite tipurilor de instrumente utilizate, dar și nivelului concret de pregătire).

Continuând tradiția istorică românească, se recomandă crearea la nivelul școlii (eventual și al clasei) a unor grupuri vocale/ corale/ vocal-instrumentale. Această activitate trebuie încurajată nu numai de către profesor, ci chiar de către conducerea instituției. Cântarea în grup reprezintă principala activitate muzicală colectivă (atât prin practica laică, cât și prin cea de cult), beneficiind de lucrări de o valoare cu totul excepțională, inclusiv în școala componistică națională. Există tradiții care solicită ca soluție tipică grupul de cântăreți vocali, precum momentele sărbătorilor iernii (Crăciun, An Nou etc.), în care exprimarea bucuriei de a fi împreună, de a realiza momente

artistice valoroase pentru copii, dar și pentru părinți sau comunitate, duc la creșterea coeziunii grupului, la satisfacții colective și individuale semnificative și la alte beneficii socio-culturale.

Trebuie încurajate inițiativele de realizare a unor momente artistice sincretice, cu participarea întregului colectiv al clasei, realizate în timpul de desfășurare a orelor de educație muzicală (cu sprijin de la alte discipline educație fizică, educație plastică și/ sau educație tehnologică - pentru decor, costume etc.), la nivelul de complexitate posibil în acea clasă. Înțelegerea diversității culturale, a diversității gusturilor (personale) are efecte benefice pentru integrarea elevului în comunitate.

Efortul de păstrare și/ sau de recuperare a tradițiilor istorice specifice zonei geografice sau unei anumite minorități etnice constituie momente de manifestare și pe tărâm muzical, cu posibilitatea abordării unui repertoriu de cântece și dansuri extrem de bogat. Prin conștientizarea apartenenței la anumite comunități/ minorități se pot valorifica multiple elemente de culturalizare și de îmbogățire spirituală. Noțiunile de limbaj muzical sunt importante ca mijloace de investigare a lucrărilor artistice, ca modalități de înțelegere a structurii lingvistice specifice. Însă ele reprezintă modalitatea cu care elevii au acces la anumite lucrări muzicale, pentru a le înțelege și aprecia, nefiind un scop în sine.

Disciplina Educație muzicală propune abordări culturale eteronomice și interdisciplinare, în raport cu disciplinele studiate anterior, în învățământul primar, dar și cu cele ce se studiază în gimnaziu. Se propune astfel contextualizarea muzicii în universul gândirii și manifestărilor umane și explorarea de către elevi a relațiilor dintre muzică și universul propriu (aspecte eteronomice și interdisciplinare), ca suport și context pentru dobândirea competenței generale 3. Aceste teme pot fi reluate, la un alt nivel, pe tot parcursul ciclului de învățământ gimnazial.

Sunt propuse audii tematice, față de abordarea propusă, care trebuie interpretate ca un repertoriu orientativ, ce poate fi prezentat parțial sau extins, în funcție de reacția elevilor și de strategiile profesorului. Sugestiile repertoriale privitoare la audii sunt structurate în ideea susținerii temelor cu aspecte interdisciplinare. Va fi încurajată preluarea unor lucrări din repertoriul propus spre audii în cel ce va fi interpretat vocal și/ sau instrumental.

În cazul unor elevi cu probleme de emisie sonoră sau de percepție deficitară (disfonie, afonie etc.), accentul se va pune pe parametrul ritmic al exprimărilor muzicale. Astfel, prin participarea activă, ca acompaniatori (instrumente muzicale simple, percuție corporală) sau prin dirijat (în vederea coordonării), elevii în cauză se vor integra în grupul interpreților, contribuind la succesul manifestărilor colective, evitând marginalizarea, frica și reacțiile de respingere la adresa disciplinei.

Este recomandată evidențierea unor informații din fizică, pentru clarificarea aspectelor legate de producerea și propagarea vibrațiilor, precum și din biologie, pentru înțelegerea celor legate de perceperea vibrațiilor și transformarea lor în senzație de sunet, în organismul uman. Se recomandă corelarea abordărilor de identitate personală și de grup cu achizițiile dobândite la discipline din aria curriculară Om și societate. Dată fiind prezența în multe din școli a conexiunii de internet și a laboratoarelor de informatică, anumite ore de educație muzicală ar putea fi susținute în aceste spații, pentru a utiliza softurile amintite în activitățile de învățare.

Datorită specificului predării în învățământul special, recomandăm utilizarea materialului didactic intuitiv concret, gradualizarea sarcinilor de lucru de la simplu la complex, asigurarea caracterului diversificat și atractiv al predării

Evaluarea elevilor se va face diversificat, pe tot parcursul anului școlar, implicând competențele de cânt vocal și/ sau instrumental, capacitatea de a observa anumite caracteristici ale lucrărilor audiate, argumentarea opiniilor personale în aprecierea lucrărilor audiate, dar și participarea cu propriile sugestii repertoriale etc. Este de dorit ca evaluarea operării cu elementele de limbaj muzical parcurse să se facă prin soluții practice, bazate pe cânt și/ sau audii, evitând centrarea pe cerințele de reproducere a

unor definiții sau clasificări tehnice prin teste scrise. Oferim un exemplu de proiectare a unei unitati de invatare, pentru tema ritm muzical de la clasa a VII-a.

Bibliografie

1. Cerghit, I., (2006), *Metode de învățământ*, Ediția a IV-a, Editura Polirom, Iași;
2. Cristea, S., (2001), *Dictionar de pedagogie*, Ed. Litera, Bucuresti;
3. Genevieve, M., (2000), *De ce și cum evaluăm*, Editura Polirom, Iași;
4. Ionescu, M., (2000), *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj- Napoca;
5. Ionescu, M., (1986), *Strategii de predare-învatare în concordata cu scopurile didactice*. În Sinteze pe teme de didactica moderna, Culegere editată de „Tribuna școlii”;
6. Iucu, R., (2000), *Managementul clasei de elevi*, Editura Fundației culturale „Dimitrie Bolintineanu”, București;
7. Iucu, R., (2001), *Instruirea scolara*, Edit. Polirom, Iași;
8. Ivășcanu, A., (1973), *Cântecul - factor de bază al educației muzicale în școală: În Educația prin artă și literatură*, Studii. Editura didactică și pedagogică, București;
9. Munteanu, G., (1999), *Metodica educației muzicale pentru gimnaziu si liceu*, Editura Sigma, București;
10. Munteanu, G., (1997). *Jocul didactic muzical*, Editura Academiei de Muzică, București;
11. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
12. Niedermaier, A., (1999), *Educație muzicală modernă*, Editura Hora, Sibiu;
13. Stoica, A., (2001), *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*, Editura ProGnosis, București;
14. Sulișteanu, G., (1980), *Psihologia folclorului muzical*, Editura Academiei Române, București;
15. Toma-Zoicaș, L., (1972), *Audiția muzicală-modalități de valorificare si instruirea muzicală*, E.D.P., București;
16. Toma-Zoicas, L., (1987), *Pedagogia muzicii și valorile folclorului*, Ed. Muzicală, București;
17. Țoldan, R., (2007), (coord.), *Idei, suflet și dorința de a educa copiii. Îndrumător pentru educatori, elevi și studenți*, Arad;
18. Vancea, Z., (1984), (coord. șt.), Firea, Gh. (redactor coord.), *Dicționar de termeni muzicali*, Editura științifică și enciclopedică, București;
19. Vasile, V., (2004), *Metodica educației muzicale*, Editura muzicală, București;
20. Velica, I., Breaz, M., Stănescu M., (2008), *Portofoliu pentru Practica pedagogică*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca;
21. Vlad M., Vasiliu C.M., Mozer-Schorborn L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul special și Special integrat*, Editura Spiru Haret, Iași;
22. Wünsch, W., (1999), *Educația pentru muzică*, Editura Triade, Cluj-Napoca;
23. *** (2002), Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare din aria curriculară Arte pentru clasele I-a - a XII-a*, București;
24. *** (2001), Asociația RENINCO România, *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale*, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Delia STOICESCU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Sibiu**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stoicescu Delia	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Florea Bianca	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Verde Cosmin	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Schiau Florentina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Mureșanu Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Popa Ileana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Kondort Dan	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Făgețan Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Șofîlcă Anda	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EDUCAȚIE FIZICĂ
ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și activități sportive* este un document oficial care descrie oferta curriculară pentru învățământul special gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a). Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ special aprobat prin ordinul nr.3622 din 27 aprilie 2018, în aria curriculară **Educație fizică, sport și sănătate**, cu un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar

În conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, art.68, alin (2), „Educația fizică și sportul în învățământul preuniversitar sunt cuprinse în trunchiul comun al planurilor de învățământ”. Legea educației fizice și sportului nr.69/2000, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că **„educația fizică și sportul sunt activități de interes național sprijinite de stat”**. O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar. În consecință, în cadrul învățământului preuniversitar special, educația fizică și sportul figurează atât ca activități curriculare, cât și ca activități extracurriculare.

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și activități sportive* pentru ciclul gimnazial –învățământ special este adaptată după programa școlară „Educație fizică și sport”, clasele V-VIII , aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393 din 28.02.2017 (anexa 2). Adaptarea este impusă din necesitatea de a valorifica potențialul biologic al elevilor cu dizabilitate mintală ușoară/moderată școlarizați în învățământul special și este raportată la particularitățile de dezvoltare psihofizică și comportamentală specifice acestor categorii de elevi.

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică și activități sportive*, jalonează achizițiile elevului pentru întreg ciclul gimnazial. Acestea concură la formarea unui stil de viață sănătos al elevului, la dezvoltarea fizică armonioasă și a motricității acestuia, la ameliorarea/recuperarea acestora raportat la dizabilitatea diagnosticată.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile instruirii sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Organizare a activităților motrice
2. Dezvoltare fizică armonioasă
3. Capacitate motrică (deprinderi și calități motrice)
4. Discipline sportive
5. Igienă și protecție individuală

6. Comportamente și atitudini

Sugestiile metodologice includ referiri la proiectarea activității didactice, la strategiile didactice, precum și la elementele de evaluare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Este necesară, de asemenea, o abordare specifică educației la acest nivel de vârstă, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de achizițiile elevilor.

Aria curriculară *Educație fizică și sport* contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și activități sportive* este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul natural și social. Astfel, se urmărește o dobândire progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și nivelului intelectual prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale personalității acestora, urmărindu-se prin metode și mijloace specifice dezvoltarea fizică armonioasă, dar și cadrul optim care să contribuie la ameliorarea componentei psiho-comportamentale

În spiritul aspectelor mai sus menționate și pentru a putea asigura un proces didactic modern, bazat pe oferta educațională optimă, valorificând instruirea diferențiată a elevilor, pe baza unor trasee particulare de învățare, individuale sau de grup, este necesar, corespunzător realității practice, ca în clasele a V-a – a VIII-a să se asigure dobândirea de către elevi a competențelor necesare acționării asupra dezvoltării fizice și a calităților motrice, cât și practicării unor discipline/probe sportive, astfel:

Clasa a V-a:

- Atletism: trei probe atletice, de preferat din grupe diferite;
- Gimnastică – un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; o săritură la aparatul de gimnastică;
- Jocuri sportive: un joc sportiv.

Clasa a VI-a:

- Atletism: trei probe atletice, din grupe diferite (cele predate în clasa a V-a);
- Gimnastică - un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; o săritură la aparatul de gimnastică;
- Jocuri sportive: două jocuri sportive, dintre care unul predat în clasa a V-a

Clasa a VII-a:

- Atletism: trei probe atletice din grupe diferite (două dintre cele predate în clasa a VI-a; o probă atletică nouă);
- Gimnastică un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice;
- săriturile la aparatele de gimnastică, din programă, la alegere;
- Jocuri sportive: un joc sportiv (cel în care elevii au fost inițiați în clasa a VI-a).

Clasa a VIII-a:

- Atletism: două probe atletice, la alegere dintre cele predate în anii anteriori;
- Gimnastică - un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; săriturile la aparatele de gimnastică, din programă, la alegere;
- Jocuri sportive: un joc sportiv, opțional, dintre cele predate în anii anteriori.

Disciplinele sportive alternative sunt predate, cu aprobarea directorului unității de învățământ, în perioade precizate, numai în situații speciale determinate de factorii de mediu și de baza tehnico-materială, cu condiția existenței materialelor didactice necesare pentru toți elevii clasei și competența profesională certificată a cadrului didactic în predarea disciplinei sportive respective. Conținuturile și criteriile de evaluare aferente fiecărei discipline sportive alternative se stabilesc de către profesorul clasei și se avizează

de către inspectorul școlar de specialitate.

Situațiile de instruire vor facilita elevilor înțelegerea specificului educației fizice și sportului, prin oferirea unor experiențe de învățare variate: de practicant, de arbitru/organizator al activităților motrice, de spectator.

Programa de educație fizică, document reglator al procesului de învățământ, stabilește competențele specifice și permite fiecărui cadru didactic utilizarea unor mijloace didactice corespunzătoare domeniilor de conținuturi menționate anterior, în funcție de particularitățile clasei și condițiile concrete de activitate.

Abordarea acestor conținuturi se va realiza într-o manieră integrativă astfel încât situațiile de instruire să permită achiziționarea cunoștințelor, formarea deprinderilor/priceperilor/capacităților și atitudinilor corespunzătoare competențelor specifice.

Programa școlară are un caracter concentric, în sensul valorificării competențelor specifice formate în anul/anii anteriori de studiu (a unora dintre conținuturile necesare formării/ consolidării deprinderilor) și pentru a favoriza fenomenul de transfer în învățare.

Conținuturile marcate cu asterisc (*) se constituie într-o alternativă oferită elevilor cu cecitate sau ambliopi, integrați în învățământul de masă.

Competențe generale

- 1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**
- 2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice**
- 3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea, în activitățile de educație fizică, a-factorilor de creștere a rezistenței organismului la influențele nocive ale factorilor de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la desfășurarea diferitelor etape ale lecțiilor, cu expunerea la influențele variate ale factorilor naturali de călire; - adaptarea, pe parcursul lecției, a echipamentului în funcție de influența factorilor de mediu și de reacția organismului la efort

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea termenilor specifici dezvoltării fizice armonioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea, la comandă, a pozițiilor și mișcărilor de bază ale principalelor segmente și regiuni ale corpului; - efectuarea exercițiilor libere și cu obiecte de influențare selectivă a aparatului locomotor; - adoptarea, pe parcursul lecției, a posturii corporale corecte; - redresarea, la atenționare, a posturii corporale deficiente.
<p>2.2. Identificarea, în cadrul activităților de educație fizică, a elementelor care definesc dezvoltarea fizică armonioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea exercițiilor pentru formarea și consolidarea reflexului de atitudine corporală globală corectă; - efectuarea exercițiilor de prevenire a instalării principalelor abateri de la postura globală corectă; - însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură.
<p>2.3. Recunoașterea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - exersarea jocurilor de mișcare/ ștafetelor specifice dezvoltării calităților motrice; - utilizarea mijloacelor și a instrumentelor de determinare a valorii nivelului de manifestare a calităților motrice.
<p>2.4. Executarea unor procedee tehnice în structuri motrice simple specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea componentelor mecanismului de bază al procedeeelor tehnice; - exersarea integrală a fiecărui element/procedeu tehnic, până la automatizarea mecanismului de bază; - efectuarea unor acțiuni specifice disciplinelor sportive studiate, alcătuite din 2-3 elemente/ procedee tehnice exersarea procedeeelor tehnice sub formă de întrecere.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a V-a
<p>3.1. Punerea în practică a unor activități motrice în formații de adunare, de deplasare și de lucru, conform specificului acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea și acționarea conform comenzii în formațiile de adunare; - recunoașterea și păstrarea locului stabilit în formațiile de deplasare; - păstrarea ordinii la execuție în cadrul formațiilor de lucru;

Clasa a V-a
- cooperarea cu partenerul în formația de lucru pe perechi.
3.2. Manifestarea pe parcursul activităților a atitudinii de respect față de regulile stabilite
- respectarea întocmai a regulilor stabilite în activitățile de exersare; - încadrarea în prevederile regulilor stabilite pentru întreceri; - acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli; - conformarea față de criteriile de stabilire a câștigătorilor întrecerilor.
3.3. Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere
- încurajarea coechipierilor pe parcursul desfășurării întrecerilor; - acționarea regulamentară în relația cu adversarul în timpul întrecerilor; - felicitarea partenerilor și a adversarilor în situațiile de câștigători ai întrecerilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri ▪ poziția fundamentală stând și derivatele acesteia ▪ alinieri în linie și în coloană ▪ întoarceri de pe loc ▪ formarea coloanei de gimnastică ▪ pornire și oprire din mers ▪ treceri dintr-o formație în alta
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozițiile de bază și derivate ▪ exerciții libere, cu obiecte și cu partener, de influențare selectivă a aparatului locomotor ▪ exerciții corective pentru atitudinile deficiente, segmentare și posturale ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu partener, cu/fără fond muzical) ▪ exerciții pentru educarea actului respirator și reglarea respirației în efort ▪ instrumente și tehnici de determinare a indicatorilor morfologici și funcționali
3. Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <p>1. Mersul</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe vârfuri - ghemuit - cu pas fanat - cu pas adăugat <p>2. Alergarea</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasul de alergare: - pe direcții diferite - cu ocoliri de obstacole - cu schimbări de direcție <p>3. Săritura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: - de pe loc

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - din deplasare - pe și de pe obiecte/aparate b) combinate: <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din mers - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică - pe perechi, din stând depărtat 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat 4. Târârea <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate. DEPRINDERI DE MANIPULARE <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) <ul style="list-style-type: none"> - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele DEPRINDERI DE STABILITATE <ul style="list-style-type: none"> - de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri - starturi, fente CALITĂȚI MOTRICE <ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcție rectilinie - cu schimbări de direcție viteza – în condiții de coordonare 2. Îndemânarea (capacități coordinative) <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunii segmentelor față de corp ▪ manevrarea de obiecte: <ul style="list-style-type: none"> - individual - cu parteneri ▪ echilibrul: <ul style="list-style-type: none"> - în poziții statice - în deplasare pe suprafețe înguste, situate la diferite înălțimi - în deplasare pe suprafețe înguste, cu purtare/ depunere/ culegere de obiecte 3. Forța <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța dinamică segmentară - forța dinamică segmentară în regim de rezistență 4. Rezistența <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală

Domenii de conținut	Clasa a V-a
4. Discipline sportive	<p>5. Calități motrice combinate - conform precizărilor de la fiecare calitate motrică</p> <p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - alergare cu joc de gleznă - alergare cu genunchii sus - alergare cu pendularea gambelor înainte și înapoi ▪ alergarea de viteză: - pasul alergător de accelerare - startul de jos și lansarea de la start ▪ alergarea de rezistență ▪ pasul alergător lansat de semifond <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: - pasul săltat, pasul sărit - săritura în lungime cu 1½ pași în aer: - elan de 3-5 pași, bătaie liberă și desprindere <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării: - aruncare tip azvârlire, cu un braț ▪ aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță ▪ cunoștințe despre: - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - respectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: - cumpăna pe un genunchi - cumpăna pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - stând pe cap cu sprijin (băieți) - sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: - rulări - rostogolire înainte și înapoi din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - răsturnare laterală (roata laterală) ▪ variante de legare a elementelor acrobatice însușite <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ săritură în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică, așezată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă ▪ cunoștințe despre: criteriile de evaluare a unei sărituri ▪ informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare ▪ oprirea într-un timp ▪ driblingul ▪ aruncarea la coș de pe loc, cu una/două mâini ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare preluarea mingii cu interiorul piciorului ▪ conducerea mingii ▪ repunerea mingii în joc de la margine ▪ deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de joc 1-3-2 ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: henț, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare ▪ prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă cu pași adăugați ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice portarului, repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul ▪ interceptia

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sistemul de atac în semicerc ▪ așezarea în apărare în sistemul 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ cunoașterea și acomodarea cu centura de rugby-tag ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ manevrarea și smulgerea centurii de tag ▪ procedee tehnice de finalizare ▪ procedee tehnice de pătrundere ▪ acțiuni tactice de depășire ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc <p>6. VOLEI Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire cu fața spre direcția de transmitere a mingii, organizarea celor trei lovituri, variante de joc cu temă: 3x3

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>cu trecerea mingii peste fileu cu două mâini de sus precedată de deplasare, cu două mâini de sus din săritură, prin plasare cu o mână</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciul de jos din față ▪ preluarea serviciului de jos din față (cu două mâini de sus) ▪ model de joc cu efectiv redus (4x4) ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare) specifice modelului de joc 4x4 (la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în apărare și în atac) ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>8.* GOALBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ BADMINTON ▪ CICLOTURISM ▪ DANS SPORTIV ▪ GIMNASTICĂ RITMICĂ ▪ ÎNOT ▪ KORFBALL ▪ ORIENTARE SPORTIVĂ ▪ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ▪ SANIE(obișnuită sau de concurs) ▪ SCHI ALPIN ▪ SCHI FOND ▪ SPORT AEROBIC ▪ ȘAH ▪ TENIS DE MASĂ ▪ TRÂNTĂ

Domenii de conținut	Clasa a V-a
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort ▪ exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort ▪ regulile de igienă individuală și colectivă ▪ semnele deteriorării igienei individuale și colective ▪ măsurile de menținere a igienei individuale și colective ▪ măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate.
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și sport ▪ comportamentele specifice întrecerilor sportive ▪ stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri sportive ▪ atitudini și comportamente acceptate în activități sportive competiționale ▪ forme de încurajare a coechipierilor și de felicitare a adversarilor

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a VI-a
1.1. Aplicarea, pe parcursul activităților de educație fizică, a măsurilor de prevenire a influențelor nocive ale factorilor de mediu - prestarea eforturilor în condiții igienice; - adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VI-a
2.1. Utilizarea termenilor specifici dezvoltării fizice armonioase - exersarea, cu descrierea terminologică concomitentă, a pozițiilor și mișcărilor segmentelor corpului; - efectuarea exercițiilor cu obiecte portative, pentru influențarea selectivă a aparatului locomotor; - compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc. - observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă.
2.2. Caracterizarea generală a propriei dezvoltări fizice - realizarea exercițiilor pentru formarea și consolidarea reflexului de atitudine corporală globală corectă; - efectuarea exercițiilor de prevenire a instalării principalelor abateri de la postura globală corectă; - însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură.
2.3. Recunoașterea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază - exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - exersarea jocurilor de mișcare/ ștafetelor specifice dezvoltării calităților motrice; - utilizarea mijloacelor și a instrumentelor de determinare a valorii nivelului de manifestare a calităților motrice.
2.4. Executarea unor procedee tehnice în structuri motrice simple – specifice disciplinelor sportive studiate - exersarea componentelor mecanismului de bază al procedeelelor tehnice; - exersarea integrală a fiecărui element/procedeu tehnic, până la automatizarea mecanismului de bază; - efectuarea unor acțiuni specifice disciplinelor sportive studiate, alcătuite din 2-3 elemente/ procedee tehnice; - exersarea procedeelelor tehnice sub formă de întrecere.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VI-a
3.1. Punerea în practică a unor activități motrice în formații de adunare, de deplasare și de lucru, conform specificului acestora - integrarea și acționarea conform comenzii în formațiile de adunare; - recunoașterea și păstrarea locului stabilit în formațiile de deplasare; - păstrarea ordinii la execuție în cadrul formațiilor de lucru;

Clasa a VI-a
- cooperarea cu partenerul în formația de lucru pe perechi.
3.2. Manifestarea pe parcursul activităților a atitudinii de respect față de regulile stabilite
- respectarea întocmai a regulilor stabilite în activitățile de exersare; - încadrarea în prevederile regulilor stabilite pentru întreceri; - acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli; - conformarea față de criteriile de stabilire a câștigătorilor întrecerilor.
3.3. Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere
- încurajarea coechipierilor pe parcursul desfășurării întrecerilor; - acționarea regulamentară în relația cu adversarul în timpul întrecerilor; - felicitarea partenerilor și a adversarilor în situațiile de câștigători ai întrecerilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri ▪ poziția fundamentală stând și derivatele acesteia ▪ alinieri în linie și în coloană ▪ întoarceri de pe loc ▪ formarea coloanei de gimnastică ▪ pornire și oprire din mers ▪ treceri dintr-o formație în alta
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozițiile de bază și derivate ▪ exerciții libere, cu obiecte și cu partener, de influențare selectivă a aparatului locomotor ▪ exerciții corective pentru atitudinile deficiente, segmentare și posturale ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu partener, cu/fără fond muzical) ▪ exerciții pentru educarea actului respirator și reglarea respirației în efort ▪ instrumente și tehnici de determinare a indicatorilor morfologici și funcționali
3. Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <p>1. Mersul</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe vârfuri - ghemuit - cu pas fanat - cu pas adăugat <p>2. Alergarea</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasul de alergare: - pe direcții diferite - cu ocoliri de obstacole - cu schimbări de direcție <p>3. Săritura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: - de pe loc - din deplasare

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> - pe și de pe obiecte/aparate b) combinate: <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din mers - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică - pe perechi, din stând depărtat 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat 4. Târârea <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate\ DEPRINDERI DE MANIPULARE <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele DEPRINDERI DE STABILITATE <ul style="list-style-type: none"> - de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri - starturi, fente CALITĂȚI MOTRICE <ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcție rectilinie - cu schimbări de direcție - viteza – în condiții de coordonare 2. Îndemânarea (capacități coordinative) <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunii segmentelor față de corp ▪ manevrarea de obiecte: <ul style="list-style-type: none"> - individual - cu parteneri ▪ echilibrul: <ul style="list-style-type: none"> - în poziții statice - în deplasare pe suprafețe înguste, situate la diferite înălțimi - în deplasare pe suprafețe înguste, cu purtare/ depunere/ culegere de obiecte 3. Forța <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța dinamică segmentară ▪ forța dinamică segmentară în regim de rezistență 4. Rezistența <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală 5. Calități motrice combinate

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
4. Discipline sportive	<ul style="list-style-type: none"> ▪ conform precizărilor de la fiecare calitate motrică <p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - alergare cu joc de gleznă - alergare cu genunchii sus - alergare cu pendularea gambelor înainte și înapoi ▪ alergarea de viteză: - pasul alergător de accelerare - startul de jos și lansarea de la start ▪ alergarea de rezistență ▪ pasul alergător lansat de semifond <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: - pasul săltat, pasul sărit - săritura în lungime cu 1½ pași în aer: - elan de 3-5 pași, bătaie liberă și desprindere <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării: - aruncare tip azvârlire, cu un braț ▪ aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță ▪ cunoștințe despre: - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - respectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: - cumpăna pe un genunchi - cumpăna pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - stând pe cap cu sprijin (băieți) - sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: - rulări - rostogolire înainte și înapoi din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - răsturnare laterală (roata laterală) ▪ variante de legare a elementelor acrobatice însușite <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ săritură în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică, așezată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă ▪ cunoștințe despre: - criteriile de evaluare a unei sărituri - informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ oprirea într-un timp ▪ driblingul ▪ aruncarea la coș de pe loc, cu una/două mâini ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare preluarea mingii cu interiorul piciorului ▪ conducerea mingii ▪ repunerea mingii în joc de la margine ▪ deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de joc 1-3-2 ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: henț, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare ▪ prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă cu pași adăugați ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice portarului, repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul ▪ interceptația ▪ sistemul de atac în semicerc

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ așezarea în apărare în sistemul 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ cunoașterea și acomodarea cu centura de rugby-tag ▪ poziția fundamentală în aparare ▪ manevrarea și smulgerea centurii de tag ▪ procedee tehnice de finalizare ▪ procedee tehnice de pătrundere ▪ acțiuni tactice de depășire ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc <p>6. VOLEI Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire cu fața spre direcția de transmitere a mingii, organizarea celor trei lovituri, variante de joc cu temă: 3x3 cu trecerea mingii peste fileu cu două mâini de sus precedată de

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>deplasare, cu două mâini de sus din săritură, prin plasare cu o mână</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciul de jos din față ▪ preluarea serviciului de jos din față (cu două mâini de sus) ▪ model de joc cu efectiv redus (4x4) ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare) specifice modelului de joc 4x4 (la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în apărare și în atac) ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>8. * GOALBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ BADMINTON ▪ CICLOTURISM ▪ DANS SPORTIV ▪ GIMNASTICĂ RITMICĂ ▪ ÎNOT ▪ KORFBALL ▪ ORIENTARE SPORTIVĂ ▪ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ▪ SANIE (obișnuită sau de concurs) ▪ SCHI ALPIN ▪ SCHI FOND ▪ SPORT AEROBIC ▪ ȘAH ▪ TENIS DE MASĂ ▪ TRÂNTĂ

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort ▪ exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort ▪ regulile de igienă individuală și colectivă ▪ semnele deteriorării igienei individuale și colective ▪ măsurile de menținere a igienei individuale și colective ▪ măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate.
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ asumarea responsabilităților specifice în lecțiile de educație fizică și sport și în întreceri/ concursuri ▪ asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor specifice activităților de educație fizică și sport ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fairplay ▪ obiectivitatea în aprecierea valorii partenerilor și adversarilor ▪ relațiile dintre componentii unei grupe/ echipe, în cadrul activităților de educație fizică și sport

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Adaptarea, pe parcursul activităților de educație fizică, a măsurilor de pregătire a organismului pentru eforturi în condiții variate de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - expunerea progresivă a organismului, pe parcursul activității, la influențele factorilor de mediu, conform reacțiilor propriului organism; - participarea activă la realizarea programelor de pregătire generală și specifică a organismului pentru efort.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Operarea cu indicatorii specifici dezvoltării fizice armonioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea, folosind terminologia specifică, a unor exerciții de dezvoltare fizică armonioasă.
<p>2.2. Aplicarea celor mai importante măsuri pentru dezvoltarea fizică armonioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea exercițiilor profilactice și corective pentru asigurarea atitudinii corporale corecte; - exersarea complexelor de dezvoltare fizică cu exerciții libere, cu obiecte portative, pe perechi; - efectuarea exercițiilor de influențare selectivă a unor segmente ale corpului.
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - parcurgerea de trasee aplicative specifice dezvoltării calităților motrice; - realizarea pregătirii specifice a organismului pentru prestarea fiecărui tip de efort; - respectarea în execuții a parametrilor specifici fiecărei calități motrice; - participarea la întreceri de viteză, de forță, de îndemânare/capacități coordinative și de rezistență.
<p>2.4. Executarea de procedee tehnice în structuri motrice specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeelor tehnice structurate în structuri progresive ca și complexitate; - exersarea unor structuri motrice proprii disciplinelor sportive, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea acțiunilor motrice, specifice disciplinelor sportive studiate, în condiții variate; - efectuarea acțiunilor tehnico-tactice în condițiile respectării unor prevederi regulamentare simplificate.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VII-a
<p>3.1. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor elemente de gimnastică</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea rolului de responsabil de grup în organizarea exersării pe grupe la gimnastica acrobatică; - aprecierea evoluției colegilor de grupă, la executarea elementelor, liniilor și a exercițiului acrobatic liber ales; - recepționarea greșelilor de execuție semnalate și luarea măsurilor de corectare a

Clasa a VII-a
acestora/
<p>3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare, în condițiile adaptării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea eficientă a posibilităților create de adaptare a regulilor oficiale; - realizarea, în timp, a unor execuții în condiții cât mai apropiate de prevederile regulamentare oficiale; - observarea și semnalarea încălcării regulilor adaptate de către partenerii de activitate.
<p>3.3. Evaluarea propriului randament în activitățile sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea eficienței acțiunilor proprii în realizarea rezultatului pozitiv al grupului; - evaluarea eficienței acțiunilor proprii în realizarea rezultatului negativ al grupului; - analiza contribuției personale la realizarea scorului general al întrecerii/concursului; - analiza cauzelor randamentului scăzut al acțiunilor proprii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ trecerea din coloană câte unu în coloană câte doi, câte trei și câte patru, și revenire în formația inițială ▪ trecerea din linie pe un rând, în linie pe 2-3 rânduri și revenire în formația inițială
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate ▪ reflexul de postură corectă ▪ tonicitatea și troficitatea musculaturii: <ul style="list-style-type: none"> - membrelor superioare - toracelui - abdomenului - membrelor inferioare ▪ mobilitate și stabilitate articulară ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical, cu partener) ▪ posturi deficiente frecvente ▪ determinări și înregistrări în jurnalul personal ale indicilor morfologici și funcționali și comparări cu valori de referință specifice vârstei și genului ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - abaterile frecvente de la atitudinea corporală corectă - cauzele care le produc și mijloacele de prevenire a instalării acestora
3. Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> - cu pas adăugat - cu pas încrucișat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> - pe perechi și în grup - cu schimbări de direcție - cu ocolire și trecere peste obstacole 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> - sărituri succesive pe loc și cu deplasare - pe direcții diferite

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>(înainte, înapoi, lateral)</p> <ul style="list-style-type: none"> - peste obstacole - la coardă <p><i>b) combinate:</i></p> <p>1. Escaladarea</p> <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din alergare ușoară - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului, pe aparate cu înălțimi variabile <p>2. Tracțiunea</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică înclinată - pe perechi, din poziții diferite <p>3. Cățărarea-coborârea</p> <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat <p>4. Târârea</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate, cu purtare de obiect cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE ȘI STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, voleibolare, ricoșare, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (racheta, paleta, crosă) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele, prindere cu o mânășă - de tip axial, specifice disciplinelor sportive - posturi statice sau dinamice, specifice disciplinelor sportive <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție: <ul style="list-style-type: none"> - la diferiți stimuli ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - a actelor și a acțiunilor motrice singulare și repetate (viteza de repetiție) ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe și pe direcții variate - viteză - în condiții de coordonare ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea vitezei - valorile medii ale indicatorilor de viteză, corespunzătoare vârstei și genului <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și în timp ▪ coordonarea acțiunilor motrice în relația cu parteneri și cu adversari ▪ mânuirea de obiecte, de pe loc, în condiții de ambidextri (manuală, podală) ▪ echilibru: <ul style="list-style-type: none"> - mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse, pe sol și pe suprafețe cu înălțimi variabile) - deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța explozivă ▪ forța dinamică (izotonică) segmentară ▪ forța dinamică segmentară în regim de rezistență ▪ cunoștințe și informații despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea forței - valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor segmente musculare, specifice vârstei și genului <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea rezistenței - valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului <p>5. Calități motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> - conform precizărilor de la fiecare calitate motrică
<p>4. Discipline sportive</p>	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - variante de exerciții din școala alergării • alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> • pasul alergător lansat de viteză • startul de jos și lansarea de la start • cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • startul greșit • respectarea culoarului de alergare • probele de alergare de viteză în concursurile oficiale • alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> - startul de sus și lansarea de la start ▪ coordonarea respirației cu ritmul pașilor de alergare ▪ alergare pe teren variat ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> ▪ startul greșit ▪ depășirea adversarului ▪ contactul piciorului cu solul, în funcție de natura terenului ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: - pasul săltat, pasul sărit, săritura în lungime cu 1½ pași în aer: <ul style="list-style-type: none"> ▪ elan de 7-9 pași ▪ bătaie în zonă precizată ▪ desprindere ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> ▪ depășirea pragului (zonei de bătaie/ desprindere) ▪ măsurarea lungimii săriturii ▪ săritura în înălțime cu pășire: <ul style="list-style-type: none"> ▪ elan de 5 - 7 pași ▪ bătaie în zonă marcată, desprindere și aterizare ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>- aruncare tip azvârlire, cu un braț</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță ▪ cunoștințe despre: ▪ aruncarea reușită ▪ numărul de aruncări în concurs <p>- informații cu caracter sportiv</p> <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: ▪ cumpăna laterală ▪ podul de sus – fete ▪ stând pe cap – băieți ▪ stând pe mâini ▪ elemente dinamice: ▪ rulări ▪ rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat și înapoi din depărtat în ghemuit ▪ rostogolire înainte din ghemuit în depărtat ▪ răsturnare laterală (roata laterală) ▪ elemente și combinații gimnice ▪ combinații acrobatice și gimnice (cuprinzând elementele însușite) ▪ variante de linii acrobatice (cuprinzând elementele însușite) ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a execuțiilor, informații cu caracter sportiv <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ săritură, în sprijin ghemuit, pe capătul apropiat al lăzii, așezată longitudinal, urmată de rostogolire în ghemuit ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a unei sărituri informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare ▪ oprirea într-un timp ▪ driblingul ▪ aruncarea la coș cu una/două mâini de pe loc ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și din deplasare ▪ oprirea în doi timpi ▪ pivotarea liberă și în relație cu un adversar ▪ structuri de deplasări specifice în pozițiile fundamentale, în apărare și în atac ▪ aruncarea la coș din dribling ▪ marcajul adversarului cu și fără minge ▪ demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ acțiunea tactică colectivă „dă și du-te” ▪ sistemul de apărare „om la om” în jumătatea proprie de teren ▪ acțiuni tactice specifice așezării în atac ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: teren, durata atacului ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare preluarea mingii cu interiorul piciorului ▪ conducerea mingii ▪ repunerea mingii în joc de la margine ▪ deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de joc 1-3-2 ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: hent, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu șiretul plin, cu șiretul interior ▪ lovirea mingii cu șiretul exterior ▪ conducerea mingii în relație cu un adversar ▪ lovirea mingii cu capul, de pe loc ▪ lovirea mingii cu capul, din deplasare ▪ preluarea mingii cu piciorul ▪ repunerea mingii în joc de la colțul terenului (corner) ▪ deposedarea adversarului din față și din lateral ▪ marcajul adversarului cu minge și fără minge și demarcajul ▪ pătrunderea ▪ acțiunea tactică colectivă „un- doi” ▪ interceptia ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ apărarea „om la om” cu respectarea zonelor specifice posturilor ▪ variante de joc cu temă

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>3. HANDBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare ▪ prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă cu pași adăugați ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice portarului, repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul ▪ interceptția ▪ sistemul de atac în semicerc ▪ așezarea în apărare în sistemul 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu o mână de la umăr, de pe loc și din deplasare, pe direcții diferite ▪ driblingul multiplu ▪ aruncarea la poartă de la 7 m ▪ aruncarea la poartă cu pași încrucișați, ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ aruncare la poartă din săritură ▪ deplasări specifice în poziție fundamentală în atac și în apărare ▪ blocarea mingilor aruncate spre poartă ▪ marcajul adversarului cu și fără minge și demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ repunerea mingii în joc de către portar ▪ interceptția ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de atac cu un pivot ▪ contraatacul direct ▪ contraatacul cu intermediar ▪ acțiuni tactice în sistemul de apărare 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: apărarea în semicerc, călcarea semicercului în atac, picior ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>alergare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire" ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire" ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului, din articulația cotului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte, în picioare cu genunchii îndoțiți (din ghemuit) ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ acțiuni de joc în teren: prinderea și pasarea mingii în triunghi și pătrat „țintirea" adversarului ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ cunoașterea și acomodarea cu centura de rugby-tag ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ manevrarea și smulgerea centurii de tag ▪ procedee tehnice de finalizare ▪ procedee tehnice de pătrundere

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni tactice de depășire ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini din alergare ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol din alergare ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ pasa încrucișată ▪ pasa sărită ▪ pasa cu demi tur ▪ pasa peste umăr ▪ pasa cârlig ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ pivotare ▪ poziția colectivă și individuală fundamentală în apărare ▪ smulgerea centurii de rugby-tag din alergare ▪ procedee tactice de finalizare ▪ procedee tactice de pătrundere ▪ acțiuni tehnice de depășire ▪ interceptția ▪ închiderea unghiului de apărare ▪ diferite sisteme de joc: în trepte; om la om și glisant (apărare) ▪ variante de joc cu temă ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc ▪ informații cu caracter sportiv <p>6. VOLEI</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire cu fața spre direcția de transmitere a mingii, organizarea celor trei lovituri, variante de joc cu temă: 3x3 cu trecerea mingii peste fileu cu două mâini de sus precedată de deplasare, cu două mâini de sus din săritură, prin plasare cu o mână ▪ serviciul de jos din față ▪ preluarea serviciului de jos din față (cu două mâini de sus) ▪ model de joc cu efectiv redus (4x4) ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare) specifice modelului de joc 4x4 (la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în apărare și în atac) ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciul de sus din față

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ preluarea serviciului de sus din față ▪ ridicarea înainte ▪ atacul pe direcția elanului ▪ model de joc 6x6 fără specializare pe zone și pe posturi, cu ridicător în zona 3 ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare în cadrul acestora) specifice modelului de joc 6x6 cu ridicător în zona 3, la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în atac și în apărare ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 4 ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 2 ▪ atacul pe direcția elanului din zona 2 ▪ noțiuni privind organizarea atacului în condiții specifice celor două structuri de joc (după preluarea serviciului și după preluarea atacului) ▪ cunoștințe privind regulile de joc: rotația jucătorilor, acordarea punctului, greșeli la serviciu, greșeli la fileu ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ BADMINTON ▪ CICLOTURISM ▪ DANS SPORTIV ▪ GIMNASTICĂ RITMICĂ ▪ ÎNOT ▪ KORFBALL ▪ ORIENTARE SPORTIVĂ ▪ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ▪ SANIE (obișnuită sau de concurs) ▪ SCHI ALPIN ▪ SCHI FOND ▪ SPORT AEROBIC ▪ ȘAH ▪ TENIS DE MASĂ ▪ TRÂNTĂ
<p>5. Igienă și protecție individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tehnici de reechilibrare ▪ modalități de atenuare a șocurilor ▪ măsuri de menținere a igienei individuale și colective ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/ sprijinului în execuții ▪ cunoștințe despre: ▪ importanța pregătirii organismului pentru efort, importanța respirației, cu caracter de refacere

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ conducerea, subordonarea și colaborarea în activități practice ▪ evitarea situațiilor „conflictuale” care pot interveni în activitățile practice ▪ intervenție pentru aplanarea/ rezolvarea situațiilor conflictuale ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fair-play ▪ exemple deosebite de comportamente în spiritul fair- play – ului ▪ disponibilități de prevenire/ aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Adoptarea unui stil de viață cotidian favorabil menținerii și optimizării stării de sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea exercițiilor și a complexelor de dezvoltare fizică, în vederea utilizării lor ca gimnastică zilnică; - însușirea exercițiilor de dezvoltare a calităților motrice, în vederea utilizării acestora, în timpul liber, pentru fortificarea organismului.
<p>1.2. Expunerea progresivă, pe parcursul activităților de educație fizică, la influențele agresive ale unor factori de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unor exerciții adaptate diferitelor condiții de mediu.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Aplicarea noțiunilor specifice dezvoltării fizice armonioase în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea parțială sau integrală a unui complex de dezvoltare fizică, folosind terminologia specifică; - efectuarea exercițiilor de corectare a celor mai frecvente abateri de la atitudinea corporală corectă, globală și segmentară.
<p>2.2. Utilizarea măsurilor și mijloacelor de dezvoltare fizică armonioasă în concordanță cu particularitățile și interesele individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea programelor de exerciții pentru dezvoltarea troficității (pentru băieți) și dezvoltarea supleței (pentru fete).
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor complexe pentru dezvoltarea calităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice, în condiții de tratare diferențiată; - exersarea de structuri motrice simple și complexe, specifice disciplinelor sportive, cu accent pe dezvoltarea calităților motrice; - efectuarea exercițiilor care implică mai multe forme de manifestare a fiecărei calități motrice de bază; - realizarea execuțiilor care implică manifestarea coordonării în manipularea de obiecte.
<p>2.4. Aplicarea procedeele tehnice de bază în acțiuni tactice specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeele tehnice în structuri tehnico-tactice individuale și colective; - practicarea globală a disciplinelor/ probelor sportive, sub formă de întrecere/ concurs cu reguli simplificate; - efectuarea acțiunilor tehnico-tactice în condițiile respectării principalelor prevederi regulamentare; - exersarea de acțiuni tehnico-tactice concepute corespunzător particularităților și preferințelor individuale.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Îndeplinirea de roluri în organizarea și desfășurarea activităților de învățare, întrecerilor și concursurilor</p>

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea rolului de căpitan echipă; - îndeplinirea rolului de arbitru; - îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor procedee tehnice și acțiuni tactice specifice jocului sportiv practicat; - aprecierea evoluției colegilor de grupă la executarea procedeele tehnice și a acțiunilor tactice din jocul sportiv practicat; - recepționarea greșelilor de execuție semnalate și luarea măsurilor de corectare a acestora.
<p>3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recepționarea observațiilor referitoare la încălcarea regulamentului și luarea măsurilor de încadrare a execuțiilor în prevederile regulamentare; - efectuarea execuțiilor, procedeele tehnice și acțiunilor tactice conform prevederilor regulamentare; - utilizarea eficientă a posibilităților oferite de prevederile regulamentare în acțiunile de atac și de apărare; - semnalarea și sancționarea abaterilor de la prevederile regulamentare, în calitate de arbitru.
<p>3.3. Manifestarea echilibrată în situații de învingător sau învins în întreceri și concursuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției victoriei în întreceri și concursuri; - suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri; - felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ trecerea din coloană câte unu în coloană câte doi, câte trei și câte patru, și revenire în formația inițială ▪ trecerea din linie pe un rând, în linie pe 2-3 rânduri și revenire în formația inițială
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate ▪ reflexul de postură corectă ▪ tonicitatea și troficitatea musculaturii: <ul style="list-style-type: none"> - membrelor superioare - toracelui - abdomenului - membrelor inferioare ▪ mobilitate și stabilitate articulară ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical, cu partener) ▪ posturi deficiente frecvente ▪ determinări și înregistrări în jurnalul personal ale indicilor morfologici și funcționali și comparări cu valori de referință specifice vârstei și genului ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - abaterile frecvente de la atitudinea corporală corectă - cauzele care le produc și mijloacele de prevenire a instalării acestora

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>3. Capacitate motrică</p>	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> - cu pas adăugat - cu pas încrucișat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> - pe perechi și în grup - cu schimbări de direcție - cu ocolire și trecere peste obstacole 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> - sărituri succesive pe loc și cu deplasare - pe direcții diferite (înainte, înapoi, lateral) - peste obstacole - la coardă <p>b) combinate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din alergare ușoară - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului, pe aparate cu înălțimi variabile 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică înclinată - pe perechi, din poziții diferite 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat 4. Târârea <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate, cu purtare de obiect cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE ȘI STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, voleibolare, ricoșare, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (racheta, paleta, crosă) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele, prindere cu o mână de tip axial, specifice disciplinelor sportive - posturi statice sau dinamice, specifice disciplinelor sportive <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție: <ul style="list-style-type: none"> - la diferiți stimuli ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - a actelor și a acțiunilor motrice singulare și repetate (viteza de repetiție) ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe și pe direcții variate - viteză - în condiții de coordonare ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea vitezei - valorile medii ale indicatorilor de viteză, corespunzătoare vârstei și genului 2. Îndemânarea (capacități coordinative) <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>în întregime, în spațiu și în timp</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunilor motrice în relația cu parteneri și cu adversari ▪ mânuirea de obiecte, de pe loc, în condiții de ambidextri (manuală, podală) ▪ echilibru: <ul style="list-style-type: none"> - mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse, pe sol și pe suprafețe cu înălțimi variabile) - deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța explozivă ▪ forța în regim de rezistență ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea forței - valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor segmente musculare, specifice vârstei și genului - informații cu caracter sportiv <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi variabile ▪ rezistența musculară locală ▪ rezistența în regim de forță ▪ cunoștințe despre: - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea rezistenței ▪ valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului ▪ informații cu caracter sportiv <p>5. Calități motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> - conform precizărilor de la fiecare calitate motrică
<p>4. Discipline sportive</p>	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - variante și combinații de exerciții din școala alergării ▪ alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu start de jos, sub formă de întrecere ▪ finišul ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> ▪ startul greșit ▪ respectarea culoarului de alergare ▪ alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea respirației cu ritmul pașilor de alergare ▪ alergare pe teren variat ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - startul greșit ▪ depășirea adversarului ▪ probele de alergare de semifond în concursurile oficiale ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - sărituri peste obstacole joase ▪ săritura în lungime cu 1½ pași în aer - elan mediu ▪ cunoștințe despre: ▪ depășirea pragului (zonei de bătaie) ▪ măsurarea lungimii săriturii ▪ săritura în înălțime cu pășire: - elan de 7- 9 pași ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării: - aruncare tip azvârlire, cu un braț ▪ aruncarea mingii de oină: ▪ cu pas adăugat/ încrucișat ▪ cu elan mediu, la distanță ▪ elanul ▪ blocarea ▪ cunoștințe despre: ▪ aruncare reușită ▪ număr de aruncări în concurs ▪ măsurarea lungimii aruncării ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: ▪ podul de sus - fete ▪ stând pe cap – băieți ▪ semisfoara ▪ cumpene (variante) ▪ stând pe mâini - rostogolire ▪ sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: ▪ rostogolire înainte variante) ▪ răsturnare laterală cu întoarcere (variante) ▪ variante de linii acrobatice (cuprinzând elementele însușite) ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a execuțiilor ▪ informații cu caracter sportiv ▪ săritură cu rostogolire, în ghemuit, pe lada de gimnastică așezată longitudinal săritura în sprijin depărtat peste capră ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a săriturilor ▪ informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și din deplasare ▪ oprirea în doi timpi, pivotarea liberă și în relație cu un adversar ▪ structuri de deplasări specifice în pozițiile fundamentale, în apărare și în atac ▪ aruncarea la coș din dribling, marcajul adversarului cu și fără minge

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea, acțiunea tactică colectivă „dă și du-te” ▪ sistemul de apărare „om la om” în jumătatea proprie de teren ▪ acțiuni tactice specifice așezării în atac ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: teren, durata atacului ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu șiretul plin, cu șiretul interior ▪ lovirea mingii cu șiretul exterior ▪ conducerea mingii în relație cu un adversar ▪ lovirea mingii cu capul, de pe loc ▪ lovirea mingii cu capul, din deplasare ▪ preluarea mingii cu piciorul ▪ repunerea mingii în joc de la colțul terenului (corner) ▪ deposedarea adversarului din față și din lateral ▪ marcajul adversarului cu minge și fără minge și demarcajul ▪ pătrunderea ▪ acțiunea tactică colectivă „un - doi” ▪ interceptația ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ apărarea „om la om” cu respectarea zonelor specifice posturilor ▪ variante de joc cu temă <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu o mână de la umăr, de pe loc și din deplasare, pe direcții diferite ▪ driblingul multiplu ▪ aruncarea la poartă de la 7 m ▪ aruncarea la poartă cu pași încrucișați, ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ aruncare la poartă din săritură ▪ deplasări specifice în poziție fundamentală în atac și în apărare ▪ blocarea mingilor aruncate spre poartă ▪ marcajul adversarului cu și fără minge și demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ repunerea mingii în joc de către portar ▪ interceptația ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de atac cu un pivot ▪ contraatacul direct ▪ contraatacul cu intermediar ▪ acțiuni tactice în sistemul de apărare 6:0 ▪ variante de joc cu temă

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe privind regulile de joc: apărarea în semicerc, călcarea semicercului în atac, picior ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului, din articulația cotului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte, în picioare cu genunchii îndoiți (din ghemuit) ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ acțiuni de joc în teren: prinderea și pasarea mingii în triunghi și pătrat „țintirea” adversarului ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini din alergare ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol din alergare ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ pasa încrucișată ▪ pasa sărită ▪ pasa cu demi tur ▪ pasa peste umăr ▪ pasa cârlig ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ pivotare ▪ poziția colectivă și individuală fundamentală în apărare ▪ smulgerea centurii de rugby-tag din alergare ▪ procedee tactice de finalizare ▪ procedee tactice de pătrundere ▪ acțiuni tehnice de depășire ▪ interceptia ▪ închiderea unghiului de apărare ▪ diferite sisteme de joc: în trepte; om la om și glisant (apărare)

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ variante de joc cu temă ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc ▪ informații cu caracter sportiv <p>6. VOLEI Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciul de sus din față ▪ preluarea serviciului de sus din față ▪ ridicarea înainte ▪ atacul pe direcția elanului ▪ model de joc 6x6 fără specializare pe zone și pe posturi, cu ridicător în zona 3 ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare în cadrul acestora) specifice modelului de joc 6x6 cu ridicător în zona 3, la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în atac și în apărare ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 4 ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 2 ▪ atacul pe direcția elanului din zona 2 ▪ noțiuni privind organizarea atacului în condiții specifice celor două structuri de joc (după preluarea serviciului și după preluarea atacului) ▪ cunoștințe privind regulile de joc: rotația jucătorilor, acordarea punctului, greșeli la serviciu, greșeli la fileu ▪ informații cu caracter sportiv <p>7. * TORBALL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă din deplasare ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga sau dreapta și atac pe diagonală ▪ plonjonul spre stânga – dreapta cu mâinile în aceeași direcție ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ informații privind regulile de joc <p>8. GOALBALL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă din deplasare ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga sau dreapta și atac pe diagonală ▪ plonjonul spre stânga – dreapta cu mâinile în aceeași direcție ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ BADMINTON ▪ CICLOTURISM ▪ DANS SPORTIV ▪ GIMNASTICĂ RITMICĂ ▪ ÎNOT ▪ KORFBALL ▪ ORIENTARE SPORTIVĂ ▪ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ▪ SANIE (obișnuită sau de concurs) ▪ SCHI ALPIN ▪ SCHI FOND ▪ SPORT AEROBIC ▪ ȘAH ▪ TENIS DE MASĂ ▪ TRÂNTĂ
<p>5. Igienă și protecție individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ caracteristicile echipamentului adecvat diferitelor condiții de lucru ▪ conținutul și valoarea pregătirii organismului pentru efort ▪ relațiile dintre efort și pauzele de revenire ▪ mijloace de autoprotecție în timpul desfășurării întrecerilor și concursurilor ▪ cunoștințe despre rolul respirației în efort și măsurile eficiente de igienă individuală în lecțiile de educație fizică și sport, întreceri, concursuri și după încheierea acestora
<p>6. Comportamente și atitudini</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ asumarea atribuțiilor rolurilor de conducere îndeplinite de elevi ▪ aplicarea soluțiilor de aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale care pot interveni pe parcursul desfășurării întrecerilor/ concursurilor ▪ inițiativă în organizarea și desfășurarea întrecerilor și concursurilor individuale sau pe echipe, între elevi

Sugestii metodologice

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică și activități sportive* să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter și transdisciplinare.

Actuala programă școlară valorifică exemplele de activități de învățare din programele anterioare, oferind astfel cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită trecerea reală de la centrarea procesului de instruire pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare.

Strategii didactice

Ținând seama de particularitățile elevilor cu dizabilitate mintală ușoară și moderată, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de educație fizică. Întrecerea devine principala *formă de organizare*, adaptată capacităților motrice și psihice ale elevilor.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației incluzive. Se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și încurajarea reciprocă.

Se va asigura utilizarea unei cantități suficiente de materiale didactice (mingi, cercuri, copete, jaloane, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure un volum de exersare crescut, cât și protecția elevilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente.

„Elementele de conținut ale organizării activităților motrice”, „Elementele de conținut ale dezvoltării fizice armonioase” se pot constitui ca teme de lecție doar în primele 3-4 săptămâni ale semestrului I. În celelalte lecții aceste conținuturi se exersează în verigile/secvențele de instruire constante ale lecției de educație fizică și sport, respectiv: „Organizarea colectivului de elevi”, „Pregătirea organismului pentru efort”, „Influențarea selectivă a aparatului locomotor” și „Revenirea organismului după efort”.

Domeniile „Igiena și protecția individuală” și „Comportamente și atitudini” vor fi abordate în fiecare lecție, prin intermediul tuturor verigilor lecțiilor, fără a se constitui ca teme de lecție de sine stătătoare.

Temele lecțiilor, în număr de două, maxim trei, se vor constitui din domeniile „Capacitate motrică” și „Discipline sportive”. Când se optează în aceeași lecție pentru combinația de teme reprezentate de o calitate motrică și de o deprindere motrică, se va avea în vedere relația dintre acestea, astfel încât calitatea motrică să favorizeze învățarea/consolidarea deprinderii.

Deprinderile de locomoție, de stabilitate și de manipulare vor fi exersate în cadrul diferitelor lecții, prin alcătuirea unor ștafete/parcursuri aplicative și vor fi prezente și în cadrul lecțiilor de însușire a unor deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive abordate.

Calitățile motrice, în accepțiunea în care sunt prezentate în această programă, vor fi dezvoltate pe parcursul întregului an școlar, având în vedere necesitatea atingerii unui nivel crescut al acestora, atât pentru o dezvoltare fizică armonioasă, cât și pentru însușirea corespunzătoare a diferitelor deprinderi și priceperi motrice din disciplinele sportive abordate. Locul lor în lecție este după veriga de influențare selectivă a aparatului locomotor (dezvoltarea calității motrice viteză sau îndemănare/capacitate coordinativă) și după cele de abordare a deprinderilor motrice specifice diferitelor ramuri sportive (dezvoltarea calității motrice forță sau rezistență).

Pentru a putea realiza un grad corespunzător de însușire a probelor atletice de alergări, sărituri și aruncări, se va ține cont de condițiile fiecărei unități școlare, dar cu obligativitatea abordării a cel puțin trei probe, câte una din fiecare categorie. Predarea și exersarea se vor putea realiza: frontal, pe grupe, individual sau combinat, în cadrul aceleiași lecții. Locul în lecție destinat predării deprinderilor din atletism este după veriga

destinată influențării selective a aparatului locomotor sau după dezvoltarea calităților motrice viteza sau îndemânarea/ capacitatea coordinativă sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

În cazul predării elementelor din gimnastica acrobatică și sărituri la aparate este necesară asigurarea tuturor condițiilor pentru evitarea accidentelor (asigurarea locului de desfășurare, asigurarea de saltele, ladă de gimnastică și trambulină etc.). Exersarea săriturilor la aparate se va realiza numai cu prezența nemijlocită la aparat a profesorului, care va asigura asistența, ajutorul, sprijinul. Locul în lecție destinat predării deprinderilor din gimnastică și din sărituri cu sprijin este după veriga/ secvența de instruire destinată influențării selective a aparatului locomotor, după cea destinată dezvoltării calității motrice viteză sau îndemânare/capacități coordinative sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

Jocul sportiv are o importanță deosebită, deoarece prin intermediul acestuia se poate asigura o atractivitate crescută a lecției. Se poate aborda un singur joc sportiv pentru toată clasa sau se pot aborda două jocuri sportive - unul pentru fete și unul pentru băieți. Locul în lecție este după veriga destinată influențării selective a aparatului locomotor, după cea de dezvoltare a calității motrice viteză sau îndemânare/capacități coordinative sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

În organizarea conținuturilor lecției de educație fizică și activități sportive pentru elevii cu dizabilitate mintală ușoară și moderată se va ține seama și de caracteristicile de dezvoltare psihofizice și comportamentale specifice, avându-se în vedere următoarele:

- sarcina trasată să fie clară
- explicațiile să fie clare, coerente, fără abuz de detalii de natură tehnică, fiziologică etc.
- să se asigure numărul optim de repetiții pentru ca actul motric să fie corect înțeles
- monitorizarea cu atenție a execuției corecte a sarcinii pentru a se evita formarea/consolidarea de deprinderi greșite
- vizualizarea permanentă a colectivului pentru a se preveni eventuale accidente survenite datorita specificului copilului cu dizabilitate intelectuală.
- asigurarea suportului material al lecției raportat la competențele propuse.
- notarea elevilor să fie stimulativă, explicată și bazată în principal pe aprecierea interesului manifestat de elevi, pe implicarea acestuia în rezolvarea sarcinilor trasate etc.

Cadrele didactice pot elabora și alte activități de învățare, conținuturi și instrumente de evaluare, în funcție de particularitățile clasei de elevi, baza materială de care dispune școala și opțiunile elevilor.

Lecția de educație fizică și sport rămâne o creație a fiecărui profesor ce trebuie să reflecte competențele sale profesionale, capacitatea de a se adapta condițiilor concrete de desfășurare a activității didactice și particularităților elevilor, ajutându-se de o serie de îndrumări/sugestii metodologice, oferite prin această programă, astfel:

- prezentarea de către profesor a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor și disciplinelor sportive care vor fi abordate, a probelor și criteriilor de evaluare și a repartizării acestora pe semestre;
- realizarea evaluării predictive a nivelului de pregătire a elevilor;
- eliminarea din relația profesor-elev a oricărei forme de agresivitate verbală sau fizică;
- menținerea de către profesor a unei relații constante cu dirigintele clasei, în special pe următoarele probleme:
  - prezentarea de către elevi a adevărului medical care atestă starea de sănătate;
  - echipamentul adecvat pentru participarea la lecțiile de educație fizică și sport;
  - evidențierea ritmică, de către profesor, în catalogul clasei, a frecvenței și a rezultatelor evaluării curente.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative (proiectul, portofoliul, autoevaluarea,

evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

În realizarea unei evaluări eficiente, profesorii vor utiliza "Sistemul de evaluare pentru învățământul gimnazial" care cuprinde domeniile evaluate, instrumentele (probele), repartizarea acestor pe clase, descrierea probelor și criteriile utilizate în evaluarea fiecărei probe, respectiv:

SISTEMUL DE EVALUARE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL

Nr. crt.	DOMENIUL	MIJLOACE	Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
1.	Dezvoltarea fizică armonioasă	Complex de dezvoltare fizică armonioasă	5 exerciții 4 x 8 timpi	6 exerciții 4 x 8 timpi	7 exerciții 4 x 8 timpi	8 exerciții 4 x 8 timpi
2.	Viteză	Naveta 10 x 5	X	X	X	X
		Alergare de viteză pe 50 m plat, cu start de sus	X	X	X	X
3.	Forță	Exerciții pentru dezvoltarea principalelor	1 exercițiu/ 3 grupe	2 exerciții/ 2 grupe	2 exerciții/ 3 grupe	2 exerciții/ 4 grupe
4.	Rezistență	Alergare de durată	4 min.	4 min.	4 min.	4 min.
5.	Atletism	Probă athletică la alegere (una din cele	X	X	X	X
6.	Gimnastică	Exercițiu la sol cu elemente impuse	3 elemente	4 elemente	5 elemente	5 elemente
		Săritură la un aparat de gimnastică (conform	X	X	X	X
7.	Joc sportiv	O structură tehnică	X	X (din jocul din anul I de	-	-
		Joc bilateral	X	X	X (jocul din clasa a VI-a)	X

DESCRIEREA PROBELOR DE EVALUARE

❖ **Complex de dezvoltare fizică armonioasă**

Complexele de dezvoltare fizică armonioasă (exerciții libere, cu obiecte portative), sunt concepute de cadrul didactic și sunt însușite și exersate de elevi pe parcursul anului școlar. Complexele cuprind, în mod obligatoriu, exerciții pentru cap-gât, articulația umărului și membrele superioare, trunchi, membre inferioare.

Pentru acordarea notelor se execută complexul cu numărul de exerciții și repetări prevăzut pentru fiecare clasă, apreciindu-se:

- memorarea structurii exercițiilor;
- succesiunea metodică a acestora în complex;
- execuția corectă a mișcărilor componente;
- amplitudinea, ritmul și expresivitatea mișcărilor.

❖ **Naveta 10 x 5 m**

Materiale necesare: bandă pentru marcat/jaloane, cronometru.

Procedura: Se trasează cu bandă pentru marcat două linii paralele situate la o distanță de 5 m depărtare una de cealaltă/ se vor plasa două jaloane la o distanță de 5 m depărtare unul de celălalt. Elevul se poziționează în dreptul uneia dintre linii/unuia dintre jaloane, având un picior la linie și celălalt înapoi. La semnalul de plecare, acesta trebuie să alerge cât mai repede la cealaltă linie trecând cu ambele picioare de ea și alergând înapoi la linia de start. O alergare dus-întors reprezintă un ciclu, pentru acest test fiind necesare 5 cicluri.

Notă:

- Lățimea liniilor trasate trebuie să fie de 5 cm.
- Cronometrarea se va realiza din momentul în care elevul ia startul și va fi finalizată la terminarea celor 5 cicluri de alergare.

❖ **Alergare de viteză pe 50 m plat, cu start de sus**

Materiale necesare: bandă pentru marcat, cronometru.

Procedura: Elevii se așează la linia de start în poziția startului de sus și parcurg în alergare, cu plecare liberă, distanța stabilită.

Notă: Se cronometrează perioada de timp necesară unui elev pentru parcurgerea acestei distanțe din momentul mișcării piciorului din spate la start și până la trecerea liniei de sosire.

❖ **Exerciții pentru dezvoltarea forței principalelor grupe musculare**

Această probă de evaluare constă în execuția de către elev, la solicitarea profesorului, a unui număr de exerciții selective pentru dezvoltarea musculaturii abdomenului, spatelui, membrilor superioare și inferioare, respectiv:

- în clasa a V-a: câte un exercițiu pentru trei dintre cele patru regiuni musculare, alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VI-a: câte două exerciții pentru două grupe musculare alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VII-a: câte două exerciții pentru trei grupe musculare alese de elev sau stabilite de profesor;

- în clasa a VIII-a; câte două exerciții pentru fiecare din cele patru grupe musculare.

Exercițiile pot fi dintre cele executate de-a lungul lecțiilor sau pot fi concepute de elevi.

Se evaluează:

- dacă exercițiul angajează eficient musculatura vizată;
- volumul și intensitatea exercițiului;
- corectitudinea execuției.

❖ **Alergarea de durată**

Proba de alergare de durată se desfășoară pe teren plat, individual sau în pluton, fiecare elev adoptând tempoul personal, astfel încât să alerge continuu, fără opriri sau treceri în mers, timp de patru minute. Se va măsura și înregistra distanța parcursă de fiecare elev în cele patru minute de alergare continuă.

Criterii de evaluare:

- alergare continuă timp de patru minute – pondere 50% din nota finală;
- distanța parcursă în cele patru minute – pondere 25% din nota finală;
- progresul realizat față de evaluarea inițială – pondere 25% din nota finală.

❖ **Proba atletică la alegere (una dintre cele prevăzute de programă)**

Se evaluează:

- corectitudinea execuției tehnice – pondere 50% din nota finală;
- performanța realizată – pondere 25% din nota finală;
- progresul realizat față de testarea inițială – pondere 25% din nota finală;

Gimnastica❖ **Exercițiu la sol cu elemente impuse**

Proba de evaluare constă în execuția de către fiecare elev a unui exercițiu la sol, liber ales, cuprinzând numărul de elemente acrobatice impuse, prevăzut în sistemul de evaluare pentru fiecare clasă. Elementele acrobatice impuse se stabilesc de către cadrul didactic la începutul etapei de abordare a gimnasticii și vor fi comunicate elevilor.

Criterii de evaluare:

- existența în exercițiul liber ales a numărului de elemente impuse prevăzut de sistemul de evaluare pentru fiecare clasă – pondere 50% din nota finală;
- corectitudinea execuției fiecărui element – pondere 25% din nota finală;
- cursivitatea și expresivitatea execuției – pondere 25% din nota finală.

❖ **Săritura la un aparat de gimnastică**

Se evaluează:

- corectitudinea execuției fazelor săriturii – pondere 50% din nota finală;
- amplitudinea zborului – pondere 25% din nota finală;
- precizia aterizării – pondere 25% din nota finală;

La clasele a VII-a și a VIII-a elevul alege săritura la care să fie evaluat sau poate opta pentru efectuarea ambelor sărituri la aparate prevăzute în programă, înregistrându-se fie media celor două note, fie nota cea mai bună.

La proba de săritură la un aparat de gimnastică, pentru evaluare, se acordă elevului două încercări, notându-se cea mai reușită și înregistrându-se cea mai bună notă.

Joc sportiv❖ **Structură tehnică**

La clasa a V-a, cadrul didactic precizează de la începutul anului școlar structura tehnică la care vor fi evaluați elevii. Aceasta cuprinde, sub forma unei acțiuni cursive:

- câte un procedeu specific de manevrare a mingii, de deplasare cu obiectul de joc, în relație cu un partener;
- un procedeu specific de finalizare.

La clasa a VI-a structura tehnică va fi constituită din procedeele specifice celui de al doilea joc sportiv.

Se evaluează:

- corectitudinea execuției procedeele tehnice, componente ale structurii tehnice – pondere 50% din nota finală;
- cursivitatea și viteza acțiunii - pondere 25% din nota finală;
- forța și/precizia procedeele de finalizare - pondere 25% din nota finală.

❖ **Joc bilateral**

Proba constă în desfășurarea unor „reprize” de joc bilateral, în condiții regulamentare, arbitrat de către cadrul didactic.

Se evaluează:

- respectarea responsabilităților postului repartizat în echipă;
- eficiența participării în fazele de atac și de apărare;
- colaborarea cu coechipierii;
- contactul regulamentar și respectul față de adversari;
- acționarea conform prevederilor regulamentare.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la

nivelul activității educaționale, strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică și activități sportive* vor pune accent pe coerență și abordări integrate.

Șeful catedrei/responsabilul comisiei metodice va solicita comisiei de elaborare a orarului școlii să nu fie programate mai mult de două clase în aceeași oră.

Catedra disciplinei *Educație fizică și activități sportive* va face demersurile necesare pentru alocarea, în afara celor două ore prevăzute pe săptămână, în trunchiul comun pentru fiecare clasă, a una-două ore din *Curriculumul la decizia școlii*, destinate predării unei discipline sportive opționale.

Datele înregistrate vor fi centralizate în tabele, pe baza unor fișe individuale

FIȘA INDIVIDUALĂ*

Nr. ....

Elev: ..... Anul nașterii: ..... Sexul:

.....

Tip dizabilitate/grad.....

Nr. crt.	Măsurători antropometrice	Testări anuale			
		Cl. a V-a An șc. ...../.....	Cl. a VI-a An șc. ...../.....	Cl. a VII-a An șc. ...../.....	Cl. a VIII-a An șc. ...../.....
1.	Înălțimea corpului				
2.	Înălțimea bustului				
3.	Greutatea corpului				
4.	Lungimea plantei				
5.	Perimetrul toracic	Normal			
		Inspiratie maximă			
		Expiratie maximă			
		Elasticitate			
6.	Perimetrul abdominal				
7.	Perimetrul bazinului				
8.	Diametrul biacromial				
9.	Anvergura bratelor				

Nr. crt.	Măsurători biomotrice	Testări anuale			
		Cl. a V- a An șc. ...../.....	Cl. a VI- a An șc. ...../.....	Cl. a VII- a An șc. ...../.....	Cl. a VIII- a An șc. ...../.....
1.	Mobilitate/flexibilitate lombară				
2.	Forță membre inferioare (săritură în lungime de pe loc)				
3.	Forță trunchi (ridicări din șezând)				
4.	Echilibru (testul „Flamingo”)				
5.	Tapping mână (testul „Atinge plăcile”)				
6.	Viteză de alergare (50m, start din picioare)				
7.	Viteză-coordonare (naveta 10 x 5m)				
8.	Forță brațe (menținut în atârnat)				
9.	Rezistență generală (alergare /4 min)				
10	Forță-coordonare brațe	Fără elan			
		Cu elan			

*) **Notă:** FIȘA INDIVIDUALĂ este un model; conținutul acesteia va fi adaptat în funcție de testele selectate de fiecare catedră de specialitate.

Catedra de *Educație fizică și sport* va insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ și prevederilor Ordinului MECS nr. 3462/2012.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT,
LA DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT CU CLASELE V-VIII

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE SPORTIVE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	4
2.	Capră pentru sărituri	Buc.	1	1
3.	Ladă de gimnastică	Buc.	1	1
4.	Masă de tenis (palete și fileu)	Buc.	1	1
5.	Panou de baschet cu suport și inele	Buc.	1	2
6.	Poartă de handbal/ fotbal	Buc.	1	2
7.	Spalier	Buc.	1	6
8.	Stâlp pentru volei	Set.	1	1
9.	Saltea	Buc.	1	8
10.	Trambulină dură	Buc.	1	2
11.	Instrument de măsură - cronometru cu 10 timpi	Buc.	1	2
12.	Instrument de măsură – ruletă de 10m	Buc.	1	2
13.	Joc de șah	Buc.	1	8
14.	Minge pentru jocuri sportive - fotbal	Buc.	1	6
15.	Minge pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	6
16.	Minge pentru jocuri sportive - rugby	Buc.	1	6
17.	Minge pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	6
18.	Minge pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	6
19.	Minge de	Buc.	1	6
20.	Minge medicinală - 1-2 kg	Buc.	1	6
21.	Plasă poartă de handbal	Buc.	1	2
22.	Plasă panou de baschet	Buc.	1	2
23.	Fileu pentru volei	Buc.	1	1

Bibliografie

- Cârstea, Gh., (2000), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura An-Da, București;
- Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V., (2006), *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, Editura FEST, București;
- Oprea, L., Sulea, R., (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, București;
- *** Legea educației fizice și sportului nr.69/2000
- *** (2012), O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012, *Organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar*
- *** (2017), *Programa școlară "Educație fizică și sport", clasele V-VIII pentru învățământul de masă*, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393 din 28.02.2017

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela SCUTARU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel DUMISTRĂCEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Scutaru Gabriela	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
Dumistrăcel Ionel	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
Ciocioiu Mihail	CSEI "Sf. Andrei" Gura Humorului
Mihăilă Daniela	CSEI "Sf. Andrei" Gura Humorului
Poclitaru Catalina - Narcisa	CSEI "Sf. Andrei" Gura Humorului

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ
ȘI APLICAȚII PRACTICE***

**Învățământ special
Clasele a V-a –a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație tehnologică și aplicații practice* este elaborată conform anexei la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3593/18.06.2014 referitor la aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar-planuri-cadru de învățământ și programe școlare.

Disciplina *Educație tehnologică și aplicații practice* este prevăzută în planul cadru pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate- aprobat prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3622/2018 din 27 aprilie 2018, în cadrul ariei curriculare *Tehnologii*, cu un buget de timp de 1-2 ore / săptămână, pe durata unui an școlar.

Prezenta programă școlară are la bază Legea Educației Naționale nr. 1/2011, care în art. 2, alin (3) precizează: *“Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziunea socială și pentru angajarea pe piața muncii”*. De asemenea, art. 4, alin (a) și (b) din Legea Educației Naționale nr.1/2011 menționează: *“Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților au ca finalitate principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități, necesare pentru:*

- a. *împlinirea și dezvoltarea personală, prin realizarea propriilor obiective în viață, conform intereselor și aspirațiilor fiecăruia și dorinței de a învăța pe tot parcursul vieții;*
- b. *integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate.”*

Programa de *Educație tehnologică și aplicații practice* pentru clasele V-VIII a fost realizată pornind de la Programa școlară pentru disciplina Informatică și TIC pentru clasele V-VIII, aprobată prin Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017, fiind o adaptare a acesteia la specificul și particularitățile elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Programa disciplinei *Educație tehnologică și aplicații practice* este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Cadrele didactice au un rol determinant în implicarea activă și conștientă a elevului în procesul de învățare.

Studiul disciplinei *Educație tehnologică și aplicații practice* oferă sprijin elevului din învățământul gimnazial special în explorarea meseriilor, descoperirea aptitudinilor către un anumit domeniu, meserie sau activitate, precum și în alegerea traseului educational și profesional.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale se definesc la nivelul disciplinei și se formează pe durata învățământului preuniversitar. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare formale și non-formale.

Conținuturile învățării se constituie din totalitatea achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Acestea sunt grupate pe următoarele domenii:

- Tehnologii
- Design
- Calitate, economie și antreprenariat
- Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului și societății)
- Activități /ocupații /meserii

Sugestiile metodologice cuprind strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continua.

Prin setul de competențe, activități de învățare și conținuturile propuse, programa de *Educație tehnologică și aplicații practice* pentru învățământul special gimnazial contribuie semnificativ la:

- dezvoltarea abilității de lucru cu diferite materiale și cu instrumentele/uneltele adecvate;
- însușirea unor tehnici de lucru (îndoire, taiere, asamblare, lipire etc.);
- formarea priceperilor și însușirea cunoștințelor pentru realizarea de lucrări gospodărești și de grădinărit;
- realizarea unor produse de utilitate practică;
- stimularea elevilor pentru folosirea simțurilor, pentru dobândirea siguranței și a independenței în acțiunile proprii;
- educarea comportamentului social prin lucru în echipă;
- dezvoltarea simțului estetic;
- educarea respectului pentru natură;
- cultivarea respectului pentru muncă;
- pregătirea pentru viața profesională.

Programa propusă oferă cadrului didactic oportunitatea de a adapta actul educațional la particularitățile psihoindividuale și de vârstă, la ritmul și preferințele copilului, alegând activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Competențe generale

- 1. Realizarea prin activități practice a unor produse utile și /sau de lucrări estetice pentru activități curente și valorificarea acestora**
- 2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile**
- 3. Identificarea intereselor și aptitudinilor pentru diferite meserii în concordanță cu dezvoltarea psihointelectuală și cu cererea de pe piața forței de muncă**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea prin activități practice a unor produse utile și /sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a V-a
<p>1.1. Executarea unor produse/lucrări /machete estetice simple pe baza unei fișe tehnologice date și cu ajutorul profesorului, selectând materiile prime, materialele, unelte/ustensile/dispozitive/aparate adecvate</p> <p>Selectarea și utilizarea corespunzătoare a materialelor/materiei prime/obiectelor de lucru necesare activității practice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități practice de pregătire a terenului agricol (înlăturarea buruienilor, săpatul terenului, greblatul terenului etc) și de semănat în jardiniere (semințe de fructe și legume, plante aromatice, flori etc); <p>Executarea unor activități de plantare a răsadurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități practice de irigare a răsadurilor plante de combatere a dăunătorilor de recoltare; <p>Activități practice de croitorie;</p> <p>Activități practice de tâmplărie;</p> <p>Activități tradiționale meșteșugărești;</p> <p>Exerciții practice de finisare a produselor realizate;</p> <p>Exerciții de trasare, măsurare, tăiere, asamblare (prin coasere, lipire, legare, etc.);</p> <p>Executarea unor rețete culinare simple;</p> <p>Vizionarea de filme (Povestea bobului de grâu, Călătoria bobului de strugure, Livada fermecată etc.);</p> <p>Activități de realizarea unei machete simple (clasă, casă):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de reamenajare interioară a clasei prin realizarea unor lucrări creative.
<p>1.2. Identificarea unor date, mărimi, relații, procese și fenomene specifice matematicii și științelor în realizarea unui produs</p> <p>Exerciții de măsurători a diferitelor materiale de lucru;</p> <p>Calcularea timpului necesar efectuării unui produs util și creativ;</p> <p>Exerciții de calcularea a costurilor de realizarea unui produs;</p> <p>Activități practice de orientare pe teren utilizând hărți (inclusiv harta Metroului, a CFR-ului);</p> <p>Exerciții de cântărire, măsurare, aproximare, combinare, amestecare a diferitelor ingrediente pentru prepararea unei rețete simple;</p> <p>Amenajarea colțului verde din curtea școlii (măsurarea perimetrelor și construirea unor figuri geometrice simple);</p> <p>Exerciții de recunoaștere a elementelor de limbaj grafic specific;</p> <p>Activități de reprezentare grafică a planului clasei;</p> <p>Stabilirea cantității adecvate de hrană pentru diverse animale domestice;</p> <p>Înșușirea normelor de igienă privind prepararea și conservarea alimentelor.</p>
<p>1.3. Aprecierea produselor activității pe baza criteriilor stabilite de comun acord</p> <p>Realizarea unor expoziții în clasă/ pe holurile școlii sau în curtea școlii cu produsele realizate;</p> <p>Organizarea de târguri cu produse alimentare preparate în cadrul școlii;</p> <p>Activități practice de aranjare festivă a mesei și servire cu diferite ocazii;</p> <p>Vizionarea de filme documentare și concentrarea acestora;</p> <p>Autoevaluare pe baza criteriilor prestabilite;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea în perechi pe baza criteriilor stabilite de comun acord.

2.Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a V-a
<p>2.1. Familiarizarea cu normele de igienă și măsurile de securitate în muncă, specifice condițiilor reale de lucru</p> <p>Vizionarea unor documentare cu privire la respectarea regulilor de igienă: personală, locuință, spațiului de lucru, alimentară;</p> <p>Vizionarea unor documentare cu privire la normele de securitate în muncă;</p> <p>Exerciții joc de simulare a unor situații din viața reală în vederea aplicării normelor de igienă, a măsurilor de menținerea sănătății și a celor de protecția muncii;</p> <p>Exerciții joc de însușirea regulilor de prevenire și stingerea incendiilor.</p>
<p>2.2. Selectarea produselor și tehnologiilor adecvate protecției mediului și menținerii sănătății</p> <p>Vizionarea unor filme documentare ce prezintă traseul produselor alimentare familiare copiilor de la materia primă la consumul acestora;</p> <p>Alcătuirea coșului zilnic/săptămânal pe baza selectării și evaluării alimentelor în funcție de anumite criterii : origine (minerală, vegetală și animală), tehnologie de obținere/prelucrare (tradițională, ecologică, industrializată), valoarea nutritivă și energetică, folosirea aditivilor alimentari, ambalarea, transportul și depozitarea/ păstrarea produselor, etichetarea/ ambalarea produselor (interpretarea etichetelor de tip „bio” sau „eco”);</p> <p>Activități practice de alcătuire a unui meniu sănătos;</p> <p>Vizionarea unor documentare ce prezintă importanța agriculturii /alimentelor ecologice în menținerea sănătății;</p> <p>Exerciții practice de sortare a legumelor și fructelor, respectând normele de calitate (aspect general, culoare, formă, gust);</p> <p>Activități practice de stabilirea perisabilității alimentelor prin depozitarea acestora în condiții diferite de temperatură și umiditate și determinarea riscurilor pentru sănătate în cazul consumării unor produse expirate;</p> <p>Vizionarea unor documentare ce prezintă consecințele utilizării neraționale a tehnologiei asupra sănătății și mediului înconjurător;</p> <p>Realizarea unor colaje ce prezintă avantajele /dezavantajele progresului tehnologic asupra propriei persoane/comunității/mediului înconjurător;</p> <p>Vizionarea unor filme / vizite la muzee, expoziții cu meșteșuguri tradiționale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități practice de promovarea meșteșugurilor tradiționale.
<p>2.3. Identificarea unor modalități de utilizare rațională a resurselor și de reciclare a deșeurilor</p> <p>Vizionarea unor documentare ce prezintă consecințele utilizării masive a resurselor naturale și nereciclării deșeurilor;</p> <p>Activități practice de folosire rațională a apei, hârtiei (exemplu : Cine folosește mai puțină apă din sticlă la spălat pe mâini ? Cine rupe mai puține foi din caiet? Cine folosește mai puține șervețele?);</p> <p>Activități de colectare, sortare și de refolosire a deșeurilor menajere;</p> <p>Confecționarea unor produse uzuale utilizând materiale reciclabile, concomitent cu menționarea surseide reciclare a acestora (exemplu : mobilier pentru păpuși din plastic/metal, casete / sertare din plastic/metal , plicuri/ambalaje din plastic sau hârtie , confecționare brățări din plastic /sfoară, marionete din textile, ecusoane din ambalaje de plastic, mașinuțe etc.).</p>

3. Identificarea intereselor și aptitudinilor pentru diferite meserii în concordanță cu cererea de pe piața forței de muncă

Clasa a V-a
<p>3.1 Identificarea unor tipuri de meserii din domeniile de interes</p> <p>Vizite la ferme, cofetării, sere, piețe, pensiuni, întreprinderi de prelucrare a produselor de origine vegetală și animală, precum și alți agenți economici în vederea identificării tipurilor</p>

Clasa a V-a
<p>de activități desfășurate, a condițiilor de muncă și aptitudinilor/abilităților necesare practicării respectivei activități;</p> <p>Vizitarea unor târguri ce promovează de meșteșugurile locale;</p> <p>Vizite la muzee etnografice;</p> <p>Vizitarea locurilor de muncă ale părinților;</p> <p>Realizarea unor postere cu teme precum: Meserii care au apărut, Meserii care nu mai există, Lumea meseriilor în anul 2050 ;</p> <p>Realizarea unor afișe/ postere cu ocupațiile oamenilor din comunitatea locală;</p> <p>Exerciții de cunoaștere a celor mai căutate meserii în concordanță cu nevoile și resursele zonei geografice și cu dinamica pieței de muncă.</p>
<p>3.2 Consolidarea capacității de a lucra individual și în echipă în vederea soluționării unor situații problemă</p> <p>Realizarea individuală sau grupuri mici de lucru a unor pliante ce promovează produsele tradiționale;</p> <p>Organizarea la nivelul școlii a unor târguri cu preparate / produse tradiționale;</p> <p>Realizarea individuală sau în cooperare a unor afișe publicitare ce promovează alimente sănătoase pentru copii;</p> <p>Organizarea unor concursuri tematice la nivel de școală Cel mai sănătos meniu/ Cele mai frumoase produse tradiționale/ Cel mai frumos produs confecționat din materiale reciclabile etc.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Tehnologii	<p>Procese tehnologice simple de cultivarea plantelor(semănat, planat, îngrijire, recoltare)</p> <p>Procese tehnologice simple de croitorie (călcare, tăiere după șablon, coasere)</p> <p>Procese tehnologice simple de tâmplărie (măsurare, tăiere, șlefuire, lăcuire, asamblare, montare accesorii)</p> <p>Procese tehnologice artisanale (cioplitul în lemn, olăritul, țesutul, cusături ornamentale etc.)</p> <p>Tehnologii de preparare a hranei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sala de bucătărie : veselă, ustensile, dispozitive, aparate • Prepararea hranei și servirea mesei • Păstrarea și conservarea alimentelor • Tehnologii tradiționale și moderne de preparare a alimentelor
Design	<p>Elemente de geometrie plană (trasarea dreptelor paralele, perpendiculare, unghiul , pătratul, poligonul) ce pot fi utilizate la : amenajarea grădinilor, aranjarea și decorarea unei mese festive</p> <p>Elemente de limbaj grafic specific realizării de produse creative necesare pentru școală/locuință, amenajare , decorare</p> <p>Estetica produsului ; posibilități noi de decorare a produselor, tradiții locale</p>
Calitate, economie și antreprenoriat	<p>Calitatea alimentelor :</p> <ul style="list-style-type: none"> • proprietăți organoleptice • valoarea nutritivă • energetică

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> • estetica produsului Proprietățile și utilizările materialelor (textile, lemnoase, metalice, material la alegere) Resursele financiare, umane, materiale și de timp necesare în realizarea unui produs Protecția consumatorului Norme de igienă în creșterea animalelor Norme de igienă în prepararea hranei Promovarea și valorificarea produselor locale de origine vegetală și animală Calitatea muncii Relațiile de muncă
Dezvoltarea durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența tehnologiilor asupra individului și societății)	Influența factorilor de mediu asupra cultivării plantelor, creșterii animalelor, prelucrării, transportului și depozitării produselor alimentare Alimentația sănătoasă și echilibrată a omului : <ul style="list-style-type: none"> • Alimente de origine vegetală în stare proaspătă (fructe, legume) și prelucrate (zahăr, ulei, cereale) • Alimente de origine animală : carne, ouă, lapte • Principalele moduri de utilizare a produselor alimentare de origine vegetală și animală în alimentația omului • Obiceiurile alimentare ale omului • Criterii de întocmire a meniurilor • Liste de meniuri Producția și etichetarea produselor ecologice Rolul produselor ecologice în menținerea sănătății Soluții de protejarea a mediului înconjurător : <ul style="list-style-type: none"> • Amenajarea și întreținerea spațiilor verzi • Utilizarea rațională a resurselor naturale și reciclarea deșeurilor (localități verzi, casa inteligentă etc) • Energie convențională și neconvențională Norme specifice de securitate și sănătate în muncă Norme de prevenire și stingerea incendiilor Ergonomia locului de muncă Tehnologii și resurse materiale actuale și de viitor în funcție de mediu, individ și societate Protecția mediului
Activități/ocupații/meserii	Domenii : cultivarea plantelor, creșterea animalelor, prepararea și servirea alimentelor, amenajări interioare și exterioare, peisagistică, confecții/croitorie, tâmplărie, meșteșuguri artisanale Trasee educaționale și de formare profesională Competențe profesionale

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Realizarea prin activități practice a unor produse utile și /sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora

Clasa a VI-a
<p>1.1. Executarea unor produse simple / machete pornind de la o fișă tehnologică realizată cu sprijin din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ordonarea activităților necesare realizării practice de machete/produse utile/lucrări creative pe baza unei fișe tehnologice întocmită cu sprijinul profesorului; - Identificarea diferitelor tipuri de materiale utilizate în construirea și dotarea locuinței, școlii, pentru fundație, elevație, acoperiș, camere cu diferite destinații, spații de circulație, de depozitare etc.
<p>1.2 Utilizarea achizițiilor de bază din matematică și științe pentru realizarea unui produs, în condiții de eficiență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de efectuarea de măsurători pentru realizarea planului clasei, al locuinței, al școlii; - Calcularea timpului necesar realizării unei machete/unui produs util/unei lucrări creative.
<p>1.3 Aprecierea calității produselor realizate din perspectiva reinvestirii beneficiilor obținute</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studii de caz privind raportul calitate – preț pentru diferite produse; - Exerciții de alegere a celor mai potrivite căi și mijloace de transport în funcție de diferite criterii: tip transport (persoane/mărfuri), destinație, durată, rută, confort, securitate, preț; - Calcularea cheltuielilor, a veniturilor și a beneficiilor posibil de obținut din comercializarea unor produse decorative/utile realizate în școală; - Formularea de idei privind posibilitățile de reinvestire a beneficiului obținut.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VI-a
<p>1.4. Selectarea măsurilor de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor aplicabile în diverse contexte de activitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unei hărți/traseu pentru efectuarea unei călătorii cu marcarea semnelor de circulație necesare și a regulilor de circulație; - Identificarea de reguli de amplasare a unor aparate electrice în bucătărie, în clasă.
<p>2.2. Identificarea de modalități pentru economisirea resurselor și pentru reutilizarea deșeurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Croirea materialelor necesare realizării produselor în așa manieră încât materialele să fie folosite la maximum, evitându-se risipa; - Exerciții de economisire a energiei electrice și calorice prin utilizarea rațională în casă, în clasă; - Colectarea unor obiecte din mediul natural în vederea utilizării lor în decorarea casei, clasei, școlii, localității; - Folosirea deșeurilor pentru realizarea de produse decorative pentru locuință, clasă.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vedere alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VI-a
<p>3.1 Argumentarea preferințelor personale pentru activități/meserii/profesii explorate prin experiența directă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea de întâlniri cu reprezentanți ai comunității locale: primărie, poliție, agenți economici, ONG-uri; - Formularea de întrebări relevante în urma vizitării unor operatori economici din localitate, târguri tradiționale, muzee etnografice, expoziții, poșta din localitate, locurilor de muncă ale părinților.

Clasa a VI-a
<p>3.2 Realizarea unor activitati/produse inovative pe baza descompunerii/recompunerii/reutilizării creative a elementelor unor produse inițiale date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reutilizarea în situații/contexte noi a unor obiecte/produse folosite; - Elaborarea mai multor variante de amenajare a spațiilor interioare și /sau exterioare cu alegerea variantei optime; - Participarea la activități de întreținere, înfrumusețare, îmbunătățire a aspectului, a funcționalității, a confortului locuinței, clasei, grădinii școlii etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Tehnologii	Construcția la scară a unor machete (pentru școală/casă/clădire/cartier/sala de clasă/bucătărie etc.) Tradițional și modern în construcții și transport
Design	Elemente de limbaj grafic specific realizării de produse/ lucrări creative necesare pentru locuință și școală (reprezentarea în vedere, cote de gabarit, scara și proporțiile); planul locuinței și al școlii, scheme funcționale, amenajare, decorare
Calitate, economie și antreprenariat	Mediul construit: <ul style="list-style-type: none"> • clădiri: destinații, amplasări, funcții, tipuri; alcătuirea constructivă a clădirilor - locuință, clasă, școală • rețele de utilități: alimentarea cu apă, gaze, energie electrică, energie termică, canalizarea • căi și mijloace de transport; educație stradală Bugetul elevului/al familiei: buget financiar, buget de timp,
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	Elemente de confort ambiental Calitatea în construcții, a serviciilor de transport, a serviciilor poștale. Reguli de urbanism Soluții de protejare a mediului: economisirea resurselor și reutilizarea deșeurilor (localități verzi, casa „inteligentă” etc.) Siguranță și securitate în construcții și transporturi
Activități/ocupații/meserii	Domenii: mediul construit, servicii de transport

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Executarea de produse utile și/ sau creative prin activități de tip proiect, pe baza unei fișe tehnologice pe care o întocmește cu ajutorul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Întocmirea sub îndrumarea profesorului a unei fișe tehnologice pentru un produs util din materiale textile, piele, lut, materiale lemnoase, materiale metalice, ales în funcție de nevoile identificate: • Alegerea materialelor necesare în funcție de caracteristicile materialelor și ale produsului • Alegerea sculelor, ustensilelor, dispozitivelor, mașinilor în funcție de material, de produsul de executat; • Selectarea și ordonarea operațiilor tehnologice ținând cont de specificațiile tehnice, de posibilitățile de prelucrare; • Corelarea sculelor cu fiecare operație tehnologică; • Executarea practică de operații tehnologice de pregătire, prelucrare, finisare, individual sau în echipă, folosind fișa tehnologică întocmită pentru realizarea de produse utile și/sau lucrări creative; • Realizarea practică de produse tradiționale, confecționarea și redecorarea produselor stimulând creativitatea.
<p>1.2. Rezolvarea de probleme în realizarea unui produs folosind achiziții din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compararea diferitelor tipuri de materiale care alcătuiesc un produs din punctul de vedere al proprietăților fizice, chimice, mecanice, tehnologice și a domeniilor de utilizare; - Stabilirea necesarului de materiale pentru realizarea unui produs simplu, întocmind o listă cu materiale necesare și prețul lor de cost.
<p>1.3. Promovarea produselor realizate pe baza unor criterii de calitate în vederea valorificării optime</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizarea/evaluarea produselor/gamelor de produse în funcție utilitate, materiale, formă, raportul calitate – preț, profit, valorificare; - Realizarea de reclame, pliante, videoclip-uri necesare prezentării produselor în vederea prezentării lor; - Organizarea și/sau participarea la târguri, expoziții, concursuri între grupe, clase, școli pentru promovarea și valorificarea produselor realizate; - Valorificarea produselor ținând cont de necesitățile personale, ale familiei, clasei, școlii, comunității.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VII-a
<p>2.1. Transferarea în contexte previzibile a măsurilor specifice de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea măsurilor de sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor în funcție de specificul domeniului de activitate; - Aplicarea în timpul lucrului a normelor specifice de sănătate și securitate în muncă și de prevenire și stingere a incendiilor; - Folosirea echipamentelor de protecție specifice domeniului de activitate; - Organizarea locului de muncă în funcție de criterii ergonomice, în funcție de rolul asumat în echipă; - Aplicarea instrucțiunilor de utilizare, transport, păstrare a produsului realizat.

Clasa a VII-a
<p>2.2 Identificarea consecințelor dezvoltării tehnologice asupra sănătății și bunăstării indivizilor, comunităților și a mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enumerarea consecințelor dezvoltării tehnologice asupra omului: timpul de lucru, cantitatea de combustibil/energie consumată pentru prelucrare; - Argumentarea avantajelor și dezavantajelor progresului tehnologic asupra propriei persoane, comunității, mediului; - Depistarea și semnalarea unor cazuri de poluare a mediului în urma prelucrării produselor; - Vizitarea muzeelor, expozițiilor (inclusiv virtuale) pentru descoperirea meșteșugurilor tradiționale prin contrast cu tehnologiile "de ultimă oră" pentru obținerea de produse utile.

3 Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VII-a
<p>3.1 Analizarea impactului dezvoltării tehnologice asupra meseriilor /profesiilor/ ocupațiilor de pe piața muncii din prezent și viitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studii de caz privind evoluția unor domenii profesionale noi (sectoare economice cu potențial competitiv, domenii de specializare inteligentă); - Compararea diferitelor profesii specifice sectoarelor economice cu potențial competitiv, domeniilor de specializare inteligentă; - Realizarea de proiecte cu teme precum: Meserii care au apărut, Meserii care nu mai există.
<p>3.2 Identificarea impactului activității angajaților și antreprenorilor asupra consumatorilor, comunității și mediului de afaceri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studii de caz asupra activității unor antreprenori locali din perspectiva acoperirii nevoilor comunității în diferite sectoare economice; - Identificarea unor soluții la probleme legate de găsirea unui loc de muncă (joc de rol); - Analizarea ofertei de locuri de muncă a unor angajatori din plan local/zonal.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Tehnologii	<p>Tehnologii de execuție a produselor utile și/sau a unor lucrări creative din materiale textile, piele, lut, materiale lemnoase, materiale metalice</p> <p>Ateliere de execuție a produselor utile și/sau a unor lucrări creative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • materiale textile, piele, lut, materiale lemnoase, materiale metalice • scule, instrumente, dispozitive, mașini (cusut, găurit) • operații tehnologice de pregătire, de prelucrare, de finisare <p>Fișa tehnologică</p> <p>Tehnologii artisanale pentru realizarea produselor cu specific tradițional</p>
Design	<p>Elemente de desen tehnic: reprezentare în vedere, elemente de cotare, executarea desenului tehnic pentru un produs simplu realizat</p> <p>Estetica produsului; noi posibilități de utilizare și decorare a produselor, tradiții locale</p>

Calitate, economie și antreprenariat	Proprietățile și utilizările materialelor (textile, piele, lut, lemnoase și metalice) Analiza de produs (gamă de produse): utilizare; materiale folosite, alcătuire, formă; funcționalitate și disfuncționalități posibile; preț Evaluarea, promovarea și valorificarea produselor Resurse financiare, umane, materiale și de timp pentru realizarea produsului
Dezvoltare durabilă stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/societății	Securitatea și sănătatea în muncă specifică procesului de realizare a produselor, norme de prevenire și stingere a incendiilor; ergonomia locului de muncă Tehnologii actuale și de viitor în raport cu mediul, individul și societatea
Activități/ocupații/meserii	Domenii specifice realizării produselor din materiale textile, piele, lut, materiale lemnoase, materiale metalice; domenii specifice sectoarelor economice cu potențial competitiv; domenii de specializare inteligentă

Exemple de produse care pot fi executate:

- **Produse executate din materiale textile:** coaserea de nasturi, cusături artizanale/goblen, semn de carte, mănușă de bucătărie, șorț de bucătărie, față de pernă, față de masă cu motive specifice zonei (motive florale, geometrice) rochii de vară din materiale re folosibile, brățara prieteniei, tablouri decorative, păpuși, fular/pulover tricostat, geantă de școală
- **Produse executate din piele:** papuci pentru sala de sport, brățări, semn de carte, portmoneu, poșeta păpușii, tablouri cu flori executate din resturi de piele
- **Produse executate din materiale lemnoase:** căsuțe pentru păsărele, cutii/lădițe pentru păstrat fructe, castele/case în miniatură inspirate din documente istorice, rame pentru tablou, taburet/scăunel/băncuță, obiecte decorative din linguri, corpuri geometrice pentru lecțiile de matematică, bărcuțe, suport pentru tăiat pâine, cuier, casetă, obiecte decorative
- **Produse executate din lut:** obiecte decorative, podoabe
- **Produse executate din materiale metalice:** fluture, umerăș din sârmă”, pâlnie, strecurătoare, agrafe de păr, scripete pentru orele de fizică, cutia pentru cretă
- **Produse realizate din combinații de materiale** textile, piele, lut, materiale lemnoase, materiale metalice

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a VIII-a
<p>1.1 Realizarea de proiecte ca răspunsuri/ soluții adecvate la o serie de probleme / provocări din familie/ școală/ comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alegerea temei proiectului în funcție de nevoile din familie/școală/comunitate pentru un produs fizic (de ex. veioză) și pentru un produs intelectual (vizita de explorare); - Documentarea în vederea alegerii soluției optime de proiectare și valorificare a produsului; - Determinarea activităților de realizat necesare derulării proiectului; - Stabilirea resurselor umane, financiare, materiale și de timp pentru realizarea proiectului; - Alegerea modului de lucru: individual/în echipă; - Realizarea unui grafic de lucru: activitate, perioadă de desfășurare, responsabilități; - Executarea practică a produsului și elaborarea propriu –zisă a produsului intelectual; - Evaluarea modului de derulare a activităților și aplicarea de eventuale măsuri de îmbunătățire; - Comunicarea concluziilor finale privind realizarea proiectului.
<p>1.2 Evaluarea utilității și eficienței produselor realizate pe baza aplicațiilor din domeniul matematicii și științelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Calcularea nivelului de reducere a facturii de energie electrica in condițiile folosirii aparatelor electrocasnice de consum redus; - Calcularea consumului zilnic de energie electrică al unei familii și identificarea unor posibilități de economisire a energiei electrice în locuință; - Compararea consumului de energie electrică din locuință folosind tipuri diferiți de consumatori, pe o perioadă de timp; - Interpretarea unor semne și simboluri de pe produse, etichete, panouri de avertizare, indicatoare.
<p>1.3 Evaluarea proiectelor și a proceselor de realizare a acestora pornind de la criterii agreate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea de comun acord a unor criterii de evaluare a proiectelor și a proceselor de realizare: respectarea termenelor/datelor calendaristice, eficiența lucrului în echipă, desfășurarea lucrului în condiții de siguranță, calitatea produsului, modul de organizare; - Întocmirea unei liste cu criterii de evaluare și punctajul acordat pentru fiecare criteriu; - Evaluarea practică a proiectului pe baza listei întocmite.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VIII-a
<p>2.1 Evaluarea unui context de activitate în vederea selectării măsurilor specifice de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor ce urmează a fi aplicate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea in activități de grup a unor afișe cu măsuri specifice de igienă, sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor și afișarea lor în locuri vizibile; - Compararea diferitelor medii de lucru privind condițiile de muncă specifice și influența acestora asupra sănătății omului; - Organizarea locului de muncă în funcție de criterii ergonomice, în funcție de rolul asumat în echipă în executarea unor produse simple/desfășurarea serviciilor.
<p>2.2 Aplicarea în școală/comunitate a inițiativelor pentru susținerea unui mediu sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la colectarea selectivă a deșeurilor în vederea reciclării acestora prin implicarea directă în viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității; - Reciclarea, reutilizarea, recuperarea selectivă a aparatelor electrocasnice; - Dezbateri privind folosirea tehnologiilor în scopuri benefice omului.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VIII-a	
<p>3.1 Analiza critică a caracteristicilor unor meserii/profesii/ocupații în contexte reale, în funcție de criterii alese</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea unei vizite la un operator economic pentru explorarea unui domeniu profesional; - Selectarea operatorilor economici din zonă; - Dezbateri necesare pentru: stabilirea obiectivelor vizitei, comportamentului în timpul vizitei; - Stabilirea unor criterii de investigare: condiții de lucru, timpul-programul de lucru, tipuri de unelte/mașini folosite, modul de comunicare, tipuri de relații, caracteristici de bază ale unor meserii/profesii; - Susținerea/prezentarea în clasă/în grup a concluziilor rezultate în urma vizitei de explorare; - Vizionarea unor materiale înregistrate în timpul vizitei în întreprinderi mici și mijlocii; - Elaborarea în grup a unor "fișe ale postului" pe baza consultării documentelor și a discuțiilor cu operatorii economici din domeniul prelucrărilor/serviciilor; - Întocmirea unor fișe/minieseurii privind ocupațiile oamenilor din comunitatea locală; - Studii de caz privind tendințele în evoluția pieței muncii; - Dezbateri cu privire la dezvoltarea sectorului serviciilor, a întreprinderilor mici și mijlocii; - Realizarea unui proiect "Cea mai bună profesie". 	
<p>3.2 Promovarea unor idei inovative care să aducă beneficii la nivelul comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de idei de planuri de afaceri pornind de la nevoile comunității; - Analiza unor modele concrete de planuri de afaceri; - Identificarea unor deșeuri și a modalităților de reutilizare a acestora; - Dezvoltarea unor proiecte de promovare a produselor, proiect de colectarea de fonduri pentru nevoile comunității/școlii; - Organizarea unor concursuri tematice în clasă/școală /localitate/zonă („cel mai bun plan de afaceri”, „cea mai bună imagine a firmei”, „cel mai bun leader”, „cea mai bună prezentare”). 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Tehnologii	Tehnologii de producere, transport și distribuție a energiei electrice. Domenii de utilizare a energiei electrice Vizita de explorare la un operator economic: pregătire, efectuare propriu-zisă, concluzii
Design	Elemente de limbaj grafic, estetic și funcțional în domeniul electric
Calitate, economie și antreprenoriat	Consumatori electrocasnici. Consumuri energetice și reflectarea lor în costuri Plan simplu de afaceri Tendințe în evoluția pieței muncii. Mobilitate ocupațională Calitatea muncii și relațiile de muncă
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	Metode de economisire a energiei electrice și termice în locuințe Energie convențională și neconvențională Securitatea și sănătatea în muncă specifică domeniului electric Impactul tehnologiilor de producere și utilizare a energiei asupra individului, societății și a mediului Protecția mediului în contextul diverselor domenii profesionale

Activități/ocupații/meserii	Domenii profesionale specifice (plan local, zone geografice) Trasee de educație și formare profesională. Competențe profesionale
------------------------------------	---

Exemple de produse/activități care pot fi executate:

- veioză, lampă de control
- circuit de alimentare cu energie electrică a unui consumator folosind o baterie, un bec și conductoare
- depistarea și remedierea defectelor unor elemente de circuit care nu se află sub tensiune: priză, întrerupător, fișă, lanternă, ceas electronic
- scheme electrice simple a circuitelor electrice din locuințe
- scheme simple de transport și distribuție a energiei electrice
- macheta unei centrale electrice sau a unor componente specifice ale acestora cum ar fi: ansamblul turbină-generator, macheta traseului producere – transport - distribuție a energiei electrice
- plan de afaceri
- vizita de explorare
- bugetul proiectului

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Strategiile didactice recomandate au în vedere centrarea pe elev, formarea competențelor generale și specifice. Predarea conținuturilor se va realiza prin crearea unor situații de învățare care să asigure conexiunea permanentă cu celelalte discipline din planul-cadru de învățământ și viața reală într-o abordare transdisciplinară și de utilitate practică.

Profesorul va stimula atenția, concentrarea, motivația, interesul elevilor, determinându-i să participe activ și conștient la construirea propriei învățări, să-și dezvolte gândirea convergentă și divergentă, creativitatea, încrederea în forțele proprii, responsabilitatea, prin realizarea de produse în cadrul unor activități de tip proiect care să includă: planificare, organizare, analiză, comunicare, evaluare, înregistrarea rezultatelor, valorificare.

Fiecare elev este unic și este recomandabil ca activitatea didactică să fie proiectată luând în calcul nevoile, dorințele și punctele forte ale fiecărui elev.

Actuala programă își propune să elimine barierele din curriculum eliminând viziunea eronată conform căreia elevii cu diverse nevoi de învățare sunt mai dificil de instruit. Aceasta promovează un design curricular universal inovativ și mult mai flexibil, deoarece obiectivele, metodele, mijloacele și evaluarea inflexibile constituie bariere pentru elevii cu cerințe educaționale speciale.

Enumerăm în continuare câteva principii ale acestui tip de model curricular:

- Susținerea afectivității învățării, asigurând modalități multiple de angajament-opțiuni flexibile pentru generarea și susținerea motivării, respectiv **de ce-ul** învățării.
- Susținerea recunoașterii învățării, asigurând modalități multiple de reprezentare-respectiv moduri flexibile de a prezenta **ce** predăm și învățăm
- Susținerea învățării strategice, asigurând modalități multiple de acțiune și exprimare-opțiuni flexibile pentru **cum** învățăm și exprimăm ceea ce știm.

În desfășurarea activității didactice se vor îmbina în mod optim metodele didactice tradiționale și inovative, cu accent pe accesibilizarea conținuturilor, evidențierea utilității practice a învățării acestora, respectarea particularităților de vârstă și individuale.

Metode didactice recomandate:

Metoda proiectului poate fi aplicată atât pentru realizarea de produse fizice cât și intelectuale.

Proiectele pot fi individuale sau de grup, simple sau complexe. În vederea alegerii proiectelor ce vor fi realizate se ține cont de problemele/nevoile/preferințele elevilor, necesităților clasei, școlii etc., precum și de achizițiile și experiența acumulate de elev până la momentul respectiv.

Informarea în vederea realizării proiectului poate fi făcută pe teren, prin vizite la diverși agenți economici, ferme, fabrici, ateliere meșteșugărești, vizite la locurile de muncă ale părinților, în bibliotecă, librării, cu ajutorul computerului (utilizarea de soft educațional tehnic, Internet, vizionare de înregistrări video didactice/documentare etc.).

Prin proiect se valorifică experiența concretă a elevului cu privire la faptul că mediul în care trăim este unul în permanentă schimbare datorită progresului tehnologic, că starea de sănătate este în strânsă legătură cu tehnologia, că derularea proceselor tehnologice influențează calitatea mediului înconjurător, evidențiind impactul produselor asupra mediului pe parcursul întregului ciclu de viață al acestora (de la proiectare, fabricare, comercializare și utilizare, până la reciclare și eliminare).

Activitățile de învățare au în vedere adoptarea de către elevi a unei atitudini responsabile față de sănătate și mediu, prin aplicarea măsurilor de securitate a muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin

reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs.

De asemenea, acestea vor viza orientarea activității elevilor către atingerea scopului activităților, respectiv obținerea unor produse finite care să îndeplinească criteriile stabilite inițial și care să aibă utilitate practică/să poată fi valorificate în viața reală.

Pot fi aplicate și metode precum: investigația, dezbateră, jocul de rol, brainstormingul, studiul de caz, modelarea, simularea, problematizarea, interviul, conversația, dialogul, demonstrația, observarea dirijată, exercitiul, gamificarea. Aceasta din urmă este o metodă didactică inovativă, activ-participativă, cu un caracter predominant ludic și un bogat material în vederea formării cu succes a competențelor care constă în utilizarea modelelor, dinamicii, mecanismelor și elementelor specifice jocului în contexte diferite, cu scopul de a transmite mesaje, conținuturi sau de a schimba un comportament prin intermediul unei experiențe ludice, care să favorizeze motivația, implicarea și caracterul distractiv.

Exemple de produse care pot fi executate: cusături artizanale/ goblen, semn de carte, mănășă de bucătărie, șorț de bucătărie, față de pernă, față de masă cu motive specifice zonei (motive florale, geometrice), brățări, tablouri decorative, păpuși, articole tricotate tricotate, genți, căsuțe pentru păsărele, lădițe pentru păstrat fructe, rame pentru tablou, taburet/scăunel/băncuță, obiecte decorative din linguri, corpuri geometrice pentru lecțiile de matematică, suport pentru hârtia de bucătărie, casetă pentru bijuterii, obiecte decorative, umerăș din sârmă, până, agrafe de păr, bentițe de păr, mărtișoare, grădina de legume, ghiveciul cu condimente, colțul verde, diverse ambalaje din material reciclabile, diferite preparate alimentare, mini-cărți de bucate etc.

Mediul de învățare trebuie să fie unul confortabil și stimulat, favorizând sprijinirea desfășurării activităților de învățare și punerea în practică a strategiilor didactice. De aceea, acesta trebuie adaptat atât caracteristicilor psiho-individuale și de vârstă, cât și lucrului individual/ în echipă, prin dotări adecvate cu materiale, unelte, scule, instrumente, mașini și consumabile, resurse digitale în condițiile respectării măsurilor de securitatea muncii, a normelor de igienă.

Exemple de instrumente și materiale necesare: unelte de grădinărit, mănuși de protecție, semințe de plante de cultură și flori, sfoară, țărniș, lădițe, ghivece, saci cu pământ, șorțuri, mănuși de menaj, veselă, tacâmuri, cântar de bucătărie, mixer, aragaz, fețe de masă, foarfecă, lipici, hârtie de bucătărie, polistiren, sfoară, culori, planșe, înregistrări video, calculatoare, soft-uri educaționale, jocuri electronice ducative sau relevante pentru proiectul în derulare, hărți, mersul trenurilor, bilete de tren, sfoară, culori, planșe, menghine, instrumente pentru măsurat și verificat, trusă de traforaj, foarfece pentru tablă, mașină de găurit (de mână), ferăstrău manual, daltă, pile, ciocan clește, patent, șurubelnițe, cuie, șuruburi pentru lemn, pânză și hârtie abrazivă, substanțe adezive, clei, cuie, tablă, sârmă, scânduri, foarfeci pentru material textil, ace, ață, materiale textile, mașină de cusut etc.

Pentru a asigura parcurgerea în totalitate a programei școlare, pe parcursul unui an școlar, se propune ca **planificarea calendaristică** să conțină următoarele elemente: produsul/lucrarea de realizat, competențele specifice, domeniile de conținut și conținuturile, numărul de ore alocate, date calendaristice.

Procesul de predare-învățare-evaluare se află în continuă schimbare, iar componentele acestuia se influențează reciproc. Din acest motiv, alături de proiectarea didactică, se recomandă și elaborarea unui **plan de evaluare** pentru fiecare elev, prin asigurarea unor modalități multiple de evaluare în funcție de particularitățile acestuia. Strategia didactică trebuie elaborată în funcție de evaluarea inițială, accesibilizând conținuturile și adaptând obiectivele. Ponderea cea mai importantă trebuie să o ocupe evaluarea formativă, continuă. Aceasta va acționa în zona proximei dezvoltări, ca instrument de reglare a procesului de predare-învățare, utilizând punctele tari ale elevilor, cu scopul maximizării rezultatelor învățării. Evaluarea finală se va realiza diferențiat, în funcție de obiectivele propuse pentru fiecare elev. Procesul de evaluare va îmbina formele

tradiționale cu cele alternative: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, interevaluarea, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului, a implicării în sarcinile individuale și de grup

În același timp, este important să stabilim criteriul minim de performanță, precum și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru acordarea calificativelor/notelor.

Exemple practice pentru asigurarea unor modalități multiple de evaluare:

- Teste adaptate pentru accesibilitatea și acuratețea evaluării:
  - Citiți cu voce tare itemii testului
  - Înregistrați răspunsurile orale ale elevului
  - Reduceți numărul de itemi ai testului sau ai celor cu alegere multiplă
  - Oferiți-le răspunsurile și cereți-le să le unească cu întrebările testului
  - Acordați-le posibilitatea să ilustreze răspunsurile
  - Oferiți-le posibilitatea să aibă cărțile sau notițele pe bancă
  - Oferiți-le exemple de răspunsuri
  - Asigurați suport vizual indicațiilor și itemilor testului
- Oferiți simulări ale testelor cu ajutorul calculatorului
- Evaluați elevii prin intermediul activităților de la clasă, utilizând diferite epate ale procesului de elaborare a proiectului/produsului tehnologic, cu accent pe punctele forte ale acestora
- Utilizați jocuri pe calculator, create cu ajutorul unor soft-uri educaționale
- Oferiți teme pentru acasă ce pot fi realizate împreună cu familia:
- Scrierea/prepararea unei rețete culinare
- Rezolvarea împreună a unei probleme ce ține de familie (Cu ce culoare să zugrăvim bucătăria? Cum construim un nou adăpost pentru animalul de companie?)
- Explorarea unor subiecte noi
- Pregătirea și întreprinderea unei excursii
- Evaluați aptitudini ce sunt utilizate pentru a rezolva problemele reale din școală sau comunitate
- Utilizați fișele *Eu pot!* pentru a-i ajuta să-și conștientizeze competențele dobândite și progresul

În elaborarea planificărilor și proiectelor didactice trebuie avută în vedere sincronizarea cu planul de servicii individualizat elaborat pentru fiecare elev, precum și cu planul de intervenție personalizat. Instruirea și evaluarea se recomandă a fi diferențiate, personalizate, oferind oportunități de afirmare pentru fiecare elev în parte, consolidarea creativității, sporirea motivației, dezvoltarea capacității de rezolvare de probleme și a abilității de a lucra în echipă, în spiritul dezideratelor care stau la baza educației contemporane și a educației pe tot parcursul vieții: a învăța să cunoști (să știi), a învăța să faci, a învăța să trăiești și să lucrezi împreună cu ceilalți; a învăța să fii, toate acestea fiind competențe de origine și de esență transdisciplinară.

Bibliografie

- Cristea, S., (2010), *Fundamentele pedagogiei*, Editura Polirom, București;
- Cosmovici, A., Iacob, L., (2008), (coord.) *Psihologie școlară*, Editura Polirom, București;
- Gherguț, A., (2006), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, București;
- Iucu, R.B., (2008), *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*, Editura Polirom, București;
- Iucu, R.B., Manolescu, M., (2004), *Elemente de pedagogie*, Universitatea din București, Editura CREDIS, București;
- Roșanu, A., (2015) (coord.), *Psihopedagogie specială, Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, București;
- Șchiopu, U., (1997), *Dicționar de psihologie*, Ed. Babel, București;
- *** (2017), Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017 Ministerul Educației Naționale, Anexa 2, *Programa școlară pentru disciplina Educație tehnologică și aplicații practice Clasele a V-a – a VIII-a*, București;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Leana PELIMON, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Ilfov

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pelimon Leana	Inspectoratul Școlar Județean Ilfov
Cozma Rodica	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Albu Simona Maria	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Geambașu Monica Constanța	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Canelea Constanța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Periș
Manea Gheorghiuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Periș

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

TEHNOLOGIA INFORMAȚIILOR ȘI COMUNICAȚIILOR

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale moderate și ușoare**

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru pentru învățământul **special preșcolar, primar și gimnazial**, aprobat prin OMEN nr. **3.622 din 27 aprilie 2018.**, disciplina *Tehnologia informațiilor și comunicațiilor* se predă în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a, ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/ săptămână. Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare

Programa de *Tehnologia informațiilor și comunicațiilor* pentru clasele V-VIII a fost realizată pornind de la Programa școlară pentru disciplina Informatică și TIC pentru clasele V-VIII, aprobată prin Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017, fiind o adaptare a acesteia la specificul și particularitățile elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Programa de *Tehnologia informațiilor și comunicațiilor* pentru clasele V-VIII a fost realizată pe baza unor documente relevante de cercetare și politici la nivel internațional, european și național care au contribuit la definirea competențelor generale și specifice necesare a fi dezvoltate până la finalul clasei a VIII-a și a abordării metodologice specifice.

Programa de *Tehnologia informațiilor și comunicațiilor* pentru clasele V-VIII răspunde nevoilor de continuare a eforturilor de alfabetizare digitală și de reconsiderare a acestui concept din perspectiva noilor cerințe socio-profesionale, printr-un curriculum relevant, vizând formarea unui set de competențe digitale, pe care fiecare absolvent să le poată valorifica pe parcursul școlarității și în viața activă.

Conform strategiei naționale privind Agenda digitală pentru România 2020, alături de activitățile extracurriculare și de cele de formare profesională continuă și de dezvoltare a competențelor TIC, curriculumul școlar deține un rol esențial în pregătirea absolvenților în acest domeniu. Direcțiile de acțiune din această strategie includ: dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și profesorilor, utilizarea TIC (OER și Web 2.0) în cadrul procesului de învățare prin includerea platformelor Web 2.0 în cadrul proceselor de predare-învățare, respectiv folosirea instrumentelor Web 2.0, prin pregătirea de proiecte curriculare/extracurriculare, inter/transdisciplinare pentru dezvoltarea aptitudinilor sociale și antreprenoriale.

Programa pentru disciplina *Tehnologia informațiilor și comunicațiilor* pentru clasele V-VIII identifică un set relevant de competențe generale și specifice pentru societatea actuală, oferind activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice utile pentru realizarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu, conform descriptivului competenței digitale.

Din perspectiva modelului de proiectare curriculară, programa de față continuă modelul curricular avansat de programele pentru ciclul primar, fiind structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice cu exemple de activități de învățare asociate, conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele generale sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului special gimnazial. **Competențele specifice** sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărui an de studiu gimnazial.

Activitățile de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru (neobligatorii) prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice.

Conținuturile sunt mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Disciplina Informatică și TIC trebuie să răspundă unor exigențe și așteptări actuale: centrarea pe procese tipic e de prelucrare a informației și nu pe deprinderea utilizării unor aplicații anume disponibile la momentul actual, caracterul transversal cu deschideri către alte domenii și nevoile reale ale elevului, centrarea pe activitatea de învățare și pe rezultatele acesteia. Programa urmărește să asigure fiecărui copil oportunitatea de a-și dezvolta competențe digitale, în condițiile asigurării egalității de șanse.

Programa actuală conduce progresiv și în acord cu rezultatele actuale ale științelor educației, informaticii și tehnologiei informației la dezvoltarea unor competențe digitale, utile atât în eficientizarea activității curente a elevului, cât și în tranziția către învățământul profesional și piața muncii cu cerințele specifice. Se dezvoltă astfel, competențe de utilizare eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații, dezvoltarea spiritului critic și creativ prin elaborarea de produse informatice, construirea unor algoritmi de prelucrare a informației.

Competențe generale

- 1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații**
- 2. Rezolvarea unor probleme elementare prin construirea unor algoritmi de prelucrare a informației**
- 3. Elaborarea creativă de produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a componentelor hardware</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea momentelor principale în evoluția sistemelor de calcul și de comunicații (prin imagini/ desene/grafice/filme didactice etc.); - identificarea componentelor hardware (de exemplu utilizând: calculatoare dezasamblate, simulatoare virtuale, filme didactice, planșe etc.).
<p>1.2. Utilizarea eficientă a unor componente software</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării elementelor de interfață, într-o aplicație specifică sistemului de operare folosit (de exemplu un editor de texte simplu sau un editor grafic), cu evidențierea rolului unui sistem de operare; - realizarea într-o aplicație specifică sistemului de operare sau într-un utilitar specializat a principalelor operații cu fișiere și directoare (creare, ștergere, redenumire, copiere, mutare, căutare).
<p>1.3. Utilizarea eficientă și în siguranță a Internetului ca sursă de documentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor servicii ale rețelei Internet și descrierea rolului acestora; - căutarea unor informații pe Internet, utilizând facilitățile oferite de un motor de căutare și salvarea informațiilor căutate (text/imagini) cu evidențierea obligativității respectării elementelor de legislație referitoare la drepturile de autor, licențe software și drepturi de utilizare aferente conținuturilor digitale, atunci când utilizează conținut preluat de pe Internet; - analizarea unor situații în care Internetul poate genera pericole și identificarea unor soluții posibile, a unor metode de a evita astfel de situații (utilizând jocuri de rol, filme didactice etc.).

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin construirea unor algoritmi de prelucrare a informației

Clasa a V-a
<p>1.1. Descrierea în limbaj natural a unor algoritmi pentru rezolvarea unor situații din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor exemple de algoritmi întâlniți în viața cotidiană pentru evidențierea caracteristicilor unui algoritm (de exemplu: prepararea unui ceai, traversarea străzii, calculul terenului de sport, calculul lungimii gardului școlii și conversia în diferite unități de măsură, asamblarea unui obiect compus din piese pe baza unor indicații specificate etc.); - descrierea algoritmilor în limbaj natural, ca o succesiune logică de pași, cu exemplificări pentru situații cotidiene.
<p>1.2. Identificarea datelor cu care lucrează algoritmi în scopul utilizării acestora în prelucrări</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor situații cunoscute (viața în școală, mersul la cumpărături, conversii ale unor mărimi în diferite unități de măsură etc.) în scopul identificării datelor de intrare și a datelor de ieșire, cu diferențierea variabilelor de constant; - formularea în limbaj natural a unor propoziții care să conțină operații aritmetice, relaționale, logice sau negarea acestor propoziții (de exemplu: "în pauza mare mănânc mere sau pere", "în pauza mare nu mănânc nici mere și nici pere") în scopul identificării rolului acestora în prelucrări algoritmice.
<p>1.3. Construirea algoritmilor cu ajutorul structurii secvențiale pentru rezolvarea unor probleme simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unei probleme simple în scopul identificării unei secvențe de pași pentru rezolvarea acesteia (planificarea unei excursii, realizarea temelor, deplasarea unui

personaj grafic într-un labirint, calculul mediei la o disciplină etc.);

- construirea unor algoritmi care folosesc structura secvențială, pentru rezolvarea problemelor analizate.

2.4. Construirea algoritmilor care conțin structura alternativă pentru rezolvarea unor probleme care necesită luarea unor decizii

- analiza unei probleme simple în scopul identificării deciziilor necesare pentru rezolvarea acesteia (traversarea străzii, determinarea celei mai scumpe/ieftine jucării din două/trei variante de preț, identificarea unei posibile coliziuni dintre un personaj grafic și un alt obiect din animație, în scopul evitării acesteia, asocierea unei acțiuni unui personaj grafic, în funcție de apariția unui eveniment etc.);
- construirea unor algoritmi care conțin structura alternativă, pentru rezolvarea unor probleme analizate;
- urmărirea pas cu pas a algoritmilor construiți pentru diferite seturi de date de intrare, selectate astfel încât fiecare caz posibil să fie executat.

3. Elaborarea creativă de produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasa a V-a

3.1. Aplicarea operațiilor specifice editoarelor grafice în vederea realizării unor produse informatice

- realizarea și utilizarea unor personaje grafice pentru ilustrarea unei povești;
- realizarea unei felicitări, a unui afiș publicitar, a unui logo etc.

3.2. Implementarea unui algoritm care conține structura secvențială și/sau alternativă într-un mediu grafic interactiv

- utilizarea unui mediu interactiv care permite implementarea structurii secvențiale și alternative folosind elemente grafice (de exemplu, Scratch, Blockly, Alice, aplicații existente pe platforma educațională de tip code.org etc.);
- analiza exemplarelor existente pe Internet specifice mediului grafic selectat și modificarea acestora pentru a îndeplini alte funcțiuni.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Norme de ergonomie și de siguranță	Normele de securitate și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Tipuri de sisteme de calcul și de siguranță	Momente principale în evoluția sistemelor de calcul Sisteme de calcul și de comunicații întâlnite în viața cotidiană
Elemente de arhitectură a unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul
Tipuri de dispozitive: de intrare, de ieșire, de intrare-ieșire, de stocare a datelor	Dispozitive de intrare: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de ieșire: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de intrare-ieșire: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de stocare a datelor - exemple de dispozitive de stocare a datelor
Sisteme de operare	- Rolul unui sistem de operare - Elemente de interfață ale unui sistem de operare - Organizarea datelor pe suport extern - Operații cu fișiere și detectoare
Internet	Servicii ale rețelei de internet Serviciul World Wide Web - navigarea pe internet - căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de cautare - salvarea informațiilor de pe internet Drepturi de autori Siguranța pe internet
Editoare grafice	Rolul unui editor graphic Elemente de interfață specific Crearea, deschiderea și salvarea fișierelor grafice Comenzi pentru selectare, copiere, mutare, ștergere Redimensionarea, trunchierea, rotația unei imagini Panoramare imagine Instrumente de desenare Utilizarea culorilor în prelucrarea imaginilor; crearea culorilor personalizate Stiluri de umplere Inserarea și formatarea
Algoritmi	Noțiunea de algoritm Proprietăți ale algoritmilor Clasificarea datelor cu care lucrează algoritmi în funcție de rolul acestora (de intrare, de ieșire, de manevră)

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a componentelor hardware</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea momentelor principale în evoluția sistemelor de calcul și de comunicații (prin imagini/desene/grafice/filme didactice etc.); - identificarea componentelor hardware (de exemplu utilizând: calculatoare dezasamblate, simulatoare virtuale, filme didactice, planșe etc.) cu evidențierea rolului componentelor hardware și a interacțiunilor dintre acestea; - exersarea utilizării corecte a unui calculator sau a unor dispozitive mobile (tabletă, telefon, consolă), cu evidențierea efectelor asupra stării de sănătate și a pericolelor ce pot apărea în cazul unei utilizări incorecte.
<p>1.2. Utilizarea eficientă a unor componente software</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării elementelor de interfață, într-o aplicație specifică sistemului de operare folosit (de exemplu un editor de texte simplu sau un editor grafic), cu evidențierea rolului unui sistem de operare; - descrierea modului de organizare a informațiilor pe suport extern și exersarea modalităților de specificare a căii către un fișier pe o schemă dată sau în contextul oferit de calculatorul de lucru; - realizarea într-o aplicație specifică sistemului de operare sau într-un utilitar specializat a principalelor operații cu fișiere și directoare (creare, ștergere, redenumire, copiere, mutare, căutare).
<p>1.3. Utilizarea eficientă și în siguranță a Internetului ca sursă de documentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor servicii ale rețelei Internet și descrierea rolului acestora - căutarea unor informații pe Internet, utilizând facilitățile oferite de un motor de căutare și salvarea informațiilor căutate (text/imagini) cu evidențierea obligativității respectării elementelor de legislație referitoare la drepturile de autor, licențe software și drepturi de utilizare aferente conținuturilor digitale, atunci când utilizează conținut preluat de pe Internet; - analizarea unor situații în care Internetul poate genera pericole și identificarea unor soluții posibile, a unor metode de a evita astfel de situații (utilizând jocuri de rol, filme didactice etc.); - stabilirea unor reguli pentru o navigare sigură și eficientă pe Internet și discutarea credibilității resurselor Web în scopul identificării unor resurse relevante pentru teme disciplinare/interdisciplinare.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin construirea unor algoritmi de prelucrare a informației

Clasa a VI-a
<p>2.1. Descrierea în limbaj natural a unor algoritmi pentru rezolvarea unor situații din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor exemple de algoritmi întâlniți în viața cotidiană pentru evidențierea caracteristicilor unui algoritm (de exemplu: prepararea unui ceai, traversarea străzii/calculul suprafetei terenului de sport, calculul lungimii gardului școlii și conversia în diferite unități de măsură, asamblarea unui obiect compus din piese pe baza unor indicații specificate etc.); - descrierea algoritmilor în limbaj natural, ca o succesiune logică de pași, cu exemplificări pentru situații cotidiene; - analizarea unor formulări în scopul identificării proprietăților algoritmilor și respectării acestora (de exemplu, formularea „dacă plouă stau acasă sau merg la film” este lipsită de claritate; formularea „se afișează numerele naturale pare” este lipsită de finitudine).

2.2. Identificarea datelor cu care lucrează algoritmi în scopul utilizării acestora în prelucrări

- analizarea unor situații cunoscute (viața în școală, mersul la cumpărături, conversii ale unor mărimi în diferite unități de măsură etc.) în scopul identificării datelor de intrare și a datelor de ieșire, cu diferențierea variabilelor de constant;
- determinarea datelor de ieșire pe baza unui set dat de date de intrare, pentru o problemă de viață cotidiană sau de matematică;
- formularea în limbaj natural a unor propoziții care să conțină operații aritmetice, relaționale, logice sau negarea acestor propoziții (de exemplu: "în pauza mare mănânc mere sau pere", "în pauza mare nu mănânc nici mere și nici pere") în scopul identificării rolului acestora în prelucrări algoritmice.

2.3. Construirea algoritmilor cu ajutorul structurii secvențiale pentru rezolvarea unor probleme simple

- analizarea unei probleme simple în scopul identificării unei secvențe de pași pentru rezolvarea acesteia (planificarea unei excursii, realizarea temelor, deplasarea unui personaj grafic într-un labirint, calculul mediei la o disciplină etc.);
- construirea unor algoritmi care folosesc structura secvențială, pentru rezolvarea problemelor analizate;
- urmărirea pas cu pas a algoritmilor construiți pentru diferite seturi de date de intrare, cu identificarea eventualelor cazuri speciale.

2.4. Construirea algoritmilor care conțin structura alternativă pentru rezolvarea unor probleme care necesită luarea unor decizii

- analizarea unei probleme simple în scopul identificării deciziilor necesare pentru rezolvarea acesteia (traversarea străzii, determinarea celei mai scumpe/ieftine jucării din două/trei variante de preț, etc.);
- construirea unor algoritmi care folosesc structura secvențială, pentru rezolvarea problemelor analizate;
- urmărirea pas cu pas a algoritmilor construiți pentru diferite seturi de date de intrare, cu identificarea eventualelor cazuri speciale/

3. Elaborarea creativă de produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasa a VI-a

3.1. Aplicarea operațiilor specifice editoarelor grafice în vederea realizării unor produse informatice

- utilizarea unor personaje grafice pentru ilustrarea unei povești;
- realizarea unei felicitări, a unui afiș publicitar, a unui logo etc.

3.2. Implementarea unui algoritm care conține structura secvențială și/sau alternativă într-un mediu grafic interactiv

- utilizarea unui mediu interactiv care permite implementarea structurii secvențiale și alternative folosind elemente grafice (diverse aplicații) pentru a crea aplicații cu structura secvențială prin operații de mișcare, sunete, vizualizare text etc.
- utilizarea exemplelor existente pe Internet specifice mediului grafic selectat și modificarea acestora pentru a îndeplini alte funcțiuni/

3.3. Manifestarea creativă prin utilizarea unor aplicații simple de construire a unor jocuri digitale

- participarea la evenimente de tip competiții online;
- implicarea în activități colaborative utilizând aplicațiile studiate (de exemplu, participarea la un joc didactic de echipă, etc.)/

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Norme de ergonomie și de siguranță	Normele de securitate și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Tipuri de sisteme de calcul și de siguranță	Momente principale în evoluția sistemelor de calcul Sisteme de calcul și de comunicații întâlnite în viața cotidiană
Elemente de arhitectură a unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul
Tipuri de dispozitive: de intrare, de ieșire, de intrare-ieșire, de stocare a datelor	Dispozitive de intrare: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de ieșire: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de intrare-ieșire: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de stocare a datelor
Sisteme de operare	Rolul unui sistem de operare Elemente de interfață ale unui sistem de operare Organizarea datelor pe suport extern Operații cu fișiere și detectoare
Internet	Servicii ale rețelei de internet Serviciul World Wide Web navigarea pe internet - căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de cautare - salvarea informațiilor de pe internet Drepturi de autori Siguranța pe internet
Editoare grafice	Rolul unui editor graphic Elemente de interfață specific Crearea, deschiderea și salvarea fișierelor grafice Comenzi pentru selectare, copiere, mutare, ștergere Redimensionarea, trunchierea, rotația unei imagini Panoramare imagine Instrumente de desenare Utilizarea culorilor în prelucrarea imaginilor; crearea culorilor personalizate Stiluri de umplere Inserarea și formatarea
Algoritmi	Noțiunea de algoritm Proprietăți ale algoritmilor Clasificarea datelor cu care lucrează algoritmi în funcție de rolul acestora (de intrare, de ieșire, de manevră)

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă a instrumentelor specializate în scopul realizării unei prezentări</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații de prezentare în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; - analiza unei prezentări model din perspectiva structurii și efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; - realizarea unei prezentări noi, pe o temă atractivă, aplicând efecte de animație obiectelor și de tranziție diapozitivelor și expunerea prezentării.
<p>1.2. Utilizarea eficientă a instrumentelor specializate în scopul realizării unei animații grafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații dedicate animațiilor grafice în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; - realizarea unei animații care să ilustreze un fenomen/model cu 2-3 obiecte, cu efecte de poziționare, mișcare, sunet.
<p>1.3. Aplicarea operațiilor specifice pentru comunicarea prin Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de interfață ale unei aplicații de comunicare prin Internet; - crearea unui cont de poștă electronică și comunicarea cu colegii aplicând neticheta - exersarea funcțiilor de atașare de fișiere, retrimiteri și redirecționare, de organizare a mesajelor existente în contul de email în dosare și categorii.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin construirea unor algoritmi de prelucrare a informației

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea unui mediu grafic-interactiv pentru exersarea algoritmilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - rularea unor algoritmi model, modificarea lor conform unor cerințe și crearea unor algoritmi noi, prin utilizarea instrumentelor specifice; - identificarea efectelor aplicării unor algoritmi cu valențe practice sau de joc; - rezolvarea unor probleme-joc prin aplicarea unor instrumente interactive specifice.
<p>2.2. Aplicarea etapelor de rezolvare pentru cerințe simple, corespunzătoare unor situații familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea unei cerințe de prelucrare (tema prezentării/scopul animației/cerința algoritmică) și identificarea rezultatelor așteptate deduse din aceasta; - stabilirea unor strategii de rezolvare și alegerea uneia pentru rezolvarea unei teme: un material cu conținut educațional la anatomie, un desen la matematică (geometrie), aflarea soluțiilor naturale, dintr-un interval dat, etc. - exerciții de urmărire pas cu pas, modificare, completare, restructurare a unui algoritm pentru a obține un algoritm cu o cerință dată; - construirea, pentru o cerință dată, a unui algoritm ce utilizează în mod repetat o secvență de prelucrare.

3. Elaborarea creativă de produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasa a VII-a
<p>3.1. Elaborarea de prezentări folosind operații specifice, pentru a ilustra diverse teme</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea unei prezentări pe o temă dată, aplicând norme elementare de estetică și ergonomie în elaborarea produselor informatice; - realizarea unei prezentări după un scenariu dat, cu obiecte și efecte date, alegând

formate adecvate în funcție de auditoriu și tematică: prezentarea unui joc, film, prezentare pe o temă de geografie etc.

- susținerea în fața colegilor a unei prezentări realizate, cu respectarea regulilor de ținută, comportament, exprimare etc.

3.2. Elaborarea de animații grafice folosind operații specifice pentru a ilustra dinamic diverse teme

- realizarea unui banner, logo al clasei, unei povești animate etc.
- alegerea unor formate adecvate în funcție de auditoriu și de tematică: realizarea unei animații grafice pentru identificarea literelor alfabetului etc.

3.3. Utilizarea unor instrumente specializate pentru obținerea unor produse utile

- realizarea unui schimb de mesaje pentru dezbaterăa unei teme („Ce meserie imi aleg „Prin ce se remarcă profesia de bucatar?” etc.) și folosirea mesajelor multiple pentru anunțuri importante într-un grup (clasă);
- alegerea din mai multe variante de mesaj, a formulărilor adecvate trimiterii unui mesaj, în funcție de scop și context (invitație la aniversare, solicitare de înscriere la competiții sportive, scrisoare, comentarea unui film/meci cu colegul de bancă etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Prezentări	<p>Elemente de interfață a unei aplicații de realizarea a prezentărilor</p> <p>Instrumente de bază ale aplicației de realizare a prezentărilor</p> <p>Operații de gestionare a prezentărilor: creare, deschidere, expunere, salvare în diverse formate, închidere</p> <p>Structura unei prezentări: diapozitive, obiecte utilizate în prezentări (casete de text, imagini importate, forme, sunete, tabele, legături)</p> <p>Operații de editare a unei prezentări: inserare, copiere, mutare, ștergere a unui diapozitiv/obiect</p> <p>Formatarea textului, obiectelor, diapozitivelor</p> <p>Efecte de animație</p> <p>Efecte de tranziție</p> <p>Modalități de expunere a unei prezentări</p> <p>Reguli elementare de estetică și ergonomie utilizate în realizarea unei prezentări</p> <p>Reguli elementare de susținere a unei prezentări</p>
Animații grafice	<p>Elemente de interfață ale unei aplicații de animație grafică</p> <p>Instrumente de bază ale unei aplicații de animație grafică</p> <p>Operații de gestionare a animațiilor: creare, deschidere, expunere, salvare, închidere, testare, depanare</p> <p>Scenariul unei animații: compoziție, cadre, obiecte animate</p> <p>Operații de editare a unei compoziții: inserare, copiere, mutare, ștergere a obiectelor/cadrelor</p> <p>Operații de editare a proprietăților unui obiect: dimensionare, rotire, transparentă, poziționare</p> <p>Operații specifice de realizare a unei animații: efecte de mișcare, temporizare, efecte sonore</p> <p>Controlul animației prin structuri de control sau de la tastatură</p>
Algoritmi	<p>Elemente de interfață ale unei aplicații de exersare a algoritmilor</p> <p>Instrumente de bază utilizate în exersarea algoritmilor</p> <p>Etapele unui exercițiu algoritmic utilizând aplicația aleasă</p> <p>Structura repetitivă condiționată anterior</p> <p>Structura repetitivă condiționată posterior</p> <p>Structura repetitivă cu contor</p> <p>Modalități de reprezentare a algoritmilor (schemă logică și pseudocod)</p> <p>Reguli elementare de notare a variabilelor și de indentare a instrucțiunilor în pseudocod</p>
Internet	<p>Măsuri de siguranță în utilizarea Internetului</p> <p>Protecția datelor personale în comunicarea prin Internet</p> <p>Poșta electronică (email): conturi, adresă de poșta electronică, structura unui mesaj transmis prin poșta electronică</p> <p>Dosare cu mesaje, agendă de utilizatori</p> <p>Operații specifice cu mesaje electronice: deschidere, compunere, trimitere, răspuns, redirecționare, atașarea unui fișier</p> <p>Reguli de comunicare în mediul online (netichetă): formule de adresare, reguli de scriere</p>

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Editarea/tehnoredactarea de documente utilizând aplicații specializate</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații de editare a textelor în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; - editarea unui document prin aplicarea operațiilor specifice; - formatarea unui document utilizând instrumente dedicate.
<p>1.2 Documentarea pe diferite teme prin utilizarea aplicațiilor audio respectiv audio-video</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de interviuri pe o temă dată între colegi cu înregistrare în format audio respectiv audio-video; - realizarea unui clip tematic prin editarea unei aplicații audio respectiv audio-video aplicând operațiile specifice; - prelucrarea unei aplicații audio, audio-video prin utilizarea instrumentelor specializate.
<p>1.3 Utilizarea aplicațiilor colaborative în scopul dezvoltării în echipă a unui produs informatic</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de povești cu autor colectiv (pe grupe sau pe clase) utilizând aplicații colaborative, pagini wiki sau participarea în bloguri la nivel de școală pe teme specifice unor discipline școlare; - vizualizarea contribuției individuale a membrilor colectivului de autori prin utilizarea funcției de istoric de editare în scopul autoevaluării și interevaluării; - introducerea unor elemente de identitate locală (imaginea școlii sau locului de rezidență, informații de interes public/turistic etc.) în sisteme informaționale geografice – GIS/

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin construirea unor algoritmi de prelucrare a informației

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Analizarea enunțului unei probleme simple în vederea rezolvării ei printr-un algoritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor de intrare și ieșire pentru o problemă familiară la una dintre disciplinele studiate/hobby personal; - identificarea operațiilor necesare pentru rezolvarea problemei prin analiza elementelor structurale; - identificarea unui algoritm de rezolvare a unei probleme alese.
<p>2.2 Construirea unor algoritmi elementari care combină structurile fundamentale de control secvențiale, alternative, repetitive și reprezentării acestora în pseudocod în scopul rezolvării unor probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor secvențe de operații descrise în pseudocod pentru prelucrarea unor date numerice (de exemplu, suma cifrelor, cifra minimă/maximă a unui număr etc.); - realizarea unor algoritmi pentru rezolvarea unor probleme elementare de divizibilitate (de exemplu, determinarea divizorilor unui număr, determinarea celui mai mare divizor comun, testarea primalității); - realizarea unui algoritm plecând de la problema gestionării eficiente a bugetului de cumpărături sau a altor calcule simple (de exemplu, numărări, sume, produse).

3. Elaborarea creativă de produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor**Clasa a VIII-a****3.1. Elaborarea unor documente utile în situații cotidiene folosind aplicațiile studiate**

- tehnoredactarea unor lucrări tematice după model și reguli simple, specificate;
- realizarea unor documente de tip scrisoare, carte de vizită, CV, diplomă, felicitare etc.
- realizarea în echipă a unui afiș, pliant etc, folosind aplicații colaborative.

3.2. Elaborarea unor produse audio respectiv audio-video pentru a ilustra o temă dată, folosind aplicațiile studiate

- realizarea unui montaj audio-video pe baza unui scenariu;
- integrarea fișierelor audio respectiv audio-video în alte produse: prezentări, aplicații colaborative etc.
- realizarea unui videoclip cu fundal muzical pus la dispoziție de profesor, având ca temă prezentarea unei activități desfășurate în școală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi
Editor de texte	<p>Interfața unei aplicații de realizare a documentelor</p> <p>Instrumente de bază ale unei aplicații de realizare a documentelor</p> <p>Operații pentru gestionarea unui document: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere</p> <p>Obiecte într-un document: text, imagini, tabele</p> <p>Operații de editare într-un document: copiere, mutare, ștergere</p> <p>Operații de formatare a unui document: text, imagine, tabel, pagină</p> <p>Reguli generale de tehnoredactare și estetică a paginii tipărite</p> <p>Reguli de lucru în realizarea unui document conform unor specificații (dimensiune pagină, dimensiune font, dimensiune imagine, format tabel)</p>
Aplicații de prelucrare audio respectiv audio-video	<p>Interfața unei aplicații de prelucrare a fișierelor audio respectiv audio-video</p> <p>Operații pentru gestionarea unei aplicații audio, audio-video:</p> <p>creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere</p> <p>Înregistrarea și redarea sunetelor</p> <p>Mixarea semnalului audio din mai multe surse</p> <p>Selecția unor secvențe audio, audio-video pentru ștergere, copiere și mutare</p> <p>Efecte de tranziție între scene</p> <p>Suprapunere coloană sonoră peste scene</p> <p>Generice – suprapunerea textului peste scene</p> <p>Reguli de lucru în realizarea unei aplicații audio, audio-video conform unor specificații</p>
Aplicații colaborative	<p>Noțiunea de aplicație colaborativă</p> <p>Accesare/conectare în aplicația colaborativă</p> <p>Facilități ale aplicațiilor de tip colaborativ</p> <p>Interfața aplicației colaborative</p> <p>Instrumente de lucru: documente, prezentări</p> <p>Operații permise în aplicație: publicare, modificare conținuturi în aplicația colaborativă</p> <p>Noțiuni de etică într-un mediu colaborativ</p>

Sugestii metodologice

Fiecare profesor stabilește unitățile de învățare, succesiunea logică de parcurgere a acestora și bugetul de timp alocat, într-o manieră flexibilă, având în vedere nivelul de achiziții și interesele elevilor și punând în valoare experiența și creativitatea acestora.

Instruirea se desfășoară într-un laborator de informatică în care – pentru optimizarea demersului didactic – este recomandat să existe un număr de stații de lucru egal cu numărul elevilor din clasă, conectate în rețea și cu posibilitate de acces la serviciile Internet necesare pentru formarea competențelor cuprinse în programă. Configurația calculatoarelor trebuie să permită rularea aplicațiilor selectate de profesor dintre cele recomandate în programă. În laborator se recomandă să existe dispozitive periferice și de stocare a informației (de exemplu, o imprimantă, un memory-stick, boxe etc.). În activitatea frontală cu elevii, utilizarea unui videoproiector facilitează captarea și menținerea atenției acestora asupra materialelor suport, eficientizând procesul de învățare. Organizarea laboratorului trebuie să permită atât desfășurarea momentelor de lecție în care se introduc noi cunoștințe, precum și a momentelor de lecție în care se formează deprinderi practice, pe calculator. Din acest motiv, se recomandă în ergonomia laboratorului, amplasarea calculatoarelor în formă de U, cu dispunerea în mijloc a unor mese de lucru destinate secvențelor cu caracter dominant teoretic (în măsura spațiului disponibil) sau amplasarea calculatoarelor astfel încât elevii să fie orientați cu fața la tablă /ecranul videoproiectorului /tabla interactivă.

Lucrul efectiv pe calculator este inițiat și coordonat de profesor, prin formularea clară a sarcinilor de lucru, cu menționarea bugetului de timp alocat și a criteriilor de evaluare. În funcție de specificul clasei și de particularitățile colectivului de elevi, profesorul va adapta nivelul de complexitate a sarcinilor de lucru.

Specificul disciplinei implică utilizarea unor metode didactice active. Se recomandă îmbinarea metodelor clasice (de exemplu: demonstrația, problematizarea, algoritimizarea) cu metodele moderne (de exemplu: învățarea prin descoperire, observarea sistematică, proiectul, portofoliul, studiul de caz, jocul de rol).

La începutul studiului unui anumit software este recomandat să le fie prezentat elevilor un produs demonstrativ, realizat cu software-ul respectiv. Analiza unor exemple de bună practică va crea o imagine de ansamblu asupra facilităților oferite de software-ul respectiv și va motiva elevii în demersul de realizare a unor produse de înaltă calitate.

În abordarea aplicațiilor interdisciplinare, se recomandă corelarea activităților didactice cu nivelul achizițiilor dobândite de elevi la disciplinele vizate.

În procesul de evaluare se va avea în vedere asigurarea caracterului formativ al acesteia, valorificându-se rezultatele observării sistematice a activității elevilor, portofoliul individual, proiectele realizate individual sau în echipă etc. Portofoliile elevilor pot fi gestionate automat utilizând platforme online care pun la dispoziție instrumente de vizualizare a progresului elevului (de exemplu, platforma Google Classroom, Google CS First, Code.org, Moodle, Intel Engage, Edmodo etc.) . Se recomandă folosirea resurselor educaționale gratuite, existente pe Internet sau în școală sau programe cu licență cu respectarea legislației privind copyright-ul.

Pentru stimularea lucrului în echipă, se recomandă realizarea unor proiecte pe o temă dată, pe parcursul a 2-3 ore și prezentarea în fața colectivului de elevi a produselor realizate, încurajând procesul de autoevaluare.

Se vor urmări permanent: respectarea regulilor de comunicare, de scriere, de estetică, utilizarea formulelor de adresare adecvate și a termenilor de specialitate.

Bibliografie

- Cosmovici, A., Iacob, L., (2008), *Psihologie școlară*, Editura Polirom, București;
- Cucuș, C., (1996), *Pedagogie*, Editura Polirom, București;
- Iucu, R.B., (2008), *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*, Editura Polirom, București;
- Iucu, R.B., Manolescu, M., (2004), *Elemente de pedagogie*, Universitatea din București, Editura CREDIS, București;
- Roșanu, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, București;
- Șchiopu, U., (1997), *Dicționar de psihologie*, Ed. Babel, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
- *** Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/ 28.02.2017 Ministerul Educației Naționale – Anexa 2, Programa școlară pentru disciplina Informatică și TIC Clasele a V-a – a VIII-a, București.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Leana PELIMON, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Ilfov

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pelimon Leana	Inspectoratul Școlar Județean Ilfov
Cozma Rodica	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Albu Simona Maria	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Geambașu Monica Constanța	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Canelea Constanța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Periș
Manea Gheorghita	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Periș

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a –a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina CONSILIERE – DEZVOLTARE PERSONALĂ este cuprinsă în planul cadru pentru învățământul special gimnazial, ca disciplină de trunchi comun în aria curriculară CONSILIERE ȘI ORIENTARE, având alocată o oră pe săptămână în fiecare din clasele a V-a – a VIII-a.

Programa asigură continuitatea cu problematica abordată la disciplina DEZVOLTARE PERSONALĂ–CONSILIERE, în clasa pregătitoare și clasele I – a IV-a.

De asemenea, programa contribuie la dezvoltarea competențelor din profilul de formare al elevului cu dizabilitate intelectuală ușoară și moderată de gimnaziu, cum ar fi:

- dezvoltarea capacității elevilor de a-și explora interesele, nevoile, aspirațiile, de a-și identifica și autoevalua resursele personale;
- sprijină elevii în managementul adecvat al emoțiilor, comunicarea asertivă, cooperarea în grup, participarea la viața clasei, școlii, comunității;
- oferă elevilor oportunități pentru dezvoltarea abilităților de învățare și de creștere progresivă a eficienței și autonomiei în învățare;
- explorează lumea educației și lumea muncii și își dezvoltă capacitatea de a lua decizii referitoare la carieră și stil de viață;
- educarea în spiritul valorilor fundamentale ale societății democratice;
- adoptarea unei atitudini responsabile față de propria sănătate și față de mediul înconjurător.

Conținuturile propuse pentru nivelul gimnazial sunt flexibile, adaptabile la nevoile elevilor, ale instituției de învățământ, la nevoile comunității și ale societății în ansamblu.

Pentru o abordare pragmatică, cadrul didactic se poate implica în derularea unor proiecte educative școlare și extrașcolare desfășurate la nivel național, regional, local, poate solicita colaborarea unor specialiști: medici, avocați, polițiști, pompieri, sociologi etc.

Structura programei școlare include, pe lângă **Nota de prezentare**, următoarele elemente

- **Competențe generale;**
- **Competențe specifice și exemple de activități de învățare;**
- **Conținuturi;**
- **Sugestii metodologice.**

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diferite.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pe întregul parcurs al învățământului primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu valoare de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice.

Conținuturile constituie mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi. Conținuturile învățării sunt organizate din perspectiva următoarelor domenii tematice:

- Organizarea și educarea colectivului de elevi;
- Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor;
- Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate;
- Cunoașterea și respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice;
- Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice specifice disciplinei, sugestii privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă și sumativă.

Oferta educațională de CONSILIERE–DEZVOLTARE PERSONALĂ pentru clasele a V-a – a VIII-a se adresează atât profesorilor diriginți, cât și potențialilor autori de manuale, ghiduri și auxiliare curriculare.

Pornind de la propunerile existente în programă cu privire la activitățile de învățare, cadrele didactice pot realiza o proiectare didactică personală în concordanță cu prevederile programei și cu situațiile concrete de predare-învățare. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate nevoilor elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Competențe generale

- 1. Organizarea și educarea colectivului de elevi**
- 2. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor**
- 3. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate**
- 4. Cunoașterea și respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice**
- 5. Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Organizarea și educarea colectivului de elevi**

Clasa a V-a
<p>1.1. Cunoașterea și organizarea colectivului clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de familiarizare a elevilor cu spațiul școlar (sala de clasă, sala de sport, cabinetul medical, cantina școlii etc.); - Prezentarea membrilor colectivului clasei și a profesorilor: „Clasa noastră, o mică familie”; - Fixarea responsabilităților în funcție de opțiunile și particularitățile fiecărui elev; - Jocuri de rol: „Ce fac eu?”, „Vreau sau trebuie!”, „Noul coleg”, „Să ne prezentăm!”; - Lecturi selective.
<p>1.2. Prelucrarea și respectarea regulamentului clasei și al școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și discutarea regulamentului școlar (drepturi și îndatoriri); - Elaborarea regulamentului clasei; - Prezentarea regimului zilnic (ore de studiu, terapii, servirea mesei etc.); - Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - Discuții tematice: „Clasa model”, „Personalitatea clasei noastre”; - Lecturi selective; - Studii de caz.
<p>1.3. Cunoașterea și respectarea normelor de comportare în cadrul grupului clasă/școală</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Clasă, familie, prieteni”; - Discuții tematice dirijate: „Colegii mei – prieteni adevărați”, „Suntem o clasă unită?”, „Ce ne apropie, ce ne desparte?”; - Exerciții pentru formarea spiritului de echipă: „Suntem împreună – suntem puternici”; - Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/armonioase între colegi: „Cooperare și competiție în colectivul nostru”, „Ești un bun coleg?”; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - Jocuri de rol („Cum ne comportăm...?”; „Știu să mă comport civilizată?” etc.); - Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; - Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații; - Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupului clasă/școală.

2. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea și educarea capacității de autocunoaștere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare personală; - Completarea unor propoziții de tipul: „Eu sunt...”; - Exerciții de cunoaștere și autocunoaștere: „Cine sunt eu?”, „Cum sunt?”, „Cum mă văd ceilalți?”, „Eu în oglindă”, „Eu și prietenii mei”; - Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, carte de identitate, pașaport); - Jocuri de identitate: Eu-copil, Eu-elev, Eu-prieten - Joc de rol pe teme ca: „Ce îmi place (admir) în legătură cu mine?”/„Ce nu îmi place în legătură cu mine?”; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei.
<p>2.2. Formarea și educarea capacității de cunoaștere a celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de descriere a colegului de bancă: „Cine este cel de lângă mine?” - Sărbătorirea zilelor de naștere și a onomasticii;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor desene, colaje despre asemănările și deosebirile dintre oameni; - Exercițiu-joc de cunoaștere: „Adevărat-fals”; - Studiu de caz.
<p>2.3. Formarea unor priceperi/deprinderi de muncă, a unui stil de muncă adecvat posibilităților elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Cum învățăm?”, „Cum îmi organizez timpul azi?”, „Fiecare minut e prețios!”; - Exercițiu-joc: „Întrecerea cu tine”; - Concurs: „Vreau să fiu primul!”; - Analize periodice ale activității: „Bilanțul muncii noastre”, „A mai trecut un an”; - Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.
<p>2.4. Identificarea și afirmarea preferințelor/intereselor pentru diferite profiluri ocupaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de cunoaștere a specificului diferitelor meserii; - Exerciții de cunoaștere a potențialului propriu pentru exercitarea unei anumite meserii; - Vizionarea unor filme despre meserii; - Concurs: „Ce știm despre meseria...?”; - Discuții tematice: „Ce-ți dorești cel mai mult?”, „Ce vrei să devii”, „Opțiunile mele”; - Jocuri de rol cu privire la sarcinile și responsabilitățile în activitatea preferată.

3. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate

Clasa a V-a
<p>3.1. Identificarea diferitelor roluri în grupurile de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; - Discuții tematice: „Grupurile din care facem parte”, „Reguli ale grupului”, „Drepturi și îndatoriri în cadrul grupului”; - Activități pe grupe, jocuri de echipă în care sunt create situații de cooperare/ne-cooperare, ulterior fiind analizate și comparate.
<p>3.2. Explicarea factorilor care influențează relațiile dintre membrii familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol cu secvențe/dialoguri din povești despre relațiile din familie; - Desene/colaje despre relațiile dintre copii și părinți; - Lecturi tematice: relațiile în familie.

4. Cunoașterea și respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice

Clasa a V-a
<p>4.1. Cunoașterea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de prezentare a drepturilor copilului; - Discuții pe marginea temei drepturilor copilului „Toți suntem egali”; - Exerciții de recunoaștere în imagini a diverse situații de respectare/încălcare a drepturilor copilului. - Concurs: „Am drepturi dar și îndatoriri”; - Organizarea de activități comune cu copii din școlile publice (SNAC, parteneriate, colaborări); - Exerciții practice de relaționare cu persoanele aflate în dificultate (pe baza unor lecturi tematice).
<p>4.2. Cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor țării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc: „Fapte bune, fapte rele”; - Exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de respectare/încălcare a drepturilor persoanelor cu CES, a drepturilor omului; - Exerciții de recunoaștere în imagini a situațiilor privind îndatoririle și obligațiile elevului/omului; - Exerciții practice de identificare a responsabilităților la nivelul clasei/școlii;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare/relaționare cu persoanele importante din comunitate: profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc.; - Exerciții practice de conduită civilizată în diferite situații; - Vizionare de filme cu caracter moral-civic; - Discuții despre pace, libertate și democrație, inamicii democrației (violența și intoleranța), instituții care apără drepturile omului.
<p>4.3. Cunoașterea și respectarea simbolurilor țării și a identității naționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a simbolurilor naționale (steag, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular); - Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.); - Exerciții de asociere a datinilor, tradițiilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/sociale. - Concurs de recunoaștere a simbolurilor; - Completarea de spații/imagini lacunare cu/despre simbolurile specifice comunității de apartenență/naționale; - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.).
<p>4.4. Educarea în spiritul respectului față de munca de calitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Munca – izvorul tuturor bucuriilor noastre”, „Despre muncă, hărnicie – lene, inconsecvență”; - Ateliere de lucru: colaje, quilling, pictură, creioane colorate; - Expoziții cu produse realizate de elevi la atelierele de lucru; - Vizite la muzee, vizionări de expoziții; - Concursuri: „Cine face cel mai bine?”, „Lucrează repede și bine!”.
<p>4.5. Educarea pentru petrecerea în mod plăcut și util a timpului liber</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a programului de muncă și odihnă - Discuții despre: „Timpul în mijlocul naturii”, „Unde ne jucăm în vacanță?”, „Ce facem în week-end?”, „Sărbătorile în familie”, „O zi de duminică în familie”; - Jocuri preferate; - Jocuri de rol; - Participarea la activități cultural-artistice organizate la nivelul școlii sau al altor școli; - Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții.
<p>4.6. Educarea unor trăsături de caracter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, dușmănie, cooperare, răutate, bunătate etc.); - Exerciții practice de comportare civilizată: „Fii politicos!”, „Fii disciplinat!”, „Ce facem pentru a fi punctuali?”, „Știm să fim modești!”; - Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral. - Exerciții de lecturare a unor texte pe teme date, pe baza unor trăsături morale; - Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație specială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - Comentarea pe marginea unui suport imagistic; - Jocuri de rol: „Cu ce personaj vrei să semeni?”, „Așa da, așa nu!”.
<p>4.7. Pregătirea pentru viața de familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mamă, tată, frați, surori, bunici, veri etc.); - Descrierea membrilor familiei prin sprijin verbal și imagistic; - Jocuri de rol pe tema relațiilor dintre copii, a relațiilor părinți-copii; - Joc de rol pe tema relațiilor dintre copii, a relațiilor părinți-copii; - Lecturi tematice.
<p>4.8. Formarea și dezvoltarea unor comportamente ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice privind protejarea mediului;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de protejare a „colțului viu” al clasei; - Discuții tematice privind protejarea animalului preferat: „Cum ne purtăm cu animalele și plantele?”, „Nevoia de plante și animale”, „Sunt animalele și plantele persoane?”; - Vizionare de filme cu conținut ecologic; - Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; - Studii de caz.

5. Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate

Clasa a V-a
<p>5.1. Cunoașterea și respectare normelor de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îngrijire a propriei persoane; - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții de îngrijire a spațiului: <ul style="list-style-type: none"> · exerciții de aerisire și curățire a camerei de dormit etc.; · exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; · exerciții de folosire a instalațiilor sanitare;   - Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente: durere de cap, de burtă, răceală; - Discuții tematice: „Cum ne păstrăm sănătatea?”, „Obiceiuri sănătoase și nesănătoase”, „Alimente proaspete/alterate”; - Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli; - Povestiri.
<p>5.2. Cunoașterea pericolelor (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și formarea de conduite preventive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, foc, accidente etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediul înconjurător; - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic; - Exerciții care solicită luarea unor decizii în situații de risc sau criză (incendii, inundații, cutremure).
<p>5.3. Cunoașterea și respectarea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice privind cunoașterea semnelor și regulilor de circulație: „Strada și capcanele ei”, „Să cunoaștem semnele de circulație!”; - Exerciții practice: „Să circulăm corect!”; - Jocuri de rol: „Atenție, grăbiți-vă încet!”, „Paza bună trece primejdia rea”, „Bicicleta, prietena mea!”; - Vizionarea unor PPS; - Concurs pe teme de circulație: „Alfabetul circulației rutiere”; - Întâlniri cu invitați din Poliția Rutieră.
<p>5.4. Formarea comportamentelor de apărare în caz de catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) și provocate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv: „Focul, prieten și dușman”, „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și în gospodărie”; - Dialoguri tematice: „Cum acționăm în caz de cutremur/ inundații/incendii?”, „Forța omului – forța naturii”; - Vizionări de filme. - Exerciții de simulare a unor calamități: „Comportamente și atitudini în situații limită”.

Clasa a V-a
<p>5.5. Formarea și dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc care conduc la agresivitate, violență, furt etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Violența în familie”, „Violența și urmările ei”, „Agresor și victimă”; - Lecturi tematice; - Exerciții-joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență; - Dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Managementul clasei de elevi	<p>Grupul școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familiarizarea elevilor cu spațiul școlar - Prezentarea și cunoașterea membrilor clasei/profesorilor - Cunoașterea responsabilităților fiecărui elev <p>Regulamentul clasei/școlii (R.I.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea regulamentului școlii (R.I.) - Fixarea și respectarea regulilor clasei/școlii - Aplicarea regulilor însușite <p>Norme de comportare în cadrul grupului clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea relațiilor dintre membrii grupului clasă - Formarea spiritului de echipă - Rolul fiecărui elev în grup - Tipuri de relații pozitive, armonioase între membrii grupului - Exersarea comportării civilizate în diverse situații
Cunoaștere și autocunoaștere	<p>Autocunoașterea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spațiul personal, nevoia de intimitate; relația acestora cu imaginea de sine <p>Cunoașterea celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> -Cunoașterea trăsăturilor fizice/morale ale membrilor grupului clasă - Sărbătorirea zilelor de naștere <p>Muncă și terapie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metode de organizare a timpului și spațiului de lucru - Analize periodice ale activității de învățare <p>Meserii și ocupații</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea specificului diferitelor meserii - Interese și preferințe profesionale
Comunicare și abilități sociale	<p>Abilități sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Roluri în grup <p>Familia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relațiile dintre membrii familiei - Valorile și practicile transmise de familie
Valorile fundamentale ale societății democratice	<p>Drepturile copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea drepturilor copilului - Respectarea/ încălcarea drepturilor copilului - Întâlniri cu elevi din alte unități școlare <p>Instituțiile statului și legile țării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Drepturi și îndatoriri cetățenești

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și cunoașterea responsabilităților de la nivelul unităților școlare: director, profesor, educator etc. - Relaționarea cu persoanele importante din comunitate Identitatea națională și simbolurile ei - Identificarea și cunoașterea simbolurilor naționale (drapel, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular) - Sărbători naționale și religioase - Cunoașterea tradițiilor românești Munca de calitate - Stilul de muncă - Educarea în spiritul muncii de calitate - Munca în echipă: avantaje și dezavantaje Petrecerea timpului liber - Modalități de petrecere a timpului liber - Regimul de muncă și odihnă - Raportul muncă/odihnă Trăsături de caracter - Identificarea raporturilor între oameni (prietenie, dușmănie etc.) - Activități practice de comportare civilizată - Trăsăturile morale ale persoanei Viața de familie - Identificarea membrilor familiei - Descrierea membrilor familiei - Relațiile dintre copii/dintre părinți și copii - Responsabilități în familie Protecția mediului - Norme privind protejarea mediului - Modalități de protejare a mediului - Activități practice de ecologizare
<p>Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> Norme de igienă personală și colectivă - Îngrijirea propriei persoane și a spațiului locuit - Norme de igienă - Identificarea și recunoașterea simptomelor unor boli frecvente - Alimentație sănătoasă și protecția consumatorului Pericole (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și conduite preventive - Cunoașterea pericolelor potențiale din mediul înconjurător - Identificarea obiectelor și spațiilor periculoase din mediu - Conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu Semne și reguli de circulație rutieră - Cunoașterea semnelor și regulilor de circulație - Activități practice de respectare a semnelor de circulație; - Întâlniri cu specialiști din domeniul circulației rutiere. Catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) - Prezentarea unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.) - Familiarizarea cu modalitățile de apărare în caz de incendiu, inundație, cutremur etc - Reacții în situații de risc/criză. Apelul la persoane specializate

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Protejarea în situații de catastrofe naturale Delincvența juvenilă <ul style="list-style-type: none"> - Factori de risc: agresivitate, violență, furt, abuz - Evitarea conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență - Prezentarea și cunoașterea legislației în vigoare

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Organizarea și educarea colectivului de elevi**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Cunoașterea și organizarea colectivului clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de familiarizare a elevilor cu spațiul școlar (sala de clasă, sala de sport, cabinetul medical, cantina școlii etc.); - Prezentarea membrilor colectivului clasei și a profesorilor: „Clasa noastră, o mică familie”; - Fixarea responsabilităților în funcție de opțiunile și particularitățile fiecărui elev; - Jocuri de rol: „Ce fac eu?”, „Vreau sau trebuie!”; „Noul coleg”, „Să ne prezentăm!”; - Lecturi selective; - Aplicarea de chestionare orientative.
<p>1.2. Prelucrarea și respectarea regulamentului clasei și al școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și discutarea regulamentului școlar (drepturi și îndatoriri); - Elaborarea regulamentului clasei; - Prezentarea regimului zilnic (ore de studiu, terapii, servirea mesei etc.); - Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite: „Argumentați!”, „Comentați!”, „Cine hotărăște?”, „Forța merge înaintea dreptului?” - Discuții tematice: „Clasa model”, „Personalitatea clasei noastre”; - Lecturi selective; - Studii de caz.
<p>1.3. Cunoașterea și respectarea normelor de comportare în cadrul grupului clasă/școală</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Clasă, familie, prieteni”; - Discuții tematice dirijate: „Colegii mei – prieteni adevărați”, „Suntem o clasă unită?”, „Ce ne apropie, ce ne desparte?”; - Exerciții pentru formarea spiritului de echipă: „Suntem împreună – suntem puternici”; - Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/armonioase între colegi: „Cooperare și competiție în colectivul nostru”, „Ești un bun coleg?”; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - Jocuri de rol („Cum ne comportăm...?”; „Știu să mă comport civilizată?” etc.); - Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; - Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații; - Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupului clasă/școală; - Dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupurilor/despre grupuri, cu sau fără suport imagistic: „Viața clasei între armonie și conflicte”, „Ce măsuri trebuie luate?”.

2. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formarea și educarea capacității de autocunoaștere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare personală; - Completarea unor propoziții de tipul: „Eu sunt...”; - Exerciții de cunoaștere și autocunoaștere: „Cine sunt eu?”, „Cum sunt?”, „Cum mă văd ceilalți?”, „Eu în oglindă”, „Eu și prietenii mei”; - Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, carte de identitate, pașaport); - Jocuri de identitate: Eu-copil, Eu-elev, Eu-prieten

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol pe teme ca: „Ce îmi place (admir) în legătură cu mine?"/„Ce nu îmi place în legătură cu mine?”; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei; - Vizionarea unor filme care abordează tema trecerii de la o etapă de vârstă la alta.
<p>2.2. Formarea și educarea capacității de cunoaștere a celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de descriere a colegului de bancă: „Cine este cel de lângă mine?” - Sărbătorirea zilelor de naștere și a onomasticii; - Realizarea unor desene, colaje despre asemănările și deosebirile dintre oameni; - Exercițiu-joc de cunoaștere: „Adevărat-fals”; - Studiu de caz.
<p>2.3. Formarea unor priceperi/deprinderi de muncă, a unui stil de muncă adecvat posibilităților elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Cum învățăm?”, „Cum îmi organizez timpul azi?”, „Fiecare minut e prețios!”; - Exercițiu-joc: „Întrecerea cu tine”; - Concurs: „Vreau să fiu primul!”; - Analize periodice ale activității: „Bilanțul muncii noastre”, „A mai trecut un an”; - Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.
<p>2.4. Identificarea și afirmarea preferințelor/intereselor pentru diferite profiluri ocupaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de cunoaștere a specificului diferitelor meserii; - Exerciții de cunoaștere a potențialului propriu pentru exercitarea unei anumite meserii; - Vizionarea unor filme despre meserii; - Vizionarea unor filme cu ilustrarea evoluției în timp a activităților umane; - Concurs: „Ce știm despre meseria...?”; - Discuții tematice: „Ce-ți dorești cel mai mult?”, „Ce vrei să devii”, „Opțiunile mele”; - Jocuri de rol cu privire la sarcinile și responsabilitățile în activitatea preferată.

3. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea diferitelor roluri în grupurile de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; - Discuții tematice: „Grupurile din care facem parte”, „Reguli ale grupului”, „Drepturi și îndatoriri în cadrul grupului”; - Activități pe grupe, jocuri de echipă în care sunt create situații de cooperare/ne-cooperare, ulterior fiind analizate și comparate; - Scenarii aplicate în clasă/în afara clasei pentru exersarea rolurilor în cadrul grupurilor.
<p>3.2. Identificarea dezavantajelor manifestării comportamentului agresiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol cu secvențe/dialoguri din povești despre relațiile din cadrul grupurilor de apartenență; - Desene/colaje despre relațiile din grupul de apartenență; - Discuții în grup pe baza experienței personale despre dezavantajele comportamentului agresiv; - Lecturi tematice: relațiile în familie.

4. Cunoașterea și respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice

Clasa a VI-a
<p>4.1. Cunoașterea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de prezentare a drepturilor copilului; - Discuții pe marginea temei drepturilor copilului „Toți suntem egali”; - Exerciții de recunoaștere în imagini a diverse situații de respectare/încălcarea a drepturilor copilului.

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - Concurs: „Am drepturi dar și îndatoriri”; - Organizarea de activități comune cu copii din școlile publice (SNAC, parteneriate, colaborări); - Exerciții practice de relaționare cu persoanele aflate în dificultate (pe baza unor lecturi tematice).
<p>4.2. Cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor țării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc: „Fapte bune, fapte rele”; - Exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de respectare/încălcare a drepturilor persoanelor cu CES, a drepturilor omului; - Exerciții de recunoaștere în imagini a situațiilor privind îndatoririle și obligațiile elevului/omului - Exerciții practice de identificare a responsabilităților la nivelul clasei/școlii; - Exerciții de identificare/relaționare cu persoanele importante din comunitate: profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc.; - Exerciții practice de conduită civilizată în diferite situații; - Vizionare de filme cu caracter moral-civic; - Discuții despre pace, libertate și democrație, inamicii democrației (violența și intoleranța), instituții care apără drepturile omului; - Jocuri de rol pe teme de cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor și instituțiilor statului.
<p>4.3. Cunoașterea și respectarea simbolurilor țării și a identității naționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a simbolurilor naționale (steag, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular); - Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.); - Exerciții de asociere a datinilor, tradițiilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/sociale. - Concurs de recunoaștere a simbolurilor; - Completarea de spații/imagini lacunare cu/despre simbolurile specifice comunității de apartenență/naționale; - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.); - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.).
<p>4.4. Educarea în spiritul respectului față de munca de calitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Munca – izvorul tuturor bucuriilor noastre”, „Despre muncă, hărnicie – lene, inconsecvență”; - Ateliere de lucru: colaje, quilling, pictură, creioane colorate; - Expoziții cu produse realizate de elevi la atelierele de lucru; - Vizite la muzee, vizionări de expoziții; - Concursuri: „Cine face cel mai bine?”, „Lucrează repede și bine!”; - Activități în grup de realizare a unor produse; - Studii de caz: „Pot să fiu primul?”, „Cauza relor noastre: lipsa de muncă”, „Învățătura – munca noastră”.
<p>4.5. Educarea pentru petrecerea în mod plăcut și util a timpului liber</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a programului de muncă și odihnă - Discuții despre: „Timpul în mijlocul naturii”, „Unde ne jucăm în vacanță?”, „Ce facem în week-end?”, „Sărbătorile în familie”, „O zi de duminică în familie”; - Jocuri preferate; - Jocuri de rol; - Participarea la activități cultural-artistice organizate la nivelul școlii sau al altor școli; - Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții;

Clasa a VI-a
- Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții.
4.6. Educarea unor trăsături de caracter
- Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, dușmănie, cooperare, răutate, bunătate etc.);
- Exerciții practice de comportare civilizată: „Fii politicos!”, „Fii disciplinat!”, „Ce facem pentru a fi punctuali?”, „Știm să fim modești!”;
- Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral.
- Exerciții de lecturare a unor texte pe teme date, pe baza unor trăsături morale;
- Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație specială) și verbală în vederea relaționării pozitive;
- Comentarea pe marginea unui suport imagistic;
- Jocuri de rol: „Cu ce personaj vrei să semeni?”, „Așa da, așa nu!”.
4.7. Pregătirea pentru viața de familie
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mamă, tată, frați, surori, bunici, veri etc.);
- Descrierea membrilor familiei prin sprijin verbal și imagistic;
- Jocuri de rol pe tema relațiilor dintre copii, a relațiilor părinți-copii;
- Joc de rol pe tema relațiilor dintre copii, a relațiilor părinți-copii;
- Lecturi tematice;
- Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate.
4.8. Formarea și dezvoltarea unor comportamente ecologice
- Exerciții practice privind protejarea mediului;
- Exerciții practice de protejare a „colțului viu” al clasei;
- Discuții tematice privind protejarea animalului preferat: „Cum ne purtăm cu animalele și plantele?”, „Nevoia de plante și animale”, „Sunt animalele și plantele persoane?”;
- Vizionare de filme cu conținut ecologic;
- Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral;
- Studii de caz: „Pământeni – dușmani ai Terrei?”, „Un mediu curat, o viață sănătoasă!”.

5. Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate

Clasa a VI-a
5.1. Cunoașterea și respectarea normelor de igienă personală și colectivă
- Exerciții de îngrijire a propriei persoane;
- Exerciții practice de respectare a normelor de igienă;
- Exerciții de îngrijire a spațiului:
· exerciții de aerisire și curățire a camerei de dormit etc.;
· exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă;
· exerciții de folosire a instalațiilor sanitare;
- Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente: durere de cap, de burtă, răceală;
- Discuții tematice: „Cum ne păstrăm sănătatea?”, „Obiceiuri sănătoase și nesănătoase”, „Alimente proaspete/alterate”;
- Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli;
- Povestiri;
- Jocuri de rol pe teme de protecția consumatorului: „Drepturile consumatorului”, „Cum alegem un produs de calitate?”, „Etichetă și produs”.
5.2. Cunoașterea pericolelor (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și formarea de conduite preventive
- Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, foc, accidente etc.);
- Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediul înconjurător; - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic: : „Curentul electric, focul etc. între necesitate și pericol”; „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și gospodărie”; - Exerciții care solicită luarea unor decizii în situații de risc sau criză (incendii, inundații, cutremure).
<p>5.3. Cunoașterea și respectarea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice privind cunoașterea semnelor și regulilor de circulație: „Strada și capcanele ei”, „Să cunoaștem semnele de circulație!”; - Exerciții practice: „Să circulăm corect!”; - Jocuri de rol: „Atenție, grăbiți-vă încet!”, „Paza bună trece primejdia rea”, „Bicicleta, prietena mea!”; - Vizionarea unor PPS; - Concurs pe teme de circulație: „Alfabetul circulației rutiere”; - Întâlniri cu invitați din Poliția Rutieră.
<p>5.4. Formarea comportamentelor de apărare în caz de catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) și provocate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv: „Focul, prieten și dușman”, „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și în gospodărie”; - Dialoguri tematice: „Cum acționăm în caz de cutremur/ inundații/incendii?”, „Forța omului – forța naturii”; „Dezastrele nu aleg și nu așteaptă!”; - Vizionări de filme. - Exerciții de simulare a unor calamități: „Comportamente și atitudini în situații limită”.
<p>5.5. Formarea și dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc care conduc la agresivitate, violență, furt etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Violența în familie”, „Violența și urmările ei”, „Agresor și victimă”; - Lecturi tematice; - Exerciții-joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență; - Dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Managementul clasei de elevi	Grupul școlar - Familiarizarea elevilor cu spațiul școlar - Prezentarea și cunoașterea membrilor clasei/profesorilor - Cunoașterea responsabilităților fiecărui elev Regulamentul clasei/școlii (R.I.) - Prezentarea regulamentului școlii (R.I.) - Fixarea și respectarea regulilor clasei/școlii - Aplicarea regulilor însușite Norme de comportare în cadrul grupului clasă - Cunoașterea relațiilor dintre membrii grupului clasă - Formarea spiritului de echipă - Rolul fiecărui elev în grup - Tipuri de relații pozitive, armonioase între membrii grupului - Exersarea comportării civilizate în diverse situații
Cunoaștere și autocunoaștere	Autocunoașterea - Cunoașterea de sine: „Cine sunt eu?” - Date de identificare a propriei persoane: nume, prenume, data și locul nașterii, numele și prenumele părinților, adresa - Unicitatea persoanei - Diferenței individuale - Aspecte ale schimbării specifice vârstei Cunoașterea celorlalți - Cunoașterea trăsăturilor fizice/morale ale membrilor grupului clasă - Sărbătorirea zilelor de naștere Muncă și terapie - Metode de organizare a timpului și spațiului de lucru - Analize periodice ale activității de învățare Meserii și ocupații - Prezentarea specificului diferitelor meserii - Interese și preferințe profesionale.
Comunicare și abilități sociale	Abilități sociale - Roluri în grup - Avantajele cooperării în grup. Despre solidaritate Comunicare - Comportamente agresive/neagresive
Valorile fundamentale ale societății democratice	Drepturile copilului - Cunoașterea drepturilor copilului - Respectarea/ încălcarea drepturilor copilului - Întâlniri cu elevi din alte unități școlare Instituțiile statului și legile țării - Drepturi și îndatoriri cetățenești - Identificarea și cunoașterea responsabilităților de la nivelul unităților școlare: director, profesor, educator etc. - Relaționarea cu persoanele importante din comunitate - Cultivarea spiritului patriotic Identitatea națională și simbolurile ei - Identificarea și cunoașterea simbolurilor naționale (drapel, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular) - Sărbători naționale și religioase

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea tradițiilor românești - Țară, popor, națiune Munca de calitate - Stilul de muncă - Educarea în spiritul muncii de calitate - Munca în echipă: avantaje și dezavantaje Petrecerea timpului liber - Modalități de petrecere a timpului liber - Regimul de muncă și odihnă - Raportul muncă/odihnă Trăsături de caracter - Identificarea raporturilor între oameni (prietenie, dușmănie etc.) - Activități practice de comportare civilizată - Trăsăturile morale ale persoanei Viața de familie - Identificarea membrilor familiei - Descrierea membrilor familiei - Relațiile dintre copii/dintre părinți și copii - Responsabilități în familie Protecția mediului - Norme privind protejarea mediului - Modalități de protejare a mediului - Activități practice de ecologizare
<p>Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate</p>	<p>Norme de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Îngrijirea propriei persoane și a spațiului locuit - Norme de igienă - Identificarea și recunoașterea simptomelor unor boli frecvente; - Alimentație sănătoasă și protecția consumatorului Pericole (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și conduite preventive - Cunoașterea pericolelor potențiale din mediul înconjurător - Identificarea obiectelor și spațiilor periculoase din mediu - Conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu Semne și reguli de circulație rutieră - Cunoașterea semnelor și regulilor de circulație - Activități practice de respectare a semnelor de circulație - Întâlniri cu specialiști din domeniul circulației rutiere Catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) - Prezentarea unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.) - Familiarizarea cu modalitățile de apărare în caz de incendiu, inundație, cutremur etc. - Reacții în situații de risc/criză. Apelul la persoane specializate; - Protejarea în situații de catastrofe naturale Delincvența juvenilă - Factori de risc: agresivitate, violență, furt, abuz - Evitarea conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență - Prezentarea și cunoașterea legislației în vigoare

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Organizarea și educarea colectivului de elevi

Clasa a VII-a
<p>1.1. Cunoașterea și organizarea colectivului clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de familiarizare a elevilor cu spațiul școlar (sala de clasă, sala de sport, cabinetul medical, cantina școlii etc.); - Prezentarea membrilor colectivului clasei și a profesorilor: „Clasa noastră, o mică familie”; - Fixarea responsabilităților în funcție de opțiunile și particularitățile fiecărui elev; - Jocuri de rol: „Ce fac eu?”, „Vreau sau trebuie!”, „Noul coleg”, „Să ne prezentăm!”; - Lecturi selective; - Aplicarea de chestionare orientative; - Activități de dezvoltare a capacității de organizare a clasei: contractul clasei, blazonul clasei.
<p>1.2. Prelucrarea și respectarea regulamentului clasei și al școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și discutarea regulamentului școlar (drepturi și îndatoriri); - Elaborarea regulamentului clasei; - Prezentarea regimului zilnic (ore de studiu, terapii, servirea mesei etc.); - Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite: „Argumentați!”, „Comentați!”, „Cine hotărăște?”, „Forța merge înaintea dreptului?”; - Discuții tematice: „Clasa model”, „Personalitatea clasei noastre”; - Lecturi selective; - Studii de caz; - Activități de recunoaștere a consecințelor pe termen scurt/lung a propriilor comportamente.
<p>1.3. Cunoașterea și respectarea normelor de comportare în cadrul grupului clasă/școală</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Clasă, familie, prieteni”; - Discuții tematice dirijate: „Colegii mei – prieteni adevărați”, „Suntem o clasă unită?”, „Ce ne apropie, ce ne desparte?”; - Exerciții pentru formarea spiritului de echipă: „Suntem împreună – suntem puternici”; - Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/armonioase între colegi: „Cooperare și competiție în colectivul nostru”, „Ești un bun coleg?”; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - Jocuri de rol („Cum ne comportăm...?”; „Știu să mă comport civilizată?” etc.); - Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; - Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații; - Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupului clasă/școală; - Dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupurilor/despre grupuri, cu sau fără suport imagistic: „Viața clasei între armonie și conflicte”, „Ce măsuri trebuie luate?”.

2. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor

Clasa a VII-a
<p>2.1. Formarea și educarea capacității de autocunoaștere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare personală; - Completarea unor propoziții de tipul: „Eu sunt...”; - Exerciții de cunoaștere și autocunoaștere: „Cine sunt eu?”, „Cum sunt?”, „Cum mă văd ceilalți?”, „Eu în oglindă”, „Eu și prietenii mei”;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, carte de identitate, pașaport); - Jocuri de identitate: Eu-copil, Eu-elev, Eu-prieten - Joc de rol pe teme ca: „Ce îmi place (admir) în legătură cu mine?"/„Ce nu îmi place în legătură cu mine?”; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei; - Vizionarea unor filme care abordează tema trecerii de la o etapă de vârstă la alta;
<p>2.2. Formarea și educarea capacității de cunoaștere a celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de descriere a colegului de bancă: „Cine este cel de lângă mine?” - Sărbătorirea zilelor de naștere și a onomasticii; - Realizarea unor desene, colaje despre asemănările și deosebirile dintre oameni; - Exercițiu-joc de cunoaștere: „Adevărat-fals”; - Studiu de caz; - Jocuri de rol: „Să-mi vorbești despre mine”, „Cercul de prieteni”.
<p>2.3. Formarea unor priceperi/deprinderi de muncă, a unui stil de muncă adecvat posibilităților elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Cum învățăm?”, „Cum îmi organizez timpul azi?”, „Fiecare minut e prețios!”; - Exercițiu-joc: „Întrecerea cu tine”; - Concurs: „Vreau să fiu primul!”; - Analize periodice ale activității: „Bilanțul muncii noastre”, „A mai trecut un an”; - Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității; - Exerciții de formare și dezvoltare a motivației pentru muncă (învățare): „Avem cu toții aceeași motivație”, „Depinde motivația mea de preferința pentru anumite discipline?”.
<p>2.4. Identificarea și afirmarea preferințelor/intereselor pentru diferite profiluri ocupaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de cunoaștere a specificului diferitelor meserii; - Exerciții de cunoaștere a potențialului propriu pentru exercitarea unei anumite meserii; - Vizionarea unor filme despre meserii; - Vizionarea unor filme cu ilustrarea evoluției în timp a activităților umane; - Concurs: „Ce știm despre meseria...?”; - Discuții tematice: „Ce-ți dorești cel mai mult?”, „Ce vrei să devii”, „Opțiunile mele”; - Jocuri de rol cu privire la sarcinile și responsabilitățile în activitatea preferată; - Vizite în diverse instituții pentru familiarizarea cu diferite medii de lucru.

3. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate

Clasa a VII-a
<p>3.1. Analizarea caracteristicilor comportamentului de lider în cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol cu asumarea formală/informală a rolului de lider: „Cum ar fi dacă aș fi lider?”, „Vrei să fii liderul de mâine?”; - Discuții tematice dirijate: „Portretul liderului”, „Îmi doresc să fiu lider?”, „Lider sau subaltern?”, „Liderul influențează grupul?” - Exerciții de identificare a criteriilor de alegere a liderului.
<p>3.2. Ameliorarea și eliminarea manifestărilor comportamentelor agresive în cadrul grupului de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice dirijate: „Spune nu violenței!”, „Agresor și victimă”; - Joc de rol: „Așa da, așa nu!”.

4. Cunoașterea și respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice

Clasa a VII-a
<p>4.1. Cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor țării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc: „Fapte bune, fapte rele”; - Exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de respectare/încălcare a drepturilor persoanelor cu CES, a drepturilor omului; - Exerciții de recunoaștere în imagini a situațiilor privind îndatoririle și obligațiile elevului/omului; - Exerciții practice de identificare a responsabilităților la nivelul clasei/școlii; - Exerciții de identificare/relaționare cu persoanele importante din comunitate: profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc. - Exerciții practice de conduită civilizată în diferite situații; - Vizionare de filme cu caracter moral-civic; - Discuții despre pace, libertate și democrație, inamicii democrației (violența și intoleranța), instituții care apără drepturile omului; - Jocuri de rol pe teme de cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor și instituțiilor statului.
<p>4.2. Cunoașterea și respectarea simbolurilor țării și a identității naționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a simbolurilor naționale (steag, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular); - Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.); - Exerciții de asociere a datinilor, tradițiilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/sociale. - Concurs de recunoaștere a simbolurilor; - Completarea de spații/imagini lacunare cu/despre simbolurile specifice comunității de apartenență/naționale; - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.); - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.).
<p>4.3. Educarea în spiritul respectului față de munca de calitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Munca – izvorul tuturor bucuriilor noastre”, „Despre muncă, hărnicie – lene, inconsecvență”; - Ateliere de lucru: colaje, quilling, pictură, creioane colorate; - Expoziții cu produse realizate de elevi la atelierele de lucru; - Vizite la muzee, vizionări de expoziții; - Concursuri: „Cine face cel mai bine?”, „Lucrează repede și bine!”; - Activități în grup de realizare a unor produse; - Studii de caz: „Pot să fiu primul?”, „Cauza relor noastre: lipsa de muncă”, „Învățătura – munca noastră”.
<p>4.4. Educarea pentru petrecerea în mod plăcut și util a timpului liber</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a programului de muncă și odihnă - Discuții despre: „Timpul în mijlocul naturii”, „Unde ne jucăm în vacanță?”, „Ce facem în week-end?”, „Sărbătorile în familie”, „O zi de duminică în familie”; - Jocuri preferate; - Jocuri de rol; - Participarea la activități cultural-artistice organizate la nivelul școlii sau al altor școli; - Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții; - Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții.
<p>4.5. Educarea unor trăsături de caracter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, dușmănie, cooperare,

Clasa a VII-a
<p>răutate, bunătate etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de comportare civilizată: „Fii politicos!”, „Fii disciplinat!”, „Ce facem pentru a fi punctuali?”, „Știm să fim modești!”; - Lecturarea unor texte pe teme date, pe baza unor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul, frica și lașitatea, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr etc.; - Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral; - Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație specială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - Comentarea pe marginea unui suport imagistic; - Jocuri de rol: „Cu ce personaj vrei să semeni?”, „Așa da, așa nu!”; - Discuții libere pe marginea unei situații: „Valorile mele”, „Calități și defecte”, „Caruselul calităților și defectelor”.
<p>4.6. Pregătirea pentru viața de familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea membrilor familiei după criterii date; - Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Exerciții de identificare a relațiilor dintre membrii familiei; - Jocuri de rol pe tema relațiilor dintre copii, a relațiilor părinți-copii; - Concurs: „Familia, punctul meu de sprijin”; - Lecturi tematice; - Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; - Dialoguri situaționale pe teme sexuale, noțiuni de planificare familială; - Dialoguri pe teme de igienă și sănătate sexuală; - Studiu de caz despre bolile cu transmitere sexuală; - Prezentarea normelor și legislației privind familia; - Dialoguri pe tema căsătoriei și a alegerii partenerului de viață.
<p>4.7. Formarea și dezvoltarea unor comportamente ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice privind protejarea mediului; - Exerciții practice de protejare a „colțului viu” al clasei; - Discuții tematice privind protejarea animalului preferat: „Cum ne purtăm cu animalele și plantele?”, „Nevoia de plante și animale”, „Sunt animalele și plantele persoane?”; - Vizionare de filme cu conținut ecologic; - Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; - Studii de caz: „Pământeni – dușmani ai Terrei?”, „Un mediu curat, o viață sănătoasă!”.

5. Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate

Clasa a VII-a
<p>5.1. Cunoașterea și respectarea normelor de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îngrijire a propriei persoane; - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții de îngrijire a spațiului: <ul style="list-style-type: none"> · exerciții de aerisire și curățire a camerei de dormit etc.; · exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; · exerciții de folosire a instalațiilor sanitare;   - Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente: durere de cap, de burtă, răceală; - Discuții tematice: „Cum ne păstrăm sănătatea?”, „Obiceiuri sănătoase și nesănătoase”, „Alimente proaspete/alterate”; - Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli; - Povestiri; - Jocuri de rol pe teme de protecția consumatorului: „Drepturile consumatorului”, „Cum

Clasa a VII-a
<p>alegem un produs de calitate?”, „Etichetă și produs”.</p>
<p>5.2. Cunoașterea pericolelor (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și formarea de conduite preventive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, foc, accidente etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediul înconjurător; - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic : „Curentul electric, focul etc. între necesitate și pericol”; „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și gospodărie”; - Exerciții care solicită luarea unor decizii în situații de risc sau criză (incendii, inundații, cutremure).
<p>5.3. Cunoașterea și respectarea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice privind cunoașterea semnelor și regulilor de circulație: „Strada și capcanele ei”, „Să cunoaștem semnele de circulație!”; - Exerciții practice: „Să circulăm corect!”; - Jocuri de rol: „Atenție, grăbiți-vă încet!”, „Paza bună trece primejdia rea”, „Bicicleta, prietena mea!”; - Vizionarea unor PPS; - Concurs pe teme de circulație: „Alfabetul circulației rutiere”; - Întâlniri cu invitați din Poliția Rutieră.
<p>5.4. Formarea comportamentelor de apărare în caz de catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) și provocate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv: „Focul, prieten și dușman”, „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și în gospodărie”; - Dialoguri tematice: „Cum acționăm în caz de cutremur/ inundații/incendii?”, „Forța omului – forța naturii”; „Dezastrele nu aleg și nu așteaptă!”; - Vizionări de filme. - Exerciții de simulare a unor calamități: „Comportamente și atitudini în situații limită”; - Exerciții de familiarizare cu modalitățile de solidaritate internațională.
<p>5.5. Formarea și dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc care conduc la agresivitate, violență, furt etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Violența în familie”, „Violența și urmările ei”, „Agresor și victimă”; - Lecturi tematice; - Exerciții-joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență; - Dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Managementul clasei de elevi	<p>Grupul școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familiarizarea elevilor cu spațiul școlar - Prezentarea și cunoașterea membrilor clasei/profesorilor - Cunoașterea responsabilităților fiecărui elev <p>Regulamentul clasei/școlii (R.I.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea regulamentului școlii (R.I.) - Fixarea și respectarea regulilor clasei/școlii - Aplicarea regulilor însușite <p>Norme de comportare în cadrul grupului clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea relațiilor dintre membrii grupului clasă - Formarea spiritului de echipă - Rolul fiecărui elev în grup - Tipuri de relații pozitive, armonioase între membrii grupului - Exersarea comportării civilizate în diverse situații
Cunoaștere și autocunoaștere	<p>Autocunoașterea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea de sine: „Cine sunt eu?” - Date de identificare a propriei persoane: nume, prenume, data și locul nașterii, numele și prenumele părinților/membrilor familiei, codul numeric personal (CNP), adresa - Unicitatea persoanei - Diferențe individuale - Aspecte ale schimbărilor specifice vârstei - Consecințele etichetării <p>Cunoașterea celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> -Cunoașterea trăsăturilor fizice/morale ale membrilor grupului clasă - Sărbătorirea zilelor de naștere <p>Muncă și terapie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metode de organizare a timpului și spațiului de lucru - Analize periodice ale activității de învățare - Motivația pentru muncă <p>Meserii și ocupații</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea specificului diferitelor meserii - Interese și preferințe profesionale - Despre piața muncii
Comunicare și abilități sociale	<p>Abilități sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cum recunoaștem un lider? - Importanța leadership-ului <p>Comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comportamente agresive/neagresive - Consecințele violenței
Valorile fundamentale ale societății democratice	<p>Instituțiile statului și legile țării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Drepturi și îndatoriri cetățenești -Identificarea și cunoașterea responsabilităților de la nivelul unităților școlare: director, profesor, educator etc. - Relaționarea cu persoanele importante din comunitate <p>Identitatea națională și simbolurile ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și cunoașterea simbolurilor naționale (drapel, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular) - Sărbători naționale și religioase - Cunoașterea tradițiilor românești

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Țară, popor, națiune Trăsături de caracter - Identificarea raporturilor între oameni (prietenie, dușmănie etc.) - Activități practice de comportare civilizată - Trăsăturile morale ale persoanei Viața de familie - Relațiile dintre copii/dintre părinți și copii - Responsabilități în familie - Igiena și sănătatea sexuală - Căsătoria. Planificarea familială Protecția mediului - Norme privind protejarea mediului - Modalități de protejare a mediului - Activități practice de ecologizare
<p>Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> Norme de igienă personală și colectivă - Îngrijirea propriei persoane și a spațiului locuit - Norme de igienă - Identificarea și recunoașterea simptomelor unor boli frecvente - Alimentație sănătoasă și protecția consumatorului Pericole (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și conduite preventive - Cunoașterea pericolelor potențiale din mediul înconjurător - Identificarea obiectelor și spațiilor periculoase din mediu - Conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu Semne și reguli de circulație rutieră - Cunoașterea semnelor și regulilor de circulație - Activități practice de respectare a semnelor de circulație - Întâlniri cu specialiști din domeniul circulației rutiere Catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) - Prezentarea unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.) - Familiarizarea cu modalitățile de apărare în caz de incendiu, inundație, cutremur etc. - Reacții în situații de risc/criză. Apelul la persoane specializate - Protejarea în situații de catastrofe naturale Delincvența juvenilă - Factori de risc: agresivitate, violență, furt, abuz - Evitarea conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență - Prezentarea și cunoașterea legislației în vigoare

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Organizarea și educarea colectivului de elevi**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Cunoașterea și organizarea colectivului clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de familiarizare a elevilor cu spațiul școlar (sala de clasă, sala de sport, cabinetul medical, cantina școlii etc.); - Prezentarea membrilor colectivului clasei și a profesorilor: „Clasa noastră, o mică familie”; - Fixarea responsabilităților în funcție de opțiunile și particularitățile fiecărui elev; - Jocuri de rol: „Ce fac eu?”, „Vreau sau trebuie!”, „Noul coleg”, „Să ne prezentăm!”; - Lecturi selective; - Aplicarea de chestionare orientative; - Activități de dezvoltare a capacității de organizare a clasei: contractul clasei, blazonul clasei.
<p>1.2. Prelucrarea și respectarea regulamentului clasei și al școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și discutarea regulamentului școlar (drepturi și îndatoriri); - Elaborarea regulamentului clasei; - Prezentarea regimului zilnic (ore de studiu, terapii, servirea mesei etc.); - Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite: „Argumentați!”, „Comentați!”, „Cine hotărăște?”, „Forța merge înaintea dreptului?” - Discuții tematice: „Clasa model”, „Personalitatea clasei noastre”; - Lecturi selective; - Studii de caz; - Activități de recunoaștere a consecințelor pe termen scurt/lung a propriilor comportamente; - Exerciții de formare a abilităților de autoreglare a comportamentului.
<p>1.3. Cunoașterea și respectarea normelor de comportare în cadrul grupului clasă/școală</p> <p>„- Clasă, familie, prieteni”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice dirijate: „Colegii mei – prieteni adevărați”, „Suntem o clasă unită?”, „Ce ne apropie, ce ne desparte?”; - Exerciții pentru formarea spiritului de echipă: „Suntem împreună – suntem puternici”; - Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/armonioase între colegi: „Cooperare și competiție în colectivul nostru”, „Ești un bun coleg?”; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - Jocuri de rol („Cum ne comportăm...?”; „Știi să mă comport civilizată?” etc.); - Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; - Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații; - Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupului clasă/școală; - Dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupurilor/despre grupuri, cu sau fără suport imagistic: „Viața clasei între armonie și conflicte”, „Ce măsuri trebuie luate?”.

2. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și valorizarea potențialului elevilor

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formarea și educarea capacității de autocunoaștere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare personală; - Completarea unor propoziții de tipul: „Eu sunt...”;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere și autocunoaștere: „Cine sunt eu?”, „Cum sunt?”, „Cum mă văd ceilalți?”, „Eu în oglindă”, „Eu și prietenii mei”; - Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, carte de identitate, pașaport); - Jocuri de identitate: Eu-copil, Eu-elev, Eu-prieten - Joc de rol pe teme ca: „Ce îmi place (admir) în legătură cu mine?”/„Ce nu îmi place în legătură cu mine?”; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei; - Discuții în grup despre schimbările specifice vârstei; - Vizionarea unor filme care abordează tema trecerii de la o etapă de vârstă la alta;
<p>2.2. Formarea și educarea capacității de cunoaștere a celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de descriere a colegului de bancă: „Cine este cel de lângă mine?” - Sărbătorirea zilelor de naștere și a onomasticii; - Realizarea unor desene, colaje despre asemănările și deosebirile dintre oameni; - Exercițiu-joc de cunoaștere: „Adevărat-fals”; - Studiu de caz; - Jocuri de rol: „Să-mi vorbești despre mine”, „Cercul de prieteni”.
<p>2.3. Formarea unor priceperi/deprinderi de muncă, a unui stil de muncă adecvat posibilităților elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Cum învățăm?”, „Cum îmi organizez timpul azi?”, „Fiecare minut e prețios!”; - Exercițiu-joc: „Întrecerea cu tine”; - Concurs: „Vreau să fiu primul!”; - Analize periodice ale activității: „Bilanțul muncii noastre”, „A mai trecut un an”; - Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității; - Exerciții de formare și dezvoltare a motivației pentru muncă (învățare): „Avem cu toții aceeași motivație”, „Depinde motivația mea de preferința pentru anumite discipline?”.
<p>2.4. Identificarea și afirmarea preferințelor/intereselor pentru diferite profiluri ocupaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de cunoaștere a specificului diferitelor meserii; - Exerciții de cunoaștere a potențialului propriu pentru exercitarea unei anumite meserii; - Vizionarea unor filme despre meserii; - Vizionarea unor filme cu ilustrarea evoluției în timp a activităților umane; - Concurs: „Ce știm despre meseria...?”; - Discuții tematice: „Ce-ți dorești cel mai mult?”, „Ce vrei să devii”, „Opțiunile mele”; - Jocuri de rol cu privire la sarcinile și responsabilitățile în activitatea preferată; - Vizite în diverse instituții pentru familiarizarea cu diferite medii de lucru; - Vizite la școli de arte și meserii și la diferite locuri de muncă; - Studii de caz pentru identificarea criteriilor de alegere a unei meserii; - Discuții cu membrii comunității cu privire la criteriile de alegere a meseriei/ocupației; - Schițarea traseului educațional-profesional pentru anii următori.

3. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Înțelegerea importanței responsabilității individuale și sociale în diferite contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a situațiilor în care este necesară asumarea responsabilității individuale/sociale; - Aplicarea de chestionare (ex.: „Puncte tari, puncte slabe”); - Întocmirea portofoliului individual.

Clasa a VIII-a**3.2. Analiza influenței stereotipurilor/prejudecăților asupra comunicării interpersonale/ comportamentului social**

- Exerciții de identificare a stereotipurilor/prejudecăților în diferite situații;
- Exerciții de exprimare a opiniilor pro/contra în contextele marcate de prejudecăți/ stereotipuri;
- Exerciții-joc de eliminare a stereotipurilor/prejudecăților în contexte diferite;
- Aplicarea de chestionare;
- Vizionarea unor filme documentare;
- Studii de caz.

4. Cunoașterea și respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice**Clasa a VIII-a****4.1. Cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor țării**

- Exerciții-joc: „Fapte bune, fapte rele”;
- Exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de respectare/încălcare a drepturilor persoanelor cu CES, a drepturilor omului;
- Exerciții de recunoaștere în imagini a situațiilor privind îndatoririle și obligațiile elevului/omului
- Exerciții practice de identificare a responsabilităților la nivelul clasei/școlii;
- Exerciții de identificare/relaționare cu persoanele importante din comunitate: profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc.
- Exerciții practice de conduită civilizată în diferite situații;
- Vizionare de filme cu caracter moral-civic;
- Discuții despre pace, libertate și democrație, inamicii democrației (violența și intoleranța), instituții care apără drepturile omului;
- Jocuri de rol pe teme de cunoașterea și respectarea regulamentelor/legilor și instituțiilor statului.

4.2. Cunoașterea și respectarea simbolurilor țării și a identității naționale

- Exerciții de identificare a simbolurilor naționale (steag, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular);
- Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.);
- Exerciții de asociere a datinilor, tradițiilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/sociale.
- Concurs de recunoaștere a simbolurilor;
- Completarea de spații/imagini lacunare cu/despre simbolurile specifice comunității de apartenență/naționale;
- Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.);
- Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.).
- Jocuri de rol;
- Participarea la activități cultural-artistice organizate la nivelul școlii sau al altor școli;
- Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții;
- Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate: ziua orașului, târguri și expoziții.

4.3. Educarea unor trăsături de caracter

- Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, dușmănie, cooperare, răutate, bunătate etc.);
- Exerciții practice de comportare civilizată: „Fii politicos!”, „Fii disciplinat!”, „Ce facem pentru a fi punctuali?”, „Știm să fim modești!”;
- Lecturarea unor texte pe teme date, pe baza unor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul, frica și lașitatea, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr etc.;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral; - Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație specială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - Comentarea pe marginea unui suport imagistic; - Jocuri de rol: „Cu ce personaj vrei să semeni?”, „Așa da, așa nu!”; - Discuții libere pe marginea unei situații: „Valorile mele”, „Calități și defecte”, „Caruselul calităților și defectelor”.
<p>4.4. Pregătirea pentru viața de familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea membrilor familiei după criteriile date; - Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Exerciții de identificare a relațiilor dintre membrii familiei; - Jocuri de rol pe tema relațiilor dintre copii, a relațiilor părinți-copii; - Concurs: „Familia, punctul meu de sprijin”; - Lecturi tematice; - Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; - Dialoguri situaționale pe teme sexuale, noțiuni de planificare familială; - Dialoguri pe teme de igienă și sănătate sexuală; - Studiu de caz despre bolile cu transmitere sexuală; - Prezentarea normelor și legislației privind familia; - Dialoguri pe tema căsătoriei și a alegerii partenerului de viață
<p>4.5. Formarea și dezvoltarea unor comportamente ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice privind protejarea mediului; - Exerciții practice de protejare a „colțului viu” al clasei; - Discuții tematice privind protejarea animalului preferat: „Cum ne purtăm cu animalele și plantele?”, „Nevoia de plante și animale”, „Sunt animalele și plantele persoane?”; - Vizionare de filme cu conținut ecologic; - Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; - Studii de caz: „Pământeni – dușmani ai Terrei?”, „Un mediu curat, o viață sănătoasă!”; - Discuții tematice: „S. O. S. natura!”, „Comorile naturii”, „Surse de poluare în apropierea noastră”; - Prezentarea de norme și legi privind protecția mediului

5. Cunoașterea și respectarea regulilor privind securitatea personală pentru o viață de calitate

Clasa a VIII-a
<p>5.1. Cunoașterea și respectarea normelor de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îngrijire a propriei persoane; - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții de îngrijire a spațiului: <ul style="list-style-type: none"> · exerciții de aerisire și curățire a camerei de dormit etc.; · exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; · exerciții de folosire a instalațiilor sanitare;   - Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente: durere de cap, de burtă, răceală; - Discuții tematice: „Cum ne păstrăm sănătatea?”, „Obiceiuri sănătoase și nesănătoase”, „Alimente proaspete/alterate”; - Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli; - Povestiri; - Jocuri de rol pe teme de protecția consumatorului: „Drepturile consumatorului”, „Cum alegem un produs de calitate?”, „Etichetă și produs”.

Clasa a VIII-a
<p>5.2. Cunoașterea pericolelor (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și formarea de conduite preventive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, foc, accidente etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediul înconjurător; - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic : „Curentul electric, focul etc. între necesitate și pericol”; „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și gospodărie”; - Exerciții care solicită luarea unor decizii în situații de risc sau criză (incendii, inundații, cutremure).
<p>5.3. Cunoașterea și respectarea regulilor de circulație rutieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice privind cunoașterea semnelor și regulilor de circulație: „Strada și capcanele ei”, „Să cunoaștem semnele de circulație!”; - Exerciții practice: „Să circulăm corect!”; - Jocuri de rol: „Atenție, grăbiți-vă încet!”, „Paza bună trece primejdia rea”, „Bicicleta, prietena mea!”; - Vizionarea unor PPS; - Concurs pe teme de circulație: „Alfabetul circulației rutiere”; - Întâlniri cu invitați din Poliția Rutieră.
<p>5.4. Formarea comportamentelor de apărare în caz de catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) și provocate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv: „Focul, prieten și dușman”, „Surse de producere a incendiilor”, „Prevenirea incendiilor în școală și în gospodărie”; - Dialoguri tematice: „Cum acționăm în caz de cutremur/ inundații/incendii?”, „Forța omului – forța naturii”; „Dezastrele nu aleg și nu așteaptă!”; - Vizionări de filme. - Exerciții de simulare a unor calamități: „Comportamente și atitudini în situații limită”; - Exerciții de familiarizare cu modalitățile de solidaritate internațională
<p>5.5. Formarea și dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc care conduc la agresivitate, violență, furt etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: „Violența în familie”, „Violența și urmările ei”, „Agresor și victimă”; - Lecturi tematice; - Exerciții-joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență; - Dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Managementul clasei de elevi	Grupul școlar - Familiarizarea elevilor cu spațiul școlar - Prezentarea și cunoașterea membrilor clasei/profesorilor - Cunoașterea responsabilităților fiecărui elev Regulamentul clasei/școlii (R.I.) - Prezentarea regulamentului școlii (R.I.) - Fixarea și respectarea regulilor clasei/școlii - Aplicarea regulilor însușite Norme de comportare în cadrul grupului clasă - Cunoașterea relațiilor dintre membrii grupului clasă - Formarea spiritului de echipă - Rolul fiecărui elev în grup - Tipuri de relații pozitive, armonioase între membrii grupului - Exersarea comportării civilizate în diverse situații
Cunoaștere și autocunoaștere	Autocunoașterea - Cunoașterea de sine: „Cine sunt eu?” - Date de identificare a propriei persoane: nume, prenume, data și locul nașterii, numele și prenumele părinților/membrilor familiei, codul numeric personal (CNP), adresa - Unicitatea persoanei - Diferențe individuale - Aspecte ale schimbărilor specifice vârstei - Consecințele etichetării Cunoașterea celorlalți - Cunoașterea trăsăturilor fizice/morale ale membrilor grupului clasă - Sărbătorirea zilelor de naștere Muncă și terapie - Metode de organizare a timpului și spațiului de lucru - Analize periodice ale activității de învățare - Motivația pentru muncă Meserii și ocupații - Prezentarea specificului diferitelor meserii - Interese și preferințe profesionale - Despre piața muncii
Comunicare și abilități sociale	Abilități sociale - Responsabilitatea individuală și socială în școală, familie și comunitate Comunicare - Prejudecăți și stereotipuri
Valorile fundamentale ale societății democratice	Instituțiile statului și legile țării - Drepturi și îndatoriri cetățenești - Identificarea și cunoașterea responsabilităților de la nivelul unităților școlare: director, profesor, educator etc. - Relaționarea cu persoanele importante din comunitate - Cultivarea spiritului patriotic Identitatea națională și simbolurile ei - Identificarea și cunoașterea simbolurilor naționale (drapel, stemă, imn, monedă, limbă, costum popular) - Sărbători naționale și religioase

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea tradițiilor românești - Țară, popor, națiune Trăsături de caracter - Identificarea raporturilor între oameni (prietenie, dușmănie etc.) - Activități practice de comportare civilizată - Trăsăturile morale ale persoanei Viața de familie - Relațiile dintre copii/dintre părinți și copii - Responsabilități în familie - Igiena și sănătatea sexuală - Căsătoria. Planificarea familială Protecția mediului - Norme privind protejarea mediului - Modalități de protejare a mediului - Activități practice de ecologizare
<p>Reguli privind securitatea personală pentru o viață de calitate</p>	<p>Norme de igienă personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Îngrijirea propriei persoane și a spațiului locuit - Norme de igienă - Identificarea și recunoașterea simptomelor unor boli frecvente - Alimentație sănătoasă și protecția consumatorului Pericole (substanțe nocive, foc, accidente etc.) și conduite preventive - Cunoașterea pericolelor potențiale din mediul înconjurător - Identificarea obiectelor și spațiilor periculoase din mediu - Conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu Semne și reguli de circulație rutieră - Cunoașterea semnelor și regulilor de circulație - Activități practice de respectare a semnelor de circulație - Întâlniri cu specialiști din domeniul circulației rutiere Catastrofe naturale (incendii, cutremure, inundații) - Prezentarea unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.) - Familiarizarea cu modalitățile de apărare în caz de incendiu, inundație, cutremur etc. - Reacții în situații de risc/criză. Apelul la persoane specializate - Protejarea în situații de catastrofe naturale Delincvența juvenilă - Factori de risc: agresivitate, violență, furt, abuz - Evitarea conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență - Prezentarea și cunoașterea legislației în vigoare

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice nu au caracter de obligativitate, ci au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de CONSILIERE–DEZVOLTARE PERSONALĂ în concordanță cu specificul nevoilor de învățare ale fiecărui elev/fiecărei clase de elevi. La începutul fiecărui an școlar, semestru sau ori de câte ori este necesar, este important să fie inițiate conversații relevante cu elevii, cu părinții sau cu alte cadre didactice pentru identificarea acelor aspecte de interes din viața elevilor care ar putea fi abordate la activitate.

Specificul curriculumului de CONSILIERE ȘI ORIENTARE la ciclul gimnazial îl reprezintă stimularea abilităților de învățare permanentă, în scopul dezvoltării personale și al integrării socio-profesionale viitoare, de succes.

În cadrul disciplinei de CONSILIERE–DEZVOLTARE PERSONALĂ, se dezvoltă competențele generale și specifice ale tuturor elevilor din clasele a V-a – a VIII-a cu rolul de a preveni comportamentele de risc și de a asigura o bază generală pentru integrarea armonioasă în școală și societate. Un alt aspect important îl ocupă alegerea carierei și implicarea în comunitate, activitățile propuse incluzând: voluntariat, interacțiuni cu angajații și angajatorii, vizite și întâlniri cu potențiali angajatori.

Activitățile didactice specifice acestei arii curriculare sunt orientate de principiile învățării active centrate pe elev. În acest scop, metodele recomandate sunt cele activ-participative. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în perechi sau în echipă, prin activități independente sau asistate, precum:

- **Exercițiul** – exerciții de autocunoaștere și intercunoaștere, exerciții de ascultare activă;
- **Jocul de rol și simularea** – pentru interpretarea unor stări, emoții și acțiuni ale unor personaje din povestirile, filmulețele vizionate sau ale unor personaje reale din viața elevilor;
- **Chestionarul de interese și abilități**;
- **Metode art-creative** – utilizarea unor modalități artistice de exprimare a emoțiilor prin desen, mișcare, mimă, modelaj, exerciții de energizare;
- **Conversația, discuția, dezbateră**;
- **Povestirea** unor situații din viața elevilor, analiza unor povestiri despre personaje reale sau fictive aflate în situații dificile;
- **Explicația** utilizată într-o manieră creativă, pentru clarificarea unor concepte cheie precum: carieră, stil de viață sănătos, învățare eficientă, situații de criză, emoții;
- **Demonstrația**, pentru a oferi elevilor modele de completare a unor chestionare sau fișe de lucru.

Modalități de evaluare

La activitatea de CONSILIERE–DEZVOLTARE PERSONALĂ nu se vor acorda note. Evaluarea va avea în vedere progresul fiecărui elev și va fi realizată atât pe parcursul procesului de învățare, cât și prin evaluare sumativă, la final de semestru. O atenție deosebită va fi acordată constituirii portofoliului personal de învățare, înțeles atât ca proces de învățare, dar și ca produs al învățării elevilor.

Recomandăm utilizarea următoarelor forme de evaluare:

- Exprimarea ideilor și a trăirilor personale prin desene și colaje;
- Activități practice;
- Produse ale activității de învățare individuală sau de grup;
- Diplome și certificate.

Spațiul de desfășurare a activității de CONSILIERE–DEZVOLTARE PERSONALĂ va fi organizat într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor.

În funcție de temă și conținut, va fi încurajată organizarea activităților în medii și spații diferite ce permit alte modalități de explorare și de exprimare, spre exemplu: în curtea școlii, grădina școlii, în parcuri, biblioteci, muzee, alte școli, alte instituții.

Bibliografie

- Bauer, R.O., Chivulescu, L.; Rădoi, G.; Rădoi, I., (2005), *Consiliere și orientare educațională – Ghidul învățătorului*, Editura „Coresi”, București;
- Băban, A., (2001), *Consiliere educațională*, Editura „Imprimeria Ardealului”, Cluj-Napoca;
- Cosma, T., (1994), *Ora de dirigenție în gimnaziu*, Editura „Plumb”, Bacău;
- Coșma, M.R., Puia, M., (2007), *Îndreptar de dirigenție – Auxiliar pentru orele de consiliere și orientare*, Editura „Niculescu”, București;
- Dinescu, R., Marinescu, M., (2003), *Invitație la educație – Suport metodic pentru lecțiile educative la gimnaziu și la liceu*, Editura „Carminis”, Pitești;
- Gherghuț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și inclusive în educație*, Editura „Polirom”, Iași;
- Gîgă, M., (2005), *Codul bunelor maniere pentru copii*, Editura Coresi, București;
- Hodos, C., Paraschivoiu, C.E., Tudor, V., (2005), *Viitorul începe azi*, Editura „Magister”, Sibiu;
- Jigău, M., (2001), *Consilierea carierei*, Editura Sigma, București;
- Miclea, M., Lemeni, G., (2010), *Consiliere școlară*, Editura Asociația de Științe Cognitive din România, București;
- Tomșa, G., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, Casa de editură și presă Viața Românească, București;
- *** (2000), Institutul de Științe ale Educației – Laboratorul Orientare Școlară și Profesională, *Consiliere și Orientare – Ghid*, București;
- www.edu.ro, *Învățământ special. Planuri cadru*;
- www.edu.ro, *Programa școlară Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, Aria curriculară „Consiliere și orientare”*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Daniela LAIC, coordonator Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Vaslui

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laic Daniela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Vaslui
Pricope Florina	Centrul Școlar de Educație Incuzivă „Elisabeta Polihroniade ” Vaslui
Ștefăniță Maria	Centrul Școlar de Educație Incuzivă „Elisabeta Polihroniade ” Vaslui
Ștefăniță Ioan	Centrul Școlar de Educație Incuzivă „Elisabeta Polihroniade ” Vaslui
Ștefăniță C. Ionel	Centrul Școlar de Educație Incuzivă „Elisabeta Polihroniade ” Vaslui

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Terapia Educațională Complexă și Integrată este o ramură a psihopedagogiei speciale care abordează complex și integrativ programele educațional terapeutice pentru valorificarea resurselor de învățare prin: *stimulare cognitivă, ludoterapie, terapie ocupațională, activități de socializare și formarea autonomiei personale a elevului*, oferind o largă deschidere spre normalizarea condițiilor de viață.

Programa școlară pentru **Terapia educațională complexă și integrată** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V- VIII din învățământul special gimnazial, având următoarea structură:

- Notă de prezentare,
- Competențe generale,
- Competențe specifice,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** este prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate*, Anexa nr. 7 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, și cuprinde următoarele discipline:

- *Formare a autonomiei personale,*
- *Socializare,*
- *Stimulare cognitivă,*
- *Terapie ocupațională,*
- *Ludoterapie.*

Parte integrantă a ariilor curriculare cu caracter terapeutic, **Terapia educațională complexă și integrată** are alocate 20 de ore săptămânal/clasă care sunt normate învățătorului-educator sau profesorului-educator. Distribuția orelor pe tipuri de activități terapeutice se realizează de către fiecare cadru didactic, cu avizul Comisiei pentru curriculum din fiecare unitate de învățământ special, numărul orelor stabilindu-se, în mod personalizat, pentru fiecare clasă, în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către învățători-educatori/profesori-educatori, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihologiei și științelor educației sau absolvenți ai altor specializări cuprinse în Centralizator, care au parcurs un stagiu atestat de pregătire teoretică și practică în educația specială, conform art. 248, alin. (5) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

Activitățile cuprinse în aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială și se derulează în continuarea programului instructiv-educativ susținut de acesta. Conținutul activităților de **Terapia educațională complexă și integrată** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Activitățile propuse în această programă au un caracter terapeutic și urmăresc formarea unor competențe în sfera cunoașterii, a autonomiei personale și sociale, și creșterea gradului de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități, în vederea participării active la viața comunității, fiind în concordanță cu prevederile Legii educației naționale nr.1/2011 și cu actele normative subsecvente Legii educației naționale, din domeniul învățământului special și special integrat care garantează „drepturi egale de acces al tuturor cetățenilor României la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nici o formă de discriminare”.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Programa școlară de **Terapia educațională complexă și integrată** propune o varietate largă de activități, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exercițiile de învățare și activitățile cu caracter terapeutic-compensator corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități și, respectiv, zonei proximei dezvoltări al fiecărui caz în parte.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii aflate în strânsă interdependență. Fiecare tip de activitate terapeutică propune o întreagă paletă de metode, tehnici și strategii didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. Cadrul didactic trebuie să apeleze la toate tehnicile terapeutice care utilizează actul însușirii cunoștințelor și formării deprinderilor în sfera educației intelectuale, la cele care utilizează jocul și mișcarea ca factori terapeutici în sfera educației fizice, artterapia și terapia ocupațională satisfăcând principiile educației estetice.

Acest obiectiv de integrativitate se poate realiza prin două modalități. Prima modalitate presupune elaborarea de sisteme de activități educațional-terapeutice, pentru un anumit obiectiv comportamental final, care se poate realiza prin strategii și tehnici educațional-terapeutice diferite:

- prin strategii de psihoterapie cognitivă sub diferitele ei forme,
- prin psihoterapie de expresie concretizată în maniere diferite,
- prin activități educaționale cu preponderență psihomotrică,
- prin activități de formare a autonomiei personale și sociale.

A doua modalitate este structurată pe demersul integrat prin care educația/învățarea nu este concepută a fi apanajul unor unități izolate, ci ca o educație/învățare care să valorifice toate resursele de învățare/educație conexe oferite elevului de școală, familie și de comunitate, ultimele două având o importanță deosebită în problematica generală a integrării elevului cu dizabilități în comunitate, în condiții de viață normală.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Terapia educațională complexă și integrată este structurată pe 5 discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*. Pentru fiecare dintre cele 5 discipline a fost elaborată o programă școlară stabilindu-se competențe generale și specifice, activități de învățare și domenii de conținut.

Activitățile specifice **Terapiei educaționale complexe și integrate** sunt prezentate în complexitatea lor, respectând principiul integrativității ce reprezintă o caracteristică esențială a terapiei educaționale. Aceste activități, deși pot avea fiecare în parte autonomie funcțională proprie, de sine stătătoare, se găsesc și într-o relație de interdependență reciprocă. Această viziune relevă în mod pregnant caracterul integrat, fapt ce are implicații metodologice notabile în organizarea și desfășurarea activităților educațional-terapeutice.

Programele școlare de TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ sunt concepute pe ciclul de școlaritate oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice.

Formațiunile de studiu/clasele de elevi în învățământul special sunt heterogene și chiar dacă elevii sunt grupați în principal în funcție de criteriul vârstei cronologice și criteriul tipului și gradului dizabilității, în aceeași clasă elevii au niveluri de dezvoltare diferite, diagnostice și sindroame variate, fapt ce împiedică o abordare unitară a unei teme cu toți elevii.

Activitatea se desfășoară preponderent individualizat, personalizat, iar formarea unei competențe specifice poate dura întregul ciclu școlar.

De asemenea, pe parcursul unui ciclu de școlarizare elevii pot înregistra progrese semnificative dar și regrese, anulându-se astfel achizițiile dobândite în cadrul demersului educațional-terapeutic parcurs, creându-se discrepanțe la nivelul clasei de elevi, făcând dificilă abordarea frontală a activităților.

Autonomia personală este o trăsătură a personalității care constă în abilitatea individului de a lua singur decizii cu privire la propria sa viață și de a le duce la îndeplinire, prin inițierea, organizarea și revizuirea acțiunilor proprii, luând în considerare interesele, nevoile și valorile sale.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale, dobândirea abilităților și competențelor specifice autonomiei personale îmbracă forma unui proces complex, având ca obiectiv central atingerea unui grad de independență și autonomie care să-i permită integrarea în societate.

Activitățile de **Formare a autonomiei personale** vizează în principal, dobândirea de către elev a deprinderilor de igienă personală și a conduitelor preventive în situații de risc, a abilităților de gestionare a emoțiilor și de relaționare în cadrul diferitelor grupuri de apartenență.

Programa școlară de **Formare a autonomiei personale** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Proiectarea curriculară centrată pe competențe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul cunoștințelor și a abilităților în situații și contexte noi.

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite proiectarea activităților în funcție de caracterul terapeutic al acestora, cu accent pe latura practică a învățării, a dezvoltării abilităților de viață care să-i permită funcționarea autonomă în societate.

Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Varietatea de activități de învățare prezentate oferă posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul de dezvoltare al copilului și să aleagă activitățile în funcție de potențialul acestuia.

În cadrul activităților de **Formare a autonomiei personale**, sunt avute în vedere următoarele aspecte:

- manifestarea deprinderilor de igienă alimentară, sanitară, vestimentară și de întreținere a spațiului;
- adoptarea unei conduite preventive în situații de risc;
- exprimarea adecvată a emoțiilor;
- exersarea deprinderilor de orientare și deplasare autonomă;
- asumarea de roluri specifice în cadrul grupurilor de apartenență;
- proiectarea traseului educațional și profesional.

Cadrul didactic are la dispoziție un cadru larg de selectare atât a conținutului, cât și a perspectivelor de abordare, în funcție de competențele vizate.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unui comportament dezirabil pentru un mod de viața autonom și independent**
- 2. Utilizarea tehnicilor de autocontrol, ascultare activă și exprimare adecvată a emoțiilor în contexte diverse**
- 3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru integrarea personală și socială**

CLASELE a Va – a VIIIa**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unui comportament dezirabil pentru un mod de viață autonom și independent**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Alegerea conștientă a modalităților adecvate de asigurare a igienei alimentare, sanitare, vestimentare și de întreținere a spațiului în care își desfășoară activitatea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare a alimentelor sănătoase și a celor dăunătoare sănătății, în scopul adoptării unui stil de viață sănătos; - exerciții de stabilire a meniului zilnic, a meniului pentru diferite mese festive; - exerciții de pregătire, combinare, tratare termică a alimentelor în vederea obținerii unor preparate; - exerciții practice de utilizare a diferitelor aparate electrocasnice; - exerciții specifice de întreținere independentă a igienei personale; - discuții tematice despre timpul acordat activității fizice și odihnei, respectarea unui program zilnic; - exerciții de selectare adecvată a pieselor de îmbrăcăminte și încălțăminte, în funcție de activitatea desfășurată, momentul zilei, anotimp, context social, etc.; - exerciții practice de întreținere și păstrare a obiectelor vestimentare; - exerciții practice de identificare a normelor igienico-sanitare specifice diferitelor spații; - exerciții practice de amenajare a clasei, cu respectarea regulilor de igienă a spațiilor și de ergonomie a învățării; - exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului, ștergerea prafului, spălarea ferestrelor, măturatul și aspiratul, spălarea lenjeriei, călcarea rufelor, etc.; - realizarea unor proiecte practice vizând aplicarea normelor de igienă; - realizarea în echipă a unor colaje, sloganuri sau postere care ilustrează reguli de igienă.
<p>1.2. Manifestarea unei conduite preventive privind situațiile de risc în raport cu propriul corp și cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și grupare a situațiilor de risc care pot acționa asupra propriului corp; - exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/alterate (după culoare, miros, aspect) și de evaluare a valabilității acestora; - exerciții de identificare a simptomelor unor boli frecvente; - discuții tematice privind modalitățile de transmitere a bolilor; - exerciții de formare a deprinderilor de prevenire a îmbolnăvirilor, accidentelor, etc. - exerciții de familiarizare cu măsurile de acordare a primului ajutor; - vizionarea unor filme referitoare la efectele substanțelor nocive asupra corpului uman; - discuții tematice privind consecințele consumului unor substanțe nocive asupra propriului corp; - exerciții de analiză a unor cazuri reale și precizarea regulilor respectate/nerespectate; - vizionare de filme educative privind comportamentul adecvat în diferite situații de risc.

2. Utilizarea tehnicilor de autocontrol, ascultare activă și exprimare adecvată a emoțiilor în contexte diverse

Clasele a V-a – a VIII-a

2.1. Diferențierea reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate în diferite contexte sociale

- exerciții de identificare a diferitelor tipuri de emoții în imagini, texte, filme, videoclipuri;
- exprimarea diferitelor stări emoționale prin realizarea unor desene, modelaje din lut și plastelină, colaje;
- exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod adecvat a emoțiilor;
- vizionarea de filme cu identificarea reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate a diferitelor personaje;
- exerciții de diferențiere a reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate în diferite contexte sociale;
- jocuri de rol pentru exprimarea unor răspunsuri emoționale la diferite situații concrete de viață;
- discuții de grup, pe baza experienței personale, despre dezavantajele unor reacții emoționale și comportamentale neadecvate.

2.2. Corelarea comportamentului și emoțiilor în vederea obținerii unui autocontrol eficient, în contexte sociale variate

- discuții tematice cu privire la anumite situații din experiența proprie care necesită manifestarea autocontrolului;
- exerciții de identificare a stimulilor care perturbă derularea unei activități în bune condiții;
- exerciții pentru identificarea particularităților sentimentelor de eșec, de pierdere, de frustrare;
- exerciții pentru antrenarea mecanismelor de autocontrol asupra reacțiilor motrice;
- exerciții de utilizare în comunicarea cu ceilalți a modalităților de ascultare activă (contact vizual, postură, intonație, etc.);
- discuții de grup, pe baza experienței personale, despre comportamentul agresiv și consecințele acestuia;
- realizarea unui inventar de situații care implică diferite manifestări emoționale și răspunsurile adecvate acestora.

3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru integrarea personală și socială

Clasele a V-a – a VIII-a

3.1. Orientarea și deplasarea autonomă în medii sociale diverse

- exerciții practice de cunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- exerciții - joc de identificare a mijloacelor de transport pentru deplasarea pe un traseu stabilit;
- exerciții practice de deplasare pietonală și cu mijloacele de transport în comun, în zone de interes;
- exerciții de identificare a normelor de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor instituții;
- exerciții practice de însușire a regulilor de circulație;
- exerciții practice de localizare a diferitelor instituții, zone de interes, prin utilizarea diferitelor aplicații digitale;
- jocuri de rol pe teme de comportare autonomă civilizată;
- jocuri-concurs de orientare spațială;
- excursii, drumeții în împrejurimile orașului pentru formarea abilității de orientare spațio-temporală.

Clasele a V-a – a VIII-a**3.2. Participarea activă la viața în familie, de grup social și profesional, prin îndeplinirea de roluri specifice diferitelor contexte**

- exerciții de descriere a propriei persoane și a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia;
- vizionarea de filme tematice pentru identificarea unor roluri din diferite domenii de activitate;
- exerciții de identificare și descriere a rolurilor sociale ale diferitelor persoane din comunitate;
- exerciții de identificare a propriilor interese și aptitudini în vederea îndeplinirii anumitor roluri sociale;
- exerciții practice de asumare a unor roluri în grupurile de apartenență;
- exerciții pentru conștientizarea necesității asumării unor roluri sociale;
- jocuri de rol pentru exersarea diferitelor roluri sociale.

3.3. Proiectarea propriului traseu de formare profesională în acord cu propriile interese și cu potențialul individual

- exerciții de descriere a activității profesionale a părinților, a altor persoane cunoscute;
- discuții tematice cu persoane angajate legate de ocupațiile acestora;
- discuții dirijate cu privire la caracteristicile unei ocupații – sarcini, responsabilități, mediu de lucru, echipamente, orar;
- realizarea de proiecte tematice cu privire la specificul meseriilor și beneficiile acestora pentru membrii comunității;
- exerciții de identificare a propriilor aptitudini și interese în vederea alegerii unei ocupații adecvate;
- exerciții de întocmire a CV-ului, a scrisorii de intenție, elaborarea portofoliului personal adecvat unor ocupații etc.
- vizite în instituții de formare profesională și la agenți economici pentru familiarizarea cu diferite trasee educaționale și cu locuri de muncă/ ocupații;
- jocuri de rol cu tematici legate de diferite ocupații și de interviul de angajare;
- participarea la târgul de ofertă educațională pentru alegerea traseului profesional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Stil de viață sănătos	<p>Igiena personală:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Igienă alimentară (produse alimentare, prepararea și servirea mesei) → Igienă sanitară (deprinderi practice de autoîngrijire) → Igienă vestimentară (obiecte de vestimentație, depozitarea și întreținerea obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte) → Igiena spațiilor (tipuri de spații, mobilier specific, norme de igienă, activități practice de gospodărire) <p>Conduite preventive în situații de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Cunoașterea și evitarea factorilor de risc din mediu → Acordarea primului ajutor
Dezvoltare socio-emoțională	<p>Managementul emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> → Exprimarea emoțiilor de bază → Înțelegerea și respectarea emoțiilor celorlalți → Importanța autocontrolului → Tehnici de autocontrol
Abilități de viață	<p>Orientare în mediul ambiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Deplasarea autonomă → Mediul social → Mijloace de transport → Reguli de comportament <p>Roluri și responsabilități în cadrul grupului:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Identificarea rolurilor sociale ale persoanelor din mediul apropiat → Recunoașterea unor roluri din diferite domenii de activitate → Identificarea propriilor roluri sociale → Exersarea conștientă a unui rol social → Participarea activă la viața grupului de apartenență <p>Traseul educațional și de formare profesională</p> <ul style="list-style-type: none"> → Interese și aptitudini → Meserii cunoscute: denumire, activități principale, unelte și instrumente, loc de desfășurare → Utilitatea socială a meseriilor: produse realizate, beneficii pentru sine și pentru comunitate → Planificarea traseului educațional și de formare profesională

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* pentru proiectarea și derularea activităților specifice: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor, prin realizarea conexiunii permanente între cele 5 tipuri de activități de *Terapie Educațională Complexă și Integrată*.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative, etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic și dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de **Terapie Educațională Complexă și Integrată**, proiectarea activităților didactice se poate realiza și pe termen scurt, respectiv săptămânal, permițând cadrului didactic adaptarea intervenției terapeutice în funcție de zona proximei dezvoltări și potențialul de dezvoltare al elevilor.

Un posibil model de **planificare săptămânală**, este prezentat mai jos:

Ziua	Orar	Subiectul activității	Obiective operaționale	Strategii didactice	Evaluare	Observații

În realizarea **planificărilor săptămânale**, se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- selectarea conținuturilor, a subiectelor activităților și asocierea acestora cu obiectivele operaționale, în concordanță cu particularitățile colectivului de elevi;
- selectarea celor mai adecvate strategii didactice;
- prezentarea metodelor și instrumentelor aplicabile la clasă, tipul acestora.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție

puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice, prin specificul lor, se pot desfășura și în medii mai puțin formale, adecvate contextului de învățare: camere polisenzoriale, laboratoare IT, ateliere tematice, săli de sport, terenuri de joacă etc.

În funcție de domeniul tematic abordat, activitățile de **Socializare** pot impune schimbarea cadrului clasic de desfășurare a intervenției educațional-terapeutice cu medii mult mai adecvate contextului de învățare:

- vizitele la muzee, obiective turistice, instituții, deplasări în comunitate, care asigură cadrul pentru exersarea deprinderilor de comportare;
- deplasările în natură și excursiile, oferă cadrul relațional și acțional (prin interacțiunea cu colegii în contexte extrașcolare);
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei și nivelului de înțelegere al copiilor, care transmit mesaje referitoare la modele de conduită, de comportamente moral-civice;
- serbări sau alte evenimente artistice;
- activități desfășurate în parteneriate cu elevi din alte școli în scopul realizării unor proiecte simple.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Vizitele la diferite instituții și obiective culturale sau deplasarea în natură vor contribui substanțial la creșterea gradului de autonomie personală și adaptabilitate socială, facilitând exersarea competențelor de orientare spațială, de interrelaționare cu semenii și raportare adecvată la mediul social.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Bibliografie

- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Ionescu, M., (2010), (coord.), *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Vanemonde, București;
- Mușu, I., Taflan, A., (1997), (coord.), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Popescu, Al., (1993), *Terapia ocupațională și ergoterapia*, vol. I, Editura Cerna, București;
- Popovici, D.V., Matei, R., (2005), *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Editura Muntenia, Constanța;
- Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
- Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educațional-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
- ***(2011), *Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
- ***Planurile-cadru, programele școlare în vigoare;
- ***(2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
- ***(2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014*;

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina *SOCIALIZARE*

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Terapia Educațională Complexă și Integrată este o ramură a psihopedagogiei speciale care abordează complex și integrativ programele educațional terapeutice pentru valorificarea resurselor de învățare prin: *stimulare cognitivă, ludoterapie, terapie ocupațională, activități de socializare și formarea autonomiei personale a elevului*, oferind o largă deschidere spre normalizarea condițiilor de viață.

Programa școlară pentru **Terapia educațională complexă și integrată** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V- VIII din învățământul special gimnazial, având următoarea structură:

- Notă de prezentare,
- Competențe generale,
- Competențe specifice,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** este prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate*, Anexa nr. 7 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, și cuprinde următoarele discipline:

- *Formare a autonomiei personale,*
- *Socializare,*
- *Stimulare cognitivă,*
- *Terapie ocupațională,*
- *Ludoterapie.*

Parte integrantă a ariilor curriculare cu caracter terapeutic, **Terapia educațională complexă și integrată** are alocate 20 de ore săptămânal/clasă care sunt normate învățătorului-educator sau profesorului-educator. Distribuția orelor pe tipuri de activități terapeutice se realizează de către fiecare cadru didactic, cu avizul Comisiei pentru curriculum din fiecare unitate de învățământ special, numărul orelor stabilindu-se, în mod personalizat, pentru fiecare clasă, în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către învățători-educatori/profesori-educatori, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihologiei și științelor educației sau absolvenți ai altor specializări cuprinse în Centralizator, care au parcurs un stagiu atestat de pregătire teoretică și practică în educația specială, conform art. 248, alin. (5) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

Activitățile cuprinse în aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială și se derulează în continuarea programului instructiv-educativ susținut de acesta. Conținutul activităților de **Terapia educațională complexă și integrată** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Activitățile propuse în această programă au un caracter terapeutic și urmăresc formarea unor competențe în sfera cunoașterii, a autonomiei personale și sociale, și creșterea gradului de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități, în vederea participării active la viața comunității, fiind în concordanță cu prevederile Legii educației naționale nr.1/2011 și cu actele normative subsecvente Legii educației naționale, din domeniul învățământului special și special integrat care garantează „drepturi egale de acces al tuturor cetățenilor României la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nici o formă de discriminare”.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Programa școlară de **Terapia educațională complexă și integrată** propune o varietate largă de activități, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exercițiile de învățare și activitățile cu caracter terapeutic-compensator corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități și, respectiv, zonei proximei dezvoltări al fiecărui caz în parte.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii aflate în strânsă interdependență. Fiecare tip de activitate terapeutică propune o întreagă paletă de metode, tehnici și strategii didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. Cadrul didactic trebuie să apeleze la toate tehnicile terapeutice care utilizează actul însușirii cunoștințelor și formării deprinderilor în sfera educației intelectuale, la cele care utilizează jocul și mișcarea ca factori terapeutici în sfera educației fizice, artterapia și terapia ocupațională satisfăcând principiile educației estetice.

Acest obiectiv de integrativitate se poate realiza prin două modalități. Prima modalitate presupune elaborarea de sisteme de activități educațional-terapeutice, pentru un anumit obiectiv comportamental final, care se poate realiza prin strategii și tehnici educațional-terapeutice diferite:

- prin strategii de psihoterapie cognitivă sub diferitele ei forme,
- prin psihoterapie de expresie concretizată în maniere diferite,
- prin activități educaționale cu preponderență psihomotrică,
- prin activități de formare a autonomiei personale și sociale.

A doua modalitate este structurată pe demersul integrat prin care educația/învățarea nu este concepută a fi apanajul unor unități izolate, ci ca o educație/învățare care să valorifice toate resursele de învățare/educație conexe oferite elevului de școală, familie și de comunitate, ultimele două având o importanță deosebită în problematica generală a integrării elevului cu dizabilități în comunitate, în condiții de viață normală.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Terapia educațională complexă și integrată este structurată pe 5 discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*. Pentru fiecare dintre cele 5 discipline a fost elaborată o programă școlară stabilindu-se competențe generale și specifice, activități de învățare și domenii de conținut.

Activitățile specifice **Terapiei educaționale complexe și integrate** sunt prezentate în complexitatea lor, respectând principiul integrativității ce reprezintă o caracteristică esențială a terapiei educaționale. Aceste activități, deși pot avea fiecare în parte autonomie funcțională proprie, de sine stătătoare, se găsesc și într-o relație de interdependență reciprocă. Această viziune relevă în mod pregnant caracterul integrat, fapt ce are implicații metodologice notabile în organizarea și desfășurarea activităților educațional-terapeutice.

Programele școlare de **TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ** sunt concepute pe ciclul de școlaritate oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice.

Formațiunile de studiu/clasele de elevi în învățământul special sunt heterogene și chiar dacă elevii sunt grupați în principal în funcție de criteriul vârstei cronologice și criteriul tipului și gradului dizabilității, în aceeași clasă elevii au niveluri de dezvoltare diferite, diagnostice și sindroame variate, fapt ce împiedică o abordare unitară a unei teme cu toți elevii.

Activitatea se desfășoară preponderent individualizat, personalizat, iar formarea unei competențe specifice poate dura întregul ciclu școlar.

De asemenea, pe parcursul unui ciclu de școlarizare elevii pot înregistra progrese semnificative dar și regrese, anulându-se astfel achizițiile dobândite în cadrul demersului educațional-terapeutic parcurs, creându-se discrepanțe la nivelul clasei de elevi, făcând dificilă abordarea frontală a activităților.

Socializarea presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, însușirea unor norme de conduită socială, care vor permite integrarea persoanei cu dizabilități în societate.

Copilul stabilește relații interpersonale încă din frageda copilărie, inițial la nivelul grupului familial, apoi în grupul școlar și, odată cu amplificarea procesului de socializare, la nivelul unor grupuri sociale extinse, la nivelul comunității. Relațiile copilului cu grupurile sociale în care se va integra de-a lungul existenței sale vor exercita o influență deosebită atât asupra evoluției sale, cât și asupra activităților desfășurate.

Îndeplinirea unor sarcini sau activități comune determină între membrii grupului respectiv relații de interdependență, în vederea atingerii scopului comun propus. Pe de altă parte, pe lângă relațiile legate strict de natura obligațiilor sau a activităților, viața în grup comportă întotdeauna și aspecte emoțional-afective, precum și momente de tensiune și conflict.

Integrarea socială a elevilor cu dizabilități impune găsirea de soluții educaționale bazate pe curriculumul deschis, centrat pe copil și respectând principiile educației integrate. În acest context, activitățile de **Socializare** vizează consolidarea responsabilității și a interacțiunii sociale adecvate, în comunități variate: familie, școală, grup de prieteni, comunitate locală, alte contexte familiare.

Programa școlară de **Socializare** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Proiectarea curriculară centrată pe competențe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul cunoștințelor și a abilităților în situații și contexte noi.

Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Varietatea de activități de învățare prezentate oferă posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul de dezvoltare al copilului și să aleagă activitățile în funcție de potențialul acestuia.

În cadrul activităților de Socializare sunt avute în vedere următoarele aspecte:

- stabilirea de relații interpersonale pozitive;
- comunicarea eficientă la nivelul diferitelor grupuri;
- cooperarea cu cei din jur și asumarea răspunerii față de propriile acțiuni;
- prevenirea și gestionarea conflictelor;
- aplicarea regulilor de comportament acceptate social;

Cadrul didactic are la dispoziție un cadru larg de selectare atât a conținutului, cât și a perspectivelor de abordare, în funcție de competențele vizate.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

- 1. Relaționarea interpersonală armonioasă în contexte variate**
- 2. Adoptarea unui comportament proactiv în cadrul grupului, manifestând abilități de muncă în echipă**
- 3. Practicarea de comportamente morale adecvate grupurilor din care face parte**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Relaționarea interpersonală armonioasă în contexte variate****Clasele a V-a – a VIII-a****1.1. Aplicarea regulilor de interrelaționare pozitivă în contexte școlare și extrașcolare**

- exerciții de identificare în imagini a diferitelor comportamente manifestate într-un grup;
- exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți, pe baza discutării unor situații concrete din experiența elevilor;
- exerciții de evidențiere a regulilor de interrelaționare pozitivă din povești, povestiri, poezii, fabule, etc.;
- exerciții de selectare a unor interese comune ca premiză a stabilirii unor relații pozitive în cadrul grupului;
- exerciții-joc de diferențiere a comportamentelor care contribuie la inițierea și păstrarea unei relații pozitive într-un grup;
- elaborarea unor lucrări individuale sau în echipă despre relațiile existente în cadrul grupului;
- jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni;
- realizarea unor postere pentru a pune în valoare calitățile și comportamentele pozitive identificate la ceilalți membri ai grupului.

1.2. Aplicarea de tehnici de comunicare eficientă în interacțiuni familiale, școlare și comunitare

- exerciții de identificare a regulilor de comunicare în texte, imagini, conținuturi video, etc.;
- exprimarea prin desen a regulilor de comunicare la școală și afișarea acestora pentru a fi vizualizate de elevi;
- jocuri de rol ilustrând modalități pozitive/negative de interacțiune verbală;
- exerciții practice de comunicare civilizată cu tematică diversă;
- identificarea modalităților de comunicare ale persoanelor pasive, asertive și agresive utilizând suporturi diverse: povești, versuri ale unor cântece cunoscute, secvențe de film;
- exerciții de adaptare a comunicării la diferite situații, contexte, parteneri de dialog, etc.;
- vizionări de filme și soft-uri educative cu tematică privind comunicarea eficientă.

2. Adoptarea unui comportament proactiv în cadrul grupului, manifestând abilități de muncă în echipă**Clasele a V-a – a VIII-a****2.1. Asumarea răspunderii față de acțiunile proprii și față de cele ale grupurilor din care face parte**

- exerciții de identificare a comportamentelor adecvate în cadrul unui joc și a celor specifice muncii în echipă;
- analizarea unor cazuri de nerespectare a regulilor de relaționare într-un grup;
- exerciții de apreciere a consecințelor unor manifestări caracteriale neadecvate;
- organizarea unor expoziții cu desene, postere, texte despre beneficiile cooperării în cadrul grupului;
- jocuri de rol cu privire la diferite situații de comunicare și relaționare socială;
- exerciții de imaginare a unor situații deosebite care solicită diferite tipuri de răspunsuri;
- exerciții de identificare a consecințelor propriilor acțiuni;
- povestirea unor situații concrete din viața copilului, însoțită de analiza semnificațiilor și a concluziilor și lecțiilor învățate.

2.3. Implicarea activă în cadrul grupului în realizarea de sarcini comune, cu respectarea regulilor muncii în echipă

- exerciții de stabilire a modalităților de realizare în grup a unei sarcini de lucru: împărțirea sarcinilor, respectarea cerințelor, încadrarea în timp etc.

Clasele a V-a – a VIII-a

- rezolvarea unor sarcini simple, în cadrul clasei, manifestând comportamente bazate pe respect, încredere, sinceritate, toleranță, grijă față de sine și față de ceilalți;
- exersarea cooperării în rezolvarea unor sarcini simple de lucru în grup, identificând posibilitățile de realizare a sarcinii prin valorificarea calităților fiecărui membru al grupului;
- rezolvarea, prin cooperare, a unor sarcini simple de lucru, în diferite contexte ale vieții cotidiene (în familie, în grupul de prieteni, în clasă, la școală, în comunitate);
- exersarea modalităților de exprimare adecvată a trăirilor în raport cu membrii grupului cu care interacționează, precum și cu membrii altor grupuri;
- jocuri de rol privind modul în care trebuie să se comporte membrii unui grup în situații date.

2.4. Utilizarea adecvată a strategiilor și tehnicilor de evitare și gestionare a conflictului prin aplicarea negocierii, ca modalitate de soluționare a divergențelor

- exerciții de identificare a diferitelor tipuri de conflicte, a cauzelor care le generează și a modalităților de prevenire și rezolvare a acestora;
- analizarea unor situații conflictuale din viața elevilor, filme și texte scrise pentru identificarea surselor conflictului și a tehnicilor de comunicare utilizate;
- discutarea unor cazuri generatoare de conflicte în grupul de apartenență și modalități de soluționare a acestora;
- dialoguri tematice pentru identificarea stilurilor de negociere și a strategiilor de gestionare a conflictelor;
- exerciții de schimbare a finalului unei situații conflictuale din povești, filme;
- jocuri de rol pentru aplicarea tehnicilor simple de comunicare și negociere a conflictelor;

3. Practicarea de comportamente morale adecvate grupurilor din care face parte**Clasele a V-a – a VIII-a****3.1. Diferențierea modelelor comportamentale adecvate și neadecvate în diferite contexte sociale**

- exerciții de identificare a unor comportamente adecvate și neadecvate în cadrul diferitelor grupuri de apartenență;
- vizionarea unor filme inspirate din povești care ilustrează comportamente adecvate și neadecvate;
- construirea unor povești cu început dat, care să pună în evidență comportamente bazate pe corectitudine și cooperare;
- jocuri de rol, pornind de la personaje cunoscute sau de la întâmplări din experiența proprie care să pună în evidență comportamente adecvate în diferite contexte;
- exemplificarea unor acțiuni personale în care elevii au făcut dovada unor comportamente adecvate și neadecvate;
- exerciții-joc de exprimare a propriilor opinii legate de persoane, întâmplări, evenimente, situații date, etc.;
- exerciții-joc de luare a unor decizii în situații problemă.

3.2. Aplicarea regulilor de comportare în diferite contexte, în acord cu modele de conduită, acceptate social

- exerciții de recunoaștere a unor situații care evidențiază respectarea sau încălcarea regulilor de comportare;
- jocuri de rol care valorizează respectarea regulilor de comportare în diferite contexte;
- exerciții de apreciere a propriei conduite, în raport cu regulile de conduită stabilite;
- discuții individuale și în grup pentru identificarea măsurilor de corectare a unor comportamente neadecvate;
- exerciții de identificare a unor reguli de comportament acceptate social, pornind de la povestiri, desene animate familiare și de la situații observate în contexte de viață;

Clasele a V-a – a VIII-a	
<ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea unor acțiuni personale în care elevii au făcut dovada aplicării regulilor de comportare acceptate social; - exersarea aplicării regulilor de comportare acceptate social în situații reale de viață. 	
3.3. Manifestarea cooperării în condițiile acceptării pluralismului și valorizării pozitive a diferențelor interumane	
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, pe suport imagistic, a persoanelor aparținând unor culturi diferite; - exerciții de stabilire a asemănarilor și deosebirilor între persoane aparținând unor culturi diferite; - jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni; - imaginarea unor situații față de care să precizeze cum ar acționa dacă ar face parte din diferite grupuri; - exerciții de compunere, povestire, dramatizare pentru evidențierea specificului relațiilor sociale din cadrul diferitelor grupuri; - exerciții de asociere a ritualurilor, datinilor, obiceiurilor cu evenimente religioase, sociale; - jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; - exerciții de valorizare a relaționării pozitive cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale; - jocuri de rol pentru exersarea sentimentului de respect față de diferențele interumane. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Relaționare interpersonală	Tipuri de comportamente Reguli de comportament în relația cu ceilalți Comunicarea eficientă <ul style="list-style-type: none"> → Reguli de comunicare în mediul familial → Reguli de comunicare în mediul școlar → Reguli de comunicare în mediul social
Grupul social	Relaționare în cadrul grupului <ul style="list-style-type: none"> → Relații în familie → Relații în grupul școlar → Relații în comunitate
Norme și comportamente moral-civice	Comportamente în grupurile de apartenență: <ul style="list-style-type: none"> → Comportamente bazate pe respect, sinceritate, cinste, grijă față de sine și față de ceilalți → Comportamente bazate pe lipsă de respect, minciună, necinste, lipsă de grijă față de sine și față de ceilalți

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programelor școlare de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* pentru proiectarea și derularea activităților specifice: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor, prin realizarea conexiunii permanente între cele 5 tipuri de activități de *Terapie Educațională Complexă și Integrată*.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative, etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic și dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeelelor didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;

- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de Terapie Educațională Complexă și Integrată, proiectarea activităților didactice se poate realiza și pe termen scurt, respectiv săptămânal, permițând cadrului didactic adaptarea intervenției terapeutice în funcție de zona proximei dezvoltări și potențialul de dezvoltare al elevilor.

Un posibil model de **planificare săptămânală**, este prezentat mai jos:

Ziua	Orar	Subiectul activității	Obiective operaționale	Strategii didactice	Evaluare	Observații

În realizarea **planificărilor săptămânale**, se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- selectarea conținuturilor, a subiectelor activităților și asocierea acestora cu obiectivele operaționale, în concordanță cu particularitățile colectivului de elevi;
- selectarea celor mai adecvate strategii didactice;
- prezentarea metodelor și instrumentelor aplicabile la clasă, tipul acestora.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice, prin specificul lor, se pot desfășura și în medii mai puțin formale, adecvate contextului de învățare: camere polisenzoriale, laboratoare IT, ateliere tematice, săli de sport, terenuri de joacă etc.

În funcție de domeniul tematic abordat, activitățile de **Socializare** pot impune schimbarea cadrului clasic de desfășurare a intervenției educațional-terapeutice cu medii mult mai adecvate contextului de învățare:

- vizitele la muzee, obiective turistice, instituții, deplasări în comunitate, care asigură cadrul pentru exersarea deprinderilor de comportare;
- deplasările în natură și excursiile, oferă cadrul relațional și acțional (prin interacțiunea cu colegii în contexte extrașcolare);
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei și nivelului de înțelegere al copiilor, care transmit mesaje referitoare la modele de conduită, de comportamente moral-civice;
- serbări sau alte evenimente artistice;
- activități desfășurate în parteneriate cu elevi din alte școli în scopul realizării unor proiecte simple.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Vizitele la diferite instituții și obiective culturale sau deplasarea în natură vor contribui substanțial la creșterea gradului de autonomie personală și adaptabilitate socială, facilitând exersarea competențelor de orientare spațială, de interrelaționare cu semenii și raportare adecvată la mediul social.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Bibliografie

- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Ionescu, M., (2010), (coord.), *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Vanemonde, București;
- Mușu, I., Taflan, A., (1997), (coord.), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Popescu, Al., (1993), *Terapia ocupațională și ergoterapia*, vol. I, Editura Cerna, București;
- Popovici, D.V., Matei, R., (2005), *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Editura Muntenia, Constanța;
- Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
- Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educațional-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
- ***(2011), *Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
- ***Planurile-cadru, programele școlare în vigoare;
- ***(2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
- ***(2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014.*

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII**

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina STIMULARE COGNITIVĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Terapia Educațională Complexă și Integrată este o ramură a psihopedagogiei speciale care abordează complex și integrativ programele educațional terapeutice pentru valorificarea resurselor de învățare prin: *stimulare cognitivă, ludoterapie, terapie ocupațională, activități de socializare și formarea autonomiei personale a elevului*, oferind o largă deschidere spre normalizarea condițiilor de viață.

Programa școlară pentru **Terapia educațională complexă și integrată** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V- VIII din învățământul special gimnazial, având următoarea structură:

- Notă de prezentare,
- Competențe generale,
- Competențe specifice,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** este prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate*, Anexa nr. 7 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, și cuprinde următoarele discipline:

- *Formare a autonomiei personale,*
- *Socializare,*
- *Stimulare cognitivă,*
- *Terapie ocupațională,*
- *Ludoterapie.*

Parte integrantă a ariilor curriculare cu caracter terapeutic, **Terapia educațională complexă și integrată** are alocate 20 de ore săptămânal/clasă care sunt normate învățătorului-educator sau profesorului-educator. Distribuția orelor pe tipuri de activități terapeutice se realizează de către fiecare cadru didactic, cu avizul Comisiei pentru curriculum din fiecare unitate de învățământ special, numărul orelor stabilindu-se, în mod personalizat, pentru fiecare clasă, în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către învățători-educatori/profesori-educatori, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihologiei și științelor educației sau absolvenți ai altor specializări cuprinse în Centralizator, care au parcurs un stagiul atestat de pregătire teoretică și practică în educația specială, conform art. 248, alin. (5) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

Activitățile cuprinse în aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială și se derulează în continuarea programului instructiv-educativ susținut de acesta. Conținutul activităților de **Terapia educațională complexă și integrată** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Activitățile propuse în această programă au un caracter terapeutic și urmăresc formarea unor competențe în sfera cunoașterii, a autonomiei personale și sociale, și creșterea gradului de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități, în vederea participării active la viața comunității, fiind în concordanță cu prevederile Legii educației naționale nr.1/2011 și cu actele normative subsecvente Legii educației naționale, din domeniul învățământului special și special integrat care garantează „drepturi egale de acces al tuturor cetățenilor României la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nici o formă de discriminare”.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Programa școlară de **Terapia educațională complexă și integrată** propune o varietate largă de activități, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exercițiile de învățare și activitățile cu caracter terapeutic-compensator corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități și, respectiv, zonei proximei dezvoltări al fiecărui caz în parte.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii aflate în strânsă interdependență. Fiecare tip de activitate terapeutică propune o întreagă paletă de metode, tehnici și strategii didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. Cadrul didactic trebuie să apeleze la toate tehnicile terapeutice care utilizează actul însușirii cunoștințelor și formării deprinderilor în sfera educației intelectuale, la cele care utilizează jocul și mișcarea ca factori terapeutici în sfera educației fizice, artterapia și terapia ocupațională satisfăcând principiile educației estetice.

Acest obiectiv de integrativitate se poate realiza prin două modalități. Prima modalitate presupune elaborarea de sisteme de activități educațional-terapeutice, pentru un anumit obiectiv comportamental final, care se poate realiza prin strategii și tehnici educațional-terapeutice diferite:

- prin strategii de psihoterapie cognitivă sub diferitele ei forme,
- prin psihoterapie de expresie concretizată în maniere diferite,
- prin activități educaționale cu preponderență psihomotrică,
- prin activități de formare a autonomiei personale și sociale.

A doua modalitate este structurată pe demersul integrat prin care educația/învățarea nu este concepută a fi apanajul unor unități izolate, ci ca o educație/învățare care să valorifice toate resursele de învățare/educație conexe oferite elevului de școală, familie și de comunitate, ultimele două având o importanță deosebită în problematica generală a integrării elevului cu dizabilități în comunitate, în condiții de viață normală.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Terapia educațională complexă și integrată este structurată pe 5 discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*. Pentru fiecare dintre cele 5 discipline a fost elaborată o programă școlară stabilindu-se competențe generale și specifice, activități de învățare și domenii de conținut.

Activitățile specifice **Terapiei educaționale complexe și integrate** sunt prezentate în complexitatea lor, respectând principiul integrativității ce reprezintă o caracteristică esențială a terapiei educaționale. Aceste activități, deși pot avea fiecare în parte autonomie funcțională proprie, de sine stătătoare, se găsesc și într-o relație de interdependență reciprocă. Această viziune relevă în mod pregnant caracterul integrat, fapt ce are implicații metodologice notabile în organizarea și desfășurarea activităților educațional-terapeutice.

Programele școlare de **TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ** sunt concepute pe ciclul de școlaritate oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice.

Formațiunile de studiu/clasele de elevi în învățământul special sunt heterogene și chiar dacă elevii sunt grupați în principal în funcție de criteriul vârstei cronologice și criteriul tipului și gradului dizabilității, în aceeași clasă elevii au niveluri de dezvoltare diferite, diagnostice și sindroame variate, fapt ce împiedică o abordare unitară a unei teme cu toți elevii.

Activitatea se desfășoară preponderent individualizat, personalizat, iar formarea unei competențe specifice poate dura întregul ciclu școlar.

De asemenea, pe parcursul unui ciclu de școlarizare elevii pot înregistra progrese semnificative dar și regrese, anulându-se astfel achizițiile dobândite în cadrul demersului educațional-terapeutic parcurs, creându-se discrepanțe la nivelul clasei de elevi, făcând dificilă abordarea frontală a activităților.

Terapia prin *stimulare cognitivă* a copilului cu dizabilități intelectuale are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit față de dezvoltarea cognitivă și instrumentală a copilului obișnuit, presupunând un proces complex de "echilibrare mintală", prin organizare specifică atât la nivelul cunoașterii teoretice (învățarea conceptelor), cât și la nivelul cunoașterii psihosociale, care determină modificări semnificative în personalitatea copilului. Elevul cu dizabilități intelectuale nu beneficiază de avantajele învățării spontane, experiențele sale deși au aceeași încărcătură formativ-informațională, acesta nu structurează mecanismele integrării, adaptării și dezvoltării.

Activitățile propuse în programa de ***Stimulare cognitivă*** vizează în principal, consolidarea, sistematizarea, completarea, prin metode, tehnici și strategii didactice și terapeutice specifice, a informațiilor, abilităților, deprinderilor, competențelor corespunzătoare unor domenii largi de conținut:

- comunicare
- matematică și științe
- TIC

Rolul determinant al acestor activități constă în restructurarea învățării inițiale prin acțiuni și programe compensatorii, care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor în dimensiunea lor instrumental-integratoare.

Programa școlară de ***Stimulare cognitivă*** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Proiectarea curriculară centrată pe competențe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul cunoștințelor și a abilităților în situații și contexte noi.

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite proiectarea activităților în funcție de caracterul terapeutic al acestora, cu accent pe latura pragmatică a învățării, în scopul dezvoltării și stimulării abilităților instrumentale ale elevilor cu dizabilități intelectuale.

Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Varietatea de activități de învățare prezentate oferă posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul de dezvoltare al copilului și să aleagă activitățile în funcție de potențialul acestuia.

În programa propusă au fost introduse teme și activități accesibile care vor stimula acele laturi și componente valide ale proceselor psihice ale copiilor. Este necesar ca aceste activități să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă în cazul copilului cu dizabilități intelectuale. Cadrul didactic are la dispoziție un cadru larg de selectare atât a conținutului, cât și a perspectivelor de abordare, în funcție de competențele vizate.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

- 1. Participarea activă la comunicare în contexte sociale și culturale diverse**
- 2. Utilizarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare de probleme**
- 3. Investigarea mediului înconjurător, folosind instrumente și procedee simple**
- 4. Utilizarea în siguranță a tehnologiilor comunicaționale și informaționale**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea activă la comunicare în contexte sociale și culturale diverse****Clasele a V-a – a VIII-a****1.1. Operarea cu mesaje orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse contexte socio-culturale**

- exerciții de sesizare a corespondenței elementelor verbale cu cele nonverbale (gesturi-mimică);
- exerciții de formulare de enunțuri concordante cu diferite expresii mimico-gestuale, exprimate în imagini;
- jocuri didactice de expresie mimico-facială;
- exerciții-joc de dezvoltare a auzului fonematic;
- jocuri de rol pe teme cunoscute;
- vizionare de filme, cu selectarea personajelor principale și precizarea trăsăturilor acestora;
- exerciții-joc în vederea inițierii și desfășurării unor dialoguri situaționale;
- exersarea vocabularului după criterii semantice și morfologice (verbe, substantive, adjective, pronume, numerale)
- jocuri lexicale de utilizare a sinonimiei - antonimiei
- exerciții-joc de integrare propozițională (cu/fără suport imagistic):
  - completare de propoziții lacunare;
  - formulare de propoziții cu început dat;
  - formulare de propoziții simple/ dezvoltate;
  - formulare de propoziții pe baza unui set de cuvinte/șir de întrebări;
  - dezvoltarea propozițiilor simple;
  - construcție de propoziții enunțiative, interogative și exclamative;
  - ordonarea cuvintelor în propoziție;
- exerciții-joc de alcătuire a unor mesaje orale adresate unor persoane apropiate;
- exerciții de exprimare a propriilor opinii în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute;
- exerciții de adresare corectă în diverse situații;
- exerciții de redare a conținutului unui text cunoscut, cu respectarea succesiunii logice;
- exerciții de memorare și de reproducere a conținutului unor poezii și cântece.

1.2. Elaborarea de mesaje scrise în diferite situații de comunicare, adecvate contextelor sociale

- exerciții de integrare a unor cuvinte noi în comunicări scrise;
- exerciții de completare a propozițiilor lacunare;
- folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă, cu alineat, așezarea în pagină, utilizarea corectă a semnelor de punctuație)
- exerciții de copiere și transcriere a unui text;
- exerciții de alcătuire în scris a unor propoziții simple cu suport intuitiv;
- formulări de răspunsuri la întrebări pe marginea unui text;
- exerciții de ordonare corectă a unor propoziții în vederea alcătuirii unui text logic;
- completare de rebusuri;
- exerciții de dictare;
- exerciții-joc de redactare a unor texte cu utilitate practică:
  - de completare corectă a unor formulare tipizate;
  - de redactare corectă a unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, etc.
  - de redactare a unei felicitări/cărți poștale ilustrate;
  - de redactare a unei scurte scrisori;
  - de redactare a unei cereri.

Clasele a V-a – a VIII-a

- confecționarea unor fișe, etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică;
- realizarea unor postere/afișe, pe diferite teme, folosind imagini, cuvinte și propoziții;
- compunerea unor texte pe teme din sfera de interes a elevilor;
- exerciții de tehnoredactare a unor texte scurte pe calculator.

2. Utilizarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare de probleme**Clasele a V-a – a VIII-a****2.1. Operarea cu structuri logice prin antrenarea proceselor psihice**

Exerciții de sortare, seriere, clasificare, asociere:

- exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după 1-2 criterii;
- exerciții de seriere obiectuală/ imagistică, după un criteriu;
- exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii;
- exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte;
- exerciții de clasificare, după similaritate;
- exerciții de clasificare, după caracteristici simple;
- exerciții de clasificare, după material;
- exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei- imagine; anotimp – imagine;
- exerciții-joc de ordonare temporală;

Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental (incastrare, lego, puzzle);

Exerciții de comparație și clasificare:

- exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund);
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ;
- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare;
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc.
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor
- exerciții de clasificare, după mai multe criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.);

Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală-imagine-simbol (număr-cifră)

- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte
- exerciții de punere în corespondență mulțime-număr de elemente–simbol:
- exerciții de operare în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin;

Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:

- jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
- jocuri asociative;

Exerciții de memorie vizuală și auditivă:

- exercițiu-joc de extragere a unui element dintr-o serie de obiecte/imagini percepute anterior;
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini;
- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ;
- memorarea de poezii și cântece;
- reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/geometrice/fenomene ale naturii după indicație verbală;

Exerciții de antrenare a atenției:

- identificare unui elemnt dintr-o serie;
- exerciții de reproducere a unui model;
- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model;

Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației:

- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual;
- desene libere sau cu temă dată;
- completare de desene lacunare;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de realizare de colaje; - exerciții de completare verbală a propozițiilor; - povestiri și compuneri; - exerciții de construire a unei machete; - joc de rol/dramatizări; <p>Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice; - exerciții-joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite; - exerciții-joc de relaxare.
<p>2.2. Utilizarea unor algoritmi de calcul matematic în plan concret-obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte; - exerciții de compunere și descompunere a numerelor naturale; - exerciții de măsurare a timpului cu identificarea orei și minutului; - exerciții de identificare a momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - exerciții cu unități de măsură: leu/ban, kilogram/gram, metru/centimetru, kilometru, ora/zi/an, litru etc. - exerciții de identificare a unităților monetare; - efectuarea de operații matematice utilizând algoritmi de calcul și proprietățile operațiilor; - efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere; - estimarea rezultatului unui calcul matematic prin folosirea unor tehnici de calcul rapid.
<p>2.3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descompunere și compunere a etapelor unei activități; - însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar; - aplicarea de operații de adunare și scădere în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic; - exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor matematice - identificarea și analiza datelor din ipoteza unei probleme; - rezolvarea de exerciții de tipul: „Află jumătatea/ sfertul/ dublul, trei sferturi, zecimea, sutimea etc.”; - identificarea unor fracții, utilizând suport concret sau desene; - transformarea unei probleme rezolvate prin schimbarea datelor numerice sau a întrebării, prin înlocuirea cuvintelor care sugerează operația, prin adăugarea unei întrebări etc. - transformarea problemelor de adunare în probleme de scădere, a problemelor de înmulțire în probleme de împărțire și invers; - formularea de probleme pornind de la situații concrete, reprezentări și/sau relații matematice, imagini, desene, scheme, exerciții, grafice, tabele; - identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic; - formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată/de la numere date/ expresii care sugerează operații; - organizarea datelor unei investigații în tabel sau într-o reprezentare grafică în scopul compunerii sau rezolvării de probleme; - verificarea rezultatelor obținute în urma rezolvării unei probleme.

3. Investigarea mediului înconjurător, folosind instrumente și procedee simple**Clasele a V-a – a VIII-a****3.1. Observarea transformărilor care au loc în mediul înconjurător**

- exerciții de recunoaștere a fenomenelor naturii: lumina și căldura;
- exerciții de recunoaștere a efectelor soarelui asupra naturii;
- înregistrarea datelor referitoare la starea vremii, temperatură, etc. în calendarul naturii;
- exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apa, aerul, solul);
- exerciții de observare dirijată și de identificare a stărilor corpurilor solide, lichide și gazoase;
- exerciții de observare dirijată a transformării apei dintr-o stare în alta;
- exerciții de observare a circuitului apei în natură;
- exerciții de dizolvare a unor corpuri și formarea de soluții;
- jocuri didactice de identificare a transformărilor din natură;
- exerciții de identificare a unor schimbări din viața plantelor, animalelor și a omului, în funcție de diferite aspecte (ciclul zi-noapte, cele 4 anotimpuri);
- exerciții de observare directă privind creșterea și dezvoltarea unor animale;
- activități practice de sădire și îngrijire a plantelor;
- prezentarea unor filme, soft-uri educative despre transformările din mediul înconjurător.

3.2. Utilizarea de experimente simple pentru a descoperi însușirile corpurilor, interacțiunile dintre ele și transformările care au loc în mediul înconjurător

- activități practice de îngrijire a plantelor și animalelor;
- exerciții de mânăuire a diferitelor instrumente în activitățile practice;
- experiențe simple pe diferite teme: germinația semințelor, relația dintre vreme și viața plantelor și animalelor;
- exerciții de efectuare a unor măsurători:
  - o ale temperaturii aerului, a apei;
  - o ale unor fenomene naturale;
- efectuarea unor experiențe simple pentru punerea în evidență a caracteristicilor apei (culoare, gust, miros, stare de agregare), aerului (culoare, gust, miros, stare de agregare), solului (culoare, stare de agregare, permeabilitate);
- efectuarea unor experiențe simple pentru punerea în evidență a aerului (umflarea unui balon, ventilația cu un evantai etc.);
- efectuarea unor experiențe pentru evidențierea modificării stărilor de agregare ale corpurilor;
- efectuarea unor experiențe simple referitoare la corpurile vii (creștere și dezvoltare, înmulțire, hrănire).

3.3. Exersarea unor modalități simple de protejare a mediului înconjurător

- activități practice de utilizare a unor unelte și materiale de îngrijire a mediului (greblă, stropitoare, mănuși de protecție);
- activități practice de amenajare și întreținere a spațiului verde al școlii;
- exerciții de recunoaștere a modalităților de prevenire și combatere a unor acțiuni ce pot dăuna mediului (focul, poluarea, despădurirea, exploatarea nerațională a resurselor);
- discuții tematice despre necesitatea utilizării raționale a resurselor;
- exerciții de observare a modalităților de descompunere a unor materiale diferite (hârtie, material plastic etc.) pentru a evidenția reciclarea materialelor în natură;
- colectarea de diferite materiale din natură/materiale reciclabile, sortarea acestora după diferite criterii;
- activități practice și concursuri de colectare selectivă a deșeurilor;
- exerciții de confecționare a unor obiecte cu utilitate practică/jucării, din materiale refolosibile;
- expoziții cu lucrări/jucării realizate din deșeuri;
- jocuri de rol, concursuri pe teme cu conținut ecologic;
- realizarea de afișe și materiale privind unele efecte nocive ale acțiunii omului și modalitățile de protejare a mediului.

4. Utilizarea în siguranță a tehnologiilor comunicaționale și informaționale

Clasele a V-a – a VIII-a

4.1. Utilizarea independentă a meniurilor specifice unui sistem de operare în contexte specifice de învățare

- exerciții de adoptare a poziției corporale corecte în condițiile utilizării computerului;
- exerciții de identificare și grupare a principalelor componente ale unui computer;
- exerciții de explorare a simbolurilor grafice de pe ecranul unui dispozitiv digital (computer, telefon mobil, tabletă, telecomandă, aparat de fotografiat digital, cameră video etc.) pentru descoperirea principalelor comenzi: închidere, deschidere, meniu principal, lansarea și închiderea unor programe de bază;
- jocuri educative în format digital de tip puzzle, colorare a unor figuri, deplasarea unor obiecte, comparare, asociere, reasamblare, potrivire cu ajutorul principalelor comenzi (deschide, rulează, pauză, înapoi, săgeți, închide, salvează, ieșire etc.);
- exerciții de recunoaștere a poziției și utilizare a tastelor speciale (pentru literele mari, Backspace, Enter, Delete, Shift etc.);
- exerciții de memorare a unor comenzi fundamentale (Save, Open, Cancel s.a.);
- exerciții de redare orală a pașilor urmați pentru realizarea unor comenzi;
- discuții tematice privind utilizarea în siguranță a diferitelor dispozitive digitale și ale efectelor nocive în condițiile utilizării în exces a acestora.

4.2. Crearea unor conținuturi digitale simple în format vizual și audio

- realizarea unor înregistrări simple de tip imagine, video sau audio, cu sprijinul profesorului;
- realizarea unor etichete pentru diferite produse ale activităților de învățare;
- realizarea unor anunțuri sau mesaje simple care urmează a fi afișate în clasă;
- realizarea de felicitări în format electronic pre-editat cu ocazia diferitelor evenimente;
- crearea unor desene în accesoriul Paint;
- realizarea unor fotografii și videoclipuri cu ocazia unor evenimente (serbări, vizite, concursuri);
- crearea unui colaj, în format electronic, din fotografiile sau videoclipurile realizate;
- salvarea diferitelor conținuturi digitale pe dispozitive de stocare;
- crearea unui portofoliu virtual individual cu documentele realizate pe parcursul unei perioade de timp date/anului școlar.

4.3. Editarea unui document Word, PowerPoint și stocarea fișierelor pe dispozitive de memorie

- exerciții de identificare a instrumentelor din bara de lucru (mărime caractere, aliniere stânga-dreapta-centru, culoarea caracterelor, orientarea paginii, etc.);
- exerciții de utilizare corectă a barei de instrumente de lucru Standard și a barei cu instrumente de lucru pentru formatare;
- exerciții de tehnoredactare și modificare a unor enunțuri și texte scurte utilizând editorul Word;
- exerciții de realizare a unor prezentări utilizând programul PowerPoint;
- exerciții de creare și ștergere a unor fișiere personale, respectând pașii necesari pentru salvarea, denumirea, modificarea numelui și ștergerea fișierului;
- crearea de afișe pe diferite teme prin utilizarea barei de instrumente specifice din programul Word și prin importarea imaginilor din ClipArt;
- exerciții de inserare a unor imagini și videoclipuri de pe internet;
- exerciții de realizare și completare a unor tabele în programul Word;
- exerciții de printare a unui text fără/cu modificarea opțiunilor de tipărire;
- exerciții de salvare a fișierelor pe diferite medii de stocare.

4.4. Elaborarea de proiecte tematice prin utilizarea resurselor informaționale oferite de internet

- utilizarea filtrelor de căutare pe internet pentru selectarea de informații, imagini și videoclipuri pornind de la un cuvânt cheie;
- descărcarea unor imagini și fișiere video de pe internet și organizarea acestora în fișiere tematice, specifice diferitelor discipline școlare;

Clasele a V-a – a VIII-a

- crearea de texte (compuneri pe o temă dată) utilizând informații oferite de internet;
- realizarea unor prezentări digitale simple pe bază de imagini, texte, videoclipuri;
- utilizarea unor softuri de prezentare pentru alcătuirea unor proiecte tematice digitale pe o temă dată;
- crearea unui fișier în calculatorul clasei cu cele mai reușite proiecte tematice/produse ale activității în format digital (fotografii, filmulețe, înregistrări audio);
- identificarea unor reguli de comportament atunci când utilizăm în comun un dispozitiv digital;
- discuții despre rolul și importanța programelor antivirus în condițiile navigării pe internet.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
<p>Comunicarea orală și scrisă</p>	<p>Comunicarea orală (verbală) și nonverbală</p> <ul style="list-style-type: none"> → Limbajul corporal și expresiile faciale → Semnificația globală a unui mesaj audiat/ transmis <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri situaționale → Lexic și semantică: <ul style="list-style-type: none"> - Propoziția simplă și dezvoltată (vorbire reflectată/independentă) - Exersarea vocabularului după criterii semantice și morfologice → Actul lexic <ul style="list-style-type: none"> - Cartea, conceptul și utilitatea acesteia - Propoziții simple/dezvoltate - Texte care prezintă teme legate de școală, familie, locuință, alimentație, sănătate, animale, mijloace de transport <p>Comunicarea scrisă</p> <ul style="list-style-type: none"> → Actul grafic <ul style="list-style-type: none"> - Organizarea textului scris - Propoziții simple și dezvoltate - Ortografie și punctuație - Scrierea funcțională
<p>Omul și mediul înconjurător</p>	<p>Pământul – mediu de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Fenomene ale naturii. → Circuitul apei în natură. → Transformări ale naturii în cele patru anotimpuri. → Transformări ale mediului sub influența unor factori decisivi (apa, aerul, solul, poluarea). <p>Lumea vie:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Caracteristici ale viețuitoarelor (nevoi de bază - apă, aer, hrană; creștere; reacții la schimbările mediului; înmulțire): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Plantele; ▪ Animalele și păsările; ▪ Flora și fauna specifice anumitor zone geografice. → Reacții ale viețuitoarelor la diferite schimbări ale mediului. <p>Măsuri de protejare a mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> → Acțiuni de protejare a mediului
<p>Tehnologii comunicaționale și informaționale</p>	<p>Aplicații și softuri digitale simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Funcții ale instrumentelor de comandă pentru rularea unor aplicații și softuri simple. <p>Procedee de creare a conținuturilor în format audio și/sau video.</p> <ul style="list-style-type: none"> → Procedee de utilizare a funcțiilor de bază ale dispozitivelor de captare a imaginilor, de înregistrare audio și video → Selectarea informațiilor în format imagine sau video → Procedee de creare de conținuturi în format audio și video <p>Editarea de documente și stocarea acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> → Editarea unor documente în diferite programe: Word, PowerPoint, Paint → Corelarea funcțiilor diferitelor programe → Salvarea documentelor pe diferite medii de stocare

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<p>Utilizarea resurselor informaționale oferite de internet</p> <ul style="list-style-type: none"> → Filtre de căutare pe internet → Descărcarea diferitelor fișiere/formate de pe internet → Softuri pentru realizarea de prezentări digitale <p>Reguli de siguranță în utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> → Reguli de siguranță în utilizarea computerului și/sau a altor dispozitive digitale → Reguli simple de utilizare și protecție a informațiilor digitale → Reguli de igienă și sănătate în utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programelor școlare de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* pentru proiectarea și derularea activităților specifice: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor, prin realizarea conexiunii permanente între cele 5 tipuri de activități de *Terapie Educațională Complexă și Integrată*.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative, etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic și dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;

→ stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de Terapie Educațională Complexă și Integrată, proiectarea activităților didactice se poate realiza și pe termen scurt, respectiv săptămânal, permițând cadrului didactic adaptarea intervenției terapeutice în funcție de zona proximei dezvoltări și potențialul de dezvoltare al elevilor.

Un posibil model de **planificare săptămânală**, este prezentat mai jos:

Ziua	Orar	Subiectul activității	Obiective operaționale	Strategii didactice	Evaluare	Observații

În realizarea **planificărilor săptămânale**, se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- selectarea conținuturilor, a subiectelor activităților și asocierea acestora cu obiectivele operaționale, în concordanță cu particularitățile colectivului de elevi;
- selectarea celor mai adecvate strategii didactice;
- prezentarea metodelor și instrumentelor aplicabile la clasă, tipul acestora.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție

puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice, prin specificul lor, se pot desfășura și în medii mai puțin formale, adecvate contextului de învățare: camere polisenzoriale, laboratoare IT, ateliere tematice, săli de sport, terenuri de joacă etc.

În funcție de domeniul tematic abordat, activitățile de **Socializare** pot impune schimbarea cadrului clasic de desfășurare a intervenției educațional-terapeutice cu medii mult mai adecvate contextului de învățare:

- vizitele la muzee, obiective turistice, instituții, deplasări în comunitate, care asigură cadrul pentru exersarea deprinderilor de comportare;
- deplasările în natură și excursiile, oferă cadrul relațional și acțional (prin interacțiunea cu colegii în contexte extrașcolare);
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei și nivelului de înțelegere al copiilor, care transmit mesaje referitoare la modele de conduită, de comportamente moral-civice;
- serbări sau alte evenimente artistice;
- activități desfășurate în parteneriate cu elevi din alte școli în scopul realizării unor proiecte simple.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Vizitele la diferite instituții și obiective culturale sau deplasarea în natură vor contribui substanțial la creșterea gradului de autonomie personală și adaptabilitate socială, facilitând exersarea competențelor de orientare spațială, de interrelaționare cu semenii și raportare adecvată la mediul social.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Bibliografie

- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Ionescu, M., (2010), (coord.), *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Vanemonde, București;
- Mușu, I., Taflan, A., (1997), (coord.), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Popescu, Al., (1993), *Terapia ocupațională și ergoterapia*, vol. I, Editura Cerna, București;
- Popovici, D.V., Matei, R., (2005), *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Editura Muntenia, Constanța;
- Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
- Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educational-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
- ***(2011), *Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
- ***Planurile-cadru, programele școlare în vigoare;
- ***(2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
- ***(2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014.*

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina LUDOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Terapia Educațională Complexă și Integrată este o ramură a psihopedagogiei speciale care abordează complex și integrativ programele educațional terapeutice pentru valorificarea resurselor de învățare prin: *stimulare cognitivă, ludoterapie, terapie ocupațională, activități de socializare și formarea autonomiei personale a elevului*, oferind o largă deschidere spre normalizarea condițiilor de viață.

Programa școlară pentru **Terapia educațională complexă și integrată** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V- VIII din învățământul special gimnazial, având următoarea structură:

- Notă de prezentare,
- Competențe generale,
- Competențe specifice,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** este prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate*, Anexa nr. 7 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, și cuprinde următoarele discipline:

- *Formare a autonomiei personale,*
- *Socializare,*
- *Stimulare cognitivă,*
- *Terapie ocupațională,*
- *Ludoterapie.*

Parte integrantă a ariilor curriculare cu caracter terapeutic, **Terapia educațională complexă și integrată** are alocate 20 de ore săptămânal/clasă care sunt normate învățătorului-educator sau profesorului-educator. Distribuția orelor pe tipuri de activități terapeutice se realizează de către fiecare cadru didactic, cu avizul Comisiei pentru curriculum din fiecare unitate de învățământ special, numărul orelor stabilindu-se, în mod personalizat, pentru fiecare clasă, în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către învățători-educatori/profesori-educatori, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihologiei și științelor educației sau absolvenți ai altor specializări cuprinse în Centralizator, care au parcurs un stagiu atestat de pregătire teoretică și practică în educația specială, conform art. 248, alin. (5) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

Activitățile cuprinse în aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială și se derulează în continuarea programului instructiv-educativ susținut de acesta. Conținutul activităților de **Terapia educațională complexă și integrată** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Activitățile propuse în această programă au un caracter terapeutic și urmăresc formarea unor competențe în sfera cunoașterii, a autonomiei personale și sociale, și creșterea gradului de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități, în vederea participării active la viața comunității, fiind în concordanță cu prevederile Legii educației naționale nr.1/2011 și cu actele normative subsecvente Legii educației naționale, din domeniul învățământului special și special integrat care garantează „drepturi egale de acces al tuturor cetățenilor României la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nici o formă de discriminare”.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Programa școlară de **Terapia educațională complexă și integrată** propune o varietate largă de activități, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exercițiile de învățare și activitățile cu caracter terapeutic-compensator corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități și, respectiv, zonei proximei dezvoltări al fiecărui caz în parte.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii aflate în strânsă interdependență. Fiecare tip de activitate terapeutică propune o întreagă paletă de metode, tehnici și strategii didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. Cadrul didactic trebuie să apeleze la toate tehnicile terapeutice care utilizează actul însușirii cunoștințelor și formării deprinderilor în sfera educației intelectuale, la cele care utilizează jocul și mișcarea ca factori terapeutici în sfera educației fizice, artterapia și terapia ocupațională satisfăcând principiile educației estetice.

Acest obiectiv de integrativitate se poate realiza prin două modalități. Prima modalitate presupune elaborarea de sisteme de activități educațional-terapeutice, pentru un anumit obiectiv comportamental final, care se poate realiza prin strategii și tehnici educațional-terapeutice diferite:

- prin strategii de psihoterapie cognitivă sub diferitele ei forme,
- prin psihoterapie de expresie concretizată în maniere diferite,
- prin activități educaționale cu preponderență psihomotrică,
- prin activități de formare a autonomiei personale și sociale.

A doua modalitate este structurată pe demersul integrat prin care educația/învățarea nu este concepută a fi apanajul unor unități izolate, ci ca o educație/învățare care să valorifice toate resursele de învățare/educație conexe oferite elevului de școală, familie și de comunitate, ultimele două având o importanță deosebită în problematica generală a integrării elevului cu dizabilități în comunitate, în condiții de viață normală.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Terapia educațională complexă și integrată este structurată pe 5 discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*. Pentru fiecare dintre cele 5 discipline a fost elaborată o programă școlară stabilindu-se competențe generale și specifice, activități de învățare și domenii de conținut.

Activitățile specifice **Terapiei educaționale complexe și integrate** sunt prezentate în complexitatea lor, respectând principiul integrativității ce reprezintă o caracteristică esențială a terapiei educaționale. Aceste activități, deși pot avea fiecare în parte autonomie funcțională proprie, de sine stătătoare, se găsesc și într-o relație de interdependență reciprocă. Această viziune relevă în mod pregnant caracterul integrat, fapt ce are implicații metodologice notabile în organizarea și desfășurarea activităților educațional-terapeutice.

Programele școlare de TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ sunt concepute pe ciclul de școlaritate oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice.

Formațiunile de studiu/clasele de elevi în învățământul special sunt heterogene și chiar dacă elevii sunt grupați în principal în funcție de criteriul vârstei cronologice și criteriul tipului și gradului dizabilității, în aceeași clasă elevii au niveluri de dezvoltare diferite, diagnostice și sindroame variate, fapt ce împiedică o abordare unitară a unei teme cu toți elevii.

Activitatea se desfășoară preponderent individualizat, personalizat, iar formarea unei competențe specifice poate dura întregul ciclu școlar.

De asemenea, pe parcursul unui ciclu de școlarizare elevii pot înregistra progrese semnificative dar și regrese, anulându-se astfel achizițiile dobândite în cadrul demersului educațional-terapeutic parcurs, creându-se discrepanțe la nivelul clasei de elevi, făcând dificilă abordarea frontală a activităților.

Activitățile de Ludoterapie au o contribuție majoră în planul dezvoltării personalității elevului cu dizabilități intelectuale moderate și ușoare ca urmare a valențelor multiple pe care le are jocul. Prin activitățile de ludoterapie, elevul cu dizabilități intelectuale învață să se joace, jocul având rolul de a-i stimula interesul de cunoaștere și autocunoaștere. Cadrul didactic are rolul de a asigura trecerea treptată de la jocul simplu de manipulare sau de imitație spre acea formă de joc mai complex: jocul simbolic, urmărind să determine, într-un sens pozitiv, comportamentul copilului.

Prin joc se inițiază acțiuni de formare și dezvoltare a calităților perceptive-motrice, vizuale, auditive, kinestezice, de analiză și sinteză perceptivă, precum și ale proceselor cognitive superioare.

Prin activități ludice, cadrul didactic poate valoriza potențialul formativ al copilului, într-o modalitate unitară cu implicații la nivel afectiv-motivațional, valoric, al autonomiei personale, precum și al proceselor de comunicare.

Programa școlară de **Ludoterapie** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite proiectarea activităților în funcție de caracterul terapeutic al acestora, cu accent pe latura ludică a învățării, a dezvoltării abilităților socio-emoționale care sa-i permită interrelaționarea pozitivă și asumarea de roluri în cadrul grupurilor de apartenență.

Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor.

Programa propusă are un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege activități și jocuri cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

În cadrul activităților de **Ludoterapie**, sunt avute în vedere următoarele aspecte:

- utilizarea deprinderilor motrice pentru realizarea unor activități ludice;
- participarea activă și asumarea de roluri individuale în cadrul jocurilor;
- exprimarea adecvată a emoțiilor și implicarea în soluționarea conflictelor;
- manifestarea de comportamente sociale adecvate;
- aplicarea unor strategii de prevenire a eșecului.

Cadrul didactic are la dispoziție un cadru larg de selectare atât a conținutului, cât și a perspectivelor de abordare, în funcție de competențele vizate.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

- 1. Manifestarea calităților, priceperilor și deprinderilor motrice prin participarea activă la jocuri organizate**
- 2. Manifestarea unor comportamente adecvate în cadrul diferitelor tipuri de jocuri**
- 2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în cadrul jocului**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea calităților, priceperilor și deprinderilor motrice prin participarea activă la jocuri organizate**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea obiectelor pentru rezolvarea unor sarcini diverse în cadrul jocurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare; - exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare; - jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ; - jocuri de asamblare; - jocuri sincretice; - jocuri de comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare, analiză și sinteză.
<p>1.2. Utilizarea deprinderilor motrice combinate, pentru realizarea unor activități ludice, cu eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală; - jocuri motrice simbolice; - jocuri de construcție; - jocuri de expresie corporală; - jocuri de imitare gestuală; - jocuri simbolic-reprezentative; - jocuri pentru dezvoltarea vocabularului.

2. Manifestarea unor comportamente adecvate în cadrul diferitelor tipuri de jocuri

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Îndeplinirea rolurilor individuale în diferite jocuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare a unor conduite; - jocuri de rol/ dramatizări; - jocuri de socializare; - exerciții de asumare a unor roluri în cadrul jocului; - jocuri de identificare cu un model; - jocuri de mimare a unor stări afective.
<p>2.2. Participarea activă la diferite tipuri de jocuri în acord cu spiritul regulilor de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu reguli; - jocuri de stimulare și corectare a unor comportamente; - exerciții de alegere a jocului în funcție de preferințe, interese; - jocuri de rol care valorizează respectarea regulilor.
<p>2.3. Cooperarea în cadrul grupului pentru realizarea sarcinilor de joc, manifestând respect față de parteneri</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri-competiții pe diverse teme; - dramatizare; - exerciții de asumare a unor sarcini în cadrul jocului; - activități de formare a spiritului de fairplay în joc - exerciții de selectare a partenerilor de joc.
<p>2.4. Implicarea activă în soluționarea conflictelor în situații diverse de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simbolic-reprezentative; - rezolvarea unor situații – problemă; - jocuri de alternare și răsturnare de rol; - exerciții de identificare a tipurilor de conflicte și a cauzelor generatoare;

Clasele a V-a – a VIII-a

- exerciții de gestionare a unor conflicte;
- activități de exersare a diferitelor tehnici de negociere în cadrul jocului;
- exerciții de autocontrol comportamental;
- jocuri de rol pentru aplicarea tehnicilor simple de comunicare și negociere
- jocuri de acțiune cu subiecte din viața cotidiană.

3. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în cadrul jocului**Clasele a V-a – a VIII-a****3.1. Gestionarea adecvată a propriilor emoții în relațiile cu ceilalți în cadrul jocurilor colective**

- jocuri afective (jocuri de expresie afectivă);
- jocuri de mimare a unor stări afective;
- jocuri de identificare cu un model;
- exerciții de identificare a principalelor tipuri de emoții;
- activități de exprimare adecvată a emoțiilor în raport cu ceilalți;
- jocul în oglindă

3.2. Manifestarea de comportamente sociale adecvate în diferite contexte

- jocuri de mimare a unor stări afective
- jocuri de rol/ dramatizări;
- exerciții de identificare a comportamentelor acceptate/neacceptate;
- activități de socializare cu prilejul diferitelor sărbători.

3.3. Aplicarea de strategii personalizate de prevenire a eșecului

- exerciții pentru identificarea particularităților sentimentelor de eșec, de pierdere, de frustrare
- exerciții de identificare a surselor unui posibil eșec;
- jocuri de rol;
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Deprinderi motrice	Jocuri funcționale <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptive (vizual/ auditiv) - jocuri senzorio-motorii - jocuri verbale - jocuri de imitație
	Jocuri de construcție <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție fără model - jocuri de construcție cu model
	Jocuri pentru dezvoltarea conduitelor motrice generale <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare variate - jocuri de echilibru - jocuri de expresie corporală - jocuri de imitare gestuală
	Jocuri pentru dezvoltarea abilității manuale <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensiune - jocuri de îndemânare - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale - jocuri de incastre - jocuri de construcție și asamblare - jocuri de expresie grafico-plastică
Dezvoltare personală	Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile - jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); - jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă și de atenție; - jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptive, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare
	Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană - jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului
Relaționare interpersonală	Jocuri cu reguli <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cognitive - jocuri sociale
	Jocuri pentru comunicare și relaționare în plan social <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală) - jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm - jocuri simbolice
	Jocuri pentru integrare socio-culturală <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase - jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare - jocuri-competiții

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri distractive - jocuri de imitare
Gestionarea emoțiilor	Jocuri de expresie <ul style="list-style-type: none"> - jocuri plastice - jocuri verbale - jocuri muzicale
	Jocuri simbolice <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective - jocuri de identificare cu un model - jocuri de socializare

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programelor școlare de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* pentru proiectarea și derularea activităților specifice: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor, prin realizarea conexiunii permanente între cele 5 tipuri de activități de *Terapie Educațională Complexă și Integrată*.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative, etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic și dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;

→ stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de **Terapie Educațională Complexă și Integrată**, proiectarea activităților didactice se poate realiza și pe termen scurt, respectiv săptămânal, permițând cadrului didactic adaptarea intervenției terapeutice în funcție de zona proximei dezvoltări și potențialul de dezvoltare al elevilor.

Un posibil model de **planificare săptămânală**, este prezentat mai jos:

Ziua	Orar	Subiectul activității	Obiective operaționale	Strategii didactice	Evaluare	Observații

În realizarea **planificărilor săptămânale**, se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- selectarea conținuturilor, a subiectelor activităților și asocierea acestora cu obiectivele operaționale, în concordanță cu particularitățile colectivului de elevi;
- selectarea celor mai adecvate strategii didactice;
- prezentarea metodelor și instrumentelor aplicabile la clasă, tipul acestora.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție

puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice, prin specificul lor, se pot desfășura și în medii mai puțin formale, adecvate contextului de învățare: camere polisenzoriale, laboratoare IT, ateliere tematice, săli de sport, terenuri de joacă etc.

În funcție de domeniul tematic abordat, activitățile de **Socializare** pot impune schimbarea cadrului clasic de desfășurare a intervenției educațional-terapeutice cu medii mult mai adecvate contextului de învățare:

- vizitele la muzee, obiective turistice, instituții, deplasări în comunitate, care asigură cadrul pentru exersarea deprinderilor de comportare;
- deplasările în natură și excursiile, oferă cadrul relațional și acțional (prin interacțiunea cu colegii în contexte extrașcolare);
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei și nivelului de înțelegere al copiilor, care transmit mesaje referitoare la modele de conduită, de comportamente moral-civice;
- serbări sau alte evenimente artistice;
- activități desfășurate în parteneriate cu elevi din alte școli în scopul realizării unor proiecte simple.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Vizitele la diferite instituții și obiective culturale sau deplasarea în natură vor contribui substanțial la creșterea gradului de autonomie personală și adaptabilitate socială, facilitând exersarea competențelor de orientare spațială, de interrelaționare cu semenii și raportare adecvată la mediul social.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Bibliografie

- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Ionescu, M., (2010), (coord.), *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Vanemonde, București;
- Mușu, I., Taflan, A., (1997), (coord.), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Popescu, Al., (1993), *Terapia ocupațională și ergoterapia*, vol. I, Editura Cerna, București;
- Popovici, D.V., Matei, R., (2005), *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Editura Muntenia, Constanța;
- Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
- Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educational-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
- ***(2011), *Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
- ***Planurile-cadru, programele școlare în vigoare;
- ***(2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
- ***(2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014.*

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Terapia Educațională Complexă și Integrată este o ramură a psihopedagogiei speciale care abordează complex și integrativ programele educațional terapeutice pentru valorificarea resurselor de învățare prin: *stimulare cognitivă, ludoterapie, terapie ocupațională, activități de socializare și formarea autonomiei personale a elevului*, oferind o largă deschidere spre normalizarea condițiilor de viață.

Programa școlară pentru **Terapia educațională complexă și integrată** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V- VIII din învățământul special gimnazial, având următoarea structură:

- Notă de prezentare,
- Competențe generale,
- Competențe specifice,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** este prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități intelectuale ușoare și moderate*, Anexa nr. 7 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, și cuprinde următoarele discipline:

- *Formare a autonomiei personale,*
- *Socializare,*
- *Stimulare cognitivă,*
- *Terapie ocupațională,*
- *Ludoterapie.*

Parte integrantă a ariilor curriculare cu caracter terapeutic, **Terapia educațională complexă și integrată** are alocate 20 de ore săptămânal/clasă care sunt normate învățătorului-educator sau profesorului-educator. Distribuția orelor pe tipuri de activități terapeutice se realizează de către fiecare cadru didactic, cu avizul Comisiei pentru curriculum din fiecare unitate de învățământ special, numărul orelor stabilindu-se, în mod personalizat, pentru fiecare clasă, în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către învățători-educatori/profesori-educatori, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihologiei și științelor educației sau absolvenți ai altor specializări cuprinse în Centralizator, care au parcurs un stagiu atestat de pregătire teoretică și practică în educația specială, conform art. 248, alin. (5) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

Activitățile cuprinse în aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială și se derulează în continuarea programului instructiv-educativ susținut de acesta. Conținutul activităților de **Terapia educațională complexă și integrată** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Activitățile propuse în această programă au un caracter terapeutic și urmăresc formarea unor competențe în sfera cunoașterii, a autonomiei personale și sociale, și creșterea gradului de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități, în vederea participării active la viața comunității, fiind în concordanță cu prevederile Legii educației naționale nr.1/2011 și cu actele normative subsecvente Legii educației naționale, din domeniul învățământului special și special integrat care garantează „drepturi egale de acces al tuturor cetățenilor României la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nici o formă de discriminare”.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Programa școlară de **Terapia educațională complexă și integrată** propune o varietate largă de activități, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exercițiile de învățare și activitățile cu caracter terapeutic-compensator corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități și, respectiv, zonei proximei dezvoltări al fiecărui caz în parte.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii aflate în strânsă interdependență. Fiecare tip de activitate terapeutică propune o întreagă paletă de metode, tehnici și strategii didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. Cadrul didactic trebuie să apeleze la toate tehnicile terapeutice care utilizează actul însușirii cunoștințelor și formării deprinderilor în sfera educației intelectuale, la cele care utilizează jocul și mișcarea ca factori terapeutici în sfera educației fizice, artterapia și terapia ocupațională satisfăcând principiile educației estetice.

Acest obiectiv de integrativitate se poate realiza prin două modalități. Prima modalitate presupune elaborarea de sisteme de activități educațional-terapeutice, pentru un anumit obiectiv comportamental final, care se poate realiza prin strategii și tehnici educațional-terapeutice diferite:

- prin strategii de psihoterapie cognitivă sub diferitele ei forme,
- prin psihoterapie de expresie concretizată în maniere diferite,
- prin activități educaționale cu preponderență psihomotrică,
- prin activități de formare a autonomiei personale și sociale.

A doua modalitate este structurată pe demersul integrat prin care educația/învățarea nu este concepută a fi apanajul unor unități izolate, ci ca o educație/învățare care să valorifice toate resursele de învățare/educație conexe oferite elevului de școală, familie și de comunitate, ultimele două având o importanță deosebită în problematica generală a integrării elevului cu dizabilități în comunitate, în condiții de viață normală.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Terapia educațională complexă și integrată este structurată pe 5 discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*. Pentru fiecare dintre cele 5 discipline a fost elaborată o programă școlară stabilindu-se competențe generale și specifice, activități de învățare și domenii de conținut.

Activitățile specifice **Terapiei educaționale complexe și integrate** sunt prezentate în complexitatea lor, respectând principiul integrativității ce reprezintă o caracteristică esențială a terapiei educaționale. Aceste activități, deși pot avea fiecare în parte autonomie funcțională proprie, de sine stătătoare, se găsesc și într-o relație de interdependență reciprocă. Această viziune relevă în mod pregnant caracterul integrat, fapt ce are implicații metodologice notabile în organizarea și desfășurarea activităților educațional-terapeutice.

Programele școlare de **TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ** sunt concepute pe ciclul de școlaritate oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice.

Formațiunile de studiu/clasele de elevi în învățământul special sunt heterogene și chiar dacă elevii sunt grupați în principal în funcție de criteriul vârstei cronologice și criteriul tipului și gradului dizabilității, în aceeași clasă elevii au niveluri de dezvoltare diferite, diagnostice și sindroame variate, fapt ce împiedică o abordare unitară a unei teme cu toți elevii.

Activitatea se desfășoară preponderent individualizat, personalizat, iar formarea unei competențe specifice poate dura întregul ciclu școlar.

De asemenea, pe parcursul unui ciclu de școlarizare elevii pot înregistra progrese semnificative dar și regrese, anulându-se astfel achizițiile dobândite în cadrul demersului educațional-terapeutic parcurs, creându-se discrepanțe la nivelul clasei de elevi, făcând dificilă abordarea frontală a activităților.

Activitatea de **Terapie ocupațională** se concentrează în jurul a trei mari domenii:

- dezvoltarea și exersarea abilităților practice în vederea realizării de produse utile și estetice
- cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă;
- educarea capacității de cooperare și interrelaționare pozitivă în cadrul unui grup.

Prin specificul ei, programa de **Terapie ocupațională** include metode și procedee specifice și contribuie la realizarea unor obiective care se referă la adaptarea și integrarea școlară și socio-profesională a elevilor cu dizabilități intelectuale.

Pentru realizarea integrării optime și dezvoltarea de comportamente sociale acceptate, cadrul didactic proiectează activități practice în scopul formării și dezvoltării la elevul cu dizabilități intelectuale de competențe în sfera senzorio-motorie, cognitivă și psihosocială.

Prin activitățile și conținuturile propuse în cadrul programei de **Terapie ocupațională**, cadrul didactic poate urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate activitățile specifice disciplinei Terapie educațională complexă și integrată, creând contexte semnificative pentru dezvoltarea personalității elevilor, fapt care conduce la o creștere a capacității de adaptare și funcționare a acestora în relație cu mediul în care trăiesc precum și la optimizarea relațiilor interpersonale care reprezintă un factor important al activității de terapie ocupațională.

În cadrul activităților de **Terapie ocupațională**, sunt avute în vedere următoarele aspecte:

- selectarea și utilizarea adecvată a materialelor și instrumentelor de lucru;
- respectarea etapelor de realizare a produselor finite;
- aplicarea de tehnici de lucru adecvate tipului de produs propus spre realizare;
- evaluarea produselor obținute în conformitate cu standardele de calitate;
- expunerea și valorificarea produselor realizate;
- modalități de relaționare și colaborare pentru realizarea unor produse colective;
- respectarea normelor de sănătate și securitate în muncă.

Programa permite o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile psihoindividuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale moderate și ușoare din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui cadru didactic.

De asemenea, acest tip de abordare permite cadrului didactic să propună teme și subiecte interesante, dorite de elevi la această vârstă, organizând cunoașterea ca un tot unitar, încheșat.

Se recomandă realizarea de secvențe didactice în care elevii să-și poată manifesta libertatea de alegere atât în ceea ce privește instrumentele, cât și în ceea ce privește produsele realizate.

Competențe generale

- 1. Realizarea de produse utile și/sau estetice prin aplicarea independentă a tehnicilor de lucru specifice terapiei ocupaționale**
- 2. Valorificarea produselor realizate în diverse contexte școlare și extrașcolare**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea de produse utile și/sau estetice prin aplicarea independentă a tehnicilor de lucru specifice terapiei ocupaționale**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Selectarea materiilor prime, materialelor și principalelor unelte, instrumente și echipamente specifice utilizate în obținerea produselor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru; - exerciții practice de recunoaștere și individualizare a materialelor de lucru; - exerciții de grupare a materialelor după criterii date; - exerciții de descriere a materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor; - exerciții practice de grupare a produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate; - exerciții practice de enumerare a unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar; - activități de sortare a materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți; - activități de selectare a materialelor de lucru, în funcție de scopul propus.
<p>1.2. Utilizarea adecvată a materiilor prime, materialelor și principalelor unelte, instrumente și echipamente specifice cu respectarea normelor de securitate și sănătate în muncă și protecție a mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de exersare a utilizării corecte a instrumentelor de lucru; - activități de exersare a modului de întreținere/ păstrare a instrumentelor și a materialelor de lucru; - activități de identificare a materialelor din care au fost confecționate diferite produse; - exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut/ vopsire/ asamblare; - activități practice de realizare a unor obiecte după model; - activități de comparare a diferitelor tehnici de lucru; - activități de realizare a unor construcții libere, spontane, utilizând materiale și instrumente diverse;
<p>1.3. Planificarea și executarea în mod independent a etapelor de realizare a unor produse finite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; - exerciții de confecționare a unor produse simple; - exerciții de confecționare a unor machete; - exerciții de confecționare a unor produse individuale; - exerciții practice de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut/ vopsire/ asamblare; - activități de realizare colaje pe teme date; - activități de confecționare de jocuri și jucării simple;
<p>1.4. Manifestarea disponibilității de relaționare și colaborare pentru realizarea unor produse colective</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de împărțire a sarcinilor cu respectarea cerințelor și a timpului de lucru; - exerciții de confecționare a unor produse în grup - activități de realizare a unor compoziții în perechi/ în grup, folosind tehnici variate - exersarea cooperării în rezolvarea unor sarcini simple de lucru în grup, identificând posibilitățile de realizare a sarcinii prin valorificarea calităților fiecărui membru al grupului; - rezolvarea, prin cooperare, a unor sarcini simple de lucru, în diferite contexte ale vieții cotidiene (în familie, în grupul de prieteni, în clasă, la școală, în comunitate);

2. Valorificarea produselor realizate în diverse contexte școlare și extrașcolare**Clasele a V-a – a VIII-a****2.1. Manifestarea capacității de analiză, descriere și evaluare a produsului finit cu respectarea normelor de calitate**

- exerciții de descriere a produsului activității personale;
- exerciții de descriere a produsului activității colegilor;
- exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare;
- exerciții de analiză și apreciere a produselor activității, după criterii date (respectarea succesiunii etapelor de lucru, utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor, respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului, oglindirea trăsăturilor obiectelor/ ființelor înfățișate, respectarea proporției și a temei de lucru)

2.2. Participarea activă la organizarea de evenimente destinate valorificării produselor realizate

- exerciții pentru identificarea semnificației și utilității produselor realizate;
- activități de realizare a unor produse pentru evenimente speciale și explicarea alegerilor făcute;
- activități de realizare de jucării sau obiecte utile;
- participarea cu produsele realizate la expoziții și diverse evenimente organizate în școală și în comunitate cu diferite ocazii;
- activități de amenajare a unui stand de prezentare a produselor realizate;
- activități de expunere a produselor în scopul valorificării;
- activități de promovare a produselor realizate și a evenimentelor de prezentare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Tehnici de lucru specifice terapiei ocupaționale	Instrumente specifice prelucrării materialelor Materiale de lucru utilizate în activitatea practică Tehnici de lucru: <ul style="list-style-type: none"> - Ruperea - Lipirea - Îndoirea/ plierea - Trasarea după șablon - Colajul - Modelarea - Bobinarea - Răsucirea - Înșirarea - Șnuruirea - Tăierea - Decuparea după conturul trasat - Înnodarea - Împletirea - Țesutul - Cusutul - Asamblarea - Vopsirea
Produse utile și estice	<ul style="list-style-type: none"> - etape/operații de realizare a unor produse realizate individual sau în grup - produse utile, jucării, obiecte decorative, machete - lucrări tematice realizate din diferite materiale - semnificația produsului activității - expoziții de produse, standuri de prezentare

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programelor școlare de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* pentru proiectarea și derularea activităților specifice: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie*.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor, prin realizarea conexiunii permanente între cele 5 tipuri de activități de *Terapie Educațională Complexă și Integrată*.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative, etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic și dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de **Terapie Educațională Complexă și Integrată**, proiectarea activităților didactice se poate realiza și pe termen scurt, respectiv săptămânal, permițând cadrului didactic adaptarea intervenției terapeutice în funcție de zona proximei dezvoltări și potențialul de dezvoltare al elevilor.

Un posibil model de **planificare săptămânală**, este prezentat mai jos:

Ziua	Orar	Subiectul activității	Obiective operaționale	Strategii didactice	Evaluare	Observații

În realizarea **planificărilor săptămânale**, se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- selectarea conținuturilor, a subiectelor activităților și asocierea acestora cu obiectivele operaționale, în concordanță cu particularitățile colectivului de elevi;
- selectarea celor mai adecvate strategii didactice;
- prezentarea metodelor și instrumentelor aplicabile la clasă, tipul acestora.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție

puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de *Terapie Educațională Complexă și Integrată* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice, prin specificul lor, se pot desfășura și în medii mai puțin formale, adecvate contextului de învățare: camere polisenzoriale, laboratoare IT, ateliere tematice, săli de sport, terenuri de joacă etc.

În funcție de domeniul tematic abordat, activitățile de **Socializare** pot impune schimbarea cadrului clasic de desfășurare a intervenției educațional-terapeutice cu medii mult mai adecvate contextului de învățare:

- vizitele la muzee, obiective turistice, instituții, deplasări în comunitate, care asigură cadrul pentru exersarea deprinderilor de comportare;
- deplasările în natură și excursiile, oferă cadrul relațional și acțional (prin interacțiunea cu colegii în contexte extrașcolare);
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei și nivelului de înțelegere al copiilor, care transmit mesaje referitoare la modele de conduită, de comportamente moral-civice;
- serbări sau alte evenimente artistice;
- activități desfășurate în parteneriate cu elevi din alte școli în scopul realizării unor proiecte simple.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Vizitele la diferite instituții și obiective culturale sau deplasarea în natură vor contribui substanțial la creșterea gradului de autonomie personală și adaptabilitate socială, facilitând exersarea competențelor de orientare spațială, de interrelaționare cu semenii și raportare adecvată la mediul social.

În proiectarea activităților terapeutice se vor corela metodele și mijloacele adecvate cu contextele și mediile de instruire cele mai potrivite demersului educativ-compensator.

Bibliografie

- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Ionescu, M., (2010), (coord.), *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Vanemonde, București;
- Mușu, I., Taflan, A., (1997), (coord.), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Popescu, Al., (1993), *Terapia ocupațională și ergoterapia*, vol. I, Editura Cerna, București;
- Popovici, D.V., Matei, R., (2005), *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Editura Muntenia, Constanța;
- Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
- Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educational-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
- ***(2011), Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat;
- ***Planurile-cadru, programele școlare în vigoare;
- ***(2016), Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale, Institutul de Științe ale Educației;
- ***(2014), Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

Bucuresti, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Terapii specifice și programe de intervenție a fost structurată pentru clasele V-VIII din învățământul special, conform Planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMENCS nr. 3622/27.04.2018. Terapiile specifice și de compensare au alocate 10-12 ore pe săptămână.

Elaborarea disciplinei Terapii specifice și de compensare este întemeiată pe recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Programa de Terapii specifice și de compensare respectă prevederea articolului 2, alin. (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/5 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală. Disciplina Terapii specifice și de compensare vizează stimularea dezvoltării unei personalități armonioase a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din învățământul special de stat, având ca obiectiv atingerea unui nivel intermediar de formare a competențelor-cheie, care să reprezinte ulterior baza profilului de formare a absolvenților de liceu din învățământul special sau învățământul de masă cu profil tehnologic, după caz.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale cuprinse în prezenta programă școlară vizează dezvoltarea capacităților de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală pe durata ciclului de învățământ gimnazial special. Competențele specifice din prezenta programă școlară reprezintă etape progresive de dobândire a competențelor generale.

Activitățile de învățare structurate în prezenta programă ținesc stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihoindividual condiționat de nivelul de severitate al dizabilității intelectuale ușoare și moderate a elevilor din învățământul gimnazial special.

Vârsta mării școlarității este caracterizată de creșterea gradului de autonomie, luarea propriilor decizii, învățarea independentă, ca activitate fundamentală, precum și de diversificarea relațiilor sociale în afara microgrupului școlar. Elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au încă un grad înalt de dependență față de adult. Dezvoltarea conștiinței de sine și capacitatea de verbalizare a opiniilor proprii se impune cu impetuoșitate în vederea creșterii progresive continue a gradului de autonomie personală a acestora.

Conținuturile prezentei programe sunt un răspuns la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Conținuturile vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate (educație perceptiv-motrică, terapia tulburărilor de limbaj și comunicare, dezvoltarea limbajului, stimulare cognitivă etc.) în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltare individuală și de specificul grupului. Fundamentul planurilor de intervenție personalizată este reprezentat de profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) individuale.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru elevii cu dizabilități intelectuale

ușoare și moderate recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), cu orientare corectiv-compensatorie și practic-aplicativă, în manieră complementară.

În concluzie, prezenta programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia potențialul de dezvoltare și profilul de competențe al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt unice, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**
- 2. Dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv-motrice**
- 3. Dezvoltarea abilităților de emisie-recepție a mesajului oral**
- 4. Dezvoltarea abilităților în plan lexico-grafic**
- 5. Dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**
- 6. Dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii variate de viață**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern****Clasele a V-a – a VIII-a****1.1. Exersarea contactului direct și activități cu obiecte/ ființe din mediul înconjurător**

- Exerciții de observații libere și dirijate - dezvoltarea capacității senzoriale vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactile:
  - "Spune ce/cum/unde/când este!", "Găsește diferențele între obiecte/ imagini", "Ce obiect a dispărut?";
  - Zgomote diverse, voce/ strigă/ sunete produse de diverse obiecte sau instrumente muzicale, muzică specifică: vocală sau instrumentală, timbrul – sunete produse de diverse instrumente cu identificarea acestora înălțimea – diferența dintre "Forte" și "Pianissimo", direcția - deosebirea de ritm, durata sunetelor, durata pauzelor, să reacționeze la ordine muzicale ("O vioară mică", "De unde vine sunetul?", "De-a a baba oarba", "Telefonul fără fir", "Cine te- a strigat?", "Vocea șoptită");
  - Mirosoare familiare, caracteristice, de parfum: pâine proaspătă, usturoi/ ceapă, cacao, zahăr ars, oțet, vin, ulei, fum, frunze verzi, flori, brad, parfum de violete, crin, trandafir, liliac etc – activități de identificare, discriminare, grupare ("Ce miroase așa?", "Cum miroase?...plăcut/ neplăcut");
  - Degustări diverse ("Ce gust are?", "Îți place? Da sau Nu!");
  - "Traista fermecată". "Recunoaște obiectul cu ochii închiși".
- Exerciții de manipulari ("Ordinea din dulapul păpușii", "Spălăm vasele", "Aranjăm fructele în coș", "Alegem/ sortăm tacâmurile", "Aranjăm șervețelele", "Periem hainele din dulap", "Spălăm rufele", "Călcăm rufele", "Așezăm masa", "Îl îmbrăcăm pe Mihai", "Umplem aceste vase cu mâna/ pâlă/ lingura/ pipeta")
- Exerciții de acțiuni directe cu obiectele/ ființele ("Vizită la fermă/ grădina zoologică", "Mergem la magazin să ne aprovizionăm")

2. Dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv-motrice**Clasele a V-a – a VIII-a****2.1. Dezvoltarea mișcărilor fundamentale și a capacităților fizice**

- Exerciții pentru formarea gestului rectiliniu prin mișcare de translație de tip orizontal (dreapta-stânga, înainte-înapoi), de tip vertical (sus-jos), în ambele sensuri, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea direcției și a vitezei;
- Exerciții pentru formarea gestului rotativ – mișcare de rotație de la stânga la dreapta și invers, din interior spre exterior, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea distanței față de axul central (mobil și fix);
- Exerciții pentru formarea gestului scripto-plastic – mișcări variate, complexe, cu direcții multiple și cu amplitudine mică;
- Exerciții pentru formarea gestului polimorf – mișcări variate, complexe, pluridirecționale, de amplitudine mare;
- Exerciții pentru formarea gesturilor de oscilație a corpului și capului – balansarea înainte-înapoi, între limite determinate și într-un ritm dat;
- Exerciții pentru educarea forței, a capacității de a executa mișcări;
- Exerciții pentru educarea capacității de a-și doza efortul;
- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări la viteza dorită;
- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări în funcție de spațiu;
- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări din poziția statică sau din mișcare;
- Exerciții pentru educarea îndemânării;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru educarea flexibilității și fluidității, a formării capacității de a mișca corpul și obiectele fără a se lovi între ele; - Exerciții pentru educarea coordonării; - Exerciții pentru educarea gradului de continuitate și rezistență; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări, performanțe psihomotrice automatizate.
<p>2.2. Dezvoltarea mișcărilor fundamentale ale membrilor (superioare și inferioare), ale diferitelor segmente ale corpului în raport cu subiectul, cu unul sau mai mulți parteneri, cu sau fără suport material etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele superioare (Întinderea brațelor în față, sus, lateral și jos; Ridicarea brațelor, apoi coborârea și sprijinirea lor pe genunchi, cu lăsare pe vine; Rotirea brațelor din diferite poziții); - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele inferioare (Ridicarea alternativă, pe numărătoare, a genunchilor; Exerciții de dat cu piciorul într-o minge); - Exerciții pentru educarea mișcărilor care implică două sau mai multe mutații corporale: deget-mână, braț-picior, ansamblul corpului; - Exerciții pentru educarea capacității de coordonare motorie: oculo-manuală, auditiv-manuală, mână-ochi-picior etc.
<p>2.3. Dezvoltarea activităților motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală și verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de manipulare: pe bază de imitație, de comenzi verbale, de selecție și discriminare a mișcărilor; a unor obiecte de mărimi și naturi diferite; în scop de asamblare; - Exerciții pentru formarea capacității de mânăuire a instrumentelor și aparatelor didactice; - Exerciții pentru modificarea voluntară a mișcărilor; - Exerciții pentru educarea mișcărilor organelor fonatorii și a capacității de a produce sunete semnificative; - Exerciții pentru formarea capacității de asociere sunet-cuvânt și a capacității de a coordona sunetele în cuvânt și în mesaje cu semnificație; - Exerciții pentru formarea capacității de coordonare sunet-gest; - Exerciții pentru educarea mișcărilor ochilor (stânga-dreapta); - Exerciții pentru formarea abilităților de mișcări digitale, solicitate în actul grafic.
<p>2.4. Dezvoltarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru discriminarea culorilor: <ul style="list-style-type: none"> • Potrivirea unor jetoane de forme și culori diferite; • Formarea unui întreg din părți componente colorate diferit; • Așezarea pe grupe cromatice, de la deschis la închis, a diverse jetoane, cuburi, desene, figuri etc. pe criteriul identității cromatice; • Formarea de mulțimi (grupuri, grămezi) din diverse elemente desenate și colorate, pe criteriul identității cromatice sau a intensității cromatice.   - Exerciții pentru formarea capacității de operare cu culoarea, de folosire a culorii: <ul style="list-style-type: none"> • Sortare a diferitelor obiecte după criteriul culoare; • Exerciții de asociere culoare-obiect; • Activități de colorare după model; • Activități de amestecare a culorilor, rezultatul fiind alte culori.   - Exerciții pentru discriminarea formelor: <ul style="list-style-type: none"> • Potrivirea formelor; • Denumirea și sortarea formelor; • Realizarea formelor din diverse materiale: sfoară, sârmă, plastilină; • Realizarea formelor prin unirea punctelor;

Clasele a V-a – a VIII-a

- Completarea unor figuri geometrice.
- Exerciții pentru formarea capacității de operare cu forma, de folosire a formei:
  - Sortarea pieselor logice, după formă (de culori, mărimi și grosimi diferite) și utilizarea cuvântului care denumește figura respectivă;
  - Sortarea și gruparea după formă și mărime, formă și culoare;
  - Sesizarea unor procese de transformare a formelor în variante (balon umflat - balon dezumflat); transformarea unor figuri geometrice (din două triunghiuri dreptunghice se formează un dreptunghi); imagini diferite, bazate pe aceeași formă, același ritm, formă, culoare etc.
- Exerciții pentru formarea conduitei perceptiv-motrice de spațiu (spațiu fizic-spațiu cognitiv, în câmpuri specifice, lexic și grafic; în câmpul de configurație al mulțimilor; în câmpul de muncă; direcția într-un câmp spațial; zone de spațiu; aptitudini spațiale speciale):
  - Exerciții pentru recunoașterea și aprecierea unor distanțe (mărimi) în spațiul bidimensional (exerciții de încadrare a unor semne grafice între spațiile caietului; exerciții de măsurare cu rigla gradată; exerciții de schițare a unor planuri simple (planul clasei, al camerei copilului, al școlii); exerciții de reprezentare la scară; exerciții de citire a unor desene tehnice și a unor hărți ușoare);
  - Exerciții de recunoaștere și operare în spațiul tridimensional (exerciții de înțelegere și percepere a spațiului tridimensional).
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a duratei faptelor, acțiunilor, evenimentelor
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a ritmului și intervalului (exerciții de bătaie la diferite intervale, realizate cu diferite obiecte)
- Exerciții pentru formarea capacității de transpunere a spațiului în timp și invers

3. Dezvoltarea abilităților de structurare și emiteră a mesajului oral**Clasele a V-a – a VIII-a****3.1 Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare prin limbaj oral**

Etapa premergătoare formării/ dezvoltării abilităților de comunicare orală:

- Exerciții pentru dezvoltarea mobilității aparatului fono – articulador (antrenarea musculaturii buzelor, feței, limbii, mandibulei, vălului palatin);
- Exerciții pentru formarea respirației corecte;
- Exerciții pentru exersarea ritmului corect al vorbirii;
- Exerciții pentru dezvoltarea auzului fonematic (antrenarea atenției auditive, antrenarea memoriei verbale, antrenarea abilităților perceptiv – auditive);
- Exerciții pentru exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență).

Etapa formării/dezvoltării abilităților de vorbire reflectată și independentă:

- Exerciții de impostare a sunetelor deficitare (formarea bazei de articulare și emiteră sunetului);
- Exerciții de diferențiere a sunetelor izolate;
- Exerciții de formare a abilităților coarticulatorii (consolidarea sunetului în silabe, cuvinte și logatomi);
- Exerciții de diferențiere a sunetelor în silabe și cuvinte;
- Exerciții de automatizare a sunetelor în vorbirea spontană; - Exerciții de generalizare a abilităților de articulare a sunetelor țintă în structuri lingvistice specifice limbii române.

NOTĂ: Etapele mai sus prezentate sunt destinate cazurilor particulare ale elevilor care ajunși în ciclul gimnazial se confruntă încă cu tulburări de pronunție și vorbire.

Etapa activizării vocabularului pasiv și a extinderii volumului vocabularului activ:

- Exerciții de stimulare a achiziției de noi unități lingvistice;
- Exerciții de vehiculare a cuvintelor care exprimă însușiri sau raporturi dintre obiecte și fenomene (mărime, formă, culoare, poziții spațiale, poziție în timp, raporturi cantitative, etc.);

Clasele a V-a – a VIII-a

- Exerciții de antrenare a abilităților gramaticale;
- Exerciții de povestire în succesiune logică a unui fapt cunoscut;
- Exerciții de reproducere de povestiri cunoscute;
- Exerciții de compunere și descompunere de povestiri orale cu grade de dificultate diferite;
- Exerciții de adaptare a discursului verbal la diferite contexte sociale (lungime, adecvare, interlocutor).

3.2. Dezvoltarea abilităților de exprimare emoțională în comunicarea verbală

- Identificarea expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive);
- Exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico-facială adecvată;
- Exersarea exprimării modelelor mimico-faciale și gestuale (bucurie, tristețe, furie, supărare, uimire etc) după indicație verbală;
- Exerciții de asociere a conținutului verbal cu emoția adecvată;
- Jocuri cu marionete, jocuri de rol cu oferirea de mesaje cu componentă verbală și mimico-gestuală.

4. Dezvoltarea abilităților în plan lexico-grafic

Clasele a V-a – a VIII-a

4.1 Corectarea dislexo-disgrafiei

- Exerciții de identificare auditivă a structurilor fonetice (propoziția, cuvântul, silaba, fonemul):
  - Integrare propozițională simplă după suport imagistic;
  - Delimitarea cuvintelor din cadrul propoziției;
  - Identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvinte;
  - Despartirea cuvintelor în silabe și identificarea acestora;
  - Identificarea fonemelor în silabe;
  - Pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat;
  - Exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în diverse poziții.
- Exerciții de identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor:
  - Vizualizare, diferențiere, denumire a literelor;
  - Redarea gestuală a literelor;
  - Identificarea tactilă a literelor;
  - Construirea literelor din diverse materiale după model și în absența acestuia.
- Exerciții de citire a literelor mari și mici;
- Exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei;
- Exerciții de asociere fonem-literă-grafem:
  - Exerciții de selectare a literei dintr-un grup dat;
  - Exerciții de asociere literă – cuvânt ilustrat; asociere fonem-literă mare de tipar
  - Exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/cu ajutorul săgeților;
  - Scrierea cu majuscule și tastarea literei pe computer;
  - Transcriere din litera de tipar în litera de mână;
  - Dictări de litere.
- Exerciții de compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bi/plurisilabice cu literele însușite, după următoarea succesiune:
  - Cuvinte monosilabice de tip vocală - vocală, vocală – consoană și consoană – vocală;
  - Cuvinte monosilabice de trei litere;
  - Cuvinte bisilabice cu silabă repetitivă;
  - Cuvinte bisilabice cu structură: vocală – consoană - vocală;
  - Cuvinte bisilabice cu structură : consoană - vocală – consoană - vocală, în special cu labialele „p”, „b”, „m”, cu vibranta „r”, cu labiodentale („f”, „v”);

Clasele a V-a – a VIII-a

Cuvinte bisilabice cu structură : vocală - consoană - vocală - consoană; (elev, inel, oraș);

Cuvinte plurisilabice cu silabe deschise („pisica” „pepenele” etc);

Cuvinte din litere mobile (alfabetar);

Cuvinte mono/bi/plurisilabice cu litere date;

Cuvinte din silabe date;

Identifică litera /silaba lipsa dintr-un cuvânt dat (cu și fără suport imagistic);

Scrie cuvinte pe diverse liniaturi (tip I, tip II , dictando).

- Exerciții de diferențiere fonematică /grafică și vizuală a literelor care conduc la distorsiuni: „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o”;
- Exerciții de scriere și citire a cuvintelor cu dificultăți specifice limbii române:
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor care conțin „m” înaintea lui „p” și „b”;
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin diftongi și triftongi;
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin litere duble: „ ee”, „oo”, „nn”, „cc”;
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin „ii” și „iii”.
- Exerciții pentru sesizarea semnificației cuvintelor: sinonime, antonime, omonime (fără menționarea terminologiei lexicale):
  - Jocuri didactice cu cuvinte cu același sens, cu sensuri opuse sau cu sensuri diferite în funcție de context).
- Exerciții de lexie - grafie la nivel propozițional:
  - Exerciții de lexie a propoziției dezvoltate/fraze;
  - Exerciții de analiză a structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte; precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt; precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt);
  - Exerciții de scriere a propoziției analizate, prin copiere sau transcriere;
  - Scrierea corectă din punct de vedere ortografic și de punctuație a propoziției (majuscula, semnele de punctuație etc.);
  - Formarea de enunțuri pe baza de imagini sau cuvinte date, complexe;
  - Formarea de enunțuri prin ordonarea cuvintelor date, cu dificultăți variabile;
  - Completarea de enunțuri lacunare;
  - Exerciții de scriere după dictare a unor enunțuri complexe pe caiet/calculator;
  - Exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale dintr-un enunț.
- Exerciții de lexie - grafie la nivel de text:
  - Exerciții de citire a unui text (cu dificultăți variabile), în ritm propriu, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;
  - Exerciții de așezare corespunzătoare în pagină a unui text (data, titlul, alineat, spațiul dintre cuvinte);
  - Exerciții de selectare (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative, exclamative, interogative;
  - Exerciții de compunere a unui text cu suport imagistic complex sau pornind de la o tema dată;
  - Exerciții de povestire a unui text citit (cu și fără întrebări suport);
  - Exerciții de identificare a erorilor de scriere dintr-un text;
  - Exerciții de scriere după dictare a unor texte pe caiet/calculator;
  - Exerciții de autodictare de propoziții, poezii, ghicitori.

5. Dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**Clasele a V-a – a VIII-a****5.1. Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor**

- Exerciții pentru identificarea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător (“Arată-mi..!”, “Dă..!” “Caută..!”);
- Exerciții pentru recunoașterea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător (“Ce este...?”, “Recunoaște obiectul!”, “Arată ce- ți spun eu!”);

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asocieri obiect/ ființă- imagine (2D, 3D, fișe) ("Potrivește!"); - Exerciții de denumire: <ul style="list-style-type: none"> Denumeste pe categorii (mijloace de transport, anotimpuri, zilele săptămânii, lunile anului, articole vestimentare, animale sălbatice/ domestice); Denumeste verbe în acțiune ("Ce face fata/ băiatul/ femeia/ bărbatul?"); Denumeste funcția obiectelor uzuale ("Ce faci cu pensula?" - cu pensula pictăm, "Ce faci cu lingura?" - cu lingura mâncăm supa, "Ce faci cu lingurița?" – cu lingurița mâncăm tort).
<p>5.2. Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după caracteristici simple: textură, culoare, mărime, formă ("De- a culorile", "Baloane colorate", "Moale sau tare", "Cald sau rece", "Spune ce este rotund!" – mingea, inelul, balonul, soarele etc.); - Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit ("Mama și copilul", "Ordonăți, vă rog!", "Dulapul", "Frigiderul", "Haine de vară/ iarnă", "Mingi de tenis/ baschet"); - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor ("Cum este!"); - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit ("Caută perechi!", "Potrivește", "Identifică umbra").
<p>5.3. Dezvoltarea proceselor psihice</p> <p>Atenția</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date vizuale ("Dispariția", "Cuburile colorate", "Forme asemănătoare", "Copierea desenelor" incastre); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date auditive ("Vocea șoptită", "Localizarea zgomotelor", "Lectura labială", "Concus de sunete!", "Emitător de sunete", "Zgomot peste tot!"); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date tactile ("Colierul", transvazare). <p>Memoria vizuală și auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu- joc de extragere/ adăugare a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte percepute anterior ("Ghici ce lipsește!", "Ce a plecat!", "Ce a venit!"); - Exercițiu- joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini ("Formează perechi", "Caută la fel!", "Coșul cu...."); - Exerciții pentru memorarea vizuală a datelor simbolice ("Recunoașterea numerelor/ literelor/ simbolurilor"); - Exerciții de memorare a unui set de numere/ litere ("Repetă!", "Ce am spus!" , adresa/ număr de telefon); - Memorare de poezii și cântece. <p>Gândirea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identitate personală ("Pe mine mă cheamă..."; "Eu sunt...."; "Eu am...."); - Dezvoltare program EU-TU- EL/ EA ("Eu sunt.../ Tu ești.../ El este....", "Eu am..../Tu ai....El are.....", "Familia mea", "Cine este Andrei?"); - Exersare program DA-NU- NU ȘTIU! ("Tu ești fată?", "Tu vrei.....?"); - Exerciții pentru dezvoltarea capacității de orientare spațială însoțite de verbalizare, intuirea spațiului distinct de timp (aici- acolo, acum- apoi) ("Unde ești?", "Unde este baia?", "Unde este școala?", "Unde este cabinetul medical"); - Exerciții pentru înțelegerea serialității ("Ce urmează!" – formă, culoare, obiect, "Rame de tablouri", "Albastru, roșu, verde", "Cum a fost făcut acest desen", „Așază în ordine...! în funcție de obiect și culori,");   <ul style="list-style-type: none"> Ordine crescătoare/ descrescătoare (șir de numere); Momentele zilei prin raportare la programul propriu ("Ce pot face într- o zi?"), zilele săptămânii, lunile anului;

Clasele a V-a – a VIII-a

Înțelegerea șirului logic din cadrul unei acțiuni simple – exerciții de verbalizare/ realizare a mișcărilor și operațiilor unei acțiuni ("Ordinea în care ne îmbrăcăm"; "Rețeta de clătite").

- Exerciții de asociere:

Număr- cantitate: "Încercuiește 15 albine/ fructe/ obiecte/ mașini...";

Camere/ locuri cu denumirea funcțiilor: casa, farmacia, școala, cofetărie, magazin, piață, frizerie, spital; ("Baia- ne spălăm", "Bucătăria- mâncăm", "Farmacia- cumpărăm medicamente" etc.);

"Ce mâncăm?" (pâine, fructe, carne...), ce bem? (lapte, apă, ceai, suc...);

"Unde stă!" - haine în dulap/ mâncare în frigider;

"Care sunt animale domestice/ sălbatice?";

Emoții: vesel- râde, trist- plânge, furios- țipă;

"Cu ce se îmbracă fata/ băiatul/ mama/ tata/ bunica/ bunicul?";

"Cum este.."/ "Ce vezi.."- asociere anotimp- elemente caracteristice;

Meserii- unelte „Ce face profesorul...?", "A/ al cui este...", "Ce folosește profesorul?";

Mijloace de transport- pe unde merg/ câte roți/ câte uși/ cu motor/ fără motor.

- Exerciții de descompunere a acțiunilor complexe în simple și secvențiale;

- Exersarea programului - întrebări sociale;

- Exersarea programului - VREAU/ VĂD/ AM (substantiv+ adjectiv);

- Formarea/ dezvoltarea abilităților de formulare/ răspuns a unor întrebări (întrebări formulate și adresate de către elev): "Unde este mama? - Mama este la serviciu", "Unde este Mihai?- Mihai este acasă", "De ce este Mihai acasă?"- Mihai este bolnav;

- Exerciții ce implică noțiunea de cauzalitate ("De ce te doare?...pentru că m- am lovit!", "De ce se mișcă copacul?... pentru că bate vântul") și noțiunea de consecință logică ("Sunt ud pentru că plouă și nu am umbrelă!" / "Ce faci dacă plouă?...iau umbrela!")

- Răspunde liber la întrebarea de tipul Care?/ Ce?/ Cine? ("Care animal poate zbura?", "Ce formă au roțile unei mașini?", "Cine ne dă lapte?");

- Rezolvarea de probleme cotidiene simple/ complexe:

Exerciții pentru :

Percepția, recunoașterea și identificarea problemelor (obținerea obiectului care se află într-un loc inaccesibil);

Descompunerea problemei în elemente mai simple, de exemplu pregătirea mesei care presupune mai multe etape;

Planificarea modului de rezolvare a problemei;

Acțiune: rememorarea și reproducerea modului în care o problemă a fost rezolvată anterior;

Evaluarea modului în care a funcționat planul de acțiune, dar și schimbarea planului inițial, dacă este cazul (menținerea curățeniei în sala de clasă sau acasă).

- Coordonarea unor scheme de conduită cu un scop precis- exerciții practice pentru elaborarea unor produse (deprinderi de lucru).

Imaginația

- Jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual ("Casa", "Podul", "Trenul", "Castelul");

- Exerciții de realizare a unor desene libere sau cu temă dată ("Soarele", „Casa”, „Familia mea”, "Fata/ băiatul", „Om de zăpadă");

- Exerciții pentru completare de desene lacunare: fața, om, mașina, copac, casa, soare;

- Exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;

- Exerciții de povestire după imagini;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mimă/ pantomimă; - Joc de rol/ dramatizări ("De-a trenul/ mașina/ mama/ tata/ pompierul/ medicul/ profesorul/ bucătarul/ frizerul").
<p>5.4. Sintează perceptuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc- realizare de puzzle din 50-100 piese: diferite povești, cifre; - Joc- completări de imagini/ cuvinte/ propoziții/ povești lacunare.

6. Dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii variate de viață

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>6.1. Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social</p> <p>Inițiere – formarea prietenilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intercunoaștere și identificare a intereselor comune: completarea descriptivă a unei schemei date, identificarea punctelor comune etc.; - Activități de interrelaționare: completarea descriptivă a unei schemei date și prezentarea în fața clasei a descrierii colegului, sarcini de tipul "află două lucruri noi despre coleg în cinci minute" în echipe de câte doi etc. <p>Identificarea propriului loc în cadrul comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harta vizuală a vecinătății, comunității, cu verbalizare ("Eu sunt ... vecin, elev, tânăr" etc.).
<p>6.2. Identificarea emoțiilor diverse în contexte sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de asociere a imaginilor sugestive cu contextul adecvat (copilul a căzut de pe bicicletă-supărare, copilul a câștigat un premiu-bucurie, pisica nu poate coborî din copac-frică, copilul nu ajunge la raftul de sus-frustrare); - Vizionarea de filme sugestive și verbalizarea asupra emoțiilor personajelor.
<p>6.3. Autocontrolul emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de relaxare: respirația diafragmară, cântece dedicate, stop cu numărare până la zece etc.; - Activități în perechi: cursa cu obstacole (ținându-se de mână, elevii vor parcurge un traseu trecând peste/ pe sub obstacole pentru a ajunge la sosire și a găsi jumătatea lipsă a unei imagini, de ex.; dansul, în ritm foarte lent și foarte rapid, alternativ; jocuri care solicită concentrare etc.).
<p>6.4. Identificarea și adoptarea comportamentelor acceptabile social în mediul personal sau public</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea de filmări sugestive și verbalizarea asupra comportamentelor personajelor; - Realizarea filmărilor cu elevii în rolul personajelor, etalând comportamentul dezirabil în situația socială dată.
<p>6.5. Răspunde adecvat emoțiilor altora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de imitație după model, cu verbalizare; - Activități de educare a respectării limitelor (proprii/ale celorlalți) în procesul satisfacerii propriilor nevoi (Mihaela și-a uitat culorile acasă azi, ce poate face? Le ia pe ale colegei sau le solicită? etc.); - Joc de rol pe structură dată.
<p>6.6. Manifestarea interesului pentru interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități cu caracter interactiv ("Află cine dintre colegi cântă la un instrument, joacă jocul tău preferat" etc.); - Activități de lucru în perechi și grupuri mici.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Contactul direct cu mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate - Stimularea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive (jucării, obiecte cât mai naturale posibil și cât mai diverse, astfel încât structurarea lor să ia în considerare capacitatea manuală și constructivitatea materialului; ulterior, educația senzorială poate lua forma unor activități organizate metodic care să permită elevilor observări, analize, sinteze la nivelul tuturor analizatorilor)
Abilități motorii generale	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcările fundamentale – formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.) - Capacități fizice – forță, viteză, îndemânare, coordonare - Mișcări fundamentale ale membrilor - Activități motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală - Coordonare motorie prin intermediul limbajului
Schemă corporală și lateralitate	<ul style="list-style-type: none"> - Conștiința de schemă corporală proprie - Imagine corporală - Identificarea și denumirea părților corpului - Relația dintre corp și mediu - Stabilirea și exersarea lateralității (membră superioară, inferioară, ochi)
Structuri perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Culoare - Formă - Mărime - Capacitatea de orientare-organizare și structurare spațială - Capacitatea de orientare-organizare-structurare spațio-temporală
Terapia tulburărilor de limbaj Limbajul expresiv	<ul style="list-style-type: none"> - Antrenarea grupelor musculare implicate în procesul fonator – articulador - exerciții de gimnastică a musculaturii organelor fonoarticulatorii - Diferențierea respirației orale de cea nazală - exerciții de dirijare a scurgerii unde de aer prin cavitatea nazală și cea orală - Creșterea volumului respirator - exerciții de inspir expir culcat pe spate, în poziția șezând, vertical, exerciții de suflat în diverse instrumente, gimnastică respiratorie - Creșterea preciziei respiratorii – exerciții de suflat pentru stingerea/menținerea flăcării unei lumânări, a unui chibrit, exerciții de suflat pentru a face balonașe de săpun, pentru a le menține în aer - Prelungirea expirului în respirația verbală – exerciții de rostire prelungită a vocalelor, articulare prelungită și articulare scurtă, fie pe o singură respirație fie pe mai multe. Exercițiile se complică cu silabe, cuvinte, sintagme și propoziții - Educarea simțului ritmic – bătaie din palme, jocuri cu

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<p>ritm și mișcare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată; sincronizarea respirației cu mișcare mâinii și pronunția cuvântului/sintagmei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea sursei sonore și diferențierea stimulilor auditivi – exerciții de identificarea sursei sonore, localizarea sunetelor, diferențierea stimulilor - Receptarea și stocarea stimulilor verbali – exerciții de reprodus serii de sunete, silabe și cuvinte cu și fără semnificație; repovestirea unei povești, memorare poezii și cântece - Pregătirea componentei senzoriale a limbajului (conștiință fonologică, conștiință fonematică, auz fonematic) – exerciții de detecție, discriminare, identificare și comprehensiune cu foneme, cuvinte, sintagme și propoziții. Exerciții de diferențiere a sunetelor din natură, discriminare și identificare a vocilor umane și a diferitelor instrumente muzicale - Educarea vocii – exerciții cu voce șoptită și intensitate medie; exerciții de vocalizare în registru mediu, acut, grav în ritm lent, moderat, rapid - Formarea bazei de articulare și emiterea sunetelor; - Diferențierea sunetelor izolate pe următoarele criterii: nazale vs orale, surde vs sonore, sunete cu loc de articulare comun vs sunete cu loc de articulare diferit - Consolidarea sunetelor și dezvoltarea abilităților coarticulatorii – exerciții de consolidare în silabe, cuvinte, logatomi - Diferențierea în silabe și cuvinte pe baza principiului perechilor minimale (structuri lingvistice care se deosebesc sonor datorită unui singur sunet) – exerciții de analiză și sinteză fonematică, exerciții de diferențiere a sunetelor nazale de cele orale, surde de cele sonore, sunete cu loc de articulare comun de cele cu loc de articulare diferit la nivelul silabelor, cuvintelor și logatomilor - Dezvoltarea abilităților de comunicare – exerciții de antrenare a sunetelor în propoziții și texte, jocuri de rol, frământări de limbă, recitare, repovestire, compuneri libere - Îmbogățirea precizarea și activizarea vocabularului – exerciții de denumire de imagini, definire de cuvinte date, construirea de familii de cuvinte. Exerciții cu sinonime și antonime, de delimitare la nivel propozițional a sensurilor cuvintelor, de elaborare de propoziții și texte. Exerciții de generare a formei de plural, a acordului dintre subiect și predicat, de completare a spațiilor lacunare cu structurile gramaticale absente. Exerciții de povestire după imagini, repovestire a unei povești sau a unui eveniment de viață - Conținutul emoțional al comunicării – exerciții de indentificare a emoțiilor, de exprimare mimico-gestuală a acestora; exerciții de completare a mesajului verbal cu cel mimico-gestual; jocuri de rol

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
<p>Terapia tulburărilor de limbaj</p> <p>Limbajul scris-citit</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de discriminare auditivă a fonemelor în variate situații (în cadrul propoziției, a cuvântului, a silabei), cu/fără suport concret-intuitiv (imagini, sunete sau informații auxiliare) - Activități de construire în plan concret (personalizarea literelor din numele propriu) sau în plan conceptual („spune cuvinte care încep cu sunetul „F”) - Activități de scriere a grafemelor în diferite situații: independent, după dictare, în planul paginii, în planul tablei, utilizând instrumente de scris variate (carioca, stilou, tastatură) - Activități de scris-citit după structuri date (vocală-vocală, cuvinte mono/bisilabice etc.) sau după formatul dat (litere mobile, diferite liniaturi ale caietelor etc.) - Activități de prevenire/corectare a situațiilor cu grad înalt de confuzie fonematică sau grafologică pentru sunetele/grafemele „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-l”, „a-o” și de utilizare corectă a regulilor de ortografie, cu variate forme de suport concret-intuitiv; - Activități de dezvoltare a vocabularului prin tehnicile de sinonimie, antonimie și omonimie - Activități de scris-citit utilizând principiile de ierarhizare multiple (de la simplu la complex, de la propoziție la text, de la suport imagistic la creație liberă după o temă dată, etc.)
<p>Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea capacității de discriminare tactilă, vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă - Dezvoltarea capacității de identificare a diferitelor texturi, imagini, sunete, gusturi, mirosuri - Dezvoltarea capacității de recunoaștere a specificității materialului, imaginii, sunetului, gustului, mirosului - Remedierea dificultăților de percepție - Exersarea unor activități de percepție - Dezvoltarea noțiunilor adecvate simțului tactil, vizual, auditiv, gustativ, olfactiv - Integrarea senzorialității în domeniul cognitiv
<p>Sortarea, clasificarea, compararea obiectuală și imagistică</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tactil: identificare materiale, forme, consistență, rezistență, greutate, temperatură etc. - Vizual: culori, dimensiuni, poziții- direcții, forme plane, volume, calitățile luminii - Auditiv: sunete diverse, muzică vocală/ instrumentală, intensitate, direcție, înălțime - Gustativ: dulce, amar, sărat, acru - Olfactiv: miros familiar, plăcut/ neplăcut, lichid, parfum, caracteristic de fum, frunze verzi/ uscate, brad, flori
<p>Procese psihice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea atenției - Exersarea atenției vizuale și a observației - Dezvoltarea capacității de concentrare a atenției și a dexterității digitale - Dezvoltarea capacității de reacție rapidă - Dezvoltarea capacității de comparare,ordonare - Exersarea coordonării ochi- mână

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea atenției auditive, atenției vizuo- auditive - Dezvoltarea atenției vizuale și agilitatea digitală - Dezvoltarea memoriei vizuale și auditive - Organizarea percepției spațiale - Exersarea diferitelor structuri ale memoriei - Exersarea memoriei vizuale spațiale - Dezvoltarea capacității de analiză și memorizare a datelor vizuale simbolice - Exersarea memoriei logice spațiale - Exersarea capacității de memorare într- o ordine dată. - Dezvoltarea gândirii - Organizarea percepției spațiale - Analiză și sinteză perceptuală - Comparație - Serialitate/ secvențialitate - Asocieri - Dezvoltarea imaginației - Asamblare în plan obiectual și imagistic - Desene libere sau cu temă dată - Completare de imagini/ cuvinte/ propoziții/ povești lacunare - Joc de rol/ dramatizări
Tehnici de modelare comportamentală	<ul style="list-style-type: none"> - Autocunoastere și dezvoltarea comunicării: <ul style="list-style-type: none"> • „Eu sunt...” (trăsături de caracter) • „Mie îmi place ...” (interese, preferințe personale) • „Mă simt ...” (identificarea emoțiilor diverse) - Autoevaluare: <ul style="list-style-type: none"> • „Rezultatele mele” (valorificarea școlară, socială și extrașcolară) - Responsabilizare școlară: <ul style="list-style-type: none"> • „Eu sunt ...” (roluri, responsabilități, în școală și comunitate, organizare) - Dezvoltare compensatorie: <ul style="list-style-type: none"> • „Ce știu/ce pot eu mai bine acum?” (resurse interne compensatorii) • „Tehnicile mele” (identificarea și utilizarea tehnicilor asistive optime)

Sugestii metodologice

Structura programei terapiilor specifice și de compensare la nivelul învățământului special gimnazial pentru elevii ce prezintă dizabilități mintale ușoare și moderate include două mari direcții de acțiune: 1 – permite continuitatea pe axa simplu-complex a intervențiilor specifice și compensatorii prin realizarea trecerii de la nivelul primar la cel gimnazial, precum și, 2 – permite reveniri/completări/insistări atunci când heterocronia evoluției elevilor o necesită. În acest sens, se observa faptul că „evoluția” competențelor specifice reiau aspectele fundamentale propuse în etapa învățământului special primar, adăugând aspectele evolutive pentru aceleași competențe.

Completarea tabloului de competențe generale și specifice se realizează și prin fenomenul de transfer de bune practici, fiind dezvoltate, diversificate și consolidate acele „ancore” cognitive, emoționale, multisenzoriale, psihomotrice și comunicaționale care vor accesibiliza, activa, exprima și mobiliza elevul pe toate palierele dezvoltării sale, astfel:

- se vor păstra orientările de tip optim-perceptiv și optim-responsiv, accesând aria intereselor și a aptitudinilor din diverse compartimente ale propriei personalități. Includerea acestor arii de interese și aptitudini vor ajuta la formarea unei baze motivaționale cu impact pentru toate domeniile de intervenție specifică și compensatorie. Acest fapt se evidențiază cel mai bine în domeniul stimulării cognitive în corelație cu dezvoltarea socio-emoțională și psihomotrică a elevilor din ciclul gimnazial.
- strategiile didactice moderne se vor adecva intereselor și capacităților elevilor, unde deschiderea pentru cooperare, participare activă și evaluare funcțională corectă a acestora vor deveni indicatori și baze ale unei integrări socio-profesionale ulterioare.

Aici, raportul – individualizat și în continuă formare al fiecărui elev – între nevoi și interese, trebuie fin ajustat prin intermediul intervențiilor specifice și de compensare, astfel încât să poată fi valorificat/ maximizat ulterior prin inserția socială și profesională.

Modul de organizare a formelor concrete de intervenție specifică și de compensare va respecta specificațiile ordinului 3622/2018, astfel:

- în funcție de tipul și gradul de severitate al dizabilității intelectuale;
- individual sau în grupuri mici (2-3 elevi);
- în ședințe de aproximativ 15-45 de minute;
- în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul;
- în colaborare cu profesorul de psihopedagogie specială sau în colaborare cu profesorul educator.

Bibliografie

- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihoepedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
- Vlad, M., Meran, M., (2011), *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – Conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
- Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer-Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Ed. Spiru Haret, Iași;
- Vrăsmaș, E., Mușu, I., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj, intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- *** (2008), *Programa Școlară pentru Terapia Tulburărilor de limbaj, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Balaban Marina	Centrul Județean de Asistență și Resurse Educaționale, Constanța
Crețu Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Cosma Pompilia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Ioniță Violeta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean, Constanța
Radoslav Simina Ioana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Vlahopol Luiza Ștefania	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Neguțu Veronica	Inspectoratul Școlar județean Constanța

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Elaborarea disciplinei Kinetoterapie este întemeiată pe recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Programa de Kinetoterapie potrivit articolului 2, alin. (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/5 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală. Disciplina Kinetoterapie vizează stimularea dezvoltării unei personalități armonioase a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoară și moderate din învățământul special de stat, din ciclul gimnaziului .

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale cuprinse în prezenta programă școlară vizează dezvoltarea capacităților de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală pe durata ciclului de învățământ gimnazial special. Competențele specifice din prezenta programă școlară reprezintă etape progresive de dobândire a competențelor generale.

Activitățile de învățare structurate în prezenta programă țintesc la stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihoindividual condiționat de nivelul de severitate al dizabilității intelectuale ușoare și moderate a elevilor din învățământul gimnazial special.

Conținuturile prezentei programe sunt un răspuns la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Conținuturile vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltare individuală și de specificul grupului. Fundamentul planurilor de intervenție personalizată este reprezentat de profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) individuale.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), cu orientare corectiv-compensatorie și practic-aplicativă, în manieră complementară.

În concluzie, prezenta programă școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia potențialul de dezvoltare și profilul de competențe al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt unice, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competențe generale

- 1. Prevenirea și corectarea dizabilităților fizice, în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului**
- 2. Reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite**
- 3. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, lateralitatea) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative**
- 4. Dezvoltarea motricității generale în context social- integrator**

Clasele a V-a – a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prevenirea și corectarea dizabilităților fizice, în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Educarea unei atitudini corecte în vederea prevenirii apariției deficiențelor la nivel structural</p> <p>- Exerciții fizice dinamice (active, de respirație, aplicative, de redresare, de relaxare).</p>
<p>1.2. Corectarea dizabilităților fizice existente la nivelul coloanei vertebrale, toracelui, membrilor superioare sau membrilor inferioare</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea dizabilităților la nivelul capului – gâtului;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea cifozei:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tonifierea și scurtarea mușchilor spatelui, în special în regiunea dorsală și lungirea mușchilor anteriori ai trunchiului; ➤ Corectarea dizabilităților secundare care au apărut în regiunile învecinate: cap și gât înclinate anterior, umeri proiectați anterior, bazin retrovers, genunchi în semiflexie. <p>- Complex de exerciții pentru corectarea lordozei;</p> <p>- Exerciții pentru relaxarea musculaturii paravertebrale;</p> <p>- Exerciții pentru refacerea mobilității articulațiilor intervertebrale;</p> <p>- Exerciții pentru stabilizarea coloanei vertebrale și corectarea curburilor patologice.</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea scoliozei</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pozitionări; ➤ Exerciții pentru creșterea și refacerea mobilității articulare și musculare; ➤ Exerciții pentru tonifierea musculaturii afectate în regim de alungire și scurtare; ➤ Exerciții pentru creșterea forței și rezistenței musculare. <p>- Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului.</p>
<p>1.3. Corectarea și redresarea dizabilităților fizice secundare apărute pentru a compensa dizabilitățile fizice primare.</p> <p>- Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare în dizabilitățile fizice ale coloanei vertebrale;</p> <p>- Exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului în dizabilitățile fizice ale coloanei vertebrale și/ sau ale membrilor inferioare;</p> <p>- Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente ale toracelui și mărirea elasticității cutiei toracice.</p>
<p>1.4. Formarea reflexului de atitudine corectă a corpului în activitățile statice și în cele dinamice</p> <p>- Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale;</p> <p>- Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora;</p> <p>- Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului.</p>

2. Reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Decontracturarea</p> <p>- Rostogoliri laterale la saltea;</p> <p>- Rulări posterioare din ghemuit.</p>

<p>2.2. Schimbarea posturii - Posturări relaxante/ facilitatorii.</p>
<p>2.3. Reeducarea hipotoniei , a spasticității sau a spasmelor intermitente - Exerciții de mobilizare activo-pasivă; - Exerciții de mobilizare activă liberă.</p>
<p>2.4. Tonifierea grupelor musculare antagoniste musculaturii spastice - Exerciții de tracțiune/ împingere; - Exerciții de aruncare a unor obiecte portative cu membrele superioare; - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare.</p>
<p>2.5. Reeducarea echilibrului dinamic și static - Deplasare pe un traseu impus; - Exerciții de redresare pasive, pasivo-active sau active; - Mers pe partea lată/ îngustă a băncii de gimnastică.</p>

3. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, lateralitatea) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1. Organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii / a partenerului; - Exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă/ pe un coleg.</p>
<p>3.2. Dezvoltarea lateralității - Sărituri de pe un picior pe altul, pe un traseu impus; - Exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă; - Exerciții de aruncare și prindere a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini, în funcție de dimensiunile obiectelor.</p>
<p>3.3. Educarea/ reeducarea prehensiunii în vederea construirii comportamentelor adaptative - Exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite; - Exerciții de înșurubat-deșurubat/ apăsarea pe întrerupător pentru aprinderea-stingerea becului; Probe de evaluare: <ul style="list-style-type: none"> ➤ apucarea unui băț de chibrit așezat pe birou; ➤ încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între două degete; ➤ "pensa de cheie"; ➤ "pensa de scris"; ➤ agățarea de o bară; ➤ purtarea unui geamantan; ➤ prinderea unui creion cu două degete apropiate (index și medius); ➤ Fișa Anexa 1 </p>

4. Dezvoltarea motricității generale în context social- integrator

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.1. Stimularea motricității copilului pentru dezvoltarea capacităților motrice deficitare - Exerciții pentru dezvoltarea/ creșterea rezistenței; - Exerciții pentru dezvoltarea/ creșterea vitezei.</p>
<p>4.2. Corectarea/ însușirea deprinderilor motrice de bază - Exerciții de învățare/ corectare a săriturii (școala săriturii); - Exerciții pentru educarea/ corectarea aruncării/ prinderii.</p>

Clasele a V-a – a VIII-a**4.3. Ameliorarea capacității de efort, ca element pregător în activitățile fizice și sportive adaptate**

- Alergare de durată;
- Jocuri de mișcare desfășurate pe o perioadă de timp mai mare;
- Trasee utilitar- aplicative.

4.4. Reeducarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană

- Ștafete și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși);
- Exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior etc).

NOTĂ: competențele și activitățile mai sus prezentate sunt destinate cazurilor particulare ale elevilor care ajunși în ciclul gimnazial se confruntă încă cu tulburări locomotorii și motricitate

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Trasee terapeutice pe tipuri de dizabilități fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea simțului ritmic – bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată; sincronizarea respirației cu mișcare mâinii; - Capacitatea de orientare-organizare și structurare spațială; - Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate; - Stimularea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive (jucării, obiecte cât mai naturale posibil și cât mai diverse, astfel încât structurarea lor să ia în considerare capacitatea manuală și constructivitatea materialului; ulterior, educația senzorială poate lua forma unor activități organizate metodic care să permită elevilor observări, analize, sinteze la nivelul tuturor analizatorilor).
Trasee terapeutice pe afecțiuni neuromotorii	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcări ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși); - Adoptarea unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior etc).
Schema corporală, lateralitatea și prehensiunea	<ul style="list-style-type: none"> - Conștiința de schemă corporală proprie; - Imagine corporală; - Identificarea și denumirea părților corpului; - Relația dintre corp și mediu; - Stabilirea și exersarea lateralității (membre superioare, inferioare, ochi).
Capacități motrice, deprinderi și priceperi motrice, capacitate de efort	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcările fundamentale – formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.); - Capacități fizice – forță, viteză, îndemânare, coordonare; - Mișcări fundamentale ale membrelor; - Activități motrice de manipulare.

Sugestii metodologice

Kinetoterapia este un serviciu educațional oferit elevilor cu nevoi speciale, cu scopul de a facilita accesul la activitățile instructiv-educative.

Rolul kinetoterapeutului care lucrează în școală este să:

- contribuie la creșterea capacității elevilor cu cerințe educaționale speciale de a se deplasa între diferite zone ale școlii (săli de terapii specifice, toaletă, curtea școlii, cantina) ;
- contribuie la ameliorarea dizabilităților locomotorii care împiedică participarea la activitățile instructive-educative (exemplu: Un copil cu tulburări din spectrul autist poate prezenta tulburări de control și coordonare a brațelor care pot afecta capacitatea de a utiliza instrumentele de scris sau diferite instrumente de comunicare. Un copil cu cifo-scolioză poate prezenta tulburări de echilibru care pot afecta capacitatea copilului de a menține poziția în ortostatism în mod independent)

Kinetoterapia este un serviciu oferit copiilor cu nevoi speciale , care prezintă dificultăți de adaptare și participare la activitățile din cadrul școlilor. Așadar dacă un copil prezintă un diagnostic ce nu îi afectează gradul de participare la activitățile zilnice din școală, serviciul de kinetoterapie nu este necesar.

Etapele procesului de evaluare inițială

Este recomandat ca procesul de evaluare și interpretare a datelor să se facă din perspectiva participării/ neparticipării la activitățile zilnice din școală.

Dacă se identifică factori care afectează gradul de participare al elevului la activități, se trece la determinarea factorilor implicați care pot afecta procesul instructiv-educativ. Aceștia pot avea legătura cu:

- 1) Activitatea - elevul poate prezenta dificultăți în realizarea unor sarcini legate de activitățile zilnice din timpul orelor. (exemplu: nu poate mânui instrumentele școlare, prezentând tulburări de echilibru în timp ce se deplasează către diferite săli de curs, de asemeni poate prezenta tulburări de echilibru la urcarea și coborârea scârilor etc)
- 2) Structura și funcția corpului- tulburări ale funcțiilor corpului (forța musculară, rezistența)
- 3) Factori de mediu-copilul poate avea nevoie de adaptarea mobilierului pentru a îmbunătăți nivelul de participare.

Etapa I: Chestionarea profesorului, părinților/ tutorelui

Prin chestionarea profesorilor și a părinților/ tutorilor putem afla informații despre:

- care sunt așteptările și îngrijorările legate de desfășurarea activității zilnice a elevului;
- care este opinia profesorilor și a părinților legate de felul în care se comportă elevul în momentul prezentării ;
- ce strategii au fost aplicate în trecut pentru a ameliora dizabilitatile constatate;
- care sunt punctele tari ale elevului, interesele și motivația.

Etapa II: Analiza dosarului personal

În această etapă se efectuează analiza dosarului personal pentru a identifica posibilele afecțiuni relevante și de ce alte servicii educaționale mai beneficiaza sau a beneficiat în trecut.

Etapa III: Analiza nivelului de participare la activitățile din școală

Utilizând instrumentele pe care le consideră potrivite , terapeutul trebuie să analizeze abilitatea elevului de a îndeplini sarcinile zilnice legate de mediul instructiv-educativ (deplasarea către clase, finalizarea temelor etc.). Trebuie notate și aspectele legate de dependența sau independența elevului în finalizarea sarcinilor.

În vederea eficientizării procesului de evaluare propunem un model de fișă orientativă ce poate fi utilă kinetoterapeuților care lucrează în mediul școlar.

Etapa IV: Analiza structurilor corpului și a funcțiilor în raport cu restricțiile identificate

În această etapă sunt evaluate performanțele funcționale (forță, rezistență, coordonare). Este necesară utilizarea instrumentelor adecvate pentru a evalua abilitățile funcționale.

Kinetoterapeutul trebuie să noteze în fișa de observație modul în care tulburările abilităților funcționale afectează nivelul de participare la activitățile instructiv-educative.

Etapa V: Analiza datelor și planificarea activităților de kinetoterapie

În urma evaluării se întocmește planificarea anuală a activităților având ca document de referință programa școlară în vigoare. Dacă în urma evaluării sunt identificați elevi care încă nu au asimilat competențele descrise în programa în vigoare, se impune întocmirea unui plan de intervenție personalizat.

ANEXA 1.1.

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ PARTICIPAREA LA CLASĂ

Așezarea

- stă într-o bancă normală
- stă pe un scaun normal
- poate menține poziția verticală, așezat pe un scaun
- poate să rămână așezat pe durata activității
- menține poziția verticală în timpul așezării pe podea

Transferul

- scaun
- independent
- cu ajutor

Menținerea echilibrului

- în ortostatism
- la apucarea diferitelor obiecte
- în așezat
- când adună obiecte de pe podea
- când se deplasează pe hol
- când pregătește rucsacul

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com>

ANEXA 1.2.

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

**FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
MOBILITATEA FUNCȚIONALĂ ÎN CLASĂ**

Funcționalitatea abilităților

Da Parțial Nu

Merge independent in clasă?

Se deplasează fără să se lovească de obiecte?

Se deplasează fără să se lovească de persoane?

Se deplasează cu echilibru adecvat?

Se deplasează și transportă obiecte?

Efectuează sarcinile de la clasă?

Rezistența

Ce echipamente folosește elevul pentru a se deplasa ?

 baston cârje cadru independent

Elevul folosește echipamente alternative pentru a se deplasa ?

 scaun cu roțile scaun cu roțile electric se târâie

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>**ANEXA 1.3.**

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

**FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
DEPLASAREA ÎN SCAUNUL CU ROTILE ÎN CLASĂ**

Funcționalitatea abilităților Da Parțial Nu

Trage frânele?

Se poate transfera de pe scaunul cu roțile pe scaunul normal?

Se poate transfera de pe scaunul cu roțile pe podea?

Se deplasează cu scaunul cu roțile în clasă independent ?

Rotește scaunul către stanga / dreapta ?

Poate ocoli persoane / obiecte ?

Deschide/ închide uși ?

Poate transporta obiecte ?

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

ANEXA 1.4.

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

**FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
MOBILITATEA FUNCȚIONALĂ ÎN ȘCOALĂ**

Funcționalitatea abilităților Da Parțial Nu

Se deplasează de la autobuz către sala de clasă ?

Poate urca și coborî o bordură ?

Poate urca / coborî o rampă ?

Se deplasează de la sala de clasă către sala de terapii ?

Se deplasează de la sala de clasă către sala de sport/ terenul de sport ?

Se deplasează de la sala de clasă către cantină ?

Se deplasează pe suprafețe denivelate ?

Deschide/ închide uși ?

Prezintă ritm adecvat în deplasare ?

Poate parcurge independent o distanță de cel puțin 15 m ?

Poate parcurge independent o distanță de peste 15 m ?

Prezintă rezistență ?

Urcă scările ?

 fără a se sprijini de balustradă cu sprijin de balustradă treaptă cu treaptă câte o singură treaptă păstrează rândul cu colegii rezistență adecvată cu sprijin

Coboară scările ?

 păstrează rândul cu colegii rezistență adecvată cu sprijin

Utilizează liftul ?

 independent din toate punctele de vedere cu sprijin pentru a intra și a ieși din lift la timp solicită ajutor pentru a apăsa butoanele

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

ANEXA 1.5.

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

**FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
ABILITĂȚI DE AUTOÎNGRIJIRE**

Îmbracarea

- își menține echilibrul în timp ce se îmbracă / dezbracă
- Rutina școlară agață haina și rucsacul în cuier
- descuie dulapul
- parcurge rutina școlară
- prezintă comportament adecvat în timpul orei de curs
- găsește clasele la care are diferite cursuri

Păstrarea rândului:

- poate păstra rândul cu colegii
- nu se lovește de alți colegi
- poate ocupa orice poziție în rând

Toaleta

- poate merge independent la toaletă (urinare)
- poate merge independent la toaletă (defecație)
- se șterge cu hârtia igienică
- se spală pe mâini
- folosește săpunul
- își usucă mâinile
- menține echilibrul la chiuvetă
- solicită sprijin pentru îmbracare/ dezbrăcare
- solicită sprijin pentru a se așeza / ridica de pe toaletă
- deschide/ închide ușa de la toaletă

Cantina

- poate căra tava fără să își piardă echilibrul
- se spală pe mâini după ce termină masa
- se așează / ridică de pe scaunul de la cantină în mod independent
- curăță masa după ce termină de mâncat

Transport

Urcarea în mașină/autobuz

- independent
- cu rampă pentru urcare
- solicită sprijin

Coborârea din mașină / autobuz

- independent
- cu rampa pentru coborâre
- solicită sprijin

Mersul pe culoar

- independent
- solicită sprijin

Așezarea pe scaun

- independent
- solicită sprijin

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

ANEXA 1.6.

Numele și prenumele elevului .....

Diagnosticul .....

**FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
TERENUL DE SPORT/ ACTIVITĂȚI DE EDUCAȚIE FIZICĂ**

Funcționalitatea abilităților Da Parțial Nu

Alergare

Galop

Săritura înainte

Săritura peste obstacol

Săritura în sus

Săritura cu coarda

Săritura pe piciorul drept

Săritura pe piciorul stâng

Prinde mingea

Lovește mingea

Aruncă mingea

Abilități deosebite legate de jocul cu mingea

Schema corporală

Coordonarea mișcărilor

Poate lovi braț cu picior opus

Conștientizarea riscurilor de rănire

Rezistența

Viteza

Cățărarea

Participarea la jocuri

Memorează și execută toți pașii unui joc sportiv

Poate respecta regulile jocurilor

Echilibru

- stă într-un picior (drept) _____ secunde
- stă într-un picior (stâng) _____ secunde
- merge pe o linie
- poate merge vârf la călcâi pe o linie dreaptă
- poate merge în echilibru pe o bancă

Tonus muscular

 hipertonic hipotonic neurotipici altele

Amplitudinea de mișcare

(se notează deficitul) membrelor superioare membrelor inferioare gât / coloană vertebrală

Forța musculară

(se notează deficitul)

 membrelor superioare membrelor inferioare abdomen

Dispozitive adaptate pt autoîngrijire

(dacă utilizează)

Observații

Preluată și adaptată de pe <https://www.yourtherapysource.com/>

ANEXA 2**LISTA DE INSTRUMENTE DE EVALUARE
PENTRU EVALUĂRILE INIȚIALE, SUMATIVE ȘI FINALE**

- Somatoscopie generală și segmentară
  - Examinarea somatoscopică instrumentală
  - Probe de evaluare a prehensiunii
  - Probe de evaluare a mersului
  - Dinamometria
  - Sistemul de Clasificare a Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
    - Evaluarea Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Measure)
    - Inventarul pediatric de evaluare a dezvoltării (Pediatric evaluation of disability inventory)
  - Testul de triere Brigance
  - School functional assessment (pentru testarea nivelului de participare la activitățile școlare)
    - Măsurarea cu goniometrul
    - Testarea musculară manuală
    - Indicele de masă musculară
    - Scala Tardieu (pentru măsurarea spasticității)
    - Scala Ashworth modificată (testarea tonusului)
    - Reflexele de dezvoltare (testarea tonusului)
    - Scala de echilibru Berg
    - Testul de mers de 6 minute (testarea funcției aerobice)
    - Tensiune, ritm cardiac, frecvență respiratorie
- Orice alt instrument de evaluare pe care îl considerați relevant

ANEXA 3

Școala .....

An școlar.....

**PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT/ INDIVIDUALIZAT
PENTRU KINETOTERAPIE**

1. NUMELE ȘI PRENUMELE ELEVULUI: .....

2. VÂRSTA: .....

3. CLASA: .....

4. DIAGNOSTIC: .....

.....

.....

Rezultatele evaluării complexe: .....

.....

Competențe generale (de atins până la sfârșitul anului școlar): .....

.....

.....

Competențe specifice semestrul 1: .....

.....

.....

Competențe specifice semestrul 2: .....

.....

.....

Evaluare finală: .....

.....

.....

Concluziile la sfârșit de an școlar:

Bibliografie

1. Clayton-Krasinsky, D., McEwen, M., (2008), *Pathways: A decision-making model*;
2. *** (2011), *School-based occupational therapy and physical therapy practice guide*, NYC Department of Education, Fall;
3. *** (2008), *Programă școlară Kinetoterapie clasele I-X*, aprobată prin OM nr.5235/ 01.09.2008
4. <https://www.yourtherapysource.com/>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Oana PAHON, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
Crucianu Mihai	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori,, Constanța
Chiricuță Mircea	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul” Constanța
Tofan Ana Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul” Constanța
Pocora Marinela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Constanța

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programă școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

„**Consilierea** este un proces complex ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții care impun o pregătire profesională de specialitate.” (Băban, A., 2003).

„Termenul de consiliere descrie relația interumană de ajutor (...), o relație de alianță, de participare și colaborare reciprocă” (Ivey, 1994, apud. Băban, A., 2003).

În sens larg, consilierea școlară reprezintă un proces intensiv de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (profesori, părinți, tutori și autorități școlare). Rolul consilierii este unul proactiv, ce presupune prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor.

Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică: familie – copil - școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului.

Consilierea psihopedagogică are drept obiectiv în școală dezvoltarea unui sistem coerent de scopuri în viață și întărirea comportamentului intenționat. O persoană orientată spre scop este capabilă să pună în acțiune modele alternative de comportament, să abordeze problemele de viață din perspective diferite, dar fără a se cantona rigid în anumite soluții prefabricate (Tomșa, 2000).

Prin urmare, în procesul de consiliere se încearcă „provocarea” unei schimbări voluntare în atitudinile și comportamentul clientului, astfel încât persoana sau grupul „să funcționeze optim din punct de vedere psihosocial” (Băban, 2003).

Consilierea școlară are ca scop fundamental sprijinirea clientului (elev, profesor sau părinte), pentru ca acesta să devină capabil să se ajute singur, să se înțeleagă atât pe sine însuși, cât și realitatea înconjurătoare. Prin urmare, sarcina consilierului școlar nu este de a da sfaturi, ci de a ajuta ca persoana aflată în dificultate să devină aptă să-și rezolve singură problemele cu care se confruntă.

Există mai multe *tipuri de consiliere*:

- Consilierea educațională - furnizarea de repere psihoeducaționale pentru sănătatea mentală, emoțională, fizică, socială și spirituală a copiilor;
- Consilierea informațională - oferirea de informații pe domenii, teme specifice;
- Consilierea de dezvoltare personală - formarea de abilități și atitudini care permit o funcționare personală și socială flexibilă și eficientă în scopul atingerii stării de bine;
- Consilierea suportivă - oferirea de suport emoțional, apreciativ, material;
- Consilierea vocațională - dezvoltarea capacității de planificare a carierei;
- Consilierea de criză - asistarea psihologică a persoanelor aflate în dificultate;

În cadrul consilierii, cunoașterea se transformă în autocunoaștere (consilierea individuală) și intercunoaștere (consiliere de grup).

Evaluarea psihologică reprezintă investigarea și evaluarea felului în care funcționează psihicul unei persoane. Acest proces cuprinde:

- evaluare cognitivă și neuropsihologică (atenția, memoria, concentrarea etc.);
- evaluare comportamentală;
- evaluare bio-fiziologică (reacții);
- evaluare subiectiv-emoțională (felul specific în care reacționează o persoană în funcție de anumiți stimuli, situații etc.);
- evaluarea personalității și a mecanismelor de adaptare/aparare;
- evaluarea unor aspecte psihologice specifice cuplului, familiei sau altor grupuri;
- evaluarea contextului familial, profesional, social, economic, cultural în care se manifestă problemele psihologice;
- evaluarea gradului de discernământ al persoanelor;

- evaluarea dezvoltării intelectuale și psihologice;
- alte evaluări în situații care implică componente psihologice.

Evaluarea psihologică a copilului este un demers solicitat adesea de medici, părinți, cadre didactice în vederea identificării cauzelor care stau la baza unor comportamente dezadaptative ale copilului sau alteori este solicitată doar pentru a cunoaște nivelul de dezvoltare al copilului raportat la vârsta cronologică.

Indiferent de scopul acesteia, **evaluarea psihopedagogică** este un demers complex care implică atât copilul cât și familia acestuia, și se realizează cu instrumente și tehnici specifice psihologice și adaptate particularităților de vârstă ale copilului.

Prin obiectivele urmărite precum și prin metodele utilizate, consilierea consecutivă psihodiagnozei depășește simplul sfat pedagogic și se transformă într-un veritabil sistem de influențare, având drept reper următoarele:

1. existența unui model de personalitate;
2. adaptarea și integrarea școlară;
3. integrare socială;

Complexitatea psihodiagnozei și orientării școlare și profesionale reiese din multitudinea direcțiilor de acțiune:

- 1) psihologică (prin aspirații, realizări)
- 2) pedagogică (oferte școlare, concretizate în egalitatea șanselor)
- 3) axiologică (trăsături morale și creativitate)
- 4) sociologică (pragmatică și prospectivă).

În **planul cadru pentru unitățile de învățământ special care școlarizează copii/elevi/ tineri cu dizabilități moderate**, disciplina se regăsește sub denumirea de „**Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**”, axându-se, în principal pe cunoașterea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi și pe consilierea acestora în vederea formării unor comportamente adecvate în context școlar și social.

Graficul orelor prevăzute în planurile cadru pentru învățământul care școlarizează elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate (2018), la disciplina «Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză» din aria curriculară «Terapii specifice și de compensare».

Aria curriculară/disciplină/terapii	V	VI	VII	VIII
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	2	1	1	2

Competențe generale

- 1. Evaluarea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice.**
- 2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social**
- 3. Dezvoltarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Evaluarea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice**

Clasele a V-a – a VIII-a
1.1. Evaluarea capacităților perceptiv-motrice și de reprezentare - Evaluarea senzorial-perceptivă; - Evaluarea psihomotricității.
1.2. Evaluarea capacității de analiză sinteză, comparație, generalizare și abstractizare - Evaluarea proceselor psihice superioare.
1.3. Evaluarea capacității de recunoaștere și reproducere și a particularităților mnezice - Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale.
1.4. Evaluarea capacității de comunicare funcțională și particularitățile de dezvoltare - Evaluarea personalității și a comportamentului.

2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social

Clasele a V-a – a VIII-a
2.1. Evaluarea capacității de receptare, înțelegere și exprimare în diferite contexte - Dialog tradițional „față în față”; - Grile de evaluare situaționale; - Analiză de text; - Jocuri de rol; - Completare de texte lacunare.
2.2. Evaluarea capacității de adaptare la mediul școlar - Probe de integrare școlară și socială.
2.3. Evaluarea nivelului maturizării psiho-sociale - diversificarea modalității de rezolvare a diverselor situații problematice și a situațiilor cu caracter practic - Scala de maturizare psiho-socială Gunzburg; - Scara Vineland; - Exerciții practice de găsire de soluții la diverse probleme (se va urmări comportamentul elevului pentru întărirea oricărui progres).
2.4 Evaluarea abilităților de autoservire și a aptitudinilor practic-gospodărești - Evaluarea deprinderilor de igienă; - Evaluarea deprinderilor de alimentație; - Activități de cunoaștere a utilității diferitelor obiecte; - Realizarea unor produse de utilitate practică (colaje cu materiale din natură; obiecte ornamentale, decorații cu obiecte de unică folosință) - Vizite la ferme, grădini botanice/zoologice; - Activități ocupaționale simple; - Expoziții cu vânzare în cadrul instituției sau în afara ei.
2.5. Evaluarea deprinderilor sociale și a comunicării cu mediul social -Jocuri de rol și discuții tematice: <ul style="list-style-type: none"> • ”Cum ne comportăm...?”(la cumparaturi; în mijloacele de transport, etc.); • ”Sunt un tânăr manierat!”(utilizarea adecvata a formulelor de politețe); • ”Cum petrec timpul liber”

3. Dezvoltarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1 Identificarea elementelor de identitate personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numelui propriu, vârstei, sexului, caracteristicilor personale (fizice și morale); - Conștientizarea corpului propriu prin identificarea, denumirea părților corpului; - Cunoașterea funcțiilor de bază ale diferitelor părți ale corpului (auz, văz, mișcare, miros, gust, pipăit); - Realizarea de colaje/ desene / postere pe teme date (ex. Corpul meu este în schimbare!”, ”Ce știi despre mine?”); - Inventarul valorilor.
<p>3.2. Cunoașterea relațiilor familiale de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea persoanelor apropiate (membrii familiei, prieteni, personal specializat din instituțiile de protecție socială); - Exerciții de identificare și denumire a numelor membrilor familiei, a personalului specializat, etc.; - Rolul și statutul membrilor familiei; - Relații interfamiliare; - ”Arborele genealogic”; - ”Buna conviețuire”.
<p>3.3. Conștientizarea elevului cu privire la apartenența și dependența sa de grupul școlar</p> <p>- Chestionar sociometric;</p> <p>- Discuții tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ”Eu și ceilalți!”; • ”Persoanele din jurul meu”; • „Coleg sau prieten?”; • „Descrierea colegului”; • „Prietenul la nevoie se cunoaște!”; • „Drepturi și responsabilități în cadrul grupului”; • „Rolul fiecăruia în cadrul grupului”; • „Influența grupurilor asupra mea!”; • ”Încrederea și respectul față de ceilalți!”; • ”Comunicare cu ambele sexe într-un mod potrivit și respectuos”.
<p>3.4. Cultivarea sentimentului de apartenență prin conștientizarea relațiilor intersociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare, dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare verbală, non-verbală, mimico-gestuală; - Discuții tematice: <ul style="list-style-type: none"> • ”Rolul meu în clasă” • ”Liderul clasei” • ”Reguli de comunicare în mediul social” • ”Grupurile din care fac parte” • ”Presiunea pozitivă și negativă a grupului”.
<p>3.5. Încurajarea comportamentelor pro-active și de interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conversații tematice; - Conversații privind schimbări de statut și rol; - Activități de voluntariat;

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>- - Jocuri de rol: "Cum ne alegem prietenii/colegii de echipă?"; "De ce este bine să ajutăm?".</p>
<p>3.6. Formarea capacității de auto-evaluare și decizie</p> <p>- Conversații tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Afisul meu publicitar"! • "Calități și defecte!" • "Valorile mele"! • "De ce abilități am nevoie?" • "Și eu vreau să fac!" <p>- Tehnici de modelare comportamentală:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Eu decid pentru mine"! (stil de viață sănătos, educație sexuală, consum de droguri, trafic de persoane, exploatarea prin muncă, etc).
<p>3.7. Formarea și dezvoltarea deprinderii de cooperare și lucru în grup</p> <p>- Stabilirea și respectarea regulilor (în activități școlare și extrașcolare);</p> <p>- Jocuri de grup: competiții inter-clase/inter-școli";</p> <p>- Activități de grup: colaj colectiv, desen colectiv, machete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Împreună suntem puternici!" <p>* aprecierile se vor face la nivelul întregului grup, se vor încuraja toți elevii.</p>

4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.1 Formarea capacității de autocontrol emoțional</p> <p>-Exerciții de identificare a diferitelor emoții;</p> <p>-Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin jocuri de rol;</p> <p>-Identificarea unor alternative privind reacțiile emoționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Pot să mă controlez!" • "Ce faci dacă ...?" • "Cum te simți astăzi?" • "Termometrul evaluării stării emoționale" <p>-Exerciții de autonomizare emoțională prin crearea unor condiții de independență afectivă, confort și echilibru în contactele relaționale afective.</p>
<p>4.2 Reducerea tensiunii psiho-afective în vederea dobândirii unor comportamente dezirabile</p> <p>- Activități de expresie artistică: terapie prin desen, modelaj, meloterapie, teatru de umbre, dramatizare, ergoterapie, etc.</p>
<p>4.3 Dezvoltarea abilităților de relaționare și management al conflictelor</p> <p>- Exersarea regulilor și normelor sociale în situații simulate de viață;</p> <p>- Exerciții practice de găsire de soluții la diverse probleme;</p> <p>- Teme orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Consecințele comportamentelor negative!"; • "Cum mă port în situația "x"?"; • "Așa da, așa nu!"; • "Cel mai înțelept cedează!"; • "Decizia îmi aparține"; • "Sunt un bun mediator".
<p>4.4 Dezvoltarea abilităților de prevenire a manifestărilor afective negative</p> <p>- Exerciții și tehnici de relaxare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Relația gânduri – emoții – comportamente"; <p>- Impactul comportamentelor pozitive și negative asupra planificării viitorului.</p>

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.5 Formarea conduitelor morale dezirabile în mediul școlar și social</p> <p>-Exerciții de găsim a unor soluții pentru remediarea unor comportamente negative (distrugerea unor obiecte / agresivitate față de o persoană);</p> <p>-Exerciții de apreciere a propriilor fapte și ale altora în raport cu valorile de adevăr, dreptate, bine;</p> <p>-Discuții pe baza vizionării unor materiale video;</p> <p>-Identificarea unor modele de viață.</p>
<p>4.6 Asumarea responsabilității pentru activitățile realizate</p> <p>-Exersarea unor comportamente adecvate în diferite situații (normale sau de limită):</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Ce se întâmplă dacă ...?"; • "Ce fac atunci când ...?"; • "Consecințele actelor mele"; • "Lista cu responsabilități"; <p>-Jocuri de rol.</p>
<p>4.7 Susținerea psiho-afectivă a elevilor pentru prevenirea situațiilor de criză</p> <p>-Punerea elevilor în situații limită în vederea formării unor comportamente reactive funcționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Ce faci dacă te rătăcești?"; • "Cum reacționezi dacă doi colegi se bat!"; • "Lista persoanelor pe care mă pot baza!". <p>- Exerciții de deconflictualizare a decalajelor între posibilități și dorințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Identificarea surselor și reacțiilor la stres"; • "Modalități de adaptare la stres".
<p>4.8 Combaterea fenomenului de bullying la nivel școlar</p> <p>-Discuții tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Blazonul personal"; • "Cum mă vad ceilalți?"; • "Spune NU violenței!"; • "Puterea de a spune nu"; • "Presiunea grupului și comportamentul pasiv-agresiv". <p>-Vizionarea unor filmulețe de pe mediul online;</p> <p>-Realizarea unor postere;</p> <p>-Jocuri de rol.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - motricitatea statică și dinamică; - funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă etc.); - conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală).
Măsurarea nivelului de dezvoltare cognitivă	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare); - nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă); - nivelul dezvoltării imaginației; - nivelul dezvoltării atenției.
Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul dezvoltării vârstei limbajului; - evaluarea capacității de înțelegere a limbajului oral și scris; - - nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul).
Evaluarea personalității și a comportamentului	<ul style="list-style-type: none"> - interpretarea stimulilor din mediul înconjurător; - prevenția comportamentelor negative și a situațiilor de criză; - nivelul corespunzător al dezvoltării; - - maturizarea psiho-socială.
Evaluarea funcționalității în contextul școlar și social	<ul style="list-style-type: none"> - -interpretarea stimulilor din mediul înconjurător; - -adaptarea la mediul școlar; - -maturizarea psiho-socială; - -abilități de autoservire; - -aptitudini practic-gospodărești; - -deprinderi sociale.
Identitate	<ul style="list-style-type: none"> - -Eul fizic și moral; - familia; - grupul școlar; - relații intersociale; - comportamente proactive; - capacitatea de decizie; - - lucrul în grup.
Autocontrol emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - comportamente dezirabile; - managementul conflictelor; - prevenția comportamentelor negative și a situațiilor de criză; - fenomenul de bullying.

Sugestii metodologice

Evaluarea și diagnoza copiilor, tinerilor cu dizabilități presupune:

- Să cunoască diferite metode de evaluare: testul psihologic, scalele psihologice și probele psihologice aplicate în evaluarea persoanelor cu dizabilități, metoda observației, metoda anchetei pe bază de chestionar sau pe bază de interviu (structurat, semistrukturat și liber).
- Să poată realiza analiza de nevoi la nivel individual.
- Să evalueze, sub supervizare, problemele elevilor cu dizabilități /handicap în vederea inițierii unor activități de consiliere, recuperare și terapie.
- Să lucreze în echipă cu toți factorii implicați pentru întocmirea fișelor de cunoaștere psiho-pedagogică a elevilor și pentru stabilirea traseului educațional personalizat.
- Să aleagă eficient metoda de evaluare în funcție de impactul asupra comportamentului, de factorii contextuali de mediu și de tipul și profunzimea dizabilității subiectului.
- Să utilizeze adecvat informații din surse variate (elevi, profesori, părinți), să integreze datele obținute de la alți specialiști (logoped, psiholog, asistent social)
- Să utilizeze adecvat, sub supervizare, testele psihologice pentru evaluarea persoanelor normale și cu dizabilități (să acorde atenție calităților psihometrice ale acestora: validitate, fidelitate, etalon pe populație românească)
- Să evalueze, sub supervizare, maturitatea școlară și profilul aptitudinal al elevilor în vederea orientării școlare și profesionale, în funcție de tipul de dizabilitate/ handicap.
- Să analizeze rezultatele evaluării complexe medicale, psihologice și sociale, centrate pe copilul/elevul cu dizabilități, obținute de la membri echipei multidisciplinare și să le utilizeze în fundamentarea psihologică a planului de intervenție educațională personalizat.
- Să lucreze în echipă, cu toate cadrele didactice implicate, pentru a realiza evaluarea progreselor copilului cu dizabilități prin raportare la obiectivele educaționale și contextul vieții reale (progresul în dobândirea capacităților adaptative esențiale).
- Să sprijine din perspectiva psihologică, definirea operațională a obiectivelor lecției, conceperea și utilizarea instrumentelor de evaluare în funcție de obiective particularitățile elevului cu dizabilități .
- Să aprecieze și să valorifice rezultatele evaluării prin re-proiectarea activității de predare-învățare-evaluare, recuperare și terapia dizabilităților și acordarea sprijinului diferențiat.
- Să participe la stabilirea tipurilor de evaluare, în concordanță cu momentul învățării și cu etapele procesului de recuperare.

Prevenție/intervenție și consultanță psihopedagogică

- Să cunoască tehnici de prevenție/intervenție la nivel individual, pentru persoanele cu dizabilități.
- Să desfășoare, activități de consiliere, recuperare și terapie pentru a facilita tranziția elevilor cu dizabilități de la un nivel de școlarizare la altul.
- Să propună/realizeze, programe de prevenție individuale și de grup în ariile dezvoltării personale: învățarea de tip școlar, aria cognitivă, socio-emoțională, comportamentală etc., adaptate dizabilității individuale, în funcție de tipul și profunzimea dizabilității.
- Să desfășoare, activități de prevenție ce includ observații și intervenție individuală.

- Să ofere metode și mijloace de promovare a colaborării și parteneriatelor între instituția școlară, familie și alți specialiști (psihologi, medici, asistenți sociali etc.)

Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză vizează următoarele arii de dezvoltare:

- Evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază;
- Motricitatea statică și dinamică;
- Funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.);
- Conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală);
- Nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare);
- Nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă);
- Nivelul dezvoltării imaginației;
- Nivelul dezvoltării vârstei limbajului;
- Nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul);
- Nivelul dezvoltării atenției;
- Evaluarea principalelor trăsături de personalitate;
- Evaluarea tulburărilor de comportament;
- Identificarea tendințelor de agresivitate și anxietate.

Lista de instrumente de evaluare pentru evaluările inițiale, sumative și finale

Metoda observației

Metoda convorbirii

Metoda chestionarului

Metoda testelor

Discuții de grup și dezbateri

Joc de rol

Metode interactive de grup-problematizarea, brainstorming

Completarea unor fișe, chestionare

Exerciții de ascultare activă

Exerciții de exprimare emoțională

Exerciții de comunicare asertivă

Discuții pe baza unor texte și filme

Comentarea și evaluarea unor situații problematice

Inițierea și realizarea de proiecte individuale și de grup (colaje, postere, afișe etc.)

Bender Santuci - evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază

Scala OZERETSZI

Scala de dezvoltare GESSEL; BRUNET LEZIRE; VINE LAND;

Proba HARRIS pentru coordonare;

Probele pentru dominanță și lateralitate;

Probele tapping, trasare, punctare, decupaj;

Proba de orientare spațială- Piaget Head

Testul de coordonare a corpului pentru copii TCCC--motricitatea statică și dinamică

- Funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.)

- Conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală)

Matrici progresive RAVEN

Proba de similitudini și fraze absurde

Cuburile KOHS

Scala BINET SIMON

Scala WISC

Scala DEARBORNE

- Nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare)
 Probe pentru memorie vizuală și auditivă
 Proba Rey (memorie auditivă)
 Probe constituite din șiruri de cuvinte, imagini, numere
 Jocuri reproductive cu subiect din viața cotidiană
 Jocuri de construcție și îmbinare
 Alice Descoudres
 Proba de vocabula Rey
 Proba Borel-Maisonny
 Test A.B.C. (L.Filho)
 Test de înțelegere a lecturii
 Probe de conștientizare fonologică
 Fișă de evaluare a dificultăților grafice
 Proba de evaluare a predispozițiilor lexicale
 Proba de evaluare a capacității lexicale-Lobrot
 Instrumente metodologice pentru identificarea persoanelor cu risc de diagnosticare a tulburărilor specifice de învățare (anexa 1 OMEN 3124/20.01.2017)
 Probă de atenție distributivă Praga
 Proba de baraj Zazzo
 Test Toulouse Pierron
 Labirinturi
 CSEI (inventarele Coopersmith pentru evaluarea stimei de sine)
 NPQ* (Nonverbal personality Questionnaire)
 Teste proiective (om, arbore, casă)
 Testul Lucher
 Testul de a percepție pentru copii
 Probe de completare a frazelor, imaginilor, povestirilor
 Lista de control pentru depistarea tulburărilor de comportament- Werry, Quay
 MASC (Anxietate Agresivitate)

Ținând cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare sau moderate, competențele propuse pot fi realizate prin activități practice, simple și eficiente ce pornesc de la mediul de viață al copilului, de la fapte și situații concrete de viață, cunoscute de copii și accesibile înțelegerii lor.

Sarcinile de lucru propuse de specialiști pot fi realizate individual, în perechi sau în grup.

În funcție de nivelul de dezvoltare psiho- individuală specialiștii vor aplica testele și probele pe care le vor considera adecvate.

Bibliografie

1. Băban, A., (2000), *Consiliere educațională, Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, BCU Cluj-Napoca;
2. Vlad, M., Meran, M., (2011), *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
3. Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Schonborn, Ed. Spiru Haret, Iași;
4. ** (2008), *Programa Școlară pentru Psihodiagnoză, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008, anexa 8

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Oana PAHON, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Giubernea Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Asistență și Resurse Educaționale, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Asistență și Resurse Educaționale, Constanța

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Pentru minorități

**Învățământ special gimnazial
Clasa a V-a - a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Limba și literatura română** pentru **elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate**, pentru minorități, este elaborată potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Conform Planului-cadru pentru învățământul special gimnazial, aprobat prin ORDIN 3622 din 27 aprilie 2018, anexa 8 este alocat un număr de 3-4 ore/săptămână. Disciplina face parte din aria curriculară **Limba și comunicare** și intră în catedra de educație specială.

Programa școlară pentru disciplina **Limba și literatura română** are următoarea structură:

1. notă de prezentare
2. competențe generale
3. competențe specifice și activități de învățare
4. conținuturi
5. sugestii metodologice

Reperul fundamental de construcție al acestei programe școlare constă în stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psiho-individual al elevului. Prin strategiile și metodele diferențiate și prin abordarea centrată pe elev facilitează însușirea **competențelor-cheie**, din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (Recomandarea Consiliului European și a parlamentului European 2006/962/EC), necesare pentru reușita școlară și ulterior pentru integrarea socio-profesională a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic, iar curriculumul oferă doar un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Aspectul inovativ al programei constă în faptul că aceasta reprezintă o trecere de la demersul tradițional al învățării limbii române după modelul limbii materne, la unul bazat pe **modelul comunicativ-funcțional** al învățării limbilor străine.

Comunicarea este prezentată în calitatea sa de **competență fundamentală**, acoperind deprinderi de receptare de mesaje orale și exprimare orală, respectiv receptare de mesaje scrise și exprimare în scris. Noul model comunicativ-funcțional vizează, în primul rând, modalitățile de structurare a competențelor de comunicare.

Prezenta programă tratează separat **competența gramaticală** (lexic și vocabular) datorită faptului că învățarea însușirea unei limbi nematerne prezintă un grad de dificultate ridicat în cazul elevilor cu CES.

Competențele specifice sunt: ascultarea, receptarea mesajului, vorbirea și interacțiunea. Pentru realizarea acestora în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența elevului și o serie de exerciții pentru îmbogățirea vocabularului și pentru minimalizarea deficitului de limbaj receptiv și expresiv.

Programa școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare cunoscute**
- 4. Redactarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare**
- 5. Competențe de comunicare verbală: fonologie, morfologie, sintaxă gramatică și vocabular**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare cunoscute

Clasa a V-a
<p>1.1. Extragerea unor informații generale dintr-un text informativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilește corect valoarea de adevăr a unor enunțuri referitoare la informațiile generale dintr-un text ascultat - Completează desene, organizatori grafici folosind informații generale din texte audiate - Execută acțiuni în urma instrucțiunii simple audiate în contexte familiare (construirea unui produs, executarea unor mișcări, desfășurarea unui joc, etc.)
<p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifică expresii/cuvinte nefamiliare care împiedică înțelegerea deplină a unui mesaj audiat. - Selectează din cuvinte date un sinonim potrivit unui cuvânt nefamiliar (cu sens necunoscut) prin raportare la context - Explică sensul unui cuvânt dat prin sinonime sau prin mijloace nonverbale - Reformulează enunțuri în care au fost introduse cuvinte nefamiliare (sens necunoscut), menținând mesajul transmis
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de mesaje în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultă, fără a întrerupe, scurte instrucțiuni/explicații formulate de cadrele didactice în cadrul activităților școlare - Ascultă constant prezentările colegiilor, din cadrul activităților școlare - Ascultă texte simple, pe teme de interes pentru clasa de elevi, prezentate prin mijloace TIC

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a
<p>2.1. Descrierea unui obiect/unei ființe din universul apropiat pe baza unui suport vizual sau un plan simplu de idei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează enunțuri care descriu obiecte, făcând referire la însușirile fizice (formă, culoare, gust, miros, mărime, etc.) și importanța acestora - Descrie pe scurt o persoană cunoscută, făcând referire la însușirile fizice (statură, culoarea părului, ochilor, etc.) - Descrie un aspect din mediul înconjurător, pe baza unui suport vizual sau un plan simplu de idei
<p>2.2. Povestirea unei întâmplări cunoscute cu ajutorul cadrului didactic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează oral răspunsuri complete și corecte pe baza întrebărilor concrete ale profesorului - Formulează succesiuni de 4-5 propoziții pe baza ilustrațiilor care prezintă întâmplări familiare - Prezintă în enunțuri corecte și coerente întâmplarea dintr-un text cunoscut pe baza ilustrațiilor

Clasa a V-a

- Prezintă în enunțuri corecte și coerente o întâmplare pe baza întrebărilor formulate de profesor
- Povestește oral, pe baza unui plan de idei, o întâmplare

2.3. Participarea la interacțiuni pentru găsirea de soluții la probleme cotidiene

- Ascultă partenerii de grup, pentru rezolvarea sarcinilor
- Formulează clar, coerent propuneri de soluții, informații pentru rezolvarea sarcinilor
- Inițiază schimburi verbale cu partenerii de grup, în situații concrete, reale din viața clasei sau cea personală

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare cunoscute**Clasa a V-a****3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte literare**

- Selectează enunțuri care conțin informații necesare rezolvării unor sarcini (răspunsul la întrebări, stabilirea valorii de adevăr, caracterizare de personaje, identificarea determinantilor etc.)
- Formulează răspunsuri la întrebări care vizează informații generale dintr-un text studiat
- Formulează întrebări ale căror răspunsuri vizează informații dintr-un text citit

3.2. Formularea unui răspuns emoțional față de textul literar citit

- Exprimă în manieră personală reacția emoțională față de mesajul textului literar citit (folosind coduri nonverbale: mimico-gestual, dans, desen, etc.)
- Povestește întâmplări din viața personală care au avut un impact emoțional asupra sa, similar cu celui transmis de textul literar

3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/personajul acesteia

- Exprimă verbal propriile opinii și gânduri în legătură cu întâmplările prezentate în textul literar studiat
- Exprimă acordul/dezacordul față de acțiunile atitudinile unor personaje, aducând cel puțin un argument

4. Redactarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare**Clasa a V-a****4.1. Redactarea unor texte funcționale simple care conțin limbaj vizual și verbal**

- Redactează afișe pentru popularizarea evenimentelor organizate de clasă: respectând structura standard, oferind informații clare și complete.
- Redactează fluturași pentru popularizarea evenimentelor organizate de clasă: respectând structura standard, oferind informații clare și complete.

4.2. Povestirea pe scurt a unei întâmplări imaginate/trăite

- Dezvoltă în 4-5 enunțuri o idee principală dată
- Scrie fragmente de povestire utilizând conectori de genul: mai întâi, după aceea, mai târziu, în final, folosind: suport vizual (imagine, șir de ilustrații, bandă desenată, secvențe de film, etc.), șir de cuvinte și expresii date, plan de întrebări
- Găsește titluri potrivite textelor redactate
- Respectă așezarea în pagină a textului, orientându-se după succesiunea ideilor exprimate

5. Competențe de comunicare verbală: fonologie, morfologie, sintaxă gramatică și vocabular

Clasa a V-a
<p>5.1. Identificarea elementelor lexicale și de fonologie specifice limbii române</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diferențiază corect vocalele, consoanele, diftongii, triftongii și grupurile de litere specifice limbii române - Identifică corect regulile de despărțire în silabe și regulile de punctuație - Aplică corect regulile de scriere de mână (literele mici și mari), aranjarea în pagină
<p>5.2. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe, de ortografie și de punctuație în redactarea textelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Copiază și transcrie enunțuri și texte respectând regulile de despărțire a cuvintelor în silabe, ortografia și punctuația - Completează corect în texte lacunare semnele de punctuație omise - Completează corect în texte lacunare ortogramele omise (ortograme frecvente, cuvinte cu ii, diftongi, triftongi, etc.) - Scrie după dictare texte scurte, respectând regulile de despărțire a cuvintelor în silabe, ortografia și punctuația - Identifică diferitele tipuri de propoziție: enunțiativă, interogativă, exclamativă
<p>5.3. Sesizarea unor regularități ale limbii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transformă enunțuri din textul citit, schimbând numărul și genul substantivelor - Grupează substantive după gen și număr - Găsește corespondența dintre subiect /predicat, substantiv/adjectiv, pronume personal/verb - Aplică corect conjugarea verbelor la timpul prezent, perfect compus, viitorul popular, fără teoretizări

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V- a
<p>Comunicare orală (ascultare, interacțiune) vorbire,</p>	<p>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumire, de permisiune, de scuze, de felicitare, de solicitare de informații, de a exprima acordul/dezacordul</p> <p>Cuvântul. Propoziția simplă și dezvoltată. Propoziția enunțiativă/interogativă/exclamativă. Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu</p> <p>Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare concrete în contexte familiare - Formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unui suport vizual sau plan de idei - Cererea și oferirea unor informații concrete despre persoane și lucruri familiare - Exprimarea acordului / dezacordului în legătură cu impactul emoțional cu privire la atitudinea unei persoane <p>Oferirea/ cererea de informații referitoare la universul școlii</p> <p>Forme ale discursului oral:</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea pe baza unui suport vizual a unor obiecte, ființe din universul imediat - povestirea unor fapte și întâmplări în ordine cronologică, pe baza unui suport vizual <p>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple de date, povestiri, descrieri, explicații, dialog cu doi interlocutori</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii(este recomandată folosirea de aparatură multimedia)</p>
<p>Citire/lectură</p>	<p>Literele mici și mari de tipar și de mână</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Alfabetul limbii române și limbii materne(diferențiere, specificitate)</p> <p>Citirea cuvintelor plurisilabice</p> <p>Citirea propozițiilor/ enunțurilor dezvoltate</p> <p>Citirea textelor scurte (introduse progresiv)</p> <p>Tipuri de texte propuse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - texte literare și nonliterare: poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura română/maternă/universală, texte enciclopedice specializate pentru copii, postări on-line, instrucțiuni, sms-uri - texte multimodale: manual, benzi desenate

Domenii de conținut	Clasa a V- a
Scriere/redactare	<p><i>Litele mici și mari de tipar și de mână</i> <i>Diftongi. Triftongi. Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i> <i>Alfabetul limbii române și limbii materne (diferențiere, specificitate)</i> <i>Ortografia. Scrierea corectă a literelor specifice limbii române în cuvinte. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftongi, triftongi, grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i> <i>Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie) Scrierea cu majusculă la începutul propoziției</i> <i>Scrierea corectă a titlului</i> <i>Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative</i> <i>Punctuația. Punctul. Semnul întrebării. Semnul exclamării.</i> <i>Virgula. Linia de dialog</i> <i>Organizarea textului scris</i> <i>Scrierea pe liniatură obișnuită</i> <i>Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte</i> <i>Scrierea funcțională (completare, redactare afișe, mesaj/invitație)</i> <i>Copieri/ Dictări /Transcrieri (cuvinte, propoziții, texte de maxim 30 de cuvinte)</i> <i>Transcrierea și completarea unor scurte texte funcționale: biletul, invitația, sms-ul</i> <i>Alcătuirea de enunțuri și scurte texte scrise (4-5 enunțuri) pe baza unui suport vizual, șir de întrebări sau plan de idei</i></p>
Elemente de construcție a comunicării / elemente de gramatică	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Articularea corectă a vocalelor și a consoanelor</i> <i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi</i> <i>Pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere(ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i> <i>Vocabular:</i> <i>Cuvinte: Cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător. Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit</i> <i>Despărțirea cuvintelor în silabe</i> <i>Propoziția simplă afirmativă /interogativă</i> <i>Substantivul: genul și numărul fără teoretizări</i> <i>Pronume personal / posesiv fără teoretizări</i> <i>Verbul fără teoretizări: prezentul simplu, perfectul compus, viitorul popular</i></p>

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare cunoscute

Clasa a VI-a
<p>1.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte literare sau informative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilește corect valoarea de adevăr a unor enunțuri referitoare la informațiile de detaliu dintr-un text ascultat - Completează tabele, scheme, desene, organizatori grafici folosind informații de detaliu din texte audiate - Execută acțiuni în urma unui șir de 2-3 instrucțiuni audiate în contexte familiare (construirea unui produs, executarea unor mișcări, desfășurarea unui joc, etc.)
<p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifică expresii/cuvinte nefamiliare care împiedică înțelegerea deplină a unui mesaj audiat - Selectează și înlocuiește din cuvinte date un sinonim potrivit unui cuvânt nefamiliar (cu sens necunoscut) prin raportare la context - Explică sensul unui cuvânt dat prin sinonime sau prin mijloace nonverbale - Reformulează enunțuri în care au fost introduse cuvinte nefamiliare (sens necunoscut), menținând mesajul transmis
<p>1.3. Manifestarea unei atitudini deschise față de comunicare în condițiile neînțelegerii mesajului audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Solicită reluarea unui mesaj/fragment dintr-un mesaj audiat cu scopul unei mai bune înțelegeri - Formulează întrebări de lămurire a unor aspecte neclare/neînțelese dintr-un mesaj audiat în diferite contexte (prezentări, explicații, audieri, etc.) - Reformulează un mesaj cu scopul lămuririi unor aspecte neclare în legătură cu mesajul audiat

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>2.1. Descrierea unui obiect/unei ființe din universul apropiat pe baza unui plan dezvoltat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează enunțuri care descriu obiecte, făcând referire la însușirile fizice (formă, culoare, gust, miros, mărime, etc.) și importanța și utilitatea acestora - Descrie pe scurt o persoană cunoscută, făcând referire la însușirile fizice (statură, culoarea părului, ochilor, etc.) și/sau morale - Descrie un aspect din mediul înconjurător, pe baza unui plan dezvoltat de idei
<p>2.2. Relatarea unei întâmplări cu ajutorul cadrului didactic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează oral răspunsuri complete și corecte pe baza întrebărilor concrete ale profesorului - Formulează succesiuni de 5-6 propoziții pe baza ilustrațiilor care prezintă întâmplări

Clasa a VI-a

familiale și/sau nefamilare

- *Prezintă în enunțuri corecte și coerente întâmplarea dintr-un text cunoscut și/sau necunoscut pe baza ilustrațiilor*
- *Prezintă în enunțuri corecte și coerente o întâmplare pe baza întrebărilor formulate de profesor*
- *Povestește oral, pe baza unui plan de idei, o întâmplare*

2.3. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare în funcție de partenerii de dialog

- *Folosește formule de adresare și de solicitare adaptate partenerului de dialog în situații reale*
- *Folosește formule pentru a solicita/a oferi informații, de a-și manifesta acordul/dezacordul cu privire la impactul emoțional*
- *Participă la dialoguri, intervenind oportun în discuție și respectând subiectul acestuia*

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare cunoscute**Clasa a VI-a****3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte literare și informative**

- *Selectează enunțuri care conțin informații necesare rezolvării unor sarcini (răspunsul la întrebări, stabilirea valorii de adevăr, caracterizare de personaje, identificarea determinantilor de timp și spațiu, etc.)*
- *Formulează răspunsuri la întrebări care vizează informații de detaliu dintr-un text studiat*
- *Formulează întrebări ale căror răspunsuri vizează informații dintr-un text citit*

3.2. Formularea unui răspuns emoțional față de textul literar citit

- *Exprimă în manieră personală reacția emoțională față de mesajul textului literar citit (folosind coduri nonverbale: mimico-gestual, dans, desen, etc.)*
- *Povestește întâmplări din viața personală care au avut un impact emoțional asupra sa, similar cu celui transmis de textul literar*

3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/personajul acesteia

- *Exprimă verbal propriile opinii și gânduri în legătură cu întâmplările prezentate în textul literar studiat*
- *Exprimă acordul/dezacordul față de acțiunile atitudinile unor personaje, aducând cel puțin un argument*
- *Compară personaje similare din texte literare diferite folosind organizatori grafici*

3.4. Evaluarea conținutului unui text pentru a evidenția cuvinte cheie și alte aspecte importante ale acestuia

- *Selectează aspecte importante dintr-un text, folosind diferite metode (explozia stelară, organizatori grafici)*
- *Identifică texte similare cu cel studiat (personaje similare, conflicte asemănătoare, mesaj moral similar, etc.)*

4. Redactarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>4.1. Redactarea unor texte funcționale simple care conțin limbaj verbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redactează afișe pentru popularizarea evenimentelor organizate de clasă: respectând structura standard, oferind informații clare și complete - Redactează fluturași pentru popularizarea evenimentelor organizate de clasă: respectând structura standard, oferind informații clare și complete
<p>4.2. Povestirea pe scurt a unei întâmplări trăite/imaginate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltă în 5-6 enunțuri o idee principală dată - Scrie fragmente de povestire utilizând conectori de genul: mai întâi, după aceea, mai târziu, în final, folosind: suport vizual(imagine, șir de ilustrații, bandă desenată, secvențe de film, etc.), șir de cuvinte și expresii date, plan de idei, plan de întrebări, început dat, sfârșit dat, titlu dat - Povestește în scris întâmplări trăite sau imaginate respectând structura unei compuneri: introducere, cuprins, încheiere - Găsește titluri potrivite textelor redactate, respectă așezarea în pagină a textului, orientându-se după succesiunea ideilor exprimate .
<p>4.3. Manifestarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participă la completarea jurnalului clasei - Realizează și transmite compoziții proprii

5. Competențe de comunicare verbală: fonologie, morfologie, sintaxă gramatică și vocabular

Clasa a VI-a
<p>5.1. Identificarea elementelor lexicale și de fonologie specifice limbii române</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diferențiază oral și în scris vocalele, consoanele, diftongii, triftongii și a grupurile de litere specifice limbii române - Completează corect cu grupurile de litere specifice limbii române cuvintele lacunare - Scrie după dictare cuvinte/texte scurte care conțin grupuri de litere specifice limbii române
<p>5.2. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe, de ortografie și de punctuație în redactarea textelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Copiază și transcrie enunțuri și texte respectând regulile de despărțire a cuvintelor în silabe, ortografia și punctuația - Completează corect în texte lacunare semnele de punctuație omise - Completează corect în texte lacunare omise (ortograme frecvente, cuvinte cu ii, diftongi, triftongi, etc.) - Scrie după dictare texte scurte, respectând regulile de despărțire a cuvintelor în silabe, ortografia și punctuația - Redactează texte proprii respectând regulile de despărțire în silabe a cuvintelor la capăt de rând, ortografia cuvintelor și punctuația - Revizuieste textele scrise

Clasa a VI-a**5.3. Realizarea de asocieri potrivite între părțile de vorbire cunoscute fără teoretizări**

- Realizează acordul substantivului cu adjectivul, pronomului personal cu verbul
- *Asociază adjective potrivite unor substantive care denumesc lucruri, ființe, fenomene ale naturii din mediul apropiat*
- *Redactează, pe baza întrebărilor de sprijin, succesiuni de enunțuri care descriu elemente din mediul apropiat, folosind adjective calificative*
- *Redactează, având ca suport un plan de întrebări, o scurtă descriere a unei persoane cunoscute sau personaj, folosind adjective calificative*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI- a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumire, de permisiune, de scuze, de felicitare, de solicitare și de oferire de informații, de a exprima acordul/ dezacordul/ dorința/ preferința</p> <p>Cuvântul. Propoziția simplă și dezvoltată. Propoziția enunțiativă/interogativă/exclamativă. Utilizarea cuvintelor nefamiliare în contexte adecvate. Înlocuirea cuvintelor nefamiliare cu sinonime sau antonime fără a teoretiza acțiunea. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu.</p> <p>Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare concrete în contexte familiare - Formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unui plan de idei - Cererea și oferirea unor informații concrete despre persoane și lucruri familiare - Exprimarea acordului / dezacordului în legătură cu impactul emoțional cu privire la atitudinea unei persoane - Oferirea/ cererea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar <p>Forme ale discursului oral:</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea pe baza unui plan de idei a unor obiecte, ființe din universul imediat - povestirea unor fapte și întâmplări pe baza experienței proprii sau imaginare <p>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple de date, povestiri, descrieri, explicații, dialog cu doi interlocutori</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (este recomandată folosirea de aparatură multimedia)</p>
Citire/lectură	<p>Citirea cuvintelor plurisilabice scrise cu literele mici și mari de tipar / de mână.</p> <p>Grupurile de litere: ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi .</p> <p>Alfabetul limbii române și limbii materne (diferențiere și specificitate).</p> <p>Citirea propozițiilor/ enunțurilor dezvoltate, frazelor.</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI- a
	<p><i>Citirea diferitelor tipuri de texte scurte.</i></p> <p>Tipuri de texte propuse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>texte literare și nonliterare: poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura română/maternă/universală, articole din dicționare enciclopedice specializate (pentru copii), postări on-line, instrucțiuni, pliante, sms-uri.</i> - <i>texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, calendar, organizatori grafici, etichete, etc.</i> - <i>texte multimodale: manual, benzi desenate.</i>
Sciere/redactare	<p><i>Cuvinte scrise cu litere mici și mari de mână</i></p> <p><i>Diftongii. Triftongii. Hiatul.</i></p> <p><i>Alfabetul limbii române și limbii materne (diferențiere, specificitate)</i></p> <p><i>Ortografia. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere specifice limbii române: diftong, triftongi, grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i></p> <p><i>Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie)</i></p> <p><i>Scrierea cu majusculă la începutul propoziției</i></p> <p><i>Scrierea corectă a titlului</i></p> <p><i>Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.</i></p> <p><i>Punctuația. Punctul. Semnul întrebării. Semnul exclamării. Virgula. Linia de dialog.</i></p> <p><i>Organizarea textului scris</i></p> <p><i>Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte</i></p> <p><i>Scrierea funcțională.(completare, redactare afișe/mesaj/invitație).</i></p> <p><i>Copieri. Dictări. Transcrieri.(propoziții, fraze, texte scurte)</i></p> <p><i>Transcrierea și completarea unor scurte texte funcționale: biletul, invitația, sms-ul</i></p> <p><i>Alcătuirea de enunțuri și scurte texte scrise (5-6 enunțuri) pe baza unui șir de întrebări</i></p>
Elemente de construcție a comunicării/elemente de gramatică	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i></p> <p><i>Identificarea corectă a vocalelor și a consoanelor</i></p> <p><i>Formarea/enumerarea cuvintelor care conțin diftongi și triftongi.</i></p> <p><i>Formarea/enumerarea cuvintelor care conțin grupuri de litere(ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi)</i></p> <p><i>Folosirea corectă a cratimei în ortograme</i></p> <p><i>Vocabular: Cuvinte, sinonime, antonime, omonime, fără terminologie</i></p> <p><i>Despărțirea cuvintelor în silabe</i></p> <p><i>Propoziția afirmativă/negativă/interogativă</i></p> <p><i>Substantivul: genul și numărul fără teoretizări</i></p> <p><i>Pronume personal / posesiv negativ/interogativ fără teoretizări</i></p> <p><i>Verbul, fără teoretizări: prezentul simplu, perfectul compus, viitorul popular</i></p> <p><i>Adjectivul, fără teoretizări. Acordul adjectivului cu substantivul</i></p>

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează presupuziții pe baza unor fragmente de text audiate</i> - <i>Formulează concluzii și păreri personale la scurtmetraje animate, fragmente de desene animate vizionate</i>
<p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Deduce sensul cuvântului dintr-o secvență audio/video sau prezentare PPT</i> - <i>Explică sensul unui cuvânt pornind de la un context practic sau de la o situație de învățare</i>
<p>1.3. Manifestarea atenției față de tipuri de mesaje în contexte previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Identifică și notează elemente esențiale dintr-un text de informare audiat</i> - <i>Înțelege și acționează corect în urma receptării unui mesaj oral</i>

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film, pe baza unui set de repere</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Prezintă aspecte relevante identificate într-un text referitoare la un personaj</i> - <i>Realizează un portret al personajului folosind diferite modalități de exprimare nonverbale: desen, pantomimă, etc.</i> - <i>Verbalizează descrierea realizată, prezentând însușirile esențiale ale personajului ales</i>
<p>2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Găsește un alt final pentru o poveste pornind de la șirul întâmplărilor</i> - <i>Relatează întâmplări având ca suport benzi desenate realizate personal sau observate</i> - <i>Participă activ la compunerea colectivă a unei povești</i>
<p>2.3. Prezentarea ordonată logică și cronologică a unei activități școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Prezintă coerent evenimentele la care a participat împreună cu colegii</i> - <i>Apreciază modul de prezentare a unei lucrări sau a unui proiect pe baza unor criterii stabilite anterior</i> - <i>Aranjează și prezintă în ordine logică și cronologică imagini care corespund cu momentele întâmplării</i>

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare cunoscute

Clasa a VII-a
<p>3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturării de texte informative sau literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Participă la activități în perechi în vederea rezolvării unor sarcini de lucru privitoare la textul citit</i> - <i>Realizează individual sau în grup, o diagramă pornind de la aspectele comune și de la diferențele referitoare la anumite elemente din text</i>
<p>3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Redă experiențe proprii referitoare la ideea transmisă de un anumit text literar sau informativ</i> - <i>Realizează proiecte integrate care vizează legăturile dintre lumea reală și cea imaginară din textele citite</i> - <i>Reformulează un mesaj citit cu propriile cuvinte</i>
<p>3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează ideile principale ale unui text citit, sub formă de titlu, enunț sau întrebare</i> - <i>Își exprimă și susține opinia privitoare la mesajul transmis de un text literar, argumentând-o</i> - <i>Identifică informațiile esențiale dintr-un text citit, organizând harta povestirii</i> - <i>Reformulează un mesaj citit cu propriile cuvinte</i>

4. Redactarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>4.1. Redactarea unor texte simple scurte pe suport de hârtie</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Redactează corect texte funcționale pe suport de hârtie</i> - <i>Formulează corect invitații pentru un eveniment</i> - <i>Completează corect datele destinatarului pe un plic /pe o carte poștală</i>
<p>4.2. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan de simplu de idei</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Realizează portrete prin diferite tehnici sau combinate: colaj, fotografie, desen sau descriere verbală</i> - <i>Caracterizează un personaj din literatura pentru copii pe baza unui plan dat</i> - <i>Scrive corect o descriere a unei persoane sau personaj, respectând etapele date</i>
<p>4.3. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/dintr-un film/desen animat/ a unei activități</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Întocmește corect un text sau o compunere, respectând etapele acestora</i> - <i>Povestește în scris un text, pe baza planului de idei întocmit</i>
<p>4.4. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Realizează afișe pentru promovarea unor evenimente din școală</i> - <i>Participă la elaborarea de afișe, mesaj, invitație, anunț, pliante, etc.</i>

5. Competențe de comunicare verbală: fonologie, morfologie, sintaxă, gramatică și vocabular

Clasa a VII-a
<p>5.1. Sesizarea abaterilor din mesaje audiate în vederea corectării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sesizează greșeli de exprimare în textele date spre rezolvare - Sesizează greșeli de ortografie și/sau ortoepie în textele date spre rezolvare
<p>5.2. Sesizarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Semnalează prezența unor abateri de la regularitatea limbii de genul: dezacordul subiectului și predicatului, dezacordul substantivului și adjectivului, forme greșite ale pluralului, etc. - Identifică cuvântul nepotrivit dintr-un șir de cuvinte audiate, pe criterii morfologice: substantiv, adjectiv, verbe, pronume personal, fără a denumi cu termeni gramaticali categoria respectivă
<p>5.3. Sesizarea unor regularități ale limbii pe baza textului citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoaște într-un text citit cuvinte aparținând claselor morfologice studiate (fără teoretizări): substantiv, adjectiv (calificativ/care arată însușiri), pronume personal, verb, numeral. - Transformă enunțuri din textul citit, schimbând numărul/genul unor substantive. - Grupează substantive după genul și numărul acestora. - Transformă enunțuri din text, schimbând timpul verbelor. - Aplică regulile de potrivire a pronumelui personal cu verbele potrivite.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Comunicare orală	<p>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumire, de permisiune, de scuze, de felicitare, de solicitare și de oferire de informații, de a exprima acordul/ dezacordul/ dorința/ preferința. a cere/a răspunde la cererea de informații (afirmativ/negativ), a oferi/a accepta scuze.</p> <p>Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător</p> <p>Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonații) și nonverbale (mimică, contact vizual)</p> <p>Cuvântul. Propoziția simplă și dezvoltată. Fraza. Propoziția enunțiativă/interogativă/exclamativă. Utilizarea cuvintelor nefamiliare în contexte adecvate. Înlocuirea cuvintelor nefamiliare cu sinonime sau antonime fără a teoretiza acțiunea. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu. Ideea principală dintr-un text oral. Rezumatul.</p> <p>Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare concrete în contexte familiare - Formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unui plan de idei - Cererea și oferirea unor informații concrete despre persoane și lucruri familiare

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>- <i>Exprimarea acordului / dezacordului în legătură cu impactul emoțional cu privire la atitudinea unei persoane</i></p> <p>- <i>Oferirea/ cererea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar</i></p> <p><i>Forme ale discursului oral:</i></p> <p>- <i>descrierea pe baza unui plan de idei a unor obiecte, ființe din universul imediat</i></p> <p>- <i>povestirea unor fapte și întâmplări pe baza experienței proprii sau imaginare</i></p> <p>Tipuri de interacțiune propuse: <i>prezentări simple de date, povestiri, descrieri, explicații, dialog cu doi sau mai mulți interlocutori</i></p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: <i>știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (este recomandată folosirea de aparatură multimedia)</i></p>
Citire/Lectura	<p><i>Citirea propozițiilor/ enunțurilor dezvoltate, frazelor</i></p> <p><i>Citirea diferitelor tipuri de texte scurte</i></p> <p><i>Idea principală/personajul principal</i></p> <p><i>Cartea- obiect cultural</i></p> <p><i>Valori: cinstea, altruismul, bunătatea promovate în: literatura română/maternă/universală</i></p> <p><i>Tipuri de texte propuse:</i></p> <p>- <i>texte literare și nonliterare: poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura română/maternă/universală, articole din dicționare enciclopedice specializate (pentru copii), postări on-line, instrucțiuni, pliante, sms-uri</i></p> <p>- <i>texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, calendar, etichete</i></p> <p>- <i>texte multimodale: manual, benzi desenate</i></p>
Scriere/Redactare	<p><i>Ortografia. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere specifice limbii române: diftongi, triftongi, grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i></p> <p><i>Folosirea corectă a cratimei în ortograme</i></p> <p><i>Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie) Scrierea cu majusculă la începutul propoziției</i></p> <p><i>Scrierea corectă a titlului</i></p> <p><i>Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative</i></p> <p><i>Punctuația. Punctul. Semnul întrebării. Semnul exclamării.</i></p> <p><i>Virgula. Linia de dialog</i></p> <p><i>Organizarea textului scris</i></p> <p><i>Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte</i></p> <p><i>Copieri. Dictări. Transcrieri (propoziții, fraze, texte scurte)</i></p> <p><i>Alcătuirea de enunțuri și scurte texte scrise (5-6 enunțuri) pe baza unui șir de întrebări/plan de idei. Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere</i></p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Tipuri de texte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>texte narative: relatarea unor experiențe personale, imaginare</i> - <i>texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale, a unui obiect(jucărie, mașină, smartphone;etc.)</i> - <i>texte funcționale.(completare, redactare afiș/ mesaj/ invitație/ sms/ bilet/ anunt)</i>
<p>Elemente de construcție a comunicării/ elemente de gramatică</p>	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Identificarea corectă a vocalelor și a consoanelor</i> <i>Formarea/enumerarea cuvintelor care conțin diftongi și triftongi.</i> <i>Formarea/enumerarea cuvintelor care conțin grupuri de litere(ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi)</i> <i>Vocabular: Cuvinte: Sinonime, antonime, omonime, fără terminologie. Sensul cuvintelor în context. Despărțirea cuvintelor în silabe</i> <i>Propoziția</i> <i>afirmativă/negativă/enunțiativă/interogativă/exclamativă</i> <i>Substantivul: genul și numărul fără teoretizări. Articolul hotărât și cel nehotărât</i> <i>Pronume personal / posesiv negativ/interogativ fără teoretizări.</i> <i>Verbul fără teoretizări: prezentul simplu, perfectul compus, imperfectul, viitorul literar. Verbele a fi, a avea, a vrea - exersarea contextuală</i> <i>Adjectivul, fără teoretizări. Acordul adjectivului cu substantivul. Genul și numărul adjectivelor</i> <i>Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională), fără teoretizări.</i> <i>Numeralul cardinal/ordinal, fără teoretizări.</i></p>

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare cunoscute

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Realizarea de deducții complexe pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulează presupuziții pe baza unor fragmente de text audiate - Formulează concluzii și păreri personale la scurtmetraje animate, fragmente de desene animate vizionate
<p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile și sau concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deduce sensul cuvântului dintr-o secvență audio/video sau prezentare PPT - Explică sensul unui cuvânt pornind de la un context practic sau de la o situație de învățare
<p>1.3. Manifestarea atenției față de tipuri de mesaje în contexte previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifică și notează elemente de detaliu dintr-un text de informare audiat - Înțelege și acționează corect în urma receptării unui mesaj oral
<p>1.4. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbările de canal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se implică activ la soluționarea de teme care necesită angajarea verbală a tuturor participanților - Demonstrează capacitate de concentrare pentru receptarea unui mesaj oral, chiar și în situația de perturbări exterioare

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film pe baza unui set de repere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezintă aspecte relevante identificate într-un text referitoare la un personaj - Realizează un portret al personajului folosind diferite modalități de exprimare nonverbale: desen, pantomimă, etc. - Verbalizează descrierea realizată, prezentând însușirile esențiale ale personajului ales - Participă la jocuri de rol, interpretând adecvat rolul ales/primit
<p>2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Găsește un alt final pentru o poveste pornind de la șirul întâmplărilor - Relatează întâmplări având ca suport benzi desenate realizate personal sau observate - Participă activ la compunerea colectivă a unei povești - Realizează exerciții de imaginație, de tipul: Este vară. Suntem într-o grădină. Ce vedem?, Ce auzim?, Ce mirosim?

Clasa a VIII-a
<p>2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unei activități școlare sau extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezintă coerent evenimentele la care a participat împreună cu colegii - Apreciază modul de prezentare a unei lucrări sau a unui proiect pe baza unor criterii stabilite anterior - Aranjează și prezintă în ordine logică și cronologică imagini care corespund cu momentele întâmplării
<p>2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cooperează și respectă regulile în cadrul activităților de grup - Îndeplinește eficient rolul primit în cadrul grupului, în vederea rezolvării sarcinii
<p>2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Participă la organizarea și desfășurarea de evenimente școlare</i> - <i>Exprimă opinii referitoare la un fapt cunoscut, o întâmplare trăită, un eveniment public, etc.</i>

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare cunoscute

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturării de texte informative sau literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Participă la activități în perechi în vederea rezolvării unor sarcini de lucru privitoare la textul citit</i> - <i>Realizează individual sau în grup, o diagramă pornind de la aspectele comune și de la diferențele referitoare la anumite elemente din text.</i>
<p>3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Redă experiențe proprii referitoare la ideea transmisă de un anumit text literar sau informativ</i> - <i>Realizează proiecte integrate care vizează legăturile dintre lumea reală și cea imaginară din textele citite</i> - <i>Reformulează un mesaj citit cu propriile cuvinte</i>
<p>3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Formulează ideile principale ale unui text citit, sub formă de titlu, enunț sau întrebare</i> - <i>Își exprimă și susține opinia privitoare la mesajul transmis de un text literar, argumentând-o.</i> - <i>Identifică informațiile esențiale dintr-un text citit, organizând harta povestirii</i> - <i>Reformulează un mesaj citit cu propriile cuvinte</i>
<p>3.4. Extragerea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Demonstrează înțelegerea textului prin rezolvarea corectă a sarcinilor de lucru</i> - <i>Oferă răspunsuri clare și corecte la întrebările adresate de către cadrul didactic</i> - <i>Rezolvă sarcini ale unor exerciții care presupun gândirea critică</i> - <i>Transferă informațiile dintr-un text într-un tabel și dintr-un tabel într-un text</i>

4. Redactarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redactează corect texte funcționale pe suport de hârtie sau digital - Formulează corect invitații pentru un eveniment - Completează corect datele destinatarului pe un plic /pe o carte poștală și în format digital - Elaborează corect un email, folosind cerințele specifice, dar și o exprimare corectă
<p>4.2. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan de simplu de idei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizează portrete prin diferite tehnici sau combinate colaj, fotografie, desen sau descriere verbală - Caracterizează un personaj din literatura pentru copii pe baza unui plan dat - Scrie corect o descriere a unei persoane sau personaj, respectând etapele date
<p>4.3. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/dintr-un film/desen animat/ a unei activități/ a unei întâmplări imaginate/trăite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Întocmește corect un text sau o compunere, respectând etapele acestora - Povestește în scris un text, pe baza planului de idei întocmit - Realizează un jurnal de lectură care să conțină elementele cheie de prezentare a unei cărți citite și/ sau desene care să ilustreze ceea ce își imaginează - Realizează benzi desenate, îmbinând desenul cu mesajele descrise(individual/ în perechi/în grup) - Elaborează texte creative în grup pe baza unei sarcini date
<p>4.4. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizează afișe pentru promovarea unor evenimente din școală - Participă la elaborarea de afișe, panouri publicitare, etc.

5. Competențe de comunicare verbală: fonologie, morfologie, sintaxă gramatică și vocabular

Clasa a VIII-a
<p>5.1. Sesizarea și corectarea abaterilor din mesaje audiate în vederea corectării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sesizează și corectează greșeli de exprimare și/sau de scriere în textele date spre rezolvare - Sesizează și corectează greșeli de ortografie și/sau ortoepie în textele date spre rezolvare
<p>5.2. Sesizarea și corectarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Semnalează și corectează prezența unor abateri de la regularitatea limbii de genul: dezacordul subiectului și predicatului, dezacordul substantivului și adjectivului, forme greșite ale pluralului, etc. - Identifică cuvântul nepotrivit dintr-un șir de cuvinte audiate, pe criterii morfologice: substantiv, adjectiv, verbe, pronume personal, numeral fără a denumi cu termeni gramaticali categoria respectivă

Clasa a VIII-a**5.3. Sesizarea unor regularități ale limbii pe baza textului citit**

- *Identifică într-un text citit cuvinte aparținând claselor morfologice studiate: substantiv, adjectiv(calificativ/care arată însușiri), pronume personal, verb, etc.*
- *Transformă enunțuri din textul citit, schimbând numărul/genul unor substantive*
- *Grupează substantive după gen/număr*
- *Grupează adjectivele după gen și grade de comparație*
- *Aplică regulile de potrivire a pronumelui personal cu verbele potrivite*
- *Transformă enunțuri din text, schimbând timpul verbelor*
- *Grupează verbele în funcție de ceea ce exprimă și după persoană/timp/număr*
- *Completează corect texte lacunare cu atributul de mod, de timp și de spațiu potrivit*

5.4. Recunoașterea principalelor părți de propoziție (subiectul și predicatul) și denumirile acestora

- *Identifică pe baza întrebărilor specifice subiectul și predicatul dintr-o propoziție*
- *Utilizează corect, într-un text dat, categoriile gramaticale specifice*

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Comunicare orală	<p><i>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumire, de permisiune, de scuze, de felicitare, de solicitare și de oferire de informații, de a exprima acordul/ dezacordul/ dorința/ preferința. a cere/a răspunde (afirmativ/negativ) la cererea de informații, a cere explicații, a exprima interesul, a oferi/a accepta scuze</i></p> <p><i>Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător</i></p> <p><i>Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonații) și nonverbale (mimică, contact vizual)</i></p> <p><i>Cuvântul. Propoziția simplă și dezvoltată. Fraza. Propoziția enunțiativă/interogativă/exclamativă. Utilizarea cuvintelor nefamiliare în contexte adecvate. Înlocuirea cuvintelor nefamiliare cu sinonime sau antonime fără a teoretiza acțiunea. Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu. Ideea principală dintr-un text oral. Rezumatul.</i></p> <p><i>Dialogul:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog, în diferite situații de comunicare concrete în contexte familiare.</i> - <i>Formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unui plan de idei.</i> - <i>Cererea și oferirea unor informații concrete despre persoane și lucruri familiare.</i> - <i>Exprimarea acordului / dezacordului în legătură cu impactul emoțional cu privire la atitudinea unei persoane.</i> - <i>Oferirea/ cererea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar.</i> <p><i>Forme ale discursului oral:</i></p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>- descrierea pe baza unui plan de idei a unor obiecte, ființe din universul imediat</p> <p>- povestirea unor fapte și întâmplări pe baza experienței proprii sau imaginare</p> <p>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple de date, povestiri, descrieri, explicații, dialog cu doi sau mai mulți interlocutori</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (este recomandată folosirea de aparatură multimedia)</p>
<p>Citire/ Lectura</p>	<p>Citirea propozițiilor/ enunțurilor dezvoltate, frazelor. Citirea diferitelor tipuri de texte scurte Idea principală/personajul principal Cartea- obiect cultural Valori: cinstea, altruismul, bunătatea promovate în: literatura română/maternă/universală</p> <p>Tipuri de texte propuse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - texte literare și nonliterare: poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura română/maternă/universală, articole din dicționare enciclopedice specializate (pentru copii), postări on-line, instrucțiuni, pliante, sms-uri - texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, calendar, etichete, - texte multimodale: manual, benzi desenate
<p>Scriere/Redactare</p>	<p>Ortografia. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere specifice limbii române: diftongi, triftongi, grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi Folosirea corectă a cratimei în ortograme Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie) Scrierea cu majusculă la începutul propoziției Scrierea corectă a titlului Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative Punctuația. Punctul. Semnul întrebării. Semnul exclamării. Virgula. Linia de dialog Organizarea textului scris Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte Copieri. Dictări. Transcrieri (propoziții, fraze, texte scurte) Alcătuirea de enunțuri și scurte texte scrise (7-8 enunțuri) pe baza planului de idei. Planificarea ideilor, scrierea. Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere</p> <p>Tipuri de texte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - texte narative: relatarea unor experiențe personale, imaginare - texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale, a unui obiect(jucărie, mașină, smartphone;etc.)

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	- texte funcționale.(completare, redactare afiș/mesaj/invitație/sms/email/bilet/anunț/reclame,)
Elemente de construcție a comunicării	<p><i>Fonetică: Sunetele specifice limbii române</i> <i>Identificarea corectă a vocalelor și a consoanelor</i> <i>Formarea/numerarea cuvintelor care conțin diftongi și triftongi</i> <i>Formarea/numerarea cuvintelor care conțin grupuri de litere(ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi)</i> <i>Vocabular: cuvinte, sinonime, antonime, omonime, fără terminologie. Sensul cuvintelor în context</i> <i>Despărțirea cuvintelor în silabe</i> <i>Propoziția</i> <i>afirmativă/negativă/enunțiativă/interogativă/exclamativă</i> <i>Substantivul: genul și numărul fără teoretizări. Articolul hotărât și cel nehotărât</i> <i>Pronume personal / posesiv/ de politețe negativ/ interogativ fără teoretizări.</i> <i>Verbul prezentul simplu, perfectul compus, imperfectul, viitorul literar</i> <i>Verbele a fi, a avea, a vrea - exersarea contextuală, fără teoretizări</i> <i>Adjectivul, fără teoretizări. Acordul adjectivului cu substantivul. Genul și numărul adjectivelor</i> <i>Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor(prepoziția, locuțiunea prepozițională)</i> <i>Numeralul, fără teoretizări, cardinal/ ordinal</i> <i>Adverbul de loc, de mod, și de timp, fără teoretizări</i></p>

Sugestii metodologice:

Specificitatea procesului de învățare la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, presupune o abordare diferită a programei școlare centrată, pe competențe specifice aplicate în contexte concrete. Adevărata provocare însă apare când obiectul învățării este asimilarea unei limbi nematerne. Această programă școlară propune flexibilitate și adaptabilitate, oferind posibilitatea modificării, completării sau înlocuirii activităților de învățare. Formarea competențelor formulate în programă pot fi realizate printr-un demers didactic personalizat specific fiecărei clase sau fiecărui elev în parte.

Învățarea unei limbi nematerne începe de regulă la grădiniță sau chiar la școală. Motivația elevului pentru învățare este una extrinsecă, astfel rolul profesorului este importantă în procesul de predare învățare. Noua programă oferă o trecere de la demersul tradițional al învățării limbii române după modelul limbii materne, la unul bazat pe modelul comunicativ-funcțional de predare-învățare al limbilor străine. Când în familie nu se vorbește în limba română, copilul intră în contact doar ocazional cu vorbitori de limba română, însușirea limbii române trebuie percepută ca mijloc de comunicare, iar obiectivele propuse trebuie să vizeze formarea competențelor de comunicare orală și scrisă.

Principalele funcții fundamentale ale competențelor funcționale pentru asimilarea limbii române sunt:

- a da și a cere informații
- a exprima și a cere exprimarea atitudinii
- a cere/sugera
- a stabili relații sociale
- a structura discursul
- a restabili comunicarea

Acestea realizându-se prin:

- descriere
- demonstrare
- narațiune
- explicație
- argumentație

Pornind de la contextul și aspectele specifice ale studierii limbii române în școlile și clasele cu predare în limba maghiară, a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate se impune o abordare metodologică și lingvistică nuanțată, care are în vedere îmbogățirea permanentă a vocabularului, activizarea fondului lexical cunoscut de copii și utilizarea acestuia în contexte variate, formarea exprimării coerente, adecvate la contextul de comunicare.

Pe parcursul ciclului gimnazial, se va urmări dezvoltarea și fundamentarea capacității de receptare a mesajelor orale și scrise, precum și de exprimare orală și scrisă. Unele conținuturi vor fi reluate și dezvoltate concentric. Toate activitățile trebuie să vizeze învățarea unor cuvinte, structuri lexicale și utilizarea acestora în comunicare, în contexte variate, în care predomină exercițiile-joc. Modelele de situații de comunicare simple, axate pe dialog, care pot fi valorificate pe baza unui suport vizual și/sau auditiv sunt foarte importante. Profesorii vor adapta volumul lexical corespunzător temelor în funcție de nivelul de cunoaștere a limbii române și al capacității de comunicare a elevilor. Se va evita introducerea prea multor elemente (cuvinte, structuri lexicale) noi deodată. Regula urmată trebuie să fie: învață puțin, dar folosește mult. Propunem exersarea actelor de vorbire prin utilizarea laturii nonverbale a comunicării, care va facilita receptarea și exprimarea mesajelor orale. Limbajul utilizat de profesori în procesul predării trebuie să fie simplu, ușor de înțeles și se urmărește actualizarea

volumului lexical însușit anterior. Fiecare oră de Limba română va conține activități de învățare bazate pe situații de comunicare, ponderea acestora fiind de 20% în raport cu celelalte activități. Prezentarea noțiunilor se va face din perspectivă funcțional-aplicativă: situațiile de comunicare concrete – structurate corect, eficient, nuanțat – vor fi valorificate pe baza unui suport vizual, șir de întrebări sau plan de idei.

Se urmărește formarea deprinderilor de citire corectă, curentă, conștientă și consolidarea deprinderilor de scriere. Se va pune accent și pe dezvoltarea competenței de înțelegere a unui text scris. Secvențele înțelegerii după lectură se derulează sub forma unor activități realizate regulat, cu scopul de a dezvolta elevilor reflexe, care să-i ajute să înțeleagă un text.

Elevii trebuie să învețe strategii de lectură care, pe termen lung, trezesc curiozitatea și dorința lor de a citi. În perioada postabecedară, elevii trebuie să asimileze metode care le vor permite, în timp, să se adapteze și să progreseze în situații autentice de înțelegere a unui text scris, totodată, să fie capabili să completeze texte lacunare pe baza unui suport imagistic.

Pe lângă exersarea citit-scrisului, trebuie să transmitem și unele noțiuni gramaticale, fără definiții: scrierea cu literă mare a substantivelor proprii, denumirea și rolul principalelor semne de punctuație și de ortografie, identificarea, clasificarea diferitelor părți de vorbire care sunt propuse în conținut pentru fiecare an de studiu în parte. Aici putem apela la fenomenul de transfer, deoarece majoritatea semnelor de punctuație au același rol în ambele limbi.

Strategii didactice

Obiectivul principal al studierii limbii române este formarea abilităților de comunicare, de a forma deprinderi adecvate vârstei și capacității de asimilare a cunoștințelor. Metodele și procedeele didactice utilizate vor urmări crearea de situații educaționale în care elevii să participe activ la procesul învățării. Recomandarea folosirii caietelor tip cu liniatură specială se menține doar pentru elevii cu disgrafie sau a căror particularități de dezvoltare a motricității fine impune acest fapt.

Receptarea orală

Pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, se vor utiliza mesaje simple (comenzi orale, instrucțiuni, întrebări), articulate cu atenție, clar și rar și vor fi însoțite de gesturi. Pentru a facilita dezvoltarea abilităților de comunicare orală, procesul de ascultare este esențială, iar acesta implică înțelegerea limbii vorbite. Limba vorbită se diferențiază de limba scrisă prin: importanța accentului și intonației în actul de vorbire, acesta dispărând după încheierea actului de vorbire. Actul de vorbire include propoziții incomplete sau cuvinte izolate, vorbitorul folosindu-se de limbajul trupului, gesturi, mimică, etc. pentru a se face înțeles, conține întreruperi, repetiții, schimburi de subiecte, etc.

Procesul de ascultare este una din pilonii de bază a dezvoltării abilităților de comunicare, astfel pentru a realiza o activitate corectă de ascultare se impune respectarea următoarelor etape: pre-ascultare, ascultare propriu-zisă, post-ascultarea

- Etapa de pre-ascultare presupune stabilirea contextului, crearea motivației pentru ascultare, predarea unor elemente de vocabular cruciale pentru înțelegerea mesajului.
- Etapa de ascultare propriu-zisă cuprinde activitatea de selectare, etichetare, desenare sau completare în funcție de mesajul audiat
- Etapa de post-ascultarea se propun activități de repetare a unor structuri, descoperirea sensurilor cuvintelor, etc.

Se recomandă, ca și tipuri de exerciții, ascultarea de mesaje/texte spuse sau citite de profesor și elevul să plaseze, să ordoneze, să selecteze cuvinte sau să le excludă pe cele care nu se referă la mesaj/text.

Textele propuse pentru ascultare trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- să fie scurte
- să aibă un ritm lent de expunere
- să fie cât mai autentice, naturale
- să nu conțină structuri de limbă ce depășesc nivelul de competență a elevilor.

Resursele tehnologice utilizate sunt numeroase: internetul înregistrări audio/video, filme, desene animate, etc.

Gradual pot fi introduse și 4-5 comenzi corelate. Se pot face activități de ascultare care implică ordonarea, completarea, identificarea de mesaje.. La elevi, abilitățile de receptare (printre care și cele după auz) se vor dezvolta mai ușor decât cele de producere de mesaj oral. Pentru ei, limba vorbită reprezintă modalitatea principală prin intermediul căreia învață și înțeleg noi structuri, cuvinte, de aceea, limba vorbită și înțelegerea acesteia au un rol fundamental în timpul lecțiilor de limbă română. Recomandăm ca textele să fie ascultate de către elevi, de câte ori este necesar, astfel încât aceștia să poată realiza sarcinile de lucru și să își antreneze progresiv competențele de ascultare. Este esențial ca elevii să comunice autentic cu cei din jur, pentru a înțelege, prin intuiție, apoi prin reflecție, importanța de a-l asculta cu adevărat pe celălalt, de a fi atent la nevoile lui, de a empatiza și de a nu judeca. Formarea unor deprinderi de ascultător activ este o componentă importantă a competenței de comunicare. Astfel, contextele create în spațiul școlii trebuie să fie autentice, adecvate vârstei și să răspundă dorințelor grupului de elevi. Tot în domeniul ascultării, evidențiem și importanța deschiderii unor căi spre reflecția asupra regularităților limbii. Competențele care vizează sesizarea unor regularități sau abateri în exprimarea unui vorbitor conduc la conștientizarea sistemului limbii și a semnificației componentelor sale. Această achiziție este întărită prin dezvoltarea unor competențe similare, în receptarea mesajului scris. Anumite sarcini de receptare se realizează prin intermediul organizatorilor grafici.

Exprimarea orală

Factorii de natură emoțională influențează dezvoltarea capacității de exprimare orală a elevului, accentul fiind pus pe abordarea comunicativ-funcțională, predarea limbii române fiind în relație cu experiențele de viață, cu nevoile de comunicare ale acestuia.

Esențial, pentru exersarea capacității de exprimare orală, este oferirea elevilor pe lângă instrumentele lingvistice(sistem fonologic, structuri, lexic) și oportunități de a le folosi în interacțiuni cadru didactic-elev sau elev-elev, iar la această vârstă cele mai importante surse de interes sunt imaginile, poveștile și jocurile. Cu ajutorul acestora putem să-i atragem în jocuri de comunicare în care trebuie să interacționeze cu colegii sau cu profesorul pentru a rezolva sarcina primită. Temele de redactare, precum și problematicile abordate în producerea orală trebuie să traducă intenții autentice de comunicare din perspectiva elevului. Pentru educarea vorbirii, cele mai eficiente exerciții sunt jocurile de rol. Situațiile de comunicare pe care le pot exersa elevii prin jocuri de rol vor fi luate din viața de zi cu zi. Ele sunt descrise în actele de vorbire care vor fi realizate pe parcursul celor trei clase. Din perspectiva abordării comunicativ-funcționale, activitățile de învățare trebuie să fie utile pentru elevi, să le trezească curiozitatea, să abordeze aspecte din viața reală, stimulându-i să se implice în efectuarea unor acțiuni. Pentru elevii care se exprimă mai greu în limba română, se recomandă utilizarea unor tehnici de motivare specifice. Se recomandă tolerarea greșelilor de exprimare, atâta timp cât nu stau în calea comunicării. De asemenea, este încurajată varietatea formelor de exprimare (elevii pot utiliza diferite mijloace de comunicare pentru a duce la îndeplinire o sarcină). Elevii vor fi sprijiniți de profesor care îi va încuraja și îi va recompensa pentru progresele realizate. Profesorul va accentua aspectele pozitive ale activității copiilor astfel încât să fie stimulată încrederea în sine.

Receptarea de mesaje scrise

Activitățile destinate formării competențelor de înțelegere a unui text scris în limba română și de familiarizare cu unele texte funcționale scurte vor urmări formarea unei atitudini active bazate pe tehnici adecvate pe care elevul le va aplica în toate situațiile, căutând similitudini între limba sa maternă și limba română.

Este necesar ca alegerea textelor literare ce urmează a fi abordate în clasă să corespundă nevoilor elevilor, intereselor acestora și reprezentărilor lor despre lume. De asemenea, investigarea lumilor ficționale, prin sarcini simple, dar relevante pentru elevi, îi ajută să extragă informația semnificativă dintr-un text, să o lege de propria viață, să compare lumea reală cu cea ficțională și să-și susțină punctele de vedere cu argumente valide.

Așadar, lectura, ca abilitate de viață, este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului, nefiind un mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii.

Redactarea de mesaj scrise

În privința producerii de mesaje scrise, accentul formativ este pus pe valorizarea intereselor elevilor din perspectiva exprimării de idei, de păreri, de emoții pe tematici relevante pentru experiențele lor. Succesul unor activități de redactare depinde de semnificația lor pentru elevul înțeles în individualitatea sa, cu un profil cognitiv și afectiv propriu. Din acest motiv, producerea de texte scrise pune accent pe relevanța contextului de comunicare, pe interogare, pe explorarea universului copilului, inclusiv prin apelul la redactarea de texte în format electronic.. Sunt evidențiate, de asemenea, situații în care, pentru a se exprima, elevii pot folosi și alte coduri în afara celui lingvistic (de exemplu, desene, colaje, ritm și melodie etc.). Modelul comunicativ-funcțional și abordarea conținuturilor, precum și domeniile de conținut sunt preluate dintre cele stipulate în Recomandarea Parlamentului European pentru formarea competențelor cheie. Conținuturile sunt tratate ca bază de operare pentru structurarea competențelor, nu ca scopuri în sine. În privința elementelor de construcție a comunicării, s-a optat pentru intuirea regularităților din mesajele vehiculate și pentru identificarea acestora în context.

Dezvoltarea abilităților verbale

Sesizarea semnificației categoriilor gramaticale și a claselor morfologice se poate realiza prin jocuri de imaginație și prin analogii reprezentative.

În programă apare o terminologie nouă, fapt pentru care s-a considerat necesară definirea conceptelor de bază. „În familiarizarea cu concepte, noțiuni de limbă și gramaticale distingem următoarele etape de interiorizare și tipuri de abordare: etapa (abordarea) aplicativă, etapa (abordarea) comparativă, etapa (abordarea) intuitivă.”

- Abordarea aplicativă desemnează prelucrarea didactică a conținutului, prin analiza fenomenului lingvistic fără teoretizare, dar cu folosirea terminologiei pentru a structura/a orienta gândirea și discursul despre limbă (de exemplu: se folosește denumirea timpurilor verbale, fără teoretizarea conceptului). Folosirea terminologiei are la bază exersarea contextuală a conceptelor vizate.
- Abordarea contrastivă (comparativă) desemnează aplicarea viziunii comparative asupra limbilor în studiul acestora. Conform acestei perspective, învățarea noțiunilor, deprinderilor etc. de limbă și literatură trebuie să se bazeze pe identificarea și valorificarea corespondențelor, pe stabilirea asemănărilor și a deosebirilor dintre limba de bază și limba în curs de însușire.
- Abordarea intuitivă desemnează prezentarea conținutului în contexte pragmatice, de folosire a lui, fără definirea conceptului, fără teoretizare sau stabilire de reguli, legi, norme. Acest tip de abordare implică

observarea, analiza fenomenului lingvistic și exersarea lui contextuală (de exemplu: observarea diferențelor semnificative timpul prezent și viitor).

Proiectarea

Proiectarea activităților didactice va urmări:

- formarea și dezvoltarea competențelor specifice,
- asigurarea unei proporții rezonabile între etapele de familiarizare cu noile conținuturi, de structurare și sistematizare necesare consolidării competențelor operatorii, de consolidare și aplicare a cunoștințelor dobândite,
- relaționarea intra- și interdisciplinară, intra- și crosscurriculară,
- personalizarea procesului de predare-învățare în raport cu competențele profesionale ale cadrului didactic și în raport cu elevul (cu clasa),
- stimularea proceselor cognitive, având ca finalitate formarea de competențe,
- asigurarea unei viziuni de ansamblu asupra învățării,
- posibilitatea unei bune utilizări a resurselor (timp, mijloace materiale și auxiliare didactice).

Evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Ea trebuie corelată cu toate activitățile didactice. Abordarea comunicativ-funcțională impune atât evaluarea inițială la începutul anului școlar, cât și cea formativă cu scopul urmăririi progresului înregistrat de fiecare elev în parte. Competențele de comunicare vor fi evaluate pe tot parcursul anului școlar. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil. Se va evalua competența de receptare (înțelegerea după auz), de producere orală (vorbirea), citirea corectă, lectura comprehensivă, scrierea cuvintelor, a propozițiilor cu respectarea convențiilor limbajului scris. Se recomandă cu prioritate tehnici moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei și capacității intelectuale.

Bibliografie

- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, Programa școlară pentru disciplina: LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară CLASELE a III-a – a IV-a, București
- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, Programa școlară pentru disciplina: LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară CLASELE a Va – a VIII-a, București
- Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca
- David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
- Ministerul Educației Naționale, Serviciul Național de Evaluare și Examinare (1998). *Evaluare în învățământul primar, Descriptori de performanță*, Ed. Humanitas Educational, București
- Platon, E., Burlacu, D.V., Sonia, I.S. (2011).(coord.). *Procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Platon, E., Vilcu, D. (2011).(coord.). *Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
- Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
KISS Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flora" Cluj-Napoca
ALBERT-NAGY Erica	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flora" Cluj-Napoca
DIOSZEGI Erika	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flora" Cluj-Napoca

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TANTERV

TANTÁRGY

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM (ANYANYELV)
V-VIII. osztály

**enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott tanulók
számára**

Bukarest, 2021

A tanterv ismertetése

A **Magyar nyelv és irodalom (Anyanyelv)** tanterv tanulásban akadályozott/enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók számára az új, kompetenciaközpontú tantervi modell alapján készült. A speciális oktatás óvodai, elemi és V-VIII osztályokra vonatkozó, a Tanügyminiszter 2018. április 27.-i 3622-es számú Rendeletének 8. sz. csatolmányában jóváhagyott specifikus tanmenet szerint a **Magyar nyelv és irodalom (Anyanyelv)** heti 3-4 órában tanítható felső tagozaton, az V-VIII. osztályok szintjén.

A tantárgy a **Nyelv- és kommunikáció** műveltségi terület része, és tanítása a gyógypedagógiai munkakörhöz tartozik.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. A tanterv ismertetése
2. Általános kompetenciák
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

Jelen tanterv alappillére a kognitív képességek, a szociális készségek és alkalmazkodó képességek optimális szinten való működésének biztosítása, a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételével. A tantervben fellelhető **stratégiák, differenciált módszerek** és a gyermekközpontú szemlélet az **alapkompenciák** kialakulását segítik elő, az élethosszig való tanulás szemszögéből, az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott egyén sikeres szociális és szakmai integrációja érdekében. (Európai Parlament és az Európai Tanács ajánlása, 2006/962/EK)

Jelen tanterv elméleti megalapozásának kiindulópontja az, hogy az értelmi akadályozott/tanulásban akadályozott tanulók meghatározó jellemvonásai egyediek, a tanterv pedig viszonyítási keretet ajánl a nevelési célok, feladatok megvalósításához és az egyéni fejlesztéshez.

A **Magyar nyelv és irodalom** tanterv olyan didaktikai stratégiák alkalmazását feltételezi, amelyek elősegítik, hogy az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók jobban elsajátíthassák az anyanyelvüket az általános iskola felső tagozatán, V-VIII. osztályban.

A tanterv a kompetenciákon alapuló **innovatív tervezési modellt** követi: az anyanyelven történő kommunikációs kompetencia elsajátítását célozza meg, a beszédészlelést, beszédprodukción, az írott szöveg értelmezését és az írásbeli kifejezőképesség fejlesztését, amelyek magukban foglalják a lingvisztikai komponenst is (nyelvtan- és szókincsgyarapítás) sajátos nevelési igényű gyermekeknél. Az újfajta megközelítésű kommunikatív-funkcionális modell a kompetenciák strukturálását feltételezi.

A specifikus kompetenciák tartalommal való korrelálását a gyógypedagógus a didaktikai tervezési folyamat során valósítja meg. A tanterv egy rugalmas tanmenetet ajánl, amely megengedi a pedagógusnak, hogy kiegészítsen, változtasson, helyettesítsen tanulási tartalmakat. Ugyanakkor egy egyéniesített tanítási folyamat megvalósítását teszi lehetővé, amely az alapkompenciák fejlődését célozza meg, az osztály sajátosságainak és a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)**
- 2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)**
- 3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése**
- 4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)**

V. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

V. osztály
<p>1.1. A beszédhanghallás differenciálási képességének fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A beszédészlelés alapvető szenzomotoros előfeltételeinek továbbfejlesztése: figyelem a különféle ingerekre és azok differenciálása; hallás segítségével történő megismerés, elkülönítés, általánosítás; érzelmi kapcsolatok, odafordulás a beszélőhöz - A fonéma-percepcióhoz szükséges alapelemek kialakítása és fejlesztése: ép hallás, az anyanyelv hangjainak differenciálása a képzés helye, zöngéesség, időtartam és az ejtés módja szerint - A beszédhangokra összpontosítani a figyelmet a szavak globális érzékelésén túl <p>Javasolt gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A környező világ hangjainak csoportosítása: természeti zajok, állatok, hangszerek ismerős emberek hangjának felismerése, majd képpel történő egyeztetése (nehezíthetjük a feladatot, ha pl. hangszereket különböző sorrendben szólaltatunk meg, a gyermekeknek képkirakással kell követni a sorrendiséget) – A beszédhanghallás fejlesztése: a hang és a hívókép egyeztetése; a tanítandó hang hangoztatása, egyeztetése képpel – Szavak gyűjtése, ha a kiválasztott hang a szóban benne van: a gyermekek felemelik a hívóképet; több hívókép közül kell kiválasztani a megfelelőt – Szógyűjtés az adott hanggal. Ha önmaguktól nem tudnak szavakat gyűjteni, segítségükre lehetnek tárgyak vagy tárgyképek – Adott hang keresése a szóban (szó elején, közepén, végén). Az értelmileg akadályozott gyermekeknél a hangok hallás után történő differenciálása nagyon nehezen alakul ki. Ezért segítséget jelenthet számukra (hogyan rátanítjuk őket a feladatra, megtanulják, mit is kell hallani), ha a tanult hangot összekapcsoljuk az írott betű képével, így nemcsak hallja, de látja is a hang, illetve betű helyét – A hang helyének jelölése – Zöngés-zöngétlen hangok differenciálása. Tegyük lehetővé, hogy a gyermekek több érzékszervükkel tapasztalhassák meg saját beszédmotoros tevékenységüket; a zöngés és zöngétlen hangok érzékeltetésénél vonjuk be a taktilis érzékelést; különválogathatjuk a zöngés és zöngétlen hangok hívóképeit és a hozzájuk tartozó betűalakokat – Beszédhangok időtartamának megfigyeltetése. Elengedhetetlen feltétele a hosszú-rövid fogalmának ismerete, begyakorlása, amit szemléltethetünk ellentétpárokban (tárgyak, képek), érzékeltethetünk hangszerek hangjával (pl. furulya, síp) – Hosszú, rövid pálcikák kirakásával ábrázolni is lehet a hallottakat – A hosszú és rövid magánhangzók és mássalhangzók differenciálását segítheti a képpel történő ábrázolás (pl. ha van kalapja, hosszan, ha nincs kalapja, röviden ejtjük) <p>1.2. Beszédritmus-érzékelés kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozgás segítségével kialakítani az egyenletes lüktetés, ritmizálás képességét <p>Javasolt gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nagymozgásokkal gyors, lassú járás, futás. Zenére gyors vagy lassú mozgások. Dobbal egyenletes ritmus ütése, a ritmus követése járással. (Ez elősegíti a harmonikus, összerendezett mozgás kialakulását is.) – Versek, dalok ritmusának felismerése, megkülönböztetése – Szavak ritmusának érzékeltetése egyszerű hangszerekkel, koppantással, tapssal kísérvé – Ritmikus sorok kirakása: az egymásutániség, sorrendiség fogalmának

V. osztály
<p>továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikus sorok kirakása méret, szín, forma szerint több elemből – Hangszerek megszólaltatása ritmusra, hosszú, rövid fújása
<p>1.3. Változatos kommunikációs helyzetekben elhangzó szövegek globális értése a lényeges gondolatok kiemelésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - A beszédbeli megjelölések, utasítások, tárgyak és cselekvések neveinek megértése - A felszólítások és konvencionális beszédfordulatok megértése - Különböző audiovizuális csatornán (telefon, rádió, televízió, voice-chat, voice-mail stb.) érkező információk adatainak megértése, dekódolása - Párbeszéd megfigyelése, megértése - Különböző csatornákon hangzó szövegek észlelésének/megértésének problémáit felismertető gyakorlatok (pl. zajforrás, hangerő, beszédritmus stb.) - Gyakorlatok a hangzó szöveg témájának/tárgyának, legfontosabb gondolatának kiemelésére egyszerű technikák alkalmazásával (pl. jegyzetelés) <ul style="list-style-type: none"> - Szövegek újrachallgatása, előzetes jegyzet, grafikon kiegészítése tanári útmutatással, segítséggel - Gyakorlatok a kontextus játékos felismerésére - Gyakorlatok a beszédpartner azonosítására - A kommunikáció céljának, a beszélő(k)nek és a beszédshándéknak (pl. kérés, utasítás stb.) a felismerését és az arra való reagálást célzó gyakorlatok (pl. szerepjáték, dramatikus játékok) - Gyakorlatok a különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelésére - Változatos szórendű mondatok jelentésének felismerése - Változatos hanglejtésű mondatok jelentésének a felismerése különböző beszédhelyzetekben

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)

V. osztály
<p>2.1. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata. Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Artikulációs gyakorlatok, szituációs játék, hangutánzás - A hangzóváltás- jelentésváltozás gyakorlása - Játékos gyakorlatok a helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés fejlesztésére - Mondókák, kiszámolók, találós kérdések alkalmazása - Játékos gyakorlat, kísérleti szópárok alkalmazása a homogén gátlás kiküszöbölésére - Játékos mondókák, kiszámolók, spontán kommunikációs gyakorlatok - Dallamok lekopogása, énekekkel, tánccal összekapcsolt tapsolás, dobbantás - Mesehallgatás, a vers ritmusának érzékeltetése, szituációs játékok, képsor alkalmazása - Különböző beszédhelyzetek játékos érzékeltetése - Szintézisgyakorlat
<p>2.2. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség fejlesztése. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Párbeszéd, szerepjátékok, helyzetjátékok, adott témájú csoportjátékok - Önálló véleményalkotás konkrét élethelyzetről - Versmondás, dramatizálás, visszamesélés - Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat - A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése („Tetszik/Nem tetszik, mert...”- típusú játék, „Ha jó tündér lennék...”- típusú játék) - Átélt és elképzelt események időrendi sorrendben való elhelyezése, elmondása

V. osztály

- Mondatkapcsolási gyakorlatok
- A helyes kérdezés és válaszadás módozatainak gyakorlása szóban
- A szókincs gazdagítása tematikus szógyűjtéssel
- Tárgyképek megnevezése szóképpel
- Történet összerendezése időrendi sorrendben
- Ragos főnevek képzése kérdések segítségével
- Szintézis-gyakorlat – szóalkotás gyakorlása
- Toldalékos főnevek mondatba foglalása
- Rész-egész viszony megismerése és megnevezése a bűvös négyzetben
- A hangzováltozás-jelentésváltozás gyakorlása
- A dallam, ritmus élményének gyakorlása, memóriajáték, játékos mondókák segítségével
- Tárgykép és szóképelemlekezet fejlesztését szolgáló memóriajáték
- A szóterjedelem érzékeltetése rejtvény segítségével
- A helyes beszéd szabályainak gyakorlása memóriajáték és más anyanyelvi készségfejlesztő játék segítségével
- A szótagolás gyakorlása
- A cselekvés gyakorlati szemléltetése
- A cselekvést és történést kifejező szavak kiemelése
- Hiányos mondatok kijavítása cselekvést, történést kifejező szavakkal
- Mondatalkotás adott igékkel
- A főnevek funkcionális felismerése különálló vagy összefüggő szavakban
- A főnevek felsorolása szabadon és meghatározott tárgykörből konkrét kérdések segítségével
- Élő- és élettelen tárgyak tulajdonságainak megfigyelése közvetlen tapasztalás, érzékelés, szemlélődés alapján, és azok nyelvi kifejezése
- A főnév felosztása köznevekre és tulajdonnevekre, konkrét gyakorlatok alapján
- Kijelentő, kérdő mondat hangos ejtése

2.3. Érdeklődéssel követni a konkrét kommunikációs helyzeteket és azokban aktívan részt venni, szókincsfejlesztés

- Élménybeszámoló
- Rövid történetek hallgatása és mondása
- Monológ alkotása
- Párbeszéd indítványozása
- Mesélés együttműködve társakkal
- Szerepjáték
- Drámajáték
- Összefüggő beszéd kialakítása és fejlesztése különböző témákban
- „Élménynapló” elkészítése rajz segítségével konkrét élethelyzetekről, a napló egyéni bemutatása
- „Repül a babzsák...”- típusú játék a mese vagy történet továbbszövése stb.
- Vita, saját vélemény indoklása
- Memóriajáték
- A helyes ejtés gyakorlása játékos mondókák segítségével
- A mondat fő részeinek funkcionális felismerése kérdések segítségével
- Szókincsfejlesztés a fokozatosság elvének betartásával

3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése

V. osztály
<p>3.1. A szótagoló, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása és fejlesztése, szöveghű olvasásra törekvés erősítése (szövegértő hangos és néma olvasás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szótagolvasást az apró lépések elvének betartásával végezzük: a szótagkártyák felismerése, felemelése; a szótagoszlopok közös kiolvasása táblán és a könyvben; a tanulók önálló szótagolvasása oszlopban; a szótagok önálló olvasása sorban - A szavakat hosszú időn át szótagolva olvassák a tanulók, a szótaghatárokat választójel is jelezheti. Ezt a segítséget fokozatosan vonjuk meg, a folyamatos olvasás kialakulása érdekében. - A mondatok olvasását akkor kezdjük, amikor a tanuló a három- és négybetűs szavakat már ki tudja olvasni. Szókérdőívvel rakjuk össze a mondatokat. A szókérdőívet külön-külön elolvassák a tanulók, és közösen összerakjuk a mondatot, hogy a tanuló szokja meg megkülönböztetni a szótagközöket a szóközöktől. Az első mondatok kérdő mondatok legyenek, mert ezekre lehet válaszolni, és a találós kérdéshez hasonlóan igen motiválóak. - Az első szövegek 2-2 összeálló mondatból álljanak, ezek számát fokozatosan növeljük - Az első szövegekben érdekes tartalmú, kevés és rövid mondatokból álló analóg szövegeket olvastatunk, amelyeket azonnal dramatizáltatunk, majd rátérünk a rövid prózai szövegek olvasására - A szövegértést hatékonyan fejlesztik azok a feladatok, amelyekben utasítás alapján rajzolni vagy színeznit kell - Minden szöveget először lényegkiemelő lerövidített változatban, illusztrációkhoz társítva olvastatunk, amelyet az új szavak begyakorlása előzött meg, s csak azután térünk rá a folyamatos olvastatásra - Szövegértést biztosító gyakorlatok - Az írásjelek készségszintű alkalmazására irányuló gyakorlatok olvasásban - Rövid, közérthető verses és prózai szövegek folyamatos olvastatása - Hangos olvasási és önálló néma olvasási gyakorlatok - Érdekes, nem túl sok információt tartalmazó szövegek olvasása kifejezetten egyéni ritmusban
<p>3.2. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika továbbfejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teljesen új szöveg esetén tanár általi bemutató olvasás legalább kétszer egymás után - Hangoskönyv használata - A szöveg rövid részletekre tagolása - Önálló hangsúlyos olvasás, az írásjelek betartásával - Láncolvasás, szerepekre osztott hangos olvasás - Drámajáték - Információkereső technikák megalapozása, a kifejező olvasás képességének fejlesztése - Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása - Felolvasás, az olvasottak ismertetése - A prózai és lírai alkotások jelentésének, szerkezetének, hangulatának felfedezése
<p>3.3. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a szöveg szemléletességének, érzékletességének megragadására - Gyakorlatok annak erősítésére, hogy hangos és néma olvasáskor a figyelem a szöveg tartalmára, nem pedig az írásjelek megfejtésére irányul - Játékos anyanyelvgyakorlatok a szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetésére - Vizuális észlelés fejlesztését célzó feladatok az olvasott szöveg alapján - Szövegemlékezet fejlesztésének játékos feladata az olvasottak felidézésére - Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése

V. osztály

- Rövid, egyszerű köznapi és szépirodalmi szövegek hangos és néma olvasása, elemzése
- Lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés
- A szövegek tagolása szereplők, fontosabb események, helyszín, az időrend figyelembevételével

3.4. Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés**Összefüggő szövegek, rövid irodalmi alkotások olvasásakor a következők ajánlottak:**

- Az olvasási folyamatot megelőzően, minden új fogalmat 1-2 órában intermodálisan (az összes kognitív funkciót és képességet bevonva) értelmezünk, feldolgoztatunk, változatos didaktikai módszereket alkalmazva, hogy a tanuló olvasáskor minden egyes fogalmat ismerjen. Minden esetben az új szót ki kell emelni a szövegből, és gyakorolni kell a kiejtését, írását, esetleg le is lehet rajzoltatni.
- Új irodalmi szövegek esetén bemutató olvasást (vagy hangoskönyvet) kell alkalmazni legalább kétszer, ezt követi a feldolgozás, és csak utána a gyerekek egyéni olvasása
- Eleinte csupán rövid szöveget olvastatunk
- Fontos, hogy mindig visszakérdezzünk az előző mondat (részlet) tartalmára
- A szövegek legyenek egyszerű, vidám történetek
- A szavakat a gyerekek szókincséből (passzív, aktív) válogatjuk. Később azonban arra kell törekednünk, hogy az olvasás elősegítse a gyermekek szókincsének fejlődését.
- Az új fogalmakat előzetesen meg kell ismertetni, értelmezni, s csak utána kell rátérni a szövegben való alkalmazásához.
- A történetekhez lehetőség szerint kapcsoljunk képeket, amelyek jobban segítik az olvasást és a szövegértelmezést
- Hosszabb szövegek, irodalmi alkotások rövidített változatának olvasásánál, fontos a szöveg részekre bontása. Ilyenkor minden szövegrészt az elolvasás után értelmeztetni kell. A megértést segítheti a rajzolásban történt ábrázolás.
- Ha a szöveg olvasása vagy értelmezése nehézséget jelent, akkor ugyanazt a történetet készítsük el rövidített, érthetőbb változatban

A könyvtárhasználat igényének kialakítása és fejlesztése

- Tanári segítséggel ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése
- Tanári segítséggel adatkeresés, adatgyűjtés a könyvtárban
- A diák érdeklődésének megfelelő könyv kiválasztása

Rövid szépirodalmi részletek, vallási és világi ünnepkörhöz stb. fűződő szerepek szövegű megtanulása

- „Kedvenc olvasmányom”-napló

3.5. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával

- A népi kultúra megismerését célzó olvasmányok, képek, videofilmek
- A hagyományápolást és a nemzeti identitást, az emberi alapértékeket bemutató olvasmányok
- Ökocivilizációs magatartás megalapozását célzó anyanyelvi játékok
- A család, iskola, makro- és mikromillió fontosságát, az értékrend megismerését szolgáló olvasmányok - irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztaltatása, az olvasottak értelmezése
- Olvasottak alapján cím, szereplők, helyszín stb. megfogalmazása, dramatizálás
- Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet irodalmi ábrázolási módjainak megismerése, a vers és próza megkülönböztetése

V. osztály

- Konkrét bemutatás, összehasonlítás
- Vers képszerűségének felismerése, egy-egy irodalmi kép szóbeli „leírása”, illusztrálása, rajzolása, a dramatizálás elemeinek ismerete
- Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása, eljátszása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás)
- Színházlátogatás (dráma)

4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)**V. osztály****4.1. Az egyéni írásmód kialakítása, az írásmunka áttekinthetőségére, a lapon való megfelelő elhelyezésére való nevelés, az íráshasználat követelményeinek betartása**

- Grafomotoros tevékenységek
- Az írástechnika továbbfejlesztésére irányuló tevékenységek
- Az írásvezetés, helyes íráskép kialakulásának gyakorlása
- Az írott szöveg elhelyezése a füzetlapon
- Olvasható, helyes és lendületes írás, a betűk szabályos kapcsolása
- A helyes- és szépírás gyakorlása
- Az írásjelek (a pont, a vessző, a kettőspont, a kérdőjel, a felkiáltójel stb.) használatára irányuló gyakorlatok
- A mondat nagy kezdőbetűje használatának tudatosítása
- Az írás különböző lehetőségeinek ismerete és alkalmazása: másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás stb.
- Feladatok az írást kísérő nem nyelvi jelek (aláhúzás, zárójel stb.) használatának gyakorlására
- Játékos feladatok az írás lehetőségeinek alkalmazására
- Rövid mondatok másolása
- Segédkönyvek, munkafüzetek, feladatlapok alkalmazása

4.2. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással

- Betűkihagyás és betűcsere nélküli másolás lehetősége
- Szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása
- Alapvető helyesírási készséget fejlesztő feladatlapok analógiára építve

4.3. Az írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete és alkalmazása

- Feladatlapok, táblázatok, postai űrlapok stb. kitöltése
- Szavak beépítése a mondatokba, a szövegbe
- Szöveg átalakítása bővítéssel (díszítő jelzők használata), szűkítéssel (lényegkiemelés, tömörítés)
- Feladatok az írásbeli szövegalkotás szabályainak ismertetésére, rögzítésére (formai és tartalmi elemek betartása)

4.4. Rövid leíró szövegeket alkotni (fogalmazás) a formai elemek betartásával

- Írott szöveg köznapi, a gyermek számára érdekkeltő téma szerinti választása
- A fogalmazás céljának megfogalmazása konkrét utasítások szerint
- A fogalmazás előkészítése. A makroszerkezeti egységek (bevezetés, tárgyalás, befejezés) betartásának lehetősége analógiára, bemutatásra építve.

Tanulási tartalmak

Tanulási egységek	V. osztály
1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)	
A helyes beszédészlelés alapjai	<i>Helyes beszédlevegés kialakítása, gyakorlása (pl. egyre hosszabb szakaszok mondása alapvevővel)</i> <i>Megfelelő beszédhang, hanglejtés</i> <i>Pontos artikuláció, hangsúly, hangerő, ritmus, beszédtempó érzékelése</i> <i>Időtartam, hangszín érzékelése</i> <i>Szünet érzékelése</i> <i>Közlésmegértés szavak, mondatok, szöveg szintjén</i>
Metakommunikáció	<i>Mimika, testtartás, távolságtartás, tekintet alkalmazásának érzékelése</i> <i>Pantomim alkalmazása észlelt tartalmak jelentésének kifejezésére</i>
Mondókák, kiszámolók, népi gyerekjátékok	Ajánlott tartalmak: Kiszámolók, tapsolós játékok utasításainak megértése: <i>Zsipp-zsupp-kenderzsupp...</i> <i>Án-tán-té-nusz... stb.</i> Népi gyerekjátékok utasításainak, testbeszédének megértése: <i>Hogyan adom a kanalat?</i> <i>A gólya és a békák</i> <i>Künn a bárány, benn a farkas</i> <i>Csengőkereső</i> <i>Egy előre, két kettőre... stb.</i> Memoriter: 3-4 kiszámoló vagy mondóka és 3-4 népi gyerekjáték a tanultak közül.
Mesék, versek, történetek	A gyermek közvetlen és tágabb világa Ajánlott témakörök: <i>Én, család, iskola</i> <i>Falu-város, szülőföld</i> <i>Közlekedés</i> <i>Népszokások, ünnepeink stb.</i>
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)	
Beszédprodukción Képességfejlesztő és nyelvi játékok	A figura-háttér megkülönböztetése. Rejtvények - <i>A szóterjedelem érzékeltetése</i> - <i>Szavak toldalékolása kérdőszó alapján</i> - <i>Tematikus szógyűjtés</i> - <i>Szógyűjtés kérdések segítségével stb.</i> Szintézisgyakorlatok - <i>Összetett szavak alkotása</i> - <i>Történet összerendezése időrendi sorrendbe stb.</i> Bűvös négyzet - <i>A rész-egész viszonyainak felismerése, megnevezése</i> <i>A hangzókódolás-jelentésváltozás gyakorlása</i>

Tanulási egységek	V. osztály
Barangolás a nyelv világában	<p><i>A helyes kérdezés és válaszolás módjai</i> <i>A ragos főnevek helyes ejtése és írása</i> <i>Az időtartam jelentésmódosító szerepe (rövid és hosszú mássalhangzók, magánhangzók)</i> <i>Szavak toldalékolása kérdőszók alapján</i> <i>Cselekvést jelentő szavak</i> <i>Mennyiséget jelölő szavak</i> <i>Tulajdonságot kifejező szavak</i> <i>Mondd helyesen! - anyanyelvű játék</i> Ajánlott témakörök: - Az ember és környezete (család, iskola, falu, város) - Magatartásunk; Illik- nem illik stb.</p>
A hangok és a betűk helyes kiejtése izoláltan és szavakban	<p>Magánhangzók, mássalhangzók <i>Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedési szabályának ismerete, gyakorlása (toldalékok, ragok helyes ejtése)</i> <i>A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés)</i></p>
A szó helyes kiejtése izoláltan és mondatban	<p>Szófajok: Az ige <i>A cselekvést és történést jelentő szavak</i> <i>Igék helyes kiejtése</i> A főnév <i>Élőlények és élettelen dolgok megnevezése</i> <i>Köznevek és tulajdonnevek felsorolása</i> <i>A főnév egyes- és többes száma</i> <i>A főnév helyes ejtése</i></p>
A mondat helyes ejtése	<p>Mondattípusok: kijelentő, kérdő mondat hangos ejtése Mondatalkotás</p>
A szöveg helyes elmondása	<p>Szövegalkotás <i>Rövid szöveg helyes, önálló elmondása</i></p>
Irodalmi kultúra kialakítása	<p>Könyvtárhasználat <i>Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről</i> <i>Adatkeresés, adatgyűjtés</i> <i>A diák érdeklődésének megfelelő könyv</i> <i>„Kedvenc olvasmányom“-napló</i></p>
Vers és prózai alkotás megkülönböztetése	<p><i>A vers formai elemeinek ismerete (összerendezett sorok, rím, összecsengő sorvégek stb.)</i> <i>A tanult prózai alkotások formai elemei (hosszabb terjedelem, összefüggő mondatok stb.)</i> <i>Rejtvények</i></p>
Színházlátogatás	<p><i>Drámajáték</i> <i>Legalább egy gyermekeknek szóló színpadi mű megtekintése</i></p>

Tanulási egységek	V. osztály
3. Olvasás, az írott szöveg megértése, a szövegolvasási képesség fejlesztése	
Versek gyermekeknek	<p>Ajánlott tartalmak (lírai alkotások a klasszikus és kortárs magyar költészetből): <i>Létay Lajos: Jó tanulást!</i> <i>Zelk Zoltán: Hová futsz, te, kicsi őz?</i> <i>Gryllus Vilmos: Hallgatag erdő</i> <i>Kányádi Sándor: Fakó lovon léptet</i> <i>Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra</i> <i>Móra Ferenc: A cinege cipője</i> <i>Nemes Nagy Ágnes: Akácfa</i> <i>Cseh Katalin: Szóvarázslak I.</i> <i>Cseh Katalin: Szóvarázslak II.</i> <i>Weöres Sándor: Galagonya</i> <i>József Attila: Betlehemi királyok</i> <i>Ady Endre: Kis karácsonyi ének</i> <i>Weöres Sándor: Száncsengő</i> <i>Petőfi Sándor: Füstbe ment terv</i> <i>Petőfi Sándor: Anyám tyúkjá stb.</i></p> <p>Memoriter: 2-3 vers vagy versrészlet a tanultak közül.</p>
Barangolás a mesék birodalmában	<p>A mesékről általában Ajánlott tartalmak (magyar népmesék, mesék, meseregények a klasszikus és kortárs magyar irodalomból, világirodalomból): <i>A kiskondás</i> <i>Tündérmese</i> <i>A kölcsönkért ruha</i> <i>A kóró és a kismadár</i> <i>H. C. Andersen: A rút kiskacsa</i> <i>Kányádi Sándor: Csikorgó, a fagykirály</i> <i>A paraszt és az ördög</i> <i>A holló és a róka</i> <i>Benedek Elek: Mátyás király meg az öreg szántóvető</i> <i>Benedek Elek: A rózsát nevető királykisasszony</i> <i>Gárdonyi Géza: Kis csacsi meg a nagy nyuszi</i> <i>Móra Ferenc: Gergő juhász kanala stb.</i></p>
Elbeszélések gyermekekről	<p>Ajánlott tartalmak (elbeszélések a klasszikus és kortárs magyar irodalomból): <i>Móra Ferenc: Hogyan tanultam meg olvasni?(részlet)</i> <i>Tamási Áron: Az én kedves palatáblám</i> <i>Móricz Zsigmond: A nehéz kétgarasos</i> <i>Fekete István: A bizonyítvány</i> <i>Mikszáth Kálmán: A madárfészek</i> <i>Gárdonyi Géza: Az ablak (részlet)</i> <i>Mikszáth Kálmán: Székelykő</i> <i>Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami (részlet) stb.</i></p>

Tanulási egységek	V. osztály
4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)	
Az írás folyamata	Az íráshasználat követelményeinek betartása A kézírás Az írott szöveg elhelyezése a füzetlapon (keltezés, bekezdés, cím, szerző, szóköz betartása) Lendületes írás, a betűk szabályos kapcsolása Az írást kísérő nem nyelvi jelek: aláhúzás, zárójel stb.
Helyesírás, központosítás	Az írásjelek: a pont, a vessző, a kérdőjel, a felkiáltójel A mondatkezdő nagybetű Kijelentő, kérdő, felkiáltó mondatok A helyesírás szabályai Szavak elválasztása Toldalékok, ragok helyesírása
Írd helyesen! A hangok írott képei, a betűk	Magánhangzók, mássalhangzók Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedési szabályának ismerete, gyakorlása (toldalékok, ragok helyesírása) A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés)
A szó	Szófajok: Az ige A cselekvést és történést jelentő szavak azonosítása, ismerete, helyesírása Igék helyesírása A főnév Élőlények és élettelen dolgok megnevezése, megkülönböztetése, helyesírása Köznevek és tulajdonnevek helyesírása A főnév egyes- és többes száma (a többes szám jele) A főnév helyesírása
A mondat	Mondattípusok: kijelentő, kérdő mondat Mondatalkotás Mondatok helyesírása
A szöveg	Szövegalkotás Mondattömb. Bekezdés. Makroszerkezeti egységek (bevezetés, tárgyalás, befejezés) elhelyezése, betartása a lapon Rövid szöveg helyesírása
Az írásbeli kommunikáció	Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás) A fogalmazás célja, előkészítése. A fogalmazás részei (bevezetés, tárgyalás, befejezés) Rövid szövegek írása: másolás, diktálás utáni írás Funkcionális szövegek: üdvözlő, képeslap stb. Szövegalkotás, szövegátalakítás Szavak beépítése a mondatokba, szövegbe Szöveg átalakítása bővítéssel (díszítő jelzők használata), szűkítéssel (lényegkiemelés) Jellemzés Önálló szövegalkotás

VI. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

VI. osztály
<p>1.1. Megérteni a szóbeli közlés jelentését, kiemelni a lényeges információkat</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli közlések ismert és új elemeinek megértése, a főbb információk megkülönböztetése a kommunikáció szabályai szerint - Új szavak megértése a szövegkörnyezet alapján - Különböző audiovizuális csatornán (telefon, rádió, televízió, voice-chat, voice-mail stb.) érkező információk adatainak dekódolására irányuló gyakorlatok - Társas beszédhelyzetekben szerepek felismerése, utasítások követése - Nonverbális kommunikációs gyakorlatok - Szenzomotoros integráció a beszéd tartalmának dekódolására - Akusztikus észlelés, memória-, figyelemfejlesztő gyakorlatok: „Név-út”-játék, „Ház-út”-játék, „Nagynénimnek van egy macskája”-játék - Verbális-akusztikus észlelés, figyelem és memória fejlesztése játékos gyakorlással - Ábrapárok megkülönböztetése utasításra - Szavakhoz képek társítása és fordítva - Intermodális kódolás képességét fejlesztő gyakorlatok (látás, hallás, mozgás összekapcsolása): „Mutató dalok”, „Titkos képírás”, „Titkos beszéd”, „Egy kis matróz”-játék, „Még titkosabb beszéd”, „Titkos képírás”, „Még titkosabb képírása” stb. - Szeriális észlelés, figyelem és memória fejlesztése játékos gyakorlással: gyöngysorok, fonás, masni kötés, feladatok teljesítése, ujj-játék stb.
<p>1.2. Lényeges gondolatok kiválasztása és rendszerezése szabadon választott vagy megadott témák szóbeli bemutatása után</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tanári segítséggel gyakorlatok félreproduktív és spontán szövegek megértése (pl. beszámoló eseményről, élményről, tárgy-, személy-, helyleírás) a beszédhelyzetnek megfelelően - Próza és verses szövegek meghallgatását célzó gyakorlatok az élmény megragadására - Rövidebb mesék, mondák, novellák, történetek, versek cselekményének figyelemmel követése - Tanári segítséggel gyakorlatok egy adott/választott témának megfelelő adat, információ összegyűjtésére - Választott vagy adott téma kapcsán gyakorlatok a fontosabb információk szóbeli megértésére - Drámajáték - Pantomim - Szöveg értelmének visszaadása képi formában (rajz-, eseménysor sorba rendezése, kiválasztása stb. szóbeli utasítás alapján)
<p>1.3. Kisközösségi beszédhelyzetekben a nonverbális eszközök és a kommunikációs tényezők azonosítása és megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyes gyakori beszéd-cselekvések (köszönés, megköszönés, bocsánatkérés, ígéret, jókívánság, gratuláció; tájékoztatás, tudakozódás stb.) nyelvi repertoárjának és nonverbális kísérőelemeinek számbavételét szolgáló feladatok - Pantomim és szerepjáték különféle helyzetekben - Gyakorlatok a szórend, a szó- és mondathangsúly és a mondatjelentés megfigyelésére - A kommunikációs szempontoknak (pl. közlési szándéknak, az elérni kívánt hatásnak,

VI. osztály
<p>a kommunikáció körülményeinek, a címzettnek stb.) megfelelő szövegalkotási gyakorlatok megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a szókincs, regiszterek, nyelvváltozatok megválasztására, a beszédszándékok, beszédcselekvések kifejezésének nem verbális eszközei megválasztására
<p>1.4. Nyitott magatartás a kommunikáció fenntarthatóságának irányában</p> <ul style="list-style-type: none"> - Empatikus magatartást kialakító gyakorlatok (pl. szerepcsere) - Állásfoglalás megfogalmazását célzó gyakorlatok céljának megértése - A meg nem értést és annak mibenlétét kifejező kérdések megértése - Gyakorlatok a saját álláspont, gondolatok, érzések, vélemények, információk pontos, változatos, kulturált, érthető, önálló megértésére egyszerű, közismert nyelvi formákban, mindennapi helyzetekben
<p>1.5. Változatos kommunikációs helyzetekben elhangzó szövegek globális értése a lényeges gondolatok kiemelésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - A beszédbeli megjelölések, utasítások, tárgyak és cselekvések neveinek megértése - A felszólítások és konvencionális beszédfordulatok megértése - Különböző audiovizuális csatornán (telefon, rádió, televízió, voice-chat, voice-mail stb.) érkező információk adatainak megértése, dekódolása - Párbeszéd megfigyelése, megértése - Különböző csatornákon hangzó szövegek észlelésének/megértésének problémáit felismertető gyakorlatok (pl. zajforrás stb.) - Gyakorlatok a hangzó szöveg témájának/tárgyának, legfontosabb gondolatának kiemelésére egyszerű technikák alkalmazásával (pl. jegyzetelés) <ul style="list-style-type: none"> - Szövegek újrachallgatása, előzetes jegyzet, grafikon kiegészítése tanári útmutatással, segítséggel - Gyakorlatok a kontextus játékos felismerésére - Gyakorlatok a beszédpartner azonosítására - A kommunikáció céljának, a beszélő(k)nek és a beszédszándéknak (pl. kérés, utasítás stb.), a felismerését és az arra való reagálást célzó gyakorlatok (pl. szerepjáték, dramatikus játékok) - Gyakorlatok a különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelésére - Változatos szórendű mondatok jelentésének felismerése

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)

VI. osztály
<p>2.1. Beszédmotorikát fejlesztő gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tiszta, érthető beszédhez a nyelv, az ajak, az állkapocs helyes akaratlagos mozgása. Ezen készség fejlesztéséhez ajánlott gyakorlatok: Lesikló pálya, Vatta-fújás, Nyelv a ketrechen stb.
<p>2.2. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat - A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése párbeszéd, szerepjátékok, helyzetjátékok, adott témájú csoportjátékok által - Önálló véleményalkotás konkrét élethelyzetről - Versmondás, dramatizálás, visszamesélés - Mondatkapcsolási gyakorlatok - Összefüggő beszéd fejlesztése különböző témakörökben - Mese vagy történet továbbszövése - Vita, saját vélemény indoklása

VI. osztály
<p>2.3. Nyelvhelyességi ismeretek kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hang, a betű, a szó, a szöveg, a mondat helyes ejtésére irányuló játékos gyakorlatok - Tanári útmutatás segítségével hangok megkülönböztetése és csoportosítása (zöngés, zöngétlen) hangzás alapján (pl. az „m” hang zöngéses - „morog a torok”, az „f, h” pedig zöngétlen - „nem morog a torok” stb.) - Tanári segítséggel betűrend készítése, a magyar ábécé helyes, önálló elmondása utánmondással - Szó szerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből - Szó szerkezet alkotása, átalakítása - Szó szerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba, lexikon használata - Mondatok tagolása, helyes hangos ejtése - Szövegalkotás megadott szempontok alapján - Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás - Tanári útmutatás alapján helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása, kiegészítés, módosítás
<p>2.4. A beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat, a beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Összefüggő beszéd fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli közlések ismert és új elemeinek megértése, a főbb információk megkülönböztetése a kommunikáció szabályai szerint - Új szavak megértése a szövegkörnyezet alapján - Mondatkapcsolási gyakorlatok, mese továbbszövése

3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése

VI. osztály
<p>3.1. A folyamatos olvasás képességének továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző típusú szövegek felolvasása rövid felkészülés, bemutató olvasás után - Szövegértést bizonyító gyakorlatok - Verses és prózai szövegek olvasása - Hangos olvasási és önálló néma olvasási gyakorlatok - Kellemes hangulat biztosítása
<p>3.2. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a szöveg szemléletességének, érzékletességének megragadására - Játékos anyanyelvgyakorlatok a szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetésére - Vizuális észlelés fejlesztését célzó feladatok az olvasott szöveg alapján - Szövegemlékezet fejlesztésének játékos feladata az olvasottak felidézésére - Az olvasott szöveg összefüggésének és jelentéssíkjainak felismerése - Lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés - A szövegek tagolása szereplők, fontosabb események, helyszín, időrend stb. figyelembevételével - Tények, fogalmak vizsgálata, összefüggések feltárása, szereplők jellemzése
<p>3.3. Az olvasás, az irodalom szeretete iránti igény továbbfejlesztése. Könyvtárhasználat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A diák érdeklődésének megfelelő könyv kiválasztása - Adatkeresés, adatgyűjtés továbbfejlesztése - Tények, fogalmak vizsgálata, összefüggések feltárása, szereplők jellemzése - Utasítások követése az olvasott szöveg tartalmának elmesélésére - Rejtvények, szintézisgyakorlatok, bűvös négyzet stb. - „Kedvenc olvasmányom”-napló

VI. osztály
<p>- Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása, az olvasottak értelmezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Olvasottak alapján cím, szereplők, helyszín stb. megfogalmazása, dramatizálás - Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet irodalmi ábrázolási módjainak azonosítása, megnevezése
<p>3.4. Az irodalmi nyelv sajátosságainak alapvető ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feladatok ugyanazon információ vagy jelentés köznyelvi és irodalmi kifejezésére, meghatározására - Rávezetés a szöveg hangulatának jellemzésére - Rávezetés a tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) indoklására - A versben összecsengő sorok kijelölése, az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése - Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás) - Színházlátogatás (dráma)

4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)

VI. osztály
<p>4.1. Az írás különböző lehetőségeinek ismerete és továbbfejlesztése: írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok az írás lehetőségeinek alkalmazására - Segédkönyvek, feladatlapok alkalmazása
<p>4.2. A helyesírás továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betűkihagyás és betűcsere nélküli írás - Szavak, mondatok, néhány rövid szöveg tollbamondás és emlékezet alapján történő írása - Alapvető helyesírási készséget fejlesztő feladatlapok analógiára építve
<p>4.3. Az írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás szabályainak ismerete és alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feladatlapok, táblázatok kitöltése - Vázlatkészítés, a lényeges elemek kiemelése szövegből - Szavak, mondatok beépítése a szövegbe - Szöveg átalakítását célzó gyakorlatok
<p>4.4. Elbeszélő és párbeszédes szövegeket (fogalmazást) alkotni, a formai elemek betartásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fogalmazás céljának megfogalmazása konkrét utasítások szerint - A fogalmazás előkészítése. A makroszerkezeti egységek (bevezetés, tárgyalás, befejezés) betartása.

Tanulási tartalmak

Tanulási egységek	VI. osztály
1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)	
A logikus és célszerű nyelvhasználat megértése	Közlésformák megkülönböztetése A beszélő. A hallgató (beszédpartnerek) szerepének ismerete, helyéhez viszonyulása Szöveg értelmének visszaadása képi formában (rajz-, eseménysor sorba rendezése, kiválasztása szóbeli utasítás alapján)
A szóbeli közlés megértése	A beszélő szándékának megértése Analogiák készítése nonverbális formában A következtetések megfogalmazása rajzban, jegyzetben Analizálás-szintetizálás Különböző szempontok szerinti csoportosítások Főbb gondolatok kiemelése
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)	
Mondd helyesen!	A beszédhangok képzése, helyes ejtése
A hangok világa	Magánhangzók, mássalhangzók Betűrend készítése, a magyar ábécé elmondása, ismerete
Szavak, szó szerkezetek	Szavak, szó szerkezetek Szótőhöz kapcsolódó toldalékok helyes ejtése Szavak, szó szerkezetek elválasztási szabályai Szavak csoportosítása szófajok, jelentéstartalom szerint Mondatalkotás szavakkal Az ige Az ige ragozása Igeidők (jelen, múlt és jövő) Mondatalkotás cselekvést, történést, jelenséget kifejező igékkel A melléknév Élő és élettelen tárgyak tulajdonságainak felsorolása A tulajdonságot kifejező szavak csoportosítása A melléknév fokozása szóban Mondatalkotás a melléknévvel
A mondat	A mondat tartalma: a felkiáltó, felszólító mondat megkülönböztetése, helyes ejtése A mondat szerkezete Mondatok átalakítása: – tömondat alkotása – tömondat bővítése (bővített mondat) Mondatok helyes ejtése intonáció szerint A mondat fő részei A mondatrész fogalmának azonosítása A mondat fő részeinek funkcionális ismerete: alany, állítmány

Tanulási egységek	VI. osztály
A szöveg	A szöveg összetevői Szöveg felismerése, megkülönböztetése egy-egy mondatról Szöveg helyes ejtése
Beszédprodukció A mesék világában	Ajánlott irodalom (magyar népmesék, prózai és verses mesék a klasszikus és kortárs magyar irodalomból): Benedek Elek: Három kívánság Méhes György: Fékomadta, teremtette Zelk Zoltán: Négy vándor A dolgos meg a lusta lány stb.
Emberi magatartások	Ajánlott irodalom (klasszikus és kortárs magyar irodalom): Krúdy Gyula: Ki jár az erdőn? Fodor Sándor: Az a két perc Illik-nem illik – Otthon stb. - Étkezés - Az utcán Kányádi Sándor: Pacsirtapör stb.
Az otthonról az iskoláig	Ajánlott irodalom (klasszikus és kortárs magyar irodalom): Benedek Elek: Kollégiumi emlék Tamási Áron: Elindulásom stb.
Hétköznapi és történelmi hősök	Ajánlott irodalom (klasszikus és kortárs magyar irodalom): Benedek Elek: Ágyúöntő Gábor Áron Szép Ernő: Mit gondolt Kinizsi Pál a maga fejről? Szegő Júlia: A bűvös babszemek Móra Ferenc: Három Matyi József Jolán: Attila pályát választ stb.
Versek	Ajánlott irodalom (lírai alkotások a klasszikus és kortárs magyar költészetből): Petőfi Sándor: Ősz elején Kányádi Sándor: Tisztás szélén mogyoró Kányádi Sándor: Hallgat az erdő Petőfi Sándor: Távolból Szabó Lőrinc: Nyitnikék Petőfi Sándor: Vándorlegény Gyulai Pál: A szél és a nap Szabó Lőrinc: Vakáció előtt Cseh Katalin: Amit nem lehet megenni stb.
3. Olvasás, az írott szöveg megértése, a szövegolvasási képesség fejlesztése	
Mesék, mondák	A mesékről általában Mesetípusok Ajánlott tartalmak: Csukástó Tündér Ilona és Árgyélus királyfi (népmese) Az égig érő fa (népmese) Benedek Elek: Maros és Olt Móricz Zsigmond: Iciri-piciri

Tanulási egységek	VI. osztály
	<p>Lázár Ervin: A nagyravágyó feketerigó Tanítómesék: A róka és a kacsák A méhek és a medve stb.</p> <p>A mondákról, legendákról általában Ajánlott tartalmak: Szent István király legendája Szent László pénze (népmonda) Szent Anna tava – népmonda (Benedek Elek átdolgozása) Budán csak egyszer volt kutyavásár stb.</p> <p>Feldolgozásra ajánlott mű: Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)</p> <p>A monda és a mese közötti hasonlóság és különbség</p>
Népköltészet	<p>A népköltészet jellemzői Népszokások Népdalok Népi gyermekjátékok</p>
Népballadák	<p>A népballadákról általában Feldolgozásra ajánlott művek: Kádár Kata Kőműves Kelemenné</p> <p>Memoriter: 4-5 szakasz valamelyik balladából.</p>
Versek gyermekeknek	<p>Ajánlott tartalmak (lírai alkotások a klasszikus és kortárs magyar költészetből): Petőfi Sándor: Ősz elején Petőfi Sándor: István öcsémhez Petőfi Sándor: Füstbement terv Petőfi Sándor: Távolból Kányádi Sándor: Hallgat az erdő József Attila: Mama Áprily Lajos: Tavaszodik Lászlóffy Aladár: Májusi kertben Kányádi Sándor: Nyergestető Szabó Lőrinc: Vakáció előtt stb.</p> <p>Memoriter: 3-4 vers vagy versrészlet a tanultak közül.</p>
Elbeszélő költemény	<p>Ajánlott tartalom: Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (feldolgozás)</p>
Elbeszélések, regényrészletek gyermekeknek	<p>Ajánlott tartalmak: Tamási Áron: A legényfa kivirágzik Tömörkény István: Csata a katonával stb.</p> <p>Ajánlott gyermekirodalom: Fekete István: Bogáncs, Vuk, Tüskevár (feldolgozás, részlet) stb.</p>
Könyvtárhasználat	<p>Adatkeresés, adatgyűjtés a könyvtárban A gyermek érdeklődésének megfelelő könyv „Irodalmi napló“-készítése</p>
Vers és prózai alkotás megkülönböztetése	<p>A vers formai elemei és jellegzetességei, hangulatvilága A tanult prózai alkotások formai elemei és jellegzetességei</p>

Tanulási egységek	VI. osztály
Színházlátogatás	<p><i>Drámajáték</i> <i>Könyvtárhasználat igényének kialakítása és fejlesztése</i> <i>Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése</i> <i>Adatkeresés, adatgyűjtés</i> <i>A diák érdeklődésének megfelelő könyv kiválasztása</i> <i>Rövid szépirodalmi részletek, vallási és világi ünnepkörhöz stb. fűződő szerepek szöveghű megtanulása</i> „Kedvenc olvasmányom”-napló stb.</p>
4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)	
Az írás folyamata	<p><i>Az írott szöveg elhelyezése a füzetlapon</i> <i>Az írást kísérő nyelvi jelek</i> <i>Az írást kísérő nem nyelvi jelek: aláhúzás, zárójel</i> <i>Reproduktív írás</i> <i>Szépírás</i></p>
Helyesírás	<p><i>Betűkihagyás és betűcsere nélküli írás</i> <i>Központozás betartása</i> <i>Szavak, mondatok, rövid szöveg tollbamondás és emlékezet alapján történő leírása</i></p>
Az írásbeli kommunikáció	<p><i>Vázlatkészítés, a lényeges elemek kiemelése szövegből</i> <i>Szavak, mondatok beépítése a szövegbe</i> <i>Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás):</i> - fogalmazás céljának megfogalmazása konkrét utasítással - elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: bevezetés, tárgyalás, befejezés <i>Szövegalkotás, szöveg-átalakítás</i></p>
Ismeretek az anyanyelvről	<p><i>A beszédhangok képzése</i> Magánhangzók, mássalhangzók <i>Betűrend készítése (a magyar ábécé)</i></p>
A hangok és a betűk	<p>A szó Szavak, szószerkezetek <i>Szótőhöz kapcsolódó toldalékok</i> <i>Szavak, szószerkezetek elválasztási szabályai</i> <i>Szavak csoportosítása szófajok, jelentéstartalom szerint</i> <i>Szavak, szószerkezetek helyesírása</i> Az ige <i>Az ige ragozása</i> <i>Igeidők</i> <i>Helyesírás</i> A melléknév <i>Élő és élettelen tárgyak tulajdonságai</i> <i>A tulajdonságot kifejező szavak csoportosítása</i> <i>A melléknév fokozása</i> <i>A melléknév helyesírása</i></p>
A mondat	<p>A mondat tartalma: <i>a felkiáltó, felszólító mondat</i> A mondat szerkezete <i>Mondatok átalakítása:</i> - <i>tőmondat alkotása</i> - <i>tőmondat bővítése (bővített mondat)</i></p>

Tanulási egységek	VI. osztály
	<i>Mondatok helyesírása</i> A mondat fő részei <i>A mondatrész fogalma</i> <i>A mondat fő részei: alany, állítmány</i>
A szöveg	A szöveg összetevői <i>Szövegalkotás</i> <i>Szöveg helyesírása</i>

VII. osztály

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

VII. osztály
<p>1.1. A szóbeli üzenet megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli üzenet megértése, többcsatornás üzenetek dekódolása - A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése - Nonverbális kommunikációs gyakorlatok - A szójelentés a hangzó szöveg különböző változataiban - Szerepjátékok, helyzetjátékok, adott témájú csoportjátékok - A mondatfonetikai eszközök ismerete, azonosítása tanári segítséggel - Vélemény meghallgatása konkrét élethelyzetről - Mások véleményének tiszteletben tartása
<p>1.2. Lényeges gondolatok kiválasztása és rendszerezése szabadon választott vagy megadott témák szóbeli bemutatása után</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tanári segítséggel gyakorlatok félreproduktív és spontán szövegek megértése (pl. beszámoló eseményről, élményről, tárgy-, személy-, helyleírás) a beszédhelyzetnek megfelelően - Próza és verses szövegek meghallgatását célzó gyakorlatok az élmény megragadására - Rövidebb mesék, mondák, novellák, történetek, versek cselekményének figyelemmel követése - Tanári segítséggel gyakorlatok egy adott/választott témának megfelelő adat, információ összegyűjtésére
<p>1.3. Kisközösségi beszédhelyzetekben a nonverbális eszközök és a kommunikációs tényezők azonosítása és megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyes gyakori beszédcselekvések (köszönés, megköszönés, bocsánatkérés, ígéret, jókívánság, gratuláció; tájékoztatás, tudakozódás stb.) nyelvi repertoárjának és nonverbális kísérőelemeinek számbavételét szolgáló feladatok - Pantomim és szerepjáték különféle helyzetekben - Gyakorlatok a szórend, a szó- és mondathangsúly, mondatjelentés megfigyelésére - A kommunikációs szempontoknak (pl. közlési szándéknak, az elérni kívánt hatásnak, a kommunikáció körülményeinek, a címzettnek stb.) megfelelő szövegalkotási gyakorlatok megértése - Gyakorlatok a szókincs, regiszterek, nyelvváltozatok megválasztására, a beszédszándékok, beszédcselekvések kifejezésének nem verbális eszközei megválasztására
<p>1.4. Változatos kommunikációs helyzetekben elhangzó szövegek globális értése a lényeges gondolatok kiemelésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - A beszédbeli megjelölések, utasítások, tárgyak és cselekvések neveinek megértése - A felszólítások és konvencionális beszédfordulatok megértése - Különböző audiovizuális csatornán (telefon, rádió, televízió, voice-chat, voice-mail stb.) érkező információk adatainak megértése, dekódolása - Párbeszéd és monológ megfigyelése, megértése

VII. osztály

- Szövegek újrachallgatása, előzetes jegyzet, grafikon kiegészítése tanári útmutatással, segítséggel
- Gyakorlatok a beszédpartner azonosítására
- A beszélő(k)nek és a beszédszándékuknak (pl. kérés, utasítás stb.) felismerése
- Gyakorlatok a különböző mondatfajták hanglegjtésének megfigyelésére
- Változatos szórendű és hanglegjtésű mondatok jelentésének felismerése

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)**VII. osztály****2.1. A szóbeli nyelvhasználat elveinek elsajátítása, továbbfejlesztése**

- A mondat, mint a gondolatok közlésének eszköze
- A mondatoknak a közlés szándéka szerinti felosztása
- A különböző típusú (felkiáltó és óhajtó) mondatok szembeállítás, felismerése
- Az egyszerű mondat bővítésének felfedeztetése és gyakorlása
- A fő mondatrészek funkcionális felismerése kérdések alapján
- Mondatvégi írásjelek betartását célzó gyakorlatok, a helyes kiejtés, hanglegjtés gyakoroltatása
- A szövegalkotással kapcsolatos tudnivalók gyakorlati alkalmazása különböző eljárásokkal
- Munkafüzet, feladatlapok stb. használata

2.2. Nyelvhelyességi ismeretek kialakítása és fejlesztése, beszédben történő alkalmazása. Szókincsfejlesztés

- Hangtani ismeretek kialakítására és továbbfejlesztésére irányuló gyakorlatok
- A hangalak és jelentés viszonya konkrét bemutatással, játékos gyakorlatokkal
- A rokonhangokkal kapcsolatos betűcserék javítására irányuló feladatok
- Az egyjelentésű és a többjelentésű szavak felismerése és alkalmazása
- Az egyszerű és összetett szavak helyesírási szabályának kialakítása tanári útmutatással
- A különírás és egybeírás szabályainak kialakítása és gyakorlása
- A szám fogalmának gyakorlati szemléltetése és nyelvi megjelenítése
- A tőszámnév és sorszámnév megkülönböztetése
- A személyes névmás főnevet helyettesítő szerepének tudatosítása és gyakoroltatása szóban és írásban
- A szófajokkal kapcsolatos helyesírási tudnivalók gyakorlati alkalmazása különböző eljárásokkal (másolás, tollbamondás, hiányos mondatok kiegészítése, szógyűjtés, játékos nyelvi gyakorlatok)

2.3. Összefüggő beszéd fejlesztése különböző témakörökben

- A beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat, a beszélői szándék és az érzelmek kifejezése
- A szóbeli közlések ismert és új elemeinek megértése
- A főbb információk megkülönböztetése a kommunikáció szabályai szerint
- Mondatkapcsolási gyakorlatok
- Történet továbbbeszélése, folytatása
- Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével
- Törekvés a változatos kifejezésformák alkalmazására szóbeli szövegalkotásban
- Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása
- Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk

3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése

VII. osztály
<p>3.1. A folyamatos olvasás képességének továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hangos és néma olvasás - Különböző jellegű, műfajú szövegek (levél, napló, rövid ismeretterjesztő szöveg) olvasása - Verses és prózai szövegek olvasása - Hangos olvasási és önálló néma olvasási gyakorlatok
<p>3.2. Szövegolvasási- és az írott szöveg megértési képességének fejlesztése az önállóság fokozásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a szöveg szemléletességének, érzékletességének megragadására - Szövegemlékezet fejlesztésének játékos feladata az olvasottak felidézésére - Konkrét tanári utasítással szövegelemzési gyakorlatok, feladatlapos megoldás - Szövegelemzés
<p>3.3. Az olvasás, az irodalom szeretete iránti igény továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztaltatása, az olvasottak értelmezése - Olvasottak alapján cím, szereplők, helyszín stb. megfogalmazása, dramatizálás - Rávezetés a szöveg hangulatának jellemzésére - Rávezetés a tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) indoklására - A versben összezsengő sorok kijelölése, az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése - Költői képek kifejezése rajzzal, drámajátékkal, bemutatással - Összefüggések feltárása, szereplők jellemzése - Irodalmi szöveg jellemzőinek azonosítása analógiára építve - Jelentéstartalom megfogalmazása konkrét kérdésekkel - Szótárak, lexikonok stb. használata - Utasítások követése az olvasott szöveg tartalmának elmesélésére
<p>3.4. Az aktív és passzív szókinccs gyarapítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anyanyelvi szókinccsfejlesztő játékok - Szituációhoz kötött, játékos gyakorlatok - „Tárgykép-doboz” létrehozása, figyelembevétel a fonetikai és az érzelmi szempontokat - Eseményképek használata - Tulajdonságok-, majd cselekvés-, történés megnevezése - Gyűjtőfogalmak kialakítása konkrét bemutatással, szemléltetéssel - Feladatlapos megoldás, munkafüzet, szótárhasználat

4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)

VII. osztály
<p>4.1. Az írás használata kommunikációs céllal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az írás technikája folyamatos fejlesztésére irányuló gyakorlatok, feladatok - Játékos feladatok az írás lehetőségeinek alkalmazására - Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára - Szépírás elősegítése - Segédkönyvek, feladatlapok alkalmazása
<p>4.2. A helyesírási képesség továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyesírás folyamatos fejlesztésére irányuló gyakorlatok - Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során - Alapvető helyesírási készséget fejlesztő feladatlapok analógiára építve - Segédkönyvek, munkafüzetek alkalmazása

VII. osztály**4.3. Az írásbeli szövegalkotás szabályainak ismerete és alkalmazása**

- Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata
- Vázlatkészítés, a lényeges elemek kiemelése szövegből
- Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztésére irányuló feladatok
- Munkafüzetek alkalmazása anyanyelvi fejlesztésre

4.4. Az írásbeli kommunikáció képességének kialakítása és fejlesztése

- A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, levél
- A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása
- A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél stb.
- Szövegalkotások javítása tanári útmutatással

Tanulási tartalmak

Tanulási egységek	VII. osztály
1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)	
A szóbeli üzenet megértése	A közlési helyzet A beszélő. A hallgató (beszédtárs) Az üzenet A beszéd alkalmazkodása a közlés céljához és a beszélőtársához
A szójelentés a hangzó szöveg különböző változataiban	A mondatfonetikai eszközök Vita, vélemény meghallgatása Történet, vers, mese meghallgatása
Vers- és próza meghallgatására irányuló figyelem	Szóbeli kifejezésformák Tartalmi szempontú szövegre figyelés Irodalmi művek dramatizálása Helyzetgyakorlatok, improvizációk
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)	
Mondd helyesen! Hangtan	Betűrend, a magyar ábécé hangjai
A szó	Hangalak és jelentés viszonya Az egyjelentésű szavak helyes ejtése A többjelentésű szavak helyes ejtése A szó szerkezete Egyszerű és összetett szavak helyes ejtése Mondatalkotás A szófajok A számnév Tőszámnév. Sorszámnév Mondatalkotás számnevekkel A keltezés ismerete, helyes elmondása hangos szóval A névmás A személyes névmás helyes ejtése Mondatalkotás a személyes névmásokkal Szó szerkezet alkotása, átalakítása
A mondat	A mondat a beszédben Mondatfajták: felkiáltó, felszólító és óhajtó mondat Mondatalkotás Az állító és a tagadó mondat Egyszerű és bővített mondat Mondatalkotás a nyelvtan szabályai szerint Mondatrészek: a jelző Hiányos mondat kiegészítése
A szöveg	A szöveg összetevői Szövegalkotás Szöveg helyesírása

Tanulási egységek	VII. osztály
<p>Beszédprodukció irodalmi alkotások alapján</p>	<p>Témakörök: Szeptember Egyszer volt Közelünkben élnek Gyermekkorukról vallanak stb. Ajánlott irodalom: Asztalos István: Kié az iskola? Móra Ferenc: Szóló szőlő Arany János: A tudós macskája A kiskondás Az okos leány Csalatonya Közmondások Szólások stb.</p>
<p>3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése</p>	
<p>Versek a szeretetről, a családról stb.</p>	<p>A szeretet, a család Ajánlott tartalmak (lírai alkotások a klasszikus és kortárs magyar irodalomból, világirodalomból): Székely Magda: Kirándulás esőben Claire Goll: Nagypapa-köszöntő József Attila: Tél Gulyás Pál: Apám Csoóri Sándor: Kicsi néném Várnai Zseni: Úgy megnőttél, szinte félek Kafka Margit: Petike jár stb. Memoriter: 3-4 vers vagy versrészlet a tanultak közül.</p>
<p>Petőfi Sándor</p>	<p>Petőfi Sándor élete Szülőhelye, gyermekkora Iskolás évei A költői siker A forradalmár</p>
<p>Petőfi Sándor: János Vitéz (elbeszélő költemény)</p>	<p>A János Vitéz című elbeszélő költemény keletkezése János Vitéz (részlet) 1. A patak partján 2. A gonosz mostoha 3. Jancsít világgá kergeti gazdája 4. Jancsi búcsúja Iluskától 5. Jancsi a pusztában 6. A zsványok tanyáján 7. Jancsi beáll huszárnak 12. Jancsi kiszabadítja a királylányt 14. Jancsi elmeséli élete történetét 17. A szomorú hír 18. Iluska sírjánál 19. János Vitéz Óriásországba jut 20. Az Óriáskirály várában 23. Az Óperenciás-tenger 24. Utazás Tündérorságba 27. János Vitéz találkozása Iluskával János Vitéz összefoglalása</p>

Tanulási egységek	VII. osztály
	Memoriter: 4-5 szakasz valamelyik részből.
Az elbeszélés, a novella	A novelláról általában Ajánlott tartalmak (novellák, prózai kisépikai művek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból): Mikszáth Kálmán: A néhai bárány Móricz Zsigmond: A hét krajcár Móra Ferenc: A kis bice-bóca Tömörkény István: Csata a katonával stb.
A regény Regényrészletek gyermekeknek	A regényről általában Gárdonyi Géza: Egri csillagok című regénye Hol terem a magyar vitéz? (feldolgozás, részlet) Oda Buda! (feldolgozás, részlet) Eger veszedelme (feldolgozás, részlet) Holdfogyatkozás (feldolgozás, részlet) Egri csillagok összefoglalása Ajánlott magyar gyermekirodalom: Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (feldolgozás, részlet) Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (feldolgozás, részlet) stb.
Könyvtárhasználat	Tájékozódás a könyvtárban A diák érdeklődésének megfelelő könyv kiválasztása Adatkeresés, adatgyűjtés „Irodalmi napló“-készítése
Vers és prózai alkotás megkülönböztetése	A vers formai elemei és jellegzetességei, hangulatvilága A tanult prózai alkotások formai elemei és jellegzetességei
Színházlátogatás	Drámajáték Legalább egy gyermekeknek szóló színpadi mű megtekintése
4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)	
Az írás kommunikációs célja	Az írott szöveg elrendezése A kézírás, a szépírás Írásbeli kifejezőképesség Írásbeli szövegalkotás
Helyesírás, központosítás	A hagyományos írásmód és az egyszerűsítő írásmód Az írásjelek Az idegen szavak és nevek helyesírása A különírás és egybeírás szabályai
Az írásbeli kommunikáció	Az írott szöveg tartalmi változatai A szövegszerkezet összetevői Leírás Jellemzés Levél
Hangtan	Betűrend készítése
A szó	Hangalak és jelentés viszonya Az egyjelentésű szavak A többjelentésű szavak A szó szerkezete Egyszerű és összetett szavak A különírás és egybeírás szabályai

Tanulási egységek	VII. osztály
	<p>A szófajok A számnév Tőszámnév. Sorszámnév A számnevek helyesírása A keltezés helyesírása A névmás A személyes névmás A személyes névmások helyesírása Szó szerkezet alkotása, átalakítása</p>
A mondat	<p>A mondat a beszédben A mondat tartalma: felkiáltó és óhajtó mondat Mondatvégi írásjelek A mondat szerkezete: tőmondat, bővített mondat A tőmondat szerkezetének ábrázolása A mondat helyesírása Fő mondatrészek: alany, állítmány (ismétlés)</p>
A szöveg	<p>A szöveg összetevői Szövegalkotás Szöveg helyesírása</p>

VIII. osztály

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

VIII. osztály
<p>1.1. A szóbeli üzenet megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli üzenet megértésére irányuló játékos gyakorlatok - A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok - Nonverbális kommunikációs gyakorlatok - A szójelentés a hangzó szöveg különböző változataiban - Szerepjátékok, helyzetjátékok, adott témájú csoportjátékok - A mondatfonetikai eszközök használata - Történetek meghallgatása - Mások véleményének tiszteletben tartása - Dramatizálás - Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek megértése
<p>1.2. A beszéd tartalomnak megfelelő, a beszélői szándék és az érzelmek megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli közlések ismert és új elemeinek megértése - A főbb információk megkülönböztetése a kommunikáció szabályai szerint - Beszédtípusok: hirdetés, tudósítás; leírás (jellemzés; útvonal-, környezetleírás, folyamatok leírása); rádióműsorok, filmek, dokumentumműsorok stb.

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)

VIII. osztály
<p>2.1. Nyelvhelyességi ismeretek kialakítása és fejlesztése, beszédben történő alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szóalkotás képzéssel, ragozással (azonos toldalék, más-más szótő; egy szótő, más-más toldalék) - Helyesírási tudnivalók gyakorlati alkalmazása különböző eljárásokkal (másolás, tollbamondás, hiányos mondatok kiegészítése, szógyűjtés, játékos nyelvi gyakorlatok) - A szóbeli és írásbeli nyelvhasználat elveinek elsajátítása, továbbfejlesztése - A mondat, mint a gondolatok közlésének eszköze - A mondatalkotás szabályaira irányuló játékos gyakorlatok szóbeli és írásbeli nyelvhasználatban - Mondatvégi írásjelek betartását célzó gyakorlatok, a helyes kiejtés, hanglejtés stb. gyakoroltatása - A szövegalkotással kapcsolatos helyesírási tudnivalók gyakorlati alkalmazása különböző eljárásokkal - Munkafüzet, feladatlapok stb. alkalmazása
<p>2.2. Összefüggő beszéd fejlesztése különböző témakörökben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés) - A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokról) - Történet továbbszövése, folytatása - Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével - Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására

VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása - Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk

3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése

VIII. osztály
<p>3.1. Folyamatos olvasási képesség kialakítása és továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szöveg terjedelme szerinti folyamatos, kitartó olvasás (elbeszélés, novella, regényrészlet) - Verses és prózai szövegek hangsúlyos olvasása az írásjelek betartásával - Hangos olvasási és önálló néma olvasási gyakorlatok
<p>3.2. Az aktív és passzív szókincs gyarapítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása: irodalmi változat, köznyelvi változat, népszerű változat (tájszók, nyelvjárások), csoportnyelvek (diáknyelv, argónyelv) - Anyanyelvi szókincsfejlesztő játékok - Irodalmi fogalmakhoz kötött aktív és passzív szókincsfejlesztés - Szótár-, lexikonhasználat - Feladatlapos megoldás, munkafüzet stb. használata
<p>3.3. Szövegolvasási- és az írott szöveg megértési képességének fejlesztése az önállóság fokozásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hangos és néma olvasási gyakorlatok - Alapvető irodalmi műfajok, műnemek azonosítása tanári segítséggel - Gyakorlatok az irodalmi szöveg szemléletességének, érzékletességének megragadására - Szövegemlékezet fejlesztésének játékos feladata az olvasottak felidézésére - Tanári utasítással szövegértelmezés - Szövegelemzés - Az olvasás, az irodalom szeretete iránti igény továbbfejlesztése - Összefüggések feltárása, szereplők jellemzése - Irodalmi szöveg jellemzőinek azonosítása analógiára építve - Gyakorlatok a költői kifejezőeszközök érzékletességének megragadására - Jelentés tartalom megfogalmazása konkrét kérdésekkel, feladatlapos megoldás - Utasítások követése az olvasott szöveg tartalmának elmesélésére - Rejtvény, bűvös négyzet, szintézisgyakorlatok - „Irodalmi napló” készítése
<p>3.4. Az irodalmi nyelv sajátosságainak alapvető ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feladatok ugyanazon információ vagy jelentés köznyelvi és irodalmi meghatározására - Rávezetés a szöveg hangulatának jellemzésére - Rávezetés a tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) indoklására - A versben összecsengő sorok kijelölése, az ismétlődő sorok, kifejezések azonosítása, felismerése - Dramatizálás - Egy-egy szöveg (-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás) - Színházlátogatás (dráma)

4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)

VIII. osztály
<p>4.1. Az írás használata kommunikációs céllal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az írástechnika folyamatos fejlesztésére irányuló gyakorlatok, feladatok - Játékos feladatok az írás lehetőségeinek alkalmazására - Szépírás elősegítése - Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára - Segédkönyvek, feladatlapok, munkafüzetek stb. alkalmazása
<p>4.2. A helyesírási képesség továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyesírás folyamatos fejlesztésére irányuló gyakorlatok - Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során - Alapvető helyesírási készséget fejlesztő feladatlapok analógiára építve - Segédkönyvek, munkafüzetek stb. alkalmazása
<p>4.3. Az írásbeli szövegalkotás szabályainak ismerete és alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes történet leírás megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés) - A mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, ajánlás zenei-, színházi- és filmeseményekről, interjú készítése és leírása stb.) - Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak használata - Vázlatkészítés, a lényeges elemek kiemelése szövegből - Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztésére irányuló feladatok - Munkafüzetek, helyesírási szótárak stb. alkalmazása
<p>4.4. Az írásbeli kommunikáció képességének továbbfejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, levél - A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása tanári utasítással - A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél - Szövegalkotások javítása tanári útmutatással, segítséggel

Tanulási tartalmak

Tanulási egységek	VIII. osztály
1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)	
Szó és jelentés	A nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és az átvitt jelentés) Költői kifejezőeszközök (összehasonlítás, költői jelző) Hangulatfestő, hangutánzó szavak megértése, azonosítása
A szójelentés a hangzó szöveg különböző változataiban	A szókincs rétegződése: irodalmi változat, köznyelvi változat, népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), csoportnyelvek (diáknyelv) megkülönböztetése A rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak megkülönböztetése Többjelentésű szavak azonosítása, megértése
Személyes történet kiválasztása Vers-, próza-színjátékhangolás	Személyes történet megadott szempontok betartásával Témaválasztás Anyaggyűjtés Jegyzetelés, rendezés A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban Szóbeli szövegértés Irodalmi művek dramatizálása
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)	
Beszédprodukción	Spontán és tervezett produktív szövegek: magyarázat, részvétel többszereplős párbeszédben, véleménykifejtés; elbeszélés: cselekmény, esemény sor; leírás: jellemzés, útvonal-, környezetleírás, folyamatok leírása stb. Félreproduktív szövegek: pl. elbeszélő költemény részlete, novella, ifjúsági regény részlete, szereplők jellemzése stb. Reproduktív szövegek: felolvasás, vers és prózamondás
Hangtan	Ismétlő gyakorlatok
Mondd helyesen! A szó	Tanult szófajok (ismétlés) Ige, főnév, melléknév, számnév, névmás A szófajok funkcionális azonosítása A szófajok helyesírása izoláltan és mondatban Szóalkotás: képzéssel, ragozással (azonos toldalék, más-más szótő; egy szótő, más-más toldalék)
A mondat	A mondat a beszédben A mondat szerkezete: összetett mondat (két-három mondat) Az összetett mondat részei Az összetett mondat helyesírása Mondatrészek: a tárgy, a határozó, a jelző A mondatrészek funkcionális azonosítása Mondatrészek ábrázolása
A szöveg	A szöveg összetevői Szövegalkotás

Tanulási egységek	VIII. osztály
Beszédprodukción Család és iskola	Ajánlott irodalom (klasszikus és kortárs magyar irodalom): Tamási Áron: Bölcső és bagoly Sütő András: Tűzfelelősek József Attila: Anyám Móricz Zsigmond: Február, hol a nyár? Cseh Katalin: Hétköznapi csoda stb.
Forradalom és költészet	Ajánlott irodalom: Petőfi Sándor: A Tisza Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet stb.
Emberi magatartások	Ajánlott irodalom (klasszikus és kortárs magyar irodalom): Móra Ferenc: Kóchuszár Szabó Gyula: Kell-e, Gyuri, aranybicska? stb.
3. Az írott szöveg megértése (olvasás) és értelmezése	
Népköltészet, műköltészet	A népköltészet műfajai Ajánlott tartalmak: Lám, megmondtam, bús gilice (népdal) Nem szoktam, nem szoktam (népdal) Basa Pista stb. Műköltészet Ajánlott tartalmak: József Attila: Altató József Attila: Mama Petőfi Sándor: Arany Jánoshoz Arany János: Válasz Petőfinek Vörösmarty Mihály: Szózat (részlet) stb. Memoriter: 2-3 vers vagy versrészlet a tanultak közül.
Arany János	Arany János rövid életrajza A költő szülőhelye, iskolás évei A költői hírnév Arany és a forradalom
A műballada	A műballada jellemzői Arany János: A walesi bárdok (részlet) A walesi bárdok történeti háttere Memoriter: 4-5 szakasz.
Arany János: Toldi (elbeszélő költemény)	Arany János: Toldi (részlet) A mű megírásának körülményei Toldi Előhang Első ének Második ének Harmadik ének Negyedik ének Ötödik ének Nyolcadik ének Tizenkettedik ének Összefoglalás

Tanulási egységek	VIII. osztály
A novella	A novelláról általában Ajánlott tartalmak (feldolgozás, részlet): Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa Gárdonyi Géza: Büntárgyalás stb.
A regény Regényrészletek gyermekeknek	A regényről általában Gárdonyi Géza: Egri csillagok című regénye Hol terem a magyar vitéz? (feldolgozás, részlet) Oda Buda! (feldolgozás, részlet) Eger veszedelme (feldolgozás, részlet) Holdfogyatkozás (feldolgozás, részlet) stb. Ajánlott gyermekirodalom (feldolgozás, részlet, klasszikus és kortárs magyar irodalom, világirodalom): Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk Antoine de Saint Exupéry: A kis herceg stb.
Könyvtárlátogatás	Könyvtárlátogatás, önálló ismeretszerzés Adatkeresés, adatgyűjtés A diák érdeklődésének megfelelő könyv kiválasztása „Irodalmi napló“
Vers és prózai alkotás megkülönböztetése	A vers formai elemei és jellegzetességei, hangulatvilága A tanult prózai alkotások formai elemei és jellegzetességei
Színházlátogatás	Színháték Legalább egy gyerekeknek szóló színpadi mű megtekintése
4. Írás, az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (fogalmazás, szövegalkotás)	
Az írás kommunikációs célja	Írásbeli kifejezőképesség Írásbeli szövegalkotás
Helyesírás, központozás	A hagyományos írásmód és az egyszerűsítő írásmód Az írásjelek A központozás
Az írásbeli kommunikáció	Személyes történet leírása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés) A témának megfelelő rövid szövegek írása a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz; ajánlás zenei-, színházi- és filmélményekről; interjú készítése és leírása stb.)
Hangtan	Ismétlő gyakorlatok
A szó	Tanult szófajok (ismétlés) Ige, főnév, melléknév, számnév, névmás A szófajok funkcionális azonosítása A szófajok helyesírása izoláltan és mondatban Szóalkotás: képzéssel, ragozással (azonos toldalék, más-más szótő; egy szótő, más-más toldalék)

Tanulási egységek	VIII. osztály
A mondat	A mondat a beszédben A mondat szerkezete: összetett mondat (két-három mondat) Az összetett mondat részei Az összetett mondat helyesírása Mondatrészek: a tárgy, a határozó, a jelző A mondatrészek funkcionális azonosítása Mondatrészek ábrázolása
A szöveg	A szöveg összetevői Szövegalkotás Szöveg helyesírása

Módszertani javaslatok

- Az **anyanyelvi kompetencia fejlesztésére irányuló 5-8. osztályos tanterv** az enyhén- és középsúlyosan értelmi akadályozott tanulók esetében előtérbe helyezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek nélkülözhetetlenek speciális nevelési igényű gyermek kommunikációs folyamatában

- A **Magyar nyelv és irodalom** (anyanyelv) 5-8. osztálya számára irányuló tanterv legalapvetőbb célkitűzése az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, szókincsfejlesztés, a helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, az olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, valamint az irodalmi nevelés kialakítása

- Értelmi akadályozott tanulóknál az anyanyelv használata az ismeretszerzés nélkülözhetetlen eszköze. A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

- Az **5–6. évfolyam** célja az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközzintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés. Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása.

- A **7–8. évfolyam** legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése. Különböző helyzetekben szóban, írásban megnyilvánuló kommunikációs képesség kialakítása a tanuló egyéni fejlesztési szintjéhez igazodva.

A Magyar nyelv és irodalom 5-8. osztályos tantervének alapelvei:

- a kompetencia-alapú képességkialakítás és fejlesztés (beszédértés, beszédprodukció, olvasás, írás képessége)
- az anyanyelvhasználat konkrét kommunikációs helyzetekben
- a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség megfelelő arányú fejlesztése
- a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása
- a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási élethelyzetben és a spontán beszédben egyaránt
- az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására
- az értelmi képességeknek megfelelő tartalmak kiválasztása
- a differenciálás és az egyéni fejlődési szinthez való igazodás

Tanítási tartalmakra vonatkozó szakmai ajánlás:

- Enyhén- és középsúlyosan értelmi akadályozott 5-8. osztályos tanulók esetén az anyanyelv tanításában és tanulásában a figyelem elsősorban a közérthetőségre, a játékosra, a mesei elemek előtérbe helyezésére irányul, nem az elszigetelt nyelvi elemekre és az elvont nyelvi rendszerre. Ezt követik fokozatosan változatos irodalmi alkotások.

- A tartalmi elemek didaktikai elrendezése, rendszerezése tekintetében a tanárnak teljes szabadsága van. A tanterv szerkesztésmódja is tükrözi: a tanárnak a képességekre vonatkozó, egymással összefüggő részletes követelményekből kiindulva kell rendszereznie a megfelelő tantervi tartalmakat.
- A kognitív sajátosságok függvényében a tanulásban és értékelésben a konkrét bemutatást követő rövid szöveggel végzett gyakorlatok, műveletek dominálnak. A műveletek mindenikét először nem irodalmi, hanem igényes köznyelvi szövegeken keresztül ajánlott bevezetni és gyakoroltatni.
- A javasolt irodalmi szövegek, szerzők listája nem előíró jellegű. A részletes követelményekhez és tanulási tevékenységekhez igazodva a tanár más szövegeket is választhat. A szövegek között szerepelnie kell a klasszikus és kortárs magyar irodalom jelentős alkotásainak, teljes szövegeknek vagy szövegrészleteknek.
- A nyelvi tartalmak, a nyelvtani ismeretek nem öncélúak, hanem funkcionális és gyakorlati szerepük van abban, hogy a helyzetnek megfelelő, hatékony nyelvi közlés eszközei legyenek. A helyesírás, az érthető beszéd kérdésköre állandó didaktikai feladat.

Tanulásszervezési formák:

- Csoportos tanulás: az enyhén értelmi akadályozott gyermekek csoportban történő tanításának feltétele, hogy figyelmüket az adott feladatra tudják összpontosítani, és feladattudatuk kialakuljon
- Csoporton belüli önálló munkavégzés: alapvető követelmény a feladattudat kialakulása, egyszerű, rövid, áttekinthető feladatok vagy részfeladatok, az önálló munka folyamatos ellenőrzése feladatmegoldás közben is, a megoldások megbeszélése, kijavítása, megisméltése, begyakorlása
- Kiscsoportos tanulás, egyéni fejlesztés, differenciálás: ebben a formában a képességek szerinti csoportbontás lehet hatékony, valamint a saját fejlődési ütemben való gyakorlás

A tanulási folyamat keretében alkalmazott módszerek:

- az enyhén- és középsúlyosan értelmi akadályozott gyerekek tanításában fontos szerepe van a cselekedtetésnek: a gyerekek saját tevékenységeiken keresztül ismerkednek a világgal
  - közvetlen tapasztalatszerzés, amelyet nagymértékben elősegít, megerősít, ha a különböző érzékszerveket is bevonjuk a megismerés folyamatába
  - bemutatással kísért magyarázat (cselekvések bemutatása, cselekedtetés tárgyakkal, képekkel, eseményképekkel stb.)
  - az apró lépésekre épített fokozatosság elvének betartása alapkövetelmény
  - az állandó ellenőrzés, visszakerdezés, folyamatos ismétlés. A sok biztatás, dicséret, pozitív megerősítés, motiválás biztosítja, hogy szívesen és örömmel dolgozzanak a gyerekek.
- az enyhén- és középsúlyosan értelmi akadályozott tanulók hatékony anyanyelvi oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani mind a csoportba sorolás, mind a kompetenciák megvalósítása, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök stb. vonatkozásában egyaránt
  - a fejlesztésben részt vevő pedagógust az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte kell hogy jellemezze

A tanterv alkalmazására és a tanulók értékelésére vonatkozó ajánlások:

- Az egyéni tervezés során (kalendarisztikus tervek, tanulási egységek tervezése, diagnosztikus, formatív és szummatív értékelési kérdések és feladatok) a pedagógusoknak a tanterv előírásait kell figyelembe venniük mind a kompetenciákra, mind pedig a tartalmakra vonatkozóan;
- A kalendarisztikus terveknek az egész tanévet át kell fogniuk, hogy a tanár a tanterv megvalósítására vonatkozóan átfogó képet kapjon;
- A félévenkénti kompetenciák és tartalmak sorrendjét a tanár szabadon választhatja meg, de folyamatosan követnie kell, hogy a tanév végéig a tanulók kognitív fejlettségi szintje függvényében minden kompetencia és tartalom megfelelő szintet érjen el;
- A kompetenciák és a tartalmak összehangolását a tanár valósítja meg az egyéni tervezés során;
- Az értékelés/felmérés eszközei, kérdései és feladatai (itemei) a begyakorolt, a megerősített ismeretanyagra épüljenek, különféle teljesítményszintekhez készüljenek, nyújtsanak lehetőséget a differenciálásra;
- A mérőeszköz csak a tanuló által ismert, begyakorolt algoritmusokat, feladatmegoldási mozzanatokat tartalmazzon;

Felhasznált irodalom:

- Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017. MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE. Tantárgyi program Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv). V–VIII. osztály. Programa școlară pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ MAGHIARĂ, Clasele a V-a – a VIII-a, București
- Szabó, B. (2006). *Ajánlások értelmileg akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás*, suliiNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., Budapest
- Spaller, Á., Spaller, K. (2006). *Gyógypedagógiai ismeretek tára*, Timp Kiadó, Budapest
- Illyés, Gy., Illyés, S., Lányi, M. (1992). *Gyógypedagógiai lélektan (I. rész)*, Tankönyvkiadó, Budapest
- Illyés, Gy. (1992). *Gyógypedagógiai lélektan (III. rész)*, Tankönyvkiadó, Budapest
- Dr. Göllész, V. (1990). *Gyógypedagógiai kórtan*, Tankönyvkiadó, Budapest
- Hatos, Gy. (1996). *Az értelmi akadályozottsággal élő emberek: nevelésük, életük*, BGGYTF, Budapest
- Dr. Torda, Á. (1992). *Szemelvények a tanulási zavarok köréből*, Tankönyvkiadó, Budapest
- Vassné Kovács, E., Subovits, I. (1993). *A beszéd és zavarai*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Meixner, I. (2004). *A beszédnevelés és a beszédfejlesztés kézikönyve*, Meixner Alapítvány, Budapest
- Ajtony, P. (1996). *Logopédia a gyakorlatban*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Bartók, É.. (2007). *Én már jobban olvasok!*, Ed. Hoppa, Marosvásárhely
- Montágh, I., Montághné Riener, N., Vinczéné Bíró, E. (1993). *Gyakori beszédhibák a gyermekkorban*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

- Sedlak, F., Sindelar, B., (1995). *De jó, már én is tudom! Brigitte Sindelar programjának magyar adaptációja*, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest
- Czeinerne, dr. Bükki, M. *Tanulási és magatartási zavarok újszerű kezelése, avagy hátsó padból az elsőbe*, Apolló Nyomda
- Göbel, O. (2012). *Tanulni, Örülni, szeretni. Stresszcsökkentő, önértéknövelő, tanulást és integrációt elősegítő fantáziajátékok iskolások számára*, l'Harmattan Kiadó-Könyvpont Kiadó, Budapest
- Barabsi, T., Birta-Székely, N., Fóris-Ferenczi, R., Gombos, M., Péter, L., Stark-Nagy, G., Szabó-Thalmeiner, N., (2007). *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai*, Ábel Kiadó, Kolozsvár
- Nagy, J. (2002). *XXI. század és nevelés*, Osiris Kiadó, Budapest
- Kádár, E. (2017). *Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V-VIII. osztályban. 1. kötet*, Ábel Kiadó, Kolozsvár
- Kádár, E. (2018). *Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V-VIII. osztályban. 2. kötet*, Ábel Kiadó, Kolozsvár
- Bozsik, R. (2010). *Itt a kérdés*, Novum Impex Kiadó, Kolozsvár
- Roșan (coord.), A. (2015). *Psihopedagogie specială: modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
- Anca, M. (2003). *Metode și tehnici de evaluare a copiilor cu CES*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Schuller Hajnal	Școala Gimnazială Specială pt. Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației naționale nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

MATEMATIKA

Speciális oktatás

V-VIII. osztály

enyhe és közép súlyos fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

BEVEZETŐ

Korunk tudományos-technikai fejlődésének egyre gyorsuló üteme, változatossága, az elsajátításra váró ismeretek gyarapodó mennyisége, valamint az oktatástervezés jelenlegi trendje az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak a gyakorlati jelleg, az alkalmazhatóság irányába kényszerítik.

A speciális gimnáziumi, az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos gyerekeknek szánt kerettanterve a *Matematika és természettudományok* műveltségi területnek jelentős teret biztosít, a következő képpen:

	V	VI	VII	VIII
Matematika és természettudományok	4-6	4-6	5-7	5-7
Matematika	3-4	3-4	3-4	2-3
Fizika	-	-	1	1
Kémia	-	-	1	1
Biológia	1	1	1	1
Választható tantárgy	0-1	0-1	0-1	0-1

Jelen tanterv kidolgozásának alapjául európai országokban végzett tanulmányok, európai szinten elismert kulcskompetenciák szolgálták, melyek esetében a *Matematikai, természet-tudományi és a technológiai alapkompentencia* sorrendben a második.

A tantárgy személyiségformáló szándéka valamint a képzési és kimeneti követelmények között szoros kapcsolat van, ezt a tanulási tartalmak, az egyén személyes lehetőségei és a didaktikai elvek együttesen biztosítják.

A jelen tanterv célja az összes tanuló számára biztosítani azon alapkompentenciák kialakulásának lehetőségét, melyek az algebrai számításokkal, a mértani alapfogalmakkal, mérésekkel és mértékegységekkel hozhatóak összefüggésbe, olyan rugalmas és változatos tevékenységek által, amelyek lehetővé teszik a differenciált bánásmódot is.

A tanterv az alábbi szerkezetet követi:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás során szerzett ismeretek, képességek és készségek együttesét jelentik, amelyek által az egyén képessé válik egy adott terület sajátos feladatainak vagy különböző, sajátos kontextusban előforduló általános feladatainak sikeres megoldására.

A tantárgy általános kompetenciái magukba foglalják a tanuló által a teljes ciklus ideje alatt elsajátítandó ismereteket.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, azok egy-egy tanév időtartama alatt elsajátítandó szakaszait jelentik. A sajátos kompetenciák kialakítása érdekében a tantervben olyan tanulási tartalmak szerepelnek, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatait értékesítik, és amelyek a különböző tanulási helyzetekben a megfelelő didaktikai stratégiát integrálják.

A tanulási tartalmak az érintett terület, a matematika alapelemeit tartalmazzák.

A módszertani javaslatok olyan didaktikai stratégiákat foglalnak magukba, amelyek hozzáférhetőbbé teszik a tanulási tartalmakat.

A jelen tantervben bemutatott tartalmak elsajátítása az önálló életvitelhez szükséges kompetenciák által segítik a tanulók sikeres társadalmi beilleszkedését.

A kötelező oktatásban résztvevők számára az Európai Parlament és az Európai Tanács 2006-ban elfogadta az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló ajánlást, mely az "európai továbbképzési profil" szempontjait figyelembe véve nyolc kulcskompetenciát határoz meg:

- matematikai kompetencia és alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén;
- az anyanyelven folytatott kommunikáció;
- digitális kompetencia;
- a tanulás elsajátítása;
- szociális és állampolgári kompetenciák;
- kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia;
- az idegen nyelveken folytatott kommunikáció, valamint
- kulturális tudatosság és kifejezőkézség.

Ezen kulcskompetenciák közül jelen tantervben hangsúlyt kap a matematikai kompetencia és az alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén, de az inter- és transzdiszciplináris szemléletmódnak köszönhetően közvetetten teret kap a többi kulcskompetencia is.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A matematika sajátos fogalmainak használata gyakorlati feladatok megoldása során**
- 2. A felfedezés/vizsgálódás és problémamegoldás képességének fejlesztése**
- 3. Matematikai nyelvezet használatával történő kommunikáció**
- 4. A matematikai ismeretek gyakorlati alkalmazása**

V. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A matematika sajátos fogalmainak használata gyakorlati feladatok megoldása során

V. osztály
<p>1.1. A helyi érték használata 100-nál kisebb természetes számok alkotásához</p> <ul style="list-style-type: none"> - adott tárgycsoportokon belül végzett számolási gyakorlatok, játékok; - számalkotási gyakorlatok, játékok a számjegyek helyi értékének kihangsúlyozásával; - 100-nál kisebb természetes számok alkotása tárgyak és megfelelő ábrák segítségével;
<p>1.2. számok felismerése, írása, összehasonlítása a 100-as számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, képek számának egyeztetése a megfelelő számokkal; - 100-nál kisebb természetes számok/ számjegyek írása és olvasása; - Tárgyak és ábrák segítségével, megadott lépéssel történő növekvő/csökkenő sorrendet követő számolás; - számsorok alkotása, adott szám helyének (szomszédainak) meghatározása egy számsorban; - 100-nál kisebb természetes számok összehasonlítása, rendezése különböző eljárások és jelek használatával (<, >, =);
<p>1.3. A 100— as számkörben végzett műveletek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egységrend átlépése nélküli illetve egységrend átlépésével, fejben és írásban történő összeadás és kivonás gyakorlása; - a „+”, „-“, „=“; matematikai szimbólumok használatának gyakorlása; - a „tag”, „összeg”, „különbség” matematikai fogalmak használatának játékok általi gyakorlása; - az összeadás tulajdonságainak (kommutativitás, asszociativitás, semleges elem), a sajátos terminológia használata nélküli, gyakorlatban való alkalmazása; - a természetes számok összeadása és kivonása közti kapcsolat megfigyelését célzó gyakorlatok, a próba elvégzése;

2. A felfedezés/vizsgálódás és problémamegoldás képességének fejlesztése

V. osztály
<p>2.1. Sík- és térbeli alakzatok forma alapján történő rendezése, osztályozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetben levő tárgyak formáinak felismerését és szóbeli leírását célzó gyakorlatok - a természetben felismerhető formák és a mértani alakzatok társításának gyakorlása - tárgyak, modellek és rajzok alapján történő, mértani alakzatok felismerését és megkülönböztetését célzó gyakorlatok, - mértani alakzatok külső és belső tartományainak azonosítását célzó gyakorlatok, - a tárgyak különböző kritériumok szerinti osztályozásának gyakorlása, - a mértani alakzatok szabadkézzel, illetve sablon segítségével történő rajzolásának, kivágásának gyakorlása, - építő játékok használata (lego, makett, tangram) - a rajzolt mértani alakzatok részeinek (csúcsok, oldalak) azonosítását célzó gyakorlatok.
<p>2.2. Számalkotás és számfelbontás a 100-as számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak és rajzok segítségével történő számalkotást és számfelbontást célzó gyakorlatok, - a számok összegekre való felbontásának gyakorlása, - gyakorlatok számok olyan felbontására, amelyek megkönnyítik további számítások elvégzését intuitív- konkrét segítség mellett
<p>2.3 Egyműveletes feladatok megoldása</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladatok szövegének elemzésére, a megoldási gondolatmenet azonosítása/megfogalmazása - egyszerű képekkel, rajzokkal (körökkel, alakzatokkal, ábrákkal) vagy számokkal megfogalmazott feladatok megoldása - matematikai műveletek elvégzésére utaló fogalmak felismerésének (hozzátett, elvett, több, kevesebb) játék általi gyakorlása

V. osztály	
	<ul style="list-style-type: none"> - feladatalkotás gyakorlása különféle technikák (tárgyfelhasználás, adott témakör vagy adott számhalmaz/számkör alapú) alkalmazása által, - ismert modellek/viszonyok alapján történő gyakorlatok megfogalmazása; a feladatok gyakorlatokká való átalakítása - egy gyakorlatban szereplő feladathelyzet megtartása melletti számadatok megváltoztatásának gyakorlása, - egy gyakorlatban szereplő számadatok megőrzése melletti feladathelyzetek megváltoztatásának gyakorlása, - tárgyak, rajzok, számok által képviselt ismétlődő modellek kiegészítését célzó játékok.
2.4. Tárgyak hosszúságának, űrtartalmának és tömegének összehasonlítása és mérése szabványos és nem szabványos mértékegységek használatával	<ul style="list-style-type: none"> - a környezeti tárgyak hossza, űrtartalma, tömege mérésének gyakorlása - a konkrét mérések kifejezését célzó gyakorlatok - két tárgy hosszúsága összehasonlításának gyakorlása - adott tárgyak méretük alapján történő rendezésének, a „hosszabb mint”, „nehezebb mint” kifejezések helyes alkalmazásának gyakorlása - nem szabványos mérőeszközökkel végzett mérések játékok általi gyakorlása - szabványos mérőeszközök (mérőléc, vonalzó, szalagmérő, stb.) kiválasztását és használatát célzó gyakorlatok.
2.5. Az időmérő eszközök gyakorlati alkalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - az egész órák leolvasásának, és ennek a napszakkal (reggel, dél, este) való társításának gyakorlása, - a hétköznapi eseményeknek időbeli elhelyezésének gyakorlása; családi események időtartamának összehasonlítása - egy nap, egy hét, egy hónap, egy év fontos eseményeinek feljegyzésének gyakorlása
2.6. A pénz gyakorlati alkalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - A pénzegységek kezelése közben alkalmazott magatartás játékok általi gyakorlása - A hazai és európai bankjegyek és pénzermék használatának gyakorlása.

3. Matematikai nyelvezet használatával történő kommunikáció

V. osztály	
3.1. Gyakorlati és számítási feladatok során alkalmazott műveletek szóbeli megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak rajzok, számok használatát igénylő feladatmegoldás során alkalmazott eljárások saját szavakkal való megfogalmazásának gyakorlása, - a megfelelő matematikai nyelvezet fogalmainak (hozzáadunk, elveszünk, növeljük, csökkentjük, stb.) mindennapi helyzetekben történő használatának gyakorlása .: - a számok, tárgyak mérése és összehasonlítása során alkalmazott eljárások leírásának gyakorlását célzó feladatok - hiányos matematikai kijelentések („egészítsd ki” típusúak) szóbeli kiegészítését célzó játékok
3.2. Adott feladatok megoldási menetének és a felhasznált számítási eljárások szóbeli megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - feladat szövegének felolvasását; a feladat saját szavakkal történő megfogalmazásának a gyakorlása - a feladatok adatainak és megoldási menetének egyszerű ábrák segítségével való szemléltetésének gyakorlása, - a feladat megoldása során alkalmazott számolásokat saját szavakkal történő kifejezése

4. A matematikai ismeretek gyakorlati alkalmazása

V. osztály
<p>4.1 Az elsajátított matematikai ismeretek alkalmazása gyakorlati feladatok megoldása során</p> <ul style="list-style-type: none">
- matematikai algoritmusok gyakorlati helyzetek megoldásában való alkalmazásának gyakorlása
- a tanult mértékegységek használatának gyakorlása
- szabványos és nem szabványos mértékegységek használatán alapuló didaktikai játékok
<p>4.2. Adott feladatok megoldásai iránti érdeklődés és kíváncsiság tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none">
- a feladatok megoldásának ellenőrzését célzó gyakorlatok
- a számok (telefonszám, dátumok, lakcímek, stb.) mindennapi életben betöltött szerepének hangsúlyozását célzó észlelési gyakorlatok
- Stimulatív, versenyszellemű kooperatív játékok

Tartalmak

Tanulási egységek	V. osztály
Természetes számok a 100-as számkörben	<ul style="list-style-type: none"> • A 100-as számkörbeli természetes számok <ul style="list-style-type: none"> ➢ Alkotása ➢ Olvasása ➢ Írása ➢ Összehasonlítása ➢ Rendezése
Műveletek természetes számokkal	<ul style="list-style-type: none"> • Összeadás és kivonás az egységrend átlépése nélkül valamint átlépéssel a 100-as számkörben • A „több”, „kevesebb” értelmezése • Az összeadás tulajdonságai: asszociativitás, kommutativitás, semleges elem létezése • Kerek zárójelek használata • Egy művelettel megoldható feladatok
Mértani és mérési alapfogalmak	<ul style="list-style-type: none"> • Alapvető, intuitív mértani elemek <ul style="list-style-type: none"> – Pont, egyenes, törtvonal – Háromszög, négyzet, téglalap, kör – Kocka, gömb, henger, kúp • Mérés nem szabványos eszközökkel <ul style="list-style-type: none"> • Mértékegységek: <ul style="list-style-type: none"> • Hosszmértékegységek- a méter • Térfogatmértékegységek – a liter • Időmértékegységek – óra, nap, hét hónap • Pénzermék és bankjegyek • Mérőeszközök használata

VI. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A matematika sajátos fogalmaiak használata gyakorlati feladatok megoldása során

VI. osztály
<p>1.1. A helyi érték használata 1.000-nél kisebb természetes számok alkotásához</p> <ul style="list-style-type: none"> - adott tárgyakkal végzett számolási gyakorlatok, játékok - számalkotási gyakorlatok, játékok a számjegyek helyi értékének kihangsúlyozásával - 1.000-nél kisebb természetes számok alkotása tárgyak és megfelelő ábrák segítségével
<p>1.2 Számok felismerése, írása, összehasonlítása az 1000-es számkörben</p> <ul style="list-style-type: none"> – tárgyak, képek számának egyeztetése a megfelelő számokkal; – 1000-nél kisebb természetes számok, számjegyek írása és olvasása; – Tárgyak és ábrák segítségével, megadott lépéssel történő növekvő/csökkenő sorrendet követő sorrendet követő számolási gyakorlatok; – számsorok alkotása, adott szám helyének (szomszédainak) meghatározása egy számsorban; – 100-nál kisebb természetes számok összehasonlítása, rendezése különböző eljárások és jelek használatával (<, >, =).

VI. osztály

1.3. Műveletek végzése 1.000-nél kisebb természetes számokkal

- 1.000-nél kisebb természetes számok összeadása, kivonása;
- gyakorlatok a „+”, „-”, „=”; matematikai szimbólumok használatára;
- gyakorlatok a matematikai terminológia használatára (tag, összeg, különbség, kivonandó, kisebbbítendő,több, kevesebb);
- gyakorlatok az összeadás tulajdonságainak alkalmazására (kommutativitás, asszociativitás, semleges elem létezése) a sajátos terminológia használata nélkül;
- gyakorlatok a természetes számok összeadása és kivonása közti kapcsolat megfigyelésére; a próba elvégzése;
- szóbeli gyakorlatok szorzásra, ismétléses összeadással;
- gyakorlatok a „x”, „=”; matematikai szimbólumok használatára;
- gyakorlatok a matematikai terminológia használatára (tényező, szorzat, -szor több);
- Szorzótábla 50-nél kisebb szorzatok esetén;

2. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó feladatok elemzése, vizsgálata, megoldás

VI. osztály

2.1. Sík- és térbeli alakzatok rendezése, osztályozása formájuk

- gyakorlatok a környezet tárgyait felismerésére, azok szóbeli leírására;
- gyakorlatok tárgyak és mértani alakzatok egyeztetésére;
- gyakorlatok mértani alakzatok felismerésére és megkülönböztetésére, tárgyak, modellek és rajzok használatával;
- gyakorlatok mértani alakzatok külső és belső tartományainak meghatározására;
- gyakorlatok a tárgyak különböző kritériumok szerinti osztályozására;
- gyakorlatok mértani alakzatok szabadkézi illetve sablon segítségével történő rajzolására;
- építő játékok használata (lego, makett, tangram) ;
- gyakorlatok rajzolt mértani alakzatok jelölésére, jellemzőinek (csúcsainak, oldalainak) felismerésére;

2.2. 1.000-nél kisebb természetes számok alkotása, felbontása

- gyakorlatok számok felbontására tárgyak és rajzok használatával;
- gyakorlatok számok összegre való felbontására;
- gyakorlatok számok olyan felbontására, amelyek megkönnyítik további számítások elvégzését intuitív- konkrét segítség mellett;

2.3. Maximum két, ugyanolyan rendű művelettel elvégezhető feladatok megoldása

- gyakorlatok feladatok szövegének elemzésére, a megoldási gondolatmenet felállítására;
- egyszerű képekkel, rajzokkal (körökkel, alakzatokkal, ábrákkal) vagy számokkal megfogalmazott feladatok megoldása;
- gyakorlatok matematikai műveletek elvégzésére utaló szavak felismerésére (hozzátett, elvett, több, kevesebb) ;
- feladatok alkotása adott tárgyak, témák , számok alapján ;
- feladatok alkotása modell vagy ismert feladattípus alapján; feladat átírása gyakorlattá;
- gyakorlatok a feladat adatainak módosításával, a megoldási menet megváltoztatása nélkül;
- feladatok átfogalmazása a számolási adatok megőrzése mellett;

2.4. Tárgyak hosszúságának, úrtartalmának és tömegének összehasonlítása és mérése szabványos és nem szabványos mértékegységek használatával

- gyakorlatok a környezeti tárgyak hosszának, úrtartalmának, tömegének mérésére;
- gyakorlatok a konkrét mérések verbalizálására;
- gyakorlatok adott tárgyak hosszúságainak összehasonlítására;
- gyakorlatok adott tárgyak méretük alapján történő rendezésére, a „hosszabb mint”, „nehezebb mint”, kifejezések használatával;
- gyakorlatok nem szabványos mérőeszközökkel való mérésre;

VI. osztály	
- gyakorlatok a megfelelő szabványos mérőeszköz kiválasztására, azok használatára (mérőléc, vonalzó, szalagmérő, stb.) ;	
2.5. Időmértékegységek használata a gyakorlatban	
- gyakorlatok a pontos idő analóg óráról történő leolvasására, a leolvasott idő kapcsolatba hozása napszakokkal; - gyakorlatok a nap eseményeinek időbeni elhelyezésére; adott események időtartamának összehasonlítása; gyakorlatok a nap, hét, hónap, év fontos eseményeinek rögzítésére;	
2.6. Bankjegyek és pénzürmék használata a gyakorlatban	
- didaktikai játékok a pénz használatára - gyakorlatok hazai és európai bankjegyek és pénzürmék használatára	

3. *Matematikai nyelvezet használatával történő kommunikáció*

VI. osztály	
3.1. Feladatok megoldása során alkalmazott számolások beszéddel való kifejezése, verbalizációja	
- gyakorlatok tárgyakkal, rajzokkal, számokkal való műveletvégzés saját szavakkal történő leírására, követésére; - gyakorlatok a megfelelő matematikai nyelvezet mindennapi helyzetekben történő használatára: hozzáadunk, elveszünk, növeljük, csökkentjük, stb. ; - gyakorlatok a számokkal, tárgyakkal történő műveletvégzés szóban leírására; - gyakorlatok hiányos matematikai kijelentések szóbeli kiegészítésére;	
3.2. Adott feladatok megoldási menetének szóbeli közlése	
- feladat szövegének felolvasása; a feladat saját szavakkal történő visszamondása; - egyszerű ábrák készítése a feladat adatainak és megoldási menetének szemléltetésére; - a feladat megoldása során alkalmazott számolások saját szavakkal történő bemutatása;	

4. *A matematikai ismeretek gyakorlati alkalmazása*

4.1 . Az elsajátított ismeretek alkalmazása gyakorlati feladatok megoldása során	
- gyakorlatok az ismert matematikai algoritmusok alkalmazására; - gyakorlati tevékenységek a tanult mértékegységek használatára; - didaktikai játékok szabványos és nem szabványos mértékegységekkel;	
4.2. Az érdeklődés és kíváncsiság felkeltése adott feladatok megoldásai iránt	
- gyakorlatok feladatok megoldásának ellenőrzésére; - didaktikai játékok a számok mindennapi életben betöltött szerepének hangsúlyozására (telefonszám, dátumok, lakcímek, stb.) ; - stimulatív, versenyszellemű kooperatív játékok;	

Tartalmak

<i>tematika</i>	<i>tartalom</i>
1000-nél kisebb természetes számok	<ul style="list-style-type: none"> • 1000-nél kisebb természetes számok <ul style="list-style-type: none"> – Alkotása – Olvasása – Írása – Összehasonlítása – Rendezése
Műveletek természetes számokkal	<ul style="list-style-type: none"> • 1000-nél kisebb természetes számok összeadása és kivonása • A „több”, „kevesebb” értelmezése • Az összeadás tulajdonságai: asszociativitás, kommutativitás, semleges elem létezése • Kerek zárójelek használata • 50-nél kisebb számok szorzása • Egy művelettel megoldható feladatok
Mértani és mérési alapfogalmak	<ul style="list-style-type: none"> • Alapvető, intuitív mértani elemek <ul style="list-style-type: none"> – Háromszög, négyzet, téglalap, rombusz, kör – Kocka, paralelepipedon, gúla, gömb, henger, kúp • Mértékegységek: <ul style="list-style-type: none"> • Hosszmértékegységek- a méter • Térfogatmértékegységek – a liter • Időmértékegységek – óra, nap, hét hónap • Pénzermék és bankjegyek • Mérőeszközök használata

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A matematika sajátos fogalmainak használata gyakorlati feladatok megoldása során

VII. osztály
<p>1.1. A helyi érték használata 10.000-nél kisebb természetes számok alkotásához</p> <ul style="list-style-type: none"> - adott tárgyakon végzett számolási gyakorlatok, játékok; - számalkotási gyakorlatok, játékok a számjegyek helyi értékének kihangsúlyozásával; - 10.000-nél kisebb természetes számok alkotása tárgyak és megfelelő ábrák segítségével;
<p>1.2. 10.000-nél kisebb számok felismerése, írása, összehasonlítása</p> <ul style="list-style-type: none"> – tárgyak, képek számának egyeztetése a megfelelő számokkal; – 10.000-nál kisebb természetes számok, számjegyek írása és olvasása; – számolás növekvő és csökkenő sorrendben, adott lépéssel, tárgyak és ábrák segítségével; – számsorok alkotása, adott szám helyének (szomszédainak) meghatározása egy számsorban; – 10.000-nál kisebb természetes számok összehasonlítása, rendezése különböző eljárások és jelek használatával (<, >, =);

VII. osztály

1.3. Természetes számokkal végzett műveletek

- 10.000-nél kisebb természetes számok összeadása, kivonása;
- gyakorlatok a „+”, „-”, „=”; matematikai szimbólumok használatára;
- gyakorlatok a matematikai terminológia használatára (tag, összeg, különbség, kivonandó, kisebbítendő, több, kevesebb);
- gyakorlatok az összeadás tulajdonságainak alkalmazására (kommutativitás, asszociativitás, semleges elem létezése) a sajátos terminológia használata nélkül;
- gyakorlatok a természetes számok összeadása és kivonása közti kapcsolat megfigyelésére; a próba elvégzése;
- gyakorlatok kerek zárójelek használatára;
- gyakorlatok a műveletek sorrendjére;
- gyakorlatok a „x”, „=”; matematikai szimbólumok használatára;
- gyakorlatok a szorzás tulajdonságainak alkalmazására (kommutativitás, asszociativitás, semleges elem létezése) a sajátos terminológia használata nélkül;
- gyakorlatok a matematikai terminológia használatára (tényező, szorzat, -szor több); Szorzótábla használata;
- 100-nál kisebb természetes számok osztása sorozatos kivonással; az osztás és a szorzás kapcsolata;
- gyakorlatok a „:”, „=”; matematikai szimbólumok használatára;

2. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó feladatok elemzése, vizsgálata, megoldása

VII. osztály

2.1. Sík- és térbeli alakzatok rendezése, osztályozása formájuk

- gyakorlatok a környezet tárgyainak felismerésére, azok szóbeli leírására;
- gyakorlatok tárgyak és mértani alakzatok egyeztetésére;
- gyakorlatok mértani alakzatok felismerésére és megkülönböztetésére, tárgyak, modellek és rajzok használatával;
- gyakorlatok mértani alakzatok külső és belső tartományainak meghatározására;
- gyakorlatok a tárgyak különböző kritériumok szerinti osztályozására;
- gyakorlatok mértani alakzatok szabadkézi illetve sablon segítségével történelmi rajzolására;
- építőjátékok használata (lego, makett, tangram) ;
- gyakorlatok rajzolt mértani alakzatok jelölésére, jellemzőinek (csúcsainak, oldalainak) felismerésére;
- gyakorlatok mértani alakzatok kerületének és területének kiszámolására;

2.2. 10.000-nél kisebb természetes számok alkotása, felbontása

- gyakorlatok számok felbontására tárgyak és rajzok használatával;
- gyakorlatok számok összegre való felbontására;
- gyakorlatok számok olyan felbontására, amelyek megkönnyítik további számítások elvégzését intuitív- konkrét segítség mellett;

2.3. Két- vagy többműveletes feladatok megoldása

- gyakorlatok feladatok szövegének elemzésére, a megoldási gondolatmenet felállítására;
- egyszerű képekkel, rajzokkal (körökkel, alakzatokkal, ábrákkal) vagy számokkal megfogalmazott feladatok megoldása;
- gyakorlatok matematikai műveletek elvégzésére utaló szavak felismerésére (hozzátett, elvett, több, kevesebb, -szor több, -szor kevesebb) ;
- feladatok alkotása adott tárgyak, témák, számok alapján ;
- feladatok alkotása modell vagy ismert feladattípus alapján; feladat átírása gyakorlattá;
- gyakorlatok a feladat adatainak módosításával, a megoldási menet megváltoztatása nélkül;

VII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – feladatok átfogalmazása a számolási adatok megőrzése mellett; – felületek területének kiszámítását célzó gyakorlatok
<p>2.4. Tárgyak hosszúságának, űrtartalmának és tömegének összehasonlítása és mérése szabványos és nem szabványos mértékegységek használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a környezeti tárgyak hosszának, űrtartalmának, tömegének mérésére; - gyakorlatok a konkrét mérések verbalizálására; - gyakorlatok adott tárgyak hosszúságainak összehasonlítására; - gyakorlatok a megfelelő szabványos mérőeszköz kiválasztására, azok használatára (méteres, vonalzó, szalagmérő, stb.) ; - hosszúság-, tömeg- és térfogatomértékegységek törtrészeinek és többszöröseinek felismerés és megkülönböztetése; - gyakorlatok területek mérésére; - gyakorlatok területmértékegységek használatára; a m²;
<p>2.5. Időmértékegységek használata a gyakorlatban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a pontos idő analóg óráról történő leolvasására, a leolvasott idő kapcsolatba hozása napszakokkal; - gyakorlatok a nap eseményeinek időbeni elhelyezésére; adott események időtartamának összehasonlítása; - gyakorlatok a nap, hét, hónap, év fontos eseményeinek rögzítésére;
<p>2.6. Bankjegyek és pénzermék használata a gyakorlatban</p> <ul style="list-style-type: none"> – didaktikai játékok a pénz használatára; – gyakorlatok hazai és európai bankjegyek és pénzermék használatára;

3. *Matematikai nyelvezet használatával történő kommunikáció*

Clasa a VII-a
<p>3.1. Feladatok megoldása során alkalmazott számolások beszéddel való kifejezése, verbalizációja</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok tárgyakkal, rajzokkal, számokkal való műveletvégzés saját szavakkal történő leírására, követésére; - gyakorlatok a megfelelő matematikai nyelvezet mindennapi helyzetekben történő használatára: hozzáadunk, elveszünk, növeljük, csökkentjük, stb. ; - gyakorlatok a számokkal, tárgyakkal történő műveletvégzés szóban leírására ; - gyakorlatok hiányos matematikai kijelentések szóbeli kiegészítésére;
<p>3.2. Adott feladatok megoldási menetének szóbeli közlése</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladat szövegének felolvasása; a feladat saját szavakkal történő visszamondása; - egyszerű ábrák készítése a feladat adatainak és megoldási menetének szemléltetésére; - a feladat megoldása során alkalmazott számolások saját szavakkal történő bemutatása;

4. *A matematikai ismeretek gyakorlati alkalmazása*

VII. osztály
<p>4.1 . Az elsajátított ismeretek alkalmazása gyakorlati feladatok megoldása során</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyakorlatok az ismert matematikai algoritmusok alkalmazására; – gyakorlati tevékenységek a tanult mértékegységek használatára; – didaktikai játékok szabványos és nem szabványos mértékegységekkel;

VII. osztály

4.2. Az érdeklődés és kíváncsiság felkeltése adott feladatok megoldásai iránt

- gyakorlatok feladatok megoldásának ellenőrzésére;
- didaktikai játékok a számok mindennapi életben betöltött szerepének hangsúlyozására (telefonszám, dátumok, lakcímek, stb.);
- stimulatív, versenyszellemű kooperatív játékok;

Tartalmak

<i>tematika</i>	<i>tartalom</i>
10.000-nél kisebb természetes számok	<ul style="list-style-type: none"> • 10.000-nél kisebb természetes számok <ul style="list-style-type: none"> – Alkotása – Olvasása – Írása – Összehasonlítása – Rendezése
Műveletek természetes számokkal	<ul style="list-style-type: none"> • 10.000-nél kisebb természetes számok összeadása és kivonása • A „több”, „kevesebb” értelmezése • Az összeadás tulajdonságai: asszociativitás, kommutativitás, semleges elem létezése • Természetes számok szorzása • Természetes számok osztása • Két vagy több művelettel megoldható feladatok
Mértani és mérési alapfogalmak	<ul style="list-style-type: none"> • Alapvető, intuitív mértani elemek <ul style="list-style-type: none"> – Háromszög, négyzet, téglalap, rombusz, kör – Mértani alakzatok kerülete – Térbeli alakzatok: kocka, gömb, henger, kúp • Mértékegységek: <ul style="list-style-type: none"> • Hosszmértékegységek • Térfogatomértékegységek • Időmértékegységek – óra, perc, másodperc, nap, hónap, év, évtized, évszázad • Pénzérték és bankjegyek

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A matematika sajátos fogalmainak használata gyakorlati feladatok megoldása során

VIII. osztály

1.1. A helyi érték használata 100.000-nél kisebb természetes számok alkotásához

- adott tárgyakon végzett számolási gyakorlatok, játékok;
- számalkotási gyakorlatok, játékok a számjegyek helyi értékének kihangsúlyozásával;
- 100.000-nél kisebb természetes számok alkotása tárgyak és megfelelő ábrák segítségével;

1.2. 100.000-nél kisebb számok felismerése, írása, összehasonlítása

- tárgyak, képek számának egyeztetése a megfelelő számokkal;
- 100.000-nél kisebb természetes számok, számjegyek írása és olvasása;
- számolás növekvő és csökkenő sorrendben, adott lépéssel, tárgyak és ábrák segítségével;

VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> – számsorok alkotása, adott szám helyének (szomszédainak) meghatározása egy számsorban; – 100.000-nél kisebb természetes számok összehasonlítása, rendezése különböző eljárások és jelek használatával (<, >, =);
<p>1.3. Műveletek végzése 100.000-nél kisebb természetes számokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> – 100.000-nél kisebb természetes számok összeadása, kivonása; – gyakorlatok a „+”, „-”, „=”; matematikai szimbólumok használatára; – gyakorlatok a matematikai terminológia használatára (tag, összeg, különbség, kivonandó, kisebbítendő, több, kevesebb); – gyakorlatok az összeadás tulajdonságainak alkalmazására (kommutativitás, asszociativitás, semleges elem létezése) a sajátos terminológia használata nélkül; – gyakorlatok a természetes számok összeadása és kivonása közti kapcsolat megfigyelésére; a próba elvégzése; – gyakorlatok kerek, szögletes és kapcsos zárójelek használatára; – gyakorlatok a műveletek sorrendjére; – gyakorlatok a „x”, „=”; matematikai szimbólumok használatára; – gyakorlatok a szorzás tulajdonságainak alkalmazására (kommutativitás, asszociativitás, semleges elem létezése) a sajátos terminológia használata nélkül; – gyakorlatok a matematikai terminológia használatára (tényező, szorzat, -szor több); Szorzótábla használata; – természetes számok osztása; – gyakorlatok a „:”, „=”; matematikai szimbólumok használatára;

2. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó feladatok elemzése, vizsgálata, megoldása

VIII. osztály
<p>2.1. Sík- és térbeli alakzatok rendezése, osztályozása formájuk</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a környezet tárgyainak felismerésére, azok szóbeli leírására; - gyakorlatok tárgyak és mértani alakzatok egyeztetésére; - gyakorlatok mértani alakzatok felismerésére és megkülönböztetésére, tárgyak, modellek és rajzok használatával; - gyakorlatok mértani alakzatok külső és belső tartományainak meghatározására; - gyakorlatok a tárgyak különböző kritériumok szerinti osztályozására; - gyakorlatok mértani alakzatok szabadkézi illetve sablon segítségével történő rajzolására; - gyakorlatok rajzolt mértani alakzatok jelölésére, jellemzőinek (csúcsainak, oldalainak) felismerésére; - gyakorlatok mértani alakzatok kerületének és területének kiszámolására;
<p>2.2. 100.000-nél kisebb természetes számok alkotása, felbontása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok számok felbontására tárgyak és rajzok használatával; - gyakorlatok számok összegre való felbontására; - gyakorlatok számok olyan felbontására, amelyek megkönnyítik további számítások elvégzését intuitív- konkrét segítség mellett;

VIII. osztály
<p>2.3. Két- vagy többműveletes feladatok megoldása</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyakorlatok feladatok szövegének elemzésére, a megoldási gondolatmenet felállítására; – egyszerű képekkel, rajzokkal (körökkel, alakzatokkal, ábrákkal) vagy számokkal megfogalmazott feladatok megoldása; – gyakorlatok matematikai műveletek elvégzésére utaló szavak felismerésére (hozzátett, elvett, több, kevesebb, -szor több, -szor kevesebb) ; – feladatok alkotása adott tárgyak, témák , számok alapján; – feladatok alkotása modell vagy ismert feladattípus alapján; feladat átírása gyakorlattá; – gyakorlatok a feladat adatainak módosításával, a megoldási menet megváltoztatása nélkül; – feladatok átfogalmazása a számolási adatok megőrzése mellett;
<p>2.4. Tárgyak hosszúságának, úrtartalmának és tömegének összehasonlítása és mérése szabványos és nem szabványos mértékegységek használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a környezeti tárgyak hosszának, úrtartalmának, tömegének mérésére; - gyakorlatok a konkrét mérések verbalizálására; - gyakorlatok adott tárgyak hosszúságainak összehasonlítására; - gyakorlatok tárgyak méret szerinti rendezésére, a „hosszabb”, „rövidebb” kifejezések használatával; - nem szabványos mérőeszközökkel történő mérés; - gyakorlatok a megfelelő szabványos mérőeszköz kiválasztására, azok használatára (mérőléc, vonalzó, szalagmérő, stb.) ; - hosszúság-, tömeg- és térfogatmértékegységek törtrészeinek és többszöröseinek felismerés és megkülönböztetése;
<p>2.5. Időmértékegységek használata a gyakorlatban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a pontos idő analóg óráról történő leolvasására, a leolvasott idő kapcsolatba hozása napszakokkal ; - gyakorlatok a nap eseményeinek időbeni elhelyezésére; adott események időtartamának összehasonlítása; - gyakorlatok a nap, hét, hónap, év fontos eseményeinek rögzítésére;
<p>2.6. Bankjegyek és pénzürmék használata a gyakorlatban</p> <ul style="list-style-type: none"> – didaktikai játékok a pénz használatára; – gyakorlatok hazai és európai bankjegyek és pénzürmék használatára;

3. *Matematikai nyelvezet használatával történő kommunikáció*

VIII. osztály
<p>3.1. Feladatok megoldása során alkalmazott számolások beszéddel való kifejezése, verbalizációja</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>gyakorlatok tárgyakkal, rajzokkal, számokkal való műveletvégzés saját szavakkal történő leírására, követésére</i> - <i>gyakorlatok a megfelelő matematikai nyelvezet mindennapi helyzetekben történő használatára: .(hozzáadunk, elveszünk, növeljük, csökkentjük, stb.)</i> - <i>gyakorlatok a számokkal, tárgyakkal történő műveletvégzés szóban leírására</i> - <i>gyakorlatok hiányos matematikai kijelentések szóbeli kiegészítésére</i>
<p>3.2. Adott feladatok megoldási menetének szóbeli közlése</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladat szövegének felolvasása; a feladat saját szavakkal történő visszamondása; - egyszerű ábrák készítése a feladat adatainak és megoldási menetének szemléltetésére; - a feladat megoldása során alkalmazott számolások saját szavakkal történő bemutatása;

4. A matematikai ismeretek gyakorlati alkalmazása

VIII. osztály
<p>4.1. Az elsajátított ismeretek alkalmazása gyakorlati feladatok megoldása során</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyakorlatok az ismert matematikai algoritmusok alkalmazására; – gyakorlati tevékenységek a tanult mértékegységek használatára; – didaktikai játékok szabványos és nem szabványos mértékegységekkel;
<p>4.2. Az érdeklődés és kíváncsiság felkeltése adott feladatok megoldásai iránt</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok feladatok megoldásának ellenőrzésére; - didaktikai játékok a számok mindennapi életben betöltött szerepének hangsúlyozására (telefonszám, dátumok, lakcímek, stb.) ; - stimulatív, versenyszellemű kooperatív játékok;

Tartalmak

<i>tematika</i>	<i>tartalom</i>
100.000-nél kisebb természetes számok	<ul style="list-style-type: none"> • 100.000-nél kisebb természetes számok <ul style="list-style-type: none"> – Alkotása – Olvasása – Írása – Összehasonlítása – Rendezése
Műveletek természetes számokkal	<ul style="list-style-type: none"> • 100.000-nél kisebb természetes számok összeadása és kivonása • A „több”, „kevesebb” értelmezése • Az összeadás tulajdonságai: asszociativitás, kommutativitás, semleges elem létezése • Természetes számok szorzása • Természetes számok osztása • Két vagy több művelettel megoldható feladatok
Mani és mérési alapfogalmak	<ul style="list-style-type: none"> • Alapvető, intuitív mértani elemek <ul style="list-style-type: none"> – Háromszög, négyzet, téglalap, rombusz, kör – Mértani alakzatok kerülete és területe – Térbeli alakzatok: kocka, gömb, henger, kúp • Mértékegységek, azok törtrészei és többszörösei: <ul style="list-style-type: none"> • Hosszmértékegységek • Térfogatomértékegységek • Időmértékegységek – óra, perc, másodperc, nap, hónap, év, évtized, évszázad • Pénzermék és bankjegyek • Területmértékegységek

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja, hogy - a tantárgy sajátosságainak megfelelően – a pedagógusnak javaslatokat tegyen az iskolai tanterv alkalmazásában, az oktatási- tanulási-értékelési tevékenységek megszervezésében, kivitelezésében.

Az életkor ezen szakaszában a pedagógusnak rendszeresen biztosítania kell az adott osztály órarendjében előírt tantárgyak közötti kapcsolatot, a valós életből vett tanulási helyzeteket

teremtve. Az egyéni fejlődés és sikeres iskolai teljesítmény elérése céljából a tanuló korának és pszichofiziológiai fejlettségének megfelelő módszerekkel kell tanuljon.

Egyes fogalmakat - pl. a mértani testek esetében - konkrét tárgyakat tanulmányozva vezetünk be, másoknál közismert, intuitív példákra hivatkozunk.

Didaktikai stratégiák

A tanárnak törekednie kell arra, hogy a tanuló tantárgy iránti érdeklődését felkeltse, az önmagába vetett bizalmát erősítse.

A csoportos vagy egyéni aktív részvétel biztosítása érdekében a didaktikai játék módszere továbbra is alkalmazható, ugyanakkor lehetőséget kell biztosítani az önálló vélemények megfogalmazásának is. Ennek megfelelően hangsúlyt kell fektetnünk úgy a spontán, kreatív megnyilvánulásokra, mint a tudomány szempontjából helyesen megfogalmazott válaszokra.

A rendszeres gyakorlás, a mentális fejlesztés, a tárgyakkal, eszközökkel, ábrákkal végzett cselekvés révén a bevezetett fogalmak interiorizálódnak, ezáltal a tanuló eljut az önkorrekció fázisáig.

Az oktatási folyamatot a tanuló és tanár közti folyamatos kommunikáció kell jellemezze, olyan formában, hogy az megfeleljen a tanuló érdekeinek. A tanulók részéről jövő kezdeményezéseket, az önálló vélemények megfogalmazását, kérdések feltevését a tanárnak folyamatos bátorítania kell.

Az értékelés fontos összetevője a tanulás folyamatának. Olyan modern értékelési módszereket ajánlunk, mint a tanulók ismereteire alapozó projektek készítése, a tanuló viselkedésének szisztematikus megfigyelése, önértékelés.

Az értékelés során törekedjünk a kompetencia alapú egyéni teljesítmény értékelésére, kerüljük a tanulók összehasonlítását.

Az értékelés ugyanakkor támpontot nyújt a tanár számára az alkalmazott oktatási stratégiák felülvizsgálatára, az egyéni és életkori sajátosságokhoz való megfelelőbb alkalmazkodásra.

Az értékelés során hangsúly fektethető a tanulók nonformális és informális úton szerzett tapasztalataira és kompetenciáira is.

Irodalom:

Programa școlară pentru disciplina matematică clasele a III-a – a IV-a, București, 2014

Programa școlară pentru disciplina matematică clasele a V a – a VIII-a, București, 2017

Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, Matematică I-VIII, Iași, 2005

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Iuliana Gheorghe, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Elena Mîndru, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean

<i>Nume, prenume</i>	<i>Instituție de apartenență</i>
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Fordították:	
Mag István	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Ocland
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sf. Gheorghe
Albert Andrea	Școala Gimnazială „Gödri Ferenc” – Sf. Gheorghe

**Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

FIZIKA TANTERV
a speciális oktatás
enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanulói számára
VII-VIII. osztály

Bukarest, 2021

BEVEZETŐ

A fizika tantárgynak fontos szerepe van a tanulók alapvető képességeinek kialakításában, mind a tudományos ismeretek, mind a transzverzális kompetenciák és a pozitív társadalmi attitűdök szempontjából.

A tantárgy alábbi tanterve a 3393/ 2017.02.28-i miniszteri rendelettel elfogadott program alapján készült az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára.

A tanuló egy feladat megoldása során úgy szembesül a kutatás alapú módszerrel, hogy alaposan tanulmányozza az adatokat és az ok-okozati kapcsolatokat, keresve a legjobb megoldást, miközben a tanár csak partner a tanulásban, és szerepe a tanulás elősegítésében nyilvánul meg.

Az alább bemutatott tanterv a speciális iskolák VII.-VIII. osztályos, enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóinak szánt fizika tantárgy tanterve. A speciális oktatás kerettanterveiben a fizika tantárgy a matematika és a természettudományok műveltségi terület részét képezi, 1 óra/hét órással.

A Nemzeti Alaptanterv fejlesztési irányzataival összhangban, a fizika tantárgy tanterve a gyakorlati készségek kialakítását, a mérőeszközök, háztartási gépek helyes használatának ismeretét, valamint hétköznapi fizikai jelenségek megértését követi.

Az ajánlott tartalom tanítása/tanulása gyakorlatias és látványos formában elvégezhető egyszerű kísérletek révén valósítható meg, amelyek lehetővé teszik a fizikai jelenségek közvetlen megfigyelését. A "kis lépések" elvének betartása megkönnyíti a tanulást, rögzíti az ismereteket, és segíti az ismeretek alkalmazását konkrét élethelyzetekben. Az értékelés főleg szóban, gyakorlati próbákon keresztül történik.

A program szerkezetileg magába foglalja a következőket:

- bevezető;
- általános kompetenciák;
- sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre;
- tartalmak;
- módszertani javaslatok;

Az általános kompetenciák a két év alatt kialakítandó kompetenciákat jelentik, amellyel a fizika tanulása hozzájárul a ciklust záró tanuló profiljának kialakulásához.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, és az általános kompetenciák megszerzésének szakaszait képezik. Az ajánlott tanulási tevékenységek megfelelnek az érintett tanulók fejlettségi és értelmi szintjének, ugyanakkor keretét képezik a sajátos kompetenciák kialakításának és fejlesztésének. A tartalmak olyan információs eszközök, amelyeken keresztül a kompetenciák kialakíthatók és fejleszthetők. A javasolt tartalmak rugalmas tanítási-tanulási folyamatot tesznek lehetővé, és hozzáigazíthatók az egyéni fejlesztési szintekhez, valamint a diákok különböző tanulási igényeihez.

Általános kompetenciák

- 1. Egyszerű fizikai jelenségek megfigyelése kísérletek során**
- 2. A környezet fizikai jelenségeinek vizsgálata speciális eszközök és technikák segítségével**
- 3. Feladatok / problémahelyzetek megoldása a fizika specifikus módszereivel**

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Egyszerű fizikai jelenségek megfigyelése kísérletek során

VII. osztály	
1.1.	<p>A fizikai tulajdonságok és jelenségek egyszerű kutatások során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fizikai mennyiségek, a mérés, a mérőeszközök, a mértékegységek ismereteinek és megfigyeléseinek felidézése; - a mindennapokban előforduló jelenségek és fizikai tulajdonságok megfigyelése és leírása (például: gépjárművek mozgása, olvadás, hőtágulás stb.); - a fizikai mennyiségek mérésére szolgáló speciális mérőműszerek használata: hosszúság, tömeg, idő; - egyszerű kutatások elvégzése (példa: anyagfelismerési gyakorlatok; jelenségek felismerése: párolgás, forrás, lecsapódás, olvadás, megszilárdulás bizonyos anyagok esetében; a fény, a hang néhány jellemzőjének azonosítása).
1.2.	<p>Egyszerű következtetések megfogalmazása a fizikai kísérletekből származó adatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fizikai mennyiségek értékének meghatározása mérések alapján (idő, sebesség stb.); - a test mozgásának leírása a mozgási grafikon elemzése alapján; - egy jelenségen belül tapasztalt fizikai mennyiség változásának leírása (például: hőmérséklet-változás megfigyelése a forráspontig, napi vagy évi hőmérsékleti értékek lejegyzése, fémrúd hosszának változása ennek melegítése során).

2. A környezet fizikai jelenségeinek vizsgálata speciális eszközök és technikák segítségével

VII. osztály	
2.1.	<p>Fizikai jelenségek azonosítása a természetben és a tanult technikai eszközök használata során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a természetben és a tanult technikai eszközök használata során azonosított fizikai jelenségek osztályozása bizonyos kritériumok alapján; - természeti jelenségekre, valamint egyszerű eszközök és műszerek működésére vonatkozó személyes megfigyelések, tapasztalatok és események felidézése; - testek, fizikai tulajdonságok, anyagok, mértékegységek, mérőeszközök, fizikai jelenségek felismerése a természetben és a technológiai folyamatokban; - a hétköznapi életben fellelhető testek tulajdonságainak, valamint a tanulmányozott jelenségeknek a bemutatása: pl. testek tehetetlensége, különböző mozgástípusok stb.).
2.2.	<p>A munkavédelmi szabályok betartása különböző eszközök, műszerek, készülékek használata közben a saját, a mások és a környezet védelme érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a munkavédelmi szabályok betartása a fizikai kísérletek során; - az áramütés veszélyeinek felismerése bizonyos helyzetekben, az elektromos elemek azonosítása az osztályteremben / lakásban (csatlakozóaljzat, kapcsoló, villanyóra), pontosítva azok jelentőségét és működési módját; - a természetes / mesterséges okok miatti áramütés megelőzésére szolgáló biztonsági intézkedések betartása; - olyan elektromos eszközök kiválasztása, amelyeket szelektív módon kell összegyűjteni és adott esetben újrahasznosítani.

3. Feladatok/ problémahelyzetek megoldása a fizika specifikus módszereivel**VII. osztály****3.1. Fizikai mennyiségek és modellek alkalmazása mindennapi életben felmerülő kérdések megválaszolására**

- a problémahelyzetekben felmerülő fizikai mennyiségek felismerése; gyakorlatok: a testek méreteinek mérése (hosszúság, szélesség, magasság) méteressel vagy mérőszalaggal; a testek tömegének mérése (mérleg segítségével); az idő leolvasása (óra és perc); hőmérséklet leolvasása hőmérő segítségével, Celsius skálát használva (az emberi test, a csapvíz, forró víz, jeges víz hőmérséklete); testek mozgási/nyugalmi állapotának meghatározása (intuitív módon/direkt megfigyeléssel);
- a víz forrásának, párolgásának, lecsapódásának, olvadásának és fagyásának kísérleti kimutatása.

3.2. Egyszerű modellek használata egyszerű problémák / kísérleti helyzetek megoldására

- a mindennapi életben előforduló fizikai mennyiségek azonosítása (példa: testek mozgása, melegítése, hőtágulás/összehúzódás);
- egyszerű problémák megoldása, amelyekkel a fizikai jelenségek előre jelezhetőek (például: egy test által megtett táv kiszámítása);
- a vizsgált fizikai mennyiségeknek megfelelő szimbólumok használata.

Tartalmak

Tartalmi egységek	VII. osztály
A fizika alapfogalmai	Fizikai mennyiségek Távolság, idő, tömeg - mértékegységek Adott fizikai mennyiség értékének meghatározása Hosszúság, tömeg, időintervallum közvetlen mérése
Mechanikai jelenségek	Mozgás és nyugalom Test. Mozgó pont. Mozgás és nyugalom Pálya A megtett út. A mozgás időtartama Tehetetlenség A tehetetlenség, mint a testek általános tulajdonsága A tömeg, mint a tehetetlenség mértéke. Mértékegységek A testek tömegének közvetlen mérése Kölcsönhatás A kölcsönhatás, a kölcsönhatás következményei Az erő, mint a kölcsönhatás mértéke Erőtípusok (súly, súrlódási erő, rugalmassági erő)
Hőjelenségek	Hőállapot, hőmérséklet Hőállapot, hőmérséklet. Termikus kölcsönhatás. Hőmérséklet mérése Hőállapot megváltozása Hűtés/melegítés. Hőátadás A hőállapot megváltozásának hatásai Hőtágulás/összehúzódás Halmazállapot változások Alkalmazás: a víz körforgása a természetben
Elektromos és mágneses jelenségek	Elektromos és mágneses jelenségek Mágnesek, mágnesek közti kölcsönhatás, mágneses pólusok A Föld mágnesessége. Az iránytű A villám. Az elektromos áram Áramütés elleni védekezési szabályok (természetes okok: villám, mesterséges okok: feszültségforrások)
Fénytani jelenségek	Fénytani jelenségek Fény: fényforrások, átlátszó és áttetsző testek Árnyék

VIII. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Egyszerű fizikai jelenségek megfigyelése kísérletek során**

VIII. osztály
<p>1.1. A fizikai tulajdonságok és jelenségek vizsgálata egyszerű, irányított kísérletek által</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mindennapi életből származó fizikai jelenségek kiválasztása és rögzítése digitális fényképezőgéppel vagy telefonnal - egyes fizikai jelenségek megfigyelése és hatásuk leírása, valamint a testek kölcsönhatásának megfigyelése és bemutatása (statikus és dinamikus hatás) - a kutatás szakaszainak, eszközeinek és módszereinek betartása, a megfelelő mérőeszközök használata fizikai mennyiségek mérésére
<p>1.2. Következtetések megfogalmazása a mindennapi életből származó bizonyítékok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mechanikai egyensúlyi állapotok statikus és dinamikus képeinek elemzése az egyensúlyi állapotok felmérése céljából (például: sportoló a felemás korláton, a gerendán, kézilabda vagy kosárlabda játékos védelmi helyzete, síelő a lejtőn, korcsolyázó a jégen, akrobata a cirkuszban) - az ok-okozati összefüggések azonosítása, összehasonlítva az azonos típusú kölcsönhatásokat - a mindennapi életben zajló jelenségek megfigyelése (például: súrlódás, erőátviteli és forgási egyensúlyi feltételek, energiamegmaradás, Arkhimédész törvénye)

2. A környezet fizikai jelenségeinek vizsgálata speciális eszközök és technikák segítségével

VIII. osztály
<p>2.1. A természetben fellelhető és a technikai eszközök használata során azonosított egyszerű fizikai jelenségek besorolása az adott kategóriákba</p> <ul style="list-style-type: none"> - a természetben fellelhető és a technikai eszközök használata során azonosított egyszerű fizikai jelenségek összehasonlítása adott kritériumok alapján - a természetben / egyes egyszerű eszközök működésénél tapasztalt mechanikai jelenségek azonosítása - a természetben, valamint egyszerű eszközökben, berendezésekben végbemenő mechanikai jelenségek leírása - egyszerű technológiai eszközök alkotóelemeinek felismerése, a kölcsönhatások okainak és következményeinek azonosítása - a skaláris fizikai mennyiségek felismerése - más tudományágakban vizsgált fogalmak fizikai megközelítése (földrajz, biológia)
<p>2.2. A különböző eszközök, berendezések, készülékek használatából származó, a egyénre és környezetére veszélyt jelentő források önálló felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a munkavédelmi szabályok betartása a fizika laboratóriumban végzett kísérletek során - megújuló energia felhasználásának előnyei (szél, nap)

3. Feladatok/ problémahelyzetek megoldása a fizika specifikus módszereivel

VIII. osztály
<p>3.1. Modellek használata egyszerű problémák és kísérleti helyzetek megoldása céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - mértékegységek átalakítása SI-ben, azok többszörösei és törtrészei közti kapcsolatok alapján - a megfelelő matematikai szimbólumok, egyezményes jelek használata a fizikai mennyiségek méréséből származó adatok rögzítésére: terület, térfogat, hőmérséklet, stb. - helyes válaszok megfogalmazása a tanár által feltett kérdésekre, például: „Mit csináltam?”, „Mit figyeltem meg?”, „Mi volt nehéz?”, „Mi volt könnyű?”, „Miért?”, „Mit tanultam?”, „Hol alkalmazhatom, amit megtanultam?” stb.;

Tartalmak

Tartalmi egységek	VIII. osztály
A fizika alapfogalmai	<p>Fizikai mennyiségek Fizikai mennyiségek (példa: idő, tömeg, térfogat, sűrűség, hőmérséklet), mértékegységek, ezek többszörösei és törtrészei</p> <p>A fizikai mennyiségek értékének meghatározása A hosszúság, terület, térfogat és időintervallum közvetlen mérése</p>
Mechanikai jelenségek	<p>A kölcsönhatások és a kölcsönhatások hatásai: Kölcsönhatás Erő – a kölcsönhatás mértéke Erőtípusok: súly, merőleges nyomóerő, súrlódási erő, feszítőerő, rugalmassági erő Testek mozgása több erő hatására</p>
Hőjelenségek	<p>Az érzékelt/mért hőmérséklet Hő Hőátadás</p>
Fénytani jelenségek	<p>Fényforrások Fény terjedése különböző közegekben Fényvisszaverődés Fénytörés - kísérlet Szem, nagyító, szemüveg</p>
Energia és élet	<p>Energia átalakítása és megmaradása, a biológiában, földrajzban stb. azonosított és tanulmányozott más rendszerek</p>

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja azon paradigmák megértése, amelyek a tanterv kidolgozásának alapjául szolgáltak, ugyanakkor példákkal is szolgál kompetencia alapú tanítási stratégiákra.

A program szerkezetének központi eleme a tanulás - tanítás - értékelés tevékenységének a tudományos kutatás modellje szerinti felépítése. Ennek megfelelően a hangsúly a kompetenciák kialakítására tevődik.

Az általános kompetenciák kidolgozásának folyamata a VIII. osztályt végző tanulói profil elemzésén alapszik, valamint az európai kulcskompetenciákon és a négy alapvető tudományos kompetencián, amelyeket az OECD előír a kötelező oktatást befejező tanulóknak.

A fizika tanulmányozása során a tanulók megszerzik a mindennapi élethez kapcsolódó jelentősebb kompetenciákat. A fizika tanulása lehetővé teszi a gyakorlati alkalmazások megértését a legtöbb tevékenységi területen.

A tartalmi területek megválasztásakor figyelembe vettük a tudomány belső logikája által diktált kapcsolatokat, valamint a tanulók intellektuális szintjét.

A tanuló megismeri a fizika elsajátításához szükséges alapfogalmakat, valamint a klasszikus fizika négy, jelenségek köré csoportosított területét: mechanikai jelenségek, hőjelenségek, elektromos és mágneses jelenségek, valamint fénytani jelenségek.

A tanulási tevékenységek olyan javaslatok, amelyek a kompetenciaformálás igényeinek megfelelően módosíthatók / helyettesíthetők.

Ezek tervezésében a tanárnak figyelembe kell vennie:

- a hatékony tanulási környezet kialakítását
- az esélyegyenlőség és az egyéni fejlődés biztosítását
- a tanuló önmagához viszonyított értékelésének biztosítását
- az információs és kommunikációs technológia (IKT) alkalmazását

A tanítási egységek tervezésekor ki kell emelni azok témáját, címét, a sajátos kompetenciákat, a kiválasztott tartalmakat, tanulási tevékenységeket, forrásokat és az értékelési módokat.

Jelen program megvalósítása során a kísérlet kulcsszerepet kap a tudományos vizsgálati készségek fejlesztésében.

A kísérletnek szerepe lehet olyan kognitív konfliktusok kialakításában, amelynek feloldása vagy a tanóra során valósul meg, vagy felhasználható újabb jártasságok kialakítására, de akár újabb gyakorlatok elvégzésének kiindulási pontját is jelentheti.

Egy kísérlet elvégzése hozzájárul a tanítási folyamat során elvárt megfelelő attitűd kialakításához, növelve a belső motivációt, lehetővé téve a sajátos kompetenciák kialakulását, a tudományos vizsgálatra való alkalmasságot, a kritikus gondolkodás kialakulását, a felfedezésen alapuló tanulást, a döntéshozatalt és a csapatmunkára való készséget.

A következőkben ajánlunk egy kísérlet-listát, amely beilleszthető a tanulási egységekbe és szükség szerint bővíthető vagy átszabható.

1. Hosszúságok mérése
2. Síkfelület területének meghatározása
3. A folyadékok térfogatának meghatározása
4. Az időtartam meghatározása
5. Testek tömegének mérése
6. Testek hőmérsékletének meghatározása. Hőmérő
7. A gázok és folyadékok hőtágulásának tanulmányozása
8. A szilárd testek hőtágulásának tanulmányozása
9. A mágnesek és mágneses kölcsönhatások vizsgálata
10. A testek dörzsöléssel/érintéssel történő elektromossá tétele

11. Az elektromos áram hőhatásának megfigyelése
12. A fény terjedésének kimutatása. Átlátszó és áttetsző testek
13. Az árnyék és félárnyék megfigyelése
14. A fényvisszaverődés és a fénytörés megfigyelése
15. A testek kölcsönhatásainak megfigyelése
16. A testek alakváltozásának megfigyelése
17. A szilárd testek közötti súrlódási erő tanulmányozása
18. A hőmérséklet mérése. Celsius skála
19. Szilárd testek hőmérsékletének meghatározása
20. Hőátadás megfigyelése
21. Olvadás és szilárdulás tanulmányozása
22. A párolgás és lecsapódás vizsgálata

Az értékelés tervezésekor a következő stratégiákat vesszük figyelembe:

- objektív értékelési stratégiák, amelyeknek célja a specifikus kompetenciák fejlettségi és fejlődési szintjének felmérése, egyéni képességektől függően
- modern, szummatív értékelési stratégiák, amelyeknek alapját a portfóliók és a tanulók munkáinak értékelése képezi
- a tanár-tanuló közti párbeszédre alapozó formatív értékelési stratégiák, amelyek lehetővé teszik a tanulók számára, hogy saját tanulási tevékenységüket elemezzék (Mit csináltam? Mi volt könnyű / nehéz? Milyen problémák merültek fel? Hogyan oldottam meg? Hogyan éreztem magam a tevékenységek során? Miért? Mit tanultam? Hogyan tudom hasznosítani a tanultakat a mindennapi életben? Mit fogok másképp csinálni a továbbiakban?)
- önértékelési vagy egymás munkájának értékelésére vonatkozó stratégiák

Könyvészet:

Programa școlară pentru disciplina Fizică clasele a VI a , a VIIa, a VIII-a, București, 2017

Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, Fizică, Iași, 2005

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Iuliana Gheorghe, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Attila Bokor, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Cheiță Mirela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Fordították:	
Berze Judit	Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

**Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

KÉMIA
TANTERV
a speciális oktatás
enyhe és közép súlyos értelmi sérült tanulói számára
V-VIII. osztály

Bukarest, 2021

Bevezető

A 3622/2018.04.27-i miniszteri rendelettel elfogadott kerettanterv szerint a kémia tantárgy a Matematika és a Természettudományok műveltségi terület részét képezi, 1 óra/hét órással. A kémia tantárgy alábbi tanterve a 3393/2017.02.28-i miniszteri rendelettel elfogadott, kompetencia alapú tanterv - modell alapján készült.

Jelen tanterv a következő elveket követi:

- a Matematika és Természettudományok műveltségi terület tantárgyi interdiszciplinaritásának biztosítása, valamint a tantervfejlesztés koherenssége tétele a kötelező oktatás különböző szintjei között
- a hangsúly a tanulók kompetencia fejlesztésén van; ez a tanulás-tanítás-értékelés célja

A VII. – VIII. osztályos kémia tanterv a következők által járul hozzá a tanulói profil fejlesztéséhez:

- különböző megfigyelési, kísérletezési tevékenységekben való részvétel által, az új ismeretek mindennapi életben való alkalmazása céljából;
- érdeklődés és kíváncsiság felkeltése által a tudományok, ezen belül a kémia irányába;
- a fogalmak integrált megközelítése által, kapcsolatot teremtve más tudományágakkal;
- pozitív magatartási forma fejlesztése által, önmagával, társaival és környezetével szemben;
- a természetvédelem iránti motiváció megerősítése által, ennek felhasználása megfelelő ökológiai kompetenciák kialakítására, a diákok környezetvédelmi tevékenységekbe való bevonása céljából.

A program a következő elemeket tartalmazza:

- bevezető
- általános kompetenciák
- sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre
- tartalmak
- módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás során szerzett ismeretek, képességek és készségek összességét jelentik, amelyek által az egyén képessé válik egy terület sajátos feladatainak vagy különböző, sajátos kontextusban előforduló általános feladatainak sikeres megoldására.

Az általános kompetenciák a két tanulmányi év során kialakítandó kompetenciákat jelentik.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, azok egy-egy tanév időtartama alatt elsajátítandó szakaszait jelentik. Ezek megvalósításához a program változatos és konkrét példákat tartalmaz tanulási tevékenységekre, melyek kihasználják a tanulók aktív részvételét.

A tanulási tartalmak területek szerint vannak szervezve és olyan alapismereteket tartalmaznak, amelyek célja a diákok kompetenciáinak fejlesztése.

A módszertani javaslatok a tanítás-tanulás-értékelési folyamat szervezésének módjára tesznek javaslatot, azzal a céllal, hogy segítsék a tanárokat a tanterv alkalmazásában.

Általános kompetenciák

- 1. A mindennapi tevékenységek során észlelt jelenségek és anyagok tulajdonságainak vizsgálata**
- 2. A konkrét helyzetekben felmerülő problémák megoldása, a kémia sajátos eszközeinek használatával**
- 3. A kémiai folyamatok és vegyi anyagok szervezetünkre és a környezetre gyakorolt hatásainak felmérése**

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A mindennapi tevékenységek során észlelt jelenségek és anyagok tulajdonságainak vizsgálata

VII. osztály
<p>1.1. A tulajdonságok / jelenségek, anyagok / keverékek azonosítása ismert helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - az anyagok / keverékek megfigyelése és jellemzőik azonosítása (például: halmazállapot, szín, forma, stb.); - egyes jelenségek / tulajdonságok, tiszta anyagok /keverékek felismerése a kísérletek során történő megfigyelések alapján; - az anyagok fizikai tulajdonságainak megfigyelése (például: cukor, vasreszelék, alumínium, kén, grafit, stb.); - bizonyos jelenségek / tulajdonságok, anyagok / keverékek elemzése, ezek között hasonlóság és különbség felfedezése (például: a cukor vízben való oldódása és olvasztása közötti különbség); - a hétköznapi életben fellelhető keverékek alkotóelemeinek meghatározása (például: sóoldat, szirup, mézstej, egészségügyi szesz, ecet, stb.); - a fémek megfigyelése a gyakorlati tevékenységek során, és ezek fizikai tulajdonságaira vonatkozó feladatlapok kidolgozása(példák: halmazállapot, szín, fény(fémes/matt), keménység, mechanikai tulajdonságok stb.).
<p>1.2. A kémia sajátos szimbólumainak használata az elemek, egyszerű és összetett anyagok, vegyi átalakulások leírására</p> <ul style="list-style-type: none"> - vegyjelek, egyszerű és összetett anyagok vegyi képletének játékos felismerése (példák: csoportmunka kártyák használatával, periódusos rendszer használata stb.); - a kémia sajátos nyelvezetének használata a mindennapi életben fellelhető elemek/elegyszerű és összetett kémiai anyagok megnevezésére;

2. A konkrét helyzetekben felmerülő problémák megoldása, a kémia sajátos eszközeinek használatával

VII. osztály
<p>2.1. Anyagok jellemzőinek és a köztük lévő kapcsolatoknak a megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan kérdések megfogalmazása, melyek megválaszolása kutatások elvégzését feltételezi (például: Hogyan válasszuk el a finom homokot a víztől?); - lényeges adatok gyűjtése adott tevékenység körülményeinek meghatározása céljából (például: a szükséges laboratóriumi eszközök kiválasztása); - keverékek előállításáa ugyanolyan és különböző halmazállapotú anyagokból; - az anyagok szétválasztása a keverékekből, gyakorlati tevékenységek során; - a jelenségek és folyamatok megfigyelése az oktatási szoftok használatával és gyakorlati tevékenységek során; - különböző tömegszázalékos koncentrációjú oldatok készítése (például: a nátrium-klorid oldatok elkészítése csapatmunka révén); - az oldatok hígítása vagy töményítése különböző módszerekkel (például: a nátrium-klorid oldat koncentrációjának növelése, konyhasó hozzáadásával, az oldószer elpárologtatásával vagy ennek töményebb oldattal történő összekeverésével).
<p>2.2. Adott probléma megoldásához szükséges információk és adatok azonosítása különböző kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lényeges információk kiválasztása a problémahelyzetek megoldása céljából (például: az oldott anyag megkülönböztetése az oldószertől és az oldattól);

- a probléma/problémahelyzet megoldásához szükséges adatok azonosítása.

3. A kémiai folyamatok és vegyi anyagok szervezetünkre és a környezetre gyakorolt hatásainak értékelése

VII. osztály

3.1 A kémiai folyamatok egyénre és környezetre való hatásainak azonosítása

- a munkavédelmi szabályok megbeszélése;
- a víz szervezetben betöltött szerepének bemutatása és elemzése;
- bizonyos, tanult kémiai anyagok jelentőségének felismerése, illetve a kockázati tényezők felmérése;
- adatok gyűjtése a levegőszennyezésről.

3.2 A vegyi anyagok szervezetre és környezetre gyakorolt hatásának felmérése

- az ötvözetek használatának megfigyelése a mindennapi életben;
- az egészségre veszélyes kémiai anyagok azonosítása;
- bemutatók készítése vegyi anyagokról: projektek, plakátok, digitális bemutatók stb.

Tartalmak

Tartalmi egységek	VII. osztály
Az élet és a kémia Vegyi anyagok a természetben	<p>A kémia, mint természettudomány Anyag Fizikai és kémiai jelenségek. Fizikai és kémiai tulajdonságok. Tiszta anyag és keverékek. A homogén keverékek szétválasztásának módszerei: kristályosítás és lepárlás. Heterogén keverékek szétválasztásának módszerei: szűrés és ülepités (dekantálás).</p> <p>Levegő. Víz. Talaj A levegő. A levegő összetétele. Az égés, mint kémiai jelenség. Levegőszennyezés. A víz. Víz a természetben. Ivóvíz - minőségi feltételei Desztillált víz. A víz szerepe a szervezetben. Vizes oldatok. Oldódás. Az oldódást befolyásoló tényezők. A talaj. A talaj összetétele.</p> <p>A kémiai laboratórium A kémia laboratóriumban használt eszközök és berendezések. Munkavédelem a kémiai kísérletek során.</p>
Kémiai elem	<p>Kémiai elemek A periódusos rendszer szerkezete. Egyszerű anyagok. Egyszerű anyagok osztályozása: fémek és nemfémek. Összetett anyagok: a mindennapi életben használt oxidok, savak, bázisok, sók.</p>

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A mindennapi tevékenységek során észlelt jelenségek és anyagok tulajdonságainak vizsgálata

VIII. osztály
<p>1.1 Egyes tulajdonságok / jelenségek, anyagok / keverékek azonosítása ismert helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben lévő anyagok megfigyelése: víz, levegő; természetes anyagok: konyhasó, szén, homok, benzin, metángáz; feldolgozott anyagok: mész, cement, üveg, papír; a meghatározott célra alkalmas anyagok kiválasztására szolgáló gyakorlatok (higiénia, takarítás céljából); gyakorlatok a keverékek jellemzőinek azonosítására: sóoldat, szirup, tejes kakaó, tea stb.; - egyes jelenségek / tulajdonságok / tiszta anyagok / keverékek kísérletek keretében történő felismerése felismerése; gyakorlatok egyes anyagok szétválasztására keverékekből ülepítéssel, szűréssel, rostálással (sajt a savótól, leves a zöldségtől, makaróni a víztől, liszt a korpától, kávé a zacctól); - a tevékenységek során felhasznált anyagok tulajdonságainak megfigyelése: üveg, papír.
<p>1.2 Kémiai elemek, egyszerű és összetett anyagok és kémiai leírásához szükséges szimbólumok használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - vegyjelek, egyszerű és összetett anyagok vegyi képletének játékos felismerése (példák: csoportmunka kártyák használatával, periódusos rendszer használata stb.); - a sajátos kémiai nyelvezet használata a mindennapi életben fellelhető egyszerű elemek / egyszerű és összetett kémiai anyagok megnevezésére, táblázatok kitöltése az anyagok (természetes és feldolgozott) tulajdonságaival; szóbeli és írásbeli kommunikációs gyakorlatok az egyes oldatok vagy anyagok gyakorlati felhasználását célzó információk közlésére.

2. A konkrét helyzetekben felmerülő problémák megoldása a kémia sajátos eszközeinek használatával

VIII. osztály
<p>2.1. Anyagok jellemzőinek és a köztük lévő kapcsolatoknak a megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan kérdések megfogalmazása, melyek megválaszolása kutatások elvégzését feltételezi (például: Hogyan válasszuk el a finom homokot a víztől?); - lényeges adatok gyűjtése adott tevékenység körülményeinek meghatározása céljából (például: a szükséges laboratóriumi eszközök kiválasztása); - keverékek előállítása ugyanolyan és különböző halmazállapotú anyagokból; - az anyagok szétválasztása a keverékekből, gyakorlati tevékenységek során; - a jelenségek és folyamatok megfigyelése az oktatási szoftok használatával és gyakorlati tevékenységek során; - különböző tömegszázalékos koncentrációjú oldatok készítése (például: a nátrium-klorid oldatok elkészítése csapatmunka révén); - az oldatok hígítása vagy töményítése különböző módszerekkel (például: a nátrium-klorid oldat koncentrációjának növelése, konyhasó hozzáadásával, az oldószer elpárologtatásával vagy ennek töményebb oldattal történő összekeverésével).
<p>2.2. A probléma megoldásához szükséges információk és adatok azonosítása különböző kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lényeges információk kiválasztása a problémahelyzetek megoldása céljából (például: az oldott anyag megkülönböztetése az oldószertől és az oldattól);

- a víz- és a levegőszennyezés elleni küzdelem lehetőségeinek azonosítása (ipari vízszűrők felszerelése, gyárak által kibocsátott gázok szűrése, területek erdősítése stb.).

3. A kémiai folyamatok és vegyi anyagok szervezetünkre és a környezetre gyakorolt hatásainak értékelése

VIII. osztály	
3.1 . A kémiai folyamatok egyénre és környezetre való hatásainak azonosítása	<ul style="list-style-type: none"> - a munkavédelmi szabályok megbeszélése; - a víz szervezetben, mezőgazdaságban és levegőben betöltött szerepének bemutatása és elemzése; - bizonyos, tanult kémiai anyagok jelentőségének felismerése, illetve a kockázati tényezők felmérése; - adatok gyűjtése a levegőszennyezésről.
3.2 . A vegyi anyagok szervezetre és környezetre gyakorolt hatásának felmérése	<ul style="list-style-type: none"> - az ötvözetek használatának megfigyelése a mindennapi életben; - az egészségre veszélyes kémiai anyagok azonosítása; a kémiai termékek (higiéniai és tisztítószer) csomagolásán fellelhető figyelmeztetések elolvasása és értelmezése; fogyasztásra alkalmas, illetve alkalmatlan anyagok felismerése; mérgező anyagok jelölésére használt szimbólumok felismerése (pl. halálfej a mérgező anyagok esetében); - bemutatók készítése vegyi anyagokról: projektek, plakátok, digitális bemutatók, versenyek stb.

Tartalmak

Tartalmi egységek	VIII. osztály
A kémia szerepe a mindennapi életünkben	<p>Nyersanyagok és jelentőségük</p> <ul style="list-style-type: none"> -A kősó (konyhasó) -A szén -A homok -A kőolaj -A metángáz <p>Feldolgozott anyagok és jelentőségük</p> <ul style="list-style-type: none"> -A mész -A cement -Az üveg -A papír <p>Fémek és ötvözetek</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fémek általános tulajdonságai - Vas, öntöttvas, acél: tulajdonságok és felhasználás - Fontosabb fémek: alumínium, réz, cink stb. <p>Különböző tevékenységi területeken fontos kémiai termékek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szappanok és mosószerek (detergensek) - Tisztításra alkalmas vegyi anyagok (acetón, benzin, etilalkohol, zsírkő) - A vegyi anyagok használatának szabályai - A vegyi anyagok gyakorlati felhasználása - Drogok: gyógyszerek, alkohol, dohány, kávé <p>Hulladékok újrahasznosítása</p>

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok a didaktikai tevékenység megszervezésének módjára utalnak, céljuk a tanulók kompetenciáinak fejlesztése.

A kulcskompetenciák kiaknázása és a tanulási tevékenységek szintjén történő transzfer biztosítása céljából javasoljuk, hogy a kémiai tanítása során alkalmazott didaktikai stratégiák fektessenek hangsúlyt az ismeretek fokozatos felépítésére, a rugalmas, differenciált, koherens és interdiszciplináris megközelítésre. Így a kémia program konkrét segítséget nyújt a pedagógusoknak olyan tanítási stratégiák alkalmazására, amelyek lehetővé teszik az áttérést a tartalomközpontú oktatásról a tapasztalati tanulásra.

Mivel a kémia tanításának alapját a kísérletezés képezi, a kísérletek didaktikai tervezése a következő szakaszokat feltételezi: a hipotézis és munkamódszer felállítása, kutatás, magyarázat, értelmezés, problémamegoldás.

A program alkalmazása során a kísérletezésnek nagy szerep jut a kompetenciák kialakításában és fejlesztésében, több módon fokozva a tanuló érdeklődését és a megszerzett ismeret átvitelét különböző élethelyzetekbe. Ugyanakkor, a kísérletezés egy megfelelő keretet biztosít olyan alapvető attitűdök kialakítására, mint a kíváncsiság, csapatmunkára való nyitottság, egészséges életmód iránti érdeklődés, a környezet megbecsülése. Ezek megvalósítása érdekében a tanulási tevékenységek szervezéséhez a program tartalmazza azokat a kísérleteket, amelyek beilleszthetők a kémia leckékbe, és amelyek közvetlen kapcsolatban vannak a javasolt kompetenciákkal.

A kísérletek listája nem korlátozó jellegű, az iskola felszereltségének megfelelően a tanár szabadon szűkítheti vagy bővítheti azt.

1. Folyadékok térfogatának és anyagok tömegének mérése
2. Faégetés. Cukor pörkölése.
3. Gázok felszabadulásával járó kémiai reakciók (fém savval, nátrium vízzel).
4. A nátrium-klorid kristályosítása.
5. Vízzel és kavics keverékének ülepedése.
6. Vízzel és kalcium-karbonáttal / kénnel / szénvel vagy egy csapadék keverékének szűrése.
7. Két, egymással nem elegyedő folyadék szétválasztása választótölcsér segítségével.
8. Különböző koncentrációjú oldatok nyérése.
9. Oldatok töményítése és hígítása.
10. Különböző anyagok vízben való oldhatóságának vizsgálata (nátrium-klorid, kalcium-karbonát, cukor, aszpirin).
11. Szén-dioxid reakciója mésvízzel (kalcium-hidroxid).
12. Nátrium reakciója vízzel.
13. Kémiai reakciók a mindennapi életben.

A didaktikai tervezések az iskolai tantervben előírt sajátos kompetenciákból indulnak ki. A tanítási egységek egy átfogó, komplex perspektívát nyújtanak, amelyeknek tartalmazniuk kell: a fejlesztésre váró kompetenciákat, a kompetenciák fejlesztéséhez felhasznált módszereket, szükséges forrásokat és megfelelő tartalmakat. Mivelhogy a tanítási egység egy nyílt és rugalmas didaktikai szerkezet, javasoljuk, hogy ennek keretében legalább két, különböző általános kompetenciából származó sajátos kompetencia legyen érintve, amennyiben a helyzet ezt megengedi. A didaktikai folyamat hatékonyságának elérése érdekében fontos a didaktikai stratégia jó megválasztása, vagyis a tanítási tevékenységek egészének, valamint a tanulók tanulását érintő pszichológiai mechanizmusai kapcsolatának optimalizálása. Azért, hogy ezen összetevők működjenek, és egy hatékony didaktikai folyamat jöjjön létre, a

tanárnak figyelembe kell vennie a program által nyújtott korlátozásokat, az életkori sajátosságokat, és a tanulók meglevő adottságait.

Mivel a tanulási tevékenységek célja a kompetenciák kialakítása azok minden összetevőjével együtt (ismeretek, készségek, attitűdök), az értékelés ugyanezeket az aspektusokat kell figyelembe vegye, különös tekintettel a formatív jellegre.

A következő modern értékelési módszereket ajánljuk: önértékelés, portfólió, projektkészítés, egymás munkájának értékelése.

Könyvészet:

(2017) Programa școlară pentru disciplina Chimie clasele a VII-a – a VIII-a, București

(2005) Proiect programă școlară pentru elevii cu dizabilitate mintală ușoară și moderată, Chimie VII-VIII, Iași,

Munkacsoport

Liana Maria Mitran, coordonator Ministerul Educației

Iuliana Gheorghe, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Elena Mîndru, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Harghita

Gheorghe Iuliana	Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisabeta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Fordította	
Orbán Gabriella	Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

BIOLOGIA **TANTERV**

a specialiis oktatás
enyhe és közepsúlyos értelmi sérült tanulói számára

V-VIII osztály

Bukarest, 2021

Bevezető

A Biológia tantárgy oktatásának tanterve a gimnáziumi tagozaton tanuló enyhe- és közép súlyos értelmi sérült tanulók számára készült, és a Matematika és Természettudományok műveltségi területének részét képezi. Az V-VIII osztályokban a Biológia tantárgyat többnyire heti 1 órában tanulják a többségi iskolákban is, így a Tanügyminisztérium által jóváhagyott 3393/28.02.2017-es számú programot alkalmaztuk és adaptáltuk az enyhe- és közép súlyos értelmi sérült tanulók részére.

A tanterv tantárgyspecifikus kulcskompetenciák kialakítását célozza (matematika, tudomány és technológiai alapkompentenciák), de hozzájárul más olyan kulcskompetenciák kialakításához is, mint: anyanyelvi kommunikáció, megtanulni tanulni, az új információs- és kommunikációs technológiai eszközök használata, társadalmi és állampolgári kompetenciák, kezdeményező és vállalkozói kompetenciák, kulturális érzékenység és művészi kifejezőmód.

Az általános és sajátos kompetenciák kialakítása által a Biológia tantárgy olyan készségekkel és képességekkel ruházza fel tanulóinkat, amelyek birtokában meg tudják oldani a mindennapi életben felmerülő problémákat, el tudnak képzelni és előállítani bizonyos hasznos termékeket, és érdeklődést fognak tanúsítani az egészséges életmód és a környezetvédelem iránt.

Biológiai ismeretek birtokában a tanulók megfigyelhetik és feltárhatják az élő természetet, valamint annak összetevőit, jellegzetes folyamatait és jelenségeit. A biológia órák keretében a tanulók a tanítás-tanulás-értékelés folyamatában olyan ismereteket szereznek az élővilágról, a közvetlen környezetükről, az élőlények közti kapcsolatokról, amelyek elvezetnek oda, hogy megértsék a saját helyüket a természetben, valamint magatartásuk következményeit saját egészségükre és a környezetre nézve. A tanulók életkori sajátosságainak megfelelő módszerek és eszközök használatával szervezi meg a tanár e tantárgynak megfelelő oktató-irányító-nevelői tevékenységét.

A javasolt kompetenciák kialakítása és fejlesztése olyan tanár-diák kapcsolatrendszerre épül, amely által a tanulók megfigyelési, kísérleti, alkalmazási tevékenységeket végeznek. Így fejlődik a tanulók azon képessége, amely segítségével beépítik új ismereteiket a meglévő rendszerekbe, alkalmazni tudják tapasztalataikat a mindennapi problémák megoldásában, és megoldást találnak az új problémákra.

A program szerkezetileg az alábbi elemeket foglalja magába:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetencia az ismeretek, készségek és magatartásbeli tulajdonságok rendszerezett összessége, amely lehetővé teszi az általános vagy területspecifikus problémamegoldást.

A Biológia tantárgy általános kompetenciái tartalmazzák azokat a felhalmozott ismereteket, készségeket és képességeket, amelyekre a tanulók a gimnáziumi évek alatt tesznek szert.

A sajtatos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, és a tanév alatt folyamatosan alakulnak, fejlődnek. Ezek megvalósításához a program olyan példákat tartalmaz konkrét és változatos tanulási tevékenységekre, amelyek által a tanulók aktívan és tudatosan tanulhatnak. A tanulási tevékenységek a didaktikai tevékenység szervezési módját képezik, melyek célja a kompetenciák kialakítása. A program általánosan megfogalmazott példákat tartalmaz a tanulási tevékenységekre nézve mindazért, hogy a tanulók életkori és egyéni sajátosságainak megfelelő, rugalmas alkalmazást tegyen lehetővé.

A tanulási tartalmak olyan információs eszközök, amelyek feldolgozása által alakulnak ki a kompetenciák. Ezek a tartalmak a következő fő területekre tagolhatók:

- Az élőlények és életterük
- Az élőlények alapvető életműködései
- Az ember öröklődésével és változékonyságával kapcsolatos általános fogalmak
- Evolucionizmus
- Az ember és a környezet egészsége

A módszertani javaslatok didaktikai stratégiákat és értékelési elemeket tartalmaznak a gimnáziumi oktatás négy osztálya számára, a tanárok tájékoztatása céljából. A javasolt didaktikai stratégiák az élővilág feltárását célozzák, és a mindennapi problémahelyzetekből indulnak ki, amelyek megoldása kutatási tevékenységet feltételez, és kiváltja, fenntartja a tanulók természetes kíváncsiságát.

Általános kompetenciák

- 1. A biológiai rendszerek, folyamatok és jelenségek megfigyelése és kutatása**
- 2. Az élővilág egyes problémahelyzeteinek megoldása**
- 3. Egészséges életvitel az életnek kedvező természetes környezetben**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A biológiai rendszerek, folyamatok és jelenségek megfigyelése és kutatása

V. osztály
<p>1.1 Adatbányászat szövegekből, filmekből, rajzokból, amelyek a biológiai rendszerek, folyamatok és jelenségek jellemzőinek azonosításához szolgáltatnak forrásokat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - információgyűjtés olvasmányokból, atlaszokból, folyóiratokból; - filmek megtekintése ökoszisztémákról, életterekről azok jellegzetességeinek megfigyelése céljából; - rajzok megfigyelése (pl. képek különböző élőlényekről, élőhelyekről, ökoszisztémákról) a jellemző szerkezetek, jelenségek és folyamatok feltárása céljából.
<p>1.2. Egyszerű kutatási tevékenységek irányítással történő elvégzése adott feladatlapon alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - didaktikai látogatások a közeli ökoszisztémák megfigyelése céljából; - problémahelyzetek/hipotézisek kutatási céllal történő kijelölése (pl. a mezőn élő állatok nagyrésze miért szürke színű, miért találkozunk bizonyos állatokkal csak adott helyen vagy adott napszakban, a mezei növények virága miért kicsi és illat nélküli); - élőlények gyűjtése/fényképezése megfigyelési céllal (moszatok, gombák, növények, gerinctelen- és gerinces állatok); - megfigyelési lapok kitöltése a kutatások/kísérletek alapján (pl. a különböző élőhelyek növény- és állatvilága, az állatok viselkedése napszaknak megfelelően, a megfigyelt élőlények felépítésbeli sajátosságai, az éghajlati tényezők napszakonkénti változása stb.); - a kutatási tevékenységek kivitelezéséhez szükséges viselkedési szabályok megbeszélése; - múzeumok, növényházak, botanikus kertek, állatkertek látogatása és megfigyelése során kapott feladatok teljesítése.

2. Az élővilág egyes problémahelyzeteinek megoldása

V. osztály
<p>2.1. A biológiai rendszerek sajátosságainak modellek alapján történő megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - képek, friss- vagy preparált biológiai anyagok, modellek, gyűjtemények használata a biológiai rendszerek jellegzetességeinek megfigyelése céljából; - rajzok, élőlénymodellek, ökoszisztéma makettek készítése; - problémahelyzetek elemzése (pl. egyes fajok táplálkozási hálózatból való eltűnésének következményei, új fajok bevitele a táplálkozási hálózatba).

2.2. Ismert algoritmusok használata az élővilág vizsgálatához

- projektek megvalósítása a munkafázisok/szabályok betartásával;
- a tanulmányozott szervezetek osztályozása vagy gyűjtemények készítése (mag, száraz termés, levél, kagylók, tollak stb.) adott kritériumok alapján;
- a gyűjtemények (mag, száraz termés, levél, kagylók, tollak), fényképek tanulmányozása, az ugyanabba a kategóriába tartozó élőlények közötti hasonlóságok és különbségek megfigyelése céljából;
- felismerési és osztályozási gyakorlatok végzése a megfigyelt jellegzetességek összehasonlítása révén.

3. Egészséges életvitel az életnek kedvező természetes környezetben**V. osztály****3.1.A biológia területén szerzett ismeretek hasznosítása a mindennapi életben**

- szerepjátékok és olyan helyzetek szimulálása, amelyek a háziállatoktól és házi kedvencektől származó parazitákkal való fertőződés megelőzésének higiéniai szabályaira vonatkoznak;
- az ember életében fontos szerepet játszó növények meghatározása és felhasználása: gyógynövények, mézelő- és dísnövények;
- növények termesztése (pl. növénygondozás az osztályban, az iskola körüli zöldövezetben);
- állatok gondozása (pl. háziállatok, akváriumban élő állatok gondozása, madáretetők készítése).

3.2. Az emberi tevékenység és saját viselkedés környezetre gyakorolt hatásainak felismerése

- látogatások, kirándulások szervezése a természet szépségeinek megismerésére és az emberi magatartás következményeinek feltárása céljából;
- természetkímélő és természetvédő magatartásformák kialakítása a kirándulások és látogatások során, az osztályban és otthon;
- környezetvédelmi tevékenységeken való részvétel, helyes életvitel kialakítása, valamint különböző termékek előállításra újrahasznosítható anyagokból.

Tartalmak

Tartalmi egységek	V. osztály
Élőlények és környezetük	<p>Közelebbi és távolabbi élőhelyek élőlényei (kert/park/gyümölcsös, rétek, erdők, álló-/folyóvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ökoszisztéma (biotóp, biocönózis); • a környezeti tényezők és azok változásai; • jellegzetes fajok: példák, és azok alkalmazkodásai a környezethez; • fajok közötti kapcsolatok: táplálkozási kapcsolatok (táplálkozási kategóriák, táplálékláncok), szaporodási és védekezési kapcsolatok;

	<ul style="list-style-type: none"> • az élőlények fontossága az ember és a természet szempontjából; • az ember helye és szerepe a környezetében: a termesztett növények és a háziállatok és házi kedvencek gondozása, parazitákkal való fertőzés/fertőződés és környezetrombolás elkerülése. <p>Más életterek hazánkból (barlangok, Duna-delta – Bioszféra rezervátum, Fekete-tenger) és a Föld más vidékeiről</p> <p>Élőlénycsoportok: baktériumok, gombák, növények, állatok – általános jellegzetességek</p>
--	---

VI. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Biológiai rendszerek, folyamatok és jelenségek megfigyelése és kutatása

VI. osztály	
1.1.	<p>Egyes szövegek, filmek, táblázatok, rajzok, grafikonok, diagrammák kiválasztása, amelyek a biológiai rendszerekről, folyamatokról, jelenségekről szolgáltatnak információkat</p> <ul style="list-style-type: none"> - információk keresése és válogatása adott forrásból (pl. információk kiválasztása folyóiratokból, atlaszokból, filmekből, weboldalról a szervek sajátosságaival és szerepével kapcsolatosan, adott környezetben); - filmek kiválasztása és megtekintése a szervek szerkezetéről, működéséről és sajátosságairól a különböző életterekben.
1.2.	<p>Kutatási tevékenységek önálló megvalósítása adott feladatlapok segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes szövetek szerepének kimutatása (pl. a rózsaszirm, a mentalevél, narancshéj stb. összenyomása a bennük található anyagok megfigyelése céljából, keményítő kimutatása a burgonyánál jódpróba segítségével, a támasztószövetek rezisztenciájának és rugalmasságának bemutatása, azáltal, hogy a szárra levegőt fújunk, a faedények szerepének kimutatása, ha egy fehér virágú növény szárát színes folyadékba tesszük); - egyszerű élettani kísérletek problémahelyzetek megoldása céljából (pl. pulzus-és vérnyomásmérés, alkoholos és tejsavas erjedés kimutatása, a kilégzés általi vízkibocsátás kimutatása, párologtatás és cseppkiválasztás kimutatása a növényeknél).
1.3.	<p>Az információk modellek, szövegek, művészi alkotások, IKT eszközök formájában történő bemutatása a megfelelő biológiai nyelvezet használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - poszterek, szórólapok, rajzok készítése különböző témájú kiállításokra (pl. „Hogyan élnek az állatok vízi/légi/földi környezetben”); - különböző témájú műhelymunkák: művészi termékek létrehozása, biológiai témájú találós kérdések és történetek bemutatása versenyhelyzetben, biológiai jellegű előadások és szerepjátékok.

2. Az élővilág egyes problémahelyzeteinek megoldása

VI. osztály	
2.1.	<p>A biológiai rendszerek különböző modelljeinek megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - képek, modellek, mikroszkópi készítmények, friss vagy preparált biológiai anyagok, Röntgenfelvételek megfigyelése szervek, szövetek, sejtek jellegzetességeinek feltárása céljából; - a növények és állatok táplálkozási életműködéseivel kapcsolatos rajzok, képek, modellek készítése/bemutatása

2.2. **Megfelelően kiválasztott algoritmusok alkalmazása az élővilág kutatására**

- feladatlapok, megfigyelési lapok elkészítése;
- élettani folyamatok, kutatási szakaszainak meghatározása .

3. **Egészséges életvitel az életnek kedvező természetes környezetben**

VI. osztály

3.1. **A biológia területén szerzett ismeretek, készségek alkalmazása más összefüggésekben**

- esettanulmányok készítése, amelyekből kitűnik a higiéniai szabályok betartásának szükségessége a betegségek megelőzése és a háziállatoktól és a házi kedvencektől származó parazitákkal való fertőzések elkerülése érdekében;
- növények, háziállatok és/vagy házi kedvencek gondozása;
- felelősségteljes viselkedés gyakorlása sürgősségi helyzetekben (pl. földrengés, tüzesetek, balesetek stb.).

3.2. **A saját viselkedés és az egészségi állapot közötti kapcsolat azonosítása**

- filmek megtekintése a kórokozók és a szennyező anyagok rövid- és hosszútávú káros hatásairól;
- az egészségre káros viselkedésmódok felismerése (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, egészségtelen táplálkozás);
- különböző témájú csoportprojektek, portfóliók, beszámolók készítése (pl. az elhízás és a gyorséttermi ételek kapcsolata);
- étrenddel kapcsolatos kutatások, interjúk készítése a családtagokkal, iskolatársakkal (mennyiség, minőség, az elfogyasztott ételek időbeni elosztása);
- a saját viselkedés elemzésére és a helyes döntésekre és azok következményeire irányuló gyakorlatok végzése;
- a saját táplálkozási és vízfogyasztási szokások, a sportolási és a szabadterén való mozgási szokások elemzése;
- a kiegyensúlyozott, életkornak megfelelő táplálkozás azonosítása a táplálkozási piramis elemzése alapján, órarend készítése a sportolást, szabadtéri mozgást illetően.

Tartalmak

Tartalmi egységek	VI. osztály
Az élőlények alapvető életműködései	A szervezet – egy egységes egész <ul style="list-style-type: none"> • A magasabbrendű növények szervezete (szervek, szövetek, sejtek) • Az ember és az emlősök szervezete (szervrendszerek, szervek, szövetek, sejtek) Anyagforgalmi életműködések az élővilágban Táplálkozás <ul style="list-style-type: none"> • A fotoszintézis, a levél

	<ul style="list-style-type: none"> • Az emésztőrendszer és az emésztés az embernél <p>Légzés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Légzés • Légzőrendszer és az ember légzése <p>Keringés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Belső környezet, a vér – alkotóelemei és szerepük, a védőoltások fontossága, vércsoportok • Keringési rendszer és az ember vérkeringése • A gerincesek keringési rendszerének sajátosságai (a szív és keringési típusok) <p>Kiválasztás</p> <ul style="list-style-type: none"> • A növények párologtatása, a levél – a gázcsere nyílások szerepe, a környezeti tényezők hatása • Az ember kiválasztó készüléke és kiválasztása <p>Higiéniai vonatkozások és a megbetegedések megelőzése</p>
--	---

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Biológiai rendszerek, folyamatok és jelenségek megfigyelése és kutatása

VII. osztály	
<p>1.1. Kutatási tevékenységek önálló megvalósítása feladatlapon segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - az állatok szerveinek (csontok, izmok stb.) és a növények szerveinek (virágok, termések, magvak) makroszkopikus megfigyelése a jellegzetességek meghatározása céljából; - egyes dísznövények/termesztett növények szaporítása vetés, dugványozás, oltás által; - kísérletek végrehajtása (pl. a környezeti tényezők hatásának kimutatása a növények csírázására, növekedésére és fejlődésére; a növények mozgásjelenségeinek kimutatása; az állatok növekedését és fejlődését befolyásoló környezeti tényezők kimutatása; az állatok szaporodásával és védekezésével kapcsolatos megfigyelések). 	
<p>1.2. Csoporton belüli szerepek betöltése a feladatok megoldásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - viselkedési szabályok meghatározása a csoportos kutatások alatt; - feladatnak megfelelő források meghatározása (pl. az állatok szaporodási és védekező magatartásának megfigyelése azok a tanulók által, akiknek van otthon háziállatuk vagy házikedvencük); - csoporton belüli együttműködés (pl. a csoportok által kapott eredmények összehasonlítása); - az elért eredmények kiértékelése a csoportban vagy a csoportok között. 	

2. Az élővilág egyes problémahelyzeteinek megoldása

VII. osztály	
<p>2.1. Biológiai rendszerek egyes modelljeinek megvalósítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajzok, képek, modellek értelmezése a növény- és állatvilágban a kapcsolatteremtő- és szaporodási életműködésekkel kapcsolatosan; - virág-, száraz termés- és maggyűjtemény létrehozása a jellegzetességek és a szervek változatosságának megfigyelése céljából; - folyamatok gyurmával való ábrázolása (pl. a sörélesztő szaporodása). 	
<p>2.2. Algoritmusok kidolgozása kísérletek megvalósítása céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kísérletek szakaszainak betartása a szükséges anyagok beszerzése, a munkamód meghatározása (online alkalmazások is használhatók); - megfigyelési lapok összeállítása a kísérlet/kutatás szakaszainak figyelembevételével; - egyes biológiai szerkezetek, folyamatok összehasonlítására és osztályozására vonatkozó szempontok meghatározása a köztük levő különbségek és hasonlóságok feltárása céljából. 	

3. Egészséges életvitel az életnek kedvező természetes környezetben

VII. osztály	
3.1. Egészséges életmód és annak megőrzésére irányuló intézkedések foganatosítása	<ul style="list-style-type: none"> - kiegyensúlyozott egyéni napi program összeállítása, ami a tanulást, az aktív pihenést és az alvást illeti; - helyes viselkedésformák gyakorlása helyváltoztató készülék anatómiai és élettani egységének megőrzése céljából (pl. fizikai tevékenységek helyes kivitelezése a ficamok, ízületi bántalmak, törések elkerülése érdekében, helyes testtartás kialakítása a gerincoszlop egészségének megőrzése érdekében); - felelősségteljes viselkedésmódok gyakorlása sürgősségi helyzetekben (pl. földrengés, tüzesetek, balesetek stb.)
3.2. A saját viselkedés és az egészségi állapot közötti kapcsolat értelmezése	<ul style="list-style-type: none"> - filmek megtekintése, szakemberekkel való beszélgetések a káros viselkedésformák azonosítása érdekében, valamint az ilyen viselkedések gyakorlásában rejlő egészségügyi és társadalmi következmények felmérése (pl. ülő életmód, fizikai és szellemi megerőltetés, alkohol-, koffein- és drogfogyasztás, nemi úton terjedő betegségek, nemkívánatos terhesség nem megfelelő életkorban stb.); - kérdőívek alkalmazása, interjúk készítése a családtagokkal, iskolatársakkal a napirendről és szabadtéri tevékenységekről; - a saját viselkedés kiértékelése, a fizikai és szellemi szükségleteknek és az életkornak megfelelő egyéni napi program létrehozása.

Tartalmak

Tartalmi egységek	VII. osztály
Az élőlények alapvető életműködései	<p>Kapcsolatteremtő életműködések</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ember idegrendszere: osztályozás, szerkezet, osztályozás • Az ember érzékszervei (szem, fül, orr, nyelv, bőr) - szerkezet • Az ember helyváltoztató készüléke • A helyváltoztató készülék alkalmazkodása különféle életterekhez (vízi, szárazföldi, légi) <p>Higiéniai vonatkozások és a betegségek elkerülése (a szellemi élet egészségtana, az érzékszervek és a helyváltoztató készülék egészségének megőrzése)</p> <p>Szaporodási életműködések</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virágos növények szaporodása • Vegetatív szaporodás a növényeknél

	<ul style="list-style-type: none"> • Az ember szaporodása és szaporítórendszere • Önismeret és felelősségvállalás a fogamzást és a fogamzásgátlást illetően <p>Higiéniiai vonatkozások a szaporítórendszer betegségeinek megelőzése érdekében, nemi úton terjedő betegségek</p>
--	---

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Biológiai rendszerek, folyamatok és jelenségek megfigyelése és kutatása

VIII. osztály
<p>1.1. Az információforrásként használt szövegekből, filmekből, táblázatokból, rajzokból, grafikonokból, diagrammákból kinyert adatok kritikus elemzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző forrásokból nyert információk (pl. filmek, szövegek) összehasonlítása egyéni véleményalkotás céljából (pl. a technológia előnyei és hátrányai, a biológiai változatosság megőrzésének fontossága, a fenntartható fejlődés elveinek alkalmazása); - következtetések levonása saját kutatások nyomán szerzett információk elemzése alapján (pl. környezeti problémák, öröklődés, evolúció, egészség).
<p>1.2. Önállóan megtervezett kutatási tevékenységek elvégzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a csoporttagok szerepének és felelősségének meghatározása a kutatások megvalósításában; - esettanulmányok készítése egyes problémák és azok megoldásainak azonosítása céljából (pl. az ember és más élőlények környezeti feltételekhez való alkalmazkodása, az evolúció mechanizmusa, bizonyos tulajdonságok átöröklése, egyes földrajzi régiók fenntartható fejlődési esetei); - interjúk készítése a helyi lakosokkal adatgyűjtés céljából (pl. történelmi, gazdasági adatok a helység jellegzetességeinek meghatározása céljából, és egyes fenntartható fejlődési irányok céljából).

2. Az élővilág egyes problémahelyzeteinek megoldása

VIII. osztály
<p>2.1. Egyes problémahelyzetek megoldása megfelelő bizonyítékok és modellek használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajzok, képek, vázlatok elemzése a betegségek átöröklésével, az evolúció bizonyítékaival, az alkohol-, dohány- és droghasználat következményeivel, valamint a környezetvédelemmel kapcsolatosan; - a környezeti tényezők hatásának elemzése az evolúciós folyamatokra nézve (pl. a szervezetek átalakulása a vízi/szárazföldi, szárazföldi/légi környezeti tényezők változásai miatt); - egyes környezeti, öröklődési, evolúciós, egyéni egészségügyi problémák megoldása.
<p>2.2. Új/alternatív módszerek kidolgozása egyes problémahelyzetek megoldására</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyi környezetvédelmi problémák azonosítására irányuló gyakorlatok, valamint a források ésszerű felhasználása; - esettanulmányok, kutatások készítése különböző problémák megoldása céljából (pl. a levegő, a víz, a talaj minőségének megőrzése, energiatakarékosság és a

lakásban használt alternatív energiaforrások, a lakóhelyen levő mezőgazdasági és ipari vállalkozások, valamint közlekedési eszközök, hulladékgazdálkodás, egészségvédelem);

- Versenyek szervezése a helyi problémák azonosítása és megoldása kapcsán, figyelembe véve a fenntartható fejlődés elveit.

3. Egészséges életvitel az életnek kedvező természetes környezetben

VIII. osztály

3.1. Aktív részvétel a környezetvédelmi tevékenységekben és egészséges életmód kialakítása

- szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, energiatakarékosság, a források kiegyensúlyozott használata, a szennyezés csökkentése, egészséges életmód népszerűsítése, az iskola zöldövezetének kialakítása és gondozása, faültetés stb.
- projektkészítés a helyi közösség számára az energiaforrások észszerű hasznosításáról, megújuló energiaforrások hasznosításáról, a szennyezés csökkentéséről stb.

3.2. Saját magatartásunk következményeinek felmérése egészségünkre és a környezetre nézve

- szabályrendszer kidolgozása és népszerűsítése az ember természetes környezetben való viselkedésére nézve, illetve a személyes, a családi és közösségi higiéniára nézve;
- filmek megtekintése a különböző típusú, emberi tevékenységből származó hulladék környezeti hatásainak felmérésére, a káros viselkedésformák az egyén, a család és a közösség egészségére kifejtett hatásáról;
- kérdőívek alkalmazása az egészségre és környezetre káros viselkedésformák azonosítása céljából;
- viták a nemzetközi környezetvédelmi együttműködés fontosságáról, bizonyos környezeti problémák megoldása céljából.

Tartalmak

Tartalmi egységek	VIII. osztály
Az ember öröklődése és változékonysága - általános fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> • Öröklődés és változékonyság • Genetikai anyag, általános fogalmak
Evolucionizmus	<ul style="list-style-type: none"> • Az élet eredetével és evolúciójával kapcsolatos elméletek • Az evolúció tényezői (öröklődés, változékonyság, túlnépesedés, létért való küzdelem, természetes kiválasztódás) • Az ember evolúciója

Az ember és környezet egészsége	<ul style="list-style-type: none"> • A levegő, a víz és a talaj minősége • A környezet és a saját viselkedés által befolyásolt betegségek: allergia, asztma, táplálkozási zavarok, rák (bőr, tüdő, vastagbél) – okok, megelőzés, egészséges magatartás; • Az ember és a technológia – előnyök és hátrányok • A Föld energiaforrásai • A biodiverzitás megőrzésének fontossága • A fenntartható fejlődés
--	--

Módszertani javaslatok

A felsorolt osztályonkénti tartalmak a sajátos kompetenciák kialakítását célozzák. A javasolt tanulási tevékenységek lehetőségeket nyújtanak ezeknek a kompetenciáknak az elsajátítására. Hangsúlyt kell fektetni a tantárgy gyakorlati vonatkozásaira, és ezért a következő gyakorlati tevékenységeket ajánljuk:

1. A fénymikroszkóp, kézi nagyító (szerkezet, működés) és más laboratóriumi eszközök bemutatása a biológiai laboratóriumban és terepen;
2. Egyes iskolaközei ökoszisztémák tanulmányozása: abiotikus tényezők (pl. hőmérséklet, csapadék, légmozgás) és biotikus tényezők (pl. fényképek készítése a szervezetekről, növényi/állati szervezetek számbavétele, elkülönítése);
3. A jellegzetes növény-és állatfajok közvetlen környezetben való megfigyelése a jellegzetességek meghatározása és összehasonlítások végzése céljából (pl. növények-állatok, gombák-növények, gerincesek-gerinctelenek, halak-kétéltűek-hüllők-madarak- emlősök);
4. A környezeti tényezők hosszútávú hatásainak megfigyelése az élőlények növekedésére és fejlődésére (pl. a természet kalendárium, fényképek gyűjtése/kiállítása a megfigyelt ökoszisztémákról, szennyezett és nem szennyezett területek azonosítása);
5. Biológiai anyag összegyűjtése és tartósítása (pl. tobozok, magvak, kagylóhéjak, tollak stb.);
6. Növények és állatok gondozása (pl. élősarok kialakítása az osztályban/laboratóriumban/iskolában/lakásban, vegetatív szaporítás, egyéves és évelő növények szaporítása, odúk, madáretetők és itatók készítése és elhelyezése, kiscsajdások létesítése);
7. Botanikus kertek/állatkertek/növényi-és állatfarmok, egyéni gazdaságok látogatása;
8. Sejtek megfigyelése (pl. citrusfélénél, hagymanyúzon);
9. Egyszerű kísérletek a szövetek szerepének kimutatására (pl. kiválasztó szövetek a rózsa szíromleveleinél, a mentánál, a narancshéjnál; keményítőt raktározó szövetek a burgonyagumónál);
10. A környezeti tényezők fotoszintézisre gyakorolt hatásának megfigyelése (fény, hőmérséklet);
11. Az emésztőnedvek hatásának kimutatása (pl. nyál, epe);
12. A kilélegzett levegő páratartalmának kimutatása;
13. A nyers tápanyag keringése a növényeknél (nyárfa vagy hársfa ágak metilénkével színezett vízbe helyezésével hóvirág vagy nárcisz tintával vagy más színezékekkel színezett vízbe helyezése);

14. A pulzus és vérnyomás mérése nyugalmi helyzetben és erő kifejtéskor;
15. A párologtatás és a cseppkiválasztás kimutatása növényeknél;
16. Egyszerű kísérletek végrehajtása az emberi érzékszervek működésével kapcsolatosan (pl. a tapintás érzékenységének kimutatása, a hőérzékelés, a nyelv íztérképe, bizonyos anyagok szag és íz alapján történő felismerése, érzékelési küszöb ízlelés és szaglás esetén, pupillareflex, a látómező egyszemes- és kétszemes látás esetében, színlátás, a fülkagyló szerepe, statikus- és dinamikus egyensúlyérzékelési gyakorlatok);
17. Virágtípusok, termések és magvak makroszkopikus megfigyelése;
18. A magvak csírázásának tanulmányozása különböző növényeknél (pl. bab, búza, napraforgó), és a környezeti tényezők hatása a csírázásra (pl. víz, hőmérséklet, oxigénmennyiség hatása);
19. A környezeti tényezők hosszútávú hatása a növények növekedésére és fejlődésére (egyéni/csoportos/osztályprojekt szintű megfigyelési lapok vezetése);
20. Vegetatív szaporítási módok dísz/haszonnövények esetében (dugványozás, oltás, bujtás);
21. Környezetvédelmi tevékenységeken való részvétel a szelektív hulladékgyűjtést, energiatakarékosságot, vízgazdálkodást illetően);
22. Egészséges életmód kialakítása (pl. napi program egyéniesítése, étrend meghatározása a tevékenység típus, életkor és nem függvényében)
23. Az evolúcióval kapcsolatos egyszerű problémák megoldása.

Könyvészet:

Programa școlară pentru Biologie, București, 2017

Proiect programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, Biologie, Iași, 2005

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Iuliana GHEORGHE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Elena MÎNDRU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Harghita

<i>Nume, prenume</i>	<i>Instituție de apartenență</i>
Gheorghe Iuliana	Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Constantinescu Maria Cristina	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Jiroveanu Elisaveta Veronica	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova

Velica Emilia Gabriela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Florea Carmen Mihaela	Școala Gimnazială Specială „Sf. Mina” Craiova
Fordította:	
Szabó Etelka	Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

TÁRSADALMI NEVELÉS

Speciális oktatás
V-VIII. osztály

ENYHE VAGY KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS DIÁKOK SZÁMÁRA

Bukarest, 2021

A tanterv általános bemutatása

A középiskolai oktatásban az V-VIII osztályok részére az iskolai tanterv a Társadalmi nevelés című tárgy tantervét képezi. A **speciális oktatási keretterv elfogadásáról szóló 3622/27.04.2018 számú Rendelet** alapján a tárgy a speciális oktatási keretterv részét képezi, mely alapján az egyént és társadalmat figyelembe véve az enyhe és közepsúlyos értelmi akadályozottsággal élők részére heti 1 alkalommal képezi az oktatás részét a 4 év időtartama alatt.

A **Társadalmi nevelés** tantárgykörén belül tanulmányozzák: a **Kritikus gondolkodás és a gyermek jogai** az V. osztályban, az **Interkulturális nevelés** a VI. osztályban, **Demokratikus polgári nevelést** a VII. osztályban, **Gazdasági-pénzügyi nevelést** a VIII. osztályban.

A **Társadalmi nevelés** tárgy programja követi a közoktatásban is használatos, kompetenciákra összpontosító tanterv modell alkalmazását. A tanterv modell megfelel a kognitív pszichológiai kutatásoknak, melyek alapján az új helyzetekben a kompetenciákon keresztül valósul meg az ismeretek és készségek mobilizálása, átvitele. A tantárgy összefüggésében, a kompetenciaalapú oktatási megközelítés irányultsága lehetővé teszi a gyerekek személyiségfejlődésében a tanulás céljának a hangsúlyozásán keresztül a gyakorlati oldal felelő irányultságot.

Jelen iskolai program a VIII. osztályos végzős diák profiljának kialakítását célozza, hozzájárulva az egész életét végigkísérő fő kompetenciák progresszív alakulásához; ez az együttműködés éppúgy a kulcsfontosságú szociális, polgári, kompetenciák és a kezdeményező képesség, vállalkozói szellem közvetlen támogatását célozza, mint a többi kulcsfontosságú kompetenciák tudatosítását.

Az **Iskolai program szerkezete** a prezentáció mellett a következő elemeket foglalja magába:

- A tanterv általános bemutatása
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és ajánlott tanulási tevékenységek
- módszertani javaslatok

A **Kompetenciák** ismeretek által strukturált egységek, tanulás által fejlesztett magatartásformák és készségek, melyek lehetővé teszik különböző kontextusokban egyes általános problémák, vagy egy terület specifikus problémájának a felismerését és megoldását.

Az **Általános kompetenciák** egy adott, a középiskolában tanult tárgy által fejlesztett kompetenciák.

A **Sajátos kompetenciák** egy adott tanév időtartama alatt alakulnak ki, általános kompetenciákból származtatottak és azok kialakulásának szakaszait jelölik. A sajátos kompetenciákhoz tanulási tevékenységek társulnak, melyek a tanulók kompetenciáinak fejlesztése céljából kialakított oktatási tevékenységek szervezési módozatainak minősülnek. A tanterv olyan tanulási tevékenységekre tesz javaslatokat, melyek különféle didaktikai stratégiákat foglalnak magukba és amelyek a diák tapasztalatait is értékesítik.

A tanár, az osztály sajátosságaihoz alakított didaktikai tevékenység biztosítása érdekében, szabadon választhat a tanterv által javasolt tanulási tevékenységek közül, adott esetben vagy újakkal egészítheti ki ezek tárházát. Ezzel biztosított lesz, a diák egyéni fejlettségi szintjét követő tantervi alkalmazás és a didaktikai tervezés személyre szabásának az elve.

A **Tanulási tartalmak** témakörök szerint vannak szervezve, és olyan alapismeret együttest és információs eszköztárt képeznek, amelyekkel a diákok kompetenciafejlesztését célozzák meg.

A **Módszertani javaslatok** a didaktikai tervezésre, a kompetenciaformáló didaktikai stratégiákra és néhány értékelési eljárásra tett javaslatokat foglal magába. A módszertani javaslatok a pedagógusnak (a speciális oktatásban dolgozó tanárnak) az enyhe és közép súlyos fogyatékkal élő diákok szellemi- értelmi képességeivel, életkori sajátosságaival, tantárgyi sajátosságokkal összhangban levő tanítási-tanulási-értékelési tevékenységek tantervalapú megtervezésében nyújtanak segítséget. A tanterv által javasolt eljárások az alábbi nemzeti, európai és nemzetközi dokumentumok szellemiségével és ezekben megfogalmazott javaslatokkal vannak összhangban:

• **A Nemzeti dokumentumok**–

- *1113/2014-as számú Kormány Határozat, a 2014-2020-as időszakra vonatkozó gyermekek jogainak védelmére és promoválásáról szóló nemzeti stratégia*
- *A sokszínűség megközelítési lehetőségei a nemzeti tantervben (Társadalmi nevelés az V-VIII. Osztályosok számára)- 1529-es számmal jóváhagyott 2007.07.08-án érvénybe lépett miniszteri rendelet*

• **Európai és nemzetközi dokumentumok**–

- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (1948)
- A gyermekek jogaira vonatkozó ENSZ Egyezmény (1989) – A Gyermekek Jogaira vonatkozó Európai Tanács Stratégiája: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015)
- az Európai Tanács által elfogadott (Strasbourg, 2008), Méltósággal együtt élve. Az interkulturális kommunikációra vonatkozó Fehér Könyv,
- Oktatás a demokráciáért (Education for democracy), A/67/L.25 (2012) ENSZ határozat
- *Az Európa Tanács chartája a demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről (2010),*
- *Az állampolgárság és szabadság, tolerancia, és diszkriminációmentesség értékeinek oktatáson keresztül történő támogatására vonatkozó nyilatkozat (Párizsi Nyilatkozat, 2015)*
- *Az Európai Parlament 2015. szeptember 8-i állásfoglalása a fiatalok vállalkozói készségeinek oktatás és képzés révén történő előmozdításáról (2015/2006(INI))*
- Általános alapelvek a fogyasztóvédelemről a pénzügyi szférában (The Final Highlevel Principles on Financial Consumer Protection), a pénzügyi miniszterek és a Központi Bank vezetősége által támogatott G20 okmány, 2011 október

Az iskolai tantervet oly módon állították össze, hogy támogassa az oktatók kreativitását és a tanítási módszerek gyakorlatba ültetését a tanulók sajátosságainak megfelelően. A speciális oktatás tanárai különböző módon tervezhetik meg a tanulási tevékenységek tartalmait és módszertani gyakorlatokat a diákok és az osztály, mint társadalmi csoport, sajátosságai függvényében.

A konkrét helyzetek sokfélesége lehetővé és szükségessé teszi a módszertani megoldások sokféleségét. Ebből a szempontból a tanterv javaslataira ne úgy tekintünk, mint leszögezett megoldásokra.

Az oktatási tevékenységek tervezésében a különböző megközelítések és tevékenységformák közti egyensúly az egyéni didaktikai tervezés és a diákokkal való együttműködés eredménye kell legyen. Ebben a megközelítésben, minden tanár a

személyreszabott egyéni fejlesztési tervek (jelen esetben, mint az összességében szemlélt demokratikus polgári mivolthoz kötődő kompetenciák kialakításának egyéni eszközei) segítségével tevékenységének tervezésében a személyreszabottan tervezhet, nem tévesztve szem elől azt sem, hogy a speciális oktatás végső célja a fogyatékkal élő gyermek toleráns, a megkülönböztetés mentesség és társadalmi befogadás alapelvei szerint szervezett társadalomba való beilleszkedése.

Általános kompetenciák

- 1. Tényekhez, eseményekhez, gondolatokhoz, a személyes élethez, különböző csoportokhoz, közösségekhez kötődő folyamatokhoz való kritiku svizonyulás, a társadalomban szerzett tapasztalatok/ismeretek felhasználásával**
- 2. Különböző tevékenységek kivitelezésében való együttműködés a társadalmi és polgári értékek felvállalásával**
- 3. A döntéshozatalban való felelős részvétel, egy aktív társadalmi, polgári és gazdasági magatartás tanusítása által**

V. OSZTÁLY

KRITIKUS GONDOLKODÁS ÉS A GYERMEK JOGAI

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Tényekhez, eseményekhez, gondolatokhoz, a személyes élethez, különböző csoportokhoz, közösségekhez kötődő folyamatokhoz való kritiku svizonyulás, a társadalomban szerzett tapasztalatok/ismeretek felhasználásával

V. osztály
<p>1.1. Saját jogai és felelősségei azonosítása iránt tanúsított érdeklődés</p> <ul style="list-style-type: none"> - a csoportos beszélgetésben való részvétel, mely lehetőséget nyújt a diákok családban, iskolában, társadalomban való jogaik és kötelezettségeik megismeréséhez - szerepjátékok, melyek fekeltek a gyermekjogok megismerése iránti érdeklődését
<p>1.2. Jogok támogatására és köteleességekre vonatkozó vélemények, magyarázatok, egyszerű érvek megfogalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - kép- /video részlet elemzése, mely szemlélteti a gyerek jogainak tiszteletben tartását/megszegését és az tanulmányozott helyzetről való személyes véleményalkotás
<p>1.3. Mások által megfogalmazott vélemények, magyarázatok és érvekkel szembeni kritikus viszonyulás, a gyermekjogok támogatása és biztosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a diákoknak a gyerekek jogait támogató helyzetekre vonatkozó magyarázatai és érvelései közti hasonlóságok és különbségek megfigyelése - a gyerekek csoportos tevékenységekbe való bevonása, melyben a gyerekek példázák azokat a helyzeteket, ahol jogukat érvényesíthetik (például: a játékhoz és az oktatáshoz való jog) - a médiában közzétett gyermekek jogait sértését bemutató eset csoportos elemzése

2. Különböző tevékenységek kivitelezésében való együttműködés a társadalmi és polgári értékek felvállalásával

V. osztály
<p>2.1. Olyan kérdések megfogalmazása, amelyek kiindulópontként szolgálnak a gyermekek jogai tekintetében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyi hatóságok értésítéséről szóló helyzet szimulálása, amely bizonyos feltételek biztosítására vonatkozik, a gyermek egyes jogainak érvényesítését szolgálva (pl. egy játszótér felszerelése, mely biztosítja a gyermek játékhoz és rekreációs tevékenységhez való jogát) - a helyi hatóságok értesítéséről szóló szerepjátékok megvalósítása, olyan feltételek biztosításáról melyek a gyermek jogainak gyakorlását teszik lehetővé (pl. egy játszótér felszerelése, mely biztosítja a gyermek játékhoz és rekreációs tevékenységhez való jogát, egy biciklis út létrehozása stb.) - csoportos tevékenységek által azok a problémák azonosítása, melyekkel a tanuláshoz való jogát illetően egyes gyermekek konfrontálódnak (pl. a gazdaságilag-szociálisan hátrányos helyzetű térségekből származó gyerekek, a fogyatékkal élő gyerekek, a kisebbségekhez tartozó gyerekek, vidékről származó gyerekek)

V. osztály**2.2 A gyermek jogainak megsértéséről szóló, vagy azt promováló, jelentett esetekre vonatkozó lehetséges intervenciós megoldások azonosítása csoportos tevékenységek révén**

- olyan szerepjátékok szervezése, melyekben a gyermekek alternatív megoldásokat találnak ki a jogaik érvényesítésére (pl. a tanuláshoz való jog biztosításáról szóló kreatív ötletek versenyének szervezése és egy megoldás kiválasztását szolgáló mini szavazás megszervezése az osztályban)
- olyan szórólap/plakát csoportban való elkészítése, mely szemlélteti az iskola vagy a helyi közösség szintjén a gyermek jogait támogató, önkéntes tevékenységeket, ezen tevékenységek keretei között támogatott problémák és megoldások
- az iskola, az önkormányzat vagy más szervezetek által, a gyermekek jogait is érintő, megoldott esetek elemzése csoportos tevékenységek keretei között
- a saját élethelyzetükből, vagy a média által bemutatott, a gyermek jogainak megsértéséről szóló esetek megvitatása és lehetséges megoldások azonosítása

3. A döntéshozatalban való felelős részvétel, egy aktív társadalmi, polgári és gazdasági magatartás tanúsítása által**V. osztály****3.1. Jogok érvényesítése és felelőségek gyakorlása a személyes és csoportos döntéshozatalban, tiszteletben tartva mások jogait.**

- a jogok és kötelezettségek adott helyzetben való gyakorlása, pl. egy kezdeményező csoport létrehozása egy iskolában, mely az erőszak elleni védelemben támogatja a gyermek jogait
  - olyan helyzetek felismerése, melyekben saját érdekek érvényesítése révén, vagy a társulók kötelezettségek nem vállalása révén sértik meg az osztálytársak jogait
- egyes jogok megszegésének következményei felülvizsgálata
- olyan plakát/kollázs csoportban való megvalósítása, mely szemlélteti „a jogaim nem kell korlátozzák/akadályozzák jogaid gyakorlását”;

Tartalmak:

Tartalmi területek	V. osztály
Kérdések megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> • Kérdések megfogalmazása; kinek tehetünk fel kérdéseket és a kérdésmegfogalmazás alternatív módjai • Kérdések és válaszok • Viszonyulások a beszélgetésben • Párbeszéd és monológ
Személyes vélemény megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tények és vélemények • Véleménycsere. Vélemények összehasonlítása • Miért van szükségünk érvekre? • Személyes vélemény kifejtése • A vélemények sokszínűségének elfogadása
A gyermek jogai és kötelezettségei	<p>A gyermekek jogaira vonatkozó ENSZ egyezmény</p> <p>☐ <i>Az egyezmény általános alapelvei: a gyermek érdekeinek prioritása, diszkrimináció-mentesség, a gyermekek jogait érintő problémamegoldásban való részvétele, ehhez társuló kötelezettségek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Egyes jogok konkrét kontextusban való példázása (pl., az identitáshoz való jog, a családhoz való jog, a tanuláshoz való jog, a játékhoz és szabadidős tevékenységhez való jog, az erőszakkal, a visszaéléssel, a kizsákmányolással szembeni védelemhez, a társadalmi biztonsághoz és védelemhez, a környezetvédelemhez -mint életfeltételhez való jog) • A jogok és a hozzá tartozó köteleességek kölcsönviszonya. A jogok gyakorlásának és a felelősségvállalásnak a módzatai. <p>☐ <i>Gyerekek, saját jogaik védelmezői</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az iskola, mint a gyermekek jogainak és kötelezettségeinek kifejezését/ gyakorlását/felvállalását szolgáló hely • Az iskola szervezeti kultúrájában való részvétel • A szervezeti, társadalmi csoport értékeinek és elveinek sokasága (osztályterem, barátok csoportja, család stb.)

VI. OSZTÁLY

INTERKULTURÁLIS NEVELÉS

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Tényekhez, eseményekhez, gondolatokhoz, a személyes élethez, különböző csoportokhoz, közösségekhez kötődő folyamatokhoz való kritikus viszonyulás, a társadalomban szerzett tapasztalatok/ismeretek felhasználásával

VI. osztály
<p>1.1. Az interkulturális nevelés sajátos fogalmainak helyes használata a jelenkori társadalom tényeinek, eseményeinek, folyamatainak vonatkozásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy illusztrált szöveget létrehozása az interkulturális oktatás kulcsfogalmaival - a szakterületnek megfelelő egyes kifejezéseket felfedező és letisztázó gyakorlatok releváns kontextusokban, mint: kulturális identitás, kulturális diverszitás, kulturális örökség, interkulturális társadalom, multikulturális társadalom, interkulturális kommunikáció
<p>1.2. A saját kulturális identitás azonosítása különböző kultúrák rendszeréhez viszonyítva</p> <ul style="list-style-type: none"> - képek kiválasztása (pl. fotók, poszterek, rajzok) melyeken vizuálisan fellelhetőek úgy a román kultúra, mint egyes európai és világ kultúrák sajátos jegyei; - rajzok, kollázsok, kézimunkák készítése, melyek a román és más kultúrák közös vonásait szemléltetik/ romániai, európai és világ közösségek - zenei meghallgatások szervezése, melyek úgy a hagyományos/tradicionális román népzeneit illusztrálják, mint más romániai/európai/világ kultúrák népzenejét
<p>1.2. Az interkulturális társadalom értékeit és elveit elfogadó vagy tagadó helyzetelemzések kivitelezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - interkulturális társadalmak jellegzetes értékeinek, elveinek a bemutatása, képekből, adatokból kiindulva, történeteken, meséken, a gyerekek korosztályához igazított filmek vetítésén, média prezentáción keresztül észrevéve a gyerekek, felnőttek egyes hétköznapi viselkedésformáit - olyan helyzetek példázása, melyek toleranciát/intoleranciát vonnak maguk után - olyan esettanulmányok bemutatása és megbeszélése, melyek az intolerancia, diszkrimináció, egyén/társadalom kiközösítésének/kitaszításána példái etnikai kritériumok, vagy nemi/vallási/szociális hovatartozás alapján - olyan poszterek/kollázsok elkészítése, szerepjátékok, jelenetek kialakítása, melyek megfelelő interkulturális kommunikáció példái, interkulturális párbeszéd/interkulturális kommunikáció akadályai

2. Különböző tevékenységek kivitelezésében való együttműködés a társadalmi és polgári értékek felvállalásával

VI osztály
<p>2.1. A közösség problémáinak megoldását célzó és az interkulturális kommunikációt támogató tevékenységekben való részvétel</p>

VI osztály
<ul style="list-style-type: none"> - a különböző témákban javasolt projekteken való aktív részvétel (pl. a helyi közösség kisebbségi csoportjainak azonosítása, a kisebbségek és/vagy betelepülő polgári részvétele, a helyi interkulturális kapcsolatokra vonatkozó konkrét probléma, hátrányos helyzetű kisebbség integrálása, helyi személyiségek, melyek a kulturális diverszifikációt és interferenciát illusztrálják, helytörténelem) - olyan szerepjátékok kivitelezése, melyekben a gyerekek aktívan részt vesznek, olyan gyakorlatokkal, melyek a szociális beolvadás megvalósítását, a szociális szolidaritást példázzák és a helyi közösség, iskola, osztály szintjén a non-diszkriminatív elveket támogatják

VI osztály
<p>2.2. Egy interkulturális társadalom mindennapi életére vonatkozó feladat párban/csoportban való megoldása</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Interkulturális naptár” párban/csoportban való elkészítése, oly módon, hogy minden kiválasztott hónap egy romániai kulturális kisebbségnek feleljen meg (pl. a naptár különböző hagyományokat, szokásokat, gasztronómiai recepteket, népviseleteket mutathat be) - olyan szerepjátékokban való részvétel, melyek értékelik a különböző etnikai, kulturális, szociális csoportból származó, vagy speciális igényekkel rendelkező gyerekekkel való pozitív kapcsolatot

3. A döntéshozatalban való felelős részvétel, egy aktív társadalmi, polgári és gazdasági magatartás tanúsítása által

VI. osztály
<p>3.1. Önmagával és másokkal, valamint saját és mások kulturális identitásával szembeni pozitív attitűd kifejezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az osztály/iskola szintjén elfogadott toleráns magatartás szabályainak a kidolgozása – „Együtt egy jobb világért!” típusu cselekvések kezdeményezése, „Tanuljunk meg együtt élni!”, „Mutassuk meg kulturális jellegzetességeinket és ismerjünk meg más kultúrákat!”, „Te és én, különbözőek, de egyenlőek!” - sajátos ünnepi tevékenységek „Gyermeknap” (június 1), „Nemzeti Ünnepe” (december 1), „A tolerancia nemzetközi ünnepe” (november 16), „A Nemzeti Kisebbségek Ünnepe” (december 18) alkalmával (versenyek, kiállítások szervezése, szórólapok készítése stb.)
<p>3.2. A közösség problémáinak megoldásában való részvétel, mely során a különböző kulturálkhöz tartozó személyekhez fűződő viszony a kulturális empátiát tükrözi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan helyzetek szimulálása, ahol interkulturális kommunikációs akadályok adódnak és olyan stratégiák javaslata, melyek feloldják azokat (dramatizálás) - olyan összehasonlítások megvalósítása, melyek kihangsúlyozzák a kulturális különbségeket és hasonlóságokat, múzeum/kiállítások látogatásától kiindulva, melyek szemléltetik a kulturális örökséget, különböző közösségek/kisebbségek/kultúrák hagyományait, szokásait

Tartalmak

Területek és tartalmak	VI. osztály
<p>Napjaink társadalmának jellemzői</p>	<p>Kulturális identitás és diverzitás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulturális diverzitás – a kortárs társadalom egyik jellemzője • A személyes identitás összetettsége. Saját kulturális identitásunk és mások kulturális identitása. <p>- kulturális örökség/ kulturális patrimonium - a kultúrák közös/különböző szokásai és hagyományai - hazafiság/hazaszeretet és megnyilvánulásai</p>
<p>Egyén és interkulturális társadalom</p>	<p>Az interkulturális társadalom elvei és értékei</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egy interkulturális társadalom elvei és értékei (saját kulturális identitás fejlesztése, különbözőség elfogadása és tiszteletben tartása) • <i>Az interkulturális társadalom elveitől és értékeitől való eltérések</i> <p>- a szolidaritás hiányának megnyilvánulásai és hatásai (kiszorítás, kirekesztés, izolálás)</p> <p>Az egyén az interkulturális társadalomban</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az egyén jellemvonásai az interkulturális társadalomban (nyitottság, rugalmasság, kooperáló képesség, kapcsolattartó és kommunikációs készség) • Interkulturális kommunikáció <p>- az interkulturális kommunikáció jellegzetessége - az interkulturális kommunikáció akadályai (sztereotípiák, előítéletek) - szabályok és elvek az interkulturális kommunikáció könnyítésére</p>

VII. OSZTÁLY

DEMOKRATIKUS ÁLLAMPOLGÁRSÁGI NEVELÉS

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Tényekhez, eseményekhez, gondolatokhoz, a személyes élethez, különböző csoportokhoz, közösségekhez kötődő folyamatokhoz való kritikus viszonyulás, a társadalomban szerzett tapasztalatok/ismeretek felhasználásával

VII. osztály
<p>1.1. A demokratikus polgári nevelésre jellemző fogalmak helyes használata.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A szakterület, releváns kontextusokban használt, sajátos fogalmainak elsajátítását célzó gyakorlatok (emberi jogok, nemzetiség/állampolgárság, hatóság(ok), demokratikus alapelvek, a pluralizmus, jog/felelősség, a jogállamiság, civil társadalom, közvélemény-kutatás)</i> - <i>példák a fenti fogalomrendszer különböző kontextusokban való használatára</i>
<p>1.2. A demokratikus társadalom értékeitől, elveitől és gyakorlatától való eltávolodás okozta problémás helyzetek elemzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a demokratikus társadalom elveinek és értékeinek azonosítása, képek, illusztrációk, a tanulók életkorának megfelelő filmek, történetek, média beszámolók adatai alapján</i> - <i>helyzetgyakorlatok az emberi jogok, a törvények betartása illetve áthágása eseteire</i> - <i>összefüggések azonosítása, elemzése egyes jogok és kötelezettségek között (az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való jog kapcsolata a pénzügyi hozzájárulás fizetéséhez, díjak, és adók fizetésének kötelezettsége az állami kiadások fedezésére)</i> - <i>a médiából átvett bűnözés és/ vagy fiatalkori bűnözési esetek bemutatása, megvitatása</i>
<p>1.3. A demokratikus társadalom és a jogállam értékei, elvei, szabályai és a rájuk jellemző gyakorlat tiszteletben tartása mellett való érvelés</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a demokratikus társadalom és a jogállamiság értékeinek, elveinek tiszteletben tartása; konkrét modalitások megvitatása</i> - <i>azonosítani az elvek, értékek, társadalmi normák betartásának következményeit</i>

2. Különböző tevékenységek kivitelezésében való együttműködés a társadalmi és polgári értékek felvállalásával

VII. osztály
<p>2.1. Párokban vagy csapatmunkával oldjanak meg demokratikus társadalomban való élethez kötődő feladatokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>az egyetemes emberi jogok és a felelősségek azonosítása, gyakorlatok párban/csoportban, képek, szövegek és konkrét eseteken keresztül</i> - <i>kiscsoportos esettanulmányok, viták az emberi jogok áthágásainak következményeiről</i> - <i>páros/ csoportmunka által kollázsok/plakátok/rajzok készítése, amelyek példázzák a társadalmi felelősségvállalás különböző formáit</i> - <i>különböző hatóságok/intézmények demokratikus gyakorlatainak dramatizálása (pl.: választás, bírósági tárgyalás mozzanatai)</i>

3. A döntéshozatalban való felelős részvétel, egy aktív társadalmi, polgári és gazdasági magatartás tanúsítása által**VII. osztály****3.1. A társadalmi életben való részvétel szándékának és polgári mivolt tanúsítása.**

- a tanulók osztályszintű döntésekben való részvétele a demokratikus gyakorlatok figyelembe vételével (osztályfelelős, diáktanács képviselő választása)
- a különböző közintézmények és a civil szféra képviselőinek meghívása az osztály tevékenységeire, az intézmények működési módjának és projektjeinek megismerése érdekében, valamint az önkéntesség lehetőségének a megismertetése
- az aktív polgári kezdeményezés és részvétel megerősítése, a médiából származó helyi problémák (pl. sajátos korcsoportra jellemző) megvitatása

3.2. Alkalmazza a demokratikus értékeket és elveket olyan konkrét helyzetekben, amelyek döntést és cselekvést feltételeznek

- olyan beavatkozási módok és helyzetek azonosítása, amely a diákok agresszív (verbális és fizikai) megnyilvánulásait megelőzi/csökkenti osztály/iskola szinten
- egy konkrét közösségi élethelyzet (iskolai vagy helyi) különböző perspektívából való elemzése a döntéshozatal gyakorlása érdekében

Tartalmak

Tartalmi területek	VII.osztály
Románia politikai rendszere	<ul style="list-style-type: none"> • Emberi jogok • Románia Alkotmánya <ul style="list-style-type: none"> - Az Alkotmány szerkezete - Alkotmányos értékek és elvek • Demokratikus elvek és intézmények <ul style="list-style-type: none"> - Gyülekezési jog és politikai pártok -A román állam hatalmai: <ul style="list-style-type: none"> a) a törvényhozó hatalom; törvények b) a végrehajtó hatalom; központi és helyi önkormányzat c) igazságszolgáltató hatalom; a törvények alkalmazása d) Románia elnöke - A jogállam
Az polgár és hatóságok viszonya. Polgári jogok és felelősség a demokratikus társadalomban	<ul style="list-style-type: none"> • A törvény hatalma és a polgárok ereje <p>Törvényhozás folyamata; a polgárok részvétele a törvényhozás folyamatában</p> <ul style="list-style-type: none"> - Polgári jogok és szabadságok és a törvények tiszteletben tartása; a szabadság korlátai <ul style="list-style-type: none"> - az igazságszolgáltatás mint védelmi és az igazságosság megvalósítását biztosító intézmény; a törvény előtti egyenlőség, a gyermek a bírósági eljárásban; fiatalkori bűnözés; a törvényszegés következményei - Választások és szavazás; képviselők megválasztása; a választott képviselők tevékenységének értékelése - civil társadalom, nem kormányzati szervezetek, polgári kezdeményezések típusa a helyi közösségekben - A média szerepe a társadalomban és a közvélemény formálásában

VIII.OSZTÁLY

GAZDASÁGI-PÉNZÜGYI NEVELÉS

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Tényekhez, eseményekhez, gondolatokhoz, a személyes élethez, különböző csoportokhoz, közösségekhez kötődő folyamatokhoz való kritiku sviszonyulás, a társadalomban szerzett tapasztalatok/ismeretek felhasználásával

VIII. osztály
<p>1.1. A gazdasági-pénzügyi cselekvések/események sajátos fogalomkészletének helyes használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gazdasági-pénzügyi területre vonatkozó kérdések megfogalmazása, a sajátos fogalomrendszer helyes használatával - bizonyos termékre vonatkozó, médiából vett információk elemzése illetve gazdasági-pénzügyi történések/események elemzése
<p>1.2. Jogait és felelősségeit gyakorló, jól tájékozott fogyasztói (árúk és szolgáltatások, a pénzügyi szolgáltatások) szerep felvállalása</p> <ul style="list-style-type: none"> - kritikus gondolkodási módszerek gyakorlása a fogyasztói minőség tükrözéseként - szerep / szimulációs játékok, amelyekben a fogyasztói és termelői szerepkörből - a számla szerepének megvitatása a fogyasztóvédelem biztosításában - a fogyasztót ért jogtalanságok kezelésének törvényes lépései- megvitatás
<p>1.3. Érdeklődés felkeltése a pénzügyi megtakarítások módozatainak azonosítására és a pazarlás csökkentésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megtakarítási módok feltárása / összehasonlítása a saját szükségleteik rövid, közép- és hosszú távú azonosításával, valamint a szükséges pénzügyi források elosztásával - a meghatározott időn belül felmerülő személyes költségek lejegyzése –pazarlásra vonatkozó példa helyzetek megvitatása, a pazarlás csökkentésére vonatkozó javaslatok/megoldások keresése

2. Különböző tevékenységek kivitelezésében való együttműködés a társadalmi és polgári értékek felvállalásával

VIII. osztály
<p>2.1. Csapatmunka havi családi / személyi költségvetés kidolgozására a jó jövedelemkezelés gyakorlásának céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> -egy egyszerű családi költségvetés kialakításának gyakorlata, az egyes tagok jövedelmét figyelembe véve - a pénz beosztásának szimulálása a családon belül, a prioritások / korlátozás / késleltetés feltételei között (elemezve a kívánt és lehetséges, szükséges és vágyott, az elérhető és azonnal elérhető helyzeteket) - gyakorlatok / viták : "Hogyan osztjuk be a személyes pénzügyi forrásokat?" - egy személyes költségvetés elkészítése az igényeknek megfelelően, a bevételek és kiadások figyelembe vételével

3. A döntéshozatalban való felelős részvétel, egy aktív társadalmi, polgári és gazdasági magatartás tanúsítása által

VIII. osztály
<p>3.1. Aktív és felelősségteljes egyéni / családi cselekvési terv kidolgozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes cselekvési tervek kidolgozása a szükséges pénzügyi források és a bevételi források meghatározásával - egyéni, szakmai fejlődési térkép megalkotása ("Szakmai pályafutásom" címmel), amelyben minden diák megtervezi a jövőbeni lehetőségeit, meghatározva minden egyes szakasz gazdasági vonatkozásait (kiadás, bevétel) - "A kreativitás kihívása" - csapatmunka, egy-egy család céljának és megvalósítási módjainak feltérképezése a cél elérése érdekében - Elemezni annak a lehetőségét, hogy egy család pénzt takarítson meg a bankban
<p>3.2. Pénz megtakarítási szolgáltatások felelősségteljes kiválasztása</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző bankok ajánlatainak összehasonlítása optimális bankszámla megnyitás / bezárás érdekében - különböző fizetési eszközökkel megvásárolt áruk és szolgáltatások fizetésének szimulálása; elemezve a használatuk előnyeit és hátrányait - a pénzügyi oktatással kapcsolatos kockázatok azonosítása a való életből vett példák alapján

Tartalmak:

Tartalmi területek	VIII. osztály
A polgár gazdasági dimenziója	<p>A fogyasztó</p> <ul style="list-style-type: none"> • A fogyasztói minőség (az árucikkek és szolgáltatások fogyasztói) • A fogyasztó jogai és kötelezettségei. Fogyasztóvédelem <p>A termelő</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az árucikkek és szolgáltatások termelői • A termelő és a vállalkozói szellem; kezdeményezés és kockázat
Pénz és költségvetés	<p>Személyes / családi akciótervek a cél eléréséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cél kiválasztása. A javasolt cél eléréséhez szükséges erőforrások <p>Szükségletek és a vágyak versus családi / személyes források</p> <ul style="list-style-type: none"> • Családi jövedelem - családi kiadások • Személyi jövedelem - Személyi költségek • A pénz szerepe a családi költségvetésben / személyes költségvetésben • A jelenlegi pénzforgalom. A pénz értéke és funkciói • Románia nemzeti pénzneme <p>Fizetési eszközök és módok (készpénz és bankkártya)</p>
A fogyasztó kapcsolata a bankokkal és más pénzügyi intézményekkel	<p>A fogyasztó kapcsolata a bankokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Banki termékek és szolgáltatások. • Modern megtakarítási eszközök. Gyermeknek szánt megtakarítási eszközök.

Módszertani javaslatok

A Társadalmi nevelés tárgy tanterve szabályozza az oktató tevékenységét úgy a tanulók kompetenciáinak fejlesztésében, mint a tanulók korának, különböző tanulási kontextusoknak, főképp a gyerekek készségeinek megfelelő didaktikai megközelítés kialakításában, tervezésében, figyelembe véve, hogy enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékkal élő gyerekekről lévén szó.

Didaktikai tervezés és kivitelezés

Az éves tervezés kidolgozásában és kivitelezésében az iskolai tanterv a referenciát képezi.

A naptári tervezés kidolgozása a következő szakaszok lefolyását feltételezi:

1. a sajátos kompetenciák társítása az iskolai tantervbe foglalt tartalmakkal
2. a tanulási egységek meghatározása
3. a tanulási egységek lefolyási sorrendjének a meghatározása
4. mindegyik tanulási egység idő szükségének a meghatározása

A naptári tervezés az alábbi táblázatnak megfelelően megvalósítható:

Tanulási egységek	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Hozzá rendelt órák sz.	Hét	Megjegyzések Szemeszter
(címek/témakörök megjegyzése)	(a sajátos kompetenciák kritériumot képező számának a pontosítása az iskolai tantervből)	(az iskolai tantervből)	(az oktató által meghatározott)	(hét vagy hetek meghatározása)	(a változtatások megjegyzése a tanítási tevékenység osztályban és félévben való megvalósítását követően)

*a megjegyzések történhetnek explicit módon hét/hetek pl. 12- 16.09, vagy megjegyezhetőek általánosan S1, az első hétre, vagy S1-S3 periódusra, az 1-3 hétre

Egy tanulási egységre vonatkozó tanítási szemlélet tervezése a tanterv leckéinek személyre szabásával kezdődik. A tananyag az alábbi sorrend alapján valósul meg: az általános kompetenciáktól, a sajátos kompetenciáig, a tartalmakig, és az utóbbiaktól a tanulási tevékenységekig. Szükséges, hogy válaszokat adjon sorban a következő kérdésekre:

- Milyen célból teszem? (az adott oktatási intézmény keretén belül meghatározásra kerül a gyerek sajátos fejlődési kompetenciái);
- Milyen tartalmakat fogok használni? (ki vannak választva a tartalmak);
- Hogyan teszem? (meghatároztam a tanulási tevékenységeket);
- Mivel teszem? (felbecsültem a forrásokat, pl. anyagi források, idő, az osztály formai szervezése);
- Mennyi valósult meg? (kiértékelési eszközök kerülnek meghatározásra).

Példa egy tanulási egység tervezésére vonatkozóan. VIII. osztályban a következő lehetséges válaszokat vonja maga után a megalkotott kérdésekre:

Milyen céllal teszem? – sajátos kompetenciát célozhat 1.2 *A pénzügyi szolgáltatások és javak tájékozott fogyasztói mivoltának felvállalása, vállalva jogait és kötelezettségeit.*

Milyen tartalmakat fogok használni? – pl. a tartalmak válszthatóak:

- *A fogyasztó jogai és kötelezettségei*

- *A fogyasztó védelme*

Hogyan teszem? – a kigondolt példára a következő három tanulási tevékenységet lehet kiválasztani az iskolai tanterv által előírt négyből:

- *szerepjátékok/szimulációk, melyekben a diákok fogyasztó és termelőként szerepelnek,*

- *a blokk jelentőségének megbeszélése a fogyasztó védelmének biztosításával*

- *a főbb eljárási folyamatok megbeszélése, melyeket követnie kell egy fogyasztónak, abban az esetben ha jogainak a megsértésével szembesül*

Az oktató más és más tanulási tevékenységeket javasolhat, vagy módosíthatja a meglévőket.

Mivel teszem? – használhatóak pl.:

- *anyagi források: blokk, jótállási bizonylat ;*

- *időbeli erőforrás: 2 óra;*

- *az osztály tanulóinak szervezési formája: csoportban, egyénileg.*

Mennyi valósult meg? – önértékelés, gyerekeknek felvetett, egy kérdéssorozat által megvalósított, melyekre hangulatjeleket használva válaszolnak:

- *mennyit értettem meg.....*

- *milyen aktív voltam.....*

- *mennyit fogok alkalmazni, abból amit megtudtam.....*

Egyes tanulási egységek tervezése a tanárok kreativitására van bízva, formális szempontból az alábbi modell alapján megvalósítható:

Tartalmak (részletezések)	Sajátos kompetenciák	Tanulási tevékenységek	Erőforrások	Értékelés
(tartalmi részletek megjegyzése, melyek bizonyos tevékenységek lefolyását magyarázzák)	(a sajátos kompetenciák kritériumot képező számának a pontosítása az iskolai tantervből)	(az iskolai tanterv által célzottak/ajánlottak vagy más a sajátos kompetenciák megvalósítására megfelelőek)	(meghatározzák a rendelkezésre álló időt, helyet, oktatási eszköztárat, az osztály szervezési formáját)	(meghatározzák a rendelkezésre álló időt, helyet, oktatási eszköztárat, az osztály szervezési formáját)

Tanítási stratégiák

A Társadalmi nevelés tantárgy specifikus kompetenciáinak kialakítása érdekében ajánlott olyan módszerek, eszközök, eljárások és szervezési formák alkalmazása, amelyek a tanulót aktív részvételre ösztönzi, valamint a tanulás gyakorlati, alkalmazható, kreatív jellegű legyen.

Ennek érdekében használt kombinált stratégiák:

- heurisztikus stratégiák (melynek alapját képezi: a példa, szerepjáték, esettanulmány, képek megfigyelése, heurisztikus beszélgetés, plakát készítés, rajzolás);

- magyarázó és demonstrációs stratégiák (például találkozik a helyi közösség képviselőivel, nem kormányzati szervezetekkel);

- algoritmikus stratégiák kombinálva a heurisztikus stratégiákkal (például a tanulók önkéntes tevékenységekben való részvétele).

Ezen stratégiák hangsúlyt fektetnek a következőkre:

- differenciált tanulási utak kialakítása, a diákok egyéni sajátosságaira építve, valamint a tárgy tanulmányozása során szerzett ismeretek (képességek, képességek, attitűdök) fokozatos felépítése;

- olyan aktív módszerek alkalmazása, amelyek hozzájárulhatnak a kommunikációs képesség, a kritikus gondolkodás kialakulásához, kölcsönös bizalmon és tiszteleten alapuló oktatási légkör kialakításához, valamint a tanulók saját jogainak és kötelezettségek megértéséhez, a tanuló aktív részvételéhez a tanulási folyamatban és a tágabb társadalmi térben ;

- a tevékenységi formák váltakoztatása (frontális, csapatmunka, kis csoportok, páros, egyéni);

- példák megalkotása, tantárgyspecifikus ismeretek gyakorlása, ezek új kontextusban való alkalmazása (döntéshozatal, problémamegoldás);

- a számítástechnikai eszközök használata a tanítási tevékenységben, mint a modern tanulás eszközei, amelyek lehetővé teszik az információs és kommunikációs technológia felhasználását a tanóra érdekessé tételében, kiaknázzák a tanulási tevékenység interaktív dimenzióját és az e-learning környezet egyéb lehetőségeit (didaktikai filmek, bemutatók új technológiák segítségével);

Nonformális oktatás.

Az osztálytermi (formális) tanulási tevékenységek formatív értékét az iskolában vagy a nem formális oktatási környezetben végzett egyéb tevékenységeknek kell támogatniuk, például:

- **V.osztályban:**

- az iskolákban a gyermekek jogait népszerűsítő anyagok (plakátok, szórólapok) készítése;
- a diákok jogait és felelősségét ösztönző kampányok szervezése az iskolában;

- **VI.osztályban:**

- poszterek készítése a kulturális örökségről / hagyományokról és közös / különböző kultúrákról;

- múzeumok, emlékházak látogatása;

- **VII.osztályban:**

- különböző anyagok/plakátok készítése a tanulók saját közösségében kifejtett polgári és önkéntes tevékenységéről;

- diáktalálkozók a helyi közösség képviselőivel, gyermekek problémáinak azonosítása és megoldása érdekében;

- **VIII.osztályban:**

- bankok látogatása.

A tevékenységek során az alábbi dokumentumokban említett problematikákra alapvetően hivatkozunk:

- **V.osztályban:**

- Az ENSZ gyermekjogi egyezménye;

- a gyermekek jogainak védelméről és előmozdításáról szóló 272/2004. Sz. Törvény, utólagos módosításokkal és kiegészítésekkel;

- **VI.osztályban:**

- az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata;

- **VII.osztályban:**

- az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata;

- Románia Alkotmánya;

- **VIII.osztályban:**

- 21/1992 sz. határozat a fogyasztóvédelemről, utólagos módosításokkal és kiegészítésekkel.

Az értékelésre vonatkozó egyéb ajánlások.

Az értékelés a tanulási folyamat szerves összetevője. A kompetenciákkal kapcsolatos pedagógiai szemlélet szempontjából elsősorban a formatív, folyamatos értékelést ajánljuk. A klasszikus értékelési formákkal és eszközökkel együtt ajánljuk kiegészítő formák és eszközök használatát, mint például: a tanulói tevékenység és viselkedés rendszeres megfigyelése, számítógéppel támogatott értékelés, páros értékelés, önértékelés.

Az értékelési folyamat a következőkre összpontosít:

- az értékelt eredmények közvetlen összefüggése a tanterv sajátos kompetenciáival;
- a tanulási eredmények értékelése, az egyes tanulók egyéni iskolai fejlődésének figyelembevételével;
- az értékelés során felismeri a nem formális vagy informális környezetben szerzett tapasztalatokat és készségeket;
- személyre szabott visszajelzés, tanulók és szülők informálása az elért eredményekről és az iskolai fejlődésről; az iskolai eredmények különböző formában való ismertetése

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cherciu Ioana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Elena Doamna" Focșani
Fordították:	
Bakó Erika-Mária	Scoala Gimnaziala Speciala Sfantu Gheorghe
Demény Márta Cristina	Scoala Gimnaziala Speciala Sfantu Gheorghe
Fazakas Kinga	Scoala Gimnaziala Speciala Sfantu Gheorghe

Anexa nr. II la ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv***TÖRTÉNELEM*****V-VIII. osztály*****ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI AKADÁLYOZOTT
TANULÓK SZÁMÁRA*****Bukarest, 2021**

Bevezetés

A történelem tantárgy tanterve tiszteletben tartja a kompetencia központú, a tanulás explicit és mérhető eredményeire alapozó, új tanterv-tervezési modellt.

Az V-VIII. osztályban, a **Történelem** az „Ember és társadalom” műveltségi területéhez tartozó, és a 3622/27.04.2018-as számú minisztériumi rendelettel jóváhagyott speciális gimnáziumi oktatás kerettantervében, mint a törzsanyag része, heti egy órás időkerettel rendelkező tantárgy.

Az oktatási tartalmak mentesítettek a részletektől, témák köré szerveződnek, tiszteletben tartják, amennyiben lehetséges az események kronológiai sorrendjét, és szem előtt tartják a gyógypedagógus sajátos feladatát, mégpedig azt, hogy értelmi fogyatékkal élő gyerekek számára kell érthetővé tegyék a történelmi tetteket és eseményeket.

A Történelem tantárgy tantervének tiszteletben tartott alapelvei:

- A didaktikai tevékenység a diákot, mint az oktatási- nevelési folyamat alanyát, a központba helyezi,
- a didaktikai tevékenység a gyakorlati alkalmazhatóságra fekteti a hangsúlyt,
- a kompetenciák kialakításához és fejlesztéséhez szükséges oktatási stratégia alkalmazása,
- a tantárgy szintjén a koherencia és a fejlődés, valamint az Ember és társadalom műveltségi területhez tartozó többi tantárgy inter- és transzdiszciplináris megközelítése felé való nyitás által a kulcskompetenciák átruházhatóságának biztosítása,
- a minőségi oktatás és az oktatásbeli esélyegyenlőség biztosítása.

A négy tanév során a sajátos kompetenciák kialakítása és fejlesztése a hozzájuk társított tartalmak segítségével történik, a diák fokozatos szellemi erőfeszítésének igénybevétele mellett. Az oktatási tartalmak és módszerek az értelmi fogyatékkal élő gyerekek sajátosságaihoz igazodnak, és a diákközpontú tanítás elvét követik.

Az általános kompetenciák elsajátítását célzó oktatási szakaszokat és tevékenység típusokat minden gyógypedagógus a gyerekek értelmi szintjének függvényében válassza meg, különféle segédanyagok – történelmi elbeszélések, képek, történelmi filmek, térképek, stb. - felhasználásával pedig a történelmi tények megértése akadályainak kiküszöbölését célozza meg.

A fogyatékos típusa függvényében, a történelem oktatása során a hangsúly nem az elvont fogalmakkal való operálásra, hanem a történelmi tények és folyamatok, történelmi forrásokon alapuló leírására és értelmezésre helyeződik. A történelmi tények a sajátos, konkrét történelmi források révén válnak érthetővé.

Az oktatási tartalmak konkrét, elérhető területek szerint szerveződnek és olyan alapismeretcsomagot és információs eszközet jelentenek, amelyek által a kompetenciák megvalósítása válik lehetővé.

Alapkompetenciák

- 1. Az idő- és térkoordináták és ábrázolások különböző összefüggésekben való alkalmazása**
- 2. A szaknyelv és a történelmi források kritikus és reflexív használata**
- 3. A történelmi tapasztalatot és a társadalmi- kulturális sokszínűségét értékesítő polgári magatartás tanúsítása**

V. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység-példák****1. Az idő- és térkoordináták és ábrázolások különböző összefüggésekben való alkalmazása**

V. Osztály
<p>1.1. A történelmi tények/ folyamatok időrendi kritériumok szerinti besorolása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tények, események időtartamának és egymásutániségének észlelését segítő érzékszervi gyakorlatok; - A mindennapi életben alkalmazott időmérési gyakorlatok, a legfontosabb időmérő eszközök rövid leírása; - A „régőbbi” és az „újabb” kritériuma szerinti sorolást célzó didaktikai játékok.
<p>1.2. A történelmi események és folyamatok közti időbeli különbségek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valós egymásutániséget példázó gyakorlatok; - Az idő helyes megállapítását célzó gyakorlatok; - Hosszabb időtartamok behatárolását célzó gyakorlatok.
<p>1.3. A történelmi tények és/vagy folyamatok térben és időben való elhelyezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A papírlap sík felületén és a térképen végzett, térbeli elhelyezkedések felismerését segítő gyakorlatok; - Valamely történelmi esemény időpontjának és földrajzi helyének azonosítását segítő gyakorlatok; - A térkép- és atlasztípusokkal való ismerkedést és ezek felismerését segítő gyakorlatok.

2. A szaknyelv és a történelmi források kritikus és reflexív használata

V. Osztály
<p>2.1. Szakkifejezések használata valamely történelmi esemény/ folyamat leírása során</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történelmi kifejezések megnevezését, felismerését és alkalmazását segítő gyakorlatok; - Hiányos kijelentések kiegészítésének gyakorlása; - Bizonyos események történelmi kifejezések és foglamak alkalmazásával történő bemutatásának a gyakorlása.
<p>2.2. Valamely történelmi esemény/ folyamat ismertetése a történelmi forrásokból származó adatok felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történetmesélési gyakorlatok, csoportos megbeszélések; - Szerepjátékok; - A tulajdonnevek térképen és szövegben való azonosítását segítő gyakorlatok.

3. A történelmi tapasztalatot és a társadalmi- kulturális sokszínűségét értékesítő polgári magatartás tanúsítása

V. Osztály
<p>3.1. Munkacsoportokban való szerepvállalások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dramatizálások, szerepjátékok; - Mondaolvasási gyakorlatok; - Történelmi eseményeket feldolgozó filmek megtekintése.
<p>3.2. Történelmi események alakulását meghatározó személyiségek bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történelmi személyiségek hőstetteit bemutató szövegek olvasása és megbeszélése; - Kijelölt témák mentén, történelmi személyiségek bemutatását célzó beszélgetések; - Különböző történelmi események évfordulójára szervezett iskolai ünnepek; - Műemlékek látogatása, történelmi eseményekről vagy személyiségekről való megemlékezéseken való részvétel.

Tartalmak

Tartalmi területek	V. Osztály
1. TÖRTÉNELMI ÁBÉCÉ- A múlt rekonstruálása	Történelmi források Idő- és térérzékelés, történelmi kronológia, periodizáció, történelmi térség
2. Őstörténet	Az első emberek A neolitikum és fémkorszak emberének élete
3. Az ókori Kelet	A természetes környezet és a hétköznapi élet – lakóhely, élelem, család, települések (falu és város) Esettanulmányok – a templomok és piramisok Az írás feltalálása — a piktogramtól az ábécéig
4. A görög civilizáció és a hellenisztikus civilizáció	A természetes környezet és a görögök foglalkozásai Az Ölümposz legendái - valóság és legenda A polisz – belső szerveződés –Athén és Spárta A görög háborúk, a perzsa háborúk – peloponnészoszi háború Esettanulmány: a marathóni csata, A szép és a tudás a görög világban Esettanulmányok: az athéni Akropolisz, az ókori olimpiai játékok

5. A római világ	<p>Róma alapítása: történelem és legenda</p> <p>A római állam: terjeszkedés</p> <p>Hétköznapi élet a római világban: család, oktatás, játékok</p> <p>Esettanulmányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Colosseum és a gladiátorok A római hadsereg A rómaiak istenei. Templomok A kereszténység
6. A géta-dákok	<p>A géták és a dákok</p> <p>Hiedelmek és szokások</p> <p>Burebista és Decebal</p>
7. Az iszlám civilizáció	<p>Az Iszlám megjelenése; a muszlim vallás; az Iszlám katonai és kulturális terjeszkedése</p>
8. A középkori Európa	<ul style="list-style-type: none"> - Az európai népek kialakulása. Román etnogenézis – A keresztény Európa az első évezredben - Hétköznapi élet a középkorban: család, települések, étkezés, ünnepek, gazdaság és technológia, hit és egyház, tulajdon, szabadság és függőség. <p>A román világ és a középkori államok a XIV.-XV. századokban; Târgoviște, Suceava (Szőcsvásár)</p> <p>Kulturális sokszínűség a román világban: Brassó és Kolozsvár</p>

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység-példák

1. Az idő- és térkoordináták és ábrázolások különböző összefüggésekben való alkalmazása

VI. Osztály
<p>1.1. A különböző történelmi időszakokban megismert világ térbeli elhelyezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történelmi térségek térképek segítségével való felfedezése, - A "különböző történelmi időszakokban ismert világok" összehasonlítása, - Az ismeretek gazdagodásával párhuzamosan a történelmi térségek különböző térképeken való beazonosítása.
<p>1.2. A történelmi eseményekre és folyamatokra vonatkozó időkoordináták alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző területek (társadalmi, kulturális, gazdasági, stb.) időtengelyének összeállítása - Különböző korok időábrázolásainak azonosítása, - Különböző információtaralmú szövegek olvasása.
<p>1.3. A történelmi események és/vagy folyamatok időben és térben való elhelyezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A papírlap sík felületén és a térképen végzett, térbeli elhelyezkedések felismerését segítő gyakorlatok, - Valamely történelmi esemény idő és térbeli azonosítását segítő gyakorlatok; - A térkép- és atlasztípusokkal való ismerkedést és ezek azonosítását segítő gyakorlatok

2. A szaknyelv és a történelmi források kritikus és reflexív használata

VI. Osztály
<p>2.1. A történelmi kifejezések /szaknyelv megfelelő alkalmazása valamely történelmi esemény/ folyamat bemutatása során:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történelmi kifejezések megnevezését, felismerését és alkalmazását segítő gyakorlatok; - Hiányos kijelentések kiegészítésének gyakorlása; - Történetmesélési gyakorlatok, csoportos megbeszélések
<p>2.2. A kritikus gondolkodás alkalmazása az források elemzésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az írásos vagy képi források bizonyos kritériumok alapján végzett elemzése, - Történelmi személyiségek adatlapjának elkészítését célzó gyakorlatok, - Szerepjátékok.

3. A történelmi tapasztalatot és a társadalmi- kulturális sokszínűségét értékesítő polgári magatartás tanúsítása

VI. Osztály
<p>3.1. Az interkulturális párbeszéd alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kulturális kölcsönhatások következményeinek azonosítása az emberi közösségek alakulásában, - Történelmi események forrásalapú elemzése, - A vallások közös értékeinek, források alapján történő azonosítása,
<p>3.2. Elköteleződés a tanulócsoportokban való együttműködés mellett</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munkacsoporton belüli feladatok teljesítése, - Az egyéni/ csoporton belüli tevékenységhez fűződő benyomásokra, érzésekre alapozó gyakorlatok, - Munkacsoportban való feladatvégzés során elkészített tárgyak.

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. Osztály
<p>1. A középkori európa</p>	<p>Hétköznapi élet a középkorban: család, települések, étkezés, ünnepek, gazdaság és technológia, hitvilág és templom, tulajdon, szabadság</p> <p>Esettanulmányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> A feudális birtok A középkori város – a szabadság tere Lovag és lovagi becsület becsület Katedrálisok és egyetemek A középkori államok <p>Esettanulmány:</p> <ul style="list-style-type: none"> A román világ és a középkori államok a XIV.-XV. századokban
<p>2. Utazók és utazások – Európa és az Új Világ</p>	<p>Utazások és térfelfogás a középkorban. Szállítóeszközök.</p> <p>Az európaiak nagy felfedezései és ezeknek következményei.</p>
<p>3. A modern szellem születése</p>	<p>Reneszánsz – a modern szellemiség születése. A humanizmus.</p> <p>A reformáció és ellenreformáció</p> <p>Az abszolutizmus</p> <p>Esettanulmány: A Versailles-i palota</p>
<p>4. Egy új társadalom felé</p>	<p>A felvilágosodás - jogok, az emberek közéletbe való bekapcsolódása.</p> <p>Hétköznapi élet XVIII. században</p> <p>Az ipari forradalom és ennek az emberek életére gyakorolt hatása.</p>

VII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység-példák****1. Az idő- és térkoordináták különböző összefüggésekben való alkalmazása a történelmi események és folyamatok bemutatása során**

VII. Osztály
<p>1.1. Az idő- és térkoordináták alkalmazása a történelmi események és folyamatok bemutatása során</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valamely történelmi térség fejlődésének, különböző kommunikációs helyzetekben való bemutatása, - <i>Különböző táblázatok információból a tér- és időbeli elemek azonosítása,</i> - <i>A térképek által nyújtott információk felhasználása a történelmi események és folyamatok értelmezése során</i>
<p>1.2. A történelmi események időbeli és térbeli perspektívából történő összehasonlítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Különböző történelmi kontextusokban a történelmi térségek térképen való azonosítása,</i> - <i>Valamely történelmi térség időbeli változásainak azonosítása,</i> - <i>Egyes államok, különböző történelmi események vonatkozásában való összehasonlítását célzó gyakorlatok.</i>

2. A szaknyelv és a történelmi források kritikus és reflexív alkalmazása

VII. Osztály
<p>2.1. A történelmi források felhasználása a történelmi folyamatokban tetten érhető változások meghatározására</p> <ul style="list-style-type: none"> - A történelem folyamatosságát bizonyító tényezők azonosítása, - <i>A különböző történelmi forrásokból származó adatok összehasonlítása,</i> - <i>A hétköznapi élet jellemzőinek azonosítása a különböző történelmi folyamatok szemtanúival való találkozás nyomán</i>
<p>2.2. A történelmi források különféle eszközhasználattal történő elemzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valós esetek megvitatása, - <i>Problematikus helyzetek csoportos megoldása,</i> - <i>A különböző forrásokból származó adatok kritikus bemutatása</i>

3. A történelmi tapasztalatot és a társadalmi- kulturális sokszínűségét értékesítő polgári magatartás tanúsítása

VII. Osztály
<p>3.1. A történelmi személyiségek és emberi csoportok közti, a történelmi események alakulása során kialakuló kapcsolatok azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A történelmi személyiségek és embercsoportok kapcsolatát vizsgáló egyéni vagy csoportos projektek megvalósítása</i> - <i>Különböző témakörök szerinti plakátkészítés: tolerancia, együttműködés, Holokauszt stb.</i> - <i>Demokratikus elveket támogató vitákon való részvétel.</i>
<p>3.2. Az értékrendszer fejlődési folyamatában megőrzött és a változást képviselő tényezők bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A hétköznapi élet vonatkozásait megvilágító beszélgetéseken való részvétel,</i> - <i>A helyi sajátosságokat bemutató projekteken való részvétel</i> - <i>A közösség kulturális értékeinek megőrzését célzó tevékenységek megvalósítása.</i>

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. Osztály
1. A világ a XIX. Század végén és a XX. Század elején	Az első világháború. A katonai szövetségek és ezek alakulása. A háborús frontvonalak. Esettanulmány: Az új fegyverek és áldozataik Élet a lövészárkokban Románia az első világháborúban
2. A két háború közötti időszak: egy átalakuló világ	A hétköznapi élet: városok, falvak, kultúra A nő a közéletben A mozi – Művészet és ipar Állampolgár és állam a demokráciában és a totalitarizmusban Kommunizmus, nácizmus
3. A világ a háborúban	A második világháború: Katonai szövetségek és háborús frontvonalak Élet a fronton A Holokauszt
4. A háború utáni világ	A hétköznapi élet – a háború drámáitól a jóléti társadalomig Az Európai Unió: szervezési és működési elvek A jelenkor – egy többpólusú világ A globalizáció, az új kulturális sokszínűség és az információs forradalom Esettanulmányok: <ul style="list-style-type: none"> - <i>A szórakoztatás új formái – játékok és technológia</i> - <i>Következmények</i> - <i>Migráció a jelenkori világban</i>

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység-példák

1. Az idő- és térkoordináták és ábrázolások különböző összefüggésekben való alkalmazása

VIII. Osztály
<p>1.1. Az idő- és térkoordináták alkalmazása a problematikus helyzetek megoldásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - Idő és térre vonatkozó utalások azonosítása különböző szövegekben, - Helymeghatározó gyakorlatok térképészeti eszközökön, - Tematikus térképek kiegészítése szimbólumok és színek felhasználásával.
<p>1.2. A történelmi tények elemzése a tér-idő koordináták alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - A történelmi tények idő- és térbeli perspektívából való elemzésének gyakorlása, - A történelmi tényeket és folyamatokat elemző beszélgetéseken való részvétel - Projektfeladat, „ahogyan mi látjuk...” címmel

2. A szaknyelv és történelmi források kritikus és reflexív alkalmazása

VIII. Osztály
<p>2.1. Valamely történelmi témakör különböző forrásokból származó adatok felhasználásával való bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A történelmi események bemutatása során a történelem sajátos fogalmainak alkalmazását célzó gyakorlatok - Olvasmányélmények megbeszélése, helytörténettel kapcsolatos beszélgetéseken való részvétel
<p>2.2. Történelmi eseményekre/tényekre vonatkozó vélemények melletti/elleni érvelés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző tematikus esszék kapcsán folytatott eszmecserek, - Valamely történelmi ténnyel kapcsolatos álláspont érvekkel való alátámasztása, - Valamely történelmi személyiséggel kapcsolatos vitákban való részvétel.

3. A történelmi tapasztalatot és a társadalmi- kulturális sokszínűségét értékesítő polgári magatartás tanúsítása

VIII. Osztály
<p>3.1. A történelmi személyiségek tettei által szerzett történelmi tapasztalat értékesítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Munkaeszközök használata: szótárak, internet, enciklopédiák, - Történelmi személyiségekkel való találkozások nyomán készült bemutatók, - A szociokulturális sokszínűséget alátámasztó fényképeket, bizonyítékokat tartalmazó portfóliók készítése
<p>3.2. A történelmi források kutatását és megőrzését ösztönző projektek létrehozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Régiség-kiállítások szervezése, - Osztálynapló vezetése - A történelmi helyszínek látogatása során beszerzett tárgyak gyűjteményének létrehozása.

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. Osztály
1. Bevezetés	A természetes földrajzi tér
2. Őstörténet a román térségben	A kőkorszak A fémkorszak
3. A géta-dákok	Szokások, foglalkozások, hitvilág Burebista. Decebal – A római terjeszkedés és Dacia meghódítása A román nép és a román nyelv kialakulása
4. A román középkor	Középkori államok a román térségben: Erdély, Havasalföld, Moldva, Dobrudzsa - megalakulásuk Etnikai és felekezeti sokszínűség a román térségben A román térség és a késő kereszties hadjárat politikája Mircea cel Bătrân-tól Mihai Viteazul-ig
5. A kora modernitás	A fanarióták százada Esettanulmány Az Erdélyi Iskola
6. A modern Románia	A 48-as generáció – a forradalom programjai és következményei A modern román állam megalakulása: Alexandru Ioan Cuza uralkodása A Román Királyság – I. Károly Esettanulmány: Az 1866-os alkotmány A függetlenségi háború
7. Románia a XX.-XXI. századokban	Románi az első világháborúban Az 1918-as Nagy Egyesülés Románia a két háború között – gazdaság és társadalom Románia a második világháborúban A Holokauszt Romániában Románia – kommunista állam Esettanulmány: Nicolae Ceaușescu korszaka

Módszertani javaslatok

A didaktikai tevékenység a diákra, mint az oktatási- nevelési tevékenység alanyára összpontosít, ez pedig az élethosszig tartó tanulást előmozdító módszerek bevonását feltételezi, amelyek a következők:

- olyan oktatási stratégiák alkalmazása, amelyek az ismeretszerzés fokozatos felépítésére helyezik a hangsúlyt;
- a módszerek rugalmassága és differenciált haladás; koherencia valamint inter- és transzdiszciplináris megközelítések;
- olyan aktív módszerek alkalmazása, amelyek a diákoknak a valós helyzetekben való eligazodásához szükséges kommunikációs készségeit fejlesztik, miközben am azok alkotó potenciálját és alkalmazkodóképességét serkentik, illetve az önmaguk és mások irányába mutatott pozitív hozzáállást fejlesztik;
- a csapatmunka, együttműködés és/ vagy versenyhelyzetek gyakorlása, illetve a kutatási képességek és az egyéni tapasztalatot értékesítő képesség fejlesztése,
- a történelem tanulmányozása iránti kíváncsiságot serkentő tevékenységek szervezése.

Olyan oktatási módszerek alkalmazása ajánlott, amelyek a felfedezés, a szimuláció, a történelmi források tanulmányozása, a beszélgetések, a szerepjátékok általi tanulást szorgalmazzák. Mindezek lehetővé teszik a változatos tevékenységi formákat, és elősegítik a korábbi tanulási tapasztalatok újjával való összekapcsolását.

Az értékelés a tanulási folyamat szerves részét képezi. Ajánlott a folyamatos, formatív értékelés alkalmazása. A klasszikus értékelési formák és eszközök mellett olyan kiegészítő értékelési formák és eszközök alkalmazása is szükséges, mint például: a projekt, a portfólió, az önértékelés, a párban való értékelés, a diákok tevékenységének és magatartásának rendszeres megfigyelése.

Az értékelés folyamata hangsúlyozza az alábbiakat:

- az iskolai tanterv által célzott sajátos kompetenciák és a felmért eredmények közvetlen korrelációját ;
- a tanulás eredményeinek az értékesítése, melyet minden diák iskolai teljesítményéhez viszonyít,
- az iskolai eredmények közlésére széleskörű kommunikációs módszerek használatát

Bibliográfia

1. Iutis, Gh., Cozma, E., Asavaoie, I., (2008). *Elemente de didactica istoriei*, Editura Graphys, Iasi;
2. Ghergut, A., (2008), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iasi;
3. Tănăsă, Gh., (1996), *Metodica predării-învățării istoriei în școală*, Editura Spiru Haret, Iasi;
4. *** (2017) *Programa școlară pentru disciplina Istorie clasele a V-a □ a VIII- a*, Anexa nr. 2 la Ordinul ministrului educației nationale și cercetării științifice nr. 3393/ 28.02.2017, București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator, Ministerul Educației

Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Vezeték- és utónév	Intézmény
Panaite Roxana	C.S.E.I. "Elena Doamna" Focșani
Cherciu Ioana	C.S.E.I. "Elena Doamna" Focșani
Fordítás	
Albert Andrea	Școala Gimnazială „Gödri Ferenc”, Sf. Gheorghe, jud. Covasna

**Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

A MAGYAR KISEBBSÉG TÖRTÉNELME ÉS HAGYOMÁNYAI

TANTERV

**VI- VII. OSZTÁLYOS ENYHE VAGY KÖZÉPSÚLYOS
ÉRTELMI FOGYATÉKKAL ÉLŐ DIÁKOK SZÁMÁRA**

Bukarest, 2021

A tanterv általános bemutatása

A magyar kisebbség történelme és hagyományai tantárgy a nemzeti alaptanterv és a törzsanyag részét képezi. A számú miniszteri rendelettel jóváhagyott kerettanterv Ember és társadalom műveltségi területhez tartozó, VI. és VII. osztályban heti 1 órás órakerettel előírt tantárgy, amelyet a speciális oktatásban a magyar anyanyelvű oktatási rendszerben tanuló diákok tanulnak, illetve román vagy más kisebbségi nyelven tanuló, és a hatályos törvények alapján kéri az anyanyelv és irodalom, a magyar kisebbség történelme és hagyományai, valamint a zene tantárgyak tanulmányozását.

Státuszát tekintve, ez a tantárgy alkalmas/ kedvező keretet biztosít annak, hogy a speciális oktatásban részesülő diákok jobban megértsék annak a nemzeti közösségnek múltját és jelenét, amelyben élnek, illetve ennek társadalmi és kulturális életében aktívan részt vehessenek.

Az Ember és társadalom műveltségterület keretén belül ismerkedhetnek meg a tanulók a múlttól való tudás jelentőségével, a társadalmi együttélés, egy közösséghez való tartozás szerepével és ennek lehetőségeivel.

Ha a tanulásban való akadályozottság kritériumait vesszük figyelembe, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy ez a műveltségterület igen fontos szerepet tölt be, hiszen a diákok térbeli és időbeli tájékozódása, időbeli viszonyítás képességére fejlesztésére ad lehetőséget. Emellett a nemzeti kulturális értékek megismerését, a történelmi és társadalmi összefüggések megértését teszi lehetővé. A tanulásban akadályozott tanulók kritikai gondolkodása, kommunikációs készsége, személyisége fejlődésére is optimális keret.

Talaja lesz a nemzeti érzés, a nemzeti hovatartozás érzetének a kialakulásának és megerősödésének, illetve *az európai tudat erősítésének*.

Az enyhe és a középsúlyos értelmi akadályozottsággal élő diákok számára összeállított tanterv kidolgozásának előfeltételei a következők voltak:

- ezen tudásterületre jellemző sajátos kompetenciák és magatartásformák kialakítását elősegítő célkitűzésekből kiinduló didaktikai stratégia kidolgozása
- a történelem interetnikus és interkulturális perspektívából való megközelítése
- az Ember és társadalom műveltségterülethez tartozó többi tantárggyal (történelem, földrajz, polgári ismeretek) és más műveltségterületekkel (pl. nyelv és kommunikáció), való összhang biztosítása.
- a speciális oktatásban érvényes történelem általános tanterv kulcskompetenciáival összhangban levő általános és sajátos kompetencia együttes kidolgozása.

Azok az alapelvek, amelyek együtt járnak a közös történelmi eseményekre vonatkozó különböző álláspontok elfogadásával és vállalásával és amelyek a jelen tanterv kidolgozásában követve voltak:

- A magyar közösség együttélése más nemzetekkel
- A multiperspektivitás
- Interkulturális

Ezek az alapelvek megatalálhatók olyan, a történelem oktatására is vonatkozó nemzeti és európai szinten is elfogadott dokumentumokban, mint:

- A nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt, (Európai Tanács, 1995)
- Az Európai Tanács a XXI. Századi történelem oktatásra vonatkozó javaslatai, (15/2001)
- Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról, (2006/962/EK)
- Az 1529/18.07.2007-es számmal elfogadom minisztériumi rendelet, amely a nemzeti tanterv változatosságának fejlesztését érinti
- Fehér Könyv a kultúrák közötti párbeszédéről (ET, 2008 május, 160. pont)
- A 82-2007-e törvény által ratifikált Regionális és Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. Térben és időben való tájékozódás**
- 2. Különböző történelmi források felhasználásával a magyarság történelme szempontjából fontos történelmi események és tettek magyarázata**
- 3. A történelem sajátos fogalomkészletének különböző kommunikációs helyzetekben való felhasználása**
- 4. A nemzeti identitás értékesítése a közösségi életben és az interkulturális párbeszédben való részvétel által**

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és javasolt tanulási tevékenységek

1. Térben és időben való tájékozódás

VI. osztály
<p>1.1. Tanulási helyzetekben ismertett történelmi események vagy tettek kronológikus elrendezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy olvasott/ felolvasott szövegbe foglalt események pontosítása olyan időbeliséget kifejező szavak használatával, mint pl: kezdetben/ először/ majd/ azt követően, a végén /ugyankor/ugyanabban az időben, stb - adott kijelentések az események logikus lezajlása és időrendiséget követő sorrendbe való helyezése - A tanult legfontosabb történelmi események időszakon való elhelyezése
<p>1.2. A történelmi események térbeli elhelyezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A térképészet alapvető szimboliztikájával való ismerkedés (földrajzi formák, antropogén környezet, és humán földrajz egyezményes jelei) - Jelentős történelmi események helyszíneinek/ térségeinek azonosítása földrajzi/digitális térképeken
<p>1.3. Az emberek tér és idő iránti mindenkori érdeklődésének a felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Olyan történelmi források tanulmányozása, amelyek történelmi időpontokat, periódusokat, helyneveket tartalmaznak - Múzeumokba, emlékházakba, régészeti lelőhelyekre tett látogatások nyomán szerzett információk értékesítése

2. Különböző történelmi források felhasználásával a magyarság történelme szempontjából fontos történelmi események és tettek magyarázata

VI. osztály
<p>2.1. Különböző történelmi források felhasználása a tanulási tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolában vagy iskolán kívül (múzeumban, emlékházakban, könyvtárakban, stb) folytatott tanórák keretén belül a különböző történelmi forrás típusok irányított megfigyelése, amelyek úgy a jelenről, mint a múltból információkkal szolgálnak - Bizonyos képi reprezentációk/ képek leolvasása és megbeszélése - A tanulmányozott korok történelmi helyszíneit, épületeit, emberi foglalatosságait ábrázoló képek leírása
<p>2.2. Egyszerű forráselemzési eljárások alkalmazása a múlttal vonatkozó információk azonosítása céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megadott szempontok szerint, a történelmi forrásokban fellelhető információk azonosítása - Történelmi portfóliók összeállítása különböző információs források felhasználásával - Rövid, a történelmi személyiségek tetteit értékelő szövegek kidolgozása („Olyan szeretnék lenni, mint”)
<p>2.3 Az események résztvevőinek, egyszerűbb tér- és idővonatkozásainak felismerése változatos történelmi forrásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző időpontokban ugyanazt a helyet vagy személyt ábrázoló képek alapján a megfigyelt változások azonosítása - történelmi tettek/ események az okainak és következményeinek azonosítása

3. A történelem sajátos fogalomtárának különböző kommunikációs helyzetekben való felhasználása

VI. osztály
<p>3.1. A történelmi fogalmak felismerése a tanulási tevékenységek során felhasznált forrásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy történelmi fogalom jelentésének kikövetkeztetése egy olvasott vagy meghallgatott szövegrész alapján

VI. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - történelmi fogalmak szójegyzékének az összeállítása - Egy történelmi tárgyú szöveg feldolgozása a SINELG módszer felhasználásával - Olyan képi szervező eszközök kidolgozása, amelyek a történelmi szövegekből/forrásokból szerzett információk megértését segítik elő
<p>3.2. A szaknyelv elsajátított kifejezéseinek helyes használata a történelmi eseményekről való írásos és szóbeli kommunikációban</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi események/ tettek elmesélése az elsajátított történelmi fogalmak felhasználásával - legendák és történelmi események újramesélése - ismert történelmi olvasmányok dramatizálása - adott történelmi források egyéni vagy csoportos tanulmányozása során kiválasztott információk alapján a témakörre vonatkozó fogalmazások/ rajzok/ vázlatok készítése
<p>3.3. A nemzetiség történeleme szempontjából jelentős eseményekkel/ személyiségekkel kapcsolatos értékelő gondolatok egyéni vagy csoportos megfogalmazása a történelmi fogalmak alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi események bemutatásába foglalt egyszerű értékítéletek megfogalmazása - történelmi tartalmú olvasmányok alapján végzett esettanulmányok - gyakorlatok – a „ha.....lennék, akkor .....éreznék/ cselekednék” típusú játékokba való bekapcsolódás

4. A nemzeti identitás értékesítése a közösségi életben és az interkulturális párbeszédben való részvétel által

VI. osztály
<p>4.1. A saját nemzeti közösség jellegzetességeinek megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az osztályteremben egy „múzeumsarok”, kialakítása és az elkészített vagy a gyűjtött/ elkészített anyagok felhasználása a tanulási tevékenységek során - A közösség informális kulturális örökségére (népviselet, hagyomány, gasztronómia sajátosságai) vonatkozó portfólió összeállítása
<p>4.2. A saját közösségének múltját bemutató/felidéző tevékenységeken/ rendezvényeken való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tanulmányi naplók összeállítása hagyományos helyi jellegű ünnepeken, történelmi események tiszteletére szervezett ünnepélyeken/ megemlékezéseken való részvétel, múzeumok, emlékházak meglátogatását követően - Múzeumok, emlékházak, stb. látogatása utáni élmények bemutatása - A fontosabb történelmi események/ személyiségek tiszteletére/ünneplésére/ megemlékezésére plakátok/poszterek/kollázsok készítése egyéni vagy csoportmunkában

Tanítási tartalmak

Tanítási egységek	Tartalmak
<p>Történetek a magyarság eredetéről, vándorlásáról és a honfoglalásról</p>	<p>A magyarok eredete és vándorlása Honfoglalás előtti életmód. Honfoglalás és kalandozások <i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A magyar nép eredetmítoszai és legendái</i>
<p>Államalapítás és államépítés</p>	<p>Géza fejedelem és Szent István király szerepe a keresztény magyar állam létrehozásában. <i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Koronázási jelvények.</i> <p>Az Árpád- ház uralkodói, szentjei Az erdélyi vajdaság kialakulása, megszervezése. <i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A gazdasági, társadalmi és kulturális élet.</i> <p>Tatarjárás és következményei. <i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Helytörténeti sajátosságok az Árpád-korban.</i>
<p>Az érett feudalizmus (1301-1541)</p>	<p>Anjou- házi királyok. Mindennapi élet az Anjou- házi királyok idején. A középkori társadalom sajátosságai Hunyadi János a törökverő és a nándorfehérvári győzelem. Hunyadi Mátyás és kora. <i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Élet a Mátyás-kori királyi udvarban és városokban</i> <p>A Magyar Királyság válsága <i>Esettanulmány:</i> Az 1514-es parasztfelkelés</p> <p>A mohácsi csata és az ország három részre szakadása. <i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>. A korszak társadalma és művészete</i> • <i>Helytörténeti vonatkozások az érett feudalizmus korából.</i>
<p>Az Erdélyi Fejedelemség kialakulása és fejlődése (1541-1690)</p>	<p>Az Erdélyi Fejedelemség kialakulása. Erdélyi fejedelmek. <i>Esettanulmányok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Gazdasági fejlődés a XVII. században.</i> • <i>A városi és falusi élet fejlődése.</i> • <i>A székely társadalom</i> <p>Erdélyi reneszánsz és humanizmus Reformáció és ellenreformáció. Tordai országgyűlés <i>Esettanulmányok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A reneszánsz Erdély.</i> • <i>Erdélyi humanisták.</i> • <i>Szokások és hagyományok.</i>

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és javasolt tanulási tevékenységek

1. Térben és időben való tájékozódás

VII. osztály
<p>1.1. Tanulási helyzetekben ismertett történelmi események vagy tettek időszakon vagy időpiramison való elrendezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adott kijelentések sorrendbe való helyezése az események logikája és az időrend alapján - Időszalag készítése a történelmi események/folyamatok/ tettek feltüntetésével - Történelmi filmek/ riportok megnézése és az események időrendisége függvényében való megbeszélése - A saját vagy az osztályközösség naplójának az összeállítása, amely a közösség keretében megszervezett eseményeken való részvétel beszámolóit, fényképeit, rajzait tartalmazza
<p>1.2. A történelmi esemény és színhely kapcsolatának felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A térképészet alapvető szimboliztikájával való ismerkedés (földrajzi formák, antropogén környezet, és humán földrajz egyezményes jelei) - Jelentős történelmi események helyszíneinek/ térségeinek azonosítása földrajzi/digitális térképeken - A tanulmányozott történelmi korokban az egyes államok területi fejlődése alakulásának megfigyelése/ követése/ összehasonlítása térképhasznlat segítségével
<p>1.3. Az emberek tér és idő iránti mindenkori érdeklődésének a megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi események bemutatását/leírását, térbeli elhelyezésére vonatkozó információkat tartalmazó történelmi források tanulmányozása - múzeumokba, emlékházakba, régészeti lelőhelyekre tett látogatások nyomán szerzett információk értékesítése - az embernek a természetes és az épített környezettel való kapcsolatára utaló irodalmi szövegek, naplók, leírások vagy tudományos leírások felhasználása

2. Különbőle történelmi források felhasználásával a magyarság történelme szempontjából fontos történelmi események és tettek magyarázata

VII. osztály
<p>2.1. Különbőle, beleértve az információs és kommunikációs technológiás eszközök felhasználása általi történelmi források azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolában vagy iskolán kívül (múzeumban, emlékházakban, könyvtárakban, stb) folytatott tanórák keretén belül a különböző történelmi forrástípusok irányított megfigyelése, amelyek úgy a jelenről, mint a múltból információkkal szolgálnak - Bizonyos képi reprezentációk/ képek olvasása és megbeszélése - A tanulmányozott korok történelmi helyszíneit, épületeit, emberi foglalatosságait ábrázoló képek leírása
<p>2.2. A múltba vonatkozó forráselemzési eljárások alkalmazása különféle történelmi információk azonosítása és alkalmazása céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megadott szempontok szerint a történelmi forrásokbeli információk azonosítása - Rövid fogalmazások/vázlatok megírása az egyénileg vagy csoportosan a tanulmányozott forrásokból szerzett információk alapján - Különbőző információs források felhasználásával összeállított történelmi témájú portfóliók
<p>2.3. Ok- okozati viszonyok felismerése változatos történelmi forrásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi tettek/ események okainak és következményeinek azonosítása - ugyanazt a helyet vagy személyt, de különböző időpontokban ábrázoló képek alapján a megfigyelt/ azonosított változások elemzése - hasonló vagy eltérő jellegű történelmi események okainak felismerése - olyan személyiségek rövid életrajzának a bemutatása, akik befolyásolták a tanulmányozott történelmi korszakok alakulását

3. Különböző kommunikációs helyzetekben a történelmi nyelvezet/ szakterminológia használata

VII. osztály
<p>3.1. A történelmi fogalmak azonosítása a tanulási folyamatban felhasznált forrásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - olvasott vagy meghallgatott szövegrész alapján történelmi fogalmak jelentésének azonosítása - egy történelmi tárgyú szöveg feldolgozása a SINELG módszer felhasználásával - különböző történelmi korokból származó életrajzok/irodalmi szövegek, írott források olvasása és értelmezése, a lényeges információk felismerése és kiemelése - történelmi témájú keresztretjtvények megoldása
<p>3.2. A történelmi események/folyamatok/személyiségek írásos vagy szóbeli bemutatása a szaknyelv sajátos fogalmainak helyes felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi események/ tettek bemutatása az elsajátított történelmi fogalmak felhasználásával - ismert történelmi olvasmányok dramatizálása - adott történelmi források egyéni vagy csoportos tanulmányozása következtében kiválasztott információk alapján a témakörre vonatkozó rövid bemutatók készítése - kiegészítő feladatok alkalmazása
<p>3.3. A jelentős történelmi eseményekkel/folyamatokkal/személyiségekkel kapcsolatos egyéni gondolatok megfogalmazása az elsajátított történelmi fogalomtár felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi események/ személyiségek jelentőségére vonatkozó értékítéletek egyéni megfogalmazása - történelmi tartalmú olvasmányok alapján végzett esettanulmányok szóbeli vagy írásbeli összefoglalásának bemutatása a szaknyelv felhasználásával - különböző történelmi forrásokból nyert információk összehasonlítása az elsajátított történelmi szókészlet használatával

4. A nemzeti identitás értékesítése a közösségi életben és az interkulturális párbeszédben való részvétel által

VII. osztály
<p>4.1. Nemzeti közössége sajátosságainak megismerése más nemzetiségekkel való együttélés kontextusában</p> <ul style="list-style-type: none"> - más nemzetiségű gyerekekkel közösen összeállított projektek megvalósítása - a közösség kulturális örökségét tartalmazó portfólió összeállítása

Tanítási tartalmak –VII osztály

Tanítási egységek	Tartalmak
A Habsburg uralom bevezetése és megszilárdulása Erdélyben (1690-1867)	<p>A Habsburg uralom bevezetése és ennek következményei Erdély lakossága a XVIII. században II. Rákoczi Ferenc és a kuruc mozgalom</p> <p><i>Esettanulmányok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A felvilágosult abszolutizmus</i> - <i>A felvilágosodás és a reformkor</i> - <i>A magyar kultúra jeles személyiségei</i> <p>Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc és következményei</p> <p><i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A forradalom helytörténeti vonatkozásai</i> <p>A forradalomtól a dualizmusig</p> <p><i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A kiegyezés létrejötte</i>
Erdély az Osztrák-Magyar Monarchiában az első világháború előtt (1867-1914)	<p>A dualizmus kori politikai, társadalmi élet</p> <p><i>Esettanulmányok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Életmód a monarchia korában</i> - <i>A monarchia kori magyar kultúra</i>
Az első világháború és következményei	<p>Az első világháború</p> <p><i>Esettanulmány:</i></p> <p>Élet a harctereken és a hátszágban. A párizsi békekongresszus</p> <p><i>Esettanulmányok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A trianoni békeszerződés és a következményei</i> - <i>Az első világháború emléke a helyi közösségben</i>
A magyarság a két világháború között	<p>A két világháború közötti Erdély jelentős személyiségei Társadalmi-, gazdasági- és politikai élet A magyar kultúra a két világháború között</p> <p><i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A magyar kultúra és társadalom helyi sajátosságai a két világháború között</i>
A második világháború időszaka (1939-1945)	<p>Erdély és a második világháború</p> <p><i>Esettanulmány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A háború a közösség emlékezetében</i>
A romániai magyarok 1945-1989 között	<p>A háborút követő gazdasági, társadalmi és politikai változások</p> <p><i>Esettanulmányok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A Magyar Autonóm Tartomány.</i> - <i>Az 1956-os magyar forradalom és romániai visszhangja</i> <p>A második világháborút követő korszak művelődési élete Erdélyben</p> <p><i>Esettanulmányok:</i></p>

Tanítási egységek	Tartalmak
	<ul style="list-style-type: none"> - Népi hagyományok megőrzése - Személyiségek: Márton Áron, Sütő András, Kányádi Sándor, stb. - A kultúra és társadalom helyi sajátossága/képviselői
A romániai magyar közösség a kommunizmus utáni időszakban	<p>Átmenet a diktatúrából a demokráciára.</p> <p><i>Esettanulmányok:</i> Az 1989-es decemberi események. Az 1990-es márciusi etnikumközi feszültségek</p> <p>Művelődési és vallási élet</p>

Módszertani javaslatok

A jelen tanterv összeállításakor kettős célt fogalmaztunk meg: egyrészt, hogy egységes kiindulási alapul szolgáljon valamennyi tanár számára, másrészt hogy a pedagógusokat arra készítse, próbálják sajátos módon értelmezni és alkalmazni a helyi körülményeknek, a tanulók egyéni kompetenciáinak megfelelően. A kulcsfontosságú kompetenciák eredményes hasznosítása és az oktatási-nevelési folyamat során lehetséges átadásának biztosítása céljából javallott, hogy a magyar nemzeti kisebbség történelmének tanítása során alkalmazott didaktikai stratégiák hangsúlyt kell fektessenek: a fokozatos ismeretszerzésre, a megközelítés rugalmasságára, a differenciált oktatásra, koherenciára, valamint az inter- és transzdiszciplináris életbeültetésére.

Ajánlatos, hogy az alkalmazott értékelési módszerek (mint például docimológiai tesztek, egyes projektek megvalósítása és bemutatása, interjúk, filmcsekék, stb.) biztosítsák a felhalmozott ismeretek teljességének értékelését, az ismeretek felhasználásának a fokát különböző helyzetekben, ugyanakkor felkeltsék a tanulók érdeklődését a tananyag iránt.

Az oktatói munka megtervezése

A tanterv személyre szabott olvasatának az a célja, hogy mindenki megtalálja a tanterv sajátos alkalmazását, annak a jellegzetes közegnek megfelelően, ahol tevékenykedik. A tanár által készített oktatási tervek (éves, féléves és fejezetekre vonatkozó munkatervek) az oktatóknak a következő kérdésekre kell megadják a válaszokat: • Milyen céllal készítem el? (ezért kikeressük az illető fejezetből a megfelelő kompetenciákat). • Hogyan valósítom meg? (kijelölve a tanulási tevékenységeket; a tanulási tevékenységek választhatók a jelen tanterv által javasoltakból, vagy minden tanár maga javasolhatja azokat). • Milyen tartalmakat használok fel? (a megfelelőnek vélt tartalmakat kiválogatja, konkretizálja és rendszerezi). • Mivel valósítom meg? (felmérjük például a rendelkezésünkre álló anyagi/didaktikai forrásokat, beleértve a számítógépes és audiovizuális eszközöket, az osztály megszervezésének módját, a rendelkezésre álló időt). • Mit sikerült megvalósítani? (a megfelelő értékelési módszereket és eljárásokat meg kell keresni, amelyekkel ki lehet mutatni a tanulók önmagukhoz viszonyított fejlődését, amelyet e tanterv által elvárt kompetenciák megszerzésének folyamatában értek)

. Az éves és féléves munkatervek kidolgozása a tanegységek/fejezetek beazonosítását, azok sorrendjének meghatározásával, a sajátos kompetenciáknak a tartalmakkal való összeegyeztetését, a legalkalmasabb tanulási példák kiválasztását, az illető tanegység feldolgozására szánt óraszám leosztását feltételezi valamint a tanulók képességeinek figyelembe vételét.. A tanegységek terveinek elkészítésénél, a tanár maximálisan felhasználhatja azon oktatási környezet adottságait, amelyben tevékenykedik. A hangsúly így nem a tanár tevékenységén lesz, mint egyetlen ismeretközlő, hanem attól is függ, hogy miként választja meg, szervezi meg és valósítja meg azokat a tanulási tevékenységeket, amelyek révén a tanulók részt vesznek cselekvően/interaktív módon az ismeretszerzés folyamatának alakításában.

A kompetenciák fejlesztésére javasolt stratégiák és módszerek

A jelen tantervben javasolt módszerek, melyek alkalmazhatóak a romániai magyar nemzeti kisebbség történelmének tanulmányozásában: elbeszélés, szerepjáték, egyes történelmi események bemutatása, különféle szöveges források és vizuális eljárások felhasználása. E módszerek segítik a bemutató, magyarázó, és szemléltető szövegek megértését, valamint hasonló szövegek megalkotását; történelmi párhuzamok megértését és keresését, eltérő értelmezéseket; történelmi forrásokból származó információk összehasonlítását, következtetések levonását a múltban élt emberek gondolatainak alapján; történelmi összefüggések megállapítását; problematizálást; kérdésseltevést ismeretszerző és információkat értékelő céllal; történelmi források tanulmányozását, következtetések és magyarázatok megfogalmazását a tanulmányozott szövegek alapján. A tanítási órákon, de akár otthon is ajánlott az írott források, valamint a könyvtárakban elérhető audiovizuális és internetes források tanulmányozása, értelmezése. Így a tanulók egyénileg, vagy másokkal együttműködve

felfedezhetnek bizonyos összefüggéseket vagy következtetéseket fogalmazhatnak meg (ajánlott módszerek: előadás, vita, brainstorming, mozaik, gondolkodó kalap, projektek, esszéírás, egyes események kutatása, esettanulmány stb.) Jelen tanterv keretét biztosít a helytörténet számára is, amely beilleszthető a tanmenetbe tanév közben, tanári irányítással készített egyéni vagy csoportos projektek formájában. A sajátos kompetenciákhoz rendelt tanulási tevékenységek mellett más tevékenységre vonatkozó példákat is használhatunk, ezzel is bővítvén a kompetenciafejlesztés eszköztárát. a. Időben és térben való tájékozódás Ennek a sajátos kompetenciának a kialakítására akkor alkalmazható, amikor események időbeli elrendezését, vagy a középkori királyi törvénykezésre vonatkozó forrásokat tanulmányoznak, és ceruzával a kezükben olvassák a szöveget, miközben az eseményeket feljegyzik a füzetbe megrajzolt idővonalra.

A kompetenciák fejlesztésére javasolt egyéb tevékenységek:

- Történelmi források, képek felhasználása, filmnézés, régészeti kutatások eredményeinek, valamint a magyarság történetéről szóló elbeszélő forrásoknak a tanulmányozása; a tanulók beszámolókat és vázlatokat készítenek az előbbiekről;
- Egyszerű, néhány mondatos – elsősorban elbeszélő jellegű – korabeli forrás értelmezése, következtetések levonása a forrásból;
  - Mondák és legendák tanulmányozása: például a csodaszarvasról, a vérszerződésről;
  - Tárgyak/eszközök és épületek leírása maradványaik vagy rekonstrukciók alapján;
  - Térképrajzolás és a magyarok vándorlásának főbb irányának bemutatása;
  - Időszalag készítése egyes történelmi események/folyamatok alakulását illetően;
  - Számítások végzése az időszalagon feltüntetett események közötti távolság mérésére;
  - Történelmi nevezetességű települések (Verecke, Buda, Visegrád) feltüntetése jelenkori térképeken.

Együttműködés különböző tanulási- valamint iskolán kívüli tevékenységek keretében

A projektek, poszterek vagy plakátok elkészítését megkönnyíthetjük, ha előre közöljük, melyek lesznek azok értékelésének főbb kritériumai: tartalmi jegyek, esztétikai szempontok stb. Ugyanakkor értékeljük a csapat minden tagjának hozzájárulását az eredményhez, valamint mindegyik csapattag egyéni képességét. Például egy poszter az alábbi kritériumok alapján értékelhető: a történelmi tartalmak megfelelő megjelenítése, egyéni hozzájárulás az elkészítéséhez, tartalmi összefüggések és esztétikai elemek.

Kisebbségi csoportokban a társakhoz való pozitív viszonyulás speciális kompetenciájának fejlesztésére, célszerű egyszerűbb tanulási feladatok végzése az osztályban, az iskolában vagy a lakóhelyen tartandó történelmi megemlékezésekhez kapcsolódó rendezvényeken/projektekben való részvétel.

Tematikus kirándulásokat szervezhetünk a helyi vagy közeli múzeumokba, majd olyan projektet hirdethetünk meg, melynek témája: Melyik volt a kiállításon/múzeumban látott kedvenc tárgyam. Az ilyen jellegű tevékenységek esetében használhatjuk Ki mit tud, jellegű vetélkedőt, akár március 15-én, akár november 13-án, amely hivatalosan is A magyar nyelv napja Romániában.

Figyelembe véve a bemutatott tanulási formákat és összefüggéseket, az alábbi módszerek alkalmazása a történelmi szövegek/források tanulmányozására lehetővé teszi a tanulók számára a történelmi információk megértését és a használt történelmi fogalmak helyes használatát:

- A Venn-diagramm (halmazábra): olyan grafikai szervező, amely két vagy több egymást átfedő nagyméretű síkidomból áll, és a gondolatok szembeállítására, illetve a közöttük fellelhető átfedés, hasonlóság illusztrálására használható. A kritikai gondolkodás fejlesztését is elősegíti ennek a módszernek a használata. Nagyon hasznos lehet például két jelentős történelmi személyiség közötti hasonlóságok és különbségek megnevezésére.

- A szövegeknek ceruzával a kézben történő olvasása, majd ismételt visszatérés az illető szöveghez/forráshoz.

- Pókábra: Kreatív munkában nagy segítség a pókábra. Az ötletek felvázolásával nem vesznek el az ötletbörze során felvetett lehetőségek.

- Szerepjáték. A legismertebb történelmi események bemutatása (például a koronázási szertartás, a 12 pont bemutatása vagy a kiegyezés körüli viták).

- Feladatlapok használata. További ajánlott kompetenciafejlesztő tevékenységek: • Történelmi személyiségek (pl. Árpád, Szent István, Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Széchenyi István, Márton Áron) jellemzése.

- Egyszerű rajzok elkészítése történelmi témákról (pl. egy jurta, a koronázási jelvények, a Lánchíd), történelmi térképvázlatok készítése (pl. a muhi, a nándorfehérvári vagy a mohácsi csatáról).

- Történelmi források tanulmányozása és a források kritikai elemzése, az események/személyiségek bemutatása közötti különbségek felfedezése.

- Naplóírás - Szent István király naplója (a diákok 10-15 sorban mutassák be a király személyiségét, tevékenységét)

- Íróműhely - fejleszti a diákok kreativitását és képzelőerejét. Sok előnye van, néhány sajátos kompetencia alakítását fejleszti: a diákok képzelőereje és kreativitása segítségével jobban megérthetik a történelmi háttérrel, gazdagodik a történelmi szókincsük, a források elemzésével tényeket állapíthatnak meg és következtetéseket vonhatnak le, véleményt alakíthatnak személyiségekről és történelmi eseményekről. Pl. Katona voltál a mohácsi csatában és levelet írsz szerelmednek felhasználva az adott forrásokat (Brodarics István: Igaz leírás a magyaroknak a törökökkel Mohácsnál vívott csatájáról).

Történelmi források felfedezése: a magyar kisebbség történelmére vonatkozó események megmagyarázása A tanult történelmi források információinak azonosítása és bemutatása jobban hozzájárul a történelmi háttér megértéséhez és segíti a diákokat a szövegértésben és a véleményük illetve érveik ésszerű megfogalmazásában. Ajánlott kompetenciafejlesztő tevékenységek: • Készíts jelentést különféle történelmi források alapján! A kreatív írás fejlődését szolgáló technika, megadott téma alapján alkalmazható. A történelmi források megértését és használatuknak fontosságát szolgáló módszer.

- Kockamódszer - egy téma teljes felfedezése több szempont szerint. Ajánlott a következő lépések betartása: 1 Egy kocka készítése, amelynek oldalaira a következő fogalmak vannak felírva: mutasd be, hasonlítsd össze, elemezd, párosítsd, alkalmazd, érvelj. 2. A megbeszélendő téma ismertetése. 3. Az osztály 6 csoportra osztása, ahol mindegyik csapat az ismert témát a kocka egyik oldalának fogalmával mutatja be (sorsolással lehet eldönteni, vagy a tanár osztja ki a fogalmakat). 4. Egy bemutató készítése és annak kifejtése a többi csoport előtt. 5. A végső következtetések felírása a táblára.

- A mondák mesei és valóságos tartalmának megkülönböztetése, elsősorban tanári segítséggel: a mondák valóságtartalma és a mesés elemek közötti különbségek felsorolása. Jellegzetes és híres történelmi szituációk elképzelése, a főszereplők cselekedeteinek indoklása és értékelése (pl. Árpád, egy mondabeli magyar hős cselekedetei, Szent István cselekedetei).

- Tartsanak képzeletbeli idegenvezetést a középkori Magyar Királyság váraiban!

- Gyűjtsenek és meséljenek történeteket Szent László királyról!

- Készítsenek táblázatot a középkori Magyar Királyság bukásának külső és belső okairól!

Minden kompetencia fejlesztéséhez ajánlott az Interneten található források felhasználása (audiovizuális anyagok, térképek, filmek, oktatói rajzfilmek, interaktív felületek), a TIC és a multimédia használata (a szoftok/programok segítségével, okostelefonok használata, online tesztek alkalmazása).

Az értékelés

Az értékelés a tanítás és tanulás mellett az oktatási folyamat másik fontos összetevője. A kompetenciák fejlesztése alapján megírt tanterv, az értékelés kompetencia alapú újragondolását feltételezi. Ebből a szempontból ajánlott, hogy az alkalmazott értékelési módszerek (pl. docimológiai tesztek, referátumok, projektek elkészítése és bemutatása, interjúk, filmcskék, portfóliók, stb.) a tantárgy tanulmányozása során kialakult kompetenciák ellenőrzését biztosítsák. Az írott- valamint szóbeli formában történő értékelési módszerek, valamint az ezeket kiegészítő értékelési eljárások biztosítják majd a tanárt, a diákokban kialakított kompetenciák teljes képéről. Az oktatók közös célja a tanulók önértékelési képességének fejlesztése kell legyen, miközben az értékelést inkább javító, fejlesztő céllal és nem fenyítő céllal alkalmazzák. A tanulók munkájának értékelésére a hagyományos módszerek mellett a következő alternatív módszerek ajánlottak: portfólió, projekt, a tanuló rendszeres megfigyelése, referátum, esettanulmány, interjú és az önértékelés.

A *portfólió*, mint értékelési módszer, a tanév egész folyamán alkalmazható. Ezzel a módszerrel nyomon követhető a tanulók iskolai teljesítményének alakulása az írásos számonkérés, rendszeres megfigyelés, projekt, önértékelés, vázlatok alkalmazásának módszereivel váltakozva. Ez az eljárás hatékony közlési módja a tanuló iskolai eredményeinek és fejlődésének, valamint megkönnyíti a tanuló előrehaladásának nyomon követését akár egyik félévről a másikra.

A *projekt* munkamódszer és értékelési eljárás, hatékony módja a csoportmunka és az egyéni tevékenység összefonódásának és hosszabb munkafolyamat eredménye. A projekt kidolgozása és bemutatása olyan kompetenciák fejlesztését eredményezi, mint az információk kiválasztása és rendszerezése, az együttműködés vagy kommunikáció.

Az *önértékelés* felelősebbé teszi a tanulókat, és jelentős mértékben hozzájárul önismeretük fejlődéséhez.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Bottoni, Stefano: Sztálin a székelyeknél. A Magyar Autonóm Tartomány története, 1952–1960. Csíkszereda, Pro-Print, 2008
2. *Erdély története*. I-III. Budapest, 1986.
3. Engel Pál: *Beilleszkedés Európába, a kezdetektől 1440-ig*. Budapest, 1990. (Magyarok Európában.I.)
4. Gergely András (szerk.): *19. századi magyar történelem 1790-1918*. Budapest, 1998.
5. Gyáni Gábor –Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete. A reformkortól a második világháborúig*. Bp. 2001.
6. Kósa László (szerk.): *Magyar művelődéstörténet*, Osiris Kiadó, Budapest, 2006
7. Kosary Domokos: *Újjáépítés és polgárosodás 1711-1867*. Budapest, 1990. (Magyarok Európában III.)
8. Magyar András: *Rákóczi és az erdélyi kurucmozgalom*. Csíkszereda, 2003.
9. Mikó Imre, *Huszonkét év. Az erdélyi magyarság politikai története 1918. december 1-től 1940. augusztus 30-ig*. Budapest, 1941.
10. Pozsony Ferenc: *Erdélyi népszokások*. Kolozsvár, 2006.
11. Romsics Ignác, *Magyarország története*, Kossuth Kiadó, Budapest, 2017.
12. Romsics Ignác, *Magyarország története a XX. században*, Budapest, 2000.
13. Szabó Péter, *Az erdélyi fejedelemség, Küzdelem a megmaradásért*, Budapest, 2013.
14. Szakály Ferenc: *Virágkor és hanyatlás 1440-1711*. Budapest, 1990. (Magyarok Európában II.)
15. *Székelyföld története*, szerk. Egyed Ákos, Hermann Gusztáv Mihály, Oborny Teréz, Pál Judit, MTA BTK-EME-HRM, Székelyudvarhely, 2016.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Attila BOKOR, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Albert Andrea	Școala Gimnazială "Gödrö Ferenc" Sfântu Gheorghe
Deregán Szidónia	CJRAE Covasna/Școala Gimnazială Specială Sf. Gheorghe
Kőmíves Noémi	Inspectoratul Școlar Județean Covasna
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

FÖLDRAJZ

Speciális oktatás

V-VIII. osztály

enyhe és közép súlyos fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A Földrajz tantárgy tanterve az V-VIII. osztályos gimnáziumi oktatás számára nyújt kurrikuláris ajánlatot. A tantárgy, a 3622-27.04.2018-as számú miniszteri rendelettel elfogadott, enyhe és középsúlyos fogyatékos tanulók számára, a speciális gimnáziumi oktatás kerettantervében, az Ember és társadalom műveltségi területhez tartozik, heti 1 órával időkerettel.

A speciális gimnáziumi oktatás kerettantervét nemzeti és nemzetközi szinten elfogadott oktatáspolitikai elvekkel összhangban dolgozták ki, amelyek az oktatáshoz való hozzáférést és az esélyegyenlőséget támogatják.

Jelen tanterv egy rugalmas ajánlat, mely lehetővé teszi, hogy a tanár a tanulási tevékenységeket változtassa, kiegészítse vagy kicserélje. A cél olyan személyre szabott (az egyéni fejlesztési terveket figyelembe vevő) didaktikai tevékenység megvalósítása, amely lehetővé teszi az osztály és az egyéni sajátosságok kontextusában a tantervbe foglalt kompetenciák kialakítását.

A Földrajz, együtt a többi tantárggyal, jelentős mértékben járul hozzá a diákok világ- és életfelfogásának kialakulásához.

A Földrajz, mint a Föld tudománya, a közvetlen horizont tanulmányzásából indul, „amelynek friss, képekkel és érzésekkel teli részei ott lakoznak minden gyermek lelkében, és melyeket érdemes felszínre hozni értékesíteni, rendszerezni. A legszegényesebb térségek is lehetővé teszik hogy a gyermek legalább néhány alapvető földrajzi fogalmat elsajátítson. (Válsan, 1931).

Olyan tanulási eljárások felé történő nyitás szükséges, amely főként az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal élő diákok esetében támogatja a földrajz hétköznapi életben betöltött szerepe fontosságának a megértését. A célkitűzés a diákok közvetlen megismerés, a vizsgálódás, közvetlen földrajzi tények megértése iránti érdeklődésének a felkeltése, valamint egy egészséges és kiegyensúlyozott életforma biztosítása érdekében zajló környezetvédelem fontosságát.

A földrajz tanulmányozása, valahányszor lehetőség nyílik rá, ki kell lépjen az osztályterem falai közül, hiszen a bennünket körülvevő környezetet, a maga összetettségében könnyebb az őt érzékszerv segítségével észlelni. A tanulási zavaros diákok esetében hatékonyabb a természetközeli zajló tanulás, mert itt lehetősége van a környezettel, ennek alkotóelemeit közvetlenül, nem pedig mesterséges utnázások, helyettesítések által közvetlen kapcsolatba kerülni.

Minden diáknak olyan tantervhez való hozzáférést kell biztosítani, amely lehetőséget nyújt kognitív, szocioemocionális és alkalmazkodóképességük fejlődésére. Azt is figyelembe kell venni, hogy az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő gyermekeknek van néhány közös jellemzője: a kognitív tevékenység rugalmatlansága, ami a kreativitást is korlátok közé szorítja, reprodukív gondolkodás, az elemző és összegző folyamatok akadályozottak, szűkebb észlelési mező, gátlások az emlékezeti előhívásokban stb.

Minden gyerek egyedi, de a sajátos nevelést igénylő gyerek személyiségformálása nagymértékben függ attól, hogy mennyire becsületesen végezzük munkánkat. Nekik folyamatos segítségre, bátorításra, értékelésre, szeretetre van szükségük, de bátorítanunk kell őket, hogy amit cselekednek azt jól teszik.

Jelen tanterv az alábbi szerkezetet követi: bevezetés, általános kompetenciák, sajátos kompetenciák és osztályonkénti tanulási tevékenységek példái, tartalmak, módszertani javaslatok.

A Földrajz tantárgyának tanulmányozása hozzájárul az **általános kompetenciák** fejlesztéséhez.

A **Sajátos kompetenciák** egy adott tanév időtartama alatt alakulnak ki, általános kompetenciákból származtatottak és azok kialakulásának szakaszait jelölik.

A sajátos kompetenciákhoz **tanulási tevékenységek** társulnak, melyek a tanulók kompetenciáinak fejlesztése céljából kialakított oktatási tevékenységek szervezési módzatainak minősülnek.

A **Tanulási tartalmak** témakörök szerint vannak szervezve, és olyan alapismeret együttest és információs eszköztárt képeznek, amelyekkel a diákok kompetenciafejlesztését célozzák meg.

A túlterhelés elkerülése céljából, figyelembe vették a tartalmak mennyiségi eloszlását és az információk szigorú kiválasztását.

A **Módszertani javaslatok** segítik a tanárt a tanterv használatában, kompetenciafejlesztést célzó didaktikai tevékenységének a megszervezését.

Általános kompetenciák

- 1. Sajátos szaknyelv és eszköztár használata a földrajzi valóság bemutatására**
- 2. A földrajzi tér érzékelése és ábrázolása**
- 3. A földrajzi elemek összefüggése különböző földrajzi források megfigyelése/leírása, valamint más iskolai tárgykörökben szerzett információk alapján**
- 4. A földrajzi környezet iránti érdeklődés és felelősségtudat fejlesztése**

V. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. Sajátos szaknyelv és eszköztár használata a földrajzi valóság bemutatására

V. osztály
<p>1.1. Földrajzi kifejezések használata különböző kontextusokban, szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - földrajzi fogalmak és megnevezések helyes kiejtése; - hiányos szövegek kiegészítése a tanárok, a társak, és szülők által meghatározott megfelelő földrajzi kifejezésekkel; - földrajzi kifejezések vagy nevek csoportosítása meghatározott kritériumok szerint; - a földrajzi kifejezések összekapcsolása közvetlen vagy közvetett földrajzi elemek megfigyelésének segítségével (szárazföld/grafika/képek).
<p>1.2. A közvetlenül vagy közvetve megfigyelt elemek, jelenségek vagy folyamatok leírása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi elemek és jelenségek közvetlen és közvetett megfigyelése helyi környezetben vagy különböző médiákban (video animációk, dokumentumfilmek) és ezek leírása (saját szavakkal); - a földrajzi jelenségek lefolyásának egyszerű bemutatása képséma/kép készlet alapján; - földrajzi kifejezések behelyettesítésének gyakorlata földrajzi elemek és jelenségeket bemutató egyszerű rendszerekbe.

2. A földrajzi tér érzékelése és ábrázolása.

V. osztály
<p>2.1. Tájékozódási technikák használata terepen</p> <ul style="list-style-type: none"> - az adott földrajzi koordináták által meghatározott pontok/pályák felismerése, azonosítása térképen; - terepen/ térben azonosított elemek helyének meghatározása égtájak/földrajzi koordináták segítségével; - a megtett rövid útvonalak leírása támpontok, égtájak, egy adott algoritmus alapján; - a modern technológiák alapvető használata (navigációs rendszer - GPS).
<p>2.2. Egyszerű grafikus és térképi ábrázolások olvasása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű támpontok azonosítása a térképen (tájékozódás, cím, koordináták, lépték, jelmagyarázat); - elemek elhelyezkedésének azonosítása egyezményes jelek által;

V. osztály

- a földrajzi folyamatok sorrendjének meghatározása sémák/ rajzok alapján;
- a kölcsönös elhelyezés elvét követve az elemek helyének meghatározása.

3. A földrajzi elemek összefüggése különböző földrajzi források/megfigyelések/leírások, valamint más iskolai tárgykörökben szerzett információk alapján

V. osztály

3.1. Egyes elemek, jelenségek és földrajzi folyamatok leírása a matematika, a tudomány és a technológia fogalmai által

- a mérési egységek használata a térképen mért távolságok meghatározásában, a valóságban vagy empirikusan becsült távolságokban;
- az időegységek helyes használata;
- földrajzi információkat tartalmazó honlapok azonosítása;
- a megfigyelt természeti jelenségek és a mindennapi élet eseményei közötti összefüggések azonosítása;
- a Föld mozgása, az időegységek, a jelenségek sorozata és a naptári támpontok közötti kapcsolatok felismerése.

3.2 A földrajzi valóság természetes sokféleségének leírása korrelációk készítése más iskolai tantárgyakban szerzett információk által

- a földrajzi helyszínek (helység, régió, kontinens) közötti különbségek azonosítása a természeti sokféleség szempontjából;
- közvetett vagy közvetlen módon észlelt földrajzi elemek és jelenségek közötti kapcsolatok gyakorlása.

4. A földrajzi környezet iránti érdeklődés és felelősségtudat fejlesztése

V. osztály

4.1. A földrajzi tér és környezetvédelemre vonatkozó megoldások felismerése

- földrajzi elemek, jelenségek és folyamatok közvetlen és közvetett megfigyelése;
- környezetvédelmi lehetőségeinek azonosítása megfigyelt helyzetekben.

V. osztály**4.2. Az új kontextusokban/ valós élethelyzetekben szerzett ismeretek és készségek alkalmazása**

- a térbeli orientációs módszerek/technikák alkalmazása valós tevékenységben;
- feltételezett veszélyhelyzetekben betartandó viselkedési szabályok pontosítása;
- a természeti jelenségek és a személyes tevékenységek sorrendje közötti összefüggések bemutatása.

Tanulási tartalmak

Föld - Természetföldrajzi elemek

Tartalmi területek	V. osztály
A Föld - az Univerzum egyik bolygója	<ul style="list-style-type: none"> • Az Univerzum és a Naprendszer - általános jellemzők • Föld - a Naprendszer egyik bolygója (alak és méretek)
Föld - egy mozgó bolygó	<ul style="list-style-type: none"> • Földgömb és a térkép. Földrajzi koordináták • A Föld mozgása és következményei • A Földön való tájékozódás (természeti elemekkel, klasszikus és modern eszközökkel) • Gyakorlati alkalmazás: Időmérés (nap, hét, hónap, évszak, év, naptár)
Föld - egy átalakuló bolygó	<p>A Föld földrajzi körei</p> <p>Litoszféra - a közegeburak</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Föld belső szerkezete (csak összetétel) • Domborzat - kontinensek, óceáni medencék - jelentős kontinentális domborzati formák • Vulkánok és földrengések • Gyakorlati alkalmazás: A helyi láthatár domborzata. Viselkedési szabályok és védelmi intézkedések a közvetlen környezetben előfordulható természeti jelenségek és folyamatok esetén (földrengések, földcsuszamlások stb.) <p>Atmoszféra-légkör</p> <ul style="list-style-type: none"> • Általános jellemzők és fontossága • Időjárási jelenségek és elemek • Időjárás és éghajlat (meghatározás, mérsékelt-kontinentális éghajlati jellemzés) • Gyakorlati alkalmazás: figyelmeztetési módszerek, magatartási szabályok és óvintézkedések a közvetlen környezetben előforduló szélsőséges jelenségek esetén (jégeső, ónoseső, vihar, aszály, hó, hóvihár, tornádók stb.)

Tartalmi területek	V. osztály
	<p>Hidroszféra - vízburok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Általános jellemzők és fontossága • Világóceán - összetevők és helyszín • A kontinentális vizek • Gyakorlati alkalmazás: vízvédelmi intézkedések, viselkedési szabályok és védelmi intézkedések a közvetlen környezetben előforduló szélsőséges jelenségek esetén (áradás/ kiáramlások/árvizek stb.) <p>Bioszféra (élővilág) és talajok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Általános jellemzők és fontossága • Növények és állatok - földrajzi megoszlásuk • Talajok - az élet forrása • Gyakorlati alkalmazás: Növényvédelem, állatok védelme és talajápolás.
A Föld természeti területei	<ul style="list-style-type: none"> • A természeti tájegységek sokfélessége

*Megjegyzés: A tanulási tartalmakat a sajátos kompetenciák szemszögéből közelítjük meg. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képet nyújtanak az adott kompetenciák megszerzésének kontextusában. A gyakorlati alkalmazások közül elégséges egyet választani.

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. Sajátos szaknyelv és eszköztár használata a földrajzi valóság bemutatására

VI. osztály
<p>1.1. A földrajzi fogalmak értelmének önálló pontosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen vagy közvetett módon megfigyelt földrajzi elemek jellemzőinek saját szavakkal történő bemutatása; - társadalmi és gazdasági folyamatok, jelenségek megnevezése; - közvetlen vagy közvetett módon megfigyelt földrajzi folyamatok/jelenségek leírása.
<p>1.2. Szakkifejezések alkalmazása földrajzi elemek és jelenségek közti összefüggések leírására</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyi földrajzi elemek, folyamatok, jelenségek jellemzőinek megfogalmazása saját szavakkal; - egy földrajzi rendszer (régió, ország, város) saját szavakkal történő leírása; - hiányos szöveg kiegészítése megadott fogalmakkal.

2. A földrajzi környezet érzékelése és ábrázolása

VI. osztály
<p>2.1. Térképen való meghatározása a földrajzi elemeknek</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemek helyének meghatározása a földrajzi koordináták és az égtájak segítségével; - helymeghatározási gyakorlatok térképészeti és grafikus eszközök használatával; - térképhasználati gyakorlatok, földrajzi elemek meghatározása térképen különböző léptékekben.
<p>2.2. Földrajzi elemek, jelenségek, folyamatok térbeli és időbeli elhelyezése megadott szempontok szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - földrajzi elemek rendszerezése mennyiségi- (magasság, hossz, terület, népesség, távolság, stb.) vagy térbeli kritériumok szerinti; - területi jellemzők rendszerezése időbeli fejlődésük alapján.

3. A geo-földrajzi elemek összekapcsolása a különböző földrajzi források megfigyelései/ leírásai, valamint más iskolai tantárgyakból szerzett információk alapján

VI. osztály
<p>3.1. Az IKT és a GIS eszközökkel, valamint a matematikai és természettudományos ismeretek segítségével szerzett földrajzi információk használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző számítástechnikai alkalmazások használata a földrajzi elemek, jelenségek és folyamatok jellemzésére; - egyszerű aritmetikai számítások végzése adott képletekkel; - információk, elemek, jelenségek és földrajzi folyamatok rendszerezése megadott tudományos vagy egyéni szempontok szerint.
<p>3.2. A természeti, társadalmi és kulturális sokszínűség interdiszciplináris bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társadalmi és kulturális sokszínűség adatainak bemutatása a multimédiás ismeretek, valamint a történelem és állampolgári nevelés órákon szerzett ismeretek alapján; - az emberi társadalom fejlődését befolyásoló földrajzi környezet elemei közti kapcsolatok meghatározása.

4. A földrajzi környezet iránti érdeklődés és felelősségtudat fejlesztése

VI. osztály
<p>4.1. Földrajzi elemek, jelenségek és folyamatok jellemzése adott algoritmus szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy földrajzi elem leírása megadott algoritmus szerint; - jelenségek és folyamatok bemutatása megadott algoritmus szerint; - lehetséges környezeti változások azonosítása gazdasági mutatók megvalósítása alapján.
<p>4.2. Környezeti elemek, jelenségek és folyamatok összehasonlítása földrajzi sajátosságok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - direkt vagy vizuális anyagok által megfigyelt környezeti elemek mennyiségi összehasonlítása; - jelenségek és folyamatok közti megnyilvánulási azonosságok/különbségek meghatározása.

Tartalmak

A Föld- Népeességföldrajzi elemek. Európa

Tartalmi területek	VI. osztály
A világ megismerése amelyben élünk	<ul style="list-style-type: none"> • A Föld megismerése a nagy földrajzi felfedezésektől napjainkig • A kontinensek és országok térképészeti ábrázolása. A világ politikai térképe.
Az antroposzféra - az ember és emberi tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> • A Föld népeessége: a népeesség számbeli alakulása, földrajzi elterjedése, sokszínűsége, vándorlások; • Emberi települések: típusok és területi különbségek; • Természeti erőforrások és ezek hasznosítása; • Gazdasági tevékenységek a Földön: mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások (általános jellemzők); • Az emberi tevékenységek hatása az életminőségre és a környezetre; • Gyakorlati alkalmazások: Érdeklődési körök alapján kialakított útvonalak. Turisztikai régiók.
Európa földrajza	<ul style="list-style-type: none"> • A természeti környezet, az ember lakhatóságát lehetővé tevő tényező: <ul style="list-style-type: none"> -Európa földrajzi fekvése. A kontinens partvonalai: öblök, szigetek, félszigetek és szorosok; -Európa felszínének általános jellemzői. Meghatározó felszínformák; -Európa vízrajza; -Európa éghajlata és élővilága. • Emberek és helyek: <ul style="list-style-type: none"> - Európa politikai térképe – államok és régiók - A népeesség földrajzi eloszlása. Sokszínű népeesség (etnikai, nyelvi és vallási sokféleség); -Európa nagyvárosai. • A természeti erőforrások és gazdasági tevékenységek (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások);

Tartalmai területek	VI. osztály
	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="639 266 911 300">• Az Európai Unió <li data-bbox="639 327 1294 416">• Egyes európai országok földrajzi jellemzése (választható)
Napjaink Európája	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="639 439 1018 472">• Életminőség Európában

*Megjegyzés: A tanulási tartalmakat a sajátos kompetenciák szemszögéből közelítjük meg. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képet nyújtanak az adott kompetenciák megszerzésének kontextusában. A gyakorlati alkalmazások közül elégséges egyet választani.

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. Sajátos szaknyelv és eszköztár használata a földrajzi valóság bemutatására

VII. osztály
<p>1.1. A földrajzi alapfogalmak saját szavakkal történő értelmezése különböző szövegösszefüggésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi fogalmak és elnevezések felismerése/megnevezése különböző szövegekben, földrajzi és térképtani forrásokban; - a földrajzi valóság megfogalmazása/megmagyarázása megfelelő szakkifejezésekkel; - egyszerű, összefüggő, helyes egyszerű kijelentések alkotása (megfigyelt földrajzi jelenségek és tények alapján) a különböző forrásokból származó fogalmak és elnevezések felhasználásával (irodalmi szövegek, földrajzi olvasmányok, sajtó és internet); - a hallott és olvasott tulajdonnevek helyes használata; - helyzetleírás különböző álló és mozgóképek alapján.
<p>1.2. Földrajzi elemek jellemzése szakkifejezésekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - az elemek jellegzetességeinek saját szavakkal történő megmagyarázása közvetett vagy közvetlen megfigyelés alapján, hiányos szöveg kiegészítése a megfelelő pontos földrajzi kifejezésekkel; - földrajzi elemek, jelenségek és folyamatok leírása/bemutatása/ jellemzése (pl. évszakok, egyes vidékekre jellemző növény és állatvilág); - különböző földrajzi elemek, jelenségek és folyamatok térbeli, időbeli, okozati és funkcionális kapcsolatának felismerése és megmagyarázása (pl. az égővek elhelyezkedése a féltekéken, az éghajlat-növényzet-állatvilág kapcsolata, emberiség elterjedése).

2.A földrajzi tér érzékelése és ábrázolása

VII. osztály
<p>2.1. A földrajzi elemek térképészeti beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes elemek helyének meghatározása a kardinális pontok, a koordináta rendszer és más viszonyítási pontok segítségével (egyezményes jelek); - földrajzi elemek helyes beazonosítása különböző léptékű térképeken; - földrajzi tér bemutatása sablonok és szimbólumok segítségével;

VII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - hiányos rajzok kiegészítése/felidézése adott példa alapján; - az elemek és jelenségek egyes jellemzőinek/következményeinek a felismerése földrajzi elhelyezkedésük alapján.
<p>2.2 A földrajzi jelenségek és folyamatok értelmezése térképészeti elemek alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző elemek és területek helyes meghatározása a térképen, egyezményes jelek használatával; - egyszerű vázlatrajzok készítése egyezményes jelek használatával; - tematikus térképolvasás (egy adott elem); - földrajzi elemek térképen való olvasása/azonosítása (határok, térségek, égövek, növényzet, altalajkincsek, gazdasági tevékenységek, kommunikációs csatornák stb.); - az elemek és az egyezményes jelek kapcsolatának saját szavakkal való értelmezése.

3. A környezeti elemek összekapcsolása a különböző földrajzi források megfigyelései és leírásai alapján, valamint más iskolai tantárgyakból szerzett információkkal

VII. osztály
<p>3.1. A földrajzi környezet elemeinek megfigyelése, felismerése és leírása különböző földrajzi források kutatásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi környezet egyes elemeinek irányított/szabad megfigyelése; - földrajzi elemek jellemzőinek azonosítása/leírása; - a közvetlen környezetben megfigyelhető földrajzi változások azonosítása (növényvilág fejlődése).
<p>3.2. A földrajzi valóság sokoldalúságának magyarázata természeti, emberi, kulturális és nyelvi szempontból</p> <ul style="list-style-type: none"> - a természeti, emberi, kulturális, nyelvészeti sokoldalúságra vonatkozó információk szóbeli bemutatása, más tantárgyakból és különböző forrásokból szerzett információk felhasználásával (média, internet); - különböző rajzok és képek alapján felismert földrajzi jellemvonások bemutatása; - néhány jellegzetes kulturális és civilizációs elemek kiemelése.

4. A földrajzi környezet iránti érdeklődés és felelősségtudat fejlesztése**VII. osztály****4.1. Földrajzi környezet elemeinek felismerése**

- a földrajzi környezet összetevőinek és ezek kapcsolatainak megfigyelése/felismerése
- az ember és környezet kapcsolatának leírása
- földrajzi környezet problémáinak felismerése (a környezet rombolása/szennyezése)

4.2. Földrajzi környezet védelmére vonatkozó megoldások fenntarthatóságának magyarázata

- véleménynyilvánítás a környezetvédelem fontosságáról;
- környezetvédelmi módszerek/megoldások azonosítása;
- természeti és társadalmi átalakulások felismerése (táj átalakulása, területek rendeltetésének változása);
- környezetvédelmet szolgáló viselkedésbeli példák bemutatása.

Tanulási tartalmak

Európán kívüli kontinensek földrajza

Tartalmi területek	VII. osztály
Ázsia	Földrajzi jellemzése <ul style="list-style-type: none"> • Földrajzi fekvés • Domborzat - általános jellemzői, nagy hegyvonulatok. A Himalája- hegység • Éghajlat, növényzet, állatvilág • Vízhálózat- általános jellemzői. Folyók és tavak • Politikai térkép és népességtömörülés • Altalajkincsek. Gazdasági tevékenységek
Afrika	Földrajzi jellemzése <ul style="list-style-type: none"> • Földrajzi fekvés • Domborzat - általános jellemzői • Éghajlat, vízhálózat, növényzet, állatvilág - általános jellemzői • Politikai térkép és a nagy városok • Altalajkincsek. Gazdasági tevékenységek
Amerika. Észak-Amerika. Dél-Amerika.	Észak-Amerika <ul style="list-style-type: none"> • Földrajzi fekvése és partvonala • Domborzat – általános jellemzői • Vízhálózat, éghajlat, növényzet és állatvilág - általános jellemzői • Politikai térkép és a nagy városok • Gazdasági fejlődés Dél-Amerika <ul style="list-style-type: none"> • Földrajzi fekvés és partvonala • Domborzat – általános jellemzői • Vízhálózat, éghajlat, növényzet és állatvilág - általános jellemzői • Népesség. Dél Amerika államai • Gazdasági fejlődés

Tartalmi területek	VII. osztály
Ausztrália és Óceánia. Antarktisz	Ausztrália és Óceánia – földrajzi jellemzői <ul style="list-style-type: none"> • Ausztrália – általános földrajzi jellemzői (elhelyezkedés, domborzat, éghajlat, vizek, növényzet, állatvilág, népesség, gazdaság) • Óceánia – földrajzi sajátosságai (éghajlat, népesség, mezőgazdaság, turizmus) Antarktisz – földrajzi identitás elemei
Földrajzi környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> • Közvetlen környezet összetevői és ezek kapcsolata • Környezetromlás, a modern világ problémája

*Megjegyzés: A tanulási tartalmakat a sajátos kompetenciák szemszögéből közelítjük meg. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képet nyújtanak az adott kompetenciák megszerzésének kontextusában. A gyakorlati alkalmazások közül elégséges egyet választani.

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. Sajátos szaknyelv és eszköztár használata a földrajzi valóság bemutatására

VIII. osztály
<p>1.1. Az adott nyelv használata a földrajzi elemek és jelenségek magyarázatában</p> <ul style="list-style-type: none"> - földrajzi nyelv használata adott elem/jelenség magyarázata esetén, térképen, szövegben; - közvetlen vagy közvetett megfigyeléseken alapuló szakkifejezések alkalmazása a földrajzi jelenségek/folyamatok magyarázatánál; - szakkifejezések használata a természeti környezet és az emberi tevékenységek kapcsolatának megmagyarázásában.
<p>1.2. A földrajzi információk bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy földrajzi területi egység jellemzése, adott terv szerint; - a földrajzi terület jellemzőinek kiemelése (pl. magasságok, specifikus éghajlat, szénsavas vizek, egyedi növény- és állatvilág jelenléte) ; - szövegek elolvasása, dokumentumfilm megnézése, prezentáció utáni következtetések levonása.

2. A földrajzi tér érzékelése és ábrázolása

VIII. osztály
<p>2.1. Földrajzi jellemzők ábrázolása térképészeti anyagon</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi térelemek helyes elhelyezése; - egyezményes jelek használatával történő ábrázolása/ elhelyezése az elemeknek egy (fizikai, politikai) térképen; - egyezményes jelekkel történő vaktérkép rajzolása, a földrajzi jellemzők beazonosítása; - geo-specifikus modellek készítése (makett, kollázs).
<p>2.2. A földrajzi jelenségek és folyamatok magyarázata grafikai és térképészeti ábrázolással</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi folyamatok, a természeti és emberi jelenségek közötti kölcsönös kapcsolatok összekapcsolása/létrehozása; - a helyi látóhatáron lévő folyamatok azonosítása térképészeti anyagok segítségével.

3. A geo-földrajzi elemek összekapcsolása a különböző földrajzi források megfigyelései/ leírásai, valamint más iskolai tantárgyakból szerzett információk alapján

VIII. osztály
<p>3.1. Elemek, jelenségek és földrajzi folyamatok magyarázata a közvetlenül vagy közvetve megfigyelt valóságból</p> <ul style="list-style-type: none"> - információk azonosítása különböző földrajzi források felhasználásával; - egyes elemek, jelenségek és földrajzi folyamatok sajátosságainak azonosítása különböző szövegekből, képekből, prezentációkból kiindulva; - különböző földrajzi erőforrások felhasználásával történő szóbeli jellemzése egy tájegységnek, városnak/falunak adott modell szerint.
<p>3.2. A földrajzi valóság természetes, emberi és kulturális sokféleségének bemutatása a többi iskolai tantárgyból szerzett információkkal való megfeleltetéssel</p> <ul style="list-style-type: none"> - az emberi és kulturális sokszínűség megmagyarázása, mint a történelmi evolúció eredménye; - vélemények nyilvánítása egyes természeti elemek földrajzi sajátosságáról más tantárgyakból származó információk felhasználásával; - a természeti sokszínűség érvelése, a földrajz, a biológia, a fizika és kémia területein szerzett információk közötti összefüggésekkel.
<p>3.3. A helyi és nemzeti örökség fontosságának magyarázata az európai és világi összefüggésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyi/nemzeti örökség hasznosításának bemutatási módjai; - a helyi/nemzeti kulturális örökség fontosságának magyarázata; - az antropikus tényező szerepének magyarázata a helyi/nemzeti örökség megőrzésében.

4. A földrajzi környezet iránti érdeklődés és felelősségtudat fejlesztése

VIII. osztály
<p>4.1. Földrajzi elemek, jelenségek és folyamatok magyarázata a helyi vagy távoli horizonton a fenntartható fejlődés összefüggésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a földrajzi környezet megfigyelése a helyi, közeli vagy távoli horizontból;

VIII. osztály

- az ember és a környezet közötti kapcsolatok leírása;
- a negatív emberi cselekvések azonosítása a földrajzi környezetben, és azok hatásai.

4.2. Olyan megoldások azonosítása, amelyek a fenntartható fejlődés szempontjából védik a földrajzi környezetet helyi vagy távoli horizonton

- a földrajzi környezet jellemzőinek megőrzésére szolgáló megoldások azonosítása;
- környezeti egyensúly biztosításához szükséges magatartási szabályok

megmagyarázása;

- természeti és társadalmi-gazdasági változások azonosítása, (tájkép átalakítása, földhasználat rendeltetésének a megváltoztatása) terület/településtervezési/szervezési megoldások.

Tartalmak

Románia földrajza

Tartalmi területek	VIII. osztály
Földrajzi helyzet	<ul style="list-style-type: none"> • Földrajzi fekvés. A szomszédos államok • Románia - kárpáti, dunai, tengeri és Közép-európai ország
Románia domborzata	<ul style="list-style-type: none"> • A domborzat általános jellemzői • Románia Nagydomborzati formái: <ul style="list-style-type: none"> - A Kárpátok és az Erdélyi- medence dombsága - Szubkarpátok -Géta- hátság és Mehádiai-fennsík - Moldvai-hátság és Dobrudzsai-fennsík - Nyugati- alföld és dombság - Román-alföld - Duna-delta és a Fekete-tenger kontinentális talapzata • Gyakorlati alkalmazások: <ul style="list-style-type: none"> - A szülőhely/megye domborzata - A helyspecifikus jelenségek, kockázati tényezők (földcsuszamlások, aszályok/árvizek, áradások stb.) és a megelőző/fenntartó/csökkentő intézkedések kialakítása <ul style="list-style-type: none"> - Földrengések Romániában. Magatartási szabályok bemutatása földrengés esetén
Éghajlat, vizek, növényzet, állatvilág és a talajok	<ul style="list-style-type: none"> • Az éghajlat <ul style="list-style-type: none"> - Meghatározó tényezők - Az éghajlati elemek - Regionális éghajlati sajátosságok (szintek és éghajlati hatások) • Vizek <ul style="list-style-type: none"> - A Duna - A belső folyók - Tavak és felszín alatti vizek - A Fekete-tenger • Növényzet, állatvilág és a talajok • Gyakorlati alkalmazások:

Tartalmi területek	VIII. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Magatartási szabályok klimatikus, hidrográfiai, biogeográfiai vészhelyzetek esetén - a természet megfigyelése /a földrajzi elemek leírása a helyi tájakon (éghajlati szintek, vizek, növényzet, állatvilág, talaj)
Népesség, emberi települések és közigazgatási-területi szervezés	<p>Népesség - demográfiai elemek és struktúrák</p> <p>Emberi települések</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vidéki települések - Evolúció és területi differenciálás - Városi települések - evolúció és a jelenlegi jellemzők - Bukarest földrajzi jellemzése - Közigazgatási-területi szervezés <p>Gyakorlati alkalmazások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - városok jellemzése (saját választás szerint)
Gazdasági tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> • Mezőgazdaság <ul style="list-style-type: none"> - Növénytermesztés és állattenyésztés - A mezőgazdasági termékek értékesítése - hagyomány és modernizálás • A természeti erőforrások és az ipar <ul style="list-style-type: none"> - Természeti erőforrások és azok értékesítése - Iparágak • Szolgáltatások <ul style="list-style-type: none"> - Közlekedés és távközlés - A kereskedelem - Idegenforgalom - potenciális és gazdasági lehetőség hasznosítása • Gyakorlati alkalmazások: <ul style="list-style-type: none"> - Gazdasági tevékenységek a településen/megyében - A megye turisztikai potenciálja
Földrajzi térségek és regionális fejlesztés	<ul style="list-style-type: none"> • Földrajzi területek természetes alapokon • Gyakorlati alkalmazások: <ul style="list-style-type: none"> - Egy régió földrajzi jellemzése (saját választása szerint)
A környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> • A romániai környezet minősége • Természetes és társadalmi-gazdasági átalakulások

Tartalmi területek	VIII. osztály
Románia Európában és a világban	<ul style="list-style-type: none"> • Románia természeti és kulturális értékei • Románia az ENSZ, a NATO és az EU tagjaként

*Megjegyzés: A tanulási tartalmakat a sajátos kompetenciák szemszögéből közelítjük meg. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képet nyújtanak az adott kompetenciák megszerzésének kontextusában. A gyakorlati alkalmazások közül elégséges egyet választani.

Módszertani javaslatok

A jelenlegi tanterv olyan kompetenciákat, értékeket és szemléleteket próbál alakítani, amelyek összekapcsolják a tanulási tartalmakat és a hatékony gyakorlatot.

A tanári tevékenység nem egy recept vagy egy sablon szerint valósul meg. A nevelési folyamat, főleg az enyhén és mérsékeltén értelmi fogyatékkal rendelkező gyerekek számára nyitott és újszerű kell legyen. Hangsúlyt kell fektetni a differenciált oktatásra, ami feltételezi a tanítási folyamat átalakítását; az oktatás személyre szabott tervet kell kövessen és igazódnia kell a gyerekek szellemi fejlettségéhez.

Az általános és sajátos kompetenciák kialakítása érdekében fontos, hogy a tanár olyan tanulási tevékenységeket végezzen, amelyeknek céljai:

- oktatási környezet megteremtése (az osztály, mint tanulóközösség, érzelmi klíma, ösztönző természetes környezet, amely megfelel a gyermekek veleszületett kíváncsiságának);

- hatékony tanítási, tanulási és értékelési stratégiák, módszerek és technikák használata (pl. földrajzi játékok, gyakorlati tevékenységek, modellezés, a földrajzi környezet közvetlen feltárása stb.);

- a térkép gyakori használata (a földrajz tanulmányozásához elengedhetetlen), amely ösztönzi az enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését, kíváncsiságát;

- a tanulási tartalmak inter- és transzdiszciplináris megközelítése;

- csapatmunka gyakorlása, együttműködés a feladatok elvégzésében;

- az IKT-eszközök használata a tanításban (a Speciális Iskola portálja, egyéb oktatási szoftverek, CD-k az új tankönyvekhez az általános iskolákban), az információkhoz való hozzáférés, a vizuális memória fejlesztése a földrajzi jelenségek és folyamatok megértése céljából;

- kommunikációs készség fejlesztése különböző helyzetekben;

- kapcsolati készségek fejlesztése csoporton belül;

- az egyéni felelősségtudat fejlesztése;

- tematikus projektek/poszterek készítése a könnyű tanulás érdekében;

- kedvező viselkedési formák kialakítása és fejlesztése a környezet védelme és megőrzése érdekében;

A tanulók nem csak azt tanulják meg, amit olvasnak, amit meghallanak vagy megfigyelnek, hanem azt is, amit cselekszenek, vagyis saját cselekvéseiket. ("learning by doing"). Az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos diákoknak olyan tanárookra van

szükségük, akik megértik tanulási módjukat, irányítják őket, hogy leküzdjék tanulási nehézségeiket, elősegítik fejlődésüket, akik képesek alkalmazkodni az ők ritmusukhoz. A válaszok értékbecslése és elismerése pozitív pszichés állapotot teremtenek a tanulók számára, motiválja, serkenti őket a jövőbeli oktatási eljárásokban.

Az értékelés a tanulási folyamat elengedhetetlen összetevője. A kompetencia-központú didaktikus szemlélet kontextusában a folyamatos, formatív értékelés elsődleges helyet foglal el. Mind a hagyományos, mind a kiegészítő értékelési formák és eszközök (projekt, önértékelés, a hallgatói tevékenység és viselkedés rendszeres megfigyelése, gyakorlati tevékenységek) használhatóak.

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2007), *Sinteze de psihopedagogie specială (Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice)*, Editura Polirom, Iași (ediția a II-a);
2. Ilinca, N., Mândruț, O., (2006), (coord.), *Elemente de didactică aplicată a geografiei*, Editura CD Press, București;
3. Mândruț, O., (2010), *Competențele în învățarea geografiei (Ghid metodologic pentru aplicarea curriculumului de geografie din învățământul preuniversitar)*, Editura Corint, București;
4. *** (2017), Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a*, (Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017), București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Aurora LEFTER, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	Inspectoratul Școlar Județean Vrancea
Turturică Nicoleta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani
Negru Lucian-Radu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Mihălceni

Fordították:

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Fazakas Iuliana	Școala Gimnazială Specială Mun. Sfântu-Gheorghe
Kovács Zsolt	Școala Gimnazială Specială Mun. Sfântu-Gheorghe

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanternv a

VALLÁS

tantárgy részére

V-VIII. osztályok

REFORMÁTUS FELEKEZET

a könnyű és fokozott értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A református vallás tanterv a speciális iskola V-VIII. osztályosainak tantervi ajánlata. A tantervet a _____ / _____-os minisztériumi rendelettel hagyták jóvá. A Kerettanterv az *“Ember és társadalom”* műveltségi területen belül egy tanév során heti egy órát biztosít a tantárgy számára. A *Vallás* tantárgy tantervének kidolgozása egy új kompetenciaközpontú curriculáris tervezési modell szerint történt. Felépítése hozzájárul az általános iskolás diák képzési profiljának kialakításához, meghatározza a diákkal szembeni elvárásokat az általános iskola végén az 1/2011-es Nemzeti Oktatási Törvény alapján, figyelembe véve az utólagos kiegészítéseket, fejlesztési követelményeket.

A *Vallás* tanterv felépítése a következő elemeket tartalmazza:

- Alapkompetenciák (általános kompetenciák)
- Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok

A **kompetenciák** strukturált ismeret-, készség- és attitűd egységek, melyeket a tanulás útján lehet fejleszteni, s amelyek lehetővé teszik egy szakterületen belül megnyilvánuló különböző helyzetek általános vagy specifikus problémáinak a megoldását.

Alapkompetenciák a szociális kompetencia részrendszerei, amelyek a valláserkölcsi viselkedést, az együttműködést, illetve a mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolását fogalmazzák meg.

A **specifikus kompetenciák** az általános kompetenciákból származnak, ezek elsajátításának szakaszait képviselik, és egy tanítási év alatt alakíthatók ki. A tanuló fejlettségi szintjéhez igazítottak, szerepük van a teljesítmény mérésében, és kiindulópontként szolgálhatnak a további tanulási tevékenységek megtervezéséhez. A specifikus kompetenciák kialakításához a tanterv tájékoztatósi céllal, különböző **tanulási tevékenységeket** ajánl azért, hogy segítséget nyújtson a pedagógusok tervezési munkájához. Ezek hasznosítják a formális, nonformális és informális tanulást. A tanulási tevékenységek a tanulói aktivitást hangsúlyozzák. A tanárnak jogában áll módosítani, kiegészíteni vagy helyettesíteni a tanulási tevékenységeket, a tanulók speciális igényeihez igazítottan.

A **tanulási tartalmak** az ismereteknek egy olyan leltárát képezik, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a specifikus kompetenciák kialakításához és fejlesztéséhez, s amelyek az oktatási és nevelési cél elérése érdekében a tanítási foratókönyv alapját képezik. Az osztály szintjén a tantervek három területen kifejtett tantervi javaslatokat képeznek: a keresztyén tanítás terén, a gyakorlati keresztyén erkölcs terén, illetve a közösségi életre vonatkozóan. A tartalmak elősegítik a specifikus kompetenciák kialakítását és fejlesztését, valamint a tanulási helyzetek kreatív, rugalmas felépítését a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően.

A **módszertani javaslatok** biztosítják a tanterv új elemeinek tisztázását, olyan tanulási stratégiákat ajánlanak, amelyek a tanítási tevékenység tervezésének támpontjai lehetnek, ugyanakkor magukba foglalják a folyamatos értékelés elemeit is. Ugyanakkor a módszertani javaslatok utalnak sokféle tanulási környezetre és a tanulási tevékenység egyénített módzataira (utalva a különleges tanulási igényekre, a különböző közösségek jellegzetességeire, a speciális tanulási szükségletekre alkalmazottan stb.) Jelen tanterv arra törekszik, hogy a *vallás* tanításának egy összefüggő keretet biztosíthasson azon felekezetek számára, amelyek saját vallásukat taníthatják Romániában. Valamennyi felekezetre vonatkozóan tartalmaz közös elemeket: az alapkompetenciák jegyzékét, a specifikus kompetenciák egy részét, példákat tanítási tevékenységekre, általános módszertani javaslatokat stb. A specifikus kompetenciák jegyzékét és a tanítási tartalmakat a felekezetek maguk dolgozzák ki, mely lehetővé teszi számukra a lényeges és sajátos témák érintését.

Általános kompetenciák

- 1. A vallás sajátos fogalmainak helyes használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival**
- 2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés megnyilvánulása a személyes és a közösségi életben**
- 3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával**

V. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. A vallás sajátos fogalmainak helyes használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival

<p>V. osztály</p> <p>1.1. A vallásos jelentőségű, különböző élethelyzetekkel kapcsolatos vélemények értékelése - párbeszédalkotása különböző témákról: <i>Isten jelentősége az ember életében, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága</i> - reprezentatív tartalmú képek elemzése - szemléltető didaktikai játékok, melyek a gyermekek vallási szempontból fontos tapasztalataira épülnek</p> <p>1.2. A keresztyén ember legfontosabb felebaráti kötelességeinek felismerése a bibliai szereplők példázatos viselkedése révén - személyes vagy mások jócselekedeteinek elmondása - szerepjátékok - gyakorlatok a hálaadás módjainak elemzésére</p> <p>1.3. Keresztyén erkölcsi szabályok megfogalmazása különböző élethelyzetekhez kapcsolódóan - Tanári irányítással megfelelő viselkedési szabályok megfogalmazása kis csoportokban/az osztály szintjén különböző körülményekre, helyzetekre (iskola, család, templom, utca, természet stb.) - Véleménynyilvánítás, értékítélet különböző helyzetekben, mint például az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése - párbeszédalkotása a viselkedési szabályokról, az istentiszteleten való részvétel kapcsán</p>
--

2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés megnyilvánulása a személyes és a közösségi életben

<p>V. osztály</p> <p>2.1. Különböző, a csoportidentitást fejlesztő szerepek gyakorlása - aktív részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, a közösség és a gyülekezet más tagjaival stb. együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek) - értékelő/önértékelő játékok: „<i>Helyem a csoportban</i>” (alapszintű önértékelés és feedback) - szerepjátékok: <i>Értékek az ember életében</i></p> <p>2.2. A társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusainak megértése és értékelése vallás erkölcsi nézőpontból, a különböző élethelyzetek tapasztalatai alapján - a jókivánság, a bátorítás, a biztató, gesztusok gyakorlása - különböző témájú beszélgetésben való aktív részvétel: „<i>Hogyan fizethetek a rosszért jóval?</i>”, „<i>Mit tanulhatok a társaimtól, és ők mit tanulhatnak tőlem?</i>” - párbeszédalkotása képek, illusztrációk alapján a csoporton belüli kapcsolatokról és magatartásokról</p>
--

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

V. osztály

3.1. A vallásos események jelentőségének felismerése az egyén és a közösség életében

- a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések/vélemények/álláspontok megfogalmazása
- imádságok, énekek stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával
- dramatikus jelenetek/előadások előkészítése osztálybéli és templomi ünnepélyekre

3.2. A vallásos ünnepek és események fontosságának tudatosítása az egyén és a közösség életében

- a gyerekek és családjaik életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek elemzése (fényképek és fotóalbumok, képek a közéletből stb.)
- a különböző vallásos ünnepek jellegzetes eseményeinek dramatizálása (*Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele* stb.)
- részvétel az iskolai ünnepélyeken

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
Mindenkor Istennel	<i>Mózes története</i>
	1. Mózes születése
	2. Mózes vétke és menekülése
	3. Mózes elhívása
Isten gondviselésében	4. Mózes és Áron a fáraó előtt
	5. A 10 csapás
	6. A pusztai vándorlás
	7. Isten fia megszületett
Isten szól hozzánk – bibliai történetek	<i>Jézus példázatai</i>
	8. A tékozló fiú példázata
	9. Az irgalmas samaritánus példázata
	10. A magvető példázata
	11. A tálumok példázata
	12. A drágagyöngy példázata
	13. A kősziklára épített ház példázata
	14. Jézus mennybemenetele

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	V. osztály
Bibliai szövegek	1. 2 Móz 2,1-10 2. 2 Móz 2,11-15 3. 3 Móz 3,1-10 4. 5 Móz.5,1-6

	<p>5. 2 Mózes 7-11 6. 2 Móz 16-17 7. Luk. 2,4-20</p> <p>8. Luk. 15,11-32 9. Luk. 10,25-37 10. Máté 13,1-8 11. Máté 25,14-30 12. Máté 13,45-46 13. Máté 7,25-27 14. Luk. 24,50-53</p>
Aranymondások	<p>1. 2Móz.2,10b: „A vízből húztam ki.” 2. 2Móz 2,15: „Mózes elmenekült a fáraó elől”. 3. 2Móz3,6: „Én vagyok atyádnak Istene.” 4. 2Móz 6,7: „Én az Úr vagyok a ti Istenetek, aki megszabadítalak benneteket.” 5. 2Móz7,5: „Majd megtudják az egyiptomiak, hogy én vagyok az Úr”. 6. 2Móz7,3: „Sok jelet és csodát teszek Egyiptom földjén.” 7. Luk2,11:„Üdvözítő született ma nektek, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.”</p> <p>1. Luk15,32: ”A te testvéred meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott.” 2. Luk10,27: „Szeresd...felebarátodat, mint magadat!” 3. Máté 13,23: „A jó földbe esett mag pedig az, aki hallja és érti az igét.” 4. Máté25,29: „Mert mindenkinek, akinek van adatik, ...akinek nincs, még az is elvétetik amije van.” 5. Máté,13,46: „Hasonló a mennyek országa a drágagyöngyhöz” 6. Máté 7,25: „Aki hallja tőlem ezeket a beszédeket és cselekszi azokat, hasonló a bölcshez, aki a kősziklára építette a házát.” 7. Luk,24,50: „Felemelte a kezét és megáldotta őket.”</p>
Imádságok	Reggeli és esti imák
Énekek	<p>Jertek dicsérjük együtt Emeld fel a kezed és áldjad Őt Szeress, szeress úgy, ahogy Isten téged szeret stb. Kimegy a magvető A bolond homokra építi</p>

VI. osztály

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. A vallás sajátos fogalmainak helyes használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival

<p>VI. osztály</p> <p>1.1. A különböző élethelyzetekkel kapcsolatban kialakított vallásos tartalmú vélemények/álláspontok közti különbségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd és történetek alkotása játékok, szemléltetők, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyedi, az ember Istennel való kapcsolatának jelentősége megszentelt életű emberek - gyakorlatok a szentírási szövegrészek kikeresésére - gyakorlatok a szentírás fontosabb részeinek felismerésére <p>1.2. A keresztyén ember legfontosabb feladatainak megfogalmazása a bibliai szereplők példázatos viselkedéséből kiindulva</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai szövegrészek olvasása - esettanulmányok készítése adott tematika alapján - szituációs játék: párbeszéd alkotása az emberek Istennel való kommunikációjának formáiról, a bírák korában - szituációs játék: párbeszéd alkotása az emberek Istennel való kommunikációjának formáiról adott helyzetekhez igazítottan, pl. <i>Mit mondana Istennek Gedeon, Józsué?</i> - képek, illusztrációk elemzése adott tematika mentén, pl. <i>„Hogyan tehetem jobbá a világot?”</i> <p>1.3. A keresztyén erkölcsi viselkedési szabályok alkalmazásának értékelése a különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - mindennapos élethelyzetekhez kapcsolódó helyes értékítéletek/viselkedési normák érvényesítése, pl. az osztály rendszabályzatának elkészítésében vagy a <i>„A szeretet alapelvei a mi közösségünkben”</i> című plakát megtervezésében - szerepjáték: <i>„Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?”</i>, <i>„Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?”</i> - párbeszéd alkotása az ember törvények / Isten parancsolatai elleni lázadás okairól és következményeiről
--

2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés megnyilvánulása a személyes és a közösségi életben

<p>VI. osztály</p> <p>2.1. Kapcsolati viselkedések és magatartások értékelése a csoportkohézió erősítésének céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira - didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére - a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés <p>2.2. Bizonyos típusú társadalmi kapcsolatok és attitűdök elemzése vallás erkölcsi nézőpontból, konkrét élethelyzetekből kiindulva</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján - az asszertív és a bátorító kommunikáció gyakorlása - játékok bátorító, biztató gesztusok gyakorlására

- szabályok alkotása az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

VI. osztály

3.1. A közösség vallásos eseményeibe való személyes bekapcsolódás lehetőségeinek felismerése

- egyházi énekek és imádságok megtanulása
- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása
- iskolai és templomi szereplések előkészítése

3.2. A vallási ünnepek és események jelentőségének felismerése a hit fejlődésében

- irányított beszélgetés a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében
- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése
- a közösség ünnepein való részvétel

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
Isten gondviselésében	<p><i>A honfoglalás és a bírák kora</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Józsué és a honfoglalás 2. Gedeon története 3. Sámson története 4. Ruth története 5. Sámuel születése 6. Sámuel elhívása 7. A Messiás születése
Ünnepeljünk együtt!	<p><i>Jézus tanítványai</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Máté elhívása 2. Péter apostol 3. Zákeus története 4. István vértanúsága 5. Pál megtérése 6. Júdás árulása 7. Péter tagadása

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	VI. osztály
Bibliai szövegek	<p>1. Józs.6,15-20 2. Ged. 7,1-8 3. Bír. 16,22-30 4. Ruth 1,6-19a 5. 1 Sám 1,9-20 6. 1Sám3,1-14 7. Máté1,18-25</p> <p>1. Máté 9,9-13 2. Máté 16,13-17 3. Luk19,1-10 4. Ap.Csel.7,54-60 5. Ap. Csel.9,1-9 6. Luk 22,47-51 7. Luk.22,54-62</p>
Aranymondások	<p>1. Józs.6,16: „Kiáltsatok, mert nektek adja az Úr a várost!” 2. Ged. 7,18: „Az Úrért és Gedeonért!” 3. Bír.16,28 „Adj nekem erőt, csak még most az egyszer Istenem !” 4. Ruth1,19: „Néped az én népe, Istened az én Istenem.” 5. 1Sám1,20: „Az Úrtól kértem őt.” 6. 1Sám3,9: „Szólj Uram, mert hallja a te szolgád !” 7. Máté1,21Fiút fog szülné, te pedig JIzusnak nevezed, mert ő fogja megszabadítani népét bűneitől!”</p> <p>1. Máté9,9: „Kövess engem!” 2. Máté16,16: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia !” 3. Luk19,5: „Zákeus jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom!” 4. Ap.Csel.7,59: „Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet!” 5. Ap.Csel.9,5: „Én vagyok Jézus, akit te üldözöl!” 6. Luk.22,48 „Júdás, csókkal árulod el az Emberfiát?” 7. Luk.22,61 „Mielőtt megszólal a kakas, háromszor tagadsz meg engem.”</p>
Imádságok	Hálaima, Kérőima
Énekek	<p>Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál, nézz Istenedre fel ! Szertenék lenni én, erőtlén és szegény Ha-ha-halásznak hívott Jézus Jézus hív, bár zúg, morajlik Kövess a Jézust! Mikor Jézus elhívta tanítványait</p>

VII. osztály

Specifikus kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A vallás sajátos fogalmainak használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival

<p>VII. osztály</p> <p>1.1. A saját vallás karakterisztikus vonásainak bemutatása a vallásos terminológia alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hitről és a bibliai történetek szereplőinek döntéseiről tanultak elemzése - irányított kommunikációs gyakorlatok, pl. a Dávid által megszegett parancsolatok okáról és annak következményeiről, - a Tízparancsolatból kikövetkeztetett erkölcsi tanítások összegzése <p>1.2. Saját vélemény kifejezése döntési helyzetekben, vagy azokra vonatkozóan</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes vélemények megfogalmazásának gyakorlása - szóbeli megjegyzések/észrevételek megfogalmazása a királyok által hozott döntésekkel kapcsolatosan - önértékelési lapok készítése és kitöltése pl. <i>a pihenés, a tisztelet, a hűség, a segítség, a kitartás, a szeretet</i> témákról <p>1.3. A keresztyén gondolkodás fontosabb elemeinek beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a parancsolatok mindennapi alkalmazási lehetőségeinek beazonosítására, különböző módszerek segítségével (pl. gondolkodó kalapok módszere, értékérmék módszere) - heti progrm összeállítása - <i>Milyen módon szervezi meg a hetét egy keresztyén ember?</i> (napi programok, szokások, jellegzetes viselkedéselemek megnevezése)
--

2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés megnyilvánulása a személyes és a közösségi életben

<p>VII. osztály</p> <p>2.1. Azonosítani a keresztyén tanításokból levonható vallás-erkölcsi feladatokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző témákról folytatott párbeszédet alkotása: pld. <i>A Tízparancsolat a mi útmutatónk/vezérünk;</i> - a tanulás során érintett kifejezések általános és vallásos értelmének meghatározása: pl. <i>döntés, igazság, kísértés, szabadság, érték, szabály</i> - a királyok életeseményeire épülő didaktikai játékok és szimulációk <p>2.2. Vallás-erkölcsi viselkedési szabályok felismerése különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a bibliai szereplők felebarátaikkal való viselkedése témájában az „<i>Így igen – így nem</i>” didaktikai játékban való részvétel - olyan párbeszédbe való bekapcsolódás, amelyekben a gyermekek értékesíthetik a hit megvallásával kapcsolatos tapasztalataikat
---

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

<p>VII. osztály</p> <p>3.1. A bibliai szereplők viselkedésének elemzése, hivatkozással a Tízparancsolatra</p> <ul style="list-style-type: none"> - vitában való részvétel: <i>a Parancsolatok be nem tartásának jelentős következményei</i> - szerepjátékok szervezése azzal a céllal, hogy tudatosodjon az Isten által adott törvények jelentősége: <i>Dávid és Góliát, A tékozló fiú példázata, Az adós szolgálja példázata</i>

3.2. A Tízparancsolat lehetőségeinek felismerése az Istennel és embertársakkal való kapcsolatban

- beszélgetések a különböző, a VI., VII., X. parancsolatok kapcsán felmerülő etikai kérdésekről (erkölcsi dilemmák)
- hétköznapi viselkedési szabályokról szóló megbeszélések: „*Mit éreznék ha ...*” - családi ünnepek és szokások leírása/bemutatása: üdvözlét készítése, levél írása egy barát/nagyszülőnek, amelyben visszatükröződnek az ősök hagyományai

Tartalmak

Tartalmi területek Mindenkor Istennel	Tartalmak <i>A királyok kora</i> 1. Saul királysága 2. Dávid és Góliát 3. Dávid és Jonatán 4. Dávid királysága 5. Salamon bölcsessége 6. Salamon királysága 7. Az Ige testté lett
Isten gondviselésében	<i>A Tízparancsolat</i> 1. Az egy és élő Isten tisztelete 2. Isten nevének tisztelete 3. A nyugalom napjának megünneplése 4. A szülők és a család tisztelete 5. Az élet és a tulajdon védelme 6. Az igaz és a hamis beszéd 7. Vágyainkkal együtt élni

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	VII. osztály
Bibliai szövegek	1. 1 Sám 10,17-25 2. 1 Sám17,26-48 3. 1 Sám18,1-5 4. 1 Sám 16,1-13 5. 1 Kir3,16-28 6. 1 Kir 6-7 7. Luk1,26-38 1. 2 Móz20,1-6 2. 2 Móz20,7 3. 2 Móz20,8-11 4. 2 Móz20,12;14 5. 2 Móz20,13;15

	6. 2 Móz20,16 7. 2 Móz20,17
Aranymondások	<p>1.1Sám10,24 „Éljen a király!” 2.1Sám17,45 : „Én a seregek Urának, Izráel Istenének a nevében megyek ellened.” 3. 1Sám18,1: „Jonátán lelke összeforrt a Dávid lelkével.” 4. 1Sám16,7 :”Az ember azt nézi, ami a szem előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van” 5. 1Kir3,28 : „Látták, hogy isteni bölcsesség van benne, és azzal szolgáltat igazságot.” 6. 1Kir6,13 : „Ha az én rendelkezésem szerint élsz,...akkor Izrael fiai között lakom, és nem hagyom el népemet”. 7. Luk1,31: „ Fiút szülsz, akit nevezz Jézusnak!”</p> <p>1. 2Móz20,3: „Ne legyen más istened rajtam kívül!” 2. 2Móz20,7a:”Ne mond ki hiába Istenednek, az Úrnak nevét!” 3. 2Móz20,8:”Emlékezzél meg a nyugalomnapjáról, és szenteld meg azt!” 4. 2Móz20,12: „Tiszteld apádat és anyádat!” 5. 2Móz20,13:”Ne ölj!” és 2Móz20,15:”Ne lopj!” 6. 2 Móz20,16: „Ne tanuskodj hamisan felebarátod ellen!” 7. 2Móz20,17: „Ne kívánd, ami a te felebarátodé!”</p>
Imádságok	Miatyánk
Énekek	Dicsérd Sion Megváltódat! Az Úr a pásztorom, jó Pásztor Ő ! Tudom, hogy Jézus él Akik Istent szeretik

VIII. osztály

Specifikus kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A vallás sajátos fogalmainak helyes használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival

<p>VIII. osztály</p> <p>1.1. A keresztyén profiljának/arculatának elkészítése, felhasználva a saját vallási identitásának jellemző elemeit</p> <ul style="list-style-type: none"> - önértékelő és egymást értékelő kifejezések és üzenetek gyűjteményének elkészítése, kiindulva a vallás-erkölcsi értékekből - szimbólum/embléma/logó készítése különböző kontextusokban (iskola, osztály, család, közösség) <p>1.2. A mindennapi lelki élet gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan szerepjátékok amelynek célja a bemutatkozás, önmeghatározás (pl. hogyan mutatkoznál be egy új diákközösségnek) - a családdal és barátokkal szembeni elvárások listájának az elkészítése - a családom és a barátaim elváráslistájának elkészítése
--

2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés megnyilvánulása a személyes és a közösségi életben

<p>VIII. osztály</p> <p>2.1. Részvétel a gyermekek és ifjak gyülekezeti tevékenységeiben</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Párbeszéd a székekkel” szerepjáték - tanácsok megfogalmazása különböző élethelyzetekben: <i>pl. megtérés, igazi boldogság, függőség, hálaadás</i> - olyan szemléltető jellegű didaktikai játékok amelyek kihangsúlyozzák a saját tapasztalatok, megélések megosztásának szükségességét másokkal (pl. arról, hogy mit jelent az igazi boldogság és milyen a függőség) <p>2.2. Vallás-erkölcsi viselkedési szabályok felismerése a különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az Apostoli Hitvallásban, a bibliai szövegekben, az egyháztörténelmi írásokban támogatott értékek felismerésére - a bibliai szereplők felebarátaikkal való viselkedése témájában, <i>pl. az „Így igen – így nem” didaktikai játék</i> - irányított beszélgetések, megbeszélések, melyek témája: <i>elhívás, misszió, igazi boldogság, lelki és anyagi gazdagság, szolgálat, az egyéni és a közösségi imádkozás jelentősége</i>
--

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

<p>VIII. osztály</p> <p>3.1. A felebaráti szolgálatában való részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közösségi szolgálatról szóló ötletbörze - a református egyházban lévő szerepek és tisztségek gyakorlása szerepjátékokban - hasonlóságok és különbözőségek felismerése a szervezett és alkalmi jócselekedetekbe <p>3.2. Állásfoglalás kialakítása az embertársainkkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségéről</p> <ul style="list-style-type: none"> - energizáló együttműködési gyakorlatokban való részvétel: <i>pl. a táncoló labdák játék</i> - empátiára épülő kérdésgyűjtemény készítése: <i>pl. Figyelmes kérdések bankja</i> - gyakorlatok a konstruktív érvelésre (<i>pl. Beugró, Váltóláz, Zsebszöveg, Ördög és angyal</i>)

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak <i>Hitünk és vallásunk</i> 1. Református hitünk és vallásunk 2. A keresztyén ünnepeink 3. Az Apostoli Hitvallás 4. A konfirmáció 5. Az úrvacsora 6. Mit jelent a református egyház tagja lenni ? 7. A gyülekezetem története 1. Az egyház születése- Ap. Csel.2,37-41 2. Az őskeresztyén egyház - Ap. Csel. 2,42-47 3. Luther Márton, a reformátor 4. Kálvin János 5. Károli Gáspár, a bibliafordító 6. A református egyház felépítése 7. Helyem a gyülekezetben
---------------------------	--

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	VIII. osztály
Aranymondások	1.Róm 10,17: „A hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által” . 2. Zsolt46,9: "Jöjjetek, lássátok az Úr tetteit..." 3. Luk7,50:„A te hited megtartott téged, menj el békességgel!” 4. „A konfirmáció az az istentisztelet, amelyen megfogadjuk, hogy Jézus Krisztus igaz követői leszünk.” 5. Ján6.54: „Aki eszi az éntestemet, és issza az én véretem, annak örök élete van“. 6.Ef.5,25: „Krisztus is szerette au egyházat, és önmagát adta érte.” 7.Róm1,17: „Az igaz ember hitből él.” 1. Ap.Csel.2,41: „Akik pedig hitték a szavára megkeresztelkedtek.” 2. Ap. Csel.2,44:„Mindazok pedig, akik hittek együtt voltak, és mindenük közös volt.” 3. Luther: „Itt állok, másként nem tehetek, Isten legyen az én segítségemre.” 4. Kálvin: „Egyedül Istené a dicsőség” ! 5. Ap. Csel 3,6:”Ezüstöm és aranyam nincsen nekem; hanem a mim van, azt adom néked” . 6. 1 Kor 8: „A szeretet soha el nem múlik.” 7. Gal2,20:”Többé nem én élek, hanem Jézus él bennem.”

Imádságok	Az Apostoli Hitvallás Kötetlen imádkozás
Énekek	Szent hitünkről vallást tettünk Hinni taníts Uram, kéni taníts Velem vándorol utamon Jézus Jöjj az Úr vár reád

Módszertani útmutató

A módszertani útmutató a pedagógusok munkáját segíti a tanítás-tanulás-értékelés megtervezésében és megvalósításában, a *Vallás* tantárgy jellegzetességeinek megfelelően. A módszertani útmutatóban foglaltak értelmében a tanuló életkorának megfelelő módszerekkel tanulhatja meg azt, ami a korosztályának megfelelő harmonikus fejlődéshez, illetve az iskolai követelmények teljesítéséhez szükséges. Ebben az életkorban a tanárnak rendszeresen követnie kell a különböző tantárgyak közötti kapcsolatok kiépítését, és megfelelő jelentéstartalmú kapcsolódásokat kell létrehoznia a valós életre való felkészüléshez.

Oktatási stratégiák

A *Vallás* tantárgy formatív jellegének kiaknázása olyan oktatási stratégiák alkalmazását teszi lehetővé, amelyek a kompetenciák fokozatos felépítését hangsúlyozzák a tananyag rugalmas és többirányú megközelítésével. A hangsúly a diákok azon képességének fokozatos fejlesztésére kerül, hogy a szóbeli és cselekvésbeli viselkedést önállóan értékeljék, és megtanulják ezeket a felismeréseket alkalmazni a különböző, számukra ismerős élethelyzetekben

A tanulók ösztönzése és bevonása érdekében ajánlottak az aktív tanulási módszerek és stratégiák. Az ilyen jellegű módszerek elősegítik a személyes megnyilvánulásokat, oly módon, hogy maga a tanulási folyamat olyan nevelési közeget hozzon létre, ami kihangsúlyozza az erkölcsi-keresztény értékeket.

A *Vallás* tantárgy körében végzett tevékenységekhez ajánlott tanítási-tanulási módszerek elsősorban a következőkre vonatkoznak:

- adott élethelyzetek (bibliai, egyházi, irodalmi, a mindennapi életből merített példák) megfigyelésére alapuló induktív módszerek. Erkölcsi szabályok és értékrendek azonosítása adott helyzetekben, az ellenpéldák felismerése és értelmezése, a közösség és az egyéni példaképek fontosságának felismerése és megértése;
- felfedeztető módszerek és stratégiák különféle didaktikai eszközök felhasználásával: képek, erkölcsstani tartalmakat közvetítő illusztrációk, a gyakorló keresztényen életről szóló fényképek, filmek stb;
- dramatizálás, szerepjáték: olyan tanulási szituációk létrehozása, amelyek különböző élethelyzetekbe helyezik a tanulókat, ezeknek a helyzeteknek az értékelésére készíteti, a kreativitásukat és az emocionális képességeiket, szociális készségeiket, érzékenységüket fejlesztve.

A tartalmak megközelítése

A tartalmak megközelítése rugalmas hozzáállást igényel a tanár részéről, különös hangsúllyal a gyakorlatias jellegre, a valós élettel kapcsolatos jelentős tanulási kontextust hozva létre. Ez a nézőpont értékesíti a diákok tapasztalatait, életkoruknak megfelelően, valamint rávilágít a társadalmi és egyházi viszonyrendszerekre, amelyekben élnek; így jótékony kapcsolatok jönnek létre a vallás tantárgy és a diákok élményei, de ugyanakkor a vallás és más tudományágak között.

Az egy tanévre ajánlott tartalom lehetővé teszi, hogy néhány tartalmi egységet több órán keresztül is tárgyalni lehessen, attól függően, hogy milyen az osztály összetétele és melyek a sajátosságai; továbbá az óraszám lehetővé tesz további kérdések, témák megtárgyalását, a vallásóra alkalmazkodását az adott osztály sajátosságaihoz.

A tananyag tartalmi sorrendje nem szigorúan megszabott. A tanárnak szabad keze van a tervezésben, személyre szabott módon, hogy a szakterület logikáját kövesse, a vallásos ünnepek és a liturgikus év vonatkozásában, más tudományágak természetének megfelelően stb.

Tanulási kontextus és környezet

Az ifjúság vallásos tájékozottságának kialakítása érdekében szükséges a megfelelő motiváció, amely feltételezi a különböző – formális, informális és nonformális – tanulási folyamatok harmonikus egybehangolását.

Sajátosságából adódóan a vallásos nevelés lehetővé teszi változatos oktatási kontextusok értékesítését, felhasználását:

- az osztályteremben klasszikus és korszerű módszerek alkalmazásával;
- a templomban istentiszteleteken való részvétel
- iskolán kívüli színhelyeken: találkozók vallási téren neves személyiségekkel; beszélgetés papokkal, szülőkkel és a közösség más tagjaival vallásos témákról;

Az értékelés

A hagyományos – mint szóbeli, írott vagy gyakorlati próbák/feladatok a diák által elsajátítható specifikus kompetenciák értékelésére – módszereken túl ajánlott a modern értékelési módszerek alkalmazása: a tanulói magatartás rendszeres megfigyelése, a személyes fejlődésre történő összpontosítás, önértékelés, egyes projektek elkészítése, amelyek értékelik a gyermekek által szerzett ismeretek gyakorlati alkalmazását, és ugyanakkor ösztönzik az értékrend és vallás-erkölcsi attitűdök fejlődését.

Az értékelési folyamat hangsúlyt fektet a tanulási tapasztalatok felismerésére és a gyermekek által szerzett készségekre, nem-formális vagy informális kontextusban. Az egész tanulási és értékelési tevékenységben követik, bátorítják és értékelik minden egyes tanuló előrehaladását.

Következésképpen a *Vallás* tantárgyon belül az értékelés legfontosabb feladata, hogy szabályozza a tanítási és tanulási stratégiákat, valamint a diákot motiváló funkciója saját megvalósításának eléréséhez.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Dobri Edith	Școala Gimnazială "Molnár Józsiás" Târgu Secuiesc
Dr. Kinda Eleonóra	Colegiul Național "Székely Mikó" Sfântu Gheorghe
Bakó Erika	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Demény Márta	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe
Kőmíves Noémi	Inspectoratul Școlar Județean Covasna
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

a VALLÁS tantárgy számára

RÓMAI KATOLIKUS FELEKEZET – MAGYAR NYELVEN

V- VIII. Osztály

Enyhe és közép súlyos fogyatékkal élő tanulók

Bukarest

2021

1. Bevezető

A római katolikus felekezethez tartozó diákok számára írt vallás tanterv a speciális gimnáziumi oktatás, enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő, V-VIII. osztályos diákjai számára összeállított tantervi ajánlat.

Ez a tantárgy az Ember és társadalom műveltségi terület része, melyet a 3622/27.04.2018-as minisztériumi rendelettel jóváhagyott **Speciális oktatásbeli, enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákoknál alkalmazott kerettanterv** része, heti egy órás órakerettel.

A Vallás tantárgy tanterve az új tantervi modell alapján kidolgozott kompetenciacentrikus tanterv. Úgy van kidolgozva, hogy a speciális oktatás gimnáziumi osztályaiba járó, enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok fejlődési és integrálási profiljának fejlődéséhez járuljon hozzá.

A tantárgy perspektívájából a kompetenciákból kiinduló didaktikai eljárás irányultsága lehetővé teszi a tantárgy célkitűzéseinek hangsúlyozását és az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok személyiségének alakítását.

Jelen tanterv olyan vallásos jellegű oktatási tartalmakat foglal magába, amelyeket az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok integrálási folyamatára jellemző pszicho-pedagógiai kritériumok alapján választottak ki, és tekintettel van a megfelelő magatartás kialakítására illetve a társadalmi felzárkóztatásban való támogatás nyújtása által az esélyegyenlőség elvének biztosítására.

A vallásnak, mint tantárgynak igen fontos szerepe van – az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok által tanulmányozott többi tantárgy összekötő eleme. Tanulmányozása által az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok az emberi élet értelme által felvett kérdés alternatív válaszaival, illetve az őket körülvevő világ jelenségeinek különféle magyarázataival gazdagodnak. A vallás tanulmányozása alakítja a tanuló személyiségét és hozzájárul ahhoz, hogy a társadalom hasznos tagjává válhasson. A tantárgyat folytonosan és a diákok egyéni szellemi képességeinek függvényében kell tanulmányozni, mivel az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok szellemi fejlődése befolyásolja érettkori gondolkodásukat és vallásos magatartásukat.

Jelen tanterv, a bevezető mellett, az alábbi tagoltságú:

- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A **kompetenciák** tanulás során fejlesztett strukturált ismeretek, készségek és képességek együttese, amelyek lehetővé teszik egy bizonyos terület sajátos problémáinak, vagy általános jellegű problémák különböző kontextusban való megoldását.

Az általános kompetenciák az általános oktatás során, az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok által a katolikus vallásórakon elsajátítandókat célozzák meg. Mindezek közvetlenül hozzájárulnak a gimnáziumi oktatásbeli diák képzési profiljának kialakításához, megfelelően tükrözik

a vallásos nevelés területének sajátosságait és egy magasabb szintű képzési szakaszát jelentik az elemi oktatás során fejlesztett kompetenciáknak.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származtatott kompetenciák, ezek elsajátításának szakaszait jelentik és egy tanév során alakíthatók ki. A tanuló fejlettségi szintjének megfelelőek, szerepük van a teljesítmény mérésében és keretet biztosítanak a didaktikai tevékenység további tervezésére. A tanterv, példaértékkel, változatos **tanulási tevékenységeket** javasol, amelyek a későbbiekben tájékozódási támpont szerepét töltik be a tanár által kidolgozott didaktikai stratégiáknak. Ezek formális, non-formális és informális tanulási kontextusokat hasznosítanak, az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok (és nem a tanár) tevékenységét célozzák és szorgalmazzák a tanulók saját tanulási tevékenységükben való aktív részvételt. A tanár szabadon módosíthatja, kiegészítheti vagy helyettesítheti a javasolt tanulási tevékenységeket.

A tanulási tartalmak olyan releváns didaktikai szegmensek, amelyek szükségesek az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákoknak a sajátos kompetenciák kialakításában.

Az osztályszintekre lebontott tanterv olyan műveltség területi kínálat, amely a sajátos keresztény nevelési elveket, a vallási erkölcs gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit és a közösségi életbe való beilleszkedés sajátosságait is magába foglalja.

Mivel az alapvető célkitűzés az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákokkal megismertetni a vallás területét, az előbbieket elősegítik a sajátos kompetenciák megfogalmazását, valamint a diákok életkori és egyéni sajátosságait figyelembe vevő, rugalmas és kreatív tanulási helyzetek felépítését. Ily módon a tanulási tartalmak alárendelődnek úgy a vallás sajátos területeinek, mint fontosabb témáinak.

A módszertani javaslatok a tanterv újszerű összetevőivel kapcsolatos pontosításokat nyújtanak és a didaktikai tevékenység tervezésében támpontot jelentő didaktikai stratégiák példáit, valamint a folyamatos értékelés elemeit is magába foglalják. Ugyanakkor, minden osztály és minden enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diák sajátosságainak és az esélyegyenlőség elve tiszteletben tartásának kontextusában, a módszertani javaslatok utalnak a változatos tanulási helyzetekre és a didaktikai eljárások személyre szabási lehetőségeire (hivatkoznak a sajátos megismerési igényekre, a különböző közösségek sajátosságaira, a sajátos tanulási szükségletekhez való alkalmazkodásra).

Azért, hogy a vallásoktatásnak összefüggő keretet lehessen biztosítani, az enyhe és középsúlyos fogyatékkal élő diákok számára írt tanterv olyan összetevő elemeket tartalmaz, amelyek közösek azon romániai felekezetek tanterveivel, amelyeknek joguk van saját vallásukat tanítani a speciális oktatás keretében: az általános kompetenciák jegyzéke, a sajátos kompetenciák és a tanulási tevékenységek egy része valamint általános módszertani javaslatok. A sajátos kompetenciák és az oktatási tartalmak jegyzékét minden felekezet maga dolgozza ki és lehetővé teszi az általa lényegesnek minősített témakörök érintését.

Általános kompetenciák

- 1. A vallás sajátos fogalmainak használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival**
- 2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés tanúsítása a személyes és a közösségi életben**
- 3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, a vallásos identitás és pluralizmus tiszteletben tartásával**

V. OSZTÁLY

SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS PÉLDÁK TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE

1. A vallás sajátos fogalmainak használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival

1.1. *A teremtéshez, megtestesüléséhez és az üdvtörténethez kötődő fogalmak helyes használata*

- Egyéni és csoportos szövegértelmezési gyakorlatok és a sajátos fogalmak különböző kommunikációs helyzetekben való használata,
- Bibliai témákhoz kötődő rövid beszélgetések a fogalmak helyes használatával
- Változatos formában elkészített tematikus bemutatók összeállítása (plakátok, kollázsok, babák, rajzok készítése)

1.2. *Az egyházi élet eseményeihez kötődő fogalmak és ideák kronologikus bemutatása*

- Az egyházi életre vonatkozó rövid szövegek megbeszélése, a tanár által alkalmazott, különböző szemléltetési módok alapján,
- Az egyházi élet eseményeihez kapcsolódó történetek szerepjátékok általi feldolgozása,

1.3. *A Megváltó Istennel való személyes kapcsolat és ezen viszony tanúsítása nyelvezetéhez tartozó sajátos fogalmak kiválasztása*

- Rögtönzött imádságok, és ezek különböző kontextusokban való felolvasása/ elmondása
- Csoporton belüli, vallásos értékkel bíró személyes tapasztalatok megosztása, a vallás területéhez tartozó sajátos fogalmak felhasználásával

2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés tanúsítása a személyes és a közösségi életben

2.1. *A felebaráti szeretet szükségességének hangsúlyozása*

- A Biblia és az erényes életet élt/élő emberek életéhez kapcsolódó szövegek, vallomásainak elemzése, megbeszélése
- Az empátia fejlesztését célzó, a felebaráti szeretetet érvényre juttató szerepjátékokba való bekapcsolódás
- Kivetített képanyag vagy egyéni érzések és benyomások alapján történő szövegek megbeszélése

2.2. **A szentek Istennel való mély kapcsolatából eredő lelkiesség követése értékeinek bemutatása**

- *a szentek életét bemutató írások egyéni és/vagy csoportos feldolgozása*
- *a keresztény erények gyakoroltatását célzó helyzetgyakorlatok, dramatizált bemutatók*
- *az elköteleződéssel kapcsolatos kijelentések/ rövid gondolatok megosztása, leírása*

3. **A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, a vallásos identitás és pluralizmus tiszteletben tartásával**

3.1. **Az ember megszentelésére alkalmas tér és idő lehetőségeinek felismerése**

- az egyházi év időszakainak, ünnepeinek és liturgikus cselekményeinek megismerése kooperatív módszerek és változatos szemléltetési technikák segítségével

3.2. **Az egyházi év ünnepeihez igazított személyes élet kegyelmi állapotának fenntartása**

- a misztériumban való elmélyülést segítő egyéni és interaktív feladatok, dramatikus gyakorlatok
- a liturgikus ünneplésbe való aktív bekapcsolódást ösztönző tevékenységek
- a szentségi életet segítő beszélgetésekbe való bekapcsolódás

3.3. **A Szentlélek működésének felismerése az egyes emberben és a közösségben**

- az erényeket gyakorló keresztények és keresztény közösségek életének megismerésére irányuló gyakorlatok és feladatok
- különféle technikák alkalmazása általi *ön- és társismereti gyakorlatok*
- vallásos vonatkozású kontextusokban szerzett tapasztalatok megosztása

3.4. **Ráhagyatkozás a bennünk élő Szentlélekre**

- a Szentlélek fontosságára vonatkozó beszélgetésekbe való bekapcsolódás
- belső elcsendesedést és önismeretet célzó gyakorlatok értékének csoporttevékenységek során való elemzése
- az imádkozás fontosságát taglaló beszélgetésekben való részvétel
- a vallásos jellegű információk és a többi tantárgy (pl. Történelem, biológia, földrajz, stb) tanulmányozása során szerzett információk összehasonlítása
- felebarátunkért szóló imák elsajátítása és ezek különböző kontextusokban való elmondása
- a közösségi életbe való bekapcsolódás lehetőségeit feldolgozó projektek kivitelezése (pl. A közösségben egyedül élő idősek meglátogatása, a szegényeknek való segítségnyújtás, stb)

- különböző technikák alkalmazásával (pl. fényképek, szövegek, kollázsok), egyénileg, párban vagy csoportosan kidolgozott projektek, amelyek olyan témákat dolgoznak fel, mint: „Karácsony a családban”, „Hogyan készülünk az Úr feltámadására”

TARTALMAK

Tartalmi területek	V. OSZTÁLY
Isten kinyilatkoztatja irgalmas szeretetét	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Isten, minden létező Teremtője, ➤ Az Isten képére mintázott ember, a teremtés koronája: ember, az Isten képére teremtés koronája: halhatatlan lélek, szabad akarat, értelem ➤ Ökológia – az Isten által az ember számára teremtett világ megőrzése és gondozása ➤ Új szövetség Istennel
Az ember válasza Isten szeretetére	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az ember válasza a teremtésre (Assisi Szent Ferenc – élete: felelet az isteni teremtésre) ➤ „Ti vagytok a világ világossága” (Szent Márton, Jézus barátai) ➤ A szeretet tovább ajándékozása (Szent Miklós- a gyerekek és a fiatalok iránti gondoskodás) ➤ Akik befogadták Jézust: a Szentcsalád (a születés hírüladása; a názáreti család tagjai közti kapcsolat, mely szeretetre, szófogadásra épül; a názáreti család – emberi családmodell; Isten terve). ➤ Kincseim, melyeket Jézushoz viszek. Vízkereszt (az ünnepnapok jelentősége; a keresztény ember magatartása) ➤ Virágvasárnap (az ünnepnapok jelentősége, a keresztény emberi magatartás) ➤ Húsvét (az ünnepnapok jelentősége, a keresztény magatartás, az Úr napja)
Az ember élete Krisztusban	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A liturgikus tér- a templom, liturgikus tárgyak (a liturgikus tér, a liturgikus tárgyak jelentősége)

Megjegyzés: a tartalmakat a sajátos kompetenciák perspektívájából kell megközelíteni. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képét nyújtják annak, ahogyan ezeket a kompetenciákat el lehet sajátítani. A zárójelben részletezett aspektusok minden ilyen tartalmi egység egy lehetséges megközelítését javasolja.

VI. OSZTÁLY

SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS PÉLDÁK TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE

1. A vallás sajátos fogalmainak használata, összhangban a hit különböző megnyilvánulásaival

1.1. Az üdvtörténet eseményeit, azok mélyebb összefüggéseit feltáró szentírási szövegek megértése és üzenetük megfogalmazása

- Az üdvtörténetre vonatkozó eseményekre vonatkozó információk táblázatos formában való rendszerezése
- A tanulmányozott bibliai fogalmak és bibliai témák azonosításának gyakorlása, különböző információs források felhasználása mellett.

1.2. A személyes istenkapcsolat erősödését és a megszentelődést segítő kifejezések önálló és bátor használata

- Különböző kommunikációs kontextusokban az elsajátított fogalmak felismerési gyakorlatai (Pl. Aláhúzás, bekarikázás, megjelölés, átírás, kiválasztás)
- A sajátos fogalmak különböző kommunikációs és különféle kontextusokban való használatának gyakorlása (pl. Hiányos szövegek kiegészítése, kijelentések megfogalmazása, rövid történetek írása, adott vagy szabadon választott című történet befejezése, üzenetek, levelek, egyszerű imák megfogalmazása), amelyek során, a tanult témákkal kapcsolatos, saját érzéseiket, tapasztalataikat (pl. segítség, hála, az ima ereje vagy ima)

2. A vallásos értékekkel egyező erkölcsös viselkedés tanúsítása a személyes és a közösségi életben

2.1. A jézusi tanítás szerinti belső szabadságra és lelki tisztaságra törekvés

- Mint az erényes élet példái, Bibliai szereplők vagy szentek jellemzése
- *személyiségfejlesztő gyakorlatok*

2.2. A lelki javak megosztása és mások szolgálatába állítása

- *az egyéni értékek tudatosítását és kamatoztatását célzó tevékenységek*
- *mások értékeinek felismerését és megbecsülését segítő gyakorlatok*
- *a segítségnyújtás különféle formáinak gyakoroltatását ösztönző*
- *csoport megbeszélésekben való részvétel, amelyek a szeretet parancsának osztálytársakkal vagy más speciális helyzetben levő gyerekekkel való alkalmazási lehetőségeit dolgozzák fel*

(pl. Fogyatékkal élő gyermekek, olyan gyermekek, akiknek szülei külföldön dolgoznak, szülő nélküli gyermekek, iskolaelhagyás által fenyegetett gyermekek)

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

3.1. A vallási misztériumok és egyházi ünnepek mély megélése általi megszentelődés

- a liturgikus cselekmények személyes élethalakítást segítő szerepére rámutató gyakorlatok
- az egyház ünneplésének közvetlen és közvetett szemléltetése különböző technikák alkalmazása által (szövegek, képek, kollázsok, plakátok)
- a Jézus akarta közösség szerepének és erejének tudatosítását célzó feladatok

3.2. Az egyház életébe való aktív bekapcsolódás

- az egyház tagjainak szerepét és tevékenységének fontosságát alátámasztó gyakorlatok
- a helyi és a világegyház szerteágazó tevékenységének megismerése közvetlen és közvetett úton
- *a különféle egyházi vagy közösségi tevékenységekbe való bekapcsolódást segítő kisebb projektek készítése*

TARTALMAK

Tartalmi területek	VI. osztály
A keresztény ember felebarátai között	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Jézus sziklára építi Egyházát , Péter- az első pápa (az egyház megalapítása, az egyház feladata) ➤ Az egyház születése és az első keresztények. István diakónus, Szent Pál apostol (az egyház küldetése)
Az ember, isteni szeretetre adott válasza	<ul style="list-style-type: none"> ➤ „Ora et labora!” (a szerzetesi élet kezdeményezői: Szent Benedek); ➤ Ima általi ünneplés (a Szent liturgia) <ul style="list-style-type: none"> ➤ A szolidaritás által a szentség útján (Árpád-házi Szent Erzsébet, Szent Lúcia, Jézust szolgálva, a szegényekről, betegekről, árvákról való gondoskodás)
Az ember élete Krisztusban	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A fő parancsolat (szeretetre való felhívás, szeretni, mint Isten, szabadon választott bibliai szövegre való utalás); ➤ Az Istentől kapott segítség bizonyossága (különböző élethelyzetekben kapott segítség, a kapott segítség megvallásának fontossága, bibliai példák- a meggyógyítottak) ➤ A kapott jóért való hála (a szülők, a diáktársak és a felebarátok iránti hála kifejezése, bibliai példák- a meggyógyított leprás hálája) ➤ Az élet megváltoztatásáért tett erőfeszítés (az önismeret fontossága és a lelki irányítása szükségessége, az ima és a gyónás szerepe)

Megjegyzés: a tartalmakat a sajátos kompetenciák perspektívájából kell megközelíteni. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képét nyújtják annak, ahogyan ezeket a kompetenciákat el lehet sajátítani. A zárójelekben részletezett aspektusok minden ilyen tartalmi egység egy lehetséges megközelítését javasolja.

VII. OSZTÁLY

SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS PÉLDÁK TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE

1. A vallás sajátos fogalmainak használata, a hit különböző megnyilvánulásaival összhangban

1.1. A hit kifejezésével és megélésével kapcsolatos fogalmak helyes használata

- Beszélgetések a hit kifejeződéséről és megtapasztalásáról, különböző anyagok felhasználásával (pl. életrajzok, szóbeli és írásbeli vallomások, videofelvételek)
- Gyakorlatok az ötletek és egyéni tapasztalatok megfogalmazását és megosztását támogató jártasságok azonosítására

1.2. Az egyházi élet eseményeinek jelentőségének magyarázata és összefüggései

- illusztráció alapú párbeszéd gyakorlatok és a bibliai szövegek megértése
- az egyházi élet eseményeinek elemzése, a köztük fennálló kapcsolatokat azonosításának érdekében
- az egyházi élet eseményeivel kapcsolatos szerepjátékokban való bekapcsolódás

2. A személyes életben és a társadalomban, a vallási értékekkel összhangban lévő erkölcsi viselkedés megnyilvánulása

2.1. Az egyháztörténetben nagy személyiségek érdemeinek/erényeinek azonosítása

- Beszélgetések folytatása az erény tudatosítása érdekében: „Hogyan követhetem Krisztust?”, „Mi az életem modellje?”
- Egyházi személyek életét szemléltető filmek / vallási animációk nézése

2.2. Krisztus követése iránti elkötelezettség értéke melletti érvelés

- beszélgetéseken való részvétel, arról hogy mennyire fontos egy belső kapcsolatot kialakítani Krisztussal
- a társadalmi és vallási élet különböző összefüggéseiben a spontán ima gyakorlása

3. A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

3.1. Személyes felelősség érzése az egyház életének alakítása érdekében

- a személyes értékek felismerését és azok mások javára történő kamatoztatását
- a tanulók által személyesen vállalt feladatok listájának kidolgozása, az egyház életében való részvételük szerepével

- a másik ember és a közösség javára történő személyes feladatvállalásra ösztönző tevékenységek
- a sokféleiség tiszteletben tartásának fontossággal kapcsolatos beszélgetések, konkrét filmekből, elbeszélésekből, képekből, biblia példákból kiindulva
- esetmegbeszélések az etnikai, vallási, egészségi állapot közti különbségekről

3.2. A szolidáris és a karitatív tevékenységek felvállalásával kapcsolatos egyéni vélemények megfogalmazása

- nehéz helyzetben levő személyekkel szembeni szolidaritás gyakorlására
- a segítségnyújtás és a személyes beavatkozási lehetőségek módjainak felismerése
- megbeszélések az empátia szerepéről mások segítésében és annak fenntartásában
- a segítségnyújtást előkészítő tevékenységekben való bevonódás
- részvétel az erkölcsi-vallási értékekkel kapcsolatos beszélgetéseken: melyek azok, milyen szerepük van az emberi életben
- gyakorlatok a különböző emberek (például önmaguk, kollégái, barátai, különböző tevékenységi területeken élő személyiségek, szentek) jellemzésére egy központi értéken keresztül
- szerepjátékok megszervezése különböző szerepekkel való együttélés és a felelősségvállalás fontosságának tudatosítására (pl. „Szülő egy napra”, „Tanár egy napra”)

TARTALMAK

Tartalmi területek	Tartalmak*
Isten kinyilatkoztatja irgalmas szeretetét	<ul style="list-style-type: none"> ➤ „Az ég madara...” (Bibliai szövegek értelmezése és a saját életükben való kivetítése) ➤ „Az igazi világosság a világba jött” – Jézus elfogad (Bibliai szövegek értelmezése és a saját életükben való kivetítése) ➤ Szűz Mária – Jézus Anyja ➤ Jézus Húsvét vasárnap megjelenik apostolainak – jelenéstörténetek – (a szentírási szöveg értelmezése és aktualizálása a személyes életre)
Az ember válasza Isten szeretetére	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az élővilág védelme – (A „közös ház” védelme – Ferenc pápa bemutatásában) ➤ A Jézushoz vezető út. Az imádság – (az imádság fajtái és fontossága a keresztény életben) ➤ „Boldogok a tiszta szívűek” - lelki megtisztulás. A lelkiismeret – (A lelkiismeret – Isten hangja az emberben – A Szentírás és a lelkiismeret; a lelkiismeret nevelése; a lelkiismeret elfojtása)
A keresztény ember felebaráti közösségben	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Don Bosco Szent János (Jézus szolgálata, gondoskodás a gyerekekről, fiatalokról) ➤ Néri Szent Fülöp – (Szolgálati küldetés) ➤ Az öröm megnyilvánulása az ember életében („Öröm”; a mindennapi élet örömei: a lelki és anyagi értékek öröme, a társakkal való találkozás öröme, a saját és a szomszédok öröme, a megbocsátás öröme) ➤ A szép a keresztény életében (az ember lelki, a viselkedés, a művészet és a természet szépsége) ➤ Barátság és szeretet, az élet értékei

Megjegyzés: a tartalmakat a sajátos kompetenciák perspektívájából kell megközelíteni. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képét nyújtják annak, ahogyan ezeket a kompetenciákat el lehet sajátítani. A zárójelekben részletezett aspektusok minden ilyen tartalmi egység egy lehetséges megközelítését javasolja.

VIII. OSZTÁLY

SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS PÉLDÁK TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE

1. **A vallás sajátos fogalmainak használata, a hit különböző megnyilvánulásaival összhangban**
  - 1.1. **A Biblia és az Egyház – az élet eredete, céljával és védelmével kapcsolatos – tanításai melletti érvelés**
    - az élet eredete és céljával kapcsolatos Egyházi tanítások
    - az élet céljával kapcsolatos filmek, beszélgetések
  - 1.2. **Jézus életét és tanítását / az egyházi történelem híres személyiségeit ábrázoló fogalmak helyes használata**
    - konkrét fogalmak különböző kommunikációs helyzetekben történő használatának gyakorlata
    - az egyház élet jelentős eseményeivel kapcsolatos szerepjátékok / dramatizációk
    - az új fogalmak helyes alkalmazása a személyes imákban
2. **A személyes életben és a társadalomban, a vallási értékekkel összhangban lévő erkölcsi viselkedés megnyilvánulása**
  - 2.1. **Az érvek megfogalmazása az ötletek, cselekedetek, erkölcsi-vallási jelentőségű események fontosságának alátámasztására egyénileg és társadalmilag**
    - az isteni szeretet megnyilvánulási módjának elemzése a Megváltó különböző példáiban és csodáiban
    - bekapcsolódás a erkölcsi-vallási jelentőségű kérdésekkel és eseményekkel kapcsolatos vitákban, közösségi szinten
    - bekapcsolódás a frontális / csoportos beszélgetésekben az Istennel való kapcsolat elmélyítésének fontosságáról, kezdve a nyolc boldogság által kínált modellektől
    - a személyes tapasztalatok / imák megosztásával kapcsolatos tematikus projektek kidolgozása
  - 2.2. **Kiemelve az erkölcsi-vallási következményeket, amelyek mint minták követhetők a személyes és a társadalmi életükben**
    - az erkölcsi-vallási üzenet elemzése az Úr Jézus Krisztus példázataiban, melyek relevánsak az Isten és az ember iránti szeretet megértésében (pl. A magvető példázata, A tékozló fiú visszatérésének példázata, Az irgalmas szamaritánus példázat)
    - keresztény szemszögből azonosított modellek, melyek relevánsak a nemzeti vagy nemzetközi kultúrában
    - a saját életük modelljeinek szerepét tükröző gyakorlatok, különféle formákban
    - spontán imák elmondása különböző helyzetekben
    - a hitet felvállaló élet ösztönzése

- különféle segítségnyújtási gyakorlatok ösztönzése (társak közötti támogatás, segítségre szoruló emberek segítése)

2.3. Feltételezzük, hogy az iskolai és iskolán kívüli konkrét feladatokban, a másokkal való együttműködésben, a csoportos felelősség tiszteletbe tartása, a sokkféleség elfogadása beleértve a vallásost is

- különböző helyzetekben és összefüggésekben a beszéd, gesztusok, kollégákkal, tanárokkal, szülőkkel szembeni viselkedésre irányuló értékelési/önértékelési gyakorlatai
- a társak közötti jutalmazó tevékenységek megszervezése, mely során kiemelődik az egyéni részvételt az erkölcsi-vallási értékek alkalmazásában / gyakorlatában (pl. Szeretet, segítség, kegyelem, barátság)
- a felebaráti szeretet alapján a viselkedésben tapasztalt magatartás elemzése, elfogadása/elutasítása, hangsúlyozva a vallási sokszínűség tiszteletének fontosságát

3.A mindennapi élet tapasztalatainak és a vallásos élet alapelveinek összehangolása, az identitás és a vallási pluralizmus tiszteletben tartásával

3.1. Az emberek közös spirituális értékeinek, szerepének támogatása a közösség előmozdításában és a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásának céljából

- bekapcsolódni az idősebbekkel (szülőkkel, nagyszülőkkel, közösség tagjaival) való találkozóiban, az élet értékeivel kapcsolatos információk megosztásának érdekében
- szórólapok / plakátok elkészítése a gyermekek és fiatalok részvételéről a kortárs világ sajátos problémáinak csökkentése végett

3.2. A személyes tulajdonságok elemzése, amelyek a saját fejlődésüket meghatározzák, az erkölcsi-vallási értékek viszonylatában

- felsorolni a jelen kor serdülő generációjának fontosabb értékeit
- felnőttekkel szervezett beszélgetések a munka szerepéről és a saját fejlődésük érdekében tett személyes erőfeszítésekről
- gyakorlatok a saját és mások értékei közti (például kollégák, barátok, szülők, tanárok) hasonlóságok és különbségek azonosítására, mint például a szabadság, a felelősség, a remény, a munka

3.3. Az egyéni és csoportos tevékenységekben és projekteknél való részvétel, amely a közösség szükségleteire és szellemi életére összpontosít

- a hitvallás kinyilvánítása, a „Mi Atyánk” elmondás és a liturgikus énekek értelmezése, az istentiszteleten való aktív részvétel érdekében
- a közösségi szintű önkéntes tevékenységek azonosítása, amelyekben a tanév során bevonhatók a tanulók
- különböző tevékenységek tervezése és szervezése (pl. Vallási / ünnepi énekek, kiállítások, kirándulások, jótékonyági tevékenységek), más nemzetiségű gyermekek, vallások vagy nemzetek közösségében

TARTALMAK

Tartalmai területek	Tartalmak*
Isten kinyilatkoztatja irgalmas szeretetét	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Keresztelő Szent János – “készítsétek az Úr útját” (lelki készülődés Jézus születésére) ➤ Urunk megkeresztelkedése - A Szentháromság (Jézus keresztsége / a Szentháromság jelenléte) ➤ Az igazi világosság a világba jött - megnyitom szívemet az isteni világosság előtt ➤ A tékozló fiú(Jézus tanítása a Mennyei Atya szeretetéről) – A Szentgyónás
Az ember válasza Isten szeretetére	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Szűz Mária - Isten anyja (Mária-ünnepek; a Szent Szűz a teljes meghallgatás modellje: az Angyali Üdvözléttől – Nagypéntekig).
Keresztény embertársaival élete	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Házasság: szentsége és termése ➤ Jézus meggyógyítja a betegeket – Betegek kenete: a szentség kiszolgáltatása és hatásai; Jézus a gyógyító; különböző betegségek – különböző gyógymódok; gyógyítás és üdvözítés ➤ Papok - Élet sarjad a szenvedésből – A Jó Pásztor életét adja a juhaiért
A keresztény ember felebaráti közösségben	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Krisztust szolgálni a felebarátainkon keresztül: Kalkuttai Szent Teréz – közismert nevén Teréz Anya (Krisztus szolgálata, a gyermekek és fiatalok nevelése-gondozása, az értük érzett felelősség, a betegek gondozása: az első kórházak, árvaházak) ➤ Szabadság és felelősség az életben (lelkiismeret – Isten hangja az ember életében; saját döntéseink melletti érvelés és annak felvállalása serdülőkorban, az értékek, elvek, barátságok, a szakma, az élet út, a függőség mely korlátozza a szabadságot, a tékozló fiú példája) kiválasztásának helyzetei és kritériumai, ➤ Optimizmus és kitartás az emberi életben (a bibliai szövegek optimizmusa és kihívásai a fiatalok életében, serdülőkorban és a szellemi fejlődésben, a kitartás, az állhatatosság és a tanulás folyamatosságának kontextusai és céljai) ➤ A kortárs világ kihívásai és a keresztények hozzáállása (a mai társadalom kihívásai és problémái, a keresztények bevonása a konfliktusmegelőzésbe és -megoldásban, konkrét szempontok a serdülőkorban - kapcsolatok, viselkedés, attitűdök, irgalmas

Megjegyzés: a tartalmakat a sajátos kompetenciák perspektívájából kell megközelíteni. A javasolt tanulási tevékenységek egy lehetséges képét nyújtják annak, ahogyan ezeket a kompetenciákat el lehet sajátítani. A zárójelekben részletezett aspektusok minden ilyen tartalmi egység egy lehetséges megközelítését javasolja.

Módszertani ajánlások

A módszertani javaslatok a vallás sajátosságainak megfelelően, ötleteket és megoldásokat nyújtanak az órák tervezéshez és a tanítási-tanulási - értékelési tevékenységek kivitelezéséhez.

Támogatja a tanulóközpontú tanulás alapelveit azáltal, hogy az oktatási tevékenységet az értelmi fogyatékosokkal élő tanulók tapasztalataira, képességeire és igényeire építi, amelyek az erkölcsi és vallási szempontból relevánsak. A tanuló közvetlenül részt vesz az adott munkafeladatok megoldásában, kontextuális szinten (elemi oktatás során elsajátított ismeretekre építve adja át az új ismereteket gimnáziumi szinten), társas szinten (a tanulók közötti együttműködés támogatásával előmozdításával a tanulási feladatok megoldása érdekében, erkölcsi-vallási értékek megvalósításáért) és felelősségteljes (azon keresztül, hogy a hallgatót támogatják az aktív részvétel, a tanulásban és a közösség tagjaként vállalt felelősségvállalás).

Didaktikai stratégiák

A módszertani keretrendszer változatos, a hagyományos és a modern didaktikai stratégiákat ötvözi annak érdekében, hogy az értelmi fogyatékos tanuló képességeit fejlessze mint a kommunikáció és az önreflexiók.

Az oktatási keretet meghatározza az erkölcsi-vallási értékeken alapuló nevelés, az attitűdök kialakítása: a bizalom, a pozitív gondolkodás magunkról és másokról, a sokféleség tiszteletben tartása.

A tanítási stratégiák szerepet játszanak, hogy az értelmi fogyatékosokkal élő tanuló aktív részese legyen a tanulási-tanítási folyamatnak, az erkölcsi-vallási értékeket kiemelésére különféle és egyben motiváló helyzeteket teremtve.

A didaktikai tevékenységekben javasolt tanítási-tanulási stratégiák elsősorban a következőkre irányulnak:

- adott élethelyzetek (bibliai, egyházi, irodalmi, a mindennapi életből merített példák) megfigyelésére alapuló induktív módszerek. Erkölcsi szabályok és értékrendek azonosítása adott helyzetekben, az ellenpéldák felismerése és értelmezése, a közösség és az egyéni példaképek fontosságának felismerése és megértése.
- felfedeztető módszerek és stratégiák különféle didaktikai eszközök felhasználásával: képek, szentképek, erkölcsstani tartalmakat közvetítő illusztrációk, a gyakorló keresztény életről szóló fényképek, a liturgikus elemeket tartalmazó képek stb.
- interaktív módszerek, amely beszélgetésre, megszólalásra ösztönzik a tanulót, csoportos beszélgetések, viták stb. (a mindennapi életben alkalmazott keresztény

értékek azonosítása, felfedezése céljából, ugyanakkor egyes személyek belső jellemvonásainak hangsúlyozása, valamint az egyéni álláspontot alátámasztó érvek és ellenérvek megfogalmazása érdekében).

- a problematizáló módszerek: a tanulók bevonása olyan helyzetekben, amelyek egy bizonyos kisebb-nagyobb közösségen belől felmerülhetnek a hovatartozást illetően, az erkölcsi-vallási értékrendből kiindulva.
- bibliai, szellemi, katekétikai, patrisztikus szövegek olvasása a szókincs fejlesztése, a vallásos témakörhöz tartozó szavak, kifejezések elsajátítása céljából, hogy az ilyen jellegű szövegeket minél jobban és mélyebben megértsék.
- dramatizálás, szerepjáték: olyan tanulási szituációk létrehozása, amelyek különböző élethelyzetekbe helyezik a tanulókat, ezeknek a helyzeteknek az értékelésére készíteti, a kreativitásukat és az emocionális képességeiket, szociális készségeiket, érzékenységüket fejlesztve.
- projektalapú tanulási módszerek: a csoportos munkát, az együttműködést feltételezi, abból a jellegéből kifolyólag, hogy a tanulóknak egy bizonyos vallásos, hittani témához anyagot kell gyűjteniük. Ezek a projektek alkalmazhatóak kisebb csoportok, az osztály, az iskola, akár a közösség bevonásával is. Az alkalmazott témák a hittan kerettanterv tartalmainak felelnek meg, illetve más tantárgyak témáival megteremtve az interdiszciplináris kapcsolatot: polgári nevelés, magyar irodalom, rajz, történelem, zene stb., vagy különböző keresztény ünnepekhez kapcsolódó tematika.

A különböző oktatási stratégiák és módszerek alkalmazása változatos szervezési módokat is feltételez: egyéni, csoportos frontális munkaformákat, ugyanakkor megkívánja a változatos tanulási, didaktikai eszközöket is: szövegeket (hittani, irodalmi, szellemi stb), illusztrációkat (szentképek, fényképek, freskókat stb.), oktatási tartalmakkal egybehangolt oktató programokat, CD-ek, DVD-eket, vallási vonatkozású weboldalakat.

A tanulási stratégiák kiválasztása magában foglalja a tanár arra irányuló erőfeszítéseit, hogy személyre szabja a tanítási folyamatot, azaz, hogy a tanítási-tanulási tevékenységeket konkrét igények és érdekek szerint tervezze meg. Ennek eredményeként, a Nemzeti Oktatási Törvény rendelkezéseinek megfelelően. 1/2011, annak későbbi kiegészítéseivel és módosításaival, a tanár eldöntheti, hogyan használja ki az óra 25% (pl. A sajátos igényekhez szabott oktatási-tanulási tevékenységek, a tudás különleges érdekei, a kulturális és vallási sajátosságok).

A javasolt kompetenciák elérésének egyik stratégiája az oktatási projekt. A tanítási év során javasolt legalább egy oktatási projektet kivitelezése, prioritást élvez, a következő témakör: „**A keresztény ember felebaráti közösségben**”

Az oktatási projekt kidolgozásában és kivitelezésében a tanár irányítása alatt a tanulók az osztálytermi tevékenység során a következő lépéseket követik: a) az érdeklődési terület meghatározása; b) a téma kiválasztása; c) bibliográfiai, anyagi erőforrások azonosítása és ajánlása;

d) a tartalom részeinek meghatározása; e) adatgyűjtés; f) munkák elkészítése; g) a projekt eredményeinek / értékelésének bemutatása; h) a projekt eredményeinek népszerűsítése.

A következőkben a fent bemutatott szakaszok részletes szemléltetése következik: **az érdeklődési terület meghatározása**

Az oktatási projekt kivitelezése során ajánlott tartalom a „**A keresztény ember felebaráti közösségben**”. Ugyanakkor a tanterv más témái is feldolgozhatók ezzel a módszerrel. A szakterület konkrét témáit a tanárok vezetik be a tanulóknak, segítséget nyújtva azok kivitelezésében.

Az oktatási projektek célja, hogy növeljék a tanulók érzékenységét a feldolgozott témákban megjelenő értékekkel szemben: tisztelet, altruizmus, támogatás, ima / bizalom a hit, irgalom, kedvesség, megbocsátás, öröm, szépség, barátság, szeretet erejében szabadság, felelősség, optimizmus, következetesség.

✓ **a téma kiválasztása**

A projekt témájának kiválasztása, az osztályteremben a tanulókkal folytatott megbeszéléseken alapulhat, helyi közösségek kiemelkedő tagjainak meghívásával. Ebben a szakaszban alkalmazható egyik módszer az ötletbörze, amely lehetővé teszi az osztályok tanulóinak aktív és kreatív részvételét a téma kiválasztásában, és amely hozzájárul a csapatmunkához, érvelés és tárgyalások gyakorlásához.

✓ **anyagi erőforrások azonosítása és ajánlása**

A felhasznált anyagi erőforrásokat mind a tanár, mind a tanuló javasolja, de csak azok alkalmazhatóak amelyekkel egyetért a tanár. Így analóg vagy digitális eszközök is alkalmazhatóak egyénileg vagy kicssoportban.

✓ **adatgyűjtés**

A tanulókat arra ösztönzi a tanár, hogy személyre szabott módon keressék meg a kiválasztott témával kapcsolatos legérdekesebb információkat, az oktatási projekt kivitelezése során. Ily módon megtanulják, hogy az osztálytársakkal való kapcsolattartás fontos oktatási funkcióval rendelkezik, amely segíthet nekik a tevékenységük kivitelezésében.

A tanár vezető szerepet játszik a tanulási tapasztalatok előmozdításában. Ösztönözni kell az iskolai egységen kívüli egyéb oktatási környezetben (templomok, múzeumok, kulturális intézmények, kreativitási központok, színházak, kulturális házak) folytatott tevékenységeket. A modern technológia forrásainak alkalmazása is előnyt élvez, ahol fontos szerepet játszik a tanár irányítása.

A kisebb kutatási tevékenységek során a tanulókat ösztönözni kell arra, hogy beszélgessenek a szüleikkel, nagyszüleikkel, papjaikkal, szerzetesekkel vagy más személyekkel.

✓ **munkák elkészítése**

Az oktatási projektek összetettsége miatt a tevékenységek több órában oszthatók fel.

✓ az eredmények bemutatása és a projekt értékelése

A végén a tanulók motiválására szolgáló kiegészítő / alternatív értékelési módszerek kerülnek kiválasztásra: kiállítás; a diákok anyagainak bemutatása; a projekt eredményeinek népszerűsítése.

A tanulókat arra ösztönzik, hogy népszerűsítsék az oktatási portfóliókat mind az osztályteremben, mind iskolai szinten, vagy iskolán kívül. Lehetőségük lesz különböző hirdetési módokat választani, például az iskola Facebook oldalát, iskolai újságokat, plakátokat, szórólapokat.

Tanulási kontextus és környezet

A formális, nem formális és informális kontextusban szervezett tanulási tevékenységek összekapcsolása alapul szolgál, a tanulási motiváció kialakulására, lehetővé teszi, hogy a tanulók a vallást a mindennapi élet részeként tekintsék. Sajátosságából adódóan a vallásos nevelés lehetővé teszi változatos oktatási kontextusok:

- **osztályterem:** – klasszikus módszerek; találkozókat vallási téren neves személyiségekkel; vallásos témákról való beszélgetések szülőkkel és a közösség más tagjaival;
- **könyvtár:** – a hitoktatásban lényeges kiadványok azonosítása; olvasóköri szervezése; találkozókat vallási téren neves személyiségekkel;
- **templom:** – liturgikus cselekményeken való részvétel és azok megfigyelése; beszélgetés papokkal vallásos témákról, különböző tevékenységeknek a közösségen belüli megszervezése céljából;
- **múzeumok:** – egyes, vallásos tematikájú kiállítások megtekintése; projektek bemutatása stb.;
- **kolostorok, kultikus helyek:** – szakrális jellegű épületek, térségek, tárgyak megfigyelési tevékenységei, beszélgetés szakemberekkel, párbeszéd kultikus személyekkel stb.;
- **internet:** – egyes nevelési platformok alkalmazása; vallásos információk, forrásanyagok keresése;
- **más információs lehetőségek (filmszínház, színház, park, utca):** – egyes vallásos tárgyú filmek vizionálása, az emberek viselkedésének megfigyelése, elemzése valláserkölcsei szempontból;
- **templomi/plébániai közösség:** – önkéntességi tevékenységek szervezése szociálisan hátrányos helyzetűek, betegek, rászorulóknak megsegítése céljából; közösségi tevékenységek a környezet óvása céljából; kiállítások, vásárok, mini-kampányok szervezése stb.

Értékelési szempontok

Az értelmi fogyatékosokkal élő tanulók sajátos kompetenciáinak értékelésére szolgáló hagyományos értékelési módszerek mellett, - szóbeli, írásbeli és gyakorlati próbák -, javasolt

alkalmazni a komplementer/alternatív értékelési módszereket, mint például: a tanulók tevékenységének és viselkedésének szisztematikus megfigyelése, projekt, portfólió, önértékelés, valamint gyakorlati tevékenységek, olyan tevékenységek beiktatása, mely során a tanulók értékesíthetik az elsajátított ismereteket, ösztönözve egyben az erkölcsi és vallási értékek és attitűdök fejlődését.

A tanulási tevékenységekben bemutatott példák számos javaslatot kínálnak a tanultakról való gondolkodásra és egyben az önértékelési helyzetek kialakítására, a személyes érdekek és képességek értékelésekor, az értékek internalizálására és a személyes és a közösségi életben való alkalmazásukra.

Az értékelési folyamat a vallás oktatásának szempontjából releváns non-formális vagy informális összefüggéseiben, az értelmi fogyatékossgal élő tanulók tanulási tapasztalatainak és készségeinek megismerésére összpontosít. A tanulási és értékelési tevékenység előmozdítja és értékesíti minden egyes tanuló előre lépéseit.

Ennek eredményeként a Vallás órákon az értékelés legfontosabb funkciói az oktatási-tanulási stratégiák szabályozása és a tanulók motivációja a fejlődésük érdekében.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituția de apartenență
dr. Kondor Ágota	Colegiul Național „Székely Mikó” Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Hajdú András	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Demény Márta	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna
Kőmíves Noémi	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV
KÉPZŐMŰVÉSZETI NEVELÉS

Speciális oktatás

V-VIII. osztály

enyhe és közép súlyos fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

A tanterv ismertetése

A környező világgal való kapcsolatok kialakításában, az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulóknak alternatív kommunikációs és kifejező eszközökre van szükségük. A képzőművészet terápiás jellege fontos szerepet játszik a nevelésben és a felzárkóztatás folyamatában, a környezetben megtalálható tárgyakkal való közvetlen kapcsolat és képzőművészeti készségek kialakítása jelentős alternatív kifejező és kommunikációs eszköz, poliszenzoriális stimulálási megközelítéssel.

A *képzőművészeti nevelés*, az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók számára lehetőséget nyújt:

- különböző anyagokat és művészeti folyamatokat felfedezni valamint levezetni
- a színek, formák, textúrák, modellek és az élő világ egyéb sajátosságaival, jellegzetességeivel kapcsolatba lépni
- az anyagi sokféleségnek, a környezeti folyamatoknak megfigyelésére, kombinálására, taktilis és vizuális rendszerezésére, elemzésére és felhasználására a kommunikációs szándékuknak megfelelően
- az érzelmek, a látott/hallott észlelések, gondolatok képzőművészeti tapasztalatainak kifejezésére
- a saját illetve társai teljesítményének az értékelésére és értékesítésére

A képzőművészeti nevelési tanterv, az V-VIII. –os gimnáziumi oktatás számára nyújt kurrikuláris ajánlatot. A tantárgy, az OMEN 3622/2018.04.27-es szám alatt jelent meg az Oktatási Kerettantervben, a Művészetek kurrikuláris részében, heti 2 órás időkerettel/4 tanítási évre, melyet a gimnáziumi speciális oktatás számára, enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók számára dolgoztak ki.

A *Képzőművészeti nevelés* tantárgy, az érzékenység, a kreativitás fejlesztésével a művészeti kommunikálás megerősítését tűzte ki céljává, és lehetőséget nyújt az elsajátított tudást egyéb tantárgyak és szociális szférákban alkalmazni. A Képzőművészeti tanterv alapját a művészeti közvetítés általi terápiák, kutatási dokumentumai adják.

Az a didaktikai folyamat melyet a Képzőművészeti nevelési tanterv promovál, hozzájárul a végzős diák képzési profiljának a kialakításához, sajátos eszközök használatával: közösségi részvétel tudatosítása az érzélemvilág fejlesztésével, kommunikációs kifejezőképesség fejlesztése képek segítségével, a kreatív és szabad kifejezőképesség kifejezése és megélése, a tanult ismeretek hasznosítása a diák számára jelentős projektekből és alkotásokból.

A tanterv szerkezete a Tanterv ismertetése mellett a következő részeket tartalmazza:

- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Metodológiai javaslatok

A kompetenciák strukturált tudásszerkezetek, tanulás által fejlesztett készségek és képességek, melyek egy adott téma sajátos problémájára vagy egy általános problémára megoldást tesz lehetővé, változatos kontextusokban.

Az Általános kompetenciák a Képzőművészeti tantárgy szintjén kiemelik azokat a szerzett ismereteket és viselkedés modelleket, melyeket a gimnáziumi ciklus alatt sajátít el.

A sajtós kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, az elsajátításának a szakaszai és egy tanév alatt alakíthatóak ki. A sajtós kompetenciák kialakításában a tantervben tanulási tevékenység javaslatok vannak, melyek értékesítik a diák konkrét tapasztalati, változatos tanulási kontextusok és tanítási stratégiák integrálásával. A tanulási tevékenységek, javaslatok, orientatív jellegűek. A sajtós kompetenciák kialakításában a tanár válassza ki és tervezi meg a tanulási egységeket a tantárgy, a korosztály és a diákok érdeklődési körének, a rendelkezésére álló eszközök és anyagok alapján. Mindezek személyessé teszik a tanulási folyamatot, a tanár kreatív és aktív bevonása által.

A tanulási tartalmak olyan információnális eszközei a tanulmányi terület alapelemeinek mely által a kompetenciák megvalósulhatnak.

Módszertani javaslatok a didaktikai tevékenységek tervezési elemeit tartalmazzák, valamint a folytonos értékelés elemeit is. Elengedhetetlen a korosztálynak megfelelő megközelítés, a tanulási folyamat stimulálása és egyénre szabása, az érdeklődés fejlesztése és a tevékenységekbe való bevonás.

A jelen tanmenet egy rugalmas ajánlatot javasol, mely a pedagógus számára, a változtatás, a kiegészítés, a helyettesítés lehetőségét nyújtja, a tanítási tevékenységekben. Ezáltal egy egyéni tanítási folyamatot tesz lehetővé, mely a tantervben megfogalmazott kompetenciák kialakítását biztosítsa minden osztály és diák sajtós kontextusának megfelelően.

A Képzőművészeti nevelés tantárgy már előkészítő osztályban elkezdődik és a VIII osztály végéig tart. A kompetenciák fokozatos fejlesztésével, a korosztálynak megfelelő tapasztalatok felhasználásával és hangsúlyozva a tanulók személyiségképzésének, érzelmi-attitűdjét és cselekvési dimenzióit.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A vizuális - művészeti üzenetek kritikus és érzékeny megközelítése az alap képzőművészeti kultúra kialakításának céljából**
- 2. A dísz tárgyak és képzőművészeti alkotások készítéséhez szükséges változatos eszközök és technikák használata**
- 3. Vizuális-művészi nyelvezet használata gondolatok, érzelmek, üzenetek megfogalmazása változatos kontextusokban**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. A vizuális művészeti üzenetek kritikus és érzékeny megközelítése az alap képzőművészeti kultúra kialakításának céljából

V osztály
<p>1.1. A művészeti nyelvezet által közvetített üzenet létezésének tudatosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy képzőművészeti alkotás tanulmányozása a művészeti üzenet észleléséért - a teljes kép észlelésének gyakorlása - az alkotás folyamatának a gyakorlása
<p>1.2. A képzőművészeti alkotások illetve a saját alkotások művészeti nyelvének a tanulmányozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a képzőművészeti alkotások, művészeti nyelvi jelentőségének gyakorlati észlelése - a saját alkotásokban használt kifejező művészeti nyelv alkalmazása
<p>1.3. A különböző történelmi korok kultúráiban előforduló képzőművészeti- és dísz tárgyak üzeneti különbségének megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző kultúrák jellegzetes alkotásairól szóló filmek/képek megtekintése - megadott témakörben beszélgetést folytatni - vázlatot készíteni modell alapján

2. A dísz tárgyak és képzőművészeti alkotások készítéséhez szükséges változatos eszközök és technikák használata

V. osztály
<p>2.1. A művészeti tevékenység eszközeinek, anyagainak és sajátos technikáinak rendeltetészerű használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök és a különböző alkalmazási lehetőség gyakorolása - grafikai gyakorlatok, ceruza, szén, kréta, pasztell, tus és ecset használatával - felületek képi kezelése különböző méretű ecsetek, pecsétetek, szivacsok használatával - mintázás kézi vagy különböző segédeszközök segítségével - a megadott vagy szabadon választott téma kivitelezéséhez szükséges eszközök: papír, karton, textilanyag, üveg, kerámia, fa, stb. kiválasztásának gyakorlása
<p>2.2. A művészeti kifejezőképesség kialakítása, a művészeti szókinccs és technikák elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - pont, pötty, vonal, formák megalkotásának gyakorlása ceruza, szén, ecset használatával vagy kollázssal, modellezéssel - színkeverékek kidolgozása, bináris és másodfokú bináris színek előállítása - az árnyalatok és tónusok kikeverése sajátos grafikai és festészeti technikák alkalmazásával - gyakorlati tapasztalatok különböző anyagok és technikák használatával

3. Vizuális-művészi nyelvezet használata gondolatok, érzelmek, üzenetek vizuális megfogalmazása változatos kontextusokban

V. osztály	
3.1. Képzőművészeti kompozíciók alkotása	<ul style="list-style-type: none"> - zenei aláfestéssel elkészített nyitott/zárt kompozíciók alkotása - megadott vagy szabadon választott téma alapján kompozíciók elkészítése - egy megadott felület szerkesztése pontokkal, vonalakkal, pöttyökkel - a képzőművészeti felület szerkesztése változatos vonalvezetési lehetőséggel - olyan képzőművészeti felületek, kompozíciók alkotása melyben hideg vagy meleg színeket alkalmaznak - az érzelmi állapot kifejezése a szinkromatika segítségével - kompozíciók alkotása a kiegészítő színpárok kontraszt hatásával - a meleg, hideg, és semleges színek alkalmazásával művészeti képek szerkesztése
3.2. Vizuális, képzőművészeti, iskolai és iskolán kívüli eseményeken való részvétel	<ul style="list-style-type: none"> - kiállítások előkészítése (selejtezés, díjazás, díjkiosztás) - bekapcsolódás egy közös helység dekorációjának a megvalósításában - sajátos versenyeken való részvétel - művészi műhelyek látogatása - szülő-gyerek kézműves foglalkozásokon való részvétel

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	V. osztály
Képzőművészeti nyelv	<p>Képzőművészeti terület bemutatása: képráma, festési felület</p> <p>Képzőművészeti alapszókincs: pont, vonal, folt, bi- és tridimenzionális forma, szín, érték</p> <p>A naprendszer színspektruma</p> <p>A színek osztályozása- a konstrukciós színelmélet szerint: alapszínek, bináris első és másodfokú kevertszínek, meleg, hideg, kiegészítő és semleges színek</p> <p>Kromatikus és akromatikus keverékek, árnyalatok és szürkék</p> <p>A színek érzelmi hatása</p> <p>A fény és az árnyék közötti kontrasztok</p>
Művészeti kulturális alapok	A művészettörténet kiemelkedő alkotásainak rövid bemutatása
Sajátos képzőművészeti technikák	<p>Anyagok és munkamódszerek</p> <p>Szén- és ceruzarajzok</p> <p>Vízfestéses technikák</p> <p>Agyagformázás</p> <p>Festmény technika</p> <p>Érzékelés fejlesztés a művészeti tárgyak anyagaival</p> <p>különböző anyagok és technikák megtapasztalása</p>
Képzőművészeti kompozíciók	<p>A képzőművészeti kép általános ismertetése</p> <p>Kétdimenziós síkkép</p> <p>Kompozíciós alapok. Szabad kompozíciók. kompozíciós egység.</p> <p>Függőleges, vízszintes, egyenes, dőlt kompozíciók</p> <p>Festési felület zárt vagy nyílt szerkesztése vonalakkal és foltokkal</p> <p>Érdeklődési központ</p>
Projektek és események	<p>Képzőművészeti alkotások gyűjteménye</p> <p>Művészműhelyek látogatása</p> <p>Tematikus kiállítások</p> <p>Szülő-diák kézműves foglalkozások</p>

VI. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. A vizuális - művészeti üzenetek kritikus és érzékeny megközelítése az alap képzőművészeti kultúra kialakításának céljából

VI. osztály
<p>1.1. A képi üzenetek továbbítása háromdimenziós művészeti alkotásokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a képzőművészeti alkotások vizuális nyelvi elemeinek felismerésére, - gyakorlatok a saját alkotások vizuális nyelvi elemeinek megtervezésére - a saját alkotások üzeneteinek elemzése
<p>1.2. Egy műalkotás művészeti üzenetének összekapcsolása a kifejező eszközzel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kifejező képi üzenet alkalmazása más területek bevonásával (zenei- ritmus-rajzolás ritmus), irodalmi, kézügyességi, stb. - szerepjátékok a megfelelő szókincs használatára (pl. ,a múzeumban', ,a kiállításon') - a saját alkotásainak, a kifejező eszközökhöz viszonyított elemzése
<p>1.3. A különböző vizuális, művészi, dekoratív kommunikációs formák beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - dekorációs, képzőművészeti műalkotásokat bemutató képek/filmek megtekintése - híres európai műalkotások felismerése

2. Dísz tárgyak és képzőművészeti alkotások készítéséhez szükséges változatos eszközök és technikák használata

VI. osztály
<p>A technikának megfelelő eszköztár használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompozíciók megvalósítása megfelelő grafikai eszköz használatával - vázlatok készítése folytonos - vékony-vastag vonalvezetéssel, satírozás, pontozott szaggatott vonalak, stb. - dekoratív felületek ritmikus, kompozíciós díszítése, változatos színvilággal
<p>2.2. A közvetítendő üzenetnek megfelelő szókincs alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző felületek dekoratív díszítésének kísérletezése (különböző típusú papírok, vásznak, fa-, üveg felületek, stb.) - vázlatok készítése egy domináns szín használatával - vázlatok készítése változatos kromatikát alkalmazva - vázlatok készítése kromatikai kontraszt alkalmazásával

3. Vizuális-művészi nyelvezet használata gondolatok, érzelmek, üzenetek megfogalmazása változatos kontextusokban

VI. osztály
<p>3.1. A gondolatok, érzelmi hangulatok és üzenetek vizuális közvetítése a saját alkotásaik által</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nyitott/zárt festési felület megszervezése - érdeklődési központ szerinti kompozíciók megvalósítása - a természetből inspirált rajzkompozíciók alkotása - meleg/hideg színvilágú kompozíciók alkotása - kiegészítő színvilágú kompozíciók alkotása - plasztikai ritmusos kompozíciók alkotása
<p>3.2. Képzőművészeti alkotások készítése iskolai és kulturális eseményekre</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskolai kiállítások szervezése (selejtezés, díjazás, díjkiosztás) - nemzetközi, országos, regionális, helyi szintű versenyeken való részvétel - rajzkörökön, rajz workshop-okon (művészeti terápia) való részvétel

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	VI. Osztály
Képzőművészeti nyelv	<p>A képzőművészeti szókinccs kifejező képessége A vizuális nyelv értékeleinek a használata A vonal és folt térkifejező szerepe A kontraszt, mint vizuális kifejező eszköz A kromatikai kontraszt, mint vizuális kifejező eszköz (A konstruktív színelmélet szerint) Kromatikai színskála Kromatikus egyeztetések Kromatikus dominancia</p>
Művészeti kulturális alapok	A legrepresentatívabb európai, művészettörténeti, műalkotások rövid ismertetése
Sajátos képzőművészeti technikák	<p>Grafikai technikák – a vonal és felülethatárolás ceruza- és szénrajzban Festészeti kezelés Dekoratív kezelés</p>
Képzőművészeti kompozíciók	<p>A természeti inspiráció – skiccek, vázlatok, Természetes formák – plasztikai-, sík-, térformák Dekoratív kompozíciók – stilizálás és A ritmus a dekoratív kompozíciókban A ritmus a plasztikai kompozíciókban</p>
Projektek és események	A kiállítás, rajz workshop, képzőművészeti versenyek

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. A vizuális - művészeti üzenetek kritikus és érzékeny megközelítése az alap képzőművészeti kultúra kialakításának céljából

VII. osztály
1.1. Dekorációs műalkotások művészeti üzenetének megfejtése - dekorációs műalkotások megfigyelése - viseletek, ruházati együttesek elemzése - kerámia, üveg, fém, textil vagy bútor alkotások leírásának a gyakorlása
1.2. Változatos kompozíciók képzőművészeti nyelvi expresszivitásának elemzése - műalkotások leírása - művészeti kommunikálás stimulálása szerepjátékokkal (pl. Idegenvezető/helyi szakértő vagyok,- játékos bevezetés a művészeti kommunikálásban)
1.3. A román művészeti dísz tárgyak, műalkotások kommunikációs formáinak beazonosítása - román művészeti albumokban megjelent műalkotások elemzése - didaktikai és képzőművészeti dokumentumfilmek megtekintése

2. A dísz tárgyak és képzőművészeti alkotások készítéséhez szükséges változatos eszközök és technikák használata

VII. osztály
2.1. A kompozíciók és/vagy a természet tanulmányozásában használat képzőművészeti nyelv, változatos technikák és eszközök alkalmazása - a tárgyak, a természet ábrázolása, a tanulmány szakaszainak kiemelésével - egyazon témájú kompozíciók interdiszciplináris elkészítése, különböző eszközök és technikák alkalmazásával (ceruza, szén)
2.2. A kompozíciók és/vagy a természet tanulmányozásában használat képzőművészeti nyelv expresszivitásának értékesítése - természetrajzok, vázlatok készítése gyors technikák alkalmazásával, (ecset, szivacs, toll, stb.) - objektív valóságot ábrázoló kompozíciók alkotása, az érték skála extrém kontrasztjával, ceruza- vagy tusrajz technikák használatával - vizuális nyelvi elemek kiemelése, grafikai, festészeti és modellező technikák alkalmazásával

3. Vizuális-művészi nyelvezet használata gondolatok, érzelmek, üzenetek megfogalmazása változatos kontextusokban

VII. osztály
3.1. Az érzelmek, gondolatok és üzenetek kifejezése képzőművészeti kompozíciókban - a természet tanulmányozása (virágok, növények, lepkék, stb.) - tájképek alkotása, szabad perspektíva szerint (évszakok, napszakok) - dekoratív minták készítése, változatos technikák alkalmazásával - a formák perspektívái meglátásával kivitelezett kompozíciók
3.2. Kreatív, eredeti, funkcionális művészeti alkotások készítése, helyi és közösségi

VII. osztály
eseményeken - kiállítások szervezése megfelelő helyszínen, tehetséggondozás céljából - közösségi és iskolai kulturális eseményeken való részvétel

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	VII. osztály
Képzőművészeti nyelv	A vonal, a felület és a térfogat ábrázolása a természet tanulmányozásával (statikus természet és tájképek) Formák és textúrák érték szerinti modulálása A színek térbeni hatása
Művészeti kulturális alapok	A román képzőművészet kiemelkedő alkotásainak rövid ismertetése
Sajátos képzőművészeti technikák	Ceruza és szénrajz fontossága
Képzőművészeti kompozíciók	Több érdeklődési központú kompozíciók – statikus és dinamikus kompozíciók Dekoratív kompozíciók, dekoratív elvek: stilizálás, szimmetria, ismétlődés, Váltakozás és háttér játék
Projektek és események	Dokumentációs portfólió

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység javaslatok

1. A vizuális - művészeti üzenetek kritikus és érzékeny megközelítése az alap képzőművészeti kultúra kialakításának céljából

VIII. osztály
<p>1.1. Kinetikus művészeti üzenetek feldolgozása: színház, filmszínház, tv, számítógép, stb. használatával</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kinetikus művészetek megtekintésének gyakorlása: színház, filmszínház, tv, számítógép, stb. használatával - művészeti alkotások elemzésének gyakorlása
<p>1.2. Képzőművészeti munkák elemzése egyéni értékelési szempontok szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - a továbbított üzenet és a kifejezőmód használatának elemzése különböző műalkotásokban - Innovációs gyakorlatok a kortárs művészetben
<p>1.3. A kortárs képzőművészetek megnyilatkozási irányának megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - előadások, filmek, színházi plakátok, közös poszterek alkotása - belsőépítészeti és ruházati kosztümök, dizájnok, dekorációk elemzése - dokumentumfilmek megtekintése

2. A dísz tárgyak és képzőművészeti alkotások készítéséhez szükséges változatos eszközök és technikák használata

VIII. osztály
<p>2.1. Az eszközök és az alkalmazott technikák kifejező erejének jellemzői, különböző kontextusokban kiemelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a formák fokozatos csökkentésével elért mélységek ábrázolása tájkép vázlatokban - dekoratív kompozíciók alkotása eszköztár használatával (pl.: körző, szögmérő, vonalzó, stb.)
<p>2.2. A vizuális és dekoratív kommunikáció jellemzőinek különböző kontextusokban alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - dekoratív kompozíciók készítése, sík- és térmértani vagy természetes formák és struktúrák alkalmazásával - változatos témakörű poszterek vázolása, különböző technikák és eszközök felhasználásával

3. Vizuális-művészi nyelvezet használata gondolatok, érzelmek, üzenetek megfogalmazása változatos kontextusokban

VIII. osztály
<p>A különböző művészeti területek ötleteinek, érzelmeinek és üzeneteinek kifejezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tematikus kompozíciók kromatikus harmóniájának megvalósítása - statikus természet alkotása, a tanulmány minden egyes szakaszának kiemelésével - figuratív készítmények előállítása (pl.: mese jelenetek, színházi előadások) - grafikus reklámplakátok készítése (pl.: előadás hirdetés, könnyborító, kartonpapír csomagolás, céglogó, stb.)

VIII. osztály
- kinetikai művészeti alkotások megbeszélése
3.2. Kreatív művészeti termékeket bemutató események szervezése, képzőművészeti témakörben
- iskolai és kulturális kiállítások előkészítése
- tematikus projektekre, plakátok és szórólapok készítése
- versenyek/rendezvények, iskolai/közösségi szintű promovációja

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	VIII osztály
Képzőművészeti nyelv	Perspektivikus elemek: a pont, egyenes, ábrák, mértani testek téri ábrázolása Általános tervezési koncepciók: grafikai tervezés, terméktervezés, környezettervezés
Művészeti kulturális alapok	A kortárs művészettörténet legmodernebb műveinek rövid ismertetése
Sajátos képzőművészeti technikák	Grafikus és kromatikus megjelenítés, mintázás, számítógépes grafika, felvételt készítés
Képzőművészeti kompozíciók	Természet tanulmány, ceruza és színvilág szerint: statikus természet (folytatás) Térbeni fényjátékok tükrözése Textúrák és anyagok Az emberi test és alak ábrázolása (emberi alakos kompozíciók) A kezdeti soron belüli egymást követő téri ábrázolás dekoratív kompozíciója
Projektek és események	Reklámplakát

Metodologicele javaslatok

A Képzőművészeti nevelés tevékenységei, az enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott diákok, sajátos nevelési elvei betartását célzó munkamódszerre kell, helyezze a hangsúlyt: egyéni fejlesztés, a feladatok elérhetősége, perceptív-motrikus alapok biztosítása a képzőművészeti készségek kialakításának érdekében.

A képzőművészeti gesztusok gyakorlása, a vizuális nyelv elsajátítása a diákok kifejező készségét stimulálja. A színvilág harmóniája és kombinálása lehetőséget nyújt az enyhe és közép súlyos értelmi akadályozott diákok számára levezetni az érzelmi és viselkedésbeli feszültségeket, valamint egy kiegyensúlyozott lelkiállapotot kialakítani.

A Képzőművészeti nevelésnek fontos szerepe van a megfigyelőképesség, figyelem a térbeni ábrázolások, a rajzolás, színezés, mintázási igény és készség kialakításában és fejlesztésében.

A tanár feladata a megfelelő, stimulatív, érzelmi-szociális és biztonságot adó légkör kialakítása, valamint a rugalmas nevelési és tanulási tevékenységek biztosítása. A pedagógusnak módjában áll az anyagokat, technikákat és tartalmakat adaptálni a tanulók fogyatékosági sajátosságainak, és személyi igényeinek megfelelően.

A módszertani javaslatok útmutató szerepet játszanak a tanterv alkalmazásában, valamint a tanár a tanítás-tanulás-értékelési tevékenységeinek tervezésében és levezetésében a tudományág sajátosságainak megfelelően.

Az iskolai tanterv lehetővé teszi az életkori és az egyéni sajátosságra szabott, valamint a gimnáziumi diákok érdeklődési körének megfelelő rugalmas tanítási megközelítést, ugyanakkor nyitottá teszi a pedagógusnak a témaválasztás lehetőségét az eltérő képességű gyerekek számára. Javasolt, hogy a tevékenységeken, a diákok kifejezhessék választási szabadságukat a témával kapcsolatban.

Az alkalmazott téma a képzőművészeti téma előfeltétele. A fogalmak megértését és azok gyakorlati alkalmazását követni kell. A saját alkotások verbális bemutatási képességek fejlesztését is figyelembe kell venni.

A művészettörténelmi fogalmak kontextuális megközelítésének, bemutatásának érdeklődést felkeltő szerepe van, így a tanulók virtuális felfedezést tehetnek, képi üzeneteket közvetíthetnek, valamint a tanár számára lehetőséget biztosít modern módszerek alkalmazásában, a klasszikus bibliográfia mellett informatikai eszköztár használatában.

A Képzőművészeti nevelési tanterv a vizuális nyelv fokozatos elsajátítását, a sajátos technikák, forma és színvilág konstruktív alapelméleteit célozza meg. A programban meghatározott általános és sajátos kompetenciák elsajátítása túlnyomóan gyakorlati jellegűek. A gyakorlati tevékenységek, sajátos képzőművészeti technikák (festés, grafika, mintázás), valamint számítógépes technikák (számítógépes képek előállítás és feldolgozása, fotók, digitális filmek készítése) alkalmazásával valósíthatók meg.

A didaktikai tevékenység aktív részvételen alapuló stratégiákra épül: csapatmunka, tematikus projektek fejlesztése, brainstorming, kocka módszer, kvadráns módszer, galéria turné, szerepjáték. Ajánlatos egyéni és csoportos projektek, valamint olyan művészeti és kiállítási versenyeken való részvétel, amelyekben a hallgatók saját tanulási folyamatuk aktív résztvevőivé válnak. Javasolt, ha a felszerelés biztosított, az interaktív tábla vagy video projektor használata az osztálytermi tevékenységekben. Reprezentatív szövegek és képek mutathatók be, és a múzeumok és a művészeti galériák weboldalai is elérhetőek.

A creativitate și a mîveszi kîpzelîerî feyleszte eîrdekîeben eîlszerî olyaî mîdszereket alkalmazni, amelyek elfogadják eîs ôsztînzik a mîveszi kîsîrleteket. A didaktikus megkîzelytîs rugalmas eîs tîmogatî kell, legyen, a mîveszi szabadsîg, az innovîcî eîs a kreativitate kifejezesre jutatasî eîlozza meg. A folyamatîs kîsîrletezeset tîmogatni kell, ezîrt a legfontosabb eîl a kîrdîsek megfogalmazasa, nem feltîetlenîl egy bizonyîs kîsztermîk megvalîsîtasa.

Egy mîveszi alkotîsban nemcsak a kîsztermîknek, hanem a mîveszi valîsznak is fontos szerepe van, de a tanulîsi folyamat kudarc eîs prîbîlkozîs îtvîzete alapvetî fontossîgî, îgy alakul ki a mîveszi gondolkodîs eîs megkîzelytîs.

Egy jobb îttekinthetîsîg eîrdekîeben a kîvetkező anyag eîs eszkîztîrat javasoljuk:

- kîlînbîzî vîstagsîgî eîs textîrîjî papîr-, kartîn-, îrîlapok;
- B1- 12 ceruzîk, szînes ceruzîk, zsîrkrîtîk;
- szîn, pasztell;
- akvarell, tempera, akrîlfestîk, pigmensek, textîlfestîsre alkalmas szînezîk;
- vîszîn eîs textîlanyagok;
- kerîmia;
- agyag, modellezî gyurma;
- ecsetek, szîvacskî, vonalzîk;
- ollîk, vîgîeszkîzîk, ragasztîk.

A tîmîtîl, a tanulîsi egysîgektîl vagy az êvsîktîl fîggîen (vallîsi înnepîk, nîpi înnepîk, a természetnaptîri, fontos iskolîi esemînyînapok, stb.), iskolîn kîvîlî,, tevîkînyesîgek szervezhetîk melyek az osztîlyban zajlî didaktikai folyamatî tîmogatîjîk:

- Mîveszeti mîzeumok, mîveszeti galîriîk lîtogatîsa, a folyamatîs kiîllîtasok, vagy tematikus esemînyîeken valî részvetîl eîrdekîeben;
- kîlînbîzî alkalmmal szervezett kiîllîtasok lîtogatîsai;
- Utcai kiîllîtasokon valî részvetîl;
- hagyomînyîs kîzmîves vîsîrokon valî részvetîl (pl. Fazekasok vîsîra, Kîzmîves vîsîr, Mikulîs nîpi vîsîr, Romîn Nemzeti Nîpi vîsîr, Mîrciuska vîsîr, stb.);
- tematikus mîhelyîeken valî részvetîl (pl. papîr eîs mîanyag hulladîkok îjrahasznîsîtîsa, kîpkeretek kîszîtîse, îveg-, fa-, bîtor felîletekre rajzîlîs, kollîzs, hirdîtes, plakîtkîszîtîs);
- kîpzîmîveszekkel, nîpmîveszekkel eîs kulturîlis szemelyîsîgekkîl, stb. talîlkozîk szervezesî;
- kîpzîmîveszeti fesztîvalîkon valî részvetîl;
- iskolîi versenyîeken eîs diîkok szîmîra szervezett elîadîsokon valî részvetîl;
- mîveszeti szîftver hasznîlatîval vîgzîtt tevîkînyesîgek;
- kalîka jellegî rendezvînyîeken valî részvetîl

Az êrtîkelîs a tanîtîsi eîs a tanulîsi folyamat belsî hîjtîeleme.

Ajînlott az êrtîkelîs, mînt tanulîsi tevîkînyesîg, modern megkîzelytîse. Îgy olyaî mîdszerek, mînt pîldîul a szemelyîs fejlîdîs nyomon kîvetîse, szîsztemîtikus megfîgyelîs, înîrtîkelîs, a tanulîk tudîsîtî êrtîkesîtî projektek, valîmînt az êletkîrnîk megfelelî êrtîkek eîs attîtîdîk feylesztîsenîk îsztînzîse, portfîlîîk, mappîk, munkîk îsszeîllîtîsa.

Az értékelési folyamat középpontjában a diákok non-formális vagy informális környezetben szerzett tanulási tapasztalatainak és készségeinek felismerése áll. Javasolt az alkotásokat a diákok által ismert speciális kritériumok alapján értékelni, vagy olyan értékelési rendszer alapján, amelyek a munkák hosszú távú folyamatát követik.

Tanítási tevékenység javaslat VIII. osztályosok számára
Statikus természet -

Kontextus:

Adottak a következő kérdések:

- Melyek a statikus természet elemei?
- Milyen formájú és színű a kiállított tárgy vagy a redőzet?

Egy rövid (2 órás) lefutású projekt bevezetése, mely értékesíti a diákok kommunikációs és művészeti kompetenciáit. A korosztály és a fogyatékoság típusának megfelelő témaválasztás lehetőséget nyújt a diákok számára felfedezni a saját készségeiket és képességeiket.

Feladatok:

1. Projekt bemutatása:

- a diákok bekacsoolódnak a statikus természet megvitatását célzó beszélgetésbe
- művészeti albumok megtekintése (1.2);
- diákok alkotásai vagy didaktikai eszközök elemzése (1.2).

2. A statikus természet megalkotása:

- ceruzavázlat készítése A3-as méretű ívpapírra, laptájolás és rajzkonstrukció (2.1);
- a részelemek kivitelezése (tányér, csupor, redőzet, stb.) (2.2);
- a színek előkészítése és felvitele (2.2);
- dekorációs elemek hozzáadása.

3. Kiállítás megszervezése (3.2):

- a munkák helyszíni kiállítása, a legmarkánsabban hatás elérése érdekében;
- sorozati kiállítás az osztályteremben vagy a folyóson;
- spárgára, drótkötélre való kiállítás;
- szabadon választott kiállítási forma;
- Galerialátogatás a projektben résztvevő, vagy más diákok számára.

Célzott sajátos kompetenciák:

1. Egyéni értékelési kritériumok alkalmazása a műalkotások elemzésében;
2. Az eszközök jellemzőinek és az alkalmazott technikák kifejező képességének hangsúlyozása különböző kontextusokban
3. A vizuális és dekoratív nyelv kifejező képességének értékelése kompozíciókban és a különböző környezetekben;
4. Az érzések, gondolatok és üzenetek kifejezésének, alternatív módjai, különböző művészeti területeken;
5. Olyan események szervezése, amelyek a képzőművészeti témákon alapuló kreatív alkotásokat emelik ki.

Anyagszükséglet:

- A3-as rajzlap, akvarell/tempera/akrilfesték, ecset, 1B-s ceruza, víztartó, paletta

Munkakeret:

- 2 óra

Megjegyzések:

- A tevékenységeket lehet más osztályokkal párhuzamosan szervezni, a különbségek és hasonlóságok kiemelésére
- A kiállítás egy nagyobb projekt része is lehet,
- A kiállítás egy kulturális helyen is szervezhető, tehetséggondozás céljából.

Bibliografia

1. Ailincăi, C., (2010), Introducere în gramatica limbajului vizual, Editura Polirom, Iași;
2. Arnheim, R., (2011), Artă și percepție vizuală, Editura Polirom, Iași;
3. Arnheim, R., (2012), Forța centrului vizual, Editura Polirom, Iași;
4. Barber, B., (2015), Principiile fundamentale ale desenului, Editura Rao, București;
5. Cerghit I., (2002), Sisteme de instruire alternative și complementare, Ed. Aramis, București;
6. Cioca, V., (2007), Jocul de-a arta, Editura Limes, Cluj-Napoca;
7. Cucuș, C., (2000), Pedagogie, Ed. Polirom, Iași;
8. Dabner, D., (2005), Design Grafic, Editura Rao, București;
9. Dagen, N.L., (2004), Pictura. Secrete și dezvăluiri, Editura Rao, București;
10. Eco, U., (2014), Istoria urâtului, Editura Rao, București;
11. Eco, U., (2012), Istoria frumuseții, Editura Rao, București;
12. Fride-Carrassat, P., Marcade, I., (2007), Mișcări artistice în pictură, Editura Rao, București;
13. Focillon, H., (1995), Viața formelor, Editura Meridiane, București;

14. Francastel, P., (1972), Realitatea figurative, Editura Meridiane, București;
15. Genevieve, M., (2000), De ce și cum evaluăm, Ed. Polirom, Iași;
16. Goleman, D., (2008), Inteligența emoțională, Editura Curtea Veche, București;
17. Gombrich, E.H., (1973), Artă și iluzie, Editura Meridiane, București;
18. Gombrich, E.H., (2007), Istoria artei, Editura Pro Editura și Tipografie, București;
19. Joi.a, E., (2002), Educația cognitivă, Ed. Polirom, Iași;
20. Jones, A.F., (2003), Introducere în artă, Editura Lider, București;
21. Kandinski, W., (1994), Spiritualul în artă, Editura Meridiane, București;
22. Leon, B.A., (1972), Despre picture, Editura Phaidon;
23. Meredieu, F., (2005), Artă și noile tehnologii, Editura Rao, Bucuresti;
24. Michalko, M., (2008), Secretele creativității. Fii genial!, Editura Amaltea, București;
25. Monteil, J.-M., (1997), Educație și formare, Ed. Polirom, Iași;
26. Oprea, C.L., (2003), Pedagogie. Alternative metodologice interactive, Ed. Universității, București;
27. Preda, V., (2006), Terapii prin mediere artistică, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
28. Roco, M., (2001), Creativitate și inteligență emoțională, Editura Polirom, Iași;
29. Stanciu, M., (1999), Reforma conținuturilor învățământului. Cadru metodologic, Ed. Polirom, Iași;
30. Wallon, Ph., Cambier, A., Engelhart, D., (2012), Psihologia desenului la copil, Editura Trei, București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Prof. Delia STOICESCU	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Prof. Bianca FLOREA	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Prof. Ioana GUȚĂ	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Prof. Camelia BALINT	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Prof. Teodora NEAGU	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Prof. Simona NEDELEA	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
Prof. Rodica Delia FĂGEȚAN	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Prof. Mihaela VECSEI	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Prof. Maria HERȚOIU	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Prof. Laura OPRIȘ	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Prof. Bianca FELDERĂ	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Prof. Octavian BIRĂU	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
Prof. Burnete Laura CÂNDEA	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu

Fordították:

Csilla Gabriela KISS	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz „Kozmutza Flóra”
Erika DIOSZEGI	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz „Kozmutza Flóra”

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

Tantárgy

ZENEI NEVELÉS
Speciális oktatás
V.–VIII. osztály

***Enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók
számára***

Bukarest, 2021

Bevezetés

A **Zenei nevelés** tanterve a magyar nemzeti kisebbség V.-VIII. osztályos speciális oktatásban részesülő tanulók számára vonatkozik, az általános kerettanterv **Művészetek** műveltségi terület részeként. A tantárgy szerves része az V.-VIII. osztályos speciális oktatás kerettantervének, enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára, heti 1 óraszámban az általános iskola felső tagozatának osztályaiban.

A **Zenei nevelés** iskolai program kidolgozási alapját képezi a kompetencia alapú tervezési modell. A program felépítése hozzájárul az általános iskolás diák fejlődési profiljának a kialakításához.

A zene tanulmányozása régi hagyományra tekint vissza valamennyi oktatási rendszerben, kiemelve annak szerepét az ember életében. Nap, mint nap, saját vagy mások kezdeményezésére, különböző műfajú zenét hallgatunk. A legújabb kutatások alátámasztják, hogy a különböző zenei tapasztalatok meghatározó szerepet játszanak a fiatalok életében: személyes elégedettséget, lelki gazdagságot, közösségi élményt nyújtva.

A **Zenei nevelés** V.-VIII. osztályos tanterve épít, az elemi osztályok kerettantervében szereplő *Zene, ritmus és mozgás* tantárgyának intuitív oktatási céljaira (előkészítő osztálytól- III. osztályig), mint a zenei nevelés megvalósításának első szakaszára. Ugyanakkor továbbviszi a IV. osztályban kialakított és elsajátított kompetenciákat, melyben a tanulók betekintést kaptak és megismerték a zene írott nyelvét mint például a hangmagasságok és időtartam lejegyzését, jelölését, különböző hangparaméterek használatát, a zenei- és mozgáselemeket integrált megközelítésben sajátították el, a pedagógus irányításával.

A **Zenei nevelés** tantárgyra jellemző sajátos tevékenységek felkeltik a művészetek és kultúra iránti érdeklődést, hozzájárulnak a zenei ízlés kialakulásához, fejlesztik az esztétikai érzéket, a képzelőerőt és a kreativitást, a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei memóriáját, de ugyanakkor olyan általános képességeket is, mint: érzékenység, önbizalom, önfegyelem, összpontosítás, pozitív viselkedés. A szakképzett pedagógus irányításával lehetővé válik a kompetenciák magasabb szintű kialakítása.

Tanulási nehézségek esetén, a zenei nevelés és a zene interdiszciplináris használata elősegítheti a tanulásban előforduló akadályok leküzdését, a figyelem, nyelv, emlékezet, kifejezőkészség és szociális készségekre is pozitív hatással lehet. Az éneklés és zenélés nagyszerű eleme lehet bármelyik tanórának, nemcsak figyelemfelkeltés céljából, hanem ismeretek feldolgoztatásának elősegítésében is.

A tanterv szerkezete magában foglalja a következőket:

- általános kompetenciák
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

- tanulási tartalmak
- módszertani javaslatok.

A kompetenciák a tanulás útján szerzett ismeretekből, készségekből, attitűdökből épülő strukturális egységek, amelyek segítségével megoldhatjuk bizonyos szakterületek általános és specifikus problémáit.

Az **általános kompetenciák**, amelyek a **Zenei nevelés** tantárgy által alakulnak ki, kiemelik a diák ismeretanyagát az általános iskolai ciklusra nézve.

A **specifikus kompetenciák** az általános kompetenciákból származnak. Egy tanév alatt alakulnak ki, és jelzik az általános kompetenciák fejlődési szakaszait. Ezek kialakításáért a program tartalmazza a **tanulási tevékenységeket**, amelyek értékesítik a diák konkrét tapasztalatait, és bizonyos tanulási kontextusnak megfelelő tanulási stratégiákat tartalmaznak.

A tanterv rugalmassága teret nyújt a szaktanár számára, hogy módosítsa, kiegészítse vagy akár kicserélje a tanulási tevékenységeket, ezáltal biztosítva a személyre szabott tanulási folyamatot. Ily módon a program által előírt kompetenciák kialakulása az osztály és a diák sajátosságait kell, hogy figyelembe vegye.

A tanulási tartalmak a szakterület alapelemei, az információszerzés eszközei, amelyek során kialakulnak a kompetenciák. A tartalmakat három csoportra osztjuk:

- vokális és hangszeres előadás*
- a zenei nyelv elemei
- heterónom és interdiszciplináris kulturális vonatkozások.

A **dalkészlet-javaslat** is fontos része a programnak, amely tartalmazza a zenehallgatásra és megtanulásra ajánlott zenedarabokat.

A **módszertani javaslatok** keretében fogalmak tisztázására, ajánlott didaktikai stratégiákról és folyamatos kiértékelési technikákról van szó.

A **Zenei nevelés** tantárgy megőrzi hagyományos jellegét, ugyanakkor felveti a heterónom és interdiszciplináris megközelítés lehetőségét is az elemi és általános iskolai tantárgyakkal kapcsolatban. Olyan témákat is lehet ajánlani, amelyek a zene és más tantárgyak kapcsolatát is felfedezi (irodalom, képzőművészet, történelem, földrajz stb.).

A tanterv felépítése, a kialakult tapasztalatok alapján elősegíti az érzelmek kifejezését ének által, valamint a meghallgatott zeneművek tartalmának megértését, hangsúlyozva azokat az érzelmi, értelmi vetületeket, amelyek hozzá járulnak a tanulók személyiségének kialakításához.

*) Abban az esetben javallott hangszeres oktatás, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

Általános kompetenciák:

- 1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által**
- 2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása**
- 3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése**

V. OSZTÁLY**Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által**

V. osztály
<p>1.1. Egy szólamban való tiszta éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzési és hangképzési gyakorlatok - intonációfejlesztő gyakorlatok - egyenletes lüktetés begyakorlása - gyermekdalok, népdalok és egyszerű zeneművek előadása párban és csoportban
<p>1.2. Egyszerű zeneművek/hangszeres művek előadása*</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszeres gyakorlatok (pl. blockflöte) - csoportos hangszertanulás - dallam és ritmuskíséret hangszeres összehangolását segítő csoportgyakorlatok - hangszerek hangszínei: fúvós, ütős és vonós hangszercsoportok (néhány jellegzetes népi hangszer is)

*) Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

V. osztály
<p>2.1. Alkalmazzák a tanult zenei hang magasságát meghatározó kifejezőeszközöket, egyszerű dallamrészek leolvasásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallás után tanult énekek kottaképhez való társítása - játékok szervezése a hangok intonálása-, felismerése- és írása begyakorlására - kottaolvasási gyakorlat
<p>2.2. Hangjegyértékek és szünetjelek használata egyszerű zeneművekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmusgyakorlatok különböző ütemekben (2-es, 3-as, 4-es) - matematikai összefüggés a különböző időtartamú hangjegyértékek között - egyszerű ritmusgyakorlatok - kreativitást fejlesztő gyakorlatok: játékos ritmusgyakorlatok
<p>2.3. Dinamikát és hangszínt kifejező eszközök használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a dinamikai kifejezések megkülönböztetése az előadott zeneművekben - kreatív játékok: a dinamikai jelek megváltoztatása egy előadott zenei részlet keretében és a kialakult különbségek észrevétele

V. osztály

- hangszerek megkülönböztetése hangforrásuk alapján
- a hangtípusok színének megkülönböztetése, a használt magán- és mássalhangzók alapján
- különböző zenei együttesek hangszínének felismerése

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése**V. osztály****3.1. A zenehallgatás során kialakult értelmi és érzelmi állapotok leírása**

- kötetlen beszélgetés a zeneművek értelmi és érzelmi tartalmáról

3.2. Bizonyos zeneművekben a történelmi háttér hatásának felismerése

- évszakokhoz és az élet szakaszaihoz fűződő énekek, zeneművek megkülönböztetése (hagyományos ünnepkörök, népszokások)
- kórusművek előadása a nagyközönség számára (vallási- és hazafias dalok, gyerekdalok stb.)

Tanulási tartalmak

Terület	V. osztály
Énekes és hangszeres* tevékenységek	<i>Hangképző gyakorlatok: egységes hangszín kialakítása, tiszta intonáció, helyes légzés, világos szövegkiejtés; hangerő és tempó tudatos alkalmazása; a tanár vezénylő mozdulatainak tudatos követése</i>
A zenei kifejezőeszközök	<p><i>A hangértékek és ütemfajták megnevezése: negyed, nyolcad, negyed szünet, félhang érték, 2/4-es ütem; 4/4-es ütem, egészhang, fél és egész szünet; 3/4-es ütem</i></p> <p><i>Dallam</i></p> <p><i>A dalok hangkészlete (fokozati sorrendben): szó-mi, lá-szó-mi, szó-mi-dó, dó-ré-mi, lá-szó-mi-ré-dó</i></p> <p><i>Tempójelzések, metronóm (Allegro, Allegretto, Moderato, Andante);</i></p> <p><i>Egyszerű ritmusgyakorlatok</i></p> <p><i>Formaérvék fejlesztése</i></p> <p><i>Kétütemes ritmus/dallamegységek alkotása</i></p>
A zenei műveltség elemei	<p><i>Mi az hogy: népi együttes, táncház (hangszeres együttes, néptánc, hangszeres és énekelt táncdallam)</i></p> <p><i>A népdalok jellegzetességeinek megkülönböztetése tájegységek szerint a többször meghallgatott zeneművek jellegzetes részleteinek felismerése</i></p>

*) Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

Módszertani ajánlások és dalkészlet-javaslatok

Zenehallgatási javaslatok:

Népzenei felvételek: tetszés szerint válogatott szokásdalok és táncdallamok

Bartók Béla: Gyermekeknek, füzetek, Hegedűduók, Román táncok, C-dúr rondó, Este a székelyeknél;

Johann Sebastian Bach: Ana Magdalena;

Bach-füzetből: Menüett, az I. Brandenburgi verseny III. tétele;

L. v. Beethoven: részlet az V. szimfónia IV. tételéből, az I. szimfónia III. tétele;

G. Enescu: I. rapszódia;

S. Drăgoi: Divertisment rustic;

Kodály Z. részletek a Hány János-ból (vagy a szvitből), például Bécsi harangjáték, Ábécédé, Napóleon csatája; részletek a Székelyfonókból, a Marosszéki táncok-ból, a Páva variációk-ból;

W. A. Mozart műveiből: Kis éji zene, II-III. tétel, A-dúr szonáta: Török induló; részletek

M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei című művéből;

S. Prokofjev: Péterke és a farkas;

R. Schumann: válogatás a Gyermekjelenetek albumból.

Dalkészlet-javaslatok:

Árkot ugrott a szúnyog;

A bundának nincs gallérja (népies dal);

Dalra, táncra (kánon);

Énekeljünk, énekeljünk;

Elmegyek, elmegyek;

Hová mégy, hová mégy;

Haj, Dunáról;

Hull a szilva;

Hüccs ki dísznó;

Jaj, de jó, hogy makk is van;

Kelj föl, juhász;

Kicsi vagyok, nagy az eszem;

Kiment a ház az ablakon;

Készen áll már a híd;

Kolozsváron egy almafa;

Látom a szép eget;

Megismerni a kanászt;

Összegyűltek az izsapi lányok;

Szűröm volna, tarisznyám;

Újévi köszöntő;

Virágos kenderem;

Ádám Jenő: Szállj, szállj pille;

Moniot D'Arras: Oly jó a nyár;

Bárdos Lajos: Öreg kutya,

Pretorius: Hólabos téli ég,

Vermesy Péter: Pimpimparé, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 23.

VI. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

VI. osztály
<p>1.1. Egy és két szólamban való folyékony, kifejező vokális előadás</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzési és hangképzési gyakorlatok, egyenletes lüktetés begyakorlása - kétszólamú éneklés: rezponzoriális, kánon, orgonapont, osztinató - csoportos éneklés fejlesztése - intonációfejlesztő gyakorlatok - szólampróbák
<p>1.2. Hangszeres kísérettel való éneklés, könnyű hangszeres* zenedarabok előadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - sajátos hangszeres gyakorlatok (fúvós, vonós, ütős) - hangszercsoportok előadásának összehangolása az egységes tempó szempontjából - a tanár vagy diákok által megszólaltatott hangszeres kíséret - intonációfejlesztő gyakorlatok

*)Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

VI. osztály
<p>2.1. Különböző ritmusképletek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felütés (időre és részidőre) - szöveg és zene hangsúlyának egybeesése Kodály Zoltán gyermekeknek írt kórusműveiben
<p>2.2. Egyszerű hangközök gyakorlati alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű hangközök (tisztá prim- tisztá oktáv) - hangközfelismerés magyar népdalokban - hallásfejlesztő gyakorlatok hangszer segítségével
<p>2.3. Bizonyos zeneszerzési technikák felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy, kettő, háromtagú formák - variációs formák - improvizációs gyakorlatok: tanult ritmusképletek

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése**VI. osztály****3.1. Zenei ismeretek alkalmazása zenehallgatásban, tájékozódás a zenei életben**

- zenés előadásokon való részvétel (társasjátékok, versenyek, zenehallgatás)
- iskolai és iskolán kívüli, kulturális rendezvényekbe való bekapcsolódás

3.2. A zene és más művészeti ágak közötti kapcsolatok elemzése

- zene és szöveg kapcsolata
- hangszeres kísérőzene különböző projektekhez
- irodalom és zene kapcsolata

Tanulási tartalmak

Terület	VI. osztály
Énekes és hangszeres* tevékenységek	<p><i>Hangképzés: A hangterjedelem bővítése; a hangerő növelése Dinamikai árnyalatok, hangszínek, tempó, hangsúlyok énektechnikai megoldása</i></p> <p><i>Népdalok tiszta és kifejező éneklése szép szövegmondással, csoportban és egyénileg</i></p>
A zenei kifejezőeszközök	<p><i>Ritmus</i></p> <p><i>Dallam</i></p> <p><i>Hangközök: prim, oktáv, kis- és nagyszekund (egész és félhang lépés)</i></p> <p><i>Módosítójelek</i></p> <p><i>Többszólamú érzék fejlesztése</i></p> <p><i>A funkcióérezék megalapozása: első és ötödik fokú akkordok felbontásban és együtthangzásban, funkciós felépítésű dallammal társítva</i></p> <p><i>Formaérezék fejlesztése</i></p>
A zenei műveltség elemei	<p><i>Mit jelentenek a következő fogalmak: énekkar, szimfonikus zenekar, opera?</i></p> <p><i>Népdalok és vallásos énekek (tájegységek és népszokások szerint)</i></p> <p><i>Társasjátékok, versenyek (a zenei- és irodalmi nyelv érintkezési pontjai)</i></p>

*)Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

Módszertani ajánlások és dalkészlet-javaslatok

Dalkészlet-javaslatok:

Csömödéri falu végén; Egy szem búza; Ej, haj, vadliba; Erdő, erdő, de magas a teteje; El kéne indulni; Egy nagyorrú bolha; Este van már nyolc óra; Ébred már a hajnaltündér (kánon); Elvesztettem páromat; Esik eső; Ej, haj, gyöngyvirág; Fúdd el, jó szél; Hídló végén; Hervad az a rózsa; Ha felmegyek a gyalui nagy hegyre; Hej, fürjecském; Hipp, hopp, itt is; Három szabó legények; Házasodik a tücsök; Keresztúri saláta; Körtéfa; Kolozsváros olyan város; Kis pej lovam; Kifeküdtem én a magas tetőre; Kőműves Kelemen; Madárka, madárka; Már ébred a hajnal; Megrakják a tüzet; Mikor én még legény voltam; Meghalok Csurgóért; Repülj, páva; Szántottam gyöpöt; Szél fut a nádason; Van már nekem szép új csizmám;

Ádám Jenő: Hull a hó;

Bárdos Lajos: Ősz (kánon), Májusi kánon, Ringató, Két kis madár;

Brahms: Bölcsődal;

Beethoven: Örömmóda; Cherubini: Dó-dó kánon;

Jagamas János: Három szabó legények;

Kodály Zoltán: Jaj, de árva, Ég a gyertya, Fújj, szél, fújj;

Veresi Péter: Pimpimpáré 17, 18, 19, 20, 22, 28, 30, 32, 40, 46, 47.

Zenehallgatási javaslatok:

J. S. Bach: H-moll szvit (részletek);

Bartók B.: Mikrokozmosz 1.14. Kérdés és felelet, I.16. Párhuzamos mozgás, I.31. Tánc kánon-formában, II.65. Párbeszéd; Magyar képek (válogatás);

L. v. Beethoven: Für Elise; Kontratáncok;

L. Boccherini: Menüett;

J. Brahms: Bölcsődal, Magyar táncok;

B. Britten: Variációk és fuga egy Purcell témára (részletek);

F. Chopin: Valcerok;

Erkel F.: Hunyadi László (részletek: Meghalt a cselszövő, Palotás);

E. Grieg: Peer Gynt - szvit (részletek);

J. Haydn: Üstdob szimfónia, II. tétel; Händel: Vízizene (részletek);

Kodály Z. Páva variációk (zenekar, részletek) és Felszállott a páva (vegyeskar Ady szövegére), Mátrai képek;

W. A. Mozart: Jupiter szimfónia - Menüett, Figaro házassága (Figaro, Cherubino);

C. Porumbescu: Ballada.

VII. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

VII. osztály
<p>1.1. Homofón és polifón elemeket tartalmazó, változatos, vokális zeneművek előadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>hangképzés, intonációs gyakorlatok, frazírozás, kiejtés</i> - <i>ritmikai és intonációs gyakorlatok harmóniai és polifóniai kontextusban</i> - <i>zenehallgatás</i>
<p>1.2. Énekek és kórusművek hangszeres kísérete*)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>jellegzetes technikai hangszeres gyakorlatok (blockflöte/ fúvós hangszerek)</i> - <i>hangszercsoport gyakorlás a tempó fokozatos növelésével</i> - <i>dinamikai különbségek, tempóbeli különbségeket és kezdést koordináló gyakorlatok</i> - <i>énekes/hangszeres improvizációs játékok</i>
<p>1.3. A szöveg és a színpadi mozgás társítása a zeneművek üzenetének kifejezése céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a zenei kifejezés és a szöveg üzenete közötti kapcsolatok: elemzés</i> - <i>az előadott zenemű típusának megfelelő színpadi mozgásgyakorlatok</i>

*) Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

VII. osztály
<p>2.1. Egyszerű partitúrák olvasása, a tanultakat alkalmazva</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>egyszerű zenemű leolvasása az intonáció és ritmus koordinálása szempontjából</i> - <i>zenei hallást fejlesztő gyakorlatok, hangjegyek felismerésére irányuló játékos gyakorlatok</i>
<p>2.2. Az alkalmi módosítójelek és szerepük a tanult vagy meghallgatott zenedarabokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a módosított hangok vezérhangszerű feloldásának megfigyelése</i> - <i>kísérlet a kromatikus hangok dallamba való bevitelére</i> - <i>daltördelékeket kombináló gyakorlatok</i> - <i>ritmusgyakorlatok különböző ütemekben (2-es, 3-as, 4-es)</i>

VII. osztály
<p>2.3. Egyszerű zenemű leolvasása partitúrákból</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű zenemű leolvasása az intonáció és ritmus betartásával - sajátos dinamikai és agogikai különbségek ismerete - hangszerhasználat az intonáció és ritmus koordinálása szempontjából
<p>2.4. Alkalmi módosítójelek használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a módosított hangok vezérhangszerű feloldásának megfigyelése - daltöredékeket kombináló gyakorlatok - kísérlet a kromatikus hangok dallamba való bevitelére
<p>2.5. Improvizáció, ismétlés, szekvencia és zenei kontraszt felhasználása dallamalkotásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - improvizációs gyakorlatok - daltöredékeket kombináló gyakorlatok - dallamalkotási gyakorlatok megadott kezdőmotívummal

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése

VII. osztály
<p>3.1. A meghallgatott zeneművek közötti minőségi különbségek megbeszélése</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes benyomások megbeszélése a meghallgatott zeneművekkel kapcsolatban - csoportbeszélgetés a bizonyos alkalmakhoz kötött zeneművek jellegzetességeinek felismeréséről - kritériumrendszer létrehozása a zeneművek minőségének elemzésére
<p>3.2. A zene, a tudomány és természet kapcsolatának felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - matematikai összefüggés a különböző időtartamú hangjegyértékek között - zenei hangok megkülönböztetése - a zenei hang spektrogram által meghatározott változásai

Tanulási tartalmak

Területek	VII. osztály
Énekes és hangszeres tevékenységek*	<p><i>Hangképzés: A hangterjedelem bővítése; a hangerő növelése Dinamikai árnyalatok, hangszínek, tempó, hangsúlyok énektechnikai megoldása</i></p> <p><i>Népdalok tiszta és kifejező éneklése szép szövegmondással, csoportban és egyénileg</i></p>
A zenei kifejezőeszközök	<p><i>Vegyes összetételű és változó ütemek</i></p> <p><i>Többszólamú és tonális érzék fejlesztése</i></p> <p><i>Hangzatfelbontásos fordulatok éneklése, majd egyidejű hangoztatása</i></p> <p><i>Formaérezék fejlesztése</i></p> <p><i>Szekvenciás ismétlés a dallamstrófában</i></p> <p><i>Bővülés, kvintisméltés, szekvencia</i></p>
A zenei műveltség elemei	<p><i>Népzenei ismeretek (magyar népzene):</i></p> <p><i>Alkalomhoz kötött dalok: a téli ünnepkör dallamai (regösének, karácsonyi kántáló, újévi köszöntő, farsangos)</i></p> <p><i>Tavaszi és nyári szokások: esőkérő, aratódal</i></p> <p><i>Életszakaszok dalai: gyermekdal, párosító, lakodalmas, sirató</i></p> <p><i>Újabb dallamrétegek: új stílus és népies dal</i></p> <p><i>Népi hangszerek és együttesek</i></p>

Módszertani ajánlások és dalkészlet-javaslatok

Dalkészlet-javaslatok:

Ablakomba, ablakomba; A jó lovas katonának; A kapuba a szekér (lakodalmi); Alkony (kánon); Által mennék én a Tiszán; Apor Lázár tánca; A pünkösdek jeles napján (egyházi népének); Aranyosom hogy vegyelek (lengyel népdal); A szép fényes katonának; Balázs napi köszöntő; Cinege gágu; Csillagok, csillagok; Csillagom, révészem; Csütörtökön este; Édes rózsám, szívem kedvese; Enni, inni (szlovák népdal); Én a hegyre (lengyel népdal); Erdő, erdő; Ettem szőlőt; Ez a malom szép helyen van; Hegyek, völgyek között állok; Hej páva; Illik a tánc (farsangos); Jaj, de szépen esik az eső; Juhászlegény a határon furulyál; Kocsi, szekér, Lányok ülnek a toronyban; Magas kősziklának; Meghalt, meghalt a cigányok vajdája; Menyasszony, vőlegény (lakodalmi); Nád a házam teteje; Nem bánom, hogy juhásznak születtem; Odakünn az erdőn (német népdal); Pásztorok, keljünk fel (kántáló); Porkahavak (regösének); Repülj, madár; Sej, Nagyabonyban; Szegény vagyok; Szegénynek születtem; Szék városán verbuválnak; Szépen úszik a vadkacsa; Tiszán innen, Dunán túl; Tudom, disznót jót öltetek (kántáló, dallama ua., mint Az Istennek szent angyala dallama); Túl a vízen learatták az árpát; Udvaromon jegenyefa; Udvaromon hármát fordult a kocsi; Vadvirágos erdő szélén; Vásárhelyen egy almafa; Zöld erdőben; Zöld fűre szokott a harmat leszállni.

Bárdos L.: Az árgyélus kis madár, Csöndes kánon, Lám, megmondtam;

J. Brahms: Egy édes hangú kismadár;

Egressy B.: Ereszkedik le a felhő, Ne menj, rózsám a tarlóra;

B. Flies: Gyermekem, ó, aludjál;

Kodály Z. Hej, Dunáról fuj a szél, Magas fenyő;

Liszt F. Hajnalozó;

F. Schubert: Altatódal, A pizstráng, Már olvad (kánon);

Szerdahelyi J. Magasan repül a daru;

Vermesy P.: Pimpimparé 26, 37-43, 49 sz.

Zenehallgatási javaslatok:

Bartók B.: Ne menj el, a Gyermekeknek c. füzetekből: Cickom, cickom, Anyám, édesanyám, Csillagok, csillagok, Hess páva, Megöltek egy legényt, Fehér László, Ürögi kanásztánc; a Hegedű-duók-ból: Párnástánc, Szól a duda; Román táncok (hegedűre,

hegedűzongorára vagy kisenekarra); Kolindák (zongorára, válogatás); Mikrokozmosz, VI. füzet: Hat tánc bolgár ritmusban (2-3.); Cantata profana (a kolinda szöveg tartalma és zenei részletek);

L. v. Beethoven: VI. szimfónia III. tétel.

G. Bizet: Carmen (részletek);

F. Chopin: a Mazurkák-ból; Csajkovszkij: Diótörő, Hattyúk tava (részletek), VI., Patetikus szimfónia, II. tétel;

G. Enescu: II. Rapszódia.

E. Grieg: Peer Gynt II. szvit: Solveig dala;

J. Haydn: Évszakok (részletek).

Kájon J. Apor Lázár tánca;

Kodály Z. : Karácsonyi pásztortánc; Kállai kettős (kórusra és zenekarra), Hány János (részletek a daljátékból);

Liszt F. XIV. rapszódia (Magasan repül a daru);

W. A. Mozart: Varázsfuvola (részletek); Maurice Ravel: Bolero (részletek);

G. Rossini: A sevillai borbély - nyitány;

F. Schubert: Pisztrángötös - IV. tétel;

C. M. v. Weber: A bűvös vadász (részletek)

Népzenei felvételek (táncházlemezek)

VIII. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

VIII. osztály
<p>1.1. Zeneművek vokális és hangszeres, egyéni vagy csoportos előadása dinamikai, agógikai és tempóváltozások figyelembevételével</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok: intonáció, emisszió és ritmikai pontosság - híres zeneművek témáinak előadása - dinamikai és agógikus tempóváltozásokra vonatkozó gyakorlatok
<p>1.2. Bizonyos zeneművek hangszeres előadása*)</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszerteknikai és előadási gyakorlatok - egyszerű zeneművek előadása hangszercsoportokkal (blockflöte, ütős hangszerek) - különböző zeneművek hangszeres kíséretének létrehozása
<p>1.3. Szinkrétikus, művészi megoldások, zene, szöveg, színpadi mozgás, díszlet és jelmez összekapcsolásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - téli szokásokhoz kapcsolódó kis jelenetek létrehozása - művészi helyzetkép létrehozása bizonyos szociális magatartás bemutatására*)

*) **Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.**

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

VIII. osztály
<p>2.1. Több előjegyzésű hangnem alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tonális nyelv elemeinek megfigyelése - hangjegyek felismerésére irányuló gyakorlatok - a hangsorok strukturális felépítése két előjegyzésig, szerkezeti képlet alapján
<p>2.2. Egyszerű hangközök gyakorlati alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmusgyakorlatok különböző ütemekben (2-es, 3-as, 4-es) - matematikai összefüggés a különböző időtartamú hangjegyértékek között - ritmusképzés
<p>2.3. Bizonyos zeneszerzési technikák alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - variációs formák alkalmazása - zeneszerzési elemek megfigyelése különböző zenei műfajokban

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése

VIII. osztály
<p>3.1. Egy zenemű értékének és előadásának felismerése a zenei nyelv és az érzelmi hatás szempontjából</p> <ul style="list-style-type: none"> - a zenei nyelv fejlesztésére használt módszerek megfigyelése - zeneművek közötti különbség összehasonlító elemzése - klasszikus zeneművek összehasonlítása - egyéni előadásmód választásának érvelése - együttesek előadásának megtekintése audio-vizuális eszközök által
<p>3.2. A zene személyes és csoportos öntudat kialakulásához való hozzájárulásának felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a zene hatásának a megbeszélése a személyiségfejlesztésre - a zene változatos szerepének megfigyelése történelmi, földrajzi, politikai, társadalmi háttér függvényében
<p>3.3. A szórakoztató zene bizonyos műfajainak összehasonlítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - összehasonlító zenehallgatás - ritmus- és dallamváltozatosságok megfigyelése zenehallgatás által - különböző zenei műfajok irodalmi üzenetének megbeszélése - az értékes klasszikus zene művek és zeneileg értéktelen zeneművek közötti különbségek észrevétele - opera- és koncertelőadásokon, zenehallgatáson való részvétel, előzetes felkészítés alapján

Tanulási tartalmak

Területek	VIII. osztály
Énekes és hangszeres tevékenységek*	<p><i>Hangképzés: A hangterjedelem bővítése; a hangerő növelése Dinamikai árnyalatok, hangszínek, tempó, hangsúlyok énektechnikai megoldása</i></p> <p><i>Népdalok és műdalok, könnyűzenei darabok egyéni és csoportos, élményt nyújtó éneklése, lehetőség szerint hangszeres kísérettel is</i></p> <p><i>Ünnepi alkalmakra: egyházi népénekek is</i></p>
A zenei kifejezőeszközök	<p><i>A tanult ütemnemek és ritmusképletek gyakorlása, felismerésük a zenehallgatás során</i></p> <p><i>A zenemű karakterét, hangulatát kifejező ritmusféleségek felismerése és gyakorlása (például: induló, gyászinduló, tánc típusok ritmusa és ütemneme stb.)</i></p> <p><i>Formaérezék-fejlesztés</i></p>
A zenei műveltség elemei	<p><i>Zenei szinkretizmus (a zene és irodalom, képzőművészet stb. kapcsolata)</i></p> <p><i>A zene fejlődéstörténete szociális, politikai, kulturális vonatkozásban</i></p> <p><i>A népi dallamosság, mint a 20. századi zene forrása (népdalfeldolgozások, a zeneművek népi ihletésű témái, népi tárgyú színpadi zene)</i></p> <p><i>A 20. század zenéje: jazz, pop, rock stb.</i></p>

*) Abban az esetben, ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

Módszertani ajánlások és dalkészlet-javaslatok

Énekelhető témák és dal-javaslatok:

C-dúr: L. v. Beethoven, I. Szimfónia, I.tétel;
F. Schubert: A hársfa;
F. Schubert: A pusztai rózsa.
Erkel F. Hunyadi László - Meghalt a cselszövő;
J. S. Bach: II. brandenburgi verseny, I. tétel;
A. Vivaldi: A négy évszak - Az ősz I. és III. tétel;
W. A. Mozart Varázsfuvola - Sarastro és Papageno áriája;
G. Verdi Nabucco - a rabszolgák kórusa.
L. v. Beethoven IX. szimfónia - Örömóda, Hegedűverseny I. és III. tétel;
J. S. Bach Parasztkantáta - Üdv rád és zárókórus;
J. Haydn Londoni szimfónia I. és IV. tétel;
W. A. Mozart Figaro házassága - nyitány.
W. A. Mozart: Figaro házassága - Cherubino ariettája.
Erkel F. Bánk bán - bordal.

Zenehallgatási javaslatok:

J. S. Bach: részletek szvitekből, a Brandenburgi versenyek-ből; D-moll toccata és fuga; preludiumok és fúgák a Das Wohltemperierte Klavier-ből (lásd: énekelhető témák); részletek: Kávékantáta, Parasztkantáta, Máté Passió.
Bartók B.: gyermek és női karok, Cantata Profana - fuga.
L. v. Beethoven: D-dúr hegedűverseny, III. szimfónia - II. tétel, V. szimfónia - I. tétel, VII. szimfónia - III.tétel, IX. szimfónia - II. és IV. tétel.
G. Bizet: a Carmen-ből a Habanera.
Fr. Chopin: valcerok, polonaise-k;
P. Constantinescu: Zongoraverseny (részletek);
P. I. Csajkovszkij: Anyegin - Tatjana áriája.
C. Debussy: Egy faun délutánja (részletek), zongoradarabok;
P. Ducas: A bűvészinas; Erkel: Bánk Bán - Bordal, Hazám, hazám.
G. Enescu: Gyermekkorai benyomások, Falusi szvit.
G. Gerschwin: Rapsody in blue, Egy amerikai Párizsban (részletek).
F. Händel: Judás Makkabeus - Győzelmi dal, Tűzijáték-zene (részletek);
J. Haydn: Teremtés (részletek), londoni szimfóniák, I. tétel, IV. tétel.

Kodály Z. Molnár Anna (vegyeskar), Székelyfonó (részletek), Vonósnégyes I. tétel.

Liszt F.: La Campanella, Szerelmi álmok, Les Préludes.

F. B. Mendelssohn: Dalok szöveg nélkül (válogatás).

W. A. Mozart: G-moll szimfónia - I. és III. tétel, d- moll zongoraverseny - I. tétel, Don Giovanni (részletek).

M. Muszorgszkij: Gyermekszoba (dalok, válogatás), Bolhadal.

G. Puccini: Tosca (részletek);

G. Rossini: A sevillai borbély - Figaro belépője, Rosina áriája.

F. Schubert: Dalok (válogatás); Schumann: Gyermekjelenetek (válogatás),

Sztravinszkij: Tűzmadár (részlet).

G. Verdi: Rigoletto, a herceg áriája, Don Carlos - Fülöp király áriája, Trubadúr - cigány kar.

Szórakoztató zenehallgatási javaslatok:

Pop

- *George Michael – Last Christmas*
- *Elton John – I'm still standing*
- *Coldplay – Hymn for the Weekend.*

Hip Hop:

- *Eminem – Relapse, Recovery*
- *Public Enemy – Fight the Power.*

Electronica:

- *Jean Michelle Jarre – Oxygene 8*
- *Vangelis - Blade Runner*
- *Carpenter Brut - Hang'Em All*
- *Skrillex –Bangarang*

Blues:

- *B.B. King - The Thrill Is Gone*
- *Muddy Waters - Mannish Boy*
- *Beth Hart - Caught Out In The Rain.*

Rock:

- *Deep Purple – Smoke on The Water*
- *Rainbow: Since You've Been Gone*
- *Queen – The Prophet's song*
- *Arctic Monkeys –R U Mine?*

- *OneRepublic – Waking Up*

- *Muse – Bliss*

Metal:

- *Metallica – Nothing Else Matters*

- *Iron Maiden – Hallowed be thy Name*

Jazz:

- *Dave Brubeck - Take Five*

- *Miles Davis – So What*

- *Charlie Parker- Confirmation*

- *Kenny G - G-Bop*

Folk:

- *Psarea Colibri - Vremuri*

- *Phoenix – Andrii Popa*

- *Vasile Șeicaru – Dragostea-i destin stravechi*

- *Mircea Baniciu – Vara la țară*

Country:

- *Johnny Cash - Ring of Fire*

- *Loretta Lynn - Don't Come Home A-Drinkin'*

- *Willie Nelson - Blue Eyes Crying In The Rain*

Módszertani ajánlás

A tantárgy fő célkitűzése a zene megszerettetése a fiatal nemzedékkel, bátorítás az énekben való önkifejezésre és a minél változatosabb zeneművek kritikai szellemű hallgatására. A zenei műfajok váltakozására alapozott megközelítés biztosítja a diák számára, hogy felfedezze a szórakoztató zenét a műzene és a népzene mellett.

A zene általi önkifejezés, a tanulók szakirányának megfelelő, differenciáltan megközelített prioritás kell, hogy legyen. Javasoljuk a tanulók pedagógus által vezetett egyéni és kórusban való éneklését, de bátorítani kell a tanár nélküli, egyéni kezdeményezésű megnyilvánulásokat is.

Javasoljuk (lehetőség szerint) a diákok hangszer tanulását az iskola, vagy a család által biztosított hangszereken. Dicséretes a hangszer tanulás kezdeményezésének megjelenése a romániai iskolai rendszerben, és a jelen program megteremt az első keretet ezen terület fejlesztésére.

A hangszeroktatás hasznát számos tanulmány említi. A hangszeroktatás olyan tevékenység, amely – teljesítményszinten – egyéni gyakorlást és tanár által vezetett egyéni foglalkozást igényel. A hangszerjátékhoz szükséges emelt kompetenciaszintre való érkezés, a tantárgynak szánt időkeret miatt (heti 1 óra), a hangszer tanítás speciális módszertanának pontos megközelítésétől (hasznos a tanár ilyen irányú képesítése), és a diákok otthoni gyakorlásra való motiválásától függ. Jelentős eredményt lehet elérni ütős hangszerek használatával (az „Orff módszer”-ből származó technikák által), elektronikus zongora használatával (egyszerű, fokozatosan fejlesztett repertoár választva) és/vagy blockflöte, esetleg különböző méretű furulyák (egyszerű technikájú hangszerek) alkalmazásával.

Az iskola kötelessége kezdeményezni a hangszerek vásárlását és használatát: elektronikus orgona, zongora, gitár, ütős hangszerek (hangolható, Orff-módszerrel használható, vagy nem hangolható hangszerek, valamint a tanulók által készítettek), blockflöte, furulyák, népi hangszerek, stb. A zenetanítási tevékenységek keretében, a hangszeres előadásban használatos változatos megoldásokkal szemben, a tanterv a tanár belátására bízva a didaktikai megközelítést és a repertoár kiválasztását (a használt hangszerek, és tudásszintnek megfelelően).

Ajánlott a kórustevékenység megszervezése iskolai-, esetleg osztályszinten, amely a romániai oktatás hagyományát követi. Ezt a tevékenységet támogatnia kell nemcsak a szaktanárnak, hanem az intézmény vezetőségének is. A kóruséneklés kiemelt közösségi tevékenység (mind világi, mind egyházi gyakorlatban), különlegesen

értékes zeneművekkel rendelkezik, beleértve a nemzetközi zeneszerzőiskolák műveit is. Elegendő egyszerű két- és háromszólamú egyneműkari feldolgozás létezik a négyzólamú vegyeskari művek mellett, melyek (a fiúhangok késői érése miatt) a gimnáziumok tanulói által nehezen énekelhetők. Létezik olyan ünnepi (Karácsonyi, Újévi) hagyomány, amely jellegzetes vokális énekcsoportot szólaltat meg, és amelyben az együttlét örömeinek kifejezése, a gyermekek számára szervezett értékes művészeti események elvezetnek a csoport összekovácsolódásához, az egyéni és közösségi megelégedettség érzésének kialakulásához, és más szocio-kulturális előnyökhöz.

Az osztálynak megfelelő nehézségi szinten ösztönözni kell, a zeneórákon belül, a teljes osztály részvételével, a szinkretikus művészeti események megrendezését (a díszlet és jelmezek elkészítését segíthetik más tudományágak: képzőművészet, technológiai oktatás stb.).

A kulturális és ízlésbeli (egyéni) sokféleség megértésének pozitív hatása van a tanulók közösségbe való integrációjában. A földrajzi terület és egy etnikai kisebbség jellegzetes történelmi hagyományainak megőrzésére és/vagy felelevenítésére tett erőfeszítés, a különlegesen gazdag dal és táncrepertoár alkalmazásának lehetőségével, zenei téren is ünnepi pillanatot teremt. Bizonyos közösségekhez/kisebbségekhez való tartozás tudatosítása által kulturális és lelki gazdagodás érhető el.

A zenei nyelvezet fogalmai igen fontosak a művészi munkák vizsgálati eszközeiként, a jellegzetes nyelvi szerkezet megértési módozataiként. Ezek azonban nem öncélúak, azt a módot képviselik, amellyel a fiatalok hozzáférnek egyes zeneművek megértéséhez, értékeléséhez.

Jelen tanterv javasolja bizonyos művészeti területek, heteronom és interdiszciplináris szempontok szerinti megközelítését, amely hozzájárul a 3. általános kompetencia megszerzéséhez. Ezeket a témákat újra lehet tárgyalni, más szinten, a következő években.

A javasolt megközelítéssel összekapcsolva, tematikus zenehallgatást ajánlunk, amelyet orientatív jellegű anyagnak kell tekinteni, és a fiatalok reakciójának és a tanár stratégiájának megfelelően bemutatható csak részben, vagy teljesen. A zenehallgatás anyagára tett javaslatok alátámasztják a 3. általános kompetenciánál javasolt interdiszciplináris szempontokat. Ösztönözzük a zenehallgatásra szánt darabok vokális és/vagy hangszeres előadásra való átvételét.

Hangi vagy hallási problémával küzdő tanulók esetében a hangsúlyt a ritmustanításra helyezzük. Így aktív részvétellel, ritmuskíséretet játszva (egyszerű

ritmushangszereken, testhangszerekkel) vagy vezényléssel (a zenei tevékenység összehangolására), ezek a tanulók is bekapcsolódhatnak az előadók csoportjába, hozzájárulva a csoportos zenei események sikeréhez, elkerülve a közösségből való kizáródást, a tantárggyal szembeni visszautasítást és félelmet. Ezen gyerekek számára a zenei tevékenység hangszeres megközelítése a zene felé való közeledést és annak felértékelődését jelenti, amely igen fontos elem, ha csak a fiúk pubertáskori hangváltozását említjük, amely megzavarja az intonációjukat, általában 12–16 éves korban.

Javasoljuk a zenetanár és fizikatanár tevékenységének összehangolását a rezgések keletkezésére és terjedésére vonatkozó kérdések tisztázására, valamint a biológia tanárral való közreműködést a rezgések érzékelésére és azoknak az emberi szervezetben történő hangingerré való átváltozásának megértésére.

Javasoljuk az egyéni és csoportos identitás megközelítésének összekapcsolását az Ember és társadalom tantervi területen szerzett ismeretekkel.

Mivel számos iskolában biztosított az internetkapcsolat lehetősége és a számítógépterem használata, bizonyos zeneórákat ezekben a termekben lehetne megszervezni azzal a céllal, hogy a tanulási tevékenységekben alkalmazzák a szoftvereket.

A speciális oktatás jellegzetességét tekintve, ajánljuk a didaktikai eszközök használatát, a feladatok nehézség szintjének fokozatos emelését, az oktatás játékos és vonzóvá tételét.

A tanulók értékelése változatos módon, a teljes tanévben történik, vizsgálva a vokális és/vagy hangszeres képességeket; a meghallgatott zeneművekben fellelhető jellegzetességek megfigyelésének képességét; a meghallgatott zeneművek értékelésére vonatkozó érvelést; az egyéni repertoárjavaslatot.

Az elsajátított zenei kifejezőeszközök használatának felmérése lehetőség szerint gyakorlati tevékenységgel történjen, énekre vagy zenehallgatásra legyen alapozva, elkerülve meghatározások, technikai osztályozások írásbeli teszt formájában történő felmérését. Az alábbiakban példát szolgáltatunk egy tanítási egység megtervezésére, Zenei ritmus témakörben, VII. osztály részére.

ZENEI NEVELÉS**TANÍTÁSI EGYSÉG: ZENEI RITMUS**

Osztály: VII.

Órakeret: 4 óra

Tartalom	Specifikus kompetenciák	Tanulási tevékenységek	Eszközök	Értékelés, felmérés
1. Az ütemfajták jelölése (egész, fél, 2-es, 3-as, 4-es stb.) és a megfelelő szünetjelek használata (1 óra)	<p>1.1. Monodikus zeneművek vokális előadása</p> <p>2.2. Hangjegy-értékek és szünetjelek használata egyszerű zeneművek olvasásában</p> <p>3.1. A zeneművek meghallgatása által kialakult érzelmek megbeszélése</p>	<p>Csoportos éneklést elősegítő gyakorlatok (a tanár vezénylő mozdulatainak tudatos követése)</p> <p>Ritmusgyakorlatok Matematikai összefüggés megfigyelése a különböző időtartamú hangjegyértékek között Szünetjelek használatára irányuló gyakorlatok Egyszerű ritmusgyakorlatok</p> <p>A zeneművek által ébresztett élmények, benyomások kifejezése, megbeszélése</p>	<p>Énekek</p> <p>- tankönyv, feladatlapok, kísérő hangszerek</p>	<p>A csoportmunkában való rendszeres megfigyelés</p> <p>Audio-tesztek általi értékelés Feladatlapok használata</p>

<p>2. 2-es, 3-as és 4-es ütemfajták (2 óra)</p>	<p>1.1. <i>Monodikus zeneművek vokális előadása</i></p> <p>2.2. <i>Hangjegy-értékek és szünetjelek használata egyszerű zeneművek olvasásában</i></p> <p>3.1. <i>Személyes benyomások megbeszélése a meghallgatott zeneművekkel kapcsolatban</i></p>	<p><i>Ritmuszgyakorlatok különböző ütemekben (2-es, 3-as, 4-es)</i> <i>Ütemfajták jelölésére irányuló gyakorlatok (2-es, 3-as, 4-es)</i></p> <p><i>Binar/ ternar közötti különbségek megfigyelése egyszerű zenedarabokban (meghallgatás/ előadás)</i></p> <p><i>A meghallgatott zeneművek által ébresztett élmények, benyomások kifejezése, megbeszélése</i></p>	<p>Énekek</p> <p>Zeneművek meghallgatása: <i>Részlet</i> <i>- J. Haydn: Simf. Nr. 94, II. rész</i> <i>- J. Strauss: keringők</i> <i>- tankönyv, feladatlapok, kísérő hangszerek</i></p>	<p><i>A csoportmunkában való rendszeres megfigyelés</i></p> <p><i>Audio-tesztek általi értékelés</i></p> <p><i>Feladatlapok használata</i></p>
<p>3. A tizenhatod ütemfajta (1 óra)</p>	<p>1.1. <i>Monodikus zeneművek vokális előadása</i></p> <p>2.2. <i>Hangjegy-értékek és szünetjelek használata</i></p>	<p><i>Csoportos éneklést elősegítő gyakorlatok (a tanár vezénylő mozdulatainak tudatos követése)</i></p> <p><i>Ritmuszgyakorlatok; Ütemek jelölésére irányuló gyakorlatok</i> <i>Ritmuskötési</i></p>	<p>Énekek</p> <p>Zeneművek meghallgatása: <i>W.A.Mozart: Török induló</i> <i>A. Honegger: Pacific 231</i></p>	<p><i>A csoportmunkában való rendszeres megfigyelés</i></p> <p><i>Audio-tesztek általi értékelés</i> <i>Feladatlapok használata</i></p>

	<p><i>egyszerű zeneművek olvasásában</i></p> <p><i>3.1. Személyes benyomások megbeszélése a meghallgatott zeneművekkel kapcsolatban</i></p>	<p><i>játékos gyakorlatok</i></p> <p><i>A 4 tizenhatod ütemfajta felismerése meghallgatott zeneművekben;</i></p> <p><i>A meghallgatott zeneművek által ébresztett élmények, benyomások kifejezése, megbeszélése</i></p>	<p><i>- tankönyv, feladatlapok, kísérő hangszerek</i></p>	
--	---	---	---	--

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației****Delia Elena Stoicescu, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Sibiu**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Prof. Stoicescu Delia	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Prof. Florea Bianca	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
Prof. Verde Cosmin	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Schiau Florentina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Mureșanu Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Popa Ileana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Kondort Dan	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Făgețan Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1, Sibiu
Prof. Șofîlcă Anda	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu

Fordították:

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura Ionescu	Kolozs-megyei Tanfelügyelőség
Prof. Schuller Hajnal	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți De Auz „Kozmutza Flóra”, Cluj-Napoca
Schuller Hajnal	Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolája Kolozsvár

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

TESTNEVELÉS ÉS SPORTTEVÉKENYSÉGEK

Speciális oktatás

V. – X. osztály

**Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók
számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A *Testnevelés és sporttevékenységek* iskolai tananyag egy hivatalos dokumentum, amely leírja a curriculumajánlatot a speciális gimnáziumi oktatásnak (V.-VIII. osztályok). A tantárgy a 3622 számú 2018. április 27-én jóváhagyott speciális oktatásnak szánt iskolai kerettanterv része, a **Testnevelés, sport és egészség** curriculumterületen, 2 órával/ hét, minden tanévben.

Az 1/2011 Nemzeti Oktatási Törvény 68. cikkelyének (2) bekezdésének rendelkezései szerint, az utólagos módosításokkal és kiegészítésekkel, „A Testnevelés és sport tantárgy az iskolai oktatásban az egységes iskolai tantervek közös alapjának része.” A 69/2000 számú Testnevelési és sport törvény értelmében, az utólagos módosításokkal és kiegészítésekkel, meghatározzák, hogy „**a testnevelés és a sport az állam által támogatott nemzeti érdekek**”. A Tanügyminisztérium 3462/2012 számú Rendelete szabályozza az iskolai oktatás testnevelés és a sport tevékenységek megszervezését és lefolyását. Következésképpen, különösen a speciális iskolai oktatásban, a testnevelés és sport úgy egy curriculáris tevékenységként, mint egy tanórán kívüli tevékenységként van jelen.

A *testnevelés és sporttevékenységek* tantárgy iskolai tanterve a gimnáziumi – speciális oktatásnak az V-VIII. osztályoknak szóló „Testnevelés és sport” tanterv alapján van kialakítva, amelyet a Tanügyminisztérium a 3393 számú 2017.02.28-i Rendelettel hagyott jóvá (2. melléklet). Az átdolgozás annak szükségességéből következik, hogy értékesíteni szeretnék a speciális oktatásban résztvevő enyhe/ mérsékelt értelmi fogyatékos diákok a biológiai potenciálját, és ezen diákok fizikai és szellemi fejlődésének és viselkedési sajátosságaihoz van kialakítva.

A *testnevelés és sport* tantárgy tantervét a kompetencia alapú tanterv kialakításának perspektívájából fejlesztették ki. A tanterv felépítése úgy lett kialakítva, hogy hozzájáruljon a gimnáziumi végzős profiljának fejlesztéséhez. A tantárgy perspektívájából, az oktatási tevékenység irányítását célozza meg a kompetenciákból kiindulva, lehetővé teszi a tanulási cél kihangsúlyozását, illetve az enyhe és mérsékelt fogyatékos diákok személyiségfejlődésének cselekvési szintjének kihangsúlyozását.

A tanterv felépítése a bemutató magyarázat mellett a következő:

- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek;
- Tartalmak;
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák a tanulás által kifejlesztett tudási, készségi és attitűdbeli strukturált egységek, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak megoldását vagy általános problémák megoldását különféle kontextusokban.

A *Testnevelés és sporttevékenységek* tantárgy **általános kompetenciái** jelzik a hallgató által elsajátított motorikus készségeket a teljes gimnáziumi oktatásban. Ezek hozzájárulnak a diák egészséges életmódjának kialakulásához, a harmonikus fizikai fejlődéshez és a motorikusság fejlődéséhez, a diagnosztizált fogyatékosághoz viszonyított javuláshoz/ felépüléshez.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, és a teljes tanév során elsajátítottakra vonatkoznak. A specifikus kompetenciák elérésére a tanterv konkrét **tevékenységpéldákat** mutat be, amelyek a diák konkrét tapasztalataira támaszkodó tanulási tevékenységekre alapszanak és integrálják a megfelelő didaktikus stratégiákat a változatos tanulási kontextusokhoz.

A tanulási tartalmak a következő területekre vannak csoportosítva:

1. A motorikus tevékenységek szervezése
2. A harmonikus fizikai fejlődés
3. Motorikus képességek (motorikus készségek és tulajdonságok)
4. Sportágak
5. Higiénia és egyéni védelem
6. Viselkedések és attitűdök

A módszertani javaslatok közé tartoznak a didaktikai tervezési tevékenységek, a didaktikai stratégiák és a folyamatos értékelési elemek.

A jelen iskolai tanterv rugalmas ajánlatot tesz, amely lehetővé teszi a tanár számára, hogy módosítsa, kiegészítse vagy helyettesítse a tanulási tevékenységeket. A cél egy személyre szabott didaktikai megközelítés megvalósítása, amely biztosítja a tanterv által előírt készségek kialakítását az egyes osztályok és diákok sajátos kontextusában. Ugyanakkor szükség van az oktatás speciális megközelítésére ebben a korosztályban, amely a tanulás differenciálódásának széles skáláját kínálja a tanulók által elsajátítottak függvényében.

A *Testnevelés* és *sportcurriculum* közvetlenül hozzájárul a tanulók egészségi állapotának fenntartásához szükséges oktatási eredményekhez, különféle motorikus tevékenységek alkalmazásával. A *Testnevelés* és a *sporttevékenységektantárgy* az, amely alapvető motorikus készségek elsajátítását és fejlesztését, valamint az erő kifejtés fejlesztését befolyásolja a természetes és a társadalmi környezetbe való beilleszkedés érdekében. Így a kompetenciák fokozatos megszerzésére törekszik a diákok életkorával és a fogyatékoságuk mértékével kapcsolatos tapasztalatok alkalmazásával, a személyiségük érzelmi-attitűdjének és cselekvési dimenzióinak kihangsúlyozásával. Konkrét módszerekkel és eszközökkel megcélozza a harmonikus fizikai fejlődést, de az optimális kereteket is, amelyek hozzájárulnak a pszicho-viselkedési elem javulásához.

A fent említett szempontok szellemében és az optimális oktatási kínálaton alapuló modern oktatási képzés biztosítása érdekében, amely értékesíti a diákok differenciált oktatását, egyéni vagy csoportos sajátos oktatási útvonalakon, szükséges, hogy a praktikus valóságnak megfelelően az V-VIII. osztályos diákok elsajátítsák a szükséges fizikai fejlesztési elemeket és a motorikus készségeket, illetve a sportágakhoz/ sportpróbákhoz szükséges készségeket, a következők szerint:

- **V. osztály:**
  - Atlétika: három atlétikai próba, lehetőleg különböző csoportokból;
  - Talajtorna – egy teljes gyakorlat statikus és dinamikus akrobatikai elemekkel és összekötött elemekkel; egy ugrás a tornaszeren;
  - Sportjátékok: egy sportjáték.
- **VI. osztály:**
  - Atlétika: három atlétikai próba, különböző csoportokból (amelyeket az V. osztályban tanítottak);
  - Talajtorna – egy teljes gyakorlat statikus és dinamikus akrobatikai elemekkel és összekötött elemekkel; egy ugrás a tornaszeren;
  - Sportjátékok: két sportjáték, amelyből az egyiket az V. osztályban tanítottak.
- **VII. osztály:**
  - Atlétika: három atlétikai próba, különböző csoportokból (amelyekből kettőt tanítottak a VI. osztályban; egy új atlétikai próba);
  - Talajtorna – egy teljes gyakorlat statikus és dinamikus akrobatikai elemekkel és összekötött elemekkel; a tanterv által előírt választott ugrás a tornaszereken;
  - Sportjátékok: egy sportjáték (amelyet a VI. osztályban tanítottak a diákoknak).
- **VIII. osztály:**
  - Atlétika: két atlétikai próba, választás az előző években oktatottakból;
  - Talajtorna – egy teljes gyakorlat statikus és dinamikus akrobatikai elemekkel és összekötött elemekkel; a tanterv által előírt választott ugrás a tornaszereken;
  - Sportjátékok: egy sportjáték, választhatóan, amelyet az előző évben tanítottak.

Az alternatív sportágakat az oktatási egység vezetőjének jóváhagyásával meghatározott időtartamokban oktatnak, csak a környezeti és technikai-anyagi tényezők által meghatározott speciális helyzetekben, feltéve, hogy az osztály minden tanulója számára van szükséges didaktikai eszköz és a tanár megfelelő szakosítással rendelkezik a sportág oktatására. Minden alternatív sportágat érintő tartalmat és értékelési kritériumot az osztályban tanító tanár határoz meg, és a szak tanfelügyelő hagy jóvá.

A képzési helyzetek megkönnyítik a diákok számára, hogy megismerjék a testnevelés és a sport sajátosságait különböző tanulási tapasztalatok során: gyakorlóként, a motorikus tevékenységekbírójaként/ szervezőjeként, nézőként.

A *Testnevelés* tanterv szabályozó dokumentum az oktatási folyamatban, meghatározza a specifikus kompetenciákat és lehetővé teszi, hogy minden tanár megfelelő didaktikai eszközöket használjon a fent említett tartalmak során, az adott osztály tulajdonságaitól és a konkrét tevékenységi feltételektől függően.

Ezen tartalmak megközelítése integrált módon történik, úgy, hogy a képzési helyzetek lehetővé teszik az ismeretek, a készségek/ a kompetenciák/ tulajdonságok és a specifikus kompetenciákhoz való attitűdök elsajátítását.

A tananyag koncentrikus jellegű, vagyis az előző tanévben/ tanévekben elsajátított specifikuskészségekre épül (bizonyos tartalmakra, amelyek a készségek oktatására/ rögzítésére szükségesek), valamint elősegítik a tanulás átruházási folyamatot. A csillaggal (*) megjelölt tartalom alternatívája a széleskörű oktatásba integrált vak vagy látássérült diákoknak tanított tartalomnak.

Általános kompetenciák

- 1. A testnevelés és a sport kedvező hatásainak felhasználása, a testmozgás állandó gyakorlása az egészség optimalizálása érdekében**
- 2. A testnevelés és a sport specifikus készségeinek használata a saját harmonikus fizikai fejlődés és a motorikus készségek fejlesztése érdekében**
- 3. A sajátos szabályoknak megfelelő viselkedés, a testnevelés és sport tantárgy tevékenységeinek szervezése során, gyakorlása során és a nézői minőségben való részvétel során**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A testnevelés és a sport kedvező hatásainak felhasználása a testmozgás állandó gyakorlása, az egészség optimalizálása érdekében

V. Osztály
<p>1.1.A szervezet a környezeti káros tényezőkkel való ellenállását elősegítő növekedési tényezők felismerése a testnevelési tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a tanórák különböző szakaszaiban, a megedződési természetes tényezők különböző hatásaival szemben; - a tanóra során a felszerelés alkalmazkodása a környezeti tényezők és a szervezet erőfeszítésre való reakciója függvényében.

2. A testnevelés és a sport specifikus készségeinek használata a saját harmonikus fizikai fejlődés és a motorikus készségek fejlesztése érdekében

V. Osztály
<p>2.1.A harmonikus fizikai fejlődésre jellemző kifejezések felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a test főbb részeinek és területeinek pozícióinak és alapvető mozgásainak végrehajtása vezényszóra; - a szabad gyakorlatok elvégzése a mozgásszervi rendszert befolyásoló szelektív tárgyakkal; - helyes testtartás a teljes tanóra során; - a hiányos testtartás kijavítása figyelmeztetésre.
<p>2.2.A harmonikus fizikai fejlődést meghatározó elemek felismerése a testnevelési tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyes globális testtartás reflexét képző és megerősítő gyakorlatok végrehajtása; - a legfontosabb globális testtartástól való eltérések megelőzésére szánt gyakorlatok végrehajtása; - korrekciós gyakorlatok elsajátítása a testtartás eltéréseinek kijavítására.
<p>2.3.Az egyszerű gyakorlatok felismerése az alapvető motorikus készségek fejlesztése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a motorikus készségek fejlesztése sajátos eszközeinek gyakorlásával; - mozgásos játékok/ specifikus staféták gyakorlása a motorikus készségek fejlesztése érdekében; - a motorikus készségek megnyilvánulási szintjének meghatározását mérő módszerek és eszközök használata.
<p>2.4.Technikai eljárások végrehajtása egyszerű motorikus szerkezetekkel, amik a tanult sportágakra jellemzőek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a technikai eljárások alapvető mechanizmusi összetevőinek gyakorlása; - minden egyes elem/ technikai eljárás gyakorlása teljességében, amíg az alapmechanizmus automatizálódik; - a tanult sportágak specifikus cselekvéseinek végrehajtása, amelyek 2-3 elemből/ technikai eljárásból állnak, a technikai eljárások gyakorlása versenyek formájában.

3. A sajátos szabályoknak megfelelő viselkedés a testnevelés és sport tantárgy tevékenységeinek szervezése során, gyakorlása során és a nézői minőségben való részvétel során

V. Osztály	
3.1. Motorikus tevékenységek végrehajtása gyülekezés, helyváltoztatás és munkacsoportok során, sajátosságaik szerint	<ul style="list-style-type: none"> - a gyülekezési formákban leírtak szerinti integráció és cselekvés; - a meghatározott hely felismerése és megőrzése a helyváltoztatási alakzatokban; - a végrehajtási sorrend betartása a munkacsoporton belül; - a partnerrel való együttműködés párban való szervezési forma esetén.
3.2. A meghatározott szabályokkal szembeni tiszteleti attitűd megnyilvánulása a tevékenységek során	<ul style="list-style-type: none"> - a gyakorló tevékenységekre vonatkozó szabályok szigorú betartása; - a versenyekre vonatkozó szabályok előírásainak betartása; - a szabálysértés következményeinek elfogadása; - a versenyek győztesét meghatározó kritériumoknak való megfelelés.
3.3. A tisztelet attitűdjének kinyilvánítása a partnerekkel és az ellenfeleknek szemben	<ul style="list-style-type: none"> - a csapattársak bátorítása a versenyek során; - szabályos cselekvések az ellenféllel szemben a versenyek során; - a partnereknek és az ellenfeleknek való gratuláció a versenyek győztesi minőségében.

Tartalmak

Tartalomterületek	V. Osztály
1. A motorikus tevékenységek megszervezése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vonalban egysoros és kétsoros gyülekezési formák ▪ alapvető állási helyzetek és ezek származékai ▪ gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban ▪ fordulások helyben ▪ a tornasor kialakítása ▪ indulás és megállás járásból ▪ átmenet az egyik alakzattól a másikba
2. Harmonikus fizikai fejlődés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ alapvető és származékos pozíciók ▪ szabad gyakorlatok, tárgyakkal és párban, amelyek szelektíven befolyásolják a mozgásszervi készüléket ▪ korrekciós gyakorlatok hiányos, szegmentális és poszturális attitűdökre ▪ összetett gyakorlatok a harmonikus fizikai fejlődés érdekében (szabad gyakorlatok, hordozható tárgyakkal, párban, zenei háttérrel / anélkül) ▪ gyakorlatok a légzés oktatására és a légzés szabályozására erő kifejtés közben ▪ a morfológiai és funkcionálismutatókat meghatározó eszközök és technikák
3. Motorikus tulajdonságok	<p>HELYZETVÁLTOZTATÁSI KÉSZSÉGEK</p> <p>a) alapvető:</p> <p>1. Járás</p> <ul style="list-style-type: none"> - lábujjhegyen - guggolva

	<ul style="list-style-type: none"> - csibészugrással - hozzáadott lépéssel 2.Futás <ul style="list-style-type: none"> ▪ futólépés: <ul style="list-style-type: none"> - különböző irányokba - akadályok kikerülésével - irányváltoztatással 3.Ugrás <ul style="list-style-type: none"> ▪ egy lábról és két lábról: <ul style="list-style-type: none"> - helyből - elmozdulásból - tárgyakra/ eszközökre és tárgyról/ eszközökről <p><i>b)összetett:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1.Felmászás <ul style="list-style-type: none"> - az eszköz megfogásával és a rajta való lépéssel, járásból - megfogással és a felsőtest görgetésével 2.Húzás <ul style="list-style-type: none"> - a tornapadon - párokban, széttett lábakkal 3.Felmászás-lemászás <ul style="list-style-type: none"> - rögzített létrán - megdőltött síkban 4.Kúszás <ul style="list-style-type: none"> -térdén és könyökön <p>KÉZÜGYESSÉGI KÉSZSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> -propulziós típus: indítás, gördítés, hajtás; megütés kézzel, lábbal, különböző tárgyakkal (bot, ütő stb.) - abszorpciós típus: megfogás egy kézzel vagy két kézzel <p>STABILITÁSI KÉSZSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> - tengelyirányú: hajlítás, nyújtás, csavarás, megfordulás, egyensúlyozás - statikus és dinamikus testhelyzetek: ortosztatikus helyzetek, gurulások -rajtok, testcselek <p>MOTORIKUS TULAJDONSÁGOK</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Sebesség <ul style="list-style-type: none"> ▪ reakciós sebesség az ingerekre: <ul style="list-style-type: none"> - vizuális - auditív - tapintás <ul style="list-style-type: none"> ▪ végrehajtási sebesség: - egyszerű motorikus tevékenységei <ul style="list-style-type: none"> ▪ elmozdulási sebesség: <ul style="list-style-type: none"> - egyenes vonalban - irányváltoztatással <p>sebesség - koordinációs feltételek mellett</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.Kézügyesség(koordinációs készségek) <ul style="list-style-type: none"> ▪ testszegmensek koordinálási tevékenységei ▪ tárgyak kezelése: <ul style="list-style-type: none"> - egyénileg - párban <ul style="list-style-type: none"> ▪ egyensúlyozás: <ul style="list-style-type: none"> - statikus pozíciókban - járás keskeny, különböző magasságokon levő felületeken - járás keskeny felületeken tárgyak szállításával/ letevésével/ felvételével 3.Erő <ul style="list-style-type: none"> ▪ szegmentális dinamikus erő -szegmentális dinamikus erő teherbírás közben 4.Ellenállás <ul style="list-style-type: none"> ▪ szív-légzőszervi ellenállás aerób erő kifejtés esetén ▪ helyi izomellenállás
--	--

	<p>5.Összetett motorikus tulajdonságok minden motorikus tulajdonság előírásai szerint</p>
<p>4.Sportágak</p>	<p>ATLÉTIKA</p> <p>1.Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a futóiskola elemei - futás bokajátékkal - futás térdemeléssel - futás a lábszár előre és hátra lengetésével ▪ gyorsfutás: ▪ futólépés gyorsítással ▪ lenti rajt és a rajtból való elindulás ▪ hosszútávfutás ▪ futólépés középtávfutással <p>2.Ugrások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ az ugróiskola elemei: ▪ szökdecseelő lépés, ugrott lépés ▪ távolugrás 1½lépéssel a levegőben: <p>lendület 3-5 lépésből, dobbantás szabadon és elrugaskodás</p> <p>3.Dobások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a dobóiskola elemei: <p>hajításos dobás, egy kézzel</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a mitalabda dobása, helyből, távolra ▪ ismeretek: ▪ a mitalabda tulajdonságairól ▪ a dobóvonal túllépéséről ▪ a dobási szektor tiszteletben tartásáról ▪ a dobás hosszának méréséről <p>sportinformációk</p> <p>TALAJTORNA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ statikus elemek: ▪ mérleg térdről ▪ mérleg egy lábon állva ▪ félszárga ▪ híd lenről ▪ a lapockákon támaszkodva ▪ fejállás támazzal (fiúk) ▪ szárga (lányok) ▪ dinamikus elemek: ▪ gördülések ▪ előre- és hátrabukfenc guggolásból guggolásba ▪ hátrabukfenc guggolásból széttárt lábakkal való érkezéssel ▪ oldalsó forgás (cigánykerék oldalra) ▪ az elsajátított akrobatikus elemek összekötése <p>UGRÁSOK A SZERTORNÁN</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ felugrás guggolásban a keresztben elhelyezett tornaládára, majd leugrás egyenes ugrással ▪ ismeretek: egy ugrás kiértékelésének kritériumairól <p>▪ sportinformációk</p> <p>SPORTJÁTÉKOK</p> <p>1.KOSÁRLABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása, tartása, megvédése és passzolása két kézzel a mellkastól, helyből, majd elmozdulás ▪ megállás egy adott időre ▪ előzés ▪ kosárra dobás helyből, egy/ két kézzel ▪ forgások ▪ alapvető pozíciók a védekezésben

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elmozdulás hozzáadott lépésekkel ▪ a karok munkája és a lábjáték ▪ elhatárolás ▪ pontszám ▪ előzés ▪ „ember ember elleni” védekezés a saját palánk közelében ▪ „patkó” alakú támadásba való beállás ▪ „add és menj” taktikus cselekvés ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabály ismerete: fault, lépések, dupla ▪ sportismeretek <p>2.FUTBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megrugása a lábfej belsejével, helyben és elmozdulás közben ▪ kapura rúgás, helyben és elmozdulás közben <p>a labda átvétele a láb belsejével</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ labdavezetés ▪ a labda visszatevése a játékba szélről ▪ a labda elvétele az ellenféltől előlről ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ 1-3-2játékrendszer ▪ jelölés és elhatárolódás ▪ megelőzés ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a csökkentett játéktéren játszott futball játékszabályainak ismerete: henc, fault, bedobás oldalról ▪ sportinformációk <p>3.KÉZILABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hajításos dobás egy kézzel a váll felett: helyből és elmozdulás közben ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és elmozdulás közben ▪ egyszerű dribling ▪ kapura dobás helyből ▪ kapura dobás hozzáadott lépéssel ▪ kapura dobás szaladásból ▪ alapvető pozíció ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ a labda visszahelyezése a játékba a kapusnak való dobással ▪ megelőzés ▪ visszahajítás ▪ a labdát tartó ellenfél megjelölése és elhatárolódás ▪ megakadályozás ▪ védekezési rendszer félkörben ▪ felállás a 6:0 védekezési rendszerbe ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabályok ismerete: lépések, fault, dupladribling ▪ sportinformációk <p>4.MÉTALABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a méetalabda fogása és megvédése egy kézzel és két kézzel ▪ a méetalabda megfogása helyből, ugrásból, járásból és futásból ▪ a méetalabda eldobása bottal való ütésre, passzolásra és „célbadobásra” ▪ a méetalabda passzolása a váll felett, a fej felett ▪ a méetalabda szerválása állva, a törzssel kicsit előre hajolva ▪ a labda megütése bottal ▪ az ellenfél megcélozása, amikor a négyszögben van vagy háromszögben helyben és futás közben ▪ futás a pályán ▪ blokkolás (a labda megállítása) ▪ egyéni védekezés
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ belépés a játékba ▪ pozíciókba való beállítás <ul style="list-style-type: none"> ▪ a játékszabály ismerete <p>5.TAG RUGBY</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda vivése egy kézzel és két kézzel ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és menés közben ▪ a labda felvétele a talajról ▪ passzolás helyből és futás közben ▪ irányváltoztatás ▪ cselezés ▪ a tag rugby övének ismerete és a hozzá való alkalmazkodás ▪ alapvető pozíció a védekezésben ▪ a tag öv kezelése és lerántása ▪ befejezési technikai eljárások ▪ behatolási technikai eljárások ▪ megelőzési taktikai cselekvések ▪ együttes és egyén taktikai eljárások, amelyek magukba foglalják a tanult technikai eljárásokat ▪ tematikus játékváltozatok ismeretek és információk a játékszabályról <p>6.RÖPLABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ passzolás két kézzel fent, amelyet elmozdulás és megállás előz meg arccal a labdadobás iránya felé ▪ a három ütés megszervezése tematikus játékváltozatok:3x3 labda átdobása a háló felett két kézzel fent, amelyet elmozdulás előz meg, két kézzel fent ugrásból, egy kezes átadással, lenti szerválás előlről ▪ a lenti szerválás átvétele előlről (két kézzel fentről) ▪ játékmodell csökkentett játékoszámmal (4x4) ▪ ismeretek a 4x4-es játékmodellre jellemző kollektív taktikai cselekvésekről(berendezések, cselekvési módok és szabályok)(a szerválás elvégzésekor, a szerválás átvételekor, védekezés és támadás közben) ▪ átvétel két kézzel lent ▪ ismeretek a játékszabályról:a háló megérintése, dupla dobás, tartott labda ▪ sportinformációk <p>7.*TORBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ alappozíció ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ kapuradobás ▪ tájékozódás a védekezési térben ▪ védekezésre való beállítás ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával <p>8.*GOALBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ alappozíció ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ kapuradobás ▪ tájékozódás a védekezési térben ▪ védekezésre való beállítás ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával <p>ALTERNATÍV SPORTÁGAK</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ TOLLASLABDA ▪ BIKIKLI TURIZMUS ▪ SPORTTÁNC ▪ RITMIKUS GIMNASZTIKA ▪ ÚSZÁS ▪ KORFBALL ▪ SPORTTÁJÉKOZÓDÁS ▪ JÉGKORCSOLYA/ GÖRKORCSOLYA ▪ SZÁNKÓ(megszokott vagy verseny)
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ALPESI SÍ ▪ SÍFUTÁS ▪ AEROBIK SPORT ▪ SAKK ▪ ASZTALITENISZ ▪ BIRKÓZÁS
5. Higiénia és egyéni védelem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gyakorlatok és szabályok a szervezet erő kifejtésre való felkészítésére ▪ gyakorlatok és szabályok a szervezet pihenésére erő kifejtés után ▪ egyéni és kollektív higiéniai szabályok ▪ az egyéni és a kollektív higiénia megromlásának jelei ▪ az egyéni és a kollektív higiénia fenntartásának intézkedései ▪ a használt terek, berendezések és gépek higiénikussá tételének intézkedései ▪ kölcsönös segítség/ támogatás nyújtása a nagyfokú nehézségű motorikus tevékenységek elvégzésében
6. Viselkedések és attitűdök	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a diákok szerepei a testnevelés és sport tanórákon ▪ sajátos viselkedések a sportvetélkedők során ▪ érzelmi állapotok és reakciók a sportvetélkedők során ▪ elfogadott attitűdök és viselkedések a sportvetélkedők során ▪ a csapattagoknak való szurkolás és az ellenfélnek való gratuláció formái

VI. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák**

1. **A testnevelés és a sport kedvező hatásainak felhasználása a testmozgás állandó gyakorlása, az egészség optimalizálása érdekében**

VI. Osztály
<p>1.1.A környezeti tényezők káros hatásainak megakadályozására irányuló intézkedések alkalmazása a testnevelési tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - erő kifejtés higiéniai körülmények között; <p>a megfelelő légzés típusválasztása, a környezeti hőmérséklet függvényében.</p>

2. **A testnevelés és a sport specifikus készségeinek használata a saját harmonikus fizikai fejlődés és a motorikus készségek fejlesztése érdekében**

VI. Osztály
<p>2.1.A harmonikus fizikai fejlődésre jellemző kifejezések használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testrészek pozícióinak és mozgásainak gyakorlása a terminológiai leírással egyidőben; - hordozható tárgyakkal végzett gyakorlatok végrehajtása, a mozgásszervi rendszer szelektív befolyásolására; - a testtartás összehasonlítása a bemutatott mintákkal (plakátok, filmek, diák) stb.; - A kollégák megfigyelése és figyelmeztetése az esetleges helytelen testtartás esetén.
<p>2.2. A saját fizikai fejlődés általános jellemzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyes globális testtartás reflexét képző és megerősítő gyakorlatok végrehajtása; - a legfontosabb globális testtartástól való eltérések megelőzésére szánt gyakorlatok végrehajtása; - korrekciós gyakorlatok elsajátítása a testtartás eltéréseinek kijavítására.
<p>2.3.Az egyszerű gyakorlatok felismerése az alapvető motorikus készségek fejlesztése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a motorikus készségek fejlesztése sajátos eszközeinek gyakorlásával; - mozgásos játékok/ specifikus staféták gyakorlása a motorikus készségek fejlesztése érdekében; - a motorikus készségek megnyilvánulási szintjének meghatározását mérő módszerek és eszközök használata.
<p>2.4.Technikai eljárások végrehajtása egyszerű motorikus szerkezetekkel</p> <p>- a tanult sportágakra jellemző</p> <ul style="list-style-type: none"> - a technikai eljárások alapvető mechanizmusai összetevőinek gyakorlása; - minden egyes elem/ technikai eljárás teljes gyakorlása, amíg az alapmechanizmus automatizálódik; - a tanult sportágak specifikus cselekvéseinek végrehajtása, amelyek 2-3 elemből/ technikai eljárásból állnak; - a technikai eljárások gyakorlása versenyek formájában.

3. A sajátos szabályoknak megfelelő viselkedés a testnevelés és sport tantárgy tevékenységeinek szervezése során, gyakorlása során és a nézői minőségben való részvétel során

VI. Osztály
<p>3.1. Motorikus tevékenységek végrehajtása gyülekezés, helyváltoztatás és munkacsoportok során, sajátosságaik szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyülekezési formákban leírtak szerinti integráció és cselekvés; - a meghatározott hely felismerése és megőrzése a helyváltoztatási alakzatokban; - a végrehajtási sorrend betartása a munkacsoporton belül; - a partnerrel való együttműködés párban való szervezési forma esetén.
<p>3.2. A meghatározott szabályokkal szembeni tiszteleti attitűd megnyilvánulása a tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyakorló tevékenységekre vonatkozó szabályok szigorú betartása; - a versenyekre vonatkozó szabályok előírásainak betartása; - a szabálysértés következményeinek elfogadása; - a versenyek győztesét meghatározó kritériumoknak való megfelelés.
<p>3.3. A tisztelet attitűdjének kinyilvánítása a partnerekkel és az ellenfeleknek szemben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a csapattársak bátorítása a versenyek során; - szabályos cselekvések az ellenféllel szemben a versenyek során; - a partnereknek és az ellenfeleknek való gratuláció a versenyek győztesi minőségében.

Tartalmak

Tartalomterületek	VI. Osztály
1.A motorikus tevékenységek megszervezése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vonalban egysoros és kétsoros gyülekezési formák ▪ alapvető állási helyzetek és ezek származékai ▪ gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban ▪ fordulások helyben ▪ a tornasor kialakítása ▪ indulás és megállás járásból ▪ átmenet az egyik alakzattól a másikba
2.Harmonikus fizikai fejlődés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ alapvető és származékos pozíciók ▪ szabad gyakorlatok, tárgyakkal és párban, amelyek szelektíven befolyásolják a mozgásszervi készüléket ▪ korrekciós gyakorlatok hiányos, szegmentális és poszturális attitűdökre ▪ összetett gyakorlatok a harmonikus fizikai fejlődés érdekében (szabad gyakorlatok, hordozható tárgyakkal, párban, zenei háttérrel / anélkül) ▪ gyakorlatok a légzés oktatására és a légzés szabályozására erőfejlesztés közben ▪ a morfológiai és funkcionálismutatókat meghatározó eszközök és technikák
3.Motorikus tulajdonságok	<p>HELYZETVÁLTOZTATÁSI KÉSZSÉGEK</p> <p>a) <i>alapvető:</i></p> <p>1. Járás</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - lăbujhegyen - guggolva - csibészugrással - hozzáadott lépéssel 2.Futás <ul style="list-style-type: none"> ▪ futólépés: <ul style="list-style-type: none"> - különböző irányokba - akadályok kikerülésével - irányváltoztatással 3.Ugrás <ul style="list-style-type: none"> ▪ egy lábról és két lábról: <ul style="list-style-type: none"> - helyből - elmozdulásból - tárgyakra/ eszközökre és tárgyról/ eszközökről <i>b)összetett:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1.Felmászás <ul style="list-style-type: none"> - az eszköz megfogásával és a rajta való lépéssel, járásból <ul style="list-style-type: none"> - megfogással és a felsőtest görgetésével 2.Húzás <ul style="list-style-type: none"> - a tornapadon - párokban, széttett lábakkal 3.Felmászás-lemászás <ul style="list-style-type: none"> - rögzített létrán - megdőltött síkban 4.Kúszás <ul style="list-style-type: none"> -térdén és könyökön <p>KÉZÜGYESSÉGI KÉSZSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> -propulziós típus: indítás, gördítés, hajítás; megütés kézzel, lábbal, különböző tárgyakkal (bot, ütő stb.) - abszorpciós típus: megfogás egy kézzel vagy két kézzel <p>STABILITÁSI KÉSZSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> -tengelyirányú: hajlítás, nyújtás, csavarás, megfordulás, egyensúlyozás -statikus és dinamikus testhelyzetek: ortosztatisztikus helyzetek, gurulások -rajtok, testcselek <p>MOTORIKUS TULAJDONSÁGOK</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sebesség <ul style="list-style-type: none"> ▪ reakciós sebesség az ingerekre: <ul style="list-style-type: none"> - vizuális - auditív - tapintás <ul style="list-style-type: none"> ▪ végrehajtási sebesség: - egyszerű motorikus tevékenységei <ul style="list-style-type: none"> ▪ elmozdulási sebesség: <ul style="list-style-type: none"> - egyenes vonalban - irányváltoztatással - sebesség - koordinációs feltételek mellett <p>2.Kézügyesség(koordinációs készségek)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ testszegmensek koordinálási tevékenységei ▪ tárgyak kezelése: <ul style="list-style-type: none"> - egyénileg - párban ▪ egyensúlyozás: <ul style="list-style-type: none"> - statikus pozíciókban - járás keskeny, különböző magasságokon levő felületeken - járás keskeny felületeken tárgyak szállításával/ letevésével/ felvételével <ol style="list-style-type: none"> 3.Erő <ul style="list-style-type: none"> ▪ szegmentális dinamikus erő ▪ szegmentális dinamikus erő teherbírás közben 4.Ellenállás <ul style="list-style-type: none"> ▪ szív-légzőszervi ellenállás aerób erő kifejtés esetén ▪ helyi izomellenállás
--	---

	<p>5.Összetett motorikus tulajdonságok minden motorikus tulajdonság előírásai szerint</p>
<p>4.Sportágak</p>	<p>ATLÉTIKA</p> <p>1.Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a futóiskola elemei - futás bokajátékkal - futás térdemeléssel - futás a lábszár előre és hátra lengetésével ▪ gyorsfutás: - futólépés gyorsítással - lenti rajt és a rajtból való elindulás ▪ hosszútávfutás ▪ futólépés középtávfutással <p>2.Ugrások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ az ugróiskola elemei: -szökdecseelő lépés, ugrott lépés - távolugrás 1½lépéssel a levegőben: - lendület 3-5 lépésből, dobantás szabadon és elrugaszkodás <p>3.Dobások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a dobóiskola elemei: - hajításos dobás, egy kézzel ▪ a mitalabda dobása, helyből, távolra ▪ ismeretek: - a mitalabda tulajdonságairól - a dobóvonal túllépéséről - a dobási szektor tiszteletben tartásáról - a dobás hosszának méréséről <ul style="list-style-type: none"> ▪ sportinformációk <p>TALAJTORNA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ statikus elemek: - mérleg tédről - mérleg egy lábon állva - félszárga - híd lentről - a lapockákon támaszkodva - fejjállás támasszal (fiúk) - szárga(lányok) <ul style="list-style-type: none"> ▪ dinamikus elemek: - gördülések - előre- és hátrabukfenc guggolásból guggolásba - hátrabukfenc guggolásból széttárt lábakkal való érkezéssel - oldalsó forgás(cigánykerék oldalra) <ul style="list-style-type: none"> ▪ az elsajátított akrobatikus elemek összekötési változatai <p>UGRÁSOK A SZERTORNÁN</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ felugrás guggolásban a keresztben elhelyezett tornaládára, majd leugrás egyenes ugrással ▪ ismeretek: - egy ugrás kiértékelésének kritériumairól - sportinformációk <p>SPORTJÁTÉKOK</p> <p>1.KOSÁRLABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása, tartása, megvédése és passzolása két kézzel a mellkastól, helyből, majd elmozdulás ▪ megállás egy adott időre ▪ előzés ▪ kosárra dobás helyből, egy/ két kézzel

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forgások ▪ alapvető pozíciók a védekezésben ▪ elmozdulás hozzáadott lépésekkel ▪ a karok munkája és a lábjáték ▪ elhatárolás ▪ pontszám ▪ előzés ▪ „ember ember elleni” védekezés a saját palánk közelében ▪ „patkó” alakú támadásba való beállás ▪ „add és menj” taktikus cselekvés ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabály ismerete: fault, lépések, dupla ▪ sportismeretek <p>2.FUTBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megrúgása a lábfej belsejével, helyben és elmozdulás közben ▪ kapura rúgás, helyben és elmozdulás közben, a labda átvétele a láb belsejével ▪ labdavezetés ▪ a labda visszatevése a játékba szélről ▪ a labda elvétele az ellenféltől előlről ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ 1-3-2játékrendszer ▪ jelölés és elhatárolódás ▪ megelőzés ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a csökkentett játéktéren játszott futball játékszabályainak ismerete: henc, fault, bedobás oldalról ▪ sportinformációk <p>3.KÉZILABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hajtásos dobás egy kézzel a váll felett: helyből és elmozdulás közben ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és elmozdulás közben ▪ egyszerű dribling ▪ kapura dobás helyből ▪ kapura dobás hozzáadott lépéssel ▪ kapura dobás szaladásból ▪ alapvető pozíció ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ a labda visszahelyezése a játékba a kapusnak való dobással ▪ megelőzés ▪ visszahajtás ▪ a labdát tartó ellenfél megjelölése és elhatárolódás ▪ megakadályozás ▪ védekezési rendszer félkörben ▪ felállás a 6:0 védekezési rendszerbe ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabályok ismerete: lépések, fault, dupladribling ▪ sportinformációk <p>4.MÉTALABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a mitalabda fogása és megvédése egy kézzel és két kézzel ▪ a mitalabda megfogása helyből, ugrásból, járásból és futásból ▪ a mitalabda eldobása bottal való ütésre, passzolásra és „célbadobásra” ▪ a mitalabda passzolása a váll felett, a fej felett ▪ a mitalabda szerválása állva, a törzssel kicsit előre hajolva ▪ a labda megütése bottal ▪ az ellenfél megcélozása, amikor a négyszögben van vagy háromszögben helyben és futás közben ▪ futás a pályán ▪ blokkolás (a labda megállítása) ▪ egyéni védekezés
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ belépés a játékba ▪ pozíciókba való beállítás ▪ a játékszabály ismerete <p>5.TAG RUGBY</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda vivése egy kézzel és két kézzel ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és menés közben ▪ a labda felvevése a talajról ▪ passzolás helyből és futás közben ▪ irányváltoztatás ▪ cselezés ▪ a tag rugby övének ismerete és a hozzá való alkalmazkodás ▪ alapvető pozíció a védekezésben ▪ a tag öv kezelése és lerántása ▪ befejezési technikai eljárások ▪ behatolási technikai eljárások ▪ megelőzési taktikai cselekvések ▪ együttes és egyén taktikai eljárások, amelyek magukba foglalják a tanult technikai eljárásokat ▪ tematikus játékváltozatok ismeretek és információk a játékszabályról <p>6.RÖPLABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ passzolás két kézzel fent, amelyet elmozdulás és megállás előz meg arccal a labdadobás iránya felé, a három ütés megszervezése, tematikus játékváltozatok:3x3 labda átdobása a háló felett két kézzel fent, amelyet elmozdulás előz meg, két kézzel fentugrásból, egy kezes átadással ▪ lenti szerválás előlről ▪ a lenti szerválás átvétele előlről (két kézzel fentről) ▪ játékmódel csökkentett játékossszámmal (4x4) ▪ ismeretek a 4x4-es játékmódelre jellemző kollektív taktikai cselekvésekről(berendezések, cselekvési módok és szabályok)(a szerválás elvégzésekor, a szerválás átvételekor, védekezés és támadás közben) ▪ átvétel két kézzel lent ▪ ismeretek a játékszabályról:a háló megérintése,dupla dobás,tartott labda ▪ sportinformációk <p>7.*TORBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ alappozíció ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ kapuradobás ▪ tájékozódás a védekezési térben ▪ védekezésre való beállítás ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával <p>8.*GOALBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ alappozíció ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ kapuradobás ▪ tájékozódás a védekezési térben ▪ védekezésre való beállítás ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával <p>ALTERNATÍV SPORTÁGAK</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ TOLLASLABDA ▪ BICIKLI TURIZMUS ▪ SPORTTÁNC ▪ RITMIKUS GIMNASZTIKA ▪ ÚSZÁS
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ KORFBALL ▪ SPORTTÁJÉKOZÓDÁS ▪ JÉGKORCSOLYA/ GÖRKORCSOLYA ▪ SZÁNKÓ(megszokott vagy verseny) ▪ ALPESI SÍ ▪ SÍFUTÁS ▪ AEROBIK SPORT ▪ SAKK ▪ ASZTATALITENISZ ▪ BIRKÓZÁS
<p>5.Higiéncia és egyéni védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gyakorlatok és szabályok a szervezet erő kifejtésre való felkészítésére ▪ gyakorlatok és szabályok a szervezet pihenésére erő kifejtés után ▪ egyéni és kollektív higiéniai szabályok ▪ az egyéni és a kollektív higiénia megromlásának jelei ▪ az egyéni és a kollektív higiénia fenntartásának intézkedései ▪ a használt terek, berendezések és gépek higiénikussá tételének intézkedései ▪ kölcsönös segítség/ támogatás nyújtása a nagyfokú nehézségű motorikus tevékenységek elvégzésében
<p>6. Viselkedések és attitűdök</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a sajátos felelősség felvállalása a testnevelés és sport tanórákon és a versenyeken/ vetélkedőkön ▪ a felelősség felvállalása a sajátos testnevelés és sport tanórákon folytatott tevékenységek szerepeinek betöltésére ▪ integrált viselkedés a tisztességes játék fogalma ▪ a partnerek és az ellenfelek értékének felbecsülési objektivitása egy csoport / csapat tagjai közötti kapcsolatok, a testnevelési és sporttevékenységeken belül

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A testnevelés és a sport kedvező hatásainak felhasználása a testmozgás állandó gyakorlása, az egészség optimalizálása érdekében

VII. Osztály
<p>1.1.A szervezet bemelegítésének módszerei az erő kifejtésre a különböző környezeti körülmények között, a testnevelési tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tevékenység során a szervezet fokozatos kitétele a környezeti tényezők hatásának, a saját szervezet reakcióinak megfelelően; - aktív részvétel az általános és specifikus bemelegítési programok végrehajtásában.

2. A testnevelés és a sport specifikus készségeinek használata a saját harmonikus fizikai fejlődés és a motorikus készségek fejlesztése érdekében

VII. Osztály
<p>2.1. A harmonikus fizikai fejlődésre jellemző mutatók használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - harmonikus fizikai fejlesztési gyakorlatok vezetése konkrét terminológia használatával.
<p>2.2. A legfontosabb intézkedések alkalmazása a harmonikus fizikai fejlődés érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - megelőző és korrekciós gyakorlatok elsajátítása a helyes testhez való hozzáállás biztosítása érdekében; - a fizikai összetett fejlesztési gyakorlatok végrehajtása szabad gyakorlatokkal, hordozható tárgyakkal, párban; - az egyes testszegmentumok szelektív befolyásolására szolgáló gyakorlatok végrehajtása.
<p>2.3. Egyszerű gyakorlatok végrehajtása az alapvető motorikus készségek fejlesztése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - specifikus gyakorlatok elvégzése a motorikus készségek fejlesztése érdekében; - a motorikus tulajdonságok fejlesztésére irányuló specifikus útvonalak alkalmazása; - a test specifikus felkészítése minden típusú erő kifejtéshez; - minden motorikus tulajdonságra jellemző specifikus paraméterek végrehajtása; - gyorsasági, erő kifejtési, kéz ügyességi/ készségek/ koordináció és az ellenálló képességeket mérő vetélkedőkön való részvétel.
<p>2.4. A tanult sportágakra jellemző technikai eljárások végrehajtása motorikus szerkezetekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a strukturált technikai eljárások gyakorlása progresszív összetettségi struktúrák segítségével; - a sportágak saját motorikus struktúráinak gyakorlása verseny/ vetélkedő formájában; - a tanult sportágakra jellemző motorikus tevékenységek gyakorlása különböző körülmények között; <p>technikai-taktikai intézkedések végrehajtása az egyszerűsített szabályzati előírásoknak megfelelően.</p>

3. A sajátos szabályoknak megfelelő viselkedés a testnevelés és sport tantárgy tevékenységeinek szervezése során, gyakorlása során és a nézői minőségben való részvétel során

VII. Osztály
<p>3.1. Szervezési feladatok teljesítése talajtorna elemek elvégzésben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a csoportvezető szerepének betöltése az akrobatikus torna csoportos gyakorlása során; - a csoportban levő kollégák fejlődésének felmérése, az elemek, a vonalak és a szabadon választott; akrobatikus gyakorlat végrehajtása során; - a végrehajtott hibák észlelése és helyesbítő intézkedések megtétele.

	<ul style="list-style-type: none"> - akadályok felett - ugrókötéllel <i>b)összetett:</i> 1.Felmászás - az eszköz megfogásával és a rajta való lépéssel, könnyű futásból - megfogással és a felsőtest görgetésével,változó magasságú eszközökön 2.Húzás - a megdőlt tornapadon - párokban, különböző pozíciókban 3.Felmászás-lemászás - rögzített létrán - megdőlt síkban 3. Kúszás -térden és könyökön,tárgyak szállításával lábál, különböző tárgyak szállításával (bot, rakéta, paletta stb.) - abszorpciós típusú: fogás egy kézzel vagy mindkét kézzel KÉZÜGYESSÉGI ÉS STABILITÁSI KÉSZSÉGEK -propulziós típus:indítás, gördítés, röpítés, lepattanás, hajítás;megütés kézzel, lábbal, különböző tárgyakkal (teniszütő, asztaliteniszütő, ütő) -abszorpciós típus:megfogás egy kézzel vagy két kézzel,megfogás kesztyűvel -tengelyirányú, a sportágaknak megfelelően -statikus és dinamikus testhelyzetek,a sportágaknak megfelelően MOTORIKUS TULAJDONSÁGOK 1. Sebesség ▪ reakciós sebesség: -különböző ingerekre ▪ végrehajtási sebesség: -az egyedi és megismételt motorikus cselekvések és tevékenységek esetén (ismétlési sebesség) ▪ elmozdulási sebesség: - különböző távolságok és irányok esetén - sebesség - koordinációs feltételek mellett ▪ ismeretek: - a sebességfejlesztési gyakorlatok jellemzőiről - az életkornak és a nemnek megfelelő sebességmutatók átlagértékeiről 2.Kézügyesség(koordinációs készségek) ▪ a testszegmensek tevékenységének és a teljes test koordinálása, térben és időben ▪ a motorikus koordinálása a partnerekkel és az ellenfelekkel létrejövő kapcsolatban ▪ tárgyak kezelése helyben, kétkezes körülmények között (manuális, padló) ▪ egyensúly: - a statikus pozíciók (csökkentett támaszbázissal, talajon és változó magasságú felületeken) fenntartása fokozatosan növekvő időtartamokra - egyensúlyozási járás, szabadon és tárgyak szállításával, keskeny és emelt, vízszintes és ferde felületeken 3.Erő ▪ robbanásos erő ▪ szegmentális dinamikus (izotóniás) erő ▪ szegmentális dinamikus erő teherbírás közben ▪ ismeretek és információk: - a fő izmok erőfejlesztési gyakorlatok jellemzőiről - az életkornak és a nemnek megfelelő mutatók átlagértékeiről 4.Ellenállás ▪ szív-légzőszervi ellenállás aerób erő kifejtés esetén ▪ helyi izomellenállás ▪ ismeretek: - a fő ellenállást fejlesztő gyakorlatok jellemzőiről
--	---

	<p>- az életkornak és a nemnek megfelelő mutatók átlagértékeiről</p> <p>5.Összetett motorikus tulajdonságok</p> <p>- minden motorikus tulajdonság előírásai szerint</p>
<p>4.Sportágak</p>	<p>ATLÉTIKA</p> <p>1.Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a futóiskola elemei - gyakorlatváltozatok a futóiskolából <ul style="list-style-type: none"> ▪ gyorsfutás: <ul style="list-style-type: none"> ▪ futólépéssel sebességből való elindulással ▪ lenti rajt és a rajtból való elindulás ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a hibás rajtról ▪ a futópálya betartásáról ▪ a gyorsfutás próbákról a hivatalos versenyeken ▪ hosszútávfutás: <ul style="list-style-type: none"> ▪ fenti rajt és a rajtból való elindulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ a légzés koordinálása a futólépések ritmusával ▪ futás változatos terepen ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a hibás rajtról ▪ az ellenfél megelőzéséről ▪ a láb érintkezése a talajjal, a terep jellege függvényében ▪ sportinformációk <p>2.Ugrások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ az ugróiskola elemei: -szökdecslő lépés, ugrott lépés, távolugrás 1½lépéssel a levegőben: <ul style="list-style-type: none"> ▪ lendület 7-9 lépésből ▪ dobantás a meghatározott területen ▪ elrugaszkodás ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a küszöb átlépéséről(lendületi/elrugaszkodási terület) ▪ az ugrás hosszúságának méréséről ▪ magasugrás lépéssel <ul style="list-style-type: none"> ▪ lendület 5-7lépésből ▪ dobantás a kijelölt területen,elrugaszkodás és megérkezés ▪ sportinformációk <p>3. Dobások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a dobóiskola elemei: -hajításos dobás,egy kézzel <ul style="list-style-type: none"> ▪ a méetalabda dobása,helyből, távolra ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a sikeres dobásról ▪ a dobások számáról a vetélkedőben - sportinformációk <p>TALAJTORNA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ statikus elemek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ oldalsó mérleg ▪ híd fentről –lányok ▪ fejjállás –fiúk ▪ kézállás ▪ dinamikus elemek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ gördülések ▪ hátrabukfenc guggolásból széttárt lábakkal való érkezéssel ▪ előrebukfenc széttárt lábakkal való indulásból guggolásba ▪ oldalsó forgás(cigánykerék oldalra) ▪ talajtorna elemek és kombinációk ▪ akrobatikus és talajtorna kombinációk (amelyek tartalmazzák az elsajátított elemeket) ▪ akrobatikus sorozatváltozatok (amelyek tartalmazzák az elsajátított elemeket)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ismeretek a kivitelezések kiértékelési kritériumjairól ▪ sportinformációk <p>UGRÁSOK A SZERTORNÁN</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ugrás guggálosos támasszal a hosszában elhelyezett tornaláda közelebbi végére, majd bukfencezés ▪ ismeretek:egy ugrás kiértékelésének kritériumairól <p>sportinformációk</p> <p>SPORTJÁTÉKOK</p> <p>1.KOSÁRLABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása, tartása, megvédése és passzolása két kézzel a mellkastól, helyből, majd elmozdulás ▪ megállás egy adott időre ▪ előzés ▪ kosárra dobás helyből, egy/ két kézzel ▪ forgások ▪ alapvető pozíciók a védekezésben ▪ elmozdulás hozzáadott lépésekkel ▪ a karok munkája és a lábjáték ▪ elhatárolás ▪ pontszám ▪ előzés ▪ „ember ember elleni” védekezés a saját palánk közelében ▪ „patkó” alakú támadásba való beállítás ▪ „add és menj”taktikus cselekvés ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabály ismerete: fault, lépések, dupla dribling ▪ sportismeretek <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása, tartása, megvédése és passzolása két kézzel a mellkastól, helyből és elmozdulás közben ▪ megállás két időegységre ▪ szabad forgások az ellenféllel való kapcsolatban ▪ specifikus elmozdulási elemek az alapvető pozíciókban, védekezés és támadás közben ▪ kosárra dobás driblingezésből ▪ elhatárolódás az ellenféltől labdával és labda nélkül ▪ elhatárolódás ▪ áttörés ▪ megelőzés ▪ „add és menj”kollektív taktikus cselekvés ▪ „ember ember elleni” védekezési rendszer a saját játékkerületen ▪ a támadásba való beállítás specifikus taktikai cselekvése ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabály ismerete: terület,támadási idő ▪ sportismeretek <p>2.FUTBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megrúgása a lábfej belsejével, helyben és elmozdulás közben ▪ kapura rúgás, helyben és elmozdulás közben ▪ a labda átvétele a láb belsejével ▪ labdavezetés ▪ a labda visszatevése a játékba szélről ▪ a labda elvétele az ellenféltől előlről ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ 1-3-2játékrendszer ▪ jelölés és elhatárolódás ▪ megelőzés
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ megakadályozás ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a csökkentett játéktéren játszott futball játékszabályainak ismerete: henc, fault, bedobás oldalról ▪ sportinformációk <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megrúgás a teljes fűzővel, a belső fűzővel ▪ a labda megrúgása a külső fűzővel ▪ labdavezetés az ellenféllel való kapcsolatban ▪ fejelés, helyből ▪ fejelés, elmozdulás közben ▪ a labda átvétele lábbal ▪ a labda játékba helyezése a játéktér sarkából (szögletűrúgás) ▪ a labda elvétele az ellenféltől előlről és oldalról ▪ az ellenfél megjelölése labdával és labda nélkül, elhatárolódás ▪ áttörés ▪ „egy-kettő” kollektív technikai cselekvés ▪ megakadályozás ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ „ember ember elleni” védekezés a sajátos területeinek betartása ▪ tematikus játékváltozatok <p>3.KÉZILABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hajítós dobás egy kézzel a váll felett: helyből és elmozdulás közben ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és elmozdulás közben ▪ egyszerű dribling ▪ kapura dobás helyből ▪ kapura dobás hozzáadott lépéssel ▪ alapvető pozíció ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ a labda visszahelyezése a játékba a kapusnak való dobással ▪ megelőzés ▪ visszahajítás <p>a labdát tartó ellenfél megjelölése és elhatárolódás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ megakadályozás ▪ védekezési rendszer félkörben ▪ felállítás a 6:0 védekezési rendszerbe ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabályok ismerete: lépések, fault, dupladribling ▪ sportinformációk <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ passzolás egy kézzel vállról, helyből és elmozdulás közben, különböző irányokba ▪ többszörös dribling ▪ kapura dobás 7m-ről ▪ kapura dobás keresztezett lépéssel ▪ kapura dobás szaladásból ▪ kapura dobás ugrásból ▪ sajátos elmozdulások az alapvető pozíciókban, támadás és védekezés közben ▪ a kapura dobott labda blokkolása ▪ a labdát tartó ellenfél megjelölése és elhatárolódás ▪ behatolás ▪ megelőzés ▪ a labda visszahelyezése a játékba a kapusnak való dobással ▪ megakadályozás ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ védekezési rendszer egy támasszal ▪ közvetlen ellentámadás ▪ közvetlen ellentámadás ▪ taktikai eljárások a 6:0 védekezési rendszerben
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabályok ismerete: védekezés félkörben, a félkörbe való támadás, láb ▪ sportinformációk <p>4. MÉTALABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a méetalabda fogása és megvédése egy kézzel és két kézzel ▪ a méetalabda megfogása helyből, ugrásból, járásból és futásból ▪ a méetalabda eldobása bottal való ütésre, passzolásra és „célbadobásra” ▪ a méetalabda passzolása a váll felett, a fej felett ▪ a méetalabda szerválása állva, a törzssel kicsit előre hajolva ▪ a labda megütése bottal ▪ az ellenfél megcélozása, amikor a négyszögben van vagy háromszögben helyben és futás közben ▪ futás a pályán ▪ blokkolás (a labda megállítása) ▪ egyéni védekezés ▪ belépés a játékba ▪ pozíciókba való beállítás <p>a játékszabály ismerete</p> <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a méetalabda fogása és megvédése egy kézzel és két kézzel ▪ a méetalabda megfogása helyből, ugrásból, járásból és futásból ▪ a méetalabda eldobása bottal való ütésre, passzolásra és „célbadobásra” ▪ a méetalabda passzolása a váll felett, a fej felett, a könyök ízületéből ▪ a méetalabda szerválása állva, a törzssel kicsit előre hajolva, állva behajlított térdekkel (összekuporodva) ▪ a labda megütése bottal ▪ az ellenfél megcélozása, amikor a négyszögben van vagy háromszögben helyben és futás közben ▪ futás a pályán ▪ blokkolás (a labda megállítása) ▪ egyéni védekezés ▪ belépés a játékba ▪ pozíciókba való beállítás ▪ játéktevékenységek a pályán: a labda megfogása és passzolása a háromszögben és négyszögben, az ellenfél „megcélozása” <p>a játékszabály ismerete</p> <p>5. TAG RUGBY</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda vivése egy kézzel és két kézzel ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és menés közben ▪ a labda felvétele a talajról ▪ passzolás helyből és futás közben ▪ irányváltoztatás ▪ cselezés ▪ a tag rugby övének ismerete és a hozzá való alkalmazkodás ▪ alapvető pozíció a védekezésben ▪ a tag öv kezelése és lerántása ▪ befejezési technikai eljárások ▪ behatolási technikai eljárások ▪ megelőzési taktikai cselekvések ▪ együttes és egyén taktikai eljárások, amelyek magukba foglalják a tanult technikai eljárásokat ▪ tematikus játékváltozatok ▪ ismeretek és információk a játékszabályról <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda vivése egy kézzel és két kézzel futás közben
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és elmozdulás közben ▪ a labda felvétele a talajról futás közben ▪ passzolás helyből és futás közben ▪ passzolás keresztben ▪ passzolás ugrással ▪ passzolás félfordulással ▪ passzolás a váll felett ▪ horgos passzolás ▪ irányváltoztatás ▪ cselezés ▪ támadás vezetővel ▪ kollektív és egyéni védekezési pozíció ▪ a tag rugby öv lerántása futás közben ▪ befejezési technikai eljárások ▪ behatolási technikai eljárások ▪ megelőzési taktikai cselekvések ▪ együttes és egyén taktikai eljárások, amelyek magukba foglalják a tanult technikai eljárásokat ▪ tematikus játékváltozatok ismeretek és információk a játékszabályról ▪ megakadályozás ▪ a védekezési szög bezárása ▪ különböző játékrendszerek: lépcsőzetesen; ember ember ellen és becsúszással (védekezés) ▪ tematikus játékváltozatok ▪ együttes és egyén taktikai eljárások, amelyek magukba foglalják a tanult technikai eljárásokat ▪ ismeretek a játékszabályról ▪ sportinformációk <p>6.RÖPLABDA</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ passzolás két kézzel fent, amelyet elmozdulás és megállás előz meg arccal a labdadobás iránya felé, a három ütés megszervezése, tematikus játékváltozatok: 3x3 labda átdobása a háló felett két kézzel fent, amelyet elmozdulás előz meg, két kézzel fentugrásból, egy kezes átadással ▪ lenti szerválás előlről ▪ a lenti szerválás átvétele előlről (két kézzel fentről) ▪ játékmodell csökkentett játékoszámmal (4x4) ▪ ismeretek a 4x4-es játékmodellre jellemző kollektív taktikai cselekvésekről (berendezések, cselekvési módok és szabályok) (a szerválás elvégzésekor, a szerválás átvételekor, védekezés és támadás közben) ▪ átvétel két kézzel lent ▪ ismeretek a játékszabályról: a háló megérintése, dupla dobás, tartott labda ▪ sportinformációk <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ felső szerválás fentről ▪ fenti felső szerválás átvétele ▪ előre való emelkedés ▪ támadás a lendület irányába ▪ 6x6-os játékmodell a zónák és a pozíciók szakosodása nélkül, a 3-as zónában levő emelővel ▪ ismeretek a specifikus kollektív taktikai szabályokról (berendezések, cselekvési módok és szabályok) a 6x6-os játékmodell a 3-as zónában levő emelővel, a szerválás elvégzésekor, a szerválás megkapásakor támadás és védekezés közben ▪ támadás és védekezés közben ▪ emelés előre a 3-as zónából a 4-es zóna felé ▪ emelés előre a 3-as zónából a 2-es zóna felé ▪ támadás a lendület irányába a 2-es zónából ▪ ismeretek a támadás sajátos körülményeiről a két
--	--

	<p>játékstruktúrában(a szerválás átvétele és a támadás átvétele után)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ismeretek a játékszabályról:a játékosok rotációja, a pont megítélése, szerválási hibák, hálóhibák ▪ sportinformációk <p>7.* TORBALL</p> <p>Az oktatás I. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ alappozíció ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ a irányított kapuradobás ▪ tájékozódás a védekezési térben ▪ védekezésre való beállítás ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával <p>ALTERNATÍV SPORTÁGAK</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ TOLLASLABDA ▪ BICIKLI TURIZMUS ▪ SPORTTÁNC ▪ RITMIKUS GIMNASZTIKA ▪ ÚSZÁS ▪ KORFBALL ▪ SPORTTÁJÉKOZÓDÁS ▪ JÉGKORCSOLYA/ GÖRKORCSOLYA ▪ SZÁNKÓ(megszokott vagy verseny) ▪ ALPESI SÍ ▪ SÍFUTÁS ▪ AEROBIK SPORT ▪ SAKK ▪ ASZTATALITENISZ ▪ BIRKÓZÁS
<p>5.Higiéniá és egyéni védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ visszaegyensúlyozási technikák ▪ a sokkok enyhítésének módja ▪ az egyéni és a kollektív higiénia fenntartásának intézkedései ▪ kölcsönös segítség/ támogatás nyújtása a tevékenységekben ▪ ismeretek: <p>a szervezet az erőkifejtésre való felkészítésének fontosságáról, a megnyugtató jellegű légzés fontosságáról</p>
<p>6. Viselkedések és attitűdök</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vezetés, alárendelés és együttműködés a gyakorlati tevékenységek során ▪ a gyakorlati tevékenységek során felmerülhető "konfliktusos" helyzeteket elkerülése ▪ konfliktusos helyzetek rendezésére/ megoldására irányuló beavatkozás ▪ integrált viselkedés a tisztességes játék fogalma ▪ kivételes viselkedéspéldák a tisztességes játék szellemében ▪ megelőzési/ enyhítési/ megoldási hajlandóság a konfliktusos helyzetekben

VIII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák**

- 1. A testnevelés és a sport kedvező hatásainak felhasználása a testmozgás állandó gyakorlása, az egészség optimalizálása érdekében**

VIII. Osztály
<p>1.1.Olyan mindennapi életstílus követése, amely elősegíti az egészségi állapotfenntartását és optimalizálását</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mindennapi tornához szükséges fizikai fejlesztési gyakorlatok és összetett gyakorlatok elsajátítása; - a motorikus készségeket fejlesztő gyakorlatok elsajátítása, és ezek szabadidős használata a szervezet megerősítése érdekében.
<p>1.2.Fokozatos kitétel, a testnevelési tevékenységek során, a környezeti tényezők agresszív hatásaira</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző környezeti körülményeknek megfelelő gyakorlatok végrehajtása.

- 2. A testnevelés és a sport specifikus készségeinek használata a saját harmonikus fizikai fejlődés és a motorikus készségek fejlesztése érdekében**

VIII. Osztály
<p>2.1.A harmonikus fizikai fejlődés specifikus fogalmainak használata különböző kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy összetett fizikai gyakorlat részleges vagy teljes vezetése a speciális terminológia használatával; - a helyes testtartástól eltérő leggyakoribb hibákra irányuló korrekciós gyakorlatok elvégzése, globálisan és helyileg.
<p>2.2.A harmonikus fizikai fejlődés intézkedéseinek és eszközeinek használata az egyéni sajátosságokkal és érdekekkel összhangban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatsorozatok végrehajtása a troficitás (fiúk esetében) fejlesztésére és a karcsúság (lányok esetében) fejlesztésére.
<p>2.3.Összetett gyakorlatok végrehajtása a motorikus készségek fejlesztése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - specifikus gyakorlatok végrehajtása a motorikus képességek fejlesztése érdekében, differenciált kezelési körülmények között; - a sportágakra jellemző egyszerű és összetett motorikus szerkezetek gyakorlása, különös tekintettel a motorikus készségek fejlesztésére; - olyan gyakorlatok végrehajtása, amelyek magukban foglalják az alapvető motorikus készségek különböző megnyilvánulási formáit; - a koordináció megnyilvánulását feltételező, tárgyak kezelésére irányuló gyakorlatok végrehajtása.
<p>2.4.Alapvető technikai eljárások alkalmazása a tanult sportágakra jellemző taktikai cselekvésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a technikai folyamatok gyakorlata az egyéni és kollektív technikai-taktikai struktúrákban; - a sportágak/ próbák globális gyakorlata vetélkedő/ verseny formájában egyszerűsített szabályokkal; - technikai-taktikai intézkedések végrehajtása a fő szabályzati előírásoknak megfelelően - a kigondolt technikai-taktikai intézkedések gyakorlása, az egyéni sajátosságoknak és a preferenciáknak megfelelően.

3. A sajátos szabályoknak megfelelő viselkedés a testnevelés és sport tantárgy tevékenységeinek szervezése során, gyakorlása során és a nézői minőségben való részvétel során

VIII. Osztály
<p>3.1.A tanulási tevékenységek, vetélkedők és versenyek szervezésében és lefolyásában levő szerepek betöltése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a csapatkapitány szerepének betöltése; - a bíró szerepének betöltése; - szervezési feladatok betöltése technikai eljárásokban és az elvégzett sportágakra jellemző taktikai tevékenységekben; - a csoportban levő kollégák technikai eljárásainak és taktikus cselekvéseinek kiértékelése a gyakorolt sportágban; - a végrehajtott kivitelezési hibák észlelése és helyesbítő intézkedések megtétele.
<p>3.2.A szabályok előírásainak alkalmazása a tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - észrevételek fogadása a szabályzat megsértéséről és a szabályzat szerinti végrehajtásra vonatkozó intézkedések megtétele; - technikai végrehajtások, eljárások és a taktikai intézkedések elvégzése a szabályzat előírásainak megfelelően; - a szabályozási előírások által kínált lehetőségek hatékony felhasználása a támadási és védelmi cselekvésekben; <p>a szabályzat előírásaitól való eltérés bejelentése és büntetése, bírói minőségben.</p>
<p>3.3.Kiegyensúlyozott viselkedés a győztes vagy a vesztes helyzetekben versenyeken és vetélkedőkön</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nem hivalkodó megnyilvánulás a csapattársaikkal együtt a versenyeken és vetélkedő való győzelem esetén; - a versenyek és a vetélkedők vereségének méltó elfogadása a csapattársakkal együtt; - gratuláció a győzteseknek a versenyeken és a vetélkedőkön, beleértve a gratulációt az ellenfeleknek.

Tartalmak

Tartalomterületek	VIII. Osztály
1.A motorikus tevékenységek megszervezése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ átmenet az oszlopból egyesével, oszlopban kettesével, hármasával és négyesével, visszatérés az eredeti alakzatba ▪ átmenet vonalban egy sorban, egy vonalban 2-3 sorban és visszatérés az eredeti alakzatba
2.Harmonikus fizikai fejlődés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ helyes testtartás az alap pozíciókban és a különböző motorikus tevékenységekben ▪ a helyes testtartás reflexe ▪ az izomzat tonizálása és troficitása: <ul style="list-style-type: none"> - felső végtagok - mellkasi - has - alsó végtagok ▪ ízületi mobilitás és stabilitás ▪ összetett gyakorlatok a harmonikus fizikai fejlődés érdekében (szabad gyakorlatok, hordozható tárgyakkal, párban, zenei háttérrel / anélkül)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gyakori hiányos testtartások ▪ a morfológiai és funkcionális mutatók meghatározása és nyilvántartása a személyes naplóban, valamint a kor és a nemek referencia értékeivel való összehasonlítás ▪ ismeretek: <p>- a gyakori helyes testtartástól való eltéréseiről - azok okaikról és a bekövetkezésük megelőzésének eszközeiről</p>
<p>3.Motorikus tulajdonságok</p>	<p>HELYZETVÁLTOZTATÁSI KÉSZSÉGEK</p> <p><i>a)alapvető:</i></p> <p>1.Járás</p> <ul style="list-style-type: none"> - hozzáadott lépéssel - keresztlépéssel <p>4. Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> - párban és csoportban - irányváltoztatással - akadályok kikerülésével és akadályokon való menéssel <p>3.Ugrás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egymást követő ugrások helyből és elmozdulásból –különböző irányokba (előre, hátra, oldalra) - akadályok felett - ugrókötéllal <p><i>b)összetett:</i></p> <p>1.Felmászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszköz megfogásával és a rajta való lépéssel, könnyű futásból - megfogással és a felsőtest görgetésével,változó magasságú eszközökön <p>2.Húzás</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megdőltött tornapadon - párokban, különböző pozíciókban <p>3.Felmászás-lemászás</p> <ul style="list-style-type: none"> - rögzített létrán - megdőltött síkban <p>4.Kúszás</p> <ul style="list-style-type: none"> -térdén és könyökön,tárgyak szállításával lábál, különböző tárgyak szállításával (bot, rakéta, paletta stb.) - abszorpcióstípusú: fogás egy kézzel vagy mindkét kézzel <p>KÉZÜGYESSÉGI ÉS STABILITÁSI KÉSZSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> -propulziós típus:indítás, gördítés, röpítés, lepattanás, hajtás;megütés kézzel, lábbal, különböző tárgyakkal (teniszütő, asztaliteniszütő, ütő) -abszorpciós típus:megfogás egy kézzel vagy két kézzel,megfogás kesztyűvel -tengelyirányú, a sportágaknak megfelelően -statikus és dinamikus testhelyzetek,a sportágaknak megfelelően <p>MOTORIKUS TULAJDONSÁGOK</p> <p>1. Sebesség</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reakciós sebesség: <ul style="list-style-type: none"> -különböző ingerekre ▪ végrehajtási sebesség: <ul style="list-style-type: none"> -az egyedi és megismételt motorikus cselekvések és tevékenységek esetén (ismétlési sebesség) ▪ elmozdulási sebesség: <ul style="list-style-type: none"> - különböző távolságok és irányok esetén - sebesség - koordinációs feltételek mellett ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> - a sebességfejlesztési gyakorlatok jellemzőiről, az életkornak és a nemnek megfelelő sebességmutatók átlagértékeiről <p>2.Kézügyesség(koordinációs készségek)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a testszögmensek tevékenységének és a teljes test koordinálása, térben és időben

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a motorikus tevékenységkoordinálása a partnerekkel és az ellenfelekkel ▪ tárgyak kezelése helyben, kétkezes körülmények között (manuális, padló) ▪ egyensúly: <ul style="list-style-type: none"> - a statikus pozíciók (csökkentett támaszbázissal, talajon és változó magasságú felületeken) fenntartása fokozatosan növekvő időtartamokra - egyensúlyozási járás, szabadon és tárgyak szállításával, keskeny és emelt, vízszintes és ferde felületeken <p>3. Erő</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ robbanásos erő ▪ erő teherbírás közben ▪ ismeretek <ul style="list-style-type: none"> - a fő izmok erőfejlesztési gyakorlatok jellemzőiről - az életkornak és a nemnek megfelelő mutatók átlagértékeiről - sportinformációk <p>4. Ellenállás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ szív-légzőszervi ellenállás aerób erő kifejtés esetén ▪ helyi izomellenállás ▪ szív-légzőszervi ellenállás változatos erő kifejtések esetén ▪ helyi izomellenállás ▪ ellenállás erő kifejtés esetén ▪ ismeretek: - a fő ellenállást fejlesztő gyakorlatok jellemzőiről ▪ az életkornak és a nemnek megfelelő mutatók átlagértékeiről ▪ sportinformációk <p>5. Összetett motorikus tulajdonságok</p> <p>- minden motorikus tulajdonság előírásai szerint</p>
<p>4. Sportágak</p>	<p>ATLÉTIKA</p> <p>1. Futás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a futóiskola elemei -gyakorlatváltozatok és kombinációk a futóiskolából ▪ gyorsfutás: ▪ lenti rajttal, verseny formájában ▪ célbaérés ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a hibás rajtról ▪ a futópálya betartásáról ▪ hosszútáv futás: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a légzés koordinálása a futólépések ritmusával ▪ futás változatos terepen ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> -a hibás rajtról ▪ az ellenfél megelőzéséről ▪ a középtáv futás próbái a hivatalos versenyeken <p>sportinformációk</p> <p>2. Ugrások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ az ugróiskola elemei: -ugrások alacsony akadályok felett ▪ távolugrás 1½lépéssel a levegőben: -közepes lendületek <ul style="list-style-type: none"> ▪ ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a küszöb átlépéséről (lendületi/elrugaszkodási terület) ▪ az ugrás hosszúságának méréséről ▪ magasugrás lépéssel: - lendület 7-9lépésből <ul style="list-style-type: none"> ▪ sportinformációk <p>3. Dobások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a dobóiskola elemei -hajításos dobás, egy kézzel <ul style="list-style-type: none"> ▪ a mitalabda dobása: ▪ hozzáadott/keresztezett lépéssel

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ közepes lendülettel, távolra ▪ lendület ▪ kivédés ▪ ismeretek: ▪ a sikeres dobásról ▪ a dobások számáról a vetélkedőben ▪ a dobás hosszának méréséről ▪ sportinformációk <p>TALAJTORNA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ statikus elemek: ▪ híd fentről –lányok ▪ fejjállás –fiúk ▪ félszárga ▪ mérlegek(variánsok) ▪ kézállás -gurulás ▪ szárga(lányok) ▪ dinamikus elemek: ▪ gurulás előre (variánsok) ▪ oldalsó forgás megfordulással (variánsok) ▪ akrobatikus sorozatváltozatok(amelyek tartalmazzák az elsajátított elemeket) ▪ ismeretek a kivitelezések kiértékelési kritériumjairól ▪ sportinformációk ▪ ugrás guggálosos támasszal, bukfencezéssel, a hosszában elhelyezett tornaládára, nyitott lábú támasszal a bak felett ▪ ismeretek:egy ugrás kiértékelésének kritériumairól <p>sportinformációk</p> <p>SPORTJÁTÉKOK</p> <p>1.KOSÁRLABDA</p> <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása, tartása, megvédése és passzolása két kézzel a mellkastól, helyből és elmozdulás közben ▪ megállás két időegységre, szabad forgások és az ellenféllel való kapcsolatban ▪ specifikus elmozdulási elemek az alapvető pozíciókban, védekezés és támadás közben ▪ kosárra dobás driblingezésből,elhatárolódás az ellenféltől labdával és labda nélkül ▪ elhatárolódás ▪ áttörés ▪ megelőzés„add és menj” kollektív taktikus cselekvés ▪ „ember ember elleni” védekezési rendszer a saját játékterületen ▪ a támadásba való beállás specifikus taktikai cselekvései ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabály ismerete:terület,támadási idő ▪ sportismeretek <p>2.FUTBALL</p> <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megrúgása a teljes fűzővel, a belső fűzővel ▪ a labda megrúgása, a külső fűzővel ▪ labdavezetés az ellenféllel való kapcsolatban ▪ fejelés helyből ▪ fejelés elmozdulással ▪ a labda átvétele lábbal ▪ a labda játékba helyezése a játéktér sarkából (szögletűrúgás) ▪ az ellenfél megfosztása előlről és oldalról ▪ az ellenfél megjelölése labdával és labda nélkül és elhatárolódás ▪ áttörés ▪ „egy-kettő” kollektív technikai cselekvés ▪ megakadályozás ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „ember ember elleni” védekezés a sajátos területeinek betartása ▪ tematikus játékváltozatok <p>3.KÉZILABDA</p> <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ passzolás egy kézzel vállról, helyből és elmozdulás közben, különböző irányokba ▪ többszörös dribling ▪ kapura dobás 7m-ről ▪ kapura dobás kereszttezett lépéssel ▪ kapura dobás szaladásból ▪ kapura dobás ugrásból ▪ sajátos elmozdulások az alapvető pozíciókban, támadás és védekezés közben ▪ a kapura dobott labda blokkolása ▪ a ellenfél megjelölése labdával és labda nélkül és elhatárolódás ▪ behatolás ▪ megelőzés ▪ a labda visszahelyezése a játékba a kapusnak való dobással ▪ megakadályozás ▪ a kapus sajátos technikai eljárásai ▪ védekezési rendszer egy támasszal ▪ közvetlen ellentámadás ▪ közvetet ellentámadás ▪ taktikai eljárások a 6:0 védekezési rendszerben ▪ tematikus játékváltozatok ▪ a játékszabályok ismerete: védekezés félkörben, a félkörbe való támadás, láb ▪ sportinformáció <p>4. MÉTALABDA</p> <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a métalabda fogása és megvédése egy kézzel és két kézzel ▪ a métalabda megfogása helyből, ugrásból, járásból és futásból ▪ a métalabda eldobása bottal való ütésre, passzolásra és „célbadobásra” ▪ a métalabda passzolása a váll felett, a fej felett, a könyök ízületéből ▪ a métalabda szerválása állva, a törzssel kicsit előre hajolva, állva behajlított térdekkel (összekuporodva) ▪ a labda megütése bottal ▪ az ellenfél megcélózása, amikor a négyszögben van vagy háromszögben helyben és futás közben ▪ futás a pályán ▪ blokkolás (a labda megállítása) ▪ egyéni védekezés ▪ belépés a játékba ▪ pozíciókba való beállítás ▪ játéktevékenységek a pályán: a labda megfogása és passzolása a háromszögben és négyszögben, az ellenfél „megcélózása” ▪ a játékszabályok ismerete <p>5.TAGRUGBY</p> <p>Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda vivése egy kézzel és két kézzel futás közben ▪ a labda megfogása két kézzel, helyből és elmozdulás közben ▪ a labda felvétele a talajról futás közben ▪ passzolás helyből és futás közben ▪ passzolás keresztben
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ passzolás ugrással ▪ passzolás félfordulással ▪ passzolás a váll felett ▪ horgos passzolás ▪ irányváltoztatás ▪ cselezés ▪ forgás ▪ kollektív és egyéni védekezési pozíció ▪ a tag rugby öv lerántása futás közben ▪ befejezési technikai eljárások ▪ behatolási technikai eljárások ▪ megelőzési taktikai cselekvések ▪ megakadályozás ▪ a védekezési szög bezárása ▪ különböző játékrendszerek: lépcsőzetesen; ember ember ellen és becsúszással (védekezés) <ul style="list-style-type: none"> ▪ tematikus játékváltozatok ▪ együttes és egyén taktikai eljárások, amelyek magukba foglalják a tanult technikai eljárásokat ▪ ismeretek a játékszabályról ▪ sportinformációk <p>6. RÖPLABDA Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ felső szerválás előlről ▪ előlről felső szerválás átvétele ▪ előre való emelkedés ▪ támadás a lendület irányába ▪ 6x6-os játékmoddell a zónák és a pozíciók szakosodása nélkül, a 3-as zónában levő emelővel ▪ ismeretek a specifikus kollektív taktikai szabályokról (berendezések, cselekvési módok és szabályok) a 6x6-os játékmoddell a 3-as zónában levő emelővel, a szerválás elvégzésekor, a szerválás megkapásakor, támadás és védekezés közben ▪ emelés előre a 3-as zónából a 4-es zóna felé ▪ emelés előre a 3-as zónából a 2-es zóna felé ▪ támadás a lendület irányába a 2-es zónából ▪ ismeretek a támadás sajátos körülményeiről a két játékszerkestruktúrában (a szerválás átvétele és a támadás átvétele után) ▪ ismeretek a játékszabályról: a játékosok rotációja, a pont megítélése, szerválási hibák, hálóhibák ▪ sportinformációk <p>7. *TORBALL Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ kapuradobás helyből ▪ kapuradobás elmozdulásból ▪ büntetődobás balra vagy jobbra való elmozdulással és támadás átlósan ▪ vetődés balra – jobbra, a kezek ugyanazon irányba ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával ▪ információk a játékszabályról <p>8. GOALBALL Az oktatás II. éve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a labda megfogása és passzolása ▪ kapuradobás helyből ▪ kapuradobás elmozdulásból ▪ büntetődobás balra vagy jobbra való elmozdulással és támadás átlósan ▪ vetődés balra – jobbra, a kezek ugyanazon irányba ▪ kétoldalú játék, a megtanult szabályok alkalmazásával ▪ információk a játékszabályról
--	--

	<p>ALTERNATIV SPORTĂGAK</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ TOLLASLABDA ▪ BIKIKLI TURIZMUS ▪ SPORTTÁNC ▪ RITMIKUS GIMNASZTIKA ▪ ÚSZÁS ▪ KORFBALL ▪ SPORTTÁJÉKOZÓDÁS ▪ JÉGKORCSOLYA/ GÖRKORCSOLYA ▪ SZÁNKÓ (megszokott vagy verseny) ▪ ALPESI SÍ ▪ SÍFUTÁS ▪ AEROBIK SPORT ▪ SAKK ▪ ASZTATALITENISZ ▪ BIRKÓZÁS
<p>5. Higiéniia és egyéni védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a megfelelő felszerelés tulajdonságai, a különböző gyakorlatkörülmények során ▪ a szervezet erő kifejtésre való felkészítésének tartalma és értéke ▪ az erő kifejtés és a pihenési szünetek kapcsolata ▪ önvédekezési eszközök a versenyek és a vetélkedők során ▪ ismeretek a légzés szerepéről ▪ erő kifejtés közbenés a személyesített higiéniai intézkedésekről a testnevelés és sport tanórákon, a versenyeken és a vetélkedőkön és ezek befejeztével
<p>6. Viselkedések és attitűdök</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a diákok által betöltött vezetői szerepkör felvállalása ▪ olyan megoldások alkalmazása, amelyek konfliktusos helyzetek enyhítéséhez/ megoldásához vezethetnek a versenyek/ vetélkedők során ▪ kezdeményezés a versenyek szervezésében és lebonyolításában, egyéni- vagy csapatversenyek, a diákok között

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A kulcskompetenciák értékesítése és az oktatási tevékenység szintjén való átruházhatóság biztosítása érdekében a *Testnevelés és sporttevékenységek* tantárgy oktatása során javasolt, hogy az oktatási stratégiáknak a tudás progresszív felépítésére, a megközelítések rugalmasságára és a differenciált elsajátításra, a koherenciára és az interdiszciplináris és transzdiszciplináris megközelítésekre fektessen hangsúlyt.

A jelenlegi iskolai tanterv felhasználja a korábbi tantervek tanulási tevékenységeinek példáit, így a tanároknak konkrét támogatást nyújt olyan oktatási stratégiák kidolgozásában, amelyek lehetővé teszik a tanulási tartalom középpontba tételének tényleges elmozdulását a tanulási, elsősorban a tanulási tapasztalatokra összpontosítva.

Oktatási stratégiák

Figyelembe véve az enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékosokkal küzdő diákok sajátosságait, a tanárok olyan megközelítéseket fognak alkalmazni, amelyek hozzáférhetővé és vonzóvá teszik a testnevelés tanórát. A vetélkedő válik a fő szervezési formává, alkalmazkodva a diákok motorikus és pszichikai képességeihez.

A tanév elején az osztályok és a munkacsoportok megszervezése történik a befogadó nevelés szellemében. A párokra és a csoportmunkára összpontosítunk, elősegítve a kölcsönös integrációt, segítséget és bátorítást.

Biztosítjuk a megfelelő mennyiségű didaktikus eszköz (labdák, körök, akadályok, jelzőrudak, eszközök, berendezések, védelmi rendszerek stb.) használatát a fokozott képzés és a diákok védelemének biztosítása érdekében, megelőzve minden baleset előfordulásának lehetőségét.

„A motorikus tevékenységek megszervezésének tartalmi elemei”, „A harmonikus fizikai fejlődés tartalmi elemei” csak az I. félév első 3-4 hetében lehetnek tanórai témák. A többi tanóra során ezeket a tartalmakat az oktatási szakaszok/ sorozatok során gyakorolják állandóan a testnevelés és sport lecke során, nevezetesen: „A diákcsoporthoz megszervezése”, „A szervezet felkészítése az erőkifejtésre”, „A mozgásszervek szelektív befolyásolása” és „A szervezet felépülése erőkifejtés után.”

A „Higiéniái és személyes védelem” és a „Viselkedés és attitűdök” területek minden lecke során feldolgozandók, a lecke összes szakasza segítségével, anélkül, hogy önálló lecke témát képeznének.

A leckék témáit, két, maximumhárom témát, a „Motorikus tulajdonságok” és a „Sportágak” tartalmaiból válasszák ki. Ha egy lecke során egy témakombináció kerül kiválasztásra a motorikus tulajdonságokból és a motorikus készségekből, akkor figyelembe kell venni a köztük levő kapcsolatot annak érdekében, hogy a motorikus tulajdonság elősegítése a készség elsajátítását/ rögzítését.

A motorikus, a stabilitási és a kézügyességi készségek a különböző tanórák során gyakorlandók, staféták/ alkalmazott útvonalak során, és bemutatásra kerülnek az új tartalmakat oktató órákon a bemutatott sportágak sajátos motorikus készségeiként.

A motorikus tulajdonságok a jelen tanterv szerint, a teljes tanév során fejlesztendőek, figyelembe véve ezek magas szintű elsajátítását, úgy a harmonikus testi fejlődés, mint a bemutatott sportágak különböző motorikus készségeinek és képességeinek helyes elsajátítása érdekében. A helyük a leckében a mozgásszerv szelektív befolyásolását követő szakasz (a sebesség vagy a kézügyesség/ koordinációs kapacitás motorikus tulajdonságainak fejlesztése), a különböző sportágaknak megfelelő sajátos motorikus készségeinek bemutatását követően (az erő vagy az ellenállás motorikus tulajdonságok fejlesztése).

Ahhoz, hogy megfelelő mértékben elsajátítsák az atlétikai futás-, ugrás- és dobáspróbákat, figyelembe kell venni minden iskola felszereltségét, de kötelezően legalább három próbát kell bevezetni, egyet minden kategóriából. Az oktatásra és a gyakorlásra a következőképpen kerül sor: frontálisan, csoportban, egyénileg vagy kombinálva, ugyanazon tanóra során. Az atlétikai készségek oktatására szánt szakasz a tanóra során a mozgásszerv szelektív befolyásolására szánt szakasz után vagy a sebesség és kézügyesség/ koordinációs motorikus képességek fejlesztési szakasza után vagy más motorikus készségek bemutatási szakasza után következik.

Az akrobatikus torna és a szertornára való ugrás elemeinek oktatása esetén minden körülményt biztosítani kell a balesetek elkerülése érdekében (a helyszín biztosítása, a matrac, a tornaláda és a trambulín biztosítása, stb.) A szertornára való ugrás gyakorlása csak akkor valósul meg, ha a tanár közvetlenül a berendezés mellett áll, és asszisztenciát, támogatást, segítséget nyújt. A talajtorna készségeinek és a támasztott ugrások készségeinek tanítási helye a mozgásszerv szelektív befolyásolására szánt szakasz/ mozzanat után van, és a sebesség és kézügyesség/ koordinációs motorikus képességek fejlesztési szakasza után vagy más motorikus készségek bemutatási szakasza után következik.

A sportjáték különös fontosságú, mivel fokozhatja a lecke vonzerejét. Egyetlen sportjáték alkalmazható az egész osztályra, vagy két külön sportjáték - egy a lányoknak és egy a fiúknak. A helye a tanórán a mozgásszerv szelektív befolyásolására szánt szakasz után van, és a sebesség és kézügyesség/ koordinációs motorikus képességek fejlesztési szakasza után vagy más motorikus készségek bemutatási szakasza után következik.

A testnevelés és a sporttevékenységek tanóra tartalmának megszervezésében az enyhe és mérsékelt értelmi fogyatékos diákoknál figyelembe vesszük a diákok pszichofizikai fejlődésének jellemezőit és sajátos viselkedéseit, a következők szerint:

- a feladatnak világosnak kell lenni
- a magyarázatoknak világosnak, koherensnek kell lenniük anélkül, hogy visszaélnének a technikai, fiziológiai részletekkel stb.
- biztosítani kell az ismétlések optimális számát annak érdekében, hogy a motorikus tevékenységet helyesen megértsék
- gondosan figyelemmel kell kísérni a feladat helyes végrehajtását, hogy elkerüljük a helytelen készségek kialakulását/ rögzítését
- a csapat állandó megfigyelése a sajátos mentális hiányosságok miatti esetleges balesetek megelőzése érdekében.
- a lecke anyagi eszközeinek biztosítása a javasolt kompetenciákkal kapcsolatban.
- a tanulók osztályozása legyen ösztönző, megmagyarázott, elsősorban a diákok érdeklődését mérje fel, bekapcsolódásukat a kijelölt feladatokba stb.

A tanárok más tanulási tevékenységeket, tartalmakat és értékelési eszközöket is fejleszhetnek, az osztály sajátosságai, az iskola felszereltsége és a diákok választása függvényében.

A testnevelés és a sport tanórák továbbra is a tanár saját alkotása, amely tükrözi szakmai készségeit, a didaktikai tevékenység konkrét feltételeihez és a diákok sajátosságaihoz való alkalmazkodási képességet, a jelen tanterv által kínált módszertani útmutatások/ javaslatok alapján, az alábbiak szerint:

- a tanár bemutatja a megközelítendő ismereteket, készségeket, képességeket és sportágakat, a próbákat és az értékelési kritériumokat, és azok féléves felosztását;
- a diákokfelkészülési szintjének felbecslése;
- a tanár-diák kapcsolatból a verbális vagy fizikai agresszió bármely formájának kiküszöbölése;
- a tanár állandó kapcsolatot tart az osztályfőnökkel, különösen a következő kérdésekben:
  - a diákok az egészségügyi állapotukat igazoló orvosi igazolást mutatnak be;
  - megfelelő felszerelés a testnevelés és sport tanórákon való részvételhez;
  - a tanár ritmikusan bejegyzi az osztálykatalógusba a jelenlétet és a jelenlegi értékelés eredményeit.

A kompetenciákon alapuló pedagógiai szemlélet szempontjából elsősorban a folyamatos, alkotó értékelést ajánljuk. Az értékelési folyamat egyesíti a hagyományos és az alternatív formákat (projekt, portfólió, önértékelés, kiértékelés párokban, a diák tevékenységének és viselkedésének szisztematikus megfigyelése), és a következőkre összpontosít:

- akiértékelt eredmények közvetlen összefüggése a tanterv által meghatározott sajátos kompetenciákkal;
- a tanulási eredmények kiemelésében minden diák iskolai előrehaladásának jelentésében;
- az iskolai eredmények különböző kommunikációs módszereinek használata;
- a nonformális vagy informális környezetben elsajátított tanulási tapasztalatok és megszerzett készségek felismerése az értékelés során.

A hatékony értékelés érdekében a tanárok a "Gimnáziumi oktatás értékelési rendszerét" használják, amely magába foglalja akiértékelt területeket, az eszközöket (próbákat), ezek elosztását osztályok szerint, a próbák leírását és minden próba értékelésében alkalmazott kritériumokat, nevezetesen:

A GIMNÁZIUMI OKTATÁS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Ssz.	TERÜLET	ESZKÖZÖK	V. Osztály	VI. Osztály	VII. Osztály	VIII. Osztály
1.	Harmonikus fizikai fejlesztés	Összetett gyakorlat a harmonikus fizikai fejlesztésre	5gyakorlat 4x8időegység	6 gyakorlat 4x8időegység	7 gyakorlat 4x8időegység	8 gyakorlat 4x8időegység
2.	Sebesség	Utazás 10x5m	X	X	X	X
		Gyorsfutás 50m sík területen, fenti rajttal	X	X	X	X
3.	Erő	Gyakorlatok a fő izomcsoportok fejlesztésére	1gyakorlat/ 3izomcsoport	2gyakorlat/ 2izomcsoport	2gyakorlat/ 3izomcsoport	2 gyakorlat/ 4izomcsoport
4.	Állóképesség	Hosszútávfutás	4perc	4perc	4perc	4perc
5.	Atlétika	Választott atlétikai próba (egy a tanterv által előírtak közül)	X	X	X	X
6.	Talajtorna	Talajtorna gyakorlatok kötelező	3elem	4 elem	5elem	5elem
		Ugrás egy tornaszerre (az iskolai tanterv szerint)	X	X	X	X
7.	Sportjáték	Egy technikai elem	X	X (játék az I. oktatási évből)	-	-
		Kétoldalú játék	X	X	X (a VI. osztály játéka)	X

A ÉRTÉKELÉSI PRÓBÁK LEÍRÁSA

❖ **Összetett gyakorlat a harmonikus fizikai fejlesztésre**

A harmonikus fizikai fejlesztési összetett gyakorlatokat (szabad gyakorlatokat hordozható tárgyakkal) a

a tanár határozza meg, és a tanév során a diákok elsajátítják és gyakorolják ezeket.

Az összetett gyakorlatok közé tartoznak feltétlenül a fej-nyak, a vállízületi és a felső végtagok, a törzs, az alsó végtagok gyakorlatai.

A jegyadás során az összetett gyakorlatot elvégzik az előírt egyéni gyakorlatszámmal és ismétlési számmal minden osztályban, a következők kerülnek kiértékelésre:

- a gyakorlatok szerkezetének memorizálása;
- az elemek módszertani sorrendje az összetett gyakorlatban;
- a gyakorlatot alkotó mozgások helyes végrehajtása;
- a mozgások amplitúdója, ritmusa és kifejezőképessége.

❖ **Utazás 10x5m**

Szükséges anyagok: jelzőszalag/ jelzőrúd, stopperóra.

Eljárás: A szalaggal két párhuzamos vonalat rajzolunk 5 m távolságban egymástól/ vagy két jelzőrúdat helyezünk el egymástól 5 m távolságra. A diák egy vonal/ egy jelzőrúd mellett helyezkedik el, az egyik lába a vonalon van és a másik hátul. A kezdő jelzésnél a lehető leggyorsabban át kell futnia a másik vonalhoz, mindkét lábával átlépve, majd visszafutva a

kezdővonalhoz. Egy oda-visszafutás egy ciklus, a teszt elvégzéséhez 5 ciklus szükséges.

Jegyadás:

- A meghúzott vonalak szélessége 5 cm kell legyen.
- Az időmérés a diák rajtjától kezdődik és az 5 futási ciklus befejezéséig tart.

❖ Gyorsfutás 50m sík területen, fenti rajttal

Szükséges anyagok: jelzőszalag, stopperóra.

Eljárás: A diákok a rajtvonalhoz állnak és fenti rajttal, szabad távozással futják le a meghatározott távolságot.

Jegyadás:

- Az az idő kerül lemérésre, amely a diáknak szükséges a távolság megtételére a hátsó láb elmozdulásától a rajtnál a célvonal átlépéséig.

❖ Gyakorlatok a fő izomcsoportok fejlesztésére

Ez akiértékelési próba abból áll, hogy a diák a tanár kérésére egy bizonyos számú hasizmot, hátizmot, felső és alsó végtagokat szelektíven fejlesztő gyakorlatot végez, nevezetesen a következőket:

- V. osztályban: egy-egy gyakorlat három izomcsoportnak a négy izomcsoportból, amelyet a diák választott vagy a tanár határozott meg;
- VI. osztályban: két-két gyakorlat két izomcsoportnak, amelyet a diák választott vagy a tanár határozott meg;
- VII. osztályban: két-két gyakorlat három izomcsoportnak, amelyet a diák választott vagy a tanár határozott meg;
- VIII. osztályban: két-két gyakorlat mind a négy izomcsoportnak. A gyakorlatok

lehetnek a tanóra során elvégzett gyakorlatok vagy lehetnek a diákok által meghatározottak. A következők kerülnek kiértékelésre:

- ha a gyakorlat hatékony az adott izomcsoportra;
- a gyakorlat nagyságrendje és intenzitása;
- a helyes végrehajtás.

❖ Hosszútávfutás

Hosszútávfutás sík terepen, egyénileg vagy csoportokban, minden diák személyes tempójában úgy, hogy folyamatosan fut, megállás és sétálás nélkül, négy percig. Lemérjük és nyilvántartjuk minden diák által megtett távolságot folyamatos négy perces futás alatt.

Értékelési kritériumok:

- folyamatos futás négy percig –50%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- a négy perc alatt megtett távolság –25%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- egyéni előrehaladás az éveleji felmérőhöz képest –25%-os súlyzott arány a végső jegyből.

❖ Atlétikai futáspróba (egy a tanterv által előírtak közül)

A következők kerülnek kiértékelésre:

- a technikai kivitelezés helyessége –50%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- elért teljesítmény –25%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- egyéni előrehaladás az éveleji felmérőhöz képest –25%-os súlyzott arány a végső jegyből;

Talajtorna

❖ Talajtorna gyakorlatok kötelező elemekkel

Az értékelési próba abból áll, hogy minden diák elvégez egy szabadon választott talajtorna gyakorlatot, amely az adott osztály értékelési rendszere által előírt, egy bizonyos számú kötelező akrobatikus elemet tartalmaz. A kötelező akrobatikus elemeket a tanár határozza meg a talajtorna tanítási szakaszának kezdetén és közli ezeket a diákokkal.

Értékelési kritériumok:

- a szabadon választott gyakorlat tartalmazza az adott osztály értékelési rendszere által előírt, egy bizonyos számú kötelező akrobatikus elemet –50%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- minden elem kivitelezésének helyessége –25%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- a kivitelezés folyamatossága és kifejezőképessége –25%-os súlyzott arány a végső jegyből.

❖ Ugrás egy tornaszerre

A következők kerülnek kiértékelésre:

- az ugrás szakaszainak helyes kivitelezése –50%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- aréplés amplitúdója –25%-os súlyzott arány a végső jegyből;
- az érkezés pontossága –25%-os súlyzott arány a végső jegyből;

A VII. és a VIII. osztályban a diák választja ki a kiértékelt ugrást, vagy a tanterv által előírt mindkét szertornára való ugrást is választhatja, ebben az esetben vagy a két jegy átlaga, vagy a jobbik jegy lesz beírva.

A szertornára való ugrás esetén az értékelésnél a diák kétszer próbálkozhat, a jobbik ugrás kerül feljegyzésre és a jobbik jegy kerül beírásra.

Sportjáték

❖ Technikai struktúra

V. osztályban a tanár pontosítja a tanév elején azt a technikai elemet, amelyből felméri a diákokat. Ez a következőket tartalmazza egy folyamatos cselekvés formájában:

- egy sajátos labdavezetési, a játék tárgyának elmozdulási sajátos eljárása, a partnerrel való kapcsolatban;
- egy sajátos befejezési eljárás.

VI. osztályban a technikai elem a második sportjáték sajátos eljárásaiból épül fel.

A következők kerülnek kiértékelésre:

- a technikai eljárások, a technikai elem összetevőinek kivitelezési helyessége –50%-os súlyozott arány a végső jegyből;
- a tevékenység folyamatossága és sebessége -25%-os súlyozott arány a végső jegyből;
- a befejezési eljárás ereje és/ vagy pontossága-25%-os súlyozott arány a végső jegyből.

❖ Kétoldalú játék

A próbát egy kétoldalú játék „menete” képezi, szabályos körülmények között, a tanár általi bíráskodással.

A következők kerülnek kiértékelésre:

- a csapatban betöltött szerep felelősségi körének betartása;
- hatékony részvétel a támadási és védekezési szakaszokban;
- együttműködés a csapattársakkal;
- szabályos érintkezés és az ellenfél tisztelete;
- cselekvés a szabály előírásai szerint.

A kulcskompetenciák értékelési céljából és az oktatási szinten történő átvitel biztosítására, a *Testnevelés és sporttevékenységek tantárgyánál*, az oktatási stratégiák középpontjában a koherens és integrált megközelítés áll.

A módszertani bizottság elnöke felkéri az iskolai órarend bizottságot, hogy ne tervezzen több mint két osztályt egy órában, egyidejűleg.

A Testnevelés és Sporttevékenységek Tanszék a szükséges lépéseket megteszi annak érdekében, hogy egy-két órát terveljen az Opcionális Sporttevékenységek Tantervéből, az opcionális sporttevékenységek tanításához, osztálykénti heti két órán kívül, ami közös tantörzsben van tervelve.

A rögzített adatok, központosításra kerülnek táblázatokon, az egyéni nyilvántartási lapok alapján.

EGYÉNI NYILVÁNTARTÁSI LAP*

Ssz.....

Diák:..... Születési év:..... Nem:.....

Fogyatékoság típusa/ fogyatékoság mértéke

Ssz. z.	Antropometriai mérések		Éves tesztelés			
			V. osztály ...../..... tanév	VI. osztály ...../..... tanév	VII. osztály ...../..... tanév	VIII. osztály ...../..... tanév
1.	Testmagasság					
2.	A mellkas szélessége					
3.	Testsúly					
4.	A lábfej hossza					
5.	Mellbőség	Normális				
		Maximális belégzés				
		Maximális kilégzés				
		Mellkas rugalmassága				
6.	Hasbőség					
7.	Medencebőség					
8.	Biakromiális távolság					
9.	A karok fesztávolsága					

Ssz. z.	Biometriai mérések		Éves tesztelés			
			V. osztály ...../..... tanév	VI. osztály ...../..... tanév	VII. osztály ...../..... tanév	VIII. osztály ...../..... tanév
1.	Ágyéki mobilitás/ rugalmasság					
2.	Alsó végtagok ereje (<i>távolugrás helyből</i>)					
3.	A törzs ereje (<i>felemelések helyből</i>)					
4.	Egyensúly (<i>„Flamingó” teszt</i>)					
5.	Kéz tapping (<i>„Érintsd meg a lemezeket” teszt</i>)					
6.	Gyorsfutás (<i>50m, rajt fentről</i>)					
7.	Sebesség-koordináció (<i>naveta 10x5m</i>)					
8.	Karok ereje (<i>felfüggesztve tartva</i>)					
9.	Általános állóképesség (<i>futás/4perc</i>)					
10.	Karok ereje-koordinálása (<i>métalabda dobása</i>)	Lendület nélkül				
		Lendülettel				

*)**Megjegyzés:**Az EGYÉNI NYILVÁNTARTÁSI LAP egy minta; tartalmukat minden szakkatedra által kiválasztott teszthez igazítják.

IRÁNYADÓ ELŐÍRÁS

A MINIMÁLIS FELSZERELTSÉGRŐL/ OKTATÁSI INTÉZMÉNY, A TESTNEVELÉS ÉS SPORT TANTÁRGY ESETÉN, V-VIII. OSZTÁLYOS OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN

Ssz.	Oktatási eszközök	Mértékegység	Címek	Mennyiség/ Címek
SPORTBERENDEZÉSEK, FELSZERELÉSEK ÉS ESZKÖZÖK				
1.	Tornapad	Db.	1	4
2.	Tornabak ugráshoz	Db.	1	1
3.	Tornaláda	Db..	1	1
4.	Asztalitenisz asztala (ütők és háló)	Db.	1	1
5.	Kosárlabda panelek oszlopokkal és gyűrűkkel	Db.	1	2
6.	Kézilabdakapu/futballkapu	Db.	1	2
7.	Bordásfal	Db.	1	6
8.	Röplabdaoszlop	Csomag	1	1
9.	Matrac	Db.	1	8
10.	Kemény trambulín	Db.	1	2
11.	Mérőeszközök - 10-szeres időmérő	Db.	1	2
12.	Mérőeszközök – 10 m-es mérőszalag	Db.	1	2
13.	Sakkjáték	Db.	1	8
14.	Labdák sportjátékokhoz - labdarúgás	Db.	1	6
15.	Labdák sportjátékokhoz - kézilabda	Db.	1	6
16.	Labdák sportjátékokhoz - rögbi	Db.	1	6
17.	Labdák sportjátékokhoz - röplabda	Db.	1	6
18.	Labdák sportjátékokhoz - kosárlabda	Db.	1	6
19.	Métalabda	Db.	1	6
20.	Gyógylabda - 1-2 kg	Db.	1	6
21.	Hálók sportjátékokhoz - kézilabda	Db.	1	2
22.	Hálók sportjátékokhoz - kosárlabda	Db.	1	2
23.	Hálók sportjátékokhoz - röplabda	Db.	1	1

*

* *

Bibliográfia

- Cârstea, Gh., (2000), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura An-Da, București;
- Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V., (2006), *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, Editura FEST, București;
- Oprea, L., Sulea, R., (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, București;
- *** Legea educației fizice și sportului nr.69/2000
- *** (2012), O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012, *Organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar*
- *** (2017), *Programa școlară "Educație fizică și sport", clasele V-VIII pentru învățământul de masă*, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393 din 28.02.2017

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, koordinator Ministerul Educației

Gabriela SCUTARU, koordinator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel DUMISTRĂCEL, koordinator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Diana BUMBĂCILĂ, fordítás koordinator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Alina VESE, fordítás koordinator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Név, keresztnév	Képviselt intézmény
Scutaru Gabriela	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
Dumistrăcel Ionel	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
Ciocioiu Mihail	CSEI "Sf. Andrei" Gura Humorului
Mihăilă Daniela	CSEI "Sf. Andrei" Gura Humorului
Poclitaru Catalina - Narcisa	CSEI "Sf. Andrei" Gura Humorului

fordítás koordinator

Név, keresztnév	Képviselt intézmény
Novac Mioara	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Gatea Simona	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Bancu Cristina	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Somogyi Ildiko	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI Timiș

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

TECHNOLÓGIAI OKTATÁS ÉS GYAKORLATI ALKALMAZÁSOK

Speciális oktatás

V.-VIII. osztály

enyhe és közép súlyos fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Általános ismertető

A Technológiai oktatás és gyakorlati alkalmazások tantárgya az Oktatási Minisztérium 3593/18.06.2014 Rendeletének melléklete alapján lett kidolgozva, amely a Speciális oktatás kerettanterv és iskolai programok curriculumának módszertanára vonatkozik. A **Technológiai oktatás és gyakorlati alkalmazás** tantárgy a speciális oktatás gimnáziumi tagozatának kerettantervében található, amely a 2018 április 27-i, 3622/2018-as Számú Oktatási Minisztérium Rendelete által lett jóváhagyva az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók számára, a **Technológiák** műveltségi területhez tartozik, az iskolai kerettantervben heti 1-2 órás időkerettel. Ezen tanterv a 2011/1-es számú Oktatási Törvényen alapul, amely a 2-es cikkely 3. Bekezdésében kihangsúlyozza: „A román iskola pedagógiai eszméje az emberi egyéniség szabad, integrált és harmonikus fejlődéséből, az autonóm személyiség kialakulásából és egy olyan értékrend feltevéséből áll, amely szükséges az önbeteljesítéshez és személyiségfejlődéshez, a vállalkozói szellem fejlesztéséhez, a társadalomban való aktív polgári részvételhez, valamint a társadalmi integráció és a munkaerő-piaci foglalkoztatás terén”. Ugyanakkor az Oktatási Törvény 1/2011-es Számú, 4-es Cikkely (a) és (b) bekezdései megemlítik: "A gyermekek, az ifjúság és a felnőttek oktatásának és képzésének fő célja a kompetenciák kialakulása, amely többfunkciós és átruházható ismeretek, készségek / képességek összessége, annak érdekében, hogy megvalósulhasson:

- a. az életben való személyes beteljesülés és fejlődés, saját céljaik elérésével az egyes érdekek és törekvések szerint, valamint az egész életen át tartó tanulás vágya
- b. a szociális integráció és a társadalomban való aktív részvétel"

A Technológiai oktatás és gyakorlati alkalmazások tanterve V-VIII osztályosok számára az *Információs és Kommunikációs Technológia* tantárgy tervére alapozott, amely a 3393/2017.02.28-as Számú Oktatási Minisztérium, 2-es Számú Melléklete által lett jóváhagyva, figyelembe véve az enyhe és középsúlyos értelmi akadályozott tanulók specifikus sajátosságait.

A **Technológiai oktatás és gyakorlati alkalmazások** tanterv a kompetenciákra öszpontosít, és célja a diákorientált didaktikai tevékenység előtérbe helyezése. A tanárok meghatározó szerepet játszanak abban, hogy aktívan és tudatosan bevonják a tanulót a tanulási folyamatba.

A technológiai oktatási és gyakorlati tantárgy tanulmányozása támogatja a tanulókat, a kézművességek felfedezésében, egy adott területen, szakmában vagy tevékenységben való készség felfedezésében, valamint az oktatási és szakmai pályák kiválasztásában.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- Általános ismertető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák tanulás által kifejlesztett ismeretek, készségek, képességek és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára adott területen

való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciák összetevői, ezek egy iskolai év alatt történő formálásának, elsajátításának fázisait jelenítik meg. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységekre** adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalataira épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

Ezeket a következő területekre csoportosítják:

- Technológiák
- Tervezés
- Minőség, gazdaság és vállalkozás
- Fenntartható fejlődés (egészséges életmód, tiszta környezet, valamint ezek befolyása az egyénre és a társadalomra)
- Tevékenységek / foglalkozások / szakmák

A módszertani javaslatok közé tartoznak a didaktikai stratégiák, a didaktikai tervezés és a folyamatos értékelési elemek.

A *Technológiai oktatás és gyakorlati alkalmazások* oktatási programja a speciális oktatás gimnáziumi tagozata számára a kompetenciák összessége, a megfogalmazott tanulási tevékenységei és tartalmi révén jelentősen hozzájárul a következőkhöz:

- a munkaképesség fejlesztése különböző anyagok és megfelelő eszközök használatával
- különböző munkatechnikák elsajátítása (hajtogatás, vágás, összeillesztés, ragasztás, stb.)
- kertészeti és háztartási tevékenységekhez szükséges ismeretek, jártasságok kialakítása és elsajátítása
- közhasználati termékek megalkotása
- a tanulók ösztönzése érzékszerveik használata által, az egyéni biztonság és önállóság fejlesztése révén
- a szociális magatartás nevelése csapatmunka által
- az esztétikai érzék fejlesztése
- a természet tiszteletének oktatása
- a munka tiszteletének kialakítása
- a szakmai életre való felkészítés

A javasolt tanterv lehetőséget ad a pedagógusnak arra, hogy az oktatási tevékenységeket a tanulók pszichoindivduális, életkori sajátosságaihoz, ritmusához és preferenciájához igazítsák valamint az elérhető tevékenységeket a lehetőségeik alapján vállalathassák meg.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. Használati tárgyak és/vagy különféle esztétikai termékek gyakorlati tevékenységek során való készítése és értékesítése**
- 2. Egy tartós fejlődéshez szükséges technológiai környezet kialakítása**
- 3. A különböző szakmák iránti érdeklődés és ezek gyakorlásához szükséges készségek azonosítása összhangban az egyén pszichointellektuális fejlődésével és a munkaerő piac kereslettel**

V. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek**

- 1. Használati tárgyak és/vagy különféle esztétikai termékek gyakorlati tevékenységek során való készítése és értékesítése**

V. osztály
<p>1.1. Egyszerű esztétikai termékek, makettek kivitelezése a tanár segítségével, technológiai feladatlapok alapján, felhasználva a megfelelő nyers- és alapanyagokat, eszközöket, szerszámokat, gépeket</p> <p><i>A gyakorlati tevékenységhez szükséges alapanyagok, eszközök kiválasztása és megfelelő használata:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mezőgazdasági területet előkészítő, gyakorlati tevékenységek (gyomnövények eltávolítása, a terület felásása, kapálása, gereblyézése stb.) és az ágyások beültetése (zöldség- és gyümölcsmagokkal, fűszernövényekkel, viragokkal stb.)</i> • <i>Az ültetvény öntözése, gyomirtózása és a kártevők eltávolítását célzó gyakorlati tevékenységek</i> <p><i>Szabás- varrási tevékenységek</i></p> <p><i>Asztalosi tevékenységek</i></p> <p><i>Hagyományos kézműves tevékenységek</i></p> <p><i>A termék befejezését, véglegesítését célzó gyakorlatok</i></p> <p><i>Kijelölő, mérő, vágó és összeillesztő gyakorlatok (varrással, ragasztással, kötözéssel, stb.)</i></p> <p><i>Egyszerű kulináris receptek elkészítése</i></p> <p><i>Tematikus oktatófilmek megtekintése</i></p> <p><i>Egyszerű makettek kivitelezése (ház, osztály)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Az osztály átrendezése egy kreatív terv alapján</i>
<p>1.2 A matematikához és a tudományokhoz kapcsolódó adatok, dimenziók, összefüggések, folyamatok és jelenségek azonosítása egy bizonyos termék megalkotásának folyamatában</p> <p><i>Különböző anyagok mérése</i></p> <p><i>Egy hasznos és kreatív termék megalkotásához szükséges idő kiszámítása</i></p> <p><i>Egy termék megalkotásához szükséges anyagi költségek kiszámítása</i></p> <p><i>Tájékoztatósi gyakorlatok térkép segítségével (beleértve a közszállítási térképek használatát is)</i></p> <p><i>Különböző összetevők mérése, kombinációja és keverése egy egyszerű recept elkészítése céljából</i></p> <p><i>Zöldsarok létrehozása az iskola udvarán (egy egyszerű geometriai forma körvonalinak mérése, kijelölése, megalkotása)</i></p>

V. osztály
<p><i>Gyakorlatok konkrét grafikus nyelvelemek felismeréséhez</i></p> <p><i>Az osztályterv grafikai ábrázolása</i></p> <p><i>A különböző háziállatok ellátásához szükséges tápanyag megfelelő mennyiségének meghatározása</i></p> <p><i>Az élelmiszerek előkészítésével és megőrzésével kapcsolatos higiéniai szabályok betartása</i></p>
<p>1.3 A tevékenység termékeinek értékelése kölcsönösen elfogadott kritériumok alapján</p> <p><i>Kiállítások az osztályteremben, az iskola folyosóin vagy az iskolai udvarban a készített termékekkel</i></p> <p><i>Vásárok szervezése az iskolában készített ételekkel</i></p> <p><i>Ünnepi asztalterítés gyakorlata különböző alkalmakkor</i></p> <p><i>Dokumentum- és oktatófilmek vetítése és tematizálása</i></p> <p><i>Önértékelés előre meghatározott kritériumok alapján</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kiértékelés párban, kölcsönösen elfogadott kritériumok alapján</i>

2. Egy tartós fejlődéshez szükséges technológiai környezet kialakítása

V. osztály
<p>2.1A higiéniai normák és a munkavédelmi intézkedések ismerete, a tényleges munkakörülményekre való tekintettel</p> <p><i>A higiéniai szabályok betartásával kapcsolatos dokumentumfilmek megtekintése (személyes, lakóhelyi, munkahely, élelmiszerek)</i></p> <p><i>A munkahelyi biztonsági előírásokról szóló dokumentumfilmek megtekintése</i></p> <p><i>Játékos gyakorlatok a valós élethelyzetek szimulálásával a higiéniai szabványok, egészségügyi és biztonsági intézkedések alkalmazására</i></p> <p><i>Játékos gyakorlatok a tűz megelőzési és tűzvédelmi szabályok elsajátításához</i></p>
<p>2.2A megfelelő termékek és technológiák kiválasztása környezetvédelem és az egészség megőrzésének céljából</p> <p><i>Olyan dokumentumfilmek megtekintése, amelyek bemutatják a különböző, gyerekek számára is ismeretes élelmiszerek útját a nyersanyagtól a fogyasztható termékig</i></p> <p><i>Napi/ heti kosár-összeállítás az élelmiszerek kiválasztása és értékelése alapján, bizonyos kritériumok szerint: származás (ásványi, növényi vagy állati eredetű élelmiszerek), feldolgozási technológia (hagyományos, ökológiai, iparosodott), táplálkozási- és energiaérték, az élelmiszer-adalékanyagok felhasználása, csomagolás, szállítás és raktározás, felcímkézés és csomagolás (a „bio” és „eco” típusú címkék értelmezése)</i></p> <p><i>Egy egészséges menü összeállítása</i></p> <p><i>Olyan dokumentumfilmek megtekintése, amelyek bemutatják az ökológiai gazdálkodás és élelmiszerek fontosságát az egészség megőrzésének érdekében</i></p>

V. osztály
<p>Gyakorlatok a zöldségek és gyümölcsök válogatására, a minőségi előírások betartásával (összkép, szín, forma, íz)</p> <p>Gyakorlati tevékenységek az élelmiszerek romlandóságának meghatározására, különböző hőmérsékleti és páratartalmú körülmények között történő tárolásukkal, valamint az elavult termékek fogyasztásának egészségügyi kockázatait meghatározva.</p> <p>Dokumentumfilmek megtekintése, amelyek bemutatják a technológia irracionális használatának az egészségre és a környezetre gyakorolt következményeit</p> <p>Kollázsok készítése a technológiai fejlődés előnyeiről / hátrányairól saját személyén / közösségén / környezetén</p> <p>Vizionarea unor filme / vizite la muzee, expoziții cu meșteșuguri tradiționale</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Gyakorlati tevékenységek a hagyományos kézművesség népszerűsítésére</u>
<p>2.3. Az erőforrások racionális használatának és a hulladék újrahasznosításának meghatározása</p> <p>A természeti erőforrások kiaknázása és az újrahasznosítás hiányának következményeit bemutató dokumentumfilmek megtekintése</p> <p>A víz és a papír racionális használatát célzó gyakorlati tevékenységek (például : Ki használ el kevesebb vizet egy üvegből kézmosáshoz? Ki tép ki kevesebb lapot a füzetéből? Ki használ el kevesebb zsebkendőt?)</p> <p>A háztartási hulladék gyűjtését, válogatását és újrahasznosítását célzó gyakorlatok</p> <p>Bizonyos közhasználati termékek megalkotása újrahasznosítható anyagok felhasználásával, az újrahasznosítás forrását megőrizve (pl. : babaház műanyagból/fémből, dobozok /tárolók műanyagból/fémből , borítékok, csomagolók műanyagból vagy papírból , karkötők műanyagból és fonalból, textilbábok, kitzűzők műanyagból, kisautók, stb.)</p>

3. A különböző szakmák iránti érdeklődés és ezek gyakorlásához szükséges készségek azonosítása összhangban az egyén pszichointellektuális fejlődésével és a munkaerő piac kereslettel

V.osztály
<p>3.1 A különböző szakmák érdekeinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A farmok, pékségek, cukrászatok üvegházak, piacok, panziók, növényi és állati eredetű termékek feldolgozó üzemei, valamint más gazdasági egységek látogatása az elvégzett tevékenységek típusainak, a munkakörülményeknek és a tevékenység gyakorlásához szükséges készségeknek / képességeknek megfelelően. - A helyi, kézműves mesterségeket promováló vásárok látogatása - Népművészeti múzeumok látogatása - A szülők munkahelyének látogatása - Plakátok készítése a következő témákban: „Új mesterségek”, „Kihalt mesterségek” , a

V.osztály
<p><i>mesterségek világa 2050-ben”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Poszterek, plakátok a helyiek mesterségeivel</i> - <i>Gyakorlatok a legkeresettebb szakmák megismerésére, a földrajzi terület igényeinek és erőforrásainak valamint a munkaerőpiac dinamikájának megfelelően</i>
<p>3.2 Az egyéni és csapatban való együttműködés képességének fejlesztése különböző problémahelyzetek megoldása céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Egyéni vagy csoportos szórólap készítés, amely a hagyományos termékeket promoválja</i> - <i>Iskolai vásárok szervezése a hagyományos készítményekkel, termékekkel</i> - <i>A gyermekek számára egészséges táplálékot népszerűsítő hirdetési plakátok egyéni vagy csoportos elkészítése</i> - <i>Iskolai szintű tematikus versenyek szervezése: A legegészségesebb menü/ A legszebb kézműves termékek/ A legszebb termék újrahasznosított anyagokból stb.</i>

Tartalmak

Tartalmi egységek	V. osztály
Technológiák	<p><i>A növénytermesztés egyszerű technológiai folyamatai (vetés, gyalulás, gondozás, betakarítás)</i></p> <p><i>A szabás- varrás egyszerű technológiai folyamatai (vasalás, vágás, varrás)</i></p> <p><i>Az asztalosipar egyszerű eljárási technológiái (mérés, vágás, csiszolás, lakkozás, összeszerelés, kiegészítők beszerelése)</i></p> <p><i>Kézműves technológiai folyamatok (fafaragás, fazekasság, szövés, díszítőöltések stb.)</i></p> <p><i>Élelmiszer-előkészítési technológiák:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Konyha: konyhai eszközök, készülékek</i> • <i>Az étel elkészítése és feltálalása</i> • <i>Az élelmiszerek tárolása és tartósítása</i> • <i>Hagyományos és új élelmiszer feldolgozási technikái</i>
Tervezés	<p><i>A síkmértan elemei (párhuzamos, merőleges, szög, négyzet, sokszög rajzolása), amelyeket fel lehet használni:kertrendezéshez, ünnepi asztal tervezéséhez, rendezéséhez és díszítéshez</i></p> <p><i>Grafikus nyelvi elemek, amelyek az iskolai/lakóépületekhez, az elrendezéshez, a dekorációhoz szükséges kreatív termékek előállításához szükségesek</i></p>

Tartalmi egységek	V. osztály
	<p><i>A termék esztétikája; a termékek új díszítési lehetőségei, helyi hagyományok</i></p>
<p>Minőség, gazdaság és vállalkozás</p>	<p><i>Élelmiszerminőség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>érzékszervekre ható tulajdonságok</i> • <i>tápérték</i> • <i>energia</i> • <i>a termék esztétikája</i> <p><i>Anyagok (textíliák, fa, fém, választott anyagok) tulajdonságai és felhasználásai</i></p> <p><i>A termék előállításához szükséges pénzügyi, humán, anyagi és időbeli erőforrások</i></p> <p><i>Fogyasztóvédelem</i></p> <p><i>Az állattenyésztés higiéniai szabályai</i></p> <p><i>Higiéniai szabályok az élelmiszer-előkészítésben</i></p> <p><i>A helyi növényi és állati eredetű termékek promóciója és tőkésítése</i></p> <p><i>A munka minősége</i></p> <p><i>Munkaügyi kapcsolatok</i></p>
<p>Fenntartható fejlődés (egészséges életmód, tiszta környezet, befolyás az egyénre és a társadalomra)</p>	<p><i>A környezeti tényezők hatása a növénytermesztésre, állattenyésztésre, feldolgozásra, szállításra és tárolásra</i></p> <p><i>Egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Friss, növényi eredetű (gyümölcsök, zöldségek), és feldolgozott élelmiszerek (cukor, olaj, gabonafélék)</i> • <i>Állati eredetű élelmiszerek: hús, tojás, tej</i> • <i>A növényi és állati eredetű élelmiszerkészítmények élelmiszerekben történő felhasználásának fő módjai</i> • <i>Az ember étkezési szokásai</i> • <i>Menü-tervezési kritériumok</i> • <i>Menülisták</i> <p><i>Termékek gyártása és címkézése</i></p> <p><i>Az ökológiai termékek szerepe az egészség megőrzésében</i></p> <p><i>Környezetvédelmi megoldások:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zöldterületek ültetése és karbantartása</i> • <i>A természeti erőforrások racionális használata és a hulladék újrahasznosítása (zöld települések, intelligens ház stb.)</i> • <i>Hagyományos és új energia</i>

Tartalmi egységek	V. osztály
	<p><i>A munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabályok</i> <i>A tűzmegeelőzésre és oltásra vonatkozó normák</i> <i>A munkahelyi ergonómia</i> <i>Jelenlegi és jövőbeni anyagi és technológiai erőforrások a környezet, az egyén és a társadalmi igények függvényében</i> <i>Környezetvédelem</i></p>
<p>Tevékenységek foglalkozások szakmák</p>	<p><i>Szakterületek: növénytermesztés, állattenyésztés, ételkészítés és kiszolgálás, belső és külső területrendezés, ruházat/ szabászat, ácsmunka, kézműves foglalkozások</i> <i>Oktatási és képzési tanfolyamok</i> <i>Szakmai készségek</i></p>

VI. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Használati tárgyak és/vagy különféle esztétikai termékek gyakorlati tevékenységek során való készítése és értékesítése

VI.osztály
<p>1.1.Egyszerű esztétikai termékek, makettek kivitelezése a tanár segítségével, technológiai feladatlapok alapján, felhasználva a megfelelő nyers- és alapanyagokat, eszközöket, szerszámokat, gépeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A modellek, hasznos termékek, alkotó munkák gyakorlati megvalósításához szükséges tevékenységek szervezése a tanár támogatásával elkészített technológiai lap alapján</i> - <i>A lakások, iskolák építkezéséhez használatos különböző anyagok beazonosítása, amelyek az alapozáshoz, falak felhúzásához, tetőszerkezet, szobák, raktár/közlekedési terek megalkotásához szükségesek.</i>
<p>1.2 A matematikai és tudományokban használatos alapkészségek fejlesztése egy bizonyos termék megalkotásának folyamatában</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Különböző mérési gyakorlatok amelyek szükségesek egy ház, lakás valamint iskola felépítésének tervéhez</i> - <i>Egy hasznos és kreatív termék megalkotásához szükséges idő kiszámítása</i>
<p>1.3 A tevékenység termékeinek értékelése az újrabefektetés előnyei alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Esettanulmányok készítése a különböző termékek minőség-ár arányának meghatározására</i> - <i>Gyakorlatok a legmegfelelőbb módok és közlekedési eszközök kiválasztására a különböző kritériumok szerint: a szállítás típusa (személyek / áruk), rendeltetési hely,</i>

VI.osztály
<p><i>időtartam, útvonal, kényelem, biztonság, ár;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Az iskolai dekoratív / hasznos termékek értékesítéséből nyerhető költségek, előnyök kiszámítása</i> - <i>Ötletbörze újrabefektetésének lehetőségeiről a hatékonyság alapján.</i>

2..Egy tartós fejlődéshez szükséges technológiai környezet kialakítása

VI.osztály
<p>2.1. A munkahelyi biztonság, tűzmelegelőzés és tűzvédelmi intézkedések kiválasztása különböző tevékenységi körökben</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Térképet / útvonalat készít az utazás megkezdéséhez a szükséges közlekedési jelekkel és a közlekedési szabályokkal</i> - <i>Az elektromos készülékeknek az osztályteremben, konyhákban történő elhelyezésének szabályainak azonosítása</i>
<p>2.2. Az erőforrások megtakarításának és a hulladék újrafelhasználásának</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Az anyagok felhasználása a termékek előállításához oly módon, hogy az anyagokat a lehető legnagyobb mértékben hasznosítsák, elkerülve a hulladékot</i> - <i>Gyakorlatok az elektromos- és a kalória-energia megtakarításáért ésszerű felhasználásáért otthon, tanteremben</i> - <i>Tárgyak gyűjtése a természeti környezetből a ház, osztály, iskola, helység díszítésére</i> - <i>A hulladék hasznosítása háztartási, dekoratív termékek készítéséhez</i>

3. A különböző szakmák iránti érdeklődés és ezek gyakorlásához szükséges készségek azonosítása összhangban az egyén pszichointellektuális fejlődésével és a munkaerő piac kereslettel

VI.osztály
<p>3.1. A közvetlen tapasztalatok alapján feltárt tevékenységek/ szakmák/ foglalkozások személyes preferenciáinak megfontolása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Találkozók a helyi közösség képviselőivel: városháza, rendőrség, gazdasági szereplők, civil szervezetek</i> - <i>A helyi gazdasági szereplők, a hagyományos vásárok, a néprajzi múzeumok, a kiállítások, a helyi posta, a szülői munkahelyek látogatását követő releváns kérdések megfogalmazása</i>
<p>3.2 Innovatív tevékenységek / termékek megvalósítása az eredeti termékek egyes elemeinek bomlása / kreatív újbóli felhasználása alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A különböző használati tárgyak/ termékek új helyzetekben/ kontextusokban való újrahasznosítása</i>

VI.osztály
<p>- A belső és / vagy külső kialakítás különböző változatainak kidolgozása optimális választékkal</p> <p>-Részvétel a karbantartásban, díszítésben, a kinézet javításában, funkcionalitásában, otthoni kényelmben, tanteremben, iskolakertben stb.</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	VI. osztály
Technológiák	<p>Egyes modellek készítése (iskola / ház / épület / szomszéd / osztályterem / konyha stb.)</p> <p>Hagyomány és modern technológiák az építőiparban és a közlekedésben</p>
Tervezés	<p>Grafikus nyelvi elemek, amelyek az iskolai / lakóépületekhez, az elrendezéshez, a dekorációhoz szükséges kreatív termékek előállításához szükségesek (ábrázolás, méretmérések, méretarányok és arányok); otthoni és iskolai terv, funkcionális rendszerek, tereprendezés, dekoráció)</p>
Minőség, gazdaság és vállalkozás	<p>Beépített környezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • épületek: célállomások, helyszínek, funkciók, típusok; építmények építése - lakás, osztály, iskola • közműhálózatok: víz, gáz, villany, hő, csatorna • közlekedési módok és eszközök; utcai oktatás <p>Diák / családi költségvetés: pénzügyi költségvetés, időbefektetés,</p>
Fenntartható fejlődés (egészséges életmód, tiszta környezet, befolyás az egyénre és a társadalomra)	<p>A környezeti kényelem elemei</p> <p>Minőség az építőiparban, szállítási szolgáltatások, postai szolgáltatások. Urbanisztikai szabályok</p> <p>Környezetvédelmi megoldások: az erőforrások megtakarítása és a hulladék újrahasznosítása (zöld települések, intelligens ház stb.)</p> <p>Az építőipar és a közlekedés biztonsága</p>
Tevékenységek/ foglalkozások szakmák	<p>Területek: épített környezet, közlekedési szolgáltatások</p>

VII. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Használati tárgyak és/vagy különféle esztétikai termékek gyakorlati tevékenységek során való készítése és értékesítése**

VII.osztály
<p>1.1.Egyszerű esztétikai termékek, makettek kivitelezése projektalapú tevékenységen keresztül, technológiai feladatlapok alapján, amelyeket a tanár segítségével állít össze a tanuló</p> <p><i>Egy technológiai feladatlap összeállítása a tanár útmutatásai alapján, egy hasznos termék megalkotásához: textil, bőr, agyag, fa- vagy fém anyagok kiválasztásával, az azonosított igényeknek megfelelően:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A szükséges anyagok kiválasztása az anyagok és a termék jellemzői szerint - Szerszámok, eszközök, gépek kiválasztása az anyag, a kivitelezendő termék szerint - A műszaki műveletek kiválasztása és a művelet sor felállítása, figyelembe véve a műszaki specifikációkat és a feldolgozási lehetőségeket - A szerszámok korrelációja minden technológiai művelettel - Az egyszerű technológiai műveletek gyakorlati végrehajtása: az anyag előkészítése, feldolgozása, a termék befejezésre, akár egyénileg, akár csapatban, a technológiai feladatlap felhasználásával - A hagyományos termékek gyakorlati megvalósítása, a kreativitást ösztönző termékek készítése és átalakítása
<p>1.2 A matematikai és tudományokban használatos alapkészségek fejlesztése egy bizonyos termék megalkotásának folyamatában</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy termék fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai és felhasználási területeit alkotó jellemzőinek összehasonlítása - Egy egyszerű termék előállításához szükséges lista létrehozása, valamint a hozzávetőleges költségek meghatározása
<p>1.3 A tevékenység termékeinek értékelése az újrabefektetés előnyei alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - A termékek / termékcsaládok elemzése, értékelése a hasznosság, az anyagok, a forma, a minőség-ár arány, a nyereség, a kapitalizáció alapján - Reklámok, szórólapok, videoklippek készítése a termékek bemutatására - Rendezvények, kiállítások, versenyek szervezése és / vagy részvétele a csoportok, osztályok, iskolák között a termelt termékek népszerűsítésére és hasznosítására - Termékértékelés figyelembe véve a személyes szükségleteket, családot, osztályt, iskolát, közösséget

2.Egy tartós fejlődéshez szükséges technológiai környezet kialakítása

VII.osztály

2.1. A munkavégzés során szükséges, tűzvédelmi és annak megelőzésére vonatkozó különleges biztonsági intézkedések kilátásba helyezése

- *Munkaegészségügyi és biztonsági intézkedések kiválasztása, tűzoltás és megelőzésre vonatkozó szabályok lefektetése az adott tevékenységi területnek megfelelően*
- *Különleges munkahelyi egészségvédelmi, biztonsági és tűzvédelmi szabályok alkalmazása a munka során*
- *A tevékenységi területre jellemző védőeszközök használata*
- *A munkát az ergonómiai kritériumok szerint kell szervezni, attól függően, hogy milyen szerepet tölt be a csapat*
- *Használati utasítások alkalmazása, szállítása, tárolása*

2.2 A technológiai fejlődés egyénre, közösségekre és környezetre gyakorolt következményeinek azonosítása

- *A technológiai fejlődés emberre gyakorolt következményeinek felsorolása: munkaidő, feldolgozásra felhasznált üzemanyag / energia mennyisége*
- *A technológiai haladás előnyei és hátrányai, a saját, a közösség, a környezet tükrében*
- *A környezetszennyezés felderítése és jelentése a termékek feldolgozása után*
- *Múzeumok, kiállítások (beleértve a virtuálisakat is) látogatása a hagyományos mesterségek felfedezéséhez, ellentétben a "élvonalbeli" technológiákkal a hasznos termékek előállításával kapcsolatban*

3. A különböző szakmák iránti érdeklődés és ezek gyakorlásához szükséges készségek azonosítása összhangban az egyén pszichointellektuális fejlődésével és a munkaerő piac kereslettel

VII.osztály

3.1 A technológiai fejlődésnek a jelenlegi/ jövőbeli foglalkozásokra / szakmákra / foglalkozásokra gyakorolt hatásának elemzése

- *Esettanulmányok készítése az új szakmai területek (versenyképes, potenciális gazdasági ágazatok, intelligens területek) alakulásáról*
- *A versenyképes gazdasági ágazatokra jellemző különféle szakmák és az intelligens specializációs tevékenységi területek*
- *Projektek olyan témákkal, mint például: Kézművesek, amelyek megjelentek, Kézművesek, amelyek már nem léteznek*

VII.osztály
<p>3.2 Az alkalmazottak és a vállalkozók hatása a fogyasztókra, a Közösségre és az üzleti környezetre</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Esettanulmányok a helyi vállalkozók tevékenységéről a közösség igényeinek kielégítése szempontjából a különböző gazdasági ágazatokban</i> - <i>A munkahely megtalálásával kapcsolatos problémák megoldása (szerepjáték)</i> - <i>A helyi / regionális munkaadók állásajánlatának elemzése</i>

Tartalmak

Tartalmi egységek	VII. osztály
Technológiák	<p><i>Technológiák hasznos termékek és / vagy kreatív alkotások előállításához textil, bőr, agyag, faanyagok, fémes anyagokból</i></p> <p><i>Hasznos termékek és / vagy alkotó munkák műhelyei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>textíliák, bőr, agyag, faanyagok, fémes anyagok</i> • <i>szerszámok, szerszámok, eszközök, gépek (varrás, fűrés)</i> • <i>technológiai, előkészítő, feldolgozó, befejező műveletek</i> <p><i>Technológiai feladatlap</i></p> <p><i>Kézműves technológiák a hagyományos termékek előállításához</i></p>
Tervezés	<p><i>Technikai rajzelemek: ábrázolás, méretezési elemek, a műszaki rajz végrehajtása egy egyszerű termékhez</i></p> <p><i>A termék esztétikája; új lehetőségek a termékek használatára és díszítésére, a helyi hagyományokra</i></p>
Minőség, gazdaság és vállalkozás	<p><i>Anyagok (textíliák, bőr, agyag, fa és fém) tulajdonságai és felhasználásai</i></p> <p><i>Termékelemzés (termékkínálat): felhasználás; használt anyagok, összetétel, alak; funkcionalitás és lehetséges hibák; ár</i></p> <p><i>A termékek értékelése, promoválása és tökécsítése</i></p> <p><i>A termék létrehozásához szükséges anyagi-, emberi- és időforrások</i></p>
Fenntartható fejlődés (egészséges életmód, tiszta környezet, befolyás az egyénre és a társadalomra)	<p><i>A munkahelyi biztonság és egészségvédelem a termékgyártási folyamathoz, a tűzmelegelőzéshez és az oltáshoz szükséges szabályok; a munkahelyi ergonómia</i></p> <p><i>A jelenlegi és jövőbeni technológiák hatása a környezetre, az egyénre és a társadalomra vonatkozóan</i></p>

Tartalmi egységek	VII. osztály
Tevékenységek/ foglalkozások szakmák	A textil, a bőr, agyag, faanyagok, fémes anyagok gyártásával foglalkó szakterületek; a versenyképes gazdasági ágazatok szakterületei; az intelligens szakosodási területek

További elkészíthető termékek:

- Textilből készült termékek: gombok varrása, kézműves termékek/ goblen varrása, könyvjelző, sütőkesztyű, kötény, párna, terítő, nyári ruha újrahasznosítható anyagokból, barátság karkötő, falidíszek, babák, sál / pulóver kötés, iskolatáska varrása
- Bőrből készült termékek: tornatermi papucs, karkötő, könyvjelző, pénztárca, babatáska, virágos faliképek bőrmaradványokból
- Faanyagból készült termékek : madárházak, tárolódoboz/ láda, kastélyok / házak miniatűr makettjei, képkeretek, kisszékek /sámlik/ padok, fakanál, matematika órákon használható mértani formák, játékok, kenyérrács, fogas, doboz, dísz tárgyak
- Agyagból készült termékek: díszítő tárgyak, ékszerek
- Fémből készült termékek: pillangó, vállfa, tölcsér, szűrő, hajtűk, fizika órákon használható taneszközök, krétadoboz
- Textíliák, bőrök, agyag, fa, fémek ötvözéséből készült termékek

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Használati tárgyak és/vagy különféle esztétikai termékek gyakorlati tevékenységek során való készítése és értékesítése

VIII. osztály
<p>1.1 Projektek, megoldások kidolgozása különböző családi, iskolai, közösségi témakörökben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A projekt témájának kiválasztása egy használati termék megalkotásához (pl. éjjelilámpa) a család, iskolai vagy közösség igényeinek figyelembe vételével valamint egy szellemi termék kivitelezése (pl.felfedező látogatás) - Dokumentáció az optimális tervezési folyamat meghatározása valamint a kész termék értékesítésével kapcsolatos lehetőségek feltérképezése céljából - A projekt megvalósításához szükséges tevékenységek meghatározása - A projekt kivitelezéséhez szükséges human-, anyagi-, és időbeli erőforrások megteremtése - A munkamód kiválasztása: egyéni vagy csapatban végzett

VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A munkatáblázat elkészítése: tevékenység, kivitelezés időtartama, felelőségek - A termék gyakorlati kivitelezése és maga a szellemi termék fejlesztése - A tevékenységek végrehajtásának módja és lehetséges javító intézkedések végrehajtása -A projektek kivitelezésével kapcsolatos végső következtetések közlése
<p>1.2 A termékek hasznosságának és hatékonyságának értékelése a matematika és egyéb tudományok alkalmazásai alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - A villanyszámla esetleges csökkentésének kiszámítása az alacsony fogyasztású háztartási készülékek használata esetén - A család napi villamosenergia-fogyasztásának kiszámítása és néhány energia-megtakarítási lehetőség azonosítása otthonainkban - Háztartási villamosenergia-fogyasztás összehasonlítása bizonyos típusú fogyasztókkal egy bizonyos időtartam alatt - Jelek és szimbólumok értelmezése a termékeken, címkéken, figyelmeztető táblákon
<p>1.3 A projektek és folyamataik értékelése a megállapított kritériumok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közös értékelési kritériumok lefektetése az adott projekttel kapcsolatosan: naptári határidők / dátumok betartása, csapatmunka hatékonysága, biztonságos munkavégzés, termékminőség, szervezés formája - Az értékelési kritériumok listázása és azok pontszámainak meghatározása - A projekt gyakorlati értékelése az elkészített jegyzék alapján

2..Egy tartós fejlődéshez szükséges technológiai környezet kialakítása

VIII.osztály
<p>2.1. A munkavégzés során szükséges, tűzvédelmi és annak megelőzésére vonatkozó különleges biztonsági intézkedések kilátásba helyezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Speciális higiéniai, egészségügyi és biztonsági intézkedésekkel, tűzvédelmi és oltási tevékenységekkel kapcsolatos plakátok kivitelezése csoportos tevékenységekben valamint azok kifüggesztése látható helyen - A különböző munkakörnyezetek összehasonlítása a konkrét munkakörülményekkel és azoknak az emberi egészségre gyakorolt hatásával - A munka megszervezése ergonómiai kritériumok szerint, attól függően, hogy a csapat milyen szerepet vállal az egyszerű termékek / szolgáltatások nyújtásában;
<p>2.2 Az egészséges környezetet támogató kezdeményezések alkalmazása az iskolában / közösségben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel az újrafeldolgozásra szánt hulladék szelektív gyűjtésében a családi életben, osztályban, iskolában, közösségben - Háztartási gépek újrahaznosítása, - Vita az ember számára hasznos technológiák használatáról

3. A különböző szakmák iránti érdeklődés és ezek gyakorlásához szükséges készségek azonosítása összhangban az egyén pszichointellektuális fejlődésével és a munkaerő piac kereslettel

VIII. osztály	
3.1 A szakmák, mesterségek, foglalkozások jellemzőinek kritikus elemzése a valódi kontextusban, előre meghatározott kritériumok alapján	
<ul style="list-style-type: none"> - Egy gazdasági egység látogatása a különböző szakmai területek feltárásának céljából - Egy adott gazdasági egység kiválasztása a közvetlen környezetünkben - Előzetes megbeszélések (a látogatás célkitűzéseinek meghatározása, viselkedés a látogatás során..) - Vizsgálati kritériumok meghatározása: munkakörülmények, ütemterv, használt eszközök, gépek típusa, kommunikációs mód, kapcsolattípusok, szakmák, mesterségek alapvető jellemzői - Az osztály, csoport támogatása, bemutatása a kutatási látogatás következtetéseivel - A kis- és középvállalkozások látogatása során rögzített anyagok megtekintése - "Munkaköri leírások" összeállítása csoportban, a látogatások során tapasztaltak valamint a gazdasági szereplőkkel folytatott megbeszélések alapján - A helyi közösség tagjai foglalkozását tartalmazó tájékoztatók összeállítása - Esettanulmányok a munkaerő-piaci folyamatok alakulásáról - Vita a szolgáltatási szektor, a kis- és középvállalkozások fejlődéséről, - Egy projekt megvalósítása "A legjobb szakma" címmel 	
3.2 Innovatív ötletek népszerűsítése, amelyek előnyösek a közösség számára	
<ul style="list-style-type: none"> - Elképzelések kidolgozása a közösségi igényeken alapuló üzleti tervekhez - Üzleti tervek konkrét modelljeinek elemzése; - A hulladék azonosítása és újrahasznosítása - Termékfejlesztési projektek kidolgozása, pénzeszközök gyűjtése a közösségi, iskolai szükségletekhez <p>Az osztály-, iskolai-, városi szintű tematikus versenyek szervezése ("legjobb üzleti terv", "a vállalat legjobb képmása", "legjobb vezető", "legjobb előadás")</p>	

Tartalmak

Tartalmi egységek	VIII. osztály
Technológiák	<p><i>Energiaellátó, átviteli és elosztási technológiák.</i></p> <p><i>A villamos energia felhasználási területei</i></p> <p><i>Kutatási látogatás egy gazdasági egységhez: előkészítés, tényleges magatartás, következtetések</i></p>

Tartalmi egységek	VIII. osztály
Tervezés	<i>A grafikai, esztétikai és funkcionális nyelv elemei az elektronika szakterületén</i>
Minőség, gazdaság és vállalkozás	<i>Háztartási készülékek. Az energiafogyasztás és költségeik mérlegelése Egyszerű üzleti terv A munkaerőpiac fejlődésének tendenciái. Foglalkoztató mobilitás A munka minősége és a munkaviszony</i>
Fenntartható fejlődés (egészséges életmód, tiszta környezet, befolyás az egyénre és a társadalomra)	<i>Az elektromos és hőenergia megtakarításának módszerei otthonokban Hagyományos és nem hagyományos energia A munkahelyi biztonság és egészség az elektronika szakterületén Az energiatermelési és felhasználási technológiák hatása az egyénre, a társadalomra és a környezetre Környezetvédelem különböző szakterületek viszonylataiban</i>
Tevékenységek/ foglalkozások szakmák	<i>Különleges szakmai területek (helyi terv, földrajzi területek) Oktatási és képzési tanfolyamok. Szakmai készségek</i>

Példák az elvégzendő termékekre / tevékenységekre:

- Asztali lámpa, elemlámpa
- A fogyasztó áramellátó áramköre akkumulátorral, izzóval és vezetékekkel
- Olyan áramköri elemek hibáinak észlelése és helyreállítása, amelyek nincsenek áramfeszültség alatt: foglalat, kapcsoló, dugasz, zseblámpa, elektronikus óra
- A villamos áramkörök egyszerű rajzai a lakásokban
- Egyszerű villamosenergia-átviteli és elosztási rendszerek
- Egy erőmű vagy annak egyes összetevőinek elrendezése, mint például: a turbina-generátor szerelvény, a termelés-szállítás-villamosenergia-elosztás modellje
- Üzleti terv
- Kutatási látogatás

- A projekt költségvetése

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok arra hivatottak, hogy útmutatásként szolgáljanak a pedagógus számára jelen tanterv alkalmazásához, a saját óraterveinek elkészítéséhez és ezek osztályban történő sikeres megvalósításához az oktató, a nevelő és értékelő tevékenységek során.

Az ajánlott didaktikai stratégiák célja a tanulókra összpontosítani az általános és specifikus készségeket fejlesztése révén. A tartalomszolgáltatást olyan tanulási helyzetek létrehozásával érik el, amelyek állandó kapcsolatot biztosítanak a kerettantervben és a valós tananyagban lévő egyéb tudományágak között egy transzdiszciplináris és gyakorlati hasznosságban. A tanár ösztönözi fogja a diákok figyelmét, hangsúlyát, motivációját, érdeklődését, aktívan és tudatosan részt vesz saját tanulásuk építésében, konvergens és eltérő gondolkodásuk, kreativitásuk, önbizalmuk, felelősségérzetük növelésében olyan projekt típusú tevékenységek által, amelyek magukban foglalják: a tervezést, szervezést, elemzést, kommunikációt, értékelést, az eredmények rögzítését és értékesítést.

Minden tanuló egyedi, ezért célszerű a tanítási tevékenység tervezése során figyelembe venni az egyes hallgatók igényeit, vágyait és erősségeit.

A jelenlegi tanterv célja, kiküszöbölni a tantervi akadályokat azzal, hogy megszünteti azt a téves nézetet, mely szerint az eltérő tanulási igényű tanulókat nehezebb kiképezni. Elősegíti az innovatív és rugalmasabb tanterv-tervezést, mivel a célok, módszerek, eszközök és a rugalmatlan felmérés akadályokat jelent a speciális oktatási igényű tanulók számára.

A továbbiakban bemutatjuk a jelen tanítási modell néhány alapelvét:

- A tanulási érzékenység támogatása, többféle részvételi lehetőség biztosítása - rugalmas lehetőségek a motiváció és a tanulás támogatására.
- A tanulás elismerésének támogatása, amely a reprezentáció többféle módját kínálja - rugalmas módon bemutatja azt, amit tanítunk és tanulunk
- A stratégiai tanulás támogatása, amely többféleképpen biztosítja a cselekvést és az önkifejezést - rugalmas tanulási és az elsajátítottak kifejezésének lehetősége.

Javasolt oktatási módszerek:

A projekt módszere alkalmazható mind fizikai, mind szellemi termékekre.

A projektek lehetnek egyéniak vagy csoportosak, egyszerűek vagy összetettek. Az elvégzendő projektek kiválasztása érdekében figyelembe veszik a diákok szükségleteit / preferenciáit, az osztály, az iskola igényeit, valamint a hallgató által szerzett addigi képességeket és tapasztalatokat.

A projektre vonatkozó információk elsajátíthatók a helyszínen, a különböző gazdasági egységek, mezőgazdaságok, gyárak, kézműves műhelyek, szülők munkahelyei, könyvtárak, valamint könyvesboltok látogatása során, illetve a számítógép használatával (műszaki oktatási szoftverek, oktatási / dokumentumfilmek megtekintése stb.).

A projekt a hallgató konkrét tapasztalatait juttatja érvényre, melyek szerint a környezetünk, amelyben élünk, állandóan változik, a technológiai haladás folyamatos, az egészségi állapot szoros kapcsolatban áll a technológiával, a technológiai folyamatok fejlődése befolyásolja a környezet minőségét, kiemelve a termékek hatását a környezetre egész életciklusuk során (a tervezéstől, a gyártástól, a forgalmazástól és az újrahasználatától az újrafeldolgozásig).

A tanulási tevékenységek célja az egészség és a környezet iránti felelősségteljes hozzáállás kialakítása a tanulóknál a munkavédelmi intézkedések, a tűz megelőzés- és oltási szabályok alkalmazásával, a munkahelyi ergonómia figyelembevételével, az energiafogyasztás csökkentése, a termék előállításához szükséges anyagi erőforrások ésszerű felhasználása révén, továbbá a diákok figyelmét a tevékenységek céljára is összpontosítják, vagyis olyan késztermékek kivitelezését célozzák meg, amelyek megfelelnek az eredetileg megállapított kritériumoknak, és amelyek gyakorlati módon használhatók a való életben.

Olyan módszerek, is alkalmazhatók, mint a: vizsgálat, vita, szerepjáték, ötletbörze, esettanulmány, modellezés, szimuláció, kihallgatás, interjú, beszélgetés, párbeszéd, bemutatás, irányított megfigyelés, testmozgás, gamifikáció (játékosítás). Ez utóbbi innovatív, aktív részvétellel működő didaktikai módszer, amely túlnyomórészt játékos jellegű, és gazdag tartalommal bír a sikeres készségfejlesztéshez, amely különböző körülmények között modellek, dinamikák, mechanizmusok és játékspecifikus elemek használatát jelenti közvetíti az üzeneteket, tartalmat, vagy megváltoztatja a magatartást játékos, motiváló, vonzó és szórakoztató élményen keresztül.

Példák kivitelezendő termékekre, tevékenységekre: kézzel készített öltések, könyvjelzők, konyhai kesztyűk, konyhai kötények, párnák, asztalterítők virágos, geometrikus motívumokkal, karkötők, dekorációs festmények, babák, ruhadarabok, táskák, madáretetők, gyümölcstároló dobozok, képkeretek, székek / kisseékek / padok, dísz tárgyak, kanalak, geometriai testek matematika órákhoz, konyhai papírtartó, ékszerdoboz, vállfa, tölcsér, hajszalag, márciuska, fűszeres edény, zöld sarok, különböző újrahasznosítható anyagok csomagolása, különböző élelmiszertermékek, mini szakácskönyvek stb.

A tanulási környezetnek kényelmesnek és ösztönzőnek kell lennie, támogatva a tanulási tevékenységeket és a didaktikai stratégiák végrehajtását, ezért mind az egyéni-, mind pedig az életkori jellemzők figyelembevétele mellett biztosítani kell a tanulók számára a megfelelő eszközöket, szerszámokat, gépeket és fogyóeszközöket és digitális erőforrásokat, a biztonsági intézkedések és higiéniai szabályok betartásával.

A tevékenységek során használható szerszámok és anyagok: kertészeti szerszámok, védőkesztyűk, növényi és virágmagok, zsinegek, csapok, edények, fazekak, földeszsákok, kötények, háztartási kesztyűk, edények, evőeszközök, konyhai mérlegek, keverőedények, ollók, ragasztók, konyhai papír, polisztirol, zsinegek, színek, táblák, videofelvevők, számítógépek, oktatási szoftverek, elektronikus játékok; síkok, szerszámok, mérő és ellenőrző műszerek, nyomkövető szerszám, ollók, fűrőgép, kézi fűrész, véső, kalapács, kalapácsfogók, csavarhúzó, szegek, facsavarok, ruhadarabok és csiszolópapír, ragasztók, szögek, lemezek, huzalok, deszkák, ollók textilhez, tűk, textilek, varrógépek stb.

Annak biztosítása érdekében, hogy egy adott tanévben a tanterv teljes körűen kimeríthető legyen, javaslatunkra az éves tervnek a következő elemeket kell tartalmaznia: kivitelezendő termék/ munka, konkrét kompetenciák, a tartalmi területek és tartalmak, az elkülönített órák száma, dátum.

A tanítási-tanulási-értékelési folyamat állandó jelleggel változik, és alkotóelemei kölcsönösen előnyösek. Emiatt ajánlott az oktatási tervezés mellett, egy értékelési terv kidolgozása minden tanuló számára figyelembe véve minden tanuló egyéni sajátosságait. Az oktatási stratégiát a kezdeti felmérések alapján kell kidolgozni, kivitelezhető és adaptált célokat tűzni ki. A legfontosabb súlyt a formatív, folyamatos értékelésre kell fektetni. A végső értékelést az egyes hallgatók számára javasolt célkitűzések szerint végezzük el. Az értékelési folyamatban egyesítve alkalmazzuk annak hagyományos és az alternatív formáit: projekt portfólió, önértékelés, szakértői visszajelzés, a tevékenységek és a tanulói magatartás rendszeres megfigyelése, valamint az egyéni és csoportos feladatokban való részvétel értékelése.

Ugyanakkor fontos meghatározni a minimális teljesítménykritériumot, valamint a besorolási fokozatok, minőségek odaítélésének feltételeit.

Gyakorlati példák a többszörös értékelési módok biztosításához:

- Az értékelés hozzáférhetőségére és pontosságára vonatkozó adaptált tesztek:
- Olvassa el a tesztelemeket hangosan
- Feljegyezzük a tanuló szóbeli válaszait
- Csökkentsük a tesztelemek vagy a többválaszos elemek számát
- Adjuk meg nekik a választ, és kérjük őket, hogy párosítsák őket a tesztkérdésekkel
- Engedjük meg, hogy a tanuló ilusztrálja a válaszokat
- Adjunk nekik a lehetőséget, hogy könyveiket vagy jegyzeteiket a padon hagyhassák
- Adjunk példákat a válaszokra
- Nyújtsunk nekik vizuális segítséget az utasításokhoz és a tesztelemekhez

- Biztosítsunk teszt-szimulációkat a számítógép segítségével
- Értékeljük a diákokat a tantermi tevékenységek során, a projekt / termékfejlesztési folyamat különböző aspektusainak felhasználásával, összpontosítva erősségeikre
- Használjunk oktatási szoftverekkel létrehozott számítógépes játékokat
- Adjunk olyan házi feladatot, amelyet a tanuló a családjával elvégezhet:
  - Gasztronómiai recept írása / elkészítése
  - Egy családi probléma megoldása (Milyen színűre lehetne festeni a konyhát? Hogyan építhetünk egy új ólat házikedvencünknek?)
- Új témák feltárása
- Egy kirándulásra való felkészülés és annak kivitelezése
- Értékeljük azokat a készségeket, amelyeket az iskolai vagy közösségi problémák megoldására használnak
- Használjuk az "Én tudom!" gyakorlatokat, annak érdekében, hogy tanulóinkban tudatosítsuk a megszerzett készségeket és tapasztalatokat.

A tanítási tervek és projektek kidolgozásakor figyelembe kell venni az egyes tanulók számára kialakított egyéni szolgáltatási terv ütemezését, valamint az egyéni beavatkozási tervet. A fejlesztést és az értékelést ajánlott differenciálni, személyre szabni, lehetőséget adni minden tanuló megerősödésére, a kreativitás erősítésére, a motiváció növelésére, a problémamegoldó készségek fejlesztésére és a csapatmunka során szükséges készségekre, az oktatásalapú törekvések szellemében: a tudás megtanulása (tudni), a tanulás megtanulása, a másokkal való együttélés és tanulás elsajátítása, amelyek egyen egyenként transzdiszciplináris lényegű és származású kompetenciák.

Bibliografie

- Cristea, S., (2010), *Fundamentele pedagogiei*, Editura Polirom, București;
- Cosmovici, A., Iacob, L., (2008), (coord.) *Psihologie școlară*, Editura Polirom, București;
- Gherguț, A., (2006), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, București;
- Iucu, R.B., (2008), *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*, Editura Polirom, București;
- Iucu, R.B., Manolescu, M., (2004), *Elemente de pedagogie*, Universitatea din București, Editura CREDIS, București;
- Roșanu, A., (2015) (coord.), *Psihopedagogie specială, Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, București;

- Șchiopu, U., (1997), *Dicționar de psihologie*, Ed. Babel, București;
- *** (2017), Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017 Ministerul Educației Naționale, *Anexa 2, Programa școlară pentru disciplina Educație tehnologică și aplicații practice Clasele a V-a – a VIII-a*, București;

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator, Ministerul Educației
Leana PELIMON, coordonator Inspectoratul Școlar al Județului Ilfov
Simona TURCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Mureș

Név	Intézmény
Pelimon Leana	Inspectoratul Școlar al Județului Ilfov
Cozma Rodica	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Albu Simona Maria	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Geambașu Monica Constanța	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Ilfov
Canelea Constanța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Periș
Manea Gheorghiuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Periș

Fordítás

Név	Intézmény
Péterffy Csilla, gyógypedagógus	1-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Szövérfi Karolina, gyógypedagógus	1-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv
Információs és kommunikációs technológia

SPECIÁLIS OKTATÁS

V.-VIII. OSZTÁLY

**ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS
TANULÓK SZÁMÁRA**

Bukarest, 2021

Bevezető

Az **Információs és kommunikációs technológia** tantárgy a speciális oktatás gimnáziumi tagozatának kerettantervében található, amely a 2018. április 27-i, 3622/2018-as Számú Oktatási Minisztérium Rendelete által lett jóváhagyva az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára, a **Technológiák** műveltségi szegmenshez tartozik, az iskolai kerettantervben heti 1 tanítási órát fed le. Ezen iskolai program a 2011/1-es számú Oktatási Törvényen alapul.

A *Technológiai oktatás és gyakorlati alkalmazások* oktatási program V.-VIII. osztályosok számára az *Információs és Kommunikációs Technológia* tantárgy iskolai programjára alapozott, amely a 3393/2017.02.28-as Számú Oktatási Minisztérium, 2-es Számú Melléklete által lett jóváhagyva, figyelembe véve az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók specifikus sajátosságait.

A V.-VIII. osztályos Információs és Kommunikációs Technológiai oktatási programot az európai és a nemzetközi kutatási és szakpolitikai dokumentumok alapján dolgozták ki, amely hozzájárul ahhoz, hogy meghatározza a VIII. osztály végére szükséges általános és specifikus készségeket és azok konkrét módszertani megközelítését.

A V.-VIII. osztályos Információs és Kommunikációs Technológiai oktatási program célja, hogy kialakítsa és továbbfejlessze a társadalmi-szakmai követelményeknek megfelelően, azokat a digitális kompetenciákat, amelyek szükségesek minden tanuló számára az iskolai tanulmányai és az aktív élete során.

A Románia 2020-as digitális menetrendjére vonatkozó nemzeti stratégiával összhangban, az extracurricularis tevékenységek valamint a folyamatos szakképzés és az IKT-készségek fejlesztése mellett, az Információs és kommunikációs technológia tanterv lényeges szerepet játszik a tanulók felkészítésében ezen a szakterületen. A jelenlegi stratégia a következő

tevékenységi irányokat célozza meg: a tanulók és a tanárok digitális kompetenciáinak fejlesztését, IKT (OER és Web 2.0) használatát, a Web 2.0 felület használata, beiktatása az oktatási folyamatban különböző kurrikuláris/extrakurrikuláris,

inter/transzdiszciplináris projektek létrehozása céljából, a szociális és vállalkozói készségek fejlesztése.

Az V.-VIII. Oszályos Információs és Kommunikációs Technológiai oktatási program meghatározza azon általános és specifikus kompetenciák megfelelő csoportját a jelenlegi társadalom számára, amely a tanulási tevékenységek, a tartalom és a módszertani javaslatok biztosítása révén lehetővé teszi a digitális kompetenciák megszerzését a gimnáziumi tanulmányok befejezéséig.

A tanterv kialakításának perspektívájából ez a tananyag folytatja az elemi oktatási programok fejlett tantervi modelljét **és szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

Az **általános kompetenciák** képezik a tanterv gerincét az egész gimnázium szintű speciális oktatás során. A **specifikus kompetenciák** az alap kompetenciákból származnak, és sajátos jelleggel bírnak gimnáziumi tanulmányok minden évére. **A tanulási tevékenységek** példák (de nem kötelezőek) az olyan feladathelyzetekre, amelyeken keresztül a specifikus kompetenciák kialakítása és fejlesztése történik.

A **módszertani javaslatoknak** az a szerepük, hogy irányítsák a tanárt a didaktikus megközelítését annak érdekében, hogy eredményes legyen a kompetenciák fejlesztése céljából.

Az informatika és az IKT tantervnek meg kell felelnie a jelenlegi igényeknek és elvárásoknak, mint: -összpontosítva az információfeldolgozás tipikus folyamataira, és nem a jelenleg rendelkezésre álló konkrét alkalmazások használatára ,

-a tanulók igényeit figyelembe véve, transzverzális jellegű nyitottság más szakterületekre felé,

- összpontosítva a tanulási tevékenységre és annak kimeneteleire.

A program célja, hogy biztosítsa minden tanulónak a lehetőségét a digitális készségeinek fejlesztésére az egyenlő esélyek biztosításának feltételei mellett.

A jelenlegi program progresszív jellegű és összhangban áll az információs és informatikai tudományokkal kapcsolatos jelenlegi eredményekkel, valamint fontos elemét képezi a tanulók hatékony tevékenységének, mind pedig a szakképzésbe való átmenet és a munkaerőpiac speciális igényeire való áttérésében. Kialakítja a számítógépes és kommunikációs technológia hatékony felhasználását, a kritikus és kreatív gondolkozást számítógépes termékek fejlesztésével kapcsolatosan, valamint algoritmusok készítését az információfeldolgozáshoz.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A kommunikációs és számítástechnikák hatékony és felelősségteljes használata.**
- 2. Elemi problémák megoldása információ feldolgozó algoritmusok készítése által.**
- 3. Szociális, kulturális és személyes kérdéseket célzó informatikai termékek kreatív kidolgozása, az információ hitelességének és a szerzői jogoknak tiszteletben tartásával.**

V. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A kommunikációs és számítástechnikák hatékony és felelősségteljes használata.

V. osztály
<p>1.1.A hardver hatékony és biztonságos használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a számítási és kommunikációs rendszerek fejlődése fő pontjainak azonosítása (képek/rajzok/grafika/didaktikai filmek stb.) -hardverösszetevők azonosítása (például: szétszerelt számítógépek, virtuális szimulátorok, oktatófilmek, táblák stb.)
<p>1.2 A szoftverkomponensek hatékony használata</p> <ul style="list-style-type: none"> -az interfész elemek használatának gyakorlata az alkalmazott operációs rendszerhez tartozó alkalmazásban (például egy egyszerű szövegszerkesztőhöz vagy grafikus szerkesztőhöz) kiemelve az operációs rendszer szerepét -a fő fájlok és könyvtárak műveleteinek létrehozása (létrehozása, törlése, átnevezése, másolása, mozgatása, keresése) egy adott operációs rendszer alkalmazásban vagy egy speciális segédprogramban
<p>1. 3. Az internet hatékony és biztonságos használata az információ szerzés céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes internetes szolgáltatások azonosítása és szerepük leírása - információkeresés az interneten, keresőmotor funkcióinak felhasználásával és a keresett információ (szöveg / kép) mentésével, a szerzői jog, a szoftverlicenck és a digitális tartalomhasználati jogok betartása, akkor amikor az internetről letöltött tartalmat használja - olyan helyzetek elemzése, amelyekben az internet veszélyeket generálhat, és a lehetséges megoldások, módok azonosítása, az ilyen helyzetek elkerülését illetőleg (szerepjátékok, oktatási filmek, stb.)

2. Az elemi problémák megoldása az információfeldolgozó algoritmusok felépítésével

V. osztály
<p>2.1 Az algoritmusok természetes nyelvű leírása a mindennapi helyzetek megoldására</p> <ul style="list-style-type: none"> - algoritmuspéldák bemutatása a mindennapi életből a különböző algoritmusok jellemzőinek kiemelésére (például: teakészítés, úton való áthaladás, a sportpálya területének kiszámítása, az iskola kerítése hosszának kiszámítás és különböző

mértékegységgé való átalakítása, több részből álló tárgy összerakása utasítások követése által stb.)
 - természetes nyelven való leírása az algoritmusoknak mint egymást követő lépések logikus sorozata, példázván a mindennapi helyzetekből

2.2 Azon adatok azonosítása , amelyeket az algoritmusok feldolgozása során használnak

-ismert helyzetek elemzése (iskolai élet, bevásárlás, egyes méretek különböző mértékegységgé való átalakítása, stb.) a bemeneti és a kimeneti adatok azonosítása céljából, megkülönböztetve az állandó változókat
 - a természetes kommunikációban, mondatok alkotása mely tartalmazzon kapcsolati, logikai és számtani műveleteket (például: “A nagyszünetben almát eszem vagy körtét”. “A nagyszünetben nem eszem sem almát sem körtét”.) és ezeknek az algoritmusok feldolgozásában való szerepük beazonosítása

2.3. Algoritmusok építése a szekvenciális struktúrák segítségével egyszerű problémák megoldására

- egyszerű problémák elemzése és a megoldást célzó lépések sorozatának azonosítása (egy kirándulás megtervezése, témák megvalósítása, a grafikus karakter mozgása labirintusban, az átlag számítása egy tantárgyban, stb.)
 - szekvenciális struktúrákat használó algoritmusok építése az elemzett problémák megoldását illetően
 - olyan algoritmusok felépítése amelyek alternatív struktúrákat tartalmaznak, néhány elemzett probléma megoldására
 -a különböző bemeneti adatkészletekre épülő algoritmusok lépésről-lépésre történő nyomon követése, kiválasztva úgy, hogy mindegyik eset végrehajtható legyen

2.4. Alternatív struktúrákat tartalmazó algoritmusok építése olyan problémák megoldására, amelyek a döntéshozatalt igényelnek

- Egy egyszerű probléma elemzése annak érdekében, hogy azonosítsák a megoldáshoz szükséges döntéseket
 (utcán való átkelés, a legdrágább/legolcsóbb játék meghatározása két/három árajánlatból)
 egy grafikus karakter és egy másik objektum ütközésének azonosítása az animációban annak elkerülése érdekében, egy esemény hozzárendelése grafikus karakterhez esemény megjelenésétől függően stb.)
 - az alternatív struktúrákat tartalmazó algoritmusok felépítése, néhány elemzett probléma megoldására
 - a különböző bemeneti adatkészletekre épülő algoritmusok lépésről-lépésre történő nyomon követése, kiválasztva úgy, hogy mindegyik végrehajtható legyen

3. Számítógépes termékek kreatív fejlesztése, amelyeknek a társadalmi, kulturális és személyes vonatkozásaik vannak, tiszteletben tartva az információ hitelességét és a szerzői jogot

V. osztály

3.1. Grafikus műveletek alkalmazása számítógépes termékek gyártása érdekében

- grafikus karakterek létrehozása és használata a mese illusztrálására
- képeslap, hirdetési plakát, logó stb. készítése

3.2. Olyan algoritmus végrehajtása, amely interaktív grafikus környezetben tartalmazza a szekvenciális és/vagy alternatív struktúrát

- olyan interaktív környezet használata, amely lehetővé teszi a szekvenciális és alternatív struktúra megvalósítását grafikus elemekkel (pl. Scratch, Blockly, Alice, alkalmazások a code.org oktatási platformon stb.)
- a kiválasztott grafikus környezetre jellemző internetes példák elemzése és más funkciókra való módosítása

Tartalmak

Tartalmi mezők	V. osztály
Biztonsági és ergonómiai normák	Biztonsági és munkavédelmi szabályok a számítógépes laborban A test pontos helyzete a munkaállomáson
Számítástechnikai és biztonsági rendszerek típusai	A számítástechnikai rendszerek fejlődésének fő pillanatai Számítógépes és kommunikációs rendszerek a mindennapi életben
Számítógépes rendszer architektúrájának elemei	A számítástechnikai rendszer általános felépítése A számítástechnikai rendszer hardverelemeinek szerepe
Eszköztípusok: bemenet, kimenet, bemeneti kimenet, adattárolás	Beviteli eszközök: példák, szerep, használati mód Kimeneti eszközök: példák, szerep, használati mód Beviteli-kimeneti eszközök: példák, szerep, használati mód Adattároló eszközök - példák az adattároló eszközökre
Operációs rendszerek	<ul style="list-style-type: none"> - Az operációs rendszer szerepe - Az operációs rendszer interfész elemei - A külső támogatással kapcsolatos adatok szervezése - Fájl és detektor műveletek
Internet	Internetes hálózati szolgáltatások World Wide Web Szolgáltatás <ul style="list-style-type: none"> - szörfözés az interneten - információkeresés az interneten a keresőmotorok segítségével - információk mentése az internetről Szerzői jogok Biztonság az interneten

VI. osztály

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenység példák

1. A kommunikációs és számítástechnikák hatékony és felelősségteljes használata.

VI. osztály
<p>1.1. A hardver hatékony és biztonságos használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - legfontosabb momentumok azonosítása a számítástechnikai és kommunikációs rendszerek fejlődésében (képek / rajzok / grafikák / didaktikai filmek stb.) - a hardverelemek azonosítása (például: szétszerelt számítógépek, virtuális szimulátorok, filmek, táblák stb. kiemelve a hardverelemek szerepét és a köztük lévő kölcsönhatásokat - a számítógép vagy a mobil eszközök (tableta, telefon, konzol) megfelelő használatának gyakorlása, kiemelve az egészségre gyakorolt hatásokat valamint a helytelen használat esetén bekövetkező veszélyeket
<p>1.2. A szoftverkomponensek hatékony használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - az interfész elemek használatának gyakorlata az alkalmazott operációs rendszerhez tartozó alkalmazásban (például egy egyszerű szövegszerkesztőhöz vagy grafikus szerkesztőhöz) kiemelve az operációs rendszer - külső információk megszervezésének leírása és a fájl elérési útjának meghatározása egy adott ütemtervben vagy az a számítógéppel összefüggésben - a fő fájlok és könyvtárak műveleteinek létrehozása (létrehozása, törlése, átnevezése, másolása, mozgatása, keresése) egy adott operációs rendszer alkalmazásban vagy egy speciális segédprogramban
<p>1.3. Az internet hatékony és biztonságos használata az információ szerzés céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes internetes szolgáltatások azonosítása és szerepük leírása - információkeresés az interneten, a kereső funkcióinak felhasználásával és a keresett információ (szöveg / kép) mentése, a szerzői jog, a szoftverlicenck és a digitális tartalomhasználati jogok betartása, akkor amikor az internetről letöltött tartalmat használja - olyan helyzetek elemzése, amelyekben az internet veszélyeket generálhat, és a lehetséges megoldások, módok azonosítása, az ilyen helyzetek elkerülését illetőleg (szerepjátékok, oktatási filmek, stb.) - a biztonságos és hatékony internetes navigációra vonatkozó szabályok meghatározása és a webes erőforrások hitelességének megvitatása a fegyelmi / interdiszciplináris témákhoz kapcsolódó erőforrások azonosítására

2. Az elemi problémák megoldása az információfeldolgozó algoritmusok felépítésével

VI. osztály
<p>2.1. Az algoritmusok természetes nyelvű leírása a mindennapi helyzetek megoldására</p> <ul style="list-style-type: none"> - algoritmuspéldák bemutatása a mindennapi életből a különböző algoritmusok jellemzőinek kiemelésére (például: teakészítés, úton való áthaladás, a sportpálya területének kiszámítása, az iskola kerítése hosszának kiszámítás és különböző mértékegységgé való átalakítása, több részből álló tárgy összerakása utasítások követése által stb.) - természetes nyelven való leírása az algoritmusoknak mint egymást követő lépések logikus sorozata, példázván a mindennapi helyzetekből - egyes formulációk elemzése annak érdekében, hogy azonosítsák az algoritmusok tulajdonságait és azok betartását (például nem pontos megfogalmazás az, hogy "ha esik akkor otthon leszek vagy elmegyek filmet nézni"; vagy egy másik példa ami nem elég pontosan határoz a "természetes páros számok megjelenítése"
<p>2.2. Azon adatok azonosítása, amelyeket az algoritmusok feldolgozása során használnak</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyzetek elemzése (iskolai élet, bevásárlás, egyes méretek különböző mértékegységgé való átalakítása, stb.) a bemeneti és a kimeneti adatok azonosítása céljából, megkülönböztetve az állandó változókat - adatelemzés, a nyert adatok meghatározására, a bemenet/adott adatoknak a függvényében, mindennapi élethelyzetre vagy matematikai problémára - a természetes kommunikációban, mondatok alkotása mely tartalmazzon kapcsolati, logikai és számtani műveleteket (például: "A nagyszünetben almát eszem vagy körtét". "A nagyszünetben nem eszem sem almát sem körtét".) és ezeknek az algoritmusok feldolgozásában való szerepük beazonosítása
<p>2.3. Algoritmusok építése a szekvenciális struktúrák segítségével egyszerű problémák megoldására</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű problémák elemzése és a megoldást célzó lépések sorozatának azonosítása (egy kirándulás megtervezése, témák/feladatok megvalósítása, a grafikus karakter mozgása labirintusban, az átlag számítása egy tantárgyban, stb.) - szekvenciális struktúrákat használó algoritmusok építése az elemzett problémák megoldását illetően - olyan algoritmusok felépítése amelyek alternatív struktúrákat tartalmaznak, néhány elemzett probléma megoldására - a különböző bemeneti adatkészletekre épülő algoritmusok lépésről-lépésre történő nyomon követése, kiválasztva úgy, hogy mindegyik eset végrehajtható legyen

2.4. Alternativă structură care conține algoritmi pentru construirea unor probleme care să aibă soluții, care să necesite

- o analiză simplă a problemei în vederea identificării soluțiilor necesare (de exemplu, determinarea celui mai scurt drum, determinarea celui mai ieftin joc de cărți din două pachete de cărți etc.)
- construirea unei structuri care să conțină algoritmi pentru rezolvarea unor probleme
- aplicarea unor algoritmi simpli pe date de intrare pentru construirea unor soluții

3. Dezvoltarea creativității produselor, care să aibă implicații sociale, culturale și personale, care să respecte drepturile de autor și să aibă un impact pozitiv

VI. clasă

3.1. Utilizarea produselor de calcul pentru dezvoltarea creativității

- dezvoltarea produselor de calcul și utilizarea acestora în procesul de învățare
- realizarea de prezentări, afișe, logouri etc.

3.2. Dezvoltarea creativității produselor, care să aibă implicații sociale, culturale și personale, care să respecte drepturile de autor și să aibă un impact pozitiv

- dezvoltarea produselor de calcul și utilizarea acestora în procesul de învățare
- dezvoltarea produselor de calcul și utilizarea acestora în procesul de învățare
- dezvoltarea produselor de calcul și utilizarea acestora în procesul de învățare
- dezvoltarea produselor de calcul și utilizarea acestora în procesul de învățare

3.3. Dezvoltarea creativității produselor, care să aibă implicații sociale, culturale și personale, care să respecte drepturile de autor și să aibă un impact pozitiv

- participarea la concursuri online
- participarea la activități de învățare în grupuri mici
- participarea la activități de învățare în grupuri mici

3.4. Dezvoltarea creativității produselor, care să aibă implicații sociale, culturale și personale, care să respecte drepturile de autor și să aibă un impact pozitiv

- participarea la concursuri online
- participarea la activități de învățare în grupuri mici
- participarea la activități de învățare în grupuri mici

Tartalmak

Tartalmi mezők	VI. osztály
Biztonsági és ergonómiai normák	Biztonsági és munkavédelmi szabályok a számítógépes laborban A test pontos helyzete a munkaállomáson
Számítástechnikai és biztonsági rendszerek típusai	A számítástechnikai rendszerek fejlődésének fő pillanatai Számítógépes és kommunikációs rendszerek a mindennapi életben
Számítógépes rendszer architektúrájának elemei	A számítástechnikai rendszer általános felépítése A számítástechnikai rendszer hardverelemeinek szerepe
Eszköztípusok: bemenet, kimenet, bemeneti kimenet, adattárolás	Beviteli eszközök: példák, szerep, használati mód Kimeneti eszközök: példák, szerep, használati mód Beviteli-kimeneti eszközök: példák, szerep, használati mód Adattároló eszközök - példák az adattároló eszközökre
Operációs rendszerek	- Az operációs rendszer szerepe - Az operációs rendszer interfész elemei - A külső támogatással kapcsolatos adatok szervezése - Fájl és detektor műveletek
Internet	Internetes hálózati szolgáltatások World Wide Web Szolgáltatás - szörfözés az interneten - információkeresés az interneten a keresőmotorok segítségével - információk mentése az internetről Szerzői jogok Biztonság az interneten
Grafikus szerkesztők	A grafikus szerkesztő szerepe Specifikus interfész elemek Grafikus fájlok létrehozása, megnyitása és mentése Parancsok kiválasztásához, másolásához, mozgatásához, törléséhez Átméretezés, vágás, forgatás Panoráma kép

Tartalmai mezők	VI. osztály
	Rajzeszközök A képfeldolgozás színeinek használata; egyedi színek létrehozása Töltési stílusok Beszúrni és formázni
Algoritmusok	Az algoritmus fogalma Algoritmus tulajdonságai Az algoritmusok adatainak osztályozása, a szerepük szerint (input, output, manőver)

VII. osztály

A tanulási tevékenységek sajátos kompetenciái és példái

1. A számítástechnikai és kommunikációs technológia felelősségteljes és hatékony használata

VII. osztály
<p>1.1. Szakmai eszközök hatékony használata bemutatáshoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - a bemutatás alkalmazás felületi elemeinek feltárása főbb jellemzőinek azonosítására céljából - a modell bemutatásának felülvizsgálata a felhasznált struktúra és hatások szempontjából, valamint annak módosítása a tartalom és a megjelenés szintjén - új előadás készítése vonzó téma alapján, animáció hatások alkalmazásával tárgyakra, dia-átmenet és prezentáció bemutatása
<p>1.2. A speciális eszközök hatékony használata grafikus animáció létrehozásához</p> <ul style="list-style-type: none"> - a grafikus animációs alkalmazás felületi elemeinek feltárása a főbb funkciók azonosításához - olyan animáció megvalósítása mely 2-3 tárgyat tartalmazó jelenséget/modellt illusztrál, pozicionálással, mozgással, hanghatásokkal
<p>1.3. Speciális műveletek alkalmazása az internetes kommunikációhoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - az internetes kommunikációs alkalmazás felületi elemeinek azonosítása - e-mail fiók létrehozása és a kollégákkal való kommunikáció a címke alkalmazásával - a fájlok csatolásának, a feladatok újraküldésének és átirányításának gyakorlása, a meglévő üzenetek rendezése az e-mail fiókban mappákban és kategóriákban

2. Elemi problémák megoldása információ feldolgozó algoritmusok megalkotásával

VII. osztály
<p>2.1. Grafikus-interaktív környezet használata az algoritmusok gyakorlására</p> <ul style="list-style-type: none"> - bizonyos modellek algoritmusainak futtatása, a követelmények szerinti módosítása és új <li style="padding-left: 20px;">algoritmusok létrehozása speciális eszközök használatával - az algoritmusok gyakorlati vagy játékvezérlési hatásainak azonosítása - egyes játékproblémák megoldása speciális interaktív eszközök alkalmazásával
<p>2.2. Megoldási lépések alkalmazása egyszerű igényekhez, amelyek megfelelnek a megszokott helyzeteknek</p> <ul style="list-style-type: none"> - feldolgozási követelmény (prezentáció/animáció cél/algoritmikus követelmény) megvitatása és <li style="padding-left: 20px;">az ebből levont, várt eredmények azonosítása - olyan stratégiák kidolgozása és kiválasztása amelyek megoldanak egy témát: az anatómiai <li style="padding-left: 20px;">oktatási tartalmú anyagot, a matematika (geometria) rajzát, a természetes megoldásokat egy <li style="padding-left: 20px;">adott tartományból stb. - lépésről-lépésre való nyomon követési gyakorlatok, módosítások, befejezések, algoritmus <li style="padding-left: 20px;">átalakítása egy olyan algoritmus érdekében mely megfelel egy adott követelménynek - egy adott követelménynek megfelelő algoritmus felépítése, amely ismételten alkalmazza a feldolgozási szekvenciát

3. Számítógépes termékek kreatív fejlesztése, amelyek a társadalmi, kulturális és személyes vonatkozásokat érintik, tiszteletben tartva az információhitelezést és a szerzői jogot

VII. osztály
<p>3.1. Bemutató készítése konkrét műveletek segítségével különböző témák illusztrálására</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy adott témájú előadás bemutatása, az esztétika és az ergonómia alapelveinek alkalmazása az informatikai termékek fejlesztésében - egy adott forgatókönyv alapján készített előadás, adott objektumokkal és hatásokkal, megfelelő formátumok kiválasztása a közönségtől és a témáktól függően: játék, film

<p>bemutatása, földrajzi témájú bemutató stb. - a kollégák támogatása a magatartás, viselkedés, kifejezés, stb.</p>
<p>3.2. Speciális műveletek segítségével történő, grafikus animációk rajzolása különböző témák dinamikus ábrázolása céljából.</p> <p>- osztály logó, banner, animált történet stb. létrehozása - megfelelő alak kiválasztása a közönség és téma függvényében: grafikus animáció létrehozása az ábécé betűinek azonosításához stb</p>
<p>3.3. Speciális eszközök használata hasznos termékek megszerzésére</p> <p>- Üzenetváltás egy téma megvitatására ("Milyen szakmát választok, miben kiemelkedő a szakácmunka szakma" stb.) és többszöri üzenetváltás fontos hirdetések érdekében a csoportban (osztályban) - választás különböző üzenetváltozatok közül, az üzenet küldésének megfelelő formája a cél és a kontextus szerint (születésnap meghívó, sportversenyeken való részvétel iránti kérelem, levél, kommentár a filmmel/mérkőzéssel a bankkollégával stb.)</p>

Tartalmak

Tartalmi mezők	VII. osztály
Bemutató	<p>Bemutatást megvalósító alkalmazás felületi elemei A bemutatást megvalósító alkalmazás alapvető eszközei A bemutatást kezelő műveletek: létrehozás, megnyitás, expozíció, mentés különböző formátumokban, zárás Bemutatás felépítése: diák, bemutatókban használt objektumok (szövegdobozok, importált képek, alakzatok, hangok, táblázatok, linkek) Bemutatást szerkesztő műveletek: objektum beillesztése, másolása, áthelyezése, törlése Szöveg, objektumok, diák formázása Animációs hatások Átmeneti hatások A bemutató bemutatásának módjai Alapvető esztétikai és ergonómiai szabályok melyek a bemutatásra szolgálnak Alapvető szabályok a prezentáció támogatásához</p>

Tartalmai mezők	VII. osztály
Grafikai animációk	<p>Grafikus animációs alkalmazás felületi elemei Grafikus animációs alkalmazás alapvető eszközei Animációkezelési műveletek: létrehozása, megnyitása, felfedése, mentése, bezárása, tesztelése, hibakeresése Animáció forgatókönyve: összetétel, keretek, animált tárgyak Egy összetétel szerkesztési műveletei: beillesztés, másolás, mozgatás, objektumok/keretek törlése Egy objektum tulajdonságainak szerkesztési műveletei: méretezés, forgatás, átláthatóság, pozicionálás Egy animáció készítésének speciális műveletei: mozgáshatások, időzítés, hanghatások Az animáció vezérlése vezérlő struktúrák vagy billentyűzet segítségével</p>
Algoritmusok	<p>Algoritmus gyakorlat alkalmazás felületi elemei Alapvető eszközök az algoritmusok gyakorlatában Az algoritmikus gyakorlat végrehajtásának lépései a kiválasztott alkalmazással Előre feltételekhez kötött ismétlődő szerkezet Utólag feltételekhez kötött ismétlődő szerkezet Ismétlődő szerkezet számlálólóval Algoritmusok ábrázolása (logika és pszeudokód) Alapvető szabályok a változók pontozására és az indító utasításokra a pszeudokódban</p>
Internet	<p>Biztonsági óvintézkedések az internet használatakor Személyes adatvédelem az internetes kommunikációban E-mail (e-mail): fiókok, e-mail cím, e-mail üzenet felépítése Üzenetek mappái, felhasználói könyvtár Sajátos e-mail műveletek: fájl megnyitása, összeállítása, küldése, megválaszolása, átirányítása, csatolása Online kommunikációs szabályok (nem címkézett): címzési formulák, írásszabályok</p>

VIII. osztály

A tanulási tevékenységek sajátos kompetenciái és példái

1. A számítástechnikai és kommunikációs technológia felelősségteljes és hatékony használata

VIII. osztály
<p>1.1. Dokumentumok szerkesztése/speciális megfogalmazása sajátos alkalmazások segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szövegszerkesztő alkalmazás felületi elemeinek feltárása a főbb funkciók azonosításához - a dokumentum szerkesztése meghatározott műveletek alkalmazásával - egy dokumentum formázása dedikált eszközökkel
<p>1.2 A különböző témákkal kapcsolatos dokumentáció audio és videó alkalmazással</p> <ul style="list-style-type: none"> - interjúk készítése egy adott témáról a kollégák között audio és audio-videó rögzítéssel - tematikus klipp készítése audio vagy audio-videó alkalmazás szerkesztésével bizonyos műveletek használatával - audio, audio-videó alkalmazás feldolgozása speciális eszközök segítségével
<p>1.3 Együttműködő alkalmazások használata számítógépes termékek fejlesztéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - történetek létrehozása kollektív szerzővel (csoportok vagy osztályok szerint) együttműködő alkalmazások, wiki oldalak használatával vagy az iskolai blogokban való részvétel az iskolai tárgyakra vonatkozó témákban - a szerzők csapata tagjai egyedi hozzájárulásának megtekintése a szerkesztési előzményfunkció segítségével az önértékelés és az egymás értékelése céljából. - a helyi identitás bevezetése (iskolai vagy tartózkodási hely bemutatása, köz- és idegenforgalmi érdeklődés stb.) a földrajzi információs rendszerekben - GIS

2. Elemi problémák megoldása információ feldolgozó algoritmusok megalkotásával

VIII. osztály
<p>2.1. Egyszerű probléma állításának elemzése annak érdekében, hogy ezt egy algoritmus által lehessen megoldani</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy tanulmányozott tantárgy vagy személyes hobby keretében ismert probléma bemeneti és kimeneti adatainak azonosítása

VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - egy probléma megoldásához szükséges műveletek azonosítása a szerkezeti elemek elemzésén keresztül - egy kiválasztott probléma megoldási algoritmusának azonosítása
<p>2.2. Olyan elemi algoritmusok felépítése, melyek ötvözik az alapvető, egymást követő, alternatív, ismétlődő kontroll struktúrákat és ezek pszeudokódban való megjelenítése egy probléma megoldása érdekében.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bizonyos numerikus adat feldolgozásához szükséges, pszeudokódban leírt műveletsorozatok végrehajtása (pl. számjegyek összege, egy szám min/max számjegye) - alapvető oszthatósági problémák megoldását szolgáló algoritmusok megalkotása (pl. egy szám osztóinak meghatározása, a legnagyobb közös osztó meghatározása, az elsődlegesség tesztelése) - egy algoritmus létrehozása a bevásárlási költségkeret kezelésének problémájától vagy más egyszerű számításoktól kiindulva (pl. számítások, összegek, eredmények)

3. Számítógépes termékek kreatív fejlesztése, amelyek a társadalmi, kulturális és személyes vonatkozásokat érintik, tiszteletben tartva az információhitelezést és a szerzői jogot

VIII. osztály
<p>3.1. Mindennapi helyzetekben használható dokumentumok kidolgozása a tanult alkalmazások felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus dolgozatok típus szerinti és egyszerű, meghatározott szabály alapján való megírása - levél típusú dokumentumok alkotása, névjegykártya, önéletrajz, diploma, üdvözlőlap stb. - szórólap, poszter csoportban való elkészítése, együttműködésen alapuló alkalmazásokat használva
<p>3.2. A tanult alkalmazások segítségével, egy adott téma szemléltetésére, audio, illetve audio-video termékek készítése, kidolgozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy adott forgatókönyv alapján audio-video montázs elkészítése - az audio, illetve audio-video fájlok beillesztése más termékekbe: bemutatók, együttműködésen alapuló alkalmazások stb. - egy iskolai történéssel kapcsolatos téma feldolgozása egy videóklipben, a tanár által megadott háttérzene felhasználásával

Tartalmak

Tartalmi mezők	Tartalmak
Szövegszerkesztő	<p>A dokumentumkészítő alkalmazás kezelőfelülete</p> <p>Egy dokumentumkészítő alkalmazás alapvető eszközei</p> <p>Műveletek egy dokumentum készítéséhez: alkotás, kinyitás, megtekintés, mentés, bezárás</p> <p>Objektumok egy dokumentumon belül: szöveg, kép, táblázatok</p> <p>Szerkesztési műveletek egy dokumentumon belül: másolás, áthelyezés, törlés</p> <p>Dokumentum formázási műveletek: szöveg, kép, táblázat, oldal</p> <p>A szerkesztés általános szabályai és a nyomtatott oldal esztétikája</p> <p>Az előírásoknak megfelelő dokumentum kidolgozásának szabályai (oldalméret, betűméret, kép méret, táblázat formája)</p>
Hang és videoszerkesztő alkalmazások	<p>Egy audio és audio-video fájl feldolgozó alkalmazás interfésze</p> <p>Műveletek egy audio és audio-video alkalmazás kezeléséhez: alkotás, kinyitás, megtekintés, mentés, bezárás</p> <p>A hangok felvétele és lejátszása</p> <p>Több forrásból származó hang keverése</p> <p>Egy audio, audio-video részlet törlésre, másolásra vagy áthelyezésre való kiválasztása</p> <p>Átmeneti hatások a jelenetek között</p> <p>Átfedési zene a jelenetekhez</p> <p>Átfedési szöveg a jelenetekhez</p> <p>Az előírásoknak megfelelő audio, audio-video alkalmazások megvalósításának szabályai</p>
Együttműködésen alapuló alkalmazások	<p>Az együttműködésen alapuló alkalmazás fogalma</p> <p>Hozzáférés/bejelentkezés az együttműködésen alapuló alkalmazás esetében</p> <p>Az együttműködésen alapuló alkalmazás előnyei</p> <p>Az együttműködésen alapuló alkalmazás interfésze</p> <p>Munkaeszközök: dokumentumok, bemutatók</p> <p>Az alkalmazásban engedélyezett műveletek: közzététel, tartalommodosítás az együttműködésen alapuló alkalmazásban</p> <p>Etikai fogalmak egy együttműködési környezetben</p>

Módszertani javaslatok

Minden tanár rugalmasan határozza meg a tanulási egységeket, ezek logikai sorrendben történő felvételét és az időkeretet, figyelembe véve a tanulók előző ismereteit és érdeklődését, értékesítve ezek kreativitását és tapasztalatait.

Az oktatás egy olyan informatikai laboratóriumban zajlik, melyben a tanítási eljárás optimalizálása érdekében, ajánlott a tanulók számával megegyező, hálózathoz csatlakoztatott, a programban foglalt kompetenciák kialakításához szükséges internet elérhetőséggel rendelkező munkaállomások, számítógépek jelenléte. A számítógép konfigurációjának lehetővé kell tennie a tanár által kiválasztott, tantervben ajánlott alkalmazások futtatását. A laboratóriumokban ajánlott a perifériás és információt tároló eszközök jelenléte (pl. nyomtató, memóriakártya, hangfal stb). Az alapanyag frontális leadása közben egy vetítő segíti a tanulók figyelmének felkeltését és fenntartását, hatékonyabbá téve a tanulási folyamatot. A laboratórium berendezése lehetővé kell tegye a lecke mozzanatai közül úgy az új ismereteket bevezető részeket, mint azokat, melyek alatt a gyakorlati készségek fejlődnek a számítógépen dolgozva. Ebből kifolyólag, a laboratórium ergonómiája szempontjából, ajánlott a számítógépek U alakban való elhelyezése, így középen lehetőség van olyan asztalok elhelyezésére, melyeket a többnyire elméletet tartalmazó részek esetében használhatnak (a hely függvényében) vagy a számítógépek elhelyezése úgy, hogy a tanulók a tábla/vetítő képernyője/interaktív tábla fele nézzenek.

A számítógépen való tevékenységet a tanár kezdeményezi és vezeti a munkafeladatok világos megfogalmazása, az időkeret és az értékelés kritériumainak kijelölése által. A tanár a munkafeladatok összetettségét az osztály és a tanulók sajátosságaihoz igazítja.

A tantárgy sajátossága szükségessé teszi egyes aktív tanítás módszerek alkalmazását. Ajánlott a hagyományos módszerek (pl. szemléltetés, gondolkodtatás, algoritmizálás) ötvözése a modern módszerekkel (pl. felfedezésen keresztül történő tanulás, szisztematikus megfigyelés, projekt, mappa, esettanulmány, szerepjáték).

Egy adott software tanulmányozása elején ajánlott, hogy a diákoknak bemutassanak egy, a szóban forgó software-el készült, demonstrációs terméket. A bevált gyakorlatok elemzése áttekintést ad a software által kínált lehetőségekről és a diákokat kiemelkedő minőségű termékek megvalósítására fogja ösztönözni.

Az interdiszciplináris alkalmazások megközelítésében ajánlott korrelálni a didaktikai tevékenységeket a hallgatók azon ismeretszintjével, amivel az érintett tudományágakban rendelkeznek.

Az értékelési folyamat során biztosítani kell annak formatív jellegét, figyelembe véve a tanulók tevékenységének szisztematikus megfigyelésből következtetett eredményeit, a személyes mappát, az egyénileg vagy csoportban megvalósított projekteket stb. A tanulók mappái automatikusan kezelhetők olyan online platformokon keresztül, amelyek a tanulók előrehaladását megjelenítő eszközöket bocsátanak rendelkezésre (pl. Google Classroom platform, Google CS First, Code.org, Moodle, Intel Engage, Edmodo stb.). Ajánlott az intézményben vagy az interneten rendelkezésre álló, ingyenes oktatási források felhasználása, illetve a licensszel rendelkező programok használata a szerzői jogot illető jogszabály betartásával.

A csapatmunka ösztönzése érdekében ajánlott az egy adott témában való, két-három óra alatt megvalósuló projektek kidolgozása és a munka bemutatása az osztályközösség előtt, bátorítva az önértékelés folyamatát.

Folyamatosan követve lesznek a következők: a kommunikációs, írásai, esztétikai szabályok betartása, a megfelelő megszólítás és a szakkifejezések.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Leana PELIMON, Coordinator, Inspectoratul Școlar al Județului Ilfov

Simona TURCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Mureș

vezetéknev, személynév	Intézmény
Pelimon Leana	Ilfov Megyei Tanfelügyelőség
Cozma Rodica	Ilfov Megyei Nevelési Tanácsadó És Erőforrás Központ
Albu Simona Maria	Ilfov Megyei Nevelési Tanácsadó És Erőforrás Központ
Geambașu Monica Constanța	Ilfov Megyei Nevelési Tanácsadó És Erőforrás Központ
Canelea Constanța	Inkluzív Oktatási Központ Periș
Manea Gheorghiuța	Inkluzív Oktatási Központ Periș

Fordítás

Név	Intézmény
Péterffy Csilla, gyógypedagógus	1-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Szövérfi Karolina, gyógypedagógus	1-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLESZTÉS

Speciális oktatás

V–VIII . OSZTÁLY

Enyhe és közepes súlyos értelmi fogyatékoság

Bukarest, 2021

Bevezetés

A speciális oktatás V–VIII. osztályos kerettanterve tartalmazza a **Tanácsadás és személyes fejlesztés** tantárgyat a TANÁCSADÁS ÉS PÁLYAORIENTÁCIÓ műveltségi terület részeként és heti egy tanórát biztosít az V–VIII. osztályok számára.

A tanterv biztosítja a folytonosságot a **Tanácsadás és személyes fejlesztés** tematikájában az előkészítő osztálytól, az elemi osztályokon át a gimnáziumi évekig.

A tanterv hozzájárul enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal küzdő gyermekek különböző kompetenciáinak fejlesztéséhez, mint például:

- a tanulók képességeinek fejlesztése érdekeik, szükségleteik, törekvéseik feltárása, személyes erőforrásaik azonosítására és önértékelésére;
- támogatja a tanulókat az érzelmek megfelelő kezelésében, a magabiztos kommunikációban, csoportos együttműködésben, osztályban-, iskolában-, közösségi életben való részvételben;
- lehetőséget nyújt a tanulók számára a tanulási képességek fejlesztésére, a tanulás hatékonyságának növelésére és az önálló tanulás fokozatos kialakítására;
- fedezze fel az oktatás és a munka világát és fejlessze a karrier és életmódra vonatkozó döntések meghozatalának képességét;
- a demokratikus társadalom alapvető értékeinek szellemében való nevelés;
- felelősségteljes magatartás elsajátítása saját egészsége és környezete számára.

A gimnáziumi tagozat számára javasolt tartalmak rugalmasak, a tanulók, az oktatási intézmény, a közösség és a társadalom igényeihez igazíthatók.

A pragmatikus megközelítés érdekében a tanár bekapcsolódhat nemzeti, regionális, helyi szinten végzett iskolai és iskolán kívüli projektekbe és kérheti szakembereket: orvosok, jogászok, rendőrök, tűzoltók, szociológusok stb., közreműködését.

A tanterv szerkezete :

- **Bevezetés**
- **Alapkompetenciák;**
- **Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek;**
- **Tanulási tartalmak;**
- **Módszertani útmutató.**

A **kompetenciák** a tanulás által fejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök összessége, amelyek lehetővé teszik különböző problémák megoldását egy adott témakörben vagy az általános problémák megoldását különböző kontextusokban.

Az **alapkompetenciák** magukban foglalják a tanulók által megszerzett tudást az általános elemi oktatás során.

A **sajátos kompetenciák** egy iskolai év során alakulnak ki, az általános kompetenciákból származnak, és jelképezik ezen kompetenciák egymásra épülő elsajátítási időszakát. A sajátos kompetenciák a tanulási tevékenységek megvalósítási val függenek össze. A tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek hozzájárulnak a kompetenciák kialakításához. A tanterv mintaként javasol különböző típusú tanulási tevékenységeket, amelyek a tanulók tapasztalataira épülnek és magukba foglalják a módszertani eljárásokat is.

A **tanulási tartalmak** olyan információs eszközök, amellyel a tanulók kompetenciájának kialakítására irányulnak. A tanulási tartalmak a következő tematikus területek szerint szerveződnek:

- Az osztályközösség megszervezése és nevelése

- Önismereti képesség fejlesztése és az egyéni képességek értékesítése
- A társas kapcsolatok fejlesztése különböző kontextusokban
- A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása
- A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében

A módszertani útmutató magába foglalja a tantárgyra vonatkozó didaktikai stratégiákat, a vonatkozó javaslatokat, valamint a folyamatos és szummatív értékelés elemeit.

A TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLESZTÉS tanterve az V–VIII. osztályosok számára, egyaránt szól az osztályfőnököknek és jövőbeli szerzőknek akik a tankönyveket, útmutatókat és tananyag-segédleteket szeretnék szerkeszteni/készíteni.

A tantervben szereplő, a tanulási tevékenységekre vonatkozó javaslatok alapján a tanárok személyes tanítási tervet készíthetnek a tantervnek és a konkrét tanítási-tanulási helyzeteknek megfelelően. Ezáltal biztosítva van a tananyag kontextus szerinti alkalmazása és a tanulók igényeihez igazított tanulási folyamat kialakítása.

ALAPKOMPETENCIÁK

- 1. Az osztályközösség megszervezése és nevelése**
- 2. Önismereti képesség fejlesztése és az egyéni képességek értékesítése**
- 3. A társas kapcsolatok fejlesztése különböző kontextusokban**
- 4. A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása**
- 5. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és a tanulási tevékenységek

1. Az osztályközösség megszervezése és nevelése

V. Osztály
<p>1.1. Az osztályközösség megismerése és megszervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal (osztályterem, sportcsarnok, orvosi rendelő, iskolai étkeзде stb.); - Az osztályközösség tanulóinak és a tanárok bemutatása: "A mi osztályunk, egy kis család"; - Feladatok kiosztása az egyes diákok lehetőségeinek és sajátosságainak megfelelően; - Szerepjátékok: "Mit csinállok én?", "Akarom vagy kell!", "Új kolléga", "Mutatkozzunk be!"; - Válogatott olvasmányok.
<p>1.2. Az osztály és az iskolai rendszabályok feldolgozása és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása és megvitatása (jogok és kötelezettségek); - Osztályszabályok kidolgozása; - A napirend bemutatása (tanórák, terápiák, étkezések stb.); - Gyakorlatok az osztály / iskolai szinten meghatározott szabályok azonosítására; - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával; - Tematikus beszélgetések: "Modellosztály", "Osztályunk személyisége"; - Válogatott olvasmányok; - Esettanulmányok.
<p>1.3. Az osztály / iskola csoporton belüli viselkedési normák ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Osztály, család, barátok"; - Irányított tematikus beszélgetések: "A kollégáim - valódi barátok", "Egységes osztály vagyunk?", "Mi köt össze minket, mi választ szét?" - Gyakorlatok a csapatszellem kialakítására: "Együtt vagyunk - erősek vagyunk"; - Gyakorlatok az osztálytársak közötti pozitív / harmonikus kapcsolatok azonosítására: "Együttműködés és verseny a csapatunkban", "Jó kolléga vagy?"; - A tanulók osztályban, iskolában, társadalomban való viselkedéséről szóló filmek megtekintése (melyet megbeszélés követ); - Szerepjátékok ("Hogyan viselkedünk ...?", "Tudok civilizáltan viselkedni?" stb.); - Gyakorlatok-játékok a társadalmi és csoportos kapcsolatok kiemelésére és tanulására; - A kommunikáció és a civilizált magatartás különböző gyakorlatokban történő alkalmazása. - Az osztály / iskolai csoportkapcsolatról szóló filmek megtekintése

2. Önismereti képesség fejlesztése és az egyéni képességek értékesítése

V. Osztály
<p>2.1. Önismereti képességek kialakítása és tanítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bemutatkozás; - Olyan mondatok befejezése, mint "Én vagyok ..."; - Megismerési és önismereti gyakorlatok: "Ki vagyok én?", "Milyen vagyok?", "Hogyan látom a többit?", "Én vagyok a tükörben", "Én és a barátaim"; - Gyakorlatok a személyes okiratok felismerésére (születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, útlevél); - Önazonosítási gyakorlatok: Én-mint gyermek, én-mint tanuló, én-mint barát.

<ul style="list-style-type: none"> - Szerepjáték olyan témákban, mint: "Mit szeretek magamban?" / " Mit nem szeretek magamban?" - Csoportos megbeszélések a különböző életkorokra vonatkozó változásokról.
<p>2.2. Mások megismerését célzó képesség kialakítása és tanítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok-játékok: padtárs bemutatása: "Ki ül mellettem?"; - Születésnapok és névnapok megünneplése; - Rajzok, kollázsok készítése az emberek közötti hasonlóságokról és különbségekről. - Felismerési gyakorlatok: „Igaz-hamis”; - Esettanulmány.
<p>2.3. A munkavégzési készségek / képességek, a diákok egyéni képességeinek megfelelő munkastílusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Hogyan tanulunk?", "Hogyan szervezem meg az időmet?", "Minden perc értékes!"; - Gyakorlat-játék: "Vetélkedő"; - Verseny: "Első akarok lenni!" - A tevékenységek időszakos elemzése: "Munkánk egyenlege", "Egy évvel később". - Munkáik elemzése és értékelése
<p>2.4. Különböző foglalkozási profilokra vonatkozó preferenciák / érdeklődések azonosítása és megerősítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a különböző szakmák sajátosságainak megismerésére; - A személyes erősségek ismeretére irányuló gyakorlatok egy bizonyos szakma alkalmasságára; - Mesterségeket bemutató filmek megtekintése; - Verseny: "Mesterségem címere ...?"; - Tematikus beszélgetések: "Mit akarsz leginkább?", "Mi szeretnél lenni", "Saját lehetőségeim"; - Szerepjáték a kedvenc tevékenységeikben lévő feladatok és felelősségek bemutatására.

3. A társas kapcsolatok fejlesztése különböző kontextusokban

V. Osztály
<p>3.1. Különböző szerepek azonosítása a hovatartozási csoportokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportos feladatok gyakorlása, amelyekben meghatározottak a szerepek és a szabályok; - Tematikus beszélgetések: "Csoportok, amelyekhez tartozunk", "Csoportszabályok", "A csoporton belüli jogok és kötelezettségek". - Csoportos tevékenységek, csapatjátékok, amelyekben együttműködési / nem együttműködési helyzeteket teremtenek, majd elemeznek és összehasonlítanak.
<p>3.2. A családtagok közötti kapcsolatokat befolyásoló tényezők magyarázata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok a családi kapcsolatokról szóló történetekkel / párbeszédekkel; - Rajzok / kollázsok a gyermekek és a szülők közötti kapcsolatokról; - Tematikus olvasmányok: családi kapcsolatok

4. A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása**V. Osztály****4.1. A gyermekek jogainak ismerete**

- A gyermekek jogainak bemutatására irányuló tevékenységek;
- A gyermekek jogainak témájával kapcsolatos beszélgetések "Mindannyian egyenlőek vagyunk";
- Gyakorlatok a gyermekek jogainak tiszteletben tartásának / megsértésének felismerésére képek alapján;
- Verseny: "Jogaim, de kötelességeim is vannak";
- Közös tevékenységek szervezése a többségi iskolák gyermekeivel (SNAC, partnerségek, együttműködés) ;
- Kapcsolatteremtési gyakorlatok a nehéz helyzetben lévő emberekkel (tematikus olvasmányok alapján).

4.2. Az ország szabályainak / törvényeinek megismerése és betartása

- Gyakorlatok-játék: "Jó tettek, rossz tettek";
- Gyakorlatok a sajátos nevelési igényű gyermekek jogainak / emberi jogok tiszteletben tartásának / megsértésének felismerésére képekben;
- Gyakorlatok a tanulók/emberek jogainak és kötelességeinek képeken való felismerésére;
- Gyakorlatok az osztály / iskolai felelősségek azonosítására;
- A közösség számára fontos személyek azonosítását és azokhoz való viszonyulást célzó gyakorlatok (tanár, orvos, tűzoltó, rendőr, pap, postás stb.)
- Különböző helyzetekben való civilizált viselkedés gyakorlása;
- Az erkölcsi és polgári értékeket bemutató filmek megtekintése;
- Beszélgetések a békéről, szabadságról, demokráciáról, a demokrácia ellenségeiről (erőszak és intolerancia), az emberi jogok védelmét biztosító intézményekről.

4.3. Az ország szimbólumainak és a nemzeti identitásának megismerése és tisztelete

- Gyakorlatok a nemzeti szimbólumok megismerésére (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet);
- Nemzeti és vallási események ünneplése (nemzeti ünnep, húsvét, karácsony stb.);
- Hagyományok, szokások társítása a vallási / társadalmi ünnepekhez;
- Szimbólumok felismerét célzó verseny
- Mondat- és képkiegészítések, amelyeknek témája a nemzet és saját közösségünk jelképei;
- Tematikus beszélgetések az aktuális szociális eseményekről (szavazás, közösségi napok, Európa-nap, fogyatékos emberek világnapja stb.).

4.4. Nevelés a minőségi munka tiszteletének szellemében

- Tematikus megbeszélések: "Munka - minden örömünk forrása", "A munka, szorgalom, lustaság, következtelenség";
- Műhelymunka kollázsok, quilling, festés, színezés;
- A diákok által a műhelytevékenységen alkotott munkák kiállítása;
- Múzeumok, kiállítások látogatása;
- Versenyek: "Ki a legjobb?", "Gyorsan és jól dolgozz!".

4.5. A szabadidő hasznos és kellemes eltöltésére való nevelés

- A munka- és pihenési program azonosítására irányuló tevékenységek;
- Beszélgetések "A természet közepén töltött idő", "Hol játszunk a vakációban?", "Mit csinálunk a hétvégén?", "Családi ünnepek", "Vasárnap a családban";
- Kedvenc játékok;
- Szerepjátékok;
- Iskolánkban vagy más tanintézményben szervezett kulturális és művészeti tevékenységeken való részvétel;
- Részvétel a közösség által szervezett kulturális és művészeti tevékenységekben: városnap, vásárok és kiállítások.

4.6. Jellemvonások kialakítása

- Szerepjátékok az emberek közötti viszonyok bemutatására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat, jóság stb.);
- A civilizált magatartás gyakorlása: „Légy udvarias!”, „Legyetek fegyelmezettek!”, „Mit csinálunk, hogy pontosak legyünk?”, „Tudunk szerények lenni!”;
- Erkölcsei tartalmú történetek megjelenítése;
- Erkölcsei jellemvonások megbeszélése olvasmányok alapján;
- Verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok (különleges jelentésű gesztusok) és a pozitív kapcsolatteremtés kialakítására;
- Képek alapján történő észrevételek megfogalmazása;
- Szerepjátékok: "Melyik szereplőre szeretnél hasonlítani?", "Igy igen, így nem!".

4.7. Családi életre való felkészülés

- Gyakorlatok a családtagok azonosítására (anya, apa, testvérek, nagyszülők, nővérek, unokatestvérek stb.);
- Családtagok bemutatása szóban és képek alapján;
- Szerepjátékok a gyermekek és a szülő-gyermek közötti kapcsolatok témában;
- Tematikus olvasmányok.

4.8. Környezetvédelmi viselkedés kialakítása és fejlesztése

- Környezetvédelmi gyakorlatok;
- Gyakorlati tevékenységek az osztály "élő sarkának" kialakítására és gondozására;
- Tematikus beszélgetések a kedvenc állat védelméről: „Hogyan viselkedjünk az állatokkal és a növényekkel?”, „A növények és állatok szükségletei”, „Az állatok és a növények személyek?”;
- Környezetvédelmi filmek megtekintése;
- Erkölcsei és környezetvédelmi témájú szerepjátékok;
- Esettanulmányok.

5. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében

V. Osztály
<p>5.1. A személyes és kollektív higiéniai előírások ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tisztálkodási gyakorlatok; - Higiéniai követelményekre irányuló gyakorlatok; - Gyakorlatok a helyiségek tisztántartásának céljából: <ul style="list-style-type: none"> • a hálósoba és más helyiségek szellőztetésére és takarítására vonatkozó gyakorlatok • a fürdőszoba és a piperecikkek megőrzésére és használatára vonatkozó gyakorlatok • a mellékhelyiség használatára vonatkozó gyakorlatok   - A gyakori betegségek tüneteinek azonosítását és felismerését célzó gyakorlatok: fej-, gyomorfájás, megfázás; - Tematikus beszélgetések: "Hogyan őrizzük meg az egészségünket?", "Egészséges és egészségtelen szokások", "Friss / feldolgozott élelmiszerek"; - Játék: egyes betegségek tüneteinek szimulálása; - Történetek.
<p>5.2. Veszélyek felismerése (káros anyagok, tűz, balesetek stb.) és a megelőző magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a környezet lehetséges veszélyeinek felismerésére (káros anyagok, tűz, balesetek stb.); - Gyakorlatok a környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítására; - Gyakorlatok a környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése érdekében; - Beszélgetések olvasmányok és képek alapján; - Döntéshozatali gyakorlatok vész- vagy válsághelyzetek (tűz, árvíz, földrengés) esetén.
<p>5.3. Közlekedési szabályok megismerése és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések a közlekedési szabályok és táblák ismeretéről: "Az utca és csapdái", "Ismerje meg a forgalom jeleit!"; - Gyakorlatok: „Közlekedjünk helyesen!”; - Szerepjátékok: "Figyelj, siess lassan!", "Az éberség legyőzi a gonosz veszélyt!", "Az én barátom a bicikli!"; - PPS-ek megtekintése; - Verseny: "A közúti forgalom ábécéje"; - A közlekedési rendszert képviselőivel való találkozás.
<p>5.4. Védekező magatartás kialakítása természeti/ember által okozott katasztrófák esetén (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szimulációs gyakorlatok vészhelyzetekre (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Beszélgetések a képek és szövegek alapján: "Tűz, barát és ellenség", "Tűzforrások", "Tűzmelegítés az iskolában és a háztartásokban"; - Tematikus párbeszéd: "Hogyan cselekszünk földrengés / árvíz / tűz esetén?", „Az ember ereje - a természet ereje”; - Filmek megtekintése; - Katasztrófát szimuláló gyakorlatok: viselkedések és attitűdök kiélezett helyzetekben.
<p>5.5. Megelőző magatartások kialakítása és fejlesztése agresszió, erőszak, lopás stb. esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Erőszak a családban", "Erőszak és következményei", "Agresszor és áldozat"; - Tematikus olvasmányok; - Játék: csoportokon belüli konfliktusok megjelenítése különböző élethelyzetekben; - Dramatizálás

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	V. Osztály
Osztálymenedzsmen	Iskolai csoport - Az iskola megismertetése a tanulókkal - Az osztályközösség és a tanárok bemutatása és megismerése - A tanulók kötelezettségeinek ismerete Az osztály / iskola belső szabályzata - Az iskolai szabályok bemutatása - Az osztály / iskola szabályainak rögzítése és betartása - Az elsajátított szabályok alkalmazása Magatartási szabályok az osztályban - A tanulók közötti kapcsolatok ismerete - A csapatszellem kialakítása - Az egyes diákok szerepe a csoportban - A csoport tagjai közötti pozitív, harmonikus kapcsolatok típusai - A civilizált magatartás gyakorlása különböző helyzetekben
Megismerés és önismeret	Önismeret - Személyes tér, az intimitás szükségessége; ezek kapcsolata az énképpel. Mások megismerése - Az osztálytársak fizikai / erkölcsi tulajdonságainak ismerete; - A születésnapok ünneplése. Munka és terápia - Az idő és a tér megszervezésének módszerei; - A tanulási tevékenységek időszakos elemzése. Mesterségek és foglalkozások - A különböző szakmák sajátosságainak bemutatása; - Érdeklődési körök és szakmai preferenciák.
Kommunikáció és szociális készségek	Szociális készségek - Szerepek a csoportban. Család - Családtagok közötti viszonyok;

	- A család által elfogadott értékek és szokások
A demokratikus társadalom alapvető értékei	<p>A gyermekek jogai</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek jogainak ismerete; - A gyermekek jogainak tiszteletben tartása / megsértése; - Találkozók más iskolai intézmények diákjaival. <p>Állami intézmények és az ország törvényei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Állampolgári jogaim és kötelességeim; - Az iskolai szintű felelősségek azonosítása és ismerete: igazgató, tanár, oktató stb.; - Kapcsolat a közösség fontos embereivel. <p>Nemzeti identitás és szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti szimbólumok azonosítása és ismerete (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet); - Nemzeti és vallási ünnepek; - A román hagyományok ismerete. <p>Minőségi munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Munkastílus; - Oktatás a minőségi munka szellemében; - Csapatmunka: előnyök és hátrányok. <p>Szabadidő</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szabadidő eltöltésének módjai; - A munka és pihenés rendje; - Munka és pihenés viszonya . <p>Jellemvonások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az emberek közötti kapcsolatok azonosítása (barátságosság, ellenségeskedés stb.); - Gyakorlati tevékenységek a civilizált magatartás; - Az ember erkölcsi tulajdonságai; <p>Családi élet</p> <ul style="list-style-type: none"> - A családtagok azonosítása; - A családtagok leírása; - A gyermekek/szülők és a gyermekek közötti kapcsolatok; - Felelősségek a családban; <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezetvédelmi szabályok; - A környezet védelmének módjai; - Gyakorlati környezetvédelmi tevékenységek
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	<p>Személyes és kollektív higiéniai szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes higiénia és a lakóhely gondozása; - Higiéniai szabályok; - Gyakori betegségek tüneteinek azonosítása és felismerése; - Egészséges táplálkozás és fogyasztóvédelem; <p>Veszélyek és megelőző viselkedés (káros anyagok, tűz, balesetek stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerje meg a környezet lehetséges veszélyeit; - A környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítása; - A környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése. <p>Jelek és közlekedési szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közlekedési szabályok és táblák ismerete;

	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a közlekedési táblák által jelzett szabályok betartására; - Találkozás a közlekedési rendészet képviselőivel. <p>Természeti katasztrófák (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vészhelyzetek bemutatása (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Védekezési módok tűz, árvíz, földrengés stb. esetén - Vészhelyzetben/krízishelyzetben fellépő viselkedés, megfelelő szakemberektől való segítségkérés. - Védekezés természeti katasztrófák esetén; <p>A fiatalkori bűnözés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kockázati tényezők: agresszió, erőszak, lopás, visszaélés; - A csoportokon belüli konfliktusok elkerülése; - A hatályos jogszabályok bemutatása és ismerete
--	---

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és a tanulási tevékenységek

1. Az osztályközösség megszervezése és nevelése

VI. osztály
<p>1.1. Az osztályközösség megismerése és megszervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal (osztályterem, sportcsarnok, orvosi rendelő, iskolai étkezdé stb.); - Az osztályközösség tanulóinak és a tanárok bemutatása: "A mi osztályunk, egy kis család"; - Feladatok kiosztása az egyes diákok lehetőségeinek és sajátosságainak megfelelően; - Szerepjátékok: "Mit csinálok én?", "Akarom vagy kell!", "Új kolléga", "Mutatkozzunk be!"; - Válogatott olvasmányok; - Kérdőívek alkalmazása.
<p>1.2. Az osztály és az iskolai rendszabályok feldolgozása és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása és megvitatása (jogok és kötelezettségek); - Osztályszabályok kidolgozása; - A napirend bemutatása (tanórák, terápiák, étkezések stb.); - Gyakorlatok az osztály / iskolai szinten meghatározott szabályok azonosítására; - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával: "Érveljetek", "Vitassátok meg", "Ki dönti el", "Az erő a jog felett áll?"; - Tematikus beszélgetések: "Modellosztály", "Osztályunk személyisége"; - Válogatott olvasmányok; - Esettanulmányok.
<p>1.3. Az osztály / iskola csoporton belüli viselkedési normák ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Osztály, család, barátok"; - Vezetett tematikus beszélgetések: "A kollégáim - valódi barátok", "Egységes osztály vagyunk?", "Mi köt össze minket, mi választ szét?" - Gyakorlatok a csapatszellem kialakítására: "Együtt vagyunk - erősek vagyunk"; - Gyakorlatok az osztálytársak közötti pozitív / harmonikus kapcsolatok azonosítására: "Együttműködés és verseny a csapatunkban", "Jó kolléga vagy?";

- A tanulók osztályban, iskolában, társadalomban való viselkedéséről szóló filmek megtekintése (melyet megbeszélés követ);
- Szerepjátékok ("Hogyan viselkedünk ...?", "Tudok civilizáltan viselkedni?" stb.);
- Gyakorlatok-játékok a társadalmi és csoportos kapcsolatok kiemelésére és tanulására;
- A kommunikáció és a civilizált magatartás különböző gyakorlatokban történő alkalmazása;
- Az osztály / iskolai csoportkapcsolatról szóló filmek megtekintése;
- Szituációs párbeszéd a csoportkapcsolatokról, képek alapján / képek nélkül: "Az osztály élete a harmónia és a konfliktus között", "Milyen lépéseket kell tenni?".

2.Önismereti képesség fejlesztése és az egyéni képességek értékesítése

VI. osztály
<p>2.1. Önismereti képességek kialakítása és tanítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bemutatkozás; - Olyan mondatok befejezése, mint "Én vagyok ..."; - Megismerési és önismereti gyakorlatok: "Ki vagyok én?", "Milyen vagyok?", "Hogyan látom a többit?", "Én vagyok a tükörben", "Én és a barátaim"; - Gyakorlatok a személyes okiratok felismerésére (születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, útlevel); - Önazonosítási gyakorlatok: Én-mint gyermek, én-mint tanuló, én-mint barát; - Szerepjáték olyan témákban, mint: "Mit szeretek magamban?" / "Mit nem szeretek magamban?"; - Csoportos megbeszélések a különböző életkorokra vonatkozó változásokról; - Filmnézés az életciklusokról.
<p>2.2. Mások megismerését célzó képesség kialakítása és tanítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati játék, padtárs bemutatása: "Ki ül mellettem?"; - Születésnapok és névnapok megünneplése; - Rajzok, kollázsok készítése az emberek közötti hasonlóságokról és különbségekről; - Felismerési gyakorlatok: „Igaz-hamis”; - Esettanulmány.
<p>2.3. A munkavégzési készségek / képességek, a diákok egyéni képességeinek megfelelő munkastílusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Hogyan tanulunk?", "Hogyan szervezem meg az időmet?", "Minden perc értékes!"; - Gyakorlat-játék: "Vetélkedő"; - Verseny: "Első akarok lenni!" ; - A tevékenységek időszakos elemzése: "Munkánk egyenlege", "Egy évvel később"; - Munkáik elemzése és értékelése.
<p>2.4. Különböző foglalkozási profilokra vonatkozó preferenciák / érdeklődések azonosítása és megerősítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a különböző szakmák sajátosságainak megismerésére; - A személyes erősségek ismeretére irányuló gyakorlatok egy bizonyos szakma alkalmasságára; - Mesterségeket bemutató filmek megtekintése; - Az emberi tevékenységek fejlődését bemutató filmek megtekintése; - Verseny: "Mesterségem címere ...?"; - Tematikus beszélgetések: "Mit akarsz leginkább?", "Mi szeretnél lenni", "Saját lehetőségeim";

- Szerepjáték a kedvenc tevékenységeikben lévő feladatok és felelőségek bemutatására.

3. A társas kapcsolatok fejlesztése különböző kontextusokban

VI. osztály

3.1. Különböző szerepek azonosítása a hovatartozási csoportokban

- Csoportos feladatok gyakorlása, amelyekben meghatározottak a szerepek és a szabályok;
- Tematikus beszélgetések: "Csoportok, amelyekhez tartozunk", "Csoportszabályok", "A csoporton belüli jogok és kötelezettségek";
- Csoportos tevékenységek, csapatjátékok, amelyekben együttműködési / nem együttműködési helyzeteket teremtenek, majd elemeznek és összehasonlítanak;
- A csoporton belüli szerepek gyakorlására alkalmazott forgatókönyvek az osztályteremben/az osztályon kívül.

3.2. Az agresszív viselkedés hátrányainak azonosítása

- Szerepjátékok történetekkel / párbeszédekkel a hovatartozási csoportokon belüli kapcsolatokról;
- Rajzok / kollázsok a hovatartozási csoportokban fennálló kapcsolatokról;
- A csoportos megbeszélések a személyes tapasztalatokon alapuló agresszív viselkedés hátrányairól;
- Tematikus olvasmányok: családi kapcsolatok.

4. A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása

VI. osztály

4.1. A gyermekek jogainak ismerete

- A gyermekek jogainak bemutatására irányuló tevékenységek;
- A gyermekek jogainak témájával kapcsolatos beszélgetések "Mindannyian egyenlőek vagyunk";
- Gyakorlatok a gyermekek jogainak tiszteletben tartásának / megsértésének felismerésére képek alapján;
- Verseny: "Jogaim, de kötelességeim is vannak";
- Közös tevékenységek szervezése a többségi iskolák gyermekeivel (SNAC, partnerségek, együttműködés) ;
- Kapcsolatteremtési gyakorlatok a nehéz helyzetben lévő emberekkel (tematikus olvasmányok alapján).

4.2. Az ország szabályainak / törvényeinek megismerése és betartása

- Gyakorlatok-játék: "Jó tettek, rossz tettek";
- Gyakorlatok a sajátos nevelési igényű gyermekek jogainak / emberi jogok tiszteletben tartásának / megsértésének felismerésére képeken;
- Gyakorlatok a tanulók/emberek jogainak és kötelességeinek képeken való felismerésére;
- Gyakorlatok az osztály / iskolai felelőségek azonosítására;
- A közösség számára fontos személyek azonosítását és azokhoz való viszonyulást célzó gyakorlatok (tanár, orvos, tűzoltó, rendőr, pap, postás stb.)
- Különböző helyzetekben való civilizált viselkedés gyakorlása;
- Az erkölcsi és polgári értékeket bemutató filmek megtekintése;
- Beszélgetések a békéről, szabadságról, demokráciáról, a demokrácia ellenségeiről (erőszak és intolerancia), az emberi jogok védelmét biztosító intézményekről;

<p>- Szerejátékok az állam törvényeinek és jogszabályainak, állami intézményeinek megismerése és tiszteletbentartása.</p>
<p>4.3. Az ország szimbólumainak és a nemzeti identitásának megismerése és tisztelete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a nemzeti szimbólumok megismerésére (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet); - Nemzeti és vallási események ünneplése (nemzeti ünnep, húsvét, karácsony stb.); - Hagyományok, szokások társítása a vallási / társadalmi ünnepekhez; - Szimbólumok felismerét célzó verseny - Mondat- és képkiegészítések, amelyeknek témája a nemzet és saját közösségünk jelképei; - Tematikus beszélgetések az aktuális szociális eseményekről (szavazás, közösségi napok, Európa-nap, fogyatékos emberek világnapja stb.).
<p>4.4. Nevelés a minőségi munka tiszteletének szellemében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus megbeszélések: "Munka - minden örömünk forrása", "A munka, szorgalom, lustaság, következtelenség"; - Műhelymunka: kollázsok, quilling, festés, színezés; - A diákok által a műhelytevékenységen alkotott munkák kiállítása; - Múzeumok, kiállítások látogatása; - Versenyek: "Ki a legjobb?", "Gyorsan és jól dolgozz!". - Különböző termékek létrehozása csoportos tevékenységeken; - Esettanulmányok: "Első is lehetek?", "Munkanélküliség", "A tanulás a mi munkánk".
<p>4.5. A szabadidő hasznos és kellemes eltöltésére való nevelés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munka- és pihenési program azonosítására irányuló tevékenységek; - Beszélgetések "A természetben töltött idő", "Hol játszunk a vakációban?", "Mit csinálunk a hétvégén?", "Családi ünnepek", "Vasárnap a családban"; - Kedvenc játékok; - Szerepjátékok; - Iskolánkban vagy más tanintézményben szervezett kulturális és művészeti tevékenységeken való részvétel; - Részvétel a közösség által szervezett kulturális és művészeti tevékenységekben: városnap, vásárok és kiállítások.
<p>4.6. Jellemvonások kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok az emberek közötti viszonyok bemutatására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat, jóság stb.); - A civilizált magatartás gyakorlása: „Légy udvarias!”, „Legyetek fegyelmezettek!”, „Mit csinálunk, hogy pontosak legyünk?”, „Tudunk szerények lenni!”; - Erkölcsi tartalmú történetek megjelenítése; - Erkölcsi jellemvonások megbeszélése olvasmányok alapján; - Verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok (különleges jelentésű gesztusok) és a pozitív kapcsolatteremtés kialakítására; - Képek alapján történő észrevételek megfogalmazása; - Szerepjátékok: "Melyik szereplőre szeretnél hasonlítani?", "Igy igen, így nem!".
<p>4.7. Családi életre való felkészülés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a családtagok azonosítására (anya, apa, testvérek, nagyszülők, nővérek, unokatestvérek stb.); - Családtagok bemutatása szóban és képek alapján; - Szerepjátékok a gyermekek és a szülő-gyermek közötti kapcsolatok témában; - Tematikus olvasmányok. - Beszélgetések a család helyéről és szerepéről a társadalomban.

4.8. Környezetvédelmi viselkedés kialakítása és fejlesztése

- Környezetvédelmi gyakorlatok;
- Gyakorlati tevékenységek az osztály "élő sarkának" kialakítására és gondozására;
- Tematikus beszélgetések a kedvenc állat védelméről: „Hogyan viselkedünk az állatokkal és a növényekkel?”, „A növények és állatok szükségletei”, „Az állatok és a növények személyek?”;
- Környezetvédelmi filmek megtekintése;
- Erkölcsei és környezetvédelmi témájú szerepjátékok;
- Esettanulmányok: "Földlakók – a Föld ellenségei", "Tiszta környezet, egészséges élet!".

5. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében**VI. osztály****5.1. A személyes és kollektív higiéniai előírások ismerete és betartása**

- Tisztálkodási gyakorlatok;
- Higiéniai követelményekre irányuló gyakorlatok;
- Gyakorlatok a helyiségek tisztántartásának céljából:
  - a hálószoba és más helyiségek szellőztetésére és takarítására vonatkozó gyakorlatok
  - a fürdőszoba és a piperecikkek megőrzésére és használatára vonatkozó gyakorlatok
  - a mellékhelyiség használatára vonatkozó gyakorlatok
- A gyakori betegségek tüneteinek azonosítását és felismerését célzó gyakorlatok: fej-, gyomorfájás, megfázás;
- Tematikus beszélgetések: "Hogyan őrizzük meg az egészségünket?", "Egészséges és egészségtelen szokások", "Friss / feldolgozott élelmiszerek";
- Játék: egyes betegségek tüneteinek szimulálása;
- Történetek;
- Szerepjátékok fogyasztóvédelem témakörben: "Fogyasztói jogok", "Hogyan válasszunk minőségi terméket?", "Címke és termék".

5.2. Veszélyek felismerése (káros anyagok, tűz, balesetek stb.) és a megelőző magatartás kialakítása

- Gyakorlatok a környezet lehetséges veszélyeinek felismerésére (káros anyagok, tűz, balesetek stb.);
- Gyakorlatok a környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítására;
- Gyakorlatok a környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése érdekében;
- Beszélgetések olvasmányok és képek alapján: "Elektromos áram, tűz, stb. - a szükségesség és a veszély között", "Tűzforrások", "Tűzmelegelőzés az iskolában és a háztartásban";
- Döntéshozatali gyakorlatok vész- vagy válsághelyzetek (tűz, árvíz, földrengés) esetén.

5.3. Közlekedési szabályok megismerése és betartása

- Tematikus beszélgetések a közlekedési szabályok és táblák ismeretéről: "Az utca és csapdái", "Ismerje meg a forgalom jeleit!";
- Gyakorlatok: „Közlekedjünk helyesen!”;
- Szerepjátékok: "Figyelj, siess lassan!", "Az éberség legyőzi a gonosz veszélyt!", "Az én barátom a bicikli!";
- PPS-ek megtekintése;

<ul style="list-style-type: none"> - Verseny: "A közúti forgalom ábécéje"; - A közlekedési rendszet képviselőivel való találkozás.
<p>5.4. Védekező magatartás kialakítása természeti/ember által okozott katasztrófák esetén (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szimulációs gyakorlatok vészhelyzetekre (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Beszélgetések a képek és szövegek alapján: "Tűz, barát és ellenség", "Tűzforrások", "Tűzmegeelőzés az iskolában és a háztartásokban"; - Tematikus párbeszéd: "Hogyan cselekszünk földrengés / árvíz / tűz esetén?", „Az ember ereje - a természet ereje”, "A katasztrófák nem válogatnak és nem várnak!"; - Filmek megtekintése; - Katasztrófát szimuláló gyakorlatok: viselkedések és attitűdök kiélezett helyzetekben.
<p>5.5. Megelőző magatartások kialakítása és fejlesztése agresszió, erőszak, lopás stb.esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Erőszak a családban", "Erőszak és következményei", "Agresszor és áldozat"; - Tematikus olvasmányok; - Játék: csoportokon belüli konfliktusok megjelenítése különböző élethelyzetekben; - Dramatizálás

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	VI. osztály
Osztálymenedzsment	<p>Iskolai csoport</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal - Az osztályközösség és a tanárok bemutatása és megismerése - A tanulók kötelezettségeinek ismerete <p>Az osztály / iskola belső szabályzata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása - Az osztály / iskola szabályainak rögzítése és betartása - Az elsajátított szabályok alkalmazása <p>Magatartási szabályok az osztályban</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanulók közötti kapcsolatok ismerete - A csapatszellem kialakítása - Az egyes diákok szerepe a csoportban - A csoport tagjai közötti pozitív, harmonikus kapcsolatok típusai - A civilizált magatartás gyakorlása különböző helyzetekben
Megismerés és önismeret	<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önismeret: "Ki vagyok én?" - Személyes adatok azonosítása: név, születés helye és ideje, szülők neve, cím - A személy egyedisége - Egyéni különbségek - Életciklusokra jellemző változások

	<p>Mások megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az osztálytársak fizikai / erkölcsi tulajdonságainak ismerete; - A születésnapok ünneplése. <p>Munka és terápia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az idő és a tér megszervezésének módszerei; - A tanulási tevékenységek időszakos elemzése. <p>Mesterségek és foglalkozások</p> <ul style="list-style-type: none"> - A különböző szakmák sajátosságainak bemutatása; - Érdeklődési körök és szakmai preferenciák.
<p>Kommunikáció és szociális készségek</p>	<p>Szociális készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoporton belüli szerepek - A csoportos együttműködés előnyei. A szolidaritásról. <p>Kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agresszív / nem agresszív viselkedések
<p>A demokratikus társadalom alapvető értékei</p>	<p>A gyermekek jogai</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek jogainak ismerete; - A gyermekek jogainak tiszteletben tartása / megsértése; - Találkozók más iskolai intézmények diákjaival. <p>Állami intézmények és az ország törvényei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Állampolgári jogaim és kötelességeim; - Az iskolai szintű felelősségek azonosítása és ismerete: igazgató, tanár, oktató stb.; - Kapcsolat a közösség fontos embereivel. - Hazaszeretetre való nevelés. <p>Nemzeti identitás és szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti szimbólumok azonosítása és ismerete (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet); - Nemzeti és vallási ünnepek; - A román hagyományok ismerete; - Haza, nép, nemzet <p>Minőségi munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Munkastílus; - Oktatás a minőségi munka szellemében; - Csoportmunka: előnyök és hátrányok. <p>Szabadidő</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szabadidő eltöltésének módjai; - A munka és pihenés rendje; - Munka és pihenés viszonya. <p>Jellemvonások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az emberek közötti kapcsolatok azonosítása (barátságosság, ellenségeskedés stb.); - Gyakorlati tevékenységek: a civilizált magatartás; - Az ember erkölcsi tulajdonságai; <p>Családi élet</p> <ul style="list-style-type: none"> - A családtagok azonosítása; - A családtagok leírása; - A gyermekek / a szülők és a gyermekek közötti kapcsolatok; - Felelősségek a családban; <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezetvédelmi szabályok;

	<ul style="list-style-type: none"> - A környezet védelmének módjai; - Gyakorlati környezetvédelmi tevékenységek
<p>A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok</p>	<p>Személyes és kollektív higiéniai szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes higiénia és a lakóhely gondozása; - Higiéniai szabályok; - Gyakori betegségek tüneteinek azonosítása és felismerése; - Egészséges táplálkozás és fogyasztóvédelem; <p>Veszélyek és megelőző viselkedés (káros anyagok, tűz, balesetek stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerje meg a környezet lehetséges veszélyeit; - A környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítása; - A környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése. <p>Jelek és közlekedési szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közlekedési szabályok és táblák ismerete; - Gyakorlati tevékenységek a közlekedési táblák által jelzett szabályok betartására; - Találkozás a közlekedési rendészet képviselőivel. <p>Természeti katasztrófák (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vészhelyzetek bemutatása (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Védekezési módok tűz, árvíz, földrengés stb. esetén - Vészhelyzetben / krízishelyzetben fellépő viselkedés, megfelelő szakemberektől való segítségkérés. - Védekezés természeti katasztrófák esetén; <p>A fiatalkori bűnözés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kockázati tényezők: agresszió, erőszak, lopás, visszaélés; - A csoportokon belüli konfliktusok elkerülése; - A hatályos jogszabályok bemutatása és ismerete

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és a tanulási tevékenységek

1. Az osztályközösség megszervezése és nevelése

VII. osztály
<p>1.1. Az osztályközösség megismerése és megszervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal (osztályterem, sportcsarnok, orvosi rendelő, iskolai étkezdé stb.); - Az osztályközösség tanulóinak és a tanárok bemutatása: "A mi osztályunk, egy kis család"; - Feladatok kiosztása az egyes diákok lehetőségeinek és sajátosságainak megfelelően; - Szerepjátékok: "Mit csinálók én?", "Akarom vagy kell!", "Új kolléga", "Mutatkozzunk be!"; - Válogatott olvasmányok; - Kérdőívek alkalmazása; - Szervezőképességek fejlesztése: az osztály szerződése, az osztály címere
<p>1.2. Az osztály és az iskolai rendszabályok feldolgozása és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása és megvitatása (jogok és kötelezettségek); - Osztályszabályok kidolgozása; - A napirend bemutatása (tanórák, terápiák, étkezések stb.); - Gyakorlatok az osztály / iskolai szinten meghatározott szabályok azonosítására; - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával: "Érveljtek", "Vitassátok meg", "Ki dönti el", "Az erő a jog felett áll?"; - Tematikus beszélgetések: "Modellosztály", "Osztályunk személyisége"; - Válogatott olvasmányok; - Esettanulmányok; - A viselkedés következményeinek felismerése rövid / hosszú távon
<p>1.3. Az osztály / iskola csoporton belüli viselkedési normák ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Osztály, család, barátok";

- Vezetett tematikus beszélgetések: "A kollégáim - valódi barátok", "Egységes osztály vagyunk?", "Mi köt össze minket, mi választ szét?"
- Gyakorlatok a csapatszellem kialakítására: "Együtt vagyunk - erősek vagyunk";
- Gyakorlatok az osztálytársak közötti pozitív / harmonikus kapcsolatok azonosítására: "Együttműködés és verseny a csapatunkban", "Jó kolléga vagy?";
- A tanulók osztályban, iskolában, társadalomban való viselkedéséről szóló filmek megtekintése (melyet megbeszélés követ);
- Szerepjátékok ("Hogyan viselkedünk ...?", "Tudok civilizáltan viselkedni?" stb.);
- Gyakorlatok-játékok a társadalmi és csoportos kapcsolatok kiemelésére és tanulására;
- A kommunikáció és a civilizált magatartás különböző gyakorlatokban történő alkalmazása;
- Az osztály / iskolai csoportkapcsolatról szóló filmek megtekintése;
- Szituációs párbeszéd a csoportkapcsolatokról, képek alapján / képek nélkül: "Az osztály élete a harmónia és a konfliktus között", "Milyen lépéseket kell tenni?".

2.Önismereti képesség fejlesztése és az egyéni képességek értékesítése

VII. osztály

2.1. Önismereti képességek kialakítása és tanítása

- Bemutatkozás;
- Olyan mondatok befejezése, mint a "Én vagyok ...";
- Megismerési és önismereti gyakorlatok: "Ki vagyok én?", "Milyen vagyok?", "Hogyan látom a többit?", "Én vagyok a tükörben", "Én és a barátaim";
- Gyakorlatok a személyes okiratok felismerésére (születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, útlevél);
- Önazonosítási gyakorlatok: Én-mint gyermek, én-mint tanuló, én-mint barát;
- Szerepjáték olyan témákban, mint: "Mit szeretek magamban?" / "Mit nem szeretek magamban?";
- Csoportos megbeszélések a különböző életkorokra vonatkozó változásokról;
- Filmnézés az életciklusokról.

2.2. Mások megismerését célzó képesség kialakítása és tanítása

- Gyakorlati játék, padtárs bemutatása: "Ki ül mellettem?";
- Születésnapok és névnapok megünneplése;
- Rajzok, kollázsok készítése az emberek közötti hasonlóságokról és különbségekről;
- Felismerési gyakorlatok: "Igaz-hamis";
- Esettanulmány;
- Szerepjátékok: "Beszélj rólam", "Baráti kör"

2.3. A munkavégzési készségek / képességek, a diákok egyéni képességeinek megfelelő munkastílusok kialakítása

- Tematikus beszélgetések: "Hogyan tanulunk?", "Hogyan szervezem meg az időmet?", "Minden perc értékes!";
- Gyakorlat-játék: "Vetélkedő";
- Verseny: "Első akarok lenni!";
- A tevékenységek időszakos elemzése: "Munkánk egyenlege", "Egy évvel később";
- Munkáik elemzése és értékelése;
- Munka / tanulás iránti motiváció kialakítása és fejlesztése: "Motiváltak vagyunk", "Függ a motivációm attól, hogy melyik a kedvenc tantárgyam? "

2.4. Különböző foglalkozási profilokra vonatkozó preferenciák / érdeklődések azonosítása és megerősítése

- Gyakorlatok a különböző szakmák sajátosságainak megismerésére;

- A személyes erősségek ismeretére irányuló gyakorlatok egy bizonyos szakma alkalmasságára;
- Mesterségeket bemutató filmek megtekintése;
- Az emberi tevékenységek fejlődését bemutató filmek megtekintése;
- Verseny: "Mesterségem címe ...?"
- Tematikus beszélgetések: "Mit akarsz leginkább?", "Mi szeretnél lenni", "Saját lehetőségeim";
- Szerepjáték a kedvenc tevékenységeikben lévő feladatok és felelőségek bemutatására;
- A különböző munkakörnyezetek megismerése intézmények és gyárak látogatása által.

3. A társas kapcsolatok fejlesztése különböző kontextusokban

VII. osztály

3.1. A vezetői magatartás jellemzőinek elemzése a hovatartozási csoportokban

- A formális / informális vezetői szerepjátékok: "Mi van, ha vezető vagyok?", "Szeretnél a holnap vezetője lenni?";
- Vezetett tematikus megbeszélések: "A vezető portréja", "Szeretnék vezető lenni?", "Vezető vagy beosztott?", "A vezető befolyásolja-e a csoportot?"
- Gyakorlatok a vezető kiválasztási kritériumainak a meghatározására.

3.2. Az agresszív viselkedési megnyilvánulások javítása és kiküszöbölése a hovatartozási csoporton belül

- Vezetett tematikus megbeszélések: "Mondj nemet az erőszakra!", "Agresszor és áldozat";
- Szerepjáték: "Igy igen, így nem!"

4. A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása

VII. osztály

4.1. Az ország szabályainak / törvényeinek megismerése és betartása

- Gyakorlatok-játék: "Jó tettek, rossz tettek";
- Gyakorlatok a sajátos nevelési igényű gyermekek jogainak / emberi jogok tiszteletben tartásának / megsértésének felismerésére képeken;
- Gyakorlatok a tanulók/emberek jogainak és kötelességeinek képeken való felismerésére;
- Gyakorlatok az osztály / iskolai felelőségek azonosítására;
- A közösség számára fontos személyek azonosítását és azokhoz való viszonyulást célzó gyakorlatok (tanár, orvos, tűzoltó, rendőr, pap, postás stb.);
- Különböző helyzetekben való civilizált viselkedés gyakorlása;
- Az erkölcsi és polgári értékeket bemutató filmek megtekintése;
- Beszélgetések a békéről, szabadságról, demokráciáról, a demokrácia ellenségeiről (erőszak és intolerancia), az emberi jogok védelmét biztosító intézményekről;
- Szerepjátékok az állam törvényeinek és jogszabályainak, állami intézményeinek megismerése és tiszteletben tartása.

4.2. Az ország szimbólumainak és a nemzeti identitásának megismerése és tisztelete

- Gyakorlatok a nemzeti szimbólumok megismerésére (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet);
- Nemzeti és vallási események ünneplése (nemzeti ünnep, húsvét, karácsony stb.);
- Hagyományok, szokások társítása a vallási / társadalmi ünnepekhez;
- Szimbólumok felismerését célzó verseny
- Mondat- és képkiegészítések, amelyeknek témája a nemzet és saját közösségünk jelképei;
- Tematikus beszélgetések az aktuális szociális eseményekről (szavazás, közösségi napok, Európa-nap, fogyatékos emberek világnapja stb.).

4.3. Nevelés a minőségi munka tiszteletének szellemében

- Tematikus megbeszélések: "Munka - minden örömünk forrása", "A munka, szorgalom, lustaság, következtelenség";
- Műhelymunka kollázsok, quilling, festés, színezés;
- A diákok által a műhelytevékenységen alkotott munkák kiállítása;
- Múzeumok, kiállítások látogatása;
- Versenyek: "Ki a legjobb?", "Gyorsan és jól dolgozz!".
- Termékek létrehozása csoportos tevékenységekben;
- Esettanulmányok: "Első is lehetek?", "A rest kétszer fárad", "Ki korán kel, aranyat lel".

4.4. A szabadidő hasznos és kellemes eltöltésére való nevelés

- A munka- és pihenési program azonosítására irányuló tevékenységek;
- Beszélgetések "A természetben töltött idő", "Hol játszunk a vakációban?", "Mit csinálunk a hétvégén?", "Családi ünnepek", "Vasárnap a családban";
- Kedvenc játékok;
- Szerepjátékok;
- Iskolánkban vagy más tanintézményben szervezett kulturális és művészeti tevékenységeken való részvétel;
- Részvétel a közösség által szervezett kulturális és művészeti tevékenységekben: városnap, vásárok és kiállítások.

4.5. Jellemvonások kialakítása

- Szerepjátékok az emberek közötti viszonyok bemutatására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat, jóság stb.);
- A civilizált magatartás gyakorlása: „Légy udvarias!”, „Legyetek fegyelmezettek!”, „Mit csinálunk, hogy pontosak legyünk?”, „Tudunk szerények lenni!”;
- Erkölcsi jellemvonások megbeszélése olvasmányok alapján: bizalom és bizalomhiány, tisztelet és tiszteletlenség, bátorság, félelem és gyávaság, jóság és rosszság, őszinteség és hazugság, becsületesség, igazság szeretete stb.;
- Erkölcsi tartalmú történetek megjelenítése;
- Verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok (különleges jelentésű gesztusok) és a pozitív kapcsolatteremtés kialakítására;
- Képek alapján történő észrevételek megfogalmazása;
- Szerepjátékok: "Melyik szereplőre szeretnél hasonlítani?", "Igy igen, így nem!".
- Szabad beszélgetések: "Erkölcsi értékeim", "Erősségeim és hiányosságaim", "Erősségek és hiányosságok körhíntája"

4.6. Családi életre való felkészülés

- A családtagok leírása a adott kritériumok alapján;
- Minden családtag felelősségét bemutató gyakorlatok;
- Gyakorlatok a családtagok közötti kapcsolatok azonosítására;
- Szerepjátékok a gyermekek, a szülő-gyermek kapcsolatok viszonyáról;
- Verseny: "A család, az én váram";
- Tematikus olvasmányok;
- Beszélgetések a család helyéről és szerepéről a társadalomban;
- A szexuális kérdésekkel kapcsolatos párbeszéd, a családtervezés fogalma;
- Beszélgetések a higiéniai és szexuális egészségügyi kérdésekről;
- Esettanulmány a nemi úton terjedő betegségekről;
- A családi szabályok és jogszabályok bemutatása;
- Beszélgetések a házasságról és az párválasztásról.

4.7. Környezetvédelmi viselkedés kialakítása és fejlesztése

- Környezetvédelmi gyakorlatok;
- Gyakorlati tevékenységek az osztály "élő sarkának" kialakítására és gondozására;

- Tematikus beszélgetések a kedvenc állat védelméről: „Hogyan viselkedünk az állatokkal és a növényekkel?“, „A növények és állatok szükségletei“, „Az állatok és a növények személyek?“;
- Környezetvédelmi filmek megtekintése;
- Erkölcsei és környezetvédelmi témájú szerepjátékok;
- Esettanulmányok: "Földlakók – a Föld ellenségei", "Tiszta környezet, egészséges élet!".

5. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében

VII. Osztály

5.1. A személyes és kollektív higiéniai előírások ismerete és betartása

- Tisztálkodási gyakorlatok;
- Higiéniai követelményekre irányuló gyakorlatok;
- Gyakorlatok a helyiségek tisztántartásának céljából:
  - a hálószoba és más helyiségek szellőztetésére és takarítására vonatkozó gyakorlatok
  - a fürdőszoba és a piperecikkek megőrzésére és használatára vonatkozó gyakorlatok
  - a mellékhelyiség használatára vonatkozó gyakorlatok
- A gyakori betegségek tüneteinek azonosítását és felismerését célzó gyakorlatok: fej-, gyomorfájás, megfázás;
- Tematikus beszélgetések: "Hogyan őrizzük meg az egészségünket?", "Egészséges és egészségtelen szokások", "Friss / feldolgozott élelmiszerek";
- Játék: egyes betegségek tüneteinek szimulálása;
- Történetek;
- Szerepjátékok fogyasztóvédelem témakörben: "Fogyasztói jogok", "Hogyan válasszunk minőségi terméket?", "Címke és termék".

5.2. Veszélyek felismerése (káros anyagok, tűz, balesetek stb.) és a megelőző magatartás kialakítása

- Gyakorlatok a környezet lehetséges veszélyeinek felismerésére (káros anyagok, tűz, balesetek stb.);
- Gyakorlatok a környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítására;
- Gyakorlatok a környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése érdekében;
- Beszélgetések olvasmányok és képek alapján: "Elektromos áram, tűz, stb. - a szükségesség és a veszély között", "Tűzforrások", "Tűzmelegítés az iskolában és a háztartásban";
- Döntéshozatali gyakorlatok vész- vagy válsághelyzetek (tűz, árvíz, földrengés) esetén.

5.3. Közlekedési szabályok megismerése és betartása

- Tematikus beszélgetések a közlekedési szabályok és táblák ismeretéről: "Az utca és csapdái", "Ismerje meg a forgalom jeleit!";
- Gyakorlatok: „Közlekedjünk helyesen!“;
- Szerepjátékok: "Figyelj, siess lassan!", "Az éberség legyőzi a gonosz veszélyt!", "Az én barátom a bicikli!";
- PPS-ek megtekintése;
- Verseny: "A közúti forgalom ábécéje";
- A közlekedési rendszert képviselőivel való találkozás.

5.4. Védekező magatartás kialakítása természeti/ember által okozott katasztrófák esetén (tűzek, földrengések, árvizek)

- Szimulációs gyakorlatok vészhelyzetekre (tűz, árvíz, földrengés stb.);

<ul style="list-style-type: none"> - Beszélgetések a képek és szövegek alapján: "Tűz, barát és ellenség", "Tűzforrások", "Tűzmegeelőzés az iskolában és a háztartásokban"; - Tematikus párbeszéd: "Hogyan cselekszünk földrengés / árvíz / tűz esetén?", „Az ember ereje - a természet ereje”, „A katasztrófák nem válogatnak és nem várnak!”; - Filmek megtekintése; - Katasztrófát szimuláló gyakorlatok: viselkedések és attitűdök kiélezett helyzetekben; - Nemzetközi szolidaritás / segítségnyújtási módok ismertetése
<p>5.5. Megelőző magatartások kialakítása és fejlesztése agresszió, erőszak, lopás stb.esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Erőszak a családban", "Erőszak és következményei", "Agresszor és áldozat"; - Tematikus olvasmányok; - Játék: csoportokon belüli konfliktusok megjelenítése különböző élethelyzetekben; - Dramatizálás

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	VII.osztály
Osztálymenedzsmnt	<p>Iskolai csoport</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal - Az osztályközösség és a tanárok bemutatása és megismerése - A tanulók kötelezettségeinek ismerete <p>Az osztály / iskola belső szabályzata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása - Az osztály / iskola szabályainak rögzítése és betartása - Az elsajátított szabályok alkalmazása <p>Magatartási szabályok az osztályban</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanulók közötti kapcsolatok ismerete - A csapatszellem kialakítása - Az egyes diákok szerepe a csoportban - A csoport tagjai közötti pozitív, harmonikus kapcsolatok típusai - A civilizált magatartás gyakorlása különböző helyzetekben
Megismerés és önismeret	<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önismeret: "Ki vagyok én?" - Személyi adatok azonosítása: név, születés helye és ideje, szülők/családtagok neve, személyi szám, laccím - A személy egyedisége - Egyéni különbségek - Életciklusokra jellemző változások

	<ul style="list-style-type: none"> - A megbélyegzés következményei Mások megismerése - Az osztálytársak fizikai / erkölcsi tulajdonságainak ismerete; - A születésnapok ünneplése. Munka és terápia - Az idő és a tér megszervezésének módszerei; - A tanulási tevékenységek időszakos elemzése - Munka iránti motiváció Mesterségek és foglalkozások - A különböző szakmák sajátosságainak bemutatása; - Érdeklődési körök és szakmai preferenciák - Munkaerőpiac
Kommunikáció és szociális készségek	<ul style="list-style-type: none"> Szociális készségek - Hogyan ismerjük fel egy vezetőt? - A vezetésirányítás fontossága Kommunikáció - Agresszív / nem agresszív viselkedés - Az erőszak következményei
A demokratikus társadalom alapvető értékei	<ul style="list-style-type: none"> Állami intézmények és az ország törvényei - Állampolgári jogaim és kötelességeim; - Az iskolai szintű felelősségek azonosítása és ismerete: igazgató, tanár, oktató stb.; - Kapcsolat a közösség fontos embereivel. Nemzeti identitás és szimbólumok - A nemzeti szimbólumok azonosítása és ismerete (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet); - Nemzeti és vallási ünnepek; - A román hagyományok ismerete; - Haza, nép, nemzet Jellemvonások - Az emberek közötti kapcsolatok azonosítása (barátságosság, ellenségeskedés stb.); - Gyakorlati tevékenységek: a civilizált magatartás; - Az ember erkölcsi tulajdonságai; Családi élet - A gyermekek / a szülők és a gyermekek közötti kapcsolatok; - Felelősségek a családban; - Higiéna és egészséges sexualitás; - Házasság. Családtervezés Környezetvédelem - Környezetvédelmi szabályok; - A környezet védelmének módjai; - Gyakorlati környezetvédelmi tevékenységek
A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok	<ul style="list-style-type: none"> Személyes és kollektív higiéniai szabályok - Személyes higiénia és a lakóhely gondozása; - Higiéniai szabályok; - Gyakori betegségek tüneteinek azonosítása és felismerése; - Egészséges táplálkozás és fogyasztóvédelem; Veszélyek és megelőző viselkedés (káros anyagok, tűz, balesetek stb.)

	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje meg a környezet lehetséges veszélyeit; - A környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítása; - A környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése. <p>Jelek és közlekedési szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közlekedési szabályok és táblák ismerete; - Gyakorlati tevékenységek a közlekedési táblák által jelzett szabályok betartására; - Találkozás a közlekedési rendészet képviselőivel. <p>Természeti katasztrófák (tüzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vészhelyzetek bemutatása (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Védekezési módzatok tűz, árvíz, földrengés stb. esetén - Vészhelyzetben / krízishelyzetben fellépő viselkedés, megfelelő szakemberektől való segítségkérés; - Védekezés természeti katasztrófák esetén. <p>A fiatalkori bűnözés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kockázati tényezők: agresszió, erőszak, lopás, visszaélés; - A csoportokon belüli konfliktusok elkerülése; - A hatályos jogszabályok bemutatása és ismerete.
--	---

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és a tanulási tevékenységek

1. Az osztályközösség megszervezése és nevelése

VIII. osztály
<p>1.1. Az osztályközösség megismerése és megszervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal (osztályterem, sportcsarnok, orvosi rendelő, iskolai étkezdé stb.); - Az osztályközösség tanulóinak és a tanárok bemutatása: "A mi osztályunk, egy kis család"; - Feladatok kiosztása az egyes diákok lehetőségeinek és sajátosságainak megfelelően; - Szerepjátékok: "Mit csinálok én?", "Akarom vagy kell!", "Új kolléga", "Mutatkozzunk be!"; - Válogatott olvasmányok; - Kérdőívek alkalmazása; - Szervezőképességek fejlesztése: az osztály szerződése, az osztály címere
<p>1.2. Az osztály és az iskolai rendszabályok feldolgozása és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása és megvitatása (jogok és kötelezettségek); - Osztályszabályok kidolgozása; - A napirend bemutatása (tanórák, terápiák, étkezések stb.); - Gyakorlatok az osztály / iskolai szinten meghatározott szabályok azonosítására; - Szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazásával: "Érveljetek", "Vitassátok meg", "Ki dönti el", "Az erő a jog felett áll?"; - Tematikus beszélgetések: "Modellosztály", "Osztályunk személyisége"; - Válogatott olvasmányok; - Esettanulmányok; - Saját viselkedésünk következményeinek felismerése rövid / hosszú távon; - A viselkedés önszabályozó képességének kialakítása
<p>1.3. Az osztály / iskola csoporton belüli viselkedési normák ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Osztály, család, barátok";

- Vezetett tematikus beszélgetések: "A kollégáim - valódi barátok", "Egységes osztály vagyunk?", "Mi köt össze minket, mi választ szét?"
- Gyakorlatok a csapatszellem kialakítására: "Együtt vagyunk - erősek vagyunk";
- Gyakorlatok az osztálytársak közötti pozitív / harmonikus kapcsolatok azonosítására: "Együttműködés és verseny a csapatunkban", "Jó kolléga vagy?";
- A tanulók osztályban, iskolában, társadalomban való viselkedéséről szóló filmek megtekintése (melyet megbeszélés követ);
- Szerepjátékok ("Hogyan viselkedünk ...?", "Tudok civilizáltan viselkedni?" stb.);
- Gyakorlatok-játékok a társadalmi és csoportos kapcsolatok kiemelésére és tanulására;
- A kommunikáció és a civilizált magatartás különböző gyakorlatokban történő alkalmazása;
- Az osztály / iskolai csoportkapcsolatról szóló filmek megtekintése;
- Szituációs párbeszéd a csoportkapcsolatokról, képek alapján / képek nélkül: "Az osztály élete a harmónia és a konfliktus között", "Milyen lépéseket kell tenni?".

2. Önismereti képesség fejlesztése és az egyéni képességek értékesítése

VIII. osztály
<p>2.1. Önismereti képességek kialakítása és tanítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bemutatkozás; - Olyan mondatok befejezése, mint a "Én vagyok ..."; - Megismerési és önismereti gyakorlatok: "Ki vagyok én?", "Milyen vagyok?", "Hogyan látom a többit?", "Én vagyok a tükörben", "Én és a barátaim"; - Gyakorlatok a személyes okiratok felismerésére (születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, útlevél); - Önazonosítási gyakorlatok: Én-mint gyermek, én-mint tanuló, én-mint barát; - Szerepjáték olyan témákban, mint: "Mit szeretek magamban?" / "Mit nem szeretek magamban?"; - Csoportos megbeszélések a különböző életkorokra vonatkozó változásokról; - Filmnézés az életciklusokról.
<p>2.2. Mások megismerését célzó képesség kialakítása és tanítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati játék, padtárs bemutatása: "Ki ül mellettem?"; - Születésnapok és névnapok megünneplése; - Rajzok, kollázsok készítése az emberek közötti hasonlóságokról és különbségekről; - Felismerési gyakorlatok: "Igaz-hamis"; - Esettanulmány; - Szerepjátékok: "Beszélj rólam", "Baráti kör"
<p>2.3. A munkavégzési készségek / képességek, a diákok egyéni képességeinek megfelelő munkastílusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Hogyan tanulunk?", "Hogyan szervezem meg az időmet?", "Minden perc értékes!"; - Gyakorlat-játék: "Vetélkedő"; - Verseny: "Első akarok lenni!"; - A tevékenységek időszakos elemzése: "Munkánk egyenlege", "Egy évvel később"; - Munkáik elemzése és értékelése;

- Munka / tanulás iránti motiváció kialakítása és fejlesztése: "Mindenki egyformán motivált?", "Függ a motivációm attól, hogy melyik a kedvenc tantárgyam? "

2.4. Különböző foglalkozási profilokra vonatkozó preferenciák / érdeklődések azonosítása és megerősítése

- Gyakorlatok a különböző szakmák sajátosságainak megismerésére;
- A személyes erősségek ismeretére irányuló gyakorlatok egy bizonyos szakma alkalmasságára;
- Mesterségeket bemutató filmek megtekintése;
- Az emberi tevékenységek fejlődését bemutató filmek megtekintése;
- Verseny: "Mesterségem címe...?";
- Tematikus beszélgetések: "Mit akarsz leginkább?", "Mi szeretnél lenni", "Saját lehetőségeim";
- Szerepjáték a kedvenc tevékenységeikben lévő feladatok és felelőségek bemutatására;
- A különböző munkakörnyezetek megismerése intézmények és gyárak látogatása által;
- Művészeti- és szakiskolák, illetve különböző munkahelyek látogatása;
- Szakmaválasztási kritériumok azonosítása esettanulmányok alapján;
- Beszélgetések a közösség képviselőivel a szakma és munkahely kiválasztási kritériumairól;
- Pálya- és iskolai orientáció felvázolása a következő évekre.

3. A társas kapcsolatok fejlesztése különböző kontextusokban

VIII. osztály

3.1. Az egyéni és társadalmi felelősségvállalás fontosságának megértése különböző kontextusokban

- Gyakorlatok azon helyzetek azonosítására, ahol az egyéni / társadalmi felelősségvállalás szükséges;
- Kérdőívek alkalmazása (pl. "Erősségek, gyengeségek");
- Az egyéni portfólió elkészítése

3.2. Sztereotípiák/előítéletek hatása az interperszonális kommunikációra/ társadalmi viselkedésre

- Sztereotípiák/előítéletek azonosítása különböző helyzetekben;
- Pro/kontra vélemények kifejezése az előítéletekről és sztereotípiákról;
- Gyakorlatok-játékok: sztereotípiák/előítéletek kiküszöbölése különböző kontextusokban;
- Kérdőívek alkalmazása;
- Dokumentumfilmek megtekintése;
- Esettanulmányok.

4. A demokratikus társadalom alapvető értékeinek ismerete és tiszteletben tartása

VIII. osztály

4.1. Az ország szabályainak / törvényeinek megismerése és betartása

- Gyakorlatok-játék: "Jó tettek, rossz tettek";
- Gyakorlatok a sajátos nevelési igényű gyermekek jogainak / emberi jogok tiszteletben tartásának / megsértésének felismerésére képeken;
- Gyakorlatok a tanulók/emberek jogainak és kötelességeinek képeken való felismerésére;
- Gyakorlatok az osztály / iskolai felelőségek azonosítására;

- A közösség számára fontos személyek azonosítását és azokhoz való viszonyulást célzó gyakorlatok (tanár, orvos, tűzoltó, rendőr, pap, postás stb.)
- Különböző helyzetekben való civilizált viselkedés gyakorlása;
- Az erkölcsi és polgári értékeket bemutató filmek megtekintése;
- Beszélgetések a békéről, szabadságról, demokráciáról, a demokrácia ellenségeiről (erőszak és intolerancia), az emberi jogok védelmét biztosító intézményekről;
- Szerepjátékok az állam törvényeinek és jogszabályainak, állami intézményeinek megismerése és tiszteletbentartása.

4.2. Az ország szimbólumainak és a nemzeti identitásának megismerése és tisztelete

- Gyakorlatok a nemzeti szimbólumok megismerésére (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet);
- Nemzeti és vallási események ünneplése (nemzeti ünnep, húsvét, karácsony stb.);
- Hagyományok, szokások társítása a vallási / társadalmi ünnepekhez;
- Szimbólumok felismerést célzó verseny
- Mondat- és képkiegészítések melyeknek témája a nemzet és saját közösségünk jelképei;
- Tematikus beszélgetések az aktuális szociális eseményekről (szavazás, közösségi napok, Európa-nap, fogyatékos emberek világnapja stb.);
- Szerepjátékok
- Az iskolában vagy más iskolákban szervezett kulturális és művészeti tevékenységekben való részvétel;
- A közösség által szervezett kulturális és művészeti tevékenységekben való részvétel: a város napja, vásárok és kiállítások;

4.3. Jellemvonások kialakítása

- Szerepjátékok az emberek közötti viszonyok bemutatására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat, jóság stb.);
- A civilizált magatartás gyakorlása: „Légy udvarias!”, „Legyetek fegyelmezettek!”, „Mit csinálunk, hogy pontosak legyünk?”, „Tudunk szerények lenni!”;
- Erkölcsi jellemvonások megbeszélése olvasmányok alapján: bizalom és bizalomhiány, tisztelet és tiszteletlenség, bátorság, félelem és gyávaság, jóság és rossziaság, őszinteség és hazugság, becsületesség, igazság szeretete stb.;
- Erkölcsi tartalmú történetek megjelenítése;
- Verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok (különleges jelentésű gesztusok) és a pozitív kapcsolatteremtés kialakítására;
- Képek alapján történő észrevételek;
- Szerepjátékok: "Melyik szereplőre szeretnél hasonlítani?", "Igy igen, így nem!".
- Szabad beszélgetések: "Erkölcsi értékeim", "Erősségeim és hiányosságaim", "Erősségek és hiányosságok körhíntája"

4.4. Családi életre való felkészülés

- A családtagok leírása az adott kritériumok alapján;
- Minden családtag felelősségét leíró gyakorlatok;
- Gyakorlatok a családtagok közötti kapcsolatok azonosítására;
- Szerepjátékok a gyermekek, a szülő-gyermek kapcsolatok viszonyáról;
- Verseny: "A család, az én várom";
- Tematikus olvasmányok;
- Beszélgetések a család helyéről és szerepéről a társadalomban;
- A szexuális kérdésekkel kapcsolatos párbeszéd, a családtervezés fogalma;
- Beszélgetések a higiéniai és szexuális egészségügyi kérdésekről;
- Esettanulmány a nemi úton terjedő betegségekről;

<ul style="list-style-type: none"> - A családi szabályok és jogszabályok bemutatása; - Beszélgetések a házasságról és az párválasztásról.
<p>4.5. Környezetvédelmi viselkedés kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezetvédelmi gyakorlatok; - Gyakorlati tevékenységek az osztály "élő sarkának" kialakítására és gondozására; - Tematikus beszélgetések a kedvenc állat védelméről: „Hogyan viselkedünk az állatokkal és a növényekkel?”, „A növények és állatok szükségletei”, „Az állatok és a növények személyek?”; - Környezetvédelmi filmek megtekintése; - Erkölcsei és környezetvédelmi témájú szerepjátékok; - Esettanulmányok: "Földlakók – a Föld ellenségei", "Tiszta környezet, egészséges élet!". - Tematikus megbeszélések: "S. O. S. Természet!", "Természet kincsei", "Környezetszennyező források"; - A környezetvédelemre vonatkozó szabályok és jogszabályok bemutatása.

5. A személyes biztonságra vonatkozó szabályok ismerete és tiszteletben tartása a minőségi élet érdekében

VIII. osztály
<p>5.1. A személyes és kollektív higiéniai előírások ismerete és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tisztálkodási gyakorlatok; - Higiéniai követelményekre irányuló gyakorlatok; - Gyakorlatok a helyiségek tisztántartásának céljából: <ul style="list-style-type: none"> • a hálószoba és más helyiségek szellőztetésére és takarítására vonatkozó gyakorlatok • a fürdőszoba és a piperecikkek megőrzésére és használatára vonatkozó gyakorlatok • a mellékhelyiség használatára vonatkozó gyakorlatok   - A gyakori betegségek tüneteinek azonosítását és felismerését célzó gyakorlatok: fej-, gyomorfájás, megfázás; - Tematikus beszélgetések: "Hogyan őrizzük meg az egészségünket?", "Egészséges és egészségtelen szokások", "Friss / feldolgozott élelmiszerek"; - Játék: egyes betegségek tüneteinek szimulálása; - Történetek; - Szerepjátékok fogyasztóvédelem témakörben: "Fogyasztói jogok", "Hogyan válasszunk minőségi terméket?", "Címke és termék".
<p>5.2. Veszélyek felismerése (káros anyagok, tűz, balesetek stb.) és a megelőző magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a környezet lehetséges veszélyeinek felismerésére (káros anyagok, tűz, balesetek stb.); - Gyakorlatok a környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítására; - Gyakorlatok a környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése érdekében; - Beszélgetések olvasmányok és képek alapján: "Elektromos áram, tűz, stb. - a szükségesség és a veszély között", "Tűzforrások", "Tűzmelegelőzés az iskolában és a háztartásban"; - Döntéshozatali gyakorlatok vész- vagy válsághelyzetek (tűz, árvíz, földrengés) esetén.

<p>5.3. Közlekedési szabályok megismerése és betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések a közlekedési szabályok és táblák ismeretéről: "Az utca és csapdái", "Ismerje meg a forgalom jeleit!"; - Gyakorlatok: „Közlekedjünk helyesen!”; - Szerepjátékok: "Figyelj, siess lassan!", "Az éberség legyőzi a gonosz veszélyt!", "Az én barátom a bicikli!"; - PPS-ek megtekintése; - Verseny: "A közúti forgalom ábécéje"; - A közlekedési rendészet képviselőivel való találkozás.
<p>5.4. Védekező magatartás kialakítása természeti/ember által okozott katasztrófák esetén (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szimulációs gyakorlatok vészhelyzetekre (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Beszélgetések a képek és szövegek alapján: "Tűz, barát és ellenség", "Tűzforrások", "Tűzmelegítés az iskolában és a háztartásokban"; - Tematikus párbeszéd: "Hogyan cselekszünk földrengés / árvíz / tűz esetén?", „Az ember ereje - a természet ereje”, "A katasztrófák nem válogatnak és nem várnak!"; - Filmek megtekintése; - Katastrófát szimuláló gyakorlatok: viselkedések és attitűdök kiélezett helyzetekben; - Nemzetközi szolidaritás / segítségnyújtási módok ismertetése
<p>5.5. Megelőző magatartások kialakítása és fejlesztése agresszió, erőszak, lopás stb.esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tematikus beszélgetések: "Erőszak a családban", "Erőszak és következményei", "Agresszor és áldozat"; - Tematikus olvasmányok; - Játék: csoportokon belüli konfliktusok megjelenítése különböző élethelyzetekben; - Dramatizálás

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	VIII.osztály
Osztálymenedzsmet	<p>Iskolai csoport</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskola megismertetése a tanulókkal - Az osztályközösség és a tanárok bemutatása és megismerése - A tanulók kötelezettségeinek ismerete <p>Az osztály / iskola belső szabályzata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az iskolai szabályok bemutatása - Az osztály / iskola szabályainak rögzítése és betartása - Az elsajátított szabályok alkalmazása <p>Magatartási szabályok az osztályban</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanulók közötti kapcsolatok ismerete - A csapatszellem kialakítása - Az egyes diákok szerepe a csoportban - A csoport tagjai közötti pozitív, harmonikus kapcsolatok típusai - A civilizált magatartás gyakorlása különböző helyzetekben
Megismerés és önismeret	<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önismeret: "Ki vagyok én?"

	<ul style="list-style-type: none"> - Személyi adatok azonosítása: név, születés helye és ideje, szülők/családtagok neve, személyi szám, lakcím - A személy egyedisége - Egyéni különbségek - Életciklusokra jellemző változások - A megbélyegzés következményei <p>Mások megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az osztálytársak fizikai / erkölcsi tulajdonságainak ismerete; - A születésnapok ünneplése. <p>Munka és terápia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az idő és a tér megszervezésének módszerei; - A tanulási tevékenységek időszakos elemzése - Munka iránti motiváció <p>Mesterségek és foglalkozások</p> <ul style="list-style-type: none"> - A különböző szakmák sajátosságainak bemutatása; - Érdeklődési körök és szakmai preferenciák - Munkaerőpiac
<p>Kommunikáció és szociális készségek</p>	<p>Szociális képességek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyéni és társadalmi felelősségvállalás az iskolában, családban és közösségben <p>Kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> -Előítéletek és sztereotípiák
<p>A demokratikus társadalom alapvető értékei</p>	<p>Állami intézmények és az ország törvényei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Állampolgári jogaim és kötelességeim; - Az iskolai szintű felelősségek azonosítása és ismerete: igazgató, tanár, oktató stb.; - Kapcsolat a közösség fontos embereivel. -Hazaszeretetre való nevelés. <p>Nemzeti identitás és szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti szimbólumok azonosítása és ismerete (zászló, címer, himnusz, pénznem, nyelv, népviselet); - Nemzeti és vallási ünnepek; - A román hagyományok ismerete; - Haza, nép, nemzet <p>Jellemvonások</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az emberek közötti kapcsolatok azonosítása (barátságosság, ellenségeskedés stb.); - Gyakorlati tevékenységek: a civilizált magatartás; - Az ember erkölcsi tulajdonságai; <p>Családi élet</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek / a szülők és a gyermekek közötti kapcsolatok; - Felelősségek a családban; - Higiéna és egészséges sexualitás; - Házasság. Családtervezés <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezetvédelmi szabályok; - A környezet védelmének módjai; - Gyakorlati környezetvédelmi tevékenységek

<p>A minőségi életre vonatkozó biztonsági szabályok</p>	<p>Személyes és kollektív higiéniai szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes higiénia és a lakóhely gondozása; - Higiéniai szabályok; - Gyakori betegségek tüneteinek azonosítása és felismerése; - Egészséges táplálkozás és fogyasztóvédelem; <p>Veszélyek és megelőző viselkedés (káros anyagok, tűz, balesetek stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerje meg a környezet lehetséges veszélyeit; - A környezetben lévő veszélyes tárgyak és terek azonosítása; - A környezeti veszélyek elkerülése és megelőzése. <p>Jelek és közlekedési szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közlekedési szabályok és táblák ismerete; - Gyakorlati tevékenységek a közlekedési táblák által jelzett szabályok betartására; - Találkozás a közlekedési rendészet képviselőivel. <p>Természeti katasztrófák (tűzek, földrengések, árvizek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vészhelyzetek bemutatása (tűz, árvíz, földrengés stb.); - Védekezési módok tűz, árvíz, földrengés stb. esetén - Vészhelyzetben / krízishelyzetben fellépő viselkedés, megfelelő szakemberektől való segítségkérés; - Védekezés természeti katasztrófák esetén. <p>A fiatalkori bűnözés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kockázati tényezők: agresszió, erőszak, lopás, visszaélés; - A csoportokon belüli konfliktusok elkerülése; - A hatályos jogszabályok bemutatása és ismerete.
--	---

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok nem kötelező jellegűek, az a szerepük, hogy irányt mutassanak a tanároknak az iskolai tanterv alkalmazásában, a TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLESZTÉS tevékenységek megtervezésében és megvalósításában, a tanulók speciális képzési igényeinek függvényében. Fontos, hogy minden tanév, félév elején vagy ahányszor szükséges a pedagógus megbeszéléseket kezdeményezzen a gyerekekkel, szülőkkel, más pedagógusokkal azon érdeklődési körök feltárására melyeket beiktathat a tevékenységekbe.

A gimnáziumi ciklusban a TANÁCSADÁS ÉS PÁLYAORIENTÁCIÓ tantervének sajátossága az egész életen át tartó tanulás ösztönzése a személyes fejlődéshez és a sikeres társadalmi-szakmai integrációhoz.

A TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLESZTÉS az V–VIII. osztályban célja az általános és sajátos kompetenciáik fejlesztése, a dezadaptív viselkedés megakadályozása, az iskolába és a társadalomba való harmonikus integráció alapjainak megteremtése érdekében. Egy másik fontos szempont a pályaválasztás és a közösségi életben való részvétel, a javasolt tevékenységek tartalmazzák az önkéntességet, az alkalmazottakkal és a munkáltatókkal való kapcsolatokat, a potenciális munkáltatókkal való találkozókat.

A műveltségi területre jellemző didaktikai tevékenységek a diákközpontú aktív tanulás alapelveire támaszkodnak. Ezen célok elérésére ajánlottak az interaktív tanítási

módszerek. A feladatok végezhetőek egyénileg, párban vagy csapatban, önálló vagy támogatott tevékenységek formájában, mint például:

- **Gyakorlat** – önismereti és megismerési gyakorlatok, aktív hallgatási gyakorlatokat;
- **Szerepjáték és szimuláció** - az érzelmek és cselekedetek értelmezése történetek, filmek vagy valódi karakterek alapján a tanulók életéből;
- **Kérdőívek** - képességet és érdeklődést felmérő kérdőívek
- **Művészetterápia** - az érzelmek kifejezésére rajzban, mozgásban, pantomimban, modellezésben;
- **Beszélgetés, megvitatás;**
- **Mesélés** - a tanulók által átélt történetek bemutatása, a nehéz helyzetekben élő valódi vagy fiktív karakterekről szóló történetek elemzése;
- A **magyarázat** felhasználása kreatív módon a kulcsfontosságú fogalmak tisztázására: karrier, egészséges életmód, hatékony tanulás, válsághelyzetek, érzelmek;
- A **bemutató** módszerét a tanulók számára a kérdőívek vagy munkalapok kitöltési modelljeinek biztosítása érdekében alkalmazzuk.

Az értékelés módzatai

A TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLESZTÉS tevékenységnél nincs osztályozás. Az értékelés során figyelembe vesszük az egyes diákok előrehaladását, amelyet a tanulási folyamat során alkalmazott értékeléssel, a szemeszter végén pedig összegző értékeléssel érhetünk el. Különös figyelmet kell fordítani a személyes portfólió megvalósítására, amelyet mind tanulási folyamatként, mind a tanulás termékeként tekinthetünk.

Javasoljuk az alábbi értékelési formák használatát:

- ötletek és személyes tapasztalatok kifejezése rajzok és kollázsok segítségével;
- gyakorlati tevékenységek;
- az egyéni vagy csoportos tanulási tevékenységek termékei;
- diplomák és bizonyítványok.

A TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLESZTÉS tevékenység számára olyan környezetet kell biztosítani, amely megkönnyíti a csapatmunkát, a résztvevők maximális láthatóságát és az összes diák aktív részvételét.

A témától és a tartalomtól függően javasolt, hogy a tevékenységek különböző környezetekben és terekben szerveződjenek, amelyekben a tanulók alkalmazhatnak változatos kutatási és kifejezési módokat, például: iskolai udvar, iskolai kert, parkok, könyvtárak, múzeumok, más iskolák és intézmények.

BIBLIOGRÁFIA

- Bauer, R.O., Chivulescu, L.; Rădoi, G.; Rădoi, I., (2005), Consiliere și orientare educațională – Ghidul învățătorului, Editura „Coresi”, București;
- Băban, A., (2001), Consiliere educațională, Editura „Imprimeria Ardealului”, ClujNapoca;
- Cosma, T., (1994), Ora de dirigentie în gimnaziu, Editura „Plumb”, Bacău;
- Coșma, M.R., Puia, M., (2007), Îndreptar de dirigentie – Auxiliar pentru orele de consiliere și orientare, Editura „Niculescu”, București;

- Dinescu, R., Marinescu, M., (2003), *Invitație la educație – Suport metodic pentru lecțiile educative la gimnaziu și la liceu*, Editura „Carminis”, Pitești;
- Gherghuț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și inclusive în educație*, Editura „Polirom”, Iași;
- Gîgă, M., (2005), *Codul bunelor maniere pentru copii*, Editura Coresi, București;
- Hodos, C., Paraschivoiu, C.E., Tudor, V., (2005), *Viitorul începe azi*, Editura „Magister”, Sibiu;
- Jigău, M., (2001), *Consilierea carierei*, Editura Sigma, București;
- Miclea, M., Lemeni, G., (2010), *Consiliere școlară*, Editura Asociația de Științe Cognitive din România, București;
- Tomșa, G., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, Casa de editură și presă Viața Românească, București;
- *** (2000), *Institutul de Științe ale Educației – Laboratorul Orientare Școlară și Profesională, Consiliere și Orientare – Ghid*, București;
- www.edu.ro, *Învățământ special. Planuri cadru*;
- www.edu.ro, *Programa școlară Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate, Aria curriculară „Consiliere și orientare”*.

Fordítói munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Miclaus Judit, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Numele și prenumele	Instituția
Asztalos Tünde Zsuzsanna	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
Balázsi Rózsa	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
Kőmíves Noémi	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

MŪVELTSÉGI TERÜLET - TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA

TANTÁRGY

ÖNÁLLÓSÁGRA VALÓ NEVELÉS

SPECIÁLIS OKTATÁS

V. – VIII. osztály

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK SZÁMÁRA

Bukarest, 2021

Bevezető

A **komplex és integrált oktatási terápia** a gyógypedagógia egyik ága, amely komplex és integratív terápiás oktatási programokon keresztül hasznosítja az elsajátított tudást és erőforrásokat, ide tartoznak: kognitív stimuláció, játékterápia, fogalkozás terápia, szocializációs tevékenységek és önállóságra való nevelés, mely által, széles körű lehetőséget kínál az életkörülmények normalizálására.

A komplex és integrált oktatási terápia iskolai tanterve a speciális oktatás V.-VIII. osztályainak tantervi ajánlatát képviseli, amelynek felépítése a következő:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos készségek,
- tartalmak,
- módszertani javaslatok.

A **komplex - integrált nevelési terápia** tanterv a speciális középiskolai kerettantervek része, amely az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékosoknál használható, a speciális elemi és középiskolai osztályoknál, Nemzeti Oktatási Minisztérium rendelete, 7 számú melléklete, 3622/18.05.2018 és a következőket tartalmazza:

- *Az önállóság képességének fejlesztése*
- *Szocializáció*
- *Kognitív fejlesztés*
- *Foglalkozás-terápia*
- *Játékterápia*

A **Komplex - integrált nevelési terápia** heti óraszama osztályonként 20 óra/hét, amelyet a nevelőtanár tart. Az órák terápiás tevékenységének típusát a pedagógus határozza meg az iskolában működő tantervi bizottság jóváhagyásával, az órák számát személyre szabottan határozzák meg az életkori és a fejlődési sajátosságok függvényében.

A tevékenységeket tanítók-nevelők, pedagógusok, pszichológia- és nevelés tudományok szaktanárai, vagy egyéb szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek tartják, akik a speciális oktatásban elméleti és gyakorlati képesítéssel rendelkeznek, a Nemzeti Oktatásról szóló Törvény. 1/2011. 248-as cikk. 5. bekezdése értelmében.

A **Komplex-integrált nevelési terápia** tantervi területen alkalmazott tevékenységek támogatják és kiegészítik a gyógypedagógus által kidolgozott tanítási-tanulási-értékelési programot, és az általa alkalmazott nevelési program annak folytatásaként kell megszervezni, mint elmélyítést célzó tevékenység.

A programban javasolt tevékenységek terápiás jellegűek, célja a tudás, a személyes és társadalmi autonómia területén történő készségek kialakítása, valamint a fogyatékosággal élő tanulók alkalmazkodóképességének növelése annak érdekében, hogy aktívan részt vehessenek a közösségi életben, összhangban az előírásokkal. Az 1/2011 sz. Nemzeti Oktatási Törvény és a nemzeti oktatási törvény normatív melléklete a speciális és speciális integrált oktatás területén, amely garantálja „minden román állampolgár egyenlő hozzáférési jogát az oktatás minden

szintjéhez és formájához az alapképzéstől az egyetemi és a felsőoktatási képzésig, valamint megkülönböztetés nélkül az egész életen át tartó tanulást támogatja. ”

Az elsajátított ismeretek, kompetenciák formájában (általános és sajátos) vannak megfogalmazva, mely által a személyiség formálódik, oly módon, hogy az egyén aktívan részt tudjon venni a családi, szakmai, társadalmi életbe.

A Komplex és Integrált Tanulási Terápia iskolai tanterve számos olyan tevékenységet javasol, amelyekben a tanár szabadon választhat tanulási gyakorlatokat és terápiás kompenzációs tevékenységeket, amelyek megfelelnek a fogyatékosokkal élő tanulók pszichofizikai fejlődésének és fejlődési lehetőségeinek.

A módszertani sokféleség szoros kapcsolatban áll a tartalommal, mely sok egymástól kölcsönösen függő területen szerveződik. A terápiás tevékenység minden fajtája terápiás hatékonyságú módszerek, technikák és tanítási stratégiák egész sorát javasolja.

Az oktatási-terápiás tevékenységek integratív elve alapján a nevelési tevékenységek összekapcsolódnak és értékesítve legyenek. A tanárnak minden olyan terápiás technikát alkalmaznia kell, amely az ismeretek és készségek megszerzését elősegíti, alapoznia kell a játékra és a mozgásra, valamint a művészetek és esztétikai nevelés kedvező hatásaira.

Az integratív jelleg két úton érhető el. Az első az oktatási és terápiás tevékenységek rendszereinek kidolgozása egy bizonyos végső viselkedési cél elérése érdekében, amely különböző oktatási és terápiás stratégiákkal és technikákkal érhető el:

- a kognitív pszichoterápia különböző formái által,
- a különböző terápiás módszerek által megtestesített expressziós terápián keresztül,
- a pszicho motorikussággal járó oktatási tevékenységek révén,
- a személyes és társadalmi autonómiát megalapozó tevékenységek révén

A második hogy az oktatást / tanulást nem az izolált egységekként kell kezelni, hanem olyan rendszer amely felhasználja a tanuló, a család és a közösség erőforrásait, amelyből az utolsó kettő különös jelentőséggel bír a fogyatékos tanulók életkörülményeinek alakításában és a társadalomban való hatékony integrációba.

A rekuperatív tanulási folyamatok alapja az érzékszervi-motoros oktatás, valamint a személyes és társadalmi autonómia megszerzése, amelyek biztosítják a kognitív fejlődést és a közösségbe való beilleszkedést.

A komplex és integrált oktatási terápia 5 területet foglal magába: a személyes autonómia kialakulása, a szocializáció, a kognitív stimuláció, a foglalkozás terápia és a játékterápia. Az öt terület mindegyikére kidolgoztak egy iskolai tantervet, amely az általános és sajátos kompetenciákat, a tanulási tevékenységeket és a tartalmi területeket foglalnak magukba.

A komplex és integrált oktatási terápiára jellemző tevékenységek összetettek, tiszteletben tartva az integrativitás elvet, mint az oktatási terápia alapvető jellemzője. Ezek a tevékenységek, bár mindegyiküknek megvan a maga funkcionális autonómiája, egymástól függetlenül is kölcsönös függőségi viszonyban vannak. Az

integrativ jellegetek módszertani vonatkozásai is vannak melyek az oktatási-terápiás tevékenységek szervezésében és kivitelezésében is jelentkeznek.

A **KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉS TERÁPIA** iskolai programjait az oktatási-terápiás tevékenységek széles skáláját kínáló iskolai ciklusra tervezték.

A speciális iskolában tanuló tanulókat a heterogenitás jellemez még akkor is ha az életkori, fogyatékoságuk típusa és szintje szerint vannak besorolva egy osztályban, fejlődésükben jelentős mértékben eltérnek így az információk elsajátításának folyamata egyénről egyénre változó.

A tevékenységek főként egyénre, személyre szabottak, és egy adott kompetencia kialakítása az egész iskolai ciklus igénybe veheti.

Továbbá az iskolai ciklus során a tanulóknál jelentős fejlődések, előrelépések regisztrálhatók, de visszaesések is mutatkozhatnak, így az osztály tanulóinak esetében nagymértékű teljesítménybeli különbségeket produkálhat, ami lehetetlenné teszi a frontális oktatást.

Az **önállóság**, mint személyiségjeggy, biztosítja, hogy az egyén képes legyen döntéseket hozni saját életével kapcsolatban és cselekedeteket kezdeményezzen döntéseinek kivitelezése érdekében, képes azokat értékelni, újra szervezni, felülbírálni figyelembe véve érdekeit, igényeit és értékeit.

Értelmi fogyatékosággal élő gyermekek esetében az önállóság elsajátításának folyamata egy komplex, összetett beavatkozásokat igényel, amely során az elsajátított készségek és kompetenciák lehetőséget adnak a társadalomba való beilleszkedésbe.

Az **önállóságra való nevelés** elsősorban a tanulók személyes higiéniai szokásainak elsajátítására, az érzelmek és a kapcsolattartási képességek irányítására vonatkoznak, különböző csoportokon belül.

Az **önállóság képességének kialakítására** irányuló tanterv a kompetenciákra összpontosít és célja, hogy előtérbe helyezze a tanulóközpontú tevékenységeket. A kompetencia alapú tanterv megfelel a kognitív pszichológiai kutatásoknak, amely szerint a kompetenciák lehetővé teszik az ismeretek és a készségeket új helyzetekre való alkalmazását.

A kompetenciákból kiindulva, a didaktikai megközelítésmód lehetővé teszi a tevékenységek tervezését, terápiás jellegétől függően, különös tekintettel a tanulás gyakorlati oldalára, az életképesség fejlesztésére, amely biztosítja az egyén önállóságát a társadalomban.

A sajátos kompetenciák konkrét példákat is tartalmaznak, amelyek segítenek a tanulási tevékenység megszervezésében. A bemutatott példák segítik a pedagógust a megfelelő tevékenység kiválasztásában, figyelembe véve a gyerek fejlődési ritmusát.

Az önállóságra való nevelésben vegyük figyelembe:

- az élelmiszerek, az egészségügyi, a ruházati higiéniai készségek bemutatását
- kockázati helyzetben való magatartás elsajátítását
- az érzelmek megfelelő kifejezését
- az önálló orientációs képesség gyakorlatát
- egy csoporton belüli szerep kialakítását

- az oktatási és szakmai útvonal megtervezését

A tanár a tartalmak és lehetőségek széles köréből választhat a kompetenciák kifejllesztésére.

A módszertani javaslatok olyan didaktikai stratégiák ajánlásait tartalmazzák, amelyek túlnyomórészt hozzájárulnak az általános kompetenciák eléréséhez, a didaktikai tevékenység megtervezéséhez, valamint a folyamatos értékelés elemeit.

A tanár széles körből választhat tartalmat a képességekhez mérten. A módszertani javaslatok olyan stratégiákra vonatkozó ajánlásokat tartalmazznak, amelyek elsősorban az általános kompetenciák kialakításához járulnak hozzá, a didaktikai tevékenység megtervezését, valamint a folyamatos értékelést támogatják.

Általános kompetenciák

- 1. Az önálló élethez szükséges magatartás megnyilvánulása.**
- 2. Önszabályozási technikák alkalmazása, az aktív hallgatás és az érzelmek megfelelő kifejezése különböző kontextusokban.**
- 3. A pszicho-individuális jártaságok hasznosítása a személyes és szociális integrálás érdekében.**

V.- VIII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az önálló élethez szükséges magatartás megnyilvánulása.**

V.-VIII. OSZTÁLY
<p>1.1 A megfelelő eljárások tudatos megválasztása az ételkészítés-higiéniára, az egészség, a ruházat és a lakóhely tisztántartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészséges életmód kialakításának érdekében az egészséges és az egészségre ártalmas élelmiszerek kiválasztására irányuló gyakorlatok - a napi menü és különböző ünnepi menük meghatározására irányuló gyakorlatok - előkészítés, kombinálás, élelmiszerek hőkezelése bizonyos készítmények előállításához - különböző háztartási készülékek helyes használatára irányuló gyakorlatok - specifikus gyakorlatok a személyes higiénia vonatkozásban - megbeszélések a fizikai aktivitással és a pihenéssel töltött időbeosztásról és a napi program kialakításáról - gyakorlatok a megfelelő ruházat kiválasztása ,a tevékenységnek, évszaknak stb.megfelelően - gyakorlatok a ruházat megfelelő tisztítása és tárolása érdekében - gyakorlati feladatok a különböző helyhez tartozó egészségügyi-higiéniai szabályok azonosításához - gyakorlati feladatok az osztályterem berendezéséhez a helység-higiénia és a tanulási ergonómia szabályainak megfelelően - gyakorlati feladatok a családi életre való felkészítésre: az ágy elrendezése, a porletörölés, az ablakok tisztítása, söprögetés és porszívózás, mosás, vasalás stb... . - egy projekt elkészítése, amely a higiéniai szabályokra irányul - szlogenek, poszterek készítése csoportmunkában, amelyek a higiéniai szabályokat illusztrálják
<p>1.2 Megelőző magatartás tanúsítása bizonyos kockázati helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok, amelyek segítenek azonosítani és csoportosítani a szervezetre ható kockázati helyzeteket - gyakorlatok a friss/régi élelmiszerek felismerésére (szín, szag, kinézet alapján) valamint a szavatosságuk meghatározására - gyakorlatok a különböző gyakori megbetegedések felismerésére - tematikus beszélgetések a betegségek átadásának, továbbításának módjáról - gyakorlati feladatok a betegségek, balesetek stb. megelőzési készségének fejlesztésére - gyakorlatok elsősegélynyújtáshoz - filmek megtekintése a szervezetre ható káros anyagokról - megbeszélések a különböző, szervezetre ható káros anyagokról - megtörtént esetek megbeszélése és azok felülvizsgálata, a szabályok betartása - oktatófilmek megtekintése és a helyes viselkedés meghatározása különböző kockázati helyzetekben

2. Önszabályozási technikák alkalmazása, az aktív hallgatás és az érzelmek megfelelő kifejezése különböző kontextusokban.

V.- VIII. OSZTÁLY

2.1 Megfelelő érzelmi reakciók meghatározása bizonyos társadalmi helyzetekben

- gyakorlatok bizonyos érzelmek azonosítására képekben, szövegekben, filmekben, videoklippekben
- különböző érzelmi állapotok kifejezése rajzban, agyag- és gyúrmamodellezésben
- gyakorlatok az érzelmek megfelelő kifejezésére vonatkozóan
- filmek megtekintése, a különböző karakterek érzelmi megnyilvánulásainak felismerése
- gyakorlatok az érzelmi megnyilvánulások felismerésére bizonyos társadalmi helyzetekben
- szerepjátékok bizonyos érzelmek kifejezésére különböző élethelyzetekben
- megbeszélések saját tapasztalatok alapján a nem megfelelő érzelmi és viselkedési reakciók hátrányairól

2.2 A viselkedés és az érzelmek korrelációja a hatékony önuralom megszerzése érdekében, különböző társadalmi kontextusokban

- tematikus megbeszélések olyan helyzetekről, amikor az önuralmat kellett alkalmazni
- gyakorlatok bizonyos ingerek felismerésére, amelyek zavarják a tevékenységet
- gyakorlatok a frusztráció, kudarc érzésének azonosítására
- önkontroll gyakorlása
- gyakorlatok, amelyekben használják az aktív hallgatás módját a másokkal való kommunikációban (szemkontaktus, testtartás, hanglejtés stb.)
- csoportos megbeszélések saját tapasztalatok alapján, az agresszív viselkedésről és azok következményeiről
- válaszreakciók bizonyos érzelmi megnyilvánulásra

3. A pszicho-individuális jártaságok hasznosítása a személyes és szociális integrálás érdekében.

V.- VIII. OSZTÁLY

3.1. Önálló orientáció különböző társadalmi környezetekben

- gyakorlatok az iskola és az otthon környékének a megismerésére
- gyakorlatok egy meghatározott útvonalon történő szállítási mód azonosításához
- gyakorlatok a közlekedési eszközök használatára illetve a gyalogos közlekedésre, érdeklődésre számot tartó területeken
- gyakorlatok a civilizált viselkedés szabályainak meghatározására a közlekedési eszközökön és az intézményeken belül
- gyakorlatok a közlekedési szabályok megismerésére
- gyakorlatok különböző érdeklődési területek megtalálásához különböző digitális alkalmazások használatával
- szerepjátékok a civilizált önálló élet gyakorlására
- játékok, versenyek a térbeli tájékozódás elsajátítására
- kirándulások, túrázások a térben és időben való tájékozódás gyakorlására

V.- VIII. OSZTÁLY**3.2. A családi, a társadalmi és a szakmai életben való aktív részvétel különböző környezetekre jellemző szerepek teljesítése révén**

- gyakorlatok, amelyben leírja saját magát és a család többi tagját, meghatározva a köztük lévő szerepeket és kapcsolatokat
- filmek megtekintése a különböző szerepek azonosítására
- gyakorlatok, amelyekben azonosítják és leírják különböző emberek társadalmi szerepét
- gyakorlatok, amelyekben saját érdekeiket és készségeiket azonosítják bizonyos társadalmi szerep teljesítése érdekében
- gyakorlatok, amelyek a társadalmi szerepvállalás szükségességének tudatosítására irányulnak
- szerepjátékok a különböző társadalmi szerepek gyakorlatára

3.3. Saját életpálya megtervezése az egyén érdekeit és lehetőségeit figyelembe véve

- gyakorlatok, amelyek a szülők és más ismert emberek szakmai tevékenységét ismertetik
- beszélgetések alkalmazottakkal
- beszélgetések egy bizonyos foglalkozás jellemzőiről- feladatok, felelőségek, munkakörnyezet, használt eszközök, munkaidő stb.
- projektek készítése bizonyos szakmák sajátosságainak és előnyeinek bemutatásával
- gyakorlatok, amelyek a megfelelő foglalkozás kiválasztására irányulnak, figyelembe véve az egyén készségeit és érdekeit
- gyakorlatok az önéletrajz és a kísérőlevél megírására, valamint a személyes portfólió összeállítására
- látogatások különböző intézményekben a munkalehetőségek megismerése érdekében
- szerepjátékok különböző foglalkozásokról, állásinterjú gyakorlása
- a szakmai útvonal kiválasztása

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	V.-VIII. osztály
Egészséges életmód	<p>Személyes higiénia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Élelmiszer- higiénia (élelmiszerek, ételek elkészítése és elfogyasztása) • Testi higiénia (öngondoskodás) • Öltözködés (ruházat és lábbelik ápolása, tárolása) • Helyek tisztántartása (egyedi bútorok, higiéniai szabályok, háztartási tevékenységek) <p>Veszélyt megelőző magatartás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veszélyt jelentő tényezők felismerése • Elsősegélynyújtás
Társadalmi- érzelmi fejlődés	<p>Az érzelmek kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alapérzelmek kifejezése • Mások érzelmeinek megértése és elfogadása • Az önkontroll fontossága • Önkontroll fejlesztése

Tartalmi területek	V.-VIII. osztály
Életképességek	<p>Térbeli tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önálló helyváltztatás • Társadalmi környezet • Közlekedési eszközök • Viselkedési szabályok <p>Csoporton belüli szerepek és felelősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • A közvetlen környezetben élő személyek társadalmi szerepének azonosítása • Különböző tevékenységi területről származó szerep felismerése • A társadalomhoz tartozó saját szerep azonosítása • Egy társadalmi szerep tudatos gyakorlása • Aktív részvétel egy csoport életében <p>Oktatási és szakmai útírány</p> <ul style="list-style-type: none"> • Érdekek és képességek • Ismert szakmák: elnevezés, fő tevékenységek, szükségességek eszközök, hely • A szakma társadalmi hasznossága: milyen termékek születtek, milyen előnyre tettem szert én és a társadalom többi tagja • A szakmai és a professzionális útírány megtervezése

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja, hogy eligazítást nyújtson a pedagógusok számára a Komplex és integrált nevelési terápia tanterv alkalmazásában a következő tevékenységek megtetkezésében és megvalósításában: az önállóság és önellátás képességének kialakítása, társadalmi beilleszkedés, kognitív fejlesztés, foglalkozás terápia, játékterápia.

A pedagógus követi azt, hogy az oktatási tevékenység új tanulási lehetőségek teremtsen, melyek kifejezetten gyakorlati és terápiás jelleggel rendelkeznek, annak érdekében, hogy ismeretek köré szervezett kompetenciákat alakítsanak ki, illetve a diákok alkalmazkodási és önállósulási képességeit javítsák, azáltal, hogy az összetett és integrált nevelési terápia 5 tevékenysége között állandó kapcsolatot biztosítanak.

Nevelési stratégiák

Az oktatási módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük, hogy ezek milyen mértékben járulnak hozzá a kompetenciák kialakításához, a tanulási tevékenységek tartalmát és a diákok sajátosságait (kor, értelmi fejlődés szintje, a sérültség típusa és szintje, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai). Használhatók különböző oktatási módszerek: ismertető, szemléltető, aktív cselekedtető

Az értelmi sérült diákokkal használt ismertető módszerek az alábbi követelményeknek felelnek meg:

- megfelelő nyelvezet használata, a kommunikáció szintjéhez mérten,
- az információ pontos, érthető és tömör bemutatása, a gondolatok rendszerezés,
- a diákok bevonása az ellenőrző kérdések által, a tartalmak megértésének, ellenőrzése érdekében és ha szükséges, új magyarázatokat bemutatni,
- a túl sok magyarázat elkerülése.

A szimulációs módszerek (melyek a *szerepjátékon és a játékon alapszanak*) sikerrel alkalmazhatók, elősegítve a diákok aktív és érzelmi részvételét, ezáltal kapcsolatteremtő és szocializáló eszközzé válnak.

A speciális oktatás sajátos didaktikai tevékenységein belül a szemléltetés módszere, modellálás, utánpótlás megfelelőnek és hatékonyak bizonyulnak, mivel ezen módszerek sajátosságai jól összeegyeztethetők a sérült gyermekek tanulási sajátosságaival.

Az aktív cselekedtető módszerek használata lehetővé teszi az értelmi sérült diák számára, hogy saját erőfeszítéséből vagy osztálytársai segítségével elérje a célzott kompetenciákat. Ezen módszerek sajátossága az, hogy ösztönzi a diákok érdeklődését a tudás felé, elősegíti a környezettel való kapcsolatot és fejleszti az együttműködésen alapuló tanulást. Ez hozzájárul az aktív hallgatással, döntéshozatallal, önállósággal és önellátással, felelősségtudattal és szociális részvétellel kapcsolatos kompetenciák kialakításában.

Oktatási eszközök kiválasztása, biztosítása és integrálása a terápiás nevelési tevékenységbe a kompetenciák sajátossága, a konkrét tartalmak és az alkalmazott didaktikai módszerek egyeztetése által valósul meg.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközök kompenzáló szerepet játszhatnak, maguk után vonva egyes kompetenciák fejlesztését.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus tervben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám/periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;

→ tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A komplex és integrált nevelési terápia sajátosságait figyelembe véve a didaktikai tevékenységek rövid és hosszú távra is megtervezhetők, lehetővé téve a pedagógus számára, hogy a terápiás tevékenységet a legközelebbi **fejlődési zónának** és a tanulók fejlődési képességeinek megfelelően módosítsa.

A heti tervezés lehetséges modellje az alábbi:

Nap	Ora	A tevékenység témája	Műveletesít feladatok	Oktatási stratégiák	Értékelés	Észrevételek

A heti terv a következő szempontok alapján készül el:

- a diák csoport sajátosságainak megfelelően történik a tartalmak, a tevékenységek témáinak kiválasztása, és ezek társítása a műveletesítése célkiűzésekkel;
- a legmegfelelőbb oktatási stratégiák kiválasztása;
- az alkalmazott módszerek és eszközök bemutatása.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a Komplex integrált nevelési terápiás programok keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextusok, tényezők és oktatási környezet

A tanítási -tanulási-értékelési tevékenységekkel ellentétben, amelyek általában az osztályterekben zajlanak, az oktatási-terápiás tevékenységek sajátosságukon keresztül kevésbé formális környezetben is megvalósíthatók, a tanulási kontextusnak megfelelően: poliszenzoros helyiségek, informatikai laboratóriumok, tematikus műhelyek, sportcsarnokok, játszóterek stb.

A tematikus területtől függően, a társadalmi beilleszkedési tevékenységek szükségessé tehetik az oktatási-terápiás tevékenység klasszikus keretének módosítását sokkal megfelelőbb környezetben.

- múzeumlátogatás, turisztikai látványosságok, intézmények, közösségi kirándulások, amelyek a viselkedési szokások gyakorlásának kereteit adják;
- szabadban való sétákon és kirándulásokon kapcsolati és cselekvési keretet biztosítanak (az iskolán kívüli osztálytársi kapcsolatok révén);

- erkölcsi-állampolgári magatartást bemutató színházi előadások, amelyek megfelelnek a gyermekeknek korának és értelmi szintjének, melyek mondanivalója kapcsolatos a viselkedési mintákkal;
- ünnepségek vagy más művészeti események;
- más iskolák diákjaival partnerségben végzett tevékenységek, egyszerű projektek megvalósítása érdekében.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél társítsuk a megfelelő módszereket és eszközöket azokkal az oktatási közegekkel és környezetekkel, melyek leginkább megfelelőek a kompenzáló nevelési eljárásnak.

A különböző intézmények és kulturális látványosságok látogatása, illetve a természetben történő kirándulások jelentősen hozzájárulnak a személyes autonómia fejlesztéséhez és a társadalmi beilleszkedéshez, megkönnyítik a térbeli tájékozódás gyakorlását, a társaikkal való kapcsolatteremtést és a társadalmi környezethez megfelelő viszonyulást.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél a megfelelő módszerek és eszközök kapcsolódnak a kompenzáló nevelési folyamatnak megfelelő oktatási környezethez és kontextushoz.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Claudia Rof, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Fordítás/Fordítások ellenőrzése:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

MÚVELTSÉGI TERÜLET - TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA

TANTÁRGY

SZOCIALIZÁCIÓ

Speciális oktatás

V. – VIII. osztály

**ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS
TANULÓK SZÁMÁRA**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **komplex és integrált oktatási terápia** a gyógypedagógia egyik ága, amely komplex és integratív terápiás oktatási programokon keresztül hasznosítja az elsajátított tudást és erőforrásokat, ide tartoznak: kognitív stimuláció, játékterápia, fogalkozás terápia, szocializációs tevékenységek és önállóságra való nevelés, mely által, széles körű lehetőséget kínál az életkörülmények normalizálására.

A komplex és integrált oktatási terápia iskolai tanterve a speciális oktatás V.-VIII. osztályainak tantervi ajánlatát képviseli, amelynek felépítése a következő:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos készségek,
- tartalmak,
- módszertani javaslatok.

A **komplex - integrált nevelési terápia** tanterv a speciális középiskolai kerettantervek része, amely az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékosoknál használható, a speciális elemi és középiskolai osztályoknál, Nemzeti Oktatási Minisztérium rendelete, 7 számú melléklete, 3622/18.05.2018 és a következőket tartalmazza:

- *Az önállóság képességének fejlesztése*
- *Szocializáció*
- *Kognitív fejlesztés*
- *Foglalkozás-terápia*
- *Játékterápia*

A **Komplex - integrált nevelési terápia** heti óraszámja osztályonként 20 óra/hét, amelyet a nevelőtanár tart. Az órák terápiás tevékenységének típusát a pedagógus határozza meg az iskolában működő tantervi bizottság jóváhagyásával, az órák számát személyre szabottan határozzák meg az életkori és a fejlődési sajátosságok függvényében.

A tevékenységeket tanítók-nevelők, pedagógusok, pszichológia- és nevelés tudományok szaktanárai, vagy egyéb szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek tartják, akik a speciális oktatásban elméleti és gyakorlati képesítéssel rendelkeznek, a Nemzeti Oktatásról szóló Törvény. 1/2011. 248-as cikk. 5. bekezdése értelmében.

A **Komplex-integrált nevelési terápia** tantervi területen alkalmazott tevékenységek támogatják és kiegészítik a gyógypedagógus által kidolgozott tanítási-tanulási-értékelési programot, és az általa alkalmazott nevelési program annak folytatásaként kell megszervezni, mint elmélyítést célzó tevékenység.

A programban javasolt tevékenységek terápiás jellegűek, célja a tudás, a személyes és társadalmi autonómia területén történő készségek kialakítása, valamint a fogyatékossgal élő tanulók alkalmazkodóképességének növelése annak érdekében, hogy aktívan részt vehessenek a közösségi életben, összhangban az előírásokkal. Az 1/2011 sz. Nemzeti Oktatási Törvény és a nemzeti oktatási törvény normatív melléklete a speciális és speciális integrált oktatás területén, amely garantálja „minden román állampolgár egyenlő hozzáférési jogát az oktatás minden szintjéhez és formájához az alapképzéstől az egyetemi és a felsőoktatási képzésig, valamint megkülönböztetés nélkül az egész életen át tartó tanulást támogatja. ”

Az elsajátított ismeretek, kompetenciák formájában (általános és sajátos) vannak megfogalmazva, mely által a személyiség formálódik, oly módon, hogy az egyén aktívan részt tudjon venni a családi, szakmai, társadalmi életben.

A **Komplex és Integrált Tanulási Terápia** iskolai tanterve számos olyan tevékenységet javasol, amelyekben a tanár szabadon választhat tanulási gyakorlatokat és

terápiás kompenzációs tevékenységeket, amelyek megfelelnek a fogyatékossgal élő tanulók pszichofizikai fejlődésének és fejlődési lehetőségeinek.

A módszertani sokféleség szoros kapcsolatban áll a tartalommal, mely sok egymástól kölcsönösen függő területen szerveződik. A terápiás tevékenység minden fajtája terápiás hatékonyságú módszerek, technikák és tanítási stratégiák egész sorát javasolja.

Az oktatási-terápiás tevékenységek integratív elve alapján a nevelési tevékenységek összekapcsolódnak és értékesítve legyenek. A tanárnak minden olyan terápiás technikát alkalmaznia kell, amely az ismeretek és készségek megszerzését elősegíti, alapoznia kell a játékra és a mozgásra, valamint a művészetek és esztétikai nevelés kedvező hatásaira.

Az integratív jelleg két úton érhető el. Az első az oktatási és terápiás tevékenységek rendszereinek kidolgozása egy bizonyos végső viselkedési cél elérése érdekében, amely különböző oktatási és terápiás stratégiákkal és technikákkal érhető el:

- a kognitív pszichoterápia különböző formái által,
- a különböző terápiás módszerek által megtestesített expressziós terápián keresztül,
- a pszicho motorikussággal járó oktatási tevékenységek révén,
- a személyes és társadalmi autonómiát megalapozó tevékenységek révén

A második hogy az oktatást / tanulást nem az izolált egységekként kell kezelni, hanem olyan rendszer amely felhasználja a tanuló, a család és a közösség erőforrásait, amelyből az utolsó kettő különös jelentőséggel bír a fogyatékos tanulók életkörülményeinek alakításában és a társadalomban való hatékony integrációba.

A rekuperatív tanulási folyamatok alapja az érzékszervi-motoros oktatás, valamint a személyes és társadalmi autonómia megszerzése, amelyek biztosítják a kognitív fejlődést és a közösségbe való beilleszkedést.

A komplex és integrált oktatási terápia 5 területet foglal magába: a személyes autonómia kialakulása, a szocializáció, a kognitív stimuláció, a foglalkozás terápia és a játékterápia. Az öt terület mindegyikére kidolgoztak egy iskolai tantervet, amely az általános és sajátos kompetenciákat, a tanulási tevékenységeket és a tartalmi területeket foglalnak magukba.

A komplex és integrált oktatási terápiára jellemző tevékenységek összetettek, tiszteletben tartva az integrativitás elvet, mint az oktatási terápia alapvető jellemzője. Ezek a tevékenységek, bár mindegyiküknek megvan a maga funkcionális autonómiája, egymástól függetlenül is kölcsönös függőségi viszonyban vannak. Az integratív jellegnek módszertani vonatkozásai is vannak melyek az oktatási-terápiás tevékenységek szervezésében és kivitelezésében is jelentkeznek.

A KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉS TERÁPIA iskolai programjait az oktatási-terápiás tevékenységek széles skáláját kínáló iskolai ciklusra tervezték.

A speciális iskolában tanuló tanulókat a heterogenitás jellemez még akkor is ha az életkori, fogyatékossguk típusa és szintje szerint vannak besorolva egy osztályban, fejlődésükben jelentős mértékben eltérnek így az információk elsajátításának folyamata egyénről egyénre változó.

A tevékenységek főként egyénre, személyre szabottak, és egy adott kompetencia kialakítása az egész iskolai ciklus igénybe veheti.

Továbbá az iskolai ciklus során a tanulóknál jelentős fejlődések, előrelépések regisztrálhatók, de visszaesések is mutatkozhatnak, így az osztály tanulói esetében nagymértékű teljesítménybeli különbségeket produkálhat, ami lehetetlenné teszi a frontális oktatást.

A socializáció magában foglalja az önmagunkról és a környezettel kapcsolatos tudás megszerzését, a társadalmi normák elfogadását, amelyek lehetővé teszik a fogyatékkal élő személy társadalmi beilleszkedését.

A gyermek a korai gyermekkortól kezdve kialakítja az interperszonális kapcsolatokat, kezdetben a család szintjén, majd az iskolai csoportban, és a socializációs folyamat erősítésével a közösség szintjén lévő nagy közösségcsoportokkal. A gyermek kapcsolata a társadalmi csoportokkal, amelyekben a létezésén keresztül integrálódni fog, különös hatással lesz úgy az evolúciójára, mint a tevékenységeire.

A közös feladatok vagy tevékenységek teljesítése meghatározza a csoport tagjai közötti kölcsönös függőségi kapcsolatokat a javasolt közös cél elérése érdekében. Másrészt a szorosan a köteleességek és a tevékenységek jellegéhez fűződő kapcsolatok mellett, a csoportban való életmódnak mindig van érzelmi-érzelgősségi szempontja, valamint jelen van a feszültség és a konfliktus.

A fogyatékkal élő tanulók társadalmi integrációja a nyitott, gyermekközpontú tanterv alapján oktatási megoldásokat keres, és tiszteletben tartja az integrált oktatás elvét. Ebben az összefüggésben, a **Szocializációs** tevékenységek célja a megfelelő társadalmi felelősség és kölcsönhatás erősítése a különböző közösségekben: család, iskola, barátok, helyi közösség, egyéb családi háttér.

Az Iskolai **Szocializációs** tanterv készség alapú és célja, hogy előtérbe kerüljön a tanulói központú tanítási tevékenység. A kompetencia alapú tantervezés reagál a kognitív pszichológiai kutatásra, amely szerint a kompetencia átruházza az ismereteket és a készségeket új helyzetekre és kontextusokra.

A konkrét kompetenciák tanulási tevékenység példákkal kerülnek bemutatásra, amelyek a tanítási tevékenységek megszervezésének módját jelölik a kompetenciák elérése érdekében. A bemutatott tanulási tevékenységek sokfélesége lehetőséget kínál arra, hogy a tanár tiszteletben tartsa a gyermek fejlődésének dinamikáját, és a tevékenységeket potenciáljuk szerint válassza.

A Szocializációs tevékenységek során a következő szempontokat veszik figyelembe:

- pozitív interperszonális kapcsolatok kialakítása;
- a különböző csoportok közötti hatékony kommunikáció;
- másokkal való együttműködés és felelősségvállalás saját cselekedeteikért;
- konfliktusmegelőzés és kezelés;
- a társadalmilag elfogadott magatartási szabályok alkalmazása;

A tanárnak széleskörű lehetősége van mint a tartalom, mint a megközelítés szempontjából, az érintett kompetenciáktól függően.

A módszertani javaslatok olyan didaktikus stratégiákra vonatkozó ajánlásokat tartalmaznak, amelyek elsősorban az általános kompetenciák, a didaktikus tervezés és a folyamatos értékelési elemek eléréséhez járulnak hozzá.

Általános kompetenciák

- 1. Harmonikus társas kapcsolatok teremtése különböző kontextusban.**
- 2. A csoporton belüli közreműködő viselkedésforma kinyilvánítás csapatmunkában való részvétel képességén keresztül.**
- 3. A megfelelő morális viselkedés gyakorlása a csoporton belül.**

V-VIII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Harmonikus társas kapcsolatok teremtése különböző kontextusban**

V.-VIII. osztály
<p>1.1. A pozitív társadalmi szabályok alkalmazása iskolai és iskolán kívüli környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> • képeken való azonosítási gyakorlatok a különböző csoporton belüli viselkedésformákra; • azonosítási gyakorlatok, másokkal való viselkedési formákra vonatkozóan, a diákok tapasztalatainak megbeszélése alapján; • kiemelési gyakorlatok a pozitív társadalmi szabályokra vonatkozóan, versek, mesék, fabulák alapján • kiválasztó gyakorlatok, csoporton belüli közös érdekekre vonatkozóan, amelynek feltétele a pozitív kapcsolatok meghatározása • a viselkedésre vonatkozóan megkülönböztető játék gyakorlatok, , melyek hozzájárulnak a csoporton belüli pozitív kapcsolatok kialakításához és megtartásához; • egyéni vagy közös munkák kidolgozása a létező csoporton belüli kapcsolatokról; • szerepjátékok az emberek közötti kapcsolatokról; • a csoport tagjainak pozitív viselkedését és értékeit kiemelő plakátok készítése
<ul style="list-style-type: none"> • Hatékony kommunikációs technikák alkalmazása családi, iskolai és társadalmi kapcsolatokban. <ul style="list-style-type: none"> • azonosítási gyakorlatok, a kommunikációs szabályokra vonatkozóan, szövegben, képekben és videós anyagokban; • az iskolai kommunikációs szabályok rajzban való kifejezése, ezek kiállítása, hogy más diákok is megtekinthessék őket; • szerepjátékok a pozitív és negatív verbális kapcsolatok ábrázolására; • alkalmazott civilizált kommunikációs gyakorlatok különböző témákban; • bizonyos passzív, aszertív és agresszív személyek kommunikációs módszereinek azonosítása különböző segédanyagok használatával: mesék, versek, ismert énekek, filmrészletek; • a kommunikáció adaptálásának gyakorlása, bizonyos helyzetekre, szöveggörnyezetekre vagy beszélgetési partnerekre; • fa hatékony kommunikációról szóló filmek, nevelési programok megtekintése.

2. A csoporton belüli közreműködő viselkedésforma kinyilvánítása a csapatmunkában való részvétel képességén keresztül.

V-VIII. osztály
<p>2.1. Felelősség vállalása a saját és a csoportja cselekedeteivel szemben.</p> <ul style="list-style-type: none"> • azonosítási gyakorlatok, a megfelelő viselkedésre vonatkozóan a játékon és csapatmunkán belül; • egyes csoporton belüli kapcsolatteremtő szabályok megszegésének elemzése; • értékelési gyakorlatok, nem megfelelő személyiségi megnyilvánulások

<p>következményei kapcsán;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajzok, plakátok, szövegek kiállításának szervezése a csapaton belüli közreműködés hasznosságáról; • szerepjátékok különböző kommunikációs és szociális kapcsolati helyzetekről; • elképzelési gyakorlatok, különös helyzetekre, amelyek különböző válaszokat igényelnek; • azonosítási gyakorlatok, saját tetteik következményei kapcsán; • konkrét események elmesélése a gyerek életéből, a tanult leckék, a jelentőségek és a következmények elemzésével.
<p>2.3. A csoportban való aktív részvétel, a közös feladatok meghatározása, a csoportmunka szabályainak betartásával.</p> <ul style="list-style-type: none"> - meghatározási gyakorlatok a csoportban történő feladatmegoldásra vonatkozóan: feladatok elosztása, követelmények betartása, az idő beosztása, stb. - egyszerű feladatok megoldása, az osztályon belüli tiszteletre, bizalomra, őszinteségre, tolerancára, ön- és köztiszteletre alapozva; <ul style="list-style-type: none"> • együttműködés gyakorlása különböző egyszerű feladatok csapatmunkában való megoldásában, meghatározva a lehetőségeket a feladat megoldására, értékesítve a csoporttagok pozitív tulajdonságait; • egyszerű feladatok megoldása együttműködéssel, különböző élethelyzetekben (a családban, baráti társaságban, az osztályban, az iskolában és a társadalomban); • az érzelmek megfelelő kifejezőmódjának gyakorlása, a csoporton belüli tagokkal és más csoportok tagjaival; • csoporton belüli szerepjátékok adott helyzetekben való viselkedésmódokra vonatkozóan .
<p>2.4. A megfelelő elkerülő stratégiák és technikák használata, a konfliktusok kezelésére, megegyezés alapján, a nézeteltérések megoldásának módjaként.</p> <ul style="list-style-type: none"> • meghatározási gyakorlatok, a konfliktus típusokra vonatkozóan, meghatározva az okokat, az elkerülési lehetőségeket és ezek megoldását; • konfliktushelyzetek elemzése a tanulók életéből, a konfliktus eredetének illetve a kommunikációs technikák meghatározása, filmek és írott anyagok segítségével; • a baráti körben konfliktust kiváltó esetek elemzése és ezek megoldása; <ul style="list-style-type: none"> • tematikus párbeszéd a tárgyalási stílusok és konfliktus megelőzési stratégiák meghatározására; • gyakorlatok egy mese vagy egy filmbeli konfliktushelyzet végének megváltoztatására;   • szerepjátékok az egyszerű kommunikációs és párbeszéd technikák felhasználásával egy konfliktus megoldása érdekében.

3. A megfelelő morális viselkedés gyakorlása a csoporton belül

V.-VIII. osztály

3.1. A megfelelő és nem megfelelő viselkedési minták megkülönböztetése bizonyos társadalmi helyzetekben.

- azonosítási gyakorlatok néhány megfelelő és nem megfelelő viselkedési formára vonatkozóan, különböző csoportokon belül;

V.-VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> • mesén alapuló filmek nézése, melyek bemutatják a megfelelő és a nem megfelelő viselkedést; • megadott kezdetű mesék megírása, melyek kiemelik az igazságosságon és közreműködésen alapuló viselkedési formákat; • szerepjátékok, amik valós személyekre vagy saját tapasztalatokra alapulnak és kiemelik a megfelelő viselkedési formákat különböző helyzetekben; • példakénti kiemelése bizonyos személyes eseményeknek, amelyekben a tanuló helyes és helytelen viselkedést tanúsított; • játékos gyakorlatok, melyben a személyes véleményüket mondják el történetekben, eseményekben, helyzetekben, stb. • játékos gyakorlatok, melyben egy konfliktus helyzetben döntést kell hozni.
<p>3.2. Viselkedési szabályok használata különböző helyzetekben, a társadalom által elfogadott magatartási minták figyelembevételével .</p> <ul style="list-style-type: none"> • felismerési gyakorlatok olyan helyzetekre vonatkozóan, amelyek kiemelik a viselkedési szabályok betartását vagy megszegését; • szerepjátékok, melyek kiemelik a viselkedési szabályok betartását különböző helyzetekben; • értékelési gyakorlatok a saját viselkedésre vonatkozóan, az elfogadott viselkedési szabályokhoz mérten; • egyéni és csoportos beszélgetések a hibás viselkedési forma javításának érdekében; • azonosítási gyakorlatok társadalmilag elfogadott viselkedési szabályokra vonatkozóan, mesékből, családi rajzfilmekből és mindennapi életben észlelt helyzetekből kiindulva; • személyes cselekedetek példakénti bemutatása, melyben a tanuló bizonyította a társadalmilag elfogadott viselkedési szabályok használatát; • a társadalom által elfogadott szabályok használatának gyakorlása, valós élethelyzetekben.
<p>3.3. Az együttműködés megnyilvánulása a kettősség elfogadásának feltételével és az emberek közötti különbségek kiemelése.</p> <ul style="list-style-type: none"> • képzeleten alapuló azonosítási gyakorlatok, különböző kultúrákhoz tartozó személyekről; • gyakorlatok, a különböző kultúrához tartozó emberek közötti hasonlóságok és különbségek meghatározására; • szerepjátékok az emberek közötti kapcsolatokról; • helyzetek elképzelése, melyekben meghatározza, hogyan viselkedne, ha bizonyos csoportokhoz tartozna; • fogalmazási gyakorlatok, elmesélés, dramatizálás a társadalmi kapcsolatokra jellemző kiemelések különböző csoportokon belül; • a rituálékat, hagyományokat és szokásokat összekapcsoló gyakorlatok egyházi és társadalmi eseményekkel; • szocializáló játékok, a hivatalos és egyházi ünnepek kapcsán; • a pozitív kapcsolatokat értékesítő gyakorlatok, olyan gyerekekkel, akik különböző etnikai, kulturális, társadalmi vagy hátrányos helyzetű csoportokból jönnek; • szerepjátékok a tisztelet érzésének gyakorlására az emberek közötti különbségekkel szemben.

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	V-VIII. osztály
Emberi kapcsolatok	Viselkedési típusok Viselkedési szabályok az emberi kapcsolatokon belül Hatékony kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> • kommunikációs szabályok a családi környezetben • kommunikációs szabályok az iskolai környezetben • kommunikációs szabályok a társadalmi környezetben
Társadalmi csoportok	Kapcsolatteremtés a csoporton belül <ul style="list-style-type: none"> • családon belüli kapcsolatok • iskolai csoporton belüli kapcsolatok • társadalmi kapcsolatok
Erkölcsei normák és viselkedések	Csoporttagságon belüli viselkedés: <ul style="list-style-type: none"> • tiszteleten, őszinteségen, becsületen, ön és mások iránti féltésen alapuló viselkedés • tisztelatlanságon, hazugságon, becstelenségen, ön és mások iránti féltés hiányán alapuló viselkedés

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja, hogy eligazítást nyújtson a pedagógusok számára a Komplex és integrált nevelési terápia tanterv alkalmazásában a következő tevékenységek megtételében és megvalósításában: az önállóság és önellátás képességének kialakítása, társadalmi beilleszkedés, kognitív fejlesztés, foglalkozás terápia, játékterápia.

A pedagógus követi azt, hogy az oktatási tevékenység új tanulási lehetőségek teremtsen, melyek kifejezetten gyakorlati és terápiás jelleggel rendelkeznek, annak érdekében, hogy ismeretek köré szervezett kompetenciákat alakítsanak ki, illetve a diákok alkalmazkodási és önállósulási képességeit javítsák, azáltal, hogy az összetett és integrált nevelési terápia 5 tevékenysége között állandó kapcsolatot biztosítanak.

Nevelési stratégiák

Az oktatási módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük, hogy ezek milyen mértékben járulnak hozzá a kompetenciák kialakításához, a tanulási tevékenységek tartalmát és a diákok sajátosságait (kor, értelmi fejlődés szintje, a sérültség típusa és szintje, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai). Használhatók különböző oktatási módszerek: ismertető, szemléltető, aktív cselekedtető

Az értelmi sérült diákokkal használt ismertető módszerek az alábbi követelményeknek felelnek meg:

- megfelelő nyelvezet használata, a kommunikáció szintjéhez mérten,
- az információ pontos, érthető és tömör bemutatása, a gondolatok rendszerezés,
- a diákok bevonása az ellenőrző kérdések által, a tartalmak megértésének, ellenőrzése érdekében és ha szükséges, új magyarázatokat bemutatni,
- a túl sok magyarázat elkerülése.

A szimulációs módszerek (melyek a *szerepjátékon és a játékon alapszanak*) sikerrel alkalmazhatók, elősegítve a diákok aktív és érzelmi részvételét, ezáltal kapcsolatteremtő és szocializáló eszközzé válnak.

A speciális oktatás sajátos didaktikai tevékenységein belül a szemléltetés módszere, modellálás, utánzás megfelelőnek és hatékonyak bizonyulnak, mivel ezen módszerek sajátosságai jól összeegyeztethetők a sérült gyermekek tanulási sajátosságaival.

Az aktív cselekedtető módszerek használata lehetővé teszi az értelmi sérült diák számára, hogy saját erőfeszítéséből vagy osztálytársai segítségével elérje a célzott kompetenciákat. Ezen módszerek sajátossága az, hogy ösztönzi a diákok érdeklődését a tudás felé, elősegíti a környezettel való kapcsolatot és fejleszti az együttműködésen alapuló tanulást. Ez hozzájárul az aktív hallgatással, döntéshozatallal, önállósággal és önellátással, felelősségtudattal és szociális részvétellel kapcsolatos kompetenciák kialakításában.

Oktatási eszközök kiválasztása, biztosítása és integrálása a terápiás nevelési tevékenységbe a kompetenciák sajátossága, a konkrét tartalmak és az alkalmazott didaktikai módszerek egyeztetése által valósul meg.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközök kompenzáló szerepet játszhatnak, maguk után vonva egyes kompetenciák fejlesztését.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus tervben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám/periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;

→ tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A komplex és integrált nevelési terápia sajátosságait figyelembe véve a didaktikai tevékenységek rövid és hosszú távra is megtervezhetők, lehetővé téve a pedagógus számára, hogy a terápiás tevékenységet a legközelebbi **fejlődési zónának** és a tanulók fejlődési képességeinek megfelelően módosítsa.

A heti tervezés lehetséges modellje az alábbi:

Nap	Ora	A tevékenység témája	Műveletesít feladatok	Oktatási stratégiák	Értékelés	Észrevételek

A heti terv a következő szempontok alapján készül el:

- a diák csoport sajátosságainak megfelelően történik a tartalmak, a tevékenységek témáinak kiválasztása, és ezek társítása a műveletesítése célkiűzésekkel;
- a legmegfelelőbb oktatási stratégiák kiválasztása;
- az alkalmazott módszerek és eszközök bemutatása.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a Komplex integrált nevelési terápiás programok keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextusok, tényezők és oktatási környezet

A tanítási -tanulási-értékelési tevékenységekkel ellentétben, amelyek általában az osztályterekben zajlanak, az oktatási-terápiás tevékenységek sajátosságukon keresztül kevésbé formális környezetben is megvalósíthatók, a tanulási kontextusnak megfelelően: poliszenzoros helyiségek, informatikai laboratóriumok, tematikus műhelyek, sportcsarnokok, játszóterek stb.

A tematikus területtől függően, a társadalmi beilleszkedési tevékenységek szükségessé tehetik az oktatási-terápiás tevékenység klasszikus keretének módosítását sokkal megfelelőbb környezetben.

- múzeumlátogatás, turisztikai látványosságok, intézmények, közösségi kirándulások, amelyek a viselkedési szokások gyakorlásának kereteit adják;
- szabadban való sétákon és kirándulásokon kapcsolati és cselekvési keretet biztosítanak (az iskolán kívüli osztálytársi kapcsolatok révén);

- erkölcsi-állampolgári magatartást bemutató színházi előadások, amelyek megfelelnek a gyermekeknek korának és értelmi szintjének, melyek mondanivalója kapcsolatos a viselkedési mintákkal;
- ünnepségek vagy más művészeti események;
- más iskolák diákjaival partnerségben végzett tevékenységek, egyszerű projektek megvalósítása érdekében.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél társítsuk a megfelelő módszereket és eszközöket azokkal az oktatási közegekkel és környezetekkel, melyek leginkább megfelelőek a kompenzáló nevelési eljárásnak.

A különböző intézmények és kulturális látványosságok látogatása, illetve a természetben történő kirándulások jelentősen hozzájárulnak a személyes autonómia fejlesztéséhez és a társadalmi beilleszkedéshez, megkönnyítik a térbeli tájékozódás gyakorlását, a társaikkal való kapcsolatteremtést és a társadalmi környezethez megfelelő viszonyulást.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél a megfelelő módszerek és eszközök kapcsolódnak a kompenzáló nevelési folyamatnak megfelelő oktatási környezethez és kontextushoz.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Claudia Rof, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Fordítás/Fordítások ellenőrzése:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

MÚVELTSÉGI TERÜLET - TANTERV
KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA
TANTÁRGY
KOGNITÍV NEVELÉS
SPECIÁLIS OKTATÁS
V. – VIII. osztály
ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS
TANULÓK SZÁMÁRA

Bukarest, 2021

Bevezető

A **komplex és integrált oktatási terápia** a gyógypedagógia egyik ága, amely komplex és integratív terápiás oktatási programokon keresztül hasznosítja az elsajátított tudást és erőforrásokat, ide tartoznak: kognitív stimuláció, játékterápia, fogalkozás terápia, szocializációs tevékenységek és önállóságra való nevelés, mely által, széles körű lehetőséget kínál az életkörülmények normalizálására.

A komplex és integrált oktatási terápia iskolai tanterve a speciális oktatás V.-VIII. osztályainak tantervi ajánlatát képviseli, amelynek felépítése a következő:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos készségek,
- tartalmak,
- módszertani javaslatok.

A **komplex - integrált nevelési terápia** tanterv a speciális középiskolai kerettantervek része, amely az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékosoknál használható, a speciális elemi és középiskolai osztályoknál, Nemzeti Oktatási Minisztérium rendelete, 7 számú melléklete, 3622/18.05.2018 és a következőket tartalmazza:

- *Az önállóság képességének fejlesztése*
- *Szocializáció*
- *Kognitív fejlesztés*
- *Foglalkozás-terápia*
- *Játékterápia*

A **Komplex - integrált nevelési terápia** heti óraszama osztályonként 20 óra/hét, amelyet a nevelőtanár tart. Az órák terápiás tevékenységének típusát a pedagógus határozza meg az iskolában működő tantervi bizottság jóváhagyásával, az órák számát személyre szabottan határozzák meg az életkori és a fejlődési sajátosságok függvényében.

A tevékenységeket tanítók-nevelők, pedagógusok, pszichológia- és nevelés tudományok szaktanárai, vagy egyéb szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek tartják, akik a speciális oktatásban elméleti és gyakorlati képesítéssel rendelkeznek, a Nemzeti Oktatásról szóló Törvény. 1/2011. 248-as cikk. 5. bekezdése értelmében.

A **Komplex-integrált nevelési terápia** tantervi területen alkalmazott tevékenységek támogatják és kiegészítik a gyógypedagógus által kidolgozott tanítási-tanulási-értékelési programot, és az általa alkalmazott nevelési program annak folytatásaként kell megszervezni, mint elmélyítést célzó tevékenység.

A programban javasolt tevékenységek terápiás jellegűek, célja a tudás, a személyes és társadalmi autonómia területén történő készségek kialakítása, valamint a fogyatékossgal élő tanulók alkalmazkodóképességének növelése annak érdekében, hogy aktívan részt vehessenek a közösségi életben, összhangban az előírásokkal. Az 1/2011 sz. Nemzeti Oktatási Törvény és a nemzeti oktatási törvény normatív melléklete a speciális és speciális integrált oktatás területén, amely garantálja „minden román állampolgár egyenlő hozzáférési jogát az oktatás minden szintjéhez és formájához az alapképzéstől az egyetemi és a felsőoktatási képzésig, valamint megkülönböztetés nélkül az egész életen át tartó tanulást támogatja.”

Az elsajátított ismeretek, kompetenciák formájában (általános és sajátos) vannak megfogalmazva, mely által a személyiség formálódik, oly módon, hogy az egyén aktívan részt tudjon venni a családi, szakmai, társadalmi életbe.

A **Komplex és Integrált Tanulási Terápia** iskolai tanterve számos olyan tevékenységet javasol, amelyekben a tanár szabadon választhat tanulási gyakorlatokat és

terápiás kompenzációs tevékenységeket, amelyek megfelelnek a fogyatékossgal élő tanulók pszichofizikai fejlődésének és fejlődési lehetőségeinek.

A módszertani sokféleség szoros kapcsolatban áll a tartalommal, mely sok egymástól kölcsönösen függő területen szerveződik. A terápiás tevékenység minden fajtája terápiás hatékonyságú módszerek, technikák és tanítási stratégiák egész sorát javasolja.

Az oktatási-terápiás tevékenységek integratív elve alapján a nevelési tevékenységek összekapcsolódnak és értékesítve legyenek. A tanárnak minden olyan terápiás technikát alkalmaznia kell, amely az ismeretek és készségek megszerzését elősegíti, alapoznia kell a játékra és a mozgásra, valamint a művészetek és esztétikai nevelés kedvező hatásaira.

Az integratív jelleg két úton érhető el. Az első az oktatási és terápiás tevékenységek rendszereinek kidolgozása egy bizonyos végső viselkedési cél elérése érdekében, amely különböző oktatási és terápiás stratégiákkal és technikákkal érhető el:

- a kognitív pszichoterápia különböző formái által,
- a különböző terápiás módszerek által megtestesített expressziós terápián keresztül,
- a pszicho motorikussággal járó oktatási tevékenységek révén,
- a személyes és társadalmi autonómiát megalapozó tevékenységek révén

A második, hogy az oktatást / tanulást nem az izolált egységekként kell kezelni, hanem olyan rendszer amely felhasználja a tanuló, a család és a közösség erőforrásait, amelyből az utolsó kettő különös jelentőséggel bír a fogyatékos tanulók életkörülményeinek alakításában és a társadalomban való hatékony integrációba.

A rekuperatív tanulási folyamatok alapja az érzékszervi-motoros oktatás, valamint a személyes és társadalmi autonómia megszerzése, amelyek biztosítják a kognitív fejlődést és a közösségbe való beilleszkedést.

A komplex és integrált oktatási terápia 5 területet foglal magába: a személyes autonómia kialakulása, a szocializáció, a kognitív stimuláció, a foglalkozás terápia és a játékterápia. Az öt terület mindegyikére kidolgoztak egy iskolai tantervet, amely az általános és sajátos kompetenciákat, a tanulási tevékenységeket és a tartalmi területeket foglalnak magukba.

A komplex és integrált oktatási terápiára jellemző tevékenységek összetettek, tiszteletben tartva az integrativitás elvet, mint az oktatási terápia alapvető jellemzője. Ezek a tevékenységek, bár mindegyiküknek megvan a maga funkcionális autonómiája, egymástól függetlenül is kölcsönös függőségi viszonyban vannak. Az integratív jellegnek módszertani vonatkozásai is vannak melyek az oktatási-terápiás tevékenységek szervezésében és kivitelezésében is jelentkeznek.

A KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉS TERÁPIA iskolai programjait az oktatási-terápiás tevékenységek széles skáláját kínáló iskolai ciklusra tervezték.

A speciális iskolában tanuló tanulókat a heterogenitás jellemez még akkor is ha az életkori, fogyatékossguk típusa és szintje szerint vannak besorolva egy osztályban, fejlődésükben jelentős mértékben eltérnek így az információk elsajátításának folyamata egyénről egyénre változó.

A tevékenységek főként egyénre, személyre szabottak, és egy adott kompetencia kialakítása az egész iskolai ciklus igénybe veheti.

Továbbá az iskolai ciklus során a tanulóknál jelentős fejlődések, előrelépések regisztrálhatók, de visszaesések is mutatkozhatnak, így az osztály tanulói esetében nagymértékű teljesítménybeli különbségeket produkálhat, ami lehetetlenné teszi a frontális oktatást.

Az értelmi fogyatékossgal élő gyermekek kognitív stimulációs terápiája sajátosságokkal rendelkezik, az átlagos gyermek kognitív és instrumentális fejlődésétől

eltérően, a „mentális egyensúly” kialakításának komplex folyamatán keresztül, alakítja az elméleti-fogalmi, pszicho-szociális ismereteket, amely a gyermek személyiségében jelentős változásokat eredményez. Az értelmi fogyatékosokkal élő tanulóknak nem jellemző a spontán tanulás, bár a tapasztalatok hasonlóak, nem képesek azokat megfelelő módon integrálni, strukturálni és alkalmazni.

A **Kognitív stimuláció** tanterv ajánlott tevékenységei a megerősítést, a rendszerezést, a kiegészítést célozzák meg, didaktikai és terápiás módszerek, eljárások, tanulási tevékenységeken keresztül, az információknak, képességeknek, készségeknek, kompetenciáknak megfelelően, mint:

- Kommunikáció
- Matematika és tudományok
- Informatika

A tevékenységek meghatározó szerepe a kezdetleges tanulás újjászervezésében áll kiegészítő cselekvések és tevékenységek által megvalósítva, ami megkönnyíti a dolgok, jelenségek, emberek megértését integratívan.

A **Kognitív fejlesztés** tanterv a kompetenciákra összpontosít és előtérbe helyezi a tanulóra irányított tanítási tevékenységet. A kompetenciákra összpontosító tanterv tervezése választ ad a kognitív pszichológiai kutatásokra, aminek értelmében a kompetenciákon keresztül megtörténik az ismeretek és a képességek áthelyezése az új környezetekbe.

A kompetenciáktól induló didaktikai folyamat irányja megengedi a tevékenységek tervezését a terápiás jellegüket figyelembe véve, hangsúlyozva a tanulás pragmatikus oldalát, az értelmileg sérült tanulók eszközi képességeinek fejlesztése céljából.

A sajátos kompetenciákat tanulási tevékenységekre adott példák kísérik, amelyek az oktatási tevékenység szervezési formáját képezik a kompetenciák megvalósítása céljából. A bemutatott tanulási tevékenységek változatossága lehetőséget ad a pedagógusnak, hogy figyelembe vegye a gyermek fejlődési ritmusát és ennek megfelelően válasszon tevékenységet.

A javasolt tantervben olyan hozzáférhető témák és tevékenységek kerültek bevezetésre, amelyek fejlesztik a gyermek pszichikai folyamatainak elemeit. Fontos, hogy ezeknek a tevékenységeknek kiemelten játékos jellegük legyen, mivel a játék a leghatékonyabb kognitív fejlesztési módszer az értelmileg sérült gyermekek esetében. A pedagógusnak rendelkezésére áll egy széles keret a tartalmak, de a megközelítési perspektívák kiválasztására is, az adott kompetencia függvényében.

A módszertani javaslatokba beletartoznak a didaktikai stratégia ajánlások, amelyek nagy mértékben hozzájárulnak az általános kompetenciák kialakításához, az oktatási tevékenység megtervezéséhez, ugyanakkor a folyamatos értékelés elemeit is képezik.

Általános kompetenciák

- 1. A kommunikációban való aktív részvétel különböző szociális és kulturális környezetben**
- 2. A cselekvési műveletek és problémamegoldások mechanizmusainak használata**
- 3. A környezet vizsgálata, egyszerű eszközöket és eljárásokat használva**
- 4. A kommunikációs és információs technológiák biztonságos használata**

V.-VIII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység példák****1. A kommunikációban való aktív részvétel különböző szociális és kulturális környezetben**

V.- VIII. OSZTÁLY
<p>1.1. Műveletek a szóbeli üzenetekkel és/vagy alternatív és fokozatos kommunikációs módszerekkel különböző társadalmi-kulturális környezetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbális és nonverbális elemek egyezését észlelő gyakorlatok (gesztusok, mimika) - Mondatalkotás jelnyelvi kifejezések egyeztetésével, képekben kifejezve - Arc-mimikai didaktikai játékok - A fonemikus hallás fejlesztését segítő gyakorlatok, játékok - Szerepjátékok ismert témák alapján - Filmek nézése a főszereplő kiválasztásával és a főbb tulajdonságai felsorolásával - Helyzeti párbeszédke kezdeményezését és lefolyását segítő gyakorlatok, játékok - A szókincs bővítése jelentéstani és morfológiai kritériumok alapján (igék, főnevek, melléknevek, számnevek) - Rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak használatának gyakorlása - Mondatbeillesztős gyakorlatok, játékok (kép alapján vagy anélkül): <ul style="list-style-type: none"> • Hiányos mondatok kiegészítése • Mondatalkotás adott kezdéssel • Tő/bővített mondatok alkotása • Mondatalkotás adott szavak/kérdések alapján • Tőmondatok bővítése • Kijelentő, kérdő és felkiáltó mondatok alkotása • Szavak mondatba foglalása   - Szóbeli üzenetek alkotása közeli személyeknek címezve - Saját véleményt kifejező gyakorlatok, játékok ismert tettek és cselekvések alapján - Helyes megszólítás gyakorlása különböző helyzetekben - Egy ismert szöveg tartalmának visszaadását segítő gyakorlatok, követve a logikai menetet - Versek és énekek megtanulását és visszaadását segítő gyakorlatok
<p>1.2. Az írott üzenet kidolgozása különböző kommunikációs helyzetekben, a társadalmi környezetnek megfelelően</p> <ul style="list-style-type: none"> - Új szavak beillesztése az írásbeli kommunikációba - Befejezetlen mondatok kiegészítése - Az írott nyelv egyezményeinek használata (írás nyomtatott betűvel, bekezdéssel, elhelyezés az oldalon, írásjelek helyes használata) - Szövegmásolási és szövegátírási gyakorlatok - Egyszerű mondatalkotás írásban

V.- VIII. OSZTÁLY

- Válaszok megfogalmazása adott szöveggel kapcsolatos kérdésekre
- Mondatok sorrendbe való elyezése egy logikus szöveg alkotása céljából
- Keresztrejtvények kitöltése
- Diktálási gyakorlatok
- Szövegszerkesztési gyakorlatok praktikus célból:
  - Formanyomtatványok helyes kitöltése
  - Köszönőlevelek, információs levelek, felszólító levelek, stb, helyes szerkesztése
  - Képeslapok, postai feladványok szerkesztése
  - Rövid levél szerkesztése
  - Kérvények szerkesztése
- Plakátok, munkalapok, címkék alkotása és szerkesztése
- Plakátok, poszterek szerkesztése különböző témák alapján, képeket, szavakat és mondatokat használva
- Rövid szövegek szerkesztése számítógépen

2. A cselekvési műveletek és probléma megoldások mechanizmusainak használata

V.- VIII. OSZTÁLY

2.1. Logikai szerkezetekkel való műveletek, a pszichikai folyamatokat igénybe véve

Válogató, sorozatos, osztályozó, összekapcsoló gyakorlatok

- Tárgyi/képi csoportosító és válogató gyakorlatok, 1-2 kritérium alapján
- Tárgyi/képi sorozatos gyakorlatok, 1 kritérium alapján
- A tárgyak térbeli kapcsolatát változtató gyakorlatok, különböző kritériumok alapján
- Különböző kategóriájú tárgyak közül egy kategóriájú tárgy kiválasztása hasonlóság alapján
- Osztályozó gyakorlatok hasonlóság alapján
- Osztályozó gyakorlatok egyszerű jellemzők alapján
- Osztályozó gyakorlatok anyag alapján
- Összekapcsoló gyakorlatok: a nap főbb cselekményei – képek, évszakok-képek
- Időbeli rendezést igénylő gyakorlatok

Elemzési és észlelési szintézis gyakorlatok értelmi téren (beillesztés, lego, puzzle)

Hasonlító és osztályozó gyakorlatok:

- Hasonlító és osztályozó gyakorlatok egyszerűbb jellemzők alapján (nagy-kicsi, érdes-sima, kemény-puha, vastag-vékony, meleg-hideg, magas-alacsony)
- Két mennyiségileg különböző halmaz összehasonlítása
- A tárgyhalmazok mennyiségét változtató gyakorlatok hozzáadás/elvétel, tárgycsökkentés, nagyítás/kisebbités segítségével
- Képi összekapcsoló és egymást fedő gyakorlatok színeket, formákat, lényeket bemutatva
- A tárgyak és a tárgyak képei közötti különbségek azonosítását célzó gyakorlatok
- Osztályozó gyakorlatok több kritérium alapján (forma, szín, méret, hasznosság)

V.- VIII. OSZTÁLY

Tárgyhalmaz-kép-jelkép megfeleltetését célzó gyakorlatok

- Halmaz-tárgyak száma összekapcsoló gyakorlatok
- Halmaz-elemek száma-jelkép megfeleltetési gyakorlatok
- Képi/tárgyi műveletekkel való gyakorlatok

Elvont és általánosított elemekkel való játékok

- A kihagyások játéka (a nem megfelelő elemek kivonása egy együttesből/a hiányzó elemek észlelése egy együttesből)
- Összekapcsoló játékok

A vizuális és auditív memóriát igénylő gyakorlatok

- Egy alkotórész kivonása egy előzetesen észlelt tárgy/kép halmazából
- Tárgy/kép párok alkotását segítő gyakorlatok, játékok
- Vizuális memóriai játékok fejlesztő szoftverek keretén belül
- Versek, énekek megtanulása
- Egy természeti jelenség, mértani vagy grafikai elem ábrázolása rajzban, szóbeli utasítás alapján

Figyelemfejlesztő gyakorlatok

- Egy alkotóelem azonosítása egy sorozatból
- Egy minta visszaadását segítő gyakorlatok
- Egy tárgy azonos építése a megadott minta alapján

A képzelet fejlesztését segítő gyakorlatok, játékok

- Tárgyi építő vagy összerakó játékok
- Adott témájú vagy szabadon választott rajz
- Hiányos rajzok kiegészítése
- Kollázskészítő gyakorlatok, játékok
- Mondatok szóbeli kiegészítése
- Elmesélések és fogalmazások
- Makettépítő gyakorlatok
- Szerepjátékok/dramatizálás

Az önkéntes gátlások és önkontroll folyamatait fejlesztő gyakorlatok

- Egy mozgás elvégzése utasítás alapján a mozgásos reakciók uralma céljából
- Hangkontroll gyakorlatok suttogó beszéd vagy különböző hangtónusú beszéd segítségével
- Relaxációs gyakorlatok, játékok

2.2. Algoritmusok használata matematikai számításokra konkrét tárgyi és képi alapon

- A tárgyak közötti számbeli kapcsolatot megállapító gyakorlatok
- A természetes számok összeadása és elemeire bontása
- Időmérési gyakorlatok az óra és perc azonosításával
- A napszakok, a hét napjait, évszakok azonosítását segítő gyakorlatok
- Mértékegységekkel való gyakorlatok: kilogramm/gramm, méter/centiméter, óra/nap/év, stb.
- A pénzegységek azonosítását segítő gyakorlatok
- Matematikai feladatok elvégzése algoritmusok segítségével
- Összeadás és kivonás próbájának elvégzése
- Egy matematikai számítás eredményének felbecslése gyors számítási technikát alkalmazva

2.3. A pszicho-egyéni elérhetőség értékesítése a problémamegoldásokban

- Egy tevékenység szakaszainak felépítése és elemeire bontása
- Egy alapvető matematikai gyakorlati tevékenység algoritmusának elsajátítása
- Összeadás és kivonás műveletek alkalmazása a problémamegoldásokban

V.- VIII. OSZTÁLY

- cselekvési, képi és grafikai minta alapján
- Feladatmegoldó gyakorlatok a matematikai fogalmak helyes használatával
  - Az adatok azonosítása és elemzése egy probléma hipotéziséből
  - „Találd meg a felét, negyedét, harmadát, tizedét, stb” típusú feladatok megoldása
  - Egy töredék azonosítása, konkrét támasz vagy rajz alapján
  - Egy megoldott feladat átalakítása a számbeli adatok megváltoztatásával, a műveletet sugalló szavak helyettesítésével, egy kérdés hozzáadásával, stb.
  - Az összeadási feladatok átalakítása kivonási feladatokká, a szorzó feladatok átalakítása osztó feladatokká és fordítva
  - Feladatalkotás konkrét helyzetekből, matematikai kapcsolatokból, képekből, rajzokból, vázlatokból, táblázatokból kiindulva
  - Konkrét helyzetek azonosítása, amelyek áthelyezhetőek a matematikai nyelvezetbe
  - Feladatok alkotása és megoldása egy adott témából, adott számokból, adott kifejezésekből kiindulva
  - Egy vizsgálat adatainak táblázatba vagy grafikonokba való rendezése feladatmegoldás céljából
  - A kapott eredmények ellenőrzése egy feladatmegoldásban

3. A környezet vizsgálata, egyszerű eszközöket és eljárásokat használva**V.-VIII. OSZTÁLY****3.1. A környezetben történő átalakulások megfigyelése**

- A természeti jelenségek (fény, meleg) felismerését segítő gyakorlatok
- A nap természetére gyakorolt hatásainak felismerését segítő gyakorlatok
- Az időjárásra, hőmérsékletre, stb, vonatkozó adatok rögzítése
- A környezeti tényezők (víz, levegő, talaj) azonosítását és felismerését segítő gyakorlatok
- A szilárd, folyékony és gáz halmazállapotú testek közvetlen megfigyelése és azonosítása
- A víz egy másik állapotba való átalakulásának közvetlen megfigyelése
- A víz megfigyelése a természeti körforgásban
- Egy test feloldásának és folyadékká alakításának gyakorlata
- A természeti átalakulások azonosítását segítő didaktikai játékok
- A növényi, állati és emberi élet változásainak megfigyelése különböző nézőpontból (nappal-éjszaka ciklus, 4 évszak váltakozása)
- Az állatok fejlődésének és nevelésének közvetlen megfigyelése
- A növények gondozásával kapcsolatos gyakorlati tevékenységek
- Dokumentumfilmek bemutatása a környezetváltozásokról

3.2. Egyszerű kísérletek használata a testek tulajdonságának, a köztük lévő kapcsolat és a környezetbeli változások felfedezése érdekében

- a növények és állatok gondozását segítő gyakorlati tevékenységek
- különböző eszközök használatának gyakorlata
- különböző témájú alapkísérletek: a magok csírázása, az időjárás és a növényvilág, állatvilág kapcsolata
- mérési gyakorlatok: a levegő, víz hőmérsékletének mérése, természeti

V.-VIII. OSZTÁLY

jelenségek mérése

- egyszerű kísérletek elvégzése a víz, levegő és talaj jellemzőinek kiemelése érdekében (szín, íz, illat, stb.)
- egyszerű kísérletek elvégzése a levegő kiemelése érdekében (egy lufi felfújása, egy legyező használata, stb.)
- egyszerű kísérletek elvégzése élő testekkel (növekedés és fejlődés, táplakozás, szaporodás)

3.3. Egyszerű módszerek gyakorlása a környezet védelmének érdekében

- A környezet ápolásához szükséges eszközök, szerszámok gyakorlati bemutatása (gereblye, locsoló, védőkesztyű)
- Gyakorlati tevékenységek az iskola zöldséveszétének karbantartása érdekében
- Olyan cselekvések felismerését és megelőzését szolgáló gyakorlatok, amelyek kárt okozhatnak a környezetben (tűz, környezetszennyezés, erdők kivágása, stb.)
- Beszélgetések a természeti erőforrások használatának szükségességéről
- Különböző anyagok felbomlásának megfigyelése (papír, műanyag, stb.) az anyagok újrahasznosításának kiemelése érdekében
- Különböző anyagok gyűjtése a természetből és ezeknek a kiválogatása több kritérium alapján
- Gyakorlati tevékenységek és versenyek a szelektív hulladékgyűjtés céljából
- Hasznos tárgyak, játékok készítése újrahasznosítható anyagokból
- Hulladékból készült játékok, dolgok kiállítása
- Szerepjátékok, versenyek környezetbarát témák alapján
- Plakátok és szórólapok készítése az ember káros tevékenységéről a környezetre és különböző környezetvédelmi módszerekről

4. A kommunikációs és információs technológiák biztonságos használata**V.-VIII. OSZTÁLYOK****4.1. Egy számítógépes rendszer menüjének önálló használata sajátos tanulási közegben**

- Helyes testtartás gyakorlása számítógép használata közben
- A számítógép főbb alkotórészének azonosítása és csoportosítása
- A grafikai szimbólumok felfedezése egy digitális képernyőn (számítógép, mobiltelefon, táblagép, távirányító, digitális fényképezőgép, videokamera stb.) a főbb utasítások végrehajtása érdekében: kikapcsolás, bekapcsolás, fő menü, alapprogramok elindítása, stb.
- Digitális puzzle típusú fejlesztőjátékok, egy ábra kiszínezése, egy tárgy elmozdítása, hasonlítás, összekapcsolás a főbb utasítások segítségével (bekapcsolás, futtatás, szünet, vissza, nyílak, kikapcsolás, mentés, kilépés stb.)
- A sajátos billentyűk használatát és helyzetének felismerését szolgáló gyakorlatok (nyomtatott betűk, Backspace, Enter, Delete, stb.)
- Az alapvető utasítások megjegyzése (Save, Open, Cancel, stb.)
- A számítógépes műveletek szóbeli magyarázata
- Beszélgetések a különböző digitális eszközök biztonságos használatáról és a túlzott használat ártalmas hatásairól

V.-VIII. OSZTÁLYOK

4.2. Egyszerű digitális tartalmak alkotása vizuális és hang formában

- Egyszerű kép, hang vagy videó rögzítése a pedagógus segítségével
- Különböző címkék készítése a tanulási tevékenység termékeire
- Egyszerű hirdetések vagy üzenetek szerkesztése, amelyek az osztályban megjelennek
- Különböző alkalmakra szóló képeslapok szerkesztése elektronikusan
- Rajzok alkotása a Paint alkalmazásban
- Fényképek és videók készítése különböző alkalmakkor (versenyek, kirándulások, ünnepek)
- Elektronikus kollázs szerkesztés a fényképekből és videókból
- digitális tartalmak mentése különböző tárolóeszközökre
- egy egyéni virtuális dosszié készítése a különböző munkákkal, dokumentumokkal egy iskolai évben

4.3. Word, PowerPoint dokumentumok szerkesztése és a fájlok tárolása tárolóeszközökön

- az eszközök azonosítását segítő gyakorlatok a munkasávban (a karakterek mérete, bekezdések jobbra-balra-középre, a karakterek színe, az oldal elhelyezkedése, stb.)
- a Standard eszköz-sáv és a formáló eszköz-sáv helyes használata
- mondatok és rövid szövegek szerkesztése a Word szerkesztőben
- bemutatót alkotó gyakorlatok a PowerPoint program segítségével
- személyes fájlok létrehozása és törlése, betartva a szükséges lépéseket a fájl mentésére, átnevezésére és törlésére
- különböző témájú poszterek létrehozása a Word program eszközfelületét és importálást használva a ClipArtból
- képek és videók beszúrása az Internetről
- táblázatok létrehozása és kiegészítése a Word programban
- egy szöveg nyomtatása a nyomtatói beállítások megváltoztatásával
- fájlok mentése különböző tároló eszközökre

4.4. Tematikus tervek kidolgozása az Internet által javasolt információs erőforrásokat használva

- A szűrők használata az interneten az információk, képek, videóklippek kiválasztásához egy adott kulcsszóból kiindulva
- Képek és videófájlok letöltése az internetről és ezek tematikus mappákba való sorolása, eltérően az iskolai tantárgyaktól
- Szövegalkotás (adott témájú fogalmazások) az interneten kínált információk alapján
- Bemutatói programok használata tematikus digitális tervek létrehozásához
- Egy mappa létrehozása az osztály számítógépén a legsikeresebb tematikus tervekkel vagy a tevékenység termékeivel digitális formában (fényképek, filmek, hanganyag)
- Viselkedési szabályok létrehozása abban az esetben mikor közösen használunk valakivel egy digitális eszközt
- Beszélgetés a vírusirtó programok szerepéről és fontosságáról az internet böngészése során

Tanulási tartalmak

Tartalmai területek	V.-VIII. OSZTÁLY
Szóbeli és írott kommunikáció	<p>Szóbeli (verbális) és nonverbális kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> → Testbeszéd és arckifejezések → Egy meghallgatott/átadott szöveg átfogó jelentése <ul style="list-style-type: none"> - Szituációs párbeszéd → Szókészleti és jelentéstani: <ul style="list-style-type: none"> - Tőmondat és bővített mondat (visszaverődő/független beszéd) - Szókincs gyakorlás jelentéstani és morfológiai kritériumok alapján → Olvasás <ul style="list-style-type: none"> - Könyv, fogalom és ezeknek a hasznossága - Tőmondatok és bővített mondatok - Az iskolával, családdal, lakóhellyel, étkezéssel, egészséggel, állatokkal kapcsolatos szövegek <p>Írott kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> → Írás <ul style="list-style-type: none"> - Az írott szöveg rendezése - Tőmondatok és bővített mondatok - Helyesírás és írásjelek - Funkcionális írás
Ember és környezet	<p>A Föld - életkörnyezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Természeti jelenségek. → A víz körforgása a természetben. → A természet átváltozása a 4 évszakba. → A környezet megváltozása döntő tényezők hatására (víz, levegő, talaj, környezetszennyezés). <p>Élővilág:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Az élőlények jellemzői (alapszükségletek - víz, levegő, élelem; növekedés; reakciók a környezeti változásokra; szaporodás): <ul style="list-style-type: none"> ▪ növények; ▪ állatok és madarak; ▪ adott földrajzi területek állat- és növényvilága. → Az élőlények reakciója a környezetváltozásra. <p>Környezetvédelmi intézkedések</p> <ul style="list-style-type: none"> → Környezetvédelmi cselekedetek

Tartalmi területek	V.-VIII. OSZTÁLY
Kommunikációs és információs technológiák	<p>Egyszerű, digitális alkalmazások és soft-ok:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Az utasítást adó eszközök szerepe az alkalmazások és szofverek futtatásban <p>Hangi és videó formátumú tartalmak létrehozásának eljárása</p> <ul style="list-style-type: none"> → A digitális eszközök alapl működésének használatát célzó eljárások → Az információk kiválogatása kép vagy videó formában → Hangi és videó tartalmak létrehozásának eljárási <p>Dokumentumok szerkesztése és tárolása</p> <ul style="list-style-type: none"> → Szövegek szerkesztése különböző programokba: Word, PowerPoint, Paint → Különböző programok működésének megegyezése → Dokumentumok mentése különböző tárolóeszközökre <p>Az internet adta információs erőforrások használata</p> <ul style="list-style-type: none"> → Keresőszűrők az interneten → Különböző fájlok letöltése az internetről → Szofverek digitális bemutatók létrehozásához <p>Biztonsági szabályok az információs és kommunikációs technológiák használatában</p> <ul style="list-style-type: none"> → Biztonsági szabályok a számítógép vagy más digitális eszköz használatában → Egyszerű felhasználási és védő szabályok a digitális információkra vonatkozva → Higiéniai és egészségi szabályok az információs és kommunikációs technológiák használatában

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja, hogy eligazítást nyújtson a pedagógusok számára a Komplex és integrált nevelési terápia tanterv alkalmazásában a következő tevékenységek megtetetésében és megvalósításában: az önállóság és önellátás képességének kialakítása, társadalmi beilleszkedés, kognitív fejlesztés, foglalkozás terápia, játékterápia.

A pedagógus követi azt, hogy az oktatási tevékenység új tanulási lehetőségek teremtsen, melyek kifejezetten gyakorlati és terápiás jelleggel rendelkeznek, annak érdekében, hogy ismeretek köré szervezett kompetenciákat alakítsanak ki, illetve a diákok alkalmazkodási és önállósulási képességeit javítsák, azáltal, hogy az összetett és integrált nevelési terápia 5 tevékenysége között állandó kapcsolatot biztosítanak.

Nevelési stratégiák

Az oktatási módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük, hogy ezek milyen mértékben járulnak hozzá a kompetenciák kialakításához, a tanulási tevékenységek tartalmát és a diákok sajátosságait (kor, értelmi fejlődés szintje, a sérültség típusa és szintje, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai). Használhatók különböző oktatási módszerek: ismertető, szemléltető, aktív cselekedtető

Az értelmi sérült diákokkal használt ismertető módszerek az alábbi követelményeknek felelnek meg:

- megfelelő nyelvezet használata, a kommunikáció szintjéhez mérten,
- az információ pontos, érthető és tömör bemutatása, a gondolatok rendszerezés,
- a diákok bevonása az ellenőrző kérdések által, a tartalmak megértésének, ellenőrzése érdekében és ha szükséges, új magyarázatokat bemutatni,
- a túl sok magyarázat elkerülése.

A szimulációs módszerek (melyek a *szerepjátékon és a játékon alapszanak*) sikerrel alkalmazhatók, elősegítve a diákok aktív és érzelmi részvételét, ezáltal kapcsolatteremtő és szocializáló eszközzé válnak.

A speciális oktatás sajátos didaktikai tevékenységein belül a szemléltetés módszere, modellálás, utánzás megfelelőnek és hatékonyak bizonyulnak, mivel ezen módszerek sajátosságai jól összeegyeztethetők a sérült gyermekek tanulási sajátosságaival.

Az aktív cselekedtető módszerek használata lehetővé teszi az értelmi sérült diák számára, hogy saját erőfeszítéséből vagy osztálytársai segítségével elérje a célzott kompetenciákat. Ezen módszerek sajátossága az, hogy ösztönzi a diákok érdeklődését a tudás felé, elősegíti a környezettel való kapcsolatot és fejleszti az együttműködésen alapuló tanulást. Ez hozzájárul az aktív hallgatással, döntéshozatallal, önállósággal és önellátással, felelősségtudattal és szociális részvétellel kapcsolatos kompetenciák kialakításában.

Oktatási eszközök kiválasztása, biztosítása és integrálása a terápiás nevelési tevékenységbe a kompetenciák sajátossága, a konkrét tartalmak és az alkalmazott didaktikai módszerek egyeztetése által valósul meg.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközök kompenzáló szerepet játszhatnak, maguk után vonva egyes kompetenciák fejlesztését.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus tervben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám/periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A komplex és integrált nevelési terápia sajátosságait figyelembe véve a didaktikai tevékenységek rövid és hosszú távra is megtervezhetők, lehetővé téve a pedagógus számára, hogy a terápiás tevékenységet a legközelebbi **fejlődési zónának** és a tanulók fejlődési képességeinek megfelelően módosítsa.

A heti tervezés lehetséges modellje az alábbi:

Nap	Ora	A tevékenység témája	Műveletesít feladatok	Oktatási stratégiák	Értékelés	Észrevételek

A heti terv a következő szempontok alapján készül el:

- a diák csoport sajátosságainak megfelelően történik a tartalmak, a tevékenységek témáinak kiválasztása, és ezek társítása a műveletesítése célkiűzésekkel;
- a legmegfelelőbb oktatási stratégiák kiválasztása;
- az alkalmazott módszerek és eszközök bemutatása.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a Komplex integrált nevelési terápiás programok keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextusok, tényezők és oktatási környezet

A tanítási -tanulási-értékelési tevékenységekkel ellentétben, amelyek általában az osztálytermekben zajlanak, az oktatási-terápiás tevékenységek sajátosságukon keresztül kevésbé formális környezetben is megvalósíthatók, a tanulási kontextusnak megfelelően: poliszenzoros helyiségek, informatikai laboratóriumok, tematikus műhelyek, sportcsarnokok, játszóterek stb.

A tematikus területtől függően, a társadalmi beilleszkedési tevékenységek szükségessé tehetik az oktatási-terápiás tevékenység klasszikus keretének módosítását sokkal megfelelőbb környezetben.

- múzeumlátogatás, turisztikai látványosságok, intézmények, közösségi kirándulások, amelyek a viselkedési szokások gyakorlásának kereteit adják;
- szabadban való sétákon és kirándulásokon kapcsolati és cselekvési keretet biztosítanak (az iskolán kívüli osztálytársi kapcsolatok révén);
- erkölcsi-állampolgári magatartást bemutató színházi előadások, amelyek megfelelnek a gyermekeknek korának és értelmi szintjének, melyek mondanivalója kapcsolatos a viselkedési mintákkal;
- ünnepek vagy más művészeti események;
- más iskolák diákjaival partnerségben végzett tevékenységek, egyszerű projektek megvalósítása érdekében.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél társítsuk a megfelelő módszereket és eszközöket azokkal az oktatási közegekkel és környezetekkel, melyek leginkább megfelelőek a kompenzáló nevelési eljárásnak.

A különböző intézmények és kulturális látványosságok látogatása, illetve a természetben történő kirándulások jelentősen hozzájárulnak a személyes autonómia fejlesztéséhez és a társadalmi beilleszkedéshez, megkönnyítik a térbeli tájékozódás gyakorlását, a társaikkal való kapcsolatteremtést és a társadalmi környezethez megfelelő viszonyulást.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél a megfelelő módszerek és eszközök kapcsolódnak a kompenzáló nevelési folyamatnak megfelelő oktatási környezethez és kontextushoz.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Claudia Rof, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin****Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor****MUNKACSOPORT:**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Fordítás/Fordítások ellenőrzése:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas " Oradea
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

MŪVELTSÉGI TERÜLET - TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA

TANTÁRGY JÁTÉKTERÁPIA

SPECIÁLIS ISKOLA

V.-VIII. Osztály

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK SZÁMÁRA

BUKAREST, 2021

Bevezető

A **komplex és integrált oktatási terápia** a gyógypedagógia egyik ága, amely komplex és integratív terápiás oktatási programokon keresztül hasznosítja az elsajátított tudást és erőforrásokat, ide tartoznak: kognitív stimuláció, játékterápia, fogalkozás terápia, szocializációs tevékenységek és önállóságra való nevelés, mely által, széles körű lehetőséget kínál az életkörülmények normalizálására.

A komplex és integrált oktatási terápia iskolai tanterve a speciális oktatás V.-VIII. osztályainak tantervi ajánlatát képviseli, amelynek felépítése a következő:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos készségek,
- tartalmak,
- módszertani javaslatok.

A **komplex - integrált nevelési terápia** tanterv a speciális középiskolai kerettantervek része, amely az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékosoknál használható, a speciális elemi és középiskolai osztályoknál, Nemzeti Oktatási Minisztérium rendelete, 7 számú melléklete, 3622/18.05.2018 és a következőket tartalmazza:

- *Az önállóság képességének fejlesztése*
- *Szocializáció*
- *Kognitív fejlesztés*
- *Foglalkozás-terápia*
- *Játékterápia*

A **Komplex - integrált nevelési terápia** heti óraszámja osztályonként 20 óra/hét, amelyet a nevelőtanár tart. Az órák terápiás tevékenységének típusát a pedagógus határozza meg az iskolában működő tantervi bizottság jóváhagyásával, az órák számát személyre szabottan határozzák meg az életkori és a fejlődési sajátosságok függvényében.

A tevékenységeket tanítók-nevelők, pedagógusok, pszichológia- és nevelés tudományok szaktanárai, vagy egyéb szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek tartják, akik a speciális oktatásban elméleti és gyakorlati képesítéssel rendelkeznek, a Nemzeti Oktatásról szóló Törvény. 1/2011. 248-as cikk. 5. bekezdése értelmében.

A **Komplex-integrált nevelési terápia** tantervi területen alkalmazott tevékenységek támogatják és kiegészítik a gyógypedagógus által kidolgozott tanítási-tanulási-értékelési programot, és az általa alkalmazott nevelési program annak folytatásaként kell megszervezni, mint elmélyítést célzó tevékenység.

A programban javasolt tevékenységek terápiás jellegűek, célja a tudás, a személyes és társadalmi autonómia területén történő készségek kialakítása, valamint a fogyatékossgal élő tanulók alkalmazkodóképességének növelése annak érdekében, hogy aktívan részt vehessenek a közösségi életben, összhangban az előírásokkal. Az 1/2011 sz. Nemzeti Oktatási Törvény és a nemzeti oktatási törvény normatív melléklete a speciális és speciális integrált oktatás területén, amely garantálja „minden román állampolgár egyenlő hozzáférési jogát az oktatás minden

szintjéhez és formájához az alapképzéstől az egyetemi és a felsőoktatási képzésig, valamint megkülönböztetés nélkül az egész életen át tartó tanulást támogatja. ”

Az elsajátított ismeretek, kompetenciák formájában (általános és sajátos) vannak megfogalmazva, mely által a személyiség formálódik, oly módon, hogy az egyén aktívan részt tudjon venni a családi, szakmai, társadalmi életbe.

A Komplex és Integrált Tanulási Terápia iskolai tanterve számos olyan tevékenységet javasol, amelyekben a tanár szabadon választhat tanulási gyakorlatokat és terápiás kompenzációs tevékenységeket, amelyek megfelelnek a fogyatékossgal élő tanulók pszichofizikai fejlődésének és fejlődési lehetőségeinek.

A módszertani sokféleség szoros kapcsolatban áll a tartalommal, mely sok egymástól kölcsönösen függő területen szerveződik. A terápiás tevékenység minden fajtája terápiás hatékonyságú módszerek, technikák és tanítási stratégiák egész sorát javasolja.

Az oktatási-terápiás tevékenységek integratív elve alapján a nevelési tevékenységek összekapcsolódnak és értékesítve legyenek. A tanárnak minden olyan terápiás technikát alkalmaznia kell, amely az ismeretek és készségek megszerzését elősegíti, alapoznia kell a játékra és a mozgásra, valamint a művészetek és esztétikai nevelés kedvező hatásaira.

Az integratív jelleg két úton érhető el. Az első az oktatási és terápiás tevékenységek rendszereinek kidolgozása egy bizonyos végső viselkedési cél elérése érdekében, amely különböző oktatási és terápiás stratégiákkal és technikákkal érhető el:

- a kognitív pszichoterápia különböző formái által,
- a különböző terápiás módszerek által megtestesített expressziós terápián keresztül,
- a pszicho motorikussággal járó oktatási tevékenységek révén,
- a személyes és társadalmi autonómiát megalapozó tevékenységek révén.

A második hogy az oktatást / tanulást nem az izolált egységekként kell kezelni, hanem olyan rendszer amely felhasználja a tanuló, a család és a közösség erőforrásait, amelyből az utolsó kettő különös jelentőséggel bír a fogyatékos tanulók életkörülményeinek alakításában és a társadalomban való hatékony integrációba.

A rekuperatív tanulási folyamatok alapja az érzékszervi-motoros oktatás, valamint a személyes és társadalmi autonómia megszerzése, amelyek biztosítják a kognitív fejlődést és a közösségbe való beilleszkedést.

A komplex és integrált oktatási terápia 5 területet foglal magába: a személyes autonómia kialakulása, a szocializáció, a kognitív stimuláció, a foglalkozás terápia és a játékkerápia. Az öt terület mindegyikére kidolgoztak egy iskolai tantervet, amely az általános és sajátos kompetenciákat, a tanulási tevékenységeket és a tartalmi területeket foglalnak magukba.

A komplex és integrált oktatási terápiára jellemző tevékenységek összetettek, tiszteletben tartva az integrativitás elvet, mint az oktatási terápia alapvető jellemzője. Ezek a tevékenységek, bár mindegyiküknek megvan a maga funkcionális autonómiája, egymástól függetlenül is kölcsönös függőségi viszonyban vannak. Az integratív jellegnek módszertani vonatkozásai is vannak melyek az oktatási-terápiás tevékenységek szervezésében és kivitelezésében is jelentkeznek.

A KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉS TERÁPIA iskolai programjait az oktatási-terápiás tevékenységek széles skáláját kínáló iskolai ciklusra tervezték.

A speciális iskolában tanuló tanulókat a heterogenitás jellemez még akkor is ha az életkori, fogyatékoságuk típusa és szintje szerint vannak besorolva egy osztályban, fejlődésükben jelentős mértékben eltérnek így az információk elsajátításának folyamata egyénről egyénre változó.

A tevékenységek főként egyénre, személyre szabottak, és egy adott kompetencia kialakítása az egész iskolai ciklus igénybe veheti.

Továbbá az iskolai ciklus során a tanulóknál jelentős fejlődések, előrelépések regisztrálhatók, de visszaesések is mutatkozhatnak, így az osztály tanulói esetében nagymértékű teljesítménybeli különbségeket produkálhat, ami lehetetlenné teszi a frontális oktatást.

A **Játékterápia** tevékenység számos értékének köszönhetően, jelentős mértékben hozzájárul a középsúlyos és enyhe értelmi fogyatékosággal élő tanulók személyiségfejlődéséhez. A **Játékterápia** tevékenységei kapcsán a szellemi fogyatékkal élő diákok megtanulnak játszani, mivel a játék során a gyermek a maga örömeire ismerkedik önmagával és közvetlen környezetével. A pedagógus szerepe az, hogy biztosítsa a fokozatosságot az utánzástól, egyszerű manipulációs játékoktól az összetettebb játékok felé: szimbólikus játék, melynek célja, hogy támogassa a gyerek viselkedésének pozitív irányba való változását.

A játék folyamán kialakulnak és fejlődnek a perцепciós-motoros, vizuális, auditív, kinezetikus és észlelő, elemző és szintetizáló képességek, valamint a magasabb rendű kognitív folyamatok.

A **játékterápia** iskolai programja a kompetenciákra fókuszál, célja, hogy előtérbe helyezze a diákorientált oktatási tevékenységet. A játéktevékenységek során a pedagógus egységes módon motivációs-affektív és egyéni önállóság szintjén valamint a kommunikációs folyamatokon keresztül értékeli a gyerek oktatási potenciálját.

Az oktatási folyamatok a kompetenciákból kiindulva lehetővé teszik a tevékenységek tervezhetőségét, ezek terápiás jellegének megfelelően hangsúlyozva a tanulás játékos oldalát és a szocio-emocionális készségek fejlődését, amelyek támogatják a diák pozitív kapcsolatteremtését és a tagcsoportokon belüli szerepek vállalását.

A specifikus kompetenciákat tanulási tevékenységi példák követik, amelyek a kompetenciák megvalósításához szükséges oktatási tevékenység szervezési módozatait képezik.

Az ajánlott oktatási program tájékoztató jellegű, lehetőséget kínálva a pedagógusnak a tevékenységek és terápiás játékok megválasztásának lehetőségét, hogy azok a szellemi fogyatékkal élő diákok pszichofizikai fejlődési szintjének, valamint az eseti legközelebbi fejlődési zónáknak megfelelőek legyenek.

A **játékterápiás** tevékenységek összefüggésében a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a motorikus készségek használata játékos tevékenységek végzésekor
- aktív részvétel és egyéni szerepek vállalása a játékok során
- az érzelmek megfelelő kifejezése és a konfliktuskezelésben való részvétel
- megfelelő társadalmi viselkedés megnyilvánulása
- a kudarc megelőzésére irányuló stratégiák végrehajtása

A pedagógusnak az érintett kompetenciák függvényében széleskörű kerete van mind a tartalom mind a megközelítés perspektívájából.

A módszertani javaslatok olyan didaktikus stratégiákra vonatkozó ajánlásokat tartalmaznak, amelyek elsősorban az általános kompetenciák, a didaktikus tervezés és a folyamatos értékelési elemek eléréséhez járulnak hozzá.

Álatalános kompetenciák

- 1. A motorikus tulajdonságok, készségek és képességek megnyilvánulása a szervezett játékokban való aktív részvétellel**
- 2. Az elfogadott viselkedés megnyilvánulása a különböző típusú játékok során**
- 3. A játékon belüli harmonikus kapcsolatok kialakítása**

V.-VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A motorikus tulajdonságok, készségek és képességek megnyilvánulása a szervezett játékokban való aktív részvétellel

V.-VIII. OSZTÁLY	
1.1. Tárgyak használata a különböző feladatok megoldásához a játék keretein belül	<ul style="list-style-type: none"> - játékszerek és iskolai tárgyak kezelésére irányított játékok - játékgyakorlat a hiányosságok pótlására - játékgyakorlat napi pillanatok társítására a megfelelő tevékenységekkel - oktatószoftverek észlelési szintézis játéka - összeszerelés játékok - összehasonlító, egyesítő, rendelő, összekapcsoló, osztályozó, elemző és szintézis játékok
1.2. A motorikus kombinált képességek használata játéktevékenységek megvalósítására különböző erőfeszítésekkel	<ul style="list-style-type: none"> - észlelő-motorikus játékok a testséma és a lateralitás kialakításához - észlelő-motorikus játékok a tárgy és kép síkon - tájékozódási és tér-időbeli szervezési észlelő-motorikus játékok - szimbolikus játékok - építőjátékok - testbeszéd játékok - gesztusutánzó játékok - szimbolikus-reprezentatív játékok - szókincsfejlesztő játékok

2. Az elfogadott viselkedés megnyilvánulása a különböző típusú játékok során

V.-VIII. OSZTÁLY	
2.1. Adott szerepek teljesítése különböző játékokban	<ul style="list-style-type: none"> - Magatartást utánzó játékok - Szerepjátékok/dramatizációk - Társasjátékok - Szerepjátékok - Modellazonosító játékok - Érzelmi állapotokat mímelő játékok
2.2. Különböző játékokban való részvétel a játék szabályainak szellemében	<ul style="list-style-type: none"> - szabályjátékok - adott viselkedés mintákat ösztönző és korigáló játékok - érdeklődési kör és preferenciák szerint választott játékok - a szabályok betartását értékelő szerepjátékok
2.3. Együttműködés a csoporton belüli játékfeladatok elvégzésében, tiszteletben tartva a játékostársakat	<ul style="list-style-type: none"> - különböző tematikájú játékversenyek - dramatizálás - játékon belüli feladatok elvégzése - fair-play képzési tevékenységek a játékban - a játékostársak kiválasztásának gyakorlata
2.4 Aktív részvétel a konfliktus megoldásában különböző élethelyzetekben	<ul style="list-style-type: none"> - Szimbolikus –reprezentatív játékok - Problémamegoldó játékok - Szerepváltós játékok - Gyakorlatok a konfliktusfajták és a kiváltó okok azonosítására - Viselkedési önellenőrző gyakorlatok - Szerepjátékok az egyszerű kommunikációs és tárgyalási játékokhoz

V.-VIII. OSZTÁLY

- Akciójátékok a mindennapi élet témájával

3. A játékon belüli harmonikus kapcsolatok kialakítása**V.-VIII. OSZTÁLYOK****3.1. A saját érzelmeinek megfelelő kezelése kollektív játékokban a másokkal való kapcsolatteremtés során**

- Érzelmi játékok - érzelem kifejező játékok
- Érzelmi állapotokat imitáló játékok
- Modellazonosító játékok
- Érzelmek főbb típusainak azonosítására irányuló játékok
- Másokkal kapcsolatos érzelmek megfelelő kifejezésére irányuló tevékenységek
- Játék a tükörben

3.2. A megfelelő társadalmi viselkedés különböző összefüggésekben való megnyilvánulása

- Érzelmi állapotokat imitáló játékok
- Szerepjátékok/dramatizációk
- Elfogadott/nem elfogadott viselkedés azonosítására irányuló gyakorlatok
- Szocializációs tevékenységek különböző ünnepekkor

3.3. Személyre szabott stratégiák alkalmazása a kudarc megakadályozása érdekében

- gyakorlatok a kudarc, a frusztráció érzéseinek azonosítására
- a lehetséges kudarc forrásainak azonosítására irányuló gyakorlatok
- szerepjátékok
- viselkedésminta kijavítására ösztönző játékok

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	V.-VIII. OSZTÁLY
Motorikus képességek	Szórakoztató játékok <ul style="list-style-type: none"> - audiovizuális észlelési játékok - motorikus érzékelő játékok - verbális játékok - utánzó játékok
	Építési játékok <ul style="list-style-type: none"> - Nem modellépítő játékok - Modellépítő játékok
	Általános motorikus viselkedést fejlesztő játékok <ul style="list-style-type: none"> - különböző mozgó játékok - egyensúlyi játékok - testbeszéd fejlesztő játékok - gesztusutánzó játékok
	Kézügyesség fejlesztő játékok <ul style="list-style-type: none"> - kezelési és ujjmozgató játékok - ügyességi játékok - szem-kéz koordinációs szerepjátékok - formakirakó játékok - építési és összeszerelési játékok - rajz-plasztikus érzelm kifejező játékok
Személyiségfejlődés	Személyiségfejlesztő játékok a pszihikai folyamatok fejlesztésére <ul style="list-style-type: none"> - Auditív, vizuális, taktilus ábrázolások fejlesztésére irányuló játékok - Gondolkodást, memóriát, képzelőerőt, figyelmet, beszédet ösztönző játékok (szinkretikus játékok, észlelési analízis, mentális szintézis) - Analízis szintézis játékok (összehasonlítás, absztrakció és generalizáció néhány elemével problémamegoldás) - Vizuális és hallási memória és figyelemfejlesztő játékok - Funkcionális játékok (érzelmi-motorikus, észlelő, verbális, imitatív) - Különböző típusú kommunikációs gyakorlatok
	Pszichoindividuális struktúrák kiaknázására irányuló játékok <ul style="list-style-type: none"> - Akciójátékok, amelyek megfelelnek az igényeknek mindennapi életnek - Konkrét akciójátékok a környezet elemeivel
Interperszonális kapcsolatteremtés	Szabályjátékok <ul style="list-style-type: none"> - Kognitív játékok - Szociális játékok
	Kommunikációs és közösségi kapcsolatteremtő játékok <ul style="list-style-type: none"> - kommunikáció fejlesztő- ösztönző játékok - testbeszéd játékok- mozgás és ritmus - szimbolikus játékok
	Szociokulturális integrációt elősegítő játékok <ul style="list-style-type: none"> - Szociális játékok hivatalos és vallási ünnepekre - Népszokásokkal és hagyományokkal kapcsolatos játékok és dalok - Játékversenyek - Szórakoztató játékok - Utánzó játékok

Tartalmai területek	V.-VIII. OSZTÁLY
Érzelmelek kezelése	Kifejező játékok <ul style="list-style-type: none"> - Plasztikus játékok - Verbális játékok - Zenei játékok
	Szimbolikus játékok <ul style="list-style-type: none"> - Érzelmi játékok - Modellazonosító játékok - Társasjátékok

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja, hogy eligazítást nyújtson a pedagógusok számára a Komplex és integrált nevelési terápia tanterv alkalmazásában a következő tevékenységek megteremtésében és megvalósításában: az önállóság és önellátás képességének kialakítása, társadalmi beilleszkedés, kognitív fejlesztés, foglalkozás terápia, játékterápia.

A pedagógus követi azt, hogy az oktatási tevékenység új tanulási lehetőségek teremtsen, melyek kifejezetten gyakorlati és terápiás jelleggel rendelkeznek, annak érdekében, hogy ismeretek köré szervezett kompetenciákat alakítsanak ki, illetve a diákok alkalmazkodási és önállósulási képességeit javítsák, azáltal, hogy az összetett és integrált nevelési terápia 5 tevékenysége között állandó kapcsolatot biztosítanak.

Nevelési stratégiák

Az oktatási módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük, hogy ezek milyen mértékben járulnak hozzá a kompetenciák kialakításához, a tanulási tevékenységek tartalmát és a diákok sajátosságait (kor, értelmi fejlődés szintje, a sérültség típusa és szintje, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai). Használhatók különböző oktatási módszerek: ismertető, szemléltető, aktív cselekedtető

Az értelmi sérült diákokkal használt ismertető módszerek az alábbi követelményeknek felelnek meg:

- megfelelő nyelvezet használata, a kommunikáció szintjéhez mérten,
- az információ pontos, érthető és tömör bemutatása, a gondolatok rendszerezés,
- a diákok bevonása az ellenőrző kérdések által, a tartalmak megértésének, ellenőrzése érdekében és ha szükséges, új magyarázatokat bemutatni,
- a túl sok magyarázat elkerülése.

A szimulációs módszerek (melyek a *szerepjátékon és a játékon alapszanak*) sikerrel alkalmazhatók, elősegítve a diákok aktív és érzelmi részvételét, ezáltal kapcsolatteremtő és szocializáló eszközzé válnak.

A speciális oktatás sajátos didaktikai tevékenységein belül a szemléltetés módszere, modellálás, utánpótlás megfelelőnek és hatékonynak bizonyulnak, mivel ezen módszerek sajátosságai jól összeegyeztethetők a sérült gyermekek tanulási sajátosságaival.

Az aktív cselekedtető módszerek használata lehetővé teszi az értelmi sérült diák számára, hogy saját erőfeszítéséből vagy osztálytársai segítségével elérje a célzott kompetenciákat. Ezen módszerek sajátossága az, hogy ösztönzi a diákok érdeklődését a tudás felé, elősegíti a környezettel való kapcsolatot és fejleszti az együttműködésen alapuló tanulást. Ez hozzájárul az aktív hallgatással, döntéshozatallal, önállósággal és önellátással, felelősségtudattal és szociális részvétellel kapcsolatos kompetenciák kialakításában.

Oktatási eszközök kiválasztása, biztosítása és integrálása a terápiás nevelési tevékenységbe a kompetenciák sajátossága, a konkrét tartalmak és az alkalmazott didaktikai módszerek egyeztetése által valósul meg.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközök kompenzáló szerepet játszhatnak, maguk után vonva egyes kompetenciák fejlesztését.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus tervben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám/periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A komplex és integrált nevelési terápia sajátosságait figyelembe véve a didaktikai tevékenységek rövid és hosszú távra is megtervezhetők, lehetővé téve a pedagógus számára, hogy a terápiás tevékenységet a legközelebbi **fejlődési zónának** és a tanulók fejlődési képességeinek megfelelően módosítsa.

A heti tervezés lehetséges modellje az alábbi:

Nap	Ora	A tevékenység témája	Műveletesít feladatok	Oktatási stratégiák	Értékelés	Észrevételek

A heti terv a következő szempontok alapján készül el:

- a diák csoport sajátosságainak megfelelően történik a tartalmak, a tevékenységek témáinak kiválasztása, és ezek társítása a műveletesítése célkiűzésekkel;
- a legmegfelelőbb oktatási stratégiák kiválasztása;
- az alkalmazott módszerek és eszközök bemutatása.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a Komplex integrált nevelési terápiás programok keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextusok, tényezők és oktatási környezet

A tanítási -tanulási-értékelési tevékenységekkel ellentétben, amelyek általában az osztálytermekben zajlanak, az oktatási-terápiás tevékenységek sajátosságukon keresztül kevésbé formális környezetben is megvalósíthatók, a tanulási kontextusnak megfelelően: poliszenzoros helyiségek, informatikai laboratóriumok, tematikus műhelyek, sportcsarnokok, játszóterek stb.

A tematikus területtől függően, a társadalmi beilleszkedési tevékenységek szükségessé tehetik az oktatási-terápiás tevékenység klasszikus keretének módosítását sokkal megfelelőbb környezetben.

- muzeumlátogatás, turisztikai látványosságok, intézmények, közösségi kirándulások, amelyek a viselkedési szokások gyakorlásának kereteit adják;
- szabadban való sétákon és kirándulásokon kapcsolati és cselekvési keretet biztosítanak (az iskolán kívüli osztálytársi kapcsolatok révén);
- erkölcsi-állampolgári magatartást bemutató színházi előadások, amelyek megfelelnek a gyermekeknek korának és értelmi szintjének, melyek mondanivalója kapcsolatos a viselkedési mintákkal;
- ünnepségek vagy más művészeti események;
- más iskolák diákjaival partnerségben végzett tevékenységek, egyszerű projektek megvalósítása érdekében.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél társítsuk a megfelelő módszereket és eszközöket azokkal az oktatási közegekkel és környezetekkel, melyek leginkább megfelelőek a kompenzáló nevelési eljárásnak.

A különböző intézmények és kulturális látványosságok látogatása, illetve a természetben történő kirándulások jelentősen hozzájárulnak a személyes autonómia fejlesztéséhez és a társadalmi beilleszkedéshez, megkönnyítik a térbeli tájékozódás gyakorlását, a társaikkal való kapcsolatteremtést és a társadalmi környezethez megfelelő viszonyulást.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél a megfelelő módszerek és eszközök kapcsolódnak a kompenzáló nevelési folyamatnak megfelelő oktatási környezethez és kontextushoz.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Claudia Roș, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROȘ	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Fordítás/Fordítások ellenőrzése:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

MÚVELTSÉGI TERÜLET - TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉSI TERÁPIA

TANTÁRGY FOGLALKOZÁS TERÁPIA

SPECIÁLIS ISKOLA

V.-VIII. Osztály

ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK SZÁMÁRA

Bukarest 2021

Bevezető

A **komplex és integrált oktatási terápia** a gyógypedagógia egyik ága, amely komplex és integratív terápiás oktatási programokon keresztül hasznosítja az elsajátított tudást és erőforrásokat, ide tartoznak: kognitív stimuláció, játékterápia, fogalkozás terápia, szocializációs tevékenységek és önállóságra való nevelés, mely által, széles körű lehetőséget kínál az életkörülmények normalizálására.

A komplex és integrált oktatási terápia iskolai tanterve a speciális oktatás V.-VIII. osztályainak tantervi ajánlatát képviseli, amelynek felépítése a következő:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos készségek,
- tartalmak,
- módszertani javaslatok.

A **komplex - integrált nevelési terápia** tanterv a speciális középiskolai kerettantervek része, amely az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékosoknál használható, a speciális elemi és középiskolai osztályoknál, Nemzeti Oktatási Minisztérium rendelete, 7 számú melléklete, 3622/18.05.2018 és a következőket tartalmazza:

- *Az önállóság képességének fejlesztése*
- *Szocializáció*
- *Kognitív fejlesztés*
- *Foglalkozás-terápia*
- *Játékterápia*

A **Komplex - integrált nevelési terápia** heti óraszámja osztályonként 20 óra/hét, amelyet a nevelőtanár tart. Az órák terápiás tevékenységének típusát a pedagógus határozza meg az iskolában működő tantervi bizottság jóváhagyásával, az órák számát személyre szabottan határozzák meg az életkori és a fejlődési sajátosságok függvényében.

A tevékenységeket tanítók-nevelők, pedagógusok, pszichológia- és nevelés tudományok szaktanárai, vagy egyéb szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek tartják, akik a speciális oktatásban elméleti és gyakorlati képesítéssel rendelkeznek, a Nemzeti Oktatásról szóló Törvény. 1/2011. 248-as cikk. 5. bekezdése értelmében.

A **Komplex-integrált nevelési terápia** tantervi területen alkalmazott tevékenységek támogatják és kiegészítik a gyógypedagógus által kidolgozott tanítási-tanulási-értékelési programot, és az általa alkalmazott nevelési program annak folytatásaként kell megszervezni, mint elmélyítést célzó tevékenység.

A programban javasolt tevékenységek terápiás jellegűek, célja a tudás, a személyes és társadalmi autonómia területén történő készségek kialakítása, valamint a fogyatékossgal élő tanulók alkalmazkodóképességének növelése annak érdekében, hogy aktívan részt vehessenek a közösségi életben, összhangban az előírásokkal. Az 1/2011 sz. Nemzeti Oktatási Törvény és a nemzeti oktatási törvény normatív melléklete a speciális és speciális integrált oktatás területén, amely garantálja „minden román állampolgár egyenlő hozzáférési jogát az oktatás minden

szintjéhez és formájához az alapképzéstől az egyetemi és a felsőoktatási képzésig, valamint megkülönböztetés nélkül az egész életen át tartó tanulást támogatja. ”

Az elsajátított ismeretek, kompetenciák formájában (általános és sajátos) vannak megfogalmazva, mely által a személyiség formálódik, oly módon, hogy az egyén aktívan részt tudjon venni a családi, szakmai, társadalmi életbe.

A Komplex és Integrált Tanulási Terápia iskolai tanterve számos olyan tevékenységet javasol, amelyekben a tanár szabadon választhat tanulási gyakorlatokat és terápiás kompenzációs tevékenységeket, amelyek megfelelnek a fogyatékosokkal élő tanulók pszichofizikai fejlődésének és fejlődési lehetőségeinek.

A módszertani sokféleség szoros kapcsolatban áll a tartalommal, mely sok egymástól kölcsönösen függő területen szerveződik. A terápiás tevékenység minden fajtája terápiás hatékonyságú módszerek, technikák és tanítási stratégiák egész sorát javasolja.

Az oktatási-terápiás tevékenységek integratív elve alapján a nevelési tevékenységek összekapcsolódnak és értékesítve legyenek. A tanárnak minden olyan terápiás technikát alkalmaznia kell, amely az ismeretek és készségek megszerzését elősegíti, alapoznia kell a játékra és a mozgásra, valamint a művészetek és esztétikai nevelés kedvező hatásaira.

Az integratív jelleg két úton érhető el. Az első az oktatási és terápiás tevékenységek rendszereinek kidolgozása egy bizonyos végső viselkedési cél elérése érdekében, amely különböző oktatási és terápiás stratégiákkal és technikákkal érhető el:

- a kognitív pszichoterápia különböző formái által,
- a különböző terápiás módszerek által megtestesített expressziós terápián keresztül,
- a pszicho motorikussággal járó oktatási tevékenységek révén,
- a személyes és társadalmi autonómiát megalapozó tevékenységek révén

A második hogy az oktatást / tanulást nem az izolált egységekként kell kezelni, hanem olyan rendszer amely felhasználja a tanuló, a család és a közösség erőforrásait, amelyből az utolsó kettő különös jelentőséggel bír a fogyatékos tanulók életkörülményeinek alakításában és a társadalomban való hatékony integrációba.

A rekuperatív tanulási folyamatok alapja az érzékszervi-motoros oktatás, valamint a személyes és társadalmi autonómia megszerzése, amelyek biztosítják a kognitív fejlődést és a közösségbe való beilleszkedést.

A komplex és integrált oktatási terápia 5 területet foglal magába: a személyes autonómia kialakulása, a szocializáció, a kognitív stimuláció, a foglalkozás terápia és a játékterápia. Az öt terület mindegyikére kidolgoztak egy iskolai tantervet, amely az általános és sajátos kompetenciákat, a tanulási tevékenységeket és a tartalmi területeket foglalnak magukba.

A komplex és integrált oktatási terápiára jellemző tevékenységek összetettek, tiszteletben tartva az integrativitás elvet, mint az oktatási terápia alapvető jellemzője. Ezek a tevékenységek, bár mindegyiküknek megvan a maga funkcionális autonómiája, egymástól függetlenül is kölcsönös függőségi viszonyban vannak. Az

integrativ jellegetek módszertani vonatkozásai is vannak melyek az oktatási-terápiás tevékenységek szervezésében és kivitelezésében is jelentkeznek.

A **KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT NEVELÉS TERÁPIA** iskolai programjait az oktatási-terápiás tevékenységek széles skáláját kínáló iskolai ciklusra tervezték.

A speciális iskolában tanuló tanulókat a heterogenitás jellemez még akkor is ha az életkori, fogyatékoságuk típusa és szintje szerint vannak besorolva egy osztályban, fejlődésükben jelentős mértékben eltérnek így az információk elsajátításának folyamata egyénről egyénre változó.

A tevékenységek főként egyénre, személyre szabottak, és egy adott kompetencia kialakítása az egész iskolai ciklus igénybe veheti.

Továbbá az iskolai ciklus során a tanulóknál jelentős fejlődések, előrelépések regisztrálhatók, de visszaesések is mutatkozhatnak, így az osztály tanulói esetében nagymértékű teljesítménybeli különbségeket produkálhat, ami lehetetlenné teszi a frontális oktatást.

A foglalkozás terápia három fő területre tagolódik:

- a kézügyesség fejlesztése és gyakorlása hasznos és esztétikai termékek készítéséhez
- a munkakészség és képesség növelése
- csoporton belüli együttműködés és pozitív kapcsolatteremtés tanítása

A **foglalkozásterápia** programja magába foglalja a specifikus eljárásokat és folyamatokat, valamint hozzájárul a fogyatékkal élő tanulók iskolai és társadalmi - szakmai integrálására kitűzött célok megvalósításához, a hatékony integrálás és az elfogadott társadalmi viselkedés kialakításának céljából a pedagógus gyakorlati tevékenységeket tervez, az értelmi sérült tanuló képességeinek fejlesztése érdekében az érzékszervi-mozgásos, kognitív és pszicho-szociális területeken.

A javasolt tevékenységek és tartalmak a **foglalkozásterápia** programján keresztül a pedagógus rendszerszerűen követheti az összetett és integrált nevelés terápia tantárgyspecifikus tevékenységei közötti kapcsolatok megvalósulását, megfelelő környezetet teremtve a diákok személyiségének fejlesztéséhez, amely funkcionális és alkalmazkodó képességek fejlődéséhez vezet, hogy optimalizálja a környezetükkel való interperszonális kapcsolataikat, amely fontos része a foglalkozásterápia tevékenységeinek.

A foglalkozási terápia keretében a következő szempontokat veszik figyelembe:

- anyagok és munkaeszközök kiválasztása és megfelelő felhasználása;
- a kész termékek megvalósítási szakaszainak betartása;
- a megvalósításra javasolt terméktípusnak megfelelő munkamódszerek alkalmazása;
- a minőségi előírásoknak megfelelően előállított termékek értékelése;
- az elkészített termékek kiaknázása és hasznosítása;
- a kollektív termékek megvalósításához szükséges hálózatépítés és együttműködés;
- a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági előírások betartása.

A program lehetővé teszi a rugalmas oktatási megközelítést, amely teret enged alkalmazkodni az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos diákok pszichoindividuális sajátosságaihoz, figyelembe véve a pedagógusok módszertani lehetőségeit.

Továbbá ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a pedagógus a diákoknak ebben a korban érdekes tárgyakat és témákat javasoljon, a megismerést egységes egészé alakítva.

Ajánlatos olyan tanítási szekvenciákat létrehozni, amelyekben a diákok mind a szerszámok, mind az általuk termelt termékek tekintetében szabadon választhatnak.

Általános kompetenciák

- 1. A foglalkozásterápia specifikus, önálló módszereinek független alkalmazásával hasznos és/vagy esztétikai termékek készítése**
- 2. Az elkészített munkák értékesítése különböző iskolai és iskolán kívüli közegekben**

V.-VIII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. A foglalkozásterápia specifikus, önálló módszereinek független alkalmazásával hasznos és/vagy esztétikai termékek készítése**

V.-VIII. OSZTÁLY
<p>1.1 A nyersanyagok, anyagok és a termékek előállításához használt legfontosabb eszközök, szerszámok és berendezések kiválasztása</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző munkaeszközök megismertetése - gyakorlatok a munkadarabok felismerésére és megkülönböztetésére - -az anyagok csoportosítása megadott szempontok alapján - gyakorlatok az anyagok megkülönböztetésére kritériumként a saját tulajdonságaik felhasználásával - -gyakorlatok a termékek rendszerezésére a készítésükhöz felhasznált anyagok alapján - gyakorlati feladatok az ismerős környezetben fellelhető anyagok és eszközök megfigyelhető jellemzőinek feltérképezésére - -az alapanyagok és eszközök szétválogatása tulajdonságaik alapján - - a célnak megfelelő alapanyagok kiválasztásán alapuló gyakorlatok
<p>1.2 A nyersanyagok, anyagok és főeszközök, eszközök és berendezések megfelelő használata a munkahelyi biztonság, egészségvédelem és környezetvédelem terén</p> <ul style="list-style-type: none"> - a munkaeszközök helyes használatának gyakorlására irányuló tevékenységek - az eszközök és alapanyagok karbantartására, megőrzésére irányuló tevékenységek - gyakorlatok azon anyagok azonosítására amelyekből különböző termékeket készítettek - -alapvető gyakorlatok tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ modellezés/ tekerceselés/ csavarás/ formaöntés
<p>1.3 A késztermékek készítési szakaszainak önálló tervezése és végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a késztermékek beszerzésére irányuló eljárásokra - egyszerű késztermékek készítésére irányuló gyakorlatok - -makettek készítésére irányuló gyakorlatok - -egyéni termékek készítésére irányuló feladatok - alapvető gyakorlatok tépés/ ragasztás/ hajlítás/ kollázs/ origami/ modellezés/ tekerceselés/ csavarás/ formaöntés - fűzés/ vágás/ csomózás/ összeillesztés/ kötés/ szövés/ varrás/ festés/ összeszerelés - adott témájú kollázsok készítése - - egyszerű játékok készítése
<p>1.4. A kollektív termékek megvalósítására irányuló kapcsolat és együttműködés elérhetőségének megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladatmegosztási gyakorlatok a követelmények és a munkaidő tekintetében; - csoporttermékek gyártásának gyakorlása - párok / csoportösszetételek készítésére irányuló tevékenységek különböző technikák alkalmazásával - egyszerű feladatok megoldásában való együttműködés gyakorlása, azonosítva a feladat elvégzéseinek lehetőségeit az egyének képességeihez mérten <ul style="list-style-type: none"> - az együttműködésen keresztül egyszerű feladatok megoldása a mindennapi élet különböző összefüggéseiben (család, barátok, osztályterem, iskola, közösség);

2. Az elkészített munkák értékesítése különböző iskolai és iskolán kívüli közegekben

V.-VIII. OSZTÁLY	
<p>2.1. A kész termék elemzésének, leírásának és értékelésének képessége a minőségi előírásoknak megfelelően</p> <ul style="list-style-type: none"> - a személyes tevékenység eredményeként létrejött terméket leíró gyakorlatok; - a kollégák munkájának eredményeként létrejött terméket leíró gyakorlatok; - gyakorlatok az önálló munka termékének összehasonlítására a modellel vagy más hasonló termékekkel - a tevékenység végtermékeinek elemzésére és kiértékelésére irányuló gyakorlatok adott kritérium alapján (a munkafázisok sorrendjének betartása, az eszközök és alapanyagok helyes használata, a munkaidő alatt a rend és az egészségügyiszabályok betartása, a megjelenített tárgyak/élőlények tulajdonságainak visszaadása, munka témájának és méretarányának betartása) 	
<p>2.2. Aktív részvétel olyan rendezvények szervezésében, amelyek célja az elkészített termékek hasznosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyártott termékek jelentőségének és hasznosságának azonosítása; - különleges rendezvényekre gyártott termékek készítése , választott termék indoklása - játékok vagy hasznos tárgyak készítése; - elkészített termékekkel kiállításokon vagy egyéb eseményeken való részvétel, amelyeket az iskolákban vagy a közösségben rendeznek különböző alkalmakkor - a termékek bemutatóállványának készítése; - termékek kiállítása értékesítéshez; - a termékek reklámozására irányuló tevékenységek bemutató rendezvényeken 	

Tanulási tartalmak

Tartalmi területek	V.-VIII. OSZTÁLY
<p>A foglalkozásterápia sajátos munkamódszerei</p>	<p>Az anyagfeldolgozáshoz szükséges specifikus eszközök Gyakorlati tevékenységhez használt alapanyagok Munkamódszerek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tépés - Ragasztás - Hajlítás/hajtogatás - Sablonrajzolás - Kollázs - Modellezés - Tekercselés - Csavarás - Fűzés - Madzagolás - Vágás - Kivágás megrajzolt kontúrok alapján - Csomózás - Fonás - Szövés - Varrás - Összeszerelés - Festés
<p>Hasznos és esztétikai termékek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - egyénileg vagy csoportban készített termékek összeállításának fázisai/munkamenetei - hasznos termékek, játékok , dekorációs termékek, makettek - tematikus munkák különböző anyagokból - a tevékenységből származó termék jelentősége - termék kiállítások, bemutató standok

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok célja, hogy eligazítást nyújtson a pedagógusok számára a Komplex és integrált nevelési terápia tanterv alkalmazásában a következő tevékenységek megtetkezésében és megvalósításában: az önállóság és önellátás képességének kialakítása, társadalmi beilleszkedés, kognitív fejlesztés, foglalkozás terápia, játékterápia.

A pedagógus követi azt, hogy az oktatási tevékenység új tanulási lehetőségek teremtsen, melyek kifejezetten gyakorlati és terápiás jelleggel rendelkeznek, annak érdekében, hogy ismeretek köré szervezett kompetenciákat alakítsanak ki, illetve a diákok alkalmazkodási és önállósulási képességeit javítsák, azáltal, hogy az összetett és integrált nevelési terápia 5 tevékenysége között állandó kapcsolatot biztosítanak.

Nevelési stratégiák

Az oktatási módszerek kiválasztásában figyelembe vesszük, hogy ezek milyen mértékben járulnak hozzá a kompetenciák kialakításához, a tanulási tevékenységek tartalmát és a diákok sajátosságait (kor, értelmi fejlődés szintje, a sérültség típusa és szintje, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai). Használhatók különböző oktatási módszerek: ismertető, szemléltető, aktív cselekedtető

Az értelmi sérült diákokkal használt ismertető módszerek az alábbi követelményeknek felelnek meg:

- megfelelő nyelvezet használata, a kommunikáció szintjéhez mérten,
- az információ pontos, érthető és tömör bemutatása, a gondolatok rendszerezés,
- a diákok bevonása az ellenőrző kérdések által, a tartalmak megértésének, ellenőrzése érdekében és ha szükséges, új magyarázatokat bemutatni,
- a túl sok magyarázat elkerülése.

A szimulációs módszerek (melyek a *szerepjátékon és a játékon alapszanak*) sikerrel alkalmazhatók, elősegítve a diákok aktív és érzelmi részvételét, ezáltal kapcsolatteremtő és szocializáló eszközzé válnak.

A speciális oktatás sajátos didaktikai tevékenységein belül a szemléltetés módszere, modellálás, utánpótlás megfelelőnek és hatékonyak bizonyulnak, mivel ezen módszerek sajátosságai jól összeegyeztethetők a sérült gyermekek tanulási sajátosságaival.

Az aktív cselekedtető módszerek használata lehetővé teszi az értelmi sérült diák számára, hogy saját erőfeszítéséből vagy osztálytársai segítségével elérje a célzott kompetenciákat. Ezen módszerek sajátossága az, hogy ösztönzi a diákok érdeklődését a tudás felé, elősegíti a környezettel való kapcsolatot és fejleszti az együttműködésen alapuló tanulást. Ez hozzájárul az aktív hallgatással, döntéshozatallal, önállósággal és önellátással, felelősségtudattal és szociális részvétellel kapcsolatos kompetenciák kialakításában.

Oktatási eszközök kiválasztása, biztosítása és integrálása a terápiás nevelési tevékenységbe a kompetenciák sajátossága, a konkrét tartalmak és az alkalmazott didaktikai módszerek egyeztetése által valósul meg.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközök kompenzáló szerepet játszhatnak, maguk után vonva egyes kompetenciák fejlesztését.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus tervben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám/periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;

→ tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A komplex és integrált nevelési terápia sajátosságait figyelembe véve a didaktikai tevékenységek rövid és hosszú távra is megtervezhetők, lehetővé téve a pedagógus számára, hogy a terápiás tevékenységet a legközelebbi **fejlődési zónának** és a tanulók fejlődési képességeinek megfelelően módosítsa.

A heti tervezés lehetséges modellje az alábbi:

Nap	Ora	A tevékenység témája	Műveletesít feladatok	Oktatási stratégiák	Értékelés	Észrevételek

A heti terv a következő szempontok alapján készül el:

- a diák csoport sajátosságainak megfelelően történik a tartalmak, a tevékenységek témáinak kiválasztása, és ezek társítása a műveletesítése célkiűzésekkel;
- a legmegfelelőbb oktatási stratégiák kiválasztása;
- az alkalmazott módszerek és eszközök bemutatása.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a Komplex integrált nevelési terápiás programok keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextusok, tényezők és oktatási környezet

A tanítási -tanulási-értékelési tevékenységekkel ellentétben, amelyek általában az osztályterekben zajlanak, az oktatási-terápiás tevékenységek sajátosságukon keresztül kevésbé formális környezetben is megvalósíthatók, a tanulási kontextusnak megfelelően: poliszenzoros helyiségek, informatikai laboratóriumok, tematikus műhelyek, sportcsarnokok, játszóterek stb.

A tematikus területtől függően, a társadalmi beilleszkedési tevékenységek szükségessé tehetik az oktatási-terápiás tevékenység klasszikus keretének módosítását sokkal megfelelőbb környezetben.

- múzeumlátogatás, turisztikai látványosságok, intézmények, közösségi kirándulások, amelyek a viselkedési szokások gyakorlásának kereteit adják;
- szabadban való sétákon és kirándulásokon kapcsolati és cselekvési keretet biztosítanak (az iskolán kívüli osztálytársi kapcsolatok révén);

- erkölcsi-állampolgári magatartást bemutató színházi előadások, amelyek megfelelnek a gyermekeknek korának és értelmi szintjének, melyek mondanivalója kapcsolatos a viselkedési mintákkal;
- ünnepségek vagy más művészeti események;
- más iskolák diákjaival partnerségben végzett tevékenységek, egyszerű projektek megvalósítása érdekében.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél társítsuk a megfelelő módszereket és eszközöket azokkal az oktatási közegekkel és környezetekkel, melyek leginkább megfelelőek a kompenzáló nevelési eljárásnak.

A különböző intézmények és kulturális látványosságok látogatása, illetve a természetben történő kirándulások jelentősen hozzájárulnak a személyes autonómia fejlesztéséhez és a társadalmi beilleszkedéshez, megkönnyítik a térbeli tájékozódás gyakorlását, a társaikkal való kapcsolatteremtést és a társadalmi környezethez megfelelő viszonyulást.

A terápiás tevékenységek megtervezésénél a megfelelő módszerek és eszközök kapcsolódnak a kompenzáló nevelési folyamatnak megfelelő oktatási környezethez és kontextushoz.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Claudia Rof, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

Alina Vese, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lenuța CIUREL	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Constantin NICOLĂESCU	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Claudia ROF	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin
Ungur Valeria	CJRAE CS
Kovács Krisztina	CJRAE CS
Fordítás/Fordítások ellenőrzése:	
Olah Andrea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Vegh Renata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Balogh Getrud	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Salanki Anett	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Varga Tünde	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Dan Beata	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Kecse Gabriella	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Bonitas" Oradea
Nicolicea Constantin	Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin

**Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

TANTERV
TERÁPIÁK ÉS INTERVENCIÓS PROGRAMOK

**Speciális oktatás
V. - VIII. osztály
Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezetés

A "Specifikus terápiai és intervenciós programok" V. – VIII. osztályok számára megírt tantervjánlat, melyet OMENCŞ 3622 / 2018/04/27 által lett jóváhagyva, melyre a kerettanterv heti 10-12 órát ír elő.

A "" kidolgozása, az Európai Parlament ajánlására a kulcsfontosságú kompetenciákra alapszik (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, Official Journal of the EU, 30 dec. 2006.).

A Specifikus terápiai és intervenciós programok tanterv megfelel a Nemzeti Oktatási Törvény 1/5 január 2011 a 2. cikkely 3. bekezdésének: A román iskola oktatási ideálja az ember egyéniségének kiteljesítése, szabad, integrált és harmonikus fejlesztése, az autonóm személyiség és a személyes fejlődéshez szükséges értékrendszer kialakítása.

A „Specifikus és kompenzációs terápiai” célja a kulcskompetenciák középszintű kialakítása révén az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal élő tanulók harmonikus személyiségének formálása, mely alapját képezi a speciális líceumi és szakiskolában való tovább tanulási lehetőségeknek.

A tanterv a „Bevezető” mellett a következőket tartalmazza:

- Általános készségek
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek példái
- Tartalom
- Módszertani javaslatok

A jelen tantervbe foglalt általános kompetenciák magukba foglalják, az ismeretek, jártasságok, képességek, valamint szociális és gyakorlati készségek fejlesztését és ezek beépítését a szakmai- illetve személyiségfejlődésbe, a speciális iskolák gimnáziumi osztályaiban járó tanulók esetében. A jelen tanterv sajátos kompetenciái progresszív fokozatokat jelentenek az általános kompetenciák kifejlesztéséhez.

A jelen tantervben felvázolt tevékenységek célja az egyéni pszichés fejlődési lehetőséghez képest, az optimális kognitív és emocionális fejlettség elérése és az alkalmazkodó viselkedési minták elsajátítása.

A nagyiskolás korra jellemző az önállóság elnyerése, a saját döntéshozatal és az önálló tanulás mint alaptevékenység, valamint az iskolai csoporton kívüli társas kapcsolatok kialakítása. Az öntudat fejlődése és a véleménynyilvánítás képességének kialakulása a személyes önállóság fokozatos elnyerésében lényeges szerepet játszik. Az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal rendelkező tanulóknak jellemző a felnőttekkel szembeni magas fokú függőség. Az öntudat fejlődése és a véleménynyilvánítás képességének kialakulása a személyes önállóság fokozatos elnyerésében lényeges szerepet játszik.

A jelen tanterv tartalmi választ adnak az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal bíró gyerekek oktatási szükségleteire, megkönnyítve ezek bio- pszicho-szociális fejlődését, a megfelelőbb szociális beilleszkedés és életképes szocio professzionális felzárkózás érdekében, önálló és méltányos életet biztosítva számukra. A tantervi tartalmakat a pszicho-pedagógus által kidolgozott személyre szabott beavatkozási tervekben lesznek kidolgozva, tevékenységi területek szerint (mint multiszenzoriális stimuláció, perceptuo motrikus nevelés, a nyelv és kommunikációs zavarok terápiája, nyelvhasználat fejlesztése, kognitív stimuláció) az életkor sajátosságai, az egyéni fejlődési szint és a csoport jellegzetességének függvényében. A személyre szabott beavatkozási programok alapját a személyes kompetenciák profilja és az egyéni adaptív viselkedés fejlődésének grafikonja képezi.

Az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal rendelkező tanulóknak előírt általános és sajátos kompetenciák megszerzésére irányuló módszertani javaslatok, magukba foglalják a tanulási módszer felhasználását, az oktatás mindhárom dimenziójának függvényében (formális, nonformális, informális), korrektív kompenzáló irányzatokat és gyakorlati alkalmazásokat, egymást kiegészítő módon.

Összegzésként elmondható, hogy a tanterv elméleti alapja, hogy az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulók fejlődési potenciálja és kompetenciaprofilja egyedi, referenciakeretet nyújtva az oktatási és rehabilitációs célok elérésében.

Általános kompetenciák

- 1. A külső környezettel való interakció és ennek megismerési és feltérképezési képességének kialakítása**
- 2. Az általános motoros képességek fejlesztése, valamint az perceptuo-motoros viselkedés és struktúrák összerendezése**
- 3. A szóbeli üzenet megfogalmazási – fogadási készségének kialakulása**
- 4. A írás-olvasás készségének fejlesztése**
- 5. Az értelmi képességek formálása a lelki folyamatok fejlesztésével**
- 6. Különböző élethelyzetekben a társ ismeret és kapcsolati képességek fejlesztése**

V. - VIII. osztály

Specifikus kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A külső környezettel való interakció és ennek megismerési és feltérképezési képességének kialakítása

V. - VIII. osztály
<p>1.1 . Tárgyakkal / élőlényekkel való közvetlen érintkezés és tevékenységek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A spontán és az irányított megfigyelés gyakorlása- taktilis, ízlelő, olfaktív, auditív és vizuális érzékelés fejlesztése • “Mondd mi / hogyan/ hol/ mikor van!” , „Találd meg a tárgyak/ képek közti különbségeket.” „Melyik tárgy tűnt el?” • Hangszerek vagy tárgyak által kiváltott hangok/zajok/zörejek: emberi hangok vagy hangszerek által kiváltott hangok azonosítása, erősségük, magasságuk meghatározása „Erős” és „Lágy” hangok megkülönböztetése, hang irányának megállapítása, ritmus, tartósság, szünetek, utasítások megértése és megkülönböztetése (“Egy kis hegedű”, “ Honnan ered a hang?”, “Játszunk a hangokkal”, “Vezeték nélküli telefon”, “Ki szólított téged?”, “A suttogó hang”) • Ismerős szagok, jellegzetes parfüm illatok: friss kenyér, fokhagyma/ hagyma, kakaó, égetett cukor, ecet, bor, olaj, füst, zöld levelek, virágok, fenyő, ibolyaillat, liliom, rózsa, orgona stb.- beazonosítása, megkülönböztetése, csoportosítása (“Mi ez a szag/ illat?”, “Milyen szaga/ illata van?”... kellemetlen/ kellemes) • Ismert ízek (“Milyen ízű?”, “Ízlik? Igen vagy nem?”) • „Az elvarázsolt erszény”, „Behunyt szemmel ismerd fel a tárgyat” - Tevékenységek kivitelezése (“Babaszekrény rendezése”, “Mosogatunk”, “Gyümölcskosár készítés”, “Evőeszközök kiválasztása és rendezése”, “Megterítjük az asztalt”, “Ruhák szösztelenítése”, “Ruhamosás”, “Vasalás”, “Szalvéta elhelyezése az asztalon”, “Misit felöltöztetjük”, “Ezt az edényt kézzel/ tölcserrel/ pipettával töltjük meg”) - Tárgyakkal/ élőlényekkel alkalmazásával és jelenlétében végzett gyakorlatok (“Látogatás a farmon/ az állatkertben”, “Bevásárolni megyünk a boltba”)

2. Az általános motoros képességek fejlesztése, valamint az perceptuo-motoros viselkedés és struktúrák összerendezése

V. osztály - VIII. osztály
<p>2.1. Alapvető mozgások és fizikai erőnlét fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megadott idő, tér, irány és sebességgel végzett mozgásos műveletek: egyenes, vízszintes (jobbról-balra, előre-hátra), függőleges (fel-le), kétirányú mozgások - Megadott idő és téri keretek között, a test középvonalához viszonyítva forgómozdulatok (balról jobbra és fordítva, belülről kifelé) fejlesztésére irányuló gyakorlatok;

- Az írásmozgás fejlesztését célzó gyakorlatok- különböző összetett, több irányú, erősségű mozdulatok;
- A polimorf mozgás fejlesztését célzó gyakorlatok- különböző összetett, több irányú, erősségű mozdulatok;
- A test és a fej mozdulatainak fejlesztésére irányuló gyakorlatok- azonos ritmusban és meghatározott keretek közti előre-hátra való mozdítás;
- Mozgás- és izomtömegfejlesztő gyakorlatok;
- Energiabeosztási képesség fejlesztésére irányuló gyakorlatok;
- Meghatározott gyorsasággal végrehajtandó mozdulatok fejlesztésére irányuló gyakorlatok;
- Gyakorlatok a térbeli mozgások elvégzésére;
- Ülő vagy mozgó pozícióban végzett mozdulatok végrehajtásának fejlesztésére irányuló gyakorlatok;
- Kézügyességfejlesztő gyakorlatok;
- A folyamatosság és a rugalmasság, valamint a test és különböző tárgyak összeütközését elkerülő mozgásképességek fejlesztésére irányuló gyakorlatok;
- Koordinációs gyakorlatok;
- A kitartást és a következetességet fejlesztő gyakorlatok;
- Gyakorlatok a mozgás automatizálására és a teljesítmény elérésére.

2.2. A tárgyak vagy ezek hiányában, a test, alsó és felső végtagok által egyedül vagy párban végrehajtott mozdulatok

- Felső végtagok mozgatási képességét kialakító gyakorlatok (A karokat előre, felfelé, oldalra és alulra emelve, karok felemelésével, majd a térd leengedésével és alátámasztásával, oldalról való leengedésével, különböző pozíciókban való forogással);
- Alsó végtagok mozgatásának képességét kialakító gyakorlatok (váltott emelés, számlálás, térd, labdarúgás gyakorlása);
- Két vagy több testrész mozdításával járó mozgások gyakorlása: kéz-ujj, kar láb, egész test;
- A motoros-koordinációs képességek elsajátítása: szem-kézi, halló- kéz, kéz-szem-láb stb.

2.3. A mozgások, valamint a nonverbális és verbális kommunikációs viselkedés fejlesztése

- Manipulációs készségek gyakorlása: utánpótlás, verbális parancsok, kiválasztás és a mozgások megkülönböztetése; különböző méretű és természetű tárgyak, összeszerelése;
- Gyakorlatok az eszközök és a tanfelszerelés használatára;
- Gyakorlatok a mozgások önkéntes megváltoztatására;
- Gyakorlatok a hangszállak mozgatásának és a jelentős hangok képzési képességének a kialakítására;
- Gyakorlatok a hang- szavak társítási kapacitásának és a hangok szóban és üzenetben történő koordinálási képességének kialakítására;
- Gyakorlatok hang-gesztus koordinációs képesség kialakítására;

- Irányított szemmozgások (jobbra-balra);
- Az új mozgatási írásos tevékenységek során.

2.4. A perceptuo-motoros struktúrák és viselkedések fejlesztése

- Különböző színek megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok:

- Különböző színű és alakú zsetonok osztályozása/ társítása;
- Különböző színű részekből egész kialakítása;
- Zsetonok, kockák, rajzok, ábrák szín szerinti osztályozása, világostól sötét árnyalatig haladó csoportok kialakítása;
- Különböző csoportok kialakítása a színek tulajdonságai alapján.

- Színhasználat gyakorlása:

- Bizonyos tárgyak szín szerinti osztályozása;
- Szín-tárgy társítási gyakorlatok;
- Modell utáni színezési tevékenységek;
- Színkeverési tevékenységek, újabb színek előállítása.

- Formák diszkriminációjához fűződő gyakorlatok:

- Alakzatok társítása;
- Formák megnevezése és rendezése;
- Különböző anyagokból való formaalkotás: kötél, drót, gyurma;
- Alakzatok alkotása pontok összekötésével;
- Mértani alakzatok kiegészítése.

- Formák használatának gyakorlása:

- ugyanolyan formájú elemek logikus sorrendbe való rendezése (pl. szín, nagyság, vastagság kritériumai szerint), illetve a helyes megnevezések használata;
- forma és nagyság, illetve forma és szín szerinti osztályozás;
- átalakulási folyamatok megfigyelése és felismerése bizonyos formák esetén (lefújódott- felfújt léggömb), mértani alakzatok átalakulása (két derékszögű háromszögből egy négyszög alakulhat ki stb.); különböző képek, amelyekben észrevehető ugyanaz a forma, ritmus, szín, stb..

- Térbeli mozgás érzékelésének kialakítását célzó gyakorlatok (fizikai tér- kognitív tér, jellegzetes mezőkön, írás-olvasási elemek tartalmazó térben; a munka mezején, irány a térben, tértartományok, tájékozódási képességek:

- Két dimenziós térben történő távolság (méret) felismerésére és megbecslésére irányuló gyakorlatok (a betűk sorokba való beírása); vonalzóval való megmérés; egyszerű sémák ábrázolása (ház terv, gyerekszoba rajza, iskola rajza); méretarányos megjelenítés; műszaki rajzok és egyszerű térképek leolvasása)
- Három dimenziós tér megismerése és gyakorlatok elvégzése (a háromdimenziós tér megértését és észlelését célzó gyakorlatok) .

3. A szóbeli üzenet megfogalmazási – fogadási készségének kialakulása

V - VIII. osztály

3.1. A kommunikációs készségek kialakítása és fejlesztése szóbeli közlés segítségével

A szóbeli kommunikációt megelőző készségek kialakulását / fejlesztését

- Gyakorlatok a beszédhangképző szervek mobilitásának fejlesztésére (az ajkak, az arc, a nyelv, az állcsont, a szájpad izmainak edzése);
- Gyakorlatok a helyes légzés kialakítására;
- Gyakorlatok a helyes beszédritmus kialakítására;
- Gyakorlatok a fonematikai hallás fejlesztésére (az auditív figyelem edzése, a verbális memória edzése, a hallás-érzékelési képességek edzése);
- Hangképzési gyakorlatok (terjedelem, erősség, ellenállás);

A tükrözött és a független beszéd-készség kialakításának / fejlesztésének szakasza

- Gyakorlatok a hibáshangok javítására (hangképzés és artikuláció);
- Gyakorlatok az elszigetelt hangok megkülönböztetésére;
- Gyakorlatok az együtt-ejtési képességek kialakítására (a hang megerősítése a szótagokban, a szavakban, szókapcsolatokban);
- Gyakorlatok a hangoknak a szótagokban és a szavakban való megkülönböztetésére;
- Gyakorlatok a spontán beszéd hangjainak automatizálására;
- Gyakorlatok a nyelvre jellemző artikuláció fejlesztésére.

JEGYZET: A fent említett szakaszok a beszédhibás gimnáziumi tanulók esetében alkalmazandó.

A passzív szókincs aktiválásának és az aktív szókincs bővítésének szakasza

- Gyakorlatok új nyelvi egységek megszerzésének ösztönzésére;
- Szóképzési gyakorlatok a tárgyak és a jelenségek közötti kapcsolatokat vagy összefüggéseket kifejező szavakkal és kifejezésekkel (méret, forma, szín, tér-pozíciók, időbeli helyzet, mennyiségi arányok, stb...);
- Gyakorlatok a nyelvtani szabályok elsajátítására;
- Gyakorlatok az események logikus sorrendben való elmesélésére;
- Ismert történetek elmesélése
- Különböző nehézségű fokozatú szóbeli történetek megfogalmazása és részekre való bontása
- Társas közegben folytatott beszélgetésekhez való alkalmazkodás (terjedelem, alkalmazkodás, helyettesíthetőség)

3.2. Szavak által történő érzelem kifejezési képesség fejlesztése

- Arckifejezések és gesztusok azonosítása (a terapeuta arcán és képeken);
- Arckifejezések és képek közti kapcsolatok felismerése;
- Arckifejezések és gesztusok kimutatásának a gyakorlása (öröm, szomorúság, düh, harag, csodálkozás, stb.), szóbeli utasítás alapján;
- Szerepjátékok, bábjátékok, nonverbális magatartási modellekkel.

4. A írás-olvasás készségének fejlesztése

V - VIII. osztály
<p>4.1 . Diszlexia-diszgráfia korrekciója</p> <p>- Gyakorlatok a fonetikai szerkezetek (mondat, szó, szótag, fonéma) hallás utáni azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> Egyszerű mondat-behelyezés, képi segítség alapján; A szavak elhatárolása a mondatban; A szavak kezdőhangjainak azonosítása; A szavak szótagolása és azok azonosítása; A fonémák azonosítása a szótagokban; A célzott hang tükrözött és önálló kiejtése; Példák a célzott hangot különböző pozíciókban tartalmazó szavakra. <p>- Gyakorlatok a betűk azonosítására – megkülönböztetésére és mnézikus rögzítésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> A betűk vizualizációja, differenciálása, megnevezése; A betűk gesztussal történő érzékeltetése; A betűk tapintásos azonosítása; Betűk készítése különböző anyagokból, modellek alapján és ezek nélkül; Gyakorlatok a kis- és nagybetűk olvasására; Gyakorlatok betű – a betűnek megfelelő hanggal kezdődő szó képének kapcsolására. <p>- Gyakorlatok a fonéma-betű-graféma összekapcsolására</p> <ul style="list-style-type: none"> Gyakorlatok a betűnek egy adott csoportból történő kiválasztásához; Gyakorlatok betű – illusztrált szó összekapcsolására; fonéma- nyomtatott nagybetű társítása; Gyakorlatok a graféma ábrázolására ponttámogatással /nyilak segítségével; Nagybetűs írás és a betű számítógépbe írása; Átírás nyomtatott betűből kézírásosba; Betűk diktálása. <p>- Gyakorlatok, egy/ két/ többszótagos szavaknak az elsajátított betűvel történő megalkotásával, olvasásával és leírásával, a következő sorrendben:</p> <ul style="list-style-type: none"> Magánhangzó - magánhangzó, magánhangzó – mássalhangzó és mássalhangzó – magánhangzó típusú, egyszótagos szavak; Három betűs egyszótagú szavak; Kétszótagos szavak ismétlődő szótagokkal; Kétszótagos szavak: magánhangzó – mássalhangzó – magánhangzó szerkezettel; Kétszótagos szavak: mássalhangzó - magánhangzó – mássalhangzó – magánhangzó Szerkezettel, különösen a „p”, „b”, „m” ajakhangokkal, az „r” pergőhanggal, az ajak- foghangokkal („f”, „v”); Kétszótagos szavak: magánhangzó – mássalhangzó – magánhangzó - mássalhangzó szerkezettel; (eset, igaz, adag); Több szótagos szavak, nyílt szótagokkal („fekete” „mesélő” stb.); Szavak mozgatható betűkből (ábécé); Egy/két/többszótagos szavak, adott betűkkel;

- Szavak a megadott szótagokból;
 A hiányzó betűt / szótagot a megadott szóban azonosítása (képi segítséggel és anélkül);
 Szavak írás különböző típusú füzetekben (I. típus, II. típus, diktandó);
- Fonémás / grafikus és vizuális differenciálási gyakorlatok a betűk számára, amelyek torzuláshoz vezetnek: „p-b”, „t-d”, „k-g”, „f-v”, „sz-z”, „s-zs”, „m-n”, „u-n”, „sz-s”, „l-j”, „a-o”;
  - Gyakorlatok - a nyelv sajátos szavainak írására és olvasására: A „p” és „b” előtt „m”-et tartalmazó szavak helyes írása és olvasása;
 A szavak helyes írása és olvasása;
 A kettőzött betűt tartalmazó szavak helyes írása és olvasása: „ ee”, „ oo”, „nn” , „cc”;
 Az "ii"-t és "iii"-t tartalmazó szavak helyes írása és olvasása.
  - Gyakorlatok a szavak jelentésének megértésére: rokonértelmű, ellentétes értelmű szavak, azonos alakú szavak (a szakterminológia megemlítése nélkül):
 Didaktikai játékok, azonos jelentésű szavakkal, ellentétes jelentésű szavakkal vagy eltérő jelentésű szavakkal, a szöveggörnyezettől függően).
  - Gyakorlatok a bővített / összetett mondat szavaival:
 A mondat szerkezetét elemző gyakorlatok (a szavak számának meghatározása; a szó jelentéstartalmának, az egyes szavak hangstruktúrájának meghatározása);
 Írásgyakorlatok az elemzett mondatral, másolással vagy átírással;
 A mondat helyes írása, helyesírási és központoszási szempontból (nagy kezdőbetű, írásjelek....);
 Megadott képeken vagy szavakon alapuló, összetett mondatok alkotása;
 Mondatok alkotása, a változó nehézségű, megadott szavak sorrendbe helyezésével;
 Hiányos mondatok kiegészítése;
 Gyakorlatok a mondatban történő nyelvi egyeztetések megállapítására;
  - Olvasás – írás gyakorlatok a szöveg szintjén:
 Olvasási gyakorlatok (változó nehézségi szintű) szövegekkel, saját ritmusban, az írásjelek megszabta intonációval;
 Gyakorlatok a szövegnek az oldalon történő, megfelelő elrendezésére (keltezés, cím, bekezdés, szóköz);
- Gyakorlatok egy szövegből a kijelentő, a felkiáltó, a kérdő mondatfajták kiválasztására (olvasás-írás);
 Szövegalkotási gyakorlatok bonyolult képek alapján, vagy egy adott, ismerős témából kiindulva;
 Gyakorlatok egy olvasott szöveg elmesélésével (segítő kérdésekkel és anélkül);
 Gyakorlatok, írásbeli hibáknak egy szövegben történő azonosításával;
 Írásgyakorlatok szövegeknek diktálás utáni leírásával a füzetbe /a számítógéphez;
 Öndiktálási gyakorlatok mondatokkal, versekkel, találós kérdésekkel.

5. Az értelmi képességek formálása a lelki folyamatok fejlesztésével

V - VIII. osztály
<p>5.1. Tárgyak / élőlények azonosítása, felismerése, megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismerős vagy a környezethez tartozó tárgyak / élőlények azonosítására ("Mutasd meg nekem a...!", "Add a..!", "Keresd meg a...!"); - Gyakorlatok az ismerős vagy a közvetlen környezethez tartozó tárgyak / élőlények felismerésére ("Mi ez...?", "Ismerd fel a tárgyat!", "Mutasd meg, amit mondok neked!") Tárgy /élőlény/- kép társítási gyakorlatok (tárgy/ élőlény, 2D, 3D, rendezőcédulák) ("Egyeztesd!"); -Megnevezési gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> Nevezd meg, kategória szerint (közlekedési eszközök, évszakok, a hét napjai, az év hónapjai, öltözködési cikkek, vadállatok/háziállatok); Nevezd meg a cselekvés igéit ("Mit csinál a lány/ a fiú/ a nő/ a férfi?"); Nevezd meg a használati tárgyak rendeltetését („Mit teszel az ecsettel?” – az ecsettel festünk; „Mit teszel a kanállal?- a kanállal levest eszünk; „Mit teszel a kanálkával?- a kanálkával tortát eszünk).
<p>5.2. Tárgyi és képi rendszerezés, osztályozás, összehasonlítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyi és képi rendszerezési / osztályozási gyakorlatok, egyszerű tulajdonságok alapján: textúra (szerkezet), szín, nagyság, forma ("A színekről", "Színes lufik", "Puha vagy kemény", "Hideg vagy meleg"; Mond, mi kerek?- a labda, a gyűrű); - Tárgyi és képi rendszerezési / osztályozási gyakorlatok, a hasonlóságok alapján: azonos / nem azonos , ugyanolyan / különböző ("Anya és gyermeke", "Parancsoljon, kérem!", „A szekrény”, „A hűtőszekrény”. „Téli/ nyári ruha”, „Tenniszlabdák/ Kosárlabdák”); - Tárgyakat és képeket összehasonlító gyakorlatok ("Milyen?"); - Tárgyi és képi rendszerezési / osztályozási gyakorlatok, a hasonlóságok alapján: azonos / nem azonos , ugyanolyan / különböző ("Keresd meg a párokat!", "Illeszd össze", „Azonosítsd az árnyékot”).
<p>5.3. Pszichikai folyamatok fejlesztése</p> <p>A figyelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális elemek érzékelés mezejére összpontosító figyelemre épülő gyakorlatok („Nézd figyelmesen!", „A színes kockák”, „Ügyes kezek”, „Rajzok másolása”, beékelések, „Tégy úgy, mint én!", "Kövesd az útvonalat!"); - Auditív elemek érzékelés mezejére összpontosító figyelemre épülő gyakorlatok ("Suttogó hang", „A zajok helymeghatározása", "Labiális olvasás", "Hangok versenye!", "Hangkibocsátó", "Zaj mindenütt!"); - Tapintásos elemek érzékelés mezejére összpontosító figyelemre épülő gyakorlatok ("A gyöngysor", áttöltés). <p>Vizuális és auditív memória</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlat - a korábban érzékelt, 3-4 tárgyból álló készletből egy-egy elem kiemelése / hozzáadása ("Találd ki, mi hiányzik!", "Mi ment el!", "Mi jött!"); - Játékos gyakorlat – tárgyak / képek párosainak megalkotása ("Alkoss párokat!", "Keress hasonlót!", "A kosár a...");

- Gyakorlatok a szimbolikus adatok vizuális memorizálásához ("A számok / betűk/ jelek felismerése");
- Gyakorlatok szám / betűkészletek memorizálására ("Ismételd!", "Mit mondtam!", "lakcím/ telefonszám);
- Versek és énekek megtanulása.

A gondolkodás

- Személyi identitás gyakorlatok ("Az én nevem..."; "Én .... vagyok"; "Nekem van....");
- ÉN / TE / Ő programfejlesztés ("Én ... vagyok/ Te ... vagy/ Ő....", "Nekem van.../Neked van...../ Neki van.....", "A családom", "Kicsoda András?");
- IGEN-NEM-NEM TUDOM program gyakorlása("Te lány vagy?", "Te akarsz.....?");
- Gyakorlatok a térbeli tájékozódás képességének a szavakba foglalással, az időtől elkülönülő tér intuíciójával kísért fejlesztésére (itt - ott, most - majd) ("Hol vagy?", "Hol van a fürdőszoba?", "Hol van az iskola?", "Hol van az orvosi rendelő");
- Gyakorlatok a sorrendiség megértéséhez ("Mi következik!"- forma, szín, tárgy; "Képkeretek", "Kék, piros, zöld", "Hogyan készült ez a rajz", „Helyezd sorrendbe... tárgy és szín szerint”);

Növekvő / csökkenő sorrendbe (számsor);

A nap pillanatai, hivatkozva a saját programjára ("Mit csinálhatok egy nap ?), a hét napjai, az év hónapjai;

Megérteni a logikai sorrendet egy egyszerű műveletben – egy cselekvés; Mozdulatainak és műveleteinek szavakba foglalását / megvalósítását gyakorolva ("A felöltözés sorrendje"; "A palacsinta receptje");

- Társítás gyakorlása:

Szám - mennyiség: "Állítsd össze a 15 méhek / gyümölcsök / tárgyak / gépkocsik halmazát...";

Szobák / helyek, a rendeltetésük megnevezésével: ház, gyógyszertár, iskola, cukrászda, bolt, piac, fodrászat, kórház; ("Fürdőszoba - mosakszunk", "Konyha -eszünk”);

"Gyógyszertár gyógyszereket vásároljunk" stb.);

"Mit eszünk?" (kenyeret, gyümölcsöt, húst, ...), mit iszunk? (tejet, vizet, teát, gyümölcslevet, ...);

"Hol áll!" – ruhák a szekrényben/ étel a hűtőben;

"Melyik a háza?" – háziállatok / vadállatok;

Érzelmek: vidám - nevet, szomorú – sír.

"Mibe öltözik a lány / a fiú!"

"Milyen.."/ "Mit látsz..."- évszak - jellegzetes elemek összekapcsolása;

Mesterségek - szerszámok „Mit csinál az orvos...”, "Kié a /az...", "Mit használ az orvos?"

Szállítóeszközök – hol járnak/ hány kerék/ hány ajtó/ motorral/ motor nélkül;

- Gyakorlatok a komplex műveleteknek egyszerű és egymást követő feladatokra történő bontására;

- A szociális kérdések – program gyakorlása;

- Az - AKAROM – LÁTOM – VAN NEKEM (főnév + melléknév) –program gyakorlása;
- A kérdések megfogalmazásával / megválaszolásával kapcsolatos készségek kialakítása (a tanulók által megfogalmazott és feltett kérdések): "Hol van anya? – Anya a munkahelyén van", "Hol van Mihály?- Mihály otthon van", "Miért van otthon Mihály?"- Mihály beteg;
- Az okság fogalmát ("Miért fáj?...mert megütöttem magam!") és a a logikai következmény fogalmát („Megáztam, mert esik, és nincs esernyőm!”/ „Mit csinálsz, ha esik?...elveszem az esernyőt!”) magában foglaló gyakorlatok;
- Változatokkal felel az olyan típusú kérdésekre, mint: Melyik? / Mi? / Ki? ("Melyik állat nem tud repülni: egy cica vagy egy madár?", "Milyen formája van egy gépkocsi kerekeinek: kerek vagy négyzet?", "Mi adja a tejet: a tyúk vagy a tehén?");
- Egyszerű / összetett napi problémák megoldása.

Gyakorlatok:

Problémák észlelése, felismerés és azonosítása (az elérhetetlen helyen található játék megszerzése);

A probléma egyszerűbb elemekké bontása, pl. asztal megterítése, ami több szakaszt feltételez;

A problémamegoldás módjának megtervezése

Akcio: a probléma egy korábbi megoldási módjának felidézése az emlékezetből
A cselekvési terv működési módjának értékelése, szükség esetén az eredeti terv módosítása (tisztaság megőrzése az osztályteremben vagy otthon).

- Egyedi viselkedési rendszerek összehangolása, határozott céllal:

- Gyakorlati feladatok a termékfejlesztésre (jártasságok a munkában)

A képzelőerő

- Építő- vagy összeszerelő-játékok, tárgyi szinten ("A ház", "A padlás", "A vonat", "A kastély");

- Gyakorlatok szabad vagy kötött témájú rajzok készítésével ("A Nap", „A ház”, „A családom”, "A lány/ a fiú", „Hóember”);

- Gyakorlatok hiányos rajzok kiegészítéséhez: arc, ember, gépkocsi, fa, ház, Nap;

- Gyakorlatok, mondatok szóbeli kiegészítésére, képi támogatással vagy anélkül;

- Narratív gyakorlatok, képek alapján;

- Mímes /pantomimes gyakorlatok;

- Szerepjáték/ dramatizálások ("Vonatosdi/ a gépkocsi/ anya/ apa/ a tűzoltó/ az orvos/ a tanár/ a szakács/ a fodrász").

5.4. Perceptuális szintézis

- Játék- 50- 100 részes puzzle elkészítése, mesék, számok;

- Játék- hiányos képek / szavak/ mondatok/ mesék kiegészítése.

6. Különböző élethelyzetekben a társ ismeret és kapcsolati képességek fejlesztése

V - VIII. osztály
<p>6.1. A személyközi kapcsolatok fenntartása és kapcsolat a társadalmi környezettel</p> <p>Beavatás – barátságok alakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kölcsönös megismerés gyakorlatai és a közös érdekek azonosítása: egy adott rendszer leíró jellegű kiegészítése, közös pontok azonosítása stb.; - Kapcsolatteremtési tevékenységek: egy adott program leíró kiegészítése és az osztálytárs leírásának bemutatása az osztály előtt, "tudj meg két új dolgot öt percen belül a társadról" – típusú feladatok, kettes csoportokban stb. <p>A saját hely meghatározása a közösségen belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szomszédság, a közösség vizuális térképe, szavakba foglalással ("Én ...szomszéd, tanuló, fiatal, stb. ....vagyok, stb.).
<p>6.2. A különböző érzelmek azonosítása a társadalmi összefüggésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szuggesztív képeket a megfelelő összefüggéssel összekapcsoló tevékenységek (a gyermek leesett a kerékpárról - szomorúság, a gyermek nyert egy díjat - öröm, a macska nem tud lejönni a fáról - félelem, a gyermek nem éri el a felső polcot - frusztráció, kudarc); - Kifejező filmek megtekintése és az érzelmek szavakba foglalása.
<p>6.3. Az érzelmek önkontrollja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relaxációs gyakorlatok: rekeszizom légzés, célra rendelt dalok, megállás tízig számolással stb. - Tevékenységek párban: akadályverseny (kézen fogva, a tanulók bejárnak egy útvonalat, amelyen áthaladnak akadályok fölött /alatt, hogy megérkezzenek a célba, és közben megtalálják a hiányzó felét egy képnek, , pld.; nagyon gyors és nagyon lassú ritmusú tánc, váltakozva. táncolni egy nagyon lassú és nagyon gyors ütemben, felváltva; koncentrációt igénylő játékok stb.).
<p>6.4. A társadalmilag elfogadható viselkedés azonosítása és elfogadása a személyes vagy a nyilvános környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kifejező filmek megtekintése és a szereplők viselkedésének szavakba foglalása; - Filmek készítése tanulókkal a szerepekben, bemutatva a kívánatos viselkedést az adott társadalmi helyzetben.
<p>6.5. Fogadd megfelelően mások érzelmeit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utánzási gyakorlatok modellek alapján, szavakba foglalással; - A saját szükségleteik kielégítésének folyamatában a saját / a mások korlátainak tiszteletben tartására nevelő tevékenységek. (Mihaela ma otthon felejtette a színes ceruzáit, mit tehet? Elveszi, vagy elkéri a padtársáét? stb.); - Szerepjáték az adott struktúrára.
<p>6.6. A kapcsolatteremtés iránti érdeklődés megmutatkozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interaktív jellegű tevékenységek ("Tudd meg, a társaid közül ki játszik egy hangszeren, ki játssza a te kedvenc játékodat", stb.); - Tevékenységek párban és kiscsoportokban.

Tartalmak

Tartalmi területek	V. - VIII. osztály
Közvetlen kapcsolat a környezettel	<ul style="list-style-type: none"> - Változatos helyzetekben alapvető gesztusok gyakorlása - A tapintás, látás, hallási, ízlelés, szaglás képességek serkentése (a lehető legtermészetesebb és legváltozatosabb játékok, tárgyak, hogy szerkezetük figyelembe vegye a kézi kapacitást és az anyag konstruktivitását; később, a szenzoriális nevelés módszertanilag szervezett tevékenységek formáját öltheti, hogy lehetővé tegye a tanulók számára, hogy minden elemző szinten megfigyeléseket végezzenek, elemezzenek, szintetizáljanak)
Általános motoros készségek	<ul style="list-style-type: none"> - Alapvető mozgások – a gesztusok kialakítása (egyenes vonalú, forgó, többféle alakban előforduló stb.) - Fizikai adottságok – erő, gyorsaság, ügyesség, összehangoltság - A végtagok alapvető mozdulatai - Motorikus műveleti tevékenységek és nonverbális kommunikációs viselkedés - A motoros koordináció a nyelv segítségével
Testséma és lateralitás	<ul style="list-style-type: none"> -A testséma fő és rész-elemeinek azonosítása - A testkép -A testrészek azonosítása és megjelölése -A szervezet és a környezet közötti kapcsolat - A domináns végtag azonosítása és annak gyakoroltatása
Alapvető perceptuo-motoros struktúrák	<ul style="list-style-type: none"> - Szín - Alak - Méret - Térbeli orientációs-szervezési és térszerkezeti képesség - Tér-időbeli orientációs-szervezési-strukturálási képesség

<p>A nyelvi zavarok terápiaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A hangképző - artikulációs folyamatban részt vevő izomcsoportok edzése – a beszédhangképző szervek izomzatának tornagyakorlatai. - A szájon át légzés megkülönböztetése az orrlégzéstől – a levegőhullámnak az orr- és a szájüregen át történő áramlását irányító gyakorlatok. - A légzési térfogat növekedése – gyakorlatok kilégzéssel - belégzéssel háton fekvő, ülő helyzetben, függőleges testhelyzetben, különböző hangszerekbe fúvási gyakorlatok, légzési gyakorlatok - A légzési pontosság növelése – fújás-gyakorlatok egy gyertya, egy gyufa lángjának eloltására / megőrzésére, fújás-gyakorlatok szappanbuborékok készítésével, azok levegőben tartásával - A kilégzés meghosszabbítása a beszédlégzésben – gyakorlatok a magánhangzók hosszan történő ejtésével, nyújtott és rövid artikuláció, akár egyetlen lélegzetre, akár többre. A gyakorlatok nehezíthetők szótagokkal, szavakkal, szó szerkezetekkel és mondatokkal. - A ritmusérzék nevelése – tapsolás, ritmikus és mozgásos játékok, ritmikus mozgások utánzása, ritmikus mozgás összekapcsolása szóban kifejezéssel; a légzés szinkronizálása a kézmozgással és a szó/ szó szerkezet kiejtésével - Gyakorlatok a hangforrás azonosítására és az auditív ingerek megkülönböztetésére - hangforrás-azonosító gyakorlatok, hang lokalizáció, az ingerek megkülönböztetése. - A verbális ingerek fogadása és tárolása – jelentéssel bíró és anélküli hang-, szótag-, szó sorokat elisméltő gyakorlatok; egy történet újra mesélésé, versek és énekek memorizálása - A nyelv érzékszervi komponensének előkészítése (fonológiai tudat, fonémás tudat, fonémás hallás) – észlelési, megkülönböztetési, azonosítási és megértési gyakorlatok fonémákkal, szavakkal, kifejezésekkel és mondatokkal. - A hang nevelése – gyakorlatok suttogó és közepes erősségű hanggal; beszédgyakorlatok közepes, akut, súlyos, lassú ritmusú, mérsékelt, gyors regiszterben. - Az artikulációs bázis alakítása és hangok kibocsátása - A következő szempontok alapján elkülönített hangok megkülönböztetése: orr- vs szájhangok, zöngétlenek vagy zöngések, közös képzési helyű vagy különböző képzési helyű hangok. - A beszédhangok megerősítése és az együtt ejtési képességek fejlesztése – megerősítő gyakorlatokat szótagokban, szavakban, logatomokban. - A szótagok és szavak megkülönböztetése a minimális párok elvén alapulva (olyan hangstruktúrák, amelyek hangzásban különböznek, egyetlen hangnak köszönhetően) – fonematikai analízis és szintézis gyakorlatok, gyakorlatok az orrhangoknak a szájhangoktól, a
<p>Kifejező nyelvezet</p>	

	<p>zöngéseknek a zöngétlenektől, a közös képzési helyű hangoknak a különböző képzési helyűektől történő megkülönböztetésére, a szótagok, a szavak és a logatomok szintjén.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikációs képességek fejlesztése – a beszédhangok gyakorlása, a mondatokban és szövegekben, szerepjátékok, nyelvtörők, szavalatok, újra mesélés, szabadfogalmazások. -A szókincs gazdagítása, pontosítása és aktiválása – gyakorlatok képek megnevezésével, adott szavak meghatározásával, szócsaládok összeállításával. - Gyakorlatok rokon értelmű szavakkal és ellentétes értelmű szavakkal, a szavak értelmének elkülönítése a mondatok szintjén, mondatok és szövegek alkotása. -Gyakorlatok a többes szám képzésére, az alany és az állítmány egyeztetésére, az üres helyeknek a hiányzó nyelvi szerkezetekkel történő kiegészítésére. -Gyakorlatok képek alapján történő meséléssel, egy mesének vagy egy életememénynek az újra mesélésével
<p>A tárgyak / élőlények azonosítása, felismerése, megnevezése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tapintás, vizuális, hallás, ízlelés, szaglás képességének ösztönzése A különböző textúrák, képek, hangok, ízek, szagok azonosítása képességének fejlesztése - Az anyag, kép, hang, íz, szag sajátosságai felismerésének fejlesztése - Az érzékelési nehézségek javítása - Érzékelési tevékenységek gyakorlása - A tapintható, vizuális, hallási, ízléses, szaglóérezékelésnek megfelelő fogalmak fejlesztése - Érzékszervi integráció kognitív területen
<p>Tárgyi és képi rendezés, osztályozás, összehasonlítás</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Tapintás: anyagok, alakok, konzisztencia, szilárdság, súly, hőmérséklet stb. azonosítása - Látás: színek, méretek, pozíciók - irányok, sík formák, térfogatok, a fény tulajdonságai - Hallás: különböző hangok, énekes / hangszeres zene, intenzitás, irány, magasság - Ízlelés: édes, keserű, sós, savanyú - Szaglás: ismerős illat, kellemes/ kellemetlen, folyadék, jellegzetes füst, zöld/ száraz levél, fenyő, virágillat

<p>Lelki folyamatok</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A figyelem fejlesztése - A vizuális figyelem és a megfigyelés gyakorlása - A figyelem összpontosítása és a digitális ügyesség fejlesztése - A gyorsreagálási képesség fejlesztése - Az összehasonlító-, elrendezési képesség fejlesztése - A szem-kéz koordinációjának gyakorlása - Fejlődő figyelem, vizuális-hallgató figyelem - A vizuális figyelem fejlesztése és a digitális mozgékonyág - Az auditív, a vizuális-auditív figyelem fejlesztése - A vizuális és az auditív memória fejlesztése - A térbeli észlelés megszervezése - Különböző memória-struktúrák gyakorlása - Vizuális térbeli memória gyakorlása - A vizuális szimbolikus adatok elemzésére és memorizálására való képesség fejlesztése - A logikus tér-memória gyakorlása - Adott sorrendű memória – képesség gyakorlása - A gondolkodás fejlesztése - A térbeli észlelés megszervezése - Elemzés és szintézis az észlelés szintjén - Összehasonlítás - Sorrendiség / egymásutániség - Képzettársítások - A képzelőerő fejlesztése - Tárgyi és képi síkú összeszerelés - Szabad- és adott témájú rajzok - Hiányos képek/ szavak/ mondatok/ mesék kiegészítése - Szerepjáték/ dramatizálás
<p>Viselkedés alakításának módszerei</p>	<p>-Önismeret és a kommunikáció fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Én .... vagyok” (vonások) • „Én kedvelem a ...” (érdeklődések, személyes vagy szereplői preferenciák) • „.... érzem magam ...” (különböző érzelmek azonosítása) <p>Önértékelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Az eredményeim” (iskolai, szociális és iskolán kívüli érvényesülés) <p>-Iskolai felelősségérzetre nevelés: „Én .... vagyok” (szerepek, felelőségek, iskolában és közösségben, szervezés)</p> <p>-Kiegyenlítő fejlesztés: „Mit tudok most jobban/mire vagyok én most képes?” (belső kompenzációs erőforrások) „Saját eljárások” (a legkedvezőbb eljárások azonosítása és használata)</p>

Módszertani javaslatok

A speciális és kompenzációs terápiás tanterv struktúrája az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal élő tanulók speciális általános iskolai oktatásának két fő irányvonalát képviseli:

1 –a specifikus és kompenzációs beavatkozások egyszerűtől-összetett felé halad biztosítva az átmenetet az elemi osztályokból a gimnáziumi osztályokba

2 – lehetővé teszi a visszatérést / kiegészítést / mélyítést, amikor a tanulók sajátosságai megkövetelik. Ebben az értelemben megfigyelhető, hogy az előző ciklusban megfogalmazott sajátos kompetenciákra építve fogalmazznak meg új gyógypedagógiai célkitűzéseket. Megfigyelhető, a sajátos kompetenciák „evolúciója”, egyrészt magába foglalja az elemi osztályokban kitűzött gyógypedagógiai célkitűzéseket, és javaslatokat, de ugyanakkor hozzárendeli azokat a területeket amelyek a gimnáziumi oktatás során kialakításra kerülnek.

Az „jó gyakorlat” átadásával a kognitív, érzelmi, multiszenzoros, pszichomotoros és kommunikációs képességeket tovább fejlődnek, automatizálódnak általános és sajátos kompetenciák kiegészítődnek, mely által a tanulók aktívabbá, hatékonyabbá válnak, és egyben fejlődésük előmozdul. A fejlesztés a következőképpen valósul meg:

- a személy érdeklődésének és képességeinek megnyilvánulásait figyelembe véve, a fejlesztés alapját képezi a már meglévő, kialakult optimális perceptuális folyamatok és válaszreakciók, melyek minden sajátos beavatkozási területnek motivációs alapot biztosíthatnak. Ez a kognitív stimuláció területén kap nagyobb hangsúlyt, mely kapcsolatba van a középiskolások szocio-emocionális és pszichomotoros fejlődésével.
- a korszerű didaktika stratégiáik a tanulók érdeklődéséhez és képességeihez igazodnak, ahol az együttműködésre való nyitottság, az aktív részvétel és azok helyes értékelése a későbbi társadalmi-szakmai integráció mutatóivá és alapjává válik.

A szükségleteket és az érdeklődést – minden tanuló egyénre szabott és folyamatos fejlesztése – össze kell hangolni a sajátos és kompenzációs beavatkozási programokkal, hogy az elkövetkezőkben az elsajátítottakat maximálisan felhasználják/ értékesítsék a társadalmi és szakmai beilleszkedés során a tanulók.

A beavatkozások és kompenzációs tevékenységek szem előtt kell tartásuk 3622/2018 rendeletet, mely szabályozza ezen tevékenységek kivitelezését:

- az értelmi fogyatékoság típusát és súlyosságát;
- egyéni vagy kis csoportos tevékenységek (2-3 tanuló);
- körülbelül 15-45 perces foglalkozások;
- kabinetekben vagy osztálytermekben
- feltételezi a gyógypedagógusok és a nevelőtanárok együttműködését.

Bibliografie

- Iskolai Program a Nyelvi Zavarok Terápiájához, Súlyos, mély és/vagy társult mentális zavarok Curriculum, az 5235/01.09.2008. sz. miniszteri rendelettel jóváhagyva
- Nyelvi zavarok terápiája, logopédiai beavatkozások, Ecaterina Vrăsmaş, Ionel Muşu, Cornelia Stănică, Didaktikai és Pedagógiai Könyvkiadó, Bukarest, 1997
- Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat – Prof. Mircea Vlad, Coca Marlena Vasiliu și Lucian Mozer – Schonborn, Ed. Spiru Haret, Iași, 2010
- Tanterv a speciális és integrált oktatáshoz - Prof. Mircea Vlad, Coca Marlena Vasiliu és Lucian Mozer - Schonborn, Spiru Haret, Iasi, 2010
„Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple - Tartalom és stratégiák”, Prof. Mircea Vlad, Mariana Meran, Ed. Semne, Bukarest, 2011

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Judit MICLĂUȘ, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Attila Bokor, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Név	Hovatartozási intézmény
Balaban Marina	C.J.R.A.E. Constanța
Cosma Pompilia	C.S.E.I. Delfinul, Constanța
Crețu Roxana Elena	C.S.E.I. Maria Montessori, Constanța
Ioniță Violeta	C.S.E.I. Delfinul, Constanța
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
Radoslav Simina Ioana	C.S.E.I. Delfinul, Constanța
Vlahopol Luiza Stefania	C.S.E.I. Maria Montessori, Constanța
Neguțu Veronica	Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Miclăuș Judit	IȘJ Satu Mare
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

KINETOTERÁPIA

Tanterv

V. – VIII. osztály

Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékoság

Bukarest, 2021

Bevezetés

A Kinetoterápia tanterv szerkezete megfelel az V. – VIII. osztályosoknak megírt kerettantervi követelményeknek. A kerettantervet 3622/27.04.2018 rendelet alapján elfogadott kerettanterv heti 1 órát ír elő.

A kinetoterápia mint tantárgy az Európa Parlament kulcskompetenciákra vonatkozó ajánlásán alapszik. (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Az 1/2011.01.05 számú Nemzeti Oktatási Törvény 2. cikkelyének (3). bekezdése szerint, a későbbi módosításokkal és kiegészítésekkel: a román iskola oktatási ideálja az ember egyéniségének kiteljesítése, szabad, integrált és harmonikus fejlesztése, az autonóm személyiség és a személyes fejlődéshez szükséges értékrendszer kialakítása. A kinetoterápia tantárgy a speciális oktatásban tanuló enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal rendelkező tanulók személyiségének fejlesztését célozza meg olyan általános kulcs kompetenciák kialakításával amely részét képezi középiskolai hallgatók képzési profiljának.

A tanterv a bevezetésen kívül a következőket tartalmazza:

- **Általános kompetenciák**
- **Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek**
- **Tartalmak**
- **Módszertani javaslatok**

A jelen tantervben szereplő általános kompetenciák célja azon képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik a személyes, szociális és/vagy gyakorlati ismeretek, képességek, készségek használatát, valamint a személyes és szakmai fejlődést a speciális gimnáziumi oktatási ciklus alatt. A sajátos kompetenciák pedig az általános kompetenciák eléréséhez szükséges fokozatos lépések tartalmazzák.

A tantervben bemutatott tanulási tevékenységek célja a kognitív, szocioemocionális funkciók és alkalmazkodó viselkedési minták olyan optimális szintjének elérése, amely kapcsolatban áll az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos gimnáziumi speciális oktatásban részesülő tanulók egyéni pszichikai képességeivel. A jelen tanterv tartalmi választ adnak az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal bíró gyerekek oktatási szükségleteire, megkönnyítve ezek bio-pszicho-szociális fejlődését, a megfelelőbb szociális alkalmazkodást és életképes szocioprofessionális felzárkózás érdekében, önálló és méltányos életet biztosítva számukra. A tanterv tartalmait a

gyógypedagógus tanár dolgozza ki, személyre szabott beavatkozási programok keretén belül, melyek különböző tevékenységi ágazatokra bonthatóak, az életkor sajátosságai, az egyéni fejlődési szint és a csoport jellegzetességének függvényében. A személyre szabott beavatkozási programok alapját a személyes kompetenciák profilja és az egyéni adaptív viselkedés fejlődésének grafikonja képezi.

Az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal rendelkező tanulóknak szóló általános és sajátos kompetenciák megszerzésére irányuló módszertani javaslatok, utalást tesznek a változatos tanulási módszer felhasználására, beleértve az oktatás mindhárom dimenzióját (formális, nonformális, informális), korrekatív kompenzáló irányzattal és gyakorlati alkalmazással, egymást kiegészítő módon. Ezek szerepe a tanár irányítása a tanterv alkalmazására vonatkozóan, az oktatási, tanulási, felmérési tevékenységek megtervezésében és lebonyolításában, a tananyag jellegzetességének függvényében.

Összegzésként elmondható, hogy a tanterv elméleti alapja, hogy az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulók fejlődési potenciálja és kompetenciaprofilja egyedi, referenciakeretet nyújtva az oktatási és rehabilitációs célok elérésében.

Általános kompetenciák

- 1. A saját fizikai fejlődésük irányában tett pozitív hozzáállás megnyilvánulása**
- 2. Neuro-motoros reedukációs tevékenységek végzése, a veleszületett vagy szerzett neurológiai rendellenességekben szenvedő tanulók funkcionális függetlenségének megszerzése érdekében**
- 3. A pszicho-motorikus fejlesztés (testséma, lateralitás) és mozgás minták tanításával a mindennapi élethez való adaptív viselkedés gyakorlása**
- 4. A mozgáselemek gyakorlása a társadalmi és szakmai integráció kontextusában**

V – VIII. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási/terápiai tevékenységek****1. A saját fizikai fejlődésük irányában tett pozitív hozzáállás megnyilvánulása**

V-VIII. osztály
<p>1.1. Összetett mozgások gyakorlása a testi problémák kialakulásának megakadályozása érdekében</p> <p>- Dinamikus mozgásgyakorlatok (aktív, légző, applikatív, relaxációs)</p>
<p>1.2. Három specifikus gyakorlat elvégzése a gerinc, mellkas kar és láb problémák javítására</p> <p>- A fej- és nyaki hiányosságok korrigálását szolgáló gyakorlatok ;</p> <p>- A cifózis korrigálását szolgáló gyakorlatok;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Gyakorlatok a hátsó izmok erősítésére és lerövidítésére, különösen a test dorsális részén, valamint a mellkas elülső izmainak kiterjesztésében; ➤ A másodlagos rendellenességek korrigálása, amelyek a szomszédos részeken jelentek meg: előreahajtott fej és nyak, előálló váll, hátraálló medence, behajlított térdek <p>- A lordózis korrigálását szolgáló gyakorlatok :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ A paravertebrális izmok relaxációját elősegítő gyakorlatok; ➤ Az intervertebrális ízületek mobilitását visszaállító gyakorlatok; ➤ A hátgerinc stabilitását és a patológiai göbületek korrekcióját célzó gyakorlatok. <p>- A szkoliózis korrigálását szolgáló gyakorlatok komplexuma:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ helyes testtartás; ➤ az ízületi és izommobilitás visszaállítását és növelését célzó gyakorlatok; ➤ a megnyúlt vagy megrövidült izomzat tonizálását elősegítő gyakorlatok; ➤ az izomerőt és az ellenállást növelő gyakorlatok. <p>- Az egyenes és helyes testtartás elérését elősegítő gyakorlatok.</p>
<p>1.3. A másodlagos fizikai hiányosságok korrekciója és helyreállítása az elsődleges fizikai hiányosságok kompenzálása érdekében.</p> <p>- A hátgerinc rendelleneségeinél a vállöv helytelen pozícióját javító gyakorlatok;</p> <p>- A hátgerinc és/vagy az alsó végtagok rendelleneségeinél a medence helytelen pozícióját javító gyakorlatok;</p> <p>- A mellkas rendelkezéseit javító, és a mellkas rugalmasságát növelő gyakorlatok.</p>
<p>1.4. A helyes testtartási reflex kialakítása, álló és mozgásos tevékenységeknél</p> <p>- Gyakorlatok a szimmetria érzés kialakítására a vállak, a lapocka, a mellkas, a gerinc asszimmetrikus helyzetének javításával;</p> <p>- Gyakorlatok a szimmetrikus támasz kialakítására az alsó végtagoknál, a funkcionális asszimmetria korrigálásával;</p> <p>- Gyakorlatok a helyes testtartás kialakítására</p>

2. Neuro-motoros reedukációs tevékenységek végzése, a veleszületett vagy szerzett neurológiai rendellenességekben szenvedő tanulók funkcionális függetlenségének megszerzése érdekében

V-VIII. osztály
<p>2.1. Két tevékenység elvégzése a görcsösség feloldása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oldalra gurulás matracon; - Gugolásból hátra gördülés.
<p>2.2. A testtartás megváltoztatását igénylő gyakorlatok elvégzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relaxáló/enyhítő testtartások.
<p>2.3. Az izomzat hypotóniás állapotának, spaszticitásának , valamint az ismétlődő izomgörcsöknek a feloldása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktív-passzív mobilizációs gyakorlatok; - Szabad mozgásos gyakorlatok.
<p>2.4. A spasztikus izmokkal ellentétes izomcsoportok erősítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Húzó/nyomó gyakorlatok; - Tárgyak dobálása felső végtagokkal; - Hámas flexiós gyakorlatok alsó végtagokkal.
<p>2.5. A mozgásos és álló helyzeti egyensúly megtartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kijelölt útvonalon való haladás; - Passzív, passzív-aktív vagy aktív visszaállási gyakorlatok; - Séta a tornapad széles/keskeny oldalán.

3. A pszicho-motorikus fejlesztés (testséma, lateralitás) és mozgás minták tanításával a mindennapi élethez való adaptív viselkedés gyakorlása

V-VIII. osztály
<p>3.1. A testrészek azonosítása és az önkép kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját /társ testrészeinek ismeretére, azonosítására; - Játékos gyakorlatok a saját testrészei és egy társ test részeinek azonosítására: a tükörben / egy társon.
<p>3.2. Lateralitás fejlesztése mozgással</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kijelölt úton ugrás az egyik lábról a másikra; - Gyöngyök palackba rakása; - Tárgyak dobása és elkapása egy kézzel vagy két kézzel, az adott tárgyak nagyságától függően.
<p>3.3. A fogás gyakorlása az illő viselkedés/magatartás kialakítására</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző méretű tárgyak megfogására - Kupakok kicsavarása/bezsavarása, kapcsoló nyomása a lámpa be- és kikapcsolásához <p>Értékelési próbák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ íróasztalra letett gyufaszál megfogása ➤ két ujj közé helyezett papírlap kirántása

V-VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> ➤ "kulcstartó" ➤ „tollcsipesz” ➤ rúdra akasztás ➤ bőrönd hordozása ➤ két közeli (egymás melletti) ujjal való ceruzatartás (mutatóujj és középsőujj). <p>1 Melléklet – Felmérő adatlap</p>

4. A mozgáselemek gyakorlása a társadalmi és szakmai integráció kontextusában

V-VIII. osztály
<p>4.1. Tornagyakorlatok elvégzése a hiányos motoros képességek fejlesztése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az erő fejlesztésére/ növelésére; - Gyakorlatok a gyorsaság fejlesztésére/ növelésére.
<p>4.2. Az alapvető mozgásos képességek gyakoroltatása/ javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ugrás elsajátítására/ javítására (ugróiskola); - Gyakorlatok a dobás/elkapás képességeinek elsajátítására/ javítására.
<p>4.3. Az erőkifejtési képesség gyakorlása, mint előkészítő eleme a fizikai és sporttevékenységeknek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hosszútávfutás; - Hosszabb ideig tartó mozgásos játékok; - Akadálypályák, célorientált pályák.
<p>4.4. A hétköznapi életmozgások hasznosítása játékokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Napi tevékenységeket alkalmazó mozgásos játékok, stafétajátékok (tréningblúz felvétele/ levetése, ajtó kinyitása/bezsukása); - Ajánlott mozdulatok begyakorlása (ágyból kerekesszékre történő átülés és fordítva, tolésszékből felállás és leülés stb.).

MEGJEGYZÉS: a fent felsorolt készségek és tevékenységek mozgásszervi és motorikus hiányosságokkal küszködő gimnáziumi osztályos tanulókra vonatkoznak

Tartalmak

Tartalmi egység	V. – VIII. osztály
Mozgáskorlátozottságra szabott terápiais tervek	- A ritmikus érzés oktatása - taps, ritmusos játékok és mozgások, ritmikus mozgások utánzása, verbalizáció ritmikus mozgásra; a légzés -kézmozdulat szinkronizálása - A hely és orientációs-szervezeti és strukturáló képesség; - Alapvető gesztusok gyakorlása különböző helyzetekben; - A tapintás, látás, hallás, ízlelés, szaglás stimulálása, (olyan természetes anyagokból készült játékok és tárgyak használata, melyeknek szerkezete figyelembe vegye a kézi kapacitást; később a szenzoriális oktatás módszertanilag megszervezett tevékenységek formáját is öltheti, lehetővé téve a diákok számára, hogy megfigyeljenek, elemezzenek, szintetizáljanak az összes analizátor szintjén).
Neuromotoros bántalmakra szabott terápiais tervek	- A mindennapi cselekvéseket utánzó mozdulatok (ruha és tréning blúz eltávolítása, ajtó reteszélése és kinyitása); - Különböző előre kiszabott pozíciók végrehajtása (az ágyról a tolokocsiba való áthelyezés és fordítva, a tolokocsiba való elhelyezés és felállás, stb.)
Testséma, laterális és fogás/szorítás	- A saját testséma tudatosítása; - Testkép; - A testrészek azonosítása és megnevezése; - A test és a környezet közötti kapcsolat; - A laterális kialakítása és gyakorlása (felső-, alsó végtagok, szem).
Motoros készségek és képességek, fizikai teherbírási	- Alapvető mozgások -gesztusképzés (egyenes, forgó, polimorf stb.); - Fizikai képességek - erő, sebesség, készség, koordináció; - Alapvető végtagmozgások; - Manipulációs tevékenységek

Módszertani javaslatok

A kinetoterápia a sajátos nevelési igényű tanulók számára ajánlott oktatási szolgáltatás, amelynek célja az oktatási-nevelési tevékenységekhez való hozzáférés megkönnyítése. Az iskolai kinetoterapeuta szerepe:

- a sajátos nevelési igényű gyerekek helyváltoztatató képességeinek fejlesztése az iskola területén belüli mozgás megkönnyítése érdekében (specifikus terápia termék, illemhely, iskolaudvar, étkező).
- hozzájárul azon mozgásszervi fogyatékoságok enyhítéséhez, amelyek meggátolják az oktatási-nevelési tevékenységeken való részvételt (pl: Egy

autista gyerekek olyan koordinációs zavarokkal rendelkezhetnek, amelyek befolyásolják az íróeszközök vagy különböző kommunikációs eszközök használatát. Egy kifoszkoliózisos gyerekeknek olyan egyensúlyzavarai lehetnek, amelyek meggátolják az önálló ortosztatizmus fenntartásának képességét.)

A kinezoterápia azoknak a sajátos nevelési igényű gyerekeknek ajánlott, akik nehézségekbe ütköznek az iskolai tevékenységeken való részvételkor. Amennyiben a gyermek olyan diagnózissal rendelkezik, amelyik nem gátolja meg a mindennapi iskolai tevékenységeken való részvételét, akkor számára a kinezoterápia nem szükséges.

A kezdeti felmérés szakaszai:

Ajánlott, hogy a kezdeti felmérés és az adatok értékelése az iskolai tevékenységeken való részvétel/nem részvétel függvényében történjen.

Ha olyan tényezők vannak jelen, amelyek meggátolják a hallgatói részvételt, rátérünk azok pontos meghatározására:

1) Aktivitás – a tanuló nehézségekbe ütközik a tanórákon belüli feladatok elvégzése során (például: nem képes kezelni a taneszközöket, egyensúlyzavarai vannak a helyváltoztatáskor, a lépcsőkön való járáskor stb.)

2) A test felépítése és működése – a testfunkciók rendellenességei (izomerő, ellenálló képesség).

3) Környezeti tényezők – a gyerekek számára lehet a bútorzat adaptálására a részvétel szintjének javítása érdekében.

I. szakasz: A tanár, szülő/gyám kikérdezése

A tanárokkal, szülőkkel/gyámokkal történő beszélgetések információkat szolgáltatnak arról, hogy:

- melyek az elvárások és aggodalmak a gyermek napi tevékenységeivel kapcsolatban;
- mi a véleménye a tanároknak a gyermek jelenlegi viselkedéséről;
- milyen stratégiákat alkalmaztak a múltban az észlelt fogyatékoságok orvoslására; melyek a tanuló erős pontjai, érdeklődési köre és motivációja.

II. szakasz: A személyes dosszié elemzése Ebben a szakaszban személyes dossziéelemzést végzünk, annak érdekében hogy azonosítsuk a lényeges rendellenességeket, és azt hogy milyen más oktatási programokban vesz részt, vagy vett részt a múltban.

III. szakasz: Az iskolai tevékenységeken való részvétel szintjének elemzése

Felhasználva a legmegfelelőbbnek tartott eszközöket, a terapeuta elemzi a gyermek azon képességeit, amelyek hozzájárulnak az oktatási-nevelési folyamathoz kapcsolódó feladatok teljesítéséhez (az osztályokba való eljutás, a feladatok elvégzése stb.) A felmérési folyamat hatékonysága érdekében ajánlunk egy adatlapot, amely hasznos lehet az iskolákban dolgozó kinezoterapeutáknak.

IV. szakasz: A testfelépítés és a funkciók elemzése az észlelt korlátozásokat figyelembe véve Ebben a szakaszban felmérjük a funkcionális teljesítményt (erő, ellenállás, koordináció). A funkcionális képességek felmérésére megfelelő eszközöket kell használni.

A kinezoterapeuta bejegyzzi a megfigyelési lapba a módot ahogyan a funkcionális képességek zavara befolyásolja az oktatási-nevelési tevékenységeken való részvételt.

V. szakasz: Az adatok elemzése és a kinezoterápiás tevékenységek megtervezése A felmérést követően összeállítjuk az éves munkatervet az érvényes tanterv alapján. Ha a felmérés során olyan esetekkel találkozunk, ahol a gyerekek még nem érték el a tantervben leírt kompetenciákat, akkor személyre szabott beavatkozási tervet készítünk.

A tanuló vezetékneve és keresztnéve .....
Diagnózis .....

1.1. MELLÉKLET**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
OSZTÁLYBAN ZAJLÓ TEVÉKENYSÉGEK****Ülés**

- rendszeren ül a padban
- rendszeren ül a széken
- széken ülve tudja függőleges helyzetben tartani magát
- képes ülve maradni a tevékenységek alatt
- a földön ülve képes a függőleges testtartásra

Áthelyezés

- szék
- önállóan
- segítséggel

Az egyensúly megtartása

- álló helyzetben
- különböző tárgyak megragadásakor
- ülve
- mikor tárgyakat szed össze a földről
- mikor a folyósón végighalad
- mikor előkészíti a hátizsákját

Megjegyzés:

A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A tanuló vezetékneve és keresztnéve.....
 Diagnózis .....

1.2. MELLÉKLET

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
 FUNKCIONÁLIS MOBILITÁS AZ OSZTÁLYBAN**

A képességek funkcionálitása

Igen   Részben   Nem

Önállóan járkal az osztályban?

Helyváltoztatáskor tárgyakba ütközik?

Helyváltoztatáskor személyekbe ütközik?

Helyváltoztatáskor tartja az egyensúlyt?

Helyváltoztatáskor tud vinni tárgyakat?

Elvégzi az iskolai teendőit?

Ellenállóképesség

Milyen segédeszközöket használ helyváltoztatáskor?

bot mankó   járókeret   önállóan

Használ alternatív eszközöket helyváltoztatáskor?

kerekesszék   elektrmos kerekesszék   kúszik

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A diák vezetékneve és keresztnéve .....
Diagnózis .....

1.3 MELLÉKLET**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAPLAP
KEREKESZÉKKEL VALÓ KÖZLEKEDÉS AZ OSZTÁLYTEREMBEN**

A képességek funkcionalitása:

Igen   Részben   Nem

Meghúzza a féket?

Áthelyezkedik a kerekesszékről egy hagyományos székre?

Áthelyezkedik a kerekesszékről a padlóra?

Önállóan közlekedik a kerekesszékkal az osztályteremben?

Eltudja fordítani a kerekesszéket balra/ jobbra?

Ki tud kerülni személyeket/tárgyakat?

Kinyit/bezár ajtót?

Tud tárgyakat szállítani?

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A diák vezetékneve és keresztnéve .....
 Diagnózis .....

1.4 MELLÉKLET

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
 FUNKCIONÁLIS MOBILITÁS AZ ISKOLÁBAN**

A képességek funkcionálitása:

Igen   Részben   Nem

A busztól eljut önállóan az osztályteremig?

A járdára/járdáról tud fel/le közlekedni?

Rámpára/rámpáról tud fel/le közlekedni ?

Eljut önállóan az osztályteremből a terápiás terembe?

Eljut önállóan az osztályteremtől a sportteremig/sportpályáig?

Eljut önállóan az osztályteremtől az étteremig?

Egyenetlen felületeken tud közlekedni?

Kinyit/becsuk ajtót?

Közlekedéskor megfelelő sebességgel halad?

Önállóan meg tud tenni legkevesebb 15 m távolságot?

Önállóan meg tud tenni 15 m-nél nagyobb távolságot?

Mutat ellenállást?

Lépcsőn felmegy?

- anélkül, hogy a korlátra támaszkodna
- korlátra támaszkodva
- lépcsőfokról-lépcsőfokra
- minden lépcsőfokra mindkét lábát ráteszi
- lépést tart a kollégákkal
- megfelelő kitartás
- segítséggel

Lépcsőn lejön ?

- lépést tart a kollégákkal
- megfelelő tartás
- segítséggel

Használja a liftet?

- önállóan minden szempontból
- segítséggel, hogy időben be/kiszállhasson a liftből
- segítséget kér a gombok megnyomásához

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A tanuló vezetékneve és keresztnéve .....
 Diagnózis .....

1.5. MELLÉKLET

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
 ÖNGONDOSKODÁSI KÉSZSÉGEK**

Öltözködés

- megtartja egyensúlyát miközben felöltözik /levetkőzik Iskolai rutin
- a kabátot és a hátizsákot a fogásra akasztja
- kinyissa a szekrényt
- az iskolai rutinon sikeresen átmegy
- az órán megfelelően viselkedik
- megtalálja azokat az osztálytermeket, ahol különböző órái vannak

Sor tartása :

- tartja a sort a kollégákkal együtt
- nem megy neki más kollégának
- a sorban bármely sorrendet elfoglal

WC használata

- önállóan a mosdóba megy (vizezés)
- önállóan a mosdóba megy (ürítés)
- használja a toalettpapírt
- megmossa a kezét
- használja a szappant
- megszáritja a kezét
- megtartja egyensúlyát a kagylónál
- támogatást igényel az felöltözésnél/levetkőzésnél
- segítséget kér, hogy leüljön/felálljon a WC-ről
- nyissa / zárja a WC-ajtót Étkezde
- hordozza a tálcát anélkül, hogy elvesztené az egyensúlyát
- megmossa a kezét étkezés után
- az étkezdében egyedül leül/ feláll a székről
- letisztítja az asztalt, miután befejezte az evést

Közlekedés**Felülés az autóba / buszba**

- függetlenül
- buszrámpával a felülésnél
- támogatást igényel

Lezállás az autóból / buszból

- függetlenül
- buszrámpával a felülésnél
- támogatást igényel

Folyosón való menés

- függetlenül
- támogatást igényel

Székre ülés

- függetlenül
- támogatást igényel

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

A tanuló vezetékneve és keresztnéve .....
 Diagnózis .....

1.6. MELLÉKLET

**IRÁNYADÓ FELMÉRŐ ADATLAP
 SPORTPÁLYA / SPORTTEVÉKENYSÉGEK**

A képességek funkcionalitása

Igen   Részben   Nem

Szaladás

Vágtatás

Ugrás előre

Akadályon való átugrás

Felugrás

Ugrás ugrókötéssel

Ugrás jobb lábbal

Kifogja a labdát

Üti a labdát

Dobja a labdát

A labdajátékhoz kapcsolódó különleges készségek

Test-séma

A mozgások egyeztetése

Az ellenkező lábával a karját megérinti

Tudatában van a sérülések kockázataival

Ellenállás

Sebesség

Mászás

Játékokon való részvétel

Észbetartja és végrehajtja a sportjáték minden lépését

Betartja a játékszabályokat

Egyensúly

egy lábon (jobbon) _____ másodpercig áll

egy lábon (ballon) _____ másodpercig áll

egy adott vonalon megy egyenes vonalon sarkon megy

egyensúlyát megtartva a padon megy

Izomtónus

hypertón

hipotón

neurotikus

egyéb

Mozgás amplitúdója (a hiányosságot figyelembe vesszük)

felső végtagok

alsó végtagok

nyak / gerinc izomerő (a hiányosságot figyelembe vesszük) felső végtagok

alsó végtagok

has

Öngondoskodáshoz adaptált készülékek (ha használ)

Megjegyzés: A <https://www.yourtherapysource.com/webhelyről> letöltve és átdolgozva

ÉRTÉKELÉSI ESZKÖZÖK LISTÁJA KEZDETI, ÖSSZEFOGLALÓ ÉS ZÁRÓ ÉRTÉKELÉSEKRE

- Általános és szegmentáris szomatoszkópia
- Instrumentális szomatoszkópos vizsgálat
- A szorító-képességet értékelő tesztek
- A járó-képességet értékelő tesztek
- Dinamometriát értékelő tesztek
- Bruttó motorfunkció besorolási rendszer (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
- Bruttó motorfunkció értékelése (Gross Motor Function Measure) – A gyermek fejlődését felértékelő gyermekgyógyászati leltárkészlet (Pediatric evaluation of disability inventory)
- Brigance szortírozási teszt
- Az iskolai funkcionális értékelése (az iskolai tevékenységekben való részvétel szintjének tesztelése) - School functional assessment
- Mérés goniométerrel
- Kézi izomtesztelés
- Izomtömegindex mérés
- Tardieu skála (a spasticitás mérésére)
- Módosított Ashworth skála (tonus tesztelés)
- Fejlesztési reflexek (tonus tesztelés)
- Berg egyensúly skála
- 6 perces séta teszt (aerob funkciók tesztelése)
- Vérnyomás, pulzusszám, légzési frekvencia
- Bármely más értékelési eszköz, amelyet a szakember fontosnak tart.

Iskola.....
Tanév.....

3. MELLÉKLET**EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERV KINETÓTERÁPIÁRA**

1. DIÁK VEZETÉKNEVE ÉS KERESZTNEVE :

.....

2. KORA:

.....

3. OSZTÁLY

.....

4. DIAGNÓZIS :

.....

.....

A komplex felmérés eredményei :

.....

.....

Általános kompetenciák (tanév végéig teljesítendőek) : .....

.....

.....

Sajátos kompetenciák első félév :

.....

.....

Sajátos kompetenciák második félév:

.....

.....

Tanév végi értékelés : .....

.....

.....

Tanév végi következtetések

.....

.....

.....

.....

.....

BIBLIOGRÁFIA

1. School-based occupational therapy and physical therapy practice guide – NYC Department of Education, Fall 2011
2. Clayton-Krasinsky, D. McEwen, M.- Pathways: A decision-making model –2008
3. <https://www.yourtherapysource.com/>
4. Programă școlară Kinetoterapie clasele I-X, aprobat prin OM nr.5235/01.09.2008

Fordítói munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Miclaus Judit, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare**

Numele și prenumele	Instituția
Miclaus Judit	Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

***PSZICHO-PEDAGÓGIAI FELMÉRÉS ÉS
TANÁCSADÁS, PSZICHODIAGNOSZTIKA***

Speciális oktatás

V.-VIII. osztály

**Enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók
számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

„**A tanácsadás** egy összetett folyamat, amely szakképzett beavatkozások széles skáláját foglalja magába.” (Băban, A., 2003).

„A tanácsadás emberek közötti segítő kapcsolat (...), kölcsönös szövetségre, együttműködésre utal. (Ivey, 1994, apud. Băban, A., 2003).

Tágabb értelemben az iskolai tanácsadás egy olyan intenzív pedagógiai folyamat, amely segítséget nyújt úgy a diákoknak mint a tanároknak, szülőknek, gyámoknak és iskolai hatóságoknak. A tanácsadás szerepe proaktív, célja a személyes és oktatási válsághelyzetek megelőzése.

Az iskolai tanácsadás a család-gyerek-iskola hármasságára összpontosít, annak érdekében hogy hatékony képzést biztosítson, és a gyerek személyiségének optimális fejlődését elősegítse.

A pszichopedagógiai tanácsadás célja koherens életcélok kialakítása és a szándékos magatartás erősítése. A cél orientált személy képes alternatív viselkedésmintákat keresni, különböző szempontokból kezelni az élet problémáit, anélkül hogy egyes előregyártott megoldásokat alkalmazna. (Tomşa, 2000).

Ezért a tanácsadási folyamat megkísérli „kiváltani” az önkéntes változást az ügyfél magatartásában, annak érdekében, hogy a személy vagy a csoport „pszichoszociális szempontból optimálisan működjön” (Băban, 2003).

Az iskolai tanácsadás alapvető célja az ügyfél (diák, tanár, szülő) támogatása annak érdekében, hogy képes legyen önmagán segíteni, önmagát és a környező valóságot megérteni. Ezért az iskolai tanácsadó feladata nem az, hogy tanácsokat adjon, hanem az, hogy hozzásegítse a nehézségekkel küzdő személyt saját problémáinak megoldására.

Többféle *tanácsadás* létezik:

- Oktatási tanácsadás – neveléslélektani támpontok biztosítása a gyermekek mentális, érzelmi, fizikai, szociális és szellemi egészsége érdekében;
- Információs tanácsadás – tájékoztatás különböző területekről, konkrét témákról;
- Személyiségfejlesztő tanácsadás – olyan készségek kialakítása, amelyek rugalmas és hatékony személyes és társadalmi életet tesznek lehetővé a jólét elérése érdekében;
- Támogató tanácsadás – érzelmi, elismerő, anyagi támogatás nyújtása;
- Szakmai tanácsadás – karriertervezési kapacitás fejlesztése;
- Válságkezelési tanácsadás – pszichológiai segítségnyújtás a nehéz helyzetben lévők számára;

A tanácsadás során az ismeretek átalakulnak önismeretté (egyéni tanácsadás) és egymás megismerésévé (csoportos tanácsadás).

A pszichológiai felmérés a psziché működésének vizsgálata és értékelése. Ez a folyamat magában foglalja a következő felméréseket:

- a kognitív és neuropszichológiai felmérés (figyelem, memória, koncentráció stb.);
- magaviseleti felmérés;
- biofiziológiai felmérés (reakciók);
- szubjektív-érzelmi felmérés (a mód ahogyan az ember reagál bizonyos ingerekre, helyzetekre);
- a személyiség és az alkalmazkodási/védelmi mechanizmusok felmérése;
- a párral, családdal vagy más személyekkel való kapcsolat felmérése pszichológiai szempontokból;
- a családi, szakmai, társadalmi, gazdasági, kulturális környezet értékelése, a pszichológiai problémák szempontjából;
- az egyének ítélőképességének felmérése;
- az intellektuális és pszichológiai fejlődés értékelése;
- más felmérések, amelyek pszichológiai elemekre vonatkoznak.

A gyerek pszichológiai felmérését gyakran orvosok, szülők, tanárok kérik annak érdekében, hogy megtalálják a viselkedési vagy beilleszkedési zavarok okait, más esetben csak azért, hogy megismerjék a kronológiai életkorához viszonyított fejlődési szintjét

A céloktól függetlenül a **pszicho-pedagógiai felmérés** összetett megközelítés, amely magába foglalja mind gyermek, mind a család, pszichológiai eszközökkel és technikákkal való vizsgálatát, adaptálva a gyermek életkori sajátosságaihoz.

A kitűzött célokon keresztül az alkalmazott módszerekkel, a pszichodiagnózist követő tanácsadás meghaladja az egyszerű pedagógiai tanácsadást és befolyással van a következőkre:

1. személyiség formálódására;
2. iskolai alkalmazkodásra és integrációra;
3. társadalmi integrációra

A pszichodiagnózis és az iskolai és szakmai orientáció több tudományterület közös pontjaként jelenik meg:

- 1) pszichológia (törekvéseken, eredményeken keresztül)
- 2) pedagógia (iskolai ajánlatok, amelyek esélyegyenlőségben valósulnak meg)
- 3) axiológia (erkölcsi vonások és kreativitás)
- 4) szociológia (pragmatikus és prospektív).

A **középsúlyos** **fogyatékossgal** **rendelkező**
gyerekeket/diákokat/ fiatalokat tanító speciális oktatási intézmények
kerettantervében, a tantárgy "Pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszicho
 diagnosztika" megnevezés alatt található, amely elsősorban a tanuló és az osztály
 pszicho-pedagógiai megismerésére összpontosít és tanácsadással támogatja az iskolai
 és társadalmi kontextusnak megfelelő viselkedésformákat.

Az oktatási kerettervben szereplő órák ütemezése a Speciális oktatási
 intézmények számára, amelyek enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékossgal (2018)
 rendelkező gyerekeket/diákokat/ fiatalokat oktatnak, a "Pszicho-pedagógiai értékelés és
 tanácsadás, pszicho diagnosztika" tantárgyra, a "Specifikus és kompenzációs terápiaák"
 tantervi területhez tartozik.

Tantervi terület / tantárgy/ terápiák	V	VI	VII	VIII
Pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnosztika	2	1	1	2

Általános kompetenciák

- 1. A tanuló és az osztályközösség pszicho-pedagógiai megismerése, a sajátos jellemzőik szempontjából.**
- 2. A funkcionalitás felmérése iskolai és társadalmi kontextusban.**
- 3. Az önismeret, a pozitív önértékelés és mások pozitív értékelése iránti érdeklődés kialakítása.**
- 4. Különböző szociális-oktatási kontextusoknak megfelelő viselkedésminták és érzelmi reakciók kialakítása.**

V - VIII OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tevékenységekre példák

1. A tanuló és az osztályközösség pszicho-pedagógiai megismerése, a sajátos jellemzőik szempontjából.

V. – VIII. osztály
1.1 . Az észlelési-motoros képességek és a reprezentáció felmérése - Az észlelés és érzékelés felmérése - A pszichomotorika felmérése
1.2 . Az analízis-szintézis, összehasonlítás, általánosítás és elvonatkoztatás képességeinek felmérése - A felsőfokú lelki folyamatok felmérése
1.3. A felismerés, a reprodukció, emlékezés sajátosságainak felmérése - A nyelv, a beszédfejltség és az elsajátított iskolai tudás meghatározása
1.4 . A funkcionális kommunikációs képesség, valamint a fejlettségi sajátosságok felmérése - A személyiség és a magatartás felmérése

2. A funkcionalitás felmérése iskolai és társadalmi kontextusban.

V. – VIII. osztály
2.1. A különböző kontextusokban az információ felfogás, megértés és kifejezési képességének felmérése - Hagyományos „szemtől-szembe” párbeszéd - Szituációs értékelő felmérőlapok - Szövegelemzés - Szerepjátékok - Szövegkiegészítések
2.2. Az iskolai környezethez való alkalmazkodóképesség felmérése - Iskolai és társadalmi integrációs tesztek
2.3. A pszichoszociális érettségi szint felmérése - Gunzburg pszichoszociális érettségi skála - Vineland szociális érettségi skála - Praktikus gyakorlatok különböző problémák megoldásához (követve a tanuló viselkedését az előrehaladás erősítése érdekében)

2.4. Az önkiszolgáló képességek és a gyakorlati-háztartási készségek felmérése

- A higiéniai készségek felmérése;
- Az étkezési szokások felmérése;
- A különböző tárgyak hasznosságának ismerete;
- Használati termékek elkészítése (kollázsok a természetből származó anyagokból, díszítő tárgyak, anyagok újrahasznosítás)
- Gazdaságok, botanikus kertek, állatkertek látogatása;
- Egyszerű foglalkozási tevékenységek;
- Értékesítési kiállítások az intézményen belül vagy kívül.

2.5. A szociális készségek, valamint a kommunikáció szintjének felmérése a társadalmi környezetben

- Szerepjátékok és tematikus beszélgetések:
  - „Hogy viselkedünk...?” (bevásárláskor; a szállítóeszközökön stb.)
  - „Udvarias gyerek vagyok!” (az udvarias kifejezések megfelelő használata)
  - „Hogyan töltöm a szabadidőm?”

3. Az önismeret, a pozitív önértékelés és mások pozitív értékelése iránti érdeklődés megnyilvánulása.

V – VIII. osztály

3.1. A személyes identitástudat elemeinek azonosítása

- Saját nevének, életkorának, nemének, (fizikai és szellemi) tulajdonságainak meghatározása és megnevezése
- Saját testének tudatosítása a testrészek megnevezése által.
- A különböző testrészek funkcióinak ismerete (hallás, látás, mozgás, szaglás, ízlelés, tapintás)
- Kollázsok/rajzok/plakátok készítése adott témákban (pl. „A testem változik!”)
- „Mit tudok magamról?”
- Az értékek tudatosítása

3.2. Az alapvető családi kapcsolatok ismerete

- Közeleli személyek felismerése (családtagok, barátok, szociális intézmények személyzete)
- Gyakorlatok a családtagok, a személyzet stb. azonosítására és megnevezésére
- A családtagok szerepe és státusza
- A családok közötti kapcsolatok
- Családfa
- „Jó együttélés”

3.3 Az iskolai csoporthoz való tartozás és függőség tudatosítása a tanulóban

- Szociometria elkészítése- kérdőív
- Tematikus beszélgetések:
  - „Én és a többiek!”
  - „A Körülöttem lévő emberek”
  - „Osztálytárs vagy barát?”

<ul style="list-style-type: none"> • „Az osztálytárs leírása” • „A barát segít a bajban!” • „A csoporton belüli jogok és kötelezettségek” • „Szerepvállalás a csoporton belül” • „A csoport befolyása rám!” • „Bizalom és tisztelet mások iránt” • „Mindkét nemmel való helyes és tisztelettudó kommunikáció”
<p>3.4. A hovatartozás érzésének erősítése a társadalmi kapcsolatok tudatosításával</p> <p>- Játékok a nonverbális és mimiko-gesztikuláris kommunikáció fejlesztésére</p> <p>- Tematikus beszélgetések</p> <ul style="list-style-type: none"> • „A szerepem az osztályban” • „Az osztály vezető egyénisége” • „Kommunikációs szabályok a társadalmi környezetben” • „Csoportok, amelyekhez tartozom” • „A csoport pozitív és negatív hatása”
<p>35 . A proaktív és a kapcsolatteremtő magatartások bátorítása</p> <p>- Tematikus beszélgetések</p> <p>- Beszélgetések a szerep és a státusz megváltoztatásáról</p> <p>- Önkéntes tevékenységek</p> <p>- Szerepjátékok: " Hogyan válasszuk ki barátainkat / csapattársainkat?" „Miért jó segíteni?”</p>
<p>3.6 . Az önértékelési és döntéshozatali képesség kialakítása</p> <p>- Tematikus beszélgetések</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Az én reklámplakátom” • „Erények és hibák” • „Az értékeim” • „Milyen képességekre van szükségem?” • „Én is meg akarom csinálni!” <p>- Viselkedésformáló technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Én magam döntök!" (egészséges életmód, szexuális nevelés, kábítószer-használat, emberkereskedelem, munkaerő-kihasztnálás stb.).
<p>3.7 . Az együttműködés és a csoportmunka készségeinek kialakítása és fejlesztése</p> <p>- A szabályok megállapítása és betartása (iskolai és iskolán kívüli tevékenységekben)</p> <p>- Csoportjátékok: osztályok/iskolák közötti versenyek</p> <p>- Csoportos tevékenységek: csoportos kollázsok, rajzok, makettek</p> <p>„Együtt erősek vagyunk!”</p> <p>* az értékeléseket csoportszinten végezzük, minden tanulót bátorítunk</p>

4. **Különböző szociális-oktatási kontextusoknak megfelelő viselkedésminták és érzelmi reakciók kialakítása.**

V. – VIII. osztály
<p>4.1. Emocionális önkontroll képességének kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző érzelmek meghatározására szolgáló gyakorlatok - Érzelmi állapotok kifejezése szerepjátékok segítségével - Érzelmi reakciókra vonatkozó alternatívák meghatározása: <ul style="list-style-type: none"> • „Van önkontrollom!” • „Mit teszel ha...?” • „Hogy vagy ma?” • "Hőmérő az érzelmi állapot felméréséhez"   - Érzelmi önállóságot fejlesztő gyakorlatok, érzelmi függetlenség, komfort és egyensúlyérzés megteremtésével az affektív kapcsolatokban.
<p>4.2. A pszicho-érzelmi feszültség csökkentése a kívánatos viselkedés elérése céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - Művészi tevékenységek: rajzterápia, modellezés, meloterápia, árnyékszínház, dramatizálás, ergoterápia stb.
<p>4.3 . A kapcsolat teremőt és konfliktuskezelési képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Társadalmi szabályok és normák gyakorlása szimulált élethelyzetekben - Különböző problémákra való megoldást kereső gyakorlatok - Ajánlott témák: <ul style="list-style-type: none"> • „A negatív viselkedés következményei” • „Hogyan viselkedjek x helyzetben?” • „Így igen, így nem!” • „Az okos enged!” • „A döntés az enyém! • „Jó közvetítő vagyok!”
<p>4.4 .A negatív érzelmi megnyilvánulások megelőzésére szolgáló képességek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relaxációs gyakorlatok és technikák <ul style="list-style-type: none"> • „A gondolatok – érzelmek – viselkedések közötti kapcsolat”   - A pozitív és negatív viselkedés hatása a jövőre nézve.
<p>4.5. A kívánatos iskolai és társadalmi erkölcsi magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negatív viselkedések (tárgyak rongálása, személyek elleni agresszió) orvoslását elősegítő gyakorlatok - Saját és mások tetteinek értékelése, az igazság, az igazságosság és a jó tükrében - Megnézett videók alapján történő beszélgetések folytatása - Példaképek azonosítása
<p>4.6 . A végrehajtott cselekedetekért való felelősség vállalása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A megfelelő viselkedés gyakorlása különböző (normál/vész-) helyzetekben <ul style="list-style-type: none"> • „Mit történik, ha?” • „Mit tegyék, ha?”

- „A tetteim következményei”
- „Feladataim listája!”

- Szerepjátékok

4.7. A tanulók pszicho-érzelmi támogatása a válsághelyzetek megelőzése érdekében

- Vészhelyzetek szimulálása funkcionális viselkedésminták kialakítása érdekében

- „Mit teszel, ha eltévedsz?”
- „Hogyan reagálsz, ha két osztálytársad verekedik?”
- „Azon személyek listája, akikre számíthatok”

- A vágyak és lehetőségek közötti szakadék tudatosítására szolgáló gyakorlatok

- "A stresszforrások és reakciók azonosítása."
- "A stresszhez való alkalmazkodás módjai."

4.8. A „bullying” (megfélemlítés, bántalmazás) jelenség kiküszöbölése iskolai szinten

- Tematikus beszélgetések:

- „Saját címerem?”
- „Hogyan látnak mások?”
- „Mondj nemet az erőszaknak!”
- „Tudok nemet mondani”
- „Erő ahhoz, hogy tudjak nem-et mondani”
- „A csoportnyomás és a passzív-agresszív viselkedés”

- Kisfilmek megtekintése online

- Poszterek készítése

- Szerepjátékok

Tentamam

Tevékenységi tartalmak	V. – VIII. osztály
Az alapvető észlelési-motoros képességek struktúrájának felmérése:	<ul style="list-style-type: none"> - statikus és dinamikus mozgás - érzékszervi funkciók (vizuális, auditív, tapintás-érintés, szaglás stb.) - a mozgás területén megfigyelhető jelek (testséma, lateralitás, dominancia, színérzékelés, alak, méret; térbeli-, időbeli tájékozódás)
A kognitív fejlettség szintjének felmérése	<ul style="list-style-type: none"> - szellemi, értelmi fejlettség szint (intelligencia hányados, fejlettség szint hányados) - memória fejlettség szint (hűség, térfogat, forma) - képzelet fejlettség szint - figyelem fejlettség szint
Nyelvi kompetenciák, beszéd-készség és tanulási teljesítmények felmérése	<ul style="list-style-type: none"> - nyelv és beszédfejlettség - a szóbeli és írásbeli nyelv megértésének képessége - elsajátított alapfokú iskolai ismeretek (írás-olvasás-számolás)
A funkcionalitás felmérése iskolai és társadalmi kontextusban	<ul style="list-style-type: none"> - a környezeti kölcsönhatások értelmezése - az iskolai környezethez való alkalmazkodás - pszicho szociális érettség - önkiszolgáló készségek - szociális készségek
Identitás	<ul style="list-style-type: none"> - fizikai és erkölcsi Én-kép - család - iskolai közösség - interszociális kapcsolatok - proaktív viselkedés - döntéshozatali képesség - csoportos munka
Érzelmi önkontroll	<ul style="list-style-type: none"> - kívánatos viselkedésforma - konfliktuskezelés - a negatív magatartás és a válsághelyzetek megelőzése - a zaklatás (bullying) jelensége

Módszertani javaslatok

A sajátos nevelési igényű gyerekek/fiatalok a pszicho-pedagógiai felmérése a következőket követi:

- Határozzon meg különböző felmérési módszereket: pszichológiai teszt, pszichológiai skálák, a sajátos igényű emberek felmérésére alkalmazott pszichológiai tesztek, megfigyelés, kérdőívek, interjú (strukturált, részben strukturált vagy szabad).
- Végezze el az egyéni igények elemzését.
- Mérje fel felügyelet alatt a fogyatékkal élő diákok problémáit a tanácsadás, a felépülés és a terápiás tevékenységek végzése érdekében.
- Működjen együtt a tanulók pszicho-pedagógiai felmérőlapjainak elkészítésében részt vevő valamennyi szereplővel, és hozza létre a személyre szabott oktatási tervet.
- Válasszon hatékony felmérési módszert a viselkedés, a környezeti tényezők és az alany fogyatékoságának típusára és súlyosságára alapuló értékekre.
- Használja megfelelően a különböző forrásokból kapott információkat (diákok, tanárok, szülők) és iktassa be a többi szakembertől (beszédterapeuta, pszichológus, szociális munkás) begyűjtött adatokat.
- Használja megfelelően, felügyelet mellett az átlagos és sajátos igényű személyek felmérésére szolgáló pszichológiai teszteket (pszichometriai tulajdonságaikat figyelembevétele: érvényesség, hűség, a román lakosságra vonatkozóan).
- Mérje fel felügyelet mellett a tanuló iskolai érettségét és képességeit az oktatás és a pályaorientáció szempontjából, a fogyatékoság típusától függően.
- Elemezze a multidiszciplináris csapat tagjaitól kapott komplex, orvosi, pszichológiai és társadalmi értékelések eredményeit, a sajátos nevelési igényű gyermek személyre szabott fejlesztési tervének pszichológiai megalapozására.
- Működjen együtt a nevelésben/fejlesztésben résztvevő összes pedagógussal, a sajátos nevelési igényű gyermek fejlődési szintjének értékelésére az oktatási célokhoz és a valós élet kontextusához viszonyítva (előrehaladás az alapvető adaptív képességek fejlesztésében).
- Támogassa pszichológiai szempontból a lecke céljainak meghatározását, az értékelési eszközök meghatározását és használatát a sajátos nevelési igényű tanuló sérülés specifikumait figyelembe véve.
- Értékelje ki és hasznosítsa a felmérések eredményeit a tanítási-tanulási-értékelési folyamat, valamint a felépülés és specifikus terápiák újra tervezésére, a differenciált támogatás nyújtására.
- Vegyen részt az értékelés típusainak meghatározásában, a tanulási pillanat és a felépülési/gyógyulási folyamat szakaszainak megfelelően.

Megelőzés / beavatkozás és pszicho-pedagógiai tanácsadás:

- Határozza meg a fogyatékkal élők számára a megelőzési / beavatkozási technikákat egyéni szinten.
- Végezzen tanácsadási, helyreállítási és terápiás tevékenységeket a fogyatékkal élő diákok számára egy iskolai szintről a másakra történő átmenetének megkönnyítése érdekében.
- Javasoljon/alkalmazzon prevenciós programokat egyéni és csoportos tevékenységek keretén belül a személyiségfejlesztés területén: az iskolai tanulás, a kognitív, a szocio-emocionális, a viselkedési területeken stb.
- Végezzen olyan prevenciós tevékenységeket, amelyek magukba foglalják a megfigyeléseket és az egyénre szabott beavatkozásokat.
- Javasoljon partnerségi módszereket, lehetőségeket az iskola, a család és más szakemberek (pszichológusok, orvosok, szociális munkások stb.) közötti együttműködés előmozdítására.

A pszicho-pedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnosztika a következő fejlesztési területekre irányul:

- Az alapvető észlelési-motorikus készségek szintjeinek felmérése;
- A statikus és dinamikus motoros képesség;
- Érzékszervi funkciók (látás, hallás, tapintási-kinesztetikai, szaglás stb.);
- Érzékelési motoros alapképességek (testséma, lateralitás, dominancia, színérzékelés, alak, méret, tér-időbeli tájékozódás);
- Értelmi fejlődési szint (intelligencia hányados, fejlődésiszint hányados);
- Memória fejlettség szint (hűség, térfogat, forma);
- Képzelet fejlettség szint;
- Nyelv és beszédfejlettség;
- Elsajátított alapfokú iskolai ismeretek (írás-olvasás-számolás);
- Figyelem fejlettség szint;
- A fő személyiségjellemzők felmérése;
- A viselkedési zavarok felmérése;
- Az agresszió és a szorongás tendenciáinak azonosítása.

Felmérési eszközök listája a kezdeti, összefoglaló és végső értékelésekhez

Megfigyelés

Beszélgetés

Kérdőív

Tesztek

Csoportos beszélgetések,
viták

Szerepjátékok

Interaktív módszerek, problematizálás, ötletbörze

Kérdőívek, adatlapok kitöltése

Aktív hallgatási gyakorlatok
Az érzelmi kifejezés gyakorlása
Az asszertív kommunikáció gyakorlása
Beszélgetések szövegek és filmek alapján
Problémás helyzetek megítélése és értékelése
Egyéni és csoportos projektek (kollázsok, poszterek, plakátok) kezdeményezése és készítése
OZERETSZI Skála
Fejlesztési skála GESSEL; BRUNET LEZIRE; VINE LAND;
HARRIS koordinációs felmérő
Felmérők a dominanciára és lateralításra; Tapintás, nyomon követés, írásjelek, vágás próbák
Térbeli tájékozódás- Piaget Head
Testkoordinációs teszt gyerekeknek-TCCC-statikus és dinamikus motorika
Érzékszervi funkciók (látás, hallás, tapintási-kinesztetikai, szaglás stb.);
Érzékelési motoros alapképességek (testséma, lateralitás, dominancia, színérzékelés, alak, méret, tér-időbeli tájékozódás)
Progresszív matrixok RAVEN
Hasonlóságok és abszurd kifejezések tesztje
KOHS kockák
BINET SIMON Skála
WISC Skála
DEARBORNE Skála
Tesztek vizuális és auditív memória felmérésére
Rey teszt (auditív memória)
Szavak, képek és számsorokból álló tesztek
Reprodukciós játékok a mindennapi élet témáiból merítve
Építési és csatlakoztatási játékok
Alice Descoudres
Rey szókészlet teszt
Borel-Maisonny teszt
A.B.C. (L.Filho) teszt
Az olvasott szöveg megértésének tesztje
A fonológiai tudatosság felmérése
Grafikai nehézségek felmérése
Lexikális-olvasási hajlamosság vizsgálata
Lobrot-a lexikus képességének felméréséhez szolgáló teszt
Módszertani eszközök azon egyének azonosítására akiket speciális tanulási zavarokkal dagnosztizálnak (1 OMEN 3124/20.01.2017 csatolmány)
Praga teszt a figyelem megosztottságára
Zazzo teszt
Toulouse Pierron teszt
Labirintusok
CSEI (Coopersmith önbecsülés teszt)
NPQ* (Nonverbal personality Questionnaire)
Projektív tesztek (ember, fa, ház)

Lucher teszt

A felfogás tesztje gyerekeknek

Mondatokat, képeket, meséket kiegészítő tesztek

A viselkedési rendellenességek/zavarok kimutatására szolgáló ellenőrzési lista- Werry, Quay

MASC(Szorongás, agresszivitás)

Tekintettel a gyerekek sajátos pszichikai tulajdonságaira (enyhe vagy mérsékelt értelmi fogyatékoság), a kitűzött kompetenciákat olyan egyszerű, hatékony és gyakorlati tevékenységeken keresztül valósíthatjuk meg, amelyek a gyerek környezetéhez tartoznak, ismert és számukra érthető, konkrét élethelyzetekből kiindulva.

A szakemberek által javasolt feladatok elvégezhetőek egyénileg, párban vagy csoportosan.

A tesztek és módszereket az egyéni pszichológiai fejlettségi szintnek megfelelően ajánlatos kiválasztani és alkalmazni.

Bibliográfia

1. Băban, A., (2000), *Consiliere educațională*, Cluj-Napoca;
2. Vlad, M., Meran, M., (2011), *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
3. Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Schonborn, Ed. Spiru Haret, Iași;
4. ** (2008), *Programa Școlară pentru Psihodiagnoză, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008, anexa 8

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației Naționale

Veronica NEGUȚU, Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Név	Hovatartozási intézmény
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Giubernea Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Asistență și Resurse Educaționale, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Asistență și Resurse Educaționale, Constanța

Fordítás/Fordítások ellenőrzése:

Numele, prenumele	Instituție de apartenență
Miclăuș Judit	IȘJ Satu Mare
Deregán Szidónia	Școala Gimnazială Specială Sfântu Gheorghe

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** este elaborată conform anexei la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3593/18.06.2014, referitor la aprobarea *Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar- planuri-cadru de învățământ și programe școlare*.

Disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** este prevăzută în *Planul cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate*, Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în cadrul ariei curriculare *Limbă și comunicare*, cu un buget de timp de 4-5 ore/săptămână pentru fiecare clasă.

Prezenta programă școlară are la bază Legea Educației Naționale nr. 1/2011, care în art. 2, alin (3) precizează: *Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziunea socială și pentru angajarea pe piața muncii*. De asemenea, art. 4, alin (a) și(b) din Legea Educației Naționale nr.1/2011 menționează: *Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților au ca finalitate principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități, necesare pentru:*

- a. *împlinirea și dezvoltarea personală, prin realizarea propriilor obiective în viață, conform intereselor și aspirațiilor fiecăruia și dorinței de a învăța pe tot parcursul vieții;*
- b. *integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate.*

Programa disciplinei **Abilități de comunicare și limbaj** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Cadrele didactice au un rol determinant în implicarea activă și conștientă a elevului în procesul de învățare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele generale se definesc la nivelul disciplinei și se formează pe durata învățământului preuniversitar. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare formale și non-formale.

Conținuturile învățării se constituie din totalitatea achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Acestea sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare nonverbală
- Comunicare verbală
- Formarea capacității de citire
- Comunicare scrisă

Sugestiile metodologice cuprind strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

În formarea personalității copilului un rol determinant îl are comunicarea. Comunicarea umană reprezintă modul fundamental de interacțiune psihosocială a persoanelor, realizat prin intermediul simbolurilor și al semnificațiilor social generalizate ale realității în vederea obținerii ori modificării unui comportament individual sau de grup.

Comunicarea este un concept complex ce include procesele de receptarea mesajului oral și scris, precum și cele de exprimare orală și scrisă.

Principalul canal de comunicare socială îl reprezintă limbajul, proces psihic superior, motor al dezvoltării gândirii și al formării comportamentelor umane. Comunicarea se poate realiza atât prin limbajul verbal, cât și prin cel non-verbal.

Între limbaj și afectivitate, motivație, gândire există influențe reciproce. La copiii cu dizabilități intelectuale, funcția semiotică este insuficient dezvoltată, ceea ce afectează atât nivelul de dezvoltare a limbajului, capacitatea de comunicare, cât și eficiența operațiilor gândirii, a procedeelelor mnezice.

Având în vedere trăsăturile de specificitate ale elevului cu dizabilitate intelectuală (vâscozitatea genetică, heterocronia dezvoltării, inerția patologică, reprezentări lacunare, plasticitatea scăzută a scoarței cerebrale) și faptul că dezvoltarea gândirii este potențată de comunicarea activă și conștientă, formarea competențelor de utilizare a limbajului verbal și non-verbal are o importanță deosebită. Cu cât un copil are o dizabilitate intelectuală mai accentuată, limbajul său verbal este mai slab dezvoltat, iar ponderea limbajului non-verbal este în creștere.

În acest context, pe fondul apariției frecvente a tulburărilor de limbaj la această categorie de elevi se impune însușirea și utilizarea metodelor de comunicare augmentativă și alternativă de către aceștia. Scopul îl constituie maximizarea potențialului existent, dezvoltarea compensatorie și integrarea socioprofesională. Succesul recuperării elevului cu deficiențe mintale depinde în mare măsură de socializarea prin comunicare non-verbală a acestora, în acest fel putându-se completa ceea ce ei nu pot exprima printr-un limbaj verbal bine dezvoltat.

Comunicarea augmentativă și alternativă cuprinde ansamblul metodelor și mijloacelor de comunicare menite să completeze/să substituie vorbirea (sau/și scrierea) atunci când acestea sunt afectate. Mai mult de atât, prin intermediul acesteia este facilitată dezvoltarea autonomiei personale, în vederea formării unui comportament independent.

Programa propusă oferă cadrului didactic oportunitatea de a adapta actul educațional la particularitățile psihoindividuale și de vârstă, la ritmul și preferințele copilului, alegând activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Competențe generale

- 1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**
- 2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**
- 3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**
- 4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee; - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute; - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute; - exerciții de identificare a stimulilor vizuali; - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.); - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
<p>1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse); - exerciții-joc de imitare a unor sunete; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple; - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.; - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet; - exerciții-joc de despărțire în silabe; - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme; - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe; - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat; - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
<p>1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului; - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual; - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă; - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi; - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi; - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal; - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor; - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne; - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual; - jocuri didactice de expresie mimico-facială; - jocuri cu marionete; - jocuri de rol.

Clasa pregătitoare**1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa pregătitoare****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;

Clasa pregătitoare

- joc de mimă după imagini.

2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari de tipar, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de asocieri literă-sunet;
- exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari de tipar;
- exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.;
- exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului;
- exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari de tipar din cuvinte uzuale mono- și bisilabice;
- exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple;
- exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric;
- exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice;
- exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice;
- exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe;
- citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice;
- exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;
- exerciții de citire în ritm propriu a silabelor;
- exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa pregătitoare****3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor de tipar, folosind resurse variate**

- exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris;
- exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.);
- exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur;
- exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.);
- exerciții de înșirare de mărgele de dimensiuni diferite;
- exerciții de ruperea hârtiei după un contur;
- exerciții de modelare a plastilinei;
- coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;
- exerciții de trasare după contur;
- realizarea unor măzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;
- hașurări în spații determinate;
- exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;
- exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;
- exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene cu litere personificate; - realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris; - exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă; - exerciții de coordonare oculo-motorie; - exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii; - exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu; - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică; - exerciții de orientare în spațiul de scris; - exerciții de trasare după contur.
<p>3.2. Identificarea semnelor de punctuație</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi; - exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt; - exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .
<p>3.3. Scrierea literelor de tipar, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii; - exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere; - exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar; - exerciții de unire a punctelor ce compun o literă; - trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate; - exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână; - exerciții de copiere a silabelor; - exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple; - exerciții de copiere a unor cuvinte simple; - exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine; - realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe; - exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe; - exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare; - vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare; - exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare; - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - vizite, plimbări, excursii.
<p>4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;

Clasa pregătitoare	
<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare; - exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.; - jocuri de rol în contexte familiare; - exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor; - exerciții de formulare de răspunsuri; - exerciții de concentrare a atenției; - exerciții de primire sau oferire a unor complimente. 	
4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere	
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme; - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme; - exerciții de oferire a unor informații despre sine; - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini; - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie; - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare; - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate; - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate; - jocuri de rol; - dialoguri simple. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mare de tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Scrierea corectă a cuvintelor

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa I
<p>1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee; - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute; - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute; - exerciții de identificare a stimulilor vizuali; - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.); - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
<p>1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse); - exerciții-joc de imitare a unor sunete; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple; - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătaii din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.; - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet; - exerciții-joc de despărțire în silabe; - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătaii din palme; - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe; - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat; - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
<p>1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului; - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual; - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă; - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi; - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi; - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal; - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor; - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne; - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual; - jocuri didactice de expresie mimico-facială; - jocuri cu marionete; - jocuri de rol.

Clasa I**1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa I****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;

Clasa I
- joc de mimă după imagini.
<p>2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de asocieri literă-sunet; - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.; - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple; - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric; - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice; - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe; - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor; - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
<p>2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine; - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris; - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine; - jocuri de completarea unor propoziții lacunare; - jocuri de rol; - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa I
<p>3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris; - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.); - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur; - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.); - exerciții de înșirare de mărgelile de dimensiuni diferite; - exerciții de ruperea hârtiei după un contur; - exerciții de modelare a plastilinei; - coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii; - exerciții de trasare după contur;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris; - hașurări în spații determinate; - exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului; - exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită; - exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente; - exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.; - realizarea unor desene cu litere personificate; - realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris; - exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă; - exerciții de coordonare oculo-motorie; - exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii; - exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu; - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică; - exerciții de orientare în spațiul de scris; - exerciții de trasare după contur.
<p>3.2. Identificarea semnelor de punctuație</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi; - exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt; - exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .
<p>3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii; - exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere; - exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar; - exerciții de unire a punctelor ce compun o literă; - trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate; - exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână; - exerciții de copiere a silabelor; - exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple; - exerciții de copiere a unor cuvinte simple; - exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine; - realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.
<p>3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare; - decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice; - exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânte;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a mesajului; - exerciții de copiere a literelor; - exerciții de copiere a silabelor; - exerciții de copiere a unor propoziții simple; - exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini; - exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe; - exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte; - exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu; - exerciții de scriere cu majusculă; - exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale; - exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice; - organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple; - realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat; - confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare

Clasa I
<p>4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe; - exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe; - exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare; - vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare; - exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare; - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - vizite, plimbări, excursii.
<p>4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului; - dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare; - exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.; - jocuri de rol în contexte familiare; - exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor; - exerciții de formulare de răspunsuri; - exerciții de concentrare a atenției; - exerciții de primire sau oferire a unor complimente.
<p>4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme; - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme; - exerciții de oferire a unor informații despre sine; - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini; - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie; - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate; - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate; - jocuri de rol; - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală

Domenii de conținut	Clasa I
	- Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa a II-a
<p>1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee; - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute; - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute; - exerciții de identificare a stimulilor vizuali; - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.); - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
<p>1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse); - exerciții-joc de imitare a unor sunete; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple; - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătaii din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.; - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet; - exerciții-joc de despărțire în silabe; - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătaii din palme; - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe; - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat; - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
<p>1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului; - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual; - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă; - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi; - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi; - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal; - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor; - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne; - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice de expresie mimico-facială; - jocuri cu marionete; - jocuri de rol.
<p>1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator; - exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor; - exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire; - exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire; - exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire; - exerciții de diferențiere a vocalelor; - exerciții de diferențiere a consoanelor; - exerciții-joc de imitare a unor onomatopee; - exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare; - exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele; - exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple; - exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe; - exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române; - exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale; - exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului; - exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior; - exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate; - exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.
<p>1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de concentrare a atenției; - exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj; - exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj; - exerciții-joc de formulare de răspunsuri; - exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!; - jocuri de exersare a unor formule de mulțumire; - exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe; - exerciții-joc de adresare de întrebări simple; - exerciții de executare corectă a unor comenzi simple; - jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a II-a
<p>2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă; - exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii; - exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului; - lectură după benzi desenate; - exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/evenimentelor familiare prin intermediul cântecelor; - exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini; - audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare; - exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste; - joc de mimă după imagini.
<p>2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de asocieri literă-sunet; - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.; - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple; - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric; - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice; - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe; - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor; - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
<p>2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine; - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris; - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine; - jocuri de completarea unor propoziții lacunare; - jocuri de rol; - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a II-a
<p>3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris; - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.); - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur; - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.); - exerciții de înșirare de mărgelile de dimensiuni diferite;

Clasa a II-a

- exerciții de ruperea hârtiei după un contur;
- exerciții de modelare a plastilinei;
- coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;
- exerciții de trasare după contur;
- realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;
- hașurări în spații determinate;
- exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;
- exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;
- exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;
- realizarea unor desene cu litere personificate;
- realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;
- exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;
- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;
- exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;
- exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de trasare după contur.

3.2. Identificarea semnelor de punctuație

- observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;
- exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .

3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;
- exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;
- exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;
- exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;
- trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;
- exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;
- exerciții de copiere a unor cuvinte simple;
- exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;
- realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.

Clasa a II-a**3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.**

- confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare;
- decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;
- exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânte;
- exerciții de citire a mesajului;
- exerciții de copiere a literelor;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de copiere a unor propoziții simple;
- exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini;
- exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe;
- exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte;
- exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu;
- exerciții de scriere cu majusculă;
- exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale;
- exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice;
- organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple;
- realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat;
- confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare**Clasa a II-a****4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare**

- exerciții de asociere imagini-formule de politețe;
- vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;
- exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare;
- vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare;
- exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare;
- exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;
- jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- vizite, plimbări, excursii.

4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale

- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;
- dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare;
- exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.;
- jocuri de rol în contexte familiare;
- exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor;
- exerciții de formulare de răspunsuri;
- exerciții de concentrare a atenției;
- exerciții de primire sau oferire a unor complimente.

4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere

- exerciții de emiterie a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme; - exerciții de oferire a unor informații despre sine; - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini; - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie; - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare; - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate; - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate; - jocuri de rol; - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa a III-a
<p>1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee; - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute; - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute; - exerciții de identificare a stimulilor vizuali; - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.); - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
<p>1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse); - exerciții-joc de imitare a unor sunete; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple; - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.; - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet; - exerciții-joc de despărțire în silabe; - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme; - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe; - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat; - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
<p>1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului; - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual; - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă; - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi; - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi; - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal; - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor; - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne; - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual; - jocuri didactice de expresie mimico-facială; - jocuri cu marionete; - jocuri de rol.

Clasa a III-a**1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa a III-a****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;

Clasa a III-a
- joc de mimă după imagini.
<p>2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de asocieri literă-sunet; - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.; - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple; - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric; - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice; - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe; - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor; - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
<p>2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine; - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris; - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine; - jocuri de completarea unor propoziții lacunare; - jocuri de rol; - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a III-a
<p>3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris; - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.); - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur; - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.); - exerciții de înșirare de mărgelile de dimensiuni diferite; - exerciții de ruperea hârtiei după un contur; - exerciții de modelare a plastilinei; - coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii; - exerciții de trasare după contur;

Clasa a III-a

- realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;
- hașurări în spații determinate;
- exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;
- exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;
- exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;
- realizarea unor desene cu litere personificate;
- realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;
- exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;
- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;
- exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;
- exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de trasare după contur.

3.2. Identificarea semnelor de punctuație

- observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;
- exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt.

3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;
- exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;
- exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;
- exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;
- trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;
- exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;
- exerciții de copiere a unor cuvinte simple;
- exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;
- realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.

3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.

- confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare;
- decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;
- exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânte;

Clasa a III-a

- exerciții de citire a mesajului;
- exerciții de copiere a literelor;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de copiere a unor propoziții simple;
- exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini;
- exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe;
- exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte;
- exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu;
- exerciții de scriere cu majusculă;
- exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale;
- exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice;
- organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple;
- realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat;
- confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare**Clasa a III-a****4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizată în relația de comunicare**

- exerciții de asociere imagini-formule de politețe;
- vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;
- exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții de asociere imagini-comportament civilizată în relația de comunicare;
- vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizată în comunicare;
- exerciții practice de însușire a unor comportament civilizată în comunicare;
- exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;
- jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- vizite, plimbări, excursii.

4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale

- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;
- dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare;
- exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.;
- jocuri de rol în contexte familiare;
- exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor;
- exerciții de formulare de răspunsuri;
- exerciții de concentrare a atenției;
- exerciții de primire sau oferire a unor complimente.

4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere

- exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme;
- exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme;
- exerciții de oferire a unor informații despre sine;
- exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini;
- exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie;
- exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate; - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate; - jocuri de rol; - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	- Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee); - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee; - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute; - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute; - exerciții de identificare a stimulilor vizuali; - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.); - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
<p>1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse); - exerciții-joc de imitare a unor sunete; - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple; - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.; - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet; - exerciții-joc de despărțire în silabe; - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme; - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe; - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat; - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
<p>1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului; - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual; - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă; - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi; - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi; - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal; - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor; - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne; - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual; - jocuri didactice de expresie mimico-facială; - jocuri cu marionete; - jocuri de rol.

Clasa a IV-a

1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a IV-a

2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste; - joc de mimă după imagini.
<p>2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de asocieri literă-sunet; - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.; - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple; - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric; - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice; - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe; - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice; - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice; - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor; - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
<p>2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine; - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris; - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine; - jocuri de completarea unor propoziții lacunare; - jocuri de rol; - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a IV-a
<p>3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris; - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.); - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur; - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.); - exerciții de înșirare de mărgelute de dimensiuni diferite; - exerciții de ruperea hârtiei după un contur; - exerciții de modelare a plastilinei; - coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de trasare după contur; - realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris; - hașurări în spații determinate; - exerciții de utilizare a foii de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului; - exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită; - exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente; - exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.; - realizarea unor desene cu litere personificate; - realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris; - exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă; - exerciții de coordonare oculo-motorie; - exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii; - exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu; - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică; - exerciții de orientare în spațiul de scris; - exerciții de trasare după contur.
<p>3.2. Identificarea semnelor de punctuație</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi; - exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt; - exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .
<p>3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii; - exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere; - exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar; - exerciții de unire a punctelor ce compun o literă; - trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate; - exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână; - exerciții de copiere a silabelor; - exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple; - exerciții de copiere a unor cuvinte simple; - exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine; - realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.
<p>3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare; - decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânțe; - exerciții de citire a mesajului; - exerciții de copiere a literelor; - exerciții de copiere a silabelor; - exerciții de copiere a unor propoziții simple; - exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini; - exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe; - exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte; - exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu; - exerciții de scriere cu majusculă; - exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale; - exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice; - organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple; - realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat; - confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare

Clasa a IV-a
<p>4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe; - exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe; - exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare; - vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare; - exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare; - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - vizite, plimbări, excursii.
<p>4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului; - dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare; - exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.; - jocuri de rol în contexte familiare; - exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor; - exerciții de formulare de răspunsuri; - exerciții de concentrare a atenției; - exerciții de primire sau oferire a unor complimente.
<p>4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme; - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme; - exerciții de oferire a unor informații despre sine; - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini; - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie; - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri/evenimente familiare;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate; - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate; - jocuri de rol; - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Profesorul va urmări predarea conținuturilor prin crearea unor situații de învățare care să realizeze conexiunea permanentă cu celelalte discipline din planul-cadru de învățământ și viața reală, într-o abordare transdisciplinară și de utilitate practică.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic* și *dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specific învățământului special *metoda demonstrației*, *a modelării* sau *a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea

contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificare și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

În cazul elevilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate proiectarea intervenției educaționale se realizează prin **planuri de intervenție personalizate**.

În elaborarea planificărilor și proiectelor didactice trebuie avută în vedere corelarea cu planul de servicii individualizat elaborat pentru fiecare elev, precum și cu planul de intervenție personalizat.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Astfel, strategia didactică trebuie elaborată în funcție de evaluarea inițială, accesibilizând conținuturile și adaptând competențele. Ponderea cea mai importantă o va

ocupa evaluarea formativă, evidențiind zona proximei dezvoltări, ca instrument de reglare a procesului de predare-învățare, utilizând punctele tari ale elevilor, cu scopul maximizării rezultatelor învățării. Evaluarea finală se va realiza diferențiat, în funcție de obiectivele propuse pentru fiecare elev.

Bibliografie

1. Bârsan, N., (1995), *Jocuri didactice specifice dezvoltării limbajului și comunicării orale a preșcolarilor mari*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
2. Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, București: Editura RAR;
3. Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Iași: Editura Polirom;
4. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
5. Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Iași: Editura Polirom;
6. Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, București: Editura Pro Humanitate;
7. Popovici, D.V., (2016), (coord.), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, București: Editura Universității din București;
8. Verza, E., (1994), *Psihopedagogia specială*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
9. Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
10. Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, București: Editura Fundației Culturale Marin Speteanu;
11. *** (2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
12. *** (2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar-planuri-cadru de învățământ și programe școlare*, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014;
13. *** (2011), *Legea Educației Naționale nr.1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
14. *** *Planurile-cadru, programele școlare în vigoare.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământul special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** este elaborată conform anexei la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3593/18.06.2014, referitor la aprobarea *Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar- planuri-cadru de învățământ și programe școlare*.

Disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** este prevăzută în *Planul cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate*, Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor - cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în cadrul ariei curriculare *Limbă și comunicare*, cu un buget de timp de 4 - 5 ore/săptămână pentru fiecare clasă.

Prezenta programă școlară are la bază Legea Educației Naționale nr. 1/2011, care, în art. 2, alin (3) precizează: *Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziunea socială și pentru angajarea pe piața muncii*. De asemenea, art. 4, alin (a) și (b) din Legea Educației Naționale nr.1/2011 menționează: *Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților au ca finalitate principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități, necesare pentru:*

- a. *împlinirea și dezvoltarea personală, prin realizarea propriilor obiective în viață, conform intereselor și aspirațiilor fiecăruia și dorinței de a învăța pe tot parcursul vieții;*
- b. *integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate.*

Programa disciplinei **Abilități de comunicare și limbaj** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Cadrele didactice au un rol determinant în implicarea activă și conștientă a elevului în procesul de învățare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele generale se definesc la nivelul disciplinei și se formează pe durata învățământului preuniversitar. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare formale și non-formale.

Conținuturile învățării se constituie din totalitatea achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Acestea sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare nonverbală
- Comunicare verbală
- Formarea capacității de citire
- Comunicare scrisă

Sugestiile metodologice cuprind strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

În formarea personalității copilului un rol determinant îl are comunicarea. Comunicarea umană reprezintă modul fundamental de interacțiune psihosocială a persoanelor, realizat prin intermediul simbolurilor și al semnificațiilor sociale generalizate ale realității, în vederea obținerii ori modificării unui comportament individual sau de grup.

Comunicarea este un concept complex ce include procesele de receptare a mesajului oral și scris, precum și cele de exprimare orală și scrisă.

Principalul canal de comunicare socială îl reprezintă limbajul, proces psihic superior, motor al dezvoltării gândirii și al formării comportamentelor umane. Comunicarea se poate realiza atât prin limbajul verbal, cât și prin cel non-verbal.

Între limbaj și afectivitate, motivație, gândire există influențe reciproce. La copiii cu dizabilități intelectuale, funcția semiotică este insuficient dezvoltată, ceea ce afectează atât nivelul de dezvoltare a limbajului, capacitatea de comunicare, cât și eficiența operațiilor gândirii, a procedeelelor mnezice.

Având în vedere trăsăturile de specificitate ale elevului cu dizabilitate intelectuală (vâscozitatea genetică, heterocronia dezvoltării, inerția patologică, reprezentări lacunare, plasticitatea scăzută a scoarței cerebrale) și faptul că dezvoltarea gândirii este potențată de comunicarea activă și conștientă, formarea competențelor de utilizare a limbajului verbal și non-verbal are o importanță deosebită. Cu cât un copil are o dizabilitate intelectuală mai accentuată, limbajul său verbal este mai slab dezvoltat, iar ponderea limbajului non-verbal este în creștere.

În acest context, pe fondul apariției frecvente a tulburărilor de limbaj la această categorie de elevi, se impune însușirea și utilizarea metodelor de comunicare augmentativă și alternativă de către aceștia. Scopul îl constituie maximizarea potențialului existent, dezvoltarea compensatorie și integrarea socio-profesională. Succesul recuperării elevului cu dizabilitati mintale depinde, în mare măsură, de socializarea prin comunicare non-verbală a acestora, în acest fel putându-se completa ceea ce ei nu pot exprima printr-un limbaj verbal bine dezvoltat.

Comunicarea augmentativă și alternativă cuprinde ansamblul metodelor și mijloacelor de comunicare menite să completeze/să substituie vorbirea (sau/și scrierea) atunci când acestea sunt afectate. Mai mult de atât, prin intermediul acesteia este facilitată dezvoltarea autonomiei personale, în vederea formării unui comportament independent.

Programa propusă oferă cadrului didactic oportunitatea de a adapta actul educațional la particularitățile psiho-individuale și de vârstă, la ritmul și preferințele copilului, alegând activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Competențe generale

- 1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare**
- 2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**
- 3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**
- 4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite**

CLASA A V-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: identificări și diferențieri de zgomote, onomatopee, sunete înregistrate sau provocate); - exerciții de asociere cuvânt-imagine; - exerciții-joc de aprobare-dezaprobară; - exerciții de indicare a valorii de adevăr a unei afirmații; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - realizarea unor acțiuni ca urmare a receptării mesajelor.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico-sintetice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a propoziției în cuvinte; - exerciții de recompunere a propoziției din cuvintele decupate în forma inițială a sa; - exerciții de separarea cuvintelor ce conțin sunetul nou; - exerciții de despărțire în silabe cu identificarea sunetului nou; - exerciții de identificare și asociere fonem-grafem; - exerciții de formarea unor propoziții cu ajutorul imaginilor; - exerciții-joc de formularea unor răspunsuri la întrebări cu ajutorul propozițiilor; - exerciții de exprimare a nevoilor/dorințelor prin intermediul propozițiilor.
<p>1.3. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a obiectelor uzuale din clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentative și alternative; - exerciții de descriere a colegului de clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentativă și alternative; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de mimă și pantomimă; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non-verbale; - exerciții de imitare; - jocuri cu marionete, simulări, jocuri didactice; - dramatizări în care elevul să primească diferite roluri.
<p>1.4. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu fac parte din experiența personală, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog pe diverse teme; - vizionarea de povești cu selectarea personajelor principale, precizarea trăsăturilor fizice și morale ale acestora; - exerciții de identificare a unor persoane (numărul și rolul lor, vârsta, meseria etc.) în urma ascultării unor înregistrări audio; - exerciții de anticiparea unor evenimente pe baza vizionării unor înregistrări; - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la mesajul ascultat;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la comunicarea nonverbală; - realizarea unor desene pentru a ilustra ceea ce a înțeles dintr-un mesaj recepționat; - exerciții de îndeplinire a unor instrucțiuni audiate (realizarea unui produs artistic prin operații simple, utilizând materiale din natură, învățarea regulilor unui joc nou, vizionarea unui videoclip ce explică secvențele de lucru).
<p>1.5. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îmbogățire a vocabularului semantic (folosirea aceluiași cuvânt în mai multe înțelesuri semantice); - exerciții de formulare a propozițiilor după suport imagistic/cu cuvinte date; - exprimare a unor solicitări/mulțumiri prin intermediul propozițiilor; - formularea unor întrebări în diverse situații de comunicare; - exerciții de transmitere a unor informații despre sine; - exerciții de povestirea unor întâmplări cunoscute, utilizând un suport imagistic; - exerciții de schimbarea finalului unui basm/povestiri; - exerciții de povestire și comentare a unor desene animate.

2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a
<p>2.1. Formularea unei povestiri logice, structurate, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire după imagini; - exerciții de ordonare cronologică a imaginilor dintr-o povestire; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/trăite; - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări pe baza unei succesiuni de imagini dintr-o poveste; - exerciții de formulare a unor întrebări pe baza unei succesiuni de imagini, dintr-o poveste; - lucrul în perechi cu scopul de a lămuri aspect neînțelese; - adresarea de întrebări reciproce; - exerciții de exprimare a emoțiilor față de povestirea ascultată; - reformularea cu propriile cuvinte a unor mesaje recepționate pe diverse căi; - exerciții de schimbarea ordinii imaginilor în scopul schimbării sensului povestirii.
<p>2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor simple/dezvoltate, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții - joc de orientare spațio-vizuală în pagină; - exerciții de identificare a cuvintelor din propoziții; - exerciții de despărțire în silabe, cu marcarea ritmului; - exerciții de identificare a literelor din silabe; - exerciții de asociere a fonemelor cu grafemele corespunzătoare; - exerciții de citire prin metoda globală; - exerciții de citire în perechi; - exerciții de citire după imagini; - exerciții de completare a unor litere lipsă dintr-un cuvânt; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu ajutorul imaginilor.

Clasa a V-a**2.3. Identificarea semnificației unui mesaj scris, transmis printr-un text simplu, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- recunoașterea personajului dintr-o poveste;
- descrierea unui personaj/a unui peisaj prezentat în textul scris;
- dezlegarea unor ghicitori scrise;
- relatarea cu propriile cuvinte/cu ajutorul pictogramelor al ideilor principale dintr-un text citit;
- exerciții de formulare a răspunsului la întrebări pe baza textului scris;
- exerciții de formulare de întrebări pe baza textului citit;
- exerciții de aplicare a instrucțiunilor după citirea acestora;
- exerciții de preparare a unor rețete simple de bucătărie pe baza citirii unor indicații/pictograme;
- extragerea unor informații de detaliu dintr-un basm lecturat;
- exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste citită;
- descrierea ilustrațiilor ce însoțesc textul citit;
- exerciții de redare prin desen a unui mesaj scris;
- exerciții de identificare a stării emoționale a personajelor din poveste.

3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**Clasa a V-a****3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturului literelor**

- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie/spumă/sârmă plușată;
- trasarea conturului literelor cu degetele în nisip/făină/spumă;
- exerciții de asocierea elementelor grafice cu obiecte concrete;
- scrierea elementelor grafice cu diferite culori;
- scrierea elementelor grafice de diferite dimensiuni;
- exerciții de explorare a elementelor grafice și a direcției de trasarea acestora;
- exerciții de trasare după contur;
- exerciții de unirea punctelor ce formează o literă.

3.2. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație

- exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a numelor proprii;
- exerciții de folosire a semnelor de punctuație;
- păstrarea spațiului adecvat între cuvinte;
- exerciții de utilizare adecvată a semnelor de punctuație în caz de enumerare, respectiv propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă;
- exerciții de scriere corectă a cuvintelor;
- exerciții de lucru în perechi de identificarea greșelilor de ortografie.

3.3. Scrierea de cuvinte și propoziții, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exersarea poziției corecte pentru scris;
- exerciții-joc de folosire corectă a instrumentelor de scris;
- exerciții de dezvoltare a motricității fine;
- trasarea literelor după contur, prin unirea punctelor;
- trasarea conturului literelor cu degetul, cu creta, cu pensula, cu carioca;
- copierea de litere, silabe, cuvinte;
- exerciții de scriere după dictare;
- exerciții de compunere a unor propoziții utilizând pictograme pe baza receptării mesajului verbal;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare în pagină a datei, titlurilor, alineatelor; - exerciții de scriere separată a cuvintelor; - exerciții de rezolvare a unor jocuri de tip cuvinte încrucișate; - completarea unor litere lipsă din cuvinte; - completarea unor propoziții lacunare.
<p>3.4. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte și propoziții cu ajutorul calculatorului sau tabletei; - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - utilizarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/alineat); - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii și scrierea mesajelor corespunzătoare; - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme cunoscute; - compunerea unor texte scurte utilizând introducerea, cuprinsul și încheierea; - realizarea unui afiș pentru promovarea unei tombole/concurs/serbare; - elaborarea unor instrucțiuni pentru utilizarea unor obiecte uzuale din clasă; - proiect de grup: realizarea unei reviste/ cărți a clasei și expunerea acestora; - realizarea unei cărți multisenzoriale; - exerciții de redactare a unor mesaje uzuale utilizând tastatura calculatorului, tabletei, telefonului; - exerciții de redactare a unui bilet simplu în vederea oferirii de informații; - elaborarea unei liste de cumpărături; - redactarea unei compuneri descriptive; - redactarea unei scrisori tematice.

4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite

Clasa a V-a
<p>4.1. Utilizarea adecvată, în contexte variate de comunicare, a formulelor de politețe și a regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - exerciții de realizare a corespondenței imagini-reguli de comunicare civilizată; - exersarea formulelor de adresare în diferite contexte, conform statutului interlocutorului; - exerciții de sesizare și corectare a unor comportamente necivilizate, neadecvate situației din secvențe video înregistrate; - exerciții de identificare a consecințelor unor comportamente civilizate/necivilizate; - jocuri de rol, dramatizări.
<p>4.2. Inițierea și susținere a unui dialog respectând regulile dialogului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a formulelor de politețe, de prezentare; - exerciții de oferire a unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei; - exerciții de oferire a unor informații despre forma și utilitatea unor obiecte; - exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri; - exprimarea opiniei personale cu privire la subiectul dialogului; - exerciții de intonație; - folosirea unor reguli de comunicare eficientă: ascultarea interlocutorului fără a-l întrerupe, vorbirea pe rând; - ilustrarea prin desene a regulilor de comunicare în cadrul unui dialog; - jocuri de rol.

Clasa a V-a
<p>4.3. Participă activ la o discuție pe o temă dată, emițând păreri personale și solicitând informații și precizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a membrilor familiei, colegilor de clasă, profesorilor; - adaptarea tonului, intonației și ritmului vorbirii la contextul conversației; - exerciții de exprimare a propriilor nevoi și dorințe; - formularea unor întrebări pentru a afla informații de interes; - formularea unor răspunsuri adecvate temei conversației; - manifestarea atenției și interesului pentru tema avută în discuție; - respectarea punctelor de vedere ale celorlalți; - argumentarea propriilor păreri, utilizând formulări logice; - formularea de comentarii pe marginea discuției; - solicitarea de explicații suplimentare pe o temă dată; - exerciții de dialog în grup; - jocuri didactice și dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente prozodice - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute și a relațiilor dintre aceștia - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea sau încheierea unui schimb verbal; - identificarea unei persoane/a unui obiect; - formularea unor întrebări și răspunsuri; - formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; - povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual. - Reguli de comunicare civilizată - Lexicul: cuvinte cu același sens/înțeles opus, vocabular tematic

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică- sunetul și litera; vocalele și consoanele - Exerciții de comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem - literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple/dezvoltate - Citirea cu/fără suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Scrierea unor texte scurte - Biletul - Felicitarea - Scrisoarea - Compunere descriptivă

CLASA A VI-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: identificări și diferențieri de zgomote, onomatopee, sunete înregistrate sau provocate); - exerciții de asociere cuvânt-imagini; - exerciții-joc de aprobare-dezaprobară; - exerciții de indicare a valorii de adevăr a unei afirmații; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - realizarea unor acțiuni ca urmare a receptării mesajelor.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico-sintetice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a propoziției în cuvinte; - exerciții de recompunere a propoziției din cuvintele decupate în forma inițială a sa; - exerciții de separarea cuvintelor ce conțin sunetul nou; - exerciții de despărțire în silabe cu identificarea sunetului nou; - exerciții de identificare și asociere fonem-grafem; - exerciții de formarea unor propoziții cu ajutorul imaginilor; - exerciții-joc de formularea unor răspunsuri la întrebări cu ajutorul propozițiilor; - exerciții de exprimare a nevoilor/dorințelor prin intermediul propozițiilor.
<p>1.3. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a obiectelor uzuale din clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentative și alternative; - exerciții de descriere a colegului de clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentativă și alternative; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de mimă și pantomimă; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non-verbale; - exerciții de imitare; - jocuri cu marionete, simulări, jocuri didactice; - dramatizări în care elevul să primească diferite roluri.
<p>1.4. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu fac parte din experiența personală, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog pe diverse teme; - vizionarea de povești cu selectarea personajelor principale, precizarea trăsăturilor fizice și morale ale acestora; - exerciții de identificare a unor persoane (numărul și rolul lor, vârsta, meseria etc.) în urma ascultării unor înregistrări audio; - exerciții de anticiparea unor evenimente pe baza vizionării unor înregistrări; - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la mesajul ascultat;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la comunicarea nonverbală; - realizarea unor desene pentru a ilustra ceea ce a înțeles dintr-un mesaj recepționat; - exerciții de îndeplinire a unor instrucțiuni audiate (realizarea unui produs artistic prin operații simple, utilizând materiale din natură, învățarea regulilor unui joc nou, vizionarea unui videoclip ce explică secvențele de lucru).
<p>1.5. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îmbogățire a vocabularului semantic (folosirea aceluiași cuvânt în mai multe înțelesuri semantice); - exerciții de formulare a propozițiilor după suport imagistic/cu cuvinte date; - exprimare a unor solicitări/mulțumiri prin intermediul propozițiilor; - formularea unor întrebări în diverse situații de comunicare; - exerciții de transmitere a unor informații despre sine; - exerciții de povestirea unor întâmplări cunoscute, utilizând un suport imagistic; - exerciții de schimbarea finalului unui basm/povestiri; - exerciții de povestire și comentare a unor desene animate.

2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formularea unei povestiri logice, structurate, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire după imagini; - exerciții de ordonare cronologică a imaginilor dintr-o povestire; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/trăite; - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări pe baza unei succesiuni de imagini dintr-o poveste; - exerciții de formulare a unor întrebări pe baza unei succesiuni de imagini, dintr-o poveste; - lucrul în perechi cu scopul de a lămuri aspect neînțelese; - adresarea de întrebări reciproce; - exerciții de exprimare a emoțiilor față de povestirea ascultată; - reformularea cu propriile cuvinte a unor mesaje recepționate pe diverse căi; - exerciții de schimbarea ordinii imaginilor în scopul schimbării sensului povestirii.
<p>2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor simple/dezvoltate, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții - joc de orientare spațio-vizuală în pagină; - exerciții de identificare a cuvintelor din propoziții; - exerciții de despărțire în silabe, cu marcarea ritmului; - exerciții de identificare a literelor din silabe; - exerciții de asociere a fonemelor cu grafemele corespunzătoare; - exerciții de citire prin metoda globală; - exerciții de citire în perechi; - exerciții de citire după imagini; - exerciții de completare a unor litere lipsă dintr-un cuvânt; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu ajutorul imaginilor.

Clasa a VI-a**2.3. Identificarea semnificației unui mesaj scris, transmis printr-un text simplu, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- recunoașterea personajului dintr-o poveste;
- descrierea unui personaj/a unui peisaj prezentat în textul scris;
- dezlegarea unor ghicitori scrise;
- relatarea cu propriile cuvinte/cu ajutorul pictogramelor al ideilor principale dintr-un text citit;
- exerciții de formulare a răspunsului la întrebări pe baza textului scris;
- exerciții de formulare de întrebări pe baza textului citit;
- exerciții de aplicare a instrucțiunilor după citirea acestora;
- exerciții de preparare a unor rețete simple de bucătărie pe baza citirii unor indicații/pictograme;
- extragerea unor informații de detaliu dintr-un basm lecturat;
- exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste citită;
- descrierea ilustrațiilor ce însoțesc textul citit;
- exerciții de redare prin desen a unui mesaj scris;
- exerciții de identificare a stării emoționale a personajelor din poveste.

3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**Clasa a VI-a****3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturului literelor**

- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie/spumă/sârmă plușată;
- trasarea conturului literelor cu degetele în nisip/făină/spumă;
- exerciții de asocierea elementelor grafice cu obiecte concrete;
- scrierea elementelor grafice cu diferite culori;
- scrierea elementelor grafice de diferite dimensiuni;
- exerciții de explorare a elementelor grafice și a direcției de trasarea acestora;
- exerciții de trasare după contur;
- exerciții de unirea punctelor ce formează o literă.

3.2. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație

- exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a numelor proprii;
- exerciții de folosire a semnelor de punctuație;
- păstrarea spațiului adecvat între cuvinte;
- exerciții de utilizare adecvată a semnelor de punctuație în caz de enumerare, respectiv propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă;
- exerciții de scriere corectă a cuvintelor;
- exerciții de lucru în perechi de identificarea greșelilor de ortografie.

3.3. Scrierea de cuvinte și propoziții, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exersarea poziției corecte pentru scris;
- exerciții-joc de folosire corectă a instrumentelor de scris;
- exerciții de dezvoltare a motricității fine;
- trasarea literelor după contur, prin unirea punctelor;
- trasarea conturului literelor cu degetul, cu creta, cu pensula, cu carioca;
- copierea de litere, silabe, cuvinte;
- exerciții de scriere după dictare;
- exerciții de compunere a unor propoziții utilizând pictograme pe baza receptării mesajului verbal;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare în pagină a datei, titlurilor, alineatelor; - exerciții de scriere separată a cuvintelor; - exerciții de rezolvare a unor jocuri de tip cuvinte încrucișate; - completarea unor litere lipsă din cuvinte; - completarea unor propoziții lacunare.
<p>3.4. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte și propoziții cu ajutorul calculatorului sau tabletei; - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - utilizarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/alineat); - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii și scrierea mesajelor corespunzătoare; - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme cunoscute; - compunerea unor texte scurte utilizând introducerea, cuprinsul și încheierea; - realizarea unui afiș pentru promovarea unei tombole/concurs/serbare; - elaborarea unor instrucțiuni pentru utilizarea unor obiecte uzuale din clasă; - proiect de grup: realizarea unei reviste/ cărți a clasei și expunerea acestora; - realizarea unei cărți multisenzoriale; - exerciții de redactare a unor mesaje uzuale utilizând tastatura calculatorului, tabletei, telefonului; - exerciții de redactare a unui bilet simplu în vederea oferirii de informații; - elaborarea unei liste de cumpărături; - redactarea unei compuneri descriptive; - redactarea unei scrisori tematice.

4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite

Clasa a VI-a
<p>4.1. Utilizarea adecvată, în contexte variate de comunicare, a formulelor de politețe și a regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - exerciții de realizare a corespondenței imagini-reguli de comunicare civilizată; - exersarea formulelor de adresare în diferite contexte, conform statutului interlocutorului; - exerciții de sesizare și corectare a unor comportamente necivilizate, neadecvate situației din secvențe video înregistrate; - exerciții de identificare a consecințelor unor comportamente civilizate/necivilizate; - jocuri de rol, dramatizări.
<p>4.2. Inițierea și susținere a unui dialog respectând regulile dialogului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a formulelor de politețe, de prezentare; - exerciții de oferire a unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei; - exerciții de oferire a unor informații despre forma și utilitatea unor obiecte; - exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri; - exprimarea opiniei personale cu privire la subiectul dialogului; - exerciții de intonație; - folosirea unor reguli de comunicare eficiente: ascultarea interlocutorului fără a-l întrerupe, vorbirea pe rând; - ilustrarea prin desene a regulilor de comunicare în cadrul unui dialog; - jocuri de rol.

Clasa a VI-a
<p>4.3. Participă activ la o discuție pe o temă dată, emițând păreri personale și solicitând informații și precizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a membrilor familiei, colegilor de clasă, profesorilor; - adaptarea tonului, intonației și ritmului vorbirii la contextul conversației; - exerciții de exprimare a propriilor nevoi și dorințe; - formularea unor întrebări pentru a afla informații de interes; - formularea unor răspunsuri adecvate temei conversației; - manifestarea atenției și interesului pentru tema avută în discuție; - respectarea punctelor de vedere ale celorlalți; - argumentarea propriilor păreri, utilizând formulări logice; - formularea de comentarii pe marginea discuției; - solicitarea de explicații suplimentare pe o temă dată; - exerciții de dialog în grup; - jocuri didactice și dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente prozodice - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute și a relațiilor dintre aceștia - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea sau încheierea unui schimb verbal; - identificarea unei persoane/a unui obiect; - formularea unor întrebări și răspunsuri; - formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; - povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual. - Reguli de comunicare civilizată - Lexicul: cuvinte cu același sens/înțeles opus, vocabular

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	tematic - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică- sunetul și litera; vocalele și consoanele - Exerciții de comunicare expresivă
Citirea	- Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem - literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple/dezvoltate - Citirea cu/fără suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	- Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Scrierea unor texte scurte - Biletul - Felicitarea - Scrisoarea - Compunere descriptivă

CLASA A VII-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: identificări și diferențieri de zgomote, onomatopee, sunete înregistrate sau provocate); - exerciții de asociere cuvânt-imagine; - exerciții-joc de aprobare-dezaprobară; - exerciții de indicare a valorii de adevăr a unei afirmații; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - realizarea unor acțiuni ca urmare a receptării mesajelor.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico-sintetice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a propoziției în cuvinte; - exerciții recompunere a propoziției din cuvintele decupate în forma inițială a sa; - exerciții de separarea cuvintelor ce conțin sunetul nou; - exerciții de despărțire în silabe cu identificarea sunetului nou; - exerciții de identificare și asociere fonem-grafem; - exerciții de formarea unor propoziții cu ajutorul imaginilor; - exerciții-joc de formularea unor răspunsuri la întrebări cu ajutorul propozițiilor; - exerciții de exprimare a nevoilor/dorințelor prin intermediul propozițiilor.
<p>1.3. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a obiectelor uzuale din clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentative și alternative; - exerciții de descriere a colegului de clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentativă și alternative; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de mimă și pantomimă; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non-verbale; - exerciții de imitare; - jocuri cu marionete, simulări, jocuri didactice; - dramatizări în care elevul să primească diferite roluri.
<p>1.4. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu fac parte din experiența personală, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog pe diverse teme; - vizionarea de povești cu selectarea personajelor principale, precizarea trăsăturilor fizice și morale ale acestora; - exerciții de identificare a unor persoane (numărul și rolul lor, vârsta, meseria etc.) în urma ascultării unor înregistrări audio; - exerciții de anticiparea unor evenimente pe baza vizionării unor înregistrări; - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la mesajul ascultat;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la comunicarea nonverbală; - realizarea unor desene pentru a ilustra ceea ce a înțeles dintr-un mesaj recepționat; - exerciții de îndeplinire a unor instrucțiuni audiate (realizarea unui produs artistic prin operații simple, utilizând materiale din natură, învățarea regulilor unui joc nou, vizionarea unui videoclip ce explică secvențele de lucru).
<p>1.5. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îmbogățire a vocabularului semantic (folosirea aceluiași cuvânt în mai multe înțelesuri semantice); - exerciții de formulare a propozițiilor după suport imagistic/cu cuvinte date; - exprimare a unor solicitări/mulțumiri prin intermediul propozițiilor; - formularea unor întrebări în diverse situații de comunicare; - exerciții de transmitere a unor informații despre sine; - exerciții de povestirea unor întâmplări cunoscute, utilizând un suport imagistic; - exerciții de schimbarea finalului unui basm/povestiri; - exerciții de povestire și comentare a unor desene animate.

2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>2.1. Formularea unei povestiri logice, structurate, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire după imagini; - exerciții de ordonare cronologică a imaginilor dintr-o povestire; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/trăite; - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări pe baza unei succesiuni de imagini dintr-o poveste; - exerciții de formulare a unor întrebări pe baza unei succesiuni de imagini, dintr-o poveste; - lucrul în perechi cu scopul de a lămuri aspect neînțelese; - adresarea de întrebări reciproce; - exerciții de exprimare a emoțiilor față de povestirea ascultată; - reformularea cu propriile cuvinte a unor mesaje recepționate pe diverse căi; - exerciții de schimbarea ordinii imaginilor în scopul schimbării sensului povestirii.
<p>2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor simple/dezvoltate, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții - joc de orientare spațio-vizuală în pagină; - exerciții de identificare a cuvintelor din propoziții; - exerciții de despărțire în silabe, cu marcarea ritmului; - exerciții de identificare a literelor din silabe; - exerciții de asociere a fonemelor cu grafemele corespunzătoare; - exerciții de citire prin metoda globală; - exerciții de citire în perechi; - exerciții de citire după imagini; - exerciții de completare a unor litere lipsă dintr-un cuvânt; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu ajutorul imaginilor.

Clasa a VII-a
<p>2.3. Identificarea semnificației unui mesaj scris, transmis printr-un text simplu, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea personajului dintr-o poveste; - descrierea unui personaj/a unui peisaj prezentat în textul scris; - dezlegarea unor ghicitori scrise; - relatarea cu propriile cuvinte/cu ajutorul pictogramelor al ideilor principale dintr-un text citit; - exerciții de formulare a răspunsului la întrebări pe baza textului scris; - exerciții de formulare de întrebări pe baza textului citit; - exerciții de aplicare a instrucțiunilor după citirea acestora; - exerciții de preparare a unor rețete simple de bucătărie pe baza citirii unor indicații/pictograme; - extragerea unor informații de detaliu dintr-un basm lecturat; - exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste citită; - descrierea ilustrațiilor ce însoțesc textul citit; - exerciții de redare prin desen a unui mesaj scris; - exerciții de identificare a stării emoționale a personajelor din poveste.

3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturului literelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare oculo-motorie; - exerciții de orientare în spațiul de scris; - exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie/spumă/sârmă plușată; - trasarea conturului literelor cu degetele în nisip/făină/spumă; - exerciții de asocierea elementelor grafice cu obiecte concrete; - scrierea elementelor grafice cu diferite culori; - scrierea elementelor grafice de diferite dimensiuni; - exerciții de explorare a elementelor grafice și a direcției de trasarea acestora; - exerciții de trasare după contur; - exerciții de unirea punctelor ce formează o literă.
<p>3.2. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a numelor proprii; - exerciții de folosire a semnelor de punctuație; - păstrarea spațiului adecvat între cuvinte; - exerciții de utilizare adecvată a semnelor de punctuație în caz de enumerare, respectiv propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă; - exerciții de scriere corectă a cuvintelor; - exerciții de lucru în perechi de identificarea greșelilor de ortografie.
<p>3.3. Scrierea de cuvinte și propoziții, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea poziției corecte pentru scris; - exerciții-joc de folosire corectă a instrumentelor de scris; - exerciții de dezvoltare a motricității fine; - trasarea literelor după contur, prin unirea punctelor; - trasarea conturului literelor cu degetul, cu creta, cu pensula, cu carioca; - copierea de litere, silabe, cuvinte; - exerciții de scriere după dictare; - exerciții de compunere a unor propoziții utilizând pictograme pe baza receptării mesajului verbal;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare în pagină a datei, titlurilor, alineatelor; - exerciții de scriere separată a cuvintelor; - exerciții de rezolvare a unor jocuri de tip cuvinte încrucișate; - completarea unor litere lipsă din cuvinte; - completarea unor propoziții lacunare.
<p>3.4. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte și propoziții cu ajutorul calculatorului sau tabletei; - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - utilizarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/alineat); - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii și scrierea mesajelor corespunzătoare; - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme cunoscute; - compunerea unor texte scurte utilizând introducerea, cuprinsul și încheierea; - realizarea unui afiș pentru promovarea unei tombole/concurs/serbare; - elaborarea unor instrucțiuni pentru utilizarea unor obiecte uzuale din clasă; - proiect de grup: realizarea unei reviste/ cărți a clasei și expunerea acestora; - realizarea unei cărți multisenzoriale; - exerciții de redactare a unor mesaje uzuale utilizând tastatura calculatorului, tabletei, telefonului; - exerciții de redactare a unui bilet simplu în vederea oferirii de informații; - elaborarea unei liste de cumpărături; - redactarea unei compuneri descriptive; - redactarea unei scrisori tematice.

4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite

Clasa a VII-a
<p>4.1. Utilizarea adecvată, în contexte variate de comunicare, a formulelor de politețe și a regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - exerciții de realizare a corespondenței imagini-reguli de comunicare civilizată; - exersarea formulelor de adresare în diferite contexte, conform statutului interlocutorului; - exerciții de sesizare și corectare a unor comportamente necivilizate, neadecvate situației din secvențe video înregistrate; - exerciții de identificare a consecințelor unor comportamente civilizate/necivilizate; - jocuri de rol, dramatizări.
<p>4.2. Inițierea și susținere a unui dialog respectând regulile dialogului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a formulelor de politețe, de prezentare; - exerciții de oferire a unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei; - exerciții de oferire a unor informații despre forma și utilitatea unor obiecte; - exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri; - exprimarea opiniei personale cu privire la subiectul dialogului; - exerciții de intonație; - folosirea unor reguli de comunicare eficiente: ascultarea interlocutorului fără a-l întrerupe, vorbirea pe rând; - ilustrarea prin desene a regulilor de comunicare în cadrul unui dialog; - jocuri de rol.

Clasa a VII-a
<p>4.3. Participă activ la o discuție pe o temă dată, emițând păreri personale și solicitând informații și precizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a membrilor familiei, colegilor de clasă, profesorilor; - adaptarea tonului, intonației și ritmului vorbirii la contextul conversației; - exerciții de exprimare a propriilor nevoi și dorințe; - formularea unor întrebări pentru a afla informații de interes; - formularea unor răspunsuri adecvate temei conversației; - manifestarea atenției și interesului pentru tema avută în discuție; - respectarea punctelor de vedere ale celorlalți; - argumentarea propriilor păreri, utilizând formulări logice; - formularea de comentarii pe marginea discuției; - solicitarea de explicații suplimentare pe o temă dată; - exerciții de dialog în grup; - jocuri didactice și dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente prozodice - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute și a relațiilor dintre aceștia - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea sau încheierea unui schimb verbal; - identificarea unei persoane/a unui obiect; - formularea unor întrebări și răspunsuri; - formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; - povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual. - Reguli de comunicare civilizată - Lexicul: cuvinte cu același sens/înțeles opus, vocabular tematic

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică- sunetul și litera; vocalele și consoanele - Exerciții de comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem - literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple/dezvoltate - Citirea cu/fără suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Scrierea unor texte scurte - Biletul - Felicitarea - Scrisoarea - Compunere descriptivă

CLASA A VIII-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: identificări și diferențieri de zgomote, onomatopee, sunete înregistrate sau provocate); - exerciții de asociere cuvânt-imagine; - exerciții-joc de aprobare-dezaprobară; - exerciții de indicare a valorii de adevăr a unei afirmații; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - realizarea unor acțiuni ca urmare a receptării mesajelor.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico-sintetice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a propoziției în cuvinte; - exerciții de recompunere a propoziției din cuvintele decupate în forma inițială a sa; - exerciții de separarea cuvintelor ce conțin sunetul nou; - exerciții de despărțire în silabe cu identificarea sunetului nou; - exerciții de identificare și asociere fonem-grafem; - exerciții de formarea unor propoziții cu ajutorul imaginilor; - exerciții-joc de formularea unor răspunsuri la întrebări cu ajutorul propozițiilor; - exerciții de exprimare a nevoilor/dorințelor prin intermediul propozițiilor.
<p>1.3. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a obiectelor uzuale din clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentative și alternative; - exerciții de descriere a colegului de clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentativă și alternative; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de mimă și pantomimă; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non-verbale; - exerciții de imitare; - jocuri cu marionete, simulări, jocuri didactice; - dramatizări în care elevul să primească diferite roluri.
<p>1.4. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu fac parte din experiența personală, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog pe diverse teme; - vizionarea de povești cu selectarea personajelor principale, precizarea trăsăturilor fizice și morale ale acestora; - exerciții de identificare a unor persoane (numărul și rolul lor, vârsta, meseria etc.) în urma ascultării unor înregistrări audio; - exerciții de anticiparea unor evenimente pe baza vizionării unor înregistrări; - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la mesajul ascultat;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la comunicarea nonverbală; - realizarea unor desene pentru a ilustra ceea ce a înțeles dintr-un mesaj recepționat; - exerciții de îndeplinire a unor instrucțiuni audiate (realizarea unui produs artistic prin operații simple, utilizând materiale din natură, învățarea regulilor unui joc nou, vizionarea unui videoclip ce explică secvențele de lucru).
<p>1.5. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îmbogățire a vocabularului semantic (folosirea aceluiași cuvânt în mai multe înțelesuri semantice); - exerciții de formulare a propozițiilor după suport imagistic/cu cuvinte date; - exprimare a unor solicitări/mulțumiri prin intermediul propozițiilor; - formularea unor întrebări în diverse situații de comunicare; - exerciții de transmitere a unor informații despre sine; - exerciții de povestirea unor întâmplări cunoscute, utilizând un suport imagistic; - exerciții de schimbarea finalului unui basm/povestiri; - exerciții de povestire și comentare a unor desene animate.

2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formularea unei povestiri logice, structurate, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire după imagini; - exerciții de ordonare cronologică a imaginilor dintr-o povestire; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/trăite; - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări pe baza unei succesiuni de imagini dintr-o poveste; - exerciții de formulare a unor întrebări pe baza unei succesiuni de imagini, dintr-o poveste; - lucrul în perechi cu scopul de a lămuri aspect neînțelese; - adresarea de întrebări reciproce; - exerciții de exprimare a emoțiilor față de povestirea ascultată; - reformularea cu propriile cuvinte a unor mesaje recepționate pe diverse căi; - exerciții de schimbarea ordinii imaginilor în scopul schimbării sensului povestirii.
<p>2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor simple/dezvoltate, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții - joc de orientare spațio-vizuală în pagină; - exerciții de identificare a cuvintelor din propoziții; - exerciții de despărțire în silabe, cu marcarea ritmului; - exerciții de identificare a literelor din silabe; - exerciții de asociere a fonemelor cu grafemele corespunzătoare; - exerciții de citire prin metoda globală; - exerciții de citire în perechi; - exerciții de citire după imagini; - exerciții de completare a unor litere lipsă dintr-un cuvânt; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu ajutorul imaginilor.

Clasa a VIII-a**2.3. Identificarea semnificației unui mesaj scris, transmis printr-un text simplu, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- recunoașterea personajului dintr-o poveste;
- descrierea unui personaj/a unui peisaj prezentat în textul scris;
- dezlegarea unor ghicitori scrise;
- relatarea cu propriile cuvinte/cu ajutorul pictogramelor al ideilor principale dintr-un text citit;
- exerciții de formulare a răspunsului la întrebări pe baza textului scris;
- exerciții de formulare de întrebări pe baza textului citit;
- exerciții de aplicare a instrucțiunilor după citirea acestora;
- exerciții de preparare a unor rețete simple de bucătărie pe baza citirii unor indicații/pictograme;
- extragerea unor informații de detaliu dintr-un basm lecturat;
- exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste citită;
- descrierea ilustrațiilor ce însoțesc textul citit;
- exerciții de redare prin desen a unui mesaj scris;
- exerciții de identificare a stării emoționale a personajelor din poveste.

3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**Clasa a VIII-a****3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturului literelor**

- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie/spumă/sârmă plușată;
- trasarea conturului literelor cu degetele în nisip/făină/spumă;
- exerciții de asocierea elementelor grafice cu obiecte concrete;
- scrierea elementelor grafice cu diferite culori;
- scrierea elementelor grafice de diferite dimensiuni;
- exerciții de explorare a elementelor grafice și a direcției de trasarea acestora;
- exerciții de trasare după contur;
- exerciții de unirea punctelor ce formează o literă.

3.2. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație

- exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a numelor proprii;
- exerciții de folosire a semnelor de punctuație;
- păstrarea spațiului adecvat între cuvinte;
- exerciții de utilizare adecvată a semnelor de punctuație în caz de enumerare, respectiv propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă;
- exerciții de scriere corectă a cuvintelor;
- exerciții de lucru în perechi de identificarea greșelilor de ortografie.

3.3. Scrierea de cuvinte și propoziții, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exersarea poziției corecte pentru scris;
- exerciții-joc de folosire corectă a instrumentelor de scris;
- exerciții de dezvoltare a motricității fine;
- trasarea literelor după contur, prin unirea punctelor;
- trasarea conturului literelor cu degetul, cu creta, cu pensula, cu carioca;
- copierea de litere, silabe, cuvinte;
- exerciții de scriere după dictare;
- exerciții de compunere a unor propoziții utilizând pictograme pe baza receptării

Clasa a VIII-a
<p>mesajului verbal;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare în pagină a datei, titlurilor, alineatelor; - exerciții de scriere separată a cuvintelor; - exerciții de rezolvare a unor jocuri de tip cuvinte încrucișate; - completarea unor litere lipsă din cuvinte; - completarea unor propoziții lacunare.
<p>3.4. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte și propoziții cu ajutorul calculatorului sau tabletei; - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - utilizarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/alineat); - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii și scrierea mesajelor corespunzătoare; - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme cunoscute; - compunerea unor texte scurte utilizând introducerea, cuprinsul și încheierea; - realizarea unui afiș pentru promovarea unei tombole/concurs/serbare; - elaborarea unor instrucțiuni pentru utilizarea unor obiecte uzuale din clasă; - proiect de grup: realizarea unei reviste/ cărți a clasei și expunerea acestora; - realizarea unei cărți multisenzoriale; - exerciții de redactare a unor mesaje uzuale utilizând tastatura calculatorului, tabletei, telefonului; - exerciții de redactare a unui bilet simplu în vederea oferirii de informații; - elaborarea unei liste de cumpărături; - redactarea unei compuneri descriptive; - redactarea unei scrisori tematice.

4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Utilizarea adecvată, în contexte variate de comunicare, a formulelor de politețe și a regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - exerciții de realizare a corespondenței imagini-reguli de comunicare civilizată; - exersarea formulelor de adresare în diferite contexte, conform statutului interlocutorului; - exerciții de sesizare și corectare a unor comportamente necivilizate, neadecvate situației din secvențe video înregistrate; - exerciții de identificare a consecințelor unor comportamente civilizate/necivilizate; - jocuri de rol, dramatizări.
<p>4.2. Inițierea și susținere a unui dialog respectând regulile dialogului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a formulelor de politețe, de prezentare; - exerciții de oferire a unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei; - exerciții de oferire a unor informații despre forma și utilitatea unor obiecte; - exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri; - exprimarea opiniei personale cu privire la subiectul dialogului; - exerciții de intonație; - folosirea unor reguli de comunicare eficientă: ascultarea interlocutorului fără a-l întrerupe, vorbirea pe rând; - ilustrarea prin desene a regulilor de comunicare în cadrul unui dialog; - jocuri de rol.

Clasa a VIII-a
<p>4.3. Participă activ la o discuție pe o temă dată, emițând păreri personale și solicitând informații și precizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a membrilor familiei, colegilor de clasă, profesorilor; - adaptarea tonului, intonației și ritmului vorbirii la contextul conversației; - exerciții de exprimare a propriilor nevoi și dorințe; - formularea unor întrebări pentru a afla informații de interes; - formularea unor răspunsuri adecvate temei conversației; - manifestarea atenției și interesului pentru tema avută în discuție; - respectarea punctelor de vedere ale celorlalți; - argumentarea propriilor păreri, utilizând formulări logice; - formularea de comentarii pe marginea discuției; - solicitarea de explicații suplimentare pe o temă dată; - exerciții de dialog în grup; - jocuri didactice și dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente prozodice - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute și a relațiilor dintre aceștia - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea sau încheierea unui schimb verbal; - identificarea unei persoane/a unui obiect; - formularea unor întrebări și răspunsuri; - formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; - povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual. - Reguli de comunicare civilizată - Lexicul: cuvinte cu același sens/înțeles opus, vocabular tematic

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică- sunetul și litera; vocalele și consoanele - Exerciții de comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem - literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple/dezvoltate - Citirea cu/fără suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Scrierea unor texte scurte - Biletul - Felicitarea - Scrisoarea - Compunere descriptivă

CLASA A IX-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare

Clasa a IX-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: identificări și diferențieri de zgomote, onomatopee, sunete înregistrate sau provocate); - exerciții de asociere cuvânt-imagine; - exerciții-joc de aprobare-dezaprobară; - exerciții de indicare a valorii de adevăr a unei afirmații; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - realizarea unor acțiuni ca urmare a receptării mesajelor.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico-sintetice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a propoziției în cuvinte; - exerciții de recompunere a propoziției din cuvintele decupate în forma inițială a sa; - exerciții de separarea cuvintelor ce conțin sunetul nou; - exerciții de despărțire în silabe cu identificarea sunetului nou; - exerciții de identificare și asociere fonem-grafem; - exerciții de formarea unor propoziții cu ajutorul imaginilor; - exerciții-joc de formularea unor răspunsuri la întrebări cu ajutorul propozițiilor; - exerciții de exprimare a nevoilor/dorințelor prin intermediul propozițiilor.
<p>1.3. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a obiectelor uzuale din clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentative și alternative; - exerciții de descriere a colegului de clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentativă și alternative; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de mimă și pantomimă; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non-verbale; - exerciții de imitare; - jocuri cu marionete, simulări, jocuri didactice; - dramatizări în care elevul să primească diferite roluri.
<p>1.4. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu fac parte din experiența personală, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog pe diverse teme; - vizionarea de povești cu selectarea personajelor principale, precizarea trăsăturilor fizice și morale ale acestora; - exerciții de identificare a unor persoane (numărul și rolul lor, vârsta, meseria etc.) în urma ascultării unor înregistrări audio; - exerciții de anticiparea unor evenimente pe baza vizionării unor înregistrări; - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la mesajul ascultat;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la comunicarea nonverbală; - realizarea unor desene pentru a ilustra ceea ce a înțeles dintr-un mesaj recepționat; - exerciții de îndeplinire a unor instrucțiuni audiate (realizarea unui produs artistic prin operații simple, utilizând materiale din natură, învățarea regulilor unui joc nou, vizionarea unui videoclip ce explică secvențele de lucru).
<p>1.5. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îmbogățire a vocabularului semantic (folosirea aceluiași cuvânt în mai multe înțelesuri semantice); - exerciții de formulare a propozițiilor după suport imagistic/cu cuvinte date; - exprimare a unor solicitări/mulțumiri prin intermediul propozițiilor; - formularea unor întrebări în diverse situații de comunicare; - exerciții de transmitere a unor informații despre sine; - exerciții de povestirea unor întâmplări cunoscute, utilizând un suport imagistic; - exerciții de schimbarea finalului unui basm/povestiri; - exerciții de povestire și comentare a unor desene animate.

2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a IX-a
<p>2.1. Formularea unei povestiri logice, structurate, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire după imagini; - exerciții de ordonare cronologică a imaginilor dintr-o povestire; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/trăite; - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări pe baza unei succesiuni de imagini dintr-o poveste; - exerciții de formulare a unor întrebări pe baza unei succesiuni de imagini, dintr-o poveste; - lucrul în perechi cu scopul de a lămuri aspect neînțelese; - adresarea de întrebări reciproce; - exerciții de exprimare a emoțiilor față de povestirea ascultată; - reformularea cu propriile cuvinte a unor mesaje recepționate pe diverse căi; - exerciții de schimbarea ordinii imaginilor în scopul schimbării sensului povestirii.
<p>2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor simple/dezvoltate, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții - joc de orientare spațio-vizuală în pagină; - exerciții de identificare a cuvintelor din propoziții; - exerciții de despărțire în silabe, cu marcarea ritmului; - exerciții de identificare a literelor din silabe; - exerciții de asociere a fonemelor cu grafemele corespunzătoare; - exerciții de citire prin metoda globală; - exerciții de citire în perechi; - exerciții de citire după imagini; - exerciții de completare a unor litere lipsă dintr-un cuvânt; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu ajutorul imaginilor.

Clasa a IX-a**2.3. Identificarea semnificației unui mesaj scris, transmis printr-un text simplu, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- recunoașterea personajului dintr-o poveste;
- descrierea unui personaj/a unui peisaj prezentat în textul scris;
- dezlegarea unor ghicitori scrise;
- relatarea cu propriile cuvinte/cu ajutorul pictogramelor al ideilor principale dintr-un text citit;
- exerciții de formulare a răspunsului la întrebări pe baza textului scris;
- exerciții de formulare de întrebări pe baza textului citit;
- exerciții de aplicare a instrucțiunilor după citirea acestora;
- exerciții de preparare a unor rețete simple de bucătărie pe baza citirii unor indicații/pictograme;
- extragerea unor informații de detaliu dintr-un basm lecturat;
- exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste citită;
- descrierea ilustrațiilor ce însoțesc textul citit;
- exerciții de redare prin desen a unui mesaj scris;
- exerciții de identificare a stării emoționale a personajelor din poveste.

3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**Clasa a IX-a****3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturului literelor**

- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie/spumă/sârmă plușată;
- trasarea conturului literelor cu degetele în nisip/făină/spumă;
- exerciții de asocierea elementelor grafice cu obiecte concrete;
- scrierea elementelor grafice cu diferite culori;
- scrierea elementelor grafice de diferite dimensiuni;
- exerciții de explorare a elementelor grafice și a direcției de trasarea acestora;
- exerciții de trasare după contur;
- exerciții de unirea punctelor ce formează o literă.

3.2. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație

- exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a numelor proprii;
- exerciții de folosire a semnelor de punctuație;
- păstrarea spațiului adecvat între cuvinte;
- exerciții de utilizare adecvată a semnelor de punctuație în caz de enumerare, respectiv propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă;
- exerciții de scriere corectă a cuvintelor;
- exerciții de lucru în perechi de identificarea greșelilor de ortografie.

3.3. Scrierea de cuvinte și propoziții, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exersarea poziției corecte pentru scris;
- exerciții-joc de folosire corectă a instrumentelor de scris;
- exerciții de dezvoltare a motricității fine;
- trasarea literelor după contur, prin unirea punctelor;
- trasarea conturului literelor cu degetul, cu creta, cu pensula, cu carioca;
- copierea de litere, silabe, cuvinte;
- exerciții de scriere după dictare;
- exerciții de compunere a unor propoziții utilizând pictograme pe baza receptării mesajului verbal;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare în pagină a datei, titlurilor, alineatelor; - exerciții de scriere separată a cuvintelor; - exerciții de rezolvare a unor jocuri de tip cuvinte încrucișate; - completarea unor litere lipsă din cuvinte; - completarea unor propoziții lacunare.
<p>3.4. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte și propoziții cu ajutorul calculatorului sau tabletei; - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - utilizarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/alineat); - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii și scrierea mesajelor corespunzătoare; - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme cunoscute; - compunerea unor texte scurte utilizând introducerea, cuprinsul și încheierea; - realizarea unui afiș pentru promovarea unei tombole/concurs/serbare; - elaborarea unor instrucțiuni pentru utilizarea unor obiecte uzuale din clasă; - proiect de grup: realizarea unei reviste/ cărți a clasei și expunerea acestora; - realizarea unei cărți multisenzoriale; - exerciții de redactare a unor mesaje uzuale utilizând tastatura calculatorului, tabletei, telefonului; - exerciții de redactare a unui bilet simplu în vederea oferirii de informații; - elaborarea unei liste de cumpărături; - redactarea unei compuneri descriptive; - redactarea unei scrisori tematice.

4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite

Clasa a IX-a
<p>4.1. Utilizarea adecvată, în contexte variate de comunicare, a formulelor de politețe și a regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - exerciții de realizare a corespondenței imagini-reguli de comunicare civilizată; - exersarea formulelor de adresare în diferite contexte, conform statutului interlocutorului; - exerciții de sesizare și corectare a unor comportamente necivilizate, neadecvate situației din secvențe video înregistrate; - exerciții de identificare a consecințelor unor comportamente civilizate/necivilizate; - jocuri de rol, dramatizări.
<p>4.2. Inițierea și susținere a unui dialog respectând regulile dialogului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a formulelor de politețe, de prezentare; - exerciții de oferire a unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei; - exerciții de oferire a unor informații despre forma și utilitatea unor obiecte; - exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri; - exprimarea opiniei personale cu privire la subiectul dialogului; - exerciții de intonație; - folosirea unor reguli de comunicare eficiente: ascultarea interlocutorului fără a-l întrerupe, vorbirea pe rând; - ilustrarea prin desene a regulilor de comunicare în cadrul unui dialog; - jocuri de rol.

Clasa a IX-a
<p>4.3. Participă activ la o discuție pe o temă dată, emițând păreri personale și solicitând informații și precizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a membrilor familiei, colegilor de clasă, profesorilor; - adaptarea tonului, intonației și ritmului vorbirii la contextul conversației; - exerciții de exprimare a propriilor nevoi și dorințe; - formularea unor întrebări pentru a afla informații de interes; - formularea unor răspunsuri adecvate temei conversației; - manifestarea atenției și interesului pentru tema avută în discuție; - respectarea punctelor de vedere ale celorlalți; - argumentarea propriilor păreri, utilizând formulări logice; - formularea de comentarii pe marginea discuției; - solicitarea de explicații suplimentare pe o temă dată; - exerciții de dialog în grup; - jocuri didactice și dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente prozodice - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute și a relațiilor dintre aceștia - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea sau încheierea unui schimb verbal; - identificarea unei persoane/a unui obiect; - formularea unor întrebări și răspunsuri; - formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; - povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual. - Reguli de comunicare civilizată - Lexicul: cuvinte cu același sens/înțeles opus, vocabular tematic

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică- sunetul și litera; vocalele și consoanele - Exerciții de comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem - literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple/dezvoltate - Citirea cu/fără suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Scrierea unor texte scurte - Biletul - Felicitarea - Scrisoarea - Compunere descriptivă

CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale și/sau prin intermediul metodelor alternative și augmentative în diverse situații de comunicare

Clasa a X-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: identificări și diferențieri de zgomote, onomatopee, sunete înregistrate sau provocate); - exerciții de asociere cuvânt-imagini; - exerciții-joc de aprobare-dezaprobară; - exerciții de indicare a valorii de adevăr a unei afirmații; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - realizarea unor acțiuni ca urmare a receptării mesajelor.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico-sintetice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a propoziției în cuvinte; - exerciții de recompunere a propoziției din cuvintele decupate în forma inițială a sa; - exerciții de separarea cuvintelor ce conțin sunetul nou; - exerciții de despărțire în silabe cu identificarea sunetului nou; - exerciții de identificare și asociere fonem-grafem; - exerciții de formarea unor propoziții cu ajutorul imaginilor; - exerciții-joc de formularea unor răspunsuri la întrebări cu ajutorul propozițiilor; - exerciții de exprimare a nevoilor/dorințelor prin intermediul propozițiilor.
<p>1.3. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a obiectelor uzuale din clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentative și alternative; - exerciții de descriere a colegului de clasă cu ajutorul profesorului și a metodelor de comunicare augmentativă și alternative; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de mimă și pantomimă; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non-verbale; - exerciții de imitare; - jocuri cu marionete, simulări, jocuri didactice; - dramatizări în care elevul să primească diferite roluri.
<p>1.4. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu fac parte din experiența personală, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog pe diverse teme; - vizionarea de povești cu selectarea personajelor principale, precizarea trăsăturilor fizice și morale ale acestora; - exerciții de identificare a unor persoane (numărul și rolul lor, vârsta, meseria etc.) în urma ascultării unor înregistrări audio; - exerciții de anticiparea unor evenimente pe baza vizionării unor înregistrări; - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la mesajul ascultat;

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deducere a semnificației unui cuvânt prin raportarea la comunicarea nonverbală; - realizarea unor desene pentru a ilustra ceea ce a înțeles dintr-un mesaj recepționat; - exerciții de îndeplinire a unor instrucțiuni audiate (realizarea unui produs artistic prin operații simple, utilizând materiale din natură, învățarea regulilor unui joc nou, vizionarea unui videoclip ce explică secvențele de lucru).
<p>1.5. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îmbogățire a vocabularului semantic (folosirea aceluiași cuvânt în mai multe înțelesuri semantice); - exerciții de formulare a propozițiilor după suport imagistic/cu cuvinte date; - exprimare a unor solicitări/mulțumiri prin intermediul propozițiilor; - formularea unor întrebări în diverse situații de comunicare; - exerciții de transmitere a unor informații despre sine; - exerciții de povestirea unor întâmplări cunoscute, utilizând un suport imagistic; - exerciții de schimbarea finalului unui basm/povestiri; - exerciții de povestire și comentare a unor desene animate.

2. Receptarea de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare

Clasa a X-a
<p>2.1. Formularea unei povestiri logice, structurate, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire după imagini; - exerciții de ordonare cronologică a imaginilor dintr-o povestire; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/trăite; - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări pe baza unei succesiuni de imagini dintr-o poveste; - exerciții de formulare a unor întrebări pe baza unei succesiuni de imagini, dintr-o poveste; - lucrul în perechi cu scopul de a lămuri aspect neînțelese; - adresarea de întrebări reciproce; - exerciții de exprimare a emoțiilor față de povestirea ascultată; - reformularea cu propriile cuvinte a unor mesaje recepționate pe diverse căi; - exerciții de schimbarea ordinii imaginilor în scopul schimbării sensului povestirii.
<p>2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor simple/dezvoltate, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a literelor mari și mici de tipar și de mână; - exerciții - joc de orientare spațio-vizuală în pagină; - exerciții de identificare a cuvintelor din propoziții; - exerciții de despărțire în silabe, cu marcarea ritmului; - exerciții de identificare a literelor din silabe; - exerciții de asociere a fonemelor cu grafemele corespunzătoare; - exerciții de citire prin metoda globală; - exerciții de citire în perechi; - exerciții de citire după imagini; - exerciții de completare a unor litere lipsă dintr-un cuvânt; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu ajutorul imaginilor.

Clasa a X-a**2.3. Identificarea semnificației unui mesaj scris, transmis printr-un text simplu, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- recunoașterea personajului dintr-o poveste;
- descrierea unui personaj/a unui peisaj prezentat în textul scris;
- dezlegarea unor ghicitori scrise;
- relatarea cu propriile cuvinte/cu ajutorul pictogramelor al ideilor principale dintr-un text citit;
- exerciții de formulare a răspunsului la întrebări pe baza textului scris;
- exerciții de formulare de întrebări pe baza textului citit;
- exerciții de aplicare a instrucțiunilor după citirea acestora;
- exerciții de preparare a unor rețete simple de bucătărie pe baza citirii unor indicații/pictograme;
- extragerea unor informații de detaliu dintr-un basm lecturat;
- exerciții de descriere a personajelor dintr-o poveste citită;
- descrierea ilustrațiilor ce însoțesc textul citit;
- exerciții de redare prin desen a unui mesaj scris;
- exerciții de identificare a stării emoționale a personajelor din poveste.

3. Elaborare de mesaje scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în diverse situații de comunicare**Clasa a X-a****3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturului literelor**

- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie/spumă/sârmă plușată;
- trasarea conturului literelor cu degetele în nisip/făină/spumă;
- exerciții de asocierea elementelor grafice cu obiecte concrete;
- scrierea elementelor grafice cu diferite culori;
- scrierea elementelor grafice de diferite dimensiuni;
- exerciții de explorare a elementelor grafice și a direcției de trasarea acestora;
- exerciții de trasare după contur;
- exerciții de unirea punctelor ce formează o literă.

3.2. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație

- exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a numelor proprii;
- exerciții de folosire a semnelor de punctuație;
- păstrarea spațiului adecvat între cuvinte;
- exerciții de utilizare adecvată a semnelor de punctuație în caz de enumerare, respectiv propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă;
- exerciții de scriere corectă a cuvintelor;
- exerciții de lucru în perechi de identificarea greșelilor de ortografie.

3.3. Scrierea de cuvinte și propoziții, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exersarea poziției corecte pentru scris;
- exerciții-joc de folosire corectă a instrumentelor de scris;
- exerciții de dezvoltare a motricității fine;
- trasarea literelor după contur, prin unirea punctelor;
- trasarea conturului literelor cu degetul, cu creta, cu pensula, cu carioca;
- copierea de litere, silabe, cuvinte;
- exerciții de scriere după dictare;
- exerciții de compunere a unor propoziții utilizând pictograme pe baza receptării mesajului verbal;

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare în pagină a datei, titlurilor, alineatelor; - exerciții de scriere separată a cuvintelor; - exerciții de rezolvare a unor jocuri de tip cuvinte încrucișate; - completarea unor litere lipsă din cuvinte; - completarea unor propoziții lacunare.
<p>3.4. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte și propoziții cu ajutorul calculatorului sau tabletei; - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - utilizarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/alineat); - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii și scrierea mesajelor corespunzătoare; - formularea în scris a răspunsurilor la întrebări pe teme cunoscute; - compunerea unor texte scurte utilizând introducerea, cuprinsul și încheierea; - realizarea unui afiș pentru promovarea unei tombole/concurs/serbare; - elaborarea unor instrucțiuni pentru utilizarea unor obiecte uzuale din clasă; - proiect de grup: realizarea unei reviste/ cărți a clasei și expunerea acestora; - realizarea unei cărți multisenzoriale; - exerciții de redactare a unor mesaje uzuale utilizând tastatura calculatorului, tabletei, telefonului; - exerciții de redactare a unui bilet simplu în vederea oferirii de informații; - elaborarea unei liste de cumpărături; - redactarea unei compuneri descriptive; - redactarea unei scrisori tematice.

4. Participarea activă la comunicare în contexte diferite

Clasa a X-a
<p>4.1. Utilizarea adecvată, în contexte variate de comunicare, a formulelor de politețe și a regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere imagini-formule de politețe; - exerciții de realizare a corespondenței imagini-reguli de comunicare civilizată; - exersarea formulelor de adresare în diferite contexte, conform statutului interlocutorului; - exerciții de sesizare și corectare a unor comportamente necivilizate, neadecvate situației din secvențe video înregistrate; - exerciții de identificare a consecințelor unor comportamente civilizate/necivilizate; - jocuri de rol, dramatizări.
<p>4.2. Inițierea și susținere a unui dialog respectând regulile dialogului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a formulelor de politețe, de prezentare; - exerciții de oferire a unor informații despre identitatea proprie și despre identitatea membrilor familiei; - exerciții de oferire a unor informații despre forma și utilitatea unor obiecte; - exerciții de formulare de întrebări și răspunsuri; - exprimarea opiniei personale cu privire la subiectul dialogului; - exerciții de intonație; - folosirea unor reguli de comunicare eficiente: ascultarea interlocutorului fără a-l întrerupe, vorbirea pe rând; - ilustrarea prin desene a regulilor de comunicare în cadrul unui dialog; - jocuri de rol.

Clasa a X-a
<p>4.3. Participă activ la o discuție pe o temă dată, emițând păreri personale și solicitând informații și precizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a membrilor familiei, colegilor de clasă, profesorilor; - adaptarea tonului, intonației și ritmului vorbirii la contextul conversației; - exerciții de exprimare a propriilor nevoi și dorințe; - formularea unor întrebări pentru a afla informații de interes; - formularea unor răspunsuri adecvate temei conversației; - manifestarea atenției și interesului pentru tema avută în discuție; - respectarea punctelor de vedere ale celorlalți; - argumentarea propriilor păreri, utilizând formulări logice; - formularea de comentarii pe marginea discuției; - solicitarea de explicații suplimentare pe o temă dată; - exerciții de dialog în grup; - jocuri didactice și dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Comunicarea non-verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Elemente prozodice - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute și a relațiilor dintre aceștia - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea sau încheierea unui schimb verbal; - identificarea unei persoane/a unui obiect; - formularea unor întrebări și răspunsuri; - formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; - povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual. - Reguli de comunicare civilizată - Lexicul: cuvinte cu același sens/înțeles opus, vocabular tematic

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică- sunetul și litera; vocalele și consoanele - Exerciții de comunicare expresivă
Citirea	<ul style="list-style-type: none"> - Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem - literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple/dezvoltate - Citirea cu/fără suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Scrierea unor texte scurte - Biletul - Felicitarea - Scrisoarea - Compunere descriptivă

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare – învățare - evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Profesorul va urmări predarea conținuturilor prin crearea unor situații de învățare care să realizeze conexiunea permanentă cu celelalte discipline din planul-cadru de învățământ și viața reală, într-o abordare transdisciplinară și de utilitate practică.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic* și *dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specific învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate. În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificare și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- *corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;*
- *stabilirea unităților de învățare;*
- *stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;*
- *stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.*

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate proiectarea intervenției educaționale se realizează prin **planuri de intervenție personalizate**.

În elaborarea planificărilor și proiectelor didactice trebuie avută în vedere corelarea cu planul de servicii individualizat, elaborat pentru fiecare elev, precum și cu planul de intervenție personalizat.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Astfel, strategia didactică trebuie elaborată în funcție de evaluarea inițială, accesibilizând conținuturile și adaptând competențele. Ponderea cea mai importantă o va ocupa evaluarea formativă, evidențiind zona proximei dezvoltări, ca instrument de reglare a procesului de predare-învățare, utilizând punctele tari ale elevilor, cu scopul maximizării rezultatelor învățării. Evaluarea finală se va realiza diferențiat, în funcție de obiectivele propuse pentru fiecare elev.

Bibliografie

- Bârsan, N., (1995), *Jocuri didactice specifice dezvoltării limbajului și comunicării orale a preșcolarilor mari*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, București: Editura RAR;
- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Iași: Editura Polirom;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;

- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Iași: Editura Polirom;
- Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, București: Editura Pro Humanitate;
- Popovici, D.V., (2016), (coord.), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, București: Editura Universității din București;
- Verza, E., (1994), *Psihopedagogia specială*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, București: Editura Fundației Culturale Marin Speteanu;
- *** (2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
- *** (2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar-planuri-cadru de învățământ și programe școlare*, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014;
- *** (2011), *Legea Educației Naționale nr.1/2011 și actele normative subsecvente acestuia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
- *** *Planurile-cadru, programele școlare în vigoare.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SENZORIALĂ ȘI PSIHOMOTORIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Educație senzorială și psihomotorie* este prevăzută în planul cadru de învățământ, pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate inclusă în aria curriculară **Matematica și Științe ale naturii** și are alocate 2 ore/ săptămână pentru ciclul primar (clasele pregătitoare – a IV-a) și 1 oră/ săptămână pentru ciclul gimnazial (clasele a V-a - a X-a).

Structura programei școlare include următoarele elemente: Notă de prezentare, Competențe generale, Competențe specifice, Activități de învățare, Conținuturi și Sugestii metodologice.

Importanța educației senzoriale și psihomotorii este punctată de diferiți specialiști astfel: Maria Montessori consideră că simțurile noastre sunt niște „porți deschise spre lume”, iar materialele senzoriale sunt cheile date copilului pentru a le deschide, iar Valentina Horghidan afirmă că „Manipularea obiectelor este influențată de gradul de maturizare psihomotorie, de experiențele motrice trăite de copil și caracteristicile de îndemânare”.

Percepția senzorială ne servește ca bază de cunoaștere a realității - o percepție senzorială săracă determină o percepție redusă a realității. Din acest motiv, dezvoltarea senzorială reprezintă una dintre bazele cunoașterii realității. În ce privește dezvoltarea psihomotorie, aceasta cuprinde șapte componente a căror evoluție este interconectată:

- Motricitatea globală;
- Motricitatea fină;
- Schema corporală;
- Lateralitatea;
- Organizarea perceptivă;
- Organizarea spațială și temporală.

Educația senzorială și psihomotorie, asigură elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate o cale de cunoaștere activă, prin acțiune directă asupra lumii înconjurătoare, valorificând experiența/cunoștințele empirice achiziționate în viața cotidiană astfel încât acestea să devină funcționale, eficiente în procesul adaptării și integrării în societate.

Noțiunile științifice/ priceperile/ deprinderile/ comportamentele adaptative achiziționate de elevul cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate au acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și imaginile acestora, cu fenomene și fapte din universul apropiat, iar caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea unor relații dintre organism și mediu.

Stimularea senzorială și psihomotorie condiționează abilitarea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială. Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității globale/fine, vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă a limbajului, a comunicării precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare, cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social.

Educație senzorială și psihomotorie în mediului înconjurător, oferă copiilor ocazia de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare prin acțiune directă, explorare și observație, de a gândi și a învăța.

Competențele vizate prin această programă școlară, activitățile de învățare și conținuturile, au ca punct de plecare particularitățile fiecărei etape de dezvoltare a copilului, gradul dizabilității, tipul de asociere a acestora, referindu-se în special la:

- dezvoltarea interesului față de mediul înconjurător și propria persoană;
- folosirea propriilor simțuri pentru a observa și a explora mediul înconjurător;

- lărgirea câmpului experienței directe;
- dezvoltarea motricității generale și fine;
- valorificarea la maximum a potențialului analizatorilor;
- aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană;
- formarea reprezentărilor legate de formă, mărime, culoare, distanță, direcție;
- operarea cu noțiuni corporale, spațiale, temporale simple.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Cadrul didactic are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor vizați în activitățile la clasă sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru configurarea competențelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, cu raportare permanentă la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil (acolo unde este cazul).

Competențe generale

- 1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine, a coordonării psihomotrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare, a schemei corporale și de fixare a lateralității**
- 4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp.**

CLASA PREGĂTITOARE**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Perceperea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia</p> <p>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: explorare și manipulare obiectuală - obiecte cu texturi diferite (neted - aspru); exerciții de percepere a temperaturii (cald - rece); exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire senzorială a stimulilor din mediul ambiant</p> <p>Activități de intuire a atributelor perceptive ale stimulilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție a culorii, formei, mărimii; - Activități de percepție: zgomote, sunete, voci; - Exerciții de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare; polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții-joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane).

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază</p> <p>Exerciții pentru postură:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a poziției capului; exerciții de stimulare a poziției „în șezut”; exerciții de stimulare a mersului „de-a bușilea”; exerciții de stimulare a ridicării/menținerii în poziție bipedă; exerciții de imitare a posturii profesorului/colegului (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); <p>Exerciții de motricitate generală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor: mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre; - exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete ; - exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare a trunchiului, capului și membrelor; - exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând; - exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției etc); <p>Exerciții de menținere a echilibrului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped cu picioarele apropiate/(în) depărtate); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (pornire/ oprire);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile; - exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc).
<p>2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine</p> <p>Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/deschiderea pumnului, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc); - exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare. - exerciții de apucare cu degetele a obiectelor mici (jucării, cubulețe, mărgelile etc); - exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/deschidere uși, sertare etc; umplere/golire; astupare/destupare; suspendare etc); - exerciții de incastrare; - jocuri de construcție (cuburi, figuri geometrice); - dactilopictura, modelarea din plastilină.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale: - Jocuri de incastrare; Exerciții de înșirare; - Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână: - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere; Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de diferite dimensiuni; Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior: - Jocuri cu mingea; - Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii: - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”, „Alunelul” etc.).
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare a două obiecte și lovirea lor unul de altul, alăturare de obiecte etc.); - Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază: - Exerciții de rupere, mototolire, apăsare, turtire, îndoire, modelare etc.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității.

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii (joc de recunoaștere a părților corpului: mână, picior, ochi); - Exerciții de identificare a schemei corporale în imagini („Arată...!”); - Exerciții de potrivire a imaginilor identice („Potrivește!”);
<p>3.2. Fixarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificarea a lateralității (membrul superior și inferior dominant): - Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa (mâncăm cu mâna respectivă, desenăm, jocuri cu bile, jetoane etc.); - Exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum (răsucire, desen); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare și superioare în joc; - Exerciții pentru antrenarea ochiului dominant (caleidoscop).

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, mărime, formă, spațiu și timp

Clasa pregătitoare	
4.1. Formarea capacității de identificare/discriminare a culorilor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată roșu!”, „Dă-mi roșu!” etc.); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru); - Exerciții de sortare a jetoanelor după criteriul culoare (roșu, albastru); - Exerciții de încadrare (introducerea obiectelor roșii și albastre în căsuțe corespunzătoare).
4.2. Formarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare a formelor (cerc, pătrat); - Exerciții de identificare a formelor plane („Arată cerc!”, „Dă-mi cerc!”, „Arată pătrat!”, „Dă-mi pătrat!”); - Exerciții de identificare a formelor în imagine (cerc, pătrat); - Exerciții de încadrare (introducerea formelor în căsuțe corespunzătoare).
4.3. Formarea capacității de identificare/discriminare a mărimii obiectelor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare a obiectelor după mărime („Arată mare!”, „Dă-mi mare!”, „Arată mic!”, „Dă-mi mic!”); - Exerciții de sortare a obiectelor după mărime (mare, mic); - Exerciții de sortare a imaginilor după mărime (mare, mic).
4.4. Formarea capacității de identificare/discriminare a structurii spațio-temporale	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple („pe”, „în”); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu („Vino la mine!” etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Educarea senzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - gustativă. <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mărime, formă, culoare; - sunet/zgomot (tare, încet); - vibrații. <p>Operare cu: explorare, identificare, percepție</p>
Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe spate; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul în patrupee; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: față-spate;

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, sus-jos; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire; - poziții și mișcări ale trunchiului: balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic. <p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: mers cu sprijin, mers independent de la un punct la altul și oprire; - urcare-coborâre a scărilor folosind alternativ picioarele; - săritura: pe ambele picioare. <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă.
<p>Schema corporală și lateralitatea</p>	<p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor (mână, picior, ochi); - identificarea lateralității (jocuri de identificare a mâinii/piciorului/ochiului dominant).
<p>Structuri perceptiv-motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat); - identificare, grupare după mărime (mare, mic); <p>Orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în); - deplasare în spațiu („Vino la mine!” etc.).

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa I
<p>1.1. Perceperea/Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia</p> <p>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); - Exerciții de stimulare tactil - kinestezică - explorare și manipulare obiectuală - obiecte cu texturi diferite etc., exerciții de percepere a temperaturii; - Exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire și identificare senzorială a stimulilor din mediul ambiant</p> <p>Activități de identificare a atributelor perceptivă ale stimulilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și identificare a culorii, formei, mărimii (unul/două criterii); - Activități de percepție și identificare: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, greutateii (neted – aspru; greu – ușor); - Exerciții de percepție și identificare a temperaturii obiectelor (cald – rece); - Exerciții de percepție și identificare a gusturilor (dulce, acru, sărat) și mirosurilor familiare (alimente); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții-joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa I
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază</p> <p>Exerciții pentru postură:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a poziției capului; - exerciții de stimulare a poziției „în șezut”; - exerciții de stimulare a mersului „de-a bușilea”, „târâre”; - exerciții de stimulare a ridicării/menținerii în poziție bipedă; - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”, „culcat”, „în șezut”); - Exerciții de motricitate generală: <p>Exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe două picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, peste obstacole, în cerc, liberă, aproape, departe, în față, sărituri succesive etc.); - exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete; - exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor,

Clasa I
<p>trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târâre;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă; - exerciții cu „variante” de mers: mers la pas însoțit, liber; mers lent pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ coloană; mers cu obiecte în mână etc.; - exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic; - exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale; - exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații indicate/delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat liber în ritm diferit etc.); <p>Exerciții de menținere a echilibrului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (pornire/ oprire); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile; - exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc.).
<p>2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine</p> <p><i>Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/ depărtarea degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian mișcări de lovire etc.); <p><i>Exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, cubulețe, mărgelile etc.); - exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare etc.; umplere/ golire; astupare/ destupare, înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.); - exerciții de incastrare; - exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, copieri de contururi pe foaie, tăiere liberă etc.; - jocuri de construcție (cuburi, figuri geometrice); - dactilopictura, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastrare; - Exerciții de înșirare; - Exerciții de încheiere/ descheiere; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare etc.; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare; - Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni mari; - Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire etc.); - Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate;

Clasa I
<p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea; - Mersul pe bicicletă; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește”; „Alunelul” etc.).
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prehensiune mergând până la folosirea pensei digitale; - Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare a două obiecte și lovirea lor unul de altul, alăturare sau suprapunere de obiecte etc.); <p><i>Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rupere, mototolire, presare, apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, tăiere cu foarfeca etc. <p><i>Formarea și dezvoltarea lateralității</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de încurajare a folosirii părții dominante (ochi-mână, picior) în toate activitățile desfășurate.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității.

Clasa I
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii (joc de recunoaștere a părților corpului: mână, picior, ochi, ureche, nas, gură); - Exerciții de identificare a schemei corporale în imagini („Arată...!”) - Exerciții de potrivire a imaginilor identice („Potrivește!”).
<p>3.2. Fixarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa (desen, pictură, jocuri cu bile, jetoane, etc.); - Exerciții de manevrare a diferitelor obiecte cu executarea unor mișcări precum (răsucire, Lego, „Cântăm la pian”); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare și superioare în diferite activități.

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa I
<p>4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată verde!”/„Dă-mi verde!”, etc.); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde); - Exerciții de sortare a jetoanelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde); - Exerciții de încastrare după criteriul culoare.
<p>4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a formelor plane („Arată triunghi!”/„Dă-mi triunghi!”, etc.); - Exerciții de sortare a formelor (cerc, pătrat, triunghi); - Exerciții de identificare a formelor în imagine (cerc, pătrat, triunghi); - Exerciții de încastrare (introducerea formelor cerc, pătrat, triunghi în căsuțe corespunzătoare).

Clasa I
<p>4.3. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a mărimii obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare a obiectelor după mărime („Arată mare/mic/la fel!”/„Dă-mi mare/mic/la fel!”); - Exerciții de sortare a obiectelor după mărime („mare”, „mic”, „la fel”); - Exerciții de sortare a obiectelor din imagine după mărime (mare, mic, la fel).
<p>4.4. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a structurii spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple („pe”, „în”, „sus”, „jos”); - Exerciții pentru identificarea „primului” element dintr-un șir.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu</p>	<p>Educarea senzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - olfactivă; <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - sunet (tare, încet); - miros (frumos) <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - localizare.
<p>Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică</p>	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte; - sprijinit pe palme și genunchi; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul în patrupezie; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: (față-spate, stânga-dreapta); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, lateral, sus-jos, îndoite, întinse; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare (înainte/ înapoi), pe vârfuri; - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare, balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic.

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, repede-încet etc.; - alergare: repede-încet, cu oprire; - urcare-coborâre corectă a scărilor folosind alternativ picioarele, cățărare; <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - incastrare; - alăturare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - suprapunere; - lipire; - înșurubare-deșurubare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă. <p>Orientare și mobilitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare spre stimuli.
<p>Schema corporală și lateralitatea</p>	<p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor; - identificarea segmentelor corporale în imagini; - stimularea membrului dominant (exerciții de manevrare a diferitelor obiecte).
<p>Structuri perceptiv-motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru, verde); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat, triunghi); - identificare, grupare după mărime (mare, mic, la fel); <p>Orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos.).

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a II-a
<p>1.1. Perceperea/Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia <i>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: <ul style="list-style-type: none"> - masaj; - explorare și manipulare obiectuală – obiecte cu texturi, forme, dimensiuni diferite etc.; - exerciții de percepere a temperaturii; - exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire, identificare senzorială a stimulilor din mediul ambiant <i>Activități de identificare a atributelor perceptive ale stimulilor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și identificare a culorii, formei, mărimii (unul/două criterii); - Activități de percepție și identificare: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, texturii, greutateii (neted - aspru, moale - tare, texturi cu model, cu rugozități mari/fine, greu - ușor); - Exerciții de percepție și identificare a temperaturii obiectelor (cald – rece); - Exerciții de percepție și identificare a gusturilor (dulce, acru, sărat, amar) și mirosurilor familiare (alimente); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar) - Exerciții-joc de urmărire, căutare și localizare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa a II-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază <i>Exerciții pentru postură:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stînga-dreapta”, „în șezut”); - exerciții de executare la comandă verbal/după model a diferitelor posturi corporale (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stînga-dreapta”, „în șezut cu picioarele întinse/strânse/atârdate/susținute sau nu cu mâinile” etc.); <p><i>Exerciții de motricitate generală</i> <i>Exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:</i></p>

Clasa a II-a

- mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe două picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, peste obstacole, în cerc, liberă, la punct fix, aproape, departe, în față, în spate, lateral, sărituri succesive etc.);

Exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete;

- exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor, trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târâre;
- exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă;
- exerciții cu „variante” de mers: mers la pas însoțit, liber; mers lent pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână etc.;
- exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic;
- exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale;
- exerciții de corectare a mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.)
- exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare etc.);

Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior, pe vârfuri);
- exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (pornire/ oprire);
- exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;
- exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc.).

Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine

Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:

- exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/ depărtarea alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc.);
- exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare;
- exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, bețișoare, cubulețe, mărgelile etc.);
- exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare etc.; înșurubare/ deșurubare; umplere/ golire; astupare/ destupare înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.);
- exerciții de incastrare;
- exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, conturare utilizând obiecte, șabloane simple, copieri de contururi pe foaie de calc, tăiere liberă etc.;
- jocuri de construcție – prin alăturare, suprapunere, îmbinare (cuburi, figuri geometrice, jocuri arco, lego cu piese mari);
- dactilopictură, amprentare, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.

Clasa a II-a
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastrare; - Exerciții de înșirare; - Exerciții de încheiere/ descheiere; - Exerciții de înșiretare/ deșiretare; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare; - Exerciții de împletire etc.; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare; - Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni diferite; - Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire, labirinte, tăiere liberă etc.); - Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate; <p><i>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea; - Mersul pe bicicletă; - Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii; - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește”; „Alunelul” etc.).
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale</p> <p><i>Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prehensiune mergând până la folosirea pensei digitale; - Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare a două obiecte și lovirea lor unul de altul, alăturare sau suprapunere de obiecte etc.); <p><i>Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rupere, mototolire, presare, apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, tăiere cu foarfeca etc.; - Formarea și dezvoltarea lateralității; - Exerciții de încurajare a folosirii părții dominante (ochi-mână, picior) în toate activitățile desfășurate.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității

Clasa a II-a
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii și a altei persoane („Atinge...!” - mână, picior, ochi, ureche, nas, gură, degete, cap, păr); - Exerciții de identificare a schemei corporale în imagini; - Exerciții de potrivire a imaginilor identice („Potrivește!”); - Exerciții de incastrare (incastre corpul uman).
<p>3.2. Fixarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant (aruncarea zarurilor, introducerea unor mărgelile în sticlă, etc.) - Exerciții de manevrare a diferitelor obiecte cu executarea unor mișcări precum (colorare în contur, așezarea magneților pe tabla magnetică, etc.); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în joc.

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa a II-a	
4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - Exerciții de sortare a jetoanelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - Exerciții de sortare a imaginilor de diferite forme după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - Exerciții de încadrare după criteriul culoare. 	
4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a formelor („Arată dreptunghi!”, „Dă-mi dreptunghi!”, etc.); - Exerciții de sortare a formelor (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi); - Exerciții de identificare a formelor în imagine (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi). 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Educarea senzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - olfactivă; - gustativă. <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p> <ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - greutate (ușor, greu); - sunet (tare, încet); <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - localizare - orientare.
Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte; - sprijinit pe palme și genunchi; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul în patrupezie; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: (față-spate, stânga-dreapta); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, lateral, sus-jos, îndoite, întinse; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare (înainte/ înapoi), pe vârfuri; - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare, răsucire, balansare, legănare; <p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, repede-încet etc.; - alergare: repede-încet, cu oprire; - urcare-coborâre corectă a scărilor folosind alternativ picioarele, cățărare; - săritura: pe loc, pe ambele picioare. <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - suprapunere; - lipire; - înșurubare-deșurubare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă. <p>Orientare și mobilitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasare spre stimuli.
<p>Schema corporală și lateralitatea</p>	<p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor (se introduce: spate, burtă); - localizarea și identificarea principalelor segmente corporale la o altă persoană; - stimularea membrului dominant și nedominant (exerciții de manevrare a diferitelor obiecte).
<p>Structuri perceptiv-motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi); - identificare, grupare după mărime (mare, mic, la fel); <p>Orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos) - noțiunea de "primul" și "ultimul" element dintr-un șir de obiecte.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a III-a
<p>1.1. Perceperea /Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia <i>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: <ul style="list-style-type: none"> - masaj; - explorare și manipulare obiectuală – obiecte cu texturi, forme, dimensiuni diferite etc.; - exerciții de percepere a temperaturii; - exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor;   - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire, identificare și discriminare senzorială a stimulilor din mediul ambiant <i>Activități de identificare și discriminare a atributelor perceptibile ale stimulilor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a culorii, formei, mărimii (unul - trei criterii); - Activități de percepție și diferențiere: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, durității, texturii, greutateii (neted - aspru, moale - tare, texturi cu model, cu rugozități mari/fine, greu - ușor); - Exerciții de percepție și diferențiere a temperaturii obiectelor (cald/fierbinte - rece); - Exerciții de percepție și diferențiere a gusturilor (dulce, dulce-acrișor, acru, sărat, amar) și mirosurilor familiare (alimente, produse de igienă și îngrijire, flori); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții - joc de urmărire, căutare și localizare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa a III-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază <i>Exerciții pentru postură:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/ abdomen/ lateral stânga-dreapta”, „în șezut”); - exerciții de executare la comandă verbală/după model a diferitelor posturi corporale (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stânga-dreapta”, „în șezut cu picioarele întinse/strânse/atârinate/suținute sau nu cu mâinile” etc.); <p><i>Exerciții de motricitate generală:</i> Exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:</p>

Clasa a III-a

- mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe unul sau ambele picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, din deplasare, peste obstacole, în cerc, liberă, la punct fix, aproape, departe, în față, în spate, lateral, sărituri succesive etc.) ;

Exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete;

- exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrilor, trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târare;
- exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă;
- exerciții cu „variante” de mers: mers la pas; mers lent/rapid pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână, mers pe vârfuri, pe călcâie, pe partea laterală a plantei (tălpiei) interior-exterior etc.;
- exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic;
- exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale;
- exerciții de corectare a mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.);
- exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare etc.);

Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior, pe vârfuri, pe călcâie, lateral interior-exterior);
- exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare și invers (pornire/ oprire);
- exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;
- exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc).

2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine

Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:

- exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/depărtarea, îndoirea/îndreptarea simultană, alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian, mișcări de lovire etc);
- exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare;
- exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, pioni, cuișoare, bețișoare, cubulețe, mărgelile etc);
- exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare etc.; înșurubare/ deșurubare; umplere/ golire; astupare/ destupare înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.);
- exerciții de incastrare;
- exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, conturare utilizând obiecte, figurine, șabloane simple/contur exterior-interior, copieri de contururi pe foaie de calc, tăiere liberă etc.;
- jocuri de construcție – prin alăturare, suprapunere, îmbinare (cuburi, figuri geometrice, jocuri arco, lego cu piese mari);
- dactilopictură, amprentare, realizarea contururilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.

Clasa a III-a
<p><i>Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice</i></p> <p>Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de incastrare; - Exerciții de înșirare; - Exerciții de încheiere/ descheiere; - Exerciții de înșiretare/ deșiretare; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare; - Exerciții de împletire (în trei) etc.; <p>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare; - Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni diferite; - Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate; - Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire, labirinte, tăiere liberă, decupare etc.); - Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate; <p>Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri cu mingea (mingi cu dimensiuni diferite), cu balonul, cu mingea medicinală; - Mersul pe bicicletă; - Mersul pe trotinetă; <p>Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește”; „Alunelul” etc.).

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității

Clasa a III-a
<p>3.1. Însușirea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru familiarizarea elementelor schemei corporale proprii și a altei persoane (mână, picior, ochi, ureche, nas, gură, degete, cap, păr, spate, burtă, dinți); - Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane („Arată...!”, „Atinge..!”); - Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale în imagini (Indicarea părților corpului pe o planșă).
<p>3.2. Educarea/consolidarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant; - Exerciții de manipulare a diferitelor obiecte; - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în diferite activități; - Exerciții de recunoaștere stânga-dreapta („Arată mâna dreaptă/ stângă!”, „Arată piciorul drept/stâng!”).

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptive motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa a III-a
<p>4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată alb!”, „Dă-mi alb”, etc.); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben, alb); - Exerciții de sortare a imaginilor de diferite forme după criterial culoare (roșu,

Clasa a III-a
albastru, verde, galben, alb); - Exerciții de colorare a imaginilor folosind culorile învățate.
4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor -Exerciții de identificare/denumire a formelor plane („Arată oval!„ / Dă-mi oval!” etc.); -Exerciții de încercuire a formelor plane învățate dintr-o mulțime data; -Exerciții de sortare a formelor plane după formă (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval); -Exerciții de identificare/discriminare a formelor în imagine (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	Educarea senzorială: - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - olfactivă; - gustativă. Percepția și diferențierea elementelor din mediu după: - culoare, formă, mărime; - temperatură (cald, rece); - sunet (tare, încet); Operare cu: - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - diferențiere; - localizare; - orientare.
Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică	Control postural corect: - poziția capului; - culcat pe burtă, pe spate, pe o parte; - sprijinit pe palme și genunchi; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul de-a bușilea; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. Poziții și mișcări de bază: - poziții și mișcări ale capului: drept, înclinat (față-spate, stânga-dreapta); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, lateral, sus-jos, îndoite, întinse; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire, pendulare (înainte/ înapoi), pe vârfuri; - poziții și mișcări ale trunchiului: aplecare (în față, în spate,

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>lateral,) răsucire, balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic. Conduite motrice de bază: - mersul: pe loc, de la un punct la altul și oprire, pe contur trasat, repede-încet etc. ; - alergare: repede-încet, cu oprire; - urcare-coborâre corectă a scărilor folosind alternativ picioarele, cățărare; - săritura: pe loc, pe ambele picioare. Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază: - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - îndoire; - înșirare - prehensiune; - suprapunere; - lipire; - înșurubare-deșurubare; Coordonare auditiv-motorie - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă. Orientare și mobilitate: - deplasare spre stimuli.</p>
Schema corporală și lateralitatea	<p>Schemă corporală - localizarea principalelor segmente corporale, identificarea și denumirea lor (se introduce: spate, burtă); - localizarea și identificarea principalelor segmente corporale la o altă persoană - stimularea membrului dominant și nedominant (exerciții de manevrare a diferitelor obiecte) - asociere segment corporal – îmbrăcăminte/încălțăminte (căciulă – cap, etc) - asociere organ de simț - parte a corpului (nas – miros, etc).</p>
Structuri perceptiv-motrice	<p>Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime - identificare, grupare după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben, alb, negru); - identificare, grupare după formă (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval); - identificare, grupare după mărime (mare, mic, la fel) Orientare spațială - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos în față, în spate, la stânga, la dreapta, înainte, înapoi); - noțiunea de "primul", "al doilea", "ultimul" element dintr-un șir de obiecte - localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală.</p>

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a IV-a
<p>1.1. Perceperea /Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate la aceștia <i>Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții adecvate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare vizuală (familiarizarea cu stimulii luminoși, obiecte colorate contrastant); - Exerciții de stimulare auditivă (familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană); <p><i>Exerciții de stimulare tactil-kinestezică:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - masaj; - explorare și manipulare obiectuală – obiecte cu texturi, forme, dimensiuni diferite etc.; - exerciții de percepere a temperaturii; - exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de stimulare olfactivă și gustativă; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție, urmărire, identificare și discriminare senzorială a stimulilor din mediul ambiant <i>Activități de identificare și discriminare a atributelor perceptibile ale stimulilor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a culorii, formei, mărimii (unul - trei criterii); - Activități de percepție și diferențiere: zgomote, sunete, voci; - Exerciții pentru perceperea asperității, durtății, texturii, greutateii (neted – aspru, moale – tare, texturi cu model, cu rugozități mari/fine, greu – ușor); - Exerciții de percepție și diferențiere a temperaturii obiectelor (cald/fierbinte – rece); - Exerciții de percepție și diferențiere a gusturilor (dulce, dulce-acrișor, acru, sărat, amar) și mirosurilor familiare (alimente, produse de igienă și îngrijire); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite (camera de stimulare polisenzorială; sala de clasă; mediul extern familiar); - Exerciții-joc de urmărire, căutare și localizare a stimulilor (obiecte, persoane) aflate în acțiune/ a căror acțiune a încetat.

2. Formarea și dezvoltarea motricității generale și fine a coordonării psihomotrice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea competențelor motrice de bază <i>Exerciții pentru postură:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stânga-dreapta”, „în șezut”); - exerciții de executare la comandă verbală/după model a diferitelor posturi corporale (poziții: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”, „ghemuit”, „ghemuit cu sprijin pe mâini”, „culcat pe spate/abdomen/lateral stânga-dreapta”, „în șezut cu picioarele întinse/strânse/atârdate/susținute sau nu cu mâinile” etc.); <p><i>Exerciții de motricitate generală:</i></p>

Clasa a IV-a

- exerciții de învățare/exersare a abilităților motorii de bază ale picioarelor:
- mers independent/cu sprijin, alergare, urcare/ coborâre (trepte, plan înclinat), săritura pe unul sau ambele picioare cu diferitele ei forme (de pe loc, din deplasare, peste obstacole, în cerc, liberă, la punct fix, aproape, departe, în față, în spate, lateral, sărituri succesive etc.);
- exerciții de învățare a mișcărilor de bază ale mâinilor: brațe, antebrațe, încheietura mâinilor, degete;
- exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor, trunchiului și capului; rostogoliri, cățărare, târare;
- exerciții de mers cu pornire/ oprire la comandă;
- exerciții cu „variante” de mers: mers la pas; mers lent/rapid pe distanțe scurte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână, mers pe vârfuri, pe călcâie, pe partea laterală a plantei (tălpii) interior-exterior etc.;
- exerciții-joc pentru exersarea ținutei corporale corecte în mers, în repaus, șezând, în actul lexico-grafic;
- exerciții-joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale;
- exerciții de corectare a mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.);
- exerciții de alergat și de corectare a rigidității corpului (alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare etc.);

Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior, pe vârfuri, pe călcâie, lateral interior-exterior);
- exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare și invers (pornire/ oprire);
- exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;
- exerciții de menținere a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/ prindere de obiecte etc.).

2.2. Dezvoltarea capacității de prehensiune și a motricității fine*Exerciții de dezvoltare a capacității de prehensiune și a motricității fine:*

- exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/depărtarea, îndoirea/îndreptarea simultană, alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc.);

Exerciții de explorare și manipulare corectă a obiectelor familiare

- exerciții de apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (jucării, piese mici, pioni, cuișoare, bețișoare, cubulețe, mărgelile etc.);
- exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/deschidere uși, sertare etc; înșurubare/ deșurubare; umplere/golire; astupare/destupare înfășurare/ desfășurare; scuturare, agățare, suspendare etc.);
- exerciții de incastrare;
- exerciții de înșiruire de mărgelile, îmbinare de cuburi, conturare utilizând obiecte, figurine, șabloane simple/contur exterior-interior, copieri de contururi pe foaie de calc, tăiere liberă etc.;
- jocuri de construcție – prin alăturare, suprapunere, îmbinare (cuburi, figuri geometrice, jocuri arco, lego cu piese mari);
- dactilopictură, amprentare, realizarea contururilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină, fire plastificate, sârmă.

Clasa a IV-a**2.3. Formarea și dezvoltarea controlului și coordonării psihomotrice***Formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale*

- Jocuri de incastrare;
- Exerciții de înșirare;
- Exerciții de încheiere/ descheiere;
- Exerciții de înșiretare/ deșiretare;
- Exerciții de înșurubare/ deșurubare;
- Exerciții de înnodare/ deznodare;
- Exerciții de împletire (în trei) etc.;
- Jocuri de construcție prin alăturare, suprapunere, îmbinare;
- Jocuri de aruncare/ prindere a unor obiecte de dimensiuni diferite;
- Jocuri de lovire a unor obiecte suspendate;
- Exerciții pregrafice de coordonare oculo-motorie (punctare, unire de puncte, urmărirea a unui traseu dat/ contur, umplere contur, lipire, labirinte, tăiere liberă, decupare etc.);
- Exerciții grafice exprimate în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), în formă de linii, puncte, hașurări în spații libere/determinate;

Formarea și dezvoltarea coordonării ochi-mână-picior;

- Jocuri cu mingea (mingi cu dimensiuni diferite), cu balonul, cu mingea medicinală;
- Mersul pe bicicletă;
- Mersul pe trotinetă;
- Formarea și dezvoltarea coordonării auditiv-motorii;
- Jocuri de mișcare pe ritmuri simple.

2.4. Formarea și dezvoltarea abilităților manuale*Formarea și dezvoltarea gesturilor manuale de bază*

- Exerciții de prehensiune mergând până la folosirea pensei digitale;
- Exerciții de manipulare a obiectelor (mutarea jucăriilor dintr-o mână în alta, apucare concomitentă a două/mai multe obiecte și lovirea lor unul de altul, transportarea acestora, introducerea/recuperarea de obiecte mici în/din recipient/ spații, alăturare sau suprapunere de obiecte etc.);

Formarea și dezvoltarea abilităților manuale de bază

- Exerciții de rupere, mototolire, stoarcere, presare, apăsare, turtire, îndoire, modelare, bobinare, lipire, asamblare prin diferite tehnici, tăiere cu foarfeca liber/după contur etc.;

Formarea și dezvoltarea lateralității

- Exerciții de încurajare a folosirii părții dominante (ochi-mână, picior) în toate activitățile desfășurate.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a schemei corporale și de fixare a lateralității**Clasa a IV-a****3.1. Însușirea schemei corporale**

- Exerciții pentru familiarizarea elementelor schemei corporale proprii și a altei persoane (mână, picior, ochi, ureche, nas, gură, degete, cap, păr, spate, burtă, dinți, genunchi, gât, palmă);
- Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale proprii/ a altei persoane și la o păpușă („Arată..!”, „Atinge..!”);
- Exerciții de identificare/denumire a schemei corporale în imagini desenate (Indicarea părților corpului pe o planșă);
- Exerciții de reasamblare a unui manechin/păpușă formate din elemente detașabile.

Clasa a IV- a
<p>3.2. Educarea/consolidarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant/nedominant; - Exerciții de manipulare a diferitelor obiecte; - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în diferite activități; - Exerciții de localizare: mâna dreaptă/mâna stângă la propriul corp; - Exerciții de localizare: piciorul drept/piciorul stâng la propriul corp.

4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv motrice de culoare, formă, mărime, spațiu și timp

Clasa a IV-a
<p>4.1. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a culorilor („Arată negru!”/ „Dă-mi negru!” etc.); - Exerciții de identificare obiectual-acțională a culorilor (formare grămezi de cuburi, activități de construcție cu ajutorul cuburilor colorate); - Exerciții de identificare imagistică a culorii (planșe desenate cu figuri geometrice colorate și suprapunerea cu jetoane identice); - Exerciții de sortare a obiectelor după criteriul culoare (formare de mulțimi de elemente colorate în roșu, albastru, verde, galben, alb, negru); - Exerciții de sortare a imaginilor de diferite forme după criteriul culoare (roșu, albastru, verde, galben, alb, negru).
<p>4.2. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a formei obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de discriminare a formelor geometrice prin sortarea formelor și denumirea fiecărei figuri (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval); -Exerciții de identificare/denumire a formelor plane („Arată..!”/ „Dă-mi..!”); -Trasarea conturilor figurilor geometrice cu ajutorul șabloanelor și colorarea lor; -Exerciții de colorare a formelor geometrice cu și fără indicarea culorii; -Exerciții de unire cu ajutorul unor linii a figurilor geometrice similar.
<p>4.3. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a mărimii obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de sortare și grupare obiectuală după mai multe criterii asociate; - Activități de clasare a obiectelor după mărime („Piramida”, „Turnul”, etc.).
<p>4.4. Formarea și dezvoltarea capacității de identificare/discriminare a structurii spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple („pe”, „în”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „la dreapta”, „la stânga”, „înainte”, „înapoi”); - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală (obiecte din dreapta, din stânga, etc.); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții pentru identificarea elementelor („primul”, „al doilea”, „ultimul”, „la mijloc”) dintr-un șir dat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
<p>Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu</p>	<p>Educarea polisenzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală; - auditivă; - tactil-kinestezică; - termică; - gustativă. <p>Percepția și diferențierea elementelor din mediu după:</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
	<ul style="list-style-type: none"> - culoare, formă, mărime; - textură (moale, dur); - greutate (ușor, greu); - asperitate (aspru, lucios); - temperatură (cald, rece); - sunet (tare, încet); - gust (dulce, sărat, acru, amar); - miros (frumos, urât). <p>Operare cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulare; - explorare; - percepție; - identificare; - diferențiere; - discriminare; - localizare; - orientare.
<p>Motricitate (motricitate globală și fină) și coordonare psihomotrică</p>	<p>Control postural corect:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția capului; - culcat pe spate; - poziția șezând cu sprijin; - șezutul independent; - mersul de-a bușilea; - poziția bipedă; - mers cu sprijin; - mers independent. <p>Poziții și mișcări de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții și mișcări ale capului: drept, înclinat (față-spate); - poziții și mișcări ale mâinilor: în față, sus-jos; - poziții și mișcări ale picioarelor: întindere, îndoire; - poziții și mișcări ale trunchiului: balansare, legănare; - echilibrul static și dinamic. <p>Conduite motrice de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mersul: mers cu sprijin, mers independent de la un punct la altul și oprire; - urcare-coborâre a scârilor folosind alternativ picioarele; - săritura: pe ambele picioare. <p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie pentru realizarea gesturilor și abilităților manuale de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; - îndoire; - înșirare etc. <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă.

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
Schema corporală și lateralitatea	Schemă corporală <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru familiarizarea elementelor schemei corporale proprii și a altei persoane; - exerciții de identificare/denumire a schemei corporale în imagini desenate (Indicarea părților corpului pe o planșă); - exerciții de asociere a obiectelor cu diferite părți ale corpului ("căciulă – cap") - exerciții de cunoaștere a organelor de simț și funcțiile lor (nas-miros, ureche – auz); - exerciții de observare dirijată a jucăriilor/ființelor ("Din ce este format?"); - exerciții de construire a imaginii unei ființe din elementele componente prin suprapunerea lor pe un contur al imaginii inițiale. ("Cine completează imaginea?").
Structuri perceptiv-motrice	Structuri perceptiv motrice de formă, culoare, mărime <ul style="list-style-type: none"> - identificare, grupare după criteriul culoare; - identificare, grupare după formă; - identificare, grupare după mărime (plasarea obiectelor după mărime, grosime etc); Orientare spațială <ul style="list-style-type: none"> - poziții spațiale simple (pe, în, sus, jos, în față, în spate, la dreapta, la stânga, înainte, înapoi)/; - deplasare în spațiu după indicațiile date; - exerciții de identificare a elementelor (primul, al doilea, ultimul, la mijloc, etc.). Orientare temporală <ul style="list-style-type: none"> - lumină și întuneric; - lunile anului (ianuarie, februarie, martie); - anotimpuri (vara, iarna); - momentele zilei (dimineața, prânz, seara).

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Educație senzorială și psihomotorie* se adresează profesorilor care lucrează în învățământul special primar și gimnazial destinat elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Acestea vor fi structurate și organizate în funcție de particularitățile clasei, nivelul dezvoltării psiho-motrice și intelectuale al elevilor, de baza materială de care dispun și de creativitatea cadrului didactic. Informația prezentată se reia concentric, asigurându-se aprofundarea și caracterul formativ, practic-aplicativ, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex, de la concret intuitiv la generalizări.

Strategiile didactice recomandate pentru derularea activităților de *educație senzorială și psihomotorie* sunt cele activ-participative care permit elevilor implicarea directă, necesitând respectarea următoarelor strategii:

- selectarea metodelor de lucru în funcție de competențele vizate, scopuri, situații concrete, activități preferate ale elevilor;
- parcurgerea conținuturilor unui domeniu în raport cu ritmul de asimilare, de reacții de răspuns la evaluare, cu ritmul individual de formare/dezvoltare a deprinderilor de lucru, de caracteristicile individuale ale elevului;
- observarea modalităților de exprimare a nevoilor și intereselor elevilor, pentru a stabili modul de comunicare optim cu aceștia;
- respectarea nivelului de toleranță al elevilor;
- valorificarea tuturor resurselor oferite de elevi, antrenarea simțurilor și deprinderilor funcționale;
- oferirea de oportunități repetate pentru formarea și exersarea deprinderilor în situații normale de viață, cât mai variate, deoarece mulți elevi își însușesc deprinderile, dar nu le pot generaliza;
- împărțirea sarcinii de lucru în pași mici, în funcție de ritmul elevului;
- folosirea de stimuli/obiecte/situații reale;
- asigurarea asistenței când este necesar;
- nivelele de intervenție ale cadrului didactic:
  - independență – nu este necesară intervenția adultului;
  - indicații verbale – îndemn verbal, explicații;
  - modelul – demonstrează elevului rezolvarea sarcinii;
  - îndemnul fizic – ghidează discret elevul să îndeplinească sarcina;
  - asistență fizică – ajută fizic elevul să îndeplinească o parte a sarcinii, exceptând definitivarea;
  - asistență „mână pe mână” – ajută fizic elevul să îndeplinească fiecare pas al sarcinii, împreună;
- reducerea asistenței pe măsură ce elevul înregistrează progrese și devine mai sigur pe sine;
- adresarea de încurajări și laude pentru realizări;
- alocarea resurselor de timp necesare însușirii, consolidării deprinderilor, abilităților fiecărui elev.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ. Aceasta se realizează prin:

- evaluarea inițială, care impune necesitatea unei evaluări totale pentru a identifica toate lacunele de dezvoltare ale copilului și nu doar „punctele forte” ale dezvoltării sale din acel moment. Este posibil ca, deși a ajuns într-o anumită etapă, să nu-și fi însușit corect și complet capacitățile premergătoare, iar această situație să favorizeze învățarea deficitară sau regresul;
- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea activităților, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice, coordonarea bimanuală, oculo-motorie, respectarea lateralității, însușirea structurilor perceptiv-motrice de bază, orientarea, organizarea și structurarea spațio-temporală, conduitele preventive, comportamentul adaptativ la diverse situații deplasarea, respectarea sarcinilor de lucru/regulilor impuse, utilizarea deprinderilor însușite;
- evaluarea sumativă, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa efectiv la activitățile organizate, dintre cele exersate de-a lungul semestrului, cu îndeplinirea de cerințelor.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt reprezentate de:

- participarea la activitățile organizate în funcție de posibilitățile reale;
- progresul înregistrat de elev în cadrul activităților;
- evaluare reciprocă;
- autoevaluare;

- observarea sistematică (directă a elevilor în timpul activității);
- analiza activității, promovarea exemplelor/atitudinii pozitive.

Bibliografie

1. Carantină, D., *Program terapeutic pentru educația psihomotrică a copilului handicapat sever*, București: Institutul Național de recuperare și educație specială a persoanelor cu handicap;
2. Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Iași: Editura Polirom;
3. Marinache, C.V., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Ghid pentru profesori și părinți, Tulcea: Editura Harvia;
4. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională și integrată*, București: Editura. Pro Humanitate;
5. Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj: Presa Universitară Clujeană;
6. Radu, I., Ulici, Gh., *Evaluarea și educarea psihomotricității*, București: Editura Fundației Humanitas;
7. Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
8. Vlad, M., *Programa educațională pentru elevii cu dificultăți de învățare clasele I-X*, Iași: Editura Spiru Haret;
9. *** (2011), *Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Iași: Editura Polirom;
10. *** (2008), *Programa Educație senzorială, motorie și psihomotorie*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Filipescu Daniela	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Diaconu Vasilica	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Stamate Elena	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Ionașcu Grigore	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SENZORIALĂ ȘI PSIHOMOTORIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Educație senzorială și psihomotorie* este prevăzută în planul cadru de învățământ, pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, inclusă în aria curriculară **Matematica și Științe ale naturii** și are alocate 2 ore/săptămână pentru ciclul primar (clasele pregătitoare – a IV-a) și 1 oră/săptămână pentru ciclul gimnazial (clasele V- X).

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice;
- Activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Importanța educației senzoriale și psihomotorii este evidențiată de diferiți specialiști. Astfel: Maria Montessori consideră că simțurile noastre sunt niște „porți deschise spre lume”, iar materialele senzoriale sunt „cheile date copilului pentru a le deschide”, iar Valentina Horghidan afirmă că „Manipularea obiectelor este influențată de gradul de maturizare psihomotorie, de experiențele motrice trăite de copil și caracteristicile de îndemânare”.

Percepția senzorială ne servește ca bază de cunoaștere a realității - o percepție senzorială săracă determină o percepție redusă a realității. Din acest motiv, dezvoltarea senzorială reprezintă una dintre bazele cunoașterii realității. În ce privește dezvoltarea psihomotorie, aceasta cuprinde șapte componente a căror evoluție este interconectată:

- Motricitatea globală;
- Motricitatea fină;
- Schema corporală;
- Lateralitatea;
- Organizarea perceptivă;
- Organizarea spațială și temporală.

Educația senzorială și psihomotorie, asigură elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate o cale de cunoaștere activă, prin acțiune directă asupra lumii înconjurătoare, valorificând experiența/cunoștințele empirice achiziționate în viața cotidiană astfel încât acestea să devină funcționale, eficiente în procesul adaptării și integrării în societate.

Noțiunile științifice/ priceperile/ deprinderile/ comportamentele adaptative achiziționate de elevul cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate au acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și imaginile acestora, cu fenomene și fapte din universul apropiat, iar caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea unor relații dintre organism și mediu.

Stimularea senzorială și psihomotorie condiționează abilitarea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială. Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității globale/fine, vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă a limbajului, a comunicării precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare, cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social.

Educație senzorială și psihomotorie în mediului înconjurător, oferă copiilor ocazia de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare prin acțiune directă, explorare și observație, precum și oportunitatea de a gândi și a învăța.

Competențele vizate prin această programă școlară, activitățile de învățare și conținuturile, au ca punct de plecare particularitățile fiecărei etape de dezvoltare a copilului, tipul de asociere a acestora, referindu-se în special la:

- dezvoltarea interesului față de mediul înconjurător și propria persoană;
- folosirea propriilor simțuri pentru a observa și a explora mediul înconjurător;
- lărgirea câmpului experienței directe;
- dezvoltarea motricității generale și fine;
- valorificarea la maximum a potențialului analizatorilor;
- aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană;
- formarea reprezentărilor legate de formă, mărime, culoare, distanță, direcție;
- operarea cu noțiuni corporale, spațiale, temporale simple.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Cadrul didactic are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor vizați în activitățile la clasă sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru configurarea competențelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, cu raportare permanentă la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil (acolo unde este cazul).

Competențe generale

- 1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul natural și social**
- 4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după unul sau mai multe criterii – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); - Exerciții de explorare și orientare/descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atingere, de descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc („fată-băiat”, „Arată-mi!” etc.); - Exerciții pentru postură (imitarea posturii persoanelor prezente/persoanelor din imagini; exerciții de executare după model a diferitelor posturi corporale); - Exerciții joc pentru menținerea echilibrului static-dinamic (jocul „Statuia”, „Copiii stau pe scăunele” etc.); - Exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului (exerciții de mișcare a capului, a brațelor, a picioarelor și a trunchiului); - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp (exerciții de motricitate generală și motricitate fină).
<p>1.3. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc.).
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime- orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile.

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea – exersarea coordonării bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoar); - Exerciții de înșurubare/deșurubare; - Exerciții de asamblare/dezasamblare.

2.2. Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii

- Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață);
- Exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mângălituri, cercuri – spirale;
- Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare).

2.3. Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii

- Jocuri de mișcare pe ritmuri simple;
- Dans liber sau dirijat.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător**Clasa a V-a****3.1. Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/ dreapta**

- Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa;
- Exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum răsucire, decupare, desenare;
- Exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăblița cu găurele etc.);
- Exerciții de folosire alternativă a membrelor inferioare/superioare.

3.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/dezbrăcat, spălat, mâncat

- Exerciții de spălat, de îmbrăcat, încălțat, mâncat, cu/fără sprijin;
- Exerciții-joc de încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare;
- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte.

3.3. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit

- Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit;
- Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare;
- Exerciții de îngrijire a părului, unghiilor, mâinilor etc.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**Clasa a V-a****4.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur**

- Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane;
- Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane.

4.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive în spațiul natural și social

- Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.).

4.3. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume, prenume, vârstă, data nașterii, adresă);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici).

Clasa a V-a
<p>4.4. Operarea cu elemente ale realității înconjurătoare prin operații concrete și/sau logice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a imaginilor despre anotimpuri, fenomene ale naturii (vânt, ploaie, fulger, tunet, ceață etc.); - Exerciții de asociere a unor desene simbol cu anotimpul corespunzător: brad - iarna, ghiocel - primăvara, copii la mare - vara, frunze uscate - toamna.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Explorarea senzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și discriminare senzorială (vizuală; auditivă; tactil-kinestezică; termică; olfactivă; gustativă); - Reacții adecvate la stimulii din mediul înconjurător; - Experimentarea senzațiilor propriului corp (atingere, descoperire, postură, echilibru, rostogolire, cățărare, târâre etc.); - Acțiuni senzoriale în activități practic-aplicative și utilitare.
Coordonare psihomotrică	<p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie (motricitatea fină)</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; -suprapunere; - îndoire; - decupare; - înșurubare/deșurubare; - încheiere/descheiere; - rulare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemente de gimnastică cu/fără obiecte – la comandă verbală; - elemente ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat.
Structuri perceptiv motrice	<p>Structuri perceptiv motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare; - Orientare - organizare structurare spațială; - Orientare - organizare structurare temporală.
Relația cu mediul înconjurător	<p>Lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare oculo-motorie; - stimularea membrului dominant (mână, picior); <p>Reguli elementare de igienă corporală și a spațiilor de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de îngrijire a propriului corp; - igiena spațiului de locuit.

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Apartenența la grup	Conduita preventivă în diferite situații - pericolele din mediul înconjurător; Existența activă în mediul familial și social - datele personale și familiale; - anotimpuri; - fenomene ale naturii.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate</p> <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după unul sau mai multe criterii – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); - Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri ambientale și alimente familiare); - Exerciții de explorare și orientare/descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual,tactil etc.).
<p>1.2. Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atingere, de descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc „Spune la ce folosesc!”, „Ce culoare au ochii, părul... etc. colegului tău!” etc.); - Exerciții pentru postură (imitarea posturii persoanelor prezente/persoanelor din imagini; exerciții de executare după model a diferitelor posturi corporale); - Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului static-dinamic (jocul „Stăm ca soldățeii”, „Ciupercuțele” etc.); - Exerciții de formare și educare a echilibrului static-dinamic (biped/pe un picior); - Exerciții de formare și educare a echilibrului în trecere de la static la deplasare/de la deplasare la static; - Exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului (exerciții de mișcare a capului, a brațelor, picioarelor și a trunchiului); - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp (exerciții de motricitate generală și motricitate fină); - Exerciții de imitare/executare a gesturilor utile (îmbrăcare/dezbrăcare, încălțare/descălțare etc.).
<p>1.3. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc.).
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime- orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile, a zilelor săptămânii; - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele față de altele.

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formarea – exersarea coordonării bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoar); - Exerciții de înșurubare/deșurubare; - Exerciții de asamblare/dezasamblare.
<p>2.2. Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață); - Exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mâzgălituri, cercuri – spirale; - Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare).
<p>2.3. Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Dans liber sau dirijat.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/ dreapta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum răsucire, decupare, desenare; - Exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăblița cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele etc.); - Exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare/superioare; - Exerciții de orientare stânga/dreapta, în raport cu schema corporală proprie și cu anumite repere.
<p>3.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/dezbrăcat, spălat, mâncat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălat, de îmbrăcat, încălțat, mâncat, cu/fără sprijin; - Exerciții joc de încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare; - Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen și momentul zilei.
<p>3.3. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit; - Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare; - Exerciții de aerisire și curățenie a clasei, camerei de dormit etc.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a VI-a
<p>4.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane (frați, surori, părinți, bunici); - Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; - Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului etc.

Clasa a VI-a
<p>4.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive în spațiul natural și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu.
<p>4.3. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume, prenume, vârstă, data nașterii, adresă); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici); - Exerciții de identificare a membrilor familiei în fotografii.
<p>4.4. Operarea cu elemente ale realității înconjurătoare prin operații concrete și/sau logice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a imaginilor despre anotimpuri, fenomene ale naturii (vânt, ploaie, fulger, tunet, ceață etc.); - Exerciții de asociere a unor desene simbol cu anotimpul corespunzător: brad - iarna, ghiocel – primăvara, copii la mare – vara, frunze uscate – toamna; - Exerciții de ordonare a jetoanelor în funcție de succesiunea anotimpurilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Explorarea senzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și discriminare senzorială (vizuală; auditivă; tactil-kinestezică; termică; olfactivă; gustativă); - Reacții adecvate la stimulii din mediul înconjurător; - Experimentarea senzațiilor propriului corp (atingere, descoperire, postură, echilibru, rostogolire, cățărare, târâre etc.); - Acțiuni senzoriale în activități practic-aplicative și utilitare.
Coordonare psihomotrică	<p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie (motricitatea fină)</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; -suprapunere; - îndoire; - decupare; - înșurubare/deșurubare; - încheiere/descheiere; - rulare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemente de gimnastică cu/fără obiecte – la comandă verbală; - elemente ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat.

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Structuri perceptiv motrice	Structuri perceptiv motrice de bază - Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare; - Orientare - organizare structurare spațială; - Orientare - organizare structurare temporală.
Relația cu mediul înconjurător	Lateralitatea - coordonare oculo-motorie; - orientare stânga/dreapta în raport cu schema corporală și alte repere date; Reguli elementare de igienă corporală și a spațiilor de locuit - exerciții practice de îngrijirea propriului corp; - igiena propriului corp. - igiena spațiului de locuit.
Apartenența la grup	Conduita preventivă în diferite situații - pericolele din mediul înconjurător; Existența activă în mediul familial și social - datele personale și familiale concret-intuitiv; - trăsăturile feței (proprii/colegului); - anotimpuri; - fenomene ale naturii.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate</p> <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după unul sau mai multe criterii – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); - Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: bomboană – dulce, iaurt – acru, înghețată – rece; - Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri ambientale și alimente familiare); - Exerciții de explorare și orientare/descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atingere, de descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc („Spune la ce folosesc!”, „Ce culoare au ochii, părul... etc. colegului tău?” etc.); - Exerciții pentru postură (imitarea posturii persoanelor prezente/persoanelor din imagini; exerciții de executare după model a diferitelor posturi corporale); - Exerciții - joc pentru menținerea echilibrului static-dinamic (jocul „Stăm ca soldăței”, „Ciuperçuțele” etc.); - Exerciții de formare și educare a echilibrului static-dinamic (biped/pe un picior); - Exerciții de formare și educare a echilibrului în trecere de la static la deplasare/de la deplasare la static; - Exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului (exerciții de mișcare a capului, a brațelor, picioarelor și trunchiului); - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp (exerciții de motricitate generală și motricitate fină); - Exerciții de imitare/executare a gesturilor utile (îmbrăcare/dezbrăcare, încălțare/descălțare etc.).
<p>1.3. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc.); - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere.
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime- orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile, a zilelor săptămânii, a anotimpurilor; - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele față de

<p>altele;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
--

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Formarea – exersarea coordonării bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoare); - Exerciții de înșurubare/deșurubare; - Exerciții de asamblare/dezasamblare; - Exerciții de înodare/deznodare.
<p>2.2. Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață); - Exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mâzgălituri, cercuri – spirale; - Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare).
<p>2.3. Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - Dans liber sau dirijat.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător

Clasa a VII-a
<p>3.1. Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/ dreapta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa; - Exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum răsucire, decupare, desenare; - Exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăblița cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele etc.); - Exerciții de folosire alternativă a membrelor inferioare/superioare; - Exerciții de orientare stânga/dreapta, în raport cu schema corporală proprie și cu anumite repere; - Organizarea de secvențe de activitate curentă în funcție de partea dominantă a corpului (descheiat/ încheiat nasturi; lego; pieptănatul etc.).
<p>3.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/dezbrăcat, spălat, mâncat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălat, de îmbrăcat, încălțat, mâncat, cu/fără sprijin; - Exerciții-joc de încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare; - Exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, anotimp.
<p>3.3. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a încăperilor dintr-o locuință; - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții de însușire și utilizare corectă a spațiilor de locuit; - Exerciții de aerisire și curățenie a clasei, camerei de dormit etc.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a VII-a	
4.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane; -Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; -Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului; -Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebiriilor dintre oameni sub aspect fizic.
4.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive în spațiul natural și social	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare, etc.); -Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; -Exerciții de decodificare a simbolurilor din mediul social („M” – metrou; „+” = farmacie; „H” = spitale etc.).
4.3. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de identificare a datelor personale (nume, prenume, vârstă, data nașterii, adresă); -Exerciții de identificare a membrilor familiei în fotografii; -Exerciții-joc de punere în corespondență a persoanelor de vârstă (copil/tânăr/bătrân).
4.4. Operarea cu elemente ale realității înconjurătoare prin operații concrete și/sau logice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a imaginilor despre anotimpuri, fenomene ale naturii (vânt, ploaie, fulger, tunet, ceață etc.); - Exerciții de asociere a unor desene simbol cu anotimpul corespunzător; - Exerciții de ordonare a jetoanelor în funcție de succesiunea anotimpurilor; - Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Explorarea senzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și discriminare senzorială (vizuală; auditivă; tactil-kinestezică; termică; olfactivă; gustativă); - Reacții adecvate la stimulii din mediul înconjurător; - Experimentarea senzațiilor propriului corp (atingere, descoperire, postură, echilibru, rostogolire, cățărare, târâre etc.); - Acțiuni senzoriale în activități practic-aplicative și utilitare.
Coordonare psihomotrică	<p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie (motricitatea fină)</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare;

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - rupere; - mototolire; - apăsare; - suprapunere; - îndoire; - decupare; - înșurubare/deșurubare; - încheiere/descheiere; - rulare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemente de gimnastică cu/fără obiecte – la comandă verbală; - elemente ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat.
Structuri perceptiv motrice	<p>Structuri perceptiv motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare; - Orientare - organizare structurare spațială; - Orientare - organizare structurare temporală.
Relația cu mediul înconjurător	<p>Laterality</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare oculo-motorie; - orientare stânga/dreapta în raport cu schema corporală și alte repere date; <p>Reguli elementare de igienă corporală și a spațiilor de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - îngrijirea propriului corp; - igiena propriului corp; - locuința (activități de gospodărire); - igiena spațiului de locuit; - vestimentația.
Apartenența la grup	<p>Conduita preventivă în diferite situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - pericolele din mediul înconjurător; - simboluri din mediul social („+” – farmacie etc.); <p>Existența activă în mediul familial și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - datele personale și familiale concret-intuitiv; - trăsăturile feței (propriei/colegului); - anotimpuri; - fenomene ale naturii; - repere orare ale vieții cotidiene.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate</p> <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după unul sau mai multe criterii – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); - Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: bomboană – dulce, iaurt – acru, înghețată – rece; - Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri ambientale și alimente familiare); - Exerciții de discriminare tactilă (tipuri de material: neted, moale, tare, aspru etc.); - Exerciții de explorare și orientare/descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atingere, de descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc „Spune la ce folosesc!”, „Ce culoare au ochii, părul... etc. colegului tău?” etc.); - Exerciții pentru postură (imitarea posturii persoanelor prezente/persoanelor din imagini; exerciții de executare după model a diferitelor posturi corporale); - Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului static-dinamic (jocul „Stăm ca soldății”, „Ciupercuțele” etc.); - Exerciții de formare și educare a echilibrului static-dinamic (biped/pe un picior); - Exerciții de formare și educare a echilibrului în trecere de la static la deplasare/de la deplasare la static; - Exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului (exerciții de mișcare a capului, a brațelor, picioarelor și trunchiului); - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp (exerciții de motricitate generală și motricitate fină); - Exerciții de imitare/executare a gesturilor utile (îmbrăcare/dezbrăcare, încălțare/descălțare etc.).
<p>1.3. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc.); - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere.
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime- orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii;

- Exerciții de identificare a momentelor unei zile, a zilelor săptămânii, a anotimpurilor;
- Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele față de altele;
- Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu;
- Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii;
- Exerciții-joc de ordonare temporală – joc imagistic 3-4 imagini.

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

Clasa a VIII-a

2.1. Formarea – exersarea coordonării bimanuale

- Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoare);
- Exerciții de înșurubare/deșurubare;
- Exerciții de asamblare/dezasamblare;
- Exerciții de înnodare/deznodare.

2.2. Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii

- Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mâzgălituri, cercuri – spirale;
- Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare);
- Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.

2.3. Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii

- Exerciții de gimnastică cu/fără obiecte la comandă verbală.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător

Clasa a VIII-a

3.1. Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/ dreapta

- Exerciții de executare a unor mișcări în asociere cu anumite comenzi verbale;
- Exerciții de coordonare oculo-motorie;
- Exerciții de folosire alternativă a membrilor în joc;
- Urmărirea cu creionul a unor trasee conturate;
- Exerciții de exersare a unor pași simpli de dans.

3.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/dezbrăcat, spălat, mâncat

- Exerciții - joc de încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare;
- Exerciții de utilizare corectă a vestimentației și încălțăminte;
- Exerciții de identificare și utilizarea obiectelor din dotările/utilitățile unei încăperi;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, anotimp și eveniment;
- Exerciții-joc de potrivire a vestimentației în funcție de ocazie/eveniment.

3.3. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit

- Exerciții de recunoaștere, denumire și utilitate a obiectelor din categoriile: obiecte de igienă, îmbrăcăminte, încălțăminte, obiecte din casă;
- Exerciții de utilizare corectă a spațiilor de locuit (sala de baie, bucătărie, dormitor, clasă etc.);
- Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic).

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a VIII-a	
4.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de discriminare a obiectelor/ființelor după elementele semnificative („Cu ce se aseamănă?”, „Prin ce se deosebesc?” etc.); - Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului; - Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic; - Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set de imagini/ fotografii.
4.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive în spațiul natural și social	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; - Exerciții de decodificare a simbolurilor din mediul social („M” – metrou; „+” = farmacie; „H” = spitale etc.); - Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație - Jocuri de identificare a consecințelor/efectelor unei acțiuni („Ce s-ar întâmpla dacă...!” etc.).
4.3. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sesizare a succesiunii temporale corespunzătoare diferitelor etape de evoluție: nou născut – copil – tânăr – adult - bătrân; - Exerciții - joc de sesizare a ordinii prin care se produc anumite acțiuni văzute sau auzite cu verbalizarea lor („Așază imaginile în ordine!”, „Ordinea operațiilor”).
4.4. Operarea cu elemente ale realității înconjurătoare prin operații concrete și/sau logice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase; - Exerciții de identificare a acțiunilor periculoase; - Jocuri didactice: „Așa da!”, „Așa nu!” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	<p>Explorarea senzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și discriminare senzorială (vizuală; auditivă, tactil-kinestezică; termică; olfactivă; gustativă); - Reacții adecvate la stimulii din mediul înconjurător; - Experimentarea senzațiilor propriului corp (atingere, descoperire, postură, echilibru, rostogolire, cățărare, târâre etc.); - Acțiuni senzoriale în activități practic-aplicative și utilitare.
Coordonare psihomotrică	<p>Coordonare bimanuală și oculo-motorie (motricitatea fină)</p> <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune;

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; -suprapunere; - îndoire; - decupare; - înșurubare/deșurubare; - încheiere/descheiere; - rulare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemente de gimnastică cu/fără obiecte – la comandă verbală; - elemente ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat.
<p>Structuri perceptiv motrice</p>	<p>Structuri perceptiv motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare; - Orientare - organizare structurare spațială; - Orientare - organizare structurare temporală.
<p>Relația cu mediul înconjurător</p>	<p>Lateraliitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare oculo-motorie; - discriminarea obiectelor/ființelor; - jocuri de mișcare; <p>Reguli elementare de igienă corporală și a spațiilor de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - igiena propriului corp; - locuința (activități de gospodărire); - obiecte din clasă; - obiecte din casă; - vestimentația; - încălțăminte.
<p>Apartenența la grup</p>	<p>Conduita preventivă în diferite situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - pericolele din mediul înconjurător; - simboluri din mediul social ("+" – farmacie etc.); - reguli de circulație; <p>Existența activă în mediul familial și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - etape de evoluție; - anotimpuri; - fenomene ale naturii.

CLASA a IX a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a IX-a
<p>1.1. Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile pe baza simțurilor; - Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după unul sau mai multe criterii – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); - Exerciții de discriminare tactilă (tipuri de material: neted, moale, tare, aspru etc.); - Exerciții de percepere a temperaturii diferitelor obiecte/materiale cu care vin în contact; - Exerciții de precizare a temperaturii mediului; - Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: bomboană – dulce, iaurt – acru, înghețată – rece; - Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri ambientale și alimente familiare); - Exerciții de explorare și orientare/descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc („Ești mic?, Ești mare?”, „Spune cine/cum ești tu!” etc.); - Exerciții pentru postură (imitarea posturii persoanelor prezente/persoanelor din imagini; exerciții de executare după model a diferitelor posturi corporale); - Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului static-dinamic (jocul „Șotron” „mergem pe jetoane” etc.); - Exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului (exerciții de mișcare a capului, a brațelor, picioarelor și trunchiului); - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp (exerciții de motricitate generală și motricitate fină); - Exerciții de imitare/executare a gesturilor utile (îmbrăcare/dezbrăcare, încălțare/descălțare etc.); - Exerciții de identificare a senzațiilor (cald-rece, durere-plăcere, sete, foame etc.).
<p>1.3. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc.); - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere.
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime- orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele față de altele;

- Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu;
- Exerciții cuprinse în cadrul unui program perceptual (soft-uri educative accesibile);
- Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii;
- Exerciții-joc de ordonare temporală – joc imagistic 3-4 imagini;
- Exerciții de asociere de tipul: acțiuni specifice momentelor zilei/imagini: anotimp – imagine.

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

CLASA a IX-a

2.1. Formarea – exersarea coordonării bimanuale

- Jocuri de manipulare a obiectelor/jucăriilor/obiecte de vestimentație/încălțăminte (încheiere – descheiere, înșurubare/deșurubare, asamblare/dezasamblare, înnodare/deznodare.

2.2. Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii

- Jocuri de înșirare a mărgelilor pe ață, cusături pe planșa cu găurele, incastre etc.;
- Desen figurativ - desen după șablon;
- Divertisment grafic exprimat în linii curbe, frânte etc., diverse direcții și planuri.

2.3. Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii

- Exerciții de gimnastică cu/fără obiecte la comandă verbal;
- Jocuri de mișcare pe ritmuri simple;
- Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător

Clasa a IX-a

3.1. Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/ dreapta

- Exerciții de sesizare a direcției/orientării poziției obiectelor;
- Jocuri puzzle: „Poze tăiate”;
- Joc de alcătuire a unor modele figurale după modelul dat: „Completează cu ce lipsește!”;
- Exerciții de identificare a traseului corect pe un suport grafic „Labirintul”

3.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/dezbrăcat, spălat, mâncat

- Exerciții de aranjare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (dimineată, prânz și seară) și de strangerea lor;
- Exerciții practice de pregătire a unor feluri de mâncare simple respectând o succesiune de etape;
- Exerciții-joc de imitare a unei acțiuni zilnice: „ La spălător”, „Facem curat”, „Bucătăreasa”.

3.3. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit

- Exerciții de prezentare a modului de depozitare a unor alimente;
- Activități practice de organizare a unei zile festive;
- Activități pentru dezvoltarea simțului practic gospodăresc.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a IX-a	
4.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; - Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice: față-băiat; - Exerciții-joc de identificare a detaliilor figurii umane la propria persoană, la partener și în imagini „Acestea sunt...”; - Exerciții-joc de identificare a funcțiilor de bază, utilității segmentelor corpului și a organelor de simț (văz, auz, miros, gust, mișcare, respirație etc.).
4.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive în spațiul natural și social	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a acțiunilor periculoase; - Exerciții de recunoaștere a indicatoarelor ce semnaleză pericole: „Pericol de electrocutare”, „Otravă”, „Pericol de moarte”; - Exerciții-joc de identificare a persoanelor/serviciilor de sprijin pentru rezolvarea unor situații concrete (incendiu, accident rutier, agresiune fizică, în familie sau grup de joacă; salvare, pompieri, poliție); - Exerciții-joc de formare a unor deprinderi de prevenire a îmbolnăvirii (spălatul mâinilor, a fructelor/legumelor, înainte de masă etc.).
4.3. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de recunoaștere a indicatoarelor întâlnite în diferite instituții publice („Intrare/ieșire”, „Toaleta”, „Fumatul interzis”, „Spital”, „Poliție”, etc.); - Exerciții de sesizare a succesiunii temporale corespunzătoare diferitelor etape de evoluție: nou născut-copil-tânăr-adult-bătrân; - Exerciții-joc de sesizare a ordinii prin care se produc anumite acțiuni văzute sau auzite cu verbalizarea lor („Așază imaginile în ordine”, „Ordinea operațiilor”).
4.4. Operarea cu elemente ale realității înconjurătoare prin operații concrete și/sau logice	<ul style="list-style-type: none"> - Deplasarea în grup cu mijloacele de transport; - Exerciții de citire a etichetelor de pe diferite produse; - Exerciții de deplasare în mediul ambiant cu respectarea regulilor de circulație; - Exerciții de operare cu noțiunea de timp: Ceasul – fix, jumătate; - Jocuri didactice: „Așa da!”, „Așa nu!” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	Explorarea senzorială <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și discriminare senzorială (vizuală; auditivă; tactil-kinestezică; termică; olfactivă; gustativă); - Reacții adecvate la stimulii din mediul înconjurător; - Experimentarea senzațiilor propriului corp (atingere, descoperire, postură, echilibru, rostogolire, cățărare, târâre etc.); - Acțiuni senzoriale în activități practic-aplicative și utilitare.
Coordonare psihomotrică	Coordonare bimanuală și oculo-motorie (motricitatea fină) <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare;

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - rupere; - mototolire; - apăsare; -suprapunere; - îndoire; - decupare; - înșurubare/deșurubare; - încheiere/descheiere; - rulare; <p>Coordonare auditiv-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemente de gimnastică cu/fără obiecte – la comandă verbală; - elemente ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat.
Structuri perceptiv motrice	<p>Structuri perceptiv motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare; - Orientare - organizare structurare spațială; - Orientare - organizare structurare temporală.
Relația cu mediul înconjurător	<p>Lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcție; - orientare; - Puzzle; - Labirint; - Completare spații lacunare; <p>Reguli elementare de igienă corporală și a spațiilor de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - organe de simț; - alimente; - locuința.
Apartenența la grup	<p>Conduita preventivă în diferite situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - pericolele din mediul înconjurător; - simboluri din mediul social („+” – farmacie, etc.); - indicatoare (în instituții/ce semnalează pericole); <p>Existența activă în mediul familial și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - etape de evoluție; - anotimpuri; - mijloace de transport; - reguli de circulație; - ceasul.

CLASA a X- a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

CLASA a X-a
<p>1.1. Identificarea stimulilor senzoriali din mediul înconjurător și manifestarea unor reacții adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile pe baza simțurilor; - Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după unul sau mai multe criterii – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); - Exerciții de discriminare tactilă (tipuri de material: neted, moale, tare, aspru etc.); - Exerciții de percepere a temperaturii diferitelor obiecte/materiale cu care vin în contact; - Exerciții de precizare a temperaturii mediului; - Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: bomboană – dulce, iaurt – acru, înghețată – rece; - Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri ambientale și alimente familiare); - Exerciții de explorare și orientare/descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.).
<p>1.2. Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc („Ești mic?, Ești mare?”, „Spune cine/cum ești tu!” etc.); - Exerciții pentru postură (imitarea posturii persoanelor prezente/persoanelor din imagini; exerciții de executare după model a diferitelor posturi corporale); - Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului static-dinamic (jocul „Șotron”, „mergem pe jetoane” etc.); - Exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului (exerciții de mișcare a capului, a brațelor, picioarelor și trunchiului); - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp (exerciții de motricitate generală și motricitate fină); - Exerciții de imitare/executare a gesturilor utile (îmbrăcare/dezbrăcare, încălțare/descălțare etc.); - Exerciții de identificare a senzațiilor (cald-rece, durere-plăcere, sete, foame etc.).
<p>1.3. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc.); - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere.
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime- orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau

- imagistică, după unul sau mai multe criterii;
- Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după unul sau mai multe criterii;
  - Exerciții de seriare obiectuală/imagistică după unul sau mai multe criterii;
  - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele față de altele;
  - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu;
  - Exerciții cuprinse în cadrul unui program perceptual (soft-uri educative accesibile);
  - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii;
  - Exerciții-joc de ordonare temporală – joc imagistic 3-4 imagini;
  - Exerciții de asociere de tipul: acțiuni specifice momentelor zilei/imagini: anotimp – imagine.

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

CLASA a X-a

2.1. Formarea – exersarea coordonării bimanuale

- Jocuri de manipulare a obiectelor/jucăriilor/obiecte de vestimentație/încălțăminte (încheiere – descheiere, înșurubare/deșurubare, asamblare/dezasamblare, înnodare/deznodare.

2.2. Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii

- Jocuri de înșirare a mărgelilor pe ață, cusături pe planșa cu găurele, incastre etc.;
- Desen figurativ - desen după șablon;
- Divertisment grafic exprimat în linii curbe, frânțe, etc în diverse direcții și planuri.

2.3. Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii

- Exerciții de gimnastică cu/fără obiecte la comandă verbală;
- Jocuri de mișcare pe ritmuri simple;
- Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă.

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător

Clasa a X-a

3.1. Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/ dreapta

- Exerciții de tăiere a unor materiale diferite: tăierea unui ciucure de hârtie, a unor colțuri, după linii trasate etc.;
- Exerciții de familiarizare cu unelte/instrumente/aparate/utile în viața de zi cu zi sau în vederea pregătirii pentru însușirea unei meserii;
- Joc concurs de stimulare a vitezei de reacție: „Cine este primul?”;
- Exerciții-joc de control mimic și gestural;
- Concurs de desene pe asfalt;
- Exerciții de parcurgere a unui traseu cu atingerea/ridicarea obiectelor precizate: „Atinge reperele!” etc.

3.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/dezbrăcat, spălat, mâncat

- Exerciții de recunoaștere și denumire a obiectelor din următoarele categorii (mijloace de transport, obiecte de igienă, îmbrăcăminte, încălțăminte);

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de clasificare/ordonare a produselor alimentare: lactate, preparate din carne, dulciuri etc.; - Exerciții practice de pregătire a unor feluri de mâncare simple respectând o succesiune de etape; - Exerciții-joc de imitare a unei acțiuni zilnice: „La spălător”, „Facem curat!”, „Bucătăreasa”.
<p>3.3. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare a modului de păstrare/conservare a unor alimente (produse congelate, murături, gemuri, compoturi etc.); - Exerciții de prezentare a modului de depozitare a unor alimente; - Activități practice de organizare a unei zile festive; - Activități pentru dezvoltarea simțului practic gospodăresc.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a X-a
<p>4.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de identificare a asemănărilor/deosebirilor între propria persoană și alte viețuitoare (animale, plante, păsări etc.); - Exerciții-joc de identificare a detaliilor figurii umane la propria persoană, la partener și în imagini „Acestea sunt...”; - Exerciții-joc de identificare a funcțiilor de bază, utilității segmentelor corpului și a organelor de simț (văz, auz, miros, gust, mișcare, respirație etc.); - Exerciții de recunoaștere a unor unități monetare (bancnote și bani).
<p>4.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive în spațiul natural și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a unor semne/elemente rutiere și de circulație: semafor, mașina de poliție, trecerea de pietoni; - Vizionarea de filme educative pentru formarea comportamentelor de evitare a pericolelor; - Exerciții de identificare a locului de unde pot fi achiziționate anumite produse: medicamente – farmacie, dulciuri – cofetărie etc.; - Exerciții de recunoaștere a indicatoarelor ce semnaleză pericole: „Pericol de electrocutare”, „Otravă”, „Pericol de moarte”; - Exerciții-joc de identificare a persoanelor/serviciilor de sprijin pentru rezolvarea unor situații concrete (incendiu, accident rutier, agresiune fizică, în familie sau grup de joacă; salvare, pompieri, poliție).
<p>4.3. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare a consecințelor /efectelor unei acțiuni: „Ce s-ar întâmpla dacă...!”, „Ce poți face atunci când...?”; - Exerciții - joc de recunoaștere a indicatoarelor întâlnite în diferite instituții publice („Intrare/ieșire”, „Toaleta”, „Fumatul interzis”, „Spital”, „Poliție” etc.); - Exerciții - joc de identificare a meseriilor; - Exerciții - joc de sesizare a ordinii prin care se produc anumite acțiuni văzute sau auzite cu verbalizarea lor („Așază imaginile în ordine”, „Ordinea operațiilor”); - Vizite la diferite instituții/ateliere/fabrici etc.

Clasa a X-a**4.4. Operarea cu elemente ale realității înconjurătoare prin operații concrete și/sau logice**

- Exerciții-joc de identificare a principalelor sărbători religioase;
- Exerciții de grupare a mijloacelor de transport după diferite criterii: terestre, fluvial/maritime, aeriene;
- Deplasarea în grup cu mijloacele de transport;
- Exerciții - de citire a etichetelor de pe diferite produse;
- Exerciții de deplasare în mediul ambiant cu respectarea regulilor de circulație;
- Exerciții de operare cu noțiunea de timp: Ceasul – fix, jumătate, un sfert, fără un sfert;
- Jocuri de stimulare a inițiativei și încrederii în propriile posibilități.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Cunoașterea senzorială a elementelor și fenomenelor din mediu	Explorarea senzorială <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și discriminare senzorială (vizuală; auditivă; tactil-kinestezică; termică; olfactivă; gustativă); - Reacții adecvate la stimulii din mediul înconjurător; - Experimentarea senzațiilor propriului corp (atingere, descoperire, postură, echilibru, rostogolire, cățărare, târâre etc.); - Acțiuni senzoriale în activități practic-aplicative și utilitare.
Coordonare psihomotrică	Coordonare bimanuală și oculo-motorie (motricitatea fină) <ul style="list-style-type: none"> - prehensiune; - alăturare; - incastrare; - rupere; - mototolire; - apăsare; -suprapunere; - îndoire; - decupare; - înșurubare/deșurubare; - încheiere/descheiere; - rulare; Coordonare auditiv-motorie <ul style="list-style-type: none"> - elemente de gimnastică cu/fără obiecte – la comandă verbală; - elemente ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple; - dans liber sau dirijat.

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Structuri perceptiv motrice	Structuri perceptiv motrice de bază - Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare; - Orientare - organizare structurare spațială; - Orientare - organizare structurare temporală.
Relația cu mediul înconjurător	Lateralitatea - direcție; - orientare; - tăiere a materialelor; - instrumente ale diverselor meserii; Reguli elementare de igienă corporală și a spațiilor de locuit - organe de simț; - alimente; - locuința; - obiecte de igienă.
Apartenența la grup	Conduita preventivă în diferite situații - pericolele din mediul înconjurător; - simboluri din mediul social („+” – farmacie etc.); - indicatoare (în instituții/ce semnaleză pericole); - deprinderi de autocontrol; Existența activă în mediul familial și social - etape de evoluție; - anotimpuri; - mijloace de transport; - filme educative; - reguli de circulație; - ceasul; - consecințe ale unei acțiuni; - vizite în diferite instituții; - jocuri pentru creșterea stimei de sine; - banii; - meseriile.

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Educație senzorială și psihomotorie* se adresează profesorilor care lucrează în învățământul special primar și gimnazial destinat elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Acestea vor fi structurate și organizate în funcție de particularitățile clasei, nivelul dezvoltării psiho-motrice și intelectuale al elevilor, de baza materială de care dispun și de creativitatea cadrului didactic. Informația prezentată se reia concentric, asigurându-se aprofundarea și caracterul formativ, practic-aplicativ, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex, de la concret intuitiv la generalizări.

Strategiile didactice recomandate pentru derularea activităților de *educație senzorială și psihomotorie* sunt cele activ-participative care permit elevilor implicarea directă, necesitând respectarea următoarelor strategii:

- selectarea metodelor de lucru în funcție de competențele vizate, scopuri, situații concrete, activități preferate ale elevilor;
- parcurgerea conținuturilor unui domeniu în raport cu ritmul de asimilare, de reacțiile de răspuns la evaluare, cu ritmul individual de formare/dezvoltare a deprinderilor de lucru, de caracteristicile individuale ale elevului;
- observarea modalităților de exprimare a nevoilor și intereselor elevilor, pentru a stabili modul de comunicare optim cu aceștia;
- respectarea nivelului de toleranță al elevilor;
- valorificarea tuturor resurselor oferite de elevi, antrenarea simțurilor și deprinderilor funcționale;
- oferirea de oportunități repetate pentru formarea și exersarea deprinderilor în situații normale de viață, cât mai variate, deoarece mulți elevi își însușesc deprinderile, dar nu le pot generaliza;
- împărțirea sarcinii de lucru în pași mici, în funcție de ritmul elevului;
- folosirea de stimuli/obiecte/situații reale;
- asigurarea asistenței când este necesar;
- nivelele de intervenție ale cadrului didactic:
  - independență – nu este necesară intervenția adultului;
  - indicații verbale – îndemn verbal, explicații;
  - modelul – demonstrează elevului rezolvarea sarcinii;
  - îndemnul fizic – ghidează discret elevul să îndeplinească sarcina;
  - asistență fizică – ajută fizic elevul să îndeplinească o parte a sarcinii, exceptând definitivarea;
  - asistență „mână pe mână” – ajută fizic elevul să îndeplinească fiecare pas al sarcinii, împreună;
- reducerea asistenței pe măsură ce elevul înregistrează progrese și devine mai sigur pe sine;
- adresarea de încurajări și laude pentru realizări;
- alocarea resurselor de timp necesare însușirii, consolidării deprinderilor, abilităților fiecărui elev.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ.

Aceasta se realizează prin:

- evaluarea inițială, care impune necesitatea unei evaluări totale pentru a identifica toate lacunele de dezvoltare ale copilului și nu doar „punctele forte” ale dezvoltării sale din acel moment. Este posibil ca, deși a ajuns într-o anumită etapă, să nu-și fi însușit corect și complet capacitățile premergătoare, iar această situație să favorizeze învățarea deficitară sau regresul;
- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea activităților, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice, coordonarea bimanuală, oculo-motorie, respectarea lateralității, însușirea structurilor perceptiv-motrice de bază, orientarea, organizarea și structurarea spațio-temporală, conduitele preventive, comportamentul adaptativ la diverse situații deplasarea, respectarea sarcinilor de lucru/regulilor impuse, utilizarea deprinderilor însușite;
- evaluarea sumativă, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa efectiv la activitățile organizate, dintre cele exersate de-a lungul semestrului, cu îndeplinirea de cerințelor.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt reprezentate de:

- participarea la activitățile organizate în funcție de posibilitățile reale;
- progresul înregistrat de elev în cadrul activităților;
- evaluare reciprocă;
- autoevaluare;

- observarea sistematică (directă a elevilor în timpul activității);
- analiza activității, promovarea exemplurilor/atitudinii pozitive.

Bibliografie

1. Carantină, D., *Program terapeutic pentru educația psihomotrică a copilului handicapat sever*, București: Institutul Național de recuperare și educație specială a persoanelor cu handicap;
2. Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Iași: Editura Polirom;
3. Gherguț, A., (2011), *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Iași: Editura Polirom;
4. Marinache, C.V., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Ghid pentru profesori și părinți, Tulcea: Editura Harvia;
5. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională și integrată*, București: Editura. Pro Humanitate;
6. Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj Napoca: Presa Universitară Clujeană;
7. Radu, I., Ulici, Gh., *Evaluarea și educarea psihomotricității*, București: Editura Fundației Humanitas;
8. Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
9. Vlad, M., *Programa educațională pentru elevii cu dificultăți de învățare clasele I-X*, Iași: Editura Spiru Haret;
10. *** (2008), *Programa Educație senzorială, motorie și psihomotorie*, București.

Grupul de lucru:

- Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
- Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Filipescu Daniela	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Diaconu Vasilica	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Stamate Elena	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Ionașcu Grigore	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasele I – a IV-a**

Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Elemente de matematică* face parte din aria curriculară **Matematică și științe ale naturii** și are alocată 1 oră/ săptămână la ciclul primar. Avem în vedere că, în actualul *Plan cadru*, nu sunt alocate ore pentru clasa pregătitoare.

Astfel, în acord cu noile măsuri instituite pe plan mondial, în țara noastră au loc transformări ale sistemului de educație, care să asigure egalitatea de șanse educaționale în funcție de cerințele și posibilitățile specifice acestei categorii de copii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate. Se dorește a fi o programă flexibilă prin stabilirea unor competențe generale și specifice ce se pot adapta diverselor particularități ale elevilor, după posibilitățile reale ale fiecăruia.

Prin intermediul disciplinei *Elemente de matematică*, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elevi în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus elevul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-aur, ochi-văz etc.) organism și mediu.

Din studiile realizate de psihopedagogi, s-a constatat faptul că deprinderile de operare cu concepte matematice ale elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate se formează lent și greoi, stereotip, rigid. Acesta are ritm de învățare lent și adeseori manifestă incapacități de a valorifica noțiuni noi în contextul celor deja consolidate.

Particularitățile psiho-cognitive ale elevului obligă specialiștii care derulează procesul de predare-învățare-evaluare din școlile speciale să adapteze permanent strategiile compensatorii, educațional-recuperatorii și terapeutice, folosind jocul ca activitate fundamentală de învățare și care rămâne forma cea mai accesibilă a procesului didactic recuperator.

Jocul, ca învățare și terapie, se înscrie în noua tendință de evoluție a strategiilor educaționale care dezvoltă copilului capacitatea de observare de analiză și de exersare a operatorilor logici. Prin convertirea situației de joc în situație de învățare, elevul cu dizabilitate mintală gravă din ciclul primar are acces la modele de tip cognitiv. Astfel, plecând de la forma de joc, învățare de tip explorator, manipulativ, elevul ajunge să cunoască obiectele care îl înconjoară și își organizează stimulii prin antrenament de tip matematic, fapt care îl ajută în organizarea sa mintală.

Activitățile de învățare precum: jocuri de manipulare, jocuri grafice (preliminare, de divertisment, de învățare a grafiei cifrelor), jocuri de culori și forme, jocuri de dezvoltare și stimulare a atenției și memoriei, jocuri pentru formarea reprezentărilor mintale, asocierilor, raționamentelor, combinărilor, jocuri pentru formarea operatorilor prelogici la nivelul operațiilor concrete (comparare, asociere, ordonare, clasificare, scriere) întăresc comportamentele și raționamentele corecte și poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivează copilul cu dizabilități grave, severe și/sau asociate spre explorare și cunoaștere.

În elaborarea acestei programe am încercat să reflectăm și caracterul stimulat al evaluării cunoștințelor matematice, accentul fiind nu numai pe însușirea noțiunilor, ci mai ales pe atitudini, comportamente, abilități.

Programa este astfel concepută încât să nu îngrădească libertatea profesorului de a alege și organiza activitățile de învățare adecvate operaționalizării obiectivelor propuse în lecție.

Competențe generale

- 1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**
- 2. Formarea capacităților / abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic**
- 3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple**

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa I
<p>1.1. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descoperire și observare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.) – „Mediul școlar”/ „Obiectele școlarului”; - Exerciții de recunoaștere/numire a obiectelor indicate; - Exerciții de clasificare a obiectelor în funcție de o proprietate comună.
<p>1.2. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a obiectelor; - Exerciții de grupare a obiectelor după aspect/ formă, pe categorii (bile, mașini, bețișoare, cuburi etc.); - Exerciții de identificare a formelor plane în modele similare și în natură (cerc și pătrat); - Jocuri de tip incastru („Ce formă se potrivește?”); - Exerciții de sortare după culorile principale (roșu, galben și albastru).

2. Formarea capacităților/ abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa I
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire de mulțimi de obiecte pe categorii; - Exerciții de selectare/ grupare a obiectelor după un singur criteriu; - Exerciții de punere în corespondență în plan obiectual; - Exerciții de colorare a unei mulțimi după criterii date.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a asemănărilor dintre grupuri; - Exerciții de comparare a grupelor formate, apreciind global unde sunt mai multe sau mai puține elemente.
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a relației de egalitate/ neegalitate pentru înțelegerea raporturilor cantitative dintre mulțimi („o mulțime cu mai multe/ mai puține/ tot atâtea elemente”); - Exerciții de operare a mulțimilor în plan obiectual, cu sprijin.
<p>2.4. Scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de scriere peste modelul dat; - Exerciții de scriere a semnelor pregrafice, cu sprijin (punctul, linia orizontală, verticală, oblică, șerpuită, ovalul, semiovalul, cârligul, secera, semnul plus, semnul egal).

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa I
<p>3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a obiectelor care se află mai aproape sau mai departe, luându-se pe sine drept reper; - Exerciții de identificare a propriei poziții în raport cu un anumit obiect din spațiu („pe

Clasa I
<p>scaun”, „sub masă”, „afară”, „înăuntru”, „sus”, „jos” etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de plasare a obiectelor în diferite poziții spațiale, utilizând limbajul adecvat: „pe”, „sub”, „în”, „înăuntru”, „afară”, „sus”, „jos”.
<p>3.2. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a momentelor unei zile cu asocierea evenimentelor specifice; - Joc de ordonare imagistică a momentelor unei zile; - Exerciții de ordonare a etapelor unei acțiuni (2-3 etape); - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”-„ultimul”.
<p>3.3. Formarea algoritmilor euristici elementari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și numire a formelor geometrice (cerc și pătrat); - Exerciții de colorare a figurilor geometrice; - Jocuri de construcție a unor forme simple („Școala”, „Omul de zăpadă” etc.) utilizând cercul și pătratul.
<p>3.4. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de achiziție a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic” etc.; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în diverse contexte situaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Elemente premergătoare pentru înțelegerea unor concepte matematice	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea și manipularea obiectelor („Mediul școlar”) - Grupare de obiecte și formare de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență
Numerele naturale în concentrul 0-3	<ul style="list-style-type: none"> - Citire, scriere a cifrelor/numerelor naturale în concentrul 0-3 - Scriere a cifrelor peste modelul punctat - Operare în plan obiectual (exerciții cu mulțimi cu 0-3 elemente)
Poziția spațială	<ul style="list-style-type: none"> - Orientare spațială („înăuntru”, „afară”) - Localizări în spațiu („pe scaun”, „sub masă”, „sus”, „jos” etc.)
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Momentele unei zile; - Etapele unei acțiuni (două/ trei etape); - Însușirea terminologiei („dimineață”, „prânz”, „seară”)
Forme geometrice plane	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice: cerc, pătrat; - Jocuri logico-matematice: „Așază-mă la căsuța mea!”, „Săculețul fermecat” etc.
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Achiziții ale limbajului matematic („mai mare”, „mai mic” etc.) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a II-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descoperire și observare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.) - „Îmbrăcămintă”/ „Încălțăminte”; - Exerciții de recunoaștere/ denumire/ clasificare a obiectelor de îmbrăcămintă și încălțăminte în funcție de anotimp, sex, preferințe, meserii și diferite ocazii având două proprietăți comune.
<p>1.2. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de seriare a obiectelor realizând structuri simple în funcție de criteriile date; - Exerciții de ordonare în șir crescător a elementelor unei grupe care au aceeași formă, dar mărimi diferite; - Exerciții de identificare a formelor plane în modele similare și în natură (cerc și pătrat); - Jocuri de tip incastru („Ce formă se potrivește?”); - Exerciții de sortare după formă și culoare.

2. Formarea capacităților / abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a II-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire de mulțimi de obiecte pe categorii; - Exerciții de punere în corespondență în plan obiectual și imagistic; - Exerciții de selectare/ grupare a obiectelor după 2-3 criterii date; - Exerciții de colorare a unei mulțimi după criterii date.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a asemănărilor dintre grupuri; - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență 1 la 1 a elementelor grupurilor apreciind unde sunt mai multe/măi puține/ tot atâtea elemente.
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală-imagie-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/ cifrei în centrul 0-6; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte; - Exerciții de operare în centrul 0-6 în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin; - Jocuri de numerație, în șir crescător, pe bază de cântece și poezii însoțite de mișcare.
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-6; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat; - Exerciții de scriere a cifrelor cu ajutorul șablonului.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a II-a
<p>3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a obiectelor care se află mai aproape sau mai departe, luându-se pe sine drept reper;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a propriei poziții în raport cu un anumit obiect din spațiu („pe scaun”, „sub” „masă”, „peste”, „afară”, „înăuntru”, „sus”, „jos”, „stânga”, „dreapta”); - Exerciții de plasare a obiectelor în diferite poziții spațiale, utilizând limbajul adecvat: „pe”, „sub”, „în”, „peste”, „înăuntru”, „afară”, „stânga”, „dreapta”).
<p>3.2. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de memorare a succesiunii anotimpurilor; - Exerciții de ordonare a etapelor unei acțiuni (3-4 etape); - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „după”, „acum”.
<p>3.3. Forme geometrice plane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și numire a formelor geometrice (cerc și pătrat); - Exerciții de reproducere prin desen a figurilor geometrice, cu ajutorul șablonului; - Exerciții de decupare și lipire a formelor geometrice învățate; - Jocuri de construcție a unor forme simple („Mașinuța”, „Mingea” etc.) utilizând cercul și pătratul.
<p>3.4. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de achiziție a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „adăugăm/ luăm”, „mărim/ micșorăm”; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în diverse contexte situaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Elemente pregătitoare pentru înțelegerea unor concepte matematice	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea și manipularea obiectelor („Îmbrăcămintă”/ „Încălțăminte”) - Gruparea de obiecte și formarea de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate (formă și culoare) -Aprecieră globală, compararea numerelor de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv punere în corespondență - Ordonare în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi (care au aceeași formă, dar mărimi diferite)
Numerele naturale în centrul 0-6	<ul style="list-style-type: none"> - Citire, scriere a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-6 - Scriere a cifrelor peste modelul punctat - Operare în plan obiectual (exerciții cu mulțimi cu 0-6 elemente)
Poziție spațială	<ul style="list-style-type: none"> - Orientare spațială și localizarea în spațiu orientare spațială („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înăuntru”, „afară”)
Succesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Anotimpurile anului

	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele unei acțiuni (3-5 etape) - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „după”, „acum”)
Forme geometrice plane	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice: cerc, pătrat - Jocuri logico-matematice: „Căsuța cercurilor” „Căsuța pătratelor” „Trenul cu o diferență” etc.
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Achiziția limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm/ luăm”, „mărim/ micșorăm”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a III-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descoperire și observare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.) - „Obiectele de igienă”; - Exerciții de recunoaștere/numire a obiectelor indicate; - Exerciții de clasificare a obiectelor în funcție de trei sau mai multe proprietăți stabilite (formă, mărime, culoare, lungime etc.).
<p>1.2. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de seriare a obiectelor realizând structurile simple în funcție de criteriile date; - Exerciții de ordonare în șir crescător și descrescător a elementelor unei grupe care au aceeași formă, dar de dimensiuni diferite: mărime, lungime; - Exerciții de identificare a formelor plane în modele similare și în natură; - Exerciții de sortare după formă, culoare și mărime (cerc, pătrat, triunghi); - Jocuri de tip incastru („Ce formă se potrivește?”).

2. Formarea capacităților/ abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a III-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de punere în corespondență în plan obiectual și imagistic; - Exerciții de colorare a unei mulțimi după criterii date.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a asemănarilor și deosebirilor dintre grupuri; - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimi, premergătoare acțiunilor de „compunere” a numărului.
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală-imagie-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/ cifrei în centrul 0-9; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte; - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în centrul 0-9; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de operare în centrul 0-9 în plan obiectual/imagistic, cu sprijin; - Jocuri de numerație pe bază de cântece și poezii însoțite de mișcare (în șir crescător și descrescător).
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-9; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a III-a	
3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală a poziției spațiale a obiectelor („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”); - Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată; - Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu.
3.2. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu repere obiective ale regimului de viață:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii; - Exerciții de ordonare cronologică a cel puțin patru sau mai multe imagini din povești/activități cotidiene; - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”.
3.3. Forme geometrice plane:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și numire a formelor geometrice (cerc, pătrat, triunghi); - Exerciții de reproducere prin desen a figurilor geometrice, cu ajutorul șablonului, după o comandă verbală; - Exerciții de decupare și lipire a formelor geometrice învățate; - Jocuri de construcție a unor forme simple („Floarea”, „Farfuria cu sandwich-uri” etc.) utilizând cercul, pătratul și triunghiul.
3.4. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de achiziție a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „egal”; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în diverse contexte situaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Elemente premergătoare pentru înțelegerea unor concepte matematice	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea și manipularea obiectelor („Obiecte de igienă”) - Grupare de obiecte și formare de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate (formă, mărime, culoare) - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi care au aceeași formă, dar dimensiuni diferite: mărime, lungime
Numerele naturale în concentrul 0-9	<ul style="list-style-type: none"> - Citire, scriere, ordonare, completare - Operare în plan obiectual
Poziția spațială	<ul style="list-style-type: none"> - Orientare spațială și localizarea în spațiu („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”)

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Zilele săptămânii - Ordonare cronologică - Însușirea terminologiei
Forme geometrice plane	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi; - Jocuri logico-matematice:<ul style="list-style-type: none"> „Căsuța triunghiurilor” „Trenul cu două diferențe” etc.
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Achiziții ale limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descoperire și observare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.) - „Locuința”; - Exerciții de recunoaștere/numire a obiectelor indicate; - Exerciții de stabilire a utilității obiectelor dintr-o locuință; - Exerciții de clasificare a obiectelor în funcție de mai multe proprietăți stabilite.
<p>1.2. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare în șir crescător și descrescător a elementelor unei grupe care au aceeași formă, dar de dimensiuni diferite: mărime, lungime, înălțime, grosime, lățime; - Exerciții de sortare după formă, culoare și mărime; - Exerciții de identificare a formelor plane în modele similare și în natură (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi); - Jocuri de tip incastru („Ce formă se potrivește?”).

2. Formarea capacităților / abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a IV-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de formare a unei mulțimi cu un anumit număr de elemente; - Exerciții de formare a unei submulțimi dintr-o mulțime dată; - Exerciții de colorare a unei mulțimi/submulțimi după criterii date.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a asemănarilor și deosebirilor dintre grupuri, după criterii diferite; - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de compunere și descompunere a numerelor.
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/ cifrei în centrul 0-12; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte; - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în centrul 0-12; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de operare în centrul 0-12 în plan obiectual/imagistic, cu sprijin; - Jocuri de numerație pe bază de cântece și poezii însoțite de mișcare (în șir crescător și descrescător).
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-12; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a IV-a	
3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală a poziției spațiale a obiectelor („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”); - Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată; - Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
3.2. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de memorare a succesiunii lunilor (pe anotimpuri); - Exerciții de ordonare cronologică a trei sau mai multe imagini din povești/ activități cotidiene; - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”.
3.3. Forme geometrice plane:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și numire a formelor geometrice (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi); - Exerciții de reproducere prin desen a figurilor geometrice, cu ajutorul șablonului; - Exerciții de decupare și lipire a formelor geometrice învățate; - Exerciții de realizare a unei figuri geometrice învățate după o comandă verbală; - Exerciții de realizare a unor desene decorative folosind figurile geometrice; - Exerciții de asamblare a figurilor geometrice în structuri familiare („Casa”, „Robotul”, „Trenul”).
3.4. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de achiziție a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „egal”; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în diverse contexte situaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Elemente premergătoare pentru înțelegerea unor concepte matematice	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea și manipularea obiectelor („Locuința”) - Grupare de obiecte și formare de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate (formă, mărime, culoare) - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi care au aceeași formă, dar dimensiuni diferite: mărime, lungime, înălțime, grosime, lățime
Numerele naturale în centrul 0-12	<ul style="list-style-type: none"> - Citire, scriere, numărare, ordonare, completare - Operarea în plan obiectual și imagistic

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Introducerea conceptului de adunare - Reprezentarea grafică a operației de adunare (folosind semnul „+”) - Adunarea în centrul 0-12 fără trecere peste ordin
Poziția spațială	- Orientare spațială și localizarea în spațiu („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”)
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Lunile anului (pe anotimpuri) - Ordonare cronologică - Însușirea terminologiei
Forme geometrice plane	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi; - Jocuri logico-matematice: „Căsuța dreptunghiurilor” „Trenul cu trei diferențe” etc.
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Achiziții ale limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații

Sugestii metodologice

Cadrele didactice care lucrează în școala specială a timpurilor noastre trebuie să promoveze învățarea activă prin adoptarea unei metodologii didactice moderne, să selecteze cu grijă metodele și procedeele de predare adecvate care să-i ajute pe copii să organizeze datele senzoriale în concepte matematice. Scopul acestei discipline școlare nu este acela de a-i învăța sistematic anumite noțiuni, ci, în primul rând, de a-i pune în situații prin care își dezvoltă procesele cognitive devenind apti să descopere relații sub aspectul concret al situațiilor întâlnite, devenind actori în propria lor formare.

În centrul activităților desfășurate trebuie să se afle elevul și nevoile sale, iar pentru obținerea plusvalorii cognitiv-formative profesorul trebuie să adapteze conținuturile valorificând la maxim capacitățile lui intelectuale.

De-a lungul anilor de studiu se impune o coerență verticală și orizontală a conținuturilor la nivelul disciplinei, o succesiune graduală a obiectivelor urmărite, reflectată în planurile de intervenție personalizată. Profesorul trebuie să respecte o ordine de prioritate în predare, acordând întâietate formării intelectuale și dezvoltării operațiilor de gândire concretă, trecând pe al doilea plan însușirea deprinderilor de calcul. Operațiile logice trebuie învățate prin manipularea unor obiecte reale, fără a apela la numere (cel puțin la început), prin exerciții topologice și reprezentări (mai întâi grafice și apoi numerice). Etapa manipulării obiectelor se continuă cu cea a manipulării imaginilor acestora și, în fine, cu elaborarea unor scheme grafice urmate de simboluri. Numai pe această cale se asigură accesul copiilor spre noțiunilor abstracte (aceea de număr). Orice noțiune abstractă, inclusiv noțiunea de număr, devine mai accesibilă și poate fi însușită conștient, temeinic dacă este clădită pe elemente de teorie a mulțimilor și de logică. Introducerea elevilor în activitatea de rezolvare a problemelor se face progresiv. Astfel, după ce în anii anteriori au fost familiarizați cu numere naturale, cu operații matematice și simbolurile corespunzătoare („+”, „-”, „=”), cu cifrele, elevii pot fi învățați să rezolve probleme simple, folosind ca suport didactic ilustrații.

Jocul este activitatea de bază în desfășurarea demersului didactic, îmbinându-se armonios cu metodele tradiționale și moderne. Învățarea prin joc poate deveni o provocare, ce poate deschide o întregă lume de explorare, dar și de descoperire, un mod de a dezvolta simțul dorinței de a ști, a cunoaște, a învăța despre realitate permițând experimentarea. Astfel, procesul de învățare nu este simțit ca o activitate didactică. Împletirea învățării cu joaca crează stări de deconectare, confort, amuzament și plăcere, un mijloc de instruire și educare a elevilor, procedeu de realizare optimă a sarcinilor concrete pe care și le propune precum și formă de organizare a demersului de cunoaștere și dezvoltare a capacităților psiho-fizice pe toate planurile. Jocul prezintă cel mai mare aport adus de către o metodă în învățare și facilitează însușirea noțiunilor matematice. Activitatea ludică are un caracter cognitiv și formativ prin interacțiunea dintre învățarea internă și cea externă, dintre cea cognitivă și cea comportamentală, dezvoltându-i elevului abilitățile de cooperare, interacționând cu lumea înconjurătoare, soluționând problemele apărute, adoptând o atitudine pozitivă pentru cunoaștere și autocunoaștere.

Evaluarea inițială se realizează la începutul anului școlar sub forma unor teste și aplicații pentru a identifica nivelul cunoștințelor, al deprinderilor și abilităților, în vederea unei proiectări didactice cât mai realistă, centrată pe elev. Evaluarea continuă se realizează permanent cu scopul de a urmări progresele/stagnările/rămănerile în urmă ale elevilor, eficiența/ineficiența activităților desfășurate. Pe baza acesteia profesorul poate realiza, după caz, programarea învățării remediale și implicit evitarea abandonului școlar. Fiecare activitate matematică desfășurată trebuie să includă o secvență de feedback prin care să se evalueze nivelul asimilării cunoștințelor abordate. Evaluarea sumativă realizează o vedere de ansamblu asupra nivelului formării competențelor matematice ale elevilor. Ca sistem de evaluare se pot folosi diverse metode și procedee cum ar fi: observarea curentă, chestionarea orală, aprecierea verbală, portofolii, verificarea scrisă prin probe/teste și notare.

Bibliografie

1. Dumitru, A., Dumitru, L., (2017), *Metodica predării matematicii pentru învățământul primar*, Pitești: Editura Carminis;
2. Iacob, M.L., Cosmovici, A., (1999), *Psihologie școlară*, București: Editura Polirom;
3. Iftime, Gh., (1976), *Jocuri logice pentru preșcolari și școlarii mici*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
4. Joița, E., (1994), *Didactica aplicată - Învățământul primar*, Craiova: Editura „Gheorghe Alexandru”;
5. Mușu, I., (1991), *Problematika curriculum-ului pentru învățământ special* în Revista de educație specială nr. I, București;
6. Păunescu, C-tin., (1984), *Deficiența mintală și procesul învățării*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
7. Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Planificarea calendaristică - Clasa I*, Iași Editura Euristica;
8. Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Portofoliul învățătorului - Clasa I*, Iași: Editura Euristica;
9. Petrovici, C., (2014), *Didactica matematicii pentru învățământul primar*, București: Editura Polirom;
10. Radu, N., Singer, M., (1993), *Matematică clasa I – ghid pentru învățători*, București: Editura Sigma;

11. Stoica, M., (1990), *Pedagogie școlară*, Craiova: Editura Gheorghe Cârțu Alexandru;
12. *** (1993), *Programe școlare pentru clasele I-VIII – școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;
13. *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO, România;
14. *** *Curriculum Național* – M.Ed.C., Consiliul Național pentru Curriculum.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Stratulat Natalia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Barbu Nastasia	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Săndică Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Călin Margareta	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Matematică și științe ale naturii** a fost introdusă, pornindu-se de la necesitatea de stimulare și satisfacere a curiozității științifice a copiilor prin înțelegerea unor fenomene și fapte din universul apropiat. Se asigură astfel o cale de cunoaștere activă, prin acțiune directă, a lumii înconjurătoare, valorificând experiența de viață a elevilor.

Din această arie curriculară face parte și disciplina *Elemente de matematică* căreia în actualul *Plan cadru*, pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, îi sunt alocate la ciclul gimnazial 1 oră (cls. a V-a, a VI-a), respectiv 2 ore (cls. VII-X)/săptămână.

Prin intermediul disciplinelor din cadrul acestei arii, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc.), organism și mediul înconjurător. Prin intermediul activităților matematice, elevul stabilește contacte nemijlocite cu obiecte, cu grupe de obiecte, descoperind proprietățile, constată că între ele există relații, efectuează diverse operații din care rezultă noi grupe cu noi proprietăți.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La elevul cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățare a elevului obișnuit. Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează formarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea noțiunii de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene.

Astfel, elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru integrare socială eficientă. Trecând progresiv de la modul concret, care implică efectuarea de operații concrete și participarea activă a elevului, la modul imagistic, care utilizează pictograme, grafică și alte procedee vizuale, la modul simbolic, care recurge la simboluri matematice, elevii învață într-un mod adaptat cerințelor lor. Acest mod de învățare a matematicii face apel la lucrul cu obiecte, la experiențe directe și activități concrete, elevilor cu asemenea dificultăți de învățare trebuind să li se ofere un climat și materiale propice dificultăților lor.

În acord cu noile măsuri instituite pe plan mondial, în țara noastră au loc transformări ale sistemului de educație, care să asigure egalitatea de șanse educaționale în funcție de cerințele și posibilitățile acestei categorii de elevi. Un învățământ care se vrea integrat în Uniunea Europeană, urmărește tratarea diferențiată, încurajarea celor care au nevoie de ajutor, proiectarea strategiilor de stimulare a interesului copiilor pentru afirmarea de sine și pentru instruirea conform nevoilor și capacităților fiecăruia.

Competențe generale

- 1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**
- 2. Dezvoltarea capacităților/abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic**
- 3. Dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple**
- 4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a V-a
<p>1.1. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii, în centrul 0-20:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, de discriminare a obiectelor, legumelor și fructelor, după unul sau mai multe criterii (culoare, mărime, formă etc.) - „La piață”/„La magazin”; - Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții - joc de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă etc.); - exerciții - joc de asociere a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții - joc de ordonare și seriare după un criteriu, precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc.).
<p>1.2. Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte și/sau în raport cu propriul corp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de raportare a obiectelor la schema corporală proprie; - Exerciții - joc de re poziționare a obiectelor după cerințe/criterii noi; - Exerciții de reprezentări topologice (relații de vecinătate); - Exerciții de construcție cu sau fără model.

2. Dezvoltarea capacităților/abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a V-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic, în centrul 0-20:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de identificare a criteriilor folosite în sortarea și clasificarea unor obiecte, prin observare (precizarea criteriilor utilizate); - Exerciții - joc de formare și completare a unor mulțimi, respectând criteriile date; - Exerciții de numărare în centrul 0-20 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte, în centrul 0-20:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea/configurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de comparare a numărului de elemente din două mulțimi prin apreciere, prin diferite procedee („din ochi”); - Exerciții de comparare prin modificarea cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/mărime; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimii, premergătoare acțiunilor de „compunere” și „descompunere” a numărului; - Exerciții de utilizare spontană a numărului („Câte degete ai la o mână?”).
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/cifrei în centrul 0 - 20; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte; - Exerciții de corespondență între mulțimi de obiecte/desene; - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în centrul 0 - 20; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”; - Exerciții de compunere a numerelor 0 - 20.

Clasa a V-a**2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:**

- Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0 - 20;
- Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin;
- Exerciții de citire și scriere a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”;
- Exerciții de scriere după dictare a cifrelor și a simbolurilor matematice învățate.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple**Clasa a V-a****3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:**

- Exerciții de discriminare vizuală a poziției spațiale a obiectelor („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”);
- Exerciții de discriminare vizuală și verbalizare a poziției spațiale a obiectelor („sus”, „jos”, „în față”, „în spate”);
- Exerciții de însușire a termenilor care denumesc poziția, direcția/orientarea obiectelor;
- Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu („vertical”, „orizontal”);
- Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată;
- Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.

3.2. Formare de reprezentări geometrice simple:

- Exerciții de trasare de linii drepte în diferite poziții (orizontal, vertical);
- Exerciții - joc de construire a unor figuri geometrice din elemente mici (bețișoare, scobitori, paste făinoase, sârmă, plastilină, fire textile);
- Exerciții - joc de tip labirint;
- Exerciții de completare a unui model repetitiv simplu (liniar și din figuri geometrice).

3.3. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:

- Exerciții - joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii, a anotimpurilor și a lunilor anului (pe anotimpuri);
- Exerciții de ordonare cronologică a cinci sau mai multe imagini din povești/activități cotidiene;
- Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”.

3.4. Formarea algoritmilor euristici elementari:

- Exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în centrul 0-20;
- Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare;
- Exerciții de introducere a conceptului de adunare prin operații cu mulțimi de obiecte concrete și cu reprezentări simbolice;
- Exerciții de reprezentare grafică a operației de adunare și scădere prin simbolurile „+”, „-”, „=”;
- Exerciții de adunare și scădere în centrul 0-20, fără trecere peste ordin;
- Exerciții de colorare a unei imagini în funcție de codul culorilor primare.

3.5. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:

- Exerciții de utilizare a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „egal”, „adăugăm”, „mărim”, „plus”;
- Exerciții de recunoaștere în limbaj matematic a operației de adunare;
- Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în contexte situaționale.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrative

Clasa a V-a	
4.1. Însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de compunere a etapelor unei activități; - Exerciții de verbalizare a modului de lucru folosit în rezolvarea unor sarcini; - Exerciții - joc de simulare a unei activități cu caracter practic-aplicativ („La magazin”, „La piață” etc.); - Exerciții de asociere și utilizare a unui număr în viața cotidiană (numărul unui apartament, numărul unui mijloc de transport în comun etc.).
4.2. Aplicarea de operații de adunare în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic:	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor: „mai mult” - „mai puțin”, „mai mare” - „mai mic”, „punem”; - Exerciții de rezolvare a problemelor cu o singură operație în plan acțional și imagistic în centrul 0 - 20, cu sprijin.
4.3. Operarea cu unități de măsură convenționale/neconvenționale aflate la îndemâna copiilor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a evenimentelor și a duratelor acestora folosind etaloanele date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului; - Exerciții - joc de măsurare a lungimilor, a volumului și a masei corpurilor folosind unități de măsură neconvenționale (creion, radieră, palmă, vase de capacități diferite, balanțe improvizate etc.) prin alegerea etalonului potrivit; - Exerciții de măsurare a unor obiecte folosind etaloane diferite și discutarea lor; - Exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparații succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, mai ușor”, „mai greu”, „cel mai lung” etc.); - Exerciții - joc de înregistrare în diverse forme (desene, numeric etc.) a rezultatelor măsurilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Mulțimi de obiecte din mediul ambiant	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea și manipularea obiectelor, legumelor și fructelor („La piață”/„La magazin”) - Gruparea de obiecte și formarea de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi
Numerele naturale în centrul 0-20	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea, scrierea, numărarea, ordonarea, completarea în centrul 0-20 - Operarea în plan obiectual și imagistic - Introducerea conceptului de adunare - Reprezentarea grafică a operației de adunare și scădere (folosind semnul „+”, „-”)

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	- Adunarea și scăderea în centrul 0-20, fără trecere peste ordin
Poziții spațiale	- Orientarea spațială și localizarea în spațiu („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”)
Sucesiunea evenimentelor	- Enunțarea zilelor săptămânii, anotimpurilor și lunilor anului (pe anotimpuri) - Ordonarea cronologică a evenimentelor - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”)
Reprezentări geometrice simple	- Trasarea liniilor drepte în diferite poziții: orizontal, vertical - Construcția unor figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi
Noțiuni matematice elementare	- Activizarea limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „egal”, „adăugăm”, „mărim”, „plus”, „adunare”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații
Algoritmul unei activități practice cu conținut matematic	- Rezolvarea de probleme cu o operație, cu ajutorul imaginilor; - Compunerea etapelor unei activități cu sprijin - Asocierea și utilizarea numerelor în viața cotidiană
Unități de măsură	- Localizarea evenimentelor și a duratelor acestora, folosind etaloane date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului - Folosirea unităților de măsură neconvenționale pentru lungime, capacitate, masă

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii, în centrul 0-30:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, de discriminare a animalelor, după unul sau mai multe criterii - „La fermă”; - Exerciții de asociere a animalelor cu hrana acestora utilizând teoria mulțimilor; - Exerciții de asociere și comparare a mulțimilor de animale cu puii și denumirea acestora, prin corespondență; - Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de grupare a obiectelor pe categorii (mulaje, mașini, bile, bețișoare etc.); - exerciții - joc de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă); - exerciții - joc de asociere a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții - joc de ordonare și seriare după un criteriu, precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc.).
<p>1.2. Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte și/sau în raport cu propriul corp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de raportare a obiectelor la schema corporală proprie; - Exerciții - joc de re poziționare a obiectelor după cerințe/criterii noi; - Exerciții de reprezentări topologice (relații de vecinătate); - Exerciții de construcție cu sau fără model.

2. Dezvoltarea capacităților/abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a VI-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic, în centrul 0-30:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de identificare a criteriilor folosite în sortarea și clasificarea unor obiecte, prin observare (precizarea criteriilor utilizate); - Exerciții - joc de formare și completare a unor mulțimi, respectând criteriile date; - Exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii („lung - scurt”, „subțire - gros”, „gol - plin” etc.); - Exerciții de numărare în centrul 0-30 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte, în centrul 0-30:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea/configurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de comparare a numărului de elemente din două mulțimi prin apreciere, prin diferite procedee; - Exerciții de comparare prin modificarea cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/luare, mărire/micșorare; - Exerciții de selectare dintr-o grupare dată a unui număr de obiecte; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimii, premergătoare acțiunilor de „compunere” și „descompunere” a numărului; - Exerciții de utilizare spontană a numărului.

Clasa a VI-a
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/cifrei în centrul 0-30; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte; - Exerciții de corespondență între mulțimi de obiecte/desene; - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în centrul 0-30; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”; - Exerciții de compunere a numerelor 0-30.
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-30; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin; - Exerciții de citire și scriere a simbolurilor matematice: „+”, „-”, „=”; - Exerciții de scriere după dictare a cifrelor și a simbolurilor matematice învățate.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală a poziției spațiale a obiectelor („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”); - Exerciții de discriminare vizuală și verbalizare a poziției spațiale a obiectelor („sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”); - Exerciții de însușire a termenilor care denumesc poziția, direcția/orientarea obiectelor; - Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu („vertical”, „orizontal”, „oblic”); - Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
<p>3.2. Formare de reprezentări geometrice simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de trasare de linii drepte în diferite poziții (orizontal, vertical, oblic); - Exerciții-joc de tip labirint; - Exerciții de completare a unui model repetitiv simplu (liniar și din figuri geometrice); - Exerciții de completare a unei figuri geometrice lacunare; - Exerciții de reproducere a unui model obiectual/imagistic utilizând formele geometrice („Casa” – pătrat/dreptunghi și triunghi etc.).
<p>3.3. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii, a anotimpurilor și a lunilor anului (pe anotimpuri); - Exerciții de ordonare cronologică a imaginilor din povești/activități cotidiene; - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”.
<p>3.4. Formarea algoritmilor euristici elementari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în centrul 0-30; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de introducere a conceptului de scădere prin operații cu mulțimi de obiecte concrete și cu reprezentări simbolice; - Exerciții de reprezentare grafică a operațiilor de adunare și scădere prin simbolurile „+”, „-”, „=”; - Exerciții de adunare și scădere în centrul 0-30, cu și fără sprijin; - Exerciții de colorare a unei imagini în funcție de codul culorilor primare, complementare.

Clasa a VI-a
<p>3.5. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „egal”; - Exerciții de recunoaștere în limbaj matematic a operațiilor de adunare și scădere; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în diverse contexte situaționale.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrative

Clasa a VI-a
<p>4.1. Însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de compunere și descompunere a etapelor unei activități; - Exerciții - joc de simulare a unei activități cu caracter practic-aplicativ („La fermă” etc.); - Exerciții - joc de asociere și utilizare a unui număr în viața cotidiană (numărul unui apartament, numărul unui mijloc de transport în comun etc.).
<p>4.2. Aplicarea de operații de adunare și scădere în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor: „mai mult” - „mai puțin”, „egal”, „mai mare” - „mai mic”, „punem” - „luăm”; - Exerciții de rezolvare a problemelor cu o singură operație în plan acțional și imagistic în centrul 0-30, cu sprijin.
<p>4.3. Operarea cu unități de măsură convenționale/neconvenționale aflate la îndemâna copiilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a evenimentelor și a duratelor acestora folosind etaloanele date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului; - Exerciții - joc de măsurare a lungimilor, volumului și masei corpurilor folosind unități de măsură neconvenționale (creion, radieră, palmă, vase de capacități diferite, balanțe improvizate etc.) prin alegerea etalonului potrivit; - Exerciții de măsurare a unor obiecte folosind etaloane diferite și discutarea lor; - Exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparări succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, „mai ușor”, „mai greu”, „cel mai lung” etc.); - Exerciții - joc de înregistrare în diverse forme (desene, numeric etc.) a rezultatelor măsurilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Exerciții cu mulțimi	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, discriminarea animalelor, după unul sau mai multe criterii - („La fermă”) - Asocierea animalelor cu hrana acestora utilizând teoria mulțimilor - Asocierea, compararea mulțimilor de animale cu pui și denumirea acestora, prin corespondență - Explorarea și manipularea obiectelor - Gruparea de obiecte și formarea de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi
Numerele naturale în centrul 0-30	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea, scrierea, numărarea, ordonarea, completarea numerelor în centrul 0-30 - Operarea în plan obiectual și imagistic - Introducerea conceptului de scădere - Reprezentarea grafică a operațiilor de adunare și scădere (folosind semnele „+” și „-”) - Adunarea și scăderea în centrul 0-30, fără trecere peste ordin
Poziții spațiale	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea spațială și localizarea în spațiu („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”)
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Enunțarea zilelor săptămânii, anotimpurilor și lunilor anului (pe anotimpuri) - Ordonarea cronologică a evenimentelor - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”)
Reprezentări geometrice simple	<ul style="list-style-type: none"> - Trasarea liniilor drepte în diferite poziții: orizontal, vertical, oblic - Construcția unor figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Activizarea limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „adunare”, „scădere”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații
Algoritmul unei activități practice cu conținut matematic	<ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea de probleme cu o operație, cu ajutorul imaginilor - Compunerea și descompunerea etapelor unei activități cu și fără sprijin - Asocierea și utilizarea numerelor în viața cotidiană
Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Localizarea evenimentelor și a duratelor acestora, folosind etaloane date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului - Folosirea unităților de măsură neconvenționale pentru lungime, capacitate, masă

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii, în centrul 0-50:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, de discriminare a animalelor, după unul sau mai multe criterii - „La grădina zoologică”; - Exerciții de asociere a animalelor cu hrana acestora utilizând teoria mulțimilor; - Exerciții de asociere și comparare a mulțimilor de animale cu puii și denumirea acestora, prin corespondență; - Exerciții - joc de selectare a unor mulțimi de obiecte după utilitatea lor; - Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de grupare a obiectelor pe categorii (mulaje, mașini, bile, bețișoare etc.); - exerciții - joc de sortare și clasificare după anumite criterii (utilitate, culoare, mărime, formă); - exerciții - joc de asociere a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții - joc de ordonare și seriare după un criteriu, precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc.).
<p>1.2. Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte și/sau în raport cu propriul corp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de raportare a obiectelor la schema corporală proprie; - Exerciții - joc de re poziționare a obiectelor după cerințe/criterii noi; - Exerciții - joc de orientare în teren, după o succesiune de comenzi date, în contexte diferite (cu și fără ochii legați); - Exerciții de reprezentări topologice (relații de vecinătate); - Exerciții de construcție cu sau fără model.

2. Dezvoltarea capacităților/abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a VII-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic, în centrul 0-50:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de identificare a criteriilor folosite în sortarea și clasificarea unor obiecte, prin observare (precizarea criteriilor utilizate); - Exerciții - joc de formare și completare a unor mulțimi, respectând criteriile date; - Exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii („lung - scurt”, „subțire - gros”, „gol - plin” etc.); - Exerciții de numărare în centrul 0-50 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte, în centrul 0-50:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea/configurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de comparare a numărului de elemente din două mulțimi prin apreciere, prin diferite procedee; - Exerciții de comparare prin modificarea cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/luare, mărire/micșorare; - Exerciții de selectare dintr-o grupare dată a unui număr de obiecte; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimii, premergătoare acțiunilor de „compunere” și „descompunere” a numărului;

Clasa a VII-a
- Exerciții de utilizare spontană a numărului.
2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală-imagine-simbol (număr-cifră):
- Exerciții de identificare și denumire a numărului/cifrei în concentrul 0-30;
- Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare;
- Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte;
- Exerciții de corespondență între mulțimi de obiecte/desene;
- Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în concentrul 0-50;
- Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat, cu precizarea „vecinilor”;
- Exerciții de compunere și descompunere a numerelor cu suport concret.
2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:
- Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în concentrul 0-50;
- Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin;
- Exerciții de citire și scriere a simbolurilor matematice: „+”, „-”, „=”;
- Exerciții de scriere după dictare a cifrelor și a simbolurilor matematice învățate.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a VII-a
3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:
- Exerciții de discriminare vizuală a poziției spațiale a obiectelor („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”);
- Exerciții de discriminare vizuală și de verbalizare a poziției spațiale a obiectelor („sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „deasupra”, „dedesubt”);
- Exerciții de însușire a termenilor care denumesc poziția, direcția/orientarea obiectelor;
- Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu („vertical”, „orizontal”, „oblic”);
- Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată;
- Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
3.2. Formare de reprezentări geometrice simple:
- Exerciții de decupare și de îmbinare a figurilor geometrice în construirea unor structuri familiare;
- Exerciții de trasare de linii drepte în diferite poziții și a liniilor frânte;
- Exerciții - joc de tip labirint;
- Exerciții de completare a unui model repetitiv simplu (liniar și din figuri geometrice);
- Exerciții de completare a unei figuri geometrice lacunare;
- Exerciții de reproducere a unui model obiectual/imagistic utilizând formele geometrice.
3.3. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:
- Exerciții - joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii, a anotimpurilor și a lunilor anului (pe anotimpuri);
- Exerciții de ordonare cronologică a imaginilor din povești/activități cotidiene;
- Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”, „ieri”, „azi”, „mâine”.
3.4. Formarea algoritmilor euristici elementari:
- Exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în concentrul 0-50;
- Exerciții de adunare și scădere în concentrul 0-50, cu și fără sprijin;
- Exerciții de colorare a unei imagini în funcție de codul culorilor primare, complementare.

Clasa a VII-a

3.5. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:
--

- Exerciții de utilizare a limbajului matematic „mai mare”, „mijlociu”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „egal”;   - Exerciții de recunoaștere în limbaj matematic a operațiilor de adunare și scădere;   - Exerciții de observare a legăturii dintre adunare și scădere, fără efectuarea probei operației;   - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în diverse contexte situaționale.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrative

Clasa a VII-a

4.1. Însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar:
--

- Exerciții de compunere și descompunere a etapelor unei activități;   - Exerciții - joc de simulare a unei activități cu caracter practic-aplicativ - „La grădina zoologică”;   - Exerciții - joc de asociere și utilizare a unui număr în viața cotidiană (numărul unui apartament, numărul unui mijloc de transport în comun etc.).

4.2. Aplicarea de operații de adunare și scădere în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic:

- Exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor: „mai mult” - „mai puțin”, „mai mare” - „mai mic”, „punem” - „luăm”, „adăugăm” - „îndepărtăm”;   - Exerciții de rezolvare a problemelor cu o singură operație în plan acțional și imagistic în centrul 0-50, cu sprijin.

4.3. Operarea cu unități de măsură convenționale/neconvenționale aflate la îndemâna copiilor:
--

- Exerciții de localizare a evenimentelor și a duratelor acestora folosind etaloanele date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului;   - Exerciții - joc de măsurare a lungimilor, a volumului și a masei corpurilor folosind unități de măsură neconvenționale (creion, radieră, palmă, vase de capacități diferite, balanțe improvizate etc.) prin alegerea etalonului potrivit;   - Exerciții de măsurare a unor obiecte folosind etaloane diferite și discutarea lor;   - Exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparații succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, „mai ușor”, „mai greu”, „cel mai lung” etc.);   - Exerciții - joc de înregistrare în diverse forme (desene, numeric etc.) a rezultatelor măsurilor;   - Exerciții de identificare, de familiarizare și de raportare a valorii monetare la cantitate, în centrul 0-50;   - Exerciții - joc de imitare (verbală și gestuală) a comportamentului de „vânzător” – „cumpărător” utilizând monede și bancnote.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Exerciții cu mulțimi	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, discriminarea animalelor, după unul sau mai multe criterii - („La grădina zoologică”); - Asocierea animalelor cu hrana acestora utilizând teoria mulțimilor - Asocierea, compararea mulțimilor de animale cu puii și denumirea acestora, prin corespondență - Explorarea și manipularea obiectelor - Gruparea de obiecte și formare de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi
Numerele naturale în centrul 0-50	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea, scrierea, numărarea, ordonarea, completarea numerelor în centrul 0-50 - Operarea în plan obiectual și imagistic - Reprezentarea grafică a operațiilor de adunare și scădere (folosind semnele „+” și „-”) - Adunarea și scăderea în centrul 0-50, fără trecere peste ordin
Poziții spațiale	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea spațială și localizări în spațiu („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”, „deasupra”, „dedesubt”)
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Enunțarea zilelor săptămânii, anotimpurilor și lunilor anului (pe anotimpuri) - Ordonarea cronologică a evenimentelor - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”, „ieri”, „azi”, „mâine”)
Reprezentări geometrice simple	<ul style="list-style-type: none"> - Trasarea liniilor drepte și frânte în diferite poziții: orizontal, vertical, oblic - Construcția unor figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Activizarea limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „adunare”, „scădere”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații
Algoritmul unei activități practice cu conținut matematic	<ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea de probleme cu o operație, cu ajutorul imaginilor - Compunerea și descompunerea etapelor unei activități cu și fără sprijin - Asocierea și utilizarea numerelor în viața cotidiană
Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Localizarea evenimentelor și a duratelor acestora, folosind etaloane date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului - Folosirea unităților de măsură neconvenționale pentru lungime, capacitate, masă - Utilizarea unităților monetare

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii, în centrul 0-70:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, de discriminare a obiectelor din mediul apropiat, după unul sau mai multe criterii (culoare, mărime, formă etc.) - „La librărie”; - Exerciții - joc de selectare/comparare a unor mulțimi de obiecte după utilitatea lor; - Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții - joc de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă); - exerciții - joc de asociere a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții - joc de ordonare și seriare după un criteriu, precizarea poziției într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea” etc.).
<p>1.2. Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte și/sau în raport cu propriul corp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de raportare a obiectelor la schema corporală proprie; - Exerciții – joc de re poziționare a obiectelor după cerințe/criterii noi; - Exerciții - joc de orientare în teren, după o succesiune de comenzi date, în contexte diferite (cu și fără ochii legați); - Exerciții de reprezentări topologice (relații de vecinătate); - Exerciții de construcție cu sau fără model.

2. Dezvoltarea capacităților/ abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic, în centrul 0-70:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de identificare a criteriilor folosite în sortarea și clasificarea unor obiecte, prin observare (precizarea criteriilor utilizate); - Exerciții - joc de formare și completare a unor mulțimi, respectând criteriile date; - Exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii („lung - scurt”, „subțire - gros”, „gol - plin” etc.); - Exerciții de numărare în centrul 0-70 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte, în centrul 0-70:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea/configurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de comparare a numărului de elemente din două mulțimi prin apreciere, prin diferite procedee; - Exerciții de comparare prin modificarea cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/luare, mărire/micșorare; - Exerciții de selectare dintr-o grupare dată a unui număr de obiecte; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimii, premergătoare acțiunilor de „compunere” și „descompunere” a numărului; - Exerciții de utilizare spontană a numărului.
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/cifrei în centrul 0-70; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de corespondență între mulțimi de obiecte/desene; - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în centrul 0-70; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”; - Exerciții de compunere și descompunere a numerelor cu suport concret;
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-70; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin; - Exerciții de scriere după dictare a cifrelor și a simbolurilor matematice învățate.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Identificarea poziției spațiale a obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală a poziției spațiale a obiectelor („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”); - Exerciții de discriminare vizuală și verbalizare a poziției spațiale a obiectelor („sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „lateral”, „deasupra”, „dedesubt”, „alături”, „între”); - Exerciții de însușire a termenilor care denumesc poziția, direcția/orientarea obiectelor; - Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu („vertical”, „orizontal”, „oblic”); - Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
<p>3.2. Formare de reprezentări geometrice simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de decupare și de îmbinare a figurilor geometrice în construirea unor structuri familiare; - Exerciții de trasare de linii drepte în diferite poziții (orizontal, vertical, oblic), a liniilor frânte și curbe; - Exerciții de identificare a „interiorului” și „exteriorului” unei figuri geometrice; - Exerciții - joc de tip labirint; - Exerciții de completare a unui model repetitiv simplu (liniar și din figuri geometrice); - Exerciții de completare a unei figuri geometrice lacunare; - Exerciții de reproducere a unui model obiectual/imagistic utilizând formele geometrice.
<p>3.3. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii, a anotimpurilor și a lunilor anului (pe anotimpuri); - Exerciții de ordonare cronologică a imaginilor din povești/activități cotidiene; - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”, „ieri”, „azi”, „mâine”, „devreme”, „târziu”.
<p>3.4. Formarea algoritmilor euristici elementari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în centrul 0-70; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de adunare și scădere în centrul 0-70, cu și fără sprijin; - Exerciții de colorare a unei imagini în funcție de codul culorilor primare, complementare.
<p>3.5. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „la fel”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „egal”; - Exerciții de recunoaștere în limbaj matematic a operațiilor de adunare și scădere;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a legăturii dintre adunare și scădere, fără efectuarea probei operației; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în contexte situaționale.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de compunere și descompunere a etapelor unei activități; - Exerciții - joc de simulare a unei activități cu caracter practic-aplicativ; - Exerciții - joc de asociere și utilizare a unui număr în viața cotidiană (numărul unui apartament, numărul unui mijloc de transport în comun etc.).
<p>4.2. Aplicarea de operații de adunare și scădere în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor: „mai mult” - „mai puțin”, „mai mare” - „mai mic”, „punem” - „luăm”, „adăugăm” - „îndepărtăm”; - Exerciții de rezolvare a problemelor cu o singură operație în plan acțional și imagistic în centrul 0-70, cu sprijin.
<p>4.3. Operarea cu unități de măsură convenționale/neconvenționale aflate la îndemâna copiilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a evenimentelor cotidiene și de plasare în timp a acestora folosind etaloanele date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului folosind terminologia adecvată; - Exerciții - joc de măsurare a lungimilor, volumului și masei corpurilor folosind unități de măsură neconvenționale (creion, radieră, palmă, vase de capacități diferite, balanțe improvizate etc.) prin alegerea etalonului potrivit; - Exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparații succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, mai ușor”, „mai greu”, „cel mai lung” etc.); - Exerciții - joc de înregistrare în diverse forme (desene, numeric etc.) a rezultatelor măsurilor; - Exerciții de identificare, de familiarizare și de raportare a valorii monetare la cantitate, în centrul 0-70; - Exerciții - joc de imitare (verbală și gestuală) a comportamentului de „vânzător / „cumpărător” utilizând monede și bancnote; - Exerciții - joc de măsurare, cântărire, cumpărare a unor obiecte folosind etaloane diferite și discutarea lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Exerciții cu mulțimi	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, discriminarea obiectelor din mediul apropiat, după unul sau mai multe criterii - („La librărie”) - Gruparea de obiecte și formarea de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	- Asocierea cantității cu numărul și cifra corespunzătoare.
Numerele naturale în centrul 0-70	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea, scrierea, numărarea, ordonarea, completarea numerelor în centrul 0-70 - Operarea în plan obiectual și imagistic - Reprezentarea grafică a operațiilor de adunare și scădere (folosind semnele „+” și „-”) - Adunarea și scăderea în centrul 0-70
Poziții spațiale	- Orientarea spațială și localizări în spațiu („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”, „deasupra”, „dedesubt”, „alături”, „între”)
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Enunțarea zilelor săptămânii, anotimpurilor și lunilor anului (pe anotimpuri) - Ordonarea cronologică a evenimentelor - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”, „ieri”, „azi”, „măine”, „devreme”, „târziu”)
Reprezentări geometrice simple	<ul style="list-style-type: none"> - Trasarea liniilor drepte, frânte și curbe în diferite poziții: orizontal, vertical, oblic - Construcția unor figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Activizarea limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „adunare”, „scădere”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații
Algoritmul unei activități practice cu conținut matematic	<ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea de probleme cu o operație, cu ajutorul imaginilor - Compunerea și descompunerea etapelor unei activități cu și fără sprijin - socierea și utilizarea numerelor în viața cotidiană
Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Localizarea evenimentelor și a duratelor acestora, folosind etaloane date: ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului - Folosirea unităților de măsură neconvenționale pentru lungime, capacitate, masă - Utilizarea unităților monetare

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii, în centrul 0-80:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, de discriminare a obiectelor din mediul apropiat, după unul sau mai multe criterii (culoare, mărime, formă etc.) - „Mijloace de transport”; - Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de grupare a obiectelor pe categorii (mașini, bile, bețișoare); - exerciții - joc de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă); - exerciții - joc de asociere a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții - joc de ordonare și seriare după un criteriu, precizarea poziției într-o serie („primul”, „la mijloc”, „ultimul”, „penultimul”, „al doilea” etc.); - exerciții - joc de reprezentare prin desen a unui număr (puncte, linii, cerculețe etc.).
<p>1.2. Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte și/sau în raport cu propriul corp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de raportare a obiectelor la schema corporală proprie; - Exerciții de executare a unor desene în poziții spațiale date; - Exerciții - joc de re poziționare a obiectelor după cerințe/criterii noi; - Exerciții de reprezentări topologice (relații de vecinătate); - Exerciții de construcție cu sau fără model.

2. Dezvoltarea capacităților/abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a IX-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic, în centrul 0-80:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de identificare a criteriilor folosite în sortarea și clasificarea unor obiecte, prin observare (precizarea criteriilor utilizate); - Exerciții - joc de formare și completare a unor mulțimi, respectând criteriile date; - Exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii („lung - scurt”, „subțire - gros”, „gol - plin” etc.); - Exerciții de numărare în centrul 0-80 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea/configurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de comparare a numărului de elemente din două mulțimi prin apreciere, prin diferite procedee; - Exerciții de comparare prin modificarea cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/luare, mărire/micșorare; - Exerciții de selectare dintr-o grupare dată a unui număr de obiecte; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimi, premergătoare acțiunilor de „compunere” și „descompunere” a numărului; - Exerciții de utilizare spontană a numărului.
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/cifrei în centrul 0-80; - Exerciții de corespondență între mulțimi de obiecte/desene; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în centrul 0-80; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”; - Exerciții de compunere și descompunere a numerelor cu suport concret; - Exerciții de formare a noțiunii de „zece” (Z); - Exerciții de înțelegere a sistemului pozițional de formare a numerelor de zeci și unități (ZU);
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-80; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin; - Exerciții de scriere după dictare a cifrelor și a simbolurilor matematice învățate.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a IX-a
<p>3.1. Orientarea spațială în mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a unor repere pe trasee cunoscute: „Cartierul meu”, „Drumul spre școală”; - Exerciții orientare în spațiul folosind terminologia specifică: („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi” etc.); - Exerciții de recunoaștere și denumire a unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat; - Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu („vertical”, „orizontal”, „oblic”); - Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
<p>3.2 Formare de reprezentări geometrice simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de decupare și de îmbinare a figurilor geometrice plane în construirea unor structuri familiare; - Exerciții - joc de trasare a unor combinații de linii („Cămașa populară”, „Corpul uman”, „Frunze”, „Ulciorul”, „Farfuria” etc.); - Exerciții - joc de recunoaștere a formelor spațiale tridimensionale (sferă/bilă, cub) prin asociere cu obiecte cunoscute; - Exerciții de completare a unui model repetitiv simplu (liniar și din figuri geometrice); - Exerciții de completare a unei figuri geometrice lacunare; - Exerciții de reproducere a unui model obiectual/imagistic utilizând formele geometrice.
<p>3.3. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii, a anotimpurilor și a lunilor anului (pe anotimpuri); - Exerciții de ordonare cronologică a imaginilor din povești/activități cotidiene; - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”.
<p>3.4. Formarea algoritmilor euristici elementari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în centrul 0-80; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de adunare și scădere în centrul 0-80, cu și fără sprijin; - Exerciții de colorare a unei imagini în funcție de codul culorilor primare, complementare.
<p>3.5. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”,

Clasa a IX-a
<p>„mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „egal”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere în limbaj matematic a operațiilor de adunare și scădere; - Exerciții de observare a legăturii dintre adunare și scădere, fără efectuarea probei operației; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în contexte situaționale.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a IX-a
<p>4.1. Însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de compunere și descompunere a etapelor unei activități; - Exerciții - joc de simulare a unei activități cu caracter practic-aplicativ; - Exerciții - joc de asociere și utilizare a unui număr în viața cotidiană (numărul unui apartament, numărul unui mijloc de transport în comun etc.); - Exerciții de utilizare a informației din viața cotidiană în aplicații cu conținut matematic; - Exerciții de anticipare și proiectare a unei activități simple; - Exerciții de exemplificare și rezolvare a unor situații problemă.
<p>4.2. Aplicarea de operații de adunare și scădere în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor: „mai mult” - „mai puțin”, „mai mare” - „mai mic”, „punem” - „luăm”, „au fost și au mai venit/au plecat/s-au pierdut”; - Exerciții de rezolvare a problemelor cu o singură operație în plan acțional și imagistic în centrul 0-80, cu sprijin.
<p>4.3. Operarea cu unități de măsură convenționale/neconvenționale aflate la îndemâna copiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a evenimentelor cotidiene și de plasare în timp a acestora folosind etaloanele date: oră, zi, săptămână, lună, an precum și terminologia adecvată „înainte”, „după”, „în timp ce”; - Exerciții de identificare și citire a orelor fixe pe ceas; - Exerciții de identificare și citire a sferturilor și jumătăților de oră; - Exerciții - joc de măsurare a lungimilor, volumului și masei corpurilor folosind unități de măsură neconvenționale (creion, radieră, palmă, vase de capacități diferite, balanțe improvizate etc.) prin alegerea etalonului potrivit; - Exerciții de utilizare a unităților de măsură convenționale pentru lungime, volum și masa corpurilor, respectiv metrul, litrul și kilogramul; - Exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparații succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, „mai ușor”, „mai greu”, „cel mai lung” etc.); - Exerciții - joc de înregistrare în diverse forme (desene, numeric etc.) a rezultatelor măsurilor; - Exerciții de identificare, de familiarizare și de raportare a valorii monetare la cantitate, în centrul 0-80; - Exerciții - joc de imitare (verbală și gestuală) a comportamentului de „vânzător” – „cumpărător” utilizând monede și bancnote; - Exerciții - joc de măsurare, cântărire, cumpărare a unor obiecte folosind etaloane diferite și discutarea lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Exerciții cu mulțimi	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, discriminarea obiectelor din mediul apropiat, după unul sau mai multe criterii - („Mijloace de transport”) - Gruparea de obiecte și formarea de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi - Raportarea „cantitate-număr-cifră”
Numerele naturale în concentrul 0-80	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea, scrierea, numărarea, ordonarea, completarea numerelor în concentrul 0-80 - Operarea în plan obiectual și imagistic în concentrul 0-80 - Reprezentarea grafică a operațiilor de adunare și scădere (folosind semnele „+” și „-”) - Formarea noțiunii de „zece” (Z) - Înțelegerea sistemului pozițional de formare a numerelor de zeci și unități (ZU) - Adunarea și scăderea în concentrul 0-80
Orientarea spațială în mediul apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea și localizarea în spațiul familiar - Stabilirea unor repere pe trasee cunoscute - Recunoașterea și denumirea unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat - Orientarea în spațiu după o comandă dată („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”, „deasupra”, „dedesubt”, „alături”, „între”)
Sucesiunea evenimentelor	<ul style="list-style-type: none"> - Enunțarea zilelor săptămânii, anotimpurilor și lunilor anului (pe anotimpuri) - Ordonarea cronologică a evenimentelor - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”, „ieri”, „azi”, „măine”, „devreme”, „târziu”)
Reprezentări geometrice simple	<ul style="list-style-type: none"> - Trasarea liniilor drepte, frânte și curbe în diferite poziții: orizontal, vertical, oblic - Trasarea unor combinații de linii - Construcția unor figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval - Recunoașterea formelor spațiale tridimensionale și asocierea acestora cu obiecte cunoscute
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Activizarea limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „adunare”, „scădere”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații
Algoritmul unei activități practice cu conținut matematic	<ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea de probleme cu o operație, cu ajutorul imaginilor - Compunerea și descompunerea etapelor unei activități cu și fără sprijin - Asocierea și utilizarea numerelor în viața cotidiană

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Localizarea evenimentelor și a duratelor acestora, folosind etaloane date: sfertul, jumătatea și ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului, lunile anului - Folosirea unităților de măsură neconvenționale pentru lungime, capacitate, masă - Utilizarea unităților monetare

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin acțiuni de tip matematic**

Clasa a X-a
<p>1.1. Manipularea obiectelor și ordonarea lor după anumite criterii, în centrul 0-100:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, de discriminare, de denumire a meseriilor, după unul sau mai multe criterii - „Meseriile”; - Exerciții - joc de selectare a unor uneltelor/utilajelor după utilitatea lor; - Exerciții de asociere a uneltelor/utilajelor cu meseria corespunzătoare; - Exerciții de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de grupare a obiectelor pe categorii; - exerciții - joc de sortare și clasificare după anumite criterii (culoare, mărime, formă); - exerciții - joc de asociere a formelor obiectelor din mediul ambiant; - exerciții - joc de ordonare și seriare după un criteriu, precizarea poziției într-o serie („primul”, „la mijloc”, „penultimul”, „ultimul”, „al doilea” etc.).
<p>1.2. Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte și/sau în raport cu propriul corp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de raportare a obiectelor la schema corporală proprie; - Exerciții de executare a unor desene în poziții spațiale date; - Exerciții - joc de re poziționare a obiectelor după cerințe/criterii noi; - Exerciții de reprezentări topologice (relații de vecinătate); - Exerciții de construcție cu sau fără model.

2. Dezvoltarea capacităților/abilităților de înțelegere a modificărilor cantitative ca suport al formării deprinderilor de tip matematic

Clasa a X-a
<p>2.1. Construire de mulțimi în plan obiectual și imagistic, în centrul 0-100:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de construire a două mulțimi prin corespondență biunivocă ce asigură intuirea constanței și conservării cantității; - Exerciții de identificare a criteriilor folosite în sortarea și clasificarea unor obiecte, prin observare (precizarea criteriilor utilizate); - Exerciții - joc de formare și completare a unor mulțimi, respectând criteriile date; - Exerciții de grupare a obiectelor după anumite criterii („lung - scurt”, „subțire - gros”, „gol - plin” etc.); - Exerciții de numărare în centrul 0-100 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite.
<p>2.2. Compararea mulțimilor de obiecte, în centrul 0-100:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a grupelor formate, prin figurarea/configurarea lor unele sub altele, punerea în corespondență biunivocă a elementelor grupurilor, apreciind cantitatea; - Exerciții de comparare a numărului de elemente din două mulțimi prin apreciere, prin diferite procedee; - Exerciții de comparare prin modificarea cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/ luare, scădere de obiecte, mărire/micșorare; - Exerciții de selectare dintr-o grupare dată a unui număr de obiecte; - Exerciții de egalizare a numărului de elemente a două mulțimii, premergătoare acțiunilor de „compunere” și „descompunere” a numărului; - Exerciții de utilizare spontană a numărului; - Exerciții de comparare în centrul 0-100 a obiectelor/elementelor din mulțimile construite, fără asocierea dintre cantitate și simbol.

Clasa a X-a
<p>2.3. Stabilirea corespondenței mulțime obiectuală- imagine- simbol (număr-cifră):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numărului/cifrei în concentrul 0-100; - Exerciții de corespondență între mulțimi de obiecte/desene; - Exerciții de punere în corespondență a cifrei cu cantitatea de obiecte; - Exerciții de numărare, ordonare a numerelor în concentrul 0-100; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de stabilire a locului fiecărui număr în șirul numeric dat cu precizarea „vecinilor”.
<p>2.4. Citirea și scrierea simbolurilor matematice elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a cifrelor/numerelor naturale în concentrul 0-100; - Exerciții de asociere a denumirii scrise (în litere) a cifrelor cu simbolul, în concentrul 0-100; - Exerciții de scriere a cifrelor peste modelul punctat și după modelul dat, cu sprijin; - Exerciții de scriere după dictare a cifrelor/numerelor și a simbolurilor matematice învățate.

3. Formarea și dezvoltarea mecanismelor de operare acțională și de rezolvare a problemelor simple

Clasa a X-a
<p>3.1. Orientarea spațială în mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a unor repere pe trasee cunoscute: „Cartierul meu”, „Drumul spre școală”; - Exerciții de orientare în spațiu folosind terminologia specifică: („stânga”, „dreapta” „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi” etc.); - Exerciții de recunoaștere și denumire a unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat; - Exerciții de realizare a topografiei unui spațiu cunoscut (clasă, parc); - Exerciții - joc de realizarea unor machete; - Jocuri de imitație pentru poziționarea obiectelor în spațiu („vertical”, „orizontal”, „oblic”); - Exerciții de poziționare a obiectelor în spațiu după o comandă dată; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după anumite criterii.
<p>3.2. Formare de reprezentări geometrice simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de decupare și de îmbinare a figurilor geometrice în construirea unor structuri familiare; - Exerciții - joc de recunoaștere a formelor spațiale tridimensionale (sferă/bilă, cub, cilindru/tub) prin asociere cu obiecte cunoscute; - Exerciții de identificare și reprezentare a „interiorului” și „exteriorului” unei figuri geometrice; - Exerciții - joc de tip labirint; - Exerciții de completare a unui model repetitiv simplu (liniar și din figuri geometrice); - Exerciții de completare a unei figuri geometrice lacunare; - Exerciții de reproducere a unui model obiectual/imagistic utilizând formele geometrice; - Exerciții de construcție a unor figuri geometrice cu dimensiuni date, cu ajutorul instrumentelor (pătrat și triunghi).
<p>3.3. Perceperea succesiunii evenimentelor având drept criteriu obiective ale regimului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de memorare a succesiunii zilelor săptămânii, a anotimpurilor și a lunilor anului (pe anotimpuri); - Exerciții de ordonare cronologică a imaginilor din povești/activități cotidiene; - Exerciții - joc de asociere a programului zilnic (repere fixe: oră de curs, pauză, masă) cu citirea ceasului; - Exerciții - joc de înregistrare a evenimentelor cotidiene din cadrul unei zile din trecut, prezent și viitor; - Exerciții pentru însușirea terminologiei: „primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”,

Clasa a X-a
„acum”, „în timp ce”, „pe urmă”.
3.4. Formarea algoritmilor euristici elementari: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în centrul 0-100; - Exerciții de completare a numerelor în șiruri lacunare; - Exerciții de adunare și scădere în centrul 0-100; - Exerciții de colorare a unei imagini în funcție de codul culorilor primare, complementare.
3.5. Formarea noțiunilor matematice elementare, bazate pe acțiuni obiectuale, însoțite de limbaj: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a limbajului matematic „mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „egal”; - Exerciții de recunoaștere în limbaj matematic a operațiilor de adunare și scădere; - Exerciții de observare a legăturii dintre adunare și scădere, fără efectuarea probei operației; - Exerciții ludice de utilizare a limbajului matematic în contexte situaționale.

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a X-a
4.1. Însușirea algoritmului unei activități practice cu conținut matematic elementar: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de compunere și descompunere a etapelor unei activități; - Exerciții - joc de simulare a unei activități cu caracter practic-aplicativ; - Exerciții - joc de asociere și utilizare a unui număr în viața cotidiană (numărul unui apartament, numărul unui mijloc de transport în comun etc.); - Exerciții de utilizare a informației din viața cotidiană în aplicații cu conținut matematic; - Exerciții de anticipare și proiectare a unei activități simple; - Exerciții de exemplificare și rezolvare a unor situații problemă.
4.2. Aplicarea de operații de adunare și scădere în rezolvarea problemelor pe model acțional, imagistic, grafic: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rezolvare de probleme cu utilizarea adecvată a noțiunilor: „mai mult” - „mai puțin”, „mai mare” - „mai mic”, „punem” - „luăm”, „au fost și au mai venit/au plecat/s-au pierdut”; - Exerciții de rezolvare a problemelor cu o singură operație în plan acțional și imagistic în centrul 0-100, cu sprijin.
4.3. Operarea cu unități de măsură convenționale/neconvenționale aflate la îndemâna copiilor; <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a evenimentelor cotidiene și de plasare în timp a acestora folosind etaloanele date: oră, zi, săptămână, lună, an precum și terminologia adecvată „înainte”, „după”, „în timp ce ...”; - Exerciții de identificare și citire a orelor fixe pe ceas; - Exerciții de identificare și citire a sferturilor și jumătăților de oră; - Exerciții - joc de măsurare a lungimilor, volumului și masei corpurilor folosind unități de măsură neconvenționale (creion, radieră, palmă, vase de capacități diferite, balanțe improvizate etc.) prin alegerea etalonului potrivit; - Exerciții de utilizare a unităților de măsură convenționale pentru lungime, volum și masa corpurilor, respectiv metrul, litrul și kilogramul; - Exerciții de ordonare a unor obiecte după dimensiune sau după masă prin comparații succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, „mai ușor”, „mai greu”, „cel mai lung” etc.); - Exerciții - joc de înregistrare în diverse forme (desene, numeric etc.) a rezultatelor măsurilor; - Exerciții de identificare, de familiarizare și de raportare a valorii monetare la cantitate, în centrul 0-100; - Exerciții - joc de imitare (verbală și gestuală) a comportamentului de

Clasa a X-a
<p>„vanzător”/„cumpărător” utilizând monede și bancnote;</p> <p>- Exerciții - joc de măsurare, cântărire, cumpărare a unor obiecte folosind etaloane diferite și discutarea lor.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Exerciții cu mulțimi	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, discriminarea, denumirea meseriilor, după unul sau mai multe criterii – „Meserii” - Selectarea unor uneltelor/utilajelor după utilitatea lor - Asocierea uneltelor/utilajelor cu meseria corespunzătoare - Gruparea de obiecte și formarea de mulțimi după criterii date - Sortarea și clasificarea obiectelor sau a mulțimilor după criterii variate - Aprecierea globală, compararea numărului de elemente a două mulțimi prin procedee variate, inclusiv prin punere în corespondență - Ordonarea în șir crescător și descrescător a elementelor unei mulțimi - Raportarea „cantitate-număr-cifra”
Numerale naturale în centrul 0-100	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea, scrierea, numărarea, ordonarea, completarea numerelor în centrul 0-100 - Operarea în plan obiectual și imagistic în centrul 0-100 - Reprezentarea grafică a operațiilor de adunare și scădere (folosind semnele „+” și „-”) - Formarea noțiunii de „zece” (Z); - Înțelegerea sistemului pozițional de formare a numerelor de zeci și unități (ZU) - Adunarea și scăderea în centrul 0-100
Orientarea spațială în mediul apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea și localizarea în spațiul familiar - Stabilirea unor repere pe trasee cunoscute - Recunoașterea și denumirea unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat; - Orientarea în spațiu după o comandă dată („stânga”, „dreapta”, „sus”, „jos”, „în față”, „în spate”, „aproape”, „departe”, „înainte”, „înapoi”, „vertical”, „orizontal”, „oblic”, „deasupra”, „dedesubt”, „alături”, „între”) - Realizarea topografiei unui spațiu cunoscut (clasă, parc) - Realizarea unor machete
Orientarea temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Enunțarea zilelor săptămânii, anotimpurilor și lunilor anului (pe anotimpuri) - Asociere a programului zilnic (repere fixe: oră de curs, pauză, masă) cu citirea ceasului - Ordonarea cronologică a evenimentelor - Înregistrarea evenimentelor cotidiene din cadrul unei zile din trecut, prezent și viitor - Însușirea terminologiei („primul”, „ultimul”, „înainte”, „înapoi”, „după”, „acum”, „în timp ce”, „pe urmă”, „ieri”, „azi”, „măine”, „devreme”, „târziu”)

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Reprezentări geometrice simple	<ul style="list-style-type: none"> - Trasarea liniilor drepte, frânte și curbe în diferite poziții: orizontal, vertical, oblic - Trasarea unor combinații de linii - Construcția unor figuri geometrice: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval - Recunoașterea formelor spațiale tridimensionale și asocierea acestora cu obiecte cunoscute
Noțiuni matematice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Activizarea limbajului matematic („mai mare”, „mai mic”, „adăugăm”, „luăm”, „mărim”, „micșorăm”, „plus”, „minus”, „adunare”, „scădere”, „egal”) - Utilizarea limbajului matematic în diverse situații
Algoritmul unei activități practice cu conținut matematic	<ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea de probleme cu o operație, cu ajutorul imaginilor - Compunerea și descompunerea etapelor unei activități cu și fără sprijin - Asocierea și utilizarea numerelor în viața cotidiană
Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Localizarea evenimentelor și a duratelor acestora, folosind etaloane date: sfertul, jumătatea și ora fixă, zilele săptămânii, anotimpurile anului, lunile anului; - Folosirea unităților de măsură neconvenționale pentru lungime, capacitate, masă - Utilizarea unităților monetare

Sugestii metodologice

Cadrele didactice care lucrează în școala specială a timpurilor noastre trebuie să promoveze învățarea activă, prin adoptarea unei metodologii didactice moderne, să selecteze cu grijă metodele și procedeele de predare adecvate, care să-i ajute pe copii să organizeze datele senzoriale în concepte matematice. Scopul acestei discipline școlare nu este acela de a-i învăța sistematic anumite noțiuni, ci, în primul rând, de a-i pune în situații prin care își dezvoltă procesele cognitive devenind apti să descopere relații sub aspectul concret al situațiilor întâlnite, devenind actori în propria lor formare.

În centrul activităților desfășurate trebuie să se afle elevul și nevoile sale, iar pentru obținerea plusvalorii cognitiv-formative profesorul trebuie să adapteze conținuturile valorificând la maxim capacitățile lui intelectuale.

De-a lungul anilor de studiu (I- a X-a) se impune o coerență verticală și orizontală a conținuturilor la nivelul disciplinei, o succesiune graduală a obiectivelor urmărite, reflectată în planurile de intervenție personalizată. Profesorul trebuie să respecte o ordine de prioritate în predare, acordând întâietate formării intelectuale și dezvoltării operațiilor de gândire concretă, trecând pe al doilea plan însușirea deprinderilor de calcul. Operațiile logice trebuie învățate prin manipularea unor obiecte reale, fără a apela la numere (cel puțin la început), prin exerciții topologice și reprezentări (mai întâi grafice și apoi numerice). Etapa manipulării obiectelor se continuă cu cea a manipulării imaginilor acestora și, în fine, cu elaborarea unor scheme grafice urmate de simboluri. Numai pe această cale se asigură accesul copiilor spre noțiunilor abstracte (aceea de număr). Orice noțiune abstractă, inclusiv noțiunea de număr, devine mai accesibilă și poate fi însușită conștient, temeinic dacă este clădită pe elemente de teorie a mulțimilor și de logică. Introducerea elevilor în activitatea de rezolvare a problemelor se face progresiv. Astfel, după ce în anii anteriori au fost familiarizați cu numere naturale, cu operații matematice și simbolurile corespunzătoare („+”, „-”, „=”), cu cifrele, elevii pot fi învățați să rezolve probleme simple, folosind ca suport didactic ilustrații.

Jocul este activitatea de bază în desfășurarea demersului didactic, îmbinându-se armonios cu metodele tradiționale și moderne. Învățarea prin joc poate deveni o provocare, ce poate deschide o întreagă lume de explorare, dar și de descoperire, un mod de a dezvolta simțul dorinței de a ști, a cunoaște, a învăța despre realitate permițând experimentarea. Astfel, procesul de învățare nu este simțit ca o activitate didactică. Împletirea învățării cu joaca crează stări de deconectare, confort, amuzament și plăcere, un mijloc de instruire și educare a elevilor, procedeu de realizare optimă a sarcinilor concrete pe care și le propune precum și formă de organizare a demersului de cunoaștere și dezvoltare a capacităților psiho-fizice pe toate planurile. Jocul prezintă cel mai mare aport adus de către o metodă în învățare și facilitează însușirea noțiunilor matematice. Activitatea ludică are un caracter cognitiv și formativ prin interacțiunea dintre învățarea internă și cea externă, dintre cea cognitivă și cea comportamentală, dezvoltându-i elevului abilitățile de cooperare, interacționând cu lumea înconjurătoare, soluționând problemele apărute, adoptând o atitudine pozitivă pentru cunoaștere și autocunoaștere.

Evaluarea inițială se realizează la începutul anului școlar sub forma unor teste și aplicații pentru a identifica nivelul cunoștințelor, al deprinderilor și abilităților, în vederea unei proiectări didactice cât mai realistă, centrată pe elev. Evaluarea continuă se realizează permanent cu scopul de a urmări progresele/stagnările/rămănerile în urmă ale elevilor, eficiența/ineficiența activităților desfășurate. Pe baza acesteia profesorul poate realiza, după caz, programarea învățării remediale și implicit evitarea abandonului școlar. Fiecare activitate matematică desfășurată trebuie să includă o secvență de feedback prin care să se evalueze nivelul asimilării cunoștințelor abordate. Evaluarea sumativă realizează o vedere de ansamblu asupra nivelului formării competențelor matematice ale elevilor. Ca sistem de evaluare se pot folosi diverse metode și procedee cum ar fi: observarea curentă, chestionarea orală, aprecierea verbală, portofolii, verificarea scrisă prin probe/teste și notare.

Bibliografie

1. Dumitru, A., Dumitru, L., (2017), *Metodica predării matematicii pentru învățământul primar*, Pitești: Editura Carminis;
2. Iacob, M.L., Cosmovici, A., (1999), *Psihologie școlară*, București: Editura Polirom;
3. Iftime, Ghe., (1976), *Jocuri logice pentru preșcolari și școlarii mici*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
4. Joița, E., (1994), *Didactica aplicată - Învățământul primar*, Craiova: Editura „Gheorghe Alexandru”;
5. Mușu, I., (1991), *Problematica curriculum-ului pentru învățământ special* în Revista de educație specială nr. I, București;
6. Păunescu, C-tin., (1984), *Deficiența mintală și procesul învățării*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
7. Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Planificarea calendaristică - Clasa I*, Iași: Editura Euristica;
8. Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Portofoliul învățătorului - Clasa I*, Iași; Editura Euristica;
9. Petrovici, C., (2014), *Didactica matematicii pentru învățământul primar*, București: Editura Polirom;
10. Radu, N., Singer, M., (1993), *Matematică clasa I – ghid pentru învățători*, București: Editura Sigma;
11. Stoica, M., (1990), *Pedagogie școlară*, Craiova: Editura Gheorghe Cârțu Alexandru;
12. *** (1993), *Programe școlare pentru clasele I-VIII – școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;
13. *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO, România;
14. *** *Curriculum Național – M.Ed.C., Consiliul Național pentru Curriculum.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stratulat Natalia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Barbu Nastasia	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Sândică Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Călin Margareta	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concururifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 520 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 19 mai 2021

SUMAR

Pagina

Anexele nr. I și II la Ordinul ministrului educației nr. 3.702/2021
privind aprobarea programelor școlare pentru
învățământul special preșcolar, primar și gimnazial..... 2-1437

Volumul 3

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CUNOAȘTEREA ȘI IGIENA CORPULUI UMAN

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Matematică și științe ale naturii** a fost introdusă, pornindu-se de la necesitatea copiilor de a înțelege fenomene și fapte din mediul apropiat. În componența ariei, printre altele, intră disciplina *Cunoașterea și igiena corpului uman* aprobată prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3622/27.04.2018, cu o oră/săptămână, la clasele V-X.

Programa de față reprezintă un cadru propice acumulării de cunoștințe despre om, deprinderi de igienă personală și de mediu, precum și valențe noi - în ceea ce privește comunicarea - necesare adaptării elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate la viața socială.

Formarea deprinderilor de bază sunt necesare pentru satisfacerea trebuințelor primare. La copilul cu cerințe educative speciale, abilitățile, deprinderile nu vin de la sine, ci se învață mai greu și se exersează îndelung pentru a fi consolidate. Rezultatele apar după intervale de timp mult mai întinse decât în cazul copilului normal, fiind efectul unui exercițiu asiduu, susținut și au ca puncte tari automatisme, întreținute de activități educative cu teme bine conturate, având competențe generale precizate clar și competențe specifice accesibile pentru a fi atinse în lucrul cu copilul cu dizabilități.

Ca să înceapă să înțeleagă sensul lucrurilor din jurul său, un copil cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate trebuie să perceapă informații esențiale din mediu, iar apoi să le folosească în situații curente de viață. Mulți dintre acești copii întâmpină dificultăți, fie la receptarea informațiilor, fie la recunoașterea și folosirea lor ulterioară. La acești elevi, antrenamentul de gândire consumă un timp îndelungat, dar este esențial pentru dezvoltarea autonomiei reale. Folosirea simultană a simțurilor conduce la stimularea și integrarea perceptivă, formarea raționamentului perceptiv, verigi importante pentru trecerea spre cognitiv și logic. Este bine ca activitățile să fie astfel alese încât acestea să-i antreneze pe copii, din punct de vedere afectiv. Una dintre cele mai importante forme de manifestare a copilului este jocul. Sub influența jocului se formează, se dezvoltă și se restructurează întreaga activitate psihică a copilului. Elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate reacționează pozitiv la acest tip de activitate și își pot însuși cunoștințe și comportamente elementare, cel mai ușor prin joc.

Finalitățile acestei programe sunt pragmatice și accesibile, pentru toți cei interesați să lucreze cu elevii care au dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate. În acest mod, se poate vorbi de o programă deschisă și dinamică, flexibilă și inovatoare, ce nu îngreuează libertatea profesorului de a alege și a organiza activitățile de învățare, cele mai adecvate operaționalizării obiectivelor fiecărei lecții, de a cunoaște, dezvolta și exersa comportamentele adaptative de tip integrativ în relația cu mediul.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp, prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului**
- 3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul (natural și social)**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp, prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea și manifestarea unor reacții adecvate la stimulii senzoriali din mediul înconjurător</p> <p>Descoperirea proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <p>1. Văzul - exerciții de discriminare vizuală, identificare/diferențiere, perceperea transformărilor, sortări după mărime, culoare, formă;</p> <p>2. Auzul - exerciții senzoriale pentru focalizarea atenției:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - onomatopee, zgomote familiare produse în clasă sau înregistrate, voci ale colegilor, părinților; <p>3. Mirosul și gustul - exerciții senzoriale de discriminare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de percepere a gusturilor: dulce, sărat, acru, amar; - Exerciții de discriminare a mirosurilor (săpun, parfum, oțet, spirt, alimente); <p>4. Simțul tactil - exerciții de discriminare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții tactile pentru diferențierea formelor, materialelor, jocuri de identificare tactilă a colegilor; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori.
<p>1.2. Cunoașterea și denumirea părților corpului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere/recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului;   - Executare de comenzi verbale după model /fără model; - Exerciții - joc: imitarea posturii profesorului/ a persoanelor dintr- un set de fotografii; - Jocuri cu marionete/jocuri de rol; - Exerciții - joc de reconstituire a obiectului din părți (păpușa demontabilă); - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții – joc de reconstituire imagistică (puzzles – nr. mic (3-5 piese) / completare imagine lacunară); - Redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - Modelare „omulețul” din plastilină; - Construcție „omulețul” din forme geometrice (3-5 piese), după model/în absența modelului; - Colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice (după model/în absența modelului); - Desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; - Exercițiu ludic: asocierea obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (mănușă/ tacâm – mână; gheată - picior; căciulă - cap; ochelari - ochi etc.); - Exerciții- joc de asociere „parte corporală - organ de simț” (nasul - mirosul; ochii - văzul etc.).

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului

Clasa a V-a
<p>2.1. Identificarea lateralității, dominanta laterală și orientarea stânga – dreapta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa (desenăm/ mâncăm cu mâna respective etc.): - exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum răsucire, decupare, desenare;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare oculo-motorie - așezarea pionilor pe tăblița cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele etc.; - exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare etc.; - Organizarea de secvențe de activitate curentă, în funcție de partea dominantă a corpului (descheiat/încheiat nasturi, lego; simulare cusături pe planșa cu găurele, pieptănat etc.); - Exerciții de orientare stânga/dreapta, în raport cu schema corporală proprie și cu anumite repere; - Exerciții de folosire alternativă a membrilor în joc.
<p>2.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp (îmbrăcat, dezbrăcat, spălat, mâncat):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălat, de îmbrăcat, de încălțat, de mâncat, cu și fără sprijin etc.; - Exerciții - joc de încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare, arici, capse; - Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor din dotările/ utilitățile unei bucătării (tacâmuri și veselă); - Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă.

3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a V-a
<p>3.1. Lărgirea câmpului experienței directe și învățarea unor reguli de siguranță (înțelegerea legăturii cauză- efect):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Experiințe simple pentru recunoașterea pericolelor (substanțe nocive, focul, accidente etc.) din mediul apropiat; - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător; - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediul apropiat; - Joc didactic/Joc de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant, în caz de pericol; - Povestiri / dramatizări cu scop moralizator; - Vizualizare de software-uri educative/ filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant, în caz de pericol.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Stimulii din mediul înconjurător și organele de simț	<p>Descoperirea proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Văzul - exerciții de discriminare vizuală: <ul style="list-style-type: none"> - Sortări după mărime, culoare, formă 2. Auzul, exerciții senzoriale pentru focalizarea atenției: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc (onomatopee, zgomote familiare produse în clasă sau înregistrate, voci ale colegilor, părinților); 3. Mirosul și gustul- exerciții senzoriale de discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de percepere a gusturilor (dulce, sărat, acru, amar); - Exerciții de discriminare a mirosurilor (săpun, parfum, oțet, spirt, alimente);

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>4. Simțul tactil - exerciții de discriminare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții tactile pentru diferențierea formelor, materialelor; - Jocuri de identificare tactilă a colegilor; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea mai multor analizatori.
<p>Schema corporală (identificare/ operare cu noțiuni corporale)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de cunoaștere/recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă, pe un coleg sau pe o păpușă, în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului; - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile pe bancă, Închideți/deschideți pumnii!”) - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Exerciții-joc de reconstituire a obiectului din părți (păpușa demontabilă); - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice (după model/ în absența modelului); - Desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; - Exerciții de modelare din plastilină „Omul”, construcție din forme geometrice, desenare și colorare; - Exerciții - joc tip Loto imagistic.
<p>Lateraliitatea</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant (trasare de linie, colorare, înșiruire, modelaj din plastilină, aruncarea zarului, a mingii); - Exerciții - joc de folosire alternativă a mâinilor, picioarelor.
<p>Reguli elementare de igienă corporală, igiena îmbrăcămintei și a încălțămintei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălat, de îmbrăcat, încălțat, mâncat, cu și fără sprijin. - Jocuri de rol: „Hrănim păpușa”; „Îmbrăcăm păpușa” - Exerciții-joc: încheiere-descheiere nasturi, șireturi, fermoare, capse; - Exerciții de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală.
<p>Conduita preventivă în diferite situații</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente); - Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?”; - Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant, în caz de pericol („Atenție la semafor!” etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Povestiri / dramatizări cu scop moralizator; - Vizualizare de software-uri educative.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a VI-a
<p>1.1. Formarea unor comportamente adecvate la modificările calitative ale stimulilor din mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a modificării unor stimuli; - Exerciții de observare dirijată/comparare a doi stimuli aparent identici și de stabilire a deosebirilor dintre ei; - Exerciții de sesizare a prezenței/ introducerii unui stimul nou în rândul stimulilor cunoscuți (obiecte / imagini); - Exerciții de percepere a duratei mai mici sau mai mari a acțiunii unor stimuli; - Exersarea unor comportamente adecvate la modificările stimulilor din mediu: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere vestimentație – anotimp; - exerciții de diferențiere a stimulilor sonori (zgomote – vocea umană); - exerciții - joc de atenție auditivă (introducerea unei linii melodice familiare/ noi etc.); - exerciții de diferențiere a gusturilor și de asociere aliment - gust; - exerciții de exprimare verbală sau nonverbală a unor trebuințe (foame, sete, frig, cald, durere) și de asociere imagine– trebuință (imagine reprezentând un copil care tremură – senzația de frig etc.).

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului

Clasa a VI-a
<p>2.1. Dezvoltarea unor conduite raportate la propriile trebuințe (primare):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de exprimare verbală sau nonverbală a unor trebuințe bazale (foame, sete, frig, cald, durere); - Exerciții de asociere imagine - trebuință (imagine reprezentând un copil care tremură - senzația de frig); - Exerciții de însușire secvențială a unor acțiuni de satisfacere a trebuințelor: <ul style="list-style-type: none"> - servirea mesei (gustarea) cu respectarea și însușirea unor norme de igienă elementară; - utilizarea și întreținerea corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; - exerciții de identificare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - exerciții de recunoaștere a unor semne de boală, cu măsuri de prim ajutor; - exerciții de alegere și sortare a obiectelor/ jucăriilor preferate; - exerciții de asociere vestimentație- anotimp.
<p>2.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp (îmbrăcat, dezbrăcat, spălat, mâncat):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălat, de îmbrăcat, de încălțat, de mâncat, cu și fără sprijin etc.; - Exerciții joc: încheiere - descheiere nasturi, șireturi și fermoare - Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor din dotările/ utilitățile unei bucătării (tacâmuri și veselă); - Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă.

3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a VI-a
<p>3.1. Cunoașterea și aplicarea regulilor unei vieți sănătoase pentru organismul uman:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de folosire a regulilor de igienă în diverse contexte (servirea mesei, ținuta vestimentară într-un cadru festiv/ la picnic/ în familie/ în excursie/ la restaurant); - Exerciții sportive pentru menținerea tonusului muscular și psihic; - Exerciții de descompunere și compunere a etapelor unei acțiuni simple cu scop precis (pregătirea mesei- așezarea veselei și tacâmurilor etc.); - Exersarea-joc de simulare a unor situații practice („La bucătărie”; „În dormitor”; „ În autobuz” etc.) cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; -Exerciții de identificare a modificărilor survenite în perioada pubertății (îngroșarea vocii, apariția pilozității etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Stimulii din mediul înconjurător și organele de simț</p>	<p>Simțurile - Organele de simț</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și de denumire a organelor de simț, utilizând mulaje, imagini sau propriul corp; - exerciții-joc de asociere simț/ organ de simț; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor pe baza simțurilor; <p>Simțul văzului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare vizuală (identice/ diferite, sortări după criterii date); - exerciții de sesizare a prezenței unui stimul nou între cei cunoscuți (obiecte/ imagini); - exerciții de observare dirijată/ comparare a doi stimuli aparent identici și de stabilire a deosebirilor dintre ei; <p>Simțul auzului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de diferențiere auditivă (sunete, onomatopee, zgomote, voce); - exerciții-joc de atenție auditivă; - exerciții de sesizare a prezenței unui stimul auditiv nou între cei cunoscuți; - exerciții de percepere a duratei de acțiune a unor stimuli auditivi; <p>Simțul mirosului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a mirosurilor și de diferențiere a acestora; - exerciții de percepere a duratei de acțiune a unor stimuli olfactivi; <p>Simțul gustului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare gustativă; - exerciții de diferențiere a gusturilor și de asociere aliment/gust; - exerciții de percepere a modificării unor stimuli gustativi; <p>Simțul tactil:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de discriminare tactilă în prezența/ absența văzului; - exerciții de percepere a modificării unor stimuli; - exerciții de observare dirijată și de comparare a doi stimuli aparent identici și de stabilire a deosebirilor dintre ei;

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	- exerciții de percepere a intensității și a duratei de acțiune a unor stimuli.
Trebuințe primare	<p>Senzația de foame/Senzația de sete/Alte necesități fiziologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a nevoilor/trebuințelor raportate la reperle orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - exerciții de exprimare verbală și/ sau nonverbală a unor trebuințe și de asociere imagine/trebuință; - activități practice de satisfacere a trebuințelor primare (servirea gustării, utilizarea toaletei etc.) cu respectarea normelor elementare de igienă; - exerciții de însușire a unor acțiuni de satisfacere a trebuințelor și ordonarea secvențială a acestora: <ul style="list-style-type: none"> - servirea mesei(gustare, prânz, cină); - însușirea unor norme de igienă elementară; - însușirea normelor de igienă prin întreținerea corectă a obiectelor de toaletă.
Habitatul uman	<p>Familia mea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea componenței familiei, pe categorii de vârstă; - exerciții de sortare imagistică după criteriul vârstei (copil, părinte, bunic); -exerciții-joc de stabilire a rolului (sarcinii/responsabilității) fiecărui membru din familie și al familiei în comunitate; -exerciții-joc de simulare a unor situații/ activități specifice vieții de familie, cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; <p>Locuința mea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de recunoaștere a încăperilor unei locuințe și a rolului fiecăreia dintre acestea; - identificarea rolului locuinței pentru familie; <p>Factori de risc în colectivitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale în colectivitate; -activități practice de respectare a normelor de igienă în colectivitate; - povestiri moralizatoare; - vizionări filme educative; discuții pe baza acestora.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Cunoașterea particularităților corpului uman la vârste diferite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, după imagini, a figurii umane la diferite vârste; - Exerciții de sortare imagistică după criteriul vârstei (Loto imagistic pe categorii de vârstă: copil – părinte- bunic); - Descrierea persoanelor apropiate (frați-surori /părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil- tânăr- adult- bătrân), prin sprijin verbal și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> - identificarea diferențelor legate de vârstă la persoanele apropiate;   - Exerciții de identificare a modificărilor survenite în perioada pubertății (îngroșarea vocii, apariția pilozității etc.).

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului

Clasa a VII-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îngrijire a propriei persoane; - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții de îngrijire a părului, unghiilor, mâinilor etc.; - Exerciții de îngrijire a spațiului: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aerisire și curățenie a clasei, camerei de dormit etc.; - exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă;   - Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare; - Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic).
<p>2.2. Recunoașterea stărilor de boală și prevenirea îmbolnăvirilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente (durere de cap, burtă, răceală); - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții – joc de simulare a manifestărilor unei boli și familiarizarea cu măsurile de acordare a primului ajutor; - Povestiri/ Joc de rol; - Vizualizare de filmulețe cu caracter preventive; - Exerciții practice de utilizare a trusei de prim-ajutor; - Exerciții practice de acordare a primului ajutor în diferite situații.

3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a VII-a
<p>3.1. Cunoașterea și aplicarea regulilor unei vieți sănătoase pentru organismul uman:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de folosire a regulilor de igienă în diverse contexte (servirea mesei, ținuta vestimentară într-un cadru festiv/ la picnic/ în familie/ în excursie/ la restaurant); - Exerciții sportive pentru menținerea tonusului muscular și psihic; - Exerciții de descompunere și compunere a etapelor unei acțiuni simple, cu scop precis (pregătirea mesei- așezarea veselei și tacâmurilor etc.); - Exersarea - joc de simulare a unor situații practice („La bucătărie”; „În dormitor”; „În autobuz” etc.) cu verbalizarea acțiunilor întreprinse.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Transformările corpului uman la diferite vârste</p>	<p>Corpul uman la pubertate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea propriului corp; - exerciții-joc de identificare a modificărilor fizice la vârsta pubertății (prin studiul propriului corp și imagistic); <p>Înălțimea și greutatea:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții practice de măsurare a înălțimii și a masei corporale; - identificarea diferențelor față de etapa anterioară; <p>Decalajul în dezvoltare. Diferențe între sexe:</p> <ul style="list-style-type: none"> -descrierea colegilor de clasă cu sprijin verbal; - exerciții de comparare a corpului uman și a modificărilor acestuia între cele două sexe și stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre acestea; <p>Corpul uman de la pubertate spre adolescență:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de observare a transformărilor corpului de la pubertate spre adolescență; -exerciții de observare a trăsăturilor corpului uman în diferite stadii de dezvoltare; <p>Diferențe în dezvoltare și manifestare sexuală între fete și băieți:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane; -exerciții de diferențiere fizică și comportamentală între fete și băieți.
<p>Conduita preventivă în diferite situații</p>	<p>Igiena proprie și colectivă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de îngrijire a propriei persoane; -exerciții practice de îngrijire a părului, a mâinilor, a unghiilor etc. -exerciții practice de respectare a regulilor de igienă în colectivitate; <p>Igiena spațiilor utilizate în comun (săli de baie, vestiare, săli de sport etc.):</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă; -exerciții de folosire corectă a instalațiilor sanitare; -exerciții de folosire corectă a altor spații utilizate în comun; <p>Igiena îmbrăcămintei intime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea îmbrăcămintei intime; -descrierea regulilor de întreținere a acesteia; -stabilirea consecințelor lipsei de igienă a îmbrăcămintei intime.
<p>Bolile frecvente și prevenirea lor</p>	<p>Răceala și gripa/Boli digestive/Boli de piele:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de identificare a simptomelor unor boli frecvente; <p>Boli cauzate de lipsa igienei:</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea bolilor provocate de lipsa igienei și a simptomelor acestora; -descrierea unor comportamente sănătoase și a unor modalități de evitare a îmbolnăvirii; -vizionare filme cu caracter preventiv;

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Reguli de igienă personală:</p> <ul style="list-style-type: none"> -descrierea regulilor suplimentare de igienă la vârsta pubertății; -exerciții practice de respectare a acestora și de utilizare corectă a diferitelor produse cosmetice; -povestiri, jocuri de rol.
Habitatul uman	<p>Familia mea:</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea componenței familiei, pe categorii de vârstă; -exerciții de sortare imagistică după criteriul vârstei (copil, părinte, bunic); -exerciții-joc de stabilire a rolului (sarcinii/ responsabilității) fiecărui membru din familie și al familiei în comunitate; -exerciții-joc de simulare a unor situații/ activități specifice vieții de familie, cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; <p>Locuința mea:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții-joc de recunoaștere a încăperilor unei locuințe și a rolului fiecăreia dintre acestea; -identificarea rolului locuinței pentru familie; <p>Factori de risc în colectivitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale în colectivitate; -activități practice de respectare a normelor de igienă în colectivitate; -povestiri moralizatoare. -vizionări filme educative; discuții pe baza acestora.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Cunoașterea particularităților corpului uman la vârste diferite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, după imagini, a figurii umane la diferite vârste; - Exerciții de sortare imagistică după criteriul vârstei (Loto imagistic pe categorii de vârstă: copil – părinte- bunic); - Descrierea persoanelor apropiate (frați-surori /părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil- tânăr- adult- bătrân), prin sprijin verbal și imagistic;   <ul style="list-style-type: none"> - identificarea diferențelor legate de vârstă la persoanele apropiate;   - Exerciții de identificare a modificărilor survenite în perioada pubertății (îngroșarea vocii, apariția pilozității etc.).
<p>1.2. Cunoașterea și înțelegerea fiziologiei corpului uman (aparatură circulatoră, respirator, digestiv etc.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; - Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la rețeaua orară ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - Vizualizare software-uri educative, filme didactice; - Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc.); - Dialoguri situaționale pe teme sexuale; - Discuții pe marginea vizionării unor software-uri educative pe tema educației sexuale.

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Recunoașterea stărilor de boală și prevenirea îmbolnăvirilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente (durere de cap, burtă, răceală); - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții - joc de simulare a manifestărilor unei boli și familiarizarea cu măsurile de acordare a primului ajutor; - Povestiri/ Joc de rol; - Vizualizare de filmulețe cu caracter preventive; - Exerciții practice de utilizare a trusei de prim-ajutor; - Exerciții practice de acordare a primului ajutor în diferite situații.

3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Cunoașterea și aplicarea regulilor unei vieți sănătoase pentru organismul uman:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de folosire a regulilor de igienă în diverse contexte (servirea mesei, ținuta vestimentară într-un cadru festiv/ la picnic/ în familie/ în excursie/ la restaurant); - Exerciții sportive pentru menținerea tonusului muscular și psihic; - Exerciții de descompunere și compunere a etapelor unei acțiuni simple cu scop precis (pregătirea mesei - așezarea veselei și tacâmurilor etc.); - Exersarea-joc de simulare a unor situații practice („La bucătărie”; „În dormitor”; „În autobuz” etc.) cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; - Exerciții de identificare a modificărilor survenite în perioada pubertății, adolescenței

Clasa a VIII-a
(îngroșarea vocii, apariția pilozității etc.).
3.2. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului - Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane; - Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; - Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic; - Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic/fotografii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Transformările corpului uman la diferite vârste	<p>Adolescența. Transformări specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare după imagini a figurii umane și a dezvoltării corpului la vârsta adolescenței (comparativ); - Identificarea diferențelor legate de vârstă la persoanele apropiate; - Filme educative. <p>Comportamentul opozant:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol; - Dialoguri situaționale.
Fiziologia corpului uman	<p>Corpul uman. Alcătuire externă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a schemei corporale; - exerciții de precizare a trăsăturilor fizice. <p>Oasele. Scheletul uman:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de denumire a oaselor corpului uman; <p>Mușchii. Mișcarea corpului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de precizare a modului de repartizare a mușchilor pe corpul uman; - exerciții de recunoaștere a mușchilor în timpul mișcării. <p>Organele interne:</p> <p>Inima. Sângele</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp; - exerciții de observare a caracteristicilor sângelui ; <p>Plămâni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a locului unde se află plămânii în corpul uman; - exerciții de reglare a respirației; <p>Stomacul. Intestinele</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp; - exerciții de identificare a rolului stomacului și a intestinelor în realizarea tractului intestinal; <p>Rinichii. Vezica urinară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a locului unde sunt așezați rinichii în corpul uman; - exerciții de stabilire a rolului vezicii urinare; <p>Organele sexuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp;

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	- exerciții de diferențiere a organelor sexuale femeiești și bărbătești.
Măsuri de prim ajutor	Trusa de prim ajutor: Termometrul - exerciții de recunoaștere a unor semne de boală, cu măsuri de prim ajutor; - exerciții de utilizare corectă a termometrului; Substanțele dezinfectante - exerciții de identificare a substanțelor dezinfectante; - exerciții de utilizare corectă a substanțelor dezinfectante; Medicamentele - exerciții de exprimare verbală sau nonverbală a afecțiunii dureroase; - exerciții de identificare a medicamentelor specifice unei boli; utilizarea lor corectă.
Conduita preventivă în diferite situații	Prevenirea accidentelor în timpul activităților școlare: - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar; - exerciții de recunoaștere a pericolelor în timpul activităților școlare; Prevenirea accidentelor rutiere: - exerciții de recunoaștere a pericolelor pe drumurile publice; - exerciții pentru însușirea regulilor de circulație; Prevenirea accidentelor casnice: - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - exerciții de prevenire a accidentelor casnice.
Diferențe și asemănări între oameni	- Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului; - Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane; - Exerciții de stabilire a asemănărilor și a deosebirilor între persoane; - Exercițiu-joc „Descrierea colegului”, cu sprijin verbal.

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Cunoașterea și înțelegerea fiziologiei corpului uman (aparatură circulatoră, respirator, digestiv etc.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; - Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperi orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - Vizualizare software-uri educative, filme didactice; - Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc.); - Dialoguri situaționale pe teme sexuale; - Discuții pe marginea vizionării unor software-uri educative pe tema educației sexuale.

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului

Clasa a IX-a
<p>2.1. Recunoașterea stărilor de boală și prevenirea îmbolnăvirilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și recunoaștere a simptomelor unor boli frecvente (durere de cap, burtă, răceală etc.); - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă; - Exerciții - joc de simulare a manifestărilor unei boli și familiarizarea cu măsurile de acordare a primului ajutor; - Povestiri/ Joc de rol; - Vizualizare de filmulețe cu caracter preventive; - Exerciții practice de utilizare a trusei de prim-ajutor; - Exerciții practice de acordare a primului ajutor în diferite situații.

3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a IX-a
<p>3.1. Cunoașterea și aplicarea regulilor unei vieți sănătoase pentru organismul uman:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de folosire a regulilor de igienă în diverse contexte (servirea mesei, ținuta vestimentară într-un cadru festiv/ la picnic/ în familie/ în excursie/ la restaurant); - Exerciții sportive pentru menținerea tonusului muscular și psihic; - Exerciții de descompunere și compunere a etapelor unei acțiuni simple cu scop precis (pregătirea mesei- așezarea veselei și tacâmurilor etc.); - Exersarea-joc de simulare a unor situații practice („La bucătărie”; „În dormitor”; „În autobuz” etc.) cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; - Exerciții de identificare a modificărilor survenite în perioada pubertății, adolescenței (îngroșarea vocii, apariția pilozității etc.).
<p>3.2. Formarea de conduite preventive privind consumul de alcool, tutun, droguri și manifestările agresive în spațiul familial și public:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (calculator, tabletă, telefon/ substanțe nocive- tutun, droguri, alcool etc.); - Discuții în urma prezentării unor filme/ pliante, texte cu conținut educativ, cu temă dată; - Joc de rol; - Întâlnire cu reprezentanții Poliției și ai altor autorități publice pe tema cauzelor și

Clasa a IX-a
<p>consecințelor violenței în societate și în școli;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții pe marginea subiectelor promovate de mass-media; - Consilierea individuală și de grup a elevilor în vederea prevenirii comportamentelor agresive; - Exerciții de rezolvare a situațiilor conflictuale interpersonale din mediul școlar și familie.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Fiziologia corpului uman	<p>a rolului stomacului în digestie și a intestinelor în realizarea tractului intestinal;</p> <p>Rolul rinichilor și a vezicii urinare. Excreția:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de identificare a rolului rinichilor și a vezicii urinare; -exerciții de stabilire a rolului acestora în efectuarea procesului de excreție; <p>Rolul organelor sexuale. Reproducerea:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp; Rolul oaselor și mușchilor: - exerciții de stabilire a rolului oaselor și a mușchilor; - exerciții de precizare a modului de repartizare a mușchilor pe corpul uman; - exerciții de recunoaștere a mușchilor; <p>Rolul inimii. Circulația sângelui:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de stabilire a corespondenței între inimă și propriul corp; - exerciții de observare a modului de circulație a sângelui; <p>Rolul plămânilor. Respirația:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolului plămânilor; - exerciții de reglare a respirației: inspirație/ expirație; <p>Rolul stomacului și al intestinelor. Digestia:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp; -exerciții de identificare -exerciții de stabilire a rolului organelor sexuale în reproducere;
Măsurile de prim- ajutor	<p>Fracturi și entorse:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Joc de rol; - Filmulețe cu caracter preventiv; <p>Tăieturi, lovituri, arsuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții-joc de simulare a unor tăieturi, lovituri, arsuri și familiarizarea cu măsurile de prim ajutor; <p>Înghițire de substanțe toxice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Povestiri; - Exerciții practice de respectare a unor norme de utilizare a unor produse de curățenie, alte substanțe.
Manifestări agresive și situații conflictuale	<p>Agresivitatea în colectivitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a comportamentelor periculoase; - exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor; <p>Conflictele între generații:</p>

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor; - exerciții de sesizare a unor conflicte între generații; Conflictele cu persoane de același sex și de sex opus: -exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență; - exerciții de identificare a unor comportamente periculoase; - exerciții de identificare a conflictelor dintre persoane de același sex sau de sex opus.
<p>Substanțe nocive: alcoolul, tutunul, drogurile. Alți factori dăunători</p>	<p>Influența negativă a anturajului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale sub influența negativă a anturajului; - exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din imediata apropiere/ anturaj; <p>Substanțe dăunătoare sănătății: alcoolul, tutunul, drogurile.</p> <p>Alți factori dăunători: calculatorul, tableta, telefonul:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător; -exerciții de identificare a substanțelor dăunătoare/ periculoase: alcool, tutun, droguri; - exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din imediata apropiere/ anturaj.

CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și formarea capacității de înțelegere a transformărilor care au loc în propriul corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasa a X-a
<p>1.1. Cunoașterea și înțelegerea fiziologiei corpului uman (aparatură circulatoră, respirator, digestiv etc.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; - Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperi orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - Vizualizare software-uri educative, filme didactice; - Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc.); - Dialoguri situaționale pe teme sexuale; - Discuții pe marginea vizionării unor software-uri educative pe tema educației sexuale.

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul - igiena și îngrijirea corpului

Clasa a X-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îngrijire a propriei persoane; - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă - Exerciții de îngrijire a părului, unghiilor, mâinilor etc.; - Exerciții de îngrijire a spațiului: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aerisire și curățenie a clasei, a camerei de dormit etc.; - exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă;   - Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare; - Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic).

3. Exersarea unor comportamente adaptative de tip integrativ în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a X-a
<p>3.1. Cunoașterea și aplicarea regulilor unei vieți sănătoase pentru organismul uman:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de folosire a regulilor de igienă în diverse contexte (servirea mesei, ținuta vestimentară într-un cadru festiv/ la picnic/ în familie/ în excursie/ la restaurant); - Exerciții sportive pentru menținerea tonusului muscular și psihic; - Exerciții de descompunere și compunere a etapelor unei acțiuni simple cu scop precis (pregătirea mesei- așezarea veselei și tacâmurilor etc.); - Exersarea- joc de simulare a unor situații practice („La bucătărie”; „În dormitor”; „În autobuz” etc.) cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; - Exerciții de identificare a modificărilor survenite în perioada pubertății, adolescenței (îngroșarea vocii, apariția pilozității etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
<p>Fiziologia corpului uman</p>	<p>Sănătatea organelor de simț. Afecțiuni ale organelor de simț. Identificarea și recunoașterea unor afecțiuni și a simptomelor lor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afecțiuni ale ochilor. Defecte de vedere; - Afecțiuni ale urechilor. Defecte de auz; - Afecțiuni ale pielii; - Afecțiuni ce pot afecta mirosul (nasul); - Afecțiuni ce pot afecta gustul (limba); <p>Funcționarea optimă/ defectuoasă a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aparaturii circulator „Povestea unei picături de sânge” Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unei boli de inimă și acordarea primului ajutor; - aparaturii respirator Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli ale aparatului respirator și identificarea cauzelor posibile; Joc de rol- „La doctor”; - aparaturii digestiv ”Povestea unei mușcături de măr” Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli ale aparatului digestiv și familiarizarea cu măsurile de prevenire; Igiena alimentară; - aparaturii excretor Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli ale aparatului excretor; Filmuleț documentar (bolile rinichilor); - aparaturii de reproducere Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unei boli și acordarea primului ajutor; -Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli ale aparatului de reproducere și identificarea cauzelor posibile; - Igiena organelor de reproducere; - Exerciții-joc de simulare a manifestărilor unor boli ale organelor de reproducere și familiarizarea cu măsurile de prevenire.
<p>Igiena corporală și a spațiului de utilitate comună</p>	<p>Igiena organelor de simț:</p> <p>Igiena ochilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă a ochilor; - Dialoguri situaționale; <p>Igiena urechilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă a urechilor; - Dialoguri situaționale; <p>Igiena nasului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de respectare a normelor de igienă a nasului și căilor respiratorii; - Dialoguri situaționale; <p>Igiena cavității bucale</p>

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<p>- Exerciții practice de respectare a normelor de igienă a gurii;</p> <p>- Joc de rol „La dentist “;</p> <p>Igiena pielii</p> <p>- Exerciții practice de respectare a normelor de igienă a pielii;</p> <p>- Dialoguri situaționale și jocuri de rol;</p> <p>Regimul sănătos de viață</p> <p>- Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic);</p> <p>- Exerciții sportive pentru menținerea tonusului muscular și psihic</p> <p>- plimbări în aer liber;</p> <p>Igiena alimentației</p> <p>- Exerciții practice de pregătire și servire a mesei;</p> <p>- Jocuri de rol.</p>
Manifestări agresive și situații conflictuale	<p>Abuzurile fizice și sexuale:</p> <p>- Dialoguri situaționale;</p> <p>- Filme, softuri educaționale cu caracter preventiv;</p> <p>Autoagresivitatea:</p> <p>- Consilierea individuală;</p> <p>- Dialoguri situaționale;</p> <p>Violența în adolescență:</p> <p>- Filme educative;</p> <p>- Întâlniri cu reprezentanți ai autorităților publice;</p> <p>Violența în familie și în spațiul public:</p> <p>- Dialog pe tema violenței promovată de mass-media;</p> <p>Evitarea situațiilor conflictuale:</p> <p>-Jocuri de rol;</p> <p>- Consilierea individuală și de grup a elevilor cu manifestări agresive;</p> <p>- Exerciții de comunicare asertivă.</p>
Substanțe nocive: alcool, tutun, droguri	<p>Substanțe dăunătoare sănătății:</p> <p>Alcoolul și tutunul</p> <p>-Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale în cazul consumului de alcool și tutun;</p> <p>-Filme didactice și/ sau softuri educative;</p> <p>Drogurile. Consumul excesiv de medicamente:</p> <p>- Filme didactice și/ sau softuri educative cu caracter preventiv;</p> <p>- Povestiri/ dramatizări cu caracter moralizator;</p> <p>Calculatorul, tableta, telefonul:</p> <p>- Discuții despre influența negativă;</p> <p>Influența negativă a anturajului:</p> <p>- Povestiri/ dramatizări cu caracter moralizator;</p> <p>- Discuții pe marginea subiectelor promovate de mass-media.</p>

Sugestii metodologice

Activitățile din cadrul disciplinei *Cunoașterea și igiena corpului uman* au un pronunțat caracter practic, de antrenare a copilului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, în exerciții de cunoaștere a propriului corp și de formare a unor deprinderi de îngrijire și igienă personală.

În funcție de nivelul dezvoltării psiho-motrice și intelectuale a elevilor, dar și de creativitatea cadrului didactic, activitățile vor fi structurate și organizate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă, cât și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex.

Prin activitățile propuse, se urmărește, cu prioritate, reducerea comportamentelor auto/heteroagresive specifice copilului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate și prevenirea consumului de substanțe nocive (alcool, droguri, tutun).

Subliniem faptul că toate aceste activități nu sunt centrate pe atingerea unor obiective cognitive, ci au un caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații). Unele exerciții pot avea un caracter ludic, bazându-se pe materiale concret-intuitive atractive (obiecte, jucării, suporturi imagistice diverse, mulaje, incastre, jocuri-loto, jocuri-puzzle, softuri educaționale, filme etc.), stimulând motivația copilului pe linia autocunoașterii.

Profesorul are libertatea de a alege/adapta conținuturile, metodele și mijloacele de învățământ, astfel încât să corespundă particularităților de grup ale clasei, dar și particularităților psihoindividuale ale fiecărui elev.

Bibliografie

1. Mușu, I., (1991), *Problematika curriculumului pentru învățământ special* în Revista de educație specială, București;
2. Păunescu, C., (1998), *Deficiența mintală și procesul învățării*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Radu T.I., *Învățământ diferențiat. Concepții și strategii*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
4. Radu, Gh., (coord), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlărilor handicapați*, București: Editura Pro Humanitate;
5. Radu, T.I., (1984), *Învățământ diferențiat. Concepții și strategii*, Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România
6. *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde* – Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România, București: Editura Didactică și Pedagogică;
7. *** (1993), *Programe școlare cls. I – VIII, școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Manole Silvia	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Efanova Dana Nicoleta	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Crăciun Felicia Maricela	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Prelipeanu Poliana	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EXPLORAREA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum-ul pentru *Explorarea mediului înconjurător*, clasele a V-a – a X-a, s-a realizat plecând de la acțiunea de activare a curiozității copiilor și de la necesitatea acestora de a înțelege fapte și fenomene din universul apropiat. Astfel, programa *Explorarea mediului înconjurător*, vizează o mijlocire a cunoașterii active a copilului, o acțiune directă a acestuia prin manipulare, observare, dar și exersarea unor deprinderi de îngrijire și ocrotire care să-i valorifice la maxim potențialul restant. Înțelegerea lumii înconjurătoare, observarea și explorarea acesteia, vor oferi copiilor posibilitatea de a percepe și a se percepe pe sine, de a se pregăti pentru viitor, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul către anumite aspecte ale acesteia.

În situația copiilor cu dizabilități mintale severe, dobândirea unor noi forme de comportament, ajustarea la mediul înconjurător, este o împrejurare de care depinde evoluția și progresul acestora, un curs al redobândirii controlului, o adaptare a structurilor morfologice și a funcțiilor fiziologice în raport cu lumea în mijlocul căreia trăiește. Obținerea unor informații prin observare, investigare, explorare, activitate practică, exersare etc. vor conduce spre noi tipuri de interacțiune cu ambianța și consolidarea celor deja dobândite.

Cadrul didactic va urmări cu precădere ajustarea echipamentului psihic al copilului cu dizabilitati mintală severă, recâștigarea și recăpătarea independenței sale în raport cu mediul înconjurător, formarea calității de a nu depinde de nimeni, libertatea de a acționa sau de a se governa singur în funcție de condițiile naturale exterioare ale vieții sociale.

Programa școlară propune un studiu integrat al mediului înconjurător (științe, tehnologie, ecologie, sănătate) armonizând competențele și conținuturile din curriculum-ul nucleu corespunzătoare celor din învățământul special la nevoile și particularitățile psiho-individuale și de învățare ale fiecărui copil cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, fixând legătura și dependența reciprocă între țintele educaționale, situațiile de învățare și conținuturile învățării.

Sarcina cadrului didactic devine astfel o acțiune de urmărire a individualizării experienței de învățare a copilului, în care trebuie să se țină cont de nivelul de dezvoltare, de interesele și abilitățile fiecăruia în parte, și în același timp devine o responsabilitate de stimulare și dezvoltare a disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază, a unor abilități care să țintească extinderea cadrului relaționar cu obiectele, cu alții, cu sine, cu tot ce îl înconjoară.

Programa de față, impulsionează abordarea principiului pașilor mici, divizarea competenței în secvențe mărunte și înlănțuirea obiectivelor într-o anumită ordine, datorită adaptării conținuturilor de învățare la circumstanțele particulare ale copilului, la posibilitățile sale reale de achiziție, la trăsăturile caracteristice și situațiile individuale, dar și la zona proximei dezvoltări a acestuia.

Diferențierea curriculară se va realiza prin sarcini, sprijin și resurse, astfel încât elevii vor putea:

- să-și folosească propriile simțuri pentru a observa/ investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgească câmpul experienței directe;
- să-și faciliteze dispoziția de a ști cine este, ce are nevoie, ce trebuie să știe despre sine și lumea înconjurătoare;
- să dobândească capacități și resurse de adaptare și integrare;
- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană;
- să-și formeze conduita independentă

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacităților de observare, de explorare și de înțelegere a lumii înconjurătoare**
- 2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator**
- 3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a lumii înconjurătoare**

Clasa a V-a
<p>1.1. Descrierea caracteristicilor mediului social și cultural:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a spațiului școlar și a împrejurimilor școlii; - activități de identificare în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare; - exerciții de recunoaștere a unor animale din medii geografice diferite; - exerciții de efectuarea unor activități practice cu caracter gospodăresc: în sala de clasă, în bucătărie, în grădină, în curtea școlii etc.; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.2. Enumerarea caracteristicilor specifice a corpurilor/ viețuitoarelor din mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a caracteristicilor observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor (formă, culoare, miros, dimensiune etc.); - exerciții de identificare a unor schimbări evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, după variația particularităților identificate (ciclitatea anotimpurilor, a zilelor etc); - exerciții de realizare a unor colaje privind fenomenele naturale, obiecte, obiective de interes; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.3. Observarea fenomenelor și viețuitoarelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare a unor reacții ale plantelor, ale animalelor, ale omului la influența factorilor de mediu; - activități de discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă și tactilă a fenomenelor și viețuitoarelor; - exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apă, sol, aer) și a fenomenelor naturii (lumină, întuneric, frig, cald, tunet etc.); - activități de colecționare de plante, insecte, roci, pietre etc. din mediul înconjurător; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.

2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea unui limbaj specific în descrierea unor corpuri/ viețuitoare din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare; - activități de dezvoltare a vocabularului funcțional în contexte diferite; - activități de citire/ de completare a calendarului naturii (redat prin desene sau prin simboluri); - exerciții de dialogare pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>2.2. Înțelegerea transformărilor care au loc în mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora; - activități de identificare a etapelor unor acțiuni și fixare a momentelor unei acțiuni; - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte față de anumite obiecte;

Clasa a V-a
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
2.3. Dezvoltarea unor conduite ca răspuns la fenomenele din mediul înconjurător în scop socio-integrator:
- exerciții de interpretare a informației vizuale/ auditive;
- exerciții de explorare și descoperire a obiectelor prin integrare senzorială;
- exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu;
- exerciții de formare a unor conduite de evitare a pericolelor;
- activități de exersare a unor comportamente adecvate modificării stimulilor din mediul înconjurător;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat

Clasa a V-a
3.1. Participarea la acțiuni de îngrijire și protejare a plantelor și animalelor:
- activități practice de îngrijire a plantelor de la colțul viu din proximitate;
- activități de îngrijire a animalelor;
- activități practice de utilizare a unor unelte și materiale, de curățare a mediului;
- activități de îngrijire a spațiului familia (cameră personală, clasă, curtea școlii etc.);
- activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă;
- efectuarea unor excursii pentru observarea efectelor unor activități ale omului asupra plantelor și animalelor;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
3.2. Identificarea căilor prin care se poate contribui la menținerea unui mediu sănătos:
- activități practice de curățare a mediului apropiat;
- exerciții de formare a comportamentelor prin care se menține un mediu curat;
- exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație dată;
- activități de realizare a unor desene/ lucrări practice cu tematică de educație ecologică și sanitară;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
3.3. Formarea comportamentului ecologic:
- exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale;
- exerciții de selectare de imagini, desene, reviste cu tematică legată de mediul înconjurător;
- activități practice de selectare a deșeurilor;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Elemente ale mediului fizic natural	- obiecte și materiale din mediul înconjurător;
	- fenomene ale naturii;
	- lumea vie: plante din grădină, animalele și păsările domestice;
	- caracteristicile observabile ale corpurilor (formă, mărime, culoare, dimensiune, miros etc.);

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Caracteristicile mediului social și cultural	<ul style="list-style-type: none"> - spațiul școlar și împrejurimile; - spațiul casnic și împrejurimile.
Fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - transformări observabile ale naturii în timpul celor patru anotimpuri; - activități ale omului specifice fiecărui anotimp, în mediul rural sau urban.
Igiena spațiului apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - igiena locuinței; - igiena clasei.
Influența factorilor de mediu asupra plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - calamități naturale; modalități de prevenire și de acțiune.
Mediul înconjurător și protejarea lui	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni ale copiilor care dăunează mediului natural; - protejarea mediului de către copii.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a lumii înconjurătoare

Clasa a VI-a
<p>1.1. Descrierea caracteristicilor mediului social și cultural:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere spațiului școlar și a împrejurimilor școlii; - activități de identificare în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare; - exerciții de recunoaștere a unor animale din medii geografice diferite; - exerciții de efectuarea unor activități practice cu caracter gospodăresc: în sala de clasă, în bucătărie, în grădină, în curtea școlii etc.; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.2. Enumerarea caracteristicilor specifice a corpurilor/ viețuitoarelor din mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a caracteristicilor observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor (formă, culoare, miros, dimensiune etc.); - exerciții de identificare a unor schimbări evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, după variația particularităților identificate (ciclitatea anotimpurilor, a zilelor etc); - exerciții de realizare a unor colaje privind fenomenele naturale, obiecte, obiective de interes; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.3. Observarea fenomenelor și viețuitoarelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare a unor reacții ale plantelor, ale animalelor, ale omului la influența factorilor de mediu; - activități de discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă și tactilă a fenomenelor și viețuitoarelor; - exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apă, sol, aer) și a fenomenelor naturii (lumină, întuneric, frig, cald, tunet etc.); - activități de colecționare de plante, insecte, roci, pietre, etc. din mediul înconjurător; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.

2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea unui limbaj specific în descrierea unor corpuri/ viețuitoare din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare; - activități de dezvoltare a vocabularului funcțional în contexte diferite; - activități de citire/ de completare a calendarului naturii (redat prin desene sau prin simboluri); - exerciții de dialogare pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>2.2. Înțelegerea transformărilor care au loc în mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora; - activități de identificare a etapelor unor acțiuni și fixare a momentelor unei acțiuni; - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte față de anumite obiecte;

Clasa a VI-a
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
2.3 Dezvoltarea unor conduite ca răspuns la fenomenele din mediul înconjurător în scop socio-integrator:
- exerciții de interpretare a informației vizuale/ auditive;
- exerciții de explorare și descoperire a obiectelor prin integrare senzorială;
- exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu;
- exerciții de formare a unor conduite de evitare a pericolelor;
- activități de exersare a unor comportamente adecvate modificării stimulilor din mediul înconjurător;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat

Clasa a VI-a
3.1. Participarea la acțiuni de îngrijire și protejare a plantelor și animalelor:
- activități practice de îngrijire a plantelor de la colțul viu din proximitate;
- activități de îngrijire a animalelor;
- activități practice de utilizare a unor unelte și materiale, de curățare a mediului;
- activități de îngrijire a spațiului familia (cameră personală, clasă, curtea școlii etc.);
- activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă;
- efectuarea unor excursii pentru observarea efectelor unor activități ale omului asupra plantelor și animalelor;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
3.2. Identificarea căilor prin care se poate contribui la menținerea unui mediu sănătos:
- activități practice de curățare a mediului apropiat;
- exerciții de formare a comportamentelor prin care se menține un mediu curat;
- exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație dată;
- activități de realizare a unor desene/ lucrări practice cu tematică de educație ecologică și sanitară;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
3.3. Formarea comportamentului ecologic:
- exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale;
- exerciții de selectare de imagini, desene, reviste cu tematică legată de mediul înconjurător;
- activități practice de selectare a deșeurilor;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Elemente ale mediului fizic natural	- obiecte și materiale din mediul înconjurător; - fenomene ale naturii; - lumea vie: plante din grădină, livadă, animalele și păsările domestice; - caracteristicile observabile ale corpurilor (formă, mărime, culoare, dimensiune, miros etc.);
Caracteristicile mediului social și cultural	- spațiul școlar și împrejurimile; - spațiul casnic și împrejurimile.

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - transformări observabile ale naturii în timpul celor patru anotimpuri; - activități ale omului specifice fiecărui anotimp, în mediul rural sau urban; - modificări și adaptări ale lumii vii determinate de alternanța zi-noapte.
Igiena spațiului apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - igiena locuinței; - igiena clasei.
Influența factorilor de mediu asupra plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - calamități naturale; modalități de prevenire și de acțiune; - influența factorilor de mediu asupra resurselor naturale (sol, apă etc.).
6. Mediul înconjurător și protejarea lui	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni ale copiilor care dăunează mediului natural; - protejarea mediului de către copii. - protejarea resurselor naturale (sol, apă etc.).

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a lumii înconjurătoare**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Descrierea caracteristicilor mediului social și cultural:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere spațiului școlar și a împrejurimilor școlii; - activități de identificare în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare; - exerciții de recunoaștere a unor animale din medii geografice diferite; - activități de observarea plantelor și animalelor atât în mediul lor natural (gradina zoologică, grădina botanică, etc.) cât și artificial (filme, planșe, muzeul de științele naturii etc.); - exerciții de efectuarea unor activități practice cu caracter gospodăresc: în sala de clasă, în bucătărie, în grădină, în curtea școlii etc.; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.2. Enumerarea caracteristicilor specifice a corpurilor/ viețuitoarelor din mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a caracteristicilor observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor (formă, culoare, miros, dimensiune etc.); - activități de grupare/ clasificare în funcție de particularitățile observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor; - exerciții de identificare a unor schimbări evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, după variația particularităților identificate (ciclitatea anotimpurilor, a zilelor etc); - exerciții de descriere și precizare a rolului unor instituții (spital, poliție, școală etc.); - exerciții de realizare a unor colaje privind fenomenele naturale, obiecte, obiective de interes; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.3. Observarea fenomenelor și viețuitoarelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare a unor reacții ale plantelor, ale animalelor, ale omului la influența factorilor de mediu; - activități de discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă și tactilă a fenomenelor și viețuitoarelor; - activități de identificare a stării de agregare a corpurilor/ a substanțelor din mediul apropiat; - exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apă, sol, aer) și a fenomenelor naturii (lumină, întuneric, frig, cald, tunet etc.); - activități de colecționare de plante, insecte, roci, pietre, etc. din mediul înconjurător; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.

2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea unui limbaj specific în descrierea unor corpuri/ viețuitoare din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare; - activități de dezvoltare a vocabularului funcțional în contexte diferite; - activități de citire/ de completare a calendarului naturii (redat prin desene sau prin simboluri);

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relatare a unor informații despre fenomenele/ viețuitoarele/ obiectivele de interes din mediu, utilizând limbaj specific; - exerciții de dialogare pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>2.2. Înțelegerea transformărilor care au loc în mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora; - activități de identificare a etapelor unor acțiuni și fixare a momentelor unei acțiuni; - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte față de anumite obiecte; - exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>2.3. Dezvoltarea unor conduite ca răspuns la fenomenele din mediul înconjurător în scop socio-integrator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare a informației vizuale/ auditive; - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor prin integrare senzorială; - exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - exerciții de formare a unor conduite de evitare a pericolelor; - activități de exersare a unor comportamente adecvate modificării stimulilor din mediul înconjurător; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat

Clasa a VII-a
<p>3.1. Participarea la acțiuni de îngrijire și protejare a plantelor și animalelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de îngrijire a plantelor de la colțul viu din proximitate; - activități de îngrijire a animalelor; - activități practice de utilizare a unor unelte și materiale, de curățare a mediului; - activități de îngrijire a spațiului familiar (cameră personală, clasă, curtea școlii, etc.); - activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă; - efectuarea unor excursii pentru observarea efectelor unor activități ale omului asupra plantelor și animalelor; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>3.2. Identificarea căilor prin care se poate contribui la menținerea unui mediu sănătos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de curățare a mediului apropiat; - exerciții de formare a comportamentelor prin care se menține un mediu curat; - exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație dată; - activități de realizare a unor desene/ lucrări practice cu tematică de educație ecologică și sanitară; - exerciții de recunoaștere în imagini a unor acțiuni nocive asupra mediului; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>3.3. Formarea comportamentului ecologic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale; - exerciții de selectare de imagini, desene, reviste cu tematică legată de mediul înconjurător; - activități practice de selectare a deșeurilor; - exerciții de identificare în mediul înconjurător sau în imagini a unor zone afectate ecologic; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Elemente ale mediului fizic natural	<ul style="list-style-type: none"> - obiecte și materiale din mediul înconjurător; - fenomene ale naturii; - lumea vie: plante de câmp/ cultivate, animalele și păsările sălbatice ; - corpurile și stările lor de agregare: solidă, lichidă, gazoasă; - caracteristicile observabile ale corpurilor (formă, mărime, culoare, dimensiune, miros etc.).
Caracteristicile mediului social și cultural	<ul style="list-style-type: none"> - spațiul școlar și împrejurimile; - spațiul casnic și împrejurimile; - spațiul public și instituțiile reprezentative; - flora și fauna din zona geografică a comunității locale.
Fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - transformări observabile ale naturii în timpul celor patru anotimpuri; - activități ale omului specifice fiecărui anotimp, în mediul rural sau urban; - modificări și adaptări ale lumii vii determinate de alternanța zi-noapte; - circuitul apei în natură.
Igiena spațiului apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - igiena locuinței; - igiena clasei.
Influența factorilor de mediu asupra plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - calamități naturale; modalități de prevenire și de acțiune; - influența factorilor de mediu asupra resurselor naturale (sol, apa, hrană, etc.).
Mediul înconjurător și protejarea lui	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni ale copiilor care dăunează mediului natural; - protejarea mediului de către copii. - protejarea resurselor naturale (sol, apă, etc.) - surse și consecințe ale poluării apei; măsuri de prevenire.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a lumii înconjurătoare

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Descrierea caracteristicilor mediului social și cultural:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere spațiului școlar și a împrejurimilor școlii; - activități de identificare în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare; - exerciții de recunoaștere a unor animale din medii geografice diferite; - activități de observarea plantelor și animalelor atât în mediul lor natural (gradina zoologică, grădina botanică, etc.) cât și artificial (filme, planșe, muzeul de științele naturii etc.); - exerciții de efectuarea unor activități practice cu caracter gospodăresc: în sala de clasă, în bucătărie, în grădină, în curtea școlii, etc.; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.2. Enumerarea caracteristicilor specifice a corpurilor/ viețuitoarelor din mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a caracteristicilor observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor (formă, culoare, miros, dimensiune, etc.); - activități de grupare/ clasificare în funcție de particularitățile observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor; - exerciții de identificare a unor schimbări evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, după variația particularităților identificate (ciclitatea anotimpurilor, a zilelor, etc.); - exerciții de descriere și precizare a rolului unor instituții (spital, poliție, școală etc.); - exerciții de realizare a unor colaje privind fenomenele naturale, obiecte, obiective de interes; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.3. Observarea fenomenelor și viețuitoarelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare a unor reacții ale plantelor, ale animalelor, ale omului la influența factorilor de mediu; - activități de discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă și tactilă a fenomenelor și viețuitoarelor; - activități de identificare a stării de agregare a corpurilor/ a substanțelor din mediul apropiat; - exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apă, sol, aer) și a fenomenelor naturii (lumină, întuneric, frig, cald, tunet etc.); - activități de colecționare de plante, insecte, roci, pietre, etc. din mediul înconjurător; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.

2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Utilizarea unui limbaj specific în descrierea unor corpuri/ viețuitoare din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare; - activități de dezvoltare a vocabularului funcțional în contexte diferite; - activități de citire/ de completare a calendarului naturii (redat prin desene sau prin simboluri);

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relatare a unor informații despre fenomenele/ viețuitoarele/ obiectivele de interes din mediu, utilizând limbaj specific; - exerciții de dialogare pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>2.2. Înțelegerea transformărilor care au loc în mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora; - activități de identificare a etapelor unor acțiuni și fixare a momentelor unei acțiuni; - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte față de anumite obiecte; - exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>2.3. Dezvoltarea unor conduite ca răspuns la fenomenele din mediul înconjurător în scop socio-integrator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare a informației vizuale/ auditive; - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor prin integrare senzorială; - exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - exerciții de formare a unor conduite de evitare a pericolelor; - activități de exersare a unor comportamente adecvate modificării stimulilor din mediul înconjurător; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Participarea la acțiuni de îngrijire și protejare a plantelor și animalelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de îngrijire a plantelor de la colțul viu din proximitate; - activități de îngrijire a animalelor; - activități practice de utilizare a unor unelte și materiale, de curățare a mediului; - activități de îngrijire a spațiului familiar (cameră personală, clasă, curtea școlii etc.); - activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă; - efectuarea unor excursii pentru observarea efectelor unor activități ale omului asupra plantelor și animalelor; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>3.2. Identificarea căilor prin care se poate contribui la menținerea unui mediu sănătos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de curățare a mediului apropiat; - exerciții de formare a comportamentelor prin care se menține un mediu curat; - exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație dată; - activități de realizare a unor desene/ lucrări practice cu tematică de educație ecologică și sanitară; - exerciții de recunoaștere în imagini a unor acțiuni nocive asupra mediului; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
<p>3.3. Formarea comportamentului ecologic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale; - exerciții de selectare de imagini, desene, reviste cu tematică legată de mediul înconjurător; - activități practice de selectare a deșeurilor; - exerciții de identificare în mediul înconjurător sau în imagini a unor zone afectate ecologic; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Elemente ale mediului fizic natural	<ul style="list-style-type: none"> - obiecte și materiale din mediul înconjurător; - fenomene ale naturii; - lumea vie: plante de câmp/ cultivate, animalele și păsările sălbatice ; - corpurile și stările lor de agregare: solidă, lichidă, gazoasă; - caracteristicile observabile ale corpurilor (formă, mărime, culoare, dimensiune, miros etc.).
Caracteristicile mediului social și cultural	<ul style="list-style-type: none"> - spațiul școlar și împrejurimile; - spațiul casnic și împrejurimile; - spațiul public și instituțiile reprezentative - flora și fauna din zona geografică a comunității locale.
Fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - transformări observabile ale naturii în timpul celor patru anotimpuri; - activități ale omului specifice fiecărui anotimp, în mediul rural sau urban; - modificări și adaptări ale lumii vii determinate de alternanța zi-noapte; - circuitul apei în natură.
Igiena spațiului apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - igiena locuinței; - igiena clasei.
Influența factorilor de mediu asupra plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - calamități naturale; modalități de prevenire și de acțiune; - influența factorilor de mediu asupra resurselor naturale (sol, apa, hrană etc.).
Mediul înconjurător și protejarea lui	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni ale copiilor care dăunează mediului natural; - protejarea mediului de către copii; - protejarea resurselor naturale (sol, apă etc.); - surse și consecințe ale poluării apei; măsuri de prevenire.

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a lumii înconjurătoare**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Descrierea caracteristicilor mediului social și cultural:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere spațiului școlar și a împrejurimilor școlii; - activități de identificare în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare; - exerciții de recunoaștere a unor animale din medii geografice diferite; - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive etc.) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat (casă, școală, instituții etc.); - activități de observarea plantelor și animalelor atât în mediul lor natural (gradina zoologică, grădina botanică, etc.) cât și artificial (filme, planșe, muzeul de științele naturii etc.); - exerciții de efectuarea unor activități practice cu caracter gospodăresc: în sala de clasă, în bucătărie, în grădină, în curtea școlii etc.; - activități de identificare în imagini, machete, desene, a unor forme de relief, ape sau obiective; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.2. Enumerarea caracteristicilor specifice a corpurilor/ viețuitoarelor din mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a caracteristicilor observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor (formă, culoare, miros, dimensiune etc.); - activități de grupare/ clasificare în funcție de particularitățile observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor; - exerciții de identificare a unor schimbări evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, după variația particularităților identificate (ciclitatea anotimpurilor, a zilelor etc.); - activități de ordonare cronologică a unor imagini care descriu activități și cicluri de viață; - exerciții de descriere și precizare a rolului unor instituții (spital, poliție, școală etc.); - exerciții de realizare a unor colaje privind fenomenele naturale, obiecte, obiective de interes; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.3. Observarea fenomenelor și viețuitoarelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare a unor reacții ale plantelor, ale animalelor, ale omului la influența factorilor de mediu; - activități de discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă și tactilă a fenomenelor și viețuitoarelor; - activități de identificare a stării de agregare a corpurilor/ a substanțelor din mediul apropiat; - exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apă, sol, aer) și a fenomenelor naturii (lumină, întuneric, frig, cald, tunet etc.); - exerciții de formare a unei conduite preventive de evitare a pericolelor din mediul înconjurător; - activități de colecționare de plante, insecte, roci, pietre, etc. din mediul înconjurător; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.

2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator

Clasa a IX-a

2.1. Utilizarea unui limbaj specific în descrierea unor corpuri/ viețuitoare din mediul înconjurător:

- exerciții de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare;
- activități de dezvoltare a vocabularului funcțional în contexte diferite;
- activități de citire/ de completare a calendarului naturii (redat prin desene sau prin simboluri);
- exerciții de relatare a unor informații despre fenomenele/ viețuitoarele/ obiectivele de interes din mediu, utilizând limbaj specific;
- exerciții de compunere și elaborare de mesaje pe diferite teme de interes;
- exerciții de dialogare pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

2.2. Înțelegerea transformărilor care au loc în mediul apropiat:

- exerciții de descriere a modificărilor de mediu observate în urma vizionării de secvențe video sau documentare;
- exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora;
- activități de percepere a duratei unei acțiuni și de utilizare a termenilor de orientare temporală;
- activități de identificare a etapelor unor acțiuni și fixare a momentelor unei acțiuni;
- exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte față de anumite obiecte;
- exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

2.3. Dezvoltarea unor conduite ca răspuns la fenomenele din mediul înconjurător în scop socio-integrator:

- activități de extindere a câmpului experienței directe concomitent cu învățarea unor reguli de siguranță (înțelegerea legăturii cauză-efect)
- exerciții de interpretare a informației vizuale/ auditive;
- exerciții de explorare și descoperire a obiectelor prin integrare senzorială;
- exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu;
- exerciții de formare a unor conduite de evitare a pericolelor;
- activități de exersare a unor comportamente adecvate modificării stimulilor din mediul înconjurător;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat

Clasa a IX-a

3.1. Participarea la acțiuni de îngrijire și protejare a plantelor și animalelor:

- activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă;
- activități practice de îngrijire a plantelor de la colțul viu din proximitate;
- activități de îngrijire a animalelor;
- activități practice de utilizare a unor unelte și materiale, de curățare a mediului;
- activități de îngrijire a spațiului familiar (cameră personală, clasă, curtea școlii etc.);
- activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă;
- efectuarea unor excursii pentru observarea efectelor unor activități ale omului asupra plantelor și animalelor;

Clasa a IX-a
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
3.2. Identificarea căilor prin care se poate contribui la menținerea unui mediu sănătos: <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor materiale ilustrative/ soft-uri educaționale cu efectele nocive ale acțiunii omului asupra mediului; - activități practice de curățare a mediului apropiat; - exerciții de formare a comportamentelor prin care se menține un mediu curat; - exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație dată; - activități de realizare a unor desene/ lucrări practice cu tematică de educație ecologică și sanitară; - exerciții de recunoaștere în imagini a unor acțiuni nocive asupra mediului; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.
3.3. Formarea comportamentului ecologic: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale; - exerciții de descriere (verbală, prin desen, lucrare practică etc.) a efectelor benefice sau nocive ale activității copilului asupra mediului apropiat; - exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale; - exerciții de selectare de imagini, desene, reviste cu tematică legată de mediul înconjurător; - activități practice de selectare a deșeurilor; - exerciții de identificare în mediul înconjurător sau în imagini a unor zone afectate ecologic; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Elemente ale mediului fizic natural	<ul style="list-style-type: none"> - obiecte și materiale din mediul înconjurător; - fenomene ale naturii; - lumea vie: plante de câmp/ cultivate, pădurea, animalele și păsările sălbatice ; - corpurile și stările lor de agregare: solidă, lichidă, gazoasă; - caracteristicile observabile ale corpurilor (formă, mărime, culoare, dimensiune, miros, etc.); - principalele forme de relief.
Caracteristicile mediului social și cultural	<ul style="list-style-type: none"> - spațiul școlar și împrejurimile; - spațiul casnic și împrejurimile; - spațiul public și instituțiile reprezentative; - flora și fauna din zona geografică a comunității locale; - activități specifice zonei geografice a comunității locale.
Fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - modificări ale mediului sub influența unor factori decisivi: apă, aer, sol și poluare; - transformări observabile ale naturii în timpul celor patru anotimpuri; - activități ale omului specifice fiecărui anotimp, în mediul rural sau urban;

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - modificări și adaptări ale lumii vii determinate de alternanța zi-noapte; - circuitul apei în natură
Igiena spațiului apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - igiena locuinței; - igiena clasei.
Influența factorilor de mediu asupra plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - calamități naturale; modalități de prevenire și de acțiune; - influența factorilor de mediu asupra resurselor naturale (sol, apa, hrană, combustibili etc.).

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a lumii înconjurătoare**

Clasa a X-a
<p>1.1. Descrierea caracteristicilor mediului social și cultural:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere spațiului școlar și a împrejurimilor școlii; - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive etc.) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat (casă, școală, instituții etc.); - activități de identificare în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare; - activități de observarea plantelor și animalelor atât în mediul lor natural (gradina zoologică, grădina botanică, etc.) cât și artificial (filme, planșe, muzeul de științele naturii etc.); - exerciții de descriere caracteristicilor plantelor, animalelor și fenomenelor din mediul apropiat; - exerciții de recunoaștere a unor animale din medii geografice diferite; - activități de identificare în imagini, machete, desene, a unor forme de relief, ape sau obiective; - exerciții de efectuarea unor activități practice cu caracter gospodăresc: în sala de clasă, în bucătărie, în grădină, în curtea școlii etc.; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.2. Enumerarea caracteristicilor specifice a corpurilor/ viețuitoarelor din mediul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a caracteristicilor observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor (formă, culoare, miros, dimensiune etc.); - activități de grupare/ clasificare în funcție de particularitățile observabile ale corpurilor/ viețuitoarelor; - activități de ordonare cronologică a unor imagini care descriu activități și cicluri de viață; - exerciții de identificare a unor schimbări evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, după variația particularităților identificate (ciclitatea anotimpurilor, a zilelor etc); - exerciții de descriere și precizare a rolului unor instituții (spital, poliție, școală etc.); - exerciții de comunicare verbală a observațiilor proprii realizate de-a lungul unei activități; - exerciții de realizare a unor colaje privind fenomenele naturale, obiecte, obiective de interes; - jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.
<p>1.3. Observarea fenomenelor și viețuitoarelor din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare a unor reacții ale plantelor, ale animalelor, ale omului la influența factorilor de mediu; - activități de discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă și tactilă a fenomenelor și viețuitoarelor; - exerciții de identificare și recunoaștere a factorilor de mediu (apă, sol, aer) și a fenomenelor naturii (lumină, întuneric, frig, cald, tunet etc.); - exerciții de formare a unei conduite preventive de evitare a pericolelor din mediul înconjurător; - exerciții de observare dirijată a creșterii plantelor, a modificărilor din natură în succesiunea anotimpurilor;

Clasa a X-a

- activități de identificare a stării de agregare a corpurilor/ a substanțelor din mediul apropiat;
- activități de colecționare de plante, insecte, roci, pietre, etc. din mediul înconjurător;
- jocuri de rol, expoziții, desene, concursuri.

2. Cunoașterea, înțelegerea și redarea fenomenelor observate în mediul înconjurător în context socio-integrator**Clasa a X-a****2.1. Utilizarea unui limbaj specific în descrierea unor corpuri/ viețuitoare din mediul înconjurător:**

- exerciții de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare;
- exerciții de relatare a unor informații despre fenomenele/ viețuitoarele/ obiectivele de interes din mediu, utilizând limbaj specific;
- exerciții de compunere și elaborare de mesaje pe diferite teme de interes;
- activități de dezvoltare a vocabularului funcțional în contexte diferite;
- activități de citire/ de completare a calendarului naturii (redat prin desene sau prin simboluri);
- exerciții de dialogare pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare;
- exerciții de stimulare a exprimării opiniei personale;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

2.2. Înțelegerea transformărilor care au loc în mediul apropiat:

- exerciții de descriere a modificărilor de mediu observate în urma vizionării de secvențe video sau documentare;
- activități de realizare a unor proiecte de învățare pe teme date (creșterea plantelor, modificarea stării de agregare etc.);
- exerciții de recunoaștere și denumire a fenomenelor și efectelor acestora;
- activități de identificare a etapelor unor acțiuni și fixare a momentelor unei acțiuni;
- exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte față de anumite obiecte;
- activități de percepere a duratei unei acțiuni și de utilizare a termenilor de orientare temporală;
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

2.3. Dezvoltarea unor conduite ca răspuns la fenomenele din mediul înconjurător în scop socio-integrator:

- exerciții de interpretare a informației vizuale/ auditive;
- exerciții de explorare și descoperire a obiectelor prin integrare senzorială;
- exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu;
- exerciții de formare a unor conduite de evitare a pericolelor;
- activități de exersare a unor comportamente adecvate modificării stimulilor din mediul înconjurător;
- activități de extindere a câmpului experienței directe concomitent cu învățarea unor reguli de siguranță (înțelegerea legăturii cauză-efect)
- jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri.

3. Formarea unei atitudini pozitive prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu sănătos și echilibrat**Clasa a X-a****3.1. Participarea la acțiuni de îngrijire și protejare a plantelor și animalelor:**

- activități practice de îngrijire a plantelor de la colțul viu din proximitate;
- activități de îngrijire a animalelor;

Clasa a X-a	
<ul style="list-style-type: none"> - activități practice de utilizare a unor unelte și materiale, de curățare a mediului; - activități de îngrijire a spațiului familiar (cameră personală, clasă, curtea școlii etc.); - activități de realizare a unor postere care cuprind reguli de igienă individuală sau colectivă; - efectuarea unor excursii pentru observarea efectelor unor activități ale omului asupra plantelor și animalelor; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri. 	
<p>3.2. Identificarea căilor prin care se poate contribui la menținerea unui mediu sănătos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere în imagini a unor acțiuni nocive asupra mediului; - prezentarea unor materiale ilustrative/ soft-uri educaționale cu efectele nocive ale acțiunii omului asupra mediului; - activități practice de curățare a mediului apropiat; - exerciții de formare a comportamentelor prin care se menține un mediu curat; - exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație dată; - activități de realizare a unor desene/ lucrări practice cu tematică de educație ecologică și sanitară; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri. 	
<p>3.3. Formarea comportamentului ecologic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare în mediul înconjurător sau în imagini a unor zone afectate ecologic; - exerciții de simulare a comportamentelor în caz de dezastre/ calamități naturale; - exerciții de descriere (verbală, prin desen, lucrare practică etc.) a efectelor benefice sau nocive ale activității copilului asupra mediului apropiat; - exerciții de selectare de imagini, desene, reviste cu tematică legată de mediul înconjurător; - activități practice de selectare a deșeurilor; - activități de vizionare a unor filme cu conținut ecologic; - jocuri de rol pe diferite teme în contexte diferite, expoziții, desene, concursuri. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Elemente ale mediului fizic natural	<ul style="list-style-type: none"> - obiecte și materiale din mediul înconjurător; - fenomene ale naturii; - lumea vie: plantele, animalele și păsările domestice și sălbatice, mediul specific de viață; - caracteristicile observabile ale corpurilor (formă, mărime, culoare, dimensiune, miros etc.); - corpurile și stările lor de agregare: solidă, lichidă, gazoasă; - principalele forme de relief.
Caracteristicile mediului social și cultural	<ul style="list-style-type: none"> - spațiul școlar și împrejurimile; - spațiul public și instituțiile reprezentative; - flora și fauna din zona geografică a comunității locale; - activități specifice zonei geografice a comunității locale.

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - circuitul apei în natură; - transformări observabile ale naturii în timpul celor patru anotimpuri; - activități ale omului specifice fiecărui anotimp, în mediul rural sau urban; - modificări și adaptări ale lumii vii determinate de alternanța zi-noapte; - modificări ale mediului sub influența unor factori decisivi: apă, aer, sol și poluare.
Igiena spațiului apropiat	<ul style="list-style-type: none"> - igiena locuinței; - igiena clasei.
Influența factorilor de mediu asupra plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - calamități naturale; modalități de prevenire și de acțiune; - influența factorilor de mediu asupra resurselor naturale (sol, hrană, apă, combustibili etc.).
Mediul înconjurător și protejarea lui	<ul style="list-style-type: none"> - surse și consecințe ale poluării aerului; măsuri de prevenire; - surse și consecințe ale poluării apei; măsuri de prevenire; - protejarea resurselor naturale.

Sugestii metodologice

Prin intermediul disciplinei Explorarea mediului înconjurător, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, astfel încât acestea, devin cunoștințe funcționale eficiente adaptării la mediul social.

În proiectarea detaliată a conținutului teoretic sunt necesare, în mod constant, exemplificări și aplicații practice cu suport concret-intuitiv. Astfel se dezvoltă interesul pentru mediul natural și elementele lui, cu notarea caracteristicilor, dar și a modificărilor la care sunt supuse acestea. Se planifică dezvoltarea cunoștințelor prin explorare și observație.

Metodele și tehnicile de predare precum și activitățile practice trebuie alese în funcție de ritmul de învățare, de zona proximei dezvoltări și de particularitățile psihocognitive individuale ale elevilor.

Activitățile vor fi organizate și structurate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotrice și intelectuale al elevilor, dar și de creativitatea cadrului didactic. Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex. Învățarea eficientă trebuie să aibă un caracter predominant practic, dându-le posibilitatea elevilor să descopere natura prin contact direct cu aceasta, cadrul didactic având rolul unui îndrumător în acest demers. Se vor organiza drumeții/ excursii/ vizite în scopul cunoașterii unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase, din mediul apropiat, dar și vizionarea unor filme/ sau utilizarea unor soft-uri educaționale adecvate disciplinei.

De mare importanță este și descrierea dezastrelor naturale cu precizarea influențelor umane negative, dar și a modalităților de prevenire, protejare și de acțiune în acest domeniu. Un aspect care trebuie abordat, este formarea cunoștințelor și a atitudinilor în domeniul educației pentru protejarea mediului.

Pentru evaluarea performanțelor elevilor se recomandă metode adaptate atât particularităților psihocognitive ale acestora, cât și specificului disciplinei, se vor folosi predominant evaluările prin probe practice și orale și mai rar prin probe scrise. Sunt recomandate următoarele:

- metode în care predomină acțiunea practică, operațională, reală: lucrări practice, experimente simple, simulări pe machete, joc de rol ș.a.;
- metode în care predomină conversația: explicația, expunerea etc.;
- întocmirea de proiecte tematice de învățare care solicită activitatea cu materiale tipărite: consultarea atlaselor, enciclopediilor, imaginilor, site-urilor etc.

Bibliografie

1. Cerghit, I., (2002), *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, București: Editura Aramis;
2. Păunescu, C-tin, (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Marcus, S., (1999), *Competența didactică*, București: Ed. All Educațional;
4. Mușu, I., (1991), *Problematika curriculum-ului pentru învățământ special*, Revista de educație specială, București;
5. Radu T.I.,(1978), *Învățământ diferențiat, concepții și strategii*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
6. Radu, Gh., (2000), *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
7. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România;
8. *** (2003), *Cunoașterea mediului, Programă școlară pentru clasele I-II*, anexă la O.M.E.C.T. nr. 4686/2003,;
9. *** (2008), *Cunoaștințe despre mediu. Programă școlară pentru deficiențe mintale severe, profunde, și/ sau asociate*, anexă la O.M.E.C.T. nr. 5235/2008;
10. *** (2008), *Cunoaștințe despre mediu, Programă școlară pentru surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple*, anexă la O.M.E.C.T. nr. 5243/ 2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Mihai Felicia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Partenie Alina	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Sandu-Bufi Iuliana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Dinu Carmen	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Abilități socio-emoționale* reprezintă o nouă ofertă curriculară pentru ciclul primar din învățământul special, disciplina fiind prevăzută, începând cu anul școlar 2018-2019, în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, prevăzut în Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Disciplina *Abilități socio-emoționale* face parte din Aria curriculară *Om și societate* și are un buget de timp alocat de 1 oră/săptămână.

Această disciplină presupune o abordare nouă a procesului de învățământ din învățământul special, cu o viziune dinamică și complexă asupra transformărilor ce se produc la nivel individual și de grup școlar, la nivel relațional și inter-relațional, având ca scop abilitarea elevului cu dizabilitate în vederea unei cât mai optime integrări în școală și în societate.

În susținerea studiului acestei discipline vin cercetările în domeniu, la nivel național și internațional, precum și programele destinate învățământului de masă desfășurate pe acest palier:

- programe de educație socio-emoțională desfășurate în România (*Programul educațional „Da, Poți!”; Programul educațional: „Formarea de abilități de viață la copiii și adolescenți din medii defavorizate; Programul „Fast Track – program de prevenire multifocus pentru copiii cu deficiențe în ceea ce privește competențele emoționale și sociale.*)

- programe de educație emoțională și socială dezvoltate în lume (*Modelul PATH – Promoting Alternative Thinking Strategies – Promovarea strategiilor de gândire alternativă; Improving Social Awareness, Social Problem Solving Project (ISA/SPSP) (Îmbunătățirea Conștientizării Sociale, Proiect Social de Rezolvare a Problemelor; Yale-New Haven Social Competence Promotion Program (Program de Promovare a Competențelor Sociale Yale-New Haven); Oakland’s Child Development Project (Proiectul Oakland de Dezvoltare a Copiilor); Peaceful Kids Conflict Resolution Program (Program de rezolvare pașnică a conflictelor copiilor).*)

Obiectivul central al disciplinei este acela de a modela personalitatea pe principiul individualității și al generalității, copilul cu dizabilități severe și/sau asociate necesitând înțelegerea situațiilor simple de viață, formarea unei minime autonomii personale și sociale, un nivel minim de maturizare afectivă, precum și abilitarea de a relaționa cu cei din jur.

Disciplina *Abilități socio-emoționale* continuă noul model de proiectare curriculară, centrat pe competențe, care presupune realizarea transferului și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi, interdisciplinare, accentuându-se scopul învățării și formarea personalității elevului.

Structura prezentei programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale specifice disciplinei *Abilități socio-emoționale* reflectă necesitatea cunoașterii de sine, a lumii înconjurătoare, a trăirilor proprii și gestionării acestora precum și a raporturilor copilului cu grupurile din care acesta face parte. Acestea

sunt formulate având în vedere particularitățile psiho-individuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie tot atâtea modalități de organizare a activității didactice în scopul atingerii competențelor.

Domeniile de conținut vizate de prezenta programă pentru ciclul primar sunt:

- Conștientizare personală
- Conștientizarea lumii înconjurătoare
- Abilitare socială și emoțională

Prin sugestiile metodologice, programa propune, cu caracter de exemplu, strategii didactice care valorifică experiența concretă a elevului, cadrul didactic având libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă, capacității de înțelegere și nivelului de dezvoltare al elevilor.

Programa școlară a disciplinei *Abilități socio-emoționale* are ca finalitate integrarea optimă a elevilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate în comunitate, realizată prin abilitarea lor socio-emoțională, prin dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți, prin abilitarea lor în practicarea unui comportament social și interiorizarea unor norme de conduită socială.

Demersurile de abilitare socio-emoțională propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în:

- *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);*
- *Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea;*
- *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989.*

Prezenta programă școlară se adresează cadrelor didactice din învățământul special. Este necesar ca proiectarea activității didactice precum și activitatea didactică propriu-zisă să fie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Competențe generale

- 1. Conștientizarea stărilor emoționale și a identității proprii**
- 2. Formarea comportamentelor adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Formarea și exersarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Conștientizarea stărilor emoționale și a identității proprii

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Explorarea diferențelor dintre obiect – ființă – persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de grupare a unor jetoane pe categorii: lucruri – persoană; - exerciții de observare a etapelor de dezvoltare a ființelor (etape de creștere: semințe, plante, copii-adulți, pui-animal adult etc.); - activități de identificare a nevoilor organismelor vii (apă, lumină, căldură, hrană etc.); - exerciții de colorare în desene/contururi date a imaginilor care înfățișează lucruri; - exerciții - joc „Numele meu este ...”; - exerciții de utilizare prin joc a numelui și prenumelui; - realizarea unui desen prin care identifiți propria persoană; - exerciții de asociere persoană proprie-imagini/pictogramă/gest/cuvânt; - exerciții joc de prezentare în perechi a propriei persoane; - exerciții de desenare/colorare a unui ecuson personal; - jocuri de rol pe temă dată; - exersarea prezentării personale prin formule „Eu sunt ..(nume) / numele meu este. .”; - exerciții de asociere obiecte personale-persoană (al meu, al tău, a lui etc.); - activități-joc cu marionete; - vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora însoțite de pronume posesiv prin imagini/pictogramă/gest/cuvânt; - jocuri de rol cu temă dată.
<p>1.2. Identificarea emoțiilor proprii, a cauzelor și a componentelor nonverbale specifice acestora (expresie facială și postură)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a simbolurilor asociate emoțiilor; - joc senzorial-motor în scopul identificării emoțiilor de bază; - exerciții de identificare a stărilor emoționale pe bază de imagini, fotografii, jetoane etc.; - joc de potrivire de imagini identice ce exprimă emoții de bază; - exerciții de asociere a imaginilor diferite care exprimă aceeași stare emoțională; - jocuri de diferențiere a emoțiilor: „Găsește intrusul”, „Vezi ce nu se potrivește” etc.; - jocuri de selecție de imagini, fotografii, jetoane ce exprimă diverse emoții; - exerciții de identificare a stărilor emoționale pe bază de desene schematice; - exerciții de numire a emoțiilor proprii; - completarea de desene schematice ce reprezintă stări emoționale simple; - exerciții de asociere a emoțiilor de bază redate pe suporturi diverse cu o culoare reprezentativă; - imitarea expresiilor faciale redate în imagini; - exerciții de identificare a stării emoționale pe baza comportamentului emoțional manifestat; - jocuri de mimă de tipul „Redă expresiile fețelor din imagini”; - vizionarea unor filme cu situații declanșatoare de emoții negative; - exerciții de stabilire a relației dintre situații și emoțiile declanșate de acestea cu ajutor din partea adultului; - exerciții de asociere între emoții și posibilele situații declanșatoare ale acestora; jocuri de tipul „Ce mă face fericit?”, „Ce mă întristează?”.

2. Formarea comportamentelor adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Explorarea utilității obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor obiecte în funcție de utilitatea lor; - exerciții de asociere obiect familiar copilului – spațiu de utilizare; - exerciții practice de îmbrăcare/dezbrăcare, legarea șireturilor, ordonarea hainelor, aranjarea/împachetarea hainelor, închiderea fermoarului, nasturilor; - exerciții practice de spălare a mâinilor înainte și după servirea mesei, după utilizarea toaletei; - jocuri de identificare a obiectelor utilizate și explicarea modului de folosire a acestora; - audiție și/sau memorare de poezii și cântece despre obiecte de igienă personală (însoțite de mișcări ce imită acțiunea cu aceste obiecte).
<p>2.2. Definirea noțiunilor de familie, rudă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și denumire/indicare (prin imagine/pictogramă/gest/cuvânt) a membrilor unei familii (copil-mamă-tată-bunic-bunică); - exerciții de alcătuire a unor familii de animale sau de persoane folosind jucării, figurine, fotografii; - precizarea relațiilor dintre membrii familiei, dintre o familie și rudele acesteia; - exerciții de simulare a unor situații familiale imaginare folosind jucării, marionete.
<p>2.3. Exprimarea empatiei prin gesturi simple sau prin expresie facială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de observare a expresiei faciale și posturale exprimate de alte persoane; - exerciții de identificare a emoțiilor resimțite de alte persoane; - jocuri prin care să imite sau să demonstreze comportamente de ajutorare/intrajutorare; - jocuri de rol pentru exprimarea empatiei față de emoțiile simțite de o altă persoană („Ești trist - te îmbrățișez”, „Ești vesel - mă bucur alături de tine”).

3. Formarea și exersarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Orientarea adaptativă în spațiul școlar și la nivelul clasei de elevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare în imagini a spațiului școlar; - exerciții de asociere acțiuni/spațiu școlar (mă spăl la baie, scriu la masă etc.); - exerciții de asociere obiecte – spațiu de folosință al acestora; - exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”); - activități de executare a unor comenzi simple de deplasare în spațiu școlar; - exerciții aplicative - exerciții de (re)cunoaștere a spațiului școlar; - exerciții de colorare în desene/contururi date a imaginilor care înfățișează lucruri; - exerciții practice de utilizare a formulelor de salut; - exerciții-joc de evidențiere și de învățare a regulilor de grup (reguli de comportare, regulile clasei etc.); - exerciții-joc de asociere a diferitelor activități cu grupurile de apartenență în care se desfășoară acestea; - dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupurilor/despre grupuri, cu sau fără suport imagistic; - vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență; - exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții școlare (regimul zilnic); - exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; orarul zilnic – structurarea orarului prin imagini/pictograme; - activități de identificare a locului în clasă, în bancă prin desene, fotografii ale copilului, pictograme;

Clasa pregătitoare
- discuții despre noile rutine (orar zilnic, orar săptămânal, pauze, vacanțe etc.).
3.2. Identificarea unor modalități de acceptare a separării de mediul familial și de integrare în mediul social
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru însușirea unor modalități de acceptare a separării de mediul familial; - jocuri de rol, de tipul „Sunt mare, merg la școală”, „Școala, familia mea”; - jocuri pentru acceptarea apartenenței la grup de tipul „Eu și colegii mei”; - vizionarea de materiale video care conțin exemple de integrare socială de tipul „Așa da/Așa nu”; - exerciții de identificare a unor activități preferate pentru deplasarea atenției de la tristețe și supărare la o stare de bine; - activități pentru identificarea unor modalități de echilibrare emoțională prin vizionarea unor secvențe de film sau audierea unor povești; - exerciții de identificare a persoanelor adulte care pot oferi ajutor în situații dificile din punct de vedere emoțional; - exerciții de acceptare a ajutorului venit din partea adultului în situații dificile din punct de vedere emoțional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Conștientizare personală și emoțională	Ființă – obiect – persoană Diferențiere, etape de dezvoltare, nevoile organismelor vii Identitate personală - nume și prenume, prezentarea personală Emoții Emoțiile proprii Comportamente non-verbale, expresii faciale și posturale asociate emoțiilor Cauzele emoțiilor, situații declanșatoare de emoții negative
Conștientizarea lumii înconjurătoare	Obiecte și utilitatea obiectelor Nevoia de lucruri Grupul de apartenență Familia și membrii familiei. Relațiile și interacțiunile cu ceilalți membri ai familiei Empatia Emoții resimțite de alte persoane Gesturi empaticе. Comportamente de ajutorare/întrajutorare.
Abilitare socială și emoțională	Spațiul școlar Caracteristici, orientare, utilitate Adaptare școlară Reguli, relații, raporturi în mediul școlar Rutina școlară Programul zilnic al școlarului. Reglajul emoțional Teama de separare Forme simple de reglaj emoțional al tristeții Integrarea în mediul social

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Conștientizarea stărilor emoționale și a identității proprii**

Clasa I
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități prin raportare la ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a propriei persoane cu alte persoane utilizând oglinda, fotografiile (comparație verbalizată de profesor, cu atingerea elementelor comparate); - activități de stabilire a locului în sala de clasă utilizând etichete cu nume individualizate prin culoare sau elemente de decor; - activități de reprezentare prin simbol a fiecărui coleg din clasă; exerciții de reactualizare a formulei de prezentare „Eu sunt...(nume)/Numele meu este ....”; - exerciții – joc „Numele meu este....și am .... ani.”; - modelarea răspunsului la întrebările „Cum te cheamă?”, „Câți ani ai?”; - exerciții – joc de simulare a zilelor aniversare; - exerciții de utilizare a numelui, prenumelui și a vârstei, prin joc de rol; - realizarea unui desen prin care identifici propria persoană; - exerciții de prezentare în perechi a propriei persoane.
<p>1.2. Exprimarea emoțiilor de bază (bucurie, tristețe, supărare, teamă)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a sunetelor specifice emoțiilor: bucurie, tristețe, furie și frică; - exerciții de identificare a expresiilor faciale specifice emoțiilor: bucurie, tristețe, furie și frică; - activități de recunoaștere a emoțiilor de bază identificate cu ajutorul unor materiale suport (imagini, fotografii, secvențe de film); - jocuri de tipul „Marșul emoțiilor”, pentru recunoașterea emoțiilor de bază, pe baza comportamentului nonverbal; - exerciții joc de tipul „Defilarea emoțiilor”, (denumire emoției/asociere emoție-pictogramă); - jocuri de asociere a emoțiilor cu culori reprezentative, de tipul „Eu spun culoarea, tu spui emoția”, „Ce culoare are emoția ta?”; - jocuri de tipul „Denumeste emoția din imagini/mimată”; - exerciții de identificare a modalităților proprii de exprimare a emoțiilor („Eu în fața oglinzii”); - audierea unor cântece pentru exprimarea stărilor emoționale („Dacă vesel se trăiește”); - exerciții de reprezentare grafică a propriei stări prin completare de desene schematici; - jocuri de tipul „Redă emoția din imagini”.

2. Formarea comportamentelor adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa I
<p>2.1. Identificarea lucrurilor și a utilității acestora în medii familiare (școlar, locuință)</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de sortare a unor imagini care reprezintă obiecte; - exerciții de precizare a utilității lucrurilor (rechizite, obiecte de vestimentație etc.); - exerciții de punere în corespondență; - exerciții de numire a lucrurilor din imediata lor apropiere, din imagini, din povestiri; - exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (jucării, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc.); - exerciții de utilizare și înțelegere corectă a pronumelor posesive; - exerciții de identificare a unui obiect după o însușire;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a unor jetoane în categorii: haine, jucării, rechizite; - exerciții de asociere a categoriilor de lucru, cu locul unde se află acestea sau unde se utilizează; - activități de organizare a lucrurilor personale „Să strângem jucăriile!”, „Punem haina în cuier”.
<p>2.2. Manifestarea empatiei în mod verbal și prin gesturi simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol care să dezvolte abilități de manifestare empatică („De-a școala”, „De-a doctorul” etc.); - jocuri de tipul „Spune cum se simte prietenul tău când.....”, pentru dezvoltarea empatiei; - vizionarea unor secvențe de film pentru înțelegerea stărilor emoționale prin care trec personajele („Pinocchio”, „Cenușăreasa”).
<p>2.3. Identificarea consecințelor emoțiilor cu ajutor minim din partea adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a unei acțiuni cu starea sufletească pe care o determină, cu ajutor minim din partea adultului; - joc de rol de tipul „Ce se întâmplă când mă simt așa?”; - exerciții de asociere a emoției cu comportamente manifestate pe baza suportului imagistic; - vizionarea de secvențe de film.

3. Formarea și exersarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa I
<p>3.1. Explorarea grupurilor mici din care face parte elevul și a regulilor acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea, în situații date, a grupurilor mici din care face parte elevul (familia, grupul de joacă, grupul de învățare); - discuții despre grupurile mici din care elevul face parte și despre regulile grupului, pornind de la imagini, texte, cazuri date; exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; - exerciții-joc de asociere a diferitelor activități cu grupurile în care se desfășoară acestea; - dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupurilor/despre grupuri, cu sau fără suport imagistic; - vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență; - exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic); - exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; - orarul zilnic – structurarea orarului prin pictograme; - organizarea unor jocuri în pereche „Să construim împreună casa păpușii”, „Să ducem păpușa la culcare”; - organizarea de activități care presupun schimbul unor jucării; - realizarea de desene pentru ilustrarea diferitelor tipuri de relații în grup; - desen „Familia mea”; - confecționarea unor felicitări pentru membrii familiei; - exerciții de identificare a membrilor unei familii nucleu în desene, fotografii, filmulețe etc; - crearea unui orar zilnic personalizat; - inițierea unei agende în care să fie precizat programul zilnic; - enumerarea activităților într-o listă „Ce fac azi?” folosind pictograme; - plasarea unor simboluri pentru activitățile programului zilnic în funcție de succesiune, frecvență, dificultate, durată;

Clasa I
- investigarea programelor zilnice ale membrilor familiei.
3.2. Identificarea unor metode simple de reglare a furiei
- exerciții de identificare a factorilor declanșatori a stărilor de furie („Ce mă înfurie pe mine.../pe altul”);
- exerciții de identificare a unor activități plăcute care să deplaseze atenția de la factorii declanșatori ai furiei (muzică, dans, pictură, modelaj etc.);
- activități pentru identificarea unor modalități de reglare a furiei prin vizionarea unor secvențe de film sau audierea unor povești;
- identificarea persoanelor adulte care pot oferi ajutor în situații dificile din punct de vedere emoțional;
- exerciții de acceptare a ajutorului venit din partea adultului în situații dificile din punct de vedere emoțional;
- vizionarea de materiale video care conțin exemple de reacții emoționale, de tipul „Așa da/Așa nu”;
- exerciții de identificare de tehnici de temperare emoțională, de tipul „Semaforul emoțiilor”;
- exerciții de identificare a pașilor necesari pentru obținerea controlului emoțional (tehnica Time out).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Conștientizare personală și emoțională	Identitatea personală Numele meu – nume, prenume Vârsta Emoții de bază Bucurie Tristețe Supărare Teamă Expresii faciale/expresii posturale
Conștientizarea lumii înconjurătoare	Spațiu școlar/spațiu de locuit Lucrurile din jurul nostru Obiecte personale Empatia Manifestări empatică Consecințele emoțiilor Emoție - comportament
Abilitare socială și emoțională	Grupuri de apartenență Familia Grupul de joacă Grupul de învățare Adaptare la grup Reguli ale grupurilor Controlul emoțional Furia Modalități de reglare a furiei.

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Conștientizarea stărilor emoționale și a identității proprii

Clasa a II-a
<p>1.1. Cunoașterea și denumirea părților corpului și a trăsăturilor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de atingere și de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; - exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului; - exerciții de observare a alcătuirii corpului; - exerciții de mobilitate cu folosirea fiecărui segment al corpului; - joc didactic cu vocabular imagistic - noțiuni corporale (schema corporală); - exerciții de redare a schemei corporale în plan obiectual-acțional – modelarea „omulețului” din plastilină; - recunoașterea în pictogramă și indicarea elementelor corporale; - vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și indicarea acestora însoțite de pronume posesiv; - exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului; - exerciții de reactualizare a schemei corporale proprii și a partenerului (atingere și de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc); - exerciții de observare a propriilor trăsături ale feței, corpului; - exerciții – joc „Descrierea colegului de bancă”.
<p>1.2. Asocierea emoțiilor cu un anumit context situațional</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de acceptare a trăirilor emoționale („Simt, deci sunt emoționat”); - exerciții de identificare și numire a emoțiilor exprimate de ceilalți; - jocuri de tipul „Păpuși vesele, păpuși triste”, pentru identificarea și etichetarea diverselor stări emoționale; - exerciții de numire a trăirilor avute anterior, în anumite împrejurări; - exerciții de etichetare a stărilor emoționale identificate la diverse personaje din filme sau povești; - exerciții de asociere a emoțiilor proprii cu emoțiile identificate în materialele suport; - jocuri de tipul „Imaginea mea în oglindă”, pentru denumirea emoțiilor; - jocuri de tipul „Eu simt așa...”; - exemplificarea de situații contextuale care au declanșat anumite emoții asupra propriei persoane („Când am fost la....., m-am simțit.....”); - jocuri de tipul „Așa mă simt când...” pentru perceperea și identificarea cauzelor care duc la apariția stărilor emoționale; - exerciții de identificare a posibilelor cauze care duc la apariția stărilor emoționale diverse; - exerciții de asociere a emoțiilor cu diverse cauze posibile ale declanșării lor.

2. Formarea comportamentelor adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a II-a
<p>2.1. Cunoașterea etapelor de dezvoltare și evoluție a ființei umane</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a etapelor de dezvoltare a omului pe baza materialelor suport; - activități de observare a modificărilor fizice ale persoanei pe fotografiile suport; - jocuri de rol de corespondență acțiune-vârstă; - exerciții de colorare/desenare a ființei umane în diferite etape de viață.
<p>2.2. Identificarea lucrurilor personale și a utilității acestora în medii familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare/categorizare a unor imagini cu obiecte;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de precizare a utilității lucrurilor ce se găsesc în camera copilului (jucării, obiecte de vestimentație etc.) însoțite de pronume posesiv; - activități de organizare a lucrurilor personale „Să strângem jucăriile!”, „Punem haina în cuier”; - exerciții joc „Așa da/așa nu”; - exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (jucării, vestimentație etc.); - povestiri și ghicitori despre lucruri; - activități de colorare în desene/contururi date a imaginilor care înfățișează lucruri.
<p>2.3. Manifestarea empatiei prin transmitere de feedback pozitiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea comportamentelor de cooperare, prosociale, proactive (sarcini de lucru în pereche, în echipă); - jocuri de dezvoltare a empatiei la suferința altora („Știu ce simți”, „Simt la fel ca tine”); - jocuri de rol pe temă dată; - exerciții de tip joc de rol de manifestare a empatiei, prin încurajări verbale și gestuale de tipul „Nu fi supărat, o să treacă!”.

3. Formarea și exersarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a II-a
<p>3.1. Identificarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup (familia extinsă)</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a membrilor familiei extinse; - exerciții de recunoaștere a relațiilor sociale în familia extinsă; - discuții despre familia extinsă pornind de la situații cunoscute; - observarea dirijată a unor situații reale/imaginare, folosind suporturi imagistice/filmulețe/povestiri; - realizarea de desene și povestiri pentru ilustrarea diferitelor tipuri de relații în familia extinsă; - activități de colorare/desenare/modelaj a membrilor unei familii extinse; - exerciții practice de comportare civilizată în familia extinsă; - exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - activități de exersare/simulare prin jocuri de rol a unor reguli ale grupului familial; - exerciții – joc de selectare a activităților specifice familiei extinse; - discuții despre participarea la evenimente școlare și extrașcolare împreună cu membri ai familiei extinse; - povestiri/citire de imagini/simulare „În vizită la bunici”.
<p>3.2. Însușirea abilităților de echilibrare emoțională și evitarea situațiilor neplăcute</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de formare a abilității de stăpânire a impulsurilor emoționale („Să ne așteptăm rândul”); - activități pentru identificarea unor modalități de echilibrare emoțională prin vizionarea unor secvențe de film sau audierea unor povești; - audierea unor povești cu încărcătură emoțională pozitivă; - exerciții de identificare a pașilor necesari pentru obținerea controlului emoțional „Tehnica broaștei testoase”: <ul style="list-style-type: none"> ▪ observarea și recunoașterea emoției: furie, frustrare, dezamăgire; ▪ STOP – oprirea activității; ▪ exprimarea emoției – ce s-a întâmplat?; ▪ scoaterea din mediu - intrarea în carapace, respirație profundă de trei ori, numărare până la 10; ▪ identificarea de soluții – ieșirea din carapace când se calmează;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru creșterea gradului de toleranță; - exerciții pentru acceptarea insuccesului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Conștientizare personală și emoțională	Cunoașterea de sine Schemă corporală Trăsături fizice Spațiul personal de locuit Camera mea Obiecte personale Igiena spațiului personale Emoțiile de bază Bucurie Tristețe Supărare Teamă Etichetarea și exprimarea propriilor emoții Sursele emoțiilor
Conștientizarea lumii înconjurătoare	Ființa umană Dezvoltarea și evoluția ființei umane - copii, adult, bătrân Raporturile cu lucrurile Proprietatea Utilitatea lucrurilor Empatia Empatia și cooperarea Comportamentele pro sociale și proactive în familie
Abilitare socială și emoțională	Grupuri de apartenență Familia extinsă Interacțiunea cu membrii familiei Controlul emoțional Furia Frustrarea Dezamăgirea Reglajul emoțional

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Conștientizarea stărilor emoționale și a identității proprii**

Clasa a III-a
<p>1.1. Definirea ființei umane ca persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de reactualizare a diferențelor ființă – obiect (jocuri de sortare, jocuri de punere în corespondență); - activități de explorare a diferențelor persoană – ființă: asemănări – deosebiri; - exerciții – joc de selectare a unor activități specific umane prin punere în corespondență cu imagini reprezentând persoane; - jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea); - colorarea conturului corpului astfel încât să semene cât mai bine cu sine (culoarea părului, culoarea ochilor etc.), decuparea și afișarea produselor; - exerciții de analizare în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora; - exerciții de identificare a colegilor de clasă, pe baza unei/unor trăsături fizice relevante.
<p>1.2. Exprimarea emoțiilor pentru comunicarea stărilor emoționale resimțite</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactic pentru recunoașterea emoțiilor proprii („Jocul pălăriușelor”); - activități de identificare a tipurilor de emoții (plăcute/neplăcute); - jocuri pentru diferențierea emoțiilor plăcute/neplăcute („Fie că ne place, fie că nu”); - fișe de lucru cu identificarea stărilor emoționale („Încercuirea fețelor triste/vesele/supărate/speriate.....”); - exerciții de diferențiere a emoțiilor plăcute de cele neplăcute („Roata emoțiilor” „Sunt vesel – asta este bine”, „Sunt furios – nu-i bine deloc”); - exprimarea prin desen schematic/emoticoane a diverselor stări emoționale; - exerciții de redare verbală/nonverbală/gestuală a emoțiilor resimțite de un personaj din poveste; - exerciții – joc pentru distingerea nivelului intensității emoționale („Barometrul emoțiilor”); - jocuri de tipul „Spune ce simți!” (Exemple: Doamna învățătoare te-a lăudat pentru că ai scris frumos, Un coleg te-a lovit și ți-a luat stiloul din mână, Cel mai bun prieten nu mai vorbește cu tine, Ai văzut un șarpe de care îți este foarte teamă); - audierea unor povești cu implicații emoționale/ vizionarea unor secvențe din filme cu povești („Ursul păcălit de vulpe”. „Capra cu trei iezi”, „Cenușăreasa”); - exerciții de înțelegere și de identificare a stărilor emoționale trăite de personajele din povești; - activități de identificare a diferitelor modalități de intervenție empatică, în situații date; - exerciții de empatizare cu emoțiile personajelor din povești; - exerciții de manifestare a comportamentelor empatică, în diverse situații; - jocuri de rol cu personaje aflate în situații ce implică emoții diverse („La dentist”, „Sunt bolnav, nu mă simt prea bine!”, „Sunt în impas, am nevoie de ajutor!”); - vizionare de secvențe de filme privind consecințele unor emoții, reflectate în comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - exerciții de identificare a posibilelor consecințe ale stărilor emoționale diverse; - jocuri pentru asocierea dintre situații, emoții și consecințe, de tipul „Ai primit un cadou, ce simți?”; - exerciții – joc de completare verbală/gestuală/pe bază de imagini a unor enunțuri lacunare („Sunt bucuros, deci.....”, „Sunt trist, deci.....”).

2. Formarea comportamentelor adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a III-a
<p>2.1. Identificarea modalităților generale de raportare ale persoanei cu lumea înconjurătoare – plante și animale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a schemei corporale proprii și a partenerului (atingere și descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc); - exerciții de comparare a propriei persoane cu alte persoane utilizând oglinda; - exerciții de observare a propriilor trăsături ale feței, corpului, cât și pe cele ale colegului; - exerciții – joc „Descrierea colegului de bancă”; - exerciții de identificare a plantelor și animalelor din imagini/filme/materiale video/figurine; - exerciții de desenare/colorare/modelare a unor plante și animale; - exercițiu - joc de asociere a unor jetoane animal/plantă cu jetoane ce reprezintă nevoi ale acestora; - exerciții de simulare și exemplificare a unor acțiuni de îngrijire a plantelor și animalelor; - activități de observare în evoluție a unei plante semănate și cultivate în clasă; - exerciții de exprimare a atitudinii responsabile față de plante și animale.
<p>2.2. Identificarea nevoii de plante și animale în viața omului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere animal domestic – foloase și produse obținute; - exerciții de clasificare a unor jetoane cu plante în plante comestibile și plante decorative; - audierea unor povești /vizionarea unor filme ce surprind relația om – animal – plantă; - observarea unor imagini ce reprezintă animale de companie în interacțiune cu stăpânii lor; - vizite la ferma de animale, la laboratoare de prelucrare a produselor animaliere; - activități-joc de analiză a provenienței alimentelor ce compun o masă a zilei.

3. Formarea și exersarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a III-a
<p>3.1. Identificarea unor reguli simple de comportament la nivelul grupului de apartenență – grupul de prieteni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exemplificare a grupurilor de apartenență; - discuții despre grupuri pornind de la situații cunoscute; - realizarea de desene și povestiri pentru ilustrarea diferitelor tipuri de relații în grup; - activități de descriere a unor activități din cadrul diferitelor grupuri folosind jucării și suport imagistic; - observarea dirijată a unor situații reale; - lectura pe imagini; - exerciții de identificare a regulilor simple de comportament la nivelul grupului de prieteni; - organizarea unor jocuri de grup; - exerciții de identificare a situațiilor „Așa da/Așa nu”; - observarea dirijată a unor situații reale/imaginare de interacțiune în cadrul grupului de prieteni; - exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale din cadrul grupului de prieteni; - exerciții – joc de identificare a diferitelor activități din cadrul grupului de prieteni;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupului de joacă, cu sau fără suport imagistic; - vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupului de prieteni; - sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; - jocuri de rol „La locul de joacă”.
<p>3.2. Identificarea modalităților de control al emoțiilor negative și a tehnicilor de gestionare a situațiilor conflictuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionare de secvențe din filme tematice în scopul identificării unor modalități de control al emoțiilor negative; - exerciții de exemplificare pe baza unor materiale suport a unor modalități de control al emoțiilor negative; - exerciții de identificare a modalităților de adaptare a comportamentului propriu la cerințele grupului de apartenență (împărțirea jucăriilor, încetarea activităților de joc la un semn dat, comportamente adecvate în situații de competiție în joc); - joc de rol pe temă dată („Azi am greșit, mâine voi fi mai bun”, „Fapte bune, fapte rele”); - exerciții de identificare a comportamentelor adecvate în cazul situațiilor conflictuale (dispute cu colegii, nemulțumire); - activități de exersare a emoțiilor pozitive; - jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie/dușmănie; cooperare/lipsă de cooperare) și abordarea unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți; - vizionare de filme tematice cu încărcătură emoțională și final fericit.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Conștientizare personală și emoțională	<p>Obiect – ființă – persoană Ființa umană ca persoană Emoțiile de bază Bucurie Tristețe Supărare Teamă Clasificarea și exprimarea emoțiilor Mesaje afective verbale și nonverbale Emoții, reacții, comportamente Emoții trăite în raport cu ceilalți</p>
Conștientizarea lumii înconjurătoare	<p>Cunoașterea de sine Schemă corporală Trăsături fizice Gen Asemănări și deosebiri fizice între persoane Lumea din jurul meu Ființe și plante Raporturile noastre cu ființele și plantele Nevoia de plante și animale</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Abilitare socială și emoțională	Grupuri de apartenență Prietenii Relații cu prietenii Activități în cadrul grupului de prieteni Reguli de comportament în cadrul grupului de prieteni Controlul emoțional Situatii conflictuale Reglarea emoțiilor Soluționarea situațiilor conflictuale

CLASA a IV – a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Conștientizarea stărilor emoționale și a identității proprii**

Clasa a IV- a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei – bunătate și răutate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, în situații concrete furnizate de profesor, a bunătății și răutății - exerciții de sortare imagini ce ilustrează trăsături morale: bunătate/răutate; - citirea unor texte suport care ilustrează aceste trăsături ale persoanei; - exerciții de apreciere a propriilor trăsături manifestate în contexte familiare; - activități de colorare/desenare/pictură a unor imagini care ilustrează trăsături morale - bunătate/răutate; - exerciții de identificare a comportamentelor pozitive cu ajutorul jetoane/ imagini/ filme /texte suport/ povești/relatări; - exerciții de promovare a unor comportamente pozitive în paralel cu exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli – Exemplu: jocuri tematice „Așa da/Așa nu” ; - exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente ce dovedesc bunătate/răutate.
<p>1.2. Asocierea emoțiilor cu cauzele și consecințele lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc de manifestare emoțională; - exerciții de identificare a diferenței dintre ceea ce simțim și cum ne manifestăm („Sunt vesel, deci sunt prietenos”; „Sunt trist, nu vreau să vorbesc cu nimeni”); - jocuri de tipul „Sertarul cu supărări, sertarul cu bucurii”, pentru diferențierea emoțiilor plăcute de cele neplăcute; - jocuri pentru diferențierea emoțiilor plăcute de cele neplăcute („Ai câștigat concursul/Ai pierdut concursul”); - exerciții de clasificare a emoțiilor (emoții pozitive și emoții negative); - vizionare de filme pentru evidențierea asocierii cauză - emoție – consecință; - audierea unor povești pentru identificarea emoțiilor personajelor din povești și motivarea emoțiilor resimțite de acestea; - exerciții de identificare a legăturii dintre cauze, emoții și consecințele acestora pe baza materialului suport; - jocuri de asociere a emoțiilor cu reacțiile emoționale; - jocuri de rol, de tipul cauză – efect „Am pierdut – sunt trist – plâng; „Am câștigat – sunt bucuros -zâmbesc”; - jocuri de tipul „De ce mă simt așa?”, pentru perceperea și identificarea cauzelor care duc la apariția stărilor emoționale.

2. Formarea comportamentelor adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a IV-a
<p>2.1. Stabilirea unor deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de confecționare a unor produse folosind conturul palmei, amprenta digitale, dactilopictura etc.; - exerciții de comparare cu colegii de clasă după un criteriu dat; - analizarea unor personaje din povești/povestiri sau din viața reală, în scopul identificării unor asemănări și deosebiri între propria persoană și acestea; - rezolvarea unor fișe de lucru pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți.

Clasa a IV-a**2.2. Însușirea de comportamente adecvate în relație cu emoțiile proprii și ale celorlalți**

- exerciții de identificare a mesajelor empaticе/nonempaticе pe baza unor materiale suport;
- exerciții de redare a unor comportamente empaticе/nonempaticе;
- jocuri de rol de transmitere de mesaje empaticе „Sunt alături de tine”;
- exerciții de identificare a mesajelor empaticе/nonempaticе pe baza unor materiale suport;
- exerciții de redare a unor comportamente empaticе/nonempaticе;
- jocuri de rol de transmitere de mesaje empaticе „Sunt alături de tine”.
- vizionare de filme ce ilustrează corespondența dintre comportamentele dezirabile/indezirabile și emoțiile asociate acestora;
- exerciții de identificare a comportamentelor dezirabile din punct de vedere social;
- exerciții de identificare a comportamentelor adecvate în relație cu emoțiile proprii și ale celorlalți;
- activități de observare a comportamentelor în situații concrete/imaginare pe bază de film, imagini, texte;
- discuții pe baza audierii de povești cu mesaj pozitiv acțional;
- jocuri de rol „Hocus – Pocus”, „Magicianul emoțiilor”, „Abracadabra”.

2.3. Manifestarea unor atitudini responsabile față de plantele și animalele din jur

- vizită la o fermă agricolă;
- vizionarea de filme;
- exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente bazate pe atenție/neatenție, grijă/neglijență, curaj/frică, iubire/ură față de plante și animale.

3. Formarea și exersarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială**Clasa a IV-a****3.1. Identificarea unor reguli simple de comportament la nivelul grupului de apartenență - clasa de elevi**

- activități de enumerare a caracteristicilor comune pe care le au elevii unei clase (vârstă, program zilnic, orar, profesori);
- activități de lucru în grup – panoul clasei, eticheta clasei;
- activitate de realizare a unor ecusoane identice pentru fiecare elev al clasei.
- activitate de realizarea a unui afiș cu regulile clasei folosind pictograme, imagini, cuvinte – noțiuni;
- activități de identificare a responsabilităților elevilor la nivelul clasei;
- activități practice de exersare a unor roluri la nivelul clasei (observator, ajutorul profesorului, ajutorul unui elev);
- exerciții de identificare a situațiilor „Așa da/Așa nu”;
- implicarea în jocuri care presupun manifestarea disponibilității pentru cooperare și acțiune;
- exerciții de comunicare adecvată la nivelul clasei (salutul, aprecierea verbală a colegilor, empatia);
- discutarea unor exemple de comportamente demne de urmat din povești, poezii, desene animate și din viața reală;
- discutarea urmărilor pozitive și negative ale diferitelor acte de comportament asupra propriei persoane și asupra celorlalți („Eu, tu, ceilalți”);
- discutarea unor exemple de relaționare pozitivă și participare în grupurile din care fac parte, pe baza utilizării de povestiri, imagini, filme etc. (grupuri).

Clasa a IV-a**3.2. Însușirea unor tehnici de gestionare a situațiilor tensionate**

- exerciții de întărire a comportamentului pozitiv: lauda, feed back pozitiv, recompensa, încurajarea etc;
- joc de rol – ”Așa da, așa nu” – comportament în situații tensionate;
- exerciții joc de formare a toleranței la frustrare: ”Nu mă supar din orice!”, ”Ai răbdare!” ”Mai încearcă!”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Conștientizare personală și emoțională	Trăsături morale ale persoanei Bunătate Răutate Atitudinea față de ființe și plante Emoțiile de bază Bucurie Tristețe Supărare Teamă Cauzele emoțiilor Intensitatea și calitatea emoțiilor Consecințele emoțiilor Emoțiile și stări emoționale în situații reale și imaginare
Conștientizarea lumii înconjurătoare	Asemănări și deosebiri între sine și ceilalți Suntem persoane diferite Asemănări și deosebiri Empatia Mesaje empatic/nonempatic Comportamente empatic/nonempatic Comportament și emoție în context personal și social
Abilitare socială și emoțională	Grupuri de apartenență Clasa de elevi Regulile de comportament la nivelul clasei Relațiile în cadrul grupului școlar Emoție și comportament Controlul emoțional Gestionarea situațiilor tensionate

Sugestii metodologice

Programa școlară aferentă disciplinei *Abilități socio-emoționale* pentru elevii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate, reglementează activitatea cadrului didactic atât în ceea ce privește formarea competențelor specifice la elevi, cât și planificarea și proiectarea unui demers didactic adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, vârstei acestora, precum și contextelor de învățare diferite.

Programa școlară pentru disciplina *Abilități socio-emoționale* propune demersuri educative în concordanță cu obiectivele educației copiilor cu dizabilități severe, tematica conținuturilor fiind orientativă și formulată în raport cu principiul general asupra integrării școlare și sociale a copiilor cu cerințe educative speciale, urmărind formarea unor abilități specifice de comunicare și integrare socială.

Programa respectă unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: „abordarea globală și individualizată a copilului cu dizabilități - identificarea, valorificarea și stimularea tuturor capacităților și disponibilităților cognitive, de limbaj, psihomotorii, afectiv-relaționale, și social adaptative existente sau potențiale”, precum și unul dintre principiile educației socio-emoționale, „principiul individualizării educației socio-emoționale în funcție de structura personalității fiecărui copil și de particularitățile de vârstă, context educațional și domeniu socioprofesional”.

O notă aparte a disciplinei *Abilități socio-emoționale* este dată de contribuția acesteia la abilitarea elevilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate, din punct de vedere social și emoțional, în scopul unei optime integrări a acestora în mediul social.

Dezvoltarea abilităților socio-emoționale urmărește dezvoltarea abilităților de interacțiune cu adulții, cu copiii de vârstă apropiată, acceptarea și respectarea diversității, dezvoltarea comportamentelor prosoziale, dezvoltarea conceptului de sine, dezvoltarea autocontrolului emoțional și a expresivității emoționale.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei de *Abilități socio-emoționale* și de a organiza activitățile de predare-învățare-evaluare, cu respectarea specificului disciplinei și a nivelului de înțelegere și dezvoltare al elevilor.

Pornind de la specificul dezvoltării elevilor și ținând cont de particularitățile individuale ale acestora, sunt asigurate premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate.

Strategii didactice

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei *Abilități socio-emoționale* se recomandă utilizarea de strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității care să contribuie la participarea directă a elevilor la propria formare, iar actul de învățare să aibă un caracter practic-aplicativ și participativ.

Utilizarea acestor strategii pune accent pe realizarea unor parcursuri diferențiate de învățare și construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini), dobândite prin studiul disciplinei, în limita permisă de nivelul proximal de dezvoltare al copiilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplina *Abilități socio-emoționale* poate fi ridicată de cadrul didactic prin valorificarea efectelor pozitive ale conduitei ludice. Jocul reprezintă o componentă esențială, utilizarea lui în activitățile de predare-învățare-evaluare la copiii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate având rezultate deosebite, alături de activitățile cu caracter practic – aplicativ.

Sunt recomandate strategiile didactice care dezvoltă capacitatea de comunicare a elevilor, care stimulează participarea și implicarea directă a acestora în procesul educativ. Cadrele didactice pot utiliza diferite tipuri de strategii didactice, cum ar fi :

- strategii inductive bazate pe utilizarea exemplurilor - din povești, filmulețe, desene animate sau din viața reală;

- strategii de descoperire - identificare și recunoaștere (pe baza unor materiale suport) a trăsăturilor persoanei, a emoțiilor acesteia, a grupurilor de apartenență, a unor norme de comportament social, a unor situații de respectare/încălcare a unor reguli de comportament social;
- strategii analogice care utilizează modele - din povești/filme/desene animate/viața reală - pentru caracterizarea persoanei, a grupurilor de apartenență, pentru analizarea regulilor și a relațiilor din cadrul grupului;
- strategii euristice (exemplu: jocul de rol, pornind de la exprimarea emoțională până la aplicarea unor reguli simple de conduită în familie, în grupul de joacă, discuții pe baza unor imagini, vizionări de filme/secvențe de film, audiere de povești, realizarea desene);
- strategii de utilizare combinată a unor metode active și interactive care să contribuie la dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, să încurajeze interacțiunea pozitivă, să-i motiveze și să-i angajeze pe copii în activități de participare și cooperare în cadrul grupurilor de apartenență (activități de identificare, recunoaștere și aplicare a diverselor cunoștințe, deprinderi și abilități, discuții pe marginea acestora)
- strategii de alternare a formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);

În procesul instructiv – educativ din învățământul special, folosirea materialelor/suporturilor concret – intuitive are un rol fundamental în valorificarea principului intuiției și în accesibilizarea conținuturilor învățării. Mijloacele și materialele didactice care oferă suport concret – intuitiv facilitează percepția directă a realității, solicită și, în același timp, sprijină operațiile gândirii, imaginația și creativitatea elevului, îl ajută să înțeleagă și să-și însușească cunoștințele, abilitățile, deprinderile și atitudinile țintite în proiectul unității de învățare.

Metodele interactive și activ – participative, însoțite de materiale suport, bazate pe elemente ludice, sunt cele ce pot duce la obținerea de rezultate pozitive în educația copiilor cu dizabilități grave, severe și asociate.

Jocul de rol și simularea pregătesc copilul pentru situații reale de viață și facilitează dezvoltarea comunicării verbale și nonverbale, a empatiei, a toleranței. Lucrul în echipă antrenează strategiile de rezolvare a conflictelor și modalitățile de comunicare eficientă.

Este recomandată folosirea de planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, texte literare cu conținut tematic, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, povești, jocuri, prezentări Power-Point, soft-uri educative, fișe de lucru pentru asociere/diferențiere, planșe de colorat/ desen, diverse jucării.

Planificare și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- lectura integrală a programei școlare;
- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Pentru proiectarea anuală se recomandă utilizarea tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Proiectarea anuală și semestrială se completează cu întocmirea planurilor de intervenție personalizată în cazul elevilor care prezintă decalaj între gradul de asimilare a cunoștințelor și conținuturile propuse de prezenta programă.

Evaluarea

Evaluarea, proiectată în acord cu finalitatea urmărită prin studiul disciplinei *Abilități socio-emoționale*, reprezintă atât un instrument de control și măsurare a competențelor elevilor, cât și modalitatea de adaptare a strategiilor de predare-învățare la nevoile individuale și de vârstă ale elevilor. Cadrul didactic va urmări progresul elevilor din punctul de vedere al achizițiilor cognitive, emoționale, comportamentale și atitudinale.

Recomandăm, pe lângă formele și instrumentele clasice de evaluare, utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea și observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Observarea comportamentului elevilor, ca fundament al evaluării, constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentelor copiilor fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele lor caracteristice. Evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare de competențe, evidențiind ceea ce au dobândit elevii, raportat la competențele propuse a fi atinse, incluzând cunoștințe, abilități, atitudini, fără a fi redusă exclusiv la ceea ce știu și cât anume știu elevii.

Nivelul de dezvoltare a competenței emoționale este cuantificat cu ajutorul următorilor indicatori:

- recunoașterea și exprimarea emoțiilor;
- înțelegerea emoțiilor;
- reglarea emoțională.

Nivelul de dezvoltare a competenței sociale este cuantificat cu ajutorul următorilor indicatori:

- complianța la reguli;
- relaționarea socială;
- comportamentul prosocial.

Este important feed-back-ul permanent față de progresul fiecărui elev, încurajarea exprimării ideilor și a argumentelor personale, valorizarea abilităților însușite prin aprecieri pozitive.

Bibliografie

1. Ainscow, M., (1998), *Să-i cuprindem pe toți cei care învață. Învățământ de experiență*, Manchester: Universitatea Manchester;
2. Boncu, Ș., Dafinoiu I. (2014), *Psihologie socială. Studiul Interacțiunilor umane*, București: Editura Comunicare.ro;
3. Georgescu, D., Ștefănescu, D.O. (2016), *Cultură Civică, clasa a VIII-a*, București: Editura Humanitas;
4. Goleman, D. (2008), *Inteligența emoțională*, București: Editura Curtea Veche;
5. Pîrîială, O. (2016), *Manual de Educație civică*, București: Editura Aramis;

6. Skager, R., Dave, R.H., Robinson, K.G. (1977), *Curriculum evaluation for lifelong education*, Oxford: Pergamon Press;
7. Vrăsmaș, T. (2001), *Învățământul integrat și/sau incluziv*, București: Editura Aramis;
8. Rectory Paddock School, (2001), *În căutarea unui curriculum. Note privind educația copiilor cu handicap sever*, Londra: traducere UNICEF-RENINCO România;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
10. ***(1991), *Planul de învățământ și programa activităților instructive-educative în grădinița de copii*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
11. ***(1961), *Programa activităților obligatorii pentru învățământul preșcolar*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
12. ***(1963), *Programa activităților instructiv-educative în grădinițele de copii*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
13. ***Illinois State Board of Education, *Social/Emotional Learning Standards, Chicago*;
14. ***(2008) Programă școlară disciplina Socializare, Clasele I - a X-a, anexă la O.M.E.C.T. nr. 5234/ 01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN - Coordonator Ministerul Educației

Marilena Gabriela ION - coordonator Inspectoratul Școlar Județean Teleorman

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gherghe Valeria	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Ion Marilena Gabriela	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Iordănoaia Iuliana Luminița	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Dorobanțu Adela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Chiriță Grigore Capitolina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Hoară Oana Violeta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman
Neguț Dorina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman
Dumitru Stela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Abilități socio-emoționale* reprezintă o nouă ofertă curriculară pentru ciclul gimnazial din învățământul special, disciplina fiind prevăzută, începând cu anul școlar 2018-2019, în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, prevăzut în Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Disciplina *Abilități socio-emoționale* face parte din Aria curriculară *Om și societate* și are un buget de timp alocat de 1 oră/săptămână.

Această disciplină presupune o abordare nouă a procesului de învățământ din învățământul special, cu o viziune dinamică și complexă asupra transformărilor ce se produc la nivel individual și de grup școlar, la nivel relațional și inter-relațional, având ca scop abilitarea elevului cu dizabilitate în vederea unei cât mai optime integrări în școală și în societate.

În susținerea studiului acestei discipline vin cercetările în domeniu, la nivel național și internațional, precum și programele destinate învățământului de masă desfășurate pe acest palier:

- programe de educație socio-emoțională desfășurate în România (*Programul educațional „Da, Poți!”; Programul educațional: „Formarea de abilități de viață la copiii și adolescenți din medii defavorizate; Programul „Fast Track – program de prevenire multifocus pentru copiii cu deficiențe în ceea ce privește competențele emoționale și sociale.*)

- programe de educație emoțională și socială dezvoltate în lume (*Modelul PATH – Promoting Alternative Thinking Strategies – Promovarea strategiilor de gândire alternativă; Improving Social Awareness, Social Problem Solving Project (ISA/SPSP) (Îmbunătățirea Conștientizării Sociale, Proiect Social de Rezolvare a Problemelor; Yale-New Haven Social Competence Promotion Program (Program de Promovare a Competențelor Sociale Yale-New Haven); Oakland’s Child Development Project (Proiectul Oakland de Dezvoltare a Copiilor); Peaceful Kids Conflict Resolution Program (Program de rezolvare pașnică a conflictelor copiilor).*)

Obiectivul central al disciplinei este acela de a modela personalitatea pe principiul individualității și al generalității, elevului cu dizabilități severe și/sau asociate necesitând înțelegerea situațiilor simple de viață, formarea autonomiei personale și sociale, un nivel minim de maturizare afectivă, precum și abilitarea de a relaționa cu cei din jur.

Disciplina *Abilități socio-emoționale* continuă noul model de proiectare curriculară, centrat pe competențe, care presupune realizarea transferului și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi, interdisciplinare, accentuându-se scopul învățării și formarea personalității elevului.

Structura prezentei programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale specifice disciplinei *Abilități socio-emoționale* reflectă necesitatea de a-i forma elevului conștiința de sine și conștiința socială, precum și autonomia socială și capacitatea de a lua decizii responsabile.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie tot atâtea modalități de organizare a activității didactice în scopul atingerii competențelor.

Domeniile de conținut vizate de prezenta programă pentru ciclul gimnazial sunt:

- Conștiința de sine
- Conștiința socială
- Autonomie socială și managementul emoțiilor
- Decizii și comportamente responsabile

Prin sugestiile metodologice, programa propune, cu caracter de exemplu, strategii didactice care valorifică experiența concretă a elevului, cadrul didactic având libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă, capacității de înțelegere și nivelului de dezvoltare al elevilor.

Programa școlară a disciplinei *Abilități socio-emoționale* are ca finalitate integrarea optimă a elevilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate în comunitate, realizată prin abilitarea lor socio-emoțională, prin dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți, prin abilitarea lor în practicarea unui comportament social și interiorizarea unor norme de conduită socială.

Demersurile de abilitare socio-emoțională propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în:

- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);
- Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea;
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989.

Prezenta programă școlară se adresează cadrelor didactice din învățământul special. Este necesar ca proiectarea activității didactice precum și activitatea didactică propriu-zisă să fie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine**
- 2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social**
- 3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială**
- 4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea calităților personale în vederea construirii imaginii de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor calități personale "Ce fel de persoană sunt"; - exerciții de identificare a diferențelor dintre părerea proprie despre sine și părerea celorlalți; - fișe de lucru de tipul „Calitățile mele”; - exerciții joc de evidențiere a calităților personale („Harta personală”); - exerciții - joc pentru stabilirea însușirilor personale și ale celorlalți („Hai să facem cunoștință”, „Acesta sunt eu!”).
<p>1.2. Formarea unor comportamente sociale bazate pe respect ca trăsătură morală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare pe baza suporturilor imagistice a situațiilor de manifestare a respectului/lipsei de respect; - exerciții de observare dirijată a unor situații reale/imaginare; - discuții libere pe marginea unor situații reale/imaginare; - lectura unor texte/audierea unor povești cu morală; - exerciții de tip „Așa da/Așa nu” pe imagini și fișe de lucru; - jocuri de rol de promovare a unor comportamente bazate pe respect, în paralel cu exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli – Exemplu: jocuri tematice „Așa da/Așa nu”.
<p>1.3. Identificarea stărilor emoționale complexe (mândrie, rușine, dezamăgire, încântare, invidie, admirație, regret, vinovăție)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a propriilor emoții și a celor din jur pe baza comportamentelor, limbajului, posturii, mimicii și pantomimicii; - audierea de povești și identificarea pe baza acestora a stărilor emoționale prin care trec personajele; - realizarea de desene ale unor stări emoționale diverse; - exerciții de asociere a imaginilor reprezentative ale emoțiilor cu denumirea lor; - jocuri de identificare și exprimare a emoțiilor proprii, de tipul „La pescuit de emoții”.
<p>1.4. Verbalizarea cauzelor și consecințelor emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a cauzelor și consecințelor emoțiilor pe baza unor materiale suport; - activități de verbalizare a cauzelor și consecințelor emoțiilor, prin metode interactive (exemplu: „explozia stelară”); - joc de rol pe tema consecințelor emoțiilor; - dialoguri pe tema consecințelor emoțiilor.

2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social

Clasa a V-a
<p>2.1. Formularea unor criterii simple de constituire a unui grup de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sortare pe criterii date a unor jetoane, imagini, fotografii ce reprezintă persoane; - exerciții de identificare a elementelor comune pe care le au membrii unui grup; - exerciții de diferențiere a noțiunii de grup de noțiunea de mulțime; - activități de diferențiere empirică dintre o mulțime de oameni și un grup de oameni (oamenii din stația de autobuz sunt împreună, dar nu se cunosc versus echipa de fotbal);

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a grupurilor din care poate face parte o persoană; - exerciții de identificare a tipurilor de relații existente la nivel de grup (pozitive/negative);
<p>2.2. Relaționarea pozitivă cu ceilalți membri ai grupului/grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a grupurilor de apartenență; - activități de identificare a posibilelor roluri în grup; - exerciții de descriere a unor activități din cadrul diferitelor grupuri pentru evidențierea relațiilor existente la nivelul acestora; - jocuri de rol pentru exersarea unor acțiuni de întrajutorare a unui alt membru al grupului; - realizarea unor colaje cu tema „Clasa noastră”, „Prietenii”, „Familia”; - realizarea unui panou cu fotografii/desene/mesaje pentru promovarea bunelor maniere.
<p>2.3. Identificarea principalelor drepturi și îndatoriri din cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de reactualizare a regulamentului clasei cu identificarea drepturilor și îndatoririlor fiecărui elev; - rezolvarea unor sarcini de lucru în echipă cu roluri și îndatoriri stabilite (desen colectiv, construcție cuburi de lemn, realizarea unui panou); - discuții despre îndatoririle din grupul familial plecând de la texte suport/proverbe/imagini; - exerciții de dialog pe tema drepturilor și îndatoririlor din cadrul grupului de prietenii folosind suporturi concrete.
<p>2.4. Abilitarea în vederea exercitării drepturilor și îndatoririlor fundamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere în imagini a diverse situații de respectare și, respectiv, încălcare a drepturilor copilului; - activități de simulare a unor situații de respectare a drepturilor copilului; - exerciții de dialog pe tema drepturilor copilului.
<p>2.5. Identificarea emoțiilor celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor celorlalți pe baza unor materiale suport (imaginii, filme, povești); - exerciții - joc de identificare a comportamentelor empaticice; - exerciții practice de comunicare verbală și nonverbală în vederea relaționării pozitive.

3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a V-a
<p>3.1. Familiarizarea cu noțiuni simple de organizare comunitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a tipurilor de comunitate locală (sat, oraș); - activități de precizare a rolului comunității locale ca grup de apartenență; - exerciții de familiarizare cu numele localității de domiciliu; - exerciții de familiarizare cu numele localității unde se află școală; - activități de prezentare a localității în care trăiește și a domiciliului (sat/oraș, bloc/casă); - activități de prezentare a unor evenimente locale (ziua localității, obiceiuri religioase/sociale specifice – târguri, bâlciuri, parade); - activități de realizare a unor machete cu indicarea instituțiilor principale din comunitatea locală (școala, spitalul, poliția, biserica); - realizarea unor colaje cu imagini/fotografii ale localității de domiciliu; - lectură după imagini pentru identificarea unor roluri/responsabilități în grupurile de

Clasa a V-a
apartenență.
<p>3.2. Utilizarea unor date relevante pentru identitatea copilului în raport cu autoritățile</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de utilizare a datelor de identitate: nume, prenume, domiciliu; - exerciții practice de reproducere fidelă a unui număr de telefon de contact; - exerciții de realizare a unor carduri cu datele personale esențiale; - exerciții practice de relaționare cu persoane străine; - activități de identificare a polițistului, pompierului, cadrului medical pe suport imagistic (uniformă, culoare uniformă, mașină de intervenție); - exerciții practice de stabilire a situațiilor în care se furnizează datele de identificare personală.
<p>3.3. Exersarea unor comportamente adecvate în situații limită</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de stabilire a ceea ce este o situație limită; - exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - activități de asociere eveniment - autoritate ce poate interveni; - activități de confecționare a unor carduri cu date de identificare a elevului, numere de telefon de urgență; - joc de rol în vederea exersării modalităților de stabilire a raporturilor cu autoritățile.
<p>3.4. Însușirea modalității de gestionare a stărilor emoționale de tristețe</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a factorilor generatori ai stării emoționale de tristețe pe baza materialelor suport; - activități de comutare a atenției către activități plăcute, generatoare de emoții pozitive; - vizionare de materiale suport de identificare a metodelor prin care tristețea poate fi gestionată;

4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa a V-a
<p>4.1. Exersarea capacității de a alege în situații concrete de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> • programul zilnic - exerciții de alegere a activităților zilnice; - exerciții de exprimare a preferințelor legate de alegerea unor activități ; - exerciții - joc de exprimare a opiniei proprii legate de luarea unei decizii simple; - exerciții de justificare a alegerilor făcute; - exerciții - joc de identificare a alegerii potrivite în diverse situații; - joc de tipul: „Alegerea mea...”, „Tu ce alegi?”.
<ul style="list-style-type: none"> • obiecte de îmbrăcăminte - exerciții de numire a articolelor de îmbrăcăminte; - exerciții de asociere articole de îmbrăcăminte – anotimp; - exerciții de alegere a articolelor de îmbrăcăminte potrivite diferitelor ocazii (la joacă, la școală, la cumpărături, la aniversări); - exerciții de justificare a alegerilor făcute.
<ul style="list-style-type: none"> • jucării/jocuri preferate - exerciții de identificare a preferințelor legate de jocuri/jucării; - discuții legate de alegerea făcută; - joc de rol „Raftul meu de jucării”.
<p>4.2. Exersarea capacității de evitare a situațiilor periculoase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a situațiilor periculoase; - exerciții de identificare a riscului de expunere la pericole; - exerciții de recunoaștere a comportamentelor personale care te pot pune în pericol; - exerciții - joc de exprimare a alegerii în situații dificile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Conștiința de sine	Calitățile, valorile și resursele personale Trăsături morale ale persoanei Valori moral – civice în relațiile cu sine și cu ceilalți: respect și lipsa de respect Apartenența la grup (grupurile de egali – clasa, prietenii; familia) - criterii simple de constituire a unui grup de apartenență Emoții Emoții primare și emoții secundare – stări emoționale complexe: mândrie, rușine, dezamăgire, încântare, invidie, admirație, regret, vinovăție Emoții – reacții și consecințe ale emoțiilor
Conștiința socială	Relațiile interpersonale în grup (grupurile de egali – clasa, prietenii; familia) – roluri și activități la nivelul grupurilor de apartenență Drepturi și îndatoriri în cadrul grupurilor de apartenență (grupurile de egali – clasa, prietenii; familia) Cuvinte și acțiuni care rănesc – cooperare și colaborare, acceptarea diversității, comportamente conciliante Empatie față de emoțiile celorlalți – recunoașterea emoțiilor celorlalți
Autonomie socială și managementul emoțiilor	Comunitatea locală - noțiuni simple de organizare comunitară. Comunitatea de domiciliu Ajutor în situații limită. Comportamente adecvate în situații limită Emoții negative - reacții nepotrivite Tristețea – recunoașterea emoției, a factorilor generatori, acceptarea și gestionarea acesteia
Decizii și comportamente responsabile	Dreptul la participare. Alegeri simple – Programul zilnic Exersăm alegerile: <ul style="list-style-type: none"> • Cu ce mă îmbrac astăzi • Jucării/jocuri preferate • Evitarea situațiilor periculoase

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea și formarea unor comportamente sociale bazate pe sinceritate ca trăsătură morală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare în suporturi imagistice a situațiilor de adevăr și minciună; - discuții libere pe marginea unor situații reale; - jocuri de rol; - citirea și discutarea unor povești despre sinceritate ; - exerciții de tip „Așa da/Așa nu” pe imagini și fișe de lucru; - exerciții joc de identificare acțiune – consecință; - exerciții joc de asociere; - activități de identificarea unor exemple de sinceritate/minciună în situații reale și ipotetice; - exerciții de observare și comentare a unor imagini și texte cu conținut civic; - discuții despre consecințele minciunii în situații de viață familiare elevilor; - exerciții de observare dirijată a unor situații reale; - exerciții de promovare a unor comportamente pozitive în paralel cu exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli (Exemplu: jocuri tematice „Așa da/Așa nu”); - exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente bazate pe sinceritate/minciună.
<p>1.2. Identificarea stărilor de confort și disconfort emoțional</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor care provoacă stări de confort/disconfort emoțional; - exerciții de diferențiere conceptuală între confort și disconfort emoțional; - audierea unor povești (Exemplu: „Povestea ursului cafeniu”, după Vladimir Colin), pentru identificarea și denumirea emoțiilor resimțite de personaje; - exerciții joc de identificare a unor stări sufletești și acțiuni prezentate în imagini (“Cum mă simt azi”).
<p>1.3. Etichetarea emoțiilor complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru identificarea caracteristicilor emoțiilor complexe; - exerciții de numire/etichetare a emoțiilor complexe; - activități de diferențiere/asociere a emoțiilor complexe; - jocuri de tipul „Cubul emoțiilor”, pentru identificarea emoțiilor și redarea unor situații corespondente acesora; - joc de mimă.
<p>1.4. Identificarea unor elemente relevante pentru identitatea copilului – locuri de apartenență, domiciliu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a tipurilor de comunitate locală; - activități de descriere a drumului pe care îl parcurge copilul de acasă la școală (mijloc de transport acasă – școală, însoțitor, schițe sau desene cu drumul parcurs, aprecierea noțiunilor de departe – aproape, aprecierea duratei de deplasare - mult, puțin); - activități de reproducere fidelă a adresei de domiciliu; - completarea adresei pe formulare tipizate; - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare a unor elemente (clădiri, statui, magazine, intersecții) aparținând spațiului apropiat; - activități de localizare a locuinței în raport de vecinătate cu instituții, magazine,

Clasa a VI-a
<p>clădiri semnificative în localitatea de domiciliu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor colaje cu imagini/fotografii ale localității de domiciliu, casă, școală; - exerciții de recunoaștere a unor obiective culturale, turistice din localitate/proximitate.
<p>1.5. Asocierea unor situații contextuale cu reacții emoționale specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a relației dintre cauzele emoțiilor și reacțiile emoționale pe baza unor materiale suport; - exerciții – joc de asociere a anumitor comportamente cu factorii declanșatori ai emoțiilor, de tipul „Mă port așa....., pentru că simt.....”; - jocuri de rol – interpretarea unor roluri pentru reproducerea unor stări emoționale resimțite în diverse situații.

2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea unor evenimente importante din viața comunității și a rolului acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de participare la evenimente tradiționale din comunitatea locală; - discuții referitoare la rolul evenimentelor colective din comunitate; - exerciții de aranjare în timp, pe durata unui an calendaristic a evenimentelor din viața colectivității; - vizionarea unor filme pentru familiarizarea cu elemente locale ale comunității în care locuiește, cu tradițiile locale; - realizarea unor colaje cu imagini, fotografii ale localității de domiciliu; - activități de voluntariat: ne ajutăm colegii mai mici, activități de ocrotire a mediului; apropiat, igienizarea spațiului verde din curtea școlii.
<p>2.2. Exprimarea empatiei față de emoțiile altor persoane în diverse situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții și jocuri pentru semnalizarea înțelegerii mesajului emoțional transmis de interlocutor; - vizionare de materiale suport cu exemplificări de comportamente empatic; - exerciții de modelare a comportamentului empatic; - activități de exersare a modalităților alternative de reacție la stările emoționale ale celorlalți.

3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea drepturilor fundamentale de bază ale copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de respectare și, respectiv, încălcare a drepturilor copilului; - activități de simulare a unor situații de respectare a drepturilor copilului; - exerciții de dialog pe tema drepturilor copilului.
<p>3.2. Însușirea unor modalități de gestionare a furiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor materiale suport, în scopul identificării și înțelegerii modalităților de stăpânire a impulsului emoțional; - activități de identificare a modalităților de control emoțional în situații emoționale intense; - exerciții de control emoțional (stăpânirea impulsului); - jocuri de rol, de tipul „<i>Sunt furios, dar mă abțin</i>”; - exerciții – joc de completare a unor enunțuri lacunare.

4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa a VI-a	
4.1. Formarea abilității de a alege între minciună și adevăr	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a minciunii și a adevărului pe baza de materiale suport; - jocuri de stabilire a valorii de adevăr a unor propoziții „Adevărat sau fals”; - exerciții de identificare a consecințelor adevărului/minciunii; - exerciții - joc „Adevăr sau minciună”.
4.2. Dezvoltarea abilității de a face o alegere potrivită	<ul style="list-style-type: none"> - discuții despre animalul de companie preferat; - exerciții de identificare a preferințelor legate de animalul de companie; - discuții despre responsabilitățile ce decurg din îngrijirea unui animal de companie.
4.3. Formarea capacității de asumare a responsabilității	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a simțului de răspundere pe baza materialelor suport; - exerciții de formare a simțului de răspundere prin asumare de roluri și sarcini în școală și familie; - exerciții practice de asumare a responsabilităților la nivelul clasei; - joc de rol pe temă dată „Sunt responsabil”.
4.4. Identificarea dreptului copilului de a participa la luarea deciziilor	<ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a situațiilor concrete în care elevii pot fi consultați (activități extrașcolare, amenajarea clasei); - discuții legate de alegerea locului în clasă și a colegului de bancă; - activitate practică de planificare a unei activități extrașcolare;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Conștiința de sine	<p>Construirea imaginii de sine. Atitudine pozitivă față de propria persoană Trăsături morale ale persoanei: sinceritate și minciună Emoții complexe (stări emoționale complexe: mândrie, rușine, dezamăgire, încântare, invidie, admirație, regret, vinovăție) - elemente caracteristice. Confort și disconfort emoțional Apartenența la grup - criterii simple de constituire a unui grup de apartenență. Apartenența locală</p>
Conștiința socială	<p>Evenimente importante din viața comunității locale. Rolul evenimentelor colective din comunitate Reacții empatice (înțelegerii mesajului emoțional transmis de interlocutor) Emoții – comportamente. Situații contextuale și reacții emoționale specifice</p>
Autonomie socială și managementul emoțiilor	<p>Elemente relevante pentru identitatea copilului - localitatea și domiciliu Drepturi fundamentale de bază ale copilului Situații stresante – inhibare (rușine, teamă de reacție) Furia și dezamăgirea - recunoașterea emoției, a factorilor generatori, acceptarea și gestionarea acesteia</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Decizii și comportamente responsabile	Valori moral – civice în relațiile cu sine și cu ceilalți. Minciună – adevăr. Consecințe Dreptul la participare Exersarea responsabilă a dreptului la participare. Exersarea alegerilor – Animalul de companie Asumarea deciziilor și a comportamentelor responsabile în raporturile sociale Acceptarea responsabilității prin asumarea rolurilor și sarcinilor în grupurile școlare

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine

Clasa a VII-a
<p>1.1. Însușirea noțiunilor elementare ale imaginii de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a caracteristicilor personale de tipul „Cine sunt eu?”, „Cum mă văd ceilalți”; - exerciții de diferențiere a imaginii de sine pozitivă – imagine de sine negativă utilizând diverse materiale suport; - exerciții de identificare a personajelor cu o imagine de sine pozitivă utilizând diverse materiale suport; - implicarea în activități care să pună în valoare calitățile personale ale elevilor.
<p>1.2. Identificarea și formarea unor comportamente sociale bazate pe curaj ca trăsătură morală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare în suporturi imagistice a situațiilor de adevăr și minciună; - discuții libere pe marginea unor situații reale; - jocuri de rol; - lectura unor texte cu morală; - exerciții de tip „Așa da/Așa nu” pe imagini și fișe de lucru; - exerciții joc de identificare acțiune – consecință;
<p>1.3. Recunoașterea emoțiilor resimțite de propria persoană și de ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și etichetare a emoțiilor complexe; - exerciții de diferențiere a emoțiilor trăite de persoane diferite raportate la aceeași situație; - jocuri de rol pentru identificarea diferenței dintre emoțiile resimțite de persoane; diferite în același context situațional.
<p>1.4. Identificarea implicațiilor relaționale care decurg din stările emoționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de analiză a unor situații concrete; - exerciții-joc de identificare a unor relații ce se pot stabili între persoane în urma exprimării adecvate/neadecvate a unor emoții; - jocuri de rol pentru exersarea unor dialoguri imaginare în scopul exprimării propriilor trăiri emoționale; - joc de rol pentru adoptarea de comportamente adecvate în diverse situații create; - exerciții-joc de exprimare a propriilor păreri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute.

2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea unor evenimente importante din viața comunității și a rolului acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de participare/marcare a evenimentelor tradiționale din comunitatea națională; - discuții referitoare la rolul evenimentelor colective din comunitate națională;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor colaje cu imagini, fotografii ale localității de domiciliu; - activități de audiție a unor cântece, piese muzicale din folclor, muzică românească - vizionarea unor filme ce prezintă tradiții populare românești; - exerciții de povestire a modului în care se derulează anumite obiceiuri familiare copilului (colindatul, obiceiuri pascale).
<p>2.2. Familiarizarea cu noțiuni simple de organizare națională</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de familiarizare cu numele țării, numele limbii naționale; - exerciții de identificare a simbolurilor naționale: drapel, zi națională, imnul de stat, stema și sigiliul statului; - audiția imnului de stat; - exerciții de memorare/reproducere a imnului de stat; - activități de precizare a unor situații în care sunt folosite simboluri ale statului; - exerciții de simulare a unor evenimente oficiale ce presupun utilizarea simbolurilor naționale; - completarea unor enunțuri referitoare la Statul Român și trăsăturile sale; - expoziție/colaje cu imagini reprezentative din România (relief, monumente); - exerciții de colorare în conturul hărții României.
<p>2.3. Însușirea de comportamente empatic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificări de comportamente empatic cu ajutorul materialelor suport; - exerciții de dezvoltare a abilității de a reacționa potrivit față de emoțiile celorlalți; - exerciții de exprimare adecvată a emoțiilor în relație cu ceilalți; - jocuri de rol pentru exemplificarea diferitelor tipuri de reacții empatic.

3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a VII-a
<p>3.1. Explorarea/înțelegerea calității de cetățean</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a informațiilor de identitate personală; - exerciții de observarea a documentelor de identitate: certificat de naștere, carnet de elev; - exerciții de identificare a elementelor definitorii pentru certificatul de naștere: format, mărime, culoare; - exerciții de identificare a elementelor definitorii pentru carnetul de elev: formă, fotografie; - exerciții de diferențiere certificat de naștere – alte documente; - exerciții de diferențiere carnet de elev – alte documente (sau carnete); - activități de explicare a utilității documentelor personale; - exerciții - joc de simulare a utilizării certificatului de naștere, carnet de elev.
<p>3.2. Abilitarea în vederea exercitării drepturilor fundamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a drepturilor fundamentale ale omului (dreptul la ocrotirea sănătății, dreptul liberei circulații, dreptul de a fi apărat și ocrotit de statul roman etc); - exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de respectare și, respectiv, încălcare a drepturilor fundamentale; - activități de simulare a unor situații de respectare a drepturilor fundamentale și de

Clasa a VII-a
<p>îndeplinire a îndatoririlor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a îndatoririlor/obligații fundamentale ale omului (obligații în cazul situațiilor de urgență, obligația de a respecta legile statului, obligația de a nu încălca drepturile celorlalți etc.); - exerciții de recunoaștere în imagini a diverselor situații de îndeplinire a îndatoririlor fundamentale ale omului; - exerciții de dialog pe tema drepturilor omului.
<p>3.3. Identificarea unor modalități de rezolvare a conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a caracteristicilor situațiilor conflictuale; - discuții despre sursele conflictelor și urmările acestora, purtate pe marginea unor materiale suport (vizionare filme și audiere povești); - joc de rol pentru identificarea unor soluții pozitive la o situație conflictuală; - activități de identificare a strategiilor de rezolvare a conflictelor; - exerciții – joc de povestire a unei întâmplări trăite, oferind detalii despre situația conflictuală și rezolvarea ei; - exerciții joc de completare a unor povești fără final („Găsește un final”).
<p>3.4. Însușirea unor modalități de gestionare a agresivității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea unor situații generatoare de comportamente agresive; - exerciții de identificare a unor tehnici de evitare a situațiilor problemă; - joc de rol pentru aplicarea tehnicilor simple de negociere a conflictului, de tipul „Ce ai face în locul meu?”; - exerciții joc de completare a unor povești fără final („Tu ce ai face?”).

4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa a VII-a
<p>4.1. Identificarea și exprimarea opiniilor diferite în situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții legate de posibilitatea de a exista opinii diferite cu privire la aceeași situație; - activități de identificare a diverselor opinii în situații date; - exerciții de exprimare a punctelor de vedere personale legate de situații date.
<p>4.2. Formarea abilității de alegere a prietenilor – anturajelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a criteriilor de alegere a prietenilor ; - exerciții de identificare a influențelor pozitive/negative ale anturajului pe baza discuțiilor și a materialelor suport; - joc de rol „Prietenul potrivit”.
<p>4.3. Formarea abilității de a alege alimente și comportamente sănătoase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de alegere a alimentelor preferate; - exerciții de identificare a alimentelor sănătoase/nesănătoase; - discuții pe baza alegerilor sănătoase/nesănătoase; - joc de rol „La supermarket”; - exerciții de selectare a alimentelor sănătoase potrivite pentru mesele principale și gustări; - discuții despre comportamente benefice pentru sănătate (activități sportive, respectarea orelor de somn etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Conștiința de sine	Construirea imaginii de sine Imagine de sine pozitivă – imagine de sine negativă Trăsături morale ale persoanei: curaj – frică. Comportamente sociale bazate pe curaj ca trăsătură morală Emoții - limbaj verbal, nonverbal și paraverbal Implicații emoționale în viața socială
Conștiința socială	Apartenența la grup - criterii simple de constituire a unui grup de apartenență. Locurile de apartenență: țara mea Noțiuni simple de organizare națională Simbolurile țării mele: drapel, zi națională, imnul de stat, stema și sigiliul statului Evenimente importante din viața comunității naționale Rolul evenimentelor colective din comunitatea națională Empatia și comportamentele empaticе Manifestări empaticе în mod verbal și prin gesturi simple
Autonomie socială și managementul emoțiilor	Sunt cetățean: documente de identitate – certificatul de naștere și carnetul de elev Drepturile fundamentale ale omului (dreptul la ocrotirea sănătății, dreptul liberei circulații, dreptul de a fi apărat și ocrotit de statul roman etc.) Emoții negative Agresivitatea Situații generatoare de comportamente agresive Conflictul și modalități de rezolvare a conflictelor
Decizii și comportamente responsabile	Comportamentul asertiv Exprimarea opiniei și acceptarea diferențelor de opinie. Îmi aleg prietenii Influențe pozitive/negative ale grupului de prieteni/anturajului Decizii și comportamente responsabile Stil de viață sănătos Alimente și comportamente care ne mențin sănătoși.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Familiarizarea cu noțiuni simple de apartenență religioasă și etnică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a drepturilor omului și copilului; - activități de familiarizare a principalelor grupuri etnice și religioase din țara noastră pe baza materialelor suport – fotografii, filme ; - activități de identificare a religie și etniei pentru fiecare elev; - exerciții de identificare a diferențelor majore dintre religii și etnii, pe baza fotografiilor ce surprind obiceiuri, costume tradiționale, sărbători religioase.
<p>1.2. Identificarea calităților personale și încrederea în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere și autocunoaștere („Cine sunt eu?”, „Cum sunt eu?”); - exerciții de identificare a opțiunilor proprii „Cum aș vrea să fiu?” ; - exerciții de apreciere a propriului comportament în raport cu persoane, personaje și situații cunoscute; - exerciții de identificare a propriilor trăsături morale: încrederea/neîncrederea în forțele proprii, curajul/frica/lașitatea, bunătatea/răutatea - sinceritatea/minciuna; - exerciții-joc de identificare a unor calități, limite și defecte, cu referire la propria persoană („Știu cine sunt?”, „Eu sunt unic...”, „Eu pot, eu vreau, eu trebuie”).
<p>1.3. Identificarea și formarea unor comportamente sociale bazate pe încredere ca trăsătură morală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a trăsăturilor morale învățate anterior ; - exerciții de identificare în suporturi imagistice a situațiilor de încredere/lipsă de încredere; - discuții libere pe marginea unor situații reale; - jocuri de rol; - lectura unor texte cu morală; - exerciții de tip „Așa da/Așa nu” pe imagini și fișe de lucru; - exerciții joc de identificare acțiune – consecință; - exerciții de promovare a unor comportamente moral-civice pozitive în paralel cu exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli - Exemplu: jocuri tematice „Așa da/Așa nu”; - exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente bazate pe respect/lipsă de respect, cinste/necinste, sinceritate/minciună.
<p>1.4. Recunoașterea unei multitudini de emoții trăite în raport cu sine și cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de recunoaștere și etichetare a emoțiilor complexe; - exerciții de identificare a multitudinii de emoții trăite de diferite personaje utilizând materiale suport; - exerciții de recunoaștere a propriilor emoții și ale celorlalți; - activități de monitorizare (cu sprijin din partea adulților) a emoțiilor resimțite de-a lungul unei zile cu ajutorul emoticoanelor – „Jurnalul emoțiilor”; - jocuri de mimă și pantomimă.

Clasa a VIII-a
<p>1.5. Identificarea efectelor pozitive/negative asupra organismului, declanșate de emoțiile resimțite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a nivelurilor intensității emoțiilor; - exerciții de identificare a reacțiilor fiziologice asociate emoțiilor pozitive/negative; - exerciții de asociere a reacțiilor fiziologice cu emoțiile.

2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Identificarea regulilor de comunicare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a regulilor de comunicare; - exerciții practice de utilizare a formulelor de adresare: salut, „te rog”, „mulțumesc”; - exerciții practice de ascultare activă: să privească interlocutorul în ochi, să suspende alte activități, să nu întrerupă, să aștepte rândului; - exerciții practice – oferirea/primirea de complimente.
<p>2.2. Identificarea regulilor de comportare civilizată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare în cuvinte proprii ce înseamnă ”comportament civilizată”; - exerciții de identificare a regulilor de comportare civilizată în diferite situații familiare elevilor; - joc de tipul „Așa da/Așa nu”; - activități de exemplificare a necesității respectării normelor de comportament civilizată ; - joc de rol ce ilustrează modalități pozitive de interacțiune verbală sau fizică.
<p>2.3. Manifestarea de comportamente adecvate în raport cu emoțiile resimțite de ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea de comportamente adecvate/inadecvate manifestate în raport cu emoțiile resimțite de ceilalți, utilizând materiale suport; - joc de rol pe teme date de cadrul didactic; - discuții pe baza comportamentelor adecvate/inadecvate manifestate în raport cu emoțiile resimțite de ceilalți pornind de la experiențele personale.

3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Recunoașterea și definirea documentelor de identitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a documentelor de identitate; - exerciții de identificare a elementelor caracteristice cărții de identitate: mărime, greutate/duritate, fotografie; - exerciții de diferențiere între alte documente și cartea de identitate; - activități de înțelegere a utilității cărții de identitate, contexte în care i se solicită cartea de identitate; - activități de înțelegere a modalității de păstrare a documentelor personale.
<p>3.2. Identificarea de manifestări comportamentale pro și antisociale din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre comportamente prosociale (ajutorare, cooperare, toleranță, sprijin); - exerciții de identificare a unor situații în care elevii au dat dovadă de comportamente prosociale;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - discuții despre comportamente antisociale (conflictuale, agresive); - discutarea unor exemple de comportament moral-civic demne de urmat din povești, poezii, desene animate și din viața reală; - discutarea urmărilor pozitive și negative ale diferitelor acte de comportament asupra propriei persoane și asupra celorlalți; - audiția/vizionarea unor povestiri, imagini, filme care stimulează relaționarea pozitivă cu copiii provenind din grupuri etnice, culturale, sociale diferite.
<p>3.3. Identificarea tehnicilor de modificare a comportamentelor indezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre cauzele și urmările manifestărilor indezirabile, purtate pe marginea unor materiale suport (vizionare filme și audiere povești); - joc de rol pentru identificarea unor soluții de modificare a comportamentelor indezirabile; - activități de identificare a strategiilor de modificare a comportamentelor indezirabile; - exerciții de identificare a comportamentelor declanșatoare de emoții cu impact negativ; - activități de identificare a modalităților de minimalizare a emoțiilor manifestate excesiv.
<p>3.4. Însușirea unor modalități de gestionare a sentimentelor de frustrare și deznădăjduit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a situațiilor declanșatoare de sentimente de frustrare și deznădăjduit; - discuții despre manifestările sentimentelor de frustrare și deznădăjduit, purtate pe marginea unor materiale suport (vizionare filme și audiere povești); - exersarea abilității de a găsi un final fericit al poveștilor cu situații care declanșează sentimente de frustrare și deznădăjduit; - exemplificarea unor situații declanșatoare a sentimente de frustrare din viața elevilor- discuții; - joc de rol pe temă dată de cadrul didactic.

4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Identificarea consecințelor nerespectării legilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre importanța respectării legilor; - discuții despre consecințele nerespectării legilor; - exerciții de exemplificare a diferitelor situații de respectare/nerespectare a legilor pe baza materialelor suport; - jocuri tematice „Așa da/Așa nu”; - exerciții de promovare a unor comportamente moral-civice pozitive în paralel cu exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli; - exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente rezultate din respectare/nerespectarea legilor; - discuții legate de urmările propriilor decizii și acțiuni asupra celorlalți.
<p>4.2. Identificarea legăturii dintre respectarea legii și siguranța personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre legătura dintre respectarea/nerespectarea legii și siguranța personală; - discuții pornind de la situații concrete de viață în care legea este respectată/încălcată (traversarea unei străzi, purtarea centurii de siguranță etc.); - joc de rol pe temă dată.

Clasa a VIII-a
<p>4.3. Formarea abilității de implicare în luare a deciziilor la nivel de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a deciziei potrivite în rezolvarea problemelor apărute la nivelul grupului (școală, familie, societate); - exerciții de identificare a modului de intervenție ținând cont de implicații; - activități de participare la luarea deciziilor și de întărire a regulilor clasei; - activități de rezolvare a unor sarcini de lucru ce implică cooperarea și colaborarea - exerciții practice de luare a deciziei în grup/pereche.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Conștiința de sine	<p>Cunoaștere și autocunoaștere Încrederea în forțele proprii Trăsături morale ale persoanei: încrederea și lipsa de încredere Comportamente sociale bazate pe încredere ca trăsătură morală Emoții complexe și efectele emoțiilor asupra organismului</p>
Conștiința socială	<p>Apartenența la grup Apartenența etnică și religioasă Empatia și comportamentele prosociale - colaborare și cooperare Reguli de comunicare și comportare civilizată</p>
Autonomie socială și managementul emoțiilor	<p>Documente de identitate personală: CI – poză, serie, număr, valabilitate Regim de utilizare și păstrare a documentelor de identitate personală Comportamente dezirabile/comportamente indezirabile Cauze declanșatoare și tehnici de modificare a comportamentelor indezirabile Emoții negative Frustrarea și dezgustul</p>
Decizii și comportamente responsabile	<p>Respectarea și nerespectarea legilor Consecințe ale nerespectării legilor Lege și siguranță personală Gestionarea problemelor apărute la nivelul grupului și luarea deciziilor</p>

CLASA a IX-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine

Clasa a IX-a
<p>1.1. Înșușirea unor cunoștințe despre conceptele de reușită și eșec</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificare conceptelor de reușită și eșec; - exerciții de identificare a emoțiilor generate de reușită/eșec cu ajutorul materialelor suport; - exerciții de identificare a cauzelor generatoare de eșec cu ajutorul materialelor suport; - exerciții de identificare comportamente adecvate în caz de reușită și eșec cu ajutorul materialelor suport; - jocuri de rol pe tema reușitei și a eșecului.
<p>1.2 Conștientizarea potențialului propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de alcătuire a unei liste cu aptitudini și abilități; - exerciții de identificare a propriilor aptitudini și abilități; - activitate - joc în perechi; - activități de realizare independentă de proiecte individuale pe temă dată/aleasă împreună cu cadrul didactic; - exerciții pentru realizarea unui obiectiv propus; - activități de creștere a încrederii în propriul potențial „Pot să fac ceea ce îmi doresc”; - activități de fixare de obiective realiste în concordanță cu propriul potențial; - exerciții de creștere a motivației pentru atingerea obiectivelor pe baza materialelor suport.
<p>1.3. Formarea unor comportamente sociale bazate pe responsabilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare în suporturi imagistice a comportamentelor responsabile/iresponsabile; - exerciții joc de identificare acțiune – consecință; - discuții libere pe marginea unor situații reale; - jocuri de rol pe temă dată; - lectura unor texte cu încărcătură morală; - exerciții de tip „Așa da/Așa nu” pe imagini și fișe de lucru; - exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli.
<p>1.4. Exprimarea stărilor emoționale complexe în relație cu nevoile proprii și cu contexte situaționale date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a nevoilor proprii în contexte situaționale date; - exerciții de asociere între nevoi proprii – satisfacerea/nesatisfacerea lor - emoții resimțite; - jocuri de rol pentru exemplificarea stărilor emoționale ale persoanei în relație cu satisfacerea/nesatisfacerea nevoilor proprii.

2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social

Clasa a IX-a
<p>2.1. Manifestarea empatiei în raport cu diferențele individuale și de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de conștientizare a categoriilor de persoane după vârstă și gen: tânăr, copil, bătrân, băiat, fată; - exerciții de identificare a asemănarilor și deosebirilor între sine și ceilalți din punct de vedere emoțional și comportamental; - exerciții de manifestare de reacții empaticе (grijă, toleranță) față de diferențele individuale și de grup;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții aplicative de cultivare a sentimentului de acceptare și cooperare.
<p>2.2. Recunoașterea tipurilor de manifestări ale stărilor emoționale în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor resimțite de persoane diferite aflate în aceeași situație; - exerciții de diferențiere a emoțiilor trăite de persoane diferite raportate la aceeași situație; - exemplificarea cazurilor în care persoane diferite, aflate în aceeași situație, manifestă stări emoționale diferite, utilizând materiale suport; - exemplificarea situațiilor în care aceeași persoană poate avea emoții și reacții diferite în funcție de context; - joc de rol („Tu simți așa, eu simt altfel”).
<p>2.3. Definirea muncii ca activitate specific umană</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre meserii familiare elevilor și rezultatele acestora; - exerciții de punere în corespondență a nevoii de un produs/serviciu și meseriașul/profesionistul care îl oferă; - jocuri de rol; - discuții legate de complexitatea muncii; - discuții despre caracterul conștient și intențional al muncii ca activitate specific umană.
<p>2.4. Exersarea modalităților de comunicare în diverse situații contextuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reactualizare a regulilor de comunicare civilizată prin: completarea verbală a unor enunțuri, punerea în corespondență a formulelor de salut cu momente ale zilei/interlocutori, „Așa da/Așa nu”; - exerciții joc de rol de adaptare a comunicării la interlocutor; - exerciții de exprimare non verbală a unor mesaje scurte; - activități practice de formulare a unor cereri; - activități de simulare a unor neînțelegeri.

3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a IX-a
<p>3.1. Formarea unei atitudini pozitive față de casătorie, ca reper de stabilitate socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de înțelegere a conceptului de casătorie, ca act contractual social și juridic; - exerciții de identificare a condițiilor pentru o casătorie reușită (iubire, încredere, înțelegere, respect reciproc etc.); - discuții despre consecințele formării unei familii la o vârstă foarte tânără; - jocuri de rol pe temă dată de cadrul didactic.
<p>3.2. Elaborarea propriilor reguli de reglaj emoțional</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții legate de necesitatea controlului emoțiilor; - discuții legate de posibilitatea de a controla emoțiile în scopul modelării comportamentale; - exemplificarea unor reguli de reglaj emoțional pe baza materialelor suport; - exerciții aplicative de reglaj emoțional în situații date (de gradare a intensității emoționale, de înlocuire a emoției negative cu una pozitivă); - joc de rol pentru exemplificarea unor reguli proprii de reglaj emoțional; - exerciții – joc de completare a unor povești fără final.
<p>3.3. Însușirea unor modalități de gestionare a sentimentelor negative (dezamăgirea, frustrarea, dezgustul)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a situațiilor declanșatoare de sentimente negative;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - discuții despre manifestări sentimentelor negative, purtate pe marginea unor materiale suport (vizionare filme și audiere povești); - exersarea abilității de a găsi un final fericit al poveștilor cu situații care declanșează sentimente negative; - exemplificarea unor situații declanșatoare de sentimente negative din viața elevilor-discuții; - jocuri de rol pe teme date (dezamăgirea, frustrarea, dezgustul).

4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa a IX-a
<p>4.1. Identificarea strategiilor de rezolvare a problemelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții legate de strategia de rezolvare a problemelor „Stop, gândește, acționează”; - exerciții practice de tipul „Stop, gândește, acționează” pornind de la situații date; - discuții despre rezultatele aplicării strategiei „Stop, gândește, acționează”.
<p>4.2. Identificarea soluțiilor alternative de rezolvare a problemelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a diferitelor modalități de rezolvare a problemelor; - exerciții practice de alegere a soluției potrivite într-o situație dată; - joc de rol „Soluția potrivită”.
<p>4.3. Identificarea posibilelor obstacole în rezolvarea problemelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a diferitelor obstacole ce apar în rezolvarea problemelor (înțelegerea greșită a situației, lipsa de comunicare, divergența de opinie); - activități de identificare a modalităților de depășire a obstacolelor; - joc de rol pe teme date de cadrul didactic.
<p>4.4. Explorarea resurselor personale care influențează alegerea meseriei</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe baza meseriilor și a importanței lor în plan social; - exerciții de identificare a resurselor personale; - exerciții de asociere a resurselor personale identificate cu meseria potrivită; - activități de identificare a factorilor care influențează alegerea meseriei; - exerciții de tipul „Ce meserie mi se potrivește?”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Conștiința de sine	<p>Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine Reușită și eșec Obiectivele și potențialul personal Aptitudini și abilități personale Trăsături morale ale persoanei: responsabilitate/ iresponsabilitate Stări emoționale în raport cu propriile nevoi Conduita emoțională expresivă</p>
Conștiința socială	<p>Reacții emoționale – emoții multiple Empatia și implicarea empatică Munca – activitate specific umană Comunicarea contextuală Reguli de comunicare civilizată</p>

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Autonomie socială și managementul emoțiilor	<i>Familia - reper de stabilitate socială</i> Întemeierea familiei – căsătoria Emoții negative – controlul impulsurilor Comportamente optime în situații conflictuale - compromisul, negocierea
Decizii și comportamente responsabile	Strategii de rezolvare a problemelor (stop, gândește, acționează) Soluții alternative de rezolvare a problemelor. Obstacole în rezolvarea problemelor Resursele personale Alegerea meseriei

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a unei atitudini pozitive față de sine**

Clasa a X-a
<p>1.1. Formarea unei atitudini pozitive față de sine ca ființă unică și valoroasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități joc de prezentare personală; - activitate de completare a unor propoziții lacunare de forma „Eu sunt ..., Eu pot..., Eu știu..., Eu vreau ...”; - activități de comparare cu personaje din texte/povești/eroi de desene animate; - activități de realizare a unor produse manufacturate cu utilizarea unor tehnici diferite adaptate posibilităților.
<p>1.2. Identificarea unor elemente simple ce țin de stima de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de identificare a unor calități, limite și defecte, referitoare la propria persoană și / sau la cei din jur; - exerciții-joc de autocunoaștere și intercunoaștere în grup, de tipul „Acesta sunt eu!”, „Ce calități și defecte are colegul meu?”; - exerciții de identificare a factorilor ce contribuie la crearea unei stime de sine crescută/scăzută; - activități de valorificare a aspectelor pozitive ale personalității elevului; - exerciții aplicative de creștere a încrederii în forțele proprii („Sunt capabil”).
<p>1.3. Exprimarea emoțiilor complexe față de diversitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre emoțiile complexe: identificare, clasificare, etichetare; - exerciții de identificare a asemănărilor/deosebirilor din punct de vedere emoțional dintre persoane după diferite criterii : gen, vârstă, situație economică, stare de sănătate; - exerciții de manifestare de reacții comportamentale adecvate față de diversitate (gen, vârstă, situație economică, stare de sănătate); - joc de rol pe teme date.
<p>1.4. Identificarea relației dintre situație - gând - emoție - reacție emoțională - consecințe ale emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exemplificare a unor situații și gânduri generatoare de emoții; - exerciții de exemplificare a unor reacții comportamentale generate de emoții; - exerciții de identificarea asocierii dintre situații, gânduri, emoții și consecințe pe bază de materiale suport; - jocuri de rol pe teme date.
<p>1.5. Identificarea și formarea unor comportamente sociale bazate pe punctualitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru recunoașterea situațiilor de punctualitate sau de lipsa ei; - discuții libere pe marginea unor situații reale/imaginare; - exerciții de tip „Așa da/ așa nu” pe imagini și fișe de lucru; - joc de rol pentru a sugera efectele lipsei de punctualitate; - joc de rol: „Ce facem când întârziem?”.

2. Dezvoltarea abilităților de adaptare la cerințele mediului social

Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea modalităților de implicare în viața socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de exemplificare a posibilităților de implicare în viața socială (voluntariatul, activități de întrajutorare); - discuții pe baza materialelor suport;

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - activități de exersare a implicării sociale (activități de protecția mediului, activități în parteneriat cu colegii mai mici); - prezentarea unor modele.
<p>2.2. Identificarea comportamentelor adecvate față de diversitatea de reacții generate de emoțiile negative</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre cauzele și urmările manifestărilor indezirabile, purtate pe marginea unor materiale suport (vizionare filme și audiere povești); - discuții despre comportamente adecvate față de diversitatea de reacții generate de emoțiile negative; - joc de rol pentru identificarea unor soluții de modificare a comportamentelor indezirabile; - exerciții practice de identificare a strategiilor de modificare a comportamentelor indezirabile; - exerciții de identificare a modalităților de manifestare a stărilor afective pozitive, a prieteniei, toleranței, armoniei; - exerciții de adaptare a comportamentului propriu la cerințele grupului de apartenență; - exerciții aplicative de manifestare a autocontrolului emoțional.
<p>2.3. Implicarea conștientă și activă în reacțiile emoționale ale celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare adecvată a mesajelor emoționale transmise de alte persoane; - exerciții aplicative de implicare emoțională ca răspuns la reacțiile emoționale ale celor din jur; - exerciții de manifestare a atitudinii tolerante față de reacții emoționale care sunt exprimate în jurul lor, chiar dacă acestea sunt în opoziție cu trăirile proprii; - exerciții aplicative de exprimare adecvată a emoțiilor față de diferite persoane; - jocuri de rol pe teme date.
<p>2.4. Familiarizarea cu noțiuni simple din domeniul muncii și al dreptului muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, pe baza exemplurilor concrete și a experienței de viață a elevului, a condițiilor în care trebuie să se desfășoare munca – contract de muncă, drepturi salariale, concediu de odihnă, concediu medical etc.; - discuții legate de îndatoririle angajatului: punctualitate, responsabilitate etc.; - activități de identificare a capacității de muncă a fiecărui elev în funcție de posibilitățile acestora ; - discuții pe baza unor modele oferite – părinți, profesori.

3. Dezvoltarea abilităților de reglare/autoreglare emoțională și a capacității de interacțiune socială

Clasa a X-a
<p>3.1. Identificarea principalilor factori pentru o viață de familie echilibrată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a factorilor pentru o viață de familie echilibrată (comunicarea, stima și iubirea reciprocă, adaptare, rezolvarea problemelor, stabilitate financiară etc.); - discuții despre îndeplinirea rolurilor în cadrul familiei; - discutarea unor exemple de comportament, privind viața de familie, pe baza unor materiale suport (vizionare filmulețe, audiere povești).
<p>3.2. Identificarea principalelor funcții ale familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a principalelor funcții ale familiei (biologică, economică, de socializare, solidaritate familială etc.); - exerciții de înțelegere a funcțiilor familiei; - activități de simulare a unor situații de viață, cu material suport;

Clasa a X-a
- exerciții- joc de completare a unor propoziții lacunare.
3.3. Însușirea unor modalități de gestionare a situațiilor de viață dificile
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a situațiilor de viață dificile; - exerciții de gestionare a propriilor emoții (depășirea emoțiilor negative și controlul intensității acestora); - exersarea de tehnici de autocontrol emoțional în scopul îmbunătățirii relațiilor sociale; - exerciții aplicative de monitorizare și reglare a emoțiilor resimțite în situații de viață dificile; - joc de rol pe teme date de cadrul didactic; - discuții pe tema autocontrolului emoțional (exemple din experiența de viață personală a elevilor); - exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, spirit autocritic, modestie).

4. Formarea abilităților de luare a deciziilor și a comportamentelor responsabile în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa a X-a
4.1. Identificarea strategiei de luare a deciziilor
<ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a pașilor de luare a deciziilor: <ul style="list-style-type: none"> • identificarea problemei; • identificarea emoției asociate; • generarea unor soluții alternative; • selectarea soluției cele mai bune; • evaluarea rezultatelor;   - exerciții practice de aplicare a strategiei de luare a deciziilor; - discuții despre experiențe personale și deciziile luate.
4.2. Formarea abilității de planificare a bugetului
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a priorităților legate de buget; - exerciții de gestionare a banilor; - exerciții practice de planificare a bugetului.
4.3. Formarea abilităților de planificare eficientă a timpului și de stabilire a priorităților
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a activităților zilnice necesare (ordine în cameră, îngrijirea unui animal, activități de terapie, activitate școlară); - exerciții de identificare a activităților zilnice plăcute/preferate; - exerciții de stabilire a bugetului de timp pentru activitățile zilnice; - exerciții de stabilire a priorităților; - activitate de realizare a unui program zilnic care să cuprindă atât activitățile necesare cât și cele plăcute.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Conștiința de sine	Unicitatea ființei umane Trăsături morale ale persoanei: punctualitatea Stima de sine crescută, cheia succesului Gând - emoție - reacție
Conștiința socială	Participarea activă la viața socială Emoții complexe - situații - persoane Implicarea/nonimplicarea în reacțiile emoționale ale celorlalți Implicațiile sociale ale muncii
Autonomie socială și managementul emoțiilor	Viața de familie Funcțiile familiei (biologică, economică, de socializare, solidaritate familială) Emoții negative – monitorizare, evaluare, modificare Situații de viață dificile
Decizii și comportamente responsabile	Etape în luarea a unei decizii Decizii - Planificarea bugetului Decizii - Planificare timpului Consecințele deciziilor luate

Sugestii metodologice

Programa școlară aferentă disciplinei *Abilități socio-emoționale* pentru elevii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate, reglementează activitatea cadrului didactic atât în ceea ce privește formarea competențelor specifice la elevi, cât și planificarea și proiectarea unui demers didactic adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, vârstei acestora, precum și contextelor de învățare diferite.

Programa școlară pentru disciplina *Abilități socio-emoționale* propune demersuri educative în concordanță cu obiectivele educației copiilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate, tematica conținuturilor fiind orientativă și formulată în raport cu principiul general al integrării școlare și sociale a copiilor cu cerințe educative speciale, urmărind formarea unor abilități specifice de comunicare și integrare socială

O notă aparte a disciplinei *Abilități socio-emoționale* este dată de contribuția acesteia la abilitarea elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, din punct de vedere social și emoțional, în scopul unei optime integrări a acestora în mediul social.

Dezvoltarea abilităților socio-emoționale urmărește dezvoltarea abilităților de interacțiune cu adulții, cu cei de aceeași vârstă, acceptarea și respectarea diversității, dezvoltarea comportamentelor prosociale, dezvoltarea conceptului de sine, dezvoltarea autocontrolului emoțional și a expresivității emoționale.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei de *Abilități socio-emoționale* și de a organiza activitățile de predare-învățare-evaluare, cu respectarea specificului disciplinei și a nivelului de înțelegere și dezvoltare al elevilor.

Conținuturile și activitățile de învățare propuse sunt adaptate posibilităților de învățare ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate. Activitățile de învățare propuse creează pentru copiii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate premisa transformării cunoștințelor, abilităților și atitudinilor, în comportamente sociale pozitive necesare integrării optime a acestora în societate.

Pornind de la specificul dezvoltării elevilor și ținând cont de particularitățile individuale ale acestora, sunt asigurate premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate.

În vederea formării competențelor specifice disciplinei *Abilități socio-emoționale* se recomandă utilizarea de strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității care să contribuie la participarea directă a elevilor la propria formare, iar actul de învățare să aibă un caracter practic-aplicativ și participativ.

În selectarea strategiilor se pune accent pe conceperea unor parcursuri diferențiate de învățare și pe construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini), dobândite prin studiul disciplinei, în limita permisă de nivelul proximal de dezvoltare al copiilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplina *Abilități socio-emoționale* poate fi ridicată de cadrul didactic prin valorificarea efectelor pozitive ale conduitei ludice. Jocul reprezintă o componentă esențială, utilizarea lui în activitățile de predare-învățare-evaluare la copiii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate având rezultate deosebite, alături de activitățile cu caracter practic-aplicativ

Sunt recomandate strategiile didactice care dezvoltă capacitatea de comunicare a elevilor, care stimulează participarea și implicarea directă a acestora în procesul educativ.

Cadrele didactice pot utiliza diferite tipuri de strategii didactice, cum ar fi:

- strategii inductive bazate pe utilizarea exemplurilor - din povești, filme, desene animate sau din viața reală;
- strategii de descoperire - identificare și recunoaștere (pe baza unor materiale suport) a trăsăturilor persoanei, a emoțiilor acesteia, a grupurilor de apartenență, a unor norme de

comportament social, a unor situații de respectare/încălcarea a unor reguli de comportament social;

- strategii analogice care utilizează modele - din povești/filme/desene animate/viața reală - pentru caracterizarea persoanei, a grupurilor de apartenență, pentru analizarea regulilor și a relațiilor din cadrul grupului;

- strategii euristice (exemplu: jocul de rol, pornind de la exprimarea emoțională până la aplicarea unor reguli simple de conduită în familie, în grupul de joacă, discuții pe baza unor imagini, vizionări de filme/secvențe de film, audiere de povești, realizarea unor desene);

- strategii de utilizare combinată a unor metode active și interactive care să contribuie la dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, să încurajeze interacțiunea pozitivă, să-i motiveze și să-i angajeze pe elevi în activități de participare și cooperare în cadrul grupurilor de apartenență (activități de identificare, recunoaștere și aplicare a diverselor cunoștințe, deprinderi și abilități, discuții pe marginea acestora)

- strategii de alternare a formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);

În procesul instructiv-educativ din învățământul special, folosirea materialelor/suporturilor concret-intuitive are un rol fundamental în valorificarea principului intuiției și în accesibilizarea conținuturilor învățării. Mijloacele și materialele didactice care oferă suport concret-intuitiv facilitează percepția directă a realității, solicită și, în același timp, sprijină operațiile gândirii, imaginația și creativitatea elevului, îl ajută să înțeleagă și să-și însușească cunoștințele, abilitățile, deprinderile și atitudinile țintite în proiectul unității de învățare.

Metodele interactive și activ-participative, însoțite de materiale suport, bazate pe elemente ludice, sunt cele ce pot duce la obținerea de rezultate pozitive în educația copiilor cu dizabilități grave, severe și asociate.

Jocul de rol și simularea pregătesc copilul pentru situații reale de viață și facilitează dezvoltarea comunicării verbale și nonverbale, a empatiei, a toleranței. Lucrul în echipă antrenează strategiile de rezolvare a conflictelor și modalitățile de comunicare eficientă.

Este recomandată folosirea de planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, texte literare cu conținut tematic, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, povești, jocuri, prezentări Power-Point, soft-uri educative, fișe de lucru pentru asociere/diferențiere, planșe de colorat/ desen, diverse jucării.

Evaluarea reprezintă a treia componentă importantă a procesului de învățare, și este necesar ca proiectarea acesteia să se realizeze în acord cu finalitatea urmărită prin studiul disciplinei *Abilități socio-emoționale*. evaluarea nu reprezintă doar un instrument de control și măsurare a competențelor elevilor, ci și o modalitate de reglare a strategiilor de predare-învățare, de adaptare a cadrului didactic la nevoile individuale și de vârstă ale elevilor. Cadrul didactic va urmări progresul elevilor reflectat în achiziții cognitive, emoționale, comportamentale și atitudinale .

Evaluarea trebuie să se desfășoare sub cele trei forme cunoscute: evaluare inițială, continuă sau formativă și sumativă, acestea fiind procese definitorii de cunoaștere a individualității elevilor cuprinși în procesul educațional.

Se recomandă utilizarea unor forme și instrumente de evaluare complementare celor clasice cum sunt: autoevaluarea și observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Observarea comportamentului elevilor, ca fundament al evaluării, constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentelor copiilor fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele lor caracteristice. Evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare de competențe, evidențiind ceea ce au dobândit elevii, raportat la competențele propuse a fi atinse, incluzând cunoștințe, abilități, atitudini, fără a fi redusă exclusiv la ceea ce știu și cât anume știu elevii.

Nivelul de dezvoltare a competenței emoționale este cuantificat cu ajutorul următorilor indicatori:

- recunoașterea și exprimarea emoțiilor;
- înțelegerea emoțiilor;
- reglarea emoțională.

Nivelul de dezvoltare a competenței sociale este cuantificat cu ajutorul următorilor indicatori:

- complianța la reguli;
- relaționarea socială;
- comportamentul prosocial.

Este important feed-back-ul permanent față de progresul fiecărui elev, încurajarea exprimării ideilor și a argumentelor personale, valorizarea abilităților însușite prin aprecieri pozitive.

Bibliografie

1. Ainscow, M., (1998), *Să-i cuprindem pe toți cei care învață. Învățământ de experiență*, Manchester: Universitatea Manchester;
2. Boncu, Ș, Dafinoiu I. (2014), *Psihologie socială. Studiul Interacțiunilor umane*, București: Editura Comunicare.ro;
3. Georgescu, D., Ștefănescu, D.O. (2016), *Cultură Civică, clasa a VIII-a*, București: Editura Humanitas;
4. Goleman, D. (2008), *Inteligența emoțională*, București: Editura Curtea Veche;
5. Pîrîială, O. (2016), *Manual de Educație civică*, București: Editura Aramis;
6. Skager, R., Dave, R.H., Robinson, K.G. (1977), *Curriculum evaluation for lifelong education*, Oxford: Pergamon Press;
7. Vrăsmaș, T. (2001), *Învățământul integrat și/sau incluziv*, București: Editura Aramis;
8. Rectory Paddock School, (2001), *În căutarea unui curriculum. Note privind educația copiilor cu handicap sever*, Londra: traducere UNICEF-RENINCO România;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
10. ***Illinois State Board of Education, *Social/Emotional Learning Standards*, Chicago;
11. ***(2008) *Programă școlară disciplina Socializare, Clasele I - a X-a*, anexă la O.M.E.C.T. nr. 5234/ 01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN - Coordonator Ministerul Educației

Marilena Gabriela ION - coordonator Inspectoratul Școlar Județean Teleorman

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gherghe Valeria	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Ion Marilena Gabriela	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Iordănoaia Iuliana Luminița	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Dorobanțu Adela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman

Chiriță Grigore Capitolina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Hoară Oana Violeta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman
Neguț Dorina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman
Dumitru Stela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Societatea și educația pentru toți, precum și principiile egalității și participării sociale a copiilor și persoanelor cu cerințe educative speciale, sunt cunoscute din diverse manifestări și documente internaționale (Declarația de la Salamanca), fiind aplicate de mai mulți ani în învățământul special. Procesul activității educative, văzut din perspectiva acceptării și implicării copiilor în diverse forme de activități sociale și religioase, reprezintă un demers complex pentru atingerea unui nivel egal de participare la actul de învățare, cu respectarea particularităților specifice. Obiectivul prioritar al educației religioase este reprezentat de formarea caracterului și a personalității desăvârșite, obiectiv care este dificil de atins în cazul copiilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate și care presupune din partea cadrelor didactice stăpânirea celor mai eficiente metode de lucru cu acești copii.

Educația religioasă acționează în acord cu particularitățile psihoindividuale și de vârstă ale copiilor, făcând apel la cele două funcții importante ale acesteia: funcția informativă, cea care pune la dispoziția elevilor cunoștințe specifice, cu caracter teologic, dogmatic, liturgic, precum și funcția formativă, cea care traduce în fapte de viață normele religioase. În acest fel se realizează un sens al vieții creștine pentru copii, o direcție și un mod de a exista.

Educația religioasă, reprezintă un proces complex și de durată, atât prin conținut cât și prin specificul său, punând accent pe principiul unanim recunoscut al centrării întregii activități pe copil.

Programa școlară pentru disciplina **Religie**, nivel primar special, din cadrul ariei curriculare **Om și societate**, are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului - cadru pentru elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, aprobat prin O.M.E.N. nr. 3622/27.04.2018 și își propune demersuri educative corelate cu obiectivele actuale ale educației în general și ale educației copiilor cu dizabilități intelectuale, în mod special.

Prezenta programă este structurată după cum urmează:

- **Nota de prezentare**, ca parte a programei școlare pentru disciplina Religie, învățământ primar, descrie parcursul obiectului de studiu propus, argumentează structura didactică adoptată și sintetizează o serie de sugestii metodologice.
- **Competențele** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale, ca parte a programei școlare la disciplina Religie pentru învățământ primar, se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului primar. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale dobândite de elev prin învățare.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie tot atâtea modalități de organizare a activității didactice în scopul atingerii competențelor.

- **Conținuturile**, ca parte a programei școlare, sunt informații de specialitate, prin intermediul cărora se ating competențele specifice propuse.

Ele sunt grupate pe următoarele domenii: *Dumnezeu ne-a creat din iubire, Prezența lui Dumnezeu în viața omului, Viața creștinului în comunitate, Sărbătorile creștine.*

- Sugestiile metodologice se definesc ca propuneri pentru proiectarea demersului didactic, cu rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare și realizarea activităților de învățare - evaluare în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Competențe generale

- 1. Explorarea și descoperirea lumii înconjurătoare, în acord cu valorile religioase**
- 2. Manifestarea unui comportament specific moralei creștine, în relație cu copiii și adulții din mediul personal și social**
- 3. Utilizarea capacităților perceptiv motrice și senzoriale în vederea formării unor comportamente moral creștine**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea și descoperirea lumii înconjurătoare, în acord cu valorile religioase

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Observarea/participarea la evenimente și sărbători creștine semnificative vieții familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observarea unor fotografii/albume care ilustrează principalele evenimente creștine din viața de familie (botezul, nunta, ziua onomastică etc.); - Exerciții-joc de explorare vizuală (recunoașterea clădirii unei biserici dintr-o mulțime de clădiri); - Exerciții de „citire” după imagini a unor icoane, cărți biblice, desene etc.; - Audierea unor texte biblice despre tradițiile și obiceiurile religioase de Crăciun, Florii și Paște; - Audierea unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine; - Exerciții de memorare a unor rugăciuni spuse în familie/la școală; - Realizarea, cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.2. Identificarea rolului evenimentelor și sărbătorilor creștine semnificative în viața familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor texte biblice referitoare la crearea lumii văzute și nevăzute de către Dumnezeu; - Exerciții de identificare a darurilor lui Dumnezeu pentru oameni; - Exerciții de pronunție postaudite a unor rugăciuni simple; - Exerciții joc de rol: „Mă rog pentru familia mea/colegii mei”, „Îmi ajut colegul” etc. (cu redarea verbală a acțiunilor efectuate); - Exerciții de observare a unor planșe cu icoane/imagini reprezentative cu Maica Domnului, sfinții și îngerii ca ocrotitori ai copiilor; - Participarea la serbările școlare.
<p>1.3. Utilizarea unui limbaj moral-creștin utilizând expresii și noțiuni nou învățate în viața de zi cu zi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre lumea creată de Dumnezeu din iubire (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral creștin; - Joc de imitare a unor acțiuni de îngrijire a plantelor și a animalelor; - Exerciții de imitare a sunetelor reproduse de animale, păsări etc.; - Exerciții de diferențiere auditivă (zgomote produse obiecte/surse familiare: apă, nisip etc.); - Joc de punere în corespondență (exemplu: „Păsările au fost create de Dumnezeu pentru a zbura pe...”, „Peștii trăiesc în...” etc.).

2. Manifestarea unui comportament specific moralei creștine, în relație cu copiii și adulții din mediul personal și social

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Fixarea unor obiceiuri/reguli de comportament moral-creștin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a membrilor familiei și a relațiilor ce se stabilesc între ei; - Exerciții de identificare a colegilor de clasă/profesorului și a relațiilor de prietenie ce se stabilesc la nivelul colectivului de elevi; - Exerciții de observare și imitare a unor modele de comportamente în diferite situații (în școală, familie, biserică, grupuri de apartenență, comunitate, etc.); - Exerciții joc de rol: „Rugăciunea în familie”, „Colegul meu-cel mai bun prieten” etc.; - Participarea la slujbe bisericești.

Clasa pregătitoare

2.2. Folosirea/aplicarea regulilor de comportament moral-creștin în mediul personal
--

- Jocuri de rol: „Cum mă comport la biserică”;
- Joc de rol: „Cum mă rog înainte de masă”, „Cum mă rog înainte de culcare”;
- Exerciții practic aplicative de respectare a regulilor de comportament în diferite situații: acasă, la școală, pe stradă, la joacă (de exemplu: exersarea salutului în raport de momentul zilei, folosirea cuvintelor „te rog” sau „mulțumesc” etc.);
- Exerciții practic-aplicative de respectare a regulilor de comportament, în vizitele la biserică.

3. Utilizarea capacităților perceptiv-motrice și senzoriale în vederea formării unor comportamente creștine

Clasa pregătitoare

3.1. Explorarea polisenzorială a unor obiecte religioase cunoscute din mediul apropiat
---

- Exercițiu-joc de explorare vizuală („Recunoaște obiectul”, „Găsește obiectele asemănătoare”);
- Exerciții de selectare, după similaritate, a unei anumite categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte (de exemplu selectarea obiectelor de cult din cele laice);
- Exerciții de clasificare, după mărime (de exemplu: cruciulițe de diverse mărimi, iconițe de diverse mărimi);
- Exerciții de reproducere în desen a unor elemente grafice după indicație verbală (de exemplu semnul crucii);
- Realizarea unor desene, colaje cu ocazia diferitelor sărbători religioase.

3.2. Participarea la diferite situații de comunicare religioasă
--

- Exerciții de mișcare și ritm („Facem semnul crucii”);
- Exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic - cuvintele însoțitoare semnului crucii);
- Exerciții de memorare a unor rugăciuni simple (de exemplu „Înger, îngerășul meu” etc.);
- Audierea și/sau memorare a unor cântece și poezii scurte (de exemplu: colinde specifice sărbătorii Crăciunului etc.);
- Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Dumnezeu a creat lumea din iubire <ul style="list-style-type: none"> - Crearea lumii văzute și nevăzute (Dumnezeu a creat cerul și pământul, Dumnezeu a creat lumea plantelor și animalelor, Dumnezeu a creat omul) - Ființa cea mai importantă de pe pământ - omul (omul creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, omul în relație cu celelalte ființe de pe pământ) - Omul, copilul lui Dumnezeu (părintele ceresc, părinți proprii, ascultarea de Tatăl ceresc, ascultarea de proprii părinți) - Pronia divină (Dumnezeu are grijă de toți copiii lui, rugăciuni de mulțumire către Dumnezeu)
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Dumnezeu ne ocrotește și ne veghează <ul style="list-style-type: none"> - Prin Creație Dumnezeu ne ocrotește (Lumea creată în folosul omului, Omul ocrotește natura etc.) - Dumnezeu a creat îngerii pentru a veghea copiii (cine sunt îngerii, îngerul păzitor, rugăciuni specifice etc.) - Iubirea lui Iisus Hristos față de copii - Ocrotitorii copiilor - Maica Domnului, sfinții și îngerii
Viața creștinului în comunitate	Dumnezeu ne învață să ne ajutăm semenii <ul style="list-style-type: none"> - Familia creștină (cunoașterea membrilor unei familii, relațiile dintre membrii familiei, activități religioase în familie, rugăciuni spuse în familie) - Micul creștin la școală (școala unde micul creștin petrece o parte din zi, reguli de comportament religios al micului creștin la școală, relația cu adulții și copiii la școală) - Micul creștin și prietenii săi (ce înseamnă să fi coleg, ce înseamnă să fii prieten, alegerea prietenilor)
Sărbătorile creștine	Darul lui Dumnezeu pentru oameni - Nașterea și Învierea Domnului <ul style="list-style-type: none"> - Bucuria copiilor - Nașterea Pruncului Iisus (bucuria primirii darurilor de Crăciun, Locul Nașterii Domnului-Betelem etc.) - Sărbătorirea Crăciunului (colinde, împodobirea bradului, participarea la Sfânta Liturghie) - Bucuria copiilor la Florii și la Paști (sfințirea ramurilor de salcie, bucuria copiilor la intrarea domnului în Ierusalim, bucuria copiilor la slujba de Înviere) - Tradiții și obiceiuri de Paști (salutul din perioada Pascală, ciocnirea ouălor roșii)

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și descoperirea lumii înconjurătoare, în acord cu valorile religioase**

Clasa I
<p>1.1. Observarea/participarea la evenimente și sărbători creștine semnificative vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a unor fotografii/albume care ilustrează principalele evenimente creștine din viața de familie (botezul, nunta, ziua onomastică etc.); - Exerciții-joc de explorare vizuală (biserica, natură, cărți, împrejurări concrete ale vieții unde putem să-l descoperim pe Dumnezeu); - Exerciții de comunicare verbală și nonverbală despre tradițiile și obiceiurile religioase de Crăciun, Florii și Paște; - Audierea unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine; - Joc de rol: „De ziua mea”, „La botezul fratelui meu” etc.; - Exerciții de redare mimică și pantomimică a unor situații și evenimente dintr-o zi din viața unui creștin; - Realizarea, cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.2. Identificarea rolului evenimentelor și sărbătorilor creștine semnificative vieții familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor texte biblice despre vestitorii credinței (despre prooroci, Iisus, Maica Domnului, îngeri și sfinți); - Exerciții de pronunție postaudite a unor rugăciuni simple; - Exerciții de observare a unor icoane/imagini reprezentând persoane care se roagă; - Joc didactic de vocabular imagistic: „Spune ce reprezintă!”. „Recunoaște momentul/locul” (momentele în care ne rugăm, locul unde ne rugăm, foloasele rugăciunii, pentru cine ne rugăm etc.); - Participarea la serbările școlare.
<p>1.3. Utilizarea unui limbaj moral-creștin utilizând expresii și noțiuni nou învățate în viața familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre lumea creată de Dumnezeu din iubire (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral-creștin; - Joc de imitare a unor acțiuni de îngrijire a plantelor și a animalelor; - Exerciții de imitare a sunetelor reproduse de animale, păsări etc.; - Exerciții de diferențiere auditivă (zgomote produse obiecte/surse familiare: apă, nisip etc.); - Joc de punere în corespondență (de exemplu: „Păsările au fost create de Dumnezeu pentru a zbura pe...”, „Peștii trăiesc în...” etc.); - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) despre Sfinții Apostoli care au răspândit cuvântul lui Dumnezeu; - Audierea unor texte scurte din literatură care ilustrează sărbătorile creștine.

2. Manifestarea unui comportament moral-creștin, în relație cu copiii și adulții din mediul personal și social

Clasa I
<p>2.1. Utilizarea unei conduite în relațiile cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în concordanță cu valorile religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a membrilor familiei și a relațiilor ce se stabilesc între ei; - Exerciții de identificare a colegilor de clasă/profesorului și a relațiilor ce se stabilesc la nivelul colectivului de elevi;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare și imitare a unor modele de comportamente în concordanță cu valorile religioase, în diferite situații (în școală, familie, biserică, grupuri de apartenență, comunitate etc.); - Exerciții joc de rol: „Rugăciunea în familie”, „Colegul meu-cel mai bun prieten”, „ Cum m-aș comporta când...”, „ Îmi ajut familia/colegii/prietenii/profesorii” etc.; - Audierea/exerciții de reproducere a unor rugăciuni la intrarea în clasă, la ieșirea din clasă, la masă etc.; - Participarea la slujbe bisericesti.
<p>2.2. Îndeplinirea unor sarcini cu caracter de responsabilitate la sugestia adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practic-aplicative de respectare a responsabilităților date pentru diferite situații: acasă, la școală, pe stradă, la joacă (de exemplu: exersarea rugăciunilor în raport cu momentul zilei etc.); - Exerciții practic aplicative de respectare a regulilor de comportament, în vizitele la biserică.

3. Utilizarea capacităților perceptiv-motrice și senzoriale în vederea formării unor comportamente creștine

Clasa I
<p>3.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor religioase din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de includere a unui obiect/imagini dintr-un set de trei-patru obiecte/imagini percepute anterior („Găsește obiectul/imaginea care lipsește”); - Exerciții-joc de formare de perechi de obiecte/imagini pe planșă/tabla magnetică („Formează perechea”); - Exerciții de executare a unor mișcări la comandă dată, pentru controlarea reacțiilor motrice (gestul închinării la comanda cuvintelor însoțitoare); - Exerciții de clasificare, după mărime și culoare (de exemplu: cruciulițe de diverse mărimi și culori, iconițe de diverse mărimi etc.); - Exerciții de observare a unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae, a Sfântului Andrei etc.; - Exerciții de reproducere în desen a unor elemente grafice după indicație verbală (de exemplu, semnul crucii); - Realizarea cu ocazia diferitelor sărbători religioase, a unor desene, colaje, felicitări.
<p>3.2. Participarea la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic-cuvintele însoțitoare semnului crucii); - Exerciții de dezvoltare a vocabularului specific domeniului religios; - Repetarea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios; - Exerciții de memorare a unor rugăciuni simple (de exemplu, „Înger, îngerășul meu”); - Audierea și/sau memorare a unor cântece și poezii scurte (de exemplu, colinde specifice sărbătorii Crăciunului); - Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Descoperirea Lui Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Ce înseamnă să fii creștin? - Cum mă comport ca un creștin? - O zi din viața unui creștin - Unde îl descopăr pe Dumnezeu? (biserica, natură, cărți, în împrejurări concrete ale vieții)
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Dumnezeu ne călăuzește <ul style="list-style-type: none"> - Dumnezeu ne ajută să înțelegem credința (Dumnezeu l-a trimis pe fiul Său în lume, Iisus Hristos a explicat cuvântul lui Dumnezeu;) - Dumnezeu a trimis vestitori pentru explicarea credinței (prooroci, Iisus Hristos, Maica Domnului, îngerii și sfinții) - Sfinții Apostoli au fost alături de oameni (Sfinții Apostoli au răspândit cuvântul lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Andrei - Apostolul românilor)
Viața creștinului în comunitate	Rugăciunea omului față de Dumnezeu pentru semenii <ul style="list-style-type: none"> - Comunicarea omului cu Dumnezeu prin rugăciune (ce este rugăciunea, Cine se roagă la Dumnezeu, exemple de rugăciuni) - Momente de rugăciune (momentele în care ne rugăm, la intrarea în clasă, la ieșirea din clasă, la masă etc.) - Folosele rugăciunii (de ce ne rugăm, împlinirea cererilor de ajutor)
Sărbătorile creștine	Slăvirea Nașterii și Învierii Domnului, în cântec și vers <ul style="list-style-type: none"> - Colinde de Crăciun (ce sunt colindele, când se colindă, cine colindă etc.) - Nașterea Domnului în poezia creștină românească (poezii la alegere) - Cum salută creștinii la Sfintele Paști (care este salutul, ce semnificație are salutul practicat în perioada Paștelui, în ce perioadă se folosește) - Învierea Domnului în poezia creștină românească (poezii la alegere)

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și descoperirea lumii înconjurătoare, în acord cu valorile religioase**

Clasa a II-a
<p>1.1. Recunoașterea principalelor evenimente și sărbători creștine semnificative vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc cu marionete pe tema tradițiilor și obiceiurilor religioase, practicate la sărbătorile creștine; - Exerciții joc de imitare a unor acțiuni efectuate de creștini pentru primirea Sfintei Împărtășanii; - Audierea unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine; - Joc de rol: „La colindat”, „În jurul bradului de Crăciun” etc.; - Exerciții de redare mimică și pantomimică a unor situații și evenimente dintr-o zi din viața unui creștin; - Realizarea, cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.2. Identificarea rolului evenimentelor și sărbătorilor creștine semnificative în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor texte biblice cu tema iubirii creștine față de semenii; - Participarea la slujbele religioase (Sfânta Liturghie/primirea Sfintei Împărtășanii); - Exerciții joc de pronunție postaudiție a unor rugăciuni simple; - Exerciții de observare a unor icoane/imagini care reprezintă persoane care se roagă; - Joc didactic de vocabular imagistic: „Spune ce reprezintă!”. „Recunoaște momentul/locul” (tradiții de Crăciun, Florii și Paște: colindul, mersul cu icoana etc.); - Participarea la serbările școlare.
<p>1.3. Utilizarea unui limbaj moral-creștin utilizând expresii și noțiuni nou învățate în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre fapte de milostenie, de iertare și de mulțumire (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral-creștin preluat din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților; - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) despre tradițiile religioase practicate la sărbătorile creștine; - Joc de rol pe teme date (iertarea, milostenia, ajutorarea etc.); - Alcătuirea de propoziții simple folosind un limbaj moral-creștin, pe bază de suport imagistic; - Exerciții de joc de acțiune: comandă - execuție - redare verbală a acțiunilor efectuate (folosind formulele de adresare „Mulțumesc!”, „Vă rog!”, „Iertați-mă!” etc.).

2. Manifestarea unui comportament moral-creștin, în relație cu copiii și adulții din mediul personal și social

Clasa a II-a
<p>2.1. Recunoașterea unor diferențe raportate la oameni/colegi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare și imitare a unor modele de comportamente în concordanță cu valorile religioase în diferite situații (în școală, familie, biserică, grupuri de apartenență, comunitate etc.); - Exerciții-joc de rol: „Rugăciunea în familie”, „Colegul meu-cel mai bun prieten”, „Cum m-aș comporta când...”, „Îmi ajut familia/colegii/prietenii/profesorii” etc.; - Audierea/exerciții de reproducere a unor rugăciuni la intrarea în clasă, la ieșirea din clasă, la masă etc.; - Exerciții-joc de rol pe tema ajutorării celor aflați în nevoie, pornind de la situații concrete, preluate din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) reprezentând situații de iertare a celor ce fac fapte rele, pornind de la exemplele biblice și viețile sfinților ; - Participarea la slujbele bisericești; - Stabilirea unor reguli de comportament la nivelul clasei.
<p>2.2. Observarea activă din viața cotidiană a propriei credințe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a calităților membrilor grupurilor din care fac parte (membri ai familiei, colegi de clasă, prieteni), expuse în desene, planșe; - Exerciții de identificare a comportamentului (bun sau rău) diferitelor persoane (din viața de zi cu zi, din Biblie, din povești); - Exerciții practic aplicative de respectare a regulilor de protejare a naturii, pornind de la exemple date (din viața de zi cu zi, personaje biblice, sfinți); - Exerciții practic aplicative de respectare a regulilor de comportament, în vizitele la biserică.

3. Utilizarea capacităților perceptiv-motrice și senzoriale în vederea formării unor comportamente creștine

Clasa a II-a
<p>3.1. Recunoașterea polisenzorială a obiectelor religioase din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de extragere a unui obiect/imagini dintr-un set de trei-patru obiecte/imagini percepute anterior („Găsește obiectul/imaginea care lipsește”); - Exerciții-joc de punere în corespondență a unor obiecte/imagini pe planșă/tablă magnetică (de exemplu, „Alege perechea”); - Exerciții de recunoaștere a unor mișcări pentru controlarea reacțiilor motrice (gestul închinării la comanda cuvintelor însoțitoare); - Exerciții de clasificare după mărime, culoare, material (de exemplu: cruciulițe de diverse mărimi și culori, din lemn, plastic, metal, bumbac; iconițe de diverse mărimi); - Exerciții de observare și descriere a unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae, a Sfântului Andrei etc.; - Exerciții de reproducere în desen a unor elemente grafice, după indicație verbală (de exemplu, semnul crucii); - Realizarea cu ocazia diferitelor sărbători religioase, a unor desene, colaje, felicitări, ornamente.
<p>3.2. Cooperarea cu ceilalți la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a vocabularului specific domeniului religios; - Formularea și repetarea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios; - Povestirea după imagini pe teme religioase (Nașterea lui Iisus, Copilăria lui Iisus); - Exerciții de memorare a unor rugăciuni simple (de exemplu, „Înger, îngerășul meu”); - Audierea și/sau memorarea unor cântări religioase și poezii scurte (de exemplu, colinde specifice sărbătorii Crăciunului); - Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Iubirea Omului față de Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Iubirea față de aproapele (exemple de povestiri biblice, exemple din viața de zi cu zi, rugăciuni pentru cei apropiați) - Milostenia față de semeni (exemple de povestiri biblice, exemple din viața de zi cu zi) - Participarea la slujbe religioase (Sfânta Liturghie)
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Dumnezeu ne dă putere <ul style="list-style-type: none"> - Pentru a deveni creștini (cum devenim creștini, cine devine creștin) - Primirea iertării prin spovedanie (Ce reprezintă Sfânta Taină a Spovedaniei) - Primirea Sfintei Împărtășanii (unirea cu Hristos; ce reprezintă Sfânta Taină a Împărtășaniei, cum se pregătește un creștin pentru primirea Sfintei Împărtășanii)
Viața creștinului în comunitate	Iubirea creștină față de semeni <ul style="list-style-type: none"> - Mulțumirea față de cei ce fac fapte bune (ce este mulțumirea, exemple biblice de persoane care au mulțumit pentru faptele bune ce li s-au întâmplat) - Ajutorarea celor aflați în nevoi (ce înseamnă persoane aflate în nevoi, cum ne purtăm cu persoanele bolnave, copiii orfani etc.) - Iertarea celor ce fac fapte rele (ce este iertarea, de ce avem nevoie de iertare, exemple biblice și din viețile sfinților despre iertare)
Sărbătorile creștine	Tradiții religioase practicate la sărbătorile creștine <ul style="list-style-type: none"> - Tradiții religioase de Crăciun (mersul cu icoana, colindul, mersul cu steaua etc.) - Tradiții de Bobotează (botezul Domnului) - Tradiții religioase de Florii (colindul de Florii, sfințirea ramurilor de salcie) - Tradiții religioase de Paște (împodobirea bisericii de Paște etc.)

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea și descoperirea lumii înconjurătoare, în acord cu valorile religioase

Clasa a III-a
<p>1.1 Prezentarea principalelor evenimente și sărbători creștine semnificative vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu caracter practic-aplicativ - colaje cu fotografii care ilustrează principalele evenimente creștine din viața de familie (botezul, nunta, ziua onomastică etc.); - Exerciții-joc de explorare vizuală (recunoașterea clădirii unei biserici dintr-o mulțime de clădiri); - Exerciții-joc cu marionete pe tema tradițiile și obiceiurile religioase practicate la sărbătorile creștine; - Exerciții-joc de imitare a unor acțiuni efectuate de prooroci, cei care au vestit nașterea lui Iisus; - Exerciții de memorizare a unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie al copiilor pentru marile sărbători creștine; - Joc de rol: „La slujba bisericească”, „Când/cu cine merg la slujba bisericească?”, „Preotul mă îndrumă în Biserică” etc.; - Exerciții de redare mimică și pantomimică a unor situații și evenimente petrecute într-o zi de către un creștin; - Exerciții de reproducere fidelă a unor rugăciuni scurte, însoțite de suport concret-intuitiv; - Participarea la serbări școlare.
<p>1.2. Stabilirea rolului evenimentelor și sărbătorilor creștine în viața propriei familii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor texte biblice cu tema minunilor făcute de Domnul nostru Iisus Hristos; - Exerciții de identificare și deosebire a minunilor de faptele obișnuite; - Exerciții de observare a unor icoane/imagini reprezentând persoane care se roagă; - Joc didactic de vocabular imagistic: „Spune ce reprezintă!”. „Recunoaște momentul/locul” (vestitorii Nașterii lui Iisus, călătoria magilor, deniile etc.); - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene sau felicitări, colaje etc.
<p>1.3. Utilizarea unui limbaj moral-creștin utilizând expresii și noțiuni nou învățate în diferite contexte de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre Biserică și slujba religioasă (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral creștin preluat din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților; - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) despre tradițiile religioase practicate la sărbătorile creștine; - Joc de rol pe teme date (adevărul, blândețea și bunătate): „Vânătorul de minciuni”, „O zână a adevărului”, „Cutia cu fapte bune” etc.; - Joc de punere în corespondență a cuvântului cu imaginea; - Alcătuirea de propoziții simple folosind cuvinte din domeniul moral-religios, pe bază de suport imagistic.

2. Manifestarea unui comportament moral-creștin, în relație cu copii și adulții din mediul personal și social

Clasa a III-a
<p>2.1. Recunoașterea unor diferențe raportate la oameni și aplicarea unui comportament adecvat față de aceștia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare și imitare a unor modele de comportamente în concordanță cu valorile religioase, în diferite situații (în școală, familie, biserică, grupuri de apartenență, comunitate etc.);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de rol: „ Dacă aș fi...”, „ Eu sunt...” etc.; - Exerciții-joc de rol pe tema ajutorării celor aflați în nevoie, pornind de la situații concrete, preluate din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților; - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) reprezentând situații de iertare a celor ce fac fapte rele, pornind de la exemplele biblice și viețile sfinților; - Exerciții de observare și comparare a propriului corp cu cel al colegului de bancă, de comparare a lucrurilor/jocurilor/mâncărilor preferate etc.; - Participarea în cadrul unor activități extracurriculare în cadrul cărora elevii să aibă oportunitatea de a afla lucruri noi despre alte culturi, alte religii, etnii etc.; - Vizionarea unor filme cu tema toleranței; <p>Stabilirea unor reguli de comportament la nivelul clasei.</p>
<p>2.2. Descoperirea elementelor care stau la baza credinței creștine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practic-aplicative de identificare în imagini și texte, a unor personaje biblice și a unor sfinți; - Exerciții practic-aplicative de reprezentare într-o compoziție plastică a unei biserici; - Exerciții practic-aplicative de identificare a unei biserici dintr-o serie de imagini date; - Exerciții practic-aplicative de respectare a regulilor de comportament, în vizitele la biserică.

3. Utilizarea capacităților perceptiv-motrice și senzoriale în vederea formării unor comportamente creștine

Clasa a III-a
<p>3.1. Observarea polisenzorială a obiectelor religioase din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare a obiectelor religioase dintr-un set de obiecte/imagini percepute anterior („Denumeste obiectele de cult identificate”); - Exerciții-joc de formare de mulțimi cu obiecte/imagini pe planșă/tabla magnetică („mulțimea”); - Exerciții de observare și descriere a unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae, a Sfântului Andrei etc.; - Exerciții de completare a unor desene lacunare („Completează pentru a obține ....”); - Realizarea cu ocazia diferitelor sărbători religioase, a unor desene, colaje, felicitări, ornamente;
<p>3.2. Adaptarea la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a vocabularului specific domeniului religios; - Formularea și repetarea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios; - Formularea de răspunsuri la întrebări ce fac referire la evenimente religioase semnificative din viața comunității; - Audierea și/sau memorarea unor cântări religioase și poezii scurte (de exemplu, colinde specifice sărbătorii Crăciunului și altor sărbători de iarnă); - Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Biserica este casa lui Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Ce este Biserica? (Casa lui Dumnezeu; Cum arată o Biserică?) - Când mergem la Biserică? (zile destinate slujbelor religioase, momente ale zilei destinate rugăciunii) - Cu cine mergem la Biserică? (mersul la biserică împreună cu familia, prietenii, profesorul de religie etc.) - Cine mă îndrumă în Biserică? (preotul, cântărețul etc.)
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Dumnezeu ne arată prin fapte iubirea ce o poartă omului <ul style="list-style-type: none"> - Trimiterea Fiului lui Dumnezeu pe pământ, semn al iubirii față de om (Buna Vestire; Nașterea Domnului Iisus Hristos;) - Minunile arată iubirea lui Dumnezeu față de oameni (ce este o minune, exemple de minuni;) - Maica Domnului și sfinții fac minuni pentru oameni (exemple de minuni săvârșite de Maica Domnului, sfinți sau îngeri, mijlocitori ai oamenilor înaintea lui Dumnezeu) - Minuni pe parcursul timpului (povestiri religioase)
Viața creștinului în comunitate	Dumnezeu ne învață să trăim unii cu alții <ul style="list-style-type: none"> - Nevoia de a spune adevărul (de ce este bine să spunem mereu adevărul, la ce ne ajută să spunem mereu adevărul) - Ascultarea și împlinirea sfaturilor bune (ce este ascultarea, pe cine trebuie să ascultăm, la ce folosesc sfaturile bune etc.) - Blândețea și bunătatea, atributele unui bun creștin (ce este blândețea, ce este bunătatea, recunoașterea unui creștin bun și blând)
Sărbătorile creștine	Marile sărbători creștine – veste și înfăptuire <ul style="list-style-type: none"> - Vestitorii Nașterii lui Iisus (proorocii cei ce au anunțat nașterea lui Iisus) - Călătoria magilor la Betleem în căutarea pruncului Iisus - Săptămâna Patimilor (Deniile) - Învierea Domnului (Femeile Mironosițe)

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și descoperirea lumii înconjurătoare, în acord cu valorile religioase**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Prezentarea importanței unor evenimente și sărbători creștine în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu caracter practic-aplicativ - colaje cu fotografii care ilustrează principalele evenimente creștine din viața de familie (botezul, nunta, ziua onomastică etc.); - Exerciții-joc cu marionete cu tema tradițiilor și obiceiurilor religioase, practicate la sărbătorile creștine; - Exerciții-joc de imitare a unor acțiuni efectuate de creștini pentru participarea la Sfânta Liturghie; - Exerciții de memorizare a unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie al copiilor pentru marile sărbători creștine; - Jocuri de rol: „Micul creștin”, „Mă rog pentru părinți/colegi” etc.; - Joc didactic de vocabular imagistic (faptele bune - răspuns la iubirea lui Dumnezeu, fapte din viața de zi cu zi a unui creștin): „Spune ce reprezintă!”, „Recunoaște evenimentul!”; - Alcătuirea de propoziții simple pe bază de suport imagistic cu conținut creștin; - Exerciții de reproducere fidelă a unor rugăciuni scurte, însoțite de suport concret-intuitiv; - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.; - Participarea la serbări școlare.
<p>1.2. Stabilirea rolului evenimentelor și sărbătorilor creștine în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la slujbele religioase și primirea Sfintei Împărtășanii; - Exerciții de observare a interiorului bisericii și a obiectelor din aceasta; - Reprezentarea plastică a unei biserici, prin desen după contur; - Exerciții de pronunție, postauditiție a unor rugăciuni simple; - Exerciții de observare a unor planșe cu icoane/imagini care reprezintă persoane care se roagă; - Exerciții de identificare a rolului rugăciunii și felurile ei.
<p>1.3. Utilizarea unui limbaj moral-creștin utilizând expresii și noțiuni nou învățate pentru corelarea interdisciplinară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre Biserică și slujba religioasă (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral-creștin preluat din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților; - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) despre tradițiile religioase practicate la sărbătorile creștine; - Joc de rol pe teme date (iubirea creștină în prietenie): „Sfoara prieteniei”, „Tabloul prieteniei”, „Mesaje de prietenie” etc.; - Joc de punere în corespondență a cuvântului cu imaginea; - Alcătuirea de propoziții simple folosind cuvinte din domeniul moral-religios, pe bază de suport imagistic; - Exerciții de identificare a regulilor de comportare în biserică; - Realizarea unor colaje/participarea la proiecte pe diferite teme interdisciplinare: „Apa și aerul în viața mea”, „Familia mea”, „Felicitări de Crăciun”, „Obiceiuri creștine în literatură” etc.; - Participarea la jocuri, serbări, concursuri, pe teme religioase.

2. Manifestarea unui comportament moral-creștin, în relație cu copiii și adulții din mediul personal și social

Clasa a IV-a
<p>2.1. Înțelegerea comportamentului moral-creștin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare și imitare a unor modele de comportamente în diferite situații, în concordanță cu valorile religioase (în școală, familie, biserică, grupuri de apartenență, comunitate etc.); - Exerciții-joc de rol pe tema ajutorării celor aflați în nevoie, pornind de la situații concrete, preluate din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților; - Audierea unor texte literare simple care evidențiază diferite tipuri de comportamente moral-religioase, atitudini pozitive față de sine /față de alte persoane; - Exerciții-joc: „Așa se comportă colegul meu de bancă/fratele meu/mama mea/profesorul meu” etc.
<p>2.2. Diferențierea între a fi bun și a fi rău</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: „Așa da”, „Așa nu”; - Joc de rol: „Cum mă rog înainte de masă”, „Cum mă rog înainte de culcare”; - Exerciții practic aplicative de respectare a regulilor de comportament în diferite situații: acasă, la școală, pe stradă, la joacă (de exemplu: exersarea salutului în raport de momentul zilei, folosirea cuvintelor „te rog” sau „mulțumesc” etc.); - Exerciții practic-aplicative de respectare a regulilor de comportament, în cadrul vizitelor la biserică.

3. Utilizarea capacităților perceptiv-motrice și senzoriale în vederea formării unor comportamente creștine

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea polisenzorială a obiectelor religioase din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a obiectelor religioase dintr-un set de obiecte/imagini percepute anterior (Denumeste obiectele de cult identificate”); - Exerciții-joc de corespondență între mulțimi cu obiecte/imagini pe planșă/tabla magnetică, („mulțimea”); - Exerciții de observare și descriere a unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae, Sfântului Andrei etc.; - Exerciții de completare a unor desene lacunare („Completează pentru a obține ....”); - Realizarea cu ocazia diferitelor sărbători religioase, a unor desene, colaje, felicitări, ornamente.
<p>3.2. Cooperarea cu ceilalți la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a vocabularului specific domeniului religios; - Exersarea conversației pe tema regulilor de comportament („Cum mă comport la biserică?”, „cum ne rugăm?”); - Formularea de răspunsuri la întrebări ce fac referire la evenimente religioase din viața omului (botez, nuntă, zi onomastică); - Audierea unor scurte texte religioase, referitoare la marile sărbători creștine; - Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Relația omului cu Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Întâlnirea cu Dumnezeu în Biserică - participarea la Sfânta Liturghie, Primirea Sfintei Împărtășanii) - Rugăciunea - mărturie a relației omului cu Dumnezeu (ce este rugăciunea, felurile rugăciunii, exemple de rugăciuni) - Micul creștin și faptele bune ca răspuns la iubirea lui Dumnezeu (ajutorul dat colegilor, rugăciunea pentru cei nevoiași, exemple din viața de zi cu zi)
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Dumnezeu ne învață <ul style="list-style-type: none"> - Cuvântul lui Dumnezeu (Dumnezeu a vorbit strămoșilor noștri Adam și Eva, cuvântul lui Dumnezeu a fost scris în Biblie, Fiul lui Dumnezeu a vorbit oamenilor) - Apostolii au răspândit cuvântul lui Dumnezeu (cine sunt apostolii, primul apostol chemat) - Cuvântul lui Dumnezeu în pilde (exemple de pilde, povestiri religioase)
Viața creștinului în comunitate	Dumnezeu ne învață iubirea creștină <ul style="list-style-type: none"> - Iubirea, cea mai importantă învățătură a Domnului Iisus Hristos (ce este iubirea creștină, iubirea față de semenii, exemple biblice de iubire creștină) - Împlinirea poruncii iubirii în familie (exemple de iubire în familie prin pilde - Pilda fiului risipitor etc.) - Împlinirea poruncii iubirii creștine în prietenie (Ce este un bun prieten?, Cum ne alegem un bun prieten?, Cum ajutăm un prieten?, Exemple biblice și din viața de zi cu zi despre prietenie.)
Sărbătorile creștine	Sărbători închinare Domnului Iisus Hristos <ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Domnului - Botezul Domnului - Învierea Domnului - Înălțarea Domnului

Sugestii metodologice

Sugestiile metodice au rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare pentru proiectarea și realizarea activităților de predare - învățare – evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

La nivel primar, copiii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, vor învăța ceea ce le este necesar pentru dezvoltarea lor armonioasă, prin metode adecvate vârstei și deficienței. Recomandăm ca metodele să fie selectate în raport cu scopul și competențele activității didactice, conținutul lecției și particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilităților), nivelul și specificitatea mijloacelor de comunicare, tipul de percepție al elevilor.

Metodele de predare-învățare-evaluare recomandate în activitățile didactice la disciplina religie vizează în mod special:

- Metodele interogative (în mod special cele bazate pe conversație euristică) duc la descoperirea noului, exersarea proceselor psihice, clarifică, sintetizează, consolidează și sistematizează cunoștințele, verifică și evaluează performanțele elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.
- Jocul didactic și dramatizarea (metode de simulare) favorizează:
  - aplicarea cu succes a conținutului disciplinei Religie, cât și formarea și dezvoltarea comunicării;
  - implicarea elevilor cât mai directă în situații și circumstanțe de viață simulate;
  - apariția motivației și înlesnește participarea activă, emoțională a elevilor;
  - construirea unui mijloc de socializare și interrelaționare cu cei din jur.
- Povestirea însoțită de suporturi ilustrativ-sugestive, sau imagini filmate, captează ușor atenția și înlesnește implicarea afectiv-motivațională a elevilor la activitățile desfășurate în cadrul orelor de religie.
- Metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării ocupă un loc foarte important datorită compatibilității existente între specificul dizabilităților elevilor și particularitățile de învățare ale respectivelor categorii de subiecți, dar și datorită antrenării și consolidării noilor cunoștințe și deprinderi dobândite din domeniul disciplinei religie, pe care elevii trebuie să le însușească.
- Învățarea prin cooperare:
  - dezvoltă comunicarea, socializarea, relaționarea, colaborarea și sprijinul reciproc pentru rezolvarea unor situații problemă sau pentru explorarea unor teme noi;
  - favorizează cunoașterea, înțelegerea și acceptarea reciprocă dintre elevi;
  - dezvoltă o serie de aptitudini și capacități referitoare la spiritul de toleranță, ascultarea activă, autonomia personală, responsabilitatea și participarea socială.

Așadar, putem spune că, metodele descrise mai sus au ca avantaj valențele lor formative și posibilitatea evaluării continue și obiective a elevilor, iar aplicarea lor presupune din partea profesorului folosirea unor mijloace didactice variate, cu caracter intuitiv, ilustrativ, practic-aplicativ care să faciliteze transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții și realizarea unor aplicații în cadrul procesului instructiv-educativ. De asemenea, în învățământul special, materialele și mijloacele de învățământ au un rol fundamental în valorificarea principului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării. Mijloacele și materialele didactice facilitează percepția directă a realității, solicită și sprijină operațiile gândirii, imaginația și creativitatea elevului atât în ora de religie, cât și în activități extrașcolare. În contextul de mai sus, recomandăm ca în cadrul orelor de religie să fie utilizate materiale didactice precum: planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, povești, jocuri, prezentări Power-Point, fișe pentru desen, jucării, texte literare cu conținut religios, culegeri de cântece necesare organizării serbărilor școlare.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului de învățământ, reprezintă modalitățile sau tipurile specifice de integrare a operațiilor de măsurare - apreciere - decizie în activitatea didactică. Acest lucru presupune aplicarea unor metode variate de evaluare,

moderne care să evidențieze cât mai obiectiv nivelul de pregătire al elevilor prin raportare la potențialul lor intelectual și aptitudinal. Evaluarea urmărește eficientizarea procesului instructiv-educativ, având o relevanță crescută în modalitățile de formulare a competențelor, în structurarea, accesibilizarea, operaționalizarea și flexibilizarea conținuturilor lecției, în alegerea metodelor și mijloacelor didactice potrivite pentru nivelul și particularitățile psihopedagogice ale elevilor, cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, fișa de evaluare.

Bibliografie

1. Bolocan, C.M. (2005), *Catehetica și Didactica Religiei. Interferențe și deosebiri*, Iași: Editura Performantica;
2. Călugăr, D. (2007), *Catehetica*, Cluj Napoca: Editura Renașterea;
3. Cucuș, C.(2009), *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Iași: Editura Polirom;
4. Mantzaridis, G., (2006), *Morala creștină. Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și biotice*, București: Editura Bizantină;
5. Opriș, D. Opriș, M. (2006), *Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*, Iași: Editura Sf. Mina;
6. Prelipcean, V., NEAGA, N., BARNA, Gh., CHIALDA, M., (2003), *Studiul Vechiului Testament, ediția a III-a*, îngrijită de Pr. conf. univ. dr.CHIRILĂ I., Cluj Napoca: Editura Renașterea;
7. Șebu, S., Opriș, D., Opriș M. (2000), *Metodica predării religiei*, Alba Iulia: Editura Reîntregirea,;
8. Timiș, V., (2003), *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*, Cluj-Napoca: Editura Renașterea;
9. Timiș, V., (2004), *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană;
10. Verza, E., Verza, E.F (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
11. *** (2008), *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Daniel, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București;
12. *** *Programa Religie, cultul ortodox, clasa pregătitoare și clasa I*, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3418/19.03.2013;
13. *** *Programa Religie, cultul ortodox, clasele a III-a – a IV-a*, aprobată prin O.M.E.N. nr. 5001/02.12.2014;
14. *** *Programa Stimulare cognitivă, clasele I - a X-a*, aprobată prin O.M.E.C.T. nr. 5234/01.09.2008.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Marilena Gabriela ION, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Teleorman**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coman Monica	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Davidescu Tatiana Pompilia	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Ion Marilena Gabriela	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Cristea Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Drăgan Aurelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Lăpădat Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Măldăeanu Ștefan Leonard	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Drăghici Viorel	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a**

Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate

București, 2021

Notă de prezentare

Societatea și educația pentru toți, precum și principiile egalității și participării sociale a copiilor și persoanelor cu cerințe educative speciale, sunt cunoscute din diverse manifestări și documente internaționale (Declarația de la Salamanca), fiind aplicate de mai mulți ani în învățământul special. Procesul activității educative, văzut din perspectiva acceptării și implicării copiilor în diverse forme de activități sociale și religioase, reprezintă un demers complex pentru atingerea unui nivel egal de participare la actul de învățare, cu respectarea particularităților specifice. Obiectivul prioritar al educației religioase este reprezentat de formarea caracterului și a personalității desăvârșite, obiectiv care este dificil de atins în cazul copiilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate și care presupune din partea cadrelor didactice stăpânirea celor mai eficiente metode de lucru cu acești copii.

Educația religioasă acționează în acord cu particularitățile psihoindividuale și de vârstă ale copiilor, făcând apel la cele două funcții importante ale acesteia: funcția informativă, cea care pune la dispoziția elevilor cunoștințe specifice, cu caracter teologic, dogmatic, liturgic, precum și funcția formativă, cea care traduce în fapte de viață normele religioase. În acest fel se realizează un sens al vieții creștine pentru copii, o direcție și un mod de a exista.

Educația religioasă, reprezintă un proces complex și de durată, atât prin conținut cât și prin specificul său, punând accent pe principiul unanim recunoscut al centrării întregii activități pe copil.

Programa școlară pentru disciplina **Religie**, nivel primar special, din cadrul ariei curriculare **Om și societate**, are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului - cadru pentru elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, aprobat prin O.M.E.N. nr. 3622/27.04.2018 și își propune demersuri educative corelate cu obiectivele actuale ale educației în general și ale educației copiilor cu dizabilități intelectuale, în mod special.

Prezenta programă este structurată după cum urmează:

- **Nota de prezentare**, ca parte a programei școlare pentru disciplina Religie, învățământ primar, descrie parcursul obiectului de studiu propus, argumentează structura didactică adoptată și sintetizează o serie de sugestii metodologice.
- **Competențele** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale, ca parte a programei școlare la disciplina Religie pentru învățământ primar, se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului primar. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale dobândite de elev prin învățare.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie tot atâtea modalități de organizare a activității didactice în scopul atingerii competențelor.

- **Conținuturile**, ca parte a programei școlare, sunt informații de specialitate, prin intermediul cărora se ating competențele specifice propuse.

Ele sunt grupate pe următoarele domenii: *Dumnezeu ne-a creat din iubire, Prezența lui Dumnezeu în viața omului, Viața creștinului în comunitate, Sărbătorile creștine.*

Sugestiile metodologice se definesc ca propuneri pentru proiectarea demersului didactic, cu rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare și realizarea activităților de învățare - evaluare în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Competențe generale

- 1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină**
- 2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc**
- 3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral-creștine într-o manieră organizată specifică educației religioase**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea unor responsabilități față de sine și față de familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a naturii sub aspectul măreției sale, ca o creație a lui Dumnezeu; - Exerciții de identificare a modului de manifestare a iubirii, a credinței, pornind de la realitățile din viața familiei; - Exerciții de ascultare a unor mesaje, cu suport concret-intuitiv (software educative) despre apariția primei familii (Adam și Eva); - Jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire pe tema iubirii față de membrii familiei („Spune trei lucruri bune despre mama/tata/frate etc.”, „Spune trei fapte bune ale tale/ale mamei/ale tatălui” etc.); - Participarea la diferite activități educative, alături de membrii familiei; - Exerciții de „citire” după imagini a unor icoane, cărți biblice, desene etc., cu scene din viața unor personaje biblice: Adam și Eva, Noe, Moise, minunile Mântuitorului etc.
<p>1.2. Precizarea rolului și modului de sărbătorire/proslăvire a evenimentelor și sărbătorilor creștine în familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor povestiri cu conținut religios pe tema importanței iubirii omului față de Dumnezeu și față de semenii lui; - Exerciții-joc de punere în corespondență a cuvântului cu imaginea corespunzătoare, pe tema rolului și responsabilităților în viața de familie; - Audierea unor texte biblice despre tradițiile și obiceiurile religioase de Crăciun, Florii și Paște, sărbătorite în familie; - Jocuri de rol: „Crăciunul/Paștele în familie”, „La colindat” etc.; - Audierea unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine; - Exerciții de memorare a unor rugăciuni spuse în familie/la școală; - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.3. Manifestarea respectului față de lumea creștină, utilizând un limbaj moral-creștin învățat în viața de zi cu zi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre lumea creată de Dumnezeu din iubire (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral- creștin ; - Exerciții de îngrijire a plantelor și a animalelor; - Exerciții de diferențiere auditivă (zgomote produse de obiecte/surse familiare: apă, nisip etc.); - Joc de punere în corespondență (de exemplu: „Păsările au fost create de Dumnezeu pentru a zbura pe...”, „Peștii trăiesc în...” etc.); - Realizarea unor colaje cu tema creației lui Dumnezeu: „Natura - creația lui Dumnezeu”, „Păstrarea curată a lumii create pentru noi” etc.

2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc

Clasa a V-a
<p>2.1. Exersarea comportamentului moral-creștin în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere a unor deprinderi de comportament moral-creștin; - Joc de imitare a unor acțiuni și obișnuințe de comportament moral-creștin ; - Exerciții de dialog având ca punct de pornire minunile Mântuitorului, cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți;

Clasa a V-a
- Exerciții de recunoaștere a unor modele de comportament creștin, pe baza audiției unor texte biblice și din viețile sfinților.
2.2. Utilizarea regulilor de comportament moral-creștin în relație cu colegii de școală
- Exerciții de povestire a faptelor bune, proprii sau ale colegilor, relevante pentru aspecte precum: rostirea adevărului, ascultarea sfaturilor, exersarea răbdării etc.;
- Exerciții de dialog pe tema diverselor tipuri de comportament al colegilor la școală;
- Discuții ce privesc normele de comportament moral-creștin, rolul muncii și al efortului în viața omului, rolul profesorilor în viața elevilor.

3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral-creștine, într-o manieră organizată specifică educației religioase

Clasa a V-a
3.1. Observarea trăsăturilor de comportament ale unui creștin, prin exersarea proceselor psihice cognitiv-senzoriale
- Exerciții de recunoaștere a trăsăturilor de comportament ale unui creștin, dintr-un set de imagini percepute anterior („Recunoaște persoana care ajută pe cei din jur” etc.);
- Exerciții practice de îngrijire a mediului înconjurător („Udăm florile din clasă”, „Facem curat în curtea școlii” etc.);
- Participarea alături de colegii din școală la activități caritabile (ajutorarea colegilor mai mici, activități la case de bătrâni etc.);
- Exerciții de repetare a rugăciunilor de mulțumire.
3.2. Participarea la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice cognitive
- Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific domeniului religios;
- Exersarea conversației pe tema colaborării și ajutorului dat membrilor comunității creștine („Cum îi ajutăm pe colegii mai mici”, „Cum îi ajutăm pe cei bătrâni sau bolnavi” etc.);
- Formularea de răspunsuri la întrebări ce fac referire la evenimentele desfășurate în mediul școlar (de exemplu, ziua onomastică a colegilor);
- Audierea unor scurte texte religioase, referitoare la grija creștinilor pentru semenii lor
- Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Tatăl ceresc ne vorbește din iubire <ul style="list-style-type: none"> - Marea poruncă a iubirii - Cunoașterea lui Dumnezeu din viața de zi cu zi - Fericirile (Predica de pe munte) - Adam și Eva - prima familie - Noe - prietenul lui Dumnezeu - Moise - omul care a vorbit cu Dumnezeu (Eliberarea din robie)
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Dumnezeu se arată omului prin minunile Mântuitorului <ul style="list-style-type: none"> - Minuni asupra propriei persoane (de exemplu, Învierea, Înălțarea) - Minuni asupra omului (de exemplu: vindecarea slăbănogului, vindecarea orbului din naștere etc.) - Minuni asupra naturii (de exemplu: liniștirea furtunii pe mare, înmulțirea pâinilor și a peștilor etc.)
Viața creștinului în comunitate	Dumnezeu ne învață să avem grijă unii de alții <ul style="list-style-type: none"> - Relația micului elev creștin la școală, cu copiii și adulții - Atitudinea față de mediul școlar - Colaborarea și ajutorarea membrilor comunității creștine - Mă îngrijesc de lumea creată de Dumnezeu (plante, animale, mediul înconjurător) - Mă îngrijesc de semenii mei (de cei mici, de cei bătrâni, de cei nevoiași, de cei aflați în suferință) - Sunt recunoscător față de Dumnezeu pentru grija purtată (rugăciuni de mulțumire, rugăciuni de laudă adusă lui Dumnezeu, participarea la Sfânta Liturghie)
Sărbătorile creștine	Bucuria micilor creștini la Praznice Împăratești <ul style="list-style-type: none"> - Sărbătoarea Floriilor în viața copiilor - Sfințirea ramurilor de salcie - Paștele - Învierea Domnului (curățirea caselor, înnoirea veșmintelor copiilor, vopsirea ouălor)

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea unor responsabilități față de familie și față de comunitatea apropiată</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de demonstrare a înțelegerii mesajului moral-religios din pildele lui Iisus Hristos, prin alte modalități de redare a acestuia (mimă, pantomimă, indicarea imaginilor, reprezentare prin desen); - Exerciții de identificare a modului de manifestare a iubirii, a credinței, pornind de la realitățile din viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității; - Jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire pe tema iubirii față de aproape („Spune trei lucruri bune despre colegul/profesorul/prietenul tău”, „Spune trei fapte bune ale tale/ale colegului/ale vecinului etc.”); - Participarea la diferite activități de învățare nonformală/informală alături de membrii familiei și membrii comunității (de exemplu: la muzeu, la monumente, la bibliotecă, în parc etc.); - Exerciții de „citire” după imagini a unor icoane, cărți biblice, cu scene din viața Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a Sfântului Stelian - ocrotitorii și prietenii copiilor; - Exerciții-joc de ordonare temporală a secvențelor unei povestiri cu conținut religios (cu suportul software-urilor educative); - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.2. Precizarea rolului și modului de sărbătorire/proslăvire a evenimentelor și a sărbătorilor creștine în familie și în comunitatea apropiată</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de completare a propozițiilor lacunare, însoțite de suport imagistic; - Audierea unor texte biblice despre tradițiile și obiceiurile religioase de Crăciun, de Florii și de Paște, sărbătorite în familie și în comunitatea apropiată; - Jocuri de rol: „Crăciunul/Paștele în familie”, „La colindat” etc.; - Exerciții de memorare/audiere a unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine; - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc., pentru un prieten, care să reflecte aspecte privind modul de celebrare a acestora în familie sau în comunitate; - Exerciții de redare mimică și pantomimică a unor situații și evenimente dintr-o zi de duminică din viața unui creștin; - Participarea la serbări școlare.
<p>1.3. Manifestarea respectului față de lumea creștină, utilizând un limbaj moral-creștin învățat în viața familiei și a școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre iubirea față de aproape (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral-creștin; - Exerciții-joc de rol: „Așa da/Așa nu” cu referire la comportamentul unor personaje biblice sau a propriului comportament față de aproape; - Exersarea conduitelor de manifestare a învățăturii credinței moral-religioase; - Jocuri de mimă, pantomimă, indicarea imaginilor reprezentate prin desen, privind importanța comunicării, pornind de la situații concrete (povestiri, filme, pilde biblice, imagini etc.); - Exerciții de imitare a unor comportamente creștine; - Jocuri de rol pe tema efectelor comunicării sau a lipsei de comunicare, cu referire la învățăturile Fiului lui Dumnezeu; - Exerciții de reproducere fidelă a unor rugăciuni scurte, însoțite de suport concret-intuitiv;

Clasa a VI-a
- Alcătuirea de propoziții simple, pe baza suportului imagistic.

2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea învățăturilor de credință în familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialog pe baza exemplelor de învățături de credință, desprinse din pildele lecturate la clasă (Pilda semănătorului, Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, Pilda fiului risipitor etc.); - Audiții de povestiri, având ca temă credința în Dumnezeu; - Discuții pe tema învățăturilor de credință; - Exerciții de explicare a unor termeni religioși folosiți în cadrul unor teme (cale, răbdare, respect, putere etc.).
<p>2.2. Utilizarea regulilor de comportament moral-creștin în viața personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de povestire a unor texte religioase cu referire la Maica Domnului - Ocrotitoarea copiilor; - Exerciții de dialog pe tema faptelor bune săvârșite de Sfântul Nicolae – prietenul copiilor; - Exerciții de observare a unor imagini cu diferite teme (religioase/comportament).

3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral-creștine, într-o manieră organizată specifică educației religioase

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea trăsăturilor de comportament ale unui creștin, prin exersarea proceselor psihice cognitive-logice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de identificare a trăsăturilor de comportament ale unui creștin, din scurte filme reprezentative vizionate („Recunoaște persoana care ajută pe cei din jur” etc.); - Exerciții practice de îngrijire a mediului înconjurător (de exemplu, „facem curat în spațiul de joacă”); - Participarea la activități caritabile alături de alți colegi din școală (ajutorarea colegilor mai mici, vizite la case de bătrâni etc.); - Exerciții de repetare a rugăciunilor de mulțumire.
<p>3.2. Participarea organizată, la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice cognitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific domeniului religios; - Descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața sfinților (a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae, a Sfântului Stelian); - Exerciții de memorare a colindelor pentru sărbătoarea Crăciunului; - Exerciții practice de pictare a ouălor de Paști; - Ascultarea unor scurte texte religioase, referitoare la rolul zilei de Duminică în viața creștinului; - Participarea la serbările școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Dumnezeu Tatăl prezent în creație <ul style="list-style-type: none"> - Micul creștin ocrotit de Dumnezeu (când muncește, când învață, când este fericit, când este în suferință) - Pilda semănătorului - puterea credinței împlinind cuvântul - Pilda samarineanului milostiv - dragostea față de aproape
Prezența lui Dumnezeu în viața oamenilor	Pildele Mântuitorului învățatură pentru viața creștină <ul style="list-style-type: none"> - Pilda samarineanului milostiv - Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr - Pilda celor 10 fecioare - Pilda fiului risipitor - Pilda talanților
Viața creștinului în comunitate	Sfinții - ocrotitorii și prietenii copiilor în viața de zi cu zi <ul style="list-style-type: none"> - Maica Domnului - ocrotitoarea copiilor - Sfântul Nicolae - prietenul copiilor - Sfântul Stelian - ocrotitorul copiilor
Sărbătorile creștine	Sărbătorile creștine - momente creștine pentru copii <ul style="list-style-type: none"> - Sărbătoarea Crăciunului (împodobirea bradului, mersul cu steaua, cu colindul) - Sărbătoarea Paștelui (vopsirea ouălor) - Duminica - zi de sărbătoare (stabilită de Dumnezeu în perioada creației, timp de părtășire cu Dumnezeu și cu aproapele) - Rolul Duminicii în viața creștinului (cum ne pregătim pentru ziua de Duminică etc.)

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină

Clasa a VII-a
<p>1.1. Stabilirea rolului principalelor evenimente și sărbători creștine semnificative în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu caracter practic-aplicativ - colaje cu fotografii care ilustrează etapele principale ale procesului de creștinizare (botezul, spovedania, împărtășirea etc.); - Exerciții de recunoaștere a unei secvențe dintr-un text biblic audiat, pe baza unor imagini selectate; - Exerciții-joc de imitare a unor gesturi deprinse din evenimente religioase din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - Dramatizări a unor creații populare în care este oglindită viața religioasă; - Exerciții de reproducere fidelă/memorizare a unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru marile sărbători creștine, însoțite de suport concret-intuitiv; - Exerciții de povestire după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.), cu tematica „Binefacerile Bisericii”; - Participarea la manifestări literar-muzicale cu tematică moral-religioasă; - Participarea la serbări școlare și la evenimente semnificative din viața familiei, școlii și comunității; - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.; - Completare de rebusuri accesibile.
<p>1.2. Manifestarea respectului față de lumea creștină, utilizând un limbaj moral-creștin învățat în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de acțiune (comandă-execuție-redare verbală); - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți, însoțite de suport concret-intuitiv (software educative), folosind un limbaj moral-creștin ; - Exersarea conduitelor de manifestare a învățaturii credinței moral-religioase; - Exerciții de „citire” a unor icoane/imagini reprezentative cu scopul identificării modalităților de implicare în viața familiei și a comunității; - Vizionare de povești/fragmente de povești în vederea identificării principalelor responsabilități în cadrul diferitelor grupuri de apartenență; - Exerciții de recitare a unor rugăciuni: pentru cei bolnavi, pentru bătrâni, pentru copii; - Participarea la activități de voluntariat la nivelul școlii sau a comunității (vizite la azile de bătrâni, la bolnavi etc.); - Alcătuirea de propoziții simple, pe baza suportului imagistic.

2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea învățăturilor de credință în familie și în școală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor învățături și norme de conduită cu aplicabilitate în familie/în școală; - Exerciții de observare a unor comportamente; - Exerciții de analiză a unor îndatoriri ale copiilor în familie și la școală; - Exerciții de definire a unor termeni religioși, prin diferite tehnici (completarea de spații lacunare, jocuri de cuvinte).
<p>2.2. Utilizarea normelor de comportament moral-creștin în comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de povestire a unor întâmplări petrecute la Biserică, cu ocazia participării la diferite evenimente;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea regulilor de comportament moral-creștin, în relație cu persoanele din mediul apropiat; - Joc de rol: „Cum ne comportăm în Biserică” etc.; - Exerciții de identificare a unui comportament adecvat la Biserică, prin diferite exemplificări.
<p>2.3. Colaborarea cu ceilalți în contextul valorificării cunoștințelor religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri elev - elev, elev – profesor pe baza cunoștințelor religioase acumulate; - Exerciții de identificare a unor mesaje din diverse fragmente religioase (pilde); - Exerciții de diferențiere a binelui de rău (exemple de comportament); - Audiții muzicale (colinde și poezii religioase); - Participarea la serbările școlare.

3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral creștine într-o manieră organizată specifică educației religioase

Clasa a VII-a
<p>3.1. Aplicarea regulilor de comportament moral-creștin, în biserică, prin exersarea proceselor psihice afective</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dialog pe tema aplicării regulilor de comportament în familie (de exemplu: ne ajutam părinții, avem grijă de frații mai mici, ne rugăm, ascultăm cumiți de părinți și bunici etc.); - Jocuri de rol care necesită aplicarea regulilor de comportament moral-creștin în biserică („Cum mă comport când...?”, „Ce fac în situația ...?”, „Care este locul meu în biserică” etc.); - Participarea la activități caritabile alături de alți colegi din școală, însoțiți de preotul din parohie (vizite la case de bătrâni etc.); - Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire; - Vizite la biserică.
<p>3.2. Participarea voluntară, la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice cognitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific domeniului religios; - Exerciții de descriere a unei biserici cunoscute/a unei biserici prezentată într-o serie de imagini date); - Exerciții de recitare de poezii cu specific religios, cu ocazia participării la diferite evenimente (vizite la biserică, vizite la cămine de bătrâni etc.); - Ascultarea unor scurte texte religioase cu tema „Biserica Ortodoxă”; - Participarea la slujbele religioase, alături de colegi.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Cum devenim creștini <ul style="list-style-type: none"> - Sfântul botez - poarta de intrare în creștinism - Spovedania (despre păcat, greșeli, iertare) - Împărtășirea - unirea cu Hristos - Cum ne pregătim pentru împărtășanie - Binefacerile împărtășaniei
Prezența lui Dumnezeu în viața oamenilor	Iisus Hristos Dumnezeu adevărat și om adevărat <ul style="list-style-type: none"> - Sfinții Ioachim și Ana - Sfânta fecioară Maria - Maica Domnului - Nașterea Mântuitorului - Fuga în Egipt - Copilăria lui Iisus (Iisus în templu)
Viața creștinului în comunitate	Biserica în viața creștinului <ul style="list-style-type: none"> - Biserica - comunitate creștină - Filantropia creștină - opera Bisericii (de exemplu: acte de binefacere ale Bisericii pentru copii, bătrâni, bolnavi) - Participarea comunității la sărbătorirea Bisericii (de exemplu, slujbele de hram)
Sărbătorile creștine	Pregătirea copiilor pentru marile sărbători <ul style="list-style-type: none"> - Cântece și poezii pentru sărbători (colinde de Crăciun, cântece religioase) - Sărbătorile creștine oglindite în opere de artă (albume, felicitări etc.) - Primirea Sfintei Împărtășanii în ajun de sărbătoare - Cum cinstesc creștinii marile sărbători (despre post, rugăciune, milostenie)

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Prezentarea rolului principalelor evenimente și sărbători creștine semnificative în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare și orientare spațială pe calendarul creștin-ortodox, în vederea identificării diferitelor sărbători religioase; - Exerciții de asociere anotimp - imagine – sărbătoare; - Exerciții de identificare a rolului principalelor tradiții și sărbători creștine, prin activități de tip joc: „Potrivește imaginea”, „Taie intrusul” etc.; - Exerciții-joc de ordonare temporală a secvențelor unei povestiri moral-religioase (software educative); - Exerciții de demonstrare a înțelegerii mesajului moral-religios din pildele lui Iisus Hristos prin alte modalități de redare a acestuia (mimă, pantomimă, indicarea imaginilor, reprezentare prin desen); - Exerciții de identificare a modului de manifestare a iubirii de familie, a credinței, pornind de la situații concrete; - Exerciții de „citire” după imagini a unor icoane, cărți biblice, cu scene din viața Sfintei Filofteia – exprimarea milosteniei, a Sfântului Nicolae și a Sfântului Stelian - ocrotitorii și prietenii copiilor; - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.2. Manifestarea respectului față de lumea creștină, utilizând un limbaj moral-creștin învățat în diferite contexte de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre virtuțile creștine (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral-creștin preluat din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților; - Povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) despre tradițiile religioase practicate la sărbătorile creștine; - Joc de rol pe teme date (nădejde, credință, dragostea creștină): „Sfoara credinței”, „Tabloul dragostei creștine”, „Mesaje de prietenie” etc.; - Joc de punere în corespondență a cuvântului cu imaginea potrivită; - Alcătuirea de propoziții simple folosind cuvinte din domeniul moral-religios, pe bază de suport imagistic; - Participarea la jocuri, serbări și concursuri pe teme religioase.

2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Utilizarea învățăturilor de credință în comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific disciplinei de studiu; - Participarea împreună cu colegii la diferite activități educative; - Exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru în care să se respecte regulile de comportament; - Dialog despre învățăturile de credință, care să valorifice experiențe ale copiilor, relevante din punct de vedere religios, referitoare la manifestarea unor virtuți prezente în viața lor (nădejdea, credința, dragostea creștină, bunătatea etc.).
<p>2.2. Utilizarea regulilor de comportament moral-creștin în diverse contexte sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a respectării în clasă a unor reguli de comportament moral-creștin, în cadrul diverselor activități desfășurate;

Clasa a VIII-a

- Exerciții de aplicare a unor norme moral-creștine, în raport cu persoanele importante din viața micului creștin (părinții, preotul, profesorii, prietenii);   - Joc de rol: „Cum mă comport în situația...?”.

3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral-creștine într-o manieră organizată specifică educației religioase

Clasa a VIII-a

<p>3.1. Aplicarea regulilor de comportament moral-creștin în comunitate, prin exersarea proceselor psihice afective</p>
--

- Exerciții de aplicare a regulilor de comportament acasă/la școală/în biserică (de exemplu: „Cum/când mă rog cu membrii familiei?”, „Cum îmi ajut colegii?”, „Ce fac când merg la biserică?” etc.);   - Exerciții de povestire după imagini care redau fapte de milostenie (despre Sfânta Filofteia);   - Exerciții de formulare de enunțuri în care să se regăsească învățăturile cuprinse în pilde (Pilda viței și a mlădiței);   - Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire.

<p>3.2. Aplicarea regulilor de comportament moral-creștin, în societate, prin exersarea proceselor psihice afective</p>
--

- Exerciții de aplicare a regulilor de comportament în comunitate (de exemplu, „Ce fac când merg în vizită?”);   - Exerciții de formulare de enunțuri în care să se regăsească învățăturile cuprinse în pilde (Pilda semănătorului);   - Exerciții de recunoaștere a respectării/nerespectării anumitor reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte date (imagini, materiale audio-video);   - Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire.

<p>3.3. Participarea voluntară, la diferite situații de comunicare religioasă prin exersarea proceselor psihice cognitive</p>
--

- Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific domeniului religios;   - Exerciții de povestire în enunțuri simple a faptelor de milostenie;   - Exerciții de recitare de poezii dedicate sfinților cu prilejul sărbătorilor (Sfântul Nicolae etc.);   - Ascultarea unor scurte texte religioase în care se vorbește despre faptele sfinților (Sfântul Nicolae, Sfântul Stelian, Sfânta Filofteia);   - Participarea alături de colegi la slujbe religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Familia - darul lui Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Copilul - darul lui Dumnezeu pentru părinți - Iubirea părinților față de copii - Iubirea copiilor față de părinți - Sunt alături de prieteni, colegi de clasă, prieteni de joacă etc. - Pilda fiului rătăcitor
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Virtuțile - calități ale creștinului, darul lui Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Ce este virtutea creștină - Care sunt însușirile virtuții creștine (tăria în împlinirea faptelor bune, stăruința pe calea binelui) - Care sunt roadele virtuții creștine (înlătură ispitele, rodește în suflet binele) - Importanța virtuților în viața copiilor creștini (nădejdea, credința, dragostea creștină)
Viața creștinului în comunitate	Trăirea învățaturii creștine în comunitate <ul style="list-style-type: none"> - Aplicarea învățaturii creștine în fapte de milostenie despre Sf. Filofteia) - Pilda viței și a mlădiței (nevoia copilului de a fi ajutat și îndreptat atunci când greșește) - Pilda sămănătorului - primire și împlinire a cuvântului lui Dumnezeu
Sărbătorile creștine	Învățămintele sărbătorilor creștine <ul style="list-style-type: none"> - Sfântul Nicolae ne învață despre bunătate și despre bucuria de a primi și dăru - Sfântul Stelian ne învață să ocrotim și să iubim copiii - Sfânta Filofteia ne învață despre milostenie

CLASA a IX-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină

Clasa a IX-a
<p>1.1. Prezentarea rolului principalelor evenimente și sărbători creștine semnificative în viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare și orientare spațială pe calendarul creștin-ortodox, în vederea identificării sărbătorilor religioase semnificative în viața comunității (sărbători cu dată fixă, sărbători cu dată schimbătoare); - Exerciții de ascultare a unor mesaje cu suport concret-intuitiv (software educative) pe tema importanței sărbătoririi Sfântului Andrei, cel care a răspândit creștinismul în țara noastră; - Exerciții de comunicare verbală și nonverbală despre tradițiile și obiceiurile religioase de Înălțarea Domnului, Sfântul Andrei și Sfinții 40 de mucenici de la Sevastie; - Memorarea/Audierea unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine; - Exerciții de punere în corespondență a principalelor sărbători creștine cu cele laice - Exerciții de identificare a rolului muncii în viața omului și rolul profesorului în viața elevilor; - Alcătuirea de propoziții simple folosind cuvinte din domeniul moral-religios, pe bază de suport imagistic; - Participarea la jocuri, serbări și concursuri pe teme religioase; - Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene, felicitări, colaje etc.
<p>1.2. Manifestarea respectului față de lumea creștină, utilizând un limbaj moral-creștin, prin corelarea interdisciplinară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialog pe tema importanței normelor moral-religioase referitoare la bine, adevăr, prietenie, pentru viața personală, viața de familie și cea a comunității, cu exemplificări din texte biblice; - Exerciții de formulare în grup a unor reguli ale clasei, care să pună în valoare iubirea aproapelui; - Joc didactic pe baza cuvintelor cu sens opus, pe tema „Virtute - păcat” (exemple: „Eu spun una, tu spui alta”, „Alege cuvântul corect” etc.), având ca suport textele biblice, viețile sfinților, dar și situații concrete din viața de zi cu zi; - Exerciții-joc de rol vizând comportamentul în diferite contexte sociale familiare, împlinirea/încălcarea poruncilor creștine etc. („Cum mă comport în situația...”, „Sunt un exemplu bun pentru frații/colegii mei”, „Cine a avut de suferit în urma încălcării acelei reguli?” etc.); - Completarea de rebusuri accesibile.

2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc

Clasa a IX-a
<p>2.1. Aplicarea cunoștințelor religioase în comportamentul propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol: „Ce face creștinul în Biserică?”; - Exerciții de diferențiere a comportamentelor manifestate de un creștin, pe baza observațiilor; - Audierea unor povestiri despre conviețuirea armonioasă și evidențierea exemplelor pozitive, pornind de la povestiri, materiale audio – video.
<p>2.2. Exprimarea valorilor religioase în propriul comportament</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea unor atitudini din viața cotidiană; - Joc de dezvoltare a stimei de sine și a imaginii de sine;

Clasa a IX-a

- Discuții care evidențiază atitudinile manifestate în cadrul diferitelor grupuri (familie, clasă, biserică etc.).

3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral creștine într-o manieră organizată specifică educației religioase

Clasa a IX-a

3.1. Selectarea unui set de reguli de comportament moral-creștin, propriu grupului de apartenență, la biserică, acasă, la școală, în societate, prin exersarea memoriei

- Exerciții de stabilire la nivelul clasei, cu ajutorul profesorului, a unui set de reguli de comportament în diferite contexte (familie, școală, biserică, societate), relevante din perspectivă moral-creștină;;
- Exerciții de povestire după imagini/după exemple concrete din viața de zi cu zi, privind comportamentul față de semenii cu anumite probleme (sociale, de sănătate);
- Exerciții de formulare de enunțuri în care să se regăsească reguli de comportament moral-creștin;
- Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire.

3.2. Aplicarea unui set de reguli de comportament moral-creștin, propriu grupului de apartenență, la școală, prin exersarea memoriei

- Exerciții de recunoaștere a regulilor de comportament pornind de la situații reale din viața copiilor, din povestiri biblice, din filme sau povești pentru copii;
- Povestirea după imagini/materiale audio-video, din care să reiasă respectarea regulilor de comportament moral-creștin;
- Exerciții de dialog privind rolul rugăciunii pentru sine și pentru alții;
- Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire.

3.3. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicarea religioasă

- Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific domeniului religios;
- Exerciții de povestire în enunțuri simple a faptelor bune, proprii sau ale altora, săvârșite din iubire pentru semenii;
- Exerciții de identificare a atitudinii pozitive/negative în comunicarea religioasă (exemple din viața de zi cu zi a elevilor);
- Exerciții de recitare a unor poezii dedicate sărbătorilor religioase/laice (Înălțarea-Ziua eroilor, 8 Martie, Sfinții 40 de mucenici etc.);
- Participarea alături de colegi la slujbe religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Duhul Sfânt - sfințitorul lumii <ul style="list-style-type: none"> - Sărbătorile și importanța lor (de exemplu: sărbători cu dată fixă, sărbători cu dată schimbătoare) - Ierurgiile și importanța lor (sfeștania, binecuvântarea, sfințirea) - Duhul Sfânt în Biserică
Prezența lui Dumnezeu în viața omului	Păcatul - opusul virtuții, încălcarea voii lui Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Ce este păcatul - Felurile păcatului - Urmările păcatului
Viața creștinului în comunitate	Sfânta Treime - modelul iubirii supreme <ul style="list-style-type: none"> - Creștinul în Biserică - Creștinul acasă - Creștinul la școală - Creștinul în societate
Sărbători creștine	Relația dintre sărbătorile creștine și sărbătorile laice <ul style="list-style-type: none"> - Înălțarea Domnului - Ziua Eroilor - Sfântul Andrei (30 noiembrie) - 1 Decembrie - Sfinții 40 mucenici de la Sevastie - ziua de 8 Martie - Domnitori români - susținători ai credinței ortodoxe (Mircea cel Bătrân, Constantin Brâncoveanu, Ștefan cel Mare și Sfânt)

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea și exersarea unor conduite moral-creștine bazate pe respectul față de lumea creștină****Clasa a X-a****1.1. Prezentarea rolului principalelor evenimente și sărbători creștine semnificative în viața comunității și a societății**

- Exerciții de ascultare a unor mesaje cu suport concret-intuitiv (software educațional) despre evenimentele religioase semnificative din viața comunității și a societății, pornindu-se de la experiențele elevilor;
- Exerciții de lecturare a unor texte literare referitoare la marile sărbători creștine, dar și cele care relevă viața unor sfinți români;
- Exerciții de „citire” după imagini a unor icoane, cărți biblice, desene etc. cu scene din viața unor personaje biblice;
- Exerciții de observare și de orientare în pagina unei Biblii;
- Exerciții de citire a unor texte scurte din Biblie, privind unele evenimente din viața sfinților;
- Exerciții de identificare a rolului și a importanței Bibliei, Crucii, Icoanei și a Sfinților în viața creștină;
- Memorarea/Audierea unor rugăciuni/colinde, cântări religioase, ca semn de bucurie a copiilor pentru sărbătorile creștine;
- Participarea la diferite sărbători ale comunității, a unor obiceiuri și tradiții populare, precum și la etapele de pregătire a credincioșilor pentru preîntâmpinarea marilor sărbători ;
- Exerciții-joc de rol urmărindu-se modelele oferite creștinilor de personajele biblice, obiceiuri preluate (oferirea de daruri - după modelul magilor, sărbătorirea zilei femeii, Duminica Mironosițelor etc.), „Daruri de sărbători”, „Oferim flori și mărtișoare”, „Ajutoarele lui Moș Crăciun”, „Pe cine sărbătorim luna aceasta?” etc.;
- Realizarea cu ocazia sărbătorilor creștine, a unor desene sau felicitări, colaje, etc.;
- Vizite la biserici, mănăstiri, monumente.

1.2. Manifestarea respectului față de lumea creștină utilizând un limbaj moral-creștin, în acord cu o corelare interdisciplinară

- Dialog pe tema importanței normelor moral-religioase referitoare la bine, adevăr, prietenie pentru viața personală, viața de familie și cea a comunității, cu exemplificări din texte biblice;
- Exerciții de observare și imitare a unor modele de comportamente în diferite situații, în concordanță cu valorile religioase (în școală, familie, biserică, grupuri de apartenență, comunitate etc.);
- Exerciții de reproducere fidelă a unor mesaje accesibile, despre rolul tinerilor în apărarea vieții contra factorilor perturbatori (însoțite de suport concret-intuitiv), folosind un limbaj moral creștin preluat din audierea unor texte biblice și din viețile sfinților, dar și din problemele vieții cotidiene;
- Exerciții de punere în corespondență a unor norme moral-religioase (exemplu, porunci) cu unele norme civice date (reguli), cu suport concret-intuitiv;
- Joc didactic pe baza cuvintelor cu sens opus, pe tema „Virtute-păcat” (exemple: „Eu spun una, tu spui alta”, „Alege cuvântul corect” etc.), având ca suport textele biblice, viețile sfinților, dar și situații concrete din viața de zi cu zi;
- Exerciții-joc de rol vizând comportamentul în diferite contexte sociale familiare, împlinirea/încălcarea poruncilor creștine, pericolul vieții cotidiene etc.(„Spune NU drogurilor”, „Cum mă comport în situația...”, „Sunt un exemplu bun pentru frații/colegii mei” etc.);
- Realizarea de colaje pe diferite teme interdisciplinare: „Natura – darul lui Dumnezeu pentru oameni”, „<Droguri> moderne - jocurile pe calculator”, „Internetul - între

Clasa a X-a
necesitate și dependență”, „Creștinul în lumea modernă”, „Domnitori români - promotori ai credinței creștine”, „Obiceiuri creștine în literatură” etc.;
- Alcătuirea de propoziții simple folosind un limbaj moral-creștin, pe bază de suport imagistic.

2. Aplicarea normelor de comportament specific moralei creștine în relație cu persoanele din mediul în care trăiesc

Clasa a X-a
2.1. Aplicarea cunoștințelor religioase în comportamentul față de ceilalți
- Exerciții de aplicare în viața reală a cunoștințelor religioase;
- Exerciții de analiză a unor situații trăite și evaluarea lor pornind de la cunoștințele religioase învățate;
- Joc de rol pentru identificarea aspectelor specifice domeniului religios.
2.2. Exprimarea valorilor religioase în diferite contexte de viață
- Exerciții de observare și punere în discuție a comportamentului unor colegi în diverse situații - joc de rol;
- Discuții pe baza diferitelor sărbători religioase și transpunerea lor în viața noastră;
- Realizarea de felicitări, ornamente.

3. Utilizarea capacităților senzoriale și cognitive în vederea dezvoltării corespunzătoare a comportamentelor moral-creștine într-o manieră organizată specifică educației religioase

Clasa a X-a
3.1. Selectarea unui set de reguli de comportament moral-creștin, propriu grupului de apartenență, adaptat la lumea contemporană, prin exersarea memoriei și imaginației
- Exerciții de stabilire a unui set de reguli de comportament la nivelul grupului de apartenență, cu ajutorul profesorului, în diferite contexte (prietenia între tinerii creștini, ajutorul dat la nevoie), relevante din perspectivă moral-creștină;
- Exerciții de povestire în enunțuri simple, despre modele de prietenie creștină, având ca model exemple biblice (Sfinții Trei Ierarhi);
- Exerciții de formulare de enunțuri în care să se regăsească reguli de comportament moral creștin;
- Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire.
3.2. Aplicarea unui set de reguli de comportament moral-creștin, propriu grupului de apartenență, adaptat la lumea contemporană, prin exersarea memoriei și imaginației
- Exerciții de recunoaștere a regulilor de comportament pornind de la situații reale din viața copiilor, din povestiri biblice, din filme sau povești pentru copii;
- Exerciții de povestire după imagini/materiale audio-video, din care să reiasă respectarea regulilor de comportament legate de muzica ascultată de tineri („Ce muzică ascultăm?”, „Când ascultăm muzică?” etc.);
- Exerciții de recunoaștere a pericolului pe care îl reprezintă drogurile în viața oamenilor;
- Exerciții de repetare a rugăciunilor de laudă și mulțumire.
3.3. Manifestarea unei atitudini pozitive față de comunicarea religioasă, în contextul lumii contemporane
- Exerciții de îmbogățire a vocabularului specific domeniului religios;
- Exerciții de dialog privind rolul rugăciunii pentru sine și pentru alții, cu precădere în timpul postului;
- Exerciții de povestire a faptelor bune, proprii sau ale altora, săvârșite din iubire pentru semenii cu precădere în timpul postului, prin enunțuri simple ;

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a beneficiilor pe care le obține un creștin în timpul postului; - Participarea alături de colegi la slujbe religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Dumnezeu ne-a creat din iubire	Rolul sfinților și al icoanelor în viața creștinilor <ul style="list-style-type: none"> - Biblia - sursă de învățătură creștină (cunoașterea Sfintei Scripturi și transpunerea ei în fapte) - Respectul față de cele sfinte (Biserică, cruce, icoană etc.,) - Crucea - simbolul creștinismului - Ce reprezintă o icoană? (Sfânta Scriptură în imagini) - Cine sunt sfinții? - Viața religioasă în creațiile literare
Prezențalul Dumnezeu în viața omului	Iubirea lui Dumnezeu prin poruncile Sale <ul style="list-style-type: none"> - Moise - omul care a vorbit cu Dumnezeu (primirea Decalogului) - Decalogul - prima Lege dată de Dumnezeu - Datoriile creștinului față de Dumnezeu - Datoriile creștinului față de aproapele - Datoriile creștinului față de sine
Viața creștinului în comunitate	Creștinul și lumea contemporană <ul style="list-style-type: none"> - Tinerii creștini și relațiile dintre ei (prietenia, ajutorul dat la nevoie) - Modele de prietenie creștină (Sfinții Trei Ierarhi etc..) - Muzica în viața tinerilor - Internetul – între necesitate și abuz - Pericolul drogurilor – rolul tinerilor în păstrarea sănătății
Sărbătorile creștine	Pregătirea credincioșilor pentru marile sărbători <ul style="list-style-type: none"> - Postul - perioadă de pregătire pentru marile sărbători (postul Crăciunului, postul Paștelui, postul Petru și Pavel, postul Sfintei Mării) - Felurile postului

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare pentru proiectarea și realizarea activităților de predare - învățare – evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Pornind de la cunoștințele acumulate în învățământul primar, actuala programă școlară de Religie promovează principiile învățării centrate pe elev, prin individualizarea actului didactic, prin raportarea la potențialul psihofizic al fiecărui elev, pentru activități de învățare-compensare-recuperare, punându-se astfel bazele noilor achiziții din învățământul gimnazial.

La nivel gimnazial, copiii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate vor învăța ceea ce le este necesar pentru dezvoltarea lor armonioasă, prin activități cu caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații) prin metode adecvate vârstei și dizabilității. Recomandăm ca metodele să fie selectate în raport cu scopul și competențele activității didactice, conținutul lecției și particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilităților), nivelul și specificitatea mijloacelor de comunicare, tipul de percepție al elevilor.

Metodele de predare-învățare-evaluare recomandate în activitățile didactice la disciplina Religie vizează în mod special:

- **Metodele interogative** (în mod special cele bazate pe conversație euristică) duc la descoperirea noului, exersarea proceselor psihice, clarifică, sintetizează, consolidează și sistematizează cunoștințele, verifică și evaluează performanțele elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate
- În **comunicarea verbală**, exercițiile de vorbire reflectată sunt indispensabile, deoarece modelul verbal al profesorului este preluat și, cu timpul, interiorizat. În cazul copilului cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate, un rol important în stimularea comunicării verbale îl are învățarea asistată pe calculator (suportul imagistic al software-urilor educative stârnesc curiozitatea copilului și stimulează motivația de a urma modelul verbal prin vorbirea reflectată). Astfel, la nivel gimnazial, se operează cu cuvinte familiare, iar software-urile educative centrate pe însușirea vocabularului moral-religios devin cele mai agreate instrumente de lucru de către elevi.
- **Jocul didactic și dramatizarea** (metode de simulare) favorizează:
  - ✓ aplicarea cu succes a conținutului disciplinei Religie, cât și formarea și dezvoltarea comunicării;
  - ✓ implicarea elevilor cât mai directă în situații și circumstanțe de viață simulate;
  - ✓ apariția motivației - înlesnește participarea activă, emoțională a elevilor;
  - ✓ construirea unui mijloc de socializare și interrelaționare cu cei din jur

Utilizând jocul didactic în lecțiile de religie, profesorul stimulează și dezvoltă disponibilitățile psihomotorii, dezvoltă un limbaj moral-religios, dar și pe cele afectiv-relaționale ale elevului cu deficiență mintală.

- **Povestirea** însoțită de suporturi ilustrativ - sugestive, sau imagini filmate, captează ușor atenția și înlesnește implicarea afectiv-motivațională a elevilor la activitățile desfășurate în cadrul orelor de religie.
- **Metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării**, în contextul activităților elevilor cu dizabilități mintale severe, profunde și/sau asociate, ocupă un loc foarte important datorită compatibilității existente între specificul deficiențelor elevilor și particularitățile de învățare ale respectivelor categorii de subiecți, dar și datorită antrenării și consolidării noilor cunoștințe și deprinderi dobândite din domeniul disciplinei religie pe care elevii trebuie să le însușească.

- **Învățarea prin cooperare** (metodă activ participativă):
  - ✓ dezvoltă comunicarea, socializarea, relaționarea, colaborarea și sprijinul reciproc pentru rezolvarea unor situații problemă sau pentru explorarea unor teme noi;
  - ✓ favorizează cunoașterea, înțelegerea și acceptarea reciprocă dintre elevi;
  - ✓ dezvoltă o serie de aptitudini și capacități referitoare la spiritul de toleranță, ascultarea activă, autonomia personală, responsabilitatea și participarea socială.

Lețiile de Religie bazate pe această metodă permit evaluarea frecventă a performanței fiecărui elev. Astfel, elevii se ajută unii pe alții, încurajându-se și împărtășindu-și ideile creștine, discută, învață unii de la alții, realizând faptul că au nevoie unii de alții pentru a duce sarcina grupului la bun sfârșit.

Așadar, putem spune că, metodele descrise mai sus au ca avantaj valențele lor formative și posibilitatea evaluării continue și obiective a elevilor, iar aplicarea lor presupune din partea profesorului folosirea unor mijloace didactice variate, cu caracter intuitiv, ilustrativ, practic-aplicativ care să faciliteze transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții și realizarea unor aplicații în cadrul procesului instructiv-educativ. De asemenea, în învățământul special, materialele și mijloacele de învățământ au un rol fundamental în valorificarea principului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării. Mijloacele și materialele didactice facilitează percepția directă a realității, solicită și sprijină operațiile gândirii, imaginația și creativitatea elevului atât în ora de religie, cât și în activități extrașcolare. În contextul de mai sus, recomandăm ca în cadrul orelor de religie să fie utilizate materiale didactice precum: planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, povești, jocuri, prezentări Power-Point, software educaționale, fișe pentru desen, jucării, texte literare cu conținut religios, culegeri de cântece necesare organizării serbărilor școlare.

Ca o componentă indispensabilă procesului instructiv-educativ, evaluarea la disciplina Religie, se realizează sub forma unui feed-back neîncetat, cu scopul de a urmări nivelul de formare/dezvoltare la elevi a finalităților proiectate. Menirea demersului evaluativ va urmări, în primul rând, eficientizarea modalităților de formare a elevilor din perspectiva valorilor moral-religioase.

Evaluarea ca parte integrantă a procesului de învățământ, reprezintă modalitățile sau tipurile specifice de integrare a operațiilor de măsurare – apreciere – decizie în activitatea didactică. Acest lucru presupune aplicarea unor metode variate de evaluare, moderne care să evidențieze cât mai obiectiv nivelul de pregătire al elevilor prin raportare la potențialul lor intelectual și aptitudinal. Evaluarea urmărește eficientizarea procesului instructiv-educativ având o relevanță crescută în modalitățile de formulare a competențelor, în structurarea, accesibilizarea, operaționalizarea și flexibilizarea conținuturilor lecției, în alegerea metodelor și mijloacelor didactice potrivite pentru nivelul și particularitățile psihopedagogice ale elevilor cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, fișa de evaluare.

Bibliografie

1. Bolocan, C.M. (2005), *Catehetica și Didactica Religiei. Interferențe și deosebiri*, Iași: Editura Performantica;
2. Călugăr, D. (2007), *Catehetica*, Cluj Napoca: Editura Renașterea;
3. Cuceș, C.(2009), *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Iași: Editura Polirom;
4. Mantzaridis, G., (2006), *Morala creștină. Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și biotice*, București: Editura Bizantină;
5. Opreș, D. Opreș, M. (2006), *Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*, Iași: Editura Sf. Mina;
6. Prelipcean, V., NEAGA, N., BARNA, Gh., CHIALDA, M., (2003), *Studiul Vechiului Testament, ediția a III-a*, îngrijită de Pr. conf. univ. dr. CHIRILĂ I., Cluj Napoca: Editura Renașterea;
7. Șebu, S., Opreș, D., Opreș M. (2000), *Metodica predării religiei*, Alba Iulia: Editura Reîntregirea;
8. Timiș, V., (2003), *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*, Cluj- Napoca: Editura Renașterea;
9. Timiș, V., (2004), *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară;
10. Verza, E., Verza, E.F (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
11. ***(2008), *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Daniel, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București;
12. *** *Programa Religie, cultul ortodox, clasa pregătitoare și clasa I*, aprobată OMEN nr. 3418/19.03.2013;
13. *** *Programa Religie, cultul ortodox, clasele a III-a – a IV-a*, aprobată prin O.M.E.N. nr. 5001/02.12.2014;
14. *** *Programa Stimulare cognitivă, clasele I- a X- a*, aprobată prin O.M.E.C.T. nr. 5234/01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Marilena Gabriela ION, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Teleorman

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coman Monica	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Davidescu Tatiana Pompilia	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Ion Marilena Gabriela	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
Cristea Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Drăgan Aurelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Lăpădat Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Măldăeanu Ștefan Leonard	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Alexandria, Teleorman
Drăghici Viorel	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Roșiorii de Vede, Teleorman

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Învățământul special, parte a sistemului național de învățământ, utilizează documente și instrumente specifice (planuri de învățământ, programe școlare, programe de intervenție personalizate) adaptate tipului de dizabilitate și nivelului de severitate al acesteia.

Dizabilitatea cuprinde limitări semnificative atât ale funcționării cognitive, cât și ale comportamentului adaptativ exprimat prin abilitățile conceptuale, sociale și practice.

„Dizabilitatea este rezultatul sau efectul unor relații complexe dintre starea de sănătate a individului, factorii personali și factorii externi care reprezintă circumstanțele de viață ale acestui individ. Datorită acestei relații, impactul diverselor medii asupra aceluiași individ, cu o stare de sănătate dată, poate fi extrem de diferit“. Din această perspectivă toți copiii și elevii trebuie să aibă acces la un curriculum care să faciliteze dezvoltarea cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative”.

Programa școlară pentru învățământul special este un răspuns la nevoile educaționale ale copiilor /elevilor și tinerilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, facilitându-le acestora dezvoltarea bio-psiho-socială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socio- profesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă.

Aria curriculară, Educație Fizică Sport și Sănătate face parte din trunchiul comun, iar disciplina Educație Fizică și Activități Sportive, desfășurată în centrele școlare de educație incluzivă și școlile speciale pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe, și/sau asociate, conform planului cadru are alocată o oră la ciclul primar și două ore la ciclul gimnazial, activitatea bazându-se pe aplicarea/respectarea *principiului adaptării particularităților de vârstă și individuale*, urmărindu-se o raportare permanentă la potențialul psiho-fizic al fiecărui copil în parte.

Structura programei școlare include următoarele elemente

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică și Activități Sportive*, precizează achizițiile elevului pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la dezvoltarea motricității elevului, la familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și unei dezvoltări fizice armonioase.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare simple sau variate.

Conținuturile învățării sunt mijloacele de realizare a competențelor specifice și sunt grupate pe domenii.

Deoarece se adresează unui grup eterogen ca potențial psihomotor și care realizează progrese diferite, s-a optat pentru prezentarea acestei programe ca un continuum, fără o diferențiere majoră între clase la nivelul ciclului de învățământ.

Competențele programei respectă principiul accesibilității și al structurării gradate, de la simplu la complex și de la ușor la greu, pentru a facilita însușirea corectă a actelor și acțiunilor motrice.

Deprinderile motrice de bază au caracter permanent în desfășurarea activității și tind spre educarea, consolidarea și perfecționarea acestora.

Deprinderile motrice au o valoare instrumentală și sunt utilizate în activități cotidiene indispensabile individului, precum deplasarea, îmbrăcarea, hrănirea etc.

Exercițiile fizice sprijină formarea corectă a schemei corporale și a lateralității, formarea reprezentărilor spațiale și temporale și, mai ales, a celor proprioceptiv-kinestezice, necesare în aprecierea corectă a distanțelor, vitezei, forței și anticiparea mișcărilor următoare.

Prin complexe de exerciții fizice adaptate posibilităților psihofizice și ritmului divers de achiziționare se urmărește învățarea, consolidarea și perfecționarea pe cât posibil a calităților motrice de bază: viteza, îndemânare, rezistență, forță, mobilitate.

Această disciplină acoperă nevoia indispensabilă de mișcare, relaxare și divertisment și completează dezvoltarea armonioasă - fizică și psihică a individului. Educația fizică dezvoltă deprinderi psihomotrice care permit și asigură participarea elevilor, cu succes și plăcere, la activități sportive din comunitate. Competițiile și întrecerile sportive stimulează afectiv-motivațional copiii cu dizabilități, de unde și necesitatea ca profesorul să pună un accent deosebit pe organizarea de ștafete, jocuri de mișcare și concursuri sportive școlare și interșcolare.

Activitatea poate fi individualizată prin programe de lucru personalizate în funcție de dizabilitate.

Competențe generale

- 1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.**
- 2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.**
- 3. Dobândirea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvența cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natura dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorința și putința de mișcare și joacă, rezistența la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatura, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer, etc.), factorii organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute, etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spalarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apa, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și după caz, apa) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială. - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte. - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă). - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală. - Recunoașterea pozițiilor spațiale. - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu. - Identificarea momentelor unei zile / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor. - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect

Clasa pregătitoare
- Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului
2.5. Educarea și reeducarea alergării. - Exersarea alergării: - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte
2.6. Formarea și însușirea deprinderii din scoala săriturii. - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celalalt, de pe un picior pe ambele picioare - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar-aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutăți, târâre și cataramare/escaladare. - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte - Manipularea unor obiecte și/sau a materialelor sportive - Învățarea și exersarea târârii - Învățarea cățărării și escaladării
2.8. Dezvoltarea capacităților motrice. - Capacitățile motrice condiționale (viteza, forța, rezistența) - Capacitățile motrice coordinative (îndemânare) - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Dobândirea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.

Clasa pregătitoare
3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale. - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene. - Aplicarea regulilor de igienă personală.
3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihice individuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă, etc). - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând în lanțuri variate de deprinderi motrice. - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil-kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual etc) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte-înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/sub și peste obstacole - Poziții: drepti, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții segmentare (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator ,inspir- expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții- joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului) - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!”etc., exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex.: “Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, “Sortează după mărime!” etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) <p>(exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)</p>
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect - Exerciții de mers înainte-înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/ externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în sir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii în față, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/ medicinale: - aruncarea cu o mână înainte; - aruncarea cu două mâini înainte- înapoi; - aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos. - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte-înapoi) - Târâre pe genunchi și coate prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/ escaladare. - Exerciții de cățărare pe spalier, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Ștafete aplicative și jocuri - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingiilor medicinale - Ștafete aplicative și jocuri
Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la semnale sonore, vizuale sau tactile - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15m - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții”etc.) - Dezvoltarea forței. - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă, etc.) - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemânării. - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte)

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului - Ștafete și parcurhuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus, alergarea de viteză - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare-preluare-ridicare în volei - Structuri minimale de pasare-preluare-marcare în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Ștafete simple și jocuri dinamice - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea)

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.**

Clasa I
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort(frecvența cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natura dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorința și putința de mișcare și joacă, rezistența la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatura, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer, etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute, etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și după caz apa) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială; - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.

Clasa I
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă); - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală; - Recunoașterea pozițiilor spațiale; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
2.4. Educarea și reeducarea mersului. <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului.
2.5. Educarea și reeducarea alergării. <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii. <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare; - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar-aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târare și cățărare/ escaladare. <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târării; - Învățarea cățărării și escaladării.
2.8. Dezvoltarea capacităților motrice. <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteza, forța, rezistența); - Capacitățile motrice de îndemânare; - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.

Clasa I
3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale. <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igiena personală.
3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă, etc). <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil-kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere - Exerciții de deplasare înainte-înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole

Domenii de conținut	Clasa I
	<ul style="list-style-type: none"> - Poziții: drepți, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta
Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat etc.) - Exerciții corective pentru poziții deficitare - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții segmentare (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții- joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir- expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții- joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini - Exerciții de observare a alcătuirii corpului - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului) - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model: „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!” etc., exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor) - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă”

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>ex: "Cuburile colorate", „Colțurile colorate”, "Sortează după mărime!" etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea): exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect: - exerciții de mers înainte-înapoi, lateral - exerciții de mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor; - variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/externă a labei piciorului - exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - exerciții de mers în tandem - exerciții de mers în sir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării: - exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii în față, alergare laterală („pas adaugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”); - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte. - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detență (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare

Domenii de conținut	Clasa I
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de aruncare a mingii de oină / medicinale: - aruncarea cu o mână înainte; - aruncarea cu două mâini înainte- înapoi; - aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos. - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate usoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte- înapoi) - Târâre pe genunchi și coate prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/ escaladare. - Exerciții de cățărare pe spalier, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Ștafete aplicative și jocuri - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingiilor medicinale - Ștafete aplicative și jocuri
Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la semnale sonore, vizuale sau tactile - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără, (Joc: „Crabii și creveții” etc.). - Dezvoltarea forței. - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă, etc.) - Exerciții în circuit

Domenii de conținut	Clasa I
	<ul style="list-style-type: none"> - Forța dinamică a membrilor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemânării. - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului. - Ștafete și parcurhuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei, etc.
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.: prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus, alergarea de viteză - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare-preluare-ridicare în volei - Structuri minimale de pasare-preluare-marcare în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Ștafete simple și jocuri dinamice - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea)

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.**

Clasa a II-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvența cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natura dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorința și puțința de mișcare și joacă, rezistența la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatura, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer, etc.), factorii organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute, etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp, cu săpun, după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și după caz, apă) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială; - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.

Clasa a II-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă); - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală; - Recunoașterea pozițiilor spațiale;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului.
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare; - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar- aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târârii; - Învățarea cățărării și escaladării.
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență); - Capacitățile motrice coordinative (îndemanare); - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.

Clasa a II-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă, etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil- kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere - Exerciții de deplasare înainte- înapoi, lateral, șerpuit, în

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: drepti, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta
Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	- Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator „inspir- expir” (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor
Psihomotricitatea	- Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!”etc.) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului). - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model / fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii !” etc., exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex.: “Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, “Sortează după mărime !” etc.)

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) (exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect - Exerciții de plantare pe un culoar - Exerciții de mers înainte-înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/ externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în șir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării - Exerciții de învățare a alergării - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii în față, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distante scurte - Exerciții din școala săriturii - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Exercitii de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/ medicinale - Aruncarea cu o mână înainte

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Aruncarea cu două mâini înainte-înapoi - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage șfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte-înapoi) - Târâre pe genunchi și coate prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/ escaladare - Exerciții de cățărare pe spalier, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Ștafete aplicative și jocuri - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingiilor medicinale - Ștafete aplicative și jocuri
Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la semnale sonore, vizuale sau tactile - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin - ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții”etc.). - Dezvoltarea forței. - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă, etc) - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrilor inferioare, a spatelui și a abdomenului

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemânării. - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului. - Ștafete și parcurșuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus, alergarea de viteză - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare-preluare-ridicare în volei - Structuri minimale de pasare-preluare-marcare în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Ștafete simple și jocuri dinamice - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igiena și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea)

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.**

Clasa a III-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvență cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natură dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorință și putință de mișcare și joacă, rezistentă la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer, etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute, etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igiena personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apa, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și după caz apă) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de constientizare și responsabilitate față de propria sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială. - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.

Clasa a III-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă). - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.

Clasa a III-a
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală - Recunoașterea pozițiilor spațiale - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu. - Identificarea momentelor unei zile / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor. - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării: - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școală săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celalalt, de pe un picior pe ambele picioare - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar-aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte - Manipularea unor obiecte și/sau a materialelor sportive - Învățarea și exersarea târârii - Învățarea cățărării și escaladării
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență) - Capacitățile motrice coordinative (îndemânare) - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.

Clasa a III-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene. - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă, etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice. - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil-kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual etc)

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte-înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/sub și peste obstacole - Poziții: drepte, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
<p>Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator ,inspir-expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical
<p>Psihomotricitatea</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe un manechin / în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model /fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!”etc) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului / a colegilor - Schemă corporală, (exercitii de cunoaștere a părților corpului).

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model /fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!”etc, exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului / a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: “Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, “Sortează după mărime!”etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice) / a zilelor săptămânii / anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect: - Exerciții de plantare pe un culoar. - Exerciții de mers înainte-înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în sir și în coloană. - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării: - Exerciții de coordonare a mainilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării : joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii în față, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distante scurte. - Exercitii din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol)

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celalalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe doua picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Săritura: cu desprindere de pe un picior și de pe de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare), - Exercitii de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină / medicinale: - Aruncarea cu o mână înainte; - Aruncarea cu două mâini înainte- înapoi; - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos. - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exercitii pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate usoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Exercitii de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte- înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi prin Joc „Cursa crocodililor” - Exercitii de cațărare/ escaladare. - Exerciții de cațărare pe scara fixa, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărarea – coborârea: pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Ștafete aplicative și jocuri. - Exercitii de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingiilor medicinale. - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ștafete applicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
<p>Capacități motrice (calitățile motrice)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili. - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute. - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15m. - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin- Ștafete aplicative cu partener și fara (Joc: „Crabii și creveții” etc.). - Dezvoltarea forței. - Forța dinamică segmentară - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă, etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemânării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului. - Ștafete și parcursuri, jocuri. - Mobilitate și stabilitate articulară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei, etc.

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus(din picioare) , alergarea de viteză alergarea de rezistență - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare-preluare-ridicare în volei - Structuri minimale de pasare-preluare-marcare în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - Specifice jocurilor sportive – jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă; - Ștafete simple și jocuri dinamice - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea)

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.

Clasa a IV-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvență cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natură dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorință și putință de mișcare și joacă, rezistentă la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer, etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute, etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igiena personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și după caz apă) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de constientizare și responsabilitate față de propria sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială. - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.

Clasa a IV-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă). - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea pozițiilor spațiale - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu. - Identificarea momentelor unei zile / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor. - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect - Organizarea unor parcurhuri, stafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării: - Organizarea unor parcurhuri, stafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar-aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte - Manipularea unor obiecte și/sau a materialelor sportive - Învățarea și exersarea târârii - Învățarea cățărării și escaladării
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență) - Capacitățile motrice coordinative (îndemănare) - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.

Clasa a IV-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene. - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă, etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând în lanțuri variate de deprinderi motrice. - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil-kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual etc) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de deplasare înainte-înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/sub și peste obstacole - Poziții: drepte, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, încoloană câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator ,inspir-expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Complexe de dezvoltare fizică, cu/fără fond muzical
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe un manechin / în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model / fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!”etc) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului / a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a partilor corpului).

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model /fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!”etc, exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului / a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: “Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, “Sortează după mărime!”etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice) / a zilelor săptămânii / anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili. - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute. - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15m. - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin- Ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții”etc.). - Dezvoltarea forței. - Forța dinamică segmentară - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă, etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemânării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte)

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului. - Stafete și parcurhuri, jocuri. - Mobilitate și stabilitate articulară - Complex de exercitii pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei,etc.
<p>Capacități motrice (calitățile motrice)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție,executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili. - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15m. - Viteza in raport cu celelalte calități motrice prin- Ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții”etc.). -Dezvoltarea forței. - Forța dinamică (izotonică)segmentară - Forța explozivă - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicala usoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă, etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea indemenării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate -Aruncari si prinderi, transportul mingii sau al unui obiect si miscarea acestora in jurul corpului. - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple - Ștafete și parcurhuri, jocuri. - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară - Complex de exercitii pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei,etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	- Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	- Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus(din picioare) , alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere-pasare-aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare-preluare-ridicare în volei - Structuri minimale de pasare-preluare-marcare în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit, cumpănă pe un genunchi; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen; - Specifice jocurilor sportive – jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă; - Ștafete simple și jocuri dinamice - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	- Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea)

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE - învățământ special primar- dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate- se adresează profesorilor care predau disciplina Educație fizică în Centrele Școlare pentru Educație Incluzivă și în școlile speciale.

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Profesorii vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de disponibilitatea și dorințele elevilor.

Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare. Pentru o lectură aprofundată, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Din punct de vedere al relației dintre elev și cadru didactic, în vederea realizării sarcinii, se evidențiază patru faze:

- 1.fizică – atunci când în scopul realizării sarcinii este nevoie de ajutor nemijlocit din partea adultului;
- 2.gestuală – pentru cazurile în care sunt suficiente exemplificarea, demonstrația sau direcționările și indicațiile pentru realizarea sarcinii;

3.verbală - pentru situațiile când pentru realizarea sarcinii sunt suficiente indicațiile sau îndemnurile;

4.independentă – când sarcina este realizată integral de către elev, fără observații intermed iare. În cadrul grupului de elevi al clasei, există, simultan, cele patru tipuri de interrelaționări, care constituie specificul activității de educație fizică pentru acești elevi.

Activitatea de educație fizică în școala specială presupune o dotare materială deosebită cu echipament tehnic adaptat.

Pe lângă nivelul diferit de dezvoltare a unor achiziții, acești elevi se mai diferențiază și după nivelul de sprijin de care au nevoie la un moment dat în executarea unor acțiuni, exerciții, execuții, acțiuni. Corelând cele două condiții, nivelul de dezvoltare al deprinderilor motrice, al achizițiilor și gradului de implicare al adultului în sprijinirea execuției, vom obține niste valori din care pot evidenția momentul funcțional al subiectului. Totodată, se poate observa evoluția funcțională a elevului pe cele două coordonate (dezvoltare și sprijin).

În cadrul disciplinei educație fizică și activități sportive pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, apare necesitatea ca aceștia să fie conduși sau poziționați individual sau în colectiv; acest lucru este necesar pentru a facilita însușirea și executarea unor mișcări precum și pentru a se putea concentra mai bine asupra sarcinii de rezolvat.

Folosind metodele de manipulare și de poziționare necesare evităm accidentarea elevilor. Din această cauză este nevoie de respectarea următoarelor reguli:

- specialistul decide dacă este nevoie de una sau mai multe persoane pentru manipularea elevului; dacă este nevoie de două persoane, una dintre acestea este responsabil;
- responsabilul decide când se ridică elevul (semnal), dacă poziția acestuia este adecvată și, va sta, de regulă, de partea superioară a elevului;
- ridicarea și transportul elevului se planifică din timp pentru a îndepărta obstacolele, pentru a controla starea scaunului cu roțile, etc.; cadrul didactic trebuie să se concentreze pe pasul următor și nu la lungimea traseului;
- profesorul stă cât mai aproape de elev cu picioarele depărtate pentru un mai bun echilibru;
- cadrul didactic trebuie să apuce elevul ferm, controlând capul, umerii și șoldurile, evitând răsucirea sau alunecarea trunchiului; descurajați spasticitatea elevului folosind tehnicile de relaxare recomandate de specialist;
- se dau elevului lămuririle necesare pentru a evita confuziile;
- în general, poziția unui elev trebuie schimbată la fiecare jumătate de oră; o oră este perioada cea mai lungă pe care un elev poate și-o menține, iar aceasta numai la prescrierea specialistului;
- schimbarea locului nu este sinonimă cu schimbarea poziției;
- elevii cu control postural slab sau tonus muscular redus, necesită suport complet în jurul trunchiului și nu tras de membrele superioare;
- aceste reguli vor fi prelucrate de kinetoterapeut tuturor celor care vor să participe la activitățile de educație fizică.

Asigurarea elevului

1. Pentru a implica elevul în activitate, acesta trebuie să fie de acord cu manipularea.
2. Comunicați elevului ce ați planificat, nu-l luați pe nepregătite!
3. Cereți sprijinul și cooperarea elevului în măsura în care acesta poate, este capabil și vrea să participe!

Poziționarea

Elevii necesită schimbarea poziției de-a lungul zilei. Petrecerea unei lungi perioade în aceeași poziție nu este numai inconfortabilă, dar poate conduce și la grave accidente: escare, scurtarea ligamentelor, instalarea retracțiilor musculare, deformări de postură precum și îngreunarea respirației, circulației și a digestiei.

Din punct de vedere al procesului didactic, se vor respecta următoarele principii:

1. Dați copilului un sentiment de securitate!
2. Lăudați-l pentru ceea ce face și nu-l certați pentru ceea ce nu poate sau nu vrea să facă; în oricare din situații elevul are un motiv!

3. Reduceți ajutorul treptat pe măsură ce elevul progresează în realizarea sarcinii!
4. Încurajați orice inițiativă a copilului, recompensându-l!
5. Evitați înfricoșarea, amenințarea sau pedepsirea elevului!
6. Plecați în procesul de învățare de la ce poate elevul și adaptați sarcina la potențialul său!
7. Nu forțați elevul să desfășoare o activitate dacă nu este în dispoziție favorabilă, folosindu-vă de inițiativa lui!
8. Motivați copilul pentru orice activitate; începeți cu lucrurile cunoscute și introduceți numai câte un element nou!
9. Nu forțați elevul să învețe sau să execute activități peste potențialul său!
10. Ajutați elevul să aibă încredere în forțele proprii și să-și asume sau să-și depășească problemele.

Programa școlară la ciclul primar valorifică exemplele de activități de învățare care să permită trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare. În vederea formării competențelor, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat.

Ținând seama de particularitățile copiilor cuprinși în clasele primare, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul orei de educație fizică. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat sub formă de întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației Incluzive speciale. În prima lună de școală se va acorda atenție formelor de deplasare individuală și în grup, precum și formațiilor de lucru (cerc, coloană, linie, semicerc etc.).

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite. La toate clasele ciclului primar, cu deosebire la clasa pregătitoare, se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă. Se va asigura utilizarea unor mijloace (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea continuă a evaluării cu accent pe valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev. Profesorii pot elabora și alte forme de învățare și conținuturi în funcție de particularitățile individuale și ale clasei de elevi, baza materială de care dispune școala și opțiunile elevilor.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei **educație fizică și** să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

În realizarea unei evaluări eficiente, profesorii vor utiliza "Sistemul de evaluare pentru învățământul primar", adaptat particularităților fiecărui elev, care cuprinde domeniile evaluate, instrumentele (probele), repartizarea acestora pe individ și clasă, descrierea probelor și criteriile utilizate în evaluarea fiecărei probe, respectiv:

Sistemul de evaluare pentru învățământul primar

Capacități evaluate		Baremurile și criteriile pentru calificative																															
		Clasa I								Clasa a II-a								Clasa a III-a								Clasa a IV-a							
		Suficient		Bine		Foarte bine		Suficient		Bine		Foarte bine		Suficient		Bine		Foarte bine		Suficient		Bine		Foarte bine									
B	F	F	B	F	B	F	B	F	F	B	F	B	F	B	F	F	B	F	B	F	F	B	F	B									
1	Viteză	6.4	6.4	6.2	6.2	6.0	6.0	6.2	6.0	6.2	5.8	5.8	5.9	6.2	5.9	6	5.7	5.8	5.5	6.1	5.8	5.9	5.6	5.8	5.5								
		14	14.7	13.7	13	12.5	12	11.8	13	12.5	12	12	11.8	13	12.5	12.3	12.3	12.3	12.1	13	12.5	12.5	12.3	12.3	12.1								
2	Rezistență	1.30	1.30	1.50	1.50	2.10	2.10	2.00	1.45	2.20	1.55	2.40	2.05	2.00	2.35	2.10	2.45	2.20	2.20	2.30	2.30	2.40	2.25	2.50	2.35								
		1.50	1.50	2.10	2.10	2.30	2.30	2.20	1.55	2.40	2.05	2.50	2.15	2.35	2.10	2.45	2.20	2.55	2.30	2.40	2.25	2.50	2.35	3.00	2.45								
3	Forță spate	4	4	6	6	8	8	6	6	8	8	10	10	6	8	8	10	10	11	8	8	10	11	12	13								
		5	5	6	6	7	7	8	6	7	7	8	8	6	8	8	9	9	10	7	8	9	10	11									
4	Forță abdomen	6	5	6	7	8	8	6	6	7	9	10	10	8	8	9	9	10	11	8	9	9	10	10	12								
		4	4	5	5	6	6	8	5	6	6	8	8	6	7	8	8	9	10	6	7	8	9	10	13								
5	Forță membre superioare și inferioare	1b	1b	1,5b	1,5b	2b	2b	1b	1b	1,5b	1,5b	2b	2b	1b	1b	2b	2b	2,5b	2,5b	1b	1b	2b	2b	2,5b	2,5b								
		1.05	1.00	1.05	1.10	1.10	1.15	1.05	1.00	1.05	1.10	1.10	1.15	1.05	1.10	1.10	1.15	1.15	1.20	1.05	1.10	1.10	1.15	1.15	1.20								
6	Memorare-execuție complex de dezvoltare fizică	2 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	2 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	3 exerciții 4x4 timpi	4 exerciții 4x8 timpi	4 exerciții 4x8 timpi	3 exerciții 4x8 timpi	3 exerciții 4x8 timpi	3 exerciții 4x8 timpi	4 exerciții 4x8 timpi	4 exerciții 4x8 timpi	4 exerciții 4x8 timpi								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
7	Îndemănare	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
8	Sărituri la coardă de pe două picioare, pe loc III	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
9	Sărituri la coardă alternativă, cu deplasare CIs III	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
10	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
11	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
12	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
13	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
14	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
15	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
16	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
17	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
18	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
19	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
20	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
21	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
22	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
23	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
24	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
25	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
26	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
27	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
28	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
29	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
		4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8								
30	Sărituri la coardă succesive	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8	8	4	4	6	6	8									

DESCRIEREA MĂSURĂTORILOR ANTROPOMETRICE

(conform Institutului Național de Cercetare pentru Sport)

1. Înălțime (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă, taliometru.

Procedura: Pentru măsurarea corectă a înălțimii unui elev este necesar ca acesta să fie desculț, în poziția stând în picioare (ortostatism), atingând cu spatele și capul un perete vertical; capul este orientat cu privirea spre înainte. Cu ajutorul unei taliometru sau a unei rulete (pe perete poate fi lipită o grilă gradată în cm. și, cel puțin, cu subdiviziuni de 0,5 cm.) se măsoară distanța de la nivelul solului până la proiecția perpendiculară pe perete a nivelului punctului *vertex* (cel mai înalt punct cranian), determinat cu un obiect care are cel puțin un unghi de 90 (ex. un echer cu latura de 15-20 cm.), așezat cu o latură pe *vertex* și una pe perete. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

2. Greutate (kg)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: cântar medical (mecanic/electronic verificat).

Procedura: Pentru măsurarea obiectivă și exactă a greutății corporale a unui elev acesta este îmbrăcat doar în echipament sportiv lejer. Se înregistrează în kg. și subunități de kg. (din sută în sută de grame).

3. Lungime planta piciorului (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruleta/riglă.

Procedura: Pentru măsurarea lungimii plantei piciorului (desculț sau cu un ciorap subțire), elevul o așează pe o suprafață plană, iar cadrul didactic măsoară distanța de la limita posterioară a călcâiului (punctul *pternion*) până la vârful degetului celui mai lung (de obicei vârful degetului mare – *haluce*), denumit punctul *acropodion*. Se înregistrează în cm și subdiviziuni de 0,5 cm.

4. Bust (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedură. Elevul este așezat pe un scaun cu suprafața plană (lipit de un perete vertical) cu spatele și parte posterioară a caputului atingând peretele. Cu ajutorul unei taliometru sau a unei rulete (pe perete poate fi lipită o grilă gradată în cm. și cel puțin, subdiviziuni de 0,5 cm.) se măsoară distanța de la nivelul platformei scaunului (punctul „0”) până la proiecția perpendiculară pe perete a nivelului punctului *vertex* (cel mai înalt punct cranian), determinat cu un obiect care are cel puțin un unghi de 90° (ex. un echer cu latura de 15-20 cm.), așezat cu o latură pe *vertex* și una pe perete. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri. Se poate raporta procentual la înălțimea corpului. Totodată, prin scăderea valorii bustului, din valoarea înălțimii corporale se poate stabili lungimea membrilor inferioare și raportul procentual cu aceasta.

5. Perimetru toracic (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedura: Perimetrul toracic se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul toracelui, subaxilar, imediat deasupra mameloanelor, la băieți și la cca. 3 cm. deasupra mameloanelor, la fete. Elevii sunt îmbrăcați în maiou sau tricou din materiale subțiri. Perimetrul toracic se măsoară în trei momente:

- în poziție normală;
- în inspirație maximă;
- în expirație maximă.

Se înregistrează cele trei valori. Se stabilește elasticitatea toracală, prin scăderea valorii perimetrului toracic în inspirație maxim din valoarea celei din expirație maximă. Cele trei măsurători se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

6. Perimetru abdominal (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedura: Perimetrul abdominal se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul abdomenului, deasupra ombilicului la cca. 2-3 cm. Elevii sunt îmbrăcați în maiou sau

tricou, din materiale subțiri, care se ridică puțin, la nivelul abdomenului. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

7. Perimetru bazin (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedura: Perimetrul bazinului (gluteal) se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul bazinului, la nivelul celor mai proeminente puncte ale mușchilor fesieri. Elevii sunt îmbrăcați în echipament sportiv lejer, din materiale subțiri. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

8. Perimetru cranian (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedura: Perimetrul cranian se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare sau șezând pe un scaun. Panglica se plasează orizontal, în jurul cutiei craniene, anterior, la nivelul punctului *glabella* (puțin deasupra nivelului sprâncenelor). Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

9. Diametru biacromial (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedura: Diametrul biacromial se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează orizontal, de la punctul stâng *acromion* la punctul drept *acromion*. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

10. Anvergură brațe (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.

Procedură. Anvergura brațelor se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând, cu brațele extinse și ridicate lateral în poziție orizontală. Elevul atinge cu spatele și brațele (cu palma în supinație) un perete vertical, cu suprafața plană. Cel mai recomandat este de a se lipi pe perete o grilă orizontală, gradată în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri (lungimea grilei, de cca. 2 m și lățimea de cca. 40 - 50 cm., pentru a se putea măsura elevi de diferite înălțimi). Se măsoară distanța dintre punctele distale ale degetelor mijlocii de la cele două mâini ale elevului. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri. Se poate raporta la înălțimea corpului.

NORMATIV

DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LA DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE SPORTIVE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	4
2.	Capră pentru sărituri	Buc.	1	1
3.	Ladă de gimnastică	Buc.	1	1
4.	Masă de tenis (palete și fileu)	Buc.	1	1
5.	Panouri de baschet cu stâlpi și inele	Buc.	1	2

6.	Poartă de handbal	Buc.	1	2
7.	Spalier	Buc.	1	6
8.	Stâlpi pentru volei	Set.	1	1
9.	Saltea	Buc.	1	8
10.	Trambulină dură	Buc.	1	2
11.	Instrumente de măsură - cronometru cu 10 timpi	Buc.	1	2
12.	Instrumente de măsură - ruletă de 10m	Buc.	1	2
13.	Joc de șah	Buc.	1	8
14.	Mingi pentru jocuri sportive - fotbal	Buc.	1	6
15.	Mingi pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	6
16.	Mingi pentru jocuri sportive - rugby	Buc.	1	6
17.	Mingi pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	6
18.	Mingi pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	6
19.	Mingi de oină	Buc.	1	6
20.	Mingi medicinale - 1-2 kg	Buc.	1	6
21.	Plase pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	2
22.	Plase pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	2
23.	Filee pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	1

Bibliografie

1. Ardelean, T., (1990), *Particularitățile dezvoltării calităților motrice*, București: Centru de multiplicare IEFS;
2. Cârstea, Gh., (1993), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, București: Editura Universul;
3. Dragnea, Adrian/ Bota, Aura, (1999), *Teoria activităților motrice*, București: Editura Didactică;
4. Epuran, M., (1976), *Psihologia educației fizice*, București: Editura Sport- Turism;
5. Gheorghe, G., Diñică, G, (2010), *Metodică dezvoltării calităților motrice la copiii 7-11 ani*, București: Editura Discobolul;
6. Horghidan, V., (2000), *Problematika psihomotricității*, București: Editura Globus;
7. Mitra, Gheorghe/ Mogoș, Alexandru, (1980), *Metodică educației fizice școlare*, Ediția a-III-a, București: Editura Sport-Turism;
8. Negulescu, I., (2006), *Integrare socială prin practicarea sportului și activități fizice adaptate*, București: ANEFS;
9. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia;
10. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom;
11. Stănescu, M., (2002), *Educație fizică pentru preșcolari și școlari mici*, București: Editura Semne;
12. Tudor, V., (2005), *Măsurare și evaluare în cultură fizică și sport*, Buzău: Editura Alpha;
13. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
14. *** (2008), *Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, București: Unitatea de management al proiectelor pentru învățământul preuniversitar
15. *** (2008) *Programa școlară pentru educație fizică și sport, Clasele I – a X-a (O.M. nr.5235 / 01.09.2008)*, București;
16. *** (2013) *Programa școlară pentru educație fizică, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a (O.M. Nr.3418 / 19. 03.2013)*, București;
17. *** (2014) *Programa școlară pentru educație fizică, Clasele a III-a – a IV-a O.M. Nr. 5003 / 02.12.2014)*, București;
18. *** (2014) *Programa școlară pentru disciplina Joc și mișcare, Clasele a III-a - a IV-a*, București.

Grupul de lucru:

- Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
- Elena Antoanela MĂRGĂRITA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mărgărita Elena Antoanela	I.Ș.J. Vâlcea
Bărbuț Daniel	I.Ș.J. Vâlcea
Cârceag Petre Daniel	C.Ș.E.I. Băbeni
Pîrjol Nicoleta	C.Ș.E.I. Băbeni
Gavrișiu Iuliana Claudia	C.N.I. "Matei Basarab", Râmnicu Vâlcea
Popescu Ana-Maria	Șc. Gim, Nr. 10, Râmnicu Vâlcea
Onogea Rodica	Liceul Sanitar " Antim Ivireanul", Râmnicu Vâlcea
Georgescu Maria	Șc. Gim. Nr. 5, Râmnicu Vâlcea
Lazăr Diana	Șc. Gim. "I. Ghe. Duca", Râmnicu Vâlcea
Mugescu Aurora	Șc. Gim. "Take Ionescu", Râmnicu Vâlcea
Tăbăcuțu Teodor Anton	Șc. Gim. Mădulari, Com. Cernișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

**Învățământul special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Învățământul special, parte a sistemului național de învățământ, utilizează documente și instrumente specifice (planuri de învățământ, programe școlare, programe de intervenție personalizate) adaptate tipului de dizabilitate și nivelului de severitate al acesteia.

Dizabilitatea cuprinde limitări semnificative atât ale funcționării cognitive, cât și ale comportamentului adaptativ exprimat prin abilitățile conceptuale, sociale și practice.

„Dizabilitatea este rezultatul sau efectul unor relații complexe dintre starea de sănătate a individului, factorii personali și factorii externi care reprezintă circumstanțele de viață ale acestui individ. Datorită acestei relații, impactul diverselor medii asupra aceluiași individ, cu o stare de sănătate dată, poate fi extrem de diferit“. Din această perspectivă toți copiii și elevii trebuie să aibă acces la un curriculum care să faciliteze dezvoltarea cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative”.

Programa școlară pentru învățământul special este un răspuns la nevoile educaționale ale copiilor/elevilor și tinerilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, facilitându-le acestora dezvoltarea bio- psiho- socială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socio-profesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă.

Aria curriculară, Educație Fizică, Sport și Sănătate face parte din trunchiul comun, iar disciplina Educație Fizică și Activități Sportive, desfășurată în centrele școlare de educație incluzivă și școlile speciale pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe, și/sau asociate, conform planului cadru are alocată o oră la ciclul primar și două ore la ciclul gimnazial, activitatea bazându-se pe aplicarea/ respectarea *principiului adaptării particularităților de vârstă și individuale*, urmărindu-se o raportare permanentă la potențialul psiho-fizic al fiecărui copil în parte.

Structura programei școlare include următoarele elemente

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică și Activități Sportive*, precizează achizițiile elevului pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la dezvoltarea motricității elevului, la familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și unei dezvoltări fizice armonioase.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare simple sau variate.

Conținuturile învățării sunt mijloacele de realizare a competențelor specifice și sunt grupate pe domenii.

Deoarece se adresează unui grup eterogen ca potențial psihomotor și care realizează progrese diferite, s-a optat pentru prezentarea acestei programe ca un continuum, fără o diferențiere majoră între clase la nivelul ciclului de învățământ.

Competențele programei respectă principiul accesibilității și al structurării gradate, de la simplu la complex și de la ușor la greu, pentru a facilita însușirea corectă a actelor și acțiunilor motrice.

Deprinderile motrice de bază au caracter permanent în desfășurarea activității și tind spre educarea, consolidarea și perfecționarea acestora.

Deprinderile motrice au o valoare instrumentală și sunt utilizate în activități cotidiene indispensabile individului, precum deplasarea, îmbrăcarea, hrănirea etc.

Exercițiile fizice sprijină formarea corectă a schemei corporale și a lateralității, formarea reprezentărilor spațiale și temporale și, mai ales, a celor proprioceptiv-kinestezice, necesare în aprecierea corectă a distanțelor, vitezei, forței și anticiparea mișcărilor următoare.

Prin complexe de exerciții fizice adaptate posibilităților psihofizice și ritmului divers de achiziționare se urmărește învățarea, consolidarea și perfecționarea pe cât posibil a calităților motrice de bază: viteza, îndemânare, rezistență, forță, mobilitate.

Această disciplină acoperă nevoia indispensabilă de mișcare, relaxare și divertisment și completează dezvoltarea armonioasă - fizică și psihică a individului.

Educația fizică dezvoltă deprinderi psihomotrice care permit și asigură participarea elevilor, cu succes și plăcere, la activități sportive din comunitate. Competițiile și întrecerile sportive stimulează afectiv-motivațional copiii cu dizabilități, de unde și necesitatea ca profesorul să pună un accent deosebit pe organizarea de ștafete, jocuri de mișcare și concursuri sportive școlare și interșcolare.

Activitatea poate fi individualizată prin programe de lucru personalizate în funcție de dizabilitate.

Competențe generale

- 1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase.**
- 2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală.**
- 3. Dobândirea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane.**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Creșterea achizițiilor psiho- motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa a V-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvență cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natură dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorință și puțință de mișcare și joacă, rezistentă la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate (soare, aer și după caz, apă) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială; - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă); - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea pozițiilor spațiale; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului.
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare; - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar- aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutăți, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târârii; - Învățarea cățărării și escaladării.
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență); - Capacitățile motrice coordinative (îndemânare); - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane

Clasa a V-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p>Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil-kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditivi/ vizuali etc.)

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere - Exerciții de deplasare înainte- înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: dreupți, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho- motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir-expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții - joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model/fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții - joc: imitarea posturii profesorului/ colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului).

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!” etc.), exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex.: „Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, „Sortează după mărime!” etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice/a zilelor săptămânii/ anotimpurilor) - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex.: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului - Exerciții de învățare a mersului corect - Exerciții de plantare pe un culoar - Exerciții de mers înainte- înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/ externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în sir și în coloană. - Educarea și reeducarea alergării - Exerciții de învățare a alergării: - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării : joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, alergare cu genunchii sus, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte. - Exerciții din școala săriturii - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celalalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe doua picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Săritura: cu desprindere de pe un picior și de pe de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare), - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/ medicinale: - Aruncarea cu o mână înainte; - Aruncarea cu două mâini înainte- înapoi; - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos. - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte- înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/ escaladare. - Exerciții de cățărare pe scară fixă, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărarea- coborârea: pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Ștafete aplicative și jocuri. - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingiilor medicinale. - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Ștafete aplicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
Capacități motrice (calitățile motrice)	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea vitezei. -Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili. -Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute -Viteza de deplasare pe direcție rectilie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m. -Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin: Ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții” etc.). - Dezvoltarea forței. - Forța dinamică (izotonică) segmentară - Forța explozivă - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarde - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă etc.). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio- respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemnării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului. - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple - Ștafete și parcurșuri, jocuri. - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei - Calități motrice combinate
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus (din picioare), alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare- preluare- ridicare în volei - Structuri minimale de pasare- preluare- marcarea în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu- tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit, cumpănă pe un genunchi; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen; - Specifice jocurilor sportive- jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă; - Ștafete simple și jocuri dinamice - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea)

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvență cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natură dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorință și puțință de mișcare și joacă, rezistentă la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igiena personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apa, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului; - Expunerea organismului cu măsura la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și după caz apă) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate; - Prestarea eforturilor în condiții igienice.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului. - Compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc. - Observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă - Studiul la oglindă, din față și din profil, a posturii corporale globale - Verificarea pozițiilor și aspectelor principalelor segmente ale corpului și compararea cu modelele prezentate

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1- 2 criterii (culoare, mărime, formă); - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală; - Recunoașterea pozițiilor spațiale; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului.
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare; - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar- aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târârii; - Învățarea cățărării și escaladării;
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență); - Capacitățile motrice coordinative (îndemănare); - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo- ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane

Clasa a VI-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igiena personală.

Clasa a VI-a**3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc).**

- Primirea și oferirea asistenței și sprijinului în relația cu un coleg, în efectuarea elementelor cu un grad crescut de dificultate;
- Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice;
- Aprecierea evoluției colegilor, la executarea elementelor și a exercițiului;
- Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional;
- Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere (fairplay, empatie).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil-kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte-înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: drepti, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.)

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir-expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Tonicitatea și troficitatea musculaturii întregului corp - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții- joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții- joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului). - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!” etc., exerciții- joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: „Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, „Sortează după mărime!” etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) (exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect: - Exerciții de mers înainte- înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor, cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/ externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în șir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării: - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii sus, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștregarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Săritură: cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare), - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/ medicinale: - Aruncarea cu o mână înainte - Aruncarea cu două mâini înainte-înapoi - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>- Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin, pe sol) - Deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe, orizontale și înclinate <p>- Exerciții de târâre.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte-înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi prin Joc „Cursa crocodililor” <p>- Exerciții de cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cățărare pe scară fixă, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărarea- coborârea: pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Ștafete aplicative și jocuri <p>- Exerciții de ridicare și transport de greutate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingilor medicinale - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Ștafete aplicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Parcursuri aplicative și ștafete conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Capacități motrice (calitățile motrice)</p>	<p>- Dezvoltarea vitezei. -Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili -Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute -Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m. -Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții” etc.)</p> <p>- Dezvoltarea forței. - Forța dinamică (izotonică) segmentară - Forța explozivă - Forța dinamică segmentară în regim de rezistență - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarda - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului</p> <p>- Dezvoltarea rezistenței. - Rezistența musculară locală - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio- respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Joc „Cursa în lanț”</p> <p>- Dezvoltarea îndemnării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple sau complexe - Ștafete și parcursuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei.</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Calități motrice combinate. - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.): prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus (din picioare), alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare- preluare- ridicare în volei - Structuri minimale de pasare- preluare- marcarea în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen; - Specifice jocurilor sportive- jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă; - Ștafete simple și jocuri dinamice - Noțiuni despre jocurile sportive (regulile de joc) - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Disponibilități de prevenire/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvență cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natură dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorință și putință de mișcare și joacă, rezistentă la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației- în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate (soare, aer și, după caz, apă) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate; - Prestarea eforturilor în condiții igienice; - Alternarea eforturilor cu pauze de revenire (active, pasive) a organismului; - Adoptarea măsurilor de prevenire a accidentelor.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio- motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială; - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului; - Compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc.; - Observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă; - Studiul la oglindă, din față și din profil, a posturii corporale globale; - Verificarea pozițiilor și aspectelor principalelor segmente ale corpului și compararea cu modelele prezentate.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a VII-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă). - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală - Recunoașterea pozițiilor spațiale - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu. - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor. - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării: - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celalalt, de pe un picior pe ambele picioare - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar- aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive - Învățarea și exersarea târării - Învățarea cățărării și escaladării
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență) - Capacitățile motrice coordinative (îndemănare) - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo-ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane

Clasa a VII-a
<p>3.1. Formarea și educarea autonomiei personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igienă personală.

Clasa a VII-a
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primirea și oferirea asistenței și sprijinului în relația cu un coleg, în efectuarea elementelor cu un grad crescut de dificultate; - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice; - Aprecierea evoluției colegilor, la executarea elementelor și a exercițiului; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional; - Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere (fairplay, empatie); - Manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției victoriei în întreceri și concursuri; - Suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri; - Felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil- kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte- înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: drepți, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie, pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană, câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
<p>Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho- motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate)

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracice) - Exerciții- joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir- expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) Tonicitatea și troficitatea musculaturii a întregului corp - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții- joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului; - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului) - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumni!” etc, exerciții – joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1-2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: „Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, „Sortează după mărime!” etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică)

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) <p>(exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)</p>
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect: - Exerciții de plantare pe un culoar - Exerciții de mers înainte-înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor, cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în sir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării: - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii sus, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc, în lungime, peste obstacole - Săritură: cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare) - Acțiuni combinate: mers – alergare -săritură - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”)

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin , pe sol) - Deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe, orizontale și înclinate - Exerciții de prindere și aruncare - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/medicinale: - Aruncarea cu o mână înainte; - Aruncarea cu două mâini înainte-înapoi; - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos. - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte- înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/ escaladare. - Exerciții de cățărare pe scara fixă, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărarea-coborârea pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Acțiuni combinate: cățărare- escaladare, tracțiune- târâre - Ștafete aplicative și jocuri - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingilor medicinale - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Ștafete aplicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc.

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Acțiuni combinate: aruncare, prindere, transport/împingere de obiecte - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
Capacități motrice (calitățile motrice)	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare pe direcție rectilie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții”etc.) - Dezvoltarea forței. - Forța dinamică (izotonică) segmentară - Forța explozivă - Forța dinamică segmentară în regim de rezistență - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau cu anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarda - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă etc.) - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrilor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Rezistența musculară locală - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Rezistența cardio-respiratorie la eforturi variabile - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemnării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple sau complexe - Ștafete și parcurșuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Calități motrice combinate -Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) -Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus (din picioare), alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare- preluare- ridicare în volei - Structuri minimale de pasare- preluare- marcarea în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit, cumpănă pe un genunchi; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen; - Specifice jocurilor sportive- jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă - Ștafete simple și jocuri dinamice - Noțiuni despre jocurile sportive (regulile de joc) - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Disponibilități de prevenire/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvența cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natura dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorința și puterea de mișcare și joacă, rezistența la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igiena corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice acute etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun, după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate (soare, aer și, după caz, apa) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate; - Prestarea eforturilor în condiții igienice; - Alternarea eforturilor cu pauze de revenire (active, pasive) a organismului; - Adoptarea măsurilor de prevenire a accidentelor; - Adoptarea unui stil de viață cotidian favorabil menținerii și optimizării stării de sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială. - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului; - Compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc. - Observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă; - Studiul la oglindă, din față și din profil, a posturii corporale globale; - Verificarea pozițiilor și aspectelor principalelor segmente ale corpului și compararea cu modelele prezentate;

Clasa a VIII-a
- Însușirea exercițiilor și a complexelor de dezvoltare fizică, în vederea utilizării lor ca gimnastică zilnică.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1- 2 criterii (culoare, mărime, formă). - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală; - Recunoașterea pozițiilor spațiale; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului.
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare; - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar- aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutăți, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târârii; - Învățarea cățărării și escaladării.
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteza, forța, rezistența); - Capacitățile motrice coordinative (îndemânare); - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo- ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primirea și oferirea asistenței și sprijinului în relația cu un coleg, în efectuarea elementelor cu un grad crescut de dificultate; - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înălțări variate de deprinderi motrice; - Aprecierea evoluției colegilor, la executarea elementelor și a exercițiului; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional; - Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere (fairplay, empatie); - Manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției, victoriei în întreceri și concursuri; - Suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri - Felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor; - Manifestarea spiritului de autoorganizare și autoconducere în activitățile practice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil- kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditivi/ vizuali etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte-înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: drepte, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană, câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
<p>Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale)

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir- expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Tonicitatea și troficitatea musculaturii întregului corp - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical - Cunoștințe despre regimul echilibrat de viață (zilnic și săptămânal)
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini - Exerciții de observare a alcătuirii corpului - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții- joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală (exerciții de cunoaștere a părților corpului) - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!” etc, exerciții- joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor) - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1- 2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: „Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, „Sortează după mărime!” etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) <p>(exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)</p>
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect - Exerciții de plantare pe un culoar - Exerciții de mers înainte- înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/ externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în sir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii sus, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștregarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc, în lungime, peste obstacole

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Săritura: cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare), - Acțiuni combinate: mers- alergare- săritură - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin, pe sol) - Deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe, orizontale și înclinate - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/medicinale: - Aruncarea cu o mână înainte; - Aruncarea cu două mâini înainte-înapoi; - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte- înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi (Joc „Cursa crocodililor”) - Exerciții de cățărare/escaladare. - Exerciții de cățărare pe scara fixă, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărarea- coborârea: pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului. - Acțiuni combinate: cățărare- escaladare, tracțiune-târâre - Ștafete aplicative și jocuri - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingilor medicinale

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Ștafete aplicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Acțiuni combinate: aruncare, prindere, transport/împingere de obiecte - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - Acțiuni combinate: deprinderi de locomoție de bază cu deprinderi de locomoție combinate
<p>Capacități motrice (calitățile motrice)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare pe direcție rectilie-exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m. - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții”etc.). - Dezvoltarea forței. - Forța dinamică (izotonică) segmentară - Forța explozivă - Forța dinamică segmentară în regim de rezistență - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarda - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței. - Rezistența musculară locală - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Rezistența cardio-respiratorie la eforturi variabile - Joc „Cursa în lanț”

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea îndemânării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo- motorie în sarcini motrice simple sau complexe - Ștafete și parcurhuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei
Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Calități motrice combinate. - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus (din picioare), alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare- preluare- ridicare în volei - Structuri minimale de pasare- preluare- marcarea în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu- tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatică: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit, cumpănă pe un genunchi; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen - Specifice jocurilor sportive- jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă - Ștafete simple și jocuri dinamice - Noțiuni despre jocurile sportive (regulile de joc) - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Disponibilități de prevenire/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho- motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvența cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natura dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorința și puterea de mișcare și joacă, rezistența la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igienă corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice, acute etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun, după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate, (soare, aer și, după caz, apa) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate; - Prestarea eforturilor în condiții igienice; - Alternarea eforturilor cu pauze de revenire (active, pasive) a organismului; - Adoptarea măsurilor de prevenire a accidentelor; - Adoptarea unui stil de viață cotidian favorabil menținerii și optimizării stării de sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială; - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului; - Compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc. - Observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă; - Studiul la oglindă din față și din profil, a posturii corporale globale;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - Verificarea pozițiilor și aspectelor principalelor segmente ale corpului și compararea cu modelele prezentate; - Însușirea exercițiilor și a complexelor de dezvoltare fizică, în vederea utilizării lor ca gimnastică zilnică.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a IX-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1- 2 criterii (culoare, mărime, formă). - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală; - Recunoașterea pozițiilor spațiale; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Identificarea momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului.
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării: - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celalalt, de pe un picior pe ambele picioare. - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar-aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târârii; - Învățarea cățărării și escaladării.
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitățile motrice condiționale (viteză, forță, rezistență); - Capacitățile motrice coordinative (îndemânare); - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo- ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane

Clasa a IX-a
<p>3.1. Formarea și educarea unei autonomii personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primirea și oferirea asistenței și sprijinului în relația cu un coleg, în efectuarea elementelor cu un grad crescut de dificultate; - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice; - Aprecierea evoluției colegilor, la executarea elementelor și a exercițiului; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional; - Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere (fairplay, empatie); - Manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției victoriei în întreceri și concursuri; - Suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri; - Felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor; - Manifestarea spiritului de autoorganizare și autoconducere în activitățile practice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
<p>Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil- kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditivi/ vizuali etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte- înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: drepți, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie, pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană, câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire
<p>Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.)

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracice) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir- expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Tonicitatea și troficitatea musculaturii a întregului corp - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical - Cunoștințe despre regimul echilibrat de viață (zilnic și săptămânal)
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții- joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/ pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini - Exerciții de observare a alcătuirii corpului - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții- joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului) - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!”etc, exerciții- joc de mișcare simplu: imitarea posturii profesorului/ a colegilor). - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1- 2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: „Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, „Sortează după mărime!” etc.)

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect - Exerciții de plantare pe un culoar - Exerciții de mers înainte- înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor, cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în șir și în coloană. - Educarea și reeducarea alergării - Exerciții de învățare a alergării - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii sus, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștrengarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte. - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc, în lungime, peste obstacole - Săritură: cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare) - Acțiuni combinate: mers-alergare-săritură - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin, pe sol) - Deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe, orizontale și înclinate - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/ medicinale: - Aruncarea cu o mână înainte - Aruncarea cu două mâini înainte-înapoi - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare, numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte-înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/escaladare - Exerciții de cățărare pe scara fixă, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărare – coborârea: pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Acțiuni combinate: cățărare- escaladare, tracțiune - târâre - Ștafete aplicative și jocuri

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<p>- Exerciții de ridicare și transport de greutate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingilor medicinale - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Ștafete aplicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Acțiuni combinate: aruncare, prindere, transport/împingere de obiecte - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - Acțiuni combinate: deprinderi de locomoție de bază cu deprinderi de locomoție combinate
<p>Capacități motrice (calitățile motrice)</p>	<p>- Dezvoltarea vitezei.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili. - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare pe direcție rectilie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții” etc.). <p>- Dezvoltarea forței.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forța dinamică (izotonică) segmentară - Forța explozivă - Forța dinamică segmentară în regim de rezistență - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarda - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrilor inferioare, a spatelui și a abdomenului <p>- Dezvoltarea rezistenței.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezistența musculară locală - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Rezistența cardio- respiratorie la eforturi variabile - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemnării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple sau complexe - Ștafete și parcursuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară. - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei
<p>Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Calități motrice combinate. - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus (din picioare), alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare- preluare- ridicare în volei - Structuri minimale de pasare- preluare- marcare în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit, cumpănă pe un genunchi; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen - Specifice jocurilor sportive- jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă; - Ștafete simple și jocuri dinamice - Noțiuni despre jocurile sportive (regulile de joc)

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	- Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	- Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Disponibilități de prevenire/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Creșterea achizițiilor psiho-motrice individuale și valorificarea acestora în întărirea și menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a X-a
<p>1.1. Cunoașterea dizabilității, a diagnosticului, a particularităților anatomo-fiziologice, a capacităților și atitudinilor, a limitelor individului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidența semnalelor obiective și subiective ale stării de sănătate: limitele normale ale funcțiilor vitale în repaus și efort (frecvența cardiacă și respiratorie, capacitatea vitală), greutatea, înălțimea, coeficientul de inteligență, natura dizabilității și medicația, indicațiile și contraindicațiile, robustețea și vigoarea fizică, dorința și puterea de mișcare și joacă, rezistența la activitățile zilnice; - Cunoașterea factorilor care pot influența starea de sănătate în timpul activității: regimul alimentar și programul de destindere și odihnă, igiena mediului ambiant și igienă corporală și a vestimentației, factorii naturali (temperatură, umiditate, radiațiile solare, curenții de aer etc.), factori organici (stările febrile, amețelile, senzațiile de sufocare sau de vomă, dureri organice, acute etc.); - Implementarea și respectarea regulilor de igienă personală atât în activitate cât și în timpul liber: folosirea echipamentului specific activității, adaptat corect dizabilității, spălarea pe mâini, față și corp cu săpun, după fiecare activitate.
<p>1.2. Întărirea și menținerea stării de sănătate prin influența factorilor de mediu (apă, aer, soare), prin utilizarea de orteze și dispozitive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea respirației în eforturi variabile, în anotimpuri diferite, în condiții atmosferice diverse; - Adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului; - Expunerea organismului cu măsură la factorii naturali benefici pentru sănătate (soare, aer și, după caz, apa) și aplicarea unor reguli privind activitatea zilnică a subiecților în mediul natural; - Formarea atitudinii de conștientizare și responsabilitate față de propria sănătate; - Prestarea eforturilor în condiții igienice; - Alternarea eforturilor cu pauze de revenire (active, pasive) a organismului; - Adoptarea măsurilor de prevenire a accidentelor; - Adoptarea unui stil de viață cotidian favorabil menținerii și optimizării stării de sănătate.
<p>1.3. Dezvoltarea armonioasă a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea senzorio-motorie a copiilor prin exerciții de diferențiere senzorială; - Influențarea armonioasă a organismului și a unei ținute corecte; - Influențarea subiecților în practicarea pe tot parcursul vieții a exercițiilor pentru evoluția și menținerea stării fizice armonioase a organismului; - Compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc. - Observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă; - Studiul la oglindă, din față și din profil, a posturii corporale globale;

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Verificarea pozițiilor și aspectelor principalelor segmente ale corpului și compararea cu modelele prezentate; - Însușirea exercițiilor și a complexelor de dezvoltare fizică, în vederea utilizării lor ca gimnastică zilnică.

2. Dezvoltarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a X-a
<p>2.1. Formarea schemei corporale și a lateralității, educarea echilibrului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea schemei corporale proprii sau a partenerului de activitate; - Identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă/pe un coleg sau pe o imagine; - Educarea echilibrului general și a senzațiilor plantare.
<p>2.2. Formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și diferențierea în plan obiectual, după 1-2 criterii (culoare, mărime, formă); - Însușirea unor formații de lucru după criteriul mărimii.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea orientării, organizării și structurării spațio-temporale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizarea obiectelor prin raportare la schema corporală; - Recunoașterea pozițiilor spațiale; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Identificarea momentelor unei zile/ zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - Diferențierea vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele.
<p>2.4. Educarea și reeducarea mersului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea mersului corect; - Organizarea unor parcurhuri, stafete și jocuri de mișcare pentru educarea mersului
<p>2.5. Educarea și reeducarea alergării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea alergării; - Organizarea unor parcurhuri, ștafete și jocuri de mișcare pentru educarea alergării pe distanțe scurte.
<p>2.6. Formarea și însușirea deprinderii din școala săriturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea și exersarea săriturilor pe un picior, pe ambele picioare, de pe un picior pe celălalt, de pe un picior pe ambele picioare; - Învățarea și exersarea săriturii de pe loc.
<p>2.7. Formarea și însușirea deprinderilor utilitar-aplicative: aruncare și prindere, ridicare și transport de greutate, târâre și cățărare/ escaladare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea aruncării și prinderii unor obiecte; - Manipularea unor obiecte și/ sau a materialelor sportive; - Învățarea și exersarea târârii; - Învățarea cățărării și escaladării.
<p>2.8. Dezvoltarea capacităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Capacitățile motrice condiționale (viteza, forța, rezistența); - Capacitățile motrice coordinative (îndemânare); - Capacitățile motrice intermediare, suplețea musculo- ligamentară, suplețea neuro-motrică, mobilitatea articulară.

3. Educarea unei autonomii personale necesare vieții, prin activități organizate sau spontane

Clasa a X-a
<p>3.1. Formarea și educarea autonomiei personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de acte și acțiuni motrice necesare vieții cotidiene; - Aplicarea regulilor de igienă personală.
<p>3.2. Formarea deprinderilor necesare vieții independente prin practicarea unor jocuri de mișcare și sporturi adaptate posibilităților psihoindividuale ale elevilor (atletism, gimnastică acrobatică, handbal, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primirea și oferirea asistenței și sprijinului în relația cu un coleg, în efectuarea elementelor cu un grad crescut de dificultate; - Participarea la jocuri de mișcare cu caracter social, cuprinzând înălțări variate de deprinderi motrice; - Aprecierea evoluției colegilor, la executarea elementelor și a exercițiului; - Practicarea unor jocuri sportive, întreceri și concursuri cu caracter motivațional; - Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere (fairplay, empatie); - Manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției victoriei în întreceri și concursuri; - Suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri; - Felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor; - Manifestarea spiritului de autoorganizare și autoconducere în activitățile practice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
<p>Elemente de stimulare senzorio-motorie și de organizare a activitatilor motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere senzorială (auditivă, vizuală, olfactivă, tactil- kinestezică) - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditivi/ vizuali etc.) - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere - Exerciții de deplasare înainte- înapoi, lateral, șerpuit, în zig-zag, pe traseu, cu șabloane, pe/ sub și peste obstacole - Poziții: drepți, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană, câte unul și câte doi - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta - Alinierea în linie și în coloană - Pornire cu mers pe loc și oprire

Domenii de conținut	Clasa a X-a
<p>Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de menținere a pozițiilor și posturilor corecte (stând, pe loc repaus, ghemuit, culcat etc.) - Exerciții pentru dezvoltarea musculaturii posturale (paravertebrale) - Exerciții globale (exerciții de imitație: „Mimul”, „Fă ca mine”) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului (exerciții pentru cap, gât, membre superioare și inferioare, trunchi, spate) - Exerciții simetrice și asimetrice pe toate coordonatele spațiale - Exerciții de respirație (exerciții pentru educarea respirației toracale) - Exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului - Educarea actului respirator, inspir- expir (conștientizarea respirației) - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Tonicitatea și troficitatea musculaturii întregului corp - Complexe de dezvoltare fizică, cu/ fără fond muzical - Cunoștințe despre regimul echilibrat de viață (zilnic și săptămânal)
<p>Psihomotricitatea</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/ a partenerului - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/pe un coleg sau pe un manechin/ în imagini - Exerciții de observare a alcătuirii corpului - Exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; - Executare de comenzi verbale după model/ fără model („Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii!” etc.) - Exerciții – joc: imitarea posturii profesorului/ a colegilor - Schemă corporală, (exerciții de cunoaștere a părților corpului). - Lateralitate, (antrenarea diferitelor segmente/ părți ale corpului; exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului; executare de comenzi verbale după model/ fără model „Puneți mâinile la spate!”, „Închideți pumnii, deschideți pumnii!”etc, exerciții- joc de mișcare simplă: imitarea

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<p>posturii profesorului/ a colegilor).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structurare spațială (Exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual, după 1- 2 criterii „culoare, mărime, formă” ex: „Cuburile colorate”, „Colțurile colorate”, „Sortează după mărime!”etc.) - Orientare temporală. Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor - Exerciții de identificare a obiectelor și ființelor în ordinea vitezei lor de deplasare (de ex: cal, om, avion, pisică) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de discriminare auditivă (fluierul, vocea) <p>(exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc., executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu)</p>
Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea și reeducarea mersului. - Exerciții de învățare a mersului corect - Exerciții de plantare pe un culoar - Exerciții de mers înainte- înapoi, lateral - Exerciții de mers cu urcarea treptelor, cu alternarea picioarelor - Variante de mers: pe vârfuri, pe călcâi, pe partea internă/externă a labei piciorului - Exerciții de mers pe genunchi cu sprijin pe palme/ coate, ghemuit, șerpuit - Exerciții de mers pe și peste obstacole, cu transport de greutate - Exerciții de mers în tandem - Exerciții de mers în șir și în coloană - Educarea și reeducarea alergării. - Exerciții de învățare a alergării - Exerciții de coordonare a mâinilor și picioarelor - Exerciții din școala alergării: joc de gleznă, pendularea gambelor înapoi, cu genunchii sus, alergare laterală („pas adăugat”), alergare cu pas săltat („pasul ștregarului”) - Variante de alergare: în tempo moderat, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Ștafete aplicative - Concursuri/ întreceri de alergare pe distanțe scurte - Exerciții din școala săriturii. - Exerciții de aterizare (pe sol, în adâncime, peste un obstacol) - Exerciții de detentă (desprindere pe verticală) - Exerciții de săritură pe un picior

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de săritură pe două picioare - Exerciții de săritură de pe un picior pe celălalt - Exerciții de săritură de pe un picior pe două picioare - Exerciții de săritură „Pas sărit”, „Pas săltat” - Exerciții de săritură de pe loc - Exerciții de săritură cu elan - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Săritură: cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare), - Acțiuni combinate: mers-alergare-săritură - Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului. - Exerciții de plantare și echilibru pe suprafețe mari cu apropierea centrului general de greutate de suprafața de sprijin (Joc „Labirintul”) - Exerciții de mers în echilibru pe șabloane - Exerciții de mers în echilibru cu întoarceri - Exerciții de mers în echilibru cu pășire peste obstacole - Exerciții de mers în echilibru cu greutate ușoare - Exerciții de mers în echilibru pe plan înclinat - Exerciții de mers în echilibru cu partener („Lupta cocoșilor”, „Trage sfoara”) - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică (Joc „Treci puntea”) - Mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin, pe sol) - Deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe, orizontale și înclinate - Exerciții de prindere și aruncare. - Exerciții de aruncare și prindere a unei mingi ușoare - Exerciții de aruncare a mingii de oină/ medicinale - Aruncarea cu o mână înainte - Aruncarea cu două mâini înainte- înapoi - Aruncarea cu două mâini de deasupra capului, de sus și de jos - Exerciții de aruncare azvârlită - Exerciții de prindere controlată - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Exerciții de târâre. - Exerciții de târâre pe coate, cu blocarea palmelor la spate, cu deplasare numai cu ajutorul brațelor, braț și picior opus - Exerciții de târâre cu variante (înainte- înapoi) - Târâre pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi prin Joc „Cursa crocodililor” - Exerciții de cățărare/ escaladare. - Exerciții de cățărare pe scara fixă, frânghie - Tracțiuni pe banca de gimnastică ușor înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Cățărarea- coborârea: pe banca de gimnastică înclinată - Exerciții de escaladare peste obiecte de mărimi diferite

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Acțiuni combinate: cățărare-escaladare-tracțiune-târâre - Ștafete aplicative și jocuri - Exerciții de ridicare și transport de greutate. - Exerciții de manipulare a obiectelor, a materialelor sportive, a mingilor medicinale - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Ștafete aplicative și jocuri - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: paleta etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Acțiuni combinate: aruncare, prindere, transport/împingere de obiecte - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - Acțiuni combinate: deprinderi de locomoție de bază cu deprinderi de locomoție combinate
<p>Capacități motrice (calitățile motrice)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea vitezei. - Viteza de reacție și execuție, executarea unor acte sau acțiuni motrice la stimuli auditivi, vizuali sau tactili. - Viteza de repetiție, executarea unor acte sau acțiuni motrice repetate și cunoscute - Viteza de deplasare pe direcție rectilie - exerciții de alergare pe distanțe scurte cu partener și individual: 10 m, 15 m - Viteza în raport cu celelalte calități motrice prin ștafete aplicative cu partener și fără (Joc: „Crabii și creveții” etc.). - Dezvoltarea forței. - Forța dinamică (izotonică) segmentară - Forța explozivă - Forța dinamică segmentară în regim de rezistență - Exerciții cu propria greutate corporală - Exerciții cu tot corpul sau anumite segmente ale corpului - Exerciții cu mingea medicinală ușoară - Exerciții cu coarda - Exerciții la aparate (bandă, bicicletă etc). - Exerciții în circuit - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea rezistenței. - Rezistența musculară locală - Exerciții de alergare de durată cu pauze controlate - Exerciții de alergare pentru mărirea rezistenței capacității cardio-respiratorii - Dezvoltarea rezistenței generale la eforturi aerobe - Rezistența cardio- respiratorie la eforturi variabile - Joc „Cursa în lanț” - Dezvoltarea îndemnării. - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Exerciții pentru dezvoltarea coordonării (complex de exerciții cu obiecte) - Structuri motrice cu mărirea gradului de dificultate - Aruncări și prinderi, transportul mingii sau al unui obiect și mișcarea acestora în jurul corpului - Coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și timp - Coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - Coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple sau complexe - Ștafete și parcurhuri, jocuri - Mobilitate și stabilitate articulară, elasticitatea musculară - Complex de exerciții pentru toate segmentele corpului - Stretching - Educarea și reeducarea flexiei și extensiei etc. - Mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - Stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei
<p>Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Calități motrice combinate. - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus (din picioare), alergarea de viteză, alergarea de rezistență, aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în handbal - Structuri minimale de prindere- pasare- aruncare în baschet - Structuri minimale de pasare- preluare- ridicare în volei - Structuri minimale de pasare- preluare- marcarea în fotbal - Structuri minimale de lovire a mingii, pasare a mingii peste fileu - tenis de masă - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit, cumpănă pe un genunchi; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen;

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	- Specifice jocurilor sportive- jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; tenis de masă; - Ștafete simple și jocuri dinamice - Noțiuni despre jocurile sportive (regulile de joc) - Jocuri și întreceri sportive între clase și școli
Igienă și protecție individuală	- Igiena corporală - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Disponibilități de prevenire/ rezolvare a situațiilor conflictuale

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE - învățământ special gimnazial- dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate- se adresează profesorilor care predau disciplina Educație fizică în Centrele Școlare pentru Educație Incluzivă și în școlile speciale.

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Profesorii vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de disponibilitatea și dorințele elevilor.

Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare. Pentru o lectură aprofundată, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Din punct de vedere al relației dintre elev și cadru didactic, în vederea realizării sarcinii, se evidențiază patru faze:

1. fizică- atunci când în scopul realizării sarcinii este nevoie de ajutor nemijlocit din partea adultului;
2. gestuală- pentru cazurile în care sunt suficiente exemplificarea, demonstrația sau direcționările și indicațiile pentru realizarea sarcinii;
3. verbală- pentru situațiile când pentru realizarea sarcinii sunt suficiente indicațiile sau îndemmurile;
4. independentă- când sarcina este realizată integral de către elev, fără observații intermediare. În cadrul grupului de elevi al clasei, există, simultan, cele patru tipuri de interrelaționări, care constituie specificul activității de educație fizică pentru acești elevi.

Activitatea de educație fizică în școala specială presupune o dotare materială deosebită cu echipament tehnic adaptat.

Pe lângă nivelul diferit de dezvoltare a unor achiziții, acești elevi se mai diferențiază și după nivelul de sprijin de care au nevoie la un moment dat în executarea unor acțiuni, exerciții, execuții, acțiuni. Corelând cele două condiții, nivelul de dezvoltare al deprinderilor motrice, al achizițiilor și gradului de implicare al adultului în sprijinirea execuției, vom obține niste valori din care pot evidenția momentul funcțional al subiectului. Totodată, se poate observa evoluția funcțională a elevului pe cele două coordonate (dezvoltare și sprijin).

În cadrul disciplinei educație fizică și activități sportive pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, apare necesitatea ca aceștia să fie conduși sau poziționați individual sau în colectiv; acest lucru este necesar pentru a facilita însușirea și executarea unor mișcări precum și pentru a se putea concentra mai bine asupra sarcinii de rezolvat.

Folosind metodele de manipulare și de poziționare necesare evităm accidentarea elevilor. Din această cauză este nevoie de respectarea următoarelor reguli:

- specialistul decide dacă este nevoie de una sau mai multe persoane pentru manipularea elevului; dacă este nevoie de două persoane, una dintre acestea este responsabil;
- responsabilul decide când se ridică elevul (semnal), dacă poziția acestuia este adecvată și, va sta, de regulă, de partea superioară a elevului;
- ridicarea și transportul elevului se planifică din timp pentru a îndepărta obstacolele, pentru a controla starea scaunului cu roțile etc.; cadrul didactic trebuie să se concentreze pe pasul următor și nu la lungimea traseului;
- profesorul stă cât mai aproape de elev cu picioarele depărtate pentru un mai bun echilibru;
- cadrul didactic trebuie să apuce elevul ferm, controlând capul, umerii și șoldurile, evitând răsucirea sau alunecarea trunchiului; descurajați spasticitatea elevului folosind tehnicile de relaxare recomandate de specialist;
- se dau elevului lămuririle necesare pentru a evita confuziile;
- în general, poziția unui elev trebuie schimbată la fiecare jumătate de oră; o oră este perioada cea mai lungă pe care un elev poate și-o menține, iar aceasta numai la prescrierea specialistului;
- schimbarea locului nu este sinonimă cu schimbarea poziției;
- elevii cu control postural slab sau tonus muscular redus, necesită suport complet în jurul trunchiului și nu tras de membrele superioare;
- aceste reguli vor fi prelucrate de kinetoterapeut tuturor celor care vor să participe la activitățile de educație fizică.

Asigurarea elevului

1. Pentru a implica elevul în activitate, acesta trebuie să fie de acord cu manipularea.
2. Comunicați elevului ce ați planificat, nu-l luați pe nepregătite!
3. Cereți sprijinul și cooperarea elevului în măsura în care acesta poate, este capabil și vrea să participe!

Poziționarea

Elevii necesită schimbarea poziției de-a lungul zilei. Petrecerea unei lungi perioade în aceeași poziție nu este numai inconfortabilă, dar poate conduce și la grave accidente: escare, scurtarea ligamentelor, instalarea retracțiilor musculare, deformări de postură precum și îngreunarea respirației, circulației și a digestiei.

Din punct de vedere al procesului didactic, se vor respecta următoarele principii:

1. Dați copilului un sentiment de securitate!

2. Lăudați-l pentru ceea ce face și nu-l certați pentru ceea ce nu poate sau nu vrea să facă; în oricare din situații elevul are un motiv!
3. Reduceți ajutorul treptat pe măsură ce elevul progresează în realizarea sarcinii!
4. Încurajați orice inițiativă a copilului, recompensându-l!
5. Evitați înfricoșarea, amenințarea sau pedepsirea elevului!
6. Plecați în procesul de învățare de la ce poate elevul și adaptați sarcina la potențialul său!
7. Nu forțați elevul să desfășoare o activitate dacă nu este în dispoziție favorabilă, folosindu-vă de inițiativa lui!
8. Motivați copilul pentru orice activitate; începeți cu lucrurile cunoscute și introduceți numai câte un element nou!
9. Nu forțați elevul să învețe sau să execute activități peste potențialul său!
10. Ajutați elevul să aibă încredere în forțele proprii și să-și asume sau să-și depășească problemele.

Programa școlară la ciclul gimnazial valorifică exemplele de activități de învățare care să permită trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare. În vederea formării competențelor, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat.

Ținând seama de particularitățile copiilor cuprinși în clasele gimnaziale, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul orei de educație fizică. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat sub formă de întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației Incluzive speciale. În prima lună de școală se va acorda atenție formelor de deplasare individuală și în grup, precum și formațiilor de lucru (cerc, coloană, linie, semicerc etc.).

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite. Se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă. Se va asigura utilizarea unor mijloace (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea continuă a evaluării cu accent pe valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev. Profesorii pot elabora și alte forme de învățare și conținuturi în funcție de particularitățile individuale și ale clasei de elevi, baza materială de care dispune școala și opțiunile elevilor.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei **educație fizică și** să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

În realizarea unei evaluări eficiente, profesorii vor utiliza "Sistemul de evaluare pentru învățământul gimnazial", adaptat particularităților fiecărui elev, care cuprinde domeniile evaluate, instrumentele (probele), repartizarea acestora pe individ și clasă, descrierea probelor și criteriile utilizate în evaluarea fiecărei probe, respectiv:

**SISTEMUL DE EVALUARE PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL**

Conținuturi	Capacități/ Competențe evaluate	Instrumente de evaluare - probe opționale	BAREMURI DE NOTARE																														
			Clasa a V - a						Clasa a VI - a						Clasa a VII - a						Clasa a VIII - a												
			5	6	7	8	9	10	5	6	7	8	9	10	5	6	7	8	9	10	5	6	7	8	9	10							
Forță	Musculatura brațelor	Flotări	F	2	3	4	5	6	7	8	9	10	3	4	5	6	7	8	9	10	4	5	6	7	8	9	10	12					
		Trațiuni din atârnat	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	2	3	4	5	6	7	8	9	3	4	5	6	7	8	9	11				
		Trațiuni pe banca de gimnastică	F	1	2	3	4	5	6	6	1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6	7	2	3	4	5	6	7
			B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Musculatura abdominală	Ridicarea tr. din culcat dorsal 30"	F	14	15	16	17	19	21	15	16	17	18	20	22	16	17	18	20	22	24	17	18	19	22	25	28						
		Ridicarea pic. din culcat dorsal 30 "	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Musculatura spatei	Ridicarea tr. din culcat facial 30 "	F	3	4	5	6	8	10	4	5	6	8	10	12	5	6	7	9	11	13	6	7	8	11	13	15						
		Ridicarea tr. din culcat facial 30 "	B	15	16	17	18	19	20	16	17	18	19	20	21	17	18	19	20	21	22	18	19	20	22	24	26						
		Ridicarea bazinului din așezat 30 "	F	8	9	10	11	12	13	9	10	11	12	13	14	10	11	12	14	16	18	11	12	13	15	17	20						
			B	10	11	12	13	14	15	11	12	13	14	15	16	12	13	14	16	18	20	13	14	15	17	19	23						

Viteză	Musculatura picioarelor	Săritura în lungime de pe loc (cm)	F	130	135	138	141	145	148	135	138	141	144	150	155	140	143	146	149	155	160	145	148	151	154	160	165	
			B	150	153	156	159	162	165	155	158	161	164	170	175	160	163	166	169	174	180	165	168	172	175	180	185	
Viteză	Săritura peste banca de gimn. 30"	Naveta 5 x 10 m	F	4	6	8	10	13	15	6	8	10	12	16	18	8	10	12	14	18	20	8	10	12	17	20	23	
			B	6	8	10	12	15	18	8	10	12	16	18	20	10	12	14	18	23	26	10	12	14	20	22	25	
Viteză	Alergare de vit. 50m cu start de sus	Naveta 5 x 10 m	F	23'0	22'9	22'8	22'7	22'6	22'5	22'8	22'7	22'6	22'5	22'5	22'3	22'2	22'1	22'6	21'9	21'8	21'7	22'6	21'5	21'4	21'3	21'2	22'1	
			B	22'2	22'1	22'0	21'9	21'8	21'7	21'4	21'3	21'2	21'1	21'0	20'9	20'8	20'7	20'6	20'5	20'4	20'3	20'2	20'2	20'2	20'1	20'0	19'9	19'8
Atletism	Alergări	Alergare de vit. 50m cu start de sus	F	9'8	9'7	9'6	9'5	9'4	9'3	9'6	9'5	9'4	9'3	9'2	9'1	9'4	9'2	9'0	8'9	8'8	8'7	9'2	9'1	9'0	8'9	8'7	8'6	
			B	9	8'9	8'8	8'7	8'6	8'5	8'5	8'6	8'5	8'4	8'3	8'2	8'1	8'4	8'3	8'2	8'1	8	7'9	8'2	8'1	8	7'9	7'8	7'7
Atletism	Alerg. de rezist: cls.V-VI 600mF, 800mB VII-VIII 800mF 1000mB	Alergare de vit. 50m cu start de sus	F	3,27	3,22	3,17	3,12	3,05	3,00	3,2	3,15	3,10	3,05	3,00	2,55	4,55	4,50	4,45	4,40	4,30	4,20	4,50	4,45	4,40	4,33	4,25	4,15	
			B	4,00	3,55	3,50	3,45	3,35	3,25	3,50	3,45	3,40	3,35	3,25	3,15	4,55	4,50	4,45	4,40	4,30	4,20	4,50	4,45	4,40	4,35	4,30	4,25	
Gimnastică	Sărituri	Săritura în lungime cu elan	F	2,30	2,35	2,40	2,45	2,50	2,55	2,40	2,45	2,50	2,55	2,60	2,65	2,45	2,50	2,63	2,60	2,70	2,80	2,50	2,55	2,60	2,70	2,80	2,90	
			B	2,45	2,50	2,55	2,60	2,70	2,80	2,50	2,55	2,60	2,65	2,75	2,85	2,55	2,60	2,65	2,65	2,75	2,90	3,00	2,60	2,70	2,80	2,90	3,10	
Gimnastică	Aruncări	Aruncarea mingii de oină	F	12	13	14	15	16	18	13	14	15	16	18	20	14	15	16	16	18	22	26	15	16	17	20	23	26
			B	18	19	20	21	22	24	20	21	22	26	28	30	22	23	24	24	26	29	32	24	25	26	29	32	35
Gimnastică	Acrobatică	Elem. acrobatice izolate	F	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	
			B	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4
Joc sportiv	Jocul sportiv	Procedee tehnice izolate	F	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
			B																									
Joc sportiv	Joc bilateral	Joc bilaterat	F	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
			B																									

DESCRIEREA MĂSURĂTORILOR ANTROPOMETRICE

(conform Institutului Național de Cercetare pentru Sport)

1. Înălțime (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă, taliometru.

Procedura: Pentru măsurarea corectă a înălțimii unui elev este necesar ca acesta să fie desculț, în poziția stând în picioare (ortostatism), atingând cu spatele și capul un perete vertical; capul este orientat cu privirea spre înainte. Cu ajutorul unei taliometru sau a unei rulete (pe perete poate fi lipită o grilă gradată în cm. și, cel puțin, cu subdiviziuni de 0,5 cm.) se măsoară distanța de la nivelul solului până la proiecția perpendiculară pe perete a nivelului punctului *vertex* (cel mai înalt punct cranian), determinat cu un obiect care are cel puțin un unghi de 90° (ex. un echer cu latura de 15-20 cm.), așezat cu o latură pe *vertex* și una pe perete. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

2. Greutate (kg)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: cântar medical (mecanic/ electronic verificat).

Procedura: Pentru măsurarea obiectivă și exactă a greutateii corporale a unui elev acesta este îmbrăcat doar în echipament sportiv lejer. Se înregistrează în kg. și subunități de kg. (din sută în sută de grame).

3. Lungime planta piciorului (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruleta/riglă.

Procedura: Pentru măsurarea lungimii plantei piciorului (desculț sau cu un ciorap subțire), elevul o așează pe o suprafață plană, iar cadrul didactic măsoară distanța de la limita posterioară a călcâiului (punctul *pternion*) până la vârful degetului celui mai lung (de obicei vârful degetului mare – *haluce*), denumit punctul *acropodion*. Se înregistrează în cm și subdiviziuni de 0,5 cm.

4. Bust (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedură. Elevul este așezat pe un scaun cu suprafața plană (lipit de un perete vertical) cu spatele și parte posterioară a caputului atingând peretele. Cu ajutorul unei taliometru sau a unei rulete (pe perete poate fi lipită o grilă gradată în cm. și cel puțin, subdiviziuni de 0,5 cm.) se măsoară distanța de la nivelul platformei scaunului (punctul „0”) până la proiecția perpendiculară pe perete a nivelului punctului *vertex* (cel mai înalt punct cranian), determinat cu un obiect care are cel puțin un unghi de 90° (ex. un echer cu latura de 15- 20 cm.), așezat cu o latură pe *vertex* și una pe perete. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri. Se poate raporta procentual la înălțimea corpului. Totodată, prin scăderea valorii bustului, din valoarea înălțimii corporale se poate stabili lungimea membrelor inferioare și raportul procentual cu aceasta.

5. Perimetru toracic (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedura: Perimetrul toracic se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul toracelui, subaxilar, imediat deasupra mameloanelor, la băieți și la cca. 3 cm. deasupra mameloanelor, la fete. Elevii sunt îmbrăcați în maiou sau tricou din materiale subțiri. Perimetrul toracic se măsoară în trei momente:

- în poziție normală;
- în inspirație maximă;
- în expirație maximă.

Se înregistrează cele trei valori. Se stabilește elasticitatea toracală, prin scăderea valorii perimetrului toracic în inspirație maxim din valoarea celei din expirație maximă. Cele trei măsurători se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

6. Perimetru abdominal (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedura: Perimetrul abdominal se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul abdomenului, deasupra ombilicului la cca. 2- 3 cm. Elevii sunt îmbrăcați în maiou sau tricou, din materiale subțiri, care se ridică puțin, la nivelul abdomenului. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

7. Perimetru bazin (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedura: Perimetrul bazinului (gluteal) se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul bazinului, la nivelul celor mai proeminente puncte ale mușchilor fesieri. Elevii sunt îmbrăcați în echipament sportiv lejer, din materiale subțiri. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

8. Perimetru cranian (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedura: Perimetrul cranian se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare sau șezând pe un scaun. Panglica se plasează orizontal, în jurul cutiei craniene, anterior, la nivelul punctului *glabella* (puțin deasupra nivelului sprâncenelor). Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

9. Diametru biacromial (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedura: Diametrul biacromial se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează orizontal, de la punctul stâng *acromion* la punctul drept *acromion*. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

10. Anvergură brațe (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică/ ruletă.

Procedură. Anvergura brațelor se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând, cu brațele extinse și ridicate lateral în poziție orizontală. Elevul atinge cu spatele și brațele (cu palma în supinație) un perete vertical, cu suprafața plană. Cel mai recomandat este de a se lipi pe perete o grilă orizontală, gradată în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri (lungimea grilei, de cca. 2 m și lățimea de cca. 40 - 50 cm., pentru a se putea măsura elevi de diferite înălțimi). Se măsoară distanța dintre punctele distale ale degetelor mijlocii de la cele două mâini ale elevului. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri. Se poate raporta la înălțimea corpului.

NORMATIV**DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT,
LA DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE**

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE SPORTIVE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	4
2.	Capră pentru sărituri	Buc.	1	1
3.	Ladă de gimnastică	Buc.	1	1
4.	Masă de tenis (palete și fileu)	Buc.	1	1
5.	Panouri de baschet cu stâlpi și inele	Buc.	1	2
6.	Poartă de handbal	Buc.	1	2
7.	Spalier	Buc.	1	6
8.	Stâlpi pentru volei	Set.	1	1
9.	Saltea	Buc.	1	8
10.	Trambulină dură	Buc.	1	2
11.	Instrumente de măsură - cronometru cu 10 timpi	Buc.	1	2
12.	Instrumente de măsură – ruletă de 10m	Buc.	1	2
13.	Joc de șah	Buc.	1	8
14.	Mingi pentru jocuri sportive - fotbal	Buc.	1	6
15.	Mingi pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	6
16.	Mingi pentru jocuri sportive - rugby	Buc.	1	6
17.	Mingi pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	6
18.	Mingi pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	6
19.	Mingi de oină	Buc.	1	6

20.	Mingi medicinale - 1-2 kg	Buc.	1	6
21.	Plase pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	2
22.	Plase pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	2
23.	Filee pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	1

Bibliografie

1. Ardelean, T., (1990), *Particularitățile dezvoltării calităților motrice*, București: Centru de multiplicare IEFS;
2. Cârstea, Gh., (1993), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, București: Editura Universul;
3. Dragnea, Adrian/ Bota, Aura, (1999), *Teoria activităților motrice*, București: Editura Didactică;
4. Epuran, M., (1976), *Psihologia educației fizice*, București: Editura Sport- Turism;
5. Gheorghe, G., Dințică, G., (2010), *Metodica dezvoltării calităților motrice la copiii 7-11 ani*, București: Editura Discobolul;
6. Horghidan, V., (2000), *Problematika psihomotricității*, București: Editura Globus;
- Mitra, Gheorghe/ Mogoș, Alexandru, (1980), *Metodica educației fizice școlare*, Ediția a-III-a, București: Editura Sport-Turism;
7. Negulescu, I., (2006), *Integrare socială prin practicarea sportului și activități fizice adaptate*, București: ANEFS;
8. Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia;
9. Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom;
10. Tudor, V., (2005), *Măsurare și evaluare în cultură fizică și sport*, Buzău: Editura Alpha;
11. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
- 12.*** (2008), *Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, București: Unitatea de management al proiectelor pentru învățământul preuniversitar;
- 13.*** (2008) *Programa școlară pentru educație fizică și sport, Clasele I – a X-a* (O.M. nr.5235 / 01.09.2008), București;
- 14.*** (2017), *Programa școlară pentru educație fizică și sport, Clasele a V-a – a VIII-a* (OM Nr. 3393 / 28.02.2017) București.

Grupul de lucru:

- Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
- Elena Antoanela MĂRGĂRITA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mărgărita Elena Antoanela	I.Ș.J. Vâlcea
Bărbuț Daniel	I.Ș.J. Vâlcea
Cârceag Petre Daniel	C.Ș.E.I. Băbeni

Pîrjol Nicoleta	C.Ș.E.I. Băbeni
Gavrișiu Iuliana Claudia	C.N.I. "Matei Basarab", Râmnicu Vâlcea
Popescu Ana-Maria	Sc. Gim, Nr. 10, Râmnicu Vâlcea
Onogea Rodica	Liceul Sanitar " Antim Ivireanul", Râmnicu Vâlcea
Georgescu Maria	Sc. Gim. Nr. 5, Râmnicu Vâlcea
Lazăr Diana	Sc. Gim. "I. Ghe. Duca", Râmnicu Vâlcea
Mugescu Aurora	Sc. Gim. "Take Ionescu", Râmnicu Vâlcea
Tăbăcuțu Teodor Anton	Sc. Gim. Mădulari, Com. Cernișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

JOC ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru *Joc și mișcare*, pentru elevii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate, prezintă competențele generale și specifice, activitățile de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice pentru această nouă disciplină din oferta curriculară de la clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a, din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul- cadru de învățământ în aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* și are un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

Introducerea disciplinei *Joc și mișcare* în planurile de învățământ ale claselor pregătitoare, I, a II-a, a III-a și a IV-a accentuează rolul pe care activitățile ludice cu caracter dinamic trebuie să îl aibă în procesul de creștere și dezvoltare a copiilor. Disciplina *Joc și mișcare* subliniază potențialul instructiv-educativ al jocurilor, ca mijloace didactice specifice perioadei miciei școlarității, prin faptul că valorifică tendința naturală a copiilor pentru mișcare. Prin mișcare copilul explorează, cunoaște, interacționează cu propriul corp și cu mediul înconjurător. Cunoscând posibilitățile de acțiune asupra mediului, copilul devine încrezător în forțele proprii și cutezător în a descoperi lumea.

Integrată în cadrul ariei curriculare *Educație fizică, sport și sănătate*, disciplinei îi revine sarcina de a completa influențele pe care *Educația fizică* le exercită la nivelul personalității copilului, aducându-și o contribuție considerabilă la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a acestuia prin valorificarea valențelor jocurilor de mișcare. Potențialul instructiv-educativ al jocurilor dinamice poate susține dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor și, prin aceasta, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social. Numeroasele tipuri de jocuri de mișcare – cu și fără obiecte, de întrecere și de cooperare, cu roluri etc., pot sta la baza proiectării unor situații de instruire cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului, căruia îi oferă posibilitatea definirii continue a trăsăturilor sale cognitive, afective, moral-volitiv.

În timp ce influențele jocurilor dinamice asupra sferei motrice și fizice sunt valorificate în primul rând la *Educație fizică*, în cadrul acestei discipline se va urmări potențarea influențelor mișcării sub formă de joc, asupra dezvoltării cognitive și socio-afective a copilului și se bazează pe principiul respectării și adaptării particularităților individuale și de vârstă, urmărindu-se o raportare permanentă la potențialul psiho-fizic al fiecărui copil în parte. Se adresează unui grup eterogen ca potențial psiho-motric și care realizează progrese diferite. Această disciplină acoperă nevoia indispensabilă de mișcare, relaxare și divertisment și completează dezvoltarea armonioasă - fizică și psihică - a individului.

Potențialul jocurilor de mișcare poate fi utilizat și pentru consolidarea cunoștințelor pe care copiii le dobândesc la alte discipline de studiu (limba română, matematică, științele naturii etc.). Maniera integrată de abordare a acestor obiecte de studiu face posibilă învățarea/consolidarea, prin jocuri dinamice, a alfabetului, cifrelor, denumirii animalelor, fructelor, legumelor etc. Prin faptul că îi este specifică activitatea în grup, jocul de mișcare favorizează manifestarea relațiilor sociale (de cooperare, de întrecere), presupunând armonizarea intereselor individuale și a eforturilor personale cu cele ale grupului; favorizează încadrarea în colectiv, asumarea de responsabilități, manifestarea atitudinii critice și autocritice, a inițiativei și le permite copiilor să învețe ce înseamnă toleranța, acceptarea celuilalt, luarea unei decizii și asumarea consecințelor acesteia. Jocul presupune reguli și respectarea lor, astfel disciplina *Joc și mișcare* contribuie la dezvoltarea morală a copilului și permite o mai bună integrare școlară și socială a acestuia. Ca urmare a situațiilor favorabile sau nefavorabile cu care se confruntă copilul în timpul jocului, el va trăi o gamă largă de stări afective – bucurie, tristețe, mulțumire, entuziasm, plăcere. Copilul are ocazia să cunoască aceste stări, să le înțeleagă și să învețe să le controleze, astfel încât să aibă un comportament echilibrat, la școală și în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale ale disciplinei *Joc și mișcare* vizează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora, formându-se pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt structurate, în mod progresiv, pe ani de studiu și reprezintă baza de operare pentru formarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Capacitate psiho-motrică
2. deprinderi de comunicare și lucru în echipă
3. Activități accesibile în funcție de gradul dizabilității

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei. Pentru a facilita demersul cadrului didactic, sugestiile metodologice includ, de asemenea, o descriere a jocurilor de mișcare oferite ca exemple în secțiunea de conținuturi.

Programa școlară propune o abordare flexibilă, bazată pe valorificarea competențelor și a experienței profesorului, a resurselor specifice unității de învățământ. Cadrul didactic este liber să aleagă, să modifice sau să adauge activități de învățare. Întregul demers didactic este însă adaptat particularităților psiho-motrice ale elevilor și bazat pe învățarea prin joc. La rândul lor, elevii sunt încurajați să își exprime opțiunile pentru abordarea în procesul de învățare a anumitor jocuri.

Prin influențele pe care le exercită, disciplina își aduce o contribuție importantă asupra întregii personalități a copilului, contribuind la dezvoltarea acesteia încă din perioada școlară mică.

Competențe generale

- 1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale**
- 2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa pregătitoare
1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în activități de joc cu reguli simple - executarea actelor și acțiunilor motrice la comandă; - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare; - efectuarea jocurilor de mișcare în condiții bine stabilite.
1.2. Manevrarea obiectelor în jocurile de mișcare cu un sistem de reguli simple - implicarea în jocuri ludice cu reguli simplificate; - jocuri de mișcare cu manevrarea diferitelor obiecte (mingi, cercuri, cuburi etc.); - participarea la jocuri simple de alergare, urmărire, adoptări de poziții.
1.3. Formarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic cu, efort redus - reproducerea unor fenomene din natură prin deprinderi motrice de bază (locomotorii și de stabilitate); - participarea la jocuri de mișcare pe diferite ritmuri muzicale; - efectuarea unor trasee aplicativ-utilitare.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa pregătitoare
2.1. Învățarea regulilor de protecție individuală și de siguranță în timpul activităților de joc și mișcare - respectarea unui sistem de reguli simple; - manifestarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor profesor-elev și de grup; - participarea la jocuri simple, cu respectarea regulilor stabilite.
2.2. Manifestarea echilibrată a emoțiilor în cadrul jocurilor de mișcare - exersarea unor manifestări adecvate situației și momentelor de joc (de exemplu, aplauze etc.); - participarea la acțiuni desfășurate pe perechi, cu componentă și nivel motric în funcție de particularitățile individuale ale fiecărui elev în parte.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Capacitatea psiho-motrică	Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou constant. Exemple de jocuri: (Balerinele – mers pe vârfuri, Căprițele – mers pe călcâie, Piticii vioași - mers ghemuit). Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare: - alergare rectilinie - alergare șerpuită Exemple de jocuri: (Acul cu ață, Buchețele) Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe ambele picioare. Exemple de jocuri: (Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc) Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere: - aruncare lansată cu două mâini de jos

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<p>- aruncare lansată cu două mâini cu rostogolirea obiectelor pe sol</p> <p>- prinderea cu două mâini la piept</p> <p>Exemple de jocuri: (Mingea prin tunel, Ochește ținta)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar-aplicative:</p> <p>- echilibru static și dinamic</p> <p>- transport de obiecte ușoare</p> <p>Exemple de jocuri: (Căraușii)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice: viteză de reacție și coordonare segmentară.</p> <p>Exemple de jocuri: (Alb și negru, Sus- jos – executare acțiuni motrice la semnale vizuale)</p> <p>Jocuri pentru schema corporală:</p> <p>- arătare segmente corporale</p> <p>Exemple de jocuri: (Mișcarea în oglindă)</p>
<p>Deprinderi de comunicare și lucru pe perechi</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <p>- De exemplu: (liniile de plecare și sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție)</p> <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev-profesor.</p> <p>- De exemplu: (stimuli vizuali, auditivi, kinestezici, gesturi de încurajare, de apreciere, de atenționare)</p> <p>Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare.</p> <p>Reguli de interacțiune cu alții.</p> <p>Exemple de jocuri: (Oglinda, Mima, Statuile)</p>
<p>Activități accesibile în funcție de gradul dizabilității</p>	<p>Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <p>- interior (domiciliu, cabane)</p> <p>- aer liber (loc de joacă, curtea școlii)</p> <p>Exemple de jocuri: (Leapșa, Mișcarea în oglindă)</p> <p>Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici organizate spontan.</p> <p>Exemple de jocuri: (Coarda, Șotronul)</p> <p>Activități ludice pentru tabere, excursii, drumeții.</p>

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa I
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de mișcare cu reguli simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de cunoaștere intuitivă a elementelor din universul copiilor; - jocuri de imitare a unor activități din viața cotidiană; - jocuri de atenție cu executarea unor sarcini motrice prestabilite.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în activități de joc între parteneri</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între parteneri, folosind diferite deprinderi de manipulare, cu ajutor; - transmiterea obiectelor în manieră diferită, în funcție de potențialul lor psiho-motric.
<p>1.3. Formarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice cu efort moderat</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de acte și acțiuni motrice pe diferite ritmuri muzicale; - participarea la jocuri cu solicitări de eforturi diferite; - parcurgerea de trasee aplicative-utilitare.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa I
<p>2.1. Respectarea regulilor din jocurile de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea regulilor jocurilor de mișcare - participarea la jocuri simple, cu respectarea regulilor stabilite; - manifestarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor profesor-elev și de grup.
<p>2.2. Respectarea unor reguli de comportament în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile; - realizarea de acțiuni de cooperare în jocurile de mișcare organizate pe perechi.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>Capacitatea psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou accelerat. Exemple de jocuri: (Lanțul – mers în coloană câte unul/doi ținându-se de mâini/ cu mâinile pe umerii colegului din față, Trec soldații – mers în cadență).</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alergare rectilinie - alergare șerpuită - în zig-zag <p>Exemple de jocuri: (Acul cu ață, Buchețele)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe ambele picioare, de pe loc peste obstacole mici. Exemple de jocuri: (Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc, Mingea pe pod)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini de jos

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>- aruncare cu două mâini de la piept înainte - prinderea cu două mâini la piept Exemple de jocuri: (Mingea prin tunel, Dărâma cetatea)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar-aplicative:</p> <p>- echilibru static și dinamic - transport de obiecte ușoare - târâre Exemple de jocuri: (Căraușii)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice: viteză de reacție și coordonare segmentară.</p> <p>Exemple de jocuri: (Alb și negru, Sus-jos – executare acțiuni motrice la semnale vizuale)</p> <p>Jocuri pentru schema corporală:</p> <p>- posibilități de mișcare ale segmentelor în raport cu un partener și cu obiecte Exemple de jocuri: (Mingea pe pod, Mingea prin tunel, Mingea șarpe)</p>
<p>Deprinderi de comunicare și lucru pe perechi</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <p>- De exemplu: (liniile de plecare și sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție)</p> <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev-profesor.</p> <p>- De exemplu: (stimuli vizuali, auditivi, kinestezici, gesturi de încurajare, de apreciere, de atenționare)</p> <p>Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare.</p> <p>Reguli de interacțiune cu alții.</p> <p>Exemple de jocuri: (Oglinda, Mima, Statuile)</p>
<p>Activități accesibile în funcție de gradul dizabilității</p>	<p>Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <p>- interior (domiciliu, cabane) - aer liber (loc de joacă, curtea școlii)</p> <p>Exemple de jocuri: (Leapșa, Mișcarea în oglindă)</p> <p>Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici organizate spontan.</p> <p>Exemple de jocuri: (Coarda, Șotronul)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, tabere, drumeții.</p>

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a II-a
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare, individual, cu ajutor; - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare, pe perechi, cu ajutor; - jocuri de imitare a unor activități din viața cotidiană.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra-grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea obiectelor pe perechi, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor de mișcare; - participarea la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor pe perechi, cu ajutor.
<p>1.3. Formarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice cu eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de mișcare cu solicitări de eforturi diferite; - parcurgerea de trasee aplicative-utilitare; - participarea la jocuri de mișcare cuprinzând conținuturi care imită acțiuni/activități din lumea animalelor și viața cotidiană.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a II-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de joc în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea regulilor jocurilor de mișcare; - participarea la jocuri simple, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>2.2. Formarea deprinderilor, a relațiilor de cooperare în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile; - realizarea de acțiuni de cooperare în jocurile de mișcare organizate pe perechi.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Capacitatea psiho-motrică	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou variabil. Exemple de jocuri: (Uriașii și piticii – mers pe vârfuri, alternat cu mers ghemuit).</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alergare rectilinie - alergare șerpuită - în zig-zag - cu ocolire de obstacole <p>Exemple de jocuri: (Acul cu ață, Buchețele, Batistuța)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare. Exemple de jocuri: (Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini înainte, în sus

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - aruncare cu două mâini de la piept înainte - prinderea cu două mâini la piept <p>Exemple de jocuri: (Mingea prin tunel, Dărâma cetatea)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar-aplicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transport de obiecte ușoare - târâre <p>Exemple de jocuri: (Cărașii)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice.</p> <p>Exemple de jocuri: (Șarpele își prinde coada)</p> <p>Jocuri pentru orientare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcții, sensuri, dimensiuni <p>Exemple de jocuri: (Figurile geometrice)</p>
<p>Deprinderi de comunicare și lucru pe perechi</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De exemplu: (liniile de plecare și sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție) <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev-profesor</p> <ul style="list-style-type: none"> - De exemplu: (stimuli vizuali, auditivi, kinestezici, gesturi de încurajare, de apreciere, de atenționare) <p>Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare.</p> <p>Reguli de interacțiune intra-grup conform regulilor jocului.</p>
<p>Activități accesibile în funcție de gradul dizabilității</p>	<p>Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <ul style="list-style-type: none"> - interior (domiciliu, cabane) - aer liber (loc de joacă, curtea școlii) <p>Exemple de jocuri: (Leapșa, Mișcarea în oglindă)</p> <p>Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici organizate spontan.</p> <p>Exemple de jocuri: (Coarda, Șotronul)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, tabere, drumeții.</p>

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a III-a
<p>1.1. Folosirea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri cu utilizarea unor deprinderi de locomoție; - participarea la jocuri de atenție cu executarea unor sarcini motrice prestabilite; - participarea la jocuri de mișcare integrate în activități ludice școlare.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra-grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea obiectelor pe perechi, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor de mișcare; - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor, desfășurate pe perechi, cu ajutor; - participarea la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor sub formă de întrecere, cu ajutor.
<p>1.3. Formarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri cu solicitări de eforturi diferite; - parcurgerea de trasee aplicativ-utilitare.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a III-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de joc în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea regulilor jocurilor de mișcare; - participarea la jocuri simple, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>2.2. Adaptarea unor jocuri de mișcare în activitățile ludice școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare cu efectiv și reguli diferite (simplificate, adaptate în funcție de posibilitățile clasei); - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile; - adaptarea unor jocuri însușite la condițiile unor activități extracurriculare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Capacitatea psiho-motrică	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, cu purtări de obiecte. Exemple de jocuri: (Măsurătorii – deplasări cu numărarea pașilor și transport de diferite obiecte)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu trecere peste obstacole - cu transport și punere de obiecte <p>Exemple de jocuri: (Cursa în zig-zag)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare. Exemple de jocuri: (Broșuțele sar în lac, Din cerc în cerc)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini înainte, în sus

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - aruncare cu două mâini de la piept înainte - prinderea cu două mâini la piept <p>Exemple de jocuri: (Mingea prin tunel, Dărâma cetatea)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar-aplicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiune-împingere - cățărare-coborâre - tracțiune <p>Exemple de jocuri: (Voinicii, Cățărare la scara fixă)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteza de deplasare în relație cu un partener <p>Jocuri pentru orientare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcții, sensuri, dimensiuni - ritm <p>Exemple de jocuri: (Figurile geometrice, Cercuri muzicale)</p>
<p>Deprinderi de comunicare și lucru pe perechi</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De exemplu: (liniile de plecare și sosire, reperi, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție) <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev-profesor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De exemplu: (stimuli vizuali, auditivi, kinestezici, gesturi de încurajare, de apreciere, de atenționare) <p>Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare.</p> <p>Reguli de interacțiune intra-grup conform regulilor jocului.</p>
<p>Activități accesibile în funcție de gradul dizabilității</p>	<p>Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <ul style="list-style-type: none"> - interior (domiciliu, cabane) - aer liber (loc de joacă, curtea școlii) <p>Exemple de jocuri: (Leapșa, Mișcarea în oglindă)</p> <p>Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici organizate spontan.</p> <p>Exemple de jocuri: (Coarda, Șotronul)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, tabere, drumeții.</p>

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a IV-a
<p>1.1. Folosirea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de mișcare în condiții variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea de trasee aplicative amenajate în săli de sport și în aer liber; - participarea la jocuri de mișcare integrate în activități ludice școlare; - participarea la jocuri de atenție cu executarea unor sarcini motrice prestabilite.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de întrecere intra-grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea obiectelor pe perechi, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor de mișcare; - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor, desfășurate pe perechi, cu ajutor; - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea de obiecte, cu forme și diferite dimensiuni, sub formă de întrecere, cu ajutor.
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază cu caracter complex și eforturi minime</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocurile de mișcare cu solicitări de eforturi minime; - parcurgerea deprinderilor motrice de bază în trasee aplicativ-utilitare; - practicarea jocurilor de mișcare în desfășurarea unor activități extracurriculare.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de joc în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea regulilor jocurilor de mișcare; - participarea la jocuri simple, cu respectarea regulilor stabilite.
<p>2.2. Adaptarea unor jocuri de mișcare în activitățile ludice școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare cu efectiv și reguli diferite (simplificate, adaptate în funcție de posibilitățile clasei); - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile; - adaptarea unor jocuri însușite la condițiile unor activități extracurriculare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>Capacitatea psiho-motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variantele de mers cu schimbări de direcție. Exemple de jocuri: (Ștafete cu deplasări în diferite variante de mers)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu trecere peste obstacole - cu transport și punere de obiecte <p>Exemple de jocuri: (Cursa în zig-zag, Figurile geometrice)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare. Exemple de jocuri: (Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc)</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare azvârlită la distanță, la țintă și la partener - aruncare împinsă cu două mâini de la piept - prinderea cu două mâini a obiectelor rostogolite - prindere cu două mâini a mingii transmise de un partener <p>Exemple de jocuri: (Mingea prin tunel, Dărâmă cetatea, Ochește ținta, Ștafeta baschetbalistului)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe utilitar-aplicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiune- împingere - cățărare- coborâre - tracțiune <p>Exemple de jocuri: (Voinicii, Cățărare la scara fixă)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice.</p> <p>Exemple de jocuri: (Șarpele își prinde coada)</p> <p>Jocuri pentru coordonarea oculo- motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare ochi- mână - coordonare ochi- picior - coordonare generală <p>Exemple de jocuri: (Țintașii iscușiți)</p>
<p>Deprinderi de comunicare și lucru pe perechi</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De exemplu: (liniile de plecare și sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție) <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev-profesor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De exemplu: (stimuli vizuali, auditivi, kinestezici, gesturi de încurajare, de apreciere, de atenționare) <p>Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare.</p> <p>Reguli de interacțiune intra-grup conform regulilor jocului.</p>
<p>Activități accesibile în funcție de gradul dizabilității</p>	<p>Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <ul style="list-style-type: none"> - interior (domiciliu, cabane) - aer liber (loc de joacă, curtea școlii) <p>Exemple de jocuri: (Leapșa, Mișcarea în oglindă)</p> <p>Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici organizate spontan.</p> <p>Exemple de jocuri: (Coarda, Șotronul)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, tabere, drumeții.</p>

Sugestii metodologice

Programa disciplinei Joc și Mișcare se adresează profesorilor din învățământul special primar și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Învățătorii/profesorii pentru învățământ primar vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de dizabilitățile elevilor.

După o lectură aprofundată a programei, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (Selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Ținând seama de particularitățile copiilor din clasele primare, cadrele didactice vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de Joc și mișcare. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat cu sau fără întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor. Prin activitățile motrice copilul are posibilitatea de a cunoaște, de a explora, de a-și interioriza sau exterioriza stări și sentimente, de a interacționa cu propriul corp, cu colegii de joc, cu mediul înconjurător. Treptat, el devine încrezător în forțele proprii, dornic de a descoperi lumea.

Strategiile didactice recomandate pentru lecțiile de Joc și mișcare respectă principiul accesibilității.

Disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ, explorator care presupune implicarea directă a elevilor. Elevii exersează abilități și își formează atitudini în diferite medii de învățare: sala de clasă, sala de sport, curtea școlii și devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse.

Se va asigura utilizarea unor materiale didactice (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice risc de producere a unor accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

Desfășurarea întregului joc sau etape ale acestuia vor fi demonstrate de către cadrele didactice, corespunzător echipate pentru activitate motrică, insistându-se pe anumite mișcări sau atitudini implicate de acestea.

În cadrul disciplinei Joc și mișcare pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate apare necesitatea ca aceștia să fie conduși sau poziționați individual sau în colectiv; acest lucru este necesar pentru a facilita însușirea și executarea unor mișcări precum și pentru a se putea concentra mai bine asupra sarcinii de rezolvat.

Folosind metodele de manipulare și de poziționare necesare evităm accidentarea elevilor. Din această cauză este nevoie de respectarea următoarelor reguli:

- învățătorul/ profesorul decide dacă este nevoie de una sau mai multe persoane pentru manipularea elevului; dacă este nevoie de două persoane una dintre acestea este responsabil;
- responsabilul decide când se ridică elevul (semnal), dacă poziția acestuia este adecvată și va sta, de regulă, de partea superioară a elevului;
- ridicarea și transportul elevului se planifică din timp pentru a îndepărta obstacolele, pentru a controla starea scaunului cu roțile etc.; profesorul trebuie să se concentreze pe pasul următor și nu la lungimea traseului;
- profesorul stă cât mai aproape de elev cu picioarele depărtate pentru un mai bun echilibru;
- cadrul didactic trebuie să apuce elevul ferm, controlând capul, umerii și șoldurile, evitând răsucirea sau alunecarea trunchiului;

- se dau elevului lămuririle necesare pentru a evita confuziile;
- schimbarea locului nu este sinonimă cu schimbarea poziției;

Asigurarea elevului

- pentru a implica elevul în activitate, acesta trebuie să fie de acord cu manipularea;
- comunicați elevului ce ați planificat, nu-l luați pe nepregătite;
- cereți sprijinul și cooperarea elevului în măsura în care acesta poate, este capabil și vrea să participe.

În derularea demersului didactic se vor lua în considerație următoarele aspecte:

- dați copilului un sentiment de siguranță;
- lăudați-l pentru ceea ce face și nu-l certați pentru ceea ce nu poate sau nu vrea să facă; în oricare din situații elevul are un motiv;
- reduceți ajutorul treptat pe măsură ce elevul progresează în realizarea sarcinii;
- încurajați orice inițiativă a copilului recompensându-l;
- evitați înfricoșarea, amenințarea sau pedepsirea elevului;
- plecați în procesul de învățare de la ce poate elevul și adaptați sarcina la potențialul său;
- nu forțați elevul să desfășoare o activitate dacă nu este în dispoziție favorabilă, folosindu-vă de inițiativa lui;
- motivați copilul pentru orice activitate; începeți cu lucrurile cunoscute și introduceți numai câte un element nou;
- ajutați elevul să aibă încredere în forțele proprii și să-și asume sau să-și depășească problemele;
- cuprinderea tuturor elevilor în activitățile de joc și mișcare, adaptând acțiunile motrice la particularitățile fizice și motrice ale unor elevi;
- nu se vor utiliza jocuri care presupun eliminarea elevilor;
- se vor constitui grupe/ echipe echilibrate valoric, evitându-se astfel dezavantajarea elevilor cu capacitate psiho-motrică mai scăzută;
- un joc nou predat se va relua obligatoriu în următoarele 3 - 4 lecții pentru a fi însușit de către elevi;
- jocurile de mișcare se pot relua de la o clasă la alta, în contexte organizatorice noi, respectându-se particularitățile elevilor;
- într-o lecție se pot proiecta: un joc nou și unul însușit anterior; un joc nou și una-două ștafete; două jocuri însușite anterior; 2 - 3 ștafete;
- jocurile și ștafetele dintr-o lecție vor angrena echilibrat calitățile motrice și tipurile de efort, respectiv: viteză - forță, îndemânare - forță, îndemânare - rezistență;
- se recomandă ca la fiecare oră să existe cel puțin o formă de întrecere (individual, pe perechi, între grupe, între echipe);
- fiecare lecție va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort (încălzirea);
- după fiecare joc sau ștafetă se vor acorda pauze de refacere după efort;
- o parte din timpul recreațiilor poate fi utilizată și pentru practicarea jocurilor însușite în lecție;
- în activitățile extracurriculare se vor integra jocuri de mișcare pe care elevii le-au învățat de-a lungul lecțiilor.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ. Pentru disciplina Joc și mișcare, se realizează prin:

- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea jocurilor, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice ale jocului, respectarea regulilor de joc, utilizarea deprinderilor de comunicare și lucru în echipă și îndeplinirea rolurilor atribuite în desfășurarea jocurilor;
- evaluarea sumativă, semestrială, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa eficient la desfășurarea a minimum 2 jocuri de mișcare, dintre cele predate de-a lungul semestrului, cu îndeplinire de roluri variate.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt

reprezentate de:

- participarea la activități extracurriculare cuprinzând jocuri de mișcare organizate de învățător/profesor;
- progresul înregistrat de elev în cadrul jocurilor de mișcare.

Programa școlară include, în continuare, o prezentare a unor jocuri de mișcare. Dintre acestea, unele sunt incluse, ca exemplificări, în secțiunea de conținuturi. În afara jocurilor de mișcare prezentate de programă ca exemple, se pot preda și alte jocuri dinamice/ștafete corespunzătoare condițiilor concrete în care își desfășoară activitatea.

DESCRIEREA JOCURILOR DE MIȘCARE DATE CA EXEMPLE

1. „Închide deschide”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - închiderea și deschiderea pumnului.

2. „Păsărica se întinde”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ducerea brațelor lateral, revenire.

3. „Linia trenului”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ridicarea brațelor orizontal înainte, revenire.

4. „Hai să zburăm”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - fluturarea brațelor întinse lateral.

5. „Legănăm brațele”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - legănarea brațelor paralele înainte și înapoi.

6. „Păpușa face gimnastică”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ridicarea brațelor înainte, ducerea brațelor lateral, revenire.

7. „Batem palmele în față”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - bătaia coapselor cu palmele de două ori, ridicarea brațelor înainte și bătaia palmelor de două ori.

8. „Di căluțule!”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - mâinile la piept cu pumnii strânși - ducerea coatelor ritmic spre înapoi și înainte.

9. „Împingem”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - mâinile la piept cu pumnii strânși - întinderea brațelor înainte cu deschiderea pumnilor, revenire.

10. „Morișca”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - brațele îndoite la piept cu pumnii suprapuși - rotarea circulară a pumnilor accelerând mișcarea treptat.

11. „Bate toba”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - ridicarea brațelor alternativ și ritmic, spre înainte, la orizontal imitând bătaia tobei.

12. „Brațe scurte, brațe lungi”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ducerea mâinilor pe umări, întinderea brațelor sus, revenire prin îndoirea brațelor Icu mâinile pe umări.

13. „Roata mică și roata mare”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - ducerea brațelor lateral, rotarea mică a brațelor înainte și înapoi, alternat cu rotarea mare a brațelor, revenire.

14. „Foarfeca”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ducerea brațelor întinse orizontal înainte, cu palmele în jos și/sau în sus forfecare ritmică a brațelor în față, alternat, revenire.

15. „Locomotiva”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Brațele îndoite lângă corp cu pumnii strânși, stând - rotarea alternativă a brațelor pe lângă corp. Se începe rotarea întâi cu brațul drept, iar când acesta se retrage, pornește mișcarea brațului stâng.

16. „Elicea”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - rotarea prin încrucișarea brațelor prin față, sus, lateral, jos.

17. „Să înotăm”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând depărtat - ridicarea mâinilor la piept, întinderea brațelor înainte, ducerea brațelor lateral, revenire.

18. „Bate cu piciorul”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - lovirea solului alternativ de 2 ori cu fiecare picior.

19. „Să nu trezim păpușa”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - mers pe loc pe vârfuri cu îndoirea genunchilor (brațele se mișcă libere).

20. „Soldații mici”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Mers pe loc cu legănarea liberă a brațelor înainte și înapoi.

21. „Uriașii”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ridicarea brațelor prin lateral sus, cu ridicarea pe vârfuri, revenire.

22. „Suntem mici”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - îndoirea genunchilor în sprijin ghemuit, revenire.

23. „Sari minge”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - săritură pe ambele picioare pe loc cu ușoară îndoire a genunchilor. Se execută elastic, pe vârfuri, cu picioarele apropiate. La comanda: „sari minge”, însoțită de bătaie din palme, copiii execută sărituri ca mingea pe ambele picioare. După 2-3 sărituri se va da comanda: „mingea s-a oprit”, iar copiii încetează mișcarea.

24. „Sari ca vrăbiuța”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe umeri - sărituri pe vârfuri pe ambele picioare cu ușoară îndoire a genunchilor și deplasare înainte și înapoi.

25. „Uriașii și piticii”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - ridicarea brațelor prin lateral sus cu ridicare pe vârfuri, îndoirea genunchilor în sprijin ghemuit, revenire.

26. „Mergem ca soldații”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - mers pe loc cu îndoirea genunchilor.

27. „Leagănul”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - legănarea brațelor simultan înainte și înapoi, cu ușoară îndoire a genunchilor.

28. „Sari minge, minge jos”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - săritură pe vârfuri cu ambele picioare alternativ cu sprijin în ghemuit. Se execută 3 sărituri ca mingea, alternate cu ghemuire.

29. „Sari minge, minge sus”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - săritură pe vârfuri pe ambele picioare, alternând cu o săritură înaltă.

30. „Cercuri cu piciorul”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - descrierea unui cerc pe sol cu vârful piciorului. Se execută 4 cercuri cu stângul, alternate cu 4 cercuri cu dreptul.

31. „Îndoim genunchii”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând - flexarea concomitentă a genunchilor, revenire.

32. „Mersul berzei”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - îndoirea alternativă a genunchilor la piept.

33. „Deschide foarfeca”

Stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu depărtarea și apropierea picioarelor. Se execută fără a îndoii genunchii.

34. „Sari într-un picior”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - săritură alternativă de pe un picior pe celălalt.

35. „Sari înainte și înapoi”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - sărituri pe vârfuri cu ușoară flexare a genunchilor și deplasare înainte și înapoi.

36. „Huța- huța pe talpă”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - rularea tălpilor de pe vârfuri pe călcăie. Rularea se face prin ridicarea simultană pe vârfurile picioarelor și lăsarea lor pe toată talpa.

37. „Sari și te întoarce”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Stând cu mâinile pe șolduri - săritură pe vârfuri cu întoarcere 90 grade.

38. „Slalom”

Elevii vor fi împărțiți în două coloane. Pe sol se desenează 3-4 cercuri pe aceeași linie la o distanță de 50-60 cm, unul față de celălalt. Cercurile desenate pot fi înlocuite și cu cercuri dispuse la o distanță de 20-30 cm. Copiii au sarcina să sară pe ambele picioare numai în spațiile dintre cercuri, fără să calce pe cerc. La semnalul de începere al jocului, primul copil din fiecare coloană pornește sărind pe ambele picioare, ocolind cercurile dispuse pe teren.

39. „Șotronul”

Pe suprafața de joc se trasează 2-3 contururi, în funcție de numărul de echipe care se dorește a fi constituit (cercul este capul; un dreptunghi - gâtul; 4-6 - dreptunghiuri suprapuse - trunchiul; câte 3 dreptunghiuri picioarele; câte 2 dreptunghiuri - brațele). Jocul constă în realizarea de către fiecare elev a unor variante de sărituri (cu desprindere și aterizare de pe și pe unul sau ambele picioare; în depărtat; din depărtat în apropiat; cu întoarcere de 90⁰ - 180⁰) în funcție de modalitățile stabilite de profesor. Traseul săriturilor poate fi marcat prin cifre (și poate fi parcurs în ordine cronologică, în ordinea cifrelor pare sau impare) sau prin săgeți (linii, coturi, curbe).

40. „Roata”

Elevii formează un cerc, ținându-se de mâini. La semnalul cadrului didactic, copiii încep să alerge în cerc spre dreapta, iar la următoarele comenzi schimbă alternativ direcția de alergare spre stânga și spre dreapta de mai multe ori. La comanda de oprire, echipele se opresc în ghemuit, fără să se desprindă de mâini.

41. „Prinde, prinde!”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața în interiorul acestuia. În mijlocul cercului stă cadrul didactic. El are în mână un băț de care este prins un balon și apropie balonul de câte un copil din cerc și spune „Prinde, prinde!”. Când copilul vrea să prindă balonul, cadrul didactic ridică bățul, iar acesta ca să îl ajungă, trebuie să sară.

42. „Dărmă cetatea”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața în interiorul acestuia. În mijlocul cercului mare, format din copii, se desenează un cerc cu raza de 1,5 m în mijlocul căruia se așează 10 popice care reprezintă „cetatea”. Elevii sunt așezați în jurul „cetății” la distanță de 1-2 m, fiecare având câte o minge. La semnalul cadrului didactic, pe rând, copiii vor încerca să doboare „cetatea”.

43. „Alunecăm”

Elevii sunt așezați în coloană câte unul și înaintea fiecăruia se află câte o bancă. La semnal, primul se așează în culcat înainte pe bancă cu brațele întinse, apucând cu mâinile de marginea acesteia, picioarele întinse și apropiate. La comandă, începe alunecarea spre capătul celalalt al băncii folosindu-se numai de brațe. Când au ajuns la capăt se ridică și trece la coada șirului.

44. „Toți la steguleț”

Elevii sunt împărțiți în două echipe egale, așezate în șiruri înapoia liniei de plecare. În fața echipelor se află la o distanță de 3-4 m o saltea. La semnal, primii elevi pornesc, aleargă, se târăsc pe saltea, iau în mână un steguleț din suport îl flutură, îl pun la loc și aleargă înapoi spre echipa lor, unde ating pe următorul copil și se așează la coada șirului propriu. Câștigă echipa care a terminat prima cursă.

45. „Atinge clopoțelul”

Elevii sunt împărțiți în două echipe egale, așezate înapoia liniei de plecare. Înaintea fiecărei echipe, la distanță de 2 m se află două băncuțe perpendicular pe direcția de deplasare. La comandă, primii copii din echipe aleargă până la băncuță, o escaladează, sar de pe ea și aleargă până la clopoțelul suspendat, pe care îl ating. Se întorc în alergare, ating pe următorul copil și se așează la coada șirului propriu. Câștigă echipa care a terminat prima cursă.

46. „Cel mai bun țintaș”

Elevii sunt împărțiți în două echipe așezate pe șiruri înapoia liniei de ochire. În dreptul fiecărei echipe se află o galetușă cu mingi mici. La comandă, copiii din fiecare echipă iau câte o minge și o aruncă în coșul așezat la o distanță de 2-3 m. După ce au aruncat, aleargă până la coș, îl ocolesc și se întorc atingând următorul coleg din echipă. După aceea se așează la capătul șirului propriu. Câștigă echipa care are mai multe mingi în coș.

47. „Cartoful fierbinte”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața în interiorul acestuia. Din stând își transferă de la unul la altul, cât de repede este posibil o minge (cartoful fierbinte).

48. „Șarpele își prinde coada”

Elevii formează un șir, ținându-se strâns unul de altul prin cuprinderea cu ambele brațe a mijlocului celui din față. La semnalul de începere a jocului, primul copil din față, urmat de cei din prima parte a coloanei, încearcă, prin mișcări stânga-dreapta, să atingă ultimul copil din coada șarpelui (coloanei). Acesta din urmă, împreună cu copiii care formează coada șarpelui se deplasează în sens opus „capului șarpelui”, încercând să evite prinderea (atingerea). Copilul atins, trece în fața coloanei devenind „capul șarpelui”.

49. „Cercuri muzicale”

Elevii merg prin sală, pe fond muzical. Când muzica se oprește, elevii trebuie să apuce unul dintre „cercurile muzicale” care sunt împrăștiate prin sală.

50. „Ține-l sus”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața în interiorul acestuia. Mai multe baloane aruncate de profesor trebuie menținute de elevi, în aer, prin lovire cu una sau două mâini.

51. „Rostogolirea mingii”

Elevii formează un cerc și rostogolesc o minge pusă în joc de către profesor. Rostogolirea poate fi făcută doar cu mâinile.

52. „Ștafeta baschetbalistului”

Elevii sunt așezați pe un șir, în fața panoului de baschet la o distanță de 2 m. Primul elev aruncă la coș, recuperează mingea și o înmânează următorului și trece în spatele șirului.

53. „Mișcarea în oglindă”

Elevii sunt dispuși în semicerc. În fața formației se află profesorul la o distanță de 2 m. Profesorul execută diferite mișcări și anumite gesturi, iar elevii trebuie să le imite.

54. „Broscuțele sar în lac”

Pe terenul de joc se desenează un cerc mare. Cercul este lacul. Elevii stau pe circumferința cercului. La comanda cadrului didactic: ”Broscuțe săriți în lac!” toți elevii execută săritura în interiorul cercului.

55. „Prinde mingea”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața în interiorul acestuia. În mijlocul cercului se află profesorul. La semnalul de începere profesorul pasează mingea unui elev, iar acesta o pasează înapoi cadrul didactic. Jocul va continua până toți elevii vor pasa mingea.

56. „Acul cu ață”

Elevii formează un cerc ținându-se de mâini. Dintr-un punct al cercului cadrul didactic numește, în ordine, un grup de 5-6 copii, în care primul primește rolul de „ac” iar ceilalți 4-5 primesc împreună rolul de „ață”. Elevii cu rol de „ață” se prind cu ambele brațe de mijlocul celui din față. La semnalul cadrului didactic, „acul și ața încep să coasă”, alergând șerpuit printre brațele copiilor din cerc. Când „coaserea” s-a terminat, „acul și ața” își reiau locul în cerc, următorii 4-5 elevi preluând rolurile de „ac și ață”. Dacă „ața” se rupe în timpul deplasării, grupul respectiv de elevi, reintră în cerc, sau se oprește, refăcând (reînnoind „ața” sau reintroducându-o în „ac”) formația de coasere.

57. „Batistuța”

Elevii formează un cerc, aflându-se cu fața în interiorul acestuia. și cu ambele mâini întinse în spate, cu palma spre exterior. Un elev, având în mână obiectul care a dat denumirea jocului (castana, conul de brad, biluța etc.) aleargă în jurul cercului și la un moment dat, pune obiectul în mâna unui elev, continuându-și alergarea. Cel care a primit obiectul pornește în alergare în sens opus și încearcă, și el, să ajungă primul la locul liber. Dacă cel care a început jocul ajunge primul la locul liber, schimbă rolul cu celălalt elev. Dacă nu reușește să ajungă primul la locul liber, preia obiectul din nou și continuă jocul.

58. „Mingea prin tunel”

Elevii sunt dispuși pe două șiruri, înapoia unei linii de plecare/sosire. Elevii din fiecare șir adoptă poziția stând depărtat. La semnal, elevul de la linia de pasare, lansează mingea, rostogolind-o pe sol (podea) prin tunelul format de picioarele depărtate ale coechipierilor. Ultimul elev din echipă prinde mingea, aleargă cu ea la linia de lansare, timp în care fostul lansator se postează în depărtat în fața echipei, ceilalți elevi făcând un pas înapoi.

59. „Mingea pe pod”

Se constituie două echipe egale numeric, dispuse în șiruri înapoia unei linii, la o distanță de o jumătate de pas unul față de celălalt. Fiecare echipă își trimite un reprezentant care primește o minge. La semnal, primul elev din șir ridică mingea deasupra capului cu ambele mâini și, printr-o extensie ușoară a trunchiului, o dă celui din spate. Mingea este astfel trecută până la ultimul jucător. Acesta fuge cu ea, se așază în fața șirului și o transmite din nou ”pe pod”.

60. „Mingea șarpe”

Organizarea și desfășurarea jocului se aseamănă cu cele descrise la jocul anterior, cu deosebirea că transmiterea mingiei se face cu două mâini prin răsucirea trunchiului. Dacă mingea se primește din partea dreaptă se va transmite prin partea stângă ș.a.m.d.

61. „Căraușii”

Elevii sunt organizați în 2 echipe, fiecare dispusă în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața, fiecărei echipe, la distanță de 3 -5 m se așează un reper care poate fi ocolit. Fiecare echipă primește o minge care trebuie transportată specificându-se procedeul de apucare/susținere și transport. La comanda „Start!”, primii elevi din fiecare echipă preiau mingea de jos, parcurg traseul, ocolesc reperul și revin la propria echipă, unde predau obiectul următorului coechipier și trec la coada șirului.

62. „Buchetelele”

Elevii se deplasează liber (mergând, alergând) în spațiul de joc. Ei reprezintă florile din care trebuie formate buchetele. La pronunțarea sau arătarea de către profesor a unei cifre (din concentrul cunoscut de copii) aceștia se grupează în numărul corespunzător, în buchete (ținându-se de mâini; cuprinzându-se pe după umeri sau pe după mijloc). Copiii rămași în afara buchetelor vor auzi din partea tuturor colegilor strigarea: „Te-ai mișcat încet, nu ești în buchet. Grăbește-te!” Apoi jocul se reia prin desfacerea buchetelor

63. „Figurile geometrice”

Pe suprafața de joc se trasează câte două-trei dintre figurile geometrice însușite de elevi, încadrate într-un cerc. Din alergare liberă sau în coloană câte unul sau câte doi, la pronunțarea de către profesor a numelui unei figuri geometrice, copiii trebuie să se orienteze și să se plaseze corect în cercul corespunzător. Copiii care nu au recunoscut figura geometrică sau s-au plasat greșit vor fi corecțai și îndrumați.

O variantă și mai atractivă este aceea în care pe suprafața de joc se trasează mai multe figuri geometrice de același fel (4, 5, 6), fiind reprezentate toate figurile geometrice însușite. La comanda cadrului didactic „Câte (cinci, patru sau șapte etc.) în triunghi!”, copiii trebuie să recunoască triunghiurile dar să se și grupeze conform comenzii

64. „Din cerc în cerc”

Clasa de elevi se împarte în două echipe, situate în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se trasează/montează 5 sau 8 cercuri, în formă de șah (2 cercuri paralele, un cerc în față și la mijlocul acestora, din nou 2 cercuri paralele, ș.a.m.d.). Distanța dintre marginile cercurilor variază în funcție de clasă, între 0,5-1,00 m. La semnalul cadrului didactic și conform explicațiilor date, primii elevi de la fiecare echipă efectuează o săritură în depărtat în primele două cercuri, urmată de o săritură într-un picior în cel de al treilea cerc, urmată de o săritură în depărtat în cercurile 4 și 5, după care o săritură cu întoarcere de 180° în cercul 3 și una în depărtat în cercurile 1 și 2. Apoi printr-o săritură peste linia de plecare se predă ștafeta următorului coechipier. Profesorul poate introduce în traseu și alte variante de sărituri.

65. „Țintașii iscusiți”

Clasa se împarte în două echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii trasate la 3m paralel cu peretele. La 0,5m distanță față de perete se amplasează două bănci de gimnastică unite cap la cap, paralele cu zidul. Căpitanii celor două echipe primesc câte o minge umplută (săculeț cu nisip, recipient de plastic umplut), pe care, la semnalul de începere a jocului, o aruncă cu două mâini de jos, în spațiul dintre perete și bancă. Indiferent dacă a reușit sau nu să nimerească „ținta”, preia mingea și foarte repede o înmânează următorului coechipier.

66. „Cursa în zig-zag”

Elevii sunt împărțiți pe două șiruri, în spatele liniei de plecare. Înaintea liniei de plecare se află obstacole așezate în zig/zag, la o distanță de 2 m. La semnal, primii elevi pornesc în mers pe vârfuri, ocolind obstacolele. Se vor întoarce prin dreapta și prin stânga obstacolelor, mergând în linie dreaptă cu ducerea alternativă a genunchilor la piept. Următorii pornesc după ce au primit semnalul.

67. „Semănatul și culesul cartofilor”

Elevii sunt dispuși în șir, înapoia unei linii trasate pe sol. În fața șirului, la o distanță de 3-5 m, se trasează (desenează) 3-4 cercuri, la distanțe egale, iar în interiorul lor se așează diferite mingi. La semnalul cadrului didactic, primul elev din șir aleargă și culege din

cerc obiectele pe care le aduce următorului elev, urmând ca acesta să le semene din nou (să le așeze în cercuri). Jocul continuă până când ultimul elev revine în poziția inițială.

68. „Doboară popicele”

Elevii sunt dispuși în șir, înapoia unei linii trasate pe sol. În fața șirului se așează 6-10 popice, la o distanță de 2 m față de elevi. Pe rând, fiecare elev va rostogoli, cu mâna, mingea în direcția popicelor, încercând să le doboare. Fiecare dintre elevi aleargă și recuperează mingea și o predă următorului copil.

69. „Ștafetă în echilibru”

Elevii sunt împărțiți pe două șiruri. Înaintea fiecărui șir se află câte o bancă așezată pe lungime cu partea lată în sus. La semnalul de începere, primii elevi se deplasează în echilibru pe bancă. La capătul băncii coboară și se reântorc în aleargare la coada șirului.

70. „Deplasarea prin tunel”

Elevii sunt dispuși pe două șiruri, în spatele unei linii de plecare. În fața fiecărui șir la o distanță de 2 m se află câte un tunel. La comandă, primul elev din fiecare șir, aflat în culcat ventral, se deplasează prin tunel, prin târâre. Când ajunge la capătul tunelului se ridică și aleargă până la coada șirului propriu. Jocul continuă până execută toți copiii trecerea prin tunel.

71. „Cățărare la scara fixă”

Elevii sunt dispuși pe un șir, înapoia liniei de plecare la o distanță de 3 m de scara fixă. La semnal, primul elev din șir pleacă în alergare, până la scara fixă, se cațără pe aceasta cu ajutorul mâinilor și picioarelor, atinge ultima șipcă, apoi coboară prin același procedeu, merge înapoi la șir și bate palma cu următorul copil.

72. „Stai odată cu mingea!”

Elevii sunt răspândiți pe terenul de joc și stau cu fața la cadrul didactic. Aceasta ține în mână o minge pe care la semnalul de începere a jocului, o lovește continuu de sol. Toți elevii trebuie să sară pe loc, imitând mingea. Când mingea este oprită, elevii încetează să mai sară.

Bibliografie

1. Atanasiu, M., Atanasiu, C., (1974), *Jocuri pentru școlari*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
2. Cârstea, Gh., (1995), *Metodica educației fizice*, București: A.N.E.F.S;
3. Epuran, V., (1977), *Jocuri de mișcare*, București: IEFS;
4. Mujicov, N., Branga, I., Mujicov, C., (1966), *Jocuri pentru copii și tineret*, București: Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport;
5. Negulescu, I., (2006,) *Integrarea socială prin practicarea sportului și activități fizice adaptate*, București: ANEFS;
6. Teodorescu, S., Bota, A., Stănescu, M., (2003), *Educația fizică și sport adaptat pentru persoane cu dizabilități senzoriale, mintale și defavorizate social*, București: Editura Seme;
7. *** (2015), *Programa școlară pentru disciplina opțională Joc și mișcare* (curriculum la decizia școlii pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a), București;
8. *** (2014), *Programa școlară pentru disciplina Joc și mișcare, Clasele a III-a - a IV-a*, București;
9. *** *Programa școlară pentru Educație fizică, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin O.M. Nr.3418/19.03.2013;
10. *** (2014), *Programa școlară pentru disciplina Educație fizică, Clasele a III-a – a IV-a*, aprobată prin O.M.E.C. nr. 5003 / 02.12.2014, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Elena Antoanela MĂRGĂRITA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mărgărita Elena Antoanela	I.Ș.J. Vâlcea
Bărbuț Daniel	I.Ș.J. Vâlcea
Cârceag Petre Daniel	C.Ș.E.I. Băbeni
Pîrjol Nicoleta	C.Ș.E.I. Băbeni
Gavrișiu Iuliana Claudia	C.N.I. "Matei Basarab", Râmnicu Vâlcea
Popescu Ana-Maria	Șc. Gim, Nr. 10, Râmnicu Vâlcea
Onogea Rodica	Liceul Sanitar " Antim Ivireanul", Râmnicu Vâlcea
Georgescu Maria	Șc. Gim, Nr. 5, Râmnicu Vâlcea
Lazăr Diana	Șc. Gim. "I. Ghe. Duca", Râmnicu Vâlcea
Mugescu Aurora	Șc. Gim. "Take Ionescu", Râmnicu Vâlcea
Tăbăcuțu Teodor Anton	Șc. Gim. Mădulari, Com. Cernișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație plastică* este elaborată potrivit noului curriculum, centrat pe competențe.

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe sprijină și încurajează elevii să-și exprime sentimentele, sporește abilitățile sociale și funcționarea cognitivă, rezolvă frustrările, promovează abilitățile de imitare și mărește utilizarea abilităților senzomotorii, coordonarea ochi-mână și stimularea senzorială.

Educația plastică are un rol important în educarea elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, oferind posibilități de operare cu anumite tehnici și instrumente de lucru, în vederea formării unor deprinderi psihomotrice și îmbunătățirea activității cognitiv-recuperatorii. Se urmărește încurajarea exprimării unor gânduri, sentimente prin intermediul unor compoziții, se dezvoltă capacități de exprimare verbală și non-verbală a dorințelor, trăirilor, sentimentelor, spargând blocaje emoționale; crește stima de sine și încrederea în propriile forțe; eliberează tensiuni, anxietate acumulată, stres, frustrări și sentimente negative.

Structural, prezenta programă școlară include următoarele componente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație plastică* sunt formulate în termeni de generalitate și reprezintă achizițiile cognitive și comportamentale ale elevului, ce trebuie dezvoltate pe durata învățământului primar.

Competențele specifice, deduse din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au caracter orientativ. Profesorul alege și proiectează activitățile de învățare ținând cont de nivelul de severitate al dizabilității, particularități de vârstă, de motivația și de interesele fiecărui copil, de mijloacele, materialele și dotările pe care le are la dispoziție.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Desen
- Pictură
- Modelaj

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi, vizează progresul de învățare la fiecare elev și sunt privite ca instrumente de motivare.

În Planul cadru de învățământ, disciplina *Educație plastică* are alocată 1 oră pe săptămână pentru clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a .

Competențe generale

- 1. Explorarea și manipularea unei varietăți de materiale și instrumente, utile în activitățile de educație plastică**
- 2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare**
- 3. Formarea unor deprinderi și tehnici de lucru specifice artelor plastice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea și manipularea unei varietăți de materiale și instrumente, utile în activitățile de educație plastică

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare, explorare și descoperire a obiectelor din mediul înconjurător pentru a identifica forme, culori, materiale; - Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.); - Observarea proprietăților obiectelor (mărime, formă, culoare, textură); - Discriminarea formei de fond (un obiect mare între obiecte mici și invers); - Exerciții de identificare și sortare a unor materiale, imagini după criterii date (hârtie, sticlă, lemn, plastic, material textil) "Arată! Ce este? Sortează!"; - Gruparea produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate - jocuri de tip Loto; - Gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (desen, pictură, modelaj); - Plimbări în natură (activități de observare, manipulare, culegere a unor materiale: frunze, pietre, bețișoare, ghinde, castane, nisip, flori etc.).
<p>1.2. Familiarizarea cu materialele și instrumentele de pictat, colorat, modelat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a materialelor și instrumentelor de lucru (pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, vată, pastă de dinți, creioane, creioane colorate, truse de desen, ștampile, rigle, șabloane, carioci, plastilină, planșeta de lucru, hârtie etc.) - Exerciții-joc de recunoaștere și denumire, după posibilități, a materialelor și instrumentelor de lucru "Ghicește ce sunt!", "La ce folosesc?", "Ce pot face instrumentele?"
<p>1.3. Manipularea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de manipulare a instrumentelor și materialelor de lucru: exerciții pentru a ține corect creionul, pensula, jocuri cu degetele pentru exersarea mușchilor mici ai mâinii, punerea la dispoziția elevilor a unor jucării, cărți, materiale diverse din mediul înconjurător, modelarea plastilinei, jocul cu nisipul kinetic, activități și jocuri senzoriale etc. - Exerciții de divertisment grafic, mâzgălire, zig-zaguri, rotunduri/cercuri, urmărirea unor trasee cu degetul, creionul, pensula, carioca; - Jocuri pentru stimularea interesului de a participa activ în cadrul activităților: jocuri pentru înmuierea pastelor de acuarele, umplerea și golirea unor recipiente cu apă, așezarea pastei din tub pe paletă - în cazul culorilor tempera, dactilo-pictură, amprentare cu palma, amprentare cu bețișoare de urechi, dopuri de plută, gume, frunze, imprimarea pe plastilină a unor materiale, utilizarea unor aplicații media pentru desenat și colorat etc.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identificarea unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen, pictură, modelaj care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de răspunsuri la întrebări simple: "Ce este? Arată!"; - Punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului cu mesaje orale indicate: "Arată...! Unde este...? Ce ai desenat/pictat/modelat?"
<p>2.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în ipostaze familiare, în spațiul înconjurător și în imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și executare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, culori primare, nonculori);

Clasa pregătitoare

- Exerciții de realizare a unor corespondențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător;

Punctul

- Exerciții de prezentare, observare a punctului în mediul înconjurător;
- Exerciții de lovire ritmică a unor suporturi variate (plastilină, apă, lemn, hârtie etc.), în care lovirea se face cu pumnul sau cu degetul arătător; exercițiile pot fi însoțite de melodii ritmice, accelerate sau liniștite ori de alte sunete;
- Exerciții de efectuare a unor puncte cu creta pe tablă, cu marker-ul pe foaie, cu bețișoare înmuiate în apă, pe tablă, cu degetul înmuiat în culoare, pe hârtie, efectuare a unor puncte în plastilină folosind creioane, scobitori etc.;
- Executare de șiruri de puncte în direcții diferite, în mod mecanic, la liberă alegere, fără a obține expresivități plastice;

Linia - "punctul care pleacă la plimbare"

- Exerciții de prezentare, observare a liniilor în mediul înconjurător;
- Realizarea unor linii cu degetul pe banca, cu degetul înmuiat în culoare pe hârtie, cu degetul ud pe tablă, cu creionul în aer și pe suporturi diferite (trasare în sare, orez, zăpadă, spumă de ras etc.);
- Exerciții de realizare, cu sprijin, a unor linii de grosimi și culori diferite;
- Executare, cu ajutor, a unor linii în diferite sensuri (verticale, orizontale);
- Executare de linii în sensuri diferite, în mod mecanic, fără a obține expresivități plastice;

Forma

- Exerciții pentru identificarea diferitelor forme din natura (forme de obiecte, forme geometrice);
- Exerciții de realizare, cu sprijin psihopedagogic a unor forme la cererea profesorului, la liberă alegere;
- Activități de realizare a unor forme plane prin diferite procedee tehnice: ștampilare, folosirea șabloanelor etc.;

Culoarea

- Exerciții de observare și identificare a culorilor în mediul înconjurător;
- Exerciții-joc pentru recunoașterea culorilor: "Arată! Sortează! Pictează/ Colorează la fel!";
- Decorarea sălii de clasă cu lucrările elevilor, într-o anumită culoare;
- Citirea unor poezii, ghicitori despre culori, ascultarea unor cântece despre culori;
- Organizarea unor zile tematice legate de o culoare anume, de ex. o zi când toată lumea poartă ceva roșu, scriem doar cu roșu, ce mâncăm trebuie să conțină ceva roșu etc.;
- Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori (primare și nonculori);
- Exerciții pentru identificarea culorilor primare/de bază (roșu, galben, albastru, fără terminologie)
Arată! Sortează! Pictează după model!;
- Exerciții de utilizare, cu ajutor, a culorilor primare în diverse compoziții;
- Realizarea unor fonduri, acoperirea cu ajutorul culorilor primare, a unor spații/imagini mari;
- Exerciții de identificare și recunoaștere a nonculorilor: alb, negru (fără terminologie);
- Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice;
- Încărcare, acoperire cu nonculori a unor spații mari;
- Executarea unor exerciții-aplicative de desenare, colorare, cu ajutorul programului Paint (puncte mici, mari, îngroșate, colorate, linii, pete de culoare, umplerea cu culori a unor imagini etc.).

3. Formarea unor deprinderi și tehnici de lucru specifice artelor plastice

Clasa pregătitoare

3.1. Formarea abilităților psihomotrice generale, prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător

- Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar;

Clasa pregătitoare	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; - Exerciții de discriminare vizuală (sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă); - Exerciții de discriminare auditivă (loto sonor, onomatopee, sunete, voci familiare “Graiul animalelor”, “Ce se aude?” etc.); - Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc “Săculețul fermecat”); - Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare a unor obiecte, mingi de diferite dimensiuni; - Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.). 	
<p>3.2. Realizarea unor aplicații/compoziții/construcții, utilizând tehnici simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor compoziții libere, atunci când se pun la dispoziția copiilor materiale și instrumente diverse; - Exerciții de utilizare a unor tehnici simple de conturare, desenare după model; - Exerciții realizare a unor picturi, dactilo-pictură; - Exerciții de amprentare cu diverse materiale și instrumente (fructe, legume, frunze, corole de flori, perii, bureți, hârtie mototolită, materiale, dopuri etc.); - Exerciții de ștampilare pe diverse suprafețe, cu diferite materiale; - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica suflării cu paiul/gura; - Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica stropirii forțate cu pensula pulverizator, periuța de dinți etc.; - Exerciții de pregătire a materialului de modelat (plastilină, lut, cocă) prin frământare, presare, rupere, tăiere cu cuțitul de plastic, aplatizare în palme, rulare etc.; - Exerciții de modelare din plastilină a unor forme de bază, executarea unor forme simple cu ajutorul șabloanelor: figuri geometrice, animale, flori etc.; - Completarea unor desene cu părțile lipsă, realizate din plastilină; - Executarea unor construcții simple din plastilină: Covrigi, Inele, Șarpe, Mărgele; - Activități practice de realizare a unor compoziții după model (cu sprijin); - Exerciții de utilizare, sub supravegherea profesorului a unor aplicații media pentru pictat și desenat; - Exerciții – joc de utilizare a unor soft-uri educaționale. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, radieră, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tabletă, Magic Art- aplicație Media Player, Programul Paint și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Punctul Linii - verticale orizontale Forma</p> <p>Tehnici de lucru: - conturare, hasurare, desenare după model, colorare în spații mari, folosirea șabloanelor pentru desenat, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	Decorații simple, desen liber
Pictura	<p>Materiale și instrumente pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, vată, burete, hârtie, hârtie colorată, PC, Programul Paint, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic (fără terminologie)</p> <p>Forma plană</p> <p>Culori: primare, nonculori</p> <p>Tehnici de lucru:</p> <p>Dactilo-pictură, amprentare, ștampilare, suflare cu paiul, stropire, pulverizare, tamponare</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Compoziții</p> <p>Dactilo-pictură, amprentare</p> <p>Puncte</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, nisip kinetic, planșeta de lucru, cuțit de plastic, modele de lucru plastificate, și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic (fără terminologie)</p> <p>Forma plană</p> <p>Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Forma plană: folosirea șabloanelor pentru modelat</p> <p>Forma spațială prin modelare liberă, frământare, presare, rupere, tăiere cu cuțitul de plastic, aplatizare în palme, rulare</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Figurine simple: Covrigul, Șarpe, Brățara, Mărgele, Scara, Raze de soare, Valurile mării, Mere, Tulpini de flori etc.</p> <p>Oameni</p> <p>Natură</p> <p>Insecte</p> <p>Paște</p> <p>Crăciun</p> <p>Primăvară</p>

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și manipularea unei varietăți de materiale și instrumente, utile în activitățile de educație plastică**

Clasa I
<p>1.1. Identificarea și diferențierea materialelor și instrumentelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a materialelor și instrumentelor de lucru (pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, creioane, creioane colorate, truse de desen, ștampile, rigle, șabloane, carioci, plastilină, planșeta de lucru, hârtie etc.); - Exerciții de recunoaștere și diferențiere a caracteristicilor unor materiale în timpul lucrului (amestec de culori, modificarea consistenței plastilinei); - Activități de grupare a unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (desen, pictură, modelaj, construcții); - Plimbări în natură (activități de observare, manipulare, culegere a unor materiale: frunze, pietre, bețișoare, ghinde, castane, nisip, flori etc.).
<p>1.2. Utilizarea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: exerciții pentru a ține corect creionul, pensula, jocuri cu degetele pentru exersarea mușchilor mici ai mâinii, modelarea plastilinei, jocul cu nisipul kinetic, punerea la dispoziția elevilor a unor jucării, cărți, materiale diverse din mediul înconjurător, activități și jocuri senzoriale etc.; - Exersarea modului de îngrijire și păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru: strângerea, spălarea obiectelor utilizate, depozitarea materialelor în spațiul special etc.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa I
<p>2.1. Identificarea unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen, pictură, modelaj care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de răspunsuri la întrebări simple: "Ce este? Arată! Ce culoare/formă/mărime are?"; - Punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului cu mesaje orale indicate "Arată...! Unde este...? Ce este?"
<p>2.2. Familiarizarea cu elementele de limbaj plastic și tehnici de realizare practică a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, culori primare, nonculori); - Exerciții pentru realizarea unor corespondențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător; <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a punctului în natură, pe imagini de artă și planșe didactice; - Exerciții de efectuare a unor puncte cu creta pe tablă, cu marker-ul pe foaie, cu bețișoare înmuiate în apă, pe tablă, cu degetul înmuiat în culoare, pe hârtie, efectuare a unor puncte în plastilină folosind creioane, furculițe, scobitori etc.; - Executare pe bază de imitație a unor șiruri de puncte de mărime sau culoare diferită; - Executare de șiruri de puncte în direcții diferite, în mod mecanic, la liberă alegere, fără a obține expresivități plastice; - Exerciții grafice; <p>Linia - "punctul care pleacă la plimbare"</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare a diferitelor tipuri de linii în natură și în imagini de artă; - Exerciții-joc de observare a elementelor din natură care pot fi sugerate prin diverse tipuri de linii; - Realizarea unor linii cu degetul pe bancă, cu degetul înmuiat în culoare pe hârtie, cu degetul ud pe tablă, cu creionul în aer și pe suporturi diferite (trasare în sare, orez,

Clasa I
<p>zăpadă, spumă de ras etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de executare pe bază de imitație a liniilor: "Fă ca mine!, Fă așa!"; - Exerciții de realizare a unor linii de grosimi și culori diferite; - Executare de linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, circulare); - Executare de linii în sensuri diferite, în mod mecanic, fără a obține expresivități plastice; <p>Forma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru identificarea diferitelor forme din natură (forme de obiecte, forme geometrice); - Exerciții de realizare, cu sprijin psihopedagogic a unor forme la cererea profesorului, la liberă alegere; - Activități de realizare a unor forme plane prin diferite procedee tehnice: ștampilare, folosirea șabloanelor etc.; - Exerciții de realizare, cu sprijin psihopedagogic, a unor forme spațiale simple din plastilină, lut, clay (plastilina soft); <p>Culori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori (primare și nonculori); - Exerciții pentru identificarea culorilor primare/de bază (roșu, galben. albastru) și/sau (fără terminologie) "Arată! Sortează! Pictează după model!"; - Exerciții de utilizare, cu ajutor, a culorilor primare în diverse compoziții; - Realizarea unor fonduri, acoperirea cu ajutorul culorilor primare, a unor spații/imagini mari; - Exerciții de identificare și recunoaștere a nonculorilor: alb, negru, gri (fără terminologie); - Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice; - Încărcarea, acoperire cu nonculori a unor spații mari, medii; - Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii; - Executarea unor exerciții-aplicative de desenare, colorare, cu ajutorul programului Paint (puncte mici, mari, îngroșate, colorate, linii, pete de culoare, umplerea cu culori a unor imagini etc.); - Utilizarea unor aplicații media pentru desenat și colorat etc.; - Executarea unor exerciții-aplicative de desenare, colorare, cu ajutorul programului Paint (puncte mici, mari, îngroșate, colorate, linii, pete de culoare, umplerea cu culori a unor imagini etc.).

3. Formarea unor deprinderi și tehnici de lucru specifice artelor plastice

Clasa I
<p>3.1. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică) etc.; - Exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor); - Exerciții de desfacere a unor produse ambalate, a unor dopuri (cutii, borcane, diverse recipiente); - Exerciții – joc pentru antrenarea mâinii dominante: exerciții pentru palmă, pumn, degete; <p>Exerciții pentru formarea - exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de înșirare cu și fără model; incastrare; - Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric); - Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, depliere a hârtiei etc.; - Exerciții de imitare cu mână/ degetul/ creionul a poziției orizontale, verticale; - Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris). <p>3.2. Realizarea unor aplicații/compoziții/construcții, utilizând tehnici simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a unor tehnici simple de conturare, desenare după model;

Clasa I	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de pictură a unor desene, dactilo-pictură, pictură cu mâinile pe suporturi de diferite forme (inimioară, cerc etc), pictură pe tăvițe de carton; - Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica șabloanelor; - Exerciții de amprentare cu diverse materiale și instrumente (fructe, legume, frunze, corole de flori, perii, bureți, hârtie mototolită, materiale, dopuri etc.); - Exerciții de ștampilare pe diverse suprafețe, cu diferite materiale; - Activități practice de realizare a unor compoziții după model (cu sprijin); - Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica culorilor uscate; - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica monocromiei; - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica suflării cu paiul/gura; - Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica stropirii forțate cu pensula, pulverizatorul, periuța de dinți etc.; - Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica folosirii hârtiei mototolite (folosirea tamponului din hârtie, din vată, din cârpe); - Exerciții de realizare a unor compoziții obținând forme prin presarea frunzelor sau alte tipuri de materiale; - Exerciții de realizare a unor compoziții plastice folosind tehnica ștampilelor (bucăți de cartofi, dopuri de plută, polistiren, bucăți de cauciuc, gume de șters, seturile de ștampile etc.); - Exerciții de modelare a unor forme de bază, executarea unor forme simple cu ajutorul șabloanelor: figuri geometrice, animale; - Exerciții de modelare prin mișcare translatorie a palmelor față de planșetă, împreunarea capetelor prin lipire, apăsare, mișcare circulară etc.; - Exerciții de realizare, cu ajutor, a unor compoziții/construcții din plastilină: "Ariciul", "Mingea", "Brățara", "Litere", "Numere", "Mărul", "Melcul" etc. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, radieră, creioane colorate, creioane cerate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie liniată și neliniată, cretă, tablă, marker, PC, tableta, tableta Magic Art - aplicație Media Player, Programul Paint și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Punctul Linii în diferite sensuri: verticale, orizontale, circulare Forma</p> <p>Tehnici de lucru Conturare, hașurare, desenare după model, colorare în spații mari, folosirea șabloanelor pentru desenat, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității Decorații simple, desen liber</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: pensule, acuarele, tempera, hârtie colorată, paleta, tuburi de culori, paie, vată, burete, hârtie, materiale de diferite texturi, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Forma Culori: primare, nonculori</p> <p>Tehnici de lucru Dactilo-pictură, amprentare, ștampilare, suflare cu paiul, stropire, pictură cu mâinile, tehnica șabloanelor, tehnica culorilor uscate, tehnica monocromiei, tehnica monotipiei, tehnica folosirii hârtiei mototolite,</p>

	<p>forme prin presarea frunzelor, sau alte tipuri de materiale</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Compoziții pe o tema data, cu contur dat</p> <p>Dactilo-pictură, amprentare</p>
Modelaj	<p>Materiale si instrumente: plastilină, lut, nisip kinetic, planșeta de lucru, modele de lucru plastifiate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Forma plană</p> <p>Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Forma plană: folosirea șabloanelor pentru modelat</p> <p>Forma spațială prin modelare libera, frământare, presare, rupere, ciupire, tăiere cu cuțitul de plastic, aplatizare în palme, rulare</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Figurine simple: Ariciul, Brățara, Mingea, Litere, Numere, Scara, Raze de soare, Valurile mării, Mere, Tulpini de flori etc.</p> <p>Oameni</p> <p>Natură</p> <p>Insecte</p> <p>Paște</p> <p>Crăciun</p> <p>Primăvară</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și manipularea unei varietăți de materiale și instrumente, utile în activitățile de educație plastică**

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea și diferențierea materialelor și instrumentelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a materialelor și instrumentelor de lucru (pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, creioane, creioane colorate, truse de desen, ștampile, rigle, șabloane, carioci, plastilină, planșeta de lucru, hârtie etc.); - Activități de grupare a unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (desen, pictură, modelaj, construcții); - Exerciții de recunoaștere și diferențiere a caracteristicilor unor materiale în timpul lucrului (amestec de culori, modificarea consistenței plastilinei).
<p>1.2. Utilizarea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: exerciții pentru a ține corect creionul, pensula, jocuri cu degetele pentru exersarea mușchilor mici ai mâinii, modelarea plastilinei, jocul cu nisipul kinetic, punerea la dispoziția elevilor a unor jucării, cărți, materiale diverse din mediul înconjurător, activități și jocuri senzoriale etc.; - Exersarea modului de îngrijire și păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru: strângerea, spălarea obiectelor utilizate, depozitarea materialelor în spațiul special amenajat etc.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a II-a
<p>2.1. Identificarea unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen, pictură, modelaj care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de răspunsuri la întrebări simple "Ce este? Arată!"; - Formularea de răspunsuri ce presupun alegere duală/ multiplă: „În desen vezi un cățel sau o pisică?” Vezi o floare? (da/nu); - Punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului cu mesaje orale indicate „Arată...! Unde este...?”.
<p>2.2. Familiarizarea cu elementele de limbaj plastic și tehnici de realizare practică a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, culori primare, nonculori); <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executare pe bază de imitație a unor șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu repetare de mărime sau culoare; - Exerciții de realizare a unor șiruri de puncte în direcții diferite, la liberă alegere; <p>Linia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de executare a unor linii cu buretele ud pe tablă, cu creta, cu markerul pe hârtie; - Exerciții de realizare, cu ajutor, a unor linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, circulare); - Activități de utilizare a liniilor de grosimi, forme și culori diferite: trasare de linii cu diferite instrumente (markere, carioci, pensule etc.); <p>Forma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor forme la cererea profesorului sau la liberă alegere; - Activități de realizare a unor forme plane prin diferite procedee tehnice: ștampilare, folosirea șabloanelor etc.; - Exerciții de obținere a unor forme spațiale simple din plastilină, lut, clay slime; <p>Culori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori (primare și a nonculorilor);

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru identificarea culorilor primare/de bază (roșu, galben, albastru) "Arată! Sortează! Pictează după model!"; - Exerciții de utilizare, cu ajutor, a culorilor primare în diverse compoziții; - Realizarea unor fonduri, acoperirea cu ajutorul culorilor primare, a unor spații/imagini mari; - Exerciții de identificare și recunoaștere a nonculorilor: alb, negru; - Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice; - Încărcarea, acoperire cu nonculori a unor spații mari, medii; - Exerciții de compoziție simplă prin: puncte, linii, forme; - Executarea unor exerciții-aplicative de desenare, colorare, cu ajutorul programului Paint (puncte mici, mari, îngroșate, colorate, linii, pete de culoare, umplerea cu culori a unor imagini etc.); - Utilizarea unor aplicații media pentru desenat și colorat; - Executarea unor exerciții-aplicative de desenare, colorare, cu ajutorul programului Paint (puncte mici, mari, îngroșate, colorate, linii, pete de culoare, umplerea cu culori a unor imagini etc.).

3. Formarea unor deprinderi și tehnici de lucru specifice artelor plastice

Clasa a II-a
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare - discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ a partenerului ("Imaginea din oglindă", "Ce lipsește?"); - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală ("Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta!" etc.); <p>Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare obiectuală și imagistică ("Arată!", "Spune ce este!"); - Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după 1- 2 criterii ("Alege după culoare/ mărime!" etc.); - Exerciții de serie obiectuală/ imagistică, după un criteriu ("Așază după mărime!"); <p>Orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/sau reprezentate imagistic (pe, sub, în, sus, jos etc.); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu, de plasare a unor obiecte "Pune pe scaun!", "Pune sub masă!"; - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice); - Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei-imagini.
<p>3.2. Realizarea unor aplicații/compoziții/obiecte/construcții, utilizând tehnici simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a unor tehnici simple de conturare, desenare după model; - Exerciții de pictură a unor desene, dactilo-pictură, pictură cu mâinile pe suporturi de diferite forme (inimioară, cerc etc), pictură pe tăvițe de carton; - Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica șabloanelor; - Exerciții de amprentare cu diverse materiale și instrumente (fructe, legume, frunze, corole de flori, perii, bureți, hârtie mototolită, materiale, dopuri etc.); - Exerciții de ștampilare pe diverse suprafețe, cu diferite materiale; - Activități practice de realizare a unor compoziții după model (cu sprijin); - Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica culorilor uscate; - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica monocromiei; - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica suflării cu paiul/gura; - Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica stropirii forțate cu pensula, pulverizatorul, periuța de dinți etc. - Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica folosirii hârtiei mototolite (folosirea

Clasa a II-a
<p>tamponului din hârtie, din vată, din cârpe);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor compoziții obținând forme prin presarea frunzelor sau alte tipuri de materiale; - Exerciții de realizare a unor compoziții plastice folosind tehnica ștampilelor (bucăți de cartofi, dopuri de plută, polistiren, bucăți de cauciuc, gume de șters, seturile de ștampile din comerț etc.); - Exerciții de modelare a unor forme de bază, executarea unor forme simple cu ajutorul șabloanelor: figuri geometrice, animale; - Exerciții de realizare, cu ajutor, a unor compoziții/construcții din plastilină: "Ariciul", "Mingea", "Brățara", "Litere", "Numere", "Mărul", "Melcul" etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, hârtie liniată, cretă, tablă, marker, PC, tableta, programul Paint și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Punctul Linii în diferite sensuri: verticale, orizontale, circulare Forma</p> <p>Tehnici de lucru: Conturare, hașurare, desenare după model, colorare, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității Decorații simple, desen liber</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, vată, burete, pastă de dinți, hârtie, gris, nisip, hârtie, hârtie colorată, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Culori: primare, nonculori</p> <p>Tehnici de lucru dactilo-pictură, amprentare, ștampilare, suflare cu paiul, stropire, pictură cu mâinile, pensulatie, tehnica șabloanelor, tehnica culorilor uscate, monocromia, monotipia, tehnica hârtiei mototolite, forme prin presarea frunzelor, sau alte tipuri de materiale</p> <p>Sugestii de produse ale activității Compoziții pe o temă dată, cu contur dat, după model (cu sprijin) Puncte Amprentare</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, cocă, nisip kinetic, planșeta de lucru, modele de lucru plastificate</p> <p>Materiale și instrumente: plastilină, nisip kinetic, planșeta de lucru, cuțit de plastic, modele de lucru plastificate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic (fără terminologie) Forma plană Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru</p>

	<p>Forma plană: folosirea șabloanelor pentru modelat</p> <p>Forma spațială prin modelare liberă, frământare, presare, rupere, tăiere cu cuțitul de plastic, aplatizare în palme, rulare</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Figurine simple: Covrigul, Șarpele, Brățara, Mărgelile, Scara, Raze de soare, Valurile mării, Mere, Tulpini de flori etc.</p>
--	--

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și manipularea unei varietăți de materiale și instrumente, utile în activitățile de educație plastică**

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea și diferențierea materialelor și instrumentelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a materialelor și instrumentelor de lucru (pensule, acuarele, palete, tuburi de culori, creioane, creioane colorate, truse de desen, ștampile, rigle, șabloane, carioci, plastilină, planșete de lucru, hârtie etc.); - Exerciții de recunoaștere și diferențiere a caracteristicilor unor materiale în timpul lucrului (amestec de culori, modificarea consistenței plastilinei); - Activități de grupare a unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (desen, pictură, modelaj, construcții); - Plimbări în natură (activități de culegere, conservare, utilizare a unor materiale: frunze, flori, bețișoare, ghinde, castane, nisip etc.).
<p>1.2. Utilizarea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: exerciții pentru a ține corect creionul, pensula, jocuri cu degetele pentru exersarea mușchilor mici ai mâinii, modelarea plastilinei, jocul cu nisipul kinetic, punerea la dispoziția elevilor a unor jucării, cărți, materiale diverse din mediul înconjurător, activități și jocuri senzoriale etc.; - Exersarea modului de îngrijire și păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru: strângerea, spălarea obiectelor utilizate, depozitarea materialelor în spațiul special amenajat etc.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a III-a
<p>2.1. Identificarea unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen, pictură, modelaj care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebări despre elemente dintr-un desen, dintr-o pictură, dintr-un modelaj, colaj "Ce este?", "Ce culoare are?"; - Exerciții de identificare dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat; - Jocuri tip puzzle sau loto cu imagini/fotografii; - Exerciții-joc pe teme diverse, de tipul: "Găsește ...; Ce s-a schimbat?" etc.
<p>2.2. Familiarizarea cu elementele de limbaj plastic și tehnici de realizare practică a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, culori primare, nonculori); <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu repetare de mărime sau culoare: "Mărgele"; - Activități de realizare a unor șiruri de puncte în direcții diferite, la liberă alegere, pe temă dată: "Cer înstelat", "Câmp cu flori", "Gâze", "Fulgi de nea", "Plajă de nisip", "Pești"; - Exerciții de desenare a unor puncte albe pe o suprafață/fond de culoare închisă și de puncte închise pe o suprafață/fond semideschis pentru crearea unor efecte de claritate, delicatețe; - Activități de obținere a punctelor prin procedee diverse: pulverizarea, stropirea pe suport uscat și pe suport umed, colajul-puncte obținute cu perforatorul sau prin ruperea spontană a hârtiei în bucăți mici, cu șablonul, amprentarea cu dopul de plută, vârful pensulei, guma creionului etc.; - Exerciții grafice;

Clasa a III-a
<p>Linia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor linii de grosimi, forme și culori diferite; - Activități de desenare de linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, curbe, circulare); - Exerciții de trasare a liniilor după comandă verbală: "Desenează linia verticală/ orizontală/ circulară!"; - Exerciții de realizare a liniilor verticale de diferite grosimi, (sugerând de ex. blocuri din oraș); - Exerciții de realizare a liniei curbe ("Valurile mării"); - Exerciții de realizare a diferitelor tipuri de linii (ex. "Pomul", "Străzile orașului", "Baloane colorate", "Păsări pe sârme de telegraf/ garduri", "Barca pe valuri" etc.); <p>Forma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea diferitelor forme din natură (forme de obiecte, forme geometrice, forme plastice); - Exerciții de realizare, cu sprijin a unor forme plastice spontane (create prin scurgere, stropire, pulverizare); - Exerciții de obținere a unor forme spontane, sub dirijarea profesorului; - Exerciții de colorare a unor mandale cu diferite forme; - Exerciții de obținere a unor forme spațiale prin modelaj; - Exerciții de realizare a unor forme spațiale simple prin tehnica origami: "Cartea", "Batista", "Casa", "Scara"; <p>Culori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori (primare și nonculorilor); - Încărcarea cu culoare a unor spații mari; - Exerciții pentru identificarea culorilor primare/de bază (roșu, galben, albastru) "Arată! Sortează! Pictază după model!"; - Exerciții de utilizare, cu ajutor, a culorilor primare în diverse compoziții; - Încărcarea cu culori calde și reci a unor spații mari, medii și mici; - Exerciții de recunoaștere a nonculorilor: alb, negru; - Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice; - Încărcarea cu nonculori a unor spații mari, medii, mici; - Utilizarea unor aplicații media pentru desenat și colorat etc.

3. Formarea unor deprinderi și tehnici de lucru specifice artelor plastice

Clasa a III-a
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <p>Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare-denumire a elementelor componente ale schemei corporale proprii/a partenerului; - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală; <p>Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare obiectuală și imagistică ("Arată!", "Ce este?"); - Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după două criterii; <p>Orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în, sus, jos etc.); - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice); - Activități de organizare a spațiului plastic după model sau comandă verbală; - Exerciții de așezare în pagină a elementelor temei. <p>3.2. Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor compoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a unor modele date; - Exerciții de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/ analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; - Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs.
<p>3.3. Stimularea expresivității și creativității prin desen, pictură, modelaj și realizarea unor compoziții/construcții utilizând tehnici diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor construcții libere, atunci când se pun la dispoziția elevilor materiale și instrumente diverse; - Exerciții de utilizare a unor tehnici simple de conturare, desenare după model; - Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica șabloanelor; - Exerciții de realizare a unor picturi, dactilo-pictură; - Exerciții de amprentare cu diverse materiale și instrumente (fructe, legume, frunze, corole de flori, perii, bureți, hârtie mototolită, materiale, dopuri etc.); - Activități de realizare a unor compoziții prin tehnica culorilor uscate; - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica monocromiei; - Exerciții de realizare a unor compoziții plastice folosind tehnica ștampilelor (bucăți de cartofi, dopuri de plută, polistiren, bucăți de cauciuc, gume de șters, seturi de ștampile din comerț etc.); - Activități de realizare a unor compoziții plastice folosind tehnica tratării cu griș sau nisip ("Flori", "Fluturele", "Balonul" etc.); - Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica suflării cu paiul/ gura; - Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica stropirii forțată cu pensula (pulverizator, periuța de dinți etc.); - Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica folosirii hârtiei mototolite (tamponul din hârtie, vată, cârpă); - Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica colajului (materiale textile, carton, hârtie etc.), tehnica formelor rupte (bucăți mai mari sau mai mici de hârtie colorată, ilustrații colorate, ziare rupte spontan, lipite pe diferite suporturi); - Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnica pictării cu pastă de dinți; - Exerciții de realizare a unor compoziții și construcții simple utilizând tehnica origami; - Realizarea hârtiei ce urmează a fi îndoită (hârtia poate fi colorată, pictată de copii cu pensula, poate fi stropită cu culoare, poate fi realizată prin tehnica monotipiei, sau poate fi albă); - Combinarea tehnicii origami, cu alte tehnici precum colajul; - Exerciții de realizare, cu ajutor, a unor compoziții/construcții din plastilină "Ariciul", Omul de zăpadă, Bijuterii, Ornamente, Acadele, Litere, Numere, Desene cu plastilină etc. - Activități practice de realizare a unor compoziții după model (cu sprijin).
<p>3.3. Analizarea și aprecierea cu sprijin psihopedagogic, a produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: planșe didactice, creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Punctul Linii în diferite sensuri: verticale, orizontale, circulare, curbe Forma</p> <p>Tehnici de lucru Colorare, desenare după model, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității Desene simple după model, desen decorativ, desen liber, desen lacunar, continuarea unor desene, exerciții grafice</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, vată, burete, pastă de dinți, hârtie, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Forma Culori: primare, nonculori</p> <p>Tehnici de lucru: Dactilo-pictură, amprentare, ștampilare, suflare cu paiul, stropire, pictură cu mâinile, pensulație, tehnica șabloanelor, tehnica culorilor uscate, monocromia, tehnica hârtiei motolite, forme prin presarea frunzelor, sau alte tipuri de material, tehnica tratării cu griș sau nisip, tehnica colajului - tehnica formelor rupte, tehnica pictării cu pastă de dinți, tehnica origami</p> <p>Sugestii de produse ale activității Compoziții pe o temă dată, cu contur dat, după model (cu sprijin) Puncte</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, nisip kinetic, planșeta de lucru, modele de lucru plastificate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic (fără terminologie) Forma plană Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru - Forma plană: folosirea șabloanelor pentru modelat - Forma spațială prin modelare liberă, frământare, presare, rupere, tăiere cu cuțitul de plastic, aplatizare în palme, rulare</p> <p>Sugestii de produse ale activității Figurine</p>

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea și manipularea unei varietăți de materiale și instrumente, utile în activitățile de educație plastică**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea și diferențierea materialelor și instrumentelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a materialelor și instrumentelor de lucru (pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, creioane, creioane colorate, truse de desen, ștampile, rigle, șabloane, carioci, plastilină, planșeta de lucru, hârtie etc.); - Exerciții de recunoaștere și diferențiere a caracteristicilor unor materiale în timpul lucrului (amestec de culori, modificarea consistenței plastilinei); - Activități de grupare a unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (desen, pictură, modelaj, construcții); - Plimbări în natură (activități de culegere, conservare, utilizare a unor materiale: frunze, flori, bețișoare, ghinde, castane, pietre, nisip etc.).
<p>1.2. Utilizarea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: exerciții pentru a ține corect creionul, pensula, jocuri cu degetele pentru exersarea mușchilor mici ai mâinii, modelarea plastilinei, jocul cu nisipul kinetic, punerea la dispoziția elevilor a unor jucării, cărți, materiale diverse din mediul înconjurător, activități și jocuri senzoriale etc.; - Exersarea modului de îngrijire și păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru: strângerea, spălarea obiectelor utilizate, depozitarea materialelor în spațiul special amenajat etc.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen, pictură, modelaj care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebări despre elemente dintr-un desen, dintr-o pictură, dintr-un modelaj, colaj; - Exerciții de identificare dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat: "Caută pisica albă/ mașina mare/ bucătarul" etc.; - Jocuri tip puzzle sau loto cu imagini/ fotografii; - Exerciții-joc pe teme diverse, de tipul: "Găsește ....., Ce s-a schimbat?" etc.
<p>2.2. Familiarizarea cu elementele de limbaj plastic și tehnici de realizare practică a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, culori primare, nonculori); <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de desenare a unor șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu repetare de mărime sau culoare: "Mărgele"; - Activități de realizare a unor șiruri de puncte în direcții diferite, la liberă alegere, pe temă dată: " Cer înstelat", " Câmp cu flori", "Gâze", "Fulgi de nea", "Plajă de nisip", "Pești"; - Exerciții de executare a unor puncte albe pe o suprafață/fond de culoare închisă și de puncte închise pe o suprafață/fond semideschis pentru crearea unor efecte de claritate, delicatețe; - Activități de obținere a punctelor prin procedee diverse: pulverizarea, stropirea pe suport uscat și pe suport umed, colajul-puncte obținute cu perforatorul sau prin ruperea spontană a hârtiei în bucăți mici, cu șablonul, amprentarea cu dopul de plută, vârful pensulei, guma creionului etc.; - Exerciții grafice; <p>Linia</p>

Clasa a IV-a

- Exerciții de realizare a unor linii de grosimi, forme și culori diferite;
- Activități de realizare a unor linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare);
- Activități grafice de trasare liberă a liniilor în diferite poziții (înclinate stânga-dreapta);
- Exerciții de realizare a diferitelor tipuri de linii (ex. "Pomul", "Străzile orașului", "Baloane colorate", "Păsări pe sârme de telegraf/garduri", "Barca pe valuri" etc.);
- Folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/compoziții liber alese;

Pata de culoare

- Exerciții de realizare, cu sprijin, a unor pete de culoare pe diferite suporturi (hârtie, sticlă, pânză, metal, lemn, placaj etc.);

Forma

- Exerciții pentru obținerea unor forme plastice spontane, prin tehnici specifice picturii (create prin scurgere, stropire, pulverizare);
- Exerciții de obținere a unor forme plastice spontane cu o gamă redusă de culori, sub dirijarea profesorului;
- Exerciții de obținere a unor forme spațiale simple prin modelaj;
- Exerciții de realizare a unor forme spațiale simple prin tehnica origami;

Culoarea

- Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori (primare și nonculori);
- Exerciții pentru identificarea culorilor primare/de bază (roșu, galben, albastru) "Arată! Sortează! Pictează după model!";
- Exerciții de recunoaștere a nonculorilor: alb, negru;
- Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice;
- Încărcarea cu nonculori a unor spații mari, medii, mici;
- Utilizarea unor aplicații media pentru desenat și colorat etc.;
- Realizarea unor exerciții-aplicative de desenare, colorare, cu ajutorul programului Paint (puncte mici, mari, îngroșate, colorate, linii, pete de culoare, umplerea cu culori a unor imagini etc.).

3. Formarea unor deprinderi și tehnici de lucru specifice artelor plastice**Clasa a IV-a****3.1. Dezvoltarea și exersarea psihomotricității:**

- Exerciții de identificare, denumire a elementelor componente ale schemei corporale proprii/a partenerului;
- Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală;
- Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după două criterii;
- Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/sau reprezentate imagistic (pe, sub, în sus, jos etc.);
- Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
- Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice);
- Activități de organizare a spațiului plastic după model sau comandă verbală;
- Exerciții de așezare în pagină a elementelor temei.

3.2. Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor compoziții

- Exerciții de observare dirijată a unor modele date;
- Exerciții de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;
- Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
- Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs.

3.3. Stimularea expresivității și creativității prin desen, pictură, modelaj și realizarea unor compoziții/construcții utilizând tehnici diverse

- Exerciții de realizare a unor construcții/compoziții libere, atunci când se pun la dispoziția elevilor materiale și instrumente diverse;

Clasa a IV-a

- Exerciții de utilizare a unor tehnici de conturare, desenare după model;
- Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica șabloanelor;
- Exerciții de realizare a unor picturi, dactilo-pictură;
- Exerciții de amprentare cu diverse materiale și instrumente (fructe, legume, frunze, corole de flori, perii, bureți, hârtie mototolită, materiale, dopuri etc.);
- Exerciții de realizare a unor lucrări prin tehnica desenului decorativ: „Oul de Paști”, „Covorul”, „Vaza”, „Globul de Crăciun”;
- Activități de realizare a unor compoziții prin tehnica culorilor uscate;
- Exerciții de realizare a unor lucrări folosind tehnica mixtă în creioane colorate și carioca: „Felicitare pentru mama”, „Flori de primăvară”;
- Exerciții de obținere a unor compoziții folosind tehnica monocromiei;
- Exerciții de realizare a unor compoziții plastice folosind tehnica ștampilelor (bucăți de cartofi, dopuri de plută, polistiren, bucăți de cauciuc, gume de șters, seturi de ștampile etc.);
- Activități de realizare a unor compoziții plastice folosind tehnica tratării cu griș sau cu nisip - „Flori”, „Fluturele”, „Balonul” etc.;
- Exerciții de realizare a unor compoziții folosind tehnica suflării cu paiul/gura;
- Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica stropirii forțată cu pensula (pulverizator, periuța de dinți etc.);
- Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica folosirii hârtiei mototolite (tamponul din hârtie, vată, cârpă);
- Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica monotipiei;
- Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnica picturii pe lipici;
- Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica colajului (materiale textile, carton, hârtie etc.), tehnica formelor rupte (bucăți mai mari sau mai mici de hârtie colorată, ilustrații colorate, ziare rupte spontan, lipite pe diferite suporturi);
- Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica folosirii suportului lucios (faianță, folie, sticlă etc.);
- Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnica pictării cu pastă de dinți;
- Exerciții de realizare a unor compoziții prin tehnica desenării cu ceară – „Fulgi de zăpadă”, „Brazi” etc.;
- Exerciții de realizare a unor compoziții și construcții simple utilizând tehnica origami;
- Realizarea hârtiei ce urmează a fi îndoită (hârtia poate fi colorată, pictată de copii cu pensula, poate fi stropită cu culoare, poate fi realizată prin tehnica monotipiei, sau poate fi albă);
- Combinarea tehnicii origami, cu alte tehnici precum colajul;
- Exerciții de realizare cu ajutor a unor compoziții/construcții din plastilină „Ariciul”, Omul de zăpadă, Bijuterii, Ornamente, Acadele, Litere, Numere, Desene cu plastilină etc.;
- Activități practice de realizare a unor compoziții după model (cu sprijin).

3.4. Analizarea și aprecierea cu sprijin psihopedagogic a produsului finit

- Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare;
- Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității, după anumite criterii;
- Respectarea succesiunii etapelor de lucru;
- Utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor;
- Respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului;
- Respectarea temei de lucru ș.a.;
- Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Punctul Linii în diferite sensuri: verticale, orizontale, oblice, circulare, curbe Forma</p> <p>Tehnici de lucru Colorare, desenare după model, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității Desene simple după model, desen decorativ, desen liber, desen lacunar, continuarea unor desene Fă la fel! Desene simetrice Desen după model</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, vată, burete, pastă de dinți, hârtie, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Forma, Pata Culori: primare, nonculori</p> <p>Tehnici de lucru Dactilo-pictură, amprentare, ștampilare, suflare cu paiul, stropire, pictură cu mâinile, pensulație, tehnica șabloanelor, tehnica culorilor uscate, monocromia, monotipia, tehnica hârtiei mototolite, forme prin presarea frunzelor, sau alte tipuri de material, tehnica tratării cu griș sau nisip, tehnica colajului - tehnica formelor rupte, tehnica pictării cu pastă de dinți, tehnica origami</p> <p>Sugestii de produse ale activității Compoziții pe o temă dată, după model Pictură după model</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, nisip kinetic, cocă, planșeta de lucru, modele de lucru plastificate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Forma plană Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru Forma plană: folosirea șabloanelor pentru modelat Forma spațială prin modelare liberă, frământare, presare, rupere, tăiere cu cuțitul de plastic, aplatizare în palme, rulare</p> <p>Sugestii de produse ale activității Figurine, obiecte decorative</p>

Sugestii metodologice

Educația plastică, în cazul copiilor dizabilități, poate fi abordată pornind de la nevoile acestora de comunicare, unde adesea pot să apară blocaje; prin intermediul artelor vizuale (desen, culoare, modelaj), copiii pot exterioriza o paletă vastă de emoții, sentimente, trăiri pe care nu le-ar putea transmite verbal.

Programa permite cadrelor didactice care coordonează grupe de elevi cu deficite neuropsihice o abordare didactică flexibilă, atât în planul competențelor specifice urmărite, cât și de strategie didactică, în care elementul de bază este cel ludic. Astfel, demersul didactic poate fi adaptat particularităților de vârstă și psihologice, cu accent pe explorare activă, directă, pe interacțiune cu materiale din natură sau cu cele specifice educației plastice.

Profesorul are rolul de a încuraja aceste interacțiuni, de a genera un mediu de învățare prietenos, de a stimula elevul să se descopere și să se armonizeze cu sine.

Activitățile didactice, organizate sub formă de joc, au rolul de a capta interesul elevilor, de a-i determina să participe la realizarea sarcinilor de lucru pe care le pot aborda individual, în perechi sau pe echipe, uneori cu suportul afectiv și efectiv al părinților.

Implicarea familiei este importantă, mai ales în contexte non-formale/ informale de organizare a activităților, când copiii cu dizabilități sunt scoși din mediul familiar al clasei, activitățile desfășurându-se în parc, la muzeu, la bibliotecă ș.a.m.d.

Sunt încurajate parteneriatele cu alte grupuri de elevi, stimulându-se astfel comunicarea prin artă, valorizarea pozitivă, afirmarea de sine a elevilor în plan social.

Explorarea materialelor și instrumentelor de lucru se realizează gradual, progresiv, profesorul urmărind formarea de competențe noi pe suportul deprinderilor și abilităților anterioare.

Ex. Activități de învățare

Delimitarea spațiului de lucru	Marcarea laturilor hârtiei cu scotch colorat/ hârtie colorată; Poziționarea hârtiei de lucru în capacul unei cutii, pe o tavă etc.	Elevii devin conștienți de limitele/dimensiunile suprafeței de lucru
Captarea/ menținerea atenției	Utilizarea ca suprafețe de lucru a unor materiale neconvenționale: folie de aluminiu, celofan, oglindă tip stand-up, fereastra unei săli de clasă ș.a.	Pentru un plus de activitate senzorială, copiii pot realiza colaje sau pot desena cu creioane colorate, acuarele, cretă etc.
Explorarea tactilă a unor suprafețe cu texturi diferite	Atingerea unor texturi gen acuarele, vopseluri, nisip kinetic, plastilină ș.a. Realizarea unor amestecuri de substanțe în pungi cu închidere.	Familiarizarea treptată cu materialele și tehnicile elementare de utilizare a acestora. Pe suport ludic, copiii sunt stimulați senzorial și sensibilizați.
Finalizarea activității	Utilizarea alternativă a materialelor/ a activităților propuse cu activități senzoriale, (jocuri cu nisip, clay, plastilină), jocuri de mișcare, jocuri muzicale. Realizarea unei mici expoziții cu lucrările elevilor prin afișare pe perete/ pe podea. Exerciții de recunoaștere a propriei lucrări sau a unor elemente, materiale, culori, forme.	Se menține atenția până la încheierea activității.

Bibliografie

1. Cristea, M., (2007), *Pedagogia învățământului primar și preșcolar: Educația plastică și didactica educației*;
2. Drăghicescu, S., Drăghicescu, F., (2007), *Educație plastică – Ghid metodic clasele I-IV*, București: Editura Aramis;
3. Păunescu, C-tin, Popovici, D.V., (1997), *Terapie educațională complexă și integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
4. *** (2013), *Programa școlară pentru Arte Vizuale și Abilități Practice, Clasele pregătitoare-cla. a IV-a*;
5. *** (2008), *Programa școlară pentru Educație plastică, clasele I – a X-a, deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*;
6. *** *Programele școlare pentru clasele I-IV, școli speciale*;
7. *** *Curricular material: Visual Arts - Guidelines for Teachers of Students with Mild/Moderate General Learning Disabilities (Primary Visual Arts: Guidelines for teachers of students with Mild .../ Visual Arts - Special Education Support Service)*;
8. *** *Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties (Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties)*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica VARGĂ, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Vargă Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Drăghici Monica Mariana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Drăghici Alina Marinela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Tudose Mariana	Liceul Pedagogic " D.P. Perpessicius" Brăila

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a**

Dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație plastică* este elaborată potrivit noului curriculum, centrat pe competențe.

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe sprijină și încurajează elevii să-și exprime sentimentele, sporește abilitățile sociale și funcționarea cognitivă, rezolvă frustrările, promovează abilitățile de imitare și mărește utilizarea abilităților senzomotorii, coordonarea ochi-mână și stimularea senzorială.

Educația plastică are un rol important în educarea elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, oferind posibilități de operare cu anumite tehnici și instrumente de lucru, în vederea formării unor deprinderi psihomotrice și îmbunătățirea activității cognitiv-recuperatorii. Se urmărește încurajarea exprimării unor gânduri, sentimente prin intermediul unor compoziții, se dezvoltă capacități de exprimare verbală și non-verbală a dorințelor, trăirilor, sentimentelor, spargând blocaje emoționale; crește stima de sine și încrederea în propriile forțe; eliberează tensiuni, anxietate acumulată, stres, frustrări și sentimente negative.

Structural, prezenta programă școlară include următoarele componente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație plastică* sunt formulate în termeni de generalitate și reprezintă achizițiile cognitive și comportamentale ale elevului, ce trebuie dezvoltate pe durata învățământului gimnazial.

Competențele specifice, deduse din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au caracter orientativ. Profesorul alege și proiectează activitățile de învățare ținând cont de nivelul de severitate al dizabilității, particularități de vârstă, de motivația și de interesele fiecărui copil, de mijloacele, materialele și dotările pe care le are la dispoziție.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Desen
- Pictură
- Modelaj
- Foto-video

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi, vizează progresul de învățare al fiecărui elev și sunt privite ca instrumente de motivare.

În Planul cadru de învățământ pentru clasele/ grupele/unitățile de învățământ special care școlarizează copii/elevi/tineri cu dizabilități grave, severe și/ sau asociate, disciplina *Educație plastică* are alocată 1 oră pe săptămână pentru clasa a V-a, clasa a VI-a, clasa a VII-a, clasa a VIII-a, clasa a IX-a și clasa a X-a

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice în vederea exprimării artistice**
- 2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare**
- 3. Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice în vederea exprimării artistice

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea caracteristicilor obiectelor (formă, mărime, textură, culoare) și ale ființelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de denumire a unor obiecte din mediul înconjurător, natură; - Exerciții de recunoaștere a figurilor geometrice în obiectele din mediul înconjurător; - Exerciții de descriere a caracteristicilor (culoare, formă, mărime, textură) obiectelor din mediu și ale unor ființe; - Exerciții de sortare a unor obiecte, după anumite criterii (formă, mărime, textură, culoare); - Exerciții de descriere, cu ajutor, a unor imagini ; - Exerciții de asociere a unei culori, forme cu obiecte reprezentative din mediul înconjurător.
<p>1.2. Utilizarea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: creionul, pensula, acuarele, foarfecele, plastilina, aparatul foto, camera, planșeta, perforator, capsator, lipici, riglă, șablon /tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane etc.; - Exersarea modului de îngrijire și păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru: strângerea, spălarea obiectelor utilizate etc.; - Exerciții de pregătire și strângere autonomă a materialelor necesare pentru activitățile de educație plastică.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări dintr-un desen, pictură, modelaj, desen animat; - Exerciții de identificare dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat; - Exerciții – joc de tip puzzle sau loto cu imagini/ fotografii; - Rezolvarea de jocuri pe teme diverse, de tipul: „Găsește diferențele/ce nu se potrivește”; „Ghicește ce s-a schimbat” etc.
<p>2.2. Exersarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata de culoare, culori primare, culori secundare, nonculori); - Exerciții de transformare a punctului din semn grafic în element de expresie; - Exerciții pentru realizarea unor corespondențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător; - Exerciții de observare, de comparare, de identificare, a liniilor, punctelor, formelor și a culorilor utilizate; <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu repetare/alternare de mărime sau culoare; - Exerciții de obținere a punctelor prin procedee/ tehnici diverse: pulverizare, stropire, amprentare cu diferite instrumente, dactilo-pictură, colaj; - Exerciții de ornare cu ajutorul punctului, alături de alte elemente de limbaj plastic (linia, forma, culoarea); - Exerciții de transformare a punctului din semn grafic în element de expresie; - Utilizarea punctului ca formă ce animă o suprafață: „Câmp înflorit”, „Pomi cu fructe”, „Pește în apă”, „Pomi înfloriți”, „Furnici”, „Primăvară bogată”, „Cartier cu blocuri”; - Exerciții grafice;

Clasa a V-a**Linia**

- Exerciții-joc de observare a elementelor din natură care pot fi sugerate prin diverse tipuri de linii;
- Exerciții libere, spontane de realizare a unor structuri liniare variate: simple, groase de diferite culori;
- Exerciții simple de împărțire sau animare a suprafețelor cu diferite tipuri de linii, prin tensionări sau exprimări ritmice;
- Exerciții de realizare a liniei în duct continuu;
- Exerciții de obținere a expresivității liniare prin diferite tehnici: zgâriere, separare etc.
- Exerciții de executare a liniilor decorative pentru a uni, separa sau susține două elemente decorative;
- Exerciții de ornare cu ajutorul liniilor;
- Exerciții de grupare a unui număr de elemente identice sau diferite, simetric sau asimetric, în jurul unui punct, a unei pete de culoare, a unei linii pe o suprafață limitată;
- Exerciții de obținere a liniei spontane prin tehnica firului de ață;
- Executare de linii în diferite sensuri;

Forma

- Activități de realizare a unor forme plane folosite în desenul decorativ ca elemente compoziționale: pătratul, triunghiul, dreptunghiul, cercul;
- Exerciții de executare a formelor cu ajutorul șabloanelor, pe fonduri închise, semideschise asociate cu diferite variante cromatice sau acromatice;
- Exerciții de executare a formelor izolat, înlănțuit;
- Exerciții de alternanță a formelor, culorilor, pozițiilor;
- Exerciții de realizare, a unor forme la liberă alegere;
- Activități de realizare a unor forme plane prin diferite procedee tehnice;
- Exerciții de obținere a unor forme spațiale simple prin modelaj;
- Exerciții de realizare a unor forme spațiale simple prin tehnica origami;

Pata de culoare

- Exerciții de realizare a unor pete de culoare pe diferite suporturi (hârtie, sticlă, pânză, metal, lemn, placaj, perete etc.);
- Exerciții de realizare a unor pete picturale prin diferite tehnici prin suprapunere, suflare, stropire, presare etc.;

Culori

- Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori în diferite context (primare, secundare, nonculori);
- Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, forme, pete de culoare;
- Exerciții pentru identificarea culorilor secundare: oranj (portocaliu), violet și verde;
- Exerciții de amestecare, cu sprijin, a două culori primare $G + R = \text{ORANJ}$, $R + A = \text{VIOLET}$, $A + G = \text{VERDE}$;
- Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice;
- Încărcarea cu nonculori a unor spații mari, medii, mici;
- Exerciții-joc obținere a unor amestecuri, în diferite raporturi, între diferite culori cerute de profesor, la liberă alegere.

3. Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**Clasa a V -a****3.1. Realizarea unor aplicații/ compoziții/ construcții, utilizând tehnici variate**

- Exerciții de realizare a unor desene după model;
- Exerciții de pictură a unor desene, de aplicare a culorii cu ajutorul degetelor;
- Exerciții de obținere a unor compoziții utilizând **tehnica șabloanelor**;
- Exerciții de **amprentare** cu diverse materiale și instrumente (fructe, legume, frunze, corole de flori, perii, bureți, hârtie mototlită, materiale textile, dopuri etc.);
- Activități practice de realizare a unor compoziții după model;

Clasa a V -a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizarea unor compoziții folosind tehnica monocromiei; - Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica monotipiei; - Activități de realizare a unor compoziții folosind tehnica stropirii forțate cu pensula, pulverizatorul, periuța de dinți etc.; - Exerciții de realizarea unor compoziții prin tehnica folosirii hârtiei mototolite (folosirea tamponului din hârtie, din vată, din cârpe); - Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnica picturii pe lipici; - Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând tehnica decolorării; - Realizarea de picturi pe folie de plastic, hârtie pentru decoruri utile în serbările tematice; - Exerciții de realizare a unor compoziții/construcții din plastilină „Ariciul”, „Omul de zăpadă”, „Bijuterii”, „Ornamente”, „Acadele”, „Litere”, „Numere”, „Desene cu plastilină”etc. - Exerciții de obținere, cu ajutor, a unor fotografii pe diferite teme: ex. „Fotografiază ceva roșu/rotund/mic ”, „Fotografiază numere/litere”, „Eu și colegii mei”, „Fotografiază-te lângă tablă” etc.; - Realizarea unor colaje cu fotografiile realizate, îmbinând elemente de limbaj plastic și diferite procedee și tehnici.
<p>3.2. Descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descriere cu ajutor, a lucrărilor personale și ale colegilor (culoare, formă, emoții provocate); - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte în direcții diferite (orizontale, verticale, oblice) repetate ca mărime sau culoare, la liberă alegere sau cu temă dată, obținute prin folosirea de diverse instrumente</p> <p>Linia: linii de grosimi, mărimi sau culori diferite, în diferite sensuri-verticale, orizontale, oblice, circulare, curbe (linia de contur, linia decorativă, în duct continuu)</p> <p>Forma: forme plane</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Colorare, desenare după model, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Desene după model, desen decorativ, desen liber, desen lacunar</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Pictură	<p>Materiale și instrumente: pensule, acuarele, paletă, tuburi de culori, paie, vată, burete, șabloane, bloc de desen, folie de plastic, hârtie, sticlă, pânză, metal, lemn, PC, tabletă și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte în direcții diferite (orizontale, verticale, oblice) repetate ca mărime sau culoare, la liberă alegere sau cu temă dată, obținute prin diverse procedee sau tehnici specifice picturii</p> <p>Linia: linii de grosimi, mărimi sau culori diferite, în diferite sensuri-verticale, orizontale, oblice, circulare, curbe (linia de contur, linia decorativă)</p> <p>Forma: forme plane spontane obținute prin tehnici specifice picturii</p> <p>Pata de culoare: pete de culoare (culori primare, culori secundare, nonculori, amestecuri cromatice și acromatice) pe diferite suporturi, folosind tehnici și instrumente variate</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Amprentare, ștampilare, suflare cu paiul, stropire, pictură cu mâinile, pensulație, tehnica șabloanelor, monocromia, monotipia, tehnica hârtiei mototolite, sau amprenat cu diferite tipuri de material, tehnica colajului, tehnica picturii pe lipci, tehnica decolorării, tehnica origami</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Compoziții pe o temă dată, după model, compoziții liber alese</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, nisip kinetic, planșeta de lucru, modele de lucru plastifiate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Modelare liberă, apăsare, turtire, rulare</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Figurine simple, obiecte decorative</p>
Fotografie	<p>Materiale și instrumente: aparate de înregistrare (telefon, aparate foto), PC, tabletă</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Realizarea unor fotografii după indicații verbale, respectând anumite cerințe</p>

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice în vederea exprimării artistice

Clasa a VI-a
<p>1.1. Exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de înșirare cu și fără model, incastrare; -Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric); -Exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, depliere a hârtiei etc.; -Exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a poziției orizontale, verticale, oblice; -<i>Divertisment grafic</i> exprimat în hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip), desenare și colorare; -<i>Desen după șablon</i> (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii) desen după obiecte familiare prin asociere/ redare de figuri geometrice (ou, casă, scară etc.).
<p>1.2. Utilizarea instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor de lucru: creionul, pensula, acuarele, foarfecele, plastilina, aparatul foto, camera, planșeta, perforator, lipici, pic, capsator, riglă, șablon/țipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane etc.; -Exersarea modului de îngrijire și păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru: strângerea, spălarea obiectelor utilizate, depozitarea materialelor în spațiul special etc.; -Realizarea unor lucrări artistice libere sau pe o temă dată, utilizând materiale și instrumente diverse.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a VI-a
<p>2.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări dintr-un desen, pictură, modelaj, fotografii, desen animat; -Exerciții de identificare a dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat; -Exerciții- joc de punere în corespondență a imaginilor exprimate în limbaj fotografic cu cele exprimate în limbajul artelor plastice pe aceeași temă.
<p>2.2. Exersarea și valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata de culoare, culori primare, culori secundare, nonculori); - Exerciții pentru realizarea unor corespondențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător; - Exerciții de observare, de comparare, de identificare, a liniilor, punctelor, formelor și culorilor utilizate; <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu repetare/ alternare de mărime sau culoare; - Exerciții de obținere a punctelor prin procedee/ tehnici diverse: pulverizare, stropire, amprentare cu diferite instrumente, dactilo-pictură, colaj; - Exerciții de utilizare a punctului ca semnificant în compoziții/ aplicații plastice: „Cer înstelat”, „Câmp cu flori”, „Fulgi de nea”, „Pomi cu fructe”, „Pomi înfloriți”, „Gâze” etc.; - Exerciții de transformare a punctului din semn grafic în element de expresie evidențiate prin mărimea și densitatea punctelor; - Exerciții de ornare cu ajutorul punctului; - Exerciții de identificare a punctului în funcție de compoziția în care este utilizat (desen, pictură, modelaj);

Clasa a VI-a**Linia**

- Exerciții libere, spontane de realizare a unor structuri liniare variate: simple, groase de diferite culori;
- Exerciții simple de împărțire sau animare a suprafețelor cu diferite tipuri de linii, prin tensionări sau exprimări ritmice;
- Exerciții ale liniei în duct continuu;
- Exerciții de obținere a expresivității liniare prin diferite tehnici: zgâriere și separare;
- Exerciții de executare a liniilor decorative pentru a uni, separa sau susține două elemente decorative;
- Folosirea liniei cu scop de contur și decorative în compoziții liber alese;
- Exerciții de grupare a unui număr de elemente identice sau diferite, simetric sau asimetric, în jurul unui punct, a unei pete de culoare, a unei linii pe o suprafață limitată;
- Exerciții de obținere a liniei spontane prin tehnica firului de ață;
- Executare de linii în diferite sensuri;
- Exerciții/ jocuri de identificare a semnificației liniilor frânte, curbe, orizontale/ verticale în diferite compoziții;
- Exerciții de utilizare a diferitelor tipuri de linii în compoziții/ aplicații plastice, urmărind semnificații ale acestora: "Pom desfrunzit", "Străzile orașului", "Valurile mării" etc.;

Forma

- Activități de realizare a unor forme plane folosite în desenul decorativ ca elemente compoziționale: pătratul, triunghiul, dreptunghiul, cercul;
- Exerciții de executare a formelor pe fonduri închise, semideschise asociate cu diferite variante cromatice sau acromatice;
- Exerciții de executare a formelor izolat, înlănțuit;
- Exerciții de alternanță a formelor, culorilor, pozițiilor;
- Exerciții de realizare, a unor forme la liberă alegere;
- Activități de realizare a unor forme plane prin diferite procedee tehnice;

Pata de culoare

- Exerciții de realizare a unor pete de culoare pe diferite suporturi (hârtie, sticlă, pânză, metal, lemn, placaj, perete etc.);
- Exerciții de realizare a unor pete picturale prin diferite tehnici: prin suprapunere, suflare, stropire, presare, fuzionare, tușare scurtă, monotipie etc.;

Culori

- Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori în diferite context (primare, secundare, nonculori);
- Exerciții de obținere a unui amestec din două culori primare;
- Exerciții- joc obținere a unor amestecuri, în diferite raporturi, între diferite culori cerute de profesor, la liberă alegere;
- Exerciții de utilizare a culorilor primare, secundare și a nonculorilor în diverse compoziții plastice;
- Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, forme, pete de culoare.

3. Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**Clasa a VI-a****3.1. Realizarea unor aplicații/compoziții/ construcții, utilizând tehnici variate**

- Exerciții de utilizare a unor tehnici de desenare după model;
- Exerciții de **amprentare** cu diverse materiale și instrumente;
- Activități practice de realizare a unor compoziții după model;
- Exerciții de realizarea unor compoziții folosind **tehnica monocromiei**;
- Exerciții de realizare a unor compoziții utilizând **tehnicele: monotipiei, dactilo-picturii, șabloanelor**;
- Activități de realizare a unor compoziții folosind **tehnica stropirii** forțate cu pensula, pulverizatorul, paiul;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnicile: picturii pe lipici, decolorării, colajului; -Realizarea de picturi pe folie de plastic, hârtie pentru decoruri utile în serbările tematice; -Manifestarea liberă a ideilor și trăirilor personale, prin exprimare simplă specifică artelor; -Realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind culori la alegere și tehnici improvizate; -Exerciții de observare a ornamentelor/motivelor populare desenate pe vase/linguri; -Modelarea unui obiect (farfurie, cană etc.) din plastilină, pastă de modelaj, lut etc.; -Decorarea vaselor modelate cu puncte și linii utilizând tehnici simple cu diferite instrumente (furculița de plastic, scobitori etc.); -Activități de pictură pe vase de lut; -Participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și de decor pentru diferite sărbători; -Exerciții de realizare cu ajutor a unor fotografii, fimulețe scurte pe diferite teme : ex. „Frunze de toamnă”, „Serbarea de Crăciun”, „Flori de primăvară”, „Petrecerea de 1 Iunie”, „Colegii mei” etc.; -Confecționarea unor mini-albume, a unor panouri cu fotografiile realizate; -Discuții pe baza fotografiilor, a filmulețelor video.
<p>3.2. Descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de descriere, cu ajutor, a lucrărilor personale și ale colegilor (culoare, formă, emoții provocate); -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de comparare a compoziției personale cu modelul sau cu ale colegilor; -Decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu; -Participare la concursuri de desen, organizarea de expoziții în școală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa aVI-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate ca mărime sau culoare, obținute prin folosirea de instrumente variate - cu rol de semnificant sau cu rol decorative</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite - cu rol de semnificant, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Colorare, desenare după model, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Desene după model, desen decorativ, desen liber, desen lacunar</p>

Domenii de conținut	Clasa aVI-a
Pictură	<p>Materiale și instrumente: pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, vată, burete, lipici, pic, hârtie, hârtie colorată, PC, tabletă și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate ca mărime sau culoare, obținute prin diverse procedee sau tehnici specifice picturii – cu rol de semnificativ sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite – cu rol de semnificativ, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane spontane, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p> <p>Pata de culoare: pete de culoare (culori primare, secundare, nonculori, amestecuri cromatice și acromatice) pe diferite suporturi, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Amprentare, ștampilare, stropire, pictură cu mâinile, pensulație, tehnica șabloanelor, monocromia, monotipia, tehnica hârtiei mototolite, obținerea unor forme prin presarea unor materiale, tehnica colajului, tehnica picturii pe lipici, tehnica decolorării, tehnica origami</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Compoziții pe o temă dată, după model, compoziții liber alese</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, nisip kinetic, planșeta de lucru, modele de lucru plastificate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Forma</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Modelare liberă, decorarea vaselor modelate</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Figurine simple, obiecte decorative</p>
Foto-video	<p>Materiale și instrumente: aparate de înregistrare (telefon, aparate foto), PC, tableta, imprimanta, hârtie, carton, capsator, perforator</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Realizarea unor fotografii, a unor mini-albume și filme scurte neprelucrate tehnic</p> <p>Vizionarea și discutarea filmulețelor realizate</p>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv- motrice în vederea exprimării artistice

Clasa a VII-a
<p>1.1. Orientarea și organizarea spațială (direcție, poziție, distanță, temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de lateralitate, schemă corporală, orientare spațială; -Exerciții de orientare spațială – pe plan vertical, orizontal – cu verbalizarea (unde este posibil) a poziției, distanței, direcției obiectelor; -Exerciții de trasare a conturilor cu ajutorul șabloanelor, după contur interior sau exterior, folosind figura decupată; -Exerciții de redare prin desen a poziției corpului omenesc în mișcare după șablon; -Exerciții de desen prin schematizare; -Exerciții de colorare a suprafețelor, cu respectarea conturului; -Exerciții de colorare a imaginilor cu forme neregulate, fără depășirea conturului; -Activități de organizare a spațiului plastic (în centrul suprafeței, pe margine) după model sau comandă verbală; -Exerciții de desen cu tematică temporală: <ul style="list-style-type: none"> - momentele zilei: „Dimineața”, „Amiază”, „Amurgul”, „Noaptea”; - anotimpurile: „Primăvara”, „Vara”, „Toamna”, „Iarna”.
<p>1.2. Dezvoltarea perceptiv- motrică generală</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de dezvoltare a acuității vizuale: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de discriminare a formei de fond; -exerciții de discriminare a unor figuri geometrice incomplete, imagini lacunare; -exerciții de completare a desenelor lacunare cu indicarea și denumirea diverselor segmente lipsă;   -Exerciții de percepție a formelor, culorilor, mărimilor, coordonare ochi-mână: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de punctare, trasare de linii, hașurare, colorare; -utilizarea instrumentelor și materialelor de lucru.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a VII-a
<p>2.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de sortare, grupare a unor fotografii, desene, picturi pe diferite teme: animale, flori, haine, fructe, legume etc.; -Exerciții - joc de punere în corespondență a imaginilor exprimate în limbaj fotografic cu cele exprimate în limbajul artelor plastice pe aceeași temă.
<p>2.2. Exersarea și valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de recunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata de culoare, culori primare, culori secundare, culori calde, culori reci, nonculori); <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de executare a unor șiruri de puncte orizontale, verticale, oblice cu repetare/ alternare de mărime sau culoare; -Activități de realizare a unor șiruri de puncte în direcții diferite pe temă dată; -Activități de obținere a punctelor prin procedee diverse: pulverizarea, stropirea pe suport uscat și pe suport umed, colajul-puncte obținute cu perforatorul sau prin ruperea spontană a hârtiei în bucăți mici, cu șablonul, amprentarea cu dopul de plută, vârful pensulei, guma de la creion etc.- „Spice de grâu”, „Buburuze”, „Aripi de fluturi”, „Ciuperci” etc.; -Exerciții de acoperire a suprafeței hârtiei cu grupări de puncte umărind diferite semnificații: „Picături de ploaie pe geam”, „Luminile orașului”, „Cer înstelat”, „Păsări pe cer”, „Pomi înfloriți” etc.; -Exerciții de ornare cu ajutorul punctului;

Clasa a VII-a**Linia**

- Exerciții de executare a unor linii de grosimi, forme și culori diferite;
- Activități de trasare de linii în diferite sensuri, pe diferite teme sau executând tipul preferat de linie și completând spațiile create cu culoare;
- Exerciții de utilizare a diferitelor tipuri de linii în compoziții/ aplicații plastice, urmărind semnificații ale acestora: „Pom desfrunzit”, „Străzile orașului”, „Valurile mării” etc.;
- Exerciții de realizare a diferitelor tipuri de linii, după comandă verbală;
- Exerciții de realizare a liniilor decorative pentru a uni, separa sau susține două elemente decorative;
- Exerciții de ornare cu ajutorul liniilor;
- Exerciții de grupare a unui număr de elemente identice sau diferite, simetric sau asimetric, în jurul unui punct, a unei pete de culoare, a unei linii pe o suprafață limitată;

Forma

- Exerciții de executare a unor forme plastice spontane sau elaborate prin diferite tehnici;
- Exerciții de obținere a unor forme prin dirijarea scurgerii aderente a unor puncte de culoare fluidizată, schimbând poziția planșei pentru a favoriza deplasarea culorilor în sensurile dorite sau prin scurgerea liberă a unor puncte de culoare;
- Exerciții de compunere a unor forme obținute prin diferite tehnici pe foaia de hârtie uscată sau umedă;
- Exerciții de realizare a unor forme obținute prin estomparea cu hârtie mototolită a unei suprafețe acoperită cu un fond de culoare;
- Exerciții de alternanță a formelor cu alte elemente de limbaj plastic (punct, linie) în compoziții/ aplicații decorative;

Pata de culoare

- Exerciții de obținere a unor pete prin folosirea unor amestecuri de culori și nonculori obținute prin stropire, presare, fuzionare;
- Activități de obținere a unor pete de culoare realizate pe suprafața uscată sau pe suprafața umedă;
- Exerciții de realizare a unor pete de culoare pe diferite suporturi (sticlă, pânză, metal, lemn, placaj, perete etc.);

Culori

- Exerciții de recunoaștere a grupurilor de culori (primare, secundare, calde, reci și a nonculorilor);
- Încărcarea cu culoare a unor spații mari;
- Exerciții pentru identificarea culorilor primare (roșu, galben, albastru);
- Exerciții pentru identificarea culorilor secundare: oranj (portocaliu), violet și verde;
- Exerciții de obținere a unor amestecuri din două culori primare;
- Exerciții de indentificare a culorilor calde (roșu, portocaliu, galben);
- Exerciții de recunoaștere a culorilor reci (albastru, verde, mov);
- Exerciții de utilizare, cu ajutor, a **culorilor calde și reci** în diverse compoziții: „Marea”, „Ploaia”, „Peisaj de iarnă”, „Razele soarelui”, „Floarea-soarelui” etc.;
- Exerciții de recunoaștere a nonculorilor: alb, negru;
- Exerciții de utilizare a nonculorilor în diverse compoziții plastice;
- Încărcarea cu nonculori a unor spații mari, medii, mici;
- Exerciții- joc obținere a unor amestecuri, între diferite raporturi, între diferite culori cerute de profesor, la liberă alegere.

3. Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**Clasa a VII-a****3.1. Realizarea unor aplicații/ compoziții/ construcții, utilizând tehnici variate**

- Activități practice de realizare a unor compoziții după model;
- Realizarea unor desene decorative pe teme diverse, colorarea cu rol terapeutic;
- Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnica picturii pe diferite suporturi: **pictura pe tăvițe de carton, pe sticlă, pe lemn, pe piatră;**

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de realizare a unor compoziții plastice prin tehnica origami combinată și cu alte tehnici: monotipie, colaj, dactilo-pictură, ștampilare etc.; -Exerciții de realizare a unor lucrări cu elemente din natură, hârtie, forme geometrice prin tehnica colajului, a formelor rupte, a formelor din materiale textile; -Exerciții de obținere a unor compoziții prin tehnica imprimării cu țesături răsrite; -Exerciții de realizare a unor lucrări folosind forme obținute spontan cu ața sau sfoară; -Realizarea unor compoziții prin tehnica fuzionării culorilor; -Realizarea unei colecții de fotografii cu o temă dată („O zi din viața mea”, „La școală”, „Orarul ” etc.); -Implicarea în proiecte la nivel de clasă pentru realizarea de albume de pictură sau fotografie; -Fotografierea, filmarea unor aspecte/momente din cadrul evenimentelor desfășurate și realizarea unor albume, expoziții foto („Eu cânt”, „Andrei spune o poezie”, „Elena primește o diplomă”); -Realizarea unor colaje din fotografiile realizate, colaje cu fotografii și alte elemente de limbaj plastic, sau prin diferite tehnici.
<p>3.2. Descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de descriere, cu ajutor a lucrărilor personale și ale colegilor (culoare, formă, emoții provocate); -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de comparare a compoziției personale cu modelul sau cu ale colegilor; -Decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu; -Participare la concursuri de desen, expoziții, vizionarea unor albume de artă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin folosirea de instrumente variate – cu rol de semnificant, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite – cu rol de semnificant, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Colorare, desenare după model, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Desene după model, desen decorativ, desen liber, desen lacunar, decorații</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: planșe didactice, pensule, acuarele, paletă, tuburi de culori, guașe, tempera, șabloane, bloc de desen, hârtie, hârtie colorată, diferite tipuri de țesături, PC, tabletă și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte în direcții diferite (orizontale, verticale, oblice) repetate ca mărime sau culoare, la liberă alegere sau cu temă dată, obținute prin diverse procedee sau tehnici specifice picturii</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Linia: linii de grosimi, mărimi sau culori diferite, în diferite sensuri-verticale, orizontale, oblice, circulare, curbe (linia de contur, linia decorativă)</p> <p>Forma: forme plane spontane obținute prin tehnici specifice picturii</p> <p>Pata de culoare: pete de culoare (culori primare, culori secundare, culori calde, culori reci, nonculori, amestecuri cromatice și acromatice) pe diferite suporturi, folosind tehnici și instrumente variate</p> <p>Tehnici de lucru Amprentare, ștampilare, pensulatie, tehnica șabloanelor, tehnica culorilor uscate, monocromia, monotipia, tehnica hârtiei mototolite, forme prin presarea diferitelor tipuri de țesături, tehnica colajului, tehnica formelor rupte, tehnica origami</p> <p>Sugestii de produse ale activității Compoziții pe o temă dată, după model, compoziții liber alese</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, nisip kinetic, planșeta de lucru, modele de lucru plastifiate și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic Forma spațială</p> <p>Tehnici de lucru Modelare liberă, decorare</p> <p>Sugestii de produse ale activității Figurine simple, obiecte decorative</p>
Foto- video	<p>Materiale și instrumente: aparate de înregistrare (telefon, aparate foto) PC, tableta, hârtie, carton, capsator, perforator, albume foto, CD.</p> <p>Sugestii de produse ale activității Realizarea unor fotografii, mini-albume și filme scurte neprelucrate tehnic Vizionarea și discutarea filmulețelor realizate</p>

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv- motrice în vederea exprimării artistice

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Exersarea gesturilor manuale fundamentale</p> <p>Gestul rectiliniu</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări de translație (dus-întors) de tip orizontal, de la dreapta la stânga și invers, precum și de tip vertical de sus în jos și de jos în sus; - exerciții combinate, în mod alternativ, din gesturi orizontale și verticale, executate cu mâna, apoi cu mâna ținând pensula sau creionul; - exerciții de colorare a unor suprafețe; <p>Gestul rotativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări de rotație de la dreapta la stânga și invers, dinspre înăuntru în afară și invers; - exerciții de desenare imaginară a unor forme rotunde, exerciții cu mâna în aer, cu gesturi largi, mânuind pensula uscată pe suprafața băncii; <p>Gestul polimorf</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări variate, complexe, în mai multe direcții; - exerciții de închidere și deschidere a degetelor, frecarea palmelor înainte și înapoi, rotirea mâinilor, imitarea spalatului acestora; - Exerciții de imitație a gesturilor făcute de profesor, de colegi, jocuri de mimă.
<p>1.2. Utilizarea corectă a instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea și utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor de lucru: creion, pensulă, acuarele, guașe, tempera, foarfece, perforator, hârtie colorată, plastilină, aparat foto, cameră etc., în funcție de compoziția realizată; - Asocierea unor tehnici adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului etc.); - Exersarea utilizării instrumentelor și materialelor specifice unor tehnici de lucru; - Realizarea unor lucrări libere sau pe o temă dată, utilizând materiale și instrumente diverse.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sesizare a unui mesaj dintr-un desen, imagine, pictură, fotografie; - Explorarea mediului artistic pentru a identifica forme, culori, materiale, tehnici (discutarea mesajului și a impresiilor după răsfoirea unor albume de artă, analiza unor albume foto); - Observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale (aceeași temă în pictură cu cea din modelaj).
<p>2.2. Exersarea și valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere, utilizare și denumire a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata de culoare, culori primare, culori secundare, culori calde, culori reci, nonculori, nuanțe, tonuri); <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor compoziții tematice cu ajutorul punctelor de diferite mărimi, culori; - Denumirea elementului de limbaj plastic folosit, identificarea unor caracteristici ale acestuia, folosirea punctului în compoziții plastice și decorative; - Activități de obținere a punctelor prin procedee diverse: pulverizarea, stropirea pe suport uscat și pe suport umed, colajul - puncte obținute cu perforatorul sau prin ruperea spontană a hârtiei în bucăți mici, cu șablonul, amprentarea cu dopul de plută, vârful pensulei, guma de la creion etc.; <p>Linia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor compoziții tematice cu ajutorul liniilor de diferite mărimi, culori, forme, direcții;

Clasa a VIII-a

- Denumirea elementului de limbaj plastic folosit, identificarea unor caracteristici ale acestuia, folosirea liniei în compoziții plastice (ca semnificativ) și decorative (ca motiv decorativ);

Forma

- Exerciții de realizare a unor forme prin presarea unor pete, puncte, de culoare fluidizată;
- Exerciții de obținere a unor forme prin suflarea liberă sau printr-un tub, în diferite sensuri, a unor puncte, pete de culoare fluidizată, prin dirijarea scurgerii aderente a unor puncte de culoare fluidizată sau prin scurgerea liberă a unor puncte de culoare;
- Exerciții de compunere a unor forme obținute prin stropirea forțată cu pensula sau alt instrument pe foaia de hârtie uscată sau umedă, prin estomparea cu hârtie mototolită a unei suprafețe acoperită cu un fond de culoare;
- Exerciții de obținere a unor forme plastice elaborate prin observare directă, după model sau din imaginație;
- Denumirea elementului de limbaj plastic folosit, identificarea unor caracteristici ale acestuia, folosirea formei în compoziții plastice și decorative;

Pata de culoare

- Exerciții de realizare a unor pete spontane de culoare (prin stropire, presare, fuzionare), prin imprimarea culorii cu ajutorul unei ștampile, hârtie mototolită;
- Exerciții de obținere a unor pete dirijate de culoare (cu ajutorul pensulei, sau cu orice instrument de lucru);
- Exerciții de obținere a unor pete de culoare pe suport uscat, pe suport umed sau create prin tehnică mixtă;

Culori

- Exerciții de recunoaștere a grupelor de culori și nonculorilor;
- Exerciții de executare pe baza de imitație a unor nuanțe și tonuri ale culorilor;
- Exerciții de obținere, cu ajutor, a unor compoziții prin folosirea **nuanțelor și tonurilor**;
- Exerciții pentru obținerea unei culori dominante prin folosirea unei culori în cantitate mai mare;
- Exerciții de obținere a amestecurilor dintre culorile vecine din steaua culorilor;
- Exerciții-joc de obținere a unor amestecuri, în diferite raporturi, între diferite culori cerute de profesor, la liberă alegere;
- Exerciții de recunoaștere a nonculorilor: alb, negru, gri neutru;
- Exerciții de obținere a griurilor neutre prin amestecul nonculorilor (alb și negru);
- Exerciții de obținere a tonurilor prin amestecul culorilor primare și binare cu nonculorile;
- Exerciții de realizare a unor monocromii;
- Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, forme, pete de culoare.

3. Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**Clasa a VIII-a****3.1. Realizarea unor aplicații/ compoziții/ construcții, utilizând tehnici diferite**

- Realizarea unor desene îmbinând diferite elemente de limbaj plastic;
- Exerciții de obținere a unor compoziții utilizând tehnica temperei și guașei;
- Realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind culori la alegere și tehnici învățate;
- Exerciții de realizare a unor fotografii, fimulețe scurte pe diferite teme: ex. „Florile toamnei”, „Ninge!”, „Copacul înflorit” etc.;
- Organizarea unor mini-expoziții la nivel de clasă, confecționarea unor albume cu fotografiile și lucrările realizate;
- Realizarea unor compoziții cu ajutorul fotografiilor, imaginilor decupate prin tehnica colajului, sau completând jumătăți de fotografii (potrete, peisaje) prin tehnica desenului;
- Discuții pe baza fotografiilor, a filmulețelor video;
- Manifestarea liberă a ideilor și trăirilor personale, prin exprimare simplă specifică artelor;
- Exerciții de utilizare a unor elemente de limbaj plastic în ornamente/motive populare desenate pe vase/linguri;

Clasa a VIII-a
<p>-Exerciții de realizare a unor construcții din plastilină;   -Modelarea unui obiect (farfurie, strachină, cană etc.) din plastilina, pastă de modelaj, lut, etc.   -Decorarea vaselor modelate cu puncte și linii utilizând tehnici simple cu diferite instrumente (furculița de plastic, scobitori etc.);   -Participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători.</p>
<p>3.2. Descrierea și aprecierea produsului finit   -Exerciții de descriere a lucrărilor personale și ale colegilor (culoare, formă, emoții provocate);   -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării;   -Exerciții de comparare a compoziției personale cu modelul sau cu ale colegilor;   -Decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu;   -Participare la concursuri de desen, expoziții, vizitarea unor muzee de artă, vizionarea unor albume de artă.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin folosirea de instrumente variate - cu rol de semnificant, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite - cu rol de semnificant, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane elaborate</p> <p>Tehnici de lucru Colorare, desenare după model, desene îmbinând diferite elemente de limbaj plastic aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității Desene după model, desen decorativ, desen liber</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: planșe didactice, pensule, acuarele, paletă, tuburi de culori, guașe, tempera, burete, foarfece, perforator, lipci, hârtie, hârtie colorată, carton, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin diverse procedee sau tehnici specifice picturii - cu rol de semnificant, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite - cu rol de semnificant, cu rol de construcție sau cu rol decorative</p> <p>Forma: forme plane spontane, forme plane elaborate, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p> <p>Pata de culoare: pete de culoare (culori primare, secundare, culori calde și reci, nonculori, nuanțe și tonuri) pe diferite suporturi, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>Tehnici de lucru Tehnica temperei, a guașei, tehnici și procedee diverse, tehnici mixte Sugestii de produse ale activității Compoziții pe o temă dată, după model, compoziții liber alese</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, planșetă de lucru, modele de lucru și alte instrumente disponibile Elemente de limbaj plastic Punctul Linia Forma Pata de culoare Tehnici de lucru Modelare liberă, decorare Sugestii de produse ale activității Construcții din plastilină, obiecte decorative</p>
Foto-video	<p>Materiale și instrumente: aparate de înregistrare (telefon, aparate foto) PC, tableta, imprimantă, hârtie, carton, capsator, perforator, albume foto, C.D. Elemente de limbaj: Forma Culoarea Sugestii de produse ale activității Realizarea unor fotografii, albume, și filme scurte</p>

CLASA a IX-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice în vederea exprimării artistice

Clasa IX-a
<p>1.1. Operarea cu noțiuni legate de orientarea și organizarea spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de operare cu structurile perceptiv-motrice de culoare, formă și mărime; -Exerciții de operare cu noțiunile despre poziții spațiale simple a unor obiecte reale și/sau reprezentate imagistic (pe, sub, în, sus, jos, în fața, în spatele etc.); -Exerciții de exersare a vocabularului despre pozițiile spațiale: „Unde ai pus mingea?”, „Cine este în fața Elenei?” etc. -Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele: jocul - „Toporama”; -Exerciții de identificare, denumire a momentelor zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpuri, succesiunea acestora; -Activități de organizare a spațiului plastic după comandă verbală: ”Desenează o casă în mijlocul foii, sus, desenează norii în partea stângă, desenează soarele” etc.
<p>1.2. Utilizarea corectă a instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> -Selectarea și utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor de lucru: creion, pensulă, acuarele, guașe, tempera, foarfece, hârtie colorată, plastilină, aparat foto, cameră, PC, tabletă etc. în funcție de compoziția realizată; -Asocierea unor tehnici cu materialele selectate (tehnici mixte, tehnica colajului etc.); -Utilizarea instrumentelor și materialelor specifice unor de tehnici de lucru; -Realizarea unor lucrări artistice libere sau pe o temă dată, utilizând materiale și instrumente diverse.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a IX-a
<p>2.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții-joc de observare a elementelor de limbaj plastic din natură și din compoziții plastice; -Explorarea mediului artistic pentru a identifica forme, culori, materiale, tehnici și procedee (discutarea mesajului și a impresiilor după răsfoirea unor albume de artă, analiza unor albume foto).
<p>2.2. Exersarea și valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de recunoaștere, utilizare și denumire a elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata de culoare, culori primare, culori secundare, culori calde, culori reci, nonculori, amestecuri cromatice); -Armonizarea elementelor de limbaj plastic independente sau asociate, în cadrul diferitelor tipuri de compoziție; <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> -Obținerea punctelor de diferite forme, mărimi și culori prin diferite tehnici/procedee învățate; -Realizarea, sub îndrumarea profesorului a unor compoziții figurative și non figurative în care punctul să aibă rol de construcție, de semnificant sau decorativ; -Denumirea elementului de limbaj plastic folosit, identificarea unor caracteristici ale acestuia, folosirea punctului în compoziții plastice și decorative; <p>Linia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor linii de grosimi, forme și culori diferite, trasare în diferite sensuri; - Realizarea diferitelor tipuri de linii, după comandă verbală; - Realizarea liniilor decorative pentru a uni, separa sau susține două elemente decorative; - Exerciții de ornare cu ajutorul liniilor;

Clasa a IX-a

- Grupare a unui număr de elemente identice sau diferite, simetric sau asimetric, în jurul unui punct, a unei pete de culoare, a unei linii pe o suprafață limitată;
- Denumirea elementului de limbaj plastic folosit, identificarea unor caracteristici ale acestuia, folosirea liniei în compoziții plastice (ca semnificant) și decorative (ca motiv decorativ);

Forma

- Exerciții de obținere a unor forme prin diferite tehnici și procedee, folosind materiale și instrumente diverse;
- Exerciții de obținere a unor forme plastice elaborate prin observare directă, după model sau din imaginație;
- Denumirea elementului de limbaj plastic folosit, identificarea unor caracteristici ale acestuia, folosirea formei în compoziții plastice și decorative;

Pata de culoare

- Exerciții de obținere a unor pete de culoare pe o suprafață uscată sau umedă, folosind tehnici precum: fuzionarea culorii, stropire, tușare scurtă, monotipie, ștampilare, amprentare etc.;
- Exerciții de alternare a petelor cromatice calde cu pete cromatice reci sau a culorilor cu nonculorile: „Mozaic”;

Culoarea

- Exerciții de identificare și de observare a unei dominante cromatice simple în imagini/compoziții plastice;
- Exerciții-joc de obținere a unor amestecuri, în diferite raporturi, între diferite culori cerute de profesor, la liberă alegere;
- Exerciții de obținere a unei dominante cromatice simple, urmărind efectul sugestiv al acesteia: „Zi însorită”, „Zi ploioasă”;
- Exerciții de obținere a unor compoziții într-o dominantă cromatică intenționat aleasă;
- Realizarea unor compoziții decorative care să îmbine elemente de limbaj plastic.

3. Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**Clasa a IX-a****3.1. Realizarea unor aplicații/compoziții/construcții, utilizând tehnici diferite**

- Realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee:
  - stropirea cu pensula pe foaia umedă sau uscată, cu stiloul, cu periuța, cu pulverizatorul etc.;
  - tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o ștampilă realizată din fructe, legume, flori etc.
  - dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri;
  - imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc.
  - plierea hârtiei;
  - scurgerea culorii;
  - suprapunerea foliei de plastic;
  - decolorarea cu pic;
  - tehnica Batik (introducerea unei coli îndoite în culoare);
  - aplicarea culorii cu ajutorul degetelor;
- Realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind culori la alegere și tehnici învățate;
- Obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof etc.);
- Realizarea de produse (podoabe pom, obiecte de vestimentație, obiecte de decor etc) utilizând materiale reciclabile (hârtie, plastic, fire, doze de aluminiu etc.);
- Realizarea de compoziții plastice, obiecte și machete după diferite sugestii tematice,

Clasa a IX-a
<p>povești scurte, poezii, cântece;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor albume cu fotografii pe diferite teme: Anotimpuri, Activități/ Acțiuni etc, filmulețe scurte pe diferite teme: Emoții- surprinderea în situații diferite a unor emoții de bază: bucurie, tristețe, furie, frică; - Discuții pe baza fotografiilor, a filmulețelor video; - Exerciții de realizare a unor construcții din plastilină pe teme diferite.
<p>3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza cu ajutor, a unor lucrări și explicarea modului de realizare, a materialelor folosite; - Aprecierea produsului finit; - Manifestarea, în limita posibilităților, a ideilor și trăirilor personale, prin exprimare simplă specifică artelor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin folosirea de instrumente variate - cu rol de semnificativ, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite - cu rol de semnificativ, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane elaborate</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Colorare, desenare după model, aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Desene după model, desen decorativ, desen liber, desen lacunar</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente: planșe didactice, pensule, acuarele, paleta, tuburi de culori, paie, șabloane, bloc de desen, hartie, albume de artă PC, tableta și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin diverse procedee sau tehnici specifice picturii - cu rol de semnificativ, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite - cu rol de semnificativ, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane spontane, forme plane elaborate, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p> <p>Pata de culoare: pete de culoare (culori primare, secundare, culori calde și reci, nonculori, tonuri) pe diferite suporturi, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p>

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<p>Tehnici de lucru Stropirea, tamponarea, dirijarea culorii cu un jet de aer, imprimarea, plierea hârtiei, scurgerea culorii, suprapunerea foliei de plastic, decolorarea cu pic, tehnica Batik (introducerea unei coli îndoite în culoare), aplicarea culorii cu ajutorul degetelor, tehnici mixte</p> <p>Sugestii de produse ale activității Compoziții pe o temă dată, după model, compoziții decorative, compoziții liber alese, compoziții figurative și nonfigurative</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, planșetă de lucru, modele de lucru și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Punctul Linia Forma Pata de culoare</p> <p>Tehnici de lucru: modelare liberă, decorare</p> <p>Sugestii de produse ale activității: Figurine, obiecte decorative</p>
Foto-video	<p>Materiale și instrumente: aparate de înregistrare (telefon, aparate, foto) P.C., tableta, albume foto, hârtie, carton, panouri, perforator, capsator, C.D.</p> <p>Elemente de limbaj: Forma Culoarea</p> <p>Sugestii de produse ale activității: Realizarea unor albume de fotografii și filme scurte Vizionarea unor filme, documentare despre viața și opera unor artiști fotografii, albume de artă</p>

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice în vederea exprimării artistice**

Clasa a X-a
<p>1.1. Operarea cu noțiuni legate de orientarea și organizarea spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> -Operarea cu structurile perceptiv-motrice de culoare, formă și mărime; -Operarea cu noțiunile despre poziții spațiale simple a unor obiecte reale și reprezentate imagistic (pe, sub, în, sus, jos, în față, în spate etc.); -Recunoașterea și denumirea momentelor zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpuri, succesiunea acestora; -Activități de organizare a spațiului plastic după comandă verbală: „Desenează o casă în mijlocul foii”, „Sus, desenează norii”, „În partea stângă, desenează soarele” etc.; -Disponerea sub îndrumarea profesorului a elementelor în spațiul plastic; -Compunerea unui spațiu plastic folosind elementele de limbaj și amestecurile studiate.
<p>1.2. Utilizarea corectă a instrumentelor și a materialelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> -Selectarea și utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor de lucru: albume foto, albume de artă, creion, pensulă, acuarele, guașe, tempera, foarfece, hârtie colorată, plastilină, lut, aparat foto, fotografii, cameră, PC, tabletă etc. în funcție de compoziția realizată; - Analiza cu ajutor, a unor lucrări și identificarea materialelor și instrumentelor folosite; - Asocierea unor tehnici cu materialele selectate (tehnica culorilor de apă, tehnici mixte, tehnica colajului etc.); - Realizarea unor lucrări artistice libere sau pe o temă dată, utilizând materiale și instrumente diverse.

2. Exprimarea de mesaje artistice folosind un limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a X-a
<p>2.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> -Stabilirea asemănărilor și deosebiriilor dintre exprimarea în limbaj fotografic și limbajul artelor plastice pe aceeași temă; -Participarea la discuții despre comunicarea prin imagine în pictură, desen, modelaj, arte decorative textile, vestimentație sau bijuterii, și fotografie legate de mesajul transmis; -Vizionarea unor PPT-uri/documentare despre operele unor artiști importanți (pictori, sculptori, fotografi); -Identificarea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte diverse.
<p>2.2. Exersarea și valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> -Recunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata de culoare, culori primare, culori secundare, culori calde, culori reci, nonculori, amestecuri cromatice); -Armonizarea elementelor de limbaj plastic independente sau asociate, în cadrul diferitelor tipuri de compoziție; <p>Punctul</p> <ul style="list-style-type: none"> -Obținerea punctelor de diferite forme, mărimi și culori prin tehnici/procedee învățate; -Realizarea unor compoziții figurative și non figurative în care punctul să aibă rol de semnificant sau rol decorativ; <p>Linia</p> <ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea liniei în compoziții plastic (ca semnificant) și decorative (ca motiv decorativ); -Folosirea diferitelor tipuri de linii în asociere cu alte elemente de limbaj plastic (puncte, forme) în vederea obținerii unor motive pentru decorarea unor suprafețe sau obiecte; -Exerciții de sugerare a ritmului liniar prin întreruperea diferitelor grupări liniare și juxtapunere cu alte elemente de limbaj plastic ;

Clasa a X-a

-Analiza unor planșe și identificarea tipurilor de linii trasate: dreptunghi-linii verticale și orizontale, triunghi-linii oblice și orizontale;

Forma

- Obținerea unor forme plastice spontane, prin tehnici specifice picturii (create prin scurgere, stropire, pulverizare, fuzionare, monotipie, ștampilare, amprentare);
- Obținerea unor forme plastice elaborate (pomi, flori, fluturi, păsări etc) prin observare directă, după model sau din imaginație;
- Identificare și de realizare a formelor/ figurilor geometrice simple;
- Obținerea unor forme spațiale simple prin modelaj;
- Realizarea unor forme spațiale simple prin tehnica origami;
- Realizarea unor forme spontane cu o gamă bogată de culori, organizând o compoziție simplă, fără ajutorul profesorului;
- Utilizarea formelor în compoziții plastice și decorative;

Pata de culoare

- Activități de realizare a unor pete spontane de culoare prin diferite procedee și tehnici;
- Exerciții de obținere a unor pete dirijate de culoare cu ajutorul unor instrumente și materiale diverse;
- Exerciții de obținere a unor pete de culoare pe suport uscat, pe suport umed sau create prin tehnici mixte;

Culori

- Realizarea unor amestecuri în diferite proporții pentru obținerea de tonuri închise și/sau deschise;
- Obținerea unor amestecuri dintre două culori, în cantități diferite, pentru obținerea unor nuanțe;
- Realizarea unor amestecuri între alb și negru pentru obținerea griurilor neutre;
- Organizarea, sub îndrumare, a spațiului plastic folosind expresivitatea culorilor prin obținerea amestecurilor;
- Identificarea și observarea unor dominante cromatice (dominantă de o singură culoare, dominantă caldă, dominantă rece) în imagini/compoziții plastice;
- Obținere a unei dominante cromatice simple sau a unei dominante caldă/rece, urmărind efectul sugestiv al acesteia: „Zi însorită”, „Zi ploioasă”.

3.Realizarea de compoziții plastice folosind materiale și tehnici de lucru diverse**Clasa a X-a****3.1. Realizarea unor aplicații/compoziții/construcții, utilizând tehnici diferite**

- Realizarea unor desene îmbinând diferite elemente de limbaj plastic și tehnici;
- Obținerea unor picturi tematice legate de peisaj (marin, citadin), portret (Eu) și natură statică (flori, fructe, vase);
- Realizarea, sub îndrumarea profesorului, a unor compoziții utilizând diferite tehnici, specifice unor curente artistice în pictură sau a unor artiști consacrați (Pablo Picasso, Wassily Kandinsky etc.);
- Realizarea cu ajutor, a unor compoziții, construcții din plastilină după fotografii: "Peștele", "Eu", "Copacul", "Laleaua", "Vaza" etc.;
- Realizarea unor compoziții și construcții simple utilizând tehnica origami;
- Extinderea ariei de valorificare a tehnicilor specifice în scopul amplificării potențialului creativ: colajul din texturi diferite; pictura pe suport ceramic; pictura pe sticlă; pictura pe suport textil, pictura pe lemn etc.;
- Diversificarea, în compoziții bidimensionale, a tehnicilor de lucru pe diferite suprafețe (de exemplu, hârtie, țesături, ceramică etc);
- Generarea de forme expresive prin diverse tehnici (mozaic, stilizare etc) și cu diferite materiale, în cadrul unor activități individuale și de grup;
- Activități de decorare/personalizare de tricouri și sacoșe confecționate din material textil prin pictare;

Clasa a X-a	
<ul style="list-style-type: none"> -Realizare a unor construcții din plastilină; -Pictură pe vase de lut, modelate din plastilină; -Valorificare a elementelor de limbaj plastic în ornamente/motive populare desenate pe vase/linguri, diverse compoziții/construcții; -Realizarea unor fotografii în diferite momente ale zilei, povestirea în imagini; -Stimulare a creativității prin realizare a unor fotografii, filmulețe pe diferite teme, la liberă alegere; -Organizarea unor expoziții cu fotografiile realizate: „Expoziția/albumul clasei”, „Școala mea”, „Eu și colegii mei” , „Cum am evoluat” (fotografii cu elevii în clasa a V- a și în clasa a X- a) etc.; -Analiza cu sprijin a unor desene, imagini, fotografii și numirea culorilor, formelor, elementelor de limbaj plastic care alcătuiesc compoziția, găsirea de asemănări și deosebiri; -Participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, cu elevi din alte școli, în care se confecționează obiecte utile, estetice pentru diferite ocazii și sărbători. 	
3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit	
<ul style="list-style-type: none"> -Descrierea produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, tehnici, emoțiile provocate); -Comunicarea conținutului lucrării (descrierea cu cuvinte proprii, a produsului finit); -Compararea produsului personal cu modelul său cu altele similare; -Aprecieri a produsului activității colegilor; -Exprimarea ideilor și trăirilor personale, prin limbaj propriu sau specific artelor; -Decorarea sălii de clasă, a școlii cu obiectele realizate prin efort propriu; -Participare la concursuri de desen, expoziții, vizitarea unor muzee de artă, vizionarea unor albume de artă. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Desen	<p>Materiale și instrumente: creioane, creioane colorate, truse de desen, rigle, șabloane, carioci, hârtie, caiete de desen, cretă, tablă, marker, PC, tabletă și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin folosirea de instrumente variate – cu rol de semnificant, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite – cu rol de semnificant, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane elaborate</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Colorare, desenare după model, desene îmbinând diferite elemente de limbaj plastic aplicații media pentru desenat</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Desen după model, desen decorativ, desen liber</p>

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Pictură	<p>Materiale și instrumente: planșe didactice, albume foto, albume de artă, creion, pensulă, acuarele, guașe, tempera, foarfece, perforatoare, hârtie colorată, hârtie, carton, sticlă, pânză, metal, lemn, tricouri, sacoșe de pânză, fotografii, camera, PC, tabletă și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Punctul: șiruri de puncte (orizontale, verticale, oblice) repetate sau alternate ca mărime sau culoare, obținute prin diverse procedee sau tehnici specifice picturii – cu rol de semnificant, cu rol constructiv sau cu rol decorativ</p> <p>Linia: linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, frânte, circulare, curbe, șerpuite, în duct continuu), de mărimi, grosimi sau culori diferite - cu rol de semnificant, cu rol de construcție sau cu rol decorativ</p> <p>Forma: forme plane spontane, forme plane elaborate, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p> <p>Pata de culoare: pete de culoare (culori primare, binare, culori calde și reci, nonculori, amestecuri cromatice) pe diferite suporturi, obținute prin diverse tehnici specifice picturii</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Pensulație, colajul din texturi diferite, pictura pe suport ceramic, pictura pe sticlă, pictura pe suport textil, pictura pe lemn, tehnica mozaicului, tehnica colajului, tehnica origami, stilizarea, decorarea, tehnici și procedee diverse, mixte</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Compoziții tematice legate de peisaj, portret și natură statică, compoziții utilizând diferite tehnici, specifice unor curente artistice în pictură, compoziții după model, compoziții liber alese</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: plastilină, lut, planșetă de lucru, modele de lucru și alte instrumente disponibile</p> <p>Elemente de limbaj plastic</p> <p>Forma plană și spațială</p> <p>Tehnici de lucru</p> <p>Modelare liberă, origami, construcții din plastilină după fotografii</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Figurine, obiecte decorative</p>
Foto- video	<p>Materiale și instrumente: albume foto, aparat foto, fotografii, camera, PC, tabletă etc.</p> <p>Elemente de limbaj:</p> <p>Forma</p> <p>Culoarea</p> <p>Sugestii de produse ale activității</p> <p>Realizarea unor albume de fotografii și filme scurte</p> <p>Vizionarea unor filme, documentare despre viața și opera unor artiști, fotografia ca limbaj</p>

Sugestii metodologice

Programa permite o abordare didactică flexibilă, oferind posibilitatea adaptării la particularitățile de vârstă și psiho-individuale ale elevilor, din perspective opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Ținând cont de specificul dezvoltării elevilor cu dizabilități mintale grave, severe, și/sau asociate, este foarte important accentul pus pe elementul ludic pe explorarea activă, directă și pe interacțiunile variate cu resursele materiale, cu ceilalți copii și cu adulții.

Procesul de predare-învățare se va baza pe corelarea competențelor formate anterior cu noile situații de învățare, pe curiozitate și interes față de nou.

Strategiile didactice recomandate pentru orele de educație plastică sunt cele activ-participative, în care elevul este elementul central. Disciplina are un accentuat caracter explorator și practic-aplicativ și presupune implicarea directă a elevilor.

Elevii manipulează și explorează instrumente și materialele de lucru, își formează deprinderi, exersează abilități, realizează produsele activității într-un mediu prietenos de învățare, devin responsabili pentru modul în care se implică în efectuarea temelor, a activităților și jocurilor propuse.

Profesorul are un rol important de încurajare, de sensibilizare a copilului în fața frumosului, dovedind empatie și ajutând elevul să se autodescopere, să se armonizeze cu sine și să rezolve probleme de compoziție și de tehnologie artistică.

Este foarte important ca activitățile să fie organizate sub formă de joc, să fie distractive, cu teme interesante și să-i determine pe copii să se simtă bine.

Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în echipă/în pereche, prin muncă independentă sau facilitate de cadrul didactic.

Timpul necesar pregătirii și strângerii ustensilelor de lucru face parte din timpul învățării. Copiii observă și rețin sarcinile pe care le îndeplinește profesorul pentru buna desfășurare a orei.

Elevii sunt conduși în manifestarea lor artistică, pentru a-și forma deprinderi de a lucra îngrijit, de a prețui materialele folosite și de a da finalitate acțiunilor lor. Parcurgând întregul proces artistic, ei trăiesc sentimentul desfășurării cu sens a acestei activități în care bucuria, răbdarea și perseverența se învață și se împletesc armonios, conducând treptat nu numai la armonizarea trăirilor copilului, dar și la apropierea lui de o maturitate psihică și fizică necesare în școală: orientarea pe o suprafață plană, exersarea atenției, a creativității și libertății de exprimare.

În evaluare, se recomandă folosirea metodelor precum observarea sistematică, autoevaluarea, valorizarea pozitivă permanentă, portofoliul, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile elevilor și să stimuleze dezvoltarea unor valori și atitudini, în contexte firești adaptate particularităților de vârstă și dizabilitate a fiecărui copil.

De asemenea, este recomandată implicarea părinților în activități prin invitarea la clasă pentru a participa alături de elevi la orele de educație plastică, realizând activități în echipă.

În ceea ce privește contextele non-formale și informale de realizare a activităților de Educație plastică, sunt recomandate: vizitele la bibliotecă, muzee, expoziții, plimbări în natură. Atunci când este posibil, activitățile vor fi realizate într-un spațiu neconvențional (parc, curtea școlii).

Copiii vor fi încurajați să participe sub îndrumarea cadrului didactic la expoziții cu rezultatele activităților ("La expoziție", "A venit primăvara!") la organizarea unei expoziții/ a unui târg cu vânzare sau tombole cu produsele confecționate de ei, în scopul valorificării produselor realizate. Vor fi încurajate și parteneriatele cu alte clase din școală sau din alte școli, stimulându-se valorizarea pozitivă și afirmarea de sine a elevilor în plan social.

Educația plastică va contribui, în mod deosebit, la formarea și dezvoltarea spiritului de observație, a atenției, a reprezentărilor spațiale, a interesului și plăcerii de a picta, de a desena, de a colora, de a modela și de a aranja, după cerințele frumosului din jur.

Totodată va oferi elevilor veritabile limbaje de exprimare a sinelui, a trăirilor și impresiilor puternice provocate de realitatea înconjurătoare.

Stimularea curiozității copiilor și deschiderea drumurilor spre creație, se poate face încurajându-i să folosească procedee cât mai variate și stimulându-le creativitatea prin variante diferite: „Poți să faci și tu la fel?”, „Încearcă și modelul acesta”, „Poți îmbina și alte culori?”

Prin intermediul orelor de Educație plastică, munca cu elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate devine un mijloc important de comunicare și de dinamizare a vieții psihice a copiilor, a proceselor intelectuale, afective și motivaționale. Prin artă, copiii se exprimă creativ, iar produsul final este mai puțin important decât procesul terapeutic în sine.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cristea, M., (2007), *Pedagogia învățământului primar și preșcolar: Educația plastică și didactica educației*;
2. Drăghicescu, S., Drăghicescu, F., (2007), *Educație plastică – Ghid metodic clasele I-IV*, București: Editura Aramis;
3. Filoteanu, N., Marian, D.,(2005), *Desen artistic și Educație plastică*, Manual pentru clasa a V-a, Editura All Educational
4. Păunescu, C-tin, Popovici, D.V., (1997), *Terapie educațională complexă și integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
5. *** *Curricular material: Visual Arts - Guidelines for Teachers of Students with Mild/ Moderate General Learning Disabilities (Primary Visual Arts: Guidelines for teachers of students with Mild .../ Visual Arts - Special Education Support Service)*;
6. *** *Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties (Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties)*.
7. *** *Curricular material: Visual Arts - Guidelines for Teachers of Students with Mild/ Moderate General Learning Disabilities (Primary Visual Arts: Guidelines for teachers of students with Mild ... / Visual Arts - Special Education Support Service)*
8. *** (2013), *Programa școlară pentru Arte Vizuale și Abilități Practice, Clasele pregătitoare-cls. a IV-a*;
9. *** (2008), *Programa școlară pentru Educație plastică, clasele I – a X-a, deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*;
10. *** *Programele școlare pentru clasele I-IV, școli speciale*;
11. *** (2013), *Programa școlară pentru Arte Vizuale și Abilități Practice, Cls. Pregătitoare*.

Grupul de lucru:

Liana Mara MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica VARGA, Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Drăghici Monica Mariana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Drăghici Alina Marinela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Dumitrașcu Enel	Liceul Teoretic "Nicolae Iorga" Brăila
Tudose Mariana	Liceul Pedagogic" D.P. Perpessicius" Brăila
Vargă Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean/ Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Brăila

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ, RITM ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a**

Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina „Muzică, ritm și mișcare” este prevăzută în Planul-cadru pentru elevii cu dizabilități severe, grave și/sau asociate din învățământul special, fiind inclusă în aria curriculară “Arte”, alături de Educația plastică. Acestei discipline îi este alocată o oră pe săptămână.

Politicile educaționale oferă în acest moment cadrul necesar derulării unor servicii educaționale care răspund nevoilor de dezvoltare, posibilităților de adaptare și învățare ale copiilor cu dizabilități. În acest context, disciplina „Muzică, ritm și mișcare” asigură oportunități ludice pentru manifestarea spontană și naturală a elevilor cu **dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate la auzul muzicii. Reacția** spontană și naturală a copilului la auzul muzicii, încă de la cea mai fragedă vârstă, este mișcarea. Respectând acest specific, asocierea audicienii și a cântecului cu mișcarea este pe deplin motivată, asigurându-se prin aceasta o practică muzicală – joc.

Disciplina „Muzică, ritm și mișcare” este corelată cu celelalte discipline din aria curriculară cât și din Planul-cadru, având un caracter pluridisciplinar și interdisciplinar.

Nivelul pluridisciplinar este dat de către Aria curriculară “Educație fizică, sport și sănătate” – ritm, mișcare și respirație.

Nivelul interdisciplinar este dat de o gamă largă de conținuturi ce se regăsesc în alte discipline înscrise în Planul-cadru:

- Abilități de comunicare și limbaj – dicție, onomatopee, silabe, cuvinte, vers, text;
- Educație senzorială și psihomotorie – senzații, percepții, reprezentări, coordonare psihomotorie, lateralitate, orientare spațio-temporală;
- Cunoașterea și igiena corpului uman – segmente ale corpului, reguli de igienă etc.
- Elemente de matematică – numărări recitative, figuri geometrice etc.;
- Explorarea mediului înconjurător – anotimpuri, fenomene ale naturii, animale, păsări, forme de relief etc.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei **Muzică, ritm și mișcare** evidențiază achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu primar, modul de a percepe muzica, de a o utiliza alături de ritm și mișcare în procesul de educare și recuperare.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar și corespund domeniilor de receptare, audicienii, interpretare, mișcare ritmică etc. Pentru realizarea competențelor specifice, **activitățile de învățare** au fost propuse începând cu stimularea polisenzorială și acțiunea directă cu obiecte cunoscute din mediul înconjurător și terminând cu formarea unor abilități muzicale, de ritm și mișcare.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- practică muzical-vocală;
- elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică;

- elemente de cultură muzicală.

Profesorul trebuie să adapteze conținuturile învățării la posibilitățile reale de achiziție ale elevului. Conținutul este constituit după criteriul dificultăților progresive și al pașilor mici. De aceea, în realizarea programei s-a ținut cont de principiul accesibilității, iar competențele generale, cele specifice, cât și activitățile de învățare au fost propuse gradual, de la ușor la greu, de la simplu la complex.

Prezenta programă școlară "Muzică, ritm și mișcare", destinată elevilor cu dizabilități severe, grave și/sau asociate, are rolul de a orienta și direcționa demersurile întreprinse de profesor, în vederea obținerii rezultatelor proiectate și contribuie la realizarea caracterului practic-aplicativ al achizițiilor dobândite de elev.

Competențe generale

- 1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător, în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)**
- 2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical**
- 3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale, cu accent pe ritm și mișcare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea unor surse sonore din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a unor sunete din natură – joc „Ghicește ce se aude!”; - Exerciții de identificare a glasului colegului – joc „Deschide urechea bine” – Gr.Teodosiu; - Jocuri de ascultare a unor sunete emise de obiecte familiare.
<p>1.2. Executarea unor exerciții de respirație corectă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea gimnasticii respiratorii – stingerea lumânării, umflarea balonului, mirositul florilor etc; - Exerciții de emisie a unor onomatopee – aaa, eee, iii etc.; - Exerciții de dicție pe anumite silabe – mi, mu, bim, bum etc.
<p>1.3. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a sunetelor emise de diferite jucării muzicale; - Exerciții de reproducere a unor fragmente simple muzicale; - Audiții muzicale.

2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Receptarea unor elemente ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de percepere a ritmului ceasului, metronomului și de reproducere a acestora prin bătăi din palme, bătăi din picior etc; - Exerciții simple ritmice după un model dat (bătut ritmic din palme, bătut ritmic pe bancă, mers ritmic); - Mișcări în ritm și după un ritm propriu; - Mișcări pe loc în grup după ritmul bătăilor din palme sau cel dat de diferite instrumente, cum ar fi bastonașe, tamburine etc.
<p>2.2. Redarea unor elemente simple de ritm din cântecele audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mișcare a mâinilor și picioarelor în ritmul muzicii; - Exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale; - Exerciții de deplasare în mers ritmat: „Câte unul pe cărare“, „Când am fost noi la pădure“ etc.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare**Clasa pregătitoare****3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării**

- Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor cântece-joc adecvate vârstei: „O vioară mică de-aș avea”, „Broscuța” de I.D. Vicol, „Degețelele” de D.D. Stancu, „Trenulețul” de D. Voiculescu;
- Reproducerea individuală a cântecelor cu sprijinul profesorului;
- Reproducerea în colectiv a cântecelor cu executarea mișcărilor sugerate de textul cântecelor în ritm propriu.

3.2. Cântarea individuală sau în grup, însoțită de acompaniament

- Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor cântece-joc adecvate vârstei: „Moș Cioc-Boc” de L. Comes, „Trompeta” - din folclorul copiilor;
- Reproducerea individuală a cântecelor cu sprijinul profesorului;
- Acompanierea cântecelor cu percuție corporală – bătăi pe bancă, bătăi din picioare etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Practică muzical-vocală	Ținuta corpului Respirație Gimnastică respiratorie – stingerea lumânării, umflarea balonului, mirositul florilor etc. Emisie Dicție Articulație Sunete muzicale, scări muzicale simple Cântare vocală: individual, în grup Cântare instrumentală: percuție corporală, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	Timbrul Sunete din natură și din mediul înconjurător Sunete vocale (vorbite sau cântate) Sunete muzicale instrumentale Ritmul Mișcări în ritm propriu Mișcări ritmice și corporale bazate pe imitație Mișcări sugerate de textul cântecului: Interpretare Nuanțe - <i>Tare/ încet/ mediu</i> Cântec vesel/trist Melodia Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale - specifice vârstei: <ul style="list-style-type: none"> - Cântece despre anotimpuri; - Cântece despre animale; - Cântece despre literele alfabetului. Repertoriul de cântece - adecvat vârstei/ dizabilităților.

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa I
1.1. Identificarea unor surse sonore din mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de recunoaștere a sunetelor din natură după înregistrări sonore – ciripitul păsărilor, cântatul cocoșului, mieunatul pisicii, lătratul câinelui, răgetul leului etc.; - Jocuri de imitare a vocii animalelor – „Glasul animalelor”; - Jocuri de identificare a zgomotelor produse în natură – Ce ai auzit? (trenul, sirena salvării, ploaia, tunetul).
1.2. Executarea exercițiilor vocal-auditive <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de respirație non-verbală – suflarea în vasul cu apă (valurile), suflarea în diverse instrumente muzicale, aburirea oglinzii; - Exerciții de reglare a echilibrului dintre inspirație și respirație – tragem aer în piept 1-2-3-4 timpi, dăm aerul afară 1-2-3-4 timpi; - Exerciții de emisie și acordaj.
1.3. Recunoașterea unor sunete din mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a timbrele vocale ale colegilor. Joc „Ghicește cine te-a strigat!”; - Audiție muzicală - joc „Ghicește instrumentul!”, joc „Deschide urechea bine”.

2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa I
2.1. Receptarea unor elemente ritmice <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții ritmice după un model dat (bătut ritmic din palme, bătut ritmic pe bancă, mers ritmic); - Exerciții libere ale membrilor superioare, inferioare însoțite de marcarea unei poziții stabilite, prin bătăi din palme, din picior; - Exerciții de mers cu executarea de bătăi din palme pe fiecare pas.
2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate <ul style="list-style-type: none"> - Marcarea ritmului cântecelor prin bătăi din palme, mișcări ale brațelor; - Jocuri pe cântece: „De-a avioanele” de I. Nicorescu, „Cocoșii isteți” de I. Nicorescu, „Dacă vesel se trăiește”; - Exerciții de evidențiere a conținutului de idei al unei melodii prin mișcări ale corpului.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa I
<p>3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor cântece-joc: „Noi acum suntem școlari” de A. Ivășcanu, „Mi-am luat uneltele” de D.D. Stoica, „Doarme moșul” de D. Chiriac; - Reproducerea individuală a cântecelor cu sprijinul profesorului ; - Reproducerea în colectiv a cântecelor cu executarea mișcărilor sugerate de textul cântecelor în ritm propriu.
<p>3.2. Cântarea individuală sau în grup însoțită de acompaniament</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor jocuri muzicale: „Căldărușă plină” – din folclorul copiilor, „Fluturaș, fluturaș” - din folclorul copiilor, „Vrăbiuța” de C. Mereș etc; - Reproducerea individuală a cântecelor cu sprijinul profesorului; - Acompanierea cântecelor cu percuție corporală – bătăi pe bancă, bătăi din palme, bătăi din picioare etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Practică muzical-vocală	<p>Ținuta corpului Respirație : Suflarea în vasul cu apă (valurile)M; Suflarea în diverse instrumente muzicale; Aburirea oglinzii etc;</p> <p>Emisie Dicție Articulație: sunete muzicale, scări muzicale simple; Cântare vocală: individual, în grup; Cântare instrumentală: percuție corporal acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale</p>
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	<p>Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie.</p> <p>Ritmul: Mișcări ritmice și corporale bazate pe imitație; Mișcări în ritm propriu; Mișcări sugerate de textul cântecului.</p> <p>Melodia: Sunete înalte, medii și joase; Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt; Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde.</p> <p>Interpretare: Nuanțe – Tare, încet, mediu; Cântece vesel/trist.</p>

Domenii de conținut	Clasa I
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale: Cântece educative; Cântece despre anotimpuri; Cântece despre animale; Cântece despre literele alfabetului; Repertoriul de cântece.

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa a II-a
1.1. Identificarea unor surse sonore din mediul înconjurător - Jocuri de recunoaștere a glasului unor păsări și animale; - Jocuri de diferențiere a zgomotelor produse în natură de cele produse de om; - Jocuri de recunoaștere a sunetelor produse de diferite instrumente muzicale - jucării muzicale; - Ghicitori muzicale.
1.2. Executarea exercițiilor vocal-auditive - Exerciții de respirație efectuate în timpul mersului; - Exerciții de dicție pe formule vorbite, pronunțate rar și apoi din ce în ce mai repede; - Exerciții de vocalize pe sunetul și nota SOL; - Exerciții de vocalize grupate în jurul sunetului și notei SOL.
1.3. Exersarea unor sunete muzicale din mediul înconjurător - Imitarea sunetelor asociate cu onomatopee: ciripitul păsărilor, mormăitul ursului; - Imitarea sunetelor de anumite înălțimi asociate cu mișcări ale mâinilor: pentru sunete înalte - mâna sus, pentru sunete joase - mâna jos; - Audiții muzicale pentru sesizarea sunetelor înalte și joase.

2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte pe fond muzical

Clasa a II-a
2.1. Receptarea unor elemente ritmice - Exerciții de recunoaștere și reproducere a unor structuri ritmice; - Reproducerea unui ritm executat de profesor prin bătăi din palme, cu piciorul la sol, în tobă etc. - Exerciții de executare a unor bătăi ritmate (în bețe, tobă, tamburină, din palme etc.) în timpul mersului, pe pasul piciorului stâng sau drept.
2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate - Exerciții de reproducere a ritmului unei melodii bătând din palme sau lovind instrumente de percuție; - Exerciții de redare a ritmului unor cântece prin mișcări egale: „Cine-i năzdrăvanul?” de

Clasa a II-a
L. Comes, mișcarea pendulei, „Bondarul” de Gr. Teodosiu - zborul bondarului; - Audiții muzicale - exerciții de integrare a gesturilor și mișcărilor adecvate textelor cântecelor audiate.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a II-a
3.1 Cântare individuală și în grup, cu integrarea ritmului și mișcării - Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor cântece-joc: „Un ciocan și-un cleștișor” de H. Brauner, „Mi-am luat uneltele” de D.D. Stanca, „Spune-mi, iubite copilaș” - din folclorul copiilor etc; - Reproducerea individuală a cântecelor, cu sprijinul profesorului ; - Reproducerea în colectiv a cântecelor, cu executarea mișcărilor sugerate de textul cântecelor, în ritm propriu.
3.2. Cântarea individuală sau în grup, însoțită de acompaniament - Exersarea învățării, pe strofe sau integral, a unor jocuri muzicale: „Uf, de l-ar vedea pisica” – din folclorul copiilor, „Baba Oarba” – din folclorul copiilor, „Împreună să jucăm” – din folclorul copiilor etc; - Reproducerea individuală a cântecelor, cu sprijinul profesorului; - Acompanierea cântecelor cu percuție corporală – bătăi pe bancă, bătăi din palme, bătăi din picioare etc.și/sau jucării muzicale – clopoțel, tobițe, tamburină etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cultură vocal-auditivă	Ținuta corpului Respirație: Gimnastică respiratorie combinată cu exerciții de mers; Emisie Dicție Sincronizare: Sunete muzicale, scări muzicale simple; Cântare vocală: individual, în grup etc. Cântare instrumentală: percuție corporală, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie. Ritmul: Mișcări în ritm propriu; Mișcări ritmice și corporale bazate pe imitație; Marcarea structurilor ritmice; Melodia: Sunete înalte, medii și joase; Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt; Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde. Interpretarea: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu; Cântec vesel/trist

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale: Cântece educative; Cântece despre anotimpuri; Cântece despre animale; Cântece despre literele alfabetului.

Repertoriul de cântece:

- „Un ciocan și-un cleștișor” de H. Brauner,
- „Mi-am luat uneltele” de D.D. Stanca,
- „Spune-mi, iubite copilaș” - din folclorul copiilor,
- „Uf, de l-ar vedea pisica” – din folclorul copiilor,
- „Baba Oarba” – din folclorul copiilor,
- „Împreună să jucăm” – din folclorul copiilor etc.

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa a III-a
1.1. Identificarea unor surse sonore din mediul înconjurător - Jocuri de recunoaștere auditivă a unor sonorități din mediul înconjurător și imitarea lor prin onomatopee; - Identificarea unor instrumente muzicale după caracteristici exterioare și sonore; - Exerciții de percepere a sunetelor produse de instrumente muzicale.
1.2. Executarea exercițiilor de cultură vocal-auditivă - Exerciții de respirație efectuate în timpul mersului; - Exerciții de dicție pe formule vorbite, pronunțate rar și apoi din ce în ce mai repede; - Exerciții de cultură vocală – emisie, omogenizare.
1.3. Exersarea auzului muzical și a vocii - Exerciții de identificare a sunetelor emise de instrumente muzicale cunoscute; - Exerciții de reproducere a unor fragmente muzicale; - Exerciții de identificare a sunetelor cântate piano sau forte.

2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a III-a
2.1. Receptarea unor elemente ritmice - Exerciții de executare a unui ritm prin bătăi din palme sau cu vârful picioarelor, stând jos; - Exerciții de deplasare în mers ritmat; - Mers cu accente pe unul din pași (prin schimbare), pe ambii pași, prin simetrii.
2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate - Exerciții de redare prin gesturi a mersului suitor sau coborâtor al unei melodii; - Exerciții de mers pe ritmul unor fragmente muzicale cu tempouri diferite: rar, repede; - Jocuri pe cântece cu caracter de dans, prin asocierea cu mișcări ritmice ușoare – pași înainte și înapoi, ridicări pe vârfuri, rotiri etc;

Clasa a III-a
- Acompanierea liberă a cântecelor cu sonorități emise de diferite obiecte din clasă – creioane, bețișoare, pahare din plastic etc.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale, cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a III-a
<p>3.1. Cântare individuală și în grup, cu integrarea ritmului și a mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor cântece-joc: „Mișcă vântul frunzele” de D. Cuclin, „Vulpea și găștele” de A.M. Ionescu, „Motănelul” de I. Nicorescu etc; - Reproducerea individuală a cântecelor, cu sprijinul profesorului ; - Reproducerea în colectiv a cântecelor, cu executarea mișcărilor sugerate de textul cântecelor, în ritm propriu.
<p>3.2. Exersarea unui joc/dans pe ritmuri simple cu acompaniament</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor cântece/dansuri populare, concomitent cu executarea liberă de pași de dans; - Cântarea în colectiv a unor cântece și dansuri populare: „Drag mi-e jocul românesc”, „Hora”, „Alunelu”; - Executarea de pași simpli de dans – individual sau în perechi .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Practică muzical-vocală	<p>Ținuta corpului Respirație: Exerciții-joc: exerciții de respirație combinate cu variante de mers; Emisie Dicție Sincronizare: Sunete muzicale, scări muzicale simple; Cântare vocală: individual, în grup; Cântare instrumentală: percuție corporal, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale (suflet, percuție).</p>
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	<p>Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Ritmul: Mișcări în ritm propriu; Mișcări ritmice și corporale bazate pe imitație; Mișcări sugerate de textul cântecului; Pași simpli de dans (individual, perechi); Melodia: Sunete înalte, medii și joase; Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt; Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansul popular; Interpretare: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu; Tempou – viteza, gradul de mișcare în care se execută cântecele; Cântece vesel/trist.</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertori de cântece

Repertoriul de cântece:

- „Mișcă vântul frunzele” de D. Cuclin,
- „Vulpea și găștele” de A.M. Ionescu,
- „Motănelul” de I. Nicorescu,
- „Drag mi-e jocul românesc”,
- „Hora”,
- „Alunelu”

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor surse sonore din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de emiteră a unor onomatopee asemănătoare cu cele din mediul înconjurător; - Exerciții de identificare a sunetelor produse de instrumente muzicale; - Exerciții de mimare a cântatului la un instrument muzical, concomitent cu emiteră a unor sunete .
<p>1.2. Executarea exercițiilor vocal-auditive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții ale membrilor superioare însoțite de mișcări de respirație; - Exerciții de dicție pe formule vorbite, pronunțate rar și apoi din ce în ce mai repede; - Exerciții de cultură vocală – întindere, emisie, acordaj.
<p>1.3. Exersarea auzului muzical și a vocii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a mersului suitor și coborător al unor fragmente muzicale; - Exerciții de reproducere a mersului suitor și coborător al unor fragmente muzicale asociate cu mișcări ale mâinilor; - Exerciții de învățare a unor cântece asociate cu bătăi ritmice și mișcări adecvate conținuturilor din folclorul copiilor etc.

2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a IV-a
<p>2.1. Receptarea unor elemente ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de executare a unui ritm dat de profesor; - Deplasări în colectiv după ritmul impus de întregul colectiv, prin autoreglare, sau după ritmul dat de instrumente de percuție; - Lanț de mâini cu deplasări înainte și înapoi, pe un ritm dat.
<p>2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a sunetelor înalte sau joase prin mișcări ale mâinilor; - Cântece-joc din folclorul copiilor etc.; - Exersarea mișcării spontane pe cântece din folclorul copiilor, cu balansul brațelor; - Exerciții simple de gimnastică ritmică (pe muzică, balans frontal al membrilor superioare spre stânga, cu trecerea greutateii pe piciorul stâng, același pe dreapta etc.)

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale, cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a IV-a	
3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și mișcării	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării pe strofe sau integral a unor cântece-joc: „Joc în cerc” de A. Ivășcanu, „Împreună să jucăm” – din folclorul copiilor, „Umblă ursul” - din folclorul copiilor etc.; - Reproducerea individuală a cântecelor, cu sprijinul profesorului ; - Reproducerea în colectiv a cântecelor, cu executarea mișcărilor sugerate de textul cântecelor în ritm propriu.
3.2. Exersarea unui joc/dans pe diferite ritmuri cu acompaniament	<ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor cântece/dansuri populare, concomitent cu executarea liberă de pași de dans; - Cântarea în colectiv a unor dansuri populare, folosind ca acompaniament percuția corporală și jucării muzicale; - Executarea de pași simpli de dans – individual sau dans în perechi .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Cultură vocal-auditivă	<p>Ținuta corpului Respirație: Gimnastică respiratorie combinată cu mișcări de brațe;</p> <p>Dicție Sincronizare Sunete muzicale, scări muzicale simple;</p> <p>Cântare vocală: individual, în grup; Cântare instrumentală: percuție corporal. Acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale.</p>
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	<p>Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie;</p> <p>Ritmul: Mișcări în ritm propriu; Mișcări ritmice și corporale bazate pe imitație; Pași simpli de dans (individual, perechi); Mișcări sugerate de textul cântecelor;</p> <p>Melodia: -Sunete înalte, medii și joase Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt</p> <p>Genuri muzicale: folclorul copiilor, dansuri populare, colinde</p> <p>Interpretarea: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Tempou – viteza, gradul de mișcare în care se execută cântecele Cântec vesel/trist</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertoriu de cântece

Repertoriul de cântece:

- „Joc în cerc” de A. Ivășcanu,
- „Împreună să jucăm” – din folclorul copiilor,
- „Umblă ursul” - din folclorul copiilor etc.

Sugestii metodologice

Valențele educativ-terapeutice ale artei au un rol foarte important în procesul de educare și recuperare a elevilor cu dizabilități.

Programa școlară “Muzică, ritm și mișcare”, prin pronunțatul ei caracter pluri și interdisciplinar, reprezintă un mijloc alternativ de exprimare și comunicare al elevilor noștri cu mediul înconjurător.

Activitatea desfășurată cu elevii cu dizabilități necesită o solidă pregătire psihopedagogică specială a cadrelor didactice, o bună cunoaștere a psihologiei acestor elevi în vederea inițierii și desfășurării unor activități adecvate posibilităților psihointelectuale și psihomotrice ale acestora.

Activitățile realizate trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

- Orice activitate să fie bine planificată, organizată și structurată;
- Adaptarea metodelor și mijloacelor de învățare, evaluare;
- Folosirea unui limbaj simplu, accesibil elevului și nivelului lui de înțelegere;
- Încurajarea oricărei tentative de comunicare, indiferent de natura ei;
- Centrarea învățării pe activitatea practică;
- Sarcini accesibile, realizabile în etape;
- Instrucțiuni clare privind sarcinile și elaborarea unor programe individuale de lucru;
- Sprijinirea elevului să devină membru al unui grup;
- Organizarea unor activități de grup care să stimuleze comunicarea și relaționarea interpersonală;
- Folosirea învățării afective;
- Capacitatea cadrului didactic de empatizare, comunicare și comportament asertiv.

Un important rol îl au exercițiile de ritmică cu acompaniament muzical. Prin aceste exerciții, copiii li se dezvoltă simțul ritmului, necesar în multe activități. În plus, prin faptul că stimulează afectivitatea, melodia dă mai multă energie mișcărilor executate. Pentru dezvoltarea rapidității și a coordonării mișcărilor se pot utiliza cu mult succes diferite jocuri. În general se va avea în vedere că dezvoltarea motricității trebuie să înceapă cu exersarea mișcărilor mari, ușor de executat și numai după aceea se va trece la mișcările fine. Exercițiile nu trebuie să aibă un caracter formal, ci să ia forma unui joc.

Jocurile muzicale și mini-dramatizările muzicale vor predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, a elevilor care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Accentul se va pune nu pe interpretare și executarea corectă a mișcărilor impuse de textul cântecelor audiate sau redade, ci pe manifestare liberă, capacitate de relaționare și socializare.

Mini-dramatizările muzicale propuse se pot realiza folosind decoruri adecvate scenetei, antrenând elevii în realizarea unor sarcini comune ce se pot desfășura în cadrul altor discipline: confecționarea de măști, de costume, de jucării muzicale etc.

Repertoriul de cântece propus spre audiție sau interpretare abordează o tematică variată și accesibilă care acomodează elevul cu mediul înconjurător, contribuie la socializare, ceea ce înseamnă acceptarea colaborării și comportamentului elevului în grup. Este indicat ca muzica vocală să fie îmbinată cu acompaniament instrumental (jucării muzicale, instrumente de percuție, de suflat etc.).

Eficiența activităților poate fi considerabil sporită și prin utilizarea frecventă și adecvată a mijloacelor tehnice moderne.

Bibliografie

1. Ailincăi, E., (2015), *Joc și mișcare, Culegere de jocuri (pentru învățământul primar)*, Galați;
2. Aldea, G., Munteanu, G., (2005), *Didactica educației muzicale în învățământul primar*, București: Edidura Didactică și Pedagogică, R.A;
3. Bălan, A., Chirilă, C., Peneș, M., (2005), *Educație muzicală. Culegere de cântece clasele I-IV*, Editura Ana;
4. Florea, M., Petrache, V., Răceală, I., Roșca, S., *Jocuri muzical. Culegere de cântece pentru școlari*, Pitești: Editura Carminis;
5. Konrad, S., (2000), *Ritmurile copilăriei. Culegere de cantece pentru copii*, Pitești: Editura Carminis;
6. Moraru, V., Toader, A., Ștefănescu, P., (2000), *Culegere de cântece pentru elevi vol I*, București: Editura Sigma;
7. Matora-Ionescu, A., Pop, L., Nicolescu, V.D., (1977), *Culegere de cântece - manual pentru licee pedagogice*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
8. Radu, Gh., Bratu, M., (2011), *Deficiența de intelect, cap IV, Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
9. Radu, Gh., Folostină, R., (2011), *Specificul procesului instructiv-educativ și de recuperare în deficiența-handicapul de intelect*, în Tratat de psihopedagogie specială, București: Editura Universității din București;
10. Sferle, M., (2008), *Culegere de cântece pentru clasele I-II*, Cluj-Napoca: Editura Dacia;
11. Ungureanu, M., (2003), *Sfântă e copilăria. Culegere de cântece, jocuri, mișcări muzical-ritmice pentru preșcolari și clasele primare*, Chișinău: Editura Arc;
12. Vrăsmaș, T., (2004), *Școala și educația pentru toți*, București: Editura Miniped.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica VARGA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Varga Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Negrea Emilia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Farkaș Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Bursuc Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Gheorghiuț Dan Mihai	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Babeș Marian Gabriel	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Șipoș Mioara	Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ, RITM ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina „Muzică, ritm și mișcare” este prevăzută în Planul-cadru pentru elevii cu dizabilități severe, grave și/sau asociate din învățământul special, fiind inclusă în aria curriculară “Arte”, alături de Educația plastică. Acestei discipline îi este alocată o oră pe săptămână.

Politicile educaționale oferă în acest moment cadrul necesar derulării unor servicii educaționale care răspund nevoilor de dezvoltare, posibilităților de adaptare și învățare ale copiilor cu dizabilități. În acest context, disciplina „muzică, ritm și mișcare” asigură oportunități ludice pentru manifestarea spontană și naturală a elevilor cu **dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate la auzul muzicii. Reacția** spontană și naturală a copilului la auzul muzicii, încă de la cea mai fragedă vârstă, este mișcarea. Respectând acest specific, asocierea audii și a cântecului cu mișcarea este pe deplin motivată, asigurându-se prin aceasta o practică muzicală – joc.

Disciplina „Muzică, ritm și mișcare” este corelată cu celelalte discipline din aria curriculară cât și din Planul-cadru, având un caracter pluridisciplinar și interdisciplinar.

Nivelul pluridisciplinar este dat de către Aria curriculară “Educație fizică, sport și sănătate” – ritm, mișcare și respirație.

Nivelul interdisciplinar este dat de o gamă largă de conținuturi ce se regăsesc în alte discipline înscrise în Planul-cadru:

- Abilități de comunicare și limbaj – dicție, onomatopee, silabe, cuvinte, vers, text
- Educație senzorială și psihomotorie – senzații, percepții, reprezentări, coordonare psihomotorie, lateralitate, orientare spațio-temporală
- Cunoașterea și igiena corpului uman – segmente ale corpului, reguli de igienă etc.
- Elemente de matematică – numărări recitative, figuri geometrice etc.
- Explorarea mediului înconjurător – anotimpuri, fenomene ale naturii, animale, păsări, forme de relief etc.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei **Muzică, ritm și mișcare** evidențiază achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu primar, modul de a percepe muzica, de a o utiliza alături de ritm și mișcare în procesul de educare și recuperare.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar și corespund domeniilor de receptare, audiere, interpretare, mișcare ritmică etc. Pentru realizarea competențelor specifice, **activitățile de învățare** au fost propuse începând cu stimularea polisenzorială și acțiunea directă cu obiecte cunoscute din mediul înconjurător și terminând cu formarea unor abilități muzicale, de ritm și mișcare.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- practică muzical-vocală;
- elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică;

- elemente de cultură muzicală.

Profesorul trebuie să adapteze conținuturile învățării la posibilitățile reale de achiziție ale elevului. Conținutul este constituit după criteriul dificultăților progresive și al pașilor mici. De aceea, în realizarea programei s-a ținut cont de principiul accesibilității, iar competențele generale, cele specifice, cât și activitățile de învățare au fost propuse gradual, de la ușor la greu, de la simplu la complex.

Prezenta programă școlară "Muzică, ritm și mișcare", destinată elevilor cu dizabilități severe, grave și/sau asociate, are rolul de a orienta și direcționa demersurile întreprinse de profesor, în vederea obținerii rezultatelor proiectate și contribuie la realizarea caracterului practic-aplicativ al achizițiilor dobândite de elev.

Competențe generale

- 1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător, în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)**
- 2. Exprimarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical**
- 3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale, cu accent pe ritm și mișcare**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)**

Clasa a V-a
<p>1.1. Receptarea sunetelor din natură și din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare a timbrelor vocale: voci de copii, femei, bărbați; - Exerciții de diferențiere a sunetelor muzicale de zgomote; - Jocuri de diferențiere a timbrului vocal de cel instrumental.
<p>1.2. Executarea elementelor de cultură vocal-auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de respirație corectă după anumite scenarii: Ex., „Ne plimbăm pe stradă iarna. Este un ger cumplit și mi-am uitat mănușile acasă. Suflăm în mâini ca să le încălzim.”; - Exerciții de respirație combinate cu mișcări de emisie: Ex.: „Stând în picioare cu brațele pe lângă corp, elevii inspiră 2 timpi, ridicând ușor brațele lateral, expiră 4-6 sau 8 timpi, concomitent cu lăsarea brațelor în jos, rostind sunetele „s” sau „u”, numărând de la 1 la 4,5,6,7,8 sau declamând diverse recitative; - Exerciții de cultură vocală: emisie și acordaj.
<p>1.3. Exersarea auzului muzical și a vocii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea sunetelor lungi și scurte ritmizate cu onomatopee. Joc: „Ceasurile”; - Imitarea unor onomatopee. Jocuri cu personaje; - Exerciții-joc de diferențiere a sunetelor vorbite de cele cântate. Ex. Ascultarea unei poezii în comparație cu audierea unui cântec; - Interpretarea unor fragmente melodice/cântece ce conțin sunete de intensități diferite: (tare-mediu-încet).

2. Exersarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a V-a
<p>2.1. Receptarea unor elemente ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bătăi ritmice din palme, din picior, în ritmul dat de bătăile de tobă sau alte instrumente de percuție; - Exerciții de redare a ritmului simplu diferențiat între „scurt și lung” prin bătăi din palme. Joc „Piticii și uriașii”; - Mișcări ritmice ale capului, trunchiului și membrilor inferioare și superioare după un ritm dat; - Exerciții ritmice de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontală cu brațele.
<p>2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marcarea ritmului cântecelor prin bătăi cu palmele poziționate în față, deasupra capului, lateral, stanga sau dreapta „Să-mi spui tu mie, copilaș”, de Grigore Teodosiu; - Acompanierea liberă a cântecelor cu sonorități emise de diferite obiecte din clasa: rigle, creioane, cutii umplute cu nisip, castane, nasturi, monede etc.: „Cântecul tobei”, de Gherase Dendrino, „Ciocanele”, de Ana Motora Ionescu, „Sorcovă”, melodie populară; - Audiții muzicale: exerciții-joc de integrare a gesturilor și mișcărilor adecvate textelor cântecelor audiate.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a V-a
<p>3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intuirea auditivă a cântecelor propuse spre învățare; - Exersarea cântării prin marcarea fiecărei durate: bătați din palme, în bancă sau folosind obiecte sonore; - Reproducerea individuală și/sau în colectiv a cântecelor cu sprijinul profesorului, folosind mișcările adecvate textelor cântecelor învățate.
<p>3.2. Cântare individuală și în grup, însoțită de acompaniament</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea intonării vocale a unor cântece cu acompaniamentul unor jucării muzicale: Vizionarea unor spectacole-serbări prezentate de grupuri de elevi de la grădiniță sau școală ; - Reproducerea unor cântece din videoclipurile prezentate folosind acompaniament specific, în vederea pregătirii serbărilor școlare.
<p>3.3. Interpretarea unor mini-dramatizări desprinse din jocurile muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării individuale și în grup a jocului muzical; - Interpretarea rolurilor desprinse din textul jocului muzical: lăstunul, pițigoiul, pupăza, corbul, cioara etc. ; - Exersarea gesturilor ritmice desprinse din text: bătați din aripi (mâini), imitarea zborului păsărilor, pași ritmici.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Cultură vocal-auditivă	<p>Ținuta corpului Respirație Scenariu-joc „,Ne plimbăm pe stradă iarna. Este un ger cumplit și mi-am uitat mănușile acasă. Suflăm în mâini ca să le încălzim.” Gimnastică respiratorie Emisie Dicție Sincronizare: Sunete muzicale, scări muzicale simple; Cântare vocală: individual, în grup Cântare instrumentală: percuție corporală, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale.</p>
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	<p>Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie; Ritmul: Mișcări în ritm propriu; Mișcări ritmice și corporale bazate pe imitație; Mișcări sugerate de textul cântecului; Melodia: Sunete înalte, medii și joase Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde Interpretarea: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Tempou –viteza, gradul de mișcare în care se execută cântecele Cântec vesel/trist</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertoriu de cântece

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)**

Clasa a VI-a
1.1 Receptarea sunetelor din natura și din mediul înconjurător - Jocuri de diferențiere a timbrelor umane; - Jocuri de imitare a vocii anumitor animale: vaca, oaia, calul, porcul, câinele, pisica etc; - Exerciții de recunoaștere a sunetelor emise de anumite jucării muzicale.
1.2. Executarea elementelor vocal-auditive - Exerciții- joc de respirație corectă după anumite scenarii / Jocuri; - Exerciții de gimnastică generală, însoțite de pronunția corectă a unor vocale sau consoane: „Oftatul”, „Rotirea brațelor”, „Spălatul pe mâini”, „Balansarea capului”; - Exerciții de cultură vocală-emisie și acordaj;
1.3. Exersarea auzului muzical și a vocii - Exerciții de evidențiere a sunetelor contrastante: „tare-încet”; - Exerciții de reproducere a unor onomatopee pentru diverse surse sonore, având durate și intensități diferite; - Audiții muzicale.

2. Exersarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a VI-a
2.1. Receptarea unor elemente ritmice - Exerciții de redare a ritmului simplu diferențiat între „scurt și lung” prin bătăi din picioare. Joc „Șoricelul și motanul încălțat”; - Exerciții de mers ușor și apăsat pe ritmul dat de jucării muzicale; - Exerciții de mers ușor însoțite de bătăi ritmice din palme, combinate cu exerciții de mers apăsat însoțite de lovirea ritmică a picioarelor cu palmele.
2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate - Mers ritmat imitând mersul rar sau repede al unor animale din textele cântecelor audiate; - Exerciții de mers pe ritmul unor cântece pentru evidențierea termenilor de mișcare „rar-repede”; - Executarea de exerciții pentru redarea ritmului simplu diferențiat între scurt și lung.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a VI-a
3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării - Intuirea auditivă a cântecelor propuse spre învățare; - Reproducerea în colectiv a cântecelor însușite intuitiv cu executarea mișcărilor adecvate textelor; - Interpretarea cântecelor propuse alternând cântarea vocală cu ritmizarea; - Recunoașterea fragmentelor intonate fără text de profesor și reproducerea lor cu text.
3.2. Cântare individuală și în grup, însoțită de acompaniament - Exersarea acompaniamentului ritmic cu obiecte sonore sau instrumente de percuție din cântecele interpretate în grup; - Reluarea interpretării cu acompaniamentul profesorului; - Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativ);

Clasa a VI-a
- Exerciții de interpretare a unor cantece tematice, cu acompaniament, pentru pregătirea serbărilor școlare.
3.3. Interpretarea unor mini-dramatizări desprinse din jocurile muzicale
- Exersarea învățării individuale și în grup a jocului muzical ; - Interpretarea rolurilor desprinse din textul jocului muzical: motănelul, șoricelul etc.; - Exersarea pașilor simpli de dans prin hora celorlalți participanți la joc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Practică muzical-vocală	Ținuta corpului Respirație: Emisie Dicție Sincronizare Sunete muzicale, scări muzicale simple; Cântare vocală: individual, în grup; Cântare instrumentală: percuție corporală, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale.
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie; Ritmul: Mișcări în ritm propriu; Mișcări ritmice și corporale; Mișcări sugerate de textul cântecului: „Merge, fuge.... Melodia: Sunete înalte, medii și joase Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde Interpretarea: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Tempou –viteza, gradul de mișcare în care se execută cântecele Cântec vesel/trist
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertori de cântece

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Receptarea sunetelor din natura și din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a anumitor zgomote din natură, de sunetele emise de jucării muzicale; - Exerciții de recunoaștere a sunetelor emise de anumite instrumente de percuție: „tobă, xilofon, țambal”; - Jocuri de imitare a vocii anumitor păsări: „cucul, pupăza, cocoșul, rața, găina etc.”
<p>1.2. Executarea elementelor de cultură vocal-auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de respirație corectă după anumite scenarii: Ex.„Trenul pleacă din gară, șuierând: U-u-u!...Ambalăm motorul mașinii: Vu-u-u!...”; - Exerciții-joc de gimnastică articulară: „Capra” (lansarea mandibulei inferioare cu lovirea dinților), „La doctor” (scoaterea limbii, mișcarea limbii jos-sus, stânga-dreapta); - Exerciții de cultură vocală: emisie și acordaj.
<p>1.3. Exersarea auzului muzical și a vocii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a sunetelor înalte și joase din anumite fragmente muzicale; - Exerciții de asociere a sunetelor înalte și joase prin mișcări ascendente/descendente ale mâinilor. - Jocuri de reproducere a unor fragmente melodice care cuprind sunete înalte și joase și exemplificarea acestora prin mișcări ale mâinilor/corpului - Audiții muzicale: fragmente muzicale/cântece pentru identificarea sunetelor înalte și joase

2. Exersarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a VII-a
<p>2.1. Receptarea unor elemente ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare a ritmului simplu diferențiat între „scurt și lung” prin pășire; - Exerciții de redare prin formă de pășire a ritmului lent și a ritmului alert. Jocuri de pășire atentă și pășire precipitată; - Exerciții de parcurgere ritmică a unor trasee cu forme geometrice simple: linie curbă, cerc, pătrat etc.
<p>2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare prin gesturi a mersului suitor sau coborâtor al unor cântece audiate; - Exerciții de diferențiere a cântecelor în nuanțe piano, de cele în nuanțe forte, prin executări ritmice folosind brațele; - Jocuri de reproducere a mișcărilor ritmice sugerate de textele cântecelor audiate.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a VII-a
<p>3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intuirea auditivă a cântecelor propuse spre învățare în nuanțe contrastante (tare și încet); - Reproducerea cântecelor în nuanța tare și apoi încet; - Interpretarea unor cântece cântate în cor și cu solist.

Clasa a VII-a
<p>3.2. Cântare individuală și în grup, însoțită de acompaniament</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intonarea cântecelor cu măsurarea duratei de 1 timp prin mișcări (bătăi, pași) egale, uniforme; - Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativ); - Exerciții de interpretare a unor cântece tematice, cu acompaniament, pentru pregătirea serbărilor școlare.
<p>3.3. Interpretarea unor mini-dramatizări desprinse din jocurile muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării individuale și în grup a jocului muzical. Exemplu: „În căsuța din pădure”, de I. Nicosescu; - Interpretarea rolurilor desprinse din textul jocului muzical: piticii, pupăza, broscuța, șoricelul etc.; - Exersarea pașilor simpli de dans prin hora celor cinci prieteni.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Practică muzical-vocală	<p>Ținuta corpului</p> <p>Respirație: Joc de respirație după anumite scenarii: Ex., „Trenul pleacă din gară, șuierând: U-u-u!...Ambalăm motorul mașinii: Vu-u-u!...”</p> <p>Gimnastică articulatorie: „Capra” (lansarea mandibulei inferioare cu lovirea dinților), „La doctor” (scoaterea limbii, mișcarea limbii jos-sus, stânga-dreapta)</p> <p>Emisie</p> <p>Dicție</p> <p>Sincronizare: Sunete muzicale, scări muzicale simple;</p> <p>Cântare vocală: individual, în grup;</p> <p>Cântare instrumentală: percuție corporal, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale.</p>
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	<p>Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale;</p> <p>Ritmul: Mișcări ritmice și corporale într-un ritm dat; Mișcări sugerate de textul cântecului;</p> <p>Melodia: Sunete înalte, medii și joase; Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt;</p> <p>Genuri muzicale: folclorul copiilor, dans popular; Interpretarea: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu, nuanțe reduse (piano, mezzo piano sau cel mult mezzoforte);</p> <p>Tempou – viteza, gradul de mișcare în care se execută cântecele;</p> <p>Cântec vesel/trist</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertoriu de cântece

CLASA VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)**

Clasa a VIII-a
1.1. Receptarea sunetelor din natura și din mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitare a vocii anumitor păsări: „cucul, pupăza, cocoșul, rața, găina etc.”; - Jocuri de diferențiere a vocilor animalelor de păsări; - Exerciții de recunoaștere a sunetelor emise de anumite instrumente muzicale: „chitara, vioara, pianul etc.”
1.2. Executarea elementelor de cultură vocal-auditivă <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții- joc de respirație corectă după anumite scenarii-tragem aer în piept și-l dăm afară; - Exerciții de pronunție după model: mac-mac-mac, ga-ga-ga, oac-oac-oac...etc.; - Exerciții de cultură vocală: emisie și acordaj.
1.3. Exersarea auzului muzical și a vocii <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de reproducere a unor fragmente melodice care cuprind elemente de urcare și coborâre și exemplificarea acestora prin mișcări ale mâinilor/corpului; - Învățarea unor cântece-joc ce cuprind elemente de urcare și coborâre asociate cu mișcări ale corpului; - Audiții muzicale.

2. Exersarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a VIII-a
3.1. Receptarea unor elemente ritmice <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții ritmice de parcurgere a anumitor trasee: „Mers ritmic pe vârfuri, cu schimbarea direcției și a stilului de mers, mers pe călcâie etc.”; - Exerciții ritmice de alternare a diferitelor variante de mers, prin comandă verbală de schimbare, concomitent cu accelerarea sau încetinirea ritmului; - Exerciții de grupare ritmică pe anumite onomatopee, concomitent cu exerciții de lovire cu bețișoare în bancă, pe unități egale de timp;
2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere a mișcărilor ritmice lente sau alerte deduse din textele cântecelor audiate; - Exerciții de diferențiere a cântecelor în nuanțe piano, de cele în nuanțe forte, prin executări ritmice folosind brațele; - Jocuri pe cântece; - Executarea unor mișcări de balet prin imitarea mișcărilor executate de grupuri de copii din videoclipurile prezentate.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a VIII-a
3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării <ul style="list-style-type: none"> - Intuirea auditivă a cântecelor propuse spre învățare; - Reproducerea individuală și în grup a unor cântece în tempouri diferite; - Jocuri de mișcare în formație de horă, dans popular.
3.2. Cântare individuală și în grup, însoțită de acompaniament <ul style="list-style-type: none"> - Intonarea unor cântece prin marcarea pauzelor prin percuție corporală, obiecte sonore etc.;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativ); - Exerciții de interpretare a unor cantece tematice, cu acompaniament, pentru pregătirea serbărilor școlare.
<p>3.3. Interpretarea unor mini-dramatizări desprinse din jocurile muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării individuale și în grup a jocului muzical. Interpretarea rolurilor desprinse din textul jocului muzical: sticleți, mierloi, scatiu, brotac, privighetoare etc.; - Exersarea pașilor simpli de dans prin hora păsărelelor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Practică muzical-vocală	<p>Ținuta corpului</p> <p>Respirație: Emisie Dicție</p> <p>Sincronizare Sunete muzicale, scări muzicale simple;</p> <p>Cântare vocală: individual, în grup;</p> <p>Cântare instrumentală: percuție corporal, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale.</p>
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	<p>Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie;</p> <p>Ritmul: Mișcări ritmice și corporale într-un ritm dat; Mișcări ritmice și corporale sugerate de textul cântecelor prezentate; Mișcări de balet prin imitație; Dans popular – hora.</p> <p>Melodia: Sunete înalte, medii și joase; Mersul melodic suitor, coborâtor, liniar, mixt;</p> <p>Genuri muzicale: folclorul copiilor, dans popular, dans clasic, colinde;</p> <p>Interpretare: Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Tempou – viteza, gradul de mișcare în care se execută cântecele;</p> <p>Cântec vesel/trist</p>
Elemente de cultură muzicală	<p>Audiții muzicale</p> <p>Videoclipuri muzicale</p> <p>Realizarea unui repertoriu de cântece</p>

CLASA a IX-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa a IX-a
<p>1.1.Receptarea sunetelor din natura și din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a unor onomatopee de anumite zgomote percepute din natură, prin vizionarea unor desene animate; - Exerciții de executare a unor zgomote din mediul înconjurător produse de obiecte familiare elevilor: „Spune ce se aude!”; - Jocuri de imitare a vocii unor personaje din poveștile propuse spre vizionare.
<p>1.2.Executarea elementelor de cultură vocal-auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții- joc de respirație corectă după anumite scenarii: Ex.: „Suntem în parc într-o seară frumoasă de primăvară. Parfumul teilor ne învăluie. Tragem aer în piept și exclamăm: Ce miros de tei!”; - Exerciții de imitare a sunetelor emise de instrumente: „Trompeta face: ta-ta-ta! Contrabasul face: zum-zum-zum! Toba face: bum-bum-bum! etc.”; - Exerciții de cultură vocală: emisie, acordaj și omogenizare.
<p>1.3 Exersarea auzului muzical și a vocii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare, prin mișcări corporale, a sunetelor înalte și joase, identificate în anumite fragmente melodice; - Învățarea unor cântece-joc care cuprind sunete înalte și joase și exemplificarea acestora prin mișcări adecvate; - Scenete/serbări școlare; - Audiții muzicale.

2. Exersarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a IX-a
<p>2.1. Receptarea unor elemente ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții ritmice în formație de cerc, cu identificarea locului fiecăruia în cadrul acesteia. Joc „Prietenii în căsuță”, „Puii în cuib”; - Exerciții joc de redare a unor mișcări cu caracter de dans: pași, ridicări pe vârfuri, mers pe vârfuri etc.; - Exerciții de recitare ritmică a textelor cântecelor ce vor fi învățate.
<p>2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare, prin mișcări ritmice corporale, a conținutului de idei a unor cântece audiate; - Exerciții de gimnastica ritmică pe fond muzical; - Jocuri pe cântece cu caracter de dans popular.

3.Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a IX-a
<p>3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intuirea auditivă a cântecelor propuse spre învățare; - Intonarea unor cântece în dialog; - Reproducerea individuală și în grup a unor cântece în tempouri adecvate conținuturilor cântecelor învățate.

Clasa a IX-a	
3.2. Cântare individuală și în grup, însoțită de acompaniament	
<ul style="list-style-type: none"> - Intonarea unor cântece prin marcarea duratei de 2 timpi prin percuție corporală, obiecte sonore etc.; - Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic(negativ); - Exersarea repertoriului de colinde pentru prezentarea acestora în cadrul serbărilor de Crăciun, cu acompaniament specific (clopoței, zurgălăi, tobe etc.). 	
3.3. Interpretarea unor mini-dramatizări desprinse din jocurile muzicale	
<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea învățării individuale și în grup a jocului muzical; - Interpretarea rolurilor desprinse din textul jocului muzical: ciobănașul, turma de oi, greierașul, pițigoiiul, lupul, vânătorul; - Exersarea de pași și mișcări ritmice corespunzătoare liniei melodice a cântecului-joc. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Practică muzical-vocală	Ținuta corpului Respirație: Scenariu-joc ; Emisie; Dicție; Sincronizare; Sunete muzicale, scări muzicale; Cântare vocală: individual, dialogat, în grup; Cântare instrumentală: percuție corporală, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament de jucării muzicale.
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	Timbrul: Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete vocale (vorbite sau cântate); Sunete muzicale instrumentale; Ritmul: Mișcări în ritm propriu; Mișcări sugerate de textul cântecului; Marcarea structurilor ritmice; Tempouri adecvate textelor cântecelor; Melodia: Sunete înalte, medii și joase; Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansuri; Interpretare Nuanțe - Tare/ încet/ mediu; Procedee armonico-polifonice (solist-cor, dialog, grupe alternative).
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertori de cântece

CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător în vederea formării auzului funcțional (fonematic și muzical)

Clasa a X-a
<p>1.1.Receptarea sunetelor din natura si din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a unor onomatopee și zgomote din natură prin audierea unor povești; - Exerciții de identificare a glasurilor unor animale după materiale audio; - Jocuri de imitare a vocii unor personaje din desenele animate vizionate.
<p>1.2.Executarea elementelor de cultură vocal-auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de respirație corectă după anumite scenarii; - Exerciții de cultură vocală: emisie, acordaj, omogenizare, întindere.
<p>1.3.Exersarea auzului muzical și a vocii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de recunoaștere a sunetelor înalte și joase, a mersului suitor și coborător din anumite fragmente melodice și asocierea acestora cu mișcări corporale; - Jocuri pe cântec ce conțin sunete înalte/joase, mers suitor/coborător; - Minidramatizări, scenete muzicale; - Audiții muzicale.

2. Exersarea simțului ritmic și mișcării corporale în diferite contexte, pe fond muzical

Clasa a X-a
<p>2.1. Receptarea unor elemente ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alternarea redării ritmului prin bătăi din palme , cu cel redat prin pășire ritmică; - Exerciții ritmice de alternare a diferitelor variante de mers, prin comandă de schimbare folosind un instrument muzical , concomitent cu accelerarea sau încetinirea ritmului; - Exerciții joc de redare a unor mișcări cu caracter de dans: pași, ridicări pe vârfuri, mers pe vârfuri etc., folosind diferite obiecte: eșarfe, mingi, cercuri etc.
<p>2.2. Integrarea mișcărilor ritmice în ritmul cântecelor audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea unor dramatizări urmată de redarea prin mișcări corporale a personajelor întâlnite; - Exerciții de gimnastica ritmică; - Executarea unor pași de dans în perechi.

3. Interpretarea unor cântece și jocuri muzicale cu accent pe ritm și mișcare

Clasa a X-a
<p>3.1. Cântare individuală și în grup cu integrarea ritmului și a mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intuirea auditivă a cântecelor propuse spre învățare; - Intonarea unor cântece pe două grupe, o grupă tactând succesiunea timpilor (egali), iar cealaltă bătând cu degetul în bancă ritmul cântecelor prezentate; - Exersarea intonării simultane după gesturile profesorului (început, respirație, încheiere).
<p>3.2. Cântare individuală și în grup, însoțită de acompaniament</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intonarea unor cântece ce conțin durate și pauze diferite cu acompaniament ritmic de jucării muzicale; - Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativ); - Exerciții de interpretare a unor cântece tematice pentru pregătirea serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice(Colinde, 1 Decembrie, 8 Martie, 1 Iunie).

Clasa a X-a**3.3. Interpretarea unor mini-dramatizări desprinse din jocurile muzicale**

- Exersarea învățării individuale și în grup a jocului muzical;
- Interpretarea rolurilor desprinse din textul jocului muzical;
- Exersarea unor pași ritmici respectând linia melodică a cântecului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Practică muzical-vocală	Ținuta corpului Respirație: Joc după scenariu; Emisie Dicție Sincronizare Sunete muzicale, scări muzicale; Cântare vocală: individual, în grup; Cântare instrumentală: percuție corporală, acompaniament realizat de cadrul didactic, acompaniament realizat de jucării muzicale.
Elemente de limbaj muzical și de mișcare pe muzică	Timbrul Sunete din natură și din mediul înconjurător; Sunete muzicale vocale; Sunete muzicale instrumentale; Vocea de adult și de copil, vocea de bărbat și de femeie; Ritmul Durate și pauze diferite Dansuri de societate și moderne Melodia: Sunete înalte/ joase; Mersul melodic suitor/ coborâtor; Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansuri, genuri clasice; Interpretare Nuanțe - Tare/ încet/ mediu; Procedee armonico-polifonice (solist-cor, lanț, grupe alternative)
Elemente de cultură muzicală	Audiții muzicale Videoclipuri muzicale Realizarea unui repertoriu de cântece

Sugestii metodologice

Valențele educativ-terapeutice ale artei au un rol foarte important în procesul de educare și recuperare a elevilor cu dizabilități.

Programa școlară “Muzică, ritm și mișcare”, prin pronunțatul ei caracter pluri și interdisciplinar, reprezintă un mijloc alternativ de exprimare și comunicare al elevilor noștri cu mediul înconjurător.

Activitatea desfășurată cu elevii cu dizabilități necesită o solidă pregătire psihopedagogică specială a cadrelor didactice, o bună cunoaștere a psihologiei acestor elevi în vederea inițierii și desfășurării unor activități adecvate posibilităților psihointelectuale și psihomotrice ale acestora.

Activitățile realizate trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

- Orice activitate să fie bine planificată, organizată și structurată;
- Adaptarea metodelor și mijloacelor de învățare, evaluare;
- Folosirea unui limbaj simplu, accesibil elevului și nivelului lui de înțelegere;
- Încurajarea oricărei tentative de comunicare, indiferent de natura ei;
- Centrarea învățării pe activitatea practică;
- Sarcini accesibile, realizabile în etape;
- Instrucțiuni clare privind sarcinile și elaborarea unor programe individuale de lucru;
- Sprijinirea elevului să devină membru al unui grup;
- Organizarea unor activități de grup care să stimuleze comunicarea și relaționarea interpersonală;
- Folosirea învățării afective;
- Capacitatea cadrului didactic de empatizare, comunicare și comportament asertiv.

Un important rol îl au exercițiile de ritmică cu acompaniament muzical. În aceste exerciții, copiii li se dezvoltă simțul ritmului, necesar în multe activități. În plus, prin faptul că stimulează afectivitatea, melodia dă mai multă energie mișcărilor executate. Pentru dezvoltarea rapidității și a coordonării mișcărilor se pot utiliza cu mult succes diferite jocuri. În general se va avea în vedere că dezvoltarea motricității trebuie să înceapă cu exersarea mișcărilor mari, ușor de executat și numai după aceea se va trece la mișcările fine. Exercițiile nu trebuie să aibă un caracter formal, ci să ia forma unui joc.

Jocurile muzicale și mini-dramatizările muzicale vor predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, a elevilor care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Accentul se va pune nu pe interpretare și executarea corectă a mișcărilor impuse de textul cântecelor audiate sau redade, ci pe manifestare liberă, capacitate de relaționare și socializare.

Mini-dramatizările muzicale propuse se pot realiza folosind decoruri adecvate scenetei, antrenând elevii în realizarea unor sarcini comune ce se pot desfășura în cadrul altor discipline: confecționarea de măști, de costume, de jucării muzicale etc.

Repertoriul de cântece propus spre audiție sau interpretare abordează o tematică variată și accesibilă care acomodează elevul cu mediul înconjurător, contribuie la socializare, ceea ce înseamnă acceptarea colaborării și comportamentului elevului în grup. Este indicat ca muzica vocală să fie îmbinată cu acompaniament instrumental (jucării muzicale, instrumente de percuție, de suflat etc.).

Eficiența activităților poate fi considerabil sporită și prin utilizarea frecventă și adecvată a mijloacelor tehnice moderne.

Bibliografie

1. Ailincăi, E., (2015), *Joc și mișcare, Culegere de jocuri (pentru învățământul primar)*, Galați;
2. Aldea, G., Munteanu, G., (2005), *Didactica educației muzicale în învățământul primar*, București: Edidura Didactică și Pedagogică, R.A;
3. Bălan, A., Chirilă, C., Peneș, M., (2005), *Educație muzicală. Culegere de cântece clasele I-IV*, Editura Ana;
4. Florea, M., Petrache, V., Răceală, I., Roșca, S., *Jocuri muzical. Culegere de cântece pentru școlari*, Pitești: Editura Carminis;
5. Konrad, S., (2000), *Ritmurile copilăriei. Culegere de cantece pentru copii*, Pitești: Editura Carminis;
6. Moraru, V., Toader, A., Ștefănescu, P., (2000), *Culegere de cântece pentru elevi vol I*, București: Editura Sigma;
7. Matora-Ionescu, A., Pop, L., Nicolescu, V.D., (1977), *Culegere de cântece - manual pentru licee pedagogice*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
8. Radu, Gh., Bratu, M., (2011), *Deficiența de intelect, cap IV, Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
9. Radu, Gh., Folostină, R., (2011), *Specificul procesului instructiv-educativ și de recuperare în deficiența-handicapul de intelect*, în Tratat de psihopedagogie specială, București: Editura Universității din București;
10. Sferle, M., (2008), *Culegere de cântece pentru clasele I-II*, Cluj-Napoca: Editura Dacia;
11. Ungureanu, M., (2003), *Sfântă e copilăria. Culegere de cântece, jocuri, mișcări muzical-ritmice pentru preșcolari și clasele primare*, Chișinău: Editura Arc;
12. Vrăsmaș, T., (2004), *Școala și educația pentru toți*, București: Editura Miniped.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica VARGA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Varga Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Negrea Emilia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Farkaș Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Bursuc Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Gheorghită Dan Mihai	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Babeș Marian Gabriel	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Șipoș Mioara	Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITARE MANUALĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei, **Abilitare manuală**, este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Pornind de la aceste competențe, orientarea activității didactice pune accentul pe o mai bună dezvoltare coordonare oculo-manuală și îmbunătățirea motricității fine prin rupere, mototolire, tăiere, îndoire, lipire, legare, înșiruire, modelaj etc. Prin manipularea materialelor folosite, elevii își dezvoltă deprinderi specifice și dobândesc o mai bună conștientizare a esteticului, își îmbunătățesc imaginația, își exersează memoria vizuală și nu în ultimul rând se recuperează și se integrează socio-profesional.

Prin activitățile practice copilul cu dizabilități găsește mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițându-i să creeze, în realitate, ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Prin asigurarea unui mediu de activitate stimulatив și a unor materiale și metode interactive și activ-participative de acțiune se asigură satisfacerea nevoii copilului cu dizabilități severe, profunde și asociate, pentru activitățile specifice de abilitare manuală.

Activitățile propuse de cadrele didactice, la clasă, oferă o valoare utilă obiectelor și materialelor pe care elevii le manipulează în scop de recuperare, terapeutic și de integrare. Gradual, activitățile simple vor fi urmate de activități cu un grad ridicat de complexitate cu scopul de a forma deprinderile de bază. Rolul activităților este tocmai acela de a-l pregăti pe copil pentru situații de viață, de a-i dezvolta abilități menite să-i asigure o cât mai bună integrare și recuperare. Ca să obțină independență în activitățile uzuale zilnice, copiii au nevoie de autonomie personală în sensul satisfacerii unor cerințe elementare.

Programa de la disciplina **Abilitare Manuală** din cadrul Ariei curriculare **Tehnologii**, este concepută într-o viziune unitară și într-o manieră interdisciplinară. Multe dintre competențele specifice și activitățile de învățare se regăsesc în mai multe discipline, dar se păstrează elementele de specificitate și structura lor fundamentală, în funcție de aria curriculară și ciclul de dezvoltare. În Planul-cadru de învățământ, disciplina **Abilitare manuală** are alocată 1 oră pe săptămână la clasele: pregătitoare, clasa I, a II-a, a III-a și a IV-a, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Abilitare manuală jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar, ele regăsindu-se pe tot parcursul celor cinci ani de învățământ primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competențelor specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă ale elevilor și de interesele fiecărui copil, de mijloacele și de materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale acestui domeniu, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor specifice.

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Este necesară o abordare specifică vârstei și dizabilității, bazată în esență pe stimularea învățării prin joc, pe individualizarea învățării, pe dezvoltarea interesului copilului și pe implicarea în activitate.

Competențe generale

- 1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**
- 2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**
- 3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană.**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (riglă, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre etc.) și a utilității acestora.
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, plastilină, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile); - Activități practice de identificare /discriminare obiectuală și/ sau imagistică după un criteriu: Puzzle cu mâner de lemn „În bucătărie”, „Frukte/legume”, „Forme/culori” „Cuburi și incastre”, „Aranjează creioanele, jucăriile, radierele”, „Puzzle jumătăți”(cu sprijin); - Activități practice de sortare/potrivire și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criteriile date: „Sortăm jucăriile!”, „Cuburi mici/mari...”, „Pune la locul potrivit!”, „Aranjează cuburile, jucăriile”, „Găsește imaginile identice”, „Grupează obiectele”, „Puzzle 4-6 piese; - Activități practice de seriare/stivuire obiectuală/imagistică, după unul sau mai multe criterii: cutie-joc cu forme de sortat, cuburi cu imagini (tren, animale etc.), joc „Loto”, joc „Domino” cu fructe, flori, set turnuri etc.; - Activități practice de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după mai multe criterii: culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde), formă (cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi), mărime (înalt, scund), colaj „Frunze de toamnă”; tăieri, lipiri „Orașul din figuri geometrice”, decupare după contur și lipire după mărime „Piticii Albei ca Zăpada”, decorațiuni de polistiren sub forma de bile, ouă, fulgi, figurine autocolante din Neopren în formă de cercuri, fructe, animale etc.; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a anotimpurilor: puzzle/incastre/cuburi cu imagini specifice anotimpurilor, colaj „Cartea anotimpurilor”, șabloane/ștampile/perforatoare cu imprimeu specific anotimpului dat.
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fruktele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ouă de Paști”) -Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> - îndoitori simple; - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc; - colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj ”;   -Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de mărgelile”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”);

Clasa pregătitoare**Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor**

- Activități practice de învățare a gestului **rotativ** prin bobinare, prin șnuruire, prin împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;

Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale

- Activități practice de:

- încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.;

- înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire;

- înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”;

- înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom”, brățări, mărtișoare;

Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii

- „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”;

-Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite).

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**Clasa pregătitoare****2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse**

- Activități practice de observare dirijată a unor modele date;

- Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);

- Exerciții de imitare a anumitor acțiuni și a modalităților de lucru (rupere, modelaj plastilină) - „Folosirea plastilinei pentru a face diverse forme”, „Mototolirea hârtiei cu o mână, repetarea procedurii cu cealaltă”, „Jocul cu panglici colorate-învârte sub formă de cerc panglica cu o mână, repetă procedura cu cealaltă”;

- Exerciții de pregătire/separare și triere după diferite criterii a materialelor: (hârtie colorată, plastilină, mărgelile, frunze, semințe, fire ață, seturi tematice etc.), aranjarea spațiului de lucru (cu sprijin);

- Activități practice de modelare cu plastilină/lut, aluat după model;

- Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.).

2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

- Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire - „Șnur de mărtișor”; împletire - „Frânghia”; compoziții din hârtie creponată mototolită - „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”.

2.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse**Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare**

-Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fructele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ouă de Paști”);

Clasa pregătitoare
<p>-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndoitori simple; - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.; - colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj”; <p>-Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de mărgel”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”);</p> <p>Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor</p> <p>- Activități practice de învățare a gestului rotativ prin bobinare, prin șnuruire, prin împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;</p> <p>Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale</p> <p>- Activități practice de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.; - înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire; - înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”; - înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom”, brățări, mărtișoare; <p>Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”; -Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite).

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă corporală (mâini, dinți, păr, față, corp) - Joc cu păpuși anatomice: „Spală păpușa pe față/corp/ mâini/picioare (cu sprijin/imitație)”, „Spală păpușa cu săpun/burete”, „Ne spălăm pe față, dinți”, „Ne pieptănăm”; - Activități practice de spălare și ștergere: „Ne spălăm pe mâini înainte de masă”.
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminteii; - Activități practice de îmbrăcare și dezbrăcare: „Fă ca mine!”, „Îmbrăcăm/dezbrăcăm păpușa”; - Activități practice de întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: „Așezarea pe umeri, perierea hainelor”, „Îmbrăcare-dezbrăcare”, „Încheiere-descheiere nasturi, capse, fermoar”, „Împachetare îmbrăcăminte”, „Curățarea pantofilor”, „Legarea/dezlegarea șiretului (nod, fundă)”.
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igiena spațiului de locuit/ sala de clasă/ locul de joacă (cu sprijin și recompense verbale): - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/camera de locuit; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;

Clasa pregătitoare
-exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului.
3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești
- Exersarea activităților gospodărești elementare:
- Exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș); joc „De-a gospodina”, joc cu setul „Set pentru masă cu uscător”, „Set curățenie”(recunoaștere), „Arată farfuria, lingura, furculița...etc”, „Punem masa”, „Folosim tacâmurile”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	Instrumente de lucru (pensulă, lopețică, mosorel, riglă, metru de croitorie, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare)
Produce finite realizate (decorative sau utile)	Etape/operații de realizare a unor produse simple <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative ▪ Jocuri de construcție și asamblare
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	Igiena corporală Igiena vestimentară și a încălțăminte Obiecte de îmbrăcăminte Încălțăminte Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit Igienă alimentară și deprinderi gospodărești

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa I
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (riglă, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre etc.) și a utilității acestora.
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, plastilină, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile); - Activități practice de identificare /discriminare obiectuală și/ sau imagistică după un criteriu: Puzzle cu mâner de lemn „În bucătărie”, „Fruite/legume”, „Forme/culori” „Cuburi și incastre”, „Aranjează creioanele, jucăriile, radierele”, „Puzzle jumătăți”(cu sprijin); - Activități practice de sortare/potrivire și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criteriile date: „Sortăm jucăriile!”, „Cuburi mici/mari...”, „Pune la locul potrivit!”, „Aranjează cuburile, jucăriile”, „Găsește imaginile identice”, „Grupează obiectele”, „Puzzle 4-6 piese; - Activități practice de seriere/stivuire obiectuală/imagistică, după unul sau mai multe criterii: cutie-joc cu forme de sortat, cuburi cu imagini (tren, animale etc.), joc „Loto”, joc „Domino” cu fructe, flori, set turnuri etc.; - Activități practice de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după mai multe criterii: culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde), formă (cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi), mărime (înalt, scund), colaj „Frunze de toamnă”; tăieri, lipiri „Orașul din figuri geometrice”, decupare după contur și lipire după mărime „Piticii Albei ca Zăpada”, decorațiuni de polistiren sub forma de bile, ouă, fulgi, figurine autocolante din Neopren în formă de cercuri, fructe, animale etc.; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a anotimpurilor: puzzle/incastre/cuburi cu imagini specifice anotimpurilor, colaj „Cartea anotimpurilor”, șabloane/ștampile/perforatoare cu imprimeu specific anotimpului dat.
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fruitele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ouă de Paști”); -Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> - îndoitori simple; - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.; - colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj ”;   -Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de mărgelile”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”); <p>Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de învățare a gestului rotativ prin bobinare, prin șnuruire, prin împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;

Clasa I**Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale**

- Activități practice de:
- încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.;
- înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire;
- înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”;
- înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom”, brățări, mărtișoare;

Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii

- „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”;
- Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite).

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**Clasa I****2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse**

- Activități practice de observare dirijată a unor modele date;
- Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);
- Exerciții de imitare a anumitor acțiuni și a modalităților de lucru (rupere, modelaj plastilină) - „Folosirea plastilinei pentru a face diverse forme”, „Mototolirea hârtiei cu o mână, repetarea procedurii cu cealaltă”, „Jocul cu panglici colorate-învârte sub formă de cerc panglica cu o mână, repetă procedura cu cealaltă”;
- Exerciții de pregătire/separare și triere după diferite criterii a materialelor: (hârtie colorată, plastilină, mărgelile, frunze, semințe, fire ață, seturi tematice etc.), aranjarea spațiului de lucru (cu sprijin);
- Activități practice de modelare cu plastilină/lut, aluat după model;
- Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.).

2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

- Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire - „Șnur de mărtișor”; împletire - „Frânghia”; compoziții din hârtie creponată mototolită - „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”.

2.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse**Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare**

- Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fructele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ovă de Paști”);
- Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:
  - **îndoitori simple**;
  - **lipituri simple** (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc;
  - **colaje** – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj ”;
- Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de

Clasa I
<p>mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”);</p> <p>Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor</p> <p>- Activități practice de învățare a gestului rotativ prin bobinare, prin șnuruire, prin împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;</p> <p>Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale</p> <p>- Activități practice de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.; - Înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire; - Înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”; - Înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom”, brățări, mărtișoare; <p>Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”; - Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite).

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa I
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă corporală (mâini, dinți, păr, față, corp): Joc cu păpuși anatomice: „Spală păpușa pe față/corp/ mâini/picioare (cu sprijin/imitație)”, „Spală păpușa cu săpun/burete”, „Ne spălăm pe față, dinți”, „Ne pieptănăm”; - Activități practice de spălare și ștergere: „Ne spălăm pe mâini înainte de masă”.
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminteii; - Activități practice de îmbrăcare și dezbrăcare: „Fă ca mine!”, „Îmbrăcăm/dezbrăcăm păpușa”; - Activități practice de întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: „Așezarea pe umerăș, perierea hainelor”, „Îmbrăcare-dezbrăcare”, „Încheiere-descheiere nasturi, capse, fermoar”, „Împachetare îmbrăcăminte”, „Curățarea pantofilor”, „Legarea/dezlegarea șiretului (nod, fundă)”.
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igiena spațiului de locuit/ sala de clasă/ locul de joacă (cu sprijin și recompense verbale): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/camera de locuit; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului.

Clasa I
<p>3.4.Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <p>- Exersarea activităților gospodărești elementare:</p> <p>- Exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); joc „De-a gospodina”, joc cu setul „Set pentru masă cu uscător”, „Set curățenie”(recunoaștere), „Arată farfuria, lingura, furculița...etc”, „Punem masa”, „Folosim tacâmurile”.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<p>Instrumente de lucru (pensulă, lopețică, mosorel, riglă, metru de croitorie, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora</p> <p>Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile)</p> <p>Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător</p> <p>Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare /</p>
Produce finite realizate (decorative sau utile)	<p>Etape/operații de realizare a unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative ▪ Jocuri de construcție și asamblare
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<p>Igiena corporală</p> <p>Igiena vestimentară și a încălțăminteii</p> <p>Obiecte de îmbrăcăminte</p> <p>Încălțăminte</p> <p>Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit</p> <p>Igienă alimentară și deprinderi gospodărești</p>

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (riglă, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre etc.) și a utilității acestora.
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, plastilină, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) - Activități practice de identificare /discriminare obiectuală și/ sau imagistică după un criteriu: Puzzle cu mâner de lemn „În bucătărie”, „Fruce/legume”, „Forme/culori” „Cuburi și incastre”, „Aranjează creioanele, jucăriile, radierele”, „Puzzle jumătăți”(cu sprijin); - Activități practice de sortare/potrivire și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criteriile date: „Sortăm jucăriile!”, „Cuburi mici/mari...”, „Pune la locul potrivit!”, „Aranjează cuburile, jucăriile”, „Găsește imaginile identice”, „Grupează obiectele”, „Puzzle 4-6 piese; - Activități practice de seriare/stivuire obiectuală/imagistică, după unul sau mai multe criterii: cutie-joc cu forme de sortat, cuburi cu imagini (tren, animale etc.), joc „Loto”, joc „Domino” cu fructe, flori, set turnuri etc.; - Activități practice de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după mai multe criterii: culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde), formă (cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi), mărime (înalt, scund), colaj „Frunze de toamnă”; tăieri, lipiri „Orașul din figuri geometrice”, decupare după contur și lipire după mărime „Piticii Albei ca Zăpada”, decorațiuni de polistiren sub forma de bile, ouă, fulgi, figurine autocolante din Neopren în formă de cercuri, fructe, animale etc.; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a anotimpurilor: puzzle/incastre/cuburi cu imagini specifice anotimpurilor, colaj „Cartea anotimpurilor”, șabloane/ștampile/perforatoare cu imprimeu specific anotimpului dat.
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Frucele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ouă de Paști”); -Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> - îndoitori simple; - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc; - colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj ”;   -Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de mărgelile”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”) <p>Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de învățare a gestului rotativ prin bobinare, prin șnuruire, prin

Clasa a II-a

Împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;

Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale

- Activități practice de:
- încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.;
- înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire;
- Înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”;
- Înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom”, brățări, mărtișoare;

Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii

- „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”;
- Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite);
- Realizarea unor lucrări individuale și colective, folosind tehnicile de lucru învățate: tablou colectiv „La fermă”, colaj din materiale naturale „ Ce am văzut în pădure”, set pentru decorat „Dovleceii” etc.

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**Clasa a II-a****2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse**

- Activități practice de observare dirijată a unor modele date;
- Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);
- Exerciții de imitare a anumitor acțiuni și a modalităților de lucru (rupere, modelaj plastilină) - „Folosirea plastilinei pentru a face diverse forme”, „Mototolirea hârtiei cu o mână, repetarea procedurii cu cealaltă”, „Jocul cu panglici colorate-învârte sub formă de cerc panglica cu o mână, repetă procedura cu cealaltă”;
- Exerciții de pregătire/separare și triere după diferite criterii a materialelor: (hârtie colorată, plastilină, mărgelile, frunze, semințe, fire ață, seturi tematice etc.), aranjarea spațiului de lucru (cu sprijin);
- Activități practice de modelare cu plastilină/lut, aluat după model;
- Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.);
- Realizare de felicitări și obiecte decorative.

2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

- Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire - „Șnur de mărtișor”; împletire - „Frânghia”; compoziții din hârtie creponată mototolită - „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”;
- Jocuri de construcție și asamblare;
- Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);
- Exerciții de modelare din ipsos : „Dar pentru mama”, „Medalionul”.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a II-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă corporală (mâini, dinți, păr, față, corp) : Joc cu păpuși anatomice: „Spală păpușa pe față/corp/ mâini/picioare (cu sprijin/imitație)”, „Spală păpușa cu săpun/burete”, „Ne spălăm pe față, dinți”, „Ne pieptănăm”; - Activități practice de spălare și ștergere: „Ne spălăm pe mâini înainte de masă”;
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - Activități practice de îmbrăcare și dezbrăcare: „Fă ca mine!”, „Îmbrăcăm/dezbrăcăm păpușa”; - Activități practice de întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: „Așezarea pe umeraș, perierea hainelor”, „Îmbrăcare-dezbrăcare”, „Încheiere-deschidere nasturi, capse, fermoar”, „Împachetare îmbrăcăminte”, „Curățarea pantofilor”, „Legarea/dezlegarea șiretului (nod, fundă)”.
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igiena spațiului de locuit/ sala de clasă/ locul de joacă (cu sprijin și recompense verbale): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/camera de locuit; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului.
<p>3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea activităților gospodărești elementare: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); joc „De-a gospodina”, joc cu setul „Set pentru masă cu uscător”, „Set curățenie”(recunoaștere), „Arată farfuria, lingura, furculița...etc”, „Punem masa”, „Folosim tacâmurile”; - Activități practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță: „Du/adu tava, farfuria, pahar”, „Știu să folosesc tacâmuri-farfurie, lingură etc. (inițiere în folosire, cu suport/sprijin)” - Exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă.
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de familiarizare cu obiectele de uz gospodăresc (lopățică, greblă): „Ce fac cu lopățica?”, „La ce folosesc grebla?”; - Activități practice simple de îngrijire a plantelor, colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare, stropire, afânarea/schimbarea pământului, curățare, recoltare) - Activități practice de îngrijire de animale de talie mică (iepurăș, pisică, câine): „Ce mănâncă pisica?”, „Ce îi place iepurășului?”, „Ce alimente îi dau câinelui?”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente</p>	<p>Instrumente de lucru (pensulă, lopățică, mosorel, riglă, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora</p> <p>Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile)</p> <p>Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător</p> <p>Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare)</p>
<p>Produce finite realizate (decorative sau utile)</p>	<p>Etape/operații de realizare a unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup
<p>Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană</p>	<p>Igiena corporală</p> <p>Igiena vestimentară și a încălțăminte</p> <p>Obiecte de îmbrăcăminte</p> <p>Încălțăminte</p> <p>Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit</p> <p>Igiena alimentară și deprinderi gospodărești</p> <p>Obiectele de uz gospodăresc (lopățică, greblă)</p>

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre etc.) și a utilității acestora.
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, plastilină, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) - Activități practice de identificare /discriminare obiectuală și/ sau imagistică după un criteriu: Puzzle cu mâner de lemn „În bucătărie”, „Fructe/legume”, „Forme/culori” „Cuburi și incastre”, „Aranjează creioanele, jucăriile, radierele”, „Puzzle jumătăți”(cu sprijin); - Activități practice de sortare/potrivire și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criteriile date: „Sortăm jucăriile!”, „Cuburi mici/mari...”, „Pune la locul potrivit!”, „Aranjează cuburile, jucăriile”, „Găsește imaginile identice”, „Grupează obiectele”, „Puzzle 4-6 piese; - Activități practice de seriere/stivuire obiectuală/imagistică, după unul sau mai multe criterii: cutie-joc cu forme de sortat, cuburi cu imagini (tren, animale etc.), joc „Loto”, joc „Domino” cu fructe, flori, set turnuri etc.; - Activități practice de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după mai multe criterii: culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde), formă (cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi), mărime (înalt, scund): colaj „Frunze de toamnă”; tăieri, lipiri „Orașul din figuri geometrice”, decupare după contur și lipire după mărime „Piticii Albei ca Zăpada”, decorațiuni de polistiren sub forma de bile, ouă, fulgi etc., figurine autocolante din Neopren în formă de cercuri, fructe, animale etc.; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a anotimpurilor: puzzle/incastre/cuburi cu imagini specifice anotimpurilor, colaj „Cartea anotimpurilor”, șabloane/ștampile/perforatoare cu imprimeu specific anotimpului dat; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, condimente etc.) și de curățenie (detergenți, cârpe, perii etc.).
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Frucele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ouă de Paști”); -Activități practice de trasare după șablon (contur interior și exterior), decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Animale domestice și sălbatice”, „Semaforul”, „Cadranul de ceas”, colaj, „Căsuța din povești”, „Acvariul cu pești”); -Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:

Clasa a III-a

- **îndoituri simple;**
- **lipituri simple** (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc;
- **colaje** – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj”;
- **origami** - „Evantaiul”, „Coif”, „Paharul”, „Cățel”, „Bărcuța”);
- Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de mărgel”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”);
- Activități practice de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3-4 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”);
- Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor**
- Activități practice de învățare a gestului **rotativ** prin bobinare, prin șnuruire, prin împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;
- Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale**
- Activități practice de:
  - încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.;
  - înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire;
  - înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”;
  - înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom.”, brățări, mărtișoare;
  - umflarea (cu pompa dublu sens) și modelarea baloanelor sub diferite forme (geometrice, animale etc.);
- Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii**
- „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”;
- Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite);
- Realizarea unor lucrări individuale și colective, folosind tehnicile de lucru învățate: tablou colectiv „La fermă”, colaj din materiale naturale „ Ce am văzut în pădure”, set pentru decorat „Dovleceii” etc.

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**Clasa a III-a****2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse**

- Activități practice de observare dirijată a unor modele date;
- Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);
- Exerciții de imitare a anumitor acțiuni și a modalităților de lucru (rupere, modelaj plastilină) - „Folosirea plastilinei pentru a face diverse forme”, „Mototolirea hârtiei cu o mână, repetarea procedurii cu cealaltă”, „Jocul cu panglici colorate- învârte sub formă de cerc panglica cu o mână, repetă procedeul cu cealaltă”;
- Exerciții de pregătire/ separare și triere după diferite criterii a materialelor: (hârtie colorată, plastilină, mărgel, frunze, semințe, fire ață, seturi tematice etc.), aranjarea spațiului de lucru (cu sprijin);
- Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
- Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;
- Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu sprijin);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de modelare cu plastilină/lut, aluat după model; - Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.); - Realizare de felicitări și obiecte decorative; - Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse : puzzle; origami - „Cocorul” etc.; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire - „Șnur de mărtișor”; împletire - „Frânghia”; compoziții din hârtie creponată mototolită - „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”; - Activități practice de confecționare a unor jucării și machete („Vrăjitoare din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Moara”, „Iepurașul”, „Hora”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”); - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; - Jocuri de construcție și asamblare; - Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); - Exerciții de modelare din ipsos : „Dar pentru mama”, „Medalionul”; - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); - Concursuri; - Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; - Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); - Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; - Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.;   - Exerciții de apreciere a produsului personal; - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; - Posibilități de valorificare a produsului activității.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a III-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă corporală (mâini, dinți, păr, față, corp) : Joc cu păpuși anatomice: „Spală păpușa pe față/corp/ mâini/picioare (cu sprijin/imitație)”, „Spală păpușa cu săpun/burete”, „Ne spălăm pe față, dinți”, „Ne pieptănăm”; - Activități practice de spălare și ștergere: „Ne spălăm pe mâini înainte de masă”.

Clasa a III-a**3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte**

- Activități practice de igienă a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;
- Activități practice de îmbrăcare și dezbrăcare: „Fă ca mine!”, „Îmbrăcăm/dezbrăcăm păpușa”;
- Activități practice de întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: „Așezarea pe umeraș, perierea hainelor”, „Îmbrăcare-dezbrăcare”, „Încheiere-descheiere nasturi, capse, fermoar”, „Împachetare îmbrăcăminte”, „Curățarea pantofilor”, „Legarea/dezlegarea șiretului (nod, fundă)”.

3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)

- Activități practice de igiena spațiului de locuit/sala de clasă/locul de joacă (cu sprijin și recompense verbale):
  - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit;
  - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
  - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului.

**3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești
Exersarea activităților gospodărești elementare:**

- Exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); joc „De-a gospodina”, joc cu setul „Set pentru masă cu uscător”, „Set curățenie”(recunoaștere), „Arată farfuria, lingura, furculița...etc”, „Punem masa”, „Folosim tacâmurile”;
- Activități practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță: „Du/adu tava, farfuria, pahar”, „Știu să folosesc tacâmuri-farfurie, lingură etc. (inițiere în folosire, cu suport/sprijin)”;
- exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă;
- exerciții practice de sortare și curățare unor alimente;
- exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc.);
- exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe;
- exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă);
- exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere.

3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor

- Exerciții de familiarizare cu obiectele de uz gospodăresc (lopățică, greblă): „Ce fac cu lopățica?”, „La ce folosesc grebla?”;
- Activități practice simple de îngrijire a plantelor, colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare, stropire, afânarea/schimbarea pământului, curățare, recoltare);
- Activități practice de îngrijire de animale de talie mică (iepuraș, pisică, câine): „Ce mănâncă pisica?”, „Ce îi place iepurașului?”, „Ce alimente îi dau câinelui?”;
- Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii);
- Vizite la grădini zoologice, grădini botanice, muzee, ferme.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopoțică, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghel, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut / asamblare/vopsire.
Produce finite realizate (decorative sau utile)	Etape/operații de realizare a unor produse simple <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse Valorificarea produsului activității
3. Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	Igiena corporală Igiena vestimentară și a încălțăminteii Obiecte de îmbrăcăminte Încălțăminte Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit Igiena alimentară și deprinderi gospodărești Îngrijirea plantelor și animalelor Obiectele de uz gospodăresc (lopățică, greblă)

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre etc.) și a utilității acestora.
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, lipici, plastilină, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile); - Activități practice de identificare /discriminare obiectuală și/ sau imagistică după un criteriu: Puzzle cu mâner de lemn „În bucătărie”, „Fruite/legume”, „Forme/culori” „Cuburi și incastre”, „Aranjează creioanele, jucăriile, radierele”, „Puzzle jumătăți”(cu sprijin); - Activități practice de sortare/potrivire și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criteriile date: „Sortăm jucăriile!”, „Cuburi mici/mari...”, „Pune la locul potrivit!”, „Aranjează cuburile, jucăriile”, „Găsește imaginile identice”, „Grupează obiectele”, „Puzzle 4-6 piese; - Activități practice de seriere/stivuire obiectuală/imagistică, după unul sau mai multe criterii: cutie-joc cu forme de sortat, cuburi cu imagini (tren, animale etc.), joc „Loto”, joc „Domino” cu fructe, flori, set turnuri etc.; - Activități practice de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după mai multe criterii: culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde), formă (cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi), mărime (înalt, scund), colaj „Frunze de toamnă”; tăieri, lipiri „Orașul din figuri geometrice”, decupare după contur și lipire după mărime „Piticii Albei ca Zăpada”, decorațiuni de polistiren sub forma de bile, ouă, fulgi etc., figurine autocolante din Neopren în formă de cercuri, fructe, animale etc.; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a anotimpurilor: puzzle/incastre/cuburi cu imagini specifice anotimpurilor, colaj „Cartea anotimpurilor”, șabloane/ștampile/perforatoare cu imprimeu specific anotimpului dat; - Activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, condimente etc.) și de curățenie (detergenți, cârpe, perii etc.).
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fruitele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Ouă de Paști”); -Activități practice de trasare după șablon (contur interior și exterior), decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Animale domestice și sălbatice”, „Semaforul”, „Cadranul de ceas”, colaj „Căsuța din povești”, „Acvariul cu pești”); -Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:

Clasa a IV-a

- **îndoituri simple;**
- **lipituri simple** (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.);
- **colaje** – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj”;
- **origami** - „Evantaiul”, „Coif”, „Paharul”, „Cățel”, „Bărcuța”);
- Activități practice de modelare plastilină/ipsos/lut („Coșul cu fructe”, „Șiragul de mărgel”, „Lanțuri din cerculețe”, „Litere și cifre”, „Animale”, „Masca”);
- Activități practice de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3-4 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”);
- Exerciții de dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor**
- Activități practice de învățare a gestului **rotativ** prin bobinare, prin șnuruire, prin împletire: „Balotul de stofă”, „Semnul de carte”, „Mosorelul”, „Ghemul”;
- Exerciții pentru formarea/ exersarea coordonării bimanuale**
- Activități practice de:
  - încheiere/descheiere capse, nasturi, fermoar, de rupere/ îndoire/ mototolire, de înnodare/deznodare, rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi: „Încheie/descheie haina!”, „Rupe hârtia”(cu sprijin), „Înnodăm/deznodăm șnurul”, „Ne jucăm cu plastilină” etc.;
  - înșiretare cu grade diferite de dificultate „Înșiretăm ghetetele moșului”, suporturi variate de șnuruire;
  - înșurubare/deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre) „Sania moșului”;
  - înșirarea mărgelilor pe ață „Ghirlande pentru brad”, „Podoabe de pom.”, brățări, mărtișoare;
  - umflarea (cu pompa dublu sens) și modelarea baloanelor sub diferite forme (geometrice, animale etc.);
- Exerciții pentru formarea /exersarea coordonării oculo-motorii**
- „Înșirarea mărgelilor pe ață, frământarea și modelarea plastilinei, plierea hârtiei”;
- Exerciții de modelare a plastilinei/nisip kinetic, plierea hârtiei (realizarea de produse finite);
- Realizarea unor lucrări individuale și colective, folosind tehnicile de lucru învățate: tablou colectiv „La fermă”, colaj din materiale naturale „Ce am văzut în pădure”, set pentru decorat „Dovleceii” etc.

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**Clasa a IV-a****2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse**

- Activități practice de observare dirijată a unor modele date;
- Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);
- Exerciții de imitare a anumitor acțiuni și a modalităților de lucru (rupere, modelaj plastilină) - „Folosirea plastilinei pentru a face diverse forme”, „Mototolirea hârtiei cu o mână, repetarea procedurii cu cealaltă”, „Jocul cu panglici colorate- învârte sub formă de cerc panglica cu o mână, repetă procedura cu cealaltă”;
- Exerciții de pregătire/ separare și triere după diferite criterii a materialelor: (hârtie colorată, plastilină, mărgel, frunze, semințe, fire ață, seturi tematice etc.), aranjarea spațiului de lucru (cu sprijin);
- Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
- Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu sprijin); - Activități practice de modelare cu plastilină/lut, aluat după model; - Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.); - Realizare de felicitări și obiecte decorative; - Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse : puzzle; origami - „Cocorul” etc.; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire - „Șnur de măștișor”; împletire - „Frânghia”; compoziții din hârtie creponată mototolită - „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”; - Activități practice de confecționare a unor jucării și machete („Vrăjitoare din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Moara”, „Iepurașul”, „Hora”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”); - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; - Jocuri de construcție și asamblare; - Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); - Exerciții de modelare din ipsos : „Dar pentru mama”, „Medalionul”; - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); - Concursuri; - Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; - Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); - Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; - Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> -respectarea etapelor de lucru; -utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; -realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; -oglundirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; -respectarea proporției ș.a.;   - Exerciții de apreciere a produsului personal; - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; - Posibilități de valorificare a produsului activității.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă corporală (mâini, dinți, păr, față, corp): Joc cu păpuși anatomice: „Spală păpușa pe față/corp/ mâini/picioare (cu sprijin/imitație)”, „Spală păpușa cu săpun/burete”, „Ne spălăm pe față, dinți”, „Ne pieptănăm”; - Activități practice de spălare și ștergere: „Ne spălăm pe mâini înainte de masă”.

Clasa a IV-a**3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte**

- Activități practice de igienă a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;
- Activități practice de îmbrăcare și dezbrăcare: „Fă ca mine!”, „Îmbrăcăm/dezbrăcăm păpușa”;
- Activități practice de întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: „Așezarea pe umeraș, perierea hainelor”, „Îmbrăcare-dezbrăcare”, „Încheiere-descheiere nasturi, capse, fermoar”, „Împachetare îmbrăcăminte”, „Curățarea pantofilor”, „Legarea/dezlegarea șiretului (nod, fundă)”.

3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)

- Activități practice de igiena spațiului de locuit/ sala de clasă/ locul de joacă (cu sprijin și recompense verbale):
  - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit;
  - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
  - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului.

**3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești
Exersarea activităților gospodărești elementare:**

- Exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); joc „De-a gospodina”, joc cu setul „Set pentru masă cu uscător”, „Set curățenie” (recunoaștere), „Arată farfuria, lingura, furculița...etc”, „Punem masa”, „Folosim tacâmurile”;
- Activități practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță: „Du/adu tava, farfuria, pahar”, „Știu să folosesc tacâmuri-farfurie, lingură etc. (inițiere în folosire, cu suport/sprijin)”;
- exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă;
- exerciții practice de sortare și curățare unor alimente;
- exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc.);
- exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe;
- exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă);
- exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere.

3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor

- Exerciții de familiarizare cu obiectele de uz gospodăresc (lopățică, greblă): „Ce fac cu lopățica?”, „La ce folosesc grebla?”;
- Activități practice simple de îngrijire a plantelor, „colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare, stropire, afânarea/schimbarea pământului, curățare, recoltare)
- Activități practice de îngrijire de animale de talie mică (iepurăș, pisică, câine): „Ce mănâncă pisica?”, „Ce îi place iepurășului?”, „Ce alimente îi dau câinelui?”;
- Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii);
- Vizite la grădini zoologice, grădini botanice, muzee, ferme.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<p>Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopoțică, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghel, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora</p> <p>Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile)</p> <p>Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător</p> <p>Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut / asamblare/vopsire.</p>
Produse finite realizate (decorative sau utile)	<p>Etape/operații de realizare a unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produse simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produse realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse <p>Valorificarea produsului activității</p>
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<p>Igiena corporală</p> <p>Igiena vestimentară și a încălțăminteii</p> <p>Obiecte de îmbrăcăminte</p> <p>Încălțăminte</p> <p>Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit</p> <p>Igiena alimentară și deprinderi gospodărești</p> <p>Îngrijirea plantelor și animalelor</p> <p>Obiectele de uz gospodăresc (lopățică, greblă)</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei „Abilitare manuală”, din aria curriculară „Tehnologii”. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Activitățile practice din cadrul acestei discipline reprezintă un segment al educației prin muncă, pregătind astfel elevul cu dizabilități pentru viață. Aceste activități

practice ocupă un loc important în cadrul „muncii” educative desfășurate în școală. Prin intermediul mâinii, inteligența copilului cu dizabilități poate găsi materialul necesar pentru a exersa și a se dezvolta. Activitățile de învățare propuse îi implică activ pe elevi și contribuie și la dezvoltarea abilităților lor creative.

Dezvoltarea abilităților manuale au rolul de a contribui la formarea priceperilor și deprinderilor motorii care, în timp conduc la formarea autonomiei personale a elevului.

Motivația este un factor absolut necesar pentru dezvoltarea abilităților manuale întrucât, dacă copilul este activ și lucrează cu diverse materiale, el trebuie să aibă voința de a crea, de a urmări un simplu proiect până la capăt, pentru ca să poată progresa și ca „lucrările” lui să fie rezultatul unei acțiuni gândite. De asemenea, nu trebuie ignorat nici faptul că instrumentele și materialele pot constitui ele însele un stimulent pentru copil în desfășurarea unei activități manuale.

Se recomandă realizarea de secvențe didactice cu sarcini simple, clare, promptul este element esențial în cazul dizabilității severe, iar munca individuală să fie o formă de organizare a activității cât mai pregnantă. Alegerea și elaborarea strategiei didactice variază în funcție de competențele propuse, de conținut, de experiența de învățare propusă elevilor, de resursele umane disponibile. În funcție de tema dată se pot asigura și activități extracurriculare care susțin demersul și oferă continuitate demersului didactic realizat la clasă, amintim aici: organizarea de expoziții, vizite la muzee, activități comune cu elevi din învățământul de masă, participarea la ateliere creative, atragerea de parteneriate.

Astfel, disciplina „Abilitare manuală” poate sprijini dezvoltarea motricității, prin exercițiile de trasare, modelare, prin coordonarea oculo-motorie sau prin utilizarea instrumentelor de lucru specifice.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a procesului de învățare. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, analiza produselor activității. Organizarea expozițiilor cu lucrările elevilor, construirea de portofolii, concursuri cu scopul de a evidenția reușita fiecăruia sunt alte forme de evaluare posibile. Procesul de evaluare va pune accent pe competențele achiziționate de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. Consiliul Național pentru curriculum, (2014), *Programa școlară pentru învățământul primar*, Ministerul Educației Naționale, București;
2. Ghergut, A., Frumos L., Raus, G., (2016), *Educație specială-Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom;
3. Mușu, I. (coord.), Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
4. Roșan, A., (2016), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom;
5. Roșca, A., Marcu, V., (2003), *Aplicații cu materiale din natură*, București: Editura Aramis;
6. Vlad, E. (1993) *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, București: Editura Pro Humanitate.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Cristina BUDA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Maramureș**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Moldovan Ana	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Cucuiat Ciprian Marius	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Marfici Oresia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Ștefănoiu Daniela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Ardelean Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Mutaffof Melania	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Mihai Andreea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Recalo Lidia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Palcuș Viorica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Herbel Alina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ACTIVITĂȚI PRACTICE ȘI DE
PREPROFESIONALIZARE***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și /sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă școlară pentru disciplina **Activități practice și de preprofesionalizare** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a X-a din învățământul special, elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin **OMEN nr. 3622/2018** privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, **anexa 9**, în aria curriculară **Tehnologii**, având un buget de timp alocat astfel:

- clasa a V-a - 2 ore
- clasa a VI-a - 2 ore
- clasa a VII-a - 3 ore
- clasa a VIII-a - 5 ore
- clasa a IX-a - 6 ore
- clasa a X-a - 6 ore

Prin natura sa, obiectul de studiu al disciplinei **Activități practice și de preprofesionalizare** pregătește elevul cu dizabilități, în timp, în vederea dobândirii unor deprinderi practice necesare pentru a trece treptat în activitatea de profesionalizare, permițând astfel inserția socială a tinerilor absolvenți.

Structura prezentei programe școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse. În funcție de gradul de cuprindere, acestea pot fi competențe generale sau competențe specifice.

Competențele generale pentru disciplina **Activități practice și de preprofesionalizare** vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei pe parcursul gimnaziului, în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

Competențele specifice sunt competențe derivate din competențele generale și reprezintă etape măsurabile în formarea și dezvoltarea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemple de activități de învățare sunt sarcini de lucru care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Profesorul poate să modifice, să completeze sau să înlocuiască aceste activități cu altele adecvate clasei. Devine astfel posibil să se realizeze un demers didactic personalizat, care să asigure formarea /dezvoltarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase.

Conținuturile învățării reprezintă elemente didactice relevante, accesibile elevilor de gimnaziu, ele fiind mijloace informaționale prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice.

Sugestiile metodologice reprezintă o componentă a programei care propune modalități și mijloace pentru realizarea demersului didactic. Este necesară o abordare specifică vârstei, bazată în esență pe stimularea și individualizarea învățării, pe dezvoltarea interesului elevului și pe implicarea în activitate.

Competențe generale

- 1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**
- 2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative**
- 3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană**

Clasa a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>- Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, riglă, tipare, trusă de desen, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre, etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>- Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, aracet, lipici, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilină, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănuși, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile);</p> <p>-activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, legume, fructe, condimente etc) și de curățenie (detergenți, cârpe, lavete, perii etc.).</p>
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>-Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / mulare / înșirare / tăiere/ îmbinare /asamblare</p> <p>-Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fructele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Ouă de Paști”);</p> <p>-Activități practice de trasare după șablon (contur interior și exterior), decupare după conturul trasat și lipire, umplerea spațiului cu fond, ștampilare cu burete lat /subțire („Chenare din figuri geometrice”, „Animale domestice și sălbatice”);</p> <p>-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndoituri simple; - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.); - colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Peisaj”; <p>-Activități practice de modelare plastilină /aluat („Fructe și legume”, „Șiragul de mărgelă”, „Lanțuri din cerculețe”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări translatorii cu palmele față în față; - mișcări circulare cu palmele față în față; - mișcări translatorii cu palmele față de planșetă; - mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Bile”); - mișcări de apăsare/ aplatizare („Turțița” etc.); - mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, etc.); - mișcări de apăsare/ aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiții”, etc.); - mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”);

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative

Clasa a V-a
<p>2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse</p> <p>-Activități practice de observare dirijată a unor modele date;</p> <p>-Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);</p>

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; -Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs; -Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu sprijin); -Activități practice de modelare cu plastilină/ aluat după model; -Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.); -Realizare de felicitări și obiecte decorative; -Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle; , modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Felicitări”, „Covorul din frunze”, compoziții din hârtie creponată mototolită – „Curcubeul”, „Fluturile” -Activități practice de confecționare a unor lucrări individuale și colective („Sorcova”, „Acordeonul”, „Iepurașul”, „Mozaic”) - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; -Jocuri de construcție și asamblare; - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite) -Concursuri; -Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; -Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.   - Exerciții de apreciere a produsului personal; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; -Posibilități de valorificare a produsului activității.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a V-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de asigurare a securității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de utilizare corectă a instrumentelor /obiectelor cu un potențial grad de pericolozitate (foarfecă, cuțit, curățător de fructe și legume, aparate electrocasnice de introdus în priză etc.); -Instrucțaj de protecția și igiena muncii; -Instrucțaj de prevenire și stingere a incendiilor; -Instrucțaj de acordare a primului ajutor în caz de accident în timpul efectuării lucrărilor;

Clasa a V-a
<p>-Activități practice de realizare a igienei corporale (mâini, dinți, păr, față, corp);</p> <p>-Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.).</p>
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminteii</p> <p>-Activități practice de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;</p> <ul style="list-style-type: none"> -împachetare îmbrăcăminte; - curățare pantofi; - așezare pe umeras; <p>-Activități practice de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse, arici(bandă scai); - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezlegare șireturi (nod, fundă).
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <p>-Activități practice de igiena spațiului de locuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, utilizare a măturii și a fărașului.
<p>3.4.Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <p>- Exersarea activităților gospodărești elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș); - exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; - exerciții practice de sortare și curățare unor alimente; - exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc); - exerciții practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe); - exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe; - exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă); - exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere.
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <p>-Activități practice de îngrijire a plantelor,, colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare, stropire, curățare, recoltare);</p> <p>- Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii);</p> <p>-Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.);</p> <p>-Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi / ferme.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, riglă, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, aracet, lipici, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscate, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ▪ Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj / modelare / mulare / înșirare / tăiere / înnodare / îmbinare / asamblare)
Produce finite realizate (decorative sau utile)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Valorificarea produsului activității
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igiena corporală ▪ Igiena vestimentară și a încălțăminteii ▪ Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit /spațiul școlar ▪ Igienă alimentară și deprinderi gospodărești ▪ Îngrijirea plantelor și animalelor

Clasa a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>- Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, riglă, trusă de desen, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre, etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>- Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, aracet, lipici, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile);</p> <p>-activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, fructe și legume, condimente etc) și de curățenie (detergenți, cârpe, lavete, perii etc.).</p>
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>-Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / tăiere/ îmbinare / asamblare</p> <p>-Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Fructele de toamnă”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Ouă de Paști”);</p> <p>-Activități practice de trasare după șablon (contur interior și exterior), decupare după conturul trasat și lipire, umplerea spațiului cu fond, ștampilare cu burete lat/subțire („Chenare din figuri geometrice”, „Animale domestice și sălbatice”, „Semaforul”)</p> <p>-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:</p> <p>- îndoitori simple;</p> <p>-lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.);</p> <p>- colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj de toamnă”;</p> <p>-origami - „Evantaiul”, „Cățel”;</p> <p>-Activități practice de modelare plastilină/ aluat („Coșul cu fructe”, „Litere”, „Ariciul”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări translatorii cu palmele față în față; - mișcări circulare cu palmele față în față; - mișcări translatorii cu palmele față de planșetă; - mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”); - mișcări de apăsare/ aplatizare („Plăcinta”, etc.); - mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Omul de zăpadă” etc.); - mișcări de apăsare/ aplatizare cu ajutorul degetelor („Frământatul pâinii” etc.); - mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Coșulețul”); <p>mișcări de presare a plastilinei în forme /matrițe de lemn / ipsos;</p> <p>-Activități practice de bobinare, răsucire („Șnur de măștișor”, „Ghemul”).</p>

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse</p> <p>-Activități practice de observare dirijată a unor modele date;</p>

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin); -Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; -Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs; -Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu sprijin); -Activități practice de modelare cu plastilină/aluat după model; -Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire, materiale textile, lână colorată etc.); -Realizare de felicitări și obiecte decorative; -Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle; origami - „Barza” etc.; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flor uscatei”, „Copacul”, compoziții din hârtie creponată mototolită - „Fructe”, „Fulgi de zăpadă”, „Fluturile”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări tematice”; compoziții cu lână colorată-„Iepurașul”, „Fluturile”; -Activități practice de confecționare a unor lucrări individuale și colective folosind tehnicile învățate („Bostanul vesel”, „Hora”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Peisaj”); - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; -Jocuri de construcție și asamblare; - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); -Concursuri; -Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; -Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.   - Exerciții de apreciere a produsului personal; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; -Posibilități de valorificare a produsului activității;

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a VI-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de asigurare securității personale</p> <p>-Activități practice de utilizare corectă a instrumentelor/obiectelor cu un potențial grad de pericolozitate (foarfecă, cuțit, curățător de fructe și legume, aparate electrocasnice de introdus în priză etc.);</p>

Clasa a VI-a
<p>-Instructaj de protecția și igiena muncii;   -Instructaj de prevenire și stingere a incendiilor;   -Instructaj de acordare a primului ajutor în caz de accident în timpul efectuării lucrărilor; -Activități practice de realizare a igienei corporale (mâini, dinți, păr, față, corp);   -Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.).</p>
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte -Activități practice de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;   -împachetare îmbrăcăminte;   - curățare pantofi;   - așezare pe umeraș;   - așezare în dulap; -Activități practice de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: - îmbrăcare/ dezbrăcare;   - încheiere/ descheiere nasturi, capse, arici(bandă cu scai);   - închidere/ deschidere fermoare;   -legare/ dezlegare șireturi (nod, fundă).</p>
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.) -Activități practice de igiena spațiului de locuit/sala de clasa: - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit;   - lucrări de întreținere a rechizitelor școlare;   - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;   -exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, utilizare a măturii și a fărașului.</p>
<p>3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești - Exersarea activităților gospodărești elementare: - exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș);   - exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă;   - exerciții practice de sortare și curățare unor alimente;   - exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc.);   - exerciții practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe)   - exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe;   - exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă);   -exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere.</p>
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor   -Activități practice de îngrijire a plantelor,, colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare, stropire, curățare, recoltare);   - Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii);   -Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.);   -Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi / ferme.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, riglă, șablon/țipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, aracet, lipici, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ▪ Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami /modelare / bobinare / răsucire / mulare/ înșirare/ tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ asamblare)
Produce finite realizate (decorative sau utile)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Valorificarea produsului activității
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igiena corporală ▪ Igiena vestimentară și a încălțămintei ▪ Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit/spațiul școlar ▪ Igienă alimentară și deprinderi gospodărești ▪ Îngrijirea plantelor și animalelor

Clasa a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>- Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (ac, foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, riglă, metru de croitorie, tipare, trusă de desen, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre, etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>- Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, aracet, lipici, lut, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile)</p> <p>- activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, fructe și legume, condimente etc) și de curățenie (detergenți, cârpe, lavete, perii etc.).</p>
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>-Exerciții elementare de rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare / țesut / cusut/ asamblare</p> <p>-Activități practice de rupere și mototolire a hârtiei („Strugurele”, „Bradul de Crăciun”, „Coșuleț”, „Baloane”, „Iepurele”);</p> <p>-Activități practice de trasare după șablon (contur interior și exterior), decupare după conturul trasat și lipire, umplerea spațiului cu fond, ștampilare cu burete lat/subțire („Semaforul”, „Cadranul de ceas”, „Mijloace de transport”)</p> <p>-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndoituri simple; - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.); - colaje - „Vaza cu flori uscate”, „Tablou din semințe”, „Peisaj tematic”; - origami - „Coif”, „Paharul”, „Plicul”; <p>-Activități practice de modelare plastilină/aluat/lut/ipsos („Ciorchine de strugure”, „Litere și cifre”, „Masca”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări translatorii cu palmele față în față; - mișcări circulare cu palmele față în față; - mișcări translatorii cu palmele față de planșetă; - mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Nuci”); - mișcări de apăsare/ aplatizare („Steag” etc.); - mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Bostanul”, etc.); - mișcări de apăsare/ aplatizare cu ajutorul degetelor („Plăcinta” etc.); - mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Barca”); <p>-mișcări de presare a aluatului/lutului în forme /matrițe de lemn / ipsos;</p> <p>-Activități practice de bobinare, răsucire, înnodare, șnuruire („Șnur de măștișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Husă pentru ochelari”</p> <p>- Activități practice de simulare de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3-4 benzi („Planșa cu găurele”, „Să țesem frumos”, „Covorașul”).</p>

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de observare dirijată a unor modele date; -Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin); -Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; -Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs; -Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu sprijin); -Activități practice de modelare cu plastilină /aluat/lut/ipsos după model; -Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire colorate etc.); -Realizare de felicitări și obiecte decorative; -Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse : puzzle; origami - „ Cocorul”, „Cutia de cadou” etc.; modelare - „Omul de zăpadă”, „Coșul cu fructe”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire - „ Șnur de mărtișor”, „Semn de carte”; innodare-Brățara”; compoziții din hârtie creponată mototolită - Curcubeul”, „Strugurele”, „Floarea soarelui”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama foto”; „Felicitări”; compoziții din hârtie țesută-„Covorașul”, „Semn de carte”; - Activități practice de confecționare a unor jucării și machete („Vrăjitoare din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Moara”, „Iepurașul”, „Hora”, „Mozaic”, „Rama foto”, „Peisaj”); - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; -Jocuri de construcție și asamblare; - Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); -Concursuri; -Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; -Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.;   - Exerciții de apreciere a produsului personal; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; -Posibilități de valorificare a produsului activității.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a VII-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de asigurare securității personale</p> <p>- Activități practice de utilizare corectă a instrumentelor/obiectelor cu un potențial grad de pericolozitate (ac, foarfecă, cuțit, curățător de fructe și legume, aparate electrocasnice de introdus în priză etc.);</p> <p>- Instructaj de protecția și igiena muncii;</p> <p>- Instructaj de prevenire și stingere a incendiilor;</p> <p>- Instructaj de acordare a primului ajutor în caz de accident în timpul efectuării lucrărilor;</p> <p>- Activități practice de realizare a igienei corporale (mâini, dinți, păr, față, corp);</p> <p>- Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.).</p>
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte</p> <p>- Activități practice de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;</p> <ul style="list-style-type: none"> - împachetare îmbrăcăminte; - curățare pantofi; - așezare pe umeras; - așezare în dulap; <p>- Activități practice de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse, arici(bandă cu scai); - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezlegare șireturi (nod, fundă).
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <p>- Activități practice de igiena spațiului de locuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit; - lucrări de întreținere a rechizitelor școlare; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; <p>- exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, utilizare a măturii și a fârașului.</p>
<p>3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <p>- Exersarea activităților gospodărești elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); - exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; - exerciții practice de sortare și curățare unor alimente; - exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc); - exerciții practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe); - exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe; - exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă); <p>- exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere.</p>
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <p>- Activități practice de îngrijire a plantelor „colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare,</p>

Clasa a VII-a
<p>stropire, curățare, recoltare);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii); -Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); -Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi / ferme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, lipici, aracet, lut, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile) ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / țesut / cusut / asamblare
Produce finite realizate (decorative sau utile)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Valorificarea produsului activității
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igiena corporală ▪ Igiena vestimentară și a încălțăminteii ▪ Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit ▪ Igienă alimentară și deprinderi gospodărești ▪ Îngrijirea plantelor și animalelor

Clasa a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>- Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (ac, foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, riglă, metru de croitorie, tipare, trusă de desen, pensulă, puzzle, jocuri de construcție, incastre, etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>- Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, aracet, lipici, aluat, lut, ipsos, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile, nasturi);</p> <p>-activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, condimente etc) și de curățenie (detergenți, cârpe, lavete, perii etc.).</p>
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>-Exerciții elementare de lipire / îndoire / colaj/ origami/ tangram/ bobinare / răsucire / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare</p> <p>-Activități practice de trasare după șablon (contur interior și exterior), decupare după conturul trasat și lipire, umplerea spațiului cu fond, , „Animale sălbatice”, „Cadranul de ceas”, colaj, „Personaje din poveste”, „Clovnul”);</p> <p>-Exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - colaje – „Tablou din semințe”, „Mobilă păpușii”, „Peisaj tematic ”; - origami - „Paharul”, „Bărcuța”, „Plicul”); - tangram-realizarea unor figurine(obiecte, animale, case, vapoare etc.); <p>-Activități practice de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Semnul de carte” (cu perforare), „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Frânghia”, „Plasa pentru minge”);</p> <p>-Activități practice de împletire a sforilor și a sârmelor subțiri în 2, 3 și 4 fire „Breloc pentru chei”;</p> <p>- Activități practice de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3-4 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”);</p> <p>-Activități practice de simulare de cusut („Planșa perforată”);</p>

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse</p> <p>-Activități practice de observare dirijată a unor modele date;</p> <p>-Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);</p> <p>-Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;</p> <p>-Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;</p> <p>-Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu</p>

Clasa a VIII-a
<p>sprijin);</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de modelare cu plastilină/aluat//lut/ipsos după model; -Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire colorate etc.); -Realizare de felicitări și obiecte decorative; -Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse : puzzle; origami - „ Vulpeal” etc.;tangram-„Vaporul” „Casuță”, colaje - „Vaza cu flori”, „Copacul”, șnuruire -„ Șnur de mărtișor”, „Brățări”; împletire - „Frânghia”, „Brelorul pentru chei”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama foto”; „Felicitări tematice”; compoziții din hârtie țesută-„Covorașul”, „Semn de carte”; compoziții decorative cu nasturi-„Ursulețul” „Omul de zăpadă”, „tablouri cusute (carton perforat)-„Puișorul”, „Veverița”, „Floarea soarelui” -Activități practice de confecționare a unor jucării și machete („Zmeu”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Moara”, „Căsuța bunicii” „Păpuși din fire colorate” „Hora – din fire colorate”, „Mozaic”, „Rama foto”, „Clovnul”, „Peisaj”) - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; -Jocuri de construcție și asamblare; - Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje) - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite) -Concursuri; -Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate) -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; -Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.;   - Exerciții de apreciere a produsului personal; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; -Posibilități de valorificare a produsului activității.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a VIII-a
<p>3.1.Exersarea deprinderilor de asigurare securității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de utilizare corectă a instrumentelor/obiectelor cu un potențial grad de pericolozitate (ac, foarfecă, cuțit, curățător de fructe și legume aparate electrocasnice de introdus în priză etc.) -Instrucțaj de protecția și igiena muncii; -Instrucțaj de prevenire și stingere a incendiilor;

Clasa a VIII-a
<p>-Instrucțaj de acordare a primului ajutor în caz de accident în timpul efectuării lucrărilor;</p> <p>-Activități practice de realizare a igienei corporale (mâini, dinți, păr, față, corp);</p> <p>-Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);</p>
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte</p> <p>-Activități practice de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;</p> <ul style="list-style-type: none"> -împachetare îmbrăcăminte; - curățare pantofi; - cusut nasturi; - așezare pe umeraș; - așezare în dulap; <p>-Activități practice de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse, arici (bandă cu scai); - închidere/ deschidere fermoare; -legare/ dezlegare șireturi (nod, fundă).
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <p>-Activități practice de igiena spațiului de locuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit; - lucrări de întreținere a rechizitelor școlare; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, utilizare a măturii și a fărașului.
<p>3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <p>- Exersarea activităților gospodărești elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș); - exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; - exerciții practice de sortare și curățare unor alimente; - exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc); - exerciții practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe) - exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe; - exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă); - exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere.
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <p>-Activități practice de îngrijire a plantelor,, colțul viu al clasei/ grădina școlii”(plantare, stropire, curățare, recoltare)</p> <p>- Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii)</p> <p>-Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.)</p> <p>-Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi / ferme.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, aracet, lipici, aluat, lut, ipsos, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână colorată, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile, nasturi) ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ▪ Tehnici de lucru (lipire / îndoire / colaj/tangram/origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut / asamblare)
<p>Produce finite realizate (decorative sau utile)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Valorificarea produsului activității
<p>Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igiena corporală ▪ Igiena vestimentară și a încălțăminteii ▪ Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit ▪ Igienă alimentară și deprinderi gospodărești ▪ Îngrijirea plantelor și animalelor

Clasa a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>- Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (ac, foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, tipare, trusă de desen, pensulă, puzzle, etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>- Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, aracet, lipici, lut, ipsos, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile, nasturi);</p> <p>-activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, legume, fructe, condimente etc) și de curățenie (detergenți, cârpe, lavete, perii etc.).</p>
<p>1.3. Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>-Exerciții elementare de lipire / îndoire / colaj/ / modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare</p> <p>-Activități practice de trasare după șablon/tipar), decupare după conturul trasat, asamblare prin înșăilare, apoi prin cusătură fixă („Mănușa de bucătărie”, „Trăistuța”;</p> <p>-Exerciții de măsurat și decupat eșantioane textile-decuparea modelelor textile;</p> <p>-Colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Ornament din semințe”, „Tablou cu materiale textile”</p> <p>-Activități practice de modelare ipsos/lut („Fructe și legume”, „Ornamente de iarnă”, „Mărțișoare”, „Ouă de Paști” „ Gablonțuri”;</p> <p>-Activități practice de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de mărțișor”, „Semnul de carte” „Ciucuri ornamentali”, „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Frânghia”;</p> <p>- Activități practice de cusut pe materiale textile, exersarea tipurilor de cusături(punct înaintea acului, punct în urma acului, tighelul, cusături ornamentale etc.);</p> <p>-Activități practice de țesut cu fire pe gherghef -„Covorașul colorat”;</p> <p>- Activități practice de cusut- nasturi cu două orificii, cu patru orificii, cu picioruș.</p>

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative

Clasa a IX-a
<p>2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse</p> <p>-Activități practice de observare dirijată a unor modele date;</p> <p>-Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin);</p> <p>-Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;</p> <p>-Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;</p> <p>-Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu sprijin);</p>

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de modelare cu lut, ipsos după model; -Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire colorate, materiale textile, nasturi etc.); -Realizare de felicitări și obiecte decorative; -Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle etc.; modelare - „Omul de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori uscate”, „Tablou de iarna din semințe”, șnuruire - „Șnur de mărtișor”, „Ciucuri ornamentali”; împletire - „Frânghia”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”; -Activități practice de confecționare a unor jucării/mascote și machete („Moara”, „Iepurașul”, „Ursulețul”, „Hora”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”); - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; - Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup- „Mănușa de bucătărie”, „Șorțul păpușii”, „Batiste”, „Șervețel decorativ”, „Căciulița lui Moș Crăciun”, „Cizmulița lui Moș Nicolae” „Semn de carte”, „Față de masă”, „Bradul cu globuri din nasturi”; - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); -Concursuri; -Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate) -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; -Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.   - Exerciții de apreciere a produsului personal; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; -Posibilități de valorificare a produsului activității;

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a IX-a
<p>3.1.Exersarea deprinderilor de asigurare securității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de utilizare corectă a instrumentelor/obiectelor cu un potențial grad de pericolozitate (ac, foarfecă, cuțit, curățător de fructe și legume, aparate electrocasnice de introdus în priză etc.); -Instrucțaj de protecția și igiena muncii; -Instrucțaj de prevenire și stingere a incendiilor; -Instrucțaj de acordare a primului ajutor în caz de accident în timpul efectuării lucrărilor; -Activități practice de realizare a igienei corporale (mâini, dinți, păr, față, corp); -Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun

Clasa a IX-a
(dimineața, seara, înainte și după masă etc.).
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminteii</p> <p>-Activități practice de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;</p> <ul style="list-style-type: none"> -împachetare îmbrăcăminte; - curățare pantofi; - cusut nasturi și remedierea defectelor îmbrăcăminte; - așezare pe umeras; -așezare în dulap; <p>-Activități practice de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse, arici(bandă scai); - închidere/ deschidere fermoare; <p>-legare/ dezlegare șireturi (nod, fundă).</p>
<p>3.3. Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <p>-Activități practice de igiena spațiului de locuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit; - lucrări de întreținere a rechizitelor școlare; - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; <p>-exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări de întreținere a mobilierului școlar.
<p>3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <p>- Exersarea activităților gospodărești elementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș); - exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; - exerciții practice de sortare și curățare unor alimente; - exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc); - exerciții practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe); - exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe; - exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă); <p>- exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere;</p> <p>- exerciții practice de pregătire pentru drumeție/excursie-pregătirea rucsacului.</p>
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <p>-Activități practice de îngrijire a plantelor „ colțul viu al clasei/ grădina școlii” (plantare, stropire, curățare, recoltare);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii); <p>-Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.);</p> <p>-Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi / ferme.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghel, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, truse de desen, puzzle, etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, aracet, lipici, lut, ipsos, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, hârtie creponată / glasată, carton, carioci, mărgel, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile, nasturi) ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ▪ Tehnici de lucru (rupere / lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut / asamblare/vopsire)
Produce finite realizate (decorative sau utile)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Valorificarea produsului activității
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igiena corporală ▪ Igiena vestimentară și a încălțăminte ▪ Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit ▪ Igienă alimentară și deprinderi gospodărești ▪ Îngrijirea plantelor și animalelor

Clasa a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente**

Clasa a X-a
<p>1.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <p>- Activități de recunoaștere a diverselor instrumente (ac, foarfecă, șabloane, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, tipare, trusă de desen, pensulă, puzzle, etc.) și a utilității acestora.</p>
<p>1.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică</p> <p>- Activități practice de recunoaștere și individualizare a materialelor (pahar, aracet, lipici, lut, ipsos, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, carioci, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile, nasturi);</p> <p>-activități practice de recunoaștere și individualizare a produselor alimentare (lactate, făinoase, mezeluri, legume, fructe, condimente etc) și de curățenie (detergenți, cârpe, lavete, perii etc.).</p>
<p>1.3 Folosirea diferitelor tehnici de lucru cu instrumente și materiale diverse</p> <p>-Exerciții elementare de lipire / îndoire / colaj/ / modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare</p> <p>-Activități practice de trasare după șablon/tipar), decupare după conturul trasat , asamblare prin înșăilare, apoi prin cusătură fixă („Mănușa de bucătărie”, „Trăistuța”, „Costumul popular”;</p> <p>-Exerciții de măsurat și decupat eșantioane textile-decuparea modelelor textile;</p> <p>-Colaje – „Felicitări cu plante uscate”, „Tablou de iarnă din semințe”, „Tablou cu materiale textile”;</p> <p>-Activități practice de modelare ipsos/lut („Fructe și legume”, „Ornamente de iarnă”, „Mărțișoare”, „Ouă de Paști”, „Gablonțuri”;</p> <p>-Activități practice de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de mărțișor”, „Șnur pentru talie”, „Semnul de carte” „Ciucuri ornamentali”, „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Frânghia”;</p> <p>- Activități practice de cusut pe materiale textile, exersarea tipurilor de cusături (puncte de cusături la alegere);</p> <p>-Activități practice de țesut cu fire pe gherghef-„Covorașul colorat”, „Trăistuța”;</p> <p>- Activități practice de cusut- nasturi cu două orificii, cu patru orificii, cu picioruș.</p>

2. Realizarea practică de produse utile și/sau lucrări creative

Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse</p> <p>-Activități practice de observare dirijată a unor modele date;</p> <p>-Exerciții de observare a etapelor de realizare a unui produs finit (independent sau cu sprijin)</p> <p>-Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;</p> <p>-Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;</p> <p>-Activități practice de realizare a unor obiecte după model (independent sau cu</p>

Clasa a X-a
<p>sprijin);</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de modelare cu lut, ipsos după model; -Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire colorate, materiale textile, nasturi etc.); -Realizare de felicitări(cusute) și obiecte decorative; -Proiecte tematice.
<p>2.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de confecționare a unor produse: puzzle etc.; modelare - „Om de zăpadă”, colaje - „Vaza cu flori uscate”, „Tablou de iarna din semințe”, șnuruire - „Șnur de mărtișor”, „Șnurul”, „Ciucuri ornamentali”; împletire - „Frânghia”, „Curea din trei fire”; compoziții cu coji de ou / scoici - „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Felicitări”; -Activități practice de confecționare a unor jucării/mascote și machete („Moara”, „Iepurașul”, „Ursulețul” „Hora”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”); - Activități practice de ambalare și decorare a unui cadou; - Activități practice de confecționare a unor produse individual și în grup – „Mănușa de bucătărie”, „Șorțul păpușii”, „Batiste”, „Șervețel decorativ”, „Căciulița lui Moș Crăciun”, „Cizmulița lui Moș Nicolae”, „Costumul popular”, „Săculeț” „Semn de carte”, „Față de masă”, „Bradul cu globuri din nasturi”; - Activități practice demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); -Concursuri; -Expoziții.
<p>2.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de comunicare a conținutului lucrării; -Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); -Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; -Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - realizarea lucrării într-o manieră ordonată și curată; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției ș.a.;   - Exerciții de apreciere a produsului personal; -Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; -Posibilități de valorificare a produsului activității.

3. Exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană

Clasa a X-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de asigurare securității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> -Activități practice de utilizare corectă a instrumentelor/obiectelor cu un potențial grad de pericolozitate (ac, foarfecă, cuțit, curățător de fructe și legume, aparate electrocasnice de introdus în priză etc.); -Instrucțaj de protecția și igiena muncii;

Clasa a X-a
<p>-Instrucțaj de prevenire și stingere a incendiilor;   -Instrucțaj de acordare a primului ajutor în caz de accident în timpul efectuării lucrărilor; -Activități practice de realizare a igienei corporale (mâini, dinți, păr, față, corp);   -Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.).</p>
<p>3.2. Aplicarea adecvată a deprinderilor de igienă și întreținere vestimentară și a încălțăminte -Activități practice de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte;   - împachetare îmbrăcăminte;   - curățare pantofi;   - cusut nasturi și remedierea defectelor îmbrăcăminte;   - așezare pe umeraș;   - așezare în dulap; -Activități practice de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte: - îmbrăcare/ dezbrăcare;   - încheiere/ descheiere nasturi, capse, arici;   - închidere/ deschidere fermoare;   - legare/ dezlegare șireturi (nod, fundă).</p>
<p>3.3 .Utilizarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.) -Activități practice de igiena spațiului de locuit: - exerciții de ordonare a obiectelor din clasă/ camera de locuit;   - lucrări de întreținere a rechizitelor școlare;   - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;   -exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului;   - lucrări de întreținere a mobilierului școlar.</p>
<p>3.4. Utilizarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești - Exersarea activităților gospodărești elementare: - exerciții practice de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș);   - exerciții practice de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă;   - exerciții practice de sortare și curățare unor alimente;   - exerciții practice de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc);   - exerciții practice de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric pline, curățat legume, fructe);   - exerciții practice de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, salată de legume, suc de fructe;   - exerciții practice de spălare a obiectelor utilizate (tacâmuri, veselă, batistă, lavetă);   - exerciții practice de colectare și aruncare a deșeurilor menajere;   - exerciții practice de pregătire pentru drumeție/excursie-pregătirea rucsacului.</p>
<p>3.5. Utilizarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor   -Activități practice de îngrijire a plantelor,, colțul viu al clasei/ grădina școlii” (plantare, stropire, curățare, recoltare);   - Activități practice de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor</p>

Clasa a X-a
<p>reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj, igienizarea zonei verzi/parcul școlii);</p> <p>-Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.);</p> <p>-Vizite la grădini / muzee botanice, zoologice, livezi / ferme.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, truse de desen, puzzle, etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, aracet, lipici, lut, ipsos, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, hârtie creponată / glasă, carton, carioci, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, conuri, crengi, paie, pănușii, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele, materiale textile, nasturi) ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tehnici de lucru (lipire / îndoire / colaj/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare / șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut / asamblare/vopsire
Produce finite realizate (decorative sau utile)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produce simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de asamblare ▪ Produce realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Valorificarea produsului activității
Gesturi social-utile și deprinderi adaptative la viața cotidiană	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igiena corporală ▪ Igiena vestimentară și a încălțăminteii ▪ Întreținerea și igienizarea spațiului de locuit ▪ Igienă alimentară și deprinderi gospodărești ▪ Îngrijirea plantelor și animalelor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare astfel încât proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare- învățare-evaluare să asigure formarea competențelor specifice ale disciplinei Activități de pre-profesionalizare.

Această disciplină trebuie să sprijine dezvoltarea diferitelor abilități practice prin tehnicile de lucru și utilizarea instrumentelor de lucru specifice. Studiul disciplinei trebuie să formeze și să exerseze deprinderi care vor fi utilizate și în studiul altor discipline precum și deprinderilor de muncă necesare inserției sociale ale individului.

Programa permite o abordare didactică flexibilă adaptată particularităților de vârstă și psihoindividuale ale elevilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Începând cu clasa a V-a elevii lucrează manual destul de bine și pot confecționa obiecte cât mai utile.

În cazul în care există posibilități și interes pot confecționa păpuși din materiale textile, obiecte de îmbrăcăminte (ex.șorț de bucătărie), cusături manuale, marionete, jucării, obiecte decorative etc.

În cadrul acestor activități, cadrul didactic poate adapta materialele, tehnicile de lucru, cât și conținutul, la specificul dizabilității, în funcție de nevoile elevilor cu care lucrează. Explicațiile trebuie să fie scurte și concrete, iar implicarea elevilor trebuie să se realizeze în toate etapele realizării unui produs, individual sau cu sprijin din partea profesorului.

Bibliografie

1. Miclea, M.,(2005), *Psihologie cognitivă*, Iași: Ed. Polirom.
2. Muller, M.,(2010), *Ergoterapia în psihiatrie*, Cluj-Napoca: Editura Limes.
3. Pașca, M.,D., Banga, E.,(2016), *Terapii ocupaționale și arte combinate*, Târgu Mureș: Ed. University Press.
4. Preda, V., (coord),((2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Cluj-Napoca: Ed.Eikon.
5. Verza, E.,(1994), *Psihopedagogie specială*, București: Ed. Didactică și Pedagogică.
6. Vlad-Popovici, D., (coord), (2005), *Terapia ocupațională pentru persoanele cu deficiențe*, Constanța: Ed. Muntenia.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Cristina BUDA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Maramureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Moldovan Ana	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Cucuiat Ciprian Marius	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Covaci Nicoleta Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare

Juleștean Hossu Țincuța	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Marfici Oresia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Kolozsvari Angela	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Vatavului Sorin	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Tîrgu Lăpuș
Bud Cristina Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Hapca Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Jurje Loredana	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Bledea Lucia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Pașca Ana Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Tîrgu Lăpuș
Țiudic Adelin Petru	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Țiudic Mihaela Cristina	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Dragoș Maria	Școala Gimnazială Specială Baia Mare

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***TEHNOLOGII INFORMATICE
ASISTIVE ȘI DE ACCES***

Învățământ special

Clasele a V-a – a X-a

Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate

București, 2021

Notă de prezentare

Prezentul document conține programa școlară pentru disciplina **Tehnologii informatice asistive și de acces**, din aria curriculară **Tehnologii**, studiată în clasele V-X din învățământul special, elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, cu o oră / săptămână în trunchiul comun.

Programa școlară este parte componentă a curriculumului național. Aceasta reprezintă documentul școlar de tip reglator – instrument de lucru al profesorului – care stabilește, pentru fiecare disciplină, oferta educațională care urmează să fie realizată în bugetul de timp alocat pentru un parcurs școlar determinat, în conformitate cu statutul și locul disciplinei în planul-cadru de învățământ.

Programa școlară pentru învățământul special, elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate are următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și conținuturi;
- sugestii metodologice.

Nota de prezentare a programei școlare descrie parcursul disciplinei de studiu, argumentează structura didactică adoptată și sintetizează o serie de recomandări considerate semnificative din punct de vedere al finalităților studierii disciplinei respective.

Competențele generale se definesc pentru disciplina de studiu și au un grad ridicat de generalitate și complexitate.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu, sunt deduse din competențele generale și sunt etape în formarea acestora. **Conținuturile învățării** sunt mijloace prin care se urmărește formarea competențelor specifice și implicit a competențelor generale propuse. Unitățile de conținut sunt organizate tematic.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Transformările societății românești din ultimii ani, dezvoltarea și răspândirea informaticii, pătrunderea elementelor moderne de comunicații și tehnologii informatice în țara noastră, impun o pregătire diversificată a elevilor în acest domeniu. Disciplina „*Tehnologii informatice asistive și de acces*” din cadrul ariei „*Tehnologii*”, este o disciplină nou introdusă în învățământul special, prin OMEN nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, această disciplină presupunând utilizarea unor programe informatice specifice, în scopul accesibilizării informațiilor, utilizării operaționale a acestora în diverse contexte și adaptării comunicării receptive și expresive, precum și dobândirea unor cunoștințe de utilizare a calculatorului și a unor medii informatice de lucru, de tehnologia informației și comunicării la nivel de cultură generală, necesare unor activități cu caracter aplicativ utile în mediul în care își vor desfășura activitatea.

Utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în educație a dus la o schimbare majoră a unor principii didactice și strategii de predare și învățare. Crearea unor adaptări destinate utilizatorilor cu nevoi speciale s-a dezvoltat foarte mult în ultimii ani, iar aceste adaptări sunt cunoscute sub sintagma de **tehnologii de acces**.

Tehnologiile asistive, reprezintă generic totalitatea soluțiilor informatice hardware și software, care permit utilizatorilor cu dizabilități senzoriale și/sau de mobilitate să utilizeze tehnica de calcul și comunicare (în mod ideal) cel puțin la fel de eficient ca și un utilizator fără dizabilități.

Valențele formative ale tehnologiilor de acces vizează, în principal, modelările și modificările aduse personalității, stilurilor de învățare și stilurilor cognitive, la persoanele cu dizabilități, contribuind la formarea, exersarea, dezvoltarea, schimbarea structurilor cognitive, metacognitive, afective, volitive, atitudinale ale acestora și, prin aceasta, impactul lor asupra formării și dezvoltării personalității este determinant.

Rolul determinant al acestei discipline este că vine în sprijinul formării elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, aceștia întâmpinând dificultăți în realizarea actului vorbirii, perfecționării și dezvoltării comunicării, dezvoltării proceselor de cunoaștere și a auzului fonematic.

În programa propusă au fost introduse teme și activități accesibile care vor stimula acele laturi și componente valide ale proceselor psihice ale copiilor, ea oferind posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul copilului și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Dezvoltarea deprinderilor moderne de utilizator, adică pregătirea elevilor astfel încât să poată beneficia de lumea calculatoarelor, respectiv să poată folosi avantajele științei calculatorului, trebuie să stea în atenția întregului învățământ preuniversitar.

Tehnologiile informatice asistive și de acces, prin specificul lor, sunt esențial legate de lucrul individual pe un calculator, prin utilizarea unor programe specifice, deci dezvoltă deprinderea de a lucra individual. Pe de altă parte, prin intermediul rețelelor de calculatoare este posibil schimbul de informații între mai mulți utilizatori de calculatoare mult mai eficient decât prin orice altă metodă clasică.

În elaborarea programei de față au fost luate în considerație atât cercetările în domeniul curricular, standardele pe plan internațional, cât și programele școlare în vigoare, la disciplina Tehnologia informației și a comunicațiilor. Programa actuală trebuie înțeleasă ca o etapă necesară pentru crearea unei expertize adecvate revizuirilor ulterioare.

Competențe generale

- 1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces**
- 2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației**
- 3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces**

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a dispozitivelor de calcul</p> <ul style="list-style-type: none"> -tipuri de calculatoare: desktop, laptop, tabletă, telefon și prezentarea scopurilor pentru care sunt folosite; -identificarea componentelor hardware ale calculatorului (de exemplu utilizând: componente ale unor calculatoare dezasamblate, simulatoare virtuale, filme didactice, planșe etc.); -exersarea utilizării corecte a unui calculator sau a unor dispozitive mobile (tabletă, telefon, consolă, laptop), cu evidențierea efectelor asupra stării de sănătate și a pericolelor ce pot apărea în cazul unei utilizări incorecte, inclusiv identificarea riscurilor asociate cu implicarea excesivă a divertismentului digital sau utilizarea excesivă a platformelor și resurselor de divertisment digital.
<p>1.2. Utilizarea eficientă a unor componente software</p> <ul style="list-style-type: none"> -prezentarea rolului unui sistem de operare; -descrierea și exersarea utilizării elementelor de interfață, într-o aplicație specifică sistemului de operare folosit (editor de texte, editor grafic etc.); -descrierea modului de organizare a informațiilor și exersarea modalităților de lucru cu fișiere și directoare; -realizarea principalelor operații cu fișiere și directoare (creare, ștergere, redenumire, copiere, mutare, căutare) în vederea organizării resurselor digitale personale.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea deprinderilor de utilizarea a unor aplicații simple</p> <ul style="list-style-type: none"> -crearea unor desene, felicitări etc. însoțite de text, cu respectarea regulilor de ortografie și punctuație, utilizând aplicațiile prezentate; -utilizarea unui mediu interactiv (jocuri online) care permite recunoașterea literelor, numerelor și care dezvoltă abilitățile de exprimare și comunicare ale elevilor.
<p>2.2. Utilizarea uneltelor asistive incluse într-un sistem de operare</p> <ul style="list-style-type: none"> -descrierea uneltelor asistive și clasificarea lor în funcție de dizabilitatea fizică pe care o suplinesc; -exersarea utilizării instrumentelor vizuale, utilitatea lor și modul de funcționare (lupă, tastatură virtuală); -exersarea utilizării instrumentelor auditive, utilitatea lor și modul de funcționare (narator, recunoaștere vocală).
<p>2.3. Utilizarea eficientă a Internetului ca sursă de documentare</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea unor servicii ale rețelei Internet și descrierea rolului acestora în satisfacerea unor nevoi din viața de zi cu zi; -analizarea unor situații în care Internetul poate genera pericole și identificarea unor soluții posibile, a unor metode de a evita astfel de situații (utilizând jocuri de rol, filme didactice etc.); -stabilirea unor reguli pentru o navigare sigură și eficientă pe Internet și discutarea credibilității resurselor Web în scopul identificării unor resurse relevante pentru teme disciplinare/interdisciplinare.

3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme

Clasa a V-a
<p>3.1. Dezvoltarea abilităților de citire</p> <p>-exersarea cititului prin utilizarea jocurilor de recunoaștere a literelor, de completare a cuvintelor lacunare și a propozițiilor cu text lacunar;</p> <p>-căutarea unor informații pe Internet, salvarea informațiilor căutate (text/imagini) cu evidențierea normelor referitoare la drepturile de autor, licențe software și drepturi de utilizare aferente conținuturilor digitale.</p>
<p>3.2. Redactare de scurte mesaje scrise</p> <p>-exersarea utilizării unei aplicație simple de editare de text;</p> <p>-realizare de mesaje scurte, definirea elementelor componente ale unui mesaj scurt (destinatar, conținutul mesajului etc);</p> <p>-realizare unei felicitări cu ocazii speciale sau sărbători religioase și naționale.</p>
<p>3.3. Aplicarea operațiilor specifice editoarelor grafice în vederea realizării unor materiale digitale</p> <p>-realizarea unor personaje grafice, 2D sau 3D, utilizând editoare specializate, prin participarea la concursuri de creație;</p> <p>-realizarea unei felicitări, a unui afiș publicitar, a unui logo etc.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Norme de ergonomie și de siguranță	Normele de securitate și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Tipuri de sisteme de calcul și de comunicații	Sisteme de calcul și de comunicații întâlnite în viața cotidiană și evoluția acestora
Elemente de arhitectură a unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul
Sisteme de operare	Rolul unui sistem de operare Elemente de interfață ale unui sistem de operare Operații cu fișiere și directoare
Internet	Serviciul World Wide Web: - navigarea pe Internet; - căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare; - salvarea informațiilor de pe Internet; Siguranța pe Internet
Utilitare asistive	Lupă Narator ecran Tastatură virtuală
Editor text	Jocuri online de recunoaștere a literelor (ex. http://www.abcya.com/) Editoare de text simplu Utilizarea tastaturii virtuale și a tastaturii reale pentru editarea unui text
Editoare grafice	Rolul unui editor grafic Elemente de interfață specifice Crearea, deschiderea și salvarea fișierelor grafice

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	Comenzi pentru selectare, copiere, mutare, ștergere Redimensionarea, trunchierea, rotația unei imagini Panoramare imagine Instrumente de desenare Utilizarea culorilor în prelucrarea imaginilor; crearea culorilor personalizate. Stiluri de umplere Inserarea și formatarea textului

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces

Clasa a VI-a
<p>1.1. Editarea/tehnoredactarea de documente utilizând aplicații specializate</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale aplicațiilor de editare a textelor, în scopul identificării principalelor facilități ale acestora; - editarea unui document prin aplicarea operațiilor specifice; - formatarea unui document utilizând instrumente dedicate.
<p>1.2. Utilizarea aplicațiilor colaborative în scopul dezvoltării în echipă a unor materiale digitale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de desene sau povești cu autor colectiv (pe grupe) utilizând aplicații colaborative, pagini wiki, Google Docs, pe teme specifice unor discipline școlare; - vizualizarea contribuției individuale a membrilor colectivului de autori prin utilizarea funcției de istoric de editare în scopul autoevaluării și interevaluării.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilitare asistive în aplicații software</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de interfață a unui browser de Internet; - căutarea și instalarea de aplicații atașate de browser, ce au funcții de citire a textului.
<p>2.2. Aplicarea operațiilor specifice pentru comunicarea prin Internet utilizând serviciile de poștă electronică</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de interfață ale unei aplicații de comunicare prin Internet; - crearea unui cont de poștă electronică și comunicarea cu colegii; - exersarea funcțiilor de atașare de fișiere, retrimiteri și redirecționare, de organizare a mesajelor existente în contul de email în dosare și categorii.

3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme

Clasa a VI-a
<p>3.1. Elaborarea unor documente utile în situații cotidiene folosind aplicațiile studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnoredactarea unor lucrări tematice după model și reguli simple, specificate; - realizarea unor documente de tip scrisoare, diplomă, felicitare etc.; - realizarea unor documente tip „baza de date” cu elevii clasei, prin utilizarea tabelor; - conceperea unor fișe de lucru care să conțină figuri și corpuri geometrice, utilizând aplicații specifice;
<p>3.2. Realizare de compuneri, eseuri, scurte descrieri și prezentări narrative sau lirice</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea în echipă a unei povești sau descrieri de evenimente și obiceiuuri; - tehnoredactarea sau conceperea de poezii și cântece cu ocazia sărbătorilor legale și religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Editoare de text	<p>Interfața unui editor de text</p> <p>Instrumente de bază ale aplicației de realizare a documentelor</p> <p>Operații pentru gestionarea unui document: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere</p> <p>Obiecte într-un document: text, imagini, tabele</p> <p>Operații de editare într-un document: copiere, mutare, ștergere</p> <p>Operații de formatare a unui document: text, imagine, tabel, pagină</p> <p>Reguli generale de tehnoredactare și estetică a paginii tipărite</p> <p>Reguli de lucru în realizarea unui document conform unor specificații (dimensiune pagină, dimensiune font, dimensiune imagine, format tabel)</p>
Aplicații colaborative	<p>Noțiunea de aplicație colaborativă</p> <p>Accesare/conectare în aplicația colaborativă</p> <p>Facilități ale aplicațiilor de tip colaborativ</p> <p>Interfața aplicației colaborative</p> <p>Instrumente de lucru: documente, prezentări</p> <p>Operații permise în aplicație: publicare, modificare conținuturi în aplicația colaborativă</p>
Internet	<p>Navigarea pe Internet. Elementele interfeței grafice ale unui browser</p> <p>Căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare și copierea/salvarea acestora</p> <p>Servicii de email</p> <p>Siguranța pe Internet</p>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă a instrumentelor specializate în scopul realizării unei prezentări</p> <ul style="list-style-type: none"> -explorarea elementelor de interfață ale aplicațiilor de prezentare, în scopul identificării principalelor facilități ale acestora; -analiza unei prezentări model din perspectiva structurii și efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; -realizarea unei prezentări noi, pe o temă impusă sau la alegere, aplicând efecte de animație obiectelor și de tranziție diapozitivelor și expunerea prezentării.
<p>1.2. Aplicarea operațiilor specifice pentru comunicarea prin Internet, utilizând serviciile de mesagerie</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea elementelor de interfață ale unei aplicații de comunicare prin Internet; -crearea unui cont de mesagerie și comunicarea cu colegii; -exersarea funcțiilor de atașare de fișiere, retrimiteri și redirecționare; -drepturile copilului în mediul online; -utilizările pozitive ale tehnologiei precum și rolul pe care toți îl putem avea în crearea unei comunități online mai bune și mai sigure.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea unui mediu grafic interactiv pentru exersarea abilităților de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> -rularea unor modele de prezentare, modificarea lor conform unor cerințe și crearea unor prezentări noi prin utilizarea instrumentelor specifice; -identificarea unor activități de lucru cu valențe practice sau de joc; -rezolvarea unor probleme-joc prin aplicarea unor instrumente interactive specifice.
<p>2.2. Aplicarea etapelor de rezolvare pentru cerințe simple, corespunzătoare unor situații familiare, utilizând date de pe internet</p> <ul style="list-style-type: none"> -discutarea unei cerințe de lucru (ex. tema unei prezentări) și identificarea rezultatelor așteptate deduse din aceasta; -stabilirea unor strategii de elaborare a unui material cu conținut educațional la o anumită disciplină și alegerea uneia dintre acele strategii.

3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme

Clasa a VII-a
<p>3.1. Elaborarea de prezentări folosind operații specifice, pentru a ilustra diverse teme</p> <ul style="list-style-type: none"> -proiectarea unei prezentări pe o temă dată, aplicând norme elementare de estetică și ergonomie în elaborarea produselor informatice; -realizarea unei prezentări după un scenariu dat, cu obiecte și efecte date, alegând formate adecvate în funcție de auditoriu și tematică: prezentarea unui joc, film, prezentare pe o temă de abilitare manuală etc.; -susținerea în fața colegilor a unei prezentări realizate, cu respectarea regulilor de ținută, comportament, exprimare etc.

Clasa a VII-a
<p>3.2. Transmiterea și culegerea de informații prin intermediul serviciilor de comunicare pe internet</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizarea unui schimb de mesaje pentru dezbaterile unei teme și folosirea mesajelor multiple pentru anunțuri importante într-un grup (clasă); -alegerea din mai multe variante de mesaj, a formulărilor adecvate trimiterii unui mesaj, în funcție de scop și context (invitație la aniversare, scrisoare, comentarea unei anume activități cu colegul de bancă etc.)

Conținuturi

Domenii de conținut	CLASA A VII-A
Prezentări	<p>Elemente de interfață ale aplicațiilor de realizare a unei prezentări</p> <p>Instrumente de bază ale aplicației de realizare a prezentărilor</p> <p>Operații de gestionare a prezentărilor: creare, deschidere, expunere, salvare în diverse formate, închidere</p> <p>Structura unei prezentări: diapozitive, obiecte utilizate în prezentări (casete de text, imagini importate, forme, tabele)</p> <p>Operații de editare a unei prezentări: inserare, copiere, mutare, ștergere a unui diapozitiv/obiect</p> <p>Formatarea textului, obiectelor, diapozitivelor</p> <p>Efecte de animație</p> <p>Efecte de tranziție</p> <p>Modalități de expunere a unei prezentări</p> <p>Reguli elementare de estetică și ergonomie utilizate în realizarea unei prezentări</p> <p>Reguli elementare de susținere a unei prezentări</p>
Comunicare prin Internet	<p>Măsuri de siguranță în utilizarea Internetului</p> <p>Protecția datelor personale în comunicarea prin Internet (de exemplu, construcția și protejarea parolelor, identitatea virtuală)</p> <p>Conturi, structura unui mesaj transmis prin serviciile de mesagerie, agendă de utilizatori</p> <p>Operații specifice cu mesaje electronice: deschidere, compunere, trimitere, răspuns, redirecționare, atașarea unui fișier</p> <p>Reguli de comunicare în mediul online: formule de adresare, reguli de scriere etc.</p>

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea foilor de calcul tabelar în vederea rezolvării de probleme simple</p> <ul style="list-style-type: none"> -explorarea elementelor de interfață ale aplicațiilor de calcul tabelar, în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; -analiza unei foi de calcul model din perspectiva structurii și efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; -realizarea unei foi de calcul noi, pe o temă impusă sau la alegere, aplicând formule simple de calcul.
<p>1.2. Utilizarea aplicațiilor audio respectiv audio-video</p> <ul style="list-style-type: none"> -descrierea tipurilor de fișiere media (imagini, video și audio); -metode de compresie cu sublinierea dimensiunii fișierelor și raportul dintre calitate și compresia aleasă.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Utilizarea foilor de calcul tabelar în vederea rezolvării unor situații problemă simple</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea elementelor specifice de adresare și formatare prin realizarea unui tabel de colectare a datelor (exemplu: calcularea mediei semestriale); -rezolvarea unor probleme la diferite discipline prin utilizarea formulelor, funcțiilor, diagramelor și seriilor specifice calculului tabelar.
<p>2.2. Utilizarea aplicațiilor audio respectiv audio-video pentru realizarea unui produs</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea etapelor de pregătire pentru realizarea unui produs audio-video; -utilizarea unui editor video în vederea realizării unor filme de prezentare a diferitelor manifestări desfășurate în școală și în afara acesteia.

3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Elaborarea de produse informatice utilizând aplicații de calcul tabelar</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizarea unor foi de calcul cu date din viața reală: clasamentul mediilor elevilor din clasă, situația cheltuielilor lunare etc.; -realizarea unui tabel cu situația școlară la o disciplină dată și determinarea notei minime, respectiv maxime; -alegerea unor tipuri de grafice adecvate în funcție de auditoriu și de tematică (de exemplu, graficul mediilor elevilor din clasă).
<p>3.2. Elaborarea unor materiale audio-video pentru a ilustra o temă dată, folosind aplicații dedicate</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizarea unui videoclip cu fundal muzical, având ca temă prezentarea unei activități desfășurate în școală; -realizarea unui interviu cu un profesor sau o personalitate locală; -organizarea unui concurs „Frumuseți locale” cu expoziție de fotografie.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Calcul tabelar	<p>Elemente de interfață ale unei aplicații de calcul tabelar</p> <p>Structura unui registru de calcul (foaie de calcul, coloană, rând, celulă, adresă de celulă)</p> <p>Operații cu un registru de calcul (deschidere, închidere, salvare, creare)</p> <p>Operații de editare (selectare, copiere, mutare, ștergere).</p> <p>Operații de formatare a rândurilor/coloanelor</p> <p>Operații de formatare a celulelor (aliniere conținut, borduri, culori de umplere, stiluri predefinite)</p> <p>Tipuri de date: numeric, text, dată calendaristică</p> <p>Sortarea crescătoare/descrescătoare a datelor dintr-un tabel după unul sau mai multe criterii</p> <p>Formule de calcul care utilizează operatori aritmetici (+, -, *, /)</p> <p>Funcții specifice aplicației de calcul tabelar pentru sumă, maxim, minim, medie aritmetică</p> <p>Grafice: tipuri de grafice</p>
Aplicații de prelucrare audio-video	<p>Interfața unei aplicații de prelucrare a fișierelor audio, respectiv audio-video</p> <p>Operații pentru gestionarea unei aplicații audio, audio-video: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere</p> <p>Înregistrarea și redarea sunetelor</p> <p>Mixarea semnalului audio din mai multe surse</p> <p>Selecția unor secvențe audio, audio-video pentru ștergere, copiere și mutare</p> <p>Efecte de tranziție între scene</p> <p>Suprapunere coloană sonoră peste scene</p> <p>Generice – suprapunerea textului peste scene</p>

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces**

Clasa a IX-a
1.1. Implicațiile utilizării calculatorului, din punct de vedere al sănătății -ergonomia postului de lucru; -măsuri de sănătate și siguranță în utilizarea calculatorului; -afecțiuni provocate de un mediu de lucru inadecvat.
1.2. Descrierea funcționării unui calculator personal -identificarea componentelor hardware și software ale unui calculator personal: unitatea centrală, dispozitive de intrare/ieșire, memorii, sistem de operare și tipuri de software; -rolul și funcțiile componentelor unui calculator personal.
1.3. Utilizarea operațiilor de bază în procesarea textului -enumerarea și aplicarea operațiilor de bază necesare prelucrării unui text; -aplicarea diferitelor modalități de formatarea a textului; -utilizarea elementelor grafice, formatarea listelor și a tabelelor, borduri de pagină.
1.4. Utilizarea eficientă a instrumentelor specializate în scopul realizării unei prezentări -explorarea elementelor de interfață ale aplicațiilor de prezentare, în scopul identificării principalelor facilități ale acestora; -analiza unei prezentări model din perspectiva structurii și efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; -realizarea unei prezentări noi, pe o temă impusă sau la alegere, aplicând efecte de animație obiectelor și de tranziție diapozitivelor și expunerea prezentării.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației

Clasa a IX-a
2.1. Realizare unor aplicații practice de editarea a textului -întocmirea unei cereri, realizarea unei diplome complexe, realizarea unei scrisori oficiale, întocmirea unui referat la o disciplină studiată; -organizarea documentelor realizate într-o structură de directoare proprie.
2.2. Aplicarea etapelor de rezolvare pentru cerințe simple, corespunzătoare unor situații familiare -discutarea unei cerințe de lucru (ex. tema unei prezentări) și identificarea rezultatelor așteptate deduse din aceasta; -stabilirea unor strategii de elaborare a unui material cu conținut educațional la o anumită disciplină și alegerea uneia dintre acele strategii; -realizarea unei prezentări cu o temă dată (ex. anotimpurile).

3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme

Clasa a IX-a
3.1. Crearea de produse cu caracter antreprenorial -realizarea unei felicitări cu ocazia sărbătorilor de peste an (legale sau religioase); -conceperea și redactarea unei diplome; -crearea unui afiș sau a unei foi publicitare, pentru diseminarea unei idei de afaceri noi.
3.2. Prezentarea unui produs -discutarea modului de prezentarea a produselor, în funcție de tipul lor;

Clasa a IX-a
-realizare de prezentări cu produse de tipuri diferite: cosmetice, de panificație, mobilier, haine etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Norme de ergonomie și siguranță	Norme de siguranță și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Elemente de arhitectură a unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul. Tipuri de dispozitive Dispozitive de stocare a datelor
Sisteme de operare	Rolul unui sistem de operare Elemente de interfață ale unui sistem de operare Organizarea datelor pe suport extern
Editoare de text	Interfața unui editor de text Instrumente de bază ale aplicației de realizare a documentelor Operații pentru gestionarea unui document: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere Obiecte într-un document: text, imagini, tabele Operații de editare într-un document: copiere, mutare, ștergere Operații de formatare a unui document: text, imagine, tabel, pagină Reguli generale de tehnoredactare și estetică a paginii tipărite Reguli de lucru în realizarea unui document conform unor specificații (dimensiune pagină, dimensiune font, dimensiune imagine, format tabel)
Prezentări	Elemente de interfață ale aplicațiilor de realizare a unei prezentări Instrumente de bază ale aplicației de realizare a prezentărilor Operații de gestionare a prezentărilor: creare, deschidere, expunere, salvare în diverse formate, închidere Structura unei prezentări: diapozitive, obiecte utilizate în prezentări (casete de text, imagini importate, forme, tabele) Operații de editare a unei prezentări: inserare, copiere, mutare, ștergere a unui diapozitiv/obiect Formatarea textului, obiectelor, diapozitivelor Efecte de animație Efecte de tranziție Modalități de expunere a unei prezentări Reguli elementare de estetică și ergonomie utilizate în realizarea unei prezentări Reguli elementare de susținere a unei prezentări

CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces

Clasa a X-a
<p>1.1. Utilizarea foilor de calcul tabelar</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea operațiilor elementare și a conceptelor de bază ale unei aplicații de calcul tabelar; - utilizarea opțiunilor de formatare și gestionare a datelor din foile de calcul; - utilizarea formulelor și a funcțiilor; - utilizarea unor tehnici și procedee de realizare de grafice și diagrame; - utilizarea corectă a opțiunilor de tipărire a unei foi de calcul.
<p>1.2. Utilizarea rețelei de Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - definirea noțiunilor legate de „arhitectura” Internetului; - noțiuni elementare privind siguranța pe Internet; - căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare și copierea/salvarea acestora.
<p>1.3. Utilizarea serviciilor de comunicare pe Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de interfață ale unei aplicații de comunicare prin Internet; - crearea unui cont de poștă electronică sau mesagerie și comunicarea cu colegii; - folosirea agendei de adrese; - exersarea funcțiilor de atașare de fișiere, retrimiteri și redirecționare, de organizare a mesajelor existente în contul de email în dosare și categorii.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea aplicațiilor software și a metodelor intuitive de prelucrare a informației

Clasa a X-a
<p>2.1. Utilizarea operațiilor de bază în foi de calcul</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unei foi de calcul model din perspectiva structurii și efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; - realizarea unei foi de calcul noi, pe o temă impusă sau la alegere, aplicând formule simple de calcul; - identificarea elementelor specifice de adresare și formatare prin realizarea unui tabel de colectare a datelor (exemplu: calcularea mediei semestriale); - rezolvarea unor probleme la diferite discipline prin utilizarea formulelor, funcțiilor, diagramelor și seriilor specifice calculului tabelar.
<p>2.2. Aplicarea etapelor de rezolvare pentru cerințe simple, utilizând informații de pe Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor strategii de realizare a unui material cu conținut educațional, cuprinzând informații colectate de pe internet, (document text, prezentare), la o anumită disciplină și alegerea uneia dintre acele strategii; - identificarea unor servicii ale rețelei de Internet și descrierea rolului acestora în satisfacerea unor nevoi din viața de zi cu zi; - analiza unor situații în care Internetul poate genera pericole și identificarea unor soluții posibile, a unor metode de a evita astfel de situații (utilizând jocuri de rol, filme didactice etc.).
<p>2.3. Transmiterea și culegerea de informații prin intermediul serviciilor de comunicare pe Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea programelor de poștă electronică; - citirea, întocmirea, trimiterea, redirecționarea unui mesaj; - folosirea facilității „atașare fișiere”;

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - folosirea agendei de adrese; - administrarea mesajelor transmise/primate (organizarea pe foldere).

3. Realizarea de produse, cu aspect interdisciplinar, ce vizează dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și rezolvare de probleme

Clasa a X-a
<p>3.1. Elaborarea de produse informatice utilizând aplicații de calcul tabelar</p> <ul style="list-style-type: none"> - întocmirea unor situații cuprinzând mediile elevilor clasei la sfârșitul unui semestru/an școlar, la diverse discipline; - realizarea unor tabele de buget și inserarea de grafice/diagrame pe categorii de cheltuieli; - tipărirea unei secțiuni a foii de calcul, a unui tabel sau a întregii foi de calcul realizate.
<p>3.2. Elaborarea de produse informatice utilizând informații din rețeaua de Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea unor informații pe Internet, salvarea informațiilor căutate (text/imagini) cu evidențierea normelor referitoare la drepturile de autor, și drepturi de utilizare aferente conținuturilor digitale; - utilizarea informațiilor colectate în vederea realizării unor produse educaționale la diverse discipline (documente tip text, prezentări etc.).
<p>3.3. Transmiterea, recepționarea și organizarea mesajelor prin intermediul serviciilor de comunicare pe Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui cont de poștă electronică; - realizarea unui schimb de mesaje pentru dezbaterăa unei teme și folosirea mesajelor multiple pentru anunțuri importante într-un grup (clasă); - alegerea din mai multe variante de mesaj, a formulărilor adecvate trimiterii unui mesaj, în funcție de scop și context (invitație la aniversare, scrisoare, comentarea unei anume activități cu colegul de bancă etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Calcul tabelar	<p>Deschiderea aplicației, salvarea unei foi/registru de calcul, închiderea aplicației</p> <p>Moduri de vizualizare</p> <p>Introducerea de informații într-o celulă: numere, text, simboluri</p> <p>Formatarea celulelor în conformitate cu tipul datelor ce le conțin</p> <p>Formatarea textului: font, dimensiune, stil, culoare, orientare</p> <p>Inserarea de rânduri, coloane, foi de calcul</p> <p>Introducerea de formule aritmetice pentru adunări, scăderi, înmulțiri și împărțiri</p> <p>Folosirea funcțiilor: min, max, sum, average</p> <p>Completarea automată a unei serii de date (autofill)</p> <p>Inserarea unor diagrame și grafice realizate cu ajutorul datelor din foaia de calcul</p> <p>Fixarea opțiunilor pentru tipărire</p> <p>Tipărirea unei secțiuni a foii de calcul, a unui grup de celule adiacente, a foii de calcul active sau a unui registru de calcul</p>

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Internet	Istoria Internetului Navigarea pe Internet Elementele interfeței grafice ale unui browser Motoare de căutare Căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare și copierea/salvarea acestora Servicii de e-mail Siguranța pe Internet
Comunicare prin Internet	Măsuri de siguranță în utilizarea Internetului Protecția datelor personale în comunicarea prin Internet (de exemplu, construcția și protejarea parolelor, identitatea virtuală) Conturi, structura unui mesaj transmis prin serviciile de e-mail și mesagerie, agendă de utilizatori Operații specifice cu mesaje electronice: deschidere, compunere, trimitere, răspuns, redirecționare, atașarea unui fișier Reguli de comunicare în mediul online: formule de adresare, reguli de scriere etc.

Sugestii metodologice

Predarea-învățarea disciplinei Tehnologii informatice asistive și de acces va fi orientată pe rezolvarea unor sarcini de lucru, utilizându-se preponderent metoda învățării și a formării deprinderilor prin rezolvarea unei game cât mai variate de aplicații practice și punându-se accent pe realizarea cu exactitate și la timp a cerințelor sarcinilor de lucru. Realizarea proiectelor în cadrul activităților practice va urmări dezvoltarea abilităților de lucru individual și în echipă.

Locul de desfășurare a instruirii se recomandă a fi un laborator TIC în care – pentru optimizarea demersului didactic – este necesar să existe o dotare minimală care presupune un număr de calculatoare egal cu numărul elevilor din clasă, conectate în rețea și cu acces la internet. Configurația calculatoarelor trebuie să permită rularea aplicațiilor prin care vor fi formate competențele specifice.

În laborator trebuie să existe de asemenea, o imprimantă multifuncțională, boxe audio și dispozitive periferice și de memorare externă. Prezența unui videoproiector și/sau a unei table inteligente va îmbunătăți instruirea interactivă.

Specificul disciplinei impune metode didactice interactive, recomandând cu precădere aplicațiile practice individuale, metoda descoperirii, a demonstrației, conversația euristică.

Dinamica acestui domeniu, extrem de rapidă, determină actualizarea permanentă a produselor soft prin prezentarea celor mai noi versiuni, astfel încât elevilor să le fie mai ușor să se adapteze evoluțiilor ulterioare.

Având în vedere că activitățile se desfășoară cu elevi cu dizabilități, pentru a evita disfuncțiile provocate de eventualele erori ale acestora pe parcursul instruirii, este necesar ca profesorul să urmărească strict fiecare elev, ceea ce presupune recurgerea la un sistem ordonat de prezentare, pas cu pas, în ritm impus, a facilităților unui program. După aceea, ritmul de instruire poate diferi în funcție de gradul de dizabilitate și particularitățile fiecărui elev.

Pentru formarea unei conduite adecvate privind navigarea în siguranță pe web, se pot folosi pentru documentare și resursele existente pe site-uri precum www.oradenet.ro, centruldesiguranta.ro etc.

Pentru proiectarea didactică eficientă, profesorul trebuie să-și propună finalizarea unei etape de instruire într-o ședință de lucru de 1 oră, astfel încât să nu mai fie necesară reluarea ultimelor secvențe din ședința anterioară.

Aplicațiile prezentate efectiv elevilor, cu care aceștia vor lucra, trebuie să aibă ca obiect, pe cât posibil, probleme concrete ale activităților productive din domeniul de activitate pentru a sublinia avantajele utilizării sistemelor informatice. Achiziția treptată a cunoștințelor și deprinderilor poate fi stimulată printr-o prezentare atractivă și motivantă a programelor.

Evaluarea trebuie să vizeze mai ales interpretarea creativă a informațiilor și capacitatea de a rezolva o situație-problemă cu ajutorul calculatorului.

Instruirea interactivă specifică acestei discipline contribuie și la conștientizarea faptului că un bun utilizator al calculatorului are șanse mai mari de reușită în acțiunea de recuperare și integrare socio-profesională.

Pentru buna desfășurare a orelor și aplicarea programei, profesorul trebuie să adapteze conținutul instruirii la nivelul de dizabilitate al elevilor din clasă și colaboreze cu profesorii, psihologul școlar și terapeuții care își desfășoară activitatea la clasa respectivă.

Rezultatul sarcinilor de lucru trebuie să aibă un mod de prezentare adecvat atât din punct de vedere științific cât și al interfeței grafice cu utilizatorul. Lucrul simultan profesor-elev presupune o monitorizare foarte strictă a fiecărui elev, astfel încât erorile să fie depistate înainte de trecerea la pasul următor. Imposibilitatea unui elev de a realiza corect o anumită etapă, nedetectată la timp, va necesita un timp sporit pentru remedierea

erorilor pe care elevul cu un ritm de lucru mai lent, le-a făcut în încercarea de a se corecta și de a ajunge din urmă prezentarea cadrului didactic.

Înainte de începerea studierii unui anumit software este util ca elevilor să le fie prezentată o aplicație demonstrativă complexă. Vor crește astfel interesul și motivarea pentru angrenarea într-un proces de învățare care în prima sa parte cel puțin este anevoios și lipsit de rezultate spectaculoase. Sublinierea creșterii șanselor de ocupare a unui loc de muncă în situația existenței cunoștințelor de utilizare a calculatorului conduce de asemenea la o implicare mai accentuată a elevilor în procesul de învățare.

Bibliografie

1. Bucerzan, D., Vulpe, A., (1996), *Lecții de word*, Cluj-Napoca: Editura Albastră;
2. Cumlișș, C., (1997), *Primii pași în internet*, București: Editura All Educational;
3. Marinescu, D., Trandafirescu, M. (1995), *Manualul începătorului*, București: Ed. Teora;
4. Routledge, G., (1998), *Utilizare MS-Windows - Ușor și repede*, București: Editura Teora;
5. Știrbu, I., (2001), *Tehnologia informației*, Satu Mare: Editura Solstițiu;
6. Șuşnea, E., (2013), *Instruire asistată de calculator*, București: Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I";
7. *** Consiliul Național Pentru Curriculum, (2004), *Programe școlare pentru clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului, Tehnologia informației și a comunicațiilor*, București;
8. *** Ministerul Educației Naționale, (2017), *Programa școlară pentru disciplina Informatică și TIC, Clasele a V-a – a VIII-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017;*
9. *** (2009), *Programa școlară, Tehnologia informației și a comunicațiilor, Clasa a IX-a, Ciclul inferior al liceului, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5099/09.09.2009;*
- 10.***(2014), *Studiu de caz: LM – Nevoia de accesibilitate și tehnologie asistivă*, Fundația Motivation România

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Cristina BUDA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Maramureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Moldovan Ana	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Cucuiat Ciprian Marius	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Covaci Nicoleta Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Juleștean Hossu Țincuța	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Marfici Oresia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Kolozsvari Angela	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Vatavului Sorin	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Țîrgu Lăpuș

Bud Cristina Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Hapca Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Jurje Loredana	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Bledea Lucia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Pașca Ana Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Tîrgu Lăpuș
Țiudic Adelin Petru	Școala Gimnazială Specială Baia Mare

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Consiliere și dezvoltare personală pentru clasele din învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate** este elaborată conform modelului de proiectare curriculară bazat pe competențe, urmărind dezvoltarea în plan personal și social a elevilor, precum și dobândirea abilităților necesare integrării acestora în societate.

Potrivit Planului-cadru pentru învățământul special, elaborat prin ordinul OMEN Nr.3622/27.05.2018, disciplinei **Consiliere și dezvoltare personală** pentru clasele din învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate îi este alocată o oră pe săptămână, pe durata unui an școlar, fiind constituită ca parte a Ariei curriculare **Consiliere și orientare**.

Structura programei școlare pentru disciplina **Consiliere și dezvoltare personală pentru clasele din învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate** include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele reprezintă un tot unitar organizat de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale pentru disciplina **Consiliere și dezvoltare personală** vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei.

Competențele specifice, aflate în interdependență cu exemplele de activități de învățare, provin din competențele generale, reprezentând stadii ale achiziționării acestora pe durata unui an școlar.

Activitățile de învățare constituie maniera de structurare a activității didactice în vederea formării competențelor. În acest context, precizăm că au fost propuse activități de învățare diferite, prin care să se valorifice întregul potențial de care dispune elevul cu dizabilități intelectuale severe și/sau asociate, bagajul copilului dobândit la alte discipline școlare, ținându-se cont de vârsta și de particularitățile psiho-individuale ale educabililor.

Programă școlară pentru disciplina **Consiliere și dezvoltare personală** vine în întâmpinarea cadrului didactic cu o ofertă flexibilă de activități de învățare, care poate fi modificată, completată, înlocuită, în funcție de nevoile grupului cu care se lucrează, astfel încât acestea să asigure un demers didactic personalizat

Conținuturile învățării cuprinse în programă exprimă o abordare de ansamblu, transdisciplinară, fiind structurate pe următoarele domenii fundamentale pentru dezvoltarea elevilor:

- **Autocunoașterea și dezvoltarea personală;**
- **Dezvoltarea emoțională și socială;**
- **Calitatea stilului de viață.**

Fiind elaborată pornind de la nevoile de dezvoltare ale elevilor, programa de **Consiliere și dezvoltare personală pentru ciclul primar din învățământul special pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate** este primul pas al unui program secvențial de pregătire pentru viață, în vederea integrării și dobândirii autonomiei personale și sociale.

Sugestiile metodologice ghidează demersul paideutic, cuprinzând conținuturi ale învățării, metode și mijloace didactice.

Disciplina **Consiliere și dezvoltare personală pentru clasele din învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate** este orientată pe activități de învățare care au ca scop formarea capacității elevului de a se

cunoaște pe sine, de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, abilitățile de relaționare și comunicare.

Prezenta programa este elaborată potrivit cerințelor formulate în Legea Educației Naționale, în vigoare, referitor la idealul educațional și la finalitățile educației. Totodată, au fost valorificate recomandările **Strategiei Naționale de Sănătate 2014-2020**, care susține promovarea aspectelor socio-emoționale în cadrul activităților curriculare și **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (2015)**.

Competențe generale

- 1. Formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiune cu ceilalți și stimularea autocontrolului**
- 3. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Cunoașterea propriului corp și a segmentelor sale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare a segmentelor corporale: <ul style="list-style-type: none"> • „Unde este capul tău?”; • „Cine este în oglindă?”; • „Ce facem cu ele?”(gură, nas, mâini, picioare); • ”Arată-mi!” (mâini, picioare);   - Audiții muzicale („Eu am zece degete”); - Jocuri de identificare a senzațiilor și percepțiilor propriului corp - foame, sete, frig, cald; - Joc de rol: <ul style="list-style-type: none"> • „De ce mâncăm?”; • „De ce bem apă?”; • „Când bem apă?”; • „Afară este frig/cald!”; • „Cum ne îmbrăcăm în diferite anotimpuri?”;   - Jocuri de discriminare a segmentelor corpului și utilitatea lor- mâna dreaptă/ mâna stângă: <ul style="list-style-type: none"> • „Ce facem cu mâna dreaptă” • „Unde este...? La ce folosește?”   - Portofoliu personal de învățare.
<p>1.2. Cultivarea sentimentului de apartenență la grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audierea unor povestiri scurte; - Audiții muzicale; - Vizionarea filmelor de scurt metraj; - Jocuri de identificare a colegilor și a persoanelor adulte cu care intră în contact (colegi, membri familiei, profesori):   <ul style="list-style-type: none"> • „Cine te-a strigat?”; • „Spune cine a venit?”; • „Familia mea”.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiuni cu ceilalți și stimularea autocontrolului

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor de bază (bucurie, tristețe, teamă, furie)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc-de identificare a emoțiilor de bază - din imagine; - Exerciții joc de identificare a expresiilor corporale care exprimă emoții/sentimente (vesel, trist, speriat, furios):   <ul style="list-style-type: none"> • „Plecăm în excursie”; • „Azorel a ieșit din cușca lui”; • „La zoo”; • ”La patinoar”;   - Vizionare filme scurt metraj; - Audiții muzicale.
<p>2.2. Formarea unei atitudini pozitive în relație cu persoanele apropiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Cuvinte magice ”;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> • „Răsplata mamei”; • „Sunt copil cuminte”; • „Ajut colegul să...”; • Salutul <ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol; - Audiții muzicale; - Povestiri-texte suport; - Exerciții joc - de imitare a emoțiilor mimate de adult.
<p>2.3. Gestionarea eficientă a emoțiilor în situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc <ul style="list-style-type: none"> • „Umbrela emoțiilor”; • „Ce simți atunci când..?”; • „Copacul emoțiilor”; • „Termometrul emoțiilor”.   - Audiții muzicale;

3. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Dezvoltarea abilităților de orientare în spațiul proximal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc <ul style="list-style-type: none"> • „Spune unde se află?”; • „La biblioteca școlii”; • „Să mergem la cabinetul medical”; • „În vizită la clasa alăturată”; • Periculos/nepericulos.
<p>3.2. Formarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de utilizare a obiectelor sanitare: <ul style="list-style-type: none"> • „Spune ce este! ”; • „Spune ce faci cu ea/el !”; • ”În fața oglinzii”;   - Audiții muzicale; - Audierea unor povestiri scurte: <ul style="list-style-type: none"> • ”Murdărel”.
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea abilităților ludice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de manipulare obiecte; • Incastru; • Puzzle.   - Jocuri ce presupun interacțiunea corporală: ”de-a baba oarba”, ”prinselea”; - Exercițiu joc imitativ: <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții joc simple cu subiecte din viața cotidiană; • Jocuri din folclorul copiilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Autocunoașterea și dezvoltarea personală	Schema corporală. Identificarea segmentelor corporale, a senzațiilor și percepțiilor Apartenența la grup. Identificarea persoanelor adulte cu care elevii intră în contact Grupuri primare: familia și clasa de elevi
Dezvoltarea emoțională și socială	Emoțiile de bază Identificarea emoțiilor de bază Eu și ceilalți Salutul. Cuvintele magice Gestionarea emoțiilor Înțelegerea emoțiilor proprii: bucurie, tristețe, teamă
Calitatea stilului de viață	Orientarea în spațiul proximal Cunoașterea spațiului apropiat și a principalelor caracteristici ale acestuia Cunoașterea și evitarea locurilor periculoase Igiena personală Inventarul obiectelor de igienă personală Formarea deprinderilor de joc – A învăța să se joace. Jocuri cu obiecte Jocuri imitative Jocuri simple inspirate de viața cotidiană

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți**

Clasa I
1.1. Identificarea unor aspecte legate de înfățișarea fizică <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare a datelor personale (nume, vârstă); - Pașaportul personal; - Exerciții - joc -, „Eu sunt...”; - Jocuri de percepere a schimbărilor fizice proprii   <ul style="list-style-type: none"> • „Am crescut”; • „De ce nu mă mai încap în încălțăminte?”.
1.2. Cultivarea sentimentului de apartenență la grup <ul style="list-style-type: none"> - Albumul familiei; - Albumul clasei; - Exerciții de numire a membrilor familiei.
1.3. Formarea capacității de exprimare a nevoilor <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a nevoilor și preferințelor   <ul style="list-style-type: none"> • Culori; • Obiecte vestimentare; • Jucării.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiune cu ceilalți și stimularea autocontrolului

Clasa I
2.1. Identificarea emoțiilor de bază <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc- „Ce simt atunci când...?”; - Puzzle; - Audiții muzicale; - Softuri educaționale; - Joc de rol; - Exerciții de mimă.
2.2. Formarea capacității de relaționare interpersonală <ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol; - Exerciții joc   <ul style="list-style-type: none"> • „Un copil politicos ”; • „Povestea măței ”;   - Activități de lectură – povestirea; - Exerciții joc- „Mulțumesc pentru...”.
2.3. Gestionarea eficientă a emoțiilor în situații date <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc   <ul style="list-style-type: none"> • „Balonul s-a spart”; • „Cățelul s-a îmbolnăvit”; • „Am răcit ”;   - Softuri educaționale; - Audiții.

3. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile.

Clasa I
3.1. Acceptarea normelor de conviețuire în colectivitate <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> • „Când spunem așa : „La revedere”, „Bună dimineața” „La mulți ani”, „Te rog”, „Mulțumesc”; - Joc de rol; - Audiții muzicale; - Prezentare PPT; - Softuri educaționale.
<p>3.2. Formarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc-denumirea obiectelor de îmbrăcăminte: <ul style="list-style-type: none"> • „Spune ce este !”; • „La ce folosim?”; • „Alege un obiect și spune ce este!”; • Incastru; • Puzzle; • „Îmbrăcăm fetița/băiatul”; • ”Cum ne îmbrăcăm iarna/vara?”.
<p>3.3. Formarea comportamentelor dezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de formare a deprinderilor de ordine și curățenie: <ul style="list-style-type: none"> • „ Să strângem jucăriile ”; • „Ce face un copil cuminte ?”; • „Facem curat în camera păpușii”; • „Ne pregătim pentru activitate ”;   - Audiții muzicale; - Texte suport-lectură; - Vizionare scurt metraj.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Autocunoașterea și dezvoltarea personală	<p>Cunoașterea de sine: Cine sunt eu? Date personale: nume și prenume</p> <p>Grupul de apartenență: Familia mea. Clasa mea. Colegii mei</p> <p>Exprimarea nevoilor și a preferințelor: Nevoi primare. Preferințe manifestate acasă, la școală și în comunitate</p>
Dezvoltarea emoțională și socială	<p>Emoțiile de bază: Identificarea propriilor trăiri afective. Recunoașterea emoțiilor</p> <p>Eu și ceilalți: Conduite adecvate în familie și la școală</p> <p>Relațiile cu colegii</p> <p>Gestionarea emoțiilor: Exprimarea adecvată a emoțiilor în anumite contexte (recunoștință, boală, suferința prietenului necuvântător etc.)</p>
Calitatea stilului de viață	<p>Norme de conviețuire în grup: Reguli elementare de comportare. Roluri în grup</p> <p>Igiena personală: Obiecte și activități cotidiene de igienă și îngrijire personală</p> <p>Comportamente dezirabile: Curățenia și ordinea spațiului de utilitate comună; Prietenii curățeniei</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți**

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea aspectelor caracteristice înfățișării fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Oglinda” – vizualizarea elementelor corporale și denumirea acestora; • „Joc și mișcare” – folosirea diferitelor segmente ale corpului prin dans;   - Jocuri de discriminare a segmentelor și utilitatea lor <ul style="list-style-type: none"> • „Spune ce este și ce faci cu ele ”; • „Auzim, vedem!”;   - Jocuri de percepție a schimbărilor: <ul style="list-style-type: none"> • „Am fost mic și am crescut ”;   - Jocuri de pantomimă; - Joc de rol; - Exercițiu joc de analiză a amprentei proprii și a conturului mâinii; - Portofoliu personal de învățare.
<p>1.2. Prezentarea membrilor familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire a componenței familiei (numele părinților, al fraților, surorilor); - Desenul familiei mele; - Jocuri de rol: <ul style="list-style-type: none"> • „Ce face mama?”; • „Ce face tata?”;   - Timpul liber in familia mea.
<p>1.3. Stabilirea repertoriului de preferințe către activități utile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a preferințelor: <ul style="list-style-type: none"> • „Mâncarea mea preferată”; • „Cu ce îmi place să mă joc”; • „Îmbrăcăm păpușa”;   - Jocuri de continuare a frazei: ”Culoarea mea preferată este.....”; - Jocuri de rol; - Activități în aer liber (picnic, plimbări); - Softuri educaționale; - Vizionare; - Audiții muzicale.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiune cu ceilalți și stimularea autocontrolului

Clasa a II-a
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea unor secvențe din desene animate, filme pentru copii, audierea unor povești pentru identificarea și denumirea emoțiilor de bază ale personajelor (exemplu : iepurașul fricos, prințul fericit, furnicuța curajoasă etc.); - Exerciții joc – „Cum mă simt când...?”; - ”Arată cum plângi/ râzi!”; - Softuri educaționale.
<p>2.2. Formarea capacității de relaționare interpersonală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de imitare a emoțiilor mimate de adult; - Jocuri de recunoaștere a atitudinilor de aprobare a adulților (cuminte, bun): <ul style="list-style-type: none"> • „Sunt copil cuminte ”; • „Ce e bine și ce e rău ”;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> • „Să facem așa”. - Povestiri - texte suport.
<p>2.3. Gestionarea eficientă a emoțiilor în situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc imagini pentru realizarea legăturii dintre acțiuni și emoții; - Softuri educaționale; - Audiții muzicale; - „Fie că ne place, fie că nu!”.

3. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile

Clasa a II-a
<p>3.1. Conștientizarea normelor de conviețuire</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de respectare a regulilor de conviețuire în sala de clasă; - Jocuri privind colaborarea în realizarea unei activități în comun; - Exerciții privind respectarea regulilor de circulație.
<p>3.2. Formarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de igienizare a obiectelor personale (încălțăminte, îmbrăcăminte): <ul style="list-style-type: none"> • „Păpușa și-a murdărit rochița”; • „Mama spală rufe”; • „Știm să ne curățăm încălțăminte?”; • „Afară plouă” (obișnuința de a șterge picioarele la intrarea în clasă, casă, etc.).   - Vizionare film educativ; - Activități practice de exersare a acțiunii de: îmbrăcare/ dezbrăcare, spălarea mâinilor înainte de servirea mesei etc. - Activități practice de realizare a unor colaje, afișe privind regulile de igienă personală; - Modelaj-obiecte de igienă personală; - Activități practice: <ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea micului dejun; • Spălatul pe dinți.
<p>3.3. Formarea comportamentelor dezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Cum ne comportăm acasă?”; • „Cum ne comportăm la școală?”; • „Cum ne comportăm pe stradă?”; • „Cum ne comportăm în mijloacele de transport?”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Autocunoașterea și dezvoltarea personală	Cunoașterea de sine: Prezentarea aspectelor legate de înfățișarea fizică Date personale: adresă, vârstă, gen Schimbare, creștere, dezvoltare Grupul de apartenență: Date de identificare a părinților și a altor membri ai familiei Activități în familie Roluri în familie Exprimarea preferințelor: Explorarea paletelor de preferințe proprii
Dezvoltarea emoțională	Emoțiile de bază: Identificarea emoțiilor celorlalți Corelarea emoțiilor de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) cu elemente ale limbajului nonverbal și paraverbal Reproducerea emoțiilor Eu și ceilalți: Relaționarea pe baza mijloacelor figurative: gest, mimică, pantomimă Gestionarea emoțiilor: Stabilirea legăturii dintre emoțiile de bază (bucurie, furie, frică, tristețe) și acțiuni
Calitatea stilului de viață	Norme de conviețuire în grup: Respectarea regulilor: la școală, pe stradă Igiena personală: Igiena obiectelor personale Importanța normelor de igienă pentru sănătate Comportamente dezirabile: Drepturi și responsabilități – acasă, la școală, pe stradă, în mijloacele de transport

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți**

Clasa a III-a
<p>1.1. Prezentarea înfățișării personale</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Portretul meu”- desen - Exerciții de identificare a asemănărilor și a deosebirilor, prin comparație cu ceilalți și cu personajele din poveste; - Jocuri: <ul style="list-style-type: none"> • „Eu și supereroul meu!”; • „Oglindă, oglinjoară”;   - Portofoliu personal de învățare.
<p>1.2. Cultivarea sentimentului de apartenență la familie/ grup securizant</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea albumului familiei; - Joc de rol: <ul style="list-style-type: none"> • „Cum ne purtăm acasă”;   - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Punem masa în familie”; • „La aniversare!”;   - Exerciții de memorizare poezii; - Exerciții de identificare a rolurilor membrilor familiei.
<p>1.3. Identificarea repertoriului de preferințe către activități utile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc de identificare a animalului preferat, jocuri, personajul de desen animat; - Confectionarea de mascote; - Activități în aer liber; - Softuri educaționale; - Vizionare de filme pentru copii, desene animate.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiuni cu ceilalți și stimularea autocontrolului

Clasa a III-a
<p>2.1. Cultivarea empatiei și toleranței</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol; - Povestiri; - Exerciții joc de artterapie prin care să exprime diferite stări emoționale: desene, colaje, modelaj; - Joc de mimă, pantomimă.
<p>2.2. Formarea capacității de relaționare interpersonală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități în aer liber; - Jocuri de rol; - Jocuri didactice - „Doarme moșul”; - Exerciții în perechi pentru exersarea elementelor simple de ascultare activă; - Povestiri, povești, discuții pe baza respectării spațiului personal și a nevoii de intimitate (mersul la toaletă, la duș etc.).
<p>2.3. Gestionarea eficientă a emoțiilor în situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionare filme pentru copii, desene animate; - Audiții muzicale, povești; - Jocuri de rol în scopul obținerii unor răspunsuri la emoții în diferite contexte; - Softuri educaționale; - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Ce spune fețișoara”;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> • „Finger puppets”; - Cartea emoțiilor.

3. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile

Clasa a III-a
<p>3.1. Respectarea unor norme de conduită în grup/ clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol; - Stabilirea de comun acord cu elevii a unui set de norme la nivelul clasei (mascota/ imagini reprezentative pentru grup/ clasă); - Expoziții de desene, colaje ce ilustrează norme de conduită în grup; - Povestiri tematice; - Memorizări; - Softuri educaționale.
<p>3.2. Formarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de realizare a unor colaje, afișe privind regulile de igienă personală; - Memorizări a unor poezii (Igiena dentară etc.); - Exerciții joc de utilizare a periuței de dinți, periei de păr etc. - Teatru de păpuși; - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Inventarul alimentelor sănătoase”; • „Fructele și legumele, prietenele noastre”.
<p>3.3. Formarea comportamentelor dezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observarea pieței și magazinelor mai des frecventate de elevi: <ul style="list-style-type: none"> • „La piață”; • „Ce a cumpărat mama?”; • „De unde le-a cumpărat?”;   - Utilizarea telefonului – jocuri: <ul style="list-style-type: none"> • „Spune ce este și ce faci cu el?”; • „Convorbire telefonică”; • „Alo! Aici este...”; • „Cum trebuie să vorbim la telefon”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Autocunoașterea și dezvoltarea	Cunoașterea de sine: Unicitatea persoanei (diferențe individuale – acceptarea și respectarea diferențelor individuale) Grupul de apartenență: Asumarea rolurilor în familie Relațiile cu ceilalți membri ai familiei Exprimarea preferințelor: Interese personale
Dezvoltarea emoțională și socială	Empatie și toleranță: Responsabilitate individuală și socială Eu și ceilalți: Abilități de comunicare de bază Elemente de ascultare activă: contact vizual, voce, postură Gestionarea emoțiilor: Răspunsuri emoționale pozitive
Calitatea stilului de viață	Norme de conviețuire în grup: Comportamente adecvate în clasă/ grup La școală La teatru Igiena personală: Reguli pentru o viață sănătoasă Comportamente dezirabile: Adaptarea conduitei la situații cotidiene diverse: La piață. La magazin. Telefonul.

CLASA a IV- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Descrierea propriei persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> • „Bomboana magică”; • „Pot să fac, nu pot să fac”; • „Inima mea”; • „Floarea calităților personale”; • „Ecusonul meu”; • „Vă spun mai multe despre mine”; • „Cartonașe sociabile”;   - Realizarea de desene de tip autoportret, colaje; - Album cu fotografii personale; - Portofoliu personal de învățare.
<p>1.2. Descrierea familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unui jurnal în imagini intitulat „Eu și familia mea”; - Activitățile preferate în familie; - Joc de rol; - Softuri educaționale; - Vizionări; - Colaj.
<p>1.3. Extinderea a repertoriului de preferințe către activități utile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unui afiș personal cu activitățile care îi fac plăcere fiecărui copil (individual/ în echipe); - Alegerea și gruparea obiecte preferate (de vestimentație, jucării) și activități preferate; - Exerciții de relaxare (crearea unui spațiu în sala de clasă unde copiii pot avea momente personale); - Softuri educaționale; - Vizionări; - Exerciții joc de tip „Mă simt bine când...”.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiune cu ceilalți și stimularea autocontrolului

Clasa a IV-a
<p>2.1. Cultivarea empatiei și toleranței</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de întraajutorare; - Jocuri și tehnici de exprimare senzorial-emoțional; - Exerciții de completare a desenului; - Proiecte de voluntariat; - Artterapia; - Activitate practică-„Mascota mea”; - Crearea unor postere prin care să se evidențieze situațiile în care au nevoie de ajutor (colaj, desen, pictură, grafică); - Exerciții joc – „Cum se simte..”.
<p>2.2. Formarea capacității de relaționare interpersonală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități în aer liber-drumetii, picnic; - Jocuri de rol; - Exerciții joc;

Clasa a IV-a
<p>●„Punguța cu surprize”.</p> <p>2.3. Gestionarea eficientă a emoțiilor în situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea unor secvențe din desene animate și filme pentru copii pentru identificarea emoțiilor de bază ale personajelor; - Audierea unor povești consacrate; - Crearea unor povești prin completarea frazelor lacunare, de exemplu „Fetița și băiețelul sunt veseli pentru că...” ; - Desenarea unor chipuri/ personaje/ scenete din povești care să exprime emoțiile fundamentale; - Etichetele emoțiilor; - Harta emoțiilor; - O inimă plină de culoare; - Ce culoare au emoțiile mele ?; - Exerciții sortare imagini reprezentând imagini pozitive/negative; - „Când te-ai simțit așa”; - Imită /arată o emoție; - Potrivește emoția.

3. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile

Clasa a IV-a
<p>3.1. Cultivarea sentimentelor de prietenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: <ul style="list-style-type: none"> ●„Ghemul prieteniei”; ●Trei persoane importante din viața mea; ●Albumul cu prieteni; ●„Spune numele și schimbă locul”;   - Lectura și analiza unor povești și fabule despre prietenie; - Softuri educaționale; - Joc surpriză pentru colegi.
<p>3.2. Formarea deprinderilor de alimentație sănătoasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ciorchinele alimentelor sănătoase; - Vizionarea unor filme despre igiena personală. Vizionarea unor filme despre alimentația sănătoasă și a modului în care construim un meniu alimentar sănătos; - Alegere și grupare alimente sănătoase; - Cartea alimentelor sănătoase; - Carnavalul fructelor și legumelor; - Găsește și potrivește; - Stabilire meniul zilei; - Organizarea de evenimente: „Ziua sănătății” în care copiii prezintă adulților obiceiuri și comportamente sănătoase - Activitate practică-Salata de fructe;
<p>3.3. Formarea comportamentelor dezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții joc: „Oops”; „Potrivit /nepotrivit”; - Distribuirea și asumarea unor sarcini în clasă (aranjarea jucăriilor, udatul florilor, distribuirea fișelor de lucru, afișarea produselor realizate de către copii în cadrul unei secvențe de lucru, ștergerea tablei, aranjarea consumabilelor, inserarea produselor activității în portofolii etc.); - Realizarea unui colț verde al clasei pe care să-l îngrijească; - Desenarea momentelor specifice unei zile obișnuite de școală; - Studiul de caz pornind de la lectura imaginilor; - Rucsacul cu fapte bune.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Autocunoașterea și dezvoltarea personală	Cunoașterea de sine: Caracteristici personale și punctele forte Grupul de apartenență: Activități preferate în familie Exprimarea preferințelor: Motivația personală și exprimarea preferințelor
Dezvoltarea emoțională și socială	Empatie și toleranță Înțelegerea și acceptarea celuilalt Elemente ale solidarității sociale Eu și ceilalți: Cooperare și colaborare în grup/clasă Gestionarea emoțiilor: Exprimarea adecvată a emoțiilor de bază.
Calitatea stilului de viață	Norme de conviețuire în grup: Prietenia. Cum se păstrează o prietenie? Igiena personală Igiena alimentației Obiceiuri și comportamente sănătoase Comportamente dezirabile Asumarea responsabilităților în grup Fapte bune

Sugestii metodologice

Programa școlară a disciplinei Consiliere și dezvoltare personală pentru clasele din învățământul special primar, pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate este un instrument de lucru, care se adresează cadrelor didactice, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului, în contexte de învățare diverse, să-și manifeste creativitatea și să-și adapteze demersurile didactice la fiecare elev în parte, respectând astfel un principiu de bază în domeniul consilierii și orientării: *"Toate persoanele sunt speciale și valoroase pentru că sunt unice"*.

Strategiile didactice recomandate pentru orele de Consiliere și dezvoltare personală sunt cele active-participative, în care elevul este elementul central, acestea fiind adaptate la particularitățile psiho-individuale ale fiecărui copil în parte.

Disciplina are un accentuat caracter explorator și practic aplicativ, vizând implicarea activă și directă a copiilor. Elevii conștientizează în măsura posibilităților, exersează abilități și atitudini într-un mediu prietenos de învățare, devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Este foarte important ca activitățile să fie organizate sub formă de joc, să fie distractive, să-i determine pe copii să comunice eficient. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în echipă, prin muncă independentă sau facilitată de către cadrul didactic: conversația euristică, discuția pentru identificarea așteptărilor, nevoilor și analiza prin întrebări a experiențelor anterioare; jocul de rol, simularea (marionete, teatru, personaje din viața reală/ din povești); discuții libere (Ce sunt emoțiile? Ce înseamnă să fii diferit de ceilalți?); metode și tehnici art-creative; elemente de evaluare continuă exercițiul (de spargerea gheții, completarea unor fișe de lucru, pentru dezvoltarea unor abilități specifice de respectare a unor reguli, de observare a unor comportamente proprii sau ale colegilor, părinților, etc.); studiul de caz, realizat pornind de la lectura imaginilor, care valorifică experiența personală a copiilor în analizarea unor situații reale); metode activ-participative (ciorchinele, turul galeriei); analiza unor secvențe din filme; utilizarea suporturilor intuitiv- concrete (materiale didactice variate).

Evaluarea

Va urmări realizarea unui feedback permanent în ceea ce privește formarea unei imagini pozitive pornind de la valorizarea propriei persoane în raport cu sine și cu ceilalți, adoptarea unui stil de viață de calitate și educarea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente dezirabile. Din aceste motive, în cadrul orelor de Consiliere și dezvoltare personală NU se utilizează calificative sau modalități de notare.

Recomandăm utilizarea următoarelor metode de evaluare:

- exprimarea ideilor și argumentelor personale prin: afișe, desene, colaje;
- proiectul individual și de grup;
- portofoliul personal de învățare;
- activități practice;

Bibliografie

1. Băban, A., (2009), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
2. Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G., (2002), *Consiliere și orientare – Ghidul profesorului*, București, Editura Humanitas Educațional;
3. Bogorin, V., Tudose, R., (2003), *Jocul de-a viața – exerciții pentru orele de dirigenție*, Cluj-Napoca: Editura EIKON;
4. Călineci, M., (2009), *Cunoașterea elevului*, Ed. a 2-a, Rev. Educația 2000+, București;
5. Cucuș, C., (2006), *Pedagogie*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Iași: Editura Polirom;
6. Goleman, D., (2001), *Inteligența emoțională*, București: Editura Curtea Veche;
7. Jigău, M., (2007), *Consilierea carierei. Compendiu de metode și tehnici*, București: Editura SIGMA;
8. Lemeni, G., Miclea, M., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
9. Lemeni, G., Tarău, A., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
10. Schaffer, R., (2010), *Introducere în psihologia copilului*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
11. Tomșa, Gh., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, București: Casa de Editură Viața Românească;
12. *** (2018), *Planul-cadru de învățământ* aprobat prin ORDIN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial;
13. *** (2013), *Programa școlară pentru disciplina Dezvoltare personală – clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin OMEN nr. 3418/19.03.2013;
14. *** (2008), *Consilierea și orientarea în carieră – Ghid pentru studenți și absolvenți*. Universitatea Politehnică din București, Centrul de Consiliere și Orientare în Carieră;
15. *** (2006), *Programe școlare pentru Aria curriculară Consiliere și orientare – clasele I – a IV-a*, aprobate prin O.M.E.C. nr. 5286 / 09.10.2006.

Grupul de lucru:

-Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

-Maria-Cristina MARIN, coordonator Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Dâmbovița

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ivan Gabriela	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Marinescu Eugenia	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Păunescu Carmen	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Sav Ramona Maria	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Marin Maria-Cristina	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Dâmbovița

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământul special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Consiliere-Dezvoltare personală** este elaborată potrivit **modelului de proiectare curriculară bazat pe competențe**. Elaborarea programei vizează două tendințe, centrate pe elev:

1. Crearea unui mediu adecvat pentru stimularea continuă a învățării spontane a copilului;
2. Integrarea copilului în ambientul cultural al spațiului căruia îi aparține, în ideea formării lui ca personalitate autonomă și conștientă de sine.

În Planul-cadru de învățământ special, conform ordinului OMEN Nr. 3622/27.05.2018, disciplina **Consiliere și dezvoltare personală** face parte din aria curriculară **Consiliere și orientare**, având alocate 1 ore/săptămână pentru ciclul gimnazial.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Activitățile de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor.

Conținuturile învățării cuprinse în programa reflectă o abordare transdisciplinară și respecta particularitățile psihice, intelectuale și de vârstă ale elevilor. Conținuturile sunt organizate pe următoarele domenii/ module:

- 1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat**
- 2. Dezvoltare socio-emoțională**
- 3. Managementul informațiilor și al învățării**
- 4. Managementul carierei**

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Dezvoltare personală este axată pe activități de învățare care au ca scop dezvoltarea capacității elevului de a se autocunoaște și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, abilitățile de relaționare și comunicare, reflecțiile cu privire la învățare.

Prezenta programă răspunde cerințelor formulate în Legea Educației Naționale, în vigoare, referitor la idealul educațional și la finalitățile educației.

Competențe generale:

- 1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**
- 2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară**
- 3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare în contexte variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de cunoaștere a datelor proprii identității (nume și prenume, data și locul nașterii, domiciliu, etc): Cine sunt eu ?, Cum te simți astăzi? Cum aș dori să fiu?; -asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple (aspect fizic, gen, vârstă, tipuri de vestimentație): Eu și colegii mei; -jocuri de identificare și denumirea trăsăturilor fizice: Ghicește cine e ?; -jocuri de identitate eu-copil, eu- elev, eu- prieten: Eu în oglindă; -jocuri de rol pentru onomastică/aniversare: Aniversarea zilei de naștere/onomasticii.
<p>1.2. Formarea unor deprinderi de igiena personală și colectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de cunoaștere a deprinderilor de igienă individuală: Reguli de igienă personală, Mă odihnesc, mă joc, mănânc!, Medicul de familie; -jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora; -ghicitori, cântece și poezii despre igiena personală; -exerciții de cunoaștere a deprinderilor de utilizare a obiectelor din bucătărie; -exerciții practice de îmbrăcat- dezbrăcat, încălțat- descălțat, legat și ȧreturi; -jocuri de rol pentru exemplificarea comportamentelor dezirabile de igienă personală în contexte diferite: Cum ne păstrăm sănătatea?, Cum mă protejez de pericole? .
<p>1.3. Formarea unor comportamente ecologice.</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții practice de îngrijire a spațiului: aerisire și curățenie, utilizarea corectă a obiectelor sanitare; -exerciții practice pentru protejarea mediului înconjurător; -activități practice de deplasare și orientare în spațiile publice; -întâlniri cu specialiști (inspectori de la protecția mediului): Un mediu curat, o viață sănătoasă.

2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare.</p> <ul style="list-style-type: none"> -cunoașterea emoțiilor de bază (bucurie, tristețe, frică, furie); -selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie), -joc: "Roata emoțiilor".
<p>2.2. Transmiterea unor mesaje verbale și nonverbale simple despre propriile experiențe de viață.</p> <ul style="list-style-type: none"> -joc de mimă; -descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate/ poveștile cunoscute; -crearea unei expoziții cu imagini/ fotografii care exprimă diferite emoții.
<p>2.3. Exprimarea nevoii de a învăța, de a se juca și de a coopera cu ceilalți.</p> <ul style="list-style-type: none"> -discuții în perechi/echipe: "De ce mergem la școală? Cum, ce, cu cine învățăm la școală?"; -exerciții de identificare în imagini a organizării învățării; -organizarea și personalizarea orarului; -exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți;

Clasa a V-a

- abilitați necesare și comportamente acceptate în relațiile cu ceilalți: Salutul- formă de respect, „ Te rog !”, „ Mulțumesc ! ”, „ Cu plăcere !”
- citirea și discutarea unor povești despre prietenie, despre relațiile existente în grup;
- caracteristicile unui bun prieten: ”Prietenul meu”;
- portofoliul personal de învățare.

3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**Clasa a V-a****3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social**

- exerciții pentru dezvoltarea unor comportamente adecvate în diverse situații; Așa da, așa nu!
- participarea la activități culturale artistice/ sportive organizate de comunitate
- exerciții joc de diferențiere a comportamentelor dezirabile/ indezirabile: Învățăm, ne distrăm împreună!
- vizite și drumeții.

3.2. Identificarea conținutului și formelor activităților din viața de familie/grup securizant (gătit, spălat, curățenie, grădinărit)

- exerciții de identificare a membrilor familiei și descrierea după criterii date (nume și prenume, vârstă, profesie, loc de muncă): Tablou de familie;
- jocuri de rol pe tema activităților zilnice din viața de familie: Micul master Chef, Eu și grădina mea.

3.3 Respectarea drepturilor și responsabilităților la școală, acasă și în comunitate

- program zilnic de lucru- alternanța efort- relaxare: Programul zilnic al elevului;
- fixarea responsabilităților în funcție de opțiunile și particularitățile fiecărui elev: Regulamentul clasei, Responsabilitățile mele în clasă, Clasa noastră;
- discuții despre implicarea în activitatea zilnică din viața de familie: Responsabilitățile mele în familie;
- vizionarea de filme privind comportamentul elevilor la școală, acasă și în societate;
- exerciții de identificare a unor drepturi și responsabilități în comunitate: Piramida drepturilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	-Caracteristici și resurse personale: interese, abilități, aptitudini, credințe, caracteristici pozitive, valori și preferințe -Caracteristici psihosomatice specifice vârstei -Sănătatea persoanei și a mediului : starea de sănătate și prevenirea îmbolnăvirilor, surse de stres și strategii de prevenire, igiena personală/igiena în colectivitate, alimentație sănătoasă , ritm biologic de activitate și odihnă
Dezvoltare socio - emoțională	-Emoții de bază/ emoții diverse -Acordarea feedbackului pozitiv
Managementul informațiilor și al învățării	Factorii care facilitează / blochează învățarea Strategii și tehnici de învățare eficientă Motivația învățării Portofoliul personal de învățare
Managementul carierei	Rolul educației în alegerea carierei Ocupații și domenii de activitate Beneficiile ocupațiilor pentru individ și pentru societate

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare în contexte variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de cunoaștere a propriei identități (nume și prenume, data și locul nașterii, domiciliu, etc): Cine sunt eu ?, Cum te simți astăzi? Cum aș dori să fiu?; -jocuri de prezentare în perechi, grupuri mici în fața clasei: Eu și colegii mei; -jocuri pentru recunoașterea colegilor pe baza descrierii trăsăturilor fizice relevante: Ghicește cine e? Pot să te prezint eu?; -aniversarea zilei de naștere/onomastică: Petrecerea mea; -exerciții de prezentare a fotografiilor proprii la vârste diferite.
<p>1.2. Formarea unor deprinderi de igienă personală și colectivă.</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de cunoaștere a deprinderilor de igienă personală: Reguli de igienă personală, Mă odihnesc, mă joc, măncânc! Medicul de familie; -jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire al acestora: Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista: săpunul, periuța de dinți..... ; -cunoașterea acțiunilor din regimul zilnic (toaleta de dimineață, mesele principale, activitatea școlară): Cum ne păstrăm sănătatea?, Cum mă protejez de pericole?; -concursuri despre reguli de igienă; -realizarea unor colaje/postere/afișe pe teme de igienă.
<p>1.3. Formarea unor comportamente ecologice .</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții practice de îngrijire a spațiului: aerisire și curățenie, utilizarea corectă a obiectelor sanitare; -vizionarea filme despre natură; -activități de igienizare a unui colț din natură; -întâlniri cu specialiști (inspectori de la protecția mediului): Un mediu curat, o viață sănătoasă; -realizarea unor desene cu teme ecologice.

2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară

Clasa a VI-a
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> -cunoașterea emoțiilor de bază (bucurie, tristețe, frică, furie); -exerciții de identificare a emoțiilor utilizând suporturi diverse: imagini, fotografii, povești, piese de teatru, secvențe de film; -joc: "Roata emoțiilor"; -exerciții de distingere între emoțiile pozitive și cele negative: Așa da, așa nu!
<p>2.2. Asocierea emoțiilor de baza cu elemente simple de limbaj nonverbal și paraverbal</p> <ul style="list-style-type: none"> -joc de mimă; -descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate/ poveștile cunoscute; -exerciții de autoreflexie cu privire la emoțiile personale prin completare de propoziții lacunare : Eu simt....atunci când..... ; -crearea unei expoziții cu imagini/ fotografii care exprimă diferite emoții; -jocuri de distingere a intensității diferitelor emoții: Termometrul emoțiilor, Emoții opuse.
<p>2.3. Exprimarea nevoii de a învăța, de a se juca și de a coopera cu ceilalți.</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de exprimare a opiniilor personale privind învățarea: Pentru mine este important să învăț deoarece;

Clasa a VI-a

- realizarea unui colaj despre ce îi place și ce nu-i place să învețe la școală, acasă, pe stradă, în parc etc.;
- exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți;
- abilități necesare și comportamente acceptate în relațiile cu ceilalți;
- citirea și discutarea unor povești despre prietenie, despre relațiile existente în grup;
- exerciții de completare de fraze: Mi-a plăcut de tine atunci când..... Am învățat de la tine.... ;
- caracteristicile unui bun prieten;
- portofoliul personal de învățare.

3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**Clasa a VI-a****3.1. Dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social**

- exerciții pentru dezvoltarea unor comportamente adecvate în diverse situații: Cum ne adresăm celor din jur? ;
- participarea la activități culturale artistice/ sportive organizate de comunitate: Cum ne comportăm pe stradă? ;
- exerciții joc de diferențiere a comportamentelor dezirabile/ indezirabile;
- vizite și drumeții.

3.2. Exersarea deprinderilor practice identificate în activitățile din viața de familie.

- exerciții de identificare a membrilor familiei și descrierea după criterii date (nume și prenume, vârstă, profesie, loc de muncă): Album de familie;
- exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei: Responsabilități în familie;
- jocuri de rol pe tema activităților din viața de familie; Bucătarul, Grădinarul etc.

3.3 Respectarea drepturilor și responsabilităților la școală, acasă și în comunitate

- program zilnic de lucru alternanța efort- relaxare: Cum folosim timpul? ;
- fixarea responsabilităților în funcție de opțiunile și particularitățile fiecărui elev; Ce îmi place să fac?;
- discuții despre implicarea în activitatea zilnică din viața de familie: La ce folosesc meseriile?, Carnavalul meseriilor;
- vizionarea de filme privind comportamentul elevilor la școală, acasă și în societate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	Atitudine pozitivă față de sine. Situații de stres/dificile de viață Resurse pentru sănătatea persoanei și a mediului . Echilibru dintre activitate și odihnă Mediul ambiant care susține învățarea și starea de bine
Dezvoltare socio - emoțională	Comunicarea în mediu real și virtual Relația dintre evenimente, gânduri, emoții și comportamente .
Managementul informațiilor și al învățării	Învățarea în contexte formale, non-formale și comportamente Instrumente de planificare și evaluare a învățării Atitudini și comportamente care conduc la învățare eficientă Condiții interne și externe ale învățării Portofoliul personal de învățare
Managementul carierei	Managementul carierei Trasee educaționale, ocupații și cariere Caracteristicile unor ocupații: conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații în anumite ocupații Criterii de alegere a unei cariere: satisfacția profesională, prestigiul social, cererea pe piața muncii, educația necesară, salariul

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare în contexte variate</p> <p>- prezentarea propriei persoane: Eu sunt..... ;   - crearea unei povești prin completarea de fraze lacunare;   - aspecte legate de propria identitate; joc: Balanța (calități- defecte);   - discuții în grup despre etichetări și consecințele acestora.</p>
<p>1.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive (catastrofe naturale, agresivitate, violență)</p> <p>- vizionarea de filme pentru identificarea pericolelor și efectele acestora asupra vieții personale;   - analizarea unor studii de caz prin exprimarea opiniilor despre catastrofe naturale;   - exerciții de grup: exemple de comportamente sănătoase și de risc;</p>
<p>1.3. Dezvoltarea unor comportamente ecologice.</p> <p>- vizionarea de filme pe teme ecologice;   - organizarea de evenimente: Parada costumelor ecologice;   - realizarea unor postere/afișe/colaje care reflectă consecințele unui comportament pozitiv/negativ față de mediu.</p>

2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară

Clasa a VII-a
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare</p> <p>- exerciții de identificare a emoțiilor utilizând suporturi diverse: imagini, fotografii, povești, piese de teatru;   - selectarea unor imagini și realizarea unor desene în vederea elaborării unei hărți a emoțiilor umane;   - discuții prin care se arată respect și grijă pentru ceilalți, pe bază de imagini, filme, studii de caz.</p>
<p>2.2. Asocierea emoțiilor de bază cu elemente simple de limbaj nonverbal și paraverbal</p> <p>- joc de mimă/pantonimă: Emoțiile mele....., Eu sunt....., Turul clasei... ;   - descrierea emoțiilor în jocurile preferate;   - joc de rol: Cum te simți..... în vizită, la școală, în conflicte, cu prietenii.</p>
<p>2.3. Formarea capacității de relaționare optimă în cadrul grupurilor (familie, clasă, comunitate, prieteni)</p> <p>- exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri și reguli;   - realizarea unui poster pentru a evidenția comportamentele pozitive care au fost identificate în cadrul grupului- Copacul recunoștinței;   - jocuri de rol despre relațiile din familie, din clasă, dintre colegi, dintre profesor – elev;   - portofoliul personal de învățare.</p>

3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social.

Clasa a VII-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de a învăța de la ceilalți și soluții pentru depășirea dificultăților proprii de învățare</p> <p>- analiza unor experiențe de învățare nonformală a elevilor (familie, comunitate, între colegi, prieteni);</p>

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none">
-identificarea beneficiilor experiențelor de învățare nonformală pentru dezvoltarea personală;
-elaborarea unui orar cu privire la activitățile de învățare și cele de timp liber.
<p>3.2. Cunoașterea drepturilor copilului cu cerințe educaționale speciale și aplicarea acestora în plan social</p> <ul style="list-style-type: none">
-cunoașterea drepturilor și îndatoririlor elevilor cu cerințe educaționale speciale: Carta drepturilor;
-organizarea de activități cu prilejul zilelor dedicate persoanelor cu cerințe educaționale speciale;
-filme/ povești despre diversitatea națională, culturală și etnică.
<p>3.3. Cunoașterea unor aspecte legate de meserii (locuri de muncă, profesii, conținutul muncii)</p> <ul style="list-style-type: none">
-realizarea unui dicționar al meseriilor;
-ghicitori, poezii, povestiri despre meserii;
-prezentarea meseriilor de către specialiști invitați la clasă (frizer, patiser, cofetar, ospătar, polițist, medic);
-prezentarea în fața clasei a sarcinilor și responsabilităților în activitatea preferată: "Cea mai îndrăgită meserie!".

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	Autoeficacitate. Etichetări. Abilități și activități. Progres și succes Schimbări la nivel fizic și emoțional la preadolescenți Comportamente responsabile Agresivitate, violență, bullying: cauze, forme, soluții Internetul, rețelele sociale și viața zilnică Atitudini față de resurse și reciclare
Dezvoltare socio - emoțională	Empatia. Colaborarea și cooperarea Emoții, reacții comportamente față de diversitate (gen, vârstă, apartenență socială, apartenență etnică, situație economică, stare de sănătate, dizabilități/copii cu nevoi speciale de educație) Caracteristici ale comportamentului asertiv, pasiv, agresiv
Managementul informațiilor și al învățării	Elemente de management al timpului: organizare, planificare Nevoia de învățare Raportul între progresul în învățare și dezvoltarea personală Portofoliul personal de învățare
Managementul carierei	Scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață Aspirații personale, cerințe ale unei ocupații și nivelul de educație necesar pentru exercitarea acesteia Opțiunile de carieră: relația dintre informațiile despre sine (caracteristici personale, abilități, interese, valori legate de muncă), nivelul de educație și alegerea carierei

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> -prezentarea propriei persoane: Eu într-un tablou prin desen/ pictură/colaj -activități pentru cunoașterea de sine și intercunoaștere: Eu și prietenul meu -discuții despre modificările psiho-fiziologice specifice pubertății -vizionare de filme
<p>1.2. Cunoașterea pericolelor și formarea de conduite preventive (catastrofe naturale, agresivitate, violență).</p> <ul style="list-style-type: none"> -înțelegerea de către elevi a comportamentelor sănătoase/nesănătoase pe care le manifestă diferite persoane cunoscute -exerciții de grup; exemple de comportamente sănătoase și de risc -internetul- beneficii și riscuri
<p>1.3. Dezvoltarea unor comportamente ecologice.</p> <ul style="list-style-type: none"> -vizionare de filme pe teme ecologice -studiu de caz pe teme ecologice -concursuri privind protecția mediului -realizarea unor afișe/postere, pliante cu efectele negative ale comportamentelor de risc pentru starea de sănătate

2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor în situații variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> -cunoașterea emoțiilor primare -înțelegerea emoțiilor de bază, a situațiilor în care se exprimă, a factorilor care le cauzează și consecințele care le au: Copacul emoțiilor -jocuri de rol în vederea experimentării emoțiilor trăite și comportamentelor adoptate de către alte persoane.
<p>2.2. Identificarea feedbackului pozitiv în relaționare cu ceilalți .</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de completare de fraze: Mi-a plăcut de tine atunci când....., Am învățat de la tine..... -jocuri de oferire a feedbackului pozitiv prin notarea calităților unui coleg
<p>2.3. Exprimarea nevoii de a lucra, de a se juca și de a coopera cu ceilalți.</p> <ul style="list-style-type: none"> -activități pe grupe, jocuri în echipă în care sunt create situații de cooperare/necooperare -discuții asupra modalităților de a-ți face prieteni și de a-i menține -stabilirea regulilor și rolurilor în cadrul grupului - portofoliul personal de învățare

3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social.

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de a învăța de la ceilalți și soluții pentru depășirea dificultăților proprii de învățare .</p> <p>-activități de selectare a informațiilor în raport cu diferite sarcini de învățare   -fișe de autoevaluare și de autoobservare referitoare la propria activitate de învățare: Cum învăț eu?</p>
<p>3.2. Aplicarea drepturilor copilului cu cerințe educaționale speciale în plan social.</p> <p>-identificarea drepturilor și îndatoririlor elevilor cu cerințe educaționale speciale: Carta drepturilor   -organizarea de activități cu prilejul zilelor dedicate persoanelor cu cerințe educaționale speciale   -filme/ povești despre diversitatea națională, culturală și etnică</p>
<p>3.3. Stabilirea raportului dintre aspirații personale, cerințele unei ocupații și nivelul de educație necesar</p> <p>-realizarea unui dicționar al meseriilor   -discuții în grup privind traseele educaționale posibile   -vizite în instituții pentru familiarizare cu locuri de muncă/ocupații</p>

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	Autoevaluare. Etichetări. Abilități și activități. Progres și succes Schimbări la nivel fizic și emoțional la preadolescenți Comportamente responsabile Agresivitate, violență, bullying: cauze, forme, soluții. Internetul, rețelele sociale și viața zilnică Atitudini față de resurse și reciclare
Dezvoltare socio - emoțională	Empatia. Colaborarea și cooperarea Emoții, reacții comportamente față de diversitate (gen, vârstă, apartenență socială, apartenență etnică, situație economică, stare de sănătate, dizabilități/copii cu nevoi speciale de educație) Caracteristici ale comportamentului asertiv, pasiv, agresiv
Managementul informațiilor și al învățării	Elemente de management al timpului: organizare, planificare Nevoia de învățare Raportul între progresul în învățare și dezvoltarea personală Portofoliul personal de învățare
Managementul carierei	Scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață. Aspirații personale, cerințe ale unei ocupații și nivelul de educație necesar pentru exercitarea acesteia Opțiunile de carieră: relația dintre informațiile despre sine (caracteristici personale, abilități, interese, valori legate de muncă), nivelul de educație și alegerea carierei

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor personaje din povești/poveștiri sau din viața reală în scopul identificării unor asemănări și deosebiri între sine și acestea; - exerciții pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor prin comparare cu ceilalți: Despre colegul meu!; - completarea unor fișe de lucru pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc (alcool, tutun, droguri)</p> <ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea de către elevi a comportamentelor sănătoase/nesănătoase pe care le manifestă diferite persoane cunoscute; - exerciții de grup exemple de comportamente sănătoase și de risc; - internetul- beneficii și riscuri; comportamente și consecințele lor.
<p>1.3. Identificarea și dezvoltarea intereselor, aptitudinilor, talentelor și posibilităților de valorificare a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții de grup privind interesele, aptitudinile și talentele: Hobby-urile mele; - exerciții individuale și de grup pentru construirea unei hărți cu interese, aptitudini, talente pe bază de suport imagistic (filme despre performanță și succes).

2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară

Clasa a IX-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între o activitate preferată și emoția pe care copilul o trăiește utilizând suporturi vizuale cu denumirea emoțiilor; - jocuri în perechi de mimare și de recunoaștere a emoțiilor celorlalți.
<p>2.2. Exersarea unor comportamente adecvate diverselor situații de interacțiune cu ceilalți.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții în perechi pentru exersarea elementelor simple de ascultare activă; - identificarea situațiilor conflictuale și a posibilelor modalități de rezolvare a lor: Semaforul conflictelor; - înțelegerea rolului fiecărei persoane în cadrul relațiilor interpersonale: Pânza de păianjen.
<p>2.3. Manifestarea unor forme simple de autocontrol și autoreglare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor propoziții de tipul: Atunci când....., mă simt....., Atunci când tu te simți....., eu..... ; - discuții în perechi /echipe pe baza unor proverbe și zicători care reflectă comportamente empatic; - imaginarea și discutarea unor situații care necesită autocontrol; - portofoliul personal de învățare.

3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social.

Clasa a IX-a	
3.1. Construirea unui plan de dezvoltare personală (cariera, viața de familie, integrare socială).	<ul style="list-style-type: none"> -dezvoltarea abilități de construire a unui plan de carieră: Planul meu; -realizarea unui portofoliu personal care să illustreze interesele elevului și dezvoltarea sa: O reclamă pentru mine!; -dezvoltarea abilităților necesare realizării unui CV.
3.2. Reflectarea cu privire la compatibilitatea dintre aptitudini, aspirații personale și exigențele profesiilor	<ul style="list-style-type: none"> -identificarea factorilor care determină alegerea unei meserii; -analiza modului în care interesele influențează alegerea activităților: Alegerile mele, interesele mele!; -identificarea aplicațiilor posibile ale deprinderilor dobândite în școală: Ce învăț azi, mă poate ajuta mâine!; -școli și oferte educaționale- familiarizarea elevilor cu modalitățile de explorare a ofertelor educaționale.
3.3. Analizarea unor ocupații din perspectiva deprinderilor dobândite la școală	<ul style="list-style-type: none"> -discuții cu membrii comunității cu privire la alegerea meseriei/ocupației; -familiarizarea cu diferite meserii și cu caracteristicile esențiale ale acestora; Cutia cu surprize, Rebusul meseriilor; -completarea cunoștințelor despre meseriile de interes prin vizite la frizerie, croitorie, patiserie.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	Factori ai reușitei personale: aptitudini, abilități, aspirații, modele de urmat. Luarea deciziilor. Siguranță și alegeri sănătoase. Sănătatea vieții de familie. Situații cu potențial de risc. Prevenirea comportamentelor de risc pentru sănătate
Dezvoltare socio - emoțională	Modalități simple de autocontrol și autoreglare Conflictele: caracteristici, surse, modalități de prevenire. Stilurile de negociere a conflictelor sau de abordare constructivă prin aplicarea tehnicilor simple de comunicare
Managementul informațiilor și al învățării	Surse de informare pentru activitatea școlară Tehnici de gestionare eficientă a timpului și efortului de a învăța Învățare formală, nonformală, informală Portofoliul personal de învățare
Managementul carierei	Luarea unor decizii în plan personal și social. Planul personal de educație și carieră: scop, obiective, strategii de realizare, termene, resurse, obstacole Surse de informare privind legile și instituțiile abilitate în sprijinirea integrării socio-profesionale.

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a atitudinii pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a X-a
<p>1.1. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple</p> <p>-exerciții pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor prin comparare cu ceilalți: Despre colegul meu!;</p> <p>- completarea unor fișe de lucru pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți;</p> <p>-conștientizarea propriei identități: Cine sunt eu?, Cum mă văd colegii ? Tricoul personalizat, Actul meu de identitate.</p>
<p>1.2. Dezvoltarea unor comportamente preventive față de factorii de risc (alcool, tutun, droguri)</p> <p>-înțelegerea de către elevi a comportamentelor sănătoase/ nesănătoase pe care le manifestă diferite persoane cunoscute: Ce este sănătatea ?;</p> <p>-exerciții de grup exemple de comportamente sănătoase și de risc;</p> <p>-internetul: beneficii și riscuri;</p> <p>-conștientizarea comportamentelor care pot afecta negativ starea de sănătate: Comportamente de risc pentru sănătate, Motivele consumului de alcool, tutun, droguri;</p> <p>-conștientizarea principalelor surse de violență în rândul elevilor: Puterea anturajului.</p>
<p>1.3. Dezvoltarea intereselor, aptitudinilor, talentelor și posibilităților de valorificare a acestora</p> <p>-identificarea calităților, abilităților și deprinderilor personale în vederea valorificării acestora în viața: "Conștientizarea calităților", "Ce îmi place să fac?", "Ce știu să fac cel mai bine?";</p> <p>-exerciții individuale și de grup pentru construirea unei hărți cu interese, aptitudini, talente pe bază de suport imagistic (filme despre performanță și succes).</p>

2. Dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și a motivației pentru învățare în contexte variate de interrelaționare școlară și extrașcolară

Clasa a X-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate.</p> <p>-jocuri în perechi de mimare și de recunoaștere a emoțiilor celorlalți;</p> <p>-realizarea distincției între emoții pozitive și negative;</p> <p>- identificarea modalităților de comunicare ale persoanelor pasive, asertive și agresive utilizând suporturi diverse (povești, versuri de cântece cunoscute, secvențe de film): Timpul poveștilor;</p> <p>- jocuri de rol în vederea experimentării emoțiilor trăite și comportamentelor adoptate de către alte persoane.</p>
<p>2.2. Adaptarea comportamentului propriu față de alții în împrejurări, locuri și situații variate</p> <p>-reamintirea unor comportamente dezirabile ale elevilor pentru construirea unei imagini pozitive despre sine: Plicul cu fapte bune;</p> <p>-exersarea unor comportamente pozitive, în diferite situații, în vederea integrării sociale: La cofetărie, La cinema, În parc, La zoo etc.</p>
<p>2.3. Manifestarea unor forme simple de autocontrol și autoreglare</p> <p>-vizionare unor secvențe de film pentru identificarea modalităților de autocontrol și autoreglare, în diferite situații;</p> <p>- studii de caz: Relația părinte-copil, Relația elev-elev, Relația profesor-elev;</p>

Clasa a X-a
-completarea unui „Jurnal al emoțiilor” pentru o zi/o săptămână obișnuită din viața elevilor; - portofoliul personal de învățare.

3. Dezvoltarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social

Clasa a X-a
<p>3.1. Construirea unui plan de dezvoltare personală (cariera, viața de familie, integrare socială)</p> <p>-dezvoltarea abilității de construire a unui plan de carieră: Planul meu; -realizarea unui portofoliu personal care să illustreze interesele elevului și dezvoltarea sa: O reclamă pentru mine!; -dezvoltarea abilităților necesare realizării unui CV; -identificarea rolului pe care informațiile îl au în rezolvarea de probleme și în luarea deciziilor; -dezvoltarea unor abilități de căutare a informațiilor: Cum îmi caut informațiile necesare?.</p>
<p>3.2. Reflectarea cu privire la compatibilitatea dintre aptitudini, aspirații personale și exigențele profesiilor</p> <p>-identificarea calităților, abilităților și deprinderilor personale în vederea valorificării acestora în viață: Conștientizarea calităților, Ce îmi place să fac?, Ce știu să fac cel mai bine? -identificarea intereselor personale și ocupațiilor care corespund acestora: Hexagonul intereselor - valorificarea cunoștințelor despre meseriile de interes: Discuții cu specialiști (tâmplărie, construcții, croitorie, etc.), Vizite la obiective economice etc.</p>
<p>3.3. Analizarea și alegerea unor ocupații din perspectiva deprinderilor dobândite la școală prin luarea unei decizii</p> <p>-familiarizarea cu diferite meserii și cu caracteristicile esențiale ale acestora: Cutia cu surprize, Rebusul meseriilor, Dicționarul ocupațiilor, Ruleta meseriilor; -completarea cunoștințelor despre meseriile de interes prin vizite la parteneri economici: Ziua porților deschise A.J.O.F.M.; -școli și oferte educaționale; -familiarizarea elevilor cu modalitățile de explorare a ofertelor educaționale.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	Factori ai reușitei personale: aptitudini, abilități, aspirații, modele de urmat. Luarea deciziilor. Siguranță și alegeri sănătoase. Sănătatea vieții de familie. Situații cu potențial de risc. Prevenirea comportamentelor de risc pentru sănătate
Dezvoltare socio - emoțională	Modalități simple de autocontrol și autoreglare Conflictele: caracteristici, surse, modalități de prevenire. Stilurile de negociere a conflictelor sau de abordare constructivă prin aplicarea tehnicilor simple de comunicare

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Managementul informațiilor și al învățării	Surse de informare pentru activitatea școlară Tehnici de gestionare eficientă a timpului și efortului de a învăța Învățare formală, nonformală, informală Portofoliul personal de învățare
Managementul carierei	Luarea unor decizii în plan personal și social Planul personal de educație și carieră: scop, obiective, strategii de realizare, termene, resurse, obstacole Surse de informare privind legile și instituțiile abilitate în sprijinirea integrării socio-profesionale.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Ele au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare în concordanță atât, cu specificul disciplinei, cât și cu particularitățile psihice, afective și de vârstă ale elevilor din învățământul special.

Programa școlară a disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală* are ca finalitate stimularea abilităților de învățare permanentă, în scopul dezvoltării personale și al integrării sociale și profesionale viitoare, realizată prin:

- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți;
- valorificarea experienței specifice vârstei
- inițierea elevilor în practicarea unui comportament activ, responsabil, tolerant,

deschis, comunicativ.

În procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei, cadrul didactic poate alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine intereselor elevilor. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Demersul didactic se va focaliza pe asimilarea de cunoștințe și abilități specifice disciplinei, cât și pe dezvoltarea atitudinilor și a mecanismelor învățării personalizate, conștiente și eficiente, pe care elevii să le aplice și în diferite contexte de viață, nu doar în cadrul școlii.

Se recomandă ca profesorii să colaboreze cu consilierii școlari din centrele și cabinetele de asistență psihopedagogică care desfășoară în școală activități de consiliere și orientare. Consilierii școlari pot oferi sprijin cadrelor didactice, recomandări de implementare a programei școlare și/ sau pot da curs invitației de a susține împreună cu profesorii activități comune la ora de *Consiliere și dezvoltare personală*. De asemenea, în derularea orei de *Consiliere și dezvoltare personală* profesorul poate colabora cu: medici, asistenți sociali, părinți, reprezentanți ai companiilor, ONG-urilor și autorităților locale.

În cadrul orei de *Consiliere și dezvoltare personală* pot fi utilizate în mod creativ și adaptat situațiilor specifice de învățare, combinații de strategii didactice aplicate ca o combinație de metode, tehnici și instrumente didactice, precum:

- **Exercițiul:** exerciții de autocunoaștere și intercunoaștere, exerciții de ascultare activă,
- **Jocul de rol și simularea:** pentru interpretarea unor stări, emoții și acțiuni ale unor personaje din povestirile, filmulețele vizionate sau ale unor personaje reale din viața elevilor;

- **Studiul de caz:** pentru identificarea caracteristicilor pozitive și a limitelor unor personaje, situații, stări, emoții din viața reală a elevilor sau prezentate în materiale audio-video, a unor practici și modele care să ofere exemple de comportament;
- **Metode art-creative:** utilizarea unor modalități artistice de exprimare a emoțiilor prin desen, mișcare, mimă, modelaj, piese de teatru, exerciții de energizare.
- **Povestirea** unor situații din viața elevilor, analiza unor povestiri despre personaje reale sau fictive aflate în situații dificile;
- **Explicația** utilizată într-o manieră creativă, pentru clarificarea unor concepte cheie cu care se operează la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală*, precum: carieră, stil de viață sănătos, asertivitate, învățare eficientă, stres, motivație, perseverență, situații de criză, emoții, portofoliul de învățare;
- **Demonstrația** pentru a oferi elevilor modele de completare a unor chestionare sau fișe de lucru, pentru analiza unor comportamente dezirabile în situații de stres, pentru explorarea unor modele de tehnici de învățare eficientă, de rezolvare a conflictelor, de negociere;
- **Conversația în perechi/ grup, cercul de discuții** pentru împărtășirea în perechi/ grup a unor experiențe personale privind succesul sau insuccesul în învățare, situații de discriminare, situații de frustrare sau de inspirație în școală, în familie, în cercul de prieteni, relatarea unor călătorii și a evenimentelor de învățare ocazionate de acestea;
- **Problematizarea**, pentru identificarea unor soluții în situații de nereușită școlară, situații de stres, situații de criză, luarea unor decizii;
- **Realizarea unui plan personal de educație și carieră**, utilizând analiza SWOT a factorilor care pot influența decizia personală referitoare la educație, carieră și stil de viață: școala, familia, mass-media, prietenii, profilul de personalitate etc.;

În desfășurarea activităților se vor utiliza suporturi vizuale și auditive diverse, adaptate particularităților de vârstă și preocupărilor elevilor (ex: secvențe de filme care vor fi vizionate și discutate) și se va organiza spațiul într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor. La debutul activităților se pot utiliza exerciții de spargerea gheții și de energizare, de prezentare și de cunoaștere interpersonală, de cooperare și de comunicare, de formare a grupurilor

Modalități de evaluare

În cadrul orelor de Consiliere și dezvoltare personală NU se utilizează calificativele. Evaluarea va urmări progresul personal în ceea ce privește integrarea școlară și socială, atitudinile față de lumea înconjurătoare și față de propria persoană, interesele privind diferite activități și obținerea succesului în propria activitate.

Metode de evaluare:

- exprimarea ideilor și a opiniilor personale prin: postere, desene, colaje, proiectul individual și de grup;
- exprimarea ideilor și a trăirilor personale prin poster, desen, colaj;
- realizarea de portofolii personale de învățare;
- activitățile practice;
- fișe individuale de (auto)evaluare.

Bibliografie

1. Băban, A., (2009), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
2. Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G., (2002), *Consiliere și orientare – Ghidul profesorului*, București: Editura Humanitas Educațional;

3. Bogorin, V., Tudose, R., (2003), *Jocul de-a viața – exerciții pentru orele de dirigenție*, Cluj-Napoca; Editura EIKON;
4. Călineci, M., (2009), *Cunoașterea elevului*, Ed. a 2-a, Rev. Educația 2000+, București;
5. Cucuș, C., (2006), *Pedagogie*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Iași: Editura Polirom;
6. Goleman, D., (2001), *Inteligența emoțională*, București: Editura Curtea Veche;
7. Jigău, M., (2007), *Consilierea carierei. Compendiu de metode și tehnici*, București: Editura SIGMA;
8. Lemeni, G., Miclea, M., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
9. Lemeni, G., Tarău, A., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
10. Schaffer, R., (2010), *Introducere în psihologia copilului*, Cluj-Napoca: Editura ASCR;
11. Tomșa, Gh., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, București: Casa de Editură Viața Românească;
12. *** (2018), *Planul-cadru de învățământ aprobat prin ORDIN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial*;
13. *** (2013), *Programa școlară pentru disciplina Dezvoltare personală – clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin OMEN nr. 3418/19.03.2013;
14. *** (2008), *Consilierea și orientarea în carieră – Ghid pentru studenți și absolvenți*. Universitatea Politehnică din București, Centrul de Consiliere și Orientare în Carieră;
15. *** (2006), *Programe școlare pentru Aria curriculară Consiliere și orientare – clasele I – a IV-a*, aprobate prin O.M.E.C. nr. 5286 / 09.10.2006.

Grupul de lucru:

-Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

-Maria-Cristina MARIN, coordonator Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Dâmbovița

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Kara Constanța	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Sorescu Lenuța	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Stancu Ana-Maria	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Greco Laura	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Nistor Iuliana	Școala Gimnazială Specială Târgoviște
Marin Maria - Cristina	Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Dâmbovița

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

***DISCIPLINA FORMAREA AUTONOMIEI
PERSONALE***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educador, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru Terapia educațională complexă și integrată este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, **antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu**

alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltării în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- Stimularea cognitivă - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- Terapia ocupațională - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- Formarea autonomiei personale - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- Socializarea - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- Ludoterapia - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată", școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de

cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgescă câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngreșească libertatea profesorului- educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Explorarea mediului înconjurător prin stimularea potențialului senzorioperceptiv.**
- 2. Manifestarea unor mișcări/gesturi motrice de bază prin stimularea motricității generale și a manualității.**
- 3. Comunicarea gestuală /verbală a nevoilor de bază.**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea mediului înconjurător prin stimularea potențialului senzorio-perceptiv

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Descoperă, atinge, miroase, gustă obiecte/ alimente cu sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual, tactil etc); • Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă); • Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); • Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare) • Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; înghețată – rece etc; • Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.); • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar;
<p>1.2. Distinge obiectele din mediul înconjurător prin explorarea multisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual/ tactil etc.); • Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere;
<p>1.3. Descoperă senzațiile propriului corp și realizează poziții/ mișcări ale corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; • Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); - exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Statuia”, „Mergi pe traseul indicat!” etc.); - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (oprire/ deplasare); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;   • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor/ a picioarelor/ a trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/ groapa de nisip etc);   • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele cu ață și sfoară; încastrări, plastilină, mototoliri etc);

2. Manifestarea unor mișcări/gesturi motrice de bază prin stimularea motricității generale și a manualității

Clasa pregătitoare	
2.1. Utilizează aparatul locomotor pentru adaptarea la mediul școlar	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, sărire, cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru, dans • Exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /a picioarelor/ a trunchiului; • Exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/ groapa de nisip etc); • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp • Exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului.
2.2. Manifestă unele abilități manuale pentru adaptare la mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite ("Fierăstrăul și rindeaua"); • Exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); • Exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; • Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; • Exerciții de așezare a pionilor pe tabla; • Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: Pa! Bravo! Vino! Du-te!).
2.3. Identifică părțile corpului uman	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții - joc de identificare și selectare a elementelor principale ale schemei corporale proprii și ale partenerului; • Exerciții de executare a unor gesturi prin imitație și la comandă verbală; • Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; • Exercițiu - joc de reconstituire imagistică a schemei corporale (puzzles cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare de imagini lacunare); • Exerciții de transfer a obiectelor dintr-o mână în alta; • Exerciții de executare a unei mișcări simultan cu mâna dreaptă și stângă (cu și fără elemente ajutătoare); • Exerciții de rulare a colțului unui șervețel; • Exerciții de introducere a unor mărgelile în sticlă; • Exerciții de aruncare și prinderea unui obiect.
2.4. Identifică poziția obiectelor în raport cu propriul corp	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a poziției obiectelor unele față de altele (pe, sub, în față, în spate, deasupra - dedesubt) și față de sine; • Exerciții de parcurgere a unor trasee impuse ("Calcă pe cartoane", "Grupează-te la steguleț", "Mergi șerpuit!"); • Exerciții - joc de căutare a unui obiect ascuns după repere verbale.

3. Comunicarea gestuală/ verbală a nevoilor de bază

Clasa pregătitoare	
3.1. Acceptă contactul cu persoanele din mediul școlar	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de captare a atenției asupra persoanelor cu care intră în contact: „Uită-te în ochii mei”, „Atinge-mi mâna”, „Ia-mă de mână”, „Hai să dăm noroc”, „Recunoaște vocea!”;

<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a persoanelor: Ghici cine te-a strigat, Cine a intrat pe ușă, Cine stă lângă tine/ în fața ta, Alege partenerul de joc, Asociază fotografia cu persoana/ numele cu persoana; • Exerciții de recunoaștere prin utilizarea alternativă a senzațiilor (vizual/ auditiv/ olfactiv): "Cine este profesorul tău?", „Care sunt colegii tăi?” etc.
<p>3.2. Manifestă unele deprinderi de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/ în imagini; • Exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă; • Exerciții de dezbrăcare/ îmbrăcare la toaletă (asistat); • Exerciții de folosire corectă a toaletei; • Exerciții de folosire a hârtiei igienice; • Exerciții practice de întreținere a igienei personale (spălare pe mâini, față, dinți și perierea părului); • Exerciții de folosire a prosopului după spălare; • Exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mâinilor, feței, corpului
<p>3.3. Manifestă unele deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/ verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie și sufragerie; • Activități practice de aranjare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (concret sau joc de rol); • Exerciții de adoptare a poziției corecte la masă; • Exerciții practice de manevrare a tacâmurilor la servirea mesei; • Exerciții de debarasare a mesei; • Exerciții de identificare/ diferențiere a alimentelor de bază prin activități senzoriale; • Activități practice de manipulare și păstrare a alimentelor; • Exerciții de spălare a fructelor; • Exerciții practice de servire a alimentelor în ordinea firească a unui meniu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea;
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare,
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie;

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea;
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare,
	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de toaleta; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea mediului înconjurător prin stimularea potențialului senzorio-perceptiv**

Clasa I
<p>1.1 Folosește simțurile în explorarea mediului înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.); • Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă); • Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc.); • Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare) • Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; înghețată – rece etc; • Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.); • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; • Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor;
<p>1.2. Recunoaște obiectele din mediul înconjurător prin explorarea multisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual/ tactil etc) • Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere
<p>1.3. Utilizează senzațiile propriului corp și realizează poziții/ mișcări ale corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc • Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); - exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Statuia”, „Mergi pe traseul indicat!” etc.); - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (oprire/ deplasare); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;   • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor/ a picioarelor/ a trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/ groapa de nisip etc);   • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe

Clasa I
<p>tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere.

2. Manifestarea unor mișcări/ gesturi motrice de bază prin stimularea motricității generale și a manualității

Clasa I
<p>2.1. Exersează mișcările grosiere și fine pentru adaptarea la mediul școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, sărire, cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru, dans; • Exerciții de mișcare a capului/ a brațelor/ a picioarelor/ a trunchiului; • Exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/ groapa de nisip etc); • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp; • Exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului.
<p>2.2. Utilizează motricitatea grosieră și fină pentru comunicare, adaptare la mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite ("Fierăstrăul și rindeaua"); • Exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); • Exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; • Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; • Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală (joc de construcție, puzzle din 2 piese, incastrare simple); • Exerciții de așezare a pionilor pe table cu găurele. • Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „Pa!”, „Bravo!”, „Vino!”, „Du-te!”).
<p>2.3. Identifică schema corporală și lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții-joc de identificare și selectare a elementelor principale ale schemei corporale proprii și ale partenerului; • Exerciții de excutare a unor gesturi prin imitație și la comandă verbală; • Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; • Exercițiu - joc de reconstituire imagistică a schemei corporale (puzzle cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare de imagini lacunare); • Exerciții imitative/ reflectate în fața oglinzii; • Exerciții de rezolvare a unor sarcini cu mâna dominantă și cu ambele mâini; • Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; • Exerciții de transfer a obiectelor dintr-o mână în alta; • Exerciții de executare a unei mișcări simultan cu mâna dreaptă și stângă (cu și fără elemente ajutătoare); • Exerciții de rulare a colțului unui șervețel; • Exerciții de introducere a unor mărgelile în sticlă;

- Exerciții de aruncare și prindere a unui obiect.

2.4. Manifestă comportamente necesare orientării în spațiul clasei

- Exerciții de identificare a poziției obiectelor unele față de altele (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt) și față de sine;
- Exerciții de utilizare a unor forme neregulate ori regulate, utilizând cuburi, șireturi, sarmă, sfoară;
- Exerciții de ordonare a obiectelor peste, pe, deasupra, dedesubtul, înăuntrul sau în afara unui spațiu/ obiect dat ori construit de el;
- Exerciții de parcurgere a unor trasee impuse ("Calcă pe cartoane", "Grupează-te la steguleț", "Mergi șerpuit!");
- Exerciții - joc de căutare a unui obiect ascuns după repere verbale.

3. Comunicarea gestuală/ verbală a nevoilor de bază

Clasa I

3.1. Identifică persoanele din mediul școlar

- Exerciții de identificare a persoanelor: Ghici cine te-a strigat, Cine a intrat pe ușă, Cine stă lângă tine, în fața ta, Alege partenerul de joc, Asociază fotografia cu persoana, numele cu persoana;
- Exerciții de recunoaștere prin utilizarea alternativă a senzațiilor (vizual/ auditiv/ olfactiv): Cine este profesorul tău, Care sunt colegii tăi etc.
- Exerciții de învățare a unui dialog simplu: Bună ziua!, La revedere!, Cum te cheamă?;
- Exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoilor de bază, a dorințelor imediate;
- Exerciții de realizare a unor sarcini în perechi, grupuri, echipe;

3.2. Manifestă unele deprinderi de igienă sanitară

- Exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/în imagini;
- Exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă;
- Exerciții de dezbrăcare/îmbrăcare la toaletă (asistat);
- Exerciții de folosire corectă a toaletei;
- Exerciții de folosire a hârtiei igienice;
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (spălare pe mâini, față, dinți și perierea părului);
- Exerciții de folosire a prosopului după spălare;
- Exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mainilor, feței, corpului;

3.3. Manifestă unele deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/ verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie și sufragerie;
- Activități practice de aranjare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (concret sau joc de rol);
- Exerciții de adoptare a poziției corecte la masă;
- Exerciții practice de manevrare a tacâmurilor la servirea mesei;
- Exerciții de debarasare a mesei;
- Exerciții de identificare/ diferențiere a alimentelor de bază prin activități senzoriale;
- Activități practice de manipulare și păstrare a alimentelor;
- Exerciții de spălare a fructelor;
- Exerciții practice de servire a alimentelor în ordinea firească a unui meniu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază;
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei și igiena spațiilor alimentare;
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești;
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea mediului înconjurător prin stimularea potențialului senzorioperceptiv**

Clasa a II-a
<p>1.1. Utilizează propriile senzații în cunoașterea și recunoașterea obiectelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor prin utilizarea unora/ tuturor simțurilor; • Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor doar cu ajutorul văzului • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a persoanelor/ unor obiecte/ fenomene doar pe baza auzului; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor doar pe baza mirosului și sau gustului; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor/ persoanelor doar prin simțul tactil; • Exerciții de sesizare a unor caracteristici și de punere în corespondență a acestora (obiect – descriere); • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul înconjurător;
<p>1.2. Realizează diferențele între obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); • Exerciții de diferențiere a obiectelor din mediul înconjurător, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual/ tactil etc); • Exerciții de utilizarea adecvată a obiectelor din mediul înconjurător
<p>1.3 Cunoaște senzațiile propriului corp și realizează poziții/ mișcări ale corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului/ a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); - exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Statuia”, „Mergi pe traseul indicat!” etc.) - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (oprire/ deplasare); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;   • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /a picioarelor/ a trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/ groapa de nisip etc);   • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu

Clasa a II-a
ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc.);
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere.

2. Manifestarea unor mișcări/ gesturi motrice de bază prin stimularea motricității generale și a manualității

Clasa a II-a
<p>2.1 Execută mișcări grosiere și fine după model</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, sărire ,cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru, dans • Exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/trunchiului; • Exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc); • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp; • Exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc.); • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului.
<p>2.2 Manifestă coordonarea oculo-motorie în gesturi uzuale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite ("Fierăstrăul și rindeaua"); • Exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); • Exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; • Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; • Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală (joc de construcție, puzzle din 2 piese, incastrare simple); • Exerciții de așezare a pionilor pe table cu găurele. • Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: Pa! Bravo! Vino! Du-te! Dă-mi!).
<p>2.3 Recunoaște schema corporală și lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții - joc de identificare și selectare a elementelor principale ale schemei corporale proprii și ale partenerului; • Exerciții de executare a unor gesturi prin imitație și la comandă verbală; • Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; • Exercițiu - joc de reconstituire imagistică a schemei corporale [puzzle cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare de imagini lacunare]; • Exerciții imitative / reflectate în fața oglinzii; • Exerciții de rezolvare a unor sarcini cu mâna dominantă și cu ambele mâini; • Exerciții - joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; • Exerciții de transfer a obiectelor dintr-o mână în alta; • Exerciții de executare a unei mișcări simultan cu mâna dreaptă și stângă (cu și fără elemente ajutătoare); • Exerciții de rulare a colțului unui șervețel; • Exerciții de introducere a unor mărgelile în sticlă; • Exerciții de aruncare și prinderea unui obiect.

2.4 Se orientează în spațiul clasei

- Exerciții de identificare a poziției obiectelor unele față de altele (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt) și față de sine;
- Exerciții de realizare a unor sarcini de tip școlar(Curățenia clasei , Rearanjarea mobilierului);
- Exerciții de parcurgere a unor trasee impuse ("Calcă pe cartoane", " Grupează-te la steguleț", " Mergi șerpuit!");
- Exerciții- joc de căutare a unui obiect ascuns după repere verbale.

3. Comunicarea gestuală /verbală a nevoilor de bază**Clasa a II-a****3.1. Cunoaște și recunoaște persoanele din mediul familial și școlar**

- Exerciții de recunoaștere a persoanelor cunoscute;
- Exerciții de atribuire a unor trasaturi specifice persoanelor din mediul familial și școlar;
- Exerciții de recunoaștere prin utilizarea alternativă a senzațiilor (vizual/ auditiv/ olfactiv): Cine este profesorul tău, Care sunt colegii tăi etc.

3.2. Manifestă deprinderi de igienă sanitară

- Exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/ în imagini;
- Exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă;
- Exerciții de dezbrăcare/îmbrăcare la toaletă (asistat);
- Exerciții de folosire corectă a toaletei;
- Exerciții de folosire a hârtiei igienice;
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (spălare pe mâini, față, dinți și perierea părului);
- Exerciții de folosire a prosopului după spălare;
- Exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mainilor , feței , corpului;

3.3. Manifestă deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie și sufragerie;
- Activități practice de aranjare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (concret sau joc de rol);
- Exerciții de adoptare a poziției corecte la masă;
- Exerciții practice de manevrare a tacâmurilor la servirea mesei;
- Exerciții de debarasare a mesei;
- Exerciții de identificare/diferențiere a alimentelor de bază prin activități senzoriale;
- Activități practice de manipulare și păstrare a alimentelor;
- Exerciții de spălare a fructelor;
- Exerciții practice de servire a alimentelor în ordinea firească a unui meniu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază;
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucataria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea mediului înconjurător prin stimularea potențialului senzorio-perceptiv**

Clasa a III-a	
1.1 Identifică obiectele din mediul școlar	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor doar cu ajutorul văzului; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a persoanelor/unor obiecte/ fenomene doar pe baza auzului; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor doar pe baza mirosului și sau gustului; • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a obiectelor/persoanelor doar prin simțul tactil; • Exerciții de sesizare a unor caracteristici și de punere în corespondență a acestora (obiect – descriere); • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul înconjurător;
1.2. Realizează diferențele între obiectele din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă); • Exerciții de diferențiere a obiectelor din mediul înconjurător, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual /tactil etc.); • Exerciții de utilizarea adecvată a obiectelor din mediul înconjurător;
1.3. Realizează poziții/mișcări ale corpului	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului / a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); - exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Statuia”, „Mergi pe traseul indicat!” etc.); - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (oprire/ deplasare); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile; • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc); • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea măgelelor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); • Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere.

2. Manifestarea unor mișcări/gesturi motrice de bază prin stimularea motricității generale și a manualității

Clasa a III-a
<p>2.1. Execută mișcări grosiere și fine parțial independent/ independent</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, sărire, cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru, dans • Exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/trunchiului; • Exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc); • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp; • Exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului.
<p>2.2. Prezintă coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale; • Exerciții de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite; • Exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; • Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; • Exerciții de (joc de construcție, puzzle din 2 piese, incastrare simple); • Exerciții de așezare a pionilor pe table cu găurele; • Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „Pa!”, „Bravo!”, „Vino!”, „Du-te!”, „Dă-mi!”).
<p>2.3. Cunoaște schema corporală și lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții-joc de identificare și selectare a elementelor principale ale schemei corporale proprii și ale partenerului; • Exerciții de excutare a unor gesturi prin imitație și la comandă verbală; • Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; • Exercițiu- joc de reconstituire imagistică a schemei corporale [puzzle cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare de imagini lacunare]; • Exerciții imitative / reflectate în fața oglinzii; • Exerciții de rezolvare a unor sarcini cu mâna dominantă și cu ambele mâini; • Exerciții - joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; • Exerciții de transfer a obiectelor dintr-o mână în alta; • Exerciții de executare a unei mișcări simultan cu mâna dreaptă și stângă (cu și fără elemente ajutătoare); • Exerciții de rulare a colțului unui șervețel; • Exerciții de introducere a unor mărgelile în sticlă; • Exerciții de aruncare și prindere a unui obiect.
<p>2.4. Se orientează în spațiile cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a poziției obiectelor unele față de altele (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt) și față de sine; • Exerciții de realizare a unor sarcini de tip școlar (Curățenia clasei, Rearanjarea mobilierului);

- Exerciții de parcurgere a unor trasee impuse ("Calcă pe cartoane", "Grupează-te la steguleț", "Mergi șerpuit!");
- Exerciții- joc de căutare a unui obiect ascuns după repere verbale.

3. Comunicarea gestuală /verbală a nevoilor de bază

Clasa a III-a

3.1.Cunoaște și recunoaște persoanele din mediul familial și școlar

- Exerciții de recunoaștere a persoanelor cunoscute;
- Exerciții de atribuire a unor trasaturi specifice persoanelor din mediul familial și școlar;
- Exerciții de recunoaștere prin utilizarea alternativă a senzațiilor (vizual/ auditiv/ olfactiv): Cine este profesorul tău, Care sunt colegii tăi etc.

3.2. Manifestă deprinderi de igienă sanitară

- Exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/ în imagini;
- Exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă;
- Exerciții de dezbrăcare/îmbrăcare la toaletă (asistat);
- Exerciții de folosire corectă a toaletei;
- Exerciții de folosire a hârtiei igienice;
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (spălare pe mâini, față, dinți și perierea părului);
- Exerciții de folosire a prosopului după spălare;
- Exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mainilor , feței , corpului.

3.3. Manifestă deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie și sufragerie;
- Activități practice de aranjare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (concret sau joc de rol);
- Exerciții de adoptare a poziției corecte la masă;
- Exerciții practice de manevrare a tacâmurilor la servirea mesei;
- Exerciții de debarasare a mesei;
- Exerciții de identificare/diferențiere a alimentelor de bază prin activități senzoriale;
- Activități practice de manipulare și păstrare a alimentelor;
- Exerciții de spălare a fructelor;
- Exerciții practice de servire a alimentelor în ordinea firească a unui meniu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucataria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea mediului înconjurător prin stimularea potențialului senzorio perceptiv**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Înțelege utilitatea obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de sesizare a unor caracterisitici și de punere în corespondență a acestora (obiect – descriere); • Exerciții de descoperire a obiectelor din mediul înconjurător; • Exerciții de clasificare a obiectelor pe diferite criterii(mărime , materiale , utilitate); • Exerciții de utilizare a obiectelor cunoscute; • Exerciții de comparare a obiectelor familial și a altora mai puțin cunoscute;
<p>1.2. Utilizează obiectele din mediul înconjurător în mod parțial independent/ independent</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere și recunoaștere a utilității diferitelor obiecte; • Exerciții de diferențiere a obiectelor din mediul înconjurător, prin antrenarea mai multor analizatori; • Exerciții de utilizarea adecvată a obiectelor din mediul înconjurător; • Exerciții de recunoaștere a utilității obiectelor (desene independente cu teme date, confecționarea unor obiecte, machete);
<p>1.3. Manifestă motricitate generală și specifică situațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului / a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); - exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Statuia”, „Mergi pe traseul indicat!” etc.) - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (oprire/ deplasare); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile;   • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc);   • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc);   • Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere.

2. Manifestarea unor mișcări/gesturi motrice de bază prin stimularea motricității generale și a manualității

Clasa a IV-a
<p>2.1 Execută mișcări grosiere și fine independent</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, sărire, cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru, dans • Exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/trunchiului; • Exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc); • Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp; • Exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); • Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului.
<p>2.2 Prezintă coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale; • Exerciții de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite; • Exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; • Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; • Exerciții de (joc de construcție, puzzle din 2 piese, incastrare simple); • Exerciții de așezare a pionilor pe table cu găurele; • Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: Pa! Bravo! Vino! Du-te! Dă-mi!)
<p>2.3 Cunoaște schema corporală și lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții - joc de identificare și selectare a elementelor principale ale schemei corporale proprii și ale partenerului; • Exerciții de excutare a unor gesturi prin imitație și la comandă verbală; • Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; • Exercițiu - joc de reconstituire imagistică a schemei corporale [puzzles cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare de imagini lacunare]; • Exerciții imitative / reflectate în fața oglinzii; • Exerciții de rezolvare a unor sarcini cu mâna dominantă și cu ambele mâini; • Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; • Exerciții de transfer a obiectelor dintr-o mână în alta; • Exerciții de executare a unei mișcări simultan cu mâna dreaptă și stângă(cu și fără elemente ajutătoare); • Exerciții de rulare a colțului unui șervețel; • Exerciții de introducere a unor mărgelile în sticlă; • Exerciții de aruncare și prinderea unui obiect.
<p>2.4 Se orientează în spațiile cunoscute / necunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a poziției obiectelor unele față de altele (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt) și față de sine; • Exerciții de realizare a unor sarcini de tip școlar(Curățenia clasei , Rearanjarea mobilierului);

- Exerciții de parcurgere a unor trasee impuse ("Calcă pe cartoane", " Grupează-te la steguleț", " Mergi șerpuit!");
- Exerciții- joc de căutare a unui obiect ascuns după repere diferite;
- Exerciții de orientare spațială în clasă, în școală, în curte.

3. Comunicarea gestuală/ verbală a nevoilor de bază

Clasa a IV-a

2.5 Cunoaște și recunoaște persoanele din mediul familial, școlar și social

- Exerciții de recunoaștere a persoanelor cunoscute;
- Exerciții de atribuire a unor trasaturi specifice persoanelor din mediul familial și școlar;
- Exerciții – tip dialog între personae cu stataturi și roluri diferite;
- Exerciții –joc de dramatizare cu diferite teme și roluri (Familia mea, Colegii mei, Prietenii mei);

3.2. Manifestă deprinderi de igienă sanitară

- Exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/ în imagini;
- Exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă;
- Exerciții de dezbrăcare/îmbrăcare la toaletă (asistat);
- Exerciții de folosire corectă a toaletei;
- Exerciții de folosire a hârtiei igienice;
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (spălare pe mâini, față, dinți și perierea părului);
- Exerciții de folosire a prosopului după spălare;
- Exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mainilor , feței , corpului;
- Exerciții de cunoaștere a importanței igienei sanitare;
- Exerciții de prevenire a unor afecțiuni cauzate de lipsa igienei sanitare;

3.3. Manifestă deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie și sufragerie;
- Activități practice de aranjare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (concret sau joc de rol);
- Exerciții de adoptare a poziției corecte la masă;
- Exerciții practice de manevrare a tacâmurilor la servirea mesei;
- Exerciții de debarasare a mesei;
- Exerciții de identificare/diferențiere a alimentelor de bază prin activități senzoriale;
- Activități practice de manipulare și păstrare a alimentelor;
- Exerciții de spălare a fructelor;
- Exerciții practice de servire a alimentelor în ordinea firească a unui meniu;
- Exerciții de cunoaștere a importanței igienei alimentare;
- Exerciții de prevenire a unor afecțiuni cauzate de lipsa igienei alimentare;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucataria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

Sugestii metodologice

Conținutul acestui modul este adaptat nivelului de dezvoltare specific elevilor cu dizabilități intelectuale severe, profunde și/sau asociate. În realizarea programei s-a încercat o îmbinare a cunoștințelor teoretice cu experiența acumulată de-a lungul anilor în lucrul cu acești elevi. Așa cum se poate observa, maniera în care este concepută oferă cadrului didactic flexibilitate în proiectarea demersului didactic, posibilitatea de a putea adapta activitățile în funcție de particularitățile psihoindividuale ale fiecărui elev în parte.

Structura perceptiv-motorie presupune, în primul rând, organizarea schemei corporale, care constituie punctul de plecare al organizării spațiale, cu rol important în relațiile subiectului cu lumea înconjurătoare.

Cunoașterea propriului corp și a trebuințelor primare reprezintă premisă în formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială. Activitățile din cadrul acestui modul trebuie să aibă un pronunțat caracter practic, de antrenare a copilului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate în exerciții de cunoaștere a propriului corp și de formare a unor deprinderi de îngrijire și igienă personală. Unele exerciții pot avea un caracter ludic, bazându-se pe materiale concret-intuitive atractive (obiecte, jucării, suporturi imagistice diverse etc), stimulând motivația copilului pe linia autocunoașterii.

Prin activitățile propuse, se urmărește, cu prioritate, reducerea comportamentelor auto/ heteroagresive specifice copilului cu dizabilități intelectuale grave, severe și /sau asociate și prevenirea consumului de substanțe nocive (alcool, droguri, tutun).

Se pune accent, în toate aceste activități pe atingerea unor obiective cu un caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații).

Evaluarea

De asemenea, se fac referiri la modul în care se realizează evaluarea (concursuri, expoziții, aprecierea activității și enunțuri de autoevaluare). Evaluarea este o dimensiune importantă a procesului de învățământ. Prin intermediul evaluării, cadrul didactic urmărește evoluția elevului, dar și calitatea actului educativ, conștientizează punctele forte și punctele slabe și ia decizii în vederea continuării sau ameliorării activității în etapa următoare a procesului educativ.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții/reprezentanții legali. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Iași: Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Barbu, P., (2012) *Copilul și motricitatea*, Pitești: Editura Nomina;
4. Beniuc, M., Chircev, A., (1980) *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP;
5. Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, București: Editura Aramis;
6. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, București: Editura Frontiera;
8. Mușu, I., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Prohumanitate;
9. Mușu, I., Vrăsmaș, E., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
10. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
11. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
12. ***(1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
13. ***(2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România;
14. *** (2008), *Programă școlară Terapie Educațională Complexă și Integrată cls I - a X-a*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Comișel Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Dediu Cornelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Zamfir Lucia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Georgescu Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

***DISCIPLINA FORMAREA AUTONOMIEI
PERSONALE***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educador, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru Terapia educațională complexă și integrată este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu

alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltării în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- Stimularea cognitivă - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- Terapia ocupațională - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- Formarea autonomiei personale - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- Socializarea - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- Ludoterapia - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată", școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de

cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgescă câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngreșească libertatea profesorului- educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale**
- 2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/instrumentelor specifice**
- 3. Relaționarea în grup , în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identifică și descrie caracteristicile obiectelor și fenomenelor pentru orientarea spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificarea a obiectelor, lucrurilor după caracteristicile senzoriale: formă, culoare, miros, mărime, textură, greutate etc.; • Exerciții de punere în corepondență a caracteristicilor obiectelor cu acestea: zahăr-dulce, sare-sărat, lamâie-acru etc.; • Exerciții de identificare polisenzorială a lucrurilor și fenomenelor: diferențiere auditivă sau de grupare a obiectelor asemănătoare prin utilizarea a cât mai multor analizatori concomitant, fenomene ale naturii; • Exerciții de mișcare și orientare spațială în clasă, școală, comunitate; • Exerciții de întreținere și organizare a spațiului propriu (bancă, dulap, colțul cu jucării).
<p>1.2. Cunoaște principalele organe , aparate și sisteme ale corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; • Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Vizualizare software-uri educative, filme didactice; • Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulator, respirator și digestiv etc.); • Dialoguri situaționale pe teme legate de transformările fiziologice la diferite vârste; • Discuții pe tema educației sexuale.
<p>1.3. Identifică principalele pericole din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere a și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); • Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; • Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de securitate; • Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?”; • Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol („Atenție la semafor!”etc.); • Povestiri / dramatizări cu scop moralizator; • Vizualizare de software-uri educative/ filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol.
<p>1.4. Îndeplinește sarcini cotidiene, de joc și loisir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a unui regim de muncă și odihnă corect; • Jocuri tematice: ”Timpul în mijlocul naturii”; ”Vine vacanța”; • Joc de rol (”La picnic”, ”În parc” etc.); • Jocurile preferate; • Audiții/ viziuni de filme; • Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate; • Vizite la muzee, spectacole de teatru/ circ.

Clasa a V-a**1.5. Realizează activități de dezvoltare a deprinderilor de muncă**

- Exerciții de confecționare a unor produse simple prin: desenare , decupare, lipire, origami, modelare, colaje, șnuruire, împletire, compoziții din hârtie creponată mototolită, lemn , mărgelile etc.;
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete;
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare;
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup;
- Activități gospodărești;
- Concursuri „Întrecerea cu tine”, „Vreau să fiu primul!” (pe abilități, meserii ș.a.);
- Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.

2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/instrumentelor specifice**Clasa a V-a****2.1. Utilizează obiectele pentru îngrijirea corporală**

- Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spalare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp);
- Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți;
- Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
- Exerciții de identificare și denumire coresp a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și a încălțăminte;
- Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare;
- Joc didactic „Hrănim păpușa”; „Îmbrăcăm păpușa!”.

2.2. Recunoaște și utilizează obiectele și regulile unei corecte igiene alimentare

- Exerciții de identificare și utilizare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de identificare și denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute;
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei.

2.3. Participă la activități de întreținere și igienizare a clasei , camerei

- Exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> • Joc didactic „Casa păpușii”; • Jocuri de aranjare a mobilierului clasei; • Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.; • Jocuri de rol: „De-a bucătarul!”, „De-a gospodina” etc.; • Exerciții de rezolvare a unor situații problemă apărute în clasă , casă și gospodărie.

3. Relaționarea în grup, în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale

Clasa a V-a
<p>3.1. Recunoaște date de identificare ale sale și ale membrilor familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a datelor personale (nume , prenume, vârstă); • Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.); • Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân); • Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre datele personale, adresă , date despre membrii familiei restranse; • Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei; • Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți- copii; • Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; • Dramatizări pe tema rolurilor și relațiilor din familie; • Exerciții practice de îngrijire a plantelor și animalelor de companie – colțul viu al clasei; • Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie.
<p>3.2. Identifică propriile trăsături fizice și ale persoanelor apropiate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului; • Exerciții de descriere a schemei corporale proprii și a altei persoane; • Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; • Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic; • Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii; • Exerciții - joc : « Descrierea colegului de bancă! »; • Dramatizări pentru identificarea stărilor sufletești.
<p>3.3. Îndeplinește roluri / sarcini în cadrul clasei, familiei, prietenilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții tematice: „Ce ne aseamănă/ Ce ne deosebește?”; „Eu și clasa mea/ colegii mei”; • Exerciții pentru formarea spiritului de echipă; • Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații; • Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/ armonioase între colegi, cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întraajutorare, competiție); • Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; • Joc de rol („ Prietenia”; „La școală” etc.); • Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; • Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.
<p>3.4. Recunoaște comportamente pozitive/negative</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie dușmănie; cooperare, răutate etc.);

Clasa a V-a

- Exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, modestie);
- Exerciții practice de comunicare nonverbală (mimică, gestică) și verbală în vederea relaționării pozitive:
- Discuții libere pe marginea unor situații reale;
- Comentarea pe marginea unui suport imagistic;
- Exerciții de lecturare a unor texte pe teme date, pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere; respectul și lipsa de respect; curajul, frica; bunătatea și răutatea; sinceritatea și minciuna; cinstea, dragostea pentru adevăr;
- Jocuri de rol bazate pe empatie;
- Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral.

3.5. Se orientează în mediul școlar și extrașcolar

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (piață, poștă, magazine, teatru, spital, biserică);
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazine”, „În parc”;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematica privind comportarea civilizată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizează informațiile polisenzoriale pentru a se orienta în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificarea a obiectelor, lucrurilor după caracteristicile senzoriale : formă, culoare, miros, mărime, textură, greutate etc.; • Exerciții de punere în corepondență a caracteristicilor obiectelor cu acestea: zahăr-dulce, sare-sărat, lamâie-acru etc.; • Exerciții de identificare polisenzorială a lucrurilor și fenomenelor : diferențiere auditivă sau de grupare a obiectelor asemănătoare prin utilizarea a cât mai multor analizatori concomitant, fenomene ale naturii; • Exerciții de mișcare și orientare spațială în clasă , școală , comunitate; • Exerciții de întreținere și organizare a spațiului propriu (bancă, dulap, colțul cu jucării).
<p>1.2. Identifică principalele procese fiziologice ale corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; • Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Vizualizare software-uri educative, filme didactice; • Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulator, respirator și digestiv etc.); • Dialoguri situaționale pe teme legate de transformările fiziologice la diferite vârste; • Discuții pe tema educației sexuale.
<p>1.3. Recunoaște principalele pericole din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); • Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; • Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de securitate; • Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?”; • Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol („Atenție la semafor!”etc.); • Povestiri / dramatizări cu scop moralizator; • Vizualizare de software-uri educative / filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol.
<p>1.4. Participă activ la activitățile cotidiene și loisir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a unui regim de muncă și odihnă corect; • Jocuri tematice: ”Timpul în mijlocul naturii”; ”Vine vacanța”; • Joc de rol (”La picnic”, ”În parc” etc.); • Jocurile preferate; • Audiții/ vizionări de filme; • Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate; • Vizite la muzee, spectacole de teatru/ circ.

Clasa a VI-a**1.5. Utilizează deprinderile dobândite , în activități ergoterapeutice**

- Exerciții de confecționare a unor produse simple prin: desenare, decupare, lipire, origami, modelare, colaje, șnuruire, împletire, compoziții din hârtie creponată mototolită, lemn , mărgelile etc.;
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete;
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare;
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup;
- Activități gospodărești;
- Concursuri „Întrecerea cu tine!”, „Vreau să fiu primul!” (pe abilități, meserii ș.a.);
- Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.

2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/instrumentelor specifice**Clasa a VI-a****2.1. Manifestă comportamente de îngrijire corporală**

- Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spalare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp);
- Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți;
- Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și a încălțăminte;
- Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare;
- Joc didactic „Hrănim papușa”; „Îmbrăcăm păpușa!”.

2.2. Manifestă comportamente de igienă alimentară

- Exerciții de identificare și utilizare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de identificare și denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute;
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei.

Clasa a VI-a**2.3. Participă la activități de întreținere și igienizare a clasei , camerei**

- Exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică;
- Joc didactic „Casa păpușii”;
- Jocuri de aranjare a mobilierului clasei;
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.;
- Jocuri de rol: „De-a bucatarul!”, „De-a gospodina!” etc.;
- Exerciții de rezolvarea a unor situații problemă apărute în clasă, casă și gospodărie.

3. Relaționarea în grup, în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale**Clasa a VI-a****3.1. Cunoaște datele de identificare ale sale și ale membrilor familiei**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume , prenume, vârstă);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân);
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre datele personale, adresă , date despre membrii familiei restranse;
- Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți- copii;
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Dramatizări pe tema rolurilor și relațiilor din familie;
- Exerciții practice de îngrijire a plantelor și animalelor de companie –colțul viu al clasei;
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie.

3.2. Identifică propriile trăsături fizice și ale persoanelor apropiate

- Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului;
- Exerciții de descriere a schemei corporale proprii și a altei persoane;
- Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane;
- Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic;
- Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii;
- Exerciții - joc : « Descrierea colegului de bancă! »;
- Dramatizări pentru identificarea stărilor sufletești.

3.3. Îndeplinește roluri / sarcini în cadrul clasei, familiei, prietenilor

- Exerciții tematice: „Ce ne aseamănă?/ Ce ne deosebește?”; „Eu și clasa mea/ colegii mei”;
- Exerciții pentru formarea spiritului de echipă;
- Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații;
- Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/ armonioase între colegi, cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întrajutorare, competiție);
- Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate
- Joc de rol („ Prietenia”; „La școală” etc.);

Clasa a VI-a	
	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; • Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.
3.4. Recunoaște comportamente pozitive/ negative	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie dușmănie; cooperare, răutate etc.); • Exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, modestie); • Exerciții practice de comunicare nonverbală (mimică , gestică) și verbală în vederea relaționării pozitive; • Discuții libere pe marginea unor situații reale; • Comentarea pe marginea unui suport imagistic; • Exerciții de lecturare a unor texte pe teme date, pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere; respectul și lipsa de respect; curajul, frica; bunătatea și răutatea; sinceritatea și minciuna; cinstea, dragostea pentru adevăr; • Jocuri de rol bazate pe empatie; • Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral.
3.5. Se orientează în mediul școlar și extrașcolar	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; • Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (piață, poștă, magazine, teatru , spital , biserică); • Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); • Joc de rol „Cum traversăm?”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazine”, „În parc”; • Dramatizări pe teme de comportare civilizată; • Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematica privind comportarea civilizată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă;

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
	<ul style="list-style-type: none"> - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale

Clasa a VII-a
<p>1.1. Se orientează în mediul înconjurător pe baza experienței polisenzoriale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificarea a obiectelor, lucrurilor după caracteristicile senzoriale: formă, culoare, miros, mărime, textură, greutate etc.; • Exerciții de punere în corepondență a caracteristicilor obiectelor cu acestea: zahăr-dulce, sare-sărat, lamâie-acru etc.; • Exerciții de identificare polisenzorială a lucrurilor și fenomenelor: diferențiere auditivă sau de grupare a obiectelor asemănătoare prin utilizarea a cât mai multor analizatori concomitant, fenomene ale naturii; • Exerciții de mișcare și orientare spațială în clasă , școală, comunitate; • Exerciții de întreținere și organizare a spațiului propriu (bancă, dulap, colțul cu jucării).
<p>1.2. Recunoaște principalele manifestări fiziologice ale corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; • Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Vizualizare software-uri educative, filme didactice; • Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulator, respirator și digestiv etc); • Dialoguri situaționale pe teme legate de transformările fiziologice la diferite vârste; • Discuții pe tema educației sexuale.
<p>1.3. Identifică pericolele din mediul înconjurător și manifestă comportamente adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere a și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); • Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; • Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de securitate; • Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?”; • Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol („Atenție la semafor!” etc.); • Povestiri/ dramatizări cu scop moralizator; • Vizualizare de software-uri educative/ filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol.
<p>1.4. Inițiază și participă la activitățile cotidiene și loisir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a unui regim de muncă și odihnă corect; • Jocuri tematice: ”Timpul în mijlocul naturii”; ”Vine vacanța”; • Joc de rol (”La picnic”, ”În parc” etc.); • Jocurile preferate; • Audiții/ vizionări de filme; • Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate; • Vizite la muzee, spectacole de teatru/ circ.

Clasa a VII-a**1.5. Utilizează deprinderi de muncă independent și în grup**

- Exerciții de confecționare a unor produse simple prin: desenare, decupare, lipire, origami, modelare, colaje, șnuruire, împletire, compoziții din hârtie creponată mototolită, lemn, mărgelile etc.
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete;
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare;
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup;
- Activități gospodărești;
- Concursuri „Întrecerea cu tine, „Vreau să fiu primul!” (pe abilități, meserii ș.a.)
- Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.

2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/instrumentelor specifice**Clasa a VII-a****2.1. Folosește deprinderile de îngrijire a propriului corp**

- Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spalare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp)
- Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți;
- Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar
- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și a încălțăminte;
- Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare.

2.2. Cunoaște deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții de identificare și utilizare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de identificare și denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute;
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei.

2.3. Manifestă deprinderi de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera proprie)

- Exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică;
- Joc didactic „Casa păpușii”;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de aranjare a mobilierului clasei; • Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.; • Jocuri de rol: „De-a bucătarul!”, „De-a gospodina!” etc. • Exerciții de rezolvare a unor situații problemă apărute în clasă, casă și gospodărie.

3. Relaționarea în grup, în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale

Clasa a VII-a
<p>3.1. Folosește datele personale ale sale și membrilor familiei situațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a datelor personale (nume, prenume, vârstă); • Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.); • Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân); • Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre datele personale, adresă, date despre membrii familiei restrânse; • Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei; • Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți- copii; • Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; • Dramatizări pe tema rolurilor și relațiilor din familie; • Exerciții practice de îngrijire a plantelor și animalelor de companie –colțul viu al clasei; • Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie.
<p>3.2. Recunoaște propriile trăsături fizice prin comparație cu cele ale persoanelor din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului; • Exerciții de descriere a schemei corporale proprii și a altei persoane; • Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; • Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic; • Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii; • Exerciții - joc: ”Descrierea colegului de bancă!”; • Dramatizări pentru identificarea stărilor sufletești.
<p>3.3. Interacționează în cadrul grupurilor de apartenență- clasă, familie, prieteni</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții tematice: „Ce ne aseamănă/ Ce ne deosebește?”; „Eu și clasa mea/ colegii mei”; • Exerciții pentru formarea spiritului de echipă; • Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații; • Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/ armonioase între colegi, cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întrajutorare, competiție); • Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; • Joc de rol („ Prietenia”; „La școală” etc.); • Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; • Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.
<p>3.4. Distinge comportamentele pozitive/ negative și se comportă adecvat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie dușmănie, cooperare, răutate etc.)

Clasa a VII-a	
	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, modestie); • Exerciții practice de comunicare nonverbală (mimică , gestică) și verbală în vederea relaționării pozitive; • Discuții libere pe marginea unor situații reale; • Comentarea pe marginea unui suport imagistic; • Exerciții de lecturare a unor texte pe teme date, pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul, frica, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr; • Jocuri de rol bazate pe empatie; • Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral.
3.5. Se orientează în mediul social	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; • Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (piață, poștă, magazine, teatru , spital , biserică); • Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); • Joc de rol „Cum traversăm?”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazine”, „În parc”; • Dramatizări pe teme de comportare civilizată; • Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază,
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucatăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea;

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază,
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucatăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești,
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Se orientează în mediul înconjurător pe baza experienței polisenzoriale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a obiectelor, lucrurilor după caracteristicile senzoriale: formă, culoare, miros, mărime, textură, greutate etc.; • Exerciții de punere în corepondență a caracteristicilor obiectelor cu acestea: zahăr-dulce, sare-sărat, lamâie-acru etc.; • Exerciții de identificare polisenzorială a lucrurilor și fenomenelor: diferențiere auditivă sau de grupare a obiectelor asemănătoare prin utilizarea a cât mai multor analizatori concomitent, fenomene ale naturii; • Exerciții de mișcare și orientare spațială în clasă, școală, comunitate; • Exerciții de întreținere și organizare a spațiului propriu (bancă, dulap, colțul cu jucării).
<p>1.2. Recunoaște principalele manifestări fiziologice ale corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; • Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Vizualizare software-uri educative, filme didactice; • Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulator, respirator și digestiv etc.); • Dialoguri situaționale pe teme legate de transformările fiziologice la diferite vârste; • Discuții pe tema educației sexuale.
<p>1.3. Identifică pericolele din mediul înconjurător și manifestă comportamente adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere a și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); • Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; • Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de securitate; • Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?” • Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol („Atenție la semafor!”etc.) • Povestiri/ dramatizări cu scop moralizator; • Vizualizare de software-uri educative/ filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol.
<p>1.4. Inițiază și participă la activitățile cotidiene și loisir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a unui regim de muncă și odihnă corect; • Jocuri tematice: ”Timpul în mijlocul naturii”; ”Vine vacanța”; • Joc de rol (”La picnic”, ”În parc” etc.); • Jocurile preferate; • Audiții/ vizionări de filme; • Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate; • Vizite la muzee, spectacole de teatru/ circ.

Clasa a VIII-a**1.5. Utilizează deprinderi de muncă independent și în grup**

- Exerciții de confecționare a unor produse simple prin: desenare, decupare, lipire, origami, modelare, colaje, șnuruire, împletire, compoziții din hârtie creponată mototolită, lemn, mărgelile etc.;
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete;
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare;
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup;
- Activități gospodărești;
- Concursuri „Întrecerea cu tine!”, „Vreau să fiu primul!” (pe abilități, meserii etc.)
- Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.

2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/instrumentelor specifice**Clasa a VIII-a****2.1. Folosește deprinderile de îngrijire a propriului corp**

- Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spalare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp);
- Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți;
- Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
- Exerciții de identificare și denumire coresp a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și a încălțăminte;
- Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare;
- Joc didactic „Hrănim papușa!”, „Îmbrăcăm păpușa!”.

2.2. Cunoaște deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții de identificare și utilizare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucatărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor din bucatărie;
- Exerciții de identificare și denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute;
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei.

2.3. Manifestă deprinderi de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera proprie)

- Exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică;

Clasa a VIII-a

- Joc didactic „Casa păpușii”;
- Jocuri de aranjare a mobilierului clasei;
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.;
- Jocuri de rol: „De-a bucătarul!”, „De-a gospodina!” etc
- Exerciții de rezolvare a unor situații problemă apărute în clasă, casă și gospodărie.

3. Relaționarea în grup, în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale**Clasa a VIII-a****3.1. Folosește datele personale ale sale și membrilor familiei situațional**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume, prenume, vârstă);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân);
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre datele personale, adresă, date despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți- copii;
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Dramatizări pe tema rolurilor și relațiilor din familie;
- Exerciții practice de îngrijire a plantelor și animalelor de companie –colțul viu al clasei;
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie.

3.2. Recunoaște propriile trăsături fizice prin comparație cu cele ale persoanelor din jur

- Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului;
- Exerciții de descriere a schemei corporale proprii și a altei persoane;
- Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane;
- Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic;
- Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii;
- Exerciții - joc : „Descrierea colegului de bancă!”
- Dramatizări pentru identificarea stărilor sufletești.

3.3. Interacționează în cadrul grupurilor de apartenență - clasă, familie, prieteni

- Exerciții tematice: „Ce ne aseamănă/ Ce ne deosebește?”; „Eu și clasa mea/ colegii mei”;
- Exerciții pentru formarea spiritului de echipă;
- Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații;
- Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/ armonioase între colegi, cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întrajutorare, competiție);
- Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate;
- Joc de rol („Prietenia”; „La școală” etc.);
- Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup;
- Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.

Clasa a VIII-a	
3.4. Distinge comportamentele pozitive /negative și se comportă adecvat	
<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie dușmănie; cooperare, răutate etc.); • Exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, modestie); • Exerciții practice de comunicare nonverbală (mimică, gestică) și verbală în vederea relaționării pozitive; • Discuții libere pe marginea unor situații reale; • Comentarea pe marginea unui suport imagistic; • Exerciții de lectură a unor texte pe teme date, pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul, frica, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr; • Jocuri de rol bazate pe empatie; • Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral. 	
3.5. Se orientează în mediul social	
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; • Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (piață, poștă, magazine, teatru, spital, biserică); • Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); • Joc de rol „Cum traversam?”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazine”, „În parc”; • Dramatizări pe teme de comportare civilizată; • Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematica privind comportarea civilizată. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea;

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Manifestă comportamente utile în orientarea în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificarea a obiectelor, lucrurilor după caracteristicile senzoriale: formă, culoare, miros, mărime, textură, greutate etc.; • Exerciții de punere în corepondență a caracteristicilor obiectelor cu acestea: zahăr-dulce, sare-sărat, lamâie-acru etc.; • Exerciții de identificare polisenzorială a lucrurilor și fenomenelor; diferențiere auditivă sau de grupare a obiectelor asemănătoare prin utilizarea cât mai multor analizatori concomitent, fenomene ale naturii; • Exerciții de mișcare și orientare spațială în clasă , școală , comunitate; • Exerciții de întreținere și organizare a spațiului propriu (bancă, dulap, colțul cu jucării).
<p>1.2. Identifică reacțiile fiziologice ale corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; • Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperatele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Vizualizare software-uri educative, filme didactice; • Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc.); • Dialoguri situaționale pe teme legate de transformările fiziologice la diferite vârste; • Discuții pe tema educației sexuale.
<p>1.3. Manifestă conduite preventive față de pericolele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); • Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; • Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de securitate; • Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?”; • Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol („Atenție la semafor!” etc.); • Povestiri/ dramatizări cu scop moralizator; • Vizualizare de software-uri educative/ filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol.
<p>1.4. Inițiază și participă la activitățile cotidiene și loisir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a unui regim de muncă și odihnă corect; • Jocuri tematice: ”Timpul în mijlocul naturii”, ”Vine vacanța”; • Joc de rol (”La picnic”, ”În parc” etc.); • Jocurile preferate; • Audiții/ vizionări de filme; • Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate • Vizite la muzee, spectacole de teatru/ circ.

Clasa a IX-a**1.5. Utilizează deprinderi de muncă independent și în grup**

- Exerciții de confecționare a unor produse simple prin: desenare, decupare, lipire, origami, modelare, colaje, șnuruire, împletire, compoziții din hârtie creponată mototolită, lemn, mărgelile etc.;
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete;
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare;
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup;
- Activități gospodărești;
- Concursuri „Întrecerea cu tine, „Vreau să fiu primul!” (pe abilități, meserii etc.);
- Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.

2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/ instrumentelor specifice**Clasa a IX-a****2.1. Utilizează deprinderile de îngrijire a propriului corp**

- Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spălare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp)
- Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți;
- Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și a încălțăminte;
- Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare;

2.2. Demonstrează deprinderi de igiena alimentara

- Exerciții de identificare și utilizare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de identificare și denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute;
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei.

2.3. Demonstrează deprinderi de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera proprie)

- Exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică;
- Joc didactic „Casa păpușii”;
- Jocuri de aranjare a mobilierului clasei;

Clasa a IX-a

- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.;
- Jocuri de rol: „De-a bucătarul!”, „De-a gospodina!” etc.;
- Exerciții de rezolvarea a unor situații problemă apărute în clasă, casă și gospodărie.

3. Relaționarea în grup, în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale**Clasa a IX-a****3.1. Utilizează datele personale ale sale și membrilor familiei și le utilizează în relaționare**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume, prenume, vârstă);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân);
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre datele personale, adresă, date despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți- copii;
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Dramatizări pe tema rolurilor și relațiilor din familie;
- Exerciții practice de îngrijire a plantelor și animalelor de companie – colțul viu al clasei;
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie.

3.2. Recunoaște propriile trăsături fizice prin comparație cu cele ale persoanelor din jur

- Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului;
- Exerciții de descriere a schemei corporale proprii și a altei persoane;
- Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane;
- Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic;
- Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii;
- Exerciții - joc : ”Descrierea colegului de bancă!”;
- Dramatizări pentru identificarea stărilor sufletești.

3.3. Interacționează constructiv în cadrul grupurilor de apartenență- clasă, familie, prieteni

- Exerciții tematice: „Ce ne aseamănă? / Ce ne deosebește?”; „Eu și clasa mea / colegii mei”;
- Exerciții pentru formarea spiritului de echipă;
- Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații;
- Exerciții de identificare a relațiilor pozitive / armonioase între colegi, cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întraajutorare, competiție);
- Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate;
- Joc de rol („Prietenia”; „La școală” etc.);
- Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup;
- Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.

Clasa a IX-a	
3.4. Discriminează comportamentele pozitive /negative și se comportă adecvat	
<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie-dușmănie, cooperare, răutate etc.); • Exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, modestie); • Exerciții practice de comunicare nonverbală (mimică, gestică) și verbală în vederea relaționării pozitive; • Discuții libere pe marginea unor situații reale; • Comentarea pe marginea unui suport imagistic; • Exerciții de lectură a unor texte pe teme date, pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul, frica, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr; • Jocuri de rol bazate pe empatie; • Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral. 	
3.5. Se orientează și reaționează în mediul social	
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; • Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (piață, poștă, magazine, teatru , spital , biserică); • Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); • Joc de rol „Cum traversăm?”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazine”, „În parc”; • Dramatizări pe teme de comportare civilizată; • Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație; (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea;

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte; - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare.
	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea lor corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unor comportamente independente de bază prin utilizarea disponibilităților psiho-individuale**

Clasa a X-a
<p>1.1. Utilizează experiența anterioară în orientarea în mediului înconjurător apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a obiectelor, lucrurilor după caracteristicile senzoriale: formă, culoare, miros, mărime, textură, greutate etc.; • Exerciții de punere în corepondență a caracteristicilor obiectelor cu acestea: zahăr-dulce, sare-sărat, lamâie-acru etc.; • Exerciții de identificare polisenzorială a lucrurilor și fenomenelor: diferențiere auditivă sau de grupare a obiectelor asemănătoare prin utilizarea cât mai multor analizatori concomitant, fenomene ale naturii; • Exerciții de mișcare și orientare spațială în clasă, școală, comunitate; • Exerciții de întreținere și organizare a spațiului propriu (bancă, dulap, colțul cu jucării).
<p>1.2. Cunoaște și înțelege fiziologia corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare pe imagini a procesului fiziologic; • Exerciții de identificare a nevoilor/ trebuințelor, raportate la reperele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Vizualizare software-uri educative, filme didactice; • Observarea dirijată a unor planșe ilustrând fiziologia corpului uman (aparatură circulatoră, respirator și digestiv etc.); • Dialoguri situaționale pe teme legate de transformările fiziologice la diferite vârste; • Discuții pe tema educației sexuale.
<p>1.3. Recunoaște pericolele din mediul înconjurător și manifestă conduite preventive</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc.); • Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; • Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de securitate; • Joc didactic „Ce se întâmplă dacă ...?”; • Jocuri de rol pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol („Atenție la semafor!” etc.); • Povestiri / dramatizări cu scop moralizator; • Vizualizare de software-uri educative/filmulețe pentru învățarea comportamentelor cu caracter securizant în caz de pericol.
<p>1.4. Își organizează activitățile și timpul liber în mod plăcut și util</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a unui regim de muncă și odihnă corect; • Jocuri tematice: ”Timpul în mijlocul naturii”; ”Vine vacanța!”; • Joc de rol (“La picnic”, “În parc” etc.); • Jocurile preferate; • Audiții/ vizionări de filme; • Participarea la activități cultural-artistice organizate de comunitate.

Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> • Vizite la muzee, spectacole de teatru/ circ.
<p>1.5. Manifestă priceperi, deprinderi de muncă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de confecționare a unor produse simple prin: desenare, decupare, lipire, origami, modelare, colaje, șnuruire, împletire, compoziții din hârtie creponată mototolită, lemn , mărele etc.; • Exerciții de confecționare a unor jucării și machete; • Exerciții de ambalare a unui cadou; • Jocuri de construcție și asamblare; • Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup; • Activități gospodărești; • Concursuri „Întrecerea cu tine, „Vreau să fiu primul!” (pe abilități, meserii etc.); • Exerciții de analiză și apreciere a produselor activității.

2. Realizarea și întreținerea igienei personale și a spațiului de locuit prin utilizarea obiectelor/instrumentelor specifice

Clasa a X-a
<p>2.1. Manifestă comportamente simple de îngrijire a propriului corp –îmbrăcat/ dezbrăcat, spălat, mâncat etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă; • Exerciții practice de spălare și ștergere, cu fixarea momentelor cand acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); • Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp); • Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți; • Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar; • Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; • Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte; • Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; • Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și a încălțăminte; • Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare.
<p>2.2. Demonstrează deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare și utilizare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie; • Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor din bucătărie; • Exerciții de identificare și denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe); • Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; • Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; • Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.).

Clasa a X-a
<p>2.3. Demonstrează deprinderi de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera proprie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit; • Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică; • Joc didactic „Casa păpușii”; • Jocuri de aranjare a mobilierului clasei; • Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc; • Jocuri de rol: „De-a bucatarul!”, „De-a gospodina!” etc • Exerciții de rezolvarea a unor situații problemă apărute în clasă, casă și gospodărie.

3. Relaționarea în grup, în mediul social în scopul creșterii autonomiei personale și sociale

Clasa a X-a
<p>3.1. Cunoaște datele personale ale sale și membrilor familiei și le utilizează în relaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a datelor personale (nume , prenume, vârstă); • Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.); • Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân); • Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre datele personale, adresă, date despre membrii familiei restrânse; • Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei; • Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii; • Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; • Dramatizări pe tema rolurilor și relațiilor din familie; • Exerciții practice de îngrijire a plantelor și animalelor de companie –colțul viu al clasei; • Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie.
<p>3.2. Identifică propriile trăsături fizice prin comparație cu cele ale persoanelor din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de observare a trăsăturilor feței, corpului; • Exerciții de descriere a schemei corporale proprii și a altei persoane; • Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane; • Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic; • Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii; • Exerciții - joc : ”Descrierea colegului de bancă!”; • Dramatizări pentru identificarea stărilor sufletești.
<p>3.3. Manifestă deprinderi de interacțiune socială în cadrul grupurilor de apartenență- clasă, familie, prieteni</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții tematice: „Ce ne aseamănă? / Ce ne deosebește?”, „Eu și clasa mea/ colegii mei”; • Exerciții pentru formarea spiritului de echipă; • Exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații;

Clasa a X-a	
	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a relațiilor pozitive/ armonioase între colegi, cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întrajutorare, competiție); • Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; • Joc de rol („Prietenia”, „La școală” etc.); • Exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; • Vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.
3.4. Identifică comportamentele pozitive /negative și se comportă adecvat	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie-dușmănie, cooperare, răutate etc.); • Exerciții practice de comportare civilizată (disciplină, punctualitate, cooperare, cinste, sinceritate, politețe, încredere în sine, modestie); • Exerciții practice de comunicare nonverbală (mimică, gestică) și verbală în vederea relaționării pozitive; • Discuții libere pe marginea unor situații reale; • Comentarea pe marginea unui suport imagistic; • Exerciții de lecturare a unor texte pe teme date, pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul-frica, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr; • Jocuri de rol bazate pe empatie; • Dramatizări pe baza unor povestiri cu conținut moral.
3.5. Se deplasează, se orientează și relaționează în mediul social	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; • Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (piață, poștă, magazine, teatru, spital, biserică); • Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); • Joc de rol: „Cum traversăm?”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazine”, „În parc”; • Dramatizări pe teme de comportare civilizată; • Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei ; - igiena spațiilor alimentare.

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Senzații și percepții	Explorare și discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - alimente; - îmbrăcăminte; - fenomene.
Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - corpul uman; - gesturi de bază.
Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - poziția obiectelor; - raporturile dintre acestea.
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese; - alimentele; - servirea mesei ; - igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - obiectele de vestimentație (îmbrăcăminte și încălțăminte); - depozitarea și întreținerea; - utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - activități gospodărești.
Familia și societatea	<ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; - strada; - cartierul.

Sugestii metodologice

Conținutul acestui modul este adaptat nivelului de dezvoltare specific elevilor cu dizabilități intelectuale severe, profunde și/sau asociate. În realizarea programei s-a încercat o îmbinare a cunoștințelor teoretice cu experiența acumulată de-a lungul anilor în lucrul cu acești elevi. Așa cum se poate observa, maniera în care este concepută oferă cadrului didactic flexibilitate în proiectarea demersului didactic, posibilitatea de a putea adapta activitățile în funcție de particularitățile psiho-individuale ale fiecărui elev în parte.

Structura perceptiv-motorie presupune, în primul rând, organizarea schemei corporale, care constituie punctul de plecare al organizării spațiale, cu rol important în relațiile subiectului cu lumea înconjurătoare.

Cunoașterea propriului corp și a trebuințelor primare reprezintă premisă în formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială. Activitățile din cadrul acestui modul trebuie să aibă un pronunțat caracter practic, de antrenare a copilului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate în exerciții de cunoaștere a propriului corp și de formare a unor deprinderi de îngrijire și igienă personală. Unele exerciții pot avea un caracter ludic, bazându-se pe materiale concret-intuitive atractive (obiecte, jucării, suporturi imagistice diverse etc), stimulând motivația copilului pe linia autocunoașterii.

Prin activitățile propuse, se urmărește, cu prioritate, reducerea comportamentelor auto / heteroagresive specifice copilului cu dizabilități intelectuale grave, severe și /sau asociate și prevenirea consumului de substanțe nocive (alcool, droguri, tutun).

Se pune accent, în toate aceste activități pe atingerea unor obiective cu un caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații).

Evaluarea

De asemenea, se fac referiri la modul în care se realizează evaluarea (concursuri, expoziții, aprecierea activității și enunțuri de autoevaluare). Evaluarea este o dimensiune importantă a procesului de învățământ. Prin intermediul evaluării, cadrul didactic urmărește evoluția elevului, dar și calitatea actului educativ, conștientizează punctele forte și punctele slabe și ia decizii în vederea continuării sau ameliorării activității în etapa următoare a procesului educativ.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții/reprezentanții legali. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Iași: Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Barbu, P., (2012) *Copilul și mot,ricitatea*, Pitești: Editura Nomina;
4. Beniuc, M., Chircev, A., (1980) *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP;
5. Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, București: Editura Aramis;
6. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie speciala. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, București: Editura Frontiera;
8. Mușu, I., (1997), *Terapia educațională integrată*, București: Editura Prohumanitate;
9. Mușu, I., Vrăsmaș, E., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
10. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
11. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
12. ***(1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;

13. ***(2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România;
14. *** (2008), *Programă școlară Terapie Educațională Complexă și Integrată cls I - a X-a*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Comișel Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Dediu Cornelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Zamfir Lucia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Georgescu Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA LUDOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educator/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru Terapia educațională complexă și integrată este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu

alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltări în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- Stimularea cognitivă - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- Terapia ocupațională - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- Formarea autonomiei personale - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- Socializarea - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- Ludoterapia - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare “Terapia educațională complexă și integrată”, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgască câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngrețosească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/ nonverbală și comunicare independentă**
- 2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice**
- 3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Receptarea mesajului verbal și formarea complianței</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și identificarea unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee);</p> <p>Jocuri de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambiant :identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului b("Cine face așa?", "Ce ai auzit?");</p> <p>Jocuri pentru stimularea disponibilității elevului să asculte și să înțeleagă mesajele orale scurte exprimate de profesor.</p>
<p>1.2. Învățarea comunicării și stimularea ei prin mijloace nonverbale</p> <p>Jocuri de asociere la suport imagistic ("Alege ce vrei!", "Potrivește imaginea la obiect!", "Potrivește obiectul la imagine").</p>
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea imitației verbale</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitării unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, emoții, acțiuni, cuvinte emise de profesor ("Spune și tu!", „Cântă la fluiet/trompetă!", „Cântă cu mine!", "Dacă vesel se trăiește!", "A fost odată un castel!");</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitației oral-motorii ("Fă așa!"- atinge capul, atinge piciorul, atinge mâna);</p> <p>Jocuri de manevrare a obiectelor cu sunet ("Plimb mașinuța!", "Vrummmm!", "Șarpele face....Ssssss!", "Trece trenul - Uuuuuu!", "Zboară albinuța - Bzzzz!", "Iepurașul sare! Țup!Țup!; "Mașina claxonează! Ti-tiiii").</p>
<p>1.4. Identificarea și verbalizarea denumirii unor obiecte, ființe, lucruri familiare</p> <p>Jocuri de identificare obiectuală/ imagistică a unor ființe, lucruri, obiecte(mama, tata, animale familiare, 2-3 articole de îmbrăcăminte, mâncarea preferată).</p>
<p>1.5. Utilizarea corectă a anumitor formule de exprimare orală și de transmitere a unui mesaj simplu</p> <p>Jocuri pentru autocunoaștere ("Spune cum te cheamă!" , "Dă-mi mingea").</p>

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător</p> <p>Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuală ("Recunoaște obiectul!"; "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!", "Potrivește!", „Ce culoare?"); - auditivă ("De unde se aude?", "Graiul animalelor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită"; „Cum face?"); - gustativă ("Ce gust are ...?", "Albinuțele adună miere"); - olfactivă ("Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?"); - tactil-kinestezică ("Trăistuța fermecată", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!", "Mărgelile în sticlă"). <p>Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare oculomotorie(așezarea pionilor pe tabla, a mărgelilor pe ață, parcurgerea unui traseu cu degetul, colorare, aruncarea inelelor, incastre cu piese mari etc); - schemă corporală și lateralitate ("Arată ce-ți spun eu!", "La oglindă!"; puzzle pe schemă corporală - Puzzle cu 2-3 piese mari ; joc "Așază obiectul unde spun eu!");

Clasa pregătitoare

- modelare „Omulețul” din plastilină;
- jocuri de mișcare ritmate (“Bate la fel ca mine! ”Daca vesel se trăiește);
- jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ;
- conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă);
- jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, formă (“Cuburile colorate”; “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după culoare!”);
- jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic, după unul sau mai multe criterii ; incastre 2-3 piese; Mărul, Câmpul cu flori);
- jocuri analitico-sintetice (“Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”);
- jocuri de colorat și desenat;
- Programul perceptiv-motric M. Frostig;
- orientare, organizare, structurare spațio-temporală(„Pune pe/sub...!”, „Așază la locul arătat!”);
- jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială (“Pune pe masă/catedră/sub masă”, „Unde este?”);
- jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte(„Așază fularul!”, „Aruncă jucăria!”, „Fuga la steguleț!”);
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat („Așază și tu!”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”).

Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător:

- jocuri de imitare a unor conduite(“De-a mama”, “Cântărețul”, “Șoferul”);
- jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare(„Mingea în coș!”, „Îmbracă păpușa!”);
- jocuri motrice simbolice (“Bate vântul frunzele”; “Batistuța”; “Ursul doarme” etc);
- jocuri simbolic-representative (“Fă ca mine”);
- jocuri de asamblare din 2-3 piese(“Puzzle”, “Incastre”, “Asamblează jucăria! ”).
- jocuri onomatopeice (“Graiul animalelor”, Cum face?, Ce se aude?);
- jocuri verbale(recitări de poezii scurte, dialoguri situaționale “La telefon” etc.),
- dramatizare (imitări de personaje din desene animate);
- inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur;
- învățarea unor forme de comunicare cu cei din jur;
- jocuri de imitare a unor conduite(„Uită-te la mine!”, „Răspunde la salut!”, „Uită-te la persoana care vorbește!”, „Stai jos!”, „Ridică-te!”, „Du-te la fereastră!”, „Stai la locul tău!”, „Fă odată cu colegii!”, „Cântăm împreună!” etc.).

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri pentru dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială:

- jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală);
- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm(“Fă ca mine!”, “Mergi după mine!);
- jocuri onomatopeice (“Graiul animalelor”, Cum face!);
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului(„Denumeste obiectul!”);
- audiții, viziuni (cântece pentru copii, desene animate, povești).

Participarea la situații de comunicare și relaționare socială:

- jocuri simbolice;
- jocuri de identificare cu un model (“De-a mama”, “De-a vânzătorul”; “De-a doctorul” etc.);
- jocuri de socializare;
- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor (“Cuvinte magice”).

Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

Clasa pregătitoare

- vizite, excursii, drumeții;
- jocuri distractive ("Incalță scaunul", "Sfoară");
- jocuri de imitare ("De-a doctorul", "De-a soferul!");
- jocuri cu reguli simple („Aruncă mingea la...”, „Fă și tu...” etc.).

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța**Clasa pregătitoare****3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale**

Jocuri de formare/dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice sau discriminare auditivă, vizuală ("Cu ce se potrivește?", "Ce ai auzit?", "Din ce este făcut?", "Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor - Ploaia" etc.);

Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului ("Potrivește la locul lui!", "Fă ca mine!", "Unde este...?", "Prinde mingea!", "La ce se uită?", "Unde merge?");

Jocuri de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental (incastre, puzzle, alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici, alcătuirea unor figuri /siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice):

- jocuri de comparație ("Potrivește obiectele identice!", "Potrivește după culoare!", "Potrivește după formă!", "Jocul Loto", "Jocul perechilor", "Jocul umbrelor" etc);
- jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare ("Jocul omisiunilor", jocuri asociative, "Jocul categoriilor", "Familia de animale"; "Salata de legume"; "Care este casa lui?", "La ce folosește?", "Jocul ghicitorilor");
- jocuri tip rezolvare de probleme;

Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic (labirinte simple, trasee simple în relief sau în plan imagistic);

Jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!"); jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ);

Jocuri de atenție ("Fă ca mine!", "Urmărește traseul!");

Jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul");

Jocuri de mișcare și ritm ("Mergi în ritmul meu!", "Dacă vesel se trăiește!", "Bate vântul frunzele!");

Recitări și dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc.);

Jocuri senzorio-motorii (jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.);

Jocuri perceptivă ("Ce poate fi dulce?", "Ce culoare are ...?", "Care este mai mare?")

Jocuri verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator, jocuri onomatopice, jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele, repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.);

Jocuri imitative: neverbale ("Fă ca mine!", "Fă și tu!") și verbale (jocuri de rol, "La plimbare").

3.2. Formarea abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător

Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii;

Jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La baie"; etc.);

Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum neîmbrăcăm?" etc.).

3.3. Formarea unor abilități practic-aplicative

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:

- jocuri de mișcare variate ("Sări într-un picior", "Mersul piticului"; "Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi"; "Mersul pisicii");
- jocuri de expresie corporală ("Fă ca mine!");
- jocuri de imitare gestuală ("Batem toba", "Cântam la pian", "Batem din palme" etc);

Clasa pregătitoare
<p>Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensiune ("Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător"); - jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile mari", "Tabla cu ținte mari"); - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea", "Răsfoiește cărțile!"); - jocuri de incastre; - jocuri de construcție ("Micul constructor"; "Turnulețul"); - jocuri de asamblare(Lego- piese mari ; "Să asamblăm păpușa!"); - jocuri de expresie grafico-plastică(modelaj, colorare, jocul: „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbracaminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa I
<p>1.1. Receptarea mesajului verbal și formarea complianței</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și identificarea unor semnale sonore :zgomote, sunete, onomatopee;</p> <p>Jocuri de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului , "Cine face așa?", "Ce ai auzit?");</p> <p>Jocuri pentru stimularea disponibilității elevului să asculte și să înțeleagă mesajele orale scurte exprimate de profesor;</p> <p>Jocuri de dezvoltare a auzului fonematic , diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise de diverse surse;</p> <p>Jocuri de executare de comenzi verbale simple("Vino aici!", "Stai pe scaun!", "Mâinile cumini!", "Adu-mi....!", "Arată.....!" etc.).</p>
<p>1.2. Învățarea comunicării și stimularea ei prin mijloace nonverbale</p> <p>Jocuri de asociere la suport imagistic ("Alege ce vrei!", "Potrivește imaginea la obiect!", "Potrivește obiectul la imagine!", "Arată cu degetul imaginea obiectului!", "Arată cu degetul obiectul reprezentat în imagine!", "Arată ce vrei!");</p> <p>-pentru elevii nonverbali se poate utiliza sistemul de comunicare prin schimb de imagini (PECS) de Andrew Bondy și Lori Frost</p> <p>Jocuri care presupun manevrarea unui obiect ("Vasul cu cuburi!", "Cânt la tobă!", "Cânt la pian!", "Inelul pe cilindru!", "Plimbă mașinuța!", „Aruncă mingea!” etc.)</p>
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea imitației verbale</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitării unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, emoții, acțiuni, cuvinte emise de profesor ("Spune și tu!", „Cântă la fluier / trompetă!", „Cântă cu mine!", "Dacă vesel se trăiește!", "A fost odată un castel!", "Cum este?");</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitației oral-motorii ("Fă așa!"-atinge gura, face bezele, răsuțește capul, clipește din ochi, deschide gura, își atinge limba/buzele, zâmbește, dă din cap în semn că "NU/DA", umflă obrazii, își împinge obrazul cu limba, face ca indienii etc.);</p> <p>Jocuri de manevrare a obiectelor cu sunet ("Plimb mașinuța: Vrummmm!"); "Șarpele face: Ssssss!)", "Trece trenul! Uuuuu"); "Zboară albinuța: Bzzzz!", „Iepurașul sare! Țup! Țup!"; "Mașina claxonează! Ti-tiiii").</p>
<p>1.4. Identificarea și verbalizarea denumirii unor obiecte, ființe, lucruri familiare</p> <p>Jocuri de identificare obiectuală/ imagistică (a unor ființe, lucruri, obiecte: mama, tata, bunici, animale familiare, 3-4 articole de îmbrăcăminte, mâncarea preferată, 2-3 obiecte casnice, 2-3 obiecte de mobilă).</p>
<p>1.5.Utilizarea corectă a anumitor formule de exprimare orală și de transmitere a unui mesaj simplu</p> <p>Jocuri pentru autocunoaștere (numele elevului) și cunoașterea colegilor, profesorilor ("Spune cum te cheamă!", "La cine este mingea?", "Să vină la mine ...!").</p>

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa I
<p>2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător</p> <p>Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor:</p> <p>- vizuală ("Recunoaște obiectul!"; "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!", „Potrivește!", „Ce culoare are!");</p>

Clasa I

- auditivă ("De unde se aude?", "Graiul animalelor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită", „Cum face?“);
- gustativă ("Ce gust are?");
- olfactivă ("Ce miroase așa?");
- tactil- kinestezică ("Trăistuța fermecată", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!");

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității:

- coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață, parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);
- schemă corporală și lateralitate (joc "Arată ce-ți spun eu!", jocuri de sinteză perceptuală, puzzle pe schemă corporală, joc "Așază obiectul unde spun eu!"; "La oglinda!", „Arată ca mine!", „Omulețul- joc puzzle din trei piese"; exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare : "Siluete lacunare");
- jocuri de mișcare ritmate ("Bate la fel ca mine!", „Am o casuță mică!", „Degețele!");
- jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ;
- conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);
- jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă, "Încercuiește obiectul!", "Sortează după culoare, formă");
- jocuri de ordonare/ serie după criteriul mărimii ("Piticii din poveste!");
- jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic după unul sau mai multe criterii, incastre 2-3 piese, "Mărul", "Câmpul cu flori");
- jocuri analitico-sintetice ("Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor");
- jocuri de colorat și desenat;
- Programul perceptiv-motric M. Frostig;
- jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială(„Arată ca mine!", „Așază obiectul!");
- jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte („Așază fularul!", „Așază obiectul!", „Fuga la steguleț!");
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat („Așază și tu!", „Pune paharul pe/sub.....!");
- jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare(„Imbracă păpușa!", „Popice", „Mingea în coș!");
- jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La piața" etc.);
- jocuri motrice simbolice ("Bate vântul frunzele"; "Batistuța"; "Ursul doarme" etc);
- jocuri simbolic-representative ("Fă ca mine);
- jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber("Turnulețul vesel", „Castelul păpușii!");
- jocuri de asamblare din 2-3 piese ("Puzzle", "Incastre", "Asamblează jucăria! ");
- jocuri onomatopoeice ("Graiul animalelor", „Cum face!", „Ce se aude?").

Jocuri privind Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur:

- învățarea unor forme de comunicare cu cei din jur („Cuvinte magice");
- jocuri de imitare a unor conduite(„Uita-te la mine!", „Răspunde la salut", „Uită-te la...!", „Stai jos!", „Ridică-te!", „Du-te la fereastră!", „Stai la locul tău!", „Stai aici!", „Fă odată cu colegii!", „Cântăm împreună!");
- jocuri de manipulare a unor jucării sau obiecte școlare;
- jocuri cu reguli simple („La masă!").

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri pentru dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială:

- jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală);
- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm ("Fă și tu!", "Mergi după mine!");

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri onomatopice ("Graiul animalelor", "Cum face!", "Ce se aude!"); - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?"); - jocuri de integrare prepozițională după suport, "Denumeste obiectul!", "Spune ce vezi!") - audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești) <p>Jocuri de participare la situații de comunicare și relaționare socială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simbolice: conotații afective ("De-a mama și copilul"); identificare cu un model ("De-a mama", "De-a vânzătorul"; "De-a doctorul" etc.); - jocuri de socializare: utilizarea formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor; <p>Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite, excursii, drumeții; - jocuri distractive ("Încalță scaunul", "Sfoara", "Mingea la conducător!"); - jocuri de imitare ("De-a șoferul!", "De-a doctorul"); - dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială; - jocuri cu reguli simple.

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța

Clasa I
<p>3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător</p> <p>Jocuri de formare/dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice sau discriminare auditivă, vizuală ("Cu ce se potrivește?", "Ce ai auzit?", "Din ce este făcut?", "Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor - Ploaia" etc.);</p> <p>Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului ("Potrivește la locul lui!", "Fă ca mine!", "Unde este.....?", "Prinde mingea!", "La ce se uită?", "Unde merge?");</p> <p>Jocuri de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental (incastre, puzzle alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici, alcătuirea unor figuri familiare din elemente mici);</p> <p>Jocuri analitico-sintetice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de comparație ("Potrivește obiectele identice!", "Potrivește după culoare", "Potrivește după formă!", "Jocul Loto") - jocuri pentru dezvoltarea abilității de sortare după criteriul culoare ("La aprozar!", "Pune în coș obiecte de aceeași culoare!"); - jocul perechilor (alcătuirea de perechi între obiecte, ființe etc); - jocul umbrelor (asocierea de imagini, obiecte, ființe prin identificarea umbrelor acestora); "Jocul diferențelor!"); - jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare ("Jocuri asociative", "Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume"; "Care este casa lui?") - jocuri tip (jocuri de construcție în plan obiectual, trasee simple în relief, labirinte simple); - jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește! ,jocuri de memorie vizuală în cadrul software- ului educativ); - jocuri de atenție ("Fă ca mine!", "Urmărește traseul!"); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare; - jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul"); - jocuri de mișcare și ritm ("Mergi în ritmul meu!"); - cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!"). <p>3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative</p> <p>Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale :</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare variate ("Sări într-un picior", "Mersul piticului"; "Mersul pisicii"); - jocuri de echilibru ("Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Ocolește obstacole");

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de expresie corporală ("Fă ca mine!"); - jocuri de imitare gestuală ("Batem toba, cântam la pian, batem din palme" etc.); <p>Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensiune ("Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător"); - jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile", "Înșirăm mărgelile mari"); - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea", "Răsfoiește cărțile/revistele!"); - jocuri de incastre; - jocuri de construcție ("Micul constructor"; "Turnulețul"); - jocuri de asamblare (Lego , "Să asamblăm păpușa!"); - jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model; jocul „Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prieteni Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa all-a
<p>1.1. Receptarea mesajului verbal și formarea complianței</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și identificarea unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee);</p> <p>Jocuri de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambiant ("Cine face așa?", "Ce ai auzit?")</p> <p>Jocuri pentru stimularea disponibilității elevului să asculte și să înțeleagă mesajele orale scurte exprimate de profesor;</p> <p>Jocuri de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise de diverse surse);</p> <p>Jocuri de executare de comenzi verbale simple("Vino aici!", "Stai pe scaun!", "Mâinile cumiți!", "Adu-mi....!", "Arată.....!", "Du-te la ușă/fereastră" etc.).</p>
<p>1.2. Învățarea comunicării și stimularea ei prin mijloace nonverbale</p> <p>Jocuri de asociere la suport imagistic("Alege ce vrei!", "Potrivește imaginea la obiect!", "Potrivește obiectul la imagine!", "Arată cu degetul imaginea obiectului!", "Arată cu degetul obiectul reprezentat în imagine!", "Arată ce vrei!", "Fă așa!" etc.);</p> <p>Pentru elevii nonverbali se poate utiliza sistemul de comunicare prin schimb de imagini (PECS) de Andrew Bondy și Lori Frost;</p> <p>Jocuri care presupun manevrarea unui obiect ("Vasul cu cuburi!", "Cânt la tobă!", "Cânt la pian!", "Ineul pe cilindru!", "Plimbă mașinuța!", „Aruncă mingea!");</p> <p>Jocuri care implică mișcări de motricitate grosieră("Fă ca mine!", "la paharul/cana!" "Dă..!", "Ciocăne la ușă!", "Închide/deschide ușa!", "Aprinde/stinge lumina!", "Pune un obiect într-un sertar/pe raft!").</p>
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea imitației verbale</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitării unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, emoții, acțiuni, cuvinte emise de profesor ("Spune și tu!", "Cântă la fluiet/trompetă!", "Cântă cu mine!", "Dacă vesel se trăiește!", "A fost odată un castel!", "Cum este?");</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitației oral-motorii ("Fă așa!");</p> <p>Jocuri de manevrare a obiectelor cu sunet;</p> <p>Jocuri pentru stimularea emiterii sunetelor și articularea cuvintelor ("Spune și tu!" ,"Jocul silabelor!", "Spune cum face!");</p> <p>Jocuri de asocieri (silabe cu/ fără sens).</p>
<p>1.4. Identificarea și verbalizarea denumirii unor obiecte, ființe, lucruri familiare</p> <p>Jocuri de asocieri, silabe cu/ fără sens ((a unor ființe, lucruri, obiecte, animale familiare, articole de îmbrăcăminte, mâncare, obiecte casnice, mobilă).</p>
<p>1.5 Utilizarea corectă a anumitor formule de exprimare orală și de transmitere a unui mesaj simplu</p> <p>Jocuri pentru autocunoaștere (numele elevului) și cunoașterea colegilor, profesorilor ("Spune cum te cheamă!", "La cine este mingea?", "Să vină la mine...);</p> <p>Jocuri de utilizare a unor formule de adresare, de menținere și de încheiere a unei conversații.</p>

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa a II-a

2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător

Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor:

- vizuală, ("Recunoaște obiectul!"; "Găsește diferențele între obiecte/imagini! "Potrivestel, "Ce culoare are!");
- auditivă, ("De unde se aude?", "Graiul animalelor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită "Cum face!);
- gustativă, ("Ce gust are ...?", "Salata de fructe");
- olfactivă, ["Ce miroase așa?", "Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)];
- tactil- kinestezică ("Trăistuța fermecată", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!", "Măgele în sticlă!", Măgelele păpușii!);

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității:

- coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/a măgelelor pe ață, parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare, incastre, aruncarea inelelor);
- schemă corporală și lateralitate (joc "Arată ce-ți spun eu!"; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală, joc "Așază obiectul unde spun eu" ,modelare „Omulețul” din plastilină);
- conduite perceptiv-motrice de bază :culoare, formă, mărime ("Cuburile colorate"; "Încercuiește obiectul", "Sortează după mărime", "Grupează după un criteriu dat!", "Ce culoare are!"; "Alege obiectul mai mare!");

Jocuri de mișcare ritmate ("Bate la fel ca mine! " Am o căsuță mică! Dacă vesel se trăiește!);

Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ;

Jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic, după unul sau mai multe criterii ,puzzle din 3-4 piese, clovnul din figuri geometrice);

Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător;

Jocuri de imitare a unor conduite ("De-a mama", "Cântărețul", "Șoferul", "Doctorul");

Jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La piață" etc.);

Jocuri verbale (recitări de poezii, scurte dialoguri situaționale ,inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, învățarea unor forme de comunicare cu cei din jur);

Jocuri de imitare a unor conduite.

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri pentru dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială

Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):

- jocuri de expresie corporală ("Fă ca mine!", "Mergi după mine!");
- jocuri onomatopice ("Graiul animalelor", "Ferma");
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (" Spune ce vezi!", "Denumeste obiectul!");

Audiții, viziuni: cântece pentru copii, desene animate, povești;

Participarea la situații de comunicare și relaționare socială:

- jocuri de identificare cu un model("De-a mama", "De-a vânzătorul"; "De-a doctorul" etc.);
- jocuri de socializare (jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor);
- rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale;
- vizite, excursii, drumeții;
- jocuri de imitare ("De-a polițistul", "De-a doctorul").

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța

Clasa a II-a

3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător

Jocuri de formare/dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice sau discriminare auditivă, vizuală ("Cu ce se potrivește?", "Ce ai auzit?", "Din ce este făcut?", "Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor - Ploaia" etc.);

Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

- potrivește obiecte/imagini identice după culoare (roșu, albastru, verde, galben), formă (cerc, pătrat, triunghi)
- incastre: puzzle (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese);
- alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici ("Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego"); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- jocuri de comparație ("Jocul Loto");
- jocul perechilor (alcătuirea de perechi între obiecte, ființe etc);
- jocul umbrelor (asocierea de imagini, obiecte, ființe prin identificarea umbrelor acestora);
- jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare ("Jocul omisiunilor", "Jocul categoriilor", "Familia de animale", "Salata de legume", "Care este casa lui?", "La ce folosește!");
- jocuri tip (Jocuri de construcție în plan obiectual, Labirinte simple, trasee simple în relief sau în plan imagistic);
- jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!", jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ).

Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual:

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii
- jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La telefon"; "La piață" "La baie!" etc.);
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?");
- jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("În parc!").

3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale :

- jocuri de mișcare variate ("Sări într-un picior", "Mersul piticului"; "Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi"; "Mersul pisicii");
- jocuri de echilibru ("Cumpăna", "Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole");
- jocuri de expresie corporală ("Ce spune mimul?");
- jocuri de imitare gestuală ("Batem toba!", "Cântăm la pian!" etc.).

Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate:

- jocuri de manipulare și prehensiune ("Aduna cât mai multe obiecte", "Plimbă mașinuța", "Aruncă/rostogolește mingea");
- jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile", "Înșiră mărgelile/paste fainoase");
- jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Răsfoiește cărțile/revistele !");
- jocuri de incastre;
- jocuri de construcție ("Micul constructor"; "Turnulețul");
- jocuri de asamblare (Lego ; "Să asamblăm păpușa!");
- jocuri de expresie grafico-plastică :modelaj, colorare, desenare după model (jocul "Cu creioane colorate poți să desenezi de toate").

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a III-a
<p>1.1. Receptarea mesajului verbal și formarea complianței</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și identificarea unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee);</p> <p>Jocuri de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambiant :identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.("Cine face așa?", "Ce ai auzit?");</p> <p>Jocuri pentru stimularea disponibilității elevului să asculte și să înțeleagă mesajele orale scurte exprimate de profesor;</p> <p>Jocuri de dezvoltare a auzului fonematic: diferențieri auditive, zgomote, onomatopee, sunete emise de diverse surse);</p> <p>Jocuri de executare de comenzi verbale simple;</p> <p>Jocuri de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/ privitor ("Să ascultăm !"; "Să privim !"; "Să mirosim !"; "Să pipăim!").</p>
<p>1.2. Învățarea comunicării și stimularea ei prin mijloace nonverbale</p> <p>Jocuri de asociere la suport imagistic ("Alege ce vrei!", "Potrivește imaginea la obiect!", "Potrivește obiectul la imagine!", "Arată cu degetul imaginea obiectului!", "Arată cu degetul obiectul reprezentat în imagine!", "Arată ce vrei!", "Fă așa!" : "Fă și tu!", "Învărte jucăria", "Baloane de săpun");</p> <p>Pentru elevii nonverbali se poate utiliza sistemul de comunicare prin schimb de imagini (PECS) de Andrew Bondy și Lori Frost</p> <p>Jocuri care presupun manevrarea unui obiect;</p> <p>Jocuri care implică mișcări de motricitate grosieră ("Fă ca mine!");</p> <p>Jocuri care imită o altă persoană ("Fă și tu ca el/ea...!", "Fă așa!" etc.);</p> <p>Jocuri care antrenează motricitatea fină ("Strânge în pumn plastilina!", "Rulează plastilina!", "Atinge bărbia/ochii" etc., "Pune bile în cutie!", "Cartonul cu cârlige", "Apasă butonul!" etc.) ;</p> <p>Jocuri didactice de expresie mimico-facială ("Cum face?", "Arată cum a făcut mimul!")</p>
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea imitației verbale</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitării unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, emoții, acțiuni, cuvinte emise de profesor ("Spune și tu!", "Cântă la fluier/trompetă!", "Cântă cu mine!", "Dacă vesel se trăiește!", "A fost odată un castel!", "Cum este?")</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitației oral-motorii ("Fă așa!"-atinge gura, face bezele, răsuțește capul, clipește din ochi, deschide gura, își atinge limba/buzele, zâmbește, etc.);</p> <p>Jocuri de manevrare a obiectelor cu sunet;</p> <p>Jocuri pentru stimularea emiterii sunetelor și articularea cuvintelor;</p> <p>Jocuri de asociere silabe cu/ fără sens ;</p> <p>Jocuri - exerciții de articulare corectă a unor cuvinte diferite, prin vorbire reflectată și independentă;</p> <p>Jocuri ritmate simple (silabe repetitive; cuvinte familiare care rimează);</p> <p>Joc de alternare a rolurilor în care profesorul imită tot ceea ce face copilul (zâmbește, se încruntă, râde, plânge).</p>
<p>1.4. Identificarea și verbalizarea denumirii unor obiecte, ființe, lucruri familiare</p> <p>Joc de identificare obiectuală/ imagistică (a unor ființe, lucruri, obiecte: animale familiare, articole de îmbrăcăminte, mâncare, obiecte casnice, mobilă; imagini cu obiecte, acțiuni, acțiuni prezentate în timp real, imagini cu persoane, mărimi, culori, forme geometrice).</p>

Clasa a III-a
<p>1.5.Utilizarea corectă a anumitor formule de exprimare orală și de transmitere a unui mesaj simplu   Jocuri pentru autocunoaștere (numele elevului) și cunoașterea colegilor, profesorilor;   Jocuri de utilizare a unor formule de adresare, de menținere și de încheiere a unei conversații.</p>
<p>1.6.Redarea/ reproducerea unor conținuturi accesibile   Jocuri de redare a conținutului unor ilustrații simple cu unul sau două elemente componente ("Spune ce vezi?");   Jocuri de ordonare cronologică a unui suport imagistic,3-4 imagini, corespunzător conținutului ("Pune în ordine!", "Ce urmează?", "Povestește!");   Jocuri muzicale :audiere casetă/ software-uri educative ("Cântă și tu!", "Micul interpret!");   Jocuri de completare a propozițiilor cu început dat ("Vreau.....","Este.....","Văd un/o.....","Am un/o.....");   Jocuri pentru utilizarea afirmației, negației în comunicarea preferințelor ("Spune dacă îți place/vrei?", "Da sau Nu!" etc).</p>
<p>1.7. Familiarizarea cu sunetul, silaba, cuvântul și propoziția   Jocuri de identificare a sunetelor și a poziției lor (inițială) în cuvânt ;   Jocuri de asociere cuvânt - imagine corespunzătoare;   Jocuri de pronunție a cuvintelor mono -, bisilabice, de citire globală ;   Jocuri de verbalizare a unor imagini/ acțiuni;   Jocuri de delimitare a cuvintelor în propoziție.</p>

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa a III-a
<p>2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător   Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor: -vizuală ("Recunoaște obiectul!"; Potrivește! Ce culoare are!);   -auditivă("De unde se aude?", "Graiul animalelor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită", "Cum face!");   -gustativă ("Ce gust are ...?", "Salata de fructe") ;   -olfactivă ("Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?);   -tactil - kinestezică ("Trăistuța fermecată", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!", "Mărgelile în sticlă");   Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității: - coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.);   - schemă corporală și lateralitate ("Arată ce-ți spun eu!"; jocuri de sinteză perceptuală, puzzle pe schemă corporală, "Așază obiectul unde spun eu!")   - jocuri de mișcare ritmate ("Bate la fel ca mine! "Degetele", "Am o căsuță mică!);   - jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ;   - conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);   - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic,după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă ("Cuburile colorate","Încercuiește obiectul! "),   - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după unul sau mai multe criterii (culoare, mărime, formă); incastre din 3-4piese cu fructe, flori, figuri geometrice; jocuri de construcție în plan vertical, orizontal, în aer liber ("Turnulețul vesel, "Castelul păpușii!); jocuri de asamblare din 2-6 piese ("Puzzle", "Incastre", "Asamblează jucăria! ");</p>

Clasa a III-a
<p>Jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La telefon" La piata! etc.);   Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare ("Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare- -mic", "Găsește și potrivește", joc de asociere a culorii cu obiectele familiare);   Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur;   Exersarea unor forme de comunicare cu cei din jur;   Jocuri cu reguli simple (" La masă!", "La plimbare în parc!" etc).</p>
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale   Jocuri pentru dezvoltarea abilitățile care facilitează interacțiunea socială;   Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de expresie corporală, mișcare și ritm ("Mimul", " Mergi dupa mine!"); - jocuri onomatopoeice ("Graiul animalelor"); - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Eu spun una, tu spui multe"); - jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic ("Spune ce vezi!"); - audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești); <p>Participarea la situații de comunicare și relaționare socială;   Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare cu un model ("De-a mama", "De-a vânzătorul"; "De-a doctorul" etc.); - jocuri de socializare, utilizarea formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor <p>Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite, excursii, drumeții; - șezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii scurte, "Carnavalul copiilor"); - jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; - jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", "Sorcova" etc.); <p>Dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială.</p>

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța

Clasa a III-a
<p>3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător   Jocuri de formare/dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice sau discriminare auditivă, vizuală ;   Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului;   Jocuri pentru dezvoltarea abilității de potrivire:</p> <ul style="list-style-type: none"> -alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice); <p>Jocuri pentru dezvoltarea abilității de sortare după criteriile culoare, formă, mărime,   Jocuri cu unele elemente de abstractizare si generalizare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); - jocuri asociative ("Jocul categoriilor", "Familia de animale", "Salata de legume", "Care este casa lui?", "La ce folosește?"); - jocuri tip (jocuri de construcție în plan obiectual; labirinte simple ,identificarea unor trasee pe un suport grafic, trasee simple în relief sau în plan imagistic ,parcurgerea cu degetul/cu creionul);

Clasa a III-a
<p>Jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!", jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ);</p> <p>Jocuri de atenție;</p> <p>Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare;</p> <p>Jocuri funcționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - senzorio-motorii (jocuri cu obiecte concrete); - perceptiv ("Ce poate fi dulce/sărat/acru?", "Ce culoare are ... ?" "Care este mai mare?" etc); - verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopice; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.); - imitative: imitație neverbală (jocuri de mimă) și verbale (jocuri de rol: "La plimbare", "Să primim musafirii!"); <p>Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("La masă", "La telefon", "La piață" etc); - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?"); - jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("În parc! etc.")
<p>3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative</p> <p>Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare variate ("Sări într-un picior", "Mersul piticului"; "Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi"; "Mersul pisicii" etc.); - jocuri de echilibru ("Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole"); - jocuri de expresie corporală ("Fă ca mine!", "Ce spune mimul?"); - jocuri de imitare gestuală ("Cântăm la pian", "Piaptână părul", "Sună clopoțelul" etc.); <p>Jocuri de manipulare și prehensiune ("Adună cât mai multe obiecte/piese lego", "Aruncă/rostogolește");</p> <p>Jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile", "Înșirăm mărgelile");</p> <p>Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Răsfoiește cărțile/revistele!");</p> <p>Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate ("Micul constructor"; "Turnulețul", "Lego", "Să asamblăm păpușa!", "Cu creioane colorate poți să desenezi de toate!");</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prieteni Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Receptarea mesajului verbal și formarea complianței</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și identificarea unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee);</p> <p>Jocuri de localizare și de denumire a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.);</p> <p>Jocuri pentru stimularea disponibilității elevului să asculte și să înțeleagă mesajele orale scurte exprimate de profesor;</p> <p>Jocuri de exersare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise de diverse surse);</p> <p>Jocuri de executare de comenzi verbale simple;</p> <p>Jocuri de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/ privitor.</p>
<p>1.2. Învățarea comunicării și stimularea ei prin mijloace nonverbale</p> <p>Jocuri de asociere la suport imagistic ("Alege ce vrei!", "Potrivește imaginea la obiect!", "Potrivește obiectul la imagine!", "Arată cu degetul imaginea obiectului!", "Arată cu degetul obiectul reprezentat în imagine!", "Arată ce vrei!", "Fă așa!" : "Fă și tu!", "Învărte jucăria", "Baloane de săpun", "Puzzle", "Caută jucăria!", "Pictăm!");</p> <p>Pentru elevii nonverbali se poate utiliza sistemul de comunicare prin schimb de imagini (PECS) de Andrew Bondy și Lori Frost;</p> <p>Jocuri care presupun manevrarea unui obiect ("Vasul cu cuburi!", "Cânt la tobă!", "Cânt la pian!", "Ineu pe cilindru!", "Plimbă mașinuța!", "Aruncă mingea!");</p> <p>Jocuri care implică mișcări de motricitate grosieră ("Fă ca mine!", "Ia paharul/cana!" "Dă.....!", "Ciocăne la ușă!", "Închide/deschide ușă!", "Aprinde/stinge lumina!", "Pune un obiect într-un sertar/pe raft!");</p> <p>Jocuri care imită o altă persoană ("Fă și tu!" ,software educațional , "Fă așa!" etc.);</p> <p>Jocuri care antrenează motricitatea fină ("Strânge în pumn plastilina!", "Rulează plastilina!", "Atinge bărbia/ochii" etc., "Pune bile în cutie!", "Cartonul cu cârlige", "Apasă butonul!" etc.);</p> <p>Jocuri didactice de expresie mimico-facială:</p> <p>Jocuri cu marionete ("Păpușa spune....!");</p> <p>Jocuri de rol (" Arată imaginea potrivită!").</p>
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea imitației verbale</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitării unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, emoții, acțiuni, cuvinte emise de profesor;</p> <p>Jocuri pentru stimularea imitației oral-motorii;</p> <p>Jocuri de manevrare a obiectelor cu sunet;</p> <p>Jocuri pentru stimularea emiterii sunetelor și articularea cuvintelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere - silabe cu /fără sens ; - jocuri-exerciții de articulare corectă a unor cuvinte diferite, prin vorbire reflectată și independentă; - jocuri ritmate simple (silabe repetitive; cuvinte familiare care rimează; frământări de limbă); <p>Joc de alternare a rolurilor în care profesorul imită tot ceea ce face copilul (zâmbește, se încruntă, râde - abordând o mimică adecvată);</p> <p>Jocuri de grup (jocuri "De-a v-ați ascunselea!", joc cu mingea, "De-a prinselea!" etc.);</p> <p>Joc de rol pe teme diferite, cu oferirea de modele comportamentale nonverbale;</p> <p>Sărbătorirea zilelor festive ale colegilor, cu exersarea comportamentului nonverbal</p>

Clasa a IV-a
adecvat acestor momente speciale.
<p>1.4. Identificarea și verbalizarea denumirii unor obiecte, ființe, lucruri familiare</p> <p>Jocuri de identificare obiectuală/ imagistică (a unor ființe, lucruri, obiecte: animale familiare, articole de îmbrăcăminte, mâncare, obiecte casnice, mobilă) și de denumire corespunzătoare ("Ce este?" , "Spune ce vezi", "Părțile corpului!", "Ce fac?", "Cine este?" , "Cum este?").</p>
<p>1.5. Utilizarea corectă a anumitor formule de exprimare orală și de transmitere a unui mesaj simplu</p> <p>Jocuri pentru autocunoaștere; Jocuri de utilizare a unor formule de adresare, de menținere și de încheiere a unei conversații.</p>
<p>1.6. Redarea/ reproducerea unor conținuturi accesibile</p> <p>Jocuri de redare a conținutului unor ilustrații simple cu unul sau două elemente componente ("Spune ce vezi?"); Jocuri de ordonare cronologică a unui suport imagistic (4-6 imagini) corespunzător conținutului; Jocuri muzicale (audiere casetă/ software-uri educative); Jocuri de completare a propozițiilor cu început dat; Jocuri pentru utilizarea afirmației, negației în comunicarea preferințelor; Jocuri de utilizare a unor propoziții simple în funcție de situație.</p>
<p>1.7. Familiarizarea cu sunetul, silaba, cuvântul și propoziția:</p> <p>Jocuri de identificare a sunetelor și a poziției lor (inițială/finală) în cuvânt ; Jocuri de asociere cuvânt - imagine corespunzătoare; Jocuri de pronunție a cuvintelor mono -, bisilabice, (de citire globală); Jocuri de verbalizare a unor imagini/ acțiuni; Jocuri-exerciții de delimitare a cuvintelor în propoziție; Jocuri de realizare a corespondenței fonem- literă -grafem/ literă mare de tipar.</p>

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător</p> <p>Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor: vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil- kinestezică; Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității: - coordonare oculo-motorie; - schemă corporală și lateralitate; Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare ("Siluete lacunare"); Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic: - modelare „Omulețul” din plastilină; software-ului educativ; - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte ("Unde este!" , "Așază fularul!", "Fuga la steguleț!"); - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat (" Pune pe/ sub....etc."); - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: "Omida"; "Casa" etc); Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală: - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare ("Orarul în imagini"); - jocul anotimpurilor; Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător: - jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare;</p>

Clasa a IV-a
<p>- jocuri cu 1-2 reguli simple ("La cumpărături"; "La telefon" La piață! etc.);</p> <p>Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare ("Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mic", "Găsește și potrivește", "Caută vecinul!", "Urcă/ coboară scara!", "Șirurile tematice")</p> <p>Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex : "Turnulețul vesel", Piramida din cuburi);</p> <p>Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, dialoguri situaționale ,dramatizare /imitări de personaje din desene animate).</p>
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); - jocuri de expresie corporală, mișcare și ritm; - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?"; - jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic; - audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești). <p>Participarea la situații de comunicare și relaționare socială;</p> <p>Jocuri simbolice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de expresie afectivă ("Masca tristă, masca veselă", "Clovnul"; mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective : "De-a mama și copilul"); - jocuri de identificare cu un model ("De-a mama", "De-a vânzătorul"; "De-a doctorul" etc.); <p>Jocuri de socializare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, Așa nu", "Se poate așa ceva ?", "Cuvinte magice"); - jocuri de rol /dramatizări ("Între prieteni", "În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică"; "La teatru"; "În metrou"); jocuri de alternanță de rol ("Vânzătorul", "Poștașul" etc.); <p>Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite, excursii, drumeții; - șezători, serbări, aniversări (recitări de poezii, interpretări de cântece și dansuri modeme, populare, "Carnavalul copiilor"); - jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase); - jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", "Sorocova", "Ursul"); - jocuri-competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive).
<p style="text-align: center;">3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța</p>
Clasa a IV-a
<p>3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător</p> <p>Jocuri de formare/dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice sau discriminare auditivă, vizuală;</p> <p>Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului;</p> <p>Jocuri de analiză și sinteză perceptuală;</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea abilității de sortare după formă, culoare, mărime, acțiuni;</p> <p>Jocuri analitico-sintetice;</p> <p>Jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește! ", jocuri de memorie vizuală în cadrul software- ului educativ);</p>

Clasa a IV-a	
<p>Jocuri funcționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.); - perceptive ("Ce poate fi dulce/sărat/acru?", "Ce culoare are ... ?" "Ce formă are? "Care este mai mare ? ?" "Care este mai mic? " etc); - verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice;; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.); - imitative: neverbală (jocuri de mimă) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: "în vizită la bunici", "La plimbare", "Să primim musafirii!"); <p>Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?"); - jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("În parc!", "Respectăm natura!"). 	
<p>3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative</p> <p>Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare variate ("Sări într-un picior", "Mersul piticului"; "Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi"; "Mersul pisicii" etc.); - jocuri de echilibru ("Cumpăna", "Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole"); - jocuri de expresie corporală ("Fă ca mine!", "Ce spune mimul ?"); - jocuri de imitare gestuală. <p>Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensiune , ("Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător", "Prinde cleștii pe sfoară/carton"); - jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile/bețișoare colorate", "Gulerașul" etc.); - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Împarte cărțile !"); - jocuri de incastre; - jocuri de construcție; - jocuri de asamblare ; - jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model). 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

Sugestii metodologice

Activitățile cuprinse în cadrul disciplinei "Ludoterapie" stimulează dezvoltarea elevilor cu dizabilități intelectuale, încurajează dezvoltarea relațiilor pozitive în demersul integrării școlare și sociale.

Se recomandă individualizarea demersului didactic, profesorul-educator având posibilitatea să creeze situații variate de învățare utilizând jocul didactic, jocul de rol, dramatizarea prin organizarea activităților cu caracter practic-aplicativ așa încât elevul să poată atinge, gradual, competențe de tipul:

- își îndreaptă privirea/atenția către profesorul-educator
- nu face gesturi necontrolate cu mâinile
- stă împreună cu alți copii, nu se izolează
- îndeplinește indicațiile date individual
- se supune regulilor clasei
- îndeplinește activități de rutină fără să fie atenționat și fără să i se arate ce să facă
- comunică
- duce la bun sfârșit jocul ales/atribuit de profesorul-educator

Jocul, prin caracterul său terapeutic-compensator, stimulează, formează abilitățile psihomotrice, abilitățile de comunicare și afectiv-relaționale ale elevului cu dizabilitate intelectuală severă.

Prin aplicarea programei se urmărește ca achizițiile și deprinderile elevilor cu dizabilități să se reflecte în comportamente dezirabile care să permită adaptarea și integrarea școlară și profesională.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Iași: Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Barbu, P., (2012), *Copilul și motricitatea*, Pitești: Editura Nomina;
4. Beniuc, M, Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP;
5. Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, București: Editura Aramis;
6. Gherguț , Al., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Mușu I. , (1997), *Terapia educațională integrată*, Ed. Prohumanitate.
8. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
10. ***(1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
11. ***(2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Rîncioagă Aurora	CSEI Breaza Prahova
Marin Simona	CSEI Breaza Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA LUDOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru Terapia educațională complexă și integrată este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mintale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltări în zonă a dezvoltării

actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- Stimularea cognitivă - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- Terapia ocupațională - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- Formarea autonomiei personale - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- Socializarea - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- Ludoterapia - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată", școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de

învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgescă câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngrădească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/ nonverbală și comunicare independentă**
- 2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice**
- 3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a V-a
<p>1.1. Receptarea mesajului oral</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și înțelegerea mesajelor orale („Graiul animalelor!”, „Ascultă cu atenție!”, „Potrivește obiectul/imaginea la cuvânt”, „Cel mai atent câștigă!”);</p> <p>Jocuri de fixare, prin suport obiectual/ imagistic, a următoarelor cunoștințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbe („Momentele zilei”, „Orarul/programul zilnic!”, „Să cunosc școala!”, „În drum spre școală/casă”, „La joacă!”); - substantive (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: culori, forme, fructe și legume, animale, păsări, obiecte de îmbrăcăminte și de încălțăminte; „Coșul cu fructe și legume!”, „În vizită la ferma de animale!”, „În camera mea!”, „Casa păpușii!”, „Mijloace de transport!”, „Cine face?”, „Jocul meseriilor!” etc.); - pronume personal și posesiv (exerciții de identificare personală/ identitatea altor persoane familiare, „Eu sunt....!”, „Spune cine este?”, „Arată nasul.....meu, al tău”, „Al cui este...” etc.); - numeralul („Eu spun una, tu spui multe!”, „Găsește imaginile perechi!”).
<p>1.2. Utilizarea/îmbogățirea vocabularului prin folosirea cuvintelor în contexte diferite</p> <p>Jocuri de denumire obiectuală și imagistică, cu precizarea funcției/ utilității obiectului („Ce este acesta?”; „La ce folosește ?” etc.);</p> <p>Jocuri- exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple/ dezvoltate) pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de întrebări;</p> <p>Jocuri de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini pe diferite teme: școală, familie, activități specifice momentelor zilei etc. („Ce spui despre....?”, „Când se întâmplă?”).</p>
<p>1.3. Integrarea cuvintelor și a expresiilor noi în propoziții simple/ dezvoltate</p> <p>Jocuri de citire de imagini izolate/ în suită ce ilustrează cuvinte noi;</p> <p>Jocuri pentru deprinderea abilităților de comunicare („Ce este?”, „Ce vezi?”, „Ce face?”, „Ce ai?”).</p>
<p>1.4. Utilizarea limbajului în organizarea spațio- temporală</p> <p>Jocuri cu utilizarea dialogului pentru denumirea de ființe și obiecte prezente în câmpul perceptiv („Spune ce vezi ....în clasă/curte/parc?”);</p> <p>Jocuri de formulare a răspunsurilor la întrebări despre relațiile spațiale dintre obiecte („Unde este ....?”);</p> <p>Jocuri de verbalizare a orientării și organizării spațiale și temporale („Unde se află....?”, „Așază la locul potrivit!”, „Când se întâmplă?”);</p> <p>Introducerea noțiunilor spațiale în comunicare :pe, sub, lângă, în, deasupra, dedesubt, în față etc. („Așază mașina/păpușa pe/sub/etc....!”);</p> <p>Introducerea noțiunilor temporale în comunicare (precizarea timpului când se petrece acțiunea: acum-azi-mâine; momentele zilei).</p>
<p>1.5. Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur :</p> <p>Jocuri de mimă /pantomimă;</p> <p>Jocuri cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog („Eu întreb, tu răspunzi!”);</p> <p>Jocuri de construire a unor dialoguri pe teme accesibile („Unde este..?”, „Cum este afară?”, „Ce faci acum?” etc.);</p> <p>Jocuri de rol („La cofetărie!”, „La plimbare cu mașina!”, „Construiți o grădină ZOO!”).</p>
<p>1.6. Exersarea în plan grafic a limbajului expresiv</p> <p>Jocuri-exerciții de asociere imagine - cuvânt – propoziție;</p>

Clasa a V-a

Jocuri- exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagine.

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice**Clasa a V-a****2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor:

- vizuale (jocuri de evidențiere a diferențelor între obiecte/ imagini aparent asemănătoare: "Găsește deosebirea!"; "Privește atent!"; "Pune la locul potrivit!", "Ce forma are!", "Unde se află!");
- auditive (jocuri de discriminare a sunetelor apropiate ca punct de articulare, "Telefonul fără fir", "Recunoaște instrumentul!", "Cine se aude!");
- olfactiv (jocuri de asociere aliment/ obiect/ floare cu mirosul corespunzător: "A ce miroase?", "Identifică mirosul de...." etc);
- gustativ (jocuri de asociere aliment - gust corespunzător: "Ce gust are...?"; "Salata de fructe");
- tactil-kinestezice - jocuri de orientare tactilă (identificare și discriminare a unor obiecte familiare pe cale tactil-kinestezică, în absența văzului: "Ghici ce este?"; "Să cântărim cu palmele?", "Săculețul fermecat");

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității:

- jocuri de coordonare oculo-motorie (contururi după șablon, colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.);
- jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale ("Arată...!", "Completează!");
- exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare ("Siluete lacunare", "Completează silueta cu elementele care lipsesc!");
- redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual- acțional și imagistic;
- modelare „Omulețul” din plastilină; realizarea siluetei umane din figure geometrice; desen/ test proiectiv "Omulețul");
- jocuri de sinteză perceptuală pe schemă corporală, în cadrul software-ului educativ;
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: "Mașina"; "Blocul", Casa, Trenul etc);
- jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic;
- jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după criterii asociate: culoare, mărime, formă etc. ("Grupează după criteriul dat!", "Potrivește!");
- jocuri de asociere culoare-simbol :cifră, literă, figură geometrică("Colorează după litere/cifre!", "Ce este mai aproape/departe", "Joc de figuri geometrice", "Fluturii își caută florile!");
- jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după criterii asociate: culoare - mărime - formă etc.
- jocuri analitico-sintetice: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor";
- jocuri de redare a conturului pe bază de șablon;
- jocuri de colorat și desenat;
- jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ;
- programul perceptiv-motric M. Frostig;

Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:

- jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală ("Batem măsura și ținem ritmul!", "Baloanele zilelor săptămânii", "Baloanele lunilor");
- exercițiu-joc de memorare: zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, succesiunea anotimpurilor ("Programul zilnic!", "Sortează hainutele", "Cum ne îmbrăcăm?");

Jocuri simbolic-representative ("Mimul", "Vânzătorul și cumpărătorul", "La magazin" ,

Clasa a V-a
<p>"La piață!);</p> <p>Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare ("Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mijlociu-mic", "Găsește și potrivește", "Caută vecinul!", "Urcă/ coboară scara!", "Șirurile tematice", joc de asociere a culorii cu obiectele familiare);</p> <p>Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber (ex: "Parcul cu mașini"; "Ferma de păsări"; "Orășelul copiilor"; Micii constructori!).</p>
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale</p> <p>Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare: mimico-gestuală, verbală (jocuri de expresie corporală, "Dansăm în ritmul melodiei", jocuri de dans în pereche și în horă, jocuri sportive pe echipe);</p> <p>Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Eu spun una, tu spui multe", "Șarpele și albinuța", "Stop", "Ce literă lipsește?");</p> <p>Jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic ("Recunoaște personajul!");</p> <p>Participarea la situații de comunicare și relaționare socială (audiții, cântece pentru copii, desene animate, povești);</p> <p>Jocuri simbolice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri afective("Masca tristă, masca veselă!", "Clovnul"; mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective "De-a mama și copilul"); - jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; "Profesorul" etc.); <p>Jocuri de socializare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu", "Cuvinte magice"); - jocuri de rol /dramatizări ("În vizită", "La spectacol", "La biserică", "La teatru", "Scufița Roșie", "Vânzătorul", "Poștașul" etc.); - jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente ("Cine este vinovat?"; "Cum e corect?" "Așa da, așa nu!"); <p>Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite, excursii, drumeții; - șezători, serbări, aniversări; - jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; - jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", "Sorcova", "Ursul"); - jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Să protejăm natura!"); - jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive); - jocuri distractive ("Săritura în sac", "Portocala", "Lingurile"); - jocuri de relaxare("Pășește mai iute!", "Cine este mai tare!", "Caută comoara!"); - jocuri de imitare ("De-a polițistul!", "De-a doctorul!", "De-a bucătarul!", "De-a vânzătorul!").
<p style="text-align: center;">3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța</p>
Clasa a V-a
<p>3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător</p> <p>Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor - Ploaia" etc);</p> <p>Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri sincretice de analiză și sinteză perceptuală și în plan mintal (incastre, puzzle /reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese; alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici, "Asamblează obiectul!"; "Să construim din piese lego!");

Clasa a V-a

Jocuri analitico-sintetice:

- jocuri de comparație
- jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare;
- jocuri de asociații ("Cel mai frumos model"; "Cum se numește tabloul tău?"; "Spune cum este corect!");

Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic ("Labirinte");

Jocuri de memorie vizuală și auditivă: -jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ("Găsește perechea!"; "Spune ce ai reținut!");

Jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");

Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:

- jocuri de mimă ("Mimul");
- jocuri de mișcare și ritm ("Bate în ritmul meu! etc.);
- cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!", "Degețelele");
- jocuri verbale ("Ecoul");
- recitări;
- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("La magazin"; "La piață!" etc.);

Jocuri funcționale:

- senzorio-motorii (jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.);
- perceptiv ("Ce poate fi dulce/sărat/acru?", "Ce culoare are ... ?", "Care este mai mare/mic ? ", "Arată unul/mai multe" etc.);
- jocuri de exersare a aparatului fono-articulator ("Umflă balonul", "Sufală în lumânare");
- jocuri onomatopice("Ferma animalelor", "Orchestra", "Frământări de limbă",
- jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele(" Pune pălăria", "Culcă păpușa");
- repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grup etc.

Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual:

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii;
- jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc);
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm în funcție de anotimp?"; "Cum aranjăm masa?");
- jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!", "Colectarea deșeurilor");
- jocuri de cooperare pe diverse teme("Ne jucăm împreună!", "Lucrăm în echipă!");
- jocuri-întreceri ("Aruncări sincronizate", "Joc cu inele", "Jocul cercurilor", "Jocul panglicilor", "Cine sparge mai multe baloane!", "Cine umple mai repede rucsacul!").

3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:

- jocuri de mișcare variate ("Cursa perechilor", "Ștafeta", "Scoate- mă din cerc!", "Zig-zagul deplasat");
- jocuri de echilibru ("Cumpăna", "Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole;
- jocuri de expresie corporală ("Arată cum face....!");
- jocuri de imitare gestuală ("Desen în oglindă", "Hainele pe umeraș!"; "Descoperă personajul!");

Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate;

Jocuri de manipulare și prehensiune ("Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător" "Aruncă/Prinde/rostogolește mingea" etc.);

Jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelile", "Să țesem frumos"; Coasem felicitări"; "Împletim!"; "Construim din bețișoare");

Clasa a V-a
<p>Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "împarte cărțile", "Trasează cercuri cu ambele mâini", "Alege imaginile");</p> <p>Jocuri de incastrare;</p> <p>Jocuri de construcție ("Micul constructor"; Calea ferată"; "Din bucățele");</p> <p>Jocuri de asamblare (Lego; "Totul la locul său"; "Să construim din bețișoare");</p> <p>Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model, desen schematizat pe bază de linii, geometrie din linii etc.).</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a Va
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Receptarea mesajului oral</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și înțelegerea mesajelor orale ("Potrivește obiectul/ imaginea la cuvânt", "Cel mai atent câștigă!");</p> <p>Jocuri exerciții de fixare, prin suport obiectual/ imagistic, a următoarelor cunoștințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbe(" Momentele zilei", "Orarul/programul zilnic!", "Să cunosc școala!", "În drum spre școală/casă", "La joacă"); - substantive("În camera mea!", "Casa păpușii!", "Mijloace de transport!", "Cine face?" etc.); - elemente de identificare personală/ identitatea altor persoane familiare("Eu sunt....!", "Spune cine este?"); - stabilirea relației de apartenență; - numeralul („ Eu spun una, tu spui multe!" etc.). <p>Jocuri cu asocieri : obiect-imagine, imagine-obiect, obiect- imagine-cuvânt („Găsește imaginea potrivită! ", "Găsește umbra!").</p>
<p>1.2. Utilizarea/îmbogățirea vocabularului prin folosirea cuvintelor în contexte diferite</p> <p>Jocuri de denumire obiectuală și imagistică, cu precizarea funcției/ utilității obiectului („Ce este acesta?"; „La ce folosește ?" etc.);</p> <p>Jocuri - exerciții de integrare prepozițională după suport imagistic/ cu cuvinte date ("Pune jucăria .....pe/în!", "Potrivește.... lângă/sub!", "Așază mingea.....în spatele/în fața/între!", "Ascunselea", "Vânătoarea de comori!");</p> <p>Jocuri- exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple/ dezvoltate) pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de întrebări;</p> <p>Jocuri de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini pe diferite teme: școală, familie, activități specifice momentelor zilei etc. ("Ce spui despre....?", "Când se întâmplă?").</p>
<p>1.3.Integrarea cuvintelor și a expresiilor noi în propoziții simple/ dezvoltate</p> <p>Jocuri de explicare a unui set de planșe izolate/ în suită ce ilustrează cuvinte noi;</p> <p>Jocuri lexicale de utilizare a sinonimiei – antonimiei;</p> <p>Jocuri-exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple și dezvoltate) cu cuvinte și expresii noi;</p> <p>Jocuri-exerciții de tipul asocierii „substantiv-adjectiv” și introducerea acestora în propoziții simple și dezvoltate (3-5 cuvinte).</p>
<p>1.4 Utilizarea limbajului în organizarea spațio- temporală</p> <p>Jocuri pentru denumirea de ființe și obiecte prezente în câmpul perceptiv;</p> <p>Jocuri de verbalizare a orientării și organizării spațiale și temporale;</p> <p>Jocuri muzicale;</p> <p>Formulare de răspunsuri la întrebări pe teme legate de spațialitate și de temporalitate.</p>
<p>1.5 Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur :</p> <p>Jocuri de mimă /pantomimă;</p> <p>Jocuri cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog;</p> <p>Jocuri de utilizare corectă a formulelor de adresare și de politețe;</p> <p>Jocuri de utilizare a cuvintelor noi în contexte situaționale;</p> <p>Jocuri de relatare a unor fapte și întâmplări din viața cotidiană;</p> <p>Jocuri de comunicare în grup;</p> <p>Jocuri de rol, de construire a unor dialoguri pe teme accesibile.</p>

Clasa a VI-a**1.6. Exersarea în plan grafic a limbajului expresiv**

Jocuri -exerciții de copiere a unor cuvinte și propoziții simple și dezvoltate (3-4 cuvinte);
 Completare de rebusuri imagistice (set cuvinte familiare);
 Jocuri de asociere imagine - cuvânt – propoziție;
 Completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagine;
 Exerciții - joc cu cuvinte paronime.

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice**Clasa a VI-a****2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor:

- vizuale (“Găsește deosebirile!”, “Privește atent!”, “Magazinul de jucării”, “Ce formă are?”, “Unde se află?”, “Pune la locul potrivit!”);
- auditive (jocuri de discriminare a sunetelor apropiate ca punct de articulare);
- olfactiv (jocuri de asociere aliment/obiect/floare cu mirosul corespunzător);
- gustativ (jocuri de asociere aliment - gust corespunzător)
- tactil-kinestezice (“Ghici ce este?”, “Să cântărim cu palmele”, “Săculețul fermecat”;

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității

- jocuri de coordonare oculo-motorie (contururi după șablon; colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.);
- jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale
- jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic;
- jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Jocul anotimpurilor”);
- exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută (“Povești încurcate!”, “Cutia cu povești”);

Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător:

- jocuri de imitare a unor conduite;
  - jocuri cu reguli (“De-a musafirii”, “Mergem la cumpărături” etc.)
  - jocuri simbolic-reprezentative (“Meseriile”, “La piață/magazin”);
- Rezolvarea unor situații-problemă (“Ce vei face când ...?”, “Micul pieton” etc.)

Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur:

Învățarea unor forme de comunicare cu cei din jur.

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):

- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (“Să alintăm cuvintele”, “Indreaptă greșeala!”, “Ce literă/silabă lipsește?”);
- jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic (“Recunoaște personajul!” etc.);
- participarea la situații de comunicare și relaționare socială;

Jocuri simbolice:

- jocuri afective (“Masca tristă, masca veselă”, “Clovnul”);
- jocuri de identificare cu un model;

Jocuri de socializare:

- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor;
- jocuri de rol /dramatizări;

Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

- șezători, serbări, aniversări;
- jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase;
- jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare (“Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”);

Clasa a VI-a

- jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Pro-natura");
  - jocuri-competitii (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive);
  - jocuri distractive ("Încalță scaunul", "Sfoara", "Săritura în sac", "Portocala" "Lingurile");
  - jocuri de relaxare ("Pășește mai iute", "Cine este mai tare?" "Caută comoara!");
  - jocuri de imitare ("De-a bucătarul", "De-a polițistul", "De-a doctorul");
- Exerciții de dezvoltare a abilităților care facilitează interacțiunea socială.

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța**Clasa a VI-a****3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-indivduale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător**

Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor – Ploaia" etc.);

Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

- jocuri sincretice de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental);
- jocuri analitico-sintetice;
- jocuri de comparație;
- jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare("Jocul omisiunilor", "Familia de animale"; "Bucătarii iscusiți"; "La ce folosește...?");
- jocuri de asociații și rezolvare de probleme("Cel mai frumos model", "Cum se numește tabloul tău?", "Spune cum este corect!");
- jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!");
- jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");

Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare;

Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual:

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc);
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm în diferite situații"; "Cum aranjăm masa?")
- jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor");
- jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme.

3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:

- jocuri de mișcare variate ("Cursa perechilor"; "Ștafeta"; "Scoate- mă din cerc!"; "Zig-zagul deplasat");
- jocuri de echilibru ("Cumpăna", "Urmărește traseul"; "Cursa cu paharele pline de apă"; "Nu scăpa bila"; "Ștafeta cu cartea/revista pe cap");
- jocuri de expresie corporală ("Arată cum face!");
- jocuri de imitare gestuală ("Desen în oglindă"; "Hainele pe umeraș!"; "Descoperă personajul!");

Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate:

- jocuri de manipulare și prehensiune ("Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte", "Jocuri cu mingea" etc.);
- jocuri de îndemănare ("Sortăm mărgelile", "Să țesem frumos"; "Coasem felicitări"; "Împletim firul!"; "Construim din bețișoare");
- jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Împarte cărțile", "Trasează cercuri cu ambele mâini", "Alege imaginile");

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asamblare (Lego; "Totul la locul său"; "Să construim din bețișoare"); - jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model/șablon; desen schematizat pe bază de linii etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Receptarea mesajului oral   Jocuri pentru ascultarea și înțelegerea mesajelor orale;   Exerciții de fixare, prin suport obiectual/ imagistic, a următoarelor cunoștințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbe (cuvinte-acțiuni: „dorm”, „mănânc”, activitățile elevilor în școală și în afara ei etc.); - substantive (În camera mea!”, „Casa păpușii!”, „Mijloace de transport!”, „Cine face?”, „Jocul meseriilor!” etc.); - adjective („Spune cum este!”, „Arată ce este la fel!”, „Grupează obiectele/imaginile care sunt la fel!”, „Arată ce este diferit!”, „Grupează ce este diferit!”); - pronume personal și posesiv; - numeralul.
<p>1.2. Utilizarea/îmbogățirea vocabularului prin folosirea cuvintelor în contexte diferite   Jocuri de denumire obiectuală și imagistică, cu precizarea funcției/ utilității obiectului („Ce este acesta?”; „La ce folosește ?” etc.);   Jocuri - exerciții de integrare prepozițională după suport imagistic/ cu cuvinte date;   Jocuri- exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple/ dezvoltate) pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de întrebări;   Jocuri de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini pe diferite teme (“Ce spui despre...?”; “Când se întâmplă?”).</p>
<p>1.3. Integrarea cuvintelor și a expresiilor noi în propoziții simple/ dezvoltate   Jocuri de explicare a unui set de planșe izolate/ în suită ce ilustrează cuvinte noi   Jocuri lexicale de utilizare a sinonimiei – antonimiei;   Jocuri-exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple și dezvoltate) cu cuvinte și expresii noi;   Jocuri-exerciții de tipul asocierii „substantiv-adjectiv” și introducerea acestora în propoziții simple și dezvoltate.</p>
<p>1.4. Utilizarea limbajului în organizarea spațio- temporală   Jocuri pentru denumirea de ființe și obiecte prezente în câmpul perceptiv;   Jocuri de verbalizare a orientării și organizării spațiale și temporale;   Jocuri muzicale;   Formulare de răspunsuri la întrebări pe teme legate de spațialitate și de temporalitate; momentele zilei; zilele săptămânii; anotimpurile.</p>
<p>1.5. Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur :   Jocuri de mimă /pantomimă;   Jocuri cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog;   Jocuri de utilizare corectă a formulelor de adresare și de politețe;   Jocuri de utilizare a cuvintelor noi în contexte situaționale;   Jocuri de relatare a unor fapte și întâmplări din viața cotidiană;   Jocuri de comunicare în grup;   Jocuri de rol;   Jocuri de construire a unor dialoguri situaționale.</p>
<p>1.6. Exersarea în plan grafic a limbajului expresiv   Jocuri-exerciții de copiere a unor cuvinte și propoziții simple și dezvoltate (3-4 cuvinte);   Completare de rebusuri imagistice (set cuvinte familiare);   Jocuri de asociere imagine - cuvânt – propoziție;   Completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagine.</p>

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa a VII-a

2.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare:

- jocuri de expresie corporală-mișcare și ritm ("Dansăm în ritmul melodiei!");
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Recunoaște personajul!");

Participarea la situații de comunicare și relaționare socială;

Jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; "Bucătarul" etc.);

Jocuri de socializare:

- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu!", "Cuvinte magice");
- jocuri de rol /dramatizări ("Între prieteni", "În vizită", "La spectacol", "La biserică"; "Scufița Roșie" etc.);
- jocuri cu alternanță de rol ("Vânzătorul", "Poștașul" etc.);

Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

- vizite, excursii, drumeții;
- jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Pro-natura");
- jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive);

Dezvoltarea abilităților care facilitează interacțiunea socială:

- jocuri cu reguli;
- jocuri de expresie corporală -mișcare și ritm.

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare:

- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e? Stop! Ce silaba lipsește?");
- jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic; "Hai să facem o poveste!"; jocul "Recunoaște personajul!");

Participarea la situații de comunicare și relaționare socială:

- audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești);

Jocuri simbolice:

- jocuri afective
- jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; "Bucătarul" etc.);

Jocuri de socializare:

- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu", "Se poate așa ceva?", "Cuvinte magice");
- jocuri de rol /dramatizări ("În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică"; etc.);
- jocuri cu alternanță de rol ("Vânzătorul", "Poștașul" etc.);
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente ("Cine este vinovat?"; "Învață din greșelile lor!"; "Cum e corect?");

Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

- vizite, excursii, drumeții;
- șezători, serbări, aniversări;
- jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Foc și apă", "Pro-natura");
- jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive);
- jocuri distractive;
- jocuri de relaxare ("Sfinxul"; "La plajă");
- jocuri de imitare ("De-a profesorul", "De-a polițistul", "De-a doctorul");

Clasa a VII-a

Exerciții de dezvoltare a abilităților care facilitează interacțiunea socială:

- jocuri cu reguli;
- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm : Bate vântul frunzele, Ursul doarme, batistuța;
- audiții.

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța**Clasa a VII-a****3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător**

Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir" etc.);

Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

- jocuri sincretice de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental ("Asamblează obiectul!", "Să construim din piese lego!");

Jocuri analitico-sintetice:

- jocuri de comparație ("Jocul perechilor", "Jocul umbrelor"; "Jocul diferențelor");
- jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor; Jocuri asociative ("La ce folosește...?", "Jocul ghicitorilor");
- jocuri de asociații ("Cel mai frumos model"; "Cum se numește tabloul tău?"; "Spune cum este corect!");
- jocuri tip "rezolvare de probleme";

Jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Spune ce ai reținut!");

Jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");

Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare;

Jocuri funcționale:

- senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: "Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.);
- perceptiv ("Ce poate fi dulce?", "Ce culoare are ... ?", "Care este mai mare ? " etc.);
- verbale ("Orchestra");
- imitative ("În vizită la un muzeu", "La farmacie"; "Să organizăm o petrecere surpriză!");

Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc);
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală;
- jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor"; "Cui cerem ajutorul?");
- jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme.

3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:

- jocuri de mișcare variate ("Cursa perechilor"; "Ștafeta"; "Scoate- mă din cerc!"; "Zig-zagul deplasat");
- jocuri de echilibru ("Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole", "Cursa cu paharele pline de apă", "Ștafeta cu cartea/revista pe cap");
- jocuri de expresie corporală ("Robotul", "Călărețul");
- jocuri de imitare gestuală ("Desen în oglindă"; "Hainele pe umerăș!"; "Descoperă personajul!"; "La ce cuvânt m-am gândit?");

Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate:

- jocuri de manipulare și prehensiune ("Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte", "Jocuri cu mingea" etc.);

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de îndemânare (“Sortăm măregele”, “Să țesem frumos”; Coasem felicitări”; “Împletim firele!”; “Construim din bețișoare”); - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (“Aruncă mingea cu o mână/ două mâini”, “Împarte cărțile”, ‘Trasează cercuri cu ambele mâini”, ”Alege imaginile “); - jocuri de incastrare; - jocuri de construcție (“Micul constructor”, ” Calea ferată”, ”Din bucățele”); - jocuri de asamblare ; - jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Receptarea mesajului oral</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și înțelegerea mesajelor orale ("Ascultă cu atenție!", "Potrivește obiectul/ imaginea la cuvânt", "Cel mai atent câștigă!");</p> <p>Jocuri-exerciții de fixare, prin suport obiectual/ imagistic, a următoarelor cunoștințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbe (" Momentele zilei", "Orarul/programul zilnic!", "Să cunosc școala!", "În drum spre școală/casă", "La joacă"); - substantive (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: culori; forme; fructe și legume; animale, păsări; obiecte de îmbrăcăminte și de încălțăminte; fenomene ale naturii; mijloace de transport; unelte, meserii; rechizite; gradele de rudenie; obiecte de uz casnic); - adjective - exerciții-joc cu antonime – sinonime("Arată ce este la fel!", "Grupează obiectele/imaginile care sunt la fel!", "Arată ce este diferit!", "Grupează ce este diferit!"); - pronume personal și posesiv - numeralul(„ Eu spun una, tu spui multe!", „Găsește imaginile perechi!"); <p>Joc cu asocieri : obiect-imagine, imagine-obiect, obiect- imagine-cuvânt („Găsește imaginea potrivită! "Loto imagistic pe categorii").</p>
<p>1.2. Utilizarea/îmbogățirea vocabularului prin folosirea cuvintelor în contexte diferite</p> <p>Jocuri de denumire obiectuală și imagistică, cu precizarea funcției/ utilității obiectului („Ce este acesta?"; „La ce folosește ?" etc.);</p> <p>Jocuri - exerciții de integrare prepozițională după suport imagistic/ cu cuvinte date "Pune jucăria .....pe/în!", "Potrivește.... lângă/sub!", "Așază mingea.....în spatele/în fața/între!", "Ascunselea", "Vânătoarea de comori!");</p> <p>Jocuri - exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple/ dezvoltate) pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de întrebări;</p> <p>Jocuri de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini pe diferite teme: școală, familie, activități specifice momentelor zilei ("Ce spui despre....?", "Când se întâmplă?").</p>
<p>1.3. Integrearea cuvintelor și a expresiilor noi în propoziții simple/ dezvoltate</p> <p>Jocuri de explicare a unui set de planșe izolate/ în suită ce ilustrează cuvinte noi</p> <p>Jocuri lexicale de utilizare a sinonimiei – antonimiei;</p> <p>Jocuri - exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple și dezvoltate) cu cuvinte și expresii noi;</p> <p>Jocuri - exerciții de tipul asocierii „substantiv-adjectiv” și introducerea acestora în propoziții simple și dezvoltate.</p>
<p>1.4. Utilizarea limbajului în organizarea spațio- temporală</p> <p>Jocuri pentru denumirea de ființe și obiecte prezente în câmpul perceptiv;</p> <p>Jocuri de verbalizare a orientării și organizării spațiale și temporale;</p> <p>Jocuri muzicale;</p> <p>Formulare de răspunsuri la întrebări pe teme legate de spațialitate și de temporalitate.</p>
<p>1.5. Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur :</p> <p>Jocuri de mimă /pantomimă (exprimarea emoțiilor și recunoașterea lor, imitarea persoanelor/personajelor îndrăgite);</p> <p>Jocuri cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog ;</p> <p>Jocuri pentru utilizarea corectă a formulelor de adresare si de politețe;</p>

Clasa a VIII-a
Jocuri-exerciții de folosire a cuvintelor noi în contexte situaționale; Jocuri de relatare a unor fapte și întâmplări din viața cotidiană.
1.6.Exersarea în plan grafic a limbajului expresiv Exerciții de copiere a unor cuvinte și propoziții simple și dezvoltate (3-4 cuvinte); Completare de rebusuri imagistice (set cuvinte familiare); Exerciții - joc de asociere imagine - cuvânt – propoziție; Completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagine; Exerciții - joc cu cuvinte paronime.

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice

Clasa a VIII-a
2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor: - vizuale; - auditive (jocuri de discriminare a sunetelor apropiate ca punct de articulare; joc "Telefonul fără fir", Ce se aude?); - olfactiv (jocuri de asociere aliment/obiect/floare cu mirosul corespunzător - gustativ ("Ce gust are...?"; "Salata de fructe"); - tactil-kinestezice (jocuri de orientare tactilă ("Ghici ce este ?; "Să cântărim cu palmele", Pipăie și recunoaste!); Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității: - jocuri de coordonare oculo-motorie (contururi după șablon; colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.); - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale ("Siluete lacunare"); - redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual- acțional și imagistic - modelare „Omulețul” din plastilină; realizarea siluetei umane din figuri geometrice; desen/ test proiectiv "Omulețul"; - jocuri de sinteză perceptuală pe schemă corporală, în cadrul software-ului educativ; - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic ("In oglindă", "Ce lipsește?", "Grupează după un criteriu dat!"); - jocuri de asociere culoare-simbol ("Colorează după litere/cifre!", "Ce este mai aproape/departe", "Joc de figuri geometrice", "Fluturii își caută florile!"); - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după criterii asociate (culoare - mărime - formă etc.); - jocuri analitico-sintetice: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor"; - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - jocuri de colorat și desenat; - jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ; - programul perceptiv-motric M. Frostig; Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială: - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte("Acrobatul", La circ!" Unde se află!, Așază și tu!); - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de redare a poziției în plan imagistic ("Mașina"; "Blocul", "Casa", „Trenul” etc); Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală ("Batem măsura și ținem ritmul!", Baloanele zilelor săptămânii, "Baloanele lunilor"); - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunilor anului, anotimpurilor, succesiunea anotimpurilor("Jocul anotimpurilor") - exercițiu-joc de asociere a anotimpurilor cu transformările din natură și semnele corespunzătoare("Sortează!", "Cum ne îmbrăcăm?"); - exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută ("Povești încurcate");

Clasa a VIII-a

Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător:

- jocuri de imitare a unor conduite ("De-a profesorul", "De-a polițistul", "Facem curat în bucătărie", "Ce meserie ți-ai ales?");
- jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare ("Magazionerii", "Șiragul de mărgel", "Dulapul cu rechizite");
- jocuri cu reguli ("Șotron", "Iepurașul fără culcuș", "De-a musafirii", "Mergem la cumpărături" etc.);
- jocuri motrice simbolice ("Acrobații la circ", "Țăranul e pe câmp", "Păsările și vânătorul", "Ștafeta" etc.);
- jocuri simbolic-reprezentative ("Meseriile", "Mimul", "Vânzătorul și cumpărătorul", "La librărie");
- jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriare, clasificare ("Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mijlociu-mic", "Găsește și potrivește", "Caută vecinul!", "Urcă/ coboară scara! (șirul crescător-descrescător)", "Șirurile tematice");
- rezolvarea unor situații-problemă ("Ce vei face când ...?", "Micul pieton" etc.)
- jocuri de construcție ("Parcul cu mașini"; "Ferma de păsări"; "Orășelul copiilor");
- jocuri de asamblare ("Puzzle", "Incastre", "Asamblează jucăria!" etc.);
- jocuri onomatopeice ("Recunoaște sunetul și numește (animalul, instrumentul)");
- jocuri verbale (recitări de poezii scurte, dialoguri situaționale: "La telefon"; "La magazin"; "La piață" etc.);
- dramatizare (imitări de personaje din povești);

Jocuri de imitare a unor conduite ("Fă odată cu colegii!", "Cântăm împreună!" etc);

Jocuri de manipulare a unor jucării sau obiecte școlare;

Jocuri cu reguli simple.

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare:

- jocuri de expresie corporală-mișcare și ritm ("Dansăm în ritmul melodiei!");
- jocuri onomatopeice;
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?", "Stop!");

Participarea la situații de comunicare și relaționare socială:

- audiții, viziuni (cântece pentru copii, desene animate, povești);
- jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; "Croitorul", "Bucătarul" etc.);

Jocuri de socializare:

- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu", "Se poate așa ceva?", "Cuvinte magice");
- jocuri de rol /dramatizări ("Între prieteni", "În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică"; "La teatru"; "În metrou" etc);
- jocuri cu alternanță de rol ("Vânzătorul", "Poștașul" etc.);
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente ("Cine este vinovat?"; "Învață din greșelile lor!"; "Cum e corect?");

Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

- vizite, excursii, drumeții;
- șezători, serbări, aniversări
- jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase
- jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", "Sorocova", "Ursul");

Jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Foc și apă", "Pro-natura");

Jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive);

Clasa a VIII-a
Jocuri distractive ("Sfoara", "Săritura în sac", "Portocala"); Jocuri de relaxare ("Sfinxul"; "La plaja"); Jocuri de imitare ("De-a bucătarul", "De-a polițistul", "De-a doctorul").

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la în mediul înconjurător</p> <p>Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor - Ploaia" etc.);   Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului;   Jocuri sincretice de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental: incastre: puzzles /reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese; alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici ("Asamblează obiectul!"; "Să construim din piese lego!");   Jocuri analitico-sintetice;   Jocuri de comparație ("Loto", "Jocul perechilor", "Jocul umbrelor", "Jocul diferențelor");   Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare ("Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Piața de legume, fructe și verdețuri"; "Bucătarii iscusiți"; "La ce folosește...?", "Jocul ghicitorilor");   Jocuri de asociații ("Cel mai frumos model", "Cum se numește tabloul tău?", "Spune cum este corect!");   Jocuri tip "rezolvare de probleme";   Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; labirinte;   Jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!", "Ce auzi?");   Jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");   Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare: <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul"); - jocuri de mișcare și ritm ("Bate în ritmul meu!"); cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!"); - jocuri verbale ("Fazan"; "Ecoul", "Hai să facem o poveste!", "Actorii"; recitări); - dialoguri tematice/ jocuri de rol ("La doctor!"; "La magazin!"; "În vizită" etc);   Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual;   Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc);   Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm în diferite situații (activitate sportivă, vizită, teatru etc.?)"; "Pregătirea rucsacului pentru excursie"; "Cum aranjăm masa festivă?");   Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor"; "Cui cerem ajutorul?");   Jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme ("Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator");   Jocuri-întreceri ("Aruncări sincronizate", "Joc cu inele", "Jocul cercurilor", "Jocul panglicilor", "Cine sparge mai multe baloane!", "Cine umple mai repede rucsacul!", "Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări").</p> <p>3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative</p> <p>Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare variate ("Cursa perechilor"; "Ștafeta"; "Scoate-mă din cerc!"; "Zig-zagul deplasat"); - jocuri de echilibru ("Cumpăna", "Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul", "Cursa cu obstacole"; "Cursa cu paharele pline de apă"; "Nu scăpa bila"; "Ștafeta cu cartea/revista pe cap"); - jocuri de expresie corporală ("Robotul"; "Călărețul");

Clasa aVIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitare gestuală ("Desen în oglindă"; "Hainele pe umerăș!"; "Descoperă personajul!"; "La ce cuvânt m-am gândit?"); - jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate; - jocuri de manipulare și prehensiune ("Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător" etc.); - jocuri de îndemânare ("Sortăm mărgelele", "Să țesem frumos"; Coasem felicitări"; "Împletim în 2-3-4!"; "Construim din bețișoare"); - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Împarte cărțile", "Trasează cercuri cu ambele mâini", "Alege imaginile"); <p>Jocuri de incastrare;</p> <p>Jocuri de construcție ("Micul constructor"; Calea ferată"; "Din bucățele");</p> <p>Jocuri de asamblare (Lego; "Totul la locul său"; "Să construim din bețișoare");</p> <p>Jocuri de expresie grafico-plastică ("Cu creioane colorate poți să desenezi de toate!"; desen schematic pe bază de linii, geometrie din linii etc.).</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Receptarea mesajului oral</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și înțelegerea mesajelor orale ("Ce se aude?", „Cine a vorbit?"; „ Graiul animalelor!", "Ascultă cu atenție!", "Potrivește obiectul/ imaginea la cuvânt“, "Cel mai atent câștigă!");</p> <p>Jocuri-exerciții de fixare, prin suport obiectual/ imagistic, a următoarelor cunoștințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbe; - substantive; - adjective; - pronume personal și posesiv; - numeralul.
<p>1.2. Utilizarea/îmbogățirea vocabularului prin folosirea cuvintelor în contexte diferite</p> <p>Jocuri de denumire obiectuală și imagistică, cu precizarea funcției/ utilității obiectului („Ce este acesta?"; „La ce folosește ?" etc.);</p> <p>Jocuri - exerciții de integrare prepozițională după suport imagistic/ cu cuvinte date ("Pune jucăria .....pe/în!" , "Potrivește.... lângă/sub!");</p> <p>Jocuri- exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple/ dezvoltate) pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de întrebări;</p> <p>Jocuri de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini pe diferite teme: școală, familie, activități specifice momentelor zilei etc.("Ce spui despre....?", "Când se întâmplă?").</p>
<p>1.3.Integrarea cuvintelor și a expresiilor noi în propoziții simple/ dezvoltate</p> <p>Jocuri de inițiere a unui dialog pe baza unui set de planșe izolate/ în suită ce ilustrează cuvinte noi;</p> <p>Jocuri lexicale de utilizare a sinonimiei – antonimiei;</p> <p>Exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple și dezvoltate) cu cuvinte și expresii noi;</p> <p>Jocuri pentru exprimarea opiniilor proprii în legătură cu fapte din viața personală (în familie, la școală etc.).</p>
<p>1.4 Utilizarea limbajului în organizarea spațio- temporală</p> <p>Jocuri pentru denumirea de ființe și obiecte prezente în câmpul perceptiv;</p> <p>Jocuri de formularea răspunsurilor la întrebări despre relațiile spațiale dintre obiecte;</p> <p>Jocuri de orientare și organizare spațială și temporală cu verbalizare;</p> <p>Jocuri-exerciții cu formulare de răspunsuri la întrebări pe teme legate de spațialitate și de temporalitate.</p>
<p>1.5.Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur :</p> <p>Jocuri de mimă /pantomimă;</p> <p>Jocuri cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog;</p> <p>Jocuri de utilizare corectă a formulelor de adresare si de politețe;</p> <p>Jocuri-exerciții de folosire a cuvintelor noi în contexte situaționale;</p> <p>Jocuri de comunicare/relatare a unor fapte și întâmplări din viața cotidiană;</p> <p>Jocuri de comunicarea în grup;</p> <p>Jocuri de inițiere a unui dialog pe baza unui suport imagistic.</p>
<p>1.6.Exersarea în plan grafic a limbajului expresiv</p> <p>Jocuri-exerciții de copiere a unor cuvinte și propoziții simple și dezvoltate ;</p> <p>Jocuri de completare de rebusuri imagistice (set cuvinte familiare);</p> <p>Jocuri de asociere imagine - cuvânt – propoziție;</p>

Clasa a IX-a

Jocuri de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagine;
 Jocuri cu cuvinte paronime;
 Exerciții de copiere / transcriere a unui text scurt.

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice**Clasa a IX-a****2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Jocuri pentru explorarea senzorială a obiectelor, ființelor:

- vizuale;
- auditive;
- olfactiv;
- gustativ;
- tactil-kinestezice.

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității:

- jocuri de coordonare oculo-motorie;
- jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale;
- redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual- acțional și imagistic;
- jocuri de sinteză perceptuală pe schemă corporală, în cadrul software-ului educativ;

Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:

- jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după criterii asociate;
- jocuri de asociere culoare-simbol (cifră, literă, figură geometrică);
- jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după criterii asociate (culoare - mărime - formă etc.);

Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:

- jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte;
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;

Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală:

- exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunilor anului, anotimpurilor, succesiunea anotimpurilor;
- exercițiu-joc de asociere a anotimpurilor cu transformările din natură și semnele corespunzătoare ("Când se întâmplă?");
- joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-baiat);
- exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută;

Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător:

- jocuri de imitare a unor conduite ("Ce meserie ți-ai ales?", "De-a bucătarul" etc.);
- jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare ("Magazinerii" etc.);
- jocuri cu reguli ("Șotron", "Iepurașul fără culcuș", "De-a musafirii", "Mergem la cumpărături" etc.);
- jocuri simbolic-reprezentative ("Meseriile", "Mimul", "Vânzătorul și cumpărătorul", "La magazin");
- jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare ("Descompune și compune păpușa", "Puzzle", "Mare-mijlociu-mic", "Găsește și potrivește", "Caută vecinul!", "Urcă/ coboară scara", "Șirurile tematice");
- rezolvarea unor situații-problemă ("Ce vei face când ...?", "Micul pieton" etc.);
- jocuri de construcție ("Parcul cu mașini", "Ferma de păsări", "Orășelul copiilor", "Casa");
- dramatizare (imitări de personaje din povești);

Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur:

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - învățarea unor forme de comunicare cu cei din jur; - jocuri de imitare a unor conduite; - jocuri cu reguli simple.
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale</p> <p>Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?", "Stop!"); - jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic ("Hai să facem o poveste!"; "Recunoaște personajul!"); - participarea la situații de comunicare și relaționare socială; - audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești); - jocuri simbolice; - jocuri afective ("Masca tristă, masca veselă", "Clovnul"; "Hora spiridușilor"); - jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; "Croitorul" etc.); <p>Jocuri de socializare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu", "Se poate așa ceva?", "Cuvinte magice"); - jocuri de rol /dramatizări ("Între prieteni", "În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică"; "La teatru"; "În excursie"; "Scufița Roșie" etc); - jocuri cu alternanță de rol ("Vânzătorul", "Poștașul" etc.); - jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente ("Cine este vinovat?", "Învăț din greșelile lor!", "Cum e corect?"); <p>Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite, excursii, drumeții; - șezători, serbări, aniversări; - recitări de poezii, interpretări de cântece și dansuri moderne, populare, ("Carnavalul copiilor"); - jocuri cu reguli individuale și colective ("Semaforul", "Foc și apă", "Pro-natura"); - jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive); - jocuri distractive - jocuri de relaxare - jocuri de imitare

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța

Clasa a IX-a
<p>3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-individuale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător</p> <p>Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor", "Ploaia" etc.);</p> <p>Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri sincretice de analiză și sinteză în plan mental; - jocuri analitico-sintetice; - jocuri de comparație ("Jocul Loto", "Jocul perechilor" etc); - jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare ("Jocul omisiunilor", "Familia de animale"); - jocuri de asociații ("Cel mai frumos model"; "Cum se numește tabloul tău?"; "Spune cum este corect!"); - jocuri tip "rezolvare de probleme". <p>Jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!", "Spune ce ai reținut!");</p>

Clasa a IX-a	
<p>Jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");</p> <p>Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul"); - jocuri de mișcare și ritm ("Bate în ritmul meu!"); - jocuri verbale ("Fazan" ; "Ecou", "Hai să facem o poveste!", "Actorii"); - dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc) <p>Jocuri funcționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - senzorio-motorii ("Cald sau rece?", "La țintă", "Trăistuța fermecată" etc.); - perceptive ("Ce poate fi dulce?", "Ce culoare are ... ?", "Care este mai mare ? " etc.); - verbale ("Frământări de limbă", "Jocul rimelor") ; <p>Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc); - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm pentru activitate sportivă, vizită, teatru etc.?" ; "Pregătirea rucsacului pentru excursie"; "Cum aranjăm masa festivă?"); - jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor"; "Cui cerem ajutorul?"); - jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme, concursuri ("Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator"). 	
<p>3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative</p> <p>Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare; - jocuri de echilibru; - jocuri de expresie corporală ("Robotul"; "Călărețul"); - jocuri de imitare gestuală ("Desen în oglindă", "Descoperă personajul!") <p>Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de manipulare și prehensivitate ("Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte" etc.); - jocuri de îndemânare ("Să țesem frumos", "Coasem felicitări", "Construim din bețișoare"); - jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Trasează cercuri cu ambele mâini", "Alege imaginile"); - jocuri de incastrare; - jocuri de construcție ("Micul constructor"; "Calea ferată"; "Din bucățele"); - jocuri de asamblare (Lego; "Totul la locul său"; "Să construim din bețișoare"); - jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model). 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Schema corporală și lateralitate	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea competenței de exprimare verbală/nonverbală și comunicare independentă**

Clasa a X-a
<p>1.1. Receptarea mesajului oral</p> <p>Jocuri pentru ascultarea și înțelegerea mesajelor orale ("Ascultă cu atenție!", "Potrivește obiectul/ imaginea la cuvânt", "Cel mai atent câștigă!");</p> <p>Jocuri de fixare, prin suport obiectual/ imagistic, a următoarelor cunoștințe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbe ("Momentele zilei", "Orarul/programul zilnic!" etc.); - substantive ("În camera mea!", "Casa păpușii!", "Mijloace de transport!", "Cine face?", "Jocul meseriilor!" etc.); - adjective ("Spune cum este!"); - exerciții-joc cu antonime – sinonime ("Arată ce este la fel!", "Grupează obiectele/ imaginile care sunt la fel!", "Arată ce este diferit!", "Grupează ce este diferit!"); - pronume personal și posesiv; - numeralul.
<p>1.2. Utilizarea/îmbogățirea vocabularului prin folosirea cuvintelor în contexte diferite</p> <p>Jocuri de denumire obiectuală și imagistică, cu precizarea funcției/ utilității obiectului („Ce este acesta?"; „La ce folosește ?" etc.);</p> <p>Jocuri - exerciții de integrare prepozițională după suport imagistic/ cu cuvinte date ("Pune jucăria .....pe/în!" , "Potrivește.... lângă/sub!", "Așază mingea.....în spatele/în fața/ între!", "Ascunselea", "Vânătoarea de comori!");</p> <p>Jocuri- exerciții de construire a unor enunțuri (propoziții simple/ dezvoltate) pe baza unui set de cuvinte date sau a unui șir de întrebări;</p> <p>Jocuri de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini pe diferite teme.</p>
<p>1.3. Integritatea cuvintelor și a expresiilor noi în propoziții simple/ dezvoltate</p> <p>Jocuri de ordonare cu verbalizare a unui set de planșe izolate/ în suită ce ilustrează cuvinte noi;</p> <p>Jocuri lexicale de utilizare a cuvintelor sinonim și antonime;</p> <p>Jocuri de construire a unor enunțuri (propoziții simple și dezvoltate) cu cuvinte și expresii noi;</p> <p>Jocuri de asociere de tipul „substantiv-adjectiv” și introducerea acestora în propoziții simple și dezvoltate.</p>
<p>1.4. Utilizarea limbajului în organizarea spațio- temporală</p> <p>Jocuri pentru denumirea de ființe și obiecte prezente în câmpul perceptiv;</p> <p>Jocuri-exerciții de formulare a răspunsurilor la întrebări despre relațiile spațiale dintre obiecte;</p> <p>Jocuri-exerciții de verbalizare a orientării și organizării spațiale și temporale:</p> <p>Formulare de răspunsuri la întrebări pe teme legate de spațialitate și de temporalitate.</p>
<p>1.5. Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur :</p> <p>Jocuri de mimă /pantomimă (exprimarea emoțiilor: plăcere, bucurie, tristețe etc.; imitarea gesturilor unor persoane/personaje cunoscute etc.);</p> <p>Jocuri cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog;</p> <p>Jocuri de utilizare corectă a formulelor de adresare și de politețe;</p> <p>Jocuri de folosire a cuvintelor noi în contexte situaționale;</p> <p>Jocuri de relatare a unor fapte și întâmplări din viața cotidiană;</p> <p>Jocuri de grup;</p> <p>Jocuri de inițiere a unui dialog pe baza unui suport imagistic;</p> <p>Exerciții-joc de continuare a unui dialog început;</p> <p>Jocuri de rol ("La cumpărături!", "La spectacol!", "La medic!", "Să vorbim la telefon!" etc).</p>

Clasa a X-a**1.6. Exersarea în plan grafic a limbajului expresiv**

Jocuri-exerciții de copiere a unor cuvinte și propoziții simple și dezvoltate;
 Jocuri de completare de rebusuri imagistice (set cuvinte familiare);
 Jocuri-exerciții cu cuvinte paronime;
 Exerciții de copiere / transcriere a unui text scurt;
 Copieri selective;
 Scriere după dictare a unui material verbal simplu ("Felicitări de ziua mamei", "Liste cu dorințe" etc)..

2. Formarea și dezvoltarea competenței sociale și civice**Clasa a X-a****2.1. Autocunoașterea, cunoașterea celorlalți și a mediului înconjurător**

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea psihomotricității:

- jocuri de coordonare oculo-motorie (contururi după șablon; colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.);
- jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale;
- exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare ("Siluete lacunare");
- jocuri de sinteză perceptuală pe schemă corporală, în cadrul software-ului educativ;
- jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic;
- jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă, cantitate etc.);
- jocuri de asociere culoare-simbol ("Colorează după litere/cifre!"; "Ce este mai aproape/depart", "Joc de figuri geometrice", "Fluturii își caută florile!");
- jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după criterii asociate (culoare - mărime - formă etc.);
- jocuri analitico-sintetice ("Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor");
- jocuri de redare a conturului pe bază de șablon;
- jocuri de colorat și desenat;
- jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.

Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:

- jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte ("Acrobatul", "Intersecția", "La circ!");
- jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
- jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe);

Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală ;

- jocul anotimpurilor;
- exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută;

Jocuri pentru cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător

- jocuri de imitare a unor conduite ("De-a profesorul", "De-a polițistul", "Facem curat în bucătărie," „Ce meserie ți-ai ales?", "Construim un gard");
- jocuri cu reguli ("De-a musafirii", "Mergem la cumpărături" etc.)
- jocuri simbolic-reprezentative ("Meseriile", "Vânzătorul și cumpărătorul", "La librărie");
- rezolvarea unor situații-problemă ("Ce vei face când ...?", "Micul pieton" etc.).

2.2. Formarea și dezvoltarea comunicării și relaționării sociale

Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală): jocuri de expresie corporală, mișcare și ritm; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe;

- jocuri onomatopeice ("Micul actor"; "Șuieratul vântului");
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?");

Clasa a X-a

- jocuri de integrare prepozițională după suport imagistic ("Hai să facem o poveste!"; "Recunoaște personajul!");
- participarea la situații de comunicare și relaționare socială;
- audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești);
- jocuri simbolice;
- jocuri afective ("Masca tristă, masca veselă", "Clovnul"; "Hora spiridușilor");
- mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc;
- jocuri ce au conotații afective ("De-a mama și copilul");
- jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; "Bucătarul" etc.);

Jocuri de socializare:

- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu", "Se poate așa ceva?", "Cuvinte magice");
- jocuri de rol /dramatizări ("Între prieteni", "În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică"; "La teatru"; "În excursie"; "Scufița Roșie" etc); jocuri cu alternanță de rol ("Vânzătorul", "Poștașul" etc.);
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente ("Cine este vinovat?"; "Învăț din greșelile lor!"; "Cum e corect?");

Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

- vizite, excursii, drumeții;
- șezători, serbări, aniversări;
- jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase;
- jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", etc.);
- jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Foc și apă", "Pro-natura");
- jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive);
- jocuri distractive ("Încalță scaunul", "Sfoara", "Săritura în sac", "Portocala" Lingurile);
- jocuri de relaxare ("Sfinxul"; "La plajă");
- jocuri de imitare ("De-a bucătarul, De-a croitorul", "De-a polițistul", "De-a doctorul").

3. Formarea și dezvoltarea competenței de a învăța**Clasa a X-a****3.1. Stimularea și dezvoltarea capacității psiho-indivduale în vederea formării abilităților de adaptare/integrare la/în mediul înconjurător**

Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", etc.);

Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:

- jocuri sintetice de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental;
- jocuri analitico-sinetice;
- jocuri de comparație între imagini reprezentând culori, forme, ființe etc.
- jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare ("Jocul omisiunilor; Jocuri asociative". "Bucătarii iscusiți"; "La ce folosește...?");
- jocuri de asociații ("Cel mai frumos model"; "Cum se numește tabloul tău?");
- jocuri tip "rezolvare de probleme"(Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte);
- jocuri de memorie vizuală și auditivă ("Ghici ce lipsește!");
- jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");
- jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:
- jocuri de mimă/pantomimă ("Mimul");
- jocuri de mișcare și ritm ("Bate în ritmul meu!);cântece însoțite de mișcare ("Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!");

Clasa a X-a

- jocuri verbale: joc de exemplificări de cuvinte cu început dat; "Fazan" ; "Ecoul", "Hai să facem o poveste!", "Actorii"; recitări;
- dialoguri tematice/ jocuri de rol ("Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea" etc.;

Jocuri funcționale:

- senzorio-motorii
- verbale;
- imitative: neverbale (jocuri de mimă/ pantomimă) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale (" În vizită la un muzeu", "La farmacie", "Să organizăm o petrecere surpriză!"));

Jocuri de integrare a abilităților formate în comportamentul individual:

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii, jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc);
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm în diferite situații.?", "Pregătirea rucsacului pentru excursie"; "Cum aranjăm masa festivă?");
- jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor"; "Cui cerem ajutorul?");
- jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme, concursuri ("Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator");
- jocuri-întreceri ("Aruncări sincronizate", "Joc cu inele", "Jocul cercurilor", "Jocul panglicilor", "Cine sparge mai multe baloane!", "Cine umple mai repede rucsacul!", "Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări ").

3.2. Formarea unor abilități practic-aplicative

Jocuri pentru formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:

- jocuri de mișcare variate ("Cursa perechilor"; "Ștafeta" etc)
- jocuri de echilibru ("Cursa cu obstacole"; "Cursa cu paharele pline de apă"; "Nu scăpa bila"; "Ștafeta cu cartea/revista pe cap"; "Capcana"; "Ferește-te de crocodili!");
- jocuri de expresie corporală ("Robotul"; "Călărețul");
- jocuri de imitare gestuală ("Descoperă personajul!"; "La ce cuvânt m-am gândit?");

Jocuri de exersare și valorificare a conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate:

- jocuri de manipulare și prehensivitate ("Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte" etc.);
- jocuri de îndemânare ("Să țesem frumos", "Coasem felicitări"; "Construim din bețișoare");
- jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale ("Trasează cercuri cu ambele mâini", "Alege imaginile " etc.);
- jocuri de incastrare;
- jocuri de construcție ("Micul constructor" etc");
- jocuri de asamblare (Lego; "Totul la locul său"; "Să construim din bețișoare");
- jocuri de expresie grafico-plastică.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Expresie și comunicare	Orientare și adaptare: Acțiuni Stări/emoții Obiecte Fenomene
Senzații și percepții	Obiecte Alimente Îmbrăcăminte Fenomene
Schema corporală și lateralitatea	Corpul uman Mișcări de bază
Orientarea spațio-temporală	Poziția obiectelor Relațiile dintre obiecte și fenomene Ordonarea, succesiunea evenimentelor
Casa și școala	Spațiile și utilitatea lor Mobilierul Activități specifice
Autonomie personală	Obiectele de toaletă Obiecte vestimentare Servirea mesei
Familia și relațiile sociale	Date personale Relațiile în familie Comportament dezirabil Prietenii Deplasarea cu mijloacele de transport

Sugestii metodologice

Activitățile cuprinse în cadrul disciplinei "Ludoterapie" stimulează dezvoltarea elevilor cu dizabilități intelectuale, încurajează dezvoltarea relațiilor pozitive în demersul integrării școlare și sociale.

Se recomandă individualizarea demersului didactic, profesorul-educator având posibilitatea să creeze situații variate de învățare utilizând jocul didactic, jocul de rol, dramatizarea prin organizarea activităților cu caracter practic-aplicativ așa încât elevul să poată atinge, gradual, competențe de tipul:

- își îndreaptă privirea/atenția către profesorul-educator
- nu face gesturi necontrolate cu mâinile
- stă împreună cu alți copii, nu se izolează
- îndeplinește indicațiile date individual
- se supune regulilor clasei
- îndeplinește activități de rutină fără să fie atenționat și fără să i se arate ce să facă
- comunică
- duce la bun sfârșit jocul ales/atribuit de profesorul-educator

Jocul, prin caracterul său terapeutic-compensator, stimulează, formează abilitățile psihomotrice, abilitățile de comunicare și afectiv-relaționale ale elevului cu dizabilitate intelectuală severă.

Prin aplicarea programei se urmărește ca achizițiile și deprinderile elevilor cu dizabilități să se reflecte în comportamente dezirabile care să permită adaptarea și integrarea școlară și profesională.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Iași: Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Barbu, P., (2012), *Copilul și motricitatea*, Pitești: Editura Nomina;
4. Beniuc, M, Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP;
5. Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, București: Editura Aramis;
6. Gherguț , Al., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Mușu I. , (1997), *Terapia educațională integrată*, Ed. Prohumanitate.
8. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
- 10.***(1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
- 11.***(2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Rîncioagă Aurora	CSEI Breaza Prahova
Marin Simona	CSEI Breaza Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA SOCIALIZARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru *Terapia educațională complexă și integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei eșalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezentă programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

„Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltări în zonă a dezvoltării actuale, forța

motrică a acestei dezvoltări accelerate găsimu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- *Stimularea cognitivă* - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)

- *Terapia ocupațională* - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia

- *Formarea autonomiei personale* - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)

- *Socializarea* - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)

- *Ludoterapia* - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale severe descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-aur; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea

copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgască câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngrădească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**
- 2. Formarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situațiile existente în colectiv și în mediul înconjurător**
- 3. Exersarea unor comportamente adecvate raportate la cerințele grupului**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Cunoaște și respectă normele de comportare în școală, familie și în afara școlii</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -activități specifice de respectare a normelor referitoare la comportamentul în clasă (așezatul în bancă, respectarea orei de curs); -exerciții aplicative pentru adaptarea la regimul școlii ; -activități de organizare și înfrumusețare a spațiului clasei; -jocuri cu rol social: „Cum mă comport în familie?”.
<p>1.2. Relaționează corect în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de rol cu teme referitoare la comportamentul în grup; -activități de imitare a modelelor comportamentale (formule de politețe, salut/adresare); -exerciții practice de comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive.
<p>1.3. Respectă normele și regulile de securitate personală</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de învățare referitoare la protecția fizică a copilului (materiale audio-video, pictograme, activități cu suport imagistic, jetoane); -exerciții pentru formarea unor comportamente adecvate în diferite situații ; -activități ludice „Cum e bine?”, „Ce e bine, ce e rău?”.

2. Exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situații variate, în colectiv și în mediul înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază aparute în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de identificare a emoțiilor simple de bază (vesel-trist, furios-mirat); -exerciții de identificare a emoțiilor cu ajutorul materialului concret-intuitiv (Arată trist, Arată vesel etc.).
<p>2.2. Recunoașterea emoțiilor de bază</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de recunoaștere și numire a emoțiilor reprezentate în imagini, fișă de lucru; -jocuri sociale de imitare a unor stări emoționale; -exerciții de reprezentare grafică a celor patru emoții de bază (vesel-trist, furios-mirat).

3. Exersarea unor comportamente adecvate raportate la cerințele grupului

Clasa pregătitoare
<p>3.1.Consolidarea conduitelor independente, componente ale conduitei sociale Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții senzorio-motorii „Arată /spune ce ai văzut?”; -jocuri de expresie corporală „Fă ca mine!”; -jocuri de imitare gestuală „Scutură fața de masă”; -jocuri simbolice „Folosește batista/șervețelul”; -exerciții de colaborare cu adultul, solicitând ajutor la nevoie „Ajută-mă!”.
<p>3.2.Valorificarea conduitelor independente Exemple de activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de construcție structurate , „Așteptarea rândului”, „Imită-mă”; -jocuri concurs; -activități de socializare (vizite în parc, plimbări, magazine); -activități de deplasare cu diferite mijloace de transport; -excursii tematice .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Norme de comportare	Reguli și norme de comportare în școală, familie și în afara școlii
Abilități de interrelaționare	Comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive
Securitate personală	Comportamente adecvate în diferite situații din mediul social
Emoții	Gestionarea emoțiilor în diferite situații contextuale
Conduite independente	Autonomie comportamentală în perimetre familiare

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1.Respectarea normelor elementare de conviețuire socială			
2.Exprimarea de sine în limbaje variate			
3.Relacionarea pozitivă cu alți membrii ai grupului			
4. Participare la activitățile grupului			

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa I
<p>1.1. Cunoaște și respectă normele de comportare în școală, familie și în afara școlii</p> <p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -activități specifice de respectare a normelor referitoare la comportamentul în clasă (așezatul în bancă, respectarea orei de curs); -activități practice de deplasare în spațiul școlar; -exerciții-joc cu tematică diversă („De-a familia,, „De-a școala,, „De-a profesorul,,); -exerciții aplicative pentru adaptarea la regimul școlii ; -activități de organizare și înfrumusețare a spațiului clasei; -jocuri cu rol social : „Cum mă comport în familie?”.
<p>1.2. Relaționează corect în contexte variate</p> <p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții-joc de identificare a profesorului după voce/descriere orală („Cine vorbește cu tine?,,); -exerciții-joc de recunoaștere a colegilor după voce/descriere orală („Colegii mei,,); -jocuri de rol cu teme referitoare la comportamentul în grup; -activități de imitare a modelelor comportamentale (formule de politețe, salut/adresare); -exerciții practice de comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive.
<p>1.3. Respectă normele și regulile de securitate personală</p> <p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de poziționare corectă în bancă și în spațiul clasei („Unde este locul meu/tău?,,); -exerciții de identificare/respectare a regulilor fixate la nivelul clasei; -exerciții de învățare referitoare la protecția fizică a copilului (materiale audio-video, pictograme, activități cu suport imagistic, jetoane); -exerciții pentru formarea unor comportamente adecvate în diferite situații ; -activități ludice „Cum e bine?”, „Ce e bine, ce e rău?”.

2. Exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situații variate , în colectiv și în mediul înconjurător

Clasa I
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază aparute în contexte variate</p> <p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <p>Emoții de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de identificare a emoțiilor simple de bază (vesel-trist, furios-mirat); -activități de colorare după model a fețelor oamenilor având expresii diferite (bucurie, tristețe, furie, frică);

Clasa I
<p>-exerciții de recunoaștere a sunetelor familiare (râs, plâns);   -exerciții de identificare a emoțiilor cu ajutorul materialului concret-intuitiv (Arată trist, Arată vesel etc.).</p>
<p>2.2. Recunoașterea emoțiilor de bază   Exemple de activități de învățare: Emoții de bază: -exerciții de manipulare a unor imagini de tip puzzle cu desene de persoane în diferite situații emoționale;   -exerciții de recunoaștere și numire a emoțiilor reprezentate în imagini, fișă de lucru;   -jocuri sociale de imitare a unor stări emoționale („Fă ca mine/el/ea,,);   -exerciții de recunoaștere a gesturilor (clătinarea degetului, încovoierea umerilor, încrucișarea brațelor);   -exerciții de reprezentare grafică a celor patru emoții de bază (vesel-trist, furios-mirat).</p>

3. Exersarea unor comportamente adecvate raportate la cerințele grupului

Clasa I
<p>3.1. Consolidarea conduitelor independente, componente ale conduitei sociale   Exemple de activități de învățare: - exerciții senzorio-motorii „Arată /spune ce ai văzut?”;   -jocuri de expresie corporală „Fă ca mine!”;   -jocuri de imitare gestuală „Scutură fața de masă”;   -jocuri simbolice „Folosește batista/șervețel ”;   - activități motorii diverse (mersul obișnuit în pereche, înainte/înapoi, urcarea/coborârea scărilor, imitarea mersului unor animale);   - exerciții de colaborare cu adultul, solicitând ajutor la nevoie „Ajută-mă”.</p>
<p>3.2. Valorificarea conduitelor independente   Exemple de activități de învățare   -jocuri de construcție structurate , „Așteptarea rândului”, „Imită-mă”;   -activități de adaptare la situații diverse prin gesturi și mișcări impuse;   - jocuri concurs;   -activități de socializare (vizite în parc, plimbări, magazine);   -activități de deplasare cu diferite mijloace de transport;   -excursii tematice .</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Norme de comportare	Reguli și norme de comportare în școală, familie și în afara scolii
Abilități interrelaționare de	Comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive

Domenii de conținut	Clasa I
Securitate personală	Comportamente adecvate în diferite situații din mediul social
Emoții	Gestionarea emoțiilor în diferite situații contextuale
Conduite independente	Autonomie comportamentală în perimetre familiare

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Respectarea normelor elementare de conviețuire socială			
2. Exprimarea de sine în limbaje variate			
3. Relaționarea pozitivă cu alți membrii ai grupului			
4. Participare la activitățile grupului			

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană

Clasa a II-a
<p>1.1. Cunoaște și respectă normele de comportare în școală, familie și în afara școlii</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -activități specifice de respectare a normelor referitoare la comportamentul în clasă (așezatul în bancă, respectarea orei de curs); -activități practice de identificare a spațiului școlar (clasă, cantină, cabinet medical); -exerciții-joc „Descrierea colegului de bancă; -exerciții aplicative pentru adaptarea la regimul școlii; -activități de organizare și înfrumusețare a spațiului clasei; -jocuri cu rol social : „Cum mă comport în familie?”.
<p>1.2. Relaționează corect în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de rol cu teme referitoare la comportamentul în grup; -exerciții-joc de identificare a profesorului prin descriere gestuală/verbală („Cine este în fața ta?”); -exerciții-joc de identificare a colegilor după voce/înfățișare („Cine este?”, „Cine te strigă?”); -activități de imitare a modelelor comportamentale (formule de politețe, salut/adresare); -exerciții practice de comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive.
<p>1.3. Respectă normele și regulile de securitate personală</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de învățare referitoare la protecția fizică a copilului (materiale audio-video, pictograme, activități cu suport imagistic, jetoane); -exerciții de poziționare corectă în bancă și în spațiul clasei („Unde este locul meu/tău?,,); -exerciții de aplicare a regulilor fixate la nivelul clasei; -jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite („Locul meu în clasă”, „Comportamentul în spațiul apropiat al clasei –hol/baie”); -exerciții pentru formarea unor comportamente adecvate în diferite situații ; -activități ludice „Cum e bine?”, „Ce e bine, ce e rău?”.

2. Exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situații variate, în colectiv și în mediul înconjurător

Clasa a II-a
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază aparute în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor simple de bază (vesel-trist, furios-mirat); - activități de desenare a fețelor oamenilor având expresii diferite (bucurie, tristețe, furie, frică); - exerciții de recunoaștere a sunetelor ambientale (sunete produse de sonerie, deschiderea/închiderea ușii); - exerciții de identificare a emoțiilor cu ajutorul materialului concret-intuitiv (Arată trist, Arată vesel etc.).

Clasa a II-a**2.2. Recunoașterea emoțiilor de bază**

Exemple de activități de învățare:

Emoții de bază:

- exerciții de recunoaștere și numire a emoțiilor reprezentate în imagini, fișă de lucru;
- exerciții de asamblare a unor imagini de tip puzzle cu desene de persoane în diferite situații emoționale;
- jocuri sociale de imitare a unor stări emoționale;
- exerciții de analiză a gesturilor (clătinarea degetului, încovoierea umerilor, încrucișarea brațelor) și de adaptare a comportamentului în funcție de acestea;
- exerciții de reprezentare grafică a celor patru emoții de bază (vesel-trist, furios-mirat).

3. Exersarea unor comportamente adecvate raportate la cerințele grupului**Clasa a II-a****3.1. Consolidarea conduitelor independente, componente ale conduitei sociale**

Exemple de activități de învățare:

- exerciții senzorio-motorii „Arată /spune ce ai văzut?”;
- jocuri de expresie corporală „Fă ca mine!”;
- activități de ordonare a unor serii de imagini cu context social („Am ajuns la școală...ce trebuie să fac?”);
- asocierea imaginilor despre conduita la clasă cu obiecte din mediul clasei („Arată-mi...”);
- jocuri de imitare gestuală „Scutură fața de masă”;
- jocuri simbolice „Folosește batista/șervețel”;
- exerciții de colaborare cu adultul, solicitând ajutor la nevoie „Ajută-mă”.

3.2. Valorificarea conduitelor independente

Exemple de activități de învățare

- activități de recunoaștere a succesiunii diferitelor momente ale programului școlar („În pauză”, „La masă”, „La cabinet”);
- activități de socializare (vizite în parc, plimbări, magazine);
- activități de deplasare cu diferite mijloace de transport;
- excursii tematice .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Norme de comportare	Reguli și norme de comportare în școală, familie și în afara scolii
Abilități de interrelaționare	Comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive
Securitate personală	Comportamente adecvate în diferite situații din mediul social
Emoții	Gestionarea emoțiilor în diferite situații contextuale
Conduite independente	Autonomie comportamentală în perimetre familiare

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Respectarea normelor elementare de conviețuire socială			
2. Exprimarea de sine în limbaje variate			
3. Relaționarea pozitivă cu alți membrii ai grupului			
4. Participare la activitățile grupului			

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa a III-a
<p>1.1. Cunoaște și respectă normele de comportare în școală, familie și în afara școlii</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități specifice de respectare a normelor referitoare la comportamentul în clasă (așezatul în bancă, respectarea orei de curs); - activități practice de realizare a unor acțiuni în spațiul școlar (deplasare independent/însoțit la cantină/clasă/sala de sport/cabinete educaționale/cabinet medical); - exerciții-joc de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul clasei - exerciții aplicative pentru adaptarea la regimul școlii ; - activități de organizare și înfrumusețare a spațiului clasei; - exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/politețe în școală și familie.
<p>1.2. Relaționează corect în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol cu teme referitoare la comportamentul în grup; - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive; - exerciții de receptivitate la încărcătura afectivă a unor situații din clasă („Cum felicităm pe cineva?”, „Cum participăm la activitățile de grup”, „Cum să acceptăm complimente”, „Cum să mulțumim”).
<p>1.3. Respectă normele și regulile de securitate personală</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare referitoare la protecția fizică a copilului (materiale audio-video, pictograme, activități cu suport imagistic, jetoane); - exerciții pentru formarea unor comportamente adecvate în diferite situații ; - activități de fixare – consolidare – generalizare a deprinderilor sociale proaspăt achiziționate (exersarea în cât mai multe contexte: în clasă, acasă, la locul de joacă etc.); - exerciții de aplicare a regulilor fixate la nivelul școlii; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite („Comportamentul în spațiul școlii”); - activități ludice „Cum e bine?”, „Ce e bine, ce e rău?”.

2. Exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situații variate , în colectiv și în mediul inconjurător

Clasa a III-a
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază aparute în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor simple de bază (vesel-trist, furios-mirat); - exerciții de identificare a emoțiilor cu ajutorul materialului concret-intuitiv (Arată trist, Arată vesel etc.); - exerciții de formare a unor capacități afective care-i permit exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situații din colectiv și mediul înconjurător.
<p>2.2. Recunoașterea emoțiilor de bază</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p>

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și numire a emoțiilor reprezentate în imagini, fișă de lucru; - exerciții de recunoaștere a tonalității vocii („Cine vorbește”, „Cum vorbește?”, „Ascultă și ghicește”); - jocuri sociale de imitare a unor stări emoționale; - exerciții de aplicare a gesturilor în contexte variate (clătinarea degetului, încovoierea umerilor, încrucișarea brațelor); - exerciții de reprezentare grafică a celor patru emoții de bază (vesel-trist, furios-mirat).

3. Exersarea unor comportamente adecvate raportate la cerințele grupului

Clasa a III-a
<p>3.1. Consolidarea conduitelor independente, componente ale conduitei sociale</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții sensorio-motorii „Arată /spune ce ai văzut?”; - jocuri de expresie corporală „Fă ca mine!”; - jocuri de imitare gestuală „Scutură fața de masă”; - activități de asociere a unor serii de imagini cu context social („Ce fac la școală...ce trebuie să fac?”); - exerciții de asociere a imaginilor despre conduita în mediul școlar cu comportamentele adecvate („Așa da/ Așa nu...”); - jocuri simbolice „Folosește batista/șervețel ”; - exerciții de colaborare cu adultul, solicitând ajutor la nevoie „Ajută-mă”.
<p>3.2. Valorificarea conduitelor independente</p> <p>Exemple de activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție structurate , „Așteptarea rândului”, „Imită-mă”; - jocuri concurs; - exerciții de asociere și diferențiere a succesiunii diferitelor momente ale programului școlar („În pauză”, „La masă”, „La cabinet”); - exerciții de identificare a momentelor unei zile pe baza imaginilor contextuale (cu indicarea acțiunilor specifice - regimului zilnic); - activități de socializare (vizite în parc, plimbări, magazine); - activități de deplasare cu diferite mijloace de transport; - excursii tematice .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Norme de comportare	Reguli și norme de comportare în școală, familie și în afara școlii
Abilități de interrelaționare	Comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive
Securitate personală	Comportamente adecvate în diferite situații din mediul social
Emoții	Gestionarea emoțiilor în diferite situații contextuale
Conduite independente	Autonomie comportamentală în perimetre familiare

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Respectarea normelor elementare de conviețuire socială			
2. Exprimarea de sine în limbaje variate			
3. Relaționarea pozitivă cu alți membrii ai grupului			
4. Participare la activitățile grupului			

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Cunoaște și respectă normele de comportare în școală, familie și în afara școlii</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități specifice de respectare a normelor referitoare la comportamentul în clasă (așezatul în bancă, respectarea orei de curs); - exerciții aplicative pentru adaptarea la regimul școlii ; - activități practice de realizare a unor acțiuni în afara spațiului școlar (deplasare independent/însoțit la magazin, în parc, la vecini, spre casă); - exerciții de exersare a comportamentelor de autoservire, autocontrol și conduită independentă în funcție de activitatea solicitată; - activități de organizare și înfrumusețare a spațiului clasei; - jocuri cu rol social : „Cum mă comport în afara școlii?”.
<p>1.2. Relaționează corect în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol cu teme referitoare la comportamentul în grup; - exerciții de relaționare între colegi („Cum îmi aleg prietenii?”, „Fapte bune, fapte rele”); - activități de exersare a modelelor comportamentale (formule de politețe, salut/adresare); - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive.
<p>1.3. Respectă normele și regulile de securitate personală</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare referitoare la protecția fizică a copilului (materiale audio-video, pictograme, activități cu suport imagistic, jetoane); - activități de clasificare a unor situații sociale pe baza unor serii de imagini în cât mai multe contexte: în clasă, acasă, la locul de joacă etc.); - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite („Comportamentul în spațiul/în afara școlii”); - exerciții pentru exersarea unor comportamente adecvate în diferite situații; - activități ludice „Este bine așa?”, „S-a comportat corespunzător atunci când ...?”.

2. Exprimarea emoțiilor și sentimentelor în situații variate , în colectiv și în mediul înconjurător

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază apărute în contexte variate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor simple de bază (vesel-trist, furios-mirat); - exerciții de identificare a emoțiilor cu ajutorul materialului concret-intuitiv (Arată trist, Arată vesel etc.); - exerciții de exprimare a emoțiilor și sentimentelor în situații din colectiv și mediul înconjurător.
<p>2.2. Recunoașterea emoțiilor de bază</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <p>Emoții de bază:</p>

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a tonalității vocii („Cine vorbește”, „Cum vorbește?”, „Ascultă și ghicește”); - exerciții de exersare și numire a emoțiilor reprezentate în imagini prin utilizarea unor jocuri sociale (mimă, pantomimă); - analiza și discutarea unor imagini, filme scurte sau povestiri în care se pot găsi implicațiile sociale ale gesturilor .

3. Exersarea unor comportamente adecvate raportate la cerințele grupului

Clasa a IV-a
<p>3.1. Consolidarea conduitelor independente, componente ale conduitei sociale Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de exersare a comportamentelor în realizarea unor acțiuni în spațiul social deschis (solicitarea și oferirea de informații „Unde este secretariatul...”); - activități de asociere și descriere a unor serii de imagini contextuale („Ce fac la școală/în parc/la magazin...?”); - exerciții de asociere a imaginilor despre conduita în mediul social cu comportamentele adecvate („Așa da/ Așa nu...”); - exerciții de exersare a unor deprinderi sociale în diferite contexte situaționale.
<p>3.2. Valorificarea conduitelor independente Exemple de activități de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție structurate , „Așteptarea rândului”, „Imită-mă”; - jocuri concurs; - exerciții de asociere și diferențiere a succesiunii zilelor săptămânii („Azi, ieri, mâine”, „Luni...vineri”); - exerciții de clarificare a reperelor temporale pe baza imaginilor contextuale (cu indicarea acțiunilor specifice – localizarea momentului zilei, discutarea unor activități adecvate pentru dimineață, după amiază, seară); - activități de socializare (vizite în parc, plimbări, magazine); - activități de deplasare cu diferite mijloace de transport; - excursii tematice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Norme de comportare	Reguli și norme de comportare în școală, familie și în afara școlii
Abilități de interrelaționare	Comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive
Securitate personală	Comportamente adecvate în diferite situații din mediul social
Emoții	Gestionarea emoțiilor în diferite situații contextuale
Conduite independente	Autonomie comportamentală în perimetru familial

Sugestii metodologice

Programa de „**Socializare**” constituie structura de rezistență în construcția personalității copilului cu dizabilități intelectuale, grave, severe și /asociate.

În vederea intervenției pentru diminuarea problemelor de comportament, această programă propune competențe generale, specifice, tipuri de activități și conținuturi cu scopul de a-i învăța pe copii despre viața socială, nuanțele și limbajul ei specific.

Pentru a educa/dezvolta competențe de relaționare socială se propun activități pe domenii specifice, activități de formare a imaginii de sine, activități de formare a maturității sociale și activități de exersare a deprinderilor sociale. Totodată am inclus și activități de dezvoltare a sensibilității față de ceilalți care să se centreze pe aspecte specifice cum ar fi recunoașterea drepturilor și responsabilităților proprii și ale celorlalți.

Programa de „**Socializare**” prin activitățile propuse este indispensabilă, deoarece copiii cu dizabilitate intelectuală severă apar deseori ca fiind incapabili să interacționeze în situații sociale fără o instrucție directă.

Ca element de noutate programa propune criterii de evaluare și oferă o perspectivă interdisciplinară.

Activitățile din programa de „**Socializare**” desfășurate cu elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ asociate, încurajează acomodarea la grupul școlar, dezvoltarea unor comportamente la cerințele activității școlare, dobândirea unui model adecvat de primire-oferire a afectivității.

Activitățile propuse oferă cadrului didactic posibilitatea de individualizare a sarcinilor didactice /conținuturilor la posibilitățile copilului și la ritmul evoluției sale, prin ameliorarea conduitelor, utilizarea metodei condiționării pozitive/recompensei cu scopul întăririi unor reacții normale.

Prin realizarea acestor tipuri de activități, cadrul didactic poate forma /dezvolta competențe de relaționare socială în contexte variate, cu accent pe cooperare și asigurarea unui climat afectiv, pozitiv, securizat.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie speciala. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
4. Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București: Editura Frontiera;
5. Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Iași: Editura Polirom;
6. Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlarălor cu handicap*, București: Editura Pro Humanitate;
7. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
8. *** (2008), ** *Programa de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
- 10.*** (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;

- 11.*** (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România;
- 12.*** (2014), *Abilitarea curriculară a cadrelor didactice din învățământul primar pentru clasa pregătitoare* - Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lixandru Ioana Iuliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Ene Sanda Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr.1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA SOCIALIZARE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru *Terapia educațională complexă și integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei eșalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

„Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltări în zonă a dezvoltării actuale, forța

motrică a acestei dezvoltări accelerate găsimu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- *Stimularea cognitivă* - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)

- *Terapia ocupațională* - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia

- *Formarea autonomiei personale* - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)

- *Socializarea* - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)

- *Ludoterapia* - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale severe descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-aur; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea

copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgescă câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngrădească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**
- 2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social**
- 3. Exersarea capacităților de cooperare, colaborare independentă în medii sociale variate**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa a V-a
<p>1.1. Exersarea conduitelor de adaptare și orientare în mediul ambiant Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic; - exerciții de identificare a datelor personale (buletin de identitate, certificat de naștere); - exerciții de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie/familie extinsă; - jocuri de rol cu tematică diversă „De-a mama”; „De-a familia”; - exerciții-joc de recunoaștere a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din mediul apropiat.
<p>1.2. Exersarea normelor și a deprinderilor de comportament civilizată în spațiul școlar Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a colegilor și a personalului unității școlare; - exerciții de stabilire a unor relații interpersonale; - exerciții joc de orientare în spațiul școlar.
<p>1.3. Conștientizarea și exersarea unor atitudini potrivite raportate la mediul social Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare imagistică a spațiului social (stradă, magazine etc.); - exerciții aplicative de deplasare în spațiul din afara școlii; - exerciții de observare a marcajelor rutiere; - exerciții aplicative de traversare corectă în locurile permise; - exerciții aplicative de respectare a normelor de comportare civilizată în mijloacele de transport „Unde este locul meu?”, „Cum este corect?”; - exerciții aplicative de deplasare cu mijloacele de transport ; - exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - exerciții pentru dezvoltarea atitudinii ecologice „Să facem curățenie”, „Să păstrăm curățenia”; - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral „Colțul verde”, „Să protejăm natura”; - activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile.

2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea unor trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de intercunoaștere și relaționare pozitivă „Ghemul magic”; - jocuri de intercunoaștere, socializare, dezvoltare a interesului pentru ceilalți „Portretul colegului meu”; - jocuri pentru autocunoaștere, intercunoaștere și socializare „Jocul numelui”, „Joc de amuzament”.
<p>2.2. Exersarea capacității de autocontrol în diferite situații de viață Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de vizionare a unor filme educative cu tematică socială;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a emoțiilor proprii și ale altora „Vesel, trist, timid, plângăcios, retras etc.”; - activități de educare a propriilor trăiri afective „Mă cunoști...Te cunosc” ; - exerciții practic-aplicative de comunicare și relaționare socială: jocuri afective, jocuri de mimare a unor stări afective, jocuri de identificare cu un model „Ce fac dacă?”, „Sunt copil cuminte”, „Răsplata mamei”.

3. Exersarea capacităților de cooperare și colaborare independentă în medii sociale variate

Clasa a V-a
<p>3.1. Formarea abilităților de adaptare a propriei conduite la cerințele grupului Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practic-aplicative de însușire a regulilor de comportare civilizată – vizite, excursii, vizionări inter-clase, inter-școli cu conținut cultural, artistic, sportiv etc.; - jocuri de rol cu tematică diversă „Nu te supăra prietene”, „Ștafeta distractivă”, „Un copil politicos”; - exerciții de adaptare a ținutei și comportamentului în diferite situații.
<p>3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de participare la evenimente din viața personală și a grupurilor de apartenență „De ziua ta”, „Ziua mamei”, „E ziua ta copile”; - exerciții de asociere a datinilor/ obiceiurilor cu evenimente religioase „Steaua”, „Plugușorul” etc.; - activități de participare la evenimente naționale și religioase „Ziua Națională”, „Ziua Europei” „Crăciun”, „Paște” etc.; - jocuri de rol cu tematică civică „Copilul de azi, adolescentul de mâine”; - exerciții practic-aplicative de cultivare a relațiilor de prietenie, de întraajutorare și colaborare; - jocuri de socializare „Așa da! Așa nu!”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Persoana	Elemente de identitate
Mediul școlar	Comportamente /conduite adecvate la cerințele mediului școlar Orientare în spațiul școlar
Mediul social	Norme de comportare civilizată în mediul social
Gestionarea emoțiilor	Independență emoțională în acțiunile proprii
Cooperare și colaborare	Adaptarea comportamentelor în diferite situații la nivel de microgrup/ comunitate

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Adaptarea comportamentului la mediu			
2. Manifestarea controlului și expresivității emoționale			
3. Manifestarea comportamentelor prosociale			
4. Respectarea diversității comportamentelor la nivelul grupului			

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană

Clasa a VI-a
<p>1.1. Exersarea conduitelor de adaptare și orientare în mediul ambiant Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de recunoaștere a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul lui, în contexte variate (imagini, film, lectură); - exerciții de numire a ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere/imagini/povestiri; - exerciții de recunoaștere în imagini sau în realitate a unor obiective social-culturale; din mediul apropiat, denumirea și precizarea utilității lor.
<p>1.2. Exersarea normelor și a deprinderilor de comportament civilizată în spațiul școlar Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, prezentare Power Point) a unor obiecte/obiective aparținând spațiului școlar; - exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă („În cabinetul medical”, „În cabinetul logopedic/kinetoterapie/sala de educație psihomotrică” etc.); - exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală; în vederea relaționării pozitive în spațiul școlar.
<p>1.3. Conștientizarea și exersarea unor atitudini potrivite raportate la mediul social Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de localizare concret-situativă, pe teren și pe hartă a elementelor din orizontul apropiat; -exerciții de simulare a unor situații – problemă din spațiul apropiat școlii; -exerciții de observare și utilizare a marcajelor rutiere; -exerciții aplicative de respectare a normelor de comportare civilizată în mijloacele de transport; -jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite, cu tematică diversă; -exerciții pentru dezvoltarea atitudinii ecologice „La fermă”, „Micul grădinar”; -jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral „Natura – prietena noastră”; -activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile.

2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formarea unor trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc de rol, jocuri creative cu conținut social, povestiri și discuții pentru dezvoltarea capacității de a anticipa consecințele actelor sociale (Ex. - ce se întâmplă atunci când o regulă a jocului sau o convenție socială nu este respectată); - activități pentru formarea capacității de a distinge realitatea de imaginație, prin observații și discuții (ex. după vizionarea unui desen animat și după vizitarea unei ferme, se poate discuta dacă animalele cântă, vorbesc, dansează etc., în lumea reală sau doar în cea imaginară); - jocuri de intercunoaștere și relaționare pozitivă „Aruncă mingea”, „Cartoful frige”; - jocuri de intercunoaștere, socializare, dezvoltare a interesului pentru ceilalți „Cel mai bun prieten – portret”); - jocuri pentru autocunoaștere, intercunoaștere și socializare „Ghicește numele”, „Clovnul vesel”.

Clasa a VI-a**2.2. Exersarea capacității de autocontrol în diferite situații de viață**

Exemple de activități de învățare:

- activități de vizionare a unor filme educative cu tematică socială;
- exerciții de identificare a consecințelor actelor de violență asupra propriei persoane și asupra celorlalți (colegi, cadre didactice, părinți, prieteni etc.);
- exerciții de identificare a formelor de manifestare a atitudinilor pozitive față de sine, evaluarea corectă a calităților și defectelor personale pe baza unor liste de cuvinte/imagini reprezentative;
- jocuri afective;
- jocuri de identificare cu un model „Ce fac dacă?”.

3. Exersarea capacităților de cooperare și colaborare independentă în medii sociale variate**Clasa a VI-a****3.1. Formarea abilităților de adaptare a propriei conduite la cerințele grupului**

Exemple de activități de învățare:

- exerciții de dobândire a autocontrolului privind impulsurile violente, perceperea pozitivă a experiențelor de viață prin utilizarea suportului concret intuitiv, a prezentărilor Power Point etc.;
- exerciții de dezvoltare a capacității de autoanaliză a propriului comportament în situații specifice grupului;
- exerciții de aplicare a regulilor de comportare civilizată – vizite, excursii, vizionări inter-clase, inter-școli cu conținut cultural, artistic, sportiv etc.;
- identificarea unor tipuri de comportamente deviante în viața reală și în mediul virtual; prin folosirea necorespunzătoare a internetului.

3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate

Exemple de activități de învățare:

- activități de dezvoltare a capacității de a conversa (ex. cum să discute cu alte persoane, cum să găsească un subiect de conversație, să asculte activ, să răspundă și să pună întrebări);
- conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate („Ziua orașului”);
- exerciții de asociere a datinilor/ obiceiurilor cu evenimente religioase;
- jocuri de rol cu tematică civică corespunzătoare vârstei „Copilul de azi, adolescentul de mâine”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Persoana	Elemente de identitate
Mediul școlar	Comportamente /conduite adecvate la cerințele mediului școlar Orientare în spațiul școlar
Mediul social	Norme de comportare civilizată în mediul social
Gestionarea emoțiilor	Independență emoțională în acțiunile proprii
Cooperare și colaborare	Adaptarea comportamentelor în diferite situații la nivel de microgrup/comunitate

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Adaptarea comportamentului la mediu			
2. Manifestarea controlului și expresivității emoționale			
3. Manifestarea comportamentelor prosociale			
4. Respectarea diversității comportamentelor la nivelul grupului			

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Exersarea conduitelor de adaptare și orientare în mediul ambiant   Recunoașterea propriei identități prin raportare la mediul în care trăiește   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a rolului individului la nivelul grupului și al familiei; - joc de rol cu aplicabilitate la nivelul grupului și al familiei; - activități de dezvoltare a relațiilor de cooperare și colaborare cu membrii grupului și familiei; - exerciții practic aplicative de recunoaștere și relaționare cu diferite persoane (indivizi și membrii familiilor) în contexte variate.
<p>1.2. Exersarea normelor și a deprinderilor de comportament civilizată în spațiul școlar   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare a normelor de comportare și adresare în spațiul școlar ; - conversații libere/imagini între membrii claselor de același nivel; - activități transdisciplinare de simulare a unor comportamente adecvate în spațiul școlar; - identificarea unor comportamente pozitive/negative de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive în spațiul școlar.
<p>1.3. Conștientizarea și exersarea unor atitudini potrivite raportate la mediul social   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de orientare concret-situativă în orizontul apropiat ; - exerciții de analiză a unor situații – problemă din spațiul apropiat școlii pe baza suportului concret intuitiv/material audio-video; - exerciții de deplasare și utilizare a spațiilor sociale (strada, magazine, parc, muzee) - excursii și drumeții cu respectarea normelor civice însușite ; - activități practice pentru dezvoltarea atitudinii ecologice „Să plantăm”, „Să îngrijim ...” - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral „Micul ecologist”; - activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile „Cum să reciclăm”.

2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social

Clasa a VII-a
<p>2.1. Formarea unor trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol „Fapte bune, fapte rele”; - recunoașterea în contexte variate a diferitelor tipuri de relații interumane (ajutor, respect, prietenie, ură, invidie); - jocuri de intercunoaștere și relaționare pozitivă „Aruncă mingea”, „Cartoful frige”; - jocuri de intercunoaștere, socializare, dezvoltare a interesului pentru ceilalți „Cel mai bun prieten – portret”); - jocuri pentru autocunoaștere, intercunoaștere și socializare .
<p>2.2. Exersarea capacității de autocontrol în diferite situații de viață   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unui sistem de reguli pentru o comunicare eficientă în contexte variate;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersarea a formelor de manifestare pozitivă față de sine, evaluarea corectă a calităților și defectelor personale pe baza unor liste de cuvinte/imagini reprezentative; - jocuri afective pentru îndepărtarea barierelor în comunicare.

3. Exersarea capacităților de cooperare și colaborare independentă în medii sociale variate

Clasa a VII-a
<p>3.1. Formarea abilităților de adaptare a propriei conduite la cerințele grupului Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a autocontrolului privind impulsurile violente, perceperea pozitivă a experiențelor de viață prin utilizarea suportului concret intuitiv, a prezentărilor Power Point etc.; - exerciții de consolidare a capacității de autoanaliză a propriului comportament în situații specifice grupului; - exerciții de aplicare a regulilor de comportare civilizată – vizite, excursii, vizionări inter-clase, inter-școli cu conținut cultural, artistic, sportiv etc; - analiza unor tipuri de comportamente deviante în viața reală și în mediul virtual prin folosirea necorespunzătoare a internetului.
<p>3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de consolidare a capacității de a conversa (ex. cum să interacționeze cu alte persoane, subiecte de conversație plăcute/neplăcute, ascultarea activă/pasivă); - conversații tematice despre statuturile și rolurile în microgrup și comunitate („Ce facem într-o zi importantă pentru noi”); - jocuri de rol cu tematică civică corespunzătoare vârstei „Adolescentul de mâine”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Persoana	Elemente de identitate
Mediul școlar	Comportamente /conduite adecvate la cerințele mediului școlar Orientare în spațiul școlar
Mediul social	Norme de comportare civilizată în mediul social
Gestionarea emoțiilor	Independență emoțională în acțiunile proprii
Cooperare și colaborare	Adaptarea comportamentelor în diferite situații la nivel de microgrup/comunitate

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Adaptarea comportamentului la mediu			
2. Manifestarea controlului și expresivității emoționale			
3. Manifestarea comportamentelor prosociale			
4. Respectarea diversității comportamentelor la nivelul grupului			

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Exersarea conduitelor de adaptare și orientare în mediul ambiant   Recunoașterea propriei identități prin raportare la mediul în care trăiește   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de exersare a rolului individului la nivelul grupului și al familiei; - activități de consolidare a relațiilor de cooperare și colaborare cu membrii grupului și familiei; - exerciții practic aplicative de relaționare cu diferite persoane (indivizi și membrii familiilor) în contexte variate.
<p>1.2. Exersarea normelor și a deprinderilor de comportament civilizate în spațiul școlar   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități transdisciplinare de simulare a unor comportamente adecvate în spațiul școlar; - identificarea unor comportamente pozitive/negative de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive în spațiul școlar ; - cunoașterea adresei școlii și localizarea ei într-un spațiu determinat (stradă, magazin, parc).
<p>1.3. Conștientizarea și exersarea unor atitudini potrivite raportate la mediul social   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de orientare concret-situativă în funcție de contextul situațional; - exerciții de deplasare și utilizare a spațiilor sociale (strada, magazine, parc, muzee) - excursii și drumeții ; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - exerciții pentru consolidarea și generalizarea atitudinii ecologice „Să facem curățenie”, „Să păstrăm curățenia”; - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral „Patrula verde”, „Protectorii naturii”; - activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile.

2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formarea unor trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol „Comportamente pozitive, comportamente negative”; - aplicarea în contexte variate a diferitelor tipuri de relații interumane (ajutor, respect, prietenie, ură, invidie); - aplicarea în contexte variate a relațiilor pozitive (colaborare, cooperare, întraajutorare, bunătate, dragoste, competiție); - jocuri de intercunoaștere și relaționare pozitivă „Să-l ajutăm pe cel mai mic...”; - jocuri de intercunoaștere, socializare, dezvoltare a interesului pentru ceilalți „Cel mai bun model– portret”; - jocuri pentru autocunoaștere, intercunoaștere și socializare.

Clasa a VIII-a**2.2. Exersarea capacității de autocontrol în diferite situații de viață**

Exemple de activități de învățare:

- aplicarea unui sistem de reguli pentru o comunicare eficientă în contexte variate, diferența dintre pedeapsă și disciplină;
- exerciții de exersarea a formelor de manifestare pozitivă față de alții, evaluarea calităților și defectelor la diferite persoane/personaje pe baza unor liste de cuvinte/imagini reprezentative;
- jocuri afective pentru transmiterea unor mesaje eficiente în comunicare.

3. Exersarea capacităților de cooperare și colaborare independentă în medii sociale variate**Clasa a VIII-a****3.1. Formarea abilităților de adaptare a propriei conduite la cerințele grupului**

Exemple de activități de învățare:

- exerciții de dezvoltare a autocontrolului privind impulsurile violente, perceperea pozitivă a experiențelor de viață prin utilizarea suportului concret intuitiv, a prezentărilor Power Point etc.
- exerciții de valorificare a capacității de autoanaliză a propriului comportament în situații specifice grupului;
- exerciții de aplicare a regulilor de comportare civilizată – vizite, excursii, vizionări inter-clase, inter-școli cu conținut cultural, artistic, sportiv etc.
- activități pentru dezvoltarea capacității de analiză a unor tipuri de comportamente deviate în viața reală și în mediul virtual.

3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate

Exemple de activități de învățare:

- joc de rol cu aplicarea regulilor însușite la nivel de microgrup;
- vizionare (cu comentare) de filme privind abilități de adaptare la diferite medii;
- conversații tematice despre statuturile și rolurile în microgrup și comunitate („Ce facem într-o zi importantă pentru noi”);
- jocuri de rol cu tematică civică corespunzătoare vârstei „Modelul meu în viață...”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Persoana	Elemente de identitate
Mediul școlar	Comportamente /conduite adecvate la cerințele mediului școlar Orientare în spațiul școlar
Mediul social	Norme de comportare civilizată în mediul social
Gestionarea emoțiilor	Independență emoțională în acțiunile proprii
Cooperare și colaborare	Adaptarea comportamentelor în diferite situații la nivel de microgrup/comunitate

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Adaptarea comportamentului la mediu			
2. Manifestarea controlului și expresivității emoționale			
3. Manifestarea comportamentelor prosociale			
4. Respectarea diversității comportamentelor la nivelul grupului			

CLASA a IX-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană

Clasa a IX-a
<p>1.1. Exersarea conduitelor de adaptare și orientare în mediul ambiant   Recunoașterea propriei identități prin raportare la mediul în care trăiește   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de exersare a rolului individului la nivelul comunității; - exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familial echilibrat; - discuții pe marginea unor CD-uri educative pe teme de educație socială; - exerciții practic aplicative de identificare a comportamentului în situații problemă.
<p>1.2. Exersarea normelor și a deprinderilor de comportament civilizată în spațiul școlar   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol prin care se exersează relații de cooperare și colaborare cu colegii; - activități libere de dezvoltare a relațiilor pozitive -prietenie- („Cel mai bun prieten”); - activități de dezvoltare și consolidare a unor comportamente pozitive/negative de comunicare nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive în spațiul școlar .
<p>1.3. Conștientizarea și exersarea unor atitudini potrivite raportate la mediul social   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de dezvoltare a echilibrului și al gradului de maturitate pe care îl manifestă copilul în relațiile sale cu alții; - exerciții de orientare concret-situativă în funcție de contextul situațional; - exerciții de deplasare și utilizare a spațiilor sociale (strada, magazine, parc, muzee); - excursii și drumeții; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - exerciții pentru consolidarea și generalizarea atitudinii ecologice „Să facem curățenie”, „Să păstrăm curățenia”; - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral „Patrula verde”, „Protectorii naturii”; - activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile.

2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social

Clasa a IX-a
<p>2.1. Formarea unor trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de identificare a meseriilor; - exerciții de descriere a ocupațiilor părinților; - jocuri de rol „Ce vreau să devin”; - activități cu caracter aplicativ (deplasarea în diverse fabrici, ateliere etc.); - ținuta și comportamentul în diferite meserii; - jocuri pentru autocunoaștere, intercunoaștere și socializare.
<p>2.2. Exersarea capacității de autocontrol în diferite situații de viață   Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de dezvoltare a capacității de a aprecia comportamente (ex. povestiri fără final care implică judecăți sociale); - vizionări de filme cu diferite situații sociale; - exerciții de analiză critică a acțiunii personajelor/persoanelor;

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de consolidare a formelor de manifestare pozitivă față de alții, evaluarea calităților și defectelor la diferite persoane/personaje pe baza unor liste de cuvinte/imagini reprezentative; - jocuri afective pentru transmiterea unor mesaje eficiente în comunicare.

3. Exersarea capacităților de cooperare și colaborare independentă în medii sociale variate

Clasa a IX-a
<p>3.1. Formarea abilităților de adaptare a propriei conduite la cerințele grupului</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de consolidare a autocontrolului privind impulsurile violente, perceperea pozitivă a experiențelor de viață prin utilizarea suportului concret intuitiv, a prezentărilor Power Point etc. - exerciții de aplicare a capacității de autoanaliză a propriului comportament în situații specifice grupului; - exerciții de aplicare a regulilor de comportare civilizată – vizite, excursii, vizionări inter-clase, inter-școli cu conținut cultural, artistic, sportiv etc. - activități pentru consolidarea capacității de analiză a unor tipuri de comportamente deviate în viața reală și în mediul virtual.
<p>3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc de rol cu aplicarea regulilor însușite la nivel de microgrup; - exerciții de observare și comentare vizionată a unor filme/prezentări Power Point; -conversații tematice pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/comportare civilizată în societate; - jocuri de rol cu tematică civică corespunzătoare vârstei „Majoratul”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Persoana	Elemente de identitate
Mediul școlar	Comportamente/conduite adecvate la cerințele mediului școlar Orientare în spațiul școlar
Mediul social	Norme de comportare civilizată în mediul social
Gestionarea emoțiilor	Independență emoțională în acțiunile proprii
Cooperare și colaborare	Adaptarea comportamentelor în diferite situații la nivel de microgrup/comunitate

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Adaptarea comportamentului la mediu			
2. Manifestarea controlului și expresivității emoționale			
3. Manifestarea comportamentelor prosociale			
4. Respectarea diversității comportamentelor la nivelul grupului			

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea capacităților de autonomie socială în vederea adaptării la viața cotidiană**

Clasa a X-a
<p>1.1. Exersarea conduitelor de adaptare și orientare în mediul ambiant Recunoașterea propriei identități prin raportare la mediul în care trăiește Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe tema căsătoriei și a alegerii partenerului; - discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; - exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familial echilibrat; - discuții pe marginea unor cd-uri educative pe teme de educație sexuală; - exerciții practic aplicative de identificare a comportamentului în situații problemă.
<p>1.2. Exersarea normelor și a deprinderilor de comportament civilizate în spațiul școlar Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a deprinderilor sociale adecvate în spațiul școlar. - activități libere de consolidare a relațiilor pozitive („Cel mai bun ...”); - activități de consolidare a unor comportamente pozitive/ negative de comunicare; nonverbală și verbală în vederea relaționării pozitive în spațiul școlar .
<p>1.3. Conștientizarea și exersarea unor atitudini potrivite raportate la mediul social Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de consolidare a echilibrului și al gradului de maturitate pe care îl manifestă copilul în relațiile sale cu alții; - activități de identificare, denumire, organizare, sistem de funcționare a diferitelor componente ale mediului social (magazin, piață, instituții); - excursii și drumeții ; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral „Școala verde”, „Să protejăm planeta”; - activități practice de realizare a unor machete din materiale reciclabile.

2. Dezvoltarea capacităților afective care să permită exprimarea emoțiilor și sentimentelor în mediul social

Clasa a X-a
<p>2.1. Formarea unor trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități cu caracter aplicativ (deplasarea în diverse fabrici, ateliere etc.); - ținuta și comportamentul în diferite meserii; - jocuri pentru autocunoaștere, intercunoaștere și socializare; - activități pentru formarea capacității de a distinge diferite comportamente financiare (realizarea de cumpărături mici).
<p>2.2. Exersarea capacității de autocontrol în diferite situații de viață Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de consolidare a capacității de a aprecia comportamente (ex. povestiri fără final care implică judecăți sociale); - vizionări de filme cu diferite situații sociale; - activități de consolidare a unor atitudini diferențiate în situații concrete; - exerciții de consolidare a deprinderilor de comportare adecvată în familie, școală, diferite medii sociale.

3. Exersarea capacităților de cooperare și colaborare independentă în medii sociale variate

Clasa a X-a	
3.1. Formarea abilităților de adaptare a propriei conduite la cerințele grupului	Exemple de activități de învățare: - exerciții de identificare a trăsăturilor morale ale persoanei; - exerciții de simulare a unor situații de bună conviețuire; - exerciții de identificare a grupurilor de apartenență; - exerciții de identificare cu un model reprezentativ din grupul de apartenență.
3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate	Exemple de activități de învățare: - joc de rol cu aplicarea regulilor însușite la nivel de microgrup; - dialoguri pe teme de fidelitate și sarcină; - discuții despre boli cu transmitere sexuală; - conversații tematice pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/comportare civilizată în societate; - jocuri de rol cu tematică civică corespunzătoare vârstei „Adultul în devenire”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Persoana	Elemente de identitate
Mediul școlar	Comportamente /conduite adecvate la cerințele mediului școlar Orientare în spațiul școlar
Mediul social	Norme de comportare civilizată în mediul social
Gestionarea emoțiilor	Independență emoțională în acțiunile proprii
Cooperare și colaborare	Adaptarea comportamentelor în diferite situații la nivel de microgrup/comunitate

CRITERII DE EVALUARE

INDICATORI	EVALUAREA FINALĂ		
	Realizat	In curs de realizare	Nerealizat
1. Adaptarea comportamentului la mediu			
2. Manifestarea controlului și expresivității emoționale			
3. Manifestarea comportamentelor prosoziale			
4. Respectarea diversității comportamentelor la nivelul grupului			

Sugestii metodologice

Programa de „**Socializare**” constituie structura de rezistență în construcția personalității copilului cu dizabilități intelectuale, grave, severe și /asociate.

În vederea intervenției pentru diminuarea problemelor de comportament, această programă propune competențe generale, specifice, tipuri de activități și conținuturi cu scopul de a-i învăța pe copii despre viața socială, nuanțele și limbajul ei specific.

Pentru a educa/dezvolta competențe de relaționare socială se propun activități pe domenii specifice, activități de formare a imaginii de sine, activități de formare a maturității sociale și activități de exersare a deprinderilor sociale. Totodată am inclus și activități de dezvoltare a sensibilității față de ceilalți care să se centreze pe aspecte specifice cum ar fi recunoașterea drepturilor și responsabilităților proprii și ale celorlalți.

Programa de „**Socializare**” prin activitățile propuse este indispensabilă, deoarece copiii cu dizabilitate intelectuală severă apar deseori ca fiind incapabili să interacționeze în situații sociale fără o instrucție directă.

Ca element de noutate programa propune criterii de evaluare și oferă o perspectivă interdisciplinară.

Activitățile din programa de „**Socializare**” desfășurate cu elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ asociate, încurajează acomodarea la grupul școlar, dezvoltarea unor comportamente la cerințele activității școlare, dobândirea unui model adecvat de primire-oferire a afectivității.

Activitățile propuse oferă cadrului didactic posibilitatea de individualizare a sarcinilor didactice /conținuturilor la posibilitățile copilului și la ritmul evoluției sale, prin ameliorarea conduitelor, utilizarea metodei condiționării pozitive/recompensei cu scopul întăririi unor reacții normale.

Prin realizarea acestor tipuri de activități, cadrul didactic poate forma /dezvolta competențe de relaționare socială în contexte variate, cu accent pe cooperare și asigurarea unui climat afectiv, pozitiv, securizat.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie speciala. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
4. Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București: Editura Frontiera;
5. Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Iași: Editura Polirom;
6. Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlarălor cu handicap*, București: Editura Pro Humanitate;
7. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
8. *** (2008), *** Programa de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008;
9. *** (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
10. *** (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
11. *** (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România;

- 12.*** (2014), *Abilitarea curriculară a cadrelor didactice din învățământul primar pentru clasa pregătitoare* - Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lixandru Ioana Iuliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Ene Sanda Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr.1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA STIMULARE COGNITIVĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru Terapia educațională complexă și integrată este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mintale) actuale, învățarea empirică (spontană, nederijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltări în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- Stimularea cognitivă - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- Terapia ocupațională - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- Formarea autonomiei personale - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- Socializarea - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- Ludoterapia - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată", școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-aur; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în

dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgască câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngreudească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Familiarizarea cu mediul ambiant utilizând capacitățile senzoriale și motrice**
- 2. Utilizarea capacităților psiho-individuale pentru stimularea cunoașterii și învățării**
- 3. Manifestarea unor comportamente cognitive în relaționare și integrare în grup**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Familiarizarea cu mediul ambiant utilizând capacitățile senzoriale și motrice

Clasa Pregătitoare
<p>1.1. Identifică, distinge, descoperă obiectele din mediul înconjurător . Exerciții-joc de stimulare polisenzorială (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a obiectelor: "Arată-mi...!", "Spune ce ai atins!"; - exerciții de observare și recunoaștere a persoanelor: "Arată pe...!", "Spune cine este?"; - exerciții de observare și recunoaștere a unui obiect dintr-o mulțime de obiecte: "Arată-mi obiectul...!"; "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții de observare și identificare de obiecte/imagini identice sau neidentice cu cel dat: "Potrivește la fel!", "Găsește obiectul la fel/diferit!"; - exerciții de observare și identificare a diferențelor între obiecte/imagini: "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!"; - exerciții denumire, detectare, discriminare auditivă: "Cine face așa?", "De unde se aude?", joc "LOTO sonor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită" etc.; - exerciții de identificare și numire a caracteristicilor olfactive: "Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?"; - exerciții de identificare și numire a principalelor caracteristici gustative: dulce, sărat, acru, amar: "Ce gust are...?"; - exerciții de asociere corectă a gustului cu alimente de bază, fructe, legume: "Salata de fructe!", "Ce ai gustat?"; "Cauta....!"
<p>1.2. Manipulează obiectele și descoperă diferite însușiri ale acestora. Exerciții de coordonare oculo - motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi culori; - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelare, frământare cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții-joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurire cu bețișoare a conturului unor forme; - exerciții –joc de construire a unui bloc/pod din cuburi; - joc puzzle.
<p>1.3. Descoperă elementele schemei corporale și lateralitatea. Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: Joc cu palmele, joc de identificarea părților principale ale corpului, "Corpuri în mișcare"; - exerciții de recunoaștere și să denumire a părților mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții-joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Ce parte de corp lipsește?"
<p>1.4. Descoperă structurile perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime). Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă: "Cuburile/Paharele colorate!", "Încercuiește obiectul!", "Sortează după mărime!" etc.); - exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii: "Piticii din poveste!", "Paharele colorate!", "Cercurile colorate!"; - exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după imitație, folosind criterii (culoare – mărime –formă); - exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imagie: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor" etc.;

Clasa Pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.;
<p>1.5. Descoperă unele elemente de organizare spațio-temporală. Exerciții perceptiv - motrice de orientare și organizare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte (sus, jos, pe, sub, lângă etc); - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat (sus, jos, pe, sub, lângă etc); - exerciții de identificare/denumire a poziției în plan imagistic (lipire de figuri și forme, după cerințe/repere): "Mașina"; "Casa", "Pomul", "Descoperă locul obiectelor!".

2. Utilizarea capacităților psiho-individuale pentru stimularea cunoașterii și învățării

Clasa Pregătitoare
<p>2.1. Exersează reprezentări vizuale, auditive, tactile, kinestezice necesare stimulării intelectuale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc: "Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Cine te-a strigat", "Jocul degetelor – Ploaia", "Paznicul castelului" etc.; - exerciții de incastrare; - exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici: "Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego!"; - exerciții de alcătuire a unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, sârmă etc.); - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr (2-3 piese); - exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual după caracteristici simple (mare-mic; tare-moale, ud-uscat, gros-subțire, cald-rece); „Alege obiectul...!"; - exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc. "Loto", "Jocul umbrelor", "Formează perechea!", "De unde a căzut bucățica" etc.; - exerciții de imitație nonverbală : "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!" etc.; - exerciții- joc de atenție auditivă: "Când auzi..... fă așa.....!".
<p>2.2. Manifestă unele abilități/deprinderi autonomie personală și de conduită independentă .</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/ în imagini; -exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă; - exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mâinilor, feței, corpului - exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/ verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie.
<p>2.3. Valorifică deprinderile dobândite și manifestă unele conduite independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie" etc..

3. Manifestarea unor comportamente cognitive în relaționare și integrare în grup

Clasa Pregătitoare
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc cu obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține etc.), - exerciții- joc cu membrii familiei (mai mare, mai mic etc.).
<p>3.2. Valorifică relațiile numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale: "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.; - exerciții- joc cu figurine, jucării etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	Explorare și discriminare în contexte variate: <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, -alimente, -îmbrăcăminte, fenomene etc. Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității; Structuri perceptive motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp; Coordonare oculo – motorie.
Comportament cognitiv la nivelul capacităților/ psiho-individuale / proceselor psihice	Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic; Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii; Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința: <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încadrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - compararea și sortare/clasificarea plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizarea unor sarcini simple, concrete.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	Relații numerice între obiecte, ființe: <ul style="list-style-type: none"> - formarea de relații numerice între obiecte; - formarea de relații numerice între membrii familiei etc.; - formarea de relații numerice între ființe.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Familiarizarea cu mediul ambiant utilizând capacitățile senzoriale și motrice**

Clasa I
<p>1.1. Identifică, distinge, descoperă obiectele din mediul înconjurător.</p> <p>Exerciții-joc de stimulare polisenzorială (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil).</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a obiectelor: "Arată-mi....!", "Spune ce ai atins!"; - exerciții de observare și recunoaștere a persoanelor: "Arată pe...!", "Spune cine este?"; - exerciții de observare și identificare a diferențelor între obiecte/imagini: "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!"; - exerciții denumire, detectare, discriminare auditivă: "Cine face așa?", "De unde se aude?", joc "LOTO sonor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită" etc.; - exerciții de identificare și numire a caracteristicilor olfactive: "Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?"; - exerciții de identificare și numire a principalelor caracteristici gustative: dulce, sărat, acru, amar: "Ce gust are...?"; - exerciții de asociere corectă a gustului cu alimente de bază, fructe, legume: "Salata de fructe!", "Ce ai gustat?"; "Caută....!"; - exerciții de degustare și de asociere corectă gust- alimente de bază, fructe și legume corespunzătoare; - exerciții de numire a gusturilor de bază: dulce, sărat, acru; - exerciții vizual-auditive; - exerciții de suflat și de emitere de sunete cu ajutorul instrumentelor muzicale; - exerciții de denumire/identificare a instrumentelor muzicale indicate (tobă, fluier, clopotel, muzicuță, trompetă, castaniete, maracas, pianină etc).
<p>1.2. Manipulează obiectele și descoperă diferite însușiri ale acestora.</p> <p>Exerciții de coordonare oculo - motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi culori; - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelare, frământare cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții de găurire cu bețișoare a conturului unor forme; - exerciții –joc de construire a unui bloc/pod din cuburi; - joc puzzle; - exerciții- joc de prindere a obiectelor cu cleme pe o sfoară; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezare a pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mână dominantă /lateralitate; coordonare ochi – mână etc., utilizarea unor jucării muzicale cu manivelă/cheiță, jocul cu lacățul, jocul cu melcul);
<p>1.3. Descoperă elementele schemei corporale și lateralitatea.</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: joc cu palmele, joc de identificarea părților principale ale corpului, "Corpuri în mișcare"; - exerciții – joc de control al respirației: "Respiră ca mine!" - exerciții de recunoaștere și să denumire a părților mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Ce parte de corp lipsește?" - exerciții de modelare de fructe, legume, „Omulețul” , "Animăluțe din plastilină"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.

Clasa I

1.4. Descoperă structurile perceptiv-motrice de bază .

Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:

- exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă: "Cuburile/Paharele colorate!", "Încercuiește obiectul!", "Sortează după mărime!" etc.);
- exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii: "Piticii din poveste!", "Paharele colorate!", "Cercurile colorate!";
- exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după imitație, folosind criterii (culoare – mărime – formă);
- exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imagie: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor" etc.;
- exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat;
- exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.;
- exerciții de divertisment grafic;
- exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ, aplicații.

1.5. Descoperă elementele de organizare spațio-temporală.

- exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte (sus, jos, pe, sub, lângă etc);
- exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat (sus, jos, pe, sub, lângă etc);
- exerciții de identificare/denumire a poziției în plan imagistic (lipire de figuri și forme, după cerințe/repere): "Mașina"; "Casa", "Pomul", "Descoperă locul obiectelor!";
- exerciții perceptiv - motrice de orientare și organizare temporală:
- exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm și de realizare a unei acțiuni: "Mergi odată cu mine!/Ține ritmul!", "Baloanele cu zilele săptămânii", "Stai pe roșu, treci pe verde!" etc.

2. Utilizarea capacităților psiho-individuale pentru stimularea cunoașterii și învățării

Clasa I

2.1. Exersează reprezentări vizuale, auditive, tactile, kinestezice necesare stimulării intelectuale.

- exerciții – joc: "Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Cine te-a strigat", "Jocul degetelor – Ploaia", "Paznicul castelului" etc.;
- exerciții de incastrare;
- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici: "Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego!";
- exerciții de alcătuire a unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, sârmă, plastilină etc.);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese;
- exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual după caracteristici simple (mare-mic; tare-moale, ud-uscat, gros-subțire, cald-rece); „Alege obiectul...!”;
- exerciții de imitație nonverbală pentru motricitate generală și pentru motricitatea aparatului fono-articulator: "Fă ca mine!", jocuri de mimă/pantomimă;
- exerciții de mișcare și ritm: "Mergi în ritmul meu!", cântece însoțite de mișcare : "Dacă vesel se trăiește!", "Bate vântul frunzele!" etc.;
- descriere imagini simple;
- exerciții – joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice: "Morișca", "Actorii", "Mersul piticului", "Soldații", "Statuia", "Dans" etc..

Clasa I
<p>2.2. Manifestă unele abilități/deprinderi autonomie personală și de conduită independentă prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a sălii de baie și a obiectelor de toaletă concret/ în imagini; - exerciții de comunicare (verbal sau nonverbal) a nevoii de a merge la toaletă; - exerciții de însușire a ordinii operațiilor necesare igienei mâinilor, feței, corpului - exerciții - joc de recunoaștere (nonverbal/ verbal) concret/ în imagini a mobilierului și dotărilor din sala de mese, bucătărie și sufragerie.
<p>2.3. Valorifică deprinderile dobândite și manifestă unele conduite independente prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", etc.

3. Manifestarea unor comportamente cognitive în relaționare și integrare în grup

Clasa I
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc cu obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține etc.), - exerciții- joc cu membrii familiei (mai mare, mai mic etc.); - exerciții cu ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține.
<p>3.2. Valorifică relațiile numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale: "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.; - exerciții- joc cu figurine, machete.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, - alimente, - îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea, memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental;

Domenii de conținut	Clasa I
	<ul style="list-style-type: none"> - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiuni cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii. - educare a reacției la diferiți stimuli; - executare de comenzi simple. - exersare de acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală (igienă, masă, somn etc.); - teme din viața cotidiană (trezirea, masa, pregătirea pentru școală, pregătirea pentru somn, etc.) - acțiuni concrete cu elementele mediului.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea unor relații numerice între obiecte; - formarea unor relații numerice între membrii familiei etc.; - formarea unor relații numerice între ființe.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Familiarizarea cu mediul ambiant utilizând capacitățile senzoriale și motrice**

Clasa a II-a
<p>1.1. Identifică, distinge, descoperă obiectele din mediul înconjurător.</p> <p>Exerciții-joc de stimulare polisenzorială (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil).</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a obiectelor: "Arată-mi....!", "Spune ce ai atins!"; - exerciții de observare și recunoaștere a persoanelor: "Arată pe...!", "Spune cine este?"; - exerciții de observare și recunoaștere a unui obiect dintr-o mulțime de obiecte: "Arată-mi obiectul...!"; "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții de observare și identificare de obiecte/imagini identice sau neidentice cu cel dat: "Potrivește la fel!", "Găsește obiectul la fel/diferit!"; - exerciții de observare și identificare a diferențelor între obiecte/imagini: "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!"; - exerciții denumire, detectare, discriminare auditivă: "Cine face așa?", "De unde se aude?", joc "LOTO sonor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită" etc.; - exerciții de identificare și numire a caracteristicilor olfactive: "Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?"; - exerciții de identificare și numire a principalelor caracteristici gustative: dulce, sărat, acru, amar: "Ce gust are...?"; - exerciții de asociere corectă a gustului cu alimente de bază, fructe, legume: "Salata de fructe!", "Ce ai gustat?"; "Caută....!".
<p>1.2. Manipulează obiectele și cunoaște diferite însușiri ale acestora.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi culori; - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelare, frământare cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurire cu bețișoare a conturului unor forme; - exerciții –joc de construire a unui bloc/pod din cuburi; - exerciții- joc de prindere a obiectelor cu cleme pe o sfoară; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezare a pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar –mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi –mână etc., utilizarea unor jucării muzicale cu manivelă/cheiță, jocul cu lacățul, jocul cu melcul).
<p>1.3. Descoperă/utilizează elementele schemei corporale și lateralitatea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: Joc cu palmele, joc de identificarea partilor principale ale corpului, "Corpuri în mișcare"; - exerciții – joc de control al respirației: "Respiră ca mine!" - exerciții de recunoaștere și să denumire a părților mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Ce parte de corp lipsește?" - exerciții de modelare de fructe, legume, „Omulețul” , "Animăluțe din plastilină"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.
<p>1.4. Descoperă/utilizează structurile perceptiv-motrice de bază.</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă: "Cuburile/Paharele colorate!", "Încercuiește obiectul!", "Sortează după mărime!" etc.);

Clasa a II-a

- exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii: "Piticii din povestel!", "Paharele colorate!", "Cercul colorate!";
- exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după imitație, folosind criterii (culoare – mărime – formă);
- exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imagine: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor" etc.;
- exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat;
- exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.;
- exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ, aplicații.

1.5. Descoperă structurarea spațio-temporală.

- exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte (sus, jos, pe, sub, lângă etc);
- exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat (sus, jos, pe, sub, lângă etc);
- exerciții de identificare/denumire a poziției în plan imagistic (lipire de figuri și forme, după cerințe/repere): "Mașina"; "Casa", "Pomul", "Descoperă locul obiectelor!";
- exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm și de realizare a unei acțiuni: "Mergi odată cu mine! Ține ritmul!", "Baloanele cu zilele săptămânii", "Stai pe roșu, treci pe verde!" etc.;
- exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, mai întâi, apoi, la final, azi, mâine, dimineață, seară etc.
- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini";
- exerciții de identificare a elementelor caracteristice anotimpurilor: "Jocul anotimpurilor";
- exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp, cu genul corespunzător (fată-băiat).

2. Utilizarea capacităților psiho-individuale pentru stimularea cunoașterii și învățării**Clasa a II-a****2.1. Exersează reprezentări vizuale, auditive, tactile, kinestezice necesare stimulării intelectuale.**

- exerciții – joc: "Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Cine te-a strigat", "Jocul degetelor – Ploaia", "Paznicul castelului" etc.;
- exerciții de alcătuire a unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, sârmă etc.);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese;
- exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual după caracteristici simple (mare-mic; tare-moale, ud-uscat, gros-subțire, cald-rece); „Alege obiectul...!”;
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică : "Găsește perechea", "Oglinda obiectelor" etc.;
- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ, aplicații;
- exerciții-joc de memorie auditivă: poezii simple, "Repetă ce am spus!"; -"Când auzi..... fă așa.....!"
- exerciții pentru conștientizarea sunetelor în cuvinte, analiză-sinteză fonematică;
- exerciții de scriere-citire: "Recunoaște litera!", "Dați exemple de cuvinte cu litera dată!";
- exerciții de copiere, a literelor învățate;
- desene libere sau cu temă dată: „Familia mea“, "Copacul înflorit“, „Casa“ etc.;
- completare de desene lacunare;
- exercițiu-joc de realizare de colaje simple : "Mozaic", "Anotimpurile", "Covorul colorat",
- exerciții – joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice: "Morișca", "Actorii", "Mersul piticului", "Soldații", "Statuia", "Dans" etc.;
- exerciții – joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite: "Telefonul";

Clasa a II-a
<p>- exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.);</p> <p>-exerciții - joc de relaxare : "Marea și valurile", "Zborul", "Ascultă-ți corpul!", "Calmul muntelui", "Împinge peretele!", "Trenulețul relaxării", "Mingea care relaxează", "Masajul".</p>
<p>2.2. Manifestă unele deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă.</p> <p>- exerciții-joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.;</p> <p>- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.;</p> <p>- exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : "Protejați natura!", "O faptă bună" etc.;</p> <p>- jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.;</p> <p>- concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).</p>
<p>2.3. Valorifică deprinderile dobândite și manifestă unele conduite independente .</p> <p>-exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", etc.;</p>

3. Manifestarea unor comportamente cognitive în relaționare și integrare în grup

Clasa a II-a
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe</p> <p>- exerciții- joc cu obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține etc.),</p> <p>- exerciții- joc cu membrii familiei (mai mare, mai mic etc.);</p>
<p>3.2. Valorifică relațiile numerice între obiecte, ființe.</p> <p>- exerciții cu ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale: "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.;</p> <p>- exerciții- joc cu figurine, machete.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II -a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, - alimente, - îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>

Domenii de conținut	Clasa a II -a
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic; Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii; Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - compararea și sortare/clasificarea plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiuni cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii; - educarea reacției adecvate la diferiți stimuli; - executare de comenzi simple; - exersare unor acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală (igienă, masă, somn etc.); - teme din viața cotidiană (trezirea, masa, pregătirea pentru școală, pregătirea pentru somn etc.); - realizare de acțiuni concrete cu elementele mediului.
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formare de relații numerice între obiecte; - formare de relații numerice între membrii familiei etc.; - formare de relații numerice între ființe; - stabilire de relații numerice cu figurine/personaje povești.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Familiarizarea cu mediul ambiant utilizând capacitățile senzoriale și motrice**

Clasa a III-a
<p>1.1. Recunoaște obiectele din mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (mic-mare, greu-ușor, mult-puțin, aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: mic- mare, aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); - exerciții de numire a gusturilor de bază: dulce, sărat, acru; - exerciții de denumire/identificare a instrumentelor muzicale indicate (tobă, fluier, clopotel, muzicuță, trompetă, castaniete, maracas, pianină etc); - audiții muzicale și vizualizări de filme.
<p>1.2. Manipulează obiectele și recunoaște diferite însușiri ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelare, frământare cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții-joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurire cu bețișoare a conturului unor forme; - exerciții-joc de construire a unui bloc/pod din cuburi; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezare a pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de simulare cusături, divertisment grafic (plan vertical, orizontal, material diferit), parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon, colorare, “Găsește traseul!”, “Drumul șoricelului!”, “Condu albina la floare!” etc.; - exerciții/jocuri cu mingea, popice, cercuri etc.; - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor -gesturi fundamentale; control segmentar – mână dominantă /lateralitate; coordonare ochi-mână.
<p>1.3. Recunoaște elementele schemei corporale și lateralitatea.</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: ” Sculptorul /Statuia”, “Corpuri în mișcare”; - exerciții-joc de control al respirației: ”Respiră ca mine!” - exerciții de recunoaștere și să denumire a părților mari și mici ale corpului: “Arată ce-ți spun eu!”; - exerciții-joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: “Siluete lacunare ”; - exerciții de modelare „Omulețul” , ”Animăluțe din plastilină”.
<p>1.4. Cunoaște și utilizează structurile perceptiv-motrice de bază.</p> <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă: “Cuburile/Paharele colorate!”, “Încercuiește obiectul!” - exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după imitație, folosind criterii (culoare – mărime –formă); - exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imagie: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor” etc.; - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.; - exerciții de divertisment grafic.

Clasa a III-a**1.5. Identifică structurarea spațio-temporală**

Exerciții perceptive - motrice de orientare și organizare temporală:

- exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm și de realizare a unei acțiuni: "Mergi odată cu mine!/Ține ritmul!", "Baloanele cu zilele săptămânii", "Stai pe roșu, treci pe verde!" etc.;
- exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, mai întâi, apoi, la sfârșit, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz etc.
- exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii: expresii ritmate/rimate, poezii;
- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini";
- exerciții de identificare a elementelor caracteristice anotimpurilor: "Jocul anotimpurilor", "Calendarul naturii";
- exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp, cu genul corespunzător (fată-băiat);
- exerciții de recunoaștere și ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor unei întâmplări scurte.

2. Utilizarea capacităților psiho-indivduale pentru stimularea cunoașterii și învățării**Clasa a III-a****2.1. Exersează reprezentări vizuale, auditive, tactile, kinestezice necesare stimulării intelectuale**

Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice:

- exerciții – joc: "Ce obiect a dispărut?", "Telefonul fără fir", "Cine te-a strigat",
- Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:
- analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental:
  - exerciții de incastrare;
  - exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici: "Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego!";
  - exerciții de alcătuire a unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
  - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);
  - compararea și sortare/clasificarea:
  - exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual și imagistic, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund): „Alege obiectul...!”;
  - exerciții joc de înțelegerea unor comenzi gestuale simple;
  - jocuri de exersare a aparatului fono-articulat (jocuri onomatopice, jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele);
  - exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.);
  - exerciții-joc de integrare propozițională cu sau fără suport vizual: propoziții lacunare, "Cuvinte amestecate";
  - dialoguri tematice cu sau fără suport obiectual/imagistic: "Cine, ce, unde, cu ce,.....?";
  - jocuri de rol, "Doctorul și pacientul", "Învățătoarea", "Magazinul" etc;
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
  - exerciții de povestire, repovestire cu sau fără suport imagistic/verbal;
  - descriere imagini simple;
  - exerciții pentru conștientizarea sunetelor în cuvinte, analiză-sinteză fonematică;
  - exerciții de scriere-citire: "Recunoaște litera!", "Dați exemple de cuvinte cu litera dată!";
  - exerciții de copiere, a literelor învățate;
  - imaginația:
  - jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual: "Casa", "Podul", "Trenul", "Șarpele", "Castelul", "Robotul", "Adăpostul animalelor", "Coșul", "Lădița", "Mașină",

Clasa a III-a
- exerciții - joc de relaxare : "Marea și valurile", "Zborul", "Ascultă-ți corpul!", "Calmul muntelui", "Împinge peretele!", "Trenulețul relaxării", "Mingea care relaxează", "Masajul care îți face bine" etc.).
2.2. Realizează deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.; - jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.; - concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).
2.3. Valorifică deprinderile dobândite și manifestă unele conduite independente - exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", etc.; - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.; - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului: "Protejați natura!", "O faptă bună" etc..

3. Manifestarea unor comportamente cognitive în relaționare și integrare în grup

Clasa a III-a
3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe. - exerciții- joc cu obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține etc.); - exerciții- joc cu membrii familiei (mai mare, mai mic etc.); - exerciții cu ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale: "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.); - exerciții- joc cu figurine, jucării etc.
3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură. - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", "cel mai scurt": "Alegea sfoara mai lungă!"; - exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide , utilizând unități neconvenționale (pahare, câni, găletușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutate de 1 kg, 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate etc.); - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu masa corpului : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu" : "La moară". "Alege punga mai grea!".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	Explorare și discriminare în contexte variate: - obiecte, - persoane, - ființe, - alimente, - îmbrăcăminte, fenomene etc. Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>schemei corporale și a lateralității; Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp; Coordonare oculo – motorie.</p>
<p>Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice</p>	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic; Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastre; - alcătuire de obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple, povestire după imagini; - sarcini simple, concrete. - asociere de informațiilor pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - reacții adecvate la diferiți stimuli; - comenzi simple; - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală (igienă, masă, somn etc.); - teme din viața cotidiană (trezirea, masa, pregătirea pentru școală, pregătirea pentru somn, etc.) - acțiuni concrete cu elementele mediului.
<p>Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social</p>	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; -relații numerice între ființe; relațiilor numerice; -simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Familiarizarea cu mediul ambiant utilizând capacitățile senzoriale și motrice**

Clasa a IV- a
<p>1.1. Identifică obiectele din mediul înconjurător .</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de stimulare polisenzorială (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil. - exerciții de stimulare perceptivă, prin asocierea mai multor analizatori: - exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual): - exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (mic-mare, greu-ușor, mult-puțin, aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții olfactiv-gustative: - exerciții de degustare și de asociere corectă gust- alimente de bază, fructe și legume corespunzătoare; - exerciții de numire a gusturilor de bază: dulce, sărat, acru; - exerciții vizual-auditive; - exerciții de suflat și de emiteră de sunete cu ajutorul instrumentelor muzicale; - exerciții de denumire/identificare a instrumentelor muzicale indicate.
<p>1.2. Manipulează obiectele și descoperă diferite însușiri ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare oculo-motorie: - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi culori; - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc.; - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelare, frământare cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurire cu bețișoare a conturului unor forme; - exerciții –joc de construire a unui bloc/pod din cuburi; - joc puzzle; - exerciții- joc de prindere a obiectelor cu cleme pe o sfoară; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezare a pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de divertisment grafic (plan vertical mai ales, orizontal, material diferit), parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon, colorare, “Găsește traseul!”, “Drumul șoricelului!” , “Condu albina la floare!”.
<p>1.3. Utilizează elementele schemei corporale și lateralitatea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității: - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: Joc cu palmele, joc de identificarea părților principale ale corpului, “Corpuri în mișcare”; - exerciții – joc de control al respirației: ”Respiră ca mine!”; - exerciții de recunoaștere și să denumire a părților mari și mici ale corpului: “Arată ce-ți spun eu!”; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: “Ce parte de corp lipsește?”; - exerciții de modelare de fructe, legume, „Omulețul” , ”Animăluțe din plastilină”; - exerciții - joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.

Clasa a IV- a**1.4. Utilizează structurile perceptiv-motrice de bază .**

- exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă: "Cuburile/Paharele colorate!", "Încercuiește obiectul!", "Sortează după mărime!" etc.);
- exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii: "Piticii din poveste!", "Paharele colorate!", "Cercurile colorate!";
- exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după imitație, folosind criterii (culoare – mărime – formă);
- exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imaginație: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor" etc.;
- exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat;
- exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.;
- exerciții de divertisment grafic;
- exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ, aplicații.

1.5. Utilizează structurarea spațio-temporală

- exerciții perceptiv - motrice de orientare și organizare spațială:
- exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte (sus, jos, pe, sub, lângă etc);
- exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat (sus, jos, pe, sub, lângă etc);
- exerciții de identificare/denumire a poziției în plan imagistic (lipire de figuri și forme, după cerințe/repere): "Mașina"; "Casa", "Pomul", "Descoperă locul obiectelor!";
- exerciții perceptiv - motrice de orientare și organizare temporală:
- exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, mai întâi, apoi, la final, azi, mâine, dimineață, seară etc.
- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini";
- exerciții de identificare a elementelor caracteristice anotimpurilor: "Jocul anotimpurilor";
- exerciții de asociere a vestimentației specifice anotimpurilor.

2. Utilizarea capacităților psiho-individuale pentru stimularea cunoașterii și învățării**Clasa a IV- a****2.1. Exersează reprezentări vizuale, auditive, tactile, kinestezice necesare stimulării intelectuale.**

- exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice:
- exerciții – joc: "Ce obiect a dispărut ? ", "Telefonul fără fir", "Cine te-a strigat", "Jocul degetelor – Ploaia", "Paznicul castelului" etc.;
- exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:
- analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental:
- exerciții de alcătuire a unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);
- compararea și sortare/clasificarea:
- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”) / luare, scădere de obiecte, mărime/ micșorare;
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc. : "Loto", "Jocul umbrelor", "Formează perechea!", "De unde a căzut bucățița" etc.;
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare: "Jocul diferențelor", "Ce este diferit?" etc.;
- exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.) ;
- abstractizarea și generalizarea:
- exerciții de includere în aceeași categorie : "Jocul mulțimilor"; "Găsește locul potrivit!" etc.;
- exerciții-joc asociative: "Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume";

Clasa a IV- a
<p>"Care este casa lui?", "La ce folosește ...?", "Ce mănâncă...?", "Al cui este instrumentul/obiectul?" etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții joc cu figuri geometrice: "Geomag", "Tangram primar" etc. - exerciții de operare în centrul 0-5, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin. - memoria vizuală și auditivă: - exerciții-joc de extragere a unui element dintr-un set de 2 obiecte/ imagini percepute anterior : " Ghici ce lipsește!"; - exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică : "Găsește perechea", "Oglinda obiectelor" etc.; - jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ, aplicații; - exerciții- joc de memorie auditivă: poezii simple, "Repetă ce am spus!"; - recunoașterea / reproducerea, în desen, a unor elemente grafice / geometrice / fenomene ale naturii cu ajutor (cercul, soarele, ploaia, fulgerul); - atenția: - exerciții de imitație nonverbală : "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!" etc.; - exerciții de incastre (precizie); - exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model: "Atenție la asemănare!", "Fă la fel!".
<p>2.2. Manifestă deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții -joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.; - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.; - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : "Protejați natura!", "O faptă bună" etc.; - jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.; - concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).
<p>2.3. Valorifică deprinderile dobândite și manifestă unele conduite independente .</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", etc.

3. Manifestarea unor comportamente cognitive în relaționare și integrare în grup

Clasa a IV- a
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc cu obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține etc.); - exerciții- joc cu membrii familiei (mai mare, mai mic etc.); - exerciții- joc cu figurine, jucării etc.
<p>3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură .</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", cel mai scurt": "Alege sfoara mai lungă!"; - exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide, utilizând unități neconvenționale (pahare, câni, găletușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutatea de 1 kg, 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, -alimente, -îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/ proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană. - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală (igienă, masă, somn etc.); - teme din viața cotidiană (trezirea, masa, pregătirea pentru școală, pregătirea pentru somn, etc.) - acțiuni concrete cu elementele mediului.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; - relații numerice între ființe; relațiilor numerice cu figurine / personaje povești; - simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură.

Sugestii metodologice

Stimularea cognitivă a copilului cu dizabilități intelectuale are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilitate intelectuală se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă în cazul acestui tip de copil.

Învățătorul - educator și profesorul - educator trebuie să utilizeze tehnici de flexibilizare cognitivă, pentru a valorifica potențialul de cunoaștere al elevului, dar și valențele educației, care reprezintă direcții către valorile culturii naționale și universale, către mediul înconjurător natural și cultural, către cunoașterea de către elevi a valorilor care reprezintă norme sociale, relații interpersonale și comportamente sociale dezirabile.

Cogniția combină mai multe procese mentale: percepția și reprezentarea, memoria, limbajul, gândirea și raționamentul, rezolvarea de probleme. Ideea de bază este de a forma la copiii cu dizabilități intelectuale severe posibilitatea de a "ști cum" să reacționeze în situații cotidiene de viață, dar și de a le îmbogăți sfera generală de informații și cunoștințe.

Activitățile educațional-terapeutice de stimulare cognitivă vor ține cont de achizițiile elevilor din programul de dimineață și vor avea ca scop principal, de a pune copilul să le exerseze în contexte diferite, cât mai familiale, în cadrul unor teme ca: "Eu și familia mea", "La cumpărături cu colegii mei" etc. Importantă este organizarea activităților din cadrul temelor cu legătura între ele în sensul că, după o activitate cum ar fi "Ne pregătim pentru teatru", să urmeze o alta precum "Ne pregătim pentru circ", astfel încât elevul să aibă prilejul să folosească o serie de informații din prima temă (ca de exemplu ne cumpărăm bilete, ne pregătim mașina etc.), dar totodată, să poată face și diferențieri între ceea ce vizionăm la teatru și ceea ce vizionăm la circ.

Este foarte important ca operațiile, acțiunile, activitățile desfășurate, să fie bine exersate și însușite înainte de a trece la operații, acțiuni, activități noi, astfel încât să se obțină modificări durabile în plan cognitiv. La un anumit interval de timp, este indicat să se desfășoare "activități integratoare", în sensul că, elevul să reia toate activitățile desfășurate anterior, la un nivel superior. Astfel: în cadrul unei teme precum "La cumpărături", elevii vor trebui să știe să folosească formule de adresare, să descrie anumite produse, să știe să le facă reclamă, să știe să citească o listă de mărfuri, să calculeze banii, să exerseze diverse gesturi etc. În felul acesta, avem certitudinea că achizițiile școlare ale elevilor își găsesc expresia în comportamente adecvate, care să le permită adaptarea. În cadrul unei activități, de obicei este indicat să se vizeze competențe desprinse din competențele generale în ansamblul lor.

Este necesar să se urmărească stimularea perceptivă, integrarea perceptivă, formarea raționamentului perceptiv, verigi importante pentru trecerea spre cognitiv și logic. Este important ca activitățile alese să antreneze din punct de vedere afectiv.

În continuare, câteva exemple de cum se poate raporta învățătorul-educator sau profesorul-educator la diversele discipline din programul de predare pentru a stimula adecvat elevii. Sugestiile sunt orientative și lasă loc fiecărui cadru didactic să-și organizeze activitatea cât mai creativ.

a. Elemente de matematică. Conținutul învățării să vizeze fapte și situații cu semnificație în viața cotidiană. De exemplu: să compare cantități, folosind măsuri neconvenționale și convenționale, să folosească banii, să-și organizeze timpul. În activitățile cotidiene, să învețe să compare, să clasifice, să adune, să scadă. Să-și poată forma deprinderi aritmetice prin manipularea cantităților și a numerelor, în mod gradual, dezvoltând înțelegerea unor relații și algoritmi de calcul elementar. Învățătorul/profesorul-educator poate selecta procedee și metode de învățare care să structureze percepția vizuală, capacitățile tactil - kinestezice. Este absolut necesar ca activitățile să fie adaptate nivelului psihoindividual și de vârstă ale elevului (clasei de elevi), sub raportul înțelegerii limbajului și înțelegerii acestuia (acestora).

b. Explorarea mediului înconjurător. Este extrem de utilă pentru copiii cu dizabilități severe, cunoașterea plantelor, a mediului în care se dezvoltă ele, a ciclului lor de viață, a modului lor de îngrijire. Varietatea plantelor și animalelor, explorarea lor, îi ajută pe copii să conștientizeze diferențele dintre aspectele lumii înconjurătoare, să identifice similarități, să poată grupa sau clasifica.

Învățătorul/profesorul-educator trebuie să aibă în vedere că un obiectiv important, în activitățile de cunoaștere, este să dezvolte la copilul cu dizabilități severe, relații emoționale adecvate cu privire la plante și animale să-l învețe să respecte orice înseamnă viață. Astfel că elevii vor fi antrenați în îngrijirea plantelor din clasă, curtea școlii, în organizarea "colțului viu": acvariu, creșterea și îngrijirea unor animale mici.

Cunoștințele și înțelegerea începe de la explorarea acestora cu ajutorul simțurilor. Copilul va putea astfel să sorteze și să clasifice materialele sau obiectele, să identifice asemănări și deosebiri dintre ele, să le numească, să descrie proprietățile lor caracteristice.

Copiii pot fi puși în situația de a experimenta schimbările pe care materialele le pot suferi: de formă, volum, stare (ex. înghețarea apei, topirea ciocolatei, dizolvarea zahărului în apă etc.), să înțeleagă diferențele dintre schimbările reversibile și ireversibile ale materiei.

d. Cunoașterea și igiena corpului uman. Se va urmări cunoașterea părților corpului, a funcțiilor principalelor organe, și în special, a regulilor de igienă corporală pentru prevenirea îmbolnăvirilor.

EXEMPLE ORIENTATIVE DE SUBIECTE APLICATIVE

1. Corpul uman
2. Familia
3. Școala
4. Orașul/localitatea
5. Țara noastră
6. Reguli de circulație
7. Reguli igienico-sanitare
8. Reguli de comportare civilizată
9. Meserii, unelte
10. Evenimente festive
11. Excursii, vizionări de spectacole
12. Formulare cu destinație oficială
13. Povestiri, poezii

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții/reprezentanții legali. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Barbu, P., (2012), *Copilul și motricitatea*, Pitești: Editura Nomina;
4. Beniuc, M, Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP;
5. Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, București: Editura Aramis;
6. Gherguț , Al., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Mușu I., (1997), *Terapia educațională integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
8. Păunescu C., Mușu I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
- 10.*** (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
- 11.*** (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Botezatu Măndița	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Comuna Filipeștii de Târg
Petre Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Comuna Filipeștii de Târg
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA STIMULARE COGNITIVĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru Terapia educațională complexă și integrată este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltări în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- Stimularea cognitivă - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- Terapia ocupațională - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- Formarea autonomiei personale - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- Socializarea - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- Ludoterapia - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată", școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități intelectuale au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-aur; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în

dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgască câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngreudească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**
- 2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară**
- 3. Integrarea în plan social prin conduite independente.**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizează corect obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de stimulare polisenzorială (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil – kinestezic) prin acțiunea directă cu obiectele/persoane/ființe din mediul înconjurător: - exerciții de observare și identificare de obiecte/imagini identice sau neidentice cu cel dat: "Potrivește la fel!", "Găsește obiectul la fel/diferit!"; - exerciții de observare și identificare a diferențelor între obiecte/imagini: "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!"; - exerciții denumire, detectare, discriminare auditivă: "Cine face așa?", "De unde se aude?", joc "LOTO sonor", "Cine te-a strigat?", "Vocea șoptită" etc.; - exerciții de identificare și numire a caracteristicilor olfactive: "Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?"; - exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual): - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: mic-mare, aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); - exerciții olfactiv-gustative: - exerciții de degustare și de asociere corectă gust- alimente de bază, fructe și legume corespunzătoare; - exerciții de numire a gusturilor de bază: dulce, sărat, acru, amar; - exerciții vizual-auditiv: - exerciții de suflat și de emiteră de sunete cu ajutorul instrumentelor muzicale; - exerciții de denumire/identificare a instrumentelor muzicale indicate (tobă, fluiet, clopoțel, muzicuță, trompetă, castaniete, maracas, pianină etc); - ascultarea de cântecele interactive, vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/sonor /fond muzical: "Ce se aude?", "Dacă vesel se trăiește", "Am o căsuță mică", "Alunelul" etc.
<p>1.2. Manifestă abilități psihomotrice adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi culori; - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelarea, frământarea cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurirea cu bețișoare a conturului unor forme; -exerciții –joc de construirea unui bloc/pod din cuburi; - joc puzzle; - exerciții- joc de prindere a obiectelor cu cleme pe o sfoară; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezarea pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de simulare cusături; divertisment grafic (plan vertical, orizontal, material diferit), parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon, colorare, "Găsește traseul!"; "Drumul șoricelului!" , "Condu albina la floare!" etc.; - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelarea, frământarea cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurirea cu bețișoare a conturului unor forme; -exerciții-joc de construirea unui bloc/pod din cuburi; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezarea pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață;

Clasa a V-a
<p>- exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc., utilizarea unor jucării muzicale cu manivelă/cheiță, jocul cu lacătul, jocul cu melcul).</p>
<p>1.3. Cunoaște schema corporală și lateralitatea</p> <p>- exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: "Sculptorul /Statuia", "Corpuri în mișcare";</p> <p>- exerciții – joc de control al respirației: "Respiră ca mine!";</p> <p>- exerciții de recunoaștere și să denumească părțile mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!";</p> <p>- exerciții-joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală;</p> <p>- exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Siluete lacunare.";</p> <p>- exerciții de modelare: „Omulețul” , "Animăluțe din plastilină";</p> <p>- exerciții-joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.</p>
<p>1.4. Utilizează structurile perceptiv-motrice</p> <p>- exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 2-3 criterii: culoare, mărime, formă: "Cuburile/Paharele colorate!", "Încercuiește obiectul!",</p> <p>- exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după model, folosind criterii (culoare – mărime –formă);</p> <p>- exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat;</p> <p>- exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.;</p> <p>- exerciții de divertisment grafic;</p> <p>- exerciții de colorare cu respectarea conturului, cu sau fără model;</p> <p>- exerciții de utilizare corectă a culorilor;</p> <p>- exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.</p> <p>- exerciții de recunoaștere și ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor unei întâmplări scurte/povești.</p>
<p>1.5. Utilizează structurarea spațio-temporală</p> <p>- exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate);</p> <p>- exerciții de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figuri și forme, după cerințe;</p> <p>- exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm: "Mergi în ritmul dat de mine!/Ține ritmul!", "Baloanele cu zilele săptămânii", "Stai pe roșu, treci pe verde!", "Prin pădure" etc.;</p> <p>- exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, apoi, mai târziu, mai întâi, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz, săptămâna asta, săptămâna trecută etc.</p> <p>- exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunile anului: expresii ritmate/rimate, poezii;</p> <p>- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini";</p> <p>- Jocul anotimpurilor: "Calendarul naturii", etc.</p>

2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară

Clasa a V-a
<p>2.1. Valorizează comportamentele cognitive.</p> <p>- exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței;</p> <p>- analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mintal;</p> <p>- exerciții de incastrare;</p> <p>- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici: "Păpușa demontabilă"; "Să construim din piese lego!";</p>

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de alcătuire a unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice); - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle); - compararea și sortare/clasificarea: - exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.); - abstractizarea și generalizarea: - exerciții de includere în aceeași categorie : "Jocul mulțimilor"; "Găsește locul potrivit!" etc.; - exerciții-joc asociative: "Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume"; "Care este casa lui?", "La ce folosește ...?", "Ce mănâncă...?", "Al cui este instrumentul/obiectul?" etc.; - exerciții-joc al omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu / sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu): mașina fără roată, casa fără ușă, elefantul cu aripi etc.; - exerciții-joc de completare a unor imagini/propoziții lacunare simple cu sau fără suport imagistic: "Mănânci cu.....", "Te joci cu .....", "Te plimbi cu .....", "Duci hârtia în ...." etc.); - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (de exemplu: obținerea jucăriei care se afla într-un loc inaccesibil); -exerciții joc cu figuri geometrice: "Geomag", "Tangram primar" etc.; - exerciții de operare în centrul 0-100, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin. - memoria vizuală și auditivă: - jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ, aplicații; - exerciții- joc de memorie auditivă: poezii simple, "Repetă ce am spus!"; - recunoașterea / reproducerea, în desen, a unor elemente grafice / geometrice / fenomene ale naturii cu ajutor (cercul, soarele, ploaia, fulgerul); - exerciții de imitație nonverbală pentru motricitate generală și pentru motricitatea aparatului fono-articulator: "Fă ca mine!", jocuri de mimă/pantomimă; - exerciții joc de înțelegerea unor comenzi gestuale simple; - desene libere sau cu temă dată: „Familia mea“, „Copacul înflorit“, „Casa“ etc.; - exercițiu-joc de realizare de colaje simple : "Mozaic", "Anotimpurile", "Covorul colorat", etc.; - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - exerciții de povestire după imagini; - joc de rol / dramatizări, jocuri cu marionete și păpuși: „Imaginează personajul”;
<p>2.2. Manifestă deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă .</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.; - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.; - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : "Protejați natura!", "O faptă bună" etc.; - jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.; - concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).
<p>2.3. Utilizează în practică cunoștințele și deprinderilor dobândite.</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", "La film", "La teatru" etc.

3. Integrarea în plan social prin conduite independente

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe , fenomene ale naturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține, tot atâtea/egal etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei (mai mare, mai mic, cel mai în vârstă, cel mai tânăr etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale, "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire (împărțirea unui obiect/ număr de obiecte în 2-4 părți egale, cu verbalizarea noțiunii de jumătate, sfert etc.).
<p>3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", cel mai scurt" etc.); - exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide , utilizând unități neconvenționale (pahare, căni, gălețușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutatea de 1 kg/ 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate, cântar etc.); - exerciții de operare cu unități monetare în vederea conștientizării noțiunii de : mai ieftin, mai scump, rest; - exerciții de măsurare a timpului – ore(oră exactă, jumătate de oră, sfert de oră), zile, săptămâni, luni, ani; - exerciții de verbalizare a programului unei zile/orarului, respectând succesiunea lor.
<p>3.3. Identifică relații de cauzalitate între procese și fenomene ale naturii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile, reciclabile etc.); - exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul, uscarea plantelor verzi prin lipsa apei sau lipsa luminii etc.); - exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric: experimente simple : "Puterea aerului", "Topirea gheții", "Dizolvarea unor corpuri solide", "Cum cresc plantele?", "Plutire și scufundare", "De unde vine ploaia?" , "Vulcanul" etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, -alimente, -îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptive motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale /proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie - teme din viața cotidiană - acțiuni concrete cu elementele mediului.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; -relații numerice între ființe; relații numerice cu figurine/personaje -simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură; - fenomene naturale; - materiale din mediu; - legături cauzale.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizează corect a obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și numire a principalelor caracteristici gustative: dulce, sărat, acru, amar: "Ce gust are...?"; - exerciții de asociere corectă a gustului cu alimente de bază, fructe, legume: "Salata de fructe!", "Ce ai gustat?"; - exerciții de orientare tactilă - identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului: "Sacul fermecat", "Spune ce ai atins!", "Caută....!"; - exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de degustare și de asociere corectă gust- alimente de bază, fructe și legume corespunzătoare; - exerciții de numire a gusturilor de bază: dulce, sărat, acru, amar; - exerciții de suflat și de emiteră de sunete cu ajutorul instrumentelor muzicale; - exerciții de denumire/identificare a instrumentelor muzicale indicate (tobă, fluiet, clopoțel, muzicuță, trompetă, castaniete, maracas, pianină etc); - ascultarea de cântecele interactive, vizionări de filme dublate de explicații.
<p>1.2. Manifestă abilități psihomotrice adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelarea, frământarea cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurirea cu bețișoare a conturului unor forme; - exerciții de simulare cusături; divertisment grafic (plan vertical, orizontal, material diferit), parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon, colorare, "Găsește traseul!"; "Drumul șoricelului!", "Condu alblna la floare!" etc.; - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelarea, frământarea cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurirea cu betisoare a conturului unor forme; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezarea pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor.
<p>1.3. Utilizează elemente de schema corporală și lateralitatea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoască și să denumească părțile mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Siluete lacunare."; - exerciții de modelare: „Omulețul”, "Animăluțe din plastilină"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.
<p>1.4. Cunoaște structurile perceptiv-motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării, după model, folosind criterii (culoare – mărime –formă); - exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imaglne, imagine-imagine: "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor"; - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.; - exerciții de divertisment grafic; - exerciții de colorare cu respectarea conturului, cu sau fără model; - exerciții de utilizare corectă a culorilor;

Clasa a VI-a
- exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.
1.5. Utilizează elemente de orientare, organizare, structurare spațio-temporală.
- exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate);
- exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate);
- exerciții de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figuri și forme, după cerințe
- exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm: "Mergi în ritmul dat de mine!/Ține ritmul!";
- exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, apoi, mai târziu, mai întâi, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz, săptămâna asta, săptămâna trecută etc.
- exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunile anului: expresii ritmate/rimate, poezii;
- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini".

2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară

Clasa a VI-a
2.1. Valorizează comportamente cognitive însușite
- exerciții de utilizare a operațiilor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței;
- exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
- exerciții de povestire, repovestire cu sau fără suport imagistic/verbal;
- descriere imagini simple;
- exerciții pentru conștientizarea sunetelor în cuvinte, analiză-sinteză fonematică;
- exerciții de scriere-citire:"Recunoaște litera!", "Dați exemple de cuvinte cu litera dată!";
- exerciții de copiere, a literelor învățate;
- exerciții de operare în centrul 0-100, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin.
2.2. Manifestă deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă
- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.;
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.;
- exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : "Protejați natura!", "O faptă bună" etc.;
- jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.;
- concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).
2.3. Utilizează în practică cunoștințele și deprinderile dobândite.
-exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", "La film", "La teatru" etc.

3. Integrarea în plan social prin conduite independente

Clasa a VI-a
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe , fenomene ale naturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține, tot atâtea/egal etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei (mai mare, mai mic, cel mai în vârstă, cel mai tânăr etc.) - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale, "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice cu figurine/personaje povești: "Alba ca zăpada și cei 7 pitici", "Bucle aurii", "Capra cu 3 iezi". - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire (împărțirea unui obiect/ număr de obiecte în 2-4 părți egale, cu verbalizarea noțiunii de jumătate, sfert etc.).
<p>3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu masa corpului : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu"; - exerciții de identificare a monedelor curențe și a bancnotelor mai des utilizate (joc de rol care utilizează banii de jucărie, case de marcat, coș de cumpărături: "De-a magazinul", "La piață" etc.); - exerciții de operare cu unități monetare în vederea conștientizării noțiunii de : mai ieftin, mai scump, rest; - exerciții de măsurare a timpului – ore(oră exactă, jumătate de oră, sfert de oră), zile, săptămâni, luni, ani; - exerciții de verbalizare a programului unei zile/orarului, respectând succesiunea lor.
<p>3.3. Identifică relații de cauzalitate între fenomene naturale sau mecanice utilizând elemente științifice simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile, reciclabile etc.); - exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul, uscarea plantelor verzi prin lipsa apei sau lipsa luminii etc.); - exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric: experimente simple : "Puterea aerului", "Topirea gheții", "Dizolvarea unor corpuri solide", "Cum cresc plantele?", "Plutire și scufundare".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, -alimente, -îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale /proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități; - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală ; - teme din viața cotidiană - acțiuni concrete cu elementele mediului.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; - relații numerice între ființe; relații numerice cu figurine; - simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură; - fenomene naturale; - materiale din mediu; - legături cauzale.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizează corect obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (mic-mare, greu-ușor, mult-puțin, aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lâna etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: mic- mare, aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); - exerciții de degustare și de asociere corectă gust- alimente de bază, fructe și legume corespunzătoare; - exerciții de numire a gusturilor de bază: dulce, sărat, acru, amar; - exerciții de suflat și de emiteră de sunete cu ajutorul instrumentelor muzicale; - exerciții de denumire/identificare a instrumentelor muzicale indicate (tobă, fluiet, clopoțel, muzicuță, trompetă, castaniete, maracas, pianină etc); - ascultarea de cântecele interactive, vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/sonor /fond muzical.
<p>1.2. Manifestă unele abilități psihomotrice adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de pictat cu palma, cu degetele, cu diferite obiecte, materiale; - exerciții de modelarea, frământarea cu plastilină /lut/nisip kinetic; - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurirea cu bețișoare a conturului unor forme; -exerciții –joc de construirea unui bloc/pod din cuburi; - joc puzzle; - exerciții- joc de prindere a obiectelor cu cleme pe o sfoară; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezarea pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de simulare cusături; divertisment grafic (plan vertical, orizontal, material diferit), parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon, colorare; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezarea pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de simulare cusături; divertisment grafic (plan vertical, orizontal, material diferit), parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon, colorare, “Găsește traseul!”, “Drumul șoricelului!” , ”Condu albina la floare!” etc.; - exerciții/jocuri cu mingea, popice, cercuri etc. ; - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă /lateralitate; coordonare ochi–mână etc., utilizarea unor jucării muzicale cu manivelă/cheiță, jocul cu lacătul, jocul cu melcul).

Clasa a VII-a
<p>1.3. Cunoaște schema corporală și lateralitatea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: "Sculptorul /Statuia", "Corpuri în mișcare"; - exerciții – joc de control al respirației: "Respiră ca mine!"; - exerciții de recunoaștere și să denumească părțile mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Siluete lacunare."; - exerciții de modelare: „Omulețul” , "Animăluțe din plastilină"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.
<p>1.4. Utilizează structurile perceptiv-motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastilină, lut etc.; - exerciții de divertisment grafic; - exerciții de colorare cu respectarea conturului, cu sau fără model; - exerciții de utilizare corectă a culorilor; - exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.
<p>1.5. Manifestă comportamente adaptative în ceea ce privește orientarea, organizarea, structurarea spațio-temporală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - exerciții de redare a poziției în plan imagistic ; - exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm - exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, apoi, mai târziu, mai întâi, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz, săptămâna asta, săptămâna trecută etc. - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunile anului: expresii ritmate/rimate, poezii; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini"; - Jocul anotimpurilor: "Calendarul naturii", etc.

2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară

Clasa a VII-a
<p>2.1. Valorizează comportamentele cognitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”) / luare, scădere de obiecte, mărire/ micșorare; - exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc. - exerciții de clasificare după criterii :formă, culoare, mărime, utilitate ; - exerciții-joc de completare a unor imagini/propoziții lacunare simple cu sau fără suport imagistic: "Mănânci cu...", "Te joci cu...", "Te plimbi cu ...", "Duci hârtia în ." etc.); - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor; - jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; - exerciții de realizare a corespondenței ; - exerciții joc cu figuri geometrice; - exerciții de operare în centrul 0-100, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin. - memoria vizuală și auditivă: - exerciții-joc de extragere a unui element dintr-un set de obiecte/ imagini percepute anterior; - exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini; - jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ, aplicații;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de memorie auditivă; - recunoașterea / reproducerea, în desen, a unor elemente grafice / geometrice / fenomene ale naturii cu ajutor (cercul, soarele, ploaia, fulgerul); - exerciții de imitație nonverbală; - exerciții de mișcare și ritm; - exerciții joc de înțelegerea unor comenzi gestuale simple; - exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - exerciții pentru conștientizarea sunetelor în cuvinte, analiză-sinteză fonematică; - exerciții de scriere-citire: "Recunoaște litera!", "Dați exemple de cuvinte cu litera dată!"; - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - exerciții de povestire după imagini; - exerciții de construire a unei machete: „Parcul de distracții”, „Ograda bunicii”, „Orașul/satul meu”; - exerciții atelier de decorare de obiecte.
<p>2.2. Manifestă deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.; - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.; - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : "Protejați natura!", "O faptă bună" etc.; - jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.; - concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).
<p>2.3. Utilizează în practică cunoștințele și deprinderile dobândite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", "La film", "La teatru" etc.

3. Integrarea în plan social prin conduite independente

Clasa a VII-a
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține, tot atâtea/egal etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei (mai mare, mai mic, cel mai în vârstă, cel mai tânăr etc.) - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține; - exerciții de stabilire a relațiilor numerice cu figurine/personaje ; - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire (împărțirea unui obiect/ număr de obiecte în 2-4 părți egale, cu verbalizarea noțiunii de jumătate, sfert etc.).
<p>3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", cel mai scurt" etc.); - exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide , utilizând unități neconvenționale (pahare, căni, gălețușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutateți de 1 kg/ 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate, cântar etc.);

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu masa corpului : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu"; - exerciții de identificare a monedelor curențe și a bancnotelor mai des utilizate (joc de rol care utilizează banii de jucărie, case de marcat, coș de cumpărături: "De-a magazinul", "La piață" etc.; - exerciții de operare cu unități monetare în vederea conștientizării noțiunii de : mai ieftin, mai scump, rest;
<p>3.3. Identifică relații de cauzalitate între fenomene naturale sau mecanice utilizând elemente științifice simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile, reciclabile etc.); - exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul, uscarea plantelor verzi prin lipsa apei sau lipsa luminii etc.); - exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric: experimente simple : "Puterea aerului", "Topirea gheții", "Dizolvarea unor corpuri solide", "Cum cresc plantele?".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, -alimente, -îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie;</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale /proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încadrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete.

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiuni cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală (igienă, masă, somn etc.); - teme din viața cotidiană (trezirea, masa, pregătirea pentru școală, pregătirea pentru somn, etc.) - acțiuni concrete cu elementele mediului;
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	Relații numerice între obiecte, ființe: <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; - simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură; - fenomene naturale; - materiale din mediu; - legături cauzale;

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizează corect obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de acțiune cu obiectele/persoane/ființe din mediul înconjurător; - exerciții de identificare și denumire a obiectelor: "Arată-mi....!", "Spune ce ai atins!"; - exerciții de recunoaștere a persoanelor: "Arată pe...!", "Spune cine este?"; - exerciții de recunoaștere a unui obiect dintr-o mulțime de obiecte: "Arată-mi obiectul...!"; "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții de identificare de obiecte/imagini identice sau neidentice cu cel dat: "Potrivește la fel!", "Găsește obiectul la fel/diferit!"; - exerciții de identificare a diferențelor între obiecte/imagini: "Găsește diferențele între obiecte/ imagini!"; - exerciții de identificare și numire a caracteristicilor olfactive: "Ce miroase așa?", "Cum miroase ...?"; - exerciții de identificare și numire a principalelor caracteristici gustative: dulce, sărat, acru, amar: "Ce gust are...?"; - exerciții de asociere corectă a gustului cu alimente de bază, fructe, legume: "Salata de fructe!", "Ce ai gustat?"; - exerciții de orientare tactilă - identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului: "Sacul fermecat", "Spune ce ai atins!", "Caută....!"; - exerciții de utilizare a unor operații de selectare și grupare - exerciții de clasificare, după utilitate; - exerciții de suflat și de emiteră de sunete cu ajutorul instrumentelor muzicale; - exerciții de identificare și utilizare corectă a instrumentelor muzicale (tobă, fluiet, clopotel, muzicuță, trompetă, castaniete, maracas, pianină etc).
<p>1.2. Manifestă abilități psihomotrice adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de umplere și golire a unor sticle, sau recipiente cu apă; - exerciții de găurirea cu bețișoare a conturului unor forme; -exerciții-joc de construirea unui bloc/pod din cuburi; - joc puzzle; - exerciții- joc de prindere a obiectelor cu cleme pe o sfoară; - exerciții înșurubare /deșurubare, șnuruire/bobinare, așezarea pionilor pe tăbliță, a mărgelilor pe ață; - exerciții de cusături / divertisment grafic; - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă /lateralitate.
<p>1.3. Utilizează elementele de schema corporală și lateralitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului și de redare a acesteia în plan obiectual-acțional: "Sculptorul /Statuia", "Corpuri în mișcare"; - exerciții – joc de control al respirației: "Respiră ca mine!"; - exerciții de recunoască și să denumească părțile mari și mici ale corpului: "Arată ce-ți spun eu!"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; - exerciții- joc de identificare și completare a unor suporturi lacunare: "Siluete lacunare."; - exerciții de modelare: „Omulețul” , "Animăluțe din plastilină"; - exerciții - joc de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educativ, aplicații.

Clasa a VIII-a
<p>1.4. Utilizează structurile perceptiv-motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - exerciții de identificare și utilizare în plan obiectual/ imagistic; - exerciții de construcție utilizând cuburi sau alte jucării; - exerciții analitico-sintetice: potrivire obiect-obiect, obiect-imagie, imagine-imagie; - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de umplere a unor forme diferite, folosind plastelină, lut etc.; - exerciții de divertisment grafic; - exerciții de colorare cu respectarea conturului, cu sau fără model; - exerciții de utilizare corectă a culorilor; - exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.
<p>1.5. Manifestă comportamente adaptative în ceea ce privește orientarea, organizarea, structurarea spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate); - exerciții de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figuri și forme, după cerințe: "Omida"; "Casa", "Descoperă locul obiectelor" etc.); - exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm: "Mergi în ritmul dat de mine!/Ține ritmul!", "Balioanele cu zilele săptămânii", "Stai pe roșu, treci pe verde!", "Prin pădure" etc.; - exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, apoi, mai târziu, mai întâi, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz, săptămâna asta, săptămâna trecută etc. - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunile anului: expresii ritmate/rimate, poezii; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini"; - Jocul anotimpurilor: "Calendarul naturii" etc.; - exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp, cu genul corespunzător (fată-băiat); - exerciții de recunoaștere și ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor unei întâmplări scurte/povești.

2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Valorizează comportamentele cognitive însușite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual și imagistic, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund): „Alege obiectul...!”; - exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ :“Care e mai mare?” ; “Unde e mai mult?”; - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”) / luare, scădere de obiecte, mărire/ micșorare; - exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.) ; - exerciții de includere în aceeași categorie : “Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!” etc. - exerciții-joc asociative: “Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”, “Ce mănâncă...?”, “Al cui este instrumentul/obiectul?” etc. - exerciții-joc de completare a unor imagini/propoziții lacunare simple cu sau fără suport imagistic: “Mănânci cu.....”, “Te joci cu .....", “Te plimbi cu .....", “Duci hârtia în ....” etc.)

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (de exemplu: obținerea jucăriei care se afla într-un loc inaccesibil); - jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; - exerciții de realizare a corespondenței; - exerciții de operare în centrul 0-100, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin. - exerciții pentru reproducerea, în desen, a unor elemente grafice / geometrice / fenomene ale naturii cu ajutor (cercul, soarele, ploaia, fulgerul); - exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic.
<p>2.2. Manifestă deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc. - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc. - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului: "Protejați natura!", "O faptă bună" etc. - jocuri-competiții pe diverse teme; - concursuri de desen, dans, cântec, gătit .
<p>2.3. Utilizează în practică cunoștințele și deprinderile dobândite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană.

3. Integrarea în plan social prin conduite independente

Clasa a VIII-a
<p>3.1 Utilizează relații numerice între obiecte, ființe, fenomene naturale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține, tot atâtea/egal etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei (mai mare, mai mic, cel mai în vârstă, cel mai tânăr etc.) - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale, "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice cu figurine/personaje povești: "Alba ca zăpada și cei 7 pitici", "Bucle aurii", "Capra cu 3 iezi". - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire (împărțirea unui obiect/ număr de obiecte în 2-4 părți egale, cu verbalizarea noțiunii de jumătate, sfert etc.).
<p>3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", cel mai scurt" etc.); - exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide , utilizând unități neconvenționale (pahare, căni, gălețușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutate de 1 kg/ 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate, cântar etc.); - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu masa corpului : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu"; - exerciții de identificare a monedelor curențe și a bancnotelor mai des utilizate (joc de rol care utilizează banii de jucărie, case de marcat, coș de cumpărături: "De-a magazinul", "La piață" etc.); - exerciții de operare cu unități monetare în vederea conștientizării noțiunii de : mai ieftin, mai scump, rest.

Clasa a VIII-a**3.3. Identifică relații de cauzalitate între fenomene naturale sau mecanice utilizând elemente științifice simple.**

- exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile, reciclabile etc.);
- exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul, uscarea plantelor verzi prin lipsa apei sau lipsa luminii etc.);
- exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric: experimente simple : "Puterea aerului", "Topirea gheții", "Dizolvarea unor corpuri solide", "Cum cresc plantele?", "Plutire și scufundare", "De unde vine ploaia?" , "Vulcanul" etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, - alimente, - îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie;</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale /proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini; - imitație nonverbală, verbală;

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiuni cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală - teme din viața cotidiană - acțiuni concrete cu elementele mediului.
<p>Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social</p>	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; - relații numerice între ființe; relațiilor numerice cu figurine/ personaje; - simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură; - fenomene naturale; - materiale din mediu; - legături cauzale;

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Utilizează corect obiectele din mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a unor operații de selectare și grupare; - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate; - exerciții de clasificare, după diferite caracteristici; - exerciții de clasificare, după material din care este confecționat obiectul; - exerciții de selectare tactilă , olfactiv-gustativă , vizual-auditivă - exerciții de utilizare a obiectelor / aparatelor din mediul ambiant.
<p>1.2. Manifestă unele abilități psihomotrice adaptative.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc. - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi , culori , întrebuițări; - exerciții – joc de realizare a activităților gospodărești ; - exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare , de locuit : „Casa păpușii” -exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică; - exerciții-joc de amenajare și aranjare a mobilierului clasei - exerciții- joc de tipul : „La magazin”, „Cea mai frumoasă grădină”, „Cofetarul priceput” - exerciții de rezolvarea a unor deteriorări / defecțiuni apărute în clasă/ casă.
<p>1.3. Manifestă elemente de autonomie personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a datelor personale; - exerciții de cunoaștere a datelor de identificare a colegilor, cadrelor didactice, membrilor familiei; - exerciții de orientare în spațiul clasei , școlii și împrejurimilor; - exerciții -joc de rol pe tema relațiilor între elevi, relațiilor profesori-elevi ,părinți-copii - exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; - exerciții practice de pregătire pentru muncă și viață.
<p>1.4. Identifică structuri perceptiv-motrice de bază.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, discriminare și valorizare a trăsăturilor caracteristice a obiectelor, ființelor, fenomenelor. - exerciții de ordonare/ serie, după toate criteriile însușite; - exerciții de construcție utilizând diferite materiale; - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de divertisment grafic; - exerciții de colorare cu respectarea conturului, cu sau fără model; - exerciții de utilizare corectă a culorilor; - exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.
<p>1.5. Recunoaște/utilizează unele elemente de orientare, organizarea, structurarea spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte(sus, jos, pe, sub, lângă , aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate); - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate); - exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm: “Mergi în ritmul dat de mine!/Ține ritmul!”, “Baloanele cu zilele săptămânii”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”, ”Prin pădure” etc.; - exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, apoi, mai târziu, mai întâi, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz, săptămâna asta, săptămâna trecută etc.

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunile anului: expresii ritmate/rimate, poezii; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activității corespunzătoare: "Orarul în imagini"; - Jocul anotimpurilor: "Calendarul naturii" etc.; - exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp, cu genul corespunzător (fată-băiat); - exerciții de recunoaștere și ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor unei întâmplări scurte/povești.

2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară

Clasa a IX-a
<p>2.1. Valorizează comportamentele cognitive însușite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual și imagistic, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund): „Alege obiectul...!”; - exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ :“Care e mai mare?” ; “Unde e mai mult?”; - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”) / luare, scădere de obiecte, mărire/ micșorare; - exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.) ; - exerciții de includere în aceeași categorie : “Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!” etc.; - exerciții-joc asociative: “Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”, “Ce mănâncă...?”, “Al cui este instrumentul/obiectul?” etc. - exerciții-joc de completare a unor imagini/propoziții lacunare simple cu sau fără suport imagistic: “Mănânci cu...”, “Te joci cu ...”, “Te plimbi cu .”, “Duci hârtia în ....” etc.) - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (de exemplu: obținerea jucăriei care se afla într-un loc inaccesibil); - jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; - exerciții de realizare a corespondenței - exerciții de operare în centrul 0-100, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin. - exerciții pentru reproducerea, în desen, a unor elemente grafice / geometrice / fenomene ale naturii cu ajutor (cercul, soarele, ploaia, fulgerul); - exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic.
<p>2.2. Manifestă deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: “La masă”, “La telefon”, “La piață” etc. - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : “La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?” etc. - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : “Protejați natura!”, “O faptă bună” etc. - jocuri-competiții pe diverse teme; - concursuri de desen, dans, cântec, gătit.
<p>2.3. Utilizează în practică cunoștințele și deprinderile dobândite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană.

3. Integrarea în plan social prin conduite independente

Clasa a IX-a
<p>3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe, fenomene ale naturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține, tot atâtea/egal etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei (mai mare, mai mic, cel mai în vârstă, cel mai tânăr etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale, "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice cu figurine/personaje povești: "Alba ca zăpada și cei 7 pitici", "Bucle aurii", "Capra cu 3 iezi"; - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire (împărțirea unui obiect/ număr de obiecte în 2-4 părți egale, cu verbalizarea noțiunii de jumătate, sfert etc.).
<p>3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", "cel mai scurt" etc.); - exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide , utilizând unități neconvenționale (pahare, căni, gălețușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutate de 1 kg/ 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate, cântar etc.); - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu masa corpului : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu"; - exerciții de identificare a monedelor curențe și a bancnotelor mai des utilizate (joc de rol care utilizează banii de jucărie, case de marcat, coș de cumpărături: "De-a magazinul", "La piață" etc. - exerciții de operare cu unități monetare în vederea conștientizării noțiunii de : mai ieftin, mai scump, rest.
<p>3.3. Identifică unele relații de cauzalitate între fenomene naturale sau mecanice utilizând elemente științifice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile, reciclabile etc.); - exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul, uscarea plantelor verzi prin lipsa apei sau lipsa luminii etc.); - exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric: experimente simple : "Puterea aerului", "Topirea gheții", "Dizolvarea unor corpuri solide", "Cum cresc plantele?", "Plutire și scufundare", "De unde vine ploaia?" , "Vulcanul" etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, -alimente, -îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale /proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală.); - teme din viața cotidiană ; - acțiuni concrete cu elementele mediului.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; -relații numerice între ființe; -simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură;

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
	<ul style="list-style-type: none"> - fenomene naturale; - materiale din mediu; - legături cauzale.

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adaptarea la mediul ambiant în baza deprinderilor dobândite**

Clasa a X-a
<p>1.1. Utilizează corect obiectele din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a unor operații de selectare și grupare; - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate; - exerciții de clasificare, după diferite caracteristici; - exerciții de clasificare, după material din care este confecționat obiectul; - exerciții de selectare tactilă, olfactiv-gustativă, vizual-auditivă; - exerciții de utilizare a obiectelor / aparatelor din mediul ambiant.
<p>1.2. Manifestă unele abilități psihomotrice adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a telefonului, a tabletei etc; - exerciții de manipulare a obiectelor cu diverse forme, mărimi, culori, întrebuințări; - exerciții-joc de realizare a activităților gospodărești; - exerciții de identificare și utilizare corectă a spațiilor școlare, de locuit: „Casa păpușii” - exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier, aparatură electrocasnică; - exerciții-joc de amenajare și aranjare a mobilierului clasei - exerciții-joc de tipul: „La magazin”, „Cea mai frumoasă grădină”, „Cofetarul priceput” - exerciții de rezolvarea a unor deteriorări / defecțiuni apărute în clasă/ casă.
<p>1.3. Manifestă elemente de autonomie personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere a datelor personale; - exerciții de cunoaștere a datelor de identificare a colegilor, cadrelor didactice, membrilor familiei; - exerciții de orientare în spațiul clasei, școlii și împrejurimilor; - exerciții-joc de rol pe tema relațiilor între elevi, relațiilor profesori-elevi, părinți-copii; - exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; - exerciții practice de pregătire pentru muncă și viață.
<p>1.4. Identifică structuri perceptiv-motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, discriminare și valorizare a trăsăturilor caracteristice a obiectelor, ființelor, fenomenelor; - exerciții de ordonare/ serie, după toate criteriile însușite; - exerciții de construcție utilizând diferite materiale; - exerciții de potrivire a obiectelor după un contur dat; - exerciții de divertisment grafic; - exerciții de colorare cu respectarea conturului, cu sau fără model; - exerciții de utilizare corectă a culorilor; - exerciții-jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ.
<p>1.5. Recunoaște/utilizează unele elemente de orientare, organizarea, structurarea spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate); - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat(sus, jos, pe, sub, lângă, aproape, departe, aici, acolo, deasupra, dedesubt, între, în față, în spate); - exerciții motrice de respectare a unui anumit ritm: “Mergi în ritmul dat de mine!/Ține ritmul!”, “Baloanele cu zilele săptămânii”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”, ”Prin pădure” etc.

- exerciții pentru înțelegerea reperelor temporale uzuale: acum, apoi, mai târziu, mai întâi, azi, mâine, ieri, dimineață, seară, prânz, săptămâna asta, săptămâna trecută etc.
- exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii, lunile anului: expresii ritmate/rimate, poezii;
- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare: "Orarul în imagini";
- Jocul anotimpurilor: "Calendarul naturii" etc.;
- exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp, cu genul corespunzător (fată-băiat);
- exerciții de recunoaștere și ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor unei întâmplări scurte/povești.

2. Manifestarea de comportamente independente în activitatea școlară

Clasa a X-a

2.1. Valorizează comportamentele cognitive însușite

- exerciții de sortare și clasificare în plan obiectual și imagistic, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund): „Alege obiectul...!”;
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ : "Care e mai mare?" ; "Unde e mai mult?";
- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”) / luare, scădere de obiecte, mărire/ micșorare;
- exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.) ;
- exerciții de includere în aceeași categorie : "Jocul mulțimilor"; "Găsește locul potrivit!" etc.;
- exerciții-joc asociative: "Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume";
- exerciții-joc de completare a unor imagini/propoziții lacunare simple cu sau fără suport imagistic;
- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (de exemplu: obținerea jucăriei care se afla într-un loc inaccesibil);
- jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic;
- exerciții de realizare a corespondenței;
- exerciții de operare în centrul 0-100, în plan obiectual/imagistic cu sau fără sprijin.
- exerciții pentru reproducerea, în desen, a unor elemente grafice / geometrice / fenomene ale naturii cu ajutor (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
- exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.);
- exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic.

2.2. Manifestă unele deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.;
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală : "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?" etc.
- exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului : "Protejați natura!", "O faptă bună" etc.
- jocuri-competiții pe diverse teme: "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret", "Cel mai bun dansator" etc.;
- concursuri (desen, dans, cântec, gătit etc.).

Clasa a X-a**2.3. Transpune în practică cunoștințele și deprinderile dobândite prin:**

- exerciții- joc de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață", "La cofetărie", "La film", "La teatru" etc.

3. Integrarea în plan social prin conduite independente**Clasa a X-a****3.1. Utilizează relații numerice între obiecte, ființe:**

- exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (multe, puține, mai multe, mai puține, tot atâtea/egal etc.);
- exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei (mai mare, mai mic, cel mai în vârstă, cel mai tânăr etc.);
- exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (câți/câte sunt, mai mulți/mai multe, mai puțin/mai puține, exemplu: familia de animale, "Scroafa cu porci", "Pisica cu pisoi", "Cloșca cu pui" etc.);
- exerciții de stabilire a relațiilor numerice cu figurine/personaje povești: "Alba ca zăpada și cei 7 pitici", "Bucle auri", "Capra cu 3 iezi";
- exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire (împărțirea unui obiect/ număr de obiecte în 2-4 părți egale, cu verbalizarea noțiunii de jumătate, sfert etc.).

3.2. Utilizează relații numerice între simboluri, unități de măsură:

- exerciții de măsurare verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung", "cel mai lung", "cel mai scurt" etc.);
- exerciții de măsurare a corpurilor solide și lichide , utilizând unități neconvenționale (pahare, căni, gălețușe, creioane, sfoară, panglică) și convenționale (vase gradate, sticla de 1 litru, greutate de 1 kg/ 500 grame, metru de croitorie, metru de tâmplărie, rigle gradate, cântar etc.);
- exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu masa corpului : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu";
- exerciții de identificare a monedelor curențe și a bancnotelor mai des utilizate (joc de rol care utilizează banii de jucărie, case de marcat, coș de cumpărături: "De-a magazinul", "La piață" etc.);
- exerciții de operare cu unități monetare în vederea conștientizării noțiunii de : mai ieftin, mai scump, rest.

3.3. Identifică unele relații de cauzalitate între fenomene naturale sau mecanice utilizând elemente științifice simple prin:

- exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile, reciclabile etc.);
- exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul, uscarea plantelor verzi prin lipsa apei sau lipsa luminii etc.);
- exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorare și discriminare în contexte variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte, - persoane, - ființe, - alimente, - îmbrăcăminte, fenomene etc. <p>Schema corporală și lateralitate: imitare mișcări generale, acțiuni, conștientizarea propriului corp, identificarea elementelor schemei corporale și a lateralității;</p> <p>Structuri perceptiv-motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;</p> <p>Coordonare oculo – motorie.</p>
Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale /proceselor psihice	<p>Cunoașterea obiectelor familiare și a semnificațiilor acestora cu și fără suport vizual, auditiv, tactil, kinestezic;</p> <p>Identificarea și recunoașterea obiectelor după anumite criterii;</p> <p>Gândirea , memoria, imaginația, atenția, limbajul, voința:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza perceptuală și/sau în plan mental; - încastrare; - alcătuire a unor obiecte/figuri/imagini din corpuri mai mici; - comparare și sortare/clasificare plan obiectual/imagistic după caracteristici simple; - suprapunere și asociere de imagini - imitație nonverbală, verbală; - verbalizare a acțiunii cu obiectele; - formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă, meserii, mijloace de transport etc.); - descriere imagini simple; - realizare de sarcini simple, concrete. - asociere de informații pentru crearea de conținuturi, produse, activități noi; - acțiuni cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - reacție adecvată la diferiți stimuli; - comenzi simple. - acțiuni pentru dezvoltarea unor deprinderi de autonomie personală ; - teme din viața cotidiană; - acțiuni concrete cu elementele mediului.
Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<p>Relații numerice între obiecte, ființe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relații numerice între obiecte; - relații numerice între membrii familiei etc.; - relații numerice între ființe; . - simboluri; asocierea unor simboluri; - unități de măsură; utilizare adecvată a unităților de măsură;

Domenii de conținut	Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - fenomene naturale; - materiale din mediu; - legături cauzale.

Sugestii metodologice

Stimularea cognitivă a copilului cu dizabilități intelectuale are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilitate intelectuală se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă în cazul acestui tip de copil.

Învățătorul - educator și profesorul - educator trebuie să utilizeze tehnici de flexibilizare cognitivă, pentru a valorifica potențialul de cunoaștere al elevului, dar și valențele educației, care reprezintă direcții către valorile culturii naționale și universale, către mediul înconjurător natural și cultural, către cunoașterea de către elevi a valorilor care reprezintă norme sociale, relații interpersonale și comportamente sociale dezirabile.

Cogniția combină mai multe procese mentale: percepția și reprezentarea, memoria, limbajul, gândirea și raționamentul, rezolvarea de probleme. Ideea de bază este de a forma la copiii cu dizabilități intelectuale severe posibilitatea de a "ști cum" să reacționeze în situații cotidiene de viață, dar și de a le îmbogăți sfera generală de informații și cunoștințe.

Activitățile educațional-terapeutice de stimulare cognitivă vor ține cont de achizițiile elevilor din programul de dimineață și vor avea ca scop principal, de a pune copilul să le exerseze în contexte diferite, cât mai familiale, în cadrul unor teme ca: "Eu și familia mea", " La cumpărături cu colegii mei" etc. Importantă este organizarea activităților din cadrul temelor cu legatura între ele în sensul că, după o activitate cum ar fi "Ne pregătim pentru teatru ", să urmeze o alta precum " Ne pregătim pentru circ", astfel încât elevul să aibă prilejul să folosească o serie de informații din prima temă(ca de exemplu ne cumpărăm bilete, ne pregătim mașina etc.), dar totodată, să poată face și diferențieri între ceea ce vizionăm la teatru și ceea ce vizionăm la circ.

Este foarte important ca operațiile, acțiunile, activitățile desfășurate, să fie bine exersate și însușite înainte de a trece la operații, acțiuni, activități noi, astfel încât să se obțină modificări durabile în plan cognitiv. La un anumit interval de timp, este indicat să se desfășoare "activități integratoare", în sensul că, elevul să reia toate activitățile desfășurate anterior, la un nivel superior. Astfel: în cadrul unei teme precum "La cumpărături" , elevii vor trebui să știe să folosească formule de adresare, să descrie anumite produse, să știe să le facă reclamă, să știe să citească o listă de mărfuri, să calculeze banii, să exerseze diverse gesturi etc. În felul acesta, avem certitudinea că achizițiile școlare ale elevilor își găsesc expresia în comportamente adecvate, care să le permită adaptarea. În cadrul unei activități, de obicei este indicat să se vizeze competențe desprinse din competențele generale în ansamblul lor.

Este necesar să se urmărească stimularea perceptivă, integrarea perceptivă, formarea raționamentului perceptiv, verigi importante pentru trecerea spre cognitiv și logic. Este important ca activitățile alese să antreneze din punct de vedere afectiv.

În continuare, câteva exemple de cum se poate raporta învățătorul-educator sau profesorul-educator la diversele discipline din programul de predare pentru a stimula

adecvat elevii. Sugestiile sunt orientative și lasă loc fiecărui cadru didactic să-și organizeze activitatea cât mai creativ.

a. Elemente de matematică. Conținutul învățării să vizeze fapte și situații cu semnificație în viața cotidiană. De exemplu: să compare cantități, folosind măsuri neconvenționale și convenționale, să folosească banii, să-și organizeze timpul. În activitățile cotidiene, să învețe să compare, să clasifice, să adune, să scadă. Să-și poată forma deprinderi aritmetice prin manipularea cantităților și a numerelor, în mod gradual, dezvoltând înțelegerea unor relații și algoritmi de calcul elementar. Învățătorul/profesorul-educator poate selecta procedee și metode de învățare care să structureze percepția vizuală, capacitățile tactil - kinestezice. Este absolut necesar ca activitățile să fie adaptate nivelului psihoindividual și de vârstă ale elevului (clasei de elevi), sub raportul înțelegerii limbajului și înțelegerii acestuia (acestora).

b. Explorarea mediului înconjurător. Este extrem de utilă pentru copiii cu dizabilități severe, cunoașterea plantelor, a mediului în care se dezvoltă ele, a ciclului lor de viață, a modului lor de îngrijire. Varietatea plantelor și animalelor, explorarea lor, îi ajută pe copii să conștientizeze diferențele dintre aspectele lumii înconjurătoare, să identifice similarități, să poată grupa sau clasifica.

Învățătorul/profesorul-educator trebuie să aibă în vedere că un obiectiv important, în activitățile de cunoaștere, este să dezvolte la copilul cu dizabilități severe, relații emoționale adecvate cu privire la plante și animale să-l învețe să respecte orice înseamnă viață. Astfel că elevii vor fi antrenați în îngrijirea plantelor din clasă, curtea școlii, în organizarea "colțului viu": acvariu, creșterea și îngrijirea unor animale mici.

Cunoștințele și înțelegerea începe de la explorarea acestora cu ajutorul simțurilor. Copilul va putea astfel să sorteze și să clasifice materialele sau obiectele, să identifice asemănări și deosebiri dintre ele, să le numească, să descrie proprietățile lor caracteristice.

Copiii pot fi puși în situația de a experimenta schimbările pe care materialele le pot suferi: de formă, volum, stare (ex. înghețarea apei, topirea ciocolatei, dizolvarea zahărului în apă etc.), să înțeleagă diferențele dintre schimbările reversibile și ireversibile ale materiei.

c. Cunoașterea și igiena corpului uman. Se va urmări cunoașterea părților corpului, a funcțiilor principalelor organe, și în special, a regulilor de igienă corporală pentru prevenirea îmbolnăvirilor.

EXEMPLE ORIENTATIVE DE SUBIECTE APLICATIVE

1. Corpul uman
2. Familia
3. Școala
4. Orașul/localitatea
5. Țara noastră
6. Reguli de circulație
7. Reguli igienico-sanitare
8. Reguli de comportare civilizată
9. Meserii, unelte
10. Evenimente festive
11. Excursii, vizionări de spectacole
12. Formulare cu destinație oficială
13. Povestiri, poezii

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi.

De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții/reprezentanții legali. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Editura Institutul European;
2. Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
3. Barbu, P., (2012), *Copilul și motricitatea*, Pitești: Editura Nomina;
4. Beniuc, M, Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP;
5. Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, București: Editura Aramis;
6. Gherguț , Al., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Mușu I. , (1997), *Terapia educațională integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
8. Păunescu C., Mușu I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Editura Medicală;
9. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
10. *** (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
11. *** (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Botezatu Măndița	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Comuna Filipeștii de Târg
Petre Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Comuna Filipeștii de Târg
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru **Terapia educațională complexă și integrată** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales, antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu

alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximei dezvoltării în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximei dezvoltări – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- *Stimularea cognitivă* - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- *Terapia ocupațională* - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- *Formarea autonomiei personale* - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită etc.)
- *Socializarea* - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- *Ludoterapia* - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale severe descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilitate intelectuală severă au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-aur; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgască câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngrădească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Utilizarea motricității și psihomotricității în explorarea mediului înconjurător**
- 2. Exersarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru în vederea formării unor deprinderi de bază**
- 3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrarea școlară**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea motricității și psihomotricității în explorarea mediului înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Explorează mediul înconjurător prin intermediul simțurilor Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”; - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „Ia cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”.
<p>1.2. Manifestă gesturi manuale fundamentale în vederea realizării unor sarcini simple Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică); - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar; - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc; - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă; - Exerciții de fixare a pieselor în incastre; - Exerciții de fluturare a unei eșarfe; - Exerciții de scuturare a unei eșarfe; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris; - Exerciții de amestecare a boabelor(de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie; - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă; - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă; - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte; - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi; - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare; - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle.

2. Exersarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru în vederea formării unor deprinderi de bază.

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identifică materiale și instrumente de lucru în scopul folosirii adecvate a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă); - Exerciții de recunoaștere a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele).
<p>2.2. Exersează tehnici de lucru pentru realizarea unor sarcini/activități Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice).

Clasa pregătitoare
<p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții elementare de rupere / lipire / mototolire hârtie glace; - Exerciții de pliere a hârtiei („Batistuța”); - Exerciții simple de modelare plastilină și spumă modelatoare; - Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă; - Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie; - Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur); - Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). <p>Expoziții</p> <p>Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv; - Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată; - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”).

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrarea școlară

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Manifestă deprinderi de igienă personală și a spațiului de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de deschidere/închidere a ușii; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale. - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
<p>3.2. Exersează conduite cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <p>Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de udare a florilor din clasă; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Exerciții de formare a percepțiilor și reprezentărilor
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Deprinderi de ordine și igienă	Exerciții de formare a deprinderilor de igienă personală
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea motricității și psihomotricității în explorarea mediului înconjurător**

Clasa I
<p>1.1. Explorează mediul înconjurător prin intermediul simțurilor Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”; - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „la cana!”; • Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; • Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; • Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; • Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”.   - Concursuri; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
<p>1.2. Manifestă gesturi manuale fundamentale în vederea realizării unor sarcini simple Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică); - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar; - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc; - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă; - Exerciții de fixare a pieselor în incastre; - Exerciții de fluturare a unei eșarfe; - Exerciții de scuturare a unei eșarfe; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris; - Exerciții de amestecare a boabelor(de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie; - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă; - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă; - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte; - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi; - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare; - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității</p>

2. Exersarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru în vederea formării unor deprinderi de bază

Clasa I
<p>2.1. Identifică materiale și instrumente de lucru în scopul folosirii adecvate a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă); - Exerciții de recunoaștere a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare,

Clasa I
<p>hârtie glace, lipici, acuarele);</p> <p>- Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>2.2. Exersează tehnici de lucru pentru realizarea unor sarcini/activități</p> <p>Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice). <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții elementare de rupere / lipire / mototolire hârtie glace; - Exerciții de pliere a hârtiei („Batistuța”); - Exerciții simple de modelare plastilină și spumă modelatoare; - Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă; - Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie; - Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur); - Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). <p>Expoziții;</p> <p>Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv; - Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată; - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”). <p>Concursuri.</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrarea școlară

Clasa I
<p>3.1. Manifestă deprinderi de igienă personală și a spațiului de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de deschidere/închidere a ușii; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
<p>3.2. Exersează conduite cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de udare a florilor din clasă; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Exerciții de formare a percepțiilor și reprezentărilor
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării

Domenii de conținut	Clasa I
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Deprinderi de ordine și igienă	Exerciții de formare a deprinderilor de igienă personală
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea motricității și psihomotricității în explorarea mediului înconjurător

Clasa a II-a
<p>1.1. Cunoaște mediul înconjurător prin intermediul simțurilor   Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar: - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”.   Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „la cana!”;   - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”;   - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”;   - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”;   - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”.   Concursuri;   Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității</p>
<p>1.2. Demonstrează gesturi manuale fundamentale în vederea realizării unor sarcini simple   Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării   Exemple de activități de învățare: - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie;   - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan;   - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș;   - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică);   - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;   - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;   - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;   - Exerciții de fixare a pieselor în incastre;   - Exerciții de fluturare a unei eșarfe;   - Exerciții de scuturare a unei eșarfe;   - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;   - Exerciții de amestecare a boabelor (de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;   - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;   - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;   - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;   - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;   - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;   - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle.   Concursuri   Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității</p>

2. Exersarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru în vederea formării unor deprinderi de bază.

Clasa a II-a
<p>2.1. Deosebește materiale și instrumente de lucru în scopul folosirii adecvate a acestora   - Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă);</p>

Clasa a II-a
<p>- Exerciții de recunoaștere a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele).</p> <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității</p>
<p>2.2. Exersează tehnici de lucru pentru realizarea unor sarcini/activități</p> <p>Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice). <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții elementare de rupere / lipire / mototolire hârtie glace; - Exerciții de pliere a hârtiei („Batistuța”); - Exerciții simple de modelare plastilină și spumă modelatoare; - Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă; - Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie; - Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur); - Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). <p>Expoziții</p> <p>Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv; - Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată; - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”). <p>Concursuri.</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrarea școlară.

Clasa a II-a
<p>3.1. Exprimă deprinderi de igienă personală și a spațiului de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de deschidere/închidere a ușii; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
<p>3.2. Exersează conduite cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <p>Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de udare a florilor din clasă; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Exerciții de formare a percepțiilor și reprezentărilor
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Deprinderi de ordine și igienă	Exerciții de formare a deprinderilor de igienă personală
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea motricității și psihomotricității în explorarea mediului înconjurător****Clasa a III-a****1.1. Cunoaște mediul înconjurător prin intermediul simțurilor**

Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:

- Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”.

Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:

- Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „la cana!”;

- Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”;

- Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”;

- Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”;

- Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”.

Concursuri;

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

1.2. Demonstrează gesturi manuale fundamentale în vederea realizării unor sarcini simple

Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie;

- Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan;

- Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș;

- Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică);

- Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;

- Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;

- Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;

- Exerciții de fixare a pieselor în incastre;

- Exerciții de fluturare a unei eșarfe;

- Exerciții de scuturare a unei eșarfe;

- Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;

- Exerciții de amestecare a boabelor(de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;

- Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;

- Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;

- Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;

- Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;

- Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;

- Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle.

Concursuri;

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2. Exersarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru în vederea formării unor deprinderi de bază**Clasa a III-a****2.1. Cunoaște materialele și instrumentele de lucru în scopul folosirii adecvate a acestora**

- Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă);

Clasa a III-a
<p>- Exerciții de recunoaștere a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele).</p> <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>2.2. Consolidarea tehnicilor de lucru pentru realizarea unor sarcini/activități</p> <p>Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice). <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții elementare de rupere / lipire / mototolire hârtie glace; - Exerciții de pliere a hârtiei („Batistuța”); - Exerciții simple de modelare plastilină și spumă modelatoare; - Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă; - Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie; - Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur); - Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). <p>Expoziții;</p> <p>Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv; - Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată; - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”). <p>Concursuri.</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrarea școlară

Clasa a III-a
<p>3.1. Demonstrează deprinderi de igienă personală și a spațiului de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de deschidere/închidere a ușii; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității
<p>3.2. Utilizează conduite cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <p>Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de udare a florilor din clasă; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Exerciții de formare a percepțiilor și reprezentărilor
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Deprinderi de ordine și igienă	Exerciții de formare a deprinderilor de igienă personală
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea motricității și psihomotricității în explorarea mediului înconjurător

Clasa a IV-a
<p>1.1. Cunoaște mediul înconjurător prin intermediul simțurilor   Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar: - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”.   Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „la cana!”;   - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”;   - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”;   - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”;   - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”.   Concursuri;   Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității;</p>
<p>1.2. Demonstrează gesturi manuale fundamentale în vederea realizării unor sarcini simple   Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării;   Exemple de activități de învățare: - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie;   - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan;   - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș;   - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică);   - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;   - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;   - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;   - Exerciții de fixare a pieselor în incastre;   - Exerciții de fluturare a unei eșarfe;   - Exerciții de scuturare a unei eșarfe;   - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;   - Exerciții de amestecare a boabelor (de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;   - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;   - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;   - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;   - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;   - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;   - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle.   Concursuri;   Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității;</p>

2. Exersarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru în vederea formării unor deprinderi de bază

Clasa a IV-a
<p>2.1. Distinge/recunoaște materialele și instrumentele de lucru în scopul folosirii adecvate a acestora   - Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă);</p>

Clasa a IV-a
<p>- Exerciții de recunoaștere a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele).</p> <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității;</p>
<p>2.2. Consolidarea tehnicilor de lucru pentru realizarea unor sarcini/activități</p> <p>Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice). <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții elementare de rupere / lipire / mototolire hârtie glace; - Exerciții de pliere a hârtiei („Batistuța”); - Exerciții simple de modelare plastilină și spumă modelatoare; - Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă; - Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie; - Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur); - Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). <p>Expoziții;</p> <p>Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv; - Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată; - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”); <p>Concursuri.</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrarea școlară

Clasa a IV-a
<p>3.1. Demonstrează deprinderi de igienă personală și a spațiului de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de deschidere/închidere a ușii; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale. <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității;</p>
<p>3.2. Utilizează conduite cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <p>Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de udare a florilor din clasă. <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Exerciții de formare a percepțiilor și reprezentărilor
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Deprinderi de ordine și igienă	Exerciții de formare a deprinderilor de igienă personală
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional

Sugestii metodologice

Terapia ocupațională contribuie la formarea și menținerea acelor deprinderi care ajută elevii cu dizabilități să dobândească independență în viața de zi cu zi și să se integreze socio-profesional (între anumite limite). Potrivit Asociației Americane de Terapie Ocupațională (AOTA), pe lângă faptul că terapia ocupațională are în vedere îmbunătățirea stării de sănătate și a stării de bine a individului, urmărește și modul în care factorii psihologici, sociali și de mediu afectează dezvoltarea și capacitatea acestuia de a îndeplini anumite sarcini.

Terapia ocupațională include o serie de aspecte tehnice, metodologice, centrate pe sprijinul acordat elevului în rezolvarea, remediarea dificultăților (fizice și/sau psihice) pe care le întâmpină. Metodele și tehnicile folosite pun un accent deosebit pe coordonare și abilitate și au ca scop dezvoltarea abilităților cognitive, senzorio-motorii și a celor din sfera socială.

Activitățile desfășurate în cadrul terapiei ocupaționale includ: activități recreative (jocuri), lucrative și de viață cotidiană. Acestea trebuie să fie interesante, stimulante, flexibile, variate, graduale, să confere siguranță și să poată fi executate de elevi. Activitățile se desfășoară în special sub formă de jocuri (de manipulare a obiectelor, de construcții, de mișcare, etc.) și au rolul de a contribui la dezvoltarea armonioasă a copilului.

Terapia ocupațională aplicată elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate are rezultate foarte bune prin rolul acesteia în a ajuta copiii să atingă potențialul maxim de dezvoltare.

Bibliografie

1. Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, București: E.D.P.;
2. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Ed. Polirom;
3. Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București: Editura Frontiera;
4. Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Iași: Editura Polirom;
5. Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlarălor cu handicap*, București: Editura Pro Humanitate;
6. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Ed. Medicală;
7. *** (2014), *Abilitarea curriculară a cadrelor didactice din învățământul primar pentru clasa pregătitoare* - Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București -

Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj

8. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
9. *** (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
10. *** (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România;
11. *** (2008), *Programă școlară Terapie Educațională Complexă și Integrată cls I - a X-a*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Chițan Silvea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Marinescu Tatiana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară **Terapia educațională complexă și integrată** are alocată o normă de profesor educador/clasă și cuprinde activități de: Formarea autonomiei personale, Socializare, Stimulare cognitivă, Terapie ocupațională și Ludoterapie. Aceste activități, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorul de psihopedagogie specială. Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Programa pentru **Terapia educațională complexă și integrată** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la formarea unor competențe necesare unui minim de autonomie personală și socială în cazul elevilor cu dizabilități intelectuale. Din perspectiva acestei discipline, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se realizează învățarea mediată și a dimensiunii acționale în formarea unor persoane ușor integrabile în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente: - Notă de prezentare - Competențe generale - Competențe specifice și exemple de activități de învățare - Conținuturi - Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar/gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu de învățământ în cazul elevilor cu dizabilitate intelectuală severă. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică potențialul psihoindividual al elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea unor competențe de bază.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare-recuperare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev, în funcție de potențialul psihoindividual.

Având în vedere categoria elevilor cărora li se adresează prezenta programă este necesară o abordare specifică educației speciale, în esență, pe stimularea învățării-recuperării prin exerciții, jocuri didactice, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului terapeutic, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea mediată, activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Desfășurându-se în zona dezvoltării (mentale) actuale, învățarea empirică (spontană, nedirijată) nu dispune de valențe formative deosebite, deoarece ea nu solicită elevul la un efort intelectual intens. Pentru a fi eficientă în sens formativ, învățarea-recuperarea se cere a fi proiectată astfel încât să acționeze în zona proximei dezvoltări, adică să-l solicite pe elev peste capacitățile lui de învățare spontană. În această perspectivă, învățarea-recuperarea are un caracter intensiv, stimulat și urmărește nu atât acumularea de material informativ – dar și aceasta – cât, mai ales,

antrenarea capacităților reale de care dispune elevul, accelerarea dezvoltării sale, cu alte cuvinte, transformarea continuă a zonei proximale dezvoltării în zonă a dezvoltării actuale, forța motrică a acestei dezvoltări accelerate găsindu-se în resursele interne ale învățării-recuperării ca factor dinamizator, adică ale unei învățări formative, dinamice.

Această perspectivă stă la baza elaborării unor modele de intervenție instructiv-educativă și terapeutică mai eficientă, având ca element central învățarea mediată. Învățarea mediată este acel tip de activitate cognitivă, în cadrul căreia accesul elevului la noua informație și la demersul rezolutiv operațional este (inter)mediat de către o altă persoană – părinte, dascăl sau chiar un elev mai mare – care-l susține afectiv și-l ajută să înțeleagă și să facă ceea ce i se cere, acționând într-o zonă – zona proximale dezvoltării – care depășește, mai mult sau mai puțin accentuat, capacitățile sale de rezolvare independentă.

Terapia educațională complexă și integrată se bazează pe un curriculum structurat pe patru arii de dezvoltare:

- aria de dezvoltare fizică
- aria de dezvoltare perceptivă
- aria de dezvoltare intelectuală
- aria de dezvoltare personală și socială

Competențele și componentele constitutive ale ariilor de dezvoltare sunt completate sau adaptate în funcție de particularitățile elevilor și de nivelul lor de școlarizare.

Disciplinele din cadrul ariei curriculare terapie educațională complexă și integrată sunt:

- *Stimularea cognitivă* - vine în sprijinul activităților educative realizate de elev împreună cu profesorul psihopedagog, pentru completarea acestora și consolidarea lor (activități de învățare)
- *Terapia ocupațională* - are ca scop formarea unor deprinderi adaptative care-i permit elevului să-și satisfacă nevoile personale și să răspundă cerințelor mediului (colaj, modelare plastilină, diverse produse finite: decorațiuni, felicitări); include și meloterapia
- *Formarea autonomiei personale* - vizează formarea capacității elevului de a se manifesta cât se poate de independent (igienă personală, reguli de conduită, etc.)
- *Socializarea* - are scopul de a pregăti elevii pentru integrarea optimă în viața socială și familială (norme de comportare, obișnuirea cu spațiul clasei, școlii, împrejurimile și cadrul social larg, vizite, excursii etc.)
- *Ludoterapia* - vine în sprijinul socializării elevului, îi dezvoltă spiritul de echipă, comunicativitatea, spiritul creator și îl responsabilizează cu ajutorul jocurilor diverse.

În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale severe descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul modulelor din cadrul ariei curriculare "Terapia educațională complexă și integrată, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilitate intelectuală severă au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de

cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu dizabilități intelectuale severe, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitatea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse. Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgască câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană,
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu dizabilități intelectuale pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lor integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngrădească libertatea profesorului-educator de a alege activitățile recuperativ-terapeutice cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

Competențe generale

- 1. Folosirea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**
- 2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale**
- 3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identifică obiectele și fenomenele din mediului înconjurător prin utilizarea senzațiilor și percepțiilor</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”; <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „Ia cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>1.2 Exersează valențele psihomotricității în activitatea de învățare</p> <p>Exerciții de identificare-discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ ale celorlalți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Arată capul/mâna/piciorul ... tău!”, „Arată capul/mâna/ piciorul ... colegului/păpușii”, Exerciții de fixare a pieselor (ce reprezintă părți ale corpului) în incastu. Exerciții în oglindă. <p>Exerciții de identificare a diferențelor de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități: „Arată fata!”, „Arată băiatul!”; - Utilizarea imaginilor (două sau mai multe de același fel) „Potrivește băiatul!”, „Potrivește fata!”. <p>Exerciții de apreciere a mărimii obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Mașina mare-mașina mică”, „Bila mare-bila mică”. <p>Exerciții de grupare a obiectelor în plan obiectual și/sau imagistic după mărime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Pune în coș mingile mari!”. <p>Exerciții de identificare a culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Măr roșu”, „Pară galbenă”; <p>Exerciții de grupare în plan obiectual și/sau imagistic după culoare:</p> <p>Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Stai pe scaun!”, „Intră în căsuță!”, „Așează-te pe covor!”, „Vino sub umbrelă!”, „Pune cana pe masă”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; Notă: Se pot folosi și CD-uri educaționale.</p>
<p>1.3 Folosește gesturile manuale fundamentale și coordonările psihomotrice în timpul activităților ocupaționale</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică);

Clasa a V-a

- Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;
  - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;
  - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;
  - Exerciții de fixare a pieselor în incastre;
  - Exerciții de fluturare a unei eșarfe;
  - Exerciții de scuturare a unei eșarfe;
  - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;
  - Exerciții de amestecare a boabelor(de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;
  - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;
  - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;
  - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;
  - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;
  - Exerciții de prindere a cârligelor de rufe pe marginea unei farfurii din carton;
  - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;
  - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle;
  - Exerciții de înnodare/deznodare;
  - Exerciții simple de decupare, lipire;
  - Exerciții simple de îndoire și lipire.
- Concursuri;
Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale**Clasa a V-a****2.1. Folosește corect materialele și instrumentele de lucru**

- Exerciții de folosire a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă, șablon);
- Exerciții de utilizare a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele, obiecte din natură);
- Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2.2. Exersarea tehnicilor de lucru pentru a efectua independent anumite sarcini/activități

Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice);
- Desene figurative: „Gardul”, „Oul”, „Nisipul”.

Activități de abilitare manuală:

- Exerciții elementare de rupere/lipire/mototolire hârtie glace;
- Exerciții de pliere a hârtiei;
- Exerciții de modelare plastilină și spumă modelatoare (mișcări translatorii, circulare, apăsare, adâncire cu ajutorul degetului mare);
- Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă;
- Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie;
- Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur);
- Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). Dactilopictură;
- Exerciții de trasare a unui contur după șablon.

Expoziții;

Activități de expresie muzicală:

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv;
- Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată;
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”, „Bate vântul, frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”);

Clasa a V-a
<p>- Audiții muzicale. Concursuri.</p>
<p>2.3. Exersează realizarea unor produse simple ca formă de exprimare a personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a modelelor , a etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple. - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - Exerciții de ordonare și verbalizare (unde este posibil) a operațiilor; - Exerciții de confecționare a unor produse: puzzle, lipitură simplă, „Barca”, „Coiful”, „Solnița”; modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); - Jocuri de construcție și asamblare. <p>Concursuri; Expoziții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; <p>Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială

Clasa a V-a
<p>3.1 Exersează deprinderi de ordine și curățenie în bancă/clasă în vederea adaptării la viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Exerciții de curățire a instrumentelor de lucru; - Exerciții de aranjare a materialelor utilizate; - Exerciții de sortare/așezare a obiectelor/instrumentelor în funcție de utilitate; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
<p>3.2. Stimularea și dezvoltarea abilităților practice/conduitei independente în activități cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de preparare a unor mâncăruri simple, - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de plantare/udare/curățare de frunze uscate a florilor din clasă; - Exerciții de aranjare a mesei în cantină; - Exerciții de amenajare a unei mese festive „Ziua colegei”; - Exerciții pentru realizarea curățeniei în clasă/casă; - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj). - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit, acolo unde este posibil); - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor (unde este posibil); - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Jocuri și exerciții de stimulare a tuturor simțurilor și analizatorilor implicați
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Produse simple decorative	Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții
Deprinderi de ordine și igienă	Activități de organizare a spațiului Acțiunea de realizare a ordinii și curățeniei Activități de îngrijire a obiectelor personale : jucării ,obiecte de uz personal , rechizite , haine , încălțăminte
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Descoperă obiectele și fenomenele din mediului înconjurător prin utilizarea senzațiilor și percepțiilor</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”. <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „Ia cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”; <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>1.2. Consolidarea utilizării valențelor psihomotricității în activitatea de învățare</p> <p>Exerciții de identificare-discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ ale celorlalți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Arată capul/mâna/piciorul ... tău!”, „Arată capul/mâna/ piciorul ... colegului/păpușii”, Exerciții de fixare a pieselor (ce reprezintă părți ale corpului) în incastu. Exerciții în oglindă. <p>Exerciții de identificare a diferențelor de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități: „Arată fata!”, „Arată băiatul!”; - Utilizarea imaginilor (două sau mai multe de același fel) „Potrivește băiatul!”, „Potrivește fata!”. <p>Exerciții de apreciere a mărimii obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Mașina mare-mașina mică”, „Bila mare-bila mică”. <p>Exerciții de grupare a obiectelor în plan obiectual și/sau imagistic după mărime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Pune în coș mingile mari!”. <p>Exerciții de identificare a culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Măr roșu”, „Pară galbenă”. <p>Exerciții de grupare în plan obiectual și/sau imagistic după culoare:</p> <p>Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Stai pe scaun!”, „Intră în căsuță!”, „Așează-te pe covor!”, „Vino sub umbrelă!”, „Pune cana pe masă!”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității. Notă: Se pot folosi și CD-uri educaționale.</p>
<p>1.3. Utilizează gesturile manuale fundamentale și coordonările psihomotrice în timpul activităților ocupaționale</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică); - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc; - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă; - Exerciții de fixare a pieselor în incastre; - Exerciții de fluturare a unei eșarfe; - Exerciții de scuturare a unei eșarfe; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris; - Exerciții de amestecare a boabelor (de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie; - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă; - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă; - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte; - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi; - Exerciții de prindere a cârligelor de rufe pe marginea unei farfurii din carton; - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare; - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle; - Exerciții de înnodare/deznodare; - Exerciții simple de decupare, lipire; - Exerciții simple de îndoire și lipire. <p>Concursuri;</p> <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>

2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea materialelor și instrumentelor de lucru în mod adecvat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de folosire a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă, șablon); - Exerciții de utilizare a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele, obiecte din natură); - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
<p>2.2. Exersarea tehnicilor de lucru pentru a efectua independent anumite sarcini/activități</p> <p>Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice); - Desene figurative: „Gardul”, „Oul”, „Nisipul”. <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții elementare de rupere/lipire/mototolire hârtie glace; - Exerciții de pliere a hârtiei; - Exerciții de modelare plastilină și spumă modelatoare (mișcări translatorii, circulare, apăsare, adâncire cu ajutorul degetului mare); - Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă; - Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie; - Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur); - Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). Dactilopictură; - Exerciții de trasare a unui contur după șablon. <p>Expoziții;</p> <p>Activități de expresie muzicală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv; - Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată; - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”, „Bate vântul, frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”); - Audiții muzicale;

Clasa a VI-a
Concursuri.
2.3. Exersează realizarea unor produse simple ca formă de exprimare a personalității
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a modelelor, a etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple; - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - Exerciții de ordonare și verbalizare (unde este posibil) a operațiilor; - Exerciții de confecționare a unor produse: puzzle, lipitură simplă, „Barca”, „Coiful”, „Solnița”; modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); - Jocuri de construcție și asamblare.
Concursuri;
Expoziții;
<ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; - Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială

Clasa a VI-a
3.1. Exersează deprinderi de ordine și curățenie în bancă/clasă în vederea adaptării la viața cotidiană
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale. - Exerciții de curățire a instrumentelor de lucru; - Exerciții de aranjare a materialelor utilizate; - Exerciții de sortare/așezare a obiectelor/instrumentelor în funcție de utilitate; - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.
3.2. Stimularea și dezvoltarea abilităților practice/conduitei independente în activități cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de preparare a unor mâncăruri simple, - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de plantare/udare/curățare de frunze uscate a florilor din clasă; - Exerciții de aranjare a mesei în cantină; - Exerciții de amenajare a unei mese festive „Ziua colegei”; - Exerciții pentru realizarea curățeniei în clasă/casă - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj). - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit, acolo unde este posibil); - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor (unde este posibil); - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Jocuri și exerciții de stimulare a tuturor simțurilor și analizatorilor implicați
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Produse simple decorative	Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții
Deprinderi de ordine și igienă	Activități de organizare a spațiului Acțiunea de realizare a ordinii și curățeniei Activități de îngrijire a obiectelor personale: jucării, obiecte de uz personal, rechizite, haine, încălțăminte
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Distinge obiectele și fenomenele din mediului înconjurător prin utilizarea senzațiilor și percepțiilor</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”. <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „Ia cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”; <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>1.2. Utilizează valențele psihomotricității în activitatea de învățare</p> <p>Exerciții de identificare-discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ ale celorlalți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Arată capul/mâna/piciorul ... tău!”, „Arată capul/mâna/ piciorul ... colegului/păpușii”, Exerciții de fixare a pieselor (ce reprezintă părți ale corpului) în incastu. Exerciții în oglindă. <p>Exerciții de identificare a diferențelor de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități: „Arată fata!”, „Arată băiatul!”; - Utilizarea imaginilor (două sau mai multe de același fel) „Potrivește băiatul!”, „Potrivește fata!”. <p>Exerciții de apreciere a mărimii obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Mașina mare-mașina mică”, „Bila mare-bila mică”. <p>Exerciții de grupare a obiectelor în plan obiectual și/sau imagistic după mărime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Pune în coș mingile mari!”. <p>Exerciții de identificare a culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Măr roșu”, „Pară galbenă”. <p>Exerciții de grupare în plan obiectual și/sau imagistic după culoare;</p> <p>Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Stai pe scaun!”, „Intră în căsuță!”, „Așează-te pe covor!”, „Vino sub umbrelă!”, „Pune cana pe masă!”; <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității. Notă: Se pot folosi și CD-uri educaționale.</p>
<p>1.3. Demonstrează utilizarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonărilor psihomotrice în timpul activităților ocupaționale</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică); - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;

Clasa a VII-a

- Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;
- Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;
- Exerciții de fixare a pieselor în incastre;
- Exerciții de fluturare a unei eșarfe;
- Exerciții de scuturare a unei eșarfe;
- Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;
- Exerciții de amestecare a boabelor (de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;
- Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;
- Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;
- Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;
- Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;
- Exerciții de prindere a cârligelor de rufe pe marginea unei farfurii din carton;
- Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;
- Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle;
- Exerciții de înnodare/deznodare;
- Exerciții simple de decupare, lipire;
- Exerciții simple de îndoire și lipire.

Concursuri;

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale**Clasa a VII-a****2.1. Utilizarea materialelor și instrumentelor de lucru în mod adecvat**

- Exerciții de folosire a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă, șablon);
- Exerciții de utilizare a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele, obiecte din natură).

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2.2. Consolidarea tehnicilor de lucru pentru a efectua independent anumite sarcini/activități

Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice);
- Desene figurative: „Gardul”, „Oul”, „Nisipul”.

Activități de abilitare manuală:

- Exerciții elementare de rupere/lipire/mototolire hârtie glace;
- Exerciții de pliere a hârtiei;
- Exerciții de modelare plastilină și spumă modelatoare (mișcări translatorii, circulare, apăsare, adâncire cu ajutorul degetului mare);
- Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă;
- Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie;
- Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur);
- Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). Dactilopictură;
- Exerciții de trasare a unui contur după șablon.

Expoziții;

Activități de expresie muzicală:

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv;
- Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată;
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”, „Bate vântul, frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”);
- Audiții muzicale.

Clasa a VII-a
Concursuri.
<p>2.3. Realizează produse simple ca formă de exprimare a personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a modelelor , a etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple. - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - Exerciții de ordonare și verbalizare (unde este posibil) a operațiilor; - Exerciții de confecționare a unor produse: puzzle, lipitură simplă, „Barca”, „Coiful”, „Solnița”; modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); - Jocuri de construcție și asamblare. <p>Concursuri;</p> <p>Expoziții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; <p>Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială

Clasa a VII-a
<p>3.1. Consolidarea deprinderilor de ordine și curățenie în bancă/clasă în vederea adaptării la viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Exerciții de curățire a instrumentelor de lucru; - Exerciții de aranjare a materialelor utilizate; - Exerciții de sortare/așezare a obiectelor/instrumentelor în funcție de utilitate; <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>3.2. Utilizează experiența anterioară privind abilitățile practice/conduitele independente în activități cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de preparare a unor mâncăruri simple, - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de plantare/udare/curățare de frunze uscate a florilor din clasă; - Exerciții de aranjare a mesei în cantină; - Exerciții de amenajare a unei mese festive „Ziua colegei”; - Exerciții pentru realizarea curățeniei în clasă/casă - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj). - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit, acolo unde este posibil); - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor (unde este posibil); <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Jocuri și exerciții de stimulare a tuturor simțurilor și analizatorilor implicați
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Produse simple decorative	Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții
Deprinderi de ordine și igienă	Activități de organizare a spațiului Acțiunea de realizare a ordinii și curățeniei Activități de îngrijire a obiectelor personale : jucării ,obiecte de uz personal , rechizite , haine , încălțăminte
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții

CLASA a VIII a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Recunoaște obiectele și fenomenele din mediului înconjurător prin utilizarea senzațiilor și percepțiilor</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”. <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „la cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>1.2. Utilizează valențele psihomotricității în activitatea de învățare</p> <p>Exerciții de identificare-discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ ale celorlalți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Arată capul/mâna/piciorul ... tău!”, „Arată capul/mâna/ piciorul ... colegului/păpușii”, Exerciții de fixare a pieselor (ce reprezintă părți ale corpului) în incastu. Exerciții în oglindă. <p>Exerciții de identificare a diferențelor de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități: „Arată fata!”, „Arată băiatul!”; - Utilizarea imaginilor (două sau mai multe de același fel) „Potrivește băiatul!”, „Potrivește fata!”. <p>Exerciții de apreciere a mărimii obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Mașina mare-mașina mică”, „Bila mare-bila mică”. <p>Exerciții de grupare a obiectelor în plan obiectual și/sau imagistic după mărime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Pune în coș mingile mari!”. <p>Exerciții de identificare a culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Măr roșu”, „Pară galbenă”. <p>Exerciții de grupare în plan obiectual și/sau imagistic după culoare:</p> <p>Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Stai pe scaun!”, „Intră în căsuță!”, „Așează-te pe covor!”, „Vino sub umbrelă!”, „Pune cana pe masă!”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității. Notă: Se pot folosi și CD-uri educaționale.</p>
<p>1.3. Folosește gesturile manuale fundamentale și coordonările psihomotrice în timpul activităților ocupaționale</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică); - Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;

Clasa a VIII-a

- Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;
- Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;
- Exerciții de fixare a pieselor în incastre;
- Exerciții de fluturare a unei eșarfe;
- Exerciții de scuturare a unei eșarfe;
- Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;
- Exerciții de amestecare a boabelor (de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;
- Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;
- Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;
- Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;
- Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;
- Exerciții de prindere a cârligelor de rufe pe marginea unei farfurii din carton;
- Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;
- Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle;
- Exerciții de înnodare/deznodare;
- Exerciții simple de decupare, lipire;
- Exerciții simple de îndoire și lipire.

Concursuri;

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale**Clasa a VIII-a****2.1. Utilizarea materialelor și instrumentelor de lucru în mod adecvat**

- Exerciții de folosire a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă, șablon);
- Exerciții de utilizare a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele, obiecte din natură).

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2.2. Consolidarea tehnicilor de lucru pentru a efectua independent anumite sarcini/activități

Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice);
- Desene figurative: „Gardul”, „Oul”, „Nisipul”.

Activități de abilitare manuală:

- Exerciții elementare de rupere/lipire/mototolire hârtie glace;
- Exerciții de pliere a hârtiei;
- Exerciții de modelare plastilină și spumă modelatoare (mișcări translatorii, circulare, apăsare, adâncire cu ajutorul degetului mare);
- Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă;
- Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie;
- Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur);
- Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). Dactilopictură;
- Exerciții de trasare a unui contur după șablon.

Expoziții;

Activități de expresie muzicală:

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv;
- Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată;
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”, „Bate vântul, frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”);
- Audiții muzicale;

Clasa a VIII-a
Concursuri.
<p>2.3. Realizează produse simple ca formă de exprimare a personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a modelelor, a etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple. - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - Exerciții de ordonare și verbalizare (unde este posibil) a operațiilor; - Exerciții de confecționare a unor produse: puzzle, lipitură simplă, „Barca”, „Coiful”, „Solnița”; modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturele”); - Jocuri de construcție și asamblare. <p>Concursuri;</p> <p>Expoziții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; <p>Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Consolidarea deprinderilor de ordine și curățenie în bancă/clasă în vederea adaptării la viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Exerciții de curățire a instrumentelor de lucru; - Exerciții de aranjare a materialelor utilizate; - Exerciții de sortare/așezare a obiectelor/instrumentelor în funcție de utilitate; <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>3.2. Utilizează experiența anterioară privind abilitățile practice/conduitele independente în activități cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de preparare a unor mâncăruri simple, - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de plantare/udare/curățare de frunze uscate a florilor din clasă; - Exerciții de aranjare a mesei în cantină; - Exerciții de amenajare a unei mese festive „Ziua colegei”; - Exerciții pentru realizarea curățeniei în clasă/casă - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj). - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit, acolo unde este posibil); - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor (unde este posibil). <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității/</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Jocuri și exerciții de stimulare a tuturor simțurilor și analizatorilor implicați
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Produse simple decorative	Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții
Deprinderi de ordine și igienă	Activități de organizare a spațiului Acțiunea de realizare a ordinii și curățeniei Activități de îngrijire a obiectelor personale: jucării, obiecte de uz personal, rechizite, haine, încălțăminte
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții

CLASA a IX-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**

Clasa a IX-a
<p>1.1. Recunoaște obiectele și fenomenele din mediului înconjurător prin utilizarea senzațiilor și percepțiilor</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”. <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „la cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>1.2. Utilizează valențele psihomotricității în activitatea de învățare</p> <p>Exerciții de identificare-discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ ale celorlalți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Arată capul/mâna/piciorul ... tău!”, „Arată capul/mâna/ piciorul ... colegului/păpușii”, Exerciții de fixare a pieselor (ce reprezintă părți ale corpului) în incastu. Exerciții în oglindă. <p>Exerciții de identificare a diferențelor de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități: „Arată fata!”, „Arată băiatul!”; - Utilizarea imaginilor (două sau mai multe de același fel) „Potrivește băiatul!”, „Potrivește fata!”. <p>Exerciții de apreciere a mărimii obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Mașina mare-mașina mică”, „Bila mare-bila mică”. <p>Exerciții de grupare a obiectelor în plan obiectual și/sau imagistic după mărime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Pune în coș mingile mari!”. <p>Exerciții de identificare a culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Măr roșu”, „Pară galbenă”. <p>Exerciții de grupare în plan obiectual și/sau imagistic după culoare:</p> <p>Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Stai pe scaun!”, „Intră în căsuță!”, „Așează-te pe covor!”, „Vino sub umbrelă!”, „Pune cana pe masă!”. <p>Concursuri Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității. Notă: Se pot folosi și CD-uri educaționale.</p>
<p>1.3. Folosește gesturile manuale fundamentale și coordonările psihomotrice în timpul activităților ocupaționale</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică);

Clasa a IX-a

- Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;
  - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;
  - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;
  - Exerciții de fixare a pieselor în incastre;
  - Exerciții de fluturare a unei eșarfe;
  - Exerciții de scuturare a unei eșarfe;
  - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;
  - Exerciții de amestecare a boabelor(de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;
  - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;
  - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;
  - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;
  - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;
  - Exerciții de prindere a cârligelor de rufe pe marginea unei farfurii din carton;
  - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;
  - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle;
  - Exerciții de înnodare/deznodare;
  - Exerciții simple de decupare, lipire;
  - Exerciții simple de îndoire și lipire.
- Concursuri;
Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale**Clasa a IX-a****2.1. Utilizarea materialelor și instrumentelor de lucru în mod adecvat**

- Exerciții de folosire a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă, șablon);
- Exerciții de utilizare a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele, obiecte din natură).
- Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității

2.2. Consolidarea tehnicilor de lucru pentru a efectua independent anumite sarcini/activități

Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice);
- Desene figurative: „Gardul”, „Oul”, „Nisipul”.

Activități de abilitare manuală:

- Exerciții elementare de rupere/lipire/mototolire hârtie glace;
- Exerciții de pliere a hârtiei;
- Exerciții de modelare plastilină și spumă modelatoare (mișcări translatorii, circulare, apăsare, adâncire cu ajutorul degetului mare);
- Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă;
- Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie;
- Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur);
- Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). Dactilopictură;
- Exerciții de trasare a unui contur după șablon.

Expoziții;

Activități de expresie muzicală:

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv;
- Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată;
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”, „Bate vântul, frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”);

Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> - Audiții muzicale. - Concursuri.
<p>2.3. Realizează produse simple ca formă de exprimare a personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a modelelor , a etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple. - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - Exerciții de ordonare și verbalizare (unde este posibil) a operațiilor; - Exerciții de confecționare a unor produse: puzzle, lipitură simplă, „Barca”, „Coiful”, „Solnița”; modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); - Jocuri de construcție și asamblare. <p>Concursuri; Expoziții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; <p>Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială

Clasa a IX-a
<p>3.1. Realizează ordinea și curățenia în bancă/clasă în vederea adaptării la viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale. - Exerciții de curățire a instrumentelor de lucru - Exerciții de aranjare a materialelor utilizate - Exerciții de sortare/așezare a obiectelor/instrumentelor în funcție de utilitate; <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>3.2. Manifestă abilități practice/conduite independente în activități cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de preparare a unor mâncăruri simple, - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de plantare/udare/curățare de frunze uscate a florilor din clasă; - Exerciții de aranjare a mesei în cantină; - Exerciții de amenajare a unei mese festive „Ziua colegei”; - Exerciții pentru realizarea curățeniei în clasă/casă - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj). - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit, acolo unde este posibil); - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor (unde este posibil). <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Jocuri și exerciții de stimulare a tuturor simțurilor și analizatorilor implicați
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Produse simple decorative	Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții
Deprinderi de ordine și igienă	Activități de organizare a spațiului Acțiunea de realizare a ordinii și curățeniei Activități de îngrijire a obiectelor personale : jucării ,obiecte de uz personal , rechizite , haine , încălțăminte
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea abilităților psihomotrice generale în interacțiunea cu mediul înconjurător**

Clasa a X-a
<p>1.1. Recunoaște obiectele și fenomenele din mediului înconjurător prin utilizarea senzațiilor și percepțiilor</p> <p>Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de descoperire a unor obiecte: „Unde-i mingea?”, „Caută mașina”, „Cutia cu surprize”. <p>Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de discriminare vizuală: „Arată balonul!”, „Dă-mi floarea!”, „Ia cana!”; - Jocuri de discriminare auditivă: „Cum face?”, „Ce se aude?”; - Jocuri de discriminare gustativă: „Gustă și ghicește!”, „Magie dulce”, „Coșul cu fructe”; - Jocuri de discriminare olfactivă: „Mirosuri plăcute/mirosuri neplăcute”; - Jocuri de discriminare tactilă: „Atinge blănița”, „Atinge peria”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>1.2. Utilizează valențele psihomotricității în activitatea de învățare</p> <p>Exerciții de identificare-discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ ale celorlalți:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Arată capul/mâna/piciorul ... tău!”, „Arată capul/mâna/ piciorul ... colegului/păpușii”, Exerciții de fixare a pieselor (ce reprezintă părți ale corpului) în incastu. Exerciții în oglindă. <p>Exerciții de identificare a diferențelor de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități: „Arată fata!”, „Arată băiatul!”; - Utilizarea imaginilor (două sau mai multe de același fel) „Potrivește băiatul!”, „Potrivește fata!”. <p>Exerciții de apreciere a mărimii obiectelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Mașina mare-mașina mică”, „Bila mare-bila mică”. <p>Exerciții de grupare a obiectelor în plan obiectual și/sau imagistic după mărime:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Pune în coș mingile mari!”. <p>Exerciții de identificare a culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Măr roșu”, „Pară galbenă”. <p>Exerciții de grupare în plan obiectual și/sau imagistic după culoare:</p> <p>Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemple de activități de învățare: „Stai pe scaun!”, „Intră în căsuță!”, „Așează-te pe covor!”, „Vino sub umbrelă!”, „Pune cana pe masă!”. <p>Concursuri; Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității. Notă: Se pot folosi și CD-uri educaționale.</p>
<p>1.3. Folosește gesturile manuale fundamentale și coordonările psihomotrice în timpul activităților ocupaționale</p> <p>Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de punere a mărgelilor într-o cutie; - Exerciții de punere a paielor pentru suc într-un borcan; - Exerciții de introducere a unei mingi într-un coș; - Exerciții de prindere a unei mingi (mare/mică);

Clasa a X-a

- Exerciții de turnare a apei din sticlă într-un pahar;
  - Exerciții de mișcare (dans) într-un cerc;
  - Exerciții de înșirare a elasticelor pe un șnur/sârmă;
  - Exerciții de fixare a pieselor în incastre;
  - Exerciții de fluturare a unei eșarfe;
  - Exerciții de scuturare a unei eșarfe;
  - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris;
  - Exerciții de amestecare a boabelor (de fasole, porumb, orez) dintr-o cutie;
  - Exerciții de scoatere a unui peștișor din plastic dintr-un vas cu apă;
  - Exerciții de trasare a unor cercuri și linii în aer/pe bancă;
  - Exerciții de împachetare/despachetare a cadourilor/obiectelor de îmbrăcăminte;
  - Exerciții de imitare a diferitelor gesturi;
  - Exerciții de prindere a cârligelor de rufe pe marginea unei farfurii din carton;
  - Exerciții de frământare a plastilinei, spumei modelatoare;
  - Exerciții de asamblare a cuburilor/pieselor puzzle;
  - Exerciții de înnodare/deznodare;
  - Exerciții simple de decupare, lipire;
  - Exerciții simple de îndoire și lipire.
- Concursuri;
Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2. Realizarea unor produse simple și utile pentru creșterea autonomiei personale**Clasa a X-a****2.1. Utilizarea materialelor și instrumentelor de lucru în mod adecvat**

- Exerciții de folosire a diverselor instrumente de lucru (creion, culori, pensulă, foarfecă, șablon);
- Exerciții de utilizare a materialelor de lucru (plastilină, spumă modelatoare, hârtie glace, lipici, acuarele, obiecte din natură).

Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.

2.2. Consolidarea tehnicilor de lucru pentru a efectua independent anumite sarcini/activități

Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălituri în diverse direcții, cercuri, linii (drepte, curbe, oblice);
- Desene figurative: „Gardul”, „Oul”, „Nisipul”.

Activități de abilitare manuală:

- Exerciții elementare de rupere/lipire/mototolire hârtie glace;
- Exerciții de pliere a hârtiei;
- Exerciții de modelare plastilină și spumă modelatoare (mișcări translatorii, circulare, apăsare, adâncire cu ajutorul degetului mare);
- Exerciții de deschidere/închidere a capacului de la borcan, a dopului de la sticlă;
- Exerciții de lipire a diferitelor imagini pe o hârtie;
- Exerciții de decupare (fără un contur anume și după contur);
- Exerciții de expresie plastică (colorare/pictură după model). Dactilopictură;
- Exerciții de trasare a unui contur după șablon.

Expoziții;

Activități de expresie muzicală;

- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv;
- Exerciții de asociere a cântecelor cu o mimică adecvată;
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Degețelele”, „Oac-oac”, „Alunelu”, „Bate vântul, frunzele”, „Dacă vesel se trăiește”);

Clasa a X-a
<p>- Audiții muzicale; Concursuri.</p>
<p>2.3. Realizează produse simple ca formă de exprimare a personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a modelelor, a etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple. - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - Exerciții de ordonare și verbalizare (unde este posibil) a operațiilor; - Exerciții de confecționare a unor produse: puzzle, lipitură simplă, „Barca”, „Coiful”, „Solnița”; modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”), compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); - Jocuri de construcție și asamblare. <p>Concursuri; Expoziții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității; <p>Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).</p>

3. Manifestarea unor conduite ergoterapeutice independente pentru integrare socială

Clasa a X-a
<p>3.1. Realizează ordinea și curățenia în bancă/clasă în vederea adaptării la viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de spălare/ștergere pe mâini; - Exerciții de ștergere a băncii; - Exerciții de aruncare a resturilor la coșul de gunoi; - Exerciții de aranjare a obiectelor personale; - Exerciții de curățire a instrumentelor de lucru; - Exerciții de aranjare a materialelor utilizate; - Exerciții de sortare/așezare a obiectelor/instrumentelor în funcție de utilitate; <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>
<p>3.2. Manifestă abilități practice/conduite independente în activități cu caracter ergoterapeutic pentru creșterea încrederii în forțele proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a veselei/tacâmurilor (farfurie, castron, cană, lingură, linguriță); - Exerciții de formare a deprinderilor de a mânca și bea apă în condiții de siguranță; - Exerciții de preparare a unor mâncăruri simple, - Exerciții de aranjare a fructelor/prăjiturilor pe farfurie; - Exerciții de plantare/udare/curățare de frunze uscate a florilor din clasă; - Exerciții de aranjare a mesei în cantină; - Exerciții de amenajare a unei mese festive „Ziua colegei”; - Exerciții pentru realizarea curățeniei în clasă/casă - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj). - Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit, acolo unde este posibil); - Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor (unde este posibil); <p>Aprecierea/autoaprecierea (unde este posibil) activității.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	Jocuri și exerciții de stimulare a tuturor simțurilor și analizatorilor implicați
Formarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării
Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	Instrumente de lucru Materiale Acțiuni de manipulare a obiectelor Tehnici de lucru
Produse simple decorative	Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții
Deprinderi de ordine și igienă	Activități de organizare a spațiului Acțiunea de realizare a ordinii și curățeniei Activități de îngrijire a obiectelor personale : jucării ,obiecte de uz personal , rechizite , haine , încălțăminte
Activități cu caracter ergoterapeutic	Activități gospodărești cu caracter ocupațional Etape Obiecte decorative Jocuri de construcție Expoziții

Sugestii metodologice

Terapia ocupațională contribuie la formarea și menținerea acelor deprinderi care ajută elevii cu dizabilități să dobândească independență în viața de zi cu zi și să se integreze socio-profesional (între anumite limite). Potrivit Asociației Americane de Terapie Ocupațională (AOTA), pe lângă faptul că terapia ocupațională are în vedere îmbunătățirea stării de sănătate și a stării de bine a individului, urmărește și modul în care factorii psihologici, sociali și de mediu afectează dezvoltarea și capacitatea acestuia de a îndeplini anumite sarcini.

Terapia ocupațională include o serie de aspecte tehnice, metodologice, centrate pe sprijinul acordat elevului în rezolvarea, remediarea dificultăților (fizice și/sau psihice) pe care le întâmpină. Metodele și tehnicile folosite pun un accent deosebit pe coordonare și abilitate și au ca scop dezvoltarea abilităților cognitive, senzorio-motorii și a celor din sfera socială.

Activitățile desfășurate în cadrul terapiei ocupaționale includ: activități recreative (jocuri), lucrative și de viață cotidiană. Acestea trebuie să fie interesante, stimulative, flexibile, variate, graduale, să confere siguranță și să poată fi executate de elevi. Activitățile se desfășoară în special sub formă de jocuri (de manipulare a obiectelor, de construcții, de mișcare, etc.) și au rolul de a contribui la dezvoltarea armonioasă a copilului.

Terapia ocupațională aplicată elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate are rezultate foarte bune prin rolul acesteia în a ajuta copiii să atingă potențialul maxim de dezvoltare.

Bibliografie

1. Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, București: E.D.P.;
2. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Ed. Polirom;
3. Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București: Editura Frontiera;
4. Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Iași: Editura Polirom;
5. Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlărilor cu handicap*, București: Editura Pro Humanitate;
6. Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, București: Ed. Medicală;
7. *** (2014), *Abilitarea curriculară a cadrelor didactice din învățământul primar pentru clasa pregătitoare* - Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj
8. ***(2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*, București: Asociația RENINCO România;
9. *** (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, București: Asociația RENINCO România;
- 10.*** (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, București: Asociația RENINCO România;
- 11.*** (2008), *Programă școlară Terapie Educațională Complexă și Integrată cls I - a X-a*, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Chițan Silvea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Marinescu Tatiana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina de învățământ **Terapii și programe de intervenție** cuprinde o gamă variată de activități cu caracter terapeutic-compensatoriu și de abilitare-reabilitare care au ca finalitate dezvoltarea armonioasă a personalității elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, abilitarea acestuia cu mecanisme compensatorii, de comunicare independentă în vederea creșterii gradului de autonomie personală și socială.

Programa școlară pentru **Terapii și programe de intervenție** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele din învățământul special primar și gimnazial (de la clasa pregătitoare la clasa a X-a) pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, având următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Disciplina **Terapii și programe de intervenție** face parte din aria curriculară **Terapia specifică și de compensare (individuale/ de grup)**, fiind prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial*, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Parte integrantă a disciplinelor cu caracter terapeutic, disciplina *Terapii și programe de intervenție* are alocate 8 ore săptămânal/clasă care sunt normate profesorului psihopedagog. Această disciplină de învățământ cuprinde activități terapeutice din următoarele domenii:

- *stimulare multisenzorială;*
- *educație psihomotrică;*
- *structurarea și dezvoltarea limbajului;*
- *tehnici alternative de comunicare;*
- *educație ritmică;*
- *stimulare cognitive;*
- *tehnici de modelare comportamentală;*

Tipul activităților și ponderea acestora în cadrul programul săptămânal se stabilesc de către profesorul psihopedagog în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor, acestea fiind precizate în planurile de intervenție personalizată.

Activitățile din cadrul disciplinei **Terapii și programe de intervenție** se desfășoară în ședințe de aproximativ 15-45 de minute, individual sau cu grupuri de 2-3 elevi, în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

Finalitățile activităților propuse în această programă au un caracter aplicativ și terapeutic, urmărind formarea unor competențe în sfera psihomotricității, comunicării, comportamentului și autonomiei personale și sociale, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități intelectuale, în vederea participării active la viața comunității, în concordanță cu viziunea propusă de *Strategia națională privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2014-2020*, "*Politicile sociale – de la «reabilitarea» individului la reformarea societății*" și *Strategia europeană pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020 "Un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere"* care valorifică la rândul lor potențialul combinat al prevederilor *Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, ale *Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene* și al *Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Având în vedere particularități specifice elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, în cadrul disciplinei **Terapii și programe de intervenție**, ponderea cea mai importantă din bugetul de timp o au activitățile de abilitare și reabilitare în domeniul comunicării, de structurare și dezvoltare a limbajului verbal și nonverbal, inclusiv prin metode alternative și augmentative de comunicare.

În elaborarea programei școlare pentru disciplina **Terapii și programe de intervenție** s-au avut în vedere următoarele:

- *adecvarea* curriculumului la realitățile interne ale sistemului de învățământ special și la realitățile societății, având ca obiectiv pregătirea elevului cu dizabilități intelectuale pentru viață și facilitarea integrării socio-profesionale;
- *echilibrarea* ponderii diferitelor activități terapeutice în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor;
- *flexibilitatea* curriculumului, parcurgerea și aplicarea acestuia permițând abordarea diferențiată a elevilor;
- *continuitatea* curriculumului, cu asigurarea unei treceri optime de la un ciclu de învățământ la altul;
- *diversificarea* criteriilor de structurare a conținutului, conform nivelului de dezvoltare atins de elev;
- *corelarea* activităților propuse prin curriculum cu idealul educațional;
- *utilitatea* curriculumului pentru cei cărora se adresează (profesori – elevi – familie – comunitate), relevată prin componentele specifice programei.

Din considerente metodologice, programa școlară pentru disciplina **Terapii și programe de intervenție** a fost structurată pe cicluri de învățământ, pentru nivel primar și gimnazial. Însă având în vedere complexitatea diagnosticelor, multitudinea de sindroame întâlnite, nivelul de severitate și gradul de dizabilitate al elevilor din clasele care parcurg curriculum din *Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial*, activitățile de învățare care se regăsesc în programa de nivel primar se pot desfășura pe tot parcursul școlarității, existând situații posibile în care un elev cu dizabilități intelectuale grave, severe sau asociate să nu atingă la sfârșitul clasei a IV-a nivelul superior al competențelor stabilite pentru învățământul special primar.

Competențe generale

- 1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale în contexte familiare**
- 2. Receptarea și formularea de cuvinte și mesaje simple scrise în contexte familiare**
- 3. Utilizarea mijloacelor alternative de comunicare pentru receptare și transmiterea de mesaje simple**
- 4. Explorarea proprietăților obiectelor și fenomenelor din mediul familiar prin intermediul experiențelor senzoriale**
- 5. Utilizarea unor tehnici simple de autocontrol comportamental în contexte familiare**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale în contexte familiare**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a	
1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee): <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de recunoaștere și denumire a zgomotelor specifice mediului ambiant sau provocate; • exerciții de identificare și reproducere a sunetelor din natură (onomatopee); • exerciții de diferențiere a sunetelor emise de diverse instrumente muzicale; • exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor familiare; - exerciții de localizare a surselor pentru diferite semnale sonore.
1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de educare/ dezvoltare a auzului fonematic; - exerciții de pronunțare a unor serii de silabe opuse, luate din cuvinte paronime; - exerciții de diferențiere a consoanelor surde de cele sonore; - exerciții de diferențiere a sunetelor cu punct de articulare apropiat; - exerciții de transformare a cuvintelor prin înlocuiri de sunete sau silabe; - exerciții de analiză fonetică, prin indicarea primului și ultimului sunet dintr-un cuvânt, poziția fonemului la început, la mijloc sau la sfârșit; - exerciții de pronunțare ritmică a denumirilor unor obiecte, ființe sau acțiuni care se deosebesc printr-un singur sunet. - exerciții de despărțire a cuvântului în silabe și descoperirea sunetelor ce compun fiecare silabă; - exerciții de identificarea sunetului nou; - exerciții de pronunție a sunetului nou; - jocuri pentru descoperirea sunetului nou în diferite cuvinte.
1.3. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret-intuitiv (obiectual/ imagistic); - exerciții aplicative de executare de comenzi verbale simple; - exerciții de formare a comportamentului de receptor activ; - joc de rol cu imitarea unor acțiuni/ simularea unor roluri situaționale.
1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea aparatului fono-articulator: <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de coordonare generală; • antrenamente ludice de exersare a aparatului fono-articulator (gimnastică maxilară, linguală, pentru buze, obraji, văl palatin etc.); - exersarea inspir-expirului: <ul style="list-style-type: none"> • exerciții-joc de respirație nonverbală și verbală; - exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență); - exerciții pentru întărirea sunetelor existente deja în repertoriu; - exerciții de impostare corectă a fonemelor pronunțate deficitar; - exerciții de emisie, fixare și consolidare a sunetului; - exerciții de introducere a sunetului în silabe, cuvinte, propoziții simple; - exerciții de automatizare a sunetului în cuvinte și propoziții.

1.5. Formularea de mesaje orale simple

- exerciții de formulări de propoziții cu/ fără suport imagistic;
- repovestiri scurte cu suport imagistic/ cuvinte de sprijin;
- exerciții de utilizarea pronumelui personal, însoțit de verb;
- exerciții de integrare propozițională, după suport obiectual și/sau imagistic;
- exerciții de completare a unui enunț simplu cu început dat;
- exerciții de completare de propoziții lacunare simple.

1.6. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale

- exerciții de ascultare activă;
- exerciții joc de adresare de întrebări simple/formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare a unor formule de adresare, de menținere și de încheiere a unei conversații;
- exerciții-joc de utilizare a unor formule de politețe.

2. Receptarea și formularea de cuvinte și mesaje simple scrise în contexte familiare**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții de povestire după imagini;
- jocuri de verbalizare a unor imagini/ acțiuni;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;
- exerciții de asociere a imaginii cu mesaje simple scrise;
- exerciții de citire a imaginilor, cu alcătuire de propoziții simple;
- exerciții de completare a unei povestiri simple pe baza unor imagini date;
- exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, completare imagini lacunare).

2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale

- exerciții de identificare-diferențiere și fixare mnezică a literelor;
- exerciții de citire a literelor redată vizual sau pe diferite suporturi;
- exerciții de citire tactilă a literelor;
- exerciții de asociere literă- imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei;
- exerciții de asociere fonem-literă-grafem;
- exerciții de identificare a literei dintr-un grup dat;
- exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/ cu ajutorul săgeților; prin metoda citirii globale;
- exerciții de progresie stânga-dreapta în descifrarea grafismelor, cuvintelor;
- exerciții de identificare a literelor pe tastatură;
- exerciții de citire a unor cuvinte mono-, bisilabice;
- exerciții de completare a unor cuvinte lacunare.

2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare

- exerciții de identificare a unei imagini pe baza unui text scurt;
- exerciții de asociere a cuvintelor scrise cu un suport concret;
- exerciții de asociere obiect- imagine-cuvânt;
- exerciții de integrare a unui cuvânt într-o categorie;
- exerciții de redare a semnificației unui cuvânt prin desen.

2.4. Identificarea semnificației unor mesaje scrise simple

- exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;
- exerciții de citire, în ritm propriu, a silabelor, cuvintelor mono-, bi- și trisilabice;
- exerciții de citire selectivă, cu sprijinul profesorului;
- exerciții de citire expresivă, după model;
- exerciții de înțelegere a semnificației cuvintelor și utilizarea lor în situații adecvate;

- exerciții de identificare a semnificației unui text simplu;
- jocuri de rol.

2.5. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate

- exerciții pentru familiarizare cu „suprafața plană” și cu „linia”
- exerciții pentru folosirea unor spații grafice variate (perete, tablă, masă, caiet etc.), orizontal, vertical, oblic;
- exerciții de orientare corespunzătoare în spațiul grafic al caietului/ al fișei de lucru;
- exerciții de progresie stânga-dreapta în trasarea grafemelor;
- exerciții de executare de grafeme ce diferă ca orientare și structură;
- exerciții de ordonare/ completare a unor grafeme date;
- exerciții pentru identificarea grafemelor dintr-un ansamblu structurat;
- exerciții pentru identificarea unor litere;
- exerciții de înțelegere a elementelor componente ale unei litere (analiza grafică verbalizată)
- exerciții de conturare a literelor, utilizând diferite tehnici:
  - conturarea literelor cu degetul în lada de nisip
  - conturarea literelor cu degetul pe suprafața unei mese
  - conturarea literelor cu degetul a literelor decupate
  - conturarea literelor cu degetul în aer
  - conturarea literelor după un model dat (prin suprapunere)
  - colorarea literelor
  - confecționarea unor litere din sârmă/ modelarea din plastilină
  - decuparea literelor
  - trasarea literelor cu diferite instrumente (pensulă, cretă, carioca, creioane)
- exerciții de recunoaștere a literelor pe diferite suporturi;
- exerciții de reproducere a literelor după model, utilizând instrumente variate;
- exerciții de asociere a literei cu o imagine;
- exerciții de copiere a literelor.

2.6. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale

- exerciții de identificare a literelor pe diferite suporturi;
- exerciții de recunoaștere și diferențiere a literelor mari și mici de mână și de tipar;
- exerciții de asociere a literei cu sunetul corespunzător;
- exerciții de transpunere a sunetelor în literele corespunzătoare;
- exerciții de scriere a literelor după dictare;
- exerciții de transcriere din litera de tipar în litera de mână/ asociere fonem - literă mare de tipar (scriere majusculă sau tastare pe computer);
- exerciții de copiere a unor cuvinte simple;
- exerciții de scriere de cuvinte simple prin dictare;
- exerciții de scriere corectă, lizibilă.

2.7. Utilizarea principalelor semne de punctuație în comunicarea scrisă.

- exerciții de identificare a principalelor semne de punctuație;
- exerciții pentru diferențierea semnelor de punctuație;
- exerciții de scriere a semnelor de punctuație;
- exerciții de completare a principalelor semne de punctuație în propoziții lacunare;
- exerciții de asociere a semnelor de punctuație cu tipul de propoziție corespunzător.

2.8. Scrierea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse

- exerciții de transmitere a unor mesaje simple;
- exerciții de scriere a unor mesaje simple pe diferite suporturi
- exerciții de scriere de mesaje pe bază de imagini, situații concrete, cuvinte date;
- exerciții de formulare a unor bilete adresate unor persoane cunoscute.

3. Utilizarea mijloacelor alternative de comunicare pentru receptare și transmiterea de mesaje simple

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale; - exerciții de reproducere a unui model mimico-gestual; - exerciții de comunicare prin limbaj expresiv sau corporal; - exerciții de asociere a expresiilor mimico-faciale cu pictograme adecvate; - exerciții de transmitere a unor răspunsuri la întrebări simple prin gesturi; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul expresiv și/sau corporal; - jocuri de mimă și pantomimă.
<p>3.2. Extragerea semnificației unui enunț format din 2-4 pictograme</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere corectă obiect/ acțiune – pictogramă; - exerciții de percepere adecvată a modalităților de etichetare, cu ajutorul pictogramelor, a categoriilor de obiecte din clasă; - exerciții de citire a unui enunț format din 2-4 pictograme; - exerciții de executare a unor sarcini simple, prezentate pictografic, gestual și verbal; - exerciții de redare a răspunsului la întrebări formulate cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de formulare de întrebări pe baza unui enunț format din pictograme.
<p>3.3. Indicarea de pictograme în scop comunicațional, de pe o tablă de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de etichetare corespunzătoare a obiectelor din mediul înconjurător și ființelor cu simboluri accesibile – pictograme; - exerciții de asociere a pictogramelor cu un obiect/o acțiune; - exerciții de diferențiere a categoriilor de pictograme: persoane, obiecte, acțiuni, însușiri - după codul culorilor; - exerciții de indicare de pictograme pentru a solicita satisfacerea unei trebuințe; - exerciții de compunere a unor mesaje simple utilizând pictograme, pe baza receptării mesajului verbal; - exerciții-joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită/ofere informații, utilizând pictograme.

4. Explorarea proprietăților obiectelor și fenomenelor din mediul familiar prin intermediul experiențelor senzoriale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Identificarea proprietăților obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea tuturor analizatorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a stimulilor vizuali: <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de identificare obiectuală și imagistică; • exerciții-joc de clasificare, seriere, grupare, sortare după un criteriu (culoare, formă, mărime);   - exerciții de recunoaștere a stimulilor olfactivi și gustativi <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de identificare a diferitelor fructe și alimente după miros/ gust;   - exerciții de identificare tactilă <ul style="list-style-type: none"> • joc didactic-recunoașterea obiectelor (mulaje fructe, forme geometrice prin pipăit, în prezența/ absența văzului)   - exerciții de identificare, denumire și localizare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee); - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de asociere cu obiectele corespunzătoare;

<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori.
<p>4.2. Exersarea structurilor perceptiv-motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru formarea noțiunilor de culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde); mărime (mare-mic; lung-scurt; subțire-gros etc); formă (punct, linie, cerc, pătrat etc), direcție (dreapta-stânga; înainte-înapoi etc.): <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după un criteriu; • exerciții de identificare, sortare imagistică, utilizând diferite dispozitive digitale; • exerciții simple de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc.); • exerciții de orientare în spațiul larg de scris (planșe, coli mari de desen); • exerciții-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare; • exerciții-joc de orientare temporală: calendarul anotimpurilor.
<p>4.3. Identificarea elementelor schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a elementelor principale ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă, pe un coleg/ pe o păpușă, în imagini; - exerciții de observare a alcătuirii corpului: <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; • exerciții de folosire, la comandă, a principalelor părți ale corpului;   - exerciții-joc de reconstituire a obiectului din părți (păpușa demontabilă); - exercițiu ludic de asociere: imagine - parte corporală corespunzătoare; - redarea schemei corporale în plan obiectual-acțional; - exerciții de modelare/colorare a figurii umane, după model; - exerciții-joc de asociere: parte corporală (organ de simț) - simț corespunzător; - jocuri de mimă și pantomimă.
<p>4.4. Exersarea lateralității și coordonării senzorio-motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa; - exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum răsucire, decupare, desenare; - exerciții de coordonare oculo-motorie; - exerciții de divertisment grafic în spații determinate; - exerciții de utilizare a părții dominante în activitate curentă; - exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală; - jocuri de mișcare pe ritmuri simple.

5. Utilizarea unor tehnici simple de autocontrol comportamental în contexte familiare

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>5.1. Identificarea emoțiilor proprii și ale celorlalți în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a diferitelor tipuri de emoții în contexte familiare; - exerciții de exprimare a diferitelor stări emoționale prin realizarea unor desene, modelaje din lut și plastelină, colaje etc.; - exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod adecvat a emoțiilor; - exerciții de diferențiere a reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate în diferite contexte sociale; - discuții de grup, pe baza experienței personale, despre dezavantajele unor reacții emoționale și comportamentale neadecvate; - jocuri de mimă; - dialoguri având ca suport imagini care surprind emoții de bază, cu ajutorul cărora să se analizeze diferite stări emoționale; - activități de exprimare a diferitelor stări emoționale prin: desene, cântece, modelaje

<p>din lut și plastilină, roluri în scenete scurte;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimarea a emoțiilor în situații variate (dramatizări); - exerciții de verbalizare a ideilor, gândurilor, emoțiilor față de unele situații date; - miniscenete cu marionete, măști.
<p>5.2. Manifestarea comportamentelor adaptative de bază în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative de comunicare și comportare adecvată în situații familiare; - exerciții de identificare a relațiilor pozitive/ armonioase între colegi (cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întraajutorare, competiție); - exerciții de emiterea unor afirmații despre diferite stări emoționale date; - exerciții-joc de evidențiere a relațiilor de grup; - dialoguri situaționale privind relațiile în cadrul grupurilor/ despre grupuri, cu sau fără suport imagistic; - vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor; - joc de rol; - dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Comunicarea orală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Auzul fonematic - Sunetul - Silaba - Cuvântul - Propoziția simplă - Limbajul expresiv - Limbajul dialogat - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar
Comunicarea scrisă	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea în spațiul paginii - Elemente grafice - Asociere fonem-literă-grafem - Litera mare de tipar; litera mare de mână - Litera mica de tipar; litera mica de mână - Transpunerea corectă în scris a literelor, cuvintelor, a propozițiilor simple (copiere, dictare) - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Semne de punctuație: punctul, virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării. - Mesaje transmise în scris, în contexte uzuale
Mijloace alternative de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Obiecte și fenomene din mediul familiar	<ul style="list-style-type: none"> - Proprietăți ale obiectelor și fenomenelor din mediul familiar - Structuri perceptiv-motrice de bază - Schema corporală - Lateralitatea și coordonarea senzorio-motorie
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> - Exprimarea emoțiilor de bază - Înțelegerea și respectarea emoțiilor celorlalți

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Comunicarea orală	<ul style="list-style-type: none"> - Actul fono-articulator - Auzul fonematic - Sunetul - Silaba - Cuvântul - Propoziția simplă - Limbajul expresiv - Limbajul dialogat - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar
Comunicarea scrisă	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea în spațiul paginii - Elemente grafice - Asociere fonem-literă-grafem - Litera mare de tipar; litera mare de mână - Litera mică de tipar; litera mică de mână - Transpunerea corectă în scris a literelor, cuvintelor, a propozițiilor simple (copiere, dictare) - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Semne de punctuație: punctul, virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării. - Mesaje transmise în scris, în contexte uzuale
Mijloace alternative de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Obiecte și fenomene din mediul familiar	<ul style="list-style-type: none"> - Proprietăți ale obiectelor și fenomenelor din mediul familiar - Structuri perceptiv-motrice de bază - Schema corporală - Lateralitatea și coordonarea senzorio-motorie
Relaționare interpersonală	<ul style="list-style-type: none"> - Tipuri de comportamente - Reguli de comportament în relația cu ceilalți - Comunicarea eficientă - Reguli de comunicare în mediul familial - Reguli de comunicare în mediul școlar
Reguli și norme de comportament adaptativ	<ul style="list-style-type: none"> - Grupuri de apartenență - Comportamente în grupurile de apartenență: - Comportamente bazate pe respect, sinceritate, cinste, grijă față de sine și față de ceilalți - Comportamente bazate pe lipsă de respect, minciună, necinste, lipsă de grijă față de sine și față de ceilalți

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare de **Terapii și programe de intervenție** pentru proiectarea și derularea activităților specifice de: *stimulare multisenzorială, educație psihomotrică, structurarea și dezvoltarea limbajului, tehnici alternative de comunicare, educație ritmică, stimulare cognitivă, tehnici de modelare comportamentală.*

Activitățile de **”Terapii și programe de intervenție”** se stabilesc în funcție de tipul de dizabilitate și de nivelul de severitate al diagnosticului elevului și se realizează prin planuri de intervenție personalizată de către profesorul psihopedagog; orele din această categorie sunt alocate pe clasă/ pe săptămână.

De asemenea, aceste tipuri de activități se desfășoară în ședințe de aproximativ 15-45 de minute, individual sau cu grupuri de 2-3 elevi, în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

Cadrul didactic va urmări ca actul educational – terapeutic - compensatoriu să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter terapeutic - compensatoriu, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor cu dizabilități intelectuale.

Pentru aplicarea în mod eficient a programei de ”Terapii și programe de intervenție” este necesar să evidențiem câteva idei cu caracter general care definesc strategia de organizare și aplicare a acestui tip de activități de intervenție:

- *programarea activităților se va face în funcție de caracterul terapeutic al educației;*
- *elaborarea de programe de intervenție educațional-terapeutică personalizate;*
- *utilizarea unor structuri de activitate integrată bazate pe principiul interdisciplinarității;*
- *evaluarea trebuie privită ca o componentă esențială de valorificare a rezultatelor și de optimizare a proceselor incluse în derularea actului educațional-terapeutic-compensatoriu.*

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților educațional-terapeutice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: metode de simulare, metode activ-participative, demonstrația, metoda imitației, a modelării, a fragmentării operațiilor în secvențe mici și înlănțuirea lor, metode specifice de structurare și organizare spațio-temporală, metode de terapie comportamentală etc

Metodele de simulare (bazate pe jocul didactic și dramatizare) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educational – terapeutic - compensatoriu datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu

specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate. Se va avea permanent în vedere particularitățile utilizării mijloacelor de învățământ în educația specială: importanța mijloacelor concret-intuitive la elevii cu dizabilități intelectuale; utilizarea mijloacelor moderne audio-vizuale și informatice, precum și utilizarea de softuri educationale.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Planificarea, ca activitate de organizare a actului educational – therapeutic - compensatoriu se concretizează în elaborarea planificării calendaristice, care cuprinde planificarea anuală și semestrială a activităților, urmate de elaborarea programelor de intervenție.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de *Terapii și programe de intervenție*, proiectarea activităților educational-terapeutice se realizează prin **planul de intervenție personalizat**. Acesta reprezintă un instrument educațional de planificare și programare a activităților educațional-terapeutice și de concentrare a intervențiilor, pe baza unui proces de identificare a capacităților, abilităților, competențelor elevilor cu dizabilități intelectuale.

Programul de intervenție personalizat cuprinde o primă parte care se referă la datele de identificare ale elevului, urmand, ca cea de a doua parte să descrie, pe scurt, dificultățile pe care le întâmpină elevul (acestea constituind rezultate ale evaluării complexe). Pe baza acestor rezultate se stabilesc prioritățile de intervenție, concretizate în activități cu caracter educațional- terapeutic-compensatoriu și structurate într-un program care cuprinde: competențe, conținuturi, precum și metode și mijloace de realizare.

Programul de intervenție personalizat poate fi structurat, conform următorului tabel:

Competențe	Conținuturi	Metode și mijloace de realizare	Perioada de intervenție	Criterii minimale de apreciere a progreselor	Metode și instrumente de evaluare

Revizuirea programului de intervenție se face în funcție de rezultatele evaluărilor periodice care consemnează obiectivele realizate, dificultățile întâmpinate, precum și metodele care au avut impact ridicat, fie el pozitiv sau negativ.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul educațional-terapeutic-compensatoriu adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de **Terapii și programe de intervenție** nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice- compensatorii.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice- compensatorii, prin specificul lor, se pot desfășura în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

În proiectarea acestui tip de activități se va avea în vedere corelarea metodelor și mijloacelor adecvate cu contextele și mediile de intervenție cele mai potrivite demersului educațional-terapeutic-compensatoriu.

Bibliografie

1. Anca, M., (2003), *Logopedie*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană;
2. Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, București: Editura RAR;
3. Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Iași: Editura Polirom;
4. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
5. Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, București: Editura Pro Humanitate;
6. Popovici, D.V., (2016), (coord.), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, București: Editura Universității din București;

7. Popovici, D.V., Racu, A., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Chișinău: Editura Ruxandra;
8. Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
9. Verza, E., (2003), *Tratat de logopedie*, vol. I, București: Editura Fundației Humanitas;
10. Verza, E., (2009), *Tratat de logopedie*, vol. II, București: Editura Semne;
11. Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.-M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, București: Editura Fundației Culturale Marin Speteanu;
12. Vrăsmaș, E., (1999), *Învățarea scrisului - o perspectivă comprehensivă și integrativă*, București: Editura Pro Humanitate;
13. Vrăsmaș, E., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj – Intervenții logopedice*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
14. *** (2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale, Institutul de Științe ale Educației;
15. *** (2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - Planuri-cadru de învățământ și programe școlare*, anexă la O.M.nr.3593/18.06.2014;
16. *** (2011), *Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia*, referitoare la învățământul special și special integrat;
17. *** *Planurile-cadru, programele școlare în vigoare*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Suță Lizia	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina de învățământ **Terapii și programe de intervenție** cuprinde gamă variată de activități cu caracter terapeutic- compensatoriu și de abilitare- reabilitare care au ca finalitate dezvoltarea armonioasă a personalității elevului cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, abilitarea acestuia cu mecanisme compensatorii, de comunicare independentă în vederea creșterii gradului de autonomie personală și socială.

Programa școlară pentru **Terapii și programe de intervenție** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele din învățământul special primar și gimnazial (de la clasa pregătitoare la clasa a X-a) pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, având următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Disciplina **Terapii și programe de intervenție** face parte din aria curriculară **Terapia specifică și de compensare (individuale/ de grup)**, fiind prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial*, dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Parte integrantă a disciplinelor cu caracter terapeutic, disciplina *Terapii și programe de intervenție* are alocate 8 ore săptămânal/clasă care sunt normate profesorului psihopedagog. Această disciplină de învățământ cuprinde activități terapeutice din următoarele domenii:

- *stimulare multisenzorială*
- *educație psihomotrică*
- *structurarea și dezvoltarea limbajului*
- *tehnici alternative de comunicare*
- *educație ritmică*
- *stimulare cognitivă*
- *tehnici de modelare comportamentală*

Tipul activităților și ponderea acestora în cadrul programul săptămânal se stabilesc de către profesorul psihopedagog în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor, acestea fiind precizate în planurile de intervenție personalizată.

Activitățile din cadrul disciplinei **Terapii și programe de intervenție** se desfășoară în ședințe de aproximativ 15- 45 de minute, individual sau cu grupuri de 2-3 elevi, în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

Finalitățile activităților propuse în această programă au un caracter aplicativ și terapeutic, urmărind formarea unor competențe în sfera psihomotricității, comunicării, comportamentului și autonomiei personale și sociale, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități intelectuale, în vederea participării active la viața comunității, în concordanță cu viziunea propusă de *Strategia națională privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2014-2020 „Politicile sociale – de la «reabilitarea» individului la reformarea societății”* și *Strategia europeană pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020 „Un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere”* care valorifică la rândul lor potențialul combinat al prevederilor *Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, ale *Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene* și al *Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor (generale și specifice), converg spre dezideratului general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

Având în vedere particularități specifice elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, în cadrul disciplinei **Terapii și programe de intervenție**, ponderea cea mai importantă din bugetul de timp o au activitățile de abilitare și reabilitare în domeniul comunicării, de structurare și dezvoltare a limbajului verbal și nonverbal, inclusiv prin metode alternative și augmentative de comunicare.

În elaborarea programei școlare pentru disciplina **Terapii și programe de intervenție** s-au avut în vedere următoarele:

- *adecvarea* curriculumului la realitățile interne ale sistemului de învățământ special și la realitățile societății, având ca obiectiv pregătirea elevului cu dizabilități intelectuale pentru viață și facilitarea integrării socio- profesionale;
- *echilibrarea* ponderii diferitelor activități terapeuice în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor;
- *flexibilitatea* curriculumului, parcurgerea și aplicarea acestuia permițând abordarea diferențiată a elevilor;
- *continuitatea* curriculumului, cu asigurarea unei treceri optime de la un ciclu de învățământ la altul;
- *diversificarea* criteriilor de structurare a conținutului, conform nivelului de dezvoltare atins de elev;
- *corelarea* activităților propuse prin curriculum cu idealul educațional;
- *utilitatea* curriculumului pentru cei cărora se adresează (profesori- elevi- familie- comunitate), relevată prin componentele specifice programei.

Din considerente metodologice, programa școlară pentru disciplina **Terapii și programe de intervenție** a fost structurată pe cicluri de învățământ, pentru nivel primar și gimnazial. Însă având în vedere complexitatea diagnosticelor, multitudinea de sindroame întâlnite, nivelului de severitate și gradul de dizabilitate al elevilor din clasele care parcurg curriculum din *Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/ 18.05.2018 privind aprobarea planurilor- cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial*, activitățile de învățare care se regăsesc în programa de nivel primar se pot desfășura pe tot parcursul școlarității, existând situații posibile în care un elev cu dizabilități intelectuale grave, severe sau asociate să nu atingă la sfârșitul clasei a IV-a nivelul superior al competențelor stabilite pentru învățământul special primar.

Competențe generale

- 1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 2. Receptarea și elaborarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare**
- 3. Utilizarea adecvată a mijloacelor alternative de comunicare în diferite contexte sociale**
- 4. Operarea cu proprietățile obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător prin intermediul experiențelor senzoriale și a proceselor cognitive**
- 5. Utilizarea tehnicilor de autocontrol comportamental și de exprimare adecvată a emoțiilor în contexte diverse**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale în diverse situații de comunicare**

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>1.1. Acordarea de semnificație sunetelor identificate, discriminate și localizate în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a unor sunete identificate (zgomote, sunete, onomatopee); - exerciții de emisie a sunetelor prin demonstrație și imitație; - exerciții de indicare a sursei care a produs sunetul; - exerciții de asociere a sunetului cu sursa care l-a produs; - exerciții de discriminare a sunetelor; - exerciții de introducere a sunetului în silabe/ cuvinte.
<p>1.2. Descompunerea și recompunerea unei propoziții prin utilizarea metodei fonetice analitico- sintetice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de compunere și descompunere a propozițiilor în cuvinte, a cuvintelor în silabe, a silabelor în sunete și litere; - exerciții de formulări de propoziții, pe suport imagistic; - exerciții de formulări de propoziții cu cuvinte date; - exerciții de stabilire a locului literelor/ silabelor/ cuvintelor în silabe/ cuvinte/ propoziții; - exerciții de identificare în propoziție a cuvântului în care se află sunetul nou; - exerciții de construire de propoziții prin ordonarea logică a cuvintelor date; - exerciții de completări propoziții lacunare.
<p>1.3. Identificarea semnificației unui mesaj constituit din mai multe unități semantice care nu face parte din experiența personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare activă a unui mesaj verbal; - exerciții de recunoaștere a semnificației unui mesaj verbal simplu; - exerciții de reproducere a unui mesaj verbal simplu; - exerciții de redare a semnificației unui mesaj nou utilizând diverse tehnici (desen, colaj etc.); - exerciții de redare corectă și logică a semnificației unui mesaj verbal nou.
<p>1.4. Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare de enunțuri, pe baza unei teme date; - exerciții de transmitere de mesaje, pornind de la o situație dată; - exerciții de utilizare corectă a cuvintelor de legătură, în transmiterea unui mesaj; - exerciții de utilizare a vocabularului activ pentru formularea unor mesaje; - exerciții de utilizare corectă a structurilor gramaticale în formularea unor mesaje.
<p>1.5. Inițierea și susținerea unui dialog respectând regulile acestuia</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de inițiere, susținere și încheiere a unui dialog pe o temă dată; - exerciții de formulare de propoziții interogative; - exerciții de formulare de răspunsuri, pornind de la o temă dată; - exerciții de elaborare de diferite enunțuri/ formulare de propoziții pe o temă dată; - exerciții de integrare în dialog a formulelor de politețe; - jocuri de rol pentru însușirea regulilor dialogului.

2. Receptarea și elaborarea de mesaje scrise în diverse situații de comunicare**Clasa a V-a – clasa a X-a****2.1. Formularea unui enunț logic, pe baza unei succesiuni de imagini, folosind cuvinte proprii**

- exerciții de redare în scris a unui enunț, pe baza unor imagini date;
- exerciții de formulare în scris de propoziții cu cuvinte date;
- exerciții de exprimare în scris a unui mesaj pe o temă dată;
- exerciții de compunere a unui text scurt, pe baza unor imagini/ cuvinte date;
- exerciții de redactare a unui enunț, pe baza unor imagini date, folosind cuvinte proprii;
- exersarea regulilor de comunicare în scris.

2.2. Citirea cuvintelor și a propozițiilor

- exerciții de citire a cuvintelor mono/ bisilabice/ trisilabice;
- exerciții de completare a unor cuvinte lacunare;
- exerciții de compunere/ descompunere de cuvinte date;
- exerciții de citire de propoziții, pe suport imagistic;
- exerciții de formulări de propoziții din cuvinte date;
- exerciții de citire a propozițiilor simple, prin ordonări de cuvinte;
- exerciții de completare de propoziții lacunare;
- exerciții de transformare a propozițiilor simple în propoziții dezvoltate;
- exerciții de citire de propoziții afirmative, exclamative, interogative.

2.3. Redarea cu cuvinte proprii a semnificației unor texte scrise simple

- exerciții de redare, pe baza de întrebări, a conținutului unui text;
- exerciții de integrare în enunțuri a cuvintelor/ expresiilor noi întâlnite într-un text;
- exerciții de înțelegere a conținutului unui text și redarea lui în mod logic;
- exerciții de înțelegere a semnificației unor texte și utilizarea lor în situații adecvate.

2.4. Scrierea de cuvinte și propoziții simple

- exerciții de scriere a cuvintelor (mono/ bisilabice/ trisilabice) cu suport imagistic;
- exerciții de scriere a grupurilor de litere;
- exerciții de transpunere în scris (copiere) de cuvinte și propoziții simple;
- exerciții de scriere după dictare a unor cuvinte și propoziții simple;
- exerciții de completare de cuvinte/ propoziții lacunare;
- exerciții de compunerea de cuvinte cu silabe date;
- exerciții de despărțire în silabe;
- exerciții de scriere a unui mesaj .

2.5. Aplicarea în scris a normelor elementare de ortografie și punctuație

- exerciții de așezare corectă în pagină a textului;
- exerciții de scriere corectă, lizibilă a cuvintelor, propozițiilor și textelor scurte;
- exerciții de completare de propoziții, texte simple cu semnele de punctuație corespunzătoare;
- exerciții de transpunere în scris a unui text (prin copiere, dictare), cu respectarea semnelor de punctuație;
- exerciții de despărțire a cuvintelor în silabe la sfârșitul rândului;
- exerciții de scriere corectă grupurilor de litere;
- exerciții de transpunere (prin transcriere/ dictare) a unui text simplu, utilizând corespunzător semnele de punctuație.

2.6. Redactarea unor texte simple, în diverse contexte de comunicare

- exerciții de transformare a propozițiilor simple în propoziții dezvoltate;
- exerciții de redare în scris a unui text simplu, pe baza unor imagini date
- exerciții de redactare a unui text pe baza de întrebări
- exerciții de transmitere a unor mesaje utilizând diverse dispozitive digitale;
- exerciții de redactare a unor texte funcționale simple.

3. Utilizarea adecvată a mijloacelor alternative de comunicare în diferite contexte sociale

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>3.1. Transmiterea de mesaje adecvate contextului situațional, prin integrarea elementelor de limbaj expresiv sau corporal în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de preluare și de imitare a modelului mimico- gestual al profesorului; - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul expresiv și/ sau corporal; - exerciții- joc de exprimarea opiniilor folosind mimică/ gesturi/ pictograme adecvate; - exerciții de descriere a obiectelor folosind mimică/ gesturi/ pictograme adecvate; - exerciții de identificare și numirea unor trăsături ale ființelor din mediul apropiat limbajul expresiv și/ sau corporal; - exerciții de adoptare a unui limbaj expresiv sau corporal adecvat diferitelor situații de comunicare; - exerciții de identificare a corespondenței elementelor verbale cu cele non- verbale; - jocuri didactice de expresie mimico- facială și pantomimică; - joc de rol pe teme diferite, cu oferirea de modele comportamentale nonverbale.
<p>3.2. Înțelegerea enunțurilor formulate cu ajutorul pictogramelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a unui text redat prin pictograme; - exerciții de desprindere a semnificației unui enunț formulat cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de realizare a unei sarcini mai complexe prezentată pictografic, gestual și verbal; - exerciții de redare cu propriile cuvinte/ cu ajutorul pictogramelor a ideilor dintr-un text simplu. - exerciții- joc de redare de răspunsuri la întrebări formulate cu ajutorul pictogramelor; - exerciții de aplicare a unor instrucțiuni simple după citirea acestora în cartea de comunicare sau pe dispozitivul electronic de comunicare.
<p>3.3. Formulează mesaje utilizând table de comunicare și/sau dispozitive electronice de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de utilizare a pictogramelor pentru a formula răspunsuri la întrebări; - exerciții de formulare de mesaje referitoare la categorii de obiecte, ființe, acțiuni din mediul apropiat, utilizând pictograme adecvate; - exerciții de utilizare a formulelor de salut, de prezentare, de permisiune și de solicitare, cu ajutorul cărților și dispozitivelor electronice de comunicare mai complexe; - prezentarea logică și cronologică a unor pictograme care corespund momentelor unei întâmplări imaginare/ trăite; - exerciții de comunicare liberă între profesor- elev/ elev- elev cu ajutorul cărții de comunicare; - exerciții de utilizare, în situații concrete de viață, a dispozitivelor de comunicare disponibile (table de comunicare, cărți de comunicare, dispozitive electronice); - jocuri situaționale de rol, cu utilizare a cărților și/ sau dispozitivelor de comunicare.

4. Operarea cu proprietățile obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător prin intermediul experiențelor senzoriale și a proceselor cognitive

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>4.1. Descrierea proprietățile obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor și fenomenelor, prin antrenarea mai multor analizatori. - exerciții de discriminare a proprietăților obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător, perceptibile pe baza simțurilor; - exerciții de descriere a proprietăților obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător prezentate în imagini, planșe, conținuturi audio-vizuale;

- exerciții de comparare a obiectelor folosind drept criteriu proprietățile lor;
- exerciții de descriere a caracteristicilor fenomenelor în funcție de momentul producerii acestora;
- exerciții-joc de asociere obiecte- proprietăți cu verbalizare;
- exerciții de descriere a caracteristicilor obiectelor și fenomenelor pornind de la prezentarea unor povești sau filme tematice.

4.2. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice de bază în contexte variate

- exerciții pentru formarea noțiunilor de culoare (roșu, galben, albastru, verde); mărime (mare- mic; lung- scurt; subțire- gros etc); formă (punct, linie, cerc, pătrat etc), direcție (dreapta- stânga; înainte- înapoi, etc.), poziție (orizontal, vertical, oblic, sus, jos, pe, între, etc.):
  - exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după mai multe criterii, cu verbalizare;
  - exerciții de identificare, sortare imagistică, utilizând diferite dispozitive digitale, cu verbalizare;
  - exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc.);
  - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și în relație cu alte obiecte;
  - exerciții de redare a poziției obiectelor în plan imagistic;
  - exerciții de orientare în spațiul restrâns (foaie de bloc/ caiet de desen) după repere date (puncte de sprijin);
  - exerciții- joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare;
  - exerciții- joc de orientare temporală: completarea calendarului anotimpurilor;
  - exercițiu- joc de ordonare a unor imagini în ordine cronologică.

4.3. Utilizarea corectă a elementelor schemei corporale

- exerciții- joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă, pe un coleg/ pe o păpușă, în imagini;
- exerciții de observare a alcătuirii corpului:
  - exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului, la comandă verbală;
  - joc didactic cu vocabular imagistic-noțiuni corporale;
- exerciții- joc de imitare a posturii unui coleg sau a unui personaj dintr-o imagine;
- exerciții- joc de reconstituire imagistică a corpului uman (puzzle, completare de imagini lacunare);
- reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic
- exerciții de construcție/ desenare a figurii umane, cu/ fără model;
- exercițiu ludic: asocierea unor obiecte cu părțile corespunzătoare ale corpului;
- jocuri cu marionete/ jocuri de rol.

4.4. Aplicarea adecvată a schemelor senzorio-motorii în activități practice diverse

- exerciții de coordonare oculo- motorie, cu antrenarea membrului superior dominant;
- exerciții de orientare, prin raportare la schema corporală și alte repere;
- exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și în relație cu alte obiecte;
- exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului:
  - exerciții de folosire alternativă a membrilor în joc;
  - exerciții de stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor;
  - exerciții de manipulare adecvată a diferitelor obiecte;
- exerciții ludice de exprimare gestuală și posturală, însoțită de linie muzicală sugestivă.

5. Utilizarea tehnicilor de autocontrol comportamental și de exprimare adecvată a emoțiilor în contexte diverse

Clasa a V-a – clasa a X-a

5.1. Diferențierea reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate în diferite contexte social

- exerciții de identificare a diferitelor tipuri de emoții în imagini, texte, filme, videoclipuri;
- vizionarea de filme cu identificarea reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate a diferitelor personaje;
- jocuri de rol pentru exprimarea unor răspunsuri emoționale la diferite situații concrete de viață;
- exerciții-joc de evidențiere a relațiilor sociale;
- exerciții de observare dirijată a unor situații reale;
- exerciții aplicative de comunicare și comportare civilizată în diverse situații;
- exerciții de recunoaștere și deosebire, în diferite contexte de viață, a unor reacții emoționale adecvate și neadecvate;
- discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv;
- exerciții- joc de simulare a unor situații de viață pe tema conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență;
- exerciții de terapie de grup;
- jocuri de rol bazate pe empatie;
- dramatizări pe baza unor povestiri tematice;
- joc de rol cu finalități diferite;
- discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv.

5.2 Manifestarea unor comportament adecvate în contexte sociale variate

- exerciții de lectură a unor texte pe teme date, pe baza a diferite sentimente (respect/ lipsa de respect; curaj/ frica, lașitatea; bunătate/ răutate; sinceritatea/ minciună etc)
- jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie/ dușmănie; cooperare/ răutate etc.)
- discuții tematice cu privire la anumite situații din experiența proprie care necesită manifestarea autocontrolului;
- exerciții de identificare a stimulilor care perturbă derularea unei activități în bune condiții;
- exerciții pentru identificarea particularităților sentimentelor de eșec, de pierdere, de frustrare;
- exerciții pentru antrenarea mecanismelor de autocontrol asupra reacțiilor motrice;
- exerciții de utilizare în comunicarea cu ceilalți a modalităților de ascultare activă;
- discuții de grup, pe baza experienței personale, despre comportamentul agresiv și consecințele acestuia;
- realizarea unui inventar de situații care implica diferite manifestări emoționale și răspunsurile adecvate acestora;
- discuții tematice;
- joc de rol;
- dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a X-a
Comunicarea orală	<ul style="list-style-type: none"> - Citirea cu suport imagistic - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Metoda globală - Metoda analitico- sintetică - Elaborarea de mesaje orale adecvate contextului - Descifrarea mesajului recepționat - Propoziția simplă și dezvoltată - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul - Reguli de comunicare - Lexicul: vocabular tematic - Structuri gramaticale
Comunicarea scrisă	<ul style="list-style-type: none"> - Scrierea corectă a literelor mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate - Transpunerea corectă în scris a literelor, cuvintelor, a propozițiilor simple (copiere, dictare) - Scrierea unor texte scurte - Înțelegerea semnificației unui mesaj scris - Ortografie și punctuație - Scrierea funcțională
Mijloace alternative de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Obiecte și fenomene din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Proprietăți ale obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător - Structuri perceptiv- motorice de bază - Schema corporală - Scheme senzorio- motorii utilizate în activități practice diverse
Reguli și norme de comportament adecvat	<ul style="list-style-type: none"> - Relaționarea în cadrul grupului - Norme de comportament adecvat
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestări emoționale - Managementul emoțiilor - Controlul și autocontrolul - Importanța autocontrolului - Tehnici de autocontrol
Tehnici de autocontrol	<ul style="list-style-type: none"> - Factori de risc - Comportamentul în situații limită - Gestionarea propriilor emoții - Empatia - Modalități de rezolvare a conflictelor din cadrul grupurilor de apartenență - Mecanisme de autocontrol

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare de **Terapii și programe de intervenție** pentru proiectarea și derularea activităților specifice de: *stimulare multisenzorială, educație psihomotrică, structurarea și dezvoltarea limbajului, tehnici alternative de comunicare, educație ritmică, stimulare cognitivă, tehnici de modelare comportamentală.*

Activitățile de „**Terapii și programe de intervenție**” se stabilesc în funcție de tipul de dizabilitate și de nivelul de severitate al diagnosticului elevului și se realizează prin planuri de intervenție personalizată de către profesorul psihopedagog; orele din această categorie sunt alocate pe clasă/ pe săptămână.

De asemenea, aceste tipuri de activități se desfășoară în ședințe de aproximativ 15-45 de minute, individual sau cu grupuri de 2-3 elevi, în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

Cadrul didactic va urmări ca actul educational- terapeutic- compensatoriu să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter terapeutic- compensatoriu, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor cu dizabilități intelectuale.

Pentru aplicarea în mod eficient a programei de „Terapii și programe de intervenție” este necesar să evidențiem câteva idei cu caracter general care definesc strategia de organizare și aplicare a acestui tip de activități de intervenție:

- programarea activitatilor se va face în funcție de caracterul terapeutic al educației;
- elaborarea de programe de intervenție educational-terapeutice personalizate;
- utilizarea unor structuri de activitate integrate bazate pe principiul interdisciplinarității;
- evaluarea trebuie privită ca o componentă esențială de valorificare a rezultatelor și de optimizare a proceselor incluse în derularea actului educațional- terapeutic-compensatoriu.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților educațional- terapeutice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: metode de simulare, metode activ- participative, demonstrația, metoda imitației, a modelării, a fragmentării operațiilor în secvențe mici și înlănțuirea lor, metode specifice de structurare și organizare spațio- temporală, metode de terapie comportamentală etc

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic* și *dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specifice învățământului special *metoda demonstrației, a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educational-terapeutic- compensatoriu datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate. Se va avea permanent în vedere particularitățile utilizării mijloacelor de învățământ în educația specială: importanța mijloacelor concret-intuitive la elevii cu

dizabilități intelectuale; utilizarea mijloacelor moderne audio-vizuale și informatice, precum și utilizarea de softuri educationale.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificarea și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Planificarea, ca activitate de organizare a actului educational- terapeutic-compensatoriu se concretizează în elaborarea planificării calendaristice, care cuprinde planificarea anuală și semestrială a activităților, urmate de elaborarea programelor de intervenție.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de *Terapii și programe de intervenție*, proiectarea activităților educational- terapeutice se realizează prin **planul de intervenție personalizat**. Acesta reprezintă un instrument educațional de planificare și programare a activităților educațional- terapeutice și de concentrare a intervențiilor, pe baza unui proces de identificare a capacităților, abilităților, competențelor elevilor cu dizabilități intelectuale.

Programul de intervenție personalizat cuprinde o primă parte care se referă la datele de identificare ale elevului, urmand, ca cea de a doua parte să descrie, pe scurt, dificultățile pe care le întâmpină elevul (acestea constituind rezultate ale evaluării complexe). Pe baza acestor rezultate se stabilesc prioritățile de intervenție, concretizate în activități cu caracter educational- terapeutic- compensatoriu și structurate într-un program care cuprinde: competențe, conținuturi, precum și metode și mijloace de realizare.

Programul de intervenție personalizat poate fi structurat, conform următorului tabel:

Competențe	Conținuturi	Metode și mijloace de realizare	Perioada de intervenție	Criterii minimale de apreciere a progreselor	Metode și instrumente de evaluare

Revizuirea programului de intervenție se face în funcție de rezultatele evaluărilor periodice care consemnează obiectivele realizate, dificultățile întâmpinate, precum și metodele care au avut impact ridicat, fie el pozitiv sau negativ.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul educațional-terapeutic-compensatoriu adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acestuia.

Având în vedere faptul că activitățile la de **Terapii și programe de intervenție** nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice-compensatorii.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile educațional-terapeutice-compensatorii, prin specificul lor, se pot desfășura în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

În proiectarea acestui tip de activități se va avea în vedere corelarea metodelor și mijloacelor adecvate cu contextele și mediile de intervenție cele mai potrivite demersului educațional-terapeutic-compensatoriu.

Bibliografie

1. Anca, M.,(2003), *Logopedie*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană,;
2. Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, București: Editura RAR;
3. Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Iași: Editura Polirom;
4. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
5. Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, București: Editura Pro Humanitate;
6. Popovici, D.V. (coord.), (2016), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, București: Editura Universității din București;
7. Popovici, D.V., Racu, A., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Chișinău: Editura Ruxandra;
8. Verza, E., Verza, E. F. (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
9. Verza, E., (2003), *Tratat de logopedie*, vol. I, București: Editura Fundației Humanitas;
10. Verza, E., (2009), *Tratat de logopedie*, vol. II, București: Editura Semne;
11. Vrăsmaș, E.,(1999), *Învățarea scrisului - o perspectivă comprehensivă și integrativă*, București: Editura Pro Humanitate;
12. Vrăsmaș, E., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj – Intervenții logopedice*, București: Editura Didactică și Pedagogică;

13. Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.-M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, București: Editura Fundației Culturale Marin Speteanu;
14. *** Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat;
15. *** Planurile-cadru, programele școlare în vigoare;
16. *** (2016) Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale, Institutul de Științe ale Educației;
17. *** (2014) Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar-planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Romeo Adrian COZMA, Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Suță Lizia	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială „Sf. Nicolae” București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapie, definită ca terapia prin mișcare se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional, în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficitelor parțial reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ situată la granița dintre disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației, ce are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Disciplina de învățământ Kinetoterapie este o disciplină specifică învățământului special, fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu dizabilități auditive și elevii cu dizabilități vizuale.

Planul cadru de învățământ pentru învățământul special - nivel primar, elaborat cu aplicativitate pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate localizează disciplina Kinetoterapie în cadrul celei de-a noua arie curriculară Terapii specifice și de compensare (individuale/ de grup). În cadrul planului cadru de învățământ, disciplinei îi sunt alocate un număr de două ore/săptămână. Clasele cu elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe care prezintă deficite locomotorii asociate vor beneficia de 4 ore de kinetoterapie pe clasă/săptămână, fără a se modifica numărul total de ore alocate ariei curriculare.

Includerea Kinetoterapiei în cadrul ariei „Terapii specifice și compensare” contribuie, alături de celelalte discipline cu caracter terapeutic-recuperator, la creșterea gradului de adaptabilitate prin corectarea, ameliorarea și/sau compensarea afecțiunilor aparatului locomotor. Astfel, disciplina Kinetoterapie reprezintă un factor important în recuperarea și adaptarea elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate la solicitările cărora trebuie să le răspundă această categorie de elevi zi de zi. De asemenea, în multe țări europene elevii cu dizabilități beneficiază de terapie prin intermediul mișcării.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu primar.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel primar, fără a contura competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

În acest sens, profilul absolventului de ciclu primar pe care disciplina Kinetoterapie își propune să îl formeze vizează adaptarea cât mai bună la solicitările zilnice și satisfacerea nevoilor cotidiene.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale conturează achizițiile elevului pe parcursul ciclului primar. Acestea conduc la formarea unui stil de viață sănătos al elevului, la dezvoltarea fizică armonioasă și la îmbunătățirea motricității acestuia.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare/ terapie care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Continuțurile instruirii sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Atitudini deficiente ale posturii corporale/Deficite fizice
2. Reeducare neuromotorie
3. Psihomotricitate
4. Capacitate motrică.

Sugestiile metodologice prezintă recomandări pentru realizarea programelor de exerciții pentru corectarea deficitelor fizice, elemente de tehnologie didactică și probe și teste de evaluare.

Disciplina Kinetoterapie, alături de celelalte discipline din aria curriculară Terapii specifice și de compensare contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea/îmbunătățirea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice în scop terapeutic. Disciplina Kinetoterapie este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, corectându-se deficiturile fizice, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul social. Se urmărește astfel o dobândire progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, raportată la tipul și gradul dizabilității manifestate.

Pentru conceperea și aplicarea programelor kinetoterapeutice se impune aplicarea principiului individualizării, ca particularitate a principiului accesibilității, individualizarea intervenției realizându-se prin constituirea și aplicarea Planurilor de Intervenție Personalizate. Astfel, se realizează adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gradul dizabilității, diagnosticul medical, afecțiunile asociate, nivelul de dezvoltare al potențialului biomotric etc.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară, prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă constituindu-se într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

Competențe generale

- 1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic/ terapeutic pentru menținerea/ obținerea atitudinii corporale corecte**
- 2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Utilizarea segmentelor corpului pentru satisfacerea nevoilor primare**
- 4. Efectuarea mișcărilor elementare în vederea dezvoltării capacității motrice**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare/ terapie

1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic/ terapeutic pentru menținerea/ obținerea atitudinii corporale corecte

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Exersarea mijloacelor fizice specifice în vederea corectării deficitelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea exercițiilor pentru prevenirea apariției deficitelor fizice; - Executarea mișcărilor specifice pentru corectarea atitudinilor deficiente de postură; - Efectuarea exercițiilor corective din diferite poziții de bază ale organismului.
<p>1.2. Reproducerea prin imitație a variantelor de mișcări specifice exercițiilor corective</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea în același timp cu cadrul didactic a mișcărilor propuse de acesta; - Exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului pentru corectarea deficitelor fizice; - Corectarea posturii corporale în acțiuni motrice dinamice.
<p>1.3. Adoptarea unei atitudini corporale corecte în vederea prevenirii apariției dizabilităților fizice la nivel structural</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adoptarea, pe parcursul lecției, a posturii corporale corecte; - Redresarea, la atenționare, a posturii corporale deficiente; - Modificarea pozițiilor de bază adoptate deficitar în cadrul derulării exercițiilor fizice.

2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1. Executarea cu ajutor a mijloacelor specifice în vederea reducerii spasticității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la exerciții de rulare, pe toate direcțiile de mișcare, din decubit dorsal/decubit ventral pe Physio-ball; - Posturarea în poziții reflex inhibitoare; - Exersarea cu ajutor a mijloacelor specifice de întindere musculară, dezechilibrări.
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifierea în regim de alungire a musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară la nivelul membrelor superioare, membrelor inferioare și trunchiului; - Exersarea mișcărilor de întindere musculară; - Efectuarea exercițiilor de mobilizare pasivă.
<p>2.3. Adoptarea pozițiilor specifice organismului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> - Menținerea pozițiilor patrupedie, pe genunchi, așezat, ortostatism, adoptate cu ajutor; - Păstrarea echilibrului în diverse poziții ale organismului, micșorând progresiv suprafața de sprijin pe sol; - Păstrarea echilibrului în diverse poziții ale organismului, ridicând centrul de greutate progresiv.

3. Utilizarea segmentelor corpului pentru satisfacerea nevoilor primare

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea propriei scheme corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indicarea părților componente ale propriului corp; - Denumirea părților componente ale propriului corp; - Raportarea propriului corp la obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate.
<p>3.2. Efectuarea actelor motrice specifice stabilirii lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aruncarea unei mingi de tenis cu mâna preferată;

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Prinderea unei mingi de tenis cu segmentul dominant; - Lovirea unei mingi cu piciorul preferat; - Aruncarea unui obiect la o țintă verticală sau orizontală.
<p>3.3. Exersarea tipurilor de prehensiune</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea prehensiunii prin opoziție sub-terminală; - Efectuarea prehensiunii prin opoziție terminală; - Efectuarea prehensiunii prin opoziție sub-terminală-laterală; - Efectuarea prehensiunii palmare; - Efectuarea prehensiunii prin opoziție digito-palmară; - Efectuarea prehensiunii interdigitale latero-laterală.

4. Efectuarea mișcărilor elementare în vederea dezvoltării capacității motrice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>4.1. Realizarea actelor motrice cotidiene, respectând axele biomecanice fiziologice de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deplasarea pe un traseu prestabilit, marcând pe sol pașii; - Atingerea unor puncte marcate pe un perete în timp cât mai scurt; - Mutarea unor mingi de pe o treaptă a spalierului pe alta.
<p>4.2. Exersarea deprinderilor motrice în condiții standardizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea deplasării pe un traseu impus; - Efectuarea săriturii în condiții standardizate; - Efectuarea aruncării și prinderii în condiții standardizate.
<p>4.3. Exersarea de acțiuni motrice simple, în regimul diferitelor calități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor de coordonare în regimul celorlalte calități motrice; - Efectuarea exercițiilor de rezistență în regimul celorlalte calități motrice; - Efectuarea exercițiilor de forță în regimul celorlalte calități motrice; - Efectuarea exercițiilor de viteză în regimul celorlalte calități motrice.
<p>4.4. Participarea la jocuri dinamice care vizează educarea calităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea jocului „Prinde-l pe cel cu mingea”; - Desfășurarea jocului „Nu scăpa mingea”; - Desfășurarea jocului „Rațele și vânătorii”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>Atitudini deficiente ale posturii corporale/ Deficite fizice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate - Postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp)

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare în deficitelor fizice ale coloanei vertebrale - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului în deficitelor fizice ale coloanei vertebrale și/ sau ale membrilor inferioare - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții active libere • Exerciții active cu propria rezistență • Exerciții cu obiecte portative - Actul respirator și reglarea respirației în efort - Exerciții de respirație abdominală - Exerciții de respirație toracică
Reeducare neuromotorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex inhibitoare - Rulări în decubit ventral/ dorsal pe physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune/ împingere - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Exerciții de redresare pasive, pasivo-active sau active - Metoda Kabat - Schemele pentru membre - Metoda Kabat - Schemele pentru cap, gât și trunchi - Metoda Bobath - Metoda Vojta - Metoda Peto
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralitate - Schemă corporală - Orientare spațio-temporală - Prehensiune - Exerciții de echilibru în activități statice - Exerciții de denumire și indicare a părților corpului său - Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de profesor - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii - Exerciții de descriere a poziției corpului propriu față de obiectele din mediul înconjurător - Exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat, având un

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
	<p>săculeț de nisip legat de un picior</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă - Exerciții de aruncare și prindere a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini, în funcție de dimensiunile obiectelor - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelilor pe sfoară/ a pieselor de șah pe tabla specială etc. - Exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții de înșurubat-deșurubat - Exerciții de mers, alergare, săritură, desfășurate cu accent pe membrul inferior dominant - Exerciții de aruncare, prindere, transport de greutate, desfășurate accent pe membrul superior dominant
Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Variante de mers: obișnuit, pe vârfuri, pe călcâie - Variante de deplasare: deplasare în patrupezie - Variante de alergare: în tempo uniform moderat, cu purtare de obiecte, cu schimbare de direcție - Variante de sărituri: pe loc, peste obstacole - Târârea joasă <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <ul style="list-style-type: none"> a) de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire b) de tip absorbție: prindere cu ambele mâini <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> a) de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare b) posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viteza de execuție în acțiuni motrice singulare - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - Forța dinamică segmentară - Rezistența generală la eforturi aerobe - Coordonarea acțiunii segmentelor față de corp - Calități motrice combinate <p>JOCURI DE MIȘCARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a aparatului locomotor, care cuprinde aprecierea nivelului de creștere și dezvoltare fizică, a mersului, a prehensiunii, a amplitudinii articulare și a forței musculare, în vederea precizării diagnosticului funcțional și stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul dizabilității și gravitatea diagnosticului. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se realizează în funcție de caz (patologie), vârsta neuro-psihomeotorie (posibilități de mișcare) și posibilități de înțelegere, răspuns/reacție.

În urma depistării, etapă realizată de profesorul de kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare atunci când primește din partea familiei copilului o adeverință medicală prin care să fie recomandată kinetoterapia, pe care sunt specificate diagnosticele afecțiunilor asociate ale elevului.

Evaluarea are diferite funcții:

- *evaluarea inițială* are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficitului fizic și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- *evaluarea continuă* are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării traseului terapeutic, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic;
- *evaluarea finală sau sumativă* are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de kinetoterapie (interpretarea criterială).

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a) În etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) În etapele de evaluare continuă:

- observația

DESCRIEREA PROBELOR ȘI METODELOR DE EVALUARE SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului
- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică
- țesut celular subcutanat

- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- *firul cu plumb*, la care raportările se fac doar pe verticală;
- *cadrul antropometric de simetrie (CAS)*, la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- *dimensiuni longitudinale* (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor inferioare și superioare, în ansamblu și pe segmente);
- dimensiuni transversale (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biepicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- dimensiuni sagitale (diametrul antero-posterior al capului, diametrul antero-posterior al toracelui, sacro-pubian);
- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei, talia);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
- determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare.

În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- *suportul antigravitațional al corpului*
- *pășitul*
- *echilibrul*
- *propulsia*

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSIUNII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- a) **Prehensiunea terminală:** apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- b) **Prehensiunea subterminală:** pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- c) **Prehensiunea subtermino-laterală:** se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie, se mai numește „pensa de cheie” și tridigital, se mai numește „pensa de scris”;
- d) **Prehensiunea palmară:** apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- e) **Prehensiunea prin opoziție digito-palmară:** agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- f) **Prehensiunea latero-laterală:** menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare.

Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru coloana dorso-lombară:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shober**
- **Distanța degete-sol**

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat.

Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de kinetoterapie.

Se utilizează scala de evaluare în 6 trepte (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;

- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICITE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICITE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupezie);
- decubit ventral sau lateral;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fanat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;

- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;

Se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și **redresări pasive**.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE ((funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- stând depărtat;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- așezat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului” etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcărilor;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;

Se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și **redresări pasive**.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficitului;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbura – cu ajutorul membrilor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrilor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;

- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- decubit cu dispunere asimetrică a membrilor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.
- Exerciții la nivelul trunchiului:
- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelului acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupezelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat) sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare:

Se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrelor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI ÎNFUNDAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Exerciții

- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;
- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI PLAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Exerciții

- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;
- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;

- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VARUM

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;

Exerciții

- alergare cu călcâiele la șezut;
- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VALGUM

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele aduse;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.

Exerciții

- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;
- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN FLEXIE:

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.

Exerciții

- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,
- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
- așezat, mâinile pe genunchi – târâre cu ridicarea alternativă a șoldurilor;

- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne
- ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE:

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;

Exerciții

- mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă;
- stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broscuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.
-

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT:

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.

Exerciții

- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;
- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE:

Metode și modalități de reeducare neuromotorie

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;

- tehnici de inversare a antagoniştilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcţionale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

Aplicarea mijloacelor specifice kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcţie de specificul dizabilităţii copilului. Astfel, în lecţia cu elevi cu dizabilităţi intelectuale grave, severe şi/sau asociate:

- Puneţi accent pe deprinderile fundamentale: stabilitate, locomoţie şi de manipulare!
- Lucraţi fără rezerve pentru recuperarea deficitelor fizice într-o manieră sistematică şi progresivă!
- Arătaţi, demonstraţi mai mult şi lucraţi în acelaşi timp cu copilul!
- Transmiteţi lent şi clar indicaţiile legate de execuţie!
- Puneţi accent în execuţie doar pe 2 – 3 elemente!
- Reduceţi indicaţiile verbale pe cât posibil!
- Repetaţi demonstraţia şi reluaţi anumite indicaţii; metoda demonstraţiei se dovedeşte a fi mult mai eficientă decât explicaţia!
- Aplicaţi strategii de învăţare multisenzorială!
- Structuraţi atent conţinutul fiecărei activităţi!
- Impuneţi reguli simple în execuţia subiecţilor!
- Verbalizaţi pe marginea acţiunii întreprinse şi cereţi copilului s-o facă în momentul execuţiei!
- Asiguraţi în permanenţă asistenţă în execuţiile copiilor!
- Lăsaţi copiii să repete de mai multe ori acţiunile reuşite, asigurând astfel dezvoltarea încrederii în forţele proprii şi a sentimentului de satisfacţie!
- Întăriţi şi încurajaţi permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive!
- În programele de exerciţii aplicate, profesorul de kinetoterapie trebuie să ţină cont de faptul că elevii cu dizabilităţi intelectuale severe preferă schimbări puţine în cadrul programelor de exerciţii şi în general, participă doar la activităţi terapeutice cu un predominant caracter ludic.

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea şcolii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competenţelor generale şi specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT,
LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	1
2.	Spalier	Buc.	1	1
3.	Saltea	Buc.	1	2
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	1
7.	Minge (diverse dimensiuni/ materiale)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	3
9.	Baston	Buc.	1	3
10.	Minge medicinală	Buc.	1	2
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Cercuri	Buc.	1	3
13.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
14.	Stepper	Buc.	1	1
15.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
16.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
17.	Cantar persoane	Buc.	1	1
18.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
19.	Instrument de măsură – ruletă de 2 m	Buc.	1	2

Bibliografie

- Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Oradea: Editura Universității din Oradea;
- Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, București: Editura Universitară;
- Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, București: Editura Axa;
- Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, București: Editura ANEFS;
- Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, București: Editura CD Press;
- Fozza, C.A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice* București: Editura Fundația România de Mâine;
- Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, București: Editura Cartea Universitară, București;
- Kiss, I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, București: Editura Medicală;
- Marcu. V., Dan, M., (2006), (coord.), *Kinetoterapie/ Physiotherapy*, Oradea: Editura Universității din Oradea;
- Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, București: Editura Medicală;
- Sbenghe, T., (1987) *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, București : Editura Medicală;
- Sbenghe, T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, București : Editura Medicală;

13. Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, București: Editura Fundației România de Mâine;
14. Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, București: Editura Fundației România de Mâine;
15. Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, București: Editura Cartea Universitară;
16. Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, București: Editura Medicală;
17. Șerbescu, C., (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Oradea: Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Șuță Vicol Eduard Nicușor	Școala Gimnazială Specială Constantin Păunescu, București
Andrei Andreea Ioana	Școala Gimnazială Specială Constantin Păunescu, București
Mogîldea Maria Claudia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz Sfânta Maria, București
Rusu Marina Claudia	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
Burciu Alina Andreea	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapie, definită ca terapia prin mișcare se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficitelor parțiale reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ situată la granița dintre disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației, ce are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Disciplina de învățământ Kinetoterapie este o disciplină specifică învățământului special, fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu dizabilități auditive și elevii cu dizabilități vizuale.

Planul cadru de învățământ pentru învățământul special – nivel gimnazial, elaborat și cu aplicativitate pentru elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate localizează disciplina Kinetoterapie în cadrul celei de-a noua arie curriculară Terapii specifice și de compensare (individuale/de grup). În cadrul planului cadru de învățământ, disciplinei îi sunt alocate un număr de două ore/săptămână. Clasele cu elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe care prezintă deficite locomotorii asociate vor beneficia de 4 ore de kinetoterapie pe clasă/săptămână, fără a se modifica numărul total de ore alocate ariei curriculare.

Includerea Kinetoterapiei în cadrul ariei „Terapii specifice și compensare” contribuie, alături de celelalte discipline cu caracter terapeutic-recuperator, la creșterea gradului de adaptabilitate prin corectarea, ameliorarea și/sau compensarea afecțiunilor aparatului locomotor. Astfel, disciplina Kinetoterapie reprezintă un factor important în recuperarea și adaptarea elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate la solicitările cărora trebuie să le răspundă această categorie de elevi zi de zi. De asemenea, în multe țări europene elevii cu dizabilități beneficiază de terapie prin intermediul mișcării.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu gimnazial.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel gimnazial, fără a contura competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu dizabilitati grave, severe și/sau asociate reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

În acest sens, profilul absolventului de ciclu gimnazial pe care disciplina Kinetoterapie își propune să îl formeze vizează adaptarea cât mai bună la solicitările zilnice și satisfacerea nevoilor cotidiene.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale conturează achizițiile elevului pe parcursul ciclului gimnazial. Acestea conduc la formarea unui stil de viață sănătos al elevului, la dezvoltarea fizică armonioasă și la îmbunătățirea motricității acestuia.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare / terapie care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile instruirii sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Atitudini deficiente ale posturii corporale / Deficite fizice
2. Reeducare neuromotorie
3. Psihomotricitate
4. Capacitate motrică.

Sugestiile metodologice prezintă recomandări pentru realizarea programelor de exerciții pentru corectarea deficitelor fizice, elemente de tehnologie didactică și probe și teste de evaluare.

Disciplina Kinetoterapie, alături de celelalte discipline din aria curriculară Terapii specifice și de compensare contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea/îmbunătățirea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice în scop terapeutic. Disciplina Kinetoterapie este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, corectându-se deficiturile fizice, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul social și profesional. Se urmărește astfel o dobândire progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, raportată la tipul și gradul dizabilității manifestate.

Pentru conceperea și aplicarea programelor kinetoterapeutice se impune aplicarea principiului individualizării, ca particularitate a principiului accesibilității, individualizarea intervenției realizându-se prin constituirea și aplicarea Planurilor de Intervenție Personalizate. Astfel, se realizează adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gradul dizabilității, diagnosticul medical, afecțiunile asociate, nivelul de dezvoltare al potențialului biomotric, etc.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară, prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă constituindu-se într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu dizabilități intelectuale grave/severe și/sau asociate.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică**
- 2. Realizarea de activități motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității și a tipurilor de prehensiune**
- 4. Exersarea actelor motrice, în contextul integrării sociale și profesionale**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie****1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică**

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>1.1. Exersarea complexelor de exerciții fizice pentru corectarea și redresarea deficitelor fizice secundare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea complexelor de exerciții fizice pentru corectarea deficitelor fizice primare și secundare; - Realizarea la comandă a complexelor de exerciții fizice pentru redresarea posturii corporale; - Efectuarea complexelor de exerciții libere și cu obiecte portative pentru corectarea deficitelor fizice primare și secundare.
<p>1.2. Realizarea fără model a unui număr de trei exerciții corective, specifice dizabilității prezentate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură; - Dozarea exercițiilor propuse în funcție de capacitatea proprie de efort; - Executarea fără ajutor a exercițiilor învățate în cadrul activităților desfășurate anterior.
<p>1.3. Menținerea unei atitudini corecte a corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adoptarea voluntară a unei posturi corporale corecte în cadrul activităților fizice; - Redresarea posturii corporale deficiente, atât voluntar, cât și la recomandarea unei persoane; - Păstrarea voluntară a unei posturi corporale corecte o perioadă cât mai îndelungată, în timpul rutinelor zilnice.

2. Realizarea de activități motrice în vederea obținerii independenței funcționale a elevilor cu afecțiuni neurologice

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>2.1. Executarea independent a două mijloace specifice, în vederea decontracturării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posturarea în poziții reflex inhibitoare; - Rostogolirea laterală pe saltea din poziția decubit dorsal / decubit ventral; - Rularea posterioară pe saltea din poziția ghemuit.
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de scurtare a grupelor musculare antagoniste musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară la nivelul membrelor superioare, membrelor inferioare și trunchiului; - Realizarea exercițiilor fizice cu obiecte portative; - Efectuarea exercițiilor de mobilizare activă, activ rezistivă.
<p>2.3. Menținerea echilibrului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea unor activități cu membrele superioare din poziția așezat pe scaun / scaun cu rotile; - Realizarea transferului din poziția așezat în poziția ortostatică cu / fără sprijin la spalier; - Păstrarea echilibrului dinamic în timpul deplasărilor în poziție ortostatică cu / fără sprijin.

3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității și a tipurilor de prehensiune

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>3.1. Indicarea componentelor schemei corporale proprii și la un partener</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea părților componente ale propriului corp și ale unui partener; - Realizarea unui puzzle format din părțile componente ale unui manechin;

Clasa a V-a – clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Raportarea propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în fața – în spatele, stânga – dreapta.
<p>3.2. Exersarea actelor motrice simple în vederea dezvoltării ambidextriei și educării orientării spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prinderea unei mingi cu ambele mâini; - Aruncarea la țintă cu ambele mâini; - Lovirea unei mingi atât cu piciorul dominant, cât și cu celălalt picior, pentru țintirea unor popice plasate pe sol; - Deplasarea la comandă pe diferite direcții.
<p>3.3. Executarea tipurilor de prehensiune specifică activităților zilnice în vederea dezvoltării comportamentelor adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deschiderea cu cheia a unei uși încuiate; - Răsfoirea unei cărți, pagină cu pagină; - Scrierea numelui pe o foaie de hârtie.

4. Exersarea actelor motrice, în contextul integrării sociale și profesionale

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>4.1. Realizarea exercițiilor fizice în scopul creșterii capacității generale de efort</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alergarea de durată; - Pedalarea la bicicleta ergonomică; - Realizarea traseelor utilitar-aplicative cu un număr mare de ateliere.
<p>4.2. Exersarea deprinderilor motrice în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea deprinderilor motrice de locomoție; - Efectuarea deprinderilor motrice de manipulare; - Realizarea deprinderilor motrice axiale; - Efectuarea deprinderilor de autonomie personală.
<p>4.3. Exersarea deprinderilor specifice unor ramuri de sport adaptat în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea deprinderilor specifice unor sporturi individuale: atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, badminton; - Exersarea deprinderilor specifice unor sporturi de echipă: fotbal, baschet, handbal, volei, bocce.
<p>4.4. Aplicarea în jocuri a regulilor stabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea jocului „Mingea frige”; - Desfășurarea jocului „Concurs: Rupe hârtia!”; - Desfășurarea jocului „Statuile”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a X-a
Atitudini deficiente / Deficite fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate - Postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoasă, lordoasă, scolioasă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficitelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare în deficitelor fizice ale coloanei vertebrale - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului în deficitelor fizice ale coloanei vertebrale și/ sau ale membrelor inferioare - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Reflexul de postură corectă - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții active libere • Exerciții active cu propria rezistență • Exerciții cu obiecte portative • Exerciții cu partener - Actul respirator și reglarea respirației în efort - Exerciții de respirație abdominală - Exerciții de respirație toracică - Exerciții de reducere respiratorie - Exerciții pentru creșterea elasticității toracice

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a aparatului locomotor, care cuprinde aprecierea nivelului de creștere și dezvoltare fizică, a mersului, a prehensiunii, a amplitudinii articulare și a forței musculare, în vederea precizării diagnosticului funcțional și stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul dizabilității și gravitatea diagnosticului. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se realizează în funcție de caz (patologie), vârsta neuro-psiho-motorie (posibilități de mișcare) și posibilități de înțelegere, răspuns/reacție.

În urma depistării, etapă realizată de profesorul de kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare atunci când primește din partea familiei copilului o adeverință medicală prin care să fie recomandată kinetoterapia, pe care sunt specificate diagnosticele afecțiunilor asociate ale elevului.

Evaluarea are diferite funcții:

- *evaluarea inițială* are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficitului fizic și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- *evaluarea continuă* are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării traseului terapeutic, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic;
- *evaluarea finală sau sumativă* are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de kinetoterapie (interpretarea criterială).

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

DESCRIEREA PROBELOR ȘI METODELOR DE EVALUARE SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului
- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică

- țesut celular subcutanat
- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- *firul cu plumb*, la care raportările se fac doar pe verticală;
- *cadrul antropometric de simetrie (CAS)*, la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- *dimensiuni longitudinale* (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor inferioare și superioare, în ansamblu și pe segmente);
- *dimensiuni transversale* (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biepicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- *dimensiuni sagitale* (diametrul antero-posterior al capului, diametrul antero-posterior al toracelui, sacro-pubian);
- *dimensiuni circulare* (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei, talia);
- *dimensiuni ale masei somatice* (greutate și compoziție corporală);
- *determinarea plicilor*.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare.

În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- *suportul antigravitațional al corpului*
- *pășitul*
- *echilibrul*
- *propulsia*

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- a) **Prehensiunea terminală:** apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- b) **Prehensiunea subterminală:** pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- c) **Prehensiunea subtermino-laterală:** se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie, se mai numește „pensa de cheie” și tridigital, se mai numește „pensa de scris”;
- d) **Prehensiunea palmară:** apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- e) **Prehensiunea prin opoziție digito-palmară:** agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- f) **Prehensiunea latero-laterală:** menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare.

Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru coloana dorso-lombară:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shoher**
- **Distanța degete-sol**

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat.

Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de kinetoterapie.

Se utilizează scala de evaluare în 6 trepte (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;

- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICITE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICITE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- decubit ventral sau lateral;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior),

membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE ((funcționale sau structurate):****Poziții utilizate:**

- stând depărtat;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- așezat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior),

membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR****Principii de lucru:**

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficitului;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbura – cu ajutorul membrelor superioare curbura dorsală și cu ajutorul

membrelor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;

- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- decubit cu dispunere asimetrică a membrelor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelului acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupezilor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi ;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat) sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea *TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)*

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrelor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea *TORACELUI ÎNFUNDAT*

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;
- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea *TORACELUI PLAT*

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;
- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN VARUM**

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
  - așezat sau decubit dorsal cu genunchii flexați și apropiați și picioarele abdușe;
- alergare cu călcâiele la șezut;
  - stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
  - pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
  - decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
  - decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
  - sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN VALGUM**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele addușe;
  - așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.
- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
  - mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;
  - stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
  - decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
  - atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
  - atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN FLEXIE:**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
  - așezat.
- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
  - alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,
  - stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
  - așezat, mâinile pe genunchi – târâre cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
  - așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE:**

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- mers cu genunchii îndoțiți, mâinile la ceafă;
  - stând, cu genunchii îndoțiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broșcuța);

- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/ dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe umeri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT:

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.
- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;
- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE:

Metode și modalități de reeducare neuromotorie

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

Aplicarea mijloacelor specifice kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul dizabilității copilului. Astfel, în lecția cu elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate:

- Puneți accent pe deprinderile fundamentale: stabilitate, locomoție și de manipulare!
- Lucrați fără rezerve pentru recuperarea deficitelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă!
- Arătați, demonstrați mai mult și lucrați în același timp cu copilul!
- Transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție!
- Puneți accent în execuție doar pe 2 – 3 elemente!
- Reduceți indicațiile verbale pe cât posibil!
- Repetați demonstrația și reluați anumite indicații; metoda demonstrației se dovedește a fi mult mai eficientă decât explicația!
- Aplicați strategii de învățare multisenzorială!
- Structurați atent conținutul fiecărei activități!
- Impuneți reguli simple în execuția subiecților!
- Verbalizați pe marginea acțiunii întreprinse și cereți copilului s-o facă în momentul execuției!
- Asigurați în permanență asistență în execuțiile copiilor!
- Lăsați copiii să repete de mai multe ori acțiunile reușite, asigurând astfel dezvoltarea încrederii în forțele proprii și a sentimentului de satisfacție!
- Întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive!
- În programele de exerciții aplicate, profesorul de kinetoterapie trebuie să țină cont de faptul că elevii cu dizabilități intelectuale severe preferă schimbări puține în cadrul programelor de exerciții și în general, participă doar la activități terapeutice cu un predominant caracter ludic.

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LA DISCIPLINA
KINETOTERAPIE,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	1
2.	Spalier	Buc.	1	1
3.	Saltea	Buc.	1	2
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	1
7.	Minge (diverse dimensiuni / materiale)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	3
9.	Baston	Buc.	1	3
10.	Minge medicinală	Buc.	1	2
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Cercuri	Buc.	1	3
13.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
14.	Stepper	Buc.	1	1
15.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
16.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
17.	Cantar persoane	Buc.	1	1
18.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
19.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

Bibliografie

- Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Oradea: Editura Universității din Oradea;
- Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, București: Editura Universitară;
- Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, București: Editura Axa;
- Cordun, M., (1999.), *Postura corporală normală și patologică*, București: Editura ANEFS;
- Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, București: Editura CD Press;
- Fozza, C. A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, București: Editura Fundația România de Mâine;
- Geambașu, A., (2005.), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, București: Editura Cartea Universitară;
- Kiss I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, București: Editura Medicală;
- Marcu. V., Dan. M. (coord), (2006), *Kinetoterapie/Physiotherapy*, Oradea: Editura Universității din Oradea;
- Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, București: Editura Medicală;

11. Sbenge, T., (1987), *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, București: Editura Medicală;
12. Sbenge T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, București: Editura Medicală;
13. Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, București: Editura Fundației România de Mâine;
14. Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, București: Editura Fundației România de Mâine;
15. Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, București: Editura Cartea Universitară;
16. Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, București: Editura Medicală;
17. Șerbescu, C., (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Oradea: Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Romeo Adrian COZMA, Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Șuță Vicol Eduard Nicușor	Școala Gimnazială Specială Constantin Păunescu, București
Andrei Andreea Ioana	Școala Gimnazială Specială Constantin Păunescu, București
Mogîldea Maria Claudia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Rusu Marina Claudia	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
Burciu Alina Andreea	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ,
PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământul special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Psihodiagnoza este o modalitate științifică de cunoaștere a persoanei, de evaluare a diferitelor caracteristici psihice, de natură cognitivă, conativă și atitudinală, precum și a personalității în ansamblul ei.

În unitățile de învățământ special, psihodiagnoza urmărește optimizarea procesului instructiv-educativ și terapeutic într-un sens dublu:

- evaluează disponibilitățile elevului de a se adapta la sarcinile școlare și
- depistează gradul de adaptare a condițiilor de instruire la particularitățile elevilor.

Pe de altă parte, psihodiagnoza reprezintă o etapă importantă a activității de orientare școlară și profesională prin care se încearcă o punere în acord a profilului aptitudinal, a aspirațiilor elevului cu segmentul ocupațiilor și profesiilor în care elevul poate avea cele mai mari șanse de succes.

Consilierea școlară reprezintă procesul de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (cadre didactice, diriginți, directori, părinți, membri ai comunității și ai autorităților locale). Rolul consilierii este unul proactiv, presupunând prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor. Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică elev - familie - școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității elevului.

În acest sens, *trăsăturile definitorii* ale consilierii școlare sunt următoarele:

- este un proces de dezvoltare,
- are un rol proactiv și de prevenire,
- optimizează modul în care elevul relaționează cu școala,
- abordează diverse probleme ale elevului consiliat (personale, educaționale, sociale, de orientare școlară și profesională).

Procesul de consiliere școlară îndeplinește următoarele *funcții*:

- de apreciere/evaluare a persoanelor consiliate,
- de coordonare, sub forma unor acțiuni sistematice a celor implicați în consiliere,
- de ameliorare a relației educaționale (profesor-elev, elev-elev, școală-familie, elevi-părinți),
- de abilitare a elevului în domeniul gestionării emoțiilor și în domeniul afectiv-motivațional,
- de prevenire și rezolvare a conflictelor posibile sau existente,
- de informare și orientare școlară și profesională.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, procesul de consiliere își propune în principal cunoașterea potențialului restant funcțional al elevilor, a zonei actuale și a celei proximale de dezvoltare, în vederea identificării strategiilor individualizate menite să faciliteze formarea unor comportamente adaptative viabile la nivel social, pentru o integrare viitoare optimă.

Programa școlară pentru disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele din învățământul special primar și gimnazial (de la clasa pregătitoare la clasa a IV-a), pentru elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, având următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* face parte din aria curriculară *Terapii specifice și de compenșare (individuale/ de grup)*, fiind prevăzută în *Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate*, Anexa nr. 9 la O.M.E.N.

nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Parte integrantă a disciplinelor cu caracter terapeutic, disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* are alocată 1 oră/săptămână/clasă, care este normată profesorului psihopedagog.

Tipul și ponderea activităților, de evaluare și psihodiagnoză sau de consiliere, în cadrul programul săptămânal, se stabilesc de către profesorul psihopedagog în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor, acestea fiind precizate în planurile de intervenție personalizată.

Activitățile din cadrul disciplinei *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* se desfășoară în ședințe de 15-45 de minute, individual sau cu grupuri de 2-3 elevi, în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

Finalitățile activităților propuse în această programă au un caracter aplicativ și terapeutic, urmărind formarea unor competențe în domeniul relaționării interpersonale și gestionării emoțiilor, a adoptării unui stil de viață sănătos, a proiectării traseului de formare profesională etc., sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități intelectuale, în vederea participării active la viața comunității. Aceste finalități sunt în concordanță cu viziunea propusă de *Strategia națională privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2014-2020* și *Strategia europeană pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020*, care valorifică la rândul lor potențialul combinat al prevederilor *Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, ale *Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene* și al *Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor generale și specifice, converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

În elaborarea programei școlare pentru disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* s-au avut în vedere următoarele:

- adecvarea curriculumului atât la realitățile sistemului de învățământ special și la cele ale societății, cât și la particularitățile de dezvoltare ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, având ca obiectiv pregătirea acestora pentru viață și facilitarea integrării socio-profesionale;
- echilibrarea ponderii activităților de evaluare/psihodiagnoză și de consiliere în funcție de particularitățile psihoindividuale, de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor;
- flexibilizarea curriculumului, parcurgerea și aplicarea acestuia permițând abordarea diferențiată a elevilor;
- continuitatea curriculumului, cu asigurarea unei treceri optime de la un ciclu de învățământ la altul;
- diversificarea criteriilor de structurare a conținutului, conform nivelului de dezvoltare atins de elevi;
- corelarea activităților propuse prin curriculum cu idealul educațional;
- utilitatea curriculumului pentru cei cărora se adresează (profesori - elevi - familie - comunitate).

Având în vedere particularitățile psihoindividuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, complexitatea și asocierea diagnosticelor, eterogenitatea manifestărilor comportamentale etc., activitățile de învățare care se regăsesc în programa pentru ciclul primar se pot desfășura pe tot parcursul întregii școlarități, existând situații în care unii elevi să nu poată atinge competențele propuse pentru ciclul gimnazial.

Pe de altă parte, așa cum o arată și numele, disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* se află la confluența a două mari domenii: pe de o parte al evaluării și psihodiagnozei, care îi conferă caracterul de expertizare complexă și de cunoaștere a elevului, iar pe de altă parte al consilierii, care îi conferă caracterul

formativ și terapeutic, ceea ce justifică includerea disciplinei în aria curriculară Terapii specifice și de compensare.

Prezenta programă este structurată în două *module*:

- I. Evaluare și psihodiagnoză – obiective, metode și instrumente de evaluare.
- II. Consiliere psihopedagogică – competențe generale și specifice, activități de învățare și conținuturi.

I. EVALUARE ȘI PSIHODIAGNOZĂ - OBIECTIVE, METODE ȘI INSTRUMENTE DE EVALUARE

Ținând cont de faptul că activitățile de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză nu au ca scop formarea de competențe ci realizarea unei evaluări complexe, necesară conturării profilului psihopedagogic al elevului cu dizabilități, în modulul *Evaluare și psihodiagnoză* sunt formulate obiectivele evaluării, fiind prezentate instrumente de evaluare și nu activități de învățare.

Astfel, **obiectivele** activităților de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză sunt următoarele:

- Evaluarea activităților și proceselor psihice, a personalității elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.
- Cunoașterea formațiunilor de studiu din punct de vedere al dinamismului și a relațiilor existente între elevi.

În activitatea de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză, profesorul psihopedagog poate alege dintr-o gamă variată de **metode de evaluare și interpretare a rezultatelor evaluării**, dintre care amintim:

1. *Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin analiza comportamentului și a activității acestuia:*
  - Metoda observației comportamentului elevului,
  - Metoda analizei procesului de integrare socială a elevului.
2. *Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin colaborare cu elevul, familia, cadrele didactice:*
  - Metoda anamnezei,
  - Metoda autobiografiei,
  - Metoda autocaracterizării,
  - Metoda convorbirii,
  - Metoda chestionarului,
  - Metoda analitică.
3. *Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin intermediul grupului social:*
  - Metoda anchetei sociale,
  - Metoda sociometrică (tehnicile sociometrice, testul sociometric).
4. *Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin intermediul experimentului:*
  - Metoda experimentului natural,
  - Metoda experimentului de laborator (metoda testelor psihologice).
5. *Metode pentru prelucrarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului:*
  - Metoda interpretativă,
  - Metoda biografică,
  - Metoda statistică,
  - Metoda intercorelației.
6. *Metode pentru valorificarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului:*
  - Metoda caracterizării libere,
  - Metoda dosarului individual,
  - Metoda grafică (profil psihopedagogic, profilul clasei/sociogramă).

Metodele prezentate au caracter flexibil, profesorul psihopedagog selectându-le în funcție de particularitățile psihoindividuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

Limbajul profesorului psihopedagog trebuie să fie accesibil, raportat la vârsta și la nivelul de dezvoltare atins de către elev. Crearea unui *climat afectiv pozitiv* reprezintă condiția fundamentală pentru o comunicare reală cu copilul.

Activitatea de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză se realizează preponderent în cabinet dar și prin observarea comportamentului elevilor în timpul orelor de curs, al activităților extracurriculare, pentru surprinderea aspectelor suplimentare legate de capacitatea de relaționare, implicarea în activități, comportament, etc.

Formele de organizare a activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză pot fi individuale și în grup.

O importanță deosebită va fi acordată respectării **principiilor** activităților de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză, respectiv:

- confidențialitatea actului de consiliere,
- respectarea individualității,
- sinceritatea în cadrul actului de consiliere,
- negocierea soluțiilor și respectarea deciziilor partenerilor implicați în actul de consiliere;
- nediscriminarea,
- acordarea unor servicii în echipă multidisciplinară (profesori de psihopedagogie specială, profesori-educatori, medici, asistenți sociali).

Finalitatea activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză constă în elaborarea *Fișei de evaluare psihopedagogică*, care va conține rezultatele evaluării și tipurile de activități recomandate elevului. Aceasta va fi întocmită doar pentru elevii cuprinși în programul de consiliere.

Redăm în cele ce urmează un inventar al activităților de evaluare a diferitelor însușiri, procese și funcții psihice, însoțit de exemple de instrumente de evaluare.

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Exemple de instrumente de evaluare utilizate
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizarea și dinamica motorie generală: <ul style="list-style-type: none"> → coordonare dinamică generală → coordonare oculo-manuală → dexteritate manuală → capacități fizice → forța – viteza – precizia mișcărilor ▪ Structurarea schemei corporale ▪ Dominanta manuală ▪ Lateralitatea 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe pentru evaluarea psihomotricității (Ozeretki-Guillman) • Probe de tapping, punctare, asamblare, decupaj, etc. • Proba pentru lateralitate și dominanta laterală (Harris, Piaget-Head)
Funcțiile senzorial perceptive	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluarea funcțiilor senzoriale: <ul style="list-style-type: none"> → vizuală → auditivă → vizuo-motrică → tactilo-kinestezică ▪ Structurarea conduitelor motrice de bază: <ul style="list-style-type: none"> → conduita perceptivă de culoare → conduita perceptivă de formă → conduita perceptivă spațio-temporală → capacități perceptive: <ul style="list-style-type: none"> ○ percepția pozițiilor ○ percepția direcțiilor ○ constanta percepție ○ raportul fond – formă → coordonare perceptiv-motrică 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe de evaluare a capacității de discriminare senzorială • Bateria Piaget-Head • Proba Bender Santucci

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Exemple de instrumente de evaluare utilizate
Dezvoltarea intelectuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea nivelului de dezvoltare intelectuală 	<ul style="list-style-type: none"> • Matricile Progresive Raven (standard și color)
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea nivelului operațional al gândirii: <ul style="list-style-type: none"> → operații ale gândirii → stadii de dezvoltare 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe piagetiene • Probe pentru nivelul de înțelegere, raport cauzal, concepte
Memoria	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funcționalitate mnezică: <ul style="list-style-type: none"> → pe analizatori: vizual, auditiv, tactil-kinestezic → pe material verbal, numeric, convențional, imagistic, acțional, asociativ → memorie spontană – voluntară → memorie mecanică – logică → volum, fidelitate, stocare, uitare 	<ul style="list-style-type: none"> • Proba memorie auditivă, vizuală, Rey • Proba volum memorie - învățare 10 cuvinte • Povestire • Proba reactualizare cuvinte, imagini, gesturi, expresii, acțiuni • Probe de memorie
Limbajul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dezvoltarea funcțiilor cognitive, comunicative ale limbajului: <ul style="list-style-type: none"> → nivelul dezvoltării vocabularului pasiv-activ → aspectul fonetic al limbajului → posibilități de verbalizare → tulburări ale limbajului oral-scris → comunicare nonverbală → funcția de simbolizare și integrare: noțiuni, concepte, nivel de operare cu noțiunișcolare → funcția de persuasiune și expresivitate 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe vocabular (pasiv – activ) • Grilă prelexie, pregrafie, competențe lingvistice • Probe verbale, nonverbale din testele de inteligență (noțiuni, concepte, nivel de operare cu noțiuni empirice)
Atenția	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nivelul de dezvoltare a atenției spontane și voluntare: <ul style="list-style-type: none"> → observarea, → concentrarea → distributivitatea ▪ Tipurile de atenție cu calități de funcționalitate pe analizatori: <ul style="list-style-type: none"> → vizual, → auditiv → asociativ ▪ Dificultăți, tulburări majore de concentrare 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe de atenție concentrată (Toulouse Pieron) • Probe de atenție distributivă (Praga) • Proba atenție voluntară (Metodica căsuță) • Proba frânare voluntată • Proba punctare • Proba tapping • Labirinte simple
Temperamentul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea tipului de temperament 	<ul style="list-style-type: none"> • Proba apreciere temperament • Inventar Eysenck
Afectivitatea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reactivitatea emoțională, sistemul de reacții și sentimente ▪ Nivelul de organizare a trăirilor afective: <ul style="list-style-type: none"> → tipuri de trăiri - pozitive, negative → forme stabile de dispoziții 	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionare personalitate • Fabulele Duss

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Exemple de instrumente de evaluare utilizate
	→ conduite relațional-valorice ▪ Tulburările vieții afective	
Caracterul	▪ Formarea imaginii de sine ▪ Cunoașterea de sine ▪ Trăsăturile de caracter constituite în forme de comportament ▪ Operarea cu criterii valorice	• Probe proiective (om, casă, arbore, desen liber) • Probe situaționale • Completare fraze lacunare
Maturizarea socială	▪ Nivelul dezvoltării autonomiei personale și sociale: → deprinderi de autoservire, → interrelaționare → achiziții instrumentale → comunicare socială → acțiuni în mediu	• Scale de maturizare socială • Scala comportamentelor de adaptare • Probe sociometrice, sociograme
Potențial de învățare	▪ Nivelul potențialului de învățare	• Probe examinare dificultăți de învățare limbaj • Probe de cunoștințe generale • Grile evaluare competențe curriculare • Probe prelexie, pregrafie, competențe lingvistice • Probe precalcul, calcul matematic

II. CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

Competențe generale

- 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine**
- 2. Relaționarea interpersonală adecvată cu persoane familiare**
- 3. Exersarea abilităților necesare unui stil de viață sănătos**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Conștientizarea propriului corp prin identificarea diferitelor senzații, a părților corpului și a funcțiilor de bază ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire sau indicare prin gesturi a părților corpului propriu, ale colegului, pe o păpușă, în oglindă, în imagini, planșe, mulaje; - exerciții de răspuns motric la o comandă, de antrenare, folosire a diferitelor părți ale corpului; - exerciții de identificare a funcțiilor de bază ale diferitelor părți ale corpului (auz, văz, mișcare, miros, gust, pipăit); - exerciții de localizare a organelor interne; - exerciții de identificare și denumire a senzațiilor de durere, foame, sete, frig, cald; - exerciții de identificare a funcțiilor organelor interne; - jocuri didactice imagistice referitoare la noțiuni corporale și senzații.
<p>1.2. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor între sine și ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții tematice despre asemănările și deosebirile dintre oameni; - desenarea conturului mâinii și ale amprentelor personale; - exerciții practice de măsurare, cântărire și de alcătuire a unor fișe cu caracteristicile somatice personale; - exerciții de identificare a unor asemănări și deosebiri între sine și personaje din povești sau din viața reală; - exerciții de identificare și denumire a numelui propriu, a numelor membrilor familiei, ale colegilor, prietenilor etc.; - rezolvarea unor fișe de lucru pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți; - activități de realizare a unui jurnal în imagini cu persoanele familiare; - realizarea unor postere despre diferențele dintre oameni; - exerciții de identificare a diferențelor și a complementarității fete-băieți; - jocuri de rol pentru analizarea personajelor; - jocuri de autocunoaștere și intercunoaștere.

2. Relaționarea interpersonală adecvată cu persoane familiare

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare senzorială, însoțite de trăirea unor stări emoționale adecvate; - exerciții pentru antrenarea mecanismelor de autocontrol asupra reacțiilor motrice; - exerciții de identificare a diferitelor tipuri de emoții și sentimente în imagini, texte, filme, videoclipuri; - exerciții de recunoaștere sau de exprimare a diferitelor emoții și sentimente prin mimică și gestică; - exprimarea diferitelor stări emoționale prin realizarea unor desene, modelaje din lut și plastelină, colaje etc.; - conversații pe teme diferite care să accentueze sentimentele personale legate de situația analizată; - vizionarea de filme cu identificarea reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate a diferitelor personaje; - jocuri de rol pentru exprimarea unor răspunsuri emoționale la diferite situații concrete de viață; - exerciții pentru combaterea comportamentelor auto și heteroagresive.

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.2. Manifestarea unei atitudini favorabile față de activitățile școlare prin îndeplinirea de roluri specifice în cadrul grupului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a propriei persoane, cu identificarea rolurilor îndeplinite; - exerciții de identificare a rolurilor îndeplinite de către colegi și alte persoane familiare; - jocuri pentru trezirea interesului față de activitățile școlare (jocuri perceptiv-motrice, simbolice, cu reguli etc.); - jocuri de rol pentru exersarea diferitelor roluri sociale; - discutarea unei liste de reguli care trebuie respectate în clasă, în școală și în familie; - desfășurarea unor activități practice în clasă și în familie.
<p>2.3. Manifestarea interesului față de persoanele din jur și față de interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri ce presupun cooperarea între elevi; - discuții organizate despre modalitățile de a-ți face prieteni și de a-i menține; - povestirea unor întâmplări din viața personală; - discuții prin care se arată respect și grijă pentru ceilalți - exerciții de evidențiere a regulilor de comportament în relaționarea cu ceilalți - exersarea comportamentelor de cooperare și întraajutorare.

3. Exersarea abilităților necesare unui stil de viață sănătos

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea în contexte familiare a comportamentelor adecvate și neadecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unei liste de cuvinte care sugerează comportamente adecvate, politicoase; - exersarea salutului în raport de momentul zilei și de persoană; - exersarea formulelor de politețe; - discutarea unor norme de comportament în contexte de viață familiare; - exerciții de identificare a unor comportamente adecvate și neadecvate în cadrul diferitelor grupuri de apartenență; - exemplificarea unor acțiuni personale în care elevii au făcut dovada unor comportamente adecvate și neadecvate; - vizionarea unor filme care ilustrează comportamente adecvate și neadecvate; - jocuri de rol care ilustrează diferite tipuri de comportamente.
<p>3.2. Identificarea situațiilor de risc și a comportamentelor adecvate asociate acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri dirijate pe tema rutinelor zilnice de igienă personală și a importanței acestora pentru sănătatea personală; - jocuri de teme de igienă; - experimente simple cu relevanță pentru igiena personală; - exerciții de identificare a simptomelor unor boli frecvente; - jocuri de simulare a diferențelor dintre stările de sănătate și boală; - exerciții de identificare a situațiilor de risc din mediul înconjurător; - exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/alterate (după culoare, miros, aspect) și de evaluare a valabilității acestora; - exerciții de identificare a alimentelor sănătoase; - exerciții de recunoaștere a unor substanțe toxice și agenți nocivi pentru organism; - exerciții de formare a deprinderilor de prevenire a îmbolnăvirilor; - exerciții de formare a deprinderilor de prevenire a accidentelor; - exerciții de apreciere a timpului acordat activității fizice și odihnei; - jocuri de rol pe tema vizitei la medic.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
Autocunoaștere	Corpul uman <ul style="list-style-type: none"> → caracteristicile corpului uman → părțile corpului uman → funcții → elemente de schemă corporală Identitatea personală <ul style="list-style-type: none"> → importanța numelui și prenumelui → diferența dintre prenume și numele de familie Asemănări și deosebiri între sine și ceilalți <ul style="list-style-type: none"> → trăsături fizice → interese → comportamente
Dezvoltare emoțională	Managementul emoțiilor <ul style="list-style-type: none"> → Exprimarea emoțiilor de bază → Înțelegerea și respectarea emoțiilor celorlalți → Importanța autocontrolului → Mecanisme de autocontrol
Roluri sociale	Roluri și responsabilități în cadrul grupului: <ul style="list-style-type: none"> → Identificarea rolurilor sociale ale persoanelor din mediul apropiat → Recunoașterea unor roluri din diferite domenii de activitate → Identificarea propriilor roluri sociale → Exersarea unui rol social → Participarea la viața grupului de apartenență
Relaționare interpersonală	Relaționare în cadrul grupului <ul style="list-style-type: none"> → Relații în familie → Relații în grupul școlar → Relații în comunitate
Norme și comportamente moral-civice	Tipuri de comportamente <ul style="list-style-type: none"> → comportamente adecvate → comportamente neadecvate Reguli de comportament în relația cu ceilalți
Stil de viață sănătos	Rutine zilnice de igienă personală Starea de sănătate și boală Riscuri din mediul înconjurător Conduite preventive în situații de risc: <ul style="list-style-type: none"> → Cunoașterea și evitarea factorilor de risc din mediu → Acordarea primului ajutor Importanța activității fizice și odihnei

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul psihopedagog în aplicarea programei școlare și în proiectarea și derularea activităților consiliere psihopedagogice.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților de consiliere psihopedagogică și cu particularitățile elevilor cu dizabilități mintale grave, severe și/sau asociate (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, nivelul însușirii limbajului, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative etc.). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile de consiliere psihopedagogică a elevilor cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic* și *dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților de consiliere psihopedagogică se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

Dintre metodele de consiliere individuală a elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau intelectuale, cele mai frecvente sunt:

- activitățile ludice,
- exercițiile de învățare,
- jocurile de rol,
- punerea în situație,
- vizionarea de filme și comentarea lor,
- realizarea de desene, afișe, colaje,
- comentarea unor texte și imagini,
- completarea de fișe de lucru,
- imaginarea și evaluarea unor situații problematice.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificare și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea *timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare*.

Având în vedere specificul activităților de consiliere psihopedagogică, proiectarea activităților didactice va fi reliefată în **planul de intervenție personalizată** ca *instrument educațional de planificare și programare a activităților educațional-terapeutice și de concentrare a intervențiilor, pe baza unui proces de identificare a capacităților, abilităților, competențelor elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate*.

PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT

Numele și prenumele elevului: _____

Data și locul nașterii: _____

Domiciliul: _____

Școala: _____

Echipa de lucru: _____

Problemele cu care se confruntă copilul/elevul/tânărul (rezultatele evaluării complexe): _____**Priorități pentru perioada (se specifică intervalul de timp):****STRUCTURA PROGRAMULUI DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT**

Competențe/ obiective	Conținuturi	Metode și mijloace de realizare	Perioada de intervenție	Criterii minimale de apreciere a progreselor	Metode și instrumente de evaluare

EVALUAREA PERIODICĂ:➤ **Obiective realizate:**➤ **Dificultăți întâmpinate:**➤ **Metode cu impact ridicat:**– **pozitiv:** _____– **negativ:** _____➤ **Revizuirea programului de intervenție educațional-terapeutică (în funcție de rezultatele evaluărilor periodice):**➤ **Recomandări particulare:**➤ **Rolul și modul de implicare a părinților în program:****Evaluarea**

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Având în vedere faptul că la activitățile de *consiliere psihopedagogică* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional-terapeutice.

Contexte, factori si medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare-învățare-evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile de consiliere psihopedagogică, prin specificul lor, se vor desfășura preponderent în cabinete de consiliere specializate, dar și prin observarea comportamentului elevilor, în timpul orelor de curs, al activităților extracurriculare, pentru surprinderea aspectelor suplimentare legate de capacitatea de relaționare, implicarea în activități, comportament etc.

Bibliografie

1. Băban, A., (2001), (coord.), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca: Biblioteca Centrală a Universității;
2. Boici, Gh., Stănică, I., (1998), *Evaluarea copiilor cu CES în perspectiva integrării*, Reșița: Editura Timpul;
3. Cocardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Sibiu: Editura Psihomedica;
4. Dumitru, I.Al., (2008), *Consilierea psihopedagogică*, ediția a II-a, revizuită, Iași: Editura Polirom;
5. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
6. Lungu-Nicolae, S., (1991), *Teste psihologice*, București: Institutul Național pentru Recuperare și Educație Specială a persoanelor handicapate;
7. Mitrofan, N., (1997), *Testarea psihologică a copilului mic*, București: Editura EditPress Mihaela SRL;
8. Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, București: Editura Fundației Humanitas;
9. Șchiopu, U., (1970), *Introducere în psihodiagnostic*, București: Centrul de multiplicare al Universității București;
10. Șchiopu, U., Verza, E., (1995), *Psihologia vârștelor*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
11. Tomșa, Gh., (2003), *Consilierea și orientarea în școală*, București: Editura CREDIS;
12. Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, București: Editura Universității din București;
13. Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educațional-terapeutic*, București: Editura Pro Humanitate.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozzer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ,
PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Psihodiagnoza este o modalitate științifică de cunoaștere a persoanei, de evaluare a diferitelor caracteristici psihice, de natură cognitivă, conativă și atitudinală, precum și a personalității în ansamblul ei.

În unitățile de învățământ special, psihodiagnoza urmărește optimizarea procesului instructiv-educativ și terapeutic într-un sens dublu:

- evaluează disponibilitățile elevului de a se adapta la sarcinile școlare și
- depistează gradul de adaptare a condițiilor de instruire la particularitățile elevilor.

Pe de altă parte, psihodiagnoza reprezintă o etapă importantă a activității de orientare școlară și profesională prin care se încearcă o punere în acord a profilului aptitudinal, a aspirațiilor elevului cu segmentul ocupațiilor și profesiilor în care elevul poate avea cele mai mari șanse de succes.

Consilierea școlară reprezintă procesul de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (cadre didactice, diriginți, directori, părinți, membri ai comunității și ai autorităților locale). Rolul consilierii este unul proactiv, presupunând prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor. Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică elev-familie-școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității elevului.

În acest sens, *trăsăturile definitorii* ale consilierii școlare sunt următoarele:

- este un proces de dezvoltare,
- are un rol proactiv și de prevenire,
- optimizează modul în care elevul relaționează cu școala,
- abordează diverse probleme ale elevului consiliat (personale, educaționale, sociale, de orientare școlară și profesională).
- Procesul de consiliere școlară îndeplinește următoarele funcții:
- de apreciere/ evaluare a persoanelor consiliate,
- de coordonare, sub forma unor acțiuni sistematice a celor implicați în consiliere,
- de ameliorare a relației educaționale (profesor-elev, elev-elev, școală-familie, elevi-părinți),
- de abilitare a elevului în domeniul gestionării emoțiilor și în domeniul afectiv-motivațional,
- de prevenire și rezolvare a conflictelor posibile sau existente,
- de informare și orientare școlară și profesională.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, procesul de consiliere își propune în principal cunoașterea potențialului restant funcțional al elevilor, a zonei actuale și a celei proxime de dezvoltare, în vederea identificării strategiilor individualizate menite să faciliteze formarea unor comportamente adaptative viabile la nivel social, pentru o integrare viitoare optimă.

Programa școlară pentru disciplina Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele din învățământul special primar și gimnazial (de la clasa pregătitoare la clasa a X-a), pentru elevi cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, având următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Disciplina Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză face parte din aria curriculară Terapii specifice și de compensare (individuale/de grup), fiind prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Parte integrantă a disciplinelor cu caracter terapeutic, disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* are alocată 1 oră/ săptămână/clasă, care este normată profesorului psihopedagog.

Tipul și ponderea activităților, de evaluare și psihodiagnoză sau de consiliere, în cadrul programul săptămânal, se stabilesc de către profesorul psihopedagog în funcție de particularitățile de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor, acestea fiind precizate în planurile de intervenție personalizată.

Activitățile din cadrul disciplinei *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* se desfășoară în ședințe de 15-45 de minute, individual sau cu grupuri de 2-3 elevi, în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul, în parteneriat cu profesorul de psihopedagogie specială sau cu profesorul educator.

Finalitățile activităților propuse în această programă au un caracter aplicativ și terapeutic, urmărind formarea unor competențe în domeniul relaționării interpersonale și gestionării emoțiilor, a adoptării unui stil de viață sănătos, a proiectării traseului de formare profesională etc., sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități intelectuale, în vederea participării active la viața comunității. Aceste finalități sunt în concordanță cu viziunea propusă de *Strategia națională privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2014-2020* și *Strategia europeană pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020*, care valorifică la rândul lor potențialul combinat al prevederilor *Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, ale *Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene* și al *Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Achizițiile, transpuse în programă sub forma competențelor generale și specifice, converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social.

În elaborarea programei școlare pentru disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* s-au avut în vedere următoarele:

- *adecvarea* curriculumului atât la realitățile sistemului de învățământ special și la cele ale societății, cât și la particularitățile de dezvoltare ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, având ca obiectiv pregătirea acestora pentru viață și facilitarea integrării socio-profesionale;
- *echilibrarea* ponderii activităților de evaluare/ psihodiagnoză și de consiliere în funcție de particularitățile psihoindividuale, de vârstă și nevoile de dezvoltare ale elevilor;
- *flexibilizarea* curriculumului, parcurgerea și aplicarea acestuia permițând abordarea diferențiată a elevilor;
- *continuitatea* curriculumului, cu asigurarea unei treceri optime de la un ciclu de învățământ la altul;
- *diversificarea* criteriilor de structurare a conținutului, conform nivelului de dezvoltare atins de elevi;
- *corelarea* activităților propuse prin curriculum cu idealul educațional;
- *utilitatea* curriculumului pentru cei cărora se adresează (profesori- elevi- familie-comunitate).

Având în vedere particularitățile psihoindividuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate, complexitatea și asocierea diagnosticelor, eterogenitatea manifestărilor comportamentale etc., activitățile de învățare care se regăsesc în programa pentru ciclul primar se pot desfășura pe tot parcursul întregii școlarități, existând situații în care unii elevi să nu poată atinge competențele propuse pentru ciclul gimnazial.

Pe de altă parte, așa cum o arată și numele, disciplina *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză* se află la confluența a două mari domenii: pe de o parte al evaluării și psihodiagnozei, care îi conferă caracterul de expertizare complexă și de cunoaștere a elevului, iar pe de altă parte al consilierii, care îi conferă caracterul formativ și terapeutic, ceea ce justifică includerea disciplinei în aria curriculară Terapiei specifice și de compensare.

Prezenta programă este structurată în două *module*:

- I. Evaluare și psihodiagnoză- obiective, metode și instrumente de evaluare.
- II. Consiliere psihopedagogică- competențe generale și specifice, activități de învățare și conținuturi.

I. EVALUARE ȘI PSIHODIAGNOZĂ – OBIECTIVE, METODE ȘI INSTRUMENTE DE EVALUARE

Ținând cont de faptul că activitățile de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză nu au ca scop formarea de competențe ci realizarea unei evaluări complexe, necesară conturării profilului psihopedagogic al elevului cu dizabilități, în modulul *Evaluare și psihodiagnoză* sunt formulate obiectivele evaluării, fiind prezentate instrumente de evaluare și nu activități de învățare.

Astfel, **obiectivele** activităților de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză sunt următoarele:

- Evaluarea activităților și proceselor psihice, a personalității elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate.
- Cunoașterea formațiunilor de studiu din punct de vedere al dinamismului și a relațiilor existente între elevi.

În activitatea de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză, profesorul psihopedagog poate alege dintr-o gamă variată de **metode de evaluare și interpretare a rezultatelor evaluării**, dintre care amintim:

1. *Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin analiza comportamentului și a activității acestuia:*
  - Metoda observației comportamentului elevului,
  - Metoda analizei procesului de integrare socială a elevului.
2. *Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin colaborare cu elevul, familia, cadrele didactice:*
  - Metoda anamnezei,
  - Metoda autobiografiei,
  - Metoda autocaracterizării,
  - Metoda convorbirii,
  - Metoda chestionarului,
  - Metoda analitică.
3. *Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin intermediul grupului social:*
  - Metoda anchetei sociale,
  - Metoda sociometrică (tehnicile sociometrice, testul sociometric).
4. *Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin intermediul experimentului:*
  - Metoda experimentului natural,
  - Metoda experimentului de laborator (metoda testelor psihologice).
5. *Metode pentru prelucrarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului:*
  - Metoda interpretativă,
  - Metoda biografică,
  - Metoda statistică,
  - Metoda intercorelației.
6. *Metode pentru valorificarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului:*
  - Metoda caracterizării libere,
  - Metoda dosarului individual,
  - Metoda grafică (profil psihopedagogic, profilul clasei/ sociogramă).

Metodele prezentate *au caracter flexibil*, profesorul psihopedagog selectându-le în funcție de particularitățile psihoindividuale ale elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate.

Limbajul profesorului psihopedagog trebuie să fie accesibil, raportat la vârsta și la nivelul de dezvoltare atins de către elev. Crearea unui *climat afectiv pozitiv* reprezintă condiția fundamentală pentru o comunicare reală cu copilul.

Activitatea de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză se realizează preponderent în cabinet dar și prin observarea comportamentului elevilor în timpul orelor de curs, al activităților extracurriculare, pentru surprinderea aspectelor suplimentare legate de capacitatea de relaționare, implicarea în activități, comportament etc.

Formele de organizare a activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză pot fi individuale și în grup.

O importanță deosebită va fi acordată respectării **principiilor** activităților de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză, respectiv:

- confidențialitatea actului de consiliere,
- respectarea individualității,
- sinceritatea în cadrul actului de consiliere,
- negocierea soluțiilor și respectarea deciziilor partenerilor implicați în actul de consiliere;
- nediscriminarea,
- acordarea unor servicii în echipă multidisciplinară (profesori de psihopedagogie specială, profesori- educatori, medici, asistenți sociali).

Finalitatea activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză constă în elaborarea *Fișei de evaluare psihopedagogică*, care va conține rezultatele evaluării și tipurile de activități recomandate elevului. Aceasta va fi întocmită doar pentru elevii cuprinși în programul de consiliere.

Redăm în cele ce urmează un inventar al activităților de evaluare a diferitelor însușiri, procese și funcții psihice, însoțit de exemple de instrumente de evaluare.

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Exemple de instrumente de evaluare utilizate
Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizarea și dinamica motorie generală: <ul style="list-style-type: none"> → coordonare dinamică generală → coordonare oculo-manuală → dexteritate manuală → capacități fizice → forța – viteza – precizia mișcărilor ▪ Structurarea schemei corporale ▪ Dominanta manuală ▪ Lateralitatea 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe pentru evaluarea psihomotricității (Ozeretki-Guillman) • Probe de tapping, punctare, asamblare, decupaj, etc. • Proba pentru lateralitate și dominantă laterală (Harris, Piaget-Head)
Funcțiile senzorial perceptiv	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluarea funcțiilor senzoriale: <ul style="list-style-type: none"> → vizuală → auditivă → vizuo-motrică → tactilo-kinestezică ▪ Structurarea conduitelor motrice de bază: <ul style="list-style-type: none"> → conduita perceptivă de culoare → conduita perceptivă de formă → conduita perceptivă spațio-temporală → capacități perceptiv: ○ percepția pozițiilor ○ percepția direcțiilor ○ constanta percepție ○ raportul fond – formă → coordonare perceptiv-motrică 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe de evaluare a capacității de discriminare senzorială • Bateria Piaget-Head • Proba Bender Santucci
Dezvoltarea intelectuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea nivelului de dezvoltare intelectuală 	<ul style="list-style-type: none"> • Matricile Progresive Raven (standard și color)

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Exemple de instrumente de evaluare utilizate
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea nivelului operațional al gândirii: → operații ale gândirii → stadii de dezvoltare 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe piagetiene • Probe pentru nivelul de înțelegere, raport causal, concepte
Memoria	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funcționalitate mnezică: → pe analizatori: vizual, auditiv, tactil-kinestezic → pe material verbal, numeric, convențional, imagistic, acțional, asociativ → memorie spontană – voluntară → memorie mecanică – logică → volum, fidelitate, stocare, uitare 	<ul style="list-style-type: none"> • Proba memorie auditivă, vizuală, Rey • Proba volum memorie - învățare 10 cuvinte • Povestire • Proba reactualizare cuvinte, imagini, gesturi, expresii, acțiuni • Probe de memorie
Limbajul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dezvoltarea funcțiilor cognitive, comunicative ale limbajului: → nivelul dezvoltării vocabularului pasiv-activ → aspectul fonetic al limbajului → posibilități de verbalizare → tulburări ale limbajului oral-scris → comunicare nonverbală → funcția de simbolizare și integrare: noțiuni, concepte, nivel de operare cu noțiunișcolare → funcția de persuasiune și expresivitate 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe vocabular (pasiv – activ) • Grilă prelexie, pregrafie, competențe lingvistice • Probe verbale, nonverbale din testele de inteligență (noțiuni, concepte, nivel de operare cu noțiuni empirice)
Atenția	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nivelul de dezvoltare a atenției spontane și voluntare: → observarea, → concentrarea → distributivitatea ▪ Tipurile de atenție cu calități de funcționalitate pe analizatori: → vizual, → auditiv → asociativ ▪ Dificultăți, tulburări majore de concentrare 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe de atenție concentrată (Toulouse Pieron) • Probe de atenție distributivă (Praga) • Proba atenție voluntară (Metodica căsuță) • Proba frânare voluntată • Proba punctare • Proba tapping • Labirinte simple
Temperamentul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea tipului de temperament 	<ul style="list-style-type: none"> • Proba apreciere temperament • Inventar Eysenck
Afectivitatea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reactivitatea emoțională, sistemul de reacții și sentimente ▪ Nivelul de organizare a trăirilor afective: → tipuri de trăiri- pozitive, negative → forme stabile de dispoziții → conduite relațional-valorice ▪ Tulburările vieții afective 	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionare personalitate • Fabulele Duss
Caracterul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formarea imaginii de sine ▪ Cunoașterea de sine ▪ Trăsăturile de caracter 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe proiective (om, casă, arbore, desen liber)

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Exemple de instrumente de evaluare utilizate
	<p>constituite în forme de comportament</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Operarea cu criterii valorice 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe situaționale • Completare fraze lacunare
<p>Maturizarea socială</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nivelul dezvoltării autonomiei personale și sociale: <ul style="list-style-type: none"> → deprinderi de autoservire, → interrelaționare → achiziții instrumentale → comunicare socială → acțiuni în mediu 	<ul style="list-style-type: none"> • Scale de maturizare socială • Scala comportamentelor de adaptare • Probe sociometrice, sociograme
<p>Potențial de învățare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nivelul potențialului de învățare 	<ul style="list-style-type: none"> • Probe examinare dificultăți de învățare limbaj • Probe de cunoștințe generale • Grile evaluare competențe curriculare • Probe prelexie, pregrafie, competențe lingvistice • Probe precalcul, calcul matematic

II. CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

Competențe generale

- 1. Utilizarea resurselor personale pentru construirea identității de sine**
- 2. Utilizarea constructivă a abilităților de interrelaționare în diferite contexte**
- 3. Adoptarea unui stil de viață sănătos în relația cu sine, cu ceilalți și cu mediul**
- 4. Participarea la proiectarea propriului traseu de formare profesională**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea resurselor personale pentru construirea identității de sine**

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>1.1. Identificarea și prezentarea trăsăturilor fizice și morale proprii și ale celorlalți.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de diferențiere a trăsăturilor fizice de cele morale; - exerciții de prezentare personală; - descrierea propriei persoane în relațiile cu ceilalți; - povestiri sau întâmplări reale pentru evidențierea trăsăturilor unor personaje; - completarea unor fișe de lucru pentru identificarea caracteristicilor personale; - exerciții pentru identificarea asemănărilor și a deosebirilor, prin comparare cu ceilalți; - completarea unor fișe de observație cu privire la trăsăturile proprii, ale colegilor, ale persoanelor familiare.
<p>1.2. Identificarea schimbărilor asociate diferitelor vârste</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor asemănări și deosebiri fizice cu părinții, frații, surorile; - analizarea unor fotografii personale, ale părinților din diferite etape de viață; - evidențierea modificărilor somatice pe vârste prin completarea regulată a unor fișe de lucru; - vizionarea unor filme care abordează tema trecerii de la o etapă de vârstă la alta; - culegere de informații și discuții în grup despre schimbările specifice pubertății.
<p>1.3. Manifestarea încrederii în sine pe parcursul activităților desfășurate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a calităților personale; - exerciții de prezentare a unor reușite personale; - exerciții de identificare a punctelor slabe și a modalității de atenuare a efectului acestora; - jocuri de rol, cu asumarea formală/ informală a rolului de lider în cadrul grupurilor de apartenență; - discuții pe tema unor situații critice și a modalităților de depășire ale acestora; - exersarea unor strategii de abordare prin joc a eșecului, a situațiilor negative/ frustrante.

2. Utilizarea constructivă a abilităților de interrelaționare în diferite contexte

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>2.1. Utilizarea tehnicilor de autocontrol și de exprimare adecvată a emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate în diferite texte și filme; - exerciții de diferențiere a reacțiilor emoționale adecvate și neadecvate în diferite contexte sociale; - descrierea emoțiilor personale pe parcursul activităților desfășurate; - discuții de grup, pe baza experienței personale, despre dezavantajele unor reacții emoționale și a comportamentale neadecvate; - exerciții de identificare a stimulilor care perturbă derularea unei activități în bune condiții; - discuții tematice cu privire la anumite situații din experiența proprie care necesită manifestarea autocontrolului; - exerciții pentru identificarea particularităților sentimentelor de eșec, de pierdere, de frustrare; - exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod adecvat a emoțiilor; - discuții de grup, pe baza experienței personale, despre comportamentul agresiv și consecințele acestuia; - realizarea unui inventar de situații care implică diferite manifestări emoționale și răspunsurile adecvate acestora.

Clasa a V-a – clasa a X-a**2.2. Participarea activă în cadrul grupurilor de apartenență, prin îndeplinirea de roluri specifice**

- exerciții de descriere a propriei persoane și a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia;
- vizionarea de filme tematice pentru identificarea unor roluri din diferite domenii de activitate;
- exerciții de identificare și descriere a rolurilor sociale ale diferitelor persoane din comunitate;
- exerciții de identificare a propriilor interese și aptitudini în vederea îndeplinirii anumitor roluri sociale;
- activități practice de asumare a unor roluri în grupurile de apartenență;
- exerciții pentru conștientizarea necesității asumării unor roluri sociale;
- desfășurarea unor activități practice în școală și în comunitate.

2.3. Aplicarea regulilor de interrelaționare pozitivă în contexte școlare și extrașcolare

- exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți, pe baza discutării unor situații concrete din experiența elevilor;
- exerciții de evidențiere a regulilor de interrelaționare pozitivă din povești, povestiri, poezii, fabule, etc.;
- exerciții de selectare a unor interese comune ca premiză a stabilirii unor relații pozitive în cadrul grupului;
- exerciții-joc de diferențiere a comportamentelor care contribuie la inițierea și păstrarea unei relații pozitive într-un grup;
- elaborarea unor lucrări individuale sau în echipă despre relațiile existente în cadrul grupului;
- jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni;
- realizarea unor postere pentru a pune în valoare calitățile identificate la ceilalți membri ai grupului;
- discuții în grup despre spiritul de echipă, pornind de la mesajul unor povești, povestiri, poezii
- realizarea unor proiecte comune cu colegii.

3. Adoptarea unui stil de viață sănătos în relația cu sine, cu ceilalți și cu mediul**Clasele a V-a – a X-a****3.1. Aplicarea regulilor de comportare civilizată în diferite contexte sociale**

- exerciții de identificare a unor reguli de comportament acceptate social, pornind de la povestiri, desene animate familiare și de la situații concrete din experiența elevilor;
- exerciții de recunoaștere a unor situații care evidențiază respectarea sau încălcarea regulilor de comportare;
- construirea unor povești cu început dat, care să pună în evidență comportamente bazate pe corectitudine și cooperare;
- jocuri de rol, pornind de la personaje cunoscute sau de la întâmplări din experiența proprie care să pună în evidență comportamente adecvate în diferite contexte;
- exerciții-joc de exprimare a propriilor opinii legate de persoane, întâmplări, evenimente, situații date, etc.;
- discuții individuale și în grup pentru identificarea măsurilor de corectare a unor comportamente neadecvate.

3.2. Adoptarea unei conduite preventive în raport cu situațiile de risc ce pot acționa asupra propriului corp

- exerciții de identificare a surselor potențiale de risc acasă, în școală sau în comunitate;
- exerciții de identificare a simptomelor unor boli frecvente;
- discuții tematice privind modalităților de transmitere a bolilor;

Clasele a V-a – a X-a

- compararea stărilor de sănătate și boală;
- exerciții de identificare a modalităților de prevenire a îmbolnăvirilor;
- rezolvarea de situații problemă privind starea de sănătate;
- exerciții de identificare și grupare a situațiilor de risc din mediul înconjurător ce pot acționa asupra propriului corp;
- exerciții de identificare a diferitelor substanțe nocive;
- vizionarea unor filme referitoare la efectele substanțelor nocive asupra corpului uman;
- discuții tematice privind consecințele consumului unor substanțe nocive asupra propriului corp;
- realizarea în echipă a unor benzi desenate, colaje, postere, pliante care ilustrează efectele consumului de substanțe nocive;
- predicții asupra stării de sănătate în condiții de suprasolicitare fizică, psihică, consum de alcool sau droguri;
- exerciții de analiză a unor cazuri reale și precizarea regulilor respectate/ nerespectate;
- vizionare de filme educative privind comportamentul adecvat în diferite situații de risc;
- discuții tematice despre timpul acordat activității fizice și odihnei, respectarea unui program zilnic;
- exerciții de prezentare a unui program zilnic;
- exerciții de familiarizare cu măsurile de acordare a primului ajutor;
- organizarea de concursuri pe tema educației pentru sănătate.

4. Participarea la proiectarea propriului traseu de formare profesională

Clasa a V-a – clasa a X-a

4.1. Descrierea activității profesionale ale părinților și ale altor persoane cunoscute

- exerciții de identificare a diferitelor tipuri de activități umane;
- discuții dirijate cu privire la principalele caracteristici ale unei activități;
- jocuri de rol cu tematici legate de diferite ocupații;
- exerciții de descriere a activității profesionale a părinților, a altor persoane cunoscute.

4.2. Identificarea propriilor aptitudini și interese în vederea alegerii unei ocupații adecvate

- exerciții de identificare a caracteristicilor unei activități (sarcini, responsabilități, mediu de lucru, echipamente, orar etc.);
- vizionarea de filme tematice despre ocupații;
- discuții tematice cu persoane angajate legate de ocupațiile acestora;
- discuții individuale cu privire la rezultatele de la chestionarele de interese și abilități;
- prezentarea în fața clasei/ joc de rol cu privire la sarcinile, responsabilitățile și calitățile necesare în activitatea preferată;
- activități ocupaționale simple;
- prezentarea și analiza unor pliante, broșuri cu oferta educațională după finalizarea gimnaziului;
- participarea la târgul de ofertă educațională pentru alegerea traseului profesional;
- simularea alegerii unor opțiuni posibile de traseu educațional;
- alcătuirea unui portofoliu personal adecvat unei ocupații;
- vizite în instituții de formare profesională și la agenți economici pentru familiarizarea cu diferite trasee educaționale și cu locuri de muncă/ ocupații.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a X-a
Identitate de sine	Identitatea de sine <ul style="list-style-type: none"> → Trăsături fizice → Trăsături morale → Schimbări asociate diferitelor vârste Încrederea în sine <ul style="list-style-type: none"> → calități personale (puncte tari) → puncte slabe Strategii de abordare a eșecului/ situațiilor frustrante
Tehnici de autocontrol	Managementul emoțiilor <ul style="list-style-type: none"> → Importanța autocontrolului → Factori perturbatori → Strategii de autocontrol Comportamentul agresiv și consecințele acestuia
Roluri sociale	Roluri și responsabilități în cadrul grupului: <ul style="list-style-type: none"> → Identificarea rolurilor sociale în mediul familial, școlar și în comunitate → Roluri din diferite domenii de activitate → Importanța asumării de responsabilități și roluri → Asumarea propriilor roluri sociale → Participarea activă la viața grupului de apartenență
Relaționare interpersonală	Relaționare în cadrul grupului <ul style="list-style-type: none"> → Relații în familie → Relații în grupul școlar → Relații în comunitate
Norme și comportamente moral-civice	Tipuri de comportamente <ul style="list-style-type: none"> → Comportamente bazate pe respect, sinceritate, cinste, grijă față de sine și față de ceilalți → Comportamente bazate pe lipsă de respect, minciună, necinste, lipsă de grijă față de sine și față de ceilalți Reguli de comportament în diferite contexte sociale
Stil de viață sănătos	Starea de sănătate și boală Riscuri din mediul înconjurător Conduite preventive în situații de risc: <ul style="list-style-type: none"> → Cunoașterea și evitarea factorilor de risc din mediu → Acordarea primului ajutor Importanța activității fizice și odihnei
Orientare școlară și profesională	Traseul educațional și de formare profesională <ul style="list-style-type: none"> → Interese și aptitudini → Meserii cunoscute: denumire, activități principale, unelte și instrumente, loc de desfășurare → Utilitatea socială a meseriilor: produse realizate, beneficii pentru sine și pentru comunitate Planificarea traseului educațional și de formare profesională

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul psihopedagog în aplicarea programei școlare și în proiectarea și derularea activităților consiliere psihopedagogice.

Cadrul didactic va urmări ca actul educațional să vizeze crearea unor situații de învățare cu un pregnant caracter practic-aplicativ și terapeutic, în vederea formării unor competențe în sfera cunoașterii, dar și creșterea gradului de adaptabilitate și independență al elevilor.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților de consiliere psihopedagogică și cu particularitățile elevilor cu dizabilități mintale grave, severe și/sau asociate (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, nivelul însușirii limbajului, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative etc.). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative, etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile de consiliere psihopedagogică a elevilor cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe jocul didactic și dramatizare) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

Utilizarea metodelor activ-participative vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea mijloacelor de învățământ în cadrul activităților de consiliere psihopedagogică se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

Dintre metodele de consiliere individuală a elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau intelectuale, cele mai frecvente sunt:

- activitățile ludice,
- exercițiile de învățare,
- jocurile de rol,
- punerea în situație,
- vizionarea de filme și comentarea lor,
- realizarea de desene, afișe, colaje,
- comentarea unor texte și imagini,
- completarea de fișe de lucru,
- imaginarea și evaluarea unor situații problematice.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificare și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa

- școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
  - stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
  - stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Având în vedere specificul activităților de consiliere psihopedagogică, proiectarea activităților didactice va fi reliefată în **planul de intervenție personalizată** ca instrument educațional de planificare și programare a activităților educațional-terapeutice și de concentrare a intervențiilor, pe baza unui proces de identificare a capacităților, abilităților, competențelor elevilor cu dizabilități intelectuale grave, severe și/ sau asociate.

PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT

Numele și prenumele elevului: _____

Data și locul nașterii: _____

Domiciliul: _____

Școala: _____

Echipa de lucru: _____

Problemele cu care se confruntă copilul/elevul/tânărul (rezultatele evaluării complexe): _____

_____

Priorități pentru perioada (se specifică intervalul de timp):

_____

STRUCTURA PROGRAMULUI DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT

Competențe/ obiective	Conținuturi	Metode și mijloace de realizare	Perioada de intervenție	Criterii minimale de apreciere a progreselor	Metode și instrumente de evaluare

EVALUAREA PERIODICĂ:

➤ **Obiective realizate:**

_____

➤ **Dificultăți întâmpinate:**

_____

➤ **Metode cu impact ridicat:**

_____

– **pozitiv:** _____

– **negativ:** _____

➤ **Revizuirea programului de intervenție educațional-terapeutică (în funcție de rezultatele evaluărilor periodice):**

_____

➤ **Recomandări particulare:**

_____

➤ **Rolul și modul de implicare a părinților în program:**

_____

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează în contexte diferite, atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acestora.

Având în vedere faptul că la activitățile de *consiliere psihopedagogică* nu se realizează aprecierea prin note sau calificative, va fi utilizată preponderent evaluarea de progres, raportată la competențele vizate prin documentele de proiectare a intervenției educațional- terapeutice.

Contexte, factori și medii de instruire

Spre deosebire de activitățile de predare- învățare- evaluare care se desfășoară de regulă, în sălile de clasă, activitățile de consiliere psihopedagogică, prin specificul lor, se vor desfășura preponderent în cabinete de consiliere specializate, dar și prin observarea comportamentului elevilor în timpul orelor de curs, al activităților extracurriculare, pentru surprinderea aspectelor suplimentare legate de capacitatea de relaționare, implicarea în activități, comportament, etc.

Bibliografie

1. Băban, A., (2009), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca;
2. Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G., (2002), *Consiliere și orientare – Ghidul profesorului*, București: Editura Humanitas Educațional;
3. Boici, Gh., Stănică, I., (1998), *Evaluarea copiilor cu CES în perspectiva integrării*, Reșița: Editura Timpul;
4. Cocardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Sibiu: Editura Psihimedia;
5. Dumitru, I. Al., (2008), *Consilierea psihopedagogică*, ediția a II-a, revizuită, Iași: Editura Polirom;
6. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
7. Lungu-Nicolae, S.,(1991), *Teste psihologice*, București: Institutul Național pentru Recuperare și Educație Specială a persoanelor handicapate;
8. Mitrofan, N., (1997), *Testarea psihologică a copilului mic*, București: EditPress Mihaela SRL;
9. Radu, D.I., Ulici, G.,(2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, București: Editura Fundației Humanitas;
10. Șchiopu, U., (1970), *Introducere în psihodiagnostic*, Centrul de multiplicare al Universității București;
11. Șchiopu, U., Verza, E.,(1995), *Psihologia vârstelor*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
12. Tomșa, Gh.,(2003), *Consilierea și orientarea în școală*, București: Editura CREDIS;
13. Verza, E., Verza, E. F. (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
14. Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educațional-terapeutic*, București: Editura Pro Humanitate.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Romeo Adrian COZMA, Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer- Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială „Sf. Nicolae” București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

**ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ ÎN
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate
Clasele pregătitoare – a IV-a
cu predare în limbile minorităților naționale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Abilități de comunicare și limbaj în limba română** este elaborată potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Conform Planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin ORDIN 3622 din 27 aprilie 2018, anexa 10 este alocat un număr de **2-3 ore/săptămână** la clasele primare (P-IV). Disciplina face parte din aria curriculară **Limbă și comunicare** și intră în catedra de educație specială.

Programa școlară pentru disciplina **Abilități de comunicare și limbaj în limba română** pentru elevii cu **dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate** are următoarea structură:

1. Notă de prezentare
2. Competențe generale
3. Competențe specifice și activități de învățare
4. Conținuturi
5. Sugestii metodologice

Reperul fundamental de construcție al acestei programe școlare constă în stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psiho-individual al elevului. Prin **strategiile și metodele diferențiate** și prin abordarea centrată pe elev, facilitează însușirea **competențelor-cheie** din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (Recomandarea Consiliului European și a parlamentului European 2006/962/EC), necesare pentru reușita școlară și ulterior pentru integrarea socio-profesională.

Programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic, iar curriculumul oferă doar un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Programa a fost concepută astfel încât să răspundă nevoilor de instruire și afectiv-emoționale ale elevilor cu dizabilități grave, severe și sau asociate, având ca premisă receptivitatea acestora față de învățarea comunicării și permițând individualizarea demersului didactic, prin raportarea permanentă la zona proximei dezvoltări.

Scopul acestei programe școlare este valorificarea resurselor cognitive, psihice și fizice ale elevilor cu dizabilități grave, severe și sau/asociate, în vederea pregătirii integrării sociale.

Competența de comunicare este primordială, competențele specifice fiind subordonate acestuia. Competențele specifice sunt ascultarea, receptarea mesajului, vorbirea și interacțiunea. Aceste competențe specifice sunt necesare pentru interacționare și relaționare în situațiile de viață de zi cu zi.

Cadrul didactic trebuie să adapteze conținuturile învățării la posibilitățile reale de achiziție specifice fiecărui elev împarte, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată, personalizată.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute - ascultarea

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Diferențierea limbii române de limba maternă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de ascultare a unor indicații scurte, concrete • Exerciții de ascultare a unor povești, cântece, versuri simple • Exerciții de receptare a unor mesaje simple în două limbi • Exerciții de identificare a limbii
<p>1.2. Receptarea și înțelegerea unor indicații simple</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de ascultare a unor povești scurte pentru copii cu suport imagistic • Activități de ascultare a unor cântece, versuri scurte/simple • Exerciții de identificare a unor obiecte din mediul apropiat • Exerciții de urmărire și conformare la instrucțiuni simple (instrucțiunile sunt însoțite de suport gestual, imagistic)
<p>1.3. Înțelegerea semnificației mesajului ascultat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de ascultare și repetiție a unor cuvinte/mesaje • Exerciții de formare a comportamentului de ascultător • Exerciții de ascultare și/sau învățare a unor cântece/versuri simple asociate cu mișcări/gesturi

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare - vorbirea

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Enunțuri simple referitoare la propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții-joc de denumire corectă obiect-imagie a unor ființe, lucruri, obiecte • Exerciții de formare a unor enunțuri simple referitoare la propria persoană • Exerciții de identificare și denumire a unor trăsături ale unor persoane/obiecte cunoscute
<p>2.2. Pronunția cuvintelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de pronunțare a unor sunete specifice limbii române (ă, â, î) • Exerciții de pronunțare a unor cuvinte/enunțuri simple prin repetiții multiple • Exerciții de pronunțare a unor formule de salut simple (Salut!, Pa!, Bună!) pornind din situații și interacțiuni concrete

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare Teme pentru contextualizarea comunicării orale: Eu și familia mea Corpul meu Școala Animale Culorile Legume, fructe. Casa
Elemente de construcție a comunicării	Fonetică: Sunetele specifice limbii române Vocabular: Cuvinte: Obiecte și ființe din mediul apropiat copilului. - copilul (eu) - părțile corpului-3/5 părți principale - membrii familiei-mama, tata, sora, fratele - rechizite școlare - animale domestice - culorile de bază - fructe/legume

CLASA I.

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral

Clasa I.
1.1. Receptarea și înțelegerea unor indicații simple <ul style="list-style-type: none"> • exerciții-joc de repetare a unor cuvinte/propoziții simple individual și în grup • exerciții de imitație prin joc a unor acțiuni familiare • activități de exersare a situațiilor de comunicare câte doi și în grup
1.2. Înțelegerea semnificației mesajului ascultat <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de antrenare a atenției spre vorbitor, încurajarea intenției de comunicare • exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje simple, însoțite de suport obiectual/imagistic/gestual • activități de ascultare și redarea unor acțiuni simple prin gest sau acțiune
1.3. Participarea la situații de comunicare <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a unor formule de salut gestual și/sau verbal • Exerciții de utilizare a unor formule de solicitare, de respingere

Clasa I.
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recunoaștere /imitație a unor stări emoționale (expresii mimico-faciale) pe fața profesorului, colegilor, imagini sugestive • Jocuri de dramatizare

2. Comunicare orală

Clasa I
<p>2.1. Pronunția cuvintelor, silabelor, sunetelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de pronunțare a unor cuvinte/silabe/ sunete prin repetiții multiple • Exerciții de pronunțare a unor formule de salut • Exerciții de formare a intonației, ritmului și accentului cuvintelor pronunțate
<p>2.2. Utilizarea vocabularului în contexte familiare și participarea la dialoguri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții joc de identificare obiect/imagini • Exerciții de dezvoltare a serialității • Exerciții de memorizare • Exerciții joc de formulare a unor enunțuri simple referitoare la sine

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare Cuvântul: cuvinte, imagini, obiecte Teme pentru contextualizarea comunicării orale Eu și familia Corpul meu: 5-6 părți principale ale corpului Școala Culorile Numerele până la 3/5
Elemente de construcție a comunicării	Fonetică: Sunetele specifice limbii române Articulația vocalelor și consoanelor (fără denumire) Vocabular:cuvinte simple din mediul apropiat Obiecte și ființe din mediul ambiant: <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu) - părțile corpului - obiecte de îmbrăcăminte/încălțăminte proprii, cunoscute copilului - membrii familiei:mama, tata, frate, soră, bunici - casa, curtea - rechizite școlare - animale domestice - culorile de bază - programul zilnic

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral

Clasa a II-a
<p>1.1. Receptarea și înțelegerea unor indicații simple</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții-joc de repetare a unor cuvinte/propoziții simple individual și în grup • exerciții de imitație prin joc a unor acțiuni familiare • activități de exersare a situațiilor de comunicare câte doi și în grup • exerciții joc de radare a mesajului ascultat prin acțiune, mimică, gesturi • vizionarea unor desene animate, povești, cântece animate în limba română
<p>1.2. Înțelegerea semnificației mesajului ascultat</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de antrenare a atenției spre vorbitor, încurajarea intenției de comunicare • exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje simple, însoțite de suport obiectual/imagistic/gestual • activități de ascultare și redarea unor acțiuni simple gestual și/sau verbal • jocuri de imitare a unor sunete, cuvinte, gesturi sau un mesaj oral
<p>1.3. Participarea la situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a unor formule de salut corespunzător situației - gestual și/sau verbal Salut! Bună ziua! La revedere!) • Exerciții de utilizare a unor formule de solicitare, de respingere (exersarea unor situații de solicitare a ajutorului, de respingere a situației, obiectelor nedorite) • Exerciții de recunoaștere /imitație a unor stări emoționale - (expresii mimico-faciale) pe fața profesorului, colegilor, imagini sugestive • Jocuri de dramatizare

2. Comunicare orală

Clasa a II-a
<p>2.1. Pronunția cuvintelor, silabelor, sunetelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de pronunțare cât mai corectă a unor cuvinte/silabe/ sunete prin repetiții multiple • Exerciții de pronunțare a unor formule de salut corespunzătoare situației • Exerciții de formare a intonației, ritmului și accentului corect a vorbirii
<p>2.2. Utilizarea vocabularului în contexte familiare și participarea la dialoguri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții joc de identificare obiectuală/imagistică • Exerciții de dezvoltare a serialității • Exerciții de memorizare • Exerciții joc de formulare a unor enunțuri simple referitoare la sine/ mediul cel mai apropiat copilului

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de solicitare</p> <p>Cuvântul/ Propoziția/ Enunțul</p> <p>Utilizarea cuvintelor noi în contexte cu ajutor</p> <p>Dialogul Inițierea unui dialog, în situații de comunicare cunoscute: activități școlare, la masă</p> <p>Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic</p> <p>Teme pentru contextualizarea comunicării orale</p> <p>Eu și familia</p> <p>Școala</p> <p>Culorile</p> <p>Numerele până la 5/10</p> <p>Animale</p> <p>Mijloace de transport</p>

<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Fonetică: Sunetele specifice limbii române Pronunțarea corectă unor cuvinte cunoscute care conțin diftongi și triftongi. Articulația vocalelor și consoanelor (fără denumire) Vocabular: Obiecte și ființe din mediul ambiant: - copilul(eu) - părțile corpului - membrii familiei - activități în familie - la cumpărături - rechizite școlare - animale domestice - culorile de bază - încăperile unei case - programul zilnic - mijloace de transport Silabisirea cuvintelor (intuitiv, fără cunoașterea regulilor)</p>
---	---

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral

<p>Clasa III-a</p>
<p>1.1. Perceperea exprimării orale în comunicarea verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de ascultare a unor cuvinte simple și asocierea cu imagine • Jocuri de identificare a unor obiecte pe baza mesajului ascultat • Activități de ascultare a unor cântece, poezii, povești în limba română
<p>1.2. Receptarea și înțelegerea unor mesaje prin antrenarea vocabularului mediului ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de imitare a unor sunete, cuvinte, gesturi sau a unui mesaj oral • Jocuri de exprimare a preferințelor prin răspunsuri succinte (cuvânt, gest, indicarea imaginii) • Exerciții de urmărire a modelului de comportament verbal și nonverbal

1.3. Receptarea și conformarea la instrucțiuni simple familiare

- Exerciții de receptarea unor instrucțiuni simple vizând activități din rutina zilnică
- Exerciții de receptare și conformare la instrucțiuni vizând activități cotidiene
- Exerciții de receptare și conformare la instrucțiuni vizând activități variate (în familie, la medic, transport în comun, etc.)

2. Comunicare orală**Clasa a III-a****2.1. Recunoașterea și reproducerea unor cuvinte/silabe/sunete**

- Exerciții joc de reproducere a cuvintelor/silabe/sunete familiare
- Jocuri de recunoaștere/asociere cuvânt auzit-imagie
- Exerciții joc de reproducere a unor sunete din natură, onomatopee

2.2. Utilizarea vocabularului în contexte familiare și participarea la dialoguri simple

- Exerciții joc de identificare și denumire a obiectelor, ființelor, lucrurilor familiare
- Exerciții de formulare a unor enunțuri simple referitoare la sine sau acțiunile/stările proprii
- Exersarea unor dialoguri scurte având ca interlocutor profesorul
- Exerciții de inițiere a unui dialog
- Jocuri didactice de exprimare prin gest, mișcare

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de permisiune. Intonarea propozițiilor enunțiative, simple. Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea unui dialog: activități școlare, la masă, activități în timpul liber, la cumpărături, la medic. - Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic - Oferirea unor informații despre: sine, colegii de clasă, membrii familiei. - Exprimarea acordului sau dezacordului <p>Forme ale discursului oral:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Povestirea după imagini simple

<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Fonetică: Sunetele specifice limbii române Pronunțarea a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi. Articularea vocalelor și consoanelor (fără denumire) Vocabular: Cuvinte: cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător Obiecte și ființe din mediul ambient: - copilul(eu), obiecte de igienă personală - părțile corpului - membrii familiei, grade de rudenie - activități în familie, meserii - la cumpărături - la piață - casa, curtea - rechizite școlare - animale sălbatice - culorile - încăperile unei case - strada, clădire - programul zilnic - mijloace de transport pe uscat, pe apă, aeriană - anotimpurile anului, fenomene ale naturii Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor) Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p>
---	---

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral

<p>Clasa a IV-a</p>
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral ascultat pe o temă cunoscută</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții joc de executare a unor instrucțiuni simple • Exerciții de asociere pe baza enunțului auzit • Exerciții de reacții-răspuns la întrebări simple ("Cum te numești?", "Cine este colegul tău/colega ta?") • Jocuri de alegere a unui obiect/ imagine dintr-o mulțime de obiecte/imagini (max. 5-6) pe baza mesajului ascultat
<p>1.2. Extragerea unei informații esențiale dintr-un mesaj oral simplu, clar</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de executare a unor instrucțiuni simple la nevoie cu suport imagistic (ex. "Pune în dulap cartea și creionul!" "Adună jucăriile în cutia mare!" "la paharul și dă colegului X") • activități gospodărești simpli de curățenie, servirea mesei, alegerea hainelor, etc. • jocuri de construcție după instrucțiunile profesorului

1.3. Urmărirea și participarea la situații de comunicare

- Exerciții de identificare a obiectelor din mediul apropiat copiilor
- exerciții de utilizare a formulelor de salut, de solicitare, de permisiune și de respingere în situații inițiate de profesor
- Exerciții de recunoaștere și redare a stărilor emoționale

2. Comunicare orală**Clasa a IV-a****2.1. Pronunția cât mai clară și corectă a sunetelor/silabelor/cuvintelor**

- Exerciții de pronunție a sunetelor specifice limbii române
- Exerciții de pronunție a cuvintelor/ silabelor
- Exerciții de pronunțare a unor formule de salut, de solicitare, de respingere în situații concrete

2.2. Utilizarea vocabularului în contexte variate

- Exerciții- joc de identificare/numire a unor obiecte, ființe, stări emoționale familiare
- Exerciții de formulare a unor enunțuri simple referitoare la sine și la mediul apropiat
- Exerciții de exersare a unor dialoguri deschise, simple, dramatizare, joc de rol, imitare pe baza unor suporturi imagistice, audio-vizuale

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV- a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	Acte de vorbire: formule de salut, de prezentare, de adresare, de mulțumiri, de solicitare Cuvântul/Propoziția/Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte cunoscute. Intonarea propozițiilor enunțiative, interogative Dialogul: <ul style="list-style-type: none"> - Inițierea unui dialog în situații de comunicare cunoscute: activități școlare, la masă, la cumpărături, la medic. - Formularea de întrebări și răspunsuri cu suport imagistic - Oferirea unor informații simple despre: sine, colegii de clasă - Exprimarea acordului sau dezacordului în legătură cu atitudinea unei persoane. Forme ale discursului oral: <ul style="list-style-type: none"> - povestire simplă după un suport vizual

<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Fonetică: Sunetele specifice limbii române Pronunțarea cuvintelor care conțin diftongi și triftongi. Articularea vocalelor și consoanelor (cu denumire) Vocabular: Cuvânt-imagie-obiect Obiecte și ființe din mediul ambient:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copilul(eu), obiecte de igienă personală, alimente - părțile corpului 10/12 - membrii familiei - activități în familie - la cumpărături - rechizite școlare - animale sălbatice - culorile - încăperile unei case - programul zilnic - mijloace de transport pe uscat, pe apă, aeriană - anotimpurile anului - stări sufletești <p>Despărțirea cuvintelor în silabe (intuitiv, fără cunoașterea regulilor) Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p>
---	---

Sugestii metodologice

Pornind de la premisa că dezvoltarea abilităților fiecărei persoane cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate va urma o traiectorie unică conturată de nenumărate elemente de potențial și tot atâtea limitări, prioritatea fundamentală a **demersului pedagogic** o reprezintă punerea bazelor unui grad cât mai înalt de autoservire, autonomie personală și sociabilitate.

În ceea ce privește procesul de achiziție a unei limbi adiționale de către copiii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, este important să stabilim ținte realiste și tangibile având la bază nivelul de însușire și caracteristicile procesului de achiziție a limbii materne. La fel de importantă este abilitatea copilului de a forma o reprezentare logică și cognitivă despre posibilitatea existenței în paralel a mai multor sisteme de simboluri verbale care descriu lumea din jur, și de conștientizarea existenței celor două baze lingvistice, și operarea simultan cu simboluri verbale din două limbi. Acestea reprezintă condiții fundamentale pentru succesul însușirii limbii române ca o limbă străină de către un elev cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate.

În cadrul orelor de limba română, considerăm de o importanță deosebită crearea unor situații de comunicare familiare elevilor și utilizarea în permanență și foarte consecvent a sistemelor de suport imagistic și gestual. Modalitățile de comunicare augmentativă pot face diferența între o prezență pasivă datorată înțelegerii lacunare și participarea și cooperarea facilitată de conținuturile tangibile sau mediate prin **softuri specializate** (care pot fi rulate pe tabletă PC), imagini sau gesturi.

Situațiile de comunicare create în cadrul orelor și care sunt mediate corespunzător reprezintă premisa dobândirii de către elevi a unor cunoștințe și deprinderi prin care limba română devine o pârghie funcțională a comunicării, un sistem

de simboluri verbale cu care elevii pot opera în viața de zi cu zi, contribuind astfel la creșterea gradului de autonomie personală și comunicațională.

Pentru a facilita înțelegerea sarcinilor și un mai mare grad de independență în comunicare, resursele TIC ultraportabile (smartphone, tabletă PC) și softurile educaționale specializate pot fi de mare ajutor atât în ceea ce privește asigurarea suportului imagistic bogat, precum și în procesul de învățare a cititului global. Aceste resurse folosite și în cadrul orelor de limbă și comunicare în limba maternă asigură pe de-o parte o continuitate și convergență transdisciplinară a **strategiilor didactice**, pe de altă parte reprezintă un sistem de sprijin tehnologic care prin portabilitate și accesibilitate poate fi utilizat și în afara activităților la clasă, contribuind la atingerea unui grad mai mare de independență a elevilor.

În comunicarea dintre profesor și elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate se va ține seama de următoarele strategii:

- corectarea repetată, dar calmă, a greșelilor de exprimare;
- stimularea copilului în vederea nuanțării limbajului;
- accent pe abilitățile de ascultare;
- suport verbal și vizual combinat; asocierea obiect-imagine-cuvânt-desen;
- folosirea unui limbaj familiar și previzibil;
- solicitarea copilului de a repeta cerințele date;
- cerințele vor fi date în ordinea logică a execuției lor, cât mai clar.
- comunicare permanentă, de orice tip și sub orice formă;

Procesul de predare diferențiată trebuie să reprezinte și punctul de pornire a **evaluării** progresului fiecărui elev, progres care trebuie măsurat și descris în amănunt astfel încât să poată servi ca punct de plecare pentru adaptarea și ameliorarea procesului de predare-învățare și pentru valorificarea și sprijinirea cât mai eficientă a competențelor de comunicare ale fiecărui elev cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate. În acest scop, propunem stabilirea unor ținte parțiale în cazul fiecărui indicator de performanță, iar scara acestei analize trebuie să pornească de la o cunoaștere amănunțită a specificului dezvoltării abilității de comunicare în limba maternă.

Bibliografie

- David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
- Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană
- Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca
- Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București
- Jordan, R. Powell, S. (1997). *Autisztikus gyermekek speciális tantervi szükségletei. Tanulási és gondolkodási készségek*. Kapocs, Az Autizmus Alapítvány Könyvkiadója, Budapest Kálmán Zsófia (szerk.): *Augmentatív és alternatív kommunikációs füzetek* I. BLISS Alapítvány, Budapest, 1999

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Laura Crina IONESCU, Inspectoratul Școlar Județean Cluj**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Péter Ildikó Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Jakab Margareta	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Gherman Cristina Ramona	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Ilyés Irén	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ ÎN
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ***

**Învățământ special gimnazial
cu predare în limbile minorităților naționale
Clasele pregătitoare – a IV-a**

Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Abilități de comunicare și limbaj în limba română** este elaborată potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Conform Planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin ORDIN 3622 din 27 aprilie 2018, anexa 10 este alocat un număr de **3-4 ore/săptămână**, în **clasele V-X**. Disciplina face parte din aria curriculară **Limbă și comunicare** și intră în catedra de educație specială.

Programa școlară pentru disciplina **Abilități de comunicare și limbaj în limba română** pentru elevii cu **dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate** are următoarea structură:

1. Notă de prezentare
2. Competențe generale
3. Competențe specifice și activități de învățare
4. Conținuturi
5. Sugestii metodologice

Reperul fundamental de construcție al acestei programe școlare constă în stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative în raport cu potențialul psiho-individual al elevului. Prin strategiile și metodele diferențiate și prin abordarea centrată pe elev, facilitează însușirea competențelor cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (Recomandarea Consiliului European și a parlamentului European 2006/962/EC), necesare pentru reușita școlară și ulterior pentru integrarea socio-profesională.

Programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia profilul de competențe al elevilor cu dizabilități este unic, iar curriculumul oferă doar un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Programa a fost concepută astfel încât să răspundă nevoilor de instruire și afectiv-emoționale ale elevilor cu dizabilități grave, severe și sau asociate, având ca premisă receptivitatea acestora față de învățarea comunicării și permițând individualizarea demersului didactic, prin raportarea permanentă la zona proximei dezvoltări.

Scopul acestei programe școlare este valorificarea resurselor cognitive, psihice și fizice ale elevilor cu dizabilități grave, severe și sau/asociate, în vederea pregătirii integrării sociale.

Competența de comunicare este primordială, competențele specifice fiind subordonate acestuia. Competențele specifice sunt ascultarea, receptarea mesajului, vorbirea și interacțiunea. Aceste competențe specifice sunt necesare pentru interacționare și relaționare în situațiile de viață de zi cu zi.

Cadrul didactic trebuie să adapteze conținuturile învățării la posibilitățile reale de achiziție specifice fiecărui elev împarte, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată, personalizată.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală**
- 3. Receptarea și înțelegerea unui mesaj scris**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a V-a
<p>1.1. Receptarea și înțelegerea unor indicații sau instrucțiuni orale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de ascultare a unor povești scurte cu suport imagistic și mimico-gestual - Activități de ascultare a unor cântece pentru copii, scurte cu versuri simple - Exerciții de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/ observator ("Să ascultăm!; Să privim!; Să mirosim!; Să luăm în mână!) - Exerciții de identificare a unor obiecte pe baza a două atribute (cartea mică albastră) - Exerciții de urmărire și conformare la instrucțiuni ce conțin verbe, adjective și substantive ("Adu mingea roșie!")
<p>1.2. Înțelegerea semnificației mesajului ascultat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport obiectual/ imagistic/ gest /Makaton ☐ - Exerciții de formarea comportamentului de ascultător (exerciții -tip postauditiție privind punerea în corespondență cuvânt - obiect- imagine și enunț scurt – imagine - acțiune) - Exerciții ascultare a unor enunțuri simple și redarea sensului mesajului prin gest sau acțiune - Activități de ascultare și/sau învățare a unor cântece cu versuri ilustrate prin gesturi ("Bate vântul frunzele...")
<p>1.3. Urmărirea și participarea la jocuri/situații de comunicare inițiate de cadrul didactic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare a locului obiectelor cunoscute elevului/ din sala de clasă - Exerciții de familiarizare cu formule de salut, de solicitare, de permisiune și de respingere - Exerciții de identificare a unor modele de exprimare nonverbală: - citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, supărare etc.) de pe fața profesorului/ în imagini sugestive; - perceperea și redarea unui model gestual/ mimico-gestual; ☐- Exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual - Jocuri didactice care presupun interacționarea cu un interlocutor sau un grup restrâns - Jocuri de dramatizare cu schimburi de rol

2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală

Clasa a V-a
<p>2.1. Pronunția cât mai clară și corectă a sunetelor/silabelor/cuvintelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de pronunțare a unor silabe și cuvinte - Exerciții de pronunțare a denumirii unor obiecte cunoscute - Exerciții de pronunțare a unor formule scurte de salut, de solicitare, de permisiune (pornind din situații și interacțiuni concrete)
<p>2.2. Utilizarea vocabularului și verbalizarea corectă în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare obiectuală/ imagistică (a unor ființe, lucruri, obiecte, animale familiare) și de denumire corespunzătoare - Exerciții de identificare și denumire a unor calități ale unui obiect sau trăsături ale unor persoane cunoscute (cu suport imagistic, LMG, TIC) - Exerciții de formulare a unor enunțuri simple referitoare la sine sau la acțiunile/stările proprii.
<p>2.3. Interacționarea cu cei din jur prin utilizarea diferitelor tipuri de limbaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri didactice de exprimare prin gest, mișcare sau reacție posturală a sensului unor verbe - Exersarea unor dialoguri scurte având ca interlocutor profesorul sau un coleg - Exerciții de inițiere a unui dialog - Jocuri didactice de numire a unor acțiuni mimate de profesor

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>Arii tematice recomandate- conținuturile se vor stabili ținând cont de nivelul de dezvoltare și funcționare psiho-emoțională, de profilul comunicațional al elevilor și de sistemul de suport de care au nevoie.</p> <p>I.Eu și lumea din jur</p> <p><i>A. Corpul meu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea sau denumirea a 5 părți importante ale corpului - identificarea părților corpului pe suporturi obiectuale sau imagistice - completarea unei reprezentări grafice/fotografice ale corpului pe baza indicațiilor profesorului <p><i>B. Familia mea</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea fotografiei familiei proprii dintr-o un set de imagini - identificarea pe o fotografie a membrilor familiei imediate după nume - denumirea membrilor din familia restrânsă <p><i>C. Școala mea</i></p>

	<p>- noțiuni spațiale specifice principalelor locații din incinta școlii (În sala de clasă. În curtea școlii. La internat. În sala de mese.), recuzite și obiecte folosite în timpul orelor de curs.</p> <p><i>D. Mediul ambiant</i></p> <p>- distingerea, recunoașterea și denumirea unor elemente din mediul ambiant cunoscut elevului, parte a rutinei zilnice a acestuia</p> <p>- denumirile principalelor locații frecventate în cadrul activităților extracurriculare (ex. Teatrul de păpuși, Parcul central, etc.)</p> <p>II. Viața de zi cu zi</p> <p><i>A. Programul zilnic</i></p> <p>- principalele etape ale zilei și cele mai importante activități care au loc atunci</p> <p>- vocabularul specific sarcinilor elevilor în cadrul elementelor de rutină zilnică</p> <p><i>B. Evenimente importante-</i></p> <p>- vocabularul specific celor mai importante elemente/evenimente din viața cotidiană care nu fac parte din rutina zilnică</p> <p>Ex.- În parc/ La joacă- denumirea unor jocuri, jucării îndrăgite de elevi</p> <p>- La medic- formule de exprimare a unor stări de disconfort și formule de solicitarea ajutorului</p> <p>- La teatru/ La cinema</p> <p>- La cumpărături - piață, hipermarket, magazine de articole vestimentare, etc.</p> <p>- Alimentele. La restaurant. Rețetele mâncărilor mele preferate</p> <p>- Petrecerea timpului liber- hobbyuri, modalități de petrecerea activă a timpului liber.</p> <p>- Transportul în comun- mijloace de transport în comun cunoscute elevilor, prevalente în orașul lor. Călătorii cu trenul sau autocarul.</p> <p>- Excursii - școlare și vacanțe cu membrii familiei</p> <p>III. Cultură și tradiții</p> <p>- <i>Cântece simple</i> pentru copii, cu texte care permit utilizarea suportului gestual</p> <p>- <i>Poezii scurte</i>, ritmate pe teme deja cunoscute elevilor</p> <p>- <i>Povești / povestiri</i> ale căror acțiune are tangență cu programul zilnic al elevilor și cu experiențele acestora</p> <p>- Obiceiuri- culturale, gastronomice</p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>1. Distingerea bazelor fonologice specifice limbii române și maghiare - sesizarea și distingerea celor două baze fonologice și a celor două limbi (limba maghiara - limba maternă, limba română- limba străină), identificarea și pronunția corectă a sunetelor specifice limbii române</p> <p>2. Acte de vorbire: a saluta persoane cunoscute, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă, a solicita ajutor, a exprima preferințe sau disconfort</p> <p>3. Cuvântul- denumirea unor obiecte, fenomene, momente în timp</p> <p>4. Pronunția cuvintelor cu preluare de model (vorbirea reflectată)</p>

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Perceperea corectă a exprimării orale în comunicarea verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de ascultare a unor enunțuri și asocierea mesajului cu o imagine - Jocuri de identificare a denumirii corecte a unor obiecte familiare dintre mai multe opțiuni - Activități de ascultare a unor cântece pentru copii în limba română - Vizionarea unor videoclipuri scurte în limba română
<p>1.2. Receptarea și înțelegerea unor mesaje prin antrenarea vocabularului specific mediului ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitare a unor sunete, gesturi sau a unui mesaj oral - Sărbătorirea zilelor de naștere a elevilor, cu respectarea și urmarea modelului de comportament verbal și nonverbal adecvat. - Jocuri de exprimare a preferințelor prin răspunsuri succinte (prin cuvânt/gest/indicarea unei imagini)
<p>1.3. Receptarea și conformarea la instrucțiuni simple în situații familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de receptare a unor comenzi vizând activități cotidiene sau elemente din rutina zilnică - Exerciții de receptare și conformare la instrucțiuni referitoare la momentele importante ale unei lecții. - Exerciții de receptare și conformare la instrucțiuni și solicitări în contexte variate (ex. Transport în comun, în sala de așteptare, la control medical, etc.)

2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală

Clasa a VI-a
<p>2.1. Preluare corectă a modelului de pronunție a cuvintelor</p> <p>Exerciții de articulare corectă a denumirii obiectelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri ritmate pentru dezvoltarea capacității de pronunție - Exerciții de pronunție postauditive - Jocuri de pronunțare corectă a unor cuvinte pe baza unor indicații verbale/gestuale sau cu suport imagistic

2.2. Comunicarea unor stări sau nevoi prin utilizarea limbii și diferitelor tipuri de limbaj

- Exerciții de utilizare a formulelor de salut, de solicitare în contact cu un număr cât mai mare de interlocutori
- Jocuri situaționale ce presupun verbalizarea/exteriorizarea unor trăiri
- Jocuri dramatice de consolidare a unor modele sau formule de comunicare a unor nevoi prin utilizarea suportului gestual sau imagistic.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>Arii tematice recomandate- conținuturile se vor stabili ținând cont de nivelul de dezvoltare și funcționare psiho-emoțională, de profilul comunicațional al elevilor și de sistemul de suport de care au nevoie.</p> <p>I. Eu și lumea din jur</p> <p><i>A. Corpul meu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea sau denumirea a 10 părți importante ale corpului - sănătatea- descrierea unor stări de disconfort, înțelegerea și folosirea termenilor uzuali ("doare", "ajută-mă") - vestimentația- denumirile articolelor vestimentare și a zonei/părții corpului pe care se poartă acestea <p><i>B. Școala mea</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vocabularul specific principalelor locații de desfășurare a activităților școlare- În sala de clasă. În curtea școlii. În sala de sport. - Colectivul clasei/ școlii- numele colegilor, categorizarea lor pe baza unor criterii înțelese de elevi (băieți și fete, colegi de cameră, etc) <p><i>C. Natura</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific naturii- cu precădere a unor elemente cunoscute elevilor (pădurea, lacul, etc) - vocabularul specific a unor fenomene ale naturii (ex. Ploaia, ninsoarea, ceața, etc.) - vocabularul specific schimbărilor produse în natură în cele patru anotimpuri <p>II. Viața de zi cu zi</p> <p><i>A. Programul zilnic</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - principalele etape ale zilei și cele mai importante activități care au loc atunci - vocabularul specific sarcinilor elevilor în cadrul elementelor de rutină zilnică <p><i>B. Evenimente importante-</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific celor mai importante elemente/evenimente din viața cotidiană care nu fac parte din rutina zilnică <p>Ex.- În parc/ La joacă- denumirea unor jocuri, jucării îndrăgite de elevi</p>

	<p>- La medic- formule de exprimare a unor stări de disconfort și formule de solicitarea ajutorului</p> <p>- La teatru/ La cinema</p> <p>- La cumpărături - piață, hipermarket, magazine de articole vestimentare, etc.</p> <p>- Alimentele. La restaurant. Mâncărurile mele preferate. Rețete</p> <p>- Petrecerea timpului liber- hobbyuri, modalități de petrecerea activă a timpului liber.</p> <p>- Transportul în comun- mijloace de transport în comun cunoscute elevilor, prevalente în orașul lor. Călătorii cu trenul sau autocarul.</p> <p>- Excursii - școlare și vacanțe cu membrii familiei</p> <p>III. Cultură și tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Cântece simple</i> pentru copii, cu texte care permit utilizarea suportului gestual • <i>Poezii scurte</i>, ritmate pe teme deja cunoscute elevilor • <i>Povești / povestiri</i> acțiunea cărora are tangență cu programul zilnic al elevilor și cu experiențele acestora • <i>Obiceiuri</i>- culturale, gastronomice
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>1. Acte de vorbire: a saluta persoane cunoscute, identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă, a solicita ajutor, a exprima preferințe sau disconfort</p> <p>2.Cuvântul- denumirea unor obiecte, fenomene, momente în timp</p> <p>3. Pronunția cuvintelor cu preluare de model (vorbirea reflectată)</p> <p>4. Enunțul- propoziții simple având la bază suport imagistic, obiectual sau gestual. □Propoziția simplă și dezvoltată (vorbire reflectată și/sau independentă)</p>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral ascultat pe o temă cunoscută/tangibilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative de reacții/ răspuns la întrebări simple ("Cum te numești?," "Ce zi este azi? Unde este colegul tău?") - Exerciții de executare a unor comenzi complexe cu succesiuni de acțiuni ("la cartea mare și pune-o pe masa profesorului!") - Activități de stabilire a ordinii de succesiune a unui set de imagini pe baza informației auzite - Jocuri de tip "Cine știe câștigă" de alegere dintr-o mulțime variată de obiecte a celui care face obiectul enunțului auzit de elev.
<p>1.2. Extragerea unor informații esențiale dintr-un mesaj oral rostit cu claritate (la nevoie, cu suport imagistic/PECS sau gestual)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri simple de construcție după instrucțiuni rostite de profesor - Activități de gătit, sau asamblarea unor deserturi simple pe baza rețetei citite rar și clar de profesor (cu sprijin gestual- la nevoie) - Jocuri de tip UNO tower, Color jenga, etc.- la baza cărora stau indicații cuprinzând două criterii de sortare/alegere a unor obiecte
<p>1.3. Exprimarea interesului pentru receptarea mesajului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stabilire a unor asocieri simple pe baza textului parcurs - Jocuri de exprimare a preferințelor în ceea ce privește alegerea unei lecturi ce urmează a fi citită de profesor pe baza unui set de imagini sau cuvinte-cheie - Vizionarea unor videoclipuri alese pe baza materiei parcurse - Activități de organizare a portofoliului elevilor la Limba română, cuprinzând suportul imagistic și textele studiate.

2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală

Clasa a VII-a
<p>2.1. Participarea cu interes la dialoguri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de vorbire de tip interviu ce presupun răspunsuri la întrebări - Jocuri de rol după un scenariu imagistic (seturi de imagini secvențiale) cu accent pe interacțiuni verbale cu posibilitatea inversării rolurilor - Exerciții de exprimare a unor stări de spirit
<p>2.2. Utilizarea limbii (și diferitelor tipuri de limbaj) pentru orientarea, organizarea și structurarea timpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere corectă a unor acțiuni de rutină zilnică cu noțiuni temporale simple - Jocuri de ordonare a unor imagini secvențiale - Activități de planificare a zilei utilizând noțiuni temporale - Activități de creare a unui calendar lunar cuprinzând evenimente importante- acest calendar poate fi revizuit și discutat săptămânal făcând referire la evenimente însemnate folosind un lexic adecvat
<p>2.3. Utilizarea limbii pentru orientarea în spațiu și organizare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare corectă a vocabularului specific (noțiuni spațiale simple: jos-sus, aproape-depart, deasupra-dedesubt, primul-ultimul, început - sfârșit) - Exerciții de utilizare corectă a denumirii spațiilor importante din incinta școlii sau a domiciliului în concordanță cu activitățile specifice acestor locații. - Jocuri de localizare sau mutare a unor obiecte cunoscute elevului folosind noțiuni spațiale simple

3. Receptarea și înțelegerea unui mesaj scris

Clasa a VII-a
<p>3.1. Identificarea și distingerea unor cuvinte uzuale, din mediul apropiat, scrise cu litere mari de tipar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de căutare a unor cuvinte pe baza unor imagini sau în urma unor instrucțiuni - Exerciții de asociere a unor cuvinte citite global cu obiectele pe care le reprezintă - Exerciții de citire globală a denumirii unor instituții publice sau entități comerciale (ex. Spital, poliție, farmacie, magazin, stop, etc) - Exerciții de identificare și evidențiere a unor cuvinte cunoscute într-un text scurt, redactat cu majuscule

3.2. Asocierea corectă a unor cuvinte scrise cu obiectele/imaginile potrivite prin citire globală

- Exerciții de plasare corectă a anumitor cuvinte citite global pe o imagine lacunară (ex. O fotografie cu vitrina unei farmacie- elevul va lipi cuvântul "Farmacie" în locul desemnat)
- Activități interdisciplinare de tipul "atelier gastronomic"- în cadrul cărora elevii potrivesc ingredientele uzuale la cuvintele ce reprezintă denumirea comercială a acestor alimente.
- Activități de tip "vânătoare de comori" de explorare a mediului urban pentru a identifica și recunoaște cuvinte învățate anterior

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Arii tematice recomandate- conținuturile se vor stabili ținând cont de nivelul de dezvoltare și funcționare psiho-emoțională, de profilul comunicațional al elevilor și de sistemul de suport de care au nevoie.</p> <p>I. Eu și lumea din jur</p> <p><i>A. Corpul meu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea sau denumirea cât mai multor părți importante ale corpului - sănătate- recunoașterea și/sau denumirea unor stări de disconfort nuanțat prin vocabularul specific exprimării conjuncturilor în care au apărut aceste stări ("am căzut", "m-am lovit") -igienă- imperativitatea menținerii igienei corporale, produse cosmetice, denumirile activităților de menținere a igienei corporale <p><i>B. Școala mea</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vocabularul specific activităților zilnice în cadrul școlii cu internat- Recapitularea noțiunilor învățate anterior și introducerea unor noțiuni și cuvinte legate de programul zilnic al elevilor interni- La internat. În sala de mese. <p><i>C. Lumea animalelor</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - denumirile a cât mai multe specii animale - categorizarea animalelor pe baza unor criterii inteligibile și cunoscute elevilor (ex. Animalele domestice și sălbatice, animale mari și mici, etc.) <p><i>D. Ocupații</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - denumirile principalelor ocupații care au o relevanță personală pentru elev (profesiile părinților, a specialiștilor cu care intră frecvent în contact, profesiile care reprezintă un interes personal pentru elevi) <p>II. Viața de zi cu zi</p> <p><i>A. Programul zilnic</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - principalele etape ale zilei și cele mai importante activități care au loc atunci - vocabularul specific sarcinilor elevilor în cadrul elementelor de

	<p>rutină zilnică</p> <p>B. Evenimente importante-</p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific celor mai importante elemente/evenimente din viața cotidiană care nu fac parte din rutina zilnică Ex.- În parc/ La joacă- denumirea unor jocuri, jucării îndrăgite de elevi - La medic- formule de exprimare a unor stări de disconfort și formule de solicitarea ajutorului - La teatru/ La cinema - La cumpărături - piață, hipermarket, magazine de articole vestimentare, etc. - Alimentele. La restaurant. Rețetele mâncărilor mele preferate - Petrecerea timpului liber- hobbyuri, modalități de petrecerea activă a timpului liber. - Transportul în comun- mijloace de transport în comun cunoscute elevilor, prevalente în orașul lor. Călătorii cu trenul sau autocarul. - Excursii - școlare și vacanțe cu membrii familiei <p>III. Orientarea în timp și spațiu</p> <p>Vocabularul specific structurării timpului și spațiului în mediului restrâns și a acțiunilor întreprinse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zilele săptămânii- ordinea corectă de succesiune ale acestora • Orarul săptămânal • Calendarul- cu elemente de interes personal pentru elev (vacanțe, vizitele părinților, evenimente școlare, etc.) • Sărbători importante • Sala de clasă- denumirile celor mai des utilizate resurse • Școala- principalele clădiri și spații din incinta acesteia • Internatul- principalele încăperi din incinta acestuia
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>1. Acte de vorbire: a saluta persoane cunoscute, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă, a solicita ajutor, a exprima preferințe sau disconfort</p> <p>2. Enunțul- propoziții simple având la bază suport imagistic, obiectual sau gestual. □ Propoziția simplă și dezvoltată (vorbire reflectată și/sau independentă)</p> <p>3. Dialogul- formularea de întrebări și răspunsuri pornind de la un suport imagistic, obiectual sau gestual</p> <p>4. Semnificația globală a unui mesaj audiat</p>
<p>Incursiuni în comunicarea scrisă- citirea globală</p>	<p>1. Cuvântul scris- unitate de bază a textului scris cu înțeles de sine stătător</p> <p>2. Cuvinte uzuale - denumirile instituțiilor publice însemnate, a unor produse preferate de elevi, a alimentelor de baza; forma scrisă a unor verbe uzuale- cu precădere cele întâlnite în spații publice, cele folosite în emisiuni TV, etc.</p> <p>3. Construcții frazale scurte- propoziții simple; construcții frazale folosite pe semnalizări, avertismente, instrucțiuni simple, etc.</p>

	4. Formule verbale simplificate/scurte - destinate transmiterii unor mesaje adaptate nivelului lor de dezvoltare- corespondență adaptată
--	---

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea semnificației unor instrucțiuni date de un adult Urmărirea a două instrucțiuni înrudite</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de vizionare a unor înregistrări/filme video demonstrative care prezintă interacțiuni interpersonale, situații în care un tânăr urmărește instrucțiuni date de un adult, cu scopul de a desprinde esențialul și de a exprima acest lucru la schimbarea rolului de observator în cel de persoană care acționează, prezintă • jocuri de rol (activități în perechi și în grupe mici) • exerciții de vizionare a unor înregistrări/filme video demonstrative care prezintă interacțiuni interpersonale, situații în care un tânăr înțelege în mod eronat, nu urmărește instrucțiuni date de un adult, sau urmărește în mod greșit, cu scopul de a desprinde esențialul și de a exprima acest lucru prin semnalarea greșelii, reacții corespunzătoare
<p>1.2. Luarea unor decizii în urma receptării și înțelegerii corecte a unor propuneri formulate scurt, simplu și rostite cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> • jocuri de rol, în care exersează capacitatea de a lua decizii în urma receptării și înțelegerii corecte, în diverse situații (ex. „La magazin – La cumpărături”, „ În curtea școlii- Cine a greșit ?”, „ Pregătiri pentru ziua de naștere a unui prieten - Ce cadou să-i cumpăr?” • exerciții pentru dezvoltarea atenției distributive și a capacității de a de a urmării mesajul partenerilor de comunicare și a capacității de a lua decizii în urma unor propuneri

2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Exprimarea propriilor idei sub forma unor propoziții enunțiative sau declarative.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare a unor propoziții -, „Aici este...”. - exerciții de formulare a unor propoziții -, „Acesta este ....” - exerciții de formulare a unor propoziții la timpul viitor - exerciții de formulare a unor propoziții la timpul trecut
<p>2.2 Exprimarea propriilor trăiri personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări referitoare la o întâmplare cu caracter personal - exerciții de formulare a unor răspunsuri la întrebări referitoare la un eveniment - simularea unor situații de comunicare cu parteneri diverși (părinți, profesori, colegi, vecini etc.), în vederea realizării autoportretului - exerciții de utilizare a elementelor de comunicare nonverbală și paraverbală în prezentarea unui eveniment - relatarea unor fapte și întâmplări cu caracter personal

3. Receptarea și înțelegerea unui mesaj scris

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Exersarea abilității de a găsi o imagine într-o carte, în urma unei instrucțiuni formulate în limba română, simplă, rostită cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor imagini în urma unor instrucțiuni - exerciții de denumire a unor imagini, după identificarea acestora - exerciții pentru a învăța să numească în limba română cartea preferată
<p>3.3. Exersarea abilității de a asocia cuvinte scrise cu litere mari de tipar din cartea preferată, cu imagini pe care le reprezintă</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini dintr-un set, care să reprezintă semnificația cuvântului scris cu litere mari de tipar pe un cartonaș primit de la profesor, coleg - realizarea unui desen pentru a indica semnificația cuvântului scris cu litere mari de tipar pe un cartonaș primit de la profesor - joc Loto, Bingo cu imagini-cuvinte scrise cu litere mari de tipar
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje de necesitate imediată, din universul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H - spital, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc. - sortarea unor semne, simboluri grafice identice - „citirea” simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului și/sau a jurnalului ilustrat

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>Arii tematice recomandate- conținuturile se vor stabili ținând cont de nivelul de dezvoltare și funcționare psiho-emoțională, de profilul comunicațional al elevilor și de sistemul de suport de care au nevoie.</p> <p>I. Eu și lumea din jur</p> <p><i>A. Corpul meu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sănătatea- descrierea unor stări de disconfort, înțelegerea și folosirea termenilor uzuali („sănătate”, „boală”, „durere”, „schimbare, ceva a apărut, este schimbat pe corp”) - vestimentația corespunzătoare, în concordanță cu anotimpul, vremea, vârsta- denumirile articolelor vestimentare și a zonei/părții corpului pe care se poartă acestea <p>B. Școala mea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vocabularul specific principalelor locații de desfășurare a activităților școlare- În sala de clasă. În curtea școlii. În sala de sport. - Vocabularul specific pentru denumirea disciplinelor școlare, tematica acestora <p><i>C. Natura</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific naturii- cu precădere a unor elemente cunoscute elevilor (pădurea, lacul, etc) - vocabularul specific a unor fenomene ale naturii (ex. Ploaia, ninsoarea, ceața, etc.) - vocabularul specific schimbărilor produse în natură în cele patru anotimpuri <p>II. Viața de zi cu zi</p> <p><i>A. Evenimente importante-</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific celor mai importante elemente/evenimente din viața cotidiană care nu fac parte din rutina zilnică <p>Ex.- La plimbare/ La cumpărături/ La bibliotecă/ La muzeu/ La expoziție - denumirea unor activități extrașcolare, extracurriculare</p> <ul style="list-style-type: none"> - La medic- formule de exprimare a unor stări de disconfort și formule de solicitarea ajutorului - La teatru/ La cinema - Alimentele. „Mâncărurile mele preferate”. Rețete culinare specifice zonelor de unde provin elevii - Petrecerea timpului liber- hobbyuri, modalități de petrecerea activă a timpului liber.
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Cuvântul scris- unitate de bază a textului scris cu înțeles de sine stătător</p> <p>Enunțul- propoziții simple având la bază suport imagistic, obiectual sau gestual. □ Propoziția simplă și dezvoltată (vorbire reflectată și/sau independentă)</p> <p>Dialogul- formularea de întrebări și răspunsuri pornind de la un suport imagistic, obiectual sau gestual</p> <p>Semnificația globală a unui mesaj audiat</p>

Incursiuni în comunicarea scrisă-citirea globală	<p>1. Simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H - spital, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc.</p> <p>2. Cuvântul scris- unitate de bază a textului scris cu înțeles de sine stătător</p> <p>3. Cuvinte uzuale - denumirile instituțiilor publice însemnate, a unor produse preferate de elevi, a alimentelor de baza;</p> <p>4. Construcții frazale scurte- propoziții simple; construcții frazale folosite pe semnalizări, avertismente, instrucțiuni simple, etc.</p> <p>5. Formule verbale simplificate/scurte - destinate transmiterii unor mesaje adaptate nivelului lor de dezvoltare-corespondență adaptată</p>
---	--

CLASA a IX-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a IX-a
<p>1.1. Recunoașterea și deosebirea limbii române de celelalte limbi într-o sesiune de ascultare</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecierea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte care testează recunoașterea limbii în care a fost rostit textul/mesajul audiat - observarea, recunoașterea, executarea unor comenzi simple (ex. „ridică mâna când auzi instrucțiunea ..... în limba română”, „bate palma când auzi instrucțiunea ..... în limba română”, „ridică-te de pe scaun când auzi instrucțiunea ..... în limba română”)
<p>1.2. Utilizarea abilității de receptare și înțelegere a mesajului oral în situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol de tip: „Convorbire telefonică”, „În excursie”, „La teatru”, etc. - conversații pe teme de interes pentru tineri - formularea orală a unor întrebări sau solicitări cu scopul înțelegerii unui mesaj oral - vizionarea unor scurte secvențe din emisiuni sau a unor filme românești/ dublate în limba română, pentru tineri și discutarea lor - aplicații interactive în jocurile pe computer cu tematică adecvată, în care instrucțiunile sunt oferite verbal - folosirea dicționarului pentru înțelegerea unor termeni/ expresii din mesajele orale în care contextul nu a oferit sensul noțiunilor - vizitarea unor librării/biblioteci și observarea organizării spațiului/standurilor de carte - participarea la activități dedicate unor scriitori, etc.

2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală

Clasa a IX-a
<p>2.1. Utilizarea limbii și a vocabularului însușit pentru completarea unor propoziții neterminate, pe teme date, cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare a unor întrebări neterminate și răspunsuri neterminate prin care se solicită lămuriri sau informații referitoare la diverse teme din sfera de interes a elevilor, tinerilor - exersarea unor formule de adresare, de solicitare, de mulțumire, adaptate interlocutorului, prin completarea de felicitări, urări, solicitări scrise neterminate - relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei cu ajutorul completării unor propoziții neterminate pe tema dată
<p>2.2. Folosirea corectă în propoziții simple a formelor afirmative și negative, la singular și la plural</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unor propoziții pe baza unui set de cuvinte date și/ sau a unui șir de imagini, cu scopul exersării folosirii corecte a formelor afirmative și negative, la singular și la plural - formularea unor răspunsuri la întrebări printr-o suită de propoziții cu scopul exersării folosirii corecte a formelor afirmative și negative, la singular și la plural - crearea unor scurte povestiri orale după o imagine/ o suită de imagini și după un șir de întrebări - descrierea trăsăturilor unui personaj, folosind formele afirmative, negative, descrierea unui loc, folosind formele afirmative negative, descrierea unui fruct, a unei flori, folosind formele afirmative, negative, etc.
<p>2.3. Utilizarea corectă a conectorilor elementari și/sau a conjuncțiilor pentru a face legătura între părți de propoziție de același fel</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea unor propoziții simple prin folosirea de conectori elementari: și, atunci, însă, deoarece, dacă, atunci, etc. - dezvoltarea unor propoziții simple prin folosirea de conjuncții

3. Receptarea și înțelegerea unui mesaj

Clasa a IX-a
<p>3.1. Ascultarea atentă a unor povești/povestiri, din cărți care conțin și texte și imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat - completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat - identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului - asocierea unor imagini/enunțuri cu informațiile desprinse din discuțiile cu colegii - stabilirea de asemănări/deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate - jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă...” etc.

3.2. Exprimarea îngrijorării în cazul observării unor schimbări în cursul povestirii (când cititorul schimbă cursul povestirii)

- sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate
- stabilirea de asemănări/ deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate - jocuri de tipul: „Recunoaște povestea”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..” etc.

3.3. Redarea cu cuvintele proprii a unor povești/povestiri ascultate, învățate, cu ajutorul unor imagini din povestea/povestirea respectivă

- formularea unor răspunsuri la întrebări despre conținutul unui mesaj/ text scurt audiat
- reformularea unor mesaje - repovestirea unor secvențe preferate dintr-un text audiat - după audierea unor povești sau a unei descrieri și manifestarea reacțiilor corespunzătoare
- jocuri de rol, dramatizări, pantomimă

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IX-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Arii tematice recomandate- conținuturile se vor stabili ținând cont de nivelul de dezvoltare și funcționare psiho-emoțională, de profilul comunicațional al elevilor și de sistemul de suport de care au nevoie.</p> <p>I. Eu și lumea din jur</p> <p><i>A. Corpul meu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sănătatea- descrierea unor stări de disconfort, înțelegerea și folosirea termenilor uzuali („sănătate”, „boală”, „durere”, „schimbare, ceva a apărut, este schimbat pe corp”) - vestimentația corespunzătoare, în concordanță cu anotimpul, vremea, vârsta- denumirile articolelor vestimentare și a zonei/părții corpului pe care se poartă acestea <p><i>B. Școala mea</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vocabularul specific principalelor locații de desfășurare a activităților școlare- În sala de clasă. În curtea școlii. În sala de sport. - Vocabularul specific pentru denumirea disciplinelor școlare, tematica acestora <p><i>C. Natura</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific a unor fenomene ale naturii (ex. Ploaia, ninsoarea, ceața, etc.) - vocabularul specific schimbărilor produse în natură în cele patru anotimpuri <p>II. Viața de zi cu zi</p> <p><i>A. Evenimente importante-</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific celor mai importante elemente/evenimente din viața cotidiană care nu fac parte din rutina zilnică <p>Ex.- La plimbare/ La cumpărături/ La bibliotecă/ La muzeu/ La expoziție - denumirea unor activități extrașcolare,</p>

	<p>extracurriculară</p> <ul style="list-style-type: none"> - La medic- formule de exprimare a unor stări de disconfort și formule de solicitarea ajutorului - La teatru/ La cinema - Petrecerea timpului liber- hobbyuri, modalități de petrecerea activă a timpului liber. <p>III. Cultură și tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cântece pentru tineri, cu texte care permit utilizarea suportului gestual • Poezii pe teme deja cunoscute elevilor • Povești / povestiri acțiunea cărora are tangență cu viața elevilor și cu experiențele acestora • Obiceiuri- culturale, tradițiile caracteristice zonelor de unde provin elevii, obiceiuri gastronomice caracteristice zonelor de unde provin elevii, obiceiurile și tradițiile legate de sărbătorile religioase
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Cuvântul scris- unitate de bază a textului scris cu înțeles de sine stătător</p> <p>Enunțul- propoziții simple având la bază suport imagistic, obiectual sau gestual.</p> <p>Propoziții simple și/sau dezvoltate afirmative și/sau negative. Folosirea corectă a singularului și a pluralului.</p> <p>Propoziții dezvoltate care conțin conectori elementari și/sau a conjuncții care fac legătura între părți de propoziție de același fel</p> <p>Dialogul- formularea de întrebări și răspunsuri pornind de la un suport imagistic, obiectual sau gestual</p> <p>Semnificația globală a unui mesaj audiat</p>
<p>Incursiuni în comunicarea scrisă- citirea globală</p> <p>Elemente de interculturalitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Texte non-literale - articole din reviste ilustrate, despre stil de viață sănătos, natură, ... pentru îmbogățirea vocabularului -Texte literale Lumea basmelor populare* Povestiri alese din literatura românească și literatura universală* Poezii alese Valori promovate în arta românească (de exemplu, muzica, pictura, sculptura, filme etc.) Valori promovate în arta din cultura universală (de exemplu, muzica, pictura, sculptura, filme etc.) -Texte simple, care descrieri plastice, cuvinte cu înțeles concret, redactate de către profesor, pentru a prezenta operele de artă despre care se va învăța

Notă * textele poveștilor/povestirilor pot fi adaptate de către profesor în funcție de nevoile educaționale speciale a elevilor, pentru o înțelegere cât mai corectă a mesajului textului

CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a X-a
<p>1.1. Utilizarea abilității de a recepta și înțelege mesaje orale pentru a asculta/urmări pe colegi când lucrează în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea repetării unui mesaj (de exemplu, „Ce-ai spus?”, „Mai spune o dată!”, „Cred că nu am înțeles ce ai spus”, „Te rog să mai spui o dată” - solicitarea unei explicații (de exemplu, „Ce înseamnă ...?”) - exerciții pentru depășirea fricii de eșec: exerciții de reascultare a mesajului; - folosirea unor coduri nonverbale pentru a semnaliza neînțelegerea/ înțelegerea mesajului - activități de grup în care soluționarea temei necesită angajarea verbală a tuturor membrilor
<p>1.2 Manifestarea ascultării active față de interlocutor/interlocutori în interacțiunea directă sau în cea mediată</p> <ul style="list-style-type: none"> – conversație uzuală sau discuție pe o temă familiară - ascultarea textelor orale, dovedind atenția sau concentrarea printr-o reacție corespunzătoare - exerciții de răspuns nonverbal, reacții corespunzătoare la comenzi simple - exerciții pentru dezvoltarea atenției distributive și a capacității de a urmări partenerii de comunicare

2. Exprimarea de mesaje orale - comunicare orală

Clasa a X-a
<p>2.1. Utilizarea limbii, a vocabularului însușit, pentru a discuta/dezbate cu un coleg despre o idee</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare a unor propoziții care răspund corect la întrebarea „De ce?” - exerciții de folosire, în mod corect, legat de situație și context a întrebării „Cine vrea?” - exerciții de formulare, în mod corect, a unor propoziții care exprimă o rugămintă
<p>2.2. Utilizarea limbii pentru formularea unor opinii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare a unor propoziții enunțiative scurte care descriu sentimentele trăite - exerciții de formulare a unor propoziții enunțiative scurte, pentru a învăța să exprime furie fără să fie agresiv, sau demonstrativ - exerciții de formulare a unor propoziții enunțiative scurte care conțin o urare

3. Receptarea și înțelegerea unui mesaj scris

Clasa a X-a

3.1. Observarea unor imagini, recunoașterea unor cuvinte cheie cu ajutorul metodei citirii globale dintr-o poveste/ poezie/povestire învățată, cu scopul de a formula un răspuns la o întrebare cheie referitoare la cele întâmplate în povestea/ povestirea învățată

- exerciții de alegerea unor imagini/cartonașe care conțin cuvinte cheie, singur sau cu ajutorul profesorului, colegilor, dintr-un set de imagini/de cartonașe legate povestea/ poezia/povestirea învățată, în urma unor sesiuni de ascultare, vizionare (după caz),
- exerciții de aranjare în ordinea întâmplărilor (succesiune temporală) a unor imagini/cartonașe care conțin cuvinte cheie, reprezentând/revocând momente/ numele unor personaje principale, alese dintr-un set de imagini despre povestea/poezia/povestirea învățată, în urma unor sesiuni de ascultare, vizionare (după caz), (singur sau cu ajutorul profesorului, a colegilor)
- exerciții de formulare a unui răspuns dat la o întrebare cheie referitoare la poveste / povestirea învățată

3.2.Observarea unor imagini, recunoașterea unor cuvinte cheie cu ajutorul metodei citirii globale dintr-o poveste/poezie/ povestire învățată, cu scopul de a formula răspunsuri la mai multe întrebări cheie referitoare la cele întâmplate în povestea/ povestirea învățată

- exerciții de alegerea unor imagini, cartonașe care conțin cuvinte cheie, singur sau cu ajutorul profesorului, colegilor, dintr-un set de imagini/set de cartonașe legate de povestea/ poezia/povestirea învățată, în urma unor sesiuni de ascultare, vizionare (după caz),
- exerciții de aranjare în ordinea întâmplărilor (succesiune temporală) a unor imagini/cartonașe cu cuvinte cheie care prezintă/revocă momente/personaje cheie, alese dintr-un set, legate de povestea/poezia/ povestirea învățată, în urma unor sesiuni de ascultare, vizionare (după caz), (singur sau cu ajutorul profesorului, a colegilor)
- exerciții de formulare a unor răspunsuri corecte, adevărate și formulate corect, date la întrebări cheie referitoare la povestea/povestirea învățată

3.3. Redarea cu cuvintele proprii a unor povești/poezii/povestiri învățate, cu ajutorul unor imagini din povestea/povestirea respectivă

- vizionarea unor secvențe din emisiuni sau a unor filme românești/ dublate în limba română, pentru tineri și redarea cu cuvintele proprii a celor văzute
- formularea unor răspunsuri la întrebări despre conținutul unui mesaj/ text scurt audiat
- reformularea unor mesaje - repovestirea unor secvențe preferate dintr-un text audiat - după audierea unor povești sau a unei descrieri și manifestarea reacțiilor corespunzătoare
- jocuri de rol, dramatizări

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a X-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>Arii tematice recomandate- conținuturile se vor stabili ținând cont de nivelul de dezvoltare și funcționare psiho-emoțională, de profilul comunicational al elevilor și de sistemul de suport de care au nevoie.</p> <p>I. Eu și lumea din jur</p> <p><i>A. Corpul meu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sănătatea- descrierea unor stări de disconfort, înțelegerea și folosirea termenilor uzuali („sănătate”, „boală”, „durere”, „schimbare, ceva a apărut, este schimbat pe corp”) - vestimentația corespunzătoare, în concordanță cu anotimpul, vremea, vârsta- denumirile articolelor vestimentare și a zonei/părții corpului pe care se poartă acestea <p><i>B. Familia mea</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -prezentarea membrilor familiei, ex. numele lor, trăsături exterioare vizibile, ocupația lor, gradul de rudenie <p><i>C. Comunitatea în care trăiesc</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -adresa corectă, situarea pe hartă a zonei/localității de unde provine, descrierea casei părintească, a zonei (caracteristici geografice , ex. „sunt munți înalți în apropiere”, „sunt mulți copaci”, „este o pădure”, „este un lac, un râu”,..etc.) <p>II. Viața de zi cu zi</p> <p><i>A. Evenimente importante-</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vocabularul specific celor mai importante elemente/evenimente din viața cotidiană care nu fac parte din rutina zilnică <p>Ex.- La plimbare/ La cumpărături/ La bibliotecă/ La muzeu/ La expoziție - denumirea unor activități extrașcolare, extracurriculare</p> <ul style="list-style-type: none"> - La medic- formule de exprimare a unor stări de disconfort și formule de solicitarea ajutorului - La teatru/ La cinema - Petrecerea timpului liber- hobbyuri, modalități de petrecerea activă a timpului liber. <p>III. Cultură și tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cântece pentru tineri, cu texte care permit utilizarea suportului gestual - Poezii scurte, ritmate pe teme deja cunoscute elevilor - Povești / povestiri acțiunea cărora are tangență cu viața elevilor și cu experiențele acestora - Obiceiuri- culturale, gastronomice

<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Cuvântul scris- unitate de bază a textului scris cu înțeles de sine stătător</p> <p>Enunțul- propoziții simple având la bază suport imagistic, obiectual sau gestual.</p> <p>Propoziții simple și/sau dezvoltate afirmative și/sau negative. Folosirea corectă a singularului și a pluralului.</p> <p>Propoziții dezvoltate care conțin conectori elementari și/sau a conjuncții care fac legătura între părți de propoziție de același fel</p> <p>Dialogul- formularea de întrebări și răspunsuri pornind de la un suport imagistic, obiectual sau gestual</p> <p>Semnificația globală a unui mesaj audiat</p>
<p>Incursiuni în comunicarea scrisă-citirea globală</p> <p>Elemente de interculturalitate</p>	<p>-Texte non-literale - articole din reviste ilustrate, despre stil de viață sănătos, natură, modă, etc... pentru îmbogățirea vocabularului</p> <p>-Texte literale</p> <p>Lumea basmelor populare*</p> <p>Povestiri alese din literatura românească și literatura universală*</p> <p>Poezii alese</p> <p>Valori promovate în arta românească (de exemplu, muzica, pictura, sculptura, filme etc.)</p> <p>Valori promovate în arta din cultura universală (de exemplu, muzica, pictura, sculptura, filme etc.)</p> <p>-Texte simple, care conțin descrieri plastice, cuvinte cu înțeles concret, redactate de către profesor, pentru a prezenta operele de artă despre care se va învăța</p>

Notă * textele poveștilor/povestirilor pot fi adaptate de către profesor în funcție de nevoile educaționale speciale ale elevilor, pentru o înțelegere cât mai corectă a mesajului textului

Sugestii metodologice

Pornind de la premisa că dezvoltarea abilităților fiecărei persoane cu dizabilități grave, severe și/sau asociate va urma o traiectorie unică conturată de nenumărate elemente de potențial și tot atâtea limitări, prioritatea fundamentală a **demersului pedagogic** o reprezintă punerea bazelor unui grad cât mai înalt de autoservire, autonomie personală și sociabilitate.

În ceea ce privește procesul de achiziție a unei limbi adiționale de către copiii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate, este important să stabilim **ținte realiste** și tangibile având la bază nivelul de însușire și caracteristicile procesului de achiziție a limbii materne. La fel de importantă este abilitatea copilului de a forma o reprezentare logică și cognitivă despre posibilitatea existenței în paralel a mai multor sisteme de simboluri verbale care descriu lumea din jur, și de conștientizarea existenței celor două baze lingvistice, și operarea simultan cu simboluri verbale din două limbi. Acestea reprezintă condiții fundamentale pentru succesul însușirii limbii române ca o limbă străină de către un elev cu dizabilități grave, severe și/sau asociate.

În cadrul orelor de limba română, considerăm de o importanță deosebită crearea unor situații de comunicare familiare elevilor și utilizarea în permanență și foarte consecvent a sistemelor de suport imagistic și gestual. Modalitățile de comunicare

augmentativă pot face diferența între o prezență pasivă datorată înțelegerii lacunare și participarea și cooperarea facilitată de conținuturile tangibile sau mediate prin **softuri specializate** (care pot fi rulate pe tabletă PC), imagini sau gesturi.

Situațiile de comunicare create în cadrul orelor și care sunt mediate corespunzător reprezintă premisa dobândirii de către elevi a unor cunoștințe și deprinderi prin care limba română devine o pârgie funcțională a comunicării, un sistem de simboluri verbale cu care elevii pot opera în viața de zi cu zi, contribuind astfel la creșterea gradului de autonomie personală și comunicațională.

Pentru a facilita înțelegerea sarcinilor și un mai mare grad de independență în comunicare, resursele TIC ultraportabile (smartphone, tabletă PC) și softurile educaționale specializate pot fi de mare ajutor atât în ceea ce privește asigurarea suportului imagistic bogat, precum și în procesul de învățare a cititului global. Aceste resurse folosite și în cadrul orelor de limbă și comunicare în limba maternă asigură pe de-o parte o continuitate și convergență transdisciplinară a **strategiilor didactice**, pe de altă parte reprezintă un sistem de sprijin tehnologic care prin portabilitate și accesibilitate poate fi utilizat și în afara activităților la clasă, contribuind la atingerea unui grad mai mare de independență a elevilor.

În comunicarea dintre profesor și elevii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate se va ține seama de următoarele strategii:

- corectarea repetată, dar calmă, a greșelilor de exprimare;
- stimularea copilului în vederea nuanțării limbajului;
- accent pe abilitățile de ascultare;
- suport verbal și vizual combinat; asocierea obiect-imagine-cuvânt-desen;
- folosirea unui limbaj familiar și previzibil;
- solicitarea copilului de a repeta cerințele date;
- cerințele vor fi date în ordinea logică a execuției lor, cât mai clar.
- comunicare permanentă, de orice tip și sub orice formă;

Competența de **receptare și înțelegere unui mesaj scris** este propusă să fie introdusă doar în clasa a VII-a, prin **formarea abilității de citire globală**, care se va realiza într-un ritm propriu la elevii cu dizabilități grave, severe și/sau asociate.

Procesul de predare diferențiată trebuie să reprezinte și punctul de pornire a **evaluării** progresului fiecărui elev, progres care trebuie măsurat și descris în amănunt astfel încât să poată servi ca punct de plecare pentru adaptarea și ameliorarea procesului de predare-învățare și pentru valorificarea și sprijinirea cât mai eficientă a competențelor de comunicare ale fiecărui elev cu dizabilități grave, severe și/sau asociate. În acest scop, propunem stabilirea unor ținte parțiale în cazul fiecărui indicator de performanță, iar scara acestei analize trebuie să pornească de la o cunoaștere amănunțită a specificului dezvoltării abilității de comunicare în limba maternă.

Bibliografie

- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
- Goia, V. (2008). *Didactica limbii române*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca
- Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană
- Programa școlară pentru disciplina Limba și Literatura Română, clasele a V-a – a VIII-a*, Ministerul Educației Naționale, Anexă nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017., București
- Programa școlară pentru disciplina Limba și Literatura Română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, clasele a V-a – a VIII-a*, Ministerul Educației Naționale, Anexă nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017., București

Secrieru, M. (2004). *Didactica limbii române*, Ed. OVI-ART, Botoșani
Special Educational Needs (SEN) Code of Practice -2015, Department for Education, England
The National Curriculum in England, Key stages 1 and 2 framework document (september 2013), Department for Education , England

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Péter Ildikó Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Jakab Margareta	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Gherman Cristina Ramona	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca
Ilyés Irén	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra", Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

ANYANYELVI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS KÉSZSÉGEK

Elemi osztályok

Alsó tagozat

**Súlyos értelmileg akadályozott és halmozottan sérült
tanulók számára**

Bukarest, 2021

A tanterv ismertetése

Az **Anyanyelvi és kommunikációs készségek** súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók számára az új, kompetencia-központú tantervi modell alapján készült. A speciális oktatás óvodai, elemi és V-VIII. osztályokra vonatkozó, a Tanügyminiszter 2018. április 27.-i 3622-es számú Rendeletének 10. sz. csatolmányában jóváhagyott specifikus tanmenet szerint a fentebb említett tantárgy heti 3-4 órában tanítható az elemi osztályok szintjén.

A tantárgy a **Nyelv- és kommunikáció** műveltségi terület része és tanítása a gyógypedagógiai munkakörhöz tartozik.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. A tanterv ismertetése
2. Általános kompetenciák
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

Jelen tanterv alappillére a kognitív képességek, a szociális készségek és alkalmazkodó képességek optimális szinten való működésének biztosítása, a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételével. A tantervben fellelhető **stratégiák, differenciált módszerek** és a gyermekközpontú szemlélet az **alapkompenciák** kialakulását segítik elő, az élethosszig való tanulás szemszögéből, az enyhe értelmi akadályozott egyén sikeres szociális és szakmai integrációja érdekében. (Európai Parlament és az Európai Tanács 2006/962/EK)

Az újszerű megközelítés az alternatív módszerek és kommunikációs eszközök súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulókra való adaptálásában nyilvánul meg, és az augmentatív és asszisztív technikák újszerű használatában.

A tanterv elméleti megalapozásának kiindulópontja, hogy az értelmi akadályozott/tanulásban akadályozott tanulók meghatározó jellemvonásai egyediek, a tanterv pedig viszonyítási keretet ajánl a nevelési célok, feladatok megvalósításához és az egyéni fejlesztéshez.

A tanterv kidolgozásánál elsődleges szempont, hogy megfeleljen a súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók fejlődési, nevelési és emocionális szükségleteinek. A tanulók meglévő kommunikációs készségeire alapozva és a legközelebbi fejlődési zónát figyelembe véve, a fejlesztés egyénre szabott.

Az **anyanyelvi kommunikáció** elsődleges a **kulcskompetenciák** között, magába foglalja a beszédhallást, a beszédértést és a beszédproduktív. A tanterv nagy hangsúlyt fektet a szókinccs gyarapításra és a helyes kiejtésre. Az írás elsajátítását a tanulók egyéni ritmusához igazítjuk.

A tanterv egy rugalmas tanmenetet ajánl, amely megengedi a pedagógusnak, hogy kiegészítsen, változtasson, helyettesítsen tanulási tartalmakat. Ugyanakkor egy egyéniesített tanítási folyamat megvalósítását teszi lehetővé, amely az alapkompenciák fejlődését célozza meg, az osztály sajátosságainak és a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően.

Általános kompetenciák

1. Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben.
2. Szóbeli közlések kifejezése mindennapi élethelyzetben
3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)
4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és (javasolt) tanulási tevékenységek

1. Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben

Előkészítő osztály
<p>1.1. Hangjelenségek felismerése/differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallást és beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek - a hangforrás lokalizálását gyakorló játékos tevékenységek - a beszélőre figyelés, a párbeszéd tekintettel követését szolgáló gyakorlatok - a közvetlen környezet hangjainak felismerését szolgáló gyakorlatok   <ul style="list-style-type: none"> • Hangok differenciálását szolgáló játékos tevékenységek   - két hang differenciálását segítő gyakorlatok - különbségek illetve azonosságok jelzését elősegítő gyakorlatok - egy megjelölt hang felismerését, annak jelzését segítő gyakorlatok
<p>1.2. Egyszerű szóbeli közlések helyzetbe ágyazott megértése/végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> • játékos gyakorlatok a szóbeli kijelentések, kérdések megértésére - gyakorlatok a dicséret és a tiltás felismerésére, megértésére - ránéz, rámutat a megnevezett tárgyra - ismerős helyzetekben egyszerű utasítások végrehajtása: add ide, állj fel, tapsolj, menj oda, mutasd meg - 5-30 szó, jel, szimbólum megértését elősegítő játékos feladat
<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok - a beszélőre való odafigyelést célzó feladatok - a párbeszéd követését elősegítő gyakorlatok - egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok

2. Szóbeli közlések kifejezése mindennapi élethelyzetben

Előkészítő osztály
<p>2.1. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> • a beszédszervek helyes működését elősegítő játékos gyakorlatok - vokalizációt kiváltó feladatok (elégedettség illetve diszkonfort esetén, figyelemfelkeltés céljából) - légzés helyes technikáját kialakító játékos feladatok - egyszerű felnőtt hangok, állathangok, járműhangok utánzását szolgáló gyakorlatok - mások által előmondott szótagok, szavak utánzógyakorlatok   <ul style="list-style-type: none"> • a helyes kiejtés normáihoz való igazodást célzó gyakorlatok   - játékos ajak és nyelvtorna gyakorlatok - játékos beszédritmus gyakorlatok
<p>2.2. . Egyszerű verbális közlések élethelyzetbe ágyazott használata</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5-20-ig terjedő tárgyak nevének, jelének, szimbólumának elsajátítását szolgáló gyakorlatok • játékos gyakorlatok szavak, jelek, szimbólumok jelentésüknek megfelelő, kontextusba illő használatára - az igen illetve nem szó, illetve azokat jelző gesztusok gyakorlását szolgáló feladatok - szükségleteinek kifejezésére hang és gesztuskombináció/szimbólum használatát facilitáló feladatok
<p>2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszédhelyzethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok - szemkontaktus felvételét és fenntartását szolgáló feladatok - társakra való figyelés gyakorlása - a hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez   <ul style="list-style-type: none"> • a düh, elégedettség, öröm kifejezését szolgáló gyakorlatok   - a segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása
<p>2.4. Nonverbális kifejezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • alapvető gesztusnyelv használatának megerősítésére szolgáló gyakorlatok - kívánt tárgyak kiválasztása rámutatással, odavezetéssel - igen nem jelzése fejrázással, illetve bólintással

Témakör javaslatok

Tartalmak	Előkészítő osztály
1. Én és a környezetem	a. Én és a családom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Ki van a tükörben?- Mit látok? A családom b. Az osztályom Saját, társak neve/szerepeik Fiú-lány
2. Társas kapcsolatok	a. Személyközi kapcsolatok Érzelmek Segítségkérés lehetőségei Személyes tér b. Társas élet Osztály szokásai/ szabályrendje Járművek- mivel közlekedünk? Helyes - helytelen viselkedés
3. Testünk és személyes teendőink	a. Testrészek b. Ruházat Enyém-tied(saját ruhadarabok felismerése, saját fogására akassza) c. Tisztálkodás formái, eszközei, lépései d. Egészség- Betegség - táplálkozás Evőeszközök-használat Előkészületek az étkezéshez
4. Tájékozódás térben és időben	a. Térbeli tájékozódás Az iskolában - tárgyak, játékok, eszközök Utazás járművel b. Időérzékelés Tanóra, szünet, csendes pihenő Napszakok, időtartamok
5. Élőlények	a. Növények Gyümölcsök, zöldségek Énekek, versek, mesék a növényekről b. Állatok - hangutánzási gyakorlatok
6. Önállóság	Üzletek - vásárlás Viselkedési szabályok az üzletekben

I. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és (javasolt) tanulási tevékenységek

1.Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben

I. osztály
<p>1.1. Hangjelenségek felismerése/differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hallást és beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek - a hangforrás lokalizálását gyakorló játékos tevékenységek - a beszélőre figyelés, a párbeszéd tekintettel követését szolgáló gyakorlatok - a közvetlen környezet hangjainak felismerését szolgáló gyakorlatok • Hangok differenciálását szolgáló játékos tevékenységek - két hang differenciálását segítő gyakorlatok - különbségek illetve azonosságok jelzését elősegítő gyakorlatok - egy megjelölt hang felismerését, annak jelzését segítő gyakorlatok
<p>1.2. Egyszerű szóbeli közlések helyzetbe ágyazott megértése/végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> • játékos gyakorlatok a szóbeli kijelentések, kérdések megértésére -gyakorlatok a dicséret és a tiltás felismerésére, megértésére -ránéz, rámutat a megnevezett tárgyra -ismerős helyzetekben egyszerű utasítások végrehajtása: add ide, állj fel, tapsolj, menj oda, mutasd meg - 10-30 szó, jel, szimbólum megértését elősegítő játékos feladat
<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok -a beszélőre való odafigyelést célzó feladatok -a párbeszéd követését elősegítő gyakorlatok -egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok

2. Szóbeli közlések kifejezése mindennapi élethelyzetben

I. osztály
<p>2.1. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> • a beszédszervek helyes működését elősegítő játékos gyakorlatok <p>-vokalizációt kiváltó feladatok (elégedettség illetve diszkonfort esetén, figyelemfelkeltés céljából)</p> <p>-légzés helyes technikáját kialakító játékos feladatok</p> <p>-egyszerű felnőtt hangok, állathangok, járműhangok utánzását szolgáló gyakorlatok</p> <p>-mások által előmondott szótagok, szavak utánzógyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • a helyes kiejtés normáihoz való igazodást célzó gyakorlatok <p>-játékos ajak és nyelvtorna gyakorlatok</p> <p>-játékos beszédritmus gyakorlatok</p>
<p>2.2. Egyszerű verbális közlések helyzetbe ágyazott használata</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5-30-ig terjedő tárgyak nevének, jelének, szimbólumának elsajátítását szolgáló gyakorlatok • játékos gyakorlatok szavak, jelek, szimbólumok jelentésüknek megfelelő, kontextusba illő használatára <p>-az igen illetve nem szó, illetve azokat jelző gesztusok gyakorlását szolgáló feladatok</p> <p>-szükségleteinek kifejezésére hang és gesztus kombináció használatát facilitáló feladatok</p>
<p>2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszédhelyzethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok <p>-szemkontaktus felvételét és fenntartását szolgáló feladatok</p> <p>-társakra való figyelés gyakorlása</p> <p>-a hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez</p> <ul style="list-style-type: none"> • a düh, elégedettség, öröm kifejezését szolgáló gyakorlatok <p>-a segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása</p>
<p>2.4. Nonverbális kifejezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • alapvető gesztusnyelv használatának megerősítésére szolgáló gyakorlatok <p>- kívánt tárgyak kiválasztása rámutatással, odavezetéssel</p> <p>-igen nem jelzése fejrázással, illetve bólintással</p>

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

I. osztály
<p>3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek intuitív felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a vizuális képzetek felidézésének gyakoroltatása ● a látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok ● az akaratlagos és szelektív figyelmi funkciók fejlesztését célzó játékok ● játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására
<p>3.2 Szimbólumokkal jelölt fonémák felismerése A fonémajelölés játékos gyakorlása szimbólumokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a fonémaszegmentáció (szavak hangokra bontása) gyakorlása fonémaszámlálás (hangszámlálás) gyakorlása ● gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére hívóképek alapján ● szótagkopogási gyakorlatok

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

I. osztály
<p>4.1. Az írás jelrendszerének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok ● alak-háttér kiemelési gyakorlatok ● az alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok ● játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok
<p>4.2. Az írásmozgás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok ● nagymozgások végzése térben ● kismozgások végzése síkban ● színezés, rajzolás ● ráírás, nyomkövetés, formautánzások ● vonalbrák, betűelemek másolása ● mintakövetés

4.3. A grafomotoros tevékenységek kivitelezése

- az íróeszközök helyes használatának gyakorlása
- az ujjak mozgékonyágának fejlesztését célzó gyakorlatok
- a testséma fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok
- a térbeli orientáció fejlesztését segítő játékok

Témakör javaslatok

Tartalmak	I. osztály Az előkészítő osztályos tartalmakhoz az alábbiak adódnak hozzá (összevonva):
1. Én és a környezetem	a. Én és a családom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Ki van a tükörben?- Mit látok? A családom b. Az osztályom Fiú-lány Iskola személyzete Osztály- tanszerek, berendezési tárgyak
2. Társas kapcsolatok	a. Személyközi kapcsolatok Udvariassági szokások pl. köszönés, sorbanállás, várakozás Segítségkérés lehetőségei Érzelmek Személyes tér b. Társas élet Osztály szokásai/ szabályrendje Napirend Járművek- mivel közlekedünk? iskolán kívüli programok: orvosnál, buszon, mozi, cirkusz, bábszínház stb. Helyes - helytelen viselkedés

<p>3. Testünk és személyes teendőink</p>	<p>a. Testrészek Érzékszervek-funkcióik</p> <p>b. Ruházat Enyém-tied(saját ruhadarabok felismerése, saját fogására akassza) Öltözködés menete</p> <p>c. Tisztálkodás formái, eszközei, lépései</p> <p>d. Egészség-Betegség - táplálkozás Evőeszközök-használat Előkészületek az étkezéshez Étkezési szokások</p>
<p>4. Tájékozódás térben és időben</p>	<p>a. Térbeli tájékozódás Az iskolában -tárgyak, játékok, eszközök Az iskola helyiségei, az ott dolgozók, a tevékenységek A helyes balesetmentes közlekedés szabályai Utazás járművel</p> <p>b. Időérzékelés Tanóra, szünet, csendes pihenő Napszakok, időtartamok Ünnepek - hagyományos ünnepek</p>
<p>5. Élőlények</p>	<p>a. Növények Gyümölcsök, zöldségek Énekek, versek, mesék a növényekről Virágoskerti illatok, színek, formák</p> <p>b. Állatok - hangutánzási gyakorlatok Állatmesék</p>
<p>6. Önállóság</p>	<p>a. Üzletek - vásárlás Viselkedési szabályok az üzletekben</p> <p>b. Munkahelyek - foglalkozások Foglalkozások - eszközök megismerése</p>

II. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és (javasolt) tanulási tevékenységek

1.Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben

II. osztály
<p>1.1. Hangjelenségek felismerése/differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hallást és beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek -a hangforrás lokalizálását gyakorló játékos tevékenységek -a beszélőre figyelés, a párbeszéd tekintettel követését szolgáló gyakorlatok -a közvetlen környezet hangjainak felismerését szolgáló gyakorlatok   <ul style="list-style-type: none"> • Hangok differenciálását szolgáló játékos tevékenységek   -két hang differenciálását segítő gyakorlatok -különbségek illetve azonosságok jelzését elősegítő gyakorlatok -egy megjelölt hang felismerését, annak jelzését segítő gyakorlatok
<p>1.2. Egyszerű szóbeli közlések helyzetbe ágyazott megértése/végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> • játékos gyakorlatok a szóbeli kijelentések, kérdések megértésére -gyakorlatok a dicséret és a tiltás felismerésére, megértésére -ránéz, rámutat a megnevezett tárgyra -ismerős helyzetekben egyszerű utasítások végrehajtása (add ide..., állj fel, tapsolj) - 20-40 szó, jel, szimbólum megértését elősegítő játékos feladat
<p>1.3. Aktiv befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok -a beszélőre való odafigyelést célzó feladatok -a párbeszéd követését elősegítő gyakorlatok -egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok

2. Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben

II. osztály
<p>2.1. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a beszédszervek helyes működését elősegítő játékos gyakorlatok -vokalizációt kiváltó feladatok (elégedettség illetve diszkonfort esetén, figyelemfelkeltés céljából) -légzés helyes technikáját kialakító játékos feladatok -egyszerű felnőtt hangok, állathangok, járműhangok utánzását szolgáló gyakorlatok -mások által előmondott szótagok, szavak utánzó gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> • a helyes kiejtés normáihoz való igazodást célzó gyakorlatok   -játékos ajak és nyelvtorna gyakorlatok -játékos beszédritmus gyakorlatok
<p>2.2. Egyszerű verbális közlések helyzetbe ágyazott használata</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20-40-ig terjedő tárgyak nevének, jelének, szimbólumának elsajátítását szolgáló gyakorlatok • játékos gyakorlatok szavak, jelek, szimbólumok jelentésüknek megfelelő, kontextusba illő használatára <ul style="list-style-type: none"> -az igen illetve nem szó, illetve azokat jelző gesztusok gyakorlását szolgáló feladatok -szükségleteinek kifejezésére hang és gesztuskombináció használatát facilitáló feladatok
<p>2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszédhelyezethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> -szemkontaktus felvételét és fenntartását szolgáló feladatok -társakra való figyelés gyakorlása -a hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez <ul style="list-style-type: none"> • a düh, elégedettség, öröm kifejezését szolgáló gyakorlatok   -a segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása
<p>2.4. Nonverbális kifejezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • alapvető gesztusnyelv használatának megerősítésére szolgáló gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> - kívánt tárgyak kiválasztása rámutatással, odavezetéssel -igen nem jelzése fejrázással, illetve bólintással

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

II. osztály
<p>3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek intuitív felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a vizuális képzetek felidézésének gyakoroltatása ● a látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok ● az akaratlagos és szelektív figyelmi funkciók fejlesztését célzó játékok ● játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására
<p>3.2 Szimbólumokkal jelölt fonémák felismerése A fonémajelölés játékos gyakorlása szimbólumokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a fonémaszegmentáció (szavak hangokra bontása) gyakorlása fonémaszámlálás (hangszámlálás) gyakorlása ● gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére hívóképek alapján ● szótagkopogási gyakorlatok

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

II. osztály
<p>4.1. Az írás jelrendszerének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok ● alak-háttér kiemelési gyakorlatok ● az alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok ● játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok
<p>4.2. Az írásmozgás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok ● nagymozgások végzése térben ● kismozgások végzése síkban ● színezés, rajzolás ● ráírás, nyomkövetés, formautánzások ● vonalábrák, betűelemek másolása ● mintakövetés

4.3. A grafomotoros tevékenységek kivitelezése

- az íróeszközök helyes használatának gyakorlása
- az ujjak mozgékonyságának fejlesztését célzó gyakorlatok
- a testséma fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok
- a térbeli orientáció fejlesztését segítő játékok

Témakör javaslatok

Tartalmak	II. osztály Az I. osztályos tartalmakhoz az alábbiak adódnak hozzá (összevonva):
1. Én és a környezetem	a. Én és a családom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Ki van a tükörben?- Mit látok? A családom b. Az osztályom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Énkönyv Fiú-lány Osztály- tanszerek, berendezési tárgyak A játszótéren
2. Társas kapcsolatok	a. Személyközi kapcsolatok Udvariassági szokások pl. köszönés, sorbaállás, várakozás Segítségkérés lehetőségei Érzelmek Személyes tér b. Társas élet Osztály szokásai/ szabályrendje Napos/ feladatai Napirend Közlekedési szabályok Járművek- mivel közlekedünk? Helyes - helytelen viselkedés Távolságtartás fokozatai (család, barátok, vendégek, idegenek)

<p>3. Testünk és személyes teendőink</p>	<p>a. Testrészek Érzékszervek-funkcióik</p> <p>b. Ruházat Enyém - tied (saját ruhadarabok felismerése, saját fogásra akassza, stb) Öltözködés menete Gombolás, cipzár, kapcsok Évszakoknak megfelelő öltözködés</p> <p>c. Tisztálkodás formái, eszközei, lépései</p> <p>d. Egészség-Betegség - táplálkozás Evőeszközök-használat Előkészületek az étkezéshez Étkezési szokások</p>
<p>4. Tájékozódás térben és időben</p>	<p>a. Térbeli tájékozódás Az iskolában -tárgyak, játékok, eszközök Az iskola helyiségei, az ott dolgozók, a tevékenységek Tárgyak helye a lakásban, használati tárgyak A helyes balesetmentes közlekedés szabályai Utazás járművel</p> <p>b. Időérzékelés Tanóra, szünet, csendes pihenő Napszakok, időtartamok Ünnepek - hagyományos ünnepek</p>
<p>5. Élőlények</p>	<p>a. Növények Környezetünkben lévő mezei virágok, cserepes virágok, dísnövények Gyümölcsök, zöldségek Énekek, versek, mesék a növényekről Virágoskerti illatok, színek, formák</p> <p>b. Állatok -hangutánzási gyakorlatok Állatmesék Háziállatok és kicsinyeik</p>
<p>6. Önállóság</p>	<p>a. Üzletek - vásárlás Üzlettípusok - ruházati bolt, papírbolt, élelmiszerbolt, pizzériák, cukrászdák, virágbolt Viselkedési szabályok az üzletekben</p> <p>b. Munkahelyek - foglalkozások Foglalkozások -eszközök megismerése</p>

HARMADIK/ III. OSZTÁLY**Specifikus kompetenciák és (javasolt) tanulási tevékenységek****1.Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben.**

III. osztály
<p>1.1. Hangjelenségek felismerése/differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> ● hallást és beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek ● verbális memóriát fejlesztő játékok <p>-több tárgy közül 1-3 megnevezett összegyűjtése   -egyszerű utasítások végrehajtását igénylő gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sorrendbe rendezést elősegítő játékos gyakorlatok <p>-különböző hangszerek a hallott sorrendben való megszólaltatása   -szótagok, szavak megfelelő sorrendben való helyezésre</p>
<p>1.2. Egyszerű szóbeli közlések helyzetbe ágyazott megértése/végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> ● az egymásutániség, sorrendiség érzékelését célzó feladatok <p>-különböző hangszerek hallott sorrendben való megszólaltatása   -szótagok, szavak megfelelő sorrendben való megisméltése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére <p>-jóváhagyás és tiltás tudatosítását szolgáló feladatok   -gesztussal kísért felszólítások megértését elősegítő játékok   -mások érzelmeinek beszédből való megértését célzó feladatok   -egyszerű tiltások, utasítások megértését szolgáló gyakorlatokat: Nem, Hagyd abba   -kérdőszavak megfigyeltetését szolgáló feladatok: Ki? Mi? Hol? Milyen?   -kérdésekre válaszadás gyakorlása ismert eseményekről   -kettős utasítások (két kulcsszavas) követését, begyakorlását szolgáló játékok pl. Add ide, majd nézz oda   -egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> ● aktív és passzív szókinccs bővítését célzó feladatok

1.3. Aktiv befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben

- a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok
- a beszélőre való odafigyelést célzó feladatok
- a párbeszéd követését elősegítő gyakorlatok
- egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok

2. Szóbeli közlések kifejezése mindennapi élethelyzetben.

III. osztály

2.1. Beszédszervek helyes működésének elősegítése

- szótagolási, hangoztatási gyakorlatok
- hangdifferenciálási gyakorlatok
- játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó mondatok érzékelésére: Ki? Mi? Hol? Mi ez?

2.2. Egyszerű verbális közlések helyzetbe ágyazott használata

- aktív szókinccs bővítése
- új szavak használata megfelelő szöveggörnyezetben
- gyakorlatok a kérdőszavak helyes használatára
- saját nevének, családtagok, gondozók nevének kiejtése, használata
- az enyém, én kifejezések gyakorlása
- szükségletek jelzése jelekkel, szimbólumokkal, szavakkal pl. még egyszer
- segítségkérés gyakorlása változó helyzetekben
- ” kérelek, köszönöm, bocsánat” kifejezések használatának gyakorlása
- 20-50 jel, szimbólum, szó használata kontextusnak megfelelően
- a szavak mondatokká fűzésének gyakorlása
- főnév -ige kombináció gyakorlása pl. apa elment
- főnév melléknév kombinációt használ pl. nagy labda
- gyakorlatok ellentétes és hasonló értelmű szavak helyes használatára

2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként

- beszédhelyzethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok
- szemkontaktus felvételét és fenntartását szolgáló feladatok
- társakra való figyelés gyakorlása
- a hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez
- a düh, elégedettség, öröm kifejezését szolgáló gyakorlatok
- a segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása

2.4. Nonverbális kifejezés

- alapvető gesztusnyelv használatának megerősítésére szolgáló gyakorlatok
- kívánt tárgyak kiválasztása rámutatással, odavezetéssel
- igen nem jelzése fejrázással, illetve bólintással

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)**III. osztály****3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek intuitív felismerése**

- mondat, szó, betű szimbólumainak felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok
- szóképek és szóképek szimbólumainak felismerését, megfeleltetését segítő játékos gyakorlatok
- a vizuális képzetek felidézésének gyakoroltatása
- a látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok
- az akaratlagos és szelektív figyelmi funkciók fejlesztését célzó játékos játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására.

3.2. Szimbólumokkal jelölt fonémák felismerése

A fonémajelölés játékos gyakorlása szimbólumokkal:

- a fonémaszegmentáció (szavak hangokra bontása) gyakorlása
- fonémaszámlálás (hangszámlálás) gyakorlása
- adott hang szóhoz rendelésének gyakorlása szó szóhoz rendelésének gyakorlása
- gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére hívóképek alapján
- szótagkopogási gyakorlatok

3.3. A szöveg formai jellemzőinek felismerése

Gyakorlatok annak tudatosítására, hogy:

- a nyomtatott szöveg nyelvi jelentést hordoz a nyomtatott és beszélt szavak megfelelnek egymásnak
- a szöveg balról jobbra és felülről lefelé halad az oldalon

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

III. osztály
<p>4.1. Az írás jelrendszerének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok ● alak-háttér kiemelési gyakorlatok ● az alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok ● játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok ● a térbeli helyzet érzékelését fejlesztő játékok ● a térbeli viszonyok érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok ● arányok észlelését célzó gyakorlatok képkészítések gyakorlása az arányok és méretek érzékelésével
<p>4.2. Az írásmozgás gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok ● nagymozgások végzése térben ● kismozgások végzése síkban ● színezés, rajzolás ● ráírás, nyomkövetés, formautánczások ● vonalábrák, betűelemek másolása ● mintakövetés
<p>4.3. A grafomotoros tevékenységek kivitelezése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● az íráshoz szükséges egészséges és praktikus testtartás felvételének gyakorlása és szokássá alakítása ● az íróeszközök helyes használatának gyakorlása ● az ujjak mozgékonyságának fejlesztését célzó gyakorlatok ● a testséma fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok ● a térbeli orientáció fejlesztését segítő játékok ● gyakorlatok a vizuális szeriális emlékezet és a sorrendiség felismerésének fejlesztésére ● oldaltság gyakorlása az írófelületen ● az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakoroltatása

Témakör javaslatok

Tartalmak	III. osztály Az II. osztályos tartalmakhoz az alábbiak adódnak hozzá (összevonva):
1. Én és a környezetem	a. Én és a családom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Ki van a tükörben?- Mit látok? A családom b. Az osztályom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Énkönyv Fiú-lány Iskola személyzete Osztály- tanszerek, berendezési tárgyak Az én iskolám- tanterem, tornaterem, mosdó, ebédlő, udvar, bentlakás A játszótéren
2. Társas kapcsolatok	a. Személyközi kapcsolatok Udvariassági szokások pl. köszönés, sorbanállás, várakozás Segítségkérés lehetőségei Érzelmek Személyes tér Szabadidős tevékenységek- játékok b. Társas élet Osztály szokásai/ szabályrendje Napos/ feladatai Napirend Alapvető közlekedési szimbólumok (átkelő, jelzőlámpa, buszmegálló, stb.) Közlekedési szabályok Járművek- mivel közlekedünk? Iskolán kívüli programok: orvosnál, buszon, mozi, cirkusz, bábszínház stb. Helyes - helytelen viselkedés Távolságtartás fokozatai (család, barátok, vendégek, idegenek)

<p>3. Testünk és személyes teendőink</p>	<p>a. Testrészek Érzékszervek-funkcióik</p> <p>b. Ruházat Enyém-tied(saját ruhadarabok felismerése, saját fogására akassza) Öltözködés menete Gombolás, cipzár, kapcsok</p> <p>c. Tisztálkodás formái, eszközei, lépései</p> <p>d. Egészség- Betegség - táplálkozás Evőeszközök-használat Előkészületek az étkezéshez Étkezési szokások</p>
<p>4. Tájékozódás térben és időben</p>	<p>a. Térbeli tájékozódás Az iskolában -tárgyak, játékok, eszközök Az iskola helyiségei, az ott dolgozók, a tevékenységek Tárgyak helye a lakásban, használati tárgyak Közlekedés - eszközök, az utca részei A helyes balesetmentes közlekedés szabálya Utazás járművel</p> <p>b. Időérzékelés Tanóra, szünet, csendes pihenő Időjárás Napszakok, időtartamok Ünnepek - hagyományos ünnepek,iskolai ünnepek</p>
<p>5. Élőlények</p>	<p>a. Az élővilág - élettelen tárgyak</p> <p>b. Növények - virágok, gyümölcsök, zöldségek Környezetünkben lévő mezei virágok, cserepes virágok, dísnövények Gyümölcsök, zöldségek Énekek, versek, mesék a növényekről A növények részei Virágoskerti illatok, színek, formák</p> <p>c. Állatok - hangutánzási gyakorlatok Állatmesék Állatok - baromfiudvar Háziállatok és kicsinyeik</p>
<p>6. Önállóság</p>	<p>a. Üzletek - vásárlás Üzlettípusok - ruházati bolt, papírbolt, élelmiszerbolt, pizzériák, cukrászdák, virágbolt Viselkedési szabályok az üzletekben</p> <p>b. Munkahelyek - foglalkozások Különböző foglalkozások szereplői, ezeknek a munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése Foglalkozások - eszközök megismerése</p>

IV.OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és (javasolt) tanulási tevékenységek

1.Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben.

IV. osztály
<p>1.1. Hangjelenségek felismerése/differenciálása hallást és beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> • verbális memóriát fejlesztő játékok <p>-több tárgy közül 1-3 megnevezett összegyűjtése -egyszerű utasítások végrehajtását igénylő gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sorrendbe rendezést elősegítő játékos gyakorlatok <p>-különböző hangszerek a hallott sorrendben való megszólaltatása -szótagok, szavak megfelelő sorrendben való helyezésre</p>
<p>1.2. Egyszerű szóbeli közlések helyzetbe ágyazott megértése/végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> • az egymásutániség, sorrendiség érzékelését célzó feladatok <p>-különböző hangszerek hallott sorrendben való megszólaltatása -szótagok, szavak megfelelő sorrendben való megisméltése</p> <ul style="list-style-type: none"> • játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére <p>-jóváhagyás és tiltás tudatosítását szolgáló feladatok -gestussal kísért felszólítások megértését elősegítő játékok -mások érzelmeinek beszédből való megértését célzó feladatok -egyszerű tiltások, utasítások megértését szolgáló gyakorlatok: Nem, Hagyd abba, állj fel -kérdőszavak megfigyeltetését szolgáló feladatok: Ki? Mi? Hol?Milyen? -kérdésekre válaszadás gyakorlása ismert eseményekről -kettős utasítások (két kulcsszavas) követését, begyakorlását szolgáló játékok pl. Add ide....nézz oda -egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktív és passzív szókincs bővítését szolgáló feladatok
<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok <p>-a beszélőre való odafigyelést célzó feladatok -a párbeszéd követését elősegítő gyakorlatok -egyszerű mondókák, mesék követését célzó játékok</p>

2. Szóbeli közlések kifejezése mindennapi élethelyzetben.

IV. osztály
<p>2.1. Beszédszervek helyes működésének elősegítése szótagolási, hangoztatási gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • hangdifferenciálási gyakorlatok <p>-játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó mondatok érzékelésére: Ki? Mi? Hol? Mi ez?</p>
<p>2.2. Egyszerű verbális közlések helyzetbe ágyazott használata</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktív szókincs bővítése <p>-új szavak használata megfelelő szövegkörnyezetben - gyakorlatok a kérdőszavak helyes használatára - saját nevének, családtagok, gondozók nevének kiejtése, használata - az enyém, én kifejezések gyakorlása - szükségletek jelzése jelekkel, szimbólumokkal, szavakkal pl. még egyszer - segítségkérés gyakorlása változó helyzetekben - " kérek, köszönöm, bocsánat" kifejezések használatának gyakorlása - 20-50 jel, szimbólum, szó használata kontextusnak megfelelően</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szavak mondatokká fűzésének gyakorlása <p>-főnév -ige kombináció gyakorlása pl. apa elment -főnév melléknév kombinációt használ pl. nagy labda</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyakorlatok ellentétes és hasonló értelmű szavak helyes használatára
<p>2.3. Kommunikációs helyzetben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszédhelyzethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok <p>-szemkontaktus felvételét és fenntartását szolgáló feladatok -társakra való figyelés gyakorlása -a hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez</p> <ul style="list-style-type: none"> • a düh, elégedettség, öröm kifejezését szolgáló gyakorlatok <p>-a segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása</p>
<p>2.4. Nonverbális kifejezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • alapvető gesztusnyelv használatának megerősítésére szolgáló gyakorlatok <p>- kívánt tárgyak kiválasztása rámutatással, odavezetéssel - igen nem jelzése fejrázással, illetve bólintással</p>

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

IV. osztály
<p>3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek intuitív felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● mondat, szó, betű szimbólumainak felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok ● szóképek és szóképek szimbólumainak felismerését, megfeleltetését segítő játékos gyakorlatok ● a vizuális képzetek felidézésének gyakoroltatása ● a látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok ● az akaratlagos és szelektív figyelmi funkciók fejlesztését célzó játékos játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására.
<p>3.2. Szimbólumokkal jelölt fonémák felismerése</p> <p>A fonémajelölés játékos gyakorlása szimbólumokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a fonémaszegmentáció (szavak hangokra bontása) gyakorlása ● fonémaszámlálás (hangszámlálás) gyakorlása ● adott hang szóhoz rendelésének gyakorlása, szó szóhoz rendelésének gyakorlása ● gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére hívóképek alapján ● szótagkopogási gyakorlatok
<p>3.3. A szöveg formai jellemzőinek felismerése</p> <p>Gyakorlatok annak tudatosítására, hogy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a nyomtatott szöveg nyelvi jelentést hordoz a nyomtatott és beszélt szavak megfelelnek egymásnak ● a szöveg balról jobbra és felülről lefelé halad az oldalon

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

IV. osztály
<p>4.1. Az írás jelrendszerének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok ● alak-háttér kiemelési gyakorlatok ● az alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok ● játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok ● a térbeli helyzet érzékelését fejlesztő játékok ● a térbeli viszonyok érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok ● arányok és méretek érzékelését, észlelését célzó gyakorlatok
<p>4.2. Az írásmozgás gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok ● nagymozgások végzése térben ● kismozgások végzése síkban ● színezés, rajzolás ● ráírás, nyomkövetés, formautánzások ● vonalábrák, betűelemek másolása ● mintakövetés
<p>4.3. A grafomotoros tevékenységek kivitelezése</p> <ul style="list-style-type: none"> ● az íráshoz szükséges egészséges és praktikus testtartás felvételének gyakorlása és szokássá alakítása ● az íróeszközök helyes használatának gyakorlása ● az ujjak mozgékonyságának fejlesztését célzó gyakorlatok ● a testséma fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok ● a térbeli orientáció fejlesztését segítő játékok ● gyakorlatok a vizuális szeriális emléklezet és a sorrendiség felismerésének fejlesztésére ● oldaltság gyakorlása az írófelületen ● az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakoroltatása

Témakör javaslatok

Tartalmak	IV. osztály Az III. osztályos tartalmakhoz az alábbiak adódnak hozzá (összevonva):
1. Én és a környezetem	a. Én és a családom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Ki van a tükörben?- Mit látok? Külső-belső tulajdonságok / pozitív-negatív tulajdonságok A családom Otthonom- konyha, hálószoba, fürdőszoba, nappali b. Az osztályom Saját, társak, tanárok, családtagok, neve/szerepeik Énkönyv Fiú-lány Iskola személyzete Osztály- tanszerek, berendezési tárgyak Az én iskolám- tanterem, tornaterem, mosdó, ebédlő, udvar, bentlakás A játszótéren
2. Társas kapcsolatok	a. Személyközi kapcsolatok Udvariassági szokások pl. köszönés, sorbaállás, várakozás Bemutatkozás Segítségkérés lehetőségei Érzelmek Személyes tér Szabadidős tevékenységek- játékok b. Társas élet Osztály szokásai/ szabályrendje Napos/ feladatai Napirend Alapvető közlekedési szimbólumok (átkelő, jelzőlámpa, buszmegálló, stb.) Közlekedési szabályok Járművek- mivel közlekedünk? Családtagok- foglalkozások?- Ki? Mit csinál? Hol? Mesterségek Iskolán kívüli programok: orvosnál, buszon, mozi, cirkusz, bábszínház, stb. Helyes - helytelen viselkedés Távolságtartás fokozatai (család, barátok, vendégek, idegenek)

<p>3. Testünk és személyes teendőink</p>	<p>a. Testrészek Érzékszervek-funkcióik</p> <p>b. Ruházat Enyém-tied(saját ruhadarabok felismerése, saját fogására akassza) Öltözködés menete Gombolás, cipzár, kapcsok Évszakoknak megfelelő öltözködés</p> <p>c. Tisztálkodás formái, eszközei, lépései</p> <p>d. Egészség- Betegség - táplálkozás Étkezés (reggeli, ebéd, vacsora, uzsonna- napszakoknak megfelelő étkezés) Evőeszközök-használat Ételek- levesek, főétel, főzelék, édesség Előkészületek az étkezéshez Étkezési szokások</p>
<p>4. Tájékozódás térben és időben</p>	<p>a. Térbeli tájékozódás Az iskolában -tárgyak, játékok, eszközök Az iskola helyiségei, az ott dolgozók, a tevékenységek A lakás - helyiségek és berendezési tárgyak/tartozékok Tárgyak helye a lakásban, használati tárgyak Közlekedés - eszközök, az utca részei A helyes balesetmentes közlekedés szabályai Gyalogátkelő, jelzőlámpák, gyalogos közlekedési szabályok Utazás járművel Vásárlás - kirakatok, piac. Tájékozódás magunk körül.</p> <p>b. Időérzékelés Tanítási nap, munkanap, pihenőnap Tanóra, szünet, csendes pihenő Évszakok, időjárás Napszakok, időtartamok Ünnepek - hagyományos ünnepek, családi ünnepek, nemzeti ünnep, iskolai ünnepek.</p>
<p>5. Élőlények</p>	<p>a. Az élővilág - élettelen tárgyak</p> <p>b. Növények - virágok, gyümölcsök, zöldségek Környezetünkben lévő mezei virágok, cserepes virágok, dísznövények Gyümölcsök, zöldségek Énekek, versek, mesék a növényekről A növények részei Virágoskerti illatok, színek, formák</p> <p>c. Állatok -hangutánczási gyakorlatok Állatmesék Állatok - baromfiudvar Az állatok külső jellemzői, táplálék, lakhelyük Háziállatok és kicsinyeik</p>

	Erdei állatok, élőhelyük, táplálékuk
6. Önállóság	<p>a. Üzletek - vásárlás Üzlettípusok - ruházati bolt, papírbolt, élelmiszerbolt, pizzériák, cukrászdák, virágbolt Viselkedési szabályok az üzletekben Az eladók, pénztárosok, munkájuk</p> <p>b. Munkahelyek - foglalkozások Különböző foglalkozások szereplői, ezeknek a munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése Foglalkozások - asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész bemutatása Foglalkozások -eszközök megismerése</p>

Módszertani útmutató

Abból az alapelvből kiindulva, hogy az értelmileg súlyosan akadályozott személyek fejlődése egyénenként eltérő mintát mutat, a pedagógiai munka alapvető célja az önellátás, a személyi autonómia, és a szocializáció lehető legmagasabb szintre való fejlesztése.

Anyanyelvi kompetenciákat alapkompenciáknak tekintjük, mert az anyanyelv ismerete elengedhetetlen feltétele a pedagógiai munkának, minden műveltségi területen, ami az értelmileg súlyosan akadályozott tanulók tantervében szerepel. A tanítási folyamat eredménye a specifikus kompetenciák elsajátítása, a készségek formálása olyan tevékenységek által amelyek a szóbeli közlések felismerését, megértését és a megfelelő nyelvi kifejezőkészség elérését célozzák meg.

A tevékenységek tervezésekor elsődleges szempont az értelmileg súlyosan akadályozott személyek állapotfelmérése, és a képességprofil megállapítása. Egy realisztikus és komplex képességprofil segítségünkre szolgál a megfelelő tanítási célok és az akadályozó tényezők megállapításában. A tanulók képességprofilja, kognitív működési

szintje, a kiinduló pont a kompetenciák és tanulási tartalmak, módszerek, stratégiák és didaktikai segédeszközök kiválasztásánál. Az oktatási folyamat minden lépésénél elengedhetetlen feltétel a differenciálás.

Az anyanyelvi és kommunikációs készségek órák keretén belül legfontosabb a tanulók bevonása és követése kommunikációs helyzetekben, amelyeket számukra alakítunk ki intellektuális képességeiket figyelembe véve. A kommunikáció funkcionális szintje tanulónként változik, a motoros gesztusoktól(fejbiccentés igenlés esetén) egészen a tanuló korának és képességeinek megfelelő beszédprodukcióig.

Az anyanyelvi és kommunikációs készségek tantárgy oktatásakor használt alapvető módszerek és stratégiák: játék, tapasztalati tanulás, beszédfejlesztés, aktivizálás, következetesség, folytonosság.

Az anyanyelvi és kommunikációs készségek fejlesztésekor az értelmileg súlyosan akadályozott tanulók esetében a verbális, non verbális és írott kommunikáció mellett szükség van az asszisztív és augmentatív technikák alkalmazására. A program újszerűségét az alternatív adaptált kommunikációs technikák bevezetése biztosítja. A felhasznált asszisztív és augmentatív kommunikációs technikák: PECS, piktogramok, tárgyak, szimbólumok, gesztusnyelv, jelnyelv, számítógépes programok mint a Verbalio, Nicky talk. Gyakran megtörténik, hogy az alternatív kommunikációs technikák teszik lehetővé hogy a tanuló passzív szemlélőből, aktív résztvevővé válik.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében fontos előtérbe helyezni a tanulók *egyedi sajátosságait*, a változatos differenciálás meg kell valósuljon a célok, tartalom, követelmények, szervezési módok, eszközök vonatkozásában egyaránt. A pedagógusnak differenciálás során figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmak módosulását.

Az egyéni képességszintnek megfelelően kell megteremteni a kommunikatív kompetencia kialakítását, szükség esetén javasolt az *alternatív, augmentatív kommunikációs eszközök használata*

Az egyéniesített tanítási folyamat a kiindulópontja az értékelésnek, minden tanuló esetében. A tanulók fejlődési szintjét mérjük, és szöveges értékelésben rögzítjük, azért hogy kiindulópontot képezzen az oktatási folyamat következő lépésének megtervezésére. Célunk, hogy a meglévő kommunikációs kompetenciákat hatékonyan felhasználjuk minden értelmileg súlyosan akadályozott tanulónál.

Felhasznált irodalom:

- Sedlak, F., Sindelar, B. (2005) *De jó, már én is tudom"- Óvodáskorú és iskolát kezdő gyerekek fejlesztése*, Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft.
- Sedlak, F., Sindelar, B. (2002) *Sindelar tréning programcsomag – Iskolás gyermekek fejlesztése. A tanulási zavart okozó részképesség-gyengeségek felismerése és terápiája*, Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft.
- Anyanyelv kerettanterve 3-6/7 éveseknek (2008)

- Tanterv – Román nyelvű kommunikáció – előkészítő osztálynak (2012)
- Tanterv az anyanyelv kompetenciaalapú oktatásához -Magyar anyanyelvi kommunikáció az előkészítő osztálytól a II. osztályig (2013)
- Tanterv – Román nyelvű kommunikáció – III.-IV. osztálynak (2014)
- Special Educational Needs (SEN) Code of Practice – 2015, Department for Education, England
- *The National Curriculum in England, Key stages 1 and 2 framework document* (september 2013) Department for Education, England

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Vezeték- és személynév	Intézmény
Kiss Gabriela Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Péter Ildikó Csilla	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Kulcsár Ágota	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca
Dózsa Mónika	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Auz "Kozmutza Flóra" Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

***ANYANYELVI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS
KÉSZSÉGEK***

V-X osztályok

**Súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült
tanulók számára**

Bukarest, 2021

A tanterv ismertetése

Az **Anyanyelvi és kommunikációs készségek** súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók számára az új, kompetencia-központú tantervi modell alapján készült. A speciális oktatás óvodai, elemi és V-VIII. osztályokra vonatkozó, a Tanügyminiszter 2018. április 27.-i 3622-es számú Rendeletének 10. sz. csatolmányában jóváhagyott specifikus tanmenet szerint a fentebb említett tantárgy heti 3-4 órában tanítható az V-X osztályok szintjén.

A tantárgy a **Nyelv- és kommunikáció** műveltségi terület része és tanítása a gyógypedagógiai munkakörhöz tartozik.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. A tanterv ismertetése
2. Általános kompetenciák
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

Jelen tanterv alappillére a kognitív képességek, a szociális készségek és alkalmazkodó képességek optimális szinten való működésének biztosítása, a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételével. A tantervben fellelhető **stratégiák, differenciált módszerek** és a gyermekközpontú szemlélet az **alapkompenciák** kialakulását segítik elő, az élethosszig való tanulás szemszögéből, az enyhe értelmi akadályozott egyén sikeres szociális és szakmai integrációja érdekében. (Európai Parlament és az Európai Tanács 2006/962/EK)

Az újszerű megközelítés az alternatív módszerek és kommunikációs eszközök súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulókra való adaptálásában nyilvánul meg, és az augmentatív és asszisztív technikák újszerű használatában.

A tanterv elméleti megalapozásának kiindulópontja, hogy az értelmi akadályozott /tanulásban akadályozott tanulók meghatározó jellemvonásai egyediek, a tanterv pedig viszonyítási keretet ajánl a nevelési célok, feladatok megvalósításához és az egyéni fejlesztéshez.

A tanterv kidolgozásánál elsődleges szempont, hogy megfeleljen a súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók fejlődési, nevelési és emocionális szükségleteinek. A tanulók meglévő kommunikációs készségeire alapozva és a legközelebbi fejlődési zónát figyelembe véve, a fejlesztés egyénre szabott.

Az **anyanyelvi kommunikáció** elsődleges a **kulcskompetenciák** között, magába foglalja a beszédhallást, a beszédértést és a beszédproduktív. A tanterv nagy hangsúlyt fektet a szókinccsgyarapításra és a helyes kiejtésre. Az írás elsajátítását a tanulók egyéni ritmusához igazítjuk.

A tanterv egy rugalmas tanmenetet ajánl, amely megengedi a pedagógusnak, hogy kiegészítsen, változtasson, helyettesítsen tanulási tartalmakat. Ugyanakkor egy egyéniesített tanítási folyamat megvalósítását teszi lehetővé, amely az alapkompenciák fejlődését célozza meg, az osztály sajátosságainak és a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően.

Általános kompetenciák

1. Szóbeli közlések tudatosítása és megértése mindennapi élethelyzetben.
2. Szóbeli közlések kifejezése mindennapi élethelyzetben
3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)
4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

Specifiku kompetenții și tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

V-ik OSZTÁLY
1.1. Utasítások megértése ismert környezetben <ul style="list-style-type: none">
- Egyszerű frontális utasítások megértése és követése
- Kétlépéses utasítások megértése és követése
1.2. Kommunikációban való befogadói aktív részvétel <ul style="list-style-type: none">
- Kommunikáció tárgyára irányított figyelem fenntartása, követése egyéni és kiscsoportos helyzetben
- Részvétel meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, mondóka, zene)
- Részvétel kérdés-válasz interakciókban, ebben az interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása
- Rövid történetek meghallgatása: segítséggel válaszadás rövid történettel kapcsolatos kérdésekre (képek, rajzok, fényképek segítségével)

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

V-ik OSZTÁLY
<p>2.1. Elemi kommunikációs viselkedés kialakítása (saját élmények megosztása)</p> <p>--Saját élményeire, tevékenységre vonatkozó kommentek meghallgatása, követése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken kommunikációs helyzetek során - Kommunikatív alapszókincs bővítése (fokozatosan főnevek, igék, kérdőszók, melléknevek használata rövid tömondatokban) - Kommunikációs formák alkalmazása (gestus, hanglejtés)
<p>2.3. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok - Artikulációs mozgások pontos utánzása, önellenőrzés tükörben - Beszélő tanulóknál: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

V-ik OSZTÁLY
<p>3.1. Olvasási készség megalapozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Könyvhasználat: könyvek lapozása, képolvasás - Felfigyelés az ismert/megnevezett képekre, megnevezett képek keresése, azonosítása - Képek sorba rendezése, történet alakítás - Történetek alapján kérdésekre történő válaszadás, történet újramesélése képek segítségével

3.2. Főfogalmak alakítása, fejlesztése

- Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek)
- Formák/betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása
- Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, ok-okozat), nyelvi megértés, - képolvasás, főfogalom alá rendezés, csoportosítás

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

V-ik OSZTÁLY

4.1 Finom-mozgások fejlesztése

- Tapintásos érzékelés, tárgyak felismerése tapintással
- Ujjak mozgásának finomítása, ujjak ügyesítése, erősítése
- Kételemű mozdulatsor végrehajtása
- Írószerek helyes fogása, tudatos irányítása, megfelelő nyomaték

4.2. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése

- Vonalvezetés, iránykövetés síkban
- Sorkövetés, oszlopkövetés, vonalak átírása, másolása, rajzolása
- Feladaton belül sorrend követés
- Írásmozgás követés szemmel folyamatosan

4.3. Térben való tájékozódás fejlesztése

- Testséma, testkép kialakítása
- Soralkotás, balról-jobbra haladás
- Képolvasás balról jobbra
- Tárgyak azonosítása térben, tárgykeresés
- Helymeghatározás gyakorlása
- Rendrakás tevékenység befejezése után
- Forma és betűalakítás irányának követése

4.4. Íráskészség alakítása, fejlesztése

- ritmusgyakorlatok, (egyszerű mozgások ritmusra, mondókázás, ritmikai és dinamikai gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok)
- Helyes testtartás kialakítása
- Füzethasználat: lapozás, sorváltás
- Tájékozódás a lapon/vonalrendszerben/sorközökben
- Haladási irány betartása
- Formák átírása
- Betűk átírása, másolása
- Írás távolság-tartással
- Íráskor a kezdő és végpont azonosítása

Tematika javaslatok

Tematika	Javasolt tanulási tartalmak
1. Én és a környezetem	<p>a. A családom és én</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját nevének ismerete - családtagok nevének, foglalkozásának ismerete - énkép-önismeret: külső tulajdonságok ismerete, személyes adatok (név, életkor, lakhely, magasság stb.), én-könyvbe rögzítés képek, fényképek segítségével - családtagok külső tulajdonságai, foglalkozásának ismerete - alapvető érzelmek megnevezése, élethelyzetekhez társítása, érzelmek kifejezése <p>b. Az én iskolám</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskola nevének ismerete - tanárok, osztálytársak neve, főbb külső tulajdonságainak ismerete - iskolában levő helyiségek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helyiségben milyen tevékenység zajlik és kivel? (pl. Rajzteremben rajzol, fest, tornateremben tornászik, ebédlőben ebédel stb.) - iskolán belüli viselkedés szabályok (viselkedés szabályok az udvaron, az ebédlőben, a tornateremben, a rajzteremben stb.) <p>c. Évszakok</p> <ul style="list-style-type: none"> - évszakok és jellemzői (hónapok, változások a környezetben) - évszakokra jellemző időjárás és megfelelő ruházat - évszakokhoz fűződő ünnepek

2.Társas kapcsolatok	<p>a. Kapcsolatteremtés</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű majd kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása egyénileg - mozgásos, verbális utánpótlás gyakorlása - megérteni és megfelelően cselekedni egyszerű kérésekre adott helyzetekben - kérdés-válasz interakciók, ezen belül a kérdésfeltevés kivárása, meghallgatása, differenciálása <p>b. Egyéni és csoportos tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a tevékenységben, a tevékenységhez fűződő szabályok betartása - mesehallgatás, mesélés képek segítségével, mondókázás, éneklés - egyszerű mozgásos-dalos játékokban való részvétel - saját élménybeszámoló: kedvelt tárgyakról, tevékenységekről - személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken, videóknban beszélgetések során - csoportos tevékenységek során sorra kerülés kivárása - érzelmek felismerése élethelyzetekben, videón - ki ő?, mit csinál?, hol van? kérdésekre válaszadás gyakorlása
-------------------------	---

<p>3. Testünk és személyes teendőink</p>	<p>a. Ruházat</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruházarak helyes kezelése (cipzár fel-lehúzása, gombok begombolása, tépőzár megfelelő összeillesztése stb.) - évszaknak megfelelő ruházat kiválasztása - tiszta/piszkos fogalmak ismerete, ruhák válogatása <p>b. Tisztálkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - tisztálkodás szükségessége - helyes tisztálkodás (kézmosás, fogmosás, körömápolás, szükség esetén segítséggel, segítség elfogadása, szükség estén képsorozatok segítségével) <p>c. Testrészek</p> <ul style="list-style-type: none"> - főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken, érzékszervek fontosságának ismerete, szerepe <p>d. Egészség/betegség</p> <ul style="list-style-type: none"> - hogyan óvhatjuk testünket a betegségetől (tisztálkodás fontossága, helyes étkezés, megfelelő öltözködés időjárásnak megfelelően, pihenés fontossága) - betegség tüneteinek felismerése/megnevezése (torokfájás, hányinger stb.) - fájdalom jelzése, fájdalom helyének pontos meghatározása, közlése
--	---

4.Tájékozódás térben és időben	<p>a. Tájékozódás térben</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskola épületében megbízható tájékozódás - séták, kirándulások alkalmával gyalogos közlekedési szabályok ismerete, betartása, fegyelmezettség - tömegközlekedés során szükséges szabályok ismerete, betartása <p>b. Időbeni tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - naptár használata: irányítással, segítséggel évszakok, napok, hónapok, ünnepek bejelölése a naptárba - részvétel az ünnepekre való készülődésben (díszek készítése, jelmez készítése, tojásfestés stb.) - mikor lesz?- már volt-idő múlásának megfigyelése (pl. volt születésnap, lesz gólyabál), bejelölése a naptárba képekkel - képek időrendbe állítása, rövid tömondatok megfogalmazása - ismerje meg és nevezze meg az ünnepek alkalmával készített képeken, videókon önmagát és az eseményt (fotóalbum, napló, én-könyv, számítógépen vetített fényképek)
--------------------------------	---

5. Élőlények	<p>a. Élőlények csoportosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ember/növény/állat/gyümölcs/zöldség differenciálása - élő-élettelen fogalmak megértése, képválogatás, csoportosítás főfogalom alá <p>b. Állatvilág</p> <ul style="list-style-type: none"> - állatok csoportosítása (ház körül élő állatok, erdei állatok, vadon élő állatok, házi kedvencek, vízi állatok) - állatok jellemzői (élőhely, táplálkozás és aszerint, hogy mi borítja testüket szerint) - állatok neveinek és tulajdonságainak gyakorlása <p>c. Zöldségek, gyümölcsök</p> <ul style="list-style-type: none"> - zöldségek/gyümölcsök differenciálása, csoportosítása - zöldségek/gyümölcsök ízlelése, ízek meghatározása - tanulmányi séták: évszakra jellemző gyümölcsök, zöldségek, gyümölcsszedés - konyhában gyümölcssaláta, zöldségsaláta, bodzaszörp stb. készítés <p>d. Növények</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények részei és gondozása, virágültetés segítséggel - tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - tanulmányi séták: növények megfigyelése, tapintása, évszaknak megfelelő gyűjtés
--------------	---

<p>6. Előkészületek az önállóságra</p>	<p>Önállóság megszokott és új tevékenységekben: öltözködés, tisztálkodás, takarítás stb.</p> <ul style="list-style-type: none"> - konyhai tevékenységek, konyhai eszközök helyes használata, konyha tisztán tartása (képek segítségével recept-készítés) <p>Vásárlás: - vásárlás során az üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formák betartása, rendszabályok felidézése, alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - név, születési hely, családtagok nevének, foglalkozásának megtanulása - köszönés gyakorlása <p>Helyes közlekedés: - gyalogos közlekedéshez fűződő szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - tömegközlekedéshez fűződő szabályok - veszélyek a közlekedésben
--	---

VI. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

<p>VI. OSZTÁLY</p>
<p>1.1. Utasítások megértése ismert környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű frontális utasítások megértése és követése - Kétlépéses utasítások megértése és követése
<p>1.2. Kommunikációban való befogadói aktív részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikáció tárgyára irányított figyelem fenntartása, követése egyéni és kiscsoportos helyzetben - Részvétel meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, mondóka, zene) - Részvétel kérdés-válasz interakciókban, ebben az interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása

- Rövid történetek meghallgatása: segítséggel válaszadás rövid történettel kapcsolatos kérdésekre (képek, rajzok, fényképek segítségével)

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

VI. OSZTÁLY

2.1. Elemi kommunikációs viselkedés kialakítása (saját élmények megosztása)

- Saját élményeire, tevékenységre vonatkozó kommentek meghallgatása, követése
- Élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken kommunikációs helyzetek során
- Kommunikatív alapszókincs bővítése (fokozatosan főnevek, igék, kérdőszók, melléknevek használata rövid tőmondatokban)
- Kommunikációs formák alkalmazása (gesztus, hangjelzés)

2.2. Kommunikációs funkciók fejlesztése

- Kérdésfeltevés, válaszadás, kérés, elutasítás
- Kedvelt/nem kedvelt dolgok/tevékenységek azonosítása, kifejezése
- Helyes/helytelen cselekedetek/viselkedések meghatározása
- Érzelmek, érzések kifejezése (boldog, szomorú, mérges, szeret, fél)
- Fájdalom jelzése, fájdalom helyének azonosítása

2.3. Beszédszervek helyes működésének elősegítése

- Ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok
- Artikulációs mozgások pontos utánzása, önellenőrzés tükörben
- Beszélő tanulóknál: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

VI. OSZTÁLY

3.1. Olvasási készség megalapozása

- Könyvhasználat: könyvek lapozása, képolvasás
- Felfigyelés az ismert/megnevezett képekre, megnevezett képek keresése, azonosítása
- Képek sorbarendezése, történet alakítás

Történetek alapján kérdésekre történő válaszadás, történet újramesélése képek segítségével

3.2. Főfogalmak alakítása, fejlesztése

- Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek)
- Formák/betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása
- Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, ok-okozat), nyelvi megértés, képolvasás, főfogalom alá rendezés, csoportosítás

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

VI. OSZTÁLY
<p>4.1 Finom-mozgások fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ujjak mozgatásának finomítása, ujjak ügyesítése, erősítése - Kételemű mozdulatsor végrehajtása - Írószerek helyes fogása, tudatos irányítása, megfelelő nyomaték - Szerszámok célszerű használata segítségével
<p>4.2. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vonalvezetés, iránykövetés síkban - Sorkövetés, oszlopkövetés, vonalak átírása, másolása, rajzolása - Feladaton belül sorrend követés - Írásmozgás követés szemmel folyamatosan
<p>4.3. Térben való tájékozódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testséma, testkép kialakítása - Soralkotás, balról-jobbra haladás - Elemek összeillesztése minta alapján, majd önállóan - Képolvasás balról jobbra - Tárgyak megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés - Helyhatározók, hol?, hova?, hol van? -kérdések megértése - Rendrakás tevékenység befejezése után - Forma és betűalakítás irányának követése - Csoportos tevékenységben a sorakerülés és haladási irány követése

4.4 Íráskészség alakítása, fejlesztése

- ritmusgyakorlatok, (egyszerű mozgások ritmusra, mondókázás, ritmikai és dinamikai gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok)
- Helyes testtartás kialakítása
- Füzethasználat: lapozás, sorváltás
- Tájékozódás a lapon/vonalrendszerben/sorközökben
- Haladási irány betartása
- Formák átírása
- Betűk átírása, másolása
- Írás távolság-tartással
- Íráskor a kezdő és végpont azonosítása
- Pontos másolás

Tematika javaslatok

Tematika	Javasolt tanulási tartalmak
1.Én és a környezetem	<p>a. A családom és én</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját nevének ismerete - családtagok nevének, foglalkozásának ismerete - énkép-önismeret: külső tulajdonságok ismerete, személyes adatok (név, életkor, lakhely, magasság stb.), én-könyvbe rögzítés képek, fényképek segítségével - családtagok külső tulajdonságai, foglalkozásának ismerete - alapvető érzelmek megnevezése, élethelyzetekhez társítása, érzelmek kifejezése <p>b. Az én iskolám</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskola nevének ismerete - tanárok, osztálytársak neve, főbb külső tulajdonságainak ismerete

	<ul style="list-style-type: none"> - iskolában levő helyiségek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helyiségben milyen tevékenység zajlik és kivel? (pl. Rajzteremben rajzol, fest, tornateremben tornászik, ebédlőben ebédel stb.) - iskolán belüli viselkedés szabályok (viselkedés szabályok az udvaron, az ebédlőben, a tornateremben, a rajzteremben stb.) <p>c. Évszakok</p> <ul style="list-style-type: none"> - évszakok és jellemzői (hónapok, változások a környezetben) - évszakokra jellemző időjárás (bejelölni a naptárba képek segítségével) és megfelelő ruházat - évszakokhoz fűződő ünnepek
2.Társas kapcsolatok	<p>a. Kapcsolatteremtés</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű majd kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása egyénileg - mozgásos, verbális utánpótlás gyakorlása - megérteni és megfelelően cselekedni egyszerű kérésekre adott helyzetekben - kérdés-válasz interakciók, ezen belül a kérdésfeltevés kivárása, meghallgatása, differenciálása <p>érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás stb.), helyzetgyakorlatok a témákkal összefüggésben</p> <p>b. Egyéni és csoportos tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a tevékenységben, a tevékenységhez fűződő szabályok betartása - mesehallgatás, mesélés képek segítségével, mondókázás, éneklés - egyszerű mozgásos-dalos játékokban való részvétel - saját élménybeszámoló: kedvelt tárgyakról, tevékenységekről - személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken, videóknál beszélgetések során - csoportos tevékenységek során sorra kerülés kivárása - érzelmek felismerése élethelyzetekben, videón - ki ő?, mit csinál?, hol van? kérdésekre válaszadás gyakorlása

3. Testünk és személyes teendők	<p>a. Ruházat</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruházarak helyes kezelése (cipzár fel-lehúzása, gombok begombolása, tépőzár megfelelő összeillesztése stb.) - évszaknak megfelelő ruházat kiválasztása - tiszta/piszkos fogalmak ismerete, ruhák válogatása <p>b. Tisztálkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - tisztálkodás szükségessége - helyes tisztálkodás (kézmosás, fogmosás, körömápolás, szükség esetén segítséggel, segítség elfogadása, szükség esetén képsorozatok segítségével) <p>c. Testrészek</p> <ul style="list-style-type: none"> - főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken, érzékszervek fontosságának ismerete, szerepe <p>d. Egészség/betegség</p> <ul style="list-style-type: none"> - hogyan óvhatjuk testünket a betegségektől (tisztálkodás fontossága, helyes étkezés, megfelelő öltözködés időjárásnak megfelelően, pihenés fontossága) - betegség tüneteinek felismerése/megnevezése (torokfájás, hányinger stb.) - fájdalom jelzése, fájdalom helyének pontos meghatározása, közlése
---------------------------------	---

4.Tájékozdás térben és időben	<p>a. Tájékozdás térben</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskola épületében megbízható tájékozdás - séták, kirándulások alkalmával gyalogos közlekedési szabályok ismerete, betartása, fegyelmezettség - tömegközlekedés során szükséges szabályok ismerete, betartása <p>b. Időbeni tájékozdás</p> <ul style="list-style-type: none"> - naptár használata: irányítással, segítséggel évszakok, napok, hónapok, ünnepek bejelölése a naptárba - részvétel az ünnepekre való készülődésben (díszek készítése, jelmez készítése, tojásfestés stb.) - mikor lesz?- már volt-idő múlásának megfigyelése (pl. volt születésnap, lesz gólyabál), bejelölése a naptárba képekkel - képek időrendbe állítása, rövid tömondatok megfogalmazása - ismerje meg és nevezze meg az ünnepek alkalmával készített képeken, videókon önmagát és az eseményt (fotóalbum, napló, én-könyv, számítógépen vetített fényképek)
-------------------------------	--

5.Élőlények	<p>a. Élőlények csoportosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ember/növény/állat/gyümölcs/zöldség differenciálása - élő-élettelen fogalmak megértése, képválogatás, csoportosítás főfogalom alá <p>b. Állatvilág</p> <ul style="list-style-type: none"> - állatok csoportosítása (ház körül élő állatok, erdei állatok, vadon élő állatok, házi kedvencek, vízi állatok) - állatok jellemzői (élőhely, táplálkozás és aszerint, hogy mi borítja testüket) - állatok neveinek és tulajdonságainak gyakorlása <p>c. Zöldségek, gyümölcsök</p> <ul style="list-style-type: none"> - zöldségek/gyümölcsök differenciálása, csoportosítása - zöldségek/gyümölcsök ízlelése, ízek meghatározása - tanulmányi séták: évszakra jellemző gyümölcsök, zöldségek, gyümölcsszedés - konyhában gyümölcssaláta, zöldségsaláta, bodzaszörp stb. készítés <p>d. Növények</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények részei és gondozása, virágültetés segítségével - tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - tanulmányi séták: növények megfigyelése, tapintása, évszakra megfelelő gyűjtés
-------------	---

<p>6.Előkészületek az önállóságra</p>	<p>Önállóság megszokott és új tevékenységekben: öltözködés, tisztálkodás, takarítás stb.</p> <ul style="list-style-type: none"> - konyhai tevékenységek, konyhai eszközök helyes használata, konyha tisztán tartása (képek segítségével recept-készítés) <p>Vásárlás: - vásárlás során az üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formák betartása, rendszabályok felidézése, alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - név, születési hely, családtagok nevének, foglalkozásának megtanulása - köszönés gyakorlása <p>Helyes közlekedés: - gyalogos közlekedéshez fűződő szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - tömegközlekedéshez fűződő szabályok - veszélyek a közlekedésben
---------------------------------------	---

VII. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

VII. OSZTÁLY
<p>1.1. Utasítások megértése ismert környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű frontális utasítások megértése és követése - Kétlépéses utasítások megértése és követése - Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális utasításokat - Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (válasszatok, mutassatok, mindenki álljon fel stb.)
<p>1.2. Kommunikációban való befogadói aktív részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikáció tárgyára irányított figyelem fenntartása, követése egyéni és kiscsoportos helyzetben - Részvétel meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, mondóka, zene) - Részvétel kérdés-válasz interakciókban, ebben az interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása - Rövid történetek meghallgatása: segítséggel válaszadás rövid történettel kapcsolatos kérdésekre (képek, rajzok, fényképek segítségével)

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

VII. OSZTÁLY
<p>2.1. Elemi kommunikációs viselkedés kialakítása (saját élmények megosztása)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját élményeire, tevékenységre vonatkozó kommentek meghallgatása, követése - Élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken kommunikációs helyzetek során - Kommunikatív alapszókincs bővítése (fokozatosan főnevek, igék, kérdőszók, melléknevek használata rövid tömondatokban) - Kommunikációs formák alkalmazása (gesztus, hanglejtés)
<p>2.2. Kommunikációs funkciók fejlesztése</p> <p>„Ki ez?, mi ez?, mit csinál?, hol?, mikor?, milyen?, honnan?, hova?, kivel? mivel?” kérdések differenciálása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kedvelt/nem kedvelt dolgok/tevékenységek/élelem azonosítása, kifejezése - Érzelmek, érzések kifejezése (boldog, szomorú, mérges, szeret, félt) - Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés - Beszélgetésbe való bekapcsolódásra készítés - Képek sorbarendezésével rövid történet alakítás
<p>2.3. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok - Artikulációs mozgások pontos utánzása, önellenőrzés tükörben - Beszélő tanulóknál: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

VII. OSZTÁLY

3.1. 3.1. Olvasási készség megalapozása

- Helyes testtartás kialakítása
- Könyvhasználat: könyvek lapozása, képolvasás
- Felfigyelés az ismert/megnevezett képekre, megnevezett képek keresése, azonosítása
- Képek sorbarendezése, történet alakítás
- Főfogalom alá rendezés, csoportosítás
- Rövid történetek alapján kérdésekre történő válaszadás, történet újramesélése képek segítségével

3.2. Főfogalmak alakítása, fejlesztése

- Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek)
- Formák/betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása
- Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, ok-okozat), nyelvi megértés, képolvasás, főfogalom alá rendezés, csoportosítás

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

VII. OSZTÁLY
<p>4.1 Finom-mozgások fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ujjak mozgatásának finomítása, ujjak ügyesítése, erősítése - Kételemű mozdulatsor végrehajtása - Írószerek helyes fogása, tudatos irányítása, megfelelő nyomaték - Szerszámok célszerű használata segítségével
<p>4.2. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vonalvezetés, iránykövetés síkban - Sorkövetés, oszlopkövetés, vonalak átírása, másolása, rajzolása - Feladaton belül sorrend követés - Írásmozgás követés szemmel folyamatosan
<p>4.3. Térben való tájékozódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testséma, testkép kialakítása - Soralkotás, balról-jobbra haladás - Elemek összeillesztése minta alapján, majd önállóan - Képolvasás balról jobbra - Tárgyak megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés - Helyhatározók, hol?, hova?, hol van?-kérdések megértése - Rendrakás tevékenység befejezése után - Forma és betűalakítás irányának követése - Csoportos tevékenységben a sorakerülés és haladási irány követése

4.4. Íráskészség alakítása, fejlesztése

- ritmusgyakorlatok, (egyszerű mozgások ritmusra, mondókázás, ritmikai és dinamikai gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok)
- Helyes testtartás kialakítása
- Füzethasználat: lapozás, sorváltás
- Tájékozódás a lapon/vonalrendszerben/sorközökben
- Haladási irány betartása
- Formák átírása
- Betűk átírása, másolása
- Írás távolság-tartással
- Íráskor a kezdő és végpont azonosítása

Tematika javaslatok

Tematika	Javasolt tanulási tartalmak
1. Én és a környezetem	<p>a. A családom és én</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját nevének ismerete - családtagok nevének, foglalkozásának ismerete - énkép-önismeret: külső tulajdonságok ismerete, személyes adatok (név, életkor, lakhely, magasság stb.), én-könyvbe rögzítés képek, fényképek segítségével - családtagok külső tulajdonságai, foglalkozásának ismerete - alapvető érzelmek megnevezése, élethelyzetekhez társítása, érzelmek kifejezése <p>b. Az én iskolám</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskola nevének ismerete - tanárok, osztálytársak neve, főbb külső tulajdonságainak ismerete - iskolában levő helyiségek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helyiségben milyen tevékenység zajlik és kivel? (pl. Rajzteremben rajzol, fest, tornateremben tornászik, ebédlőben ebédel stb.) - iskolán belüli viselkedés szabályok (viselkedés szabályok az udvaron, az ebédlőben, a tornateremben, a rajzteremben stb.) <p>c. Évszakok</p> <ul style="list-style-type: none"> - évszakok és jellemzői (hónapok, változások a környezetben) - évszakokra jellemző időjárás és megfelelő ruházat - évszakokhoz fűződő ünnepek

3.Társas kapcsolatok	<p>a. Kapcsolatteremtés</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű majd kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása egyénileg - mozgásos, verbális utánpótlás gyakorlása - megérteni és megfelelően cselekedni egyszerű kérésekre adott helyzetekben - kérdés-válasz interakciók, ezen belül a kérdésfeltevés kivárása, meghallgatása, differenciálása - érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás stb.), helyzetgyakorlatok a témákkal összefüggésben <p>b. Egyéni és csoportos tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a tevékenységben, a tevékenységhez fűződő szabályok betartása - mesehallgatás, mesélés képek segítségével, mondókázás, éneklés - egyszerű mozgásos-dalok játékokban való részvétel - saját élménybeszámoló: kedvelt tárgyról, tevékenységekről - személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken, videóknál beszélgetések során - csoportos tevékenységek során sorra kerülés kivárása - érzelmek felismerése élethelyzetekben, videón - ki ő?, mit csinál?, hol van? kérdésekre válaszadás gyakorlása
-------------------------	---

4. Testünk és személyes teendők	<p>a. Ruházat</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruházarak helyes kezelése (cipzár fel-lehúzása, gombok begombolása, tépőzár megfelelő összeillesztése stb.) - évszaknak megfelelő ruházat kiválasztása - tiszta/piszkos fogalmak ismerete, ruhák válogatása <p>b. Tisztálkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> - tisztálkodás szükségessége - helyes tisztálkodás (kézmosás, fogmosás, körömápolás, lányoknál betétcsere) szükség esetén segítséggel, segítség elfogadása, szükség esetén képsorozatok segítségével) <p>c. Testrészek</p> <ul style="list-style-type: none"> - főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken, érzékszervek fontosságának ismerete, szerepe <p>d. Egészség/betegség</p> <ul style="list-style-type: none"> - hogyan óvhatjuk testünket a betegségektől (tisztálkodás fontossága, helyes étkezés, megfelelő öltözködés időjárásnak megfelelően, pihenés fontossága) - betegség tüneteinek felismerése/megnevezése (torokfájás, hányinger stb.) - fájdalom jelzése, fájdalom helyének pontos meghatározása, közlése
---------------------------------	---

5.Tájékozódás térben és időben	<p>a. Tájékozódás térben</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskola épületében megbízható tájékozódás - séták, kirándulások alkalmával gyalogos közlekedési szabályok ismerete, betartása, fegyelmezettség - tömegközlekedés során szükséges szabályok ismerete, betartása <p>b. Időbeni tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - naptár használata: irányítással, segítséggel évszakok, napok, hónapok, ünnepek bejelölése a naptárba - részvétel az ünnepekre való készülődésben (díszek készítése, jelmez készítése, tojásfestés stb.) - mikor lesz?- már volt-idő múlásának megfigyelése (pl. volt születésnap, lesz gólyabál), bejelölése a naptárba képekkel - képek időrendbe állítása, rövid tömondatok megfogalmazása - ismerje meg és nevezze meg az ünnepek alkalmával készített képeken, videókon önmagát és az eseményt (fotóalbum, napló, én-könyv, számítógépen vetített fényképek)
--------------------------------	---

6.Élőlények	<p>a. Élőlények csoportosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ember/növény/állat/gyümölcs/zöldség differenciálása - élő-élettelen fogalmak megértése, képválogatás, csoportosítás főfogalom alá <p>b. Állatvilág</p> <ul style="list-style-type: none"> - állatok csoportosítása (ház körül élő állatok, erdei állatok, vadon élő állatok, házi kedvencek, vízi állatok) - állatok jellemzői (élőhely, táplálkozás és aszerint, hogy mi borítja testüket) - állatok neveinek és tulajdonságainak gyakorlása <p>c. Zöldségek, gyümölcsök</p> <ul style="list-style-type: none"> - zöldségek/gyümölcsök differenciálása, csoportosítása - zöldségek/gyümölcsök ízlelése, ízek meghatározása - tanulmányi séták: évszakra jellemző gyümölcsök, zöldségek, gyümölcsszedés - konyhában gyümölcssaláta, zöldségsaláta, bodzaszörp stb. készítés <p>d. Növények</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények részei és gondozása, virágültetés segítségével - tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - tanulmányi séták: növények megfigyelése, tapintása, évszakra megfelelő gyűjtés
-------------	---

7.Előkészületek az önállóságra	<p>Önállóság megszokott és új tevékenységekben: öltözködés, tisztálkodás, takarítás stb.</p> <ul style="list-style-type: none"> - konyhai tevékenységek, konyhai eszközök helyes használata, konyha tisztán tartása (képek segítségével recept-készítés) <p>Vásárlás: - vásárlás során az üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formák betartása, rendszabályok felidézése, alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - név, születési hely, családtagok nevének, foglalkozásának megtanulása - köszönés gyakorlása <p>Helyes közlekedés: - gyalogos közlekedéshez fűződő szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - tömegközlekedéshez fűződő szabályok - veszélyek a közlekedésben
--------------------------------	---

VIII. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

VIII. OSZTÁLY
<p>1.1. Utasítások megértése ismert környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű frontális utasítások megértése és követése - Kétlépéses utasítások megértése és követése - Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális utasításokat - Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (válasszatok, mutassatok, mindenki alljon fel stb.)
<p>1.2. Kommunikációban való befogadói aktív részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kommunikáció tárgyára irányított figyelem fenntartása, követése egyéni és kiscsoportos helyzetben -Részvétel meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, mondóka, zene) -Részvétel kérdés-válasz interakciókban, ebben az interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása -Rövid történetek meghallgatása: segítséggel válaszadás rövid történettel kapcsolatos kérdésekre (képek, rajzok, fényképek segítségével) - Választani tud két kézzel nem fogható dolgok között (parkba menni vagy üzletbe) - Felnőttek által szolgáltatott információkra való figyelés és azok megértésének a gyakorlása

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

VIII. OSZTÁLY
<p>2.1. Elemi kommunikációs viselkedés kialakítása (saját élmények megosztása)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját élményeire, tevékenységre vonatkozó kommentek meghallgatása, követése - Élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken kommunikációs helyzetek során - Saját élmény, tapasztalat és eseményekre vonatkozó kérdésekre való válaszadás - Kommunikatív alapszókincs bővítése (fokozatosan főnevek, igék, kérdőszók, melléknevek használata rövid tömondatokban) - Kommunikációs formák alkalmazása (gesztus, hanglejtés)
<p>2.2. Kommunikációs funkciók fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Ki ez?, mi ez?, mit csinál?, hol?, mikor?, milyen?, honnan?, hova?, kivel? mivel?” kérdések differenciálása - Kedvelt/nem kedvelt dolgok/tevékenységek/élelem azonosítása, kifejezése - A beleegyezés vagy elutasítás (igen/nem) kifejezésének a gyakorlása - Érzelmek, érzések kifejezése (boldog, szomorú, mérges, szeret, félt, düh) - A segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása - Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés - Beszélgetésbe való bekapcsolódásra készítés - Képek sorbarendezésével rövid történet alakítás
<p>2.3. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok - Artikulációs mozgások pontos utánzása, önellenőrzés tükörben - Beszélő tanulóknál: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

VIII. OSZTÁLY
<p>3.1. Olvasási készség megalapozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyes testtartás kialakítása - Könyvhasználat: könyvek lapozása, képolvasás

VIII. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> -Felfigyelés az ismert/megnevezett képekre, megnevezett képek keresése, azonosítása -Képek sorbarendezeése, történet alakítás - Főfogalom alá rendezés, csoportosítás - Írás és rajz vizuális differenciálásának gyakorlása -Rövid történetek alapján kérdésekre történő válaszadás, történet újramesélése képek segítségével
<p>3.2. Főfogalmak alakítása, fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - Formák/betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása - Egyszerű, mindennapi használatú szóképek és képek társításának gyakorlása - Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, ok-okozat), nyelvi megértés, képolvasás, főfogalom alá rendezés, csoportosítás

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás tanulására)

VIII. OSZTÁLY
<p>4.1 Finom-mozgások fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ujjak mozgatásának finomítása, ujjak ügyesítése, erősítése -Kételemű mozdulatsor végrehajtása -Írószerek helyes fogása, tudatos irányítása, megfelelő nyomaték -Szerszámok célszerű használata segítségével
<p>4.2. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vonalvezetés, iránykövetés síkban -Sorkövetés, oszlopkövetés, vonalak átírása, másolása, rajzolása -Feladaton belül sorrend követés -Írásmozgás követés szemmel folyamatosan
<p>4.3. Térben való tájékozódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -Testséma, testkép kialakítása -Soralkotás, balról-jobbra haladás -Elemek összeillesztése minta alapján, majd önállóan -Képolvasás balról jobbra -Tárgyak megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés -Helyhatározók, hol?, hova?, hol van?-kérdések megértése -Rendrakás tevékenység befejezése után -Forma és betűalakítás irányának követése -Csoportos tevékenységben a sorrekerülés és haladási irány követése

VIII. OSZTÁLY**4.4. Íráskészség alakítása, fejlesztése**

- ritmusgyakorlatok, (egyszerű mozgások ritmusra, mondókázás, ritmikai és dinamikai gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok)
- Helyes testtartás kialakítása
- Füzethasználat: lapozás, sorváltás
- Tájékozódás a lapon/vonalrendszerben/sorközökben
- Haladási irány betartása
- Formák átírása
- Betűk átírása, másolása
- Írás távolság-tartással
- Íráskor a kezdő és végpont azonosítása
- Saját nevének a kezdőbetűjének az azonosítása
- Számítógépen való írás gyakorlása

Tematika javaslatok

Tematika	Javasolt tanulási tartalmak
1. Én és a környezetem	<ul style="list-style-type: none"> -saját nevének ismerete, családtagok nevének, foglalkozásának ismerete -énpép-önismeret: külső tulajdonságok ismerete, személyes adatok (név, életkor, lakhely), én-könyvbe rögzítés képek, fényképek segítségével -családtagok külső tulajdonságai, foglalkozásának ismerete -alapvető érzelmek megnevezése, élethelyzetekhez társítása, érzelmek kifejezése - az otthon helységeinek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helységben mit csinálunk - tanárok, osztálytársak neve -iskolában levő helyiségek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helyiségben milyen tevékenység zajlik (pl. Rajzteremben rajzol, fest, tornateremben tornászik, ebédlőben ebédel stb.)

<p>2. Társadalmi érintkezési formák</p>	<ul style="list-style-type: none"> -egyszerű majd kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása kiscsoportban -mozgásos, verbális utánpótlás gyakorlása kiscsoportban -megérteni és megfelelően cselekedni egyszerű kérésekre adott helyzetekben -meghallgatást igénylő tevékenységek (mese, vers, mondóka, zene) -egyszerű mozgásos-dalos játékok, együttműködést igénylő feladatok, játékok -saját élménybeszámoló: kedvelt tárgyakról, tevékenységekről, történekekről, kedvenc állatokról, birtokos névmás használata -személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken, videóknban beszélgetések során -csoportos tevékenységek során sorra kerülés kivárása, aktív részvétel a tevékenységben, a tevékenységhez fűződő szabályok betartása -érzelmek felismerése élethelyzetekben, videón, hangerő szabályozása - az érzelmek szociálisan elfogadható módon való kifejezésének gyakorlása -ki ő?, mit csinál?, hol van? kérdésekre válaszadás gyakorlása -érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás stb.), helyzetgyakorlatok a témákkal összefüggésben
<p>3. Testünk és teendőink</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ruházárak helyes kezelése -helyes tisztálkodás (kézmosás, fogmosás, körömápolás)-szükség esetén segítséggel, segítség elfogadása -főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken, érzékszervek fontosságának ismerete, szerepe -betegség tüneteinek felismerése/megnevezése (torokfájás, hányinger stb.) -fájdalom jelzése, fájdalom helyének pontos meghatározása, közlése - orvosi rendelőben, kórházban való viselkedési szabályok megismerése és gyakorlása
<p>4. Tájékozódás térben és időben</p>	<ul style="list-style-type: none"> -az otthona és az iskola épületében megbízható tájékozódás -séták, kirándulások alkalmával gyalogos közlekedési szabályok ismerete, betartása, fegyelmezetttség -tömegközlekedés során szükséges szabályok ismerete, betartása -napár használata: irányítással, segítséggel évszakok, napok, hónapok, ünnepek bejelölése -részvétel az ünnepekre való készülődésben -mikor lesz?-már volt-idő múlásának megfigyelése (pl.volt születésnap, lesz gólyabál), bejelölése a naptárba képekkel

	<p>-képek időrendbe állítása, rövid tőmondatok megfogalmazása</p> <p>-ismerje meg és nevezze meg az ünnepek alkalmával készített képeken, videókon önmagát és az eseményt (fotóalbum, napló, én-könyv, számítógépen vetített fényképek)</p>
5.Élőlények	<p>-ember/növény/állat/gyümölcs/zöldség differenciálásának gyakorlása</p> <p>állatok csoportosítása (ház körül élő állatok, erdei állatok, vadon élő állatok, házi kedvencek, vízi állatok) és jellemzői (élőhely, táplálkozás szerint)</p> <p>-állatok neveinek és tulajdonságainak gyakorlása</p> <p>- házi kedvencek/házi állatok gondozásának gyakorlása</p> <p>-zöldségek/gyümölcsök differenciálása</p> <p>-növények részei és gondozása, virágültetés segítségével</p> <p>- virágok, haszon növények gondozásának elsajátítása</p> <p>-tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek)</p> <p>-tanulmányi séták: növények, levelek gyűjtése</p> <p>-növények, állatok megfigyelése (séta állatkertben, botanikus kertben stb.)</p> <p>-élő-élettelen fogalmak megértése, képválogatás, csoportosítás főfogalom alá</p>
6.Előkészületek az önállóságra	<p>-konyhai tevékenységekben való részvétel, konyhai eszközök helyes használata, konyha tisztán tartása</p> <p>- házkörüli és kerti tevékenységekben való aktív részvétel</p> <p>-önállóság megszokott és új tevékenységekben</p> <p>-képek, videók alapján felmerülő viselkedés problémák felismerése, helyes megoldás keresése, kiválasztása</p> <p>-vásárlás során az üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formák betartása, rendszabályok felidézése, alkalmazása</p> <p>-név, születési hely, családtagok nevének, foglalkozásának, lakcímének megtanulása</p>

IX. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

IX. osztály
<p>1.1. Utasítások megértése ismert környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Frontális utasítások megértése és követése - Két egymástól független utasítás megértése és követése - Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális utasításokat - Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (válasszatok, mutassatok, mindenki álljon fel stb.)
<p>1.2. Kommunikációban való befogadói aktív részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikáció tárgyára irányított figyelem fenntartása, követése egyéni és kiscsoportos helyzetben - Részvétel meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, mondóka, zene) - Részvétel kérdés-válasz interakciókban, ebben az interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása - Rövid történetek meghallgatása: segítséggel válaszadás rövid történettel kapcsolatos kérdésekre (képek, rajzok, fényképek segítségével) - Szerepek eljátszásának a gyakorlása - Mások által szolgáltatott információkra való figyelés és azok megértésének a gyakorlása - A megfelelő időben való csendben maradás gyakorlása

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

IX. osztály
<p>2.1. Elemi kommunikációs viselkedés kialakítása (saját élmények megosztása)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszélgetéshez, téma váltás nélkül, való helyes hozzájárulás gyakorlása - Élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken kommunikációs helyzetek során - Saját élmény, tapasztalat és eseményekre vonatkozó kérdésekre való válaszadás - Kommunikatív alapszókinccs bővítése (fokozatosan főnevek, igék, kérdőszók, melléknevek használata rövid tömondatokban) - A többes szám és múlt idő helyes használatának a gyakorlása - Kommunikációs formák alkalmazása (gesztus, hanglejtés)
<p>2.2. Kommunikációs funkciók fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Ki ez?, mi ez?, mit csinál?, hol?, mikor?, milyen?, honnan?, hova?, kivel? mivel?” kérdések differenciálása - Kedvelt/nem kedvelt dolgok/tevékenységek/élelem azonosítása, kifejezése - A beleegyezés vagy elutasítás (igen/nem) kifejezésének a gyakorlása - Érzelmek, érzések kifejezése (boldog, szomorú, mérges, szeret, félt, düh) - A segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása - Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés

IX. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Beszélgetésbe való bekapcsolódásra készítés - Képek sorbarendezésével rövid történet alakítás
2.3. Beszédszervek helyes működésének elősegítése <ul style="list-style-type: none"> - Ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok - Artikulációs mozgások pontos utánzása, önellenőrzés tükörben - Beszélő tanulóknál: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok

3.Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

IX. osztály
3.1. Olvasási készség megalapozása <ul style="list-style-type: none"> - Helyes testtartás kialakítása - Könyvhasználat: könyvek lapozása, képolvasás - Felfigyelés az ismert/megnevezett képekre, megnevezett képek keresése, azonosítása - Képek sorbarendezése, történet alakítás - Főfogalom alá rendezés, csoportosítás - Írás és rajz vizuális differenciálásának gyakorlása - Saját nevének a kezdőbetűjének a felismertetésének a gyakorlása - Rövid történetek alapján kérdésekre történő válaszadás, történet újramesélése képek segítségével
3.2. Főfogalmak alakítása, fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - Formák/betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása - Egyszerű, mindennapi használatú szóképek és képek társításának gyakorlása - Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, ok-okozat), nyelvi megértés, képolvasás, főfogalom alá rendezés, csoportosítás

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése

IX. osztály
<p>4.1. Finom-mozgások fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ujjak mozgatásának finomítása, ujjak ügyesítése, erősítése - Kételemű mozdulatsor végrehajtása - Írószerek helyes fogása, tudatos irányítása, megfelelő nyomaték - Szerszámok célszerű használata segítséggel
<p>4.2. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vonalvezetés, iránykövetés síkban - Sorkövetés, oszlopkövetés, vonalak átírása, másolása, rajzolása - Feladaton belül sorrend követés - Írásmozgás követés szemmel folyamatosan
<p>4.3. Térben való tájékozódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testséma, testkép kialakítása - Soralkotás, balról-jobbra haladás - Elemek összeillesztése minta alapján, majd önállóan - Képolvasás balról jobbra - Tárgyak megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés - Helyhatározók, hol?, hova?, hol van?- kérdések megértése - Rendrakás tevékenység befejezése után - Forma és betűalakítás irányának követése - Csoportos tevékenységben a sorakerülés és haladási irány követése
<p>4.4. Íráskészség alakítása, fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ritmusgyakorlatok, (egyszerű mozgások ritmusra, mondókázás, ritmikai és dinamikai gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok) - Helyes testtartás kialakítása - Füzethasználat: lapozás, sorváltás - Tájékozódás a lapon/vonalrendszerben/sorközökben - Haladási irány betartása - Formák átírása - Betűk átírása, másolása - Írás távolság-tartással - Íráskor a kezdő és végpont azonosítása - Számítógépen való írás gyakorlása

Tematika javaslatok

Tematika	Javasolt tanulási tartalmak
<p>1. Én és a környezetem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - saját nevének ismerete, családtagok nevének, foglalkozásának ismerete - énkép-önismeret: külső tulajdonságok ismerete, személyes adatok (név, életkor, lakhely), én-könyvbe rögzítés képek, fényképek segítségével - családtagok külső tulajdonságai, foglalkozásának ismerete - alapvető érzelmek megnevezése, élethelyzetekhez társítása, érzelmek kifejezése - az otthon helységeinek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helységben mit csinálunk

	<ul style="list-style-type: none"> - az otthon és az iskola, vagy más fontos hely (piac, bolt, fodrász) közötti útvonal megismerése - tanárok, osztálytársak neve - iskolában levő helyiségek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helyiségben milyen tevékenység zajlik (pl. rajzteremben rajzol, fest, tornateremben tornászik, ebédlőben ebédel stb.)
<p>2. Társadalmi érintkezési formák</p>	<ul style="list-style-type: none"> - egyszerű majd kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása kiscsoportban - mozgásos, verbális utánpótlás gyakorlása kiscsoportban - megérteni és megfelelően cselekedni egyszerű kérésekre adott helyzetekben - meghallgatást igénylő tevékenységek (mese, vers, mondóka, zene) - egyszerű mozgásos-dalos játékok, együttműködést igénylő feladatok, játékok - saját élménybeszámoló: kedvelt tárgyáról, tevékenységekről, történekekről, kedvenc állatokról, birtokos névmás használata - személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken, videóknál beszélgetések során - csoportos tevékenységek során sorra kerülés kivárása, aktív részvétel a tevékenységben, a tevékenységhez fűződő szabályok betartása - érzelmek felismerése élethelyzetekben, videónál, hangerő szabályozása - az érzelmek szociálisan elfogadható módon való kifejezésének gyakorlása - a szociálisan elfogadott udvariassági formák elsajátítása segítségkérés, köszönet, elutasítás, bocsánatkérés alkalmával - ki ő?, mit csinál?, hol van? kérdésekre válaszadás gyakorlása - érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás stb.), helyzetgyakorlatok a témákkal összefüggésben
<p>3. Testünk és teendőink</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ruházatok helyes kezelése - helyes tisztálkodás (kézmosás, fogmosás, körömápolás) - szükség esetén segítséggel, segítség elfogadása - főbb testrészek megmutatása saját magánál és más személyeken, érzékszervek fontosságának ismerete, szerepe - betegség tüneteinek felismerése/megnevezése (torokfájás, hányinger stb.) - fájdalom jelzése, fájdalom helyének pontos meghatározása, közlése

	<ul style="list-style-type: none"> - orvosi rendelőben, kórházban való viselkedési szabályok megismerése és gyakorlása
<p>4. Tájékozódás térben és időben</p>	<ul style="list-style-type: none"> - az otthona és az iskola épületében megbízható tájékozódás - az otthon és egyéb fontos hely között való megbízható tájékozódás gyakorlása - séták, kirándulások alkalmával gyalogos közlekedési szabályok ismerete, betartása, fegyelmezettség - tömegközlekedés során szükséges szabályok ismerete, betartása - naptár használata: irányítással, segítséggel évszakok, napok, hónapok, ünnepek bejelölése - részvétel az ünnepekre való készülődésben - mikor lesz?- már volt-idő múlásának megfigyelése (pl. volt születésnap, lesz gólyabál), bejelölése a naptárba képekkel - képek időrendbe állítása, rövid tömondatok megfogalmazása - ismerje meg és nevezze meg az ünnepek alkalmával készített képeken, videókon önmagát és az eseményt (fotóalbum, napló, én-könyv, számítógépen vetített fényképek)
<p>5. Élőlények</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ember/növény/állat/gyümölcs/zöldség differenciálásának gyakorlása - állatok csoportosítása (ház körül élő állatok, erdei állatok, vadon élő állatok, házi kedvencek, vízi állatok) és jellemzői (élőhely, táplálkozás szerint) - állatok neveinek és tulajdonságainak gyakorlása - házi kedvencek/házi állatok gondozásának gyakorlása - zöldségek/gyümölcsök differenciálása - növények részei és gondozása, virágültetés segítséggel - virágok, haszonnövények gondozásának elsajátítása - tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - tanulmányi séták: növények, levelek gyűjtése - növények, állatok megfigyelése (séta állatkertben, botanikus kertben) - élő-élettelen fogalmak megértése, képválogatás, csoportosítás főfogalom alá

<p>6. Önállóságra nevelés</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konyhai tevékenységekben való részvétel, konyhai eszközök helyes használata, konyha tisztán tartása - házkörüli és kerti tevékenységekben való aktív részvétel - a háztartási eszközök helyes használatának az elsajátítása (porszívó, mosógép) - önállóság megszokott és új tevékenységekben - képek, videók alapján felmerülő viselkedés problémák felismerése, helyes megoldás keresése, kiválasztása - vásárlás során az üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formák betartása, rendszabályok felidézése, alkalmazása - név, születési hely, családtagok nevének, foglalkozásának, lakcímének megtanulása
--------------------------------------	---

X. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

<p>X. osztály</p>
<p>1.1. Utasítások megértése ismert környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Frontális utasítások megértése és követése - Két egymástól független utasítás megértése és követése - Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális utasításokat - Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (válasszatok, mutassatok, mindenki álljon fel stb.)
<p>1.2. Kommunikációban való befogadói aktív részvétel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikáció tárgyára irányított figyelem fenntartása, követése egyéni és kiscsoportos helyzetben - Részvétel meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, mondóka, zene) - Részvétel kérdés-válasz interakciókban, ebben az interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása <ul style="list-style-type: none"> - Rövid történetek meghallgatása: segítséggel válaszadás rövid történettel kapcsolatos kérdésekre (képek, rajzok, fényképek segítségével)   - Mások által szolgáltatott információkra való figyelés és azok megértésének a gyakorlása - A megfelelő időben való csendben maradás gyakorlása - Szerepek eljátszásának a gyakorlása

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

<p>X. osztály</p> <p>2.1. Elemi kommunikációs viselkedés kialakítása (saját élmények megosztása)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszélgetéshez, téma váltás nélkül, való helyes hozzájárulás gyakorlása - Élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken kommunikációs helyzetek során - Saját élmény, tapasztalat és eseményekre vonatkozó kérdésekre való válaszadás - Kommunikatív alapszókinccs bővítése (fokozatosan főnevek, igék, kérdőszók, melléknevek használata rövid tömondatokban) - A többes szám és múlt idő helyes használatának a gyakorlása - Jövő idő használatának a gyakorlása - A „miért”, „hogyan” kérdések megindokolásának gyakorlása - Kommunikációs formák alkalmazása (gesztus, hanglejtés) <p>2.2. Kommunikációs funkciók fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - „ki szeretne?”, „a hogyan ?” kérdésekre való megfelelő válaszadás gyakorlása - Kedvelt/nem kedvelt dolgok/tevékenységek/élelem azonosítása, kifejezése - A beleegyezés vagy elutasítás (igen/nem) kifejezésének a gyakorlása - Érzelmek, érzések szociálisan elfogadható módon való kifejezése (boldog, szomorú, mérges, szeret, félt, düh) - A segítségkérés, mint kommunikációs helyzet gyakorlása - Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés - Beszélgetésbe való bekapcsolódásra készítés - Gyakorlatok az ismeretlen szavak értelmének a megkérdezésére - Megfelelő udvariassági formák használatának az elsajátítása - Egyszerű kijelentő mondatok alkotásának a gyakorlása: Itt van....., Ez egy... <p>2.3. Beszédszervek helyes működésének elősegítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok - Artikulációs mozgások pontos utánzása, önellenőrzés tükörben - Beszélő tanulóknál: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok
---

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

X. osztály
<p>3.1. Olvasási készség megalapozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyes testtartás kialakítása - Könyvhasználat: könyvek lapozása, képolvasás - Felfigyelés az ismert/megnevezett képekre, megnevezett képek keresése, azonosítása - Képek sorbarendezeése, történet alakítás - Főfogalom alá rendezés, csoportosítás - Írás és rajz vizuális differenciálásának gyakorlása - Saját nevének a kezdőbetűjének a felismertetésének a gyakorlása - Gyakorlása a mindennapi életben fontos szóképek felismerésének könyvekben és mindennapi helyzetekben - Rövid történetek alapján kérdésekre történő válaszadás, történet újramesélése képek segítségével, részletek eljátszása a történetből, reakció kiváltása a történet bizonyos helyzeteire (pl. Nevet, ...)
<p>3.2. Főfogalmak alakítása, fejlesztése</p> <p>Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek)</p> <p>Formák/betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása</p> <p>Egyszerű, mindennapi használatú szóképek és képek társításának gyakorlása</p> <p>Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, ok-okozat), nyelvi megértés, képolvasás, főfogalom alá rendezés, csoportosítás</p>

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése

X. osztály
<p>4.1 Finom-mozgások fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ujjak mozgatásának finomítása, ujjak ügyesítése, erősítése - Kételemű mozdulatsor végrehajtása - Írószerek helyes fogása, tudatos irányítása, megfelelő nyomaték - Szerszámok célszerű használata segítséggel
<p>4.2. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vonalvezetés, iránykövetés síkban - Sorkövetés, oszlopkövetés, vonalak átírása, másolása, rajzolása - Feladaton belül sorrend követés - Írásmozgás követés szemmel folyamatosan
<p>4.3. Térben való tájékozódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testséma, testkép kialakítása - Soralkotás, balról-jobbra haladás - Elemek összeillesztése minta alapján, majd önállóan - Képolvasás balról jobbra - Tárgyak megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés - Helyhatározók, hol?, hova?, hol van?- kérdések megértése - Rendrakás tevékenység befejezése után - Forma és betűalakítás irányának követése - Csoportos tevékenységben a sorakerülés és haladási irány követése
<p>4.4. Íráskészség alakítása, fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ritmusgyakorlatok, (egyszerű mozgások ritmusra, mondókázás, ritmikai és dinamikai gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok)

X. osztály

- Helyes testtartás kialakítása
- Füzethasználat: lapozás, sorváltás
- Tájékozódás a lapon/vonalrendszerben/sorközökben
- Haladási irány betartása
- Formák átírása
- Betűk átírása, másolása
- Írás távolság-tartással
- Íráskor a kezdő és végpont azonosítása
- Számítógépen való írás gyakorlása

Tematika javaslatok

Tematika	Javasolt tanulási tartalmak
1. Én és a környezetem	<ul style="list-style-type: none"> - saját nevének ismerete, családtagok nevének, foglalkozásának ismerete - énkép-önismeret: külső tulajdonságok ismerete, személyes adatok (név, életkor, lakhely), én-könyvbe rögzítés képek, fényképek segítségével - családtagok külső tulajdonságai, foglalkozásának ismerete - alapvető érzelmek megnevezése, élethelyzetekhez társítása, érzelmek kifejezése - az otthon helységeinek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helységben mit csinálunk - az otthon és az iskola, vagy más fontos hely (piac, bolt, fodrász) közötti útvonal megismerése - tanárok, osztálytársak neve - iskolában levő helyiségek ismerete, annak tudatosítása, hogy melyik helyiségben milyen tevékenység zajlik (pl. Rajzteremben rajzol, fest, tornateremben tornáznak, ebédlőben ebédel stb.)
2. Társadalmi érintkezési formák	<ul style="list-style-type: none"> - egyszerű majd kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása kiscsoportban - mozgásos, verbális utánpótlás gyakorlása kiscsoportban - megérteni és megfelelően cselekedni egyszerű kérésekre adott helyzetekben - meghallgatást igénylő tevékenységek (mese, vers, mondóka, zene) - egyszerű mozgásos-dalos játékok, együttműködést igénylő feladatok, játékok - saját élménybeszámoló: kedvelt tárgyakról, tevékenységekről, történekekről, kedvenc állatokról, birtokos névmás használata - személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken, videóknál beszélgetések során

	<ul style="list-style-type: none"> - csoportos tevékenységek során sorra kerülés kivárása, aktív részvétel a tevékenységben, a tevékenységhez fűződő szabályok betartása - érzelmek felismerése élethelyzetekben, videón, hangerő szabályozása - az érzelmek szociálisan elfogadható módon való kifejezésének gyakorlása - a szociálisan elfogadott udvariassági formák elsajátítása segítségkérés, köszönet, elutasítás, bocsánatkérés alkalmával - ki ő?, mit csinál?, hol van? kérdésekre válaszadás gyakorlása - érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás stb.), helyzetgyakorlatok a témákkal összefüggésben
<p>3.Testünk és teendőink</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ruházatok helyes kezelése - helyes tisztálkodás (kézmosás, fogmosás, körömápolás)-szükség esetén segítséggel, segítség elfogadása - főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken, érzékszervek fontosságának ismerete, szerepe - betegség tüneteinek felismerése/megnevezése (torokfájás, hányinger stb.) - fájdalom jelzése, fájdalom helyének pontos meghatározása, közlése - orvosi rendelőben, kórházban való viselkedési szabályok megismerése és gyakorlása
<p>4.Tájékozódás térben és időben</p>	<ul style="list-style-type: none"> - az otthona és az iskola épületében megbízható tájékozódás - az otthon és egyéb fontos hely között való megbízható tájékozódás gyakorlása - séták, kirándulások alkalmával gyalogos közlekedési szabályok ismerete, betartása, fegyelmezettség - tömegközlekedés során szükséges szabályok ismerete, betartása - naptár használata: irányítással, segítséggel évszakok, napok, hónapok, ünnepek bejelölése - részvétel az ünnepekre való készülődésben - mikor lesz?- már volt-idő múlásának megfigyelése (pl. volt születésnap, lesz gólyabál), bejelölése a naptárba képekkel - képek időrendbe állítása, rövid tömondatok megfogalmazása - ismerje meg és nevezze meg az ünnepek alkalmával készített képeken, videókon önmagát és az eseményt (fotóalbum, napló, én-könyv, számítógépen vetített fényképek)

<p>5. Élőlények</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ember/növény/állat/gyümölcs/zöldség differenciálásának gyakorlása állatok csoportosítása (ház körül élő állatok, erdei állatok, vadon élő állatok, házi kedvencek, vízi állatok) és jellemzői (élőhely, táplálkozás szerint) - állatok neveinek és tulajdonságainak gyakorlása - házi kedvencek/házi állatok gondozásának gyakorlása - zöldségek/gyümölcsök differenciálása - növények részei és gondozása, virágültetés segítségével - virágok, haszonnövények gondozásának elsajátítása - tárgyak, képek egyeztetése, válogatása (környezet élőlényei, tárgyai, személyek) - tanulmányi séták: növények, levelek gyűjtése - növények, állatok megfigyelése (séta állatkertben, botanikus kertben) - élő-élettelen fogalmak megértése, képválogatás, csoportosítás főfogalom alá
<p>6. Önállóságra nevelés</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konyhai tevékenységekben való részvétel, konyhai eszközök helyes használata, konyha tisztán tartása - házkörüli és kerti tevékenységekben való aktív részvétel - a háztartási eszközök helyes használatának az elsajátítása (porszívó, mosógép) - önállóság megszokott és új tevékenységekben - képek, videók alapján felmerülő viselkedés problémák felismerése, helyes megoldás keresése, kiválasztása - vásárlás során az üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formák betartása, rendszabályok felidézése, alkalmazása - név, születési hely, családtagok nevének, foglalkozásának, lakcímének megtanulása.

Módszertani javaslatok

Abból az alapelvből kiindulva, hogy az értelmelig súlyosan akadályozott személyek fejlődése egyénekenként eltérő mintát mutat, a pedagógiai munka alapvető célja az önellátás, a személyi autonómia, és a szocializáció lehető legmagasabb szintre való fejlesztése.

Anyanyelvi kompetenciákat alapkompentenciáknak tekintjük, mert az anyanyelv ismerete elengedhetetlen feltétele a pedagógiai munkának, minden műveltségi területen, ami az értelmelig súlyosan akadályozott tanulók tantervében szerepel. A tanítási folyamat eredménye a specifikus kompetenciák elsajátítása, a készségek formálása olyan tevékenységek által amelyek a szóbeli közlések felismerését, megértését és a megfelelő nyelvi kifejezőkészség elérését célozzák meg.

A tevékenységek tervezésekor elsődleges szempont az értelmelig súlyosan akadályozott személyek állapotfelmérése, és a képességprofil megállapítása. Egy realiztikus és komplex képességprofil segítségünkre szolgál a megfelelő tanítási

célok és az akadályozó tényezők megállapításában. A tanulók képességprofilja , kognitív működési szintje, a kiinduló pont a kompetenciák és tanulási tartalmak, módszerek, stratégiák és didaktikai segédeszközök kiválasztásánál. Az oktatási folyamat minden lépésénél elengedhetetlen feltétel a differenciálás.

Az anyanyelvi és kommunikációs készségek órák keretén belül legfontosabb a tanulók bevonása és követése kommunikációs helyzetekben, amelyeket számukra alakítunk ki intellektuális képességeiket figyelembe véve. A kommunikáció funkcionális szintje tanulónként változik, a motoros gesztusoktól (fejbiccentés igenlés esetén) egészen a tanuló korának és képességeinek megfelelő beszédprodukciónig.

Az anyanyelvi és kommunikációs készségek tantárgy oktatásakor használt alapvető módszerek és stratégiák: játék, tapasztalati tanulás, beszédfejlesztés, aktivizálás, következetesség, folytonosság.

Az anyanyelvi és kommunikációs készségek fejlesztésekor az értelmileg súlyosan akadályozott tanulók esetében a verbális, non verbális és írott kommunikáció mellett szükség van az asszisztív és augmentatív technikák alkalmazására. A program újszerűségét az alternatív adaptált kommunikációs technikák bevezetése biztosítja. A felhasznált asszisztív és augmentatív kommunikációs technikák: PECS, piktogramok, tárgyak, szimbólumok, gesztusnyelv, jelnyelv, számítógépes programok mint a Verbalio, Nicky talk. Gyakran megtörténik, hogy az alternatív kommunikációs technikák teszik lehetővé hogy a tanuló passzív szemlélőből, aktív résztvevővé válik.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében fontos előtérbe helyezni a tanulók *egyedi sajátosságait*, a változatos differenciálás meg kell valósuljon a célok, tartalom, követelmények, szervezési módok, eszközök vonatkozásában egyaránt. A pedagógusnak differenciálás során figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmak módosulását.

Az egyéni képességszintnek megfelelően kell megteremteni a kommunikatív kompetencia kialakítását, szükség esetén javasolt az *alternatív, augmentatív kommunikációs eszközök használata*

Az egyéniesített tanítási folyamat a kiindulópontja az értékelésnek, minden tanuló esetében. A tanulók fejlődési szintjét mérjük, és szöveges értékelésben rögzítjük, azért hogy kiindulópontot képezzen az oktatási folyamat következő lépésének megtervezésére. Célunk, hogy a meglévő kommunikációs kompetenciákat hatékonyan felhasználjuk minden értelmileg súlyosan akadályozott tanulónál.

Felhasznált irodalom:

- Sedlak, F., Sindelar, B. (2005) *De jó, már én is tudom?*- Óvodáskorú és iskolát kezdő gyerekek fejlesztése, Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft.
- Sedlak, F., Sindelar, B. (2002) *Sindelar tréning programcsomag – Iskolás gyermekek fejlesztése. A tanulási zavart okozó részképesség-gyengeségek felismerése és terápiája*, Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft.
- Tanterv – Román nyelvű kommunikáció – előkészítő osztálynak (2012)

- Tanterv az anyanyelv kompetenciaalapú oktatásához -Magyar anyanyelvi kommunikáció az előkészítő osztálytól a II. osztályig (2013)
- Tanterv – Román nyelvű kommunikáció – III.-IV. osztálynak (2014)
- Special Educational Needs (SEN) Code of Practice – 2015, Department for Education, England
- *The National Curriculum in England, Key stages 1 and 2 framework document* (2013) Department for Education, England

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura Crina IONESCU, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Név	Intézmény
Kiss Gabriela Csilla	Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolája, Kolozsvár
Péter Ildikó Csilla	Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolája, Kolozsvár
Nagy Erika	Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolája, Kolozsvár
Mészáros Noémi Réka	Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolája, Kolozsvár

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

SZENZOROS ÉS PSZICHOMOTOROS NEVELÉS

Speciális oktatás

Előkészítő- IV. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A *szenzoros és pszichomotoros nevelés* tantárgy a speciális oktatás kerettantervének része, mint *Matematika és tudományok* egyik területe, a speciális elemi és gimnáziumi oktatásban. A súlyosan értelmileg akadályozottak és halmozottan sérült elemi osztályok (előkészítő - IV osztály) heti 2 órában tanulják és hetente 1 óra a gimnáziumi (V-X) osztályoknak.

Az **iskolai tanterv** a következő elemeket tartalmazza: bevezető, általános kompetenciák, tanulási tevékenységek, módszertani tartalmak és javaslatok.

Szenzoros és pszichomotoros nevelés jelentőségét több szakember kiemelei, mint Maria Montessori, aki azt vallja, hogy érzékeink „nyitott kapuk a világ felé” és a szenzoriális anyagok kulcsok a gyerekek kezében, amivel nyithatók e kapuk. Valentina Horghidan szerint a tárgyak mozgását befolyásolja a gyerekek pszichomotorikus érettségi szintje, a dolgok egyéni megtapasztalása és a kéz ügyessége.

Az érzékszervi tapasztaltok képezik a valóság megismerésének alapját - a szegényes észlelési tapasztalat a valóság téves megismerését eredményezi. Ezért az érzékelés fejlesztése alapfeltétele a valóság megismerésének.

Ami a pszichomotoros területek fejlesztését illeti, ez 7 összetevőt foglal magába, amik szoros összhangban állnak egymással:

- Nagymozgások
- Finommotorika
- Testséma
- Lateralitás
- Érzékelés
- Tér tájékozódás
- Időbeli tájékozódás/ érzékelés

Szenzoriális és pszichomotorikus nevelés biztosítja a súlyos és halmozottan sérült tanulóknak azt az aktív utat, amelyen keresztül megismeri a környező világot, direkt úton értékesítve a tapasztalatokat és megfigyeléseket a mindennapi életben úgy, hogy ez a társadalmi beilleszkedését is biztosítja.

A megszerzett tudományos fogalmak, ismeretek, készségek, viselkedési formák ezen tanulók esetében biztosítani tudják a szervezet és környezet közötti összefüggés megértését.

A szenzoros és pszichomotoros stimulálás feltételezi a gyerek képességeit és fő irányelve a kommunikálás, kognitív képesség, személyes és szociális autonómia. Az elsődleges érzékelő-motoros, majd az átfogó globális folyamatok kifejlesztése olyan készségekhez és képességekhez vezet, ami kiindulópontja a sajátos nyelvezetnek, nagy és finom mozgásoknak, valamint egyes elemi matematikai fogalmak alkalmazásának. Ugyanakkor segíti a személyiség fejlődését az iskolai és szociális környezetben.

A szenzoros és pszichomotoros nevelés beiktatása környezetünk megismerésébe növeli a gyerek érdeklődési körét, a megfigyelést, a kutatás, gondolkodás és tanulás irányába.

Az iskolai tantervben szereplő kompetenciák, a tanulási tevékenységek és a tanulási tartalmak figyelembe veszik a gyermek fejlődési szintjét, a sérülés fokát és mértékét.

- Érdeklődés felkeltése a környező világ és saját személye iránt
- Saját érzetek felhasználása a környezet megfigyelésére vagy felderítésére
- A közvetlen tapasztalati ismeretek bővítése
- A nagymozgás és finommotorika fejlődése

- Az érzékelő csatornák maximális kihasználása
- A gyűjtött ismeretek alkalmazása a mindennapi életben
- A formaállandóság alakulása: alak, méret, irány, szín, távolság
- Testséma, tér és időbeni fogalmak alkalmazása

A tanulási tevékenység tájékoztató jellegű. A tanárnak szabad keze van megválasztani azokat a tartalmakat, módszereket, amelyeket megfelelőnek talál az osztályban lévő gyerekek értelmi szintjének, vagy más példákat alkalmazni a tervezett célok eléréséhez. Javasoljuk az egyénre szabott tevékenységi tervet, figyelembe véve a gyerek képességeit.

Általános kompetenciák

- 1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése érzékszervi felfedezés által**
- 2. A nagymozgás, finommotorika és mozgáskoordináció kialakítása és fejlesztése**
- 3. A testséma és a laterális kialakítása, fejlesztése**
- 4. A perceptuomotoros struktúrák, forma, méret, szín, tér és időbeli tájékozódás, kialakítása, fejlesztése**

Előkészítő osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése érzékszervi felfedezés során

Előkészítő osztály
<p>1.1 A környezető ingerek érzékelése és ezekre adott megfelelő válaszreakció   Különböző intenzitású poliszenzoros stimulációs tevékenységekre megfelelő válaszreakció kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális stimulációs/ingerlési gyakorlatok (ismerkedés különböző erősségű fényforrásokkal) - Hallás stimulációs gyakorlatok (ismerkedés különböző zajokkal, hangokkal, hangot kiadó játékokkal, emberi hanggal); - Taktilis ingerlést célzó gyakorlatok: a tárgyak feltárása és azokkal való manipulálás - különböző tapintású (sima-durva); hőmérsékletű (meleg-hideg) valamint olyan gyakorlatok, amelyek stimulálják a rezgések érzékelését
<p>1.2. Az érzékelési/észlelés folyamatok fejlesztése, a környezet ingereinek szenzoros nyomon követése <i>Tevékenységek az ingerek tulajdonságainak a feldolgozására</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Színérzékelés, alak, méret; - Hallásérzékelés: zajok, hangok, hangok; - Hőérzékeléssel kapcsolatos gyakorlatok; - Különböző gyakorlatok poliszenzoros érzékelése (multiszenzoros szoba, osztályterem, családbarát környezet) - Inger követését célzó és ingerkeresési gyakorlatok (tárgyak, emberek)

2. A nagymozgás, finommotorika és mozgáskoordináció kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály
<p>2.1. Alapmozgás gyakorlatok kialakítása és fejlesztése <i>Testtartás gyakorlatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - fejjel felfelé tartására irányuló gyakorlatok; ülő gyakorlatok; járó gyakorlatok ösztönzésére; emelés / fenntartás stimulációs gyakorlatok két lábon; gyakorlatok a tanár helyzetének utánzására (alappozíció: „állva”, „fekve”, „ülve”); <p><i>Általános mozgásgyakorlatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - alapvető járásgyakorlatok egyedül/ segítséggel, támasszal, futás lépcsőn fel és le való közlekedés; - gyakorlatok alapvető kézmozdulatok megtanulására: karok, alkarok, csuklók, ujjak; - a test, a fej és a végtagok nyújtó, hajlító gyakorlatai játékosan; - a helyes testhelyzet gyakorlása gyaloglás, pihenés, ülőhelyzetben; - szaladás és a merev testtartás megszüntetésére irányuló gyakorlatok (egy helyben való szaladás / szabad futás, hang és fény inger segítségével a helyes irány tartása miatt stb.); <p><i>Gyakorlatok az egyensúly fenntartásához:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - statikus egyensúly fenntartását célzó gyakorlatok; - egy helyből való gyakorlatoktól a helyváltoztatásig (indulás, megállás)

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> - önálló mozgáshoz szükséges dinamikus egyensúlyfenntartása; - az egyensúly fenntartása a játék során (labdajáték, tárgy dobás, stb.).
<p>2.2. Finommotorika fejlesztése, helyes fogás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az ujjak finom mozgásának a fejlesztéséhez (az öklük bezárása / szétnyitása, a két kéz ujjainak társítása egymással, az ujjak mozgatása és játékosan utánozni a sípot, a zongorát stb.); - ismert tárgyakkal való helyes manipulálás/ a tárgyak célnak megfelelő használata - fogó gyakorlatok kis tárgyakkal (játékok, kockák, gyöngyök stb.); - hasznos gesztusok utánzása (ajtók, fiókok stb. kinyitás/bezsukás, megtöltés/ kiürítés összerakás / szétszerelés, felfüggesztés stb.); - formaegyeztető gyakorlatok; - építőjátékok (kockák, geometriai alakok); - gyurmával való tevékenység
<p>2.3. A pszichomotoros kontroll és koordináció fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kétkezes koordináció kialakítása és fejlesztése: formaegyeztetetés; fűzés; - Szem-kéz koordináció fejlesztése: - Építő játékok/lego, kocka illesztése, egymásra tévése/dobó, fogó játékok; Felfüggesztett tárgyak ütővel való eltalálása; - A szem-kéz és mozgás koordináció képzése és fejlesztése: labdajátékok segítségével; - A mozgás-ritmus összekapcsolása, egyszerű ritmikus mondókák által; - Játékos tevékenységek a mozgás-ritmus összekapcsolására („Fújja a szél a levelet”)
<p>- 2.4. Kézügyesség fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakkal való manipulálás (mozgó játékok egyik kézből a másikba tévése, két tárgy megragadása és ütése, tárgyak összekapcsolása stb.); - kézimunkához szükséges alapgyakorlatok - tépés, vágás, hajlítás, nyomás, modellezés stb.

3. A testséma és a lateralitás kialakítása, fejlesztése

Előkészítő osztály
<p>3.1. A testkép kialakulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a testséma azonosítására (testfelismerési játék: kéz, láb, szem); - Gyakorlatok a testrészek felismerésére („Mutasd meg...!”) - A testrészek képről való felismerése („Keresd meg a párját!”)
<p>3.2. A lateralitás rögzítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az oldalirányúság meghatározására (domináns és kevésbé domináns végtag): - Gyakorlatok a domináns testrész azonosítására szóbeli utasításokkal segítve (melyik kézzel eszünk, rajzolunk, golyót gurítunk stb.) - Gyakorlatok különböző tárgyak manipulálásához egyes mozgások végrehajtásával, mint például (csavarozás, rajz); - A test alsó és felső végtagjainak váltakoztatása játék segítségével; - A domináns szem stimulálása (távcső).

4. A perceptuomotoros struktúrák, forma, méret, szín, tér és időbeli tájékozódás, kialakítása, fejlesztése

Előkészítő osztály
<p>4. Képességek a színek azonosítására / megkülönböztetésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a színek azonosítására („Mutasd meg a pirosat!” / „Add ide pirosat!”, stb.); - Gyakorlatok tárgyak rendezésére a színkritérium szerint (piros, kék); - Tárgyak válogatása színkritérium szerint (piros, kék); - Színfelismerő feladatok (piros és kék tárgyak beillesztése a megfelelő dobozba).
<p>4.2. Képességek a mértani forma azonosítására / megkülönböztetésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forma szerinti válogatást célzó gyakorlatok (kör, négyzet); - Gyakorlatok a mértani formák azonosításához („Mutass kört!” / „Adj nekem egy kört!”, „Mutass négyzetet!” / „Adj egy négyzetet!”); - Gyakorlatok a mértani formák azonosítására képről (kör, négyzet); - Formaegyeztetés (a formák beillesztése a megfelelő dobozba).
<p>4.3. A tárgyak nagyságának azonosítása / megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a tárgyak méret szerinti azonosítására és megkülönböztetésére („Mutasd meg a nagyot” / „Adj nekem egy nagyot”, „Mutass kicsit!” / „Adj nekem a kicsit!”); - Gyakorlatok tárgyak rendezésére méret szerint (nagy, kicsi); - Gyakorlatok a képek méret szerinti rendezésére (nagy, kicsi).
<p>4.4. A tér-időbeli struktúra azonosításának / megkülönböztetésének képessége</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok egyszerű térhelyzetek felismerésére („benne, rajta”); - Egyszerű térbeli utasítások végrehajtása („Gyere hozzám!”, Stb.)

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
<p>A környezet elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése</p>	<p>Szenzoros nevelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - látás; - hallás; - tapintás; - hőérzékelés; - ízlelés. <p>A környezet elemeinek az észlelése és megkülönböztetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyság, forma, szín; - zörejek/ hangok (halk-hangos); - rezgések. <p>Használjuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - felfedezés - azonosítás - észlelés
<p>Nagymozgás, finommotorika és pszichomotoros</p>	<p>Helyes testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fej helyes tartása; - háton fekvés;

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
koordináció	<ul style="list-style-type: none"> - ülő pozíció segítségével/ támasztással; - ülő pozíció támasz nélkül; - mászás; - két lábon való állás; - járás segítségével; - önálló járás. <p>Alap mozgások és pozíciók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejmozgások: előre-hátra; - a kéz pozíciója és kézmozdulatok: előre, fel, le; - a lábak elhelyezkedése és mozgása: nyújtás, hajlítás; - a test/törzs helyzete és mozgása: lengés, hintázás; - statikus és dinamikus egyensúly. <p>Alapvető mozgásos helyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - séta/járas, segítséggel való járás, önálló séta egyik helyről a másikra, megállás adott jelre - lépcsőn való fel-le való közlekedés, használva a váltott lábat; - két lábas ugrás. <p>Szem –kéz koordináció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogás; - társítás/ illesztés; - törés; - szakítás/ hasítás; - gyúrás; - nyomás; <p>Halló-egyensúlyozó irányítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos arcjáték, gesztusok, kifejező zenével
A testséma és lateralitás	<p>Testséma</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fő testrészek felismerése, valamint azok megnevezése (kéz, láb, szem); - bal-jobb megkülönböztetése (játékok a domináns testrész azonosítására kéz/láb/szem).
Mozgásos észlelhető struktúrák	<p>Alak, szín és méret észlelése és e szerint való csoportosítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szín azonosítása, csoportosítás szín szerinti (piros, kék); - forma szerinti azonosítás, csoportosítás forma szerinti (kör, négyzet); - méret szerinti csoportosítás (nagy, kicsi); <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű irányok (bent, kint); - térben való utasítás követése („Gyere hozzám!”, stb.).

I. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése érzékszervi felfedezés által

I. osztály
<p>1.2 A környezető ingerek érzékelése és ezekre adott megfelelő válaszreakció Különböző intenzitású poliszenzoros stimulációs tevékenységekre megfelelő válaszreakció kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális stimulációs/ingerlési gyakorlatok (ismerkedés különböző erősségű fényforrásokkal) - Hallás stimulációs gyakorlatok (ismerkedés különböző zajokkal, hangokkal, hangot kiadó játékokkal, emberi hanggal); - Taktilis ingerlést célzó gyakorlatok: a tárgyak feltárása és azokkal való manipulálás - különböző tapintású (sima-durva); hőmérsékletű (meleg - hideg) valamint olyan gyakorlatokat, amelyek stimulálják a rezgések érzékelését - Szaglást és ízlelést fejlesztő / stimuláló gyakorlatok - Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyait felfedezésére minél több érzékszerv (hallás / látás, tapintás stb.) bevonásával.
<p>1.2. A érzékelési/észlelési folyamatok fejlesztése, a környezet ingereinek szenzoros nyomon követése <i>Tevékenységek az ingerek tulajdonságainak a feldolgozására</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Színérzékelés, alak, méret (egy vagy két szempont szerint) - Hallásérzékelés: zajok, hangok, hangok; - Gyakorlatok az anyagok tapintásának az észlelésére (sima-édes, könnyű- nehéz) - Hőérzékeléssel kapcsolatos gyakorlatok (hideg-meleg); - Ízlelést fejlesztő feladatok, ízfelismerés (édes, savanyú, keserű, sós) és illatok felismerése (mindennapi élelmek esetében) - Különböző gyakorlatok poliszenzoros érzékelésre (multiszenzoros szoba, osztályterem, családbarát környezet) - Inger követését célzó és ingerkeresési gyakorlatok (tárgyak, emberek), mozgásban levő tárgy / személy követése

2. A nagymozgás, finommotorika és mozgáskoordináció kialakítása és fejlesztése

I. osztály
<p>2.1. Alapmozgás gyakorlatok kialakítása és fejlesztése <i>Testtartás gyakorlatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - fejpozíció tartására irányuló gyakorlatok; - ülő gyakorlatok; - járó gyakorlatok; - kúszás - mászás gyakorlatok - emelés / fenntartás helyzetgyakorlatok; - gyakorlatok a tanár helyzetének utánzására (alappozíció: „állva”, „fekve”, „ülve”).

I. osztály*Általános mozgásgyakorlatok*

- alapvető járásgyakorlatok egyedül/segítséggel, támasszal, futás/lépcsőn fel és le való közlekedés váltott lábbal, két lábbal való ugrás helyben, akadályokon keresztüli ugrás, rövid és távolugrás
- gyakorlatok alapvető kézmozdulatok megtanulására: karok, alkarok, csuklók, ujjak;
- a test, a fej és a végtagok nyújtó, hajlító gyakorlatai játékosan, bukfenc, kapaszkodás és mászás;
- a helyes testhelyzet gyakorlása gyaloglás, pihenés, ülőhelyzetben;
- utasításra való indulás/megállás
- lassú/gyors járás, soralkotás, páros gyakorlatok, járásgyakorlatok tárgyakkal a kézben
- szaladás és a merev testtartás megszüntetésére irányuló gyakorlatok (egy helyben való szaladás/szabad futás, hang és fény inger segítségével a helyes irány tartása végett stb.)
- a helyes testtartást célzó gyakorlatok
- állatok mozgásának az utánzása

Gyakorlatok az egyensúly fenntartásához:

- statikus egyensúly fenntartását célzó gyakorlatok;
- egy helyből való gyakorlatoktól a helyváltoztatásig (indulás, megállás)
- önálló mozgáshoz szükséges dinamikus egyensúlyfenntartása;
- az egyensúly fenntartása a játék során (labdajáték, tárgy dobás/helyes fogás stb.).

2.2. Finommotorika fejlesztése, helyes fogás kialakítása

- gyakorlatok az ujjak finom mozgásának a fejlesztéséhez (az öklük bezárása/szétnyitása, a két kéz ujjainak társítása egymással, az ujjak mozgatása és játékosan utánozni a sípot, a zongorát stb.);

Ismert tárgyakkal való helyes manipulálás/a tárgyak célnak megfelelő használata

- egyre kisebb tárgyak helyes megfogása (kis játékok, alkatrészek, pici kockák, gyöngyök);
- hasznos gesztusok utánzása (ajtók, fiókok stb. lezárása/nyitása, megtöltés/kiürítés, összerakás/szétszerelés, felfüggesztés stb.);
- formaegyeztető gyakorlatok;
- gyöngyfűzés, kockát egymásra tevése, sablonokkal kontúr készítése, szabad vágás;
- építőjátékok (kockák, geometriai alakok);
- gyurmával való tevékenység, pontösszekötő gyakorlatok, fonás, bogozás.

2.3. A pszichomotoros kontroll és koordináció fejlesztése*A kétkezes koordináció kialakítása és fejlesztése*

- formaegyeztetés;
- fűzés;
- ki és bepakolás/nyitás/zárás;
- ki és becsavarozás;

Szem-kéz koordináció fejlesztése:

- építő játékok/lego, kocka illesztése, egymásra tevése;
- nagy tárgy dobása, helyes kifogása;
- felfüggesztett tárgyak ütőjével való eltalálása;
- íráselőkészítő gyakorlatok (pontozás, pontösszekötés, színezés, ragasztás);
- firka, rajz készítése (függőleges, vízszintes és körkörös irányú firka, szabad alkotási lehetőségek biztosítása);

A szem-kéz és mozgás koordináció képzése és fejlesztése

- labdajátékok;

I. osztály
<p>- kerékpározás; <i>A mozgás-ritmus összekapcsolása</i></p> <p>- egyszerű ritmikus mondókák; - játékos tevékenységek a mozgás-ritmus összekapcsolására („Fújja a szél a levelet”).</p>
<p>- 2.4. Kézügyesség fejlesztése <i>Kézügyesség fejlesztése</i></p> <p>- fogás/csipeszelés; - tárgyakkal való manipulálás (mozgó játékok egyik kézből a másikba tévése, két tárgy megragadása és ütése, tárgyak összeillesztése stb.); <i>Kézimunkához szükséges alapgyakorlatok</i></p> <p>- tépés, vágás, hajlítás, nyomás, modellezés stb. <i>A laterális kialakítása és fejlődése</i></p> <p>- gyakorlatok a domináns rész (szem, kéz, láb) használatának ösztönzésére minden elvégzett tevékenység során.</p>

3. A testséma és a laterális kialakítása, fejlesztése

I. osztály
<p>3.1. A testkép/testséma kialakulása</p> <p>- Gyakorlatok a testséma azonosítására (testfelismerési játék: kéz, láb, szem, fül, orr, száj); - Gyakorlatok a testrészek felismerésére („Mutasd meg...!”) - A testrészek képről való felismerése („Keresd meg a párját!”)</p>
<p>3.2. A laterális rögzítése</p> <p>- Gyakorlatok az oldalirányúság meghatározására (domináns és kevésbé domináns tag): - Gyakorlatok a domináns testrész azonosítására szóbeli utasításokkal segítve (melyik kézzel eszünk, rajzolunk, golyót gurítunk stb.) - Gyakorlatok különböző tárgyak manipulálásához egyes mozgások végrehajtásával, mint például (csavarozás, rajz); - Gyakorlatok az alsó és felső végtagok alternatív használatához különböző tevékenységekben.</p>

4. A perceptuomotoros struktúrák, forma, méret, szín, tér és időbeli tájékozódás, kialakítása, fejlesztése

I. osztály
<p>4. Képességek a színek azonosítására/megkülönböztetésére</p> <p>- Gyakorlatok a színek azonosítására („Mutasd meg a zöldet!” / „Add ide zöldet!”, stb.); - Gyakorlatok tárgyak rendezésére a színkritérium szerint (piros, kék, zöld); - Tárgyak/zsetonok válogatása színkritérium szerint (piros, kék, zöld); - Színfelismerő feladatok (piros, kék és zöld tárgyak beillesztése a megfelelő dobozba).</p>

I. osztály
<p>4.2. Képességek a mértani forma azonosítására/megkülönböztetésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forma szerinti válogatást célzó gyakorlatok (kör, négyzet, háromszög); - Gyakorlatok a mértani formák azonosításához („Mutass meg háromszöget!” / „Adj nekem egy háromszöget!”); - Gyakorlatok a mértani formák azonosítására képről (kör, négyzet, háromszög); - Formaegyeztetés (kör, négyzet, háromszög – felismerése és beillesztése a megfelelő dobozba).
<p>4.3. A tárgyak nagyságának azonosítása / megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a tárgyak méret szerinti azonosítására és megkülönböztetésére („Mutasd meg a nagyot” / „Adj nekem egy nagyot”, „Mutass kicsit!” / „Adj nekem egy ugyanakkora!”); - Gyakorlatok tárgyak rendezésére méret szerint (nagy, kicsi, ugyanakkora/egyforma); - Gyakorlatok a képek méret szerinti rendezésére (nagy, kicsi, egyforma).
<p>4.4. A tér-időbeli struktúra azonosításának / megkülönböztetésének képessége</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok egyszerű térhelyzetek felismerésére („fent, lent, kint, bent”); - Gyakorlatok a sorban levő „első” elem azonosításához.

Tartalmak

Tartalmi területek	I. osztály
<p>A környezet elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése</p>	<p>Szenzoros nevelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - látás; - hallás; - tapintás; - hőérzékelés; - szaglás. <p>A környezet elemeinek az észlelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyság, forma, szín; - zörejek/ hangok (halk-hangos); - szagok (illatok). <p>Használjuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulálás/ ingerlés - felfedezés - észlelés - azonosítás - helyhatározás
<p>Nagymozgás, finommotorikus és pszichomotoros koordináció</p>	<p>Helyes testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fej helyes tartása; - hason, háton és oldalfekvés; - tenyéren és térden való támaszkodás - ülő pozíció segítséggel; - ülő pozíció támasz nélkül; - mászás; - két lábon való állás; - járás segítséggel; - önálló járás.

Tartalmi területek	I. osztály
	<p>Alap mozgások és pozíciók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejmozgások: előre-hátra; jobbra-balra - a kéz pozíciója és kézmozdulatok: előre, fel, le; nyújtott, hajlított - a lábak elhelyezkedése és mozgása: nyújtás, hajlítás; pedálozás, nyújtott lábfej - a test/törzs helyzete és mozgása: lengés, hintázás; - statikus és dinamikus egyensúly. <p>Alapvető mozgásos helyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - séta/járás: egy helyben, egyik helyről a másikra és megállás, egy vonal mentén, gyorsan-lassan stb.; - szaladás: lassan-gyorsan, megállással; - lépcsőn fel-le való közlekedés, használva a váltott lábat; <p>Szem-kéz koordináció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogás; - társítás/ illesztés; - soralkotás - törés; - szakítás/ hasítás; - gyúrás; - nyomás; - egymásratevés - ragasztás; - ki és becsavarás. <p>Halló-egyensúlyozó irányítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcjáték, gesztusok, kifejező zenével - egyszerű ritmusra játékos mozgások <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - az inger fele való haladás/mozgás az inger irányába
A testséma és lateralitás	<p>Testséma</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fő testrészek felismerése, valamint azok megnevezése (kéz, láb, szem); - a testrészek képről való felismerése - játékok a domináns testrész erősítésére-különböző tárgyak segítségével.
Mozgásos észlehető struktúrák	<p>Alak, szín és méret észlelése és e szerint való csoportosítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szín azonosítása, csoportosítás szín szerinti (piros, kék, zöld); - forma szerinti azonosítás, csoportosítás forma szerinti (kör, négyzet, háromszög); - méret szerinti csoportosítás (nagy, kicsi, ugyanakkora); <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű irányok (fent, lent, bent, kint);

II. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése érzékszervi felfedezés során

II. osztály	
<p>1.1 Szenzoriális stimulációk észlelése, azonosítása és az ezekre adott megfelelő válaszreakció, a közvetlen környezetben</p> <p><i>Poliszenzoriális stimuláció különböző erősségi fokokkal, a megfelelő válaszreakció kialakítására:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális stimulációs gyakorlatok (fényes ingerek csoportosítása, színes kontrasztos tárgyak) - Auditív stimulációs gyakorlatok (zaj felismerés, hangot kiadó játékok, emberi hangok); - Taktilis-kinesztetikus stimulációs gyakorlatok: - masszázs; - tárgyi manipuláció és megismerés – tárgyak anyagokkal, formákkal, különböző méretek stb.; - hőmérséklet észlelési gyakorlatok; - rezgés észlelés képességének ingerlésére vonatkozó gyakorlatok; - szag (olfaktív) és íz (gusztatív) ingerlésére vonatkozó gyakorlatok; - A családi környezetben levő tárgyak felfedezése többfajta érzékelésen keresztül (auditív, vizuális, taktilis). 	
<p>1.2 Az érzékszervi észlelés, követés, azonosítási képesség fejlesztése a környezeti ingereket tekintve</p> <p><i>A figyelem érzékelés jellemzőinek azonosítására való tevékenységek:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tevékenységek az érzékelés, illetve szín, forma, méret (egy vagy két szempont) azonosítására; - Érzékelés és azonosítási tevékenységek: zajok, hangok; - Gyakorlatok az érdesség, tapintás, súly érzékelésére (sima-durva, puha-kemény, anyag minták, érdesség-durva-finom, nehéz-könnyű) - Tárgyak hőérzetének érzékelésére vonatkozó azonosítási gyakorlatok (hideg-meleg); - Az ízek azonosítására és érzékelésére vonatkozó gyakorlatok (édes, savanyú, sós, keserű) és az ismert szagok (élelmiszerek); <p>Különböző ingerek követése különböző helyzetekben (poliszenzoriális szoba, osztályterem, külső családi környezet)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok-ingerek követése, keresése, lokalizálása, mozgásban és álló pozícióban egyaránt (tárgyak, személyek) 	

2. Nagymozgások, finommozgások és mozgáskoordináció kialakítása és fejlesztése

II. Osztály	
<p>2.1 Alapmozgás kialakítása és fejlesztése</p> <p><i>Testtartás gyakorlatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Testtartást utánzó gyakorlatok-tanár, osztálytárs, különböző személyekről, képekről (Helyzetek: „lábon állva”, „feküdvé”, „ülve”, „négykézláb”, „háton, hason, oldalt-jobbra, balra feküdvé, „ülve”); - verbális utasítás alapján különböző testhelyzetek végrehajtása (Helyzetek: „lábon 	

II. Osztály

állva”, „feküdvé”, „ülve”, „négykézláb”, „háton, hason, oldalt-jobbra, balra feküdvé, összehúzott, kinyújtott, felemelt, lógatott kezek vagy lábak, stb.)

Általános mozgásgyakorlatok

Alapvető járásgyakorlatok:

- egyedül/segítséggel, támasszal, szaladás lépcsőn fel és le való közlekedés; két lábon való ugrálás formái (helyből ugrás, akadályokon való átugrás, körben, szabadon, konkrét ponton, közel, távol, előre, hátra, oldalra, folyamatos, stb.)

Gyakorlatok alapvető kézmozdulatok megtanulására: karok, alkarok, csuklók, ujjak

- a test, a fej és a végtagok nyújtó, hajlító gyakorlatai játékosan; gurulás, húzás, mászás,
- el indulás-állás gyakorlása, utasítás alapján
- járásgyakorlatok: szabad, párban, lassú járás rövidtávon, irányváltoztatással, sorban, oszlopban-indián járás, tárgy a kézben, stb.;
- a helyes testhelyzet gyakorlása gyaloglás, pihenés, ülőhelyzetben;
- játékos gyakorlatok a járásnevelésre: állatok járását utánzó gyakorlatok
- Problémás járás javítására való gyakorlatok (merev, hintázó, laza, lábakat vonzó járás)
- Szaladó gyakorlatok, merev testtartás javítása (helyben szaladás, szabadon szaladás, hang és fény inger használatával és anélkül, a helyes irány megtartása miatt, szaladás kisebb és nagyobb tárgyakkal, stb.)

Gyakorlatok az egyensúly fenntartásához:

- statikus egyensúly fenntartását célzó gyakorlatok (lábujjhegyen állás, két lábon, fél lábon állás)
- egy helyben álló gyakorlatoktól a helyváltoztatásig (indulás, megállás)
- önálló mozgáshoz szükséges dinamikus egyensúlyfenntartás;
- egyensúly fenntartása játék közben (labdajáték, tárgyak dobása, fogása, stb.)

2.2. A pszichomotoros kontroll és koordináció fejlesztése

A kétkezes koordináció képzése és fejlesztése

- Formaegyeztetési játékok;
- Fűzési gyakorlatok
- Kinyitás-becsukási gyakorlatok
- Ki és bepakolás/ nyitás/ zárás;
- Ki és becsavarozás;
- Zsinórozási gyakorlatok

Szem-kéz koordináció fejlesztése:

- Építő játékok: összeillesztés, egymásra tevés;
- Különböző méretű tárgyak dobása, helyes kifogása;
- Felfüggesztett tárgyak ütővel való eltalálása;
- Íráselkészítő gyakorlatok (pontozás, pontösszekötés, vonalvezetés, labirintus, színezés, ragasztás);
- Firka, rajz készítése (függőleges, vízszintes és körkörös irányú firka, szabad alkotási lehetőségek biztosítása);

A szem-kéz és láb koordináció kialakítása és fejlesztése

- Labdajátékok;
- Kerékpározás;
- Auditív-motoros koordináció kialakítása és fejlesztése
- Egyszerű ritmikus mozgásgyakorlatok;
- Játékos tevékenységek a mozgás-ritmus összekapcsolására („Fújja a szél a levelet”).

II. Osztály**2.3. Kézügyesség kialakítása és fejlesztése**

- Alap kézügyesség fejlesztő gyakorlatok;
- Szorító gyakorlatok (fogás-csipesz használat);
- Tárgyakkal való manipulálás (játék egyik kézből a másikba adása, két tárgy megragadása és összeütése, egymás alá, fölé helyezése stb.)

Kézimunkához szükséges alapgyakorlatok

- Gyakorlatok: tépés, szakítás, hajlítás, nyomás, modellezés, tekerés, stb.
- Lateralitás kialakítása és fejlesztése;
- Gyakorlatok a domináns rész (szem, kéz, láb) használatának ösztönzésére a tevékenységek során.

3. A testséma és a lateralitás kialakítása, rögzítése**II. Osztály****3.1. A testkép kialakulása**

- Gyakorlatok a saját és mások testképének azonosítására (testfelismerési játék „Érintsd meg!": kéz, láb, szem, fül, orr, száj, ujjak, fej, haj);
- Gyakorlatok a testkép azonosítására képek alapján;
- Azonos képek társítása („Társítsd!");
- Gyakorlatok a testrészek felismerésére („Mutasd meg...!").

3.2. Lateralitás rögzítése

- Gyakorlatok a domináns rész meghatározására (kocka dobás, gyöngyök üvegbe való helyezése, stb.);
- Különböző tárgyak elhelyezése mozgással (körvonalas színezés, mágnesek elhelyezése a mágneses táblán stb.);
- Játékban használt domináns végtag.

4. A perceptuomotoros struktúrák, forma, méret, szín, tér és időbeli tájékozódás, kialakítása, fejlesztése**II. osztály****4.1. Színek azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása és fejlesztése**

- Tárgyak válogatása szín alapján (piros, kék, zöld, sárga);
- Zsetonok válogatása színek alapján (piros, kék, zöld, sárga);
- Különböző formájú képek válogatása szín kritérium szerint (piros, kék, zöld, sárga);
- Színfelismerést fejlesztő feladatok.

4.2. A mértani formák azonosítására/megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása és fejlesztése

- Gyakorlatok a mértani formák azonosításához („Mutass egy háromszöget!" / „Adj nekem egy háromszöget!");
- Forma szerinti válogatást célzó gyakorlatok (kör, négyzet, háromszög, téglalap);
- Mértani formák azonosítása képeken (kör, négyzet, háromszög, téglalap);

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
<p>A környezet elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése</p>	<p>Szenzoros nevelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - látás; - hallás; - tapintás; - hőérzékelés; - szaglás; - izlelés. <p>A környezet elemeinek az észlelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyság, forma, szín; - súly (könnyű, nehéz); - zörejek / hangok (halk-hangos). <p>Használjuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulálás / ingerlés - felfedezés - észlelés - azonosítás - helyhatározás - tájékozódás
<p>Nagymozgás, finommotorikus és pszichomotoros koordináció</p>	<p>Helyes testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fej helyes tartása; - hason, háton és oldalfekvés; - tenyéren és térden való támaszkodás - ülő pozíció segítségével; - ülő pozíció támasz nélkül; - mászás; - két lábon való állás; - járás segítségével; - önálló járás. <p>Alap mozgások és pozíciók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejmozgások: előre-hátra; jobbra-balra - a kéz pozíciója és kézmozdulatok: előre, fel, le; nyújtott, hajlított - a lábak elhelyezkedése és mozgása: nyújtás, hajlítás; pedálozás, nyújtott lábfej - a test/törzs helyzete és mozgása: lengés, hintázás; <p>Alapvető mozgásos helyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - séta/járas: egy helyben, egyik helyről a másikra és megállás, egy vonal mentén, gyorsan-lassan stb.; - szaladás: lassan-gyorsan, megállással; - lépcsőn fel-le való közlekedés, használva a váltott lábat; - ugrás: helyben, két lábbal <p>Szem-kéz koordináció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogás; - törés; - szakítás / hasítás;

Tartalmi területek	II. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - gyúrás; - nyomás; - egymástratevés - ragasztás; - ki és becsavarás <p>Halló-egyensúlyozó irányítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcjáték, gesztusok, kifejező zenével - szabad vagy irányított tánc - egyszerű ritmusra játékos mozgások <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - az inger fele való haladás/mozgás az inger irányába
A testséma és lateralitás	<p>Testséma</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fő testrészek felismerése, valamint azok megnevezése (hát, has); - a testrészek más emberen való felismerése - játékok a domináns testrész erősítésére-különböző tárgyak segítségével.
Mozgásos észlelhető struktúrák	<p>Alak, szín és méret észlelése és e szerint való csoportosítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szín azonosítása, csoportosítás szín szerinti (piros, kék, zöld); - forma szerinti azonosítás, csoportosítás forma szerinti (kör, négyzet, háromszög); - méret szerinti csoportosítás (nagy, kicsi, ugyanakkora); <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű irányok (fent, lent, bent, kint); - soralkotás első és utolsó fogalma

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése érzékszervi felfedezés során

III. osztály
<p>1.1. Szenzoros ingerek észlelése, azonosítása és az ezekre adott megfelelő válaszreakció, a közvetlen környezetben</p> <p><i>Különböző intenzitású poliszenzoros stimulációs tevékenységekre adott megfelelő válaszreakció kialakítása:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális stimulációs/ingerlési gyakorlatok (ismerkedés különböző fényforrásokkal, színes tárgyakkal) - Hallást ingerlő gyakorlatok (ismerkedés különböző zajokkal, hangokkal, hangot kiadó játékokkal, emberi hanggal); - Taktilis ingerlést célzó gyakorlatok: masszázs, a tárgyak felfedezése és azokkal való manipulálás - különböző tapintású tárgyak, formák, méretek, stb. - hőmérséklet észlelésére vonatkozó gyakorlatok - rezgés érzékelésének ingerlése - szaglás és ízlelés ingerlésére vonatkozó gyakorlatok

III. osztály
- Ismert környezetekben levő tárgyak felfedezése, minél több érzékelő csatorna igénybevételével (auditív, vizuális, taktilis, stb.)
<p>1.2. A szenzoros észlelési ingerek, követésének, azonosításának, megkülönböztetésének kialakítása és fejlesztése</p> <p><i>Az észlelési ingerek azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó tevékenységek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Színek, formák, méretek észlelésére és diszkriminálására vonatkozó gyakorlatok (egy-három kritérium) - Észlelés és megkülönböztetés: hangok, zajok - Érdesség, tapintás, nehézség észlelése (érdes-sima, puha-kemény, tapintás, érdesség - durva-finom, nehéz-könnyű) - Tárgyak hőészlelése (meleg-forró-hideg) - Ízek észlelése, megkülönböztetése (édes, édes-savanyú, keserű, sós) és ismert szagok (élelmiszerek, higiéniai termékek, virágok) - Különböző ingerek követése (poliszenzoros szoba, osztályterem, külső környezet) - Ingerkeresési gyakorlatok, ingerlokalizációs gyakorlatok (tárgyak, személyek)

2. A nagymozgás, finommotorika és mozgáskoordináció kialakítása és fejlesztése

III. osztály
<p>2.1. Alapmozgás kialakítása és fejlesztése</p> <p><i>Testtartás gyakorlatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Testtartást utánzó gyakorlatok-tanár, osztálytárs, különböző személyekről, képekről (Helyzetek: „lábon állva”, „feküdvé”, „ülve”, „négykézláb”, „háton, hason, oldalt-jobbra, balra feküdvé, ülve”); - verbális utasítás alapján különböző testhelyzetek végrehajtása (Helyzetek: „lábon állva”, „feküdvé”, „ülve”, „négykézláb”, „háton, hason, oldalt-jobbra, balra feküdvé, összehúzott, kinyújtott, felemelt, lógatott kezek vagy lábak”, stb.) <p><i>Általános mozgásgyakorlatok</i></p> <p>Alapvető járásgyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyedül/segítséggel, támasszal, szaladás lépcsőn fel és le való közlekedés; két lábon való ugrálás formái (helyből ugrás, akadályokon való átugrás, körben, szabadon, konkrét ponton, közel, távol, előre, hátra, oldalra, folyamatos, stb.) <p>Gyakorlatok alapvető kézmozdulatok megtanulására: karok, alkarok, csuklók, ujjak</p> <ul style="list-style-type: none"> - a test, a fej és a végtagok nyújtó, hajlító gyakorlatai játékosan; gurulás, húzás, mászás, - el indulás-állás gyakorlása, utasítás alapján - járásgyakorlatok: szabad, párban, lassú járás rövidtávon, irányváltoztatással, sorban, oszlopban-indián járás, tárggyal a kézben, stb.; - a helyes testhelyzet gyakorlása gyaloglás, pihenés, ülőhelyzetben; - játékos gyakorlatok a járásnevelésre: állatok járását utánzó gyakorlatok - Problémás járás javítására való gyakorlatok (merev, hintázó, laza, lábakat vonszoló járás) - Szaladó gyakorlatok, merev testtartás javítása (helyben szaladás, szabadon szaladás, hang és fény inger használatával és anélkül, a helyes irány megtartása miatt, szaladás kisebb és nagyobb tárgyakkal, stb.) <p><i>Gyakorlatok az egyensúly fenntartásához:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - statikus egyensúly fenntartását célzó gyakorlatok (lábujjhegyen állás, két lábon, fél

III. osztály
<p>lábön állás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy helyben álló gyakorlatoktól a helyváltoztatásig (indulás, megállás) - önálló mozgáshoz szükséges dinamikus egyensúlyfenntartás; - egyensúly fenntartása játék közben (labdajáték, tárgyak dobása, fogása, stb.)
<p>2.2. Finommotorika fejlesztése, helyes fogás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ujjak finom mozgásának és a helyes fogás fejlesztéséhez: (ököl bezárása/szétnyitása, a két kéz ujjainak közelítése, távolítása, társítása egymással, az ujjak mozgatása, érintése és játékosan utánozni a sípot, a zongorát, ütő mozgások, stb.); - ismert tárgyakkal való helyes manipulálás/a tárgyak célnak megfelelő használata - fogó gyakorlatok kis tárgyakkal (játékok, kockák, pálcikák, gyöngyök, stb.); - hasznos gesztusok utánzása (ajtók, fiókok stb. csukása/ nyitása, ürítés-megtöltés, játékok ki és helyére tétele összerakás/szétszerelés, felfüggesztés, stb.); - gyöngyfűzés, kocka összerakás, kontúrozás, egyszerű sablonok használata, vágás - építőjátékok-összerakás, egymás alá, fölé helyezés (kockák, geometriai alakok, lego); - ujjlenyomat festés, pontösszekötés, gyurmával, dróttal való tevékenységek <p><i>A pszichomotoros kontroll és koordináció fejlesztése</i></p> <p>A kétkézes koordináció képzése és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formagyezetetési játékok; - Fűzési gyakorlatok - Kinyitás-becsukási gyakorlatok - Ki és bepakolás/ nyitás/zárás; - Ki és becsavarozás; - Zsinórozási, fonás (hármás) gyakorlatok <p><i>Szem-kéz koordináció fejlesztése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Építő játékok: összeillesztés, egymásra tevés; - Különböző méretű tárgyak dobása, helyes kifogása; - Felfüggesztett tárgyak ütővel való eltalálása; - Íráselőkészítő gyakorlatok (pontozás, pontösszekötés, vonalvezetés, labirintus, színezés, ragasztás); - Firka, rajz készítése (függőleges, vízszintes és körkörös irányú firka, szabad alkotási lehetőségek biztosítása); <p><i>A szem-kéz és láb koordináció kialakítása és fejlesztése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Labdajátékok; (különböző méretű labdák), légbalonnal, orvosi labdával - Kerékpározás; - Rollerezés - Auditív-motoros koordináció kialakítása és fejlesztése - Egyszerű ritmikus mozgásgyakorlatok; - Játékos tevékenységek a mozgás-ritmus összekapcsolására („Fújja a szél a levelet”).

3. A testséma és a lateralitás kialakítása, fejlesztése

III. osztály
<p>3.1. A testkép kialakulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját és mások testképének azonosítására (kéz, láb, szem, fül, orr, száj, ujjak, fej, haj, hát, has, fogak); - Gyakorlatok a saját és más személyek testképének azonosítására, megnevezésére („Mutasd meg...!” „Érintsd meg...!”) - Gyakorlatok a testrészek azonosítására, felismerésére képeken
<p>3.2. Lateralitás tanítása, rögzítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a domináns rész meghatározására - Különböző tárgyak manipulálása

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Különböző tevékenységekben a részek változatos használata - Jobb-bal felismerése („Mutasd meg a jobb/bal kezedet!”, „Mutasd meg a jobb/bal lábadat!”)

4. A perceptuomotoros struktúrák, forma, méret, szín, tér és időbeli tájékozódás, kialakítása, fejlesztése

III. osztály
<p>4.1. Színek azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Színek azonosítása („Mutasd meg a fehéret!”, stb.) - Tárgyak válogatása szín alapján (piros, kék, zöld, sárga, fehér) - Különböző formájú képek válogatása szín kritérium szerint (piros, kék, zöld, sárga, fehér) - Képszínezés a tanult színek felhasználásával
<p>4.2. A mértani formák azonosítására/megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a mértani formák azonosításához, megnevezéséhez („Mutasd meg az óválisat!”); - Megadott mértani formák bekarikázása, keresése - Forma szerinti válogatást célzó gyakorlatok (kör, négyzet, háromszög, téglalap, óvális) - Képeken szereplő formák azonosítása, megkülönböztetése (négyzet, háromszög, téglalap, óvális)

Tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
<p>A környezet elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése</p>	<p>Szenzoros nevelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - látás; - hallás; - tapintás; - hőérzékelés; - szaglás; - ízlelés. <p>A környezet elemeinek az észlelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyság, forma, szín; - hőmérséklet (meleg, hideg); - zörejek / hangok (halk-hangos). <p>Használjuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulálás/ ingerlés - felfedezés - észlelés - azonosítás - differenciálás - helyhatározás - tájékozódás
<p>Nagymozgás, finommotorikus és pszichomotoros</p>	<p>Helyes testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fej helyes tartása; - hason, háton és oldalfekvés;

Tartalmi területek	III. osztály
koordináció	<ul style="list-style-type: none"> - tenyéren és térden való támaszkodás - ülő pozíció segítséggel; - ülő pozíció támasz nélkül; - mászás; - két lábon való állás; - járás segítséggel; - önálló járás. <p>Alap mozgások és pozíciók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejmozgások: előre-hátra; jobbra-balra - a kéz pozíciója és kézmozdulatok: előre, fel, le; nyújtott, hajlított - a lábak elhelyezkedése és mozgása: nyújtás, hajlítás; pedálozás, nyújtott lábfej - a test/törzs helyzete és mozgása: lengés, hintázás; - statikus és dinamikus egyensúly <p>Alapvető mozgásos helyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - séta /járás: egy helyben, egyik helyről a másikra és megállás, egy vonal mentén, gyorsan-lassan stb.; - szaladás: lassan-gyorsan, megállással; - lépcsőn fel-le való közlekedés, használva a váltott lábat; - ugrás: helyben, két lábbal <p>Szem-kéz koordináció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogás; - törés; - szakítás/ hasítás; - gyúrás; - nyomás; - hajlítás; - fűzés; - egymásra tevés; - ragasztás; - ki és becsavarás <p>Halló-egyensúlyozó irányítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcjáték, gesztusok, kifejező zenével - szabad vagy irányított tánc - egyszerű ritmusra játékos mozgások <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - az inger fele való haladás/mozgás az inger irányába
A testséma és lateralitás	<p>Testséma</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fő testrészek felismerése, valamint azok megnevezése (hát, has); - a testrészek más emberen való felismerése; - játékok a domináns testrész erősítésére-különböző tárgyak segítségével; - társítás testrész-ruházat (sapka-fej, stb.); - társítás testrész-érezkiszerv (szaglás-orr, stb.).

Tartalmi területek	III. osztály
Mozgásos észlelhető struktúrák	<p>Alak, szín és méret észlelése és e szerint való csoportosítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szín azonosítása, csoportosítás szín szerinti (piros, kék, zöld); - forma szerinti azonosítás, csoportosítás forma szerinti (kör, négyzet, háromszög); - méret szerinti csoportosítás (nagy, kicsi, ugyanakkora); <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű irányok (rajta, fent, bent, kint, lent, jobbra, balra, előre, hátra); - soralkotás első, második és utolsó fogalma; - a tárgyak helyének a meghatározása saját testéhez viszonyítva.

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenysége

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése érzékszervi felfedezés során

IV. osztály
<p>1.1. Szenzoros ingerek észlelése, azonosítása és az ezekre adott megfelelő válaszreakció, a közvetlen környezetben</p> <p><i>Különböző intenzitású poliszenzoros stimulációs tevékenységekre adott megfelelő válaszreakció kialakítása:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális stimulációs/ingerlési gyakorlatok (ismerkedés különböző fényforrásokkal, színes tárgyakkal) - Hallást ingerlő gyakorlatok (ismerkedés különböző zajokkal, hangokkal, hangot kiadó játékokkal, emberi hanggal); - Taktilis ingerlést célzó gyakorlatok: masszázs, a tárgyak felfedezése és azokkal való manipulálás - különböző tapintású tárgyak, formák, méretek, stb. - hőmérséklet észlelésére vonatkozó gyakorlatok - rezgés érzékelésének ingerlése - szaglás és ízlelés ingerlésére vonatkozó gyakorlatok - Ismert környezetekben levő tárgyak felfedezése, minél több érzékelő csatorna igénybevétele (auditív, vizuális, taktilis, stb.)
<p>1.2. A szenzoros észlelési ingerek, követésének, azonosításának, megkülönböztetésének kialakítása és fejlesztése</p> <p><i>Az észlelési ingerek azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó tevékenységek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Színek, formák, méretek észlelésére és diszkriminálására vonatkozó gyakorlatok (egy-három kritérium) - Észlelés és megkülönböztetés: hangok, zajok - Érdesség, tapintás, nehézség észlelése (érdes-sima, puha-kemény, tapintás, érdesség- durva-finom, nehéz-könnyű) - Tárgyak hőészlelése (meleg-forró-hideg) - Ízek észlelése, megkülönböztetése (édes, édes-savanyú, keserű, sós) és ismert szagok (élelmiszerek, higiéniai termékek) - Különböző ingerek követése (poliszenzoros szoba, osztályterem, külső környezet) - Ingerkeresési gyakorlatok, játékok, ingerlokalizációs gyakorlatok (tárgyak, személyek)

2. A nagymozgás, finommotorika és mozgáskoordináció kialakítása és fejlesztése

IV. osztály

2.1. Alapmozgás kialakítása és fejlesztése

Testtartás gyakorlatok:

- Testtartást utánzó gyakorlatok-tanár, osztálytárs, különböző személyekről, képekről (Helyzetek: „lábon állva”, „feküdvé”, „ülve”, „négykézláb”, „háton, hason, oldalt-jobbra, balra feküdvé”, „ülve”);
- verbális utasítás alapján különböző testhelyzetek végrehajtása (Helyzetek: „lábon állva”, „feküdvé”, „ülve”, „négykézláb”, „háton, hason, oldalt-jobbra, balra feküdvé, összehúzott, kinyújtott, felemelt, lógatott kezek vagy lábak, stb.)

Általános mozgásgyakorlatok

Alapvető járásgyakorlatok:

- egyedül/segítséggel, támasszal, szaladás lépcsőn fel és le való közlekedés; két lábon való ugrálás formái (helyből ugrás, akadályokon való átugrás, körben, szabadon, konkrét ponton, közel, távol, előre, hátra, oldalra, folyamatos, stb.)

Gyakorlatok alapvető kézmozdulatok megtanulására: karok, alkarok, csuklók, ujjak

- a test, a fej és a végtagok nyújtó, hajlító gyakorlatai játékosan; gurulás, húzás, mászás,
- el indulás-állás gyakorlása, utasítás alapján
- járásgyakorlatok: szabad, párban, lassú járás rövidtávon, irányváltoztatással, sorban, oszlopban-indián járás, tárggyal a kézben, stb.;
- a helyes testhelyzet gyakorlása gyaloglás, pihenés, ülőhelyzetben;
- játékos gyakorlatok a járásnevelésre: állatok járását utánzó gyakorlatok
- Problémás járás javítására való gyakorlatok (merev, hintázó, laza, lábakat vonzó járás)
- Szaladó gyakorlatok, merev testtartás javítása (helyben szaladás, szabadon szaladás, hang és fény inger használatával és anélkül, a helyes irány megtartása miatt, szaladás kisebb és nagyobb tárgyakkal, stb.)

Gyakorlatok az egyensúly fenntartásához:

- statikus egyensúly fenntartását célzó gyakorlatok (lábujjhegyen állás, két lábon, fél lábon állás)
- egy helyben álló gyakorlatoktól a helyváltoztatásig (indulás, megállás)
- önálló mozgáshoz szükséges dinamikus egyensúlyfenntartás;
- egyensúly fenntartása játé közben (labdajáték, tárgyak dobása, fogása, stb.)

2.2. Finommotorika fejlesztése, helyes fogás kialakítása

- *Gyakorlatok az ujjak finom mozgásának és a helyes fogás fejlesztéséhez:* (ököl bezárása/szétnyitása, a két kéz ujjainak közelítése, távolítása, társítása egymással, az ujjak mozgatása, érintése és játékosan utánozni a sípot, a zongorát, ütő mozgások, stb.);

Ismert tárgyakkal való helyes manipulálás a tárgyak célnak megfelelő használata

- fogó gyakorlatok kis játékokkal (játékok, kockák, pálcikák, gyöngyök stb.);
- hasznos gesztusok utánzása (ajtók, fiókok stb. csukása/nyitása, ürítés-megtöltés, játékok ki és helyére tétele összerakás / szétszerelés, felfüggesztés stb.);
- gyöngyfüzés, kocka összerakás, kontúrozás, egyszerű sablonok használata, vágás
- építőjátékok-összerakás, egymásalá, fölé helyezés (kockák, geometriai alakok, lego);
- ujjlenyomat festés, pontösszekötés, gyurmával, dróttal való tevékenységek

2.3. A pszichomotoros kontroll és koordináció fejlesztése

A kétkézes koordináció képzése és fejlesztése

- Formaegyeztetési játékok;
- Fűzési gyakorlatok
- Kinyitás-becsukási gyakorlatok

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Ki és bepakolás/ nyitás/ zárás; - Ki és becsavarozás; - Zsinórozási, fonás (hármás) gyakorlatok - Építő játékok: összeillesztés, egymásra tevés; - Különböző méretű tárgyak dobása, helyes kifogása; - Felfüggesztett tárgyak ütővel való eltalálása; - Íráselőkészítő gyakorlatok (pontozás, pontösszekötés, vonalvezetés, labirintus, színezés, ragasztás); - Firka, rajz készítése (függőleges, vízszintes és körkörös irányú firka, szabad alkotási lehetőségek biztosítása); - Szem-kéz koordináció fejlesztése - A szem-kéz és láb koordináció kialakítása és fejlesztése - Labdajátékok; (különböző méretű labdák), léggalonnal, orvosi labdával - Kerékpározás; - Rollerezés - Auditív-motoros koordináció kialakítása és fejlesztése - Egyszerű ritmikus mozgásgyakorlatok
<p>2.4. Kézügyesség fejlesztése</p> <p><i>Kézügyesség, alapesztusok fejlesztése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Szorító gyakorlatok (fogás-csipesz használat) - Tárgyakkal való manipulálás (játék egyik kézből a másikba adása, két tárgy megragadása és összeütése, egymás alá, fölé helyezése stb.) <p><i>Kézügyesség, alapképességek fejlesztése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tépés, összegyűrés, csavarás, préselés, nyomás, összelapítás, elgörbítés, formázás, tekerés, ragasztás, csomagolás, vágás szabadon, megadott minta alapján, stb. <p><i>Lateralitás fejlesztése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bátorítás, motiválás a domináns részek használatára (szem-kéz, láb) minden tevékenység során

3. A testséma és a lateralitás kialakítása, rögzítése

IV. osztály
<p>3.1. A testkép kialakulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját és mások testképének azonosítására (kéz, láb, szem, fül, orr, száj, ujjak, fej, haj, hát, has, fogak, térd, nyak, tenyér); - Gyakorlatok a saját és más személyek testképének azonosítására, megnevezésére („Mutasd meg...!” „Érintsd meg...!”) - Gyakorlatok a testrészek azonosítására, felismerésére képeken - Egy összerakható baba összeállítása különböző elemekből
<p>3.2. Lateralitás tanítása, rögzítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a domináns rész meghatározására - Különböző tárgyak manipulálása - Különböző tevékenységekben a részek változatos használata - Jobb-bal felismerése („Mutasd meg a jobb/bal kezedet!”, „Mutasd meg a jobb/bal lábadat!”)

4. A perceptuomotoros struktúrák, forma, méret, szín, tér és időbeli tájékozódás, kialakítása, fejlesztése

IV. osztály
<p>4.1. Színek azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Színek azonosítása („Mutasd meg a feketét!”, stb.) - Gyakorlatok a színek azonosítására (válogatás, építés színes kockákból) - Színek azonosítása (színes mértani formák és azonos színű zsetonok társítása) - Különböző tárgyak válogatása szín szerint (piros, kék, zöld, sárga, fehér, fekete) - Különböző formájú képek válogatása szín kritérium szerint (piros, kék, zöld, sárga, fehér, fekete)
<p>4.2. A mértani formák azonosítására/megkülönböztetésére vonatkozó képességek kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a mértani formák kiválasztásához, megnevezéséhez kör, négyzet, háromszög, téglalap, óvális) - Mértani formák azonosítása, megnevezése („Mutasd meg...!” „Add ide...!”) - Mértani formák létrehozása sablonok segítségével és ezek színezése - Megadott mértani formák bekarikázása, keresése - Mértani formák színezése szín javaslattal és anélkül - Hasonló mértani formák létrehozása vonalösszehúzással
<p>4.3. Tárgyak méretének azonosítási/megkülönböztetési képességének fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak válogatása és csoportosítása több szempont szerint - Méret szerinti csoportosítás (Piramis, Torony, stb.)
<p>4.4. Téri viszonyok azonosítási, megkülönböztetési képességének fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű téri viszonyok felismerése (rajta, benne, fent, lent, elöl, hátul, jobbra, balra, előre, hátra) - Tárgyak elhelyezkedése a testképhez viszonyítva (tárgyak jobbról, balról, stb.) - Egyszerű utasítások elvégzése mozgással - Elemek azonosítása egy megadott sorból (első, második, utolsó, középső)

Tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
<p>A környezet elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése</p>	<p>Szenzoros nevelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - látás; - hallás; - tapintás; - hőérzékelés; - ízlelés. <p>A környezet elemeinek az észlelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyság, forma, szín; - tapintás (puha, érdes) - súly (könnyű, nehéz) - felületi tulajdonság (durva, fényes) - hőmérséklet (meleg, hideg); - zörejek/ hangok (halk-hangos) - ízlelés (édes, sós, keserű, savanyú) - szaglás (illat, szag) <p>Használjuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimulálás/ ingerlés - felfedezés - észlelés - azonosítás - differenciálás - megkülönböztetés - helyhatározás - tájékozódás
<p>Nagymozgás, finommotorikus és pszichomotoros koordináció</p>	<p>Helyes testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fej helyes tartása; - hason, háton és oldalfekvés; - tenyéren és térden való támaszkodás - ülő pozíció segítségével; - ülő pozíció támasz nélkül; - mászás; - két lábon való állás; - járás segítségével; - önálló járás. <p>Alap mozgások és pozíciók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejmozgások: egyenes, dőlt, előre-hátra; jobbra-balra - a kéz pozíciója és kézmozdulatok: előre, fel, le; nyújtott, hajlított - a lábak elhelyezkedése és mozgása: nyújtás, hajlítás; pedálozás, nyújtott lábfej - a test/törzs helyzete és mozgása: lengés, hintázás; - statikus és dinamikus egyensúly <p>Alapvető mozgásos helyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - séta/járási: segítségével, egyik helyről a másikra és megállás segítség nélkül; - lépcsőn fel-le való közlekedés, használva a váltott lábat;

Tartalmi területek	IV. osztály
	<p>- ugrás: helyben, két lábbal</p> <p>Szem-kéz koordináció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogás; - illesztés - törés; - szakítás/hasítás; - gyúrás; - nyomás; - hajlítás; - fűzés, stb. <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcjáték, gesztusok, kifejező zenével
<p>A testséma és lateralitás</p>	<p>Testséma</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testrészek más emberen való felismerése; - rajzon a testrészek felismerése (sablon kitöltése) - társítás testrész-ruházat (sapka-fej, stb.); - társítás testrész-érezkszerv (szaglász-orr, stb.) - a test felépítése/játékokon a test megfigyelése szóbeli utasítás segítségével - rész - egész összerakása/ részekből felépíteni az emberi testet
<p>Mozgásos észlelhető struktúrák</p>	<p>Alak, szín és méret észlelése és e szerint való csoportosítás</p> <ul style="list-style-type: none"> - szín azonosítása, csoportosítás szín szerinti (piros, kék, zöld); - forma szerinti azonosítás, csoportosítás forma szerinti (kör, négyzet, háromszög); - méret szerinti csoportosítás (nagy, kicsi, ugyanakkora); <p>Téri tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű irányok (rajta, fent, bent, kint, lent, jobbra, balra, előre, hátra); - térbeli mozgás szóbeli irányításra; - soralkotás első, második, utolsó és középső fogalmának gyakorlása. <p>Időbeli tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> - nappal és éjszaka; - hónapok (január, február, március, stb.); - évszakok (tél, nyár) - napszakok (reggel, dél és este).

Módszertani javaslatok

A *Szenzoros és pszihomotorikus nevelés programja*, mint tantárgy azoknak a tanároknak szól, akik a speciális elemi vagy gimnáziumi oktatásban tevékenykednek, súlyos értelmileg akadályozott vagy halmozottan sérültekkel dolgoznak és céljuk, hogy ezen speciális tevékenységek alapján oktassanak.

Ezek az osztály sajátosságai alapján lesznek felépítve, figyelembe véve a tanulók pszihomotorikus képességeit, a rendelkezésre álló eszközöket és a tanár alkotóképességét, kreativitását. Az információkat koncentrikus formában adják tovább, biztosítva a formáló és gyakorlatba ültethető alapok elmélyítését, figyelembe véve az egyéni befogadóképességeket, életkorbeli különbségeket, haladva az egyszerűtől a bonyolultabb, a konkrétól az általános felé.

Javasolt didaktikai módszerek *A szenzoros és pszihomotoros nevelésben* azok az aktív gyakorlati tevékenységek, amelyek lehetővé teszik a tanulók közvetlen részvételét betartva az alábbi stratégiákat:

- a munkamódszerek kiválasztása az érintett kompetenciák, célok elérése végett, a konkrét helyzetek valamint a tanulók kedvelt tevékenységei szerint;
- egy tevékenység tartalmának áttanulmányozása során mindig figyelembe kell venni a tanulók egyéni képességeit, fejlődési ritmusát
- tanulók kifejezési módozatait, érdeklődési körüket megfigyelve, mindig a legoptimálisabb kommunikációs formát szükséges megválasztani
- a tanulók tűrőképességét mindig tiszteletben kell tartani
- értékesíteni a tanulók saját erőforrásait, kihasználva funkcionális képességeiket
- ismételt lehetőségek biztosítása minél változatosabb élethelyzetekben – tudván azt, hogy sok tanuló el tud sajátítani újabb képességet, de, nem tudja általánosítani
- a munkafeladatok kiosztásában a kis lépések elvét szükséges követni, valamint a tanulók sajátos ritmusát is figyelembe kell venni
- ösztönző tárgyak, valós helyzetek felhasználása
- segítséget nyújtani, amikor erre szükségük van
- függetlenség – nem szükséges a felnőtt közbelépése
- szóbeli irányítás- felhívás, magyarázás
- mintakénti viselkedés – bemutatja a tanulónak a megoldás lehetőségét
- irányítja a tanulót a feladat elvégzésére
- valós segítségadás – segít a tanulónak a feladat részleges megoldásában – kivéve a végső megoldást
- kéz a kézben típusú segítség – fizikailag segíti a tanulót a lépésenkénti megoldásban
- a segítségnyújtás fokozatos megvonása, amit a tanuló haladásként fog fel
- bátorító szavak és dicsérek
- szükséges idő biztosítása a készségek és képességek kialakulásához

A munka, tevékenység kiértékelése a tanítási- tanulási folyamat szerves része. Megvalósulásának lépései:

- Elsődleges kiértékelés, melynek során szükséges a részletes felmérés, hogy egy képet kapjunk a gyerek fejlődésében tapasztalt hiányosságokról, nem csak az erős oldalait szem előtt tartva. Lehet, hogy elérkezett egy újabb fejlődési szakaszhoz, de nem sajátította el tökéletesen az előfeltételeket, ami hiányos tanulást vagy visszafejlődést eredményezhet
- Folyamatos kiértékelés a tanuló viselkedésének megfigyelése által, a tevékenység alatt, megfigyelve a pszichomotoros koordinációt, lateralitást, a szem-kéz koordinációt, tér és időbeli tájékozódást, alkalmazkodó képességét a különböző helyzetekhez, szabályokhoz;
- Az összegző (szummatív) értékelés figyelembe veszi a félév során szerzett képességeket, amelyeket a tanulók a tevékenységek során sajátítottak el
- Más kritériumok, amik hozzájárulnak a tanulók kiértékeléséhez:
- **tevékenységekben való részvétel, a tanulók lehetősége szerint**

- tevékenységekben tapasztalt fejlődés
- Kölcsönös kiértékelés
- Önértékelés
- Szisztematikus megfigyelés (a tanuló tevékenysége során)
- A tevékenység kielemezése, példák kiemelése, pozitív viselkedési formák

Könyvészet

Carantină, D., *Program terapeutic pentru educația psihomotrică a copilului handicapat sever*, Institutul Național de recuperare și educație specială a persoanelor cu handicap

Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Ed. Polirom, Iași;

Gherguț, A., (2011), *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Ed. Polirom, Iași;

Marinache, C.V., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară. Ghid pentru profesori și părinți*, Ed. Harvia, Tulcea;

Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională și integrată*, Ed. Pro Humanitate, București;

Preda, V., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea Czikser, R. obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;

Radu, I., Ulici, Gh., *Evaluarea și educarea psihomotricității* – Editura Fundației Humanitas, București;

Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;

Vlad, M., *Programa educațională pentru elevii cu dificultăți de învățare clasele I-X*, Editura Spiru Haret;

*** (2008), *Programa Educație senzorială, motorie și psihomotorie*, București;

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, coordinator, Ministerul Educației
Maricel Nicolae LAZĂR, coordinator, Inspectoratul Școlar Județean Galați
Elena Mîndru, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Harghita

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Filipescu Daniela	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Diaconu Vasilica	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Stamate Elena	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Ionașcu Grigore	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați

Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta - Gyógyypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland / Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga-Helga - Fejlesztőpedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/ BÉlbori Inkluzív Oktatási Központ

Borka Csilla - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland / Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/ Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyés Ildikó-Anna - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/ Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/ Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV
SZENZOROS ÉS PSZICHOMOTOROS NEVELÉS

Speciális oktatás
V. -X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A *szenzoros és pszichomotoros nevelés* tantárgy a speciális oktatás kerettantervének része, mint *Matematika és tudományok* egyik területe, a speciális elemi és gimnáziumi oktatásban. A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára elemi osztályok (előkészítő - IV osztály) heti 2 órában tanulják és hetente 1 óra a gimnáziumi (V-X) osztályoknak.

Az iskolai tanterv a következő elemeket tartalmazza:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos kompetenciák
- tanulási tevékenységek,
- tartalmak
- módszertani javaslatok.

Szenzoros és pszichomotoros nevelés jelentőségét több szakember kiemelei, mint Maria Montessori, aki azt vallja, hogy érzékeink „nyitott kapuk a világ felé” és a szenzoriális anyagok kulcsok a gyerekek kezében, amivel nyithatóak e kapuk. Valentina Horghidan szerint a tárgyak mozgatását befolyásolja a gyerekek pszichomotorikus érettségi szintje, a dolgok egyéni megtapasztalása és a kezűgyessége.

Az érzékszervi megtapasztalás a valóság megismerésének alapja- egy szegényes tapasztalat a valóság alacsony szintű megismerését eredményezi. Ezért az érzékelés fejlesztése az egyik alapfeltétele a valóság megismerésének.

Ami a pszichomotoros területek fejlesztését illeti, ez 7 összetevőt foglal magába, amik szoros összhangban állnak egymással:

- Nagymozgások
- Finommotorika
- Testséma
- Lateralitás
- Érzékelés
- Téri tájékozódás
- Időbeli tájékozódás/ érzékelés

Szenzoros és pszichomotoros nevelés biztosít súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknak egy olyan aktív megismerési formát, amelyen keresztül felfedezi a környező világot, közvetlen tevékenységek által, értékesítve az elsajátított, empirikus tapasztalatait és ismereteit a mindennapi életben úgy, hogy ezek hasznosak és hatékonyak legyenek a társadalomba való beilleszkedés és alkalmazkodás folyamatában.

A szenzoros fejlesztésben részesült súlyos és vagy halmozottan sérült tanulók által elsajátított tudományos fogalmak, ismeretek, készségek, adaptív viselkedési formák, amelyek alapul szolgálnak a közvetlen kapcsolat megteremtésében a tárgyak és tárgyképek, a természeti jelenségek, a megismerési tapasztalatok gyakorlati és alkalmazási tulajdonságai között, amelyben résztvesz a gyermek, lehetővé teszi a szervezet és a környezet közti kapcsolatok megértését.

A szenzoros és pszichomotoros fejlesztés lehetővé teszi, hogy a gyermek képességei fejlődhessenek a következő fő területek mentén: kommunikáció, kognitív és szociális készségek és önállóság. Az elsődleges szenzomotoros folyamatok kialakítása és a nagy/finommotoros készségek fejlesztése elősegíti az alapkészségek és képességek kialakulását, kiinduló pontját képezi a nyelvi fejlődésnek, a kommunikációnak, úgy mint az elemi matematikai fogalmak műveletesítése, amely jótékony hatással van a gyermek személyiség fejlődésére jobb alkalmazkodást biztosítva a szociális és iskolai környezetben.

A senzoros és pszichomotoros nevelés a közvetlen környezetben, a gyermek számára lehetőséget biztosít, hogy az érdeklődési körét bővíthesse, néhány környezeti tényező fele, közvetlen cselekvés, felfedezés és megfigyelés által, valamint lehetővé téve, a gondolkodási és tanulási folyamatokat.

Az iskolai tanterv által megcélzott készségek, a tanulási tevékenységek és tartalmak, alapul szolgálnak a gyermek minden egyes fejlődési szakaszához, figyelembe véve a sérülés szintjét, fokát és mértékét.

- Érdeklődés felkeltése a környező világ és önmaga iránt
- Saját érzékek felhasználása a környezet megfigyelésére vagy felfedezésére
- A közvetlen tapasztalati ismeretek bővítése
- A nagymozgás és finommotorika fejlesztése
- Az észlelési csatornák maximális használata
- A tanult ismeretek mindennapi életben való alkalmazása
- Az észlelési képességek fejlesztése: alakra, méretre, irányra, színre, távolságra vonatkozóan
- Egyszerű testi, téri, időbeni fogalmakkal való manipulálás

A tanulási tevékenységek tájékoztató jellegűek. A tanárnak lehetősége van megválasztani azokat a tartalmakat, módszereket, amelyek megfelelőek az osztályban lévő gyerekek értelmi szintjének, vagy más példákat alkalmazva, amelyek megfelelnek a kitűzött képességek kialakítására. Ajánlott az egyénre szabott tevékenységi terv, figyelembe véve a gyerek képességeit (ahol erre szükség van).

Általános kompetenciák

- 1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által**
- 2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása**
- 3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben**
- 4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása**

V. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

V. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás</p> <p>Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és felismerésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzó szavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
<p>1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („lány-fiú”, „Mutasd meg a...”, stb.); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Szobor” játék, „Gyermekek a széken ülnek” játék, stb.); - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (fej, kar, láb és törzs fejlesztése); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek).
<p>1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.).
<p>1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - Gyakorlatok válogatásra és csoportosításra- tárgyi és / vagy képi szinten, egy vagy több szempont szerint; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Gyakorlatok- egyszerű téri helyzetek felismerésére (rajta, alatta, előtte, háta mögött, alatta – fölött stb.); - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben; - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ a napi tevékenységek azonosítására.

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

V. OSZTÁLY	
2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); - Gyakorlatok: be/kicsavarás; - Gyakorlatok: összerakás/szétszedés.
2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cérnára gyöngyfűzés); - Utánzós gyakorlatok: A vízszintes/merőleges/ferde helyzetek utánzása kézzel/ujjal/ceruzával; - Gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással).
2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása	<ul style="list-style-type: none"> - Mozgásos játékok egyszerű ritmikus gyakorlatokkal; - Szabad vagy irányított tánc.

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

V. Osztály	
3.1. Laterális azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a domináns végtag stimulálására, a felismerést elősegítő verbális kísérettel; - Gyakorlatok: tárgyakkal való tevékenységek kivitelezésére, különböző mozdulatminták elsajátításával, mint csavarás, vágás, rajzolás; - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok (a bábuk behelyezése a lyukas táblába stb.) - Gyakorlatok: az alsó / felső végtagok váltott használatára.
3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: mosakodás, öltözködés, cipőhúzás, étkezés megvalósításához segítséggel/ anélkül; - Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás; - Gyakorlatok: a különböző ruhák és cipők azonosítására és megnevezésére.
3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a lakótér helységeinek megnevezésére és helyes használatára; - Az egészségügyi eszközök használatának gyakorlása; - Haj, körmök, kezek, stb. ápolásának gyakorlása.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

V. Osztály	
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére; - A saját testrészek valamint más személyek testrészei közötti összefüggések azonosítása.

V. Osztály	
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben	- Gyakorlatok a lehetséges környezeti veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására (közúti balesetek, zavaró tárgyak, áramütésforrások stb.).
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben	- Személyes adatok azonosítására szolgáló gyakorlatok (név, vezetéknev, életkor, születési idő, cím); - A családtagok (anya, apa, testvérek, nővérek, nagyszülők) azonosítására szolgáló gyakorlatok.
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel	- Évszakokat, természeti jelenségeket ábrázoló képek társítása (szél, eső, villámlás, mennydörgés, köd, stb.); - Szimbólumok társítása a megfelelő évszakkal: karácsonyfa - tél, hóvirág – tavasz, gyerekek a tengeren – nyár, száraz levelek – ősz.

Tartalmak

Tartalmi területek	V. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika) - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavározás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; Auditív motorikus koordináció - torna mozdulatok, tárgygal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad és irányított tánc.

Tartalmi területek	V. Osztály
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan. - Térí tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	Lateralitás - vizuális motorikus koordináció; - a domináns végtag stimulálása (kéz, láb); A test és életterek alapvető higiéniai szabályai - praktikus gyakorlatok a test ápolására; - a lakótér higiéniaja.
Csoporthoz tartozás	Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben - a környezetben lévő veszélyforrások; Aktív lét a családi és társadalmi környezetben - személyes és családi adatok; - évszakok; - a természet jelenségei.

VI. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

VI. Osztály
1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás: Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és felismerésére: <ul style="list-style-type: none"> - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése: <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („lány-fiú”, „Mutasd meg a...”, stb.); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Szobor” játék,

<p>„Gombácskák” játék, stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon/egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test mozgatására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
<p>1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.).
<p>1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben - Egyszerű helyzet felismerési gyakorlatok térben (rajta, alatta, elől, hátul, fölötte, alatta, stb.) - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ hét napjainak azonosítására - Megkülönböztetési gyakorlatok a tárgyak egymáshoz viszonyított térbeni elhelyezésére

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

VI. Osztály
<p>2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); - Gyakorlatok: be/kicsavarás; - Gyakorlatok: összerakás/ szétszedés.
<p>2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cérnára gyöngyfűzés); - Utánzós gyakorlatok: A vízszintes/merőleges/ferde helyzetek utánzása kézzel/ujjal/ceruzával; - Gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással).
<p>2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozgásos játékok egyszerű ritmikus gyakorlatokkal; - Szabad vagy irányított tánc.

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

VI. Osztály
<p>3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: tárgyakkal való tevékenységek kivitelezésére, különböző mozdulatminták elsajátításával, mint csavarás, vágás, rajzolás; - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok (a bábuk behelyezése a lyukas táblába, varrás szimulálása lyukas táblán, stb.) - Gyakorlatok: az alsó / felső végtagok váltott használatára, - Jobb/bal orientációs gyakorlatok a testsémával.
<p>3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: mosakodás, öltözködés, cipőhúzás, étkezés megvalósításához segítséggel/anélkül; - Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás; - Gyakorlatok a fürdőszobai eszközök azonosítására és használatára, - Gyakorlatok: a különböző ruhák választására nemek és napi események alapján
<p>3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a lakótér helységeinek megnevezése és helyes használata; - Az egészségügyi eszközök használatának gyakorlása; - Gyakorlatok: az osztályterem, a hálószoba szellőztetésére és kitakarítására.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

VI. Osztály
<p>4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére (fiú/lány testvérek, szülők, nagyszülők); - A saját testrészek valamint más személyek testrészei közötti összefüggések azonosítása, - Gyakorlatok: az arc, a test, stb. tulajdonságainak megfigyelésére.
<p>4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a lehetséges környezeti veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására (közúti balesetek, zavaró tárgyak, áramütésforrások stb.). - Gyakorlatok: viselkedési formák kialakítására, amelyek a környezeti veszélyek megelőzését és elkerülését segítik.
<p>4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Személyes adatok azonosítására szolgáló gyakorlatok (név, vezetéknev, életkor, születési idő, cím); - A családtagok (anya, apa, testvérek, nővérek, nagyszülők) azonosítására szolgáló gyakorlatok, - Gyakorlatok: a családtagok képekről való azonosítására.
<p>4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Évszakokat, természeti jelenségeket ábrázoló képek társítása (szél, eső, villámlás,

VI. Osztály
<p>mennydörgés, köd, stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szimbólumok társítása a megfelelő évszakkal: karácsonyfa - tél, hóvirág – tavasz, gyerekek a tengeren – nyár, száraz levelek – ősz, - Gyakorlatok: zsetonok évszakok szerinti rendezésére

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	<p>Szenzoros feltárás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	<p>Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika)</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavarozás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; <p>Auditív motorikus koordináció</p> <ul style="list-style-type: none"> - torna mozdulatok, tárgygal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad és irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	<p>Alap motoros észlelhető struktúrák</p> <ul style="list-style-type: none"> - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	<p>Laterális</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális motorikus koordináció; - a domináns végtag stimulálása (kéz, láb); <p>A test és életterek alapvető higiéniai szabályai</p>

Tartalmi területek	VI. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - praktikus gyakorlatok a test ápolására; - saját test higiénája, - a lakótér higiénája.
Csoporthoz tartozás	<p>Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetben lévő veszélyforrások; <p>Aktív lét a családi és társadalmi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkrét személyes és családi adatok; - arc tulajdonságai (saját/társé) - évszakok; - a természet jelenségei.

VII. Osztály

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

VII. Osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás:</p> <p>Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére érzékek által:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagylalt-hideg - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
<p>1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Mondd el, mit csinálsz vele?/Mire használod?”, „Milyen színű a szeme, haja... stb.” a társadnak?); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Katona állás” játék, „Gombácskák” játék, stb.); - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok

<p>a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
<p>1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.) - Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével
<p>1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Egyszerű helyzet felismerési gyakorlatok térben (rajta, alatta, elől, hátul, fölötte, alatta, stb.) - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ hét napjainak, évszakok azonosítására - Megkülönböztetési gyakorlatok a tárgyak egymáshoz viszonyított térbeli elhelyezésére - Gyakorlatok: tárgyak téri helyzetének megváltoztatására, adott szempontok szerint

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

VII. Osztály
<p>2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); - Gyakorlatok: be/kicsavarás; - Gyakorlatok: összerakás/ szétszedés. - Gyakorlatok. cipőfűző kötés
<p>2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cérnára gyöngyfűzés); - Utánzós gyakorlatok: A vízszintes/merőleges/ferde helyzetek utánzása kézzel/ujjal/ceruzával; - gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással).

2.3. Auditiv motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Mozdásos játékok egyszerű ritmikus gyakorlatokkal;
- Szabad vagy irányított tánc.

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben**VII. Osztály****3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció**

- Gyakorlatok: a domináns végtag stimulálására, a felismerést elősegítő verbális kísérettel;
- Gyakorlatok: tárgyakkal való tevékenységek kivitelezésére, különböző mozdulatminták elsajátításával, mint csavarás, vágás, rajzolás;
- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok (a bábuk behelyezése a lyukas táblába, varrás szimulálása lyukas táblán, stb.)
- Gyakorlatok: az alsó / felső végtagok váltott használatára,
- Jobb/bal orientációs gyakorlatok a testsémával és adott eljárások által
- Gyakorlatok: az aktuális tevékenység folyamataira építve, figyelembe véve a domináns végtagot (be/kigombolás, legó, fésülködés stb.)

3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés

- Gyakorlatok: mosakodás, öltözködés, cipőhúzás, étkezés megvalósításához segítséggel/anélkül;
- Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás;
- Gyakorlatok a fürdőszoba, fürdőszobai eszközök azonosítására és használatára,
- Gyakorlatok: a különböző ruhák választására, nemek, napi események és évszakok alapján

3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása

- Gyakorlatok: a lakótér helységeinek megnevezésére;
- Az egészségügyi eszközök használatának gyakorlása;
- Gyakorlatok: a lakótér helységeinek helyes használatára
- Gyakorlatok: az osztályterem, a hálósoba szellőztetésére és kitakarítására.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása**VII. Osztály****4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:**

- Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére;
- A saját testrészek valamint más személyek testrészei közötti összefüggések azonosítása,
- Gyakorlatok: az arc, a test, stb. tulajdonságainak megfigyelésére

VII. Osztály	
- Gyakorlatok: a saját és mások fizikai sajátosságainak és különbözőségeinek a felismerésére, fizikai jellemvonások alapján	
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:	
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a lehetséges környezeti veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására (közúti balesetek, zavaró tárgyak, áramütésforrások stb.). - Gyakorlatok: viselkedési formák kialakítására, amelyek a környezeti veszélyek megelőzését és elkerülését segítik. - Gyakorlatok: a szociális környezet egyezményes szimbólumainak a megértésére („M”-metró, „+”- gyógyszertár, „H”- kórház stb.) 	
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:	
<ul style="list-style-type: none"> - Személyes adatok azonosítására szolgáló gyakorlatok (név, vezetéknev, életkor, születési idő, cím); - Gyakorlatok: a családtagok képekről való azonosítására - Játékos gyakorlatok: személyek azonosítása, életkoroknak megfelelően (gyermek/fiatal/idős). 	
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:	
<ul style="list-style-type: none"> - Évszakokat, természeti jelenségeket ábrázoló képek társítása (szél, eső, villámlás, mennydörgés, köd, stb.); - Szimbólumok társítása a megfelelő évszakkal, - Gyakorlatok: zsetonok évszakok szerinti rendezésére - Gyakorlatok: a családi élet és az iskola napi rendjének/órarendjének azonosítása és betartása 	

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika) <ul style="list-style-type: none"> - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrítés; - nyomás;

Tartalmi területek	VII. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavarozás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; <p>Auditív motorikus koordináció</p> <ul style="list-style-type: none"> - torna mozdulatok, tárgygal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad vagy irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	<p>Alap motoros észlelhető struktúrák</p> <ul style="list-style-type: none"> - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	<p>Lateralitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális motoros koordináció; - bal/jobbs orientáció – a saját testhez és másokhoz viszonyítva; <p>A test és életterek alapvető higiéniai szabályai</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktikus gyakorlatok a test ápolására; - saját test higiéniaja, - a lakóter higiéniaja - lakhely (konyhában történő tevékenységek) - öltözet
Csoporthoz tartozás	<p>Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetben lévő veszélyforrások; - a szociális környezet szimbólumai („+”- gyógyszerár stb.) <p>Aktív lét a családi és társadalmi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkrét személyes és családi adatok; - arc tulajdonságai (saját/társé) - évszakok; - a természet jelenségei - a mindennapi élet napi/órarendjei

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

VIII. osztály
<p>1.3. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre a megfelelő válaszadás:</p> <p>Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére az érzékek által:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagyalt-hideg - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Taktilis diszkriminációs gyakorlatok (anyag típusok: sima, puha, kemény, érdes, stb.) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
<p>1.4. A saját test ismerete és felfedezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Mondd el, mire használsz? „Milyen színű a szeme, haja... stb.” a társadnak?); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során); „Katona állás” játék, „Gombácskák” játék, stb.); - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlanról a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
<p>1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.) - Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével
<p>1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és tér, illetve időbeli rendszerezés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ hét napjainak, évszakok azonosítására - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok a különböző tárgyak térbeli elhelyezkedését tekintve, egymáshoz viszonyítva - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben - Gyakorlatok: tárgyak téri helyzetének megváltoztatására, adott szempontok szerint - Időbeli játékgyakorlatok-képzeltbeli játék, 3-4képpel

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

VIII. osztály
<p>2.1 A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); - Gyakorlatok: be/kicsavarás; - Gyakorlatok: összerakás/ szétszedés. - Gyakorlatok: összebogozás/kibogozás
<p>2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással). - Gyakorlatok: fogás, tépés, gyurma formázás, papír tűrés, stb.
<p>2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tornagyakorlatok elvégzése tárgyakkal, vagy anélkül verbális utasításra

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, aminek körülvevő környezetben

VIII. osztály
<p>3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok-különböző összehangolt mozgások végrehajtása verbális utasításokkal - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok - Gyakorlatok: különböző végtagok váltott használata a játékban - Megrajzolt „útvonal” követése ceruzával - Egyszerű tánclépések gyakorlása
<p>3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás; - Gyakorlatok: megfelelő öltözködés, cipő használat - Gyakorlatok: tárgyak azonosítása és megfelelő használata egy bizonyos helyiségből - Gyakorlatok: a különböző ruhák választására, nemek, napi események és évszakok alapján - Játékos gyakorlatok: a ruházat kiválasztása eseménynek megfelelően
<p>3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok-különböző kategóriájú tárgyak felismerése, megnevezése, felhasználása: higiéniai eszközök, ruházkodás, cipők, osztálytermi tárgyak - Gyakorlatok: a lakótér helységeinek meg nevezésére (fürdőszoba, konyha, hálószoza, stb.); - Gyakorlatok-az iskolai és családi élet napi rendjének azonosítása és tiszteletben tartása

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

VIII. osztály	
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:	<ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: tárgyak, élőlények megkülönböztetése főbb jellemzők alapján (“Miben hasonlítanak?”, “Miben különböznek?”, stb.) - Gyakorlatok: az arc, a test, stb. tulajdonságainak megfigyelésére Gyakorlatok: emberek közti hasonlóságok és különbségek fizikai sajátosságainak felismerése - Gyakorlatok: mások fizikai sajátosságainak a felismerésére, fizikai jellemvonások alapján képekről
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a lehetséges veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására a közvetlen környezetben - Gyakorlatok: viselkedési formák kialakítására, amelyek a környezeti veszélyek megelőzését és elkerülését segítik. - Gyakorlatok: a szociális környezet egyezményes szimbólumainak a megértésére („M”- metró, „+”- gyógyszerár, „H”- kórház stb.) - Gyakorlatok-közlekedési alapszabályok betartása - Azonosítási gyakorlatok bizonyos események lehetséges következményeiről (“Mi történne, ha...!”)
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:	<ul style="list-style-type: none"> - Időrendiség észlelése, a különböző fejlődési szakaszok felismerése: újszülött-gyerek-fiatal-felnőtt-idős - Helyes sorrend észlelése, látott vagy hallott cselekvés sorozat („Helyezd a képeket megfelelő sorrendbe!, Műveletek sorrendje”)
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:	<ul style="list-style-type: none"> - Veszélyes tárgyak és helyek azonosítására vonatkozó gyakorlatok - Veszélyes történések azonosítása, felismerése - Didaktikai játékok: „Így igen!”, „Így ne!”, stb.

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finom motorika) <ul style="list-style-type: none"> - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás;

Tartalmi területek	VIII. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - vágás; - be-/kicsavarozás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; <p>Auditív motorikus koordináció</p> <ul style="list-style-type: none"> - torna mozdulatok, tárgygal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad vagy irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	<p>Alap motoros észlelhető struktúrák</p> <ul style="list-style-type: none"> - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	<p>Lateralitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális motorikus koordináció; - tárgyak /élőlények megkülönböztetése - mozgásos játékok <p>A test és életterek alapvető higiéniai szabályai</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját test higiénája, - lakhely (konyhában történő tevékenységek) - tárgyak az osztályból - tárgyak a lakásból, házból - öltözet - cipőfélék
Csoporthoz tartozás	<p>Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetben lévő veszélyforrások; - a szociális környezet szimbólumai („+”- gyógyszerár stb.) - közlekedési szabályok <p>Aktív lét a családi és társadalmi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlődési szakaszok - évszakok; - a természet jelenségei

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

IX. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére - Tárgyak fizikai sajátosságainak észlelése az érzékszervek alapján - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.);

- Taktilis diszkriminációs gyakorlatok (anyag típusok: sima, puha, kemény, érdes, stb.)
- Különböző tárgyak/anyagok hőészlelése
- Környezet hőmérsékletének megállapítása
- Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagyalt-hideg
- Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok)
- Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)

1.2. A saját test ismerete és felfedezése:

- Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Kicsi vagy? ” „Nagy vagy? ”, „Mondd meg, ki vagy te!” stb.)
- Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által;
- Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben „Zsetonokon való lépkedés” játék,
- Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon)
- Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására);
- Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek)
- Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
- Gyakorlatok az észlelések azonosítására (meleg-hideg, fájdalmas-kellemes, szomjúság, éhségérzet, stb.)

1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével:

- Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás);
- Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.)
- Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével

1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és tér, illetve időbeli rendszerezés)

- Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint;
- Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok a különböző tárgyak térbeni elhelyezkedését tekintve, egymáshoz viszonyítva
- Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben
- Gyakorlatok egy érzékelési program keretén belül (oktatási szoftverek)
- Gyakorlatok: tárgyak téri helyzetének megváltoztatására, adott szempontok szerint
- Időbeli játékgyakorlatok-képzeltbeli játék, 3-4 képpel
- Asszociációs gyakorlatok- a nap mozzanatainak megfelelő képek, évszakok-képek

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

IX. osztály

2.1 A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása

- Gyakorlatok különböző tárgyakkal, öltözködési játékokkal (zárás/nyitás, be/ki csavarás; összerakás/ szétszedés, összebogozás /kibogozás

2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Játékok: cérnára gyöngyfüzés, varrás, stb.
- Rajz készítés sablon alapján
- Grafikai időtöltés, ferde, tört, különböző irányú vonalak rajzolása

2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Verbális utasításokra tornagyakorlatok elvégzése tárggyal vagy anélkül
- Mozgásos játékok egyszerű ritmusos gyakorlatokkal;
- Zenével kísért játékos gyakorlatok gesztusokkal

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

IX. osztály

3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció

- Tárgyak irányával, elhelyezkedésével kapcsolatos gyakorlatok
- Puzzle: „Összevágott képek”
- Modell alkotás megadott minta alapján: „Egészítsd ki a hiányzó részekkel!”
- Megfelelő útvonal kiválasztása egy ábrán „Labirintus”

3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés

- Gyakorlatok: az asztal megterítéséhez szükséges evőeszközök, megfelelő elhelyezése és leszedése (reggeli, ebéd, vacsora)
- Egyszerű ételek elkészítésének gyakorlása, a megfelelő szakaszokat betartva
- Napi tevékenységek utánzó gyakorlatokkal: „Mosodában”, „Takarítsunk!”, „A szakács”

3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása

- Bizonyos élelmiszerek tárolásának bemutatására vonatkozó gyakorlatok;
- Ünnepnep megszervezéséhez szükséges tevékenységek;
- A praktikus háztartási szokások kialakítása.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

IX. Osztály

4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:

- Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére;
- A nemek azonosítása (nő, férfi)
- Gyakorlatok: a saját és mások testrészeinek a felismerése a valóságban és képről
- A testrészek és érzékelő szervek hasznosságának az azonosítása (látás, hallás, szaglás, ízlés, mozgás, légzés stb.)

4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:

- Gyakorlatok a veszélyes tevékenységek azonosítására;
- Veszélyt jelző egyezményes jelek felismerése: "Áramütésveszély", "Mérgezés", "Halálveszély";

IX. Osztály
<p>- Szituációs játékok a veszély megoldására (tűz, közúti baleset, fizikai támadás, mentő, tűzoltók, rendőrség);</p> <p>- A betegség megelőzésére szolgáló készségek elsajátítása (kézmosás étkezés előtt, gyümölcs / zöldség megmosása használat előtt stb.).</p>
<p>4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:</p> <p>- Gyakorlatok a közintézmények egyezményes jeleinek a felismerésére (Kijárat/Bejárat, WC, Tilos a dohányzás, Kórház, Rendőrség stb.)</p> <p>- Gyakorlatok az életszakaszok időbeli sorrendbe rakására: újszülött-gyermek-fiatal-felnőtt-öreg</p> <p>- Tevékenységek sorrendiségének felállítása, verbális-szövebeli segítséggel („Tedd sorba...” „Időrendbe tedd...”)</p>
<p>4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:</p> <p>- Szállítóeszközökkel történő csoportos közlekedés;</p> <p>- Gyakorlatok különböző termékek címkéinek olvasásához;</p> <p>- A forgalmi szabályok gyakorlása a közlekedésben;</p> <p>- Az idő fogalmának a gyakorlása: Az óra – egész, fél;</p> <p>- Didaktikai játékok: „Illik- Nem illik/ Helyes- Nem helyes”.</p>

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. Osztály
<p>A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése</p>	<p>Szenzoros feltárás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
<p>Pszichomotoros koordináció</p>	<p>Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika)</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyürés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavározás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés;

Tartalmi területek	IX. Osztály
	<p>Auditív motorikus koordináció</p> <ul style="list-style-type: none"> - torna mozdulatok, tárgygal – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad vagy irányított tánc.
<p>Mozgásos észlelhető struktúrák</p>	<p>Alap motoros észlelhető struktúrák</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
<p>Környezettel való kapcsolat</p>	<p>Lateralitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - irányok; - tájékozódás; - puzzle; - labirintus; - formakirakó. <p>A test és életterek alapvető higiéniai szabályai</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzékszervek; - étkezés, táplálkozás; - lakhely.
<p>Csoporthoz tartozás</p>	<p>Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetben lévő veszélyforrások; - a szociális környezet szimbólumai („+”- gyógyszertár stb.) - egyezményes jelek intézményekben, amelyek veszély forrásai lehetnek. <p>Aktív lét a családi és társadalmi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - életciklusok; - évszakok; - közlekedési eszközök; - közlekedési szabályok; - az óra.

X. Osztály

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

X. Osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás/válaszreakció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére érzéklek által; - Gyakorlatok tárgyak fizikai tulajdonságainak feltárására az érzékszervek segítségével

- A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma);
- Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzó szavak, hangok, ismerős hangok stb.);
- Tactilis/tapintás megkülönböztető gyakorlatok (sima, érdes puha, kemény);
- Tárgyak hőmérsékletének megállapítására irányuló gyakorlatok
- A környezet hőmérsékletének az észlelése
- Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagyalt-hideg
- Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok)
- Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)

1.2.A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése:

- Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Mondd kicsi vagy?/Nagy vagy?”, „Mondd ki vagy/ milyen vagy!” stb.);
- Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által;
- Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Katona állás” játék, „Gombácskák” játék, stb.);
- Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon)
- Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva
- Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására);
- Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek)
- Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
- Gyakorlatok a test jelzéseinek a tudatosítására (hideg-meleg, fájdalom-jöleső érzés, szomjúság, éhség stb.)

1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével:

- Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás);
- Gyakorlatok - az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.)
- Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével

1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben)

- Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint;
- Csoportosítási gyakorlatok: konkrét tárgyakkal, vagy képek segítségével egy vagy több kritérium szerint;

- Képkalkuló gyakorlatok egy vagy több kritérium alapján;
- A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása;
- Egyszerű helyzet felismerési gyakorlatok térben (Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben);
- Gyakorlatok számítógépes programmal (megfizethető oktatási szoftverek segítségével);
- Gyakorlatok az objektumok térbeli helyzetének a módosításával;
- Időrend felállítása 3-4 kép segítségével;
- Gyakorlatok - a nap mozzanatainak/ hét napjainak, évszakok azonosítására.

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

X. Osztály

2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása

- Tárgyakkal való manipulálás / zárás-nyitás, be/kicsavarás, összerakás/szétszedés, cipőfűző - kötés;

2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cérnára gyöngyfűzés);
- Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással)
- Vonalvezetés gyakorlatok (egyenes vonal, görbe vonal, különböző irányba)

2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Szóbeli utasítás követésével egyszerű tornagyakorlatok (tárggyal vagy tárgy nélkül)
- Mozgásos játékok - egyszerű ritmikus gyakorlatok;
- Játékgyakorlatok - játékos gesztus elemek, zenei kísérettel

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

X. Osztály

3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció

- Gyakorlatok különböző anyagok vágásához: papír vágása, textil stb.
- A mindennapi életben vagy a munka előkészítéséhez szükséges eszközök / készülékek ismerete;
- Sebességének ösztönzésére feladatok, gyakorlatok: "Ki lesz az első?";
- Mimika és gesztust utánozó feladatok, játékok;
- Aszfaltrajok – versenyek;
- A megadott útvonalak –akadálypályák – tárgy felemelésével, megérintésével.

3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés

- Gyakorlatok különböző kategóriákba tartozó tárgyak (közlekedési eszközök, higiéniai tárgyak, ruházat, lábbelik) felismerésére és megnevezésére;

X. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Élelmiszerek osztályozása / csoportosítása: tejtermékek, húskészítmények, édességek stb.; - Egyszerű ételek elkészítése /az egymást követő szakaszok betartása; - Szerepjátékok: "A mosodában", "Takarítsunk!", " A konyhában – Ki a legjobb szakács?".
<p>3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az élelmiszerek eltevésével / megőrzésével kapcsolatos gyakorlatok (fagyasztott termékek, savanyúságok, lekvárok, kompotok stb.); - Az élelmiszer tárolására vonatkozó gyakorlatok; - Gyakorlati tevékenységek ünnepnapok szervezéséhez; -A praktikus háztartási szokások kialakítása.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

X. Osztály
<p>4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az emberi test és más élőlények (állatok, növények, madarak stb.) közötti hasonlóságok / különbségek azonosítására; - Gyakorlatok-játékok, amelyek az emberi test részleteit azonosítják a saját, partner testén és képeken. "Ezek a..."; - Játékgyakorlatok az alapvető érzékszervi funkciók azonosítására (látás, hallás, szaglás, ízlelés, mozgás, légzés stb.); - Pénzegységek helyes kezelésére szolgáló gyakorlatok (bankjegyek és aprópénz)
<p>A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közlekedési táblák azonosítására: jelzőlámpa, rendőrautó, gyalogos átkelés; - Az oktatófilmek használata a veszélyeket elkerülő magatartás kialakítására - Az egyes termékek megvásárlásának helye: gyógyszerek - gyógyszertár, édességek – cukrászda stb. - Veszélyforrást jelző jelek felismerése: "Áramütésveszély", "Mérgezés", "Halálveszély"; - Szituációs játékok/ konkrét gyakorlatok a veszély megoldására (tűz, közúti baleset, erőszak, mentő, tűzoltók, rendőrség).
<p>Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok a cselekvés következményeinek / hatásainak azonosítására: „Mi történe, ha ...!”, „Mit tehetsz, ha ...?”; - Különböző közintézményekben az egyezményes jelek azonosítása („Belépés / Kilépés”, „WC”, „Tilos a dohányzás”, „Kórház”, „Rendőrség” stb.); - Gyakorlatok a mesterségek azonosításához; - Helyes időbeli sorrendiség felállítása („Tedd időrendbe a képeket”) - Különböző intézmények / műhelyek / gyárak, stb. látogatása.

X. Osztály**Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:**

- Gyakorlatok a fő egyházi ünnepek azonosítására;
- Gyakorlatok a közlekedési eszközök különböző kritériumok szerinti csoportosítására: földön / vízben / levegőben való közlekedés;
- A járművek csoportosítása;
- Gyakorlatok - különböző termékekből származó címkék olvasása;
- A közlekedési szabályok betartása;
- Az idő fogalmával kapcsolatos gyakorlatok: Az óra – egész, fél, negyed, háromnegyed;
- Bizalomerősítő gyakorlatok

TARTALMAK

Tartalmi területek	X. osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás <ul style="list-style-type: none"> - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (látási, hallási, egyensúly, ízlelő, szagló stb.); - Megfelelő válaszreakciók a környezet ingereire; - A test érzeteinek a megtapasztalása (érintés, egyensúly, mászás, kúszás, stb.); - Szenzoros cselekvések a gyakorlati/mindennapi életben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel való manipulálás, szem-kéz koordináció <ul style="list-style-type: none"> - fogás; - szorítás; - szakítás; - gyúrás; - nyomás; - társítás/ illesztés; - hajlítás; - kivágás; - ki-becsavarás; - forgatás; Audió-motoros koordináció/irányítás <ul style="list-style-type: none"> - tornagyakorlatok – tárgyval vagy anélkül- szóbeli utasításra; - játékos gesztusokkal való kifejezés, zenével; - táncmozdulatok egyszerű ütemekre; - szabad vagy irányított tánc;
Mozgásos észlehető struktúrák	Alap motoros észlehető struktúrák <ul style="list-style-type: none"> - alak-, nagyság-, szín felismerése; - térbeli tájékozódás; - időbeli tájékozódás.
Közvetlen környezettel való kapcsolat	Laterális <ul style="list-style-type: none"> - irány - tájékozódás

Tartalmi területek	X. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - anyagok vágása - mesterségekhez szükséges eszközismeret <p>Az elemi higiéniai szokások és a környezet tisztán tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a test ápolása - élelem - lakás - higiéniai tárgyak
<p>Csoporthoz tartozás</p>	<p>Elővigyázatosság különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezeti veszélyek; - szimbólumok a társadalmi életből („+” - gyógyszertár, stb.); - egyezményes jelek (amik veszélyt jeleznek – pl. cégeknél); - önkontroll gyakorlása; <p>Aktív lét a családban és társadalomban</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlődési szakaszok; - évszakok; - járművek; - nevelő hatású filmek; - forgalmi szabályok; - óra; - egy esemény következményei; - intézmények látogatása; - önértékelést fejlesztő játékok; - pénz; - mesterségek;

Módszertani javaslatok

A Szenzoros és pszihomotorikus nevelés programja, mint tantárgy azoknak a tanároknak szól, akik a speciális elemi vagy gimnáziumi oktatásban tevékenykednek, súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosokkal dolgoznak és céljuk, hogy ezen speciális tevékenységek alapján oktassanak.

Ezek az osztály sajátosságai alapján lesznek felépítve, figyelembe véve a tanulók pszihomotorikus képességeit, a rendelkezésre álló eszközöket és a tanár alkotóképességét, kreativitását. Az információkat koncentrikus formában adják tovább, biztosítva a formáló és gyakorlatba ültethető alapok elmélyítését, figyelembe véve az egyéni befogadóképességeket, életkorbeli különbségeket, haladva az egyszerűtől a bonyolultabb, a konkrétól az általános felé.

Javasolt didaktikai módszerek *A szenzoros és pszihomotoros nevelésben* azok az aktív gyakorlati tevékenységek, amelyek lehetővé teszik a tanulók közvetlen részvételét betartva az alábbi stratégiákat:

- a munkamódszerek kiválasztása az érintett kompetenciák, célok elérése végett, a konkrét helyzetek, valamint a tanulók kedvelt tevékenységei szerint;
- egy tevékenység tartalmának áttanulmányozása során mindig figyelembe kell venni a tanulók egyéni képességeit, fejlődési ritmusát

- tanulók kifejezési módozatait, érdeklődési körüket megfigyelve, mindig a legoptimálisabb kommunikációs formát szükséges megválasztani
- a tanulók tűrőképességét mindig tiszteletben kell tartani
- értékesíteni a tanulók saját erőforrásait, kihasználva funkcionális képességeiket
- ismételt lehetőségek biztosítása minél változatosabb élethelyzetekben – tudván azt, hogy sok tanuló el tud sajátítani újabb képességet, de, nem tudja általánosítani
- a munkafeladatok kiosztásában a kis lépések elvét szükséges követni, valamint a tanulók sajátos ritmusát is figyelembe kell venni
- ösztönző tárgyak, valós helyzetek felhasználása
- segítséget nyújtani, amikor erre szükségük van

A tanár/pedagógus beavatkozás, segítségnyújtás szintjei:

- függetlenség – nem szükséges a felnőtt közbelépése
- szóbeli irányítás- felhívás, magyarázás
- mintakénti viselkedés – bemutatja a tanulónak a megoldás lehetőségét
- irányítja a tanulót a feladat elvégzésére
- valós segítségadás – segít a tanulónak a feladat részleges megoldásában – kivéve a végső megoldást
- kéz a kézben típusú segítség – fizikailag segíti a tanulót a lépésenkénti megoldásban
- a segítségnyújtás fokozatos megvonása, amit a tanuló haladásként fog fel
- bátorító szavak és dicsérek
- szükséges idő biztosítása a készségek és képességek kialakulásához

A munka, tevékenység kiértékelése a tanítási- tanulási folyamat szerves része.

Megvalósulásának lépései:

- Elsődleges kiértékelés, melynek során szükséges a részletes felmérés, hogy egy képet kapjunk a gyerek fejlődésében tapasztalt hiányosságokról, nem csak az erős oldalait szem előtt tartva. Lehet, hogy elérkezett egy újabb fejlődési szakaszhoz, de nem sajátította el tökéletesen az előfeltételeket, ami hiányos tanulást vagy visszafejlődést eredményezhet
- Folyamatos kiértékelés a tanuló viselkedésének megfigyelése által, a tevékenység alatt, megfigyelve a pszichomotoros koordinációt, lateralitást, a szem-kéz koordinációt, tér és időbeli tájékozódást, alkalmazkodó képességét a különböző helyzetekhez, szabályokhoz;
- Az összegző (szummatív) értékelés figyelembe veszi a félév során szerzett képességeket, amelyeket a tanulók a tevékenységek során sajátítottak el

Más kritériumok, amik hozzájárulnak a tanulók kiértékeléséhez:

- tevékenységekben való részvétel, a tanulók lehetősége szerint
- tevékenységekben tapasztalt fejlődés
- kölcsönös kiértékelés
- önértékelés
- Szisztematikus megfigyelés (a tanuló tevékenysége során)
- A tevékenység kielemezése, példák kiemelése, pozitív viselkedési formák

Könyvészet

Carantină, D., *Program terapeutic pentru educația psihomotrică a copilului handicapat sever*, Institutul Național de recuperare și educație specială a persoanelor cu handicap
 Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Ed. Polirom, Iași;
 Gherguț, A., (2011), *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Ed. Polirom, Iași;
 Marinache, C.V., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară. Ghid pentru profesori și părinți*, Ed. Harvia, Tulcea;

Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională și integrată*, Ed. Pro Humanitate, București;

Preda, V., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea Czikor, R. obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;

Radu, I., Ulici, Gh., *Evaluarea și educarea psihomotricității* – Editura Fundației Humanitas, București;

Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;

Vlad, M., *Programa educațională pentru elevii cu dificultăți de învățare clasele I-X*, Editura Spiru Haret;

*** (2008), *Programa Educație senzorială, motorie și psihomotorie*, București;

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Elena Mîndru, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Harghita

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Filipescu Daniela	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Diaconu Vasilica	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Stamate Elena	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Ionașcu Grigore	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați

Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland / Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga–Helga - Fejlesztőpedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/ Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
Borka Csilla - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland / Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/ Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyés Ildikó-Anna - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/ Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/ Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

MATEMATIKA ALAPISMERETEK

Speciális oktatás

I- IV. Osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

BEVEZETŐ

A *“Matematika alapismeretek”* tantárgy a *“Matematika és környezetismeret”* tantervrésze és heti 1 órában tanítandó elemi osztályokban. Figyelembe vettük, hogy a jelenlegi kerettantervben az előkészítő osztály számára nincs óraszám meghatározva.

A világban történő változásokkal összhangba, Romániában is helyet kap a nevelési-oktatási rendszer átalakítása, újjászervezése, egyenlő esélyt biztosít mindenki számára azáltal is, hogy figyelembe veszi a sajátos szükségleteit és lehetőségeit a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknak. Célunk egy rugalmas program kidolgozása, amely olyan általános és sajátos kompetenciákat határoz meg, amelyek alkalmazkodnak a diákok egyéni sajátosságaihoz, ezek valós lehetőségéhez.

A *“Matematika alapismeretek”* tantárgy által az iskola lehetővé teszi, tudományos kereteken belül, hogy a diák empirikusan elsajátított új ismeretei, funkcionális és hasznos ismeretké váljanak, a szociális környezethez adaptálva.

A tudományos ismeretek elsajátítása a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknak, érzékelési és észlelési tapasztalatokra épül, amelyek által közvetlen kapcsolatot teremt a tárgyakkal és ezek tárgyképeivel. A megismerési tapasztalatok gyakorlati jellegűek, amelyekbe bevonva a tanulót, hozzásegíti őt, hogy megérthesse az érzékszervek és funkcióik közti kapcsolatot: fül – hallás, szem – látás, szervezet és közvetlen környezet között.

A gyógypedagógusok által elvégzett tanulmányok rámutatnak, hogy a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknál, a matematikai fogalmak elsajátítása lassan, nehezen, sztereotip és kevésbé rugalmas módon alakulnak ki. Lassú a tanulási ritmusuk és az elsajátított ismereteket újabb, ismeretlen helyzetekben nem képesek alkalmazni.

A speciális iskolában a tanítási-tanulási- értékelési folyamatban résztvevő gyógypedagógusok szem előtt tartják a tanulók pszichés-kognitív képességeiket hozzá igazítják a rehabilitációs és terápiás jellegű a kompenzációs stratégiákat, alapvető tanulási tevékenységként a játékot használják, mint legkézenfekvőbb rehabilitációs folyamatot.

A játék, mint tanulás és terápia, egy új irányzat a nevelési stratégiák keretében, amely lehetőséget ad, hogy a gyermek megfigyelési és analízis képessége fejlődjön, a logikai gondolkodásuk alakuljon. Az elemi osztályos, súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára elérhetővé válnak a kognitív sémák/modellek elsajátítása a játék helyzet tanulási helyzetté alakítása által.

A játékból kiindulva, mint explorációs és manipulációs tanulási forma, a tanuló megismeri az őt körülvevő tárgyakat és a matematikai fejlesztés által rendszerezi az érzékleiteit, ami segíti a gondolkodásban.

Olyan tanulási tevékenységek, mint: manipulációs játékok, grafikus játékok (bevezető, szórakoztató, a számok írásának, grafikájának a tanulása), szín és forma játékok, a figyelmet és memóriát stimuláló és fejlesztő játékok, a mentális reprezentációk fejlesztésére szolgáló játékok, az asszociációs tevékenységek, gondolkodás, összeadás, játékok a konkrét műveleti szinteken a gondolkodás előtti műveletek rendszerének a fejlesztésére szolgálnak (összehasonlítás, asszociáció, csoportosítás, osztályozás, írás), megerősítik a helyes gondolkodást és viselkedést amely a legfontosabb didaktikai-fejlesztő elem lehet és motiválja

a sulyos, nagyon sulyos és/vagy halmozottan srult értelmi fogyatékos tanulokat hogy felfedezzk és megismerjk a krnyezetukat.

A tanterv kidolgozásánál figyelmet szenteltek a matematikai ismeretek értékelésének motivlo jellegére, gy a hangsly nem csak a fogalmak elsajátítására tevdik, hanem az attitdokra, készségekre és viselkedésformákra. A tanterv lehetsget biztosít a tanár számára, hogy a tevékenységeket megfelelen megválassza és megszervezze a kitzt céloknak megfelelen.

ELEMI OSZTÁLY (I-IV. Osztály)

Általános kompetenciák

- 1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által**
- 2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén**
- 3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése**

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

I. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet multi szenzoros felfedezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felfedező és megfigyelő gyakorlatok, a családi környezet tárgyaival, több érzékszerv/analizátor fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis) – „Iskolai környezet” / „A tanuló tárgyai” - Gyakorlatok megadott tárgyak felismerésére és megnevezésére - Osztályozási gyakorlatok - a tárgyak közös jellemzői alapján
<p>1.2. Tárgyakkal való manipuláció és azok megadott kritériumok alapján való elrendezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulációs gyakorlatok tárgyakkal; - Osztályozási gyakorlatok: forma és megjelenés szerint (golyók, autók, pálcikák, kockák) - Forma azonosító gyakorlatok – sík és azonos formák azonosítása a természetben is (kör és négyzet); - Forma beillesztős játékok („Milyen a formája?”); - Alapszínek szerinti csoportosító játékok (piros, sárga és kék).

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

I. OSZTÁLY
<p>2.1. A halmazok alkotása tárgyak és képek segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A halmaz fogalmának gyakorlása tárgy kategóriák segítségével; - Egy szempontos válogatás/csoportosítás tárgyakkal; - Megfeleltetési gyakorlatok, tárgyi szinten; - Gyakorlatok: halmazok színezése adott szempontok szerint.
<p>2.2. Tárgyak halmazainak összehasonlítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A csoportok közötti hasonlóságok azonosítására szolgáló gyakorlatok; - A kialakított csoportok összehasonlítása, a csoportot alkotó elemek számának becslése által (több/kevesebb) .
<p>2.3. Hasonlóságok megállapítása a tárgyhalmazoknál:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A halmaz mennyiségi változásainak a megértésére szolgáló gyakorlatok, az egyenlő és a nem egyenlő fogalmak megértésének céljából („egy halmaz több/kevesebb/ ugyanannyi elemmel”); - Gyakorlatok: halmazokkal való műveletek tárgyi szinten, segítséggel.
<p>2.4. Az alapvető matematikai szimbólumok írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Írásos gyakorlatok adott mintára; - Írás előkészítő jelek gyakorlása, segítséggel (pont, függőleges, merőleges, ferde, hullámos vonal, ovális, félovális, horog, sarló, plusz és egyenlőségjel).

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

I. OSZTÁLY
<p>3.1. A tárgyak térbeli helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: közel vagy távol levő tárgyak azonosítására; önmagunkhoz viszonyítva - Gyakorlatok: a saját térbeli helyzet azonosítása egy adott tárgyhoz viszonyítva („a széken”, „az asztal alatt”, „kint”, „bent”, „fent”, „lent”); - Gyakorlatok a tárgyak térbeli helyzetének meghatározására, megfelelő nyelvezet használatával: „rajta”, „alatt”, „benne”, „bent”, „kint”, „fent”, „lent”.
<p>3.2. Egymás utáni események észlelése, az életmód objektív kritériumaihoz igazodva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a napszakok azonosítására, társítva a napszakra jellemző eseményekkel; - A nap mozzanatainak sorba rendezése képek segítségével; - Egy cselekménysorozat szakaszainak az azonosítása (2-3 szakasz); - Gyakorlatok az „első” és „utolsó” fogalmának az elsajátítására.
<p>3.3. Alapvető heurisztikus algoritmusok kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok mértani formák felismerésére és megnevezésére (kör és négyzet); - Gyakorlatok mértani formák színezésére; - Építő játékok egyszerű formák alkotására, kört és négyzetet alkalmazva („Iskola”, „Hóember”).
<p>3.4. Alapvető matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a matematikai nyelvezet elsajátítására „kisebb”, „nagyobb”; - Játékos gyakorlatok a matematikai nyelv alkalmazására, különböző helyzetekben.

TARTALMAK

TARTALMI TERÜLETEK	<i>I. OSZTÁLY</i>
1. A matematikai fogalmak megértésének megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak felfedezése és manipulációja („Iskolai környezet”) - tárgyak csoportosítása és halmazok alkotása adott szempontok szerint; - a tárgyak és halmazok osztályozása és csoportosítása változó szempontok szerint; - halmaz elemei számának globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve az megfeleltetéseket
2. Természetes számok 0-3-ig	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok írása és olvasása 0-3 -ig - pontozott mintára való ráírás - tárgyakkal való műveletvégzés (gyakorlatok 0-3 elemű halmazokkal)
3. Térbeli elhelyezkedés	<ul style="list-style-type: none"> - téri orientáció („bent”, „kint”); - téri helyzet meghatározása („a széken”, „az asztal alatt”, „fent”, „lent”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - napszakok; - cselekvések szakaszai (két/három szakasz); - fogalmak elsajátítása („reggel”, „dél”, „este”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - síkidomok: kör, négyzet; - matematikai logikai játékok: „Helyezz el a házamban”, „Bűvös zsák”.
6. Alapvető matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - alapvető matematikai fogalmak („nagyobb”, „kisebb”); - a matematikai nyelv használata különböző helyzetekben.

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

II. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet multi szenzoros felfedezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismert környezet tárgyainak felfedezésére és megfigyelésére, több érzékszerv bevonása által (auditív, vizuális, taktilis) – „Ruházat”/ „Lábbeli”; - Gyakorlatok a ruházat és lábbelik felismerésére / megnevezésére / osztályozására évszakok, nemek, preferenciák, mesterségek/foglalkozások szerint és különböző alkalmaknak megfelelően, két közös jellemző alapján.
<p>1.2. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok tárgyak sorba rendezésére, meghatározott kritériumok szerinti egyszerű szerkezetek megalkotására; - Gyakorlatok egy csoport elemeinek növekvő sorba rendezésére, amelyek ugyanolyan formájúak, de különböző méretűek; - Forma azonosító gyakorlatok – sík és azonos formák azonosítása a természetben is (kör és négyzet); - Forma beillesztős játékok („Milyen formába illik?”); - Válogatásos gyakorlatok forma és szín szerint.

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

II. OSZTÁLY
<p>2.1.A halmazok alkotása tárgyi és képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: tárgyakkal történő kategóriák szerint halmazok kialakítása; - Gyakorlatok megfeleltetés által, tárgyi és képi szinten; - Gyakorlatok tárgyak válogatására/csoportosítására, 2-3 meghatározott szempont szerint; - Gyakorlatok egy bizonyos halmaz színezésére, meghatározott szempontok alapján.
<p>2.2. Tárgyak halmazainak összehasonlítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok csoportok közötti hasonlóságok azonosítására; - Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoport elemeinek 1 az 1-hez való hozzárendelése, meghatározva hol van több / kevesebb / ugyanannyi elem.
<p>2.3. Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a szám/számjegy beazonosítására és megnevezésére 0-6-ig; - Gyakorlatok a számjegy és a tárgyak mennyiségének összeegyeztetésére; - Műveletek az 0-6-ig, tárgyi/képi síkon, segítséggel; - Számjátékok, növekvő sorrendben való rendezés, dalok és versek alapján, mozgás

II. OSZTÁLY
kíséretében.
<p>2.4. Elemi matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a természetes számok/számjegyek leolvasására 0-6-ig; - Gyakorlatok számjegyek írására, bepontozott minta alapján; - Gyakorlatok számjegyek írására, sablonok segítségével.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

II. OSZTÁLY
<p>3.1. Tárgyak térbeli helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: közel vagy távol levő tárgyak azonosítására; önmagunkhoz viszonyítva; - Gyakorlatok a saját térbeli helyzet azonosítására, egy adott tárgyhoz viszonyítva („a széken”, „az asztal alatt”, „fölött”, „kint”, „bent”, „fent”, „lent”, „balra”, „jobbra”); - Gyakorlatok a tárgyak térbeli helyzetének meghatározására, megfelelő nyelvezet használatával: („-on, -en, -ön”, „alatt”, „-ban, -ben”, „fölött”, „bent”, „kint”, „bal”, „jobb”).
<p>3.2. Egymás utáni események észlelése, az életmód objektív kritériumaihoz igazodva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játék gyakorlatok az évszakok egymásutániságának memorizálására; - Gyakorlatok egy bizonyos cselekvés szakaszainak sorba rendezésére (3-4 szakasz); - Gyakorlatok: fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előtt”, „után”, „most”.
<p>3.3. Síkidomok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok mértani formák felismerésére és megnevezésére (kör és négyzet); - Gyakorlatok mértani formák lerajzolására, sablon segítségével; - Gyakorlatok a tanult mértani formák kivágására és összeragasztására; - Építő játékok egyszerű formák alkotására („Autó”, „Labda” stb.), felhasználva a kört és négyzetet.
<p>3.4. Alapvető matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a matematikai nyelvezet elsajátítására: „nagyobb”, „kisebb”, „hozzáadunk/elveszünk”, „növeljük/csökkentjük”; - Játékos gyakorlatok a matematikai nyelv alkalmazására különböző helyzetekben.

TARTALMAK

TARTALMI TERÜLETEK	II. OSZTÁLY
1. A matematikai fogalmak megértésének megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak felfedezése és manipulációja (“Ruházat”); - tárgyak csoportosítása és halmazok alkotása, adott szempontok szerint; - tárgyak vagy halmazok válogatása és osztályozása, változó szempontok alapján (forma és szín); - halmaz elemei számának globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve az megfeleltetéseket - egy halmaz elemeinek növekvő és csökkenő sorba rendezése (amelyek ugyanolyan formájúak, de különböző méretűek).
2. Természetes számok 0-6 -ig	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok olvasása, írása 0-6 -ig; - pontozott számjegyekre való ráírás; - tárgyi síkon műveletek végzése (0-6 elemű, halmazokkal feladatok).
3. Térbeli helyzet	<ul style="list-style-type: none"> - térbeli tájékozódás és a térben való elhelyezkedés (“balra”, “jobbra”, “fent”, “lent”, “előtt”, “mögött”, “közel”, “távol”, “bent”, “kint”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - évszakok; - cselekvések szakaszai (3-5 szakasz); - fogalmak elsajátítása (“első”, “utolsó”, “előtt”, “után”, “most”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - mértani alakzatok: kör, négyzet; - matematikai logikai- játékok: „Körök háza” „Négyzetek háza” „Vonatok egy különbséggel” stb.
6. Alapvető matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „hozzáadunk/elveszünk”, „növeljük/csökkentjük”; - matematikai nyelvezet használata különböző helyzetekben.

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

III. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet multi szenzoros felfedezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismert környezet tárgyainak felfedezésére és megfigyelésére, több érzékszerv bevonása által (auditív, vizuális, taktilis) - „Higiéniai eszközök”; - Gyakorlatok megadott tárgyak felismerésére és megnevezésére; - Gyakorlatok a tárgyak osztályozására három vagy több meghatározott tulajdonság alapján (alak, méret, szín, hosszúság stb.)
<p>1.2. Tárgyakkal való manipulálás és azok megadott kritériumok alapján való elrendezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok tárgyak sorba rendezésére, meghatározott kritériumok szerinti egyszerű szerkezetek megalkotására; <p>Gyakorlatok egy csoport elemeinek növekvő sorba rendezésére, amelyek ugyanolyan formájúak, de különböző méretűek;(nagyság, hosszúság)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forma azonosító gyakorlatok – sík és azonos formák azonosítása a természetben is; - Alak, szín és méret alapján történő válogatási gyakorlatok (kör, négyzet, háromszög); - Forma beillesztős játékok („Milyen formába illik?”);

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

III. OSZTÁLY
<p>2.1. A halmazok alkotása tárgyi és képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését - Gyakorlatok megfeleltetés által, tárgyi és képi szinten; - Gyakorlatok egy bizonyos halmaz színezésére, meghatározott szempontok alapján.
<p>2.2. Tárgyak halmazainak összehasonlítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a csoportok közti hasonlóságok és különbségek azonosítására; - Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket. - Két halmazhoz tartozó elemek számainak kiegyenlítése, megelőzve a számalkotási tevékenységet.

III. OSZTÁLY**2.3. Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):**

- Gyakorlatok számok/ számjegyek felismerésére és megnevezésére 0-9 -ig;
- Összeegyeztetési gyakorlatok: számokat a tárgyak mennyiségével;
- Számolási, sorba rendezési gyakorlatok 0-9 -ig.;
- Gyakorlatok arra vonatkozóan, hogy egy adott szám hol szerepel a számsorban, megnevezve a szomszédos számokat is;
- Gyakorlatok hiányos számsorok számokkal történő kiegészítésére;
- Műveleti gyakorlatok 0-9 -ig tárgyi/képi szinten, segítséggel;
- Számjátékok, számok növekvő és csökkenő sorrendben való állítása, dalok és versek alapján, mozgás kíséretében

2.4. Elemi matematikai szimbólumok olvasása és írása:

- Természetes számjegyek/számok olvasására vonatkozó gyakorlatok 0-9 -ig;
- Gyakorlatok a számjegyek pontozott mintákra és adott modell alapján történő leírására, segítséggel.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése**III. OSZTÁLY****3.1. Tárgyak térbeli helyének azonosítása:**

- Gyakorlatok a tárgyak térbeli helyzetének vizuális megkülönböztetésére („balra”, „jobbra” „fent”, „lent”, „előtte”, „mögötte”, „közel”, „távol”);
- Gyakorlatok a tárgyak térben történő elhelyezésére adott utasítás alapján;
- Utánzásos játékok a tárgyak térben történő elhelyezésére.

3.2. Egymás utáni események észlelése, az életmód objektív kritériumaihoz igazodva:

- Játék gyakorlatok a hét napjai egymásutániségének memorizálására;
- Napi mesékből/ tevékenységekből származó legalább négy vagy több képnek időrendi sorrendbe történő rendezése.
- Gyakorlatok a következő fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előtte”, „utána”, „most”, „miközben”, „azután”.

3.3. Síkidomok:

- Gyakorlatok a geometriai formák felismerésére és megnevezésére (kör, négyzet, háromszög);
- Gyakorlatok a geometriai alakzatok rajzban, sablon segítségével történő rajzolása, adott szóbeli utasítást követve;
- Gyakorlatok a megtanult geometriai formák kivágására és ragasztására;
- Játékok egyszerűbb alakok („Virág”, „Tál szendvicsekkel” stb.) körrel, négyzettel és háromszöggel történő felépítésére.

III. OSZTÁLY

3.4. Alapvető matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:

- Gyakorlatok a matematikai nyelvezet elsajátítására, „nagyobb”, „kisebb”, „hozzáadjuk”, „elveszünk”, „növeljük”, „csökkentjük”, „egyenlő”;
- Játékos gyakorlatok a matematikai nyelv alkalmazására különböző helyzetekben

TARTALMAK

TARTALMI TERÜLETEK	III. OSZTÁLY
1. A matematikai fogalmak megértésének megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak felfedezése és manipulációja („Higiéniiai eszközök”); - tárgyak csoportosítása és halmazok alkotása, adott szempontok szerint; - tárgyak vagy halmazok válogatása és osztályozása, változó szempontok alapján (alak, méret és szín); - halmaz elemei számának globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve az megfeleltetéseket - egy halmaz elemeinek növekvő és csökkenő sorba rendezése, amelyek ugyanolyan formájúak, de különböző méretűek (méret, hosszúság)
2. Természetes számok 0-9 -ig	<ul style="list-style-type: none"> - olvasás, írás, rendezés, kiegészítés; - tevékenységek tárgyakkal
3. Térbeli helyzet	<ul style="list-style-type: none"> - térbeli tájékozódás és térben való elhelyezkedés („balra”, „jobbra”, „fent”, „lent”, „elől”, „hátral”, „közel”, „távol”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - a hét napjai; - időrendi sorrendbe helyezés; - fogalmak elsajátítása.
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - geometriai alakzatok: kör, négyzet, háromszög; - matematikai –logikai játékok: „Háromszögek háza” „A vonat két különbséggel” stb.
6. Alapvető matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - a matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „hozzáadjuk”, „elveszünk”, „növeljük”, „csökkentjük”, „egyenlő”);

TARTALMI TERÜLETEK	III. OSZTÁLY
	- a matematikai nyelvezet különböző helyzetekben történő használata.

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

IV. OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet multi szenzoros felfedezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az ismert környezet tárgyainak felfedezésére és megfigyelésére, több érzékszerv bevonása által (auditív, vizuális, taktilis – „Lakás”; - Gyakorlatok megadott tárgyak felismerésére és megnevezésére; - Gyakorlatok: a lakásban lévő tárgyak hasznosságának megállapítására; - Gyakorlatok: a tárgyak osztályozására több tulajdonság figyelembevételével.
<p>1.2. Tárgyakkal való manipulálás és azok megadott kritériumok alapján való elrendezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: növekvő és csökkenő sorrendbe rendezése az azonos formájú, de különböző méretű/ tulajdonságú tárgyaknak, mint: méret, hosszúság, nagyság, vastagság, szélesség; - Gyakorlatok: válogatásforma, szín és méret szerint; - Forma azonosító gyakorlatok – sík és azonos formák azonosítása a természetben is; (kör, négyzet, háromszög, téglalap); - Forma beillesztős játékok („Mely formák illenek össze?”).

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

IV. OSZTÁLY
<p>2.1. Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: két halmaz alkotása megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését - Gyakorlatok: meghatározott elemszámú halmazok létrehozására; - Gyakorlatok: alhalmazok kialakítására megadott halmazokból; - Gyakorlatok: halmazok / alhalmazok és színezése megadott szempontok alapján
<p>2.2. Tárgyak halmazainak összehasonlítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: halmazok közötti hasonlóságok és különbségek meghatározására, különböző szempontok alapján;

IV. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket. - Gyakorlatok: számok bontása és pótlása.
<p>2.3. Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok számok/ számjegyek felismerésére és megnevezésére a 0-12 -ig; - Összeegyeztetési gyakorlatok: számokat a tárgyak mennyiségével; - Gyakorlatok: számolás, számok sorrendbe helyezése 0-12 -ig; - Gyakorlatok: a számok helyének pontos megállapítására a számsorban, számszomszédok pontosításával; - Gyakorlatok: számok kiegészítése a befejezetlen számsorban; - Műveleti gyakorlatok 0-12 -ig tárgyi/képi szinten, segítséggel; - Számjátékok, számok növekvő és csökkenő sorrendbe való állítása, dalok és versek alapján, mozgás kíséretében
<p>2.4. Elemi matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: természetes számok olvasása 0-12 - ig; - Gyakorlatok a számjegyek pontozott mintákra és adott modell alapján történő leírására, segítséggel.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

IV. OSZTÁLY
<p>3.1. Tárgyak térbeli helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a tárgyak térbeli helyzetének vizuális diszkriminációjára („bal”, „jobb”, „fent”, „lent”, „elől”, „hátral”, „közeli”, „távol”, „előre”, „hátra”); - Gyakorlatok a tárgyak térben történő elhelyezésére adott utasítás alapján; - Utánzásos játékok a tárgyak térben történő elhelyezésére. - Gyakorlatok: a tárgyak térbeli helyzetének megváltoztatására adott szempontok szerint.
<p>3.2. Egymás utáni események észlelése, az életmód objektív kritériumaihoz igazodva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játék gyakorlatok a hónapok egymásutániségének memorizálására (évszakok szerint); - Napi mesékből/ tevékenységekből származó legalább három vagy több képnek időrendi sorrendbe történő rendezése. - Gyakorlatok: a következő fogalmak elsajátítása: „első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „után”, „most”, „közben”, „miután”
<p>3.3. Síkidomok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: síkidomok felismerése és megnevezése (kör, négyzet, háromszög, téglalap) - Gyakorlatok: sablonok használatával síkidomok rajzolása; - Gyakorlatok: a tanult síkidomok kivágása és ragasztása; - Gyakorlatok: megadott verbális utasítások alapján tanultsíkidomok készítése;

IV. OSZTÁLY

- Gyakorlatok: dekoratív rajzok készítése síkidomok felhasználásával;
- Gyakorlatok: ismerősstruktúrákba a síkidomok összerendezése („Ház”, „Robot”, „Vonat”).

3.4. Alapvető matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:

- Gyakorlatok: matematikai nyelvezet elsajátítása „nagyobb”, „kisebb”, „hozzá adunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „kicsinyítünk”, „egyenlő”;
- Játékos gyakorlatok a matematikai nyelv alkalmazására különböző helyzetekben.

TARTALMAK

TARTALMI TERÜLETEK	IV. OSZTÁLY
1. Alapvető matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak felfedezése és manipulálása („Lakás”); - tárgyak csoportosítása és halmazok alkotása, adott szempontok szerint; - tárgyak vagy halmazok válogatása és osztályozása, változó szempontok alapján (forma, méret, szín); - halmaz elemei számának globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve az megfeleltetéseket - egy halmaz elemeinek növekvő és csökkenő sorba rendezése, amelyek ugyanolyan formájúak, de különböző méretűek: nagyság, hosszúság, magasság, vastagság, szélesség;
2. Természetes számok 0-12-ig	<ul style="list-style-type: none"> - olvasás, írás, számolás, rendezés, kiegészítés; - tevékenységek tárgyakkal és képekkel - az összeadás fogalmának bevezetése - összeadás műveletének a bevezetése „+” jel használatával - összeadás 0-12 -ig tízes átlépés nélkül
3. Térbeli helyzet	<ul style="list-style-type: none"> - térbeli tájékozódás és térben való elhelyezkedés („bal”, „jobb”, „fent”, „lent”, „elől”, „hátral”, „közeli”, „messze”, „előre”, „hátra”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - év hónapjai (évszakok szerint); - időrendi sorrendbe helyezés; - fogalmak elsajátítása.
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - geometriai alakzatok: kör, négyzet, háromszög, téglalap; - matematikai- logikai játékok: „Téglalapok háza” „Vonatok három különbséggel” stb.
6. Alapvető matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „hozzá adunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „kicsinyítjük”, „egyenlő”); - a matematikai nyelvezet különböző helyzetekben történő használata

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

Napjainkban a speciális oktatásban dolgozó tanároknak, a modern tanítási módszertan alkalmazásával, a gondosan kiválasztott oktatási módszerekkel és eljárásokkal támogatniuk kell az aktív tanulást, így biztosítva, hogy az érzékelési-észlelési tapasztalatok révén a tanulók a matematika fogalmait elsajátítsák. A tantárgy célja, a kognitív fejlesztés, olyan helyzetek által, amely elősegíti a tanulókat a konkrét tapasztalati helyzetek megértésében és ezekben megjelenő kapcsolatok feltérképezésében, nem pedig a fogalmak szisztematikus kialakítása.

A tevékenységek középpontjában a tanuló és annak szükségletei vannak, fejlesztés kognitív-formatív jellegének elérése érdekében a tanárnak, a tanulási tartalmakat a tanulók szellemi képességeinek maximális kihasználásához kell igazítsa.

Az oktatási szinteknek függvényében tantárgy tartalmi elemei a fokozatosság elve alapján vannak meghatározva, függőleges és vízszintes felépítettséget követve, amit tükröznie kell a személyre szabott beavatkozási terveknek is. A tanítás során a tanárnak be kell tartania a fontossági sorrendet, előnyben kell részesítse az intellektualitás és a konkrét gondolkodás fejlesztését, és a következő szintre kell helyezze a matematikai jártasságok kialakítását. A logikus gondolkodáson alapuló műveleteket igazi tárgyak használatával kell megtanítani anélkül, hogy a számokhoz nyúlnának (legalábbis a kezdetekben), valamint topológiai gyakorlatokkal és bemutatókkal (előbb grafikus, majd csak utána számos). A tárgyakkal való tevékenységek szakaszát, a tárgyak képi megjelenítése követ, majd egy szemantikus rendszer elsajátításával jutunk el a szimbólumok használatához. Csakis ennek a folyamatnak a betartásával érhető el a gyerekeknél, hogy közelebb kerüljenek olyan elvont fogalmakhoz, mint a számok. Bármelyik elvont fogalom, beleértve a szám fogalmát, hozzáférhetőbbé és tudatosabban megszerezhetővé válik alapvetően akkor, ha a halmazcsoport elméletére és a logikára van építve. A diákok problémamegoldásba való bevezetése fokozatosan történik. Így tehát az előző évekből megtanult természetes számokkal, matematikai műveletekkel, a nekik megfelelő szimbólumokkal („+”, „-”, „=”) és a számjegyekkel, a diákok könnyebben megtanulják egyszerűbb problémák megoldását képeket használva didaktikai segítségként.

A tanítási folyamat alapvető megközelítése a játékos tanítás, harmonikusan ötvözve a hagyományos és modern módszereket. A játékon keresztül történő tanulás kihívássá válhat, amely képes megnyitni egy teljes felfedezésre és feltárára váró világot oly módon, hogy kialakítja a gyerekekben a tudás, az ismeret és a tanulás iránti vágyat és lehetővé teszi a kísérletezést. Így a tanulási folyamat nem érzékelhető tanítási tevékenységként. A tanulás játékkal való összekötése képes a diákot a kikapcsolódás, kényelem, szórakozás és öröm állapotába helyezni, a konkrét célok megvalósításának folyamatával, amelyeket kitűznek, a pszicho- fizikai képességek ismeretének és fejlesztésének szervezésére, minden területen.

A játék a tanulási módszerek leghatékonyabb eszköze és megkönnyíti a matematikai fogalmak elsajátítását. A játékos tevékenységnek kognitív és fejlesztő hatása van azáltal, hogy a belső tanulás kölcsönhatásba lép a külső tanulással, a kognitív a viselkedéssel. Fejleszti a diák együttműködési képességeit azzal, hogy kölcsönhatásba hozza őt a körülötte lévő világgal, megoldva felmerülő problémákat, megszerezve egy pozitív magatartást a tudás és önismeret felé.

A kezdeti értékelés a tanév elején történik, mely célja a diákok ismeretének, készségeinek és képességeinek meghatározása tesztek vagy gyakorlati alkalmazások által. Ez segít abban, hogy egy minél realisabb, tanuló-központú tervet készítsen a tanár. A tanév során

történő folyamatos értékelés célja, hogy a tanár követni tudja a diákok fejlődését/stagnálását/visszaeséseit, az elvégzett tevékenységek hatékonyságát/sikertelenségét. Ennek alapján a tanár adott esetben tervezhet egy felzárkóztató programot, elkerülve ezzel a diáknak az iskolából történő lemorzsolódását, lemaradását. Minden elvégzett matematikai tevékenységnek tartalmaznia kell egy visszacsatolási folyamatot a megszerzett tudás szintjének felmérésére. A szummatív értékelés áttekintést nyújt a tanulók matematikai kompetenciájának szintjéről. Mint értékelési rendszer, használhatók különböző módszerek és eljárások, mint pl.: folyamatos megfigyelés, szóbeli felmérés, szóbeli értékelés, portfóliók, írásbeli ellenőrzések próbák/tesztek formájában.

Bibliografie

- Dumitru, A., Dumitru, L., (2017), *Metodica predării matematicii pentru învățământul primar*, Ed. Carminis, Pitești;
- Iacob, M.L., Cosmovici, A., (1999), *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, București;
- Iftime, Ghe., (1976), *Jocuri logice pentru preșcolari și școlarii mici*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
- Joița, E., (1994), *Didactica aplicată - Învățământul primar*, Ed. „Gheorghe Alexandru”, Craiova;
- Mușu, I., (1991), *Problematika curriculum-ului pentru învățământ special – Revistă de educație specială I*, București;
- Păunescu, C-tin., (1984), *Deficiența mintală și procesul învățării*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
- Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Planificarea calendaristică - Clasa I*, Ed. Euristica, Iași;
- Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Portofoliul învățătorului - Clasa I*, Ed. Euristica, Iași;
- Petrovici, C., (2014), *Didactica matematicii pentru învățământul primar*, Ed. Polirom, București;
- Radu, N., Singer, M., (1993), *Matematică clasa I – ghid pentru învățători*, Ed. Sigma, București;
- Stoica, M., (1990), *Pedagogie școlară*, Ed. Gheorghe Cârțu-Alexandru, Craiova;
- *** (1993), *Programe școlare pentru clasele I-VIII – școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;
- *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO, România
- *** *Curriculum Național – M.Ed.C., Consiliul Național pentru Curriculum.*

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Elena Mîndru, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Harghita

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Stratulat Natalia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați

Barbu Nastasia	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Săndică Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Călin Margareta	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați

Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta -Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga- Helga Fejlesztő Pedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
Borka Csilla- Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda -Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyes Ildikó-Anna -Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika -Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

MATEMATIKA ELEMEI

**Speciális oktatás
V.-X. Osztály**

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A *Matematika és környezetismeret* tanterv bevezetésének célja, hogy fenntartsa és motiválja a tanulók tudományos érdeklődését, hogy megértsék a környezet jelenségeit és történéseit. A tanulók élettapasztalatait értékesítve lehetőséget biztosít a környezet aktív megismerésére a konkrét tevékenységek által.

A tantervi terület része, a *Matematikai alapismeretek*, amely súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára volt kidolgozva, gimnáziumi szinten heti 1 óraszámban a V.-VI. osztályosoknak és heti 2 óraszámban VII.-X. osztályosoknak.

A tantervi terület tantárgyai által, az iskola biztosítja, hogy tudományos keretek között a diákok empirikusan elsajátítsák az új ismereteket úgy, hogy ezek funkcionális és hasznos ismeretökké váljanak, a szociális környezeti adaptáció érdekében. A tudományos ismeretek elsajátítása a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknál, érzékelési-észélelési tapasztalatokra épülnek, biztosítva az egyén közvetlen kapcsolatát a tárgyakkal és képi világgal. A megismerési tapasztalatok gyakorlati jellegűek, hozzásegíti a tanulót, hogy megérthesse az érzékszervek és funkcióik (fül –hallás, szem – látás), szervezet és közvetlen környezet közti kapcsolatot.

A matematikai tevékenységek által, a diák közvetlen kapcsolatot alakít ki a tárgyakkal, tárgyak csoportjaival, különböző tevékenységek keretében felfedezi azok sajátosságait, felismeri a köztük lévő kapcsolatokat, különböző műveletek végrehajtásával új csoportokat alakít melyek sajátosságaiban eltérők.

Az ismeretek strukturálódása egy komplex folyamat, amelyet követ a kognitív fejlődés és az instrumentális tanulás. A normál tanulóktól eltérő tanulási folyamatot követ a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók kognitív nevelése. Elsődleges a szenzo-motoros folyamatok alakítása és az általános motoros tevékenységek fejlesztése, olyan készségeket és képességeket alakítását céloz amelyek megalapozzák a kognitív fejlődést, a beszédet, a kommunikációt és egyes elemi matematikai fogalmakkal kapcsolatos tevékenységeket. A szenzoros fejlesztésnél, egyes élettapasztalatok, amelyek létrejöttéhez hozzájárul a tér, az idő és mennyiség, matematikai célokkal rendelkeznek. Egyes elemi matematikai fogalmak alakítása elvezet a számfogalom megértéséhez és a konkrét szám használathoz a mindennapi életben.

Így súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknál jelentős eredmények érhetők el olyan jártasságok kialakítása révén, amelyek széleskörűen alkalmazhatóak a mindennapi életben és elősegíti a szociális integrációt. Progresszív módon a konkrétól haladva a szimbólumok fele, amely magába foglalja a konkrét tevékenységeket és a tanuló aktív részvételét, képi rendszereket-piktogramokat, rajzokat és más vizuális eszközöket alkalmazva, ahol már matematikai szimbólumokat használnak, a tanulók a szükségleteikhez alkalmazkodva tanítódnak. A matematika tanulásnak ez a formája a munka során tárgyakat használ, direkt tapasztalatokra és konkrét tevékenységekre alapoz, a tanulásban akadályozott tanulók számára olyan környezetet és eszközöket biztosít, amelyek figyelembe veszik a nehézségeiket.

A világszinten történő intézkedésekkel összhangban Romániában is helyet kap a nevelési rendszer átszervezése, egyenlő esélyt biztosítva a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók oktatására. Egy tanügyi rendszer, amely az Európai Unióba szeretne integrálódni, differenciált oktatást követ, felkarolja a segítségre szorulókat, a gyermekek figyelmét stimulációs stratégiákka önmegvalósításuk fele irányítja, tanításuknál egyéni szükségleteiket és képességeiket figyelembe veszi.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által**
- 2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén**
- 3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése**
- 4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

V. Osztály
<p>1.1. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján, 0-20 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak, zöldségek és gyümölcsök azonosítása és megkülönböztetése, egy vagy több szempont szerint (szín, méret, forma)- „A piacon”/ „Az üzletben”; - Gyakorlatok a környezet tárgyainak a felfedezésére: <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok – csoportosító játékok, a tárgyak kategorizálása (autók, golyók, pálcikák); - gyakorlatok – válogatási és osztályozási játékok adott szempontok szerint (szín, méret, alak); - gyakorlatok - asszociációs játékok, a környezeti tárgyak alakjainak a meghatározására; - gyakorlatok – rendszerező és sorrendiséget meghatározó játékok, a sorban elfoglalt hely meghatározására („első”, „utolsó”, „a második”).
<p>1.2. A tárgyak és /vagy saját testük közötti téri viszonyok megváltoztatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok – a tárgyak elhelyezkedésének meghatározása a saját testhez viszonyítva; - Játékos gyakorlatok – a térben adott/új szempont alapján a tárgyak áthelyezése; - Gyakorlatok topológiai ábrázolásokra (szomszédos kapcsolatok); - Gyakorlatok: építés model alapján vagy anélkül.

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

V. Osztály
<p>2.1 Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten, 0-20 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését - Gyakorlatok: tárgyak válogatása és osztályozása megfigyelés által, az adott szempontokat figyelembe véve; - Játékos gyakorlatok – adott szempontok alapján halmazok alkotása és kiegészítése; - Gyakorlatok- Megalkotott halmazok tárgyainak/elemeinek számolása 0-20 számkörben.
<p>2.2. Tárgy halmazok összehasonlítása 0-20-as számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket. - Két halmaz elemszámainak az összehasonlítása, becsléssel, különböző eljárásokkal;

V. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a tárgyak halmazainak mennyiségi összehasonlítására bővítéssel/pótlással; - Gyakorlatok két halmaz elemeinek egyenlővé tételére, megelőző tevékenységei a számok pótlásának és bontásának - Gyakorlatok a számok spontán használatára 0-20 számkörben.
<p>2.3. . Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az 0-20 számkörhöz tartozó számok/ számjegyek azonosítására és megnevezésére; - Összeegyeztetési gyakorlatok: számokat a tárgyak mennyiségével; - Gyakorlatok tárgy/ kép halmazok összehasonlítására; - Gyakorlatok: számolás, számok sorrendbe helyezése 0-20 számkörben; - Gyakorlatok: a számok számsorban elfoglalt helyének meghatározására a számszomszédok pontosításával; - Gyakorlatok számalkotásra 0-20 számkörben.
<p>2.4. Elemi matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Természetes számok/számképek olvasása 0-20 számkörben; - Gyakorlatok a számjegyek pontozott mintákra és adott modell alapján történő leírására, segítséggel. - Gyakorlatok matematikai szimbólumok olvasására és írására: „+”, „=”; - Diktálás utáni gyakorlatok: a tanult matematikai szimbólumok és számok írására.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

V. Osztály
<p>3.1. Tárgyak térben elfoglalt helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok tárgyak téri helyzetének meghatározására vizuális diszkrimináció alapján („balra”, „jobbra” „fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közel”, „messze”, „előre”, „hátra”, „függőlegesen”, „merőlegesen”); - * Gyakorlatok a tárgyak téri helyzetének a meghatározására verbális úton és vizuális diszkrimináció segítségével („fel”, „le”, „elől”, „hátral”); - Gyakorlatok olyan fogalmak elsajátítására, amelyek megnevezik a tárgyak téri helyzetét, irányát és orientációját; - Utánzó játékok a tárgyak téri elhelyezésére („függőlegesen”, „vizzszintesesen”); - Gyakorlatok a tárgyak elhelyezésére a térben, adott utasítás szerint; - Gyakorlatok: a tárgyak téri helyzetének megváltoztatására adott szempontok szerint.
<p>3.2. Egyszerű mértani formák alkotása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vonalvezetési gyakorlatok, egyenes vonalhúzás különböző téri helyzetekben (függőlegesen, vizzszintesesen);

V. Osztály
<p>-Gyakorlatok – építő játékok által geometriai alakzatok építése apró elemekből (pálcikák, fogpiszkálók, különböző makarónik, madzag, gyurma, különböző fonalak/anyagok);</p> <p>- Játékos gyakorlatok - labirintusok;</p> <p>- Kiegészítő gyakorlatok egyszerű ismétlődő minta alapján (egyenes és egyszerű geometriai formák)</p>
<p>3.3. Egymásutáni események folyamatainak észlelése, az életmód objektív kritériumaihoz igazodva:</p> <p>- Játékos gyakorlatok: a hét napjainak, az évszakoknak, és a hónapoknak memorizálására, (évszakok szerint);</p> <p>- Gyakorlatok: időrendi sorrendbe helyezése öt vagy több történetet, illetve napi eseményeket ábrázoló képnek;</p> <p>- Gyakorlatok fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „utánna”, „most”, „időközben”, „később”.</p>
<p>3.4. Elemi heurisztikus algoritmusok kialakítása</p> <p>- Gyakorlatok 0-20 számkörben növekvő és csökkenő sorrendben;</p> <p>-Gyakorlatok: számok kiegészítése a befejezetlen számsorban;</p> <p>-Gyakorlatok: az összeadás fogalmának bevezetésére, konkrét tárgyi és szimbólikus halmazokkal;</p> <p>- Gyakorlatok: az összeadás grafikus bemutatására- az összeadás szimbólumaival „+”, „=”;</p> <p>- Gyakorlatok: összeadás az 0-20 számkörben;</p> <p>- Színezős gyakorlatok az alap szinkódoknak megfelelően.</p>
<p>3.5. Elemi matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <p>- Gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra „nagyobb”, „kisebb”, „egyenlő”, „hozzáadunk”, „bővítünk, „plusz”;</p> <p>- Gyakorlatok a matematikai nyelvezet felismerésére, az összeadás műveleteiben;</p> <p>- Játékos gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra szituációs helyzetekben.</p>

4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által

V. Osztály
<p>4.1. Bizonyos gyakorlati tevékenység algoritmusai elemi matematikai tartalommal:</p> <p>- Gyakorlatok: bizonyos tevékenységek szakaszainak alkotására;</p> <p>- Verbalizációs gyakorlatok a problémamegoldásban alkalmazott módszerek megfogalmazására;</p> <p>- Játékos gyakorlatok olyan tevékenységek szimulálására, amelyek gyakorlati jellegűek („Az üzletben”, „A piacon”);</p> <p>- Asszociációs gyakorlatok: a mindennapi életben használt számokkal (lakrészek száma, tömegközlekedési eszközök száma).</p>

V. Osztály
<p>4.2. Összeadási műveletek alkalmazása a problémamegoldásban tárgyi, képi és írásos szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Problémamegoldási gyakorlatok a fogalmak helyes használatára: „több” - „kevesebb”, „nagyobb” - „kevesebb”, „hozzáadunk”; - Gyakorlatok problémamegoldásra, egyetlen tevékenységgel, segítséggel tárgyi és képi szinten, 0-20 számkörben.
<p>4.3. Műveletek végzése a gyerekek által hozzáférhető egyezményes/nem egyezményes mértékegységekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – az események pontos helyének és időtartamának a meghatározására, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; - Játékos gyakorlatok- a hosszúság, a mélység és a test tömegének a mérésére, nem egyezményes mértékegységeket alkalmazva, a megfelelőt kiválasztva (ceruza, radír, tenyér, különböző mélységű edények, improvizált mérlegek); - Gyakorlatok- tárgyak mérésére, különböző mérő eszközökkel és ezek megbeszélése; - Gyakorlatok- tárgyak rendszerezésére, méret vagy tömeg szerint, folyamatos összehasonlítással és az elért eredmények kifejezése/megbeszélése („hosszabb”, „magasabb”, „könnyebb”, „nehezebb”, „leghosszabb”); - Játékos gyakorlatok – a mérések eredményeinek különböző formákban történő rögzítésére (rajzok, számok által).

TARTALMAK

Tartalmi területek	V. Osztály
1. A közvetlen környezet tárgyainak halmaza	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, zöltségek és gyümölcsök felfedezése és manipulálása „A piacon”/ „Az üzletben”; - tárgyak csoportosítása és halmazok alkotása, adott szempontok szerint; - tárgyak vagy halmazok válogatása és osztályozása, változó szempontok alapján; - halmaz elem számainak globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve a megféleltetéseket; - halmazok elemeinek a rendszerezése növekvő és csökkenő sorrendben.
2. Természetes számok 0-20 számkörben	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok írása, olvasása, számolás, rendszerezése, bővítése 0-20 számkörben; - tevékenységek tárgyi és képi területen; - az összeadás és kivonás fogalmának a bevezetése;

Tartalmi területek	V. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - az összeadás és kivonás műveletének írásos formában történő megjelenítése, alkalmazva a „+”, „-”, jeleket; - összeadás és kivonás 0-20 számkörben tízes átlépés nélkül
3. Térben elfoglalt hely	<ul style="list-style-type: none"> - téri tájékozódás és a térben való elhelyezkedés meghatározása („balra”, „jobbra” „fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közel”, „messze”, „előre”, „hátra”, „függőlegesen”, „vízszintesen”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - a hét napjai, évszakok és a hónapok évszakok szerinti megnevezése; - az események időrendi rendszerezése; - fogalmak elsajátítása („első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „utána”, „most”, „időközben”, „később”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - vonalvezetés- egyenes vonal mentén és különböző helyzetekben: függőlegesen, vízszintesen; - mértani formák alkotása: kör, négyzet, háromszög, téglalap
6. Elemi matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - a matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „egyenlő”, „hozzáadunk”, „bővítünk”, „plusz”, „összeadás”); - a matematikai nyelvezet használata különböző helyzetekben
7. Matematikai tartalommal rendelkező gyakorlati tevékenységek algoritmusai	<ul style="list-style-type: none"> - problémamegoldás egy tevékenységgel, képek segítségével; - egy tevékenység szakaszainak a megalkotása segítségével; - számok összehasonlítása és alkalmazása a mindennapi életben.
8. Mértékegységek	<ul style="list-style-type: none"> - az események pontos helyének és időtartamának a meghatározása, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; - nem egyezményes mértékegységek alkalmazása, hosszúság, mélység és tömeg mérésnél.

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

VI. Osztály
<p>1.1. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján, 0-30 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok- az állatok azonosítása és megkülönböztetése, egy vagy több adott szempont szerint - „A farmon”; - Gyakorlatok- az állatok és eledeleik összehasonlítására, a halmaelméletet alkalmazva; - Asszociációs gyakorlatok – összehasonlítás által, megfeltetve az állatok halmazát az állatok kicsinyeinek halmazával; - Gyakorlatok- a közvetlen környezet tárgyait a felfedezésére: <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok – csoportosító játékok, a tárgyak kategorizálása (autók, golyók, pálcikák); - gyakorlatok – válogatási és osztályozási játékok adott szempontok szerint (szín, méret, alak); - gyakorlatok - asszociációs játékok, a környezeti tárgyak alakjainak a meghatározására; - gyakorlatok – rendszerező és sorrendiséget meghatározó játékok, a sorban elfoglalt hely meghatározására („első”, „utolsó”, „a második”).
<p>1.2. A tárgyak és /vagy testünk közötti téri viszonyok megváltoztatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok – a saját testsémához viszonyítva, a tárgyak elhelyezkedését meghatározó játékok; - Gyakorlatok – a tárgyak áthelyezése a térben adott/új szempontok alapján; - Gyakorlatok topológiai ábrázolásokra (szomszédos kapcsolatok); - Gyakorlatok: építés model alapján vagy anélkül.

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

VI. Osztály
<p>2.1 Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten, 0-30 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését - Gyakorlatok: tárgyak válogatása és osztályozása megfigyelés által, meghatározva az alkalmazott szempontrendszert; - Játékos gyakorlatok- adott szempontok alapján halmazok alkotása és kiegészítése;

VI. Osztály
<p>- Gyakorlatok- tárgyak csoportosítására adott szempontok szerint („hosszú - rövid”, „vékony - vastag”, „üres- tele”);</p> <p>Gyakorlatok- Megalkotott halmazok tárgyainak/elemeinek számolása 6-os számkörben.</p>
<p>2.2. Tárgy halmazok összehasonlítása 0-30-as számkörben:</p> <p>- Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket.</p> <p>- Két halmaz elem számainak az összehasonlítása, ránézéssel, különböző eljárásokkal</p> <p>-Gyakorlatok a tárgyak halmazainak a mennyiségi változóinak az összehasonlítására: hozzáadás/eltétel, növelés/kisebbités</p> <p>- Gyakorlatok- tárgyak szám szerinti válogatása, egy adott csoporton belül;</p> <p>-Gyakorlatok két halmaz elemeinek egyenlővé tételére, megelőző tevékenységei a számok pótlásának és bontásának</p> <p>- Gyakorlatok a számok spontán használatára.</p>
<p>2.3. . Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):</p> <p>- Gyakorlatok az 0-30 számkörhöz tartozó számok/ számjegyek azonosítására és megnevezésére;</p> <p>- Összeegyeztetési gyakorlatok: számokat a tárgyak mennyiségével;</p> <p>- Gyakorlatok tárgy/ kép halmazok összehasonlítására;</p> <p>- Gyakorlatok: számolás, számok sorrendbe helyezése 0-30 számkörben;</p> <p>- Gyakorlatok: a számok számsorban elfoglalt helyének meghatározására a számszomszédok pontosításával;</p> <p>helyének pontos megállapítására a számsorban, számszomszédok pontosításával;</p> <p>- Gyakorlatok számalkotásra 0-30 számkörben.</p>
<p>2.4. Elemi matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <p>- Természetes számok/számképek olvasása 0-30 számkörben;</p> <p>- Gyakorlatok a számjegyek pontozott mintákra és adott modell alapján történő leírására, segítséggel.</p> <p>- Gyakorlatok matematikai szimbólumok olvasására és írására: „+”, „-”, és „=”;</p> <p>- Diktálás utáni gyakorlatok: a tanult matematikai szimbólumok és számok írására.</p>

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

VI. Osztály
<p>3.1. Tárgyak térben elfoglalt helyének azonosítása:</p> <p>- Gyakorlatok tárgyak téri helyzetének meghatározására vizuális diszkrimináció alapján („balra”, „jobbra” „fel”, „le”, „elől”, „hátról”, „közeli”, „messze”, „előre”, „hátra”, „függőlegesen”, „merőlegesen”, „átlósan”);</p>

VI. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - * Gyakorlatok a tárgyak téri helyzetének a meghatározására verbális úton és vizuális diszkrimináció segítségével fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közel”, „messze”, „előre”, „hátra”); - Gyakorlatok olyan fogalmak elsajátítására, amelyek megnevezik a tárgyak téri helyzetét, irányát és orientációját; - Utánzó játékok a tárgyak térbeli elhelyezésére („függőlegesen”, „vízszintesen”, „átlósan”); - Gyakorlatok a tárgyak elhelyezésére a térben, adott utasítás szerint; <p style="margin-left: 20px;">Gyakorlatok: a tárgyak térbeli helyzetének megváltoztatására adott szempontok szerint.</p>
<p>3.2. Egyszerű mértani formák alkotása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vonalvezetési gyakorlatok, egyenes vonalhúzás különböző téri helyzetekben (függőlegesen, vízszintesen, átlósan); - Játékos gyakorlatok - labirintusok; - Kiegészítő gyakorlatok egyszerű ismétlődő minta alapján (egyenes és egyszerű geometriai formák). - Gyakorlatok- hiányos mértani formák kiegészítésére -Gyakorlatok – építő játékok, elképzelt minta alapján, geometriai alakzatokat használva („Ház”- négyzet, téglalap és háromszög);
<p>3.3. Egymásutáni események folyamatainak észlelése, amelyek az életmód objektív kritériumaihoz igazodnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: a hét napjainak, az évszakoknak, és a hónapoknak memorizálására, (évszakok szerint); - Gyakorlatok: időrendi sorrendbe helyezése öt vagy több történetet illetve napi eseményeket ábrázoló képnek; -Gyakorlatok fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „utánna”, „most”, „időközben”, „később”.
<p>3.4. Elemi heurisztikus algoritmusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok 0-30 számkörben növekvő és csökkenő sorrendben; - Gyakorlatok: kiegészítő gyakorlatok hiányos számsorok estén; -Gyakorlatok: a kivonás fogalmának bevezetésére, konkrét tárgyi és szimbólikus halmazokkal; -Gyakorlatok: az összeadás és kivonás grafikus bemutatására- az összeadás, kivonás szimbólumaival „+”, „-”, és „=”; - Gyakorlatok: összeadás és kivonás a 0-30 számkörben, segítséggel vagy anélkül; - Színezős gyakorlatok az alap és kiegészítő szinkódoknak megfelelően.
<p>3.5. Elemi matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra „nagyobb”, „kisebb”, „egyenlő”, „hozzáadunk”, „elveszünk”, „bővítünk”, „kisebbítünk”, „plusz”, „minusz”; - Gyakorlatok a matematikai nyelvezet felismerésére, az összeadás és kivonás műveleteiben; - Játékos gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra szituációs helyzetekben.

4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által

VI. Osztály	
4.1. Bizonyos gyakorlati tevékenység algoritmusai elemi matematikai tartalommal:	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: bizonyos tevékenységek szakaszainak alkotására és bontására; - Verbalizációs gyakorlatok a problémamegoldásban alkalmazott módszerek megfogalmazására; - Játékos gyakorlatok olyan tevékenységek szimulálására, amelyek gyakorlati jellegűek („A farmon”); - Asszociációs gyakorlatok: a mindennapi életben használt számokkal (lakrészek száma, tömegközlekedési eszközök száma).
4.2. Összeadási és kivonási műveletek alkalmazása a problémamegoldásban tárgyi, képi és írásos szinten:	<ul style="list-style-type: none"> - Problémamegoldási gyakorlatok a fogalmak helyes használatára: „több” - „kevesebb”, „nagyobb” - „kisebb”, „hozzáadunk”, „elveszünk”, „egyenlő”; - Gyakorlatok problémamegoldásra, egyetlen tevékenységgel, segítséggel tárgyi és képi szinten, 0-30 számkörben.
4.3. A gyerekek által hozzáférhető egyezményes/nem egyezményes mértékegységekkel műveletek végzése	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – az események pontos helyének és időtartamának a meghatározására, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; -Játékos gyakorlatok- a hosszúság, a mélység és a test tömegének a mérésére, nem egyezményes mértékegységeket alkalmazva, a megfelelőt kiválasztva (ceruza, radír, tenyér, különböző mélységű edények, improvizált mérlegek); - Gyakorlatok- tárgyak mérésére, különböző mérő eszközökkel és ezek megbeszélése; -Gyakorlatok- tárgyak rendszerezésére, méret vagy tömeg szerint, folyamatos összehasonlítással és az elért eredmények kifejezése/megbeszélése („hosszabb”, „magasabb”, „könnyebb”, „nehezebb”, „leghosszabb”); - Játékos gyakorlatok – a mérések eredményeinek különböző formákban történő rögzítésére (rajzok, számok által).

TARTALMAK

Tartalmi területek	VI. Osztály
1. Gyakorlatok halmazokkal	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az állatok azonosítására és megkülönböztetésére g, egy vagy több adott szempont szerint „A farmon”; - a halmaz elmélet alkalmazása, az állatok és azok eledeleinek asszociációs gyakorlatainál; - asszociációs, összehasonlító gyakorlatok – összehasonlítás által, megfeltetve az állatok halmazát az állatok kicsinyeinek halmazával;

Tartalmi területek	VI. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak felfedezése és manipulációs tevékenységek velük - tárgyak csoportosítása és halmaz alkotás adott szempontok szerint; - tárgyak és halmazok válogatása és csoportosítása, változó kritériumok alapján; - halmaz elem számainak globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve a megfeleltetéseket; - halmazok elemeinek a rendszerezése növekvő és csökkenő sorrendben.
2. Természetes számok 0-30 számkörben	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok írása, olvasása, számolás, rendszerezése, bővítése 0-30 számkörben; - tevékenységek tárgyi és képi területen; - az kivonás fogalmának a bevezetése; - az összeadás és kivonás műveletének írásos formában történő megjelenítése, alkalmazva a „+”, „-“ jeleket; - összeadás és kivonás 0-30 számkörben, tízes átlépés nélkül.
3. Térben elfoglalt hely	<ul style="list-style-type: none"> - téri tájékozódás és a térben való elhelyezkedés meghatározása („balra”, „jobbra” „fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közeli”, „messze”, „előre”, „hátra”, „függetlenül”, „vízszintes”, „átlós”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - a hét napjai, évszakok és a hónapok évszakok szerinti megnevezése; - az események időrendi rendszerezése; - fogalmak elsajátítása („első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „utána”, „most”, „időközben”, „később”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - vonalvezetés- egyenes vonal mentén és különböző helyzetekben: függőlegesen, vízszintesen, átlósan; - mértani formák alkotása: kör, négyzet, háromszög, téglalap
6. Elemi matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - a matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „egyenlő”, „hozzáadunk”, „bővítünk”, „plusz”, „összeadás”, „kisebbítünk”, „minusz”); - a matematikai nyelvezet használata különböző helyzetekben
7. Matematikai tartalommal rendelkező gyakorlati tevékenységek algoritmusai	<ul style="list-style-type: none"> - problémamegoldás egy tevékenységgel, képek segítségével; - egy tevékenység szakaszainak a megalkotása segítséggel;

Tartalmi területek	VI. Osztály
	- számok összehasonlítása és alkalmazása a mindennapi életben
8. Mértékegységek	- az események pontos helyének és időtartamának a meghatározására, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; - nem egyezményes mértékegységek alkalmazása, hosszúság, mélység és tömeg mérésnél.

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

VII. Osztály
<p>1.1. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján, 0-50 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok- az állatok azonosítása és megkülönböztetése, egy vagy több adott szempont szerint - „Az állatkertben”; - Gyakorlatok- az állatok és eledeleik összehasonlítására, a halmazok elméletét alkalmazva; - Asszociációs gyakorlatok – összehasonlítás által, megfelve az állatok halmazát az állatok kicsinyeinek halmazával -Játékos gyakorlatok bizonyos tárgyak halmazának szétválogatására, használatuk / hasznosságuk szerint; - Gyakorlatok- a közvetlen környezet tárgyainak a felfedezésére: - gyakorlatok – csoportosító játékok, a tárgyak kategorizálása (minták, autók, golyók, pálcikák); - gyakorlatok – válogatási és osztályozási játékok adott szempontok szerint (hasznosság, szín, méret, alak); - gyakorlatok - asszociációs játékok, a környezeti tárgyak alakjainak a meghatározására; - gyakorlatok – rendszerező és sorrendiséget meghatározó játékok, a sorban elfoglalt hely meghatározására („első”, „utolsó”, „a második”).
<p>1.2. A tárgyak és /vagy testünk közötti téri viszonyok megváltoztatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok – a saját testsémához viszonyítva, a tárgyak elhelyezkedését meghatározó játékok; - Gyakorlatok – a tárgyak áthelyezése a térben adott/új szempontok alapján; - Játékos gyakorlatok téri orientációra, adott utasítások alapján, különböző összefüggésekben (bekötött szemmel vagy anélkül); - Gyakorlatok topológiai ábrázolásokra (szomszédos kapcsolatok);

VII. Osztály

- Gyakorlatok: építés model alapján vagy anélkül.
---

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

VII. Osztály

2.1 Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten, 0-50 számkörben:

- Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését
- Gyakorlatok: tárgyak válogatása és osztályozása megfigyelés által, meghatározva az alkalmazott szempontrendszert;
- Játékos gyakorlatok- adott szempontok alapján halmazok alkotása és kiegészítése;
- Gyakorlatok- tárgyak csoportosítására adott szempontok szerint („hosszú - rövid”, „vékony - vastag”, „üres- tele” stb.);
- Gyakorlatok- Megalkotott halmazok tárgyainak/elemeinek számolása 0-50 számkörben.

2.2. Tárgy halmazok összehasonlítása 0-50 számkörben:

- Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket.
- Két halmaz elem számainak az összehasonlítása, ránézéssel, különböző eljárásokkal
- Gyakorlatok a tárgyak halmazainak a mennyiségi változóinak az összehasonlítására: hozzáadás/elvétel, növelés/kisebbités
- Gyakorlatok- tárgyak szám szerinti válogatása, egy adott csoporton belül;
- Gyakorlatok két halmaz elemeinek egyenlővé tételére, megelőző tevékenységei a számok pótlásának és bontásának
- Gyakorlatok a számok spontán használatára.

2.3. . Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):

- Gyakorlatok az 0-50 számkörhöz tartozó számok/ számjegyek azonosítására és megnevezésére;
- Gyakorlatok számkiegészítésre befejezetlen számsorokban;
- Összeegyeztetési gyakorlatok: számokat a tárgyak mennyiségével;
- Gyakorlatok tárgy/ kép halmazok összehasonlítására;
- Gyakorlatok: számolás, számok sorrendbe helyezése 0-50 számkörben;
- Gyakorlatok: a számok számsorban elfoglalt helyének meghatározására a számszomszédok pontosításával;
- Gyakorlatok a számok felépítésére és felbontására, konkrét támogatással.

2.4. Elemi matematikai szimbólumok olvasása és írása:

- Természetes számok/számképek olvasása 0-50 számkörben;
- Gyakorlatok a számjegyek pontozott mintákra és adott modell alapján történő leírására, segítséggel.

VII. Osztály

- Gyakorlatok matematikai szimbólumok olvasására és írására: „+”, „-”, „=“;
- Diktálás utáni gyakorlatok: a tanult matematikai szimbólumok és számok írására.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

VII. Osztály

3.1. Tárgyak térben elfoglalt helyzetének azonosítása:

- Gyakorlatok tárgyak téri helyzetének meghatározására vizuális diszkrimináció alapján („balra”, „jobbra”, „fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közel”, „messze”, „előre”, „hátra”, „függőlegesen”, „merőlegesen”, „átlósan”);
- * Gyakorlatok a tárgyak téri helyzetének a meghatározására verbális úton és vizuális diszkrimináció segítségével „fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közel”, „messze”, „előre”, „hátra”, „fölötte”, „alatta”);
- Gyakorlatok olyan fogalmak elsajátítására, amelyek megnevezik a tárgyak téri helyzetét, irányát és orientációját;
- Utánzó játékok a tárgyak térben való elhelyezésére („függőlegesen”, „vízszintesen”, „átlósan”);
- Gyakorlatok a tárgyak elhelyezésére a térben, adott utasítás szerint;
Gyakorlatok: a tárgyak térbeli helyzetének megváltoztatására adott szempontok szerint.

3.2. Egyszerű geometriai formák alkotása:

- Gyakorlatok mértani formák kivágására és összeillesztésére, ismert szerkezetek felépítésénél;
- Gyakorlatok egyenes és szaggatott vonalhúzásokra, különböző pozíciókban;
- Játékos gyakorlatok - labirintusok;
- Kiegészítő gyakorlatok egyszerű ismétlődő minta alapján (egyenes és egyszerű geometriai formák).
- Gyakorlatok- hiányos mértani formák kiegészítésére
- Gyakorlatok – építő játékok, elképzelt minta alapján, geometriai alakzatokat használva

3.3. Egymásutáni események folyamatainak észlelése, amelyek az életmód objektív kritériumaihoz igazodnak:

- Játékos gyakorlatok: a hét napjainak, az évszakoknak, és a hónapoknak memorizálására, (évszakok szerint);
- Gyakorlatok: időrendi sorrendbe helyezése történetet illetve napi eseményeket ábrázoló képnek;
- Gyakorlatok fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „utánna”, „most”, „időközben”, „később”, „tegnap”, „ma”, „holnap”.

VII. Osztály
<p>3.4. Elemi heurisztikus algoritmusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok 0-50 számkörben növekvő és csökkenő sorrendben; - Összeadási és kivonási gyakorlatok 0-50 számkörben, segítséggel és anélkül; - Színezős gyakorlatok az alap és kiegészítő szinkódoknak megfelelően.
<p>3.5. Elemi matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra „nagyobb”, „közepes”, „kisebb”, „hozzáadunk”, „elveszünk”, „bővítünk”, „kisebbítünk”, „plusz”, „minusz”, „egyenlő”, - Gyakorlatok a matematikai nyelvezet felismerésére, az összeadás és kivonás műveleteiben; -Gyakorlatok az összeadás és kivonás közti kapcsolatok megfigyelésére, a műveletek elvégzése nélkül; - Játékos gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra szituációs helyzetekben.

4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által

VII. Osztály
<p>4.1. Bizonyos gyakorlati tevékenység algoritmusai elemi matematikai tartalommal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: bizonyos tevékenységek szakaszainak alkotására és bontására; - Játékos gyakorlatok olyan tevékenységek szimulálására, amelyek gyakorlati jellegűek („Az állatkertben”); -Asszociációs gyakorlatok: a mindennapi életben használt számokkal (lakrészek száma, tömegközlekedési eszközök száma stb.).
<p>4.2. Összeadási és kivonási műveletek alkalmazása a problémamegoldásban tárgyi, képi és írásos szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Problémamegoldási gyakorlatok a fogalmak helyes használatára: „több” – „kevesebb”, „nagyobb” – „kisebb”, „hozzáteszünk” – „elveszünk”, „hozzáadunk” – „eltávolítunk”; - Gyakorlatok problémamegoldásra, egyetlen tevékenységgel, segítséggel tárgyi és képi szinten, 0-50 számkörben.
<p>4.3. A gyerekek által hozzáférhető egyezményes/nem egyezményes mértékegységekkel műveletek végzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – az események pontos helyének és időtartamának a meghatározására, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; -Játékos gyakorlatok- a hosszúság, a mélység és a test tömegének a mérésére, nem egyezményes mértékegységeket alkalmazva, a megfelelőt kiválasztva (ceruza, radír, tenyér, különböző mélységű edények, improvizált mérlegek); - Gyakorlatok- tárgyak mérésére, különböző mérő eszközökkel és ezek megbeszélése;

VII. Osztály
<p>-Gyakorlatok- tárgyak rendszerezésére, méret vagy tömeg szerint, folyamatos összehasonlítással és az elért eredmények kifejezése/megbeszélése („hosszabb”, „magasabb”, „könnyebb”, „nehezebb”, „leghosszabb”);</p> <p>- Játékos gyakorlatok – a mérések eredményeinek különböző formákban történő rögzítésére (rajzok, számok által).</p> <p>-Gyakorlatok a pénzben kifejezett érték azonosítására, elsajátítására és biztonságos használatára, 0-50 számkörben;</p> <p>- Utánzós játékok (verbális és gesztusos), gyakorlatok az „eladó” – „vásárló” viselkedésére, használva pénzürméket és bankjegyeket.</p>

TARTALMAK

Tartalmi területek	VII. Osztály
1. Gyakorlatok halmazokkal	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az állatok azonosítására és megkülönböztetésére gyakorlatok, egy vagy több adott szempont szerint („Az állatkertben”); - a halmaz elmélet alkalmazása, az állatok és azok eledeleinek asszociációs gyakorlatainál; <ul style="list-style-type: none"> - Asszociációs, összehasonlító gyakorlatok – összehasonlítás által, megfeltetve az állatok halmazát az állatok kicsinyeinek halmazával; - tárgyak felfedezése és manipulációs tevékenységek velük - tárgyak csoportosítása és halmaz alkotás adott szempontok szerint; - tárgyak és halmazok válogatása és csoportosítása, változó kritériumok alapján; - halmaz elem számainak globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve a megfeleltetéseket; - halmazok elemeinek a rendszerezése növekvő és csökkenő sorrendben.
2. Természetes számok 0-50 számkörben	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok írása, olvasása, számolás, rendszerezése, bővítése 0-50 számkörben; - tevékenységek tárgyi és képi területen; - az összeadás és kivonás műveletének írásos formában történő megjelenítése, alkalmazva a „+”, „-“ „=” jelet; - összeadás és kivonás 0-50 számkörben, tizes átlépés nélkül .
3. Térben elfoglalt hely	<ul style="list-style-type: none"> - téri tájékozódás és a térben való elhelyezkedés meghatározása („balra”, „jobbra” „fel”, „le”, „elől”, „hátral”, „közél”, „messze”, „előre”, „hátra”,

Tartalmi területek	VII. Osztály
	„függőlegesen”, „vízszintesen”, „átlósan”, „fölötte”, „alatta”).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - a hét napjai, évszakok és a hónapok évszakok szerinti megnevezése; - az események időrendi rendszerezése; - fogalmak elsajátítása („első”, „utolsó”, „előre”, „vissza”, „utána”, „most”, „mialatt”, „később”, „tegnap”, „ma”, „holnap”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - vonalvezetés- egyenes vonal mentén és különböző helyzetekben: függőlegesen, vízszintesen, átlósan; - mértani formák alkotása: kör, négyzet, háromszög, téglalap
6. Elemi matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - a matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „hozzáadunk”, „elveszünk”, „nagyítjuk”, „csökkentjük”, „plusz”, „minusz”, „összeadás”, „kivonás”, „egyenlő”); - a matematikai nyelvezet használata különböző helyzetekben
7. Matematikai tartalommal rendelkező gyakorlati tevékenységek algoritmusai	<ul style="list-style-type: none"> - problémamegoldás egy tevékenységgel, képek segítségével; - egy tevékenység szakaszainak a megalkotása és szétbontása segítségével és anélkül; - számok összehasonlítása és alkalmazása a mindennapi életben
8. Mértékegységek	<ul style="list-style-type: none"> - az események pontos helyének és időtartamának a meghatározása, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; - nem egyezményes mértékegységek alkalmazása, hosszúság, mélység és tömeg mérésnél, - pénzegységek használata.

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

VIII. Osztály
<p>1.1. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján, 0-70 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak azonosítására, megkülönböztetésére; egy vagy több kritérium (szín, méret, forma stb.) szerint – „A könyvesboltban”; - Játékos gyakorlatok bizonyos tárgyak halmazának szétválogatására, összehasonlítására használatuk alapján; - Gyakorlatok- a közvetlen környezet tárgyainak a felfedezésére: <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok – csoportosító játékok, a tárgyak kategorizálása (autók, golyók, pálcikák); - gyakorlatok – válogatási és osztályozási játékok adott szempontok szerint (szín, méret, alak); - gyakorlatok - asszociációs játékok, a környezeti tárgyak alakjainak a meghatározására; - gyakorlatok – rendszerező és sorrendiséget meghatározó játékok, a sorban elfoglalt hely meghatározására („első”, „utolsó”, „a második”).
<p>1.2. A tárgyak és /vagy testünk közötti téri viszonyok megváltoztatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – a saját testsémához viszonyítva, a tárgyak elhelyezkedését meghatározó játékok; - Játékos gyakorlatok – a tárgyak áthelyezése a térben adott/új szempontok alapján; - Játékos gyakorlatok téri orientációra, adott utasítások alapján, különböző összefüggésekben (bekötött szemmel vagy anélkül); - Gyakorlatok topológiai ábrázolásokra (szomszédos kapcsolatok); - Gyakorlatok: építés model alapján vagy anélkül.

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

VIII. Osztály
<p>2.1 Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten, 0-70 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését - Gyakorlatok: tárgyak válogatása és osztályozása megfigyelés által, meghatározva az alkalmazott szempontrendszert; - Játékos gyakorlatok- adott szempontok alapján halmazok alkotása és kiegészítése; - Gyakorlatok- tárgyak csoportosítására adott szempontok szerint („hosszú - rövid”, „vékony - vastag”, „üres- tele” stb.); -Gyakorlatok- Megalkotott halmazok tárgyainak/elemeinek számolása 0-70 számkörben.

VIII. Osztály
<p>2.2. Tárgy halmazok összehasonlítása 0-70 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket. - Két halmaz elem számainak az összehasonlítása, ránézéssel, különböző eljárásokkal - Gyakorlatok a tárgyak halmazainak a mennyiségi változóinak az összehasonlítására: hozzáadás/elvétel, növelés/kisebbités - Gyakorlatok- tárgyak szám szerinti válogatása, egy adott csoporton belül; - Gyakorlatok két halmaz elemeinek egyenlővé tételére, megelőző tevékenységei a számok pótlásának és bontásának - Gyakorlatok a számok spontán használatára.
<p>2.3. . Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok az 0-70 számkörhöz tartozó számok/ számjegyek azonosítására és megnevezésére; - Gyakorlatok a számjegy és tárgy mennyiség összeegyeztetésére; - Gyakorlatok a tárgyhalmazok / rajzok összeegyeztetésére; - Számolási gyakorlatok, számok sorbarendezése 0-70 számkörben; - Gyakorlatok: a számok számsorban elfoglalt helyének meghatározására a számszomszédok pontosításával; - Gyakorlatok a számok felépítésére és felbontására, konkrét támogatással.
<p>2.4. Alapvető matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a természetes számok olvasására 0-70 számkörben; - Gyakorlatok számjegyek írására, bepontosított mintákra és adott minták szerint, segítséggel; - Gyakorlatok tanult matematikai számjegyek és szimbólumok diktálás utáni írására.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

VIII. Osztály
<p>3.1. Tárgyak térben elfoglalt helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok tárgyak téri helyzetének meghatározására vizuális diszkrimináció alapján („bal”, „jobb”, „fent”, „lent”, „előtte”, „mögötte”, „közel”, „távol”, „előre”, „hátra”); - * Gyakorlatok a tárgyak téri helyzetének a meghatározására verbális úton és vizuális diszkrimináció segítségével („fent”, „lent”, „elől”, „hátral”, „közel”, „távol”, „előre”, „hátra”, „oldalra”, „főlé”, „alá”, „mellett”, „között”); - Gyakorlatok olyan fogalmak elsajátítására, amelyek megnevezik a tárgyak téri helyzetét, irányát és orientációját; - Utánzó játékok a tárgyak térbeli elhelyezésére („függőlegesen”, „vízszintesen”, „átlósan”);

VIII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a tárgyak elhelyezésére a térben, adott utasítás szerint; -Gyakorlatok: a tárgyak térbeli helyzetének megváltoztatására adott szempontok szerint.
<p>3.2. Egyszerű geometriai formák alkotása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok mértani formák kivágására és összeillesztésére, ismert szerkezetek felépítésénél; - Gyakorlatok egyenes, szaggatott és hullámos vonalhúzásokra, különböző pozíciókban (függőleges, vízszintes, ferde); - Gyakorlatok egy mértani forma „belsejének” és „külsőjének” azonosítására; - Játékos gyakorlatok - labirintusok; - Kiegészítő gyakorlatok egyszerű ismétlődő minta alapján (egyenes és egyszerű geometriai formák). - Gyakorlatok- hiányos mértani formák kiegészítésére - Gyakorlatok egy tárgyi / képi modell alkotására, geometriai alakzatokat használva
<p>3.3. Egymásutáni események folyamatainak észlelése, amelyek az életmód objektív kritériumaihoz igazodnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: a hét napjainak, az évszakoknak, és a hónapoknak memorizálására, (évszakok szerint); - Gyakorlatok: időrendi sorrendbe helyezése történetet illetve napi eseményeket ábrázoló képnek; <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előtte”, „utána”, „azután”, „most”, „időközben”, „később”, „tegnap”, „ma”, „holnap”, „korán”, „későn”.
<p>3.4. Elemi heurisztikus algoritmusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Számolási gyakorlatok 0-70 számkörben növekvő és csökkenő sorrendben; - Gyakorlatok a hiányos sorok számokkal való kiegészítésére; - Összeadási és kivonási gyakorlatok 0-70 számkörben, segítséggel és anélkül; - Színezős gyakorlatok az alap és kiegészítő szinkódoknak megfelelően.
<p>3.5. Elemi matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra „nagyobb”, „kisebb”, „ugyanolyan”, „hozzáadunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „csökkentjük”, „plusz”, „minusz”, „egyenlő”; - Gyakorlatok a matematikai nyelvezet felismerésére, az összeadás és kivonás műveleteiben; -Gyakorlatok az összeadás és kivonás közti kapcsolatok megfigyelésére, a műveletek elvégzése nélkül; - Játékos gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra szituációs helyzetekben.

4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által

VIII. Osztály	
4.1. Bizonyos gyakorlati tevékenység algoritmusai elemi matematikai tartalommal:	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: bizonyos tevékenységek szakaszainak alkotására és bontására; - Játékos gyakorlatok olyan tevékenységek szimulálására, amelyek gyakorlati jellegűek, - Asszociációs gyakorlatok: a mindennapi életben használt számokkal (lakrészek száma, tömegközlekedési eszközök száma stb.).
4.2. Összeadási és kivonási műveletek alkalmazása a problémamegoldásban tárgyi, képi és írásos szinten:	<ul style="list-style-type: none"> - Problémamegoldási gyakorlatok a fogalmak helyes használatára: „több” – „kevesebb”, „nagyobb” – „kisebb”, „hozzáteszünk” – „elveszünk”, „hozzáadunk” – „eltávolítunk”; - Gyakorlatok problémamegoldásra, egyetlen tevékenységgel, segítséggel tárgyi és képi szinten, 0-70 számkörben.
4.3. A gyerekek által hozzáférhető egyezményes/nem egyezményes mértékegységekkel műveletek végzése	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – az események pontos helyének és időtartamának a meghatározására, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; - Játékos gyakorlatok- a hosszúság, a mélység és a test tömegének a mérésére, nem egyezményes mértékegységeket alkalmazva, a megfelelőt kiválasztva (ceruza, radír, tenyér, különböző mélységű edények, improvizált mérlegek); - Gyakorlatok bizonyos tárgyak sorrendezésére méretük vagy tömegük szerint, egymást követő összehasonlítások által és az eredmények kifejezésére („hosszabb”, „magasabb”, „könnyebb”, „nehezebb”, „leghosszabb” stb.); - Játékos gyakorlatok – a mérések eredményeinek különböző formákban történő rögzítésére (rajzok, számok által). - Gyakorlatok a pénzben kifejezett érték azonosítására, elsajátítására és biztonságos használatára, 0-70 számkörben; - Utánzó játékok (verbális és gesztusos), gyakorlatok az „eladó” – „vásárló” viselkedésére, használva pénzürméket és bankjegyeket. - Játékos gyakorlatok bizonyos tárgyak súlyának és hosszúságának mérésére, vásárlására különböző szabványokat használva és azok megbeszélésére.

TARTALMAK

Tartalmi területek	VIII. Osztály
1. Gyakorlatok halmazokkal	- a környezet tárgyainak azonosítása és megkülönböztetése, egy vagy több kritérium szerint – („A könyvesboltban”);

Tartalmi területek	VIII. Osztály
	- számok összehasonlítása és alkalmazása a mindennapi életben
8. Mértékegységek	<ul style="list-style-type: none"> - az események pontos helyének és időtartamának a meghatározása, adott egységek alapján: pontos óra, a hét napjai, évszakok; - nem egyezményes mértékegységek alkalmazása, hosszúság, mélység és tömeg mérésnél, - pénzegységek használata.

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet részeinek és jelenségeinek a felfedezése a matematikai tevékenységek által

IX. Osztály
<p>1.1. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján, 0-80 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak azonosítására, megkülönböztetésére; egy vagy több kritérium (szín, méret, forma stb.) szerint – „Közlekedési eszközök” - Gyakorlatok- a közvetlen környezet tárgyainak a felfedezésére: <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok – csoportosító játékok, a tárgyak kategorizálása (autók, golyók, pálcikák); - gyakorlatok – válogatási és osztályozási játékok adott szempontok szerint (szín, méret, alak); - gyakorlatok - asszociációs játékok, a környezeti tárgyak alakjainak a meghatározására; - gyakorlatok – rendszerező és sorrendiséget meghatározó játékok, a sorban elfoglalt hely meghatározására („első”, „középső”, „utolsó”, „utolsó előtti”, „második” stb.); - játékos gyakorlatok: egy szám rajz általi kifejezésére (pontok, vonalak, körök stb.).
<p>1.2. A tárgyak és /vagy testünk közötti téri viszonyok megváltoztatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – a saját testsémához viszonyítva, a tárgyak elhelyezkedését meghatározó játékok; - Gyakorlatok: rajzok készítése megadott térbeli elhelyezéssel; - Játékos gyakorlatok – a tárgyak áthelyezése a térben adott/új szempontok alapján; - Gyakorlatok topológiai ábrázolásokra (szomszédos kapcsolatok); - Gyakorlatok: építés model alapján vagy anélkül.

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

IX. Osztály

2.1 Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten, 0-80 számkörben:

- Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését
- Gyakorlatok: tárgyak válogatása és osztályozása megfigyelés által, meghatározva az alkalmazott szempontrendszert;
- Játékos gyakorlatok- adott szempontok alapján halmazok alkotása és kiegészítése;
- Gyakorlatok- tárgyak csoportosítására adott szempontok szerint („hosszú - rövid”, „vékony - vastag”, „üres- tele” stb.);
- Gyakorlatok- Megalkotott halmazok tárgyainak/elemeinek számolása 0-80 számkörben.

2.2. Tárgy halmazok összehasonlítása:

- Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket.
- Két halmaz elem számainak az összehasonlítása, ránézéssel, különböző eljárásokkal
- Gyakorlatok a tárgyak halmazainak a mennyiségi változónak az összehasonlítására: hozzáadás/elvétel, növelés/kisebbités
- Gyakorlatok- tárgyak szám szerinti válogatása, egy adott csoporton belül;
- Gyakorlatok két halmaz elemeinek egyenlővé tételére, megelőző tevékenységei a számok pótlásának és bontásának
- Gyakorlatok a számok spontán használatára.

2.3. . Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):

- Gyakorlatok a 0-80 számkörhöz tartozó számok/ számjegyek azonosítására és megnevezésére;
- Gyakorlatok a tárgyhalmazok / rajzok összeegyeztetésére;
- Gyakorlatok a számjegy és tárgy mennyiség összeegyeztetésére;
- Számolási gyakorlatok, számok sorbarendezése 0-80 számkörben;
- Gyakorlatok: számok kiegészítése a befejezetlen számsorban,
- Gyakorlatok: a számok számsorban elfoglalt helyének meghatározására a számszomszédok pontosításával;
- Gyakorlatok a számok felépítésére és felbontására, konkrét támogatással.
- Gyakorlatok: tízesével való számolás (tízesek fogalma) kialakítására- tízesek fogalma (T);
- Gyakorlatok: a tízesek és egyesek helyének megértésére (TE);.

IX. Osztály

<p>2.4. Alapvető matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a természetes számok olvasására 0-80 számkörben; - Gyakorlatok számjegyek írására, beponzott mintákra és adott minták szerint, segítséggel; - Gyakorlatok tanult matematikai számjegyek és szimbólumok diktálás utáni írására.
---

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

IX. Osztály

<p>3.1. Tárgyak térben elfoglalt helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: ismert útvonalak jellemzőinek meghatározására: „Az én negyedem”, „Az iskola fele vezető út”; - Gyakorlatok: téri tájékozódásra a megfelelő foglamakat használva: („bal”, „jobb” „fent”, „lent”, „elől”, „hátral”, „közeli”, „távol”, „előre”, „hátra” stb.); - Gyakorlatok: szocio-kulturális, gazdasági, történelmi, vallási célkitűzések megnevezése és felismerése a közvetlen környezetből; - Utánzó játékok a tárgyak térbeli elhelyezésére („függőlegesen”, „vízszintesen”, „átlósan”); - Gyakorlatok a tárgyak elhelyezésére a térben, adott utasítás szerint; -Gyakorlatok: a tárgyak között térbeli helyzetek megváltoztatására adott szempontok szerint.
--

<p>3.2. Egyszerű mértani formák alkotása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok mértani formák kivágására és összeillesztésére, ismert szerkezetek felépítésénél; - Játékos gyakorlatok: különböző vonalak kombinációinak rajzolására („Népviselési ruha”, „Emberi test”, „Levél”, „Korsó”, „Tányér” stb.); - Játékos feladatok: háromdimenziós térformák felismerésére (gömb/golyó, kocka) összehasonlítva az ismert tárgyakkal - Gyakorlatok: egyszerű ismétlődő minta készítésére (egyenes és egyszerű geometriai formákból) - Gyakorlatok- hiányos mértani formák kiegészítésére - Gyakorlatok egy tárgyi / képi modell alkotására, geometriai alakzatokat használva
--

<p>3.3. Egymásutáni események folyamatainak észlelése, amelyek az életmód objektív kritériumaihoz igazodnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: a hét napjainak, az évszakoknak, és a hónapoknak memorizálására, (évszakok szerint); - Gyakorlatok: időrendi sorrendbe helyezése történetet illetve napi eseményeket ábrázoló képnek; -Gyakorlatok fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „után”, „most”, „időközben”, „utána”.
--

IX. Osztály
<p>3.4. Elemi heurisztikus algoritmusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: növekvő és csökkenő sorrendbe rendezésére a számoknak 0-80 számkörben; - Gyakorlatok: számok kiegészítése a befejezetlen számsorban; - Gyakorlatok: összeadás és kivonás segítséggel és anélkül 0-80 számkörben; - Színezős gyakorlatok az alap és kiegészítő szinkódoknak megfelelően.
<p>3.5. Elemi matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra „nagyobb”, „kisebb”, „hozzá adunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „kisebítünk”, „plusz”, „minusz” „egyenlő”; - Gyakorlatok a matematikai nyelvezet felismerésére, az összeadás és kivonás műveleteiben; - Gyakorlatok az összeadás és kivonás közti kapcsolatok megfigyelésére, a műveletek elvégzése nélkül; - Játékos gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra szituációs helyzetekben.

4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által

IX. Osztály
<p>4.1. Bizonyos gyakorlati tevékenység algoritmusai elemi matematikai tartalommal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: bizonyos tevékenységek szakaszainak alkotására és bontására; - Játékos gyakorlatok olyan tevékenységek szimulálására, amelyek gyakorlati jellegűek, - Asszociációs gyakorlatok: a mindennapi életben használt számokkal (lakrészek száma, közlekedési eszközök száma, stb.); - Gyakorlatok: a mindennapi élet információinak használata a matematikai tartalmú alkalmazásokban; - Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek előrejelzésére és tervezésére; - Gyakorlatok: problémás helyzetek bemutatására és megoldására.
<p>4.2. Összeadási és kivonási műveletek alkalmazása a problémamegoldásban tárgyi, képi és írásos szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Problémamegoldási gyakorlatok a fogalmak helyes használatára: „több” - „kevesebb”, „nagyobb” - „kisebb”, „hozzá adunk” - „elveszünk”, „voltak és még jöttek/elmentek/elvesztek”; - Gyakorlatok problémamegoldásra, egyetlen tevékenységgel, segítséggel tárgyi és képi szinten, 0-80 számkörben.
<p>4.3. A gyerekek által hozzáférhető egyezményes/nem egyezményes mértékegységekkel műveletek végzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – az események pontos helyének és időtartamának a meghatározására, adott egységek alapján: óra, nap, hét, hónap, év, a következő fogalmakkal: „előre”, „utána”, „miközben” - Gyakorlatok: az egész/ pontos órák azonosítására és leolvasására; - Gyakorlatok: fél és negyed órák azonosítására és leolvasására;

IX. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok- a hosszúság, a mélység és a test tömegének a mérésére, nem egyezményes mértékegységeket alkalmazva, a megfelelőt kiválasztva (ceruza, radír, tenyér, különböző mélységű edények, improvizált mérlegek); - Gyakorlatok: a hosszúság, a térfogat és a testtömeg hagyományos mértékegységeinek, illetve méter, liter és kilogramm használatára; - Gyakorlatok bizonyos tárgyak sorbarendezésére méretük vagy tömegük szerint, egymást követő összehasonlítások által és az eredmények kifejezésére („hosszabb”, „magasabb”, „könnyebb”, „nehezebb”, „leghosszabb” stb.); - Játékos gyakorlatok – a mérések eredményeinek különböző formákban történő rögzítésére (rajzok, számok által). - Gyakorlatok: a pénz mennyiségi értékének azonosítására és megismerésére 0-80 számkörben; - Utánzós játékok (verbális és gesztusos), gyakorlatok az „eladó” – „vásárló” viselkedésére, használva pénzürméket és bankjegyeket - Játékos gyakorlatok bizonyos tárgyak súlyának és hosszúságának mérésére, vásárlására különböző szabványokat használva és azok megbeszélésére.

TARTALMAK

Tartalmi területek	IX. Osztály
1. Gyakorlatok halmazokkal	<ul style="list-style-type: none"> - a környezet tárgyainak azonosítása és megkülönböztetése, egy vagy több kritérium szerint – („Közlekedési eszközök”); - tárgyak csoportosítása és halmazok megalkotása, adott kritériumok szerint; - tárgyak vagy halmazok szétválogatása és osztályozása változatos kritériumok alapján; - halmaz elem számainak globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve a megfeleltetéseket; - halmazok elemeinek a rendszerezése növekvő és csökkenő sorrendben. - mennyiség, szám és a megfelelő számjegy társítása.
2. Természetes számok 0-80 számkörben	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok írása, olvasása, számolás, rendszerezése, bővítése 0-80 számkörben; - tevékenységek tárgyi és képi területen, 0-80 számkörben; - az összeadás és kivonás műveletének írásos formában történő megjelenítése, alkalmazva a „+” és “-” jelet; - összeadás és kivonás 0-80 számkörben;

Tartalmai területek	IX. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - „tízesek” (T) fogalmának bevezetése; - tízesek és egyesek térbeli elhelyezésének megértése (TE);
3. Térben elfoglalt hely	<ul style="list-style-type: none"> - ismerős térben való orientáció és helymeghatározás, - ismert útvonalak jellemzőinek a meghatározása, - szocio - kulturális, gazdasági, történelmi, vallási célkitűzések megnevezése és felismerése a környezetben; - térbeli tájékozódás adott utasításra: („bal”, „jobb”, „fent”, „lent”, „elöl”, „hátral”, „közeli”, „távol”, „előre”, „hátra”, „függőlegesen”, „vízszintesen”, „ferdén”, „rajta”, „alatta”, „mellette”, „közte”, stb.).
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - a hét napjai, évszakok és a hónapok évszakok szerinti megnevezése; - az események időrendi rendszerezése; - fogalmak elsajátítása („első”, „utolsó”, „előre”, „vissza”, „utána”, „most”, „időközben”, „később”, „tegnap”, „ma”, „holnap”, „korán”, „késő”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - egyenes, ferde és görbe vonalak húzása különböző irányokba: függőleges, vízszintes, ferde; - vonalhúzások kombinációja; - mértani formák alkotása: kör, háromszög, négyzet, téglalap, ovális; - háromdimenziós formák felismerése és egyeztetése ismerős tárgyakkal.
6. Elemi matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - a matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „hozzá adunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „csökkentjük”, „plusz”, „minusz”, „összeadás”, „kivonás”, „egyenlő”); - matematikai nyelvezet használata különböző helyzetekben
7. Matematikai tartalommal rendelkező gyakorlati tevékenységek algoritmusai	<ul style="list-style-type: none"> - problémamegoldás egy tevékenységgel, képek segítségével; - egy tevékenység szakaszainak a megalkotása és szétbontása segítséggel és anélkül; - számok összehasonlítása és alkalmazása a mindennapi életben
8. Mértékegységek	<ul style="list-style-type: none"> - az események pontos helyének és időtartamának a meghatározása, adott egységek alapján: negyed, fél, egész óra, hét napjai, évszakok, hónapok; - nem egyezményes mértékegységek alkalmazása, hosszúság, mélység és tömeg mérésnél, - pénzegységek használata.

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet elemeinek és jelenségeinek felfedezése a matematikai tevékenységek által

X. Osztály
<p>1.1. Tárgyakkal való manipulálás és azok elrendezése megadott kritériumok alapján, 0-100 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a közvetlen környezet tárgyainak azonosítására, megkülönböztetésére; egy vagy több kritérium (szín, méret, forma stb.) szerint – „Mesterségek” - Játékos gyakorlatok szerszámok / gépek szétválogatására, használatuk alapján; - Asszociációs gyakorlatok: szerszámok/gépek megfelelő mesterségekkel való társítására; - Gyakorlatok- a közvetlen környezet tárgyainak a felfedezésére: <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok – csoportosító játékok, a tárgyak kategorizálása - gyakorlatok – válogatási és osztályozási játékok adott szempontok szerint (szín, méret, alak); - gyakorlatok - asszociációs játékok, a környezeti tárgyak alakjainak a meghatározására; - gyakorlatok – rendszerező és sorrendiséget meghatározó játékok, a sorban elfoglalt hely meghatározására („első”, „középső”, „utolsó”, „utolsó előtti”, „második” stb.);
<p>1.2. A tárgyak és /vagy testünk közötti téri viszonyok megváltoztatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok – a saját testsémához viszonyítva, a tárgyak elhelyezkedését meghatározó játékok; - Gyakorlatok: rajzok készítése megadott térbeli elhelyezéssel; - Játékos gyakorlatok – a tárgyak áthelyezése a térben adott/új szempontok alapján; - Gyakorlatok topológiai ábrázolásokra (szomszédos kapcsolatok); - Gyakorlatok: építés model alapján vagy anélkül.

2. Matematikai jártaságok kialakítása a mennyiségi változások megértését támogató képességek/készségek fejlesztése révén

X. Osztály
<p>2.1 Halmazok alkotása tárgyi és képi szinten, 0-100 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: két halmaz alkotására megfeleltetéssel, amely lehetővé teszi a mennyiségi állandóság megmaradásának a megértését, - Gyakorlatok: tárgyak válogatása és osztályozása megfigyelés által, meghatározva az alkalmazott szempontrendszert; - Játékos gyakorlatok- adott szempontok alapján halmazok alkotása és kiegészítése;

X. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok- tárgyak csoportosítására adott szempontok szerint („hosszú - rövid”, „vékony - vastag”, „üres- tele” stb.); -Gyakorlatok- Megalkotott halmazok tárgyainak/elemeinek számolása 0-100 számkörben.
<p>2.2. Tárgy halmazok összehasonlítása, 0-100 számkörben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a megalkotott csoportok összehasonlítására, egymás alá rendelésén keresztül, a csoportok elemeinek hozzárendelése, meghatározva a mennyiségeket. - Két halmaz elem számainak az összehasonlítása, ránézéssel, különböző eljárásokkal - Gyakorlatok a tárgyak halmazainak a mennyiségi változóinak az összehasonlítására: összeadással/kivonással, tárgyak csökkentésével, növeléssel/csökkentéssel; - Gyakorlatok- tárgyak szám szerinti válogatása, egy adott csoporton belül; - Gyakorlatok két halmaz elemeinek egyenlővé tételére, megelőző tevékenységei a számok pótlásának és bontásának - Gyakorlatok a számok spontán használatára. - Összehasonlítási gyakorlatok 0-100 számkörben, halmaz elemeinek mennyiség társítása nélkül
<p>2.3. . Tárgy-kép- szimbólum halmazok meghatározása (szám- számkép):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a 0-100 számkörhöz tartozó számok/ számjegyek azonosítására és megnevezésére; - Gyakorlatok a tárgyhalmazok / rajzok összeegyeztetésére; - Gyakorlatok a számjegy és tárgy mennyiség összeegyeztetésére; - Számolási gyakorlatok, számok sorbarendezeése 0-100 számkörben; - Gyakorlatok: számok kiegészítése a befejezetlen számsorban, - Gyakorlatok: a számok számsorban elfoglalt helyének meghatározására a számszomszédok pontosításával;
<p>2.4. Alapvető matematikai szimbólumok olvasása és írása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Természetes számjegyek/számok olvasására vonatkozó gyakorlatok 0-100 számkörben; - Gyakorlatok a számok betűkkel leírt megnevezésének a szimbólummal való társítására 0-100 számkörben; - Gyakorlatok a számjegyek pontozott mintákra történő leírására, segítséggel; - Gyakorlatok tanult matematikai számjegyek és szimbólumok diktálás utáni írására.

3. A cselekvési és az egyszerű problémamegoldás mechanizmusok kialakítása és fejlesztése

X. Osztály
<p>3.1. Tárgyak térben elfoglalt helyének azonosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: ismert útvonalak jellemzőinek meghatározására: „Az én negyedem”, „Az iskola fele vezető út”; - Gyakorlatok: téri tájékozódásra a megfelelő foglamakat használva: („bal”, „jobb” „fent”, „lent”, „elől”, „hátral”, „közeli”, „távol”, „előre”, „hátra” stb.);

X. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: szocio-kulturális, gazdasági, történelmi, vallási célkitűzések megnevezése és felismerése a közvetlen környezetből; - Gyakorlatok egy ismert tér topográfiájának létrehozására (osztály, park); - Játékos gyakorlatok makettek készítésére; - Utánzós játékok a tárgyak térbeli elhelyezésére („függőlegesen”, „vízszintesen”, „átlósan”); - Gyakorlatok a tárgyak elhelyezésére a térben, adott utasítás szerint; -Gyakorlatok: a tárgyak között térbeli helyzetek megváltoztatására adott szempontok szerint.
<p>3.2. Egyszerű geometriai formák alkotása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok mértani formák kivágására és összeillesztésére, ismert szerkezetek felépítésénél; - Háromdimenziós térbeli formák (gömb, kocka, henger / cső) felismerésének gyakorlása játékszerekkel, ismert tárgyakkal; - Gyakorlatok egy geometriai alakzat "belső" és "külső" felépítésének azonosítására és bemutatására; - Játékos gyakorlatok: Labirintusok - Gyakorlatok egyszerű, ismétlődő modell kiegészítésére (lineáris és geometriai ábrákból); - Gyakorlatok egy hiányos geometriai alakzat kiegészítésére; - Tárgyi / képi modell reprodukálására szolgáló gyakorlatok geometriai alakzatok segítségével; - Gyakorlatok geometriai alakzatok kialakításához megadott méretekkel, eszközök segítségével (négyzet és háromszög).
<p>3.3. Egemásutáni események folyamatainak észlelése, amelyek az életmód objektív kritériumaihoz igazodnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: a hét napjainak, az évszakoknak, és a hónapoknak memorizálására, (évszakok szerint); - Gyakorlatok: időrendi sorrendbe helyezése történetet illetve napi eseményeket ábrázoló képnek; - *A napi programok (fix időpontok: óra, szünet, evés) óra olvasásával történő társítása; - A napi események rögzítésére vonatkozó játékos gyakorlatok (múltban, jelenben, jövőben); - -Gyakorlatok fogalmak elsajátítására: „első”, „utolsó”, „előre”, „hátra”, „után”, „most”, „időközben”, „utána”.
<p>3.4. Elemi heurisztikus algoritmusok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Növekvő és csökkenő sorrendben történő számolási gyakorlatok 0-100 számkörben; - Gyakorlatok hiányos számsorok számokkal történő kiegészítésére; - 0-100 számkörben történő összeadási és kivonási gyakorlatok; - Színezős gyakorlatok az alap és kiegészítő szinkódoknak megfelelően.

X. Osztály

3.5. Elemi matematikai fogalmak kialakítása, célzott cselekvésekre alapozva, nyelvi kísérettel:

- Gyakorlatok a következő matematikai nyelvezet használatára: „nagyobb”, „kisebb”, „hozzáadunk”, „kivonunk”, „megnöveljük”, „lecsökkentjük”, „plusz”, „minusz”, „egyenlő”;
- Gyakorlatok a matematikai nyelvezet felismerésére, az összeadás és kivonás műveleteiben;
- Gyakorlatok az összeadás és kivonás közti kapcsolatok megfigyelésére, a műveletek elvégzése nélkül;
- Játékos gyakorlatok a matematikai nyelvhasználatra szituációs helyzetekben.

4. Viselkedésformák és attitűdök gyakorlása integratív tevékenységek által

X. Osztály

4.1. Bizonyos gyakorlati tevékenység algoritmusai elemi matematikai tartalommal:

- Gyakorlatok: bizonyos tevékenységek szakaszainak alkotására és bontására;
- Játékos gyakorlatok olyan tevékenységek szimulálására, amelyek gyakorlati jellegűek,
- Asszociációs gyakorlatok: a mindennapi életben használt számokkal (lakrészek száma, közlekedési eszközök száma, stb.);
- Gyakorlatok: a mindennapi élet információinak használata a matematikai tartalmú alkalmazásokban;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek előrejelzésére és tervezésére;
- Gyakorlatok: problémás helyzetek bemutatására és megoldására.

4.2. Összeadási és kivonási műveletek alkalmazása a problémamegoldásban tárgyi, képi és írásos szinten:

- Problémamegoldási gyakorlatok a fogalmak helyes használatára: „több” - „kevesebb”, „nagyobb” - „kisebb”, „hozzá adunk” - „elveszünk”, „voltak és még jöttek/elmentek/elvesztek”;
- Gyakorlatok problémamegoldásra, egyetlen tevékenységgel, segítséggel tárgyi és képi szinten, 0-100 számkörben.

4.3. A gyerekek által hozzáférhető egyezményes/nem egyezményes mértékegységekkel műveletek végzése

- Gyakorlatok a mindennapi események időben való elhelyezésére és azok időben történő mozgására: óra, nap, hét, hónap, év, és a megfelelő terminológia használatára „előtt” után „” miközben. ”;
- Az egész órák azonosítására és leolvasására vonatkozó gyakorlatok;
- A negyedórák, félórák azonosítására és leolvasására vonatkozó gyakorlatok;
- Játékos gyakorlatok- a hosszúság, a mélység és a test tömegének a mérésére, nem egyezményes mértékegységeket alkalmazva, a megfelelőt kiválasztva (ceruza, radír, tenyér, különböző úrtartalmú edények, improvizált mérlegek);
- Gyakorlatok: a hosszúság, a térfogat és a testtömeg hagyományos mértékegységeinek, illetve méter, liter és kilogramm használatára;
- Gyakorlatok bizonyos tárgyak sorbarendezésére méretük vagy tömegük szerint, egymást követő összehasonlítások által és az eredmények kifejezésére („hosszabb”, „magasabb”, „könnyebb”, „nehezebb”, „leghosszabb” stb.);

X. Osztály
<p>- Játékos gyakorlatok – a mérések eredményeinek különböző formákban történő rögzítésére (rajzok, számok által).</p> <p>-Gyakorlatok: a pénz mennyiségi értékének azonosítására és megismerésére 0-100 számkörben;</p> <p>- Utánzós játékok (verbális és gesztusos), gyakorlatok az „eladó” – „vásárló” viselkedésére, használva pénzürméket és bankjegyeket</p> <p>- Játékos gyakorlatok bizonyos tárgyak súlyának és hosszúságának mérésére, vásárlására különböző szabványokat használva és azok megbeszélésére.</p>

TARTALMAK

Tartalmi területek	X. Osztály
1. Gyakorlatok halmazokkal	<ul style="list-style-type: none"> - mesterségek azonosítása, megkülönböztetése, munkaköri leírása egy vagy több kritérium alapján - "Mesterségek"; - szerszámok / gépek kiválasztása a hasznosságuk alapján; - szerszámok / gépek társítása a megfelelő mesterségekhez; - tárgyak csoportosítása és halmazcsoportok kialakítása megadott szempontok alapján; - tárgyak vagy tömegek válogatása és osztályozása váltakozó szempontok alapján; halmaz elem számainak globális értékelése, összehasonlítása változatos eljárások által, beleértve a megfeleltetéseket; - egy halmazcsoport elemeinek növekvő és csökkenő sorrendbe helyezése; - mennyiség, szám és a megfelelő számjegy társítása.
2. Természetes számok 0-100 számkörben	<ul style="list-style-type: none"> - természetes számok írása, olvasása, számolás, rendszerezése, bővítése 0-100 számkörben; - tevékenységek tárgyi és képi területen, 0-100 számkörben; - az összeadás és kivonás műveletének írásos formában történő megjelenítése, alkalmazva a „+” és “-” jelet; - összeadás és kivonás 0-100 számkörben; - „tízesek” (T) fogalmának megalkotása; - tízesek és egyesek térbeli elhelyezésének megértése (TE);

Tartalmi területek	X. Osztály
3. Térben elfoglalt hely	<ul style="list-style-type: none"> - ismerős térben való orientáció és helymeghatározás, - ismert útvonalak jellemzőinek a meghatározása, - szocio - kulturális, gazdasági, történelmi, vallási célkitűzések megnevezése és felismerése a környezetben; - térbeli tájékozódás adott utasításra: („bal”, „jobb”, „fent”, „lent”, „elől”, „hátról”, „közél”, „távol”, „előre”, „hátra”, „függőlegesen”, „vízszintesen”, „ferdén”, „rajta”, „alatta”, „mellette”, „közte”, stb.) - egy ismert tér topográfiájának létrehozása (osztályterem, park); - makettek készítése.
4. Események sorrendje	<ul style="list-style-type: none"> - a hét napjai, évszakok és a hónapok évszakok szerinti megnevezése; - a napi program (fix időpontok: tanóra, szünet, evés) társítása az óra leolvasásával; - események időrendi sorrendbe helyezése; - egy nap eseményeinek rögzítése (múltban, jelenben, jövőben); - fogalmak elsajátítása („első”, „utolsó”, „előre”, „vissza”, „után”, „most”, „közben”, „aztán”, „tegnap”, „ma”, „holnap”, „korán”, „későn”).
5. Síkidomok	<ul style="list-style-type: none"> - egyenes, tört és ívelt vonalak rajzolása különböző helyzetekben: vízszintes, függőleges, ferde; - vonalkombinációk rajzolása; - geometriai alakzatok megépítése: kör, négyzet, háromszög, téglalap, ovális; - a háromdimenziós térbeli formák felismerése és az ismert tárgyakhoz való társítása.
6. Elemi matematikai fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> - a matematikai nyelvezet elsajátítása („nagyobb”, „kisebb”, „hozzá adunk”, „elveszünk”, „növeljük”, „csökkentjük”, „plusz”, „minusz”, „összeadás”, „kivonás”, „egyenlő”); - matematikai nyelvezet használata különböző helyzetekben
7. Matematikai tartalommal rendelkező gyakorlati tevékenységek algoritmusai	<ul style="list-style-type: none"> - problémamegoldás egy tevékenységgel, képek segítségével; - egy tevékenység szakaszainak a megalkotása és szétbontása segítségével és anélkül; - számok összehasonlítása és alkalmazása a mindennapi életben

Tartalmi területek	X. Osztály
8. Mértékegységek	<ul style="list-style-type: none"> - az események pontos helyének és időtartamának a meghatározása, adott egységek alapján: negyed, fél, egész óra, hét napjai, évszakok, hónapok; - nem egyezményes mértékegységek alkalmazása, hosszúság, mélység és tömeg mérésnél, - pénzegységek használata.

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

Napjainkban a speciális oktatásban dolgozó tanároknak, a modern tanítási módszertan alkalmazásával, a gondosan kiválasztott oktatási módszerekkel és eljárásokkal támogatniuk kell az aktív tanulást, így biztosítva, hogy az érzékelési-észlelési tapasztalatok révén a tanulók a matematika fogalmait elsajátítsák. A tantárgy célja, a kognitív fejlesztés, olyan helyzetek által, amely elősegíti a tanulókat a konkrét tapasztalati helyzetek megértésében és ezekben megjelenő kapcsolatok feltérképezésében, nem pedig a fogalmak szisztematikus kialakítása.

A tevékenységek középpontjában a tanuló és annak szükségletei vannak, fejlesztés kognitív-formatív jellegének elérése érdekében a tanárnak, a tanulási tartalmakat a tanulók szellemi képességeinek maximális kihasználásához kell igazítsa.

Az oktatási szinteknek függvényében tantárgy tartalmi elemei a fokozatosság elve alapján vannak felépítve I-X. osztályig, függőleges és vízszintes felépítettséget követve, amit tükröznie kell a személyre szabott beavatkozási terveknek is. A tanítás során a tanárnak be kell tartania a fontossági sorrendet, előnyben kell részesítse az intellektualitás és a konkrét gondolkodás fejlesztését, és a következő szintre kell helyezze a matematikai jártasságok kialakítását. A logikus gondolkodáson alapuló műveleteket igazi tárgyak használatával kell megtanítani anélkül, hogy a számokhoz nyúlnának (legalábbis a kezdetekben), valamint topológiai gyakorlatokkal és bemutatókkal (előbb grafikus, majd csak utána számos). A tárgyakkal való tevékenységek szakaszát, a tárgyak képi megjelenítése követ, majd egy sematikus rendszer elsajátításával jutunk el a szimbólumok használatához. Csakis ennek a folyamatnak a betartásával érhető el a gyerekeknél, hogy közelebb kerüljenek olyan elvont fogalmakhoz, mint a számok. Bármelyik elvont fogalom, beleértve a szám fogalmát, hozzáférhetőbbé és tudatosabban megszerezhetővé válik alapvetően akkor, ha a halmazcsoport elméletére és a logikára van építve. A diákok problémamegoldásba való bevezetése fokozatosan történik. Így tehát az előző évekből megtanult természetes számokkal, matematikai műveletekkel, a nekik megfelelő szimbólumokkal („+”, „-”, „=”) és a számjegyekkel, a diákok könnyebben megtanulják egyszerűbb problémák megoldását képeket használva didaktikai segítséggént.

A tanítási folyamat alapvető megközelítése a játékos tanítás, harmonikusan ötvözve a hagyományos és modern módszereket. A játékon keresztül történő tanulás kihívássá válhat, amely képes megnyitni egy teljes felfedezésre és feltárára váró világot oly módon, hogy

kialakítja a gyerekekben a tudás, az ismeret és a tanulás iránti vágyat és lehetővé teszi a kísérletezést. Így a tanulási folyamat nem érzékelhető tanítási tevékenységként. A tanulás játékkal való összekötése képes a diákot a kikapcsolódás, kényelem, szórakozás és öröm állapotába helyezni, a konkrét célok megvalósításának folyamatával, amelyeket kitűznek, a pszicho- fizikai képességek ismeretének és fejlesztésének szervezésére, minden területen.

A játék a tanulási módszerek leghatékonyabb eszköze és megkönnyíti a matematikai fogalmak elsajátítását. A játékos tevékenységnek kognitív és fejlesztő hatása van azáltal, hogy a belső tanulás kölcsönhatásba lép a külső tanulással, a kognitív a viselkedéssel. Fejleszti a diák együttműködési képességeit azzal, hogy kölcsönhatásba hozza őt a körülötte lévő világgal, megoldva felmerülő problémákat, megszerzve egy pozitív magatartást a tudás és önismeret felé.

A kezdeti értékelés a tanév elején történik, mely célja a diákok ismeretének, készségeinek és képességeinek meghatározása tesztek vagy gyakorlati alkalmazások által. Ez segít abban, hogy egy minél realisabb, tanuló-központú tervet készítsen a tanár. A tanév során történő folyamatos értékelés célja, hogy a tanár követni tudja a diákok fejlődését/stagnálását/visszaeséseit, az elvégzett tevékenységek hatékonyságát/sikertelenségét. Ennek alapján a tanár adott esetben tervezhet egy felzárkóztató programot, elkerülve ezzel a diáknak az iskolából történő lemorzsolódását, lemaradását. Minden elvégzett matematikai tevékenységnek tartalmaznia kell egy visszacsatolási folyamatot a megszerzett tudás szintjének felmérésére. A szummatív értékelés áttekintést nyújt a tanulók matematikai kompetenciájának szintjéről. Mint értékelési rendszer, használhatók különböző módszerek és eljárások, mint pl.: folyamatos megfigyelés, szóbeli felmérés, szóbeli értékelés, portfóliók, írásbeli ellenőrzések próbák/tesztek formájában.

BIBLIOGRÁFIA

- Dumitru, A., Dumitru, L., (2017), *Metodica predării matematicii pentru învățământul primar*, Ed. Carminis, Pitești;
- Iacob, M.L., Cosmovici, A., (1999), *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, București;
- Iftime, Ghe., (1976), *Jocuri logice pentru preșcolari și școlarii mici*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
- Joița, E., (1994), *Didactica aplicată - Învățământul primar*, Ed. „Gheorghe Alexandru”, Craiova;
- Mușu, I., (1991), *Problematika curriculum-ului pentru învățământ special – Revistă de educație specială I*, București;
- Păunescu, C-tin., (1984), *Deficiența mintală și procesul învățării*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
- Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Planificarea calendaristică - Clasa I*, Ed. Euristica, Iași;
- Pârâială, D., Pârâială, V., (2012), *Portofoliul învățătorului - Clasa I*, Ed. Euristica, Iași;
- Petrovici, C., (2014), *Didactica matematicii pentru învățământul primar*, Ed. Polirom, București;

- Radu, N., Singer, M., (1993), *Matematică clasa I – ghid pentru învățători*, Ed. Sigma, București;
- Stoica, M., (1990), *Pedagogie școlară*, Ed. Gheorghe Cârțu-Alexandru, Craiova;
- *** (1993), *Programe școlare pentru clasele I-VIII – școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;
- *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanta UNICEF și Asociația RENINCO, România;
- *** *Curriculum Național* – M.Ed.C., Consiliul Național pentru Curriculum.

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați
Elena Mîndru, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Harghita

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stratulat Natalia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Barbu Nastasia	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Săndică Daniela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Călin Margareta	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați

Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta –Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga- Helga -Fejlesztő Pedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélböri Inkluzív Oktatási Központ
Borka Csilla -Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda -Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyes Ildikó-Anna -Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélböri Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika -Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

EMBERI TEST ISMERETE ÉS HIGIÉNIÁJA

Speciális oktatás

V.-X. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

„A matematika és környezetismeret” tantárgya azért volt bevezetve, hogy a tanulók tudományos kíváncsiságát fenntartsa és stimulálja, hogy a közvetlen környezetükből jelenségeket és tényeket megérthessenek. Ezen tantárgy tanulmányozása, az Országos Nevelési és Tudományos Kutatási Minisztérium 3622 /27.04.2018 számú rendelete által engedélyezett, heti óraszám, V-X osztályokban.

A jelen levő tervvel, a készségek elsajátításának keretét, a környezeti és személyes higiéniai jártasságok terén, úgy a kommunikáció terén - az új ismeretek elsajátítását, amelyek hozzájárulnak az értelmileg súlyosan akadályozott vagy halmozottan sérült egyének, minél teljesebb környezeti adaptációjához, az őket körülvevő szociális környezet életéhez. Az alapképességek kialakítása szükséges az alapszükségletek kielégítéséhez. A speciális nevelést igénylő gyermekek alapképességeinek, hiszen a készségeik, képességeik nem alakulnak ki spontán, nehezen sajátítódnak el és hosszú gyakorlatok sorozata vezet el a rögzüléséhez.

Kimutatható eredmények sokkal hosszabb idő alatt érhetőek el, mint normál fejlődésű gyermek esetében, folyamatosan fenntartott és kitartó gyakorlás eredményeként, ahol fő erősség a nevelési tevékenységek jól kidolgozott automatizmusai, a jól körülhatárolt témákkal, ahol az általános kompetenciák pontosan megfogalmazódnak, és a specifikus kompetenciák elérhető határokon belül mozognak, a speciális nevelési szükségletű gyermekkel való munka során, messzemenően az elméletek absztrakt oldalától, a konkrétumok határait érintve.

Ahhoz, hogy az őt körülvevő környezet történéseit megértse, egy súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanuló számára szükséges, hogy észlelje a környezet alapvető információit, majd képes legyen alkalmazni a mindennapi életben.

A fogyatékos gyermekek többsége nehézségekkel küzd vagy az információk észlelésében, felismerésében és későbbi alkalmazásában.

Az érzékek egyidőben való használata elősegíti az észlelés fejlődését és integrálódását, amely fontos láncszeme az észlelés alakításának, mely elvezet a konkrétól az elvont fele. Lényeges a tevékenységek megválasztásánál, hogy érzelmi szempontból is fejlesszen. A gyermekek egyik legfontosabb kifejezési módja a játék. A játék által fejlődik, változik és átszerveződik a gyermek egész lelki folyamata. A súlyosan akadályozott és halmozottan sérült gyermekek, ilyen típusú tevékenységek során hatékonyan elsajátítják az alapismereteket és viselkedési formákat.

Ezen tervek végkimenetelei, gyakorlatiasok és elérhetőek, minden olyan egyén számára, akik súlyosan akadályozott vagy halmozottan sérült gyermekekkel szeretnének foglalkozni. Ebben az esetben egy elérhető, dinamikus, rugalmas és innovatív programról beszélhetünk, mely nem gátolja a tanárok választási szabadságát a tanítási tevékenységek szervezésében, a legmegfelelőbb tanítási célok műveletelésében, hogy felismerje, fejlessze és gyakorolja az adaptív és integratív viselkedési formákat a szociális környezetben.

Általános kompetenciák

- 1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása**
- 2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése**
- 3. A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása

V. Osztály
<p>1.1. Körülvevő környezet szenzoros ingereire adott megfelelő válaszok azonosítása és megnyilvánulása</p> <p>Az érzékelhető tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezése az érzékek által:</p> <ol style="list-style-type: none"> Látás – gyakorlatok a vizuális megkülönböztetésre   <ul style="list-style-type: none"> - Azonosítás / differenciálás - Változások észlelése - Méret, szín és forma szerinti válogatás   Hallás – szenzoros gyakorlatok a figyelem összpontosítására   <ul style="list-style-type: none"> -Játékos feladatok: hangutánzók, ismerős zajok keltése a tanteremben vagy rögzített zajok, osztálytársak és szülők hangja   Szaglás és ízlelés –gyakorlatok a szenzoriális megkülönböztetésre   <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok az íz érzékelésére: édes, sós, keserű, savanyú -Gyakorlatok a szagok megkülönböztetésére (szappan, parfüm, ecet, alkohol, élelmiszerek)   Taktilis érzékelés – gyakorlatok a megkülönböztetésre   <ul style="list-style-type: none"> - Taktilis gyakorlatok a formák és anyagok differenciálására -Játékok - taktilis érintésen alapuló felismerése az osztálytársaknak - Gyakorlatok az ismerős környezetből való tárgyak felfedezésére és felderítésére több érzékszerv fejlesztése által
<p>1.2. Testrészek felismerése és megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a testséma felismerésére/azonosítására saját magán és másokon is; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az általános motoros készségek kialakítására, a különböző testrészek fejlesztésével; - gyakorlatok minden testrész önálló használatára;   - Verbális utasítások végrehajtása modell alapján vagy anélkül; - Játékos feladatok: a tanár/más személyek testtartásának utánzása képsorozattal; - Bábjátékok/szerepjátékok; - Játékos feladatok: a rész egész összerakására (szétszedhető baba); - Játékos feladat: képek egyeztetése – megfelelő test félel; - Játékos feladat: kép összerakás (3-5 darabos puzzle/hiányzó kép kiegészítés) - Testséma visszaadása tárgyi-műveleti és képi síkon; - Modellezés gyurmából "Ember"; -Mértani formákból (3-5 darabos) „Embert” építeni, modell alapján és anélkül - Mértani formákból elkészített "Ember" festése és rajzolása (modell alapján és anélkül) - Emberi test rajzolása/ ember rajz teszt; - Játékos feladatok: tárgyak egyeztetése a megfelelő emberi testrészekkel (kesztyű/evőeszköz – kéz, cipő-láb, sapka-fej, szemüveg-szem, stb.); - Játékos feladatok: "testrész-érzékszerv" egyeztetés (orr-szaglás, szem-látás, stb.).

2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

V. Osztály
<p>2.1. Lateralitás azonosítása, domináns oldaliság, valamint jobb és bal oldali irányultság</p> <ul style="list-style-type: none"> - Domináns végtagot stimuláló gyakorlatok verbális segítséggel a felismerése véget (rajzolunk/eszünk az adott kézzel stb.): - különböző tárgyakkal való gyakorlatok, bizonyos mozdulatok kivitelezésére, mint csavarás, vágás, rajzolás; - szem-kéz koordinációs gyakorlatok: bábuk behelyezése a lyukas táblába, varrás adott minta alapján stb. - gyakorlatok az alsó végtagok alternatív használatára stb.; - Egy sor tevékenység alkalmazása a domináns testféltől függően (ki és begombolás, lego játék, varrás adott minta alapján, fésülködés stb.); - Gyakorlatok: jobb/bal testfelek orientációja együttesen a saját testsémával; - Gyakorlatok: a végtagok alternatív használatára játékokban;
<p>2.2. Saját test ápolására vonatkozó önellátási gyakorlatok (öltözés, vetkőzés, mosakodás, étkezés):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mosakodási, öltözködési, cipőhúzási, étkezési gyakorlatok, segítséggel vagy anélkül, stb. - Játékos gyakorlatok: ki és begombolás, cipőfűzés és zibzározás, tépőzározás, kapsok ki és be kapcsolása; - Gyakorlatok: a konyhai eszközök felismerésére és használatára (evőeszközök és edények); - Gyakorlatok: a fürdőszobai eszközök felismerésére és használatára.

3. A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása

V Osztály
<p>3.1. A közvetlen tapasztalatokbővítése és biztonsági szabályok megtanulása (ok-okozati összefüggések megértése):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű tapasztalatok a közvetlen környezetből a veszély felismerésére (mérgező anyagok, tűz, balesetek); - Gyakorlatok: a közvetlen környezet lehetséges veszélyeinek a felismerésére; - Gyakorlatok: a közvetlen környezet veszélyes tárgyainak és helységeinek azonosítására; - Gyakorlatok: preventív és megelőzőmagatartásformák alakítására, a közvetlen környezeti veszélyekkel szemben; - Didaktikai játékok/Szerepjátékok: veszélyhelyzetben a megfelelő viselkedés elsajátítására; - Történetek/drámajátékok az erkölcsi nevelés céljából; - Oktató programok/filmek: veszélyhelyzetben a megfelelő viselkedés elsajátítására.

TARTALMAK

Tartalmi területek	V. Osztály
Környezeti ingerek és érzékszervek	<p>A tárgyak fizikai tulajdonságainak észlelése érzékletek alapján:</p> <p>1. Látás – vizuális diszkriminációs gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportosítás: méret, szín és forma szerint

Tartalmi területek	V. Osztály
	<p>2. Hallás - szenzoros gyakorlatok a figyelem fenntartása érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: hangutánzók, ismerős zajok az osztályban vagy felvételtől, szülők és osztálytársak hangjainak megkülönböztetésére; <p>3. Szaglás és íz érzékelés- szenzoros diszkriminációs gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok az ízek érzékelésére: édes, sós, savanyú, keserű; - Gyakorlatok - az illatok megkülönböztetésére (szappan, parfüm, ecet, alkohol, élelmiszerek); <p>4. Taktilis érzékelés - diszkriminációs gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taktilis gyakorlatok alakzatok, anyagminőségek differenciálására; - Játékok - az osztálytársak felismerése tapintás által; - Gyakorlatok – a közvetlen környezet tárgyainak a felfedezése, több érzékszerv fejlesztése által.
<p>Testséma <i>(a testsémával kapcsolatos fogalmak azonosítása)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok – a saját és a társak testsémájának a megismerésére/felismerésére: tükörben, a társán vagy egy babán, képeken; - Gyakorlatok - a testfelépítés megfigyelésére; - Gyakorlatok – azáltalános nagymotoros készségek fejlesztésére, különböző testrészek fejlesztésével; - Verbális utasítások végrehajtása modell alapján vagy anélkül („Tegyétek a kezeiteket az asztalra!” „Nyissátok ki/Csukjátok be a tenyereiteket!”) - Gyakorlatok – mindenik testrészhaznátára; - Játékos gyakorlatok –a tárgyak részelemekből való újra alkotása (szétszedhető baba); - Játékos gyakorlatok – asszociációk: kép - testrész; - Színezés és rajzolás- „ember” geometriai alakzatokból (mintával/ minta nélkül); - Az ember rajzolása/ember rajz teszt; - Gyakorlatok - „ember” modellezése gyurmából, építés geometriai formákból, rajzolás és színezés; - Játékos gyakorlatok –Képes Lottó.
<p>Lateralitás</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulációs gyakorlatok - a domináns kéz használatra (vonalvezetés, színezés, fűzés, gyurmázás, kocka/labda dobás); - Játékos gyakorlatok – a kéz és láb alternatív használatára.
<p>Alapvető higiénias szabályok (ruházat higiénája)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok - mosakodás, öltözés, cipő húzás, evés- segítséggel és anélkül. - Szerepjátékok: „Baba etetés”; „Baba öltöztetés” - Játékos gyakorlatok: gombok ki/begombolása, cipő kötés, cipzározás, kapcsok ki/bekapcsolása; - Gyakorlatok - a személyes higiénia eszközök megfelelő használatára.
<p>Preventív viselkedés különböző élethelyzetekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok –a közvetlen környezet lehetséges veszélyeinek a felismerésére (mérgező anyagok, tűz, balesetek);

Tartalmi területek	V. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Didaktikai játékok- „Mi történik, ha...?”; - Szerepjátékok - megfelelő viselkedés elsajátítására, veszélyhelyzetben („Figyelj a jelzőlámpánál!”); - Gyakorlatok – a környezet veszélyes tárgyainak és helységeinek azonosítására; - Történetek/drámajátékok erkölcsi nevelési céllal; - Oktató programok.

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása

VI. Osztály
<p><i>Megfelelő magatartásformák kialakítása a környezeti ingerek minőségi változásaihoz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Észlelési gyakorlatok az egyes ingerek megváltoztatására; - Gyakorlatok: két látszólag azonos inger irányított megfigyelésére/ összehasonlítására és a köztük lévő különbségek meghatározására; - Gyakorlatok egy új inger jelenlétének / bevezetésének azonosítására az ismert ingerek rendszerébe (tárgyak / képek); - Gyakorlatok az egyes ingerek rövidebb vagy hosszabb ideig tartó érzékelésére; - Megfelelő magatartásforma gyakorlása a környezeti ingerváltozásokra: <ul style="list-style-type: none"> - társítási gyakorlatok: a ruházat-évszak; - gyakorlatok a hang-ingerek (zajok - emberi hang) megkülönböztetésére; - játékos gyakorlatok auditív figyelem fejlesztésére (ismerős/új dallam bevonásával stb.); - az ízek megkülönböztetésére, valamint étel-íz társítására vonatkozó gyakorlatok; - a szükségletek verbális vagy nonverbális kifejezésének gyakorlása (éhség, szomjúság, fázás, meleg, fájdalom), valamint kép/szükséglet társításának gyakorlása (egy reszkető gyereket ábrázoló kép- fázás stb.).

2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

VI. Osztály
<p><i>2.1. A saját szükségleteihez kapcsolódó viselkedések fejlesztése (elsődleges):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Az alapvető szükségletek verbális vagy nem verbális kifejezésének gyakorlása (éhség, szomjúság, hideg, meleg, fájdalom); - Kép/szükséglet társítására vonatkozó gyakorlat (egy reszkető gyereket ábrázoló kép- fázás stb.); - A szükségletek kielégítéséhez szükséges tevékenység sorozatok gyakorlása: <ul style="list-style-type: none"> - asztalterítés (tízórai), betartva néhány alapvető higiéniai szabályt; - a fürdőszoba és a hozzá kapcsolódó tárgyak helyes használata és tisztán tartása; - gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - betegségek jeleinek felismerése és elsősegélynyújtás; - gyakorlatok a kedvenc tárgyak / játékok válogatására és csoportosítására;

VI. Osztály
- gyakorlatok a ruházatok évszakokhoz történő társítására.
2.2. A saját testük ápolásához szükséges egyszerű magatartásformák gyakorlása és rögzítése (felöltözés, levetkőzés, mosás, evés):
- Mosakodás, felöltözés, cipőhúzás, evés gyakorlása segítséggel és anélkül stb.;
- Játékos gyakorlatok: ki- begombolás, fűzés, cipzározás
- Gyakorlatok konyhai eszközök felismerésére és használására (evőeszközök és edények);
- A wc - ben használatos eszközök felismerésére és használatára vonatkozó gyakorlatok.

3. A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása

VI. Osztály
3.1. Az egészséges emberi testhez szükséges szabályok ismerete és alkalmazása:
- Praktikus gyakorlatok a higiéniai szabályok alkalmazására különböző kontextusokban (evés, ünnepi öltözet / piknik / család / kirándulás / étterem);
- Sport gyakorlatok az izomtónus fenntartásához és szellemi épséghez;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részekre bontására és összerakására (asztal előkészítése, evőeszközök és edények elhelyezése az asztalon stb.);
- Gyakorlatias helyzetek szimulálásának játékos gyakorlása („A konyhában”; „A hálósobában”; „Az autóbuszban,, stb.), a cselekedetek szóbeli megfogalmazásával;
- A pubertás kor során bekövetkező változások beazonosítására vonatkozó gyakorlatok (a hang mélyülése, szőrnövekedés stb.).

TARTALMAK

Tartalmi területek	VI. Osztály
A környezeti ingerek és érzékszervek	<p>Az érzékek - Az érzékszervek</p> <ul style="list-style-type: none"> - az érzékszervek felismerésére és megnevezésére alkalmazott gyakorlatok, öntvények, képek vagy saját testük felhasználásával példaként; - érzékek/ érzékszervek társítására vonatkozó játékos gyakorlatok; - gyakorlatok: a tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezése érzékletek alapján; <p>A látásérvék:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális megkülönböztetés gyakorlása (azonos/eltérő, válogatás adott kritériumok szerint); - gyakorlatok új látásinger jelenlétének észlelésére a már ismertek között (tárgyak / képek) -gyakorlatok két látszólag azonos inger irányított megfigyelésére/ összehasonlítására és a köztük lévő különbségek meghatározására <p>Hallásérvék:</p> <ul style="list-style-type: none"> -auditív differenciálási gyakorlatok (hangok, hangutánzószavak, zajok, emberi hangok); -hallási figyelemre vonatkozó játékos gyakorlatok; - gyakorlatok új hallásinger jelenlétének észlelésére a már ismertek között;

Tartalmi területek	VI. Osztály
	<p>- a hallási ingerek időtartamának észlelése;</p> <p>Szaglásérzék:</p> <p>- a szagok azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó gyakorlatok;</p> <p>- a szaglási ingerek időtartamának észlelése;</p> <p>Ízlelés érzéke:</p> <p>- ízlelési stimulációs gyakorlatok;</p> <p>- az ízek megkülönböztetésére, valamint élelmiszer/íz társítására vonatkozó gyakorlatok;</p> <p>- gyakorlatok: az íz érzetek változásának észlelésére;</p> <p>Tapintás érzéke:</p> <p>- tapintással történő diszkriminációs gyakorlatok látás és látás hiányában;</p> <p>- gyakorlatok: bizonyos tapintási inger megváltozásának érzékelésére;</p> <p>- gyakorlatok két látszólag azonos inger irányított megfigyelésére/összehasonlítására és a köztük lévő különbségek meghatározására</p> <p>- az érzékelt inger hatásának intenzitására és időtartamára vonatkozó gyakorlatok.</p>
<i>Elsődleges szükségletek</i>	<p>Éhségérzet/szomjúságérzet/egyéb élettani szükségletek</p> <p>- gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend);</p> <p>- gyakorlatok: a szükségletek szóbeli és/vagy nonverbális kifejezésére és társítására, - kép/szükséglet;</p> <p>- az elsődleges szükségletek kielégítését célzó gyakorlati tevékenységek (tízórai felszolgálása, WC használata stb.) az alapvető higiéniai szabályok betartásával;</p> <p>- a szükségletek kielégítésére irányuló tevékenységek gyakorlása és e tevékenységek időrendi sorrendbe helyezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - étkezés (tízórai, ebéd, vacsora); - alapvető higiéniai szabályok elsajátítása; - a higiéniai szabályok elsajátítása és fürdőszobai eszközöknek a tisztántartása.
<i>Testi- és környezeti higiénia</i>	<p>- Kéz, láb, szem, orr, száj, fülek, bőr, haj ápolásának gyakorlása (zsebkendő, fésű használata);</p> <p>- Felöltözési/levetkőzési, ki-be gombolási, cipőhúzási gyakorlatok;</p> <p>- A szoba/tanterem szellőztetésének és kitakarításának gyakorlása: "Takarítsunk!", "Hogyan tartjuk meg a tisztaságot?";</p> <p>- Gyakorlatok: a fürdőszobai eszközök helyes használatára: "Tisztálkodási eszközök", "Mosakodjunk megfelelően!".</p>

Tartalmai területek	VI. Osztály
<i>Az emberi élőhely</i>	<p>A családom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a családi összetétel meghatározása korcsoportok szerint; - kor alapján, képek segítségével történő rendezési gyakorlatok (gyermek, szülő, nagyszülő); - játékos gyakorlatok az összes családtag és közösséghez tartozó személy szerepének meghatározására (feladatok/felelőségek); - játékos gyakorlatok: a családi életre jellemző helyzetek / tevékenységek gyakorlására az elvégzett tevékenységek verbalizálásával; <p>A lakhelyem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a lakóhely helyiségeinek felismerésére és ezek szerepének felismerésére; - a családi otthon szerepének azonosítása; <p>Kockázati tényezők a közösségben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a közösségekben jelenlevő potenciális veszélyek felismerésére; - gyakorlati tevékenységek a közösségi higiéniai szabályok betartására; - erkölcsi történetek; - oktató filmek; beszélgetések.

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása

VII. Osztály
<p>1.1. Az emberi test sajátosságainak megismerése, különböző életkorokban:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azonosítási gyakorlatok, képek alapján, különböző korú emberekről; - Képek válogatása korosztályok szerint (Képes Loto korosztály szerint: gyerek – szülő – nagyszülő); - Közeli személyek bemutatása (testvérek/szülők/ nagyszülők), a megfelelő korosztály besorolásával (gyerek – fiatal – felnőtt – idős/öreg), szóbeli vagy képi segítséggel <ul style="list-style-type: none"> - közeli személyek életkorbeli különbözőségeinek azonosítása   - Gyakorlatok a pubertáskori változások azonosítására (hang mélyülése, testszőrzet megjelenése stb.).

2.A környezettel-higiéniaival és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

VII. Osztály
<p>2.1. Saját, közös és lakó felület higiéniai szabályainak a betartása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját, személyes ápolásra - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására - Gyakorlatok a haj, körmök, kezek stb. ápolására; - Gyakorlatok a tér tisztántartására:

VII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tantermek, lakószobák takarítására és szellőztetésére stb.; - gyakorlatok a fürdőszoba, fürdőszobai eszközök helyes használatára és tisztántartására; - Gyakorlatok: fürdőszobai eszközök használatára - Gyakorlatok: a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend).
<p>2.2. Betegségek felismerése és megelőzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok néhány, gyakoribb betegség tüneteinek azonosítására és felismerésére (fejfájás, hasfájás, megfázás); - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására; - Játékos gyakorlatok néhány betegség megnyilvánulásának szimulálására és az elsősegélynyújtási ismeretekkel ismerkedés; - Történetek/ Szerepjátékok; - Rövid filmek megtekintése, megelőzés céljából; - Gyakorlati feladatok az elsősegély doboz használatáról; - Gyakorlati feladatok az elsősegély nyújtásra, különböző helyzetekben.

3.A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása

VII. Osztály
<p>3.1. Egészséges életmódra vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati feladatok higiéniai szabályok alkalmazására különböző helyzetekben (étel tálalás/felszolgálat, ünnepi ruházat/családi eseményen - pikniken/utazás alkalmával/étteremben); - Sportolási gyakorlatok az izomtónus és szellemi épség fenntartására; - Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részekre bontására és összerakására (étkezés előkészítése – tányérok/edények és evőeszközök elhelyezése stb.); - Szimulációs játékok néhány gyakorlati helyzetben (“A konyhában”; “A hálósobában”; “Az autóbuzson” stb.) a hozzátartozó cselekvések megbeszélésével.

TARTALMAK

Tartalmi területek	VII. Osztály
<p><i>Emberi test változásai különböző életkorokban</i></p>	<p>Emberi test a pubertáskorban:</p> <ul style="list-style-type: none"> -saját test megfigyelése; -játékgyakorlatok a fizikai változások azonosítására, pubertáskorban (saját test tanulmányozásán és ábrázolásán keresztül); <p>Magasság és súly:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlati feladatok a magasság mérésére és a testsúlyra; -az előző életszakaszhoz viszonyított különbségek azonosítására; <p>Fejlődésbeli eltérések. Nemek közti különbségek:</p>

Tartalmi területek	VII. Osztály
	<p>-az osztálytársak jellemzése, szóbeli segítséggel;</p> <p>-összehasonlítási gyakorlatok az emberi testről, annak változásairól nemek szerint, valamint a nemek közötti hasonlóságok és különbségek meghatározása;</p> <p>Az emberi test pubertáskortól serdülőkorig:</p> <p>-megfigyelési gyakorlatok a pubertáskorból a serdülőkorba vezető testi átváltozásokról;</p> <p>-megfigyelési gyakorlatok az emberi test jellemvonásairól, különböző fejlődési szakaszokban;</p> <p>Szexuális megnyilvánulási és fejlődésbeli különbségek lányok és fiúk között:</p> <p>-megnevezési gyakorlatok a saját testképről és másokérről;</p> <p>-gyakorlatok a fizikai és viselkedésbeli különbségekről lányok és fiúk esetében.</p>
<p><i>Preventív magatartás különböző helyzetekben</i></p>	<p>Saját és környezeti higiénia:</p> <p>-önápolási gyakorlatok;</p> <p>-gyakorlati feladatok a hajápolásra, a kezek, a körmök ápolására stb.;</p> <p>-gyakorlati feladatok a környezetben betartandó higiéniai szabályokról;</p> <p>Közösen használt terek higiénája (fürdőszobák, öltözők, sporttermek stb.):</p> <p>-gyakorlatok a fürdő helyes használatára és tisztántartására;</p> <p>-gyakorlatok a fürdőszobai eszközök helyes használatáról;</p> <p>-gyakorlatok a környezetben használt egyéb terek helyes használatáról;</p> <p>Intim ruházat higiénája:</p> <p>- intim ruházat azonosítása;</p> <p>-tisztántartási szabályok meghatározása;</p> <p>-következmények megállapítása az intim ruházat higiénájának hiányáról.</p>
<p><i>Gyakori betegségek és azok megelőzése</i></p>	<p>Megfázás és influenza / Emésztési- / Bőrbetegségek:</p> <p>-beazonosítási gyakorlatok néhány, gyakran előforduló betegség tüneteiről;</p> <p>Higiénia hiányából eredő betegségek:</p> <p>-betegségek és azok tüneteinek beazonosítása, melyek a higiénia hiányából erednek;</p> <p>- az egészséges magatartások meghatározása és néhány betegség megelőzése;</p> <p>-prevenációs jellegű filmek nézése;</p> <p>Személyes higiénia szabályai:</p> <p>- pubertáskori kiegészítő higiéniai szabályok meghatározása;</p> <p>-gyakorlati feladatok különböző kozmetikai termékek helyes használatának szabályairól és azok betartásáról;</p> <p>-történetek, szerepjátékok.</p>

Tartalmai területek	VII. Osztály
<i>Emberi élőhely</i>	<p>Családom: -család összetételének azonosítása, életkorok szerint; -gyakorlatok képek szétválogatására életkorok szerint (gyerek, szülő, nagyszülő); -játékgyakorlatok a szerepek meghatározására (feladatok / felelőségek) a családon belül, valamint a család szerepe a közösségben; -játékos gyakorlatok családi élethelyzetek szimulálására, a hozzátartozó cselekvések megbeszélésével;</p> <p>Lakhelyem: -játékos gyakorlatok egy lakás helyiségeinek felismerésére és azok szerepéről; -lakás szerepének azonosítása a család életében;</p> <p>Környezeti rizikó faktorok: -gyakorlatok a lehetséges veszélyek felismerésére a környezetben; -gyakorlati cselekvések a higiéniai szabályok betartására a környezetben; -erkölcsi történetek; -oktatófilmek megnézése; azok megvitatása.</p>

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása

VIII. Osztály
<p>1.1. Az emberi test sajátosságainak megismerése, különböző életkorokban: - Azonosítási gyakorlatok, képek alapján, különböző életkorú emberekről;   - Képek válogatása életkor szerint (Képes Loto életkorok szerint: gyerek – szülő – nagyszülő);   - Közeli személyek bemutatása (fiútestvérek-lánytestvérek/szülők/nagyszülők), a megfelelő korosztály besorolásával (gyerek – fiatal – felnőtt – idős), szóbeli vagy képi segítséggel   - közeli személyek életkorbeli különbözőségeinek azonosítása   - Gyakorlatok a pubertáskori változások azonosítására (hang mélyülése, testszörzet megjelenése stb.).</p>
<p>1.2. Az emberi test fiziológiájának megismerése és megértése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.):   - Azonosítási feladatok képeken az élettani folyamatokról;   - Gyakorlatok: a családi és az iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend);   - Oktató programok, oktatófilmek megtekintése;   - Irányított megfigyelése az emberi test fiziológiáját ábrázoló metszeteknek (keringési-, légzőszervi és emésztőrendszeri stb.);   - Szituációs párbeszéd a szexuális témákban;   - Beszélgetések a szexuális nevelésről szóló oktató programok megtekintése alapján.</p>

VIII. Osztály

2.A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

VIII. Osztály

2.1. Betegségek felismerése és megelőzése:

- Gyakorlatok néhány, gyakoribb betegség tüneteinek azonosítására és felismerésére (fejfájás, hasfájás, megfázás);
- Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására;
- Játékos gyakorlatok betegségek szimulálására és az elsősegélynyújtási ismeretekkel való megismerkedés;
- Történetek/ Szerepjátékok;
- Rövid filmek megtekintése, megelőzés céljából;
- Gyakorlati feladatok az elsősegély doboz használatáról;
- Gyakorlati feladatok az elsősegély nyújtásra, különböző helyzetekben.

3.A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása

VIII. Osztály

3.1. Egészséges életmódra vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása:

- Gyakorlati feladatok higiéniai szabályok alkalmazására különböző helyzetekben (étel tálalás/felszolgálat, ünnepi ruházat/családi eseményen - pikniken/utazás alkalmával/étteremben);
- Sportolási gyakorlatok az izomtónus és szellemi épség fenntartására;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részekre bontására és összerakására (étkezés előkészítése – tányérok/edények és evőeszközök elhelyezése stb.);
- Szimulációs játékok néhány gyakorlati helyzetben (“A konyhában”; “A hálószobában”; “Az autóbuzson” stb.) a hozzátartozó cselekvések megbeszélésével.
- Gyakorlatok a pubertáskori, serdülőkori változások azonosítására (hang mélyülése, testszörzet megjelenése stb.).

3.2. Saját fizikai tulajdonságok azonosítása, összehasonlítva a közvetlen környezetben lévő személyekkel:

- Gyakorlatok az arc, a test jellemvonásainak megfigyelésére;
- Gyakorlatok a saját és a másik személy testképének megnevezésére;
- Gyakorlatok a saját és más személyek testrészei közti hasonlóságok megállapítására;
- Gyakorlatok az emberek közti fizikai hasonlóságok és különbözőségek meghatározására;
- Gyakorlatok más személyek fizikai jellemvonásainak meghatározására, következtetve képsorozatok és fotók elemzése alapján.

TARTALMAK

Tartalmi területek	VIII. Osztály
<i>Emberi test változásai különböző életkorokban</i>	<p>A serdülő. Sajátos változásbeli jellemzők: -Azonosítási gyakorlatok, képek segítségével, a serdülőkori testi változásokról (összehasonlítás); -Életkori különbségek azonosítása közeli személyeknél; -Oktatófilmek. Ellenkező magatartás: -Szerepjátékok; -Situációs párbeszéd.</p>
<i>Az emberi test élettana</i>	<p>Az emberi test. Külső felépítés: -testséma megnevezési gyakorlatok; -gyakorlatok a fizikai tulajdonságok meghatározására. Csontok. Emberi csontváz: -gyakorlatok az emberi test csontjainak megnevezésére. Izmok. A test mozgása: -gyakorlatok az izmok emberi testben való elhelyezkedésének pontos meghatározására; -gyakorlatok a mozgás közben használt izmok felismerésére. Belső szervek: A szív. A vér. -gyakorlatok a saját testrészek közötti összefüggések megállapítására; -gyakorlatok a vér összetevőinek megfigyelésére; Tüdők. - azonosítási gyakorlatok a tüdők elhelyezkedésére az emberi testben; -légzés szabályozási gyakorlatok; A gyomor. A belek. - gyakorlatok a saját testrészek közötti összefüggések megállapítására; -gyakorlatok annak azonosítására, hogy a bélrendszerben milyen szerepet valósítanak meg a gyomor és a belek; A vesék. A húgyhólyag. -gyakorlatok a vesék emberi testben való elhelyezkedésének azonosítására; -gyakorlatok a húgyhólyag szerepének meghatározására; Nemi szervek. - gyakorlatok a saját testrészek közötti összefüggések megállapítására; -gyakorlatok a női és férfi nemi szervek megkülönböztetésére.</p>

Tartalmi területek	VIII. Osztály
<i>Elsősegélynyújtás</i>	<p>Elsősegély doboz: Hőmérő -gyakorlatok néhány betegség tünetének felismerésére és elsősegélynyújtás, -gyakorlatok a hőmérő helyes használatára; Fertőtlenítőszer -gyakorlatok a fertőtlenítőszer azonosítására; -gyakorlatok a fertőtlenítőszer helyes használatára; Gyógyszerek -gyakorlatok a fájdalom verbális vagy nonverbális kifejezésére; -gyakorlatok a betegségeknek megfelelő gyógyszerek azonosítására és helyes használatára.</p>
<i>Preventív magatartás különböző helyzetekben</i>	<p>Balesetek megelőzése az iskolai tevékenységek alatt: -gyakorlatok az iskolai környezetben lévő tárgyak felfedezésére; -gyakorlatok az iskolai tevékenységek alatti veszélyek felismerésére; A közúti balesetek megelőzése: -gyakorlatok a közutak veszélyeinek felismerésére; -gyakorlatok a közlekedési szabályok elsajátítására; Háztartási balesetek megelőzése: -gyakorlatok a családi környezetben lévő tárgyak felfedezésére; -gyakorlatok a háztartási balesetek megelőzésére.</p>
<i>Emberek közti különbségek és hasonlóságok</i>	<p>-Gyakorlatok az arc- és testvonások megfigyelésére; -Gyakorlatok a saját és mások testsémáinak megnevezésére; -Gyakorlatok a személyek közti hasonlóságok és különbségek megállapítására; -Játékos gyakorlatok „Az osztálytárs leírása”, szóbeli segítséggel.</p>

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása

IX. Osztály
<p>1.1. Az emberi test élettani ismerete és megértése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer stb.):   - Gyakorlatok: élettani folyamat azonosítására képeken;</p>

IX. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - Oktató programok, didaktikai filmek; - Az emberi test fiziológiáját ábrázoló eszközök megfigyelése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer stb.); - Szexualitással kapcsolatos felvilágosító párbeszéddek; - Szexualitással kapcsolatos oktató programok megtekintése és megbeszélése.

2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

IX. Osztály
<p>2.1. Betegségek felismerése és megelőzés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: gyakori betegségek tüneteinek azonosítására és felismerésére (fejfájás, has fájás, megfázás, stb.); - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására; - Játékos gyakorlatok a betegségek szimulálására, elsősegély nyújtásra; - Történetek/ szerepjátékok; - Rövid filmek megtekintése megelőzés céljából; - Gyakorlati feladatok az elsősegély doboz használatára; - Gyakorlati feladatok az elsősegély nyújtásra különböző helyzetekben.

3. A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása

IX. Osztály
<p>3.1. Az egészséges életmódhoz szükséges szabályok ismerete és alkalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására különböző helyzetekben (asztal megterítés, öltözködés: ünnepi, otthoni viselet, kiránduláskor, étteremben, piknikezéskor); - Sport gyakorlatok az izomtónus megőrzésére és szellemi épségre; - Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részekre bontására és összerakására (asztal terítés – tányérok és evőeszközök elhelyezése stb.); - Játékos gyakorlatok egyes gyakorlati helyzetek szimulálására („A konyhában”; „A hálósobában”; „Az autóbuzson” stb.) az események verbalizálásával; - Gyakorlatok: pubertás és serdülőkorban bekövetkező változások azonosítására (hang mélyülése, szőrzet megjelenése stb.).
<p>3.2. Preventív viselkedés alakítása figyelembe véve az alkohol fogyasztást, dohányzást, drogok fogyasztását, agresszív viselkedés megnyilvánulásokat a családban és a közvetlen környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: a közvetlen környezet potenciális veszélyeinek felismerésére (számítógép, tablet, telefon/ kábítószerek- dohányzás, drogok, alkohol stb.); - Beszélgetések adott témájú filmek, oktató jellegű szövegek bemutatása után; - Szerepjáték; - A rendőrség és más szervezetek képviselőivel való találkozók az otthoni és iskolai erőszak okairól és következményeiről való felvilágosítás céljából;

IX. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Beszélgetések a közmédiában megjelent témák alapján; - Egyéni és csoportos foglalkozások az agresszív viselkedések megelőzésére; - Gyakorlatok az iskolai és otthoni konfliktus helyzetek kezelésére.

TARTALMAK

Tartalmi területek	IX. Osztály
<i>Az emberi test élettana</i>	<p>Csontok és izmok szerepe:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a csontok és izmok szerepének megállapítására; -gyakorlatok az izmok helyének meghatározására az emberi testen; -gyakorlatok az izmok felismerésére; <p>A szív szerepe. Vérkeringés:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a szív és az emberi test közötti összhang azonosítására -gyakorlatok a vérkeringés megfigyelésére; <p>A tüdő szerepe. Légzés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tüdő szerepének megállapítására; -gyakorlatok a légzés szabályozására: belégzés/ kilégzés; <p>A gyomor és a belek szerepe. Emésztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a belső szervek között összhang megállapítására; -gyakorlatok a gyomor szerepének meghatározására az emésztésen belül és szerepe a bélrendszer összetételében <p>A vesék és a húgyhólyag szerepe. A kiválasztás:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a vesék és a húgyhólyag szerepének megállapítására; -gyakorlatok a vesék szerepének meghatározása a kiválasztás folyamatában; <p>A nemiszervek szerepe. Szaporodás:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a testrészek közötti összhang megállapítására; -gyakorlatok a nemi szervek szerepének meghatározására a szaporodásban;
<i>Elsősegélynyújtás</i>	<p>Törések és ficam:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Szerepjáték; -Filmelemek megelőzés céljából; <p>Vágások, ütések, égések:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Játékos gyakorlatok a vágások, ütések, égések szimulálására és az elsősegélynyújtásra; <p>Mérgező anyagok fogyasztása:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Történetek; -Gyakorlati feladatok a tisztító szerek és egyéb vegyszerek helyes használatának betartására.

Tartalmai területek	IX. Osztály
<i>Agresszív viselkedések és konfliktus helyzetek</i>	<p>Agresszivitás a közösségben: -gyakorlatok a veszélyes viselkedések azonosítására; -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, melyek elősegítik a veszély elkerülését, illetve megelőzését;</p> <p>Generációk közötti konfliktusok: -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, melyek elősegítik a veszély elkerülését, illetve megelőzését; -gyakorlatok a generációk közötti konfliktusok megállapítására;</p> <p>Azonos és ellenkező neműek közötti konfliktusok: -gyakorlatok egyszerű tulajdonságok megállapítására és ezek kapcsolatba helyezésére; -gyakorlatok a veszélyes viselkedések azonosítására; -gyakorlatok az azonos és ellenkező neműek közötti konfliktusok azonosítására.</p>
<i>Káros anyagok: alkohol, dohányzás, drogok. Más károsító tényezők.</i>	<p>A környezet negatív hatása: -gyakorlatok a környezet negatív hatása alatt levő veszélyek azonosítására; -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, amelyek elősegítik az azonnali környezeti veszélyek elkerülését, illetve megelőzését</p> <p>Egészségre káros anyagok: alkohol, dohányzás, drogok. Más károsító tényezők: számítógép, tablet, telefon: -gyakorlatok a körülvevő környezetből származó veszély azonosítására; -gyakorlatok a károsító/veszélyes tényezők azonosítására: alkohol, dohányzás, drogok; -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, amelyek elősegítik az azonnali környezeti veszélyek elkerülését illetve megelőzését.</p>

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszerveket igénybe vevő tevékenységek által, a testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megismerése és alakítása

X. Osztály
<p>1.1. Az emberi test élettani ismerete és megértése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer stb.):   - Gyakorlatok: élettani folyamatok azonosítására képeken;   - Gyakorlatok: a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend);   - Oktató programok, didaktikai filmek</p>

X. Osztály

- Az emberi test fiziológiáját ábrázoló eszközök megfigyelése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer, stb.)
- Szexualitással kapcsolatos felvilágosító párbeszéd;
- Szexualitással kapcsolatos oktató programok megtekintése és megbeszélése.

2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése**X. Osztály****2.1. Saját és közös terület higiéniai szabályainak betartása:**

- Gyakorlatok teljes énjének ápolására;
- Gyakorlati feladatok a higiéniai normák betartására
- Gyakorlatok a haj, körmök, kezek stb. ápolására;
- Gyakorlatok a környezet tisztántartására:
  - gyakorlatok az osztályterem, a hálósoba stb. szellőztetésére és tisztántartására;
  - gyakorlatok a fürdőszoba és a fürdőszobai kellékek megfelelő használatára és tisztántartására;
- Gyakorlatok az egészségügyi felszerelések használatára;
- Gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend)

3. A környezethez (természet és társas) alkalmazkodó, beilleszkedő viselkedés gyakorlása**X. Osztály****3.1. Az egészséges életmódhoz szükséges szabályok ismerete és alkalmazása**

- gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására különböző helyzetekben (asztal megterítés, öltözködés: ünnepi, otthoni viselet, kiránduláskor, étteremben, piknikezéskor);
- Sport gyakorlatok az izomtónus megőrzésére és szellemi épségre;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részekre bontására és összerakására (asztal terítés – tányérok és evőeszközök elhelyezése stb.);
- Játékos gyakorlatok egyes gyakorlati helyzetek szimulálására („A konyhában”; „A hálósobában”; „Az autóbuzson” stb.) az események verbalizálásával;
- Gyakorlatok: pubertás és serdülőkorban bekövetkező változások azonosítására (hang mélyülése, szőrzet megjelenése stb.).

TARTALMAK

Tartalmi területek	X. Osztály
<i>Az emberi test élettana</i>	<p>Érzékszervek egészsége. Érzékszervek betegségei. Bizonyos betegségek és tüneteik azonosítása és felismerése: -Szembetegségek. Látás problémák; -Fülbetegségek. Hallási problémák; -Bőrbetegségek; -Olyan betegségek, mely érintik a szaglást (orr); -Olyan betegségek, melyek érintik az ízlelést (nyelv); Megfelelő/hibás működése a: - keringési rendszernek „Egy csepp vér története” Játékos gyakorlatok bizonyos szívbetegségek szimulálására, illetve elsősegélynyújtás; - légzőrendszer Játékos gyakorlatok bizonyos légzőrendszeri megbetegedés szimulálására és a lehetséges okok feltárására; Szerepjáték- „Az orvosnál “; - emésztőrendszer „Egy harapás alma története” Játékos gyakorlatok bizonyos emésztőrendszeri megbetegedés szimulálására és megelőzésének azonosítására; Étkezési higiénia; - kiválasztó rendszer Játékos gyakorlatok bizonyos kiválasztó rendszeri megbetegedés szimulálására; Dokumentumfilmek (vese betegségek); - szaporító rendszer Játékos gyakorlatok bizonyos betegségek szimulálására és elsősegély nyújtásra; -Játékos gyakorlatok bizonyos szaporító rendszeri megbetegedés szimulálására és a lehetséges okok feltárására; - Nemiszervek higiéniaja; -Játékos gyakorlatok bizonyos nemiszervi megbetegedés szimulálására és megelőzésére.</p>
<i>Testi- és környezeti higiénia</i>	<p>Érzőszervek higiéniaja: Szemek higiéniaja -Játékos gyakorlatok a szemek higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések; Fülek higiéniaja - Játékos gyakorlatok a fülek higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések; Orr higiéniaja - Játékos gyakorlatok az orr és szagló járatok higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések; Szájüreg higiéniaja - Játékos gyakorlatok a száj higiéniai szabályainak betartására; - Szerepjáték „A fogorvosnál“; Bőr higiéniaja - Játékos gyakorlatok a bőr higiéniai szabályainak betartására;</p>

Tartalmi területek	X. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Szituációs beszélgetések és szerepjátékok; Egészséges életmód - Gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - Sport gyakorlatok a izomtónus megőrzésére és szellemi épségre - Séta a szabadban; Étkezés higiénája - Játékos gyakorlatok az asztal megterítésére és tálalására; - Szerepjáték.
<i>Agresszív viselkedések és konfliktus helyzetek</i>	<p>Fizikai és szexuális abúzus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szituációs beszélgetések; -Filmelek, oktató programok a megelőzésre; <p>Önbántalmazás:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Egyéni fejlesztés; - Szituációs beszélgetések; <p>Serdülőkori erőszak:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Oktató filmek; - Hatóságok képviselőivel való találkozók; <p>Családon belüli és környezetben történő erőszak:</p> <ul style="list-style-type: none"> -a közmédia által kiemelt bántalmazásokról szóló témák megbeszélése; <p>Konfliktus helyzetek elkerülése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjáték; - Egyéni vagy csoportos foglalkozások agresszív viselkedésű tanulóknak; - Asszertív kommunikációs gyakorlatok.
<i>Káros anyagok: alkohol, dohányzás, drogok.</i>	<p>Egészségre káros tényezők:</p> <p>Alkohol és dohányzás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a dohányzás és alkohol fogyasztás veszélyeinek feltárására; - Didaktikai filmek és /vagy oktató programok; <p>Drogok. Nagymértékű gyógyszer fogyasztás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didaktikai filmek és/vagy oktató programok a megelőzésre; - Történetek/ nevelő jellegű drámajátékok; <p>Számítógép, tablet, telefon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negatív befolyásolhatóságról való beszélgetés <p>A környezet negatív ráhatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Történetek / nevelő jellegű drámajátékok; -Beszélgetések a közmédia által kiemelt témákról

Módszertani javaslatok

Az emberi test ismerete és higiéniája tantárgy keretén belül a tevékenységeknek gyakorlati jellege van, amelyek a súlyos és/vagy halmozott értelmi akadályozott tanulók fejlesztésére szolgálnak, a saját test megismerésére szolgáló gyakorlatokban és az olyan képességek kialakításában, amelyek a személyes higiéniát és ápolást segítik elő.

A tanulók pszihomotoros és intellektuális fejlettségi szintjüktől és a tanító kreativitásától függően, a tevékenységek logikus szerkezet szerint lesznek megszervezve és strukturálva, figyelembe véve az akadálymentesség elvét az egyéni különbségeknek és életkornak, úgy, mint az ismeretek elsajátításánál az egyszerűtől a komplex fele haladva.

A javasolt tevékenységekben figyelembe veszik elsősorban a súlyos és/vagy halmozottan értelmi akadályozottegyének önbántalmazó és agresszív viselkedéseknek a csökkentését és a káros anyagok fogyasztásának megelőzését (alkohol, drogok, dohányzás).

Kiemeljük, hogy mindezen tevékenységek nem a kognitív célok elérésére összpontosulnak, hanem formatív jelleget öltenek (önállóság, preventív magatartás, helyes viselkedés különböző helyzetekben). Egyes gyakorlatok játékos jellegűek, vonzó, konkrét-intuitív eszközök (tárgyak, játékok, sokféle képek, öntvények, lottó játékok, puzzle-ok, oktató programok, filmek stb.), melyek serkentik a tanulók motivációját az önismeretben.

A tanárnak választási lehetőséget ad a módszerek és eszközök, tartalmak megválasztására/ adaptálására, úgy, hogy ez megfeleljen az osztály és tanulók egyéni sajátosságainak is.

Bibliográfia:

- Mușu, I., (1991), „*Problematica curriculumului pentru învățământ special*”- Revista de educație specială;
- Păunescu, C., (1998), „*Deficiența mintală și procesul învățării*”, , EDP;
- Radu T.I., „*Învățământ diferențiat. Concepții și strategii*”, EDP;
- Radu, Ghe., (coord)(1999) „*Introducere în psihopedagogia școlărilor handicapați*”, Editura Pro Humanitate, București;
- *** „*Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*” – Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România;
- ***(1993), *Programe școlare cls. I – VIII, școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;
- *** „*Învățământ diferențiat. Concepții și strategii*”, Radu T.I., EDP. Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România .

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați****Elena Mîndru, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Harghita**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Manole Silvia	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Efanova Dana Nicoleta	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Crăciun Felicia Maricela	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Prelipceanu Poliana	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați

Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta –Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga- Helga Fejlesztő Pedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
Borka Csilla Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyes Ildikó-Anna Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika Gyógypedagogus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KÖRNYEZETISMERET

**Speciális oktatás
V.-X. osztály**

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A környezetismeret tanterv V.- X. osztályos tanulók esetében, a gyermekek kíváncsiságának aktivizálásából és a közvetlen környezet történéseinek és jelenségeinek megértésének szükségességén alapul. A *környezetismeret* tanterv célja a gyermek aktív ismereteinek összekapcsolása, cselekvés, manipulálás, megfigyelés és gyakorolás által a közvetlen környezet mély megértése érdekében. A környező világ megértése és feltárása lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy jobban megismerjék önmagukat, felkészüljenek a jövőre, kifejtsék érdeklődésüket a környezet egyes területei iránt.

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók esetében az új viselkedési formák megszerzése, a környezethez való alkalmazkodás, amelytől függ az illető előrehaladása, ugyanakkor az önellátása, világban való helyét is meghatározza. Az információ beszerzése, a megfigyelés, feltárás, és a gyakorlat egy újfajta kölcsönhatást eredményez a környezettel és összekapcsolja az új információkat a már korábban megszerzettekkel.

A tanár feladata követni elsősorban a súlyos/ halmozottan fogyatékos gyermek pszichés fejlődését, támogatni, hogy saját képességeihez mérten egyedül boldoguljon a környező világban, elősegítve a beilleszkedést a társadalomba.

A tanár követni fogja a súlyosan / halmozottan sérült gyerek pszichés fejlődését, visszanyerni és formálni önállóságát a közvetlen környezettel kapcsolatban, illetve az egyéni döntés szabadságát természetes feltételek mellett, a szociális élet lehetőségeinek függvényében.

Az iskolai program javaslatot tesz a közvetlen környezet integratív megismerésére (tudomány, technológia, ökológia, egészség), amely összehangolja a magtanterv célkitűzéseit és tartalmát a speciális oktatásban tanuló diákok pszichoindividuais sajátosságait és szükségleteit is figyelembe veszi. A súlyos értelmi akadályozott gyerekek esetében, rögzíteni kell a kölcsönös kapcsolatot és függőséget a nevelési célkitűzések, tanulási helyzetek és a tanulási tartalmak között.

A tanár feladata így a gyerek egyéni tanulási tapasztalásának nyomonkövetése lesz, figyelve a fejlettségi szintjére, érdeklődésére, képességeire, ugyanakkor feladata, hogy pszichoindividuais készségek stimulálálja és fejlessze az önállóság elérésében, a kapcsolati körének – önmaga, mások, tárgyak - bővítésével.

Az alábbi program szerkezetében és felépítésében az apró lépések elve tükröződik vissza, a kompetenciák apró egységekre vannak bontva, a célok sorrendiségének láncolata, lehetővé teszi a tananyag adaptálását a gyerek egyéni sajátosságaihoz, valós tapasztalatokat biztosítva a legközelebbi fejlődési zóna elérésében.

A tantervi differenciálás feladatai és erőforrásai által a tanulók képesek lesznek:

- a saját érzékelési tapasztalataik alapján a környezet megfigyelésére és a tapasztalatok felhasználására,
- a közvetlen tapasztalat bővítésére
- önmaguk megismerésére és a világban elfoglalt helyük megértésére
- adaptációs és integrációs képességek megszerzésére,
- a környezet iránti érdeklődésük fejlesztésére,
- a mindennapi életben a megszerzett tudás alkalmazására,
- önálló magatartásra.

Általános kompetenciák

- 1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése**
- 2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása**
- 3. Pozitív attitűd kialakítása az egészséges és kiegyensúlyozott környezet fenntartása iránti érdeklődés ösztönzésével**

V. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése

V. osztály
<p>1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő személyes tárgyak/hétköznapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - háztartási tevékenység gyakorlása: az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testek / élőlények megfigyelhető jellemzőinek a leírását célzó gyakorlatok (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyokról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.3 A közvetlen környezet jelenségeinek és az élőlényeknek megfigyelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a élőlények vizuális, auditív, olfactív, gustatív és taktilis megkülönböztetése; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása

V. osztály
<p>2.1 Sajátos nyelv használata a környezetben lévő testek / élőlények megnevezésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben; - naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve); - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.2 A környezetben történő átalakulások megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jelenségek felismerése, megnevezése és azok hatásainak a megértése; - a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítása és megértése; - térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.3 Szocio-integratív céllal a környezeti jelenségekre adott válaszok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális / auditív információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok; - feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén; - a környezet tárgyainak azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok; - veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;

V. osztály

- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3. Pozitív attitűd kialakítása az egészséges és kiegyensúlyozott környezet fenntartása iránti érdeklődés ösztönzésével

V. osztály**3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek:**

- növények gondozása, élő sarkok létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek;
- saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.);
- higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások, amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2 Egy egészséges környezet fenntartásának lehetséges útjai:

- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- tiszta környezetet támogató szokások kialakítása;
- helyzetgyakorlatok;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakítása:

- helyzetgyakorlatok - katasztrófa / természeti katasztrófák szimulálásával;
- a környezetbarát viselkedést tartalmazó képek kiválasztása (feladatokból, rajzokból, folyóiratokból);
- a szelektív hulladékgyűjtést támogató gyakorlati tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tentamalak

Tentamali területak	V. osztály
1. A természetes fizikai környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - a természet jelenségei; - az élő világ: a kertben lévő növények, állatok és madarak; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, méret, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> - az iskola és a környéke (tanterem, tornaterem, iskolaudvar); - otthoni környezet.
3. Természeti jelenségek	<ul style="list-style-type: none"> -a természetben megfigyelhető átalakulások a négy évszak alatt; -a vidéki vagy városi környezet szezonális tevékenységei a különböző évszakokban.
4. A közvetlen környezet tisztántartása, higiénája	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás tisztántartása/ higiénája; - osztályterem, iskola tisztántartása /higiénia.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	<ul style="list-style-type: none"> - természeti csapások megelőzésére irányuló cselekvések.
6. A környezet és annak védelme	<ul style="list-style-type: none"> - természetes környezet védelmére irányuló rendezvények; - környezetvédelmi szokások kialakítása már gyerekkorban.

VI. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése

VI. osztály
<p>1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - háztartási tevékenységek gyakorlása: az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyokról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.3 A közvetlen környezet jelenségeinek és élőlényeinek megismerése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a lények vizuális, auditív, olfaktív, gisztatív és taktilis megkülönböztetése; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása

VI. osztály
<p>2.1 Sajátos nyelv használata a környezetből származó testek / élőlények megnevezésében :</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ; - naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve); - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.2 A környezetben történő átalakulások megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jelenségek felismerése, megnevezése és azok hatásainak a megértése; - a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése;

VI. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.3 Szocio-integratív céllal a környezeti jelenségekre adott válaszok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális / hallási információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok; - feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén; - a környezet tárgyainak azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok; - veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása; - a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. 3. Pozitív attitűd kialakítása az egészséges és kiegyensúlyozott környezet fenntartása iránti érdeklődés ösztönzésével

VI. osztály
<p>3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, élő sarkak létrehozása; - állatgondozási tevékenységek; - a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek; - saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.); - higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek; - kirándulások, amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>3.2. Egy egészséges környezet fenntartásának lehetséges útjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására; - olyan viselkedési szokások kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak; - helyzetgyakorlatok; - rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával ; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>3.3 Környezetbarát viselkedés kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetgyakorlatok, katasztrófa / természeti katasztrófák szimulálása; - a környezetbarát viselkedést ábrázoló képek kiválasztási feladatokból, rajzokból, folyóiratokból; - a szelektív hulladékgyűjtést támogató gyakorlati tevékenységek; -szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. osztály
1. A természetes fizikai környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - a természet jelenségei; - az élő világ: a kertben lévő növények, állatok és madarak; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, méret, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> - az iskola és a környéke (tanterem, tornaterem, iskolaudvar); - otthoni környezet.
3. Természeti jelenségek	<ul style="list-style-type: none"> -a természetben megfigyelhető átalakulások a négy évszak alatt; -a vidéki vagy városi környezet szezonális tevékenységei a különböző évszakokban; - az éjszakák és nappalok változásának fontossága, jelentősége az élő szervezetre.
4. A közvetlen környezet tisztántartása, higiéniája	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás tisztántartása/ higiéniája; - osztályterem, iskola tisztántartása /higiéniája.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	<ul style="list-style-type: none"> - természeti csapások megelőzésére irányuló cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz stb.).
6. A környezet és annak védelme	<ul style="list-style-type: none"> - természetes környezet védelmére irányuló rendezvények; - környezetvédelmi szokások kialakítása már gyerekkorban; - a természeti erőforrások (talaj, víz stb.) védelme.

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése

VII. osztály
<p>1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő személyes tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - a növények és az állatok természetes környezetben való megfigyelése (állatkert, botanikus kert stb.), valamint mesterséges környezetben való tanulmányozása (filmek, tervek, természettudományi múzeum stb.); - háztartási tevékenységek gyakorlása: az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények jellemzői szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése; - bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyokról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.3 A jelenségek és az élőlények megfigyelése a környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a lények vizuális, hallható, szaglós, íztelen és tapintható megkülönböztetése; - a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra való hatásának; tanulmányozására irányuló tevékenységek; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása

VII. osztály
<p>2.1 Sajátos nyelv használata a környezetben lévő testek / élőlények megnevezésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ; - naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve);

VII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - sajátos nyelv, szókincs használata a környezetben lévő testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében; - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.2 A közvetlen környezet átalakulásainak megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jelenségek felismerése, megnevezése és azok hatásainak a megértése; - a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése; - a természeti jelenségek felismerése és megnevezése, valamint azok hatásainak a megértése; - térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.3 Szocio-integratív céllal a környezeti jelenségekre adott válaszok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális / auditív információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok; - feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén; - a környezet tárgyainak azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok; - veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása; - a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. 3. Pozitív atitűd kialakítása az egészséges és kiegyensúlyozott környezet fenntartása iránti érdeklődés ösztönzésével

VII. osztály
<p>3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, élő sarkak létrehozása; - állatgondozási tevékenységek; - a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek; - saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.); - higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek; - kirándulások, amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>3.2 Egy egészséges környezet fenntartásának lehetséges útjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására; - olyan viselkedési szokások kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak; - helyzetgyakorlatok ; - rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával; - környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>3.3 Környezetbarát viselkedés kialakulása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében; - a környezetbarát kép kiválasztási feladatok, rajzok, magazinok; - gyakorlati tevékenységek amelyek a szellektív hulladékgyűjtésre irányulnak; - képeken és környezetünkben található szennyezett területek felismerésére irányuló gyakorlatok; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. osztály
1. A természetes fizikai környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - a természet jelenségei; - az élő világ: a kertben lévő növények, állatok és madarak; - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, méret, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> - az iskola és a környéke (tanterem, tornaterem, iskolaudvar); - otthoni környezet jellemzői; - közterületek és reprezentatív/közintézmény; - a növény és állatvilág a helyi közösség földrajzi területén.
3. Természeti jelenségek	<ul style="list-style-type: none"> -a természetben megfigyelhető átalakulások a négy évszak alatt; -a vidéki vagy városi környezet szezonális tevékenységei a különböző évszakokban; - az éjszakák és nappalok változásának fontossága, jelentősége az élő szervezetre; - a víz körforgása a természetben.
4. A közvetlen környezet tisztántartása, higiéniája	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás tisztántartása/ higiéniája; - osztályterem, iskola tisztántartása /higiéniá.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	<ul style="list-style-type: none"> - természeti csapások megelőzésére irányuló cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz stb.).
6. A környezet és annak védelme	<ul style="list-style-type: none"> - természetes környezet védelmére irányuló rendezvények; - környezetvédelmi szokások kialakítása már gyerekkorban; a természeti erőforrások (talaj, víz stb.) védelme; - a vízszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések.

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése

VIII. osztály
<p>1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - a növények és az állatok természetes környezetben való megfigyelése (állatkert, botanikus kert, stb.), valamint mesterséges környezetben való tanulmányozása (filmek, tervek, természettudományi múzeum stb.); - háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények jellemzői szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése; - bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyokról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.3 A jelenségek és az élőlények megfigyelése a környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a lények vizuális, hallható, szagló, íztelen és tapintható megkülönböztetése; - a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra való hatásának tanulmányozására irányuló tevékenységek; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb. a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása

VIII. osztály
<p>2.1 Sajátos nyelv használata a környezetből származó testek / élőlények megnevezésében:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincesfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ; - naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve); - sajátos nyelv, szókinces használata a környezetből származó testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében; - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok;

VIII. osztály
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.2. A környezetben történő átalakulások megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jelenségek felismerése, megnevezése és azok hatásainak a megértése; - a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése - a természeti jelenségek felismerése és megnevezése, valamint azok hatásainak a megértése - térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>
<p>2.3 Szocio-integratív céllal a környezeti jelenségekre adott válaszok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális / hallási információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok; - feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén; - a környezet tárgyait azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok; - veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása; - a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>

3. 3. Pozitív atitűd kialakítása az egészséges és kiegyensúlyozott környezet fenntartása iránti érdeklődés ösztönzésével

VIII. osztály
<p>3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek :</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, élő sarkak létrehozása; - állatgondozási tevékenységek; - a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek; - saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.); - higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek; - kirándulások amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>
<p>3.2. Egy egészséges környezet fenntartásának lehetséges útjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására; - olyan viselkedési szokások kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak; - helyzetgyakorlatok; - rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával ; - környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>
<p>3.3 Környezetbarát viselkedés kialakulása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében ; - a környezetbarát kép kiválasztási feladatok, rajzok, magazinok; - gyakorlati tevékenységek amelyek a szellektív hulladékgyűjtésre irányulnak; - képeken és környezetünkben található szennyezett területek felismerésére irányuló gyakorlatok; <p>-szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII.osztály
1.A természetes fizikai környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - természeti jelenségek; - élő világ: kerti és mezei növények, vadállatok és vadmadarak; - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, terjedelem, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> - az iskolai tér és környéke; - otthoni, háztáji környezet; - közterületek és közintézmények; - helyi közösség földrajzi területén levő növény és állatvilág.
3. Természeti jelenségek	<ul style="list-style-type: none"> -a négy évszak során megfigyelhető természeti átalakulások -az évszakoknak megfelelő emberi tevékenységek vidéki és városi környezetben; -az elővilág változása az éjszakák és nappalok váltakozásának függvényében; - a víz körforgása a természetben.
4. A közvetlen környezet higiénája	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás tisztántartása/ higiénája; - az osztályterem tisztántartása /higiénája.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	<ul style="list-style-type: none"> - természeti csapások, ezek megelőzésére irányuló módszerek cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz, élelem stb.).
6. A közvetlen környezet és annak védelme	<ul style="list-style-type: none"> - természetes környezetet rongáló gyerek cselekvések; - környezetvédelmi szokások kialakítása gyerekkorban; - a természeti erőforrások védelme; (talaj, víz, stb.) - a vízszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések.

IX.osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése

IX.osztály
<p>1.1 A társadalmi és kulturális környezet jellemzőinek a leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére;

IX.osztály
<ul style="list-style-type: none"> - személyes vagy családi tárgyak felismerése valóságban vagy képről; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok a különböző földrajzi környezetben élő állatok felismerésére; - a növények és az állatok természetes, illetve (állatkert, botanikus kert, stb.) mesterséges környezetben való megfigyelése (filmek, táblák, természettudományi múzeum stb.); - háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskola udvarán stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.2 Közvetlen környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testek / élőlények tulajdonságainak leírása (alak, szín, szag, méret stb.) szerint; - csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények sajátosságai szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése; - bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekkel, tárgyakkal kapcsolatban; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.3 A jelenségek és élőlények megfigyelése a közvetlen környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - megfigyelési tevékenységek a növények, állatok, emberek megnyilvánulásaira vonatkozóan, a környezeti tényezők hatására; - a jelenségek és élőlények vizuális, auditív, szaglós, ízlelhető és tapintható megkülönböztetésére vonatkozó tevékenységek; - a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra hatásának tanulmányozására irányuló tevékenységek; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (világosság, sötétség, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növények, rovarok, kövek stb közvetlen környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása

IX.osztály
<p>2.1 Sajátos nyelv használata a közvetlen környezetből származó testek / élőlények leírásában:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsbővítési gyakorlatok különböző kontextusokban ; - természeti naptár olvasására / kitöltésére vonatkozó tevékenységek (rajzok vagy szimbólumok használatával); - sajátos nyelv, szókincs használata a környezetből származó testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében; - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok;

IX.osztály
- szerepjátékok különböző élethelyzetekben, témákban, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.2. A közvetlen környezetben történő átalakulások megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megfigyelt környezeti változások leírására vonatkozó gyakorlatok video vagy dokumentsorozatok megnézése alapján; - a jelenségek és ezek hatásának felismerésére és megnevezésére vonatkozó gyakorlatok; - az időszelés és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések használata; - bizonyos cselekvések szakaszainak azonosítása, fixálása; - térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása; - a jelenségek és ezek hatásainak felismerésére és megnevezésére vonatkozó gyakorlatok; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>
<p>2.3 Szocio-integratív céllal a környezeti jelenségekre adott válaszok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - tapasztalatok bővítése, illetve új biztonsági szabályok tanulására vonatkozó tevékenységek(ok-okozati összefüggések megértése); - vizuális / auditív információk értelmezésére vonatkozó gyakorlatok; - gyakorlatok a tárgyak feltárására, felfedezésére az érzékszervi integráció révén; - a környezetben levő veszélyes tárgyak és terek azonosítására vonatkozó gyakorlatok; - veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása; - a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedést, magatartást kialakító tevékenységek; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>

3. Pozitív attitűd kialakítása az egészséges és kiegyensúlyozott környezet fenntartása iránti érdeklődés ösztönzésével

IX.osztály
<p>3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozására vonatkozó tevékenységek, élő sarkak létrehozása; - állatgondozási tevékenységek; - gyakorlati tevékenységek a környezet tisztításához szükséges eszközök, anyagok használatával - saját környezet tisztántartására irányuló tevékenységek (saját szoba, osztály, iskolaudvar stb.) - egyéni és közösségi higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek; - kirándulások szervezése, melyeknek célja megfigyelni az emberi tevékenység hatását a növényekre és állatokra; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>
<p>3.2. Egy egészséges környezet fenntartásának lehetséges útjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző illusztráló anyagok, szoftverek bemutatása az ember természetire való környezetkárosító hatásáról; - gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására; - olyan viselkedési formák kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak; - különböző helyzetekben a megfelelő viselkedés mód kialakítása; - rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témakörben ; - környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése; <p>- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.</p>
<p>3.3 Környezetbarát viselkedés kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében; - a gyerekek kedvező és kedvezőtlen tevékenységeinek hatása a közvetlen környezetükre, leíró gyakorlatok (szóbeli, rajz és gyakorlati tevékenység által);

IX.osztály
<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezettel kapcsolatos tematika kiválasztása-kép, rajz és folyóiratkiválasztással kapcsolatos gyakorlatok; - gyakorlati tevékenységek amelyek a szelektív hulladékgyűjtésre irányulnak; - képeken és környezetünkben található szennyezet területek felismerésére irányuló gyakorlatok; -szerepjátékok, különböző élethelyzetekben, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	IX.osztály
1.A természetes fizikai környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - természeti jelenségek; - élő világ: kerti és mezei növények, az erdő vadállatok és vadmadarak ; - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, terjedelem, szag stb.) - főbb domborzati formák.
2.A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> - az iskolai tér és környéke; - otthoni, háztáji környezet; - közterületek és közintézmények; - helyi közösség földrajzi területén levő növény és állatvilág; - a helyi közösség földrajzi övezetének megfelelő tevékenységek.
3. Természeti jelenségek	<ul style="list-style-type: none"> - a környezet változása különböző döntő tényezők hatására: víz, levegő, talaj, környezetszennyezés; -a négy évszak során megfigyelhető természeti átalakulások; -az évszakoknak megfelelő emberi tevékenységek vidéki és városi környezetben; -az élővilág változása az éjszakák és nappalok váltakozásának függvényében; - a víz körforgása a természetben.
4. A közvetlen környezet higiénája	<ul style="list-style-type: none"> - a lakás tisztántartása/ higiénája; - az osztályterem tisztántartása /higiénája.
5.A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	<ul style="list-style-type: none"> - természeti csapások, ezek megelőzésére irányuló módszerek cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz, élelem, üzemanyag stb.)

X.osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megfigyelése, feltérképezése és megértése

X. osztály
<p>1.1 A társadalmi és kulturális környezet jellemzőinek a leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - személyes vagy családi tárgyak felismerése valóságban vagy képről; - a növények és az állatok természetes, illetve (állatkert, botanikus kert, stb.) mesterséges környezetben való megfigyelése (filmek, táblák, természettudományi múzeum stb.); - gyakorlatok a különböző földrajzi környezetben élő állatok, növények, természeti jelenségek felismerésére; - különböző domborzati formák, vizek, tárgyak azonosítására vonatkozó tevékenységek képek, rajzok, makettek által - háztartási gyakorlati tevékenység: az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskola udvarán stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.2 Közvetlen környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testek / élőlények tulajdonságainak leírása (alak, szín, szag, méret stb.) szerint; - csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények sajátosságai szerint; - bizonyos képek kronológiai sorrendjére vonatkozó tevékenységek, amelyek életciklusokat, élettevékenységeket mutatnak be - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése; - bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok; - verbális kommunikációs gyakorlatok a tevékenységek alatti önmegvalósításról - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekkel, tárgyakkal kapcsolatban; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>1.3 A jelenségek és élőlények megfigyelése a közvetlen környezetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfigyelési tevékenységek a növények, állatok, emberek megnyilvánulásaira vonatkozóan, a környezeti tényezők hatására - a jelenségek és élőlények vizuális, auditív, szaglós, ízlelhető és tapintható megkülönböztetésére vonatkozó tevékenységek - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természeti jelenségek (világosság, sötétség, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - veszélymegelőző, elkerülő magatartás kialakítása a közvetlen környezetben - növénytermesztést, gondozást megfigyelő gyakorlatok, az évszaknak megfelelő természeti változások függvényében - a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra hatásának tanulmányozására irányuló tevékenységek; - növények, rovarok, kövek stb. közvetlen környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A társadalmi-integratív kontextusban környezetben megfigyelt jelenségek ismerete, megértése és reprodukálása

X. osztály
<p>2.1 Sajátos nyelv használata a közvetlen környezetből származó testek / élőlények leírásában:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - sajátos nyelv, szókincs használata a környezetből származó testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében; - fogalmazási gyakorlatok különböző érdeklődési témakörökben - szókincsbővítési gyakorlatok különböző kontextusokban ; - természeti naptár olvasására / kitöltésére vonatkozó tevékenységek (rajzok vagy szimbólumok használatával); - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok; - saját vélemény kifejezésének gyakorlása - szerepjátékok különböző élethelyzetekben, témákban, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.2. A közvetlen környezetben történő átalakulások megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megfigyelt környezeti változások leírására vonatkozó gyakorlatok videó vagy dokumentsorozatok megnézése alapján; - tematikus tanítási projektek létrehozása (növények termesztése, a halmazállapotok különböző változásai); - a jelenségek és ezek hatásának felismerésére és megnevezésére vonatkozó gyakorlatok; - bizonyos cselekvések szakaszainak azonosítása, fixálása; - vizuális diszkrimináció, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása; - az időészlelés és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések használata; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>2.3 Szocio-integratív céllal a környezeti jelenségekre adott válaszok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális / auditív információk értelmezésére vonatkozó gyakorlatok; - gyakorlatok a tárgyak feltárására, felfedezésére az érzékszervi integráció révén; - a környezetben levő veszélyes tárgyak és terek azonosítására vonatkozó gyakorlatok; - veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása; - a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedést, magatartást kialakító tevékenységek; - tapasztalatok bővítése, illetve új biztonsági szabályok tanulására vonatkozó tevékenységek (ok-okozati összefüggések megértése); - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

X. osztály
<p>3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozására vonatkozó tevékenységek, élő sarkak létrehozása; - állatgondozási tevékenységek; - gyakorlati tevékenységek a környezet tisztításához szükséges eszközök, anyagok használatával; - saját környezet tisztántartására irányuló tevékenységek (saját szoba, osztály, iskolaudvar stb.) - egyéni és közösségi higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;

X. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - kirándulások szervezése, melyeknek célja megfigyelni az emberi tevékenység hatását a növényekre és állatokra; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>3.2. Egy egészséges környezet fenntartásának lehetséges útjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése; - különböző illusztráló anyagok, szoftverek bemutatása az ember természetére való környezetkárosító hatásáról - gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására; - olyan viselkedési formák kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak; - különböző helyzetekben a megfelelő viselkedés mód kialakítása; - rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témakörben ; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
<p>3.3 Környezetbarát viselkedés kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - képeken és környezetünkben található szennyező területek felismerésére irányuló gyakorlatok; - helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében ; - a gyerekek kedvező és kedvezőtlen tevékenységeinek hatása a közvetlen környezetükre, leíró gyakorlatok (szóbeli, rajz és gyakorlati tevékenység által); - a közvetlen környezettel kapcsolatos tematika kiválasztása-kép, rajz és folyóiratkiválasztással kapcsolatos gyakorlatok - gyakorlati tevékenységek amelyek a szelektív hulladékgyűjtésre irányulnak; - környezetbarát tematikájú filmek megnézése -szerepjátékok, különböző élethelyzetekben, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	X.osztály
1.A természetes fizikai környezet elemei	<ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - természeti jelenségek; - élő világ: növények, házi és vadmadarak, állatok - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, terjedelem, szag stb.). - főbb domborzati formák
2.A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	<ul style="list-style-type: none"> - az iskolai tér és környéke; - közterületek és közintézmények; - helyi közösség földrajzi területén levő növény és állatvilág - a helyi közösség földrajzi övezetének megfelelő tevékenységek
3. Természeti jelenségek	<ul style="list-style-type: none"> - a víz körforgása a természetben -a négy évszak során megfigyelhető természeti átalakulások -az évszakoknak megfelelő emberi tevékenységek vidéki és városi környezetben -az elővilág változása az éjszakák és nappalok váltakozásának függvényében;

Tartalmi területek	X.osztály
	- a környezet változása különböző döntő tényezők hatására: víz, levegő, talaj, környezetszennyezés.
4. A közvetlen környezet higiéniája	- a lakás tisztántartása/ higiéniája; - az osztályterem tisztántartása /higiéniája
5.A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások, ezek megelőzésére irányuló módszerek cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz, élelem, üzemanyag stb.).
6. A közvetlen környezet és annak védelme	- a levegőszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések - a vízszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések. - a természeti erőforrások védelme;

Módszertani ajánlások

A *Környezetismeret* tantárgy által az iskola biztosítani tudja a tanulók mindennapi életében megtapasztalt jelenségek tudományos magyarázatának a megértését úgy, hogy ezek funkcionális ismeretökké váljanak a társadalmi életben is.

Az elméleti tartalmak tervezésénél állandó jelleggel szükség van szemléltető és gyakorlatba ültethető példákra. Ezen keresztül ki lehet szélesíteni a tanulók érdeklődését a természet környezeti elemei iránt, megismerve ezáltal a jellemzőiket vagy azok módosulását. A tervezésnek tartalmaznia kell az ismeretek tapasztalati úton való továbbfejlesztését.

A tananyag tanításának technikáját és módszereit, valamint a gyakorlati tevékenységeket a tanulás ritmusával kell összehangolni, figyelembe véve a tanulók pszichokognitív képességeit. A tevékenységek megszervezése és rétegezése a tanulók intellektuális és pszihomotoros képességei, valamint a tanár kreativitásnak függvényében történik. Ezek besorolása a fokozatosság és a megközelíthetőség elve, életkor sajátosságok betartásával történik. A tanuláshoz főképp gyakorlati jellegűnek kell lennie, megadva minden tanulónak a lehetőséget a természet felfedezésére úgy, hogy direkt kapcsolatba kerül vele a tanár irányítása által.

Szervezni kell olyan kirándulásokat, látogatásokat, ahol közvetlen kapcsolatba kerülnek szociál-kulturális, történelmi, vallási létesítményekkel egybekötve tematikus filmek megtekintésével és nevelő jellegű szoftok ismertetésével. Meg vagyunk győződve, hogy szükség van egyes természeti katasztrófák megmagyarázására is, kiemelve az emberi tényezők szerepét, ugyanakkor ismertetni ezek lehetséges megelőzősét és a védekezési módozatokat.

Különös figyelmet kell fordítani a környezetvédelmi ismeretek fejlesztésére.

A tanulók képességeinek felméréséhez javasoljuk a pszihokognitiv módszerek alkalmazását, elemezve a tantárgy sajátosságait, előtérbe helyezve a gyakorlati próbákat, a szóbeli számonkérését, melyek előnyösebbek az írásbeli értékelési módszereknél. Többek között javasoljuk a következőket:

- olyan módszerek alkalmazását, ahol a valós gyakorlat érvényesül: valós munkák, egyszerű tapasztalatok, szimuláció makettek segítségével, szerepgyakorlatok stb.
- módszerek, ahol a párbeszéd érvényesül: magyarázások, bemutatás stb.
- tematikus projektek összeállítása, segédanyagok felhasználásával: enciklopédiák, atlaszok, fényképek, internet.

Bibliografie/ Felhasznált könyvészet

- Cerghit, I., (2002), *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, Editura Aramis, București;
- Constantin Păunescu, *Deficiența mintală și procesul învățării*, EDC, București;
- Marcus, S., (1999), *Competența didactică*, Ed. All Educațional, București;
- Mușu Ionel, (1991), *Problematika curriculum-ului pentru învățământ special*, Revista de educație specială; București;
- Radu T.I., *Învățământ diferențiat, concepții și strategii*, EDC, București;
- Radu, Gh., (2000), *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, E.D.P., București;
- *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România;
- *** O.M 4686/ 2003, *Cunoașterea mediului, Programă școlară pentru clasele I-II*;
- *** OMECT nr. 5235/2008 *Cunoaștințe despre mediu. Programă școlară pentru deficiențe mintale severe, profunde, și/ sau asociate*;
- *** OMECT nr. 5243/ 2008 *Cunoaștințe despre mediu, Programă școlară pentru surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple*.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale
Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați
Elena Mîndru, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Harghita

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Mihai Felicia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Partenie Alina	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Sandu-Bufi Iuliana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Dinu Carmen	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați

Fordították:

Név	Intézmény
Illyés Ildikó-Anna	Bélbori Inkluzív Oktatás Központ
Bogdán Kinga-Helga	Bélbori Inkluzív Oktatás Központ
Darvas Hilda	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ
Berei Beáta	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ
Borka Csilla	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ
László Mónika	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

**SZOCIO – EMOCIONÁLIS
KÉPESSÉGFEJLESZTÉS**

Speciális oktatás

Előkészítő-IV. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

BEVEZETŐ

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy tanterve egy tantervi ajánlat a speciális oktatás alsó- és gimnáziumi tagozata számára. Ezen tantárgyat a 2018-2019-es tanévtől vezették be a speciális oktatás alsó- és gimnáziumi tagozatai számára és a 3622-es Minisztériumi Rendelet 9. mellékletében található kerettantervbe szerepel először, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók számára óvoda, előkészítő, gimnáziumi szinten.

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy az „Ember és társadalom” műveltségi terület részét képezi a Tantervi kerettervben heti 1 órában.

Ezen tantárgy a speciális oktatás oktató-nevelői folyamatát egy új szemléletben tünteti fel, egy dinamikus és komplex nézettel, amely az egyén és iskolai csoport átalakulását célozza kapcsolati és interrelációs szinten. Célja a sajátos nevelési igényű tanulók hatékony iskolai és társadalmi integrálódása.

A tantárgy létrejöttének fontosságát a következő országos és nemzetközi tudományos kutatások igazolják:

- a Romániában lezajlott szocio-emocionális képességfejlesztő programok (*„Igen. Képes vagy rá!” nevelési program; A hátrányos helyzetű gyermekek és serdülők életvezetési készségeinek fejlesztése - nevelési program; Fast Track Program – multifókusz – prevenció program értelmileg akadályozott gyerekeknek a szociális és érzelmi készségek fejlesztésére).*

- nemzetközi szintű szocio-emocionális képességfejlesztő programok (PATH Model – Promoting Alternative Thinking Strategies – Alternatív gondolkodási stratégiák támogatása; Improving Social Awareness, Social Problem Solving Project (ISA/SPSP) – Társadalmi tudatosság fejlesztő program – Szociális problémák megoldása program; Yale-New Haven Social Competence Promotion Program – Társadalmi kompetenciák előmozdítása program Yale-New Haven; Oakland’s Child Development Project – Oakland Gyerekfejlesztési program; Peaceful Kids Conflict Resolution Program – Konfliktuskezelés gyerekeknél program).

A tantárgy fő célja, hogy a személyiséget az egyéniség és az általánosság elve alapján alakítsa, segítse az egyszerű élethelyzetek megértését, egy minimális személyes és társadalmi autonómia kialakulását, egy alap érzelmi érettség elérését, valamint a kapcsolattartást a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulóknál.

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy és tanterv szemlélete követi az új kompetencia-alapú tantervi modellt, amely az újszerű tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását is feltételezi. Így a sajátos tanulási helyzetekhez igazodó készségfejlesztés hatékonyan hozzájárulhat ahhoz, hogy a tevékenységekbe ágyazott ismeretek

felfedezése, megértése, tudatosítása és beépülése elősegítse a különböző érzelmi és szociális képességrendszerek kialakulását és működését.

A tanterv szerkezete:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok
- Bibliográfia

A kompetenciák az ismeretek, készségek, képességek és attitűdök strukturált egysége, amelyek tanulás útján fejlődnek és lehetővé teszik sajátos vagy általános területen felmerülő problémák észlelését és megoldását különböző helyzetekben.

A szocio-emozionális képességfejlesztés tantárgy általános kompetenciái a tanuló önismeretét, a társadalmi tudatosságát, szociális önállóságát, valamint az önálló, felelősségteljes döntéshozatalt támogatja.

A sajátos kompetenciák melyek egy tanév leforgása alatt alakulnak ki az alapkompentenciákból vannak származtatva és ezek elsajátításának szintjei/fokozatai. A sajátos kompetenciák leírását tanulási tevékenységek példái kísérik, amelyek segítik a didaktikai tevékenység megszervezését, a kompetenciák kialakítása érdekében.

A tanulási tartalmak alsó tagozaton magukba foglalják a következő fejlesztendő területeket:

- személyi tudatosság, önismeret;
- a társas környezet tudatosítása;
- a szociális és érzelmi képességek.

A módszertani útmutató által a tanterv didaktikai eszközöket ajánl. Útbaigazítást ad a tanulók konkrét tapasztalatai értékesítésére, a pedagógusnak szabadságot adva a tanulási tevékenységek szervezésében, szabadságot nyújtva az osztályban lévő megfelelő helyzet, értelmi képességek függvényében lehetőséget ad helyettesíteni vagy kiegészíteni konkrét gyakorlati példákkal.

Módszertani útmutató alapján ezen tanterv olyan oktatási stratégiák kiválasztását javasolja, amelyek a tanulók élettapasztalatának értékesítésére alapoz, amely szabad kezet ad a tanárnak, hogy a legmegfelelőbb tanulási tevékenységek közül válasszon, annak érdekében, hogy illeszkedjen a tanulók aktuális fejlődési szintjéhez

A szocio-emozionális képességfejlesztés tantárgy és tanterv végső célja, a súlyos, halmozottan sérült értelmileg akadályozott tanulók optimális integrációja, a társadalmi-érzelmi

képességfejlesztés által, önmagukra és társaik fele irányuló pozitív attitűdök kialakítása által, valamint a helyes viselkedési normák kialakítása, interiorizálódása által.

A jelenlegi tanterv által javasolt szocio-emocionális képességfejlesztés megfelel a következő nemzetközi ajánlások dokumentumainak:

- *Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (2006/962 / EK);*

- *Nemzetközi Oktatási Bizottságnak a 21. századi jelentése az ENSZ-nek;*

- *Az ENSZ (Egyesült Nemzetek Szövetsége) által 1989. November 20-án elfogadott Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény.*

Jelen tanterv a speciális oktatásban dolgozó pedagógusoknak, szakembereknek készült. Szükségessé teszi, hogy ezen területen a tevékenységek megtervezése e tanterv tanulmányozása alapján történjen, valamint az oktatói-nevelői tevékenységek is kövessék e tanterv előírásait.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

1. Az identitástudat és az érzelmi állapotok tudatosítása

2. A közvetlen környezethez (természeti és társadalmi) való megfelelő viselkedésmódok alakítása, formálása

3. Az érzelmi szabályozó/önszabályozó képességek és a társadalmi kapcsolatok képességének kialakítása és gyakorlása

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és ajánlott tanulási tevékenységek

1. Az identitástudat és az érzelmi állapotok tudatosítása

Előkészítő osztály
<p>1.1. Tárgyak, élőlények, személyek közötti különbségek felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak és személyek osztályokba való besorolása csoportosítási gyakorlatok által - az élőlények fejlődési szakaszainak megfigyelése (a növekedés szakaszai: magvak - növények, gyermekek - felnőttek, fióka - állat stb.) - az élő szervezet szükségleteinek beazonosítása (víz, fény, hő, élelmiszer stb.) - dolgokat ábrázoló képek/körvonalak színezése
<p>1.2. Személyes identitás felismerése név és vezetéknév szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Az én nevem...” játék - játékos gyakorlatok a vezetéknév és keresztnév használatára - rajzkészítés, saját személyed azonosítására - asszociációs gyakorlatok, mely során képekről, piktogramokról, gesztusokból, szavakból a tanuló önmagára ismer - játékos gyakorlatok párban, személybemutatásra és bemutatkozásra - saját személyes jelvény tervezése, készítése - szerepjátékok adott témára
<p>1.3. A személyes és birtokos névmások megfelelő használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - A bemutatkozási módozatok gyakorlása: „Az én nevem..., Engem .....-nak hívnak, ...-nak szólítanak, ...vagyok.” - asszociációs gyakorlatok a személy – személyes tárgyak kapcsolatának beazonosítására (az enyém, a tied, az övé stb.) - játékos tevékenységek bábokkal - a testrészek megfigyelése tükörben, majd megnevezése birtokos névmások, személyragok segítségével (Ez a láb az enyém, Ez az én lábam. stb.) - szerepjátékok adott témára
<p>1.4. Saját érzelmek felismerése (öröm, bánat, harag, félelem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok az érzelmeket kifejező szimbólumok jelentésének beazonosítására - szenzomotorikus játék az alapvető érzelmek beazonosítására - az alapvető érzelmek, hangulatok, állapotok beazonosítása fényképről, kártyáról, rajzról stb. - azonos alap érzelmeket kifejező képek játékos megfigyelése - ugyanazon lelkiállapotot kifejező különböző képek társítása - játékok az érzelmi állapotok megkülönböztetésére „Mi nem talál oda? Keresd a kakukktojást!” stb. - különböző érzelmeket megjelenítő képek, fényképek, jelképek játékos válogatása - lelkiállapotok felismerését szolgáló gyakorlatok rajzok, ábrák segítségével - gyakorlatok a saját érzelmek megnevezésére - egyszerű érzelmi állapotokat kifejező ábrák, rajzok kiegészítése

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> - társító gyakorlatok az alapvető érzelmek összekapcsolására egy annak megfelelő reprezentatív színnel
<p>1.5. Saját érzelmek kifejezése nonverbális lehetőségek (arckifejezés és testtartás) segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - mások arckifejezésének utánzása tükörbe nézve - képeken megfigyelt érzelmek utánzása arckifejezéssel - gyakorlatok az érzelmek beazonosítására a megjelenített viselkedés alapján - mímelő játékok pl. „Utánozd a képen látható arckifejezést!”
<p>1.6. Saját érzelmi állapot okainak felismerése felnőtt segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - negatív érzelmeket kiváltó filmek megtekintése - viselkedési helyzetek által kiváltott érzelmek felismerése felnőtt segítségével - gyakorlatok a helyzetek és az általuk kiváltott érzelmek közötti kapcsolatok azonosítására felnőtt segítségével - az érzelmeket kiváltó lehetséges helyzetek megfeleltetése gyakorlatok révén - „<i>Mitől vagyok boldog?, Mi az, ami elszomorít?</i>” típusú játékok

2. A közvetlen környezethez (természeti és társadalmi) való megfelelő viselkedés alakítása, formálása

Előkészítő osztály
<p>2.1. A tárgyak hasznosságának feltárása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző tárgyak felismerésére hasznosságuk szempontjából - asszociációs gyakorlatok a gyerek által ismert tárgy- használati hely megfeleltetésére - a felöltözést/ levetkőzést, cipőfűzést/kötést, ruha rendszerezést/rendezést/becsomagolást, cipzár felhúzását, gombolást gyakoroltató tevékenységek - evés előtti és utáni, illemhelyhasználat utáni kézmosási gyakorlatok - a használati tárgyak játékos beazonosítása és használati lehetőségeinek megmagyarázása - a személyes higiéniai eszközök használatáról szóló mozgással kísért versek, énekek hallgatása/ megtanulása
<p>2.2. A családtagok, rokonok megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - családtagok (gyerek, anya, apa, nagytata, nagymama) felismerését szolgáló játékos helyzetek képekkel, gesztusokkal, körülírással társítva - családok/állatcsaládok „összeállítás” játékok, apró kirakós figurák, képek, fényképek használatával - családtagok, rokonok közötti kapcsolatok pontosítása - egy elképzelt családias helyzet eljátszása bábokkal, játéktárgyakkal
<p>2.3. Az empátia kifejezése szimpla gesztusokkal vagy arckifejezésekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - más személyek által bemutatott arckifejezések és testtartások játékos megfigyelése - más személyek átélt érzelmek beazonosítását szolgáló gyakorlatok - segítségnyújtó magatartás utánzása játékokkal - „<i>Ha szomorú vagy megölellek, Ha vidám vagy veled tartok</i>” típusú szerepjátékok, melyek empatikus magatartást tanúsítanak mások érzéseiről

3. Az érzelmi szabályozó/ön szabályozó képességek kialakítása és gyakorlása, valamint a társadalmi kapcsolatok képességének kialakítása

Előkészítő osztály
<p>3.1. Megfelelő tájékozódás az iskolai környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - az iskolai környezet képekről való beazonosítását célzó gyakorlatok - megfeleltetési gyakorlatok: tevékenység/iskolai környezet (Mosakszom a mosdóban. Írok a padban. stb.) - tárgyak és használati helyük társítását szolgáló gyakorlatok. - bútorzat és használati helyük társítását szolgáló gyakorlatok („Helyezz minden tárgyat a helyére!”) - egyszerű taájékozódási játék: irányítással közlekedni az iskola területén - az iskola térségének ismeretét szolgáló gyakorlatok - az iskolában található tárgyak színezése, kontúrözése
<p>3.2. Az alkalmazkodóképesség fejlesztése az osztályközösségben</p> <ul style="list-style-type: none"> - köszönési formák gyakoroltatását szolgáló játékok - az osztály rendszabályzatát megismertető és elsajátító játékok (viselkedési szabályok, az osztály szabályai stb.) - megfeleltetési gyakorlatok a különböző tevékenységek megfelelő csoportokhoz való tartozását - szituációs párbeszédke képek alapján a csapattagok közötti kapcsolatról - filmnézés, a hovatartozási csoporton belüli kapcsolatokról - gyakorlatok az iskola napi programjának/órarendjének megfigyelésére (napirend) - a csoporton belüli feladatok gyakorlása, ahol meghatározódnak a szabályok, szerepek
<p>3.3. A rutinok felismerése az iskolai tevékenységben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a napi órarend rendezése, rendszerezése képek piktogramok segítségével - felismerési gyakorlatok „<i>Kinek, mikor, hol van a helye az osztályban?</i>” típusú játékok képek, fényképek piktogramok által - beszélgetések a napi rutinról (napirendi program, napi órarend, heti órarend, vakációk stb.)
<p>3.4. A családi környezetből való elszakadás és társadalmi környezetbe való beilleszkedés módjainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a családtól való leválás elfogadásának megvalósítására - szerepjátékok: „<i>Nagy vagyok, iskolába járok.</i>”, „<i>Az iskola az én családom</i>” típusú játékok játszása - játékok egy csoporthoz való tartozás érzésének gyakorlására „<i>Én és kollégáim</i>” - olyan videók megtekintése, amelyek példákat tartalmaznak a társadalmi integrációra, mint például: „<i>Így igen, így nem!</i>”
<p>3.5. A szomorúság egyszerű érzelmi szabályozásának beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan kedvenc tevékenységek beazonosítása, melyek által a figyelem átirányítható a szomorúságról és haragról egy kellemes állapotra - érzelmi egyensúly beazonosítását szolgáló tevékenységek bizonyos filmrészletek megtekintésével és mesehallgatás által - azon felnőttek megtalálása, akik segíteni tudnak az érzelmi szempontból nehéz helyzetekben - az érzelmi szempontból nehéz helyzetekben a felnőtt részéről jövő segítség elfogadásának gyakorlása

Tentalmak

Tentalmi területek	Előkészítő osztály
Személyi és érzelmi tudatosítás	<p>Élőlény-tárgy – személy. Megkülönböztetés, fejlődési szakaszok, az élő szervezetek szükségletei</p> <p>Személyazonosság – vezeték- keresztnév, bemutatkozás</p> <p>Saját érzelmek</p> <p>Nonverbális viselkedés, érzelmekhez társuló arckifejezések és testtartások</p> <p>Az érzelmek okai, negatív érzelmi állapotokat kiváltó helyzetek</p>
A környező világ tudatosítása	<p>Tárgyak és a tárgyak hasznossága. Tárgyszükségletek</p> <p>A család és családtagok. Kapcsolatok és kapcsolattartó tevékenységek a család többi tagjával.</p> <p>Más személyek által átélt érzelmek.</p> <p>Empatikus gesztusok. Segítő/segítségnyújtó viselkedés.</p>
Szocio-emocionális képességek	<p>Iskolai környezet. Jellemzők, irányultság, hasznosság.</p> <p>Iskolai alkalmazkodás – szabályok, kapcsolatok, viszonyok.</p> <p>Iskolai rutin. Az iskolás napi programja.</p> <p>A leválástól való félelem és a társadalmi környezetbe való beilleszkedés.</p> <p>A szomorúság egyszerű érzelmi szabályozása.</p>

I. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és ajánlott tanulási tevékenységek****1. Az identitástudat és az érzelmi állapotok tudatosítása**

I. osztály
<p>1.1. Másokhoz viszonyított identitástudat felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját személy összehasonlítását célzó feladatok más személlyel tükör, fénykép használatával (tanár által irányított beszélgetés/összehasonlítás az összehasonlított részek megérintésével) - helymeghatározó tevékenységek az osztályteremben egyedi, névre szóló, színes vagy dekorációs elemeket tartalmazó címkékkal - egyes osztálytársak bemutatását célzó gyakorlatok szimbólumok használatával
<p>1.2. Személyes identitás felismerése név, keresztnév, kor által</p> <ul style="list-style-type: none"> - bemutatkozási formulák frissítését elősegítő gyakorlatok „<i>Én ... (név) vagyok/ Az én nevem...</i>” - gyakorlatok – játék „<i>Az én nevem ... és ... éves vagyok</i>” - válaszok megfogalmazása a „<i>Hogy hívnak?</i>”, „<i>Hány éves vagy?</i>” kérdésekre - szituációs játék – évfordulók, ünnepnapok szimulálása - a vezeték- és keresztnév valamint az életkor használata szerepjáték révén - személy-azonosító rajz készítése - páros gyakorlatok: bemutatkozás
<p>1.3. Alapvető érzelmek felismerése (öröm, szomorúság, harag, félelem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzelmekre jellemző hangok azonosítása: öröm, szomorúság, harag és félelem - érzelmekre jellemző arckifejezések azonosítása: öröm, szomorúság, harag és félelem - alapvető érzelmek felismerése képek, fényképek, filmrészletek alapján - érzelmek felismerését fejlesztő játékok -”Az érzelmek felvonulása” - az alapérzelmek felismerése, nonverbális kommunikáció alapján
<p>1.4. Alapvető érzelmek megnevezése (öröm, szomorúság, harag, félelem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok - „<i>Érzelmek felvonulása</i>” (érzelem megnevezése/ érzelem – ikon társítása) - érzelmek és színek megfeleltetése „<i>Én mondom a színt, te mondod az érzelmet</i>”, „<i>Milyen színű a te érzelmed?</i>” - játék „<i>Nevezd meg a képen látható/mimelt érzést</i>”
<p>1.5. Érzelmek kifejezése nonverbális kommunikációval (arckifejezés, testtartás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját érzelmek kifejezési módjai („<i>Én a tükör előtt</i>”) - érzelmi állapotot kifejező dalok hallgatása („<i>Ha jó a kedved...</i>”) - saját érzelmek grafikai kifejezése vázlatos rajzok kiegészítésével - játék „<i>Mutasd be a képen látható érzést!</i>”

2. A közvetlen környezethez (természeti és társadalmi) való megfelelő viselkedés alakítása, formálása

I. osztály
<p>2.1. Ismerős környezetben levő tárgyak azonosítása és ezek hasznának felismerése (iskola, otthon)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakat ábrázoló kártyák válogatása - tárgyak hasznosságának meghatározására irányuló gyakorlatok (tanszerek, ruházati cikkek stb.) - megfeleltető gyakorlatok - közvetlen környezetben levő tárgyak megnevezése/ tárgyak megnevezése képek, leírás alapján - ránk/környezetünkre jellemző tárgyak megnevezése (játékok, tanszerek, szobám/bútorok, ruházati cikkek stb.)
<p>2.2. Személyes tárgyak megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a birtokos névmások megértésének és megfelelő használatának gyakorlása - tárgyak azonosítása tulajdonságaik alapján - azonos kategóriába való kártyák csoportosítása: játékok, ruhadarabok, tanszerek - tárgyak társítása azok előfordulási/felhasználási helyükkel - személyes tárgyak rendszerezése: „<i>Gyűjtsük össze a játékokat!</i>”, „<i>Akasszuk a fogasra a ruhadarabokat!</i>”
<p>2.3. Empátia kifejezése egyszerű gesztusokkal és szóban</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok az empátia kifejezésére („<i>Én vagyok a tanító</i>”, „<i>Az orvosnál</i>” stb.) - játék az empátia kifejezésére: „<i>Hogy érzi magát a barátod, mikor....</i>” - filmrészletek megnézése a szereplők érzelmi állapotának megértésére/átélésére (<i>Pinokkió kalandjai, Hamupipőke</i> stb.)
<p>2.4. Érzelmek következményeinek azonosítása minimális segítségnyújtással</p> <ul style="list-style-type: none"> - cselekvés társítása az általa meghatározott lelkiállapothoz, minimális segítségnyújtással a felnőtt részéről - szerepjáték: „<i>Mi történik, mikor így érzem magam?</i>” - viselkedés és érzelem közötti kapcsolat társítása képek alapján - filmrészletek megnézése

3. Az érzelmi szabályozó/önszabályozó képességek kialakítása és gyakorlása, valamint a társadalmi kapcsolatok képességének kialakítása

I. osztály
<p>3.1. A kiscsoportba való tartozás és szabályainak felfedezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - adott helyzetekben felismerni azon kiscsoportokat, melyeknek a tanuló tagja (család, tanulócsoporthoz, játszótársak stb.) - beszélgetés azon kiscsoportokról és szabályairól, melyeknek a tanuló is tagja (képekből, szövegekből, adott esetekből kiindulva)
<p>3.2. Alkalmazkodási képesség fejlesztése kiscsoport szintjén (család)</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a csoporton belüli- és szociális kapcsolatok kiemelésére, tanulására - játékos gyakorlatok a különböző tevékenységek és csoportok társítására - szituációs párbeszéd a csoportokról/csoporton belüli kapcsolatokról képsorok segítségével vagy anélkül - csoporton belüli kapcsolatokról, csoporthoz való tartozásról szóló filmek megtekintése

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - a családi élet tevékenységeinek azonosítása, megfigyelése, betartása (napi program) - csoporton belüli szerepek, szabályok, feladatok ellátásának gyakorlása
<p>3.3. Egyszerű viselkedési normák azonosítása kics csoportok szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> - napi program – tevékenységek ütemezése piktogramokkal - páros játékok „<i>Építünk együtt babaházat</i>”, „<i>Esti mese/ altatás</i>” - játékszerek cseréjét magába foglaló tevékenységek - rajzok készítése – csoporton belüli kapcsolatok illusztrálására
<p>3.4. Családtagok és a köztük levő kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajz – „<i>Az én családom</i>” - köszöntők készítése a családtagoknak - családtagok azonosítása rajzokon, fényképeken, filmekben stb.
<p>3.5. Napi program, tevékenységi táblázat készítése felnőtt segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyre szabott napi ütemterv készítése - határidőnapló bevezetése a napi program meghatározásához - napi tevékenységek felsorolása: „<i>Mit teszek ma?</i>” – ikonok használatával - napi tevékenységek szimbólumainak elhelyezése időrendiség, gyakoriság, nehézségi fokozat, időtartam szerint - családtagok napi programjának tanulmányozása
<p>3.6. Egyszerű módszerek beazonosítása a harag leküzdésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - a harag állapotát előidéző tényezők azonosítására irányuló gyakorlatok („<i>Mi bosszant engem.../ másokat?</i>”) - olyan kellemes tevékenységek beazonosítása, melyek elterelik a figyelmet a haragról (tánc, zene, festészet, modellezés stb.) - a harag leküzdését elősegítő tevékenységek: filmrészletek megnézése, történetek hallgatása - felnőtt személyek azonosítása, akik segítséget nyújthatnak érzelmileg nehéz helyzetekben - érzelmileg nehéz helyzetekben nyújtott (felnőtt személytől jövő) segítség elfogadását célzó gyakorlatok
<p>3.7. Negatív konnotációval bíró érzelmi reakciók kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan filmrészletek/videók megtekintése melyek példát mutatnak az érzelmi reakciókra, mint például „<i>Így igen, így nem</i>” - érzelem-kezelő technikák/gyakorlatok (pl. „<i>Érzelmek jelzőlámpája</i>”) - gyakorlatok az érzelmi kontroll megszerzéséhez szükséges lépések meghatározására (<i>Time out technika</i>)

Tanulási tartalmak

Tanulási tartalmak	I. osztály
Személyi és érzelmi tudatosítás	<p>Személyazonosság</p> <p>Alapérzelmek (öröm, szomorúság, harag, félelem)</p> <p>Érzelmekhez társuló arckifejezések és testtartások</p> <p>Az érzelmek sajátos kifejezési módozatai</p>
A környező világ tudatosítása	<p>Dolgok a a környezetünkből: iskolai/otthoni környezet</p> <p>Személyes tárgyak: ruhadarabok, játékok, tanszerek</p> <p>Empatikus megnyilvánulások egyszerű gesztusokkal és szóban</p> <p>Az érzelmek következményei – a cselekvés érzelmi állapottal való megfeleltetése</p>
Szocio-emocionális képességek	<p>Azon kiscsoportok melyekhez a tanuló tartozik (család, osztály, barátok)</p> <p>Csoporthoz való alkalmazkodás, Csoportszabályok.</p> <p>Érzelmi kontroll: a harag kezelése</p>

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és ajánlott tanulási tevékenységek

1. Az identitástudat és az érzelmi állapotok tudatosítása

II. osztály
<p>1.1. A testrészek megismerése és megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a saját és a játszótársak testrészeinek felfedezésére és megérintésére - szenzoriális és mozgásos gyakorlatok minden testrész fokozatos bevonásával - önmaguk és társaik testének megismerését szolgáló gyakorlatok - az emberi test felépítésének megfigyelésére irányuló gyakorlatok - a testrészek használatára vonatkozó mozgásos gyakorlatok - gyakorlatok a testtel és a testrészekkel kapcsolatos szakszókincs kialakítására - gyakorlatok a testkép tárgyi-cselekvéses síkon történő tudatosítására- a „Gyurma emberke” formázásával - a testrészek felismerése és megnevezése ábrákon és rajzokon - saját testrészek megfigyelése tükörben és megnevezése birtokos névmások segítségével
<p>1.2. A saját külső tulajdonságok felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzékszervi és motorikus játékok a testrészek fokozatos bevonásával - a saját és játszótársak testrészeinek felelevenítését szolgáló gyakorlatok (érintéssel és felfedezéssel) - gyakorlatok a testkép tárgyi – cselekvéses síkon történő felelevenítésére- a „Gyurma-emberke” formázásával - a testrészek felismerése és megnevezése ábrákon és rajzokon - saját testrészek megfigyelése tükörben és megnevezése birtokos névmások segítségével - a saját arc és test tulajdonságainak megfigyelését szolgáló gyakorlatok - játékos gyakorlat „<i>A padtársam bemutatása</i>”
<p>1.3. Az otthon megismerése és azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - képzeletbeli gyakorlatok a lakószoba azonosítására - cselekvések és lakóhely társítását szolgáló gyakorlatok - játékos gyakorlatok a szobára jellemző bútorzat megfigyelésére - tárgyak és használati helyük társítását célzó gyakorlatok - játékos gyakorlatok bútorzat és lakhely megfeleltetésére (<i>Helyezz minden tárgyat a megfelelő helyre!</i>) - a gyerekszobában található tárgyak képeinek és körvonalainak a kifestése - találós kérdések és történetek a tárgyokról - játékos gyakorlatok (<i>Így igen/ így nem</i>) - a gyerekszobában található tárgyak használatára utaló gyakorlatok (játékok, ruházat stb)
<p>1.4. Az alapvető érzelmek címkézése (öröm, szomorúság, harag, félelem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - az érzelmi állapotok elfogadását célzó gyakorlatok („Érzek, tehát vagyok”) - mások érzelmeinek felismerésére, tudatosítására és megnevezésére szolgáló gyakorlatok - „Vidám és szomorú babák” típusú gyakorlatok által különféle érzelmek megismerése és definiálása - különböző szituációkban előzetesen átélt érzelmek kifejezését és megnevezését célzó gyakorlatok - rajzfilm- és mesehősök érzelmeinek felismerését és a velük való azonosulást/elutasítást szolgáló gyakorlatok

II. osztály
<p>1.5. Saját érzéseink kifejezése egyes szám első személyben</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját érzések asszociálása segédanyagokon található érzésekkel (pl. hangulatjelek kiválasztása) - az érzelmek megnevezésére szolgáló „Az én tükörképem” típusú gyakorlatok - „Én azt érzem, hogy..... vagyok.” típusú gyakorlatok
<p>1.6. Érzelmek társítása adott helyzetekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan helyzetek megnevezése, amelyek bizonyos érzelmeket váltottak ki saját személyükben („Amikor a ..... voltam, ... éreztem magam”) - „Így érzem magam amikor.....” típusú játékok az érzelmi állapotokat kiváltó okok észlelésére és azonosítására - különféle érzelmi állapotokat kiváltó lehetséges okok felismerésére szolgáló gyakorlatok - gyakorlatok az érzelmek és az őket kiváltó lehetséges okok társítására <p>2. A közvetlen környezethez (természeti és társadalmi) való megfelelő viselkedés alakítása, formálása</p>
II. osztály
<p>2.1. Az emberi lény fejlődési szakaszainak megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az emberi lény fejlődési szakaszainak megismerése szemléltető anyag segítségével - személyek fizikai változásainak megfigyelése fényképek segítségével - cselekvéseket és életkort megfelelő szerepjátékok - különböző életkorú emberek lerajzolása/színezése
<p>2.2. A személyes tárgyak beazonosítása és használatuk a családban</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyképek azonosítását és csoportosítását szolgáló tevékenységek - a gyerekszobában található tárgyak (játékok, ruházati cikkek stb.) használatára vonatkozó gyakorlatok birtokos névmások alkalmazásával - személyes tárgyak elrendezésére vonatkozó tevékenységek „Gyűjtsük össze a játékokat!”, „Tegyük fel a kabátunkat a fogastra!” - játékos gyakorlatok „Így igen/ így nem” - gyakorlatok a ránk jellemző tárgyak megnevezésére (játékok, ruhanemű stb.) - történetek és találós kérdések tárgyakról - tárgyak rajzainak/körvonalainak színezése
<p>2.3. Empátia kifejezése pozitív visszacsatolással</p> <ul style="list-style-type: none"> - együttműködő, segítségnyújtó, pozitív hozzáállású viselkedésmódot fejlesztő gyakorlatok (páros és csoportos feladatok) - mások szenvedése iránti empátiát, beleérző képességet fejlesztő játékok („Tudom mit érzel”, „Veled együtt érzek”) - szerepjátékok adott témával - feladatok az empátia kinyilvánítására („Ne légy szomorú, minden jóra fordul!) típusú bátorítás és megfelelő viselkedés adott helyzetekben

3. Az érzelmi szabályozó/önszabályozó képességek kialakítása és gyakorlása, valamint a társadalmi kapcsolatok képességének kialakítása

II. osztály
<p>3.1. A kiterjedt családhoz, mint társadalmi csoporthoz való hozzátartozás felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kiterjedt család tagjainak megismerését célzó tevékenységek - a kiterjedt család tagjai közötti társadalmi kapcsolatok felismerését segítő feladatok - beszélgetés a kiterjedt családról konkrét és ismert helyzetekből kiindulva - valós/elképzelt helyzetek irányított megfigyelése képek,/kisfilmek/történetek alapján - rajzok és történetek alkotása a nagycsalád tagjai közötti viszony bemutatására - a nagycsalád tagjainak lerajzolása/ kifestése/ modellezése
<p>3.2. Kiscsoportba való beilleszkedést segítő képességek kialakítása (kiterjedt család)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a civilizált viselkedésformák kialakítására a kiterjedt családokban - gyakorlatok a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére a pozitív emberi kapcsolatok kialakításában (társadalmi jelentőségű gesztusok) - családi szabályok kialakítása szerepjátékokkal - játékos gyakorlatok a kiterjedt család sajátos tevékenységeinek a kiválasztására - beszélgetések a kiterjedt család tagjainak a részvételéről az iskolai és iskolán kívüli tevékenységeken - mesélés/képolvasás/színlelés „<i>Látogatás a nagyszülőknél</i>”
<p>3.3. Érzelmi reakcióink fölötti uralkodó képesség kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzelmi impulzusaink fölötti uralkodó képességet kialakító játékok („<i>Várjuk meg a sorunkat</i>”) - lelki egyensúly megteremtéséről szóló filmrészletek megtekintése vagy mesehallgatás - pozitív lelki feltöltődést biztosító mesehallgatás
<p>3.4. A lelki egyensúly megteremtésének képessége és a kellemetlen helyzetek elkerülése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az önkontroll lépéseinek elsajátítására „<i>Teknősbéka technika</i>”: <ul style="list-style-type: none"> • a negatív érzelmek felismerése: düh, csalódás, elkeseredés stb. • STOP – a tevékenység leállítása • az érzelmek beazonosítása – mi történt? • a környezettől való eltávolodás – páncélt vonni magunk köré, három mély lélegzet után elszámolni 10-ig • megoldás keresése – és kilépés a páncélból   - tolerancia fejlesztő gyakorlatok - gyakorlatok a kudarc elfogadására

Tanulási tartalmak

Területek	II. osztály
Személyi és érzelmi tudatosítás	<p>Önismeret: testfelépítés, külső tulajdonságok</p> <p>A lakásom</p> <p>Alapérzelmek (öröm, szomorúság, harag, félelem) – címkézésük, saját érzelmek kifejezése</p> <p>Az érzelmek forrásai – sajátos helyzetekben megnyilvánuló személyes érzelmek</p>
A környező világ tudatosítása	<p>Életszakaszok - gyermek, felnőtt, idős</p> <p>A tárgyakhoz fűződő kapcsolataink: a tulajdon és a tárgyak hasznavehetőség</p> <p>Együttműködő, segítségnyújtó, pozitív viselkedés a családban</p>
Szocio-emocionális képességek	<p>Hovatartozási csoport – kiterjedt család</p> <p>A családtagok közti kapcsolatok</p> <p>Érzelmi kontroll és az érzelmek kezelése</p>

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és ajánlott tanulási tevékenységek

1. Az identitástudat és az érzelmi állapotok tudatosítása

III. osztály
<p>1.1. Az emberi lény meghatározása, mint személy</p> <ul style="list-style-type: none"> - az élőlények-tárgyak közti különbségek felelevenítését szolgáló tevékenységek (osztályozó játékok, megféleltető játékok) - a személyek - élőlények közti különbségek feltárását célzó tevékenységek: hasonlóságok-különbségek - sajátos emberi tevékenységek kiválasztása és megféleltetése személyeket ábrázoló képekkel játékos gyakorlatok útján
<p>1.2. Alapvető személyes tulajdonságok meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékok a külső tulajdonságok meghatározására és megnevezésére (szemszín, hajhossz, testmagasság, testsúly) - sziluett-rajz: a test életnagyságú körvonalrajza nagyméretű papírra, a kontúrrajz kiegészítése/színezése a valóságnak megfelelően (hajszín, szemszín stb.), az alkotások körbevagása és kiállítása - külső tulajdonságok, testrészek tükörben való megfigyelése, megnevezése - játékos tevékenységek társak felismerésére jellemző külső tulajdonságuk/tulajdonságaik alapján
<p>1.3. Alapérzelmek osztályozása (öröm, bánat, harag, félelem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - didaktikai játékok a saját érzelmek felismerésére (kalap-<i>játék</i>) - az emóciók típusainak (kellemes/kellemetlen) felismerését szolgáló tevékenységek - játékos tevékenységek a kellemes/kellemetlen érzelmek megkülönböztetése céljából (<i>Akár tetszik, akár nem</i>) - munkalapok, érzelmi állapotok beazonosítására (<i>Karikázd be azokat az arcokat, amelyekről szomorúságot/vidámságot/haragot/ijedtséget olvasol le!</i>) - érzelemkerék-típusú játékos gyakorlatok a kellemes és kellemetlen érzelmek megkülönböztetése céljából (<i>Vidám vagyok - ez jó!, Mérges vagyok - ez egyáltalán nem jó!</i>)
<p>1.4. Az érzelmek kifejezése az adott érzelmi állapot kommunikációja céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - különféle érzelmek kifejezése sematikus rajzokkal/hangulatjelekkel - meseszereplők érzelmeinek verbális/nem verbális úton vagy gesztusokkal való kifejezése - az érzelmek erősségi szintjének megkülönböztetését szolgáló játékos gyakorlatok (<i>Az érzelmek barométere</i>) - <i>Mondd, mit érzel!</i>- típusú játékok (<i>Pl. A tanító néni megdicsért téged, mert szépen írtál, Egy osztálytársad megütött, és kivette kezedből a töltőtollad, A legjobb barátod már nem beszél veled, Láttál egy kígyót, melytől nagyon félsz</i>)
<p>1.5. Érzelmeket közvetítő üzenetek átadása verbális és nem verbális úton</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan mesék meghallgatása, melyek érzelmi úton hatnak, és ezáltal mintát adnak az érzelmi fejlődésre (<i>A rászédett medve, A kecske és a három gidó, Hamupipőke</i>) - mesék szereplői által átélt érzelmek megértését, felismerését célzó gyakorlatok - empátiás törődés adott élethelyzetekben - különféle empátiás beavatkozások felismerését célzó tevékenységek

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - meseszereplők érzelmeinek átélését szolgáló gyakorlatok - gyakorlatok érzelmek átélésének kinyilvánítására különböző élethelyzetekben - szerepjátékok olyan szereplőkkel, akik adott helyzetben különféle érzelmeket élnek át (<i>A fogorvosnál, Beteg vagyok, nem érzem jól magam!, Segítségre van szükségem!</i>)
<p>1.6. Érzelmek társítása reagálásokkal, viselkedésformákkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - filmrészletek megtekintése egyes érzelmek következményeinek nyomon követése céljából, ezen érzelmek tükröződése a gyermekek viselkedésében az osztályteremben, az iskolában, a társadalomban - különböző érzelmi állapotok lehetséges következményeinek felismerését célzó gyakorlatok - a helyzet-érzelmek-következmények társítását szolgáló <i>Ajándékot kaptál, mit érzel?</i> –típusú játékok - mondat-kiegészítő játékok szóban vagy gesztusokkal képek alapján (<i>Örülök, tehát ...., Szomorú vagyok, tehát ...</i>)

2. A közvetlen környezethez (természeti és társadalmi) való megfelelő viselkedés alakítása, formálása

III. osztály
<p>2.1. Külső tulajdonságok meghatározása a körülöttünk levő személyekkel való összehasonlítás útján</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékok, amelyek felelevenítik a gyermek és a társa testképét (a saját test érintése és felfedezése/ a játszótárs érintése és felfedezése) - a személyes külső tulajdonságok megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása más személy külső tulajdonságaival tükröt használva - játékok a saját arc és a játszótárs arcának, testi jellemzőinek megfigyelésére - <i>A padtársam leírása</i> - játék
<p>2.2. A személy viszonyulása a közvetlen környezethez (növények, állatok)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok, melyek növények, állatok képeken/filmekben/videofelvételeken való felismerését szolgálják - növények, állatok rajzolása/színezése/készítése modellálással (gyurma, agyag) - játék kártyákkal - állatok/növények társítása szükségleteikkel - növények és állatok gondozásával kapcsolatos tevékenységek megnevezése, bemutatása utánzással - növények ültetése, gondozása az osztályteremben, növekedésük, fejlődésük megfigyelése - a növények és állatok iránti felelősségvállalás kifejezését szolgáló tevékenységek
<p>2.3. A növények és állatok szerepe az ember életében</p> <ul style="list-style-type: none"> - párosító-feladatok: háziállatok-háziállatoktól nyert termékek - növényeket ábrázoló kártyák csoportosítása aszerint, hogy ehetőek vagy dísnövények - ember-állat-növény kapcsolatról szóló mesék meghallgatása/filmek megtekintése - olyan képek megfigyelése, amelyek a társállatok és gazdájuk közti társas interakciók megvalósítását ábrázolják - látogatás állatfarmra, állati eredetű nyersanyagokat feldolgozó laboratóriumokba - játékos tevékenységek egy napi menüt alkotó élelmiszerek eredetének megállapítására

3. Az érzelmi szabályozó/önszabályozó képességek kialakítása és gyakorlása, valamint a társadalmi kapcsolatok képességének kialakítása

III. osztály
<p>3.1. A hovatartozási csoport meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a hovatartozási csoport meghatározására - beszélgetés csoportokról, a csoporthoz tartozásról, konkrét helyzetekből kiindulva - a csoporton belüli különböző kapcsolatok szemléltetése rajzokkal, történetalkotással - különböző csoportokon belüli tevékenységek leírását célzó tevékenységek játékok, képek felhasználásával - valóságos helyzetek irányított megfigyelése - történetalkotás képek alapján
<p>3.2. Egyszerű viselkedési szabályok meghatározása egy baráti csoporton belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű viselkedési szabályok meghatározását célzó tevékenységek egy baráti csoporton belül - csoportjátékok szervezése - a csoporton belüli barátságos/barátságatlan viselkedésformák felismerését szolgáló gyakorlatok (<i>Így helyes, így nem...</i>) - valós/képzeltbeli társas interakciók irányított megfigyelése egy baráti csoporton belül
<p>3.3. Az alkalmazkodó képesség kialakítása kiscsoportok szintjén (baráti csoport)</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a baráti csoporton belüli társadalmi kapcsolatok feltárására és megtanulására - játékos gyakorlatok a baráti csoporton belüli tevékenységek meghatározására - szituációs párbeszéd a csoporttagok közti kapcsolatokról képek alapján vagy anélkül - a baráti csoporton belüli kapcsolatokról szóló filmek megtekintése - csoportfeladatok szerepek, szabályok meghatározására - szerepjáték: <i>A játszóhelyen/A játszótéren</i>
<p>3.4. A negatív érzelmek kontrollálási lehetőségeinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus filmrészletek megtekintése a negatív érzelmek kontrollálási lehetőségeinek felismerése céljából - a negatív érzelmek kontrollálását célzó eljárások gyűjtése megadott anyag alapján - gyakorlatok, melyek arra szolgálnak, hogy a gyermek felismerje azokat az alkalmazkodási lehetőségeket, amelyeket a hovatartozási csoport megkövetel (játékok elosztása, játékos tevékenységek megadott jelre történő befejezése, megfelelő viselkedés játékos versenyhelyzetekben) - szerepjáték adott témához kapcsolva (<i>Ma hibáztam, de holnap jobban odafigyelek, Jó cselekedetek, rossz cselekedetek</i>)
<p>3.5. A problémahelyzetek kezelési technikáinak felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő viselkedésformák beazonosítása problémahelyzetekben (szóváltás a társakkal, elégedetlenség) - tevékenységek, amelyek pozitív érzelmeket keltenek - emberi kapcsolatokra épülő szerepjátékok (barátság/ellenségeskedés; együttműködés/együttműködés hiánya) és civilizált magatartás tanúsítása a másokkal való kapcsolatokban - érzelmi töltetű, boldogan végződő tematikus filmek megtekintése

Tentamalak

Tentamali területak	III. osztály
<p>Személyi és érzelmi tudatosítás</p>	<p>Tárgy-élőlény-személy. Az emberi lény mint személy.</p> <p>Alapérzelmek (öröm, szomorúság, harag, félelem) – címkézésük, saját érzelmek kifejezése</p> <p>Nonverbális és verbális érzelmi üzenetek.</p> <p>Érzelmek, reakciók, viselkedés</p>
<p>A környező világ tudatosítása</p>	<p>Önismeret: testfelépítés, külső tulajdonságok, nemek</p> <p>A személyek közötti hasonlóságok és különbségek.</p> <p>Élőlények és növények - viszonyunk az élőlényekhez és növényekhez</p> <p>A növények és állatok szerepe az ember életében</p> <p>A növényekhez és állatokhoz való ragaszkodás</p> <p>Másokhoz viszonyított átélt érzelmek</p>
<p>Szocio-emocionális képességek</p>	<p>Csoportoz való tartozás - A barátok csoportja</p> <p>Csoporton belül kapcsolatok és tevékenységek</p> <p>Csoporton belül viselkedési szabályok</p> <p>Érzelmi kontroll – a negatív érzelmek erősségének kezelése és a problémás helyzetek megoldása</p>

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és ajánlott tanulási tevékenységek

1. . Az identitástudat és az érzelmi állapotok tudatosítása

IV. osztály
<p>1.1. A személyt meghatározó erkölcsi tulajdonságok beazonosítása – jószág és rosszindulat</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanár által bemutatott felismerési gyakorlatok a jóságról és a rosszindulatról - erkölcsi tulajdonságokat bemutató képek rendszerezése: jószág/rosszindulat - ezen tulajdonságokat megjelenítő segédanyagok olvasása - családi környezetben megnyilvánuló jellemvonások értékelése - erkölcsi tulajdonságokat megjelenítő – jószág, rosszindulat- ábrák színezése, rajzolása, festése - pozitív viselkedésmódok beazonosítása képek/ filmek/segédanyagok/mesék/beszámolók alapján - a pozitív viselkedésmódok megerősítése, párhuzamosan a saját hibákért való felelősségvállalás gyakorlásával – pl. tematikus játékok: „Így igen/Így nem” - a jószág/rosszindulat megnyilvánulását bemutató viselkedésmódokkal szembeni állásfoglalás, beleegyezés/ellentmondás
<p>1.2. A belső érzelmek külső kifejezésének megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok- játék a az érzelmek kifejezésére - az érzelmek átélésének és kifejezésének megkülönböztetése („<i>Vidám vagyok, tehát barátságos, Szomorú vagyok, nem akarok senkivel sem beszélgetni</i>”) - szerepjáték (viselkedés utánezása adott érzelmekre)
<p>1.3. A kellemes és kellemetlen érzelmek megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a saját érzelmek azonosítására - „A zaklatottság fiókja és az öröm fiókja” típusú játék, a kellemes, kellemetlen érzelmek megkülönböztetésére - játékok a kellemes és kellemetlen érzelmek megkülönböztetésére („<i>Megnyerted a versenyt!/ Elvesztetted a versenyt!</i>”) - gyakorlatok az érzelmek besorolására (pozitív érzelmek és negatív érzelmek) - szerepjáték („<i>Szomorú vagyok- ez nem jó, Vidám vagyok- minden csodálatos!</i>”)
<p>1.4. Az érzelmek társítása ok- okozatisággal</p> <ul style="list-style-type: none"> - filmek megnézése az ok - az érzélem – a következmények kiemelésére, társítására - történetek hallgatása, amelyekben azonosítják a szereplők érzelmeit és tudatosítják az átélt érzelmeket - gyakorlatok az okok, érzelmek és azok következményeinek kapcsolatát azonosító gyakorlatok segédanyagokkal - asszociációs játékok az érzelmek érzelmi reakciókkal való társítására - ok-következmény típusú szerepjáték „<i>Vesztettem- szomorú vagyok- sírok, Nyertem- boldog vagyok- mosolygok</i>” - „<i>Miért érzem így magam?</i>” típusú játékok az érzelmi állapotok okainak észlelésére és azonosítására

2. A közvetlen környezethez (természeti és társadalmi) való megfelelő viselkedés alakítása, formálása

IV. OSZTÁLY
<p>2.1. Egyszerű kritériumok alapján különbséget tenni magunk és mások között</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok bizonyos termékek előállítására a tenyér- és ujjlenyomat segítségével - összehasonlítási gyakorlatok az osztálytársakkal egy adott kritérium alapján - a mesék / történetek vagy a való életből származó karakterek, szereplők elemzése, annak érdekében, hogy azonosítsák a saját és a szereplők közötti hasonlóságokat és különbségeket - munkalapok megoldása egymás tulajdonságainak megismerése érdekében (hasonlóságok és különbségek azonosítása)
<p>2.2. Empatikus üzenetek érzelmi töltettel való közvetítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az empatikus / közömbös üzenetek azonosítására segédanyagok alapján - empatikus / közömbös viselkedésmódok bemutatása - szerepjáték - empatikus üzenetek közvetítése: „<i>Veled vagyok</i>”
<p>2.3. A saját és mások érzelmeihez kapcsolódó megfelelő viselkedésmódok elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan filmek megnézése, amelyek illusztrálják a kívánatos / nem kívánatos viselkedést és a hozzá kapcsolódó érzelmeket - gyakorlatok a társadalmilag kívánatos viselkedés azonosítására - saját és mások érzelmeihez kapcsolódó megfelelő viselkedésmódok azonosítása - viselkedés megfigyelése konkrét / képzeletbeli helyzetekben, film, képek, szövegek alapján - beszélgetések a meghallgatott történet alapján, amely pozitív/ példaértékű cselekvést sugall/mutat - szerepjáték: „<i>Hókusz- pókusz</i>”, „<i>Az érzelmek bűvésze</i>”, „<i>Abrakadabra</i>”
<p>2.4. A növényekre és állatokra vonatkozó felelősségteljes magatartás megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - látogatás egy mezőgazdasági farmon - filmek megnézése - a növényekkel és állatokkal szemben tanúsított viselkedésmódokkal - figyelem/figyelmetlenség, ellátás / elhanyagolás, bátorság/félelem, szeretet/utálat – szembeni egyetértés / egyet nem értés kinyilvánítása

3. Az érzelmi szabályozó/ön szabályozó képességek kialakítása és gyakorlása, valamint a társadalmi kapcsolatok képességének kialakítása

IV. osztály
<p>3.1. Az osztály, mint hovatartozási csoport minőségi feltérképezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - az osztályban levő tanulók közös jellemzőinek felsorolása (kor, napi program, órarend, tanárok) - csoportmunka - az osztály tabló/tükör elkészítése, felirat elkészítése - azonos jelvények előállítása az osztály minden tanulójának
<p>3.2. Egyszerű viselkedési szabályok megállapítása az osztályban</p> <ul style="list-style-type: none"> - olyan poszterek, faliújságok készítése, amelyek az osztályszabályokat tartalmazzák ikonok,

IV. osztály	
	<p>képek, szavak - fogalmak segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanulók felelősségének meghatározása osztályszinten - az osztálytermi feladatok gyakorlása (megfigyelő, tanár vagy egy diák segítője, támogatója) - helyzetgyakorlatok: „<i>Így igen, így nem</i>” - együttműködésen és cselekvésen alapuló játékokban való részvétel - osztálytermi megfelelő kommunikációs gyakorlatok (üdvözlés/köszönés, társak szóbeli értékelése, empátia) - a viselkedés példáinak megvitatása a történetekből, versekből, rajzfilmekből és az életből - megvitatni a különböző viselkedési magatartás pozitív és negatív hatását saját személyére és másokra vonatkozóan („<i>Én, ti, a többiek</i>”) - a pozitív kapcsolatok és a csoportban való részvétel példáinak megvitatása történetek, képek, filmek stb. felhasználásával
3.3. Feszült helyzetek kezelését szolgáló megoldások elsajátítása	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a pozitív magatartás megerősítésére: dicséret, pozitív visszajelzés, jutalom, bátorítás stb. - szerepjáték: „<i>Így igen, így nem</i>”- viselkedés feszült helyzetekben - gyakorlatok a tolerancia fejlesztésére a frusztrált helyzetekben: „<i>Nem idegesít fel minden semmiség!</i>”, „<i>Légy türelemmel!</i>” „<i>Próbáld újra!</i>”

Tartalmak

Tanulási tartalmak	IV. osztály
Személyi és érzelmi tudatosítás	<p>A személy erkölcsi jellemvonásai – jószág-rosszindulat Valós és képzeletbeli helyzetekben megjelenő érzelmek és érzelmi állapotok Ok-érzelem. Érzelem-következmény Az érzelmek minősége és erőssége</p>
A környező világ tudatosítása	<p>Különbözőek vagyunk. Hasonlóságok és különbségek Az empátia – empatikus és közömbös viselkedések és üzenetek Viselkedés – érzelem személyes és társas környezetben Élőlényekkel és növényekkel szembeni magatartás</p>
Szocio-emocionális képességek	<p>Hovatartozási csoport – az osztály Viselkedési szabályok az osztályban Kapcsolatok az iskolai csoportban Érzelem és viselkedés Érzelmi kontroll és feszült helyzetek kezelése</p>

Módszertani útmutató

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy tanterve a súlyos, halmozottan súlyos értelmi akadályozottsággal rendelkező tanulók számára, szabályozza a pedagógus tevékenységét, a tanulók sajátos kompetenciáinak fejlesztésében, valamint a megfelelő tanítási szemlélet tervezésében és kivitelezésében, figyelembe véve a tanulók fejlettségi szintjét, életkori sajátosságukat különböző tanulási kontextusokban.

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy tanterve oktatási megközelítéseket javasol összhangban a nevelési célokkal a súlyos akadályozottsággal élő gyermekek számára. A tanítási tartalmak tájékoztató jellegűek és szem előtt tartják a sajátos nevelést igénylők társadalmi és tudományos integrációját, követve a specifikus kommunikációs képességeket és a társadalmi integrációt.

A program figyelembe veszi a a gyógypedagógia egyik alapelvét: "a fogyatékkal élő gyermekek globális és egyénre szabott megközelítése - az összes létező és potenciális kognitív, nyelvi, pszichomotoros, affektív-kapcsolati és társadalom követelményeihez való alkalmazkodási képesség és lehetőség azonosítása, kiaknázása és ösztönzése", és a szocio-emocionális nevelés egyik alapelvét "a szocio-emocionális nevelés individualizálásának elve az egyes gyermekek személyiségstruktúrája, valamint az életkor, az oktatási kontextus és a társadalmi-szakmai terület sajátosságai szerint".

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy egyik fontos célkitűzése, hogy hozzájáruljon a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan súlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztéséhez, hogy érzelmileg és szociálisan optimálisan tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

A szocio-emocionális készségek fejlesztése hozzájárul a felnőttekkel, azonos vagy korban közelálló gyerekekkel való interakciós készségek fejlesztéséhez, a különbözőségek tiszteletben tartásához és elfogadásához, személyiségfejlesztéséhez, az önkontroll fejlesztéséhez és az érzelmek kifejezéséhez.

A módszertani ajánlások tájékoztatja a tanítót a szocio-emocionális program használatában és segíti a tanítási- tanulási folyamat megszervezését, tervezését tiszteletben tartva a tantárgy sajátosságait valamint a tanulók megértési és fejlettségi szintjét.

Kiindulva a sajátos fejlesztésből és figyelembe véve az egyéni sajátosságokat biztosítva van a kontextusfüggő alkalmazás és az egyénre szabott terv beiktatása.

Didaktikai stratégiák

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy sajátos kompetenciáinak fejlesztése szükségessé teszi olyan tanulási stratégiák, módszerek, eljárások, szemléltető eszközök alkalmazását, amelyek hatékonyan hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a tevékenységekbe ágyazott ismeretek felfedezése, megértése, tudatosítása és beépülése elősegítse a különböző érzelmi és szociális képességrendszerek kialakulását, működését, és előfeltétel, hogy a tanulási tevékenység gyakorlati és részvételi jellegű legyen.

Ezen tanulási stratégiák, módszerek, eljárások nagy hangsúlyt fektetnek a differenciált tanulásszervezésre, hozzájárulnak a progresszív építkezéshez (ismeretek, készségek, attitűdök), a tantárgyon át, a súlyos vagy halmozottan súlyos értelmi akadályozottsággal rendelkező tanulók által megengedett mértékben a tanuló legközelebbi fejlődési szintjéhez.

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy keretében az alkalmazott tanítási stratégiák formatív értékét növelheti a tanító, kiaknázva a játékosság pozitív hatásait. A tanulási tevékenység gyakorlati és részvételi jellege mellett a játék lényeges összetevője kell legyen a tanítási-tanulási folyamatnak.

Javasolt olyan tanítási stratégiák használata, amelyek fejlesztik a tanuló kommunikációs készségeit, amelyek ösztönzik, hogy közvetlenül résztvegyen és bekapcsolódjon az oktatási folyamatba. A tanító különböző típusú oktatási stratégiákat alkalmazhat:

- induktív stratégiák, példák használata- mesékből, rajzfilmekből vagy a valós életből;

- felfedező, azonosító és felismerő stratégiák (szemléltető eszközök segítségével) -a szereplők jelleme, azok érzelmei, hovatartozási csoport, társadalmi viselkedési normák, szabályok tiszteletben tartása vagy be nem tartása;

- analóg stratégiák modellek használata-mesékből, rajzfilmekből vagy a valós életből- a személyek jellemzésére, a hovatartozási csoportok, a csoporton belüli kapcsolatok, szabályok elemzésére;

- heurisztikus stratégiák (szerepjáték, kiindulva az érzelmek kifejezéséből egyszerű szabályokig, magatartási formákig a családban, a barátokkal, beszélgetés képek alapján, filmnézés, mesehallgatás, rajzkészítés);

- kombinált stratégiák, olyan aktív és interaktív módszerek használata, amelyek hozzájárulnak a tanuló kommunikációs képességéhez, amelyek bátorítják, biztatják, hogy pozitívan résztvegyen, amelyek ösztönzik, hogy a tevékenység során kooperatív tagja legyen a csoportnak (azonosítsa, ismerje fel, használja a különböző ismereteket, készségeket, beszélgetések ennek mentén);

- váltakozó tevékenységi formák stratégiája (frontális, csoportos, párban, egyéni).

A szemléltető eszközök használata a speciális oktatásban alapvető szerepet tölt be, általuk hozzáférhetőbbé válik a tananyag a speciális nevelést igénylők számára. Azok az erőforrások, oktatási anyagok, amelyek konkrét-intuitív támogatást eredményeznek, megkönnyítik a közvetlen valóság észlelését, igénybe veszik a gondolkodási műveleteket, a tanuló képzelő erejét, fantáziáját és segítik azon ismeretek, készségek, attitűdök elsajátításában, amelyek célzottak az adott tanulási egységben.

Az aktív-részvételi valamint az interaktív módszerek, karöltve az oktatási anyagokkal és a játékosággal pozitív eredményekhez vezethetnek a súlyos, halmozottan súlyos vagy azzal összefüggő értelmi akadályozottsággal rendelkező tanulók nevelésében.

A szerepjáték és annak szimulálása felkészíti a gyereket valós helyzetekre és előterjeszti a verbális és nonverbális kommunikációs képességek, az empátia és tolerancia fejlődését. A csoportmunka elősegíti a konfliktusmegoldó képesség fejlesztését és a hatékony kommunikációt.

Javasolt a szemléltető rajzok használata a témához igazítva, irodalmi szövegek tematikus tartalommal, filmcsekék CD-n és DVD-n, mesék, játékok, Power-Point bemutatók, munkalapok azonosításra /megkülönböztetésre, színezők/rajzok, különböző játékok.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám/periódus	Megjegyzés

Az éves és félévi tervezés személyre szabott beavatkozási tervek kidolgozásával fejeződik be azoknak a tanulóknak az esetében, akiknek nehézségeik vannak a program által javasolt tartalmak elsajátításában.

Értékelés

Az értékelés az oktatási folyamatban, összhangban a kitűzött céllal, társadalmi-érzelmi nevelés tantárgy tanulmányozásában, nem csupán egy eszköz a tanulók készségeinek mérésére, szabályozására, hanem egy mód a tanítási-tanulási stratégiák beállítására valamint a tanító alkalmazkodására az egyéni igényekhez és életkori sajátosságokhoz. A pedagógus követni fogja a tanuló fejlődését, ami tükrözi a kognitív, érzelmi, viselkedés - és attitűdbeli változásait.

A hagyományos értékelési eszközök mellett javasolunk néhány kiegészítő eszközt, formát: önértékelés, a tanulók tevékenységének, magatartásának és viselkedésének rendszeres megfigyelése. A tanulók megfigyelése az értékelés alapja, abban rejlik, hogy figyelmesen és rendszeresen követjük a tanuló viselkedését, anélkül, hogy beavatkoznánk, azzal a céllal, hogy felismerjük a tanulók jellegzetes jellemvonásait. Az értékelésnél a készségeket figyeljük, kihangsúlyozva azokat amelyeket elsajátított a tanuló, összehasonlítva a javasolt, elérendő kompetenciákkal, beleértve az ismereteket, készségeket, attitűdöket anélkül, hogy lecsökkentenénk kizárólag arra amit és amennyit tudnak a tanulók.

Az érzelmi kompetencia fejlettségi szintjének megállapításában a következő mutatók segítenek:

- az érzelmek felismerése és kifejezése,
- az érzelmek megértése;
- az érzelmek szabályozása.

A szociális kompetencia fejlettségi szintjének megállapításában a következő mutatók segítenek:

- szabályok betartása
- szociális kapcsolatok(hálózattok)
- proszociális viselkedés

Fontos a folyamatos feed-back minden gyerek fejlődésében, bátorítása a gondolatok, ötletek, vélemények kifejezésére és a személyes érvelésre. Fontos az elsajátított készségek pozitív visszajelzése.

Bibliográfia

- Ainscow, M., (1998), *Să-i cuprindem pe toți cei care învață. Învățământ de experiență*, UNIVERSITATEA MANCHESTER;
- Boncu, Ș, Dafinoiu I. (2014), *Psihologie socială. Studiul Interacțiunilor umane*, Editura Comunicare.ro; București;
- Georgescu, D., Ștefănescu, D.-O. (2016), *Cultură Civică, clasa a VIII-a*, Ed. Humanitas;
- Goleman, D. (2008), *Inteligența emoțională*. București, Editura Curtea Veche;
- Pîrîială, O. (2016), *Manual de Educație civică – ED. ARAMIS*,
- Skager, R., Dave, R.H., Robinson, K.G. (1977), *Curriculum evaluation for lifelong education*, , PERGAMON PRESS;
- Vrăsmaș, T. (2001), *Învățământul integrat și/sau incluziv*, ARAMIS, *În căutarea unui curriculum. Note privind educația copiilor cu handicap sever*, COLECTIVUL ȘCOLII RECTORY PADDOK – ANGLIA , TRADUCERE UNICEF-RENINCO;
- ***(1991). *Planul de învățământ și programa activităților instructive-educative în grădinița de copii* București: EDP;
- ***(1961). *Programa activităților obligatorii pentru învățământul preșcolar*. București: EDP;

- *******(1963). Programa activităților instructiv-educative în grădinițele de copii. București: EDP;
- *******(2008) Programă școlară disciplina **SOCIALIZARE** Clasele I – a X-a, București;
- *******CURRICULUM PENTRU COPII CU DIZABILITĂȚI SEVERE ȘI PROFUNDE – REPREZENTANȚA UNICEF și ASOCIAȚIA RENINCO ROMANIA;
- ******* CURRICULUM NAȚIONAL – M. Ed. C., CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM;
- <https://www.stanfield.com/blog/2015/02/sel-how-social-emotional-learning-helps-special-needs-students/>
- <https://www.districtadministration.com/article/social-emotional-learning-enhances-special-ed-and-beyond>
- <https://www.isbe.net/Pages/Social-Emotional-Learning-Standards.aspx>

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației
Attila Bokor. coordonator, Inspectoratul Școlar Județean

Bakó Erika Mária	Fazakas Kinga - Speciális Általános Iskola Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Fazakas Kinga	Speciális Általános Iskola Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

***SZOCIO – EMOCIONÁLIS
KÉPESSÉGFEJLESZTÉS***

Speciális oktatás

V. -X. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

BEVEZETÉS

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy tanterve egy tantervi ajánlat a speciális oktatás alsó- és gimnáziumi tagozata számára. Ezen tantárgyat a 2018-2019-es tanévtől vezették be a speciális oktatás alsó- és gimnáziumi tagozatai számára és a 3622-es Minisztériumi Rendelet 9. mellékletében található kerettantervbe szerepel először, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók számára óvoda, előkészítő, gimnáziumi szinten.

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy az „Ember és társadalom” műveltségi terület részét képezi a Tantervi kerettervben heti 1 órában.

Ezen tantárgy a speciális oktatás oktató-nevelői folyamatát egy új szemléletben tünteti fel, egy dinamikus és komplex nézettel, amely az egyén és iskolai csoport átalakulását célozza kapcsolati és interrelációs szinten. Célja a sajátos nevelési igényű tanulók hatékony iskolai és társadalmi integrálódása.

A tantárgy létrejöttének fontosságát a következő országos és nemzetközi tudományos kutatások igazolják:

- a Romániában lezajlott szocio-emocionális képességfejlesztő programok („*Igen. Képes vagy rá!*” nevelési program; *A hátrányos helyzetű gyermekek és serdülők életvezetési készségeinek fejlesztése - nevelési program; Fast Track Program – multifókusz – prevenció program értelmileg akadályozott gyerekeknek a szociális és érzelmi készségek fejlesztésére*).

- nemzetközi szintű szocio-emocionális képességfejlesztő programok (PATH Model – Promoting Alternative Thinking Strategies – Alternatív gondolkodási stratégiák támogatása; Improving Social Awareness, Social Problem Solving Project (ISA/SPSP) – Társadalmi tudatosság fejlesztő program – Szociális problémák megoldása program; Yale-New Haven Social Competence Promotion Program – Társadalmi kompetenciák előmozdítása program Yale-New Haven; Oakland’s Child Development Project – Oakland Gyerekfejlesztési program; Peaceful Kids Conflict Resolution Program – Konfliktuskezelés gyerekeknél program).

A tantárgy fő célja, hogy a személyiséget az egyéniség és az általánosság elve alapján alakítsa, segítse az egyszerű élethelyzetek megértését, egy minimális személyes és társadalmi autonómia kialakulását, egy alap érzelmi érettség elérését, valamint a kapcsolattartást a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulóknál.

A szocio-emocionális képességfejlesztés tantárgy és tanterv szemlélete követi az új kompetencia-alapú tantervi modellt, amely az újszerű tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását is feltételezi. Így a sajátos tanulási helyzetekhez igazodó készségfejlesztés hatékonyan hozzájárulhat ahhoz, hogy a tevékenységekbe ágyazott ismeretek

felfedezése, megértése, tudatosítása és beépülése elősegítse a különböző érzelmi és szociális képességrendszerek kialakulását és működését.

A tanterv szerkezete:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok
- Bibliográfia

A kompetenciák az ismeretek, készségek, képességek és attitűdök strukturált egysége, amelyek tanulás útján fejlődnek és lehetővé teszik sajátos vagy általános területen felmerülő problémák észlelését és megoldását különböző helyzetekben.

A szocio-emozionális képességfejlesztés tantárgy általános kompetenciái a tanuló önismeretét, a társadalmi tudatosságát, szociális önállóságát, valamint az önálló, felelősségteljes döntéshozatalt támogatja.

A sajátos kompetenciák melyek egy tanév leforgása alatt alakulnak ki az alapkompentenciákból vannak származtatva és ezek elsajátításának szintjei/fokozatai. A sajátos kompetenciák leírását tanulási tevékenységek példái kísérik, amelyek segítik a didaktikai tevékenység megszervezését, a kompetenciák kialakítása érdekében.

A tanulási tartalmak alsó tagozaton magukba foglalják a következő fejlesztendő területeket:

- személyi tudatosság, önismeret;
- a társas környezet tudatosítása;
- a szociális és érzelmi képességek.

A módszertani útmutató által a tanterv didaktikai eszközöket ajánl. Útbaigazítást ad a tanulók konkrét tapasztalatai értékesítésére, a pedagógusnak szabadságot adva a tanulási tevékenységek szervezésében, szabadságot nyújtva az osztályban lévő megfelelő helyzet, értelmi képességek függvényében lehetőséget ad helyettesíteni vagy kiegészíteni konkrét gyakorlati példákkal.

Módszertani útmutató alapján ezen tanterv olyan oktatási stratégiák kiválasztását javasolja, amelyek a tanulók élettapasztalatának értékesítésére alapoz, amely szabad kezet ad a tanárnak, hogy a legmegfelelőbb tanulási tevékenységek közül válasszon, annak érdekében, hogy illeszkedjen a tanulók aktuális fejlődési szintjéhez

A szocio-emozionális képességfejlesztés tantárgy és tanterv végső célja, a súlyos, halmozottan sérült értelmileg akadályozott tanulók optimális integrációja, a társadalmi-érzelmi képességfejlesztés

által, önmagukra és társaik fele irányuló pozitív attitűdök kialakítása által, valamint a helyes viselkedési normák kialakítása, interiorizálódása által.

A jelenlegi tanterv által javasolt szocio-emocionális képességfejlesztés megfelel a következő nemzetközi ajánlások dokumentumainak:

- *Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (2006/962 / EK);*

- *Nemzetközi Oktatási Bizottságnak a 21. századi jelentése az ENSZ-nek;*

- *Az ENSZ (Egyesült Nemzetek Szövetsége) által 1989. November 20-án elfogadott Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény.*

Jelen tanterv a speciális oktatásban dolgozó pedagógusoknak, szakembereknek készült. Szükségessé teszi, hogy ezen területen a tevékenységek megtervezése e tanterv tanulmányozása alapján történjen, valamint az oktatói-nevelői tevékenységek is kövessék e tanterv előírásait.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése**
- 2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása**
- 3. Az érzelemszabályozó/ önszabályozó, valamint a társas interakciókat támogató képességek kialakítása**
- 4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése

V. Osztály
<p>1.1. Az egyéni /személyes értékek azonosítása az énkép kialakulása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a személyes tulajdonságok azonosítására irányuló gyakorlatok <i>"Milyen vagyok én?"</i> - gyakorlatok az önértékelés és a mások véleménye közötti különbségek azonosítására - feladatlapok, mint például a <i>"Saját tulajdonságaim"</i> - játékos gyakorlatok a személyes értékek kiemelésére <i>"Személyes térkép"</i> - játékos gyakorlatok - a személyes és a mások tulajdonságainak meghatározásához (<i>"Gyere ismerkedjünk meg", "Ez vagyok én!"</i>)
<p>1.2. A tiszteletre, mint erkölcsi tulajdonságra alapozó viselkedések kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tisztelet és a tiszteletlenség beazonosítása képek alapján - valós és képzeletbeli helyzetek irányított megfigyelési gyakorlata - beszélgetések valós/képzeletbeli helyzetekről - tanulságos szövegek, történetek olvasása, meghallgatása - <i>"Így igen/ Így nem"</i> gyakorlatok képeken és munkalapokon - szerepjátékok a tiszteleten alapuló magatartások ösztönzésére, valamint a saját hibáikért való felelősségvállalás gyakorlására - Példa: Tematikus játék <i>"Így igen / Így nem"</i>
<p>1.3. Komplex érzelmi állapotok azonosítása (büszkeség, szégyen, csalódás, izgalom, irigység, csodálat, sajnálat, büntudat)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a saját és mások érzelmeinek azonosítására a viselkedések, beszéd, testtartás, mimika és pantomim alapján - mesehallgatás, a szereplők érzelmi állapotainak azonosítása - különféle érzelmi állapotok grafikus ábrázolása - gyakorlatok: az érzelmi állapotok képi és verbális társítására - gyakorlatok a saját érzelmek azonosítására és kifejezésére, mint például: <i>"Halásszunk érzelmeket"</i>

V. Osztály

1.4. Az érzelmek okainak és következményeinek verbális kifejezése

- az érzelmek okainak és következményeinek azonosítása szemléltető eszközök által
- az érzelmek okainak és következményeinek kifejezése interaktív módszerekkel (például: "Csillageső")
- szerepjátékok az érzelmek következményeinek témakörben
- párbeszéd az érzelmek következményeinek témakörben

2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása

V. Osztály

2.1. Egy csoporthoz való tartozás kritériumainak megfogalmazása

- csoportosítási gyakorlatok egy adott kritérium alapján: embereket ábrázoló zsetonok, képek, fotók segítségével
- egy csoport tagjainak a közös elemeinek azonosítására irányuló gyakorlatok
- a csoport és tömeg fogalmának megkülönböztetésére irányuló gyakorlatok
- empirikus differenciálási tevékenységek emberek és embercsoportok között (az emberek a buszmegállóban együtt vannak, de nem ismerik egymást vagy a labdarúgó-csapat)
- azon csoportok azonosítására szolgáló gyakorlatok, amelyhez egy személy tartozhat
- gyakorlatok a meglévő kapcsolattípusok azonosítására (pozitív/negatív)

2.2. Pozitív kapcsolat a csoport/csoportok többi tagjával

- saját csoportok felismerésére irányuló gyakorlatok
- gyakorlatok a csoporton belüli lehetséges szerepek azonosítása
- gyakorlatok a csoporton belüli kapcsolatok felismerésére a csoportra jellemző tevékenységek által
- szerepjátékok a segítségadás begyakorlására a csoporton belül
- kollázsok készítése "A mi osztályunk", "Barátok", "Család" témakörben
- fotók/rajzok /üzenetek készítése a helyes viselkedések promoválása érdekében

2.3. A csoporthoz való tartozás- jogok és kötelességek azonosítása

- az osztály szabályzatának ismertetése a tanulók jogainak és kötelezettségeiknek

V. Osztály
<p>meghatározásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportos feladatok megoldása szerepek és kötelezettségek meghatározásával (közös rajzolás, építés fakockákból, kiállítás készítése) - a családtagok feladatainak, kötelezettségeinek megvitatása szövegek/közmondások/képek által - párbeszéd konkrét segédanyagok alapján a baráti kapcsolatok jogait és kötelességeit illetően
<p>2.4. Az alapvető jogok és kötelességek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a gyermekek jogainak tiszteletben tartása/megsértése felismerésére képek alapján - a gyermekek jogainak tiszteletben tartását szolgáló helyzetek szimulálására irányuló tevékenységek - párbeszéd a gyermekek jogairól
<p>2.5. Mások érzelmeinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a mások érzelmeinek azonosítására képek alapján (képek, filmek, mesék) - játékos gyakorlatok az empatikus viselkedések azonosítására - a verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok a pozitív kapcsolatok kialakításában

3. Az érzelemszabályozó/ önszabályozó, valamint a társas interakciókat támogató képességek kialakítása

V. Osztály
<p>3.1. Egyszerű közösség szervezési fogalmakkal való ismerkedés</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző típusú helyi közösségek beazonosítására (falu, város) - tevékenységek a helyi közösséghez való tartozás felismerésére - a lakhely elnevezését célzó gyakorlatok - az iskolát meghatározó helység nevének a begyakorlása - a települést és lakhelyét bemutató tevékenységek (falu/város, tömbház/családi ház) - a helyi események bemutatása (városnapok, sajátos vallásos/társadalmi szokások- vásárok, felvonulások) - a helyi közösségi intézmények makettjeinek megvalósítása (iskola, kórház, rendőrség, templom) - a lakhely kollázsok általi kivitelezése képpel/fényképekkel - képolvasási gyakorlatok a csoporton belüli szerepek/felelőségek meghatározására

V. Osztály**3.2. A gyerek személyazonosságával kapcsolatos releváns adatok használata a helyi hatóságok irányába**

- a személyes adatok begyakorlása: név, lakhely
- egy elérhetőség pontos felidézésének a begyakorlása (telefonszám)
- személyes adatokat tartalmazó kártyák megvalósítása
- gyakorlatok az idegen személyekre vonatkozó attitűdök és viselkedésmódok kialakítására
- képek alapján történő azonosítási tevékenység: rendőr, tűzoltó, orvos (egyenruha, egyenruha színe, intervenciós gépjármű)
- a személyes információk szolgáltatásával kapcsolatos gyakorlatok

3.3. A megfelelő viselkedésmódok begyakorlása vészhelyzetek esetében

- a vészhelyzetek meghatározását segítő tevékenységek
- vészhelyzetet szimuláló gyakorlatok (tűz, árvíz, földrengés stb.)
- társítási gyakorlatok vészhelyzet-beavatkozási hatóság megismerésére
- személyes adatokat tartalmazó kártyák megvalósítása: tanuló neve, sürgősségi hívószámok
- szerepjátékok a hatóságokkal való kapcsolatteremtések kialakítására

3.4. A szomorú érzelmi állapotok kezelését elősegítő módszerek

- a szomorúság érzelmi állapotát kiváltó tényezők beazonosítása szemléltetőeszközök által
- a kellemes és pozitív érzelmi állapotokat kiváltó tevékenységekre való figyelem összpontosítása
- szemléltetőeszközök megtekintése azon módszerek azonosítására, amelyek segítségével a szomorúság kezelhető

4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben

V. Osztály
<p>4.1. A döntéshozatal gyakorlása a különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napi program - napi tevékenységek kiválasztása - a preferenciális tevékenységek kiválasztására vonatkozó gyakorlatok - játékok az egyszerű döntések megindoklása érdekében - a meghozott döntések indoklása - megfelelő döntéshozatal különböző helyzetekben- játékok - A játék típusa: <i>"Választásom ...", "Mit választasz?"</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Ruházati cikkek - a különböző ruházati cikkek elnevezésének a gyakorlása - asszociációs gyakorlatok: ruházati cikk-évszak - a megfelelő ruházat kiválasztása a különböző alkalmakra (játék, iskola, bevásárlás, születésnapok) - a meghozott döntések indoklása
<ul style="list-style-type: none"> • Kedvenc játékok/játékszerek - játékok/játékszerek azonosítása - a játékválasztással kapcsolatos beszélgetések - szerepjáték <i>"Az én játékom"</i>
<p>4.2. A veszélyes helyzetek elkerüléséhez szükséges magatartások begyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - veszélyes helyzetek felismerése - a vészhelyzetben való kiszolgáltatottság érzésének a felismerése - gyakorlatok a saját veszélyes viselkedésformák felismerésére - krízishelyzetekben való helyes döntéshozatal gyakorlása

TARTALOM

Tanulási területek	V. Osztály
Önismeret	<p>Erősségeim, értékeim és erőforrásaim</p> <p>A személy erkölcsi vonásai: tisztelet és tiszteletlenség</p> <p>Csoportokhoz való tartozás (osztály, barátok, család)</p> <p>A csoportokhoz való tartozás kritériumai</p> <p>Érzelmek</p> <p>Elsődleges és másodlagos érzelmek, -komplex érzelmi állapotok, büszkeség, szégyen, csalódottság, elragadtatás, irigység, csodálat, sajnálat, büntudat</p> <p>Érzelmek és következményeik</p>
Társadalmi tudatosság	<p>Csoporton belüli interperszonális kapcsolatok (kortárs csoportok- osztály, barátok; család)-szerepek és sajátos tevékenységek</p> <p>Jogok és kötelezettségek a csoportokban (kortárs csoportok- osztály, barátok; család)-szerepek és sajátos tevékenységek</p> <p>Bántó szavak és tettek- együttműködés, elfogadás, békés magatartás</p> <p>A másokkal szembeni empátia- mások érzelmeinek felismerése</p>
Társadalmi önállóság és az érzelmek kezelése	<p>Helyi közösség – közösségekhez kapcsolódó fogalmak, lakhelyhez tartozó közösségi csoportok</p> <p>Segítségnyújtás és a megfelelő viselkedés</p> <p>Negatív érzelmek – nem megfelelő reakciók</p> <p>Szomorúság- érzelmek felismerés, kiváltó okok, elfogadása és kezelése</p>
Felelősségteljes döntések és viselkedések	<p>Részvételi jog. Egyszerű választások-Napi program</p> <p>Döntéshozatali gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napi öltözet

Tanulási területek	V. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> • Kedvenc játékok/játékszerek • Veszélyes helyzetek elkerülése

VI. OSZTÁLY**Speciális kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése**

VI. Osztály
<p>1.1. Az őszinteségen alapuló morális tulajdonságokhoz szükséges társadalmi viselkedések azonosítása és kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - igaz és hamis helyzetek beazonosítása képek segítségével - kötetlen beszélgetések valós helyzetekről - szerepjátékok - az őszinteségről szóló történetek olvasása és megvitatása - <i>"Így igen/Így nem"</i> - gyakorlatok képekkel és munkalapokon - játékos tevékenységek: tettek és következmények - asszociációs gyakorlatok - tevékenységek az őszinteség/hazugság valós és képzeletbeli helyzetekben rejlő példáinak feltárására - társadalmi tartalmak felismerésének gyakorlata képlken, szövegekben - beszélgetések a hazugság következményeiről a tanulók valós családi élethelyzeteikben - valós helyzetek irányított megfigyelési gyakorlata - a pozitív magatartás előmozdítása párhuzamosan a saját hibáira vonatkozó felelősség gyakorlására - Példa: <i>"Így igen/Így nem"</i> - az őszinteségen/hazugságon alapuló viselkedések elfogadása/elutasítása
<p>1.2. A kellemes és kellemetlen állapotok felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a kellemes/ kellemetlen állapotokat kiváltó érzelmek azonosítására - gyakorlatok a kellemes/ kellemetlen érzelmek fogalmának a megkülönböztetésére - mesehallgatás (például: <i>"A barnamedve története, Vladimir Colin"</i>), a szereplők által érzett érzelmek azonosítása és megnevezése - képek alapján felismerhető lelki állapotok azonosítása (<i>"Hogy érzem magam ma?"</i>)
<p>1.3. A komplex érzelmek megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a komplex érzelmi állapotok azonosítására - gyakorlatok komplex érzelmek jelölésére/megnevezésére

VI. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - komplex érzelmek, differenciáló/asszociáló tevékenységek - az "<i>Érzelmek kockája</i>" típusú játékok, az érzelmek azonosítása és azokkal összefüggő helyzetek eljátszása - pantomim játék
<p>1.4. A gyermek identitásához kapcsolódó elemek azonosítása – származási hely, lakhely</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a helyi közösségtípusok felelevenítésére - tevékenységek: a gyermek otthonról az iskolába megtett útszakaszának a leírása (közlekedési eszközök otthon- iskola között, a kísérő személy, a megtett útszakasz vázlata és rajza, a távol - közel időtartamának megítélése, az utazás időtartamának a megítélése: hosszú, rövid) - a lakcím pontos elsajátítása - a szabványos okiratokban a cím kitöltése - a saját lakhely környezetének beazonosítása a közeli támpontok megnevezésével (épületek, szobrok, üzletek, kereszteződések) - kollázsok az otthon, iskola és város képeivel/fényképeivel - kulturális és idegenforgalmi célpontok felismerése a saját településével kapcsolatosan
<p>1.5. Kontextuális helyzetek társítása sajátos érzelmi reakciókhoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok szemléltetőeszközökkel az érzelmek okainak a felismerésére - játékos gyakorlatok egyes viselkedések és az azt előidéző érzelmi állapotok társításával, mint például: "<i>Így viselkedek, mert azt érzem ...</i>" - szerepjátékok - szerepek eljátszása a különböző helyzetekben megnyilvánuló érzelmi állapotok tükrözésére

2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása

VI. Osztály
<p>2.1. Fontos események azonosítása és azok szerepének meghatározása a helyi közösségben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyi közösség hagyományos eseményein való részvétel - szabad beszélgetések a közösségi élet eseményeinek szerepéről - egy év leforgása alatti nevezetes események időrendi elhelyezése a közösségi életben - filmek megtekintése a helyi jellegzetességekről és helyi hagyományokról - kollázsok készítése képekkel, fotókkal saját lakóhelyével kapcsolatosan - önkéntes tevékenységek: kisebb iskolatársak megsegítése, közvetlen környezet ápolása, iskolai udvar zöldterületének gondozása
<p>2.2. Empátia kifejezése a mások érzelmi állapotaira a különböző helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok és játékok, amelyek jelzik a beszélgető által közvetített érzelmi üzenet megértését - szemléltetőeszközök megtekintése empátikus viselkedésmintákkal - az empátikus magatartás modellezése - a mások érzelmi állapotának megválaszolására irányuló alternatív módszerek gyakorlása

3. Az érzelmszabályozó/ön szabályozó képességek-, valamint a társas interakció képességének kialakítása

VI. Osztály
<p>3.1. A gyermek alapvető jogainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - képek alapján felismerni azokat a helyzeteket, amelyekben tiszteljük vagy megsértjük a gyermekek jogait - a gyermekek jogainak tiszteletben tartását szolgáló szimulációs tevékenységek - párbeszéd a gyermekek jogairól
<p>3.2. A düh kezelését elősegítő módszerek elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az önkontroll módozatainak megfigyelése és megértése szemléltetőeszközök által - gyakorlatok az intenzív érzelmi helyzetekben az önkontroll módjainak azonosítására - érzelmi önkontroll gyakorlatok (impulzusszabályozás)

VI. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok pl. <i>"Dühös vagyok, de tartózkodom"</i> - játékos gyakorlatok: <i>„Töltsd ki a hiányzó részeket!”</i>

4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben

VI. Osztály
<p>4.1. A hazugság és az igazság közötti választás képességének a fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - szemléltetőeszközök alapján begyakorolni az igaz/hamis fogalmát - játékok, amelyek segítségével meghatározható egy mondat <i>"Igaz vagy hamis"</i> értéke - az igazság/hazugság következményeinek azonosítása - játékos gyakorlatok <i>"Igazság vagy hazugság"</i>
<p>4.2. A megfelelő döntéshozatal képességének fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetés kedvenc háziállatokról - gyakorlatok a kedvenc háziállatokkal szembeni preferenciákról - beszélgetések a háziállatok gondozásával kapcsolatos felelősségről
<p>4.3. A felelősségvállalás képességének kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a felelősségérzet meghatározására különböző segédanyagokkal - feladatok a felelősségérzet kialakításához azáltal, hogy szerepeket és feladatokat vállalnak az iskolában és a családban - osztályszintű gyakorlatok a felelősségvállalásra - szerepjáték <i>"Felelősséget vállalok"</i>
<p>4.4. A gyermek döntéshozatali jogának meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - azon tevékenységek azonosítása, amelyben a tanulók is kifejezhetik véleményüket (tanórán kívüli tevékenységek, osztálydiszítés, stb.) - beszélgetések a padtárs és az osztályban elfoglalt ülőhely kiválasztását illetően - gyakorlatok a tanórán kívüli tevékenységek megtervezéséhez

TARTALOM

Tanulási területek	VI. Osztály
Önismeret	<p>Énkép kialakítása. Önmagával szembeni pozitív attitűdök</p> <p>A személy erkölcsi vonásai „Őszinteség, hazugság”</p> <p>Komplex érzelmek- (büszkeség, szégyen csalódottság, irigység, csodálat, sajnálat, büntudat)- sajátosságok. Kellemes/kellemetlen érzelmi állapot.</p> <p>A csoporthoz való tartozás- egyszerű kritériumok. Helyi hovatartozás</p>
Társadalmi tudatosság	<p>A helyi közösség kiemelkedő eseményei. A közösségi események szerepei</p> <p>Empatikus válaszreakciók (a beszélőtárs érzelmeinek megértése)</p> <p>Emóciók- viselkedések. Sajátos helyzetek és az általuk kiváltott érzelmi reakciók</p>
Társadalmi önállóság és az érzelmek kezelése	<p>A gyerek identitását meghatározó elemek- település és lakcím</p> <p>Gyermekek jogai</p> <p>Stresszkeltő helyzetek- szorongás (szégyen, félelem)</p> <p>Düh és csalódottság-felismerés, kiváltó okok, elfogadás, kezelése</p>
Felelősségteljes döntések és viselkedések	<p>Önmagunk és másokkal szembeni erkölcsi – polgári értékek</p> <p>Hazugság-igazmondás, következmények</p> <p>Részvételi jog. A részvételi jog begyakorlása.</p> <p>Választás gyakorlása- kedvenc állatunk</p> <p>Döntések és a felelősségteljes viselkedés felvállalása</p> <p>Felelősségvállalás az iskolai csoportban</p>

VII. OSZTÁLY

Speciális kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése

VII. Osztály
<p>1.1. A énkép alapfogalmainak megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Ki vagyok én?", "Hogy látnak mások?", önismereti gyakorlatok - gyakorlatok a pozitív és a negatív énkép elkülönítésére különféle szemléltetőeszközökkel - megismerési, beazonosítási gyakorlatok, a pozitív énképekkel rendelkező személyek felismerésére - olyan tevékenységek végrehajtása, amelyek kiemelik a tanulók pozitív tulajdonságait
<p>1.2. A bátorságon alapuló viselkedésmódok azonosítása és kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az igaz - hamis helyzetek beazonosítása képek alapján - beszélgetések valós élethelyzetekről - szerepjátékok - tanítómesék olvasása - "Igen / Nem" gyakorlatok képek és munkalapok segítségével - helyzetfelismerő játékos tevékenységek a tettek – következmények felismerésére
<p>1.3. A saját és mások érzelmi állapotának felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az összetett érzelmi állapotok felismerésére és megnevezésére - gyakorlatok egy adott helyzet különböző személyekben kiváltott érzelmi állapotainak a megkülönböztetésére - szerepjátékok egy adott helyzet különböző személyekben kiváltott különböző érzelmi válaszok azonosítására
<p>1.4. Az érzelmi állapotok által meghatározott kapcsolati jellemzők beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok konkrét helyzetek elemzésére - játékos gyakorlatok azon kapcsolatok azonosítására, amelyeket az emberek közötti helyesen / helytelenül kifejezett érzelmi állapotok idéznek elő - szerepjátékok, képzeletbeli párbeszéd a saját érzelmi állapotok kifejezésére - szerepjátékok, megfelelő viselkedések kialakítására különböző élethelyzetekben

VII. Osztály
- játékos gyakorlatok a saját vélemény kifejezésére ismert tényekkel és eseményekkel kapcsolatban

2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása

VII. Osztály
<p>2.1. Fontos események azonosítása és azok szerepe a közösségi életben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyi közösség hagyományos eseményein való részvétel, azok ismertetése - szabad beszélgetések, a helyi közösségek eseményeinek szerepéről - kollázsok, képek készítése, saját lakóhelyéről - zenés tevékenységek - gyerekdalok, népdalok hallgatása - népi hagyományokat bemutató filmek megtekintése - szabad beszélgetések a gyerek családon belüli hagyományörző szokásairól (karácsonyi kántálás, húsvéti szokások)
<p>2.2. Ismerkedjen meg a nemzet mint szervezet egyszerű fogalmával</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az ország nevének és hivatalos nyelvének helyes elsajátítására - gyakorlatok a nemzeti jelképek azonosításához: zászló, nemzeti nap, állami himnusz, címer és állami pecsét - az állami himnusz meghallgatása - az állami himnusz elsajátítása/eléneklése - olyan tevékenységek meghatározása, amelyekben az állami jelképeket használják - gyakorlati események szimulálása a nemzeti szimbólumok használatával - a román állammal és annak jellemzőivel kapcsolatos mondatkiegészítő gyakorlatok - kiállítások/kollázsok reprezentatív képekkel Romániáról (domborzat, műemlékek) - színező gyakorlatok Románia körvonalain
<p>2.3. Az empátikus viselkedés elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - példák az empátiás magatartásokra segédanyagok használatával

VII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - képességfejlesztő gyakorlatok a mások iránti érzelmek helyes kifejezésére - az érzelmek megfelelő kifejezésének gyakorlása másokkal szemben - szerepjátékok a különböző empátiás reakciók szemléltetésével

3. Az érzelemszabályozó/önszabályozó képességek-, valamint a társas interakció képességének kialakítása

VII. Osztály
<p>3.1. Fedezze fel /értse meg az állampolgárság fogalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyazonossági adatok felelevenítését szolgáló gyakorlatok - személyazonossági okmányok megismerése: születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány - születési anyakönyvi kivonat elemeinek azonosítása: formátum, méret, szín - diákigazolvány elemeinek azonosítása: formátum, fénykép - differenciáló gyakorlatok a születési anyakönyvi kivonat és egyéb dokumentumok között - differenciáló gyakorlatok a diákigazolvány és egyéb dokumentumok között - a személyes dokumentumok hasznosságának magyarázata - a születési anyakönyvi kivonat és diákigazolvány használatát szimuláló játékos tevékenységek
<p>3.2. Az alapvető jogok gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alapvető emberi jogok meghatározására irányuló gyakorlatok (egészségvédelem, a szabad mozgáshoz való jog, a román állam által biztosított jogvédelem) - képekben való felismerési gyakorlatok különböző helyzetekben az alapvető jogok tisztelete illetve megsértése - az alapvető jogok tiszteletben tartásának és a kötelezettségek teljesítésének szimulálására irányuló tevékenységek - alapvető emberi kötelezettségek azonosítása (kötelezettségek vészhelyzet esetén, az állam törvényeinek tiszteletben tartása, mások jogainak tiszteletben tartása stb.) - képekben való felismerési gyakorlatok az ember alapvető kötelezettségeire vonatkozóan - beszélgetések, párbeszéd az emberi jogokról
<p>3.3. A konfliktusok megoldásának módjai</p> <ul style="list-style-type: none"> - tevékenységek a konfliktusos helyzetek azonosítására

VII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések a konfliktusok forrásairól és azok következményeiről segédanyagok által (filmek és történetek megtekintése, meghallgatása) - szerepjáték a konfliktushelyzet lehetséges pozitív megoldásainak azonosítására - konfliktusmegoldási stratégiák azonosítása - gyakorlatok – átélt történetek elmesélése, részletes ismertetése a konfliktus helyzetnek és annak megoldása - játékos gyakorlatok befejezetlen történetek kiegészítésére ("<i>Fejezd be a történetet</i>")
<p>3.4. Agressziókezelési módozatok elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - példa az agresszív viselkedést előidéző helyzetekre - gyakorlatok, konfliktuskerülő technikák azonosítására - szerepjáték az egyszerű konfliktus-tárgyalási technikák alkalmazására, mint például: "<i>Mit tennél helyettem?</i>" - játékos gyakorlatok befejezetlen történetek kiegészítésére ("<i>Te mit tennél?</i>")

4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben

VII. Osztály
<p>4.1. Különböző vélemények azonosítása és kifejezése adott helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - szabad beszélgetések egy adott helyzetről alkotott különböző nézetek lehetőségéről - tevékenységek a különböző vélemények azonosítására egy adott helyzetben - az adott helyzethez kapcsolódó személyes nézetek kifejezésére irányuló gyakorlatok
<p>4.2. A barátok - baráti társaság kiválasztásának képessége</p> <ul style="list-style-type: none"> - a barátok kiválasztásának kritériumait meghatározó gyakorlatok - gyakorlatok a baráti környezet pozitív/negatív hatásának azonosítására, beszélgetések szemléltetőeszközök segítségével - szerepjáték "<i>A megfelelő barát</i>"
<p>4.3. Az egészséges ételek és viselkedések kiválasztásának képessége</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a kedvenc ételek kiválasztásához - gyakorlatok az egészséges/egészségtelen élelmiszerek azonosítására - megbeszélések az egészséges/egészségtelen döntések mellett

VII. Osztály
<p>- szerepjáték "Bevásárlóközpontban"</p> <p>- a fő étkezésekhez megfelelő egészséges ételek kiválasztásának gyakorlata</p> <p>- szabad beszélgetések az egészségtudatos magatartásformákról (sporttevékenységek, alvásidő betartása stb.)</p>

TARTALOM

Tartalmi területek	VII. Osztály
Önismeret	<p>Énkép formálódása. Pozitív és negatív énkép</p> <p>A személy erkölcsi vonásai: bátorság - félelem</p> <p>Emóciók - verbális, nonverbális és paraverbális kommunikáció</p> <p>A kapcsolatok érzelmi vonatkozásai</p>
Társadalmi tudatosság	<p>Csoportokhoz való tartozás- a csoporthoz való tartozás kritériumai. Földrajzi hovatartozás: az országom</p> <p>Nemzetszervezeti fogalmak</p> <p>A haza szimbólumai: zászló, nemzeti nap, állami himnusz, címer és pecsét</p> <p>Fontos események a nemzeti közösség életében. Kollektív események szerepe.</p> <p>Empatikus viselkedések. Az empátia megnyilvánulása verbális és nonverbális csatornán</p>
Társadalmi önállóság és az érzelmek kezelése	<p>Állampolgár vagyok: személyazonossági okmányok - születési anyakönyvi kivonat és diákigazolvány</p> <p>Emberi jogok: az egészségvédelemhez való jog, a szabad mozgáshoz való jog, a védelemhez való jog, stb</p> <p>A negatív érzelmek</p> <p>Agresszivitás. Agressziót kiváltó helyzetek</p> <p>Konfliktusok és konfliktus kezelési módok</p>
Felelősségteljes döntések és viselkedések	<p>Asszertív magatartás. Saját vélemény kifejezése és mások véleményének az elfogadása</p> <p>Baráti társaság/Megválogatom a barátokat</p> <p>A csoport pozitív és negatív hatása az egyénre</p>

Tartalmai területek	VII. Osztály
	Felelősségteljes döntések és viselkedés. Egészséges életmód. Egészséges élelmiszerek.

VIII. OSZTÁLY

Speciális kompetenciák és a tanulási tevékenységek

1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése

VIII. Osztály
<p>1.1. Ismerkedés a vallási és etnikai hovatartozás egyszerű fogalmaival</p> <ul style="list-style-type: none"> - emberi és gyermeki jogok felelevenítésére irányuló gyakorlatok - hazánk legfontosabb etnikai és vallási csoportok megismertetése szemléltetőeszközök alapján - fotók, videók - tevékenységek a tanulók vallási és etnikai hovatartozásának azonosítására - felismerési gyakorlatok a vallások és az etnikumok közötti alapvető különbségek azonosítására fényképek alapján (népi viseleteket, szokásokat és vallási ünnepeket ábrázoló)
<p>1.2. Erősségeink felismerése és az önbizalom növelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - önismereti gyakorlatok ("<i>Ki vagyok én?</i>", "<i>Milyen vagyok én?</i>") - a saját lehetőségeinek azonosítására irányuló gyakorlatok: "<i>Milyen szeretnék lenni?</i>" - a saját viselkedésének a viszonyítása az őt körülvevő valósághoz (személyek, ismert helyzetek) - a saját erkölcsi tulajdonságaik azonosítására irányuló gyakorlatok: a saját erejébe vetett bizalom/bizalmatlanság, bátorság/félelem/gyávaság, jóság/gonosz - őszinteség/hazugság - játékgyakorlatok a saját erősségek megismerésére, korlátok és hibák (gyengeségek) azonosítására, saját személyére való utalással ("<i>Tudom ki vagyok?</i>" "<i>Egyedülálló vagyok ...</i>", "<i>Tudok, akarok, kell</i>")
<p>1.3. A bizalomra épülő viselkedésmódok azonosítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a korábban megtanult erkölcsi vonások felelevenítésére - gyakorlatok a bizalom/bizalmatlanság azonosítására képek segítségével - szabad beszélgetések valós helyzetekről - szerepjátékok - tanulságos szövegek olvasása - "<i>Így igen/Így nem</i>" gyakorlatok képekkel és munkalapokon

VIII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - tettek- következmények felismerése játékos gyakorlatok segítségével - a pozitív erkölcsi-állampolgári magatartások előmozdítására irányuló gyakorlatok párhuzamosan a saját hibáikért való felelősségvállalásának gyakorlásával- Példa: <i>"Így igen/Így nem"</i> - Az egyetértés/ nem egyetértés kifejezésének gyakorlása különböző magatartásokkal szemben: tisztelet/tiszteletlenség, a becsületesség/tisztességtelen, őszinteség/hazugság
<p>1.4. Az önmagára vonatkozó és másokkal szembeni érzelmeksokszínűségének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a komplex érzelmek felismerése és megnevezése - felismerési gyakorlatok a különböző egyének által tapasztalt érzelmek sokaságára vonatkozóan szemléltetőeszközök felhasználásával - saját és mások érzelmeinek felismerése - az érzelmek monitorizálása (felnőttek által) a nap folyamán felmerülő érzelmek azonosítása hangulatjelek segítségével - <i>"Az érzelmek naplója"</i> - utánozó és pantomim játékok
<p>1.5. Az érzelmek szervezetre gyakorolt pozitív/negatív hatásainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzelmi intenzitás szintjének meghatározására - gyakorlatok a pozitív/negatív érzelmekkel kapcsolatos fiziológiai reakciók azonosítására - a fiziológiai reakciók és érzelmek közötti asszociációs gyakorlatok

2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása

VIII. Osztály
<p>2.1. A civilizált kommunikáció szabályainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a kommunikációs szabályok meghatározására - gyakorlati feladatok a megszólításmódok használatára: <i>„szervusz”, „kérlek”, „köszönöm"</i> - az aktív hallgatás gyakorlata: figyelemmel kíséri a beszélgetőpartnert, felfüggeszti a többi tevékenységet, nem szakítja meg, megvárja a sorát - gyakorlati feladatok – dicséret kifejezése/dicséret fogadása

VIII. Osztály
<p>2.2. A civilizált viselkedés szabályainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját szavakkal való kifejezési gyakorlatok a "<i>civilizált viselkedésről</i>" - gyakorlatok a különböző helyzetekben való civilizált viselkedés szabályainak azonosítására a tanulók számára - játékgyakorlatok: "<i>Így igen, Így nem</i>" - példák a civilizált viselkedés szabályainak betartására   <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok, amelyek a verbális vagy fizikai interakciók pozitív módjait tükrözi
<p>2.3. A mások érzelmeire való adekvált magatartásformák megválasztása</p> <ul style="list-style-type: none"> - példákkal és szemléltetőeszközökkel illusztrálva a megfelelő/nem megfelelő magatartásokat, a mások érzelmi állapotaihoz kapcsolódva - szerepjáték adott témákban - megfelelő/helytelen viselkedésen alapuló megbeszélések, a mások érzelmi állapotaihoz kapcsolódva a saját tapasztalatok alapján

3. Az érzelemszabályozó/önszabályozó képességek-, valamint a társas interakció képességének kialakítása

VIII. Osztály
<p>3.1. A személyazonossági iratok megismerése és meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismerési gyakorlatok a személyazonossági iratokkal kapcsolatosan - a személyazonossági igazolvány azonosítására szolgáló gyakorlatok: méret, súly/keményység, fotó - megkülönböztető gyakorlatok más iratok és a személyi igazolvány között - a személyazonossági igazolvány hasznosságának megértéséhez szükséges tevékenységek, a személyazonossági igazolvány igénybevételének körülményei - a személyes iratok megőrzésének módja
<p>3.2. A pro- és antiszociális viselkedésmódok azonosítása a mindennapi életben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a proszociális (a társadalom által elfogadott) viselkedéssel kapcsolatos megbeszélések (segítségnyújtás, együttműködés, tolerancia, támogatás) - gyakorlatok olyan helyzetek azonosítására, amelyekben a tanulók proszociális viselkedést mutattak - beszélgetések az antiszociális viselkedésekről (konfliktusok, agresszió)

VIII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - példaértékű viselkedések megbeszélése mesék, versek, rajzfilmek és a valós élet alapján - a különböző magatartásformák egyénre és környezetére gyakorolt pozitív és negatív következményeinek a megbeszélése az - olyan történetek, képek, filmek meghallgatása/megtekintése, amelyek ösztönzik a pozitív kapcsolatot a különböző etnikai, kulturális, társadalmi csoportokban élő gyermekekkel
<p>3.3. A nemkívánatos viselkedés módosítására szolgáló módszerek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések a nemkívánatos megnyilvánulások okairól és következményeiről szemléltetőeszközök alapján (filmek megtekintése és történetek meghallgatása) - szerepjáték a nemkívánatos viselkedés megváltoztatására szolgáló megoldások azonosításához - a nemkívánatos viselkedés megváltoztatására irányuló stratégiák és tevékenységek - gyakorlatok a viselkedést kiváltó negatív érzelmi okok azonosítására - gyakorlatok/módozatok azonosítása az érzelmi kontroll kialakításához
<p>3.4. A frusztráció és undor érzéseinek kezelésére szolgáló módszerek</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok azon helyzetek azonosítására, amelyek frusztrációt és undort idéznek elő - beszélgetések szemléltetőeszközök alapján a frusztráció és undor érzésének a kinyilvánítási módozatairól (filmek megtekintése és történetek meghallgatása) - frusztráció és undor érzését kiváltó történetek pozitív végkicsengése - a tanulók életében tapasztalható frusztrációt kiváltó események feltérképezése - szerepjátékok adott témával kapcsolatban

4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben

VIII. Osztály
<p>4.1. A törvényszegés következményeinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések a törvények betartásának fontosságáról - beszélgetések a törvények megszegésének a következményeiről - szemléltetőeszközök alapján példák bemutatása a törvény tiszteletétére/megszegésére vonatkozóan

VIII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - tematikus játékok <i>"Így igen, Így nem"</i> - a pozitív erkölcsi-állampolgári magatartások előmozdítására irányuló gyakorlatok, párhuzamosan a saját hibáikért való felelősségvállalás gyakorlatával - az egyetértés/egyet nem értés kifejezésének gyakorlása a törvénytisztelő/törvényszegő viselkedésekkel szemben - beszélgetések a másokra gyakorolt a saját döntéseink és tetteink következményeiről
<p>4.2. A törvény tisztelete és a saját biztonság közötti kapcsolat felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések a törvény tisztelete/megszegése és a személyes biztonság közötti kapcsolatról - konkrét élethelyzeteken alapuló beszélgetések, a törvénytisztelő/törvényszegő viselkedésekkel kapcsolatosan - szerepjáték adott témával
<p>4.3. A csoportszintű döntéshozatalba való bevonódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a csoportszintű problémák megoldására vonatkozó helyes döntés felismerése (iskola, család, társadalom) - gyakorlatok a bevonódás módjai és azok következményeire vonatkozóan - részvétel a döntéshozatalban és az osztályszabályzat kialakításában - az együttműködést és kooperációt feltételező feladatmegoldások -döntéshozatalok végrehajtása csoportban/párban

TARTALOM

Tartalmai területek	VIII. Osztály
Önismeret	<p>Mások megismerése és önismeret</p> <p>Erősségeinkben vetett bizalom</p> <p>A személy erkölcsi vonásai: bizalom és bizalmatlanság.</p> <p>Szociális viselkedés - bizalomra épülő magatartásformák.</p> <p>Komplex érzelmek és hatásuk a szervezetre</p>
Társadalmi tudatosság	<p>Csoporthoz való tartózás</p> <p>Az etnikai és vallási hovatartozás</p> <p>Empátia és proszociális viselkedés - együttműködés és kooperáció</p> <p>Civilizált kommunikációs és viselkedési szabályok</p>
Társadalmi önállóság és az érzelmek kezelése	<p>Személyazonosító okmányok: CI - kép, sorozat, szám, érvényesség</p> <p>Megfelelő és nemkívánatos viselkedések – társadalmilag nem elfogadott viselkedések okai és megváltoztatásának technikái, módszerei</p> <p>Negatív érzelmek</p> <p>Frusztráció és undor</p>
Felelősségteljes döntések és viselkedések	<p>A törvények tiszteletben tartása és megszegése</p> <p>A törvények megszegésének a következményei</p> <p>Törvény és a személyi biztonság</p> <p>Csoportdöntések és csoporton belüli problémák megoldása</p>

IX. OSZTÁLY

Speciális kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése

IX. Osztály
<p>1.1. Ismeretszerzés a siker és a kudarc fogalmaival kapcsolatban</p> <ul style="list-style-type: none"> - példák a siker és a kudarc fogalmaival kapcsolatosan - gyakorlatok a siker/kudarc által generált érzelmek azonosítására segédanyagok segítségével - gyakorlatok a kudarc okainak feltárására segédanyagok segítségével - gyakorlatok a megfelelő viselkedések azonosítása siker és kudarc esetén szemléltetőeszközökkel - szerepjátékok a sikerre és a kudarcra vonatkozóan
<p>1.2 A saját erőforrások tudatosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a készségek és képességek listájának megalkotására - gyakorlatok a saját készségek és képességek azonosítására - játékos tevékenységek - párban - az egyéni projektek önálló megvalósítása egy adott/ vagy tanárral közösen kiválasztott témával kapcsolatosan - a javasolt cél eléréséhez szükséges gyakorlatok - a saját erőforrásokba vetett bizalom fokozására irányuló tevékenységek "<i>Meg tudom tenni, amit akarok</i>" - a saját képességeiknek megfelelő reális célok meghatározása - a célok elérését szolgáló motiváció növelése gyakorlatok és szemléltetőeszközök alapján
<p>1.3. A felelősségen alapuló viselkedésmódok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladatok a felelősségteljes/felelőtlen viselkedési formák azonosítására képek által - tetteket- következményeket azonosító játékos gyakorlatok - szabad beszélgetések konkrét helyzetekről - szerepjátékok adott témában - erkölcsi vonatkozású szövegek olvasása

IX. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - "így igen / így nem" gyakorlatok képekkel és munkalapokon - a saját hibákból származó felelősség felvállalása, gyakorlása
<p>1.4. A komplex érzelmi állapotok kifejezése a saját igények és adott helyzetek összefüggésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a saját szükségletek meghatározására adott helyzetekben - a saját szükségletekhez - elégedettségükhöz /elégedetlenségükhöz - kapcsolódó érzelmek - a saját szükségletek kielégítésével/elhanyagolásával következtében kialakuló érzelmek beazonosítása

2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása

IX. Osztály
<p>2.1. Empátia kifejezése az egyéni és csoportok közti különbségek kapcsán</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem és korcsoport szerinti csoportosítási gyakorlatok: fiú, lány, fiatal, gyermek, idős - az egyén és társak közti érzelmi és viselkedések szintjén megjelenő különbségek beazonosítása - empátia (gondoskodási, tolerancia) gyakorlatok - gyakorlatok az elfogadás és az együttműködés ápolásának érdekében
<p>2.2. Az érzelmi állapotok megnyilvánulásainak felismerése különböző kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az azonos helyzetben lévő emberek által érzett különböző érzelmek azonosítására - különböző emberek ugyanabban a helyzetben tapasztalt érzelmeinek megkülönböztetési gyakorlata - különböző emberek ugyanabban a helyzetben tapasztalt érzelmeinek azonosítási gyakorlata segédanyagokkal - példák olyan helyzetekre, amelyekben ugyanazon személy különböző érzelmeket és reakciókat vált ki a kontextustól függően - szerepjáték ("Te így érzel, én másképp")
<p>2.3. A munka meghatározása, mint konkrét emberi tevékenység</p>

IX. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - beszélgetés a tanulókkal a számukra ismerős mesterségekről - összefüggések keresése a termék/szolgáltatás és az azokat megvalósító mester/szakmára vonatkozóan - szerepjátékok - a munka összetettségéről szóló beszélgetések - beszélgetések a munka mint tudatos és akaratlagos emberi tevékenység voltáról
<p>2.4. A kommunikáció gyakorlása különböző kontextuális helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a civilizált kommunikáció szabályainak felelevenítésére irányuló gyakorlatok: hiányzó mondatrészek kiegészítése, a köszönési formák begyakorlása a napszak és beszélgetőpartner függvényében, "<i>így igen/ így nem</i>" - kommunikációs szerepjátékok a beszélgetőpartnerhez igazódva - a rövid üzenetek nonverbális kifejezései - a kérés begyakorlása - a félreértéseket szimuláló gyakorlatok

3. Az érzelmszabályozó/önszabályozó képességek-, valamint a társas interakció képességének kialakítása

IX. Osztály
<p>3.1. A házasság fogalmával, mint a társadalmi stabilitás alapjával kapcsolatos pozitív hozzáállás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a házasság fogalmának megértése, mint szerződéses társadalmi és jogi eljárás - a sikeres házasság feltételeinek feltérképezése (szeretet, bizalom, megértés, kölcsönös tisztelet stb.) - beszélgetések a nagyon fiatal korban kialakult család következményeiről - szerepjátékok adott témakörben
<p>3.2. A személyes érzelmi önkontroll szabályainak kidolgozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések az érzelmek szabályozásának szükségességével kapcsolatban - szabad beszélgetések a viselkedésben megnyilvánuló érzelmek szabályozásának lehetőségéről - szemléltetőeszközökön bemutatott emocionális szabályozási példák

IX. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - az érzelmi szabályozást elősegítő feladatok konkrét helyzetekben (érzelmi intenzitás fokozatossága, a negatív érzelmek behelyettesítése pozitív érzelmekkel) - szerepjátékok az érzelmi önszabályozás példáinak bemutatásával - játékos gyakorlatok: történet kiegészítése befejezéssel
<p>3.3. A negatív érzések kezelési módozatainak elsajátítása (csalódás, frusztráció, undor)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a negatív érzelmeket kiváltó helyzetek azonosítására - szemléltetőeszközök alapján folytatott beszélgetések a negatív érzelmi megnyilvánulásokról (filmek megtekintése és történetek meghallgatása) - olyan képességek gyakorlása, amelyek a negatív érzéseket kiváltó történeteknek boldog befejezést találnak - beszélgetések a tanulók életében előforduló negatív érzésekről - szerepjátékok konkrét témakörben (csalódás, frusztráció, undor)

4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben

IX. Osztály
<p>4.1. A problémamegoldó stratégiák azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések a problémamegoldó stratégiákról "<i>Állj, gondolkodj, cselekedj</i>" - gyakorlatok, mint például „<i>Állj, gondolkodj, cselekedj</i>” konkrét helyzetek alapján - beszélgetések az „<i>Állj, gondolkodj, cselekedj</i>” stratégia eredményességéről
<p>4.2. A problémamegoldás alternatív lehetőségeinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - tevékenységek a különböző problémamegoldási módszerekkel kapcsolatosan - gyakorlatok a megfelelő megoldás kiválasztásához egy adott helyzetben - szerepjáték "<i>A helyes megoldás</i>"
<p>4.3. A problémamegoldásban megjelenő lehetséges akadályok azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a problémák megoldásában tapasztalt különböző akadályok azonosítására irányuló tevékenységek (a helyzet félreértése, a kommunikáció hiánya, a vélemények különbözősége) - az akadályok leküzdésének módjait meghatározó tevékenységek - szerepjáték adott témakörben

IX. Osztály
<p>4.4. A pályaválasztást befolyásoló személyes erőforrások feltárása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések a foglalkozásokról és azok fontosságáról - a személyes erőforrások azonosítására irányuló gyakorlatok - asszociációs gyakorlatok: a személyes erőforrások alapján a megfelelő szakterület kiválasztása - a pályaválasztást befolyásoló tényezők azonosítása - gyakorlatok: <i>"Milyen foglalkozás illik hozzám?"</i>

TARTALOM

Tartalmi területek	IX. Osztály
Önismeret	<p>Önismeret és önmagával szembeni pozitív attitűd</p> <p>Siker és kudarc</p> <p>Személyes célok és erőforrások</p> <p>Egyéni készségek és képességek</p> <p>A személy erkölcsi vonásai: felelősségtudat/felelőtlenység</p> <p>A szükségletek és érzelmek.</p> <p>Érzelmiállapotok kifejezése</p>
Társadalmi tudatosság	<p>Érzelmi reakciók -komplex érzelmek</p> <p>Empatikus bevonódás</p> <p>Munka-specifikus emberi tevékenység</p> <p>Helyzetspecifikus kommunikáció</p> <p>Civilizált kommunikáció szabályai</p>
Társadalmi önállóság és az érzelmek kezelése	<p>A család- társadalmi stabilitás támpontjai</p> <p>Családalapítás - házasság</p> <p>A negatív érzelmek - impulzuskontroll</p> <p>Konfliktushelyzetek optimális megoldása-kompromisszum és alku</p>

Tartalmi területek	IX. Osztály
Felelősségteljes döntések és viselkedések	Problémamegoldó stratégiák (Állj!, Gondolkodj!, Cselekedj!) Alternatív problémamegoldási stratégiák Akadályok a problémák megoldásában Egyéni erőforrások Pályaválasztás

X. OSZTÁLY

Speciális kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önimeret és az önmagával szembeni pozitív attitűd kialakítása és fejlesztése

X. Osztály
<p>1.1. A pozitív magatartás kialakítása önmagával szemben mint egyedi és értékes lény</p> <ul style="list-style-type: none"> - bemutatkozó játékos tevékenységek - gyakorlatok hiányos mondatok kiegészítésére: "<i>Én ....vagyok, Én tudok ..., Én tudom ..., Én akarok ...</i>" - összehasonlító gyakorlatok az egyén és különböző mesék/történetek/rajzfilmek szereplőivel - a lehetőségekhez igazított különböző technikák alkalmazásával termékek előállítás.
<p>1.2. Az önértékelést biztosító egyszerű elemek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - önmaga/és vagy környezete hibáinak, korlátainak, értékeinek felismerése játékos gyakorlatokkal - önismeret és társismeret a csoportban játékos gyakorlatokkal "<i>Ez vagyok én "; - Milyen értékei és hibái vannak a társamnak?</i>" - gyakorlatok azon tényezők azonosítására, amelyek hozzájárulnak a magas/alacsony önbecsülés kialakulásához - a tanuló pozitív tulajdonságait értékesítő játékos gyakorlatok - gyakorlati tevékenységek az önbizalom növekedésére ("<i>Képes vagyok rá</i>")
<p>1.3. A különbözőségekkel szembeni komplex érzelmek kifejezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - szabad beszélgetések a komplex érzelmekről: azonosítás, osztályozás, megnevezés - az egyes kategóriák közti hasonlóságok, különbségek feltérképezése érzelmeik vonatkozásában: nem, kor, gazdasági helyzet, egészségi állapota - a sokszínűséggel szembeni megfelelő viselkedésválaszok begyakorlása (nem, életkor, gazdasági helyzet, egészségi állapot) - szerepjátékok adott témákban
<p>1.4. Kapcsolat felismerése egy konkrét helyzet - gondolkodásmód - érzelem - érzelmi reakció és érzelmek következményei között</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzelmeket előidéző helyzetek és gondolatok begyakorlása példák segítségével

X. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - érzelmek által előidézett viselkedésbeli megnyilvánulások begyakorlása példák segítségével - gyakorlatok didaktikai anyagokkal helyzetek, gondolatok, érzelmek és következmények közötti kapcsolatok felismerésére - szerepjátékok adott témakörökben
<p>1.5. A pontosságon alapuló viselkedésmódok azonosítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a pontosság vagy a pontatlanság felismerésére - szabad beszélgetések a valós/képzeltbeli helyzetekről - "Igen / Nem" gyakorlatok képeken és munkalapokon - szerepjátékok a pontosság hiányának következményeire - szerepjátékok: <i>"Mit tegyünk, amikor késünk?"</i>

2. A közvetlen környezethez való alkalmazkodás alakítása, formálása

X. Osztály
<p>2.1. A társadalmi életbe való beilleszkedési módozatok azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társadalmi életbe való részvétel lehetőségeinek bemutatása gyakorlatok által (önkéntesség, segítségnyújtás) - segédanyagokon alapuló beszélgetések - társadalmi szerepvállalási gyakorlatok (környezetvédelmi tevékenységek, partnerségi tevékenységek kisebb iskolatársakkal) - modellek bemutatása
<p>2.2. A negatív érzelmi válaszok által előidézett változatos reakciók beazonosítása viselkedési mintákban</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések segédanyagok alapján a nemkívánatos megnyilvánulások okairól és következményeiről (filmek megtekintése és történetek meghallgatása) - beszélgetések a megfelelő magatartásokról, amelyet a különböző negatív érzelmi reakciók esetében alkalmazhatunk - szerepjátékok a nemkívánatos viselkedés megváltoztatását szolgáló megoldások azonosításához - gyakorlatok a nemkívánatos viselkedés megváltoztatására irányuló stratégiák azonosítására - a pozitív érzelmi állapotok, a barátság, a tolerancia, a harmónia megnyilvánulásának feltérképezésére irányuló gyakorlatok - a különböző csoportokhoz való tartozást megkivánó alkalmazkodó viselkedések gyakorlása

X. Osztály
- gyakorlatok az érzelmi önkontroll kialakításához
2.3. Tudatos és aktív részvétel mások érzelmi reakcióiban
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a mások által közvetített érzelmi üzenetek megfelelő azonosítására - gyakorlatok az érzelmi bevonódásra, mint válaszreakció a környezet érzelmi megnyilvánulásaira - gyakorlatok arra, hogy olyan toleráns attitűdöket mutassanak be, melyek válaszként fejeződnek ki másokkal szembe, még akkor is, ha saját érzéseikkel ellentétesek - a más emberek fele irányuló érzelmek megfelelő kifejezésének gyakorlása - szerepjátékok adott témákban
2.4. Ismerkedés egyszerű fogalmakkal a munka és munkajog területén
<ul style="list-style-type: none"> - konkrét példákon és a diák élettapasztalatán alapuló azonosítási gyakorlatok, a munkavégzés feltételeit illetően - munkaszerződés, fizetési jogok, szabadság, betegszabadság stb. - a munkavállalói kötelezettségekről szóló megbeszélések: pontosság, felelősségtudat stb. - tevékenységek a tanulók munkaalkalmassága azonosítása érdekében, figyelembe véve adottságaikat - beszélgetések konkrét példák alapján - szülők, tanárok

3. Az érzelmszabályozó/önszabályozó képességek-, valamint a társas interakció képességének kialakítása

X. Osztály
3.1. A kiegyensúlyozott családi élet kulcsfontosságú tényezőinek azonosítása
<ul style="list-style-type: none"> - a kiegyensúlyozott családi élet tényezőinek azonosítása (kommunikáció, tisztelet és kölcsönös szeretet, alkalmazkodás, problémamegoldás, pénzügyi stabilitás stb.) - a családi szerepekről szóló beszélgetések - a családi élet egyes viselkedési példáinak megvitatása szemléltetőeszközök alapján (filmnézés, történetek hallgatása)
3.2. A család főbb funkcióinak azonosítása
<ul style="list-style-type: none"> - a család főbb funkcióinak azonosítására irányuló gyakorlatok (biológiai, gazdasági, szocializációs, családi összetartás stb.) - a családi funkciók megértése

X. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - konkrét élethelyzetek szimulálása szemléltetőeszközökkel - játékos gyakorlatok, befejezetlen mondatok
<p>3.3. A nehéz élethelyzetek kezelésének elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - nehéz élethelyzetek azonosítása - a saját érzelmek kezelése (a negatív érzelmek leküzdése és intenzitásuk mérséklése) - az érzelmi önszabályozási technikák gyakorlása a kapcsolatok fejlesztése érdekében - gyakorlatok a nehéz élethelyzetekben megjelenő érzelmek kezelésére és szabályozására - szerepjáték adott témakörben - beszélgetések az érzelmi önkontrollról (példák a diákok személyes élettapasztalataiból) - a civilizált magatartás gyakorlása (fegyelem, pontosság, együttműködés, becsület, őszinteség, udvariasság, önbizalom, önlelemzés, szerénység)

4. Felelősségteljes döntéshozatal és magatartásformák kialakítása önmagával és társaival szemben

X. Osztály
<p>4.1. A döntéshozatali stratégia meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a döntéshozatali lépések meghatározására irányuló tevékenységek: - a probléma azonosítása - a kapcsolódó érzelmek azonosítása - alternatív megoldások létrehozása - a legjobb megoldás kiválasztása - az eredmények értékelése - helyzetgyakorlatok a döntéshozatali stratégiák alkalmazásával - beszélgetések a személyes tapasztalatokról és a meghozott döntésekről
<p>4.2. A költségtervezési képesség kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a költségvetési prioritások meghatározására irányuló gyakorlatok - pénzgazdálkodási gyakorlatok - helyzetgyakorlatok a költségvetés megtervezésére

X. Osztály
<p>4.3. A hatékony időtervezés és prioritások meghatározásához szükséges készségek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szükséges napi tevékenységek azonosítása (szoba rendbetartása, háziállat gondozása, terápiás tevékenységek, iskolai tevékenység) - gyakorlatok a kellemes/kedvelt napi tevékenységek meghatározására - a napi tevékenységekhez szükséges időkeret meghatározása - prioritásokat meghatározó gyakorlatok - napi program megtervezése, amely magába foglalja mind a szükséges, mind a kellemes tevékenységeket

TARTALOM

Tartalmi területek	X. Osztály
Önismeret	<p>Az ember mint egyedi és megismételhetetlen</p> <p>A személy erkölcsi vonásai: pontosság</p> <p>A magas önbecsülés a siker kulcsa</p> <p>Gondolat - érzelem - reakció</p>
Társadalmi tudatosság	<p>A társadalmi életben való aktív részvétel</p> <p>Komplex érzelmek - helyzetek - emberek</p> <p>Bevonódás/távolmaradás a mások érzelmi állapotaiba</p> <p>A munka a társadalomban</p>
Társadalmi önállóság és az érzelmek kezelése	<p>Családi élet</p> <p>Családi funkciók (biológiai, gazdasági, szocializációs, családi szolidaritás)</p> <p>Negatív érzelmek - követés, értékelés, módosítás</p> <p>Nehéz élethelyzetek</p>
Felelősségteljes döntések és viselkedések	<p>Döntéshozatali lépések</p> <p>Döntések - költségvetési tervezés</p> <p>Döntések - időtervezés</p> <p>A meghozott döntések következményei</p>

Módszertani ajánlás

A *szocio-emocionális képesség fejlesztés* tantárgy tanterve súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára, szabályozza a pedagógus tevékenységét, a tanulók sajátos kompetenciáinak fejlesztésében, valamint a megfelelő tanítási szemlélet tervezésében és kivitelezésében, figyelembe véve a tanulók fejlettségi szintjét, életkori sajátosságukat különböző tanulási kontextusokban.

A *szocio-emocionális képesség fejlesztés* tantárgy tanterve oktatási megközelítéseket javasol összhangban a nevelési célokkal a súlyos akadályozottsággal élő gyermekek számára. A tanítási tartalmak tájékoztató jellegűek és szem előtt tartják a sajátos nevelést igénylők társadalmi és tudományos integrációját, követve a specifikus kommunikációs képességeket és a társadalmi integrációt.

A szocio-emocionális képesség fejlesztés tantárgy egyik fontos célkitűzése, hogy hozzájáruljon súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók fejlesztéséhez, hogy érzelmileg és szociálisan optimálisan tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

A szocio-emocionális készségek fejlesztése hozzájárul a felnőttekkel, azonos vagy korban közelálló gyerekekkel való interakciós készségek fejlesztéséhez, a különbözőségek tiszteletben tartásához és elfogadásához, személyiségfejlesztéséhez, az önkontroll fejlesztéséhez és az érzelmek kifejezéséhez.

A módszertani útmutató tájékoztatja a tanárt a szocio-emocionális program használatában és segíti a tanítási- tanulási folyamat megszervezését, tervezését tiszteletben tartva a tantárgy sajátosságait valamint a tanulók megértési és fejlettségi szintjét.

Az ajánlott tanulási tartalmak és tevékenységek a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tanulási lehetőségeihez igazítottak. A tanulási tevékenységek elősegítik azon ismeretek elsajátítását, melyek előfeltételei lehetnek a súlyos értelmi fogyatékosokkal rendelkezők pozitív érzelmi megnyilvánulásainak, amelyek szükségesek, az optimális beilleszkedéshez a társadalomba.

Kiindulva a sajátos fejlesztésből és figyelembe véve az egyéni sajátosságokat biztosítva van a kontextusfüggő alkalmazás és az egyénre szabott terv beiktatása.

A szocio-emocionális képesség fejlesztés tantárgy sajátos kompetenciáinak fejlesztése szükségessé teszi olyan tanulási stratégiák, módszerek, eljárások, szemléltető eszközök alkalmazását, amelyek hatékonyan hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a tevékenységekbe ágyazott ismeretek felfedezése, megértése, tudatosítása és beépülése elősegítse a különböző érzelmi és szociális képességrendszer kialakulását, működését, és előfeltétel, hogy a tanulási tevékenység gyakorlati és részvételi jellegű legyen.

Ezen tanulási stratégiák, módszerek, eljárások nagy hangsúlyt fektetnek a differenciált tanulásszervezésre, hozzájárulnak a progresszív építkezéshez (ismeretek, készségek, attitűdök), a tantárgyon át, a súlyos vagy halmozottan súlyos értelmi akadályozottsággal rendelkező tanulók által megengedett mértékben a tanuló legközelebbi fejlődési szintjéhez.

A szocio-emocionális képesség fejlesztés tantárgy keretében az alkalmazott tanítási stratégiák formatív értékét növelheti a tanító, kiaknázva a játékosság pozitív hatásait. A tanulási tevékenység gyakorlati és részvételi jellege mellett a játék lényeges összetevője kell legyen a tanítási-tanulási folyamatnak.

Javasolt olyan tanítási stratégiák használata, amelyek fejlesztik a tanuló kommunikációs készségeit, amelyek ösztönzik, hogy közvetlenül résztvegyen és bekapcsolódjon az oktatási folyamatba. A tanító különböző típusú oktatási stratégiákat alkalmazhat:

- induktív stratégiák, példák használata- mesékből, rajzfilmekből vagy a valós életből;
- felfedező, azonosító és felismerő stratégiák (szemléltető eszközök segítségével) -a szereplők jellege, azok érzelmei, hovatartozási csoport, társadalmi viselkedési normák, szabályok tiszteletben tartása vagy be nem tartása;

- analóg stratégiák modellek használata-mesékből, rajzfilmekből vagy a valós életből- a személyek jellemzésére, a hovatartozási csoportok, a csoporton belüli kapcsolatok, szabályok elemzésére;

- heurisztikus stratégiák (szerepjáték, kiindulva az érzelmek kifejezéséből egyszerű szabályokig, magatartási formákig a családban, a barátokkal, beszélgetés képek alapján, filmnézés, mesehallgatás, rajzkészítés);

- kombinált stratégiák, olyan aktív és interaktív módszerek használata, amelyek hozzájárulnak a tanuló kommunikációs képességéhez, amelyek bátorítják, biztatják, hogy pozitívan résztvegyen, amelyek ösztönzik, hogy a tevékenység során kooperatív tagja legyen a csoportnak (azonosítsa, ismerje fel, használja a különböző ismereteket, készségeket, beszélgetések ennek mentén);

- váltakozó tevékenységi formák stratégiája (frontális, csoportos, párban, egyéni).

A szemléltető eszközök használata a speciális oktatásban alapvető szerepet tölt be, általuk hozzáférhetőbbé válik a tananyag a speciális nevelést igénylők számára. Azok az erőforrások, oktatási anyagok, amelyek konkrét-intuitív támogatást eredményeznek, megkönnyítik a közvetlen valóság észlelését, igénybe veszik a gondolkodási műveleteket, a tanuló képzelő erejét, fantáziáját és segítik azon ismeretek, készségek, attitűdök elsajátításában, amelyek célzottak az adott tanulási egységben.

Az aktív-részvételi valamint az intaraktív módszerek, karöltve az oktatási anyagokkal és a játékossággal pozitív eredményekhez vezethetnek a súlyos,

halmozottansúlyosvagyazzalösszefüggőértelmi akadályozottsággal rendelkező tanulók nevelésében

A szerepjáték és annak szimulálása felkészíti a gyereket valós helyzetekre és előterjeszti a verbális és nonverbális kommunikációs képességek, az empátia és tolerancia fejlődését. A csoportmunka elősegíti a konfliktusmegoldó képesség fejlesztését és a hatékony kommunikációt.

Javasolt a szemléltető rajzok használata a témához igazítva, irodalmi szövegek tematikus tartalommal, filmcskék CD-n és DVD-n, mesék, játékok, Power-Point bemutatók, munkalapok azonosításra /megkülönböztetésre, színezők/rajzok, különböző játékok.

Az értékelés az oktatási folyamatban, összhangban a kitűzött céllal, társadalmi-érzelmi neveléstantárgy tanulmányozásában, nem csupán egy eszköz a tanulók készségeinek mérésére, szabályozására, hanem egy mód a tanítási-tanulási stratégiák beállítására valamint a tanító alkalmazkodására az egyéni igényekhez és életkori sajátosságokhoz. A pedagógus követni fogja a tanuló fejlődését, ami tükrözi a kognitív, érzelmi, viselkedés - és attitűdbeli változásait.

A hagyományos értékelési eszközök mellett javasolunk néhány kiegészítő eszközt, formát: önértékelés, a tanulók tevékenységének, magatartásának és viselkedésének rendszeres megfigyelése. A tanulók megfigyelése az értékelés alapja, abban rejlik, hogy figyelmesen és rendszeresen követjük a tanuló viselkedését, anélkül, hogy beavatkoznánk, azzal a céllal, hogy felismerjük a tanulók jellegzetes jellemvonásait. Az értékelésnél a készségeket figyeljük, kihangsúlyozva azokat amelyeket elsajátított a tanuló, összehasonlítva a javasolt, elérendő kompetenciákkal, beleértve az ismereteket, készségeket, attitűdöket anélkül, hogy lecsökkentenénk kizárólag arra amit és amennyit tudnak a tanulók.

Az érzelmi kompetencia fejlettségi szintjének megállapításában a következő mutatók segítenek:

- az érzelmek felismerése és kifejezése,
- az érzelmek megértése;
- az érzelmek szabályozása.

A szociális kompetencia fejlettségi szintjének megállapításában a következő mutatók segítenek:

- szabályok betartása
- szociális kapcsolatok(hálózatok)
- proszociális viselkedés

Fontos a folyamatos feed-back minden gyerek fejlődésében, bátorítás,a gondolatok, ötletek, vélemények kifejezésére és a személyes érvelésre. Fontos az elsajátított készségek pozitív visszajelzése.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN - Coordonator Ministerul Educației
Attila Bokor, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean

Szaktanár neve	Intézmény neve
Farkas Kamilla Bíbor	Speciális Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Fazakas Kinga	Speciális Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Bakó Erika Mária	Speciális Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Demény Márta Cristina	Speciális Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye
Deregán Szidónia	Speciális Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye

**Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

Tanterv a

VALLÁS

tantárgy részére

Előkészítő -X. osztályok

RÓMAI KATOLIKUS FELEKEZET
a súlyosan fogyatékos tanulók részére

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A római katolikus vallás tanterv a speciális iskola I-X osztályos súlyos fogyatékos tanulóinak tantervi ajánlata. A tantárgyat, a _____ / _____-os miniszteri rendelettel hagyták jóvá: Kerettanterv az általános iskola előkészítő –X. osztályainak, amely az “Ember és társadalom” műveltségi területen belül, egy tanév során, heti egy órát biztosít a tantárgy számára. A Vallás tantárgy tantervének kidolgozása egy új kompetencia-központú curriculáris tervezési modell szerint történt. Felépítése hozzájárul az általános iskolás diák képzési profiljának kialakításához, meghatározza a diákkal szembeni elvárásokat az általános iskola végén az 1/2011-es Nemzeti Oktatási Törvény alapján, figyelembe véve az utólagos kiegészítéseket, fejlesztési követelményeket.

A vallás tanterv felépítése a következő elemeket tartalmazza:

- Alapkompetenciák (általános kompetenciák)
- Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok A kompetenciák strukturált ismeret-, készség- és attitűd egységek, melyeket a tanulás útján lehet fejleszteni, s amelyek lehetővé teszik egy szakterületen belül megnyilvánuló különböző helyzetek általános vagy specifikus problémáinak a megoldását.

Alapkompetenciák a tanulónak – az általános iskola idején – a vallásórákon szerzett ismereteit célozzák meg. Ez direkt módon hozzájárul a tanuló képzési profiljának kialakításához, megfelelően tükrözi a vallásos nevelés sajátosságát és egy felsőbb képzési szakasza az alsó tagozaton kialakított kompetenciáknak.

A **specifikus kompetenciák** az általános kompetenciákból származnak, ezek elsajátításának szakaszait képviselik és egy tanítási év alatt alakíthatóak ki. A tanuló fejlettségi szintjének megfelelőek, szerepük van a teljesítmény mérésében és keretet biztosítanak a tanulási tevékenység további tervezésére. A specifikus kompetenciák kialakításához a tanterv, tájékoztatósi céllal, különböző tanulási tevékenységeket ajánl azért, hogy irányítsa a tanárok által kifejtett tanítási stratégiákat. Ezek hasznosítják a formális, nonformális és informális tanulást és a tanuló, nem a tanár, tevékenységét veszik célba azért, hogy a tanuló aktívan vegyen részt a saját tanulási tevékenységében. A tanárnak jogában áll módosítani, kiegészíteni vagy helyettesíteni a tanulási tevékenységeket.

Tanulási tartalmak az ismereteknek egy olyan leltárát képezik, amely szükséges a tanulónak ahhoz, hogy a specifikus kompetenciákat megszerezze, s amely az oktatási és nevelői cél elérése érdekében fontos tanítási forráskönyv. Osztályszinten a tantervek három területen kifejtett tantervi javaslatokat képeznek: a keresztény tanítás terén, a gyakorlati keresztény erkölcs terén, illetve a közösségi életre vonatkozóan. A tartalmak elősegítik a specifikus kompetenciák alakítását, valamint a tanulási helyzetek kreatív, rugalmas felépítését a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően.

Módszertani javaslatok biztosítják a tanterv új elemeinek tisztázását, tanulási stratégiákat tartalmaznak, amelyek a tanítási tevékenység tervezésének támpontjai, ugyanakkor magukba foglalják a folyamatos értékelés elemeit is. Ugyanakkor a módszertani javaslatok utalnak sokféle tanulási környezetre és a tanulási tevékenység egyénített módozataira (utalva a különleges tanulási igényekre, különböző közösségek jellegzetességeire, alkalmazva a speciális tanulási szükségletekre stb.) Jelen tanterv arra törekszik, hogy a *vallás* tanításának egy összefüggő keretet biztosíthasson azon felekezetek számára, amelyek saját vallásukat taníthatják Romániában, valamennyi felekezetre vonatkozóan egy sor közös elemet tartalmaz: alapkompetenciák jegyzékét, specifikus kompetenciák egy részét, példákat tanítási tevékenységekre, általános módszertani javaslatokat stb. A specifikus kompetenciák jegyzékét és a tanítási tartalmakat a felekezetek maguk dolgozzák ki, mely lehetővé teszi számukra a lényeges és sajátos témák érintését.

Általános kompetenciák

- 1. Sajátos vallás erkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben**
- 2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel**
- 3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Bizonyos vallás-erkölcsi viselkedési normák alkalmazása a mindennapi életre jellemző körülmények között

<p>Előkészítő osztály</p> <p>1.1. A saját vallásos hitre jellemző egyes tényezők felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszédek különböző témákról: Isten jelentősége az ember életében, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága - imádkozást elsajátító gyakorlatok (gesztusok, szavak, jelek) - párbeszédek olyan témákról, amelyek meghatározzák a keresztyén ember életét (imádság, Szentháromság, szentmise) <p>1.2 A keresztyén viselkedés jellemzőinek megfigyelése egyes hétköznapi esetek alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes vagy mások jócselekedeteinek elmondása - társadalmi szerepek felismertetése - szerepjátékok: Így igen, így nem cselekszem <p>1.3. Egyes vallás-erkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása a családi élet fényében</p> <ul style="list-style-type: none"> - templomlátogatás - határozzanak meg kiscsoportokban és / vagy az osztály szintjén a tanár segítségével megfelelő viselkedési szabályokat különböző körülményekre, helyzetekre (iskola, család, templom, utca, természet, stb.) - elemzési gyakorlatok különböző helyzetekben, mint például az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése - párbeszéd a viselkedési szabályokról, az istentiszteleten való részvétel kapcsán - szerepjáték: Hogyan viselkedem ebben a helyzetben?
--

2. A keresztyén értékrenddel megegyező együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

<p>Előkészítő osztály</p> <p>2.1. Aktív felelősségvállalás a különböző csoportokban a felnőttek ajánlására</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktív részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival, stb. együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek) - értékelő tevékenység: „Helyem a csoportban” (alapszintű önértékelés és feed-back) - szerepjátékok: Értékek az ember életében <p>2.2. A különböző embereknél megjelenő közös és hasonló tényezők</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jókivánság, a bátorítás, a biztató, bátorító gesztusok gyakorlása - a következő témájú beszélgetésben való részvétel: „Hogyan fizethetek a rosszért jóval?”, „Mit tanulhatok a társaimtól és ők mit tanulhatnak tőlem?” - párbeszéd a csoporton belüli kapcsolatokról és magatartásokról, képek alapján
--

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

Előkészítő osztály

3.1. Egyes ismert vallási események jelentőségének magyarázata

- a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása
- imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával
- művészi pillanatok és darabok / előadások, osztálybéli és templomi ünnepélyek előkészítése (pásztorjáték)

3.2. Egyes keresztény ünnepek és események családra és közösségre kiható szerepének felismerése

- a gyerekek és családjaik életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek elemzése (fényképek és fotó albumok, képek a közéletből, stb.)
- bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait (Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, stb.)
- részvétel az iskolai ünnepélyeken

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Teremtés - Isten ajándéka	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat • Isten teremtette a világot (illusztrált magyarázat) Teremtés-modell • Jézus és a természet
II. Az öt érzékszerv	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat. Áttekintő képsorozat • Látás – munkalap • Tapintás – munkalap • Szaglás – munkalap • Auzul – fișă de lucru / Hallás – munkalap • Gustul – fișă de lucru / Ízlelés – munkalap • Jézus és az emberek – képsorozat • Érzékek – összefoglaló munkalap
III. Az érzelmek is ajándékok	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat • Isten adott érzelmeket – munkalap • Munkalap az érzelmekről
IV. Familia – A család	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat • „Az én családom” – munkalap • „Édes Jézus” – színező lap • Családi asztal • A gyermek Jézus (illusztrált magyarázat) • Jézus és családja – színező lap

Imădsăgok	Reggeli és esti imák
Énekek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mikulás, Mikulás, szép hosszú piros ruhás 2. Ó, jöjj, ó, jöjj, Üdvözítő! 3. Kirje, kirje, kisdedecske – Karácsony 4. Angyalok, angyalok – Karácsony 5. Mennyből az angyal – 6. Kiskarácsony, Nagykarácsony 7. Hogyha szél fúj, hogyha ég zeng 8. Ki teremtette ezt a világot? 9. Jertek dicsérjük együtt 10. Emeld fel a kezed és áldjad Őt

I. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Bizonyos vallás-erkölcsi viselkedési normák alkalmazása a mindennapi életre jellemző körülmények között

<p>Előkészítő osztály</p> <p>1.1. A saját vallásos hitre jellemző egyes tényezők felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd különböző témákról: Isten jelentősége az ember életében, az ember jelentősége az embertársak életében; az imádság fontossága - imádkozást elsajátító gyakorlatok (gesztusok, szavak, jelek) - párbeszéd olyan témákról, amelyek meghatározzák a keresztény ember életét (imádság, Szentháromság, szentmise) <p>1.2 A keresztény viselkedés jellemzőinek megfigyelése egyes hétköznapi esetek alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes vagy mások jócselekedeteinek elmondása - társadalmi szerepek felismertetése - szerepjátékok: Így igen, így nem cselekszem <p>1.3 Egyes vallás-erkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása a családi élet fényében</p> <ul style="list-style-type: none"> - templomlátogatás - határozzanak meg kiscsoportokban és / vagy az osztály szintjén a tanár segítségével megfelelő viselkedési szabályokat különböző körülményekre, helyzetekre (iskola, család, templom, utca, természet, stb.) - elemzési gyakorlatok különböző helyzetekben, mint például az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése - párbeszéd a viselkedési szabályokról, az istentiszteleten való részvétel kapcsán - szerepjáték: Hogyan viselkedem ebben a helyzetben?
---

2. A keresztény értékrenddel megegyező együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

<p>I. osztály</p> <p>2.1. Aktív felelősségvállalás a különböző csoportokban a felnőttek ajánlására</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktív részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival, stb. együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek) - értékelő tevékenység: „Helyem a csoportban” (alapszintű önértékelés és feed-back) - szerepjátékok: Értékek az ember életében <p>2.2. A különböző embereknél megjelenő közös és hasonló tényezők</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jókivánság, a bátorítás, a biztató, bátorító gesztusok gyakorlása - a következő témájú beszélgetésben való részvétel: „Hogyan fizethetek a rosszért jóval?”, „Mit tanulhatok a társaimtól és ők mit tanulhatnak tőlem?” - párbeszéd a csoporton belüli kapcsolatokról és magatartásokról, képek alapján
--

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

<p>I. osztály</p> <p>3.1. Egyes ismert vallási események jelentőségének magyarázata   - a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása   - imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával   - művészi pillanatok és darabok / előadások, osztálybéli és templomi ünnepélyek előkészítése (pásztorjáték)</p> <p>3.2. Egyes keresztény ünnepek és események családra és közösségre kiható szerepének felismerése   - a gyerekek és családjaik életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek elemzése (fényképek és fotó albumok, képek a közéletből, stb.)   - bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait (Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, stb.)   - az iskolai ünnepélyeken való részvétel</p>

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
<p>I. Isten családja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat • Családi szerepek, gondviselés • A Szentcsalád – (modell)
<p>II. Isten családja imádkozik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat • Imádkozunk... – 8 téma <ul style="list-style-type: none"> -...amikor játszunk -...amikor bocsánatot kérünk -...reggel, amikor felkelünk -...este, amikor lefekszünk -...a természetben -...a templomban -...étkezéskor - Megköszönjük Istennek, amit kaptunk • Jézus és a Mennyei Atya – színező lap • Bevezető magyarázat • Hernyótól a pillangóig (Új élet) • Jézus új élete • Húsvéti új lepke (nagybőjti gyakorlat)
<p>III. A nagy család ünnepel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezető magyarázat
<p>IV. Röviden a fejlődésről</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyén vallási fejlődése

Imádságok	Reggeli és esti imák, Saját megfogalmazású imák
Énekek	Jézus itt jár és minket megérint Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Krisztus feltámadott ...

II. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

<p>VI. osztály</p> <p>1.1. A saját vallásos hitre jellemző egyes tényezők felismerése</p> <p>- párbeszéd történetek, játékok, szemléltetők, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek</p> <p>-</p> <p>1.2. A keresztény viselkedés jellemzőinek megfigyelése egyes hétköznapi esetek alapján</p> <p>- keresztény értékek, jellemzők tudatosítása az emberi kapcsolatokban</p> <p>- elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?”</p> <p>1.3. Egyes vallás-erkölcsi viselkedési szabályok önálló alkalmazása a konkrét és elképzelt élethelyzetekben</p> <p>- részt venni az osztály rendszabályzatának / az osztály számára készült szabályok meghatározásában – „A szeretet alapelvei a mi közösségünkben” című plakát megtervezésében és illusztrációjában</p> <p>- szerepjáték: „Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?”, „Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?”</p> <p>- párbeszéd az ember törvények / Isten parancsolatai elleni lázadás okairól és következményeiről</p>
--

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

<p>II. osztály</p> <p>2.1. Az iskolai-, vallási- és kortárs csoportban létező kapcsolatrendszerek és jellemzők felismerése</p> <p>- néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira</p> <p>- didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére</p> <p>- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés</p> <p>2.2. A különböző csoportokban megjelenő tényezők sokféleségének megfogalmazása</p> <p>- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján</p> <p>- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben</p>
--

- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

II. osztály

3.1. A családban, közösségben, társadalomban megélt vallásos esemény magyarázata.

- egyházi énekek és imádságok megtanulása
- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása
- iskolai és templomi szerepek szervezése

3.2. A keresztyének életében fontos ünnepek és események tartalmának és jelentésének bemutatása

- iskolai vallásos ünnepélyek szervezése (Márton nap, karácsonyi előadás)
- ünnepváró kézműves tevékenységek
- beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó kérdésekről a család és közösség életében
- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése
- résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Jézus Mennyei Atyánk szeretetére tanít	<ul style="list-style-type: none"> • Jézussal találkozunk • Jézus első munkatársai • Mennyei Atyánk a világ teremtője • Isten gyermekei vagyunk – Példabeszéd a magvetőről • Jézussal beszélgetek
II. Jézus embertársaink szeretetére tanít	<ul style="list-style-type: none"> • Szeresd szüleidet! • Szeresd embertársaidat! • Teljesítsd kötelességedet – Tégy jót! – Ki a jó ember? • Az őszinteség

Imádságok	Miatyánk, Dicsőítőima, Hálaíma, Kérőima,
Énekek	Az Ő neve bátya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel !

III. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

<p>III. osztály</p> <p>1.1. A saját vallásos hitre jellemző egyes tényezők felismerése</p> <p>- párbeszéd történetek, játékok, szemléltetők, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek</p> <p>-</p> <p>1.2. A keresztény viselkedés jellemzőinek megfigyelése egyes hétköznapi esetek alapján</p> <p>- keresztény értékek, jellemzők tudatosítása az emberi kapcsolatokban</p> <p>- elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?”</p> <p>1.3. Egyes vallás-erkölcsi viselkedési szabályok önálló alkalmazása a konkrét és elképzelt élethelyzetekben</p> <p>- részt venni az osztály rendszabályzatának / az osztály számára készült szabályok meghatározásában – „A szeretet alapelvei a mi közösségünkben” című plakát megtervezésében és illusztrációjában</p> <p>- szerepjáték: „Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?”, „Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?”</p> <p>- párbeszéd az ember törvények / Isten parancsolatai elleni lázadás okairól és következményeiről</p>
---

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi körben

<p>III. osztály</p> <p>2.1. Az iskolai-, vallási- és kortárs csoportban létező kapcsolatrendszerek és jellemzők felismerése</p> <p>- néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira</p> <p>- didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére</p> <p>- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés</p> <p>2.2. A különböző csoportokban megjelenő tényezők sokféleségének megfogalmazása</p> <p>- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján</p> <p>- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben</p> <p>- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás</p>
--

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

<p>III. osztály</p> <p>3.1. A családban, közösségben, társadalomban megélt vallásos esemény magyarázata.</p> <p>- egyházi énekek és imádságok megtanulása</p>

- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása

- iskolai és templomi szerepek szervezése

3.2. A keresztyének életében fontos ünnepek és események tartalmának és jelentésének bemutatása

- iskolai vallásos ünnepélyek szervezése (Márton nap, karácsonyi előadás,)

- ünnepváró kézműves tevékenységek

- beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó kérdésekről a család és közösség életében

- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése

- résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmai területek	Tartalmak
I. Jézus – Isten Fia	<ul style="list-style-type: none"> • Várjuk a Megváltót – Jézus édesanyja • Karácsony • A jeruzsálemi templom
II. Jézus velünk van és segít minket	<ul style="list-style-type: none"> • Jézus feltámasztja Jairus leányát • A kánai menyegző – Kenyértörés, a szentmise régi neve • A vihar lecsendesítése • Jézus betegeket gyógyít – A lustaság bűnre vezet • Jézus megmenti a bűnösöket – Jézus gyógyítani küldi apostolait • Mi tesz kedvessé Isten előtt? • Bocsánatot kérünk Istentől – A szűk kapu

Imádságok	Üdvözlégy Mária, Miatyánk, Dicsőítőima, Hálaima, Kérőima,
Énekek	Mária, Mária szép virágszál Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel !

IV. osztály

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

IV. osztály
<p>1.1. 1.1. A saját vallásos hitre jellemző egyes tényezők felismerése</p> <p>- párbeszéd történetek, játékok, szemléltetők, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek</p> <p>-</p> <p>1.2. A keresztény viselkedés jellemzőinek megfigyelése egyes hétköznapi esetek alapján</p> <p>- keresztény értékek, jellemzők tudatosítása az emberi kapcsolatokban</p> <p>- elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?”</p> <p>1.3. Egyes vallás-erkölcsi viselkedési szabályok önálló alkalmazása a konkrét és elképzelt élethelyzetekben</p> <p>- részt venni az osztály rendszabályzatának / az osztály számára készült szabályok meghatározásában – „A szeretet alapelvei a mi közösségünkben” című plakát megtervezésében és illusztrációjában</p> <p>- szerepjáték: „Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?”, „Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?”</p> <p>- párbeszéd az ember törvények / Isten parancsolatai elleni lázadás okairól és következményeiről</p>

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

IV. osztály
<p>2.1. Az iskolai-, vallási- és kortárs csoportban létező kapcsolatrendszerek és jellemzők felismerése</p> <p>- néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira</p> <p>- didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére</p> <p>- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés</p> <p>2.2. A különböző csoportokban megjelenő tényezők sokféleségének megfogalmazása</p> <p>- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján</p> <p>- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben</p> <p>- új szabályokat alkotni az energizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás</p>

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

IV. osztály
<p>3.1. A családban, közösségben, társadalomban megélt vallásos esemény magyarázata.</p> <p>- egyházi énekek és imádságok megtanulása</p>

- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása

- iskolai és templomi szerepek szervezése

3.2. A keresztyének életében fontos ünnepek és események tartalmának és jelentésének bemutatása

- iskolai vallásos ünnepélyek szervezése (Márton nap, karácsonyi előadás,)

- ünnepváró kézműves tevékenységek

- beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó kérdésekről a család és közösség életében

- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése

- résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Jézus feltámadása - hitünk alapja	<ul style="list-style-type: none"> • Jézus szenvedése • Húsvétvasárnap • Jézus visszatért az Atyához
II. Jézus egyházához tartozunk	<ul style="list-style-type: none"> • Közösségben lenni másokkal • A mennyország – A dúsgazdag és a szegény Lázár • Jézus újra eljön - Így élünk mi keresztyének

Imádságok	Üdvözlégy Mária, Miatyánk, Dicsőítőima, Hálaíma, Kérőima,
Énekek	Mária, Mária szép virágszál Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggódalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség

V. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

<p>V. osztály</p> <p>1.1. Bibliai személyek viselkedésének leírása és összehasonlítása a mai ember viselkedésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai történetek megismerése, vizsgálata - Jézus életének különféle nézőpontból történő vizsgálata - Jézus csodáinak, tanításának megelevenítése szerepjátékkal - vallásos témájú filmek megtekintése <p>1.2. A keresztények főbb kötelességeinek összefoglalása az Isten fele, a hétköznapi helyzetekre vonatkozóan, a bibliai személyek példája és történetek és üzenete alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai szövegek olvasása - tanúságtételek megismertetése - szerepjátékok: „A keresztény etika alapján hogyan viselkedem ebben a helyzetben?” - keresztény értékek, jellemzők tudatosítása az emberi kapcsolatokban - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?” - saját erényeim és gyengeségeim tudatosítása ábrák, rajzok, szerepjátékok, csoportmunkák segítségével
--

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

<p>V. osztály</p> <p>2.1. Szerepek gyakorlása a kortárs csoportokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanulók társadalmi szerepének azonosítása és kapcsolata a környezetében levő keresztény emberekkel - a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés - különféle vallási rendezvényeken való részvétel (szentmise, találkozók, szentségimádások, dicsőítések) - az egyetemes emberi és személyes értékeket bemutató szerepjátékok <p>2.2. Kapcsolattípusok és társadalmi magatartásformák erkölcszociológiai szempontból történő leírása megtörtént esetekből kiindulva</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel különféle párbeszédekben: pl. „Milyen magatartásom van amikor valaki vét a keresztény értékek ellen?” - a csoporton belüli sokszínűséget elfogadó gyakorlatok, játékok - erkölcsi üzenetet hordozó vallási énekek hallgatása, megtanulása - játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján - gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben - új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás
---

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

<p>V. osztály</p> <p>3.1. A családban, közösségben, társadalomban megélt vallásos esemény magyarázata.</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyházi énekek és imádságok megtanulása - bibliai eseményt ábrázoló kép leírása - bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása - iskolai és templomi szerepek szervezése <p>3.2. A keresztyének életében fontos ünnepek és események tartalmának és jelentésének bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskolai vallásos ünnepélyek szervezése (Márton nap, karácsonyi előadás,) - ünnepváró kézműves tevékenységek - ünnepekhez kapcsolódó népszokások számbavétele - beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó kérdésekről a család és közösség életében - az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése - résztvenni a közösség ünnepein
--

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Jézus a Mennyei Atya szeretetére tanít	<ul style="list-style-type: none"> • Akik Jézus tanítását leírták • Jézussal találkozunk • Jézus tanítása a Mennyei Atyáról • Jézussal beszélgetünk • A kegyelmi élet
II. Jézus felebarátunk szeretetére tanít	<ul style="list-style-type: none"> • Szeresd és tiszteld szüleidet • Boldogok a tisztaszívűek • Élünk békességben • Ki a mi felebarátunk? • Dolgozzunk becsületesen! • Légy megbízható!
III. Isten kinyilvánította irgalmas szeretetét az embernek	<ul style="list-style-type: none"> • Keresztelő Szent János - „Készítsétek az Úr utjait!” (lelki felkészülés Jézus születésére) • A mi Urunk megkeresztelkedése- A keresztség (Jézus keresztsége; a Szentháromság jelenléte) • Az Igaz Világosság világra jött- kinyitom a szívem az isteni Fénynek. • A Tékozló fiú (Jézus tanítása a Mennyei Atya szeretetéről) A szentáldozás - a gyónás.

Imădsăgok	Miatyánk, Személyes ima megfogalmazása, Szülőkért mondott ima (Jó Isten te adtál)
Énekek	Mária, Mária szép virágszál Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség

VI. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

<p>VI. osztály</p> <p>1.1. Bibliai személyek viselkedésének leírása és összehasonlítása a mai ember viselkedésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai történetek megismerése, vizsgálata - Jézus életének különféle nézőpontból történő vizsgálata - Jézus csodáinak, tanításának megelevenítése szerepjátékkal - vallásos témájú filmek megtekintése - történetek <p>1.2. A keresztyének főbb kötelességeinek összefoglalása az Isten fele, a hétköznapi helyzetekre vonatkozóan, a bibliai személyek példája és történetek és üzenete alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai szövegek olvasása - tanúságtételek megismertetése - szerepjátékok: „A keresztyén etika alapján hogyan viselkedem ebben a helyzetben?” - keresztyén értékek, jellemzők tudatosítása az emberi kapcsolatokban - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?” - saját erényeim és gyengeségeim tudatosítása ábrák, rajzok, szerepjátékok, csoportmunkák segítségével
---

2. A keresztyén értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

<p>VI. osztály</p> <p>2.1. Szerepek gyakorlása a kortárs csoportokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanulók társadalmi szerepének azonosítása és kapcsolata a környezetében levő keresztyén emberekkel - a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés - különféle vallási rendezvényeken való részvétel (szentmise, találkozók, szentségimádások, dicsőítések) - az egyetemes emberi és személyes értékeket bemutató szerepjátékok <p>2.2. Kapcsolattípusok és társadalmi magatartásformák erkölcszociológiai szempontból történő leírása megtörtént esetekből kiindulva</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel különféle párbeszédokban: pl. „Milyen magatartásom van amikor valaki vét a keresztyén értékek ellen?”Hogyan készülök az elsőáldozásomra? - a csoporton belüli sokszínűséget elfogadó gyakorlatok, játékok - erkölcsi üzenetet hordozó vallási énekek hallgatása, megtanulása - játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján - gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben - új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás
---

3. A mindennapi élet egyes mozzanatainak elemzése a személyes hit távlatából

<p>VI. osztály</p> <p>3.1. A családban, közösségben, társadalomban megélt vallásos esemény magyarázata.</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyházi énekek és imádságok megtanulása - bibliai eseményt ábrázoló kép leírása - bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása - iskolai és templomi szerepek szervezése <p>3.2. A keresztyének életében fontos ünnepek és események tartalmának és jelentésének bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - iskolai vallásos ünnepélyek szervezése (karácsonyi előadás,) - ünnepváró kézműves tevékenységek - ünnepekhez kapcsolódó népszokások számbavétele - beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó kérdésekről a család és közösség életében - az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése - résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Jézus az élet ura, a gyógyító	<ul style="list-style-type: none"> • Jézus az élet ura • Jerikói vak meggyógyítása • A kenyérszaporítás • A bűn – a lélek betegsége • Az apostolok bűnbocsátó küldetése • Megbocsátás • Utolsó vacsora – Liturgia • Jézus feláldozta magát értünk • Jézus feltámadása • A gyónás – „Édesapám megbocsátott” • Gyónás után • Jézus visszamegy az Atyához • A Szentlélek eljövetele – Az Egyház megalapítása • Szentáldozás – A kánaáni asszony hite
II. Az ember válasza Isten szeretetére	<ul style="list-style-type: none"> • A Szűzanya- Isten anyja • Szűz Mária ünnepei, A Szent Szűz, a teljes engedelmesség példája: A Szent Liturgiában való részvételünk.

Imădsăgok	Miatyánk, Személyes ima megfogalmazása, Szülőkért mondott ima (Jó Isten te adtál)
Énekek	Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség

VII. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Valláserkölcsei viselkedés normák alkalmazása különféle élethelyzetekben

VII. osztály

1.1. Vallásos jelentőségű vélemény formálása és kifejtése mindennapi élethelyzetekben

- párbeszéd történetek, játékok, szemléltetések, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek
- gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését
- reprezentatív szentírási részek beazonosításának gyakorlása

1.2. Összefoglalni a keresztény ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapi életből vett bizonyos helyzeteket

- párbeszéd az emberek Istennel való párbeszéd formáiról, a bírák és a királyok korában
- párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mit mondana Istennek Gedeon, Józsué ?
- elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?”
- viselkedések és magatartásformák elemzése a hétköznapi életből kiindulva
- olvasmányok az isteni parancsolatok megvalósulásáról a királyság korában
- imaszándékok megtervezése a tanévre

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

VII. osztály

2.1. Szerepek gyakorlása a kortárs csoportokban

- néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira
- didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére
- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés
- az egyetemes emberi és személyes értékeket bemutató szerepjátékok
- bibliai személyeket bemutató esettanulmányok

2.2. Elemezni valláserkölcsei szempontból és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket

- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján
- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben
- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

2. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

VII. osztály
<p>3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyházi énekek és imádságok megtanulása - bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása - iskolai és templomi szerepek szervezése <p>3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében - az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése - résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
Isten kinyilatkoztatása és a választott nép	<ul style="list-style-type: none"> • Az ősatyák • Ábrahám a hit embere • Izsák • Jákob – József és testvérei • Az egyiptomi fogság • Mózes meghívása • Húsvét éjjele • Vándorlás a pusztában • A szövetségkötés • Az Ígéret földje - Kánaán

Imádságok

Miatyánk, Személyes ima megfogalmazása,

Énekek	<p>Gyertek dicsérjük együtt Elhoztuk oltárodra Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség</p>
---------------	---

VIII. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Valláserkölcsei viselkedés normák alkalmazása különféle élethelyzetekben

<p>VIII. osztály</p> <p>1.1. Vallásos jelentőségű vélemény formálása és kifejtése mindennapi élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd történetek, játékok, szemléltetések, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek - gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését - reprezentatív szentírási részek beazonosításának gyakorlása <p>1.2 Összefoglalni a keresztény ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapiakból vett bizonyos helyzeteket</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd az emberek Istennel való párbeszéd formáiról, a bírúk és a királyok korában - párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mit mondana Istennek Gedeon, Józsué ? - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?” - viselkedések és magatartásformák elemzése a hétköznapi életből kiindulva - olvasmányok az isteni parancsolatok megvalósulásáról a királyság korában - imaszándékok megtervezése a tanévre
---

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

<p>VIII. osztály</p> <p>2.1. Szerepek gyakorlása a kortárs csoportokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira - didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére - a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés
--

- az egyetemes emberi és személyes értékeket bemutató szerepjátékok
- bibliai személyeket bemutató esettanulmányok

2.2. Elemezni valláserkölcsei szempontból és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket

- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján
- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben
- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

VIII. osztály

3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit

- egyházi énekek és imádságok megtanulása
- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása
- iskolai és templomi szerepek szervezése

3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében

- megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében
- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése
- résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
A királyok kora	<ul style="list-style-type: none"> • Sámuel • Izrael első királyai • Saul • Dávid • Salamon
A keresztyén ember felebarátai körében	<ul style="list-style-type: none"> • Az Egyház születése és az őskeresztyének élete. • Szent István diakónus és Szent Pál apostol • (az Egyház küldetése)
Az ember Isten szeretetére adott válasza	<ul style="list-style-type: none"> • „Ora et labora!” (a szerzetesi élet kezdetei: Szent Benedek) • Az istentisztelet (A Szent Liturgia kialakulása) • A szenttéválás utjain- szolidaritással (Árpádházi Szent Erzsébet, Szent Lúcia, Jézus szolgálata: a szegényekkel, árvákkal és betegekkel való törődés)

Imádságok	Miatyánk, Személyes ima megfogalmazása,
Énekek	Gyertek dicsérjük együtt Elhoztuk oltárodra Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség

IX. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

1. Valláserkölcsei viselkedés normák alkalmazása különféle élethelyzetekben

IX. osztály
<p>1.1. Vallásos jelentőségű vélemény formálása és kifejtése mindennapi élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd történetek, játékok, szemléltetések, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek - gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését - reprezentatív szentírási részek beazonosításának gyakorlása <p>1.2. Összefoglalni a keresztény ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapi életből vett bizonyos helyzeteket</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd az emberek Istennel való párbeszéd formáiról, a bírák és a királyok korában - párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mít mondana Istennek Gedeon, Józsué ? - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?” - viselkedések és magatartásformák elemzése a hétköznapi életből kiindulva - olvasmányok az isteni parancsolatok megvalósulásáról a királyság korában - imaszándékok megtervezése a tanévre

2. A keresztyén értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

IX. osztály

2.1. Szerepek gyakorlása a kortárs csoportokban

- néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira
- didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére
- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés
- az egyetemes emberi és személyes értékeket bemutató szerepjátékok
- bibliai személyeket bemutató esettanulmányok

2.2. Elemezni vallás erkölcsi szempontból és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket

- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján
- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben
- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

IX. osztály

3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit

- egyházi énekek és imádságok megtanulása
- bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása
- iskolai és templomi szerepek szervezése

3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében

- megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében
- az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése
- résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
Proféták és a babilóniai fogság	<ul style="list-style-type: none"> • Az ország kettészakadása • Roboám és Jeroboám • Proféták • Illés, az északi királyság prófétája

	<ul style="list-style-type: none"> • Elizeus proféta • Izajás proféta • Jeremiás proféta • Ezekiel proféta • Dániel prófa • A babiloni fogság utáni időszak • Tóbiás könyve • Visszatérés Jeruzsálembe
A keresztény ember felebarátai körében	<ul style="list-style-type: none"> • Krisztust szolgálni embertársainkban- Kalkuttai Teréz Anya (Jézus szolgálata, a gyermekekkel és ifjakkal való törődés, betegek ápolása, az első korházak, árvaházak) • Szabadság és felelősség az ember életében (A lelkiismeret - Isten hangja bennünk, a személyes döntések kialakítása, megalapozása és vállalása az ifjúkorban, a helyes értékek és elvek kiválasztásának összefüggései és kritériumai, barátok megválasztása, pályaválasztás és az életútunk kiválasztása, az elhatárolódás szabadsága a függőségektől, A Tékozló fiú példázata)

Imádságok	Miatyánk, Személyes ima megfogalmazása,
Énekek	<p>Gyertek dicsérjük együtt Elhoztuk oltárodra Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség</p>

X. OSZTÁLY

Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre

3. Valláserkölcsei viselkedés normák alkalmazása különféle élethelyzetekben

X. osztály

1.1. Vallásos jelentőségű vélemény formálása és kifejtése mindennapi élethelyzetekben

- párbeszéd történetek, játékok, szemléltetések, stb. felhasználásával a következő témákról: minden ember egyediségéről, az ember Istennel való kapcsolatának jelentőségéről, olyan emberi példákról, akik megszentelt életet éltek
- gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését
- reprezentatív szentírási részek beazonosításának gyakorlása

1.2. Összefoglalni a keresztény ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapi életből vett bizonyos helyzeteket

- párbeszéd az emberek Istennel való párbeszéd formáiról, a bírák és a királyok korában
- párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mit mondana Istennek Gedeon, Józsué ?
- elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?”
- viselkedések és magatartásformák elemzése a hétköznapi életből kiindulva
- olvasmányok az isteni parancsolatok megvalósulásáról a királyság korában
- imaszándékok megtervezése a tanévre

2. A keresztény értékrendnek megfelelő együttműködés gyerekekkel és felnőttekkel a családi közegben

X. osztály

2.1. Szerepek gyakorlása a kortárs csoportokban

- néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira
- didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére
- a csoportban végzett tevékenységek értékelése és önértékelés
- az egyetemes emberi és személyes értékeket bemutató szerepjátékok
- bibliai személyeket bemutató esettanulmányok

2.2. Elemezni valláserkölcsei szempontból és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket

- játékok, melyek fejlesztik a pozitív énképet és a másokról alkotott pozitív képet, egyes bibliai szereplők életének a példája alapján
- gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben
- új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

4. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

<p>IX. osztály</p> <p>3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyházi énekek és imádságok megtanulása - bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása - iskolai és templomi szerepek szervezése <p>3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében - az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése - résztvenni a közösség ünnepein

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
A kereszténység nagy ünnepei	<ul style="list-style-type: none"> • Jézus urunk születése • Úrjövét • Isten Szűz Máriát választja Jézus Édesanyjának • Isten Üdvözítőt küld • Húsvét – Jézus – Megváltó • Jézus szenvedése, halála, feltámadása • Húsvétvasárnap • Jézus elküldi a Szentlelket • Közösségben az Egyházzal
A keresztény ember felebarátai körében	<ul style="list-style-type: none"> • Optimizmus és állhatatosság az ember életében • (Optimizmus a bibliai szövegekben, derűlátás és kihívások a fiatalok életében, az ifjúkor és a lelki fejlődés, az állhatatosság céljai és összefüggései, kitartás és folyamatosság a tanulásban) • A jelen világ kihívásai és a keresztények magatartása (korunk társadalmának

	<p>kihívásai és problémái, a keresztyének résztvállalása a konfliktusok megelőzésében és megoldásában, az ifjúkor sajátosságai vonatkozásai-viszonyulások, viselkedési és magartásminták. Az irgalmas szamaritánus példabeszéde)</p>
--	--

Imádságok	Miatyánk, Személyes ima megfogalmazása,
Énekek	<p>Gyertek dicsérjük együtt Elhoztuk oltárodra Kis barátom ne feledd soha Terád vár egy szép ország Az Ő neve bástya, erős vár Jézus itt jár és minket megérint É, ó, é Jézus mondta Hogyha csak egy mustármagnyi hitetek is volna Én nem vagyok gyalogos katona Ne aggodalmaskodjál nézz Istenedre fel Tied a dicsőség</p>

Módszertani útmutató

A módszertani útmutató a tanárok munkáját segíti a tananyag leadásában, az osztályteremben a tanítás- tanulás-értékelés megtervezésében és megvalósításában, a Vallás tantárgy jellegzetességeinek megfelelően. A tanuló életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő módszerekkel tanulhatja meg azt, ami a korosztályának megfelelő harmonikus fejlődéshez, illetve az iskolai követelmények teljesítéséhez szükséges. Ebben az életkorban a tanárnak rendszeresen követnie kell a különböző tantárgyak közötti kapcsolatok kiépítését, és megfelelő jelentéstartalmú kapcsolódásokat kell létrehoznia a valós életre való felkészüléshez.

Oktatási stratégiák

A *Vallás* tantárgy formatív tulajdonságainak kihasználása olyan oktatási stratégiák használatát segíti elő, amelyek a tudás fokozatos felépítését hangsúlyozzák, a tananyag rugalmas és többirányú megközelítésével, és a diákok azon képességének fokozatos kifejlesztésével, hogy a szóbeli és cselekvésbeli viselkedést önállóan értékeljék, és ezt különböző, számukra ismerős élethelyzetekben alkalmazzák

A tanulók ösztönzése és bevonásának érdekében ajánlottak az aktív tanulási módszerek és stratégiák. Az ilyen jellegű módszerek elősegítik a személyes vallomásokot, oly módon, hogy maga a tanulási folyamat olyan nevelési közeget hozzon létre, ami kihangsúlyozza az erkölcsi-keresztyén értékeket.

A Vallás tantárgy körében végzett tevékenységekhez ajánlott tanítási-tanulási módszerek elsősorban a következőkre vonatkoznak:

- adott élethelyzetek (bibliai, egyházi, irodalmi, a mindennapi életből merített példák) megfigyelésére alapuló induktív módszerek. Erkölcsi szabályok és értékrendek azonosítása adott helyzetekben, az ellenpéldák felismerése és értelmezése, a közösség és az egyéni példaképek fontosságának felismerése és megértése;
- felfedeztető módszerek és stratégiák különféle didaktikai eszközök felhasználásával: képek, erkölcsstani tartalmakat közvetítő illusztrációk, a gyakorló keresztyén életéről szóló fényképek, stb;
- dramatizálás, szerepjáték: olyan tanulási szituációk létrehozása, amelyek különböző élethelyzetekbe helyezik a tanulókat, ezeknek a helyzeteknek az értékelésére készíteti, a kreativitásukat és az emocionális képességeiket, szociális készségeiket, érzékenységüket fejlesztve;

Összefüggések és tanítási környezetek

A vallásóra nem csak a tanárnak az osztályteremben, diákokkal folytatott megszokott tevékenységét jelenti. Jellegzetességei folytán, a vallásoktatás különböző tanulási körülmények megszervezésére ad lehetőséget, amelyek segítségével a diákok aktív részvételét bátoríthatjuk, valamint fenntarthatjuk érdeklődésüket a Vallás tárgyköre iránt.

A tantervben megfogalmazott tanulási tevékenység példák a következő konkrét munkamódszereket javasolják:

- a „forró szék” technika több változata ismert. A forró székbe ülő diák a társai interjú-alanya egy téma, egy ismert szereplő vagy hős életével kapcsolatban. Más változatban a kérdést szabályosan a forró szék mellett

balra ülő diák teszi fel és a kérdés elhangzása után 5 perccel megnevezi azt a társát aki válaszolni fog a kérdésre és a széket elfoglalja; – a „gondolkodj- beszélj meg párban - elemezd” módszer alkalmazásakor a diákok párokat formálnak. Első lépésben egyéni gondolataikat írják le egy témával kapcsolatosan (3-4 perc alatt), aztán ezeket megosztják egymással majd párban egy közös választ dolgoznak ki, mely a csoport elé kerül megvitatásra, elemzésre;

– a „beszélj a székekkel” módszer a különböző témákkal kapcsolatos szubjektív vélemények megfogalmazását segíti elő. A drámapedagógia módszereire épül, a tanácsadó szerepébe való belépéssel a probléma megoldására törekszik.

A különböző oktatási stratégiák és módszerek alkalmazása változatos szervezési módokat is feltételez: egyéni, csoportos frontális munkaformákat, ugyanakkor megkívánja a változatos tanulási, didaktikai eszközöket is: szövegeket, illusztrációkat, oktatási tartalmakkal egybehangolt oktató programokat, CD-ek, DVD-eket, online bemutatókat, a célzott kompetenciákhoz és tartalmakhoz igazítva, vallási vonatkozású weboldalakat.

A tanulási stratégiák kiválasztása a tanár igyekezetét igényli az oktatásban, ami azt jelenti, hogy a tanítási-tanulási tevékenységeket úgy kell tervezni, hogy azok a sajátos igényeket és érdeklődést összhangba hozzák. Ennek következtében, a 1/2011 számú nemzeti oktatási törvény kiegészített és módosított változata szerint, a tanár dönti el, hogyan fogja használni a tananyagra szánt időből azt a 25% -ot (pl., a tanítási-tanulási tevékenységek az egyedi tanulási igényekhez, a sajátos érdeklődéséhez, a társadalmi, kulturális és vallási sajátosságaihoz alkalmazkodnak).

A tartalmak megközelítése

A tartalmak megközelítése rugalmas hozzáállást igényel a tanár részéről, különös hangsúllyal a gyakorlatias jellegre, a valós élettel kapcsolatos jelentős tanulási kontextust hozva létre, értékesítve a diákok tapasztalatait, megfelelően életkoruknak, a társadalmi és egyházi kapcsolatoknak, amelyekben élnek; így jótékony kapcsolatok jönnek létre a vallás tantárgy és a diákok élményei, de ugyanakkor a vallás és más tudományágak között. Az egy tanévre ajánlott tartalom lehetővé teszi, hogy néhány tartalmi egységet több órán keresztül is tárgyalni lehessen, attól függően, hogy milyen az osztály összetétele és melyek a sajátosságai; továbbá az óraszám lehetővé tesz további kérdések, témák megtárgyalását, a vallásóra alkalmazkodását az adott osztály sajátosságaihoz. A tananyag tartalmi sorrendje csak megközelítő, nem szigorúan megszabott. A tanárnak szabad keze van a tervezésben, személyre szabott módon, hogy a szakterület logikáját kövesse, a vallásos ünnepek és a liturgikus év vonatkozásában, más tudományágak természetének megfelelően stb.

Az értékelés szempontjai

A hagyományos – mint szóbeli, írott vagy gyakorlati próbák/feladatok a diák által elsajátítható specifikus kompetenciák értékelésére – módszerek a súlyosan sérült gyerekeknél nem alkalmazhattok, sokkal inkább ajánlott a modern értékelési módszerek alkalmazása: a tanulói magatartás rendszeres megfigyelése, a

semnificative dezvoltări în domeniul cunoașterii și al competențelor, dezvoltarea atitudinilor pozitive față de învățare, dezvoltarea abilităților de lucru în echipă, dezvoltarea abilităților de comunicare și de rezolvare a problemelor, dezvoltarea abilităților de lucru în echipă, dezvoltarea abilităților de comunicare și de rezolvare a problemelor, dezvoltarea abilităților de lucru în echipă, dezvoltarea abilităților de comunicare și de rezolvare a problemelor.

Az értékelési folyamat hangsúlyt fektet a tanulási tapasztalatok felismerésére és a gyermekek által szerzett készségekre, nem-formális vagy informális kontextusban. Az egész tanulási és értékelési tevékenységben követik, bátorítják és értékelik minden egyes tanuló előrehaladását.

Következésképpen a Vallás tantárgyon belül az értékelés legfontosabb feladata, hogy szabályozza a tanítási és tanulási stratégiákat, valamint a diákot motiváló funkciója saját megvalósításának eléréséhez.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Bokor Attila, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pénzes József Szabolcs	Școala Gimnazială „Váradi József” Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Dr. Kondor Ágota	Colegiul Național ”Székely Mikó” Sfântu Gheorghe
Pénzes Lóránd	Colegiul Național ”Székely Mikó” Sfântu Gheorghe
Hajdú András	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Bakó Erika	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna
Albert Andrea	Școala Godri Fernc Gheorghe, județul Covasna
Deregán Szidónia	Școala Specială Sfântu Gheorghe, județul Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv a

VALLÁS

tantárgy részére

Előkészítő -X. osztály

**REFORMÁTUS FELEKEZET
a súlyosan fogyatékos tanulók részére**

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

A *Vallás* tantárgy tanterve egy új kompetencia központú curriculáris tervezési modell szerint van kidolgozva. A tanterv felépítésének megvalósítása hozzájárul az elemi iskolai ciklusba járó diák képzési profiljának a fejlesztéséhez. A tantárgy szempontjából a kompetenciákból kiinduló oktatásra való irányultság megengedi a tanulás céljának és a cselekedtetés kihangsúlyozását a tanuló személyiségfejlesztésében.

A tanterv szerkezete magába foglalja a következő elemeket:

- Bemutató érvelés
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák strukturált ismeret-, készség- és attitűd egységek, melyeket a tanulás útján lehet fejleszteni, s amelyek lehetővé teszik egy szakterületen belül megnyilvánuló különböző helyzetek általános problémáinak a megoldását.

A *Vallás* tantárgy szintjén megcélzott **általános kompetenciák** a diák által, a teljes elemi ciklusban megszerezhetőket jelölik ki.

A specifikus kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, ezek elsajátításának szakaszait képviselik és egy tanítási év alatt alakíthatóak ki. A specifikus kompetenciák kialakításához a tanterv, különböző tanulási tevékenységeket ajánl, ezek a tanuló konkrét tapasztalataira hasznosítják, amelyek megfelelő didaktikai stratégiákat integrálnak különböző helyzetekben.

A tanítás tartalmi úgy épülnek fel, hogy a diákok elsajátíthassák az alapvető készségeket. Ennek megfelelően a következő területekbe vannak csoportosítva: Isten gyermeke vagyok; Mindenkor Istennel; Isten gondviselésében; Ünnepejünk együtt!

A módszertani javaslatok magukba foglalják a didaktikai stratégiákat és a folyamatos értékelés elemeit. Jelen tanterv egy rugalmas kínálatot javasol, mely megengedi a tanárnak, hogy módosítsa, hozzátegyen vagy kicseréljen tanulási tevékenységeket. A cél ezáltal egy személyre szabott tanítás, oktatás megvalósítása, amely biztosítja, a tantervben előírt, beütemezett kompetenciák kialakítását minden évfolyam és minden tanuló esetében.

Feltételezi a játékos tanulás, a játszva tanulás szintjéről – mely jellemző az első három évfolyamra -, való áttérést egy összetettebb módszertani rendszerre, mely megenged egy, a tanulók tudásszintjének megfelelő, valamint a fejlesztési igényeiknek megfelelő differenciált oktatást.

A *Vallás – református felekezet* tantárgyi tanterve a speciális oktatás elemi tagozatának a tantervi ajánlását képezi. Az oktatási keretrendszerben, az Ember és társadalom műveltségterületen belül, egy tanév során heti egy órát biztosít a tantárgy számára. A vallás tantárgyának tanulmányozása fokozatosan fejleszti a kompetenciákat a tanulók kor-specifikus tapasztalatán keresztül, hangsúlyt fektetve a tanulók személyiségfejlődésének affektív-attitűdbeli és cselekvési dimenzióit.

Általános kompetenciák

1.Sajátos valláserkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

2.A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel családias környezetben

3.A hétköznapi életelemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

Előkészítő osztály
<p>1.1. A vallási meggyőződés elemeinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések Isten jelentőségéről saját életünkben - szemléltető didaktikai játékok, a gyerekek vallási tapasztalatainak hasznosításával (mások segítése, templomi szertartásokon való részvétel, imádságok stb.) - templomok felismerése különböző épületek képei közül - imádság gesztusának felismerése
<p>1.2. A keresztény magatartási jellemzőinek megfigyelése a mindennapi élet helyzeteinek felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját és mások jó cselekedeteinek felismerése (szerepjátékok „Így igen/Így nem) - mesehallgatások, melyekben kiemelkednek a helyes és a helytelen viselkedések
<p>1.3. Az erkölcsi-keresztény viselkedés szabályainak alkalmazása a családban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a család, iskola, közösség viselkedési szabályainak ismerete - viselkedési szabályok betartása a tanítási órán és a templomban - szerepjátékok: „Mikor, hogy viselkedek..?”, „Hogyan viselkedek egy adott helyzetben...?” - erkölcsileg helytelen viselkedés elutasításának kifejezése - templomi látogatások

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

Előkészítő osztály
<p>2.1. Felelősségvállalás a csoporton belül, amelyhez tartozik, a felnőtt javaslata alapján</p> <p>— különböző személyek (gyereke, szülők, tanárok) társadalmi szerepeinek azonosítása, és az ezeknek megfelelő felelősség meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - önkéntes tevékenységeken való részvétel az iskola és az egyházközösség stb. más tagjaival együtt - szerepjátékok a felelősségvállalás céljából különböző helyzetekben (a családban, az iskolában)
<p>2.2. Az emberek közti hasonlóságok és különbségek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a sokféleség elemeinek azonosítása (fizikai jegyek, anyanyelv, tulajdonságok, viselkedés, kedvelt dolgok vagy ételek stb.) - mások véleményével szembeni egyetértés/elutasítás gyakorlása - közösség személyeivel való találkozásokon való részvétel nevelési szempontból releváns témákban - egyszerű vallási szövegek, versek meghallgatása, amelyekben a tolerancia megmutatkozik - egyszerű vallási filmek megtekintése, amelyekben a tolerancia gondolata jelen van

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

Előkészítő osztály
<p>3.1. Ismert vallási események jelentőségének magyarázata</p> <ul style="list-style-type: none"> - vallás-erkölcsi terület szavainak használata és megértése (Húsvét, Karácsony) - képek felismerése megfelelő témákban (plakátok, rajzok stb.) - Jézus életével kapcsolatos képek felismerése - rövid imádságok, vallásos éneke stb. meghallgatása és/vagy megtanulása, a vallási fogalmak és kifejezések magyarázatával
<p>3.2. A családi életet befolyásoló vallási jelentőségű ünnepek és események azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések az emberi élet vallási eseményeiről (keresztelő, esküvő, születésnap, stb.), a gyerekek konkrét tapasztalatai felhasználásával

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> - a gyermek és a család életéből származó releváns képek elemzése (családi fotók és albumok, nyilvános képek stb.) - a különböző ünnepek jellegzetességeinek bemutatása - vallásos énekek elsajátítása - iskolai ünnepségeken való részvétel - különböző vallási témákkal kapcsolatos projektek végrehajtása („Hogy ünnepeltem a Karácsonyt?”, „Hogyan készülünk Húsvétra” stb.)

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
Isten gyermeke vagyok	<p>Az Isten szeretetből teremtet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az ember a Föld legfontosabb élőlénye - Isten és a szüleim gyermeke vagyok - Mit jelent kereszténynek lenni - Hogyan beszélek társaimmal - Mit érzek mások iránt - Hogyan kell viselkednie egy kereszténynek - Egy nap a keresztény életemben.
Mindenkor Istennel	<p>Isten mindig velem van <i>Isten egy szép világot ajándékozott nekünk</i> <i>Jézus szereti gyermekeit</i></p>
Isten gondviselésében	<p>Isten megtanít, hogy szeresük egymást <i>A családom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Keresztény vagyok az iskolában is <p><i>Első barátaim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A templom az életemben - Keresztények a templomomban - Az emberek az egész világban
Ünnepeljünk együtt!	<p>Karácsony Isten ajándéka az embernek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jézus születése, gyermekek öröme - Hogyan ünnepeljük a Karácsonyt? <p>Húsvét, az Isteni ajándék beteljesülése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek öröme Virágvasárnap és Húsvétkor - hogyan ünneplünk Húsvétkor

A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módozatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.

Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	Előkészítő osztály
Imádságok	<i>A tanóra elején és végén a „Mi Atyánk” elmondása, imádságok étkezések után, lefekvéskor stb.</i>
Bibliai szövegek	<i>Ef.6,1: „Gyermekek! Engedelmeskedjete szüleiteknek az Úrban, mert ez a helyes.”</i> <i>Róm.12,15: „Örüljete az örülőkkel. Sírjate a sírókkal.”</i> <i>Róm 12,17:”Ne fizessete senkinek rosszal a rosszért!”</i>
Vallásos énekek	<i>489, 497, 194 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)</i> Szeress szeress, úgy ahogy Isten téged szeret Szívem csendben az Úrra figyel ki segít

I. és II. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

I. és II. osztály
<p>1.1. A vallási meggyőződés néhány alapvető aspektusának ismertetése, a saját tapasztalat felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - az ima és a kérelem közötti hasonlóságok és különbségek felismerése (párbeszéd, szerepjátékok, történetek) - a bibliai személyek képeinek azonosítása - a református egyház jellemzőinek felismerése - a templom azonosítása megadott képsorozatból
<p>1.2. A keresztény viselkedési jellemzőinek azonosítása, a mindennapi élet helyzeteinek felhasználásával és a Bibliai személyek példájának alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - meghallgatni és megérteni a különböző emberek viselkedését (a mindennapi életből, a Bibliából, a morális tartalmú történetekből stb.) - mesék meghallgatása, amelyek kiemelik az Istenbe vetett hit szerepét - bibliai történetekben az emberek pozitív és negatív viselkedésének azonosítása
<p>1.3. Az erkölcsi-keresztény viselkedés szabályainak alkalmazása valós vagy képzeletbeli életkörnyezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a viselkedési szabályok alkalmazása különböző helyzetekben (iskola, család, templom, utca, természet stb.) - a megadott különböző helyzetekben felismerni az erkölcsi-keresztény magatartás egyes szabályainak betartását / megsértését - erkölcsi-vallási szempontból relevánsak, különböző viselkedési szabályok meghatározása a kis csoportokban és / vagy az osztály szinten, vagy más kontextusok (iskola, család stb.) - osztályban betartandó erkölcsi-keresztény viselkedés szabályainak kialakításában való részvétel

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

I. és II. osztály
<p>2.1. A felelősség felvállalása iránti érdeklődés megnyilvánulása a tagsági csoportban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a felelősség azonosítása a különböző tagsági csoportokban (család, iskola, baráti társaság stb.) - történetek meghallgatása, amelyek példákat mutatnak be bizonyos csoportok szerepének és felelősségének vállalására - szerepjátékok fellelősségvállalás megélésének céljából (családi, iskolai stb.) - kis csoportokban a szerepek leosztása az egyszerű feladatok megoldása során - különböző csoportos feladathelyzetekben a személyes felelősség és feladatok gyakorlása - játékonysági tevékenységeken való részvétel, az iskola, egyházközösség többi tagjával stb.
<p>2.2. A sokféleség elemeinek megfigyelése a különböző csoportokon belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - a pozitív énkép és másokról formált kép kialakítását célzó játékok (játékok saját / kollégáik tulajdonságainak leírására, szerepjátékok, "Kérdezz meg, és elmondom neked" stb.) - a sokféleség elemeinek azonosítása a hit megnyilvánulásának módjában, az iskolai és a közösségi élet valóságában (különböző felekezetű tanulók az osztályban, más kultúrákhoz / vallásokhoz tartozó templomok / kultúrák stb.) - egyszerű szövegek, versek meghallgatása, amelyek a saját személyre és másokra vonatkozó pozitív hozzáállást emelik ki - egyszerű vallási filmek megnézése, amelyek tükrözik a saját személyre és másokra vonatkozó pozitív attitűdöt emelik ki

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

I. és II. osztály
<p>3.1. Ismert vallási események példázása</p> <ul style="list-style-type: none"> - vallás-erkölcsi terület szavainak használata és megértése (Húsvét, Karácsony) - képek felismerése megfelelő témákban (plakátok, rajzok stb.) - Jézus életével kapcsolatos képek felismerése - rövid imádságok, vallásos éneke stb. meghallgatása és/vagy megtanulása, a vallási forgalmak és kifejezések magyarázatával
<p>3.2. A családi életet befolyásoló vallási jelentőségű ünnepek és események azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetések az emberi élet vallási eseményeiről (keresztelő, esküvő, születésnap, stb.), a gyerekek konkrét tapasztalatai felhasználásával - a gyermek és a család életéből származó releváns képek elemzése (családi fotók és albumok, nyilvános képek stb.) - a különböző ünnepek jellegzetességeinek bemutatása - vallásos énekek elsajátítása - iskolai ünnepeken való részvétel - különböző vallási témákkal kapcsolatos projektek végrehajtása („Hogy ünnepeltem a Karácsonyt?”, „Hogyan készülünk Húsvétra” stb.)

Tartalmak

Tartalmi területek	I. és II. osztály
Isten gyermeke vagyok	<p>Istennek gondja van rám/Isten gondoskodik rólam</p> <ul style="list-style-type: none"> - Családban élek: vannak szüleim, testvéreim, nagyszüleim, rokonaim - Vannak barátaim, játszótársaim, osztálytársaim - Gyülekezethez / egyházhhoz tartozom, a gyülekezeti csoport tagja vagyok - Egy néphez tartozok: anyanyelvünk, hagyományainkat és szokásaink vannak, őseinket büszkék vagyunk)
Mindenkor Istennel	<p>Isten velem van</p> <ul style="list-style-type: none"> - mikor dolgozom: öröm/a munka termése, segíték otthon és az iskolában tanulók - ünnepek alkalmából (mikor boldog vagyok): keresztelő, esküvő, születésnap, szentelés, vasárnap megszentelése, templomba járás - nehéz helyzetben: amikor félek, amikor boldogtalan vagyok megbántottak, egyedül maradtam, beteg vagyok, elvesztettem valakit vagy valamit
Isten gondviselésében	<p>Az Isteni meggyőződés azt tanítja, hogy vigyázok másokra és hálás legyek</p> <ul style="list-style-type: none"> - törődöm: a létrehozott világgal (növények, állatok, környezet védelme); társaimmal (gondoskodom a kisebbekről, segíték nekik és tiszteltem az időseket, a rászorulókat és a bajban lévőket) - hálás vagyok mert: mehetek templomba, szertartásra, imádkozhatok; Dicsőítem Istent énekekkel, és dicsőítem az ő műveit <p>A Mennyei Atyánk szeretete határoz meg minket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - legyünk engedelmesek - bánjuk meg bűneinket - hibáinkat javítsuk ki - jó cselekedetekre törekedjünk

Tartalmi területek	I. és II. osztály
Ünnepeljünk együtt!	<p>Karácsony - Advent: Isten gondoskodik arról, hogy Jézus útját előkészítse (Keresztelő János üzenete) - Jézus születése: Isten helyet adott a születésre, József gondviselésére bízta az újszülött Jézust és Máriát) Húsvét - Virágvasárnap: Isten gondoskodott arról, hogy az ígért és ígéretetek teljesüljenek - Nagypéntek: Isten segítséget nyújtott a szenvedés során; az asszonyok és Czirénei Simon - Húsvét: Isten gondoskodott a hívivőről, hogy vigasztalja a gyászos asszonyokat</p>
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módozatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	I. és II. osztály
Imádságok	<p>Reggeli és esti imádság, egy mondatban kifejezett rövid hálaadási imádságok gyakorlása,</p>
Bibliai szövegek	<p>Bibliai szövegek hallgatása: Zsoltárok 23, 6; Zsoltárok 73, 23-24a; Zsoltárok 111, 1a; Lukács 2, 14; Lukács 19, 38. - A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: - Kivándorlás 2, 1-10; Efézus 6, 1-4; Lukács 5, 17-20, 24-26; 1 Királyok 18, 1-4; 1 Királyok 20; 4 Királyok 4, 1-7; Apostolok Cselekedetei 4, 32-37; Rut 1, 16.- János, 21, 1-14; János 2, 1-12; 3 Királyok 17, 1-16; Lukács 8, 40-12.49- 56; Máté 8, 23-27- Mózes 2, 15; Zsoltárok 23, 1-3.6 - Lukács 1, 5-25.76; Lukács 2, 1-7; Máté 1, 18-24; Lukács 19, 29-38; Máté 27, 27-37.50; Lukács 23, 47-49; Máté 28, 1-8.</p>
Vallásos énekek	<p>190, 365, 450, 489 (számú énekek a Református Énekeskönyvből) <i>Ki teremtette ezt a világot</i> <i>Ha-hahalásznak hívott Jézushoz</i> <i>Isten szeret minden kicsi gyereket</i></p>

III. és IV. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

III. és IV. osztály
<p>1.1. Saját vallási meggyőződésének példázása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fogalmak megértése vallási szempontból: csoda, hála, ajándék, segítség, megbocsátás, szeretet (az ember mások felé irányuló szeretete, Isten szeretete az ember iránt, az ember szeretete Isten iránt), a különböző történetek, játékok, példák segítségével - vallásos történetek hallgatása Isten szeretetéről a világ iránt - a témában releváns didaktikai játékok
<p>1.2. Egyes hit modellek viselkedésbeli jellemzőinek kiemelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliai viselkedésminták azonosítása, a taglat témák függvényében: a jó jutalma (példák: Noé, Mária és József, Jézus Krisztus stb.) - szerepjátékok a bibliai példák alkalmazásával a viselkedési szabályok betartása céljából (Noé, Jakab, Fülöp, Máté, Lukács, András, Péter stb.)
<p>1.3. Az erkölcsi-keresztény magatartás szabályainak önálló alkalmazása különböző valós vagy képzeletbeli életkörülmények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok különböző témákban: „Mit tettem jól az adott helyzetben?"; "Melyek a jó / gonosz hatásai?" - iskolai szabályoknak megfelelő / nem megfelelő viselkedés megvitatásában való részvétel (együtt választva) - önértékelési gyakorlatok a tanult példák alapján - az erkölcsi értékeket tiszteletben tartó vagy megsértő magatartás elfogadás/elutasításának kinyilvánítása - csoportos beszélgetések bizonyos problémákkal küzdő társaikról (szociális, stb.), a történetek, a mindennapi élet konkrét példái alapján

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

III. és IV. osztály
<p>2.1. felelősségi körök felvállalása azon csoportokon belül, amelyekhez tartozik</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a felelőségek közös megosztására azon csoportban, amelyekhez tartozik - szerepjáték felelősség felvállalására (család, iskola, baráti csoport stb.) - tanácsadás (elfogadás és adás), tanulás és ajándékozás szabályainak ismerete - a jótékony tevékenységekben való részvétel, a betegek és magányosok támogatása, az iskola és, a közösség más tagjaival stb. - osztálynapló készítése, olyan iskolai eseményekről amelyeken a tanulók szívesen vettek részt
<p>2.2. A különböző csoportokon belüli sokféleség elemeinek leírása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismerni és példázni azokat a elemeket, amelyek megkülönböztetik a csoportokat - osztályban megbeszélte történetek megértése, hogy milyen következményei vannak saját tetteinkre - gyakorlatok a tények / viselkedés / attitűdök hatásainak értékelésére, amelyek a történeteken alapuló, az emberek közötti különbségeket hangsúlyozzák; - szerepjátékok - különböző csoportokból származó gyermekekkel (etnikai, vallási, kulturális, társadalmi) pozitív viszonyok szimulációja - egyszerű irodalmi vagy vallásos szövegek meghallgatása/olvasása, amelyben a tolerancia megmutatkozik

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

III. és IV. osztály
<p>3.1. A vallási események fontosságának magyarázata a közösségi életben és a társadalomban</p> <ul style="list-style-type: none"> - néhány gondolat megfogalmazása a közösségi életben a fontos vallási eseményekről a vallásos-erkölcsi terület szavaival, képekkel vagy Bibliai szövegek olvasásával. - a Megváltó életéből származó események és tanult Bibliai személyek képeinek bemutatása - képeken alapuló események / ünnepek felismerése, Bibliai szövegekben, vallás és világ irodalomban - megadott témában, képek alapján történetek elmesélése (rajzok, illusztrációk stb.) - iskolai ünnepek szervezése, dalok, hagyományos karácsonyi jelenetek, versek felhasználásával
<p>3.2. A család és a közösség életét befolyásoló vallási tartalommal és jelentőséggel bíró különböző ünnepek és események szerepének magyarázata</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd a nagy vallási ünnepek szerepéről és a családi vagy közösségi élet különleges hagyományairól - munkacsoportokban a különböző témákban megvalósuló projektek kivitelezése („Hogyan tartjuk meg az ünnepekkel kapcsolatos népi hagyományokat vallási ünnepkörök során stb.) - a vallási ünnepek és az ünnepnapok vagy a nem munkanapok közötti kapcsolat magyarázata - a gyermekek, családjaik és közösségeik életéből származó releváns képek azonosítása különböző vallási eseményekről - vallási töltetű hagyományos, népi dalok meghallgatása / elsajátítása - rajzok, üdvözlőlapok, díszek, kollázsok stb. rajzolása vallási ünnepeken, különböző anyagok felhasználásával

Tartalmak

Tartalmi területek	III. és IV. osztály
Isten gyermeke vagyok	<p>Mennyei Atyánk hozzánk fordul és szeretetéből magához hív:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Isten mindenkinek szól: gyermekhez, egyszerű halászhoz, a bűnöshöz - Isten ma is beszél velünk: Szentírásban szól hozzánk; beszél hozzánk más embereken keresztül (a pap, a vallás tanár, a hűséges emberek szavaival).
Mindenkor Istennel	<p>A Mennyei Atyánk szeretete, amivel felénk fordul, megváltoztat minket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megváltoztatja a testet és a léleket: gyógyulás Bethesda - a karakter megváltoztatása: Jakab (a kedvelt, csaló lesz, a csalót megcsalják, a csaló áldott lesz) József (a kényeztetett elkeseredett lesz, megalázott áldott lesz, az áldott mások áldása lesz)
Isten gondviselésében	<p>A Mennyei Atya szeretete meghatároz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - legyünk szófogadók - bánjuk meg bűneinket - hibáinkat javítsuk ki - jó cselekedetekre törekedjünk

Tartalmi területek	III. és IV. osztály
Ünnepeljünk együtt	<p>Karácsony - A Mennyei Atya szava Jézus születésével kapcsolatos eseményekben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Isten beszéde az aláatoshoz (Mária) - Isten beszél és vezeti az egyszerű embereket (pásztorok) - a Szentléleken keresztül beszél azokkal, akik várják az Ő megjelenését (Simeon és Anna) <p>Húsvét:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jézus szenvedésében megszólítja: azokat, akik nem helyesen viselkednek a templomban, az Isten házában (Virágok: megtagadják a kereskedőket); azok, akik zavarosak és kétségbeesettek (Nagy csütörtök: az utolsó vacsora); a bűnbánó ember (Nagypéntek: a gonosz ember a kereszten) - Jézus Krisztus / feltámadt Jézus beszél: azokkal, akik őt keresik (Húsvét: Mária Magdolna); a reménytelenekkel (Húsvét: az Emmausi tanítványai).
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módozatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	III. és IV. osztály
Imádságok	Imádságok templomban való be- és kimenetelkor, rövid imádságok gyakorlása
Bibliai szövegek	<p>Bibliai szövegek hallgatása: Máté 11, 28; Zsoltárok 31, 22a; Máté 7, 12; Lukács 2, 11a; Ézsaiás 43, 1b.</p> <p>A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 Királyok 3, 1-21; Lukács 5, 1-11; Márk 2, 13-17 - János 5, 1-9.14-15; Mózes 27, 1-33; 29, 1-30; 32, 23-33; Mózes 37. 39.; 41.; 50, 19-21. - Mózes 11, 28-32. 12, 1-9; Lukács 15, 11-24; Lukács 19, 1-10. - Lukács 1, 26-38.46-56; Lukács 2, 1-20; Lukács 2, 21-40; Máté 21, 12-17; Máté 26, 20-30; Lukács 23, 33-49; János 20, 1-2.11-18; Lukács 24, 13-35
Vallásos énekek	<p>194, 392, 414, 445, 497 (számú énekek a Református Énekeskönyvből)</p> <p>Két kicsi kéz az Úrra néz Én nem vagyok gyalogos katona Kis telefonom van nekem</p>

V. és VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos vallás erkölcsi viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

V. és VI. osztály
<p>1.1. Elemezni vallásos jelentőségű, különböző élethelyzetekkel kapcsolatosan megfogalmazott véleményeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok, melyek során meg kell határozni általános és vallásos megközelítésből azokat a fogalmakat melyekkel megismerkedtek: út, igazság, jóság, türelem, tisztelet, szabadság, értékek, szabályok, stb. - jellegzetes bibliai szövegek olvasása, tanulmányozása - jellegzetes, vagy vallásos tartalmú képek elemzése - Ábrám, Jakab és Ézsau életének eseményein alapuló didaktikai szimuláció - szemléltető didaktikai játékok, melyek kiaknázzák a gyermekek vallási szempontból fontos tapasztalatait (bizonyos erények megnyilvánulása az életükben: őszinteség, szelídség, jóság, türelem, bizalom, bátorság, veszteség, szégyen, fájdalom, szabadság, kiszabadulás stb.) - szövegek elemzése, amelyek különböző véleményeket mutatnak be vallásos tartalmú helyzetekkel kapcsolatban
<p>1.2. Azonosítani a keresztyén ember felebarátaival szembeni legfontosabb kötelességeit, a bibliai szereplők példájának értékesítésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes vagy mások jócselekedeteinek elmondása, melyek lényegesek az olyan kérdésekben, mint: az igazság kimondása, a tanácsok meghallgatása, a szelídség és a jóság megnyilvánulása, a türelem gyakorlása, tiszteletudó magatartás, stb. - a közösségvállalásról és a szociális érzékenységről szóló példák elemzése Ábrám, Ézsau és Jakab, Jézus történeteiben - bibliai szövegek tanulmányozása - szerepjáték „Hogy viselkedem ebben a szituációban...”, különböző lényeges kérdésekkel kapcsolatosan (a jó választása, másokkal szembeni magatartás, különféle előlényekkel szembeni magatartás stb.) - gyakorlatok saját adottságainak azonosítására rajzolás, párbeszéd, játékok stb. segítségével - hálaadó imádságot megfogalmazása - gyakorlatok a hálaadás módjainak elemzésére
<p>1.3. Megfogalmazni - a tanár segítségével - keresztyén erkölcsi szabályokat különböző élethelyzetekhez kapcsolódóan</p> <ul style="list-style-type: none"> - határozzanak meg kiscsoportokban és / vagy az osztály szintjén a tanár segítségével vallás erkölcsi szempontból megfelelő viselkedési szabályokat különböző körülményekre, helyzetekre (iskola, család, templom, utca, természet, stb.) - a jelenléti szerződés illusztrálása (pl. „Az öt ujj szerződése”) - viselkedés értékelése gyakorlatok, az azonosított szabályok függvényében - a jelenléti szerződés magyarázata, olyan didaktikai módszerek segítségével, amelyek ösztönzik /fejlesztik a türelmet és az aktív hallgatást (pl. „Indiánok köre / beszélgetése”) - elemzési gyakorlatok különböző helyzetekben, mint például az erkölcsi és vallásos viselkedési szabályok betartása / megszegése (szerepjáték, elbeszélés, képek elemzése, filmek, rajzfilmek, stb.) - vegyen részt a felebarát szeretetének parancsolatán alapuló osztály-szabályok meghatározásában - párbeszéd a viselkedési szabályokról, az istentiszteleten való részvétel kapcsán - kommunikációs játékok: A haragunkat tiszteletudó szavak segítségével mutassuk ki, kerüljük a csúnya / durva szavakat

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben belül

V. és VI. osztály
<p>2.1 Gyakorolni egyes szerepeket azokban a csoportokban melyekhez tartozik</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a tanuló társadalmi szerepeinek / feladatainak a meghatározására, figyelembe véve, hogy milyen személyek játszanak fontos szerepet a keresztyén ember életében (szülők, lelkész, keresztszülők, gyülekezeti tag, barátok a gyülekezetből stb.) - az életút megalkotása, melyen megjelöli az élet fontos pillanatait és eseményeit - aktív részvétel különböző jellegű eseményeken az iskola, közösség, gyülekezet más tagjaival, stb.

V. és VI. osztály
<p>együtt (karitatív tevékenységek, imahét, ünnepélyek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - kiosztani a kiscsoportos foglalkozásokon kapott feladatok elvégzéséhez szükséges, minden résztvevőre jól meghatározott feladatokat - értékelő tevékenység: „Helyem a csoportban” (alapszintű önértékelés és feed-back) - szerepek elfogadásának gyakorlása a tanulói csoportokon belül - szerepjátékok: Értékek az ember életében - önismereti gyakorlatok, különös hangsúllyal a saját, személyes értékek azonosítására
<p>2.2. Leírni a társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusait valláserkölcsei szempontból, konkrét / valós helyzetekből kiindulva</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd a harag ellenőrzésének lehetőségeiről - elemi szinten - pozitív én-kép és másokról alkotott vélemény kialakítására alkalmazható játékok, a bibliai szereplők életének példáján keresztül - az áldáskívánás gyakorlása, az asszertív kommunikáció gyakorlása (pl. „A mosógép módszer”) - a jókívánság, a bátorítás, a biztatás, bátorító gesztusok gyakorlása energizáló játékok által - a következő témájú beszélgetésben való részvétel: „Hogyan fizethetek a rosszért jóval?”, „Mit tanulhatok a társaimtól és ők mit tanulhatnak tőlem?” - a hit különböző megnyilvánulási lehetőségeinek azonosítása, az iskolai és a közösségi / gyülekezeti élet valós helyzetéből kiindulva - prózai vagy verses formájú vallásos szövegek hallgatása, amelyekben az igazság, tisztelet, szelídség gondolata tükröződik - képzelte történet az ember más dolgokkal és lényekkel való kapcsolatáról - párbeszéd a csoporton belüli kapcsolatokról és magatartásokról, képek alapján

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

V. és VI. osztály
<p>3.1. Elemezni a jelentőségét vallásos eseményeknek a közösség életében</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyülekezet vallásos eseményeihez kapcsolódó kérdések megfogalmazása - elbeszélés megfelelő tartalmú / tematikájú képekből kiindulva (pannók, illusztrációk, stb.), Ézsau, Jakab, Ábrám, Jézus életéből - imádságok, énekek, stb. tanulása, a bennük található kifejezések és szavak megmagyarázásával - képzelte történet az ember más dolgokkal és lényekkel való kapcsolatáról - egy interjú elkészítése, melynek alanya a család vagy a gyülekezet valamely tagja a következő témában: „A hit megvallása” / „Bizonyágtétel a mindennapi életben”
<p>3.2. Bemutatni vallási ünnepek és események fontosságát, jelentőségét a család és a közösség életében</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktív részvétel az ember életének fontos eseményeivel kapcsolatos beszélgetésben (születés keresztelés, esküvő, haláleset, stb.) értékesítve a gyerekek személyes tapasztalatait - a gyerekek és családjaik életében meghatározó eseményeket ábrázoló képek elemzése (fényképek és fotó albumok, képek a közéletből, stb.) - bemutatni a különböző vallásos ünnepek jellegzetes vonásait (Jézus születése, Jézus feltámadása, Jézus mennybemenetele, stb.) - vallásos énekek hallgatása / megtanulása - részvétel az iskolai ünnepélyeken - az egyházi ünnepek alkalmával rajzok, képeslapok, kollázsok, díszek stb. készítése)

Tartalmak

Isten szeretetében

Tartalmi területek	V. és VI. osztály
Isten gyermeke vagyok	<ul style="list-style-type: none"> - Élet a szabadító Istennel: A szabadság jelentése; Szabad – szabadított - Tettek és következményeik - Értékes vagyok: Amiért értékes vagyok; Isten színe előtt mindannyian értékesek vagyunk - Viselkedés a közösségben: Viselkedési szabályok - Szolgálat a templomban és a közösségben: Isten és felebarátaim szolgálatában; Isten általam szólít meg másokat

Tartalmi területek	V. és VI. osztály
Mindenkor Istennel	<ul style="list-style-type: none"> - Mózes találkozása Istennel: Engedelmesség és tisztelet – Engedelmeskedni - Isten megszabadítja népét a szolgaság házából: Isten segítségünkre jön; Bízni, hinni Isten hatalmában - Kivonulás – A hallgatás (az Istenre hallgatás) ajándéka: Bízni, hinni Isten gondviselésében; Gondviselés és vezetés - A Szövetség és a Tízparancsolat: A szabályok, normák és parancsolatok jelentősége és szerepe az életünkben; Isten szava és akarata vezet és összeköt Vele; Isten parancsolatainak beteljesülése - Jairus leányának feltámasztása: Istennek gondja van azokra, akik szenvednek és gyászolnak; Mit tehetek a szenvedőkért; Jézussal a szomorú pillanatokban - Zákeus: Az érzés, amit akkor érzünk, mikor mások megvetnek bennünket; Szégyen – bűn; Megbocsátás – Istentől kapott megbocsátás; Az Isten és felebarátaink iránt elkövetett bűnök megváltásának módjai - Hogyan viselkedem másokkal (Máté 7,12): Szeretem a felebarátomat; Isten képe a felebarátban – az ebből származó felelősségeim, feladataim - A farizeus és a vámszedő: Kevélység, büszke (arrogancia, önteltség, büszkeség, hiúság); Isten megszabadít a szegénytől és a bűntől
Isten gondviselésében	<ul style="list-style-type: none"> - Mózes születése: Az Isten gondviselésén alapuló élet; Keresztény a megpróbáltatás pillanataiban - Mózes bűne és menekülése: Szégyen – Isten elől nem menekülhetsz, nem bújhatsz el; Felelősnek lenni, vállalni a felelősséget - Isten gondviselése a pusztában: Bízni Isten gondviselésében; Isten gondoskodásában, gondviselésében élek; Emberek, akiken keresztül nyilvánul meg Isten gondviselése - Az Ígéret Földjének kikémlése: A feladataink megvalósításához kapott segítség; Isten beteljesíti az ígéreteit - A béna meggyógyítása: Jézus megment; Másokkal való együttműködés – Másokon segíteni; Mi is lehetünk Isten eszközei - A filippi börtönőr megtérése: Az imádság hatalma; Isten gondomat viseli minden / bármilyen helyzetben; Megtérés - Sola Cristus – Jézus megszabadít: Csak a Jézusba vetett hitünk szabadíthat meg a bűneiktől és csak általa nyerhetünk bocsánatot - Hálaadó imádság: Hálás vagyok – Kinek legyen hálás; A hála, köszönet módjai
Ünnepeljünk együtt!	<ul style="list-style-type: none"> - Keresztelő János, aki előkészítette Jézus útját itt a földön - Ünnepre készülődés - A napkeleti bölcsek – A beteljesedett ígéret - Péter tagadása: Közösség Jézussal; A hit megvallása – A vallástétel formái - Péter találkozása a feltámadott Jézussal: A bűnök bocsánata; szabadítás – Esély egy új életre; A Jézus iránti szeretet megvallása és a kapott feladatokban való megerősítés; Jézussal a kudarcok után – A visszanyert önbecsülés - Gyógyítás az Ékes-kapuban: Az Istentől kapott hatalommal segíteni másokon; Isten hatalma a Szentlélek által van jelen a hívőkben; Üres kézzel is adhatsz valamit (Lelki ajándékokat kínálva is tudsz segíteni valakinek, nem csupán anyagi, tárgyi és mulandó dolgokkal)
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	

Tartalmai területek	V. és VI. osztály
Túlnyomóan felekezeti típusú elemek	V. és VI. osztály
Imádságok	Mi Atyánk”, az Úri imádság (Máté 6,9-13) Rövid hálaimádságok fogalmazásának gyakorlása
Bibliai szövegek	Bibliai szövegek hallgatása és tanulása: 2 Mózes 15,2.; Zsoltárok 107,8-9.; Zsoltárok 50,15.; Lukács 8,50a.; Ézsaiás 25,8.; Máté 7,12. A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: 1 Mózes 47,1-12; 2 Mózes 1,1-2,10; 2 Mózes 2,11-25; 2 Mózes 3,1-15; 2 Mózes 4-5; 7,1-12,33; 2 Mózes 13,34-42; 13,17-14,29; 2 Mózes 15,22-27; 16,1-17,7; 2 Mózes 19,1-20,17; Józsué 1,1-2,22; Lukács 1,5-25; 1,57-66; Máté 2,1-11; Márk 2,1-12; Lukács 8,40-56; Lukács 19,1-10; Lukács 18,9-14; Márk 14,26-31, 66-72; János 21,15-19; Apostolok Cselekedetei 3,1-10; Apostolok Cselekedetei 16,11-40
Vallásos énekek	392, 430, 153, 201b, 235, 250 (számú énekek a Református Énekeskönyvből) Emeld fel a kezed és áldjad őt Kis szívem, kis szoba Isten szeret minden gyereket

VII. és VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

VII. és VIII. osztály
<p>1.1. Összehasonlítani különböző élethelyzetekkel kapcsolatosan megfogalmazott, vallási jelentőségű véleményeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szövegek olvasása/meghallgatása, a következő vallási témákban: minden ember egyediségéről, a vallási tanítások erkölcsi fontossága stb. - gyakorlatok az előforduló fogalmak/ kifejezések meghatározására: emberi szükségletek, Biblia, szentség, szófogadás, megtérés, megbocsátás - gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését - azonosítani különböző helyzetekben, képeken és szövegekben József életét és Jézus gyógyításait parancsolatok beteljesülésére vonatkozó szempontjait - szövegek elemzése, melynek során meg kell fogalmazni egy adott helyzettel kapcsolatos személyes véleményt
<p>1.2. Összefoglalni a keresztyén ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapiakból vet bizonyos helyzeteket</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemezni keresztyén szempontból egyes attitűdöket és viselkedéseket, kiindulva hétköznapi eseményekből, irodalmi szövegekből, bibliai szereplőket bemutató szövegekből, stb. - párbeszéd az emberek Istennel való kommunikációjának formáiról, József és a gyógyítások korában - párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mit mondana Istennek József és Jézus? - gyakorlatok, melyek során elemezni kell a különböző társadalmi helyzetekben érvényes viselkedési szabályok - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?“, „Az Istentől kapott segítség“, „Példa vagyok-e a környezetemben élőknek?“ (a királyok korának eseményeinek margójára) - egész tanévre szóló ima terv készítése (Imádkozom a betegekért, akik szenvedésben élnek, stb.)
<p>1.3. Elemezni annak a módját, ahogy a különböző élethelyzetekben alkalmazzuk a keresztyén erkölcsi viselkedési szabályokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társadalmi szabályokat és a parancsolatokat tartalmazó helyzetekre hozott példák - „Az öt új szerződése” módszer hatékonyságának az értékelése bibliai szereplők (József és Jézus) életének különböző helyzeteiben, majd az osztályközösségen belül, megfigyelve a szerződéshez való viszonyt különböző, az osztályban kialakuló helyzetekben. - részt venni az osztály rendszabályzatának / az osztály számára készült szabályok meghatározásában – „A szeretet alapelvei a mi közösségünkben” című plakát megtervezésében és illusztrációjában - érvek / ellenérvek megfogalmazásának gyakorlása a problémás helyzetek elemzésére, amelyek azokon a csoportokon belül alakultak ki ahová tartozik (pl. ABC módszer) - egy „Soli Deo Gloria!” című projekt kidolgozása interdiszciplináris tevékenységek keretében, tanári segítséggel: Vallás – Zenei és művészeti nevelés – Nyelv és kommunikáció - Természettudományok - szerepjáték: „Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?“, „Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?“

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben

VII. és VIII. osztály
<p>2.1. Leírni a kapcsolati viselkedéseket, magatartásokat azokban a csoportokban, melyeknek tagja</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladatok gyakoroltatni olyan szerepeket, melyek jellemzőek különböző körülmények között végzett tevékenységekre (csoport tevékenységek, vallási tevékenységek, stb.) - néhány olyan történet meghallgatása, amelyek rávilágítanak az embertársainkkal való harmonikus együttélés példáira - a csoportban megjelenő konfliktus helyzetek leírása és a megszegett erkölcsi szabályok azonosítása - didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére - a csoportos értékelése és önértékelés - az „Indiánok köre” módszer alkalmazása a következőkre: megfigyelni az alkalmazott szabályokkal

VII. és VIII. osztály
<p>kapcsolatos magaviseletet; elemezni az elmúlt években tanult közösségformáló módszereket; értékelni az osztálytársak tevékenységét és magaviseletét; alkalmazni önértékelési összefüggésben</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid mondatok /fogalmazások írása vallásos nevelés témáiban, egy konkrét helyzetből kiindulva, megadott szavak segítségével
<p>2.2. Elemezni valláserkölcsei szempontból és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket</p> <ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd a társadalmi kapcsolatok és attitűdök típusairól (együttműködés, verseny, szolidaritás, tolerancia, intolerancia, stb.), kiindulva történetekből, szemléltető képekből, anyagokból, filmekből, bibliai szövegekből, stb. - nyugtató és nyugalmi üzeneteket tartalmazó bibliai gondolatok, zsoltárok vagy áldások elsajátítása - fogalmazások írása a következő tematikával: „Isten segítségével mi is csodálatos dolgokat tehetünk”, „Ha segíteni tudok neked, akkor boldog és áldott vagyok”, „Áldásunkra van” – azzal a céllal, hogy csökkentse a gyerekek közötti negatív versenyt - interdiszciplináris projektek készítése Vallás – Művészeti nevelés (pl. Díszítsuk fel a szolidaritás plakátot); Vallás – Kommunikáció (a szolidaritás szlogenje, a tolerancia reklámja)) - gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben - új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás - az erkölcsi normák akaratos megismerését tartalmazó helyzetek szemléltetése , és az ezt elkövető személy érzelmi állapotának leírása.

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

VII. és VIII. osztály
<p>3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit</p> <ul style="list-style-type: none"> - vallási eseményekről szóló mondatok, rövid szövegek, fogalmazások kidolgozása, készítése - egyházi énekek és imádságok megtanulása - bibliai szövegek és a hit példaképeinek, bibliai szereplők életének jelentős eseményeinek tanulmányozása, olvasása - szótárakban való keresés, egyes kifejezések jelentésének azonosítására, meghatározására - vallási eseményekhez és ünnepekhez köthető népszokások elemzése - vallási eseményekhez kötődő (képi) üzenetek kidolgozása - iskolai és templomi ünnepségeken való részvétel
<p>3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélni, beszélgetni a vallási ünnepekről és az ezekhez kapcsolódó specifikus kérdésekről a család és közösség életében - egyéni, vagy csoportos projektek készítése különböző tematikában (Jézus az élet ura, Áldott szokások, stb.) - az egyházi ünnepek alkalmával üdvözlőlapok, díszek, kollázsok, stb. készítése - a nagy egyházi ünnepekről szóló irodalmi szövegeket meghallgatása - részt venni a közösség ünnepein - egyéni, személyes és másokért (közbenjáró) mondott imádságok fogalmazásának gyakoroltatása

Tartalom

Isten uralma alatt

Tartalmi területek	VII. és VIII. osztály
Isten gyermeke vagyok	<ul style="list-style-type: none"> - Isten uralma alatt: Isten uralmának / hatalmának megfigyelése a világban - A kapott hatalom felhasználása: Hatalommal való visszaélés – Helyesen, haszonnal használni a kapott hatalmat - Kiért vagyok felelős: Felelőségek, feladatok - Közösségben élek – barátok: Barátaim iránti kötelezettségeim; Hogyan lehetek jó barát - Szolgálattevők Isten uralma alatt: Presbiterek, gondnok, kántor, szeretetmunkások a templomban – diakónusok, a szeretetszolgálatok munkatársai
Mindenkor Istennel	<ul style="list-style-type: none"> - Sámuel elhívása: Meghallani Isten hívását; Feladataim, felelőségeim; Egy gyermek, aki méltó Isten akaratának közvetítésére - Saul királysága: Engedelmesség és engedetlenség, valamint ennek következményei - Dávid királlyá választása: Az ember a látszat, megjelenés szerint választ, Isten az igaz értékeket keresi; Kritériumok, amelyek szerint megválasztod a barátaidat; Istennel a döntéshozatalban - Dávid és Góliát: Győzelem Istennel; Az emberek megítélése a külsőségek szerint – hibás, téves megítélés, az ebből származható veszélyek - Salamon bölcsessége: Istenhez intézett kérések; Fontos dolgok az életben (vagyon, egészség, bölcsesség stb.); Kitől jön, származik a bölcsesség; Mire és hogyan használod a bölcsességet - Zebedeus fiainak kérdése Jézushoz: Elsőnek és utolsónak lenni; Első a mennyek országában az lehet, aki másoknak szolgál; Vágyaim és álmaim (kapzsi, birtoklási vágy, becsvágy, stb.); Hálára várás okai
Isten gondviselésében	<ul style="list-style-type: none"> - Honfoglalás – a választott nép hazát kap: Isten betartja tett ígéreteit; Viselkedésem, amikor kéréseim nem teljesülnek rövid időn belül - Gedeon: Isten szabadításra kijelölt választottjának lenni; A bírák az isteni gondviselés és szabadítás megvalósulásának eszközei; A személyi képességek önértékelése a feladatok teljesítésében - Saul és Dávid: Erő, uralkodási vágy, elveszett kegyelem, féltékenység; Személyes konfliktusok; Viselkedésem konfliktushelyzetben - Soli Deo Gloria! - Lázár feltámasztása: A csodák jelentősége – A hit szerepe a csodákban; Istennek gondja van azokra, akik szenvednek, gyászolnak; Módoak a szenvedők vigasztalására; Dolgok és események, melyek Isten dicsőségét mutatják! - Szegény özvegyasszony két fillére: Istennek adott ajándék; A kevés sokszor több!; Isten a jókedvű adakozókat szereti; Nagylelkűség – “gyűjtsetek magatoknak kincseket mennyben” (Máté 6,20) - A mustármag példázata: Isten szavának gyümölcsei az emberekben; Isten országa bennünk és általunk növekedik – a növekedést is Isten adja (1Korintus. 3,6) - Soli Deo Gloria! - Közbenjáró imádság (másokért való imádkozás): Jézus az egyedüli közbenjáró Isten és ember között; Akikért imádkozom
Ünnepeljünk együtt!	<ul style="list-style-type: none"> - Mária adventje: Áldottnak lenni - Menekülés Egyiptomba: Isten védelmében; Megmentés - gondoskodás - Jézus bevonulása Jeruzsálembe: Alázatosság; Mennyei Királyság és földi királyság (az emberi elvárások és Isten akarat) - Jézus a zsidók királya – Jézus vagy Barabás?: Mások nyomására és a külsőségek alapján meghozott döntés; Az ilyen módon meghozott döntések következményei

Tartalmi területek	VII. és VIII. osztály
	- Jézus mennybemenetele és eljövendő királysága
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasolunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módozatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	
Imádságok	<p>Kálvin János (Jean Calvin) imádsága Közbenjáró, másokért való imádságok fogalmazásának gyakorlása</p>
Bibliai szövegek	<p>Bibliai szövegek hallgatása és tanulása: 1 Sámuel 16,7c.; 1 Sámuel 15,22c.; 1 Királyok 2,3a.; Filippi 2,11.; János 11,25.; Máté 6,20.; 1 Korintus. 3, 6. A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: Józsué 3; 6; Bírák 6-7; 1 Sámuel 3,1-21; 1 Sámuel 8,1-10,8; 1 Sámuel 16; 1 Sámuel 17,26-58; 1 Sámuel 18,6-14; 19,1-10; 1 Sámuel 20; 1 Sámuel 26; 1 Királyok 3,5-15; Lukács 1,39-45; Máté 2,13-15; János 11,1-44; Márk 10,35-45; Márk 12,41-44; Máté 6,1-4; Máté 13,31-32; Máté 21,1-11; Máté 27,15-26; Apostolok Cselekedetei 12,6-19; Apostolok Cselekedetei 1,4-14</p>
Vallásos énekek	<p>134, 81, 482, 191, 279, 172 (számú énekek a Református Énekeskönyvből) Az Úr a pásztorom, Pásztor Ő Jertek, dicsérjék együtt Áldjon meg téged, áldjon az Úr</p>

IX. és X. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Sajátos valláserkölcsei viselkedési szabályok alkalmazása különböző élethelyzetekben

IX. és X. osztály
<p>1.1. Összehasonlítani különböző élethelyzetekkel kapcsolatosan megfogalmazott, vallási jelentőségű véleményeket</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorolni a szentírási szövegrészek kikeresését - azonosítani különböző helyzetekben, képeken és szövegekben József életét és Jézus gyógyításait parancsolatok beteljesülésére vonatkozó szempontjait - szövegek elemzése, melynek során meg kell fogalmazni egy adott helyzettel kapcsolatos személyes véleményt
<p>1.2. Összefoglalni a keresztyén ember legfontosabb feladatait, felhasználva a bibliai szereplők példáját és a hétköznapiakból vet bizonyos helyzeteket</p> <ul style="list-style-type: none"> - elemezni keresztyén szempontból egyes attitűdöket és viselkedéseket, kiindulva hétköznapi eseményekből, irodalmi szövegekből, bibliai szereplőket bemutató szövegekből, stb. - párbeszéd az emberek Istennel való kommunikációjának formáiról, József és a gyógyítások korában - párbeszéd az Istennel való kommunikációról: hallgatni a felolvasott bibliai tanítást, bibliaolvasás, imádság; esettanulmány: Mit mondana Istennek József és Jézus? - gyakorlatok, melyek során elemezni kell a különböző társadalmi helyzetekben érvényes viselkedési szabályok - elemezni képeket különböző tematikák szerint: „Hogyan tehetem jobbá a világot?“, „Az Istentől kapott segítség“, „Példa vagyok-e a környezetemben élőknek?“ (a királyok korának eseményeinek margójára) - egész tanévre szóló ima terv készítése (Imádkozom a betegekért, akik szenvedésben élnek, stb.)
<p>1.3. Elemezni annak a módját, ahogy a különböző élethelyzetekben alkalmazzuk a keresztyén erkölcsi viselkedési szabályokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társadalmi szabályokat és a parancsolatokat tartalmazó helyzetekre hozott példák - „Az öt új szerződése” módszer hatékonyságának az értékelése bibliai szereplők (József és Jézus) életének különböző helyzeteiben, majd az osztályközösségen belül, megfigyelve a szerződéshez való viszonyt különböző, az osztályban kialakuló helyzetekben. - részt venni az osztály rendszabályzatának / az osztály számára készült szabályok meghatározásában – „A szeretet alapelvei a mi közösségünkben” című plakát megtervezésében és illusztrációjában - érvek / ellenérvek megfogalmazásának gyakorlása a problémás helyzetek elemzésére, amelyek azokon a csoportokon belül alakultak ki ahová tartozik (pl. ABC módszer) - egy „Soli Deo Gloria!” című projekt kidolgozása interdiszciplináris tevékenységek keretében, tanári segítséggel: Vallás – Zenei és művészeti nevelés – Nyelv és kommunikáció - Természettudományok - szerepjáték: „Hogyan járok el egy bizonyos helyzetben?“, „Mit teszek, ha valaki azt mondja, tegyek valami rosszat / jót?“

2. A vallási értékekkel összhangban lévő együttműködés gyermekekkel és felnőttekkel ismert környezetben

IX. és X. osztály
<p>2.1. Leírni a kapcsolati viselkedéseket, magatartásokat azokban a csoportokban, melyeknek tagja</p> <ul style="list-style-type: none"> - didaktikai játékok, a csoporton belüli pozitív légkör kialakulásának, fejlődésének elősegítésére - a csoportos értékelése és önértékelés - az „Indiánok köre” módszer alkalmazása a következőkre: megfigyelni az alkalmazott szabályokkal kapcsolatos magaviseletet; elemezni az elmúlt években tanult közösségformáló módszereket; értékelni az osztálytársak tevékenységét és magaviseletét; alkalmazni önértékelési összefüggésben - rövid mondatok /fogalmazások írása vallásos nevelés témáiban, egy konkrét helyzetből kiindulva, megadott szavak segítségével
<p>2.2. Elemezni valláserkölcsei szempontból és egy konkrét helyzetből kiindulva bizonyos típusú társadalmi kapcsolatokat és attitűdöket</p> <ul style="list-style-type: none"> - az erkölcsi normák akaratlagos megszegését tartalmazó helyzetek szemléltetése , és az ezt elkövető

IX. és X. osztály
<p>személy érzelmi állapotának leírása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogalmazások írása a következő tematikával: „Isten segítségével mi is csodálatos dolgokat tehetünk”, „Ha segíteni tudok neked, akkor boldog és áldott vagyok”, „Áldásunkra van” – azzal a céllal, hogy csökkenjen a gyerekek közötti negatív versenyt - interdiszciplináris projektek készítése Vallás – Művészeti nevelés (pl. Díszítsuk fel a szolidaritás plakátot); Vallás – Kommunikáció (a szolidaritás szlogenje, a tolerancia reklámja) - gyakorolni az asszertív (szép szavakkal történő) és a bátorító kommunikációt, bátorító gesztusokat bizonyos körülmények között és helyzetekben - új szabályokat alkotni az energetizáló játékokra, melyeknek célja a kölcsönös bátorítás és szolidaritás

3. A hétköznapi élet elemeinek aktív feltárása saját hitének szemszögéből

IX. és X. osztály
<p>3.1. Elemezni a közösség vallási eseményeibe való személyes bekapcsolódás és részvétel lehetőségeit</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes vallásos kifejezések jelentésének azonosítására, meghatározására - vallási eseményekhez és ünnepekhez köthető népszokások elemzése - vallási eseményekhez kötődő (képi) üzenetek kidolgozása - iskolai és templomi ünnepségeken való részvétel
<p>3.2. Bemutatni a vallási ünnepek és a vallási események jelentőségét a hit fejlődésében</p> <ul style="list-style-type: none"> - képeslapok, díszítések, kolázsok készítése - a keresztyén ünnepekkel kapcsolatos irodalmi szövegek meghallgatása - részvétel a közösségi vallásos ünnepeken - imádságok gyakorlása- közbenjáró imádság -különböző témákkal kapcsolatos projektek készítése csoportban

TARTALOM

Isten uralma alatt

Tartalmi területek	IX. és X. osztály
Isten gyermeke vagyok	<p>Közösségben élek – a barátok: A barátok iránti kötelességek; Hogyan lehetek jó barát</p> <p>-Jézus országának a szolgálói: A közösség „vénei”, presbiterek, kántor, diakónusok – szeretetmunkások.</p>
Mindenkor Istennel	<p>Dávid és Góliát: Győzelem Istennel; Az emberek értékelése a külsőségek alapján– téves értékelés, ennek a következményei .</p> <p>- Salamon bölcsessége: Istenhez szóló mádságok; Életünk legfontosabb értékei (gazdagság, egészség, bölcsesség, stb.) Kítől kapjuk a bölcsességet? Hogyan használod fel a bölcsességedet?</p> <p>- Zebedeus fiainak kérdése Jézushoz: Légy első vagy utolsó?; a Mennyek országában az első, aki szolgál a másoknak. Kívánságaim és álmaim (uralkodási vágy, telhetetlenség, ambíció,, stb.) Miért várok elismerést ?</p>
Isten gondviselésében	<p>Lázás feltámasztása: A csodák szerepe – A csodákban való hit fontossága;</p> <p>Isten gondoskodik a szűkölködőkről és a gyászolókról; A szenvedők vigasztalásának módjai; Események amelyek Jézus dicsőségét bizonyítják!</p> <p>AZ özvegyasszony két fillére: Isten ajándékai; Sokszor a kevesebb több; Isten szereti a jókedvű adakozót; A nagylelkűség – Gyűjtsetek kincseket a mennben !“(Matei 6,20)</p> <p>- A mustármag példázata Isten szavának gyümölcsei az emberekben; Isten országa bennünk és velünk növekszik –A fejlődés Istentől van (1 Cor. 3,6) - Soli Deo Gloria!</p>

Tartalmi területek	IX. és X. osztály
	<p>- A közbenjáró imádság: IJézus az egyedüli közbenjáró Isten és ember között; Azok a személyek, akikért én imádkozom.</p>
Ünnepeljünk együtt	<p>- Jézus a zsidók királya – Jézus vagy Barabbás?: A mások nyomására és hatására hozott döntés; Ennek a döntésnek a következményei. - Jézus mennbemenetele; A Mennyeknek országa</p>
<p>A tanítási tartalmak elemeinek listája kiegészül egy sor túlnyomóan felekezeti típusú meghatározott elemek együttesével (imádságok, bibliai szövegek, vallásos énekek), melyeket javasunk minden évfolyam, osztály során feldolgozni. Ezeket nem kell olyan módon elemezni, mintha önálló tartalmi egységet képeznének, de módozatokat alkotnak a fent említett témák illusztrálására.</p>	
Imádságok	<p>Kálvin János (Jean Calvin) imádsága Közbenjáró, másokért való imádságok fogalmazásának gyakorlása</p>
Bibliai szövegek	<p>Bibliai szövegek hallgatása: 1 Kir 2,3a.; Filippi 2,11.; Ján.11,25.; Máté 6,20.; 1 Kor. 3, 6. A tartalmakat példázó, szemléltető ajánlott bibliai szövegek: Luk 1,39-45; Máté 2,13-15; Ján 11,1-44; Márk 10,35-45; Márk12,41-44; Máté 6,1-4; Máté 13,31-32; Máté 21,1-11; Máté 27,15-26; Ap. Csel. 12,6-19; Ap. Csel.1,4-14</p>
Református énekek	<p>134, 81, 482, 191, 279, 172 (A Református Énekeskönyvből)</p>

Módszertani ajánlás

A módszertani útmutató a tanárok munkáját segíti a tananyag leadásában, az osztályteremben a tanítás-tanulás-értékelés megtervezésében és megvalósításában, a *Vallás* tantárgy jellegzetességeinek megfelelően. A tanuló életkorának megfelelő módszerekkel tanulhatja meg azt, ami a korosztályának megfelelő harmonikus fejlődéshez, illetve az iskolai követelmények teljesítéséhez szükséges. Ebben az életkorban a tanárnak rendszeresen követnie kell a különböző tantárgyak közötti kapcsolatok kiépítését, és megfelelő jelentés tartalmú kapcsolódásokat kell létrehoznia a valós életre való felkészüléshez.

Oktatási stratégiák:

A *Vallás* tantárgy formatív tulajdonságainak kihasználása olyan oktatási stratégiák használatát segíti elő, amelyek a tudás fokozatos felépítését hangsúlyozzák, a tananyag rugalmas és többirányú megközelítésével, és a diákok azon képességének fokozatos kifejlesztésével, hogy a szóbeli és cselekvésbeli viselkedést önállóan értékeljék, és ezt különböző, számukra ismerős élethelyzetekben alkalmazzák.

A *Vallás* tantárgy gyakorlatias, alkalmazható jellege a tárgyalt korosztály esetében egy változatos módszertani keret alkalmazását kívánja meg, amely a hagyományos és a modern módszereket ötvözi oly módon, hogy ezek a diákok kommunikációs képességeit fejlesszék, és olyan tanulási környezetet hozzanak létre, amely erkölcsösségén és vallásosságán alapul, és amely olyan viselkedésmódok kialakítását támogatja, mint a bizalom, a máság tisztelete, az önmagunkhoz és másokhoz való pozitív viszonyulás, melyek az erkölcsi-vallásos értékek elsajátítását segítik elő.

A *Vallás* tantárgy körében végzett tevékenységekhez ajánlott **tanítási-tanulási módszerek** elsősorban a következőkre vonatkoznak:

- Tapasztalaton alapuló megfigyelés és tanulás különböző kategóriába tartozó képsorozatok megtekintéséből kiindulva (erkölcsi tartalmú illusztrációk, a saját, illetve a család vallási életét bemutató fotók, templomi szertartásokra és tevékenységekre vonatkozó képek stb.);
- Esettanulmányok, valós vagy képzelte helyzetek elemzésével, a diákok tanulmányi- és életeseményei alapján;
- Szerepjátékok különböző témákkal és dramatizálás a vallás tárgykörébe tartozó sajátos mozzanatok azonosításához, eltérő értékrendű csoportokon belüli helyzetek kritikus elemzéséhez és értékeléséhez vagy erkölcsi-vallási jellegű gyakorlatok elsajátításához;
- Párbeszéd a különböző vallásos értékek mindennapi életbe történő átültetési módozatainak azonosításáért a diákokkal közösen, kiemelve a bibliai személyeknek, illetve a különböző erkölcsi tartalmú elbeszélések szereplőinek stb. erkölcsi jellemzőit;
- Problematizált tanulás, a diákok bevonása egyszerű probléma-helyzetek megoldásába, erkölcsi jellegű kérdéskörök és események bemutatása alapján;
  - Portfólió módszerének alkalmazása különböző témákban, amely lehetővé teszi a csoportmunkát valamint az együttműködési készségek fejlesztését: rajzok, kollázsok, rövid szövegek, "könyvek", képek vagy fényképek gyűjteményének elkészítése stb.

A fent leírt módszerek alkalmazása különféle oktatási eszközök használatát feltételezi, különösen azoknak, amelyek intuitív, szemléltető jellegűek, és lehetővé teszik a tevékenység különböző szervezési formáinak váltakozásához (egyéni, kis csoportokban, frontális), sajátos vallási tevékenységeket végezve (történetek olvasása, Imádságok, szövegek és vallási dalok, énekek, stb.). A tanulók bevonása a különböző, tanórán kívüli tevékenységekbe, kiegészítik és gazdagítják a vallás tanítását. Ezért ajánlott, hogy a vallástanár megfelelő oktatási segédeszközöket használjon: szemléltető rajzok, a témákhoz illeszkedő zsetonok, oktatási szoftver, CD-k és DVD-k filmekkel, bemutatók készítése, játékok (kockák, rejtvények stb.) a javasolt tartalomhoz igazítva; irodalmi gyűjtemények a dalszövegekből és prózákból, ünnepekhez kötődő dalok és leckék támogatásához; rajzok; a didaktikai játékok során alkalmazható játékok.

Hogyan és hol lehet tehát oktatási tevékenységeket szervezni a *Vallás* tantárgy keretében?

A vallás órák nemcsak osztály termi tevékenységeket foglal magában. A vallási oktatás sajátossága révén különböző tanulási kontextusokban szervezhető, amelyek ösztönzik a tanulókat, az aktívan részvételre és fenntartva a tanulók vallás iránti érdeklődését.

- Tanuljunk az osztályban! A tanár az osztályteremben különböző oktatási-tanulási tevékenységeket szervezhet a diákoknak: szabványos leckék új témák bemutatásával, találkozók a vallási élet meghatározó személyiségeivel, beszélgetések a vallásról szülőkkel és a közösség más tagjaival stb.
- Látogassunk templomokat! A templom olyan tér, amelynek különlegesen magas a nevelési értéke a vallásóra esetében. A tanár templomlátogatásokat szervezhet

különböző alkalmakkor és különböző célokkal: vegyenek részt egyházi szertartásokon és figyeljék meg azokat, folytassanak vallási témájú beszélgetéseket a lelkésszel, vagy keressék fel azért, hogy szervezzenek együtt a közösség számára fontos eseményeket vagy a közösség tagjait segítő tevékenységeket. Az ökumenizmus jegyében ajánlott más felekezetek templomainak meglátogatása is.

- Menjünk máshova az iskolán kívül! A vallástanár a diákjaival más iskolán kívüli környezetben is végezhet oktatási tevékenységet, mint például: mozilátogatás jelentős vallásos témájú filmek megtekintése céljából, múzeumlátogatások, utcai, parkbeli séták az emberek viselkedésének megfigyelésére, valamint a vallási erkölcs szempontjából történő elemzésére.
- Menjünk tematikus kirándulásokra! A vallástanár kirándulásokat szervezhet a diákoknak olyan útvonalakon, amelyek különböző templomokat és más, a helyi közösség vagy a környék szempontjából fontos egyházi létesítményeket foglalnak magukba. Itt beszélgetéseket szervezhet a templom, a környék szakértőivel, párbeszédet indíthat egyes lekipásztorokkal, és kérheti a diákoktól a

Az értékelés szempontjai

A felmérés, értékelés az oktatási folyamat szerves részét képezi. Elsősorban modern felmérési módszerek használata javasolt: a diákok viselkedésének folyamatos megfigyelése, a személyi fejlődésre való összpontosítás, olyan projektek létrehozása, amelyek hasznosítják a tanulók által elsajátított adatokat, ugyanakkor bátorítja értékeik és magatartásuk fejlődését, természetes, szinkretikus, koruknak megfelelő környezetben. Ajánlott, hogy a felmérés ne az osztály szintjén, hanem általános standardoknak megfelelően történjen.

A felmérés folyamata a diákok nem formális és informális tanulási élményeinek és az elsajátított kompetenciáinak elismerésére fektet hangsúlyt. A diákok fejlődését rögzíteni kell, annak folyamatáról a szülőknek be kell számolni. Az oktatási tevékenység keretében követni, bátorítani és értékesíteni kell minden egyes diák fejlődését kompetenciáinak elismerésére fektet hangsúlyt. A diákok fejlődését rögzíteni kell, annak folyamatáról a szülőknek be kell számolni.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Attila BOKOR, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean

Név	Tanintézmény
Dobri Edit	„Molnár Józsiás” Általános Iskola - Kézdivásárhely
Dr. Kinda Eleonóra	„Székely Mikó” Kollégium- Sepsiszentgyörgy
Bakó Erika	Speciális Iskola- Sepsiszentgyörgy
Demény Márta	Speciális Iskola- Sepsiszentgyörgy
Bokor Attila	Kovászna Megyei Tanfelügyelőség
Deregán Szidónia	Speciális Iskola - Sepsiszentgyörgy

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

TESTNEVELÉS ÉS SPORTTEVÉKENYSÉGEK

**Speciális oktatás
Előkészítő - IV. osztály
Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A nemzeti oktatási rendszer részét képező speciális oktatás sajátos dokumentumokat és eszközöket (kerettanterveket, iskolai tanterveket, személyre szabott beavatkozási terveket) használ, a fogyatékos típusa és súlyosságának függvényében.

A fogyatékoság a kognitív működés, és az alkalmazkodó viselkedés korlátozottságával társul, melyek a fogalmi gondolkodásban, a szociális és gyakorlati készségekben egyaránt megnyilvánulnak.

"A fogyatékoság a személy egészségi állapota, személyes tényezői és az egyén életkörülményeit reprezentáló külső tényezők közötti összetett kapcsolatok eredménye vagy hatása. A különböző környezeti hatások ugyanazon egyénre, adott egészségi állapot mellett, rendkívül eltérőek lehetnek." Ezért minden gyermeknek és tanulónak hozzáférést kell biztosítani egy olyan tantervhez, amely megkönnyíti a kognitív, a szocio-érzelmi fejlődést és az adaptív viselkedésformákat.

A speciális oktatás iskolai tanterve a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók oktatási igényeire ad választ, támogatva ezzel a biológiai-pszichoszociális fejlődést, hozzájárul a társadalmi integrációhoz és az életképes társadalmi-szakmai beilleszkedéshez, amely lehetőséget ad egy önálló és méltó életre.

A Testnevelés, Sport és Egészség műveltségi terület a kötelező tantervi kínálat része, míg a Testnevelés és Sporttevékenységek tantárgy, az Inkluzív Oktatási Központok és a speciális iskolák tantervi kínálata a súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulóknak, melyet heti egy órában tanítanak az elemi osztályokban és két órában a gimnázium osztályokban. A tevékenységek felépítésének/alakításának alapelve az *életkor és az egyéni sajátosságok figyelembevétele*, amelynek célja az a gyermekek pszicho-fizikai potenciáljához való folyamatos alkalmazkodás.

Az iskolai tanterv felépítése a következő

Bevezető

Általános kompetenciák

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák

Tartalmak

Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás által kifejlesztett tudási, készségi és attitűdbeli strukturált egységek, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak megoldását vagy általános problémák megoldását különböző kontextusokban.

A *Testnevelés és Sporttevékenységek* tantárgy **általános kompetenciái** meghatározzák a hallgató által elsajátítottakat az elemi és a gimnáziumi oktatásban. Ezek hozzájárulnak a diákok motoros készségeinek fejlesztéséhez, megismertetve őket az egészséges élethez és a harmonikus fizikai fejlődéshez szükséges készségekkel.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, szinteket képviselnek ezek elsajátításában, és a teljes tanév során alakulnak ki. A specifikus kompetenciák elérésére a tanterv konkrét példákat mutat be, amelyek a diák konkrét tapasztalataira támaszkodó tanulási tevékenységekre alapszanak és integrálják a megfelelő didaktikus stratégiákat az egyszerű vagy változatos tanulási kontextusokhoz.

A tanulási **tartalmak** a sajátos kompetenciák elérésének eszköze, és területek szerint vannak csoportosítva.

Mivel egy pszichomotorikus potenciállal rendelkező heterogén csoportra irányul és különböző fejlődéseket ér el, úgy döntöttünk, hogy a jelen tantervet egy egységes folyamatként mutassuk be, anélkül, hogy jelentős különbséget tennénk az osztályok és a oktatási ciklusok között.

A program kompetenciái tiszteletben tartják az akadálymentesítés és a fokozatos strukturálás elveit, az egyszerűtől az összetettig, a könnyűtől a nehézig, hogy megkönnyítsék a motorikus tevékenységek és cselekedetek helyes elsajátítását.

Az alapvető motorikus készségek állandó szerepet töltenek be a tevékenységek folytatásában, és az oktatásukat, rögzítésüket és tökéletesítésüket célozzák.

A motorikus készségek instrumentális értéket képviselnek, és az egyén számára nélkülözhetetlen mindennapi tevékenységekben használtak, mint például az utazás, az öltözködés, az evés stb.

A fizikai gyakorlatok támogatják a helyes testsémák és a laterális kialakulást, a térbeli és az időbeli megjelenítések kialakulását, különösen a proprioceptív-kinesztetikusokat, amelyek a távolságok, a sebesség, az erő és a mozgások helyes felbecsléséhez szükségesek.

A pszichofizikai lehetőségekhez és a változatos elsajátítási ritmushoz igazodó komplex fizikai gyakorlatok célja az alapvető motoros képességek lehetőség szerinti megtanulása, rögzítése és tökéletesítése: a gyorsaság, a ügyesség, az állóképesség, az erő és a mobilitás.

Ezen tantárgy lefedi a mozgás, a kikapcsolódás és a szórakozás elengedhetetlen szükségességét, és kiegészíti az egyén harmonikus - fizikai és pszichikai - fejlődését.

A testnevelés olyan pszichomotoros készségeket fejleszt, amelyek lehetővé teszik és biztosítják a diákok sikeres és örömteli részvételét a közösségi sporttevékenységekben. A sportversenyek és a sportvetélkedők érzelmileg és motivációsan ösztönzik a fogyatékosággal élő gyermekeket, ezért a

tanárnak különös hangsúlyt kell fektetnie a staféták, a mozgásos játékok, az iskolai és iskolaközi sportversenyek megszervezésére.

A tevékenység személyre szabható, személyre szabott munkaprogramok által a fogyatékoság függvényében.

Általános kompetenciák

- 1. Az egészség és a harmonikus fizikai fejlődés erősítése és megtartása az egyén pszicho-motrikus készségeinek fejlesztése és alkalmazása révén.**
- 2. Az egyén pszicho-motrikus fejlettségének függvényében a motorikus készségek és képességek fejlesztése.**
- 3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az egészség és a harmonikus fizikai fejlődés erősítése és megtartása az egyén pszicho-motrikus készségeinek fejlesztése és alkalmazása révén.

Előkészítő osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómiai-fiziológiai jellemzők, képességek és attitűdök egyéni határainak ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; -A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erőfeszítések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A szervezet érintkezése az egészségre előnyös természetes tényezőkkel (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motorikus stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás formálása. - A szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében az egész életre szóló a mozgás iránti igény kialakítása.

2. Az egyén pszicho-motrikus fejlettségének függvényében a motorikus készségek és képességek fejlesztése.

Előkészítő osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás és egyensúly kialakítása, formálása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját és a partner testsémájának ismerete; - A saját és a partner testséma fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpon keletkező ingerek elsajátítása, azonosítása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motorikus viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - A méret kritériuma alapján a munkamenetek elsajátítása.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testséma és a tárgy viszonyának meghatározása. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Térben való mozgás egyszerű utasítások alapján.

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A napszakok/ a hét napjainak/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás tanítása és újratanítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás tanítására
<p>2.5. A futás tanítása és újratanítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás tanítására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása.
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (gyorsaság, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

Előkészítő osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és tanítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok pszicho-individuális lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel a csoportos jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motorikus készségek összekötését feltételezik. - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.

Tartalmak

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
<p>Mozgásérzékelést serkentő és mozgásos tevékenységek részei</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kígyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként - Fordulások balra és jobbra ugrással

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
A harmonikus fizikai fejlődés összetevői	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására
Pszichomotricitás	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben/ a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; -Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) <p>(gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)</p>
Motorikus készségek	<p>A járás tanítása és újratanítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsómászással, lábváltkozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kigyózza

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. A futás tanítása és újratanítása. - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltatással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. Ugróiskola gyakorlatok -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (függőleges leválás) - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrési gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentől. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme", "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - Kúszási gyakorlatok. -Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb -Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás térden és könyökön a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok a bordásfalra, a kötélre - Mászás a megdőlt tornapadon, a karok és a lábak segítségével -Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Alkalmazott staféták és játékok.

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
Motorikus jártaságok	<p>- A gyorsaság</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reakciós és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). <p>- Az erő</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszkögyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje <p>- Az állóképesség fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében - Az aerob erő kifejtéssel szembeni ellenállás kifejlesztése - "Láncverseny" játék <p>- A kéz ügyesség fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) - Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - Staféták és pályák, játékok. <p>- Mobilitás és ízületi stabilitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára - Stretching - A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása
6. A sportágak specifikus motorikus készségei	<ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából - Specifikus atlétika: felső rajt, gyorsfutás - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban - Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett - asztalitenisz - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
7. Egyéni higiénia és védelem	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az egészség és a harmonikus fizikai fejlődés erősítése és megtartása az egyén pszicho-motrikus készségeinek fejlesztése és alkalmazása révén.

I. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A szervezet mértékkel való kitévése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motorikus stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében.

2. Az egyén pszicho-motrikus fejlettségének függvényében a motorikus készségek és képességek fejlesztése.

I. Osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bõny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése.

I. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-in hajlékonyság, neuro-motoros rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

I. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motorikus készségek összekötését feltételezik. - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.

Tartalmak

Tartalomterületek	I. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemei	<p>-Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus)</p> <p>- Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával</p> <p>- Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra</p> <p>- Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kígyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre</p> <p>- Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés</p> <p>- Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban egy sorban</p> <p>- Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként</p> <p>- Fordulások balra és jobbra ugrással</p>
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<p>- A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban</p> <p>- Levegőkúrák és napfürdők</p> <p>- Gyakorlatok a testsegmensek szelektív megoldozására</p> <p>- Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.)</p> <p>- Korrekciós gyakorlatok a hiányos attitűdökre.</p> <p>- Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére</p> <p>-Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én")</p> <p>- Tagolt gyakorlatok (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak)</p> <p>- Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán</p> <p>- Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására)</p> <p>- Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.)</p> <p>- Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére</p> <p>- A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása)</p> <p>- Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására</p>
3. Pszichomotorikusság	<p>-Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére</p> <p>-Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben/ a kollégán vagy manökenen/ képeken;</p> <p>- Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére:</p> <p>- Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével;</p> <p>-Gyakorlatok minden testrész használatára;</p> <p>-Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.]</p> <p>- Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása</p> <p>- Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére).</p> <p>-Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása).</p> <p>- Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.)</p> <p>- Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján</p> <p>- Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása</p> <p>- Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska)</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális</p>

Tartalomterületek	I. Osztály
	<p>megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) <p>(gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elöl, hátul, felül-alul stb.), egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)</p>
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltakozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kígyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. <p>A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltoztatással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. <p>Ugróiskola gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (fügőleges leválás) - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrási gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyögylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentről. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme", "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - Kúzsási gyakorlatok. -Kúzsási gyakorlatok könyökön, hátratulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúzsás, ellenkező kar és láb

Tartalomterületek	I. Osztály
	<p>-Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra)</p> <p>- Kúszás térden és könyökön a "Krokodilversenyen" játék során</p> <p>- Mászási/ felmászási gyakorlatok</p> <p>- Mászási gyakorlatok a bordásfalra, a kötélre</p> <p>- Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével</p> <p>-Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé</p> <p>- Alkalmazott staféták és játékok.</p> <p>- Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére.</p> <p>- Alkalmazott staféták és játékok.</p>
5. Motorikus készségek	<p>- A sebesség fejlesztése.</p> <p>- Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre.</p> <p>- Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása.</p> <p>- Mozgási sebesség - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m.</p> <p>- Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.).</p> <p>- Az erő fejlesztése.</p> <p>- Gyakorlatok a saját testsúllyal</p> <p>- Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel</p> <p>- Gyakorlatok könnyű gyógylabdával</p> <p>- Ugróköteles gyakorlatok</p> <p>- Eszközgyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.).</p> <p>- Körgyakorlatok</p> <p>- Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje</p> <p>- Az állóképesség fejlesztése.</p> <p>- Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel</p> <p>- Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében</p> <p>- Az aerob erőkifejtéssel szembeni ellenállás kifejlesztése</p> <p>- "Láncverseny" játék</p> <p>- A kéz ügyesség fejlesztése.</p> <p>-Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok)</p> <p>-Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével</p> <p>- Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül.</p> <p>- Staféták és pályák, játékok.</p> <p>- Mobilitás és ízületi stabilitás</p> <p>-Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára</p> <p>-Stretching</p> <p>-A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása</p>
6. A sportágak specifikus motorikus készségei	<p>-A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.)</p> <p>- Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából</p> <p>-Specifikus atlétika: felső rajt, gyorsfutás</p> <p>- Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában</p> <p>- Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában</p> <p>- Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában</p> <p>- Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban</p> <p>-Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett - asztalitenisz</p> <p>- Egyszerű staféták és dinamikus játékok</p> <p>- Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között</p>
7. Egyéni higiénia és védelem	<p>- Testhigiénia</p> <p>- A felszerelés higiénája</p> <p>- A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)</p>

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az egészség és a harmonikus fizikai fejlődés erősítése és megtartása az egyén pszicho-motrikus készségeinek fejlesztése és alkalmazása révén.

II. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erőfeszítések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motorikus stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében.

2. Az egyén pszicho-motrikus fejlettségének függvényében a motorikus készségek és képességek fejlesztése.

II. Osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi böny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motrikus viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján.

II. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

II. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik. - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.

Tartalmak

Tartalomterületek	II. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemei	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként - Fordulások balra és jobbra ugrással
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a testsegmens szelektív megoldozására - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására
3. Pszichomotorikusság	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti

Tartalomterületek	II. Osztály
	<p>felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) <p>(gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elöl, hátul, felül-alul stb.), egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)</p>
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltkozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kígyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. <p>A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltotatással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. <p>Ugróiskola gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (függőleges leválás) - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrési gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyóglyabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentől. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme”, "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék)

Tartalomterületek	II. Osztály
	<p>- Kúszási gyakorlatok. - Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb - Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás térdén és könyökön a "Krokodilversenyen" játék során</p> <p>- Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok a bordásfalra, a kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Alkalmazott staféták és játékok.</p> <p>- Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Alkalmazott staféták és játékok.</p>
<p>5. Motorikus készségek</p>	<p>- A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.).</p> <p>- Az erő fejlesztése. - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközygyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje</p> <p>- Az állóképesség fejlesztése. - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében - Az aerob erő kifejtéssel szembeni ellenállás kifejlesztése - "Láncverseny" játék</p> <p>- A kéz ügyesség fejlesztése. - Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) - Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgása a test körül. - Staféták és pályák, játékok.</p> <p>- Mobilitás és ízületi stabilitás - Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára - Stretching - A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása</p>
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<p>- A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkezes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából - Specifikus atlétika: felső rajt, gyorsfutás - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban - Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett - asztalitenisz - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között</p>
<p>7. Egyéni higiénia és védelem</p>	<p>- Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)</p>

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az egészség és a harmonikus fizikai fejlődés erősítése és megtartása az egyén pszicho-motrikus készségeinek fejlesztése és alkalmazása révén.

III. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erőfeszítések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motorikus stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében.

2. Az egyén pszicho-motrikus fejlettségének függvényében a motorikus készségek és képességek fejlesztése.

III. Osztály
<p>2.1. A testséma és a laterális kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése.

III. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

III. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motorikus készségek összekötését feltételezik. - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.

Tartalmak

Tartalomterületek	III. Osztály
<p>1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kígyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban, egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként - Fordulások balra és jobbra ugrással - Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban

Tartalomterületek	III. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Helyből indulás és megállás
<p>2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására - Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben - A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilégzések, a légzési cselekedet szakaszai) - Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül
<p>3. Pszichomotorikusság</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; -Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elöl, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban.

Tartalomterületek	III. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltakozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kígyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. A futás oktatása és újraoktatása. - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltatással - Futás: kígyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. Ugróiskola gyakorlatok - Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) - Tágulási gyakorlatok (függőleges leválás) - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrési gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Gyakorlatok megfogásra és dobásra - Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására - Gyakorlatok a méta/ gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentről. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme”, "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - Kúszási gyakorlatok. - Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb - Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térden, alkaron és térden a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok a bordásfalra, a kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról - Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé

Tartalomterületek	III. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forгатásával</i> - <i>Alkalmazott staféták és játékok.</i> - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - <i>Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére.</i> - <i>Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban</i> - <i>Alkalmazott staféták és játékok.</i> - <i>Az előrehajítási kezűgyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapatantása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb.</i> - <i>A megfogási kezűgyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából</i> - <i>Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás, egyensúlyozás</i> - <i>Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás</i> - <i>Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, kezűgyességi és stabilitási készségeket feltételeznek</i>
<p>5. Motorikus készségek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - <i>Reakció és végrehajítási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre.</i> - <i>Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása.</i> - <i>Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m.</i> - <i>Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.).</i> - Az erő fejlesztése. - <i>Szegmentálási dinamikus erő</i> - <i>Gyakorlatok a saját testsúllyal</i> - <i>Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel</i> - <i>Gyakorlatok könnyű gyógylabdával</i> - <i>Ugróköteles gyakorlatok</i> - <i>Eszközgyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.).</i> - <i>Körgyakorlatok</i> - <i>Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje</i> - Az állóképesség fejlesztése. - <i>Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel</i> - <i>Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében</i> - <i>Az aerob erő kifejtéssel szembeni ellenállás kifejlesztése</i> - <i>"Láncverseny" játék</i> - A kezűgyesség fejlesztése. - <i>Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja</i> - <i>Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok)</i> - <i>Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével</i> - <i>Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül.</i> - <i>Staféták és pályák, játékok.</i> - Mobilitás és ízületi stabilitás - <i>Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára</i> - <i>Stretching</i> - <i>A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása</i>
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.)</i> - <i>Kétkezes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából</i> - <i>Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútáv futás</i> - <i>Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában</i> - <i>Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában</i> - <i>Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában</i> - <i>Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban</i> - <i>Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz</i>

Tartalomterületek	III. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg állva; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
7. Egyéni higiénia és védelem	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)

IV. OSZTÁLY

1. Az egészség és a harmonikus fizikai fejlődés erősítése és megtartása az egyén pszicho-motrikus készségeinek fejlesztése és alkalmazása révén.

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

IV. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erőfeszítések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motoros stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében.

2. Az egyén pszicho-motrikus fejlettségének függvényében a motorikus készségek és képességek fejlesztése.

IV. Osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motrikus viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrállás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése.

IV. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-in hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

IV. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motorikus készségek összekötését feltételezik. - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.

Tartalmak

Tartalomterületek	IV. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemei	<p>-Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus)</p> <p>- Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával</p> <p>- Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra</p> <p>- Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre</p> <p>- Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés</p> <p>- Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban egy sorban</p> <p>- Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként</p> <p>- Fordulások balra és jobbra ugrással</p> <p>- Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban</p> <p>- Helyből indulás és megállás</p>
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<p>- A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban</p> <p>- Levegőkúrák és napfürdők</p> <p>- Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.)</p> <p>- Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére</p> <p>-Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én")</p> <p>- Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak)</p> <p>- Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán</p> <p>- Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására)</p> <p>- Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.)</p> <p>- Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére</p> <p>- A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása)</p> <p>- Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására</p> <p>- Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben</p> <p>- A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilégzések, a légzési cselekedet szakaszai)</p> <p>- Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül</p>
3. Pszichomotorikusság	<p>-Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére</p> <p>-Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken;</p> <p>- Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére:</p> <p>- Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével;</p> <p>-Gyakorlatok minden testrész használatára;</p> <p>-Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.]</p> <p>- Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása</p> <p>- Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére).</p> <p>-Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása).</p> <p>- Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.)</p> <p>- Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján</p> <p>- Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása</p> <p>- Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska)</p>

Tartalomterületek	IV. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)
<p>4. Motorikus készségek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközugyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése. - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében - Az aerob erő kifejtéssel szembeni ellenállás kifejlesztése - "Láncverseny" játék - A kezűgyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja - Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) - Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás - Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára - Stretching - A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása
<p>5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközugyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése.

Tartalomterületek	IV. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében -Az aerob erő kifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - "Láncverseny" játék - A kézügyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja -Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) -Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága -Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára -Stretching -A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> -A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából -Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútávfutás, a métalabda dobása helyből, messzire - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban -Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba, mérleg térdről; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason; - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
<p>7. Egyéni higiénia és védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)

Módszertani javaslatok

A Komoly, súlyos, mély és/ vagy társult értelmi fogyatékoság speciális iskolai tanterve azoknak a tanároknak szól, akik az Inkluzív Oktatási Központokban és a speciális iskolákban a Testnevelés tantárgyat oktatják.

Az elolvasás a következő sorrendben történik: az általános kompetenciáktól a specifikus kompetenciákig, a tanulási tevékenységekig és ezektől a tartalomig. A tanárok az osztály sajátosságainak, a rendelkezésre álló anyagi eszközök és a diákok hajlandóságának és kívánságának megfelelően fogják megtervezni a tanulást.

A tanítási folyamat megtervezése az iskolai tananyag személyre szabott elolvasásával kezdődik. A mélyreható olvasás érdekében a következő kérdéseket kell megválaszolni:

- Milyen célból teszem ezt? (a kompetencia azonosítása)
- Hogyan fogom megvalósítani? (a tanulási tevékenységek meghatározása)

- Milyen tartalmat fogok használni? (a tartalom kiválasztása)
- Mivel fogom megvalósítani? (az erőforrások elemzése)
- Mennyi valósult meg? (az értékelési eszközök meghatározása)

A diák és a tanár közötti kapcsolat szempontjából a feladat megvalósítása érdekében négy szakasz kerül kiemelésre:

1. fizikai - ha a feladat teljesítése közvetlen segítséget igényel a felnőtt részéről;
2. gesztikai - azokban az esetekben, amikor elegendőek a példázás, a bemutatás vagy a feladatok végrehajtására szolgáló utasítások és jelzések;
3. verbális - olyan helyzetek esetén, amikor az utasítások vagy a felvilágosítások elegendőek a feladat elvégzéséhez;
4. független - ha a feladatot teljes egészében a diák végzi, közbenső magyarázatok nélkül. Az osztály tanulóinak csoportjában egyidejűleg létezik a négyféle kapcsolatteremtési forma, amely ezen diákok testnevelési tevékenységének sajátossága.

A testnevelési tevékenység a speciális iskolákban különleges anyagi ellátást feltételez adaptált technikai felszereléssel.

A különböző fejlettségi szintek elsajátítása mellett ezek a diákok az adott pillanatban igényelt támogatási szinttől is különböznek egymástól, amelyet bizonyos cselekedetek, gyakorlatok, cselekvések és tevékenységek végrehajtására igényelnek. A két feltételt egymáshoz viszonyítva, azaz a motorikus készségek és az elsajátítottak fejlettségi szintjét és a felnőtt részvételét a végrehajtás segítségével, olyan értékeket kapunk, amelyek kiemelik az egyén funkcionális fejlettségét az adott időben. Ugyanakkor megfigyelhetjük a diákok funkcionális fejlődését a két koordinátán (fejlesztés és támogatás).

A súlyos/ mély/ társult értelmi fogyatékos diákoknak oktatott testnevelés és sporttevékenységek tantárgy keretében szükség van arra, hogy őket egyénileg és együttesen vezessék és eligazítsák; ez bizonyos mozgások elsajátításának és végrehajtásának megkönnyítésére, valamint a megoldandó feladatra való jobb összpontosítás érdekében szükséges.

A szükséges kezűgyességi és pozicionálási módszerek segítségével elkerülhető a diákok sérülése. Ezért a következő szabályok betartása szükséges:

- a szakember eldönti, hogy egy vagy több ember szükséges a hallgató kezelésére; ha két emberre van szükség, akkor az egyik lesz a felelős;
- a felelős személy eldönti, hogy mikor áll fel a tanuló (jelzés), hogy helyzete megfelelő-e, és általában a diák felső testrészéhez közel áll;
- a tanuló felemelését és szállítását előre megtervezik az akadályok eltávolítása, a kerek székek állapotának ellenőrzése érdekében stb. ; a tanárnak a következő lépésre kell összpontosítania, és nem az útvonal hosszára;
- a tanár a lehető legközelebb áll a széttárt lábú diákhoz a jobb egyensúly érdekében;
- a tanárnak határozottan kell megfognia a tanulót, felügyelve a fejét, a vállait és a csípőjét, elkerülve a törzs megcsavarodását vagy elcsúszását; kerüljék el a diákok begörccsölését a szakemberek által ajánlott relaxációs technikák alkalmazásával;
- a diákok számára biztosítsák a szükséges magyarázatokat a félreértés elkerülése érdekében;
- a diákok helyzetét általában félóránként kell megváltoztatni; az egy óra a leghosszabb időszak, amelyet a diák elbírhathat, és csak a szakemberek előírásai esetén;
- a hely megváltoztatása nem azonos a pozíció megváltoztatásával;
- az alacsony testtartási kontrollal vagy az alacsony izomtónussal rendelkező diákok teljes támogatást igényelnek a törzs körül, és nem a felső végtagjaikat kell meghúzni;
- ezeket a szabályokat a kinezioterapeuta fogja feldolgozni mindazok számára, akik részt kívánnak venni a testnevelési tevékenységekben.

A diákok biztosítása

1. Annak érdekében, hogy a diákot bevonja a tevékenységbe, ennek bele kell egyeznie a kezelésbe.
2. Közölje a diákkal a tervezetteket, ne érje őt mindez váratlanul!
3. Kérje a diák támogatását és együttműködését, a részvételét, amennyire csak tud, képes és hajlandó!

Elhelyezés

A diákok elhelyezését napközben változtatni kell. Ugyanazon helyzet megtartása nemcsak kellemtelen, hanem súlyos sérülésekhez is vezethet: az eszkaláció, az ín-szalagok megrövidülése, az izomsugorodás megjelenése, a testhelyzetek eltorzulása, valamint légzési, keringési és emésztési nehézségek.

A didaktikai folyamat szempontjából a következő elvek érvényesülnek:

1. Adjon biztonságérzetet a gyermeknek!
2. Dicsérje azért, amit tesz, és ne dorgálja meg azért, amit nem tud vagy nem akar megvalósítani; minden helyzetben a diáknak oka van erre!
3. Csökkentse a segítséget fokozatosan, ahogyan a diák halad a feladat elvégzésében!
4. Bátorítsa a gyermek bármilyen kezdeményezését, jutalmazza meg!
5. Kerülje a diák megfélemlítését, fenyegetését vagy megbüntetését!
6. A tanulási folyamatban abból induljon ki, amire a diák képes, és igazítsa a feladatot a képességeihez!

7. Ne kényszerítse a diákot egy tevékenység elvégzésére, ha nincs megfelelő hangulatban, és használja fel a saját kezdeményezését!

8. Motiválja a gyermeket minden tevékenységben; kezdje az ismert dolgokkal, és egyenként vezesse be az új elemeket!

9. Ne erőltesse a diákot arra, hogy olyan tevékenységeket tanuljon meg vagy végezzen el, amely a képességeit meghaladja!

10. Segítsen a diáknak abban, hogy bízzon saját erejében, és elfogadja vagy felülmúlja fogyatékoságát

Az elemi és a gimnáziumi tanterv olyan tanulási tevékenységeket példáz, amelyek lehetővé teszik az áttérést a tartalomra való összpontosításról a tanulási tapasztalatokra való összpontosításra. A készségek fejlesztése érdekében ajánlott, hogy a tanítás során alkalmazott tanítási stratégiák hangsúlyozzák a következőket: a tudás progresszív felépítését, a megközelítések rugalmasságát és a differenciált megvalósítást.

Figyelembe véve az elemi és a gimnáziumi osztályokba járó gyermekek sajátosságait, a tanárok olyan megközelítéseket fognak alkalmazni, amelyek hozzáférhetővé és vonzóvá teszik a testnevelési tanóra tartalmát. A játék módszerré, eszközzé és szervezési formává válik, amelyet a diákok motoros és pszichikai képességeihez igazítanak.

A tanév elején az osztályok és munkacsoportok megszervezését a Speciális Inkluzív Oktatás szellemében folytatják. A tanév első hónapjában figyelmet fordítanak az egyéni és a csoportos mozgásokra, valamint a munkacsoportokra is (kör, oszlop, sor, félkör stb.).

A motoros tevékenységgel párhuzamosan a szaknyelvet fogják használni, amelyből nem hiányozhat a metafora, mint a mentális kép kialakításának és a megszerzett tudás hasznosításának eszköze. Minden elemi osztályban, különösen az előkészítő osztályban, a hangsúlyt a párokban való munkára és a csoportmunkára kell helyezni, előnyben részesítve a kölcsönös integrációt, a segítséget és az ösztönzést. Biztosítani kell olyan eszközök (labdák, körök, zászlók, eszközök, berendezések, védelmi rendszerek stb.) használatát, amelyek a gyermekek védelmét biztosítják, elkerülve a balesetek lehetőségét. Javasoljuk, hogy az erőforrások esztétikusak, vonzóak és könnyen kezelhetőek legyenek.

A kompetencia alapú oktatási megközelítés szempontjából, ajánlott a folyamatos értékelés alkalmazása, hangsúlyt fektetve a tanulási eredmények megbecsülésére minden diák iskolai előrehaladásához képest. A tanárok más tanulási formákat és a tartalmakat is kidolgozhatnak, figyelembe véve az egyéni és az osztály sajátosságait, az iskola eszközi ellátását és a diákok lehetőségeit.

Az alapkészségek felbecsülése és az oktatási tevékenység átruházhatósága érdekében, azt javasoljuk, hogy a **testnevelés** tantárgy oktatásában használt tanítási stratégiák a következőkre összpontosítsanak: a tudás fokozatos felépítése, a megközelítések rugalmassága és differenciált megvalósítás, koherencia és inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket.

A hatékony értékelés érdekében a tanárok az „Elemi és gimnáziumi osztályoknak szánt értékelési rendszert” fogják használni, minden diák sajátosságait figyelembe véve. Ez az értékelési rendszer tartalmazza a kiértékelt területeket, eszközöket (próbák), ezek egyéni és osztályszintű elosztását, a próbák leírását és minden használt kritériumot a próbák kiértékelésében, vagyis:

Elemi osztályok értékelési rendszere

Kért kész- sége	Értékel- ési eszköz- ök (opcion- ális próbák)	A minősítések javítókulcsai és kritériumai																							
		I. Osztály						II. Osztály						III. Osztály						IV. Osztály					
		Elégsé- ges		Jó		Nagyo- n jó		Elégsé- ges		Jó		Nagyo- n jó		Elégsé- ges		Jó		Nagyo- n jó		Elégsé- ges		Jó		Nagyo- n jó	
		F	L	F	L	L	F	F	L	F	L	L	F	F	L	F	L	L	F	F	L	F	L	L	F
1	Sebes- ség	Rövidtá- vú gyorsfu- tás 25 m	6. 4	6. 4	6 .	6 .	6 .	6 .	6 .	6 .	5 .	5 .	5 .	6 .	5 .	6 .	5 .	5 .	5 .	5 .	6 .	5 .	5 .	5 .	
		Rövidtá- vú szállítá- s 5x5m	1 3	1 3. 7	1 2	1 2	1 1	1 2	1 2	1 3	1 2	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	1 1	
2	Állók- éps- ség	Hosszú- távfu- tás	1. 3	1. 3	1 .	1 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	2 .	
			0 5	0 5	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2	0 2

				0	0	0	0	0	0	0	5	0	5	0	5	5	0	5	0	5	0	5	0	5	0	5	0	5					
3	A hát ereje	A törzs hajlítás a fekvő arccal előre	6	6	8	8	1	1	0	0	8	7	1	9	1	1	9	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
		A törzs hajlítás a ülő helyzetből	5	5	7	7	9	9			6	6	8	8	1	1	8	7	1	9	1	1	9	8	1	1	1	1	1	1			
	A has ereje	A törzs felemelése háton fekvő	6	5	8	6	1	7			8	6	1	7	1	8	9	7	1	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
		A lábak felemelése háton fekvő	6	5	8	7	1	9			8	6	1	8	1	1	9	7	1	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
	A felső és az alsó végtagok ereje	Felemelek a tornapadon	1	1	2	2	3	3			1	1	2	2	3	3	1	1	3	3	5	4											
		Távugrás helyből	1.10	1.05	1.15	1.10	1.20	1.15			1.15	1.10	1.20	1.15	1.25	1.20	1.25	1.20	1.25	1.20	1.30	1.25	1.30	1.25	1.30	1.25	1.30	1.25	1.30	1.25	1.30		
Összetett erőfejlesztési struktúra																																	
4	Memorizált és-összetett fizikai fejlesztési gyakorlat végrehajtása	Összetett szabad gyakorlatok	4 gyakorlat 4x4 időegység	5 gyakorlat 4x4 időegység	6 gyakorlat 4x4 időegység	5 gyakorlat 4x4 időegység	6 gyakorlat 4x4 időegység	7 gyakorlat 4x4 időegység	5 gyakorlat 4x8 időegység	6 gyakorlat 4x8 időegység	7 gyakorlat 4x8 időegység	6 gyakorlat 4x8 időegység	7 gyakorlat 4x8 időegység	8 gyakorlat 4x8 időegység																			
		Ugrókötélzés két lábon, helyben I-II. osztály	6	6	8	9	1	1	0	0	7	8	9	1	1	1	2																
5	Kézügyesség	Ugrókötélzés, váltakoztatott lábbal, elmozdulással I-II. osztály	6	6	8	8	1	1	0	0	8	8	1	1	1	2																	
		Ugrókötélzés egy lábon folyamatosan, helyben III-IV. osztály																															
		Ugrókötélzés, váltakoztatott lábbal,															6	6	8	8	1	1	0	0									

AZ ANTROPOMETRIAI MÉRÉSEK LEÍRÁSA

(az Országos Sportkutató Intézet szerint)

1. Magasság (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag, derékbősségmérő.

Eljárás: A diák magasságának helyes méréséhez a diák mezítláb, álló helyzetben (ortosztatizmussal) kell legyen, a háta és a feje hozzá kell érjen függőlegesen falhoz; a fej pozíciója az előre irányított nézés. Derékbősségmérő vagy mérőszalag alkalmazásával (egy cm-es beosztású oszlopsor ragasztható a falra, legalább 0,5 cm-es felosztással) megmérjük a távolságot a talajtól a *vertex pontszint* merőleges vetületéig a falon (a legmagasabb pont a fejen), amelyet egy legalább 90°-os szöget bezáró tárggyal határozunk meg (pl. egy 15-20 cm-es derékszögűvonalzó), az egyik oldal a *vertex pontszinten*, a másik oldal pedig a falon van. A magasság centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

2. Súly (kg)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: orvosi mérleg (mechanikus/ ellenőrzött elektronikus).

Eljárás: A diák testsúlyának objektív és pontos mérésére érdekében csak könnyű sportfelszerelésbe lesz felöltöztetve. A súly kilogrammban és a kilogramm alegységeiben (száz grammonként) kerül feljegyzésre.

3.A lábfej hossza (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag/ vonalzó. Eljárás: A lábfej hosszúságának mérésére érdekében (mezítláb vagy vékony zokniban), a diák egy sík felületre helyezi lábát, és a tanár megméri a távolságot a hátsó saroktól (*pternion* ponttól) a leghosszabb lábujjáig (általában a nagylábujj csúcsa - *hallucis*), amit *akropodion* pontnak is neveznek. A hosszúság centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

4. A mellkas magassága (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A diák egy sík felületű széken ül (a falhoz függőlegesen tapadva), háta és a fej hátsó fele érinti a falat. Egy derékbősségmérő vagy egy mérőszalag segítségével (egy cm-es beosztású oszlopsor ragasztható a falra, legalább 0,5 cm-es felosztással) megmérjük a távolságot a szék alapjától ("0" ponttól) a *vertex* pont (legmagasabb pont a fejen) merőleges vetületéig a falon, amelyet egy legalább 90°-os szöget bezáró tárggyal határozunk meg (pl. egy 15-20 cm-es derékszögűvonalzó), az egyik oldal a *vertex pontszinten*, a másik oldal pedig a falon van. A magasság centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre. Kiszámolható a százalékarány a testmagassághoz képest. Ugyanakkor a mellkas magasságának a testmagasság értékéből való kivonása által meghatározható az alsó végtagok hossza és százalékaránya.

5. Mellbőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A mellbőséget egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák álló helyzetben van. A szalagot vízszintesen a mellkas köré helyezzük el, a hónalj alá, közvetlenül a mellbimbók felé a fiúk esetében és megközelítően 3 cm-el a mellbimbók fölé a lányok esetében. A diákok vékony majóban vagy pólókban vannak. A mellbőséget három különböző helyzetben mérik:

- normális helyzetben;
- maximális belégzésnél;
- maximális kilégzésnél.

A három értéket rögzítjük. A mellkasi rugalmasságot a maximális belégzési mellkasbőség a maximális kilégzési mellkasbőségből való kivonása által határozzuk meg. A három mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

6. Hasbőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A hasbőséget egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák álló helyzetben van. A szalagot vízszintesen a has köré helyezzük, a köldök felett kb. 2-3 cm-el. A diákok vékony majóban vagy pólókban vannak, felemelik ruháikat kicsit, a has szintjén. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

7. Medencebőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A medencebőséget (glutealis bőséget) egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák álló helyzetben van. A szalagot vízszintesen a medence köré helyezzük, a farizmok legkiemelkedőbb pontjaira. A diákok vékony majóban vagy pólókban vannak. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

8. Fejbőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A fejbőséget egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák ülő vagy széken ülő helyzetben van. A szalagot vízszintesen a fej köré helyezjük, elől a *glabella pont* szintjére (kicsit a szemöldökök szintje fölé). A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

9. Biakromiális távolság (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A biakromiális távolságot egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák ülő helyzetben van. A szalagot vízszintesen a bal *akromion* ponttól a jobb *akromion* pontig helyezjük. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

10. A karok fesztávolsága (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A karok fesztávolságát egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák ülő helyzetben van, a karjai kitárt és vízszintesen felemelt helyzetben vannak. A diák háta és karjai (a tenyér kifelé fordítva) függőlegesen megérintik a falat, egy sík felületen. A leginkább ajánlott egy vízszintes felosztású rács felragasztása a falra, centiméteres és 0,5 cm-es felosztással (a hosszúsága megközelítően 2 m, a szélessége megközelítően 40-50 cm annak érdekében, hogy a különböző magasságú diákokat lemérhessék). Megmérjük a diák középső ujjai disztális pontjai közötti távolságát. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre. Kiszámítható a test magasságához való arányulás.

IRÁNYADÓ ELŐÍRÁS

A MINIMÁLIS FELSZERELTSÉGRŐL/ OKTATÁSI INTÉZMÉNY, A TESTNEVELÉS TANTÁRGY ESETÉN
V-VIII. OSZTÁLYOS OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Ssz.	Oktatási eszközök	Mérték	Címek	Mennyiség/ Címek
SPORTBERENDEZÉSEK, FELSZERELÉSEK ÉS ESZKÖZÖK				
1.	Tornapad	Db.	1	4
2.	Tornabak ugráshoz	Db.	1	1
3.	Tornaláda	Db.	1	1
4.	Asztalitenisz asztala (ütők és háló)	Db.	1	1
5.	Kosárlabda panelek oszlopokkal és gyűrűkkel	Db.	1	2
6.	Kézilabdakapu	Db.	1	2
7.	Bordásfal	Db.	1	6
8.	Röplabdaoszlopok	Csomag	1	1
9.	Matrac	Db.	1	8
	Kemény trambulin	Db.	1	2

10.				
11.	Mérőeszközök - 10-szeres időmérő	Db.	1	2
12.	Mérőeszközök – 10 m-es mérőszalag	Db.	1	2
13.	Sakkjáték	Db.	1	8
14.	Labdák sportjátékokhoz - labdarúgás	Db.	1	6
15.	Labdák sportjátékokhoz - kézilabda	Db.	1	6
16.	Labdák sportjátékokhoz - rögbi	Db.	1	6
17.	Labdák sportjátékokhoz - röplabda	Db.	1	6
18.	Labdák sportjátékokhoz - kosárlabda	Db.	1	6
19.	Métalabdák	Db.	1	6
20.	Gyógylabdák - 1-2 kg	Db.	1	6
21.	Hálók sportjátékokhoz - kézilabda	Db.	1	2
22.	Hálók sportjátékokhoz - kosárlabda	Db.	1	2
23.	Hálók sportjátékokhoz - röplabda	Db.	1	1

Bibliográfia

PROGRAMA ȘCOLARĂ pentru EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT Clasele I – a X-a (OM nr.5235 / 01.09.2008) București, 2008
PROGRAMA ȘCOLARĂ pentru EDUCAȚIE FIZICĂ Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a (OM Nr.3418 / 19. 03.2013) București, 2013
PROGRAMA ȘCOLARĂ pentru EDUCAȚIE FIZICĂ CLASELE a III-a – a IV-a OM Nr. 5003 / 02.12.2014), București, 2014
PROGRAMA ȘCOLARĂ pentru disciplina JOC ȘI MIȘCARE CLASELE a III-a - a IV-a, București, 2014

Ardelean, T., (1990), *Particularitățile dezvoltării calităților motrice*, Centru de multiplicare IEFS, București

Programa școlară EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE - Învățământ special primar, în limba maternă maghiară - Dizabilități Intelectuale grave, severe, și/sau asociate

Cârstea, Gh., (1993), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura Universul, București

Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, (2008), București: unitatea de management al proiectelor pentru învățământul preuniversitar

Dragnea, Adrian/ Bota, Aura, (1999), *Teoria activităților motrice*, Editura Didactică, București

Epuran, M., (1976), *Psihologia educației fizice*, Editura Sport- Turism, București

Gheorghe, Grigore/Dințică, G, (2010), *Metodica dezvoltării calităților motrice la copiii 7-11 ani*, Editura Discobolul, București

Horghidan, V., (2000), *Problematika psihomotricității*; Editura Globus, București

Mitra, Gheorghe/ Mogoș, Alexandru, (1980), *Metodica educației fizice școlare*, Ediția a-III-a, Editura Sport-Turism, București

Negulescu, I., (2006), *Integrare socială prin practicarea sportului și activități fizice adaptate*, ANEFS, București

Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța

Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași

Stănescu, M., (2002), *Educație fizică pentru preșcolari și școlari mici*, Editura Semne, București

Tudor, V., (2005), *Măsurare și evaluare în cultură fizică și sport*, Editura Alpha, Buzău

Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale

Elena Antoanela MĂRGĂRITA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea

Diana BUMBĂCILĂ, fordítás koordinátor Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Alina VESE, fordítás koordinátor Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Név, keresztnév	Képviselet intézmény
Mărgărita Elena Antoanela	I.Ș.J. Vâlcea
Bărbuț Daniel	I.Ș.J. Vâlcea
Cârceag Petre Daniel	C.Ș.E.I. Băbeni
Pîrjol Nicoleta	C.Ș.E.I. Băbeni
Gavrișiu Iuliana Claudia	C.N.I. "Matei Basarab", Râmnicu Vâlcea
Popescu Ana-Maria	Sc. Gim, Nr. 10, Râmnicu Vâlcea
Onogea Rodica	Liceul Sanitar " Antim Ivireanul", Râmnicu Vâlcea
Georgescu Maria	Sc. Gim. Nr. 5, Râmnicu Vâlcea
Lazăr Diana	Sc. Gim. "I. Ghe. Duca", Râmnicu Vâlcea
Mugescu Aurora	Sc. Gim. "Take Ionescu", Râmnicu Vâlcea
Tăbăcuțu Teodor Anton	Sc. Gim. Mădulari, Com. Cernișoara

Fordítás koordinátor

Név, keresztnév	Képviselet intézmény
Novac Mioara	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Gatea Simona	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Bancu Cristina	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Somogyi Ildiko	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI Timiș

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

TESTNEVELÉS ÉS SPORTTEVÉKENYSÉGEK

Speciális oktatás

V. – X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A nemzeti oktatási rendszer részét képező speciális oktatás sajátos dokumentumokat és eszközöket (kerettanterveket, iskolai tanterveket, személyre szabott beavatkozási terveket) alkalmaz, amelyek a fogyatékoság jellegére és súlyosságára szabottak.

A fogyatékoság magába foglalja mind a kognitív működés, mind az alkalmazkodási magatartás jelentős korlátozását a koncepcionális, a szociális és a gyakorlati készségekben kifejezve.

"A fogyatékoság az egyén egészségi állapotának, személyes tényezőinek és az egyén életének körülményeit befolyásoló külső tényezők összetett kapcsolatának eredménye vagy hatása. Ezen kapcsolat miatt a különböző körülmények hatása ugyanazon adott egészségi állapotú egyénre gyakorolt hatása rendkívül eltérő lehet." Ebből a szempontból minden gyermeknek és diáknak hozzáférést kell biztosítani egy olyan curriculumhoz, amely megkönnyíti a kognitív, a szocio-érzelmi fejlődést és az adaptív viselkedésformákat.

A speciális oktatás iskolai tanterve a súlyos fogyatékosággal élő gyermekek/ tanulók és fiatalok oktatási igényeire adott válasz, megkönnyítve ezzel a biológiai-pszichoszociális fejlődést, a legjobb társadalmi integráció és az életképes társadalmi-szakmai beilleszkedés érdekében, amely egy önálló és méltó életet biztosít nekik.

A Testnevelés, Sport és Egészség curriculum terület a kötelező tantervi kínálat része, míg a Testnevelés és Sporttevékenységek tantárgy, amelyet az Inkluzív Oktatási Központokban és a speciális iskolákban oktatnak a komoly, súlyos, mély és/ vagy társult értelmi fogyatékoságú diákoknak az iskolai tanterv szerint egyórási tantárgy az elemi osztályokban és kétórás tantárgy a gimnáziumi oktatásban, a tevékenység az életkor és az egyéni sajátosságok alkalmazására vonatkozó elv alkalmazására/betartására alapszik, amelynek célja az egyes gyermekek pszicho-fizikai potenciáljához folyamatos alkalmazkodás.

Az iskolai tanterv felépítése a következő

Bevezető

Általános kompetenciák

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységre példák

Tartalmak

Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás által kifejlesztett tudási, készségi és attitűdbeli strukturált egységek, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak megoldását vagy általános problémák megoldását különféle kontextusokban.

A **Testnevelés** tantárgy **általános kompetenciái** meghatározzák a hallgató által elsajátítottakat az elemi és a gimnáziumi oktatásban. Ezek hozzájárulnak a diákok motoros készségeinek fejlesztéséhez, megismertetve őket az egészséges élethez és a harmonikus fizikai fejlődéshez szükséges készségekkel.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, szinteket képviselnek ezek elsajátításában, és a teljes tanév során alakulnak ki. A Sajátos kompetenciák elérésére a tanterv konkrét példákat mutat be, amelyek a diák konkrét tapasztalataira támaszkodó tanulási tevékenységekre alapszanak és integrálják a megfelelő didaktikus stratégiákat az egyszerű vagy változatos tanulási kontextusokhoz.

A tanulási **tartalmak** a Sajátos kompetenciák elérésének eszköze, és területek szerint vannak csoportosítva.

Mivel egy pszichomotorikus potenciállal rendelkező heterogén csoportra irányul és különböző fejlődéseket ér el, úgy döntöttünk, hogy a jelen tantervet egy egységes folyamatként mutassuk be, anélkül, hogy jelentős különbséget tennénk az osztályok és a oktatási ciklusok között.

A program kompetenciái tiszteletben tartják az akadálymentesítés és a fokozatos strukturálás elveit, az egyszerűtől az összetettig, a könnyűtől a nehézig, hogy megkönnyítsék a motorikus tevékenységek és cselekedetek helyes elsajátítását.

Az alapvető motorikus készségek állandó szerepet töltenek be a tevékenységek folytatásában, és az oktatásukat, rögzítésüket és tökéletesítésüket célozzák.

A motorikus készségek instrumentális értéket képviselnek, és az egyén számára nélkülözhetetlen mindennapi tevékenységekben használtak, mint például az utazás, az öltözködés, az evés stb.

A fizikai gyakorlatok támogatják a helyes testsémák és a laterális sémák kialakulását, a térbeli és az időbeli megjelenítések kialakulását, különösen a propioceptív-kinesztetikusokat, amelyek a távolságok, a sebesség, az erő és a mozgások helyes felbecsléséhez szükségesek.

A pszichofizikai lehetőségekhez és a változatos elsajátítási ritmushoz igazodó komplex fizikai gyakorlatok célja az alapvető motoros képességek lehetőség szerinti megtanulása, rögzítése és tökéletesítése: a sebesség, a kézügyesség, az állóképesség, az erő és a mobilitás.

Ezen tantárgy lefedi a mozgás, a kapcsolódás és a szórakozás elengedhetetlen szükségességét, és kiegészíti az egyén harmonikus - fizikai és pszichikai - fejlődését.

A testnevelés olyan pszichomotoros készségeket fejleszt, amelyek lehetővé teszik és biztosítják a diákok sikeres és örömteli részvételét a közösségi sporttevékenységekben. A sportversenyek és a sportvetélkedők érzelmileg és motivációsan ösztönzik a fogyatékossgal elő gyermekeket, ezért a tanárnak különös hangsúlyt kell fektetnie a staféták, a mozgásos játékok, az iskolai és iskolaközi sportversenyek megszervezésére.

A tevékenység személyre szabható, személyre szabott munkaprogramok által a fogyatékossg függvényében.

Általános kompetenciák

- 1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.**
- 2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.**
- 3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása, szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.

V. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A szervezet mértékkel való kitévése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motorikus stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében.

2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.

V. Osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján.

V. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

V. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik. - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.

Tartalmak

Tartalomterületek	V. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motoros tevékenységet megszervező elemek	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként és kettesével - Fordulások balra és jobbra ugrással - Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban - Helyből indulás és megállás
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására - Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben - A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilégzések, a légzési cselekedet szakaszai) - Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül
3. Pszichomotorikusság	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Laterális (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a

Tartalomterületek	V. Osztály
	<p>testsémával való összehasonlítás alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb.), egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsómászással, lábváltakozással - járásváltakozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kígyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. <p>A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltakozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltatással - Futás: kígyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. <p>Ugróiskola gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (függőleges leválás) - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrasi gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és letről. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék)

Tartalomterületek	V. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme”, „Húzd a madzagot”) - Egyensúlyi járás a tornapadon („Menj át a hídon” játék) - Kúszási gyakorlatok. -Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb -Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térdén, alkaron és térdén a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok rögzített létrára, kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról -Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forgatásával - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban - Alkalmazott staféták és játékok. - Az előrehajítási kézügyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapatánása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb. - A megfogási kézügyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából - Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás, egyensúlyozás - Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás - Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, kézügyességi és stabilitási készségeket feltételeznek
<p>5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajítási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákokcsák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése.

Tartalomterületek	V. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében -Az aerob erő kifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - "Láncverseny" játék - A kéz ügyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja - Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) - Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága - Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára - Stretching - A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - Vegyes motorikus tulajdonságok
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából - Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútávfutás, a métaalabda dobása helyből, messzire - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban - Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba, mérleg térdről; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason; - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
<p>7. Egyéni higiénia és védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.

VI. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A megfelelő légzéstípus használata a környezeti hőmérséklet függvényében - A szervezet mértékkel való kitévése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása. - Erőkifejtés higiénikus körülmények között.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motoros stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében. - A saját testtartás összehasonlítása a bemutatott mintával (plakátok, filmek, diák) stb. - A kollégák megfigyelése és esetleges figyelmeztetés helytelen testtartás esetén - A globális testtartás tanulmányozása a tükörben, elülről és profilból - A fő testrészek elhelyezkedéseinek és kinezetének ellenőrzése, és összehasonlítása a bemutatott mintákkal

2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.

VI. Osztály
<p>2.1. A testséma és a laterális kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete;

VI. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bõny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvetõ észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és idõbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerû térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erõ, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítõ motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

VI. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Segítség elfogadása a kollégától és segítség nyújtása a kollégának magas nehézségi fokú feladatok esetén - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik. - A kollégák fejlődésének felbecsülése az elemek és a gyakorlatok végrehajtásában - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel. - A versenytársak és az ellenfelek iránti tisztelet attitűdjének megnyilvánulása a verseny során (fairplay, empátia)

Tartalmak

Tartalomterületek	VI. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motoros tevékenységet megszervező elemek	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázzállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban, egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként és kettesével - Fordulások balra és jobbra ugrással - Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban - Helyből indulás és megállás
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására - Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben - A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilégzések, a légzési cselekedet szakaszai) - A teljes test izomzatának tonizálása és troficitása - Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül
3. Pszichomotorikusság	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a saját testséma/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Laterális (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása).

Tartalomterületek	VI. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a Sajátos cselekmények megjelelésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; - Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb.), egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)
4. Motorikus készségek	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltkozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kigyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. <p>A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltoztatással - Futás: kigyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. <p>Ugróiskola gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (függőleges leválás) - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrási gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszán, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyóglylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentől. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra

Tartalomterületek	VI. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme”, "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - A statikus pozíciók megtartása, fokozatosan növekedő ideig (támasztó segítségekkel, a talajon) - Menés egyensúlyozással, szabadon és tárgyak szállításával vízszintes és ferde felületeken - Kúszási gyakorlatok. -Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb -Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térdén, alkaron és térdén a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok rögzített létrára, kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról -Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forgatásával - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyöngylabdák kezelésére. - Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban - Alkalmazott staféták és játékok. - Az előrehajítási kezűgyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapattanása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb. - A megfogási kezűgyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából - Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás, egyensúlyozás - Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás - Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, kezűgyességi és stabilitási készségeket feltételeznek
<p>5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajítási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákokcsák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő

Tartalomterületek	VI. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Szegmentálási dinamikus erő állóképesség fejlesztése esetén - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszkögyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése. - helyi izmok állóképessége - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében -Az aerob erő kifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - "Lánccverseny" játék - A kéz ügyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja -Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) -Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek és a teljes test tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága -Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára -Stretching -A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - Vegyes motorikus tulajdonságok
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> -A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából -Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútáv futás, a métalabda dobása helyből, messzire - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban -Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason; - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - A sportjátékok fogalmai (játékszabályok) - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
<p>7. Egyéni higiénia és védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés) - Készenlét a konfliktushelyzetek megelőzésére/ megoldására

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.

VII. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A megfelelő légzéstípus használata a környezeti hőmérséklet függvényében - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása. - Erőkifejtés higiénikus körülmények között. - Erőkifejtés és a testnek szükséges (aktív és passzív) szünetek váltakoztatása - Balesetmegelőzési intézkedések betartása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motoros stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében. - A saját testtartás összehasonlítása a bemutatott mintával (plakátok, filmek, diák) stb. - A kollégák megfigyelése és esetleges figyelmeztetés helytelen testtartás esetén - A globális testtartás tanulmányozása a tükörben, elülről és profilból - A fő testrészek elhelyezkedéseinek és kinezetének ellenőrzése, és összehasonlítása a bemutatott mintákkal

2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.

VII. Osztály
<p>2.1. A testséma és a laterális kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motorikus viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmáshzás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmáshzás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motoros rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

VII. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.

VII. Osztály

3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).

- Segítség elfogadása a kollégától és segítség nyújtása a kollégának magas nehézségi fokú feladatok esetén
- Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik.
- A kollégák fejlődésének felbecsülése az elemek és a gyakorlatok végrehajtásában
- Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.
- A versenytársak és az ellenfelek iránti tisztelet attitűdjének megnyilvánulása a verseny során (fairplay, empátia)
- Hivalkodásmentes megnyilvánulás a csapattársakkal, meglegedettség a versenyek és a vetélkedők győzelme esetén
- A versenyek és vetélkedők vereségének méltó elviselése a csapattársakkal
- Gratulálás a versenyek és vetélkedők győzteseinek, beleértve a vetélytársakat is.

Tartalmak

Tartalomterületek	VII. Osztály
<p>1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motoros tevékenységet megszervező elemek</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázzállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban, egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként és kettesével - Fordulások balra és jobbra ugrással - Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban - Helyből indulás és megállás
<p>2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvétellel vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megdolgozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására - Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben - A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilegzések, a légzési cselekedet szakaszai) - A teljes test izomzatának tonizálása és troficitása - Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül

Tartalomterületek	VII. Osztály
<p>3. Pszichomotorikusság</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a saját/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; -Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (sip, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltkozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kigyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. <p>A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltoztatással - Futás: kigyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. <p>Ugróiskola gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tágulási gyakorlatok (függőleges leválás)

Tartalomterületek	VII. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrasi gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Összetett mozgások: menés-futás-ugrás - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme", "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - A statikus pozíciók megtartása, fokozatosan növekedő ideig (támasztó segítségekkel, a talajon) - Menés egyensúlyozással, szabadon és tárgyak szállításával vízszintes és ferde felületeken - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentről. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Kúszási gyakorlatok. -Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb -Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térdén, alkaron és térdén a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok rögzített létrára, kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról -Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forgatásával - Összetett cselekvések: mászás-felmászás, húzás-csúszás - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban - Alkalmazott staféták és játékok. - Az előrehajítási kezűgyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapattanása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb. - A megfogási kezűgyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából - Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás,

Tartalomterületek	VII. Osztály
	<p>egyensúlyozás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás - Összetett cselekvések: dobás, megfogás, tárgyak szállítása/ meglökése - Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, kezűgyességi és stabilitási készségeket feltételeznek
<p>5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő - Szegmentálási dinamikus erő állóképesség fejlesztése esetén - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközgyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése. - helyi izmok állóképessége - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében -Az aerob erőkifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - Szív-légzési rugalmasság változó erőkifejtés mellett - "Láncverseny" játék - A kezűgyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja -Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) -Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek és a teljes test tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű és összetett motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága -Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára -Stretching -A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - Vegyes motorikus tulajdonságok
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> -A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, football stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából -Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútávfutás, a métalabda dobása helyből, messzire - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában

Tartalomterületek	VII. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban - Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba, mérleg térdről; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason; - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - A sportjátékok fogalmi (játékszabályok) - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
7. Egyéni higiénia és védelem	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés) - Készenlét a konfliktushelyzetek megelőzésére/ megoldására

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.

VIII. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játék vágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A megfelelő légzéstípus használata a környezeti hőmérséklet függvényében - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása. - Erőkifejtés higiénikus körülmények között. - Erőkifejtés és a testnek szükséges (aktív és passzív) szünetek váltakoztatása - Balesetmegelőzési intézkedések betartása. - Az egészségi állapotot megtartó és optimalizáló mindennapi életstílus elsajátítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motoros stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében. - A saját testtartás összehasonlítása a bemutatott mintával (plakátok, filmek, diák) stb. - A kollégák megfigyelése és esetleges figyelmeztetés helytelen testtartás esetén - A globális testtartás tanulmányozása a tükörben, elülről és profilból - A fő testrészek elhelyezkedéseinek és kinezetének ellenőrzése, és összehasonlítása a bemutatott mintákkal - A fizikai fejlesztési gyakorlatok és az összetett gyakorlatok elsajátítása a mindennapi tornákon való használat érdekében.

2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.

VIII. Osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbelő eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmáshzás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmáshzás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

VIII. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Segítség elfogadása a kollégától és segítség nyújtása a kollégának magas nehézségi fokú feladatok esetén - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik. - A kollégák fejlődésének felbecsülése az elemek és a gyakorlatok végrehajtásában

VIII. Osztály

- Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.
- A versenytársak és az ellenfelek iránti tisztelet attitűdjének megnyilvánulása a verseny során (fairplay, empátia)
- Hivalkodásmentes megnyilvánulás a csapattársakkal, meglegedettség a versenyek és a vetélkedők győzelme esetén
- A versenyek és vetélkedők vereségének méltó elviselése a csapattársakkal
- Gratulálás a versenyek és vetélkedők győzteseinek, beleértve a vetélytársakat is
- Az önszerveződés és önkontroll szellemének megnyilvánulása a gyakorlati tevékenységekben.

Tartalmak

Tartalomterületek	VIII. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemek	<ul style="list-style-type: none"> -Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus) - Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával - Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra - Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre - Pozíciók: vigyázzállásban, pihenés, leülés - Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban, egy sorban - Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként és kettesével - Fordulások balra és jobbra ugrással - Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban - Helyből indulás és megállás
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<ul style="list-style-type: none"> - A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban - Levegőkúrák és napfürdők - Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.) - Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére -Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én") - Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megdolgozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak) - Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán - Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására) - Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.) - Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére - A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása) - Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására - Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben - A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilegzések, a légzési cselekedet szakaszai) - A teljes test izomzatának tonizálása és troficitása - Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül - Ismeretek a kiegyensúlyozott (napi és heti)életmódról

Tartalomterületek	VIII. Osztály
<p>3. Pszichomotorikusság</p>	<p>-Gyakorlatok a saját testéma/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; -Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (sip, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)</p>
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása. -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltkozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kigyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. A futás oktatása és újraoktatása. - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltoztatással - Futás: kigyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. Ugróiskola gyakorlatok -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (függőleges leválás)</p>

Tartalomterületek	VIII. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrasi gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Összetett mozgások: menés-futás-ugrás - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok döntött síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme”, "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - A statikus pozíciók megtartása, fokozatosan növekedő ideig (támasztó segítségekkel, a talajon) - Menés egyensúlyozással, szabadon és tárgyak szállításával vízszintes és ferde felületeken - Gyakorlatok megfogásra és dobásra - Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására - Gyakorlatok a méta/gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentől. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Kúszási gyakorlatok. - Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb - Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térdén, alkaron és térdén a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok rögzített létrára, kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról - Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forgatásával - Összetett cselekvések: mászás-felmászás, húzás-csúszás - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban - Alkalmazott staféták és játékok. - Az előrehajítási kezűgyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapattanása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb. - A megfogási kezűgyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából - Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás,

Tartalomterületek	VIII. Osztály
	<p>egyensúlyozás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás - Összetett cselekvések: dobás, megfogás, tárgyak szállítása/ meglökése - Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, ügyességi és stabilitási készségeket feltételeznek - Összetett cselekvések: alapvető mozgási készségek összetett mozgási készségekkel
<p>5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő - Szegmentálási dinamikus erő állóképesség fejlesztése esetén - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközgyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése. - helyi izmok állóképessége - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében -Az aerob erő kifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - Szív-légzési rugalmasság változó erő kifejtés mellett - "Láncverseny" játék - A ügyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja -Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) -Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek és a teljes test tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű és összetett motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága -Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára -Stretching -A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - Vegyes motorikus tulajdonságok
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> -A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából -Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútávfutás, a métalabda dobása helyből, messzire

Tartalomterületek	VIII. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban - Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba, mérleg térdről; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason; - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - A sportjátékok fogalmai (játékszabályok) - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
7. Egyéni higiénia és védelem	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés) - Készenlét a konfliktushelyzetek megelőzésére/ megoldására

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.

IX. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A megfelelő légzéstípus használata a környezeti hőmérséklet függvényében - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása. - Erőkifejtés higiénikus körülmények között. - Erőkifejtés és a testnek szükséges (aktív és passzív) szünetek váltakoztatása - Balesetmegelőzési intézkedések betartása. - Az egészségi állapotot megtartó és optimalizáló mindennapi életstílus elsajátítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motoros stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében. - A saját testtartás összehasonlítása a bemutatott mintával (plakátok, filmek, diák) stb. - A kollégák megfigyelése és esetleges figyelmeztetés helytelen testtartás esetén - A globális testtartás tanulmányozása a tükörben, elülről és profilból - A fő testrészek elhelyezkedéseinek és kinezetének ellenőrzése, és összehasonlítása a bemutatott mintákkal - A fizikai fejlesztési gyakorlatok és az összetett gyakorlatok elsajátítása a mindennapi tornákon való használat érdekében.

2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.

IX. Osztály
<p>2.1. A testséma és a laterális kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbeli eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmáshzás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmáshzás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-in hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

IX. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Segítség elfogadása a kollégától és segítség nyújtása a kollégának magas nehézségi fokú feladatok esetén

IX. Osztály

- Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik.
- A kollégák fejlődésének felbecsülése az elemek és a gyakorlatok végrehajtásában
- Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel.
- A versenytársak és az ellenfelek iránti tisztelet attitűdjének megnyilvánulása a verseny során (fairplay, empátia)
- Hivalkodásmentes megnyilvánulás a csapattársakkal, meglegedettség a versenyek és a vetélkedők győzelme esetén
- A versenyek és vetélkedők vereségének méltó elviselése a csapattársakkal
- Gratulálás a versenyek és vetélkedők győzteseinek, beleértve a vetélytársakat is
- Az önszerveződés és önkontroll szellemének megnyilvánulása a gyakorlati tevékenységekben.

Tartalmak

Tartalomterületek	IX. Osztály
<p>1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus)</i> - <i>Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával</i> - <i>Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra</i> - <i>Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre</i> - <i>Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés</i> - <i>Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban, egy sorban</i> - <i>Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként és kettesével</i> - <i>Fordulások balra és jobbra ugrással</i> - <i>Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban</i> - <i>Helyből indulás és megállás</i>
<p>2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban</i> - <i>Levegőkúrák és napfürdők</i> - <i>Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.)</i> - <i>Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére</i> - <i>Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én")</i> - <i>Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak)</i> - <i>Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán</i> - <i>Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására)</i> - <i>Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.)</i> - <i>Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére</i> - <i>A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása)</i> - <i>Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására</i> - <i>Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben</i> - <i>A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilégzések, a légzési cselekedet szakaszai)</i> - <i>A teljes test izomzatának tonizálása és troficitása</i> - <i>Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül</i> - <i>Ismeretek a kiegyensúlyozott (napi és heti)életmódról</i>

Tartalomterületek	IX. Osztály
<p>3. Pszichomotorikusság</p>	<p>-Gyakorlatok a saját/ a pár testsémájának megismerésére -Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével; -Gyakorlatok minden testrész használatára; -Szöbéli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.] - Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása - Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére). -Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbéli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása). - Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.) - Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása - Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére - Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska) - Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva; -Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (sip, hang) - Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elől, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)</p>
<p>4. Motorikus készségek</p>	<p>A járás oktatása és újraoktatása. -Gyakorlatok a helyes járás megtanulására: - lábgyakorlatok oszlopsorban. - előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok - járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltkozással - járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén - járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kígyózva - járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával - járásgyakorlatok párban - járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban. A futás oktatása és újraoktatása. - Gyakorlatok a futás megtanulására: - gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára - futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás") - Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltoztatással - Futás: kígyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással - Alkalmazott staféták - Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők. Ugróiskola gyakorlatok -Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött) -Tárgulási gyakorlatok (függőleges leválás)</p>

Tartalomterületek	IX. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok egy lábon ugrásra - Gyakorlatok két lábon ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra - Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra - Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés” - Helybenugrasi gyakorlatok - Gyakorlatok lendülettel való ugrása - Ugrások: helyben, helyből hosszan, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Összetett mozgások: menés-futás-ugrás - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme", "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - A statikus pozíciók megtartása, fokozatosan növekedő ideig (támasztó segítségekkel, a talajon) - Menés egyensúlyozással, szabadon és tárgyak szállításával vízszintes és ferde felületeken - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentől. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Kúszási gyakorlatok. -Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb -Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térdén, alkaron és térdén a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok rögzített létrára, kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról -Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forgatásával - Összetett cselekvések: mászás-felmászás, húzás-csúszás - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban - Alkalmazott staféták és játékok. - Az előrehajítási kezűgyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapattanása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb. - A megfogási kezűgyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából - Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás,

Tartalomterületek	IX. Osztály
	<p>egyensúlyozás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás - Összetett cselekvések: dobás, megfogás, tárgyak szállítása/ meglökése - Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, ügyességi és stabilitási készségeket feltételeznek - Összetett cselekvések: alapvető mozgási készségek összetett mozgási készségekkel
<p>5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A sebesség fejlesztése. - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). - Az erő fejlesztése. - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő - Szegmentálási dinamikus erő állóképesség fejlesztése esetén - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszközgyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje - Az állóképesség fejlesztése. - helyi izmok állóképessége - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében - Az aerob erő kifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - Szív-légzési rugalmasság változó erő kifejtés mellett - "Láncverseny" játék - A ügyesség fejlesztése. - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja - Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) - Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek és a teljes test tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű és összetett motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. - Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága - Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára - Stretching - A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - Vegyes motorikus tulajdonságok
<p>6. A sportágak specifikus motorikus készségei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából - Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútávfutás, a métalabda dobása helyből, messzire

Tartalomterületek	IX. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban - Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás; bukfenc előre guggolásból a guggolásba, mérleg térdről; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason; - A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz; - Egyszerű staféták és dinamikus játékok - A sportjátékok fogalmai (játékszabályok) - Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között
7. Egyéni higiénia és védelem	<ul style="list-style-type: none"> - Testhigiénia - A felszerelés higiénája - A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés) - Készenlét a konfliktushelyzetek megelőzésére/ megoldására

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. Az egyéni pszicho-motorikus akvizíciók növelése és ezek felhasználása az egészség megőrzésében és erősítésében, valamint a harmonikus fizikai fejlődésben.

X. Osztály
<p>1.1. A fogyatékoság, a diagnózis, az anatómia-fiziológiai jellemzők, a képességek és az attitűdök, az egyéni határok ismerete.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egészségügyi állapot objektív és szubjektív jeleinek megnyilvánulása: az alapvető életfunkciók határai pihenés és erőfeszítés kifejtése közben (szív- és légzési ritmus, élettani kapacitás), testsúly, magasság, intelligenciahányados, fogyatékoság és gyógyszerkezelés jellege, javaslatok és ellenjavallatok, robusztusság és fizikai erőfeszítés, mozgásvágy és játékvágy és játékképesség, a napi tevékenységek teherbírása; - A tevékenység során az egészséget befolyásolható tényezők ismerete: táplálkozás, pihenés és relaxáció, környezeti higiénia, testhigiénia és ruházat, természetes tényezők (hőmérséklet, páratartalom, napsugárzás, légáramlatok stb.) szerves tényezők (láz, szédülés, fulladás vagy hányinger érzete, akut szervi fájdalom stb.); - A személyes higiéniai szabályok végrehajtása és betartása mind a tevékenységek alatt, mind szabadidőben: a tevékenységhez szükséges felszerelés használata, amely megfelel a fogyatékoságnak, szappannal való kéz-, arc- és a testmosás minden tevékenység után.
<p>1.2. Az egészségi állapot megszilárdítása és fenntartása a környezeti tényezők hatásai (víz, levegő, nap), az ortotikumok és a berendezések használata segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A légzés gyakorlása különböző erő kifejtések esetén, különböző évszakokban, különböző légköri körülmények között; - A megfelelő légzéstípus használata a környezeti hőmérséklet függvényében - A szervezet mértékkel való kitevése az egészségre előnyös természetes tényezőknek (nap, levegő és esetenként víz), valamint a természetes környezetben élő személyek napi tevékenységének szabályozása; - A saját egészséggel szembeni tudatossági és a felelősségi attitűd kialakítása. - Erőkifejtés higiénikus körülmények között. - Erőkifejtés és a testnek szükséges (aktív és passzív) szünetek váltakoztatása - Balesetmegelőzési intézkedések betartása. - Az egészségi állapotot megtartó és optimalizáló mindennapi életstílus elsajátítása.
<p>1.3. A szervezet harmonikus fejlődése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi motorikus stimuláció a gyermekek számára érzékszervi megkülönböztetési gyakorlatok segítségével. - A szervezet harmonikus befolyásolása és a helyes testtartás befolyásolása. - Az egyének befolyásolása, hogy élethosszig végezzék a gyakorlatokat a szervezet fejlődése és a harmonikus fizikai állapot megőrzése érdekében. - A saját testtartás összehasonlítása a bemutatott mintával (plakátok, filmek, diák) stb. - A kollégák megfigyelése és esetleges figyelmeztetés helytelen testtartás esetén - A globális testtartás tanulmányozása a tükörben, elülről és profilból - A fő testrészek elhelyezkedéseinek és kinezetének ellenőrzése, és összehasonlítása a bemutatott mintákkal - A fizikai fejlesztési gyakorlatok és az összetett gyakorlatok elsajátítása a mindennapi tornákon való használat érdekében.

2. A motorikus készségek és képességek fejlesztése az egyéni pszicho-motorikus kapacitás függvényében.

X. Osztály
<p>2.1. A testséma és a lateralitás kialakítása, az egyensúly oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját testséma vagy a tevékenység alatti pár testsémájának ismerete; - A saját testséma és a pár testsémájának fő és részletbeli elemeinek azonosítása: tükörben/ egy kollégán vagy egy képen; - Az általános egyensúly és a talpi bőny ingereinek oktatása.
<p>2.2. Alapvető észlelési-motoros viselkedések kialakítása (szín, forma, méret);</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgy azonosítása és megkülönböztetése 1-2 kritérium (szín, méret, forma) szerint. - Munkamenetek elsajátítása a méret kritérium alapján.
<p>2.3. Térbeli és időbelő eligazodás, szervezés és struktúrálás kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testek betájolása a testséma alapján. - A térbeli elhelyezések felismerése. - Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok teljesítése. - A napszaknak/ a hét napjának/ az évszaknak az azonosítása. - A tárgyak helyzetének és irányításának vizuális megkülönböztetése, egymáshoz viszonyítva;
<p>2.4. A járás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes járás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a járás oktatására
<p>2.5. A futás oktatása és újraoktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A futás gyakorlása - Útvonalak, staféták és mozgásos játékok szervezése a rövidtávú futás oktatására
<p>2.6. Az ugróiskola kialakítása és elsajátítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egy lábon, két lábon való ugrás, az ugrás az egyik lábról a másikra, az egyik lábról mindkét lábra megtanulása és gyakorlása - A helybenugrás megtanulása és gyakorlása.
<p>2.7. A hasznosító-alkalmazási készségek kialakítása és elsajátítása: súlyok dobása és megfogása, emelése és szállítása, kúszás és mászás/ felmászás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyak dobásának és megfogásának megtanulása - Egyes tárgyak és/ vagy sportanyagok kezelése - A kúszás megtanulása és gyakorlása - A mászás és a felmászás megtanulása
<p>2.8. A motorikus készségek fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feltételes motorikus készségek (sebesség, erő, állóképesség) - Koordinációs készségek (kézügyesség) - Közvetítő motorikus készségek, izom-ín hajlékonyság, neuro-motorikus rugalmasság, ízületi mobilitás.

3. Az élethez szükséges személyes önállóság elsajátítása szervezett vagy spontán tevékenységek segítségével.

X. Osztály
<p>3.1. Személyes autonómia kialakítása és oktatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mindennapi élethez szükséges cselekvések és motorikus cselekvések végrehajtása. - A személyes higiéniai szabályok alkalmazása.
<p>3.2. A független élethez szükséges készségek fejlesztése mozgásos játékokkal és sportok gyakorlásával a diákok egyéni pszichológiai lehetőségeihez alkalmazkodva (atlétika, akrobatika, kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás, asztalitenisz stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Segítség elfogadása a kollégától és segítség nyújtása a kollégának magas nehézségi fokú feladatok esetén - Részvétel a társadalmi jellegű mozgásos játékokban, amelyek különféle motoros készségek összekötését feltételezik. - A kollégák fejlődésének felbecsülése az elemek és a gyakorlatok végrehajtásában - Motivációs jellegű sporteseményeken, versenyeken és vetélkedőkön való részvétel. - A versenytársak és az ellenfelek iránti tisztelet attitűdjének megnyilvánulása a verseny során (fairplay, empátia) - Hivalkodásmentes megnyilvánulás a csapattársakkal, meglegedettség a versenyek és a vetélkedők győzelme esetén

X. Osztály

- A versenyek és vetélkedők vereségének méltó elviselése a csapattársakkal
- Gratulálás a versenyek és vetélkedők győzteseinek, beleértve a vetélytársakat is
- Az önszerveződés és önkontroll szellemének megnyilvánulása a gyakorlati tevékenységekben.

Tartalmak

Tartalomterületek	X. Osztály
1. Érzékelő-motorikus ösztönző elemek és a motorikus tevékenységet megszervező elemek	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Szenzoriális megkülönböztetési gyakorlatok (hallás, látás, szaglás, tapintás-kinetikus)</i> - <i>Gyakorlatok az ismerős környezetből származó tárgyak felfedezésére és felismerésére, több érzékszerv (hallás/ látás stb.) bevonásával</i> - <i>Gyakorlatok a megérintésre, a tapogatásra, a nyomásra, a simogatásra</i> - <i>Gyakorlatok az előre-hátra, oldalra, kigyózva, cikcakkba, nyomvonalon mintákkal, akadályokon/ akadályok alatt és akadályokon túli menésre</i> - <i>Pozíciók: vigyázállásban, pihenés, leülés</i> - <i>Gyülekezési alakzatok: körben, félkörben, vonalban, egy sorban</i> - <i>Mozgási alakzatok: körben, oszlopban egyenként és kettesével</i> - <i>Fordulások balra és jobbra ugrással</i> - <i>Gyülekezés vonalsorban és oszlopsorban</i> - <i>Helyből indulás és megállás</i>
2. A harmonikus fizikai fejlődés elemei	<ul style="list-style-type: none"> - <i>A pszicho-motorikus oktatási tevékenységeken való részvételre vonatkozó egyedi követelmények és szabályok, beltérben és a szabadban</i> - <i>Levegőkúrák és napfürdők</i> - <i>Gyakorlatok a helyes pozíció és testtartás megtartására (helyben ülés, pihenés, guggolás, lefekvés stb.)</i> - <i>Gyakorlatok a testhelyzeti(paravertebrális) izmok fejlesztésére</i> - <i>Globális gyakorlatok (utánzási gyakorlatok: "Az utánzó", "Tégy úgy, mint én")</i> - <i>Tagolt gyakorlatok a testrészek szelektív megoldozására (gyakorlatok a fejnek, a nyaknak, a felső és az alsó végtagoknak, a törzsnek, a hátnak)</i> - <i>Szimmetrikus és aszimmetrikus gyakorlatok az összes térkoordinátán</i> - <i>Légzőgyakorlatok (gyakorlatok a mellkasi légzés oktatására)</i> - <i>Gyakorlatok - nonverbális légzőgyakorlatok (gyertyafújás, léggömb felfújása, fújójátékok használata stb.)</i> - <i>Gyakorlatok a légzési ritmus szabályozására és az egyensúly elérésére</i> - <i>A légzési cselekedet gyakorlása, kilégzés-belégzés (a légzés tudatosítása)</i> - <i>Gyakorlatok a mozgásszervek szelektív befolyásolására</i> - <i>Helyes testtartás különböző pozíciókban és motorikus tevékenységekben</i> - <i>A légzési cselekedet oktatása (mély belégzések, kényszerített kilégzések, a légzési cselekedet szakaszai)</i> - <i>A teljes test izomzatának tonizálása és troficitása</i> - <i>Összetett fizikai fejlesztőgyakorlatok zenei háttérrel/ anélkül</i> - <i>Ismeretek a kiegyensúlyozott (napi és heti) életmódról</i>
3. Pszichomotorikusság	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Gyakorlatok a saját testéma/ a pár testsémájának megismerésére</i> - <i>Gyakorlatok-játékok a saját és a pár fő és részletes testsémáinak felismerésére és megnevezésére: tükörben / a kollégán vagy manökenen/ képeken;</i> - <i>Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére:</i> - <i>Általános motorikus gyakorlatok a különböző testrészek edzésével;</i> - <i>Gyakorlatok minden testrész használatára;</i>

Tartalomterületek	X. Osztály
	<p>-Szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül ["Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze az ökleiteket!" stb.]</p> <p>- Gyakorlatok - játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása</p> <p>- Testséma, (gyakorlatok a testrészek ismeretére).</p> <p>-Lateralitás (a test különböző szegmenseinek/ részeinek edzése; gyakorlatok az egyes testszegmensek használatára, szóbeli parancsok végrehajtása minta alapján/ minta nélkül "Tegyétek hátra a kezeiteket!"; "Zárjátok össze, nyissátok ki az ökleiteket!" stb., gyakorlatok - egyszerű mozgásos játék: a tanár/ a kollégák testtartásának utánzása).</p> <p>- Térbeli struktúrálás (Gyakorlatok a tárgyak felismerésére és megkülönböztetésére, 1-2 kritérium alapján, "szín, méret, forma" pl.: "A színes kockák", "A színes sarkok", "Rendezd méret szerint" stb.)</p> <p>- Időbeli tájékozódás. Gyakorlatok a tárgyak felismerésére a testsémával való összehasonlítás alapján</p> <p>- Egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása</p> <p>- Gyakorlatok a napszakok (a specifikus cselekmények megjelölésével)/ a hét napjai/ az évszakok felismerésére</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak és az élőlények sebességük szerinti felismerésére (pl. ló, ember, repülőgép, macska)</p> <p>- Gyakorlatok a tárgyak helyzetének és irányulásának vizuális megkülönböztetésére, egymáshoz viszonyítva;</p> <p>-Auditív megkülönböztetési gyakorlatok (síp, hang)</p> <p>- Gyakorlatok egyszerű térbeli pozíciók felismerésére (rajta, alatt, elöl, hátul, felül-alul stb., egyszerű térbeli elmozdulási parancsok végrehajtása)</p>
4. Motorikus készségek	<p>A járás oktatása és újraoktatása.</p> <p>-Gyakorlatok a helyes járás megtanulására:</p> <p>- lábgyakorlatok oszlopsorban.</p> <p>- előre-hátra, oldalsó járási gyakorlatok</p> <p>- járásgyakorlatok lépcsőmászással, lábváltkozással</p> <p>- járásváltozatok: lábujjhegyen, sarkon, a lábfej belső/ külső részén</p> <p>- járásgyakorlatok térden a tenyérre/ könyökre való támaszkodással, guggolással, kigyózva</p> <p>- járásgyakorlatok akadályokon és az akadályok felett, súlyok szállításával</p> <p>- járásgyakorlatok párban</p> <p>- járásgyakorlatok vonalsorban és oszlopsorban.</p> <p>A futás oktatása és újraoktatása.</p> <p>- Gyakorlatok a futás megtanulására:</p> <p>- gyakorlatok a kéz és a láb koordinációjára</p> <p>- futóiskola gyakorlatok: bokajáték, hátsó lábszár megérintése, térdemelés, oldalsó futás ("hozzáadott lépés"), futás ugrással ("csibészugrás")</p> <p>- Futásváltozatok: mérsékelt iramban, akadályok kikerülésével, irányváltoztatással</p> <p>- Futás: kigyózva, akadályok kikerülésével, tárgyak szállításával, akadályokon való áthaladással</p> <p>- Alkalmazott staféták</p> <p>- Rövidtávú futóversenyek/ futóvetélkedők.</p> <p>Ugróiskola gyakorlatok</p> <p>-Megérkezés gyakorlása (a földön, a mélyben, akadály fölött)</p> <p>-Tágulási gyakorlatok (függőleges leválás)</p> <p>- Gyakorlatok egy lábon ugrásra</p> <p>- Gyakorlatok két lábon ugrásra</p> <p>- Gyakorlatok egyik lábról a másikra való ugrásra</p> <p>- Gyakorlatok egyik lábról két lábra való ugrásra</p> <p>- Ugrógyakorlatok "Úgrólépés", „Felugró lépés”</p> <p>- Helybenugrasi gyakorlatok</p> <p>- Gyakorlatok lendülettel való ugrása</p>

Tartalomterületek	X. Osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - Ugrások: helyben, helyből hosszán, akadályok felett - Ugrás: indulás egy lábról és mindkét lábról (helyből és elmozdulással) - Összetett mozgások: menés-futás-ugrás - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére. - Talpgyakorlatok és egyensúlygyakorlatok nagy felületeken, az általános súlyponttal a támasztó felület közelében ("Labirintus" játék) - Egyensúlyi járásgyakorlatok minta szerint - Egyensúlyi járásgyakorlatok fordulatokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok akadályok feletti lépéssel - Egyensúlyi járásgyakorlatok könnyű súlyokkal - Egyensúlyi járásgyakorlatok dőlt síkban - Egyensúlyi járásgyakorlatok párban („Kakasok küzdelme”, "Húzd a madzagot") - Egyensúlyi járás a tornapadon ("Menj át a hídon" játék) - A statikus pozíciók megtartása, fokozatosan növekedő ideig (támasztó segítségekkel, a talajon) - Menés egyensúlyozással, szabadon és tárgyak szállításával vízszintes és ferde felületeken - Gyakorlatok megfogásra és dobásra -Gyakorlatok könnyű labda megfogására és eldobására -Gyakorlatok a méta/ gyógylabda dobására: - dobás egy kézzel előre; - dobás két kézzel előre-hátra; - dobás két kézzel a fej felett, fentről és lentől. - Gyakorlatok csavart dobásra - Gyakorlatok ellenőrzött megfogásra - Megfogás két kézzel, a saját és a pár dobásából - Kúszási gyakorlatok. -Kúszási gyakorlatok könyökön, hátrakulcsolt kezekkel, csak a karokkal való kúszás, ellenkező kar és láb -Kúszási gyakorlatváltozatok (előre és hátra) - Kúszás tenyéren és térden, alkaron és térden a "Krokodilversenyen" játék során - Mászási/ felmászási gyakorlatok - Mászási gyakorlatok rögzített létrára, kötélre - Mászás a megdőltött tornapadon, a karok és a lábak segítségével - Felmászás – lemászás: a megdőltött tornapadra és a megdőltött tornapadról -Felmászási gyakorlatok különböző méretű tárgyak felé - Felmászás: a tornaszert megfogva és rajta lépkedve, a tornaszert megfogva és a test felső részének forgatásával - Összetett cselekvések: mászás-felmászás-húzás-csúszás - Alkalmazott staféták és játékok. - Gyakorlatok a súlyok emelésére és szállítására - Gyakorlatok a tárgyak, sportanyagok, gyógylabdák kezelésére. - Könnyű tárgyak szállítása, egy kézben/ két kézben fogva, a mellkashoz szórítva, egyénileg és párban - Alkalmazott staféták és játékok. - Az előrehajítási kezűgyességi készség: dobás, röplabda dobása és visszapattanása; kézzel és lábbal való megütés; tárgyakkal való megütés: ütő, stb. - A megfogási kezűgyességi készség: megfogás két kézzel, helyben és mozgásban, a saját dobásból és a pár dobásából - Stabilitási tengelyi készség: hajlítás, elnyújtás, átfordítás, megfordulás, egyensúlyozás - Statikus és dinamikus testhelyzetek: ortostatikus helyzetek, gurítás, indulás - Összetett cselekvések: dobás, megfogás, tárgyak szállítása/ meglökése - Alkalmazott útvonalak és staféták megtétele, amelyek helyváltoztatási, kezűgyességi és stabilitási készségeket feltételeznek

Tartalomterületek	X. Osztály
	- <i>Összetett cselekvések: alapvető mozgási készségek összetett mozgási készségekkel</i>
5. Motorikus készségek (Motorikus tulajdonságok)	<p>- A sebesség fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reakció és végrehajtási sebesség, bizonyos motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása hang-, vizuális- vagy tapintási jelekre. - Ismétlési sebesség, ismétlődő és ismert motorikus cselekvések vagy tevékenységek végrehajtása. - Mozgási sebesség egyenes vonalban - rövidtávú futási gyakorlatok párban és egyénileg: 10 m, 15 m. - Sebesség a többi motorikus tulajdonsággal kapcsolatban – Alkalmazott staféták párban és egyénileg ("Rákok és rákocskák" játék stb.). <p>- Az erő fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szegmentálási dinamikus erő (izotóniás erő) - Robbanó erő - Szegmentálási dinamikus erő állóképesség fejlesztése esetén - Gyakorlatok a saját testsúllyal - Gyakorlatok az egész testtel vagy a test bizonyos részeivel - Gyakorlatok könnyű gyógylabdával - Ugróköteles gyakorlatok - Eszkögyakorlatok (szalag, kerékpár, stb.). - Körgyakorlatok - Az alsó végtagok, a hát és a has dinamikus ereje <p>- Az állóképesség fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyi izmok állóképessége - Hosszú futásgyakorlatok ellenőrzött szünetekkel - Futásgyakorlatok a szív-légzési kapacitás növelése érdekében -Az aerob erő kifejtéssel való ellenállás kifejlesztése - Szív-légzési rugalmasság változó erő kifejtés mellett - "Láncverseny" játék <p>- A közügyesség fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egyénileg végzett motorikus tevékenységek koordinációja -Gyakorlatok a koordináció fejlesztésére (összetett tárgyi gyakorlatok) -Motorikus struktúrák a nehézségi fok növelésével - Labdadobás és labdafogás, a labda vagy egy tárgy szállítása és ezek mozgatása a test körül. - A testszegmensek és a teljes test tevékenységének térben és időben történő koordinációja - A motorikus tevékenység koordinációja a partnerhez viszonyítva - Szem-motorikus koordináció egyszerű és összetett motorikus feladatok esetén - Staféták és pályák, játékok. <p>- Mobilitás és ízületi stabilitás, az izmok rugalmassága</p> <ul style="list-style-type: none"> -Összetett gyakorlatok minden testszegmens számára -Stretching -A hajlítás és kiterjesztés oktatása és újraoktatása, stb. - A gerinc és a csípőízületek mobilitása - A váll-, a könyök-, a térd- és a bokaízületek stabilitása - Vegyes motorikus tulajdonságok
6. A sportágak specifikus motorikus készségei	<ul style="list-style-type: none"> -A tárgyak kezelése (teniszlabda, röplabda, futball stb.) - Kétkézes megfogás a mellkason, saját dobásból vagy a pár dobásából -Specifikus atlétika: felső rajt (állva), gyorsfutás, hosszútávfutás, a métalabda dobása helyből, messzire - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kézilabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a kosárlabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a röplabdában - Minimális megfogás-passzolás-dobás szerkezetek a labdarúgásban -Minimális szerkezetek a labda megütésére, a labda átpasszolására a háló felett – asztalitenisz - Az akrobatikus tornára jellemző gyakorlatok: mérleg térdről; gurulás;

Tartalomterületek	X. Osztály
	<p><i>bukfenc előre guggolásból a guggolásba, mérleg térdről; gurulás: oldalról, hátulról, a mellkason és a hason;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>A sportjátékokra jellemző gyakorlatok - dinamikus és előkészítő játékok, amelyek minden egyes tanított sportra jellemzőek: mini kosárlabda; mini labdarúgás; mini kézilabda; asztalitenisz;</i> - <i>Egyszerű staféták és dinamikus játékok</i> - <i>A sportjátékok fogalmai (játékszabályok)</i> - <i>Sportjátékok és versenyek az osztályok és az iskolák között</i>
<p>7. Egyéni higiénia és védelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Testhigiénia</i> - <i>A felszerelés higiénája</i> - <i>A test felkészítésének fontossága az erőfeszítésre (bemelegítés)</i> - <i>Készenlét a konfliktushelyzetek megelőzésére/ megoldására</i>

Módszertani javaslatok

A Komoly, súlyos, mély és/ vagy társult értelmi fogyatékoság speciális iskolai tanterve azoknak a tanároknak szól, akik az Inkluzív Oktatási Központokban és a speciális iskolákban a Testnevelés tantárgyat oktatják.

Az elolvasás a következő sorrendben történik: az általános kompetenciáktól a Sajátos kompetenciáig, a tanulási tevékenységekig és ezektől a tartalomig. A tanárok az osztály sajátosságainak, a rendelkezésre álló anyagi eszközök és a diákok hajlandóságának és kívánságának megfelelően fogják megtervezni a tanulást.

A tanítási folyamat megtervezése az iskolai tananyag személyre szabott elolvasásával kezdődik. A mélyreható olvasás érdekében a következő kérdéseket kell megválaszolni:

- Milyen célból teszem ezt? (a kompetencia azonosítása)
- Hogyan fogom megvalósítani? (a tanulási tevékenységek meghatározása)
- Milyen tartalmat fogok használni? (a tartalom kiválasztása)
- Mivel fogom megvalósítani? (az erőforrások elemzése)
- Mennyi valósult meg? (az értékelési eszközök meghatározása)

A diák és a tanár közötti kapcsolat szempontjából a feladat megvalósítása érdekében négy szakasz kerül kiemelésre:

1. fizikai - ha a feladat teljesítése közvetlen segítséget igényel a felnőtt részéről;
2. gesztikai - azokban az esetekben, amikor elegendők a példázás, a bemutatás vagy a feladatok végrehajtására szolgáló utasítások és jelzések;
3. verbális - olyan helyzetek esetén, amikor az utasítások vagy a felvilágosítások elegendők a feladat elvégzéséhez;
4. független - ha a feladatot teljes egészében a diák végzi, közbenső magyarázatok nélkül. Az osztály tanulójának csoportjában egyidejűleg létezik a négyféle kapcsolatteremtési forma, amely ezen diákok testnevelési tevékenységének sajátossága.

A testnevelési tevékenység a speciális iskolákban különleges anyagi ellátást feltételez adaptált technikai felszereléssel.

A különböző fejlettségi szintek elsajátítása mellett ezek a diákok az adott pillanatban igényelt támogatási szinttől is különböznek egymástól, amelyet bizonyos cselekedetek, gyakorlatok, cselekvések és tevékenységek végrehajtására igényelnek. A két feltételt egymáshoz viszonyítva, azaz a motorikus készségek és az elsajátítottak fejlettségi szintjét és a felnőtt részvételét a végrehajtás segítségével, olyan értékeket kapunk, amelyek kiemelik az egyén funkcionális fejlettségét az adott időben. Ugyanakkor megfigyelhetjük a diákok funkcionális fejlődését a két koordinátán (fejlesztés és támogatás).

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulóknak oktatott testnevelés és sporttevékenységek tantárgy keretében szükség van arra, hogy őket egyénileg és együttesen vezessék és eligazítsák; ez bizonyos mozgások elsajátításának és végrehajtásának megkönnyítésére, valamint a megoldandó feladatra való jobb összpontosítás érdekében szükséges.

A szükséges kézügyességi és pozicionálási módszerek segítségével elkerülhető a diákok sérülése. Ezért a következő szabályok betartása szükséges:

- a szakember eldönti, hogy egy vagy több ember szükséges a hallgató kezelésére; ha két emberre van szükség, akkor az egyik lesz a felelős;
- a felelős személy eldönti, hogy mikor áll fel a tanuló (jelzés), hogy helyzete megfelelő-e, és általában a diák felső testrészéhez közel áll;
- a tanuló felemelését és szállítását előre megtervezik az akadályok eltávolítása, a kerekesszékek állapotának ellenőrzése érdekében stb. ; a tanárnak a következő lépésre kell összpontosítania, és nem az útvonal hosszára;
- a tanár a lehető legközelebb áll a széttárt lábú diákhoz a jobb egyensúly érdekében;
- a tanárnak határozottan kell megfognia a tanulót, felügyelve a fejét, a vállait és a csípőjét, elkerülve a törzs megcsavarodását vagy elcsúszását; kerüljék el a diákok begörcsölését a szakemberek által ajánlott relaxációs technikák alkalmazásával;
- a diákok számára biztosítsák a szükséges magyarázatokat a félreértés elkerülése érdekében;
- a diákok helyzetét általában félóránként kell megváltoztatni; az egy óra a leghosszabb időszak, amelyet a diák elbírhát, és csak a szakemberek előírásai esetén;
- a hely megváltoztatása nem azonos a pozíció megváltoztatásával;
- az alacsony testtartási kontrollal vagy az alacsony izomtónussal rendelkező diákok teljes támogatást igényelnek a törzs körül, és nem a felső végtagjaikat kell meghúzni;
- ezeket a szabályokat kinetoterapeuta fogja feldolgozni mindazok számára, akik részt kívánnak venni a testnevelési tevékenységekben.

A diákok biztosítása

1. Annak érdekében, hogy a diákot bevonja a tevékenységbe, ennek bele kell egyeznie a kezelésbe.
2. Közölje a diákkal a tervezetteket, ne érje őt mindez váratlanul!
3. Kérje a diák támogatását és együttműködését, a részvételét, amennyire csak tud, képes és hajlandó!

Elhelyezés

A diákok elhelyezését napközben változtatni kell. Ugyanazon helyzet megtartása nemcsak kellemetlen, hanem súlyos sérülésekhez is vezethet: az eszkaláció, az inszalagok megrövidülése, az izomsugorodás megjelenése, a testhelyzetek eltorzulása, valamint légzési, keringési és emésztési nehézségek.

A didaktikai folyamat szempontjából a következő elvek érvényesülnek:

1. Adjon biztonságérzetet a gyermeknek!
2. Dicsérje azért, amit tesz, és ne dorgálja meg azért, amit nem tud vagy nem akar megvalósítani; minden helyzetben a diáknak oka van erre!
3. Csökkentse a segítséget fokozatosan, ahogyan a diák halad a feladat elvégzésében!
4. Bátorítsa a gyermek bármilyen kezdeményezését, jutalmazza meg!
5. Kerülje a diák megfélemlítését, fenyegetését vagy megbüntetését!
6. A tanulási folyamatban abból induljon ki, amire a diák képes, és igazítsa a feladatot a képességeihez!
7. Ne kényszerítse a diákot egy tevékenység elvégzésére, ha nincs megfelelő hangulatban, és használja fel a saját kezdeményezését!
8. Motiválja a gyermeket minden tevékenységben; kezdje az ismert dolgokkal, és egyenként vezesse be az új elemeket!
9. Ne erőltesse a diákot arra, hogy olyan tevékenységeket tanuljon meg vagy végezzen el, amely a képességeit meghaladja!
10. Segítsen a diáknak abban, hogy bízzon saját erejében, és elfogadja vagy felülmúlja fogyatékoságát

Az elemi és a gimnáziumi tanterv olyan tanulási tevékenységeket példáz, amelyek lehetővé teszik az áttérést a tartalomra való összpontosításról a tanulási tapasztalatokra való összpontosításra. A készségek fejlesztése érdekében ajánlott, hogy a tanítás során alkalmazott tanítási stratégiák hangsúlyozzák a következőket: a tudás progresszív felépítését, a megközelítések rugalmasságát és a differenciált megvalósítást.

Figyelembe véve az elemi és a gimnáziumi osztályokba járó gyermekek sajátosságait, a tanárok olyan megközelítéseket fognak alkalmazni, amelyek hozzáférhetővé és vonzóvá teszik a testnevelési tanóra tartalmát. A játék módszerré, eszközzé és szervezési formává válik, amelyet a diákok motoros és pszichikai képességeihez igazítanak.

A tanév elején az osztályok és munkacsoportok megszervezését a Speciális Inkluzív Oktatás szellemében folytatják. A tanév első hónapjában figyelmet fordítanak az egyéni és a csoportos mozgásokra, valamint a munkacsoportokra is (kör, oszlop, sor, félkör stb.).

A motoros tevékenységgel párhuzamosan a szaknyelvet fogják használni, amelyből nem hiányozhat a metafora, mint a mentális kép kialakításának és a megszerzett tudás hasznosításának eszköze. Minden elemi osztályban, különösen az előkészítő osztályban, a hangsúlyt a párokban való munkára és a csoportmunkára kell helyezni, előnyben részesítve a kölcsönös integrációt, a segítséget és az ösztönzést. Biztosítani kell olyan eszközök (labdák, körök, zászlók, eszközök, berendezések, védelmi rendszerek stb.) használatát, amelyek a gyermekek védelmét biztosítják, elkerülve a balesetek lehetőségét. Javasoljuk, hogy az erőforrások esztétikusak, vonzóak és könnyen kezelhetőek legyenek.

A kompetencia alapú oktatási megközelítés szempontjából, ajánlott a folyamatos értékelés alkalmazása, hangsúlyt fektetve a tanulási eredmények megbecsülésére minden diák iskolai előrehaladásához képest. A tanárok más tanulási formákat és a tartalmakat is kidolgozhatnak, figyelembe véve az egyéni és az osztály sajátosságait, az iskola eszközi ellátását és a diákok lehetőségeit.

Az alapkészségek felbecsülése és az oktatási tevékenység átruházhatósága érdekében, azt javasoljuk, hogy a **testnevelés** tantárgy oktatásában használt tanítási stratégiák a következőkre összpontosítsanak: a tudás fokozatos felépítése, a megközelítések rugalmassága és differenciált megvalósítás, koherencia és inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket.

A hatékony értékelés érdekében a tanárok az „Elemi és gimnáziumi osztályoknak szánt értékelési rendszert” fogják használni, minden diák sajátosságait figyelembe véve. Ez az értékelési rendszer tartalmazza a kiértékelt területeket, eszközöket (próbák), ezek egyéni és osztályszintű elosztását, a próbák leírását és minden használt kritériumot a próbák kiértékelésében, vagyis:

GIMNÁZIUMI OSZTÁLYOK ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Tartalmak	Küértékelt készségek/képességek	Értékelési eszközök – opcionális próbák	ÉRTÉKELÉSI KULCS																													
			V. Osztály					VI. Osztály					VII. Osztály					VIII. Osztály														
			5	6	7	8	9	10	5	6	7	8	9	10	5	6	7	8	9	10	5	6	7	8	9	10						
Erő	Karizomzat	Fekvőtámaszok	L	2	3	4	5	6	7	3	4	5	6	8	10	4	5	6	7	9	11	5	6	7	8	10	12					
			F	4	5	6	7	8	9	5	6	7	8	10	12	6	7	8	9	11	13	7	8	9	10	12	14					
			L	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
			F	1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6	7	3	4	5	6	8	10	4	5	6	7	9	11					
Erő	Hasizomzat	Törzs felemelése háttal fekvő 30''	L	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6	7	2	3	4	5	6	7					
			F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
			L	14	15	16	17	19	21	15	16	17	18	20	22	16	17	18	20	22	24	17	18	19	22	25	28					
			F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Erő	Hátizomzat	Törzs felemelése arccal előre 30''	L	3	4	5	6	8	10	4	5	6	8	10	12	5	6	7	9	11	13	6	7	8	11	13	15					
			L	15	16	17	18	19	20	16	17	18	19	20	21	17	18	19	20	21	22	18	19	20	22	24	26					
			F	16	17	18	19	20	21	17	18	19	20	21	22	18	19	20	21	23	25	19	20	21	22	26	28					
			L	8	9	10	11	12	13	9	10	11	12	13	14	10	11	12	14	16	18	11	12	13	15	17	20					
Erő	Lábizomzat	Távugrás helyből (cm)	L	10	11	12	13	14	15	11	12	13	14	15	16	12	13	14	16	18	20	13	14	15	17	19	23					
			L	130	135	138	141	145	148	135	138	141	144	150	155	140	143	146	149	155	160	145	148	151	154	160	165					
			F	150	153	156	159	162	165	155	158	161	164	170	175	160	163	166	169	174	180	165	168	172	175	180	185					
			L	4	6	8	10	13	15	6	8	10	14	16	18	8	10	12	16	18	20	8	10	12	17	20	23					
Sebesség	Rövidtávú szállítás 5 x 10 m	Ugrás a tornapad felett 30''	L	6	8	10	12	15	18	8	10	12	16	18	20	10	12	14	18	23	26	10	12	14	20	25						
			L	23'0	22'9	22'8	22'7	22'6	22'5	22'8	22'7	22'6	22'5	22'3	22'2	22'1	22'6	21'9	21'8	21'7	22'6	21'5	21'4	22'6	21'3	21'2	22'1					
			F	22'2	22'1	22'0	21'9	21'8	21'7	21'4	21'3	21'2	21'1	21'0	20'9	20'8	20'7	20'6	20'5	20'4	20'3	20'2	20'2	20'1	20'0	19'9	19'8					
			L	9'8	9'7	9'6	9'5	9'4	9'3	9'6	9'5	9'4	9'3	9'2	9'1	9'4	9'2	9'0	8'9	8'8	8'7	9'2	9'1	9'0	8'9	8'7	8'6					
Atletika	Futás	Hosszútávúfutás: V-VI. osztály 600m L, 800m F VII-VIII. osztály 800m L 1000m F	L	9	8'9	8'8	8'7	8'6	8'5	8'6	8'5	8'4	8'3	8'2	8'1	8'4	8'3	8'2	8'1	8	7'9	8'2	8'1	8	7'9	7'8	7'7					
			L	3,27	3,22	3,17	3,12	3,05	3,00	3,2	3,15	3,10	3,05	3,00	2,55	4,55	4,50	4,45	4,40	4,30	4,20	4,50	4,45	4,40	4,33	4,25	4,15					
			F	4,00	3,55	3,50	3,45	3,35	3,25	3,50	3,45	3,40	3,35	3,25	3,15	4,55	4,50	4,45	4,40	4,35	4,30	4,50	4,45	4,40	4,35	4,30	4,25					
			L	2,30	2,35	2,40	2,45	2,50	2,55	2,40	2,45	2,50	2,55	2,60	2,65	2,45	2,50	2,63	2,60	2,70	2,80	2,50	2,55	2,60	2,70	2,80	2,90	2,90				
Talajtorna	Akrobatika	Elszigetelt akrobatikus	L	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3					
			F	2,45	2,50	2,55	2,60	2,70	2,80	2,50	2,55	2,60	2,65	2,75	2,85	2,55	2,60	2,65	2,75	2,90	3,00	2,60	2,70	2,80	2,90	3,10	3,10					
			L	12	13	14	15	16	18	13	14	15	16	18	20	14	15	16	18	22	26	15	16	17	20	23	26					
			F	18	19	20	21	22	24	20	21	22	26	28	30	22	23	24	26	29	32	24	25	26	29	32	35					

AZ ANTROPOMETRIAI MÉRÉSEK LEÍRÁSA

(az Országos Sportkutató Intézet szerint)

1. Magasság (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag, derékbősségmérő.

Eljárás: A diák magasságának helyes méréséhez a diák mezítláb, álló helyzetben (ortosztatizmussal) kell legyen, a háta és a feje hozzá kell érjen függőlegesen falhoz; a fej pozíciója az előre irányított nézés. Derékbősségmérő vagy mérőszalag alkalmazásával (egy cm-es beosztású oszlopsor ragasztható a falra, legalább 0,5 cm-es felosztással) megmérjük a távolságot a talajtól a vertex pontszint merőleges vetületéig a falon (a legmagasabb pont a fejen), amelyet egy legalább 90°-os szöget bezáró tárggyal határozzunk meg (pl. egy 15-20 cm-es derékszögűvonalzó), az egyik oldal a vertex pontszinten, a másik oldal pedig a falon van. A magasság centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

2. Súly (kg)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: orvosi mérleg (mechanikus/ ellenőrzött elektronikus).

Eljárás: A diák testsúlyának objektív és pontos mérésére érdekében csak könnyű sportfelszerelésbe lesz felöltöztetve. A súly kilogrammban és a kilogramm alegységeiben (száz grammonként) kerül feljegyzésre.

3.A lábfej hossza (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag/ vonalzó. Eljárás: A lábfej hosszúságának mérésére érdekében (mezítláb vagy vékony zokniban), a diák egy sík felületre helyezi lábát, és a tanár megméri a távolságot a hátsó saroktól (pternion ponttól) a leghosszabb lábujjáig (általában a nagylábujj csúcsa - **hallucis**), amit akropodion pontnak is neveznek. A hosszúság centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

4. A mellkas magassága (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A diák egy sík felületű széken ül (a falhoz függőlegesen tapadva), háta és a fej hátsó fele érinti a falat. Egy derékbősségmérő vagy egy mérőszalag segítségével (egy cm-es beosztású oszlopsor ragasztható a falra, legalább 0,5 cm-es felosztással) megmérjük a távolságot a szék alapjától ("0" ponttól) a vertex pont (legmagasabb pont a fejen) merőleges vetületéig a falon, amelyet egy legalább 90°-os szöget bezáró tárggyal határozzunk meg (pl. egy 15-20 cm-es derékszögűvonalzó), az egyik oldal a vertex pontszinten, a másik oldal pedig a falon van. A magasság centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre. Kiszámolható a százalékarány a testmagassághoz képest. Ugyanakkor a mellkas magasságának a testmagasság értékéből való kivonása által meghatározható az alsó végtagok hossza és százalékaránya.

5. Mellbőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A mellbőséget egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák álló helyzetben van. A szalagot vízszintesen a mellkas köré helyezzük el, a hónalj alá, közvetlenül a mellbimbók felé a fiúk esetében és megközelítően 3 cm-el a mellbimbók fölé a lányok esetében. A diákok vékony majóban vagy pólókban vannak. A mellbőséget három különböző helyzetben mérik:

- normális helyzetben;
- maximális belégzésnél;
- maximális kilégzésnél.

A három értéket rögzítjük. A mellkasi rugalmasságot a maximális belégzési mellkasbőség a maximális kilégzési mellkasbőségből való kivonása által határozzuk meg. A három mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

6. Hasbőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A hasbőséget egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák álló helyzetben van. A szalagot vízszintesen a has köré helyezzük, a köldök felett kb. 2-3 cm-el. A diákok vékony majóban vagy pólókban vannak, felemelik ruháikat kicsit, a has szintjén. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

7. Medencebőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A medencebőséget (glutealis bőséget) egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák álló helyzetben van. A szalagot vízszintesen a medence köré helyezzük, a farizmok legkiemelkedőbb pontjaira. A diákok vékony majóban vagy pólókban vannak. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

8. Fejbőség (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A fejbőséget egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák ülő vagy széken ülő helyzetben van. A szalagot vízszintesen a fej köré helyezzük, elől a glabella pont szintjére (kicsit a szemöldökök szintje fölé). A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

9. Biakromiális távolság (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A biakromiális távolságot egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák ülő helyzetben van. A szalagot vízszintesen a bal akromion ponttól a jobb akromion pontig helyezük. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre.

10. A karok fesztávolsága (cm)

A mérés elvégzéséhez szükséges eszközök: centiméteres szalag/ mérőszalag.

Eljárás: A karok fesztávolságát egy centiméteres szalaggal vagy egy rugalmas mérőszalaggal mérjük. A diák ülő helyzetben van, a karjai kitárt és vízszintesen felemelt helyzetben vannak. A diák háta és karjai (a tenyér kifelé fordítva) függőlegesen megérintik a falat, egy sík felületen. A leginkább ajánlott egy vízszintes felosztású rács felragasztása a falra, centiméteres és 0,5 cm-es felosztással (a hosszúsága megközelítően 2 m, a szélessége megközelítően 40-50 cm annak érdekében, hogy a különböző magasságú diákokat lemérhessék). Megmérjük a diák középső ujjai distális pontjai közötti távolságát. A mérés centiméterben és 0,5 centiméteres felosztásban kerül feljegyzésre. Kiszámítható a test magasságához való arányulás.

IRÁNYADÓ ELŐÍRÁS

A MINIMÁLIS FELSZERELTSÉGRŐL/ OKTATÁSI INTÉZMÉNY, A TESTNEVELÉS TANTÁRGY ESETÉN
V-VIII. OSZTÁLYOS OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Ssz.	Oktatási eszközök	Mérték	Címek	Mennyiség/ Címek
SPORTBERENDEZÉSEK, FELSZERELÉSEK ÉS ESZKÖZÖK				
1.	Tornapad	Db.	1	4
2.	Tornabak ugráshoz	Db.	1	1
3.	Tornaláda	Db.	1	1
4.	Asztalitenisz asztala (ütők és háló)	Db.	1	1
5.	Kosárlabda panelek oszlopokkal és gyűrűkkel	Db.	1	2
6.	Kézilabdakapu	Db.	1	2
7.	Bordásfal	Db.	1	6
8.	Röplabdaoszlopok	Csomag	1	1
9.	Matrac	Db.	1	8
10.	Kemény trambulín	Db.	1	2
11.	Mérőeszközök - 10-szeres időmérő	Db.	1	2
	Mérőeszközök –	Db.	1	2

12.	10 m-es mérőszalag			
13.	Sakkjáték	Db.	1	8
14.	Labdák sportjátékokhoz - labdarúgás	Db.	1	6
15.	Labdák sportjátékokhoz - kézilabda	Db.	1	6
16.	Labdák sportjátékokhoz - röग्bi	Db.	1	6
17.	Labdák sportjátékokhoz - röplabda	Db.	1	6
18.	Labdák sportjátékokhoz - kosárlabda	Db.	1	6
19.	Métalabdák	Db.	1	6
20.	Gyógylabdák - 1-2 kg	Db.	1	6
21.	Hálók sportjátékokhoz - kézilabda	Db.	1	2
22.	Hálók sportjátékokhoz - kosárlabda	Db.	1	2
23.	Hálók sportjátékokhoz - röplabda	Db.	1	1

Bibliográfia

PROGRAMA ȘCOLARĂ pentru EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT Clasele I – a X-a (OM nr.5235 / 01.09.2008) București, 2008

PROGRAMA ȘCOLARĂ pentru EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT, Clasele a V-a – a VIII-a (OM Nr. 3393 / 28.02.2017) București, 2017

Ardelean, T., (1990), *Particularitățile dezvoltării calităților motrice*, Centru de multiplicare IEFS, București

Cârstea, Gh., (1993), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura Universul, București

Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, (2008), București: unitatea de management al proiectelor pentru învățământul preuniversitar

Dragnea, Adrian/ Bota, Aura, (1999), *Teoria activităților motrice*, Editura Didactică, București

Epuran, M., (1976), *Psihologia educației fizice*, Editura Sport- Turism, București

Gheorghe, Grigore/Dințică, G, (2010), *Metodică dezvoltării calităților motrice la copiii 7-11 ani*, Editura Discobolul, București

Horghidan, V., (2000), *Problematice psihomotricității*; Editura Globus, București

- Mitra, Gheorghe/ Mogoș, Alexandru, (1980), *Metodica educației fizice școlare*, Ediția a-III-a, Editura Sport-Turism, București
- Negulescu, I., (2006), *Integrare socială prin practicarea sportului și activități fizice adaptate*, ANEFS, București
- Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța
- Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
- Tudor, V., (2005), *Măsurare și evaluare în cultură fizică și sport*, Editura Alpha, Buzău
- Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Elena Antoanela MĂRGĂRITA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea
Diana BUMBĂCILĂ, fordítás koordinátor Inspectoratul Școlar Județean Timiș
Alina VESE, fordítás koordinátor Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Név, keresztnév	Képviselt intézmény
Mărgărita Elena Antoanela	I.Ș.J. Vâlcea
Bărbuț Daniel	I.Ș.J. Vâlcea
Cârceag Petre Daniel	C.Ș.E.I. Băbeni
Pîrjol Nicoleta	C.Ș.E.I. Băbeni
Gavrișiu Iuliana Claudia	C.N.I. "Matei Basarab", Râmnicu Vâlcea
Popescu Ana-Maria	Sc. Gim, Nr. 10, Râmnicu Vâlcea
Onogea Rodica	Liceul Sanitar "Antim Ivireanul", Râmnicu Vâlcea
Georgescu Maria	Sc. Gim. Nr. 5, Râmnicu Vâlcea
Lazăr Diana	Sc. Gim. "I. Ghe. Duca", Râmnicu Vâlcea
Mugescu Aurora	Sc. Gim. "Take Ionescu", Râmnicu Vâlcea
Tăbăcuțu Teodor Anton	Sc. Gim. Mădulari, Com. Cernișoara

Fordítás koordinátor

Név, keresztnév	Képviselt intézmény
Novac Mioara	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Gatea Simona	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Bancu Cristina	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Somogyi Ildiko	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI Timiș

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

JÁTÉK ÉS MOZGÁS

**Speciális oktatás
Előkészítő - IV. osztály
Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A *Játék és mozgás* iskolai tanterv az előkészítő, I., II., III. és IV. osztályok új tantervi ajánlata, mely magába foglalja súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók általános és specifikus kompetenciáinak fejlesztését, tanulási tevékenységeket, tartalmakat és módszertani javaslatokat. A tantárgy az iskolai kerettanterv *Testnevelés, sport és egészség* műveltségi terület részeként, heti 1 órában tanítják minden tanéveben.

A *Játék és mozgás* tantárgy bevezetése az előkészítő, az I., a II., a III. és a IV. osztály tantervébe kihangsúlyozza a dinamikus típusú játékos tevékenységek szerepét a gyermekek növekedésében és fejlődésében. A *Játék és mozgás* tantárgy kihangsúlyozza a játék nevelési-oktatási lehetőségeit, mely a kisiskolások sajátos tevékenységi formája, azáltal, hogy értékesíti a gyermek természetes mozgásigényét. A mozgás révén a gyermek felfedezi, megismeri, kölcsönhatásba lép saját testével és a környezetével. A környezettel való cselekvési lehetőségek ismeretében a gyermek magabiztos lesz a saját erejében, és merész lesz a világ felfedezésében.

A *Testnevelés, sport és egészség* műveltségi terület részeként a tantárgy feladata a *Testnevelés* tantárgy által a gyermek személyiségére kifejtett hatások kiegészítése, bővítése, hozzájárulva a kognitív és a szocio-emocionális fejlődéshez a mozgásos játékok által. A dinamikus játékok oktatási-nevelési potenciálja támogatja a gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlődését, és ennek révén jobban alkalmazkodhat az iskolai és a társadalmi környezet követelményeihez. A mozgásos játékok sokféle típusa – tárgyakkal és tárgyak nélkül, versenyekkel és együttműködéssel, szerepekkel stb. - képezheti az oktatási helyzetek megtervezésének alapját, amelyek sok jótékony hatást gyakorolnak a gyermek személyiségére és lehetőséget adnak arra, hogy folyamatosan meghatározza kognitív, affektív, morális-akarati vonásait.

Miközben a dinamikus játékok hatásait a motorikus és a fizikai területre elsősorban a *Testnevelés* tantárgy oktatásában használják fel, ezen tantárgy oktatása a játék formában megvalósult mozgásokat használja fel a gyermek kognitív és szocio-érzelmi fejlődésére, és az egyéni és életkori sajátosságok tiszteletének és alkalmazásának elvén alapszik, folyamatosan minden egyes gyermek pszicho-fizikai potenciálját kiértékelve. A tanterv a pszichomotorikus szempontból heterogén csoportnak szól, akiknek fejlődési üteme különböző. Ez a tantárgy lefedi a mozgás, a kikapcsolódás és a szórakozás elengedhetetlen szükségletét, és kiegészíti az egyén harmonikus - fizikai és pszichológiai - fejlődését.

A mozgásos játékokban rejlő lehetőségek a gyermekek más tantárgyak keretében szerzett ismereteinek (román nyelv, matematika, természettudományok stb.) rögzítésére is felhasználható. Ezen tantárgyak integrált megközelítése, dinamikus játékok által lehetővé teszi az ábécé, a számok, az állatnevek, a gyümölcsnevek, a zöldségnevek, stb. megtanulását/ rögzítését. Azáltal, hogy kifejezetten a csoportos munka, a mozgásos játék kedvező hatással vannak a társadalmi kapcsolatokra (együttműködés, verseny) megnyilvánulásokra, az egyéni érdekekre és a személyes erőfeszítésekre a csoporttal való összhangját feltételezve; ösztönzi a beilleszkedést a csoportba, a felelősségvállalást, a kritikai attitűdre és az önkritika gyakorlására, a kezdeményezésre, és lehetővé teszi, hogy a gyerekek megtanulják, hogy mit fed a tolerancia, a másság elfogadása, a döntéshozatal, és következmények felvállalása. A játék szabályokat és a szabályok betartását feltételezi, így a *Játék és a mozgás* tantárgy hozzájárul a gyermekek erkölcsi fejlődéséhez, és lehetővé teszi a jobb iskolai és társadalmi integrációt. Mivel a gyermek kedvező vagy kedvezőtlen helyzetekkel szembesül a játék során, különböző érzelmi állapotokat él át - boldogság, szomorúság, elégedettség, izgalom, öröm. A gyermeknek lehetősége van arra, hogy megismerje ezeket az állapotokat, hogy megértse és megtanulja kontrollálni ezeket, annak érdekében, hogy kiegyensúlyozott viselkedése legyen az iskolában és a társadalomban.

Az iskolai tanterv felépítése a következő elemeket tartalmazza:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás által kifejlesztett tudási, készségi és attitűdbeli strukturált egységek, amelyek lehetővé teszik egy adott terület sajátos problémáinak megoldását vagy általános problémák megoldását különféle kontextusokban.

A *Játék és mozgás* tantárgy **általános kompetenciái** a diákok által elsajátított ismeretekre és viselkedésekre utal a teljes elemi ciklus alatt.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, ezek elsajátítási szintjeit képviseli, és egy teljes tanév során alakulnak ki. A sajátos kompetenciák kialakítására a tanterv konkrét

példákat kínál, amelyek a diák konkrét tapasztalataira támaszkodó tanulási tevékenységekre alapszanak és integrálják a megfelelő didaktikus stratégiákat az egyszerű vagy változatos tanulási kontextusokhoz.

A **tanulási tartalmak** fokozatosan vannak felépítve a tanévek során, és a kompetenciák kialakításának alapjait képezik. Így a következő területekre vannak csoportosítva:

1. Pszicho-motorikus képesség
2. Kommunikációs és csapatmunka készségek
3. Hozzáférhető tevékenységek a fogyatékoság mértékétől függően

A **módszertani javaslatok** oktatási stratégiákat tartalmaznak és céljuk a tanár irányítása a tanterv alkalmazásában. A tanár tevékenységeinek megkönnyítése érdekében a módszertani javaslatok magukban foglalják a tartalom részben példaként bemutatott játék leírását is.

Az iskolai tanterv rugalmas megközelítést javasol, amely felhasználja a tanár kompetenciáit és tapasztalatát, az oktatási intézmény sajátos erőforrásait. A tanár szabadon választhat a tanulási tevékenységek közül, módosíthatja ezeket vagy hozzájuk adhat. A teljes didaktikai megközelítés azonban a tanulók pszicho-motorikus sajátosságaira és a játékos tanulásra alapszik. A diákokat arra ösztönzik, hogy kifejezzék lehetőségeiket bizonyos játékok tanulása során.

A kifejtett hatása révén a tantárgy jelentősen hozzájárul a gyermek teljes személyiségének fejlődéséhez, hozzájárulva annak fejlődéséhez már a kisiskolás időszakból.

Általános kompetenciák

- 1. A szervezett és a spontán mozgásjátékokban való részvétel, az egyéni pszicho-motorikus készségek és érdeklődés függvényében**
- 2. Megfelelő társadalmi viselkedések megnyilvánulása, játékos tevékenységekben**

ELŐKÉSZITŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. A szervezett és a spontán mozgásjátékokban való részvéte, az egyéni pszicho-motorikus készségek és érdeklődés függvényében

Előkészítő osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek felhasználása egyszerű szabállyal rendelkező játékos tevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása vezényszóra - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása, helyből és elmozdulás közben - mozgásos játékok végrehajtása jól meghatározott körülmények között
<p>1.2. Tárgyak kezelése egyszerű szabályrendszerrel rendelkező mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel az egyszerűsített szabályokkal rendelkező játékokban - mozgásos játékok különböző tárgyak kezelésével (labdák, körök, kockák, stb.) - részvétel egyszerű futásos, követéses játékokban, pozíciókba való beállítás
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, kevés erő kifejtést igényelő tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - a természeti jelenségek reprodukálása alapvető motorikus készségekkel (helyzetváltoztatás és stabilitás) - részvétel mozgásos játékokban különböző zenei ritmusokra - alkalmazott-hasznos útvonalak végrehajtása

2. Megfelelő társadalmi viselkedések megnyilvánulása, játékos tevékenységekben

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységpéldák

Előkészítő osztály
<p>2.1. Az egyéni védelem és biztonság szabályainak ismerete játékos és mozgásos tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű szabályrendszer betartása - megfelelő viselkedés a tanár-diák kapcsolatban és a csoportban levő kapcsolatokban - részvétel egyszerű játékokban, a meghatározott szabályok betartásával
<p>2.2. Az érzelmek kiegyensúlyozott kifejezése a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - a helyzetnek és a játék pillanatainak megfelelő megnyilvánulások (például taps stb.) - részvétel a párban levő tevékenységekben, amelyek motorikus szinten levő elemeket is tartalmaznak minden tanuló egyéni sajátosságai szerint

Tartalmak

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
<p>Pszicho-motorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, állandó tempóval: <i>Játékpéldák: (Balerinák – lábujjhegyen járás, Kis kecskék – sarkon járás, Boldog törpék – guggolva járás).</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal: - futás egyenes vonalban - futás kígyózva <i>Játékpéldák: (Tű a cérnával, Csokrocskák)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással két lábbal <i>Játékpéldák: (A békák beugranak a tóba, Körből körbe)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal: - indított dobás két kézzel letről - indított dobás két kézzel, a tárgyak gurításával a talajon - megfogás két kézzel a mellkason <i>Játékpéldák: (Labda az alagútban, Találd el a célpontot)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták hasznos-alkalmazott motorikus készségekkel: - statikus és dinamikus egyensúly - könnyű tárgyak szállítása <i>Játékpéldák: (A szállítók)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére: reakciósebesség és szegmentális koordináció <i>Játékpéldák: (Fehér és fekete, Fent-lent – motorikus tevékenységek vérehajtása vizuális jelzésekre)</i></p> <p>Játékok a testsémának: - a testrészek megmutatása <i>Játékpéldák: (Mozgás a tükörben)</i></p>
<p>Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>A mozgásos játékok egyszerű szabályai: - <i>Például: (rajt- és célvonalak, irányadó jelek, a rajtolási vezényszó betartása, indulás a jelzés után, a végrehajtási sorrend betartása)</i></p> <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség diák-tanár között: - <i>Például: (vizuális, auditív, kineztezikus ingerek, bátorítási, elismerési, figyelmeztetési gesztusok)</i></p> <p>A mozgásos játékok játszásában levő verbális és nonverbális üzenetek A másokkal való kapcsolatbalépés szabályai <i>Játékpéldák: (Tükör, Utánzás, A szobrok)</i></p>

Tartalomterületek	Előkészítő osztály
<p>Hozzáférhető tevékenységek a fogyatékoság mértékétől függően</p>	<p>A mozgásos játék hatása az egészségi állapotra Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a következő helyeken játszanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bent (otthon, turistaház) - a szabadban (játszótér, az iskola udvara) <p><i>Játékpéldák: (Futás követéssel, Mozgás a tükörben)</i></p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket rögtönzött szervezett kiscsoportokban játszanak <i>Játékpéldák: (Ugrókötelezés, Ugróiskola)</i></p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p>

I. OSZTÁLY

1. A szervezett és a spontán mozgásjátékokban, való részvétel az egyéni pszicho-motorikus készségek és érdeklődés függvényében

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

I. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek felhasználása egyszerű szabállyal rendelkező játékos tevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - felfedezési játékok a gyermeki világ elemeinek ösztönös megismerésére - a mindennapi élet tevékenységeit utánozó játékok - figyelemjátékok előre meghatározott motorikus feladatok végrehajtásával
<p>1.2. Tárgyak kezelése partnerek közötti játékos tevékenységeken</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel mozgásos játékokban tárgyak kezelésével a partnerek között, különböző kezűgyességi készségek alkalmazásával, segítséggel - a tárgyak különböző módon történő továbbítása, a pszicho-motorikus potenciáltól függően
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, közepes erőfeszítést igénylő tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása különböző zenei ritmusokra - különböző erőfeszítést igénylő játékokban való részvétel - alkalmazott-hasznos útvonalak végrehajtása

2. Megfelelő társadalmi viselkedések megnyilvánulása, játékos tevékenységekben

I. Osztály
<p>2.1. A mozgásos játékok szabályainak betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mozgásos játékok szabályainak példázása - részvétel egyszerű játékokban, a meghatározott szabályok betartásával - megfelelő viselkedés a tanár-diák kapcsolatban és a csoportban levő kapcsolatokban
<p>2.2. Viselkedési szabályok betartása a mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - mozgásos játékok megszervezése változó körülmények között - a párban szervezett játékok együttműködési tevékenységének megvalósítása

Tartalmak

Tartalomterületek	I. osztály
	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, gyorsított tempóval: <i>Játékpéldák: (Lánc– oszlopban való mentelés egyesével/ kettesével kézenfogva/ a kezekkel az elülső kolléga vállán, Jönnek a katonák – ütemezett járás).</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás egyenes vonalban - futás kígyózva - futás cikkcakkban <p><i>Játékpéldák: (Tű a cérnával, Csokrocskák)</i></p>

Tartalomterületek	I. osztály
<p>Pszicho-motorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással két lábbal, helyből kis akadályok felett <i>Játékpéldák: (A békák beugranak a tóba, Körből körbe, Labda a hídon)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indított dobás két kézzel lentről - indított dobás két kézzel, a mellkasról - megfogás két kézzel a mellkason <p><i>Játékpéldák: (Labda az alagútban, Rombold le a várat)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták hasznos-alkalmazott motorikus készségekkel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - statikus és dinamikus egyensúly - könnyű tárgyak szállítása - mászás <p><i>Játékpéldák: (A szállítók)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére: reakciósebesség és szegmentális koordináció <i>Játékpéldák: (Fehér és fekete, Fent-lent – motorikus tevékenységek vérehajtása vizuális jelzésekre)</i></p> <p>Játékok a testsémának:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testrészek mozgásának lehetősége a partnerrel és a tárgyakkal való viszonyal <p><i>Játékpéldák: (Labda a hídon, Labda az alagútban, Labda kígyózva)</i></p>
<p>Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>A mozgásos játékok egyszerű szabályai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Például: (rajt- és célvonalak, irányadó jelek, a rajtolási vezényszó betartása, indulás a jelzés után, a végrehajtási sorrend betartása) <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség diák-tanár között:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Például: (vizuális, auditív, kinesztezikus ingerek, bátorítási, elismerési, figyelmeztetési gesztusok) <p>A mozgásos játékok játszásában levő verbális és nonverbális üzenetek</p> <p>A másokkal való kapcsolatbalépés szabályai <i>Játékpéldák: (Tükör, Utánzás, A szobrok)</i></p>
<p>Hozzáférhető tevékenységek a fogyatékoság mértékétől függően</p>	<p>A mozgásos játék hatása az egészségi állapotra Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a következő helyeken játszanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bent (otthon, turistaház) - a szabadban (játszótér, az iskola udvara) <p><i>Játékpéldák: (Futás követéssel, Mozgás a tükörben)</i></p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket rögtönzötten szervezett kiscsoportokban játszanak <i>Játékpéldák: (Ugrókötelezés, Ugróiskola)</i></p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p>

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. A szervezett és a spontán mozgásjátékokban való részvétel, az egyéni pszicho-motorikus készségek és érdeklődés függvényében

II. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek alkalmazása mozgásjátékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása, helyből és elmozdulás közben, egyénileg, segítséggel - motorikus cselekvések és tevékenységek végrehajtása, helyből és elmozdulás közben, párban, segítséggel - a mindennapi élet tevékenységeit utánzó játékok
<p>1.2. Tárgyak kezelése csoporton belüli együttműködési feltételek esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tárgyak továbbítása párban, a mozgásos játékok szabályainak megfelelően - részvétel mozgásos játékokban különböző tárgyak kezelésével a partnerek között, segítséggel
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű, különböző erő kifejtést igényelő tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző erő kifejtést igényelő mozgásos játékokban való részvétel - alkalmazott-hasznos útvonalak végrehajtása - részvétel az állatok világát és a mindennapi élet cselekvéseit/ tevékenységeit utánzó mozgásos játékokban

2. Megfelelő társadalmi viselkedések megnyilvánulása, játékos tevékenységekben

II. Osztály
<p>2.1. A mozgásos játékok szabályainak betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mozgásos játékok szabályainak példázása - részvétel egyszerű játékokban, a meghatározott szabályok betartásával
<p>2.2. Viselkedési szabályok betartása a mozgásos játékok együttműködési kapcsolatai során</p> <ul style="list-style-type: none"> - mozgásos játékok megszervezése változó körülmények között - együttműködési tevékenységek végrehajtása a párban megszervezett mozgásos játékokban

Tartalmak

Tartalomterületek	II. osztály
	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, változó tempóval: Játékpéldák: (Óriások és törpék – lábujjhegyen járás guggolva járással felváltva).</p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás egyenes vonalban - futás kígyózva - futás cikkcakkban - akadályok kerülésével <p>Játékpéldák: (Tű a cernával, Csokrocskák, Zsebkendőcske)</p> <p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással egy lábbal</p>

Tartalomterületek	II. osztály
<p>Pszicho-motorikus képesség</p>	<p>és két lábbal <i>Játékpéldák: (A békák beugranak a tóba, Körből körbe)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal: - indított dobás két kézzel előre, fel - indított dobás két kézzel, a mellkasról - megfogás két kézzel a mellkason <i>Játékpéldák: (Labda az alagútban, Rombold le a várat)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták hasznos-alkalmazott motorikus készségekkel: - könnyű tárgyak szállítása - mászás <i>Játékpéldák: (A szállítók)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére: <i>Játékpéldák: (A kígyó megfogja a farkát)</i></p> <p>Játékok a térbeli tájékozódásra: - irányok, irányítások, méretek <i>Játékpéldák: (Mértani alakzatok)</i></p>
<p>Kommunikációs és csapatmunka készségek</p>	<p>A mozgásos játékok egyszerű szabályai: - Például: (rajt- és célvonalak, irányadó jelek, a rajtolási vezényszó betartása, indulás a jelzés után, a végrehajtási sorrend betartása)</p> <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség diák-tanár között: - Például: (vizuális, auditív, kineztezikus ingerek, bátorítási, elismerési, figyelmeztetési gesztusok)</p> <p>A mozgásos játékok játszásában levő verbális és nonverbális üzenetek</p> <p>A csoporton belüli kapcsolatbalépés szabályai a játék szabályzatának megfelelően</p>
<p>Hozáférhető tevékenységek a fogyatékoság mértékétől függően</p>	<p>A mozgásos játék hatása az egészségi állapotra Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a következő helyeken játszanak: - bent (otthon, turistaház) - a szabadban (játszótér, az iskola udvara) <i>Játékpéldák: (Futás követéssel, Mozgás a tükörben)</i></p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket rögtönzötten szervezett kiscsoportokban játszanak <i>Játékpéldák: (Ugrókötelezés, Ugróiskola)</i></p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p>

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. A szervezett és a spontán mozgásjátékokban való részvétel, az egyéni pszicho-motorikus készségek és érdeklődés függvényében

III. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek alkalmazása mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a játékokban helyzetváltoztatási készségek felhasználásával - részvétel figyelemjátékokban előre meghatározott motorikus feladatok végrehajtásával - részvétel az iskolai tevékenységekbe integrált mozgásos játékokban
<p>1.2. Tárgyak kezelése csoporton belüli együttműködési feltételek esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tárgyak továbbítása párban, a mozgásos játékok szabályainak megfelelően - bekapcsolódás mozgásos játékokba különböző tárgyak kezelésével a partnerek között, segítséggel - részvétel mozgásos játékokba különböző tárgyak kezelésével, vetélkedő formájában, segítséggel
<p>1.3. Alapvető motorikus készségek kialakítása játékos jellegű tevékenységek elvégzéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző erő kifejtést igényelő játékokban való részvétel - alkalmazott-hasznos útvonalak végrehajtása

2. Megfelelő társadalmi viselkedések megnyilvánulása, játékos tevékenységekben

III. Osztály
<p>2.1. A játékos és mozgásos játékok szabályainak betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mozgásos játékok szabályainak példázása - részvétel egyszerű játékokban, a meghatározott szabályok betartásával
<p>2.2. Mozgásos játékok alkalmazása mozgásos iskolai tevékenységeken és iskolán kívüli tevékenységeken</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző létszámot és szabályokat feltételező mozgásos játékok megszervezése (egyszerűsített formában, az osztály lehetőségeihez igazítva) - mozgásos játékok megszervezése változó körülmények között - iskolán kívüli tevékenységeken elsajátított játékok alkalmazása

Tartalmak

Tartalomterületek	III. osztály
	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, tárgyak szállításával: <i>Játékpéldák: (Mérések– elmozdulás a lépések számolásával és tárgyak szállításával)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - futás cikkcakkban - futás akadályok kikerülésével - futás akadályok felett - tárgyak szállítása és elhelyezése <p><i>Játékpéldák: (Cikk-cakk verseny)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással egy lábbal és két lábbal <i>Játékpéldák: (A békák beugranak a tóba, Körből körbe)</i></p>

Tartalomterületek	III. osztály
<p>Pszicho-motorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indított dobás két kézzel előre, fel - indított dobás két kézzel, a mellkasról, előre - megfogás két kézzel a mellkason <p>Játékpéldák: (Labda az alagútban, Rombold le a várat)</p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták hasznos-alkalmazott motorikus készségekkel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - húzás-tolás - felmászás - lemászás - húzás <p>Játékpéldák: (A bátrak, Felmászás rögzített létrára)</p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> -elmozdulási sebesség a párral kapcsolatban <p>Játékok a térbeli tájékozódásra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - irányok, irányítások, méretek - ritmus <p>Játékpéldák: (Mértani alakzatok, Zenei körök)</p>
<p>Kommunikációs és csapatmunka készségek párokban</p>	<p>A mozgásos játékok egyszerű szabályai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Például: (rajt- és célvonalak, irányadó jelek, a rajtolási vezényszó betartása, indulás a jelzés után, a végrehajtási sorrend betartása) <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség diák-tanár között:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Például: (vizuális, auditív, kineztezikus ingerek, bátorítási, elismerési, figyelmeztetési gesztusok) <p>A mozgásos játékok játszásában levő verbális és nonverbális üzenetek</p> <p>A csoporton belüli kapcsolatbalépés szabályai a játék szabályzatának megfelelően</p>
<p>Hozzáférhető tevékenységek a fogyatékoság mértékétől függően</p>	<p>A mozgásos játék hatása az egészségi állapotra</p> <p>Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a következő helyeken játszanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bent (otthon, turistaház) - a szabadban (játszótér, az iskola udvara) <p>Játékpéldák: (Futás követéssel, Mozgás a tükörben)</p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket rögtönzött szervezett kiscsoportokban játszanak</p> <p>Játékpéldák: (Ugrókötelezés, Ugróiskola)</p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p>

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre példák

1. A szervezett és a spontán mozgásjátékokban való részvétel, az egyéni pszicho-motorikus készségek és érdeklődés függvényében

IV. Osztály
<p>1.1. A helyzetváltoztatási készségek alkalmazása különböző körülményeket feltételező mozgásos játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel sporttermekben és a szabadban elhelyezett alkalmazott útvonalakon - részvétel az iskolai tevékenységekbe integrált mozgásos játékokban - részvétel figyelemjátékokban előre meghatározott motorikus feladatok végrehajtásával
<p>1.2. Tárgyak kezelése csoporton belüli együttműködési feltételek esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tárgyak továbbítása párban, a mozgásos játékok szabályainak megfelelően - bekapcsolódás mozgásos játékokba különböző tárgyak kezelésével a partnerek között, segítséggel - bekapcsolódás mozgásos játékokba különböző formájú és méretű tárgyak kezelésével, vetélkedő formájában, segítséggel
<p>1.3. Alapvető, összetett jellegű és minimális erő kifejtést feltételező motorikus készségek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel minimális erő kifejtést igényelő mozgásos játékokban - hasznos-alkalmazott útvonalak végrehajtása motorikus készségek segítségével - mozgásos játékok használata iskolán kívüli tevékenységek során

2. Megfelelő társadalmi viselkedések megnyilvánulása, játékos tevékenységekben

IV. Osztály
<p>2.1. A játékos és mozgásos játékok szabályainak betartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mozgásos játékok szabályainak példázása - részvétel egyszerű játékokban, a meghatározott szabályok betartásával
<p>2.2. Mozdásos játékok alkalmazása mozgásos iskolai tevékenységeken és iskolán kívüli tevékenységeken</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző létszámot és szabályokat feltételező mozgásos játékok megszervezése (egyszerűsített formában, az osztály lehetőségeihez igazítva) - mozgásos játékok megszervezése változó körülmények között - iskolán kívüli tevékenységeken elsajátított játékok alkalmazása

Tartalmak

Tartalomterületek	IV. osztály
<p>Pszicho-motorikus képesség</p>	<p>Mozgásos játékok különböző járástípusokkal, irányváltoztatással: <i>Játékpéldák: (Elmozdulási staféták különböző járástípusokkal)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző futástípusokkal: - futás cikkcakkban - futás akadályok kikerülésével - futás akadályok felett - tárgyak szállítása és elhelyezése <i>Játékpéldák: (Cikk-cakk verseny, Mértani alakzatok)</i></p> <p>Mozgásos játékok különböző lendülettel való ugrással egy lábbal és két lábbal <i>Játékpéldák: (A békák beugranak a tóba, Körből körbe)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták különböző dobás- és megfogástípusokkal: - hajított dobás távolra, célpontra és a partnernek - lökött dobás két kézzel a mellkasról - a gurított tárgyak két kézzel való megfogása - a partner által átadott labda két kézzel való megfogása <i>Játékpéldák: (Labda az alagútban, Rombold le a várat, Találd el a célt, A kosárlabdázó stafétája)</i></p> <p>Mozgásos játékok, alkalmazott útvonalak és staféták hasznos-alkalmazott motorikus készségekkel: - húzás-tolás - felmászás - lemászás - húzás <i>Játékpéldák: (A bátrak, Felmászás rögzített létrára)</i></p> <p>Mozgásos játékok és staféták a motorikus tulajdonságok fejlesztésére: <i>Játékpéldák: (A kígyó megfogja a farkát)</i></p> <p>Játékok a szem-motorikus koordináció fejlesztésére: - szem-kéz koordináció - szem – láb koordináció - általános koordináció <i>Játékpéldák: (Ügyes céllövők)</i></p>
<p>Kommunikációs és csapatmunka készségek párokban</p>	<p>A mozgásos játékok egyszerű szabályai: - Például: (rajt- és célvonalak, irányadó jelek, a rajtolási vezényszó betartása, indulás a jelzés után, a végrehajtási sorrend betartása)</p> <p>Verbális és nonverbális kommunikációs lehetőség diák-tanár között: - Például: (vizuális, auditív, kineztezikus ingerek, bátorítási, elismerési, figyelmeztetési gesztusok)</p> <p>A mozgásos játékok játszásában levő verbális és nonverbális üzenetek</p> <p>A csoporton belüli kapcsolatbalépés szabályai a játék szabályzatának megfelelően</p>

Tartalomterületek	IV. osztály
<p>3. Hozzáférhető tevékenységek a fogyatékoság mértékétől függően</p>	<p>A mozgásos játék hatása az egészségi állapotra Szabadidős mozgásos játékok, amelyeket a következő helyeken játszanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bent (otthon, turistaház) - a szabadban (játszótér, az iskola udvara) <p><i>Játékpéldák: (Futás követéssel, Mozgás a tükörben)</i></p> <p>Mozgásos játékvariánsok, amelyeket rögtönzött szervezett kiscsoportokban játszanak <i>Játékpéldák: (Ugrókötelezés, Ugróiskola)</i></p> <p>Játékos tevékenységek táborokban, kirándulásokon, természetjáró túrákon</p>

Módszertani javaslatok

A *Játék- és mozgás* tantárgy a tanítóknak és az elemi osztályokban tanító tanároknak szól, célja, hogy támaszt nyújtson a tanárok a tantárgyra jellemző tantermi tevékenységek megtervezésében és megszervezésében.

Tanulmányozása a következő sorrendben történik: az általános kompetenciáktól a sajátos kompetenciáig, majd a tanulási tevékenységektől a tartalomig. A tanító/ az elemi osztályokban tanító tanárok az osztály sajátosságainak, a rendelkezésre álló anyagi eszközök és a diákok fogyatékoságainak megfelelően tervezik meg a tanulást.

A tanterv mélyreható tanulmányozása érdekében a következő kérdéseket kell megválaszolni:

- Milyen célból teszem ezt? (a kompetencia azonosítása)
- Hogyan fogom megvalósítani? (a tanulási tevékenységek meghatározása)
- Milyen tartalmat fogok használni? (a tartalom kiválasztása)
- Mivel fogom megvalósítani? (az erőforrások elemzése)
- Mennyi valósult meg? (az értékelési eszközök meghatározása)

Figyelembe véve az elemi iskolás gyerekek sajátosságait, a tanító/ az elemi osztályokban tanító tanárok olyan megközelítéseket fognak használni, amelyek hozzáférhetővé és vonzóvá teszik a *Játék és mozgás* tantárgy tartalmát. A játék egy módszerré, eszközzé és szervezési formává válik, versenyként vagy nem versenyként kivitelezve, a diákok motorikus és lelki képességeihez igazodva. A motorikus tevékenységek révén a gyermeknek lehetősége van arra, hogy megismerje, felfedezze, belsőleg fedolgozza vagy külsőleg kimutassa a lelkiállapotait és érzelmeit, kapcsolatba lépjen a saját testével, játéktársaival és a környezetével. Fokozatosan magabiztossá válik a saját erejében, és szívesen fedezi fel a világot.

A *Játék és mozgás* tanórákra ajánlott **didaktikai stratégiák** tiszteletben tartják a hozzáférhetőség elvét.

A tantárgy kiemelkedően gyakorlati-alkalmazási, felfedező jellegű, a diákok közvetlen bevonásával. A diákok készségeket gyakorolnak és attitűdöket alkotnak a különböző tanulási környezetekben: a tantermekben, a tornateremben, az iskolai udvaron, és felelősek a javasolt játékokban és tevékenységekben való részvételükért.

Az oktatási eszközök (labdák, körök, zászlók, eszközök, berendezések, védelmi rendszerek stb.) használatát biztosítani kell, ezek a gyermekek védelmét teszik lehetővé, elkerülve az esetleges balesetek kockázatát. Javasoljuk, hogy az erőforrások esztétikusak, vonzóak és könnyen kezelhetőek legyenek.

A teljes játék vagy szakaszainak végrehajtását a tanárok a motorikus tevékenységnek megfelelő felszerelésben mutatják be, ragaszkodva bizonyos mozgásokhoz vagy attitűdökhöz.

A *Játék és mozgás* tantárgy keretében a komoly, súlyos, mély és/ vagy társult értelmi fogyatékos diákoknak szükségük van arra, hogy őket egyénileg vagy csoportosan vezessék és irányítsák; ez a tény azért szükséges, hogy lehetővé tegye bizonyos mozgások elsajátítását és kivitelezését, mint például a jobb koncentrációt a megoldandó feladatra.

A szükséges kezelés és pozicionálási módszerek segítségével elkerülhető a hallgatók sérülése. Ezért az alábbi szabályok betartása szükséges:

- a tanító/ a tanár dönt arról, hogy szükség van-e egy vagy több személyre a diák kezelésére; ha két személyre van szükség, akkor az egyik lesz a felelős;
- a felelős személy eldönti, hogy mikor áll fel a tanuló (jelzés), hogy helyzete megfelelő-e, és általában a diák felső testrészéhez közel áll;
- a tanuló felemelését és szállítását előre megtervezik az akadályok eltávolítása, a kerekesek székek állapotának ellenőrzése érdekében stb.; a tanítónak/ a tanárnak a következő lépésre kell összpontosítania, és nem az útvonal hosszára;
- a tanító/ a tanár a lehető legközelebb áll a széttárt lábú diákhöz a jobb egyensúly érdekében;
- a tanárnak határozottan kell megfognia a diákot, felügyelve a fejét, a vállait és a csípőjét, elkerülve a törzs megcsavarodását vagy elcsúszását;
- a diákok számára biztosítsák a szükséges magyarázatokat a félreértés elkerülése érdekében;
- a hely megváltoztatása nem azonos a pozíció megváltoztatásával;

A diákok biztosítása

- annak érdekében, hogy a diákot bevonja a tevékenységbe, bele kell egyeznie a kezelésbe;
- közölje a diákkal a tervezeteket, ne érje őt mindez váratlanul;
- kérje a diák támogatását és együttműködését, a részvételét, amennyire csak tud, képes és hajlandó.

A didaktikai folyamat szempontjából a következő elvek érvényesülnek:

- adjon biztonságérzetet a gyermeknek;
- dicsérje azért, amit tesz, és ne dorgálja meg azért, amit nem tud vagy nem akar megvalósítani; minden helyzetben a diáknak oka van erre;
- csökkentse a segítséget fokozatosan, ahogyan a diák halad a feladat elvégzésében;
- bátorítsa a gyermek bármilyen kezdeményezését, jutalmazza meg;

- kerülje a diák megfélemlítését, fenyegetését vagy megbüntetését;
- a tanulási folyamatban abból induljon ki, amire a diák képes, és igazítsa a feladatot a képességeihez;
- ne kényszerítse a diákot egy tevékenység elvégzésére, ha nincs megfelelő hangulatban, és használja fel a saját kezdeményezését;
- motiválja a gyermeket minden tevékenységben; kezdje az ismert dolgokkal, és egyenként vezesse be az új elemeket;
- segítsen a diáknak abban, hogy bízzon saját erejében, és elfogadja vagy felülmúlja fogyatékoságát;
- vonja be a játékos és a mozgásos tevékenységekbe az összes diákot, a motorikus cselekvéseket igazítsa a diákok fizikai és motorikus sajátosságaihoz;
- ne használjon olyan játékokat, amelyek a diákok kizárását feltételezik;
- kiegyensúlyozott értékrendű csoportokat/ csapatokat alkossunk, ezzel elkerülve az alacsonyabb pszicho-motorikus készségekkel rendelkező diákok hátrányba kerülését;
- az újonnan tanított játékot a következő 3-4 tanóra során elisméltik, annak érdekében, hogy a diákok elsajátítsák ezeket;
- a mozgásos játékokat meg lehet másikként ismételtetni, új megszervezési kontextusokban, a diákok sajátosságait betartva;
- egy tanórára a következőket lehetne megtervezni: egy új játékot és egy előzőleg elsajátított játékot; egy új játékot és egy-két stafétát; két előzőleg elsajátított játékot; 2-3 stafétát;
- a tanóra játéka és stafétái harmonikusan kell a motorikus készségeket és az erő kifejtések fajtáit bevonják, nevezetesen: gyorsaság-erő, ügyesség-erő, ügyesség-ellenállás;
- ajánlott legalább egy versenyforma használata minden tanórán (egyéni, párban, csoportok közötti, csapatok között);
- minden egyes lecke kötelezően a test előkészítésével kezdődik az erőfeszítésre (bemelegítés);
- minden játék vagy staféta erő kifejtése után szüneteket tartanak;
- a szünetek idejének egy része a leckében tanult játékok gyakorlására is használható;
- a tanórán kívüli tevékenységekbe integrálják azokat a mozgásos játékokat, amelyeket a diákok az órákon tanultak.

Az értékelés a tanulási folyamat alapvető eleme. A *Játék és mozgás* tantárgy értékelése a következőkből áll:

- a jelenlegi értékelés, figyelembe véve a diák magatartását a játékokban, különös tekintettel a játék végrehajtására, a játék szabályainak tiszteletben tartására, a kommunikációs készségek és a csapatmunka felhasználásával, valamint a játékhoz rendelt szerepek teljesítésével;
- az összegző, féléves kiértékelés, figyelembe véve a tanulók azon képességét, hogy hatékonyan részt vegyenek legalább 2, a félév során tanított mozgásos játékban, különböző szerepet betöltve a játékokban.

Egyéb kritériumok, amelyek a diák kiértékelésének megállapításához hozzájárulnak:

- a tanórán kívüli tevékenységekben való részvétel, beleértve a tanító/ tanár által szervezett játékokat;
- a diákok előrehaladása a mozgásos játékokban.

A tanterv a következőkben a mozgásos játékok leírását tartalmazza. Ezek közül egy párat példázunk a tartalom részben. A tantervben példaként bemutatott mozgásos játékok mellett, a tanítók/ az elemi osztályokban tanító tanárok más dinamikus játékokat/ stafétákat is taníthatnak, amelyek megfelelnek a tevékenységük konkrét körülményeinek.

PÉLDÁK MOZGÁSOS JÁTÉKOKRA

1. „Csukd be, nyisd ki”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – becsukják és kinyitják a markukat.

2. „Repül a kismadár”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – oldalra viszik karjaikat, majd visszaállás

3. „Vonatvonali”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – előre vízszintesen felemelik a karjaikat, majd visszaállás

4. „Repülünk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – mozgatják az oldalra kinyújtott karjaikat.

5. „Mozgatjuk a karjainkat”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a párhuzamos karjaikat mozgatják előre és visszaállás.

6. „A baba tornázik”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – előre felemelik karjaikat, majd oldalra viszik, majd visszaállás.

7. „Elő! tapsolunk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – kétszer tapsolnak a combjaikon, majd előre emelik fel kezeiket és kétszer tapsolnak kezeikkel.

8. „Gyí, lovacska!”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – kétszer tapsolnak a combjaikon, majd előre felemelik a kezeiket és kétszer tapsolnak.

9. „Nyomjuk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – kezek a mellkason összeszorított öklökkel – a karok előrenyújtása az öklök kinyitásával, visszaállás.

10. „Malomjárás”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – a karok összekulcsolva a mellkasnál egymáson levő öklökkel – az öklök körkörös mozgása, a mozgás lépcsőzetes gyorsításával.

11. „Dobütés”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – a karok váltakoztatott és ritmikus felemelése, előre, vízszintesen, a dobütést utánozva.

12. „ Rövid karok, hosszú karok”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a kezek feltevése a vállakra, a karok előre nyújtása, visszaállás a karok behajlításával a kezekkel a vállakon.

13. „Kicsi kerék és nagy kerék”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – a karok oldalra vitele, a kiskörzés a karokkal előre és hátra, felváltva a karok nagykörzésével, visszaállás.

14. „Az olló”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a karok előre vitele vízszintesen, a tenyerek lefele és/ vagy felfele ritmikus ollózás a karokkal, felváltva, visszaállás.

15. „A mozdony”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. A karok behajlítva a test mellett összeszorított öklökkel, állva – a karok váltakoztatott körzése a test mellett. Előbb a jobb kar körzésével kezdjük, majd hátra tesszük, és elkezdjük a bal kar mozgását.

16. „A propeller”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – a keresztbe tett karok körzése előre, felfelé, oldalra, lefelé.

17. „Ússzunk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Terpeszállásban – a kezek felemelése a mellkashoz, a karok kinyújtása előre, a karok kinyújtása oldalra, visszaállítás.

18. „Dobbantsunk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – váltakozva dobbantanak a talajon 2-szer mindkét lábbal.

19. „Ne ébresszük fel a babát”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – lábujjhegyen helybenjárás a térdek behajlításával (a karok szabadon mozognak).

20. „A kis katonák”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Járás előre a karok előre és hátra szabadon hintáztatásával.

21. „Az óriások”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a karok felemelése oldalra fel, lábujjhegyre állás, visszaállítás.

22. „Kicsik vagyunk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a térdek behajlítása támasszal guggolásba, visszaállítás.

23. „Ugorj labdaként”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – ugrás mindkét lábbal helyben a térdek könnyű behajlításával. Rugalmasan végrehajtandó, lábujjhegyen, összehúzott lábakkal. Az „ugorj labdaként” vezényszóra, amelyet tapsolás követ, a gyermekek labdaként ugrálnak mindkét lábbal. 2-3 ugrás után a következő vezényszót adjuk: „a labda megállt”, és a gyerekek befejezik a mozgást.

24. „Ugorj verébként”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – ugrás lábujjhegyen mindkét lábbal a térdek könnyű behajlításával és elmozdulás előre és hátra.

25. „Az óriások és a törpék”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – felemelik a karjaikat oldalra fel és lábujjhegyen járnak, a térdek behajlítása guggolásba támasszal, visszaállítás.

26. „Katonaként járunk”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – helybenjárás a térdek behajlításával.

27. „A hinta”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a karok mozgatása egyszerre előre és hátra, a térdek enyhén behajlítva.

28. „Ugorj labda, labda le”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel - ugrások lábujjhegyen mindkét lábon, támasztott guggolással felváltva. 3 labdaugrást kell végrehajtani, guggolással felváltva.

29. „Ugorj labda, labda fel”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – ugrások lábujjhegyen mindkét lábon, magasugrással váltakoztatva.

30. „Körzés lábbal”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – egy kör leírása a lábfejjel a talajon. 4 kört végeznek el a bal lábbal, váltakoztatva a jobb lábbal elvégzett 4 körrel.

31. „Behajlítjuk a térdet”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva – a térdek egyidejű behajlítása, visszaállítás.

32. „Gólyajárás”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – a térdek váltakoztatott behajlítása a mellkason.

33. „Nyisd ki az ollót”

Csípőre tett kézzel – ugrás a lábak szétnyitásával és összezárásával. A térdek behajlítása nélkül végzendő.

34. „Ugorj egy lábon”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – váltakoztatott ugrás egyik lábról a másikra.

35. „Ugorj előre és hátra”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – ugrások lábujjhegyen a térdek könnyű hajlításával és elmozdulás előre és hátra.

36. „Hintázás a talpon”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – a talpak forgatása a lábujjhegyektől a sarokig. A forgatás a lábujjhegyek egyidejű felemelésével kezdődik, majd a teljes talpra való állással.

37. „Ugorj és fordulj”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Csípőre tett kézzel – ugrás a sarkokon, 90 fokos fordulással.

38. „Szlalom”

A diákokat két oszlopba osztjuk. A talajon 3-4 kört rajzolunk ugyanabban a vonalban 50-60 cm távolságra egymáshoz. A rajzolt köröket 20-30 cm távolságban elhelyezett körökkel is ki lehet cserélni. A gyerekeknek csak a körök közötti térben ugrálhatnak mindkét lábbal, anélkül, hogy a körbe lépjenek. A játék elején az oszlopban lévő első gyermek elindul mindkét lábon ugrálva, kikerülve a köröket a földön.

39. „Ugróiskola”

A játékelületen 2-3 körvonalat rajzolunk, a létrehozandó csoportok számától függően (a kör a fej, a téglalap - a nyak; 4-6 – egymásra tett téglalapok - a törzs, 3 téglalap -a lábak; 2 téglalap – a karok). A játék abból áll, hogy minden diák egyes ugrásváltozatokat hajt végre (lendület egy lábról és érkezés egy vagy mindkét lábra; széttett lábbal; széttett lábról összetett lábra, 90°-180°-os fordulással) a tanító által

meghatározott módszerek szerint. Az ugrás útvonalát számokkal (és időrendi sorrendben végrehajtandó, a páros vagy a páratlan számok sorrendjében), vagy nyilakkal lehet megjelölni (vonalak, fordulók, görbék).

40. „A kerék”

A diákok egy kört alkotnak, kezüket megfogva. A tanító jelzésére a gyerekek jobb irányba kezdenek futni, és a következő vezényszóra megváltoztatják a futás irányát balra és jobbra, többször. A stop parancsnál a csapatok leguggolnak, anélkül, hogy elengednék a kezüket.

41. „Fogj meg, fogj meg!”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. A kör közepén a tanító áll. Egy botot tart a kezében, amire egy léggömb van erősítve, és megközelíti a léggömböt egy-egy gyerekhez a körből, és azt mondja, „Fogd meg, fogd meg!”. Amikor a gyerek meg szeretné fogni a léggömböt, a tanító felemeli a botot, és a diáknak fel kell ugrania, hogy elérje.

42. „Rombold le a várad”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. A gyermekek által alkotott nagy kör belsejében egy 1,5 m sugarú kört rajzolunk, amelynek közepén 10 tekét helyezünk el, ez a "vár". A diákok a "vár" köré ülnek 1-2 m távolságban, mindegyikükönél egy labda van. A tanító jelzésére a gyerekek megpróbálják lerombolni a "várat".

43. „Csúszunk”

A diákok oszlopban állnak egyesével, és mindegyik előtt egy pad van. A jelzésnél az első lefekszik a padra, a karokkal kinyújtva, a kezek a pad szélét fogva, a lábak összezárva és kinyújtva. Vezényszóra elkezdődik a padon való csúszás a másik végéig, csak a karokat használva. Amikor a diákok a pad végére érte, a sor végére állnak be.

44. „Mindenki a zászlóhoz”

A diákok két egyenlő csoportra vannak osztva, a rajtvonalnál állnak sorban. A csapatok előtt, 3-4 m távolságra van egy matrac. Jelzésre az első diákok elindulnak, futnak, és kúsznak a matracon, kiveszik a zászlót a tartóból és meglengetik, majd visszateszik a helyére és visszafutnak a csapatok felé, ahol megérintik a következő gyereket, és beállnak a sor végére. Az a csapat nyer, amely először befejezte a versenyt.

45. „Érintsd meg a csengőt”

A diákok két egyenlő csoportra vannak osztva, a rajtvonalnál állnak sorba. Minden csapat előtt, 2 m távolságra van két a járás irányában merőlegesen elhelyezett pad. Vezényszóra, a csapatban levő első gyerekek elszaladnak a padig, felmásznak rá, leugranak róla és addig szaladnak, ameddig megérintik a felfüggesztett csengőt. Visszafordulnak a szaladásból, megérintik a következő gyereket, és beállnak a saját soruk végére. Az a csapat nyer, amely először befejezte a versenyt.

46. „A legjobb céllovó”

A két csoportra felosztott diákok vonalban vannak felállítva, a célzás mögötti vonalon. Minden csapat mellett van egy vödör kis labdákkal. Vezényszóra, a gyerekek minden csoportból felvesznek egy labdát, eldobják a 2-3 méter távolságra levő kosárba. Miután dobtak, elszaladnak a kosárig, kikerülnek és visszajönnek a következő csapattársat megérintve. Azután beállnak a saját soruk végére. Az a csapat nyer, aki minél több labdát dob a kosárba.

47. „Meleg krumpli”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. Állva egymásnak adogatnak egy labdát a lehető leggyorsabban (meleg krumpli).

48. „A kígyó megfogja a farkát”

A diákok egy sort alkotnak, szorosan fogva egymást, az előtte levő törzsét fogva mindkét karral. A vezényszóra elindul a játék, az első gyermek, az oszlop első részével megpróbálja bal-jobb

mozdulatokkal megérinteni a legutolsó gyermeket, a kígyó farkát (a sor végét). A sor hátsó részét alkotó kígyó farka a „kígyó fejével” ellentétes irányba megy, megpróbálva elkerülni a megfogást (megérintést). A megérintett gyerek előre megy, ő lesz a „kígyó feje”.

49. „Zenélő körök”

A diákok a teremben járnak, zenei hátré. Amikor a zene megáll, a diákok meg kell fogják a „zenélő körök” egyikét, amelyek a teremben vannak szétszórva.

50. „Tartsd fent”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé. A tanító több léggömböt bedob a körbe, a diákok fent kell tartásuk a levegőben, egy vagy két kézzel való ütögetéssel.

51. „A labda gurítása”

A diákok kört alkotnak és gurítják a tanító által beadott labdát. A gurítás csak kézzel történhet.

52. „A kosárlabdázó stafétája”

A diákok egy sorban vannak, a kosárlabda palánk alatt 2 m távolságra. Az első diák dob a kosárra, visszaveszi a labdát és odaadja a következőnek, majd beáll a sor végére.

53. „Mozgás a tükörben”

A diákok félkörben állnak. A félkör előtt 2 m távolságra áll a tanító. A tanító különböző mozgásokat és bizonyos gesztusokat hajt végre, és a diákoknak utánozni kell.

54. „A békák a tóba ugranak”

A játszótéren egy nagy kört rajzolunk. A kör a tó. A diákok a kör kerületén állnak. A tanító következő vezényszavára: „Békák, ugorjatok a tóba!”, minden diák egyet ugrik a kör közepe felé.

55. „Fogd meg a labdát”

A diákok egy kört alkotnak, arccal a kör belseje felé fordulnak. A tanító indító vezényszavára odapasszolja a labdát egy diáknak, ez pedig visszapasszolja a tanítónak. A játék addig folytatódik, ameddig minden diák passzolni fogja a labdát.

56. „A tű és a cérna”

A diákok egy kört alkotnak a kezüket fogva. A kör egyik pontjától a tanító sorban kinevez egy 5-6 gyerekből álló csoportot, amelyben az első kapja a „tű” szerepet, és a következő 4-5 gyerek kapja együtt a „cérna” szerepet. A „cérna” szerepet betöltő diákok mindkét karjukkal fogják az előttük levő törzsét. A tanító vezényszavára, „a tű és a cérna elkezd varrni”, kígyózva szaladnak a körben levő gyerekek karjai között. Amikor a „varrás” befejeződött, a „tű és a cérna” visszaállnak a körben levő helyükre, a következő 4-5 diák veszi át a „tű és a cérna” szerepét. Ha a „tű” elszakad az elmozdulás közben, az adott diákcsoport visszamegy a körbe és leáll, újra felvéve a varrási felállást (újra bekötve a „tűt” vagy újra befűzve a „cérnát”).

57. „Zsebkendőcske”

A diákok egy kört alkotnak, arccal befele néznek, és mindkét kezük hátra van hajlítva, a tenyerük kifele van fordítva. Egy diák, aki a játék nevét viselő tárgyat fogja a kezében (a gesztenye, a toboz, a golyócska) a kör körül fut és egy adott pillanatban egy másik diák kezébe helyezi a tárgyat, folytatva a futást. Aki megkapta a tárgyat ellenkező irányba kezd el futni és megpróbál elsőként megérkezni a szabad helyre. Ha az ér elsőként a helyre, aki a játékot kezdte, akkor felváltja szerepét a másik diákkal. Ha nem ér elsőként a szabad helyre, újra átveszi a tárgyat és folytatja a játékot.

58. „Labda az alagútban”

A diákok két sorban vannak, egy rajtvonal/ célvonal előtt. A sorban levő minden diák szétterpesztett lábbal áll. Vezényszóra, a passzolási vonalon álló diák elindítja a labdát, a földön (a padló)

gúritva a csapattársak széttett lábaiból álló alagútban. Az utolsó diák megfogja a labdát, elfut vele a passzolási vonalig, miközben az előző passzoló kicsit hátrébb áll, minden diák egyet lépve hátrafelé.

59. „Labda a hídon”

A diákok két egyenlő számú csapatot alkotnak, egy egyenes sorban, egymástól fél lépés távolságra. Minden csapat egy képviselőt küld, aki megkapja a labdát. Vezényszóra a sorban levő első diák felemeli a labdát a feje felé mindkét kézzel és a törzs könnyű kiterjesztésével, odaadja a hátsónak. Így adják át a labdát az utolsó játékosig. Az utolsó játékos szalad a labdával, beáll a sor elejére és újra átadja a "hídon".

60. „Labda kigyózáva”

A játék megszervezése és menete hasonló az előzőekben leírt játékkal, azzal a különbséggel, hogy a labda átadása két kézzel történik a törzs megcsavarásával. Ha a labdát jobboldalról kapják, akkor baloldalon adják tovább, stb.

61. „A szállítók”

A diákok 2 csoportra vannak osztva, mindkét csoport egy oszlopban áll, a rajtvonal/ célvonal előtt. Minden csapat előtt, egy 3-5 m-es távolságra egy irányadó jelet tesznek, amely kikerülhető. Minden csapat egy labdával indul, amelyet el kell szállítani, a meghatározott megfogási/ tartási és szállítási eljárással összhangban. A „Rajt!” vezényszóra a csapatban levő első diákok átveszik a labdát, végigmennek az útvonalon, kikerülik az irányadó jelet és visszatérnek a saját csapatjukhoz, ahol átadják a tárgyat a következő csapattársnak és beállnak a sor végére.

62. „Csokrocskák”

A diákok szabadon mozognak (járnak, futnak) a játéktérben. Ők a csokrot alkotó virágokat képezik. Ha a tanító egy (a gyerekek által ismert) számot mond vagy mutat, akkor ők csokrokat alkotnak az adott számnak megfelelően (kézen fogva; egymás vállait fogva vagy egymás törzsét fogva). A csokron kívül levő gyerekeknek ezt mondják kollégáik: „Lassan mozgatl, nem vagy a csokorban. Siess!” Azután a játék újrakezdődik a csokrok szétbontásával.

63. „Mértani alakzatok”

A játéktérületen két-három a diákok által ismert mértani alakzatot rajzolunk egy körbe. Szabad futás vagy oszlopban egyesével vagy kettesével való futás közben a tanító kimondja az egyik mértani alakzat nevét, és a gyerekeknek tájékozódniuk kell, majd be kell állniuk a megfelelő körbe. Azokat a gyerekeket, akik nem ismerték fel a mértani alakzatot vagy rossz körbe álltak ki kell javítani és a megfelelő helyre irányítani.

Egy még vonzóbb lehetőség az, amikor a játéktérületre több (4, 5, 6) ugyanolyan mértani alakzatot rajzolunk, és az összes elsajátított mértani alakzatot lerajzoljuk. A tanító vezényszavára „(Ötösével, négyesével vagy hetesével stb.) a háromszögbe!”, a gyerekeknek fel kell ismerniük a háromszögeket, és a vezényszónak megfelelően kell csoportosuljanak.

64. „Körből körbe”

A diákok két csoportra oszlanak, egyesével állnak egy oszlopban, a rajtvonal/ célvonal előtt. Minden csapat elé 5 vagy 8 kört rajzolnak/ tesznek, sakk formában (2 párhuzamos kör, egy kör előtte és egy kör a közepükön, ismét 2 párhuzamos kör, stb.). A körök szélei közötti távolságok az osztály függvényében változnak, 0,5-1,00 m között. A tanító jelzésére és az adott magyarázatoknak megfelelően, a csapatok első diákjai egy széttárt lábú ugrást végeznek az első két körbe, majd egy egy lában történő ugrás következik a harmadik körbe, ezt egy széttárt lábú ugrás követ a 4. és az 5. körbe, majd egy 180°-os fordulat a 3. körbe és egy széttárt lábú ugrás az 1. és a 2. körbe. Majd egy ugrással a rajtvonal felett átadják a stafétát a következő csapattársnak. A tanító az útvonalba más ugráslehetőséget is bevezethet.

65. „Ügyes céllovók”

Az osztályt két csapatra osztjuk, egyesével állnak egy oszlopban, egy megrajzolt vonal mögött, 3m-re párhuzamosan a fallal. A faltól 0,5 m távolságra két tornapadot teszünk, amelyek összeérnek, és párhuzamosak a fallal. A két csapat csapatkapitánya egy megtöltött labdát (homokzsák, megtöltött

műanyag tartó) kap, amelyet a játékindító jelzésre ledobnak a földre két kézzel, a fal és a pad közötti térben. Függetlenül attól, hogy eltalálták vagy sem a „cél”, átveszi a labdát és nagyon gyorsan átadja a következő csapattársnak.

66. „Cikk-cakk verseny”

A diákokat két sorba osszuk, a rajtvonal mögé. A rajtvonal előtt cikk-cakkban elhelyezett akadályok vannak elhelyezve, 2 m távolságra. Jelzésre az első diákok elindulnak lábujjhegyen és kikerülnek az akadályokat. Megfordulnak az akadályok jobboldalán vagy baloldalán, egyenes vonalban járva a térdeket váltakozóan felemelve a mellkashoz. A következők a jelzés után indulnak.

67. „A krumplik vetése és aratása”

A diákok egy sorban vannak, egy a talajon rajzolt vonal mögött. A sor elején, 3-5 m távolságra, 3-4 kört körvonalazunk (rajzolunk) egyenlő távolságra, és a belsejükbe különböző labdákat teszünk. A tanító jelzésére, a sorban levő első diák elfut és összeszedi a körben levő tárgyakat, majd odaadja a következő diáknak, aki ismét elveti őket (beteszi a körökbe). A játék addig folytatódik, ameddig az utolsó diák visszatér az eredeti helyzetbe.

68. „Döntsd le a tekéket”

A diákok egy sorban vannak, egy a talajon rajzolt vonal mögött. A sor előtt 6-10 teke van, 2 m távolságra a diákoktól. Sorra minden diák kézzel elgurítja a labdát a tekék irányába, megpróbálja ledönteni őket. Minden diák elfut és visszaszerzi a labdát, majd átadja a következő gyerekeknek.

69. „Staféta egyensúlyban”

A diákokat két sorra osztjuk. Minden sor elé egy padot helyezünk hosszába, a széles felével felfelé. A kezdési jelre, az első diákok egyensúlyozva mennek a padon. A pad végén leszállnak és futva visszaállnak a sor végére.

70. „Elmozdulás az alagútban”

A diákokat két sorra osztjuk, a rajtvonal mögött. Minden sor előtt 2 m-es távolságra egy alagút található. Vezényszóra a sorban levő első diákok hasra fekvő, átkúsznak az alagúton. Az alagút végén felállnak, és visszafutnak a saját soruk végére. A játék addig tart, ameddig minden gyerek átmege az alagúton.

71. „Felmászás rögzített létrára”

A diákokat két sorra osztjuk, a rajtvonal előtt 3 m távolságra van egy rögzített létra. Jelzésre az első diák elkezd futni a rögzített létráig, felmászik a kezek és a lábak segítségével, megérinti az utolsó léceket, majd ugyanazzal az eljárással lemászik, visszamegy a sorhoz és belecsap a következő tenyerébe.

72. „Állj a labdával együtt!”

A diákok a játéktéren vannak szétszórva, szembe állnak a tanítóval. A tanító kezében egy labdát tart, amelyet a játékindítási jelzésre állandóan a talajhoz pattint. Mindegyik diáknak ugrálnia kell, a labdát utánozva. Amikor a labda leáll, a diákok befejezik az ugrálást.

Bibliográfia

- Atanasiu, M., Atanasiu, C., (1974), *Jocuri pentru școlari*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Cârstea, Gh., (1995), *Metodica educației fizice*, A.N.E.F.S., București;
- Epuran, V., (1977), *Jocuri de mișcare*, IEFS, București;

- Mujicov, N., Branga, I., Mujicov, C., (1966), *Jocuri pentru copii și tineret*, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, București;
- Negulescu, I., (2006,) *Integrarea socială prin practicarea sportului și activități fizice adaptate*, ANEFS, București;
- Teodorescu, S., Bota, A., Stănescu, M., (2003), *Educația fizică și sport adaptat pentru persoane cu dizabilități senzoriale, mintale și defavorizate social*, Editura Seme, București;
- ***(2015), *Programa școlară pentru disciplina opțională JOC ȘI MIȘCARE* [curriculum la decizia școlii pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a], București;
- *** (2014), *Programa școlară pentru disciplina JOC ȘI MIȘCARE, CLASELE a III-a - a IV-a*, București;
- ****Programa școlară pentru EDUCAȚIE FIZICĂ Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin ordin al ministrului Nr.3418/19.03.2013;
- ***(2014),*Programa școlară pentru disciplina EDUCAȚIE FIZICĂ CLASELE a III-a – a IV-a*, aprobată prin *Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 / 02.12.2014*, București;

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale

Elena Antoanela MĂRGĂRITA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea

Diana BUMBĂCILĂ, fordítás koordinátor Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Alina VESE, fordítás koordinátor Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Név, keresztnév	Képviselt intézmény
Mărgărita Elena Antoanela	I.Ș.J. Vâlcea
Bărbuț Daniel	I.Ș.J. Vâlcea
Cârceag Petre Daniel	C.Ș.E.I. Băbeni
Pîrjol Nicoleta	C.Ș.E.I. Băbeni
Gavrișiu Iuliana Claudia	C.N.I. "Matei Basarab", Râmnicu Vâlcea
Popescu Ana-Maria	Sc. Gim, Nr. 10, Râmnicu Vâlcea
Onogea Rodica	Liceul Sanitar " Antim Ivireanul", Râmnicu Vâlcea
Georgescu Maria	Sc. Gim. Nr. 5, Râmnicu Vâlcea
Lazăr Diana	Sc. Gim. "I. Ghe. Duca", Râmnicu Vâlcea
Mugescu Aurora	Sc. Gim. "Take Ionescu", Râmnicu Vâlcea
Tăbăcuțu Teodor Anton	Sc. Gim. Mădulari, Com. Cernișoara

Fordítás koordinátor

Név, keresztnév	Képviselt intézmény
Novac Mioara	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Gatea Simona	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Bancu Cristina	CȘEI „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara
Somogyi Ildiko	CȘEI „Paul Popescu Neveanu” Timișoara
Hamzescu Daniela	CREI Timiș
Deregán Szidónia	CJRAE Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KÉPZŐMŰVÉSZETI NEVELÉS

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Speciális oktatás
Előkészítő - IV. osztály

Bukarest, 2021

Bevezető

A képzőművészeti nevelés tanterv egy újszerű, a tanulók kompetenciáit előtérbe helyező tantervi tervezési modell alapján készült. Azáltal, hogy a tanítási folyamat a tanulók kompetenciáiból indul ki, érzelmeik kifejezésére ösztönzi őket, kedvezően befolyásolja a társas kapcsolataikat és kognitív fejlődésüket, csökkenti a szorongás mértékét, és szorgalmazza a mintakövető viselkedést kiaknázva a szenzomotoros készségeket és fejleszti a szem-kéz koordinációt.

A súlyos értelmi akadályozottság esetén a képzőművészeti nevelés különös jelentőséggel bír, mivel változatos munkatechnikáin keresztül ösztönzi a tanulókat gondolataik, érzelmeik kifejezésére, a kidolgozott kompozíciókon keresztül pedig a vágyak, benyomások, élmények nonverbális kifejezését, az emocionális görcsök oldását, és mindezek hozzájárulnak az az önbecsülés és önbizalom javulásához, a feszültségek, frusztráció és negatív érzelmi töltet csökkenéséhez.

Felépítését tekintve, a jelen tanterv a következő alegységeket tartalmazza:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A képzőművészeti nevelés által megcélzott **általános kompetenciák** a tanulóknál kialakuló tág értelemben megfogalmazott kognitív és viselkedéses változások, melyeket az alsó tagozati évek során kívánunk alkalmazni.

A **sajátos kompetenciák** az általános kompetenciákból származtatott köztes lépcsőfokok, melyeket egy iskolai év folyamán alakítunk ki.

Ezek mindegyikéhez egy **tanulási tevékenység**-javaslatokat kapcsolunk, amelyek a tanulók konkrét tapasztalataira épülnek, és változatos tanulási helyzetekre szabott tanítási-nevelési stratégiákat szükségeltetnek. Ezek irányadó jellegűek. A tanár a tanulók életkori sajátosságaiból, érdeklődési köréből, motiválhatóságából, a sérültség mértékéből és a tantermi-intézményi felszereltség függvényében tervezi meg a tevékenységeket.

A tanulás tartalma az alapkompenciák kialakulásához szükséges tudás- és készségrepertoárból tevődik össze.

A következő nagyobb területekre oszlanak:

- rajz
- festés
- modellezés

A **módszertani javaslatok** a tartalmak tanulási tevékenységekbe történő beépítését, a tanulók életkori és osztályszintű sajátosságaihoz való adaptálását szolgáló tanítási stratégiákat tartalmaznak, és minden tanuló fejlesztésének és tartós motiválásának eszközei.

Súlyos értelmi akadályozottsággal élő tanulókból álló csoportok/ osztályok/ tanintézmények kerettanterve alsó tagozaton minden évfolyam esetén heti 1 órát szentel a képzőművészeti nevelésnek.

Általános kompetenciák

Változatos anyagok, eszközök felfedezése és használata a képzőművészeti tevékenységek során

Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

Képzőművészeti készségek és technikák kialakítása

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajotos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Változatos anyagok, eszközök felfedezése és használata a képzőművészeti tevékenységek során

Előkészítő osztály
<p>1.1.Közvetlen környezetében található tárgyak/anyagok egyszerű tulajdonságainak megfigyelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tárgyak megfigyelésére, színek, formák, anyagok felfedezésére szolgáló gyakorlatok - gyakorlatok, amelyek célja a közvetlen környezetben található tárgyak felfedezése az érzékszervek bevonásával (hallás, látás, szaglás, tapintás) - tárgyak tulajdonságainak megfigyelése (méret, szín, forma, szerkezet); - egy adott forma kiválasztása több forma közül (egy nagy tárgy a kicsik közül és fordítva); - anyagok, képek válogatása adott szempont szerint (papír, üveg, fa, műanyag, textília) - termékek csoportosítása anyag szerint- pl. Lottójáték - eszközök és anyagok csoportosítása használati területek szerint (rajzoláshoz, festéshez, modellezéshez) - séta a természetben (megfigyelési, felfedezői tevékenységek, különböző természetes anyagok, termékek gyűjtése)
<p>1.2.Modellezéshez, színezéshez, festéshez szükséges eszközök megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok, amelyek célja a munkaeszközök azonosítása (ecsetek, színes vízfestékek, szívószál, vatta, fogkrém, ceruzák, színesceruzák, rajzkészletek, pecsételők, sablonok, vonalzó, filctollak, gyúródeszka, papír, stb.) - játékok, gyakorlatok, amelyek célja az anyagok és eszközök felismerése és/vagy megnevezése
<p>1.3. A munkaeszközök és anyagok használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök és az anyagok használatát célzó tevékenységek: a helyes ceruzafogás gyakorlása, ecsethasználat, játékos ujjgyakorlatok, a kéz izomzatát fejlesztő gyakorlatok, ismerkedés a játékokkal, tárgyakkal, gyurma-, homokgyurma használata, érzékszervi játékok, stb. - vidám grafikai gyakorlatok: maszatolás, firkálás

- a tevékenységen való részvételt stimuláló játékok: a vízfesték lágyítása vízzel, víz öntögetése különböző edényekkel, tubusos festék kinyomása, ujjfestés, kézlenyomat, fültisztító pálcikákkal való festés, pecsételés parafadugókkal, levelekkel, lenyomatok készítése gyurmába, rajzoló, színező aplikációk használata számítógépen, android alkalmazásokon

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

Előkészítő osztály

2.1. Képek, modellek üzenetének felismerése ismert kontextusokban

- egyszerű kérdésekre válaszadás: Mi ez? Mutass rá!
- rajzok, képek, modellek szóbeli jelentéssel való egyeztetése: Mutasd meg! Hol van? Mit rajzoltál/ festettél/ készítettél?

2.2A pont, vonal, szín és forma felismerése ismert helyzetben, közvetlen környezetben és képen

- **A formanyelv** elemeinek azonosítását és kivitelezését célzó gyakorlatok (pont, vonal, forma, alapszínek, semleges színek)
- olyan gyakorlatok, amelyek által összefüggés található a különböző formanyelvi elemek és a környezetben lévő formák/ tárgyak között

A pont

- a pont megfigyelése, bemutatása a környezetben
- ritmusgyakorlatok: különböző anyagok ütögetése ujjal, ököllel, tenyérrel (gyurma, víz, fa, papír stb.); a gyakorlatokat lehet zenei ritmusra/hangokra végezni, változatos gyorsasággal
- pontok gyakorlása: a táblán/papíron/képlékeny anyagokban: krétával, filccel, pálcikákkal, festékbe mártott ujjal, ceruzával, fogvájóval gyurmába stb.
- pontsorok kivitelezése mechanikusan különböző irányokba

A vonal ("A pont sétálni megy")

- a környezetben lévő vonalak bemutatását és megfigyelését célzó gyakorlatok
- vonalhúzás ujjal a padon, festékbe mártott ujjal papíron, vizes ujjal táblán, ceruzával a levegőbe és különböző anyagokba (sóba, rizsbe, hóba, borotvahabba stb.)
- különböző vastagságú és színű vonalak kivitelezése segítséggel
- vonalhúzás különböző irányba, segítséggel (függőlegesen, vízszintesen)

A forma

- a környezetben lévő formák bemutatását és megfigyelését célzó gyakorlatok
- a természetben fellelhető formák azonosítását célzó gyakorlatok (tárgyak, mértani formák)
- szabadon választott formák rajzoltatása tanári segítséggel
- síkidomok készítése különböző technikákkal: pecsételés, sablonok használatával stb.

A szín

- a környezetben lévő színek bemutatását és megfigyelését célzó gyakorlatok
- színfelismerő gyakorlatok: Mutasd meg! Válogass! Szinezd/fesd egyformára! típusú utasítás
- az osztályterem feldíszítése a gyerekek munkáival, egy adott szín szerint
- színekkel kapcsolatos versek, dalok, találós kérdések felolvasása
- egy színnel kapcsolatos tematikus nap szervezése pl. egy nap, amikor mindenki visel piros ruhadarabot, csak piros színnel írunk, az ételben legyen valami, ami piros stb.
- a színcsoportok felismerését célzó gyakorlatok (elsődleges színek, semleges színek)
- az alapszínek felismerése, terminológia használat nélkül (piros, sárga, kék) Mutasd meg! Válogasd ki! Fess a minta szerint!
- az alapszínek segítséggel való használata különböző alkotásokban
- nagy felületek/területek/ábrák színezése
- a semleges színek felismerését célzó gyakorlatok, terminológia használat nélkül: fekete, fehér
- a semleges színek használata különböző alkotásokban
- formakitöltés, nagy felületek színezése semleges színekkel
- a "Paint" program használatának gyakorlása (kicsi/nagy pontok, vastag/vékony vonalak, színfoltok, formakitöltés színekkel stb.)

2. Képzőművészeti készségek és technikák kialakítása

Előkészítő osztály

3.1. Általános pszichomotoros készségek kialakítása a környezet felfedezése által

- a tanuló közvetlen környezetében lévő tárgyak megismerése, felfedezése
- Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyeltetése.
- vizuális megkülönböztetés (válogatás egy szempont szerint: -szín, méret, forma)

<ul style="list-style-type: none"> - auditiv megkülönböztetés (hangos lottó, állathangok, ismert hangok “Az állatok hangjai”, Mi hallatszik?) - taktilis megkülönböztetés (anyagok megkülönböztetése: puha-kemény, sima, érdes) - játékos gyakorlatok: különböző méretű labdák eldobása, kifogása, továbbadása - manipulációs gyakorlatok: különböző méretű, tömegű tárgyak manipulálása (puzzle, formataláltatós játékok, építőjátékok)
<p>3.2. Kompozíciók/tárgykészítés/építés megvalósítása egyszerű technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - szabad kompozíció készítése a gyerek rendelkezésére állított eszközök/anyagok segítségével - tárgyak körberajzolása, mintakövetés - ujjfestés - pecsételés termésekkel (félbevágott gyümölcsök, zöldségek, falevelek, virágok, kefe, szivacs, összegyűrt papír, szövetek, dugók stb.) - Festékfújás szívószállal, festékszórás fogkefével, festékszóróval - gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gömbölyítés, hengerítés, mélyítés. - gyurma méretre sodrása, gömbölyítése az asztalon és két tenyér között. - képlékeny anyag formázása előrajzolt minta követésével. Alapelemek összeillesztésével modell alapján síkbeli formák összeállítása. Az elkészült munkadarab díszítése. - oktatási softok használata

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ceruzák, radír, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzók, filctollak, sablonok, papír, rajzfüzetek, kréták, tábla, számítógép, táblagép, Media Player-Magic Art applikáció, Paint program és más rendelkezésre álló eszközök <p>A formanyelv elemei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pont - Vonal-vízszintes, függőleges - Forma

	<p>Munkavégzési technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - körberajzolás, egyszerű formák színezése/átrajzolása, sablonok használata, média rajz applikációk használata <p>Végtermék-javaslatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű díszek, szabadrajz
Festés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ecsetek, vízfestékek, festéktárolók, szívószálak, vatta, szivacs, papír, színes papír, számítógép, Paint program táblagép és más rendelkezésre álló eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - síkforma - alapszínek, semleges színek <p>Munka technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ujjfestés, lenyomat készítés, pecsételés, fújás, spriccelés, festékszórás, nyomkodás <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompozíciók, ujjfestéssel, lenyomattal létrejött termékek
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurma, homokgyurma, gyúródeszka, műanyag kés, nyomóformák, más eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma - Térbeli forma <p>Munka technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkbéli formák: sablonok használata - Térbeli formák: szabad modellezés, gyúrás, nyomkodás, szakítás, vágás, lapítás, sodrás, gömbölyítés <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alakok: pereg, kígyó, karkötő, gyöngy, létra, napsugár, hullámok, almák, virágszár stb.

I OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1.Változatos anyagok, eszközök azonosítása és használata a képzőművészeti tevékenységek során**

I osztály
<p>1.1.Közvetlen környezetében található eszközök/anyagok azonosítása és megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök/anyagok azonosítására és megkülönböztetésére szolgáló gyakorlatok (ecsetek, vízfestékek, tartályok, rajzeszközök, sablonok, vonalzó, gyurmák, filctollak, papír stb.) - gyakorlatok, amelyek célja az anyagok tulajdonságainak felismerése és megkülönböztetése (színkeverékek, gyurma állagának megváltoztatása) - tárgyak tulajdonságainak megfigyelése (méret, szín, forma, szerkezet); - eszközök és anyagok csoportosítása használati területek szerint (rajzoláshoz, festéshez, modellezéshez használható) - séta a természetben (megfigyelési, felfedezői tevékenységek, különböző természetes anyagok, termékek gyűjtése)
<p>1.2. A munkaeszközök és anyagok használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az eszközök és az anyagok használatát célzó tevékenységek: a helyes ceruzafogás gyakorlása, ecsethasználat, játékos ujjgyakorlatok, a kéz izomzatát fejlesztő gyakorlatok, ismerkedés a játékokkal, tárgyakkal, gyurma-, homokgyurma használata, érzékszervi játékok, stb. - a munkaeszközök tisztítása, megfelelő tárolása

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

I osztály
<p>2.1. Képek, modellek üzenetének felismerése ismert kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű kérdésekre válaszadás: Mi ez? Mutass rá! Milyen színű/alakú? mekkora? - Rajzok, képek, modellek szóbeli jelentéssel való egyeztetése: Mutasd meg a---. Hol van? Mi ez?
<p>2.2 A formanyelv elemeivel való ismerkedés és ezek gyakorlati kivitelezése</p>

- a formanyelv elemeinek felismerése és használata (pont, vonal, alapszínek, semleges színek)
- forma-tárgy egyeztetés

A pont

- a pont megfigyelése, bemutatása a környezetben
- pontok gyakorlása: a táblán/papíron/képlékeny anyagokban: krétával, filccel, pálcikákkal, festékbe mártott ujjal, ceruzával, fogvájóval gyurmába stb.
- pontsorok kivitelezése mechanikusan különböző irányokba
- grafikai gyakorlatok

A vonal (“A pont sétálni megy”)

- a környezetben lévő vonalak bemutatását és megfigyelését célzó gyakorlatok
- vonalhúzás ujjal a padon, festékbe mártott ujjal papíron, vizes ujjal táblán, ceruzával a levegőben és különböző anyagokba (sóba, rizsbe, hóba, borotvahabba stb.)
- különböző vastagságú és színű vonalak kivitelezése segítséggel
- vonalhúzás különböző irányba, segítséggel (függőlegesen, vízszintesen)

A forma

- a környezetben lévő formák bemutatását és megfigyelését célzó gyakorlatok
- a természetben fellelhető formák azonosítását célzó gyakorlatok (tárgyak, mértani formák)
- szabadon választott formák rajzoltatása tanári segítséggel
- síkidomok készítése különböző technikákkal: pecsételés, sablonok használatával stb.

A szín

- a környezetben lévő színek bemutatását és megfigyelését célzó gyakorlatok
- színfelismerő gyakorlatok: Mutasd meg! Válogass! Szinezd/fesd egyformára! típusú utasítás
- az osztályterem feldíszítése a gyerekek munkáival, egy adott szín szerint
- színekkel kapcsolatos versek, dalok, találós kérdések felolvasása
- megadott színnel kapcsolatos tematikus nap szervezése pl. egy nap, amikor mindenki visel piros ruhadarabot, csak piros színnel írunk, az ételben legyen valami, ami piros stb.
- a színcsoportok felismerését célzó gyakorlatok (elsődleges színek, semleges színek)
- az alapszínek felismerése, terminológia használat nélkül (piros, sárga, kék)

Mutasd meg! Válogasd ki! Fess a minta szerint!

- az alapszínek segítségével való használata különböző alkotásokban
- nagy felületek/területek/ábrák színezése
- a semleges színek felismerését célzó gyakorlatok, terminológia használata nélkül: fekete, fehér
- a semleges színek használata különböző alkotásokban
- formakitöltés, nagy felületek színezése semleges színekkel
- a "Paint" program használatának gyakorlása (kicsi/nagy pontok, vastag/vékony vonalak, színfoltok, formakitöltés színekkel stb.)

3. Képzőművészeti készségek és technikák kialakítása

I osztály

3.1. Alapszintű kéz- és mozgáskoordináció kialakítása

- Finommotorikát fejlesztő gyakorlatok, a mozgáskontroll gyakorlása különböző kézmozdulatok gyakorlása: fel, le, forgó mozdulatok (tornagyakorlatok, táncgyakorlatok)
- különböző palackok, dobozok nyitogatása, kicsomagolása, palack kupakjának ki/bezsavarása)
- ujjtorna, kéztorna
- szem-kéz koordinációs gyakorlatok: gyöngyfűzés, szűrőkázás, papírgyűrűs, fogás, csipegetés, papírhajtogatás, stb.
- ceruza gyakorlatok, írásirány: levegőben, padon, papíron: fel-le, jobbra-balra kézzel, ujjal, ceruzával utánzási gyakorlatok végzése

3.2. Kompozíciók/tárgykészítés/építés megvalósítása egyszerű technikák alkalmazásával

- szabad kompozíció készítése a gyerek rendelkezésére állított eszközök/anyagok segítségével
- tárgyak körberajzolása, mintakövetés
- ujjfestés
- pecsételés termésekkel (félbevágott gyümölcsök, zöldségek, falevelek, virágok, kefe, szivacs, összegyűrt papír, szövetek, dugók stb.)
- Festékfújás szívószállal, festékszórás fogkefével, festékszóróval
- gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gömbölyítés, hengerítés, mélyítés. gyurma méretre sodrása, gömbölyítése az asztalon és két tenyér között.

- képlékeny anyag formázása előrajzolt minta követésével. Alapelemek összeillesztésével modell alapján síkbeli formák összeállítása. Az elkészült munkadarab díszítése.
- különböző kompozíciók készítése modell alapján, tanári segítséggel
- papírgyűrés, papírtépés-ragasztás
- oktatási softok használata
- különböző alakok készítése segítséggel: "Sündisznó", "Labda", "Karkötő", "Betűk", "Számok", "Alma", "Csiga"

Tartalmak

Tartalmi területek	I osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ceruzák, radír, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, filctollak, sablonok, papír, rajzfüzetek, kréták, tábla, számítógép, táblagép, Media Player-Magic Art applikáció, Paint program és más rendelkezésre álló eszközök <p>A formanyelv elemei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pont - Vonal:- vízszintes, függőleges, kör - Forma <p>Munkavégzési technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - körberajzolás, egyszerű formák színezése/átrajzolása, sablonok használata, számítógépes rajz applikációk használat <p>Végtermék-javaslatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű díszek, szabadrajz
	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ecsetek, vízfestékek, festéktárolók, szívószálak, n vatta, szivacs, papír, színes papír, számítógép, Paint program táblagép, és más rendelkezésre álló eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - síkforma - alapszínek, semleges színek <p>Munka technikák:</p>

Festés	<ul style="list-style-type: none"> - ujjfestés, lenyomat készítés, pecsételés, fújás, spriccelés, festékszórás, nyomkodás <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompozíciók, ujjfestéssel, lenyomattal létrejött termékek
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurma, homokgyurma, gyúródeszka, műanyag kés, nyomóformák, más eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma - Térbeli forma <p>Munka technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma: sablonok használata - Térbeli formák: szabad modellezés, gyúrás, nyomkodás, szakítás, vágás, lapítás, sodrás, gömbölyítés <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alakok: perec, kígyó, karkötő, gyöngy, létra, napsugár, hullámok, almák, virágszár stb.

II. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.Változatos anyagok, eszközök azonosítása és használata a képzőművészeti tevékenységek során

II. osztály
<p>1.1.Munkaeszközök/anyagok azonosítása és megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök/anyagok azonosítására és megkülönböztetésére szolgáló gyakorlatok (ecsetek, vízfestékek, tartályok, rajzeszközök, sablonok, vonalzó, gyurmák, filctollak, papír stb.) - tárgyak tulajdonságainak megfigyelése (méret, szín, forma, szerkezet); - eszközök és anyagok csoportosítása használati területek szerint (rajzoláshoz, festéshez, modellezéshez, építéshez használható anyagok/eszközök)

- exerciții, care au ca scop dezvoltarea proprietăților materialelor (amestecarea culorilor, schimbarea stării agregate a plastilinelor)

1.2. A munkaeszközök és anyagok használata

- Az eszközök és az anyagok használatát célzó tevékenységek: a helyes ceruzafogás gyakorlása, ecsethasználat, játékos ujjgyakorlatok, a kéz izomzatát fejlesztő gyakorlatok, ismerkedés a játékokkal, tárgyakkal, gyurma-, homokgyurma használata, érzékszervi játékok, stb.
- a munkaeszközök tisztítása, megfelelő tárolása

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

II. osztály

2.1. Képek, modellek üzenetének felismerése ismert kontextusokban

- egyszerű kérdésekre válaszadás: Mi ez? Mutass rá!
- válaszadás alternatív vagy zárt kérdésekre: Kutyát vagy macskát látsz a képen? Látsz virágot? (igen/nem válasz)
- Rajzok, képek, modellek szóbeli jelentéssel való egyeztetése utasítások alapján: Mutasd meg a---. Hol van a... ?

2.2 A formanyelv elemeivel való megismerése és gyakorlati kivitelezése

- a formanyelv elemeinek felismerése és használata (pont, vonal, alapszínek, semleges színek)

A pont

- szabadon választható, kisebb-nagyobb, erősebb-halványabb pontok sorozatának írása utánpótlással különböző irányba

A vonal

- vonalhúzás vizes szivaccsal/krétával táblára, filctollal papírlapra
- különböző vastagságú és színű vonalak kivitelezése segítséggel
- vonalhúzás különböző eszközökkel

A forma

- szabadon választott formák rajzoltatása tanári segítséggel
- síkforma készítése különböző technikákkal: pecsételés, sablonok használatával stb.
- térbeli formák kivitelezése gyurmázással, agyagozással, clay slime-mal

A szín

- a színcsoportok felismerését célzó gyakorlatok (elsődleges színek, semleges színek)
- az alapszínek felismerése, terminológia használat nélkül (piros, sárga, kék)
Mutasd meg! Válogasd ki! Fess a minta szerint!
- az alapszínek segítségével való használata különböző alkotásokban
- nagy felületek/területek/ábrák színezése
- a semleges színek felismerését célzó gyakorlatok: fekete, fehér
- formakitöltés, nagy felületek színezése semleges színekkel
- a "Paint" program használatának gyakorlása (kicsi/nagy pontok, vastag/vékony vonalak, színfoltok, formakitöltés színekkel stb.)

3. Képzőművészeti készségek és technikák kialakítása

II. osztály

3.1. Pszichomotoros készségek kialakítása és fejlesztése

Testséma és lateralitás

- Testrészek azonosítása, megkülönböztetése, testrészek felismerése tükörben, társán, testséma fejlesztő játékok
- Tárgyak helyének meghatározása a tanulóhoz viszonyítva ("Milyen tárgyak vannak a bal/jobbs oldaladon?" stb.)

Perceptuo-motoros alapstruktúrák (szín- forma-méret)

- Tárgyak/képek azonosítása és megkülönböztetése („Mutasd meg!”, „Nevezd meg! „)
- Tárgyak/képek válogatása/csoportosítása egy vagy két szempont szerint (pl. Válogass szín/nagyság szerint! stb.)
- Soralkotás egy szempont szerint: Tárgyak/képek sorozata (Helyezd nagyság szerint a... !)

Tér-idő szerinti tájékozódás, szervezés

- Tárgyak/képek elhelyezése a térben (lent, fent, alatt, felett, rajta, mellett, előtt, mögött)
- Egyszerű utasítások végrehajtása: pl. Tedd a székre! Tedd az asztal alá! stb.)
- A tárgyak egymáshoz való helyzetének vizuális megkülönböztetése
- A napszakok azonosítása (pl. napirendben a napszakhoz kötött tevékenység megmutatásával)
- napszakok és cselekvést/tevékenységet ábrázoló képek egyeztetése

3.2. Kompozíciók/tárgykészítés/építés megvalósítása egyszerű technikák alkalmazásával

- tárgyak körberajzolása, mintakövetés
- rajzok festése, kézzel/ujjal festés különböző felületekre, formákra (szív, kör), papírtányér stb.
- pecsételés termésekkel (félbevágott gyümölcsök, zöldségek, falevelek, virágok, kefe, szivacs, összegyűrt papír, szövetek, dugók stb.)
- kompozíció készítés modell alapján tanári segítséggel
- kompozíciók készítése száraz szín felvitellel, egyszínű kompozíciók, fújással, szórással készült alkotások
- gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gömbölyítés, hengerítés, mélyítés. gyurma méretre sodrása, gömbölyítése az asztalon és két tenyér között.
- képlékeny anyag formázása előrajzolt minta követésével. Alapelemek összeillesztésével modell alapján
- papírgyűrés, papírtépés-ragasztás
- oktatási softok használata
- különböző alakok készítése segítséggel: "Sündisznó", "Labda", "Karkötő", "Betűk", "Számok", "Alma", "Csiga", stb.

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ceruzák, radír, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, filctollak, sablonok, papír, rajzfüzetek, kréták, tábla, számítógép, táblagép, Paint program és más rendelkezésre álló eszközök <p>A formanyelv elemei</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pont - A vonal: - vízszintes, függőleges, kör - A forma <p>Munkavégzési technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - körberajzolás, rajzolás, színezés, sablonok használata, média rajz applikációk használata <p>Végtermék-javaslatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű díszek, szabadrajz

Rajz	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ecsetek, vízfestékek, festéktárolók, szívószálak, vatta, szivacs, papír, színes papír, homok, búzadara, számítógép, Paint program táblagép, valamint más rendelkezésre álló eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapszínek, semleges színek <p>Munkatechnikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ujjfestés, lenyomat készítés, pecsételés, fújás, spriccelés, festékszórás, nyomkodás <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompozíciók egy adott téma/kontúr/modell alapján, segítséggel
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurma, homokgyurma, gyúródeszka, műanyag kés, nyomóformák, más eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma: sablonok használata - Térbeli formák: gyúrás, alakítás, nyomkodás, gömbölyítés, sodrás, tépés, vágás, tekerés <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű alakok: pereg, kígyó, karkötő, gyöngy, létra, napsugár, hullámok, almák, virágszár stb.

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.Változatos anyagok, eszközök azonosítása és használata a képzőművészeti tevékenységek során

III. osztálya
<p>1.1.Munkaeszközök/anyagok azonosítása és megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök/anyagok azonosítására és megkülönböztetésére szolgáló gyakorlatok (ecsetek, vízfestékek, tartályok, rajzeszközök, sablonok, vonalzó, gyurmák, filctollak, papír stb.)

- gyakorlatok, amelyek célja az anyagok tulajdonságainak felismerése és megkülönböztetése (színkeverékek, gyurma állagának megváltoztatása)
- eszközök és anyagok csoportosítása használati területek szerint (rajzoláshoz, festéshez, modellezéshez használható)
- séta a természetben (megfigyelési, felfedezői tevékenységek, különböző természetes anyagok, termékek gyűjtése)

1.2. A munkaeszközök és anyagok használata

- Az eszközök és az anyagok használatát célzó tevékenységek: a helyes ceruzafogás gyakorlása, ecsethasználat, játékos ujjgyakorlatok, a kéz izomzatát fejlesztő gyakorlatok, ismerkedés a játékokkal, tárgyakkal, gyurma-, homokgyurma használata, érzékszervi játékok, stb.
- a munkaeszközök tisztítása, megfelelő tárolása

2.Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

III. osztály

2.1. Képek, modellek üzenetének felismerése ismert kontextusokban

- rákérdezés egy rajz, festmény, modell, kollázs elemeire: Mi ez? Milyen színű?
- részlet keresés, részlet kiemelés képeken
- játékos feladatok: pl. Találd meg a? Mi változott? stb.

2.2. A formanyelv elemeivel való ismerkedés és ezek gyakorlati kivitelezése

- a formanyelv elemeinek felismerése és használata (pont, vonal, alapszínek, semleges színek)

A pont

- pontozás függőlegesen, vízszintesen, ferdén a méret/szín tartással: "Gyöngyök"
- pontozás egy adott téma alapján: "Csillagos ég", "Virágos rét", "Bogarak", "Hópelyhek", "Homokos part", "Halak"
- sötét alapra fehér pontok rajzolása, világos alapra sötét pontok
- pontok –különböző technikákkal pl. lyukasztással, szórással száraz/vizes felületre, papírtépéssel, sablonnal, pecsételéssel, az ecset hegyével, a ceruza végén található radírral stb.
- grafikai gyakorlatok

A vonal

- különböző vastagságú és színű vonalak húzása

- vonalhúzás különböző irányba, segítséggel (függőlegesen, vízszintesen, görbe, körbe)
- vonalak rajzolása utasításra: Rajzolj vízszintes/függőleges vonalat/kört !
- különböző vastagságú vonalak rajzolása (pl. tömbházak)
- görbe vonal rajzolása (« Hullámok »)
- különböző típusú vonalak használata (Gyümölcsfák, Utcák, Színes lufik, Madarak a villanydróton/kerítésen, Csónak a hullámokon stb.)

A forma

- a természetben fellelhető formák azonosítását célzó gyakorlatok (tárgyak, mértani formák)
- szabadon választott formák rajzoltatása tanári segítséggel
- mandalák színezése
- térbeli formák modellezése, origami-pl. könyv, zsebkendő, ház, létra
- síkidomok készítése különböző technikákkal: pecsételés, sablonok használatával stb.

A színek

- színfelismerő gyakorlatok: alapszínek, semleges színek
- formakitöltés színekkel,
- alapszínek használata segítséggel különböző kompozíciókban,
- formakitöltés hideg/meleg színekkel
- semleges színek felismerése, kompozíciókba való alkalmazása, formakitöltésben
- a színcsoportok felismerését célzó gyakorlatok (elsődleges színek, semleges színek)
- az alapszínek felismerése: Mutasd meg! Válogasd ki! Fess a minta szerint!
- az alapszínek segítséggel való használata különböző alkotásokban
- kicsi/ nagy felületek/területek/ábrák színezése
- a semleges színek felismerését célzó gyakorlatok: fekete, fehér
- a semleges színek használata különböző alkotásokban
- formakitöltés, kicsi/nagy felületek színezése semleges színekkel
- színező/rajzoló programok használata/ gyakorlása

3. Képzőművészeti készségek és technikák kialakítása;

III. osztály
<p>3.1. Pszichomotoros készségek kialakítása és fejlesztése</p> <p><i>Testséma és lateralitás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját/társak testrészeinek azonosítása, megkülönböztetése, megnevezése - Tárgyak helyének meghatározása a tanulóhoz viszonyítva <p><i>Perceptuo-motoros alapstruktúrák (szín-forma- méret)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak/képek azonosítása és megkülönböztetése („Mutasd meg!” , “Nevezd meg ! „) - Tárgyak/képek válogatása/csoportosítása két szempont szerint <p><i>Tér-időbeli tájékozódás/szervezés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak/képek elhelyezése a térben (lenn, fenn, alatt, felett, rajta, mellett, előtt, mögött) - A tárgyak egymáshoz való helyzetének vizuális megkülönböztetése - A napszakok azonosítása (pl. napirendben a napszakhoz kötött tevékenység megmutatásával) - A képzőművészeti tér szervezését célzó gyakorlatok, modell vagy/és szóbeli utasításra <p>A téma elemeinek oldalon való elhelyezése</p>
<p>3.2. Kompozíció-megvalósítás lépéseinek/műveleteinek elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy adott modell irányított megfigyelése - a munkafolyamat lépéseit ábrázoló folyamatábrák követése segítséggel, ezek sorba rendezése, elmondása - alkotás a folyamat követésével, lépések betartásával
<p>3.3. Kompozíciók/tárgykészítés/építés megvalósítása egyszerű technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak körbe rajzolása, mintakövetés - rajzok festése, kézzel/ujjal festés különböző felületekre, formákra (szív, kör), papírtányér stb. - pecsételés termésekkel (félbevágott gyümölcsök, zöldségek, falevelek, virágok, kefe, szivacs, összegyűrt papír, szövetek, dugók stb.) - kompozíció készítés modell alapján tanári segítséggel - kompozíciók készítése száraz szín felvitellel, egyszínű kompozíciók, fújással, szórással készült alkotások

<ul style="list-style-type: none"> - gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gömbölyítés, hengerítés, mélyítés. gyurma méretre sodrása, gömbölyítése az asztalon és két tenyér között. - képlékeny anyag formázása előrajzolt minta követésével. Alapelemek összeillesztésével modell alapján - papírgyűrés, papírtépés-ragasztás - oktatási soft-ok használata - különböző alakok készítése segítséggel: “Sündisznó”, “Labda”, “Karkötő”, “Betűk”, “Számok”, “Alma”, “Csiga”, stb.
<p>3.3. A végtermék analízise és értékelése tanári segítséggel</p> <ul style="list-style-type: none"> - a saját munkák összehasonlítása a modellel és hasonló munkákkal - saját és egymás munkáinak értékelése

Tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ceruzák, radír, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzők, filctollak, sablonok, papír, rajzfüzetek, kréták, tábla, számítógép, táblagép, Media Player-Magic Art applikáció, Paint program és más rendelkezésre álló eszközök <p>A formanyelv elemei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pont - A vonal: - vízszintes, függőleges, görbe, kör - A forma <p>Munkavégzési technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színezés, rajzolás minta alapján, számítógépes rajz applikációk használata <p>Végtermék-javaslatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű díszek, szabadrajz, díszítő rajzok, hiányos rajzok, rajzolt minták folytatása, grafikai gyakorlatok

Festés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ecsetek, vízfestékek, festéktárolók, szívószálak, vatta, szivacs, papír, színes papír, számítógép, homok, búzadara, kollázs, origami, fogkrémmel való festés, <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forma - Színfolt - Alapszínek, semleges színek <p>Munka technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ujjfestés, lenyomat készítés, pecsételés, fújás, spriccelés, festékszórás, nyomkodás, origami, vágás, ragasztás <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adott témákkal, meghatározott kerettel, modell alapján létrejött kompozíciók ujjfestéssel.
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurma, homokgyurma, gyúródeszka, műanyag kés, nyomóformák, más eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma - Térbeli forma <p>Munka technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkidomok: sablonok használata - Térbeli formák: szabad modellezés, gyúrás, nyomkodás, szakítás, vágás, lapítás, sodrás, gömbölyítés <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szobrocskák/alakok

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Változatos anyagok, eszközök azonosítása és használata a képzőművészeti tevékenységek során

IV. osztály
<p>1.1. Munkaeszközök/anyagok azonosítása és megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az eszközök/anyagok azonosítására és megkülönböztetésére szolgáló gyakorlatok (ecsetek, vízfestékek, tartályok, rajzeszközök, sablonok, vonalzők, gyurmák, filctollak, papír stb.) - gyakorlatok, amelyek célja az anyagok tulajdonságainak felismerése és megkülönböztetése (színkeverékek, gyurma állagának megváltoztatása) - tárgyak tulajdonságainak megfigyelése (méret, szín, forma, szerkezet); - eszközök és anyagok csoportosítása használati területek szerint (rajzoláshoz, festéshez, modellezéshez használható) - séta a természetben (megfigyelési, felfedezői tevékenységek, különböző természetes anyagok, termékek gyűjtése)
<p>1.2. A munkaeszközök és anyagok használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az eszközök és az anyagok használatát célzó tevékenységek: a helyes ceruzafogás gyakorlása, ecsethasználat, játékos ujjgyakorlatok, a kéz izomzatát fejlesztő gyakorlatok, ismerkedés a játékokkal, tárgyakkal, gyurma/homokgyurma használata, érzékszervi játékok, stb. - a munkaeszközök tisztítása, megfelelő tárolása stb.

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

IV. osztály
<p>2.1. Képek, modellek üzenetének felismerése ismert kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alkotásokról feltett kérdésekre válaszadás - részletazonosító gyakorlatok: Keresd meg a fehér cicát/nagy autót/a szakácsot... - puzzle/lottójátékok, képekkel való játékok - gyakorlatok/ játékok: Találd meg a... Mi változott ? stb.
<p>2.2. A formanyelv elemeivel való ismerkedés és ezek gyakorlati kivitelezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a formanyelv elemeinek felismerése és használata (pont, vonal, alapszínek, semleges színek)

A pont

- pontozás függőlegesen, vízszintesen, ferdén a méret/szín tartással: "Gyöngyök"
- Pontozás egy adott téma alapján: "Csillagos ég", "Virágos rét", "Bogarak", "Hópelyhek", "Homokos part", "Halak"
- sötét alpra fehér pontok rajzolása, világos alpra sötét pontok
- pontok – különböző technikákkal pl. lyukasztással, szórással száraz/vizes felületre, papírtépéssel, sablonnal, pecsételéssel, az ecset hegyével, a ceruza végén található radírral stb.
- grafikai gyakorlatok

A vonal

- különböző vastagságú és színű vonalak húzása
- vonalhúzás különböző irányba, segítséggel (függőlegesen, vízszintesen, görbe, körbe)
- vonalak rajzolása utasításra: Rajzolj vízszintes/függőleges vonalat/körvonalat !
- különböző vastagságú vonalak rajzolása (pl. tömbházak)
- görbe vonal rajzolása (« Hullámok »)
- különböző típusú vonalak használata (Gyümölcsfák, Utcák, Színes lufik, Madarak a villanydróton/kerítésen, Csónak a hullámokon stb.)

A színfolt

- Színfolt készítés segítséggel, különböző felületekre (papír, üveg, vászon, fém, fa, rétegelt lemez stb.)

A forma

- festési technikákkal elért formák (festékszórás, öntés, csöpögtetés, locsolás)
- szabadon választott formák rajzolása, kevés színnel, tanári segítséggel
- térbeli formák modellezése, origami

A színek

- színelismerő gyakorlatok: alapszínek, semleges színek
- formakitöltés színekkel,
- alapszínek használata segítséggel különböző kompozíciókban,
- az alapszínek felismerése: Mutasd meg! Válogasd ki! Fess a minta szerint!
- az alapszínek segítséggel való használata különböző alkotásokban
- kicsi/ nagy felületek/területek/ábrák színezése
- a semleges színek felismerését célzó gyakorlatok: fekete, fehér
- a semleges színek használata különböző alkotásokban
- formakitöltés, kicsi/nagy felületek színezése semleges színekkel
- színező/rajzoló programok használata

3. Képzőművészeti készségek és technikák kialakítása

IV. osztály

3.1. Pszichomotoros készségek kialakítása és fejlesztése

- Saját/társai testrészeinek felismerése/azonosítása
- Tárgyak helye a térben, magához való viszonyítás
- Tárgyak válogatása/csoportosítása két szempont szerint
- Térbeli viszonyok gyakorlása (lenn, fenn, alatt, felett, mellett stb.)
- Téri viszonyok vizuális megkülönböztetésének gyakorlása
- A napszakok azonosítása (tevékenységekhez kötve)
- A képzőművészeti tér megszervezése modell vagy utasítás alapján
- Adott téma elemeinek az oldalon való elhelyezése

3.2. Kompozíciók megvalósítási lépéseinek/műveleteinek elsajátítása

- egy adott modell irányított megfigyelése
- folyamatábrák irányított megfigyelése bizonyítási gyakorlatokkal
- folyamatábrák sorbarendezése
- a folyamat lépéseinek/műveleteinek megnevezése (lehetőségek szerint)

3.3. A kreativitás, expresszivitás ösztönzése a rajz, festés és modellezés által, valamint kompozíciók/tárgykészítés/építés különböző technikák alkalmazásával

- szabad kompozíció készítése a gyerek rendelkezésére bocsájtott eszközök/anyagok segítségével
- tárgyak körberajzolása, mintakövetés
- ujjfestés
- pecsételés termésekkel (félbevágott gyümölcsök, zöldségek, falevelek, virágok, kefe, szivacs, összegyűrt papír, szövetek, dugók stb.)
- Festékfújás szívószállal, festékszórás fogkefével, festékszóróval
- Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gömbölyítés, hengerítés, mélyítés. Gyurma méretre sodrása, gömbölyítése az asztalon és két tenyér között
- homok, búzadara ragasztása bizonyos felületekre, minták kitöltése: „Virágok”, „Pillangó”, „Lufi” stb.
- Képlékeny anyag formázása előrajzolt minta követésével. Alapelemek összeillesztésével modell alapján síkbeli formák összeállítása. Az elkészült munkadarab díszítése.

- különböző kompozíciók készítése fényes felületekre (csempe üveg, fólia stb.)
- viasztechnika használata „Hópelyhek” „Fenyők” stb.
- Díszítő rajzok használata: „Húsvéti tojás”, „Karácsonyi gömb”, „Szőnyeg”, „Virágváza”, stb.
- papírgyűrés, papírtépés-ragasztás
- filctoll, színes ceruza használatával üdvözlőkártyák készítése: „Tavaszi virágok”, „Anyák napi üdvözet” stb.
- oktatási softok használata
- különböző alakok készítése segítséggel: “Sündisznó”, “Hóember”, “Ékszerek”, “Betűk”, Számok”, “Díszek” stb.

3.4. A végtermék analízise és értékelése tanári segítséggel

- a saját munkák modellezés társaik munkájával való összehasonlítása
- egymás munkáinak értékelése
- a munkafolyamat lépéseinek betartása
- az eszközök és anyagok helyes használata
- a rend fenntartása és higiéniai szabályok tiszteletben tartása feladatvégzés közben
- egy adott téma követése

Tartalmak

Tartalmi területek	IV. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ceruzák, radír, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzők, filctollak, sablonok, papír, rajzfüzetek, kréták, tábla, számítógép, táblagép, Media Player-Magic Art applikáció, Paint program és más rendelkezésre álló eszközök <p>A formanyelv elemei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pont - Vonal: - vízszintes, függőleges, görbe, ferde, kör - Forma <p>Munkavégzési technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Színezés, rajzolás modell alapján, számítógépes rajz applikációk használata <p>Végtermék-javaslatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű díszek, szabadrajz

Festés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ecsetek, vízfestékek, festéktárolók, szívószálak, vatta, szivacs, papír, színes papír, számítógép, Paint program táblagép, és más rendelkezésre álló eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forma - Színfolt - Alapszínek, semleges színek <p>Munkatechnikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ujjfestés, lenyomat készítés, pecsételés, fújás, spriccelés, festékszórás, nyomkodás <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompozíciók adott téma/modell alapján
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurma, homokgyurma, gyúródeszka, műanyag kés, nyomóformák, más eszközök <p>A képzőművészeti formanyelv elemei (terminológia használat nélkül):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma - Térbeli forma <p>Munka technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síkforma: sablonok használata - Térbeli formák: szabad modellezés, gyúrás, nyomkodás, szakítás, vágás, lapítás, sodrás, gömbölyítés <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alakok, díszített tárgyak

Módszertani javaslatok

A Képzőművészeti nevelést a fogyatékossgal élő gyermekek esetében kommunikációs fejlettségi szintjük alapján lehet megközelíteni, ahol gyakran előfordulhatnak akadályok; a vizuális művészeteken keresztül (rajz, szín, modellezés) a gyermekek olyan érzelmek, érzések, emóciók széles skáláját tudják kifejezni, amelyeket verbálisan, szóban nem tudtak átadni.

A program lehetővé teszi az idegrendszeri és pszichés fogyatékossgal élő diákok csoportjait koordináló tanárok számára a rugalmas tanítási megközelítést mind a meghatározott kompetenciák, mind az oktatási stratégia tekintetében, amelyben az alapvető elem a játék. Így a didaktikai megközelítés adaptálható az életkorhoz és a lelki sajátosságokhoz, különös hangsúlyt fektetve az aktív, közvetlen feltárára, a természetből származó anyagokkal vagy a képzőművészeti oktatásban használt anyagokkal való kölcsönhatásban.

A tanár szerepe az, hogy ösztönözze ezeket az interakciókat, barátságos tanulási környezetet teremtsen, ösztönözze a hallgatót, hogy felfedezze és harmonizáljon önmagával.

A játék formájában szervezett didaktikai tevékenységeknek az a szerepük, hogy megragadják a diákok érdeklődését, egyéni, páros, csoportos vagy szülői támogatást igénylő munkafeladatokban való részvételre ösztönzi.

A családok bevonása fontos, különösen a szervezési tevékenységek nem formális / informális összefüggéseiben, amikor a tevékenységek nem a megszokott környezetben zajlanak, hanem a parkban, a múzeumban, a könyvtárban stb.

Ösztönözzük a diákok más csoportjaival való partnerséget, ezáltal a művészet, a pozitív megbecsülés, a hallgatók társadalmi megerősítése révén ösztönözzük a kommunikációt.

Az anyagok és a munkaeszközökkel való ismerkedés fokozatos a készségek és képességek kialakítása is lépésről – lépésre történik.

Tanulási tevékenységek-példák

A munkafelület körül határolása	A munkafelület határainak jelölése színes papír csíkokkal A munkalap elhelyezése egy doboz fedelébe, egy tálcán stb.	A tanulóknál tudatosul a munkafelületi határ
---------------------------------	---	--

Figyelem felvonás/fenntartás	Alternatív munkafelületek használata: alufólia, celofán, állótükör, ablak stb.	Kiegészítő érzékszervi tevékenységként, a gyerekek készíthetnek különböző termékeket, rajzolhatnak krétával, színes ceruzákkal, krétával, olajkrétákkal stb.
Különböző anyagok tapintása	Különböző textúrájú anyagok érintése: festékek, homok, homokgyurma, gyurma stb. Különböző keverékek készítése zárt nylon zacskóba	Fokozatos ismerkedés az anyagokkal és használati technikákkal. A gyerekek játékos érzékszervi érzékenyítése
A tevékenység befejezése	Az anyagok/kitűzött tevékenységek alternatív alkalmazása az érzékszervi tevékenységekkel (homokozás, gyurmázás), mozgásos játékok, zenés játékok. A gyerekek munkáinak kiállítása : falra, padlóra. A saját munkájuk vagy azok elemeinek felismerését támogató gyakorlatok.	A figyelem fenntartása a tevékenység végéig.

KÖNYVÉSZET

1. Cristea, M., (2007), *Pedagogia învățământului primar și preșcolar: Educația plastică și didactica educației*;
2. Drăghicescu, S., Drăghicescu, F., (2007), *Educație plastică – Ghid metodic clasele I-IV*, București: Editura Aramis;
3. Păunescu, C-tin, Popovici, D.V., (1997), *Terapie educațională complexă și integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
4. *** (2013), *Programa școlară pentru Arte Vizuale și Abilități Practice, Clasele pregătitoare-cl. a IV-a*;
5. *** (2008), *Programa școlară pentru Educație plastică, clasele I – a X-a, deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*;
6. *** *Programele școlare pentru clasele I-IV, școli speciale*;
7. *** *Curricular material: Visual Arts - Guidelines for Teachers of Students with Mild/Moderate General Learning Disabilities ([Primary Visual Arts: Guidelines for teachers of students with Mild .../ Visual Arts - Special Education Support Service](#))*;
8. *** *Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties ([Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties](#))*.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Vasilica VARGĂ, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Brăila**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Vargă Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Drăghici Monica Mariana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Drăghici Alina Marinela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Tudose Mariana	Liceul Pedagogic " D.P. Perpessicius" Brăila

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concururifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 520 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 19 mai 2021

SUMAR

Pagina

Anexele nr. I și II la Ordinul ministrului educației nr. 3.702/2021
privind aprobarea programelor școlare pentru
învățământul special preșcolar, primar și gimnazial..... 2-1434

Volumul 4

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Tanternv
KÉPZŐMŰVÉSZETI NEVELÉS
Speciális oktatás
V.-X. Osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A képzőművészeti nevelés tanterv egy újszerű, a tanulók kompetenciáit előtérbe helyező curriculum tervezési modell alapján készült. Azáltal, hogy a tanítási folyamat a tanulók kompetenciáiból indul ki, érzelmeik kifejezésére ösztönzi őket, kedvezően befolyásolja a társas kapcsolataikat és kognitív fejlődésüket, csökkenti a frusztráció mértékét, és szorgalmazza a mintakövető viselkedést kiaknázva a szenzomotoros készségeket és fejleszti a szem-kéz koordinációt.

A súlyos értelmi akadályozottság esetén a képzőművészeti nevelés különös jelentőséggel bír, mivel változatos munkatechnikáin keresztül ösztönzi a tanulókat gondolataik, érzelmeik kifejezésére, a kidolgozott kompozíciókon keresztül pedig a vágyak, benyomások, élmények nonverbális kifejezését, az emocionális görcsök oldását, és mindezek hozzájárulnak az az önbecsülés és önbizalom javulásához, a feszültségek, frusztráció és negatív érzelmi töltet csökkenéséhez.

Felépítését tekintve, a jelen tanterv a következő alegységeket tartalmazza:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tartalmak
- Módszertani javaslatok

A képzőművészeti nevelés által megcélzott **általános kompetenciák** a tanulóknál kialakuló tág értelemben megfogalmazott kognitív és viselkedéses változások, melyeket a felsőtagozati évek során kívánunk kialakítani.

A **Sajátos kompetenciák** az általános kompetenciákból származtatott köztes lépcsőfokok, melyeket egy iskolai év folyamán alakítunk ki.

Ezek mindegyikéhez egy **tanulási tevékenység**-javaslatokat kapcsolunk, amelyek a tanulók konkrét tapasztalataira épülnek, és változatos tanulási helyzetekre szabott tanítási-nevelési stratégiákat szükségeltetnek. Ezek irányadó jellegűek. A tanár a tanulók életkori sajátosságaiból, érdeklődési köréből, motiválhatóságából, a sérültség mértékéből és a tantermi-intézményi felszereltség függvényében tervezi meg a tevékenységeket.

A **tanulás tartalma** az alapkompentenciák kialakulásához szükséges tudás- és készségrepertoárból tevődik össze.

A következő nagyobb területekre oszlanak:

- rajz
- festés
- modellezés
- fotó-videó

A **módszertani javaslatok** a tartalmak tanulási tevékenységekbe történő beépítését, a tanulók életkori és osztályszintű sajátosságaihoz való adaptálását szolgáló tanítási stratégiákat tartalmazznak, és minden tanuló fejlesztésének és tartós motiválásának eszközei.

A súlyos értelmi akadályozottsággal élő tanulókból álló csoportok/ osztályok/ tanintézmények kerettanterve felsőtagozaton minden évfolyam esetén heti 1 órát szentel a képzőművészeti nevelésnek.

A súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült gyermekeket/tanulókat/fiatalokat beiskolázó osztályok/csoportok/ egységek kerettantervében a Képzőművészeti nevelés heti 1 órában valósul meg az V., a VI., a VII., a VIII., a IX. és a X. osztályban.

Általános kompetenciák

- 1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért**
- 2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban**
- 3. Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért

V. osztály
<p>1.1. A tárgyak és élőlények jellemzőinek (jellegzetességeinek) leírása, forma, méret, textúra, szín szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermek környezetében és a természetben fellelhető tárgyak megnevezésére szolgáló gyakorlatok - Gyakorlatok, melyek célja, hogy a tanulók a környezet tárgyainak formájában ismerjenek fel geometriai formákat - feladatok, melyek a környezet tárgyainak -, illetve a különböző élőlények jellemzőinek - szín, forma, méret, textúra, leírását/bemutatását/megnevezését gyakoroltató feladatok - tárgyak forma, szín, méret, textúra szerinti szétválogatását/csoportosítását gyakoroltató feladatok - képek leírása, bemutatása szóban, segítséggel - feladatok a színek, formák, tárgyakkal való társításának gyakoroltására
<p>1.2. Munkaeszközök és munkaanyagok helyes használata</p> <p>-a munkaeszközök: ceruza, ecset, vízfesték, olló, gyurma, fényképezőgép, kamera, rajzlap, lyukasztó, tűző (iratkapcsoló), ragasztó, vonalzó, sablonok, pecsételők, rajzkészletek, filctollak, ceruzák, színek stb., helyes használatának gyakoroltatása</p> <p>- a munkaeszközök és munkaanyagok helyes gondozásának, tárolásának gyakoroltatása: összegyűjtés, tisztítás stb.</p> <p>- a képzőművészeti tevékenység megkezdéséhez szükséges eszközök és anyagok önálló előkészítésének gyakoroltatása</p>

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

- V. osztály
<p>2.1. Képek üzenetének felismerése ismert kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - közösen nézegetett képekre, festményekre, modellekre, animációkra vonatkozó kérdésekre adott válaszok megfogalmazásának gyakorlása - egy kép kiválasztása egy szettből, adott részlet azonosítása alapján - Puzzle, lottó típusú játékok képekkel, fényképekkel - Találd meg a különbségeket/ mi nem illik oda; Találd ki mi változott típusú játékok, stb.
<p>2.2. A képzőművészeti formanyelv elemeinek hasznosítása tematikus kompozíciókban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a képzőművészeti formanyelv elemeinek (pont, vonal, forma, színfolt, alapszínek, másodlagos színek, semleges színek) felismerésére és használatára - a pont grafikai jelből, kifejező elemmé/ eszközzé való átalakításának/transzformációjának gyakoroltatása - a képzőművészeti formanyelv elemei, a formák és a környezeti tárgyak bizonyos vonásai közötti megfelelések felfedeztetése, beazonosításának gyakoroltatása

- a felhasznált elemek: pontok, vonalak, formák, színek azonosítását, összehasonlítását, megfigyelését célzó gyakorlatok
- **A pont**
- Vízszintes, függőleges és ferde pontsorozatok (pontosorok) készítése, ismételtetés, gyakoroltatás a színek, méretek változtatásával
- gyakorlatok pontok készítésére, különböző technikák alkalmazásával: spriccelés, permetezés, tárgyak lenyomatai, ujjfestés, kollázs
- gyakorlatok a pont díszítőelemként való használatára (a formanyelv többi eleme: a vonal, szín, forma mellett)
- a pont grafikai jelből, kifejezési elemmé/ eszközzé való átalakításának, /transzformációjának gyakoroltatása
- gyakorlatok, melyekben a pontot egy felület animálására, betöltésére használjuk: Virágos rét, Gyümölcsfák, Halacszkák a vízben, Virágzó fák, Hangyák, Tavaszi gazdagság, Tömbháznegyed.
- grafikai gyakorlatok
- **A vonal**
- játékos tevékenység keretében figyeljenek meg a természetben olyan elemeket, tárgyakat, melyek vonal segítségével szimbolikusan ábrázolhatóak
- szabadgyakorlat, spontán játék során húzzanak különböző típusú vonalakat: egyszerűeket, vastagokat, különböző színűeket
- felületek felosztása, animálása, betöltése különböző típusú vonalakkal, esztétikai feszültség létrehozása, elemek ritmikus ismétlése
- folytonos vonal megrajzolásának gyakoroltatása
- a kifejezőerő elérése, hangsúlyozása vonaltechnikák használatával: karc, díszítívonalak két elem összekötésére, szétválasztására, kiemelésére való használatának gyakoroltatása
- díszítés vonalakkal
- azonos számú elemek, illetve különböző számú elemek szimmetrikus, illetve aszimmetrikus módon való csoportosítása egy pont köré, színfolt köré, vonal köré, jól körülhatárolt (behatárolt) felületen
- spontán vonalhúzás célnaszál technikával
- különböző irányú vonalak húzása
- **A forma**
- síkformák: négyzet, háromszög, téglalap, kör, kompozíciók díszítő elemeiként való alkalmazásának gyakoroltatása
- síkformák rajzoltatása sablonok segítségével különböző színű alapokra, a különböző színek erősebb, illetve világosabb árnyalatainak alkalmazásával
- elkülönült formák rajzoltatása, összeláncoló formák rajzoltatás
- gyakorlatok a formák, színek, pozíciók változtatásával
- formák rajzoltatása, szabad választás alapján
- sík formák készítése különböző technikák használatával
- egyszerű térformák modellezése
- egyszerű térformák modellezése origami technikával
- **A színfolt**
- színfoltok készítése, kialakítása különböző felületeken (papíron, üvegen, vásznon, fémen, fán, préselt lapon, falon, stb.)

- játék foltfestéssel, különböző technikák alkalmazásával: fúvás, permetezés, lenyomat, fedés, stb.
- **A színek**
- a színek csoportosításának gyakoroltatása különböző kontextusokban (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek)
- egyszerű kompozíciók alkotása pontokból, vonalakkól, formákból, színfoltokból
- gyakorlatok a másodlagos színek felismerésére: narancssárga, lila és zöld
- színkeverés gyakoroltatása, segítséggel $S+P$ =narancssárga, $P+K$ =lila, $K+S$ =zöld
- a semleges színek használatának gyakorlása különböző képzőművészeti kompozíciókban
- kicsi, közepes, nagy terek kitöltése semleges színekkel
- színkeverés, játékos-gyakorlatok, színek kikeverése a tanár kérésére, a tanuló szabad választás alapján döntheti el az arányokat

3. Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával

V. osztály

3.1. Lenyomatok, kompozíciók, alkotások készítése különböző technikák felhasználásával-alkalmazásával

- modell lerajzolásának gyakoroltatása
- festmények készítése ujjfestéssel
- kompozíciók készítése sablonok használatával
- képek készítése lenyomatos, pecsételés technikával, különböző anyagok és eszközök felhasználásával (gyümölcsök, zöldségek, levelek, virágok, kefék, gyúrt papírok, textilek, dugók stb.)
- kompozíciók készítése adott modell alapján
- kompozíció készítése monokróm technikával
- kompozíció készítése a monotípiá technikájával
- kompozíciók alkotása festékszórással, ecsetek, porlasztó, fogkefe stb. használatával
- gyúrtpapír (vattatampon, gyúrttextil darabkák stb.) technika alkalmazásával készített kompozíciók
- kompozíció készítése ragasztó rétegre való festéssel
- színoldással, színeltávolítással készített kompozíciók
- festmények készítése műanyag fóliára, dekoratív papír előállításával, melyeket különböző ünnepélyek alkalmával fel is használhatnak
- kompozíciók, alkotások kivitelezése gyurmából: Süni”, Hóember”, Ékszerek, Díszek, Nyalóka, Betűk, Számok, gyurmarajzok stb.
- fényképek készítése, segítséggel, különböző témák megadásával: Fényképezz valami pirosat, kicsit, kereket, Fényképezz betűket, számokat, Én és társaim, Fényképezd le magad a tábla mellett, stb.
- kollázsok készítése fényképekből, a képzőművészeti formanyelv elemeinek különböző eljárásokkal, technikákkal történő kombinálásával

- **3.2. A kész termék, mű leírása, értékelése**
- a saját, illetve a társak elkészített alkotásainak leírása, bemutatása segítséggel (színek, formák leírása, mondják el milyen érzelmeket keltettek bennük a képek)
- kommunikációs gyakorlatok a munkák tartalmainak bemutatásához
- a társak munkáinak értékelését gyakoroltató feladatok

Tartalmak

Tartalmi területek	V. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök: ceruzák, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfüzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyéb</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző eszközökkel kivitelezett, azonos méretű vagy színű, vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú)</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos),</p> <p>Forma: síkidomok</p> <p>Technikák:</p> <p>- színezés, minta átrajzolása, rajzzal foglalkozó média-alkalmazások</p> <p>Végtermék-javaslatok:</p> <p>modell alapján készült rajzok, szabadrajzok, díszítő rajzok, hiányos rajzok</p>
Festés	<p>Anyagok és eszközök: ecsetek, vízfestékek, paletta, festékek, szívószál, vatta, szivacs, rajztömb, műanyag fólia, papír, üveg, vászon, fém, fa, számítógép, táblagép és egyéb</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző festési technikákkal kivitelezett, azonos színű, méretű vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak: vízszintes, függőleges, ferde, körkörös, görbe (körvonal, díszítő vonal)</p> <p>Forma: különböző festészeti technikákkal kivitelezett spontán alakzatok</p> <p>Színfoltok: különböző technikákkal változatos felületeken kivitelezett színfoltok (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, színezet)</p> <p>Technikák: ujjlenyomatok, pecsételés, fúvás szívószállal, szórás, kézfestés, ecset használata, sablonok használata, monokrómiák, monotípiák, gyúrtpapír technika, lenyomatok, kollázs, ragasztóval alapozott felületre való festés, színeltávolítás, origami</p> <p>Végtermék-javaslatok:</p> <p>Megadott, modell alapján készült vagy szabadon választott témájú alkotások</p>

Modellezés	Anyagok és eszközök: gyurma, agyag, kinetikus homok, munkalap, lágyított munkamodellek és más rendelkezésre álló eszközök A képzőművészeti formanyelv elemei: térbeli formák Technikák: szabad modellezés, nyomás, hajlítás, sodrás Végtermék-javaslatok: dísz tárgyak, egyszerű szobrocskák
Fényképezés	Anyagok és eszközök: telefon, fényképezőgép, számítógép, táblagép Végtermék-javaslatok: - fényképek készítése szóbeli utasítások alapján, bizonyos követelmények betartásával

VI. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért**

VI. osztály
<p>1.1. A szem-kéz koordináció és a két kéz együttmozgásának gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - fűzés modell alapján, modell nélkül; beágyazás - a kezek, ujjak finom izmainak edzése-ingerlése (mozgás-kontroll, szem-kéz koordináció) - papírhajtogatás, gyurmázás, gyúrás, fogás gyakoroltatása - a függőleges, vízszintes, ferde pozíció utánzása ceruzával, kezekkel, ujjakkal - grafikai játékos gyakorlatok behatárolt felületek besatírozása (rajztáblácska, kis-, illetve nagyméretű rajzlapok, földrajz-, biológia füzet), színezés, rajzolás - Rajzok készítése sablonok használatával (körvonal megrajzolása, színezés satírozással), ismert tárgyak rajzoltatása, a hasonló geometriai forma társítása a tárgyakhoz (tojás, ház, lépcső, stb.)
<p>1.2. A munkaanyagok és munkaeszközök használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a munkaanyagok és munkaeszközök helyes használatának megtanítása, gyakoroltatása: ceruza, ecset, vízfesték, olló, gyurma, fényképezőgép, kamera, rajzlap, lyukasztó, tűző (iratkapcsoló), ragasztó, vonalzó, sablonok, pecsételők, rajzkészletek, filctollak, ceruzák, színek, stb., helyes használatának gyakoroltatása - a munkaeszközök és munkaanyagok helyes gondozásának, tárolásának gyakoroltatása: összegyűjtés, tisztítás, tárolás megfelelő helyen, helyes módon stb. - alkotások, munkák elkészítése kötött-, illetve szabad témaválasztás alapján, különböző anyagok és eszközök felhasználásával

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

- VI. osztály
<p>2.1. Képek üzenetének felismerése ismert kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - közösen nézegetett képekre, festményekre, modellekre, animációkra vonatkozó kérdésekre adott válaszok megfogalmazásának gyakorlása - egy kép kiválasztása egy szettből, adott részlet azonosítása alapján - képválasztás kötött témákhoz, a témához illő fényképek, illetve más módon készült alkotások feltérképezése -
<p>2.2. A képzőművészeti formanyelv elemeinek hasznosítása tematikus kompozíciókban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a képzőművészeti formanyelv elemeinek (pont, vonal, forma, színfolt, alapszínek, másodlagos színek, semleges színek) felismerésére és használatára - a képzőművészeti formanyelv elemei, a formák és a környezeti tárgyak bizonyos vonásai közötti megfelelések felfedeztetése, beazonosításának gyakoroltatása - a felhasznált elemek: pontok, vonalak, formák, színek azonosítását, összehasonlítását, megfigyelését célzó gyakorlatok - A pont

- Vízszintes, függőleges és ferde pontsorozatok (pontosorok) készítése, ismételtetés, gyakoroltatás a színek, méretek váltakoztatásával
- gyakorlatok pontok készítésére, különböző technikák alkalmazásával: spricelés, permetezés, tárgyak lenyomatai, ujjfestés, kollázs
- a pont használata kompozíciókban/alkalmazása alkotások elkészítéséhez Csillagos ég, Hópelyhek, Gyümölcscsel teli fák, Virágzó fák, Rovarok, stb.
- a pont grafikus jelből kifejező elemmé, a művészeti formanyelv elemévé való átalakítása, ennek kifejezése, bemutatása a méret, sűrűség, elrendezés váltakoztatásával
- gyakorlatok a pont díszítőelemként való használatára
- különböző kompozíciókban megjelenő pontok beazonosításának, felismerésének gyakoroltatása
- **A vonal**
- szabadgyakorlat, spontán játék során húzzanak különböző típusú vonalakat: egyszerűeket, vastagokat, különböző színűeket
- felületek felosztása, animálása, betöltése különböző típusú vonalakkal, esztétikai feszültség létrehozása, elemek ritmikus ismétlése
- folytonos vonal megrajzolásának gyakoroltatása
- a kifejezőerő hangsúlyozása, vonaltechnikák használatával: karc,
- díszítívonalak két elem összekötésére, szétválasztására, kiemelésére való használatának gyakoroltatása
- díszítés vonalakkal szabad témájú kompozíciókban
- azonos számú elemek, illetve különböző számú elemek szimmetrikus, illetve aszimmetrikus módon való csoportosítása egy pont köré, színfolt köré, vonal köré, jól körülhatárolt (behatárolt) felületen
- spontán vonalhúzás cérnaszál technikával
- különböző irányú vonalak húzása
- a törtvonal, görbe vonal, körkörös vonal, függőleges vonal és vízszintes vonal beazonosítása különböző kompozíciókban, a kompozícióban betöltött szerep felismerése, megmagyarázása, segítséggel
- a különböző típusú vonalak értelmet adó/jelentést adó használata kompozíciókban: Levelét vesztett fa, A város utcái, A tenger hullámai, stb.
- **A forma**
- síkformák: négyzet, háromszög, téglalap, kör, kompozíciók díszítő elemeként való alkalmazásának gyakoroltatása
- síkformák rajzoltatása sablonok segítségével különböző színű (zárt, félig nyílt) alapokra, a különböző színek erősebb, illetve világosabb árnyalatainak alkalmazásával
- elkülönült formák rajzoltatása, összeláncoló formák rajzoltatás
- gyakorlatok a formák, színek, pozíciók váltakoztatására
- formák rajzoltatása, szabad választás alapján
- sík formák készítése különböző technikák használatával
  - **A színfolt**
- színfoltok készítése, kialakítása különböző felületeken (papíron, üvegen, vásznon, fémen, fán, préselt lapon, falon, stb.)

- játék foltfestéssel, különböző technikák alkalmazásával: fúvás, permetezés, lenyomat, fedés, egyesítés, préselés, monotípiá stb.
  - o **A színek**
- a színcsoportok felismerésének gyakoroltatása különböző kontextusokban (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek)
- színkeverés, két alapszín felhasználásával,
- színkeverés, játékos-gyakorlatok, színek kikeverése a tanár kérésére, a tanuló szabad választás alapján döntheti el az arányokat
- gyakorlatok az alapszínek, másodlagos színek, semleges színek használatára, különböző típusú kompozíciók készítése
- egyszerű kompozíciók alkotása pontokból, vonalakból, formákból, színfoltokból

3.Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával

VI. osztály

3.1. Lenyomatok, kompozíciók, alkotások készítése különböző technikák felhasználásával-alkalmazásával

- modell lerajzolásának gyakoroltatása
- lenyomatok készítése különböző eszközökkel, különböző anyagokra
- kompozíciók készítésének gyakoroltatása, modell alapján
- kompozíció készítése monokróm technikával
- kompozíciók készítése a következő technikák alkalmazásával: monotípiá, ujjfestés, sablonok,
- kompozíciók alkotása festékszórással, ecsetek, porlasztó, szívószál használatával
- kompozíciók készítése felhasználva a színeltavolítás, ragasztóra festés, kollázs technikákat
- dekor fóliák, dekorpapírok készítése különböző ünnepi alkalmakra
- saját élmények, ötletek kifejezése egyszerű, de a művészetekre jellemző módon, művészeti eszközökkel
- kompozíciók készítése, alkotása egyénileg, párban, csoportosan, szabadon választott anyagokkal, technikákkal
- népi motívumok megfigyelését szolgáló gyakorlatok (edényeken, faragott, festett kanalakon)
- használati tárgyak modellezése gyurmából, agyagból, pasztából (csésze, tányér, stb.)
- tálak díszítése pontok, vonalak használatával, egyszerű eszközök (műanyag villa, fogpiszkáló) felhasználásával
- agyagedények festéssel való díszítése
- szülő-gyermek munka-műhelyek szervezése, ahol közösen készíthetnek használati-, illetve dísz tárgyakat, különböző ünnepek alkalmából
- kötött témájú, filmfelvételek, fényképek készítése; témaajánlatok: Őszi levelek, Karácsonyi ünnep, Tavasz virágok, Gyermeknap, Társaim
- pannók, albumok készítése az előhívott fényképekből
- beszélgetések a készített filmfelvételek, fényképek alapján

3.2. A kész termék, mű bemutatása, értékelése

- a saját, illetve a társak elkészített alkotásainak leírása, bemutatása, segítséggel (színek, formák leírása, mondják el milyen érzelmeket keltettek bennük a képek)
- kommunikációs gyakorlatok a munkák tartalmainak bemutatásához
- a társak munkáinak értékelését gyakoroltató feladat
- a saját, kész kompozíciók összehasonlítása a modellel, mely alapján készült, illetve a társak alkotásaival
- az osztálytermek feldíszítése saját készítésű tárgyakkal
- a kész munkák kiállítása, a tanulók rajzversenyeken való szerepeltetése

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök: ceruzák, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfüzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyéb</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző eszközökkel kivitelezett, azonos méretű vagy színű, vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú) díszítő elemként vagy jelentést adó elemként történő használata</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), díszítő elemként, alkotó elemként, vagy jelentést adó elemként történő használata</p> <p>Forma: síkidomok</p> <p>Technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színezés, minta átrajzolása, rajzzal foglalkozó média-alkalmazások <p>Végtermék-javaslatok: modell alapján készült rajzok, szabadrajzok, díszítő rajzok, hiányos rajzok</p>
Festés	<p>Anyagok és eszközök: ecsetek, vízfestékek, paletta, festékek, szívószál, vatta, szivacs, ragasztó, fehérítő, papír, színes papír, számítógép, táblagép és egyéb</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző festési technikákkal kivitelezett, azonos színű, méretű vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak: vízszintes, függőleges, ferde, körkörös, görbe (körvonal, díszítő vonal) mint díszítő-, alkotó-, vagy jelentést adó elemek</p> <p>Forma: különböző festészeti technikákkal kivitelezett spontán alakzatok</p> <p>Színfoltok: különböző technikákkal változatos felületeken kivitelezett színfoltok (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, színezet)</p> <p>Technikák: ujjlenyomatok, pecsételés, fújás szívószállal, szórás, kézfestés, ecset használata, sablonok használata, monokrómiák, monotípiák, gyúrtpapír technika, lenyomatok, kollázs, ragasztóval alapozott felületre való festés, színeltávolítás, origami</p>

	<p>Végtermék-javaslatok: Megadott, modell alapján készült vagy szabadon választott témájú alkotások</p>
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök: gyurma, agyag, kinetikus homok, munkalap, lágyított munkamodellek és más rendelkezésre álló eszközök</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei: A forma</p> <p>Technikák: szabad modellezés, saját kézműves tálak díszítése</p> <p>Végtermék-javaslatok: dísz tárgyak, egyszerű szobrocskák</p>
Fotó- Videó	<p>Anyagok és eszközök: telefon, fényképezőgép, számítógép, táblagép, nyomtató, papír, kartonpapír, lyukasztó, tűzőgép</p> <p>Végtermék-javaslatok: - fényképek, technikailag nem feldolgozott rövidfilmek - a készített rövid filmek megtekintése, megbeszélése, megvitatása</p>

VII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért**

- VII. osztály
<p>1.1. Téri irányok és térbeli elrendeződés (irány, helyzet, távolság, időhöz kötődő viszony fogalmak)</p> <ul style="list-style-type: none"> - az oldaliság, testséma, téri viszonyfogalmak gyakoroltatását célzó feladatok - tájékozódás vízszintes és függőleges felületen, megnevezve, ahol lehetséges, a tárgyak helyzetét, rögzített ponthoz viszonyított távolságát, az irányt - kivágott formák, sablonok körbe rajzoltatása, belső vagy külső körvonal, kontúr, megrajzoltatása - mozgásban lévő emberi testet ábrázoló, formázó sablon körül rajzoltatása, megrajzoltatása - sematikus rajzok készítése - felületek, képek kiszínezése, a körvonalak pontos betartásával - alaktalan, nem szokványos formákat ábrázoló rajzok kiszínezése, a körvonal betartásával - belső terek kialakítása egy kompozícióban (a felület közepén, szélén) modell vagy szóbeli utasítás alapján - Idővel kapcsolatos fogalmakat, témákat bemutató rajzok készítése - napszakok: reggel, délután, alkonyat, éjszaka - évszakok: Tavasz, Nyár, Ősz, Tél
<p>1.2. Érzékszervi-motoros fejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a látásélesség fejlesztésére - az alak és háttér megkülönböztetését célzó gyakorlatok - hiányos képek, nem teljes geometriai formák megkülönböztetése, felismerése - hiányos rajzok kiegészítése, a hiányzó részek megrajzolására vonatkozó utasítások alapján - Forma-, szín- és méret észlelését gyakorló feladatok, szem-kéz koordináció fejlesztése - vonalak átrajzolása, pontozás, satírozás, színezés - -gyakorlatok munkaanyagok és munkaeszközök helyes használatának elsajátítására

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

VII. osztály
<p>2.1. Képek üzenetének felismerése ismert kontextusokban</p> <p>-fényképek, rajzok, festmények, adott téma alapján történő kiválogatása, csoportosítása: pl. állatokat, virágokat, ruhadarabokat, gyümölcsöket, zöldeket ábrázoló képek, stb.</p> <p>- azonos témájú fényképek és képzőművészeti formanyelven kifejezett alkotások megfeleltetése</p>

2.2. A képzőművészeti formanyelv elemeinek hasznosítása tematikus kompozíciókban

- Gyakorlatok a képzőművészeti formanyelv elemeinek (pont, vonal, forma, színfolt, alapszínek, másodlagos színek, **hideg színek, meleg színek**, semleges színek) felismerésére és használatára

A pont

- Vízszintes, függőleges és ferde pontsorozatok (pontsorok) készítése, ismételtetés, gyakoroltatás a színek, méretek váltakoztatásával
- pont sorozatok készítése megadott téma kapcsán, különböző irányok ábrázolása
- gyakorlatok pontok készítésére, különböző technikák alkalmazásával: permetezés, spriccelés száraz, illetve nedves felületekre, kollázs, lyukasztóval vagy a papír apró darabokra tépkedésével készített pontok, sablonnal, parafa dugóból készített pecsételővel, ecset hegyével, ceruza végén található radírgumival készített pontok, ezek felruházása jelentéssel: Búzakalász, Katicabogár, Lepkeszárnyak, Gombák, stb.
- papíralapon, pontok csoportosításából kialakuló ábrák: Esőcseppek az ablaküvegen, A város fényei, Csillagos égbolt, Madarak az égen, Virágzó fák, stb.
- gyakorlatok a pont díszítőelemként való használatára

A vonal

- különböző típusú vonalak: pl. vastag, görbe, színes, stb. húzása
- színezéssel, színekből kialakított terek, felületek betöltése kedvenc vonalakkal, különböző témákat megjelenítve, különböző jelentéseket adva a vonalnak
- a különböző típusú vonalak értelmet adó/jelentést adó használata kompozíciókban/művészeti alkotásokban: Levelét vesztett fa, A város utcái, A tenger hullámai, stb.
- különböző típusú vonalak húzása szóbeli utasítás alapján
- díszítővonalak két elem összekötésére, szétválasztására, kiemelésére való használatának gyakoroltatása
- díszítés vonalakkal
- azonos számú elemek, illetve különböző számú elemek szimmetrikus, illetve aszimmetrikus módon való csoportosítása egy pont köré, színfolt köré, vonal köré, jól körülhatárolt (behatárolt) felületen

A forma

- Formák kialakítása meghatározott technikákkal. A formák alakja előre nem meghatározott, spontánul alakulhat a tanult technikákkal való kísérletezés nyomán.
- Gyakorlatok, amelyek során a felületre csepegtetéssel kialakított pöttyökből, foltokból nyerünk formákat a folyási irány megszabása által, különböző irányba csorgatjuk a még folyékony festéket
- Formák kialakítása különböző technikákkal, száraz, illetve nedves papírra
- Formák kialakítása, gyűrt papír technika alkalmazásával, festékkel borított felületen
- formák és más elemek, pont, vonal váltakoztatása kompozíciók kialakításában/díszítő elemek létrehozásában

A színfolt

- színfoltok készítése, színek és semleges színek keverékéből, lenyomatok, spriccelés, szín egyesítés (pl. hagyom összefolyni) által

- színfoltok kialakítása száraz, illetve nedves felületre
  - színfoltok készítése, kialakítása különböző felületeken (papíron, üvegen, vásznon, fémen, fán, préselt lapon, falon, stb.)
- A színek**
- a színcsoportok felismerésének gyakoroltatása különböző kontextusokban (alapszínek, másodlagos színek, hideg színek, meleg színek, semleges színek)
  - nagy felületek festékekkel való bevonása
  - játékok az alapszínek azonosításának gyakorlására (piros, sárga, kék)
  - játékok a másodlagos színek azonosításának gyakorlására (narancssárga, zöld, lila)
  - szín kikeverése két alapszínből
  - játékok a meleg színek azonosításának gyakorlására (piros, narancssárga, sárga)
  - játékok a hideg színek azonosításának gyakorlására (kék, zöld, lila)
  - kompozíciók kialakítása hideg és meleg színek felhasználásával, kötött téma alapján: A tenger, Eső, Téli táj, Napsugarak, Napraforgók, stb.
  - feladatok a semleges színek felismerésének gyakorlására (fehér, fekete)
  - semleges színek használata kompozíciókban
  - kis, közepes, nagy felületek bevonása semleges színekkel
  - színkeverés, játékos-gyakorlatok, színek kikeverése a tanár kérésére, a tanuló szabad választás alapján döntheti el az arányokat

3. Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával

VII. osztály

3.1. Lenyomatok, kompozíciók, alkotások készítése különböző technikák felhasználásával-alkalmazásával

- kompozíciók készítése modell alapján
- különböző témájú díszítő rajzok készítése, a színezés, rajzoltatás terápiás célnál való használata
- **különböző felületekre való festéssel** készített kompozíciók: karton tálca, üveg, fa, kő, festése, díszítése
- **origami és más technikák:** monotípiák, kollázs ujjfestés, pecsételések kombinálásával való kísérletezgetés, kompozíciók készítése ezen technikák kombinálásával
- alkotások, amelyeken természeti elemeket jelenítenek meg a tanulók, papírból tépett formák, vásznonból készített formák felhasználásával, **kollázs technikával ritkított textiliákkal** (pl. gézből kihúzzunk szálakat, hogy bizonyos típusú textúrát alakítsunk ki) készített lenyomatokkal való játék
- formák spontán kialakítása, vagy festékes zsinór használatával történő kialakítása, képek készítése céljából
- **színegyesítéssel** készített képek alkotását célzó feladatok
- fényképgyűjtemény készítése adott tematikákhoz kötődően: Egy nap az életemből, Az iskolában, Az órarendem, stb.
- gyakorlatok melyek célja, hogy az osztályközösség közösen készítse valamit, együttműködjön: fényképek készítése, fényképalbum összeállítása, rövid

<p>filmfelvételek készítése különböző tevékenységeken, ünnepélyeken, majd ezek összeállítása és az összeállításokból kiállítás létrehozása (pl. Én énekelek, Andrei verset szaval, Elena oklevelet kap, stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - kollázs készítése fényképekből, kollázs készítése fényképek és más elemek kombinálásával, vagy más technikákkal
<p>3.2. A késztermék, mű bemutatása, értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a saját, illetve a társak elkészített alkotásainak leírása, bemutatása, segítséggel (színek, formák leírása, mondják el milyen érzelmeket keltettek bennük a képek) - kommunikációs gyakorlatok a munkák tartalmának bemutatásához - a saját, kész kompozíciók összehasonlítása a modellel, mely alapján készült, illetve a társak alkotásaival - az osztálytermek feldíszítése saját készítésű tárgyakkal - a kész munkák kiállítása, a tanulók rajzversenyeken való szerepeltetése - művészeti albumok nézegetése

Tartalnak

Tartalmi területek	VII. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök: ceruzák, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfűzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző eszközökkel kivitelezett, azonos méretű vagy színű, vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú) díszítő elemként, jelentést adó elemként, vagy alkotó elemként történő használata</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), díszítő elemként, alkotó elemként, vagy jelentést adó elemként történő használata</p> <p>Forma: síkidomok</p> <p>Technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színezés, minta átrajzolása, rajzzal foglalkozó média-alkalmazások <p>Végtermék-javaslatok:</p> <p>modell alapján készült rajzok, szabadrajzok, díszítő rajzok, hiányos rajzok</p>

Festés	<p>Anyagok és eszközök: szemléltető anyagok, ecsetek, vízfestékek, paletta, festékek, gouache, tempera, sablonok, rajztömbök, papír, színes papír, különböző típusú textíliák számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző festési technikákkal kivitelezett, azonos színű, méretű vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), segítségével, szabadon választott vagy kötött témák ábrázolása különböző festési technikák alkalmazásával</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak: vízszintes, függőleges, ferde, körkörös, görbe (körvonal, díszítő vonal)</p> <p>Forma: különböző festészeti technikákkal kivitelezett spontán alakzatok</p> <p>Színfoltok: különböző technikákkal változatos felületeken kivitelezett színfoltok (alapszínek, másodlagos színek, meleg színek, hideg színek, semleges színek, kromatikus és akromatikus színkeverékek)</p> <p>Technikák: ujjlenyomatok, pecsételés, ecsetelés, sablonok használata, monokrómiák, monotípiák, gyúrtpapír technika, lenyomatok különböző textúrájú textíliák felhasználásával, kollázs, tépett formák technikája, origami</p> <p>Végtermék-javaslatok: Megadott, modell alapján készült vagy szabadon választott témájú alkotások</p>
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök: gyurma, agyag, kinetikus homok, munkalap, lágyított munkamodellek és más rendelkezésre álló eszközök</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei: Térbeli formák</p> <p>Technikák: szabad modellezés, díszítés</p> <p>Végtermék-javaslatok: dísz tárgyak, egyszerű szobrocskák</p>
Fotó - videó	<p>Anyagok és eszközök: telefon, fényképezőgép, számítógép, táblagép, papír, kartonpapír, lyukasztó, tűzőgép, fényképek, albumok, CD-k</p> <p>Végtermék-javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fényképek, fényképalbumok, technikailag nem feldolgozott, rövidfilmek készítése, összeállítása - a készített rövid filmek megtekintése, megbeszélése, megvitatása

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért

VIII. osztály
<p>1.1. Alapvető kézmozdulatok gyakorlása</p> <p><i>Egyenes irányú mozgás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vízszintes irányú, oda-vissza jellegű mozdulatok balról jobbra, és fel-le, illetve le-fel függőleges irányú mozgások - kombinált gyakorlatok, melyekben váltakoznak a függőleges és vízszintes irányú mozdulatok előbb üres kézzel, majd ceruza/ ecset tartása közben - felületfestési gyakorlatok <p><i>Körkörös mozgás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kör mentén történő mozgás óramutató járásával megegyező majd ellenkező irányban, bentről kifelé, majd fordítva - egy elképzelt kör alak levegőbe történő rajzolása, nagy amplitúdójú mozdulatokkal, száraz ecsettel a pad felületére való rajzolása <p><i>Összetett mozgás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - több irányba végzett komplex és változatos mozdulatok - az ujjak nyitásának és zárásának gyakorlása, tenyérdörzsölés, csuklókörzés, kézmosást utánzó mozdulatok - a tanár vagy a társak gesztusait utánzó mozdulatok
<p>1.2. A munkaeszközök és anyagok helyes használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munkaeszközök és anyagok kiválasztása és megfelelő használata az elkészülő kompozíció függvényében: ceruza, ecset, vízfesték, tempera, lyukasztók, ollók, színes papír, gyurma, fényképezőgép - A munkatechnika megfelelő anyaghoz való kapcsolása - Az egyes technikákhoz kapcsolódó eszközök és anyagok megfelelő használatának gyakorlása - Szabad vagy tematikus alkotás változatos eszköz- és anyag használattal

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

VIII. osztály
<p>2.1. Képi információ felismerése különböző kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok egy rajz, egy kép, egy festmény vagy fénykép jelentésének/ mondanivalójának megértésére - Színek, formák, anyagok, technikák felfedezése a művészi környezetben (fényképalbum megtekintése nyomán kialakult benyomásokról való beszélgetés) - A síkidomok és térbeli alakzatok közötti különbségek megfigyelése
<p>2.2. A képzőművészeti formanyelv elemeinek hasznosítása tematikus kompozíciókban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a művészi kifejezési módok alapelemeinek felismerésére, alkalmazására, és megnevezésére (pont, vonal, forma, színfolt, alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, meleg és hideg színek, árnyalatok és színezet)

A pont

- Tematikus alkotás különböző méretű és színű pontokból
- A képzőművészeti formanyelv elemeinek megnevezése, jellegzetességeinek felismerése, a pont használata kompozíciókban
- A pont változatos eljárásokkal történő kialakítása: száraz vagy nedves felületre történő permetezés vagy fröcskölés, kollázs készítése papírlukasztóval vagy papírfecnik ragasztásával, sablon alapján, vagy palackdugó lenyomattal, ecset hegyével, stb.

A vonal

- Tematikus kompozíciók elkészítése különböző méretű, színű, irányú vonalak segítségével
- A művészi formanyelv elemének megnevezése, tulajdonságainak felismerése, vonalak használat alkotásokban hangsúlyos és díszítőelemként.

A forma

- Formalenyomat készítésének gyakorlása színes színfoltokból, pontokból
- Gyakorlatok melyek során csőbe történő különböző irányú fújással folyékony színekből nyerünk formákat a folyás irányának megszabása által.
- Gyakorlatok melyek során ecsetről vagy más munkaeszközzel való szándékos festék fröcsköléssel alkotnak formákat száraz vagy nedves lapra, vagy melyek során papírgalacsinnal való színkenéssel körvonalaznak formákat.
  - Gyakorlatok, melyek során közvetlen megfigyelés, modell vagy szabad alkotás útján alakítanak ki formákat
- A művészi formanyelv elemének megnevezése, tulajdonságainak felismerése, formák használata alkotásokban hangsúlyos és díszítőelemként

A színfolt

- Gyakorlatok, melyek során, spontán módon kiviteleznek színfoltokat papírgalacsinnal lenyomásával vagy pecsételéssel
- Gyakorlatok, melyek során a színfolt-kivitelezés irányított módon, ecsettel vagy más munkaeszközzel történik
- Gyakorlatok, melyek során száraz vagy nedves felületeken kombinált technikákkal kiviteleznek színfoltokat

Színek

- Különböző színcsoportok és semleges színek felismerését szolgáló gyakorlatok
- Modellkövetéssel történő színárnyalat és színezet kivitelezés
- Színárnyalatok és színezet használatára épülő alkotási feladatok, segítséggel
- Domináns szín nyerésének gyakorlása egy adott szín nagy mennyiségben történő használatával
- A színcsillagon egymás mellett elhelyezkedő színek kikeverésének gyakorlása
- Játékos gyakorlatok színkeverésre választható vagy a tanár által megadott arányok felhasználásával.
- A semleges színek felismerésének gyakorlása (fekete, fehér, szürke)
- Semleges szürke kikeverésének gyakorlása fehér és fekete vegyítése által
- Különböző telítettségű színek keverésének gyakorlása semleges színekkel való vegyítés által
- Azonos színárnyalatok kialakításának gyakorlása
- Egyszerű alkotások létrehozásának gyakorlása pontok, vonalak, formák és színfoltok felhasználásával

3. Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával

VIII. osztály
<p>3.1. Lenyomatok, kompozíciók, alkotások készítése különböző technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rajzok készítése képzőművészeti formanyelv különböző elemeinek ötvözésével - alkotások készítése gouache és tempera technikájával - Alkotások készítése a tanult technikákkal tetszőleges színhasználattal egyéni, páros és csoportos feladathelyzetben - Rövidfilmek, fényképek készítésének gyakorlása megadott témára (természet, természeti jelenségek, stb.). - Kiállítás szervezése a tanulók munkáiból, albumkészítés a tanulók felvételeiből - Kollázskészítés a tanulók fényképeiből, kivágott képekből, vagy részleges fényképek (részleges portrék) rajzzal történő kiegészítésével - Fényképek és videók alapján történő beszélgetés - A gondolatok és élmények szabad megjelenítése egyszerű művészi kifejezési módokkal. - A művészi formanyelv népi alkotásokban fellelhető díszítőelemeinek felhasználása - Gyurmával történő alkotás gyakorlása - Egyszerű tárgyak megformálása gyurmából vagy agyagból - A megformált tárgya pontokkal és vonalakkal való díszítése a tanult technikák alkalmazásával és különböző eszközökkel (műanyag villa, fogpiszkáló) - Közös szülő-gyermek alkotóműhelyeken való részvétel, melyek során esztétikus és hasznos, ünnepekhez kapcsolódó tárgyak készülnek
<p>3.2. A késztermék elemzése és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a saját és társak alkotásainak leírására/ elemzése (színek, formák, benyomások) - - Gyakorlatok az alkotás tartalmának leírására - A saját alkotás modellhez vagy a társakéihoz történő hasonlításának gyakorlása - Az osztályterem saját alkotásokkal történő díszítése - Rajzversenyeken, kiállításokon való részvétel, múzeumlátogatás

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök: ceruzák, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfüzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző eszközökkel kivitelezett, azonos vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>Forma: síkidomok</p> <p>Technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színezés, minta átrajzolása, különféle művészi formanyelv-elemeket ötvöző rajzok, rajzzal foglalkozó média-alkalmazások <p>Végtermék-javaslatok:</p> <p>modell alapján készült rajzok, szabadrajzok, díszítő rajzok</p>
Festés	<p>Anyagok és eszközök: ábrák, festékek, filctollak, vízfesték, színpaletták, szivacs, olló, ragasztó, lyukasztók, színespapír, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző festési technikákkal kivitelezett, azonos vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>Forma: különböző festészeti technikákkal kivitelezett spontán vagy szabályos alakzatok</p> <p>Színfoltok: különböző technikákkal változatos felületeken kivitelezett színfoltok (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, meleg és hideg színek, árnyalatok és színezet)</p> <p>Technikák: - Tempera és gouache technika, ötvözött technikák</p> <p>Végtermék-javaslatok:</p> <p>Megadott, modell alapján készült vagy szabadon választott témájú alkotások</p>

Modellezés	Anyagok és eszközök: gyurma, agyag, munkafelületek, modellek és egyebek A képzőművészeti formanyelv elemei: A pont A vonal A forma A színfolt Technikák: szabadmodellezés, díszítés Végtermék-javaslatok: gyurmából készült kompozíciók, dísz tárgyak
Fotó- videó	Anyagok és eszközök: rögzítő- és felvevőkészülékek, számítógép, táblagép, nyomtató, papír, kartonpapír, lyukasztók, képalbumok, stb. A képművészeti formanyelv elemei: A forma A szín Végtermék-javaslatok: fényképezés és képalbumok készítése, kisfilmek forgatása

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért

IX. osztály
<p>1.1. Térbeli tájékozódás és térstrukturálási fogalmak használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - A színhez, formához és mérethez kapcsolódó perceptuo-motoros struktúrák bevonását szolgáló gyakorlatok - Gyakorlatok konkrét tárgy vagy képi elemek térben elfoglalt helyének meghatározására (fent, lent, alatta, rajta, előtte, mögötte, stb.) - Gyakorlatok a téri relációs fogalmakra vonatkozó szókincs használatára: "Hová tetted a labdát?", "Ki áll Elena előtt?" - Gyakorlatok a tárgyak helyének és egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének vizuális megkülönböztetésére - Gyakorlatok a hét napjainak, a napszakok, és a hónapok megnevezésére, a helyes sorrend megállapítására - A tér szóbeli irányítással történő rendezését célzó tevékenységek: "Rajzolj egy házat a lap közepére, fel, baloldalra rajzolj felhőket és napot! "
<p>1.2. Helyes munkaeszköz- és anyaghasználat</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munkaeszközök és anyagok helyes és a kompozíciónak megfelelő kiválasztása és használata: ceruzák, színes ceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfüzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyéb - Megfelelő technikák hozzárendelése a kiválasztott anyagokhoz (ötvözött technikák, kollázs, stb.) - Az egyes munkatechnikákhoz tartozó eszközök és anyagok használata - Szabad vagy tematikus alkotás változatos eszköz- és anyaghasználat

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

IX. osztály
<p>2.1. Különböző kontextusokban fellelhető képek jelentésének és mondanivalójának felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok a természetben és művészeti alkotásokban megjelenő képzőművészeti formanyelv-elemek felismerésére - Formák, színek, anyagok, technikák és eljárások azonosítása művészeti környezetben (beszélgetés képtárak megtekintése nyomán támadt benyomásokról és értelmezésekről)
<p>2.2.A képzőművészeti formanyelv elemeinek hasznosítása tematikus kompozíciókban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a művészi kifejezési módok alapelemeinek felismerésére, alkalmazására, és megnevezésére (pont, vonal, forma, színfolt, alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, meleg és hideg színek, árnyalatok és színezet)

- Különböző típusú kompozíciókban függetlenül vagy kombinációban használt képzőművészeti formanyelv-elemek harmonizálása

A pont

- Különböző méretű és színű pontok kivitelezése változatos technikákkal
- Absztrakt és valóságábrázoló alkotások létrehozása tanári segítséggel, amelyekben a pontjelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet tölt be
- A művészi formanyelv elemének megnevezése, tulajdonságainak felismerése, pontok használat alkotásokban hangsúlyos és díszítőelemként.

A vonal

- Különböző méretű, színű, vastagságú és irányú vonalak húzása
- Különböző vonaltípusok kivitelezése verbális utasítás alapján
- Díszítívonalak kivitelezése két díszítőelem elválasztására, összekötésére vagy aláhúzására
- Vonalakkal történő díszítés gyakorlása
- Egy körülhatárolt területen egy pont, egy színfolt vagy egy vonal köré rajzolt, szimmetrikusan vagy aszimmetrikusan elhelyezkedő, azonos vagy eltérő elemekből történő megadott elemszámú halmazok elkülönítése
- A művészi formanyelv elemének megnevezése, tulajdonságainak felismerése, vonalak használata alkotásokban hangsúlyos és díszítőelemként.

A forma

- Formák kivitelezése különböző technikákkal és eljárásokkal, változatos eszközökkel és anyagokkal
- Gyakorlatok, melyek során közvetlen megfigyelés, modell vagy szabad alkotás útján alakítanak ki formákat
- A képzőművészeti formanyelv elemének megnevezése, tulajdonságainak felismerése, formák használat alkotásokban hangsúlyos és díszítőelemként

A színfolt

- Gyakorlatok, melyek során száraz vagy nedves felületeken kombinált technikákkal kiviteleznek színfoltokat különböző technikákkal: színkeverés, permetezés, monotípiá, pecsételés, ujjfestés, stb.
- Hideg és meleg színfoltok, illetve alap- és semleges színfoltok váltakozásának gyakorlása (mozaik technika)

Színek

- Gyakorlatok egy műalkotás/ kép hangsúlyos színének felismerése
- Gyakorlatok színkeverésre választható vagy a tanár által megadott arányok felhasználásával
- Domináns szín nyerésének gyakorlása és az általa keltett benyomás felismerése (Napsütéses nap. Esős nap)
- Gyakorlatok kompozíció kialakítására egy szándékosan választott hangsúlyos színből kiindulva
- Díszítő kompozíciók létrehozása a képzőművészeti formanyelv eleminek ötvözése által

3. Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával

IX. osztály
<p>3.1. Lenyomatok, kompozíciók, alkotások készítése különböző technikák alkalmazásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasznos és esztétikus mindennap használatos tárgyak készítése, melyeket a következő eljárásokkal díszítenek: - száraz vagy nedves felületre történő permetezés vagy spriccelés ecsettel, tollal, fogkefével, festékszóróval - színbe mártott papírgolyóval történő pamacsolás, pecsételés gyümölcsökkel vagy virágokkal - a szín elosztatása légsugárral csőbe történő különböző irányú fújással folyékony színekre vagy színfoltokra - lenyomatok festékbe mártott textíliák segítségével - papírhajtogatás - színcsorgatás - műanyag fóliával való bevonás - szintelenítés oldószerrel - batikolás - a színek ujjal történő felvitele - Alkotások készítése a tanult technikákkal tetszőleges színhasználattal egyéni, páros és csoportos feladathelyzetben - Nem szokványos technikákkal való kifejezési készség beindítása (papírgalacsin/összegyűrt papír, radír, burgonya, stb.) - Dísz tárgyak (karácsonyi díszek, ruházati cikkek, stb.) készítése újrahasznosítható anyagokból (papír, műanyag, huzalok, alumínium bádógok) - Javasolt témákra készült, vagy mesék, versek, énekek ihlette kompozíciók, tárgyak, makettek kivitelezése - Különböző tematikájú fényképalbumok készítése: évszakok, tevékenységek-cselekvések. -Különböző témájú rövidfilmek készítése: érzelmek- az alapérzelmek megörökítése különböző helyzetekben -Beszélgetések fényképek és rövidfilmek alapján - Különböző témájú alkotások kivitelezése gyurmából
<p>3.2. A késztermék leírása, elemzése és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompozíciók segítséggel történő elemzése, a kivitelezés módja és felhasznált anyagok megmagyarázása - A termékek/ alkotások értékelése - A személyes élmények és gondolatok egyszerű művészi kifejezése lehetőségekhez mérten.

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök: ceruzák, színesceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfüzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző eszközökkel kivitelezett, azonos vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>Forma: síkidomok</p> <p>Technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színezés, minta átrajzolása, különféle művészi formanyelv-elemeket ötvöző rajzok, rajzzal foglalkozó média-alkalmazások <p>Késztermék-javaslatok: modell alapján készült rajzok, szabadrajzok, díszítő rajzok</p>
Festés	<p>Anyagok és eszközök: ábrák, festékek, filctollak, vízfesték, színpaletták, szivacs, olló, ragasztó, lyukasztók, színespapír, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző festési technikákkal kivitelezett, azonos vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>Forma: különböző festészeti technikákkal kivitelezett spontán vagy szabályos alakzatok</p> <p>Színfoltok: különböző technikákkal változatos felületeken kivitelezett színfoltok (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, meleg és hideg színek, árnyalatok és színezet)</p> <p>Technikák: - Tempera és gouache technika, ötvözött technikák, batikolás, pecsételés, lenyomat-készítés, színcsorgatás, szintelenítés, ujjfestés, a folyékony szín légsugárral történő eloszlata, stb.</p> <p>Késztermék-javaslatok: Megadott, modell alapján készült vagy szabadon választott témájú alkotások</p>

Modellezés	<p>Anyagok és eszközök: gyurma, agyag, munkafelületek, modellek és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont</p> <p>A vonal</p> <p>A forma</p> <p>A színfolt</p> <p>Technikák: szabadmodellezés, díszítés</p> <p>Késztermék-javaslatok: gyurmából készült kompozíciók, dísz tárgyak</p>
Fotó- videó	<p>Anyagok és eszközök: rögzítő és felvevőkészülékek, számítógép, táblagép, nyomtató, papír, kartonpapír, lyukasztók, képalbumok, stb.</p> <p>A képművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A forma</p> <p>A szín</p> <p>Végtermék-javaslatok: fényképezés és képalbumok készítése, kisfilmek forgatása</p> <p>Filmvetítés- híres képzőművészek életéről és életművéről szóló dokumentumfilmek</p>

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az érzékszervi-mozgásos struktúrák és magatartás fejlesztése a művészi önkifejezés megvalósulásáért

X. osztály
<p>1.1. Térbeli tájékozódás és térstrukturálási fogalmak használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - A színhez, formához és mérethez kapcsolódó perceptuo-motoros struktúrák aktivizálását szolgáló gyakorlatok - Gyakorlatok konkrét tárgy vagy képi elemek térben elfoglalt helyének meghatározására (fent, lent, alatta, rajta, előtte, mögötte, stb.) - Gyakorlatok a hét napjainak, a napszakok, és a hónapok megnevezésére, a helyes sorrend megállapítására - A tér szóbeli irányítással történő rendezését célzó tevékenységek: Rajzolj egy házat a lap közepére, fel, baloldalra rajzolj felhőket és napot! - A képzőművészeti formanyelv elemeinek a tanár utasítása szerint történő elhelyezése - A kompozíció belső terének kialakítása tanult képzőművészeti formanyelv-elemekből és kombinációikból
<p>1.2. Helyes munkaeszköz- és anyaghasználat</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munkaeszközök és anyagok helyes és a kompozíciónak megfelelő kiválasztása és használata: ceruzák, színesceruzák, rajzkészletek, vonalzó, sablonok, filctollak, papír, rajzfűzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyebek - Megfelelő technikák hozzárendelése a kiválasztott anyagokhoz (ötvözött technikák, kollázs, stb.) - Az egyes munkatechnikákhoz tartozó eszközök és anyagok használata - Szabad vagy tematikus alkotás változatos eszköz- és anyag felhasználással

2. Vizuális nyelvezettel kifejezett művészi üzenetek felfedezése ismert kontextusokban

X. osztály
<p>2.1. Különböző kontextusokban fellelhető képek jelentésének és mondanivalójának felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasonlóságok és különbségek megállapítása az azonos témájú, fényképes és más képzőművészeti kifejezési módok között - A képeken, festményeken, vászondíszítéseken, ékszereken és fényképeken keresztül történő kommunikáció, és az ezeken keresztül közvetített jelentésekről folytatott beszélgetések - Kiemelkedő művészek munkájáról szóló ismeretterjesztő filmek vagy PPT bemutatók megtekintése - Különböző kontextusokban fellelhető képek jelentésének és mondanivalójának azonosítás

2.2.A képzőművészeti formanyelv elemeinek hasznosítása tematikus kompozíciókban

- Gyakorlatok a művészi kifejezési módok alapelemeinek felismerésére, alkalmazására, és megnevezésére (pont, vonal, forma, színfolt, alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, meleg és hideg színek, árnyalatok és színezet)

- Különböző típusú kompozíciókban függetlenül vagy kombinációban használt képzőművészeti formanyelv-elemek harmonizálása

A pont

- Különböző méretű és színű pontok kivitelezése változatos technikákkal

- Absztrakt és valóságábrázoló alkotások létrehozása tanári segítséggel, amelyekben a pont jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet tölt be

A vonal

-Vonalak használata alkotásokban hangsúlyos és díszítőelemként

- Vonaltípusok a képzőművészeti formanyelv más elemeivel történő ötvözése tárgyak vagy felületek díszítését célzó motívumok kivitelezésére.

- Vonalsorozatok- ritmusosság kifejezése vonalsorok megszakításával és más képzőművészeti formanyelv-elemek mellérendelésével

- Ábrák elemzése és az abban használt vonaltípusok azonosítása: téglalap- függőleges és vízszintes vonalak, háromszög- ferde és vízszintes vonalak

Forma

- Spontán formák kialakítása jellegzetes festési technikákkal (színcsorgatással, szín permetezése, színkeveréssel, monotípiával, pecsételéssel, ujjfestéssel)

- Kidolgozott formák (fák, virágok, lepkék, stb.) megalkotása közvetlen megfigyelés, modell vagy szabad alkotás útján

- Egyszerű mértani formák vagy ábrák megalkotási módjának azonosítása

- Egyszerű mértani testek modellezése

- Egyszerű mértani testek kivitelezése origami technikával

- Gazdag színvilágú spontán formák megalkotása és egyszerű kompozíciókba történő rendezése, segítség nélkül

- Formák használata díszítő kompozíciókban

A színfolt

- Gyakorlatok spontán/ szabálytalan színfoltok kivitelezésére különféle technikákkal és eljárásokkal

- Gyakorlatok megszabott színfoltok kivitelezésére különféle eszközök és anyagok segítségével

- Gyakorlatok, melyek során száraz vagy nedves felületeken kombinált technikákkal kiviteleznek színfoltokat

Színek

- Változó arányú színkeverékek kialakítása sötétebb és világosabb árnyalatok létrehozására

- Két szín változó arányokban történő vegyítése különböző színárnyalatok létrehozására

- Fehér és fekete különböző arányokban történő vegyítése semleges szürke árnyalatok létrehozására

- A kompozíció belső terének tanári irányítással történő kialakítása a színek kifejező értékének kiemelésére színkeveréssel

- Gyakorlatok egy műalkotás/ kép hangsúlyos színének (egy domináns szín, meleg színek dominanciája, hideg színek dominanciája) felismerése és megfigyelésére
- Domináns / hangsúlyos szín nyérése és az általa keltett benyomás felismerése (Napsütéses nap. Esős nap)

3. Képzőművészeti kompozíciók alkotása különböző munkatechnikák és munkaanyagok felhasználásával

X. osztály

3.1. Lenyomatok, kompozíciók, alkotások készítése különböző technikák alkalmazásával

- Rajzok készítése képzőművészeti formanyelv elemeinek és technikák ötvözésével
- Táj- (tenger, város), statikus természet- (virágok, gyümölcsök, edények) vagy emberábrázolás, portréfestés (önarckép)
- Kompozíciók létrehozása különböző festészeti irányzatokra jellemző vagy nemes képzőművészek nevéhez (Pablo Picasso, Wassily Kandinsky etc.) kötődő technikákat alkalmazva a tanár irányítása alatt.
- Kompozíciók létrehozása gyurmából fényképek alapján, tanári segítséggel
- Egyszerű kompozíciók és szerkezetek létrehozása origami technikával
- A specifikus technikák alkalmazási szférájának kiszélesítése az alkotókészség növelésére: kollázs készítés különféle felületekre, kerámia-, textília-, fa- és üvegfestés
- Két dimenziós kompozíciók készítése, változatos technikákkal, különböző felületekre (papírra, vászonra, kerámia),
- Kifejezési formák kidolgozása különböző technikákkal (mozaik, stilizálás) és anyagokkal, egyéni vagy társas munkavégzéssel
- Vászonból készült pólók és szatyrok díszítése festéssel
- Gyurmával történő alkotás gyakorlása
- Agyagedények díszítése festéssel
- A művészi formanyelv elemeinek felhasználása népi motívumok rajzolásával történő díszítésre, alkotásra
- Fényképezés különböző napszakokban, történetmondás fényképekben
- Az alkotókészség ösztönzése szabadon választott témájú fényképezési és kisfilm-forgatási feladatokkal
- Kiállítás szervezése a tanulók munkáiból: Az osztály képtára. Az én iskolám. Én és a társam. Hogyan változtunk (fényképek a tanulókról ötödikes majd tizedikes korukból)
- Rajzok, fényképek segítséggel történő elemzése, a képzőművészeti formanyelv bennük fellelhető elemeinek azonosítása, formák, színek megnevezése, hasonlóságok és különbségek megfigyelése
- Közös szülő-gyermek alkotóműhelyeken való részvétel, melyek során esztétikus és hasznos, ünnepekhez kapcsolódó tárgyak készülnek

3.2. A késztermék leírása, elemzése és értékelése

- A saját és társak által készített termékek leírása (színezet, használt anyagok és eszközök, technikák, a kompozíció által keltett érzelmek)
- A késztermék leírása saját megfogalmazásban
  - A saját kompozíció modellel vagy más alkotásokkal való összehasonlítása
  - A társak kompozícióinak értékelése

- A személyes élmények és gondolatok saját megfogalmazásban vagy művészi nyelvezettel való kifejezése lehetőségekhez mérten
- Az osztályterem vagy az iskola saját készítésű tárgyakkal történő kidíszítése
- Rajzversenyen való részvétel, kiállítás- és múzeumlátogatás, képtárak megtekintése

Tartalmak

Tartalmi területek	X. osztály
Rajz	<p>Anyagok és eszközök: ceruzák, színesceruzák, rajzkészletek, vonalzók, sablonok, filctollak, papír, rajzfüzetek, kréta, tábla, marker, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző eszközökkel kivitelezett, azonos vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>Forma: síkidomok</p> <p>Technikák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színezés, minta átrajzolása, különféle művészi formanyelv-elemeket ötvöző rajzok, rajzzal foglalkozó média-alkalmazások <p>Késztermék-javaslatok: modell alapján készült rajzok, szabadrajzok, díszítő rajzok</p>
Festés	<p>Anyagok és eszközök: ábrák, festékek, filctollak, vízfesték, színpaletták, szivacs, olló, ragasztó, lyukasztók, színespapír, üveg, vászon, fa, fém, ruházati cikkek, szatyrok, számítógép, táblagép és egyebek</p> <p>A képzőművészeti formanyelv elemei:</p> <p>A pont: különböző festési technikákkal kivitelezett, azonos vagy váltakozó pontsorozatok (vízszintes, függőleges, harántirányú), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>A vonal: különböző méretű, vastagságú és színű, változó irányba haladó vonalak (vízszintes, függőleges, ferde, megszakított, körkörös, görbe, kígyózó, folyamatos), melyek jelző, szerkezeti vagy dekoratív szerepet töltenek be</p> <p>Forma: különböző festészeti technikákkal kivitelezett spontán vagy szabályos alakzatok</p> <p>Színfoltok: különböző technikákkal változatos felületeken kivitelezett színfoltok (alapszínek, másodlagos színek, semleges színek, meleg és hideg színek, árnyalatok és színezet)</p> <p>Technikák: - ecsetelés, kollázskészítés különböző anyagokból, kerámiafestés, üvegfestés, vászongfestés, origami, mozaik, stilizálás, díszítés, ötvözött technikák</p>

	<p>Végtermék-javaslatok: Táj, természet vagy emberábrázolás, portréfestés különböző jellegzetes technikák, korszerű festészeti eljárások alkalmazásával, megadott, modell alapján készült vagy szabadon választott témájú alkotások</p>
Modellezés	<p>Anyagok és eszközök: gyurma, agyag, munkafelületek, modellek és egyebek A képzőművészeti formanyelv elemei: A pont A vonal A forma A színfolt Technikák: szabadmodellezés, díszítés Késztermék-javaslatok: gyurmából készült kompozíciók, dísz tárgyak</p>
Fotó- videó	<p>Anyagok és eszközök: rögzítő és felvevőkészülékek, számítógép, táblagép, nyomtató, papír, kartonpapír, lyukasztók, képalbumok, stb. A képművészeti formanyelv elemei: A forma A szín Végtermék-javaslatok: fényképezés és képalbumok készítése, kisfilmek forgatása Filmvetítés- híres képzőművészek életéről és életművéről, illetve a fényképezés, mint képzőművészeti nyelvezetről szóló dokumentumfilmek</p>

Módszertani javaslatok

A tanterv egy rugalmas didaktikai megközelítést tesz lehetővé, biztosítva a tanár számára a tanulók életkori és egyéni pszichés jellegzetességeihez való alkalmazkodás lehetőségét a módszerek kiválasztásában.

A súlyos értelmi akadályozottsággal élő tanulók fejlődési sajátosságainak ismeretében nagyon fontos hangsúlyt fektetni a játékosságra, az aktív felfedezésre és a különböző anyagokkal, a társakkal és a felnőttekkel történő változatos interakciókra.

A tanítási- tanulási folyamat alapját a korábban kialakított kompetenciák új tanulási helyzetben történő alkalmazása, illetve az új iránti érdeklődés felkeltése képezi.

Az aktív részvételt kívánó, a tanulót középpontba helyező tanítási stratégiák alkalmazása javasolt. A tantárgy gyakorlati jellegű és a tanulók aktív bevonódását feltételezi.

A tanulók felfedezik a munkaeszközöket és anyagokat, manipulálnak velük, ezáltal fejlődnek készségeik, jártasságaik alakulnak ki, ugyanakkor a munkafolyamat termékeit egy

barátságos tanulási környezetben hozzák létre, felelőssé válva azért, ahogyan a feladatvégzésbe vagy közös játékokba bevonódnak.

A tanár fontos szerepet tölt be azáltal, hogy bátorítja a gyermeket, felkelti a szép iránti érzékenységét, empatikusan segítve őt az önmaga felfedezésében, a harmonikus fejlődésben és alkotásban.

Nagyon fontos, hogy a tevékenységek játékos keretbe épüljenek, élvezhetőek legyenek a tanulók számára biztosítva a kellemes közérzetet.

A feladatok végrehajthatók egyéni, páros, csoportos vagy a tanár által facilitált munkafolyamat során is.

A tevékenységhez szükséges eszközök előkészítése, majd helyretétele a tanulás részét képezi. A tanulók megfigyelik és megjegyzik a tanár tevékenységét, mellyel megalapozza az óra sikeres lebonyolítását.

Művészi önkifejezésük során, a tanulókat a jártasságaik kialakulásában, a használt anyagok megfelelő értékelésében és a munkafolyamat végigvitelében segítjük. Az alkotási folyamat teljességét bejárva, a tanulók megélik a munka célirányosságát és örömet, türelmet és kitartást tanulnak, melyek összefonódva nem csupán élményeik rendszerezésében és a pszichés érésben, hanem az iskolai helytállásban segítik a tanulókat: síkban való tájékozódás, fenntartott figyelem, kreativitás és a szabad önkifejezés.

Az értékelésben az irányított megfigyelést, önértékelést, a pozitív értékek folyamatos kiemelését, a portfólió módszerét, és projekt-módszert javasoljuk, melyek során érvényesülhetnek a tanulás eredményei, és új értékek és attitűdök alakulnak ki a tanulók sajátosságaihoz illeszkedő kontextusban.

Tanácsos továbbá a szülők bevonása a képzőművészeti nevelésbe az órákra való meghívás, a gyermekükkel való közös alkotási tevékenységek által.

A művészeti nevelés nonformális és informális kivitelezési módozatait illetően javasoljuk a múzeumok, kiállítások látogatását, természetjáró sétákat. Amikor csak lehetőség adódik erre, az órákra nem szokványos helyszínen kerüljön sor (iskolaudvar, park)

A tanulókat alkotásaik bemutatására és hasznosítására biztatjuk kiállítások és tombola-játékok szervezésével, melyek keretén belül a tanulók munkái lehetnek a nyeresemény („Kiállítások!”, „Megjött a tavasz!”). Jelentősek a más osztályokkal és más iskolákkal partnerségben megszervezett tevékenységek, melyek a tanulók pozitív önértékelését és társas közegben való önérvényesítését segítik elő.

A képzőművészeti nevelés jelentősen hozzájárul a tanulók megfigyelő készségének, figyelmének és téri reprezentációs készségeinek fejlődéséhez, a festés, rajzolás, színezés, modellezés iránti érdeklődés növekedéséhez. Ugyanakkor egy sajátos nyelvezetet kínál a tanulóknak az önkifejezésre, a környezetükhöz kapcsolódó élményeik és érzéseik kifejezésére.

A tanulók érdeklődésének felkeltése és az alkotás folyamatának beindításakor biztatjuk őket a lehető legváltozatosabb eljárások kipróbálására, kreativitásuk gyakorlatba ültetésére különböző felhívásokkal: Próbáld ki ezt a módszert is! Ezt már te is tudod? Más színeket is tudsz keverni?

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulóknál a képzőművészeti nevelési órák során a tanulókkal folytatott munka a kommunikációs készségek, a kognitív, affektív és motivációs folyamatok fejlődésének, a személyiség

egészének harmonikusabbá és dinamikusabbá válásának eszköze, e terápiás jelleg pedig sokkal jelentősebb, mint maga a késztermék.

Felhasznált szakirodalom:

1. Cristea, M., (2007), *Pedagogia învățământului primar și preșcolar: Educația plastică și didactica educației*;
2. Drăghicesu, S., Drăghicescu, F., (2007), *Educație plastică – Ghid metodic clasele I-IV*, Editura Aramis, București;
3. Filoteanu, N., Marian, D., *Desen artistic și Educație plastică*, Manual pentru clasa a V- a, editura All Educational
4. Păunescu, C-tin, Popovici, D.V., (1997), *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
5. *** *Curricular material: Visual Arts - Guidelines for Teachers of Students with Mild/ Moderate General Learning Disabilities* ([Primary Visual Arts: Guidelines for teachers of students with Mild .../ Visual Arts - Special Education Support Service](#));
6. *** *Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties* ([Curriculum for pupils with Profound and Multiple Learning Difficulties](#)).
7. ****Curricular material: Visual Arts - Guidelines for Teachers of Students with Mild/ Moderate General Learning Disabilities* ([Primary Visual Arts: Guidelines for teachers of students with Mild .../ Visual Arts - Special Education Support Service](#))
8. *** (2013), *A Rajz és kézimunka tanterv, előkészítő- IV osztály számára*
9. *** (2008), *A Rajz tanterv súlyos értelmi akadályozottak és halmozottan sérült tanulók számára, I.-X. osztály Programa școlară pentru Educație plastică, clasele I – a X-a, deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*;
10. *** *A speciális iskolák I.-IV. osztályos tantrevei*
11. *** (2013), *A Rajz és képzőművészeti nevelés tanterv előkészítő osztály számára*

Munkacsoport

Liana Mara MITRAN, koordinator, Nemzeti Oktatási Minisztérium

Vasilica VARGA, Brăila megyei Tanfelügyelőség

Név	Intézmény
Drăghici Monica Mariana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Drăghici Alina Marinela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Dumitrașcu Enel	Liceul Teoretic "Nicolae Iorga" Brăila
Tudose Mariana	Liceul Pedagogic" D.P.Perpessicius" Brăila
Vargă Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean/ Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Brăila

Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației nr. .... /.....2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Tanterv

ZENE, RITMUS ÉS MOZGÁS

Speciális oktatás

Előkészítő- IV. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Zene, ritmus, mozgás** tantárgy számára az iskolai tanterv, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervben a **Képzőművészeti neveléssel** egyetemben van előirányozva, a **Művészetek** műveltségi terület részeként. Ez a tantárgy heti egy órában tanítható.

A speciális nevelés oktatáspolitikája olyan nevelési szolgáltatásokat nyújt, amely megfelel a fogyatékkal élő tanulók tanulási és adaptációs képességeinek.

Az oktatási rendszer színvonalának növelése az egyik fő cél. A mennyiséget a minőség váltja fel. Minőség alatt, a fogyatékkal élő tanulók számára nyújtott adekvát nevelési szolgáltatások értendők. Ezen szolgáltatások hatékonysága lemérhető az olyan eredményességi mutatókon, mint: iskolai előmenetel, iskolaelhagyás, munkaerő piaci integráció.

Az ide vonatkozó törvénykezés az Oktatási Minisztérium által kidolgozott és jóváhagyott normatívákkal, módszertannal és szabályozásokkal egészült ki, éppen azért, hogy világosan, pontosan, konkrétan meghatározza a speciális oktatásban folyó tevékenységet. A súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók számára készült új **Kerettanterv** sokkal jobban igazodik a tanulók reális pszichikus-intellektuális képességeihez, taníthatóságukhoz és felzárkóztatási képességeikhez.

A **Zene, ritmus, mozgás** tantárgy a **Művészetek** műveltségi terület részét képező tantárgy és összekapcsolódik Kerettanterv más tantárgyaival interdiszciplináris és pluridiszciplináris szinten.

A pluridiszciplináris szint adott a **Testnevelés, sport és egészség** tantárgy felől – ritmus, mozgás, légzés.

Az interdiszciplináris szintet azon tartalmak széles skálája adja, melyek fellelhetők a **Kerettanterv**be felvett egyéb tantárgyakban:

Beszéd és kommunikációs készségek – kiejtés, hangutánzó szavak, szótagok, szavak, versszak, szöveg

Szenzoriális nevelés és pszichomotricitás – érzetek, érzékelés, képzetek, pszichomotoros koordináció, lateralitás, idő- és térbeli tájékozódás

Ismeretek az emberi testről és higiénjáról – testrészek, tisztálkodási szabályok stb.

Matematika – kiszámolós játékok, mértani formák stb.

Környezetismeret – évszakok, természeti jelenségek, állatok, madarak, domborzati formák stb.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. Bevezető
2. Általános kompetenciák
3. Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

A **Zene, ritmus, mișcare** tantárgyon belül az **általános kompetenciák** egy sor olyan attitűd, magatartás béli készséget jelent, melyek kifejezik a tanuló azon képességét, hogy észleli a zenét és azt a ritmussal és mozgással együtt tudja használni a nevelési és felzárkóztatási folyamatban.

A **sajátos kompetenciák** a receptív, auditív, értelmező, ritmusra történő mozgás területeknek felelnek meg. A specifikus kompetenciák megvalósításához, a **tanulási tartalmak** a multiszenzoriális stimulálástól, a konkrét, környezetünkben fellelhető tárgyakon való manipulációtól indulnak egészen a zenei, ritmus és mozgáskészségek kialakításáig.

A **tanulási tartalmak** a következő területek szerint vannak csoportosítva:

- Zenei-vokalizációs gyakorlat
- Zenei nyelvezet elemei
- Zenei műveltség elemei

A tanárnak, a gyermek valós készségformálási lehetőségeihez kell adaptálnia a tartalmakat. A tartalmat, a fokozatosság elvének megfelelően kis lépésekből kell összeállítani. Éppen ezért, a program szerkesztésekor, a hozzáférhetőség elvét tartottuk szem előtt, oly módon, hogy az általános és specifikus kompetenciák, valamint a tanulási tartalmak a könnyűtől a nehézig, az egyszerűtől a bonyolultig fokozatosan vannak felépítve.

A **Zene, ritmus, mișcare** tanterv - mely a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára készült - célja a tanári tevékenység irányítása oly módon, hogy az előrevetített eredményeket elérje és hozzájáruljon a tanulók gyakorlati, alkalmazható jellegű készségeinek kialakításához.

Általános kompetenciák

- 1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerése**
- 2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége**
- 3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége**

Előkészítő osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerése

Előkészítő osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet hangforrásainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangok felismerése a természetből - Találd, ki mit hallasz? játék - a társak hangjának a felismerése – Nyisd ki jól a füled- játék -Gr. Teodosiu - ismert tárgyak hangoztatása és meghallgatása
<p>1.2. Helyes légzés gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzőgyakorlatok végzése: gyertya elfújása, lufi felfújás, virágok szaglászása stb. - hangutánzó gyakorlatok – aaa, eee, iii stb. - kiejtés gyakorlatok szótagokkal – mi, mu, bim, bum stb.
<p>1.3. A zenei hallás és a hang gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - zenés játékok hangjának a felismerése - egyszerű zenés darabok reprodukciója - zenei meghallgatások

2. Változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

Előkészítő osztály
<p>2.1. Ritmikai elemek észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az óra ritmusának/a metronómnak az észlelése és ezek visszaadása taps/dobbantás stb. által - egyszerű ritmusgyakorlatok, megadott modell alapján (tapsolás ritmusra, kopogtatása a padon ritmusra, járás ritmusra) - mozgás ritmusban és egy megadott ritmus alapján - csoportos mozgások egy megadott ritmusra, tapsolással vagy különböző eszközök által adott ritmusra – botok, dobok stb.
<p>2.2. Ének egyszerű ritmusának visszaadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kezek és lábak mozgatása a zene ritmusára - a test mozgásának társítása a zenei hangokhoz - ritmusra való járás: Dombon török a diót, Sétálunk, sétálunk, Ég a gyertya, ég, stb.

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

Előkészítő osztály
<p>3.1. A ritmus és a mozgás integrálásával, egyéni és csoportos énekléssel</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szövegek elsajátítása, életkornak specifikus játékos énekek: Boci, boci, tarka..., Erdő szélén házikó, Ujjak, Csip-, csip-, csóka, Hüvelykujjam almafa, Megy a gőzös, megy a gőzös - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek csoportos reprodukálása, a szöveg által javasolt mozgások végrehajtásával, saját ritmusban
<p>3.2. Egyéni vagy csoportos éneklés, kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szöveg elsajátítása, életkornak specifikus játékos énekek: Nyuszi ül a fűben, Tekeredik a kígyó – gyerekfolklor - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek kíséréte, különböző ritmikus ütésekkal – kopogtatás padon, dobbantás stb.

Tartalmak

Tanulási tartalmak	Előkészítő osztály
1. Vokális zenei gyakorlat	Testtartás Légzés Légző gyakorlatok: gyertyafújás, lufi felfújás, virágok szaglálása stb. Hangkiadás Kiejtés Artikuláció Zenei hangok, egyszerű zenei hangsorok Egyéni és csoportos éneklés A dalok hangszerrel való kísérése, illetve különböző zenélő játékok használata
2. A zenei nyelv elemei	<p>Hangszín: A természet és a közvetlen környezet hangjai Játék: Találd ki mi hallatszik Beszélő hangok, éneklő hangok Zenei hangok hangszerekkel</p> <p>Ritmus: Mozgás saját ritmusban Ritmikus testmozgás utánzás alapján Mozgás a dalszöveg alapján: Dombon török a diót, Sétálunk, sétálunk,</p>

	<p>Előadás: Hang árnyalatok: hangos/ lassú/ közepes Vidám / szomorú dalok Dallam Zenei műfajok: gyerekfolklór, kántálók</p>
<p>3. A zenei kultúra elemei</p>	<p>Zenehallgatás: http://www.gyerekdal.hu Zenei videók: - Oktató dalok https://www.youtube.com/watch?v=CAzp2aapA3Y Dalok az évszakokról: https://www.youtube.com/watch?v=tmLM8ukR34A https://www.youtube.com/watch?v=81kPRMsA_7o https://www.youtube.com/watch?v=k-CvMQBvx9o https://www.youtube.com/watch?v=uADes0psyiM Dalok az állatokról: https://www.youtube.com/watch?v=8gM990mpDUE Dalok az ABC-ről: https://www.youtube.com/watch?v=YPm3D4-JWs8 A dalok repertoárja: Boci, boci, tarka, Ujjak, Csip-, csip-, csóka, Hüvelykujjam almafa, Megy a gőzös, megy a gőzös, Nyuszi ül a fűben, Tekeredik a kígyó</p>

I. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerése

I. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet hangforrásainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játék: rögzített hangok felismerése a természetből – madárhangok, a kakas kukorékolása, a cica nyávogása, a kutya ugatása, az oroszlán ordítása stb. - Állathangok utánzása, Az állatok hangja - Játék: a környezetből származó hangok, zörejek azonosítása – Mit hallasz? (vonat, mentőautó, eső, dörgés)
<p>1.2. Gyakorlatok a hang hallhatóságának a végrehajtásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - Non verbális légző gyakorlatok – fújás gyakorlatok vizes tálba, fúvóhangszerek használata tükörre való fújás - Egyensúly beállítása a belégzés és kilégzés között – belégzés 1-2-3-4/ kilégzés 1-2-3-4 - A hang kultúrája: kiadás és hangolása gyakorlása
<p>1.3. A zenei hallás és a hang gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társak hangjának a felismerése, - Találd ki, hogy ki kiáltott! - zenei meghallgatások: Találd ki a hangszert! Nyisd ki jól a füled!

2. Változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

I. osztály
<p>2.1. Ritmikai elemek észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű ritmusgyakorlatok, megadott modell alapján (tapsolás ritmusra, kopogtatása a padon ritmusra, járás ritmusra) - szabad kéz- és lábgyakorlatok, amelyekhez meghatározott testtartások is társulnak, tapssal és lábdobbantással - tapssal kísért járásgyakorlatok
<p>2.2. A ritmikus mozgások beillesztése a hallott dalok ritmusába</p> <ul style="list-style-type: none"> - a dalok ritmusának jelölése tapssal, kézmozgással - játékos dalok: Erdő szélén házikó, Falusi hangverseny /Szabó Lőrinc/, Ha jó a kedved... - a dalok tartalmának kihangsúlyozása testmozgás által

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

I. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos éneklés, a ritmus és a mozgás integrálásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szövegek elsajátítása, életkornak specifikus játékos énekek: Zsip- zsup, kender zsup, Mackó, mackó, ugorjál, Bújj, bújj, zöld ág, - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek csoportos reprodukálása, a szöveg által javasolt mozgások végrehajtásával, saját ritmusban
<p>3.2. Egyéni vagy csoportos éneklés, kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szöveg elsajátítása, életkornak specifikus játékos énekek: Esik az eső, hajlik a vessző, Hol jártál, báránycám? - gyereklóklór, Éliás, Tóbiás, Debrecenbe kéne menni stb. - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek kísérete, különböző ritmikus ütésekkel – kopogtatás padon, dobbantás stb.

Tartalmak

Tanulási tartalmak	I. osztály
1. Vokális zenei gyakorlat	Testtartás Légzés Légző gyakorlatok: fújás gyakorlatok vizes tálba, fúvóhangszerek használata tükörre való fújás stb. Hangkiadás Kiejtés Artikuláció Zenei hangok, egyszerű zenei hangsorok Egyéni és csoportos éneklés A dalok hangszerrel való kísérése, illetve különböző zenélő játékok használata, hangszeres kíséret a pedagógus által.
2. A zenei nyelv elemei	<p>Hangszín: A természet és a közvetlen környezet hangjai Játék: Az állatok hangja, Mit hallottál? Beszélő hangok, éneklő hangok Zenei hangok hangszerekkel Felnőttek, gyerekek, férfi és női hangok –Találd ki, hogy ki kiáltott!</p> <p>Ritmus: Mozgás saját ritmusban Ritmikus testmozgás utánzás alapján Mozgás a dalszöveg alapján: Erdő szélén házikó, Falusi hangverseny</p>

	<p>/Szabó Lőrinc, Ha jó a kedved...</p> <p>Előadás: Hang árnyalatok: hangos/ lassú/ közepes Vidám / szomorú dalok Dallam mozgása: fel, le, lineáris, vegyes Magas, közepes és alacsony hangok Zenei műfajok: gyerekfolklór, kántálók</p>
<p>3. A zenei kultúra elemei</p>	<p>Zenei meghallgatások: Nyisd ki jól a füled! Találd ki a hangszert! játék Zenei videók: -Oktató dalok https://www.youtube.com/watch?v=CAzp2aapA3Y Dalok az évszakokról: https://www.youtube.com/watch?v=tmLM8ukR34A https://www.youtube.com/watch?v=81kPRMsA_7o https://www.youtube.com/watch?v=k-CvMQBvx9o https://www.youtube.com/watch?v=uADes0psyiM Dalok az állatokról: https://www.youtube.com/watch?v=8gM990mpDUE Dalok az ABC-ről: https://www.youtube.com/watch?v=YPm3D4-JWs8 A dalok repertoárja: Zsip- zsup, kender zsup, Mackó, mackó, ugorjál, Bújj, bújj, zöld ág, Esik az eső, hajlik a vessző, Hol jártál, báránykám? - gyerekfolklór, Éliás, Tóbiás, Debrecenbe kéne menni stb.</p>

II. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerése

II. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet hangforrásainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangfelismerési gyakorlatok: madár- és állathangok - hang megkülönböztetési gyakorlatok: természet és emberi hang között - hangfelismerési gyakorlatok: hangszerek, zenés játékok - zenés találós kérdések
<p>1.2. Gyakorlatok a hang hallhatóságának a végrehajtásában (hangadás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzésgyakorlatok végrehajtása járás közben - előadásmód gyakorlása megadott formák alapján, először lassan, majd egyre gyorsabban - SOL hangra épülő hangbemelegítő gyakorlatok - SOL hangra épülő csoportos hangbemelegítő gyakorlatok
<p>1.3. A zenei hallás és a hang gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - bizonyos magasságú hangutánzó hangok azonosítása: madárhangok, medve morgása stb. - bizonyos magasságú hangok azonosítása, kézmozgással összekötve – magas hangoknál fent a kéz, alacsony hangoknál lent - zenehallgatás, a magas és az alacsony hangok azonosítása

2. Változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

II. osztály
<p>2.1. Ritmikai elemek észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmikus szerkezetek felismerése és reprodukálása – gyakorlatok - a tanár által megadott ritmus reprodukálása – tapssal, dobbantással, dobbal stb. - egyszerű ritmikus ütőgyakorlatok végrehajtása járás közben, jobb vagy bal lépésre (botokkal, dobbal, tapssal stb.)
<p>2.2. A ritmikus mozgások beillesztése a hallott dalok ritmusába</p> <ul style="list-style-type: none"> - a dalok ritmusának reprodukálása tapssal vagy ütőhangszerek által - ritmus szerkezetek reprodukálása, egyforma mozgással: Aki nem lép egyszerre, Katalinka szállj el, Pál, Kata, Péter jó reggelt. - Zenehallgatás, gesztusok és mozgások beépítése a meghallgatott dalok szövegeinek megfelelően

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

II. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos éneklés, a ritmus és a mozgás integrálásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szövegek elsajátítása, életkornak megfelelő, specifikus játékos énekek: „Kipp-kopp, kalapács, Én elmentem a vásárba fél pénzzel, Süss fel nap” – gyerekfolklór - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek csoportos reprodukálása, a szöveg által kért mozgások végrehajtásával, saját ritmusban
<p>3.2. Egyéni vagy csoportos éneklés, kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szöveg elsajátításának, zenés játékok: „Cirmos cica, haj” „Hová mész te, kisnyulacska”, Ég a gyertya, ég – gyerekfolklór - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek kísérete, különböző ritmikus ütésekkel – kopogtatás padon, dobbantás, tapsolás stb., vagy zenélő játékokkal: csengő, dob stb.

Tartalmak

Tanulási tartalmak	II. osztály
1. Vokális zenei gyakorlat	Testtartás Légzés Légző gyakorlatok alkalmazása járás közben Hangadás Kiejtés Szinkronizálás Zenei hangok, egyszerű zenei hangsorok Egyéni és csoportos éneklés A dalok hangszerrel való kísérése, mozgással kísérése, illetve különböző zenélő játékok használata, hangszeres kíséret a pedagógus által.
2. A zenei nyelv elemei	Hangszín: A természet és a közvetlen környezet hangjai Beszédhangok, énekhangok Zenei hangok hangszerekkel Felnőttek, gyerekek, férfi és női hangok

	<p>Ritmus: Mozgás saját ritmusban Ritmikus testmozgás utánzás alapján Ritmusszerkezetek megjegyzése: Aki nem lép egyszerre, Katalinka szállj el, Pál, Kata, Péter jó reggelt.</p> <p>Előadás: Hang árnyalatok: hangos/ halk/ közepes Vidám / szomorú dalok Dallam mozgása: fel, le, lineáris, vegyes Magas, közepes és alacsony hangok Zenei műfajok: gyerekfolklór, kántálók</p>
<p>3. A zenei kultúra elemei</p>	<p>Zenehallgatás Zenei videók: -Oktató dalok https://www.youtube.com/watch?v=CAzp2aapA3Y Dalok az évszakokról: https://www.youtube.com/watch?v=tmLM8ukR34A https://www.youtube.com/watch?v=81kPRMsA_7o https://www.youtube.com/watch?v=k-CvMQBvx9o https://www.youtube.com/watch?v=uADes0psyiM Dalok az állatokról: https://www.youtube.com/watch?v=8gM990mpDUE Dalok az ABC-ről: https://www.youtube.com/watch?v=YPm3D4-JWs8 A dalok repertoárja: „Kipp-kopp, kalapács, Én elmentem a vásárba fél pénzzel, Süss fel nap”, „Cirmos cica, haj” „Hová mész te, kisnyulacska”, Ég a gyertya, ég – gyerekfolklór</p>

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerése

III. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet hangforrásainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallás-felismerési gyakorlatok, a környezetből származó hangok felismerése és reprodukálása hangutánzással - hangszerek felismerése külső jellemzők és hangadás alapján - hangszerek által adott hangok észlelése
<p>1.2. Gyakorlatok a hang hallhatóságának a végrehajtásában (hangadás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzésgyakorlatok végrehajtása járás közben - előadásmód gyakorlása megadott formák alapján, először lassan, majd felgyorsítva - a hang kultúrája: kiadás és egybehangolás gyakorlása
<p>1.3. A zenei hallás és a hang gyakorlása fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert hangszerek hangjának azonosítása - ének részletek visszaadása - hangok felismerése zongoraéneklésből

2. Változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

III. osztály
<p>2.1. Ritmikai elemek észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tapssal vagy dobbantással, ritmikus szerkezetek végrehajtása – ülő pozícióban végzett gyakorlatok - ritmikus járásgyakorlatok - járásgyakorlatok, hangsúly mindig az egyik vagy másik lábon, mindkét lábon, szimmetrikusan
<p>2.2. A ritmikus mozgások beillesztése a hallott dalok ritmusába</p> <ul style="list-style-type: none"> - a dalok ritmusának visszaadása emelkedő vagy süllyedő kézmozdulatokkal, a dal ritmusának megfelelően - járásgyakorlatok zenei részekre, különböző tempóban: gyors, lassú - játékos /táncos dalok gyakorlása, egyszerű ritmikus mozgások azonosításával: lépés előre meg hátra, lábujjhegyre emelkedés, forgás stb. - az énekek szabadkíséréte különböző eszközök által adott hanggal: ceruzák, botocskák, műanyag poharak stb.

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

III. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos éneklés, a ritmus és a mozgás integrálásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szövegek elsajátítása, életkornak megfelelő, játékos énekek: Fújja a szél a levelet, A part alatt, Egy kis malac, rőf, rőf, rőf stb. - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek csoportos reprodukálása, a szöveg által javasolt mozgások végrehajtásával, saját ritmusban
<p>3.2. Egyéni vagy csoportos játékos tánc, egyszerű ritmusszerkezetekre, kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> - zenehallgatás/ népi dalok meghallgatásához társult egyszerű tánclépések - énekek/népi dalok csoportos előadása: Bújj, bújj, zöldág, Fehér liliomszál, Lánc, lánc, eszterlánc, Hopp Juliska - egyszerű tánclépések végrehajtása: önállóan vagy párban

Tartalmak

Tanulási tartalmak	III. osztály
1. Vokális zenei gyakorlat	Testtartás Légzés Légző gyakorlatok alkalmazása járás közben: Milyen jó illatú a virág, Fújd el a hópelyhet, Hangadás Kiejtés Szinkronizálás Zenei hangok, egyszerű zenei hangsorok Egyéni és csoportos éneklés A dalok hangszerrel való kísérete, illetve különböző zenélő játékok használata, hangszeres kíséret a pedagógus által.
2. A zenei nyelv elemei	Hangszín: A természet és a közvetlen környezet hangjai Beszédhangok, énekhangok Zenei hangok hangszerekkel Ritmus: Mozdás saját ritmusban

	<p>Ritmikus testmozgás utánzás alapján Mozgás a dalszöveg alapján Egyszerű tánclépések végrehajtása párban vagy önállóan Előadás: Hang árnyalatok: hangos/ halk/ közepes Vidám / szomorú dalok Dallam mozgása: fel, le, lineáris, vegyes Magas, közepes és alacsony hangok Zenei műfajok: gyerekfolklór, kántálók, népi dalok Tempó: gyorsaság, a dal sebessége</p>
<p>3. A zenei kultúra elemei</p>	<p>Zenei meghallgatások: https://www.youtube.com/watch?v=rlyDrfhIPe4&index=9&list=RDh1wbEposisU https://www.youtube.com/watch?v=leC0BaeQSvY&t=5s https://www.youtube.com/watch?v=j3pdNPYRvwk https://www.youtube.com/watch?v=GRxofEmo3HA&t=73s https://www.youtube.com/watch?v=df-eLzao63l Zenei videók: https://www.youtube.com/watch?v=ql9-gUzHyq4 https://www.youtube.com/watch?v=YCPGfc6LqBA https://www.youtube.com/watch?v=2T-w4gDep8E A dalok repertoárja: Fújja a szél a levelet, Fehér liliomszál, Lánc, lánc, eszterlánc, Hopp Juliska. . .</p>

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerése

IV. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet hangforrásainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezetből származó hangok reprodukálása hangutánzással - hangszerek felismerése hangadás alapján - hangszereken való játszás utánzása, hangkiadással összekötve
<p>1.2. Gyakorlatok a hang hallhatóságának a végrehajtásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzésgyakorlatok végrehajtása a felső végtagok mozgásával összekötve - előadásmód gyakorlása megadott formák alapján, először lassan, majd felgyorsítva - a hang kultúrája: hangnyújtás, hangadás és hangolás gyakorlása
<p>1.3. A zenei hallás és a hang gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy ének részletben az emelkedő és süllyedő dallam azonosítása - ének részletben az emelkedő és süllyedő dallam reprodukálása, kézmozdulatokkal kísérve - hangok felismerése zongorajátékról - ének tanulás: ritmikus ütésekkel és szövegnek megfelelő mozgással társítva „Zenészek” /G. Teodosiu, „A kiskakas” /E. Ionescu, „A kaszálás” - gyerekfolklor

2. Változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

IV. osztály
<p>2.1. Ritmikai elemek észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanár által adott ritmusszerkezet reprodukálása - mozgás csoportban, a csoport által megadott ritmusban, önszabályzással vagy egy hangszer által diktált ritmusban - kézlánc mozgásgyakorlatok, előre és hátra, megadott ritmusra
<p>2.2. A ritmikus mozgások beillesztése a hallott dalok ritmusába</p> <ul style="list-style-type: none"> - a dalok ritmusának összehangolása emelkedő vagy süllyedő kézmozdulatokkal, a dal ritmusának megfelelően, Erre kakas, erre tyúk-gyerekfolklor stb. - spontán mozgások gyakorlása dalokra: „Szálj le, pille” – gyerekfolklor, Borsót főztem, -gyerekfolklor, a karok egyensúlyozása, Fújja a szél a levelet, Kiugrott a gombóc a fazékból -gyerekfolklor - egyszerű ritmikus tornagyakorlatok (zenére, a kezek egyensúlyozása elől balra, miközben a testsúly áthelyeződik a bal lábra, ismétlés a jobb féllel stb.

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

IV. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos éneklés, a ritmus és a mozgás integrálásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid szakaszok vagy teljes szövegek elsajátítása, életkornak megfelelő, specifikus játékos énekek: Elvesztettem zsebkendőmet, Körben áll egy kislányka, Én elmentem a vásárba fél pénzzel, Tavaszi szél vizet áraszt - gyerekfolklór stb. - az énekek egyéni reprodukálása, a tanár segítségével - az énekek csoportos reprodukálása, a szöveg által javasolt mozgások végrehajtásával, saját ritmusban
<p>3.2. Egyéni vagy csoportos játékos tánc egyszerű ritmusszerkezetekre, kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> - zenehallgatás/ népi dalok meghallgatásához társult egyszerű tánclépések - énekek/népi dalok csoportos előadása, ütőhangszerekkel vagy zenés játékokkal - egyszerű tánclépések végrehajtása: önállóan vagy párban

Tartalmak

Tanulási tartalmak	IV. osztály
1. Vokális zenei gyakorlat	<p>Testtartás Légzés Légző gyakorlatok alkalmazása kézmozdulatokkal Szinkronizálás Zenei hangok, egyszerű zenei hangsorok Egyéni és csoportos éneklés A dalok hangszerrel való kísérése, illetve különböző zenélő játékok használata, hangszeres kíséret a pedagógus által.</p>
2. A zenei nyelv elemei	<p>Hangszín: A természet és a közvetlen környezet hangjai Beszédhangok, énekhangok Zenei hangok hangszerekkel</p> <p>Ritmus: Mozgás saját ritmusban Ritmikus testmozgás utánzás alapján Egyszerű tánclépések végrehajtása párban vagy önállóan Mozgás a dalszöveg alapján Szállj le, pille – gyerekfolklór, Borsót főztem, -gyerekfolklór, a karok egyensúlyozása, Fújja a szél a levelet, Kiugrott a gombóc a fazékból - gyerekfolklór</p>

	<p>Előadás: Hang árnyalatok: hangos/ halk/ közepes Vidám / szomorú dalok Dallam mozgása: fel, le, lineáris, vegyes Magas, közepes és alacsony hangok Zenei műfajok: gyerekfolklór, kántálók, népi dalok Tempó: gyorsaság, a dal sebessége</p>
<p>3. A zenei kultúra elemei</p>	<p>Zenei meghallgatások: https://www.youtube.com/watch?v=rlyDrfhIPe4&index=9&list=RDh1wbEposisU https://www.youtube.com/watch?v=leC0BaeQSvY&t=5s https://www.youtube.com/watch?v=H647ZrNNojo https://www.youtube.com/watch?v=sPc_2elJyzY Zenei videók: https://www.youtube.com/watch?v=6mNKXg6pxNQ https://www.youtube.com/watch?v=z8fVT1KCYi4 https://www.youtube.com/watch?v=Gy2WP1edB44 https://www.youtube.com/watch?v=XCLRy_7XV7Y A dalok repertoárja: Elvesztettem zsebkendőmet, Körben áll egy kislányka, Én elmentem a vásárba fél pénzzel, Tavaszi szél vizet áraszt - gyerekfolklór</p>

Módszertani javaslatok

A fogyatékossgal élő tanulók nevelésében és fejlesztésében a művészetek nevelő-terápiás szerepe kiemelten fontos.

A Zene, ritmus és mozgás tanterv, erőteljes pluri- és interdiszciplináris jellegén keresztül a tanulók alternatív önkifejezési és a környezettel való kommunikálás eszköze.

Minden bizonnyal, a fogyatékossgal élő tanulókkal folyó munka alapos gyógypedagógiai felkészültséget igényel annak érdekében, hogy a tanulók pszicho-intellektuális és pszichomotoros készségeiknek megfelelő tevékenységeket kezdeményezhessünk és folytassunk.

A tevékenységek a következő szempontok figyelembevételével kerüljenek kialakításra:

- Minden tevékenység alapos tervezést, szervezést és beosztást szükségeltet
- A tanítási módszerek és eszközök és az értékelés adaptálása
- A tanuló megértési szintjéhez viszonyított, számára hozzáférhető egyszerű nyelvezet használata
- Mindennemű kommunikációs próbálkozás bátorítása és támogatása

- A tanulás a gyakorlati tevékenységre történő alapozása
- Hozzáférhető, szakaszosan megoldható feladatok megállapítása
- Érthető utasítások megfogalmazása a feladatok megoldására vonatkozóan és személyre szabott munkaprogramok kialakítása
- A tanuló aktív csoporttaggá válásának támogatása
- A csoporton belüli kapcsolatfelvételt és kommunikációt támogató tevékenységek szervezése
- Az affektív tanulás alkalmazása
- A tanár empátiája, kommunikációs készségei és asszertív viselkedése

A zenés kíséret fontos szerepet tölt be a ritmusgyakorlás keretén belül. Az ilyen gyakorlatok során a sok tevékenység során felhasznált ritmusérezék, ezenfelül fejlődik az érzelmkifejezés, a dallam pedig energizál a mozgásos feladatok teljesítésében. A mozgásgyorsaság és –koordináció fejlesztésében nagyon eredményesek a játékok. A mozgásfejlesztés során a könnyen kivitelezhető nagymozgások gyakoroltatása, majd ezek után a finommozgások gyakorlása célszerű. A gyakorlatok nem formális jellegűek, hanem játékszerűek.

A zenés játékok és minidramatizálások legyenek hangsúlyosak, hogy megalapozzák az aktív bevonását, egyéni és csoportos keretet a gyermek gondolatainak és érzelmeinek kifejezésére. Kiemelt figyelmet kell kapjon a szabad önkifejezés, a kapcsolatfelvétel és a szocializáció, a zenére történő pontos mozgásutánzással ellentétbe.

A zenei dramatizálások akár díszlettel is megvalósulhatnak- a díszlet- és kellékkészítés folyamata a tanulók közös tevékenysége lehet, egyúttal multidiszciplináris keretet teremtve a tevékenységhez.

A meghallgatásra és megtanulásra kiválasztott énekek tematikailag változatosak és a tanulók számára érthetőek kell legyenek, melyek segítik a környezettel történő kapcsolatfelvételt, szocializációt, a csoporton belüli együttműködést és elfogadást. Az éneklés zenei kísérettel történő összekapcsolását ajánljuk (játékhangszerek, dobok, fúvóshangszerek).

A tevékenységek eredményességét jelentősen megnöveli a modern technológiai eszközök gyakori használata.

Könyvészet:

- Ailincăi, E., (2015), *Joc și mișcare, Culegere de jocuri (pentru învățământul primar)*, Galați;
- Aldea, G., Munteanu, G., (2005), *Didactica educației muzicale în învățământul primar*, Edidura Didactică și Pedagogică, R.A, București;
- Bălan, A., Chirilă, C., Peneș, M., (2005), *Educație muzicală. Culegere de cântece clasele I-IV*, Editura Ana;
- Florea, M., Petrache, V., Răceală, I., Roșca, S., *Jocuri muzical. Culegere de cântece pentru școlari*, Editura Carminis, Pitești;
- Konrad, S., (2000), *Ritmurile copilăriei. Culegere de cantece pentru copii*, Editura Carminis, Pitești;
- Moraru, V., Toader, A., Ștefănescu, P., (2000), *Culegere de cântece pentru elevi vol I*, Editura Sigma, București;
- Matora-Ionescu, A., Pop, L., Nicolescu, V.D., (1977), *Culegere de cântece - manual pentru licee pedagogice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Radu, Gh., Bratu, M., (2011), *Deficiența de intelect, cap IV, Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București;
- Radu, Gh., Folostină, R., (2011), *Specificul procesului instructiv-educativ și de recuperare în deficiența-handicapul de intelect*, în Tratat de psihopedagogie specială, Editura Universității din București;
- Sferle, M., (2008), *Culegere de cântece pentru clasele I-II*, Editura Dacia, Cluj-Napoca;
- Ungureanu, M., (2003), *Sfântă e copilăria. Culegere de cântece, jocuri, mișcări muzical-ritmice pentru preșcolari și clasele primare*, Editura Arc, Chișinău;
- Vrăsmaș, T., (2004), *Școala și educația pentru toți*, Editura Miniped, București.
- Forrai, K., (1977), *-Ének az óvodában. Zeneműkiadó, Budapest;*
- Forrai, K., (2017), *-Ének bölcsődében. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó;*
- Péter, J., (1973), *-Zenei nevelés az általános iskolában, Tankönyvkiadó;*
- Süle, F., (2001), *-Második daloskönyvem. Nyolcadik, átdolgozott kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömök;*
- Albertné Balogh, M., (2001), *-Negyedik daloskönyvem, javított kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömök;*
- Gróh, I., (2018), *-Ringató - Hatvan magyar népdal - CD melléklettel, Kolibri Gyerekkönyvkiadó;*
- Tóth, K., (2017), *-Gryllus Vilmos-Dalok reggeltől estig. Central Médiacsoport;*
- Gryllus, V., (2017), *-Magyar népdalok-Dalok óvodásoknak és kisiskolásoknak. Central Médiacsoport.*

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, Tanügyminisztériumi koordinátor
Vasilica VARGA, Brăila Megyei Tanfelügyelőség

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Varga Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Negrea Emilia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Farkaș Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Bursuc Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Brăila
Gheorghită Dan Mihai	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Babeș Marian Gabriel	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Șipoș Mioara	Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației nr. .... /.....2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Tanterv

ZENE, RITMUS ÉS MOZGÁS

Speciális oktatás

V.- X. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Zene, ritmus, mozgás** tantárgy számára az iskolai tanterv, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervben a **Képzőművészeti neveléssel** egyetemben van előirányozva, a **Művészetek** műveltségi terület részeként. Ez a tantárgy heti egy órában tanítható.

A speciális nevelés oktatáspolitikája olyan nevelési szolgáltatásokat nyújt, amely megfelel a fogyatékkal élő tanulók tanulási és adaptációs képességeinek.

Az oktatási rendszer színvonalának növelése az egyik fő cél. A mennyiséget a minőség váltja fel. Minőség alatt, a fogyatékkal élő tanulók számára nyújtott adekvát nevelési szolgáltatások értendők. Ezen szolgáltatások hatékonysága lemérhető az olyan eredményességi mutatókon, mint: iskolai siker (promovabilitate), iskolaelhagyás, munkaerő piaci integráció. Az ide vonatkozó törvénykezés az Oktatási Minisztérium által kidolgozott és jóváhagyott normatívákkal, módszertannal és szabályozásokkal egészült ki, éppen azért, hogy világosan, pontosan, konkrétan meghatározza a speciális oktatásban folyó tevékenységet. A súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók számára készült új **Kerettanterv** sokkal jobban igazodik e tanulók reális pszichikus-intellektuális képességeihez, taníthatóságukhoz és felzárkóztatási képességeikhez.

A **Zene, ritmus, mozgás** tantárgy a **Művészetek** műveltségi terület részét képező tantárgy és összekapcsolódik Kerettanterv más tantárgyaival interdiszciplináris és pluridiszciplináris szinten.

A pluridiszciplináris szint adott a **Testnevelés, sport és egészség** tantárgy felől – ritmus, mozgás, légzés.

Az interdiszciplináris szintet azon tartalmak széles skálája adja, melyek fellelhetők a **Kerettanterv**be felvett egyéb tantárgyakban:

Beszéd és kommunikációs készségek – kiejtés, hangutánzó szavak, szótagok, szavak, versszak, szöveg

Szenzoriális nevelés és pszichomotricitás – érzetek, érzékelés, képzetek, pszichomotoros koordináció, lateralitás, idő- és térbeli tájékozódás

Ismeretek az emberi testről és higiéniáról – testrészek, tisztálkodási szabályok stb.

Matematika – kiszámolós játékok, mértani formák stb.

Környezetismeret – évszakok, természeti jelenségek, állatok, madarak, domborzati formák stb.

A tanterv a következő részekre tagolódik:

1. Bevezető
2. Általános kompetenciák
3. Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
4. Tanulási tartalmak
5. Módszertani javaslatok

A kompetenciák a tanulás útján elsajátított ismeretek, képességek és attitűdök egységes strukturája, mely hozzájárul egyes sajátos területek problémáinak- vagy sajátos helyzetek nehézségeinek megoldásához.

A **Zene, ritmus, mozgás** tantárgyon belül az **általános kompetenciák** egy sor olyan attitűd, magatartás béli készséget jelent, melyek kifejezik a tanuló azon képességét,

hogy észleli a zenét és azt a ritmussal és mozgással együtt tudja használni a nevelési és felzárkóztatási folyamatban.

A **specifikus kompetenciák** a receptív, auditív, értelmező, ritmusra történő mozgás területeknek felelnek meg. A specifikus kompetenciák megvalósításához, a **tanulási tartalmak** a multiszenzoriális stimulációtól, a konkrét, környezetünkben fellelhető tárgyakon való manipulációtól indulnak egészen a zenei, ritmus és mozgáskészségek kialakításáig.

A **tanulási tartalmak** a következő területek szerint vannak csoportosítva:

- Zenei-vokalizációs gyakorlat
- Zenei nyelvezet elemei
- Zenei műveltség elemei

A tanárnak, a gyermek valós készségformálási lehetőségeihez kell adaptálnia a tartalmakat. A tartalmat, a fokozatosság elvének megfelelően kis lépésekből kell összeállítani. Éppen ezért, a program szerkesztésekor, a hozzáférhetőség elvét tartottuk szem előtt, oly módon, hogy az általános és specifikus kompetenciák, valamint a tanulási tartalmak a könnyűtől a nehézig, az egyszerűtől a bonyolultig fokozatosan vannak felépítve.

A *Zene, ritmus, mozgás* tanterv - mely súlyos értelmi akadályozott és halmozottan sérült tanulók számára készült - célja a tanári tevékenység irányítása oly módon, hogy az előrevetített eredményeket elérje és hozzájáruljon a tanulók gyakorlati, alkalmazható jellegű készségeinek kialakításához.

Általános kompetenciák

- 1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége**
- 2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége**
- 3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége

V. osztály
<p>1.1. A természeti és környezeti hangok azonosítása, megkülönböztetése   -hangszín–felismerő játékok: gyerekhang, női és férfihang   -zenei hangok és zajok, zörejek megkülönböztetését elősegítő gyakorlatok   -hangszín és ritmushangszer hangjának megkülönböztetését elősegítő játékok</p>
<p>1.2. Helyes légzés kialakítása   -helyes légzést elősegítő játékos gyakorlatok: pl. térdelés- karok a csípőn, fújjunk tüzet gyengén és erősen, megégettük az ujjunkat, fújjuk meg, hogy ne fájjon, tollpihe, vattapihe, papírszelet, pingpong labda fújása asztalon egymásnak stb.   -a mozgással kísért légzőgyakorlatok: pl. Mérleg: nyújtott ülésben, páros láb- és karemelésre belégzés, vissza kiinduló helyzetbe, kilégzés.   Virág: nyújtott ülésben térdfelhúzás, karokkal átkarolás, belégzés, vissza kiinduló helyzetbe, kilégzés.   Nyitva: nyújtott ülés, lábak terpeszbe nyítására belégzés, majd összezárásra kilégzés.   Mozgás közben ritmus tapsolása, mondókák kíséretével mozgás érzékelése   -éneklési készség fejlesztését elősegítő tevékenységek</p>
<p>1.3. Zenei hallás és hangfejlesztés   -dalok ritmusának azonosítása, hosszú-rövid egységek érzékeltetése (pl. mondókák hangoztatása, mozgással kísért egyszerű dalok)   -hangutánzó (pl. állatok, járművek, tárgyak hangjának utánzása)   -játékos gyakorlatok a beszédritmus és dalritmus megkülönböztetésére (pl. Vers meghallgatása összehasonlítva az énekléssel)   -a hangerő (halk-hangos) érzékeltetése dalok éneklése által</p>

2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

V. osztály
<p>2.1. Ritmikus elemek azonosítása   - az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása, tempótartás játékos mozdulatokkal   együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni.   -leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre   -hangszerrel megadott ritmus visszaadása tapssal, kopogással, lépegetéssel   -lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással.   -hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.</p>
<p>2.2. Zene ritmusának egybekapcsolása ritmikus mozgással   -dalok ritmusának érzékeltetése taps, lépegetés segítségével   -mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra.</p>

V. osztály
<ul style="list-style-type: none"> -ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). -rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. -énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon török a diót stb.). -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). -zenehallgatás -játék mozgással kísérve

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

V. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos mozgással kísért éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> -leutánozni mozgást, dallamot dúdolni, főbb testrészeket megmutatni (Altatók, tenyérjátékok, simogatók, ujj- játékok, hintáztatók, lovagoltatók, sétáltatók). -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég. Lánc, lánc, eszterlánc stb.). -néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.
<p>3.2. Egyéni és csoportos éneklés kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -gyerekek, tanulók által bemutatott előadások-ünnepélyek meghallgatása -tanult dalok, mozgásos játékok éneklése, adott esetben hangszeres kíséret
<p>3.3. Népi gyermekjátékok elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok, mondókák meghallgatása, elsajátítása -játékokhoz fűződő szabályok megértése, alkalmazása -a tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása önállóan és csoportosan -évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. -rövid dalok mozgással kísért előadása. -a dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). - körjátékok tanulása. - néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál). - párválasztók, kifordulós körjátékok. - rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim.).

Tanulási tartalmak

V. osztály	
1.Helyes légzés	<ul style="list-style-type: none"> -helyes testtartás, mozgáskultúra -helyes légzés -mozgással kísért légzőgyakorlatok -zenei hangok-magas és mély hangok érzékelése -halk-hangos megkülönböztetése -hangszínelismerés -egyéni és csoportos éneklés -hangszerhasználat, éneklés kísérlete hangszerekkel
2.Zenei elemek	<p>Hangszín</p> <ul style="list-style-type: none"> -környezeti hangok, zajok, zörejek -hangszínek megkülönböztetése -hangszín: gyerekhang, női és férfihang <p>Ritmus</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű ritmikus mozgások -ritmikus mozgások utánzása <p>Mozgással kísért játékos dalok</p> <p>Dallam</p> <ul style="list-style-type: none"> -magas-mély hangok <p>Népi gyerekjátékok, ünnepkörök dalai, gyerekdalok, népdalok</p> <p>Dalok előadása</p> <p>Vidám/szomorú dalok</p>
3.Zenei műveltség	<p>Zenehallgatás</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=MVqGxs77FRQ&list=PLFBVzKB_248tNcE0Z9HUu1ME779Jp2XMT</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LEv9rr5iSyl&index=2&list=PLh9IhziVxvLsCKLBVbHPfPtmHssjvYULO</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=n6OmEYAeOE&list=PLZXc9i9OICPcMmslAxbAY3zNOFwvhfFGL</p> <ul style="list-style-type: none"> -megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban évszakokhoz kötődő zenék hallgatása népdalok, gyerekdalok hallgatása művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Gryllus Vilmos).

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége

VI. osztály
<p>1.1.A természeti és környezeti hangok azonosítása, megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> -hangszín–felismerő játékok: gyerekhang, női és férfihang -zenei hangok és zajok, zörejek megkülönböztetését elősegítő gyakorlatok -hangszín és ritmushangszer hangjának megkülönböztetését elősegítő játékok
<p>1.2.Helyes légzés kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -helyes légzést elősegítő játékos gyakorlatok: pl. térdelés- karok a csípőn, fújjunk tüzet gyengén és erősen, megégettük az ujjunkat, fújjuk meg, hogy ne fájjon, tollpihe, vattapihe, papírszelet, pingpong labda fújása asztalon egymásnak stb. -mozgással kísért légzőgyakorlatok: pl. Mérleg: nyújtott ülésben, páros láb- és karemelésre belégzés, vissza kiinduló helyzetbe, kilégzés. Virág: nyújtott ülésben térdfelhúzás, karokkal átkarolás, belégzés, vissza kiinduló helyzetbe, kilégzés. Nyitva: nyújtott ülés, lábak terpeszbe nyitására belégzés, majd összezárásra kilégzés. Mozgás közben ritmus tapsolása, mondókák kíséretével mozgás érzékelése - éneklési készség fejlesztését elősegítő tevékenységek
<p>1.3. Zenei hallás és hangfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> - dalok ritmusának azonosítása, hosszú-rövid egységek érzékeltetése (pl. mondókák hangoztatása, mozgással kísért egyszerű dalok) -hangutánzó (pl. állatok, járművek, tárgyak hangjának utánzása) - játékos gyakorlatok a beszédritmus és dalritmus megkülönböztetésére (pl. Vers meghallgatása összehasonlítva az énekléssel) - a hangerő (halk-hangos) érzékeltetése dalok éneklése által

2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

VI. osztály
<p>2.1. Ritmikus elemek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása, tempótartás játékos mozdulatokkal együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. -leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre -hangszerrel megadott ritmus visszaadása tapssal, kopogással, lépegetéssel -lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. -hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.
<p>2.2. Zene ritmusának egybekapcsolása ritmikus mozgással</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok ritmusának érzékeltetése taps, lépegetés segítségével -mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. -ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). -rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. -énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon török a

VI. osztály
<p>diót stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). -zenehallgatás -játék mozgással kísérve

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

VI. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos mozgással kísért éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> -leutánozni mozgást, dallamot dúdolni, főbb testrészeket megmutatni (Altatók, tenyérvjátékok, simogatók, ujj- játékok, hintáztatók, lovagoltatók, sétáltatók). -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég. Lánc, lánc, eszterlánc stb.). -néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.
<p>3.2. Egyéni és csoportos éneklés kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -gyerekek, tanulók által bemutatott előadások-ünnepélyek meghallgatása -tanult dalok, mozgásos játékok éneklése, adott esetben hangszeres kíséret
<p>3.3. Népi gyermekjátékok elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok, mondókák meghallgatása, elsajátítása -játékokhoz fűződő szabályok megértése, alkalmazása -a tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása önállóan és csoportosan - évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. -rövid dalok mozgással kísért előadása. -a dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). -körjátékok tanulása. - néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál). -párválasztók, kifordulós körjátékok. -rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim.).

Tanulási tartalmak

VI. osztály	
1.Helyes légzés	<ul style="list-style-type: none"> -helyes testtartás, mozgáskultúra -helyes légzés -mozgással kísért légzőgyakorlatok -zenei hangok-magas és mély hangok érzékelése -halk-hangos megkülönböztetése -hangszínfelismerés -egyéni és csoportos éneklés -hangszerhasználat, éneklés kísérlete hangszerekkel
2.Zenei elemek	<p>Hangszín</p> <ul style="list-style-type: none"> -környezeti hangok, zajok, zörejek -hangszínek megkülönböztetése -hangszín: gyerekhang, női és férfihang <p>Ritmus</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű ritmikus mozgások -ritmikus mozgások utánzása <p>Mozgással kísért játékos dalok</p> <p>Dallam</p> <ul style="list-style-type: none"> -magas-mély hangok <p>Népi gyerekjátékok, ünnepkörök dalai, gyerekdalok, népdalok</p> <p>Dalok előadása</p> <p>Vidám/szomorú dalok</p>
3.Zenei műveltség	<p>Zenehallgatás</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=MVqGxs77FRQ&list=PLFBVzkB_248tNcE0Z9HUu1ME779Jp2XMT</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LEv9rr5iSyl&index=2&list=PLh9IhziVxvLsCKL_BVbHPfPtmHssjvYULQ</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=n6OmEYAEoE&list=PLZXc9i9OICPcMmslAxbAY3zNOFwwhfFGL</p> <ul style="list-style-type: none"> -megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban -évszakokhoz kötődő zenék hallgatása -népdalok, gyerekdalok hallgatása -művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Gryllus Vilmos).

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége

VII. osztály
<p>1.1 A természeti és környezeti hangok azonosítása, megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> -hangszín–felismerő játékok: gyerekhang, női és férfihang -zenei hangok és zajok, zörejek megkülönböztetését elősegítő gyakorlatok -hangszín és ritmushangszer hangjának megkülönböztetését elősegítő játékok
<p>1.2.Helyes légzés kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -helyes légzést elősegítő játékos gyakorlatok: pl. térdelés- karok a csípőn, fújjunk tüzet gyengén és erősen, megégettük az ujjunkat, fújjuk meg, hogy ne fájjon, tollpihe, vattapihe, papírszelet, pingpong labda fújása asztalon egymásnak stb. -mozgással kísért légzőgyakorlatok: pl. Mérleg: nyújtott ülésben, páros láb- és karemelésre belégzés, vissza kiinduló helyzetbe, kilégzés. Virág: nyújtott ülésben térdfelhúzás, karokkal átkarolás, belégzés, vissza kiinduló helyzetbe, kilégzés. Nyitva: nyújtott ülés, lábak terpeszbe nyítására belégzés, majd összezárásra kilégzés. Mozgás közben ritmus tapsolása, mondókák kíséretével mozgás érzékelése -éneklési készség fejlesztését elősegítő tevékenységek
<p>1.3.Zenei hallás és hangfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok ritmusának azonosítása, hosszú-rövid egységek érzékeltetése (pl. mondókák hangoztatása, mozgással kísért egyszerű dalok) -hangutánzó (pl. állatok, járművek, tárgyak hangjának utánzása) -játékos gyakorlatok a beszédritmus és dalritmus megkülönböztetésére (pl. Vers meghallgatása összehasonlítva az énekléssel) -a hangerő (halk-hangos) érzékeltetése dalok éneklése által

2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

VII. osztály
<p>2.1. Ritmikus elemek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása, tempó tartás játékos mozdulatokkal -együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. -leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre -hangszerrel megadott ritmus visszaadása tapssal, kopogással, lépegetéssel -lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. -hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.
<p>2.2. Zene ritmusának egybekapcsolása ritmikus mozgással</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok ritmusának érzékeltetése taps, lépegetés segítségével -mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. -ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). -rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve.

VII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> -énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót stb.). -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). -zenehallgatás -játékmozgással kísérve

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

VII. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos mozgással kísért éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> -leutánozni mozgást, dallamot dúdolni, főbb testrészeket megmutatni (Altatók, tenyérjátékok, simogatók, ujj- játékok, hintáztatók, lovagoltatók, sétáltatók). -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég. Lánc, lánc, eszterlánc stb.). -néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.
<p>3.2. Egyéni és csoportos éneklés kísérettel</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -gyerekek, tanulók által bemutatott előadások-ünnepélyek meghallgatása -tanult dalok, mozgásos játékok éneklése, adott esetben hangszeres kíséret
<p>3.3. Népi gyermekjátékok elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok, mondókák meghallgatása, elsajátítása -játékokhoz fűződő szabályok megértése, alkalmazása -a tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása önállóan és csoportosan - évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. -rövid dalok mozgással kísért előadása. -a dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). -körjátékok tanulása. - néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál). -párválasztók, kifordulós körjátékok. -rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim.).

Tanulási tartalmak

VII. osztály	
1.Helyes légzés	<ul style="list-style-type: none"> -helyes testtartás, mozgáskultúra -helyes légzés érzékelése -halk-hangos megkülönböztetése -mozgással kísért légzőgyakorlatok -zenei hangok-magas és mély hangok -hangszínfelismerés -egyéni és csoportos éneklés -hangszerhasználat, éneklés kísérlete hangszerekkel
2.Zenei elemek	<p>Hangszín</p> <ul style="list-style-type: none"> -környezeti hangok, zajok, zörejek a-hangszínek megkülönböztetése -hangszín: gyerekhang, női és férfihang <p>Ritmus</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű ritmikus mozgások -ritmikus mozgások utánzása <p>Mozgással kísért játékos dalok</p> <p>Dallam</p> <ul style="list-style-type: none"> -magas-mély hangok <p>Népi gyerekjátékok, ünnepkörök dalai, gyerekdalok, népdalok</p> <p>Dalok előadása</p> <p>Vidám/szomorú dalok</p>
3.Zenei műveltség	<p>Zenehallgatás</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=MVqGxs77FRQ&list=PLFBVzkb_248tNcE0Z9HUu1ME779Jp2XMT</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LEv9rr5iSyl&index=2&list=PLh9IhziVxvLsCKLBVbHPfPtmHssjvYULO</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=n6OmEYAeOE&list=PLZXc9i9OICPcMmsIAxbAY3zNOFwvhfFGL</p> <ul style="list-style-type: none"> -megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban -évszakokhoz kötődő zenék hallgatása -népdalok, gyerekdalok hallgatása -művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Gryllus Vilmos).

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége

VIII. osztály
<p>1.2 A természeti és környezeti hangok azonosítása, megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> -madárhangot felismerő játékok: kakukk, kakas, kacsa, liba, stb. -madár- és állathangok megkülönböztetését elősegítő játékok -különböző hangszerek hangjának a felismerését elősegítő játékok: gitár, hegedű, zongora, stb.
<p>1.2.Helyes légzés kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -helyes légzést elősegítő játékos gyakorlatok: pl. "Kitekintünk az ablakon egy esős őszi napon. Az ablakot veri az eső (belélegzés és a levegőt kiengedjük hangoztatva: csepp, csepp, csepp). Fújja a szél a fákat és ennek hangját is utánozzuk a légzésre figyelve. stb." - minta utáni kiejtés gyakorlása: pl. "Kacsa mondja: háp, háp, háp! Liba mondja gi-gá-gá! Béka mondja brekeke." -éneklési készség fejlesztését elősegítő tevékenységek
<p>1.3.Zenei hallás és hangfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok dallamának az azonosítása, emelkedő és ereszkedő egységek érzékeltetése, ezek test/kéz mozgással való kísérése -mozgással kísért dalos játékok megtanulása, amelyek emelkedő és ereszkedő dallamrészt is tartalmaznak -a hangerő (halk-hangos) érzékeltetése dalok éneklése által

2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

VIII. osztály
<p>2.1. Ritmikus elemek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmusgyakorlatok, adott útvonal bejárásával, különböző járás módokban (lábujjhegyen, sarkon, stb. Pl. Dombon török a diót stb.) - ritmusgyakorlatok váltakozó járásmódban, szóbeli utasítást követve, figyelve a ritmusra - egyenletes lüktetés kidobolása mellett a hangutánzó ritmus alapján való csoportosítása
<p>2.2. Zene ritmusának egybekapcsolása ritmikus mozgással</p> <ul style="list-style-type: none"> - dalok gyorsuló vagy lassuló ritmusának érzékeltetése/eljátszás taps, lépegetés segítségével, a test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra mozgásával (Hinta, palinta, lovaglás stb.). - gyakorlatok dalokban a piano és forte előadásmód megkülönböztetésére - népi gyerekjátékok játéka - zenehallgatás –balett mozgással kísérve pl. Csajkovszkij: "Hattyúk tava"

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

VIII. osztály	
3.1. Egyéni és csoportos mozgással kísért éneklés	<ul style="list-style-type: none"> -a tanulásra ajánlott dalok hallás alapján való azonosítása -egyszerű dalok egyéni vagy csoportos előadása különböző tempóban -körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég, Lánc, lánc, eszterlánc stb.).
3.2. Egyéni és csoportos éneklés kísérettel	<ul style="list-style-type: none"> -egyszerű dalok hangszeres kísérete (fából, fémből készült hangszerek, halk, hangos, tompa, éles, fa, fényes, csengő) -tanult dalok, mozgásos játékok éneklése, adott esetben hangszeres kíséret -gyerekek, tanulók által bemutatott előadások-ünnepélyek meghallgatása
3.3. Népi gyermekjátékok elsajátítása	<ul style="list-style-type: none"> - néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál). - rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim.). - körjátékok tanulása.

Tanulási tartalmak

VIII. osztály	
1.Helyes légzés	<ul style="list-style-type: none"> -helyes testtartás, mozgáskultúra -helyes légzés -mozgással kísért légzőgyakorlatok -zenei hangok-magas és mély hangok érzékelése -halk-hangos megkülönböztetése -hangszínelismerés -egyéni és csoportos éneklés -hangszerhasználat, éneklés kísérete hangszerekkel
2.Zenei elemek	<p>Hangszín</p> <ul style="list-style-type: none"> -környezeti hangok, zajok, zörejek -hangszínek megkülönböztetése <ul style="list-style-type: none"> -hangszín: gyerekhang, női és férfihang <p>Ritmus</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű ritmikus mozgások megadott ritmus alapján -ritmikus mozgások a dalok szövege alapján <p>balett lépések utánzás alapján</p> <p>körjátékok</p> <p>Dallam: -magas-mély hangok</p> <p>Zenei műfajok: gyerekdalok, népzene, klasszikus zene</p> <p>Népi gyermekjátékok, ünnepkörök dalai, gyerekdalok, népdalok</p> <p>Dalok előadása</p> <p>Hang erőssége – hangos/halk/ közepes</p> <p>Tempó – a sebesség, amivel a dal elő van adva</p> <p>Vidám/szomorú dalok</p>

VIII. osztály	
3.Zenei műveltség	<p>Zenehallgatás</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=MVqGxs77FRQ&list=PLFBVzKB_248tNcE0Z9HUu1ME779Jp2XMT</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LEv9rr5iSyl&index=2&list=PLh9IhziVxvLsCKLBVbHPfPtmHssjvYULO</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=n6OmEYAeOE&list=PLZXc9i9OICPcMmslAxbAY3zNOFwvhfFGL</p> <p>a-megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban</p> <p>a-évszakokhoz kötődő zenék hallgatása</p> <p>a-népdalok, gyerekdalok hallgatása</p> <p>a-művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Gryllus Vilmos).</p>

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége

IX. osztály
<p>1.3 A természeti és környezeti hangok azonosítása, megkülönböztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a természetből vett zajok hangutánzójának a differenciálására rajzfilmek alapján -környezet hangjainak a beazonosítása és utánzása „Mondd, mit hallasz!” -hallott, látott meseszereplők hangjának az utánzása
<p>1.2.Helyes légzés kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -helyes légzést elősegítő játékos gyakorlatok: pl. “Parkban sétálunk és nagy levegőt veszünk.” - hangszerek hangjának az utánzása: trombita, hegedű, dob -éneklési készség fejlesztését elősegítő tevékenységek
<p>1.3.Zenei hallás és hangfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -dalok dallamának az azonosítása, emelkedő és ereszkedő egységek érzékeltetése, ezek test/kézmozgással való kísérése -mozgással kísért dalos játékok megtanulása, amelyek emelkedő és ereszkedő dallamrészt is tartalmaznak - iskolai ünnepélyek - zenehallgatás

2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

IX. osztály
<p>2.1. Ritmikus elemek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmusgyakorlatok, körjátékok segítségével: Mókusok, ki a házból! - tánc jellegű mozgásgyakorlatok váltakozó járásmódban: lépés, lábujjhegyre emelkedés, lábujjhegyen járás, stb. - tanulandó mondókák, dalok szövegének ritmikus előadása
<p>2.2. Zene ritmusának egybekapcsolása ritmikus mozgással</p> <ul style="list-style-type: none"> - dalok tartalmának mozgásos előadása - ritmikus tornagyakorlatok zenei kíséréssel - népi gyerekjátékok játszása, népdalok tanulása

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

IX. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos mozgással kísért éneklés</p> <ul style="list-style-type: none"> -a tanulásra ajánlott dalok hallás alapján való azonosítása - néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál). -egyszerű dalok egyéni vagy csoportos előadása különböző tempóban

IX. osztály	
3.2. Egyéni és csoportos éneklés kísérettel	<ul style="list-style-type: none"> -egyszerű dalok hangszeres előadása az egyenletes lüktetés kitapsolásával testen vagy hangszerrel (fából, fémből készült hangszerek) -tanult dalok, mozgásos játékok éneklése, adott esetben hangszeres kíséret vagy technikai aláfestéssel -gyakorolni az előadások-ünnepélyeken bemutatott dalokat és hangszeres kíséretüket
3.3. Népi gyermekjátékok elsajátítása	<ul style="list-style-type: none"> - egyszerű népi játékok egyéni vagy csoportos tanulásának gyakorlása -rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...). - zenére való lépegetés és ritmikus mozgás gyakorlása

Tanulási tartalmak

IX. osztály	
1.Helyes légzés	<ul style="list-style-type: none"> -helyes testtartás, mozgáskultúra -helyes légzés: mozgással kísért légzőgyakorlatok - hangadás - kiejtés - összehangolás -zenei hangok-hangskálák -egyéni és csoportos vagy párbeszéd szerű éneklés - hangszerhasználat: különböző testrészekkel való dobolás, tanár által való zenei kíséret, zenélő játékok
2.Zenei elemek	<p>Hangszín</p> <ul style="list-style-type: none"> -környezeti hangok, zajok, zörejek - hangok megkülönböztetése: beszélt, énekelt - hangszerek hangjainak <p>Ritmus</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű ritmikus mozgások saját ritmus alapján -ritmikus mozgások a dalok szövege alapján - ritmusegységek megjelölése - a dal szövegének megfelelő tempó <p>Dallam: -magas-mély- közepes hangok</p> <p>Zenei műfajok: gyerekdalok, népzene, klasszikus zene, tánczene</p> <p>Népi gyerekjátékok, ünnepkörök dalai, gyerekdalok, népdalok</p> <p>Dalok előadása</p> <p>Hang erőssége – hangos/halk/ közepes</p> <p>Előadásmódok (szólista- kórus, párbeszéd, különböző csoportok)</p>

IX. osztály	
3.Zenei műveltség	<p>Zenehallgatás</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=MVqGxs77FRQ&list=PLFBVzKB_248tNcE0Z9HUu1ME779Jp2XMT</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LEv9rr5iSyl&index=2&list=PLh9IhziVxvLsCKLBVbHPfPtmHssjvYULO</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=n6OmEYAeOE&list=PLZXc9i9OICPcMmslAxbAY3zNOFwvhfFGL</p> <ul style="list-style-type: none"> -megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban -évszakokhoz kötődő zenék hallgatása -népdalok, gyerekdalok hallgatása <ul style="list-style-type: none"> -művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Gryllus Vilmos).

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Hallásfejlesztés (fonematikai és zenei hallás), a környezet hangjainak, zörejeinek felismerési képessége

X. osztály
<p>1.4 A természeti és környezeti hangok azonosítása, megkülönböztetése a-gyakorlatok a természetből vett zajok hangutánzójának a differenciálására mesehallgatás alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> -állatokhangjának a beazonosítása gyakorlása auditív anyagok segítségével -hallott, látott meseszereplők hangjának az utánzása
<p>1.2.Helyes légzés kialakítása -helyes légzést elősegítő játékos gyakorlatok: pl. "Kertben sétálunk és virágot szedünk."</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezet hangjainak az utánzása: eső, dörgés, szél -éneklési készség fejlesztését elősegítő tevékenységek
<p>1.3.Zenei hallás és hangfejlesztés -dalok dallamának az azonosítása, emelkedő és ereszkedő egységek érzékeltetése, ezek test/kézmozgással való kísérése</p> <ul style="list-style-type: none"> -mozgással kísért dalos játékok megtanulása, amelyek emelkedő és ereszkedő dallamrészt is tartalmaznak - mini dramatizálás, zenés jelenetek bemutatása - zenehallgatás

2. A változatos zenei háttér mellett a ritmusérzék és ritmikus mozgás kifejezőképessége

X. osztály
<p>2.1. Ritmikus elemek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmusgyakorlatok váltakozása taps és ritmusos lépegetés váltással - ritmikus gyakorlatok váltakozó járás módokkal hangszeres utasítás követéssel, egyben a ritmus gyorsításával és lassításával - tánc jellegű mozgásgyakorlatok váltakozó járásmódban: lépés, lábujjhegyre emelkedés, lábujjhegyen járás, stb. Különböző eszközöket használva kendő, labda, karika
<p>2.2. Zene ritmusának egybekapcsolása ritmikus mozgással</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid dramatizálások megnézése és annak egyes szereplőink mozgásos bemutatása - ritmikustorna gyakorlatok - páros tánc tanulása

3. Dalok, énekes játékok mozgással kísért előadásának képessége

X. osztály
<p>3.1. Egyéni és csoportos mozgással kísért éneklés a-a tanulásra ajánlott dalok hallás alapján való azonosítása</p>

X. osztály
<p>- dalok két csoportban való előadása, amelyben az egyik csoport az egyenletes lüktetést, a másik a ritmust dobolja a-egyszerű dalok közös előadása tanár vezényletével</p>
<p>3.2. Egyéni és csoportos éneklés kísérettel -egyszerű dalok hangszeres előadása a szünetek figyelembevételével -tanult dalok, mozgásos játékok éneklése, adott esetben hangszeres kíséret vagy technikai aláfestéssel -gyakorolni az előadások-ünnepélyeken bemutatott dalokat és hangszeres kíséretüket</p>
<p>3.3. Népi gyermekjátékok elsajátítása - egyszerű népi játékok egyéni vagy csoportos tanulásának gyakorlása -rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...) - zenére való lépegetés és ritmikus mozgás gyakorlása</p>

Tanulási tartalmak

	X. osztály
1.Helyes légzés	<p>-helyes testtartás, mozgáskultúra -helyes légzés: mozgással kísért légzőgyakorlatok - hangadás - kiejtés - összehangolás -zenei hangok-hangskálák -egyéni és csoportos vagy párbeszéd szerű éneklés - hangszerhasználat: különböző testrészekkel való dobolás, tanár által való zenei kíséret, zenélő játékok</p>
2.Zenei elemek	<p>Hangszín -környezeti hangok, zajok, zörejek - hangok megkülönböztetése: beszélt, énekelt - hangszerek hangjainak Ritmus -egyszerű ritmikus mozgások saját ritmus alapján -ritmikus mozgások a dalok szövege alapján - ritmusegységek megjelölése - a dal szövegének megfelelő tempó Dallam: -magas-mély- közepes hangok Zenei műfajok: gyerekdalok, népzene, klasszikus zene, tánczene Népi gyerekjátékok, ünnepkörök dalai, gyerekdalok, népdalok Dalok előadása Hang erőssége – hangos/halk/ közepes Előadásmódok (szólista- kórus, párbeszéd, különböző csoportok)</p>
3.Zenei műveltség	<p>Zenehallgatás https://www.youtube.com/watch?v=MVqGxs77FRQ&list=PLFBVzkb_248tNcE0Z9HUu1ME779Jp2XMT https://www.youtube.com/watch?v=LEv9rr5iSyl&index=2&list=PLh9lhziVxvLsCKLBVbHPfPtmHssjvYULO</p>

X. osztály	
	<p>https://www.youtube.com/watch?v=n6OmEYAeOE&list=PLZXc9i9OICPcMmslAxbAY3zNOFwvhfFGL</p> <p>-megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban -évszakokhoz kötődő zenék hallgatása -népdalok, gyerekdalok hallgatása -művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő, Gryllus Vilmos).</p>

Módszertani javaslatok

A művészetek nevelő-terápiás értelmezéseinek nagyon fontos szerepe van a sérüléssel élő tanulók nevelésében és fejlesztésében.

A Zene, ritmus és mozgás tanterv, erőteljes pluri- és interdiszciplináris jellegén keresztül a tanulók alternatív önkifejezési és a környezettel való kommunikálás eszköze.

Minden bizonnyal, a sérültséggel élő tanulókkal való munka alapos gyógypedagógiai felkészültséget igényel annak érdekében, hogy a tanulók pszicho-intellektuális és pszichomotoros készségeiknek megfelelő tevékenységeket kezdeményezhessünk és folytassunk.

A tevékenységek a következő szempontok figyelembevételével kerüljenek kialakításra:

- Minden tevékenység alapos tervezést, szervezést és beosztást szükségeltet
- A tanítási módszerek és eszközök és az értékelés adaptálása
- A tanuló megértési szintjéhez viszonyított, számára hozzáférhető egyszerű nyelvezet használata
- Mindennemű kommunikációs próbálkozás bátorítása és támogatása
- A tanulás a gyakorlati tevékenységre történő alapozása
- Hozzáférhető, szakaszosan megoldható feladatok megállapítása
- Érthető utasítások megfogalmazása a feladatok megoldására vonatkozóan és személyre szabott munkaprogramok kialakítása
- A tanuló aktív csoporttaggá válásának támogatása
- A csoporton belüli kapcsolatfelvételt és kommunikációt támogató tevékenységek szervezése
- Az affektív tanulás alkalmazása
- A tanár empátiája, kommunikációs készségei és asszertív viselkedése

A zenés kíséret fontos szerepet tölt be a ritmusgyakorlás keretén belül. Az ilyen gyakorlatok során a sok tevékenység során felhasznált ritmusérezék, ezenfelül fejlődik az érzelmkifejezés, a dallam pedig energizál a mozgásos feladatok teljesítésében. A mozgásgyorsaság és –koordináció fejlesztésében nagyon eredményesek a játékok. A mozgásfejlesztés során a könnyen kivitelezhető nagymozgások gyakoroltatása, majd ezek után a finommozgások gyakorlása célszerű. A gyakorlatok nem formális jellegűek, hanem játékszerűek.

A zenés játékok és mini-dramatizálások legyenek hangsúlyosak, hogy megalapozzák az aktív bevonódást, egyéni és csoportos keretet a gyermek gondolatainak és érzelmeinek kifejezésére. Kiemelt figyelmet kell kapjon a szabad önkifejezés, a

kapcsolatfelvétel és a szocializáció, a zenére történő pontos mozgásutánzással ellentétbe.

A zenei dramatizálások akár díszlettel is megvalósulhatnak- a díszlet- és kellékkészítés folyamata a tanulók közös tevékenysége lehet, egyúttal multidiszciplináris keretet teremtve a tevékenységhez.

A meghallgatásra és megtanulásra kiválasztott énekek tematikailag változatosak és a tanulók számára érthetőek kell legyenek, melyek segítik a környezettel történő kapcsolatfelvételt, szocializációt, a csoporton belüli együttműködést és elfogadást. Az éneklés zenei kísérettel történő összekapcsolását ajánljuk (játékhangszerek, dobok, fúvóshangszerek).

A tevékenységek eredményességét jelentősen megnöveli a modern technológiai eszközök gyakori használata.

KÖNYVÉSZET

1. Ailincăi, E., (2015), *Joc și mișcare, Culegere de jocuri (pentru învățământul primar)*, Galați;
2. Aldea, G., Munteanu, G., (2005), *Didactica educației muzicale în învățământul primar*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A, București;
3. Bălan, A., Chirilă, C., Peneș, M., (2005), *Educație muzicală. Culegere de cântece clasele I-IV*, Editura Ana;
4. Florea, M., Petrache, V., Răceală, I., Roșca, S., *Jocuri muzical. Culegere de cântece pentru școlari*, Editura Carminis, Pitești;
5. Konrad, S., (2000), *Ritmurile copilăriei. Culegere de cantece pentru copii*, Editura Carminis, Pitești;
6. Moraru, V., Toader, A., Ștefănescu, P., (2000), *Culegere de cântece pentru elevi vol I*, Editura Sigma, București;
7. Motora-Ionescu, A., Pop, L., Nicolescu, V.D., (1977), *Culegere de cântece - manual pentru licee pedagogice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
8. Radu, Gh., Bratu, M., (2011), *Deficiența de intelect, cap IV, Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București;
9. Radu, Gh., Folostină, R., (2011), *Specificul procesului instructiv-educativ și de recuperare în deficiența-handicapul de intelect*, în Tratat de psihopedagogie specială, Editura Universității din București;
10. Sferle, M., (2008), *Culegere de cântece pentru clasele I-II*, Editura Dacia, Cluj-Napoca;
11. Ungureanu, M., (2003), *Sfântă e copilăria. Culegere de cântece, jocuri, mișcări muzical-ritmice pentru preșcolari și clasele primare*, Editura Arc, Chișinău;
12. Vrăsmaș, T., (2004), *Școala și educația pentru toți*, Editura Miniped, București.
13. Forrai Katalin (1977) -*Ének az óvodában*. Zeneműkiadó, Budapest
14. Forrai Katalin (2017) -*Ének bölcsődében*. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó
15. Péter József-Zenei nevelés az általános iskolában, Tankönyvkiadó
16. Süle Ferenc (1973) -*Második daloskönyvem*. Nyolcadik, átdolgozott kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk 2001
17. Albertné Balogh Márta (2001) -*Negyedik daloskönyvem*, javított kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk
18. *A magyar népzene tára*. Gyermekjátékok, Akadémia Kiadó, 1983
19. Gróh Ilona (2018) - *Ringató* - Hatvan magyar népdal - CD melléklettel, Kolibri Gyerekkönyvkiadó
20. Tóth Krisztina, Gryllus Vilmos (2017) -*Dalok reggeltől estig*. Central Médiacsoport

21. Gryllus Vilmos (2017) -*Magyar népdalok-Dalok óvodásoknak és kisiskolásoknak*. Central Médiacsoport

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, koordinator, Nemzeti Oktatási Minisztérium

Vasilica VARGA, Brăila megyei Tanfelügyelőség

Név	Intézmény
Negrea Emilia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă
Farkaș Teodora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă
Bursuc Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă
Gheorghică Dan Mihai	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Babeș Marian Gabriel	Inspectoratul Școlar Județean Brăila
Șipoș Mioara	Inspectoratul Școlar Județean Brăila

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KÉZIMUNKA

Előkészítő osztály – IV. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Kézimunka program** egy új, kompetencia alapú tanterv szerint lett kidolgozva. A kompetenciákból kiindulva a didaktikai tevékenységek célja az vizuo-motoros koordináció és a finom motricitás javítása a következő technikák segítségével: tépés, gyűrés, hajtogatás, vágás, ragasztás, kötés, fűzés, modellezés stb. A felhasznált anyagok manipulálásával a tanulóknál sajátos készségek alakulnak és fejlődnek, esztétikai érzékük, képzeletük, vizuális emlékezetük fejlődik és végül, de nem utolsó sorban a szociális-szakmai integráló hatásuk is van.

A gyakorlati tevékenységek révén a fogyatékossgal élő gyermek a nyelvhez hasonlóan gazdag kifejezési eszközök birtokába kerül, amely lehetővé teszi számára, hogy ténylegesen megteremtse azt, amit látott, átélt vagy elképzelt.

A stimuláló tevékenységkörnyezet és az interaktív és aktív-participatív anyagok és módszerek alkalmazásával biztosítható, hogy a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók igényei kielégüljenek.

A tanár által felajánlott tevékenységek célja a tanulók felzárkóztatása, valamint terápiás és integráló jellege van, amely a felhasznált anyagokhoz és tárgyakhoz társított értékből ered. Az egyszerű tevékenységeket fokozatosan nagyfokú komplexitású tevékenységek követik az alapkészségek kialakításának érdekében. A tevékenységek szerepe a gyermek élethelyzetekre való felkészítése, a legjobb integráció és felzárkóztatás biztosítására a kialakítandó készségek fejlesztése által. Annak érdekében, hogy a mindennapi tevékenységek során függetlenséget szerezzenek, a gyerekeknek személyes önállóságra van szükségük az alapvető követelmények teljesítéséhez.

A **Kézimunka a Technológiák** műveltségi területhez tartozik, amely az egységes látásmódra alapszik és interdiszciplináris módon van megalkotva. Számos specifikus célkitűzés és tanítási tevékenység megtalálható más tantárgyak keretén belül, de mindegyik figyelembe veszi a rá jellemző műveltségi terület és fejlődési ciklus szerkezeti és jellegzetességi formáit. A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára az Oktatási kerettantervben a **Kézimunka** tantárgyra heti 1 órában tanítható az előkészítő, I., II., III. és IV. osztályokban.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- bevezető
- általános kompetenciák
- sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- tanulási tartalmak

- módszertani javaslatok.

A kompetenciák tanulás által kifejlesztett, ismeretek, készségek, képességek és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

Az általános kompetenciák azokat a megszerzett ismereteket és viselkedést jelentik, melyeket a tanuló az teljes elemi oktatás során elsajátít a **kézimunka** tantárgyon belül és amelyek mindvégig fellelhetők az öt elemi osztály folyamán.

A sajátos kompetenciák az alapkompentenciák összetevői, ezek egy iskolai év alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása érdekében a tantervben tanulási tevékenységekre adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmak csak tájékoztató jellegűek. A tanár az, aki a sajátos kompetenciák fejlesztése érdekében kiválasztja és megtervezi a tanulási tevékenységet a tantárgy sajátosságai és a rendelkezésére álló eszközök és anyagok függvényében, figyelembe véve az egyes tanulók érdeklődését és életkori sajátosságait. Mindez a tanulási folyamat személyessé tételét feltételezi, a tanár aktív és kreatív részvétele által.

A tanulási tartalmak alapvető összetevői ennek a területnek, olyan információs tartalmak, melyek révén a kompetenciák megvalósítását célozzuk meg.

A módszertani javaslatok a didaktikai tervezés elemeit, valamint a folyamatos értékelési elemeket tartalmazzák. Szükségszerű az olyan specifikus életkort és fogyatékossgot figyelembe vevő megközelítés, amely alapvetően a játékos tanulás ösztönzésére, a tanulás egyenesítésére, a gyermek érdekeit képviselő fejlesztésére és annak munkába való bevonásra vonatkozik.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. Különböző anyagokkal és eszközökkel végzett munkatechnikák alkalmazása**
- 2. Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák elkészítése**
- 3. Társadalmi szempontból hasznos gesztusok és a mindennapi élethez szükséges alkalmazkodó készségek gyakorlása**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Különböző anyagokkal és eszközökkel végzett munkatechnikák alkalmazása

Előkészítő osztály
<p>1.1. Az anyagfeldolgozáshoz használt speciális eszközök azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző eszközök (vonalzó, ecset, puzzle, építőjátékok, forma-behelyező játékok stb.) felismerése és hasznosságuk magállapítása
<p>1.2. A gyakorlati tevékenység során használt munkaanyagok azonosítását</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az anyagok felismerésére és sajátosságuk megállapítására (üveg, ragasztó, gyurma, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú, kreppelt / mázolt papír, karton, zsírkréták, gyöngyök, cérna, zsinór, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagyló, csigák, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalagok, bőr, textíliák); - Gyakorlatok tárgyak/képek egy adott kritérium szerinti azonosítására és megkülönböztetésére: Puzzle fa fogantyúval: „A konyhában”, „Gyümölcsök / zöldségek”, „Alakzatok / színek”, „Kockák és mélyedések”, „Ceruzák, játékok elrendezése, radírok ”, „Puzzle”; - Gyakorlatok tárgyak/képek osztályozására/társítására és csoportosítására: „Rendezd a játékokat!”, „Kis / nagy kockák...”, „Helyezd a megfelelő helyre!”, „Rendezd el a kockákat, a játékokat ”, „Azonos képek keresése ”, „Tárgyak csoportosítása ”, „4-6 darabos puzzle; - Gyakorlatok tárgyak/képek sorozatainak kialakítására egy vagy több kritérium szerint: játékdoboz válogatási formákkal, képkockák (vonat, állatok stb.), „Loto” játék, „Domino” játék gyümölcsökkel, virágokkal, készlet tornyok stb. - A tárgyak/képek különböző szempontok szerinti válogatása és csoportosítása: szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld), alak (kör, háromszög, négyzet, téglalap), méret (magas, rövid), "Őszi levelek" kollázs; vágás, ragasztás "A mértani alakzatok városa", kontúrral vágás és méret szerinti ragasztás "Hófehérke és a törpék", polisztírol díszek golyók, tojások, pelyhek, neoprén matricák kör alakúak, gyümölcsök, állatok elkészítése stb. ; - Gyakorlati tevékenységek az évszakok felismerésére és jellemzőik megállapítására: puzzle / formabehelyezések / kockák évszakra jellemző képekkel, „Az évszakok könyve” kollázs, sablonok / bélyegzők / perforátorok az adott évszak meghatározott nyomtatásával.
<p>1.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal</p> <p>Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekercselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei ("Őszi gyümölcsök", "Karácsonyi díszek", "Karácsonyfa", "Kosár", "Lufi", "Húsvéti tojások") -Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok: - egyszerű tűrések; - egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.); - kollázsok - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép"; -Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcskosár”, „gyöngyfűzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”); <p>Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére</p>

Előkészítő osztály

- Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekerccseléssel, fűzéssel, szövással: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;

Gyakorlatok a kéz koordináció pontosságának formálására és automatizálására

- Gyakorlati tevékenységek:

- kapcsok, gombok, cipzárok bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és bontás”, „Játszunk a gyurmával” stb.

- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;

- becsavarozás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;

- gyöngyfűzés a „Fenyőfa füzérek”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;

Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására

- "gyöngyfűzés, gyurma modellezése, papír hajtás”;

-Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése).

2. Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák elkészítése**Előkészítő osztály****2.1. Egyes termékek előállításának szakaszainak / műveleteinek azonosítása**

- Egyes modellek irányított megfigyelésének gyakorlása;

- Gyakorlatok a késztermék készítés szakaszainak megfigyelésére (önállóan vagy segítséggel);

- Gyakorlatok bizonyos cselekvések és munkamódok utánzására (szakítás, gyurma modellezése) - "Gyurma használata különböző formák készítéséhez", "A papír gyűrése kezek váltogatásával", "Színes szalagokkal való játék – szalagok forgatása- kör formázása, a kezek váltásával”;

- Gyakorlatok az anyagok különböző szempontok szerinti előkészítése / szétválasztása és válogatása: (színes papír, gyurma, gyöngyök, levelek, magvak, cérna, tematikus készletek stb.), a munkaterület előkészítése és elrendezése (segítséggel);

- Gyakorlati gyurmával / agyaggal, tésztaival való modellezésre megadott minta alapján;

- Különböző anyagok felhasználásával kollázsok készítése (papír, magvak, préselt virágok, cérnák stb.).

2.2. Egyszerű termékek készítése, tanult technikák felhasználásával

- Gyakorlati tevékenységek néhány termék elkészítéséhez: puzzle; modellezés - "Hóember", kollázsok - "Virág váza", "Fa", - "Márciuska"; szövés - "Kötél"; gyűrt krepp papír kompozíciók - "Szivárvány", "Szőlő", "Pillangók"; tojáshéj / héj kompozíciók - "Mozaik", "Képket"; "Üdvözlő lapok”;

2.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal**Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekerccselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés**

-A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei ("Őszi gyümölcsök", "Karácsonyi díszek", "Karácsonyfa", "Kosár", "Lufi", "Húsvéti tojások")

-Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok:

- **egyszerű tűrések**;

- **egyszerű ragasztás** (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.);

- **kollázsok** - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép”;

Előkészítő osztály
<p>-Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcskosár”, „gyöngyfüzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”);</p> <p>Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekerccseléssel, fűzéssel, szövéssel: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;</p> <p>Gyakorlatok a kéz koordináció pontosságának formálására és automatizálására</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek:</p> <p>- kapcsok, gombok, cipzárok bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és bontás”, „Játszunk a gyurmával” stb.</p> <p>- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;</p> <p>- becsavarozás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;</p> <p>- gyöngyfüzés a „Fenyőfa füzérek”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;</p> <p>Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására</p> <p>- "gyöngyfüzés, gyurma modellezése, papír hajtás";</p> <p>-Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése).</p>

3. Társadalmi szempontból hasznos gesztusok és a mindennapi élethez szükséges alkalmazkodó készségek gyakorlása

Előkészítő osztály
<p>3.1. A testi higiénia gyakorlása</p> <p>- A test higiénijára vonatkozó gyakorlatok (kéz, fog, haj, arc, test) - Játék babákkal: "Mossuk meg a bab arcát / testét / kezét / lábát (önállóan / utánozva)", "Mossuk meg a babát szappannal / szivaccsal ", " Arcunkat, fogainkat mossuk ", " Fésülködünk ";</p> <p>- Mosakodás és törölközés gyakorlása: "Étkezés előtt megmossuk a kezünket".</p>
<p>3.2. A higiénés cselekedetek hatékony kivitelezése és a ruházat, valamint a lábbeli tisztántartása</p> <p>- A ruházat és a lábbeli tisztántartásának gyakorlása;</p> <p>- Öltözködési és vetkőzéses gyakorlása: „Tégy úgy, ahogy én!”, „A baba öltöztetése / levetkőzése”;</p> <p>- A ruházat, lábbeli tisztítása: "Fogasra akasztás, ruhák szöszteleneítése", "Öltözködés-vetkőzés", "A gombok, kapcsok, cipzár kinyitása és bezárása", "Ruházat becsomagolása", "Cipőtisztítás" " Cipőfűző, fűző bekötése és kibontása ".</p>
<p>3.3. A tartózkodási hely tisztántartása és takarításának elsajátítása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér / tanterem / játszótér higiénijának megőrzésére (segítséggel és szóbeli dicsérettel) ”:</p> <p>- gyakorlatok tárgyak az osztályteremben / használt szobában lévő tárgyak rendezésére;</p> <p>- a fürdőszoba helyes használatának és higiénias rendbetartásának gyakorlása</p> <p>- levegőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás és a seprű használatának gyakorlása.</p>
<p>3.4. Élelmiszer- és a lakótér tisztántartásának érdekében elsajátított jártaságok alkalmazása</p> <p>Alapvető háztartási tevékenységek gyakorlása:</p> <p>- Gyakorlatok a háztartási tárgyak (evőeszközök, edények, seprű) megismerésére;</p>

Előkészítő osztály
játék „Háziasszony vagyok”, játék a következővel: „Asztal tisztántartása”, „Tisztítószer” (felismerés), „A tányér, a kanál, a villa ... stb. megnevezése”, „Megtérítjük az asztalt”, „Evőeszközöket használunk”;

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
Munkatechnikák különböző anyagokkal és munkaeszközökkel	<p>Munkaeszközök (ecset, lapát, orsó, vonalzó, szabásmérő, puzzle, formajátékok stb.) és ezek hasznossága</p> <p>Anyagok (üveg, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papír, kreppelt / mázas, karton, zsírkréták, gyurma, gyöngyök, cérna, zsinég, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, csigaházak, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalag, bőr, textil)</p> <p>Környezetben lévő tárgyak ismerete és gyakorlatok során való alkalmazása</p> <p>Munka technikák (szakítás / ragasztás / hajlítás / kollázs / origami / modellezés / tekerceselés / csavarás / formázás / fűzés / befűzés / vágás / csomózás / összekötés)</p>
Késztermékek készítése (dekor vagy használati)	<p>Az egyszerű termékek előállításának szakaszai / műveletei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű termékek, játékok, dekorációs tárgyak, modellek - Építési és szerelési játékok
Hasznos társadalmi gesztusok és a mindennapi élethez való alkalmazkodó képessége	<p>Személyi higiénia</p> <p>Ruházat és lábbeli tisztántartása</p> <p>Ruházat</p> <p>Cipő</p> <p>A lakótér tisztántartása és tisztítása</p> <p>Élelmiszer- és a lakótér tisztántartása</p> <p>Növény- és állatgondozás</p> <p>Háztartási cikkek (lapát, gereblye)</p>

I OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Különböző anyagokkal és eszközökkel végzett munkatechnikák alkalmazása

I osztály
<p>1.1. Az anyagfeldolgozáshoz használt speciális eszközök azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző eszközök (vonalzó, ecset, puzzle, építőjátékok, forma-behelyező játékok stb.) felismerése és hasznosságuk magállapítása
<p>1.2. A gyakorlati tevékenység során használt munkaanyagok azonosítását</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az anyagok felismerésére és sajátosságuk megállapítására (üveg, ragasztó, gyurma, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú, kreppelt / mázolt papír, karton, zsírkréták, gyöngyök, cérna, zsinég, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagyló, csigák, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalagok, bőr, textíliák); - Gyakorlatok tárgyak/képek egy adott kritérium szerinti azonosítására és megkülönböztetésére: Puzzle fa fogantyúval: „A konyhában”, „Gyümölcsök / zöldségek”, „Alakzatok / színek”, „Kockák és mélyedések”, „Ceruzák, játékok elrendezése, radirok ”, „Puzzle”; - Gyakorlatok tárgyak/képek osztályozására/társítására és csoportosítására,: „Rendezd a játékokat!”, „Kis / nagy kockák...”, „Helyezd a megfelelő helyre!”, „Rendezd el a kockákat, a játékokat ”, „ Azonos képek keresése ”, „ Tárgyak csoportosítása ”, „ 4-6 darabos puzzle; - Gyakorlatok tárgyak/képek sorozatainak kialakítására egy vagy több kritérium szerint: játékdoboz válogatási formákkal, képkockák (vonat, állatok stb.), „Loto” játék, „Domino” játék gyümölcsökkel, virágokkal, készlet tornyok stb. - A tárgyak/képek különböző szempontok szerinti válogatása és csoportosítása: szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld), alak (kör, háromszög, négyzet, téglalap), méret (magas, rövid), "Őszi levelek" kollázs; vágás, ragasztás "A mértani alakzatok városa", kontúrral vágás és méret szerinti ragasztás "Hófehérke és a törpék", polisztírol díszek golyók, tojások, pelyhek, neoprén matricák kör alakúak, gyümölcsök, állatok elkészítése stb. ; - Gyakorlati tevékenységek az évszakok felismerésére és jellemzőik megállapítására: puzzle / formabehelyezések / kockák évszakra jellemző képekkel, „Az évszakok könyve” kollázs, sablonok / bélyegzők / perforátorok az adott évszak meghatározott nyomtatásával.
<p>1.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal</p> <p>Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekercselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei ("Őszi gyümölcsök", "Karácsonyi díszek", "Karácsonyfa", "Kosár", "Lufi", "Húsvéti tojások") -Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok: - egyszerű tűrések; - egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.); - kollázsok - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép"; -Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcskosár”, „gyöngyfüzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”); <p>Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére</p>

I osztály
<p>- Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekerccseléssel, fűzéssel, szövással: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;</p> <p>Gyakorlatok a kezek koordinációs pontosságának formálására és automatizálására</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek:</p> <p>- kapcsok, gombok, cipzárok bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és bontás”, „Játszunk a gyurmával” stb.</p> <p>- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;</p> <p>- becsavarozás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;</p> <p>- gyöngyfűzés a „Fenyőfa füzérek”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;</p> <p>Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására</p> <p>- "gyöngyfűzés, gyurma modellezése, papír hajtás";</p> <p>- Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése)</p>

2. Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák elkészítése

I osztály
<p>2.1. Egyes termékek előállításának szakaszainak / műveleteinek azonosítása</p> <p>- Egyes modellek irányított megfigyelésének gyakorlása;</p> <p>- Gyakorlatok a késztermék készítés szakaszainak megfigyelésére (önállóan vagy segítséggel);</p> <p>- Gyakorlatok bizonyos cselekvések és munkamódok utánzására (szakítás, gyurma modellezése) - "Gyurma használata különböző formák készítéséhez", "A papír gyűrése kezek váltogatásával", "Színes szalagokkal való játék – szalagok forgatása- kör formázása, a kezek váltásával”;</p> <p>- Gyakorlatok az anyagok különböző szempontok szerinti előkészítése / szétválasztása és válogatása: (színes papír, gyurma, gyöngyök, levelek, magvak, cérna, tematikus készletek stb.), a munkaterület előkészítése és elrendezése (segítséggel);</p> <p>- Gyakorlati gyurmával / agyaggal, téstával való modellezésre megadott minta alapján;</p> <p>- Különböző anyagok felhasználásával kollázsok készítése (papír, magvak, préselt virágok, cérnák stb.).</p>
<p>2.2. Egyszerű termékek készítése, tanult technikák felhasználásával</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek néhány termék elkészítéséhez: puzzle; modellezés - "Hóember", kollázsok - "Virág váza", "Fa", - "Márciuska"; szövés - "Kötél"; gyűrt krepp papír kompozíciók - "Szivárvány", "Szőlő", "Pillangók"; tojáshéj / héj kompozíciók - "Mozaik", "Képkkeret"; "Üdvözlő lapok";</p>
<p>2.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal</p> <p>Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekerccselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés</p> <p>-A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei ("Őszi gyümölcsök", "Karácsonyi díszek", "Karácsonyfa", "Kosár", "Lufi", "Húsvéti tojások")</p> <p>-Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok:</p> <p>- egyszerű túrések;</p> <p>- egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.);</p> <p>- kollázsok - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép";</p>

I osztály
<p>-Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcskosár”, „gyöngyfűzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”);</p> <p>Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekerccseléssel, fűzéssel, szövással: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;</p> <p>Gyakorlatok a kéz koordináció pontosságának formálására és automatizálására</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek:</p> <p>- kapcsok, gombok, cipzárak bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és bontás”, „Játszunk a gyurmával” stb.</p> <p>- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;</p> <p>- becsavarozás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;</p> <p>- gyöngyfűzés a „Fenyőfa fűzések”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;</p> <p>Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására</p> <p>- "gyöngyfűzés, gyurma modellezése, papír hajtás";</p> <p>-Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése).</p>

3. Társadalmi szempontból hasznos gesztusok és a mindennapi élethez szükséges alkalmazkodó készségek gyakorlása

I osztály
<p>3.1. A testi higiénia gyakorlása</p> <p>- A test higiéniájára vonatkozó gyakorlatok (kéz, fog, haj, arc, test) - Játék babákkal: "Mossuk meg a bab arcát / testét / kezét / lábát (önállóan / utánozva)", "Mossuk meg a babát szappannal / szivaccsal ", " Arcunkat, fogainkat mossuk ", " Fésülködünk ";</p> <p>- Mosakodás és törölközés gyakorlása: "Étkezés előtt megmossuk a kezünket".</p>
<p>3.2. A higiénés cselekedetek hatékony kivitelezése és a ruházat, valamint a lábbeli tisztántartása</p> <p>- A ruházat és a lábbeli tisztántartásának gyakorlása;</p> <p>- Öltözködési és vetkőzéses gyakorlása: „Tégy úgy, ahogy én!”, „A baba öltöztetése / levetkőzése”;</p> <p>- A ruházat, lábbeli tisztítása: "Fogasra akasztás, ruhák szöszteleneítése", "Öltözködés-vetkőzés", "A gombok, kapcsok, cipzár kinyitása és bezárása", "Ruházat becsomagolása", "Cipőtisztítás" " Cipőfűző, fűző bekötése és kibontása ".</p>
<p>3.3. A tartózkodási hely tisztántartása és takarításának elsajátítása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér / tanterem / játszótér higiéniájának megőrzésére (segítséggel és szóbeli dicsérettel) ”:</p> <p>- gyakorlatok tárgyak az osztályteremben / használt szobában lévő tárgyak rendezésére;</p> <p>- a fürdőszoba helyes használatának és higiénias rendbetartásának gyakorlása</p> <p>- levegőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás és a seprű használatának gyakorlása.</p>
<p>3.4. Élelmiszer- és a lakótér tisztántartásának érdekében elsajátított jártaságok alkalmazása</p> <p>Alapvető háztartási tevékenységek gyakorlása:</p> <p>- Gyakorlatok a háztartási tárgyak (evőeszközök, edények, seprű) megismerésére;</p>

I osztály
játék „Háziasszony vagyok”, játék a következővel: „Asztal tisztántartása”, „Tisztítószeres” (felismerés), „A tányér, a kanál, a villa ... stb. megnevezése”, „Megtérítjük az asztalt”, „Etvételeket használunk”;

Tartalmak

Tartalmi területek	I osztály
Munkatechnikák különböző anyagokkal és munkaeszközökkel	<p>Munkaeszközök (ecset, lapát, orsó, vonalzó, szabásmérő, puzzle, formajátékok stb.) és ezek hasznossága</p> <p>Anyagok (üveg, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papír, kreppelt / mázas, karton, zsírkreták, gyurma, gyöngyök, céna, zsinog, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, csigaházak, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojánhéj, szalag, bőr, textil)</p> <p>Környezetben lévő tárgyak ismerete és gyakorlatok során való alkalmazása</p> <p>Munka technikák (szakítás / ragasztás / hajlítás / kollázs / origami / modellezés / tekerceselés / csavarás / formázás / fűzés / befűzés / vágás / csomózás / összekötés)</p>
Késztermékek készítése (dekor vagy használati)	<p>Az egyszerű termékek előállításának szakaszai / műveletei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű termékek, játékok, dekorációs tárgyak, modellek - Építési és szerelési játékok
Hasznos társadalmi gesztusok és a mindennapi élethez való alkalmazkodó képessége	<p>Személyi higiénia</p> <p>Ruházat és lábbeli tisztántartása</p> <p>Ruházat</p> <p>Cipő</p> <p>A lakótér tisztántartása és tisztítása</p> <p>Élelmiszer- és a lakótér tisztántartása</p>

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Különböző anyagokkal és eszközökkel végzett munkatechnikák alkalmazása

II. osztály
<p>1.1. Az anyagfeldolgozáshoz használt speciális eszközök azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző eszközök (vonalzó, ecset, puzzle, építőjátékok, forma-behelyező játékok stb.) felismerése és hasznosságuk magállapítása
<p>1.2. A gyakorlati tevékenység során használt munkaanyagok azonosítását</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az anyagok felismerésére és sajátosságuk megállapítására (üveg, ragasztó, gyurma, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú, kreppelt / mázolt papír, karton, zsírkréták, gyöngyök, cérna, zsinór, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagyló, csigák, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalagok, bőr, textíliák); - Gyakorlatok tárgyak/képek egy adott kritérium szerinti azonosítására és megkülönböztetésére: Puzzle fa fogantyúval: „A konyhában”, „Gyümölcsök / zöldségek”, „Alakzatok / színek”, „Kockák és mélyedések”, „Ceruzák, játékok elrendezése, radírok ” „Puzzle”; - Gyakorlatok tárgyak/képek osztályozására/társítására és csoportosítására: „Rendezd a játékokat!”, „Kis / nagy kockák...”, „Helyezd a megfelelő helyre!”, „Rendezd el a kockákat, a játékokat ” „ Azonos képek keresése ” „ Tárgyak csoportosítása ” „ 4-6 darabos puzzle; - Gyakorlatok tárgyak/képek sorozatainak kialakítására egy vagy több kritérium szerint: játékdoboz válogatási formákkal, képkockák (vonat, állatok stb.), „Loto” játék, „Domino” játék gyümölcsökkel, virágokkal, készlet tornyok stb. - A tárgyak/képek különböző szempontok szerinti válogatása és csoportosítása: szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld), alak (kör, háromszög, négyzet, téglalap), méret (magas, rövid), "Őszi levelek" kollázs; vágás, ragasztás "A mértani alakzatok városa", kontúrral vágás és méret szerinti ragasztás "Hófehérke és a törpék", polisztírol díszek golyók, tojások, pelyhek, neoprén matricák kör alakúak, gyümölcsök, állatok elkészítése stb. ; - Gyakorlati tevékenységek az évszakok felismerésére és jellemzőik megállapítására: puzzle / formabehelyezések / kockák évszakra jellemző képekkel, „Az évszakok könyve” kollázs, sablonok / bélyegzők / perforátorok az adott évszak meghatározott nyomtatásával.
<p>1.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal</p> <p>Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekercselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei -Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok: - egyszerű tűrések; - egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.); - kollázsok - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép"; -Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcsösár”, „gyöngyfűzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”); <p>Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekercseléssel,

II. osztály

fűzéssel, szövással: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;

Gyakorlatok a kezek koordinációs pontosságának formálására és automatizálására

- Gyakorlati tevékenységek:

- kapcsok, gombok, cipzárok bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és bontás”, „Játszunk a gyurmával ” stb.

- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;

- becsavározás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;

- gyöngyfűzés a „Fenyőfa füzérek”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;

Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására

- "gyöngyfűzés, gyurma modellezése, papír hajtás";

-Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése)

- Egyéni és csoportos alkotások készítése a megtanult munkatechnikák alkalmazásával: csoportos festés "A tanyán", kollázs természetes anyagokból "Amit az erdőben láttam", díszlet a "Tök" stb.

2. Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák elkészítése**II. osztály****2.1. Egyes termékek előállítási szakaszainak / műveleteinek azonosítása**

- Egyes modellek irányított megfigyelésének gyakorlása;

- Gyakorlatok a késztermék készítés szakaszainak megfigyelésére (önállóan vagy segítséggel);

- Gyakorlatok bizonyos cselekvések és munkamódok utánzására (szakítás, gyurma modellezése) - "Gyurma használata különböző formák készítéséhez", "A papír gyűrése kezek váltogatásával", "Színes szalagokkal való játék – szalagok forgatása- kör formázása, a kezek váltásával”;

- Gyakorlatok az anyagok különböző szempontok szerinti előkészítése / szétválasztása és válogatása: (színes papír, gyurma, gyöngyök, levelek, magvak, cérna, tematikus készletek stb.), a munkaterület előkészítése és elrendezése (segítséggel);

- Gyakorlatok gyurmával / agyaggal, tésztával való modellezésre megadott minta alapján;

- Különböző anyagok felhasználásával kollázsok készítése (papír, magvak, préselt virágok, cérnák stb.).

- Üdvözlőlapok és dekorációs tárgyak elkészítése.

2.2. Egyszerű termékek készítése, tanult technikák felhasználásával

- Gyakorlati tevékenységek néhány termék elkészítéséhez: puzzle; modellezés - "Hóember", kollázsok - "Virág váza", "Fa", - "Márciuska"; szövés - "Kötél"; gyűrt krepp papír kompozíciók - "Szivárvány", "Szőlő", "Pillangók"; tojás héj / héj kompozíciók - "Mozaik", "Képket"; "Üdvözlő lapok";

- Építési és szerelési játékok;

- Gyakorlati tevékenység egyéni és csoportos termékek (modellek, játékok, festmények, kollázsok) készítéséhez;

- Gipsz modellezési gyakorlatok: "De anyának", "Medál".

3. Társadalmi szempontból hasznos gesztusok és a mindennapi élethez szükséges alkalmazkodó készségek gyakorlása

II. osztály
<p>3.1. A testi higiénia gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A test higiénijára vonatkozó gyakorlatok (kéz, fog, haj, arc, test) - Játék babákkal: "Mossuk meg a bab arcát / testét / kezét / lábát (önállóan / utánozva)", "Mossuk meg a babát szappannal / szivaccsal ", " Arcunkat, fogainkat mossuk ", " Fésülködünk "; - Mosakodás és törölközés gyakorlása: "Étkezés előtt megmossuk a kezünket".
<p>3.2. A higiénés cselekedetek hatékony kivitelezése és a ruházat, valamint a lábbeli tisztántartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A ruházat és a lábbeli tisztántartásának gyakorlása; - Öltözködési és vetkőzéses gyakorlása: „Tégy úgy, ahogy én!”, „A baba öltöztetése / levetkőzése”; - A ruházat, lábbeli tisztítása: "Fogasra akasztás, ruhák szöszteleneítése", "Öltözködés-vetkőzés", "A gombok, kapcsok, cipzár kinyitása és bezárása", "Ruházat becsomagolása", "Cipőtisztítás" " Cipőfűző, fűző bekötése és kibontása ".
<p>3.3. A tartózkodási hely tisztántartása és takarításának elsajátítása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a lakótér / tanterem / játszótér higiénijának megőrzésére (segítséggel és szóbeli dicsérettel) ”: - gyakorlatok tárgyak az osztályteremben / használt szobában lévő tárgyak rendezésére; - a fürdőszoba helyes használatának és higiénias rendbetartásának gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> - levegőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás és a seprű használatának gyakorlása.
<p>3.4. Élelmiszer- és a lakótér tisztántartásának érdekében elsajátított jártaságok alkalmazása</p> <p>Alapvető háztartási tevékenységek gyakorlása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a háztartási tárgyak (evőeszközök, edények, seprű) megismerésére; játék „Háziasszony vagyok”, játék a következővel: „Asztal tisztántartása”, „Tisztítószerek” (felismerés), „A tányér, a kanál, a villa ... stb. megnevezése”, „Megtérítjük az asztalt”, „Evőeszközöket használunk”; A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása: "Tálcát, tányért, üveget vegyen / hozzon", "Tudom, hogyan kell használni az evőeszközöket, a kanalat stb. (bevezetés a használatba, segítséggel)”; - az asztal megterítésének gyakorlása, megfelelő számú evőeszköz elhelyezése az asztalon;
<p>3.5. Növények és állatok gondozásával kapcsolatosan egyszerű gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási tárgyakkal (lapát, gereblye) való ismerkedési gyakorlatok: "Mit tegyek a lapáttal?", "Mire használom a gereblyét?"; -Növények gondozásához kapcsolódó gyakorlatok "az osztályterem / iskolakert élő sarka" (ültetés, permetezés, talajlazítás / talajcsere, takarítás, betakarítás) - Gyakorlati tevékenység apró állatok (nyuszi, macska, kutya) gondozására: "Mit eszik a macska?", "Mit szeret a nyuszi?", "Milyen ételt adok a kutyának?".

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
<p>Munkatechnikák különböző anyagokkal és munkaeszközökkel</p>	<p>Munkaeszközök (ecset, lapát, orsó, vonalzó, szabásmérő, puzzle, formajátékok stb.) és ezek hasznossága</p> <p>Anyagok (üveg, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papír, kreppelt / mázas, karton, zsírkréták, gyurma, gyöngyök, céna, zsinog, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, csigaházak, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalag, bőr, textil)</p> <p>Környezetben lévő tárgyak ismerete és gyakorlatok során való alkalmazása</p> <p>Munka technikák (szakítás / ragasztás / hajlítás / kollázs / origami / modellezés / tekerceselés / csavarás / formázás / fűzés / befűzés / vágás / csomózás / összekötés)</p>
<p>Késztermékek készítése (dekor vagy használati)</p>	<p>Az egyszerű termékek előállításának szakaszai / műveletei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű termékek, játékok, dekorációs tárgyak, modellek - Építési és szerelési játékok - Önállóan és csoportosan elkészített termékek - Termékkiállítások
<p>Hasznos társadalmi gesztusok és a mindennapi élethez való alkalmazkodó képessége</p>	<p>Személyi higiénia</p> <p>Ruházat és lábbeli tisztántartása</p> <p>Ruházat</p> <p>Cipő</p> <p>A lakótér tisztántartása és tisztítása</p> <p>Élelmiszer- és a lakótér tisztántartása</p> <p>Növény- és állatgondozás</p> <p>Háztartási cikkek (lapát, gereblye)</p>

III. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Különböző anyagokkal és eszközökkel végzett munkatechnikák alkalmazása

III. osztály
<p>1.1. Az anyagfeldolgozáshoz használt speciális eszközök azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző eszközök (vonalzó, ecset, puzzle, építőjátékok, forma-behelyező játékok stb.) felismerése és hasznosságuk magállapítása
<p>1.2. A gyakorlati tevékenység során használt munkaanyagok azonosítását</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek az anyagok felismerésére és sajátosságuk megállapítására (üveg, ragasztó, gyurma, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú, kreppelt / mázolt papír, karton, zsírkréták, gyöngyök, cérna, zsinog, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagyló, csigák, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojánhéj, szalagok, bőr, textíliák); - Gyakorlatok tárgyak/képek egy adott kritérium szerinti azonosítására és megkülönböztetésére: Puzzle fa fogantyúval: „A konyhában”, „Gyümölcsök / zöldségek”, „Alakzatok / színek”, „Kockák és mélyedések”, „Ceruzák, játékok elrendezése, radírok ”, „Puzzel”; - Gyakorlatok tárgyak/képek osztályozására/társítására és csoportosítására: „Rendezd a játékokat!”, „Kis / nagy kockák...”, „Helyezd a megfelelő helyre!”, „Rendezd el a kockákat, a játékokat ”, „ Azonos képek keresése ”, „ Tárgyak csoportosítása ”, „ 4-6 darabos puzzle; - Gyakorlatok tárgyak/képek sorozatainak kialakítására egy vagy több kritérium szerint: játékdoboz válogatási formákkal, képkockák (vonat, állatok stb.), „Loto” játék, „Domino” játék gyümölcsökkel, virágokkal, készlet tornyok stb. - A tárgyak/képek különböző szempontok szerinti válogatása és csoportosítása: szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld), alak (kör, háromszög, négyzet, téglalap), méret (magas, rövid), "Őszi levelek" kollázs; vágás, ragasztás "A mértani alakzatok városa", kontúrral vágás és méret szerinti ragasztás "Hófehérke és a törpék", polisztirol díszek golyók, tojások, pelyhek, neoprén matricák kör alakúak, gyümölcsök, állatok elkészítése stb. ; - Gyakorlati tevékenységek az évszakok felismerésére és jellemzőik megállapítására: puzzle / formabehelyezések / kockák évszakra jellemző képekkel, „Az évszakok könyve” kollázs, sablonok / bélyegzők / perforátorok az adott évszak meghatározott nyomtatásával. <ul style="list-style-type: none"> - Az élelmiszertermékek felismerésének, sajátosságainak (tejtermékek, pékáru, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztántartásának gyakorlása (mosogatószer, törülköző, kefe stb.)
<p>1.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal</p> <p>Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekerceselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> -A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei; -Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok: - egyszerű tűrések; - egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.); - kollázsok - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép"; -Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcskosár”,

III. osztály

„gyöngyfüzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”);

Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére

- Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekerccseléssel, fűzéssel, szövéssel: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;

Gyakorlatok a kezek koordinációs pontosságának formálására és automatizálására

- Gyakorlati tevékenységek:

- kapcsok, gombok, cipzárok bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és bontás”, „Játszunk a gyurmával” stb.

- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;

- becsavarozás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;

- gyöngyfüzés a „Fenyőfa füzérek”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;

Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására

- "gyöngyfüzés, gyurma modellezése, papír hajtás";

-Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése)

- Egyéni és csoportos alkotások készítése a megtanult munkatechnikák alkalmazásával: csoportos festés "A tanyán", kollázs természetes anyagokból "Amit az erdőben láttam", díszlet a "Tök" stb.

2. Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák elkészítése**III. osztály****2.1. Egyes termékek előállítási szakaszainak / műveleteinek azonosítása**

- Egyes modellek irányított megfigyelésének gyakorlása;

- Gyakorlatok a késztermék készítés szakaszainak megfigyelésére (önállóan vagy segítséggel);

- Gyakorlatok bizonyos cselekvések és munkamódok utánzására (szakítás, gyurma modellezése) - "Gyurma használata különböző formák készítéséhez", "A papír gyűrése kezek váltogatásával", "Színes szalagokkal való játék – szalagok forgatása- kör formázása, a kezek váltásával”;

- Gyakorlatok az anyagok különböző szempontok szerinti előkészítése / szétválasztása és válogatása: (színes papír, gyurma, gyöngyök, levelek, magvak, cérna, tematikus készletek stb.), a munkaterület előkészítése és elrendezése (segítséggel);

- Gyakorlatok egy késztermék elkészítésének műveleti sorrendjének meghatározására;

- Gyakorlatok egy késztermék műveleteinek, szakaszainak megfogalmazásra (ahol lehetséges);

- Gyakorlati tevékenységek a tárgyak minta szerinti elkészítésére (önállóan vagy segítséggel);

- Gyakorlatok gyurmával / agyaggal, tésztával való modellezésre megadott minta alapján;

- Kollázsok készítése különféle anyagok (papír, magvak, préselt virágok, cérnák stb.) felhasználásával;

-

- Üdvözlőlapok és dekorációs tárgyak készítése;

- Tematikus projektek

2.2. Egyszerű termékek készítése, tanult technikák felhasználásával

- Gyakorlati tevékenységek néhány termék elkészítéséhez: puzzle; modellezés -

III. osztály
<p>"Hóember", kollázsok - "Virág váza", "Fa", - "Márciuska"; szövés - "Kötél"; gyúrt krepp papír kompozíciók - "Szivárvány", "Szőlő", "Pillangók"; tojánhéj / héj kompozíciók - "Mozaik", "Képkeret"; "Üdvözlő lapok";</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenység játékok és modellek készítéséhez ("Tök boszorkány", "Harmonika", "Malom", "Nyuszi", "Mozaik", "Képkeret", "Bohóc", "Táj"); - Ajándékok becsomagolásának és kicsomagolásának gyakorlása - Építési és szerelési játékok; - Gyakorlati tevékenység egyéni és csoportos termékek (modellek, játékok, festmények, kollázsok) készítéséhez; - Bemutató tevékenységek (ugyanazon termék különböző technikákkal és anyagokkal történő felhasználásának változatai); - Gipsz modellezési gyakorlatok: "De anyának", "Medál" - Versenyek; - Kiállítások.
<p>2.3. A késztermék elemzése, bemutatása és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a munka tartalmi elemeinek közlésére; - Gyakorlatok saját maguk és mások által elkészített termékek bemutatásra (szín, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek); - Gyakorlatok a személyesen elkészített termék és a modell összehasonlítására; - Gyakorlatok a késztermék értékelésére, bizonyos szempontok szerint: <ul style="list-style-type: none"> - a munka szakaszainak betartása; - az eszközök és anyagok helyes használata; - a munka rendezett és tiszta elvégzése; - a tárgyak, az ábrázolt lények jellemzőinek tükrözése; - az arány betartása stb.   - személyes késztermékek értékelésének gyakorlása; - Gyakorlatok a kollégák tevékenységének értékelésére; - A késztermékek értékesítésének lehetőségei.

3. Társadalmi szempontból hasznos gesztusok és a mindennapi élethez szükséges alkalmazkodó készségek gyakorlása

III. osztály
<p>3.1. A testi higiénia gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A test higiéniájára vonatkozó gyakorlatok (kéz, fog, haj, arc, test) - Játék babákkal: "Mossuk meg a bab arcát / testét / kezét / lábát (önállóan / utánaözva)", "Mossuk meg a babát szappannal / szivaccsal ", " Arcunkat, fogainkat mossuk ", " Fésüldjünk "; - Mosakodás és törölközés gyakorlása: "Étkezés előtt megmossuk a kezünket".
<p>3.2. A higiénés cselekedetek hatékony kivitelezése és a ruházat, valamint a lábbeli tisztántartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A ruházat és a lábbeli tisztántartásának gyakorlása; - Öltözködési és vetkőzéses gyakorlása: „Tégy úgy, ahogy én!”, „A baba öltöztetése / levetkőzése”; - A ruházat, lábbeli tisztítása: "Fogasra akasztás, ruhák szöszteleneítése", "Öltözködés-vetkőzés", "A gombok, kapcsok, cipzár kinyitása és bezárása", "Ruházat becsomagolása", "Cipőtisztítás" " Cipőfűző, fűző bekötése és kibontása ".
<p>3.3. A tartózkodási hely tisztántartása és takarításának elsajátítása (osztályterem, gyerekzsoba stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a lakótér / tanterem / játszótér higiéniájának

III. osztály	
<p>megőrzésére (segítséggel és szóbeli dicsérettel) ”:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok tárgyak az osztályteremben / használt szobában lévő tárgyak rendezésére; - a fürdőszoba helyes használatának és higiénias rendbetartásának gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> - levegőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás és a seprű használatának gyakorlása. 	
<p>3.4. Élelmiszer- és a lakótér tisztántartásának érdekében elsajátított jártaságok alkalmazása</p> <p>Alapvető háztartási tevékenységek gyakorlása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a háztartási tárgyak (evőeszközök, edények, seprű) megismerésére; játék „Háziasszony vagyok”, játék a következővel: „Asztal tisztántartása”, „Tisztítószeres” (felismerés), „A tányér, a kanál, a villa ... stb. megnevezése”, „Megtérítjük az asztalt”, „Evőeszközöket használunk”; <p>A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása: "Tálcát, tányért, üveget vegyen / hozzon", "Tudom, hogyan kell használni az evőeszközöket, a kanalat stb. (bevezetés a használatba, segítség)";</p> <ul style="list-style-type: none"> - az asztal megterítésének gyakorlása, megfelelő számú evőeszköz elhelyezése az asztalon; - ételek kiválasztásának és tisztántartása; - a becsomagolt termékek kibontásának gyakorlása (dobozok, befőttesüvegek stb.); - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, gyümölcsle elkészítésének gyakorlása; - használt tárgyak elmosásának gyakorlása (evőeszközök, edények, tányérok, törülközők) - a háztartási hulladék összegyűjtésére és eldobásának gyakorlása. 	
<p>3.5. Növények és állatok gondozásával kapcsolatosan egyszerű gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási tárgyakkal (lapát, gereblye) való ismerkedési gyakorlatok: "Mit tegyek a lapáttal?", "Mire használom a gereblyét?"; - Növények gondozásához kapcsolódó gyakorlatok "az osztályterem / iskolakert élő sarka" (ültetés, permetezés, talajlazítás / talajcsere, takarítás, betakarítás) - Gyakorlati tevékenység apró állatok (nyuszi, macska, kutya) gondozására: "Mit eszik a macska?", "Mit szeret a nyuszi?", "Milyen ételt adok a kutyának?". - A környezettudatos viselkedés gyakorlása (az újrahasznosítható anyagok gyűjtése és felhasználása különböző tevékenységek során, a zöldterületek tisztántartása); - Állatkeret, botanikus kert, múzeum, állatfarmok meglátogatása. 	

Tartalmak:

Tartalmi területek	III. osztály
<p>Munkatechnikák különböző anyagokkal és munkaeszközökkel</p>	<p>Munkaeszközök (ecset, lapát, orsó, vonalzó, szabásmérő, puzzle, formajátékok stb.) és ezek hasznossága</p> <p>Anyagok (üveg, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papír, kreppelt / mázas, karton, zsírkréták, gyurma, gyöngyök, céna, zsinór, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok,</p>

Tartalmi területek	III. osztály
	csigaházak, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalag, bőr, textil) Környezetben lévő tárgyak ismerete és gyakorlatok során való alkalmazása Munka technikák (szakítás / ragasztás / hajlítás / kollázs / origami / modellezés / tekerceselés / csavarás / formázás / fűzés / befűzés / vágás / csomózás / összekötés)
Késztermékek készítése (dekor vagy használati)	Az egyszerű termékek előállításának szakaszai / műveletei - Egyszerű termékek, játékok, dekorációs tárgyak, modellek - Építési és szerelési játékok - Önállóan és csoportosan elkészített termékek - Termékkiállítások A tevékenység során elkészített termékek értékesítése
3. Hasznos társadalmi gesztusok és a mindennapi élethez való alkalmazkodó képessége	Személyi higiénia Ruházat és lábbeli tisztántartása Ruházat Cipő A lakótér tisztántartása és tisztítása Élelmiszer- és a lakótér tisztántartása Növény- és állatgondozás Háztartási cikkek (lapát, gereblye)

IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Különböző anyagokkal és eszközökkel végzett munkatechnikák alkalmazása

IV. osztály
1.1. Az anyagfeldolgozáshoz használt speciális eszközök azonosítása - Különböző eszközök (vonalzó, ecset, puzzle, építőjátékok, forma-behelyező játékok stb.) felismerése és hasznosságuk magállapítása
1.2. A gyakorlati tevékenység során használt munkaanyagok azonosítását

IV. osztály

- Gyakorlati tevékenységek az anyagok felismerésére és sajátosságuk megállapítására (üveg, ragasztó, gyurma, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú, kreppelt / mázolt papír, karton, zsírkréták, gyöngyök, cérna, zsinor, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagyló, csigák, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalagok, bőr, textíliák);
- Gyakorlatok tárgyak/képek egy adott kritérium szerinti azonosítására és megkülönböztetésére: Puzzle fa fogantyúval: „A konyhában”, „Gyümölcsök / zöltségek”, „Alakzatok / színek”, „Kockák és mélyedések”, „Ceruzák, játékok elrendezése, rádiók ” „Puzzle”;
- Gyakorlatok tárgyak/képek osztályozására/társítására és csoportosítására: „Rendezd a játékokat!”, „Kis / nagy kockák...”, „Helyezd a megfelelő helyre!”, „Rendezd el a kockákat, a játékokat ” „ Azonos képek keresése ” „ Tárgyak csoportosítása ” „ 4-6 darabos puzzle;
- Gyakorlatok tárgyak/képek sorozatainak kialakítására egy vagy több kritérium szerint: játékdoboz válogatási formákkal, képkockák (vonat, állatok stb.), „Loto” játék, „Domino” játék gyümölcsökkel, virágokkal, készlet tornyok stb.
- A tárgyak/képek különböző szempontok szerinti válogatása és csoportosítása: szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld), alak (kör, háromszög, négyzet, téglalap), méret (magas, rövid), "Őszi levelek" kollázs; vágás, ragasztás "A mértani alakzatok városa", kontúrral vágás és méret szerinti ragasztás "Hófehérke és a törpék", polisztirol díszek golyók, tojások, pelyhek, neoprén matricák kör alakúak, gyümölcsök, állatok elkészítése stb. ;
- Gyakorlati tevékenységek az évszakok felismerésére és jellemzőik megállapítására: puzzle / formabehelyezések / kockák évszakra jellemző képekkel, „Az évszakok könyve” kollázs, sablonok / bélyegzők / perforátorok az adott évszak meghatározott nyomtatásával.
  - Az élelmiszertermékek felismerésének, sajátosságainak (tejtermékek, pékárú, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztántartásának gyakorlása (mosogatószer, törölkendő, kefe stb.)

1.3. Különböző munkatechnikák alkalmazása különféle eszközökkel és anyagokkal

Egyszerű gyakorlatok: tépés / ragasztás / hajlítás / kollázs / modellezés / tekercselés / sodrás / formázás / fűzés / kötés / vágás / csomózás / illesztés

-A papír tépésének és préselésének gyakorlati tevékenységei **îndoitori simple**;

-Vágási, hajlítási, hajtogatási és ragasztási gyakorlatok:

- **egyszerű tűrések**;

- **egyszerű ragasztás** (két egymásra helyezett papír ragasztása stb.);

- **kollázsok** - "Üdvözlő lapok szárított növényekből", "Magfestés", "Tájkép";

-Modellezési gyakorlatok gyurmával / gipsszel / agyaggal („gyümölcskosár”, „gyöngyfűzér”, „láncok”, „betűk és számok”, „állatok”, „maszk”);

Gyakorlatok a finommotorika és a mozgások pontosságának fejlesztésére

- Gyakorlati tevékenységek a forgó mozdulat megtanulásához tekercseléssel, fűzéssel, szövéssel: „A szövet bálája”, „A könyvjelző”, „Gombolyag”;

Gyakorlatok a kezek koordinációs pontosságának formálására és automatizálására

- Gyakorlati tevékenységek:

- kapcsok, gombok, cipzárok bezárása / kinyitása, különböző vastagságú anyagok törése / hajlítása / gyűrése, csomózása / kibontása, gördítése, sodrása: „Zárja be / nyissa ki a kabáton a cipzárt!”, „Szakítsa el a papírt” (segítséggel), „Bogozás és

IV. osztály

- bontás", „Játszunk a gyurmával ” stb.
- cérnafűzések „Mikulás csizmáját befűzzük”;
  - becsavározás / kicsavarás (különböző átmérőjű csavarokkal és anyákkal ellátott építő játékok) „Mikulás szán”;
  - gyöngyfűzés a „Fenyőfa füzérek”, „fa díszek”, karkötők, márciuskák;
- Gyakorlatok a szem-kéz koordináció formálására és automatizálására**
- "gyöngyfűzés, gyurma modellezése, papír hajtás";
  - Gyurma / kinetikus homok modellezési gyakorlatok, papír hajtogatás (késztermékek készítése)
  - Egyéni és csoportos alkotások készítése a megtanult munkatechnikák alkalmazásával: csoportos festés "A tanyán", kollázs természetes anyagokból "Amit az erdőben láttam", díszlet a "Tök" stb.

2.Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák elkészítése**IV. osztály****2.1. Egyes termékek előállítási szakaszainak / műveleteinek azonosítása**

- Egyes modellek irányított megfigyelésének gyakorlása;
- Gyakorlatok a késztermék készítés szakaszainak megfigyelésére (önállóan vagy segítséggel);
- Gyakorlatok bizonyos cselekvések és munkamódok utánzására (szakítás, gyurma modellezése) - "Gyurma használata különböző formák készítéséhez", "A papír gyűrése kezek váltogatásával", "Színes szalagokkal való játék – szalagok forgatása- kör formázása, a kezek váltásával”;
- Gyakorlatok az anyagok különböző szempontok szerinti előkészítése / szétválasztása és válogatása: (színes papír, gyurma, gyöngyök, levelek, magvak, cérna, tematikus készletek stb.), a munkaterület előkészítése és elrendezése (segítséggel);
- Gyakorlatok egy késztermék elkészítésének műveleti sorrendjének meghatározására;
- Gyakorlatok egy késztermék műveleteinek, szakaszainak megfogalmazásra (ahol lehetséges);
- Gyakorlati tevékenységek a tárgyak minta szerinti elkészítésére (önállóan vagy segítséggel);
- Gyakorlatok gyurmával / agyaggal, téstával való modellezésre megadott minta alapján;
- Kollázsok készítése különféle anyagok (papír, magvak, préselt virágok, cérnák stb.) felhasználásával;
-
- Üdvözlőlapok és dekorációs tárgyak készítése;
- Tematikus projektek

2.2. Egyszerű termékek készítése, tanult technikák felhasználásával

- Gyakorlati tevékenységek néhány termék elkészítéséhez: puzzle; modellezés - "Hóember", kollázsok - "Virág váza", "Fa", - "Márciuska"; szöveg - "Kötél"; gyűrt krepp papír kompozíciók - "Szivárvány", "Szőlő", "Pillangók"; tojáshéj / héj kompozíciók - "Mozaik", "Képket"; "Üdvözlő lapok";
- Gyakorlati tevékenység játékok és modellek készítéséhez ("Tök boszorkány", "Harmonika", "Malom", "Nyuszi", "Mozaik", "Képket", "Bohóc", "Táj");
- Ajándékok becsomagolásának és kicsomagolásának gyakorlása
- Építési és szerelési játékok;
- Gyakorlati tevékenység egyéni és csoportos termékek (modellek, játékok, festmények, kollázsok) készítéséhez;

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gipsz modellezési gyakorlatok: "De anyának", "Medál"; - Bemutató tevékenységek (ugyanazon termék különböző technikákkal és anyagokkal történő felhasználásának változatai); - Versenyek; - Kiállítások.
<p>2.3. A késztermék elemzése, bemutatása és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a munka tartalmi elemeinek közlésére; - Gyakorlatok saját maguk és mások által elkészített termékek bemutatásra (szín, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek); - Gyakorlatok a személyesen elkészített termék és a modell összehasonlítására; - Gyakorlatok a késztermék értékelésére, bizonyos szempontok szerint: <ul style="list-style-type: none"> - a munka szakaszainak betartása; - az eszközök és anyagok helyes használata; - a munka rendezett és tiszta elvégzése; - a tárgyak, az ábrázolt lények jellemzőinek tükrözése; - az arány betartása stb.   - személyes késztermékek értékelésének gyakorlása; - Gyakorlatok a kollégák tevékenységének értékelésére; - A késztermékek értékesítésének lehetőségei.

3. Társadalmi szempontból hasznos gesztusok és a mindennapi élethez szükséges alkalmazkodó készségek gyakorlása

IV. osztály
<p>3.1. A testi higiénia gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A test higiéniájára vonatkozó gyakorlatok (kéz, fog, haj, arc, test) - Játék babákkal: "Mossuk meg a bab arcát / testét / kezét / lábát (önállóan / utánozva)", "Mossuk meg a babát szappannal / szivaccsal ", " Arcunkat, fogainkat mossuk ", " Fésülködünk "; - Mosakodás és törölközés gyakorlása: "Étkezés előtt megmossuk a kezünket".
<p>3.2. A higiénés cselekedetek hatékony kivitelezése és a ruházat, valamint a lábbeli tisztántartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A ruházat és a lábbeli tisztántartásának gyakorlása; - Öltözködési és vetkőzéses gyakorlása: „Tégy úgy, ahogy én!”, „A baba öltöztetése / levetkőzése”; - A ruházat, lábbeli tisztítása: "Fogasra akasztás, ruhák szöszteleneítése", "Öltözködés-vetkőzés", "A gombok, kapcsok, cipzár kinyitása és bezárása", "Ruházat becsomagolása", "Cipőtisztítás" " Cipőfűző, fűző bekötése és kibontása ".
<p>3.3. A tartózkodási hely tisztántartása és takarításának elsajátítása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a lakótér / tanterem / játszótér higiéniájának megőrzésére (segítséggel és szóbeli dicsérettel) ”: - gyakorlatok tárgyak az osztályteremben / használt szobában lévő tárgyak rendezésére; - a fürdőszoba helyes használatának és higiénias rendbetartásának gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> - levegőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás és a seprű használatának gyakorlása.
<p>3.4. Élelmiszer- és a lakótér tisztántartásának érdekében elsajátított jártaságok alkalmazása</p> <p>Alapvető háztartási tevékenységek gyakorlása:</p>

IV. osztály

- Gyakorlatok a háztartási tárgyak (evőeszközök, edények, seprű) megismerésére; játék „Háziasszony vagyok”, játék a következővel: „Asztal tisztántartása”, „Tisztítószerek” (felismerés), „A tányér, a kanál, a villa ... stb. megnevezése”, „Megtérítjük az asztalt”, „Evőeszközöket használunk”;

A tárgyak biztonságos használatának gyakorlása: "Tálcát, tányért, üveget vegyen / hozzon", "Tudom, hogyan kell használni az evőeszközöket, a kanalat stb. (bevezetés a használatba, segítséggel)";

- az asztal megterítésének gyakorlása, megfelelő számú evőeszköz elhelyezése az asztalon;

- ételek kiválasztásának és tisztántartása;

- a becsomagolt termékek kibontásának gyakorlása (dobozok, befőttesüvegek stb.);

- szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, gyümölcsle elkészítésének gyakorlása;

- használt tárgyak elmosásának gyakorlása (evőeszközök, edények, tányérok, törülközők)

- a háztartási hulladék összegyűjtésére és eldobásának gyakorlása.

3.5. Növények és állatok gondozásával kapcsolatosan egyszerű gyakorlatok

- Háztartási tárgyakkal (lapát, gereblye) való ismerkedési gyakorlatok: "Mit tegyek a lapáttal?", "Mire használom a gereblyét?";

-Növények gondozásához kapcsolódó gyakorlatok "az osztályterem / iskolakert élő sarka" (ültetés, permetezés, talajlazítás / talajcsere, takarítás, betakarítás)

- Gyakorlati tevékenység apró állatok (nyuszi, macska, kutya) gondozására: "Mit eszik a macska?", "Mit szeret a nyuszi?", "Milyen ételt adok a kutyának?".

- A környezettudatos viselkedés gyakorlása (az újrahasznosítható anyagok gyűjtése és felhasználása különböző tevékenységek során, a zöldterületek tisztántartása);

- Állatkeret, botanikus kert, múzeum, állatfarmok meglátogatása.

Tartalmak:

Tartalmi területek	IV. osztály
Munkatechnikák különböző anyagokkal és munkaeszközökkel	<p>Munkaeszközök (ecset, lapát, orsó, vonalzó, szabásmérő, puzzle, formajátékok stb.) és ezek hasznossága</p> <p>Anyagok (üveg, ragasztó, agyag, viasz, gipsz, tészta, magvak, különböző méretű és vastagságú papír, kreppelt / mázas, karton, zsírkréták, gyurma, gyöngyök, céma, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, csigaházak, gesztenye, makk, drót, fa, fólia, pálcika, tojáshéj, szalag, bőr, textil)</p> <p>Környezetben lévő tárgyak ismerete és gyakorlatok során való alkalmazása</p> <p>Munka technikák (szakítás / ragasztás / hajlítás / kollázs / origami / modellezés / tekercselés / csavarás / formázás / fűzés / befűzés / vágás / csomózás / összekötés)</p>

Tartalmi területek	IV. osztály
Késztermékek készítése (dekor vagy használati)	Az egyszerű termékek előállításának szakaszai / műveletei - Egyszerű termékek, játékok, dekorációs tárgyak, modellek - Építési és szerelési játékok - Önállóan és csoportosan elkészített termékek - Termékkiállítások A tevékenység során elkészített termékek értékesítése
Hasznos társadalmi gesztusok és a mindennapi élethez való alkalmazkodó képessége	Személyi higiénia Ruházat és lábbeli tisztántartása Ruházat Cipő A lakótér tisztántartása és tisztítása Élelmiszer- és a lakótér tisztántartása Növény- és állatgondozás Háztartási cikkek (lapát, gereblye)

Módszertani ajánlás

A módszertani javaslatok arra hivatottak, hogy útmutatóként szolgáljanak a pedagógus számára jelen tanterv alkalmazásához, a saját óraterveinek elkészítéséhez és ezek osztályban történő, sikeres megvalósításához az oktató, nevelő és értékelő tevékenységek során. A tanár szisztematikusan törekszik az osztály tantárgy menetrendjében szereplő valamennyi tudományág közötti kapcsolatra, jelentős tanulási kontextusokat teremtve a valós élethez.

Ennek a tantárgynak a keretébe tartozó gyakorlati tevékenységek a munkán keresztül történő oktatás egy szegmensét képviselik, ezzel felkészítve a speciális nevelési igényű tanulót az életre. Ezek a gyakorlati tevékenységek fontos szerepet töltenek be az iskolában végzett oktatási munkában. A speciális nevelési igényű gyermek a kézzel való tevékenységen keresztül megtalálhatja az intelligenciája fejlesztéséhez szükséges anyagot.

A javasolt tanulási tevékenységek aktívan bevonják a diákokat, és hozzájárulnak kreatív készségeik fejlesztéséhez.

A gyakorlati, manuális készségek fejlesztése hozzájárul a motoros készségek és képességek kialakulásához, amelyek idővel a speciális nevelési igényű tanuló személyi autonómiájának kialakulásához vezetnek.

A motiváció feltétlenül szükséges tényező a gyakorlati, manuális készségek fejlesztéséhez, mert ha a gyermek aktív és különböző anyagokkal dolgozik, akkor akarat kell az alkotásra, egyszerű projekt végigvitelére, arra hogy előrehaladjon és arra, hogy alkotásai egy megtervezett, átgondolt cselekvés eredményei legyenek. Ugyanakkor, nem kell figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, miszerint az eszközök és anyagok önmagukban ösztönözhetik a gyermeket a kézzel végzett tevékenység elvégzésére.

Az egyszerű, világos feladatokkal rendelkező didaktikus szekvenciák kidolgozása ajánlott, az ösztönzés a súlyos akadályozottság esetében alapvető elem, az egyéni munka pedig a legáthatóbb szervezési forma kell legyen. A didaktikai stratégia megválasztása és kidolgozása a javasolt kompetenciáktól, a tartalmaktól, a tanulóknak javasolt tanulási tapasztalatoktól, a rendelkezésre álló emberi erőforrásoktól függ. A témától függően biztosítani lehet olyan extracurrikuláris tevékenységeket melyek támogatják a folyamatot, folytonosságot kölcsönöznek a tantermi órák didaktikai folyamatának és amelyek a következők: kiállítások szervezése, múzeumi látogatások, közös tevékenységek diákokkal a tömegoktatásból, kreatív műhelyeken való részvétel, partnerségek bevonása.

Így, a „Kézimunka” tanterv, támogathatja a motricitás fejlődését, a nyomon követés, a modellezés, a szem-kéz koordináció vagy a speciális munkaeszközök használatán keresztül.

Az **értékelés** a tanulási folyamat belső összetevője. Ajánlott értékelés modern megközelítések, mint tanulási tevékenység. Ebben az összefüggésben olyan módszerekről beszélünk, mint a tanulók magatartásának szisztematikus megfigyelése, személyes haladás követésével. A tanulók munkáiból való kiállítások szervezése, portfóliók készítése, versenyek mindenik tanuló sikerének kiemelésével más, lehetséges értékelési formák.

Az értékelési folyamat a gyermekek nem formális vagy informális környezetben megszerzett készségeire fókuszál. A gyermek előrehaladását rögzítik, közlik és megvitatják a szülőkkel. A tanulási és értékelési tevékenység során mindvégig, minden gyermek előrehaladását követik, ösztönzik és valorifikálják, értékelik.

Könyvészet

1. Consiliul Național pentru curriculum, (2014), *Programa școlară pentru învățământul primar*, Ministerul Educației Naționale, București;

2. Ghergut, A., Frumos L., Raus, G., (2016), *Educație specială-Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom;
3. Mușu, I. (coord.), Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, București: Editura Pro Humanitate;
4. Roșan, A., (2016), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom;
5. Roșca, A., Marcu, V., (2003), *Aplicații cu materiale din natură*, București: Editura Aramis;
6. Vlad, E. (1993) *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, București: Editura Pro Humanitate.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Cristina BUDA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Maramureș

Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar, Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Moldovan Ana	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Cucuiat Ciprian Marius	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Marfici Oresia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Ștefănoiu Daniela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Ardelean Rodica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Mutaffof Melania	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Mihai Andreea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Recalo Lidia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Palcuș Viorica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației
Herbel Alina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu Marmației

Fordítottak:

Név	Intézmény neve
Pokorny Emese Mónika	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Barabás-Kork Izabella	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV
SZAKMA ELŐKÉSZÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK ÉS
GYAKORLATOK

Speciális oktatás
V. – X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A Szakmai előkészítő tevékenységek és gyakorlatok tantárgy, a speciális oktatásban résztvevő V.-X. osztályos, súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók számára ajánl egy követendő tanmenetet.

A tantárgyat, amely a Technológia műveltségi területéhez tartozik, a **NOM. 3622/2018** számú rendelete által jóváhagyott, a speciális oktatásra vonatkozó kerettanterv, 9-es melléklete tartalmazza, az alábbi óraszám szerinti elosztásban:

- V. osztály - 2 óra
- VI. osztály - 2 óra
- VII. osztály - 3 óra
- VIII. osztály - 5 óra
- IX. osztály - 6 óra
- X. osztály - 6 óra

A szakmai előkészítő tevékenységek tanterve biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulók számára, a gyakorlati készségek elsajátítását, amelyek hozzájárulnak a fiatal végzetek szakmai és társadalmi beilleszkedéséhez.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A **kompetenciák** a tanulás során kifejlesztett, ismeretek, jártasságok, attitűdök strukturált egysége, melyek lehetővé teszik egy adott területen belül, specifikus problémák/feladatok vagy általános problémahelyzetek megoldását, különböző egyedi helyzetekben. A kompetenciák lehetnek alapkompentenciák vagy sajátos kompetenciák

A Szakmai előkészítő tevékenységek **általános kompetenciái**, a tantárgy gimnáziumi tanulmányozása során elsajátított tudást (ismereteket, készségeket és attitűdbeli jellemzőket) képviselik.

A **sajátos kompetenciák** az alapkompentenciákból származnak, ezek egy iskolai ciklus alatt történő kialakulását, elsajátítási szakaszait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben tanulási **tevékenységekre** adunk példákat, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A **tanulási tartalmat** az általános kompetenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttese alkotja. A fentnevezett tanterv rugalmas,

szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és a tanulók egyéni képességeihez igazodik.

Módszertani javaslatok a tanterv azon része, amely a tanítási folyamat megvalósításához javasol eszközöket és módszereket. Figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődését, bevonhatóságát, a tanulás ösztönzésére és személyre szabottságára alapozva.

Általános kompetenciák

- 1. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.**
- 2. Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.**
- 3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.**

V. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és munkaanyagokkal**

V. Osztály
<p>1.1. Munkaeszközök felismerése   Különböző munkaeszközök és ezek használatának megismerése: olló, rajztervek, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minták, rajzfelszerelés, ecset, puzzle, építőjátékok, formaegyeztetők stb.</p>
<p>1.2. Gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a különböző anyagok felismerésére és azonosítására (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magok, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes papír, karton, filc, gyurma, gyöngyök, cérna, fonal, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenye, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojánhéj, szalagok, bőr, szövet) - Gyakorlati tevékenységek a különböző élelmiszerek felismerésére és azonosítására (tejtermékek, péktermékek, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztítószeres (mosószeres, rongyok, kefék stb.)
<p>1.3 Különböző anyagokkal és munkaeszközökkel végzett munkafolyamatok gyakorlása Egyszerű gyakorlatok: tépés, ragasztás, hajtogatás, kollázs, origami, formázás, tekercselés, csavarás, gyúrás, fűzés, összefűzés, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, festés, összeszerelés gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a papír tépésére és összegyűrésére (Őszi gyümölcsök, Karácsonyi díszek, Karácsonyfa, Kosárka, Léggömbök, Húsvéti tojás) - Sablon szerinti kontúrrajzolás (külső és belső kontúr), vágás és ragasztás kontúrkövetéssel (Keretek mértani formákból, Házi- és vadállatok, Jelzőlámpa, Óra keret, Kollázs, Meseházikó, Akvárium) <p>Vágás, görbítés, hajtogatás, és ragasztás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű hajtogatás; - egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papírlap ragasztása) - kollázs – Képeslapok szárított virágokból, Tájkép <p>-Gyurma, gipsz és agyag formázása, megmunkálása – gyümölcsöskosár, gyöngyfűzér, láncok, betűk és számok, állatok, álarok</p> <ul style="list-style-type: none"> - translációs mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel - körkörös mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel - translációs mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel - körkörös mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel (pereg, golyók) - nyomó és lapító mozgások (palacsinta, pogácsa)

V. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - translációs mozgások és körkörös mozgások munkalap felé fordított ujjbegyekkel (A sárgarépa, A hóember) - nyomó és lapító mozgások ujjbegyekkel (keksz készítés, kenyér gyúrás stb.) - mélyítő mozgások a nagyujj segítségével (Pohárka)

2. Hasznos termékek és/vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása

V. Osztály
<p>2.1. Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/ műveletek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok: adott minták irányított megfigyelése - A végső termék megvalósítási lépéseinek az irányított megfigyelése (önállóan vagy segítséggel) - A végső termék megvalósításához szükséges műveletek sorrendbe rendezése - A termék megvalósításához szükséges lépések/műveletek megfogalmazása - A termék létrehozása minta alapján (önállóan vagy segítséggel) - Gyurma, agyag, tészta formázása minta alapján - Kollázs készítése különböző anyagok felhasználásával (papír, magvak, szárított virágok stb.) - Képeslapok és dísz tárgyak készítése - Tematikus projektek.
<p>2.2. Egyszerű termékek létrehozása a tanult technikákkal</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Termékek kivitelezése: puzzle; origami- Gém stb.; mintázás- Hóember; kollázs- Virágváza, Fa; fűzés- Márciuska; fonás- kötél; alkotások krepp papírból- Szívárvány, Szőlő, Pillangó; alkotások tojánhéjból/ kagylóból- mozaik, képkeret, képeslap - Játékok, makettek kivitelezése (Töklámpás, Harmonika, Malom, Nyuszi, Mozaik, Képkeret, Bohóc, Tájkép) - Ajándék díszítése és csomagolása - Építő és szerelő játékok - Bemutató tevékenységek (azonos termék változatai különböző anyagokból/technikákkal) - Versenyek - Kiállítások
<p>2.3. A végső termék leírása, elemzése és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munka tartalmának közzlése - A saját és a társak termékeinek bemutatása (szinezés, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek) - A saját termék összehasonlítása a megadott mintával vagy hasonló

V. Osztály

mintákkal

- A tevékenység termékeinek értelmezése és értékelése az alábbi ismérvek alapján:
  - A munkafolyamat lépéseinek betartása
  - Eszközök és anyagok helyes használata
  - Tiszta és rendezett munkavégzés
  - A tárgyak és a megjelenített lények tulajdonságainak tükrözése
  - arányok figyelembevétele stb.
- Az egyéni termék értékelése
- A társak termékeinek értékelése
- A termék értékesítésének lehetőségei

3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben

V osztály
<p>3.1 Egyéni biztonságot garantáló készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyobb fokú veszéllyel rendelkező eszközök/tárgyak helyes használata (tű, olló, kés, elektronikai eszközök stb.) - Munkavédelmi és munka higiéniai kiképzés -Tűzvédelmi kiképzés - Elsősegélynyújtási kiképzés, munkavégzés közben szerzett esetleges sérülések esetén - Személyi higiénia (kéz, fog, haj, arc és test) - Tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
<p>3.2 A ruházat tisztántartása és tárolása; a készségek megfelelő alkalmazása</p> <p>-Gyakorlati tevékenységek - ruházat és lábbeli tisztántartása, gondozása és tárolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruhák becsomagolása - Cipők tisztítása - Gomb varrás és ruha javítás - Vállfára helyezés <p>- Gyakorlati tevékenységek a ruházat és lábbeli használatára:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öltözködés/vetkőzés - Gombok, kapcsok, tépőzárak használata - cipzár le-, felhúzása - fűzők ki-, bekötése (bog, csokor)
<p>3.3 Lakótér rendezési és tisztántartási készségek alkalmazása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér tisztántartására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakótér és az osztályterem tárgyainak rendezése - A mosdó helyes használata és tisztántartása - Szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás, a seprű és a lapát helyes használata.
<p>3.4 Háztartási és ételkészítés - higiéniai készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek – alapvető háztartási készségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási eszközökkel való ismerkedés (evőeszközök, edények, seprű, lapát stb.) - asztalterítés ülőhelyeknek megfelelő számú evőeszközökkel, tányérokkal - egyes ételkészítési műveletek válogatása és tisztítása - becsomagolt termékek kibontása (dobozok, befőttesüvegek stb.) - tárgyak kezelése biztonságos feltételek között (pl. Tálcáról felszolgálás, telecsésze, zöldség, gyümölcs tisztítása)

V osztály
<ul style="list-style-type: none"> - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, húsító készítése; ➤ használt tárgyak tisztítása (evőeszközök, edények, szalvéta, konyharuha); ➤ hulladék gyűjtése és eldobása
<p>3.5 Növény- és állatgondozási készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, ápolása az iskola kertje, élő sarok az osztályban (ültetés, öntözés, tisztítás, betakarítás) - ökológiai magatartás fejlesztése (újrahasznosítható hulladék gyűjtése és azok felhasználása különböző tevékenységekben, a zöldövezet tisztántartása/iskola parkja) - háziállatok/házikedvencek gondozása (felismerése, megfelelő etetése, gondozása, stb.); -botanikuskeretek, állatkeretek, múzeumok, farmok, gyümölcsöskertek látogatása

Tanítási tartalmak

Tartalom	V. osztály
<p>A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző munkaeszközök: (ecset, olló, tű, öntőforma, orsó, rajztábla, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minta, rajzfelszerelés, építőjátékok, puzzle, stb) és ezek használata. ▪ Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magvak, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes lapok, karton, filcek, gyurma, gyöngyök, cérna, kötő, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenyék, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojáshéj, szalag, bőr, textilanyagok) ▪ A környezetben előforduló tárgyak megismerése és kezelése ▪ Munka technikák (szakítás, ragasztás, hajlítás, kollázs, origámi, formázás, tekerceselés, csavarás, fűzés, sodrás, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, összeszerelés, festés)

Tartalom	V. osztály
Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/műveletek ▪ Egyszerű termékek, játékok, díszítő elemek, modellek ▪ Építő és szerelő játékok ▪ Egyénileg és csoportosan elkészített termékek ▪ Termékek kiállítása ▪ A termékek értékesítése
A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testi higiénia ▪ Ruházat- és lábbeli higiénia ▪ A lakóter gondozása és tisztántartása ▪ Élelmiszer - higiénia és háztartási készségek ▪ Növények és állatok gondozása

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és munkaanyagokkal

VI. Osztály
<p>1.1. Munkaeszközök felismerése</p> <p>Különböző munkaeszközök és ezek használatának megismerése: olló, rajztervek, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minták, rajzfelszerelés, ecset, puzzle, építőjátékok, formaegyeztetők stb.</p>
<p>1.2. Gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a különböző anyagok felismerésére és azonosítására (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magok, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes papír, karton, filc, gyurma, gyöngyök, cérna, fonal, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenye, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojánhéj, szalagok, bőr, szövet)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a különböző élelmiszerek felismerésére és azonosítására (tejtermékek, péktermékek, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztítószer (mosószer, rongyok, kefék stb.)</p>
<p>1.3. Különböző anyagokkal és munkaeszközökkel végzett munkafolyamatok gyakorlása</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek: tépés, ragasztás, hajtogatás, kollázs, origami, formázás, tekercselés, csavarás, gyúrás, fűzés, összefűzés, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás,</p>

VI. Osztály

szövés, varrás, festés, összeszerelés gyakorlása

- Gyakorlatok a papír tépésére és összegyűrésére (Őszi gyümölcsök, Karácsonyi díszek, Karácsonyfa, Kosárka, Léggömbök, Húsvéti tojás)
- Sablon szerinti kontúrrajzolás (külső és belső kontúr), vágás és ragasztás kontúrkövetéssel (Keretek mértani formákból, Házi- és vadállatok, Jelzőlámpa, Óra keret, Kollázs, Meseházikó, Akvárium)

- Vágás, görbítés, hajtogatás, és ragasztás:

- **egyszerű hajtogatás;**
- **egyszerű ragasztás** (két egymásra helyezett papírlap ragasztása)

-Kollázs – Képeslapok szárított virágokból, Képek különböző magvakból, Tájkép

-Origami – legyező, pohár, csákó, kutyus, csónak.

-Gyurma, gipsz és agyag formázása, megmunkálása – gyümölcsöskosár, gyöngyfűzér, láncok, betűk és számok, állatok, álarcok

- translációs mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel
- körkörös mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel
- translációs mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel
- körkörös mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel (percc, golyók)
- nyomó és lapító mozgások (palacsinta, pogácsa)
- translációs mozgások és körkörös mozgások munkalap felé fordított ujjbegyekkel (A sárgarépa, A hóember)
- nyomó és lapító mozgások ujjbegyekkel (keksz készítés, kenyér gyúrás stb.)
- mélyítő mozgások a nagyujj segítségével (Kosár)
- préselő mozgások (gyurmát/agyagot formákba, gipszet öntőformákba)
- Gyakorlati tevékenységek: tekercselés, csavarás, fonás, bogozás, sodrás (Márciuska, Könyvjelző beszegése)

2. Hasznos termékek és/vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása

VI. Osztály

2.1. Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/ műveletek felismerése

- Gyakorlati tevékenységek: adott minták irányított megfigyelése
- A végső termék megvalósítási lépéseinek az irányított megfigyelése (önállóan vagy segítséggel)
- A végső termék megvalósításához szükséges műveletek sorrendbe rendezése
- A termék megvalósításához szükséges lépések/műveletek megfogalmazása
- A termék létrehozása minta alapján (önállóan vagy segítséggel)
- Gyurma, agyag, tézta formázása minta alapján
- Kollázs készítése különböző anyagok felhasználásával (papír, magvak, szárított virágok, stb.)
- Képeslapok és dísz tárgyak készítése

VI. Osztály
- Tematikus projektek.
<p>2.2. Egyszerű termékek létrehozása a tanult technikákkal</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Termékek kivitelezése: puzzle; origami- Gém stb.; mintázás- Hóember; kollázs- Virágváza, Fa; fűzés- Márciuska; fonás- kötél; alkotások krepp papírból- Szivárvány, Szőlő, Pillangó; alkotások tojáshéjból/ kagylóból- mozaik, képkeret, képeslap - Játékok, makettek kivitelezése (Töklámpás, Harmonika, Malom, Nyuszi, Mozaik, Képkeret, Bohóc, Tájkép) - Ajándék díszítése és csomagolása - Építő és szerelő játékok - Termékek kivitelezése önállóan vagy csoportosan (makettek, játékok, képek, kollázsok) - Bemutató tevékenységek (azonos termék változatai különböző anyagokból/technikákkal) - Versenyek - Kiállítások
<p>2.3. A végső termék leírása, elemzése és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munka tartalmának közlése - A saját és a társak termékeinek bemutatása (színezés, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek) - A saját termék összehasonlítása a megadott mintával vagy hasonló mintákkal - A tevékenység termékeinek értelmezése és értékelése az alábbi ismérvek alapján: <ul style="list-style-type: none"> o A munkafolyamat lépéseinek betartása o Eszközök és anyagok helyes használata o Tiszta és rendezett munkavégzés o A tárgyak és a megjelenített lények tulajdonságainak tükrözése o arányok figyelembevétele stb.   - Az egyéni termék értékelése - A társak termékeinek értékelése - A termék értékesítésének lehetőségei

3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben

VI. osztály
<p>3.1. Egyéni biztonságot garantáló készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyobb fokú veszéllyel rendelkező eszközök/tárgyak helyes használata (tű, olló, kés, elektronikai eszközök stb.) - Munkavédelmi és munka higiéniai kiképzés -Tűzvédelmi kiképzés - Elsősegélynyújtási kiképzés, munkavégzés közben szerzett esetleges sérülések esetén - Személyi higiénia (kéz, fog, haj, arc és test) - Tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
<p>3.2. A ruházat tisztántartása és tárolása; a készségek megfelelő alkalmazása</p> <p>-Gyakorlati tevékenységek - ruházat és lábbeli tisztántartása, gondozása és tárolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruhák becsomagolása - Cipők tisztítása - Gomb varrás és ruha javítás - Vállfára helyezés <p>- Gyakorlati tevékenységek a ruházat és lábbeli használatára:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öltözködés/vetkőzés - Gombok, kapcsok, tépőzárak használata - cipzár le-, felhúzása - fűzők ki-, bekötése (bog, csokor)
<p>3.3. Lakótér rendezési és tisztántartási készségek alkalmazása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér tisztántartására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakótér és az osztályterem tárgyainak rendezése - A mosdó helyes használata és tisztántartása - Szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás, a seprű és a lapát helyes használata.
<p>3.4. Háztartási és ételkészítés - higiéniai készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek – alapvető háztartási készségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási eszközökkel való ismerkedés (evőeszközök, edények, seprű, lapát stb.) - asztalterítés ülőhelyeknek megfelelő számú evőeszközökkel, tányérokkal - egyes ételkészítési lépések válogatása és tisztítása - becsomagolt termékek kibontása (dobozok, befőttes üvegek stb.) - tárgyak kezelése biztonságos feltételek között (pl. Tálcáról felszolgálás, telecsésze, zöldség, gyümölcs tisztítása)

VI. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, húsíró készítése; ➤ használt tárgyak tisztítása (evőeszközök, edények, szalvéta, konyharuha); ➤ hulladék gyűjtése és eldobása
<p>3.5. Növény- és állatgondozási készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, ápolása az iskola kertje, élő sarok az osztályban (ültetés, öntözés, tisztítás, betakarítás) - ökológiai magatartás fejlesztése (újrahasznosítható hulladék gyűjtése és azok felhasználása különböző tevékenységekben, a zöldövezet tisztántartása/iskola parkja) - háziállatok/házikedvencek gondozása (felismerése, megfelelő etetése, gondozása, stb.); -botanikuskeretek, állatkertek, múzeumok, farmok, gyümölcsöskertek látogatása

Tanítási tartalmak

Tartalom	VI. osztály
<p>A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző munkaeszközök: (ecset, olló, tű, öntőforma, orsó, rajztábla, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minta, rajzfelszerelés, építőjátékok, puzzle, stb) és ezek használata. ▪ Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magvak, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes lapok, karton, filcek, gyurma, gyöngyök, cérna, kötő, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenyék, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojáshéj, szalag, bőr, textilanyagok) ▪ A környezetben előforduló tárgyak megismerése és kezelése ▪ Munka technikák (szakítás, ragasztás, hajlítás, kollázs, origámi, formázás, tekerceselés, csavarás, fűzés, sodrás, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, összeszerelés, festés)

Tartalom	VI. osztály
Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/műveletek ▪ Egyszerű termékek, játékok, díszítő elemek, modellek ▪ Építő és szerelő játékok ▪ Egyénileg és csoportosan elkészített termékek ▪ Termékek kiállítása ▪ A termékek értékesítése
A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testi higiénia ▪ Ruházat- és lábbeli higiénia ▪ A lakóter gondozása és tisztántartása ▪ Élelmiszer - higiénia és háztartási készségek ▪ Növények és állatok gondozása

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

2. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és munkaanyagokkal

VII. Osztály
<p>1.1. Munkaeszközök felismerése Példák tanulási tevékenységekre: Különböző munkaeszközök és ezek használatának megismerése: olló, rajztervek , lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minták, rajzfelszerelés, ecset, puzzle, építőjátékok, formaegyeztetők stb.</p>
<p>1.2. Gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése - Gyakorlati tevékenységek a különböző anyagok felismerésére és azonosítására (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magok, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes papír, karton, filc, gyurma, gyöngyök, cérna, fonal, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenye, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojánhéj, szalagok, bőr, szövet) - Gyakorlati tevékenységek a különböző élelmiszerek felismerésére és azonosítására (tejtermékek, péktermékek, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztítószeres (mosószeres, rongyok, kefék stb.)</p>
<p>1.3. Különböző anyagokkal és munkaeszközökkel végzett munkafolyamatok</p>

VII. Osztály

gyakorlása

- **Gyakorlati tevékenységek: tépés, ragasztás, hajtogatás, kollázs, origami, formázás, tekercselés, csavarás, gyúrás, fűzés, összefűzés, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, festés, összeszerelés gyakorlása**
- Gyakorlatok a papír tépésére és összegyűrésére (Őszi gyümölcsök, Karácsonyi díszek, Karácsonyfa, Kosárka, Léggömbök, Húsvéti tojás)
- Sablon szerinti kontúrrajzolás (külső és belső kontúr), vágás és ragasztás kontúrkövetéssel (Keretek mértani formákból, Házi- és vadállatok, Jelzőlámpa, Óra keret, Kollázs, Meseházikó, Akvárium)
- Vágás, görbítés, hajtogatás, és ragasztás:
  - **egyszerű hajtogatás;**
  - **egyszerű ragasztás** (két egymásra helyezett papírlap ragasztása)
- **Kollázs** – Képeslapok szárított virágokból, Képek különböző magvakból, Tájkép
- **Origami** – legyező, pohár, csákó, kutyus, csónak.
- **Gyurma, gipsz és agyag formázása, megmunkálása** – gyümölcsöskosár, gyöngyfűzér, láncok, betűk és számok, állatok, álarcok
  - translációs mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel
  - körkörös mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel
  - translációs mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel
  - körkörös mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel („Dió”)
  - nyomó és lapító mozgások („Zászló”)
  - translációs mozgások és körkörös mozgások munkalap felé fordított ujjbegyekkel („Bot”)
  - nyomó és lapító mozgások ujjbegyekkel („Palacsinta” stb.)
  - mélyítő mozgások a nagyujj segítségével („Csónak” stb.)
  - préselő mozgások (gyurmát/agyagot formákba, gipszet öntőformákba)
- Gyakorlati tevékenységek: tekercselés, csavarás, fonás, bogozás, sodrás (Márciuska, Könyvjelző beszegése, Bojt, Karkötők fonása, hajpánt, Szemüvegtok, Kötél, Labdaháló)
- Gyakorlati tevékenységek: varrás, szövés papírcsíkokkal, 2-3-4 szalagból fonás (Fonjunk szépen, Szőnyegecske, Háló)

2. Hasznos termékek és/vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása

VII. Osztály

2.1. Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/ műveletek felismerése

- Gyakorlati tevékenységek: adott minták irányított megfigyelése
- A végső termék megvalósítási lépéseinek az irányított megfigyelése (önállóan)

VII. Osztály

vagy segítséggel)

- A végső termék megvalósításához szükséges műveletek sorrendbe rendezése
- A termék megvalósításához szükséges lépések/műveletek megfogalmazása
- A termék létrehozása minta alapján (önállóan vagy segítséggel)
- Gyurma, agyag, tézta formázása minta alapján
- Kollázs készítése különböző anyagok felhasználásával (papír, magvak, szárított virágok stb.)
- Képeslapok és dísz tárgyak készítése
- Tematikus projektek.

2.2. Egyszerű termékek létrehozása a tanult technikákkal

Gyakorlati tevékenységek:

- Termékek kivitelezése: puzzle; origami- Gém stb.; mintázás- Hóember; kollázs- Virágváza, Fa; fűzés- Márciuska; fonás- kötél; alkotások krepp papírból- Szivárvány, Szőlő, Pillangó; alkotások tojáshéjból/ kagylóból- mozaik, képkeret, képeslap
- Játékok, makettek kivitelezése (Töklámpás, Harmonika, Malom, Nyuszi, Mozaik, Képkeret, Bohóc, Tájkép)
- Ajándék díszítése és csomagolása
- Építő és szerelő játékok
- Termékek kivitelezése önállóan vagy csoportosan (makettek, játékok, képek, kollázsok)
- Bemutató tevékenységek (azonos termék változatai különböző anyagokból/technikákkal)
- Versenyek
- Kiállítások

2.3. A végső termék leírása, elemzése és értékelése

- A munka tartalmának közlése
- A saját és a társak termékeinek bemutatása (színezés, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek)
- A saját termék összehasonlítása a megadott mintával vagy hasonló mintákkal
- A tevékenység termékeinek értelmezése és értékelése az alábbi ismérvek alapján:
  - a munkafolyamat lépéseinek betartása
  - eszközök és anyagok helyes használata
  - tiszta és rendezett munkavégzés
  - a tárgyak és a megjelenített lények tulajdonságainak tükrözése
  - arányok figyelembe vétele stb.
- Az egyéni termék értékelése
- A társak termékeinek értékelése

VII. Osztály

- A termék értékesítésének lehetőségei

3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben

VII. osztály

3.1. Egyéni biztonságot garantáló készségek gyakorlása

- nagyobb fokú veszéllyel rendelkező eszközök/tárgyak helyes használata (tű, olló, kés, elektronikai eszközök stb.)
- Munkavédelmi és munka higiéniai kiképzés
- Tűzvédelmi kiképzés
- Elsősegélynyújtási kiképzés, munkavégzés közben szerzett esetleges sérülések esetén
- **Személyi higiénia** (kéz, fog, haj, arc és test)
- Tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)

3.2. A ruházat tisztántartása és tárolása; a készségek megfelelő alkalmazása

-Gyakorlati tevékenységek - ruházat és lábbeli tisztántartása, gondozása és tárolása:

- Ruhák becsomagolása
- Cipők tisztítása
- Gomb varrás és ruha javítás
- Vállfára helyezés

- Gyakorlati tevékenységek a ruházat és lábbeli használatára:

- Öltözködés/vetkőzés
- Gombok, kapcsok, tépőzárak használata
- cipzár le-, felhúzása
- fűzők ki-, bekötése (bog, csokor)

3.3. Lakótér rendezési és tisztántartási készségek alkalmazása (osztályterem, gyerekszoba stb.)

- Gyakorlati tevékenységek a lakótér tisztántartására:

- A lakótér és az osztályterem tárgyainak rendezése
- A mosdó helyes használata és tisztántartása
- Szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás, a seprű és a lapát helyes használata.

3.4. Háztartási és ételkészítési - higiéniai készségek alkalmazása

Gyakorlati tevékenységek – alapvető háztartási készségek:

- Háztartási eszközökkel való ismerkedés (evőeszközök, edények, seprű, lapát stb.)
- asztalterítés ülőhelyeknek megfelelő számú evőeszközökkel, tányérokkal
- egyes ételkészítési válogatása és tisztítása
- becsomagolt termékek kibontása (dobozok, befőttes üvegek stb.)

VII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak kezelése biztonságos feltételek között (pl. Tálcáról felszolgálás, telecsésze, zöldség, gyümölcs tisztítása) - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, húsító készítése; <ul style="list-style-type: none"> ➤ használt tárgyak tisztítása (evőeszközök, edények, szalvéta, konyharuha); ➤ hulladék gyűjtése és eldobása
<p>3.5. Növény- és állatgondozási készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, ápolása az iskola kertje, élő sarok az osztályban (ültetés, öntözés, tisztítás, betakarítás) - ökológiai magatartás fejlesztése (újrahasznosítható hulladék gyűjtése és azok felhasználása különböző tevékenységekben, a zöldövezet tisztántartása/iskola parkja) - háziállatok/házikedvencek gondozása (felismerése, megfelelő etetése, gondozása, stb.); -botanikus kertek, állatkertek, múzeumok, farmok, gyümölcsöskertek látogatása

Tanítási tartalmak

Tartalom	VII. osztály
<p>A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző munkaeszközök: (ecset, olló, tű, öntőforma, orsó, rajztábla, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minta, rajzfelszerelés, építőjátékok, puzzle, stb) és ezek használata. ▪ Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magvak, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes lapok, karton, filcek, gyurma, gyöngyök, cérna, kötő, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenyék, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojánhéj, szalag, bőr, textilanyagok) ▪ A környezetben előforduló tárgyak megismerése és kezelése ▪ Munka technikák (szakítás, ragasztás, hajlítás, kollázs, origámi, formázás, tekerceselés, csavarás, fűzés, sodrás, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, összeszerelés, festés)

Tartalom	VII. osztály
Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/műveletek ▪ Egyszerű termékek, játékok, díszítő elemek, modellek ▪ Építő és szerelő játékok ▪ Egyénileg és csoportosan elkészített termékek ▪ Termékek kiállítása ▪ A termékek értékesítése
A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testi higiénia ▪ Ruházat- és lábbeli higiénia ▪ A lakótér gondozása és tisztántartása ▪ Élelmiszer - higiénia és háztartási készségek ▪ Növények és állatok gondozása

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és munkaanyagokkal

VIII. Osztály
<p>1.1. Munkaeszközök felismerése Példák tanulási tevékenységekre: Különböző munkaeszközök és ezek használatának megismerése: olló, rajztervek , lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minták, rajzfelszerelés, ecset, puzzle, építőjátékok, formaegyeztetők stb.</p>
<p>1.2. Gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése Példák tanulási tevékenységekre:</p>

VIII. Osztály

- Gyakorlati tevékenységek a különböző anyagok felismerésére és azonosítására (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magok, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes papír, karton, filc, gyurma, gyöngyök, cérna, fonal, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenye, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojánhéj, szalagok, bőr, szövet)
- Gyakorlati tevékenységek a különböző élelmiszerek felismerésére és azonosítására (tejtermékek, péktermékek, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztítószeres (mosószeres, rongyok, kefék stb.)

1.3. Különböző anyagokkal és munkaeszközökkel végzett munkafolyamatok gyakorlása

Példák tanulási tevékenységekre:

- Tépés, ragasztás, hajtogatás, kollázs, origami, formázás, tekerceselés, csavarás, gyúrás, fűzés, összefűzés, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, festés, összeszerelés gyakorlása
- Gyakorlatok a papír tépésére és összegyűrésére (Őszi gyümölcsök, Karácsonyi díszek, Karácsonyfa, Kosárka, Léggömbök, Húsvéti tojás)
- Sablon szerinti kontúrrajzolás (külső és belső kontúr), vágás és ragasztás kontúrkövetéssel (Keretek mértani formákból, Házi- és vadállatok, Jelzőlámpa, Óra keret, Kollázs, Meseházikó, Akvárium)
- Vágás, görbítés, hajtogatás, és ragasztás:
  - egyszerű hajtogatás;
  - egyszerű ragasztás (két egymásra helyezett papírlap ragasztása)
- Kollázs – Képeslapok szárított virágokból, Képek különböző magvakból, Tájkép
- Origami – legyező, pohár, csákó, kutyus, csónak.
- Gyurma, gipsz és agyag formázása, megmunkálása – gyümölcsös kosár, gyöngyfűzér, láncok, betűk és számok, állatok, álarok
  - translációs mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel
  - körkörös mozgások egymással szemben lévő tenyerekkel
  - translációs mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel
  - körkörös mozgások munkalap felé fordított tenyerekkel (percc, golyók)
  - nyomó és lapító mozgások (palacsinta, pogácsa)
  - translációs mozgások és körkörös mozgások munkalap felé fordított ujjbegyekkel (A sárgarépa, A hóember)
  - nyomó és lapító mozgások ujjbegyekkel (keksz készítés, kenyér gyúrás stb.)
  - mélyítő mozgások a nagyujj segítségével (Pohárka)
  - préselő mozgások (gyurmát/agyagot formákba, gipszet öntőformákba)
- Gyakorlati tevékenységek: tekerceselés, csavarás, fonás, bogozás, sodrás (Márciuska, Könyvjelző beszegése, Bojt, Karkötők fonása, hajpánt, Szemüvegtok, Kötél, Labdaháló)

VIII. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: varrás, szövés papírcsíkokkal, 2-3-4 szalagból fonás (Fonjunk szépen, Szőnyegecske, Háló) - Gyakorlatok a varrás szimulálására („Jukasztott anyagok”)

2. Hasznos termékek és/vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása

VIII. Osztály
<p>2.1. Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/ műveletek felismerése</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adott minták irányított megfigyelése - A végső termék megvalósítási lépéseinek az irányított megfigyelése (önállóan vagy segítséggel) - A végső termék megvalósításához szükséges műveletek sorrendbe rendezése - A termék megvalósításához szükséges lépések/műveletek megfogalmazása - A termék létrehozása minta alapján (önállóan vagy segítséggel) - Gyurma, agyag, tészta formázása minta alapján - Kollázs készítése különböző anyagok felhasználásával (papír, magvak, szárított virágok stb.) - Képeslapok és dísz tárgyak készítése - Tematikus projektek.
<p>2.2. Egyszerű termékek létrehozása a tanult technikákkal</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Termékek kivitelezése: puzzle; origami- Gém stb.; mintázás- Hóember; kollázs- Virágváza, Fa; fűzés- Márciuska; fonás- kötél; alkotások krepp papírból- Szivárvány, Szőlő, Pillangó; alkotások tojánhéjból/ kagylóból- mozaik, képkeret, képeslap - Játékok, makettek kivitelezése (Töklámpás, Harmonika, Malom, Nyuszi, Mozaik, Képkeret, Bohóc, Tájkép) - Ajándék díszítése és csomagolása - Építő és szerelő játékok - Termékek kivitelezése önállóan vagy csoportosan („Konyhai kesztyű”, „Babakötény”, „Zsebkendő”, „Dekor szalvéta”, „Mikulás sapka”, „Mikulás csizmája”, „Népviselő”, „Táska”, „Könyvjelző”, „Álarc”, „Karácsonyfa díszek”) - Bemutató tevékenységek (azonos termék változatai különböző anyagokból/technikákkal) - Termékek kivitelezése önállóan vagy csoportosan (makettek, játékok, képek, kollázsok) - Versenyek - Kiállítások

VIII. Osztály**2.3. A végső termék leírása, elemzése és értékelése**

- A munka tartalmának közlése
- A saját és a társak termékeinek bemutatása (színezés, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek)
- A saját termék összehasonlítása a megadott mintával vagy hasonló mintákkal
- A tevékenység termékeinek értelmezése és értékelése az alábbi ismérvek alapján:
  - a munkafolyamat lépéseinek betartása
  - eszközök és anyagok helyes használata
  - tiszta és rendezett munkavégzés
  - a tárgyak és a megjelenített lények tulajdonságainak tükrözése
  - arányok figyelembevétele stb.
- Az egyéni termék értékelése
- A társak termékeinek értékelése
- A termék értékesítésének lehetőségei

3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben

VIII. osztály
<p>3.1. Egyéni biztonságot garantáló készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyobb fokú veszéllyel rendelkező eszközök/tárgyak helyes használata (tű, olló, kés, elektronikai eszközök stb.) - Munkavédelmi és munka higiéniai kiképzés -Tűzvédelmi kiképzés - Elsősegélynyújtási kiképzés, munkavégzés közben szerzett esetleges sérülések esetén - Személyi higiénia (kéz, fog, haj, arc és test) - Tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
<p>3.2. A ruházat tisztántartása és tárolása; a készségek megfelelő alkalmazása</p> <p>-Gyakorlati tevékenységek - ruházat és lábbeli tisztántartása, gondozása és tárolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruhák becsomagolása - Cipők tisztítása - Gomb varrás és ruha javítás - Vállfára helyezés <p>- Gyakorlati tevékenységek a ruházat és lábbeli használatára:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öltözködés/vetkőzés - Gombok, kapcsok, tépőzárak használata - cipzár le-, felhúzása - fűzők ki-, bekötése (bog, csokor)
<p>3.3. Lakótér rendezési és tisztántartási készségek alkalmazása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér tisztántartására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakótér és az osztályterem tárgyainak rendezése - A mosdó helyes használata és tisztántartása - Szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás, a seprű és a lapát helyes használata.
<p>3.4. Háztartási és ételkészítés - higiéniai készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek – alapvető háztartási készségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási eszközökkel való ismerkedés (evőeszközök, edények, seprű, lapát stb.) - asztalterítés ülőhelyeknek megfelelő számú evőeszközökkel, tányérokkal - egyes élelmiszerek válogatása és tisztítása - becsomagolt termékek kibontása (dobozok, befőttes üvegek stb.) - tárgyak kezelése biztonságos feltételek között (pl. Tálcáról felszolgálás, telecsésze, zöldség, gyümölcs tisztítása)

VIII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, húsító készítése; - használt tárgyak tisztítása (evőeszközök, edények, szalvéta, konyharuha); - hulladék gyűjtése és eldobása
<p>3.5. Növény- és állatgondozási készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, ápolása az iskola kertje, élő sarok az osztályban (ültetés, öntözés, tisztítás, betakarítás) - ökológiai magatartás fejlesztése (újrahasznosítható hulladék gyűjtése és azok felhasználása különböző tevékenységekben, a zöldövezet tisztántartása/iskola parkja) - háziállatok/házikedvencek gondozása (felismerése, megfelelő etetése, gondozása stb.); -botanikuskeretek, állatkeretek, múzeumok, farmok, gyümölcsöskertek látogatása

Tanítási tartalmak

Tartalom	VIII. osztály
<p>A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző munkaeszközök: (ecset, olló, tű, öntőforma, orsó, rajztábla, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minta, rajzfelszerelés, építőjátékok, puzzle, stb) és ezek használata. ▪ Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magvak, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes lapok, karton, filcek, gyurma, gyöngyök, cérna, kötő, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenyék, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojáshéj, szalag, bőr, textilanyagok) ▪ A környezetben előforduló tárgyak megismerése és kezelése ▪ Munka technikák (szakítás, ragasztás, hajlítás, kollázs, origámi, formázás, tekerceselés, csavarás, fűzés, sodrás, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, összeszerelés, festés)

Tartalom	VIII. osztály
Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/műveletek ▪ Egyszerű termékek, játékok, díszítő elemek, modellek ▪ Építő és szerelő játékok ▪ Egyénileg és csoportosan elkészített termékek ▪ Termékek kiállítása ▪ A termékek értékesítése
A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testi higiénia ▪ Ruházat- és lábbeli higiénia ▪ A lakóter gondozása és tisztántartása ▪ Élelmiszer - higiénia és háztartási készségek ▪ Növények és állatok gondozása

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és munkaanyagokkal

IX. Osztály
<p>1.1. Munkaeszközök felismerése</p> <p>Különböző munkaeszközök és ezek használatának megismerése: olló, rajztervek , lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minták, rajzfelszerelés, ecset, puzzle, építőjátékok, formaegyeztetők stb.</p>

IX. Osztály
<p>1.2. Gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a különböző anyagok felismerésére és azonosítására (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magok, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes papír, karton, filc, gyurma, gyöngyök, cérna, fonal, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenye, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojáshéj, szalagok, bőr, szövet) - Gyakorlati tevékenységek a különböző élelmiszerek felismerésére és azonosítására (tejtermékek, péktermékek, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztítószer (mosószer, rongyok, kefék stb.)
<p>1.3. Különböző anyagokkal és munkaeszközökkel végzett munkafolyamatok gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tépés, ragasztás, hajtogatás, kollázs, origami, formázás, tekercselés, csavarás, gyúrás, fűzés, összefűzés, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, festés, összeszerelés gyakorlása - Sablon szerinti kontúrrajzolás, vágás és varrás kontúrkövetéssel (konyhai kesztyű, táska) -Kollázs – Képeslapok szárított virágokból, Képek különböző magvakból, Tájkép -Origami – legyező, pohár, csákó, kutyus, csónak. -Gyurma, gipsz és agyag formázása, megmunkálása – gyümölcsöskosár, gyöngyfűzér, láncok, betűk és számok, állatok, álarok - Gyakorlati tevékenységek: tekercselés, csavarás, fonás, bogozás, sodrás (Márciuska, Könyvjelző beszegése, Bojt, Karkötők fonása, hajpánt, Szemüvegtok, Kötél, Labdaháló) - Gyakorlati tevékenységek: textilek varrása és varrásminták elsajátítása - Gyakorlati tevékenységek: szőnyegszövés meghatározott keretbe - "A színes szőnyeg"; - Különböző varrásgyakorlatok (két, négy lyukú stb.)

2. Hasznos termékek és/vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása

IX. Osztály
<p>2.1. Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/ műveletek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek: adott minták irányított megfigyelése - A végső termék megvalósítási lépéseinek az irányított megfigyelése (önállóan vagy segítséggel) - A végső termék megvalósításához szükséges műveletek sorrendbe rendezése - A termék megvalósításához szükséges lépések/műveletek megfogalmazása - A termék létrehozása minta alapján (önállóan vagy segítséggel) - Gyurma, agyag, tézta formázása minta alapján

IX. Osztály

- Kollázs készítése különböző anyagok felhasználásával (papír, magvak, szárított virágok stb.)
- Képeslapok és dísz tárgyak készítése
- Tematikus projektek.

2.2. Egyszerű termékek létrehozása a tanult technikákkal

Gyakorlati tevékenységek:

- Termékek kivitelezése: puzzle; origami- Gém stb.; mintázás- Hóember; kollázs- Virágváza, Fa; fűzés- Márciuska; fonás- kötél; alkotások krepp papírból- Szivárvány, Szőlő, Pillangó; alkotások tojáshéjból/ kagylóból- mozaik, képkeret, képeslap
- Játékok, makettek kivitelezése (Töklámpás, Harmonika, Malom, Nyuszi, Mozaik, Képkeret, Bohóc, Tájkép)
- Ajándék díszítése és csomagolása
- Építő és szerelő játékok
- Termékek kivitelezése önállóan vagy csoportosan („Konyhai kesztyű”, „Babakötény”, „Zsebkendő”, „Dekor szalvéta”, „Mikulás sapka”, „Mikulás csizmája”, „Népviselő”, „Táska”, „Könyvjelző”, „Álarc”, „Karácsonyfa díszek”)
- Bemutató tevékenységek (azonos termék változatai különböző anyagokból/technikákkal)
- Versenyek
- Kiállítások

2.3. A végső termék leírása, elemzése és értékelése

- A munka tartalmának közzlése
- A saját és a társak termékeinek bemutatása (színezés, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek)
- A saját termék összehasonlítása a megadott mintával vagy hasonló mintákkal
- A tevékenység termékeinek értelmezése és értékelése az alábbi ismérvek alapján:
  - a munkafolyamat lépéseinek betartása
  - eszközök és anyagok helyes használata
  - tiszta és rendezett munkavégzés
  - a tárgyak és a megjelenített lények tulajdonságainak tükrözése
  - arányok figyelembevétele stb.
- Az egyéni termék értékelése
- A társak termékeinek értékelése
- A termék értékesítésének lehetőségei

3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben

IX. osztály
<p>3.1. Egyéni biztonságot garantáló készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyobb fokú veszéllyel rendelkező eszközök/tárgyak helyes használata (tű, olló, kés, elektronikai eszközök stb.) - Munkavédelmi és munka higiéniai kiképzés -Tűzvédelmi kiképzés - Elsősegélynyújtási kiképzés, munkavégzés közben szerzett esetleges sérülések esetén - Személyi higiénia (kéz, fog, haj, arc és test) - Tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
<p>3.2. A ruházat tisztántartása és tárolása; a készségek megfelelő alkalmazása</p> <p>-Gyakorlati tevékenységek - ruházat és lábbeli tisztántartása, gondozása és tárolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruhák becsomagolása - Cipők tisztítása - Gomb varrás és ruha javítás - Vállfára helyezés <p>- Gyakorlati tevékenységek a ruházat és lábbeli használatára:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öltözködés/vetkőzés - Gombok, kapcsok, tépőzárak használata - cipzár le-, felhúzása - fűzők ki-, bekötése (bog, csokor)
<p>3.3. Lakótér rendezési és tisztántartási készségek alkalmazása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér tisztántartására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakótér és az osztályterem tárgyainak rendezése - A mosdó helyes használata és tisztántartása - Szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás, a seprű és a lapát helyes használata.
<p>3.4. Háztartási és ételkészítés - higiéniai készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek – alapvető háztartási készségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási eszközökkel való ismerkedés (evőeszközök, edények, seprű, lapát stb.) - asztalterítés ülőhelyeknek megfelelő számú evőeszközökkel, tányérokkal - egyes ételkészítési lépések válogatása és tisztítása - becsomagolt termékek kibontása (dobozok, befőttes üvegek stb.) - tárgyak kezelése biztonságos feltételek között (pl. Tálcáról felszolgálás, telecsésze, zöldség, gyümölcs tisztítása)

IX. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, húsíró készítése; ➤ használt tárgyak tisztítása (evőeszközök, edények, szalvéta, konyharuha); ➤ hulladék gyűjtése és eldobása
<p style="text-align: center;">3.5. Növény- és állatgondozási készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, ápolása az iskola kertje, élő sarok az osztályban (ültetés, öntözés, tisztítás, betakarítás) - ökológiai magatartás fejlesztése (újrahasznosítható hulladék gyűjtése és azok felhasználása különböző tevékenységekben, a zöldövezet tisztántartása/iskola parkja) - háziállatok/házikedvencek gondozása (felismerése, megfelelő etetése, gondozása stb.); -botanikuskeretek, állatkertek, múzeumok, farmok, gyümölcsöskertek látogatása

Tanítási tartalmak

Tartalom	IX. osztály
<p>A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző munkaeszközök: (ecset, olló, tű, öntőforma, orsó, rajztábla, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minta, rajzfelszerelés, építőjátékok, puzzle, stb) és ezek használata. ▪ Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magvak, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes lapok, karton, filcek, gyurma, gyöngyök, cérna, kötő, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenyék, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojáshéj, szalag, bőr, textilanyagok) ▪ A környezetben előforduló tárgyak megismerése és kezelése ▪ Munka technikák (szakítás, ragasztás, hajlítás, kollázs, origámi, formázás, tekerceselés, csavarás, fűzés, sodrás, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, összeszerelés, festés)

Tartalom	IX. osztály
Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/műveletek ▪ Egyszerű termékek, játékok, díszítő elemek, modellek ▪ Építő és szerelő játékok ▪ Egyénileg és csoportosan elkészített termékek ▪ Termékek kiállítása ▪ A termékek értékesítése
A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testi higiénia ▪ Ruházat- és lábbeli higiénia ▪ A lakóter gondozása és tisztántartása ▪ Élelmiszer - higiénia és háztartási készségek ▪ Növények és állatok gondozása

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és munkaanyagokkal

X. Osztály
<p>1.1. Munkaeszközök felismerése Példák tanulási tevékenységekre: Különböző munkaeszközök és ezek használatának megismerése: olló, rajztervek , lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minták, rajzfelszerelés, ecset, puzzle, építőjátékok, formaegyeztetők stb.</p>
<p>1.2. Gyakorlati tevékenységekben használt anyagok felismerése Példák tanulási tevékenységekre:</p>

X. Osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlati tevékenységek a különböző anyagok felismerésére és azonosítására (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magok, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes papír, karton, filc, gyurma, gyöngyök, cérna, fonal, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenye, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojánhéj, szalagok, bőr, szövet) - Gyakorlati tevékenységek a különböző élelmiszerek felismerésére és azonosítására (tejtermékek, péktermékek, felvágottak, fűszerek stb.) és tisztítószeres (mosószeres, rongyok, kefék stb.)
<p>1.3. Különböző anyagokkal és munkaeszközökkel végzett munkafolyamatok gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tépés, ragasztás, hajtogatás, kollázs, origami, formázás, tekercselés, csavarás, gyúrás, fűzés, összefűzés, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, festés, összeszerelés gyakorlása - Sablon szerinti kontúrrajzolás, vágás és varrás kontúrkövetéssel (konyhai kesztyű, táska) -Kollázs – Képeslapok szárított virágokból, Képek különböző magvakból, Tájkép -Origami – legyező, pohár, csákó, kutyus, csónak. -Gyurma, gipsz és agyag formázása, megmunkálása – gyümölcsöskosár, gyöngyfűzér, láncok, betűk és számok, állatok, álarok - Gyakorlati tevékenységek: tekercselés, csavarás, fonás, bogozás, sodrás (Márciuska, Könyvjelző beszegése, Bojt, Karkötők fonása, hajpánt, Szemüvegtok, Kötél, Labdaháló) - Gyakorlati tevékenységek: textilek varrása és varrásminták elsajátítása - Gyakorlati tevékenységek: szőnyegszövés meghatározott keretbe - "A színes szőnyeg"; - Különböző varrásgyakorlatok (két, négy lyukú stb.)

2. Hasznos termékek és/vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása

X. Osztály
<p>2.1. Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/ műveletek felismerése</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adott minták irányított megfigyelése - A végső termék megvalósítási lépéseinek az irányított megfigyelése (önállóan vagy segítséggel) - A végső termék megvalósításához szükséges műveletek sorrendbe rendezése - A termék megvalósításához szükséges lépések/műveletek megfogalmazása - A termék létrehozása minta alapján (önállóan vagy segítséggel) - Gyurma, agyag, tézta formázása minta alapján

X. Osztály

- Kollázs készítése különböző anyagok felhasználásával (papír, magvak, szárított virágok, stb.)
- Képeslapok és dísz tárgyak készítése
- Tematikus projektek.

2.2. Egyszerű termékek létrehozása a tanult technikákkal

Gyakorlati tevékenységek:

- Termékek kivitelezése: puzzle; origami- Gém stb.; mintázás- Hóember; kollázs- Virágváza, Fa; fűzés- Márciuska; fonás- kötél; alkotások krepp papírból- Szivárvány, Szőlő, Pillangó; alkotások tojáshéjból/ kagylóból- mozaik, képkeret, képeslap
- Játékok, makettek kivitelezése (Töklámpás, Harmonika, Malom, Nyuszi, Mozaik, Képkeret, Bohóc, Tájkép)
- Ajándék díszítése és csomagolása
- Építő és szerelő játékok
- Termékek kivitelezése önállóan vagy csoportosan („Konyhai kesztyű”, „Babakötény”, „Zsebkendő”, „Dekor szalvéta”, „Mikulás sapka”, „Mikulás csizmája”, „Népviselő”, „Táska”, „Könyvjelző”, „Álarc”, „Karácsonyfa díszek”)
- Bemutató tevékenységek (azonos termék változatai különböző anyagokból/technikákkal)
- Versenyek
- Kiállítások

2.3. A végső termék leírása, elemzése és értékelése

- A munka tartalmának közzélése
- A saját és a társak termékeinek bemutatása (színezés, felhasznált anyagok és eszközök, kiváltott érzelmek)
- A saját termék összehasonlítása a megadott mintával vagy hasonló mintákkal
- A tevékenység termékeinek értelmezése és értékelése az alábbi ismérvek alapján:
  - a munkafolyamat lépéseinek betartása
  - eszközök és anyagok helyes használata
  - tiszta és rendezett munkavégzés
  - a tárgyak és a megjelenített lények tulajdonságainak tükrözése
  - arányok figyelembevétele stb.
- Az egyéni termék értékelése
- A társak termékeinek értékelése
- A termék értékesítésének lehetőségei

3. A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben

X. osztály
<p style="text-align: center;">3.1. Egyéni biztonságot garantáló készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagyobb fokú veszéllyel rendelkező eszközök/tárgyak helyes használata (tű, olló, kés, elektronikai eszközök stb.) - Munkavédelmi és munka higiéniai kiképzés -Tűzvédelmi kiképzés - Elsősegélynyújtási kiképzés, munkavégzés közben szerzett esetleges sérülések esetén - Személyi higiénia (kéz, fog, haj, arc és test) - Tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
<p style="text-align: center;">3.2 A ruházat tisztántartása és tárolása; a készségek megfelelő alkalmazása</p> <p>-Gyakorlati tevékenységek - ruházat és lábbeli tisztántartása, gondozása és tárolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruhák becsomagolása - cipők tisztítása - gomb varrás és ruha javítás - vállfára helyezés <p>- Gyakorlati tevékenységek a ruházat és lábbeli használatára:</p> <ul style="list-style-type: none"> - öltözködés/vetkőzés - gombok, kapcsok, tépőzárak használata - cipzár le-, felhúzása - fűzők ki-, bekötése (bog, csokor)
<p>3.3. Lakótér rendezési és tisztántartási készségek alkalmazása (osztályterem, gyerekszoba stb.)</p> <p>- Gyakorlati tevékenységek a lakótér tisztántartására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakótér és az osztályterem tárgyainak rendezése - Tanszerek tisztántartása és használata - A mosdó helyes használata és tisztántartása - Szellőztetés, felmosás, törlés, vasalás, porszívózás, a seprű és a lapát helyes használata. - iskolai bútorzat ápolása
<p>3.4. Háztartási és ételkészítés - higiéniai készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek – alapvető háztartási készségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Háztartási eszközökkel való ismerkedés (evőeszközök, edények, seprű, lapát stb.) - asztalterítés ülőhelyeknek megfelelő számú evőeszközökkel, tányérokkal - egyes ételkészítési műveletek válogatása és tisztítása

X. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - becsomagolt termékek kibontása (dobozok, befőttesüvegek stb.) - tárgyak kezelése biztonságos feltételek között (pl. Tálcáról felszolgálás, telecsésze, zöldség, gyümölcs tisztítása - szendvics, tea, gyümölcssaláta, zöldségsaláta, húsító készítése; - használt tárgyak tisztítása (evőeszközök, edények, szalvéta, konyharuha); - hulladék gyűjtése és eldobása - gyakorlatok a hátizsákok előkészítésére kirándulásokhoz
<p>3.5. Növény- és állatgondozási készségek alkalmazása</p> <p>Gyakorlati tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - növények gondozása, ápolása az iskola kertje, élő sarok az osztályban (ültetés, öntözés, tisztítás, betakarítás) - ökológiai magatartás fejlesztése (újrahasznosítható hulladék gyűjtése és azok felhasználása különböző tevékenységekben, a zöldövezet tisztántartása/iskola parkja) - háziállatok/házikedvencek gondozása (felismerése, megfelelő etetése, gondozása stb.); -botanikuskeretek, állatkeretek, múzeumok, farmok, gyümölcsöskertek látogatása

Tanítási tartalmak

Tartalom	X. osztály
<p>A munkafolyamatok végrehajtása különböző munkaeszközökkel és anyagokkal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző munkaeszközök: (ecset, olló, tű, öntőforma, orsó, rajztábla, lyukasztó, tűzőgép, hímzőkeret, szögmérő, centis, minta, rajzfelszerelés, építőjátékok, puzzle, stb) és ezek használata. ▪ Anyagok (pohár, ragasztó, agyag, gyanta, gipsz, kovász, magvak, különböző méretű és vastagságú lapok, krepp/fényes lapok, karton, filcek, gyurma, gyöngyök, cérna, kötő, zsinór, gyapjú, levelek, szárított virágok, kagylók, csigák, gesztenyék, toboz, drót, fa, alufólia, pálcikák, tojáshéj, szalag, bőr, textilanyagok) ▪ A környezetben előforduló tárgyak megismerése és kezelése ▪ Munka technikák (szakítás, ragasztás, hajlítás, kollázs, origámi, formázás, tekerceselés, csavarás, fűzés, sodrás, vágás, bogozás, összeillesztés, fonás, szövés, varrás, összeszerelés, festés)

Tartalom	X. osztály
Hasznos termékek és / vagy kreatív munkák gyakorlati megvalósítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyes termékek elkészítéséhez szükséges lépések/műveletek ▪ Egyszerű termékek, játékok, díszítő elemek, modellek ▪ Építő és szerelő játékok ▪ Egyénileg és csoportosan elkészített termékek ▪ Termékek kiállítása ▪ A termékek értékesítése
A társas gesztusok és adaptív készségek gyakorlása a mindennapi életben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testi higiénia ▪ Ruházat- és lábbeli higiénia ▪ A lakóter gondozása és tisztántartása ▪ Élelmiszer - higiénia és háztartási készségek ▪ Növények és állatok gondozása

Módszertani javaslatok

A módszertani javaslatok szerepe, irányt nyújtani a pedagógusnak az iskolai program kivitelezésében úgy, hogy a tanítás-tanulás-értékelés tervezése és kivitelezése során biztosítsa a specifikus kompetenciák kialakítását.

A szakmai előkészítő tevékenységek tantárgy, biztosítja a különböző munkaeszközök és sajátos technikák alkalmazását a gyakorlati készségek fejlesztése érdekében. Olyan készségeket kell kialakítani és begyakorolni, amelyek más tantárgyak területein is használhatóak és hozzájárulnak a megfelelő munkakészség kialakításához és az egyén szociális beilleszkedéséhez.

A tanterv lehetőséget biztosít egy rugalmas didaktikai megközelítéshez, amelyben a tanár választhat a módszertani lehetőségek közül, figyelembe véve a tanulók életkori és pszichoindividuális sajátosságait. V. osztálytól a tanulók kezűgyessége egyre jobb, így egyre több hasznos tárgyat képesek elkészíteni.

El tudnak készíteni különböző textilanyagokból babákat, ruházati cikkeket (kötény), kézi hímzést, bábokat, játékokat és dísz tárgyakat stb., ha érdeklődés és lehetőség van rá

A tanár a tanítási folyamat során a tanulók szükségleteit, képességzavarait figyelembe véve választhat megfelelő anyagokat, munka technikákat, tartalmakat. A magyarázatok legyenek rövidek és érthetőek, hogy a tanulók a termék elkészítésének minden lépésében részt vehessenek, egyénileg vagy a tanár támogatásával.

Könyvészet

1. Miclea, M.,(2005), *Psihologie cognitivă*, Ed. Polirom, Iași;
2. Muller, M.,(2010), *Ergoterapia în psihiatrie*,Limes;
3. Pașca, M.,D., Banga, E.,(2016), *Terapii ocupaționale și arte combinate*, Ed. University Press, Târgu Mureș;
4. Preda, V., (coord),(2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed.Eikon, Cluj-Napoca;
5. Verza, E.,(1994), *Psihopedagogie specială*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
6. Vlad-Popovici, D.,(coord)(2005), *Terapia ocupațională pentru persoanele cu deficiențe*, Ed. Muntenia, Constanța.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Cristina BUDA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Moldovan Ana	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Cucuiat Ciprian Marius	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Covaci Nicoleta Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Juleștean Hossu Țincuța	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Marfici Oresia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Kolozsvari Angela	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Vatavului Sorin	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Țirgu Lăpuș
Bud Cristina Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Hapca Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Jurje Loredana	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Bledea Lucia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Pașca Ana Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Țirgu Lăpuș
Țiudic Adelin Petru	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Țiudic Mihaela Cristina	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Dragoș Maria	Școala Gimnazială Specială Baia Mare

Fordítottak:

Név	Intézmény neve
Pokorny Emese Mónika	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Barabás-Kork Izabella	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

Információs és kommunikációs technológia

Speciális oktatás

V. – X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

Jelen dokumentum tartalmazza a **Információs és kommunikációs technológia** tantárgy iskolai tantervét, amely a **Technológiák** műveltségi terület szerves része és a speciális gimnáziumi oktatás V-X. osztályaiban használt-, a kerettantervben heti egy óraszámában megjelenő anyagot foglalja magába, súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára.

Az iskolai tanterv a nemzeti kerettanterv része. Mint szabályozó dokumentum szerepet tölti be – a tanár számára fontos munkaeszköz –, meghatározva minden egyes tantárgyon belül az oktatás tartalmát (tananyagot), ezt pontos időkeretbe helyezi, figyelembe véve az adott tantárgy kerettantervben elfoglalt helyét és szerepét.

A speciális oktatás tanterve a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára szerkezetileg a következőképpen épül fel:

- bevezető;
- általános kompetenciák;
- sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek (tartalmak);
- módszertani javaslatok.

Az iskolai tanterv **bevezető** része leírja a tanulási-tanítási tevékenység menetét, megindokolja az alkalmazott didaktikai struktúrát, összefoglalja az adott tantárgy tanulmányozásának finalitására vonatkozó lényeges javaslatokat.

Az általános kompetenciák általánosak, összetettek és meghatározzák a tanulás tartalmát.

A sajátos kompetenciák az aktuális tanulmányi év során fokozatosan alakulnak, az alapkompentenciákból származnak és ezek kialakulásának egy-egy szakaszát jelölik. **A tanulási tevékenységek és tartalmak** a specifikus kompetenciák kialakulását célozzák meg és implicit módon ezáltal a javasolt alapkompentenciák eszközei is. A tanulási tartalmak tematikus elrendezésűek.

A módszertani javaslatok a tanítási-tanulási-értékelési folyamat megszervezésének módjaira vonatkoznak. A specifikus kompetenciák kialakítása érdekében különböző tanulási helyzeteket lehet teremteni. Ezek a tanulók konkrét tapasztalataiból indulnak ki és számos tevékenységben jelennek meg, különböző didaktikai stratégiákat követve.

Az utóbbi időben a román társadalomban bekövetkezett változások, az információáradat megnövekedése, a modern kommunikációs és információs technológiák elterjedése hazánkban megköveteli a tanulók sokrétű képzését ezen a területen is. **A Információs és kommunikációs technológia** tantárgy, amely a **Technológiák** műveltségi terület része, egy újonnan bevezetett tantárgy a speciális oktatásban, az OMEN 3622/2018-

as redevlete alapján, amely a speciális iskolák óvodai-, elemi-, és gimnáziumi szintű kerettanterveinek jóvähagyásán alapszik. E tantárgy feltételezi a speciális informatikai programok használatát, információkhoz való hozzáférés céljából, ezen információk különböző helyzetekben történő hatékony felhasználását és a kommunikáció szintjeinek ezekhez történő igazodását, számítógéphasználattal kapcsolatos ismeretek megszerzését és a számítógépes munka-környezet megismerését, az információs kommunikációs technológia általános műveltség szinten történő használatát, amelyeket hasznosan alkalmazhatnak majd azokon a területeken, ahol tevékenykedni és dolgozni fognak.

Az Információs és kommunikációs technológia használata az oktatásban a didaktikai elvek és a tanítási-tanulási stratégiák jelentős változását vonta maga után. Az utóbbi években a speciális nevelési igényű felhasználók számára készült adaptációk jelentős fejlődésnek indultak és ezek az adaptációk váltak ismertté a **támogató és segítő eszközök technológiája** néven.

A segítő technológiák olyan általános hardware és software nyújtotta információs megoldások, amelyek az érzékszervi-, és/vagy mozgásban akadályozott felhasználók számára is lehetővé teszik a számítógépes és kommunikációs technológiák használatát (ideális esetben) ugyanolyan hatékonyan, mint ép társaik esetében.

A segítő technológiák formatív jelentősége az akadályozott egyének személyiségének átalakulásában mutatkozik meg, valamint a tanulási-, és kognitív stílusuk megváltozásában, hozzájárulva ezáltal a kognitív, metakognitív, érzelmi, akarati, magatartásbeli funkciók kialakításához, gyakorlásához, fejlődéséhez, döntő szerephez jutva ezáltal a személyiség kialakításában és fejlesztésében.

E tantárgy meghatározó szerepe abban áll, hogy támaszt nyújt az intellektuális képességzavarral élő és/vagy halmozottan sérült tanulók képzésében, mivel ők nehézségekbe ütköznek a beszédprodukció terén, a beszédfejlődése és kialakítása terén, a megismerő funkciók fejlődése-, és a fonematikai hallás fejlődése terén.

A javasolt tantervben olyan témák és tevékenységek szerepelnek, amelyek a gyerekek pszichés részfunkcióit fejlesztik, lehetőséget teremtve a pedagógus számára is, hogy a gyerek fejlődési/érési ritmusát tiszteletben tartsa és lehetőségeikhez mértén válasszon tevékenységeket.

Ezen modern (információ) felhasználói készségek fejlesztése, vagyis a gyerekek olyan módon történő felkészítése, hogy a számítógépek világában érvényesülni tudjanak és a számítástechnika előnyeit használni tudják, az egyetem előtti oktatás egyik legfontosabb feladata.

A segítő információs technológiák, természetüknél fogva, speciális programok használata során szoros kapcsolatban vannak a számítógépen végzett egyéni/önálló munkával, ezáltal fejlesztve az önálló munkavégzés képességét. Másrészt a számítógépes hálózatrendszeren keresztül több számítógéphasználó között is lehetséges az információcsere, ezért sokkal hatékonyabb, mint bármely klasszikus módszer.

Jelen tanterv kidolgozásakor figyelembe vettek egyéb tantervvel kapcsolatos kutatásokat is, nemzetközi szabványokat, a jelenlegi aktuális és érvényes Információs és kommunikációs technológia tantárgyak tanterveit. A jelenlegi tanterv további kutatások kiindulópontja és a későbbi felülvizsgálatok szükséges szakasza, állomása.

Általános kompetenciák

- 1. A segítő – támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata.**
- 2. Alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával**
- 3. Interdiszciplinaritásra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A segítő - támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata

V. osztály
<p>1.1. A számítástechnikai eszközök hatékony és biztonságos használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - számítógéptípusok: asztali, laptop, tablet, telefon és ezek használata; - hardverösszetevők azonosítása (például: szétszerelt számítógépek, virtuális szimulátorok, oktatófilmek, plakátok segítségével stb.); - a számítógép és a mobil-eszközök helyes használata (tablet, telefon, videojátékok, laptop), kihangsúlyozva ezen eszközök egészségre gyakorolt hatását és veszélyeit helytelen használat esetén, beleértve azon kockázati tényezők azonosítását, amelyek a túlzott mértékű digitális szórakoztatással kapcsolatosak vagy ezen források túlzott használatából származnak;
<p>1.2. Egyes szoftverkomponensek hatékony használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy operációs rendszer szerepének bemutatása; - a felhasználói felület elemeinek használata az adott operációs rendszeren (számítógépes programon) belül (szövegszerkesztés, grafikus szerkesztés stb.); - az információk szervezésének leírása, a fájlok és könyvtárak munkamódszerének a leírása; - főbb műveletek elvégzése fájlokkal és könyvtárakkal (létesítés, törlés, átnevezés, másolás, költöztetés, keresés) személyes digitális források megszervezése céljából.

2. Alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával

V. osztály
<p>2.1. Egyszerű alkalmazások használatához szükséges készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szöveggel ellátott rajzok, üdvözletek készítése, betartva a helyesírási szabályokat, felhasználva a bemutatott programokat, alkalmazásokat; - tájékozódás olyan interaktív környezetben (online játékok), amelyek lehetővé teszik a betűk, számok felismerését és fejlesztik a tanulók kommunikációs-, és kifejezőkészségeit.
<p>2.2. Egyes operációs rendszerhez tartozó segédeszközök használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a segédeszközök leírása és besorolása a helyettesítendő fizikai akadályozottság valamely kategóriájába; - vizuális eszközök használata, ezek hasznossága, működése (nagyító, virtuális billentyűzet); - auditív eszközök használata, ezek hasznossága, működése (elbeszélő-, hangfelismerő eszközök);

V. osztály**2.3. Az internet hatékony használata információgyűjtés céljából**

- az internet szolgáltatásainak azonosítása és szerepük a napi szükségletek kielégítésében;
- veszélyes helyzetek elemzése, lehetséges megoldások, ezen helyzetek elkerülését célzó módok (szerepjátékokkal, filmek tanításával);
- a biztonságos és hatékony internetes szörfözés szabályainak felállítása, webes források hitelességének megvitatása, aktuális tantárgyon belüli és tantárgyközi témaforrások azonosítása céljából.

3. Interdiszciplinárisra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével**V. osztály****3.1. Olvasási készségek fejlesztése**

- olvasás gyakorlása betűfelismerő játékokkal, hiányos szavak és mondatok kiegészítése;
- információk keresése az interneten, ezek mentése (szövegek, képek), tiszteletben tartva a szerzői jogokat, a szoftverlicenzekre-, és a digitális tartalmakra vonatkozó szabályokat.

3.2. Rövid írott üzenetek szerkesztése

- egyszerű szövegszerkesztő alkalmazások használata;
- rövid üzenetek létrehozása, rövid üzenetek összetevőinek meghatározása (címezett, tartalom stb.);
- üdvözlitek készítése különleges alkalmakra vagy vallásos és nemzeti ünnepekre;

3.3. Grafikus szerkesztéshez speciális műveletek használata digitális anyagok készítéséhez

- két-, vagy háromdimenziós szereplők rajzolása speciális szerkesztőprogramokkal versenyek alkalmával;
- üdvözlőkártyák, reklámplakátok, logók létrehozása

Tartalmak

Tartalmi területek	V. osztály
Biztonsági és ergonómiai normák	Biztonsági és munkavédelmi szabályok a számítógépes laborban A test megfelelő helyzete a munkavégzés során
Számítástechnikai és kommunikációs rendszerek típusai	Számítástechnikai és kommunikációs rendszerek a mindennapi életben és ezek fejlődése
Számítástechnikai rendszer felépítésének elemei	A számítástechnikai rendszer általános felépítése A számítástechnikai rendszer hardverelemeinek szerepe
Operációs rendszerek	Az operációs rendszer szerepe Az operációs rendszer felhasználói felületének elemei Műveletek fájlokkal és mappákkal
Internet	World Wide Web szolgáltatások: - szörfözés; - információkeresés keresőmotorok segítségével; - információk mentése;

Tartalmi területek	V. osztály
	Az internet biztonságos használata
Segédeszközök	Nagyító Képernyő elbeszélő Virtuális billentyűzet
Szövegszerkesztők	Betűfelismerő online játékok (http://www.abcya.com/) Egyszerű szövegszerkesztők Virtuális és valóságos billentyűzet használata szövegek szerkesztéséhez
Grafikus szerkesztők	Egy grafikus szerkesztő szerepe Specifikus elemek felhasználói felületen Grafikus fájlok létrehozása, megnyitása, mentése Parancsok adása kijelöléshez, másoláshoz, költöztetéshez, törléshez Képek átméretezése, vágása, elforgatása Tájképek szerkesztése Rajzeszközök Színek használata képfeldolgozás során, egyedi színek keverése. Képek kitöltésének módjai Szövegbe illesztés és szerkesztés

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A segítő- támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata

VI. osztály
<p>1.1. Dokumentumok szerkesztése speciális alkalmazásokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - szövegszerkesztő alkalmazások elemeinek feltárása, fő jellemzők azonosítása; - dokumentumok szerkesztése speciális műveleteket alkalmazva; - dokumentum szerkesztése célszerű eszközök használatával.
<p>1.2. Csoportos együttműködést célzó alkalmazások használata digitális anyagok létrehozására</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajzok és történetek létrehozása iskolai tananyagban megjelent témákkal, közös szerzővel (csoportosan), együttműködést célzó alkalmazásokkal, wiki oldalak, Google Docs; - a csapattagok hozzájárulásának értékelése, a szerzők önértékelése a megszerkesztett anyag történetének fényében.

2. Alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával

VI. osztály
<p>2.1. Segédeszközök használata szoftveralkalmazásoknál</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy internetböngésző felhasználói felületeinek, elemeinek azonosítása; - olyan böngészővel ellátott alkalmazások keresése és telepítése, amelyek szöveges olvasási funkciókkal rendelkeznek.
<p>2.2. Elektronikus postán keresztül (e-mail) kommunikáció speciális műveleteket használva</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy internetes kommunikációs alkalmazás felhasználói felületeinek, elemeinek azonosítása; - e-mail fiók létrehozása és társakkal történő kommunikáció; - fájlok csatolása, újraküldése, átirányítása, meglévő üzenetek rendszerezése mappákba és kategóriákba.

3. Interdiszciplinaritásra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével

VI. osztály
<p>3.1. Mindennapi élethelyzetekre vonatkozó hasznos dokumentumok kidolgozása a tanult alkalmazások felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus dolgozatok készítése/szerkesztése modell után, előre meghatározott egyszerű szabályok szerint;

VI. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - levelek írása, okiratok-, üdvözlőlapok szerkesztése; - „adatbázis” típusú dokumentumok készítése az osztály diákjaival, táblázatok felhasználásával; - számokat és mértani alakzatokat tartalmazó feladatlapok tervezése speciális alkalmazásokkal.
<p>3.2. Fogalmazások, esszék, rövid jellemzések elbeszélő-, és lírai előadások megvalósítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - történetek, leírások alkotása események, szokások alapján csapatokba szerveződve; - versek és dalok költése, szerkesztése hivatalos-, és vallásos ünnepek alkalmával.

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. osztály
Szövegszerkesztők	<p>Egy szövegszerkesztő felhasználói felülete Dokumentumok elkészítéséhez szükséges alkalmazások alapeszközei Dokumentum kezelésének műveletei: létrehozás, megnyitás, megtekintés, mentés, bezárás A dokumentum eszközei: szövegek, képek, táblázatok Egy dokumentum szerkesztésének műveletei: másolás, költöztetés, törlés Egy dokumentum formázásának műveletei: szöveg, kép, táblázat, oldal A nyomtatott oldalak szerkesztési és esztétikai követelményei/általános szabályai Specifikus követelmények egy dokumentum elkészítéséhez (oldalak mérete, betűméret, képméret, táblázat formázása)</p>
Együttműködést segítő alkalmazások	<p>Az együttműködésen alapuló alkalmazás fogalma Bejelentkezés az együttműködésen alapuló alkalmazásba Az együttműködésen alapuló alkalmazások előnyei Az együttműködést segítő alkalmazások felhasználói felülete Munkaeszközök: dokumentumok, bemutatók Az alkalmazáson belüli engedélyezett műveletek: közzététel, tartalom módosítása</p>
Internet	<p>Böngészés, szörfözés. Egy böngésző felületének grafikus elemei Információk keresése az interneten keresőmotorok segítségével és ezek másolása/mentése E-mail szolgáltatók Biztonságos internetezés</p>

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A segítő – támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata

VII. osztály
<p>1.1. Szakmai eszközök hatékony használata bemutatáskor</p> <ul style="list-style-type: none"> - a bemutatás alkalmazás felületi elemeinek feltárása főbb jellemzőinek azonosítása céljából; - egy minta-bemutató felülvizsgálata szerkezet és effektusok szempontjából és ennek módosítása a tartalom és a megjelenés szintjén; - új bemutató-előadás készítése megadott vagy választott téma alapján, tárgyak animációs hatásainak felhasználásával, diák (diafilmek) elhelyezésével/áthelyezésével, majd a bemutatás kivetítése, lejátszása.
<p>1.2. Speciális műveletek alkalmazása az interneten keresztüli kommunikációhoz az üzenetküldő szolgáltatások segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - az internetes kommunikációs alkalmazás felületi elemeinek azonosítása; - e-mail fiók létrehozása és csoporttársakkal való kommunikáció; - a fájlok csatolásának-, újraküldésének-, és átirányításának gyakorlása; - a gyerek jogai online környezetben; - a technológia pozitív felhasználása és mindannyiunk szerepe egy jobb és biztonságosabb online közösség létrehozásában.

2. Alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával

VII. osztály
<p>2.1. Grafikus-interaktív környezet használata problémamegoldó képesség gyakorlására</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes minta-bemutatók lejátszása, a követelmények szerinti módosítása és új bemutatók létrehozása speciális eszközök használatával; - az algoritmusok gyakorlati vagy játékvezérlési hatásainak azonosítása; - játékos problémák megoldása speciális interaktív eszközök alkalmazásával.
<p>2.2. Megoldási lépések alkalmazása egyszerű feladatoknál, amelyek megfelelnek a megszokott helyzeteknek, internetes adatok felhasználásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - követelmények megvitatása (például egy bemutatás témájával kapcsolatosan), következtetett, elvárt eredmények azonosítása; - stratégiák megállapítása oktatási tartalmú anyagok kidolgozására, egy tantárgy keretén belül, és ezek közül a legmegfelelőbb kiválasztása.

3. Interdisziplinaritásra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével

VII. osztály	
3.1. Bemutató készítése konkrét műveletek segítségével különböző témák illusztrálására	<ul style="list-style-type: none"> - egy adott témájú előadás bemutatása, az esztétika és az ergonómia alapelveinek alkalmazásával ezen informatikai termékek kivitelezésében; - adott forgatókönyv alapján egy bemutató-előadás készítése, megszabott tárgyakkal és hatásokkal, megfelelő formátumok kiválasztásával, a közönségtől és a témától függően: játék-, film bemutatása, kézimunka témájú bemutató stb.; - egy adott témájú előadás bemutatása az osztálytársak előtt, a megfelelő magatartási-, viselkedési-, kifejezési-szabályok alkalmazásával.
3.2. Információk továbbítása és gyűjtése internetes kommunikációs szolgáltatások révén	<ul style="list-style-type: none"> - üzenetek váltása egy téma megvitatása során és többszörös üzenetváltás fontos hirdetések közvetítve egy csoportban (osztályban) - több változat közül a legmegfelelőbb üzenetes forma kiválasztása, megfelelő nyelvezet használata az üzenet céljától és tartalmától függően (meghívók, levelek, banki tevékenységek elemzése egy kollegával stb.).

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. osztály
Bemutatók	<p>Bemutatást megvalósító alkalmazás felületi elemei A bemutatást megvalósító alkalmazás alapvető eszközei A bemutatást kezelő műveletek: létrehozás, megnyitás, kivetítés, mentés különböző formátumokban, zárás Bemutató felépítése: dia képek, bemutatókban használt objektumok (szövegdobozok, képek, alakzatok, táblázatok) Szerkesztési műveletek: objektum beillesztése, másolása, áthelyezése, törlése Szövegek, objektumok, dia képek formázása Animációs hatások Átmeneti hatások A bemutató megjelenítésének módjai Alapvető esztétikai és ergonómiai szabályok a bemutatás során A bemutatás alapvető szabályai</p>
Internetes kommunikáció	<p>Biztonsági óvintézkedések az internet használatakor Személyes adatok védelme az internetes kommunikáció során (például jelszavak szerkezete és védelme, virtuális azonosságtudat védelme) E-mail fiókok, az e-mail szolgáltatásokon keresztül elküldött üzenet szerkezete, felhasználók névjegyzéke Műveletek elektronikus üzenetekkel: megnyitás, megfogalmazás, válaszírás, elküldés, átirányítás, fájlok csatolása</p>

Tartalmi területek	VII. osztály
	Online kommunikációs szabályok: (hivatalos levelek) formális megszólításai, helyesírási szabályok stb

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A segítő -támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata

VIII. osztály
<p>1.1. A táblázatkezelő alkalmazások használata egyszerű problémák megoldására</p> <ul style="list-style-type: none"> a táblázatkezelő alkalmazások felületi elemeinek feltárása annak főbb jellemzőinek azonosításához; egy minta-számolólap/táblázat elemzése szerkezet és felhasznált effektusok szempontjából és ezek tartalmi és megjelenési formáinak megváltoztatása; új számolólap/táblázat létrehozása megadott vagy választott témán belül, egyszerű számítási képleteket használva.
<p>1.2. Audio és audio-vizuális alkalmazások használata</p> <ul style="list-style-type: none"> a médiafájlok típusainak (képek, videó és hang) leírása; tömörítési, összevonási módszerek, kiemelve a fájl méretet, a minőség és a választott tömörítési, összevonási mód egymáshoz való viszonyát.

2. Alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával

VIII. osztály
<p>2.1. A számológépek használata egyszerű problémák megoldásához</p> <ul style="list-style-type: none"> meghatározott címkézési és szerkesztési elemek azonosítása adatgyűjtési táblázat létrehozásával (például a féléves átlag kiszámítása); a különböző tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása képletek, funkciók, diagramok és táblázatok alkalmazásával.
<p>2.2. Audio és audio-vizuális alkalmazások használata egy anyag készítéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy audio-vizuális termék előállításához való felkészülés szakaszainak meghatározása; - videószerkesztő segítségével filmek készítése különböző iskolai és iskolán kívüli események bemutatására.

3. Interdiszciplinárisra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével

VIII. osztály
<p>3.1. Számítógépes termékek kidolgozása táblázatkezelő alkalmazásokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> a valós életből merített adatok feldolgozása: kiszámítani egy osztály tanulmányi

VIII. osztály
eredményeinek átlagát, havi kiadások állapota stb.;
táblázat készítése az iskolai helyzetről egy adott tantárgyon belül, a minimális és maximális jegyek meghatározása;
Megfelelő típusú grafikonok kiválasztása a célközönségtől és a témától függően (például osztályzatok átlagának diagramja).
3.2. Egy adott téma szemléltetése audio, illetve audio-vizuális termékek készítésével, kidolgozásával
egy iskolai történéssel kapcsolatos téma feldolgozása zenei aláfestéssel rendelkező videóklipben;
interjú készítése egy tanárral vagy helyi személyiséggel;
verseny szervezése „Helybéli gyönyörűségek” témával és fényépkiállítással.

Tartalmak

Tartalmi területek	Tartalmak
Táblázatszerkesztő	<p>A táblázatkezelő alkalmazás szerkezeti elemei</p> <p>A táblázatkezelő felépítése (táblázat, oszlop, sor, ablak, fejléc stb.)</p> <p>Műveletek egy táblázat készítéséhez: alkotás, kinyitás, megtekintés, mentés, bezárás</p> <p>Szerkesztési műveletek (kiválasztás, másolás, áthelyezés, törlés).</p> <p>Sorok/oszlopok szerkesztési műveletei</p> <p>Cellák szerkesztése (tartalom igazítása, szegély állítása, karakter színének állítása stb.)</p> <p>Adattípusok: szám, szöveg, dátum</p> <p>Az adatok növekvő/csökkenő sorrendbe való helyezése egy táblázaton belül, egy vagy több szempont szerint</p> <p>Képletek számtani műveleteket használatakor (+, -, *, /)</p> <p>A táblázatkezelő alkalmazás szerepe a maximum, minimum, számtani átlagfüggvények kiszámításában</p> <p>Grafikonok: grafikontípusok</p>
Hang és videó-szerkesztő alkalmazások	<p>Egy audio és audio-vizuális alkalmazás feldolgozó felülete</p> <p>Műveletek egy audio és audio-vizuális alkalmazás kezeléséhez: alkotás, kinyitás, megtekintés, mentés, bezárás</p> <p>A hangok felvétele és lejátszása</p> <p>Több forrásból származó hang keverése</p> <p>Egy audio, audio-vizuális részlet törlésre, átmásolása vagy áthelyezése</p> <p>Átmeneti hatások a jelenetek között</p> <p>Átfedési zene a jelenetekhez</p> <p>Átfedési szöveg a jelenetekhez</p>

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A segítő - támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata

IX. osztály
<p>1.1. A számítógép használatának következményei egészségügyi szempontból</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkafeltételek javítása; - egészségügyi és biztonsági intézkedések a számítógép használata során; - nem megfelelő munkakörnyezet által okozott bántalmak.
<p>1.2. Személyes számítógép működésének leírása</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes számítógép hardver és szoftver összetevőinek azonosítása: a központi meghajtó, a bemeneti/kimeneti eszközök, a memória, az operációs rendszer és a szoftver típusok; - a személyes számítógép összetevőinek szerepe.
<p>1.3. Az alapvető szövegfeldolgozási műveletek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szöveg feldolgozásához szükséges alapvető műveletek felsorolása és alkalmazása; - a szövegformázás különböző módozatainak alkalmazása; - grafikus elemek, listák, táblázatok és oldalszélek használata.
<p>1.4. A speciális eszközök hatékony felhasználása egy bemutató elkészítéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> - a bemutatás alkalmazás felületi elemeinek feltárása főbb jellemzőinek azonosítására céljából; - egy minta-bemutató felülvizsgálata szerkesztés és effektusok szempontjából, valamint ennek módosítása tartalom és megjelenés szintjén; - új bemutató előadás készítése, megadott vagy választott téma alapján, animációs effektusok és dia képek felhasználásával, valamint a bemutató kivetítése/lejátszása.

2. Az alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával

IX. osztály
<p>2.1. Szövegszerkesztő alkalmazások gyakorlati használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - kérvény összeállítása, komplex oklevél megszerkesztése, hivatalos levél írása, bizonyos tárgyon belül egy dolgozat elkészítése; - a megszerkesztett dokumentumok rendszerezése.
<p>2.2. Megoldási lépések alkalmazása egyszerű feladatoknál, amelyek megfelelnek a megszokott helyzeteknek</p> <ul style="list-style-type: none"> - követelmények megvitatása (például egy bemutatás témájával kapcsolatosan), következtetett, elvárt eredmények azonosítása;

IX. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - stratégiák megállapítása oktatási tartalmú anyagok kidolgozására, egy tantárgy keretén belül, és ezek közül a legmegfelelőbb kiválasztása; - egy bemutató elkészítése egy adott témán belül (például az évszakok).

3. Interdiszciplinaritásra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével

IX. osztály
3.1. Vállalkozói jellegű termékek létrehozása <ul style="list-style-type: none"> - képeslap készítése ünnepek alkalmából (vallásos vagy hivatalos); - egy oklevél kidolgozása és megszerkesztése; - egy új marketing ötlet terjesztése, hirdetés vagy reklámlap létrehozásával.
3.2. Egy termék bemutatása <ul style="list-style-type: none"> - a termékek bemutatási módjának megbeszélése, a termékek típusától függően; - különböző típusú termékek bemutatása: kozmetikumok, pékáruk, bútorok, ruhák stb.

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. osztály
Ergonómiai és biztonsági normák	Biztonsági és munkavédelmi szabályok a számítógépes laborban A test megfelelő helyzete a munkavégzés során
Számítástechnikai rendszer felépítésének elemei	A számítástechnikai rendszer általános felépítése A számítástechnikai rendszer hardverelemeinek szerepe. Az eszközök típusai Adattároló eszközök
Operációs rendszerek	Az operációs rendszer szerepe Az operációs rendszer felhasználói felületének elemei Adatok külső tárolása (külső hard, stick)
Szövegszerkesztők	Egy szövegszerkesztő felhasználói felülete Dokumentumok elkészítéséhez szükséges alkalmazások alapeszközei Dokumentum kezelésének műveletei: létrehozás, megnyitás, megtekintés, mentés, bezárás A dokumentum eszközei: szövegek, képek, táblázatok Egy dokumentum szerkesztésének műveletei: másolás, költöztetés, törlés Egy dokumentum formázásának műveletei: szöveg, kép, táblázat, oldal A nyomtatott oldalak szerkesztési és esztétikai követelményei/általános szabályai Specifikus követelmények egy dokumentum elkészítéséhez (oldal mérete, betűméret, képméret, táblázat formázása)
Bemutatók	Bemutatást megvalósító alkalmazás felületi elemei A bemutatást megvalósító alkalmazás alapvető eszközei A bemutatást kezelő műveletek: létrehozás, megnyitás, kivetítés, mentés különböző formátumokban, zárás Bemutatás felépítése: dia képek, bemutatókban használt

Tartalmi területek	IX. osztály
	objektumok (szövegdobozok, képek, alakzatok, táblázatok) Szerkesztési műveletek: objektum beillesztése, másolása, áthelyezése, törlése Szövegek, objektumok, dia képek formázása Animációs hatások Átmeneti hatások A bemutató megjelenítésének módjai Alapvető esztétikai és ergonómiai szabályok a bemutatás során Alapvető szabályok a bemutatás megtartásakor

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A segítő - támogató információs technológiák felelősségteljes és hatékony használata

X. osztály
1.1. Táblázatkezelő programok használata - egy táblázatkezelő alkalmazás alpműveleteinek és főfogalmainak kezelése; - adatformázási és adatkezelési lehetőségek táblázatok használata során; - képletek és funkciók használata; - bizonyos technikák és eljárások használata grafikonok és diagramok elkészítése során; - helyes beállítások kiválasztása egy számolólap nyomtatása során
1.2. Internethálózat használata - fogalomtisztázás az internethasználat során (struktúra, felépítés); - az internet biztonságos használatának alapfogalmai; - információk keresése az interneten keresőmotorokkal, ezek másolása, lementése.
1.3. Internetes kommunikációs szolgáltatások használata - egy kommunikációs alkalmazás felhasználói felületi elemeinek azonosítása; - e-mail és üzenetkezelő fiók létrehozása társakkal való beszélgetés céljával; - névjegyzék használata; - fájlok csatolása, újraküldése és átirányítása, meglévő levelek, üzenetek rendszerezése mappákba, kategóriák szerint.

2. Alapvető problémák megoldása szoftveralkalmazások és intuitív információfeldolgozási módszerek használatával

X. osztály
2.1. Alpműveletek használata táblázatoknál - egy minta-számolólap/táblázat elemzése szerkezet és felhasznált effektusok szempontjából és ezek tartalmi és megjelenési formáinak megváltoztatása; - új számolólap/táblázat létrehozása megadott vagy választott témán belül, egyszerű számítási képleteket használva; - adatgyűjtési táblázat létrehozása (például félévi átlag kiszámítására) meghatározott címzési és formázási elemekkel; - különböző tantárgyakhoz kötött feladatok megoldása képletek, funkciók, diagramok és

táblázatok használata által.
<p>2.2. Megoldások lépésekre bontása egyszerű feladatok során, internetes forrásokat használva</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanulási anyag kidolgozásához szükséges stratégiák alkalmazása, internetes forrásokat felhasználva egy tantárgy keretén belül és ezek közül a leghatékonyabb kiválasztása (szöveges dokumentum, bemutató); - internetes hálózati szolgáltatások azonosítása és szerepük leírása a napi szükségletek kielégítésében; - olyan helyzetek elemzése, ahol az internethasználat veszélyekkel jár, megoldások keresése ezekre és lehetséges elkerülési módok kidolgozása (szerepjátékok, oktatófilmek használatával).
<p>2.3. Információk továbbítása és gyűjtése internetes kommunikációs szolgáltatásokon keresztül</p> <ul style="list-style-type: none"> - e-mail-rendszerek bemutatása; - üzenet olvasása, szerkesztése/összeállítása, küldése, továbbítása; - „fájl csatolása” funkció „használata”; - névjegyzék/címjegyzék használata; - beérkezett és elküldött üzenetek mappákba rendszerezése.

3. Interdiszciplinaritásra épülő írás és problémamegoldó kompetenciák fejlesztés különböző feladatok elvégzésével

X. osztály
<p>3.1. Számítógépes termékek kidolgozása táblázatkezelő alkalmazásokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - jelentések/szituációk összeállítása, átlagok kiszámítása egy osztály tanulóinak féléves, éves eredményei alapján különböző tantárgyakból; - költségvetési táblázatok készítése, grafikonok/diagramok beillesztése kiadási kategóriánként; - egy számolólap részeinek nyomtatása, egy táblázat-, vagy egy teljes számolólap nyomtatása.
<p>3.2. IT-termékek kidolgozása internetes információkat felhasználva</p> <ul style="list-style-type: none"> - információk keresése az interneten, ezek elmentése (szövegek, képek), tiszteletben tartva a szerzői jogok védelmét és a digitális tartalmak használatára vonatkozó jogokat; - az összegyűjtött információk felhasználása különböző tantárgyaknál oktatási termékek előállítására (szöveges dokumentumok, bemutatók stb.).
<p>3.3. Üzenetek/levelek küldése, fogadása és rendszerezése internetes kommunikációs szolgáltatásokon keresztül</p> <ul style="list-style-type: none"> - elektronikus postafiók létrehozása (e-mail cím létesítése); - üzenetek váltása egy téma megvitatása során és többszörös üzenetváltás fontos hirdetéseket közvetítve egy csoportban (osztályban); - több változat közül a legmegfelelőbb üzenetes forma kiválasztása, megfelelő nyelvezet használata az üzenet céljától és tartalmától függően (meghívók, levelek, banki tevékenységek elemzése egy kollegával stb.).

Tentamam

Tentamam terütetek	X. osztály
<p>Táblázatkezelők</p>	<p>Az alkalmazás megnyitása, számológap mentése, az alkalmazás bezárása Megtekintési módok Adatok bevitele egy cellába: számok, szövegek, szimbólumok Cellák szerkesztése az adatok típusainak megfelelően Szövegszerkesztés: betűtípus, betűméret, stílus, tájolás, sorok-, oszlopok, számológapok/táblázatok beszúrása Aritmetikai képletek bevezetése összeadások, kivonások, szorzások és osztásokhoz Funkciók (Excel-funkciók) használata: min., max., összeg, átlag Az adatok automatikus kitöltése (autofill) Diagramok és grafikák létrehozása a számológap adatai alapján Nyomtatási beállítások rögzítése A számológap egy részének nyomtatása, továbbá szomszédos cellarészek-, a kijelölt számológap-, vagy egy számológap tábla nyomtatása</p>
<p>Internet</p>	<p>Az internet története Böngészés, szörfözés Egy böngésző felületének grafikus elemei Keresőmotorok Információk keresése az interneten keresőmotorok segítségével, ezek másolása/mentése E-mail szolgáltatások Biztonságos internethasználat</p>
<p>Internetes kommunikáció</p>	<p>Biztonsági óvintézkedések az internet használatakor Személyes adatok védelme az internetes kommunikáció során (például jelszavak szerkezete és védelme, virtuális azonosságtudat védelme) E-mail fiókok, az e-mail szolgáltatásokon keresztül elküldött üzenet szerkezete, felhasználók névjegyzéke Műveletek elektronikus üzenetekkel: megnyitás, megfogalmazás, válaszírás, elküldés, átirányítás, fájlok csatolása Online kommunikációs szabályok: (hivatalos levelek) formális megszólításai, helyesírási szabályok stb.</p>

Módszertani javaslatok

Az Információs és kommunikációs technológia tantárgy tanítása-tanulása, munkafeladatok megoldásán, változatos gyakorlati alkalmazásokon alapuló készségfejlesztő tanulási módszerek segítségével történik, kihangsúlyozva a feladat követelményeinek pontos megvalósítását és az időkeret betartását. A gyakorlati tevékenységek során megvalósuló termékek az egyéni és csapatmunkához szükséges készségek fejlesztését célozzák.

Az oktatást ajánlatos olyan informatikai laborban megszervezni, ahol, a tanítási eljárás optimalizálása érdekében, a tanulók számával megegyező, hálózathoz csatlakoztatott, internet elérhetőséggel rendelkező számítógépek jelenléte biztosított. A számítógépek konfigurációjának lehetővé kell tennie azon alkalmazások futtatását, amelyeken keresztül kialakíthatóak a sajátos kompetenciák.

Fontos a laboratórium felszerelése multifunkcionális nyomtatóval, hangfalakkal, perifériás és információt tároló eszközökkel. Videóprojektor és interaktív tábla használata hozzájárul az interaktív oktatás hatékonyságához.

A tantárgy sajátossága szükségessé teszi az aktív, kölcsönös együttműködésen alapuló módszerek alkalmazását, mint: az egyéni gyakorlati alkalmazások, a felfedezésen alapuló tanulás, a szemléltetés módszere, a heurisztikus beszélgetés módszere.

A szóban forgó terület fejlődési dinamikája rendkívül gyors, ami maga után vonja a szoftverek frissítésének állandó szükségszerűségét, az új változatok bemutatását, megkönnyítve utólag a tanulók alkalmazkodását az újabb verziókhoz.

Figyelembe véve, hogy a bemutatott tevékenységek megvalósítása sajátos nevelési igényű tanulókkal történik, az esetleges hibák miatt előálló zavarok elkerülése érdekében a tanárnak szigorúan követnie kell minden egyes tanuló munkáját, ezért célravezető, ha egy bizonyos program alkalmazásának bemutatása lépésről lépésre történik, pontosan meghatározott sorrendben és ritmusban. Később a tanítási ritmus különbözhet a tanulók sajátosságainak és a képességzavar súlyosságának függvényében.

A világhálón való biztonságos navigálás érdekében, fontos a megfelelő magatartás kialakítása. Hasznos információk és forrásanyagok találhatóak ezzel kapcsolatban a www.oradenet.ro és www.centruldesiguranta.ro oldalakon.

A hatékony didaktikai tervezés érdekében az egyik fontos célkitűzés, egy adott tanulási szakasz egy adott óra keretén belül történő megvalósítása, így szükségtelenné válik a következő lecke során visszatérni az előző óra feladatára.

A tanulók számára bemutatott alkalmazások, konkrét gyakorlatok, lehetőleg a tevékenységi területükre vonatkozzon, kiemelve az információs rendszerek alkalmazásának

előnyeit. Az ismeretek és készségek fokozatos elsajátítása nagymértékben fokozható a programok vonzó és motiváló bemutatásával.

Az értékelés során elsősorban az információk kreatív kiértékelésére és a problémahelyzetek számítógépes megoldásának képességére tegyük a hangsúlyt.

A tantárgy sajátossága, az interaktív tanítási-tanulási módszer, hozzájárul annak tudatosításához is, hogy egy ügyes számítógép felhasználónak nagyobb esélyei vannak a rehabilitáció, valamint a szakmai és társadalmi beilleszkedés folyamatában.

Az órák optimális menete és a tantervben foglaltak megvalósítása érdekében a tanár feladata a tantervi tartalmaknak a tanulók képességeihez való igazítása, valamint szoros együttműködés az osztállyal dolgozó más tanárokkal, az iskolapszichológussal és terapeutákkal.

A munkafeladatok eredménye, terméke tudományos szempontból is és a grafikus felület szempontjából is legyen megfelelő. A tanár és a tanuló szimultán munkája feltételezi minden tanuló tevékenységének szigorú követését (monitorizálását), annak érdekében, hogy az esetleges hibákat még a következő lépés elkezdése előtt észre vegye és kijavíthassa a tanár. Ha az oktató nem veszi észre időben, hogy egy tanuló képtelen megvalósítani egy bizonyos feladatot, sokkal több időt kell majd később fordítani a hibák, hiányosságok kijavítására. Előfordul, hogy a tanuló munkaritmusa lassúbb, vagy lemarad a tanári bemutatásához képest, mert megpróbálja önállóan kijavítani az elkövetett hibát.

Egy adott szoftver tanulmányozása előtt célravezető egy komplex szemléltető alkalmazás bemutatása. Ez növeli a tanulók érdeklődését és fokozhatja a tanulás iránti motivációjukat, amely folyamat kezdetben nehézkes lehet és nem vezet látványos eredményhez. Annak kihangsúlyozása, hogy a számítógép használatának ismerete előnyt jelenthet egy munkahely megpályázásában, növelheti a tanulók aktív részvételét a tanulási folyamatban.

Könyvészet

1. Bucerzan, D., Vulpe, A., (1996), *Leccióni de word*, Ed. Albastră, Cluj Napoca;
2. Cumlișș, C., (1997), *Primii pași în internet*, Ed. All Educational, București;
3. Marinescu, D., Trandafirescu, M. (1995), *Manualul începătorului*, Ed. Teora, București;
4. Routledge, G., (1998), *Utilizare MS-Windows - Ușor și repede*, Ed. Teora, București
5. Știrbu, I., (2001), *Tehnologia informației*, Ed. Solștițiu, Satu Mare;
6. ***Consiliul Național Pentru Curriculum, (2004), *Programe școlare pentru clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului, Tehnologia informației și a comunicațiilor*, București;
7. ***Ministerul Educației Naționale, (2017), *Programa școlară pentru disciplina Informatică și TIC, Clasele a V-a – a VIII-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017*;
8. ***Ministerul Educației Naționale, (2009), *Programe școlare, Tehnologia informației și a comunicațiilor, Clasa A IX-A, Ciclul inferior al liceului, aprobată prin ordin al ministrului Nr. 5099/09.09.2009*.
9. https://www.who.int/phi/implementation/assistive_technology/global_survey-apl/en
10. http://www.who.int/phi/implementation/assistive_technology/phi_gate/en
11. https://www.baum.ro/accesgov/index.php?language=ro&pagina=tehnologii_asistive
12. http://motivation.ro/wp-content/uploads/2016/02/Studiu-de-caz_LM-nevoia-de-accesibilitate-%C8%99i-tehnologie-asistiv%C4%83.pdf
4. https://www.academia.edu/6621888/Instruire_asistata_de_calculator

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Cristina BUDA, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Moldovan Ana	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Cucuiat Ciprian Marius	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
Covaci Nicoleta Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Juleștean Hossu Țincuța	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Marfici Oresia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Kolozsvari Angela	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Vatavului Sorin	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Tîrgu Lăpuș
Bud Cristina Elena	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Baia Mare
Hapca Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Jurje Loredana	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
Bledea Lucia	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmăției
Pașca Ana Maria	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Tîrgu Lăpuș
Țiudic Adelin Petru	Școala Gimnazială Specială Baia Mare

Fordították

Vezeték-, és keresztnév	Intézmény neve
Cândeia-Oláh Sarolta	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Osváth Éva	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Simó Réka Katalin	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLŐDÉS

Speciális oktatás

Előkészítő- IV. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült

értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Tanácsadás és személyes fejlődés** a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tanterve a kompetencia-alapú tanterv mintájára van kidolgozva a speciális oktatás elemi osztályok részére megcélözva, a tanulók személyes és társadalmi fejlődését, valamint a társadalmi integrációhoz szükséges készségek kialakítását.

A 3622/27.05.2018 számú Tanügyminisztérium Rendelet értelmében, a speciális oktatás kerettantervében szereplő **Tanácsadás és személyes fejlődés** tantárgy heti 1 órában tanítandó, a **Tanácsadás és pályaaorientáció** műveltségi terület részeként.

A **Tanácsadás és személyes fejlődés a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók** tanterv szerkezete, a következőket foglalja magában:

- **Bevezetés**
- **Általános kompetenciák;**
- **Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek;**
- **Tartalmak;**
- **Módszertani ajánlások.**

A **kompetenciák** a tanulás útján elsajátított tudás, készségek és attitűdök összességét jelenti, amelyek lehetővé teszik sajátos területek problémáinak, és ugyanakkor különböző helyzetek sajátos és általános problémáinak megoldását.

Általános kompetenciák: teljes tanulási időtartam célja, amelyeket a tanuló elsajátít a **Tanácsadás és személyes fejlődés** tantárgy célja a tanulók ismereteinek ez irányú bővítése a teljes tanulási időtartama alatt.

Sajátos kompetenciák általános kompetenciákból származnak, a tanulási tevékenységekhez kapcsolódva, a tanév során kivitelezendő elsajátítási szakaszokat jelölve.

Tanulási tevékenységek: a kompetenciák kialakítását célzó tanulási tevékenységek szerveződése. A súlyos, nagyon súlyos és halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók potenciáljának kihasználására különböző és változatos tevékenységjavaslatokat tartalmaz, mely szemelgett tartja a különböző tantrgyak keretében elsajátított ismereteket, a tanulók életkori és pszicho-individuális sajátosságait. A **Tanácsadás és személyes fejlődés** tanterv ajánlata a személyre szabott didaktikai szemlélet biztosítása érdekében módosítható, kiegészíthető, lecserélhető a tanulói csoport szükségleteinek függvényében.

A tantervben szereplő **tanulási tartalom** átfogó, transzdiszciplináris megközelítést tükröz és a következő területeket foglalja magába:

- **Önismeret és személyes fejlődés**
- **Érzelmi és társadalmi fejlődés**
- **Az életmód minősége**

A tanulók fejlődési szükségleteit figyelembe véve a **Tanácsadás és személyes fejlődés a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók** tantárgy tananyaga képezi az első lépését annak a szekvenciális képzési programnak, amely az életre való nevelést tartja alapvető célnek, a személyes és társadalmi autonómia kialakítását szorgalmazza a társadalomba való integráció érdekében.

A módszertani útmutató javaslatot tesz a tantárgyra vonatkozó didaktikai stratégiákra, a módszertani tervezésre, valamint bemutatja a folyamatos és összegző értékelés elemeit.

Tanácsadás és személyes fejlődés a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tantárgy olyan tanulási tevékenységeket tartalmaz, amelynek célja a tanulók önismeretének fejlesztése, az érdeklődés, attitűdök,

személyes tapasztalatok és kapcsolati és kommunikációs készségek pozitív kifejezésére kialakítása.

A tanterv követi a hatályos Nemzeti Oktatási törvényben megfogalmazott oktatási ideál és végkimenet követelményeit. Ugyanakkor figyelembe veszi a **Nemzeti Egészségügyi Stratégia 2014-2020** ajánlásait, amely támogatja a szoció-emocionális szempontok támogatását az oktatásban és a **2030-as Fenntartható Fejlődés Napirendjét (2015)**.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A pozitív énkép kialakítása a személy önmagához és másokhoz viszonyított értékelésének függvényében**
- 2. Az érzelmek megfelelő kifejezése a társas kapcsolatokban és az önkontroll kialakítása**
- 3. A kívánt viselkedés kialakítása a pszicho-individuális képességek fejlesztésével**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A pozitív énkép kialakítása a személy önmagához és másokhoz viszonyított értékelésének függvényében

Előkészítő osztály
<p>1.1. Saját test és testrészeinek megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testrészek felismerését szolgáló játékok: <ul style="list-style-type: none"> • „Hol van a fejed?” • „Ki látható a tükörben?” • „Mire használjuk?” (száj, orr, kéz, láb) • „Mutasd meg?” (lábad, kezed)   - Zenehallgatás („Ujjak játéka”); - A test érzetek és észlelések azonosítását szolgáló játékok – éhség, szomjúság, hideg, meleg stb.; - Szerepjátékok: <ul style="list-style-type: none"> • „Miért eszünk?”; • „Miért iszunk vizet?”; • „Mikor iszunk vizet?”; • „Hideg/Meleg van kint!”; • „Hogyan öltözködünk különböző évszakban?”;   - A test oldaliségének megkülönböztetése és ezek használatát elősegítő játékok, jobb/bal kéz: <ul style="list-style-type: none"> • „Mit csinálunk a jobb kezünkkel?” • „Hol van.....? Mire használjuk?”   - Személyes tanulási portfólió.
<p>1.2. A csoporthoz való érzelmi tartozás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rövid mesék hallgatása; - Zenehallgatás; - Rövid filmek megtekintése; - A csoporttársak és felnőttek felismerését elősegítő játékok (osztálytársak, családtagok, tanárok, stb.):   <ul style="list-style-type: none"> • „Ki szólított?” ; • „Mondd, ki érkezett?; • „Az én családom!”.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése a társas kapcsolatokban és az önkontroll kialakítása

Előkészítő osztály
<p>2.1. Alap érzelmek felismerése (öröm, bánat, félelem, düh)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az alap érzelmek felismerését szolgáló játékos gyakorlatok – képek alapján; - Gyakorlatok az érzelmeket / érzéseket kifejező testkifejezések azonosítására (vidám, szomorú, ijedt, mérges):   <ul style="list-style-type: none"> • „Megyünk kirándulni!”; • „Bundás elveszett!”; • „Az állatkertben!”; • „A korcsolyapályán!”;   - Rövid filmek megtekintése; - Zenehallgatás.
<p>2.2. Pozitív hozzáállás kialakítása az ismert emberek szemben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok:

Előkészítő osztály
<ul style="list-style-type: none"> • „Mágikus szavak!”; • „Anya jutalma!”; • „Jó gyerek vagyok!”; • „Segítem a társamat, hogy....!”; • Köszönés <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok; - Zenehallgatás; - Tanmesék-szövegek; - Játékos gyakorlatok – a felnőtt által bemutatott érzelmek utánzása.
<p>2.3. Az érzelmek hatékony kezelése adott helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> • „Érzelmek esernyője”; • „Mit érzel amikor.....?”; • „Érzelmek fája”; • „Érzelmek hőmérője”.   - Zenehallgatás;

3. A kívánt viselkedés kialakítása a pszicho-individuális képességek fejlesztésével

Előkészítő osztály
<p>3.1. A közvetlen környezetben való tájékozódás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> • „Mondd el, hol találsz?”; • „Az iskola könyvtárában!”; • „Menjünk az orvosi rendelőbe!”; • „Vendégségben a másik osztályban!”; • Veszélyes/ Veszélytelen.
<p>3.2. Személyes higiéniai készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egészségügyi cikkek használatát célzó játékos feladatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Mondd, mi ez! ”; • „Mire használod?”; • „A tükör előtt!”;   - Zenehallgatás; - Mesehallgatás: <ul style="list-style-type: none"> • „Tomi mesék”.
<p>3.3 A játék készségének kialakítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok: <ul style="list-style-type: none"> • Építőjátékok; • Kirakójátékok; • Puzzle.   - Testi érintkezést feleltételező játékok: „Bújócska”, „Fogócska”; - Utánzó játékok: <ul style="list-style-type: none"> • A mindennapi életet utánzó játékok; • Népi gyermekjátékok.

Tartalmak

Tanulási egységek	Előkészítő osztály
Önismeret és személyes fejlődés	Testfelépítés. A testrészek, érzések és észlelések azonosítása Csoporttagság. A tanulóval kapcsolatba kerülő felnőttek azonosítása Elsődleges csoportok: család és osztály
Érzelmi és társadalmi fejlődés	Alap érzelmek Az alap érzelmek felismerése Én és a többiek A köszönés. Mágikus szavak Érzelmek kezelése Saját érzelmeinek megértése: öröm, bánat, félelem
Az életmód minősége	Közvetlen környezeti tájékozódás A közvetlen környezet ismerete és ennek jellegzetességei A veszélyes helyek ismerete és elkerülése Személyes higiénia Higiéniai tárgyak leltározása A játszás – A játszás tanulása. Tárgyas játékok Utánzó játékok A mindennapi életből merített egyszerű játékok

I OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A pozitív énkép kialakítása a személy önmagához és másokhoz viszonyított értékelésének függvényében

I osztály
1.1. Külső, fizikai tulajdonságok felismerése <ul style="list-style-type: none"> - Bemutatkozás gyakorlása (név, születési adatok); - Saját útlevel; - Szerepjáték - „Ki vagyok én?”; - A saját fizikai változásainak észlelését célzó gyakorlatok   <ul style="list-style-type: none"> • „Felnőttem”; • „Miért nem jó már a cipőm?”.
1.2. A csoporthoz való érzelmi tartozás kialakítása <ul style="list-style-type: none"> - Családi album; - Az osztály albuma; - A családtagok megnevezése.
1.3. A saját szükségleteinek kifejezése <ul style="list-style-type: none"> - Szükségletek és kedvencek megnevezését célzó feladatok   <ul style="list-style-type: none"> • Színek; • Öltözködési tárgyak; • Játékok.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése a társas kapcsolatokban és az önkontroll kialakítása

I osztály
2.1. Alapvető érzelmek felismerése <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok - „Mit érzek akkor amikor....?”; - Puzzle; - Zenehallgatás; - Számítógépes játékok; - Szerepjátékok; - Utánzó játékok.
2.2. Társas kapcsolatok kialakításában való jártaságok formálása <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok; - Játékos gyakorlatok   <ul style="list-style-type: none"> • „Illedelmes gyerek”; • „A cica meséje”;   - Olvasási tevékenységek - elbeszélés; - Játékos gyakorlatok „Köszönet amiért ...”.
2.3. Az érzelmek hatékony kezelése adott helyzetekben <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok   <ul style="list-style-type: none"> • „Kipukkadt a lufi”; • „A kutyus megbetegedett”; • „Mégfáztam”;   - Számítógépes játékok; - Zenehallgatás.

3. A kívánt viselkedés kialakítása a pszicho-individuális képességek fejlesztésével

I osztály
3.1. Az együttélés normáinak/szabályainak elfogadása <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok;

I osztály
<ul style="list-style-type: none"> • „Mikor mondjuk így: „Viszont látásra!”, „Jó reggelt!”, „Boldog születésnapot!”, „Kérlek”, „Köszönöm”; - Szerepjátékok; - Zenehallgatás; - PPT bemutatók; - Számítógépes játékok.
<p>3.2. Személyes higiéniai készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruhadarabok megnevezése: <ul style="list-style-type: none"> • „Mi ez!”; • „Mire használjuk?”; • „Válassz egy tárgyat és nevezd meg!”; • Kirakójátékok; • Puzzle; • „Felöltöztetjük a kislányt/kisfiút”; • „Hogyan öltözködünk télen/ nyáron?”.
<p>3.3 A helyes magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A rend és tisztatág iránti szeretetet kialakítását célzó játékok: <ul style="list-style-type: none"> • „Szedjük össze a játékokat!”; • „Mit csinál egy jó gyerek?”; • „Takarítunk a babaszobában!”; • „Felkészülünk a tevékenységre!”;   - Zenehallgatás; - Meseolvasás; - Rövid filmek megtekintése.

Tartalmak

Tanulási egységek	Első osztály
Önismeret és személyes fejlődés	<p>Önismeret: Ki vagyok én? Azonosító adatok: családnév, keresztnév</p> <p>Csoporthoz való tartozás: Az én családom. Az osztályom. Az osztálytársaim.</p> <p>Szükségletek és preferenciák kifejezése: Elsődleges szükségletek. Otthon, az iskolában és a közösségben megnyilvánuló preferenciák.</p>
Érzelmi és társadalmi fejlődés	<p>Alapvető érzelmek: Az átélt érzelmek azonosítása. Érzelmek felismerése.</p> <p>Én és a többiek: Helyes viselkedés a családban és az iskolában. Osztálytársi kapcsolatok.</p> <p>Érzelmek kezelése: Az érzelmek kifejezése bizonyos helyzetekben (hála, betegség, a halgatag barát bánata, stb.)</p>
Az életmód minősége	<p>Együttélési normák/ szabályok: alapvető viselkedési szabályok. Csoportszerepek.</p> <p>Személyes higiénia: a higiénia és testápolás során használt tárgyak és mindennapos tevékenységek</p> <p>Helyes magatartás: Tisztaság és rend fenntartása a közvetlen környezetben, közhelyiségekben; A tisztaság barátai</p>

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A pozitív énkép kialakítása a személy önmagához és másokhoz viszonyított értékelésének függvényében

II. osztály
<p>1.1. Külső, fizikai tulajdonságok felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Tükörben” – testrészek felismerése és megnevezése; • „Mozgás és játék” – testrészek mozgatása tánc közben;   - Testrészek felismerését célzó játékok és ezek használat: <ul style="list-style-type: none"> • „Mi ez és mire használod?”; • „Hallunk, látunk!”;   - A változást felismerését célzó játékok: <ul style="list-style-type: none"> • „Kicsi voltam felnőtt!”;   - Pantomim játékok; - Szerepjátékok; - Az újj- és kézlenyomat elemzését szolgáló játékos feladatok; - Személyes tanulási portfólió.
<p>1.2. A családtagok bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A családtagok megnevezését célzó játékok (szülők neve, testvérek, nagyszülők stb.); - Családrajz; - Szerepjátékok: <ul style="list-style-type: none"> • „Mit csinál anya?”; • „Mit csinál apa?”;   - Szabadidő a családdal.
<p>1.3. A dolgok és tevékenységek preferencia sorrendjének megállapítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A preferenciák azonosítását célzó gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Kedvenc étel!”; • „Mi a kedvenc játék?”; • „Felöltöztetjük a babát!”;   - Mondatkiegészítő játékok: „Kedvenc színem a.....”; - Szerepjátékok; - Szabadtéri tevékenységek (piknik, séták,); - Számítógépes játékok; - Filmnézés; - Zenehallgatás.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése a társas kapcsolatokban és az önkontroll kialakítása

II. osztály
<p>2.1. Alapvető érzelmek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rajzfilmek, gyermekek filmek megtekintése, mesehallgatás A szereplők érzéseinek felismerése és megnevezése a rajzfilmekben, gyermekfilmekben és a meghallgatott mesékben (félénk nyúl, boldog királylány, szorgalmas hangya, stb.); - Játékos gyakorlatok – „Hogyan érzem magam amikor...?”; - „Mutasd meg! Sírok! Kacagok!”; - Számítógépes játékok.
<p>2.2. Az interpersonális kapcsolatok kialakításában való jártasságok formálása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A felnőtt által mimelt érzések utánzása; - A felnőttek elfogadó attitűdjeinek felismerését célzó játékok (szófogadó, jó stb.):

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> • „Jó gyerekek vagyok! ”; • „Mi a jó és mi rossz! ”; • „Így cselekedjünk! ”. <p>- Tanítómesék - szövegek.</p>
<p>2.3. Az érzelmek hatékony kezelése adott helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: Összefüggések felismerése tevékenységek és érzések között képek alapján Események és érzések összekapcsolását célzó képjátékok; - Számítógépes játékok; - Zenehallgatás; - „Akár tetszik, akár nem! ”.

3. A kívánt viselkedés kialakítása a pszicho-individuális képességek fejlesztésével

II. osztály
<p>3.1. Együttélés szabályainak tudatosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az osztály szabályainak betartását célzó gyakorlatok; - Az együttműködést erősítő játékok a közös tevékenységek megvalósítása érdekében; - Közlekedési szabályok betartását célzó gyakorlatok.
<p>3.2. Személyes higiéniai készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A személyes tárgyak tisztántartását célzó játékos tevékenységek (ruházat, cipő stb.): <ul style="list-style-type: none"> • „Piszkos lett a baba ruhája! ”; • „Anya mos! ”; • „Tisztán tudjuk tartani a cipőnket? ”; • „Esik az eső! ” (a lábtörítés megszokása, esernyő használata stb.).   - Oktató filmek megtekintése; - Tevékenységek gyakoroltatása: öltözködés/levetközés, evés előtti kézmosás stb. - Kollázs, plakát készítése a szabályok betartásáról; - Tárgyak készítése gyurmából (kefe, szappan, fogkefe stb.); - Tevékenységek begyakorlása: <ul style="list-style-type: none"> • Reggeli elkészítése; • Fogmosás.
<p>3.3. A helyes magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Hogyan viselkedünk otthon? ”; • „Hogyan viselkedünk az iskolában? ”; • „Hogyan viselkedünk az utcán? ”; • „Hogyan viselkedünk tömegközlekedésben? ”.

Tartalmak

Tanulási egységek	II. osztály
Önismeret és személyes fejlődés	<p>Önismeret: Bemutatkozás: a külső-fizikai tulajdonságok bemutatásával Személyes adatok: cím, kor, nem Változás, növekedés, fejlődés Csoporthoz való tartozás: Családtagok azonosító adatai Családon belüli tevékenységek Családon belüli szerepek Szükségletek és preferenciák kifejezése: Személyes preferenciák feltérképezése</p>
Érzelmi fejlődés	<p>Alapvető érzelmek: Mások érzelmeinek felismerése. Az alapvető érzelmek (öröm, szomorúság, félelem, düh) összekapcsolása a noverbális és paraverbális nyelvi elemekkel Az érzelmek tükrözése Én és mások: Nonverbális eszközök használata: gesztus, mimica, pantomim Érzelmek kezelése: Az alapérzelmek (öröm, szomorúság, félelem, düh) és események közti kapcsolat meghatározása</p>
Az életmód minősége	<p>Együttélési normák/ szabályok: Szabályok betartása az iskolában, utcán Személyes higiénia: Saját tárgyak tisztántartása Higiéniai szabályok betartásának fontossága egészség megtartásának céljából Helyes magatartás: Jogok és felelősség – otthon, az iskolában, az utcán, tömegközlekedésben</p>

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A pozitív énkép kialakítása a személy önmagához és másokhoz viszonyított értékelésének függvényében

III. osztály
<p>1.1 Személyes megjelenésének bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Önarckép”- rajz - Önmaga és mások (akár mesebeli lények) közötti hasonlóságok és különbségek felismerését szolgáló gyakorlatok; - Játékok: <ul style="list-style-type: none"> • „Én és a szuperhősöm!”; • „Tükröm, tükröm”;   - Személyes tanulási portfólió.
<p>1.2. A családhoz és zárt csoporthoz való tartozás érzésének kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Családi album elkészítése; - Szerepjáték: <ul style="list-style-type: none"> • „Hogyan viselkedünk otthon”;   - Játékos feladatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Asztalterítés”; • „Ünnepelünk!”;   - Verstanulás; - Családi szerepek azonosítását célzó gyakorlatok.
<p>1.3. A preferált tevékenységeket azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kedvenc állat, játék, mesehős felismerése különböző feladatokban; - Kabala figura készítése; - Szabadtéri játékok; - Számítógépes játékok; - Rajzfilmek, gyerek filmek megtekintése.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése a társas kapcsolatokban és az önkontroll kialakítása

III. osztály
<p>2.1. Empátia és tolerancia kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepjátékok; - Elbeszélések; - Rajzterápia az érzések kifejezésére: rajz, kollázs, gyurmázás; - Pantomim és mímelő játékok.
<p>2.2. Az interpersonális kapcsolatok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szabadtéri játékok; - Szerepjátékok; - Didaktikai játékok - „Szervusz kedves barátom”; - A társak aktív hallgatását támogató gyakorlatok; - Mesék, történetek, beszélgetések az intimszféra tiszteletben tartása érdekében (illemhelyre való menés, fürdés stb.).
<p>2.3. Az érzelmek hatékony kezelése adott helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyermekfilmek, rajzfilmek megtekintése; - Zenehallgatás, mesehallgatás; - Szerepjátékok- különböző helyzetekben kapott érzelmi válaszok azonosítása; - Számítógépes játékok; - Játékos gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Mit mond a kislány?”; • „Finger puppets”- újj babák

III. osztály

- „Érzések könyve”

3. A kívánt viselkedés kialakítása a pszicho-individuális képességek fejlesztésével**III. osztály****3.1. Csoporton belüli és az osztály szabályainak betartása**

- Szerepjátékok;
- Az osztályszabályok megfogalmazása a tanulók bevonásával (az osztály jelképének a kiválasztása- egy figura, kép stb.);
- Csoporton belüli viselkedésszabályokat bemutató rajzkiállítás, kollázs készítés;
- Tematikus mesék, történetek meghallgatása és megbeszélése;
- Memorizálás;
- Számítógépes játékok.

3.2. Személyes higiéniai készségek kialakítása

- Gyakorlatok: a higiénia szabályokat bemutató kollázs, plakát készítése;
- Verstanulás (szájhigiénia stb);
- Gyakorlatok a fogkefe, fésű, fülpucoló stb. helyes használatára;
- Bábozás;
- Játékos gyakorlatok:
  - „Egészséges ételek leltára”;
  - „Gyümölcsök és zöldségek, a mi barátaink!”.

3.3. A helyes magatartás kialakítása

- A piac és a tanulók által gyakran felkeresett üzletek megfigyelése:
  - „A piacon!”;
  - „Mit vásárolt anya?”;
  - „Honnan vásárolták?”;
- Telefon használata:
  - „Mond el mi ez és mire használod?”;
  - „Telefonbeszélgetés”;
  - „Halló! Itt ...”;
  - „Hogyan zajlik egy telefonbeszélgetés?”.

Tartalmak

Tanulási egységek	III. osztály
Önismeret és személyes fejlődés	Önismeret: A személy egyedisége (egyéni különbségek – egyéni különbségek elfogadása és tiszteletben tartása) Csoporthoz való tartozás: Szerepek vállalása a családban Családon belüli kapcsolatok Preferenciák kifejezése: Személyes érdeklődés
Érzelmi és szociális fejlődés	Empátia és tolerancia: Egyéni és társadalmi felelősség Én és a többiek: Alapvető kommunikációs készségek Aktív hallgatást elemei: szemkontaktus, hanghordozás, testtartás Érzelmek kezelése: Pozitív érzelmi válaszok
Az életmód minősége	Együttélési normák/ szabályok: Helyes magatartás az osztályban/csoportban Az iskolában Színházban Személyes higiénia: Az egészséges életmód szabályai Helyes magatartás: Helyes magatartás alkalmazása a mindennapi életben: A piacon! Az üzletben! A telefon!

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A pozitív énkép kialakítása a személy önmagához és másokhoz viszonyított értékelésének függvényében

IV. osztály
<p>1.1. Önmaga jellemzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • „Mágikus cukorka”; • „Képes vagyok megcsinálni, ne vagyok képes”; • „Az én szívem”; • „Személyes tulajdonságok virága”; • „Az én kitűzőm”; • „Még többet elárulok magamról”; • „Kedves kártyák”;   - Önarckép - rajzolás, kollázs; - Fényképalbum készítése; - Személyes tanulási portfólió készítése.
<p>1.2. A család bemutatása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Képes napló készítése „Én és a családom” címmel; - A családban végzett kedvelt tevékenységek bemutatása; - Szerepjátékok; - Számítógépes játékok; - Filmnézés; - Kollázs.
<p>1.3. Preferált tevékenységek listájának bővítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poszter készítése – kedvelt tevékenységekről (önállóan/csoportosan); - Kevenec tárgyak (ruhadarabok, játékok stb.) és kedvelt tevékenységek kiválasztása és csoportosítása; - Lazító gyakorlatok („Csendes sarok” az osztályba, ahova a tanuló elvonulhat); - Számítógépes játékok; - Filmvetítés; - Játékos gyakorlatok „Jól érzem magam mikor...”.

2. Az érzelmek megfelelő kifejezése a társas kapcsolatokban és az önkontroll kialakítása

IV. osztály
<p>2.1. Empátia és tolerancia kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kölcsönös segítségnyújtást célzó játékok; - Érzéki-érzelmi kifejezéseket támogató játékok és technikák; - Rajz-kiegészítő feladatok; - Önkéntesi projektek; - Rajzterápia; - Gyakorlati tevékenységek - „A kabalám”; - Poszterek készítése azokról a helyzetekről amelyekben támogatásra szorulnak (kollázs, rajz, festés, grafika); - Játékos gyakorlatok – „Hogyan érzi magát ..”.
<p>2.2. Az interperszonális kapcsolatok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szabadtéri tevékenységek - kirándulások, piknikezés; - Szerepjátékok; - Játékos gyakorlatok;   <ul style="list-style-type: none"> • „Meglépetések tarsoly”.

IV. osztály**2.3. Az érzelmek hatékony kezelése adott helyzetekben**

- Filmek vagy filmrészletekben játszó szereplők érzelmeinek felismerése;
- Tanítómesék megbeszélése;
- Történet alkotás, befejezetlen mondatok felhasználásával, például: „A kislány és a kisfiú nagyon boldog volt mert.....”. ;
- Érzéseket kifejező arcképek/ meseszereplők/ meserészletek lerajzolása, ábrázolása;
- Érzéseket ábrázoló kitűzők készítése;
- Érzések térkép;
- Színes szívek készítése;
- Milyen színűek az érzéseim?;
- Pozitív/negatív érzést ábrázoló képek csoportosítása;
- „Mikor érezted magad így?”;
- Érzések utánzása, megmutatása;
- Érzelmek párosítása.

3. A kívánt viselkedés kialakítása a pszicho-individuális képességek fejlesztésével**IV. osztály****3.1. Barátságok kialakítása**

- Játékos feladatok:
  - „Barátság-gombolyag”;
  - Három fontos személy az életemben;
  - Barátaim - album készítése;
  - „Mond ki a nevét és cseréld helyet!”;
- A barátságról szóló mesék, történetek meghallgatása és megbeszélése;
- Számítógépes játékok;
- Az osztálytársakat meglepő játékok bemutatása.

3.2. Helyes táplálkozási szokások kialakítása

- Egészséges ételeket tartalmazó plakát készítése;
- A tisztálkodásról, táplálkozásról, étrend kialakításáról szóló filmek megtekintése;
- Egészséges ételek kiválogatása és csoportosítása;
- Egészséges ételek „könyvének” elkészítése;
- Zöldés, gyümölcs karnevál;
- Találd meg és párosítsd típusú játékok;
- Napi menü megtervezése;
- Ünnepek rendezése: „Egészség napja”, melyen a tanulók bemutatják a helyes táplálkozási szokásokat, viselkedéseket
- Gyümölcssaláta készítése;

3.3. A helyes magatartás kialakítása

- Játékos gyakorlatok: „Illik/nem illik”;
- Osztályon belüli szerepek kiosztása és vállalása (rendrakás a játékosarokban, a virágok locsalása, feladatlapok kiosztása, táblatörlés stb);
- Az osztály zöldsarkának kialakítása és gondozása;
- Egy iskolai nap fontos pillanatának lerajzolása;
- Esettanulmány képregény alapján;
- Jó cselekedetek zsákjának elkészítése.

Tartalmak

Tanulási egységek	IV. osztály
Önismeret és személyes fejlődés	Önismeret: Személyes jellemzők és erősségek Csoporthoz való tartozás: Kedvenc családi tevékenységek Preferenciák kifejezése Személyes motiváció és preferenciák kifejezése
Érzelmi és szociális fejlődés	Empátia és tolerancia: Mások megértése és elfogadása A társadalmi szolidaritás elemei Én és a többiek: Csoporton/osztályon belüli együttműködés Érzelmek kezelése: Alapvető érzelmek megfelelő kifejezése
Az életmód minősége	Együttélési normák/ szabályok: A barátság! A barátság megtartása! Személyes higiénia: Az ételkészítési higiénia Egészséges szokások és viselkedések Helyes magatartás: Csoporton belüli felelősségvállalás Jó cselekedetek

Módszertani ajánlások

A **Tanácsadás és személyes fejlődés** tantárgy tanterve a **súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók** egy olyan oktatási eszköz, amely lehetőséget biztosít a pedagógusnak, hogy tevékenységeit a tanulók e terület sajátos kompetenciáinak fejlesztésére irányítsa, különböző tanulási helyzeteket teremtve, kifejtse kreativitását és tanmenetét egyénre szabottan tudja tervezni és megvalósítani, betartva ezáltal a tanácsadás és pályaorientáció alapelvét: „Mindenki különleges és értékes, mert egyedi”.

A Tanácsadás és személyes fejlesztési órák ajánlott **tanítási stratégiái** az aktív részvételen alapulnak, melyek gyermekközpontúak és igazodnak az egyén, a gyermek sajátosságaihoz.

A tantárgy a gyermekek aktív és közvetlen bevonását célozza, felfedeztető és gyakorlati jellegű. A tanulók a lehető legnagyobb mértékben tudatosítanak, készségeket és attitűdöket gyakorolnak barátságos tanulási környezetben, felelőséggel vesznek részt a tevékenységekben és játékokban. Igen fontos a tevékenységek játékos jellege, legyenek minnél szórakoztatóbbak, szorgalmazzák a tanulók közötti kommunikációt.

Az egyéni tevékenységek mellett hangsúlyt kap a közös munka, az együttműködés így a tanulók elsajátítják, hogyan viszonyuljanak egymáshoz. Ennek érdekében a tanár támogatja a heurisztikus beszélgetéseket, az elvárások, szükségletek, igények megbeszélését és ezek előzetes tapasztalatok alapján történő elemzését, a szerepjátékokat, szimulációkat (bábjáték, színjáték), szabadbeszélgetéseket (Mik az érzelmek? Miben vagy más, mint társaid?); az alkotó módszereket és technikákat; a folyamatos értékelést és visszajelzést (jégtörő játékok, saját vagy kollégák, szülők viselkedésének megfigyelését támogató sajátos képességeket fejlesztő munkalapok kitöltését stb.); képek, személyes tapasztalatokra épülő esettanulmányok megírását, aktív részvételt igénylő gyakorlatokat (galéria kör, ötletbörze); filmrészletek elemzését; szemléltető eszközök használatát (változatos didaktikai anyagokat alkalmazva).

Értékelés

Az értékelés alapja a folyamatos visszacsatolás, mely biztosítja a tanulók pozitív énképének formálását, azáltal, hogy kiemeli a személyes értékeit, önmagához vagy másokhoz viszonyítva, egyben egy minőségi életstílust alakít ki és helyes, társadalom által elfogadott viselkedés/magatartás alapjait fekteti le. Épp ezért a Tanácsadás és személyes fejlődés órákon NEM használunk minősítéseket és jegyeket.

Értékelési formák:

- Személyes ötletek és érvek kifejezése posztereken, rajzokon, kollázsokon;
- Egyéni és csoportos projekt;
- Személyes tanulási portfólió;
- Gyakorlati tevékenységek;

Bibliografia

- Băban, A., (2009), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca;
- Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G., (2002), *Consiliere și orientare – Ghidul profesorului*, Editura Humanitas Educațional, București;
- Bogorin, V., Tudose, R., (2003), *Jocul de-a viața – exerciții pentru orele de dirigiență*, Editura EIKON, Cluj-Napoca;
- Călineci, M., (2009), *Cunoașterea elevului*, Ed. a 2-a, Rev. Educația 2000+, București;
- Cucuș, C., (2006), *Pedagogie*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași;
- Goleman, D., (2001), *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București;
- Jigău, M., (2007), *Consilierea carierei. Compendiu de metode și tehnici*, Editura SIGMA, București;
- Lemeni, G., Miclea, M., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
- Lemeni, G., Tarău, A., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
- Schaffer, R., (2010), *Introducere în psihologia copilului*
- Tomșa, Gh., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, Casa de Editură Viața Românească, București;
- *** (2018), *Planul-cadru de învățământ aprobat prin ORDIN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial*;
- *** (2013), *Programa școlară pentru disciplina Dezvoltare personală – clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin OMEN nr. 3418/19.03.2013;
- *** (2008), *Consilierea și orientarea în carieră – Ghid pentru studenți și absolvenți*. Universitatea Politehnică din București, Centrul de Consiliere și Orientare în Carieră;
- *** (2006), *Programe școlare pentru Aria curriculară Consiliere și orientare – clasele I – a IV-a*, aprobate prin OMEC nr. 5286 / 09.10.2006.

Fordítói munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Miclaus Judit, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Numele și prenumele	Instituția
Miclaus Judit	Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Asztalos Tünde Zsuzsanna	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Satu Mare
Balázsi Rózsa	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Satu Mare

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

TANÁCSADÁS ÉS SZEMÉLYES FEJLŐDÉS
Speciális oktatás
V.- X. osztály
Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Tanácsadás és személyes fejlődés** tanterve a **kompetencia-alapú tanterv** mintájára lett kidolgozva. A tanterv két gyermekközpontú irányvonulatot követ:

1. Megfelelő környezet kialakítása a gyermek spontán tanulásának folyamatos ösztönzésére;
2. A gyermek közvetlen kulturális környezetében való integrációja az autonóm és öntudatos személyiség formálásával.

A 3622/27.05.2018 számú Tanügyminisztérium Rendelet értelmében, a speciális oktatás kerettantervében szereplő **Tanácsadás és személyes fejlődés** tantárgy heti 1 órában tanítandó, a **Tanácsadás és pályaorientáció** műveltségi terület részeként.

A tanterv szerkezete:

- **Bevezető**
- **Általános kompetenciák;**
- **Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek;**
- **Tartalmak;**
- **Módszertani ajánlások.**

A **kompetenciák** a tanulás útján elsajátított tudás, készségek és attitűdök összességét jelenti, amelyek lehetővé teszik sajátos területek problémáinak, és ugyanakkor különböző helyzetek sajátos és általános problémáinak megoldását.

Általános kompetenciák: teljes tanulási időtartam célja, amelyeket a tanuló elsajátít a *Tanácsadás és személyes fejlődés* tantárgy célja a tanulók ismereteinek ez irányú bővítése a teljes tanulási időtartama alatt.

Sajátos kompetenciák: általános kompetenciákból származnak, a tanulási tevékenységekhez kapcsolódva, a tanév során kivitelezendő elsajátítási szakaszokat jelölve.

Tanulási tevékenységek: a kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységeket tartalmazzak.

A tantervben szereplő **tanulási tartalom** átfogó, transzdiszciplináris megközelítést tükröz és a következő területeket foglalja magába:

1. **Önismeret és egészséges és kiegyensúlyozott életmód**
2. **Szocio-emocionális fejlődés**
3. **Információ- és tanulásszervezés**
4. **Karrierépítés**

A módszertani útmutató javaslatot tesz a tantárgyra vonatkozó didaktikai stratégiákra, a módszertani tervezésre, valamint bemutatja a folyamatos és összegző értékelés elemeit.

A *személyes fejlődés* olyan tanulási tevékenységekre összpontosít, melyek célja a tanulók önismeretének fejlesztése, valamint az érdekek, készségek, személyes tapasztalatok, kapcsolati és kommunikációs készségek, gondolatok pozitív-hatékony kifejezésének kialakítása.

Ezen tanterv követi a hatályos Nemzeti Oktatási törvényben megfogalmazott oktatási ideál és végkimenet követelményeit.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. Önismeret, önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód iránti igény kialakítása**
- 2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközkapcsolatok összefüggéseiben**
- 3. Önállóság fejlesztése a társadalmi integráció érdekében**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önismeret, önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód iránti igény kialakítása

V. osztály
<p>1.1. Néhány alapvető egyéni tulajdonság azonosítása különböző helyzetek összefüggéseiben</p> <ul style="list-style-type: none"> -a személyes adatok megismerését célzó gyakorlatok (név - vezetéknev, születési dátum és hely, lakhely stb.): ki vagyok én? Hogyan érzed magad ma? Milyen szeretnék lenni? - önmagunk és mások közötti hasonlóságok és különbségek azonosítása egyszerű kritériumok alapján (fizikai jellemzők, nem, kor, öltözködési stílus): Én és az osztálytársaim; - a fizikai jellemzők azonosítását és megnevezését célzó játékok: Találd ki, ki az? - Önidentitás kialakítását célzó játékok: én- mint gyerek, én- mint tanuló, én- mint barát, Tükörképem; -Szerepjátékok: névnap/ születésnap ünneplése.
<p>1.2. Személyes és csoportos higiéniai készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyéni higiéniai készségek gyakorlása: Higiéniai szabályok, Pihenek, játszok, eszek! A háziorvos; - játékok a személyes higiéniai tárgyak azonosítására és azok használatának magyarázatára; -találós kérdések, dalok és versek a tisztálkodásról; - a konyhai tárgyak használatának begyakorlását célzó gyakorlatok; - az öltözködés – vetkőzés gyakorlása, cipő felhúzása, cipőfűző ki/bekötése; -szerepjátékok a kívánatos személyes higiéniai viselkedések különböző kontextusokban való bemutatására: Hogyan tartjuk meg az egészségünket? Hogyan védem meg magam a veszélyektől?
<p>1.3. Környezetbarát magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fizikai tér gondozását célzó gyakorlatok: szellőztetés és takarítás, egészségügyi cikkek helyes használata; - környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységek; - közlekedés és nyilvános tereken való tájékozódást célzó gyakorlatok; - szakemberekkel való tematikus találkozások (természetvédők): Egy tiszta környezet, egy egészséges élet.

2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközi kapcsolatok összefüggéseiben

V. osztály
<p>2.1. Alap érzelmek felismerése egyszerű, ismerős helyzetekben.</p> <ul style="list-style-type: none"> -alap érzelmek ismerete (öröm, bánat, félelem, düh stb.); - alapérzelmek azonosítása képek alapján (öröm, szomorúság, félelem, harag) -játék: „Érzelmek köre”.
<p>2.2.Életpaszttalatok ismertetése egyszerű verbális és nonverbális közlésekkel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pantomim játék; - beszámoló a kedvenc játékban / ismert történetekben átélt érzelmekről; - különböző érzelmeket kifejező képek/fényképek kiállítása.

V. osztály**2.3. A tanulás, játék, együttműködés igényének kifejezése.**

- páros / csoportos beszélgetések: "Miért járunk iskolába? Hogyan, mit és kikkel tanulunk az iskolában?";
- tanulási helyzetek azonosítása képek alapján;
- egyénre szabott napirend megszervezése;
- a személyközi kapcsolatok viselkedési szabályainak azonosítását célzó gyakorlatok;
- készségek és elfogadott viselkedések a személyközi kapcsolatokban: A köszönés – mint tiszteletadás, a „Kérlek!”, „Köszönöm!”, „Szívesen!” begyakorlása
- a barátságról, a csoporton belüli kapcsolatokról szóló történetek olvasása és megbeszélése;
- a jó barát tulajdonságai: „Az én barátom.”;
- személyes tanulási portfólió.

3. Önállóság fejlesztése a társadalmi integráció érdekében**V. osztály****3.1. A társadalomban való eligazodási, mozgási és kapcsolatteremtési készségek kialakítása és fejlesztése**

- a különböző helyzetekben a megfelelő viselkedés kialakítását célzó gyakorlatok; „így igen, így nem!
- részvétel a közösség művészeti / sport/ kulturális tevékenységeiben
- játékok a kíváncsi / nem kíváncsi viselkedés megkülönböztetésére: Együtt tanulunk, együtt szórakozunk!
- látogatások és kirándulások.

3.2. A család / zárt csoport tevékenységei területeinek azonosítása (főzés, mosás, takarítás, kertészet)

- gyakorlatok a családtagok azonosítására és adott kritériumok szerinti jellemzésére (név és vezetéknev, életkor, szakma, munka): „Családi kép”
- szerepjátékok a mindennapi tevékenységekről: „Mesterszakács”, „Kertészkedem”.

3.3 Az iskolai, otthoni és közösségi jogok és kötelezettségek tiszteletben tartása

- napi munkaprogram elkészítése – az erőfeszítés és pihenés váltakozásának betartásával: A tanuló napi programja;
- a feladatok meghatározása az egyes diákok lehetőségei és sajátosságai szerint: Osztályszabályozás, Osztályi felelősségem, Osztályunk;
- a családi életben való mindennapi munkával kapcsolatos döntések: Családon belüli felelősségeim;
- az iskolában, otthon és a társadalomban a diákok viselkedéséről szóló filmek megtekintése;
- gyakorlatok a közösség bizonyos jogainak és felelősségének azonosítására: „Jog piramis”.

Tartalmak

Tanulási egység	V. osztály
Önismeret és egészséges, kiegyensúlyozott életmód	<ul style="list-style-type: none"> - Egyéni tulajdonságok és erőforrások: érdeklődés, képességek, készségek, hiedelmek, pozitív jellemzők, értékek és preferenciák - Életkornak megfelelő pszichoszomatikus jellemzők - A személy és a környezet egészsége: egészség és a betegségek megelőzése, stresszforrások és megelőzési stratégiák, személyes higiénia / higiénia a közösségben, egészséges táplálkozás, biológiai ritmus: aktivitás és pihenés
Szocio-emocionális fejlődés	<ul style="list-style-type: none"> - alapvető érzelmek/ érzelmek közti különbségek - a pozitív visszacsatolás
Információ- és tanulásszervezés	<ul style="list-style-type: none"> A tanulást elősegítő / gátló tényezők Hatékony tanulási stratégiák és technikák A tanulás motivációja Személyes tanulási portfólió
Karrierépítés	<ul style="list-style-type: none"> Az oktatás szerepe a pályaválasztásban Foglalkozások és tevékenységi területek A foglalkozások előnyei az egyén és a társadalom számára

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önismeret, az önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód képességének fejlesztése

VI. osztály
<p>1.1. Néhány alapvető egyéni tulajdonság azonosítása különböző helyzetek összefüggéseiben</p> <ul style="list-style-type: none"> -a személyes adatok megismerését célzó gyakorlatok (név - vezetéknev, születési dátum és hely, lakhely stb.): ki vagyok én? Hogyan érzed magad ma? Milyen szeretnék lenni? - önmagunk és mások közötti hasonlóságok és különbségek azonosítása egyszerű kritériumok alapján (fizikai jellemzők, nem, kor, öltözködési stílus): Én és az osztálytársaim; - a fizikai jellemzők azonosítását és megnevezését célzó játékok: Találd ki, ki az? Én bemutatlak! - Önidentitás kialakítását célzó játékok: én- mint gyerek, én- mint tanuló, én- mint barát, Tükörképem; -szerepjátékok: névnap/ születésnap ünneplése. - saját fényképeink bemutató gyakorlata
<p>1.2. Személyes és csoportos higiéniai készségek kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyéni higiéniai készségek gyakorlása: Higiéniai szabályok, Pihenek, játszok, eszek! A házi orvos; - játékok a személyes higiéniai tárgyak azonosítására és azok használatának magyarázatára: Mi történne, ha nem volna fogkefe/szappan/...?; -találós kérdések, dalok és versek a tisztálkodásról; - a konyhai tárgyak használatának begyakorlását célzó gyakorlatok; - az öltözködés – vetkőzés gyakorlása, cipő felhúzása, cipőfűző ki/bekötése; a mindennapi higiéniai tevékenységek bemutatása (reggeli tevékenységek, evési időszakok, tanulás): Hogyan tartjuk meg az egészségünket? Hogyan védem meg magam a veszélyektől? - versenyek rendezése a higiéniai szabályok ismeretével kapcsolatban; - poszterek, plakátok kollázsok készítése a tisztálkodásról
<p>1.3. Környezetbarát magatartás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fizikai tér gondozását célzó gyakorlatok: szellőztetés és takarítás, egészségügyi cikkek helyes használata; - környezetvédelemmel kapcsolatos filmek megnézése; - zöld- sarok kialakítása és gondozása; - szakemberekkel való tematikus találkozások (természetvédők): Egy tiszta környezet, egy egészséges élet. - tematikus rajzok készítése

2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközi kapcsolatok összefüggéseiben

VI. osztály
<p>2.1. Alapvető érzelmeket felismerése egyszerű, ismerős helyzetekben.</p> <ul style="list-style-type: none"> -alap érzelmek felismerése (öröm, szomorúság, félelem, düh stb.); - alap érzelmeket felismerése képeken, fényképeken, mesében, színházi jelenetekben,

VI. osztály
<p>filmrészletekből</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzelmek azonosítására képeken, fényképeken, történetekben, filmekben stb.; - játék: „Érzelmi kör”; - gyakorlatok a pozitív és negatív érzelmek megkülönböztetésére.
<p>2.2. Életpaszttalok ismertetése egyszerű verbális és nonverbális közlésekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> -mimikajátékok; - a kedvenc játékokban / ismert történetekben átélt érzelmek elmondása; - a személyes érzelmek önreflexiójának gyakorlása hiányos mondatok kiegészítése révén: Azt érzem .... amikor ...; - képkiállítás alkotása különböző érzelmeket kifejezésére; - játékok a különböző érzelmek intenzitásának megkülönböztetésére. - pantomim játék; - beszámolók a kedvenc játékokban / ismert történetekben átélt érzelmekről; - különböző érzelmeket kifejező képek/fényképek kiállítása - érzelmek intenzitásának megkülönböztetése: Az érzelmek hőmérője, Elentétes emóciók
<p>2.3. A tanulás, a játék és a másokkal való együttműködés szükségességének kifejezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékok a tanulás személyes nézeteinek kifejezésére: Számomra fontos tanulni, mert...; - kollázs készítése arról, hogy mit szeret és mit nem szeret tanulni az iskolában, otthon, az utcán, a parkban stb.; - gyakorlatok a másokkal szembeni alkalmazott viselkedési szabályok azonosításához; - a szükséges készségek és az elfogadott magatartás másokkal való kapcsolatokban; - a barátságról, a csoportban meglévő kapcsolatokról szóló történetek olvasása és megvitatása; - Mondatkiegészítő feladatok: Tetszett, amikor ..... tanultam tőled ...; - egy jó barát jellemzői; - saját tanulási portfólió készítése.

3. Önállóság fejlesztése a társadalmi integráció érdekében

VI. osztály
<p>3.1. A társadalomban való eligazodási, mozgási és kapcsolatteremtési készségek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyakorlatok különböző helyzetekben a megfelelő viselkedés kialakítására; „Hogyan szólítunk meg valakit?”; - részvétel a közösségben megrendezett művészeti / sport/ kulturális tevékenységekben -Egyszerű játék a kívánatos / nem kívánatos viselkedés megkülönböztetésére; - látogatások és kirándulások.
<p>3.2. A családi életben megfigyelt tevékenységek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a családtagok azonosítására és adott kritériumok szerinti jellemzésére (név és vezetéknev, életkor, szakma, munka): „Családi album”; - feladatok melyekben elmondják minden családtag kötelezettségeit; - Szerepjátékok a mindennapi tevékenységekről: „Mesterszakács”, „Kertészkedem”.
<p>3.3 Az iskolai, otthoni és közösségi jogok és kötelezettségek tiszteletben tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - napi munkaprogram elkészítése – az erőfeszítés és pihenés váltakozásának betartásával: „Hogyan osztom be az időt?” - A feladatok meghatározása az egyes diákok lehetőségei és sajátosságai szerint: „Mit szeretek csinálni!”;

VI. osztály

- megbeszélések a családi életben való részvételről: „Miért fontosok a mesterségek?”, „Mesterségek karneválja”;
- az iskolában, otthon és a társadalomban a diákok viselkedéséről szóló filmek megtekintése.

Tanulási tartalmak

Kompetencia-területek	VI. osztály
Önismeret és egészséges, kiegyensúlyozott életmód	Pozitív magatartás. Stresszhelyzetek / nehéz élethelyzetek A személy és a környezet egészségének forrása. A tevékenység és a pihenés közötti egyensúly A tanulást és jólétet támogató környezet
Szocio-emocionális fejlődés	Kommunikáció valós és virtuális környezetben Az események, gondolatok, érzelmek és viselkedések közötti kapcsolat.
Információ- és tanulásszervezés	Tanulás formális, nem formális és viselkedési kontextusokban Tanulási tervezési és értékelési eszközök A hatékony tanuláshoz vezető attitűdök és magatartások Belső és külső tanulási feltételek Személyes tanulási portfólió
Karrierépítés	Karrierkezelés Oktatási utak, foglalkozások és karrier A foglalkozások jellemzői: tartalom, felelősség, munkakörülmények, munkaeszközök / felszerelések, bizonyos foglalkozásokhoz szükséges személyes tulajdonságok és ellenjavallatok A pályaválasztás kritériumai: szakmai elégedettség, társadalmi presztízs, munkaerő-piaci kereslet, szükséges oktatás, fizetés

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önismeret, az önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód képességének fejlesztése

VII. osztály
<p>1.1. Egyes elemi személyiségjegyek azonosítása különböző összefüggésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bemutatógyakorlatok: Én .... vagyok! - történet alkotása megadott hiányos mondatok alapján; - játékos feladatok - saját identitásukhoz kapcsolódó adatok megfogalmazására; - csoportos megbeszélések a címkézéstről és azok következményeiről.
<p>1.2. A veszélyek ismerete és megelőző magatartás kialakítása (természeti katasztrófák, agresszió, erőszak)</p> <ul style="list-style-type: none"> - filmek megtekintése a veszélyek és azok személyes életre gyakorolt hatásainak azonosítására; - az esettanulmányok elemzése a természeti katasztrófákkal kapcsolatos vélemények kifejezésével; - csoportos gyakorlatok: egészséges és kockázati viselkedés példái;
<p>1.3. Természetvédő viselkedések kialakítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ökológiai témákkal kapcsolatos filmek megtekintése; - események szervezése: ökológiai jelmezek felvonulása; - poszterek /plakátok / kollázsok létrehozása, amelyek tükrözik a pozitív / negatív viselkedés következményeit a környezetre nézve.

2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközi kapcsolatok összefüggéseiben

VII. osztály
<p>2.1. Alapvető érzelmek felismerése egyszerű, ismerős helyzetekben.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az érzelmek azonosítására képeken, fényképeken, történetekben, filmekben stb.; - játék: „Érzelmikerék”; - gyakorlatok a pozitív és negatív érzelmek megkülönböztetésére. -képek kiválasztása és rajzok rajzolása az emberi érzelmek térképének elkészítéséhez; - a tisztelettel és a másokkal szembeni gondoskodással kapcsolatos döntések, képek, filmek, esettanulmányok alapján.
<p>2.2. Alapvető érzelmek egyeztetése egyszerű nonverbális és para-verbális nyelvi elemekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> -mimikajátékok; - a kedvenc játékokban / ismert történetekben átélt érzelmek elmondása; - szerepjátékok: Hogyan érzed magad múzeumban/ iskolában/konfliktusos helyzetekben/ a barátokkal stb.
<p>2.3. Optimális kapcsolatok létrehozása bizonyos csoportokon belül (család, osztály, közösség, barátok)</p> <ul style="list-style-type: none"> -csoportos feladatok végrehajtása, amelyekben szerepeket és szabályokat fogalmazznak meg;

VII. osztály

- egy poszter létrehozása: a csoporton belül azonosított pozitív viselkedés kiemelésére - Hálafa;
- szerepjátékok családról, tanóráról, osztályról, tanár-diák kapcsolatokról;
- saját tanulási portfólió készítése.

3. Önállóság fejlesztése a társadalmi integráció érdekében**VII. osztály****3.1. A másoktól való tanulás és a saját tanulási nehézségek leküzdésére szükséges készségek fejlesztése.**

- a diákok (család, közösség, kollégák, barátok) nem formális tanulási tapasztalatainak elemzése;
- a nem formális tanulási tapasztalatok személyes fejlődéshez való előnyeinek azonosítása;
- a tanulási és szabadidős tevékenységek menetrendjének kidolgozása.

3.2. A sajátos nevelési igényű tanulók jogainak ismerete és alkalmazása a társadalomban

- a sajátos nevelési igényű tanulók jogainak és kötelességeinek ismerete: Jogok Chartája;
- a sajátos nevelési igényű embereknek szentelt napok alkalmával végzett tevékenységek megszervezése;
- a nemzeti, kulturális és etnikai sokszínűségről szóló filmek / történetek megtekintése.

3.3. Mesterségek jellemzőinek ismerete (munkahelyek, szakmák, munka tartalma)

- mesterségeket bemutató szótár készítése;
- találós kérdések, versek, mesterségekről szóló történetek olvasása;
- szakmák bemutatása a szakemberek részéről (fodrász, cukrász, pincér, rendőr, orvos);
- a kedvenc tevékenységük feladatainak és felelőségeinek bemutatása: "A legkedveltebb szakma!".

Tanulási tartalmak:

Kompetencia-területek	VII. osztály
Önismeret és egészséges, kiegyensúlyozott életmód	<p>Önhatékonyság. Címkézés. Készségek és tevékenységek. Haladás és siker Fizikai és érzelmi változások kamaszkorban. Felelős viselkedés Agresszió, erőszak, zaklatás: okok, formák, megoldások Internet, szociális hálózatok és mindennapi élet Az erőforrásokhoz és az újra hasznosításhoz való hozzáállás</p>
Szocio-emocionális fejlődés	<p>Empátia. Közreműködés és együttműködés Érzelmei, viselkedési válaszok a sokféleségre (nem, életkor, társadalmi kapcsolat, etnikai hovatartozás, gazdasági helyzet, egészségi állapot, fogyatékos / sajátos nevelési igényű gyermekek) A magabiztos, passzív, agresszív viselkedés jellemzői.</p>
Információ- és tanulásszervezés	<p>Időkezelési elemek: szervezés, tervezés A tanulás szükségessége A tanulási folyamat és a személyes fejlődés közötti kapcsolat Saját tanulási portfólió</p>
Karrierépítés	<p>Saját célok a tanulásban, a karrierhez és az életmódhoz Személyes törekvések, a foglalkozás követelményei és a mesterséghez szükséges oktatás szintje Karrierlehetőségek: Az önismeret (személyes jellemzők, készségek, érdekek, munkahelyi értékek), az oktatási szint és a karrier-választás közötti kapcsolat</p>

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önismeret, az önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód képességének fejlesztése

VIII. osztály
<p>1.1. Egyszerű kritériumok alapján határozzon meg hasonlóságokat és különbségeket saját maga és mások között.</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját személyének a bemutatása rajzban / kollázsban/ festményben - az önismeret és mások megismerését célzó tevékenységek: én és barátom - a serdülőkorra jellemző pszicho-fiziológiai változások megbeszélése - filmek megtekintése
<p>1.2. A veszélyek ismerete és megelőző magatartás kialakítása (természeti katasztrófák, agresszió, elhanyagolás).</p> <ul style="list-style-type: none"> - a különböző ismert személyek által kifejtett egészséges / egészségtelen viselkedések megértését szolgáló gyakorlatok - csoportos gyakorlatok; példák az egészséges és kockázatos viselkedésre -internet-előnyök és kockázatok
<p>1.3. Természetvédő viselkedések fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - ökológiai témákkal kapcsolatos filmek megtekintése - ökológiai témájú esettanulmány - környezetvédelmi versenyek szervezése - plakátok / poszterek, szórólapok készítése a kockázatos magatartás negatív hatásaira vonatkozóan

2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközkapcsolatok összefüggéseiben

VIII. osztály
<p>2.1. Az érzelmek kifejezése különböző helyzetekben.</p> <ul style="list-style-type: none"> - az elsődleges érzelmek ismerete - gyakorlatok során értse meg az alapvető érzelmeket, azokat a helyzeteket, amelyekben kifejezik magukat, azokat a tényezőket, amelyek okozzák őket, és azok következményeit: Az érzelmi fa - szerepjátékok a mások által érzett érzelmek és viselkedések átéléséhez.
<p>2.2. A pozitív visszajelzések azonosítása másokkal való kapcsolatban.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kifejező mondatok: Tetszett nekem, amikor ..., ... tanultam tőled! - játékok, amelyek pozitív visszajelzést adnak egy társ tulajdonságairól.
<p>2.3. A munka, a játék és a másokkal való együttműködés szükségességének kifejezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportos tevékenységek, csapatjátékok, amelyekben együttműködési / nem együttműködési helyzetek jönnek létre - a barátok megismerésének módjairól és megőrzéséről szóló beszélgetések -A szabályok és szerepek felállítása a csoporton belül - Saját tanulási portfólió

3. Önállóság fejlesztése a társadalmi integráció érdekében

VIII. osztály

3.1. A másoktól való tanulás és a saját tanulási nehézségek leküzdésére szükséges készségek fejlesztése.

- a különböző tanulási feladatokhoz kapcsolódó információk kiválasztását szolgáló feladatok
- önértékelési és önmegfigyelési feladatlapok a saját tanulási tevékenységéről: Hogyan tanulok?

3.2. A sajátos nevelési igényű tanulók jogainak alkalmazása a társadalomban.

- a sajátos nevelési igényű tanulók jogainak és kötelességeinek felismerését célzó gyakorlatok: Jogok könyvtára;
- a sajátos nevelési igényű embereknek szentelt napok alkalmával végzett tevékenységek megszervezése;
- a nemzeti, kulturális és etnikai sokszínűségről szóló filmek / történetek megtekintése.

3.3. A személyes törekvések, a foglalkozás követelményei és a szükséges oktatási szint közötti kapcsolat meghatározása

- mesterségeket bemutató szótár készítése;
- csoportos megbeszélések a lehetséges oktatási útvonalakról
- látogatások intézményekben a munkahelyeket / foglalkozásokat megismerése végett

Tanulási tartalmak:

Kompetencia-területek	VIII. osztály
Önismeret és egészséges, kiegyensúlyozott életmód	<p>Önértékelés. Címkézés. Készségek és tevékenységek. Fejlődés és siker</p> <p>Fizikai és érzelmi változások kamaszkorban.</p> <p>Felelős viselkedés</p> <p>Agresszió, erőszak, zaklatás: okok, formák, megoldások</p> <p>Internet, szociális hálózatok és mindennapi élet</p> <p>Az erőforrásokhoz és az újra hasznosításhoz való hozzáállás.</p>
Szocio-emocionális fejlődés	<p>Empátia. Közreműködés és együttműködés</p> <p>Érzelmek, viselkedési válaszok a sokféleségre (nem, életkor, társadalmi kapcsolat, etnikai hovatartozás, gazdasági helyzet, egészségi állapot, fogyatékoság / sajátos nevelési igényű gyermekek)</p> <p>A magabiztos, passzív, agresszív viselkedés jellemzői.</p>
Információ- és tanulásszervezés	<p>Időkezelési elemek: szervezés, tervezés</p> <p>A tanulás szükségessége</p> <p>A tanulási folyamat és a személyes fejlődés közötti kapcsolat</p> <p>Saját tanulási portfólió</p>
Karrierépítés	<p>Saját célok a tanulásban, a karrierhez és az életmódhoz</p> <p>Személyes törekvések, a foglalkozás követelményei és a mesterséghez szükséges oktatás szintje</p> <p>Karrierlehetőségek: Az önismeret (személyes jellemzők, készségek, érdekek, munkahelyi értékek), az oktatási szint és a karrier-választás közötti kapcsolat</p>

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önismeret, az önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód képességének fejlesztése

IX. osztály
<p>1.1. Hasonlóságok és különbségek megállapítása önmagunk és mások között.</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mesékben / történetekben vagy a valós életből származó szereplők elemzése és önmaga összehasonlítása ezekkel, a hasonlóságok és különbségek meghatározása érdekében; - gyakorlatok a hasonlóságok és különbségek azonosítására önmaga és mások között: A kollégámról; - munkalapok kitöltése az Ön és mások közötti hasonlóságok és különbségek azonosítására.
<p>1.2. A kockázati tényezők (alkohol, dohány, gyógyszerek) megelőző viselkedésének kialakítása és fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészséges / egészségtelen viselkedés megnyilvánulásainak felismerését célzó gyakorlatok; - csoportos gyakorlatok az egészséges és kockázatos viselkedésről; - internet-előnyök és kockázatok; viselkedések és következményeik.
<p>1.3. Érdekek, készségek, tehetségek és lehetőségek azonosítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportos megbeszélések az érdekekről, készségekről és tehetségekről: hobbijaim; - Egyéni és csoportos gyakorlatok az érdekek, készségek, tehetségek feltérképezéséről (filmek a teljesítményről és a sikerről)

2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközi kapcsolatok összefüggéseiben

IX. osztály
<p>2.1. Az alapvető érzelmek kifejezése különböző helyzetekben.</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kedvenc tevékenység és a gyermek élménye közötti viszony kifejezését célzó gyakorlatok, képi anyagok felhasználásával; - páros mimikai játék egymás érzelmeinek a kifejezésére.
<p>2.2. Másokkal való kapcsolatokban alkalmazott megfelelő magatartás gyakorlása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - páros munka az egyszerű aktív hallgatási elemek gyakorlására; - konfliktushelyzetek azonosítása és lehetséges megoldási módjai: a konfliktusok szemaforja; - az egyes személyek szerepének megértése az interperszonális kapcsolatokban: Pókháló.
<p>2.3. Az önkontroll és az önszabályozás egyszerű formáinak kifejezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondatkiegészítés: Amikor ..., úgy érzem magam mint ..., Amikor te....., én ...; - Páros /csoportos megbeszélések közmondások értelmezéséről; - az önellenőrzést igénylő helyzetek elképzelése és megvitatása; - saját tanulási portfólió készítése.

3. Független magatartás kialakítása a társadalmi integráció érdekében

IX. osztály	
<p>3.1. Személyes fejlesztési terv készítése (karrier, családi élet, társadalmi integráció).</p> <ul style="list-style-type: none"> - A karrierterv készítése: Saját tervem; - a hallgató érdekeit és fejlődését szemléltető személyes portfólió létrehozása: Saját magam reklámozása! - Önéletrajz elkészítése 	
<p>3.2. A készségek, a személyes törekvések és a szakma követelményeinek egyeztetése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy mesterség kiválasztását meghatározó tényezők megfogalmazását célzó gyakorlatok; -elemző gyakorlatok arról, hogy az érdekek hogyan befolyásolják a tevékenységek kiválasztását: Saját választásom, érdekeim; - az iskolai készségek lehetséges alkalmazásainak azonosítása: Amit ma tanulok, holnap segíthet nekem! - iskolák és oktatási ajánlatok - a diákok megismertetése az oktatási ajánlatok keresési módjaival. 	
<p>3.3. Egyes foglalkozások elemzése az iskolában szerzett készségek szempontjából.</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélések a közösség tagjaival a szakma / foglalkozás kiválasztásáról; - különböző szakmákkal és azok alapvető jellemzőivel való megismerkedés; Meglepetés doboz. - az érdeklődéssel kapcsolatos ismeretek bővítése látogatások révén: fodrászatba, varrodába, cukrászdába. 	

Tanulási tartalmak:

Kompetencia-területek	IX. osztály
Önismeret és egészséges, kiegyensúlyozott életmód	A személyes siker tényezői: készségek, képességek, törekvések, modellek. Döntések meghozatala. Biztonság és helyes választás. A családi élet előnyei. A potenciális kockázattal járó helyzetek. Az egészségre kockázatos magatartás megelőzése
Szocio-emocionális fejlődés	Az önszabályozás egyszerű módjai Konfliktusok: jellemzők, források, megelőzési módok. A konfliktus-tárgyalások vagy a konstruktív megközelítés stílusai egyszerű kommunikációs technikák alkalmazásával
Információ- és tanulásszervezés	Az iskolai tevékenység információs forrásai A tanulási idő és erőfeszítés hatékony kezelésére szolgáló technikák Hivatalos, informális, informális tanulás Saját tanulási portfólió
Karrierépítés	Személyes és társadalmi döntések meghozatala. Az saját oktatás és karrier terve: cél, célok, eredménystratégiák, határidők, erőforrások, akadályok A társadalmi-szakmai integráció támogatására jogosult törvények és intézmények információforrásai.

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önismeret, az önmagával szembeni pozitív attitűd, az egészséges és kiegyensúlyozott életmód képességének fejlesztése

X. osztály
<p>1.1. Hasonlóságok és különbségek megállapítása önmagunk és mások között.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a hasonlóságok és különbségek azonosítására önmaga és mások között: A kollégámról; - munkalapok kitöltése az Ön és mások közötti hasonlóságok és különbségek azonosítására. - a saját identitás tudatosítása: Ki vagyok én? Személyre szabott mez, Az én személyim.
<p>1.2. A kockázati tényezők (alkohol, dohány, gyógyszerek) megelőző viselkedésének kialakítása és fejlesztése.</p> <p>az egészséges / egészségtelen viselkedés megnyilvánulásainak felismerését célzó gyakorlatok;</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportos gyakorlatok az egészséges és kockázatos viselkedésről; - internet-előnyök és kockázatok; viselkedések és következményeik - az egészséget hátrányosan befolyásoló magatartás tudatosítását célzó gyakorlatok: az alkoholfogyasztás okai, dohányzás, gyógyszerek használata; - A diákok közötti erőszak legfőbb forrásainak megállapítását szolgáló gyakorlatok
<p>1.3. Érdekek, készségek, tehetségek és lehetőségek azonosítása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoportos megbeszélések az érdekekről, készségekről és tehetségekről: Mit szeretek csinálni? Mit tudok legjobban csinálni? - Egyéni és csoportos gyakorlatok az érdekek, készségek, tehetségek feltérképezéséről (filmek a teljesítményről és a sikerről)

2. Az érzelmek kifejezése, a tanulási motiváció fejlesztése különböző iskolai és iskolán kívüli személyközi kapcsolatok összefüggéseiben

X. osztály
<p>2.1. Az alapvető érzelmek kifejezése különböző helyzetekben.</p> <ul style="list-style-type: none"> - páros mimikai játék egymás érzelmeinek a kifejezésére. - a pozitív és negatív érzelmek megkülönböztetését célzó feladatok; - a passzív, magabiztos és agresszív emberek kommunikációs eszközeinek azonosítása különböző szemléltetők felhasználásával (történetek, híres dalszövegek, filmszekvenciák): Történetek ideje; - szerepjátékok a mások által elfogadott élettanulmányok és viselkedések megtapasztalásához
<p>2.2. Másokkal való kapcsolatban alkalmazott megfelelő magatartás gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - jelentés készítése a pozitív ön-kép kialakítása érdekében: A jócselekedetek boritéka; - a pozitív viselkedés gyakorlása különböző helyzetekben a társadalmi beilleszkedés érdekében: A cukrászdában, a moziban, a parkban, az állatkertben stb.
<p>2.3. Az önkontroll és az önszabályozás egyszerű formáinak kifejezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - filmrészletek megtekintése az önkontroll és az önszabályozás módjainak azonosítására különböző helyzetekben; - esettanulmányok: szülő-gyermek kapcsolat, tanuló-diák kapcsolat, tanár-diák kapcsolat; - egy „érzelmi folyóirat” befejezése a tanulók életének egy napjára / egy hétre; - saját tanulási portfólió készítése.

3. Független magatartás kialakítása a társadalmi integráció érdekében**X.osztály****3.1. Személyes fejlesztési terv készítése (karrier, családi élet, társadalmi integráció).**

- A karrierterv készítése: Saját tervem;
- a hallgató érdekeit és fejlődését szemléltető személyes portfólió létrehozása: Saját magam reklámozása!
- Önéletrajz elkészítése
- az információk hasznosságát azonosító gyakorlatok a problémamegoldás és a döntéshozatal elősegítésére;
- információs keresési képességek fejlesztése: Hogyan találok meg a szükséges információkat?

3.2. A készségek, a személyes törekvések és a szakma követelményeinek egyeztetése.

- személyes tulajdonságok, képességek és készségek azonosítása az életben való hasznosításuk végett: Ismerem magam! Mit szeretek csinálni? Mit tudok legjobban?
- személyes érdekek és foglalkozások közötti megfeleltetések: Érdekek hatszöge
- az ismeretek felhasználása szakemberekkel zajló beszélgetések során (asztalos, építés, szabás stb.), gyárlátogatás stb.

3.3. Egyes foglalkozások elemzése az iskolában szerzett készségek szempontjából.

- a különböző szakmák és alapvető jellemzőik megismerése: meglepetés doboz, kézműves szakmák, foglalkozási szótár, kézműves rulett;
- a szakmákra vonatkozó ismeretek bővítése a gazdasági partnerek látogatása során: Nyíltnapok a munkaügyi hivatalban;
- az iskolák és oktatási ajánlataik;
- gyakorlatok az oktatási kínálat megismeréséről és hasznosításáról.

Tanulási tartalmak:

Kompetencia-területek	X. osztály
Önismeret és egészséges, kiegyensúlyozott életmód	A személyes siker tényezői: készségek, képességek, törekvések, modellek. Döntések meghozatala. Biztonság és egészséges választás. A családi élet egészsége. A potenciális kockázattal járó helyzetek. Az egészségügyi kockázati magatartás megelőzése
Szocio-emocionális fejlődés	Az önszabályozás és az önszabályozás egyszerű módjai Konfliktusok: jellemzők, források, megelőzési módok. A konfliktus-tárgyalások vagy a konstruktív megközelítés stílusai egyszerű kommunikációs technikák alkalmazásával
Információ- és tanulásszervezés	Az iskolai tevékenység információs forrásai A tanulási idő és erőfeszítés hatékony kezelésére szolgáló technikák Hivatalos, informális, informális tanulás Személyes tanulási portfólió
Karrierépítés	Személyes és társadalmi döntések meghozatala A személyes oktatási- és karrierterv: cél, célok, eredménystratégiák, határidők, erőforrások, akadályok A társadalmi-szakmai integráció támogatására jogosult törvények és intézmények információforrásai.

Módszertani útmutató

A módszertani javaslatok olyan didaktikai stratégiákra vonatkozó ajánlásokat tartalmaznak, amelyek főként az alapkompenciák eléréséhez, a didaktikai tevékenység kialakításához, valamint a folyamatos értékelés elemeihez járulnak hozzá. Irányítja a pedagógust a tanterv használatában, alkalmazásában a tantárgynak és a speciális oktatásban tanuló gyermekek pszichés, affektív és életkori sajátosságainak megfelelően.

A **Tanácsadás és személyes fejlesztés** tantárgy tantervének célja, hogy ösztönözze az állandó tanulási képességeket, a személyes fejlődés és a jövőbeni társadalmi és szakmai integráció érdekében, mégpedig:

- pozitív hozzáállás kialakítása saját és mások felé;
- az életkorra vonatkozó tapasztalatok kiaknázása
- a hallgatók aktív, felelősségteljes, toleráns, nyílt, kommunikatív viselkedés kezdeményezése.

Az alapkompenciáinak kialakítása érdekében a tanár választhatja ki azokat a módszertani tartalmakat és megközelítéseket, amelyek leginkább megfelelnek a diákok érdekeinek. A tanárnak törekednie kell a tudományágak közötti kapcsolatok létrehozására, olyan kontextusokat teremtve melyek közel állnak a valós élethez. A didaktikai megközelítés a tudományra vonatkozó ismeretek és készségek megszerzésére, valamint a személyre szabott, tudatos és hatékony tanulás attitűdjeinek és mechanizmusainak fejlesztésére összpontosít, melyet a diákok nemcsak az iskolán belül alkalmazhatnak, hanem különböző életkörülményekben is.

Javasolt, hogy a tanárok együttműködjenek az iskolai tanácsadókkal, akik segítséget nyújthatnak az iskolai tanterv végrehajtására és / vagy válaszolhatnak a közös tevékenységek és tanácsadások támogatására irányuló meghívásra. Ugyanakkor a **Tanácsadás és a személyes fejlődés** során a tanár együttműködhet: orvosokkal, szociális munkásokkal, szülőkkel, vállalatok, nem kormányzati szervezetek és helyi hatóságok képviselőivel.

A **Tanácsadás és személyes fejlődés** órákon belül javasolt a stratégiák kombinálása, kreatívan és a konkrét tanulási helyzetekhez igazítva, mint a tanítási módszerek, technikák és eszközök kombinációjaként, például:

- **Gyakorlás:** önismereti és mások megismerését szolgáló gyakorlatok, aktív/figyelmes meghallgatási gyakorlatok.
- **Szerepjátékok és utánpótlás:** történetek, filmek vagy valódi karakterek állapotainak, érzelmeinek és cselekedeteinek értelmezésére;
- **Esettanulmány:** a tanulók valós életében azonosított vagy audió-videó anyagokban bemutatott pozitív karakterekről, helyzetekről, állapotokról, érzelmekről, viselkedési praktikákról vagy magatartási modellekről, melyek példák legyenek a saját viselkedésére;
- **Művészeti módszerek:** művészetben használt kifejezési eszközök használata – rajzok, mozgások, modellezés, színjátszás, pantomim stb.
- **Mesélés - élethelyzetek** elmesélése, nehéz helyzetekben levő valós vagy kitalált szereplők elemzése;
- **Magyarázat - kreatív** módon használható fel a személyes tanácsadás és fejlesztés néhány kulcsfontosságú fogalmának tisztázására, mint például: karrier, egészséges életmód, magabiztosság, hatékony tanulás, stressz, motiváció, kitartás, válsághelyzetek, érzelmek, tanulási;
- **Bemutató - minta/modell** a kérdőívek vagy munkalapok kitöltésére, a stresszes helyzetekben kívánatos viselkedési magatartások elemzésére, a hatékony tanulás modelljeinek feltárására, konfliktusmegoldások, tárgyalási technikák;
- **Páros vagy csoportos beszélgetés, vita-kör - személyes** tapasztalatok megosztása a tanulás sikeréről vagy kudarcáról, a diszkriminációról, a frusztrációról vagy az

inspiráló helyzetekről az iskolában, a családban, a baráti körben, beszámoló utazási és tanulási eseményekről; sikertelen

- **Problematizálás** - az iskolai sikertelenség megoldása, a stresszhelyzetek, a válsághelyzetek, a döntések meghozatalában szükséges megoldások azonosítása;

- **Személyes oktatási és karrierterv** kidolgozása - SWOT-elemzéssel, kiemelve azokat az elemeket, amelyek befolyásolhatják a személyes döntést az oktatásról, a karierről és az életmódról: iskola, család, média, barátok, személyiségprofil stb.

A tevékenységekben különböző vizuális és audió-eszközöket használhatnak, amelyek az életkori sajátosságokhoz és a hallgatói aggályokhoz (pl. Megfigyelendő és megvitatandó videojelek) használatosak, és a teret úgy szervezik meg, hogy elősegítse a csapatmunka, a maximális láthatóságot a résztvevők között és az összes diák aktív részvételét. A tevékenységek kezdetén ajánlatosak a hangulatteremtő és mozgásos játékok, a bemutatkozó és az egymás megismerését szolgáló játékok, a közreműködést és együttműködést célzó játékok, valamint a csoportképzési és kommunikációs gyakorlatok.

Értékelési módszerek

A Tanácsadás és a személyes fejlődés tantárgyon belül NEM használják a minősítést. Az értékelés nyomon követi az iskolai és társadalmi integráció személyes fejlődését, attitűdjeit a világ felé és a saját személy felé, a különböző tevékenységek érdekeit és a saját munkájuk sikerét.

Értékelési módszerek:

- ötletek és személyes vélemények kifejezése poszterek, rajzok, kollázsok, egyéni és csoportos projektek révén;

- ötletek és személyes tapasztalatok kifejezése poszter, rajz, kollázs segítségével;

- saját tanulási portfóliók elkészítése;

- gyakorlati tevékenységek;

- egyéni (önálló) értékelési kártyák.

Bibliográfia

- Băban, A., (2009), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca;
- Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G., (2002), *Consiliere și orientare – Ghidul profesorului*, Editura Humanitas Educațional, București;
- Bogorin, V., Tudose, R., (2003), *Jocul de-a viața – exerciții pentru orele de dirigenție*, Editura EIKON, Cluj-Napoca;
- Călineci, M., (2009), *Cunoașterea elevului*, Ed. a 2-a, Rev. Educația 2000+, București;
- Cucuș, C., (2006), *Pedagogie*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași;
- Goleman, D., (2001), *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București;
- Jigău, M., (2007), *Consilierea carierei. Compendiu de metode și tehnici*, Editura SIGMA, București;
- Lemeni, G., Miclea, M., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
- Lemeni, G., Tarău, A., (2004), *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
- Schaffer, R., (2010), *Introducere în psihologia copilului*

- Tomşa, Gh., (1999), *Consilierea și orientarea în școală*, Casa de Editură Viața Românească, București;
- *** (2018), *Planul-cadru de învățământ* aprobat prin ORDIN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial;
- *** (2013), *Programa școlară pentru disciplina Dezvoltare personală – clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin OMEN nr. 3418/19.03.2013;
- *** (2008), *Consilierea și orientarea în carieră – Ghid pentru studenți și absolvenți*. Universitatea Politehnică din București, Centrul de Consiliere și Orientare în Carieră;
- *** (2006), *Programe școlare pentru Aria curriculară Consiliere și orientare – clasele I – a IV-a*, aprobate prin OMEC nr. 5286 / 09.10.2006.

Fordítói munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Miclaus Judit, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Numele și prenumele	Instituția
Miclaus Judit	Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Asztalos Tünde Zsuzsanna	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Satu Mare
Balázsi Rózsa	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Satu Mare

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGEK

ÖNÁLLÓSÁGRA NEVELÉS

Előkészítő – IV. osztály

Speciális oktatás

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiais tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önkiszolgálás fejlesztése, szociális készségek fejlesztése, kognitív fejlesztés, gyakorlati készségek fejlesztése és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önellátási és szociális készségek fejlődését.

A mediált (irányított) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

A specifikus kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ezek egy iskolai ciklus alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységekre** adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttese alkotja.

A fentnevezett tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát.

A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyén egyéni képességeihez igazodik.

A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve próbálgathat, és ez által fejlettebb szinten tud teljesíteni, mint amilyenre egyedül képes lenne. A fejlődés legközelebbi

zónájára vonatkozó elmélet szerint, a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz alkalmas, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- testi fejlődés
- észlelés fejlődése
- értelmi fejlődés
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődése.

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- kognitív fejlesztés
  - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek
- gyakorlati készségek fejlesztése
  - a környezeti elvárások és az önellátási szükségletek betöltéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát
- önkiszolgálási készségek
  - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- szociális készségek
  - a családi és szociális beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával)
- játékterápia
  - a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése.

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a saját test ismerete és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önkiszolgálási-, szociális-, és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terapiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önellátás, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terapiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- érdeklődést kifejezni a saját személyük és a környezetük iránt
- felhasználni érzékelésüket a környezetük felismerésére és megismerésére
- tárgítani a konkrét megtapasztalás mezejét
- megérteni ok –okozati összefüggéseket
- gyakorlatba ültetni a tanult ismereteket
- megismerni az egészséges életmód törvényeit
- használni az alapvető mérőeszközöket és mértékegységeket
- kísérletezni a különböző anyagok állapotváltoztatásaival
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése esetében számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

Általános kompetenciák

- 1. A környezet megismerése érzékelés és észlelés által**
- 2. Alap mozgásminták és gesztusok kivitelezése nagymozgások és finommotorika fejlesztésével**
- 3. Alapszükségletek közlése gesztusokkal/verbálisan**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezet megismerése érzékelés és észlelés által

Előkészítő osztály
<p>1.1. Különböző tárgyak/élelmiszerek megismerése, érintése, szaglása, ízlelése (segítséggel)</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • a közvetlen környezet tárgyainak megismerése több érzékszerv bevonásával (auditív, vizuális, taktilis stb.) • vizuális diszkrimináció fejlesztése (azonos/különböző, változások észlelése, szín, forma és méret szerinti osztályozás) • auditív diszkrimináció fejlesztése (zörejek, hangutánzások, hangok, ismerős hangok stb.) • szaglási és ízlelési diszkrimináció fejlesztése (ismert szagok és élelmiszerek) • alapvető jellemzők észlelése és egyeztetése: citrom-savanyú, fagyalt-hideg stb. • taktilis diszkrimináció fejlesztése (különböző anyagok tulajdonságának a megkülönböztetése: puha-kemény, sima-édes stb.) • a közvetlen környezet tárgyainak megismerése
<p>1.2. A környezet tárgyainak megkülönböztetése multiszenzoriális érzékelés által</p> <ul style="list-style-type: none"> • szenzoros diszkrimináció (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás) • a közvetlen környezet tárgyainak megismerése több érzékszerv bevonásával (auditív, taktilis, vizuális stb.) • tárgyak érintése, tapintása, simogatása, nyomás gyakorlása stb.
<p>1.3 Saját testének megtapasztalása mozgásos gyakorlatok által</p> <ul style="list-style-type: none"> • érintős játékok a saját vagy társ testrészeinek felismerésére <p>Testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pedagógus/társ/képen lévő személy testtartásának utánzása (alaphelyzetek: álló, fekvő, ülő) • egyensúly megtartása (Szoborjáték, Kövesd a kijelölt útvonalat! stb.) • statikus egyensúly fejlesztése (két lábon, egy lábon) • áttérés statikus egyensúlyi állapotból mozgásos egyensúlyi állapotba (megállás, indulás) • önálló helyváltoztatáshoz szükséges dinamikus egyensúly fejlesztése <p>Szenzoros és motoros gyakorlatok valamennyi testrész fokozatos bevonásával</p> <ul style="list-style-type: none"> • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipulálás tárgyakkal (megfogni/kifogni/eldobni stb.) <p>Saját test nagy- és finommozgásainak észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagymozgásos feladatok (kapaszkodás, gurulás, kúszás, mászás, ugrálás, labda- és egyensúlyozó játékok) • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.)

2. Alap mozgásminták és gesztusok kivitelezése nagymozgások és finommotorika fejlesztésével

Előkészítő osztály	
2.1. Mozgásszervek használata az iskolai környezethez való alkalmazkodásban	<ul style="list-style-type: none"> • helyváltoztatás, megállás, fordulás, ugrás, mászás, gurulás, kúszás, labdajáték, egyensúlygyakorlatok, tánc • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipuláció tárgyakkal (megfogni/elkapni/eldobni, ugrókötelezés stb.) • saját test globális vagy finommozgásainak észlelése • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) • testrészek fokozatos erősítése szenzoros és motoros gyakorlatok által
2.2. Manuális készségek alkalmazása kommunikáció és környezethez való alkalmazkodás során	<ul style="list-style-type: none"> • egyenes karmozgások szerszámok használatának utánpótlásával (fűrész, gyalu) • vízszintes és függőleges vonalak ujjal követése (Az egérke útja) • nyomás-, tépés-, gyűrés-, modellálás különböző anyagok használatával • egyszerű és kombinált mozgások: helyváltoztatás, megállás, törzsfordítás, felemelés, útvonal követése • szegek beszúrása lyukacsos táblába • gesztikuláció (alapvető emberi gesztusok és jelek: Pá!, Ügyes!, Gyere!, Menj!)
2.3. Testséma és lateralitás tudatosítása	<ul style="list-style-type: none"> • saját és partner testsémájának azonosítása és megkülönböztetése • gesztusutánpótlás és verbális utasítás végrehajtása • kép és testrész játékos társítása • testséma felépítése síkban (3-5 darabos puzzle/hiányos képek kiegészítése) • tárgyak kézről kézbe adása • szimultán mozdulatok végrehajtása jobb és balkézrel (segítség és segítség nélkül) • papírszalvéta feltekerése • gyöngyök üvegbe helyezése • tárgy eldobása, elkapása
2.4. Tájékozódás az osztályteremben	<ul style="list-style-type: none"> • tárgyak helyzetének azonosítása tárgyakkal és önmagához viszonyítva (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölé-alá) • meghatározott útvonalak követése (Lépj a lapokra! , Gyülekezz a zászlóknál! , Járd kígyózva!) • elrejtett tárgyak keresése verbális utasítás alapján

3. Alapszükségletek közlése verbálisan/gesztusokkal

Előkészítő osztály
<p>3.1 Elfogadja a tanintézményben levő személyek közeledését</p> <ul style="list-style-type: none"> • ráfigyel azokra a személyekre, akikkel kapcsolatba kerül: Nézz a szemembe! , Érintsd meg a kezem! , Fogd meg a kezem! , Fogjunk kezét! , Ismerd fel a hangját! • személyek azonosítása: Találd ki, hogy ki szólított! , Ki jött be az ajtón? , Ki ül melletted, előtted? , Válaszd ki a játszótársad! , Társíts képet személyhez, nevet személyhez! • személyek felismerése váltakozó ingerek érzékelése által (látás/hallás/szaglás): Ki a tanárod? , Kik az osztálytársaid?
<p>3.2. Személyes higiénia és önellátási készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • fürdőszoba és a fürdőben használt tárgyak felismerése tárgyi és képi szinten • WC használat igényének közlése (verbális/nonverbális) • vetkőzés/öltözés fürdőszobában (irányítással) • WC helyes használata • WC papír helyes használata • testápolás gyakorlása (kéz-, arc-, fogmosás, fésülködés) • törölköző használata mosdás után • kéz-, arc-, testápolás lépéseinek helyes elsajátítása
<p>3.3. Étkezési és önellátási készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • ebédlőben, konyhában és nappaliban használt eszközök felismerése tárgyi és képi szinten • asztalterítés gyakorlása (szerepjáték, konkrét szituációk) • étkezés közbeni helyes testtartás elsajátítása • evőeszközök rendeltetésszerű használata • étkezés utáni rendrakás fázisainak gyakorlása • alapélelmiszerek felismerése, differenciálása érzékszervek által • élelmiszerek tárolása • gyümölcsmosás • élelmiszerek felszolgálása menü sorrendjének betartásával

Tartalmak

Tartalmi területek	
Észlelés és érzékelés	felismerése és megkülönböztetése: tárgyak, élelmiszerek, ruházat, jelenségek stb.
Testséma és lateralitás	- emberi test, gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	- tárgyak helyzete, köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	- konyha és ebédlő - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének <u>higiéniája</u>
Személyes higiénia	- fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	- ruházat, lábbelik tárolása, ápolása, megfelelő használata
Otthon	- lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	- személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - az utcán

I OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezet megismerése érzékelés és észlelés által

I. osztály	
1.1.	<p>Környezetének felfedezésében érzékszerveit használja</p> <ul style="list-style-type: none"> a közvetlen környezet tárgyainak megismerése több érzékszerv bevonásával (auditív, vizuális, taktilis stb.) vizuális diszkrimináció fejlesztése (azonos/különböző, változások észlelése, szín, forma és méret szerinti osztályozás) auditív diszkrimináció fejlesztése (zörejek, hangutánzások, hangok, ismerős hangok stb.) szaglási és ízlelési diszkrimináció fejlesztése (ismert szagok és élelmiszerek) alapvető jellemzők észlelése és egyeztetése: citrom-savanyú, fagyalt-hideg stb. taktilis diszkrimináció fejlesztése (különböző anyagok tulajdonságának a megkülönböztetése: puha-kemény, sima-érdes stb.) a közvetlen környezet tárgyainak megismerése a tárgyak fizikai tulajdonságainak megismerése a különböző érzékszervek által
1.2.	<p>A környezet tárgyait felismeri multiszenzoriális érzékelés által</p> <ul style="list-style-type: none"> szenzoros diszkrimináció (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás) a közvetlen környezet tárgyainak megismerése több érzékszerv bevonásával (auditív, taktilis, vizuális stb.) tárgyak érintése, tapintása, simogatása, nyomás gyakorlása stb.
1.3.	<p>Alkalmazza saját testének érzeteit a mozgások/testhelyzetek kivitelezésében</p> <ul style="list-style-type: none"> érintős játékok a saját vagy társ testrészeinek felismerésére <p>Testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> pedagógus/társ/képen lévő személy testtartásának utánzása (alaphelyzetek: álló; fekvő, ülő) egyensúly megtartása (Szoborjáték, Kövesd a kijelölt útvonalat! stb.) statikus egyensúly fejlesztése (két lábon, egy lábon) áttérés statikus egyensúlyi állapotból mozgásos egyensúlyi állapotba (megállás, indulás) önálló helyváltoztatáshoz szükséges dinamikus egyensúly fejlesztése <p>Szenzoros és motoros gyakorlatok valamennyi testrész fokozatos bevonásával</p> <ul style="list-style-type: none"> fej/karok/lábak/törzs mozgatása manipulálás tárgyakkal (megfogni/kifogni/eldobni stb.) <p>Saját test nagy- és finommozgásainak észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> nagymozgásos feladatok (kapaszkodás, gurulás, kúszás, mászás, ugrálás, labda- és egyensúlyozó játékok) finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) <p>Érzékelés, észlelés: hideg-meleg, fájdalom-kellemes érzés stb.</p>

2. Alap mozgásminták és gesztusok kivitelezése nagymozgások és finommotorika fejlesztésével

I. osztály
<p>2.1. Nagy- és finommozgások gyakorlása az iskolai környezethez való alkalmazkodáshoz</p> <ul style="list-style-type: none"> • helyváltoztatás, megállás, fordulás, ugrás, mászás, gurulás, kúszás, labdajáték, egyensúlygyakorlatok, tánc • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipuláció tárgyakkal (megfogni/elkapni/eldobni, ugrókötelezés stb.) • saját test globális vagy finommozgásainak észlelése • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) • testrészek fokozatos erősítése szenzoros és motoros gyakorlatok által
<p>2.2. Nagy- és finommozgások alkalmazása a kommunikációban és a környezethez való alkalmazkodásban</p> <ul style="list-style-type: none"> • egyenes karmozgások szerszámok használatának utánzásával (fűrész, gyalu) • vízszintes és függőleges vonalak ujjal követése (Az egérke útja) • nyomás-, tépés-, gyűrés-, modellálás különböző anyagok használatával • egyszerű és kombinált mozgások: helyváltoztatás, megállás, törzsfordítás, felemelés, útvonal követése • képes szem – kéz koordinációra és a két kéz mozgásának összehangolására (építő játékok, 2 darabos puzzle, egyszerű formaegyeztetők) • szegek beszúrása lyukacsos táblába • gesztikuláció (alapvető emberi gesztusok és jelek: Pá!, Ügyes!, Gyere!, Menj!)
<p>2.3. Testséma és laterális azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • saját és partner testsémájának azonosítása és megkülönböztetése • gesztusutánzás és verbális utasítás végrehajtása • kép és testrész játékos társítása • testséma felépítése síkban (3-5 darabos puzzle/hiányos képek kiegészítése) • utánzás tükör előtt • gyakorlatok végzése a domináns kézzel és két kézzel • érintős játékok a saját és a játszótárs testrészeinek felfismerésére • tárgyak kézből kézbe adása • szimultán mozdulatok végrehajtása jobb és balkézzel (segítség és segítség nélkül) • papírszalvéta feltekerése • gyöngyök üvegbe helyezése • tárgy eldobása, elkapása
<p>2.4. Megfelelő magatartás kialakítása az osztályteremben való tájékozódásban</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyak helyzetének azonosítása tárgyakkal és önmagához viszonyítva (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölé-alá) • szabályos vagy szabálytalan formák manipulálásának gyakorlása kockák, fűzők,

- drót, spárga alkalmazásával
- tárgyak rendezése rá, fölé, alá, be, ki, egy adott térben vagy tárgyhoz viszonyítva
- meghatározott útvonalak követése (Lépj a lapokra!, Gyülekezz a zászlóknál!, Járj kígyózvva!)
- elrejtett tárgyak keresése verbális utasítás alapján

3. Alapszükségletek közlése verbálisan/gesztusokkal

I. osztály

3.1 Azonosítja az iskolai környezetben levő személyeket

- személyek azonosítása: Találd ki, hogy ki szólított!, Ki jött be az ajtón! , Ki ül melletted, előtted? , Válaszd ki a játszótársad! , Társíts képet személyhez, Társíts nevet személyhez!
- személyek felismerése váltakozó ingerek érzékelése által (látás/hallás/szaglás): Ki a tanárod? , Kik az osztálytársaid?
- egyszerű párbeszéd gyakorlása: Jó napot! , Viszontlátásra!, Hogy hívnak?
- alapszükségleteik, azonnali óhajaik verbális vagy nonverbális közlése
- feladatok végzése párban, csoportban, csapatban

3.2. Személyes higiéniai és önellátási készségek gyakorlása

- fürdőszoba és a fürdőben használt tárgyak felismerése tárgyi és képi szinten
- WC használat igényének közlése (verbális/nonverbális)
- vetkőzés/öltözés fürdőszobában (irányítással)
- WC helyes használata
- WC papír helyes használata
- testápolás gyakorlása (kéz-, arc-, fogmosás, fésülködés)
- törölköző használata mosdás után
- kéz-, arc-, testápolás lépéseinek helyes elsajátítása

3.3. Étkezési és önellátási készségek gyakorlása

- ebédlőben, konyhában és nappaliban használt eszközök felismerése tárgyi és képi szinten
- asztalterítés gyakorlása (szerepjáték, konkrét szituációk)
- étkezés közbeni helyes testtartás elsajátítása
- evőeszközök rendeltetésszerű használata
- étkezés utáni rendrakás fázisainak gyakorlása
- alapélelmiszerek felismerése, differenciálása szenzoros tevékenységek által
- élelmiszerek tárolása
- gyümölcsmosás
- élelmiszerek felszolgálása menü sorrendjének betartásával

Tartalmak

Tartalmi területek	I osztály
Észlelés és érzékelés	- felismerése és megkülönböztetése tárgyak, élelmiszerek, ruházat stb.
Testséma és laterálisitás	- emberi test, gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	- tárgyak helyzete, köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	- konyha és ebédlő - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének higiénia
Személyes higiénia	- fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhátár gondozása	- ruházat, lábbelik tárolása, ápolása, megfelelő használata
Otthon	- lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	- személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - utca

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezet megismerése érzékelés és észlelés által

II. osztály	
1.1. Saját érzeteik felhasználása a környezetben levő tárgyak megismerésében és felismerésében	<ul style="list-style-type: none"> • érzékszerveik használata a tárgyak megismerésére, felismerésére • tárgyak fizikai tulajdonságainak megismerése érzékszerveik segítségével • tárgyak megismerése és felismerése vizuálisan • tárgyak/személyek megismerése, felismerése hallás segítségével • tárgyak megismerése és felismerése szaglás útján • tárgyak megismerése és felismerése tapintás útján • tárgyak azonosítása az azok leírásában felismert tulajdonságok alapján • környezetben levő tárgyak megismerése, vizsgálata
1.2. Megkülönbözteti a környezetében levő tárgyakat	<ul style="list-style-type: none"> • szenzoros felismerés (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás) • a közvetlen környezet tárgyainak differenciálása több érzékszerv bevonásával (auditív, taktilis, vizuális stb.) • a környezetben levő tárgyak megfelelő használata
1.3. Ismeri saját testének érzeteit a mozgások/testhelyzetek kivitelezésében	<p>Testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pedagógus/társ/képen lévő személy testtartásának utánzása (alaphelyzetek: álló; fekvő, ülő) • egyensúly megtartása (Szoborjáték, Kövesd a kijelölt útvonalat! stb.) • statikus egyensúly fejlesztése (két lábon, egy lábon) • áttérés statikus egyensúlyi állapotból mozgásos egyensúlyi állapotba (megállás, indulás) • önálló helyváltoztatáshoz szükséges dinamikus egyensúly fejlesztése <p>Szenzoros és motoros gyakorlatok valamennyi testrész fokozatos bevonásával</p> <ul style="list-style-type: none"> • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipulálás tárgyakkal (megfogni/kifogni/eldobni stb.) <p>Saját test nagy- és finommozgásainak észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagymozgásos feladatok (kapaszkodás, gurulás, kúszás, mászás, ugrálás, labda- és egyensúlyozó játékok) • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) <p>Érzékelés, észlelés: hideg-meleg, fájdalom-kellemes érzés stb.</p>

2. Alap mozgásminták és gesztusok kivitelezése nagymozgások és finommotorika fejlesztésével

II. osztály

2.1. Nagy - és finommozgásokat utánoz

- helyváltoztatás, megállás, fordulás, ugrás, mászás, gurulás, kúszás, labdajáték, egyensúlygyakorlatok, tánc
- fej/karok/lábak/törzs mozgatása
- manipuláció tárgyakkal (megfogni/elkapni/eldobni, ugrókötelezés stb.)
- saját test globális vagy finommozgásainak észlelése
- finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.)
- testrészek fokozatos erősítése szenzoros és motoros gyakorlatok által

2.2. Szem-kéz koordináció segítségével képes alapvető mozgásokat kivitelezni

- egyenes karmozgások szerszámok használatának utánzásával (fűrész, gyalu)
- vízszintes és függőleges vonalak ujjal követése (Az egérke útja)
- nyomás-, tépés-, gyűrés-, modellálás különböző anyagok használatával
- egyszerű és kombinált mozgások: helyváltoztatás, megállás, törzsfordítás, felemelés, útvonal követése
- képes szem – kéz koordinációra és a két kéz mozgásának összehangolására (építő játékok, 2 darabos puzzle, egyszerű formaegyeztetők)
- szegek beszúrása lyukacsos táblába
- gesztikuláció (alapvető emberi gesztusok és jelek: Pá!, Ügyes!, Gyere!, Menj!)

2.3. Testséma és lateralitás azonosítása

- saját és partner testsémájának azonosítása és megkülönböztetése
- gesztusutánzás és verbális utasítás végrehajtása
- kép és testrész játékos társítása
- testséma felépítése síkban (3-5 darabos puzzle/hiányos képek kiegészítése)
- utánzás tükör előtt
- gyakorlatok végzése a domináns kézzel és két kézzel
- érintős játékok a saját és a játszótárs testrészeinek felfismerésére
- tárgyak kézből kézbe adása
- szimultán mozdulatok végrehajtása jobb és balkézzel (segítség és segítség nélkül)
- papírszalvéta feltekerése
- gyöngyök üvegbe helyezése
- tárgy eldobása, elkapása

2.4. Tájékozódik az osztályteremben

- tárgyak helyzetének azonosítása tárgyakkal és önmagához viszonyítva (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölé-alá)
- tárgyak rendezése: rá, fölé, alá, be, ki, egy adott térben vagy tárgyhoz viszonyítva
- meghatározott útvonalak követése (Lépj a lapokra! , Gyülekezz a zászlóknál! ,

Járj kígyózva!

- elrejtett tárgyak keresése verbális utasítás alapján.

3. Alapszükségletek közlése verbálisan/gesztusokkal

II. osztály

3.1 Azonosítja az iskolai környezetben levő személyeket

- környezetben lévő személyek felismerése
- sajátos jegyek tulajdonítása a családi és az iskolai környezetben levő személyeknek
- személyek felismerése váltakozó ingerek érzékelése által (látás/hallás/szaglás):
Ki a tanárod? , Kik az osztálytársaid?

3.2. Személyes higiéniai és önellátási készségek gyakorlása

- fürdőszoba és a fürdőben használt tárgyak felismerése tárgyi és képi szinten
- WC használat igényének közlése (verbális/nonverbális)
- vetkőzés/öltözés fürdőszobában (irányítással)
- WC helyes használata
- WC papír helyes használata
- testápolás gyakorlása (kéz-, arc-, fogmosás, fésülködés)
- törölköző használata mosdás után
- kéz-, arc-, testápolás lépéseinek helyes elsajátítása

3.3. Étkezési és önellátási készségek gyakorlása

- ebédlőben, konyhában és nappaliban használt eszközök felismerése tárgyi és képi szinten
- asztalterítés gyakorlása (szerepjáték, konkrét szituációk)
- étkezés közbeni helyes testtartás elsajátítása
- evőeszközök rendeltetésszerű használata
- étkezés utáni rendrakás fázisainak gyakorlása
- alapélelmiszerek felismerése, differenciálása szenzoros tevékenységek által
- élelmiszerek tárolása
- gyümölcsmosás
- élelmiszerek felszolgálása menü sorrendjének betartásával

Tartalmak

Tartalmi területek	
Észlelés és érzékelés	- tárgyak, élelmiszerek, ruházat stb. felismerése és megkülönböztetése
Testséma és laterális	- emberi test, gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	- tárgyak helyzete, köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	- konyha és ebédlő - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének <u>higiéniája</u>
Személyes higiénia	- fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	- ruházat, lábbelik tárolása, ápolása, megfelelő használata
Otthon	- lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	- személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - lakónegyed

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezet megismerése érzékelés és észlelés által

III. osztály	
1.1. Azonosítja az iskolai környezet tárgyait	<ul style="list-style-type: none"> • tárgyak fizikai tulajdonságainak megismerése érzékszerveik segítségével • tárgyak megismerése és felismerése vizuálisan • tárgyak/személyek megismerése, felismerése hallás segítségével • tárgyak megismerése és felismerése szaglás útján • tárgyak megismerése és felismerése tapintás útján • tárgyak azonosítása az azok leírásában felismert tulajdonságok alapján • környezetben levő tárgyak megismerése, vizsgálata
1.2. Különbséget tesz a környezetben levő tárgyak között	<ul style="list-style-type: none"> • szenzoros felismerés (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás) • a közvetlen környezet tárgyainak differenciálása több érzékszerv bevonásával (auditív, taktilis, vizuális stb.) • a környezetben levő tárgyak megfelelő használata
1.3. Mozgásokat, testhelyzeteket kivitelez	<p>Testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pedagógus/társ/képen lévő személy testtartásának utánzása (alaphelyzetek: álló, fekvő, ülő) • egyensúly megtartása (Szoborjáték, Kövesd a kijelölt útvonalat! stb.) • statikus egyensúly fejlesztése (két lábon, egy lábon) • áttérés statikus egyensúlyi állapotból mozgásos egyensúlyi állapotba (megállás, indulás) • önálló helyváltoztatáshoz szükséges dinamikus egyensúly fejlesztése <p>Szenzoros és motoros gyakorlatok valamennyi testrész fokozatos bevonásával</p> <ul style="list-style-type: none"> • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipulálás tárgyakkal (megfogni/kifogni/eldobni stb.) <p>Saját test nagy- és finommozgásainak észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagymozgásos feladatok (kapaszkodás, gurulás, kúszás, mászás, ugrálás, labda- és egyensúlyozó játékok) • finommozgásos feladatok (gyöngyfüzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) <p>Érzékelés, észlelés: hideg-meleg, fájdalom-kellemes érzés stb.</p>

2. Alap mozgásminták és gesztusok kivitelezése nagymozgások és finommotorika fejlesztésével

III. osztály
<p>2.1. Nagy- és finommozgások önálló végzése</p> <ul style="list-style-type: none"> • helyváltztatás, megállás, fordulás, ugrás, mászás, gurulás, kúszás, labdajáték, egyensúlygyakorlatok, tánc • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipuláció tárgyakkal (megfogni/elkapni/eldobni, ugrókötelezés stb.) • saját test globális vagy finommozgásainak észlelése • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) • testrészek fokozatos erősítése szenzoros és motoros gyakorlatok által
<p>2.2. Képes szem-kéz koordinációra és a két kéz mozgásának összehangolására</p> <ul style="list-style-type: none"> • ujjak végigvezetése vízszintes és függőleges vonalából álló modellen • egyenes karmozgások szerszámok használatának utánzásával • nyomás-, tépés-, gyűrés-, modellálás különböző anyagok használatával • egyszerű és kombinált mozgások: helyváltztatás, megállás, törzsfordítás, felemelés, útvonal követése • építő játékok, 2 darabos puzzle, egyszerű formaegyeztetők, • szegek beszúrása lyukacsos táblába • gesztikuláció (alapvető emberi gesztusok és jelek: Pá!, Ügyes!, Gyere!, Menj!, Add ide!)
<p>2.3. Testséma és laterális ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> • saját és partner testsémájának azonosítása és megkülönböztetése • gesztusutánzás és verbális utasítás végrehajtása • kép és testrész játékos társítása • testséma felépítése síkban (3-5 darabos puzzle/hiányos képek kiegészítése) • utánzás tükör előtt • gyakorlatok végzése a domináns kézzel és két kézzel • érintős játékok a saját és a játszótárs testrészeinek felfismerésére • tárgyak kézből kézbe adása • szimultán mozdulatok végrehajtása jobb és balkézzel (segítség és segítség nélkül) • papírszalvéta feltekerése • gyöngyök üvegbe helyezése • tárgy eldobása, elkapása
<p>2.4. Tájékozódik az ismert helyiségekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyak helyzetének azonosítása tárgyakhöz és önmagához viszonyítva (rajta, alatta, előtte, mögötte, fölé-alá) • Iskolai feladatok elvégzése (osztályterem takarítása, bútorok újrarendezése) • meghatározott útvonalak követése (Lépj a lapokra!, Gyülekezz a zászlóknál!, Járj kígyózva!) • elrejtett tárgyak keresése verbális utasítás alapján

3. Alapszükségletek közlése verbálisan/gesztusokkal

III. osztály
<p>3.1 Azonosítja az iskolai környezetben levő személyeket</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismerős személyek felismerése • sajátos jegyek tulajdonítása a családi és az iskolai környezetben levő személyeknek • személyek felismerése váltakozó ingerek érzékelése által (látás/hallás/szaglás): Ki a tanárod , Kik az osztálytársaid?
<p>3.2. Személyes higiéniai és önellátási készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> • fürdőszoba és a fürdőben használt tárgyak felismerése tárgyi és képi szinten • WC használat igényének közlése (verbális/nonverbális) • vetkőzés/öltözés fürdőszobában (irányítással) • WC helyes használata • WC papír helyes használata • testápolás gyakorlása (kéz-, arc-, fogmosás, fésülködés) • törölköző használata mosdás után • kéz-, arc-, testápolás lépéseinek helyes elsajátítása
<p>3.3. Étkezési és önellátási készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> • ebédlőben, konyhában és nappaliban használt eszközök felismerése tárgyi és képi szinten • asztalterítés gyakorlása (szerepjáték, konkrét szituációk) • étkezés közbeni helyes testtartás elsajátítása • evőeszközök rendeltetésszerű használata • étkezés utáni rendrakás fázisainak gyakorlása • alapélelmiszerek felismerése, differenciálása szenzoros tevékenységek által • élelmiszerek tárolása • gyümölcsmosás • élelmiszerek felszolgálása menü sorrendjének betartásával

Tartalmak

Tartalmi területek	
Észlelés és érzékelés	- tárgyak, élelmiszerek, ruházat stb. felismerése és megkülönböztetése
Testséma és lateralitás	- emberi test, gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	- tárgyak helyzete, köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	- konyha és ebédlő - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének <u>higiéniája</u>
Személyes higiénia	- fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	- ruházat, lábbelik tárolása, ápolása, megfelelő használata
Otthon	- lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	- személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - utca

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezet megismerése érzékelés és észlelés által

V. osztály	
1.1.	<p>Ismeri a környezetben levő tárgyak rendeltetését</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyak azonosítása az azok leírásában felismert tulajdonságok alapján • környezetben levő tárgyak megismerése, vizsgálata • tárgyak rendszerezése különböző kritériumok alapján (nagyság, anyag, rendeltetés) • ismert tárgyak használata • ismerős és kevésbé ismert tárgyak összehasonlítása
1.2.	<p>Önállóan/részben önállóan használja a környezetében levő tárgyakat</p> <ul style="list-style-type: none"> • különböző tárgyak rendeltetésének megismerése és felismerése • a környezet tárgyainak differenciálása több érzékszerv bevonásával • a környezetben levő tárgyak rendeltetészerű használata • a tárgyak rendeltetésének felismerése (rajzok megadott téma szerint; tárgyak, makettek készítése)
1.3.	<p>Ismeri saját testének érzeteit a mozgások/testhelyzetek kivitelezésében</p> <p>Testtartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pedagógus/társ/képen lévő személy testtartásának utánzása (alaphelyzetek: álló; fekvő, ülő) • egyensúly megtartása (Szoborjáték, Kövesd a kijelölt útvonalat! stb.) • statikus egyensúly fejlesztése (két lábon, egy lábon) • áttérés statikus egyensúlyi állapotból mozgásos egyensúlyi állapotba (megállás, indulás) • önálló helyváltoztatáshoz szükséges dinamikus egyensúly fejlesztése <p>Szenzoros és motoros gyakorlatok valamennyi testrész fokozatos bevonásával</p> <ul style="list-style-type: none"> • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipulálás tárgyakkal (megfogni/kifogni/eldobni stb.) <p>Saját test nagy- és finommozgásainak észlelése</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagymozgásos feladatok (kapaszkodás, gurulás, kúszás, mászás, ugrálás, labda- és egyensúlyozó játékok) • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) <p>Érzékelés, észlelés: hideg-meleg, fájdalom-kellemes érzés stb.</p>

2. Alap mozgásminták és gesztusok kivitelezése nagymozgások és finommotorika fejlesztésével

IV. osztály	
2.1.	<p>Nagy- és finommozgások önálló végzése</p> <ul style="list-style-type: none"> • helyváltoztatás, megállás, fordulás, ugrás, mászás, gurulás, kúszás, labdajáték, egyensúlygyakorlatok, tánc • fej/karok/lábak/törzs mozgatása • manipuláció tárgyakkal (megfogni/elkapni/eldobni, ugrókötelezés stb.) • saját test globális vagy finommozgásainak észlelése • finommozgásos feladatok (gyöngyfűzés, szegek beszúrása lyukacsos táblába, varró mozdulatok gyakorlása, formaegyeztetés, gyurmázás, papírgyűrögetés stb.) • testrészek fokozatos erősítése szenzoros és motoros gyakorlatok által
2.2.	<p>Képes szem-kéz koordinációra és a két kéz mozgásának összehangolására</p> <ul style="list-style-type: none"> • ujjak végigvezetése vízszintes és függőleges vonalakkól álló modellen • egyenes karmozgások szerszámok használatának utánzásával • nyomás-, tépés-, gyűrés-, modellálás különböző anyagok használatával • egyszerű és kombinált mozgások: helyváltoztatás, megállás, törzsfordítás, felemelés, útvonal követése • építő játékok, 2 darabos puzzle, egyszerű formaegyeztetők, • szegek beszúrása lyukacsos táblába • gesztikuláció (alapvető emberi gesztusok és jelek: Pá!, Ügyes!, Gyere!, Menj!, Add ide!)
2.3.	<p>Testséma és laterális ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> • saját és partner testsémájának azonosítása és megkülönböztetése • gesztusutánzás és verbális utasítás végrehajtása • kép és testrész játékos társítása • testséma felépítése síkban (3-5 darabos puzzle/hiányos képek kiegészítése) • utánzás tükör előtt • gyakorlatok végzése a domináns kézzel és két kézzel • érintős játékok a saját és a játszótárs testrészeinek felfismerésére • tárgyak kézből kézbe adása • szimultán mozdulatok végrehajtása jobb és balkézzel (segítség és segítség nélkül) • papírszalvéta feltekerése • gyöngyök üvegbe helyezése • tárgy eldobása, elkapása
2.4.	<p>Tájékozódik az ismert helyiségekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyak helyzetének azonosítása tárgyakkhoz és önmagához viszonyítva (rajta,

- alatta, elötte, mögötte, fölé-alá)
- iskolai feladatok elvégzése (osztályterem takarítása, bútorok újrendezése)
- meghatározott útvonalak követése (Lépj a lapokra!, Gyülekezz a zászlóknál!, Járj kígyózva!)
- elrejtett tárgyak keresése verbális utasítás alapján
- tájékozódás az osztályban, az iskolában és az udvaron

3. Alapszükségletek közlése verbálisan/gesztusokkal

IV. osztály
<p>3.1 Azonosítja az iskolai környezetben levő személyeket</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismerős személyek felismerése • sajátos jegyek tulajdonítása a családi és az iskolai környezetben levő személyeknek • különböző státuszban és szerepben levő személyek közötti párbeszéd • személyek felismerése váltakozó ingerek érzékelése által (látás/hallás/szaglás): Ki a tanárod , Kik az osztálytársaid?
<p>3.2. Személyes higiéniai és önellátási készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> • fürdőszoba és a fürdőben használt tárgyak felismerése tárgyi és képi szinten • WC használat igényének közlése (verbális/nonverbális) • vetkőzés/öltözés fürdőszobában (irányítással) • WC helyes használata • WC papír helyes használata • testápolás gyakorlása (kéz-, arc-, fogmosás, fésülködés) • törölköző használata mosdás után • kéz-, arc-, testápolás lépéseinek helyes elsajátítása • higiéniai ismeretek fontossága • fertőzések kialakulásának megelőzése
<p>3.3. Étkezési és önellátási készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> • ebédlőben, konyhában és nappaliban használt eszközök felismerése tárgyi és képi szinten • asztalterítés gyakorlása (szerepjáték, konkrét szituációk) • étkezés közbeni helyes testtartás elsajátítása • evőeszközök rendeltetésszerű használata • étkezés utáni rendrakás fázisainak gyakorlása • alapélelmiszerek felismerése, differenciálása szenzoros tevékenységek által • élelmiszerek tárolása • gyümölcsmosás • élelmiszerek felszolgálása menü sorrendjének betartásával • élelmiszer higiéniai alapismeretek fontossága • élelmiszerek okozta fertőzések megelőzése

Tartalmak

Tartalmi területek	
Észlelés és érzékelés	- tárgyak, élelmiszerek, ruházat stb. felismerése és megkülönböztetése
Testséma és lateralitás	- emberi test, gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	- tárgyak helyzete, köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	- konyha és ebédlő - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének higiénia
Személyes higiénia	- fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	- ruházat, lábbelik tárolása, ápolása, megfelelő használata
Otthon	- lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	- személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - lakónegyed

Módszertani javaslatok

Ennek az egységnek a tartalmát sajátosan a súlyos intellektuális képességzavarral élő tanulók szintjéhez adaptáljuk. A program összeállítása során megpróbáltuk összekapcsolni az elméleti ismereteket a tanulókkal folytatott sokévi munka tapasztalataival. A programot úgy terveztük, hogy az rugalmasságot biztosítson a tanároknak a tanulási folyamat tervezésében és lehetőséget adjon arra, hogy a tevékenységeket az egyéni sajátosságokhoz igazíthassák. A perceptív-motoros rendszer elsősorban a testkép kialakítását feltételezi, amely a térbeli tájékozódás alapját képezi. Ennek fontos szerepe van az egyén és környezet közötti kapcsolat kialakításában.

Egyes önkiszolgálási és társas készségek kiindulópontját a saját test és az alapszükségletek ismerete képezi. Ennek az egységnek a tevékenységei határozottan tapasztalati, gyakorlati jellegűek azért, hogy a súlyosan sérült tanuló jobban megismerje saját testét és gyakorolhassa a személyes higiéniai és a testápolási készségeit. A tanulók önismeret iránti motivációjuk növelése érdekében egyes gyakorlatok, konkrét, vonzó, intuitív szemléltető eszközöket (tárgyak, játékok, változatos képanyag) felhasználó, játékos jellegű gyakorlatok is lehetnek. A tervezett tevékenységek célja elsődlegesen az auto- és heteroagresszív magatartási formák enyhítése és a káros anyagok fogyasztásának megelőzése (alkohol, cigaretta, drog). Ezekben a tevékenységekben a hangsúly a formatív nevelésre összpontosul (önkiszolgálási készségek, megelőző magatartás, adaptív viselkedési minták).

Értékelés

Az értékelés az oktatás rendszerének fontos alkotóeleme. Hivatkozni kell az értékelés módozataira is (verseny, kiállítás, tevékenység kiértékelése, önértékelés). Az értékelés során a tanár a gyermek fejlődését követi, de a tanítási tevékenység minőségét is, továbbá tudatosítja az erősségeket és a gyengeségeket, dönt arról, hogy a következő tanítási folyamatban folytatja-e vagy megváltoztatja az adott tanulási tevékenységet.

Az értékelés folyamatában a kiindulópontot a sajátos kompetenciák képezik. Kerülni kell a tanulók egymáshoz való hasonlítását, viszonyítását. A tevékenységek tervezésénél hangsúlyt fektetünk az életkori sajátosságokra, a tanuló képességeinek aktivizálására, valamint értékek és attitűdök kialakítására. Az értékelés ugyanakkor pontos visszajelzést ad az alkalmazott módszerek és eljárások eredményességéről, lehetőséget nyújtva azok módosítására az egyéni és életkori sajátosságok függvényében.

Az értékelés folyamatában érvényre jutnak a nonformális és informális tanulási helyzetekben elsajátított tapasztalatok és kompetenciák. A tanulók által elért eredményeket lejegyezzük, majd közöljük és elemezzük a szülőkkel/törvényes képviselővel. A tanuló fejlődésének folyamatos megfigyelése, motiválása és pozitív megerősítése az oktató-nevelő-értékelő folyamat meghatározó eleme.

Bibliografía:

- Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Ed. Institutul European;
- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- Barbu, P., (2012) *Copilul și motricitatea*, Ed. Nomina;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980) *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Crețu, E., (1999) *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București;
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, Ed. Frontiera;
- Mușu, I., (1997) *Terapia educațională integrată*, Ed. PROHUMANITATE
- Mușu, I., Vrăsmaș, E., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj*, Ed Didactică și Pedagogică, București;
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- *** (2008), Programă școlară TECI cls I-a –a X-a, București;

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Comișel Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Dediu Cornelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Zamfir Lucia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Georgescu Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény
Bálint Ildikó	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Csonta Éva	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Farkas József	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Orbán Melinda Magdolna	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Orbán Réka	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely

Pokorny Emese	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Tóth Csilla	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Deregán Szidónia	Kovászna megyei MENTK

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

***KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS
TEVÉKENYSÉGEK***

ÖNÁLLÓSÁGRA NEVELÉS

Speciális oktatás

V. – X. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiais tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önkiszolgálás fejlesztése, szociális készségek fejlesztése, kognitív fejlesztés, gyakorlati készségek fejlesztése és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önellátási és szociális készségek fejlődését. A mediált (irányított) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

A sajátos kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, ezek egy iskolai ciklus alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben tanulási tevékenységekre adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompentenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttese alkotja.

A fentnevezett tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát.

A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyén egyéni képességeihez igazódik.

A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási

helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve próbálhatja, és ez által fejlettebb szinten tud teljesíteni, mint amilyenre egyedül képes lenne. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint, a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz alkalmas, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- testi fejlődés
- érzékelés fejlődése
- értelmi fejlődés
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődése.

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

1. kognitív fejlesztés
  - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek
2. gyakorlati készségek fejlesztése
  - a környezeti elvárások és az önellátási szükségletek betöltéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát
3. önkiszolgálási készségek
  - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
4. szociális készségek
  - a családi és szociális beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával)
5. játékterápia
  - a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése.

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a saját test ismerete és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önkiszolgálási-, szociális-, és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretekké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos intellektuális képességzavarral élő tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önellátás, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- érdeklődést kifejezni a saját személyük és a környezetük iránt
- felhasználni érzékelésüket a környezetük felismerésére és megismerésére
- tágitani a konkrét megtapasztalás mezejét
- megérteni ok – okozati összefüggéseket
- gyakorlatba ültetni a tanult ismereteket
- megismerni az egészséges életmód törvényeit
- használni az alapvető mérőeszközöket és mértékegységeket
- kísérletezni a különböző anyagok állapotváltoztatásaival
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése esetében számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekációjában jut kifejezésre.

Általános kompetenciák

- 1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten**
- 2. Személyes higiénia és a lakótér gondozása megfelelő eszközök használatával**
- 3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten

V. OSZTÁLY	
1.1.	<p>A tárgyak tulajdonságainak felismerése és leírása a környezetben való tájékozódás során</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak azonosítása érzékelhető tulajdonságok alapján: forma, szín, szag, méret, anyag, súly stb. - tárgyak és tulajdonságaik társítása: cukor-édes, só-sós, citrom-savanyú stb. - tárgyak és természeti jelenségek multiszenzoriális azonosítása: auditív differenciálás, hasonló tárgyak csoportosítása különböző érzékszervek egyidejű bevonásával - téri tájékozódás az osztályban, iskolában, környezetben - saját tér kialakítása és gondozása (padon, szekrényben, játszósarokban)
1.2..	<p>Emberi szervezet felépítésének ismerete, működésének megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiziológiai folyamatok felismerése képekről - szükségletek és igények azonosítására szolgáló gyakorlatok (napirend családban, iskolában) - oktató filmek és szoftverek használata - az emberi szervezet működését bemutató ábrák irányított megfigyelése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.), - életciklusokat és élettani átalakulásokat érintő tematikus beszélgetések - beszélgetések szexuális nevelés témakörben
1.3.	<p>Környezetben előforduló veszélyes helyzetek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismeri és azonosítja a környezetében előforduló lehetséges veszélyeket (mérgező anyagok, tűz, közúti baleset, veszélyes tárgyak, áramütés) - a környezet veszélyeinek elkerülésére vagy megelőzésére irányuló viselkedés - alapvető közlekedési szabályok, biztonsági követelmények betartása valós helyzetekben - oktató játék: Mi történik, ha ...? - szerepjáték: biztonságos viselkedés veszélyes helyzetekben (Figyeld a jelzőlámpát!) - erkölcsi tanulságos történetek dramatizálása - biztonságos viselkedés elsajátítására szolgáló nevelő jellegű szoftverek, filmek

V. OSZTÁLY**1.4. Hasznos és kellemes hétköznapi és szabadidős tevékenységek szervezése**

- munka és pihenési folyamatok szervezésére/beosztására irányuló tevékenységek
- tematikus játékok (természetben töltött idő, jön a vakáció)
- szerepjáték (piknikezés, a parkban stb.)
- kedvelt játékok
- zenehallgatás, filmnézés
- a közösség által szervezett kulturális tevékenységeken való részvétel
- múzeum-, cirkusz látogatás, színházi előadások

1.5. Fejlesztő tevékenységek megvalósítása, munkára való nevelés érdekében

- egyszerű kézműves termékek elkészítése a következő technikák és anyagok felhasználásával: rajzolás, vágás, ragasztás, hajtogatás, formázás, kollázs, fűzés, zsinórozás, fonás, krepp papír, fa, gyöngy
- játékok és makettek készítése
- ajándék csomagolás
- kézműves termékek alkotása egyénileg és csoportosan
- háztartási tevékenységek
- versenyek különböző szakterületeken belül: Ki lesz az első?
- az elkészített termékek/tárgyak kölcsönös értékelése

2. Személyes higiénia és a lakóter gondozása megfelelő eszközök használatával**V. OSZTÁLY****2.1. Test ápolásához szükséges tárgyak használata**

- tisztálkodási eszközök felismerése és használata
- tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
- testápolás (arc, fog, haj, kéz, test)
- intim higiénia fiúknál, lányoknál
- fürdőszoba helyes használata és tisztán tartása
- ruhadarabok felismerése és megnevezése
- válassza ki a nemnek, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő ruhadarabokat
- ruházat tisztán tartása és tárolása
- játékeladatok: ki-begombolás, cipőfűzés és cipzározás
- didaktikai játék (baba etetés, öltöztetés)

2.2. Helyes ételkészítés higiénia eszközeinek és szabályainak felismerése és használata

- felismeri és helyesen használja az ebédlő/konyha felszerelését
- helyes testtartás evés közben, evőeszközök, konyhai edények helyes használata

V. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - felismeri és megnevezi az alapélelmiszereket (hús, tejtermékek, gyümölcsök) - ismert élelmiszerek csoportosítása - különböző állagú élelmiszerek darabolása és fogyasztása - szerepjáték: Étkezés közben - asztalterítés és leszedés
<p>2.3. Lakótér és osztályterem rendezése és tisztán tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyiségek azonosítása és rendeltetésszerű használata - bútortat, háztartási eszközök azonosítása és helyes használata - didaktikai játék (babaház) - osztály berendezése - szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. begyakorlása - szerepjáték (szakács, háziasszony) - osztályban, otthon, ház körül előforduló problémás helyzetek megoldása

3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során

V. OSZTÁLY
<p>3.1. Saját- és családtagok személyes adatainak ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok felismerése (vezetéknév, keresztnév, életkor) - családtagok felismerése (anya, apa, testvérek, nagyszülők, unokatestvérek stb.) - családtagok jellemzése (testvérek, szülők, nagyszülők) és megfelelő korosztályba sorolása (gyerek-fiatal-felnőtt-öreg) - saját adatok, családtagok személyes adatainak megjegyzése és felidézése - családtagok közötti viszonyok felismerése - szerepjáték: gyerek-gyerek, gyerek-szülő közötti viszony - családtagok szerepének leírása - drámajátékok: szerepek és viszonyok a családban - növények és házikedvencek gondozása -élő sarok az osztályban - felkészítés házimunkába való aktív részvételre
<p>3.2. Saját- és családtagok külső tulajdonságainak azonosítása, ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcvonások és a test tulajdonságainak megfigyelése - saját és más személy testrészeinek leírása - saját és más személy testrészeinek megfeleltetése - személyek közötti azonosságok és különbségek megállapítása fizikai tulajdonságok alapján - más személyek fizikai tulajdonságainak leírása képek/fényképek megfigyelése/elemzése alapján - játék: Padtárs jellemzése - drámajátékok lelkiállapotok felismerésére
<p>3.3. Felelőségek és feladatok vállalása az osztály, család, baráti körben</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus gyakorlatok: Miben hasonlítunk?/Miben különbözünk?, Én és az osztályom/osztálytársaim - csapatszellem kialakítása

V. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - hatékony kommunikáció és civilizált viselkedés különböző helyzetekben - osztálytársak közötti pozitív/harmonikus kapcsolatok azonosítása (közreműködés, együttműködés, barátság, tolerancia, egymás segítése, versengés) - diákok viselkedését (osztályban, iskolában, társadalomban) bemutató filmek megtekintése - szerepjáték (Barátság, Az iskolában stb.) - társas kapcsolatok bemutatása és gyakorlása - hovatartozási csoporton belüli viszonyokat bemutató filmek megtekintése
<p>3.4. Helyes/ helytelen viselkedésminták felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> -szerepjátékok különböző emberi kapcsolatok gyakorlására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat) -kulturált viselkedés gyakorlása (fegyelmzés, pontosság, együttműködés, becsületesség, őszinteség, udvariasság, önbizalom, szerénység) -pozitív viszonyulásra irányuló nonverbális (mimika, gesztus) és verbális kommunikációs gyakorlatok -beszélgetések valós helyzetekről -beszélgetés képekről -erkölcsi jellemvonásokkal kapcsolatos különböző témájú olvasmányok feldolgozása: önbizalom és önbizalomhiány; tisztelet és tiszteletlenség; bátorság és félelem; jóság és rosszindulat; őszinteség és hazugság; becsületesség, igazságosság -szerepjátékok empátiás viselkedések mintájára -erkölcsi tartalmú mesék dramatizálása
<p>3.5. Tájékozódás szociális térben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a lakótelep, az iskola és az otthonhoz közeli környezet felismerésére - gyalogos közlekedés begyakorlása köztereken (piac, posta, áruház, színház, kórház, templom) - kulturált viselkedés begyakorlása közlekedési eszközökön (egyres problémás helyzetek megjelenítése és megoldása) - szerepjátékok: Hogyan kelünk át az úttesten?, Közlekedés a buszon, Az áruházban, A parkban - kulturált viselkedési minták dramatizálása - kulturált viselkedéssel kapcsolatos nevelő jellegű filmek és szoftverek levetítése

Tartalmak

Tartalmi területek	V. OSZTÁLY
Észlelés és érzékelés	Felismerése és megkülönböztetése: <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak - élelmiszerek - ruházat - jelenségek
Testséma és lateralitás	<ul style="list-style-type: none"> - emberi test - alap gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak helyzete - köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	<ul style="list-style-type: none"> - konyha - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének higiénája
Személyes higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	<ul style="list-style-type: none"> - ruházat, lábbelik - tárolása, ápolása, - megfelelő használata
Otthon	<ul style="list-style-type: none"> - lakóterek és rendeltetések - bútortartás - háztartási feladatok
Család és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - utca

VI. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten**

VI. OSZTÁLY
<p>1.1. Multiszenzoriális információk felhasználása a környezetben való tájékozódás során</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak azonosítása érzékelhető tulajdonságok alapján: forma, szín, szag, méret, anyag, súly stb. - tárgyak és tulajdonságaik társítása: cukor-édes, só-sós, citrom-savanyú stb. - tárgyak és természeti jelenségek multiszenzoriális azonosítása: auditív differenciálás, hasonló tárgyak csoportosítása különböző érzékszervek egyidejű bevonásával - téri tájékozódás az osztályban, iskolában, környezetben - saját tér kialakítása és gondozása (padon, szekrényben, játszósarokban)
<p>1.2 Az emberi szervezet főbb fiziológiai folyamatainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiziológiai folyamatok felismerése képekről - szükségletek és igények azonosítására szolgáló gyakorlatok (napirend családban, iskolában) - oktató filmek és szoftverek használata - az emberi szervezet működését bemutató ábrák irányított megfigyelése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.), - életciklusokat és élettani átalakulásokat érintő tematikus beszélgetések - beszélgetések szexuális nevelés témakörben
<p>1.3. Környezetben előforduló veszélyes helyzetek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismeri és azonosítja a környezetében előforduló lehetséges veszélyeket (mérgező anyagok, tűz, közúti baleset, veszélyes tárgyak, áramütés) - a környezet veszélyeinek elkerülésére vagy megelőzésére irányuló viselkedés - alapvető közlekedési szabályok, biztonsági követelmények betartása valós helyzetekben - oktató játék: Mi történik, ha ...? - szerepjáték: biztonságos viselkedés veszélyes helyzetekben (Figyeld a jelzőlámpát!) - erkölcsi tanulságos történetek dramatizálása - biztonságos viselkedés elsajátítására szolgáló nevelő jellegű szoftverek, filmek

VI. OSZTÁLY

1.4. Aktiv részvétel a hétköznapi és szabadidős tevékenységek során

- munka és pihenési folyamatok szervezésére/beosztására irányuló tevékenységek
- tematikus játékok (természetben töltött idő, jön a vakáció)
- szerepjáték (piknikezés, a parkban stb.)
- kedvelt játékok
- zenehallgatás, filmnézés
- a közösség által szervezett kulturális tevékenységeken való részvétel
- múzeum-, cirkusz látogatás, színházi előadások

1.5. Az elsajátított készségek használata ergoterápiás tevékenységek során

- egyszerű kézműves termékek elkészítése a következő technikák és anyagok felhasználásával: rajzolás, vágás, ragasztás, hajtogatás, formázás, kollázs, fűzés, zsinórozás, fonás, krepp papír, fa, gyöngy
- játékok és makettek készítése
- ajándék csomagolás
- kézműves termékek alkotása egyénileg és csoportosan
- háztartási tevékenységek
- versenyek különböző szakterületeken belül: Ki lesz az első?
- az elkészített termékek/tárgyak kölcsönös értékelése

2. Személyes higiénia és a lakótér gondozása megfelelő eszközök használatával

VI. OSZTÁLY

2.1. A helyes testápolási szokások gyakorlása

- tisztálkodási eszközök felismerése és használata
- tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
- testápolás (arc, fog, haj, kéz, test)
- intim higiénia fiúknál, lányoknál
- fürdőszoba helyes használata és tisztán tartása
- ruhadarabok felismerése és megnevezése
- válassza ki a nemnek, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő ruhadarabokat
- ruházat tisztán tartása és tárolása
- játékeladatok: ki-begombolás, cipőfűzés és cipzározás
- didaktikai játék (baba etetés, öltöztetés)

2.2. Helyes ételkészítés - higiéniai szokások gyakorlása

- felismeri és helyesen használja az ebédlő/konyha felszerelését
- helyes testtartás evés közben, evőeszközök, konyhai edények helyes használata

VI. OSZTÁLY
-felismeri és megnevezi az alapélelmiszereket (hús, tejtermékek, gyümölcsök) -ismert élelmiszerek csoportosítása -különböző állagú élelmiszerek darabolása és fogyasztása -szerepjáték: Étkezés közben -asztalterítés és leszedés
2.3. Lakótér és osztályterem rendezése és tisztán tartása <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyiségek azonosítása és rendeltetésszerű használata - bútortat, háztartási eszközök azonosítása és helyes használata - didaktikai játék (babaház) - osztály berendezése - szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. begyakorlása - szerepjáték (szakács, háziasszony) - osztályban, otthon, ház körül előforduló problémás helyzetek megoldása

3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során

VI. OSZTÁLY
3.1. Saját- és családtagok személyes adatainak ismerete <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok felismerése (vezetéknév, keresztnév, életkor) - családtagok felismerése (anya, apa, testvérek, nagyszülők, unokatestvérek stb.) - családtagok jellemzése (testvérek, szülők, nagyszülők) és megfelelő korosztályba sorolása (gyerek-fiatal-felnőtt-öreg) - saját adatok, családtagok személyes adatainak megjegyzése és felidézése - családtagok közötti viszonyok felismerése - szerepjáték: gyerek-gyerek, gyerek-szülő közötti viszony - családtagok szerepének leírása - drámajátékok: szerepek és viszonyok a családban - növények és házikedvencek gondozása -élő sarok az osztályban - felkészítés házimunkába való aktív részvételre
3.2. Saját- és családtagok külső tulajdonságainak azonosítása, ismerete <ul style="list-style-type: none"> - arcvonások és a test tulajdonságainak megfigyelése - saját és más személy testrészeinek leírása - saját és más személy testrészeinek megfeleltetése - személyek közötti azonosságok és különbségek megállapítása fizikai tulajdonságok alapján - más személyek fizikai tulajdonságainak leírása képek/fényképek megfigyelése/elemzése alapján - játék: Padtárs jellemzése - drámajátékok lelkiállapotok felismerésére
3.3. Felelősségek és feladatok vállalása az osztályban, családi és baráti körben <ul style="list-style-type: none"> - tematikus gyakorlatok: Miben hasonlítunk?/Miben különbözünk?, Én és az osztályom/osztálytársaim - csapatszellem kialakítása

VI. OSZTÁLY

- hatékony kommunikáció és civilizált viselkedés különböző helyzetekben
- osztálytársak közötti pozitív/harmonikus kapcsolatok azonosítása (közreműködés, együttműködés, barátság, tolerancia, egymás segítése, versengés)
- diákok viselkedését (osztályban, iskolában, társadalomban) bemutató filmek megtekintése
- szerepjáték (Barátság, Az iskolában stb.)
- társas kapcsolatok bemutatása és gyakorlása
- hovatartozási csoporton belüli viszonyokat bemutató filmek megtekintése

3.4. Helyes/ helytelen viselkedésminták felismerése

- szerepjátékok különböző emberi kapcsolatok gyakorlására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat)
- kulturált viselkedés gyakorlása (fegyelmzés, pontosság, együttműködés, becsületesség, őszinteség, udvariasság, önbizalom, szerénység)
- pozitív viszonyulásra irányuló nonverbális (mimika, gesztus) és verbális kommunikációs gyakorlatok
- beszélgetések valós helyzetekről
- beszélgetés képekről
- erkölcsi jellemvonásokkal kapcsolatos különböző témájú olvasmányok feldolgozása: önbizalom és önbizalomhiány; tisztelet és tiszteletlenség; bátorság és félelem; jóság és rosszindulat; őszinteség és hazugság; becsületesség, igazságosság
- szerepjátékok empatikus viselkedések mintájára
- erkölcsi tartalmú mesék dramatizálása

3.5. Tájékozódás szociális térben

- gyakorlatok a lakótelep, az iskola és az otthonhoz közeli környezet felismerésére
- gyalogos közlekedés begyakorlása köztereken (piac, posta, áruház, színház, kórház, templom)
- kulturált viselkedés begyakorlása közlekedési eszközökön (egyres problémás helyzetek megjelenítése és megoldása)
- szerepjátékok: Hogyan kelünk át az úttesten?, Közlekedés a buszon, Az áruházban, A parkban
- kulturált viselkedési minták dramatizálása
- kulturált viselkedéssel kapcsolatos nevelő jellegű filmek és szoftverek levetítése

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. OSZTÁLY
Észlelés és érzékelés	Felismerése és megkülönböztetése: <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, - élelmiszerek, - ruházat - jelenségek
Testséma és lateralitás	<ul style="list-style-type: none"> - emberi test, - alap gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak helyzete, - köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	<ul style="list-style-type: none"> - konyha - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének higiénája
Személyes higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	<ul style="list-style-type: none"> - ruházat, lábbelik - tárolása, ápolása, - megfelelő használata
Otthon	<ul style="list-style-type: none"> - lakóterek és rendeltetések - bútortartás - háztartási feladatok
Család és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - utca

VII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten**

VII. OSZTÁLY
<p>1.1. Környezetben való tájékozódás multiszenzoriális tapasztalat alapján</p> <p>-tárgyak azonosítása érzékelhető tulajdonságok alapján: forma, szín, szag, méret, anyag, súly stb. -tárgyak és tulajdonságaik társítása: cukor-édes, só-sós, citrom-savanyú stb. -tárgyak és természeti jelenségek multiszenzoriális azonosítása: auditív differenciálás, hasonló tárgyak csoportosítása különböző érzékszervek egyidejű bevonásával -téri tájékozódás az osztályban, iskolában, környezetben -saját tér kialakítása és gondozása (padon, szekrényben, játszósarokban)</p>
<p>1.2. Az emberi szervezet főbb fiziológiai megnyilvánulásainak felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiziológiai folyamatok felismerése képekről - szükségletek és igények azonosítására szolgáló gyakorlatok (napirend családban, iskolában) - oktató filmek és szoftverek használata - az emberi szervezet működését bemutató ábrák irányított megfigyelése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.) - életciklusokat és élettani átalakulásokat érintő tematikus beszélgetések - beszélgetések szexuális nevelés témakörben

VII. OSZTÁLY

1.3. A környezetben előforduló veszélyes helyzetek azonosítása és a megfelelő viselkedésformák gyakorlása

- felismeri és azonosítja a környezetében előforduló lehetséges veszélyeket (mérgező anyagok, tűz, közúti baleset, veszélyes tárgyak, áramütés)
- a környezet veszélyeinek elkerülésére vagy megelőzésére irányuló viselkedés
- alapvető közlekedési szabályok, biztonsági követelmények betartása valós helyzetekben
- oktató játék: Mi történik, ha ...?
- szerepjáték: biztonságos viselkedés veszélyes helyzetekben (Figyeld a jelzőlámpát!)
- erkölcsi tanulságos történetek dramatizálása
- biztonságos viselkedés elsajátítására szolgáló nevelő jellegű szoftverek, filmek

1.4. Kezdeményezés és részvétel a szabadidős tevékenységek során

- munka és pihenési folyamatok szervezésére/beosztására irányuló tevékenységek
- tematikus játékok (természetben töltött idő, jön a vakáció)
- szerepjáték (piknikezés, a parkban stb.)
- kedvelt játékok
- zenehallgatás, filmnézés
- a közösség által szervezett kulturális tevékenységeken való részvétel
- múzeum-, cirkusz látogatás, színházi előadások

1.5. Meglévő készségek használata egyéni és csoportos tevékenységekben

- egyszerű kézműves termékek elkészítése a következő technikák és anyagok felhasználásával: rajzolás, vágás, ragasztás, hajtogatás, formázás, kollázs, fűzés, zsinórozás, fonás, krepp papír, fa, gyöngy
- játékok és makettek készítése
- ajándék csomagolás
- kézműves termékek alkotása egyénileg és csoportosan
- háztartási tevékenységek
- versenyek különböző szakterületeken belül: Ki lesz az első?
- az elkészített termékek/tárgyak kölcsönös értékelése

2. Személyes higiénia és a lakótér gondozása megfelelő eszközök használatával

VII. OSZTÁLY

2.1. A megfelelő készségek használata a személyes testápolásban

- tisztálkodási eszközök felismerése és használata
- tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)

VII. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - testápolás (arc, fog, haj, kéz, test) - intim higiénia fiúknál, lányoknál - fürdőszoba helyes használata és tisztán tartása - ruhadarabok felismerése és megnevezése - válassza ki a nemnek, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő ruhadarabokat - ruházat tisztán tartása és tárolása - játékeladatok: ki-begombolás, cipőfűzés és cipzározás - didaktikai játék (baba etetés, öltöztetés)
<p>2.2. Élelmiszer higiéniai készségek gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismeri és helyesen használja az ebédlő/konyha felszerelését - helyes testtartás evés közben, evőeszközök, konyhai edények helyes használata - felismeri és megnevezi az alapélelmiszereket (hús, tejtermékek, gyümölcsök) - ismert élelmiszerek csoportosítása - különböző állagú élelmiszerek darabolása és fogyasztása - szerepjáték: Étkezés közben - asztalterítés és leszedés
<p>2.3. Lakótér és osztályterem rendezése és tisztán tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyiségek azonosítása és rendeltetészerű használata - bútorzat, háztartási eszközök azonosítása és helyes használata - didaktikai játék (babaház) - osztály berendezése - szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. begyakorlása - szerepjáték (szakács, háziasszony) - osztályban, otthon, ház körül előforduló problémás helyzetek megoldása

3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során

VII. OSZTÁLY
<p>3.1. Saját- és családtagok személyes adatainak használata</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok felismerése (vezetéknév, keresztnév, életkor) - családtagok felismerése (anya, apa, testvérek, nagyszülők, unokatestvérek stb.) - családtagok jellemzése (testvérek, szülők, nagyszülők) és megfelelő korosztályba sorolása (gyerek-fiatal-felnőtt-öreg) - saját adatok, családtagok személyes adatainak megjegyzése és felidézése - családtagok közötti viszonyok felismerése - szerepjáték: gyerek-gyerek, gyerek-szülő közötti viszony - családtagok szerepének leírása - drámajátékok: szerepek és viszonyok a családban - növények és házikedvencek gondozása -élő sarok az osztályban - felkészítés házimunkába való aktív részvétellel

VII. OSZTÁLY

3.2. Saját- és családtagok külső tulajdonságainak felismerése és viszonyítása más személyekhez

- arcvonalok és a test tulajdonságainak megfigyelése
- saját és más személy testrészeinek leírása
- saját és más személy testrészeinek megfeleltetése
- személyek közötti azonosságok és különbségek megállapítása fizikai tulajdonságok alapján
- más személyek fizikai tulajdonságainak leírása képek/fényképek megfigyelése/elemzése alapján
- játék: Padtárs jellemzése
- drámajátékok lelkiállapotok felismerésére

3.3. Kapcsolatteremtési készségek gyakorlása különböző csoportokban: osztály, család, baráti körben

- tematikus gyakorlatok: Miben hasonlítunk?/Miben különbözünk?, Én és az osztályom/osztálytársaim
- csapatszellem kialakítása
- hatékony kommunikáció és civilizált viselkedés különböző helyzetekben
- osztálytársak közötti pozitív/harmonikus kapcsolatok azonosítása (közreműködés, együttműködés, barátság, tolerancia, egymás segítése, versengés)
- diákok viselkedését (osztályban, iskolában, társadalomban) bemutató filmek megtekintése
- szerepjáték (Barátság, Az iskolában stb.)
- társas kapcsolatok bemutatása és gyakorlása
- hovatartozási csoporton belüli viszonyokat bemutató filmek megtekintése

3.4. Helyes/ helytelen viselkedésminták megkülönböztetése és megfelelő magatartás gyakorlása

- szerepjátékok különböző emberi kapcsolatok gyakorlására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat)
- kulturált viselkedés gyakorlása (fegyelmesség, pontosság, együttműködés, becsületesség, őszinteség, udvariasság, önbizalom, szerénység)
- pozitív viszonyulásra irányuló nonverbális (mimika, gesztus) és verbális kommunikációs gyakorlatok
- beszélgetések valós helyzetekről
- beszélgetés képekről
- erkölcsi jellemvonásokkal kapcsolatos különböző témájú olvasmányok feldolgozása: önbizalom és önbizalomhiány; tisztelet és tiszteletlenség; bátorság és félelem; jóság és rosszindulat; őszinteség és hazugság; becsületesség, igazságosság
- szerepjátékok empátiás viselkedések mintájára
- erkölcsi tartalmú mesék dramatizálása

3.5. Tájékozódás szociális térben

- gyakorlatok a lakótelep, az iskola és az otthonhoz közeli környezet felismerésére
- gyalogos közlekedés begyakorlása köztereken (piac, posta, áruház, színház, kórház, templom)
- kulturált viselkedés begyakorlása közlekedési eszközökön (egyres problémás helyzetek megjelenítése és megoldása)
- szerepjátékok: Hogyan kelünk át az úttesten?, Közlekedés a buszon, Az áruházban, A parkban

VII. OSZTÁLY	
- - levetítése	kulturált viselkedési minták dramatizálása kulturált viselkedéssel kapcsolatos nevelő jellegű filmek és szoftverek

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. OSZTÁLY
Észlelés és érzékelés	Felismerése és megkülönböztetése: <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, - élelmiszerek, - ruházat - jelenségek
Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - emberi test, - alap gesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak helyzete, - köztük lévő viszony
Étkezési és önellátási készségek	<ul style="list-style-type: none"> - konyha - élelmiszerek - ételek tálalása és az étkező helyszínének higiénája
Személyes higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	<ul style="list-style-type: none"> - ruházat, lábbelik - tárolása, ápolása, - megfelelő használata
Otthon	<ul style="list-style-type: none"> - lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - lakónegyed

VIII. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten**

VIII. OSZTÁLY
<p>1.1. Környezetben való tájékozódás multiszenzoriális tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak azonosítása érzékelhető tulajdonságok alapján: forma, szín, szag, méret, anyag, súly stb. - tárgyak és tulajdonságaik társítása: cukor-édes, só-sós, citrom-savanyú stb. - tárgyak és természeti jelenségek multiszenzoriális azonosítása: auditív differenciálás, hasonló tárgyak csoportosítása különböző érzékszervek egyidejű bevonásával - téri tájékozódás az osztályban, iskolában, környezetben - saját tér kialakítása és gondozása (padon, szekrényben, játszósarokban)
<p>1.2. Az emberi szervezet főbb fiziológiás folyamatainak felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiziológiai folyamatok felismerése képekről - szükségletek és igények azonosítására szolgáló gyakorlatok (napirend családban, iskolában) - oktató filmek és szoftverek használata - az emberi szervezet működését bemutató ábrák irányított megfigyelése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.), - életciklusokat és élettani átalakulásokat érintő tematikus beszélgetések - beszélgetések szexuális nevelés témakörben
<p>1.3. Környezetben előforduló veszélyes helyzetek azonosítása és adaptív viselkedés megnyilvánulása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismeri és azonosítja a környezetében előforduló lehetséges veszélyeket (mérgező anyagok, tűz, közúti baleset, veszélyes tárgyak, áramütés) - a környezet veszélyeinek elkerülésére vagy megelőzésére irányuló viselkedés - alapvető közlekedési szabályok, biztonsági követelmények betartása valós helyzetekben - oktató játék: Mi történik, ha...? - szerepjáték: biztonságos viselkedés veszélyes helyzetekben (Figyeld a jelzőlámpát!) - erkölcsi tanulságos történetek dramatizálása - biztonságos viselkedés elsajátítására szolgáló nevelő jellegű szoftverek, filmek

VIII. OSZTÁLY

1.4. Mindennapi és szabadidős tevékenységek kezdeményezése, szervezése és azokban való részvétel

- munka és pihenési folyamatok szervezésére/beosztására irányuló tevékenységek
- tematikus játékok (természetben töltött idő, jön a vakáció)
- szerepjáték (piknikezés, a parkban stb.)
- kedvelt játékok
- zenehallgatás, filmnézés
- a közösség által szervezett kulturális tevékenységeken való részvétel
- múzeum-, cirkusz látogatás, színházi előadások

1.5. Munkakészségek alkalmazása egyénileg és csoportban

- egyszerű kézműves termékek elkészítése a következő technikák és anyagok felhasználásával: rajzolás, vágás, ragasztás, hajtogatás, formázás, kollázs, fűzés, zsinórozás, fonás, krepp papír, fa, gyöngy
- játékok és makettek készítése
- ajándék csomagolás
- kézműves termékek alkotása egyénileg és csoportosan
- háztartási tevékenységek
- versenyek különböző szakterületeken belül: Ki lesz az első?
- az elkészített termékek/tárgyak kölcsönös értékelése

2. Személyes higiénia és a lakótér gondozása megfelelő eszközök használatával

VIII. OSZTÁLY

2.1 Személyes higiéniai és önellátási készségek alkalmazása

- tisztálkodási eszközök felismerése és használata
- tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délbén, este, evés előtt és evés után stb.)
- testápolás (arc, fog, haj, kéz, test)
- intim higiénia fiúknál, lányoknál
- fürdőszoba helyes használata és tisztán tartása
- ruhadarabok felismerése és megnevezése
- válassza ki a nemnek, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő ruhadarabokat
- ruházat tisztán tartása és tárolása
- játékeladatok: ki-begombolás, cipőfűzés és cipzározás
- didaktikai játék (baba etetés, öltöztetés)

2.2 Élelmiszer higiéniai ismeretek és készségek használata

- felismeri és helyesen használja az ebédlő/konyha felszerelését
- helyes testtartás evés közben, evőeszközök, konyhai edények helyes használata
- felismeri és megnevezi az alapélelmiszereket (hús, tejtermékek, gyümölcsök)

VIII. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - ismert élelmiszerek csoportosítása - különböző állagú élelmiszerek darabolása és fogyasztása - szerepjáték: Étkezés közben - asztalterítés és leszedés
<p>2.3 Lakótér rendezés és tisztán tartás (osztályterem, saját szoba)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyiségek azonosítása és rendeltetésszerű használata - bútortartás, háztartási eszközök azonosítása és helyes használata - didaktikai játék (babaház) - osztály berendezése - szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. begyakorlása - szerepjáték (szakács, háziasszony) - osztályban, otthon, ház körül előforduló problémás helyzetek megoldása

3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során

VIII. OSZTÁLY
<p>3.1 Saját- és családtagok személyes adatainak ismerete, használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok felismerése (vezetéknév, keresztnév, életkor) - családtagok felismerése (anya, apa, testvérek, nagyszülők, unokatestvérek stb.) - családtagok jellemzése (testvérek, szülők, nagyszülők) és megfelelő korosztályba sorolása (gyerek-fiatal-felnőtt-öreg) - saját adatok, családtagok személyes adatainak megjegyzése és felidézése - családtagok közötti viszonyok felismerése - szerepjáték: gyerek-gyerek, gyerek-szülő közötti viszony - családtagok szerepének leírása - drámajátékok: szerepek és viszonyok a családban - növények és házikedvencek gondozása -élő sarok az osztályban - felkészítés házimunkába való aktív részvételre
<p>3.2. Külső tulajdonságok azonosítása, más személyek tulajdonságaihoz való viszonyítás alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcvonások és a test tulajdonságainak megfigyelése - saját és más személy testrészeinek leírása - saját és más személy testrészeinek megfeleltetése - személyek közötti azonosságok és különbségek megállapítása fizikai tulajdonságok alapján - más személyek fizikai tulajdonságainak leírása képek/fényképek megfigyelése/elemzése alapján - játék: Padtárs jellemzése - drámajátékok lelkiállapotok felismerésére
<p>3.3. Kapcsolatteremtési készség gyakorlása különböző csoportokban : osztály, család, baráti kör</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus gyakorlatok: Miben hasonlítunk?/Miben különbözünk?, Én és az

VIII. OSZTÁLY
<p>osztályom/osztálytársaim</p> <ul style="list-style-type: none"> - csapatszellem kialakítása - hatékony kommunikáció és civilizált viselkedés különböző helyzetekben - osztálytársak közötti pozitív/harmonikus kapcsolatok azonosítása (közreműködés, együttműködés, barátság, tolerancia, egymás segítése, versengés) - diákok viselkedését (osztályban, iskolában, társadalomban) bemutató filmek megtekintése - szerepjáték (Barátság, Az iskolában stb.) - társas kapcsolatok bemutatása és gyakorlása - hovatarozási csoporton belüli viszonyokat bemutató filmek megtekintése
<p style="text-align: center;">3.4. Helyes/ helytelen viselkedésminták felismerése, megfelelő viselkedés tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok különböző emberi kapcsolatok gyakorlására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat) - kulturált viselkedés gyakorlása (fegyelmezés, pontosság, együttműködés, becsületesség, őszinteség, udvariasság, önbizalom, szerénység) - pozitív viszonyulásra irányuló nonverbális (mimika, gesztus) és verbális kommunikációs gyakorlatok - beszélgetések valós helyzetekről - beszélgetés képekről - erkölcsi jellemvonásokkal kapcsolatos különböző témájú olvasmányok feldolgozása: önbizalom és önbizalomhiány; tisztelet és tiszteletlenség; bátorság és félelem; jóság és rosszindulat; őszinteség és hazugság; becsületesség, igazságosság - szerepjátékok empátiás viselkedések mintájára - erkölcsi tartalmú mesék dramatizálása
<p style="text-align: center;">3.5. Tájékozódás szociális térben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a lakótelep, az iskola és az otthonhoz közeli környezet felismerésére - gyalogos közlekedés begyakorlása köztereken (piac, posta, áruház, színház, kórház, templom) - kulturált viselkedés begyakorlása közlekedési eszközökön (egy-egy problémás helyzetek megjelenítése és megoldása) - szerepjátékok: Hogyan kelünk át az útesten?, Közlekedés a buszon, Az áruházban, A parkban - kulturált viselkedési minták dramatizálása - kulturált viselkedéssel kapcsolatos nevelő jellegű filmek és szoftverek levetítése

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. OSZTÁLY
Észlelés és érzékelés	<ul style="list-style-type: none"> - Felismerés és megkülönböztetés: <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, - élelmiszerek, - ruházat - jelenségek
Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - emberi test, - alapszisztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak helyzete, - tárgyak közötti viszonyok
Étkezési és önellátási készségek	<ul style="list-style-type: none"> - konyha és ebédlő, - élelmiszerek, - ételek tálalása, - étkező helyszínének higiéniája
Személyes higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	<ul style="list-style-type: none"> - ruházat, lábbelik: <ul style="list-style-type: none"> - tárolás, - ápolás, - megfelelő használat
Otthon	<ul style="list-style-type: none"> - lakóterek és rendeltetések - bútortart - háztartási feladatok
Család és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - utca

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten

IX. OSZTÁLY
<p>1.1. Helyesen tájékozódik a környezetében</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak azonosítása érzékelhető tulajdonságok alapján: forma, szín, szag, méret, anyag, súly stb. - tárgyak és tulajdonságaik társítása: cukor-édes, só-sós, citrom-savanyú stb. - tárgyak és természeti jelenségek multiszenzoriális azonosítása: auditív differenciálás, hasonló tárgyak csoportosítása különböző érzékszervek egyidejű bevonásával - téri tájékozódás az osztályban, iskolában, környezetben - saját tér kialakítása és gondozása (padon, szekrényben, játszósarokban)
<p>1.2. Az emberi szervezet főbb fiziológiás folyamatainak azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiziológiai folyamatok felismerése képekről - szükségletek és igények azonosítására szolgáló gyakorlatok (napirend családban, iskolában) - oktató filmek és szoftverek használata - az emberi szervezet működését bemutató ábrák irányított megfigyelése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.), - élekciklusokat és élettani átalakulásokat érintő tematikus beszélgetések - beszélgetések szexuális nevelés témakörben
<p>1.3. Környezetben előforduló veszélyes helyzetek megelőzése</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismeri és azonosítja a környezetében előforduló lehetséges veszélyeket (mérgező anyagok, tűz, közúti baleset, veszélyes tárgyak, áramütés) - a környezet veszélyeinek elkerülésére vagy megelőzésére irányuló viselkedés - alapvető közlekedési szabályok, biztonsági követelmények betartása valós helyzetekben - oktató játék: Mi történik, ha...? - szerepjáték: biztonságos viselkedés veszélyes helyzetekben (Figyeld a jelzőlámpát!) - erkölcsi tanulságos történetek dramatizálása - biztonságos viselkedés elsajátítására szolgáló nevelő jellegű szoftverek, filmek

IX. OSZTÁLY**1.4. Mindennapi és szabadidős tevékenységek kezdeményezése, szervezése és azokban való részvétel**

- munka és pihenési folyamatok szervezésére/beosztására irányuló tevékenységek
- tematikus játékok (természetben töltött idő, jön a vakáció)
- szerepjáték (piknikezés, a parkban stb.)
- kedvelt játékok
- zenehallgatás, filmnézés
- a közösség által szervezett kulturális tevékenységeken való részvétel
- múzeum-, cirkusz látogatás, színházi előadások

1.5. Munkakészségek alkalmazása egyénileg és csoportban

- egyszerű kézműves termékek elkészítése a következő technikák és anyagok felhasználásával: rajzolás, vágás, ragasztás, hajtogatás, formázás, kollázs, fűzés, zsinórozás, fonás, krepp papír, fa, gyöngy
- játékok és makettek készítése
- ajándék csomagolás
- kézműves termékek alkotása egyénileg és csoportosan
- háztartási tevékenységek
- versenyek különböző szakterületeken belül: Ki lesz az első?
- az elkészített termékek/tárgyak kölcsönös értékelése

2. Személyes higiénia és a lakótér gondozása megfelelő eszközök használatával**IX. OSZTÁLY****2.1. Személyes higiéniai és önellátási készségek alkalmazása**

- tisztálkodási eszközök felismerése és használata
- tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
- testápolás (arc, fog, haj, kéz, test)
- intim higiénia fiúknál, lányoknál
- fürdőszoba helyes használata és tisztán tartása
- ruhadarabok felismerése és megnevezése
- válassza ki a nemnek, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő ruhadarabokat
- ruházat tisztán tartása és tárolása
- játékeladatok: ki-begombolás, cipőfűzés és cipzározás

2.2. Élelmiszer higiéniai ismeretek és készségek alkalmazása

- felismeri és helyesen használja az ebédlő/konyha felszerelését
- helyes testtartás evés közben, evőeszközök, konyhai edények helyes használata
- felismeri és megnevezi az alapélelmiszereket (hús, tejtermékek, gyümölcsök)
- ismert élelmiszerek csoportosítása
- különböző állagú élelmiszerek darabolása és fogyasztása

IX. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - szerepjáték: Étkezés közben - asztalterítés és leszedés
<p>2.3. Lakótér rendezés és tisztán tartás (osztályterem, saját szoba)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyiségek azonosítása és rendeltetésszerű használata - bútorzat, háztartási eszközök azonosítása és helyes használata - didaktikai játék (babaház) - osztály berendezése - szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. begyakorlása - szerepjáték (szakács, háziasszony) - osztályban, otthon, ház körül előforduló problémás helyzetek megoldása

3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során

IX. OSZTÁLY
<p>3.1 Saját- és családtagok személyes adatainak ismerete és kapcsolatteremtés</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok felismerése (vezetéknév, keresztnév, életkor) - családtagok felismerése (anya, apa, testvérek, nagyszülők, unokatestvérek stb.) - családtagok jellemzése (testvérek, szülők, nagyszülők) és megfelelő korosztályba sorolása (gyerek-fiatal-felnőtt-öreg) - saját adatok, családtagok személyes adatainak megjegyzése és felidézése - családtagok közötti viszonyok felismerése - szerepjáték: gyerek-gyerek, gyerek-szülő közötti viszony - családtagok szerepének leírása - drámajátékok: szerepek és viszonyok a családban - növények és házikedvencek gondozása -élő sarok az osztályban - felkészítés házimunkában való aktív részvételre
<p>3.2. Külső tulajdonságok azonosítása, más személyek tulajdonságaihoz való viszonyítás alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcvonások és a test tulajdonságainak megfigyelése - saját és más személy testrészeinek leírása - saját és más személy testrészeinek megfeleltetése - személyek közötti azonosságok és különbségek megállapítása fizikai tulajdonságok alapján - más személyek fizikai tulajdonságainak leírása képek/fényképek megfigyelése/elemzése alapján - játék: Padtárs jellemzése - drámajátékok lelkiállapotok felismerésére
<p>3.3. Konstruktív kapcsolatteremtési készség gyakorlása különböző csoportokba: osztály, család, baráti kör</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus gyakorlatok: Miben hasonlítunk?/Miben különbözünk?, Én és az osztályom/osztálytársaim - csapatszellem kialakítása - hatékony kommunikáció és civilizált viselkedés különböző helyzetekben - osztálytársak közötti pozitív/harmonikus kapcsolatok azonosítása (közreműködés,

IX. OSZTÁLY

- együttműködés, barátság, tolerancia, egymás segítése, versengés)
- diákok viselkedését (osztályban, iskolában, társadalomban) bemutató filmek megtekintése
  - szerepjáték (Barátság, Az iskolában stb.)
  - társas kapcsolatok bemutatása és gyakorlása
  - hovatartozási csoporton belüli viszonyokat bemutató filmek megtekintése

3.4. Helyes/ helytelen viselkedésminták megkülönböztetése megfelelő viselkedés tanúsítása

- szerepjátékok különböző emberi kapcsolatok gyakorlására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat)
- kulturált viselkedés gyakorlása (fegyelmezés, pontosság, együttműködés, becsületesség, őszinteség, udvariasság, önbizalom, szerénység)
- pozitív viszonyulásra irányuló nonverbális (mimika, gesztus) és verbális kommunikációs gyakorlatok
- beszélgetések valós helyzetekről
- beszélgetés képekről
- erkölcsi jellemvonásokkal kapcsolatos különböző témájú olvasmányok feldolgozása: önbizalom és önbizalomhiány; tisztelet és tiszteletlenség; bátorság és félelem; jóság és rosszindulat; őszinteség és hazugság; becsületesség, igazságosság
- szerepjátékok empatikus viselkedések mintájára
- erkölcsi tartalmú mesék dramatizálása

3.5. Tájékozódás és kapcsolatteremtés szociális térben

- gyakorlatok a lakótelep, az iskola és az otthonhoz közeli környezet felismerésére
- gyalogos közlekedés begyakorlása köztereken (piac, posta, áruház, színház, kórház, templom)
- kulturált viselkedés begyakorlása közlekedési eszközökön (egyres problémás helyzetek megjelenítése és megoldása)
- szerepjátékok: Hogyan kelünk át az úttesten?, Közlekedés a buszon, Az áruházban, A parkban
- kulturált viselkedési minták dramatizálása
- kulturált viselkedéssel kapcsolatos nevelő jellegű filmek és szoftverek levetítése

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. OSZTÁLY
Észlelés és érzékelés	<ul style="list-style-type: none"> - Felismerés és megkülönböztetés: <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, - élelmiszerek, - ruházat - jelenségek
Testséma és lateralitás	<ul style="list-style-type: none"> - emberi test, - alapgesztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak helyzete, - tárgyak közötti viszonyok
Étkezési és önellátási készségek	<ul style="list-style-type: none"> - konyha és ebédlő, - élelmiszerek, - ételek tálalása, - étkező helyszínének higiénája
Személyes higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhatár gondozása	<ul style="list-style-type: none"> - ruházat, lábbelik: <ul style="list-style-type: none"> - tárolás, - ápolás, - megfelelő használat
Otthon	<ul style="list-style-type: none"> - lakóterek és rendeltetések - bútorzat - háztartási feladatok
Család és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - lakónegyed

X. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Önálló magatartásminták kibontakozása az egyéni lehetőségekhez mérten**

X. OSZTÁLY
<p>1.1. Közvetlen környezetben való tájékozódás előzetes tapasztalatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> -tárgyak azonosítása érzékelhető tulajdonságok alapján: forma, szín, szag, méret, anyag, súly stb. -tárgyak és tulajdonságaik társítása: cukor-édes, só-sós, citrom-savanyú stb. -tárgyak és természeti jelenségek multiszenzoriális azonosítása: auditív differenciálás, hasonló tárgyak csoportosítása különböző érzékszervek egyidejű bevonásával -téri tájékozódás az osztályban, iskolában, környezetben -saját tér kialakítása és gondozása (padon, szekrényben, játszósarokban)
<p>1.2. Az emberi szervezet főbb fiziológiás folyamatainak ismerete és megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> -fiziológiai folyamatok felismerése képekről -szükségletek és igények azonosítására szolgáló gyakorlatok (napirend családban, iskolában) -oktató filmek és szoftverek használata -az emberi szervezet működését bemutató ábrák irányított megfigyelése (keringési-, légző-, emésztőrendszer stb.), -életciklusokat és élettani átalakulásokat érintő tematikus beszélgetések -beszélgetések szexuális nevelés témakörben
<p>1.3. Környezetben előforduló veszélyes helyzetek felismerése és adaptív viselkedés tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none"> -felismeri és azonosítja a környezetében előforduló lehetséges veszélyeket (mérgező anyagok, tűz, közúti baleset, veszélyes tárgyak, áramütés) -a környezet veszélyeinek elkerülésére vagy megelőzésére irányuló viselkedés -alapvető közlekedési szabályok, biztonsági követelmények betartása valós helyzetekben -oktató játék: Mi történik, ha...? -szerepjáték: biztonságos viselkedés veszélyes helyzetekben (Figyeld a jelzőlámpát!) -erkölcsi tanulságos történetek dramatizálása -biztonságos viselkedés elsajátítására szolgáló nevelő jellegű szoftverek, filmek

X. OSZTÁLY**1.4. Mindennapi és szabadidős tevékenységek megszervezése, kellemes és hasznos módon**

- munka és pihenési folyamatok szervezésére/beosztására irányuló tevékenységek
- tematikus játékok (természetben töltött idő, jön a vakáció)
- szerepjáték (piknikezés, a parkban stb.)
- kedvelt játékok
- zenehallgatás, filmnézés
- a közösség által szervezett kulturális tevékenységeken való részvétel
- múzeum-, cirkusz látogatás, színházi előadások

1.5. Munkakészségek alkalmazása szakmai feladatokban

- egyszerű kézműves termékek elkészítése a következő technikák és anyagok felhasználásával: rajzolás, vágás, ragasztás, hajtogatás, formázás, kollázs, fűzés, zsinórozás, fonás, krepp papír, fa, gyöngy
- játékok és makettek készítése
- ajándék csomagolás
- kézműves termékek alkotása egyénileg és csoportosan
- háztartási tevékenységek
- versenyek különböző szakterületeken belül: Ki lesz az első?
- az elkészített termékek/tárgyak kölcsönös értékelése

2. Személyes higiénia és a lakótér gondozása megfelelő eszközök használatával**X. OSZTÁLY****2.1. Egyszerű önellátási feladatok elvégzése (öltözködés/ vetkőzés, mosdás, étkezés, stb.)**

- tisztálkodási eszközök felismerése és használata
- tisztálkodás igényének felismerése, gyakorlati alkalmazása (reggel, délben, este, evés előtt és evés után stb.)
- testápolás (arc, fog, haj, kéz, test)
- intim higiénia fiúknál, lányoknál
- fürdőszoba helyes használata és tisztán tartása
- ruhadarabok felismerése és megnevezése
- válassza ki a nemnek, napszaknak, eseménynek és évszaknak megfelelő ruhadarabokat
- ruházat tisztán tartása és tárolása
- játékfeladatok: ki-begombolás, cipőfűzés és cipzározás
- didaktikai játék (baba etetés, öltöztetés)

2.2. Élelmiszer higiéniai ismeretek és készségek alkalmazása

- felismeri és helyesen használja az ebédlő/konyha felszerelését
- helyes testtartás evés közben, evőeszközök, konyhai edények helyes használata
- felismeri és megnevezi az alapélelmiszereket (hús, tejtermékek, gyümölcsök)

X. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - ismert élelmiszerek csoportosítása - különböző állagú élelmiszerek darabolása és fogyasztása - szerepjáték: Étkezés közben
<p>2.3. Lakótér rendezés és tisztán tartás (osztályterem, saját szoba)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert helyiségek azonosítása és rendeltetésszerű használata - bútortartás, háztartási eszközök azonosítása és helyes használata - didaktikai játék (babaház) - osztály berendezése - szellőztetés, mosás, törlés, vasalás, porszívózás stb. begyakorlása - szerepjáték (szakács, háziasszony) - osztályban, otthon, ház körül előforduló problémás helyzetek megoldása

3. A személyes és szociális önállóság növelése társas interakciók során

X. OSZTÁLY
<p>3.1 Saját- és családtagok személyes adatainak ismerete, használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok felismerése (vezetéknév, keresztnév, életkor) - családtagok felismerése (anya, apa, testvérek, nagyszülők, unokatestvérek stb.) - családtagok jellemzése (testvérek, szülők, nagyszülők) és megfelelő korosztályba sorolása (gyerek-fiatal-felnőtt-öreg) - saját adatok, családtagok személyes adatainak megjegyzése és felidézése - családtagok közötti viszonyok felismerése - szerepjáték: gyerek-gyerek, gyerek-szülő közötti viszony - családtagok szerepének leírása - drámajátékok: szerepek és viszonyok a családban - növények és házikedvencek gondozása -élő sarok az osztályban - felkészítés házimunkába való aktív részvételre
<p>3.2. Külső tulajdonságok azonosítása, más személyek tulajdonságaihoz való viszonyítás alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - arcvonások és a test tulajdonságainak megfigyelése - saját és más személy testrészeinek leírása - saját és más személy testrészeinek megfeleltetése - személyek közötti azonosságok és különbségek megállapítása fizikai tulajdonságok alapján - más személyek fizikai tulajdonságainak leírása képek/fényképek megfigyelése/elemzése alapján - játék: Pádtárs jellemzése - drámajátékok lelkiállapotok felismerésére
<p>3.3. Kapcsolatteremtési készség gyakorlása különböző csoportokban: osztály, család, baráti kör</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikus gyakorlatok: Miben hasonlítunk? /Miben különbözünk?, Én és az osztályom/osztálytársaim - csapatszellem kialakítása

X. OSZTÁLY
<ul style="list-style-type: none"> - hatékony kommunikáció és civilizált viselkedés különböző helyzetekben - osztálytársak közötti pozitív/harmonikus kapcsolatok azonosítása (közreműködés, együttműködés, barátság, tolerancia, egymás segítése, versengés) - diákok viselkedését (osztályban, iskolában, társadalomban) bemutató filmek megtekintése - szerepjáték (Barátság, Az iskolában stb.) - társas kapcsolatok bemutatása és gyakorlása - hovatartozási csoporton belüli viszonyokat bemutató filmek megtekintése
<p style="text-align: center;">3.4. Helyes/ helytelen viselkedésminták azonosítása, megfelelő viselkedés tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok különböző emberi kapcsolatok gyakorlására (barátság, ellenségeskedés, együttműködés, rosszindulat) - kulturált viselkedés gyakorlása (fegyelmezés, pontosság, együttműködés, becsületesség, őszinteség, udvariasság, önbizalom, szerénység) - pozitív viszonyulásra irányuló nonverbális (mimika, gesztus) és verbális kommunikációs gyakorlatok - beszélgetések valós helyzetekről - beszélgetés képekről - erkölcsi jellemvonásokkal kapcsolatos különböző témájú olvasmányok feldolgozása: önbizalom és önbizalomhiány; tisztelet és tiszteletlenség; bátorság és félelem; jóság és rosszindulat; őszinteség és hazugság; becsületesség, igazságosság - szerepjátékok empátikus viselkedések mintájára - erkölcsi tartalmú mesék dramatizálása
<p style="text-align: center;">3.5. Tájékozódás, közlekedés, kapcsolatteremtés szociális közegben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a lakótelep, az iskola és az otthonhoz közeli környezet felismerésére - gyalogos közlekedés begyakorlása köztereken (piac, posta, áruház, színház, kórház, templom) - kulturált viselkedés begyakorlása közlekedési eszközökön (egy-egy problémás helyzetek megjelenítése és megoldása) - szerepjátékok: Hogyan kelünk át az úttesten?, Közlekedés a buszon, Az áruházban, A parkban - kulturált viselkedési minták dramatizálása - kulturált viselkedéssel kapcsolatos nevelő jellegű filmek és szoftverek levetítése

Tartalmak

Tartalmi területek	X. OSZTÁLY
Észlelés és érzékelés	<ul style="list-style-type: none"> - Felismerés és megkülönböztetés: <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, - élelmiszerek, - ruházat - jelenségek
Testséma és laterális	<ul style="list-style-type: none"> - emberi test, - alapszisztusok
Térbeli tájékozódás, téri szervezés és rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak helyzete, - tárgyak közötti viszonyok
Étkezési és önellátási készségek	<ul style="list-style-type: none"> - konyha és ebédlő, - élelmiszerek, - ételek tálalása, - étkező helyszínének higiénája
Személyes higiénia	<ul style="list-style-type: none"> - fürdőszoba - tisztálkodási eszközök - fürdőszoba tisztán tartása
Ruhátár gondozása	<ul style="list-style-type: none"> - ruházat, lábbelik: <ul style="list-style-type: none"> - tárolás, - ápolás, - megfelelő használat
Otthon	<ul style="list-style-type: none"> - lakóterek és rendeltetések - bútortart - háztartási feladatok
Család és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - személyes adatok - családi viszonyok - elvárt viselkedések - utca

Módszertani javaslatok

Ennek az egységnek a tartalmát sajátosan a súlyos intellektuális képességzavarral élő tanulók szintjéhez adaptáljuk. A program összeállítása során megpróbáltuk összekapcsolni az elméleti ismereteket a tanulókkal folytatott sokévi munka tapasztalataival. A programot úgy terveztük, hogy az rugalmasságot biztosítson a tanároknak a tanulási folyamat tervezésében és lehetőséget adjon arra, hogy a tevékenységeket az egyéni sajátosságokhoz igazíthassák. A perceptív-motoros rendszer elsősorban a testkép kialakítását feltételezi, amely alapját képezi a térbeli tájékozódásnak. Ennek fontos szerepe van az egyén és környezet közötti kapcsolat kialakításában.

Egyes önkiszolgálási és társas készségek kiindulópontját a saját test és az alapszükségletek ismerete képezi. Ennek az egységnek a tevékenységei határozottan tapasztalati, gyakorlati jellegűek azért, hogy a súlyosan sérült tanuló jobban megismerje saját testét és gyakorolhassa a személyes higiéniai és a testápolási készségeit. A tanulók önismeret iránti motivációjuk növelése érdekében egyes gyakorlatok, konkrét, vonzó, intuitív szemléltető eszközöket (tárgyak, játékok, változatos képanyag) felhasználó, játékos jellegű gyakorlatok is lehetnek. A tervezett tevékenységek célja elsődlegesen az auto- és heteroagresszív magatartási formák enyhítése és a káros anyagok fogyasztásának megelőzése (alkohol, cigaretta, drog). Ezekben a tevékenységekben a hangsúly a formatív nevelésre összpontosul (önkiszolgálási készségek, megelőző magatartás, adaptív viselkedési minták).

Értékelés

Az értékelés az oktatás rendszerének fontos alkotóeleme. Hivatkozni kell az értékelés módozataira is (verseny, kiállítás, tevékenység kiértékelése, önértékelés). Az értékelés során a tanár a gyermek fejlődését követi, de a tanítási tevékenység minőségét is, továbbá tudatosítja az erősségeket és a gyengeségeket, dönt arról, hogy a következő tanítási folyamatban folytatja-e vagy megváltoztatja az adott tanulási tevékenységet.

Az értékelés folyamatában a kiindulópontot a sajátos kompetenciák képezik. Kerülni kell a tanulók egymáshoz való hasonlítását, viszonyítását. A tevékenységek tervezésénél hangsúlyt fektetünk az életkori sajátosságokra, a tanuló képességeinek aktivizálására, valamint értékek és attitűdök kialakítására. Az értékelés ugyanakkor pontos visszajelzést ad az alkalmazott módszerek és eljárások eredményességéről, lehetőséget nyújtva azok módosítására az egyéni és életkori sajátosságok függvényében.

Az értékelés folyamatában érvényre jutnak a nonformális és informális tanulási helyzetekben elsajátított tapasztalatok és kompetenciák. A tanulók által elért eredményeket lejegyezzük, majd közöljük és elemezzük a szülőkkel/törvényes képviselővel. A tanuló fejlődésének folyamatos megfigyelése, motiválása és pozitív megerősítése az oktató-nevelő-értékelő folyamat meghatározó eleme.

Bibliografia:

- Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Ed. Institutul European;
- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- Barbu, P., (2012) *Copilul și motricitatea*, Ed. Nomina;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980) *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Crețu, E., (1999) *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București;
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, Ed. Frontiera;
- Mușu, I., (1997) *Terapia educațională integrată*, Ed. PROHUMANITATE
- Mușu, I., Vrăsmaș, E., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj*, Ed Didactică și Pedagogică, București;
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- *** (2008), Programă școlară TECI cls I-a –a X-a, București;

Munkacsopot:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Comișel Vasilica	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Dediu Cornelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Zamfir Lucia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești
Georgescu Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény neve
Cândeia-Oláh Sarolta	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Farkas Rozália Aranka	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Gál Kinga	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Halmen Emese	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Simon Adél Katalin	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Székely Lenke	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Újfalvi Zsófia	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGEK TANTERVE

JÁTÉKTERÁPIA

Speciális oktatás

Előkészítő - IV. Osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiás tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önállóság kialakítása, szocializáció, kognitív fejlesztés, foglalkozás- és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiás órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességgazarral élő tanulók esetében az alapvető önállósági és szociális készségek fejlődését.

A mediált (közvetített) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:- Bevezető, - Általános kompetenciák,- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek, - Tanulási tartalmak, - Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott terület specifikus problémáinak vagy a sajátos helyzetek általános problémáinak megoldását.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ennek elsajátítási szakaszait jelölik, melyek egy iskolai ciklus alatt formálódnak. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységek** példázva vannak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és melyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttesét tartalmazza.

A tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyéni képességekhez igazodik. A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulókat, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet

biztonságos védettségét élvezve kipróbálhatja önmagát, megfelelő támogatás mellett, és ez által, valamint megfelelő gyakorlással egy magasabb fejlettségi szintre lép. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz képes, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- fizikai fejlődés területe
- észlelés fejlődésének területe
- értelmi fejlődés területe
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődésének területe

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- A kognitív fejlesztés - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
- Foglalkoztató terápia - a környezeti elvárások és az egyéni szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát is;
- Személyes autonómia kialakítása - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- Szocializáció célja a családi és társadalmi beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
- Játékterápia a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára a saját test felfedezése, megismerése és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önállósági- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önállóság, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- saját maguk és környezetük iránti érdeklődés kifejezésére
- a környezeti elemek érzékelési tapasztaltokra épülő megfigyelésére és felfedezésére
- a tapasztalataik körének kiterjesztésére
- az ok –okozati összefüggések megértésére
- a tanult ismeretek alkalmazására
- az egészséges életmód szabályainak elsajátítására
- az alapvető mérőeszközöket és mértékegységeket használatára
- kísérletek által megérteni az anyagváltozásokat
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése során számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

1. A verbális, nonverbális kommunikáció és kifejezőképesség kialakítása és fejlesztése
2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése
3. A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. A verbális, nonverbális kommunikáció és kifejezőképesség kialakítása és fejlesztése**

Előkészítő osztály
<p>1.1 A verbális üzenet meghallgatása és megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző hangok felismerését célzó játékok: zajok, zörejek, hangutánzó szavak - A környezetből érkező hangok megnevezése, lokalizálása: a zajforrás beazonosítása, családtagok hangjainak felismerése, (Kinek a hangja?, Minek a hangját, mit hallottál?) stb.
<p>1.2 Kommunikáció tanítása és serkentése nonverbális didaktikai eszközök által</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok a tanár rövid, szóbeli üzeneteinek meghallgatására és megértésére - Társító játékok, vizuális megerősítéssel: Válaszd ki, mit szeretnél!, Társítsd a tárgyat egy képhez!, Társítsd a képet a tárgyhoz! - Hangutánzó játékok: Told az autót- tü-tü-tüt!, Így csinál a kígyó-sz-sz-sz-sz!, Jön a vonat- si-hu-si-hu!, Repül a méhecske- z-z-z-z-z-züm!, Ugrik a nyuszi- hop-hop-hop!
<p>1.3 Játékos gyakorlatok tárgyak, képek megnevezésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Családtagok, állatok, környezet tárgyai, öltözködés, kedvenc ételek, napszakok
<p>1.5 Egyszerű, rövid verbális üzenetek és szóbeli kifejezések használatának gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Add tovább! – játékok, Mi tetszik rajtam? Tedd... (téti irányok megnevezése)!, Hová bújt a maci?, hideg-meleg játék, keresős-, mutatós-, kérdezőgatos- játékok

2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály

2.1. Feladatok önmaga, mások és a környezet tárgyai, élőlényei megismerésére

Játékos feladatok az élőlények, tárgyak felfedezésére, az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés)

- Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van?, Ma így nézek ki (fizikai tulajdonságok, öltözet, hangulat...!)
- Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangját!, Suttogjunk!, Mit hallasz?
- Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál bekötött szemmel?, Mihez hasonlít az íze?
- Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát/illatát érzed?
- Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki a..., Milyen formát tapintottál?, Mit adtam a kezébe?

Pszichés és motoros funkciók együttes működését (pszichomotricitás) fejlesztő játéakai:

- Szem-kéz koordináció feladatai: bábuk elhelyezése egy táblán, gyöngyfűzés, ujjak vezetése vonalon, zsinegen, színezés, célbadobás, Okos boci- formaillesztő játék, stb.
- Saját test ismerete -lateralizáció (oldalosság) feladatai: Mutasd a tükörben, amit mondom!, Nevezd meg: egy baba testrészeit, egy társadét, saját testrészedet!, Tedd a tárgyat az... (asztal elé, asztalra, asztal alá, stb.), Testrészekkel kapcsolatos mondókák tanítása, puzzle-ék
- Modellező, gyurmázó játékok: házikó, napocska, emberke formázása gyurmából, agyagból
- Ritmizáló-mozgásos gyakorlatok: tapsolós ritmusjátékok, ütőhangszerek használatával (Üsd a ritmust utánam!, Tapsolj velem!, Kopogtatsd vissza, amit hallottál!)
- Oktató szoftverek az érzékszervek összerendezésének (együttes működtetésének) fejlesztésére, perceptuo-motoros készségek fejlesztése: tárgy-kép azonosítása, megkülönböztetése egy- két majd több szempont szerint (szín, forma, méret, anyag, stb.), Válogasd ki!, Csoportosítsd!, Keresd meg a...!
- Építő játékok: építés síkban, térben, kép alapján, utasítás alapján, adott vagy szabadon választott elemekből, különböző kritériumok szerint (szín, forma, méret, darabszám, stb.), formaillesztős játékok
- Analitikus-szintetikus gondolkodást fejlesztő játékok: lottójáték, memória játékok, árnykép

Előkészítő osztály

társítása valós képhez, formakiegészítők, részletek kiegészítése, puzzle-ek

- Színezők, rajzkészséget fejlesztő játékok
- M.Frostig-DTVP (Developmental Test of Visual Perception), a vizuális percepció vizsgálatára kidolgozott teszt alapján a szem-kéz koordináció, alak-háttér percepció, alak konstancia, térbeli helyzet, térbeli viszony fejlesztését célzó játékok
- Téri tájékozódást, a tárgyak térben való elhelyezését fejlesztő perceptuo-motoros gyakorlatok: Hol a labda?, Tedd a szék mögé/ alá/ fölé/ mellé! stb.
- A saját test és egy tárgy viszonyának megértését, meghatározását célzó gyakorlatok:
Fuss a székhez!, Szaladd körbe a ...!, Öltöztess fel a babát!, Célozd meg a ...!, Helyezd a piros mezőre!, Lépj a pirosról a zöldre!, Tedd a sálat, a zoknit, a sisakot a dobozba!

Szituációs- és szerepjátékok gyakorlása a közvetlen környezet ismeretei alapján:

- Utánzós játékok: Anyukásdi, Sofőrösdi, Boltosdi, Doktorosdi...
- Játékok konkrét tárgyakkal, eszközökkel: rakosgató játékok, Labdák a kosárba!, babaöltöztető
- Mozgásutánzó szimbolikus játék: „Fújja a szél a fákat!”, „Nyuszi ül a fűben”, „Hüvelykujjam almafa” stb.
- Szimbolikus-reprezentatív játékok: Csináld utánam!, Mondjuk ez egy...!, Utánozz engem!, Most ez lesz a ... !, Építsünk kockából tűzhelyet!, Legyenek hengerek az edények! stb.
- Illesztős játékok 2-3 darabból: Puzzle, Illeszd be!
- Hangutánzó játékok: Állatok beszéde (Hogy csinál?, Milyen hangot ad ki?, Minek a hangját hallod?)
- Dramatizálás-és szerepjátékok: versmondás, egyszerű dialógusok pl. telefonosdi, meseszereplők eljátszása, utánzása
- Szabályjátékok

Különböző szituációkban, kontextusokban az ismerősökkel, családtagokkal való kommunikáció kezdeményezését gyakorló szerepjátékok, különböző magatartásformák gyakorlását célzó szerepjátékok.

2.2.Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

Szociális kapcsolatok kialakítását célzó fejlesztő játékok:

Előkészítő osztály

- Játékok a kommunikációs formulák fejlesztésére: kit, hogyan kell megszólítani, köszönési, megszólítási formák
- Játékok a kommunikációs stílusok megfelelő verbális kifejezésére (helyzetfüggő verbális megnyilvánulások: empátikus, asszertív, dühös-agresszív kommunikáció felismerése, adekvát alkalmazása)
- A testbeszéd fejlesztését célzó utánzásos játékok, hangutánzó gyakorlatok
- Szókincsbővítő és a helyes kiejtést célzó játékos feladatok: Nevezd meg!, Utánozd a hangját! (főfogalom alá rendelés, megnevezés, fogalmak csoportosítása)
- Hanganyagok, audio-vizuális eszközök használata: filmnézés, mesenézés, hangoskönyvek, gyerekdalok, szimfónikus zeneművek hallgatása

Játékok a társas kapcsolatokban való aktív részvétel gyakorlására:

- Szimbolikus játékok, szerepjátékok: Anyukásdi, Boltosdi, Óvodásdi, Iskolásdi stb., Társasjátékok
- Játékok az udvariassági formulák elsajátításának gyakorlására: megfelelő köszönési formák elsajátítása, dramatizálása (gyerek, felnőtt, rokon, ismerős, szomszéd, ismeretlen), varázsszavak (kérem, köszönöm, szívesen, bocsánat, stb.) különböző kontextusnak megfelelő alkalmazása

Személyes, saját élményű tapasztalat érvényesítése különböző helyzetekben:

- Intézménylátogatások, kirándulások, tanulmányi séták
- Szórakoztató, csoportos játékok: Kelj fel Jancsi!, Kötélhúzás, Hány az óra Róka Úr?
- Szerepjátékok, utánzós játékok
- Egyszerű szabályjátékok: Add tovább a labdát!, Dobd X-nek!, Mondd a nevét!, Megy a gyűrű vándorútra, Babzsákadogató, Bújócska, Fogó játékok, Fagyasztó fogó, Szoborjáték, Kidobó

3. A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése

Előkészítő osztály

3.1. Pszichoindividuális képességek bevonásával való alkalmazkodás a közvetlen környezethez

Poliszenzoriális fejlesztő játékok az összes érzékszerv bevonásával:

- Játékok a vizuális, auditív, taktilis-kinesztetikus észlelet fejlesztésére, mint: Melyik a párja? (képek, tárgyak azonosítása más érzékszervhez társítható észlelettel), Mit hallottál? (csengő, sziréna, riasztó, állathangok), Miből készült? (fa, papír, üveg, műanyag, textília, stb.), Melyik tárgy tűnt el?, Játék az ujjakkal (eső imitálása, zongorázás, stb.)

Figyelem, memória, gondolkodás, képzelet nyelvi készségeket/képességeket fejlesztő játékok:

- Találd meg a helyét!, Hol volt a párja?, Melyik kép következik?, Hová tartozik?, Hogy nevezzük?, Keress azonos képeket!, Társítsd szín, forma, méret szerint!
- Analízis-szintézis játékok: puzzle-darabok illesztése, kép, minta alapján való építés, egyre növekvő darabszámmal, Lego-játék, összeilleszthető baba, játékok vázainak kiegészítése teljes egészé, emberke ábrázolása gyufaszálakból, dobozkákból, mértani formákból, Mi a különbség?, Rejtett képek, Hasonlítsd össze!, Csoportosítsd!
- Absztrakció és általánosítás képességeit feltételező, játékok: Hibakereső, Mi/ki nem illik a képbe?, Mi/ki hiányzik a képről?, stb.
- Játékos feladatok tárgyi és/vagy képi szinten: Építő játékok, Labirintusjátékok, Útvesztő, Útkereső játék, 3D-s pályán vagy papíron, ujjak vezetése egy útvonalon, ceruzavezetés a vonalon, kijelölt pontok között
- Vizuális és auditív memória játékok: Találd ki, mi hiányzik a képről? (előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb.), Melyik hangot nem hallod? (egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest), Memóriakártyák, Vizuális memória fejlesztését célzó softwerek
- Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!, Tedd sorrendbe!
- Mimikai és pantomimes játékok (szerepek, karakterek elmutogatása)
- Mozgásos-ritmusos játékok (mondókák, versek elmutogatása), énekes-mozgásos játékok körjátékok, énekes játékok)

Előkészítő osztály

- Dramatizálás, párbeszédhelyzetek megteremtése, szituációs gyakorlatok, versmondás
- Szenzomotoros fejlesztés játéka, konkrét tárgyakkal való játék: Hideg-meleg, Céltábla, Varázzszák
- Érzékelés-észlelés fejlesztésének játéka: Mi édes/sós/savanyú/keserű?, Milyen a színe, formája, mérete?
- Verbális készségek játéka: a beszédszervek, beszédmotoros képességek, beszédprodukciónak és artikulációnak fejlesztésének játéka, hangutánzó játékok, a természet zörejeinek, zajainak megfigyelése, duruzsolás, dúdolás, hangulatfestő szavak reprodukálása, cselekvések megnevezése, ünnepélyekre való készülődés
- Utánzó játékok, nonverbális- és verbális gyakorlatok: mozgásutánzás (Csináld utánam!, Tedd azt, amit én!), sétáltatjuk a babát, öltöztetős játék

3.2. A környezethez való alkalmazkodás képességének fejlesztése

- Helyes magatartás kialakulását megalapozó készségek játékos feladatai: gyakorlati készségek formálása az egyéni szükségletek kifejezésére
- Hétköznapi események történéseivel kapcsolatos helyzetek megértésének játéka, szituációs gyakorlatok, dramatizálás: A piacon, Telefonálok, Ebéd közben, Az iskolában, stb.
- Autonóm, önálló viselkedés készségeit fejlesztő játékok, gyakorlatok: Hogyan öltözködünk?, Terítsünk asztalt!, Köszönési formulák, A játszótéren, Óvom a környezetete!, stb.

3.3 Gyakorlati-alkalmazási készségek

Motoros készségek/képességek játékos fejlesztése:

- Változatos mozgásos gyakorlatok: páros-és egy lábon ugrálás, törpe-, nyuszi-, medvejárás, cicahát, indiánjárás, stb.
- Egyensúlygyakorlatok: padlóra kihúzott kötélén járás, gerendán járás, cikk-cakk ugrás, csukott szemmel járás
- Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: Utánozz engem!, Mit mutattam?, Mit látsz az arcomon, mit érezhetek?, Mit intettem?
- Mozdulásutánzás: Dobolás, Zongorázás, Tapsolások, Öleld a macit!, Ints búcsút!

Játékos gyakorlati tevékenységek a kéz ügyesség fejlesztésére és a pontos kivitelezésre:

Előkészítő osztály

- Játékok a fogás és kézmozgás ügyesítésére: Gyűjts, minél többet!, Csipeszeld a zsinigre, kartonra, dobozra! stb.
- Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok: gyöngyfűzés, cipőfűzés, pálcikák válogatása, szortírozó játékok, stb.
- Szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok: célbadobás egy kézzel, két kézzel, kártyák kiosztása, válogatása, szűrőkás játék, stb.
- Illesztős játékok: Lego, összeilleszthető játékok, babák, autók, különböző elemek
- Építőjátékok: Kis építőmester, Torony, Kockapiramis
- Íráselőkészítő gyakorlatok: gyurmázás, modellezés, színezés, rajzolás, vonalak átmásolása

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	Előkészítő osztály
1. Beszéd és kifejezőképesség	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
2. Érzékelés és észlelés	Tárgyak Állatok Öltözködés Jelenségek
3. Testséma és téri irányok	Az emberi test Elemi mozgások
4. Tájékozódás térben és időben	Tárgyak hekyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolatok Cselekvések sorrendje, folyamata
5. Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Sajátos tevékenységek
6. Önállóságra való nevelés	Illemhely eszközei Öltözködés eszközei Asztalterítés, tálalás
7. Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Helyes viselkedés Barátok Közlekedési eszközök

I. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. A verbális, nonverbális kommunikáció és kifejezőkészség kialakítása és fejlesztése**

I. osztály
<p>1.1. A verbális üzenet meghallgatása és megértése</p> <p>Különböző hangok felismerését célzó játékok (zajok, zörejek, hangutánzó szavak)</p> <p>A környezetből érkező hangok megnevezése, lokalizálása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kinek a hangja?, Minek a hangját, mit hallottál? (a zajforrás beazonosítása, családtagok hangjainak felismerése, stb.) <p>Játékos feladatok a tanár rövid, szóbeli üzeneteinek meghallgatására és megértésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonémahallás és hallásdifferenciálás fejlesztése: különböző zajok, hangutánzó szavak, hangforrás azonosítása, <p>Egyszerű utasítások végrehajtása: Gyere ide!, Ülj a székre!, Pihen a kezed!, Hozd ide!, Mutasd meg!, stb.</p>
<p>1.2. Kommunikációs készség fejlesztése nonverbális didaktikai eszközök segítségével</p> <p>Társító játékok, vizuális megerősítéssel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Válaszd ki, mit szeretnél!, Társítsd a tárgyat képhez!, Társítsd a képet a tárgyhoz!, Mutasd a képen látott tárgyat az ujjaddal!, Mutasd, mit szeretnél! - a nonverbális tanulók esetében alkalmazható az Andrew Bondy și Lori Frost-féle PECS-kommunikációs képanyag (kártyacsomag) <p>Tárgy irányítását feltételező játékok: Okos boci játék, dobolás, Montessori-torony, Told az autót!, Dobd a labdát!, különböző hangszerek használata</p>
<p>1.3. Beszédutánzás kialakítása és fejlesztése</p> <p>Játékos feladatok a hangok, a gesztusnyelv, arckifejezések, érzelmek, cselekvések utánzására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondd utánam!, Fújd a sípot, trombitát!, Énekeld velem: „Ha jó a kedved, tapsolj nagyokat!”,

I. osztály
<p>„Erdő szélén házikó...”</p> <p>Játékos gyakorlatok, verbális utasítások, mozgássorok utánzására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csináld utánam!, Érintsd meg: a fejed, a lábad, a másik kezed (jobb-bal), a szád!, Mosolyogj!, Pislogj!, Tátsd ki a szád!, Bólints igent-nemet!, Fújd fel az arcod, utánozd az indiánokat! <p>Hangutánzó játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Told az autót: tü-tü-tüt!, Így csinál a kígyó: sz-sz-sz-sz!, Jön a vonat: si-hu-si-hu!, Repül a méhecske: z-z-z-z-z-züm!, Ugrik a nyuszi: hop-hop-hop!
<p>1.4. A közvetlen környezet tárgyainak és élőlényeinek felismerése és megnevezése</p> <p>Játékos gyakorlatok tárgyak, képek megnevezésére: családtagok, állatok, az otthon használati tárgyai, ruházat, bútorzat, kedvenc ételek, stb.</p>
<p>1.5. Nyelvi kifejezőképesség, egyszerű üzenet átadásának helyes alkalmazása</p> <p>Saját maga és a közvetlen környezetben lévő személyek (osztálytárs/pedagógus) megismerését segítő játékok: Mondd, hogy hívnak?, Dobd ide a labdát és mond a nevem!, Ki vagyok én?</p>

1. A szociális és érzelmi készségek kialakítása és fejlesztése

I. osztály
<p>2.1. Feladatok ön maga, mások és a környezet tárgyai, élőlényei megismerésére</p> <p>Játékos feladatok az élőlények, tárgyak felfedezésére, az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van?, Ma így nézek ki! (fizikai tulajdonságok, öltözet, hangulat...) - Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangját!, Suttogjunk!, Mit hallasz? - Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel?, Mihez hasonlít az íze?

I. osztály

- Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát / illatát érzed?
- Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki a..! Milyen formát tapintottál?, Mit adtam a kezébe?

Pszichés és motoros funkciók együttes működését (pszichomotricitás) fejlesztő játékok:

- Szem – kéz koordináció feladatai: bábuk elhelyezése egy táblán, gyöngyfüzés, ujjak vezetése vonalon, zsinegen, színezés, célbadobás, Okos boci- formaillesztő játék, stb.
- Saját test ismerete-lateralizáció (oldalosság) feladatai: Mutasd a tükörben, amit mondom!, Nevezd meg: egy baba testrészeit, egy társadét, saját testrészedet!, Tedd a tárgyat az... (asztal elé, asztalra, asztal alá, stb.), Testrészekkel kapcsolatos mondókák tanítása, puzzle-ék
- Modellező, gyurmázó játékok: házikó, napocska, emberke formázása gyurmából, agyagból
- Ritmizáló-mozgásos gyakorlatok: tapsolós ritmusjátékok, ütőhangszerek használatával (Üsd a ritmust utánam!, Tapsolj velem!, Kopogtatsd vissza, amit hallottál!)
- Oktató szoftverek az érzékszervek összerendezésének (együttes működtetésének) fejlesztésére
- Perceptuo-motoros készségek fejlesztése: tárgy-kép azonosítása, megkülönböztetése egy- két majd több szempont szerint (szín, forma, méret, anyag, stb.), Válogasd ki!, Csoportosítsd!, Keresd meg a...!
- Építő játékok: építés síkban, térben, kép alapján, utasítás alapján, adott vagy szabadon választott elemekből, különböző kritériumok szerint (szín, forma, méret, darabszám, stb.), formaillesztős játékok
- Szeriális észlelést fejlesztő játékok: sorbarendezés, nagyság szerint rendezés
- Színezők, rajzkészséget fejlesztő játékok
- Építő játékok: építés síkban, térben, kép alapján, utasítás alapján, adott vagy szabadon választott elemekből, különböző kritériumok szerint (szín, forma, darabszám...), formaillesztős játékok
- Analitikus-szintetikus gondolkodást fejlesztő játékok: Lottójáték, Memória-játékok, árnykép társítása valós képhez, formakiegészítők, részletek kiegészítése, puzzle-ek
- M.Frostig-DTVP (Developmental Test of Visual Perception), a vizuális percepció vizsgálatára kidolgozott teszt alapján a szem-kéz koordináció, alak-háttér percepció, alak konstancia, térbeli

I. osztály

helyzet, térbeli viszony fejlesztését célzó játékok

- Térí tájékozódást, a tárgyak térben való elhelyezését fejlesztő perceptuo-motoros gyakorlatok: Hol a labda?, Tedd a szék mögé, alá, fölé, mellé!, stb.
- A saját test és egy tárgy viszonyának megértését, meghatározását célzó gyakorlatok: Fuss a székhez!, Szaladd körbe a...!, Öltöztess fel a babát!, Célozd meg a...!, Helyezd a piros mezőre!, Lépj a pirosról a zöldre!, Tedd a sálat, a zoknit, a sisakot a dobozba!
- Játékok konkrét tárgyakkal, eszközökkel: rakosgató játékok, Labdák a kosárba!, babaöltöztető
- -Szabályjátékok: 1-2 szabály betartásával
- Illesztős játékok 2-3 darabból: Puzzle, Illeszd oda!
- Szabadtéri építő játékok-vízszintes, függőleges síkban: Torony, Kastély
- Hangutánzó játékok: Állatok beszéde (Hogy csinál?, Milyen hangot ad ki?, Minek a hangját hallod?)

Társas kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása a közvetlen környezetben élő személyekkel:

- Játékok az udvariassági formulák elsajátításának gyakorlására: megfelelő köszönési formák elsajátítása, Varázsszavak: kérem, köszönöm, szívesen, bocsánat!
- Viselkedésformák utánzása, követése: Nézz rám!, Köszönj!, Ül le!, Maradj a helyeden!, Énekeljünk együtt!, Csináld a társaiddal!
- Kézügyességet fejlesztő iskolai játékok
- Egyszerű szabályjátékok

2.2.Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

Szociális kapcsolatok kialakítását célzó fejlesztő játékok:

- Játékok a kommunikációs stílusok megfelelő kifejezésére (arc kifejezés, gesztusok, verbális kommunikáció)
- A testbeszéd fejlesztését célzó utánzások játékok: Csináld te is!, Gyere utánam!
- Hangutánzó játékok: Állatok hangja (Milyen hangot ad ki?, Milyen hangot hallottál?)
- Szókincs bővítő és a helyes kiejtés fejlődését célzó játékos feladatok: Én mondok egyet, te mondj többet!, Ha nem ilyen, akkor milyen?, Játék a hangokkal
- Viszonyszók és relációs szókincset bővítő játékok: Mondd, mit látsz a képen?, Nevezd meg,

I. osztály
<p>hol a tárgy?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hanganyagok, audio-vizuális eszközök használata: filmnézés, mesenézés, hangoskönyvek <p>Játékok a társas kapcsolatokban való aktív részvétel gyakorlására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szimbolikus játékok, szerepjátékok: Anyukásdi, Boltosdi, Óvodásdi, Iskolásdi, Doktorosdi - Szociális készséget fejlesztő játékok: megszólítási, köszönési és udvariassági formulák különböző helyzeteknek/személyeknek megfelelően <p>Személyes, saját élményű tapasztalat érvényesítése különböző helyzetekben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intézménylátogatások, kirándulások, tanulmányi séták - Szórakoztató játékok: Öltöztess fel a széket!, Varázsszineg, labdajátékok - Utánzó játékok: Sofőrösdi, Doktorosdi, Játsszuk el, hogy...! - Interakció kezdeményezését serkentő játékok: Kérdezgetős játék, csapatjátékok - Egyszerű szabályjátékok

2. A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése

I. osztály
<p>3.1. A Pszichoindividuális képességek bevonásával való alkalmazkodás a közvetlen környezetbe</p> <p>Poliszenzoriális fejlesztő játékok az összes érzékszerv bevonásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok a vizuális, auditív, taktilis- kinezetikus észlelet fejlesztésére, mint: Melyik a párja? (képek, tárgyak azonosítása más érzékszervhez társítható észlelettel), Mit hallottál? (csengő, sziréna, riasztó, állathangok), Miből készült? (fa, papír, üveg, műanyag, textília, stb.), Melyik tárgy tűnt el?, Játék az ujjakkal (eső imitálása, zongorázás, stb.) - A figyelem, memória, gondolkodás, képzelet nyelvi készségeket/képességeket fejlesztő játékok: Találd meg a helyét!, Hol volt a párja?, Melyik kép következik?, Hová tartozik?, Hogy nevezzük?, Kapd el a labdát!, Csináld utánam! - Analitikus-szintetikus gondolkodás fejlesztése tárgyi és/vagy képi szinten: puzzle-darabok illesztése, kép, minta alapján való építés, formaillesztő játékok, ismerős formák kirakása apró darabokból egyre növekvő darabszámmal, Lego-játék, összeilleszthető baba, játékok vázainak

I. osztály

kiegészítése teljes egészsé, emberke ábrázolása gyufaszálakból, dobozkákból, mértani formákból, Mi a különbség?, Rejtett képek, Hasonlítsd össze!, Csoportosítsd!

Analízis-szintézis játékaik:

- Párkereső játékok: Keresd a párját!, Keresd szín szerint a társát!, Keresd forma szerint a társát!, Lottójáték
- Színek szerinti válogatás készségét fejlesztő játékok: A zöldségesnél, Válogasd csak a piros színű gyümölcsöket!
- Árnykeresők: kép társítása árnyképével, Keresd az árnyékát!, Keresd a különbséget!
- Absztrakció és általánosítás képességeit feltételező, játékok: Hibakereső, Mi/ki nem illik a képbe?, Mi/ki hiányzik a képről?, stb.
- Főfogalom alá rendelés játékaik: Hová tartozik?, Állatcsalád, Zöldség/gyümölcscsaláda, Melyik eszköz/szerszám mire való?
- Játékos feladatok: Építő játékok, Labirintusjátékok, Útvesztő, Útkereső –játék 3D-s pályán vagy papíron, ujjak vezetése egy útvonalon, ceruzavezetés a vonalon, kijelölt pontok között
- Vizuális és auditív memória játékaik: Találd ki, mi hiányzik a képről? (előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb), Melyik hangot nem hallod? (egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest), memóriakártyák, vizuális memória fejlesztését célzó szoftverek
- Figyelemfejlesztő játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!, Tedd sorrendbe!
- Kommunikációs készséget fejlesztő játékok
- Mimikai és pantomimes játékok (szerepek, karakterek elmutogatása)
- Mozgásos-ritmusos játékok: Utánozd a mozdulatot! (mondókák, versek elmutogatása)
- Énekes-mozgásos játékok: „Ha jó a kedved...”, „Fújja a szél a fákat!”

3.2. Gyakorlati-alkalmazási készségek fejlesztése

Általános motoros készségek/képességek játékos fejlesztése

- Változatos mozgásos gyakorlatok: páros-és egy lábon ugrálás, törpe-, nyuszi-, medvejárás, cicahát
- Egyensúlygyakorlatok: padlóra kihúzott kötélén járás, gerendán járás, cikk-cakkugrás, csukott szemmel járás

I. osztály

- Önkifejezést fejlesztő játékok: Utánozz engem!, Mit mutattam?, Mit látsz az arcomon, mit érezhetek?, Mit intettem?
- Mozgásutánzás: Dobolás, Zongorázás, Tapsolások, Öleld a macit!, Ints búcsút!

Játékos gyakorlati tevékenységek a kézügyesség fejlesztésére

- Játékok a fogás és kézmozgás ügyesítésére: Gyűjts, minél többet!, Csipeszeld a zsinigre, kartonra, dobozra!, Labdafogó
- Kézügyességet fejlesztő játékok: gyöngyök válogatása, nagyméretű gyöngyök fűzése
- Szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok: célbadobás egy kézzel, két kézzel, könyvek, újságok lapozgatása
- Illesztős játékok
- Építőjátékok: Kis építőmester, Torony, Kockapiramis
- Összerakó játékok: Legó, összerakható baba, összeilleszthető játékok
- Íráselőkészítő gyakorlatok: gyurmázás, modellezés, színezés, rajzolás, vonalak átmásolása

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	I. osztály
1. Beszéd és kifejezőképesség	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
2. Érzékelés és észlelés	Tárgyak Állatok Öltözködés Jelenségek
3. Testséma és téri irányok	Az emberi test Elemi mozgások
2. Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak helyzetek Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolatok Cselekvések sorrendje, folyamata
3. Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Sajátos tevékenységek
4. Önállóságra való nevelés	Illemhely eszközei Öltözködés eszközei Asztalterítés, tálalás
5. Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Helyes viselkedés Barátok Közlekedési eszközök

II.OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális, nonverbális kommunikáció és kifejezőképesség kialakítása és fejlesztése

II. osztály
<p>1.1 A verbális üzenet meghallgatása és megértése</p> <p>Különböző hangok felismerését célzó játékok (zajok, zörejek, hangutánzó szavak)</p> <p>A környezetből érkező hangok megnevezése, lokalizálása: Kinek a hangja?, Minek a hangját, mit hallottál? (a zajforrás beazonosítása, családtagok hangjainak felismerése, stb.)</p> <p>Játékos feladatok a tanár rövid, szóbeli üzeneteinek meghallgatására és megértésére</p> <p>Fonémahallást fejlesztő, auditív differenciálás játéka: zajok, hangutánzó szavak, különböző hangforrásból érkező zajok lokalizálása</p> <p>Egyszerű verbális utasítások: Gyere hozzám!, Ülj a széken!, Szófogadó kezeccskék, Gyűjtsd össze!, Mutasd meg!, Menj az ajtóhoz/ablakhoz!</p>
<p>1.2. Kommunikáció tanítása és serkentése nonverbális didaktikai eszközök által</p> <p>Társító játékok, vizuális megerősítéssel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Válaszd ki, mit szeretnél!, Társítsd a tárgyat képhez! <p>Társítsd a képet a tárgyhoz!, Mutasd meg a tárgy képét!, Mutasd meg a tárgyat, amit a képen láttál!, Mutasd, mit szeretnél!</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nonverbális tanulók esetében alkalmazható az Andrew Bondy și Lori Frost-féle PECS-kommunikációs képanyag (kártyacsomag) <p>Tárgyak irányítását feltételező játékok: Okos boci, Dobolás, Zongorázás, Montessori torony, Autókázás, Célba dobás</p> <p>Nagymozgásokat fejlesztő játékok: Csináld utánam!, Vedd el/add a poharat!, Kopogj az ajtón!, Nyisd ki/csukd be az ajtót!, Kapcsold fel/ le a villanyt!, Tedd a polcra a ...!</p>
<p>1.3. A beszédutánzás kialakítása és fejlesztése</p> <p>Játékos feladatok a hangok, a gesztusnyelv, arckifejezések, érzelmek, cselekvések utánzására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondd utánam!, Fújd a sípot, trombitát!, Énekeld velem: „Ha jó a kedved, tapsolj nagyokat!”,

II. osztály
<p>„Erdő szélén házikó...”</p> <p>Beszédszervi mozgásgyakorlatok: Csináld utánam!</p> <p>Különböző hangokat kibocsájtó játékok, eszközök használata</p> <p>Hangképzését, szavak helyes artikulációját fejlesztő játékok: Mondd ki te is!, Játék a szótagokkal!, Mondd ki, mit hallottál!, Halandzsázás</p> <p>Szótagtársítás</p>
<p>1.4 A közvetlen környezet élőlényei, tárgyainak felismerése és megnevezése</p> <p>Társító játékok értelmes/értelmetlen szótagokkal: élőlények, tárgyak, ismerős állatok, öltözködés, ételek, bútorzat megnevezésére</p>
<p>1.5. Egyszerű verbális kifejezések használata</p> <p>Saját magáról való ismeretek (Mondd, hogy hívnak!) és a közvetlen környezetben lévő személyek (osztálytárs/pedagógus) megismerését segítő játékok: Dobd ide a labdát és mond a neved!, Ki vagyok én?, Kinél van a labda? , Jöjjön ide, jöjjön ide....!</p> <p>Megszólítási formulák és a beszélgetés fenntartását, befejezését gyakoroltató játékok</p>

2 A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése

II. osztály
<p>2.1. Saját maga, mások és a közvetlen környezet ismerete</p> <p>2.1.1. Játékos feladatok a környezet tárgyai, élőlényei felfedezésére, megismerésére az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van a ...? - Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangát!, Suttogjunk!, Mit hallasz? - Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel? - Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga/illata van?, Minek a szagát/illatát érzed? - Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki!,

II. osztály

Milyen formát tapintottál?

2.1. Pszichés és motoros funkciók együttes működését (pszichomotricitás) fejlesztő játékok

- Szem-kéz koordináció feladatai: bábuk elhelyezése táblán, gyöngyfűzés, ujjak vezetése vonalon, zsinegen, színezés, célbadobás, „Okos boci”- formaillesztő játékok
- Saját test ismerete-lateralizáció (oldalosság) feladatai: Mutasd, amit kérek!, észlelést fejlesztő játékok, puzzle a testrészekel, gyurmázás, emberke formázása, téri irányok játécai, Tedd a tárgyat az asztal elé, asztalra, asztal alá!, stb.
- Perceptuo-motoros készségek fejlesztése: szín, forma, méret felismerése, meghatározása, Válogasd nagyság szerint!, Milyen színe van?, Vedd el a legnagyobbat!, Csoportosítsd forma szerint!
- Ritmizáló-mozgásos gyakorlatok: tapsolós ritmusjátékok, ütőhangszerek használatával (Üsd a ritmust utánam!, Tapsolj velem!, Kopogtatsd vissza, amit hallottál!)
- Oktató szoftverek az érzékszervek összerendezésének (együttes működtetésének) fejlesztésére
- Építő játékok: építés síkban, térben, kép alapján, megadott vagy szabadon választott elemekből, különböző kritériumok szerint: szín, forma, méret, darabszám stb., formaillesztős játékok
- A közvetlen környezet elemeinek megismerését, alkalmazását gyakorló játékok: viselkedésminták utánzása (Énekes, Sofőr, Orvos, Anyukásdi)
- Egyszerű játékok, 1-2 szabállyal: Vásárlás, A piacon
- Verbális készséget fejlesztő játékok: versmondás, rövid, párbeszédés helyzetgyakorlatok, kapcsolatteremtés, kezdeményezés a környezetben lévőkkel, kommunikációs minták tanulása
- Viselkedésminták utánzása

2.2. Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

Szociális kapcsolatok kialakítását célzó fejlesztő játékok

Játékok a kommunikációs stílusok megfelelő kifejezésére (arckifejezés, gesztusok, verbális kommunikáció):

- A testbeszéd fejlesztését célzó utánzásos játékok: Csináld te is!, Gyere utánam!
- Hangutánzó játékok: Állatok hangja (Milyen hangot ad ki?, Milyen hangot hallottál?)
- Szókincsbővítő és a helyes kiejtés fejlődését célzó játékos feladatok: Én mondok egyet, te

II. osztály

mondj többet!, Ha nem ilyen, akkor milyen?, Játék a hangokkal

- Hanganyagok, audio-vizuális eszközök használata: filmnézés, mesenézés, hangoskönyvek

Játékok a társas kapcsolatokban való aktív részvétel gyakorlására:

- Szimbolikus játékok, szerepjátékok: Anyukásdi, Boltosdi, Óvodásdi, Iskolásdi, Doktorosdi
- Szociális készséget fejlesztő játékok: megszólítási, köszönési és udvariassági formulák különböző helyzeteknek/személyeknek megfelelően

Saját élményű tapasztalat érvényesítése különböző helyzetekben: intézménylátogatások, kirándulások, tanulmányi séták

.3. A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése**II. osztály****3.1. A Pszichoindividuális képességek bevonásával való alkalmazkodás a közvetlen környezetbe**

Poliszenzoriális fejlesztő játékok az összes érzékszerv bevonásával:

- Játékok a vizuális, auditív, taktilis- kinezetikus diszkrimináció fejlesztésére: Melyik a párja?, Mit hallottál?, Miből készült?, Mi tűnt el?, Drót nélküli telefon, ujjak játéka, eső imitálása, zongorázás, stb.

A figyelem, memória, gondolkodás, képzelet nyelvi készségeket/képességeket fejlesztő játékok:

- Tárgy-kép társítása: Találd meg a helyét!, Hol volt a párja?, Melyik kép következik?, Hová tartozik?, Hogyan nevezzük?
- Illesztős játékok: puzzle-darabok illesztése, kép, minta alapján való építés, formaillesztő játékok, ismerős formák kirakása apró darabokból egyre növekvő darabszámmal
- Játékok vázainak kiegészítése teljes egészé, emberke ábrázolása gyufaszálakból, dobozkákból, mértani formákból, összeilleszthető baba, Lego-játék, Mi a különbség?, Rejtett képek, Hasonlítsd össze!, Csoportosítsd!
- Párkereső játék: Keresd a párját!, Keresd szín szerint a társát!, Keresd forma szerint a társát, Lottójáték
- Színek szerinti válogatás készségét fejlesztő játékok: A zöldségesnél, Válogasd csak a piros színű gyümölcsöket!

II. osztály

- Árnykeresők: kép társítása árnyképével (Keresd az árnyékát!, Keresd a különbséget!)
- Absztrakció és általánosítás képességeit feltételező játékok: Hibakereső, Mi/ki nem illik a képbe?, Mi/ki hiányzik a képről?, stb.
- Főfogalom alá rendelés játécai: Hová tartozik?, Állatcsalád, Zöldség/gyümölcssaláta, Melyik eszköz/szerszám mire való?
- Játékos feladatok: építő játékok, labirintusjátékok, Útvesztő, Útkereső játék, 3D-s pályán vagy papíron, ujjak vezetése egy útvonalon, ceruzavezetés a vonalon, kijelölt pontok között
- Vizuális és auditív memória játécai: Találd ki, mi hiányzik a képről? (előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb.), Melyik hangot nem hallod? (egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest), Memóriakártyák, Vizuális memória fejlesztését célzó szoftverek

Készségek beépítése az egyéni viselkedésbe:

- Egyéni szükségleteknek megfelelő kielégítését célzó játékok
- Hétköznapi tevékenységeket megelevenítő játékok: asztalterítés, étkezés, A piacon, fürdetés, séta a parkban
- Önálló életre való nevelés játécai: Az iskolában, hogyan öltözködjünk?, Közlekedési szabályok, Asztalterítés- Étkezés
- A környezet tárgyainak alkalmazása: A játszótéren, Vásárlósdí, Az én szobám

3.2. Gyakorlati-alkalmazási készségek fejlesztése

Általános motoros készségek/képességek játékos fejlesztése

- Változatos mozgásos gyakorlatok: Páros- és egy lábon ugrálás, törpe,-nyuszi,-medvejárás, cicahát, indiánjárás, stb.
- Egyensúlygyakorlatok: Padlóra kihúzott kötélén járás, gerendánjárás, cikk-cakkugrás, csukott szemmel járás
- Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: Utánozz engem!, Mit mutattam?, Mit látsz az arcomon, mit érezhetek?, Mit intettem?
- Mozgásutánzás: Dobolás, Zongorázás, Tapsolások, Öleld a macit!, Ints búcsút!

Játékos gyakorlati tevékenységek a kéz ügyesség fejlesztésére és a pontos kivitelezésre

- Játékok a fogás és kézmozgás ügyesítésére: Gyűjts, minél többet!, Csipeszeld a zsinagra,

II. osztály

kartonra, dobozra! stb.

- Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok: gyöngyfűzés, cipőfűzés, pálcikák válogatása, szortírozó játékok, stb.
- Szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok: célbadobás egy kézzel, két kézzel, kártyák kiosztása, válogatása, szűrőkás játék, stb.
- Illesztős játékok: Lego, összeilleszthető játékok, babák, autók, különböző elemek
- Építőjátékok: Kis építőmester, Torony, Kockapiramis
- Íráselőkészítő gyakorlatok: gyurmázás, modellezés, színezés, rajzolás, vonalak átmásolása

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	II.osztály
1. Beszéd és kifejezőképesség	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
2. Érzékelés és észlelés	Tárgyak Állatok Öltözködés Jelenségek
3. Testséma és téri irányok	Az emberi test Elemi mozgások
4. Tájékozódás térben és időben	Tárgyak hekyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolatok Cselekvések sorrendje, folyamata
5. Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Sajátos tevékenységek
6. Önállóságra való nevelés	Illemhely eszközei Öltözködés eszközei Asztalterítés, tálalás
7. Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Helyes viselkedés Barátok Közlekedési eszközök

III.OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális, nonverbális kommunikáció és kifejezőképesség kialakítása és fejlesztése

III. osztály
<p>1.1. A verbális üzenet meghallgatása és megértése</p> <p>Különböző hangok felismerését célzó játékok: zajok, zörejek, hangutánzó szavak</p> <p>A környezetből érkező hangok megnevezése, lokalizálása: Kinek a hangja?, Minek a hangját, mit hallottál? (zajforrás beazonosítása, családtagok hangjainak felismerése, stb.)</p> <p>Játékos feladatok a tanár rövid, szóbeli üzeneteinek meghallgatására és megértésére</p> <p>Fonémahallást fejlesztő, auditív differenciálás játécai: zajok, hangutánzó szavak, különböző hangforrásból érkező zajok lokalizálása</p> <p>Egyszerű verbális utasítások: Gyere hozzám!, Ülj a széken!, Szófogadó kezeckék, Gyűjtsd össze!, Mutasd meg!, Menj az ajtóhoz/ablakhoz</p> <p>Felszólítások, felhívások megértését célzó játékos feladatok: Hallgassuk együtt!, Nézzük meg!, Szagoljuk meg!, Tapogassuk meg!, Fogjuk meg!, Hozzuk ide!</p>
<p>1.2. Kommunikáció fejlesztése nonverbális didaktikai eszközök által</p> <ul style="list-style-type: none"> - Társító játékok, vizuális megerősítéssel: Válaszd ki, mit szeretnél!, Társítsd a tárgyat képhez!, Társítsd a képet a tárgyhoz!, Mutasd meg a tárgy képét!, Mutasd meg a tárgyat, amit a képen láttál!, Mutasd, mit szeretnél! - a nonverbális tanulók esetében alkalmazható az Andrew Bondy și Lori Frost-féle PECS-kommunikációs képanyag (kártyacsomag) - Tárgyak irányítását feltételező játékok - Nagymozgásokat fejlesztő játékok: Csináld utánam! , Vedd el/add tovább! - Utánzó játékok: más személyek utánzása (Csináld azt, amit ő!, Csinálj így!, stb.) - Finommotorikát fejlesztő játékok: Gyurmázzunk!, Sodorj a gyurmából!, Érintsd meg a szemed / állad / füled!, Tedd a golyókat a dobozba! - Beszédszervi mozgásgyakorlatok: Csináld utánam!
<p>1.3. Beszédutánzás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos feladatok a hangok, a gesztusnyelv, arckifejezések, érzelmek, cselekvések utánzására:

III. osztály

- Mondd utánam!, Fújd a sípot, trombitát!, Énekeld velem: „Ha jó a kedved, tapsolj nagyokat!”, „Erdő szélén házikó...”
- Beszédszervi mozgásgyakorlatok: Csináld utánam!, Érintsd meg a szád, az ajkaidat!, Forgasd a fejed!, Pislogj!, Nyisd ki a szád!, Érintsd meg a nyelveddel az ajkaidat!, Fújd fel az arcodat!, Mosolyogj!, Cuppants!
- Különböző hangokat kibocsájtó játékok, eszközök használata
- Hangképzését, szavak helyes artikulációját fejlesztő játékok: Mondd ki te is!, Mondd ki, mit hallottál!, játék a szótagokkal, halandszásás, szótagtársítás
- Különböző szavak helyes kiejtésének gyakorlása válaszadáskor és a független, önálló beszédben
- Ritmusgyakorlatok: szótagismétlések, játék a szótagokkal, játék a rímekkel
- Szerepcserés gyakorlatok: a gyerekek cserélnek egymás között vagy a tanárral

1.4. Beszédutánzás fejlesztése

- Játékos feladatok a hangok, a gesztusnyelv, arckifejezések, érzelmek, cselekvések utánzására: Mondd utánam!, Fújd a sípot, trombitát!, Énekeld velem: „Ha jó a kedved, tapsolj nagyokat!”, „Erdő szélén házikó...”
- Beszédszervi mozgásgyakorlatok: Csináld utánam!, Érintsd meg a szád, az ajkaidat!, Forgasd a fejed!, Pislogj!, Nyisd ki a szád!, Érintsd meg a nyelveddel az ajkaidat!, Fújd fel az arcodat!, Mosolyogj!, Cuppants!
- Különböző hangokat kibocsájtó játékok, eszközök használata
- Hangképzését, szavak helyes artikulációját fejlesztő játékok: Mondd ki te is!, Játék a szótagokkal!, Mondd ki, mit hallottál!, Halandszásás
- Szótagtársítás
- Különböző szavak helyes kiejtésének gyakorlása válaszadáskor és a független, önálló beszédben
- Ritmusgyakorlatok: szótagismétlések, játék a szótagokkal, játék a rímekkel
- Szerepcserés gyakorlatok: a gyerekek cserélnek egymás között vagy a tanárral

1.4. A közvetlen környezet élőlényeinek, tárgyainak felismerése és megnevezése

- Tárgyak, képek megnevezése: élőlények, tárgyak, állatok, öltözet elemei, ételek, háztartási

III. osztály
eszközök, szerszámok, bútorzat, cselekvések, személyek, mértani formák, méretek, színek megnevezése
<p>1.5. Egyszerű kifejezések gyakorlása, üzenetek közvetítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját magáról való ismeretek és a közvetlen környezetben lévő személyek (osztálytárs/pedagógus) megismerését segítő játékok - Megszólítási formulák és a beszélgetés fenntartását, befejezését gyakoroltató játékok
<p>1.6. Egyszerű képek bemutatása, reprodukálása szóban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy-két elemet illusztráló képek bemutatása: Mondd el mit látsz a képen? - Három-négy illusztráció tartalomnak megfelelő sorbarendezése időrendben: Rakd a képeket sorrendbe!, Hogyan következnek egymás után?, Meséld el a történetet a képek alapján! - Zenés játékok: zenehallgatás, oktatóprogramok használata, Énekeld te is!, Te vagy az előadó!, - Megkezdett mondatok befejezése: Azt szeretném, hogy/ha...!, Van egy...!, Látok egy...!, Voltam a ....., Tudom a ....., Keresek egy... - Állító/tagadó mondatok gyakorlása: Ízlik-e vagy sem?, Tetszik neked a...?, Mit szeretsz ebben?, Igen vagy nem?, Hamis vagy Igaz?
<p>1.7. Hang, szótag, szó és mondat felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hangok felismerése a szavak elején - kép-szó társítása - Egy-két szótagos szavak kiejtése, olvasása globális olvasással - Képek, cselekvések szóbeli bemutatása - Szavak elhatárolása egy mondaton belül

2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése

III. osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret</p> <p>Játékos feladatok a környezet tárgyai, élőlényei felfedezésére, megismerésére az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van a ...?

III. osztály

- Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangát!, Suttogjunk!, Mit hallasz?
- Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel?
- Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát / illatát érzed?
- Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki!, Milyen formát tapintottál?

Pszichés és motoros funkciók együttes működését (pszichomotricitás) fejlesztő játékok:

- Szem-kéz koordináció feladatai: bábuk elhelyezése egy táblán, gyöngyfüzés, ujjak vezetése vonalon, zsinegen, színezés, célbadobás, Okos boci- formaillesztő játék, stb.
- Saját test ismerete- lateralizáció (oldalosság) feladatai: Mutasd a tükörben, amit mondok!, Nevezd meg: egy baba testrészeit, egy társadét, saját testrészeket!, Tedd a tárgyat a...! (asztal elé, asztalra, asztal alá, stb.), testrészekkel kapcsolatos mondókák tanítása, puzzle-ék
- Ritmizáló-mozgásos gyakorlatok: tapsolós ritmusjátékok, ütőhangszerek használatával: Üsd a ritmust utánam!, Tapsolj velem!, Kopogtatsd vissza, amit hallottál!
- Oktató szoftverek az érzékszervek összerendezésének (együttes működtetésének) fejlesztésére
- Perceptuo-motoros készségek fejlesztése: szín, forma, méret felismerése, Válogasd nagyság szerint!, Milyen színe van?, Vedd el a legnagyobbat!, Csoportosítsd forma szerint!
- perceptuo-motoros készségek fejlesztése: -tárgy-kép azonosítása, megkülönböztetése egy- két majd több szempont szerint (szín, forma, méret, anyag, stb.): Válogasd ki!, Csoportosítsd!, Keresd meg!
- Játékos feladatok/gyakorlatok tárgyak és képek szintjén, az azonosság és különbözőség észlelésére több szempont figyelembevételével (szín, forma, nagyság, mennyiség, stb)
- Építő játékok: megadott forma kirakása tárgyi és képi szinten, egy illetve több kritérium szerint (szín, forma, méret, stb.), 3-4 darabból álló formaillesztős játékok (gyümölcsök, virágok, mértani formák)
- Szabadtéri építőjátékok, síkban, vízszintesen, függőlegesen: Autóparkoló, Farm, Gyerekek városa, Falusi ház

III. osztály

- 2-3 darabból álló összeillesztős játékok : puzzle, Legó
- Egyszerű szabályjátékok: Az üzletben, A piacon Telefonbeszélgetés!, stb.

Játékos feladatok a konkrét gondolkodási műveletek gyakorlására: szortírozás, rendezés- csoportosítás, összehasonlítás, analízis-szintézis, absztrakció és általánosítás feladatai: Szedd szét, majd rakd össze!, puzzle, Melyik a nagy- közepes-kicsi?, Keresd a hozzá tartozót és társítsd! (megfelelő szín társítása egy ismert tárgyhoz)

Közvetlen környezettel való kapcsolat kezdeményezése és fenntartása

Kommunikációs formák gyakorlása a közvetlen környezetben

Szabályjátékok: Az asztalnál, A parkban.

2.2. Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

Szociális kapcsolatokhoz szükséges készségek kialakítása és fejlesztése

Különböző kommunikációs formák kifejezésére:

- mimika- gesztusnyelv kifejezésére, verbális kommunikáció
- testbeszéd - mozgással és ritmussal: tánc egy ismerős dal ritmusára, páros tánc, körjátékok, páros és egyéni játékok, csapatjátékok
- Hangutánzó játékok: Kis színész, A szél hangja, Találd ki, hogy ki vagyok!
- Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre: Húzd alá a megadott szavakat!, Javítsd ki a hibát!, Melyik betű hiányzik?
- Játékok hiányos mondatok kiegészítésére képi megerősítéssel: Melyik szereplőről beszélek?
- Hanganyagok, audio-vizuális eszközök használata: filmnézés, mesenézés, hangoskönyvek, gyerekdalok, komolyzenei művek hallgatása

Játékok a társas kapcsolatokban való aktív részvétel gyakorlására:

- Szimbolikus játékok, szerepjátékok: Anyukásdi, Boltosdi, Óvodásdi, Iskolásdi, Társasjátékok
- Játékok az udvariassági formulák elsajátításának gyakorlására: megfelelő köszönési formák elsajátítása, dramatizálása (gyerek, felnőtt, rokon, ismerős, szomszéd, ismeretlen),
Varázsszavak: kérem, köszönöm, szívesen, bocsánat, stb. kontextusnak megfelelő alkalmazása

Személyes, saját élményű tapasztalat érvényesítése helyzetekben:

- Intézménylátogatások, kirándulások, tanulmányi séták
- Ünnepek, évfordulók, megemlékezések: Oktatás napja, Szüreti bál, Advent, Karácsonyi műsor, Betlehemezés, Újévi szokások, Farsang, Nemzeti ünnepek, Locsolkodás, Anyák napja, Születésnapok, Gyereknapi
- Vallási ünnepek és hagyományőrző foglalkozások, szavalással, énekléssel, modern - és

III. osztály

néptáncal

Szociális kapcsolatokhoz szükséges készségek kialakítása és fejlesztése

3. A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése**III. osztály****3.1. A pszichoindividuális képességek bevonásával való alkalmazkodás a közvetlen környezetbe**

Poliszenzoriális fejlesztő játékok az összes érzkszerv bevonásával

- Játékok a vizuális, auditív, taktilis- kinezetikus észlelet fejlesztésére: Melyik a párja? (képek, tárgyak azonosítása más érzékszervhez társítható észlelettel), Mit hallottál? (csengő, sziréna, riasztó, állathangok), Miből készült? (fa, papír, üveg, műanyag, textília, stb.), Melyik tárgy tűnt el?, Játék az ujjakkal (eső imitálása, zongorázás, stb.)
- A figyelem, memória, gondolkodás, képzelet nyelvi készségeket/képességeket fejlesztő játékok: Találd meg a helyét!, Hol volt a párja?, Melyik kép következik?, Hová tartozik?, Hogy nevezzük?, Keress azonos képeket!, Társítsd szín, forma, méret szerint!
- Megadott minta alapján való építés: összeilleszthető baba, játékok vázainak kiegészítése teljes egészéig, emberke ábrázolása gyufaszálakból, dobozokból, mértani formákból
- Megadott szempont szerinti válogatás készségének játékos fejlesztése: szín, forma, nagyság
- Absztrakció és általánosítás képességeit feltételező, játékok: Hibakereső, Mi/ki nem illik a képbe?, Mi/ki hiányzik a képről, stb.
- Társító játékok: játék a témakörökkel, gyümölcssaláta készítése, stb.
- Építő játékok, Labirintusjátékok, Útvesztő, Útkereső –játék 3D-s pályán vagy papíron, ujjak vezetése egy útvonalon, ceruzavezetés a vonalon, kijelölt pontok között
- Vizuális és auditív memória játékok: Találd ki, mi hiányzik a képről? (előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb.), Melyik hangot nem hallod? (egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest), memóriakártyák, vizuális memória fejlesztését célzó szoftverek
- Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat, Tedd sorrendbe!

Kommunikációs készséget fejlesztő gyakorló játékok

III. osztály

Gyakorlati képességeket fejlesztő játékok

- Szenzomotoros fejlesztés játécai: konkrét tárgyakkal való játék, Hideg-meleg, Céltábla, Varázsszák
- Érzékelés-észlelés fejlesztésének játécai: Mi édes/sós/savanyú/keserű?, Milyen a színe, formája, mérete?
  - Verbális készségek játécai: a beszédszervek, beszédmotoros képességek, beszédprodukció és artikuláció fejlesztésének játécai, hangutánzó játékok, a természet zörejeinek, zajainak megfigyelése, duruzsolás, dúdolás, hangulatfestő szavak reprodukálása, cselekvések megnevezése, ünnepélyekre való készülődés, dramatizálás, párbeszédhelyzetek megteremtése, szituációs gyakorlatok
  - Utánzáson alapuló játékok: nonverbális (mutogatás vagy pantomim) és verbális (szerepjáték vagy szituációs párbeszéd): Múzeumlátogatás, A gyógyszerertárban, Meglepetésbuli szervezése, stb.

A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe

- Egyéni igények és szükségletek megfelelő kielégítését célzó cselekvéses játékok
- Játékok a mindennapi élet eseményeivel: A piacon, Üzletben, Az asztalnál stb.
- személyes autonómiát fejlesztő játékok (évszakoknak megfelelő öltözködés, kiránduláshoz szükséges tárgyak előkészítése, születésnap asztal megterítése stb.)
- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel (szemétgyűjtés, virágültetés, osztály kidíszítése)

3.2 Gyakorlati-alkalmazási készségek

Általános motoros készségek/képességek játékos fejlesztése

Változatos mozgásos gyakorlatok: páros- és egy lábon ugrálás, törpe-, nyuszi-, medvejárás, cicahát, indiánjárás, stb.

Egyensúlygyakorlatok: padlóra kihúzott kötélén járás, gerendán járás, cikk-cakkugrás, csukott szemmel járás

Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: Utánozz engem!, Mit mutattam?, Mit látsz az arcomon, mit érezhetek?, Mit intettem?

Mozgásutánzás: Dobolás, Zongorázás, Tapsolások, Öleld a macit!, Ints búcsút!

Játékok a fogás és kézmozgás ügyesítésére: Gyűjts, minél többet!, Csipeszeld a zsinigre, kartonra, dobozra! stb...

III. osztály

Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok: gyöngyfűzés, cipőfűzés, pálcikák válogatása, szortírozó játékok, stb.

Szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok: célbadobás egy kézzel, két kézzel, kártyák kiosztása, válogatása, szűrőkás játék, stb.

Játékos, alkotó tevékenység szervezése, a kialakult készségek gyakorlására és hasznosítására: Kis építész, A torony, Lego, Színezés-rajzolás, stb.

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	III.osztály
1. Beszéd és kifejezőképesség	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
2. Érzékelés és észlelés	Tárgyak Állatok Öltözködés Jelenségek
3. Testséma és téri irányok	Az emberi test Elemi mozgások
4. Tájékozódás térben és időben	Tárgyak hekyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolatok Cselekvések sorrendje, folyamata
5. Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Sajátos tevékenységek
6. Önállóságra való nevelés	Illemhely eszközei Öltözködés eszközei Asztalterítés, tálalás
7. Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Helyes viselkedés Barátok Közlekedési eszközök

IV.OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális, nonverbális kommunikáció és kifejezőképesség kialakítása és fejlesztése

IV. osztály

1.1 A verbális üzenet meghallgatása és megértése

- Különböző hangok felismerését célzó játékok: zajok, zörejek, hangutánzó szavak
- A környezetből érkező hangok megnevezése, lokalizálása: a zajforrás beazonosítása, családtagok hangjainak felismerése, stb., Kinek a hangja?, Minek a hangját, mit hallottál?
- Játékos feladatok a tanár rövid, szóbeli üzeneteinek meghallgatására és megértésére
- Fonémahallást gyakorló játékok- hangok megkülönböztetése: zajok, hangutánzó szavak, különböző forrásból jövő hangok differenciálása
- Egyszerű, verbális utasítások végrehajtását segítő játékos gyakorlatok
- Játékos gyakorlatok az események értelmezésére a hallgató/néző szerepből

1.2 Kommunikáció tanítása és serkentése nonverbális didaktikai eszközök által

- Társító játékok, vizuális megerősítéssel: Válaszd ki, mit szeretnél!, Társítsd a tárgyat képhez!, Társítsd a képet a tárgyhoz!, Mutasd meg a tárgy képét!, Mutasd meg a tárgyat, amit a képen láttál!, Mutasd, mit szeretnél!
- a nonverbális tanulók esetében alkalmazható az Andrew Bondy și Lori Frost-féle PECS-kommunikációs képanyag (kártyacsomag)
- Tárgy irányítását feltételező játékok: Okos boci játék, dobolás, Montessori-torony, Told az autót!, Dobjd a labdát!, Különböző hangszerek használata
- Nagymozgásokat fejlesztő játékok: Tegyé! úgy, ahogy én!
- Utánzáson alapuló játékok: egy személy utánzása: Utánozd a társadat!
- Finommotorikát fejlesztő játékok/gyakorlatok: játék gyurmával, gyönggyel, stb.
- Érzelmekhez társuló arckifejezéseket gyakorló játékok
- Bábjátékok: A baba azt mondja..
- Szerepjátékok

1.3 A beszéd utánzásának kialakítása és fejlesztése

- Játékos feladatok a hangok, a gesztusnyelv, arckifejezések, érzelmek, cselekvések utánzására: Mondd utánam!, Fújd a sípot, trombitát!, Énekeld velem: „Ha jó a kedved, tapsolj nagyokat!” „Erdő szélén házikó”

IV. osztály

- Beszédszervi mozgásgyakorlatok: Csináld utánam!
- Különböző hangokat kibocsájtó játékok, eszközök használata
- Hangképzését, szavak helyes artikulációját fejlesztő játékok
- Asszociációs játékok - értelmes/értelmetlen szótagokkal
- Helyes artikuláció gyakorlása a szavakban, a független- és kötött beszéd fejlesztése céljából
- Beszédritmust fejlesztő gyakorlatok: szótagismétlés, ismerős szavak összezsengése, nyelvtörők
- Szerepcserés játékok: a pedagógus utánozza a tanuló viselkedését: mosolyog, kacag, stb.
- Csoportjátékok: bújócska, labdajátékok, stb.
- Nonverbális, tematikus szerepjátékok/pantomimjátékok különböző viselkedésminták gyakorlására
- Ünnepekre való készülődés, osztálytársak köszöntése

1.4 A közvetlen környezet tárgyainak és élőlényeinek felismerése és megnevezése

Játékos gyakorlatok tárgyak, képek felismerésére - családtagok, állatok, környezet tárgyai, öltözködés, kedvenc ételek - és helyes megnevezésére: Mi ez?, Mond el, mit látsz a képen!, Ki van a képen, nevezd meg!

1.5 Egyszerű szóbeli kifejezések helyes használata, üzenetek átadása, továbbítása

- Önismereti játékok
- Beszélgetések kezdeményezésének, fenntartásának és lezárásának képességét segítő játékok/gyakorlatok

1.6. Összefüggő tartalmak megértése, visszamesélése

- Egy vagy két elemet tartalmazó illusztrációk felelevenítése, visszamesélése: Meséld el, mit láttál!
- 4-5 kép időrendi sorrendbe helyezése
- 4- 5 kép időrendi sorrendbe helyezése a tartalomnak megfelelően
- Zenés játékok: - zenehallgatás/oktató szoftverek
- Megkezdett mondatok befejezése
- A kijelentő/állító és tagadó mondatok helyes használatát segítő játékok/gyakorlatok
- Helyzetnek megfelelő egyszerű mondatok gyakorlása

1.7. Hang, szótag, szó és a mondat egymásra épülésének megértése, elsajátítása

- Játékos gyakorlatok a hangok felismerésére és helyük meghatározására a szóban (szó elején /szó végén)

IV. osztály

- Szó – kép társítása
- Játékos gyakorlatok egy vagy két szótagú szavakkal (globális olvasás)
- Képek, cselekvések, történések mesélése
- Mondatok szavakra tagolását célzó fejlesztő gyakorlatok

Hang-betűkép-írott betű/kis- és nagy nyomtatott betű megfeleltetését célzó játékos gyakorlatok

2 A szociális és érkölesi készségek kialakítása és fejlesztése**IV. osztály****2.1 A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret**

- Játékos feladatok a környezet tárgyai, élőlényei felfedezésére, megismerésére az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés)
- Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van?
- Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangát!, Suttogjunk!, Mit hallasz?
- Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel?
- Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát / illatát érzed?
- Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki a...!, Milyen formát tapintottál?

Pszichés–és motoros funkciók együttes működését (pszichomotricitás) fejlesztő játékok

- Szem–kéz koordináció feladatai: bábuk elhelyezése egy táblán, gyöngyfüzés, ujjak vezetése vonalon, zsinegen, színezés, célbadobás, Okos boci- formaillesztő játék, stb.
- Saját test ismerete-lateralizáció (oldaliség) feladatai: Mutasd a tükörben, amit mondom!, Nevezd meg:- egy baba testrészeit, egy társadét, saját testrészeket!, Tedd a tárgyat a ...! (asztal elé, asztalra, asztal alá, stb.)
- Játékos feladatok/gyakorlatok hiányos formák kitöltésére
- Testrészek felismerése és megnevezése: tárgyi szinten, mozgásban és képi szinten
- Modellező, gyurmázó játékok: házikó, napocska, emberke formázása gyurmából, agyagból,

IV. osztály

oktató szoftverek

- A saját test és egy tárgy viszonyának megértését, meghatározását célzó gyakorlatok: Fuss a székhöz!, Szaladd körbe!, Öltöztess fel a babát!, Célozd meg!, Helyezd a piros mezőre!, Lépj a pirosról a zöldre!, Tedd a sálat, a zoknit, a sisakot!
- Feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben: fent, lent, alatt, fölött, mellett, mögött, előtt, közel, távol, itt, ott fogalmak ismeretével
- Feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten (rajzolás mértani formákkal: autó, tömbház, virág, stb.)
- Időérzékelés fejlődését szolgáló perceptuomotoros feladatok/játékok
- Játékos feladatok/gyakorlatok a hét napjainak elsajátítására
- Játékos feladatok/gyakorlatok a napi program megfelelő tevékenységhez való társítására
- évszakok jellemzőinek elsajátítását célzó játékok
- Szituációs- és szerepjátékok gyakorlása a közvetlen környezet ismeretei alapján
- Játékok konkrét iskolai tárgyakkal, eszközökkel: Rakosgató játékok, Labdák a kosárba!
Babaöltöztető
- Egyszerű játékok, 1-2 szabállyal: Vásárlás, A piacon
- Játékos feladatok a konkrét gondolkodási műveletek gyakorlására: -szortírozás, rendezés-csoportosítás, összehasonlítás, analízis-szintézis, absztrakció és általánosítás feladatai: Szedd szét, majd rakd össze!, Puzzle, Melyik a nagy- közepes-kicsi?, Keresd a hozzá tartozót és társítsd!, Mássz fel, majd le!, Sorozatok kirakása
- Szabadtéri építőjátékok, síkban, vízszintesen, függőlegesen: piramis kockákból
- Verbális készséget fejlesztő játékok: rövid szavakat, párbeszédhelyzetgyakorlatok, dramatizálás, rajzfilmek szereplőinek utánzása

2.2. Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

- Szociális kapcsolatok kialakítását célzó fejlesztő játékok
- Különböző kommunikációs formák kifejezésére: verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére
- Önkifejezést fejlesztő játékok: Utánozz engem!, Mit mutattam?, Mit látsz az arcomon, mit érezhetek?, Mit intettem?, mozgásos-ritmikus játékok (mondókák, versek elmutogatása)

IV. osztály

- Szókincsbővítő és a helyes kiejtést célzó játékos feladatok: Nevezd meg!, Utánozd a hangját!, főfogalom alá rendelés, megnevezés, fogalmak csoportosítása
- Játékok hiányos mondatok kiegészítésére képi megerősítéssel: Melyik szereplőről beszélek?
- Hanganyagok, audio-vizuális eszközök használata: filmnézés, mesenézés, hangoskönyvek, gyerekdalok, komolyzenei művek hallgatása
- Játékok a társas kapcsolatokban való aktív részvétel gyakorlására
- Szimbolikus játékok
- Affektivitás játékok- érzelmeket kifejező játékok: Szomorú arc és vidám arc, Bohóc, Manók tánca, különböző érzelmi állapotokat imitáló játékok: örömet, szomorúságot, közömbösséget érzékeltető játékok stb;
- Érzelmi asszociációkon alapuló játékok: Anyukásdi, Apukásdi, Nagymamáéknál, A kórházban
- Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játékok: Jó gazda!, A mesterek, Rendőrörsdi
- Saját élményű tapasztalat érvényesítése helyzetekben:
  - o Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása: Így igen, így nem!, Lehetséges ez?, Varázsszavak: köszönöm, kérem, légy szíves, engedje meg, hogy...!, Üdvözlöm, én vagyok...!,
  - o Szerep és szituációs játékok: Barátokkal, Látogatóban, Pikniken, Előadáson, A templomban, Színházban, Kiránduláson, Boltosdi, A postás, Az iskolában...

Saját élményű tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:

- Intézménylátogatások, kirándulások, tanulmányi séták
- Vallási ünnepek és hagyományörző foglalkozások, szavalással, énekléssel, modern - és néptáncal
- Vetélkedők: Táncverseny, Jelmezverseny, Sportvetélkedők

3.A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése

IV. osztály

3.1. A Pszichoindividuais képességek bevonásával való alkalmazkodás a közvetlen környezetbe

Poliszenzoriális fejlesztő játékok az összes érzékszerv bevonásával:

- Játékok a vizuális, auditív, taktilis- kinezetikus észlelet fejlesztésére: Melyik a párja?, (képek, tárgyak azonosítása más érzékszervhez társítható észlelettel), Mit hallottál? (csengő, sziréna, riasztó, állathangok), Miből készült? (fa, papír, üveg, műanyag, textília, stb.), Melyik tárgy tűnt el? Játék az ujjakkal (eső imitálása, zongorázás, stb...)
- A figyelem, memória, gondolkodás, képzelet nyelvi készségeket/képességeket fejlesztő játékok: Találd meg a helyét!, Hol volt a párja?, Melyik kép következik?, Hová tartozik?, Hogy nevezzük?, Keress azonos képeket!, Társítsd szín, forma, méret szerint!
- Analitikus-szintetikus gondolkodás fejlesztése tárgyi és/vagy képi szinten: puzzle-darabok illesztése, kép, minta alapján való építés, formaillesztő játékok, ismerős formák kirakása apró darabokból egyre növekvő darabszámmal, Lego-játék, összeilleszthető baba, játékok vázainak kiegészítése teljes egészé, emberke ábrázolása gyufaszálakból, dobozokból, mértani formákból, Mi a különbség?, Rejtett képek, Hasonlítsd össze!, Csoportosítsd!

Játékok a válogatás készségének fejlesztésére megadott szempontok szerint (forma,szín,méret,stb...)

Analízis-szintézis játékok

Vizuális és auditív emlékezetet fejlesztő játékok

Gyakorlati készségeket fejlesztő játékok:

- Szenzomotoros készségeket fejlesztő játékok (konkrét tárgyakkal való játék)
- Érzékszervi készségeket fejlesztő játékok (alapélelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök felismerése ízlelés után, a négy alapíz felismerése és megnevezése)
- Verbális készségeket fejlesztő játékok (beszédszervi torna, hangutánzó, nyelvtörők, ritmusjátékok, mondatok társítása képekhez, ünnepségre való gyakorlás, egyéni vagy csoportos dúdolás)
- Utánzáson alapuló játékok: nonverbális (mutogatás vagy pantomim) és verbális (szerepjáték vagy szituációs párbeszéd (A piacon, Az üzletben)

A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe játékok által:

- Cselekvéses játékok tárgyi szinten az egyéni szükségletek megfelelő kielégítésére, a mindennapi életből merített témákkal
- Személyes autonómiát fejlesztő játékok (évszakoknak megfelelő öltözködés, kiránduláshoz)

IV. osztály

szükséges tárgyak előkészítése, születésnap asztal megterítése stb.)

- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel (szemétgyűjtés, virágültetés, osztály kidíszítése)

3.2 Gyakorlati-alkalmazási készségek

Általános motoros készségek/képességek játékos fejlesztése

Változatos mozgásos gyakorlatok: páros és egy lábon ugrálás, törpe-, nyuszi-, medvejárás, cicahát, indiánjárás, stb.

Egyensúlygyakorlatok: padlóra kihúzott kötélén járás, gerendán járás, cikk-cakkugrás, csukott szemmel járás

Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: Utánozz engem!, Mit mutattam?, Mit látsz az arcomon, mit érezhetek?, Mit intettem?

Mozgásutánzás: Dobolás, Zongorázás, Tapsolások, Öleld a macit!, Ints búcsút!

Játékos, alkotó tevékenység szervezése a kialakult készségek gyakorlása és hasznosítására: Kis építész, A torony, Lego, stb.

- Játékok a fogás és kézmozgás ügyesítésére: Gyűjts, minél többet!, Csipeszeld a zsinigre, kartonra, dobozra!, Labdafogó.
- Kézügyességet fejlesztő játékok: gyöngyök válogatása, nagyméretű gyöngyök fűzése
- Szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok és kétkezes játékok: célbadobás egy kézzel, két kézzel, könyvek, újságok lapozgatása
- Illesztős játékok: puzzle
- Építő játékok: kockákból híd építése, tömbház építése
- Összeillesztős játékok: Legó, Geomag stb.
- Rajz és művészi kifejezést segítő játékok: festés kövekre, pecsételés levelekkel stb.

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	IV.osztály
1.Beszéd és kifejezőképesség	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
2. Érzékelés és észlelés	Tárgyak Állatok Öltözködés Jelenségek
3.Testséma és téri irányok	Az emberi test Elemi mozgások
4.Tájékozódás térben és időben	Tárgyak hekyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolatok Cselekvések sorrendje, folyamata
5.Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Sajátos tevékenységek
6.Önállóságra való nevelés	Illemhely eszközei Öltözködés eszközei Asztalterítés, tálalás
7. Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Helyes viselkedés Barátok Közlekedési eszközök

Módszertani ajánlás

A játékterápia fejezetben bemutatott tevékenységek hozzájárulnak az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlődéséhez és elősegítik az iskolai és társadalmi beilleszkedésükhöz szükséges pozitív társas kapcsolatok kialakulását.

Ajánlatos a didaktikai eljárások egyénre szabása. A nevelő tanárnak lehetősége van változatos tanulási helyzetek megteremtésére – didaktikai játék, szerepjáték, dramatizálás vagy olyan alkalmazott –gyakorlati tevékenységek szervezésével, amelyek lehetővé teszik, hogy a tanulók fokozatosan képesek legyenek:

- tekintetüket /figyelmüket a nevelő tanárra irányítani
- ellenőrizetlen, sztereotip kézmozdulataik szabályozására, leépítésére
- magányosság, visszahúzódás oldására
- egyéni útmutatások végrehajtására
- az osztály szabályainak betartására
- rutinfeladatok elvégzésére előzetes felszólítás, bemutatás nélkül
- kommunikációra
- kiosztott feladatok elvégzésére

A játék, terápiás-kompenzáló jellegénél fogva, fejleszti az intellektuális képességzavarral élő tanulók pszichomotoros ügyességét, a kommunikációs - és érzelmi viszonyulásukat, készségeiket.

A játékterápia alkalmazásának célkitűzése, olyan kívánatos magatartásformákkal gazdagítani az intellektuális képességzavarral élő tanulók teljesítményét, amelyek lehetővé teszik a tanulók alkalmazkodását, valamint iskolai - és szakmai beilleszkedését.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Albu, C. 2006 Psihomotricitate, Ed. Institutul European;
- Alois, Gherguț 2013 Sinteze de psihopedagogie speciala. Ghid pentru concursuri si examene de obtinere a gradelor didactice, Ed. Polirom;
- Asociația RENINCO România, 2002 Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde;
- Asociația RENINCO România, 1998 Educația integrată a copiilor cu handicap;
- Asociația RENINCO România, 2000 Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES;
- Ausubel, P.D. 1986 Învățarea în școală, E.D.P. București;
- Barbu, Petruț 2012 Copilul și motricitatea, Ed. Nomina;
- Beniuc, M, Chircev A. 1980 Probleme fundamentale ale psihopedagogiei, Ed. ASSP;
- Crețu E. 1999 Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar, Ed. Aramis București;
- Păunescu C., Mușu I. 1990 Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal, Ed. Medicală București;
- Mușu I. 1997 Terapija educațională integrată, Ed. PROHUMANITATE.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Vasilica COMIȘEL, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Simona Elena TURCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Rîncioagă Aurora	CSEI Breaza Prahova
Marin Simona	CSEI Breaza Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény neve
Tatiana-Ana Pescari	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș
Fülöp Ágota	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș
Rencsik Réka Andrea	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș
Takács Zsuzsa	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS
TEVÉKENYSÉGEK TANTERVE**

JÁTÉKTERÁPIA

Speciális oktatás

V. - X. Osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **komplex és integrált terápiais tevékenységek** a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önkiszolgálás fejlesztése, szociális készségek fejlesztése, kognitív fejlesztés, gyakorlati készségek fejlesztése és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességgavarral élő tanulók esetében az alapvető önellátási és szociális készségek fejlődését.

A mediált (irányított) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A **kompetenciák**, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

A **specifikus kompetenciák** az alapkompentenciákból származnak, ezek egy iskolai ciklus alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységekre** adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A **tanulási tartalmat** az alapkompentenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttese alkotja.

A fentnevezett tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyén egyéni képességeihez igazódik.

A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve próbálhatja, és ez által fejlettebb szinten tud teljesíteni, mint amilyenre egyedül képes lenne. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzen a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz alkalmas, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- testi fejlődés
- észlelés fejlődése
- értelmi fejlődés
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődése

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

1. kognitív fejlesztés

- a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;

2. **gyakorlati készségek fejlesztése**
  - a környezeti elvárások és az önellátási szükségletek betöltéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát;
3. **önkiszolgálási készségek**
  - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
4. **szociális készségek**
  - a családi és szociális beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
5. **játékterápia**
  - a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a saját test ismerete és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önkiszolgálási-, szociális-, és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké való alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos intellektuális képességzavarral élő tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A

senzomotoros dezvoltés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önellátás, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- érdeklődést kifejezni a saját személyük és a környezetük iránt
- felhasználni érzékelésüket a környezetük felismerésére és megismerésére
- tágítani a konkrét megtapasztalás mezejét
- megérteni ok –okozati összefüggéseket
- gyakorlatba ültetni a tanult ismereteket
- megismerni az egészséges életmód törvényeit
- használni az alapvető mérőeszközöket és mértékegységeket
- kísérletezni a különböző anyagok állapotváltoztatásaival
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése esetében számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekációjában jut kifejezésre

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

1. A verbális, nonverbális és önálló beszéd készségének kialakítása és fejlesztése
2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése
3. A tanulási készségek kialakítása és fejlesztése

V. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. A verbális, nonverbális és önálló beszéd készségének kialakítása és fejlesztése**

V. osztály
<p>1.1. A verbális üzenetek megértése</p> <p>Verbális üzenetek meghallgatása és megértése: - Mi hallatszik?, Kinek a hangját hallottad?, Társítsd a hallott szót a képhez, a tárgyhoz! , Az győz, aki a legjobban figyelt!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történetet kifejező szavak aktív/passzív tanulása, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése - Főnevek: fogalmak ismerete, a szókinccs tematikus bővítése: - zölkségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés – ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, számszámok, tanszerek, mesterségek, rokon viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Személyes és birtokos névmások használatának elsajátítása, gyakorlása: játékok az ismerős személyek megszólításával, megnevezésével, a hovatartozás, rokon viszonyok megállapításával, a birtokos névmások gyakorlásával. Én vagyok!, Mi leszünk!, Az enyém, az övé!, Ha a Mari babája, akkor a baba a Marikáé, Az én orrom, stb. - Számnév gyakorlását célzó játékok: Én mondom egyet, te mondj sokat!, Keresd a párját, amin ugyanannyi van, Annyi tárgyat tegyél ki, amennyit mondom, amennyit a képen számolsz!, Társítások: - tárgy-kép, kép-tárgy, tárgy- kép - számkép
<p>1.2. Helyzeteknek megfelelő gesztusnyelv és szókinccs adekvát használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak, képek megnevezései valamint azok rendeltetése és funkciójuk - Mondatalkotás megadott szavakkal, vagy kérdések alapján

V. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Különböző témák kapcsán feltett kérdésekre adott helyes válaszadás gyakorlatai: Mi tetszett ma az iskolában?, Hány tagú a családotd?, Mi a véleményed?, Szerinted mikor történt? - célzott kérdések a nap különböző eseményeire
<p>1.3 Új szavak és kifejezések használata egyszerű és összetett mondatokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok új szavak olvasására, elsajátítására képek/képsorozatok megnevezésével, sorba rendezésével - Játékok a kommunikációs készségek kialakítására: Mi ez?, Mit mutatok?, Mi van a kezében?
<p>1.4 Teret és időt meghatározó szavak (határozószók) helyes használata a beszédben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok az észlelési mezőben megfigyelt élőlények, tárgyak, megnevezésére, bemutatására - Játékos gyakorlatok kérdések és feleletek helyes megfogalmazására a térbeli és időbeni elhelyezés, elhelyezkedés kapcsán: Hol van?, Hová bújt?, Mikor ment el?, Mikor reggelizünk, - zuhanyozunk, - megyünk színházba? stb. - Játékos gyakorlatok a térrel-idővel kapcsolatosan feltett, témához kötött kérdések adekvát megválaszolására - Helyhatározó szavak beépítése a kommunikációba: Tedd a játékot ...-ba/ -ra/ -mellé/ -alá/ -fölé/ -mögé, Bújócska, Kincskereső játék - Időhatározó szavak beépítése a kommunikációba: - események pontos idejének meghatározása: most- ma- holnap- holnapután- tegnapelőtt; napiprogram – lépésről lépésre
<p>1.5. Közvetlen környezettel való kapcsolatteremtés és kommunikáció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utánzó/pantomimes játékok: érzelmek kifejezése: öröm, bánat, siker, szomorúság, stb., valamint ismert személyek, személyiségek utánzása - Bábozás, párbeszéd kezdeményezése és fenntartása céljából - Párbeszéd kialakítása megadott témával: Hol van?, Milyen idő van kinn? stb. - Szerepjátékok, dramatizálás: Vásárolni megyünk, Színházba megyünk, Az orvosnál, A postán.

V. osztály**1.6. A kifejező nyelv (beszéd) gyakorlása grafikai síkon (írásban)**

Játékok/feladatok kép, szó és mondat társítására

Játékok/feladatok: hiányos szavak kiegészítésére képek segítségével

2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése**V. osztály****2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret**

Játékos feladatok a környezet tárgyai, élőlényei felfedezésére, megismerésére az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés)

- Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat! ,Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van a?
- Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod? , Utánozd az állat hangát!, Suttogjunk!, Mit hallasz?
- Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel?
- Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát / illatát érzed?
- Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki a....!, Milyen formát tapintottál?

Játékos feladatok a pszichomotoros készségek alakulásához és fejlesztéséhez:

- Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: formák körvonalainak rajzolása, színezés, vágás, barkácsolás, stb.
- Játékos feladatok/gyakorlatok a testséma fejlesztése céljából
- Játékos feladatok/gyakorlatok formák kitöltésére, hiányos képek kiegészítésére

Testrészek felismerése és megnevezése: tárgyi szinten, mozgásban és képi szinten

Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok: gyurmázás, mértani formákból kirakott házikó, fa, autó, stb.

- Játékos feladatok/gyakorlatok: az érzékelés-észlelés valamint a testséma fejlesztésére, oktató szoftverek segítségével

V. osztály

- Feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben: fent, lent, alatt, fölött, mellett, mögött, előtt, közel, távol, itt, ott fogalmak ismeretével
- Feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten (mértani formákkal való rajzolás: autó, tömbház, virág, stb.)
- Perceptuomotoros játékok tárgyi és képi szinten
- Játékos feladatok/gyakorlatok tárgyak és képek szintjén, az azonosság és különbözőség észlelésére több szempont figyelembevételével, szín, forma, nagyság, mennyiség, stb.
- Játékos feladatok társítással: színek és szimbólum alapján, számjegyek, betűk, mértani formák szerint, Színezz azonos betűket/számokat!, Mi van közelebb/távolabb?, Játsszunk a mértani formákkal!, Pillangót, virágot keress! stb.
- Építőjátékok feladataihoz kapcsolódó kritériumok: -tárgy és képalkotás szín, méret, forma szerint
- Analízis-szintézis játékok: Lottó, Keresd a párját!, Árnyékok felismerése
- Alapvető formák körvonalának rajzolása sablonok mentén
- Játékos feladatok/gyakorlatok a rajzolás – színezés készségének fejlesztésére
- M.Frostig-DTVP (Developmental Test of Visual Perception); A vizuális percepció vizsgálatára kidolgozott teszt alapján a szem-kéz koordináció, alak-háttér percepció, alak konstancia, térbeli helyzet, térbeli viszony fejlesztését célzó játékok

Tér- és időérzékelés fejlődését szolgáló perceptuomotoros feladatok/játékok

- Időészlelését fejlesztő perceptuomotoros feladatok: Napirendem, Heti program, Órarend, Ünnepegy szervezése, Óra ismerete
- Játékos feladatok/gyakorlatok az év, évszakok, hónapok megismerésére

Játékos feladatok a gondolkodási műveletek gyakorlására:

- szortírozás, rendezés-csoportosítás, összehasonlítás, analízis-szintézis, absztrakció és általánosítás feladatai: Szedd szét, majd rakd össze!, Puzzle, Melyik a nagy- közepes-kicsi?, Keresd a hozzá tartozót és társítsd!, Keresd a szomszédját!, Haladj a lépcsőn fel majd le! - növekvő és csökkenő sorrend gyakorlása, tematikus szókinccs bővítése, kritériumok szerinti társító játékok, gyakorlatok a memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztésére konkrét tárgyak/képek szintjén

Építőjátékok térben, síkban, vízszintesen, függőlegesen, a levegőben: Autóparkoló, Farm, Gyerekek városa, Falusi ház

V. osztály

2.2 Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

- Különböző kommunikációs formák - verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére: Felelgetős játékok, Pantomim, - testbeszéd - mozgással és ritmussal: - Tánc egy ismerős dal ritmusára, Páros tánc, Körjátékok, Páros és egyéni játékok, Csapatjátékok, Hangutánzó játékok: Kis színész, A szél hangja, Találd ki, hogy ki vagyok!
- Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre: Mondjunk, gyűjtsünk szavakat!, Én mondok egyet, te mondjál sokat/többet!, Mondd ki helyesen!, Hiányos mondatok kiegészítése képi megerősítéssel, Történetalkotás, Mesealkotás, Melyik szereplőről beszélek? - szereplők felismerése, leírás alapján
- Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel

Szimbolikus játékok

- Affektivitás játécai: érzelmeket kifejező játékok, Szomorú arc és vidám arc, Bohóc, Manók tánca, különböző érzelmi állapotokat imitáló játékok: Örömet, szomorúságot, közömbösséget érzékeltető játékok, stb.
- Érzelmi asszociációkon alapuló játékok: Anyukásdi, Apukásdi, Nagymamákénál, A kórházban,
- Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játécai: Jó gazda! ,A mesterek, Rendőrösdi
- Gyerekművek, rajzművek vetítése, gyermekdalok, mesék hallgatása

A szociális környezethez való alkalmazkodás játécai:

- Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása: Így igen, így nem! Lehetséges ez?, Varázsszavak: köszönöm, kérem, légy szíves, engedje meg, hogy... Üdvözlöm, én vagyok...
- Szerep - és situációs játékok: Barátokkal, Látogatóban, Pikniken, Előadáson, A templomban, Színházban, Kiránduláson, Boltosdi, A postás, Az iskolában...
- Helytelen viselkedésminták korrekcióját célzó játékok: Ki hibázott?, Tanulj mások hibájából!, Hogy volna helyesen?, Ki cselekedett/járt el helyesen?

Személyes, egyéni tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:

V. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Ünnepek, évfordulók, megemlékezések: Oktatás napja, Szüreti bál, Advent, Karácsonyi műsor, Betlehemezés, Újévi szokások, Farsang, Nemzeti ünnepek, Locsolkodás, Anyák napja, Születésnapok, Gyereknapi - Vallási ünnepek és hagyományőrző foglalkozások, szavalással, énekléssel, modern - és néptáncal - Egyéni és a közösségi szabályok játéka: Közlekedj okosan!, Forgalmirányító rendőr, Tűz-víz-repülő, Környezetvédő vagyok! - Vetélkedők: Táncverseny, Jelmezverseny, Sportvetélkedők - Szórakoztató játékok: Zsákban ugrálás, Székfoglaló, Kötélhúzás, Vidd a tojást a kanállal!, Jégfogó, Csapd a ritmust! - Relaxációs játékok: Napozunk, Lusta macska - Szerepjátékok: Doktorosdi, Tanító néni, Szakácsosdi, Rendőrös

3. A tanuláshoz szükséges készségek és képességek fejlesztése

V. osztály
<p>3.1 A pszicho individuális képességek fejlesztése a környezethez való alkalmazkodóképesség céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus észlelet előhívását fejlesztő játékok: Melyik tárgy tűnt el?, Vezeték nélküli telefon, Játék az ujjakkal – eső utánzása - Figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, beszéd – és szókincs fejlesztő játéka: észlelési szintézis mentális síkon történő analízisét célzó játékok: - illesztő játékok: puzzle, formák kirakása kisebb elemekből (mint például gyufa, gémpapír, fültisztító stb.) <p>Analízis - szintézis játéka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Összehasonlító játékok: Lottó játék, összehasonlítás, társítás, színes képek kombinációi, formák, élőlények stb., Árnyalakok játéka, Párkereső játékok, Memória játékok - Elvont és globális gondolkodást fejlesztő játékok - Társító játékok: Játék a témakörökkel, főfogalom alá rendelés, csoportosítás), Kitalálós játékok, Találós kérdések <p>Alkotójátékok tárgyi és képi szinten:</p>

V. osztály

- Vizuális és auditív memória játékaik: Találd ki, mi hiányzik a képről? – előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb. Melyik hangot nem hallod? -egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest, memóriakártyák, vizuális memória fejlesztését célzó szoftverek
- Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!, Tedd sorrendbe!

Kommunikációs készséget fejlesztő játékok:

- Utánzó játékok
- Mozgásos és ritmusos játékok: Tapsolj a megadott ritmus szerint!
- Mozgással összekapcsolt dalok: Ha jó a kedved, Fújja szél a fákat, Tekeredik a kígyó, - szóbeli játékok (meghatározott szavakkal való játék: visszhangjáték, mesealkotás, színészkedés)
- Szavalás
- Tematikus párbeszéd, szerepjátékok: orvos és betege, a gyógyszertárban, piacon stb.
- Alkotójátékok tárgyi és képi szinten

Gyakorlati készségeket fejlesztő játékok:

- Szenzomotoros: konkrét tárgyakkal való játék
- Érzékszervi - alapélelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök felismerése ízlelés után, a négy alap íz felismerése és megnevezése
- Verbális készségeket fejlesztő játékok: beszédszervi torna, hangutánzók, nyelvtörők, ritmusjátékok, mondatok társítása képekhez, ünnepségre való gyakorlás, egyéni vagy csoportos dúdolás
- Hangutánzó játékok
- Játékok szóbeli tevékenységek bemutatására tárgyak segítségével: Tedd fel a kalapod!
- Ünnepek, egyéni és csoportos éneklés

A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe: Cselekvéses játékok tárgyi szinten az egyéni szükségletek kielégítésére

Játékok a mindennapi életből merített témákkal:

- Mi ez, mire használjuk?, Az asztalnál, A piacon, stb.

V. osztály

- Személyes autonómiát fejlesztő játékok: évszakoknak megfelelő öltözködés, kiránduláshoz szükséges tárgyak előkészítése, születésnap asztal megterítése stb.
- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: szeméthyűjtés, virágültetés, osztály kidíszítése.
- Szabályjátékok, különböző témában szervezett vetélkedők, versenyek: A legjobb szavaló, A legjobb festő, A legügyesebb előadó, A legjobb táncos stb.
- Versenyek: Futóverseny, Ugróverseny, Kötélhúzó verseny, Ki gyűjt össze több labdát? Ki tölti meg hamarabb labdával a zsákot? stb.

3.2 Gyakorlati-alkalmazási készségek

Játékok a kézügyesség kialakítására és fejlesztésére

- Különböző mozgásos játékok: óriásjárás, törpejárás, stafétajátékok stb.
- Egyensúlygyakorlatok: földre elhelyezett zsinóron és gerendán való járás, ugrókötelezés, akadálypálya, mérlegjáték, egyensúlyozás vízzel töltött pohárral és ping - pong labdával kanálban, stb.
- Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: Robot, festő, zsöké vagyok!
- Utánzó játékok: Találd ki kire gondoltam?, Melyik szóra gondoltam? stb.

Gyakorló játékok a kézügyesség fejlesztésére, szervezett tevékenységek keretén belül

Manipulációs és ügyességi játékok:

- Gyűjts össze minél több játékot: gyöngyfüzés, csipeszelés, építés gyufából, csavározás, gombolás, tépési gyakorlatok stb.

Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok:

- Gyöngyfüzés, szövés, fonás, cipőfüzés, pálcikák válogatása, szortírozó játékok, stb.

Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok:

- Agyag, kinetikus homok gyúrása, gyurma formázása, üveg megtöltése folyadékkal, kiürítése, színezés, rajz, festés az ujjakkal, tenyérrel, stb.

Illesztős játékok: puzzle

Építő játékok: kockákból híd építése, tömbház építése

Összeillesztős játékok: Legó, Geomag, stb.

Rajz és művészi kifejezést segítő játékok: festés kövekre, pecsételés levelekkel stb.

Tartalmak

Fejlesztési területek és tartalmak	V.osztály
Beszéd és kifejezés	Tájékozódás és alkalmazkodás: Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
Érzékelés és észlelés	Tárgyak Élelmiszerek Öltözködés Jelenségek
Testséma és téri irányok	Az emberi test Alapmozgások
Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak térbeli helyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolat Események időrendi sorrendje
Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Célzott tevékenységek
Önállóságra való nevelés	Az illemhely kellékei Ruházat kellékei Étkezés
Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Illemszabályok, viselkedési normák Barátok Utazás közlekedési eszközökkel

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális, nonverbális és önálló beszéd készségének alakítása és fejlesztése

VI. osztály
<p>1.1. A verbális üzenetek megértése</p> <p>Verbális üzenetek meghallgatása és megértése:</p> <p>- Mi hallatszik? Kinek a hangját hallottad? Társítsd a hallott szót a képhez, a tárgyhoz! Az győz, aki a legjobban figyelt</p> <p>Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történést kifejező szavak aktív/passzív tanulása, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése - Főnevek: fogalmak ismerete, a szókinccs tematikus bővítése: - zölkségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés – ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, számszámok, tanszerek, mesterségek, rokoni viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Személyes és birtokos névmások használatának elsajátítása, gyakorlása: játékok az ismerős személyek megszólításával, megnevezésével, a hovatarozás, rokoni viszonyok megállapításával, a birtokos névmások gyakorlásával. Én vagyok!, Mi leszünk!, Az enyém, az övé!, Ha a Mari babája, akkor a baba a Marikáé, Az én orrom, stb. - Számnév gyakorlását célzó játékok: Én mondok egyet, te mondj sokat!, Keresd a párját, ahol ugyanannyi van!, Annyi tárgyat tegyél ki, amennyit mondok, amennyit a képen számlasz!, Társítások: tárgy-kép, kép-tárgy, tárgy- kép – számkép - Önismeret és mások ismerete a közvetlen környezetből: Az én nevem?, Mond meg ki ő?, Kinek a játéka?, Hány játékod van? - Szavak szófaji meghatározása <p>Társító játékok: tárgy –kép, kép -tárgy, tárgy –kép- szó, Találd meg a megfelelő képet!, Találd meg az árnyékát!</p>
<p>1.2. Helyzeteknek megfelelő gesztusnyelv és szókinccs adekvát használata</p> <p>Tárgyak, képek megnevezései valamint azok rendeltetése és funkciójuk</p>

VI. osztály
<p>Hely - és időhatározó szavak, elöljáró szavak adekvát használata tárgyi/képi megerősítéssel, megadott szavak segítségével: Tedd a játékot a -ba/ -ra/ -mellé/ -alá/ -föle/ -mögé..., Bújócska, Kincskereső játék</p> <p>Mondatalkotás megadott szavakkal, vagy kérdések alapján</p> <p>Különböző témák kapcsán feltett kérdésekre adott helyes válaszadás gyakorlatai: Mi tetszett ma az iskolában?, Hány tagú a családotd?, Mi a véleményed?, Szerinted mikor történt a? Célzott kérdések a nap különböző eseményeire</p>
<p style="text-align: center;">1.3 Új szavak és kifejezések használata egyszerű és összetett mondatokban</p> <p>Játékos gyakorlatok új szavak megismerésére, elsajátítására képek/képsorozatok megnevezésével, sorba rendezésével</p> <p>Szókincsbővítés a rokon - és ellentétes értelmű szópárok keresésével</p> <p>Egyszerű-és bővített mondatok alkotása új szavak és kifejezések beépítésével</p> <p>Melléneveket tartalmazó szószerkezetek alkotása rövid, 3-5 szavas mondatokban: -ahol a melléknév méretbeli tulajdonságokra (kicsi – közepes - nagy, hosszú-rövid, vastag-vékony, széles-keskeny), esztétikai vonatkozásra (szép, csúnya, megnyerő, tiszta, piszkos), jellemvonásokra (lusta-szorgalmas, jó-rossz, kedves-ellenszenves), viselkedési attitűdökre (szófogadó, figyelmes, rendetlen) színekre, formákra utal</p>
<p style="text-align: center;">1.4 Teret és időt meghatározó szavak (határozószók) helyes használata a beszédben</p> <p>Játékos gyakorlatok az észlelési mezőben megfigyelt élőlények, tárgyak, megnevezésére, bemutatására</p> <p>Játékos gyakorlatok kérdések és feleletek helyes megfogalmazására a térbeli és időbeni elhelyezés, elhelyezkedés kapcsán: Hol van?, Hová bújt?, Mikor ment el?, Mikor reggelizünk, - zuhanyozunk, - megyünk színházba?</p> <p>Játékos gyakorlatok a térrel-idővel kapcsolatosan feltett, témához kötött kérdések adekvát megválaszolására</p> <p>Helyhatározó szavak beépítése a kommunikációba: Tedd a játékot a -ba/ -ra/ -mellé/ -alá/ -föle/ -mögé, Bújócska, Kincskereső játék</p> <p>Időhatározó szavak beépítése a kommunikációba: események pontos idejének meghatározása, mint: most- ma- holnap- holnapután- tegnapelőtt, napi program – lépcsőről - lépésre</p>

VI. osztály
<p>1.5. Közvetlen környezettel való kapcsolatteremtés és kommunikáció:</p> <p>Utánzó/pantomimes játékok (érzelmelek kifejezése: öröm, bánat, siker, szomorúság, stb., valamint ismert személyek, személyiségek utánzása)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bábozás, párbeszéd kezdeményezése és fenntartása céljából - Megszólítási, köszönési és udvariassági formulák helyes használatát célzó játékok - Új szavak beépítése, használatának gyakorlása különböző helyzetekben - A hétköznapi történések, események eljátszása, dramatizálása, megbeszélése - Csoportjátékok - Szerepjátékok, dramatizálás megadott téma alapján: Vásárolni megyünk, Színházba megyünk, Az orvosnál, A postán...
<p>1.6 A kifejező nyelv (beszéd) gyakorlása grafikai síkon (írásban)</p> <p>Egyszerű szavak és mondatok másolása</p> <p>Rejtvények, képrejtvények megoldása, kiegészítése ismerős szavakkal</p> <p>Játékok/feladatok kép, szó és mondat társítására</p> <p>Játékok/feladatok: képek segítségével hiányos szavak kiegészítésére</p> <p>Játékos gyakorlatok azonos alakú/hasonló alakú, de különböző értelmű szavakkal</p>

2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése

VI. osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret</p> <p>Játékos feladatok a környezet tárgyai, élőlényei felfedezésére, megismerésére az érzékszervek által (poliszenzoriális megismerés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget!, Társíts!, Milyen színe van? - Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangát!, Suttogjunk!, Mit hallasz? - Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel? - Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát / illatát érzed?

VI. osztály

- Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki!, Milyen formát tapintottál?

Játékos feladatok a pszichomotoros készségek alakulásához és fejlesztéséhez:

- Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: -formák körvonalainak rajzolása, színezés, vágás, barkácsolás, stb.
- Játékos feladatok/gyakorlatok a testséma fejlesztése céljából
- Perceptuomotoros játékok képi és tárgyi szinten
- Perceptuomotoros készségek fejlesztése oktató szoftverek segítségével
- Feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben: fent, lent, alatt, fölött, mellett, mögött, előtt, közel, távol, itt, ott fogalmak ismeretével
- Feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten (mértni formákkal való rajzolás: autó, tömbház, virág, stb.
- Időészlelését fejlesztő perceptuomotoros feladatok: Napirendem, Heti program, Órarend, Ünnepegy szervezése, Óra ismerete
- Játékos feladatok/gyakorlatok képek időrendi sorrendjének felismerésére, sorba rendezésre egy ismert történet, mese alapján

Közvetlen környezet ismerős elemeinek azonosítása és alkalmazását segítő játékok

- Játékos feladatok/gyakorlatok magatartásformák - szerepek lemásolására: Tanító néni, Rendőr, Takarítsuk ki a konyhát!, Mi leszel, ha nagy leszel? stb.
- Szabályjátékok: Ugróiskola, Nyuszi ül a fűben!, Menjünk vásárolni!
- Szimbolikus játékok: foglalkozások eljátszása a hozzá tartozó eszközökkel, vagy azokat behelyettesítő tárgyakkal, Pantomim, Boltosdi, stb.

Játékos feladatok/gyakorlatok különböző problémahelyzetek megoldására: Mit fogsz tenni, akkor amikor?, A kis gyalogos, Mi történt azután, hogy?

Közvetlen környezettel való kapcsolat kezdeményezése és fenntartása

Kommunikációs formák elsajátítása és alkalmazása a közvetlen környezetben

2.2 Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása

Különböző kommunikációs formák kifejezésére: verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére

- Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre: Húzd alá a megadott szavakat!, Javítsd ki a hibát!, Melyik betű hiányzik?

VI. osztály

- Játékok hiányos mondatok kiegészítésére képi megerősítéssel: Melyik szereplőről beszélek?
- Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel

Szimbolikus játékok

- Affektivitás játéka: érzelmeket kifejező játékok, Szomorú arc és vidám arc, Bohóc, Manók tánca, különböző érzelmi állapotokat imitáló játékok: - Örömet, szomorúságot, közömbösséget érzékeltető játékok, stb.
- Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játéka: Jó gazda!, A mesterek, Rendőrösdi

A szociális környezethez való alkalmazkodás játéka:

- Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása: Így igen, így nem! Lehetséges ez?, Varázsszavak: köszönöm, kérem, légy szíves, engedje meg, hogy..., Üdvözlöm, én vagyok...
- Szerep - és situációs játékok: Barátokkal, Látogatóban, Pikniken, Előadáson, A templomban, Színházban, Kiránduláson, Boltosdi, A postás, Az iskolában...

3. Személyes, egyéni tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben: - séták, túrázások, intézménylátogatások, kirándulások,

- Ünnepek, évfordulók, megemlékezések: Oktatás napja, Szüreti bál, Advent, Karácsonyi műsor, Betlehemezés, Újévi szokások, Farsang, Nemzeti ünnepek, Locsolkodás, Anyák napja, Születésnapok, Gyereknapi
  - Vallási ünnepek és hagyományörző foglalkozások, szavalással, énekléssel, modern - és néptáncal
  - Egyéni és a közösségi szabályok játéka: Közlekedj okosan! Forgalmirányító rendőr, Tűz-víz-repülő, Környezetvédő vagyok!
  - Vetélkedők: Táncverseny, Jelmezverseny, Sportvetélkedők
  - Szórakoztató játékok: Zsákban ugrálás, Székfoglaló, Kötélhúzás, Vidd a tojást a kanállal!, Jégfogó, Csapd a ritmust!
  - Relaxációs játékok: Napozunk, Lusta macska
  - Szerepjátékok: Doktorosdi, Tanító néni, Szakácsosdi, Rendőrösdi
- Szociális kapcsolatokhoz szükséges készségek kialakítása és fejlesztése

3. A tanuláshoz szükséges készségek és képességek fejlesztése

VI. osztály

3.1 A pszichoindividuális képességek fejlesztése a környezethez való alkalmazkodókészség céljából

Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus észlelet előhívását fejlesztő játékok:

- Melyik tárgy tűnt el?, Vezeték nélküli telefon, Játék az ujjakkal – eső utánzása

Figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, beszéd (szókincs) fejlesztő játékok, valamint az észlelési szintézis mentális síkon történő analízisét célzó játékok:

- Illesztős játékok: Puzzle, formák kirakása kisebb elemekből (mint például gyufa, gémpapocsa, fültisztító stb.)
- Analízis - szintézis játékok, összehasonlító játékok: Lottó játék
- Összehasonlítás, társítás, színes képek kombinációi, formák, élőlények stb.), Árnyalakok játéka, Párkereső játékok, Memória játékok
- Elvont gondolkodást fejlesztő játékok: Társító játékok, (Játék a témakörökkel, főfogalom alá rendelés, csoportosítás), Kitalálós játékok, Találós kérdések
- Asszociációs játékok segítségével probléma helyzetek megoldása: Mire használjuk?, Mond, hogy helyes?, Mi a rajzod címe?
- Vizuális és auditív memória játékok: Találd ki, mi hiányzik a képről? - előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb. „Melyik hangot nem hallod? - egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest, memóriakártyák, vizuális memória fejlesztését célzó szoftverek
- Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!, Tedd sorrendbe!

Kommunikációs készséget fejlesztő játékok:

- Utánzó játékok, mozgásos és ritmusos játékok: Tapsolj a megadott ritmus szerint!
- Mozgással összekapcsolt dalok: „Ha jó a kedved”, „Fújja szél a fákat”, „Tekeredik a kígyó”
- Szóbeli játékok, Játékok megadott szavakkal: visszhangjáték, mesealkotás, színészkedés.
- Olvasmányok, tematikus párbeszéd, szerepjátékok: orvos és betege, a gyógyszerárban, piacon, stb

Gyakorlati képességeket fejlesztő játékok:

- A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe játékok által, A piacon, Az üzletben, Az asztalnál stb.

VI. osztály

- Személyes autonómiát fejlesztő játékok: évszakoknak megfelelő öltözködés, kiránduláshoz szükséges tárgyak előkészítése, születésnap asztal megterítése, stb.
- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: szemétgyűjtés, virágültetés, osztály kidíszítése.
- Versenyek: Futóverseny, Ugróverseny, Kötélhúzó verseny, Ki gyűjt össze több labdát? Ki tölti meg hamarabb labdával a zsákot? stb.

3.2. Gyakorlati-alkalmazási készségek

Játékok a kézügyesség kialakítására és fejlesztésére

- Különböző mozgásos játékok: óriásjárás, törpejárás, stafétajátékok stb.
- Egyensúlygyakorlatok (földre elhelyezett zsinóron és gerendán való járás, ugrókötelezés, akadálypálya, mérlegjáték, egyensúlyozás vízzel töltött pohárral és ping - pong labdával kanálban, stb.
- Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: robot, festő, zsöké vagyok!
- Utánzó játékok: Találd ki kire gondoltam?, Melyik szóra gondoltam? stb.

Gyakorló játékok a kézügyesség fejlesztésére, szervezett tevékenységek keretén belül

- Manipulációs és ügyességi játékok: Gyűjts össze minél több játékot!, gyöngyfüzés, csipeszelés, építés gyufából, csavarozás, gombolás, tépési gyakorlatok stb.
- Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: agyag, kinetikus homok gyúrása, gyurma formázása, üveg folyadékkal való megtöltése, kiürítése, színezés, rajz, festés az ujjakkal, tenyérrel, stb.
- Összeillesztős játékok: Legó, Geomag, stb.
- Rajz és művészi kifejezést segítő játékok: festés kövekre, pecsételés levelekkel stb.

Tartalmak

Fejlesztési területek és tartalmak	VI. osztály
Beszéd és kifejezés	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
Érzékelés és észlelés	Tárgyak Élelmiszerek Öltözködés Jelenségek
Testséma és téri irányok	Az emberi test Alapmozgások
Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak térbeli helyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolat Események időrendi sorrendje
Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Célzott tevékenységek
Önállóságra való nevelés	Az illemhely kellékei Ruházat kellékei Étkezés
Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Illemszabályok, viselkedési normák Barátok Utazás, közlekedési eszközökkel

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális/nonverbális és önálló kommunikációs készségek kialakítása és fejlesztése

VII. osztály
<p>1.1. Verbális kommunikáció megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbális üzenetek meghallgatása és megértése: - Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére   <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történést kifejező szavak aktív/passzív tanulása: alszom, eszem, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése, stb. - Főnevek: fogalmak ismerete, a szókincs tematikus bővítése: - zöldségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés – ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, szerszámok, tanszerek, mesterségek, rokoni viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Melléknevek: Tulajdonságokat megnevező szavak – tárgy tulajdonságainak, sajátosságainak bemutatása, képről való mesélés, színek megnevezése: Mondd, milyen ez?, Mutasd, melyik hasonló? Csoportosítsd a hasonló tárgyakat/képeket!, Mutasd, melyik különbözik?, Csoportosítsd a különbözőket! - Személyes és birtokos névmások - Számnév
<p>1.2. Különböző helyzeteknek megfelelő szókincs adekvát használata/bővítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak, képek megnevezései valamint azok rendeltetése és funkciójuk: Mi ez?, Mi a haszna? stb. - Hely - és időhatározó szavak, előjáró szavak adekvát használata tárgyi/képi megerősítéssel, megadott szavak segítségével - Mondatalkotás (tömondat/ bővített mondat) megadott szavakkal, vagy kérdések alapján - Különböző témák kapcsán feltett kérdésekre adott helyes válaszadás gyakorlatai: - Mi tetszett ma az iskolában?, Hány tagú a családotd?, Mi a véleményed?, Szerinted mikor történt?, Célzott kérdések a nap különböző eseményeire

VII. osztály
<p>1.3 Új szavak és kifejezések használata egyszerű és összetett mondatokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok új szavak megismerésére, elsajátítására képek/képsorozatok megnevezésével, sorba rendezésével - Szókincsbővítés a rokon - és ellentétes értelmű szópárok keresésével - Egyszerű és bővített mondatok alkotása új szavak és kifejezések beépítésével - Mellékneveket tartalmazó szószerkezetek alkotása, ezek egyszerű és bővített mondatba helyezése
<p>1.4 Teret és időt meghatározó szavak (határozószók) helyes használata a beszédben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékos gyakorlatok az észlelési mezőben megfigyelt élőlények, tárgyak, megnevezésére, bemutatására - Játékos gyakorlatok teret és időt meghatározó szavak használatára Játékos gyakorlatok térrel-idővel kapcsolatosan feltett, témához kötött kérdések adekvát megválaszolására - Zenés játékok - Helyes feleletek megfogalmazása a térbeli és időbeni elhelyezés, elhelyezkedés kapcsán: napi program, hét napjai, évszakok
<p>1.5. Közvetlen környezettel való kapcsolatteremtés és kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utánzó/pantomimes játékok - Bábozás, párbeszéd kezdeményezése és fenntartása céljából - Megszólítási, köszönési és udvariassági formulák helyes használatát célzó játékok - Új szavak beépítése, használatának gyakorlása különböző helyzetekben - A hétköznapi történések, események eljátszása, dramatizálása, megbeszélése - Csoportjátékok - Szerepjátékok - Párbeszéd kezdeményezése, fenntartása adott szituációkban
<p>1.6. A kifejező nyelv (beszéd) gyakorlása grafikai síkon (írásban)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű és összetett szavak és mondatok másolása - Rejtvények, képrejtvények megoldása, kiegészítése ismerős szavakkal - Játékos gyakorlatok kép-szó-mondat társításásra - Képpel társított, hiányzó szavak kiegészítése

2. Társadalmi-szociális nevelés és állampolgári kompetencia kialakítása, fejlesztése

VII. osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret</p> <p>Különböző kommunikációs formák: verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testbeszéd - mozgással és ritmussal: Tánc egy ismerős dal ritmusára, - Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre: Melyik szereplőről beszélek? <p>Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel</p> <p>Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játéka: Jó gazda!, A mesterek, Rendőrösdi, stb</p> <p>A szociális környezethez való alkalmazkodás játéka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása: Így igen, így nem!, Varázsszavak - Szerep - és szituációs játékok: Barátokkal, Látogatóban - Szerepcserén alapuló játékok: Orvososdi, Tanító néni, Anyukásdi, Boltosdi <p>Személyes, egyéni tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Séták, túrázások, kirándulások, - Egyéni és a közösségi szabályok játéka: Közlekedj okosan!, Forgalmirányító rendőr, Környezetvédő vagyok - Vetélkedők: táncverseny, jelmezverseny, sportvetélkedők <p>Társas kapcsolatok kialakításához szükséges készségek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szabályjátékok - Testbeszéd - mozgás és ritmus.
<p>2.2 Társas kapcsolatok és a kommunikáció kezdeményezése, fenntartása</p> <p>Különböző kommunikációs formák: verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére:</p> <p>-Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre:</p> <p>Mondjunk, gyűjtsünk szavakat!, Én mondok egyet, te mondjál sokat/többet!, Ha nem így, akkor hogy?, Stop!, Melyik szótag hiányzik?</p>

VII. osztály

- Hiányos mondatok kiegészítése képi megerősítéssel, Történetalkotás, Mesealkotás,
Melyik szereplőről beszélnek?

Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel

- Zenehallgatás és mesenézés: gyerekdalok, rajzfilmek, mesék

Szimbolikus játékok:

- Affektivitás játékaik: érzelmeket kifejező játékok
- Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játékaik: Jó gazda! A mesterek, Főzőcske

A szociális környezethez való alkalmazkodás játékaik:

- Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása személyhez és szituációknak megfelelően: Így igen, így nem!, Lehetséges ez?, Varázsszavak: - köszönöm, kérem, légy szíves

- Szerep - és szituációs játékok, dramatizálás: Látogatóban, Pikniken, Előadáson, A templomban, stb.

- Szerepcserés játékok: Boltosdi, Postás

- Helytelen viselkedésminták korrekcióját célzó játékok: Ki hibázott?, Tanulj mások hibájából!, Hogy volna helyes?, Ki cselekedett/járt el helyesen?

Saját élményű tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:

- Séták, túrázások, kirándulások,
- Ünnepek, évfordulók, megemlékezések
- Egyéni és a közösségi szabályok játékaik: Közlekedj okosan!, Közlekedési rendőr, Tűz-víz, Környezetvédő vagyok!
- Vetélkedők: táncverseny, jelmezverseny, sportvetélkedők
- Szórakoztató játékok
- Relaxációs játékok: Napozunk, Lusta macska
- Szerepjátékok: Doktorosdi, Tanító néni, Rendőr

Játékok a társas kapcsolatokhoz szükséges készségek kialakításához:

- Szabályjátékok
- Mozgásos és ritmusos játékok: „Fújja szél a fákat”, „Ha jó a kedved”, „Tekeredik a kígyó”
- Zenehallgatás

3.A tanulásához szükséges készségek és képességek kialakítása és fejlesztése

VII. osztály
<p>3.1 A pszicho-individuális képességek fejlesztése a környezethez való alkalmazkodókészség érdekében</p> <p>Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus észlelet előhívását fejlesztő játékok: Melyik tárgy tűnt el? Vezeték nélküli telefon, Játék az ujjakkal - eső utánzása</p> <p>Gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd (szókincs) fejlesztő játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Észlelési szintézist, mentális síkon történő analízist célzó játékok: Tedd össze a tárgyat!, Építsünk legoból! <p>Analízis – szintézis játécai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Összehasonlító játékok: Lottó játék, (összehasonlítás, társítás, színes képek kombinációi, formák, élőlények stb.), Árnyalakok játéka, Párkereső játékok, Memória játékok - Elvont és globális gondolkodást fejlesztő játékok: Társító játékok, Játék a témakörökkel, főfogalom alá rendelés, csoportosítás, Kitalálós játékok, Találós kérdések - Társító játékok - Problémamegoldó játékok <p>Vizuális és auditív memória játécai: Mit jegyeztél meg?</p> <p>Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!</p> <p>Kommunikációs készséget fejlesztő játékok:</p> <p>Gyakorlati képességeket fejlesztő játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szenzomotoros (konkrét tárgyakkal való játék): Hideg vagy meleg?, Célba dobás, Varázsdoboz - Érzékszervi játékok: alapélelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök felismerése ízlelés után, a négy alapíz felismerése és megnevezése - Verbális készségeket fejlesztő játékok: beszédszervi torna, hangutánzók, nyelvtörők, ritmusjátékok, mondatok társítása képekhez, ünnepségre való gyakorlás, egyéni vagy csoportos dúdolás - Utánzáson alapuló játékok: Múzeum látogatás, Gyógyszertárban, Szervezzünk meglepetésbulit! <p>A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe játékok által</p>

VII. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: Mi ez és mire használjuk? Az asztalnál, A piacon - Személyes autonómiát fejlesztő játékok - Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: Tiszteld a természetet!, Szemégyűjtés, Kinek a segítségét kérjük - Szabályjátékok, vetélkedők különböző témák keretén belül
<p>3.2. Az általános mozgásfejlődés és kézügyesség megnyilvánulása</p> <p>Játékok a kézügyesség kialakítására és fejlesztésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző mozgásos játékok: óriásjárás, törpejárás, stafétajátékok, stb. Párok versenye, Staféta, Bent a bárány, kint a farkas, - Egyensúlygyakorlatok: földre elhelyezett zsinóron és gerendán való járás, ugrókötelezés, akadálypálya, mérlegjáték, egyensúlyozás vízzel töltött pohárral és ping-pong labdával kanálban, stb. - Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: robot, festő, zsoke vagyok! - Utánzó játékok: Tükör vagyok!, Találd ki kire gondoltam?, Melyik szóra gondoltam? stb. <p>Gyakorló játékok a kézügyesség fejlesztésére, szervezett tevékenységek keretén belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulációs játékok: Sárkányreptetés, Gyűjts össze minél több játékot! , Labdajátékok - Ügyességi játékok: gyöngyfüzés, csipesz használata, építés gyufából, csavározás, gombolás, tépési gyakorlatok stb. - Szem-kéz koordináció és a kezek összerendezését fejlesztő játékok (agyag, kinetikus homok gyúrása, gyurma formázása, üveg folyadékkal való megtöltése, kiürítése, színezés, rajz, festés az ujjakkal, tenyérrel, stb. Dobd a labdát egy kézzel, két kézzel!, Oszd ki a kártyákat!, Vezesd végig a kezed a pályán!, Válaszd ki a képeket! - Illesztős játékok - Építő játékok: kockákból híd építése, tömbház építése - Összeillesztős játékok: Legó, Geomag stb. - rajz és művészi kifejezést segítő játékok: színezés, modellezés, rajzolás, festés, pecsételés

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	VII. osztály
Beszéd és kifejezés	Tájékozódás és alkalmazkodás: Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
Érzékelés és észlelés	Tárgyak Élelmiszerek Öltözködés Jelenségek
Testséma és téri irányok	Az emberi test Alapmozgások
Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak térbeli helyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolat Események időrendi sorrendje
Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Célzott tevékenységek
Önállóságra való nevelés	Az illemhely kellékei Ruházat kellékei Étkezés
Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Illemszabályok, viselkedési normák Barátok Utazás közlekedési eszközökkel

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális/nonverbális és önálló kommunikációs készség alakítása és fejlesztése

VIII. osztály
<p>1.1. Verbális üzenetek megértése</p> <p>Verbális üzenetek meghallgatása és megértése: Hallgasd figyelemmel!, Társítsd a képet/tárgyat a szóhoz!, A legfigyelmesebb a nyerő!</p> <p>Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történést kifejező szavak aktív/passzív tanulása, pl. alszom, eszem, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése, stb. - Főnevek: fogalmak ismerete, a szókincs tematikus bővítése: - formák, zölldségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés – ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, szerszámok, tanszerek, mesterségek, rokoni viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Melléknévek: tulajdonságokat megnevező szavak – tárgy tulajdonságainak, sajátosságainak bemutatása, képről való mesélés, színek megnevezése: Mondd milyen ez?, Mutasd melyik hasonló?, Csoportosítsd a hasonló tárgyakat/képeket!, Mutasd, melyik különbözik?, Csoportosítsd a különbözőket! - Rokon és ellentétes értelmű szavak gyakorlása: Mondd el melyek a hasonlóak, Nevezd meg hasonló szóval, Mutasd be, nevezd meg az ellentétét, Melyik kép különbözik, miért?, Csoportosítsd a hasonlókat!, tárgyak, képek azonos tulajdonságok, ellentétek mentén való csoportosítása, társítása ezek megnevezése - Személyes és birtokos névmások - Számnév gyakorlását célzó játékok: Én mondok egyet, te mondj sokat!, Keresd a párját, amin ugyanannyi van, Annyi tárgyat tegyél ki, amennyit mondok, amennyit a képen számolsz! <p>Társítások: tárgy-kép, kép-tárgy, tárgy- kép – számkép: Keresd a megfelelő képet!, Lotto</p>
<p>1.2. Különböző helyzeteknek megfelelő szókincs adekvát használata/bővítése</p> <p>Tárgyak, képek megnevezései valamint azok rendeltetése és funkciójuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi ez? ,Mi a haszna? stb.

VIII. osztály
<p>Hely- és időhatározó szavak, elöljáró szavak adekvát használata tárgyi/képi megerősítéssel, megadott szavak segítségével:</p> <p style="padding-left: 40px;">Tedd a játékot a -ba/ -ra/ -mellé/ -alá/ -föle/ -mögé, Bújócska, Kincskereső játék</p> <p>Mondatalkotás: tömondat/ bővített mondat - megadott szavakkal, vagy kérdések alapján</p> <p>Különböző témák: iskola, család, napi rutinok - kapcsán feltett kérdésekre adott helyes válaszadás gyakorlása:</p> <p style="padding-left: 40px;">- Mi tetszett ma az iskolában?, Hány tagú a családotd?, Mi a véleményed?, Szerinted mikor történt?, Célzott kérdések a nap különböző eseményeire</p>
<p>1.3 Új szavak és kifejezések használata egyszerű és összetett mondatokban</p> <p>Játékos gyakorlatok új szavak megismerésére, elsajátítására képek/képsorozatok megnevezésével, sorba rendezésével</p> <p>Szókincsbővítés a rokon - és ellentétes értelmű szópárok keresésével</p> <p>Egyszerű - és bővített mondatok alkotása új szavak és kifejezések beépítésével</p> <p>Mellékneveket tartalmazó szó szerkezetek alkotása és ezek egyszerű és bővített mondatba helyezése</p>
<p>1.4 Teret és időt meghatározó szavak (határozószók) helyes használata a beszédben</p> <p>Játékos gyakorlatok az észlelési mezőben megfigyelt élőlények, tárgyak, megnevezésére, bemutatására</p> <p>Játékos gyakorlatok a térrel-idővel kapcsolatosan feltett, témához kötött kérdések adekvát megválaszolására</p> <p>Zenés játékok</p> <p>Helyes feleletek megfogalmazása a térbeli és időbeni elhelyezés, elhelyezkedés kapcsán: napi program, hét napjai, évszakok</p>
<p>1.5. Közvetlen környezettel való kapcsolatteremtés és kommunikáció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utánzó/pantomimes játékok: érzelmek felismerése és kifejezése, öröm, bánat, siker, szomorúság, stb. Ismert személyek, személyiségek utánzása - Bábozás párbeszéd kezdeményezése és fenntartása céljából - Megszólítási, köszönési és udvariassági formulák helyes használatát célzó játékok - Új szavak beépítése, használatának gyakorlása különböző helyzetekben

VIII. osztály
- A hétköznapi történések, események eljátszása, dramatizálása, megbeszélése
<p>1.6. A kifejező nyelv (beszéd) gyakorlása grafikai síkon (írásban)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű és összetett szavak és mondatok másolása (3-4 szó) - Rejtvények, képrejtvények megoldása, kiegészítése ismerős szavakkal - Játékos gyakorlatok kép-szó-mondat társításásra - Játékos feladatok hiányos szavak kiegészítésére képek segítségével - Játékos gyakorlatok azonos alakú/hasonló alakú, de különböző értelmű szavakkal

2. Társadalmi-szociális nevelés és állampolgári kompetencia kialakítása, fejlesztése

VIII. osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret</p> <p>Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történést kifejező szavak aktív/passzív tanulása, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése - Főnevek: - fogalmak ismerete, a szókincs tematikus bővítése: - zöltségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés – ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, szerszámok, tanszerek, mesterségek, rokoni viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Személyes és birtokos névmások használatának elsajátítása, gyakorlása: játékok az ismerős személyek megszólításával, megnevezésével, a hovatartozás, rokoni viszonyok megállapításával, a birtokos névmások gyakorlásával. Én vagyok!, Mi leszünk, Az enyém, az övé, Ha a Mari babája, akkor a baba a Marikáé, Az orrom, stb. - Számnév gyakorlását célzó játékok: Én mondok egyet, te mondj sokat!, Keresd a párját, amin ugyanannyi van, Annyi tárgyat tegyél ki, amennyit mondok, amennyit a képen számolsz!, Társítások: tárgy-kép, kép-tárgy, tárgy- kép - számkép <p>2.2. Játékos feladatok a pszichomotoros készségek alakításához és fejlesztéséhez</p> <p>Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: formák körvonalainak rajzolása, színezés, vágás, barkácsolás, stb.</p>

VIII. osztály

Játékos feladatok/gyakorlatok a testséma fejlesztése céljából: Hiányos formák kitöltésére, képek kiegészítésére

Testrészek felismerése tárgyi szinten, mozgásban és képi szinten

Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok: gyúrmázás, mértani formákból kirakott házikó, fa, autó ember, stb.

Játékos feladatok/gyakorlatok formák kitöltésére, hiányos képek kiegészítésére

Játékos feladatok/gyakorlatok az érzékelés-észlelés valamint a testséma fejlesztésére, oktató szoftverek segítségével

Játékos feladatok/gyakorlatok konkrét tárgyak és képek segítségével a perceptuo - motoros készségek fejlesztésére: Tükörben, Mi hiányzik?, Társítás egy-két szempont szerint

Játékos feladatok társítással: színek és szimbólum alapján, számjegyek, betűk, mértani formák szerint:

- Színezz azonos betűket/számokat!, Mi van közelebb/távolabb?, Játsszunk a mértani formákkal!, Pillangót, virágot keress!. stb.

Építőjátékok feladataihoz kapcsolódó kritériumok: tárgy és képalkotás szín, méret, forma szerint

Analitikus-szintetikus játékok: Lottó, Keresd a párját!, Árnyékok felismerése

Alapvető formák körvonalának rajzolása sablonok mentén

Játékos feladatok/gyakorlatok a rajzolás – színezés készségének fejlesztésére

Perceptuomotoros készségek fejlesztése oktató szoftverek segítségével

M.Frostig-DTVP (Developmental Test of Visual Perception); A vizuális percepció vizsgálatára kidolgozott teszt alapján a szem-kéz koordináció, alak-háttér percepció, alak állandóság, térbeli helyzet, térbeli viszony fejlesztését célzó játékok

Térben való tájékozódás fejlesztése perceptuo - motoros játékok segítségével

- Játékos feladatok/gyakorlatok a tárgyak helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás -énközpontú tér-, és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása -tárgyközpontú tér-: Akrobata, Útkereszteződés, A cirkuszban, Hideg-meleg játék, stb.
- Feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben: fent, lent, alatt, fölött, mellett, mögött, előtt, közel, távol, itt, ott fogalmak ismeretével
- Feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten -mértani formákkal való rajzolás: autó, tömbház, virág, stb.

VIII. osztály

Időben való tájékozódás fejlesztése perceptuo - motoros játékok segítségével:

- Játékos feladatok/gyakorlatok az év, évszakok, hónapok megismerésére, megtanulására
- A természet átalakulása és azok jellemzőinek társítása a megfelelő évszakhoz
- Játékos feladatok/gyakorlatok képek időrendi sorrendjének felismerésére, sorba rendezésre egy ismert történet, mese alapján

Közvetlen környezet ismerős elemeinek azonosítása és alkalmazását segítő játékok

- Játékos feladatok/gyakorlatok magatarásformák - szerepek lemásolására: Tanító néni, Rendőr, Takarítsuk ki a konyhát!, Mi leszel, ha nagy leszel? stb.
- Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő gyakorlatok, iskolai játékok és eszközök segítségével: Leltárosdi, Gyöngyfüzér, A tanszeres szekrény
- Szabályjátékok: Ugróiskola, Nyuszi ül a fűben! , Menjünk vásárolni!
- Szimbolikus mozgásos játékok: Légtornászok, A kaszáló ember, A vadász
- Szimbolikus játékok: foglalkozások eljátszása a hozzá tartozó eszközökkel, vagy azokat behelyettesítő tárgyakkal, Pantomim, Boltosdi, stb.

Játékos feladatok a gondolkodási műveletek gyakorlására: -szortírozás, rendezés-

csoportosítás, összehasonlítás, analízis-szintézis, absztrakció és általánosítás feladatai:

- Szedd szét, majd rakd össze!, Puzzle, Melyik a nagy- közepes-kicsi?, Keresd a hozzá tartozót és társítsd!, Keresd a szomszédját!, Haladj a lépcsőn fel majd le! - növekvő és csökkenő sorrend gyakorlása, tematikus szókinccs bővítése, kritériumok szerinti társító játékok, gyakorlatok a memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztésére konkrét tárgyak/képek szintjén

Játékos feladatok/gyakorlatok különböző problémahelyzetek megoldására:

- Mit fogsz tenni, akkor amikor?, A kis gyalogos, Mi történt azután, hogy?

Építőjátékok térben, síkban, vízszintesen, függőlegesen, a levegőben: Autóparkoló, Farm, Gyerekek városa, Falusi ház...

Illesztős-kirakós játékok: Puzzle, Okos boci, Szereld össze!

Hangutánzó játékok: Felismered, hogy mit hallasz? - állatok, hangszerek hangja

Verbális kifejezőkészséget fejlesztő játékok/gyakorlatok:

- Rövid versek szavalása, nyelvtörők, Szituációs párbeszéd, Telefonbeszélgetés, A gyógyszerárban, A piacon

Dramatizálás: mesebeli szereplők eljátszása, váltakozó szereposztással

VIII. osztály
<p>Viselkedésmintát utánzó játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csinálj úgy mint a társad!, Énekeljünk együtt! stb. <p>Manipulációs játékok</p> <p>Egyszerű szabályjátékok</p>
<p>2.2 Szociális kapcsolatok és a kommunikáció fejlesztését célzó feladatok</p> <p>Játékos feladatok különböző kommunikációs formák: verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testbeszéd - mozgással és ritmussal: Tánc egy ismerős dal ritmusára - Hangutánzó játékok - Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre: Ha nem így van, akkor hogy?, Én mondok egyet, te mondjál többet! <p>Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zene és mesehallgatás illetve nézése - gyerekdalok, rajzfilmek, mesék - Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játéka: Jó gazda!, A mesterek, Rendőrörsdi, stb. <p>A szociális környezethez való alkalmazkodás játéka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása: Így igen, így nem!, Varázsszavak - Szerep - és szituációs játékok, dramatizálás: Barátokkal, Látogatóban, Templomban, stb. - Szerepcserén alapuló játékok: Orvososdi, Tanító néni, Anyukásdi, Boltosdi - Helytelen viselkedésminták korrekcióját célzó játékok: Ki hibázott?, Tanulj mások hibájából!, Hogy volna helyes?, Ki cselekedett/járt el helyesen? <p>Saját élményű tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Séták, túrázások, kirándulások - Ünnepek, évfordulók, megemlékezések - Szocializációs játékok állami és vallásos ünnepek alkalmával - Vallási ünnepek és hagyományőrző foglalkozások : Szavalás, Kántálás, Népdal, Néptánc <p>Egyéni és a közösségi szabályok játéka: Közlekedj okosan!, Közlekedési rendőr, Környezetvédő vagyok</p> <p>Vetélkedők: táncverseny, jelmezverseny, sportvetélkedők</p>

VIII. osztály
<p>Szórakoztató játékok</p> <p>Relaxációs játékok: Napozunk, Lusta macska</p> <p>Szerepjátékok: Doktorosdi, Tanító néni, Rendőrös</p>

3. A tanuláshoz szükséges készségek és képességek kialakítása és fejlesztése

VIII. osztály
<p>3.1 A pszichoindivduális képességek fejlesztése a környezethez való alkalmazkodókészség érdekében</p> <p>Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus észlelet előhívását fejlesztő játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Melyik tárgy tűnt el? Vezeték nélküli telefon, Játék az ujjakkal – eső utánzása <p>Gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd (szókincs) fejlesztő játékok</p> <p>Észlelési szintézist, mentális síkon történő analízist célzó játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behelyettesítő játékok, képalkotás meghatározott számú darabból, kis darabokból való építés: Tedd össze a tárgyat!, Építsünk legóból! <p>Analízis – szintézis játécai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Összehasonlító játékok: Lottó játék - összehasonlítás, társítás, színes képek kombinációi, formák, élőlények stb., Árnyalakok játéka, Párkereső játékok, Memória játékok - Elvont és globális gondolkodást fejlesztő játékok - Társító játékok: Játék a témakörökkel, főfogalom alá rendelés, csoportosítás, Kitalálós játékok, Találós kérdések - Problémamegoldó játékok <p>Építőjátékok tárgyi és képi szinten: Labirintus</p> <p>Vizuális és auditív memória játécai: Mit jegyeztél meg?</p> <p>A vizuális és auditív memóriát fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!</p> <p>Kommunikációs készséget fejlesztő játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utánzó játékok, pantomim játékok - Mozgásos és ritmusos játékok: Tapsolj a megadott ritmus szerint!, Mozgással összekapcsolt dalok: „Ha jó a kedved”, „Fújja szél a fákat”, „Tekeredik a kígyó”

VIII. osztály

- Szóbeli játékok – meghatározott szavakkal való játék: visszhangjáték, mesealkotás, színészkedés - olvasmányok
- Tematikus párbeszéd, szerepjátékok - orvos és betege, a gyógyszertárban, piacon stb.

A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe játékok által

Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel:

- Mi ez és mire használjuk?, Az asztalnál, A piacon

Személyes autonómiát fejlesztő játékok:

- Az iskolában, Öltözködés, Hátizsákomba pakolok, Asztalterítés

Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel:

- Tiszteld a természetet!, Szemégyűjtés, Kinek a segítségét kérjük.

Szabályjátékok, vetélkedők különböző témák keretén belül:

- Aki tud, nyer!, A szalagok játéka, Szavalóverseny, Mesemondó verseny, Staféták

3.2. Az általános mozgásfejlődés és kezűgyesség megnyilvánulása

Játékok a kezűgyesség kialakítására és fejlesztésére:

- Különböző mozgásos játékok: óriásjárás, törpejárás, stafétajátékok: Párok versenye, Staféta, Bent a bárány, kint a farkas
- Egyensúlygyakorlatok: földre elhelyezett zsinóron és gerendán való járás, ugrókötelezés, akadálypálya, mérlegjáték, egyensúlyozás vízzel töltött pohárral és ping – pong labdával kanálban, stb.
- Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: robot, festő, zsoké vagyok!
- Utánzó játékok: Tükör vagyok!, Találd ki kire gondoltam?, Melyik szóra gondoltam? stb.
- Gyakorló játékok a kezűgyesség fejlesztésére, szervezett tevékenységek keretén belül
- Manipulációs játékok: Sárkányreptetés, Gyűjts össze minél több játékot!, Labdajátékok
- Ügyességi játékok: gyöngyfüzés, csipeszelés, építés gyufából, csavározás, gombolás, tépési gyakorlatok stb.)
- Szem-kéz koordináció és a kezek összerendezését fejlesztő játékok (agyag, kinetikus homok gyúrása, gyurma formázása, üveg folyadékkal való megtöltése,

VIII. osztály

kiürítése, színezés, rajz, festés az ujjakkal, tenyérrel, stb., Dobd a labdát egy kézzel, két kézzel!, Oszd ki a kártyákat!, Vezesd végig a kezed a pályán!,

Válaszd ki a képeket!

- Illesztős játékok
- Építő játékok: kockákból híd építése, tömbház építése
- Összeillesztő játékok: Legó, Geomag stb.
- Rajz és művészi kifejezést segítő játékok: színezés, modellezés, rajzolás - festés, pecsételés

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	VIII. osztály
Beszéd és kifejezés	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
Érzékelés és észlelés	Tárgyak Élelmiszerek Öltözködés Jelenségek
Testséma és téri irányok	Az emberi test Alapmozgások
Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak térbeli helyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolat Események időrendi sorrendje
Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Célzott tevékenységek
Önállóságra való nevelés	Az illemhely kellékei Ruházat kellékei Étkezés
Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Illemszabályok, viselkedési normák Barátok Utazás közlekedési eszközökkel

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális/nonverbális és önálló kommunikációs készségének kialakítása és fejlesztése

IX. osztály
<p>1.1. Verbális üzenetek megértése</p> <p>Verbális üzenetek meghallgatása és megértése: Mit hallasz?, Ki beszélt?, Az állatok beszéde, Hallgasd figyelmesen!, Társítsd a képet/tárgyat a szóhoz!, A legfigyelmesebb a nyerő!</p> <p>Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történést kifejező szavak aktív/passzív tanulása, pl. alszom, eszem, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése, stb. - Főnevek: fogalmak ismerete, a szókincs tematikus bővítése: formák, zöldségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés – ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, szerszámok, tanszerek, mesterségek, rokoni viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Melléknevek: tulajdonságokat megnevező szavak – tárgy tulajdonságainak, sajátosságainak bemutatása, képről való mesélés, színek megnevezése, Mondd milyen ez?, Mutasd melyik hasonló?, Csoportosítsd a hasonló tárgyakat/képeket!, Mutasd melyik különbözik?, Csoportosítsd a különbözőket! - Rokon és ellentétes értelmű szavak gyakorlása: Mondd el melyek a hasonlóak, Nevezd meg hasonló szóval, Mutasd be, nevezd meg az ellentétét, Melyik kép különbözik, miért?, Csoportosítsd a hasonlókat!, Tárgyak, képek azonos tulajdonságok, ellentétek mentén való csoportosítása, társítása ezek megnevezése - Személyes és birtokos névmások - Számnév gyakorlását célzó játékok: Én mondok egyet, te mondj sokat!, Keresd a párját, amin ugyanannyi van, Annyi tárgyat tegyél ki, amennyit mondok, amennyit a képen számolsz!
<p>1.2. Különböző helyzeteknek megfelelő szókincs adekvát használata/bővítése</p>

IX. osztály
<p>Tárgyak, képek megnevezései valamint azok rendeltetése és funkciójuk: Mi ez?, Mi a haszna?</p> <p>Hely - és időhatározó szavak, elöljáró szavak adekvát használata tárgyi/képi megerősítéssel, megadott szavak segítségével: Tedd a játékot...-ba/ -ra/ -mellé/ -alá/ -fölé/ -mögé</p> <p>Mondatalkotás - tömondat/ bővített mondat- megadott szavakkal, vagy kérdések alapján</p> <p>Különböző témák - iskola, család, napi rutinok-kapcsán feltett kérdésekre adott helyes válaszadás gyakorlása: Mi a véleményed a ..., Szerinted mikor történt a .....,célzott kérdések a nap különböző eseményeire</p>
<p style="text-align: center;">1.3 Új szavak és kifejezések használata egyszerű és összetett mondatokban</p> <p>Játékos gyakorlatok új szavak megismerésére, elsajátítására képek/képsorozatok megnevezésével, sorba rendezésével</p> <p>Szókincsbővítés a rokon–és ellentétes értelmű szópárok keresésével</p> <p>Egyszerű-és bővített mondatok alkotása új szavak és kifejezések beépítésével</p> <p>Játékos gyakorlatok saját vélemény kifejezésére</p>
<p style="text-align: center;">1.4 Teret és időt meghatározó szavak (határozószók) helyes használata a beszédben</p> <p>Játékos gyakorlatok az észlelési mezőben megfigyelt élőlények, tárgyak, megnevezésére, bemutatására</p> <p>Játékos gyakorlatok a térrel-idővel kapcsolatosan feltett, témához kötött kérdések adekvát megválaszolására</p> <p>Helyes feleletek megfogalmazása a térbeli és időbeni elhelyezés, elhelyezkedés kapcsán: napi program, hét napjai, évszakok</p>
<p style="text-align: center;">1.5. Közvetlen környezettel való kapcsolatteremtés és kommunikáció</p> <p>Utánzó/pantomimes játékok: érzelmek felismerése és kifejezése: öröm, bánat, siker, szomorúság, stb., Ismert személyek, személyiségek utánzása</p> <p>Bábozás párbeszéd kezdeményezése és fenntartása céljából</p> <p>Megszólítási, köszönési és udvariassági formulák helyes használatát célzó játékok</p> <p>Új szavak beépítése, használatának gyakorlása különböző helyzetekben</p> <p>A hétköznapi történések, események eljátszása, dramatizálása, megbeszélése</p> <p>Csoportjátékok</p>

IX. osztály
Párbeszéd kezdeményezése egy adott képanyag alapján
1.6. A kifejező nyelv (beszéd) gyakorlása grafikai síkon (írásban)
Egyszerű és összetett szavak és mondatok másolása: 3-4 szó írása
Rejtvények, képrejtvények megoldása, kiegészítése ismerős szavakkal
Játékos gyakorlatok kép-szó-mondat társításásra
Képpel társított, hiányzó szavak kiegészítése
Rövid összefüggő szöveg másolása /átírása

2. Társadalmi-szociális nevelés és állampolgári kompetencia kialakítása, fejlesztése

IX. osztály
2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret
Játékos feladatok a környezet tárgyai, élőlényei felfedezésére, megismerésére az érzékszervek által poliszenzoriális megismerés
<ul style="list-style-type: none"> - Vizuális észlelés-érzékelés feladatai: Keresd a tárgyat!, Fedezd fel a különbséget! ,Társíts!, Milyen színe van? - Auditív észlelés-érzékelés feladatai: Milyen irányból hallod?, Utánozd az állat hangát!, Suttogjunk!, Mit hallasz? - Szaglás észlelés-érzékelés feladatai: Milyen szaga / illata van?, Minek a szagát / illatát érzed? - Ízlelés észlelés-érzékelés feladatai: Nevezd meg, milyen íze van!, Kóstold meg, mit éreztél?, Mit kóstoltál, bekötött szemmel? - Tapintás észlelés-érzékelés feladatai: Varázsdoboz, Mit tapintottál?, Tapintsd ki!, Milyen formát tapintottál?
Játékos feladatok a pszichomotoros készségek alakulásához és fejlesztéséhez:
<ul style="list-style-type: none"> - Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: -formák körvonalainak rajzolása, színezés, vágás, barkácsolás, stb. - Játékos feladatok/gyakorlatok a testséma fejlesztése céljából - Testrészek felismerése/ megnevezése tárgyi szinten, mozgásban és képi szinten

IX. osztály

- Játékos feladatok/gyakorlatok az érzékelés-észlelés valamint a testséma fejlesztésére, oktató szoftverek segítségével

Játékos feladatok/gyakorlatok konkrét tárgyak és képek segítségével a perceptuo-motoros készségek fejlesztésére:

- Játékos feladatok/gyakorlatok tárgyak és képek szintjén, az azonosság és különbözőség észlelésére több szempont figyelembevételével: szín, forma, nagyság, mennyiség, stb.
- Játékos feladatok társítással, színek és szimbólum alapján, számjegyek, betűk, mértani formák szerint: Színezz azonos betűket/számokat!, Mi van közelebb/távolabb?, Játsszunk a mértani formákkal!, Pillangót, virágot keress! stb.
- Építőjátékok feladataihoz kapcsolódó kritériumok: tárgy és képkötés szín, méret, forma szerint

Térben való tájékozódás fejlesztése perceptuomotoros játékok segítségével

- Játékos feladatok/gyakorlatok a tárgyak helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás - énközpontú tér- és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása - tárgyközpontú tér: - Akrobata, Útkeresztözödés, A cirkuszban, Hideg-meleg játék, stb.
- Feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben: fent, lent, alatt, fölött, mellett, mögött, előtt, közel, távol, itt, ott fogalmak ismeretével

Időben való tájékozódás fejlesztése perceptuomotoros játékok segítségével

- Játékos feladatok/gyakorlatok az év, évszakok, hónapok megismerésére, megtanulására
- A természet átalakulása és azok jellemzőinek társítása a megfelelő évszakhoz
- Társító játékok több kritérium alapján: nem - ruházat - évszak
- Játékos feladatok/gyakorlatok képek időrendi sorrendjének felismerésére, sorba rendezésre egy ismert történet, mese alapján

2.2. Játékos feladatok konkrét környezeti elemek megismerésére

- Játékos feladatok/gyakorlatok magatarásformák - szerepek lemásolására: Tanító nénis, Rendőrös, Takarítsuk ki a konyhát!, Mi leszel, ha nagy leszel? stb.
- Kézügyességet, finommotorikát fejlesztő gyakorlatok, iskolai játékok és eszközök segítségével: Leltárosdi, Gyöngyfüzér, A tanszeres szekrény

IX. osztály

- Szabályjátékok: Ugróiskola, Nyuszi ül a fűben! Menjünk vásárolni!
- Szimbólikus játékok: foglalkozások eljátszása a hozzá tartozó eszközökkel, vagy azokat behelyettesítő tárgyakkal , Pantomim, Boltosdi, stb...
- Játékos feladatok a gondolkodási műveletek gyakorlására: szortírozás, rendezés-csoportosítás, összehasonlítás, analízis-szintézis, absztrakció és általánosítás
feladatai: Szedd szét, majd rakd össze!, Puzzle, Melyik a nagy- közepes-kicsi?, Keresd a hozzá tartozót és társítsd!, Keresd a szomszédját!, Haladj a lépcsőn fel majd le!
- Játékos feladatok/gyakorlatok különböző problémahelyzetek megoldására: Mit fogsz tenni, akkor amikor?, A kis gyalogos, Mi történt azután, hogy?
- Építőjátékok térben, síkban, vízszintesen, függőlegesen, a levegőben: Autóparkoló, Farm, Gyerekek városa, Falusi ház...
- Dramatizálás: mesebeli szereplők eljátszása, váltakozó szereposztással

A környezettel való kapcsolatfelvétel és annak fenntartása

- Környezettel való kommunikáció
- Magatartásformák /viselkedésminta lemásolása egyszerű szabályjátékok

2.2. Szociális kapcsolatok és a kommunikáció fejlesztését célzó feladatok

Különböző kommunikációs formák: verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére

Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincsbővítésre:
Mondjunk, gyűjtsünk szavakat!, Én mondom egyet, te mondjál sokat/többet!, Ha nem így, akkor hogy?, Stop!, Melyik szótag hiányzik?

- Hiányos mondatok kiegészítése képi megerősítéssel, Történetalkotás, Mesealkotás, Melyik szereplőről beszélek?

Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel

Hanganyagok, audio - vizuális eszközök használata: filmnézés, mesenézés, hangoskönyvek, gyerekdalok, komolyzenei művek hallgatása

Szimbólikus játékok:

- Affektivitás játéka: érzelmeket kifejező játékok
- Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játéka: Jó gazda!, A mesterek, Főzőcske

IX. osztály

A szociális környezethez való alkalmazkodás játékai:

- Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása személyhez és szituációknak megfelelően: Így igen, így nem!, Lehetséges ez?, Varázsszavak: köszönöm, kérem, légy szíves

- Szerep - és szituációs játékok, dramatizálás: Látogatóban, Pikniken, Előadáson, A templomban, stb.

- Szerepcserés játékok: Üzletesdi, Postás

-Helytelen viselkedésminták korrekcióját célzó játékok: Ki hibázott?, Tanulj mások hibájából!, Hogy volna helyes?, Ki cselekedett/járt el helyesen?

Saját élményű tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:

- Séták, túrázások, kirándulások

- Ünnepek, évfordulók, megemlékezések: Oktatás napja, Szüreti bál, Advent, Karácsonyi műsor, Betlehemezés, Újévi szokások, Farsang, Nemzeti ünnepek,

Locsolkodás, Anyák napja, Születésnapok, Gyereknapi

- Szavalás, éneklés, modern és néptánc

- Egyéni és a közösségi szabályok játéka: Közlekedj okosan!, Közlekedési rendőr, Tűz-víz, Környezetvédő vagyok!

- Vetélkedők: táncverseny, jelmezverseny, sportvetélkedők

- Szórakoztató játékok

- Relaxációs játékok: Napozunk, Lusta macska

- Szerepjátékok

3. A tanuláshoz szükséges készségek és képességek kialakítása és fejlesztése

IX. osztály

3.1 A pszichoindividuális képességek fejlesztése a környezethez való alkalmazkodókészség céljából

Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus észlelet előhívását fejlesztő játékok: Melyik tárgy tűnt el?, Vezeték nélküli telefon, Játék az ujjakkal – eső utánzása

Gondolkodás, emlékezet, képzelet, figyelem, beszéd – és szókincs fejlesztő játékok:

IX. osztály

- Észlelési szintézist, mentális síkon történő analízist célzó játékok: behelyettesítő játékok, képalkotás meghatározott számú darabból, kis darabokból való építés - Tedd össze a tárgyat! Építsünk legóból!
- Analízis - szintézis játécai:
- Összehasonlító játékok: Lottó játék - összehasonlítás, társítás, színes képek kombinációi, formák, élőlények stb., Árnyalakok játéka, Párkereső játékok, Memória játékok
- Elvont és globális gondolkodást fejlesztő játékok
- Társító játékok: Játék a témakörökkel, főfogalom alá rendelés, csoportosítás, Kitalálós játékok, Találós kérdések
- Problémamegoldó játékok

Vizuális és auditív memória játécai: Mit jegyeztél meg?

Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!

Kommunikációs készséget fejlesztő játékok:

- Utánzó játékok, pantomim játékok
- Mozgásos és ritmusos játékok, Tapsolj a megadott ritmus szerint!, Mozgással összekapcsolt dalok: „Ha jó a kedved” , „Fújja szél a fákat”, „Tekeredik a kígyó”
- Szóbeli játékok meghatározott szavakkal: visszhangjáték, mesealkotás, színészkedés, olvasmányok
- Tematikus párbeszéd, szerepjátékok - orvos és betegek, a gyógyszerárban, piacon

Gyakorlati képességeket fejlesztő játékok:

- Szenzomotoros - konkrét tárgyakkal való játék: Hideg vagy meleg?, Célbadobás, Varázsdoboz
- Érzékszervi játékok : alapélelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök felismerése ízlelés után, a négy alapíz felismerése és megnevezése
- Verbális készségeket fejlesztő játékok: beszédszervi torna, hangutánzók, nyelvtörők, ritmusjátékok, mondatok társítása képekhez, ünnepségre való gyakorlás, egyéni vagy csoportos dúdolás
- Szerepjátékok/tematikus párbeszéd: Tanító és diák, Orvos- beteg

A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe játékok által:

IX. osztály

- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: Mi ez és mire használjuk?, Az asztalnál, A piacon
- Személyes autonómiát fejlesztő játékok: Az iskolában, Öltözködés, Hátizsákom pakolása, Asztalterítés
- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: Tiszteld a természetet!, Szemégyűjtés, Kinek a segítségét kérjük?
- Szabályjátékok, vetélkedők különböző témák keretén belül: Aki tud, nyer!, A szalagok játéka, Szavalóverseny, Mesemondó verseny, Staféták

3.2 Az általános mozgásfejlődés és kézügyesség megnyilvánulása

Játékok a motoros készségek fejlesztésére

- Különböző mozgásos játékok: óriásjárás, törpejárás, stafétajátékok stb., Párok versenye, Staféta, Bent a bárány, kint a farkas
- Egyensúlygyakorlatok: földre elhelyezett zsinóron és gerendán való járás, ugrókötelezés, akadálypálya, mérlegjáték, egyensúlyozás vízzel töltött pohárral és ping - pong labdával kanálban, stb.
- Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: robot, festő, zsoke vagyok!
- Utánzó játékok: Tükör vagyok!, Találd ki kire gondoltam?, Melyik szóra gondoltam? stb.

Gyakorló játékok a kézügyesség fejlesztésére, szervezett tevékenységek keretén belül

- Manipulációs játékok: Sárkányreptetés, Gyűjts össze minél több játékot!, Labdajátékok
- Ügyességi játékok: Gyöngyfűzés, csipeszelés, építés gyufából, csavarozás, gombolás, tépési gyakorlatok stb.
- Szem-kéz koordináció és a kezek összerendezését fejlesztő játékok: agyag, kinetikus homok gyúrása, gyurma formázása, üveg folyadékkal való megtöltése, kiürítése, színezés, rajz, festés az ujjakkal, tenyérrel, stb., Dobd a labdát egy kézzel, két kézzel!, Oszd ki a kártyákat, Vezesd végig a kezed a pályán!, Válaszd ki a képeket!
- Illesztős játékok
- Építő játékok: kockákból híd építése, tömbház építése
- Összeillesztős játékok: Legó, Geomag stb.

IX. osztály

- Rajz és művészi kifejezést segítő játékok: színezés, modellezés, rajzolás - festés, pecsételés

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	IX. osztály
Beszéd és kifejezés	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
Érzékelés és észlelés	Tárgyak Élelmiszerek Öltözködés Jelenségek
Testséma és téri irányok	Az emberi test Alapmozgások
Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak térbeli helyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolat Események időrendi sorrendje
Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Célzott tevékenységek
Önállóságra való nevelés	Az illemhely kellékei Ruházat kellékei Étkezés
Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Illemszabályok, viselkedési normák Barátok Utazás közlekedési eszközökkel

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A verbális, nonverbális és önálló beszéd készségének alakítása és fejlesztése

X. osztály
<p>1.1. A verbális üzenetek megértése</p> <p>Verbális üzenetek meghallgatása és megértése: Mi hallatszík?, Kinek a hangját hallottad?, Társítsd a hallott szót a képhez, a tárgyhoz!, Az gyöz, aki a legjobban figyelt, Játékok az ismeretek tárgyi/képi megerősítésével való bővítésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igék: cselekvést, történést kifejező szavak aktív/passzív tanulása, napi rutinok megnevezése, iskolával kapcsolatos és iskolán kívüli tevékenységek megnevezése - Főnevek: fogalmak ismerete, a szókincs tematikus bővítése - zöldségek, gyümölcsök, állatok, madarak, öltözködés, ruházat, természeti jelenségek, járművek, eszközök, szerszámok, tanszerek, mesterségek, rokoni viszonyok, háztartás eszközei, stb. - Melléknevek: tulajdonságokat megnevező szavak - tárgy tulajdonságainak, sajátosságainak bemutatása, képről való mesélés, színek megnevezése - Rokon és ellentétes értelmű szavak gyakorlása: Mondd el melyek a hasonlóak, Nevezd meg hasonló szóval, Mutasd be, nevezd meg az ellentétét, Melyik kép különbözik, miért?, Csoportosítsd a hasonlókat! tárgyak, képek azonos tulajdonságok, ellentétek mentén való csoportosítása, társítása ezek megnevezése - Személyes és birtokos névmások használatának elsajátítása, gyakorlása - Játékok az ismerős személyek megszólításával, megnevezésével, a hovatarozás, rokoni viszonyok megállapításával, a birtokos névmások gyakorlásával: Én vagyok!, Mi leszünk, Az enyém, az övé, Ha a Mari babája, akkor a baba a Marikáé, Az én orrom, stb. - Számnév gyakorlását célzó játékok: Én mondok egyet, te mondj sokat!, Keresd a párját, amin ugyanannyi van, Annyi tárgyat tegyél ki, amennyit mondok, amennyit a képen számolsz!,

X. osztály
- Társítások: tárgy-kép, kép-tárgy, tárgy- kép – számkép
<p>1.2. Helyzeteknek megfelelő gesztusnyelv és szókincs adekvát használata</p> <p>Tárgyak, képek megnevezései valamint azok rendeltetése és funkciójuk („Mi ez?“, „Mire használhatjuk,“)</p> <p>Hely - és időhatározó szavak, elöljáró szavak adekvát használata tárgyi/képi megerősítéssel, megadott szavak segítségével: Tedd a játékot a -ba/ -ra/ -mellé/ -alá/ -fölé/ -mögé, Bújócska, Kincskereső játék</p> <p>Mondatalkotás megadott szavakkal, vagy kérdések alapján</p> <p>Különböző témák kapcsán feltett kérdésekre adott helyes válaszadás gyakorlatai: Mi tetszett ma az iskolában?, Hány tagú a családotd?, Mi a véleményed a..?, Szerinted mikor történt?, Célzott kérdések a nap különböző eseményeire</p>
<p>1.3.Új szavak és kifejezések használata egyszerű és összetett mondatokban</p> <p>Játékos gyakorlatok új szavak megismerésére, elsajátítására képek/képsorozatok megnevezésével, sorba rendezésével</p> <p>Szókincsbővítés a rokon - és ellentétes értelmű szópárok keresésével</p> <p>Egyszerű-és bővített mondatok alkotása új szavak és kifejezések beépítésével</p> <p>Mellékneveket tartalmazó szószerkezetek alkotása és egyszerű vagy bővített mondatokba való foglalása.</p>
<p>1.4 Teret és időt meghatározó szavak (határozószók) helyes használata a beszédben</p> <p>Játékos gyakorlatok az észlelési mezőben megfigyelt élőlények, tárgyak, megnevezésére, bemutatására</p> <p>Játékos gyakorlatok kérdések és feleletek helyes megfogalmazására a térbeli és időbeni elhelyezés, elhelyezkedés kapcsán</p> <p>Játékos gyakorlatok a térrel-idővel kapcsolatosan megfogalmazására</p> <p>Játékos gyakorlatok a térrel-idővel kapcsolatosan feltett, témához kötött kérdések adekvát megválaszolására</p>
<p>1.5. Közvetlen környezettel való kapcsolatteremtés és kommunikáció</p> <p>Utánzó/pantomimes játékok -érzelmek kifejezése: öröm, bánat, siker, szomorúság, ismert személyek, személyiségek utánzása</p> <p>Bábozás párbeszéd kezdeményezése és fenntartása céljából</p> <p>Megszólítási, köszönési és udvariassági formulák helyes használatát célzó játékok</p> <p>Új szavak beépítése, használatának gyakorlása különböző helyzetekben</p>

X. osztály
<p>A hétköznapi történések, események eljátszása, dramatizálása, megbeszélése</p> <p>Csoportjátékok</p> <p>Párbeszéd kezdeményezése megadott képek alapján</p> <p>Feladatok játékok párbeszéd kezdeményezésére és fenntartására:</p> <p>Szerepjátékok, dramatizálás megadott téma alapján: Vásárolni megyünk!, Színházba megyünk!, Az orvosnál!, Telefonon beszélünk!</p>
<p>1.6. A kifejező nyelv (beszéd) gyakorlása grafikai síkon (írásban)</p> <p>Egyszerű szavak és mondatok másolása</p> <p>Rejtvények, képrejtvények megoldása, kiegészítése ismerős szavakkal</p> <p>Játékos gyakorlatok azonos alakú/hasonló alakú, de különböző értelmű szavakkal</p> <p>Rövid, összefüggő szöveg másolása/átírása</p> <p>Megadott szempont szerinti másolás</p> <p>Egyszerű szöveg tollbamondása („Anyák napi köszöntő!, „Vágyaink listája!”)</p>

2. A szociális és erkölcsi készségek kialakítása és fejlesztése

X. osztály
<p>2.1. A közvetlen környezetben lévő tárgyak, személyek ismerete, önismeret</p> <p>Játékos feladatok a pszichomotoros készségek alakulásához és fejlesztéséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: formák körvonalainak rajzolása, színezés, vágás, barkácsolás, stb. - Játékos feladatok/gyakorlatok a testséma fejlesztése céljából - Játékos feladatok/gyakorlatok formák kitöltésére, hiányos képek kiegészítésére - Játékos feladatok/gyakorlatok: az érzékelés-észlelés valamint a testséma fejlesztésére, oktató szoftverek segítségével - Perceptuomotoros játékok tárgyi és képi szinten - Játékos feladatok/gyakorlatok tárgyak és képek szintjén, az azonosság és különbözőség észlelésére több szempont figyelembevételével - szín, forma, nagyság, mennyiség - Játékos feladatok társítással: színek és szimbólum alapján, számjegyek, betűk, mértani formák szerint: Színezz azonos betűket/számokat!, Mi van közelebb/távolabb?, Játsszunk a mértani formákkal!, Pillangót, virágot keress! stb.

X. osztály

- Építőjátékok feladataihoz kapcsolódó kritériumok: tárgy és képalkotás szín, méret, forma szerint
- Analitikus-szintetikus játékok: Lottó, Keresd a párját! Árnyékok felismerése
- Alapvető formák körvonalának rajzolása sablonok mentén
- Játékos feladatok/gyakorlatok a rajzolás - színezés készségének fejlesztésére
- Játékos feladatok/gyakorlatok az érzékelés - észlelés valamint a testséma fejlesztésére, oktató szoftverek segítségével
- Játékok a perceptuomotoros készségek fejlesztésére, oktató szoftverek segítségével

Térérzékelés fejlődését szolgáló perceptuomotoros játékok:

- Játékos feladatok/gyakorlatok a tárgyak helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás - énközpontú tér-, és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (tárgyközpontú tér): Akrobata, Útkereszteződés, A cirkuszban, Hideg-meleg játék, stb.
- Feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben: fent, lent, alatt, fölött, mellett, mögött, előtt, közel, távol, itt, ott fogalmak ismeretével
- Feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten - mértani formákkal való rajzolás: autó, tömbház, virág, stb.

Időérzékelés fejlődését szolgáló perceptuomotoros játékok

- Játékos feladatok/gyakorlatok az év, évszakok, hónapok megismerésére
- Játékos feladatok/gyakorlatok képek időrendi sorrendjének felismerésére, sorba rendezésre egy ismert történet, mese alapján

Közvetlen környezet ismerős elemeinek azonosítása és alkalmazását segítő játékok

- Játékos feladatok/gyakorlatok magatarásformák, szerepek lemásolására: Tanító néni, Rendőrös, Takarítsuk ki a konyhát!, Mi leszel, ha nagy leszel? stb.
- Szabályjátékok: Ugróiskola, Nyuszi ül a füben, Menjünk vásárolni!
- Szimbolikus játékok: foglalkozások eljátszása a hozzá tartozó eszközökkel, vagy azokat behelyettesítő tárgyakkal, Pantomim, Boltosdi, stb.
- Játékos feladatok/gyakorlatok különböző problémahelyzetek megoldására: Mit fogsz tenni, akkor amikor?, A kis gyalogos, Mi történt azután, hogy?

2.2 Szociális kapcsolatok és a kommunikáció fejlesztését célzó feladatok

Különböző kommunikációs formák, verbális kommunikáció, mimika, gesztusnyelv kifejezésére:

X. osztály

- Felelgetős játékok: pantomim testbeszéddel, mozgással és ritmussal, Tánc egy ismerős dal ritmusára, Páros tánc, Körjátékok, Páros és egyéni játékok,
Csapatjátékok

Hangutánzó játékok: Kis színész, A szél hangja, Találd ki, hogy ki vagyok!

Játékos feladatok/gyakorlatok a helyes kiejtés fejlesztésére és szókincs bővítésre:

- Húzd alá a megadott szavakat!, Javítsd ki a hibát!, Melyik betű hiányzik?

Játékok hiányos mondatok kiegészítésére képi megerősítéssel:

- Melyik szereplőről beszélek?

Kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel

Gyerekművek, rajzművek megtekintése, gyermekdalok, mesék hallgatása

Szimbolikus játékok

Affektivitás játékok: Érzelmeket kifejező játékok, Szomorú arc és vidám arc, Bohóc, Manók tánca

Különböző érzelmi állapotokat imitáló játékok: Örömet, szomorúságot, közömbösséget érzékeltető játékok stb.

Affektivitás játékok: Érzelmeket kifejező játékok (Anyukásdi, Apukásdi)

Modellértékű személlyel való érzelmi azonosulás játékok: Jó gazda!, A mesterek,

Rendőrösdi

A szociális környezethez való alkalmazkodás játékok:

- Köszönési módok és udvariassági formulák gyakorlása: Így igen, így nem!, Lehetséges ez?, Varázsszavak: köszönöm, kérem, légy szíves, engedje meg, hogy... Üdvözlöm, én vagyok...
- Szerep - és szituációs játékok: Barátokkal, Látogatóban, Pikniken, Előadáson, A templomban, Színházban, Kiránduláson, Boltosdi, A postás, Az iskolában...
- Játékos feladatok a helytelen viselkedések javítására: Ki a hibás?, Tanulj a hibákból!, Hogy helyes?

Személyes, egyéni tapasztalat érvényesítése, különböző élethelyzetekben:

- Séták, túrázások, intézménylátogatások, kirándulások
- Ünnepek, évfordulók, megemlékezések: Oktatás napja, Szüreti bál, Advent, Karácsonyi műsor, Betlehemezés, Újévi szokások, Farsang, Nemzeti ünnepek, Locsolkodás, Anyák napja, Születésnapok, Gyereknapi

X. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Vallási ünnepek és hagyományőrző foglalkozások, szavalással, énekléssel, modern - és néptáncsal - Egyéni és a közösségi szabályok játéka: Közlekedj okosan,! Forgalomirányító rendőr, Tűz-víz-repülő, Környezetvédő vagyok! - Vetélkedők: Táncverseny, Jelmezverseny, Sportvetélkedők - Szórakoztató játékok: Zsákban ugrálás, Székfoglaló, Kötélhúzás, Vidd a tojást a kanállal!, Jégfogó, Csapd a ritmust! - Relaxációs játékok: Napozunk, Lusta macska - Szerepjátékok: Doktorosdi, Tanító néni, Szakácsosdi, Rendőrösi

3. A tanuláshoz szükséges készségek és képességek fejlesztése

X. osztály
<p>3.1 A pszichoindividuais képességek fejlesztése a környezethez való alkalmazkodókészség céljából</p> <p>Vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus észlelet előhívását fejlesztő játékok: Melyik tárgy tűnt el?, Vezeték nélküli telefon, Játék az ujjakkal – eső utánzása</p> <p>Figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, beszéd és szókinés fejlesztő játéka, valamint az észlelési szintézis mentális síkon történő analízisét célzó játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Illesztős játékok: puzzle, formák kirakása kisebb elemekből - mint például gyufa, gémpapoc, fültisztító stb. - Analízis - szintézis játéka - Összehasonlító játékok: Lottó játék - Összehasonlítás, társítás, színes képek kombinációi, formák, élőlények stb., Árnyalakok játéka, Párkereső játékok, Memória játékok - Elvont gondolkodást fejlesztő játékok - Társító játékok: Játék a témakörökkel, főfogalom alá rendelés, csoportosítás, Kitalálós játékok, Találós kérdések - Asszociációs játékok segítségével probléma helyzetek megoldása: Mire használjuk?, Mond, hogy helyes?, Mi a rajzod címe?

X. osztály

- Vizuális és auditív memória játékaik: Találd ki, mi hiányzik a képről? - előző megfigyelés alapján mondja meg mi tűnt el a képről, asztalról, stb., Melyik hangot nem hallod? - egy korábbi elhangzott hangsorhoz képest, memóriakártyák, vizuális memória fejlesztését célzó softwerek
- Figyelem fejlesztését célzó játékok: Utánozz!, Kövesd az útvonalat!, Tedd sorrendbe!

Kommunikációs készséget fejlesztő játékok:

- Utánzó játékok
- Mozgásos és ritmusos játékok: Tapsolj a megadott ritmus szerint!
- Mozgással összekapcsolt dalok: „Ha jó a kedved”, „Fújja szél a fákat”, „Tekeredik a kígyó”
- Szóbeli játékok: meghatározott szavakkal való játék - visszhangjáték, mesealkotás, színészkedés
- Olvasmányok, tematikus párbeszéd, szerepjátékok: orvos és betegek, a gyógyszerárban, piacon stb.

Gyakorlati képességeket fejlesztő játékok:

- Szenzomotoros fejlesztés, konkrét tárgyakkal való játék
- Szóbeli játékok
- Utánzáson alapuló játékok: nonverbális (mutogatás vagy pantomim) és verbális (szerepjáték vagy szituációs párbeszéd): Múzeum látogatás, A gyógyszerárban, Meglepetésbuli szervezése, stb.

A kialakult készségek, képességek beépítése az egyéni viselkedésbe játékok által

- Egyéni igények és szükségletek kielégítését célzó cselekvéses játékok: Az asztalnál, A piacon, Mi mire való?
- Játékok a mindennapi élet témáival: A piacon, Az üzletben, Az asztalnál stb.
- Személyes autonómiát fejlesztő játékok: évszakoknak megfelelő öltözködés, kiránduláshoz szükséges tárgyak előkészítése, születésnap asztal megterítése, stb.
- Cselekvéses játékok konkrét környezeti elemekkel: szemégyűjtés, virágültetés, osztály kidíszítése
- Szabályjátékok, vetélkedők különböző témák keretén belül, versenyek: A legjobb szavaló, A legjobb festő, A legügyesebb előadó, A legjobb táncos stb.

X. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Versenyek: Futóverseny, Ugróverseny, Kötélhúzó verseny, Ki gyűjt össze több labdát?, Ki tölti meg hamarabb labdával a zsákot? stb.
<p>3.2. Gyakorlati-alkalmazási készségek</p> <p>Játékok a kézügyesség kialakítására és fejlesztésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző mozgásos játékok: óriásjárás, törpejárás, stafétajátékok, stb. - Egyensúlygyakorlatok: földre elhelyezett zsinóron és gerendán való járás, ugrókötelezés, akadálypálya, mérlegjáték, egyensúlyozás vízzel töltött pohárral és ping-ponglabdával kanálban, stb. - Önkifejezést fejlesztő játékok gesztusnyelv segítségével: robot ,festő, zsöké vagyok! - Utánzó játékok: Találd ki kire gondoltam?, Melyik szóra gondoltam? stb. <p>Gyakorló játékok a kézügyesség fejlesztésére, szervezett tevékenységek keretén belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulációs és ügyességi játékok: Gyűjts össze minél több játékot! , gyöngyfüzés, csipesz használata, építés gyufából, csavározás, gombolás, tépési gyakorlatok stb. - Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok: agyag, kinetikus homok gyúrása, gyurma formázása, üveg folyadékkal való megtöltése, kiürítése, színezés, rajz, festés az ujjakkal, tenyérrel, stb. - Illesztős játékok: puzzle - Építő játékok: kockákból híd építése, tömbház építése - Összeillesztős játékok: Legó, Geomag stb. - Rajz és művészi kifejezést segítő játékok: festés kövekre, pecsételés levelekkel stb.

TARTALMAK

Fejlesztési területek és tartalmak	X. osztály
Beszéd és kifejezés	Tájékozódás és alkalmazkodás Cselekvések Érzelmi állapotok Tárgyak Jelenségek
Érzékelés és észlelés	Tárgyak Élelmiszerek Öltözködés Jelenségek
Testséma és téri irányok	Az emberi test Alapmozgások
Tájékozódás térben - és időben	Tárgyak térbeli helyzete Tárgyak és jelenségek közötti kapcsolat Események időrendi sorrendje
Otthon és iskola	Helyiségek és rendeltetésük Bútorzat Célzott tevékenységek
Önállóságra való nevelés	Az illemhely kellékei Ruházat kellékei Étkezés
Család és társas kapcsolatok	Személyi adatok Rokoni viszonyok Illemszabályok, viselkedési normák Barátok Utazás közlekedési eszközökkel

Módszertani ajánlás

A **Játékterápia** fejezetben bemutatott tevékenységek hozzájárulnak az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlődéséhez és elősegítik az iskolai és társadalmi beilleszkedésükhöz szükséges pozitív társas kapcsolatok kialakulását.

Ajánlatos a didaktikai eljárások egyénre szabása. A nevelő tanárnak lehetősége van változatos tanulási helyzetek megteremtésére – didaktikai játék, szerepjáték, dramatizálás vagy olyan alkalmazott –gyakorlati tevékenységek szervezésével, amelyek lehetővé teszik, hogy a tanulók fokozatosan képesek legyenek:

- tekintetüket /figyelmüket a nevelő tanárra irányítani
- ellenőrizetlen, sztereotip kézmozdulataik szabályozására, leépítésére
- magányosság, visszahúzódás oldására
- egyéni útmutatások végrehajtására
- az osztály szabályainak betartására
- rutinfeladatok elvégzésére előzetes felszólítás, bemutatás nélkül
- kommunikációra
- kiosztott feladatok elvégzésére

A játék, terápiás-kompenzáló jellegénél fogva, fejleszti az intellektuális képességzavarral élő tanulók pszichomotoros ügyességét, a kommunikációs - és érzelmi viszonyulásukat, készségeiket.

A játékterápia alkalmazásának célkitűzése, olyan kívánatos magatartásformákkal gazdagítani az intellektuális képességzavarral élő tanulók teljesítményét, amelyek lehetővé teszik a tanulók alkalmazkodását, valamint iskolai - és szakmai beilleszkedését.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Albu, C. 2006 *Psihomotricitate*, Ed. Institutul European;
- Alois, Gherguț 2013 *Sinteze de psihopedagogie speciala. Ghid pentru concursuri si examene de obtinere a gradelor didactice*, Ed. Polirom;
- Asociația RENINCO România, 2002 *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, 1998 *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, 2000 *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D. 1986 *Învățarea în școală*, E.D.P. București;
- Barbu, Petruț 2012 *Copilul și motricitatea*, Ed. Nomina;
- Beniuc. M, Chircev A. 1980 *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Crețu E. 1999 *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis București;
- Păunescu C., Mușu I. 1990 *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală București;
- Mușu I. , 1997 *Terapia educațională integrată*, Ed. PROHUMANITATE.

Munkacsoport:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Vasilica COMIȘEL, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Prahova****Simona Elena TURCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Mureș**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Rîncioagă Aurora	CSEI Breaza Prahova
Marin Simona	CSEI Breaza Prahova
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény neve
Fülöp Ágota	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș
Rencsik Réka Andrea	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș
Takács Zsuzsa	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș
Tatiana-Ana Pescari	CSEI Nr. 2 Tg. Mureș

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv
KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS
TEVÉKENYSÉGEK

SZOCIALIZÁCIÓ

Speciális oktatás
Előkészítő osztály-IV. osztály
Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiás tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önállóság kialakítása, szocializáció, kognitív fejlesztés, foglalkozás- és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiás órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önállósági és szociális készségek fejlődését.

A mediált (közvetített) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A **tanterv szerkezetileg** a következőképpen épül fel:- Bevezető, - Általános kompetenciák,- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek, - Tanulási tartalmak, - Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott terület specifikus problémáinak vagy a sajátos helyzetek általános problémáinak megoldását.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ennek elsajátítási szakaszait jelölik, melyek egy iskolai ciklus alatt formálódnak. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységek** példázva vannak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és melyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttesét tartalmazza.

A tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyéni képességekhez igazodik. A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekekre

összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve kipróbálhatja önmagát, megfelelő támogatás mellett, és ez által, valamint megfelelő gyakorlással egy magasabb fejlettségi szintre lép. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kijelöljön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz képes, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- fizikai fejlődés területe
- észlelés fejlődésének területe
- értelmi fejlődés területe
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődésének területe

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- *A kognitív fejlesztés* - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
- *Foglalkoztató terápia* - a környezeti elvárások és az egyéni szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát is;

- *Személyes autonómia kialakítása* - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- *Szocializáció* célja a családi és társadalmi beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
- *Játékterápia* a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára a saját test felfedezése, megismerése és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önállósági- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismerettké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önállóság, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint

annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- saját maguk és környezetük iránti érdeklődés kifejezésére
- a környezeti elemek érzékelési tapasztaltokra épülő megfigyelésére és felfedezésére
- a tapasztalataik körének kiterjesztésére
- az ok –okozati összefüggések megértésére
- a tanult ismeretek alkalmazására
- az egészséges életmód szabályainak elsajátítására
- az alapvető mérőeszközöket és mértékegységek használatára
- kísérletek által megérteni az anyagváltozásokat
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességgavarral élő tanulók fejlesztése során számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

Általános kompetenciák

- 1. Szociális képességek kialakítása és gyakorlása a mindennapi élethelyzetekhez való alkalmazkodás érdekében**
- 2. Affektív képességek kialakítása, amelyek lehetővé teszik a közösségi élethelyzetekben és közvetlen környezetben megjelenő érzelmek és érzések kifejezését**
- 3. A csoport követelményeinek megfelelő helyes magatartásformák gyakorlása**

Előkészítő osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Szociális képességek kialakítása és gyakorlása a mindennapi élethelyzetekhez való alkalmazkodás érdekében

Előkészítő osztály
<p>1.1. Ismeri és betartja a viselkedési normákat iskolában, családban és iskolán kívül <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - osztálynormák/szabályok betartásához szükséges viselkedések kialakítása (padban ülés, tanórak menetének betartása) - iskolai követelmények betartásának gyakorlása - az osztályterem berendezése, díszítése - szociális szerepjátékok: Hogy viselkedem a családban?
<p>1.2. Helyesen viszonyul különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - társas viselkedésekre vonatkozó szerepjátékok - viselkedési minták utánzása (udvariassági formulák, köszönés, megszólítás) - verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok a pozitív kapcsolatok kialakítása érdekében
<p>1.3. Betartja a személyi biztonságra vonatkozó normákat és szabályokat <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanuló fizikai biztonságához szükséges gyakorlatok (audio-vizuális anyagok, vizuális kommunikációs képkártyák, képek és korongok) - adekvát viselkedések kialakítása különböző helyzetekben - játékos tevékenységek: Hogyan jó?, Mi a jó, mi a rossz?

2. Érzelmek és érzések kifejezése különböző helyzetekben, csoportokban és környezetben

Előkészítő osztály
<p>2.1. Alapérzelmek azonosítása különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i>   Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű alapérzelmek azonosítása: vidám, szomorú, dühös, ijedt - érzelmek azonosítása szemléltetőeszközök segítségével: Mutasd a szomorú/vidám arcot!, stb.
<p>2.2. Alapérzelmek felismerése <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i>   Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az érzelmek felismerése és megnevezése képek, feladatlapok segítségével - érzelmi állapotok utánzása szociális játékok által - a négy alapérzelem grafikus megjelenítése: vidám, szomorú, dühös, ijedt

3. A csoport követelményeinek megfelelő helyes magatartásformák gyakorlása**Előkészítő osztály****3.1. Önálló viselkedési minták megszilárdítása, mint a szociális alkalmazkodóképesség része**

Példák tanulási tevékenységekre:

- szenzomotoros gyakorlatok: Mutasd/meséld el mit láttál!
- mozgások utánzása: Utánozz!
- gesztusok utánzása: Rázd ki a terítőt!
- szimbolikus játékok: Használd a zsebkendőd/szalvétát, mintha...!
- felnőttel való együttműködés gyakorlása, szükség esetén segítségkéréssel: Segíts!

3.2. Önálló magatartásminták tökéletesítése

Példák tanulási tevékenységekre:

- strukturált feladatok: Várd ki a sorod!, Utánozz!
- versenyjátékok
- társas tevékenységek: séta a parkban, vásárlás az üzletben
- utazás különböző járművekkel
- tematikus kirándulások

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő osztály
Viselkedési normák	Viselkedési normák a családban, az iskolában és az iskolán kívül
Viszonyulási készségek	Verbális és nonverbális kommunikáció a pozitív viszonyulás érdekében
Személyes biztonság	Megfelelő viselkedések különböző társadalmi környezetben
Érzelmek	Érzelmek kezelése különböző helyzetekben
Önálló viselkedések	Önálló viselkedés ismert környezetben

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1.A társadalmi együttélés alapvető magatartási szabályainak betartása			
2.Önkifejezés különböző módon			
3.Pozitív kapcsolatok a csoport más tagjaival			
4. Csoportos tevékenységekben való részvétel			

I. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Szociális képességek kialakítása és gyakorlása a mindennapi élethelyzetekhez való alkalmazkodás érdekében

I. osztály
<p>1.1. Ismeri és betartja a viselkedési normákat iskolában, családban és iskolán kívül <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - osztálynormák/szabályok betartásához szükséges viselkedések kialakítása (padban ülés, tanórák menetének betartása) - tájékozódást segítő gyakorlati tevékenységek az iskola területén - változatos tematikájú szerepcserés játékok (család, iskola, tanár szerepek) - iskolai követelmények betartásának gyakorlása - az osztályterem berendezése, díszítése - szociális szerepjátékok: Hogy viselkedem a családban?
<p>1.2. Helyesen viszonyul különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a tanár hangjának azonosítására: Ki beszél most veled? - játékos gyakorlatok az osztálytársak hangjának azonosítására: Az osztálytársaim - társas viselkedésekre vonatkozó szerepjátékok - viselkedési minták utánzása: udvariassági formulák, köszönés, megszólítás - verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok a pozitív kapcsolatok kialakítása érdekében
<p>1.3. Betartja a személyi biztonságra vonatkozó normákat és szabályokat <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - helyes testtartás a padban és az osztályteremben: Hol van az én/a te helyed? - osztályszabályok azonosítása/betartása - a tanuló fizikai biztonságához szükséges gyakorlatok (audio-vizuális anyagok, vizuális kommunikációs képkártyák, képek és korongok) - adekvát viselkedések kialakítása különböző helyzetekben - játékos tevékenységek: Hogyan jó?, Mi a jó, mi a rossz?

2. Érzelmek és érzések kifejezése különböző helyzetekben, csoportokban és környezetben

I. osztály
<p>2.1. Alapérzelmek azonosítása különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i>   Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű alapérzelmek azonosítása: vidám, szomorú, dühös, ijedt - különböző érzelmeket kifejező emberi arcok színezése: öröm, szomorúság, harag, félelem

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - ismerős hangok felismerése: nevetés, sírás - érzelmek azonosítása változatos eszközök segítségével: szomorúnak tűnik, vidámnak tűnik, stb.
<p>2.2. Alapérzelmek felismerése <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - érzelmeket átélő személyeket ábrázoló kirakósok megoldása - az érzelmek felismerése és megnevezése képek, feladatlapok segítségével - érzelmi állapotok utánzása szociális játékok által - gesztusok felismerése: ujjak felmutatása, rázása, vállak behajlítása, karok keresztbe tévése - a négy alapérzelem grafikus megjelenítése: vidám, szomorú, dühös, ijedt

3. A csoport követelményeinek megfelelő helyes magatartásformák gyakorlása

I. osztály
<p>3.1. Önálló viselkedési minták megszilárdítása, mint a szociális alkalmazkodóképesség része <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - szenzomotoros gyakorlatok: Mutasd/meséld el mit láttál! - mozgások utánzása: Utánozz! - gesztusok utánzása: Rázd ki a terítőt! - szimbolikus játékok: Használd a zsebkendőd/szalvétát, mintha...! - mozgásos tevékenységek: séta párosával, előre/hátra járás, lépcsők megmásítása, egyes állatok járásának utánzása - felnőttel való együttműködés gyakorlása, szükség esetén segítségkéréssel: Segíts!
<p>3.2. Önálló magatartásminták tökéletesítése <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - strukturált feladatok: Várd ki a sorod!, Utánozz! - különböző helyzetekhez való alkalmazkodás, gesztusokon, mozgásokon keresztül - versenyjátékok - társas tevékenységek: séta a parkban, vásárlás az üzletben - utazás különböző járművekkel - tematikus kirándulások

Tartalmak

Tartalmi területek	I. osztály
Viselkedési normák	Viselkedési normák a családban, az iskolában és az iskolán kívül
Viszonyulási készségek	Verbális és nonverbális kommunikáció a pozitív viszonyulás érdekében
Személyes biztonság	Megfelelő viselkedések különböző társadalmi környezetben
Érzelmek	Érzelmek kezelése különböző helyzetekben
Önálló viselkedések	Önálló viselkedés ismert környezetben

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1.A társadalmi együttélés alapvető magatartási szabályainak betartása			
2.Önkifejezés különböző módon			
3.Pozitív kapcsolatok a csoport más tagjaival			
4. Csoportos tevékenységekben való részvétel			

II. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Szociális képességek kialakítása és gyakorlása a mindennapi élethelyzetekhez való alkalmazkodás érdekében

II. osztály
<p>1.1. Ismeri és betartja a viselkedési normákat iskolában, családban és iskolán kívül <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - osztálynormák/szabályok betartásához szükséges viselkedések kialakítása (padban ülés, tanórak menetének betartása) - tájékozódást segítő gyakorlati tevékenységek az iskola területén (osztály, étkeзде, orvosi rendelő) - játékos feladatok: osztálytársam jellemzése - iskolai követelmények betartásának gyakorlása - az osztályterem berendezése, díszítése - szociális szerepjátékok: Hogy viselkedem a családban?
<p>1.2. Helyesen viszonyul különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjátékok társas viselkedések mintájára - játékos gyakorlatok a tanár felismerésére gesztusain keresztül: Ki áll előtted? - játékos gyakorlatok az osztálytársak hangjának azonosítására: Ki az?, Ki kiáltott? - viselkedési minták utánzása: udvariassági formulák, köszönés, megszólítás - verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok a pozitív kapcsolatok kialakítása érdekében
<p>1.3. Betartja a személyi biztonságra vonatkozó normákat és szabályokat <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - személyes biztonság kialakítását célzó útmutatások (audio-vizuális eszközök, vizuális kommunikációs képkártyák, feladatok képekkel, korongokkal) - helyes testtartás a padban és az osztályteremben: Hol van az én/a te helyed? - osztályszabályok betartását célzó gyakorlatok - szerepjátékok tanult szabályok begyakorlására: Hol a helyem az osztályban?, Helyes viselkedés az osztályhoz közeli helyeken –folyosó, fürdő - adekvát viselkedések kialakítása különböző helyzetekben - játékos tevékenységek: Hogyan jó?, Mi a jó, mi a rossz?

2. Érzelmek és érzések kifejezése különböző helyzetekben, csoportokban és környezetben

II. osztály

2.1. Alapérzelmek azonosítása különböző helyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

Alapérzelmek:

- egyszerű alapérzelmek azonosítása: vidám, szomorú, dühös, ijedt
- arckifejezések lerajzolása: öröm, szomorúság, harag, félelem
- hangfelismerő gyakorlatok: csengő, ajtónyitás, ajtócsukás
- különböző érzelmeket kifejező emberi arcok színezése: öröm, szomorúság, harag, félelem

2.2. Alapérzelmek felismerése

Példák tanulási tevékenységekre:

Alapérzelmek:

- az érzelmek felismerése és megnevezése képek, feladatlapok segítségével
- érzelmeket átélő személyeket ábrázoló kirakósok megoldása
- érzelmi állapotok utánzása szociális játékok által
- gesztusok elemzése: ujjak felmutatása, rázása, vállak behajlítása, karok keresztbe tévése) és társítása helyzetekhez
- a négy alapérzelem grafikus megjelenítése: vidám, szomorú, dühös, ijedt

3. A csoport követelményeinek megfelelő helyes magatartásformák gyakorlása

II. osztály

3.1. Önálló viselkedési minták megszilárdítása, mint a szociális alkalmazkodóképesség része

Példák tanulási tevékenységekre:

- szenzomotoros gyakorlatok: Mutasd/meséld el mit láttál!
- mozgások utánzása: Utánozz!
- sorozatképek elrendezése társas kontextusban: Megérkeztem az iskolába...mit tegyek?
- helyes viselkedésformákat ábrázoló képek társítása osztályteremben fellelhető eszközökkel: Mutass rá a...!
- gesztusok utánzása: Rázd ki a terítőt!
- szimbolikus játékok: Használd a zsebkendőd/szalvétát, mintha...!
- felnőttel való együttműködés gyakorlása, szükség esetén segítségkéréssel: Segíts!

3.2. Önálló magatartásminták tökéletesítése

Példák tanulási tevékenységekre:

- az iskolai program mozzanatainak felismerése: szünetben, az étkezdében, a rendelőben
- társas tevékenységek: séta a parkban, vásárlás az üzletben
- utazás különböző járművekkel
- tematikus kirándulások

Tartalmak

Tartalmi területek	II. osztály
Viselkedési normák	Viselkedési normák a családban, az iskolában és az iskolán kívül
Viszonyulási készségek	Verbális és nonverbális kommunikáció a pozitív viszonyulás érdekében
Személyes biztonság	Megfelelő viselkedések különböző társadalmi környezetben
Érzelmek	Érzelmek kezelése különböző helyzetekben
Önálló viselkedések	Önálló viselkedés ismert környezetben

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1.A társadalmi együttélés alapvető magatartási szabályainak betartása			
2.Önkifejezés különböző módon			
3.Pozitív kapcsolatok a csoport más tagjaival			
4. Csoportos tevékenységekben való részvétel			

III. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Szociális képességek kialakítása és gyakorlása a mindennapi élethelyzetekhez való alkalmazkodás érdekében

III. osztály
<p>1.1. Ismeri és betartja a viselkedési normákat iskolában, családban és iskolán kívül <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - osztálynormák/szabályok betartásához szükséges viselkedések kialakítása (padban ülés, tanórák menetének betartása) - iskolai környezetben való eligazodás: az iskolai étkezőben/oszályban/ tornateremben/orvosi rendelőben - az osztálytársak hasonló és különböző tulajdonságainak felismerése - iskolai követelmények betartásának gyakorlása - az osztályterem berendezése, díszítése - iskolai és családi környezetben használt udvariassági formulák gyakorlása
<p>1.2. Helyesen viszonyul különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - társas viselkedésekre vonatkozó szerepjátékok - verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok a pozitív kapcsolatok kialakítása érdekében - érzelmi töltetű szituációk gyakorlása: Hogyan dicsérünk meg másokat?, Hogyan veszünk részt csoportos tevékenységeken?, Hogyan fogadjuk a dicséretet?, Hogyan mondunk köszönetet?
<p>1.3. Betartja a személyi biztonságra vonatkozó normákat és szabályokat <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanuló fizikai biztonságához szükséges gyakorlatok (audio-vizuális anyagok, vizuális kommunikációs képkártyák, képek és korongok) - adekvát viselkedések kialakítása különböző helyzetekben - újonnan elsajátított szociális készségek begyakorlása-megerősítése-általánosítása minél több kontextusban: az osztályban, otthon, játszótéren, stb. - iskolában elsajátított szabályok gyakorlása - szabályok gyakorlása szerepjátékkal: iskolai környezetben való viselkedés - játékos tevékenységek: Hogyan jó?, Mi a jó, mi a rossz?

2. Érzelmek és érzések kifejezése különböző helyzetekben, csoportokban és környezetben

III. osztály
<p>2.1. Alapérzelmek azonosítása különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i>   Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű alapérzelmek azonosítása: vidám, szomorú, dühös, ijedt

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - érzelmek azonosítása szemléltetőeszközök segítségével: Mutasd a szomorú/a vidám arcot!, stb. - érzelmek kifejezése társas érintkezés során
<p>2.2. Alapérzelmek felismerése</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <p>Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az érzelmek felismerése és megnevezése képek, feladatlapok segítségével - hangszín, hangtónus felismerése: Ki beszél?, Hogyan beszél?, Hallgasd és találd ki! - érzelmi állapotok utánzása szociális játékok által - gesztusok elemzése: ujjak felmutatása, rázása, vállak behajlítása, karok keresztbe tévése - a négy alapérzelem grafikus megjelenítése: vidám, szomorú, dühös, ijedt

3. A csoport követelményeinek megfelelő helyes magatartásformák gyakorlása

III. osztály
<p>3.1. Önálló viselkedési minták megszilárdítása, mint a szociális alkalmazkodóképesség része</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - szenzomotoros gyakorlatok: Mutasd/meséld el mit láttál! - mozgások utánzása: Utánozz! - gesztusok utánzása: Rázd ki a terítőt! - sorozatképek elrendezése társas kontextusban: Mit teszek az iskolában?, Mit kell tennem? - iskolai viselkedést bemutató képek egyeztetése a megfelelő viselkedéssel: Így igen/Így nem...! - szimbolikus játékok: Használd a zsebkendőd/szalvétát, mintha...! - felnőttel való együttműködés gyakorlása, szükség esetén segítségkéréssel: Segítség!
<p>3.2. Önálló magatartásminták tökéletesítése</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - strukturált feladatok: Várd ki a sorod!, Utánozz! - versenyjátékok - az iskolai program mozzanatainak azonosítása és megkülönböztetése: szünetben, az étkezdében, a rendelőben - napi tevékenységhez kötött cselekvések (napirend) - társas tevékenységek: séta a parkban, vásárlás az üzletben - utazás különböző járművekkel - tematikus kirándulások

Tartalmak

Tartalmi területek	III. osztály
Viselkedési normák	Viselkedési normák a családban, az iskolában és az iskolán kívül
Viszonyulási készségek	Verbális és nonverbális kommunikáció a pozitív viszonyulás érdekében
Személyes biztonság	Megfelelő viselkedések különböző társadalmi környezetben
Érzelmek	Érzelmek kezelése különböző helyzetekben
Önálló viselkedések	Önálló viselkedés ismert környezetben

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELES		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1.A társadalmi együttélés alapvető magatartási szabályainak betartása			
2.Önkifejezés különböző módon			
3.Pozitív kapcsolatok a csoport más tagjaival			
4. Csoportos tevékenységekben való részvétel			

IV. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Szociális képességek kialakítása és gyakorlása a mindennapi élethelyzetekhez való alkalmazkodás érdekében

IV. osztály
<p>1.1. Ismeri és betartja a viselkedési normákat iskolában, családban és iskolán kívül <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - osztálynormák/szabályok betartásához szükséges viselkedések kialakítása (padban ülés, tanórák menetének betartása) - iskolai követelmények betartásának gyakorlása - az iskolaterületén kívüli tájékozódást szolgáló gyakorlati tevékenységek: (séta az üzletig, a parkban, szomszédoknál, hazafele önállóan vagy kíséreléssel) - önkiszolgálás, önkontroll és önállóság gyakorlása társas tevékenységtől függően - az osztályterem berendezése, díszítése - szociális szerepjátékok: Hogy viselkedem az iskolán kívül?
<p>1.2. Helyesen viszonyul különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - társas viselkedésekre vonatkozó szerepjátékok - társas kapcsolatok kiépítését célzó gyakorlatok: Hogyan választok barátokat?, Jó cselekedetek, helytelen cselekedetek! - viselkedési minták gyakorlása: udvariassági formulák, köszönés/megszólítás - verbális és nonverbális kommunikációs gyakorlatok a pozitív kapcsolatok kialakítása érdekében
<p>1.3. Betartja a személyi biztonságra vonatkozó normákat és szabályokat <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanuló fizikai biztonságához szükséges gyakorlatok: audio-vizuális anyagok, vizuális kommunikációs képkártyák, képek és korongok - szociális helyzetek megkülönböztetése sorozatképek alapján: az osztályban, otthon, a játszótéren - elsajátított szabályok gyakorlása szerepjátékokkal: viselkedés az iskolában és azon kívül - adekvát viselkedések kialakítása különböző helyzetekben - játékos tevékenységek: Hogy helyes?, Helyesen viselkedett akkor, amikor...?

2. Érzelmek és érzések kifejezése különböző helyzetekben, csoportokban és környezetben

IV. osztály
<p>2.1. Alapérzelmek azonosítása különböző helyzetekben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i>   Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű alapérzelmek azonosítása: vidám, szomorú, dühös, ijedt

IV. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - érzelmek azonosítása szemléltetőeszközök segítségével: Mutasd a szomorú/a vidám arcot!, stb.) - érzelmek kifejezése társas érintkezés során
<p>2.2. Alapérzelmek felismerése</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <p>Alapérzelmek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangszín, hangtónus felismerése: Ki beszél?, Hogyan beszél, Hallgasd és találd ki! - érzelmi állapotok megnevezése szociális játékok által (utánzás, pantomim) - képeken, rövid filmekben, történetekben megjelenő érzelmi állapotok elemzése és megbeszélése

3. A csoport követelményeinek megfelelő helyes magatartásformák gyakorlása

IV. osztály
<p>3.1. Önálló viselkedési minták megszilárdítása, mint a szociális alkalmazkodóképesség része</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - viselkedés társas helyzetekben (információ kérés: Hol van a titkárság?) - képsorozatok szociális tevékenységekkel való egyeztetése: Mit teszek az iskolában/a parkban/az üzletben? - iskolai viselkedést bemutató képek egyeztetése a megfelelő viselkedéssel: Így igen/Így nem...! - szociális készségek gyakorlása társas helyzetekben
<p>3.2. Önálló magatartásminták tökéletesítése</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - strukturált feladatok: Várd ki a sorod!, Utánozz! - versenyjátékok - a hét napjainak azonosítása és megkülönböztetése: tegnap, ma, holnap, hétfő... péntek - napszakok megkülönböztetése képekkel (napszaknak megfelelő cselekvések: reggeli, délutáni, esti tevékenységek) - társas tevékenységek: séta a parkban, vásárlás az üzletben - utazás különböző járművekkel - tematikus kirándulások

Tartalmak

Tartalmi területek	IV.osztály
Viselkedési normák	Viselkedési normák a családban, az iskolában és az iskolán kívül
Viszonyulási készségek	Verbális és nonverbális kommunikáció a pozitív viszonyulás érdekében
Személyes biztonság	Megfelelő viselkedések különböző társadalmi környezetben
Érzelmek	Érzelmek kezelése különböző helyzetekben
Önálló viselkedések	Önálló viselkedés ismert környezetben

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELES		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1.A társadalmi együttélés alapvető magatartási szabályainak betartása			
2.Önkifejezés különböző módon			
3.Pozitív kapcsolatok a csoport más tagjaival			
4. Csoportos tevékenységekben való részvétel			

Módszertani javaslatok

A **Szocializáció** mint a tanterv a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók személyiségének felépítésében tartópillért képez. A problémás viselkedés csökkentése érdekében a program általános és speciális kompetenciákat különböző típusú tevékenységeket javasol azzal a céllal, hogy a gyerekek egy átfogó képet kapjanak a társas élet különböző aspektusairól és kommunikációs lehetőségeiről.

Társas kapcsolatokhoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez a program különböző tevékenységeket kínál: énkép kialakítása, szociális érettség elősegítése, szociális készségek gyakorlása terén. Ugyanakkor hozzátesz olyan tevékenységeket is, amelyek az egymásra figyelmet és egymás iránti érzékenységet (empátiát) fejlesztik, olyan aspektusokra fókuszálva, mint például saját maguk és mások jogainak felismerése/elismerése, saját maguk és mások iránti felelősségvállalás.

Az iskolai tantervben a **Szocializáció** területe nélkülözhetetlen, mivel a súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók személyiségének gyerekeknek szükségük van közvetlen útmutatásra a kapcsolataik kialakításához.

Az újdonság jegyében a program értékelési kritériumokat javasol és interdiszciplináris szempontokat kínál.

A súlyos intellektuális képességzavarral élő és halmozottan sérült tanulók részére szerkesztett **Szocializáció program** tevékenységei elősegítik az iskolai csoportokhoz való alkalmazkodást, az iskolai követelményeknek megfelelő viselkedés kialakítását, az érzelmek helyes kifejezését és értelmezését.

Az ajánlott tevékenységek biztosítják a pedagógus számára a didaktikai feladatok/tartalmak egyénre szabását a gyerekek képességei, lehetőségei és fejlettségi szintjüknek megfelelően, pozitív megerősítéssel, jutalmazással módosítva a gyerekek viselkedését a helyes magatartásminták irányába.

Az ilyen típusú tevékenységekkel a pedagógus alakítja, fejleszti a gyerekek szociális kapcsolat kialakítási képességeit különböző helyzetekben, hangsúlyt fektetve a közreműködésre és a biztonságos légkör kialakítására.

Bibliografie

- Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Ed. Institutul European;
- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București;
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București, Editura Frontiera;
- Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași;
- Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlară cu handicap*, București, Editura Pro Humanitate;
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- *** (2008), *** Programă de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008;
- *** (2014), *ABILITAREA CURRICULARĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PENTRU CLASA PREGĂTITOARE* -Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar, Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lixandru Ioana Iuliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Ene Sanda Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr.1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény neve
Cândeia-Oláh Sarolta	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Farkas Rozália Aranka	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Gál Kinga	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Halmen Emese	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Simon Adél	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely
Székelly Lenke	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ – Marosvásárhely
Újfalvi Zsófia	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Tanternv
KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS
TEVÉKENYSÉGEK**

SZOCIALIZÁCIÓ

Speciális oktatás

V.-X. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiais tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önállóság kialakítása, szocializáció, kognitív fejlesztés, foglalkozás- és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önállósági és szociális készségek fejlődését.

A mediált (közvetített) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:- Bevezető, - Általános kompetenciák,- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek, - Tanulási tartalmak, - Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott terület specifikus problémáinak vagy a sajátos helyzetek általános problémáinak megoldását.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ennek elsajátítási szakaszait jelölik, melyek egy iskolai ciklus alatt formálódnak. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységek** példázva vannak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és melyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttesét tartalmazza.

A tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyéni képességekhez igazodik. A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve kipróbálhatja önmagát, megfelelő támogatás mellett, és ez által, valamint megfelelő gyakorlással egy magasabb fejlettségi szintre lép. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kijelöljön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz képes, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- fizikai fejlődés területe
- észlelés fejlődésének területe
- értelmi fejlődés területe
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődésének területe

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- *A kognitív fejlesztés* - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
- *Foglalkoztató terápia* - a környezeti elvárások és az egyéni szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát is;

- *Személyes autonómia kialakítása* - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- *Szocializáció* célja a családi és társadalmi beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
- *Játékterápia* a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára a saját test felfedezése, megismerése és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önállósági- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önállóság, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása

a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- saját maguk és környezetük iránti érdeklődés kifejezésére
- a környezeti elemek érzékelési tapasztaltokra épülő megfigyelésére és felfedezésére
- a tapasztalataik körének kiterjesztésére
- az ok –okozati összefüggések megértésére
- a tanult ismeretek alkalmazására
- az egészséges életmód szabályainak elsajátítására
- az alapvető mérőeszközöket és mértékegységek használatára
- kísérletek által megérteni az anyagváltozásokat
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése során számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekációjában jut kifejezésre.

Általános kompetenciák

- 1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében**
- 2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége**
- 3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben**

V. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében**

V. osztály
<p>1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás gyakorlása</p> <p>Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a test fizikai tulajdonságainak bemutatására - személyes adatok ismerete: személyazonossági igazolvány, születési bizonyítvány - családtagok felismerése és azonosítása rokonsági kapcsolatok alapján/tág családi kör - szerepjátékok különböző témákkal: Anyukásdi, Családosdi - játékos gyakorlatok az ismerős személyek hasonló és különböző tulajdonságainak felismerésére
<p>1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a társak és az iskola alkalmazottainak felismerésére - gyakorlatok személyközi kapcsolatok megerősítésére - játékos gyakorlatok az iskola területén való tájékozódáshoz
<p>1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a környezet helyszíneinek felismerése képeken: utca, üzlet, stb. - látogatás iskolán kívüli helyszínekre - közlekedési jelzőtáblák megfigyelése - kijelölt helyeken való átkelés - utazás járművekkel - helyes viselkedési szabályok betartása a járműveken: Hol a helyem?, Hogy helyes? - helyes viselkedés gyakorlása különböző helyzetekben - szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazására - környezettudatos magatartás kialakítása, fejlesztése: Takarítsunk!, Őrizzük meg a tisztaságot!

V. osztály

- szerepjátékok erkölcsi és környezetvédelmi tartalmakkal: Zöld sarok, Védjük a természetet!
- játékok készítése újrahasznosítható anyagokból

2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége

V. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- társak megismerése és pozitív viszonyulások kialakítása: Varázsgomolyag
- szociális játékok az egymás iránti érdeklődés felkeltésére: Osztálytársam portréja!
- önismereti játékok: Nevek játéka, Szórakoztató játék

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- társadalmi témájú filmek megtekintése nevelő jelleggel
- saját és mások érzelmeinek felismerése: vidám, szomorú, félénk, sírós, visszahúzódó, stb.
- érzelmek megélése: Ismerem magam...Ismerlek téged!
- kommunikációs és társas kapcsolatok gyakorlása: érzelmi állapotok utánzása és felismerése minta alapján: Mit teszek, ha...?, Jó gyerek vagyok!, Anya jutalma!

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

V. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- helyes magatartás elsajátítása: látogatások, kirándulások, iskolák közötti kulturális, művészeti és sportrendezvények stb.
- különböző témájú szerepjátékok: Ember, ne mérgeledj, Szórakoztató staféta, Egy udvarias gyerek
- adekvát viselkedési formák különböző helyzetekben

V. osztály

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- a csoport életéhez tartozó rendezvényeken való részvétel: születésnap, Anyák napja, Gyereknap
- népi szokások összekapcsolása vallási ünnepekkel: Betlehemi csillagok, Újévi köszöntők stb.
- nemzeti és vallási ünnepeken való részvétel: Nemzeti ünnepünk, Európa napja, Karácsony, Húsvét, stb.
- polgári nevelést célzó szerepjátékok: Ma gyerek, holnap serdülő!
- egymás segítésére irányuló baráti kapcsolatok kialakítása
- szociális játékok: Így igen! Így nem!

Tartalmak

Tartalmi területek	V. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magartartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magartartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magartartásminták betartása a csoportban			

VI . osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében

VI. osztály
<p>1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése</p> <p>Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok az ismerős személyek hasonló és különböző tulajdonságainak felismerésére különböző kontextusokban: képek, filmek, olvasott szövegek - a környezetben levő tárgyak és élőlények megnevezése képek, történetek alapján - a közvetlen környezetben levő szociokulturális létesítmények felismerésére irányuló gyakorlatok képek vagy konkrét helyzetek alapján, ezek megnevezése és hasznossága
<p>1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - iskolai környezet tárgyainak, helyiségeinek felsimerésére irányuló gyakorlatok különböző információs források segítségével: fényképek, szórólapok, Power-Point bemutatók - helyes viselkedésre ösztönösítő gyakorlati tevékenységek különböző élethelyzetekben: Az orvosi rendelőben, A logopédusnál, gyógytornásznál, stb. - a nonverbális és verbális kommunikációra, szociális jelentéssel bíró gesztusokra ösztönösítő gyakorlati tevékenységek az iskolai környezetben levő pozitív kapcsolatok fenntartása érdekében
<p>1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a közvetlen környezet elemeinek konkrét helyének megjelölése/felismerése terepen és térkép segítségével - gyakorlatok az iskola közvetlen környezetében feltételezhető problémás helyzetek szimulálására - gyakorlatok közlekedési táblák/jelzések megfigyelésére és helyes használatára - gyakorlati tevékenységek a közszállítási járműveken való helyes viselkedési normák elsajátítására/betartására

VI. osztály

- az elsajátított viselkedési szabályokkal kapcsolatos szerepjátékok különböző témakörökben
- a környezettudatos gondolkodás kialakítását segítő gyakorlatok: A farmon, A kis kertész
- tematikus szerepjátékok a környezettudatosság és ekölcsös viselkedés témakörökben: A természet a barátunk!
- gyakorlati tevékenységek: játékok készítése újrahasznosított anyagokból

2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége

VI. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték, kreatív játékok szociális témakörben, történetek és szabad beszélgetés a szociális helyzetek következményeinek megértése érdekében (pl. mi történik, ha játék közben nem tartjuk be a játékszabályokat, vagy nem tartunk be egy viselkedési szabályt)
- a valóság képzelettől való megkülönböztetésének képességének fejlesztésére irányuló tevékenységek megfigyelés és megbeszélés által (pl. egy rajzfilm nézése és egy farm látogatását követően meg lehet beszélni, hogy az állatok énekelnek/beszélnek/rajzolnak, stb.- e a valóságban, vagy csak a mesében történik ez)
- pozitív viszonyulásra és egymás megismerésére irányuló játékok: Dobd a labdát!, Forró krumpli!
- egymás megismerésére, a szocializáció fejlesztésére, egymás iránti érdeklődés felkeltésére irányuló játékok: A legjobb barátom – portré
- önismereti, ismerkedéses valamint szocializáció fejlesztésére irányuló játékok: Találd ki a nevét!, A vidám bohóc!

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- szociális témájú oktatófilmek nézése
- az önmaga, illetve mások fele irányuló agresszív viselkedés következményeinek azonosítása gyakorlati tevékenységek segítségével: osztálytársak, pedagógusok, szülők,

VI. Osztály

stb.

- önmaguk felé irányuló pozitív attitűdök megnyilvánulási formáinak azonosítását segítő gyakorlatok: saját értékek/hibák helyes értékelése, megadott szavak/reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok
- identifikációs játékok: Mit teszek ha... ?

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

VI. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos impulzusokra irányuló önkontroll kialakítását célzó gyakorlatok, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, Power-Point bemutatók stb. segítségével
- saját viselkedés elemzési képességének kialakítására irányuló gyakorlatok a csoportos tevékenység mindennapi helyzeteiben
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok-látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sport tevékenységek által
- deviáns viselkedési módok azonosítása a mindennapi életben valamint, a nem megfelelő internethasználat miatt- a virtuális térben

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- társalgási készségek fejlesztésére irányuló tevékenységek (pl. hogyan beszéljünk másokkal, hogyan találjunk közös beszédtemát, hogyan legyünk aktív hallgatók, hogyan kérdezzünk, és válaszoljunk)
- aktuális közösségi eseményekkel kapcsolatos tematikus beszélgetések
- asszociációs gyakorlatok: szokások/hagyományok és a vallási ünnepek témakörében
- polgári nevelés keretén belüli szerepjátékok, életkori sajátosságoknak megfelelően: A mai gyerekek, a holnap serdülője!

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magartartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magartásminták betartása a csoportban			

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében

VII. osztály
<p>1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése</p> <p>Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok: az egyén szerepének azonosítása a csoport és a család szintjén - a csoport és a család szintjén alkalmazható szerepjáték - a csoporton és családon belüli együttműködés és közreműködés fejlesztését segítő tevékenységek - más személyek felismerését és a másokkal való társas érintkezést segítő alkalmazott gyakorlati tevékenységek (egyének és a család szintjén), különböző kontextusokban
<p>1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az iskolai környezetben használatos viselkedési normák, kommunikációs sajátosságok alkalmazását célzó gyakorlatok - szabad beszélgetés az azonos évfolyamon levő osztályok tanulói között - helyes iskolán belüli viselkedésre irányuló transzdiszciplináris szimulációs tevékenységek - pozitív/negatív, nonverbális/verbális kommunikáció szintjén levő viselkedésformák azonosítása a pozitív iskolán belüli kapcsolatok kialakítása érdekében
<p>1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - konkrét szituációs tájékozódást segítő gyakorlatok a közvetlen környezetben - problematikus helyzetek elemzésére irányuló gyakorlatok konkrét helyzetek/audio-vizuális eszközök segítségével - közterek látogatása és használata: utca, üzlet, park , múzeum - kirándulások, séták, az elsajátított társadalmi normák betartásával - a környezettudatos gondolkodás fejlesztését célzó gyakorlati tevékenységek: Ültessünk!, Gondozzuk a ....! - környezettudatos és erkölcsi tematikájú szerepjátékok: A kis természetvédő!

VII. osztály

- gyakorlati tevékenység- játékok készítése újrahasznosított anyagokból: Hogyan hasznosítható újra?

2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége

VII. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték: Jó tettek, rossz tettek!
- emberek közötti kapcsolatok felismerése különböző élethelyzetekben: segítség, tisztelet, barátság, gyűlölet, irigység
- ismerkedési és szocializációs játékok, pozitív kapcsolatok kialakítása: Dobd a labdát!, Forró krumpli!
- ismerkedési és szocializációs játékok, mások iránti érdeklődés fejlesztése: A legjobb barátom- porté
- önismereti és ismerkedési játékok, szocializációs játékok

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- változatos helyzetekre jellemző, hatékony kommunikációt elősegítő szabályrendszer meghatározása
- a pozitív énkép megnyilvánulási formáinak gyakorlására öszpontosító gyakorlatok, személyes értékek és hiányosságok helyes mérlegelése megadott szavak, reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok a kommunikációs gátak kiküszöbölése érdekében

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

VII. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos impulzusokra irányuló önkontroll gyakorlását célzó tevékenységek, saját

VII. osztály

életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, Power-Point bemutatók, stb. segítségével

- saját viselkedés elemzési képességének begyakorlására irányuló gyakorlatok a csoportos tevékenység mindennapi helyzeteiben
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok: látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sporttevékenységek által
- deviáns viselkedési módok azonosítása a mindennapi életben, valamint, a nem megfelelő internethasználat miatt - a virtuális térben

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- társalgási készségek begyakorlását célzó tevékenységek (pl. hogyan beszéljünk másokkal, hogyan találjunk közös beszédtemát, hogyan legyünk aktív hallgatók, hogyan kérdezzünk, és válaszoljunk)
- aktuális szociális eseményekkel kapcsolatos tematikus beszélgetések
- asszociációs gyakorlatok: szokások/hagyományok és a vallási ünnepek témakörökben
- polgári nevelés keretén belüli szerepjátékok, életkori sajátosságoknak megfelelően: A ma gyereke, a holnap serdülője!

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magartartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magartartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magartartásminták betartása a csoportban			

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében

VIII. osztály
<p>1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése</p> <p>Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok: az egyén szerepének azonosítása a csoport és a család szintjein - a csoporton, illetve családon belüli együttműködés és közreműködés megszilárdítására irányuló tevékenységek - más személyekkel való kapcsolati/viselkedésminták (egyének és családtagok) gyakorlati alkalmazása különböző kontextusokban
<p>1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - transzdiszciplináris tevékenységek az iskolán belüli helyes viselkedés kialakítására - nonverbális és verbális kommunikációval kapcsolatos pozitív/negatív viselkedésmódok azonosítása az iskolán belüli pozitív kapcsolatok fenntartásának érdekében - az iskola pontos címének és elhelyezkedésének ismerete egy meghatározott térben: utca, üzlet, park
<p>1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - konkrét, helyi tájékozódást segítő gyakorlatok a közvetlen környezetben - közterek látogatása és használata: utca, üzlet, park, múzeum - kirándulások, séták - szerepjátékok a korábban elsajátított szabályok alkalmazásával - a környezettudatos gondolkodás megerősítését és általánosítását célzó gyakorlati tevékenységek: Takarítsunk! Őrizzük meg a tisztaságot! - környezettudatos és erkölcsi tematikájú szerepjátékok: A zöld járőrök, Természet védők - játékok készítése újrahasznosított anyagokból: gyakorlati tevékenység

2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége

VIII. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték: Helyes viselkedés, helytelen viselkedés!
- emberek közötti kapcsolatokhoz való helyes viszonyulás, különböző élethelyzetekben: segítség, tisztelet, barátság, gyűlölet, irigység
- pozitív kapcsolati minták alkalmazása különböző kontextusokban: együttműködés, egymás segítése, jóság, szeretet, versengés
- ismerkedési és szocializációs játékok, pozitív kapcsolatok kialakítása: Segítsük a legkisebbet!
- ismerkedési és szocializációs játékok, mások iránti érdeklődés fejlesztése: Példaképem - porté
- önismereti és ismerkedési játékok, szocializációs játékok

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- változatos helyzetekre jellemző, hatékony kommunikációt segítő szabályrendszer alkalmazása- a büntetés és fegyelmezés közötti különbség
- a másokkal szembeni pozitív viszonyulásmódok begyakorlását elősegítő gyakorlatok különböző személyek/mesefigurák értékeinek és hibáinak kiértékelése/elemzése, megadott szavak/reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok a kommunikáción belüli hatékony üzenetküldés elősegítésére

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

VIII. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos impulzusokra irányuló önkontroll fejlesztését segítő tevékenységek, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, Power-Point bemutatók stb. segítségével

VIII. osztály

- saját viselkedés elemzési képességének alkalmazására irányuló gyakorlatok a csoportos tevékenység mindennapi helyzeteiben
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok: látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sport tevékenységek által
- a mindennapi életben valamint a virtuális térben fellelehető deviáns viselkedési módok elemzésének fejlesztését célzó gyakorlatok

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték a kiscsoport szintjén, az elsajátított szabályok alkalmazásával
- különböző jellegzetes környezeti feltételekhez való alkalmazkodási képességgel kapcsolatos filmek nézése (megbeszéléssel kiegészítve)
- a kiscsoportban illetve közösségben elfoglalt státusokkal és szerepekkel kapcsolatos tematikus beszélgetések: Mit tegyünk egy számunkra fontos napon?
- a polgári nevelés tematikáját érintő, életkori sajátosságoknak megfelelő, szerepjátékok: Az én példaképem!

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magartartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magartartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magartartásminták betartása a csoportban			

IX. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében**

IX. osztály
<p>1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése</p> <p>Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyén szerepe a közösségben: játékos gyakorlatok - kiegyensúlyozott családi életminta kialakítását szolgáló gyakorlatok - beszélgetések a szociális nevelés tematikáját feldolgozó CD-oktató anyagok kapcsán - gyakorlati tevékenységek a problémás helyzetekben való viselkedésmódok azonosítása érdekében
<p>1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - szerepjáték csoporttársakkal szembeni kooperatív és együttműködésen alapuló kapcsolatok begyakorlásához - a pozitív baráti kapcsolatok fejlesztése és megerősítése szabad tevékenységek segítségével: A legjobb barátom! - pozitív/negatív, nonverbális/verbális kommunikáció szintjén levő viselkedés formák azonosítása a pozitív iskolán belüli kapcsolatok kialakítása érdekében
<p>1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában</p> <p><i>Példák tanulási tevékenységekre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok személyközi kapcsolatok megerősítésére - helyes viselkedés gyakorlása különböző helyzetekben - játékos gyakorlatok különböző szociális területen való tájékozódáshoz: utca, park, üzlet, múzeum - kirándulások és séták - szerepjáték az elsajátított szabályok alkalmazására - környezettudatos magatartás kialakítása, általánosítása: Takarítsunk!, Órizzük meg a tisztaságot!

IX. osztály

- szerepjátékok erkölcsi és környezetvédelmi tartalmakkal: Zöld sarok!, Védjük a természetet!
- játékok készítése újrahasznosítható anyagokból

2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége

IX. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- foglalkozások/mesterségek azonosítását segítő tevékenységek
- a szülők foglalkozásának bemutatásához kapcsolódó tevékenységek
- szerepjáték: Mi szeretnék lenni?
- gyakorlati tevékenységek: gyár és műhelylátogatás, stb.
- a különböző szakmákra jellemző jellegzetes külső megjelenés és viselkedésmód
- önismereti, ismerkedési és szocializációs játékok

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- különböző viselkedésmódok megítélésének képességét fejlesztő játékok (pl. befejezetlen, szociális jellegű tanulsággal bíró történetek)
- változatos szociális helyzetekkel kapcsolatos filmek nézése
- szereplők/személyek tetteinek kritikus elemzését segítő gyakorlatok
- a másokkal szembeni pozitív viszonyulás elmélyítését segítő gyakorlatok, más személyek/szereplők értékeinek és hibáinak elemzése megadott szavak/reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok a kommunikációs üzenet helyes közlésének elősegítésére

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben**IX. osztály****3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően***Példák tanulási tevékenységekre:*

- erőszakos indulatokra irányuló önkontroll lehetőségeinek elmélyítése, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, power point bemutatók, stb. segítségével
- saját viselkedés elemzési képességének alkalmazására irányuló gyakorlatok a jellegzetes csoporthelyzeteknek megfelelően
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok: látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sport tevékenységek által
- a mindennapi életben valamint a virtuális térben fellelehető deviáns viselkedésmódok elemzésének képességét megszilárdító tevékenységek

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén*Példák tanulási tevékenységekre:*

- szerepjáték a kiscsoport szintjén, az elsajátított szabályok alkalmazásával
- filmek/power-point bemutatók megbeszéléssel egybekötött követését elősegítő gyakorlatok
- tematikus beszélgetések a civilizált viselkedés/viszonyulás témakörében
- a polgári nevelés tematikáját érintő, életkori sajátosságoknak megfelelő, szerepjátékok: A nagykorúság!

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magartartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magartartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magartartásminták betartása a csoportban			

X. osztály**Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek****1. Az önállóság képességének gyakorlása, a mindennapi élethez való alkalmazkodás érdekében****X. osztály****1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése**

Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során

Példák tanulási tevékenységekre:

- párbeszéd a házasság és párválasztás témakörökben
- beszélgetések a család társadalmon belüli helyét és szerepét illetően
- gyakorlati tevékenységek egy kiegyensúlyozott családmódel megzilárdítása érdekében
- beszélgetések szexuális neveléssel kapcsolatos oktató CD-k kapcsán
- gyakorlati tevékenységek-különböző viselkedésmódok problematikus helyzetekben

1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben

Példák tanulási tevékenységekre:

- az iskolán belüli helyes szociális készségek elmélyítését elősegítő gyakorlatok
- pozitív kapcsolatok megerősítését elősegítő szabad tevékenységek: A legjobb...!
- pozitív/negatív, nonverbális/verbális kommunikációval kapcsolatos viselkedésmódok megerősítését célzó tevékenységek az iskolai környezetben levő pozitív kapcsolatok fenntartása érdekében

1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában

Példák tanulási tevékenységekre:

- a személyközi kapcsolatok kiegyensúlyozottságának és érettségének megzilárdítását elősegítő tevékenységek
- a szociális környezet: (üzlet, piac, közintézmények) azonosításának, megnevezésének, szervezeti sajátosságainak, működésének megismerését segítő tevékenységek
- séták és kirándulások
- szerepjáték az elsajátított szabályok alkalmazásával
- a környezettudatos, erkölcsös magatartás fejlesztését elősegítő szerepjátékok: A zöld iskola!, Védjük a természetet!
- makettek készítése újrahasznosítható anyagokból-gyakorlati tevékenységek

2. Társas helyzetekben az emóciók és érzések megfelelő kifejezésének képessége

X. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- gyakorlati tevékenységek: gyár- és műhelylátogatás, stb.
- a különböző szakmákra jellemző jellegzetes külső megjelenés és viselkedésmód
- önismereti, ismerkedési és szocializációs játékok
- pénzügyi alapismeretek: pénzhasználattal kapcsolatos viselkedésmódok megkülönböztetésének képességét alakító tevékenységek, kisebb bevásárlások lebonyolítása

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- különböző viselkedésmódok megítélésének képességét megszilárdító tevékenységek (pl. befejezetlen történetek, szociális tanulsággal)
- szociális helyzetekkel kapcsolatos filmek nézése
- konkrét szituációkhoz kapcsolható differenciált attitűdök megszilárdítását elősegítő tevékenységek
- a családhoz, iskolához, különböző élethelyzetekhez kapcsolódó adekvát viselkedési készségek megerősítésére irányuló gyakorlatok

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

X. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- más személyek erkölcsi jellemzőinek meghatározását elősegítő gyakorlatok
- az együttélés helyes szituációinak szimulálásával kapcsolatos gyakorlatok
- gyakorlatok a csoporthoz való tartozás meghatározására
- a hovatartozási csoport egy, reprezentatív, tagjával való identifikációt elősegítő gyakorlatok

X. osztály

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték a kiscsoport szintjén, az elsajátított szabályok alkalmazásával
- a hűség és teherbeesés témájával kapcsolatos párbeszéd
- a szexuális úton terjedő betegségekkel kapcsolatos beszélgetések
- tematikus beszélgetések a civilizált viselkedés/viszonyulás témakörében
- a polgári nevelés tematikáját érintő, életkori sajátosságoknak megfelelő, szerepjátékok: A felnőttkor útján!

Tartalmak

Tartalmi területek	X. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magartartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magartartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magartartásminták betartása a csoportban			

Módszertani javaslatok

A **Szocializáció** mint a tanterv a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók személyiségének felépítésében tartópillért képez. A problémás viselkedés csökkentése érdekében a program általános és speciális kompetenciákat különböző típusú tevékenységeket javasol azzal a céllal, hogy a gyerekek egy átfogó képet kapjanak a társas élet különböző aspektusairól és kommunikációs lehetőségeiről.

Társas kapcsolatokhoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez a program különböző tevékenységeket kínál: énkép kialakítása, szociális érettség elősegítése, szociális készségek gyakorlása terén. Ugyanakkor hozzátesz olyan tevékenységeket is, amelyek az egymásra figyelmet és egymás iránti érzékenységet (empátiát) fejlesztik, olyan aspektusokra fókuszálva, mint például saját maguk és mások jogainak felismerése/elismerése, saját maguk és mások iránti felelősségvállalás.

Az iskolai tantervben a **Szocializáció** területe nélkülözhetetlen, mivel a súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók személyiségének gyerekeknek szükségük van közvetlen útmutatásra a kapcsolataik kialakításához.

Az újdonság jegyében a program értékelési kritériumokat javasol és interdiszciplináris szempontokat kínál.

A súlyos intellektuális képességzavarral élő és halmozottan sérült tanulók részére szerkesztett **Szocializáció** program tevékenységei elősegítik az iskolai csoportokhoz való alkalmazkodást, az iskolai követelményeknek megfelelő viselkedés kialakítását, az érzelmek helyes kifejezését és értelmezését.

Az ajánlott tevékenységek biztosítják a pedagógus számára a didaktikai feladatok/tartalmak egyénreszabását a gyerekek képességei, lehetőségei és fejlettségi szintjüknek megfelelően, pozitív megerősítéssel, jutalmazással módosítva a gyerekek viselkedését a helyes magatartásminták irányába.

Az ilyen típusú tevékenységekkel a pedagógus alakítja, fejleszti a gyerekek szociális kapcsolat kialakítási képességeit különböző helyzetekben, hangsúlyt fektetve a közreműködésre és a biztonságos légkör kialakítására.

BIBLIOGRAFIA :

- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București;
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București, Editura Frontiera;
- Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași;
- Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlară cu handicap*, București, Editura Pro Humanitate;
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- *** (2008), *** Programa de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008;
- *** (2014), *ABILITAREA CURRICULARĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PENTRU CLASA PREGĂTITOARE* -Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Munkacsopot:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar, Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lixandru Ioana Iuliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Ene Sanda Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr.1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény neve
Bálint Ildikó	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Csontá Éva	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Farkas József	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Orbán Melinda Magdolna	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Orbán Réka	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Pokorny Emese	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Tóth Csilla	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERVE

KOMPLEX ÉS INTEGRATÍV TERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGEK

KOGNITIV FEJLESZTÉS

Speciális oktatás

Előkészítő osztály- IV. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült
értelmi fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiais tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önállóság kialakítása, szocializáció, kognitív fejlesztés, foglalkozás- és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önállósági és szociális készségek fejlődését.

A mediált (közvetített) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:- Bevezető, - Általános kompetenciák,- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek, - Tanulási tartalmak, - Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott terület specifikus problémáinak vagy a sajátos helyzetek általános problémáinak megoldását.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ennek elsajátítási szakaszait jelölik, melyek egy iskolai ciklus alatt formálódnak. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységek** példázva vannak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és melyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttesét tartalmazza.

A tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyéni képességekhez igazodik. A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a

különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve kipróbálhatja önmagát, megfelelő támogatás mellett, és ez által, valamint megfelelő gyakorlással egy magasabb fejlettségi szintre lép. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kijelöljön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz képes, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- fizikai fejlődés területe
- észlelés fejlődésének területe
- értelmi fejlődés területe
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődésének területe

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- *A kognitiv fejlesztés* - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
- *Foglalkoztató terápia* - a környezeti elvárások és az egyéni szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát is;
- *Személyes autonómia kialakítása* - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- *Szocializáció* célja a családi és társadalmi beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
- *Játékterápia* a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára a saját test felfedezése, megismerése és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önállósági- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális

képességgzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önállóság, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- saját maguk és környezetük iránti érdeklődés kifejezésére
- a környezeti elemek érzékelési tapasztaltokra épülő megfigyelésére és felfedezésére
- a tapasztalataik körének kiterjesztésére
- az ok –okozati összefüggések megértésére
- a tanult ismeretek alkalmazására
- az egészséges életmód szabályainak elsajátítására
- az alapvető mérőeszközöket és mértékegységek használatára
- kísérletek által megérteni az anyagváltozásokat
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességgzavarral élő tanulók fejlesztése során számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

1.A közvetlen környezet megismerése a szenzomotoros képességek által

2.A megismerési és tanulási folyamat fejlesztése a pszicho individuális képességek felhasználásával

3.Kognitív viselkedés megjelenése a kapcsolatteremtésben és a csoportba való beilleszkedésben

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet megismerése a szenzomotoros képességek által

Előkészítő osztály
<p>1.1 A közvetlen környezet tárgyainak felfedezése, felismerése: Poliszenzoriális (többféle érzékszervet aktivizáló: látási, hallási, szaglási, ízlelési, tapintásos-mozgásos) játékok és feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -tárgyak felismerése és megnevezése: „<i>Mutasd a ...!</i>” „<i>Mi van a kezében?</i>” -személyek felismerése és megnevezése: „<i>Mutasd meg a ...!</i>” „<i>Mondd, ki az?</i>” - tárgy felismerése és megnevezése tárgyak sokaságából: „<i>Mutasd meg a ...!</i>” - hasonló tárgyak-képek felismerése „<i>Keressd a párját!</i>” „<i>Keress hasonlót!</i>” - különböző tárgyak képek felismerése „<i>Keress, miben különböznek!</i>” - hallási ingerek felismerése, beazonosítása és diszkriminálása: „<i>Hol hallod?</i>” „<i>Milyen állat hangját hallod?</i>” „<i>Ki szólított?</i>” „<i>Lottó játék, suttogó játék</i>” -szaglási ingerek felismerése és megnevezése: „<i>Minek az illatát érzed?</i>” - a négy alapíz (édes, sós, keserű, savanyú) felismerése és megnevezése: „<i>Milyen íze van?</i>” -alapélelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek felismerése ízlelés útján „<i>Gyümölcssaláta</i>”, „<i>Mit kóstoltál?</i>”
<p>1.2 Tárgyak tulajdonságainak felfedezése manipulálás által   Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző formájú, nagyságú, színű tárgyakkal való manipulálás - telefonnal tablettel való manipulálás - különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festés - gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrása, formázás - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése - különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével - kockákból tömbház, híd építése -puzzle játékok
<p>1.3 Testséma és lateralitás elemeinek felfedezése   Testséma és lateralitás fejlesztését célzó érzékszervi-mozgásos feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - testhelyzet változtatás játéka, nagymozgásos játékok „<i>Testünk mozgásban</i>” - a test fő részeinek felismerése és megnevezése -a különböző kis testrészek (térd, könyök, csukló stb.) felismerése és megnevezése - vizuális szintézis: testséma puzzle -hiányzó testrészek felismerése és megnevezése (rajz, puzzle,stb.)
<p>1.4 Az alapvető perceptuális konstanciák felfedezése (szín, alak, nagyság)   Érzékszervi-mozgásos feladatok tárgyi/ képi szinten</p> <ul style="list-style-type: none"> -azonosság és különbség észlelése tárgyi/képi szinten, halmazalkotás 1-2 kritérium alapján szín, forma, nagyság „<i>Csoportosítsd nagyság szerint!</i>”, „<i>Színes kockák-poharak csoportosítása</i>”, „<i>Karikázz szín-forma szerint!</i>” -soralkotás nagyság szerinti sorrend „<i>Tedd sorba!</i>”

- építkezés kockából minta szerint, kritérium alapján (szín, forma, nagyság)
- tárgy-tárgy, tárgy-kép megfeleltetés, analizálás-szintetizálás „Lottó játék”, „Párkeresés”, „Keresd az árnyékát!”
- tárgy/kép és kontúrjének megfeleltetése
- forma kitöltése gyurmával, agyaggal

1.5 Tér és idő érzékelés elemeinek felfedezése

Térérezékelés fejlődését szolgáló érzékszervi-mozgásos feladatok

- feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*):(fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)
- a tárgy elhelyezése a közvetlen környezetben (fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)
- feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten (síkban) „Keresd a képek helyét, hova talál!”” Ragaszd a megfelelő helyre!”

2.A megismerési és tanulási folyamat fejlesztése a pszicho individuális képességek felhasználásával

Előkészítő osztály

2.1 feladatok az értelmi fejlesztéshez szükséges, látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek gyakorlására

- feladatok-játékok: „Milyen tárgy tűnt el?” „Kinek a hangját hallod?” „Az ujjak játéka: esik az eső, dörög az ég, lecsap a villám, kisütött a nap”
- részekből egész alkotása tárgyi szinten, lego játékok
- részekből egész alkotása pl.pálcikákból, gyufákból, mértani formákból ismert tárgyak készítése (emberi alakzat, hétköznapi tárgyak váza)
- részekből egész alkotása emlékezetből, tárgyi szinten
- egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi szinten (kicsi-nagy, vékony-vastag, alacsony-magas, hideg-meleg) „Válaszd ki a tárgyat!”
- képek megfeleltetése (szín, forma stb. szerint) „Árnyékok játéka”, „Lotto”, „Keresd a párját!”
- nonverbális utánzásos feladatok (motrikus szerialitásra) „Csináld utánam!” „Kövesd az útvonalat!”
- hallási figyelem fejlesztésének feladata: „Mikor hallod a ...szót, tapsolj!”

2.2. Önellátáshoz és önálló viselkedéshez szükséges jártasságok megjelenése

- a toalett és a tisztálkodási eszközök felismerése tárgyi/képi szinten
- biológiai szükséglet verbális és nonverbális kifejezésének gyakorlása
- arc, kéz, test tisztántartási folyamata, lépéseinek gyakorlása
- a különböző helységek (konyha, fürdő, tanterem stb.) bútorzatának és eszközeinek tárgyi/képi szinten való felismerésének (verbális-nonverbális) gyakorlása

2.3 A tanult képességek érvényesítése az önálló viselkedésben

-a mindennapi élet szükségleteit kielégítő szerepjátékok: „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*” stb.

3.Kognitív viselkedés megjelenése a kapcsolatteremtésben és a csoportba való beilleszkedésben

Előkészítő osztály

3.1 egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció felismerése, (tárgyak- élőlények)

-tárgyakkal való játék, tárgyak csoportjának összehasonlítása (sok-kevés, több-kevesebb, stb.)
-családtagok magasságának, életkorának összehasonlítása (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)

3.2. egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása, (tárgyak- élőlények)

-egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása élőlények esetében (pl.tyúkanyó és csibéi: hány, sok-kevés, több-kevesebb, stb.)
-egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása meseszereplők esetében („*Hófehérke és a hét törpe*”, „*A három kecskegida*”)

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése Testséma és laterális: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma laterális kialakulása Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a psichoindivduális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és

	<p>akarat fejlesztése</p> <p>-analízis-szintézis tárgyi és képi szinten</p> <p>-beillesztéses feladatok</p> <p>-tárgyak-képek részeinek összeillesztése</p> <p>-egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten,</p> <p>-ráhelyezés, képegyeztesítés</p> <p>-verbális, non- verbális utánpótlás</p> <p>-a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése</p> <p>-főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöltségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.)</p> <p>-egyszerű képek szóbeli leírása</p> <p>-egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása</p>
3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <p>-mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak)</p> <p>-mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok)</p> <p>-mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények)</p>

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet megismerése a szenzomotoros képességek által

I. osztály
<p>1.1A közvetlen környezet tárgyainak felfedezése, felismerése:</p> <p>Poliszenzoriális (többféle érzékszervet aktivizáló: látási, hallási, szaglási, ízlelési, tapintásos-mozgásos) játékok és feladatok</p> <p>-tárgyak felismerése és megnevezése: „<i>Mutasd a ...!</i>” „<i>Mi van a kezében?</i>”</p> <p>- személyek felismerése és megnevezése: „<i>Mutasd meg a ...!</i>” „<i>Mondd, ki az?</i>”</p> <p>- tárgy felismerése és megnevezése tárgyak sokaságából: „<i>Mutasd meg a ...!</i>”</p>

- hasonló tárgyak/képek felismerése „*Keressd a párját!*” „*Keress hasonlót!*”
- különböző tárgyak/ képek felismerése „*Keressd, miben különböznek!*”
- hallási ingerek felismerése, beazonosítása és diszkriminálása: „*Hol hallod?*” „*Milyen állat hangját hallod?*” „*Ki szólított?*” „*Lottó játék*” „*Suttogó játék*”
- szaglási ingerek felismerése és megnevezése: „*Minek az illatát érzed?*”
- a négy alapíz (édes, sós, keserű, savanyú) felismerése és megnevezése: „*Milyen íze van?*”
- alapélelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek felismerése ízlelés útján „*Gyümölcssaláta*” „*Mit kóstoltál?*”
- látási és hallási érzékelés fejlesztését célzó feladatok
- fújó gyakorlatok, hangejtési gyakorlatok hangszerek segítségével
- különböző hangszerek megnevezése és felismerése (dob, furulya, csengő, szájharmonika, trombita, kasztanyetta, rumbatók, pianínó stb.)

1.2Tárgyak tulajdonságainak felfedezése manipulálás által

Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok

- különböző formájú, nagyságú, színű tárgyakkal való manipulálás
- telefonnal tablettel való manipulálás
- különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festés
- gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrása, formázás
- üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése
- különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével
- kockákból tömbház, híd építése
- puzzle játékok
- csiptetős gyakorlatok
- gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavarozás, gombolási, zsinórozás/tekerceselés gyakorlatok
- domináns kéz, lateralitás, szem –kéz koordináció, szegmentális kontroll, alapvető gesztusok fejlesztését célzó játékok, zenélő játékok

1.3 Testséma és lateralitás elemeinek felfedezése

Testséma és lateralitás fejlesztését célzó érzékszervi-mozgásos feladatok

- testhelyzet változtatás játéka, nagymozgásos játékok „*Testünk mozgásban*”
- a test fő részeinek felismerése és megnevezése
- a különböző testrészek (térd, könyök, csukló stb.) felismerése és megnevezése
- vizuális szintézis: testséma puzzle
- hiányzó testrészek felismerése és megnevezése (rajz, puzzle, stb.)
- gyurmázás (zöldség, gyümölcs, emberke, állatok)
- analizáló készség fejlesztése digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások által

1.4 Az alapvető perceptuális konstanciák felfedezése (szín, alak, nagyság)

Érzékszervi-mozgásos feladatok tárgyi/ képi szinten

- azonosság és különbség észlelése tárgyi/képi szinten, halmazalkotás 1-2 kritérium alapján szín, forma, nagyság „*Csoportosítsd nagyság szerint!*” „*Színes kockák-poharak csoportosítása*”, „*Karikázz szín-forma szerint*”
- soralkotás nagyság szerinti sorrend „*Tedd sorba!*”

a-építkezés kockából minta szerint, kritérium alapján (szín, forma, nagyság)
 -tárgy-tárgy, tárgy-kép megfeleltetés, analizálás-szintetizálás „Lottó játék”, „Keresd a párját!”, „Keresd az árnyékát!”
 - tárgy és körvonalának megfeleltetése
 - forma kitöltése gyurmával, agyaggal
 -változatos grafikus feladatok
 -érzékszervi-mozgásos játékok digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások által

1.5 Tér és idő érzékelés elemeinek felfedezése

Térérezékelés fejlődését szolgáló érzékszervi-mozgásos feladatok

-feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*):(fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)

--feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben (fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)

-feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten „Keresd a képek helyét!” „Hova talál?” „Ragaszd a megfelelő helyre!”

-tér és időérezékelés fejlesztését célzó érzékszervi -mozgásos feladatok

- mozgásos feladatok:” Kövesd a ritmust.” „ Vigyázz (piros) kész(sárga) rajt(zöld)!”

2.A megismerési és tanulási folyamat fejlesztése a pszicho individuális képességek felhasználásával

I.osztály

2.1 feladatok az értelmi fejlesztéshez szükséges, látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek gyakorlására

-feladatok-játékok: „Milyen tárgy tűnt el?” „Kinek a hangját hallod?” „Az ujjak játéka: esik az eső, dörög az ég, lecsap a villám, kisütött a nap”

-beillesztéses feladatok

-részekből egész alkotása tárgyi szinten, lego játékok, szétszedhető tárgyak

-részekből egész alkotása pl.pálcikákból, gyufákból, mértani formákból ismert tárgyak készítése (emberi alakzat, hétköznapi tárgyak váza)

-kevés darabból álló egész alkotása emlékezetből, tárgyi szinten

-egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi szinten (kicsi-nagy, vékony-vastag, alacsony-magas, hideg-meleg) „Válaszd ki a tárgyat!”

-képek megfeleltetése (szín, forma stb. szerint) „Árnyékok játéka”, „Lottó”, „Keresd a párját!”

-nagymozgást és artikulációs mozgást ügyesítő gyakorlatok: nonverbális utánpótlás, pantomim, mimika játékok

-mozgás és ritmus követés gyakorlatai, mozgással kísért dalok

-egyszerű képek szóbeli leírása

-egyszerű mozgásminták végrehajtása vezényszóra: „Szoborjáték”, „Törpejárás” stb. (akaratlagos gátlás és önkontroll)

2.2. Önellátáshoz és önálló viselkedéshez szükséges jártasságok megjelenése

- a toalet és a tisztálkodási eszközök felismerése tárgyi/képi szinten
- biológiai szükséglet verbális és nonverbális kifejezésének gyakorlása
- arc, kéz, test tisztántartási folyamata lépéseinek gyakorlása
- a különböző helységek (konyha, fürdő, tanterem, nappali stb.) bútorzatának és eszközeinek tárgyi/képi szinten való felismerésének (verbális-nonverbális) gyakorlása

2.3 A tanult képességek érvényesítése az önálló viselkedésben

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő szerepjátékok : „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*” stb.

3.Kognitív viselkedés megjelenése a kapcsolatteremtésben és a csoportba való beilleszkedésben**I. osztály****3.1 egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció felismerése, (tárgyak- élőlények)**

- tárgyakkal való játék, tárgyak csoportjának összehasonlítása (sok-kevés, több-kevesebb, stb.)
- családtagok magasságának, életkorának összehasonlítása (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)

3.2. egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása, (tárgyak- élőlények)

- egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása élőlények esetében (pl.tyúkanyó és csibéi hány, sok-kevés, több-kevesebb,stb.)
- egyszerű, különbözőséget kifejező reláció megállapítása meseszereplők esetében („*Hófehérke és a hét törpe*”, „*A három kecskegida*”)

TARTALMAK

Tartalmi egységek	I. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus	Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és

<p>folyamatok szintjén</p>	<p>akarat fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -analízis-szintézis tárgyi és képi szinten -beillesztéses feladatok -tárgyak-képek részeinek összeillesztése -egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten, -ráhelyezés, képegyeztetés -verbális, non- verbális utánpótlás -a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése -főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.) -egyszerű képek szóbeli leírása -egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása -információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés, alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés. reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények)

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet megismerése a szenzomotoros képességek által

II. osztály
<p>1.1A közvetlen környezet tárgyainak felfedezése, felismerése: Poliszenzoriális (többféle érzékszervet aktivizáló: látási, hallási, szaglási, ízlelési, tapintásos-mozgásos) játékok és feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -tárgyak felismerése és megnevezése: „<i>Mutasd a ...!</i>” „<i>Mi van a kezében?</i>” -személyek felismerése és megnevezése: „<i>Mutasd meg a...!</i>” „<i>Mondd, ki az?</i>” - tárgy felismerése és megnevezése tárgyak sokaságából: „<i>Mutasd meg a ...!</i>” - hasonló tárgyak/képek felismerése „<i>Keressd a párját!</i>” „<i>Keress hasonlót!</i>” -különböző tárgyak /képek felismerése „<i>Keressd, miben különböznek!</i>” -hallási ingerek felismerése, beazonosítása és diszkriminálása: „<i>Hol hallod?</i>” „<i>Milyen állat hangját hallod?</i>” „<i>Ki szólított?</i>” „<i>Lottó játék</i>”, „<i>Suttogó játék</i>” -szaglási ingerek felismerése és megnevezése: „<i>Minek az illatát érzed?</i>” -a négy alapíz (édes, sós, keserű, savanyú) felismerése és megnevezése: „<i>Milyen íze van?</i>” -alapélelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek felismerése ízlelés útján „<i>Gyümölcssaláta</i>” „<i>Mit kóstoltál?</i>”
<p>1.2 Tárgyak tulajdonságainak felfedezése manipulálás által   Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző formájú, nagyságú, színű tárgyakkal való manipulálás -telefonnal tablettel való manipulálás -különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festés - gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrása, formázás - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése -különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével - kockákból tömbház, híd építése -puzzle játékok -csiptetős gyakorlatok, -gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavarozás, zsinórozás-tekerceselés, gombolási, tépési gyakorlatok -domináns kéz, lateralitás, szem –kéz koordináció, szegmentális kontroll, alapvető gesztusok fejlesztését célzó játékok, zenélő játékok
<p>1.3 Testséma és lateralitás elemeinek felfedezése   Testséma és lateralitás fejlesztését célzó érzékszervi-mozgásos feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> -testhelyzet változtatás játéka, nagymozgásos játékok „<i>Testünk mozgásban</i>” - a test fő részeinek felismerése és megnevezése -a különböző testrészek (térd, könyök, csukló stb.) felismerése és megnevezése - vizuális szintézis: testséma puzzle -hiányzó testrészek felismerése és megnevezése (rajz, puzzle, stb.)

-gyurmázás (zöldség, gyümölcs, emberke, állatok)
 -analizáló készség fejlesztése digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások által

1.4 Az alapvető perceptuális konstanciák felfedezése (szín, alak, nagyság)

Érzékszervi-mozgásos feladatok tárgyi/ képi szinten

-azonosság és különbség észlelése tárgyi/képi szinten, halmazalkotás 1-2 kritérium alapján szín, forma, nagyság „*Csoportosítsd nagyság szerint!*” „*Színes kockák-poharak csoportosítása*”, „*Karikázz szín-forma szerint!*”

-soralkotás nagyság szerinti sorrend „*Tedd sorba!*”

-építkezés kockából minta szerint, kritérium alapján (szín, forma, nagyság)

-tárgy-tárgy, tárgy-kép megfeleltetés, analízálás-szintetizálás Lótó játék, párkeresés, keresd az árnyékát

- tárgy és körvonalának megfeleltetése

-forma kitöltése gyurmával, agyaggal

-érzékszervi-mozgásos játékok digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások által

1.5 Tér és idő érzékelés elemeinek felfedezése

Térérzékelés fejlődését szolgáló érzékszervi-mozgásos feladatok

-feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*):(fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt,ott)

--feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben (fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)

-feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten „*Keresd a képek helyét!*” „*Hova talál?*” „*Ragaszd a megfelelő helyre!*”

-tér és időérzékelés fejlesztését célzó érzékszervi -mozgásos feladatok

- mozgásos feladatok: *Kövesd a ritmust!*” „*Vigyázz (piros) kész(sárga) rajt(zöld)!*”

-feladatok az időhatározók megértésére: most, előbb, utóbb, utána, a végén, ma, holnap, tegnap, reggel, este, délben stb.

-- feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „*Képes órarend*”

- feladatok az évszakok tulajdonságainak felismerésére „*Évszakok játéka*”, „*A természet naptára*”

-feladatok az évszakkak és nemnek (férfi-nő) megfelelő öltözet egyeztetésére

2.A megismerési és tanulási folyamat fejlesztése a psicho individuális képességek felhasználásával

II.osztály

2.1 feladatok az értelmi fejlesztéshez szükséges, látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek gyakorlására

-feladatok-játékok: „*Milyen tárgy tűnt el?*” „*Kinek a hangját hallod?*” „*Az ujjak játéka: esik az eső, dörög az ég, lecsap a villám, kisütött a nap*”

-részekből egész alkotása pl .pálcikákból, gyufákból, mértani formákból ismert tárgyak készítése (emberi alakzat, hétköznapi tárgyak váza)

- kevés részecskéből álló egész alkotása emlékezetből, tárgyi szinten
- egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi szinten (kicsi-nagy, vékony-vastag, alacsony-magas, hideg-meleg) *Válaszd ki a tárgyat!*
- képek megféleltetése (szín, forma stb. szerint) „*Árnyékok játéka*” „*Lottó*”, „*Keresd a párját!*”
- vizuális memória fejlesztése digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások által
- hallási emlékezet fejlesztő játékok: mondd utánam a versikét. „*Ismételd meg a hallott szavakat!*” „*Ha hallod a szót, hangot, tapsolj!*”
- fonémák analízise és szintézise. hangok szóban elfoglat helye
- olvasás-írás feladatok ismerd fel a betűt. gyűjts szavakat a megadott betűvel.
- másolási feladatok
- szabad vagy tematikus rajzok: „*Az én családom*”, „*Tavaszi*”
- hiányos rajzok kiegészítése
- egyszerű kolázzstehnikával megvalósított kézimunkák: „*Mozaik*”, „*Színes szőnyeg*”
- egyszerű mozgásminták végrehajtása vezényszóra: „*Szoborjáték*”, „*Indiánszökdelés*”, „*Törpejárás*” (akaratlagos gátlás és önkontroll)
- a hangerősség és a hangszín kontrollja: suttogó és hangos beszéd váltakozása, telefonjáték
- főfogalom alá való rendezés (szókincs: színek, zöldségek, gyümölcsök, állatok, mesterségek, közlekedési eszközök stb.)
- relaxációs gyakorlatok: „*A tündér*”, „*Az erdei ösvény*”, „*Helyezkedj el kényelmesen! Hunyd be szemeidet! Légzésed nyugodt – belégzés – kilégzés – belégzés – kilégzés. Beszívjuk a levegőt, kifújuk*”

2.2. Önellátáshoz és önálló viselkedéshez szükséges jártasságok megjelenése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok, használati tárgyak bevonásával: „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*”
- önkiszolgálási készségek fejlesztését célzó játékok: „*Asztalterítés*”, „*Öltözködés*”
- feladathelyzet: „*Egy jó tett!*” „*Védjük a természetet!*” tematikájú tevékenységek
- stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos
- versenyek (rajz, tánc, ének, főzőverseny)

2.3 A tanult képességek érvényesítése az önálló viselkedésben

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő szerepjátékok : „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*” stb.

3.Kognitív viselkedés megjelenése a kapcsolatteremtésben és a csoportba való beilleszkedésben

II. osztály

3.1 egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció felismerése, (tárgyak- élőlények)

- tárgyakkal való játék, tárgyak csoportjának összehasonlítása (sok-keves, több-kevesebb, stb.)
- családtagok magasságának, életkorának összehasonlítása (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)

3.2. egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása, (tárgyak- élőlények)

-egyszerű, különbözősége kifejező mennyiségi reláció megállapítása élőlények esetében (pl.tyúkanyó és csibéi: hány, sok-kevés, több-kevesebb, stb.)
-állatfigurákkal, makettekkel való játék

TARTALMAK

Tartalmi egységek	II. osztály
<p>1. Kognitív viselkedés perceptiv-motrikus szinten</p>	<p>Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése</p> <p>Testséma és laterális: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma laterális kialakulása</p> <p>Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés</p> <p>Szem-kéz koordináció</p>
<p>2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén</p>	<p>Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül</p> <p>A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése</p> <p>-analízis-szintézis tárgyi és képi szinten</p> <p>-beillesztéses feladatok</p> <p>-tárgyak-képek részeinek összeillesztése</p> <p>-egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten,</p> <p>-ráhelyezés, képegyeztesítés</p> <p>-verbális, non- verbális utánzás</p> <p>-a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése</p> <p>-főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.)</p> <p>-egyszerű képek szóbeli leírása</p> <p>-egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása</p> <p>-információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés, alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés, reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (elölények) -mennyiségi reláció meghatározása, (állatfigurák/meseszereplők)

III. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet megismerése a szenzomotoros képességek által

III. osztály
<p>1.1A közvetlen környezet tárgyainak ismerete:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hasonló tárgyak kiválasztása tárgyak sokaságából - hasonló –nem hasonló tárgyak csoportosítása -egyszerű tulajdonságok alapján történő csoportosítás (kicsi-nagy, könnyű-nehéz, hideg-meleg, vékony-vastag, kemény-puha) -a tárgy anyaga szerint való csoportosítás (fából, papírból, műanyagból, üvegből, gumiból, bőrből, fémből, gyapjúból készült tárgyak) -tárgyak tapintás által való kiválasztása (három, nem átlátszó zsákban egy tulajdonságban különböző tárgyak kitapintása, kicsi-nagy, kemény-puha, vékony-vastag, sima-durva kritériumok alapján) - a négy alapíz (édes, sós, keserű, savanyú) megnevezése - különböző hangszerek megnevezése és felismerése (dob, furulya, trombita, zongora, csörgők, harangocskák stb.)

-zenehallgatás, filmnézés

Tárgyak tulajdonságainak felfedezése manipulálás által

Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok

- telefon, tablett manipulálása
- különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festés
- gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrása, formázás
- üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése
- különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével
- kockákból tömbház, híd építése
- gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavarozás, zsinórozás-tekerceselés gombolási, tépési gyakorlatok
- különböző anyagú és térbeli elhelyezésű (vízszintes, függőleges) sablon körvonalának ujjal-ceruzával való körülrajzolása, színezés, rajzolás, varrás utánzása
- játékok labdákkal, körökkel, teke bábukkal, színes tekegolyókkal
- domináns kéz, lateralitás, szem –kéz koordináció, szegmentális kontroll, alapvető gesztusok fejlesztését célzó játékok

1.3 Testséma és lateralitás elemeinek felfedezése

Testséma és lateralitás fejlesztését célzó érzékszervi-mozgásos feladatok

- testhelyzet változtatás játéka, nagymozgásos játékok „*Testünk mozgásban*”, „*Szoborjáték*”
- légzés akaratlagos kontrollja
- a test fő részeinek felismerése és megnevezése, a kisebb testrészek (térd, könyök, csukló stb.) felismerése és megnevezése
- testséma puzzle (vizuális szintézis)
- hiányzó testrészek felismerése és megnevezése (rajz, puzzle, stb.)
- gyurmázás (zöldség, gyümölcs, emberke, állatok)

1.4 Az alapvető perceptuális konstanciák felfedezése (szín, alak, nagyság)

Érzékszervi-mozgásos feladatok tárgyi/ képi szinten

- azonosság és különbség észlelése tárgyi/képi szinten, halmazalkotás 1-2 kritérium alapján szín, forma, nagyság „*Csoportosítsd nagyság szerint!*” „*Színes kockák-poharak csoportosítása*”, „*Karikázz szín-forma szerint!*”
- építkezés kockából minta szerint, kritérium alapján (szín, forma, nagyság)
- tárgy-tárgy, tárgy-kép megfeleltetés, (analízis-szintézis) „*Lottó játék*”, „*Párkeresés*”, „*Keress az árnyékát!*”
- tárgy és körvonalának megfeleltetése
- forma kitöltése gyurmával, agyaggal
- szórakoztató jellegű grafikus tevékenységek

1.5 Tér és idő érzékelés elemeinek felfedezése

Térérezékelés fejlődését szolgáló érzékszervi-mozgásos feladatok

- mozgásos feladatok: „*Kövessd a ritmust!*” „*Vigyázz (piros) kész(sárga) rajt(zöld)!*”
- feladatok az időhatározók megértésére: most, előbb, utóbb, utána, a végén, ma, holnap, tegnap, reggel, este, délben stb.
- a hét napjainak memorizálása, versikék, énekek által

- feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „*Képes órarend*”
- feladatok az évszakok tulajdonságainak felismerésére *Évszakok játéka, A természet naptára*
- feladatok az évszaknak és nemnek (férfi-nő) megfelelő öltözet egyeztetésére
- rövid történet eseményképeit időrendi sorrendbe helyezni (események sorrendje)

2.A megismerési és tanulási folyamat fejlesztése a pszicho individuális képességek felhasználásával

III.osztály

2.1 Feladatok az értelmi fejlesztéshez szükséges, látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek gyakorlására

- feladatok a látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek fejlesztésére
- feladatok-játékok: „*Milyen tárgy tűnt el?*” „*Kinek a hangját hallod?*” „*Az ujjak játéka: esik az eső, dörög az ég, lecsap a villám, kisütött a nap*”
- feladatok a gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztésére
- analízis-szintézis tárgyi/ képi szinten
- beillesztéses játékok
- a-részekből egész alkotása tárgyi szinten, lego játékok
- részekből egész alkotása képi szinten pl.pálcikákból, gyufákból, mértani formákból ismert tárgyak készítése (emberi alakzat, hétköznapi tárgyak váza)
- puzzle részekből egész alkotása képi szinten, emlékezetből.
- összehasonlítás és rendezés-csoportosítás
- egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi/képi szinten (kicsi-nagy, vékony-vastag, alacsony-magas, hideg-meleg) „*Válaszd ki a tárgyat!*”
- egyszerű gesztusokkal kísért utasítás megértése
- az artikulációs bázis ügyességét és összerendezettségét szolgáló feladatok (hangutánzó szavak, verbalizálás a tárgyakkal való manipulálás során)
- főfogalom alá való rendezés (szókincs: színek, zöldségek, gyümölcsök, állatok, mesterségek, közlekedési eszközök stb.)
- mondatkiegészítés feladatai (vizuális segítséggel, vagy segítség nélkül), mondatalkotás összekeveredett szavakból
- tematikus párbeszéd, segédkérdésekkel „*Ki?*”, „*Mi?*”, „*Hova?*” „*Mivel?*” (tárgyi/képi segítséggel)
- szerepjátékok „*Doktoros. Tanítós, Elárusítás*”
- szókincsfejlesztés (rokon és ellentétes értelmű szavak)
- mesélés (képi \verbális segítséggel vagy nélkül)
- egyszerű képek szóbeli leírása
- hangok szóban elfoglalt helyének tudatosítása, hang analízis-szintézis feladatai
- olvasás-írás feladatok „*Ismerd fel a betűt!*” „*Gyűjts szavakat a megadott betűvel!*”
- másolási feladatok
- képzelet fejlesztését célzó feladatok
- összerakós, építkező játékok, tárgyi szinten kockák segítségével sínek, házak, hidak építése stb.
- relaxációs gyakorlatok: „*A tündér*”, „*Az erdei ösvény*”, „*Helyezkedj el kényelmesen! Hunyd be szemeidet! Légzésed nyugodt – belégzés – kilégzés – belégzés – kilégzés. Beszívjuk a levegőt, kifújuk*”

2.2. Önellátáshoz és önálló viselkedéshez szükséges jártasságok megjelenése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok, használati tárgyak bevonásával: „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*”
- stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos
- versenyek (rajz, tánc, ének, főzőverseny)

2.3 A tanult képességek érvényesítése az önálló viselkedésben

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő szerepjátékok : „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdába*”, stb.
- önkiszolgálási készségek fejlesztését célzó játékok: „*Asztalterítés*”, „*Öltözködés*”
- feladathelyzet: „*Egy jó tett*”, „*Védjük a természetet!*” tematikájú tevékenységek

3.Kognitív viselkedés megjelenése a kapcsolatteremtésben és a csoportba való beilleszkedésben**III. osztály****3.1 egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció felismerése, (tárgyak- élőlények)**

- tárgyakkal való játék, tárgyak csoportjának összehasonlítása (sok-kevés, több-kevesebb, stb.)
- családtagok magasságának, életkorának összehasonlítása (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)
- egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása élőlények esetében (pl.tyúkanyó és csibéi: hány, sok-kevés, több-kevesebb,stb.)
- állatfigurákkal, makettekkel való játék

3.2. egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása, (szimbólumok-mértékegységek)

- a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú, válasz ki a leghosszabb cernát
- folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőszalag, 1litres üveg,1kg-os súly) mérőeszközök segítségével
- a tömeg jellemzőinek megfelelő használata: könnyű-nehez, könnyebb-nehezebb, ugyanolyan nehéz, „*A malomba...*”, „*Melyik zsák nehezebb?*”

TARTALMAK

Tartalmi egységek	III. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptiv-motrikus szinten	<p>Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése</p> <p>Testséma és laterális: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma laterális kialakulása</p> <p>Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés</p>

	Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	<p>Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül</p> <p>tárgyak kritérium szerinti felismerése, megnevezése</p> <p>A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése</p> <p>-analízis-szintézis tárgyi és képi szinten</p> <p>-beillesztéses feladatok</p> <p>-tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése</p> <p>-egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten,</p> <p>-ráhelyezés, képegyeztetés</p> <p>-verbális, non- verbális utánpótlás</p> <p>-a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése</p> <p>-főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.)</p> <p>-egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján</p> <p>-egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása</p> <p>-információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében</p> <p>-tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez</p> <p>- a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése</p> <p>- egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása</p> <p>-önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés, alvás stb.)</p> <p>-a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés, reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.)</p> <p>-a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés</p>
3. Kognitív viselkedés a	Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció

szociális integráció szintjén	megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás) -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (elölények) -szimbólumok, megfeleltetés -mértékegységek megfelelő használata
--------------------------------------	--

IV. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A közvetlen környezet megismerése a szenzomotoros képességek által

IV. osztály
<p>1.1A közvetlen környezet tárgyainak ismerete: Poliszenzoriális (többféle érzékszervet aktivizáló: látási, hallási, szaglási, ízlelési, tapintásos-mozgásos) játékok és feladatok -konkrét tevékenység az élő és tárgyi környezettel: Az észlelés fejlesztése a különböző érzékszervek összekapcsolása által   Sztereognosztikus feladatok (tapintásos, mozgásos és vizuális játékok)   -egyszerű csoportosítási feladatok, például „<i>Válogasd külön a ceruzákat és a radírokat, a teniszlabdákat és a kockákat!</i>”   - hasonló tárgyak kiválasztása tárgyak sokaságából   - hasonló –nem hasonló tárgyak csoportosítása   - egyszerű tulajdonságok alapján történő csoportosítás (kicsi-nagy, könnyű-nehé, hideg-meleg, vékony-vastag, kemény-puha)   -ízlelési –szaglási játékok   - alapélelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek felismerése ízlelés útján   - a négy alapíz (édes, sós, keserű, savanyú) megnevezése   - látási-hallási játékok   - fújó gyakorlatok, hangejtési gyakorlatok hangszerek segítségével   - különböző hangszerek megnevezése és felismerése (dob, furulya, trombita, zongora, csörgők, harangocskák stb.)</p>
<p>1.2Tárgyak tulajdonságainak felfedezése manipulálás által   Szem-kéz koordináció fejlesztését célzó játékok   - különböző színű és formájú tárgyak manipulálása   - telefon, tablett manipulálása   - különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festés   - gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrása, formázás   - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése</p>

- különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével
- kockákból tömbház, híd építése
- puzzle játékok
- csiptetős játékok
- gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavarozás, zsinórozás-tekerceselés gombolási, tépési gyakorlatok
- szórakoztató jellegű grafikus feladatok: különböző anyagú és térbeli elhelyezésű (vízszintes, függőleges) sablon körvonalának ujjal-ceruzával való körülrajzolása, színezés, rajzolás,

1.3 Testséma és lateralitás elemeinek felfedezése

Testséma és lateralitás fejlesztését célzó érzékszervi-mozgásos feladatok

- testhelyzet változtatás játéka, nagymozgásos játékok „*Testünk mozgásban*”, „*Szoborjáték*”
- légzés akaratlagos kontrollja
- a test fő részeinek felismerése és megnevezése, a kisebb testrészek (térd, könyök, csukló stb.) felismerése és megnevezése
- testséma puzzle (vizuális szintézis)
- hiányzó testrészek felismerése és megnevezése (rajz, puzzle, stb.)
- gyurmázás (zöldség, gyümölcs, emberke, állatok)
- szintézáló készség fejlesztését célzó játékok digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások

1.4 Az alapvető perceptuális konstanciák felfedezése (szín, alak, nagyság)

Érzékszervi-mozgásos feladatok tárgyi/képi szinten

- felismerés és diszkrimináció tárgyi/képi szinten, 1-2 kritérium alapján szín, alak, nagyság „*Csoportosítsd nagyság szerint!*” „*Színes kockák-poharak*” „*Karikázz szín-forma szerint!*”
- soralkotás nagyság szerint tedd a poharakat-törpéket sorba
- építkezés kockából minta szerint, kritérium alapján (szín, forma, nagyság)
- tárgy-tárgy, tárgy-kép megfeleltetés, (analízis-szintézis) „*LOTTO játék*”, „*Párkeresés*”, „*Keresd az árnyékát!*”
- tárgy és körvonalának megfeleltetése
- forma kitöltése gyurmával, agyaggal
- változtató grafikus tevékenységek
- érzékszervi-mozgásos játékok, digitális tananyagok, oktató programok, fejlesztő alkalmazások által

1.5 Tér és idő érzékelés elemeinek felfedezése

Térérezékelés fejlődését szolgáló érzékszervi-mozgásos feladatok

- feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*):(fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)
  - feladatok a tárgy elhelyezésére a közvetlen környezetben (fent, lent, alatt, fölött, mellett, közel, távol, itt, ott)
  - feladatok a térbeli helyzet felismerésére és megnevezésére képi szinten
- Időérezékelés fejlődését szolgáló perceptív-motrikus feladatok
- feladatok az időhatározók megértésére: most, előbb, utóbb, utána, a végén, ma, holnap, tegnap, reggel, este, délben stb.

- feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „*Képes órarend*”
- feladatok az évszakok tulajdonságainak felismerésére „*Évszakok játéka*”, „*A természet naptára*”
- feladatok az évszaknak megfelelő öltözet egyeztetésére

2.A megismerési és tanulási folyamat fejlesztése a pszicho individuális képességek felhasználásával

IV.osztály

2.1 Feladatok az értelmi fejlesztéshez szükséges, látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek gyakorlására

Feladatok a látási, hallási, tapintási és mozgásos képzetek fejlesztésére

-feladatok-játékok: „*Milyen tárgy tűnt el?*” „*Kinek a hangját hallod?*” „*Az ujjak játéka: esik az eső, dörög az ég, lecsap a villám, kisütött a nap*”

Feladatok a gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztésére

- analízis-szintézis tárgyi /képi szinten

-részekből egész alkotása képi szinten pl.pálcikákból, gyufákból, mértani formákból ismert tárgyak készítése (emberi alakzat, hétköznapi tárgyak váza)

-puzzle részekből egész alkotása képi szinten, emlékezetből.

-összehasonlítás és rendezés-csoportosítás

--pótlás és elvétel által a halmaz elemeinek mennyiségi megváltoztatása: „*Nagyobbítsd!*”

„*Kissebítsd!*”, „*Pótold!*”, „*Vegyd el belőle!*”

- képek megfeleltetése (szín, forma, tárgy szerint) „*Árnyékok játéka*”, „*Lottó*”, „*Keresd a párját!*”

- különbségek felismerése tárgyi\ képi szinten. „*Miben különbözik?*”

-adott 1-2 kritérium szerint (szín, forma, nagyság) tárgyak/ jelenségek csoportosítása rendszerezése

-absztrakció (elvonatkoztatás) és általánosítás

- lényeges tulajdonság alapján azonos csoportba való sorolás, halmazalkotás

-asszociációs –megfeleltetési feladatok, két dolog közötti kapcsolat felismerése – „*Állatcsalád*”, „*Gyümölcssaláta*”, „*Ki hol lakik?*”, „*Mivel táplálkozik?(anya-kölyke, pohár-tányér, virág-váza)*”

-feladatok mértani formákkal „*Geomag*”, „*Tangram egyszerű formája*”

-0-5 számkörben való műveletvégzés tárgyi és képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül

- auditív és vizuális memória

-két tárgy-kép bevésését egyik eltávolítása követi, kérdés: „*Mi hiányzik?*”

– „*Keresd a párját a tárgyaknak, képeknek!*” tükörkép feladatok

-vizuális memória fejlesztését szolgáló software, applikációk

-auditív memória fejlesztését szolgáló versikék, egyszerű mondókák

-grafikus elemek, geometriai formák, természeti jelenségek felismerése és rajzolása segítséggel (kör, nap, eső, villám)

-figyelem

-nonverbális utánzásos feladatok „*Csináld utánam!*”, „*Kövesd az útvonalat!*”

-beillesztéses pontossági feladatok

-vizuális figyelem fejlesztése: „*Alkoss hasonlót!*”(modellkövetés)

2.2. Önellátáshoz és önálló viselkedéshez szükséges jártasságok megjelenése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok, használati tárgyak bevonásával: „*A piacon*,” „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*”
- önkiszolgálási készségek fejlesztését célzó játékok: „*Asztalterítés*”, „*Öltözködés*”
- feladathelyzet: „*Egy jó tett*”, „*Védjük a természetet!*” tematikájú tevékenységek
- stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos
- versenyek (rajz, tánc, ének, főzőverseny)

2.3 A tanult képességek érvényesítése az önálló viselkedésben

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő szerepjátékok : „*A piacon*”, „*Telefonálunk*”, „*A cukrászdában*”, stb.

3.Kognitív viselkedés megjelenése a kapcsolatteremtésben és a csoportba való beilleszkedésben**IV. osztály****3.1 egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció felismerése, (tárgyak- élőlények)**

- tárgyakkal való játék, tárgyak csoportjának összehasonlítása (sok-keves, több-kevesebb, stb.)
- családtagok magasságának, életkorának összehasonlítása (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)
- egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása állatfigurák, játékok esetében

3.2. egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása, (szimbólumok-mértékegységek)

- a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú, válaszd ki a leghosszabb cérnát
- folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőszalag, mérőléc, 1litres üveg, 1kg-os súly, 500 gramm,) mérőeszközök segítségével

TARTALMAK

Tartalmi egységek	IV. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptiv-motrikus szinten	Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus	Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül

<p>folyamatok szintjén</p>	<ul style="list-style-type: none"> -tárgyak kritérium szerinti felismerése ,megnevezése A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése -analízis-szintézis tárgyi és képi szinten -beillesztéses feladatok -tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése -egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten, -ráhelyezés, képegyeztesítés -verbális, non- verbális utánpás -a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérese -főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.) -egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján -egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása -információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés , alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés. reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak)

	<ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények, meseszereplők) -szimbólumok, megfeleltetés -mértékegységek megfelelő használata
--	---

Módszertani ajánlás

Az intellektuális képességgavarral élő tanulók esetében az értelmi fejlődés, a különböző megismerési, tanulási folyamatok alakulása sajátos jelleggel bír az átlaghoz tartozó társaikéhoz viszonyítva, ezáltal, sajátos jelleget kölcsönözve a kognitív fejlesztést célzó terápiás tevékenységeknek is.

A megismerési folyamatok szerveződése a fent említett tanulók esetében, a megismerés alapvető eszközeinek (írás, olvasás, számolás), valamint az intellektuális tevékenységek alapját képező alapvető technikák elsajátítását jelenti. Az értelmi fejlesztés terápiás tevékenységei kifejezetten játékos jellegűek. A játék a leghatásosabb tanulási forma, amely által az értelmi képességek fejleszthetők.

A nevelő tanár olyan módszereket és eljárásokat kell, alkalmazzon, amelyek elősegítik a gondolkodás folyamatának rugalmasságát. Ezek a módszerek és eljárások aktivizálják a tanuló megismerési képességeinek potenciálját, és érvényre juttatják az oktatás irányelveit, amely irányvonalat mutat a nemzeti és egyetemes kulturális értékek felé, a körülvevő természeti és kulturális környezet felé, valamint a tanulók általi, azon értékek elsajátítására teszi a hangsúlyt,

amelyek a szociális normák, kívánatos interperszonális kapcsolatok és szociális viselkedés alapjául szolgálnak.

A kogníció, szorosabb értelemben a gondolkodás folyamatát jelenti, olyan mentális folyamatok alkotják, mint: érzékelés-észlelés, képzetek alkotása, memória, nyelv, gondolkodás és érvelés, problémamegoldás. Az alapvető célok egyike a mindennapi élethelyzetben való megfelelő jártasság kialakítása, valamint általános ismeretek és információk elsajátítása.

A kognitív fejlesztést megvalósító terápiás tevékenységek alkalmával azokat a képességeket fejlesztjük és rögzítjük különböző kontextusban (Én és a családom..., A piacon..., Az üzletben... feladathelyzetekben), amelyek a gyógypedagógus tanár délelőtti oktató-nevelői tevékenységének tárgyát képezték. Fontos a tevékenységek tematikus tervezése. Például egymást követhetik *A színházban...* és *A cirkuszban ...* tanítási-tanulási egységek. Az említett tanítási-tanulási egységek tevékenységeinek részei részben megegyeznek, pl. a jegy megvásárlása, a megfelelő tömegközlekedési eszköz kiválasztása, ezáltal az elsajátított ismeretek átvihetők egyik tevékenységről a másikra elősegítve azok rögzülését. A tevékenységek közti különbségek kiemelése (az előadás jellege, megfelelő ruházat, tetszésnyilvánítás az előadás végén) ugyancsak az ismeretek elmélyítését és rögzítését szolgálják.

Az ismeretek, képességek, készségek megfelelő bevéődésének feltétele a sok gyakorlást és rögzítést szolgáló feladathelyzet. Új ismeret rögzítését vagy készség kialakítását csak az előbbiek jó bevéődése után ajánlott tervezni. Bizonyos időközönként ajánlott az ún. *integrált tevékenységek* beiktatása, amelyek célja az elsajátított ismeretek, készségek egy komplexebb szintre való emelése. Például a *Vásárlás* tematikájú tanítási-tanulási egység alkalmával a tanulók képesek lesznek a különböző udvariassági formulákat, gesztusokat megfelelően használni, bizonyos termékeket körülírni, azokról reklámot készíteni, bevásárlási listát elolvasni-készíteni, pénzt megfelelően használni. Célunk azon készségek fejlesztése, amelyek olyan viselkedést eredményeznek, ami a sikeres beilleszkedést szolgálja. A terápiás tevékenységek célja az alapkompenciákból származó sajátos kompetenciák fejlesztése.

A szenzoros fejlesztés, érzékszervi benyomások jelentéssé, tárggyá való szerveződése, a képzetek kifejlődése által (a valóság tárgyainak, jelenségeinek érzékszervileg, gondolatilag általánosított, szemléletes képeinek emlékképekként való felidézése akkor is, ha a felidézéskor nem hatnak érzékszerveinkre) a terápiás tevékenységek célja a megismerés folyamatát a

perceptiv, cselekvéses megtapasztalás szintjéről a fogalomalkotó, logikus gondolkodás szintjére emelni. Ajánlatos hangsúlyt fektetni a tevékenységek érzelmi fejlődést befolyásoló jellegére.

A továbbiakban az eredményes fejlesztés érdekében, tantárgyakként összegzett megvalósítási ötleteket tárunk a nevelő tanár elé, bízva azok kreatív módon való használatában.

Matematika

Az oktatás tartalmai a mindennapi élethelyzetekből kell származzanak. Például a tanuló tudjon mennyiségeket összehasonlítani alkalmi és szabvány mértékegységek és mérőeszközök segítségével, a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzérméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségeket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni, az időt beosztani, napirendet készíteni. Fontos feladat, hogy a tanulók a mindennapi tevékenységekben tudjanak összehasonlítani, csoportosítani, összeadni, kivonni. A mennyiség és számmal való manipulálás, valamint az alpműveletek összefüggéseinek és algoritmusainak fokozatos megértése és elsajátítása által a matematikai készségeket fejlesztjük. Olyan oktatási módszerek és eljárások használata ajánlott, amelyek segítik a vizuális ingerek rendezését és a tapintásos-mozgásos képességek fejlődését. A tevékenységeket a tanuló (osztályközösség) fejlettségi szintjéhez és életkori sajátosságaihoz adaptáljuk, figyelem előtt tartva a beszédprodukción-beszédértés fejlettségi szintjét.

Környezetismeret

Nagyon fontos az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a természeti környezetével való harmonikus együttélés, a növény és állatvilág ismerete, azok életciklusai, termesztési, tenyésztési feltételeinek ismerete. Az állat és növényvilág gazdagsága, annak kutatási lehetőségei segítik az értelmi fogyatékos tanulót a környező világ megismerésében. A fellelhető hasonlóságok és különbségek felismerése, azok csoportosítása és rendszerezése által a gondolkodási műveleteket fejlesztjük. Elengedhetetlenül fontos a növény és állatvilághoz fűződő megfelelő érzelmi kapcsolat kialakítása, az élet tiszteletének elsajátítása. Az osztályteremben (élő sarok, akvárium) vagy az iskolaudvaron található növények vagy kisebb termetű állatok ápolása, gondozása is ezt a célt szolgálják.

A megismerés legalapvetőbb szintje az érzékek által való megtapasztalás. Az érzékelés által a tanulók képesek lesznek az anyagok-tárgyak megnevezésére, tulajdonságainak

megfogalmazására, a hasonlóságok, különbözőségek megállapítására. Olyan feladathelyzetek elé állítjuk a tanulót, amelyben kísérletezhet az anyagok alak-, halmazállapot változását (víz megfagyása, csokoládé olvadása, cukor oldódása folyadékban), valamint a változások visszafordítható, illetve visszafordíthatatlan jellegét illetően.

Egészséges életmódra való nevelés

Célkitűzések: a testrészek megismerése, az alapvető szervek és azok funkcióinak ismerete, a testápolás és higiéniai szabályok elsajátítása, a betegségek megelőzése.

Ajánlott tematika:

1. Az emberi test
2. A család
3. Az iskola
4. A város- a helység
5. A hazám
6. Közlekedési szabályok
7. Higiéniai szabályok
8. Viselkedés szabályok
9. Mesterségek-szerszámok
10. Ünnepi alkalmaink
11. Kirándulások –előadások
12. Formanyomtatványok
13. Mesék – versek

Az értékelés az oktatás rendszerének fontos alkotóeleme. Az értékelés módszerei közül ajánlatos a modern értékelési módszerek és eljárások használata (a viselkedés folyamatos és rendszerezett megfigyelése, egyéni fejlődés által meghatározott, differenciált követelményrendszerhez való viszonyítás). Az értékelés folyamatában a kiindulópontot a sajátos kompetenciák képezik. Kerülni kell a tanulók egymáshoz való hasonlítását, viszonyítását. A tevékenységek tervezésénél hangsúlyt fektetünk azok élet

közeli és életkori sajátosságoknak megfelelő jellegére, a tanuló képességeinek aktivizálására, valamint értékek és attitűdök kialakítására. Az értékelés ugyanakkor pontos visszajelzést ad az alkalmazott módszerek és eljárások eredményességéről, lehetőséget nyújtva azok módosítására az egyéni és életkori sajátosságok függvényében.

Az értékelés folyamatában a non formális és informális tanulási helyzetekben elsajátított tapasztalatok és kompetenciák is érvényre jutnak. A tanulók által elért eredményeket lejegyezzük, majd közöljük és elemezzük a szülőkkel-törvényes képviselőkkel. A tanuló fejlődésének folyamatos megfigyelése, motiválása és pozitív megerősítése az oktató-nevelő-értékelő folyamat meghatározó eleme.

Irodalomjegyzék:

- Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Ed. Institutul European;
- Gherguț, Al., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, Iași;
- ***Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- ***Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- ***Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P. București;
- Barbu, P., (2012), *Copilul și motricitatea*, Ed. Nomina;
- Beniuc. M, Chircev A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Crețu E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis București;
- Păunescu C., Mușu I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- Mușu I., (1997), *Terapia educațională integrată*, Ed. PROHUMANITATE.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, koordonátor, Tanügyminisztérium

Vasilica COMIȘEL, koordonátor, Prahova Megyei Tanfelügyelőség

Név	Intézmény
Botezatu Măndița	Inkluzív Oktatási Központ, Filipeștii de Tîrg község

Petre Mihaela	Inkluzív Oktatási Központ, Filipeștii de Tîrg község
Gociu Claudia	Inkluzív Oktatási Központ, Ploiești

Fordítás

Név	Intézmény
Balla Emőke	1-es Számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRATIV TERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGEK

KOGNITIV FEJLESZTÉS

Speciális oktatás

V. osztály- X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiais tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önkiszolgálás fejlesztése, szociális készségek fejlesztése, kognitív fejlesztés, gyakorlati készségek fejlesztése és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók esetében az alapvető önellátási és szociális készségek fejlődését.

A mediált (irányított) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

A specifikus kompetenciák az alapkompentenciákból származnak, ezek egy iskolai ciklus alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységekre** adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompentenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttese alkotja.

A fentnevezett tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre

szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyén egyéni képességeihez igazódik.

A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve próbálgathat, és ez által fejlettebb szinten tud teljesíteni, mint amilyenre egyedül képes lenne. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus, szülő, vagy esetleg nagyobb társ által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz alkalmas, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- testi fejlődés
- észlelés fejlődése
- értelmi fejlődés
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődése

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek moduljai:

1. kognitív fejlesztés
  - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
2. gyakorlati készségek fejlesztése
  - a környezeti elvárások és az önellátási szükségletek betöltéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát;
3. önkiszolgálási készségek
  - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása;
-személyi higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása;
4. szociális készségek
  - a családi és szociális beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
5. játékterápia
  - a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

A súlyos értelmi akadályozott tanulók esetében a saját testi mivolt és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önkiszolgálási-, szociális-, és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiais tevékenységi modulok által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismerettké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos értelmi akadályozott tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. A súlyos értelmi akadályozott gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önellátás, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztést célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- érdeklődést kifejteni a saját személyük és a környezetük iránt;
- felhasználni érzékelésüket a környezetük felismerésére és megismerésére;
- tágítani a konkrét megtapasztalás mezejét;
- megérteni ok –okozati összefüggéseket;
- gyakorlatba ültetni a tanult ismereteket;
- megismerni az egészséges életmód törvényeit;
- használni az alapvető mérő eszközöket és mértékegységeket;
- kísérletezni a különböző anyagok állapotváltoztatásaival;
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait;

A súlyos értelmi akadályozott gyermekek fejlesztése esetében számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekációjában jut kifejezésre.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

1.A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

2.Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben

3.Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

V. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak megfelelő használata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poliszenzoriális stimulálási (látási, hallási, ízlelési, tapintásos-mozgásos) játékok és feladatok – konkrét tevékenység a környezetben levő tárgyakkal /személyekkel /élőlényekkel - azonos vagy különböző tárgyak/képek megfigyelési és felismerési gyakorlatai „Egyeztesd az azonosokat!”, „Keresd meg az ugyanolyant!”. - tárgyak/képek közti különbségek megfigyelési és felismerési gyakorlatai: „Találd meg a különbségeket a tárgyak/képek között!” - megnevezési, auditív felismerés és megkülönböztetés: „Ki csinál így?”, „Honnan hallatszík?”, „Hang Lottó játék”, „Ki kiáltott?”, „Suttogott hang” stb. - szaglási ingerek felismerése, szagérzet jellemzőinek megnevezése: „Minek az illatát érzed?”, „Milyen illatú a ...?” - sztereognosztikus (térbeli megismerés –tapintásos, mozgásos, vizuális megismerés) - tapintás alapján való válogatás (pl. három, nem átlátszó tasakban egy jellemzőben eltérő tárgyak vannak: kicsi-nagy, érdes-sima, kemény-puha, vastag-vékony) - szaglási-ízlelési feladatok - ízlelési és helyes alapélelmiszer -íz egyeztetési feladatok, megfelelő gyümölcsök és zöldségek - a négy alapíz megnevezése: édes, sós, keserű, savanyú - vizuális-auditív feladatok - fújási és hangkiadási gyakorlatok hangszerek segítségével - kért hangszerek megnevezési/felismerési gyakorlatai (dob, furulya, csengő, szájharmonika, trombita, kasztanyetta, rumbatók, pianó stb.) -interaktív énekek meghallgatása, olyan filmek megnézése, amelyek magyarázatot/szinkronhangot/háttérzenét tartalmaznak: pl. „Erdő szélén házikó ...”, „Így ketyeg az óra”, „Nád a házam teteje” stb.
<p>1.2. Adaptív (alkalmazkodást elősegítő) pszichomotoros képességeket nyilvánít</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző formájú, nagyságú, színű tárgyakkal való manipulálási feladatok - telefonnal, tablettel stb. való manipulálási gyakorlatok - különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festési gyakorlatok - gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrásának, formázásának gyakorlatai - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése - különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével - kockákból tömbház, híd építése -puzzle játékok -csiptetős gyakorlatok -gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavározás, gombolási, tépési gyakorlatok - varrás utánzása, grafikus szórakozás, különböző anyagú és térbeli elhelyezésű (vízszintes, függőleges) sablon körvonalának, ujjal-ceruzával való körülrajzolása, színezés, „Találd meg az

utat!”, „Az egérke útja”, „Vezesd el a méhecskét a virághoz!” stb.

- a kezek domináns koordinálásának gyakorlatai (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll – domináns kéz /lateralitás, szem –kéz koordináció stb., kulccsal manipulálható zenélő játékok, lakattal való játék, csigával való játék.

1.3. Testséma és lateralitás

- test pozíciójának felismerése és a testhelyzet leutánzása: „A szobrász/A szobor”, „Testek mozgásban”

- légzési kontroll játékok: „Úgy lélegezz, ahogy én!”

- a kis- és nagyobb testrészek felismerésének és megnevezésének gyakorlása: „Mutasd, amit mondok!”

- észlelési szintézis: testséma puzzle

- hiányzó testrészek felismerése és kiegészítése: „Hiányzó testrészek felismerése”

- modellálási gyakorlatok: „Emberke”, „Gyurmaállatok”

- szintetizálókészség fejlesztését szolgáló oktató jellegű programok, alkalmazások

1.4. Perceptív-motrikus struktúrák használata

- tárgyak/képek felismerésének és megkülönböztetésének gyakorlatai 2-3 szempont szerint: szín, forma, nagyság alapján: „Színes kockák/poharak”, „Karikázd be a tárgyat!”

- minta szerinti építkezés kockából vagy más játékokból megadott szempontok szerint (szín, forma, nagyság)

- tárgyak egyeztetése megadott körvonallal

- különböző formák kiegészítése gyurmából, agyagból stb.

- grafikus szórakoztató játékok

- színezési gyakorlatok, a kontúr betartásával, modell alapján vagy anélkül

- a színek helyes használatának gyakorlatai

- érzékszervi-mozgásos játékos gyakorlás oktató programok által

- rövid történet/mese képeinek felismerése és a képek helyes sorrendjének a megállapítása

1.5. Térbeli-időbeli struktúrák használata

- a közeli környezetben levő tárgyak különböző pozíciókba való helyezése (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, föléje, alája, közé, előtte, háta mögé)

- a térbeli helyzet visszaadásának gyakorlása (alakok és formák rajzolása, utasítás alapján)

- mozgásos feladatok bizonyos ritmusok betartására: „Lépj az általam megadott ritmusra! /”Tartsd a ritmust!””, „Lufik a hét napjaival”, „A piroson állsz, menj a zöldre!””, „Az erdőben” stb.

- feladatok a használatos időbeli támpontok megértésére: most, előbb, utóbb, később, először, ma, holnap, tegnap, délelőtt, este, ebéd, ezen a héten, a múlt héten stb.

- feladatok a hét napjainak, a hónapok rögzítésére, ritmikus kifejezések, versikék, mondókák

- feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „Képes órarend”

- az évszakok játéka: „A természet naptára” stb.

2. Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben

V. osztály
<p>2.1. Kognitív viselkedés értékesítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat stimulálásának feladatai - észlelési és/vagy mentális analízis és szintézis - formaegyeztetési feladatok - kis elemekből tárgyak alkotása: „Szétszedhető baba”, „Építünk lego darabokból!” -különböző alakok létrehozása (emberi sziluettek, ismert tárgyak alakjai) kis elemekből (számolópálcikákból, gyufaszálakból, mérőlécből, geometriai formákból) - növekvő puzzle darabokból egész kép alkotása, emlékezetből. - összehasonlítás és osztályozás/csoportosítás - csoportosítási feladatok, 1-2 szempont alapján (forma, szín, nagyság, hasznosság stb.) - elvonatkoztatás és általánosítási képesség fejlesztését célzó feladatok: - ugyanabba a kategóriába való besorolási gyakorlatok: „Mennyiségek játéka”, „Találd meg a megfelelő helyet!” stb. - megfeleltetési játékok: „A kategóriák játéka”, „Állatok családja”, „Zöldségsaláta”, „Melyik a háza?”, „Mire használjuk?”, „Mit eszik?” „Kié a eszköz /tárgy?” stb. -hiányos feladatok (az egészhez nem tartozó részek elvetése, a hiányzó részek felismerése): autó kerék nélkül, ház ajtó nélkül, elefánt szárnyakkal stb. -képek/hiányos mondatok kiegészítése képi támasszal vagy képi támasz nélkül: „...-vel eszel”, „...-val játszol”, „...-val sétálsz”, „A papírt a ...-hez viszed” stb. -a problémamegoldó készség fejlesztése, probléma felismerésének és megnevezésének feladatai: pl. a játék megszerzése, amely nehezen elérhető helyen van -geometriai figurákkal való játékos gyakorlás: „Geomag”, „Tangram” stb. -0 -100 számkörben való műveletvégzés tárgyi/ képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül -auditív és vizuális memória fejlesztését célzó játékok -vizuális memória fejlesztését szolgáló oktató jellegű programok, alkalmazások -auditív memória fejlesztését szolgáló versikék, egyszerű mondókák - grafikus elemek, geometriai formák, természeti jelenségek felismerése és rajzolása segítséggel (kör, nap, eső, villám) -az artikulációs bázis ügyességét és nagymozgások összerendezettségét szolgáló feladatok (mimika, pantomim) --egyszerű gesztusokkal kísért utasítás megértése -szabad vagy tematikus rajzok(„A család”, „A ház”, „Kivirágzott fa”) -egyszerű, kollázstechnikával megvalósítható alkotások „Színes szőnyeg”, „Mozaik”, „Az évszakok” -mondatok szóbeli kiegészítése, képi segítséggel vagy segítség nélkül -képről való mesélés -szerepjáték, dramatizálás, bábjátékok
<p>2.2. Önellátási és önálló viselkedési jártasságok megjelenése</p> <ul style="list-style-type: none"> -a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak segítségével: „A piacon”, „A telefontól”, „Az asztalnál” -önkiszolgálási jártasságok fejlesztését célzó játékok: <i>asztalterítés, öltözködés</i> -„Egy jó tett!” „Védjük a természetet!” típusú konkrét tevékenységek -stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos, énekes stb. -versenyek (rajz, tánc, ének, főző)

2.3 Az elsajátított ismeretek és jártasságok gyakorlatba ültetése

-a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak becóvonásával: „A piacon”, „A telefonnál”, „Az asztalnál”. „A színházban”, „A cukrászdában”, „A moziban”

3. Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

V.osztály

3.1.Tárgyak- élőlények – természeti jelenségek közti mennyiségi relációk használata

-tárgyak közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő-ugyanannyi stb.)
 -családtagok közti mennyiségi relációk megállapításának feladatai (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)
 -élőlények (állatok) közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.tyúkanyó és csibéi sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)
 -tárgyak közti számtani reláció megállapításának feladatai: számlálás, összeadás, kivonás, osztás (tárgyak csoportjának 2-4 egyenlő részre való osztása, a negyed, és a fél fogalmak használatával)

3.2.Különböző szimbólumok, mértékegységek közti mennyiségi relációk használata

-a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú,
 -folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőpohár, 1litres üveg, 1kg/ 500-gos súly, mérőszalag, mérőléc, mérleg) mérőeszközök segítségével
 - aktuális bankjegyek és pénzermék felismerése, a megfelelő fizető eszközök használata (drága, olcsó, visszajáró fogalmának kialakítása)
 - az időmérés eszközei óra (pontos óra, fél, negyed fogalma), napok, hetek, hónapok, évek
 - napi program, órarend tevékenységeinek elmondása

3.3 Természeti - mechanikai jelenségek közötti ok-okozati összefüggések felismerése

- különböző anyagok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) tulajdonságainak megnevezése és a tulajdonságok közti ok-okozati összefüggések felismerése, a hasznosság, származás, használati mód, tulajdonságok szempontjából.(elégnek, elolvadnak, újrahasznosíthatóak, törékenyek,)
 -természeti jelenségek megfigyelése, az ok-okozati kapcsolat feltárására: (azért mozog a fa, mert a szél fúj, a zöld növények elszáradnak, mert nem kaptak folyadékot illetve fényt)
 -bonyolultabb ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használatával, természetes vagy mechanikai jelenségek esetében: növények, természeti jelenségek, elektromos áram: egyszerű kísérletek: „A levegő ereje”, „A jég elolvadása”, „Lebegés –süllyedés”, „Hogy nőnek a növények?”, „Honnan jön az eső?”, „A vulkán” stb.

TARTALMAK

Tartalmi egységek	V. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	<p>Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése</p> <p>Testséma és laterális: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma laterális kialakulása</p> <p>Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés</p> <p>Szem-kéz koordináció</p>
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	<p>Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül</p> <p>Tárgyak kritérium szerinti felismerése, megnevezése</p> <p>A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése</p> <p>-analízis-szintézis tárgyi és képi szinten</p> <p>-beillesztéses feladatok</p> <p>-tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése</p> <p>-egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten,</p> <p>-ráhelyezés, képegyeztesítés</p> <p>-verbális, non- verbális utánzás</p> <p>-a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése</p> <p>-főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.)</p> <p>-egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján</p> <p>-egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása</p> <p>-információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiéncia, étkezés, alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés, reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények, meseszereplők) -szimbólumok, megfeleltetés -mértékegységek ismerete-megfelelő használata -természeti jelenségek -különböző anyagok -ok-okozati összefüggések

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

VI. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak megfelelő használata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ízlelési és helyes alapélelmiszer -íz egyeztetési feladatok, megfelelő gyümölcsök és zöldségek - a négy alapíz megnevezése: édes, sós, keserű, savany - tapintás alapján való tárgyfelismerés „<i>Elvarázsolt zsák</i>” - egyszerű csoportosítási feladatok (labdák, kockák, radirok, ceruzák csoportja) - fújási és hangkiadási gyakorlatok hangszerek segítségével - kért hangszerek megnevezési/felismerési gyakorlatai (dob, furulya, csengő, szájharmonika, trombita, kasztanyetta, rumbatók, pianínó stb.) - interaktív énekek meghallgatása, olyan filmnézés
<p>1.2. Adaptív (alkalmazkodást elősegítő) pszichomotoros képességeket nyilvánít</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festési gyakorlatok - gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrásának, formázásának gyakorlatai - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése - különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével - gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavarozás, gombolási, tépési gyakorlatok - varrás utánzása, grafikus szórakoztató jellegű feladatok, különböző anyagú és térbeli elhelyezésű (vízszintes, függőleges) sablon körvonalának, ujjal-ceruzával való körülrajzolása, színezés, „<i>Találd meg az utat!</i>”, „<i>Az egérke útja</i>”, „<i>Vezesd el a méhecskét a virághoz!</i>” stb. - a kezek domináns koordinálásának gyakorlatai
<p>1.3. Testséma és lateralitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kis- és nagyobb testrészek felismerésének és megnevezésének gyakorlása: „<i>Mutasd, amit mondok!</i>” - észlelési szintézis: testséma puzzle - hiányzó testrészek felismerése és kiegészítése: „<i>Hiányzó testrészek felismerése</i>” - modellálási gyakorlatok: „<i>Emberke</i>”, „<i>Gyurmaállatok</i>” - szintetizálókészség fejlesztését szolgáló oktató jellegű programok, alkalmazások
<p>1.4. Perceptív-motrikus struktúrák használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - minta szerinti építkezés kockából vagy más játékokból megadott szempontok szerint (szín, forma, nagyság) - analízis-szintézis feladatati: tárgy-tárgy, tárgy-kép, kép-kép egyeztetés „<i>Keresd az árnyékát!</i>” - tárgyak egyeztetése megadott körvonallal - különböző formák kiegészítése gyurmából, agyagból stb. - grafikus szórakoztató játékok - színezési gyakorlatok, a kontúr betartásával, modell alapján vagy anélkül - a színek helyes használatának gyakorlatai - érzékszervi-mozgásos játékos gyakorlás oktató programok által

1.5. Térbeli-időbeli struktúrák használata

- feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*) (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, föléje, alája, közé, előtte, háta mögé)
- a közeli környezetben levő tárgyak különböző pozíciókba való helyezése (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, föléje, alája, közé, előtte, háta mögé)
- a térbeli helyzet visszaadásának gyakorlása (alakok és formák rajzolása, utasítás alapján)
- mozgásos feladatok bizonyos ritmusok betartására: „*Lépj az általam megadott ritmusra!*” / „*Tartsd a ritmust!*”, „*Lufik a hét napjaival*”, „*A pirosra állsz, menj a zöldre!*”, „*Az erdőben*” stb.
- feladatok a használatos időbeli támpontok megértésére: most, előbb, utóbb, később, először, ma, holnap, tegnap, délelőtt, este, ebéd, ezen a héten, a múlt héten stb.
- feladatok a hét napjainak, a hónapok rögzítésére, ritmikus kifejezések, versikék, mondókák
- feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „*Képes órarend*”

2. Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben**VI. osztály****2.1. Kognitív viselkedés értékesítése**

- gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztésének feladatai
- szókincsfejlesztés (rokon értelmű szavak-ellentétes értelmű szavak)
- képekről való mesélés, segítséggel-segítség nélkül
- egyszerű képek leírása
- hang szóban elfoglalt helyének tudatosítása, fonematikai analízis szintézis gyakorlatai
- írás-olvasás gyakorlatok
- tanult betűk másolásának gyakorlatai
- műveletek 0-100 as számkörben, tárgyi/ képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül

2.2. Önállási és önálló viselkedési jártasságok megjelenése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak segítségével: „*A piacon*”, „*A telefonnál*”, „*Az asztalnál*”
- önkiszolgálási jártasságok fejlesztését célzó játékok: „*Asztalterítés*”, „*Öltözködés*”
- „*Egy jó tett!*” „*Védjük a természetet!*” típusú konkrét tevékenységek
- stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos, énekes stb.
- versenyek (rajz, tánc, ének, főző)

2.3 Az elsajátított ismeretek és jártasságok gyakorlatba ültetése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak bevonásával: „*A piacon*”, „*A telefonnál*”, „*Az asztalnál*.” „*A színházban*”, „*A cukrászdában*”, „*A moziban*”

3. Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

VI.osztály	
3.1.Tárgyak- élőlények – természeti jelenségek közti mennyiségi relációk használata	
-tárgyak közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő-ugyanannyi stb.)	
-családtagok közti mennyiségi relációk megállapításának feladatai (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)	
-élőlények (állatok) közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.tyúkanyó és csibéi sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)	
-tárgyak közti számtani reláció megállapításának feladatai: számlálás, összeadás, kivonás, osztás (tárgyak csoportjának 2-4 egyenlő részre való osztása, a negyed, és a fél fogalmak használatával)	
3.2.Különböző szimbólumok, mértékegységek közti mennyiségi relációk használata	
-a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú,	
-folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőpohár,1litres üveg,1kg/ 500-gos súly, mérőszalag, mérőléc, mérleg) mérőeszközök segítségével	
- aktuális bankjegyek és pénzermék felismerése, a megfelelő fizető eszközök használata (drága, olcsó, visszajáró fogalmának kialakítása)	
- az időmérés eszközei óra (pontos óra, fél, negyed fogalma), napok, hetek, hónapok, évek	
- napi program, órarend tevékenységeinek elmondása	
3.3 Természeti - mechanikai jelenségek közötti ok-okozati összefüggések felismerése	
- különböző anyagok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) tulajdonságainak megnevezése és a tulajdonságok közti ok-okozati összefüggések felismerése, a hasznosság, származás, használati mód, tulajdonságok szempontjából.(elégnek, elolvadnak, újrahasznosíthatóak, törékenyek,)	
-természeti jelenségek megfigyelése, az ok-okozati kapcsolat feltárására: (azért mozog a fa, mert a szél fúj, a zöld növények elszáradnak, mert nem kaptak folyadékot illetve fényt)	
-bonyolultabb ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használatával, természetes vagy mechanikai jelenségek esetében: növények, természeti jelenségek, elektromos áram: egyszerű kísérletek: „A levegő ereje”, „A jég elolvadása”, „Lebegés –süllyedés”, <i>Hogy nőnek a növények?</i> ”, <i>Honnan jön az eső?</i> ”, stb.	

TARTALMAK

Tartalmi egységek	VI. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	<p>Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése</p> <p>Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása</p> <p>Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés</p>

	Szem-kéz koordináció
<p>2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén</p>	<p>Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül</p> <ul style="list-style-type: none"> -tárgyak kritérium szerinti felismerése, megnevezése <p>A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -analízis-szintézis tárgyi és képi szinten -beillesztéses feladatok -tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése -egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten, -ráhelyezés, képegyeztetés -verbális, non- verbális utánpótlás -a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése -főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.) -egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján -egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása -információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés , alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés. reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés

3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények, meseszereplők) -szimbólumok, megfeleltetés -mértékegységek ismerete-megfelelő használata -természeti jelenségek -különböző anyagok -ok-okozati összefüggések
---	--

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

VII. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak megfelelő használata:</p> <ul style="list-style-type: none"> -csoportosítási feladatok elemi szinten” <i>Válogasd külön a radiókat és a ceruzákat, a teniszlabdákat és a kockákat!</i>” -hasonlóság alapján való csoportosítás, azonos tulajdonságú tárgyak felismerése kiemelése tárgyak sokaságából - hasonlóság alapján való csoportosítás (hasonló tárgyak, különböző tárgyak, egyformák, különbözőek) -egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás (kicsi-nagy, könnyű-nehéz, sok-keves, kemény-puha, vastag-vékony, hideg-meleg, durva-sima) -a tárgy anyaga szerint való csoportosítás (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) - tapintás alapján való válogatás (pl. három, nem átlátszó tasakban egy jellemzőben eltérő tárgyak vannak: kicsi-nagy, durva-sima, kemény-puha, vastag-vékony) - ízlelési és helyes alapélelmiszer -íz egyeztetési feladatok, megfelelő gyümölcsök és zöldségek - a négy alapíz megnevezése: édes, sós, keserű, savanyú - fújási és hangkiadási gyakorlatok hangszerek segítségével

- kért hangszerek megnevezési/felismerési gyakorlatai (dob, furulya, csengő, szájharmonika, trombita, kasztanyetta, rumbatök, pianínó stb.)
 -interaktív énekek meghallgatása, olyan filmek megnézése, amelyek magyarázatot/szinkronhangot/háttérzenét tartalmaznak: pl. „Erdő szélén házikó ...”, „Így ketyeg az óra”, „Nád a házam teteje” stb.

1.2. Adaptív (alkalmazkodást elősegítő) pszichomotoros képességeket nyilvánít

- telefon tablett manipulálás
 -különböző tárgyakra, anyagokra, ujjakkal, tenyérrel való festési gyakorlatok
 - gyurma, agyag, kinetikus homok gyúrásának, formázásának gyakorlatai
 - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése
 - különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével
 -kockából való építkezés (ház, híd stb.)
 -puzzle játékok
 -csíptetős játékok
 -gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavározás, zsinórozás-tekerceselés gyakorlatok
 - varrás utánzása, grafikus szórakoztató jellegű feladatok, különböző anyagú és térbeli elhelyezésű (vízszintes, függőleges) sablon körvonalának, ujjal-ceruzával való körülrajzolása, színezés, „*Találd meg az utat!*”, „*Az egérke útja*”, „*Vezesd el a méhecskét a virághoz!*” stb.
 - labdajátékok, körökkel teke babukkal való játék
 - a kezek domináns koordinálásának gyakorlatai (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll – domináns kéz /lateralitás, szem –kéz koordináció stb., kulccsal manipulálható zenélő játékok, lakattal való játék, csigával való játék.

1.3 Testséma és lateralitás

- test pozíciójának felismerése és a testhelyzet leutánzása: „*A szobrász/A szobor*”, „*Testek mozgásban*”
 - légzési kontroll játékok: „*Úgy lélegezz, ahogy én!*”
 -a kis- és nagyobb testrészek felismerésének és megnevezésének gyakorlása: „*Mutasd, amit mondok!*”
 - észlelési szintézis: testséma puzzle
 - hiányzó testrészek felismerése és kiegészítése: „*Hiányzó testrészek felismerése*”
 - modellálási gyakorlatok: „*Emberke*”, „*Gyurmaállatok*”
 - szintetizálókészség fejlesztését szolgáló oktató jellegű programok, alkalmazások

1.4. Perceptív-motrikus struktúrák használata

- tárgyak egyeztetése megadott körvonallal
 - különböző formák kiegészítése gyurmából, agyagból stb.
 - grafikus szórakoztató játékok
 - színezési gyakorlatok, a kontúr betartásával, modell alapján vagy anélkül
 - a színek helyes használatának gyakorlatai
 - érzékszervi-mozgásos játékos gyakorlás oktató programok által

1.5.Térbeli-időbeli struktúrák használata

- feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*)
 -a közeli környezetben levő tárgyak különböző pozíciókba való helyezése

- a térbeli helyzet visszaadásának gyakorlása (alakok és formák rajzolása, utasítás alapján)
- mozgásos feladatok bizonyos ritmusok betartására: „*Lépj az általam megadott ritmusra!*” / „*Tartsd a ritmust!*”, „*Lufik a hét napjaival*”, „*A piroson állsz, menj a zöldre!*”, „*Az erdőben*” stb.
- feladatok a használatos időbeli támpontok megértésére: most, előbb, utóbb, később, először, ma, holnap, tegnap, délelőtt, este, ebéd, ezen a héten, a múlt héten stb.
- feladatok a hét napjainak, a hónapok rögzítésére, ritmikus kifejezések, versikék, mondókák
- feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „*Képes órarend*”
- az évszakok

2. Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben

VII. osztály

2.1. Kognitív viselkedés értékesítése

- hozzáadás-pótlás / elvétel művelete a halmazok mennyiségének megváltoztatásához (növel, kissebítsd fogalma)
- képek egyeztetése (szín, forma, élőlények)
- forma, szín nagyság, hasznosság szerint való csoportosítás
- képek/hiányos mondatok kiegészítése képi támasszal vagy képi támasz nélkül: „...-vel eszel”, „...-val játszol”, „...-val sétálsz”, „*A papírt a ...-hez viszed*” stb.
- a problémamegoldó készség fejlesztése, probléma felismerésének és megnevezésének feladatai
- építő jellegű játékok tárgyi /képi szinten
- megfeleltetési feladatok
- geometriai figurákkal való játékos gyakorlás: „*Geomag*”, „*Tangram*” stb
- 0 -100 számkörben való műveletvégzés tárgyi/ képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül
- hallási figyelem és memória
- tárgy felismerése tárgyak halmazából előző minta alapján
- pár alkotás tárgyi /képi szinten
- vizuális memória fejlesztését szolgáló oktató jellegű programok, alkalmazások
- hallási emlékezet fejlesztése
- grafikus elemek, geometriai formák, természeti jelenségek felismerése és rajzolása segítséggel (kör, nap, eső, villám)
- nonverbális utánzásos feladatok
- ritmikus mozgásos feladatok
- egyszerű gesztusokkal kísért utasítás megértése
- főfogalom alá rendezés feladatai
- hang szóban elfoglalt helyének tudatosítása, fonematikai analízis szintézis gyakorlatai
- írás-olvasás gyakorlatok „*Ismerd fe a tanult betűt!*” „*Gyűjts szavakat a megadott betűkkel!*”
- mondatkiegészítés szóban, képi segítséggel-segítség nélkül
- képekről való mesélés
- makettek készítése „*Park*”, „*Nagymama kertje*”, „*Városunk/ falunk*”
- műhelymunka: tárgyak dekorálása

2.2. Önellátási és önálló viselkedési jártasságok megjelenése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak segítségével: „*A piacon*”, „*A telefonnál*”, „*Az asztalnál*”
- önkiszolgálási jártasságok fejlesztését célzó játékok: asztalterítés, öltözködés

-„Egy jó tett!” „Védjük a természetet!” típusú konkrét tevékenységek
 -stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos, énekes stb.
 -versenyek (rajz, tánc, ének, főző)

2.3 Az elsajátított ismeretek és jártasságok gyakorlatba ültetése

-a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak bevónásával: „A piacon”, „A telefontól”, „Az asztalnál.” „A színházban”, „A cukrászdában”, „A moziban”

3. Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

VII.osztály

3.1.Tárgyak- élőlények – természeti jelenségek közti mennyiségi relációk használata

-tárgyak közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő-ugyanannyi stb.)
 -családtagok közti mennyiségi relációk megállapításának feladatai (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)
 -élőlények (állatok) közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.tyúkanyó és csibéi sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)
 -tárgyak közti számtani reláció megállapításának feladatai: számlálás, összeadás, kivonás, osztás (tárgyak csoportjának 2-4 egyenlő részre való osztása, a negyed, és a fél fogalmak használatával)

3.2.Különböző szimbólumok, mértékegységek közti mennyiségi relációk használata

-a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú,
 -folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőpohár,1litres üveg,1kg/ 500-gos súly, mérőszalag, mérőléc, mérleg) mérőeszközök segítségével
 - aktuális bankjegyek és pénzermék felismerése, (játékpénzek, bevásárlókosár, kasszagép használata „Vásárolunk”, „A piacon”)
 -a megfelelő fizető eszközök használata (drága, olcsó, visszajáró fogalmának kialakítása)
 - az időmérés eszközei óra (pontos óra, fél, negyed fogalma), napok, hetek, hónapok, évek
 - napi program, órarend tevékenységeinek elmondása

3.3 Természeti - mechanikai jelenségek közötti ok-okozati összefüggések felismerése

- különböző anyagok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) tulajdonságainak megnevezése és a tulajdonságok közti ok-okozati összefüggések felismerése, a hasznosság, származás, használati mód, tulajdonságok szempontjából.(elégnek, elolvadnak, újrahasznosíthatóak, törékenyek,)
 -természeti jelenségek megfigyelése, az ok-okozati kapcsolat feltárására: (azért mozog a fa, mert a szél fúj, a zöld növények elszáradnak, mert nem kaptak folyadékot illetve fényt)
 -bonyolultabb ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használatával, természetes vagy mechanikai jelenségek esetében: növények, természeti jelenségek, elektromos áram: egyszerű kísérletek: „A levegő ereje”, „A jég elolvadása”, „Lebegés –süllyedés”, „Hogy nőnek a növények ?” stb.

TARTALMAK

Tartalmi egységek	VII. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	<p>Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése</p> <p>Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása</p> <p>Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés</p> <p>Szem-kéz koordináció</p>
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	<p>Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül</p> <p>-tárgyak kritérium szerinti felismerése, megnevezése</p> <p>A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése</p> <p>-analízis-szintézis tárgyi és képi szinten</p> <p>-beillesztéses feladatok</p> <p>-tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése</p> <p>-egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten,</p> <p>-ráhelyezés, képegyeztetés</p> <p>-verbális, non- verbális utánzás</p> <p>-a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése</p> <p>-főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.)</p> <p>-egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján</p> <p>-egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása</p> <p>-információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés , alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés. reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények, meseszereplők) -szimbólumok, megfeleltetés -mértékegységek ismerete-megfelelő használata -természeti jelenségek -különböző anyagok -ok-okozati összefüggések

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

VIII. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak megfelelő használata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkrét tevékenység a környezetben levő tárgyakkal /személyekkel /élőlényekkel -tárgyak felismerése és megnevezése „<i>Mutasd meg a...!</i>” „<i>Mi van a kezében ?</i>” -személyek felismerése „<i>Mutasd... ..</i>” „<i>Ki az?</i>” -tárgy felismerése tárgyak sokaságából „<i>Mutasd meg a...</i>” - azonos vagy különböző tárgyak/képek megfigyelési és felismerési gyakorlatai „<i>Egyeztesd az azonosokat!</i>”, „<i>Keresd meg az ugyanolyant!</i>” - tárgyak/képek közti különbségek megfigyelési és felismerési gyakorlatai: „<i>Találd meg a különbségeket a tárgyak/képek között!</i>” - szaglási ingerek felismerése, szagérzet jellemzőinek megnevezése: „<i>Minek az illatát érzed?</i>”, „<i>Milyen illatú a ...?</i>” - a négy alapíz felismerése és megnevezése: édes, sós, keserű, savanyú - ízlelési és helyes alapélelmiszer -íz egyeztetési feladatok, megfelelő gyümölcsök és zöldségek „<i>Gyümölcssaláta</i>” -tapintás alapján való tárgyfelismerés „<i>Elvarázsolts zsák.</i>”, „<i>Keresd ki a zsákból a ....!</i>” -szelektálási, csoportosítási feladatok -csoportosítás használati szempont szerint - fújási és hangkiadási gyakorlatok hangszerek segítségével - kért hangszerek megnevezési/felismerési gyakorlatai (dob, furulya, csengő, szájharmonika, trombita, kasztanyetta, rumbatók, pianínó stb.)
<p>1.2. Adaptív (alkalmazkodást elősegítő) pszichomotoros képességeket nyilvánít</p> <ul style="list-style-type: none"> - üvegek folyadékkal való megtöltése, kiürítése - különböző formák körvonalainak körbelyukasztása pálcikák segítségével - kockákból tömbház, híd építése -puzzle játékok -csíptetős gyakorlatok -gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, csavarozás, zsinórozás-tekerceslés - varrás utánzása, grafikus szórakoztató játékok. - a kezek domináns koordinálásának gyakorlatai (alapvető gesztusok, szegmentális kontroll – domináns kéz /lateralitás)
<p>1.3. Testséma és laterális</p> <ul style="list-style-type: none"> -érzékszervi- mozgásos játékok a testséma és laterális fejlesztésére - test pozíciójának felismerése és a testhelyzet leutánzása: „<i>A szobrász/A szobor</i>”, „<i>Testek mozgásban</i>” - légzési kontroll játékok: „<i>Úgy lélegezz, ahogy én!</i>” - a kis- és nagyobb testrészek felismerésének és megnevezésének gyakorlása: „<i>Mutasd, amit mondok!</i>”

<ul style="list-style-type: none"> - észlelési szintézis: testséma puzzle - hiányzó testrészek felismerése és kiegészítése: „<i>Hiányzó testrészek felismerése</i>” - modellálási gyakorlatok: „<i>Emberke</i>”, „<i>Gyurmaállatok</i>” - szintetizálókészség fejlesztését szolgáló oktató jellegű programok, alkalmazások
<p>1.4. Perceptív-motrikus struktúrák használata</p> <ul style="list-style-type: none"> -érzékszervi-mozgásos játékok tárgyi/képi szinten -tárgy /kép felismerés és használat -építő játékok (pl.kockák) -tárgy-tárgy, tárgy-kép, kép –kép egyeztetés feladatai (analízis-szintézis) - tárgyak egyeztetése megadott körvonallal - különböző formák kiegészítése gyurmából, agyagból stb. - grafikus szórakoztató játékok - színezési gyakorlatok, a kontúr betartásával, modell alapján vagy anélkül - a színek helyes használatának gyakorlatai - érzékszervi-mozgásos játékos gyakorlás oktató programok által
<p>1.5. Térbeli-időbeli struktúrák használata az adaptív (alkalmazkodást elősegítő) viselkedésben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közeli környezetben levő tárgyak különböző pozíciókba való helyezése (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, föléje, alája, közé, előtte, háta mögé) - a térbeli helyzet visszaadásának gyakorlása (alakok és formák rajzolása, utasítás alapján) - mozgásos feladatok bizonyos ritmusok betartására: „<i>Lépj az általam megadott ritmusra!</i>” /”<i>Tartsd a ritmust!</i>”, „<i>Lufik a hét napjaival</i>”, „<i>A piroson állsz, menj a zöldre!</i>”, „<i>Az erdőben</i>” stb. - feladatok a használatos időbeli támpontok megértésére: most, előbb, utóbb, később, először, ma, holnap, tegnap, délelőtt, este, ebéd, ezen a héten, a múlt héten stb. - feladatok a hét napjainak, a hónapok rögzítésére, ritmikus kifejezések, versikék, mondókák - feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „<i>Képes órarend</i>” - az évszakok játéka: „<i>A természet naptára</i>” stb. -feladatok az évszaknak és nemnek (férfi-nő) megfelelő öltözet egyeztetésére -rövid történet eseményképeit időrendi sorrendbe helyezni (események sorrendje)

2. Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben

VIII. osztály
<p>2.1. Kognitív viselkedés értékesítése</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi/képi szinten (kicsi-nagy, könnyű-nehéz, sok-kevés, kemény-puha, vastag-vékony, hideg-meleg, durva-sima) -halmazok összehasonlítása “<i>Hol van több?</i>” ”<i>Hol van kevesebb?</i>” -hozzáadás- pótlás / elvétel művelete a halmazok mennyiségének megváltoztatásához (növel, kissebítsd fogalma) - csoportosítási feladatok, 1-2 szempont alapján (forma, szín, nagyság, hasznosság stb.) - ugyanabba a kategóriába való besorolási gyakorlatok: „<i>Mennyiségek játéka</i>”, „<i>Találd meg a megfelelő helyet!</i>” stb.

- megfeleltetési játékok: „*A kategóriák játéka*”, „*Állatok családja*”, „*Zöldségsaláta*”, „*Melyik a háza?*”, „*Mire használjuk?*”, „*Mit eszik?*”, „*Kié eszköz /tárgy?*” stb.
- képek/hiányos mondatok kiegészítése képi támasszal vagy képi támasz nélkül: „...-vel eszel”, „...-val játszol”, „...-val sétálsz”, „*A papírt a ...-hez viszed*” stb.
- a problémamegoldó készség fejlesztése, probléma felismerésének és megnevezésének feladatai: pl. a játék megszerzése, amely nehezen elérhető helyen van
- építő jellegű játékok tárgyi/képi szinten
- megfeleltetési játékok
- műveletvégzés 0 -100 számkörben tárgyi/ képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül
- grafikus elemek, geometriai formák, természeti jelenségek rajzolása segítséggel (kör, nap, eső, villám)
- főfogalom alá való rendezés (szókincs: színek, zöldségek, gyümölcsök, állatok, mesterségek, közlekedési eszközök stb.)
- mondatok szóbeli kiegészítése, képi segítséggel vagy segítség nélkül

2.2. Önellátási és önálló viselkedési jártasságok megjelenése

- a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak segítségével: „*A piacon*”, „*A telefonnál*”, „*Az asztalnál*”
- önkiszolgálási jártasságok fejlesztését célzó játékok: asztalterítés, öltözködés
- „*Egy jó tett!*”, „*Védjük a természetet!*” típusú konkrét tevékenységek
- stafétajátékok, vetélkedők: a legjobb táncos, énekes stb.
- versenyek (rajz, tánc, ének, főző)

2.3 Az elsajátított ismeretek és jártasságok gyakorlatba ültetése

- a mindennapi élet tematikájából, az egyéni szükségleteket kielégítő helyzetjátékok tárgyak bevonásával

3. Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

VIII.osztály

3.1.Tárgyak- élőlények – természeti jelenségek közti mennyiségi relációk használata

- tárgyak közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő-ugyanannyi stb.)
- családtagok közti mennyiségi relációk megállapításának feladatai (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)
- élőlények (állatok) közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.tyúkanyó és csibéi sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)
- meseszereplők közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.”*Hófehérke és a hét törpe*”, „*A három kecskegida*” sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)
- tárgyak közti számtani reláció megállapításának feladatai: számlálás, összeadás, kivonás, osztás (tárgyak/tárgyak csoportjának 2-4 egyenlő részre való osztása, a negyed, és a fél fogalmak használatával)

3.2. Különböző szimbólumok, mértékegységek közti mennyiségi relációk használata

-a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú,

-folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőpohár, 1litres üveg, 1kg/ 500-gos súly, mérőszalag, mérőléc, mérleg) mérőeszközök segítségével

-tárgyak mérése, a tömeg jellemzőinek megfelelő használata: könnyű-nehez, könnyebb-nehezebb, ugyanolyan nehéz, „*A malomba... „Melyik zsák nehezebb...?”*”

- aktuális bankjegyek és pénzermék felismerése (játékpénzek, bevásárlókosár, kasszagép használata „*Vásárolunk*”, „*A piacon*”)

-a megfelelő fizető eszközök használata (drága, olcsó, visszajáró fogalmának kialakítása)

3.3 Természeti - mechanikai jelenségek közötti ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használata

- különböző anyagok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) tulajdonságainak megnevezése és a tulajdonságok közti ok-okozati összefüggések felismerése, a hasznosság, származás, használati mód, tulajdonságok szempontjából.(elégnek, elolvadnak, újrahasznosíthatóak, törékenyek,)

-természeti jelenségek megfigyelése, az ok-okozati kapcsolat feltárására: (azért mozog a fa, mert a szél fúj, a zöld növények elszáradnak, mert nem kaptak folyadékot illetve fényt)

-bonyolultabb ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használatával, természetes vagy mechanikai jelenségek esetében: növények, természeti jelenségek, elektromos áram: egyszerű kísérletek: „*A levegő ereje*”, „*A jég elolvadása*”, „*Lebegés –süllyedés*”, „*Hogy nőnek a növények ?*” stb.

TARTALMAK

Tartalmi egységek	VIII. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül Tárgyak kritérium szerinti felismerése, megnevezése A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és

	<p>akarat fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> -analízis-szintézis tárgyi és képi szinten -beillesztéses feladatok -tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése -egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten, -ráhelyezés, képegyeztetés -verbális, non- verbális utánpótlás -a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése -főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.) -egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján -egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása -információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés , alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés. reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények,

	<p>meseszereplők)</p> <p>-szimbólumok, megfeleltetés</p> <p>-mértékegységek ismerete-megfelelő használata</p> <p>-természeti jelenségek</p> <p>-különböző anyagok</p> <p>-ok-okozati összefüggések</p>
--	--

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

IX. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet tárgyainak megfelelő használata:</p> <p>-kiválasztás/szelektálás és csoportosítás feladatai</p> <p>-hasonlóság alapján történő kiválasztás, egy kategóriába tartozó tárgyak kiválasztása tárgyak sokaságából</p> <p>-hasonlóság alapján történő csoportosítás</p> <p>-bizonyos tulajdonságok szerinti csoportosítás</p> <p>-a tárgyak csoportosítása aszerint, hogy milyen anyagból készültek</p> <p>-felismerési gyakorlatok tapintás, ízlelés-szaglás, látás-hallás útján</p> <p>-a közvetlen környezet tárgyainak/készülékeinek használata</p>
<p>1.2. Adaptív (alkalmazkodást elősegítő) pszichomotoros képességeket nyilvánít</p> <p>- tablett, telefon manipulálása</p> <p>-különböző színű, formájú, nagyságú és felhasználású tárgyak manipulálása</p> <p>-helyzetjátékok: háztartási tevékenységek</p> <p>-iskolai tér és otthoni tér ismerete és helyes használata „<i>Babaház</i>”</p> <p>-bútorzat, háztartási gépek felismerése és helyes használata</p> <p>-a tanterem berendezése, átrendezése</p> <p>-szerepjátékok: „<i>A legszebb kert</i>”, „<i>Vásárolunk</i>”, „<i>A legügyesebb cukrász</i>”</p> <p>-iskolában vagy otthon bekövetkezett rongálások/meghibásodások kijavítása</p>
<p>1.3. Önellátási és szociális beilleszkedési képességeket nyilvánít</p> <p>-személyes adatok ismerete</p> <p>-családtagok, tanító, osztálytársak azonosító adatainak ismerete</p>

-tájékoztató feladatok osztályteremben, iskola környéke, közeli térben
 -szerepjáték a kapcsolatteremtés/fenntartás tematikájában (gyermek-gyermek, gyermek-tanító, tanító-szülő kontextusában)
 -családtagok szerepe és felelőssége
 -gyakorlati tevékenységek a munkára és életre való nevelés céljából

1.4. Perceptív-motrikus struktúrák használata

-tárgyak, személyek, jelenségek tulajdonságainak felismerése, megkülönböztetése illetve alkalmazása
 -soralkotás (szerialitás) az elsajátított kritériumok szerint
 -építő jellegű játékok (különböző típusú anyagokból)
 -- tárgyak egyeztetése megadott körvonallal
 - grafikus szórakoztató játékok
 - színezési gyakorlatok, a kontúr betartásával, modell alapján vagy anélkül
 - a színek helyes használatának gyakorlatai
 - érzékszervi-mozgásos játékos gyakorlás oktató programok által

1.5. Térbeli-időbeli struktúrák felismerése/használata az adaptív (alkalmazkodást elősegítő) viselkedésben

-feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (*nézőközpontú tér*), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (*tárgyközpontú tér*) (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, fölėje, alája, közé, előtte, háta mögé)
 -a közeli környezetben levő tárgyak különböző pozíciókba való helyezése (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, fölėje, alája, közé, előtte, háta mögé)
 - mozgásos feladatok bizonyos ritmusok betartására: „*Lépj az általam megadott ritmusra!*” /”*Tartsd a ritmust!*”, „*Lufik a hét napjaival*”, „*A pirosan állsz, menj a zöldre!*”, „*Az erdőben*” stb.
 - feladatok a használatos időbeli támpontok megértésére: most, előbb, utóbb, később, először, ma, holnap, tegnap, délelőtt, este, ebéd, ezen a héten, a múlt héten stb.
 - feladatok a hét napjainak, a hónapok rögzítésére, ritmikus kifejezések, versikék, mondókák
 - feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „*Képes órarend*”
 - az évszakok játéka: „*A természet naptára*” stb.
 -feladatok az évszaknak és nemnek (férfi-nő) megfelelő öltözet egyeztetésére
 -rövid történet/mese eseményképeit időrendi sorrendbe helyezni (események sorrendje)

2. Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben

IX. osztály

2.1. Kognitív viselkedés értékesítése

-egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi/képi szinten (kicsi-nagy, könnyű-nehé, sok-keves, kemény-puha, vastag-vékony, hideg-meleg, durva-sima)
 -halmazok összehasonlítása “*Hol van több?*” ”*Hol van kevesebb?*”
 -hozzáadás-pótlás / elvétel művelete a halmazok mennyiségének megváltoztatásához (növel, kissebítsd fogalma)
 - csoportosítási feladatok, 1-2 szempont alapján (forma, szín, nagyság, hasznosság stb.)
 - ugyanabba a kategóriába való besorolási gyakorlatok: „*Mennyiségek játéka*”, „*Találd meg a megfelelő helyet!*” stb.
 - megfeleltetési játékok: „*A kategóriák játéka*”, „*Állatok családja*”, „*Zöldegsaláta*”, „*Melyik*

<p><i>a háza?”, „Mire használjuk?”, „Mit eszik?” „Kie a eszköz /tárgy?” stb.</i></p> <p>-képek/hiányos mondatok kiegészítése képi támasszal vagy képi támasz nélkül: „...-vel eszel”, „...-val játszol”, „...-val sétálsz”, „A papírt a ...-hez viszed” stb.</p> <p>-a problémamegoldó készség fejlesztése, probléma felismerésének és megnevezésének feladatai: pl. a játék megszerzése, amely nehezen elérhető helyen van</p> <p>-építő jellegű játékok tárgyi-képi szinten</p> <p>-megfeleltetési játékok</p> <p>-műveletvégzés 0 -100 számkörben tárgyi/ képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül</p> <p>- grafikus elemek, geometriai formák, természeti jelenségek rajzolása segítséggel (kör, nap, eső, villám)</p> <p>- főfogalom alá való rendezés (szókincs: színek, zöltségek, gyümölcsök, állatok, mesterségek, közlekedési eszközök stb.)</p> <p>-mondatok szóbeli kiegészítése, képi segítséggel vagy segítség nélkül</p>
<p>2.2. Önellátási és önálló viselkedési jártasságok megjelenése</p> <p>-a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak segítségével: „A piacon”, „A telefonnál”, „Az asztalnál”</p> <p>-önkiszolgálási jártasságok fejlesztését célzó játékok: aszalterítés, öltözködés</p> <p>-„Egy jó tett!” „Védjük a természetet!” típusú konkrét tevékenységek</p> <p>- különböző tematikájú vetélkedők</p> <p>-versenyek (rajz, tánc, ének, főző)</p>
<p>2.3 Az elsajátított ismeretek és jártasságok gyakorlatba ültetése</p> <p>-a mindennapi élet tematikájából, az egyéni szükségleteket kielégítő helyzetjátékok tárgyak bevonásával</p>

3. Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

IX.osztály
<p>3.1.Tárgyak- élőlények – természeti jelenségek közti mennyiségi relációk használata</p> <p>-tárgyak közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő-ugyanannyi stb.)</p> <p>-családtagok közti mennyiségi relációk megállapításának feladatai (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb stb.)</p> <p>-élőlények (állatok) közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.tyúkanyó és csibéi sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)</p> <p>-meseszereplők közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.”Hófehérke és a hét törpe”, „A három kecskegida” sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)</p> <p>-tárgyak közti számtani reláció megállapításának feladatai: számlálás, összeadás, kivonás, osztás (tárgyak/tárgyak csoportjának 2-4 egyenlő részre való osztása, a negyed, és a fél fogalmak használatával)</p>
<p>3.2.Különböző szimbólumok, mértékegységek közti mennyiségi relációk használata</p> <p>-a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú,</p> <p>-folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos</p>

(mérőpohár, 1litres üveg, 1kg/ 500-gos súly, mérőszalag, mérőléc, mérleg) mérőeszközök segítségével
 -tárgyak mérése, a tömeg jellemzőinek megfelelő használata: könnyű-nehez, könnyebb-nehezebb, ugyanolyan nehéz, „*A malomba...*” „*Melyik zsák nehezebb...?*”
 - aktuális bankjegyek és pénzermék felismerése (játékpénzek, bevásárlókosár, kasszagép használata „*Vásárolunk*”, „*A piacon*”)
 -a megfelelő fizető eszközök használata (drága, olcsó, visszajáró fogalmának kialakítása)

3.3 Természeti - mechanikai jelenségek közötti ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használata

- különböző anyagok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) tulajdonságainak megnevezése és a tulajdonságok közti ok-okozati összefüggések felismerése, a hasznosság, származás, használati mód, tulajdonságok szempontjából.(elégnek, elolvadnak, újrahasznosíthatóak, törékenyek,)
 -természeti jelenségek megfigyelése, az ok-okozati kapcsolat feltárására: (azért mozog a fa, mert a szél fúj, a zöld növények elszáradnak, mert nem kaptak folyadékot illetve fényt)
 -bonyolultabb ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használatával, természetes vagy mechanikai jelenségek esetében: növények, természeti jelenségek, elektromos áram: egyszerű kísérletek: „*A levegő ereje*”, „*A jég elolvadása*”, „*Lebegés –süllyedés*”, „*Hogy nőnek a növények?*” , „*Honnan jön az eső?*” , „*A vulkán*” stb.

TARTALMAK

Tartalmi egységek	IX. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptiv-motrikus szinten	Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül Tárgyak kritérium szerinti felismerése ,megnevezése A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése -analízis-szintézis tárgyi és képi szinten

	<ul style="list-style-type: none"> -beillesztéses feladatok -tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése -egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és csoportosítás tárgyi és képi szinten, -ráhelyezés, képegyeztesítés -verbális, non- verbális utánpótlás -a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése -főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.) -egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján -egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása -információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében -tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez - a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése - egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása -önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés , alvás stb.) -a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés, reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.) -a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <ul style="list-style-type: none"> -mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak) -mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok) -mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények, meseszereplők) -szimbólumok, megfeleltetés

	<ul style="list-style-type: none"> -mértékegységek ismerete-megfelelő használata -természeti jelenségek -különböző anyagok -ok-okozati összefüggések
--	--

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környezethez való alkalmazkodás az elsajátított jártasságok segítségével

X. osztály
<p>1.1A közvetlen környezet tárgyainak megfelelő használata:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kiválasztás/szelektálás és csoportosítás feladatai -hasonlóság alapján történő kiválasztás, egy kategóriába tartozó tárgyak kiválasztása tárgyak sokaságából -hasonlóság alapján történő csoportosítás -bizonyos tulajdonságok szerinti csoportosítás -a tárgyak csoportosítása aszerint, hogy milyen anyagból készültek -felismerési gyakorlatok tapintás, ízlelés-szaglás, látás-hallás útján -a közvetlen környezet tárgyainak/készülékeinek használata
<p>1.2. Adaptív (alkalmazkodást elősegítő) pszichomotoros képességeket nyilvánít</p> <ul style="list-style-type: none"> - tablett, telefon manipulálása -különböző színű, formájú, nagyságú és felhasználású tárgyak manipulálása -helyzetjátékok: háztartási tevékenységek -iskolai tér és otthoni tér ismerete és helyes használata „<i>Babaház</i>” -bútorzat, háztartási gépek felismerése és helyes használata -a tanterem berendezése, átrendezése -szerepjátékok: „<i>A legszebb kert</i>”, „<i>Vásárolunk</i>”, „<i>A legügyesebb cukrász</i>” -iskolában vagy otthon bekövetkezett rongálások/meghibásodások kijavítása
<p>1.3. Önellátási és szociális beilleszkedési képességeket nyilvánít</p> <ul style="list-style-type: none"> -személyes adatok ismerete -családtagok, tanító, osztálytársak azonosító adatainak ismerete -tájékozódási feladatok osztályteremben, iskola környéke, közeli térben -szerepjáték a kapcsolatteremtés/fenntartás tematikájában (gyermek-gyermek, gyermek-tanító, tanító-szülő kontextusában) -családtagok szerepe és felelőssége -gyakorlati tevékenységek a munkára és életre való nevelés céljából
<p>1.4. Perceptív-motrikus struktúrák használata</p> <ul style="list-style-type: none"> -tárgyak, személyek, jelenségek tulajdonságainak felismerése, megkülönböztetése illetve alkalmazása

<ul style="list-style-type: none"> -soralkotás (szerialitás) az elsajátított kritériumok szerint -építő jellegű játékok (különböző típusú anyagokból) - tárgyak egyeztetése megadott körvonallal - grafikus szórakoztató játékok - színezési gyakorlatok, a kontúr betartásával, modell alapján vagy anélkül - a színek helyes használatának gyakorlatai - érzékszervi-mozgásos játékos gyakorlás oktató programok által
<p>1.5. Térbeli-időbeli struktúrák felismerése/használata az adaptív (alkalmazkodást elősegítő) viselkedésben</p> <ul style="list-style-type: none"> - feladatok a tárgy helyzetének felismerésére: saját magához való viszonyítás (<i>nézőközpontú tér</i>), és a térbeli objektumok egymáshoz való viszonyítása (<i>tárgyközpontú tér</i>) (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, föléje, alája, közé, előtte, háta mögé) -a közeli környezetben levő tárgyak különböző pozíciókba való helyezése (fel, le, rá, alá, mellé, közel, távol, itt, ott, föléje, alája, közé, előtte, háta mögé) - mozgásos feladatok bizonyos ritmusok betartására: „<i>Lépj az általam megadott ritmusra! /”Tartsd a ritmust!”</i>”, „<i>Lufik a hét napjaival</i>”, „<i>A piroson állsz, menj a zöldre!</i>”, „<i>Az erdőben</i>” stb. - feladatok a használatos időbeli támpontok megértésére: most, előbb, utóbb, később, először, ma, holnap, tegnap, délelőtt, este, ebéd, ezen a héten, a múlt héten stb. - feladatok a hét napjainak, a hónapok rögzítésére, ritmikus kifejezések, versikék, mondókák - feladatok a napirend és a tevékenységek egyeztetésére „<i>Képes órarend</i>” - az évszakok játéka: „<i>A természet naptára</i>” stb. -feladatok az évszaknak és nemnek (férfi-nő) megfelelő öltözet egyeztetésére -rövid történet/mese eseményképeit időrendi sorrendbe helyezni (események sorrendje)

2. Önálló viselkedésformák megjelenése az iskolai tevékenységben

X. osztály
<p>2.1. Kognitív viselkedés értékesítése</p> <ul style="list-style-type: none"> -egyszerű tulajdonságok alapján való csoportosítás tárgyi/képi szinten (kicsi-nagy, könnyű-nehéz, sok-kevés, kemény-puha, vastag-vékony, hideg-meleg, durva-sima) -halmazok összehasonlítása „<i>Hol van több?</i>” „<i>Hol van kevesebb?</i>” -hozzáadás-pótlás / elvétel művelete a halmazok mennyiségének megváltoztatásához (növel, kissebítsd fogalma) - csoportosítási feladatok, 1-2 szempont alapján (forma, szín, nagyság, hasznosság stb.) - ugyanabba a kategóriába való besorolási gyakorlatok: „<i>Mennyiségek játéka</i>”, „<i>Találd meg a megfelelő helyet!</i>” stb. - megfeleltetési játékok: „<i>A kategóriák játéka</i>”, „<i>Állatok családja</i>”, „<i>Zöltségfalata</i>”, „<i>Melyik a háza?</i>”, „<i>Mire használjuk?</i>”, „<i>Mit eszik?</i>” „<i>Kié eszköz /tárgy?</i>” stb. -képek/hiányos mondatok kiegészítése képi támasszal vagy képi támasz nélkül: „<i>...-vel eszel</i>”, „<i>...-val játszol</i>”, „<i>...-val sétálsz</i>”, „<i>A papírt a ...-hez viszed</i>” stb. -a problémamegoldó készség fejlesztése, probléma felismerésének és megnevezésének feladatai: pl. a játék megszerzése, amely nehezen elérhető helyen van -építő jellegű játékok tárgyi-képi szinten -megfeleltetési játékok

-műveltségzés 0 -100 számkörben tárgyi/ képi szinten, segítséggel vagy segítség nélkül
 - grafikus elemek, geometriai formák, természeti jelenségek rajzolása segítséggel (kör, nap, eső, villám)
 - főfogalom alá való rendezés (szókincs: színek, zöltségek, gyümölcsök, állatok, mesterségek, közlekedési eszközök stb.)
 -mondatok szóbeli kiegészítése, képi segítséggel vagy segítség nélkül

2.2. Önellátási és önálló viselkedési jártasságok megjelenése

-a mindennapi élet szükségleteit kielégítő helyzetjátékok tárgyak segítségével: „*A piacon*”, „*A telefontól*”, „*Az asztalnál*”
 -önkiszolgálási jártasságok fejlesztését célzó játékok: *asztalterítés*, *öltözködés*
 -„*Egy jó tett!*” „*Védjük a természetet!*” típusú konkrét tevékenységek
 - különböző tematikájú vetélkedők, „*A legjobb táncos*”, „*Ki nevet a végén?*” stb. stafétajátékok
 -versenyek (rajz, tánc, ének, főző)

2.3 Az elsajátított ismeretek és jártasságok gyakorlatba ültetése

-a mindennapi élet tematikájából, az egyéni szükségleteket kielégítő helyzetjátékok tárgyak bevonásával
 „*A moziban*”, „*A színházban*”, „*A cukrászdában*” stb.

3. Szociális integráció az önálló életvezetési képességek által

X.osztály

3.1.Tárgyak- élőlények – természeti jelenségek közti mennyiségi relációk használata

-tárgyak közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő-ugyanannyi stb.)
 -családtagok közti mennyiségi relációk megállapításának feladatai (nagyobb-kisebb, idősebb-fiatalabb a legidősebb- a legfiatalabb stb.)
 -élőlények (állatok) közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.tyúkanyó és csibéi sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)
 -meseszereplők közti mennyiségi reláció megállapításának feladatai (pl.”*Hófehérke és a hét törpe*”, „*A három kecskegida*” sok-kevés, több-kevesebb, egyenlő stb.)
 -tárgyak közti számtani reláció megállapításának feladatai: számlálás, összeadás, kivonás, osztás (tárgyak/tárgyak csoportjának 2-4 egyenlő részre való osztása, a negyed, és a fél fogalmak használatával)

3.2.Különböző szimbólumok, mértékegységek közti mennyiségi relációk használata

-a hosszúság jellemzőinek megfelelő használata: rövid-hosszú, hosszabb-rövidebb, a leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú,
 -folyékony és szilárd tárgyak mérése, alkalmi (pohár, ceruza, kötél), illetve szabványos (mérőpohár,1litres üveg,1kg/ 500-gos súly, mérőszalag, mérőléc, mérleg) mérőeszközök segítségével
 -tárgyak mérése, a tömeg jellemzőinek megfelelő használata: könnyű-nehez, könnyebb-nehezebb, ugyanolyan nehéz, „*A malomba...*”, „*Melyik zsák nehezebb...?*”

- aktuális bankjegyek és pénzermék felismerése (játékpénzek, bevásárlókosár, kasszagép használata „*Vásárolunk*”, „*A piacon*”)
-a megfelelő fizető eszközök használata (drága, olcsó, visszajáró fogalmának kialakítása)

3.3 Természeti - mechanikai jelenségek közötti ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használata

- különböző anyagok (fa, papír, fém, műanyag, üveg, gumi, bőr, gyapjú) tulajdonságainak megnevezése és a tulajdonságok közti ok-okozati összefüggések felismerése, a hasznosság, származás, használati mód, tulajdonságok szempontjából.(elégnek, elolvadnak, újrahasznosíthatóak, törékenyek,)

-természeti jelenségek megfigyelése, az ok-okozati kapcsolat feltárására: (azért mozog a fa, mert a szél fúj, a zöld növények elszáradnak, mert nem kaptak folyadékot illetve fényt)

-bonyolultabb ok-okozati összefüggések felismerése, egyszerű tudományos fogalmak használatával, természetes vagy mechanikai jelenségek esetében: növények, természeti jelenségek, elektromos áram: egyszerű kísérletek: *A levegő ereje, A jég elolvadása, Lebegés – süllyedés, Hogy nőnek a növények , Honnan jön az eső, A vulkán stb.*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	X. osztály
1. Kognitív viselkedés perceptív-motrikus szinten	Tárgyak, személyek, élőlények, élelem, ruházat, jelenségek stb. felfedezése és felismerése Testséma és lateralitás: nagymozgások, mozgásminták utánzása, testtudat, testséma lateralitás kialakulása Alapvető perceptuális konstanciák (szín, alak, nagyság), tér és időérzékelés Szem-kéz koordináció
2. Kognitív viselkedés a pszicho individuális készségek-pszichikus folyamatok szintjén	Hétköznapi tárgyak és azok funkciójának felismerése látási, hallási, tapintásos-mozgásos segítséggel vagy segítség nélkül Tárgyak kritérium szerinti felismerése ,megnevezése A gondolkodás, memória, képzelet, figyelem, beszéd és akarat fejlesztése -analízis-szintézis tárgyi és képi szinten -beillesztéses feladatok -tárgyak-képek-figurák részeinek összeillesztése -egyszerű szempontok szerinti összehasonlítás és

	<p>csoportosítás tárgyi és képi szinten,</p> <p>-ráhelyezés, képegyeztetés</p> <p>-verbális, non- verbális utánpótlás</p> <p>-a tárgyakkal való manipulálás beszéddel való kísérése</p> <p>-főfogalom alá való rendelés (témák: színek, állatok, gyümölcsök, zöldségek, ruházat, mesterségek, közlekedési eszközök, tisztálkodási eszközök stb.)</p> <p>-egyszerű képek szóbeli leírása, mesélés képek alapján</p> <p>-egyszerű, konkrét feladatok végrehajtása</p> <p>-információk összekapcsolása új tartalmak, cselekvések érdekében</p> <p>-tárgyak megfelelő használata a személyes szükségletek kielégítéséhez</p> <p>- a különböző ingerekre való reakciókészség fejlesztése</p> <p>- egyszerű, konkrét utasítások végrehajtása</p> <p>-önellátási készségek fejlesztését szolgáló cselekvések gyakoroltatása (higiénia, étkezés, alvás stb.)</p> <p>-a mindennapi élet tevékenységei- napirend (felkelés, reggeli, iskolai tevékenység, ebéd stb.)</p> <p>-a közvetlen környezet tárgyaival való konkrét cselekvés</p>
<p>3. Kognitív viselkedés a szociális integráció szintjén</p>	<p>Egyszerű, különbözőséget kifejező mennyiségi reláció megállapítása (számlálás, megfeleltetés, összehasonlítás)</p> <p>-mennyiségi relációk meghatározása, (tárgyak)</p> <p>-mennyiségi relációk meghatározása, (családtagok)</p> <p>-mennyiségi reláció meghatározása, (élőlények, meseszereplők)</p> <p>-szimbólumok, megfeleltetés</p> <p>-mértékegységek ismerete-megfelelő használata</p> <p>-természeti jelenségek</p> <p>-különböző anyagok</p>

	-ok-okozati összefüggések
--	---------------------------

Módszertani ajánlás

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az értelmi fejlődés, a különböző megismerési, tanulási folyamatok alakulása sajátos jelleggel bír az átlaghoz tartozó társaikéhoz viszonyítva, ezáltal, sajátos jelleget kölcsönözve a kognitív fejlesztést célzó terápiás tevékenységeknek is.

A megismerési folyamatok szerveződése a fent említett tanulók esetében, a megismerés alapvető eszközeinek (írás, olvasás, számolás), valamint az intellektuális tevékenységek alapját képező alapvető technikák elsajátítását jelenti. Az értelmi fejlesztés terápiás tevékenységei kifejezetten játékos jellegűek. A játék a leghatásosabb tanulási forma, amely által az értelmi képességek fejleszthetők.

A nevelő tanár olyan módszereket és eljárásokat kell, alkalmazzon, amelyek elősegítik a gondolkodás folyamatának rugalmasságát. Ezek a módszerek és eljárások aktivizálják a tanuló megismerési képességeinek potenciálját, és érvényre juttatják az oktatás irányelveit, amely irányvonalat mutat a nemzeti és egyetemes kulturális értékek felé, a körülvevő természeti és kulturális környezet felé, valamint a tanulók általi, azon értékek elsajátítására teszi a hangsúlyt, amelyek a szociális normák, kívánatos interperszonális kapcsolatok és szociális viselkedés alapjául szolgálnak.

A kogníció, szorosabb értelemben a gondolkodás folyamatát jelenti, olyan mentális folyamatok alkotják, mint: érzékelés-észlelés, képzetek alkotása, memória, nyelv, gondolkodás és érvelés, problémamegoldás. Az alapvető célok egyike a mindennapi élethelyzetben való megfelelő jártasság kialakítása, valamint általános ismeretek és információk elsajátítása.

A kognitív fejlesztést megvalósító terápiás tevékenységek alkalmával azokat a képességeket fejlesztjük és rögzítjük különböző kontextusban (*Én és a családom...*, *A piacon...*, *Az üzletben...* feladathelyzetekben), amelyek a gyógypedagógus tanár délelőtti oktató-nevelői tevékenységének tárgyát képezték. Fontos a tevékenységek tematikus tervezése. Például egymást követhetik *A színházban...* és *A cirkuszban ...* tanítási-tanulási egységek. Az említett tanítási-tanulási egységek tevékenységeinek részei részben megegyeznek, pl. a jegy megvásárlása, a megfelelő tömegközlekedési eszköz kiválasztása, ezáltal az elsajátított ismeretek

átvihetőek egyik tevékenységről a másikra elősegítve azok rögzülését. A tevékenységek közti különbségek kiemelése (az előadás jellege, megfelelő ruházat, tetszésnyilvánítás az előadás végén) ugyancsak az ismeretek elmélyítését és rögzítését szolgálják.

Az ismeretek, képességek, készségek megfelelő bevéődésének feltétele a sok gyakorlást és rögzítést szolgáló feladathelyzet. Új ismeret rögzítését vagy készség kialakítását csak az előbbiek jó bevéődése után ajánlott tervezni. Bizonyos időközönként ajánlott az ún. *integrált tevékenységek* beiktatása, amelyek célja az elsajátított ismeretek, készségek egy komplexebb szintre való emelése. Például a *Vásárlás* tematikájú tanítási-tanulási egység alkalmával a tanulók képesek lesznek a különböző udvariassági formulákat, gesztusokat megfelelően használni, bizonyos termékeket körülírni, azokról reklámot készíteni, bevásárlási listát elolvasni-készíteni, pénzt megfelelően használni. Célunk azon készségek fejlesztése, amelyek olyan viselkedést eredményeznek, ami a sikeres beilleszkedést szolgálja. A terápiás tevékenységek célja az alapkompenciákból származó sajátos kompenciák fejlesztése.

A szenzoros fejlesztés, érzékszervi benyomások jelentéssé, tárggyá való szerveződése, a képzetek kifejlődése által (a valóság tárgyainak, jelenségeinek érzékszervileg, gondolatilag általánosított, szemléletes képeinek emlékképekként való felidézése akkor is, ha a felidézéskor nem hatnak érzékszerveinkre) a terápiás tevékenységek célja a megismerés folyamatát a perceptív, cselekvéses megtapasztalás szintjéről a fogalomalkotó, logikus gondolkodás szintjére emelni. Ajánlatos hangsúlyt fektetni a tevékenységek érzelmi fejlődést befolyásoló jellegére.

A továbbiakban az eredményes fejlesztés érdekében, tantárgyakként összegzett megvalósítási ötleteket tárunk a nevelő tanár elé, bízva azok kreatív módon való használatában.

Matematika

Az oktatás tartalmai a mindennapi élethelyzetekből kell származzanak. Például a tanuló tudjon mennyiségeket összehasonlítani alkalmi és szabvány mértékegységek és mérőeszközök segítségével, a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzerméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségeket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni, az időt beosztani, napirendet készíteni. Fontos feladat, hogy a tanulók a mindennapi tevékenységekben tudjanak összehasonlítani, csoportosítani, összeadni, kivonni. A mennyiség és számmal való manipulálás, valamint az alpműveletek összefüggéseinek és algoritmusainak fokozatos megértése és elsajátítása által a matematikai

készségeket fejlesztjük. Olyan oktatási módszerek és eljárások használata ajánlott, amelyek segítik a vizuális ingerek rendezését és a tapintásos-mozgásos képességek fejlődését. A tevékenységeket a tanuló (osztályközösség) fejlettségi szintjéhez és életkori sajátosságaihoz adaptáljuk, figyelem előtt tartva a beszédprodukción-beszédértés fejlettségi szintjét.

Környezetismeret

Nagyon fontos az intellektuális képességgavarral élő tanulók esetében a természeti környezetével való harmonikus együttélés, a növény és állatvilág ismerete, azok életciklusai, termesztési, tenyésztési feltételeinek ismerete. Az állat és növényvilág gazdagsága, annak kutatási lehetőségei segítik az értelmi fogyatékos tanulót a környező világ megismerésében. A fellelhető hasonlóságok és különbségek felismerése, azok csoportosítása és rendszerezése által a gondolkodási műveleteket fejlesztjük. Elengedhetetlenül fontos a növény és állatvilághoz fűződő megfelelő érzelmi kapcsolat kialakítása, az élet tiszteletének elsajátítása. Az osztályteremben (élő sarok, akvárium) vagy az iskolaudvaron található növények vagy kisebb termetű állatok ápolása, gondozása is ezt a célt szolgálják.

A megismerés legalapvetőbb szintje az érzékek által való megtapasztalás. Az érzékelés által a tanulók képesek lesznek az anyagok-tárgyak megnevezésére, tulajdonságainak megfogalmazására, a hasonlóságok, különbözőségek megállapítására. Olyan feladathelyzetek elé állítjuk a tanulót, amelyben kísérletezhet az anyagok alak-, halmazállapot változását (víz megfagyása, csokoládé olvadása, cukor oldódása folyadékban), valamint a változások visszafordítható, illetve visszafordíthatatlan jellegét illetően.

Egészséges életmódra való nevelés

Célkitűzések: a testrészek megismerése, az alapvető szervek és azok funkcióinak ismerete, a testápolás és higiéniai szabályok elsajátítása, a betegségek megelőzése.

Ajánlott tematika:

1. Az emberi test
2. A család
3. Az iskola

4. A város- a helység
5. A hazám
6. Közlekedési szabályok
7. Higiéniai szabályok
8. Viselkedés szabályok
9. Mesterségek-szerszámok
10. Ünnepi alkalmaink
11. Kirándulások –előadások
12. Formanyomtatványok
13. Mesék – versek

Az értékelés az oktatás rendszerének fontos alkotóeleme. Az értékelés módszerei közül ajánlatos a modern értékelési módszerek és eljárások használata (a viselkedés folyamatos és rendszerezett megfigyelése, egyéni fejlődés által meghatározott, differenciált követelményrendszerhez való viszonyítás). Az értékelés folyamatában a kiindulópontot a sajátos kompetenciák képezik. Kerülni kell a tanulók egymáshoz való hasonlítását, viszonyítását. A tevékenységek tervezésénél hangsúlyt fektetünk azok élet közeli és életkori sajátosságoknak megfelelő jellegére, a tanuló képességeinek aktivizálására, valamint értékek és attitűdök kialakítására. Az értékelés ugyanakkor pontos visszajelzést ad az alkalmazott módszerek és eljárások eredményességéről, lehetőséget nyújtva azok módosítására az egyéni és életkori sajátosságok függvényében.

Az értékelés folyamatában a non formális és informális tanulási helyzetekben elsajátított tapasztalatok és kompetenciák is érvényre jutnak. A tanulók által elért eredményeket lejegyezzük, majd közöljük és elemezzük a szülőkkel-törvényes képviselőkkel. A tanuló fejlődésének folyamatos megfigyelése, motiválása és pozitív megerősítése az oktató-nevelő-értékelő folyamat meghatározó eleme.

Irodalomjegyzék:

- Albu, C., (2006), *Psihomotricitate*, Ed. Institutul European;

- Gherguț, Al., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, Iași;
- ***Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- ***Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- ***Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P. București;
- Barbu, P., (2012), *Copilul și motricitatea*, Ed. Nomina;
- Beniuc. M, Chircev A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Crețu E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis București;
- Păunescu C., Mușu I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- Mușu I., (1997), *Terapia educațională integrată*, Ed. PROHUMANITATE.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, koordonátor, Tanügyminisztérium

Vasilica COMIȘEL, koordonátor, Prahova Megyei Tanfelügyelőség

Név	Intézmény
Botezatu Măndița	Inkluzív Oktatási Központ, Filipeștii de Tîrg község
Petre Mihaela	Inkluzív Oktatási Központ, Filipeștii de Tîrg község
Gociu Claudia	Inkluzív Oktatási Központ, Ploiești

Fordítás

Név	Intézmény
Balla Emőke	1-es Számú Inkluzív Oktatási Központ - Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGEK

FOGLALKOZTATÓ TERÁPIA

Speciális oktatás

Előkészítő osztály- IV. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terapiás tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önállóság kialakítása, szocializáció, kognitív fejlesztés, foglalkozás- és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terapiás órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terapiás tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önállósági és szociális készségek fejlődését.

A mediált (közvetített) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:- Bevezető, - Általános kompetenciák,- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek, - Tanulási tartalmak, - Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott terület specifikus problémáinak vagy a sajátos helyzetek általános problémáinak megoldását.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ennek elsajátítási szakaszait jelölik, melyek egy iskolai ciklus alatt formálódnak. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységek** példázva vannak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és melyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttesét tartalmazza.

A tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyéni képességekhez igazodik. A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek

sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve kipróbálhatja önmagát, megfelelő támogatás mellett, és ez által, valamint megfelelő gyakorlással egy magasabb fejlettségi szintre lép. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz képes, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- fizikai fejlődés területe
- észlelés fejlődésének területe
- értelmi fejlődés területe
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődésének területe

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- *A kognitiv fejlesztés* - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
- *Foglalkoztató terápia* - a környezeti elvárások és az egyéni szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát is;
- *Személyes autonómia kialakítása* - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- *Szocializáció* célja a családi és társadalmi beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
- *Játékterápia* a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára a saját test felfedezése, megismerése és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önállósági- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önállóság, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- saját maguk és környezetük iránti érdeklődés kifejezésére
- a környezeti elemek érzékelési tapasztaltokra épülő megfigyelésére és felfedezésére
- a tapasztalataik körének kiterjesztésére
- az ok –okozati összefüggések megértésére
- a tanult ismeretek alkalmazására
- az egészséges életmód szabályainak elsajátítására
- az alapvető mérőeszközöket és mértékegységek használatára
- kísérletek által megérteni az anyagváltozásokat
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése során számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A közvetlen környezet megismerése a motoros és pszicho-motoros készségek segítségével**
- 2. Alapkészségek kialakítása különböző anyagok, eszközök és technikák segítségével**
- 3. Önálló munkavégzés az iskolai beilleszkedés érdekében**

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet megismerése a motoros és pszicho-motoros készségek segítségével

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY
<p>1.1. A közvetlen környezet érzékelési/tapasztalati felfedezése</p> <p>Gyakorlatok az iskolai környezet tárgyi felfedezésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felfedezésen alapuló játékok a tárgyak felismerésére, megismerésére: Hol van a labda?, Keresd meg az autót!, Elvarázsolt zsákocská! <p>Gyakorlatok a tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezésére az érzékszervek segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs gyakorlatok: Mutasd a léggömböt! Kérem a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs gyakorlatok: Hogy csinál a...?, Mit hallottál ? - Ízlelési diszkriminációs gyakorlatok: Ízleld és találd ki !, Gyümölcssaláta, Milyen ízű? - Szaglási diszkriminációs gyakorlatok: Kellemes/kellemetlen illatok/szagok - Tapintási diszkriminációs gyakorlatok: Tapintsd meg a kisbárány puha bundáját!, Érintsd meg a szűrős kefét!
<p>1.2. A kézügyesség kialakítása és fejlesztése egyszerű gyakorlatok elvégzésével</p> <p>Egyszerű gyakorlatok a finommotorika és a pontos mozgásminták fejlesztésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fűzőgyakorlatok: gyöngyszemek dobozba helyezése - Szívószálak befőttes üvegbe helyezése - Labda kosárba dobása (kis- és nagylabdák) - Víz pohárba való kitöltése - Körjátékok, táncmozdulatok - Befőttes gumik fűzése drótra, fonalra - Puzzle-darabok behelyezése a megfelelő helyre - Integessünk a kendővel!

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

- Rázzuk ki a kendőt!
- Gyakorlatok az íróeszközök helyes tartásához (a ceruzafogás kialakítása)
- Bab-, kukorica-, rizsszemek tálkában való összekeverése
- Halászyakorlatok: műanyaghalacska kihalászása egy vízzel teli edényből
- Különböző formák körvonalainak rajzolása a levegőbe/a padon
- Ajándékok/ruhaneműk ki- és becsomagolása
- Utánzógyakorlatok (különféle gesztusok)
- Gyurmázás, formázás habbal
- Kirakó- és építőjátékokból való építés, puzzle, lego kirakása

2. Alapkészségek kialakítása különböző anyagok, eszközök és technikák segítségével

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

2.1. A különböző anyagok és munkaeszközök azonosítása és helyes használata

- Gyakorlatok a különféle munkaeszközök felismerésére (ceruza, színek, ecset, olló)
- Gyakorlatok a különféle munkaanyagok felismerésére (gyurma, formázható hab, fényes papír, ragasztó, vízfesték)

2.2 A különféle munkatechnikák/eljárások gyakorlása egy tevékenység/feladat

kivitelezésében:

Kézműves tevékenységek:

- Szórakoztató kézügyességfejlesztő gyakorlatok: függőleges- és ferde irányokat, köröket, vonalakat (egyenes, görbe, ferde) utánzó, satírozó gyakorlatok

Kézimunkázás:

- Alapvető kézügyességfejlesztő gyakorlatok: papírgyűrűs, tépés, ragasztás
- Egyszerű tűrögetés, hajtogatás (pl. zsebkendő)

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

- Gyurmagyakorlatok: gyurmával, formálható habbal
- Befőttesüveg, vizes üveg kicsavarása és becsavarása
- Ragasztógyakorlatok: képek ragasztása papírra
- Egyszerű vágási gyakorlatok (kontúr nélkül, majd kontúrkövetéssel)
- Egyszerű rajzgyakorlatok, majd rajzolás/festés minta alapján

Kiállítás a munkákból

Zenés, mozgásos tevékenységek:

- Énektanulás ismétlődő tartalommal (refrénnel)
- Ének utánzással, arckifejezéssel
- Mozdulásos énekek (pl. „Ujjcsalád”, „Béka-koma”, „Mókuska, mókuska”)

3. Önálló munkavégzés az iskolai beilleszkedés érdekében

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

3.1. A személyi higiéniahoz, munkakörnyezethez szükséges készségek kialakítása és fejlesztése

- Kézmosás, kéztörlés
- Az ajtó kinyitása és becsukása
- A padok letörlése
- Szemétdobás a szemetesvödörbe
- A tisztálkodási eszközök elrendezésének, használatának gyakorlása

3.2. Az önbizalom fejlesztése a foglalkoztató terápia segítségével

Gyakorlatok a háztartási eszközök használatára (tányérok, edények, evőeszközök, bögrék)

- Gyakorlatok a biztonságos evés/ivás készségeinek kialakítására
- Az élelmiszerek: gyümölcsök, sütemények tányérra helyezése
- Virágöntözés az osztályteremben

A tevékenységek kiértékelése, (ahol lehetséges) önértékelése.

Tartalmak

Tartalmi egységek	Előkészítő osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Gyakorlatok az észlelések és reprezentációk kialakítására
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Kézügyességet / finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Rend- és higiéniai szokások	Személyes higiéniai szokásokat kialakító gyakorlatok
5. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek/feladatok

I. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A környezet felfedezése a motoros és pszicho-motoros képességekkel

I. osztály

1.1. A közvetlen környezet felfedezése az érzékelési modalitások segítségével

Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:

- Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót!, Meglepetés doboz!

Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak segítségével:

- Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét!
- Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ...?, Mi hallatszik?
- Ízlelési diszkriminációs játékok: Ízleld meg és találd ki!, Édes varázslat!, Gyümölcsös kosár
- Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok
- Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szörmét!, Érintsd a kefét!

Vetélkedők

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

1.2 Egyszerű feladatok elvégzése sajátos kézmozdulatokkal

Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok

Példák tanulási tevékenységekre:

- Gyöngyök dobozba való helyezése
- Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe
- Egy labda kosárba helyezése
- Egy (nagy – kicsi) labda kifogása
- Víz áttöltése üvegből pohárba
- Körben való mozgás (tánc)
- Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra/huzalra
- Részek, formák megfelelő helyre illesztése (forma-illesztő puzzle)
- Kendőlengetés
- Kendőrázás
- Íróeszközök helyes fogása/tartása
- Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban
- Műanyag hal kihalászása egy tál vízből
- Körök és vonalak jelölése a levegőben/padon

I. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Ajándékok/ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák/puzzle részek összerakása <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egyszerű és hasznos kézműves termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

I. osztály
<p>2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök azonosítása a megfelelő használat érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök felismerésére (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felismerésére (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek elvégzéséhez</p> <p>Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde) <p>Kézügyességi tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/glace papír túsra - Papír hajtogatási gyakorlatok - Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével) - Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása - Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához - Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel) - Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után) <p>Kiállítások</p> <p>Tevékenységek a zenei kifejezéshez</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása - Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához

I. osztály
<p style="text-align: center;">- Zenés játékok, mozgással kombinálva: „Ujjcsalád”, „Békaakoma”, „Mókuska, mókuska, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”</p> <p>Vetélkedők</p>

3. Önálló munkavégzés az iskolai beilleszkedés érdekében

I. osztály
<p>3.1 Önálló készségek megjelenése az adott munkaterületen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörlés - az iskolapad letörlése - a szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Viráglocsolás az osztályban <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	I.OSZTÁLY
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Gyakorlatok az észlelések és reprezentációk kialakítására
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Rend- és higiéniai szokások	Gyakorlatok az önkiszolgálási készségek fejlesztésére
5. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek/feladatok

II. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A környezet felfedezése a motoros és pszicho-motoros képességekkel

II. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet felfedezése az érzékelési modalitások segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót!, Meglepetés doboz! <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit! Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ...?, Mi hallatszik? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Ízleld meg és találd ki!, Édes varázslat!, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét!, Érintsd a kefét! <p>Vetélkedők A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Egyszerű feladatok elvégzése sajátos kézmozdulatokkal</p> <p>Kézügyességet/Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra/huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben/a padon - Ajándékok/ruházati cikkek be- és kicsomagolása

II. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Különböző gesztusok utánzása - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák /puzzle részek összerakása <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egy adott munkamódszer gyakorlása, különböző anyagokkal és eszközökkel, a személyes önállóság növelése érdekében

II. osztály
<p>2.1. Megkülönbözteti a munkaanyagokat és munkaeszközöket a megfelelő használat érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök felismerésére (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felismerésére (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek elvégzéséhez</p> <p>Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkalás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde) <p>Kézügyességi tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/glace papír túsra - Papírhajtogatási gyakorlatok - Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével) - Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása - Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához - Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel) - Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után) <p>Kiállítások</p> <p>Tevékenységek a zenei kifejezéshez</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása - Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához

II. osztály
<p style="text-align: center;">- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Békakoma”, „Mókuska, mókuska, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”);</p> <p>Vetélkedők</p>

3. Önálló munkavégzés az iskolai beilleszkedés érdekében

II. osztály
<p>3.1 Önkihasználó készségek alkalmazása az adott munkaterületen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörlés - az iskolapad letörlése - a szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények/evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Viráglócslás az osztályban <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	II.OSZTÁLY
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Gyakorlatok az észlelések és reprezentációk kialakítására
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Rend- és higiéniai szokások	Gyakorlatok az önkiszolgálási készségek fejlesztésére
5. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek/feladatok

III.OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. A közvetlen környezet megismerése a motoros és pszichomotoros készségek segítségével

III. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet felfedezése az érzékelési modalitások segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót!, Meglepetés doboz! <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak segítségével :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ...?, Mi hallatszik? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Ízleld meg és találd ki!, Édes varázslat!, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok; - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét!, Érintsd a kefét! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Egyszerű feladatok elvégzése sajátos kézmozdulatokkal</p> <p>Kézügyességet/Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra/huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Írószközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben/a padon

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egy adott munkamódszer gyakorlása, különböző anyagokkal és eszközökkel, a személyes önállóság növelése érdekében

III. osztály
<p>2.1. Ismeri a munkaanyagokat és munkaeszközöket a megfelelő használat érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök felismerésére (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon); - Gyakorlatok a munkaanyagok felismerésére (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>2.2. A munkamódszerek elmélyítése bizonyos feladatok/tevékenységek elvégzéséhez</p> <p>Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde) <p>Kézügyességi tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/glacé papír tűrésre - Papír hajtogatási gyakorlatok - Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével) - Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása - Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához - Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel) - Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után) <p>Kiállítások</p> <p>Tevékenységek a zenei kifejezéshez</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása - Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához

III. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Zenés játékok, mozgással kombinálva: „Ujjcsalád”, „Békakoma”, „Mókuska, mókuska, „Fújja a szél a fákat ”, „Ha jó a kedved” <p>Vetélkedők</p>

3. Önálló munkavégzés az iskolai alkalmazkodás érdekében

III. osztály
<p>3.1 Önkihasználó készségek megjelenése az adott munkaterületen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörölés - az iskolapad letörölése - a szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Viráglocsolás az osztályban <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	III. Osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Gyakorlatok az észlelések és reprezentációk kialakítására
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Rend- és higiéniai szokások	Gyakorlatok az önkiszolgálási készségek fejlesztésére
5. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek/feladatok

IV. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****1. A környezet felfedezése a motoros és pszichomotoros képességekkel**

IV. osztály
<p>1.1. A közvetlen környezet felfedezése az érzékelési modalitások segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót!, Meglepetés doboz! <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ...?, Mi hallatszik? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Ízleld meg és találd ki!, Édes varázslat!, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét!, Érintsd a kefé! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2. Használja az alapvető kézmozdulatokat az egyszerű tevékenységek elvégzésében</p> <p>Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra/huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben/a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása

IV. osztály
Vetélkedők
A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

2. Egy adott munkamódszer gyakorlása, különböző anyagokkal és eszközökkel, a személyes önállóság növelése érdekében

IV. osztály
<p>2.1. Megkülönbözteti/felismeri a munkaanyagokat és munkaeszközöket a megfelelő használat érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök felismerésére (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felismerésére (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>2.2. A munkamódszerek rögzítése bizonyos feladatok/tevékenységek elvégzéséhez</p> <p>Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde) <p>Kézügyességi tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/glace papír tűrésre - Papír hajtogatási gyakorlatok - Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével) - Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása - Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához - Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel) - Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után) <p>Kiállítások</p> <p>Tevékenységek a zenei kifejezéshez</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása - Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához - Zenés játékok, mozgással kombinálva: „Ujjcsalád”, „Békaoma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved” <p>Vetélkedők</p>

3. Önálló munkavégzés az iskolai alkalmazkodás érdekében

IV. osztály
<p>3.1 Önkioldgáló készségek megjelenése az adott munkaterületen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörlés - az iskolapad letörlése - a szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Viráglocsolás az osztályban <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	IV.OSZTÁLY
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Gyakorlatok az észlelések és reprezentációk kialakítására
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Rend- és higiéniai szokások	Gyakorlatok az önkiszolgálási készségek/képességek fejlesztésére
5. Ergoterápiás tevékenységek	Foglalkoztatási jellegű háztartási tevékenységek/feladatok

Módszertani javaslatok

A foglalkoztató terápia olyan készségek kialakításához és fenntartásához járul hozzá, melyek elősegítik az intellektuális képességzavarral élő tanulók önállóságát a mindennapi életben és megkönnyítik a társadalmi és szakmai beilleszkedésüket (bizonyos határokon belül). Az Amerikai Foglalkoztató Terápia Szövetség (AOTA) szerint, a foglalkoztató terápia nem csak az egészségi állapot javítására és az egyének jólétére összpontosít, hanem azt is figyelemmel követi, hogyan befolyásolják a lelki, társadalmi és környezeti tényezők az egyének fejlődését és teljesítőképességét.

A foglalkoztató terápia számos támogató technikai, módszertani szemponton alapul, segítséget nyújtva a diákoknak a felmerülő fizikai és/vagy lelki nehézségek leküzdésében és megoldásában. A felhasznált módszerek és technikák különös hangsúlyt fektetnek a koordinációra és a képességekre, céljuk a kognitív, szenzomotoros illetve társadalmi szférához tartozó képességek fejlesztése.

A foglalkoztató terápia keretében zajló tevékenységek lehetnek szabadidős (rekreációs) tevékenységek (a játék), valamint a munkához és a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységek. A foglalkozások legyenek érdekesek, motiválóak, rugalmasak, változatosak, fokozatos jellegűek, nyújtsanak biztonságot a diákoknak és a tanulók számára megvalósíthatóak legyenek. Ajánlatos a tevékenységeket játékos feladatok/gyakorlatok formájában megszervezni (tárgyak manipulálása, építő játékok mozgásos játékok, stb.) elősegítve ezáltal a tanulók harmonikus fejlődését.

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a foglalkoztató terápia fontos szerepet játszik abban, hogy a tanulók elérjék saját fejlődési potenciáljuk maximumát.

FELHASZNÁLT IRODALOM :

- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București;
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București, Editura Frontiera;
- Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași;
- Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlarelor cu handicap*, București, Editura Pro Humanitate;
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- *** (2008), ** *Programa de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008;

- *** (2014), *ABILITAREA CURRICULARĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PENTRU CLASA PREGĂTITOARE* -Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar, Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Chițan Silvea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Marinescu Tatiana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Fordította:

Név	Intézmény neve
Csernik – Vass Kármén	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Lukács Tímea	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Dobos Sára	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Szász Réka	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGEK

FOGLALKOZTATÓ TERÁPIA

Speciális oktatás

V.– X. Osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

A komplex és integrált terápiais tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önállóság kialakítása, szocializáció, kognitív fejlesztés, foglalkozás- és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiais órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiais tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önállósági és szociális készségek fejlődését.

A mediált (közvetített) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:- Bevezető, - Általános kompetenciák,- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek, - Tanulási tartalmak, - Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott terület specifikus problémáinak vagy a sajátos helyzetek általános problémáinak megoldását.

A sajátos kompetenciák az alapkompenciákból származnak, ennek elsajátítási szakaszait jelölik, melyek egy iskolai ciklus alatt formálódnak. A sajátos kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységek** példázva vannak, amelyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és melyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttesét tartalmazza.

A tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyéni képességekhez igazodik. A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek

sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve kipróbálhatja önmagát, megfelelő támogatás mellett, és ez által, valamint megfelelő gyakorlással egy magasabb fejlettségi szintre lép. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz képes, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkérés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- fizikai fejlődés területe
- észlelés fejlődésének területe
- értelmi fejlődés területe
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődésének területe

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

- *A kognitiv fejlesztés* - a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;
- *Foglalkoztató terápia* - a környezeti elvárások és az egyéni szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát is;
- *Személyes autonómia kialakítása* - az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása
- *Szocializáció* célja a családi és társadalmi beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);
- *Játékterápia* a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók számára a saját test felfedezése, megismerése és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önállósági- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önállóság, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- saját maguk és környezetük iránti érdeklődés kifejezésére
- a környezeti elemek érzékelési tapasztaltokra épülő megfigyelésére és felfedezésére
- a tapasztalataik körének kiterjesztésére
- az ok –okozati összefüggések megértésére
- a tanult ismeretek alkalmazására
- az egészséges életmód szabályainak elsajátítására
- az alapvető mérőeszközöket és mértékegységek használatára
- kísérletek által megérteni az anyagváltozásokat
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése során számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

- 1. A közvetlen környezet megismerése a motoros és pszicho-motoros készségek segítségével**
- 2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében**
- 3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében**

V. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****1. Az általános pszichomotoros képességek használata a környezettel való kölcsönhatásban**

V. osztály
<p>1.1. Felismeri a környezetében lévő tárgyakat és jelenségeket az érzékelés és észlelés segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót, Meglepetés doboz <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak a segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs megkülönböztető játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Veddel a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál ...?, Mi hallatszik? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Izleld meg és találd ki!, Édes varázslat, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok; - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét, Érintsd a kefét <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Hasznosítja pszichomotoros jártasságát a tanulásban</p> <p>Azonosító-diszkriminációs gyakorlatok a saját- vagy mások testrészeinek felismeréséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Mutasd meg a fejed/kezed/lábad... !, Mutasd meg az osztálytársad/a baba fejét, kezét, lábát .., Gyakorlatok hiányzó részek (testrészek) beillesztésére, Tükörgyakorlatok <p>Gyakorlatok a nemi különbségek azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tevékenységekre: Mutasd meg a kislányt!, Mutasd meg a kisfiút! - Képek használata (két vagy több ugyanolyan): Találd meg a fiút!, Találd meg a lányt! <p>Gyakorlatok a tárgyak méretének felbecsülésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Nagy autó – kicsi autó, Nagy golyó – kicsi golyó <p>Méret szerinti tárgycsoportosítás (tárgyi és/vagy képi szinten):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Tedd a kosárba a nagy labdákat! <p>Színfelismerő gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Piros alma, Sárga körte <p>Szín szerinti csoportosítási gyakorlatok objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <p>Gyakorlatok a térbeli pozíció felbecsüléséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Ül le a székre!, Menj be a házikóba!, Ül le a szőnyegre!, Gyere az esernyő alá!, Tedd a bögrét az asztalra! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

V. osztály
Megjegyzés: Oktatási CD-ket is fel lehet használni
<p>1.3 Használja az alapvető kézmozdulatokat és a pszichomotoros koordinációt a foglalkozások során</p> <p>Kézügyességet / finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra / huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben / a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Ruhacsipeszek papír tányér szélére való rácsiptetése - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása - Összekötés/kioldozás - Egyszerű kivágási és ragasztási gyakorlatok - Egyszerű hajlítási és ragasztási gyakorlatok <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

V. osztály
<p>2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök megfelelő használata</p> <p>Gyakorlatok különböző munkaeszközök használásához (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon)</p> <p>Gyakorlatok a munkaanyagok felhasználásához (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak)</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

V. osztály

2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek önálló elvégzéséhez

Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:

- Szórakoztató grafikus gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde)
- Ábrás rajzok: A kerítés, A tojás, A homok stb.

Kézügyességi tevékenységek:

- Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/fényezett papír tűrőgetésre

Papír hajtogatási gyakorlatok

- Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével)
- Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása
- Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához
- Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel)
- Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után), Ujjbeggyel pecsételő festés
- Sablon szerinti kontúrrajzolás

Kiállítások

Tevékenységek a zenei kifejezéshez

- Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása
- Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához
- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Békaoma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”)
- Zenehallgatás

Vetélkedők

2.3. Egyszerű termékek elkészítése

Modellek/minták irányított megfigyelése egyszerű alkotások elkészítési szakaszainak /eljárásainak megfigyelése:

- A bemutató gyakorlat irányított megfigyelése
- A művelet sor megfigyelése és verbalizálása (ahol lehetséges)
- Gyakorlatok alkotások elkészítéséhez: puzzle, egyszerű ragasztás, A csónak, A csákó (party sapka), A sőtartó; modellezés (A hóember); kollázsok (A virágos váza, A fa); gyűrött krepp papírból készült alkotások (A szivárvány, A szőlőcskék, A pillangó);
- Építő és szerelő játékok

Vetélkedők

Kiállítások

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

Gyakorlati tevékenységek bizonyos tárgyak modell szerinti elkészítéséhez (támogatással).

3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében

V. osztály
<p>3.1 Rendet teremt és takarít a padjában /az osztályban a mindennapi élethez való alkalmazkodás céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörölés - iskolapad letörlése - szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Egyszerű ételek elkészítése - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Virágültetés, -locsolás és az osztályban lévő virágok száraz leveleinek eltávolítása - Asztalterítés az étkezőben - Ünnepi események szervezése: Osztálytársam születésnapja - Takarítás az osztályban / a házban - Ökológiai viselkedésfejlesztési tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása barkácsolási tevékenységekben) - Gyakorlatok egy alkotás/munka tartalmának a közlésére (a késztermék saját szavakkal történő leírása, ahol lehetséges) - Gyakorlatok az osztálytársak alkotásainak értékelésére (ahol lehetséges) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tentamalak

Tentalmi egységek	V. osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Játékok és gyakorlatok az összes érzék és az érintett analizátorok fejlesztésére
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Egyszerű dekoratív alkotások	A termék elkészítésének lépései/szakaszai Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások
5. Rend- és higiéniai szokások	Térszervezési tevékenységek A rend és a tisztaság A személyes tárgyak ápolása: játékok, személyes tárgyak, írószerek, ruházat, cipők
6. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek A tevékenység lépései Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Az általános pszichomotoros képességek használata a környezettel való kölcsönhatásban

VI. osztály
<p>1.1. Felismeri a környezetében lévő tárgyakat és jelenségeket az érzékelés és észlelés segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót, Meglepetés doboz <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak a segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ..?, Mi hallatszok? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Izleld meg és találd ki!, Édes varázslat, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét, Érintsd a kezét <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Hasznosítja pszichomotoros jártasságát a tanulásban</p> <p>Azonosító-diszkriminációs gyakorlatok a saját- vagy mások testrészeinek felismeréséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Mutasd meg a fejed/kezéd/lábad !, Mutasd meg az osztálytársad/a baba fejét, kezét, lábát ..;Gyakorlatok hiányzó részek (testrészek) beillesztésére; Tükörgyakorlatok; <p>Gyakorlatok a nemi különbségek azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tevékenységekre: Mutasd meg a kislányt!, Mutasd meg a kisfiút! - Képek használata (két vagy több ugyanolyan): Találd meg a fiút!, Találd meg a lányt!. <p>Gyakorlatok a tárgyak méretének felbecsülésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Nagy autó – kicsi autó, Nagy golyó – kicsi golyó <p>Méret szerinti tárgycsoportosítás objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Tedd a kosárba a nagy labdákat! <p>Színfelismerő gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Piros alma, Sárga körte <p>Szín szerinti csoportosítási gyakorlatok objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <p>Gyakorlatok a térbeli pozíció felbecsüléséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Ül le a székre!, Menj be a házikóba!, Ül le a szőnyegre!, Gyere az esernyő alá!, Tedd a bögrét az asztalra! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

VI. osztály
Megjegyzés: Oktatási CD-ket is fel lehet használni
1.3 Használja az alapvető kézmozdulatokat és a pszichomotoros koordinációt a foglalkozások során
Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
Példák tanulási tevékenységekre:
<ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra / huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben / a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Ruhacsipeszek papír tányér szélére való rácsiptetése - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása - Összekötés/kioldozás - Egyszerű kivágási és ragasztási gyakorlatok - Egyszerű hajlítási és ragasztási gyakorlatok
Vetélkedők
A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

VI. osztály
2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök megfelelő használata
Gyakorlatok különböző munkaeszközök használásához (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon)

VI. osztály

Gyakorlatok a munkaanyagok felhasználásához (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak)

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek önálló elvégzéséhez

Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:

- Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde)
- Ábrás rajzok: A kerítés, A tojás, A homok stb.

Kézügyességi tevékenységek:

- Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/fényezett papír tűrésre

Papír hajtogatási gyakorlatok

- Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével)
- Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása
- Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához
- Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel)
- Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után), Ujjbeggyel pecsételő festés
- Sablon szerinti kontúrrajzolás

Kiállítások

Tevékenységek a zenei kifejezéshez

- Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása
- Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához
- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Béka-koma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”)
- Zenehallgatás

Vetélkedők

VI. osztály

2.3. Egyszerű termékek elkészítése

Modellek/minták irányított megfigyelése egyszerű alkotások elkészítési szakaszainak /eljárásainak megfigyelése

- A bemutató gyakorlat irányított megfigyelése
- A műveletsor megfigyelése és verbalizálása (ahol lehetséges)
- Gyakorlatok alkotások elkészítéséhez: puzzle, egyszerű ragasztás, A csónak, A csákó (party sapka), A sőtartó; modellezés (A hóember); kollázsok (A virágos váza, A fa); gyűrött krepp papírból készült alkotások (A szivárvány, A szőlőcskék, A pillangó);
- Építő és szerelős játékok

Vetélkedők

Kiállítások

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

Gyakorlati tevékenységek bizonyos tárgyak modell szerinti elkészítéséhez (támogatással)

3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében

VI. osztály

3.1 Rendet teremt és takarít a padjában /az osztályban a mindennapi élethez való alkalmazkodás céljából

- kézmosás/kéztörlés
- iskolapad letörlése
- szemét kosárba dobása
- személyes dolgok elrendezése
- a munkaeszközök megtisztítása
- a használt anyagok elrendezése
- a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát

- Edények /evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál)
- Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása
- Egyszerű ételek elkészítése
- Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron
- Virágültetés, -locsolás és az osztályban lévő virágok száraz leveleinek eltávolítása
- Asztalterítés az étkezőben
- Ünnepi események szervezése: Osztálytársam születésnapja
- Takarítás az osztályban /a lakásban

VI. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Ökológiai viselkedésfejlesztési tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása barkácsolási tevékenységekben) - Gyakorlatok egy alkotás/munka tartalmának a közlésére (a késztermék saját szavakkal történő leírása, ahol lehetséges) - Gyakorlatok az osztálytársak alkotásainak értékelésére (ahol lehetséges) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	VI. osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Játékok és gyakorlatok az összes érzék és az érintett analizátorok fejlesztésére
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Egyszerű dekoratív alkotások	A termék elkészítésének lépései/szakaszai Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások
5. Rend- és higiéniai szokások	Térszervezési tevékenységek A rend és a tisztaság A személyes tárgyak ápolása: játékok, személyes tárgyak, írószerek, ruházat, cipők
6. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek A tevékenység lépései Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Az általános pszichomotoros képességek használata a környezettel való kölcsönhatásban

VII. osztály
<p>1.1. Felismeri a környezetében lévő tárgyakat és jelenségeket az érzékelések és észlelések segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót, Meglepetés doboz <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak a segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ..?, Mi hallatszík? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Izleld meg és találd ki!, Édes varázslat, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét, Érintsd a kezét <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Hasznosítja pszichomotoros jártasságát a tanulásban</p> <p>Azonosító-diszkriminációs gyakorlatok a saját- vagy mások testrészeinek felismeréséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Mutasd meg a fejed/kezéd/lábad!, Mutasd meg az osztálytársad/a baba fejét, kezét, lábát .; Gyakorlatok hiányzó részek (testrészek) beillesztésére; Tükörgyakorlatok <p>Gyakorlatok a nemi különbségek azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tevékenységekre: Mutasd meg a kislányt!, Mutasd meg a kislányt! - Képek használata (két vagy több ugyanolyan) Találd meg a fiút!, Találd meg a lányt! <p>Gyakorlatok a tárgyak méretének felbecsülésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Nagy autó – kicsi autó, Nagy golyó – kicsi golyó <p>Méret szerinti tárgycsoportosítás objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Tedd a kosárba a nagy labdákat! <p>Színfelismerő gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Piros alma, Sárga körte <p>Szín szerinti csoportosítási gyakorlatok objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <p>Gyakorlatok a térbeli pozíció felbecsüléséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Ül le a székre!, Menj be a házikóba!, Ül le a szőnyegre!, Gyere az esernyő alá!, Tedd a bögrét az asztalra! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

VII. osztály
Megjegyzés: Oktatási CD-ket is fel lehet használni
<p>1.3 Használja az alapvető kézmozdulatokat és a pszichomotoros koordinációt a foglalkozások során</p> <p>Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra / huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben / a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Ruhacsipeszek papír tányér szélére való rácsiptetése - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása - Összekötés/kioldozás - Egyszerű kivágási és ragasztási gyakorlatok - Egyszerű hajlítási és ragasztási gyakorlatok <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

VII. osztály
<p>2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök megfelelő használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök használásához (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felhasználásához (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

VII. osztály

2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek önálló elvégzéséhez

Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:

- Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkalás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde)
- Ábrás rajzok: A kerítés, A tojás, A homok stb.

Kézügyességi tevékenységek:

- Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/fényezett papír tűrésre

Papír hajtogatási gyakorlatok

- Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével)
- Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása
- Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához
- Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel)
- Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után), Ujjbeggyel pecsételő festés
- Sablon szerinti kontúrrajzolás

Kiállítások

Tevékenységek a zenei kifejezéshez

- Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása
- Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához
- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Békaoma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”)
- Zenehallgatás

Vetélkedők

2.3. Egyszerű termékek elkészítése

- Modellek/minták irányított megfigyelése egyszerű alkotások elkészítési szakaszainak /eljárásainak megfigyelése
- A bemutató gyakorlat irányított megfigyelése
- A műveletsor megfigyelése és verbalizálása (ahol lehetséges)
- Gyakorlatok alkotások elkészítéséhez: puzzle, egyszerű ragasztás A csónak, A csákó (party sapka), A sőtartó; modellezés (A hóember); kollázsok (A virágos váza, A fa); gyűrött krepp papírból készült alkotások, (A szivárvány, A szőlőcskék, A pillangó)
- Építő és szerelő játékok

Vetélkedők

Kiállítások

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

Gyakorlati tevékenységek bizonyos tárgyak modell szerinti elkészítéséhez (támogatással).

3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében

VII. osztály
<p>3.1 Rendet teremt és takarít a padjában /az osztályban a mindennapi élethez való alkalmazkodás céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörölés - iskolapad letörlése - szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Egyszerű ételek elkészítése - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Virágültetés, -locsolás és az osztályban lévő virágok száraz leveleinek eltávolítása - Asztalterítés az étkezőben - Ünnepi ebédek/vacsorák szervezése: Osztálytársam születésnapja - Takarítás az osztályban /a házban - Ökológiai viselkedésfejlesztési tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása barkácsolási tevékenységekben) - Gyakorlatok egy alkotás/munka tartalmának a közlésére (a késztermék saját szavakkal történő leírása, ahol lehetséges) - Gyakorlatok az osztálytársak alkotásainak értékelésére (ahol lehetséges) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tentalmak

Tentalmi egységek	VII. osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Játékok és gyakorlatok az összes érzék és az érintett analizátorok fejlesztésére
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Egyszerű dekoratív alkotások	A termék elkészítésének lépései/szakaszai Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások
5. Rend- és higiéniai szokások	Térszervezési tevékenységek A rend és a tisztaság A személyes tárgyak ápolása: játékok, személyes tárgyak, írószerek, ruházat, cipők
6. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek A tevékenység lépései Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Az általános pszichomotoros képességek használata a környezettel való kölcsönhatásban

VIII. osztály
<p>1.1. Felismeri a környezetében lévő tárgyakat és jelenségeket az érzékelések és észlelések segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót, Meglepetés doboz <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak a segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ..?, Mi hallatszik? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Izleld meg és találd ki!, Édes varázslat, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét, Érintsd a kezét <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Hasznosítja pszichomotoros jártasságát a tanulásban</p> <p>Azonosító-diszkriminációs gyakorlatok a saját- vagy mások testrészeinek felismeréséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Mutasd meg a fejed/kezed/lábad!, Mutasd meg az osztálytársad/a baba fejét, kezét, lábát ., Gyakorlatok hiányzó részek (testrészek) beillesztésére. Tükörgyakorlatok <p>Gyakorlatok a nemi különbségek azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tevékenységekre: Mutasd meg a kislányt!, Mutasd meg a kislányt! - Képek használata (két vagy több ugyanolyan) Találd meg a fiút!, Találd meg a lányt! <p>Gyakorlatok a tárgyak méretének felbecsülésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Nagy autó – kicsi autó, Nagy golyó – kicsi golyó <p>Méret szerinti tárgycsoportosítás objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Tedd a kosárba a nagy labdákat! <p>Színfelismerő gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Piros alma, Sárga körte <p>Szín szerinti csoportosítási gyakorlatok objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <p>Gyakorlatok a térbeli pozíció felbecsüléséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Ül le a székre!, Menj be a házikóba!, Ül le a szőnyegre!, Gyere az esernyő alá!, Tedd a bögrét az asztalra! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

VIII. osztály
Megjegyzés: Oktatási CD-ket is fel lehet használni
<p>1.3 Használja az alapvető kézmozdulatokat és a pszichomotoros koordinációt a foglalkozások során</p> <p>Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra / huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben / a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Ruhacsipeszek papír tányér szélére való rácsiptetése - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása - Összekötés/kioldozás - Egyszerű kivágási és ragasztási gyakorlatok - Egyszerű hajlítási és ragasztási gyakorlatok <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

VIII. osztály
<p>2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök megfelelő használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök használásához (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felhasználásához (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p style="text-align: center;">A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

VIII. osztály

2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek önálló elvégzéséhez

Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:

- Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde)
- Ábrás rajzok: A kerítés, A tojás, A homok stb.

Kézügyességi tevékenységek:

- Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/fényezett papír tőrésre

Papír hajtogatási gyakorlatok

- Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével)
- Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása
- Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához
- Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel)
- Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után), Ujjbeggyel pecsételők festés
- Sablon szerinti kontúrrajzolás

Kiállítások

Tevékenységek a zenei kifejezéshez

- Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása
- Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához
- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Békakoma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”)
- Zenehallgatás

Vetélkedők

2.3. Egyszerű termékek elkészítése

- Modellek/minták irányított megfigyelése egyszerű alkotások elkészítési szakaszainak /eljárásainak megfigyelése
- A bemutató gyakorlat irányított megfigyelése
- A művelet sor megfigyelése és verbalizálása (ahol lehetséges)
- Gyakorlatok alkotások elkészítéséhez: puzzle, egyszerű ragasztás, A csónak, A csákó (party sapka), A sórtartó; modellezés (A hóember); kollázsok (A virágos váza, A fa); gyűrött krepp papírból készült alkotások (A szivárvány, A szőlőcskék, A pillangó);
- Építő és szerelő játékok

Vetélkedők

Kiállítások

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

Gyakorlati tevékenységek bizonyos tárgyak modell szerinti elkészítéséhez (támogatással).

3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében

VIII. osztály
<p>3.1 Rendet teremt és takarít a padjában/az osztályban a mindennapi élethez való alkalmazkodás céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörölés - iskolapad letörlése - szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Egyszerű ételek elkészítése - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Virágültetés, -locsolás és az osztályban lévő virágok száraz leveleinek eltávolítása - Asztalterítés az étkezőben - Ünnepi események szervezése - Osztálytársam születésnapja - Takarítás az osztályban /a házban - Ökológiai viselkedésfejlesztési tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása barkácsolási tevékenységekben) - Gyakorlatok egy alkotás/munka tartalmának a közlésére (a késztermék saját szavakkal történő leírása, ahol lehetséges) - Gyakorlatok az osztálytársak alkotásainak értékelésére (ahol lehetséges) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tentalmak

Tentalmi egységek	VIII. osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Játékok és gyakorlatok az összes érzék és az érintett analizátorok fejlesztésére
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Egyszerű dekoratív alkotások	A termék elkészítésének lépései/szakaszai Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások
5. Rend- és higiéniai szokások	Térszervezési tevékenységek A rend és a tisztaság A személyes tárgyak ápolása: játékok, személyes tárgyak, írószerek, ruházat, cipők
6. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek A tevékenység lépései Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások

IX. OSZTÁLY**Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****1. Az általános pszichomotoros képességek használata a környezettel való kölcsönhatásban**

IX. osztály
<p>1.1. Felismeri a környezetében lévő tárgyakat és jelenségeket az érzékelések és észlelések segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót, Meglepetés doboz <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak a segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ..?, Mi hallatszík? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Izleld meg és találd ki!, Édes varázslat, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szörmét, Érintsd a kezét <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Hasznosítja pszichomotoros jártasságát a tanulásban</p> <p>Azonosító-diszkriminációs gyakorlatok a saját- vagy mások testrészeinek felismeréséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Mutasd meg a fejed/kezed/lábad!, Mutasd meg az osztálytársad/a baba fejét, kezét, lábát ., Gyakorlatok hiányzó részek (testrészek) beillesztésére, Tükörgyakorlatok <p>Gyakorlatok a nemi különbségek azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tevékenységekre: Mutasd meg a kislányt!, Mutasd meg a kisfiút! - Képek használata (két vagy több ugyanolyan) Találd meg a fiút!, Találd meg a lányt!. <p>Gyakorlatok a tárgyak méretének felbecsülésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Nagy autó – kicsi autó, Nagy golyó – kicsi golyó <p>Méret szerinti tárgycsoportosítás objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Tedd a kosárba a nagy labdákat! <p>Színfelismerő gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Piros alma, Sárga körte <p>Szín szerinti csoportosítási gyakorlatok objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <p>Gyakorlatok a térbeli pozíció felbecsüléséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Ül le a székre!, Menj be a házikóba!, Ül le a szőnyegre!, Gyere az esernyő alá!, Tedd a bögrét az asztalra! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

IX. osztály
Megjegyzés: Oktatási CD-ket is fel lehet használni
<p>1.3 Használja az alapvető kézmozdulatokat és a pszichomotoros koordinációt a foglalkozások során</p> <p>Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra / huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben / a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Ruhacsipeszek papír tányér szélére való rácsiptetése - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása - Összekötés/kioldozás - Egyszerű kivágási és ragasztási gyakorlatok - Egyszerű hajlítási és ragasztási gyakorlatok <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

IX. osztály
<p>2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök megfelelő használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök használásához (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felhasználásához (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p style="text-align: center;">A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

IX. osztály

2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek önálló elvégzéséhez

Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:

- Szórakoztató grafikus gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde)
- Ábrás rajzok: A kerítés, A tojás, A homok stb.

Kézügyességi tevékenységek:

- Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/fényezett papír tőrésre

Papír hajtogatási gyakorlatok

- Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével)
- Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása
- Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához
- Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel)
- Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után), Ujjbeggyel pecsételő festés
- Sablon szerinti kontúrrajzolás

Kiállítások

Tevékenységek a zenei kifejezéshez

- Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása
- Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához
- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Békaoma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”)
- Zenehallgatás

Vetélkedők

2.3. Egyszerű termékek elkészítése

- Modellek/minták irányított megfigyelése egyszerű alkotások elkészítési szakaszainak /eljárásainak megfigyelése
- A bemutató gyakorlat irányított megfigyelése
- A művelet sor megfigyelése és verbalizálása (ahol lehetséges)
- Gyakorlatok alkotások elkészítéséhez: puzzle, egyszerű ragasztás, A csónak, A csákó (party sapka), A sőtartó; modellezés (A hóember); kollázsok (A virágos váza, A fa); gyűrött krepp papírból készült alkotások (A szivárvány, A szőlőcskék, A pillangó)
- Építő és szerelő játékok

Vetélkedők

Kiállítások

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

Gyakorlati tevékenységek bizonyos tárgyak modell szerinti elkészítéséhez (támogatással).

3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében

IX. osztály
<p>3.1 Rendet teremt és takarít a padjában /az osztályban a mindennapi élethez való alkalmazkodás céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörölés - iskolapad letörölése - szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Egyszerű ételek elkészítése - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Virágültetés, -locsolás és az osztályban lévő virágok száraz leveleinek eltávolítása - Asztalterítés az étkezőben - Ünnepi események szervezése: Osztálytársam születésnapja - Takarítás az osztályban / a házban - Ökológiai viselkedésfejlesztési tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása barkácsolási tevékenységekben) - Gyakorlatok egy alkotás/munka tartalmának a közlésére (a késztermék saját szavakkal történő leírása, ahol lehetséges) - Gyakorlatok az osztálytársak alkotásainak értékelésére (ahol lehetséges) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	IX. osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Játékok és gyakorlatok az összes érzék és az érintett analizátorok fejlesztésére
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Egyszerű dekoratív alkotások	A termék elkészítésének lépései/szakaszai Diszítő elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások
5. Rend- és higiéniai szokások	Térszervezési tevékenységek A rend és a tisztaság A személyes tárgyak ápolása: játékok, személyes tárgyak, írószerek, ruházat, cipők
6. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek A tevékenység lépései Diszítő elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Az általános pszichomotoros képességek használata a környezettel való kölcsönhatásban

X. osztály
<p>1.1. Felismeri a környezetében lévő tárgyakat és jelenségeket az érzékelések és észlelések segítségével</p> <p>Felfedezési és kutatási gyakorlatok az iskolai környezetben található tárgyakra vonatkozóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyakra vonatkozó felfedező játékok: Hol a labda?, Keresd az autót, Meglepetés doboz <p>Felfedezési gyakorlatok a tárgyak érzékelhető fizikai tulajdonságainak a segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizuális diszkriminációs játékok: Mutasd a lufit!, Add ide a virágot!, Vedd el a bögrét! - Auditív diszkriminációs játékok: Hogy csinál a ..?, Mi hallatszok? - Ízlelési diszkriminációs játékok: Izleld meg és találd ki!, Édes varázslat, Gyümölcsös kosár - Szaglási diszkriminációs játékok: Kellemes/kellemetlen szagok - Tapintási diszkriminációs játékok: Érintsd a szőrmét, Érintsd a kefed <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>1.2 Hasznosítja pszichomotoros jártasságát a tanulásban</p> <p>Azonosító-diszkriminációs gyakorlatok a saját- vagy mások testrészeinek felismeréséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Mutasd meg a fejed/kezed/lábad!, Mutasd meg az osztálytársad/a baba fejét, kezét, lábát ., Gyakorlatok hiányzó részek (testrészek) beillesztésére. Tükörgyakorlatok. <p>Gyakorlatok a nemi különbségek azonosítására:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tevékenységekre: Mutasd meg a kislányt!, Mutasd meg a kisfiút! - Képek használata (két vagy több ugyanolyan) Találd meg a fiút!, Találd meg a lányt!. <p>Gyakorlatok a tárgyak méretének felbecsülésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Nagy autó – kicsi autó, Nagy golyó – kicsi golyó <p>Méret szerinti tárgycsoportosítás objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Tedd a kosárba a nagy labdákat! <p>Színfelismerő gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Piros alma, Sárga körte <p>Szín szerinti csoportosítási gyakorlatok objektuális (tárgyi) és/vagy képi szinten:</p> <p>Gyakorlatok a térbeli pozíció felbecsüléséhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák tanulási tevékenységekre: Ül le a székre!, Menj be a házikóba!, Ül le a szőnyegre!, Gyere az esernyő alá!, Tedd a bögrét az asztalra! <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

X. osztály
Megjegyzés: Oktatási CD-ket is fel lehet használni
<p>1.3 Használja az alapvető kézmozdulatokat és a pszichomotoros koordinációt a foglalkozások során</p> <p>Kézügyességet / Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok</p> <p>Példák tanulási tevékenységekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyöngyök dobozba való helyezése - Szívószálak behelyezése egy befőttesüvegbe - Egy labda kosárba helyezése - Egy (nagy – kicsi) labda kifogása - Víz áttöltése üvegből pohárba - Körben való mozgás (tánc) - Gumi gyűrűk helyezése/felfűzése zsinórra / huzalra - Részek, formák megfelelő helyre illesztése (formaillesztős puzzle) - Kendőlengetés - Kendőrázás - Íróeszközök helyes fogása/tartása - Különböző szemek (bab, kukorica, rizs) összevegyítése/összekeverése egy dobozban - Műanyag hal kihalászása egy tál vízből - Körök és vonalak jelölése a levegőben / a padon - Ajándékok / ruházati cikkek be- és kicsomagolása - Különböző gesztusok utánzása - Ruhacsipeszek papír tányér szélére való rácsiptetése - Gyurma és modellező habgyurma dagasztása/meggyúrása - Kockák / puzzle részek összerakása - Összekötés/kioldozás - Egyszerű kivágási és ragasztási gyakorlatok - Egyszerű hajlítási és ragasztási gyakorlatok <p>Vetélkedők</p> <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

2. Egyszerű és hasznos termékek készítése a személyes önállóság növelése érdekében

X. osztály
<p>2.1. A munkaanyagok és munkaeszközök megfelelő használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok különböző munkaeszközök használásához (ceruzák, színes ceruzák, ecset, olló, sablon) - Gyakorlatok a munkaanyagok felhasználásához (gyurma, modellező gyurmahab, színes papír, ragasztó, vízfesték, természetben előforduló tárgyak) <p style="text-align: center;">A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

X. osztály

2.2. A munkamódszerek gyakorlása bizonyos feladatok/tevékenységek önálló elvégzéséhez

Gyakorlatok képzőművészeti ábrázoláshoz:

- Grafikus szórakoztató gyakorlatok: firkálás különböző irányokba, körök, vonalak (egyenes, görbe, ferde)
- Ábrás rajzok: A kerítés, A tojás, A homok stb.

Kézügyességi tevékenységek:

- Alapvető gyakorlatok tépésre/ragasztásra/fényezett papír tűrésre

Papír hajtogatási gyakorlatok

- Gyakorlatok gyurma és gyurmahab modellezéséhez (transzlációs, körkörös, nyomási, mélyítési mozgások a hüvelykujj segítségével)
- Befőttesüveg fedelének és palack dugójának rá- és lecsavarozása
- Gyakorlatok különböző képek papírra ragasztásához
- Kivágási gyakorlatok (kontúr nélkül és kontúrkövetéssel)
- Gyakorlatok a plasztikai kifejezéshez (színezés/festés modell után), Ujjbeggyel pecsételő festés
- Sablon szerinti kontúrrajzolás

Kiállítások

Tevékenységek a zenei kifejezéshez

- Ismétlődő tartalmú énekek megtanulása
- Gyakorlatok a dalok megfelelő mimikával való társításához
- Zenés játékok, mozgással kombinálva („Ujjcsalád”, „Békakoma”, „Mókuska, mókuska”, „Fújja a szél a fákat”, „Ha jó a kedved”)
- Zenehallgatás

Vetélkedők

2.3. Egyszerű termékek elkészítése

- Modellek/minták irányított megfigyelése egyszerű alkotások elkészítési szakaszainak /eljárásainak megfigyelése
- A bemutató gyakorlat irányított megfigyelése
- A műveletsor megfigyelése és verbalizálása (ahol lehetséges)
- Gyakorlatok alkotások elkészítéséhez: puzzle, egyszerű ragasztás, A csónak, A csákó (party sapka), A sőtartó; modellezés (A hóember); kollázsok (A virágos váza, A fa); gyűrött krepp papírból készült alkotások (A szivárvány, A szőlőcskék, A pillangó);
- Építő és szerelő játékok

Vetélkedők

Kiállítások

A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)

Gyakorlati tevékenységek bizonyos tárgyak modell szerinti elkészítéséhez (támogatással).

3. Önálló munkavégzés a társadalmi beilleszkedés érdekében

X. osztály
<p>3.1 Rendet teremt és takarít a padjában /az osztályban a mindennapi élethez való alkalmazkodás céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - kézmosás/kéztörölés - iskolapad letörlése - szemét kosárba dobása - személyes dolgok elrendezése - a munkaeszközök megtisztítása - a használt anyagok elrendezése - a tárgyak/munkaeszközök hasznosság szerinti rendezése/elhelyezése <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>
<p>3.2. Önálló munkavégzés során hasznosítja gyakorlati készségeit és erősíti önbizalmát</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edények / evőeszközök kezelése (tányér, tál, bögre, kanál, kiskanál) - Biztonságos evési és ivási készségek kialakítása - Egyszerű ételek elkészítése - Gyümölcsök/sütemények elrendezése a tányéron - Virágültetés, -locsolás és az osztályban lévő virágok száraz leveleinek eltávolítása - Asztalterítés az étkezőben - Ünnepi események szervezése: Osztálytársam születésnapja - Takarítás az osztályban / a házban - Ökológiai viselkedésfejlesztési tevékenységek (az újrahasznosítható hulladékok összegyűjtése és felhasználása barkácsolási tevékenységekben) - Gyakorlatok egy alkotás/munka tartalmának a közlésére (a késztermék saját szavakkal történő leírása, ahol lehetséges) - Gyakorlatok az osztálytársak alkotásainak értékelésére (ahol lehetséges) <p>A tevékenység kiértékelése/önértékelés (ahol lehetséges)</p>

Tartalmak

Tartalmi egységek	X. osztály
1. A környező világ poliszenzoriális megismerése	Játékok és gyakorlatok az összes érzék és az érintett analizátorok fejlesztésére
2. Az alapvető kézmozdulatok és a mozgáskoordináció kialakítása	Finommotorikát és mozgáspontosságot fejlesztő gyakorlatok
3. Munkamódszerek, anyagok és munkaeszközök	Munkaeszközök Anyagok Tárgyak manipulálása Munkamódszerek
4. Egyszerű dekoratív alkotások	A termék elkészítésének lépései/szakaszai Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások
5. Rend- és higiéniai szokások	Térszervezési tevékenységek A rend és a tisztaság A személyes tárgyak ápolása: játékok, személyes tárgyak, írószerek, ruházat, cipők
6. Ergoterápiás tevékenységek	Háztartási tevékenységek A tevékenység lépései Diszító elemek/tárgyak Építő játékok Kiállítások

Módszertani javaslatok

A foglalkoztató terápia olyan készségek kialakításához és fenntartásához járul hozzá, melyek elősegítik az intellektuális képességzavarral élő tanulók önállóságát a mindennapi életben és megkönnyítik a társadalmi és szakmai beilleszkedésüket (bizonyos határokon belül). Az Amerikai Foglalkoztató Terápia Szövetség (AOTA) szerint, a foglalkoztató terápia nem csak az egészségi állapot javítására és az egyének jólétére összpontosít, hanem azt is figyelemmel követi, hogyan befolyásolják a lelki, társadalmi és környezeti tényezők az egyének fejlődését és teljesítőképességét.

A foglalkoztató terápia számos támogató technikai, módszertani szemponton alapul, segítséget nyújtva a diákoknak a felmerülő fizikai és/vagy lelki nehézségek leküzdésében és megoldásában. A felhasznált módszerek és technikák különös hangsúlyt fektetnek a koordinációra és a képességekre, céljuk a kognitív, szenzomotoros, illetve társadalmi szférához tartozó képességek fejlesztése.

A foglalkoztató terápia keretében zajló tevékenységek lehetnek szabadidős (rekreációs) tevékenységek (a játék), valamint a munkához és a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységek. A foglalkozások legyenek érdekesek, motiválóak, rugalmasak, változatosak, fokozatos jellegűek, nyújtsanak biztonságot a diákoknak és a tanulók számára megvalósíthatóak legyenek. Ajánlatos a tevékenységeket játékos feladatok/gyakorlatok formájában megszervezni (tárgyak manipulálása, építő játékok, mozgásos játékok, stb.) elősegítve ezáltal a tanulók harmonikus fejlődését.

A súlyos intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a foglalkoztató terápia fontos szerepet játszik abban, hogy a tanulók elérjék saját fejlődési potenciáljuk maximumát.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București, Editura Frontiera
- Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași
- Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlarelor cu handicap*, București, Editura Pro Humanitate
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București
- *** (2008), ** *Programa de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008

- *** (2014), *ABILITAREA CURRICULARĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PENTRU CLASA PREGĂTITOARE* -Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova
Simona Elena Turcu, coordonator Inspectoratul Școlar, Mureș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Chițan Silvea	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Marinescu Tatiana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Ploiești
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Ploiești

Fordította:

Név	Intézmény neve
Csernik – Vass Kármén	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Lukács Tímea	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Dobos Sára	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely
Szász Réka	2-es Számú Inkluzív Oktatási Központ, Marosvásárhely

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

SPECIFIKUS TERÁPIÁK ÉS FEJLESZTŐ PROGRAMOK

**Speciális oktatás
Előkészítő – IV. osztály
Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Specifikus terápiák és fejlesztő programok** tantárgya magába foglalja a terápiás-kompenzációs és rehabilitációs-rehabilitációs tevékenységek széles körét. Célja a súlyos, nagyon súlyos és / vagy halmozott értelmi fogyatékossgal élő tanuló harmonikus személyiségfejlődésének támogatása, a kompenzációs mechanizmusokkal való felruházása, kommunikáció hatékonnyá tételé, a személyes és társadalmi autonómia kialakítás érdekében.

A **Specifikus terápiák és fejlesztő programok** iskolai program az elemi és gimnáziumi oktatásban járó súlyos, nagyon súlyos és / vagy halmozott értelmi fogyatékossgal élő tanulóknak (előkészítő- X. osztály) szánt tantervi ajánlás, amely a következő szerkezetet követi:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák
- Tartalmak
- Módszertani ajánlások

A **Specifikus terápiák és fejlesztő programok** tantárgy **A specifikus terápiák és kompenzáció (egyéni / csoport)** műveltségi terület része, mely a *Speciális iskola elemi és gimnáziumi oktatás súlyos és nagyon súlyos és/ vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosok kerettantervének* része (9. Melléklet 3622-18.05.2018 határozat alapján, engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok kerettantere).

A *Terápiák és fejlesztő programok* tantárgyhoz heti 8 óra/osztály van rendelve mely a gyógypedagógus tanár órákötelezettségének része. A tantárgyhoz, a következő terápiás tevékenységek tartoznak:

- *multiszenzoriális fejlesztés,*
- *pszicho motorikus nevelés,*
- *beszéd fejlesztés, a*
- *alternatív kommunikációs technikák oktatása,*
- *ritmus fejlesztés,*
- *kognitív stimuláció,*
- *viselkedés terápia.*

A tevékenység típusok és annak mennyiségét a heti tervezésben, a gyógypedagógus tanár határozza meg a tanuló életkori sajátosságainak, fejlettségének függvényében, melyeket az egyéni fejlesztési tervekben rögzítenek.

A *Specifikus terápiák és beavatkozási programok tantárgy* keretében folytatott tevékenységek, szakkabinetekben vagy osztályokban, 15-45 perces üléseken, egyéni vagy kiscsoportos (2-3 tanuló) foglalkozások keretében zajlanak, a gyógypedagógus vagy a nevelő tanárral közösen.

A programban megfogalmazott tevékenységeknek gyakorlati és terápiás jellege van, melynek célja a pszichomotoros, kommunikációs, viselkedésbeli, és önállóság kompetenciájának kialakítása, lehetővé téve az értelmi fogyatékos tanuló alkalmazkodási képességének fejlesztését/alakítását, hogy a közösség hasznos tagjává váljon.

A célok megfelelnek a 2014-2020 megfogalmazott nemzetközi stratégiáknak, azaz a fogyatékos személyek társadalmi inklúziójára vonatkozó célkitűzéseknek, valamint 2010-2020-as egyezmény, „*Európa korlátok nélkül*”, a fogyatékos személyek európai stratégiájának, mely értékesíti *Az európai Unió alapvető emberi jogaira vonatkozó könyvet, UE működését, és a fogyatékos személyek jogaira vonatkozó nemzetközi egyezményt.*

A programban, az általános és sajátos kompetenciák kialakításának célja, a személyiség formálása, annak érdekében, hogy a személy aktív tagja legyen a családnak, és a szakmai-szociális csoportnak.

A súlyos, nagyon súlyos és / vagy halmozott értelmi fogyatékossgal élő tanulók sajátosságait figyelembe véve a **Specifikus terápiák és fejlesztő programok** tantárgyi

tevékenységek nagyobb részét a rehabilitációs-rehabilitációs tevékenységek jelentik, melyek a kommunikációt, a beszéd fejlődését (verbális, non-verbális) célozzák a kommunikáció alternatív és érveléses módszereivel.

A **Specifikus terápiák és fejlesztő programok** tantárgyi kidolgozásakor figyelembe vették:

- a tanterv *megfeleltetése* a speciális oktatásrendszernek és a társadalmi valóságnak, melynek célja az értelmi fogyatékos tanuló életre való felkészítés és a szocio-profeszionalis integrációjának facilitálása;
- a tanulók egyéni, életkori és fejlődési igényeinek függvényében a felmérés/diagnózis és tanácsadási tevékenység *arányának* kiegyensúlyozása
- a tanterv *rugalmassá* tétele, kivitelezésével és alkalmazásával lehetővé téve a tanulók differenciált oktatását
- a tanterv *folyamatossága*, mely biztosítja az iskolai ciklusok optimális átlépését
- tartalmak szerveződési kritériumainak *diverzifikálása*, a tanulók fejlettségi szintjeinek megfelelően
- a tantervi tevékenységek *összhangba* helyezése az oktatási elvekkel
- tanterv *hasznossága* (tanár-tanuló-család-közösség számára) – megfogalmazott sajátos kompetenciák alapján.

Módszertani okokból a **Specifikus terápiák és fejlesztő programok** iskolai tanterve az oktatási rendszer elemi és gimnáziumi tanulói számára volt megírva. Figyelembe véve azonban a megjelenő összetett diagnózisokat, a szindrómák sokaságát, a súlyossági fokát és a fogyatékoság mértékét (Speciális iskola elemi és gimnáziumi oktatás súlyos és nagyon súlyos és/ vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosok kerettantervének része, a 9. Melléklet 3622-18.05.2018 határozat alapján, engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok kerettanterve), a elemi osztályosok tantervében szereplő tanulási tevékenységeket a következő iskolai ciklusra ki lehet terjeszteni, olyan esetekben amikor az elemi osztályos tanuló nem éri el a IV. osztályban megfogalmazott kompetenciák megfelelő szintjét.

Általános kompetenciák

- 1. Ismert helyzetekben egyszerű szóbeli üzenetek befogadása és továbbítása**
- 2. Ismert helyzetekben egyszerű írott szavak és üzenetek befogadása és megfogalmazása**
- 3. Alternatív kommunikációs eszközök használata az egyszerű üzenetek befogadására és közvetítésére**
- 4. Ismert környezetben érzékelési tapasztalatok révén a tárgyak és jelenségek sajátosságainak feltérképezése**
- 5. Ismert helyzetekben az önszabályozott viselkedés egyszerű technikáinak alkalmazása**

Előkészítő – IV. osztály**Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****1. Ismert helyzetekben egyszerű szóbeli üzenetek befogadása és továbbítása**

Előkészítő – IV. osztály
<p>1.1. Környezet ismerős hangjainak érzékelése, azonosítása, megkülönböztetése és a hangforrás helyének beazonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok hangjelzések meghallgatására és azonosítására (zaj, hang, hangutánzó stb.): <ul style="list-style-type: none"> • gyakorlatok a környezetre jellemző vagy kiváltott zajok felismerésére és megnevezésére; • gyakorlatok a természet hangjainak azonosítására és visszaadására; • gyakorlatok különböző hangszerek hangjainak megkülönböztetésére; • gyakorlatok a családban lévő személyek hangjainak felismerésére;   - gyakorlatok a hangforrás helyének azonosítására.
<p>1.2. Szavak hangjainak azonosítása és megkülönböztetése és a szóban elfoglalt helyük meghatározása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a fonematikai hallás fejlesztésére; - gyakorlatok hasonló hangzású de más jelentésű szavak kiejtésére; - gyakorlatok mássalhangzók megkülönböztetésére (képzés módja, helye stb.); - gyakorlatok hasonló képzésű hangok megkülönböztetésére; - gyakorlatok szóalkotásokra – hangok, szótagok cseréjével; - fonematikai elemzés: a szó első-utolsó hangjának megnevezése, első-középső-utolsó fonéma meghatározása ; - gyakorlatok hasonló hangzású (pl. egy hangban térnek el) tárgyak, élőlények vagy cselekvések nevének ritmikus kiejtésére. - a szavak szótagokra, majd a szótagok hangokra bontásának gyakorlása; - gyakorlatok az új hang azonosítására; - gyakorlatok az új hang kiejtésére; - játékos gyakorlatok az új hangok azonosítására különböző szavakban.
<p>1.3. 1-2 szemantikai egységet tartalmazó egyszerű, ismert üzenet tartalmának azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok konkrét –intuitív (tárgyi-képi) támasszal rendelkező hozzáférhető üzenetek meghallgatására és megértésére, ; - gyakorlatok egyszerű utasítások végrehajtására; - gyakorlatok az aktív hallgatói-befogadói viselkedés kialakítására; - szerepjátékok tevékenységek utánzására/helyzetek szimulálására.
<p>1.4. A kommunikációs szerepet betöltő hangok, szótagok, használt szavak kiejtése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a phono- artikuláris rendszer működtetése: <ul style="list-style-type: none"> • koordinációs gyakorlatok; • játékos gyakorlatok a phono-artikuláris rendszer működtetésére (maxilláris gyakorlatok: ajak, nyelv, arc, szájpad gyakorlatok stb.);   - légzési gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • légzési játékos gyakorlatok;   - hangoztatás gyakorlása (nyújtás, intenzitás, erő); - gyakorlatok a meglévő hangok megerősítésére; - gyakorlatok a helytelenül kiejtett hangok javítására; - gyakorlatok a hangok kiejtésére, rögzítésére és megerősítésére; - gyakorlatok a hangok szótagokba, szavakba és mondatokba való behelyezésére; - gyakorlatok a hangok automatizálására a szavakban és mondatokban.

1.5. Egyszerű szóbeli üzenetek megfogalmazása

- mondatalkotási gyakorlatok képi alátámasztással vagy képi alátámasztás nélkül;
- képek/ szavak segítségével rövid történetek újra mesélése;
- névmások és igék használatának gyakorlása;
- gyakorlatok mondatok behelyezésére tárgyak és/vagy képi alátámasztásokkal;
- gyakorlatok nyitott végű mondatok kiegészítésére;
- gyakorlatok egyszerű hiányos mondatok kiegészítésére.

1.6. A mindennapi kommunikációs helyzetek rövid, irányított párbeszédben való részvétel

- aktív hallgatást célzó gyakorlatok;
- játékos gyakorlatok kérdések, válaszok megfogalmazására;
- játékos gyakorlatok beszélgetések, párbeszéd indítására, fenntartására és befejezésére;
- játékos gyakorlatok az udvariassági szabályok alkalmazására.

2. Ismert helyzetekben egyszerű írott szavak és üzenetek befogadása és megfogalmazása**Előkészítő – IV. osztály****2.1. Történeteket, jelenségeket és ismert eseményeket bemutató képek jelentésének azonosítása**

- mesemondó/elbeszélő gyakorlatok képek alapján;
- játékos képek/események verbalizációjára;
- játékos gyakorlatok mesék képeinek időrendi sorrendbe való helyezésére;
- gyakorlatok egyszerű üzenetek és képek társítására;
- gyakorlatok egyszerű mondatalkotási gyakorlatok képek alapján;
- egyszerű mesék, történetek kiegészítése, képi alátámasztással;
- perceptuális szintézist tartalmazó gyakorlatok (puzzle, kiegészítés, hiányos képek használata).

2.2. Kis és nagybetűk , írott és nyomtatott betűk, gyakori szavak felismerése és olvasása

- gyakorlatok a betűk emlékezetben való bevézésére (azonosítás és megkülönböztetés);
- gyakorlatok vizuálisan vagy más formában bemutatott betűk olvasására;
- gyakorlatok betűk tapintás útján való felismerésére;
- gyakorlatok betű-kép társítására, hasonló hanggal kezdődő szavak esetében;
- gyakorlatok fonéma-betű-graféma társítására;
- gyakorlatok egy adott csoport betűinek azonosítására;
- gyakorlatok a globális olvasási módszer alkalmazásával a grafémák, íráselemek leírására pontok, nyilak segítségével;
- gyakorlatok a grafémák, szavak balról-jobbra történő kódolására (kiolvasására);
- gyakorlatok a betűk billentyűzeten való felismerésére;
- gyakorlatok egy – kétszótagú szavak olvasására;
- gyakorlatok a hiányos szavak kiegészítése céljából .

2.3. Írott szavak jelentésének megértése és azok társítása a megfelelő tárggyal vagy a képpel

- gyakorlatok egy kép azonosítására rövid szövegek alapján;
- gyakorlatok az írott szavakat és konkrét dolgok társítására;
- gyakorlatok a tárgy-kép-szó társítására;
- gyakorlatok a szó egy kategóriában való behelyezésére;
- szó jelentésének rajzolása.

2.4. Egyszerű üzenetek jelentésének azonosítása

- gyakorlatok egy – kétszótagú szavak folyékony olvasására;
- gyakorlatok egy- két- és három szótagból álló szavak olvasására, saját ritmusban;
- szelektív olvasási gyakorlatok, a tanár segítségével;

- gyakorlatok a kifejező olvasásra, modell alapján;
- gyakorlatok a szavak jelentésének megértésére és azok megfelelő helyzetben való alkalmazására;
- egyszerű szövegértési gyakorlatok;
- szerepjátékok.

2.5. Íráselemek és betűk írása különböző segédeszközök alkalmazásával

- gyakorlatok a "felület" és a "vonal" megismerésére
- gyakorlatok különböző grafikus terek (fal, lap, asztal, jegyzetfüzet stb.) használatára vonatkozóan, vízszintesen, függőlegesen, ferdén;
- megfelelő orientációs gyakorlatok a füzet / munkalap grafikus felületén;
- gyakorlatok a bal-jobb irányainak differenciálására, grafémák esetén;
- gyakorlatok a grafémák írására, melyek elhelyezkedésben és szerkezetükben különbözőek;
- gyakorlatok a grafémák kiegészítésére;
- gyakorlatok grafémák azonosítására;
- gyakorlatok betűk azonosítására;
- gyakorlatok a betűk alkotóelemeinek meghatározására (verbális grafikai elemzés);
- gyakorlatok betűk írására, különböző technikák alkalmazásával:
  - homokban való írás
  - asztalra való írás az ujj segítségével
  - kivágott betűk kontúrjainak végig követése az ujj segítségével
  - betűk írása a levegőben
  - betűk azonosítása (alak-háttér megkülönböztetés)
  - betűk színezése
  - cérna, gyurmából betűk formázása
  - betűk kivágása
  - betűk írása különböző eszközökkel (ecset, kréta, karioka, ceruza)
- betűk felismerését célzó gyakorlatok;
- betűk írásának gyakorlása megadott modell alapján, különböző eszközökkel;
- gyakorlatok betű és kép megfeleltetése;
- betűk másolásának gyakorlása.

2.6. Az írott és nyomtatott betűk, egyszerű, gyakran használt szavak írása

- gyakorlatok a betűk azonosítására különböző helyzetekben ;
- gyakorlatok a nagy és kis betű valamint az írott és nyomtatott betű felismerésére és megkülönböztetésére;
- gyakorlatok a betű és hang megfeleltetésére;
- gyakorlatok a hangok leírására (betűk írása hangok alapján);
- gyakorlatok a betűk tollbamondás utáni írására ;
- gyakorlatok a nyomtatott betűk, írott formájának leírására;
- egyszerű szavak másolása;
- egyszerű szavak tollbamondása ;
- helyesírási és szépírási gyakorlatok.

2.7. Az írás során alkalmazott alapvető írásjelek használatának alkalmazása

- gyakorlatok a legfontosabb írásjelek azonosítására;
- gyakorlatok az írásjelek megkülönböztetésére;
- az írásjelek írásának gyakorlása;
- gyakorlatok a legfontosabb írásjelek alkalmazására a mondatokban;
- gyakorlatok az írásjelek és mondat típusok közti megfeleltetésre.

2.8. Gyakori kommunikációs helyzetben egyszerű üzenetek írása, különböző anyagok alkalmazásával

- gyakorlatok egyszerű üzenetek közvetítésére;
- gyakorlatok egyszerű üzenetek írására különböző eszközökön
- írásbeli gyakorlatok megadott képek, szavak, konkrét helyzetek alapján;
- üzenet írásának gyakorlása, ismert személyeknek .

3. Egyszerű üzenetek megértésére és közvetítésére alkalmazható alternatív kommunikációs eszközök

Előkészítő – IV. osztály
<p>3.1. Egyszerű üzenetek megértése és közvetítése az expresszív beszéd vagy a testbeszéd által, ismert közegben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az arckifejezések leolvasására; - gyakorlatok a gesztusok szimulálására; - gyakorlatok az expresszív beszéd és a testbeszéd általi kommunikációra; - gyakorlatok az arckifejezés és a hozzá kapcsolható piktogramok összekapcsolására; - gesztusok által adott válaszok gyakorlása egyszerű kérdésekre; - gyakorlatok az érzelmek kifejezésére az expresszív beszéd vagy a testbeszéd segítségével; - utánzás alapuló és pantomim játékok.
<p>3.2. 2-4 piktogramot tartalmazó kijelentések jelentésének kiemelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - asszociációs gyakorlatok: tárgy/cselekvés - piktogram; - gyakorlatok tárgyak, osztályban lévő tárgy csoportok felcímkezésére, piktogramok segítségével; - gyakorlatok 2-4 piktogramból álló kijelentések olvasására; - gyakorlatok, képekben, gesztusokban vagy verbálisan bemutatott egyszerű feladatok kivitelezésére; - megfogalmazott kérdésekre, piktogramok által adott válaszok gyakorlása; - kérdések megfogalmazása piktogramokból álló állításokra.
<p>3.3. Kommunikációs célú piktogramok megnevezése egy információs táblán</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a környezet tárgyait és előlényeit felcímkezésére (megfelelő piktogramok alkalmazásával); - gyakorlatok piktogramok - tárgyak/cselekvések társítására; - gyakorlatok a piktogramok megkülönböztetésére, csoportosítására: személy, tárgy, cselekvés, tulajdonságok – szín kód; - gyakorlatok a szükséglet kielégítésének kérésére használt piktogramok alkalmazása; - gyakorlatok a verbális közlések megértésére alapuló üzenetek összerakása piktogramokból; - játékos gyakorlatok: kérdésekre adott válaszok megfogalmazása piktogramok segítségével; - gyakorlatok üzenetek közlésére, mely által információt kér vagy ad át, piktogramok alkalmazásával.

4. Ismert környezetben a tárgyak és jelenségek sajátosságainak feltérképezése, érzékelési tapasztalatok révén

Előkészítő – IV. osztály
<p>4.1. Az ismert környezetben lévő tárgyak tulajdonságainak azonosítása, az érzékszervi tapasztalatok által</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a vizuális ingerek azonosítására: <ul style="list-style-type: none"> • gyakorlatok tárgyak és képek azonosítására; • játékos gyakorlatok egy kritérium (szín, forma, méret) alapján való osztályozásra, csoportosításra, sorozatok kirakására;   - gyakorlatok a szag és ízingerek felismerésére <ul style="list-style-type: none"> • gyakorlatok különböző gyümölcsök és élelmiszerek azonosítására a szag / íz alapján;   - gyakorlatok tapintás alapján történő azonosításra <ul style="list-style-type: none"> • játékok – tárgyak felismerésére (gyümölcs darabok, mértani formák)

<p>kitapogatása, vizuális inger jelenlétében vagy nélküle)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok hangjelzések azonosítására, megnevezésére és lokalizációjára (zaj, hang, hangutánzók); - gyakorlatok egyszerű tulajdonságok megnevezésére és azok tárgyakhoz való társítása; - gyakorlatok a környezet tárgyainak feltérképezésére és felfedezésére, több érzékszerv bevonása által.
<p>4.2. Perceptuo-motoros rendszer kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyakorlatok a szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld) méret (kicsi-nagy, rövid-hosszú, vékony-vastag stb.) forma (pont, vonal, kör, négyzet stb.) irány (bal-jobb, előtte-mögötte stb.) fogalmainak kialakítására: <ul style="list-style-type: none"> • gyakorlatok tárgyak és képek azonosítására és osztályozására; • gyakorlatok képek azonosítására és osztályozására, digitális támasz segítségével; • gyakorlatok egyszerű perceptuális szintézisre (puzzle, behelyezés, képek kiegészítése stb.); • gyakorlatok térbeli tájékozódásra (plakátok, nagy rajzlapok); • játékos gyakorlatok a napszaknak megfelelő tevékenységek társítására; • gyakorlatok időbeli tájékozódásra: évszakok.
<p>4.3. Testséma elemeinek azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos gyakorlatok a test (saját és mások) lényeges elemeinek azonosítására: tükörben, babán vagy az osztálytáron, képeken; - gyakorlatok a test összetevőinek megfigyelésére: <ul style="list-style-type: none"> • mozgásgyakorlatok, a test különböző részeinek mozgásával; • gyakorlatok a test fő részeinek használatára, utasítások alapján;   - játékos gyakorlatok a részek egységes egyésszé szervezésének érdekében (szétszedhető baba); - játékos asszociációs gyakorlatok: kép-testrész megfeleltetés; - testséma megrajzolása; - gyakorlatok az emberi forma modellezésére/színezésére, modell alapján; - játékos gyakorlatok a testrész (érezkszervek) – érzetek társítására; - utánzáson alapuló és pantomim játékok.
<p>4.4. Lateralitás és szenzo-motoros koordináció gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a dominancia alakítására, verbális támpontok alapján; - gyakorlatok különböző tárgyakkal való manipulálásra, olyan mozdulatok kifejtésével mint forgatás, vágás, rajzolás; - szem-kéz koordinációs gyakorlatok; - rajzok készítése meghatározott térben ; - gyakorlatok a domináns testrészek használatára, a pillanatnyi tevékenységek során; - gyakorlatok a tárgyak helyzetének meghatározására, testhelyezethez viszonyítva; - egyszerű ritmikus mozgásjátékok.

5. Az önszabályozott viselkedés egyszerű technikáinak alkalmazása, ismert helyzetekben

Előkészítő – IV. osztály
<p>5.1. Ismert helyzetekben saját és mások érzelmeinek felismerése,</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a különböző emóciók felismerése ismert helyzetekben; - gyakorlatok különböző emóciók kifejezésére, rajzok, agyagfigurák, kollázsok stb. elkészítésével; - gyakorlatok az érzelmek megfelelő kifejezésére vonatkozó megoldások azonosítására; - gyakorlatok a megfelelő és nem megfelelő emocionális reakciók

megkülönböztetésére különböző társas helyzetekben;

- egyéni tapasztalatokra épülő csoportbeszélgetések a nem megfelelő emocionális reakciók és viselkedések hátrányairól;
- utánzós játékok;
- párbeszédkepek megjelenő alapérzelmekről;
- tevékenységek különböző emocionális állapotok kifejezésére: rajz, zene, agyagozás és gyúrmázás, szerepjátékok;
- gyakorlatok különböző helyzetekben az emóciók kifejezésére (dramatizálás);
- gyakorlatok bizonyos helyzetekkel szembeni gondolatok, emóciók kifejezésére;
- bábelőadások.

5.2. Alkalmazkodó viselkedés megnyilvánulása ismert helyzetekben

- gyakorlatok ismert helyzetekben a megfelelő kommunikáció és viselkedés alkalmazására;
- gyakorlatok társak közti a pozitív /harmonikus kapcsolatok azonosítására (együttműködés, barátság, tolerancia, kölcsönös segítségnyújtás, versengés);
- gyakorlatok megadott érzelmi állapotokkal kapcsolatos kijelentések megfogalmazására;
- játékos gyakorlatok csoporton belüli kapcsolatok kiemelésére;
- párbeszédhelyzetek a csoporton belüli és a csoportok közti kapcsolatokról, képi alátámasztással vagy szabadon;
- filmek megtekintése a csoporton belüli kapcsolatokról;
- szerepjátékok;
- dramatizálás.

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő – IV. osztály
Verbális kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> - phono-artikuláris rendszer - fonematikai hallás - hang - szótag - szó - egyszerű mondatok - nyelvi expresszivitás - kifejezőkészség - párbeszéd - hang – kis és nagy, írott – nyomtatott betű társítása
Írott kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> - lapon való tájékozódás - íráselemek - fonéma – betű – graféma társítás - nagy nyomtatott és írott betű - kis nyomtatott és írott betű - betűk, szavak és egyszerű mondatok helyesírása (másolás és tollbamondás útján) - mondataktóás szavak segítségével - írásjelek: pont, vessző, kettőspont, kérdőjel, felkiáltójel. - Írott üzenetek közvetítése
Alternatív kommunikációs eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Érvelő és alternatív kommunikáció: rajz, fénykép, piktogramok, testbeszéd, Makaton, Signalong, PECS, kommunikációs technológia.
Az ismert környezet tárgyai és jelenségei	<ul style="list-style-type: none"> - Ismert környezet tárgyainak jelenségeinek tulajdonságai - Perceptuo-motoros struktúra - Testséma - Lateralitás és szenzo-motoros koordináció
Szoció-emocionális fejlődés	<ul style="list-style-type: none"> - Alapérzelmek kifejezése - Mások érzéseinek megértése és tiszteletben tartása
Interperszonális kapcsolatok	<ul style="list-style-type: none"> - Viselkedés formák - Viselkedésszabályok a interperszonális kapcsolatokban - Hatékony kommunikáció - Családon belüli kommunikációs szabályok - Iskolán belüli kommunikációs szabályok
Adaptív viselkedés szabályai és normái	<ul style="list-style-type: none"> - Csoporthoz való tartozás - Csoportban való viselkedés: - Tiszteleten, őszinteségen, becsületen, önmagunk és mások iránti törődésen alapuló viselkedés - Tiszteletlenség, hazugság, csalás, törődés hiányának megjelenése a viselkedésben

Módszertani ajánlások

A módszertani javaslatok célja, hogy támogassa a pedagógust a tanterv alkalmazása során, olyan specifikus tevékenységek tervezésében és kivitelezésében, mint a: *multiszenzoriális fejlesztés, pszicho motorikus nevelés, beszéd fejlesztés, alternatív kommunikációs technikák oktatása, ritmus fejlesztés, kognitív stimuláció, viselkedés terápia.*

Terápiák és beavatkozási programok a tanuló fogyatékoságának (súlyossága és típusa) függvényében vannak megfogalmazva, melyet a gyógypedagógus tanár, az egyénre szabott fejlesztési tervek kidolgozása révén valósít meg, meghatározott óraszámok függvényében (osztály/hét).

A tevékenységek, szakkabinetekben vagy osztályokban, 15-45 perces üléseket-, egyéni vagy kiscsoportos (2-3 tanuló) foglalkozásokat jelentenek, a gyógypedagógussal vagy a nevelő tanárral közösen.

A pedagógus a nevelési-terápiás-kompenzatorikus tevékenységek során olyan tanulási helyzeteket kell teremtsen, melynek terápiás-kompenzatorikus jellege van, a kompetenciák kialakításáért, de egyben az értelmi fogyatékos tanulók alkalmazkodóképességének és függetlenségének növeléséért.

Terápiák és beavatkozási programok hatékony alkalmazásáért, lényeges kiemelni néhány általános gondolatot, amelyek meghatározzák az ilyen típusú beavatkozások szervezési és alkalmazási stratégiáit, mint hogy,:

- a tevékenységek tervezése az oktatás terápiás jellegének függvényében vannak előíranyozva
- egyénre szabott fejlesztési tervek kidolgozása
- integratív tevékenységek alkalmazása melyek az interdiszciplinaritás elvét követik
- az értékelés az oktatási-terápiás-kompenzációs fejlesztési folyamat része, felhasználja eredményeit és növelve hatékonyságát.

Didaktikai stratégiák:

Az oktatási módszerek, a kialakítandó kompetenciák, az oktatási tartalmak és a tanuló sajátosságainak (életkor, fejlődési szint, fogyatékoság típusa, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai) függvényében lesznek kiválasztva. Számos oktatási módszer alkalmazható: szimulációs módszerek, aktív részvételi módszerek, demonstrációs, utánpótlás, modellezés, műveletek kis egységekre való bontása és sorrendiség meghatározása, specifikus térbeli-időbeli struktúra és szervezési módszerek, viselkedési terápiás módszerek stb.

A *szimulációs módszerek* (a didaktikai játék és a dramatizáció alapján) sikeresen alkalmazhatók, elősegítik a tanuló aktív, érzelmi részvételét, valamint a szocializáció és az egymással való kapcsolattartás lehetőségét is.

A konkrét didaktikai tevékenységek összefüggésében a *demonstrációs, modellezési vagy imitációs módszer* az oktatási - terápiás - kompenzációs tevékenységek során megfelelő és hatékony, mivel sajátosságaik összeegyeztethetők a fogyatékkal élő tanulók tanulási sajátosságaival.

Az *aktív részvételi módszerek* alkalmazása lehetővé teszi az értelmi fogyatékos tanulók esetén, hogy személyes erőfeszítéseik révén vagy másokkal együttműködve kompetenciáik fejlődjen. A módszerre jellemző, hogy ösztönzi a tudás iránti érdeklődést, megkönnyíti a kapcsolatot a környező világgal, és fejleszti az együttműködést. Ezek hozzájárulnak az aktív hallgatási, a döntéshozatali, a személyes autonómiához, a felelősséghez és a társadalmi részvételhez kapcsolódó készségek kialakulásához.

A nevelési-terápiás tevékenységeken belüli az oktatási eszközök kiválasztása, meghatározása és integrálása a kompetenciák, a konkrét tartalmak és az alkalmazott módszerek és didaktikai folyamatok függvényében történik. Figyelembe véve az oktatási eszközök használatának sajátosságait: a konkrét-intuitív eszközök alkalmazása fontos az értelmi fogyatékos tanulóknál; a modern audiovizuális és számítógépes eszközök, valamint az oktatási szoftverek használata is.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközöknek kompenzációs szerepük is lehet, amely a sajátos kompetenciák fejlődését támogathatják.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus teremben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám / periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A *Terápiák és a beavatkozási programok* sajátosságait figyelembe véve az oktatási-terápiás tevékenységek kivitelezését, a **egyénre szabott fejlesztési terv** által végzik. Ez, mint oktatási eszköz, az oktatási-terápiás tevékenységek tervezésére, programozására szolgál, valamint az értelmi fogyatékosokkal élő tanulók képességeit, készségeit és kompetenciáit összegezi.

A **egyénre szabott fejlesztési terv** első része tartalmazza a hallgató azonosító adatait, a második részben pedig röviden ismerteti a nehézségeket amellyel a tanuló küzd (a komplex értékelés eredményeit tartalmazzák). Az eredmények alapján a beavatkozási prioritások megállapítására kerül sor, melyek az oktatási-terápiás-kompenzáló jellegű tevékenységekben valósulnak meg, és egy olyan programba rendeződnek, amely tartalmazza a: kompetenciákat, tartalmakat, valamint a megvalósítás módszereket és eszközöket.

Az **egyéni fejlesztési program**, szerkezetét a következő táblázat foglalja magában:

Kompetenciák	Tartalmak	Módszerek és eszközök	Beavatkozások időtartama	A fejlődés értékelésének minimum követelményei	Értékelési módszerek és eszközök

A beavatkozási program felülvizsgálata a periodikus értékelések eredményei alapján történik, rögzítve az elért célokat, a felmerült nehézségeket és, az alkalmazott pozitívak, vagy negatívak módszereket.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a **Terápiák és beavatkozási programok** keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextus, faktor és nevelési közeg

Az osztálytermekben zajló tanítás-tanulás-értékelési tevékenységtől eltérően, a oktatási-terápiás-kompenzációs tevékenységek, sajátos jellegük által szakkabinetekben és egyben az osztálytermekben valósíthatók meg ahova a tanuló be van írva, a gyógypedagógussal és a nevelő tanárral közösen.

E tevékenység tervezésében figyelembe kell venni a módszerek és az eszközök összehangolását a nevelési-terápiás-kompenzációs folyamatnak leginkább megfelelő kontextusokkal és beavatkozási környezettel.

Irodalomjegyzék

- Anca, M., (2003), *Logopedie*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
- Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, Editura Pro Humanitate, București;
- Popovici, D.V., (2016), (coord.), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, Editura Universității din București, București;
- Popovici, D.V., Racu, A., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Editura Ruxandra, Chișinău;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;
- Verza, E., (2003), *Tratat de logopedie*, vol. I, Editura Fundației Humanitas, București;
- Verza, E., (2009), *Tratat de logopedie*, vol. II, Editura Semne, București;
- Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.-M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
- Vrăsmaș, E., (1999), *Învățarea scrisului - o perspectivă comprehensivă și integrativă*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vrăsmaș, E., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj – Intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- *** (2016), Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale, Institutul de Științe ale Educației;
- *** (2014), Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar - Planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M.nr.3593/18.06.2014;
- *** (2011), Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat;
- *** Planurile-cadru, programele școlare în vigoare.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Suță Lizia	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv

TERÁPIÁK ÉS BEAVATKOZÁSI PROGRAMOK

Speciális oktatás

V. – X. osztály

**Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi
fogyatékos tanulók számára**

Bukarest, 2021

Bevezető

A **Terápiák és beavatkozási programok** tantárgya magába foglalja a terápiás-kompenzációs és habilitációs-rehabilitációs tevékenységek széles körét. Célja a súlyos, nagyon súlyos és / vagy halmozott értelmi fogyatékossgal élő tanuló harmonikus személyiségfejlődésének támogatása, a kompenzációs mechanizmusokkal való felruházása, kommunikáció hatékonytá tételé, a személyes és társadalmi autonómia kialakítás érdekében.

A **Terápiák és beavatkozási programok** iskolai program az elemi és gimnáziumi oktatásban járó súlyos, nagyon súlyos és / vagy halmozott értelmi fogyatékossgal élő tanulóknak (előkészítő – X. osztály) szánt tantervi ajánlás, amely a következő szerkezetet követi:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák
- Tartalmak
- Módszertani ajánlások

A **Terápiák és beavatkozási programok** tantárgy **A specifikus terápiák és kompenzáció (egyéni / csoport)** műveltségi terület része, mely a *Speciális iskola elemi és gimnáziumi oktatás súlyos és nagyon súlyos és/ vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosok kerettantervének* része (9. Melléklet 3622-18.05.2018 határozat alapján, engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok kerettanterve).

A **Terápiák és beavatkozási programok** tantárgyhoz heti 8 óra/osztály van rendelve mely a gyógypedagógus tanár órakötelezettségének része. A tantárgyhoz, a következő terápiás tevékenységek tartoznak:

- *multiszenzoriális fejlesztés,*
- *pszicho motorikus nevelés,*
- *beszéd fejlesztés, a*
- *alternatív kommunikációs technikák oktatása,*
- *ritmus fejlesztés,*
- *kognitív stimuláció,*
- *viselkedés terápia.*

A tevékenység típusok és annak mennyiségét a heti tervezésben, a gyógypedagógus tanár határozza meg a tanuló életkori sajátosságainak, fejlettségének függvényében, melyeket az egyéni fejlesztési tervekben rögzítenek.

A **Terápiák és beavatkozási programok** tantárgy keretében folytatott tevékenységek, szakkabinetekben vagy osztályokban, 15-45 perces üléseken, egyéni vagy kiscsoportos (2-3 tanuló) foglalkozások keretében zajlanak, a gyógypedagógus vagy a nevelő tanárral közösen.

A programban megfogalmazott tevékenységeknek gyakorlati és terápiás jellege van, melynek célja a pszichomotoros, kommunikációs, viselkedésbeli, és önállóság kompetenciájának kialakítása, lehetővé téve az értelmi fogyatékos tanuló alkalmazkodási képességének fejlesztését/alakítását, hogy a közösség hasznos tagjává váljon.

A célok megfelelnek a 2014-2020 megfogalmazott nemzetközi stratégiáknak, azaz a fogyatékos személyek társadalmi inklúziójára vonatkozó célkitűzéseknek, valamint 2010-2020-as egyezmény, „*Európa korlátok nélkül*”, a fogyatékos személyek európai stratégiájának, mely értékesíti *Az európai Unió alapvető emberi jogaira vonatkozó könyvet, UE működését, és a fogyatékos személyek jogaira vonatkozó nemzetközi egyezményt.*

A programban, az általános és sajátos kompetenciák kialakításának célja, a személyiség formálása, annak érdekében, hogy a személy aktív tagja legyen a családnak, és a szakmai-szociális csoportnak.

A súlyos, nagyon súlyos és / vagy halmozott értelmi fogyatékossgal élő tanulók sajátosságait figyelembe véve a **Terápiák és beavatkozási programok** tantárgyi tevékenységek nagyobb részét a habilitációs-rehabilitációs tevékenységek jelentik, melyek

a kommunikációt, a beszéd fejlődését (verbális, non-verbális) célozzák a kommunikáció alternatív és érveléses módszereivel.

A **Terápiák és beavatkozási programok** tantárgyi kidolgozásakor figyelembe vették:

- a tanterv *megfeleltetése* a speciális oktatásrendszernek és a társadalmi valóságnak, melynek célja az értelmi fogyatékos tanuló életre való felkészítés és a szocio-profeszionális integrációjának facilitálása;
- a tanulók egyéni, életkori és fejlődési igényeinek függvényében a felmérés/diagnózis és tanácsadási tevékenység *arányának* kiegyensúlyozása
- a tanterv *rugalmassá tétele*, kivitelezésével és alkalmazásával lehetővé téve a tanulók differenciált oktatását
- a tanterv *folymatossága*, mely biztosítja az iskolai ciklusok optimális átlépését
- tartalmak szerveződési kritériumainak *diverzifikálása*, a tanulók fejlettségi szintjeinek megfelelően
- a tantervi tevékenységek *összhangba* helyezése az oktatási elvekkel
- tanterv *hasznossága* (tanár-tanuló-család-közösség számára) – megfogalmazott sajátos kompetenciák alapján.

Módszertani okokból a **Terápiák és beavatkozási programok** iskolai tanterve az oktatási rendszer elemi és gimnáziumi tanulói számára volt megírva. Figyelembe véve azonban a megjelenő összetett diagnózisokat, a szindrómák sokaságát, a súlyossági fokát és a fogyatékoság mértékét (Speciális iskola elemi és gimnáziumi oktatás súlyos és nagyon súlyos és/ vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosok kerettantervének része, a 9. Melléklet 3622-18.05.2018 határozat alapján, engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok kerettanterve), a elemi osztályosok tantervében szereplő tanulási tevékenységeket a következő iskolai ciklusra ki lehet terjeszteni, olyan esetekben amikor az elemi osztályos tanuló nem éri el a IV. osztályban megfogalmazott kompetenciák megfelelő szintjét.

Általános kompetenciák

- 1. Szóbeli üzenetek megfelelő fogadása és használata különböző kommunikációs helyzetekben**
- 2. Írásbeli üzenetek fogadása és kidolgozása különböző kommunikációs helyzetekben**
- 3. Alternatív kommunikációs eszközök alkalmazása különböző társadalmi kontextusban**
- 4. A környezetben lévő tárgyak és jelenségek tulajdonságaival folytatott munka az érzékelési tapasztalatok és a kognitív folyamatok által**
- 5. A viselkedés önszabályozási technikáinak alkalmazása és az emóciók megfelelő kifejezése különböző helyzetekben**

V. –X. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Szóbeli üzenetek megfelelő fogadása és használata különböző kommunikációs helyzetekben

V.- X. osztály	
1.1. A környezetben azonosított, megkülönböztetett és lokalizált hangok jelentésadása	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az azonosított hangok utánzására (zaj, hang, hangutánzók); - hangadásra alkalmazott bemutató és utánzó gyakorlatok; - gyakorlatok a hangforrások azonosítására; - gyakorlatok a hang és a hangforrás társítására; - gyakorlatok a hangok megkülönböztetésére; - gyakorlatok a hangok szótagokban/szavakban való behelyezésére.
1.2. Analitikus-szintetikus fonematikai módszer segítségével mondatok részekre bontása és összerakása	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok mondatok szavakra, a szavak szótagokra és a szótagok hangokra, betűkre bontására; - gyakorlatok képek alapján történő mondatalkotásra; - gyakorlatok megadott szavak alapján való mondatok alkotásokra; - gyakorlatok betűk/szótagok/szavak/ helyének meghatározására a mondatban; - gyakorlatok a szó azonosítására a mondatból, amelyben új hang található; - gyakorlatok mondatok alkotására, a szavak logikus rendezésével; - gyakorlatok a hiányos mondatok kiegészítésére.
1.3. Nem személyes tapasztalatból származó, több szemantikai egységet tartalmazó üzenet jelentésének azonosítása	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a verbális üzenet aktív hallgatására; - gyakorlatok egy egyszerű üzenet jelentésének felismerésére; - gyakorlatok egyszerű üzenetek visszaadására; - gyakorlatok az új üzenetek jelentésének visszaadására, különböző technikákkal (rajz, kollázs stb.); - gyakorlatok új üzenetek jelentésének helyes és logikus visszaadására.
1.4. Különböző kommunikációs helyzetben, több szemantikai egységből álló üzenetek megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok, kijelentések megfogalmazására megadott téma alapján; - gyakorlatok üzenetek közvetítésére, megadott kiindulás helyzetből; - gyakorlatok a kötőszavak megfelelő használatára, üzenetek közvetítése során; - gyakorlatok az aktív szókincs használatára, üzenetek megfogalmazása érdekében; - gyakorlatok a nyelvtani struktúrák alkalmazására, üzenetek megfogalmazásának érdekében.
1.5. Párbeszédke kezdeményezése és fenntartása szabályainak megfelelően	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok megadott téma alapján folyó párbeszédke kezdeményezésére, fenntartására és befejezésére; - gyakorlatok kérdő mondatok megfogalmazására; - gyakorlatok megadott témából kiindulva, válaszok megfogalmazására; - gyakorlatok megadott témához kapcsolódó különböző kijelentések és mondatok kidolgozására; - gyakorlatok az udvarias kommunikáció beépítésére a párbeszédbe; - szerepjátékok a párbeszéd szabályainak elsajátítására.

2. Írásbeli üzenetek fogadása és kidolgozása különböző kommunikációs helyzetekben

V. – X. osztály

2.1. Saját szavak, képsorok használatával, logikus kijelentések megfogalmazása

- kijelentések írásának gyakorlása, képek alapján;
- mondatok írásának gyakorlása megadott szavak alapján;
- üzenet írásának gyakorlása, megadott téma alapján;
- rövid szövegek megfogalmazása és leírásának gyakorlása képek vagy megadott szavak alapján;
- egyéni (saját szavak használata) kijelentések írásának gyakorlása, megadott képek alapján;
- írott kommunikáció szabályainak gyakorlása.

2.2. Szavak és mondatok olvasása

- gyakorlatok egy-két-három szótagból álló szavak olvasására;
- gyakorlatok hiányos (betű-kihagyások) szavak kiegészítésére;
- gyakorlatok megadott szavak bontására és összerakására;
- gyakorlatok rövid mondatok olvasására, képi alátámasztással;
- gyakorlatok megadott szavakkal történő mondatalkotásra;
- gyakorlatok egyszerű mondatok olvasására, szavak rendezésével;
- gyakorlatok hiányos mondatok kiegészítésére;
- gyakorlatok egyszerű mondatok bővítésére;
- gyakorlatok kijelentő, kérdő, felkiáltó mondatok olvasására.

2.3. Egyszerű írott szövegjelentésének visszaadása, saját szavak segítségével

- gyakorlatok a szöveg tartalmának megfogalmazására, megadott kérdések alapján;
- gyakorlatok a szövegben található új szavak/kifejezések mondatba foglalására;
- szövegértési gyakorlatok, a tartalom logikus megfogalmazásával;
- gyakorlatok a szöveg jelentésének megértésére és különböző helyzetekben való felhasználására.

2.4. Egyszerű szavak és mondatok írása

- szavak írásának gyakorlása (egy-, két- háromszótagú szavak), képi alátámasztással;
- betűcsoportok írásának gyakorlása;
- szavak, egyszerű mondatok másolására vonatkozó gyakorlatok;
- szavak egyszerű mondatok tollbamondását célzó gyakorlatok;
- hiányos szavak/ mondatok kiegészítését célzó gyakorlatok;
- megadott szótagokból szavak formálását célzó gyakorlatok;
- szótagolási gyakorlatok;
- üzenetek írásának gyakorlása.

2.5. Alapvető helyesírási szabályok és írásjelek alkalmazása írott szövegben

- gyakorlatok a szöveg, a lapon való megfelelő elhelyezésére;
- gyakorlatok a szavak, rövid mondatok, szövegek helyes- és olvasható írására;
- gyakorlatok a rövid mondatok és szövegek megfelelő írásjelekkel való kiegészítésére;
- másolási tollbamondási gyakorlatok, az írásjelek megfelelő alkalmazásával;
- gyakorlatok a sor végén elhelyezkedő szavak szótagolására;
- betűcsoportok helyesírásának gyakorlása;
- egyszerű szövegek másolása vagy tollbamondása, az írásjelek megfelelő alkalmazásával.

2.6. Egyszerű szövegek szerkesztése, különböző kommunikációs helyzetekben

- gyakorlatok egyszerű mondatok bővített mondatokká való átalakítására;
- gyakorlatok egyszerű szövegek írására, képi alátámasztással
- gyakorlatok szövegek megírására, kérdések alapján
- gyakorlatok üzenetek közvetítésére, különböző digitális eszközök révén;
- gyakorlatok egyszerű funkcionális szövegek szerkesztésére.

3. Alternativă comunicărilor mijloace utilizate diferite sociale contextului

V. – X. clasa

3.1. A situației adecvate mesaje intermediare a vorbii expresivă funcției și a testbeszéd elemelor integrării

- exerciții a profesor gesturilor preluării și imitației;
- exerciții a emoționale expresii utilizând a vorbii expresivă funcției și a testbeszéd;
- jucăuș exerciții opinii înțelegerea, a mimica/gesturi/pictograme utilizării;
- exerciții a obiecte prezentării a mimica/gesturi/pictograme utilizării;
- exerciții a indirect mediului existent organisme proprietăților identificării a vorbii expresivă funcției și a testbeszéd utilizării;
- exerciții diferite comunicărilor situațiilor adecvate expresivă vorbii funcției și testbeszéd utilizării;
- exerciții a mesaje verbale și non-verbale elemelor identificării;
- didactice jocuri: mimica, arcefezări și pantomim;
- roljucări: diferite non-verbale atitudine modele prezentării.

3.2. Pictograme ajutorului înțelegerea mesaje

- exerciții pictogramelor din textele citirii;
- exerciții pictograme ajutorului înțelegerea mesaje semnificației;
- exerciții pictogramelor, gesturilor, sau verbalmente înțelegerea mai complexe sarcinilor rezolvării;
- exerciții a text gândirii înțelegerea proprii cuvinte sau pictograme ajutorului.
- jucăuș exerciții: întrebări date răspunsuri înțelegerea pictograme ajutorului;
- exerciții simple citite (din carte sau electronic format) mesaje finalizării.

3.3. Mesaje înțelegerea diferite digitale comunicărilor mijloace

- jucăuș exerciții: întrebări date răspunsuri înțelegerea pictograme ajutorului;
- mesaje înțelegerea țintă exerciții (a indirect mediului obiecte, organisme și acțiuni dependenței), pictograme utilizării;
- exerciții mulțumiri, prezentări, cererile și cedările formule utilizării, cărți sau electronic comunicărilor mijloace prin;
- pictograme logice și ordinea în prezentării, care adecvate un imaginat/imaginat eveniment momentelor;
- liberă comunicărilor exerciții profesor-școlă, școlă-școlă între, diferite mijloace prin;
- exerciții a comunicărilor mijloace utilizării diferite situațiilor (tablete, electronic cărți, mijloace stb.);
- roljucări diferite comunicărilor mijloace utilizării.

4. A mediului existent organisme proprietăților continuată muncă a simțului experiențe și a cognitive procese prin.

V. – X. clasa

4.1. A mediului existent organisme proprietăților descrierea

- exerciții a obiecte și fenomene cunoașterii și descoperirii, diferite și mai multe simțurilor prin.
- exerciții a imaginat obiecte și fenomene proprietăților diferențierii;

- gyakorlatok képekben, rajzokon, audiovizuális formában bemutatott környezetben lévő tárgyak és jelenségek tulajdonságainak leírására;
- gyakorlatok a tárgyak tulajdonságainak összehasonlítására;
- gyakorlatok a jelenségek tulajdonságainak leírására, a megjelenésük pillanatában;
- játékos gyakorlatok a tárgyak tulajdonságainak verbalizációjával;
- gyakorlatok a tárgyak és jelenségek tulajdonságainak leírására mesék, filmek alapján.

4.2. Perceptuo-motoros struktúrák kialakítása különböző helyzetekben

- Gyakorlatok a szín (piros, fehér, fekete, sárga, kék, zöld) méret (kicsi-nagy, rövid-hosszú, vékony-vastag stb.) forma (pont, vonal, kör, négyzet stb.), helyzet (vízszintes, függőleges, átlós, fent, lent, rajta, közte stb.) irány (bal-jobb, előtte-mögötte stb.) fogalmainak kialakítására:
  - gyakorlatok tárgyak és képek azonosítására és osztályozására több kritérium alapján, fogalmak használatával;
  - gyakorlatok képek azonosítására és osztályozására, digitális támasz segítségével, fogalmak használatával;
  - gyakorlatok egyszerű perceptuális szintézisre (puzzle, behelyezés, képek kiegészítése stb.);
  - gyakorlatok tárgyak pozíciójának meghatározására, a test és más tárgyak viszonylatában;
  - gyakorlatok a tárgyak helyzetének ábrázolására, rajz által;
  - gyakorlatok szűkebb térben való tájékozódásra (lapok, nagy rajzlapok), megadott támpontok alapján;
  - játékos gyakorlatok a napszaknak megfelelő tevékenységek társítására;
  - gyakorlatok időbeli tájékozódásra: évszakok;
  - játékos gyakorlatok képek időrendi sorrendben való kirakására

4.3. Testséma elemeinek azonosítása

- játékos gyakorlatok a test (saját és mások) lényeges elemeinek azonosítására: tükörben, babán vagy az osztálytáron, képeken;
- gyakorlatok a test összetevőinek megfigyelésére:
  - mozgásgyakorlatok, a test különböző részeinek mozgatásával;
  - gyakorlatok a test fő részeinek használatára, utasítások alapján, fogalmak kialakításának céljából;
- játékos gyakorlatok különböző testhelyzetek utánczására (osztálytársakét vagy egy adott képen szereplő személyt) ;
- játékos gyakorlatok a részek egységes egyésszé szervezésének érdekében – emberi test (puzzle hiányos ábrák);
- testséma megrajzolása;
- gyakorlatok az emberi forma modellezésére/színezésére, modell alapján;
- játékos gyakorlatok a testrész (érzékszervek) – érzetek társítására;
- bábjátékok / szerepjátékok.

4.4. Szenzo-motoros sémák megfelelő használat, különböző tevékenységekben

- szem-kéz koordinációs gyakorlatok, és a dominancia erősítése;
- tájékozódási gyakorlatok saját test és más támpontokhoz viszonyítva;
- tárgyak helyzetének meghatározását célzó gyakorlatok a saját test és más tárgyak viszonylatában;
- szenzoriális és motoros gyakorlatok, a test összes részének mozgatásával:
  - gyakorlatok a végtagok felváltott használatára, játék során;
  - gyakorlatok a kéz és az ujjak használatára – finommotorikus gyakorlatok;
  - gyakorlatok a különböző tárgyak megfelelő használatára;
- Játékos gyakorlatok a gesztusok, testhelyzet kifejezésére, zenei háttérrel.

5. A viselkedés önszabályozási technikáinak alkalmazása és az emóciók megfelelő kifejezése különböző helyzetekben

V. – X. osztály

5.1. A megfelelő és nem megfelelő érzelmi válaszok megkülönböztetése a különböző társadalmi kontextusokban

- gyakorlatok a különböző típusú érzelmek azonosítására a képeken, szövegekben, filmekben, videóknban;
- filmek megtekintése a szereplők megfelelő és nem megfelelő érzelmi válaszainak azonosításával;
- szerepjátékok a különböző élethelyzetekre adott érzelmi válaszok kifejezésével;
- játékos gyakorlatok a társadalmi kapcsolatok kiemelésére;
- a valós helyzetek irányított megfigyelésének gyakorlása;
- a kommunikációs gyakorlatok és a civilizált magatartás különféle helyzetekben történő alkalmazása;
- gyakorlatok a különböző életkörülményekben a megfelelő és nem megfelelő érzelmi válaszok felismerésére és megkülönböztetésére;
- beszélgetések egy adott szöveg alapján, képi alátámasztással;
- játékos gyakorlatok a csoportban megjelenő konfliktusok szimulálására;
- csoportterápiás gyakorlatok;
- empátiára alapuló szerepjátékok;
- elbeszélések alapján való dramatizáció;
- különböző kimenetelű, végű szerepjátékok;
- beszélgetések egy adott szöveg alapján, képi alátámasztással.

5.2 Különböző élethelyzetekben a megfelelő viselkedés kinyilvánítása

- gyakorlatok, érzelmek azonosítására szolgáló olvasmányok tanulmányozása (tisztelet /tisztelet hiánya, bátorság / félelem, gyávaság, kedvesség / gonoszság, őszinteség / hazugság stb.)
- szerepjátékok az emberek közti kapcsolatokra (barátság/ellenség, együttműködés/rosszindulat stb.)
- tematikus beszélgetések olyan egyéni tapasztalatokról amelyek önszabályozást igényelnek;
- gyakorlatok a jól működő tevékenységeket megzavaró ingerek azonosítására;
- gyakorlatok a kudarc, veszteség és frusztráció érzésének azonosítására;
- gyakorlatok a motoros reakciók feletti önszabályozási mechanizmusok gyakorlására;
- gyakorlatok az aktív hallgatás gyakorlására másokkal folytatott beszélgetések;
- egyéni tapasztalatokra épített csoportbeszélgetések az agresszív viselkedésről és következményeiről,;
- a különböző érzelmi megnyilvánulásokat és megfelelő válaszokat tartalmazó helyzetek jegyzékének készítése;
- tematikus beszélgetések;
- szerepjátékok;
- dramatizáció.

Tartalmak

Tartalmi területek	V. – X. osztály
Hangos beszéd	<ul style="list-style-type: none"> - Olvasás képi alátámasztással - Egy – kétszótagú szavak és rövid mondatok - Globális olvasási módszer - Elemző-szintetizáló módszer - Helyzet függvényében szóbeli üzenetek megfogalmazása - Fogadott üzenet leírása - Egyszerű és összetett mondatok - Mondatokban való logikus és összefüggő kifejezőmód - Kijelentő, kérdő és felkiáltó mondatok - Tükröző beszéd - Párbeszéd - Kommunikációs szabályok - Szókészlet: szókincs - Nyelvtani struktúrák
Írott kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> - Írott nagy és kis betűk helyes írása - Szavak helyes írása - Szavak mondattá formálása, összetett mondatalkotások - Betűk, szavak és egyszerű mondatok helyes írása (másolás, tollbamondás) - Rövid szövegek írása. - Írott szövegek tartalmi megértése - Helyesírás és írásjelek alkalmazása - Funkcionális írás
Alternatív kommunikációs eszközök	<ul style="list-style-type: none"> - Érvelő és alternatív kommunikáció: rajz, fénykép, piktogramok, testbeszéd, arckifejezés, Makaton, Signalong, PECS, kommunikációs technológia.
A környezet tárgyai és jelenségei	<ul style="list-style-type: none"> - A környezet tárgyainak és jelenségeinek tulajdonságai - Alapvető perceptuo-motoros struktúrák - Testséma - különböző gyakorlatias tevékenységekben alkalmazott szenzoro-motoros sémák
Megfelelő viselkedési szabályok és normák	<ul style="list-style-type: none"> - Csoporton belüli kapcsolatok - Megfelelő viselkedés normái
Szocio- emocionális fejlődés	<ul style="list-style-type: none"> - Emocionális kifejeződése - Emóciók managementje - Szabályozás és önszabályozás - Önszabályozás fontossága - Önszabályozási technikák
Önszabályozási technikák	<ul style="list-style-type: none"> - Kockázati tényezők - Viselkedés kritikus helyzetekben - Emóciók kezelése - Empátia - Csoporton belüli konfliktusok megoldásának módszerei - Önszabályozási mechanizmusok

Módszertani ajánlások

A módszertani javaslatok célja, hogy támogassa a pedagógust a tanterv alkalmazása során, olyan specifikus tevékenységek tervezésében és kivitelezésében mint a: *multiszenzoriális fejlesztés, pszicho motorikus nevelés, beszéd fejlesztés, alternatív kommunikációs technikák oktatása, ritmus fejlesztés, kognitív stimuláció, viselkedés terápia.*

Terápiák és beavatkozási programok a tanuló fogyatékoságának (súlyossága és típusa) függvényében vannak megfogalmazva, melyet a gyógypedagógus tanár, az egyénre szabott fejlesztési tervek kidolgozása révén valósít meg, meghatározott óraszámok függvényében (osztály/hét).

A tevékenységek, szakkabinetekben vagy osztályokban, 15-45 perces üléseket-, egyéni vagy kiscsoportos (2-3 tanuló) foglalkozásokat jelentenek, a gyógypedagógussal vagy a nevelő tanárral közösen.

A pedagógus a nevelési-terápiás-kompenzatorikus tevékenységek során olyan tanulási helyzeteket kell teremtsen, melynek terápiás-kompenzatorikus jellege van, a kompetenciák kialakításáért, de egyben az értelmi fogyatékos tanulók alkalmazkodóképességének és függetlenségének növeléséért.

Terápiák és beavatkozási programok hatékony alkalmazásáért, lényeges kiemelni néhány általános gondolatot, amelyek meghatározzák az ilyen típusú beavatkozások szervezési és alkalmazási stratégiáit, mint hogy:

- a tevékenységek tervezése az oktatás terápiás jellegének függvényében vannak előirányozva
- egyénre szabott fejlesztési tervek kidolgozása
- integratív tevékenységek alkalmazása melyek az interdiszciplinaritás elvét követik
- az értékelés az oktatási-terápiás-kompenzációs fejlesztési folyamat része, felhasználja eredményeit és növelve hatékonyságát.

Didaktikai stratégiák:

Az oktatási módszerek, a kialakítandó kompetenciák, az oktatási tartalmak és a tanuló sajátosságainak (életkor, fejlődési szint, fogyatékoság típusa, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai) függvényében lesznek kiválasztva. Számos oktatási módszer alkalmazható: szimulációs módszerek, aktív részvételi módszerek, demonstrációs, utánzás, modellezés, műveletek kis egységekre való bontása és sorrendiség meghatározása, specifikus térbeli-időbeli struktúra és szervezési módszerek, viselkedési terápiás módszerek stb.

A *szimulációs módszerek* (a didaktikai játék és a dramatizáció alapján) sikeresen alkalmazhatók, elősegítik a tanuló aktív, érzelmi részvételét, valamint a szocializáció és az egymással való kapcsolattartás lehetőségét is.

A konkrét didaktikai tevékenységek összefüggésében a *demonstrációs, modellezési vagy imitációs módszer* az oktatási - terápiás - kompenzációs tevékenységek során megfelelő és hatékony, mivel sajátosságaik összeegyeztethetők a fogyatékkal élő tanulók tanulási sajátosságaival.

Az *aktív részvételi módszerek* alkalmazása lehetővé teszi az értelmi fogyatékos tanulók esetén, hogy személyes erőfeszítéseik révén vagy másokkal együttműködve kompetenciáik fejlődjen. A módszerre jellemző, hogy ösztönzi a tudás iránti érdeklődést, megkönnyíti a kapcsolatot a környező világgal, és fejleszti az együttműködést. Ezek hozzájárulnak az aktív hallgatási, a döntéshozatali, a személyes autonómiához, a felelőséghez és a társadalmi részvételhez kapcsolódó készségek kialakulásához.

A nevelési-terápiás tevékenységeken belüli az oktatási eszközök kiválasztása, meghatározása és integrálása a kompetenciák, a konkrét tartalmak és az alkalmazott módszerek és didaktikai folyamatok függvényében történik. Figyelembe véve az oktatási eszközök használatának sajátosságait: a konkrét-intuitív eszközök alkalmazása fontos az értelmi fogyatékos tanulóknál; a modern audiovizuális és számítógépes eszközök, valamint az oktatási szoftverek használata is.

Az értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközöknek kompenzációs szerepük is lehet, amely a sajátos kompetenciák fejlődését támogathatják.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A tervezés mint nevelési-terápiás-kompenzációs folyamat a kalendarisztikus tervben konkretizálódik, mely magába foglalja az éves, féléves tevékenységi tervet, melyet az egyéni fejlesztési terv követ.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosítását és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám / periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A *Terápiák és a beavatkozási programok* sajátosságait figyelembe véve az oktatási-terápiás tevékenységek kivitelezését, a **egyénre szabott fejlesztési terv** által végzik. Ez, mint oktatási eszköz, az oktatási-terápiás tevékenységek tervezésére, programozására szolgál, valamint az értelmi fogyatékosokkal élő tanulók képességeit, készségeit és kompetenciáit összegezi.

A **egyénre szabott fejlesztési terv** első része tartalmazza a hallgató azonosító adatait, a második részben pedig röviden ismerteti a nehézségeket amellyel a tanuló küzd (a komplex értékelés eredményeit tartalmazzák). Az eredmények alapján a beavatkozási prioritások megállapítására kerül sor, melyek az oktatási-terápiás-kompenzáló jellegű tevékenységekben valósulnak meg, és egy olyan programba rendeződnek, amely tartalmazza a: kompetenciákat, tartalmakat, valamint a megvalósítás módszereket és eszközöket.

Az **egyéni fejlesztési program**, szerkezetét a következő táblázat foglalja magában:

Kompetenciák	Tartalmak	Módszerek és eszközök	Beavatkozá s időtartama	A fejlődés értékelésének minimum követelményei	Értékelési módszerek és eszközök

A beavatkozási program felülvizsgálata a periodikus értékelések eredményei alapján történik, rögzítve az elért célokat, a felmerült nehézségeket és, az alkalmazott pozitívak, vagy negatívak módszereket.

Értékelés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik, különböző kontextusokban. Segítő és támogató funkciója révén, megkönnyíti a oktatási-terápiás-kompenzációs folyamatot, mivel folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a **Terápiák és beavatkozási programok** keretében a tevékenységek értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, az értékelés folytonos, az oktatási-terápiás-kompenzáló beavatkozás tervezési dokumentumai által lefedett kompetenciákhoz kapcsolódva.

Kontextus, faktor és nevelési közeg

Az osztálytermekben zajló tanítás-tanulás-értékelési tevékenységtől eltérően, a oktatási-terápiás-kompenzációs tevékenységek, sajátos jellegük által szakkabinetekben és egyben az osztálytermekben valósíthatók meg ahova a tanuló be van írva, a gyógypedagógussal és a nevelő tanárral közösen.

E tevékenység tervezésében figyelembe kell venni a módszerek és az eszközök összehangolását a nevelési-terápiás-kompenzációs folyamatnak leginkább megfelelő kontextusokkal és beavatkozási környezettel.

Irodalomjegyzék

1. Anca, M.,(2003), *Logopedie*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
2. Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
3. Cucoș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Editura Polirom, Iași;
4. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
5. Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, Editura Pro Humanitate, București;
6. Popovici, D.V. (coord.), (2016), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbali*, Editura Universității din București, București;
7. Popovici, D.V., Racu, A., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Editura Ruxandra, Chișinău;
8. Verza, E., Verza, E. F. (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;
9. Verza, E., (2003), *Tratat de logopedie*, vol. I, Editura Fundației Humanitas, București;
10. Verza, E., (2009), *Tratat de logopedie*, vol. II, Editura Semne, București;
11. Vrășmaș, E.,(1999), *Învățarea scrisului - o perspectivă comprehensivă și integrativă*, Editura Pro Humanitate, București;

12. Vrăsmaș, E., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj – Intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
13. Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.-M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, Editura Fundației Culturale Marin Speteanu, București;
14. ***Legea Educației Naționale Nr. 1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat.
15. ***Planurile-cadru, programele școlare în vigoare.
16. ***Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale, Institutul de Științe ale Educației, mai 2016.
17. ***Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar- planuri-cadru de învățământ și programe școlare, anexă la O.M. nr.3593/18.06.2014.

Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Suță Lizia	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială „Sf. Nicolae” București

**Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII**

Tanterv
KINETOTERÁPIA

Speciális oktatás
Előkészítő – IV. Osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezetés

Az mozgásterápiaként vagy gyógytornaként meghatározott kinetoterápia olyan rehabilitációs programokon keresztül történik, amelyek a csökkent funkciók helyreállítását vagy a funkcionális szint növelését célozzák, különböző sérülések esetén. A gyógytorna specifikus eszköze, a fizikai edzés, ami a mozgásszervi panaszok helyreállítására szolgál részlegesen visszafordítható vagy visszafordíthatatlan problémák esetén.

A kinetoterápia egy oktatási tantárgy, amely orvosi, testnevelési és nevelési tudományok kapcsolata révén alakult ki ezért is fő jellemzője az interdiszciplinaritás, ami arra készíti a mozgással foglalkozó szakembereket, hogy új elméleti és módszertani forrásokat azonosítsanak.

A Kinetoterápia a speciális oktatás sajátos tantárgya, amely része az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékosokkal élő tanulók, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók, az érzékszervi fogyatékkal élők, hallás és látássérültek kerettantervének. A tantárgy a kerettanterv kilencedik, vagyis a **Specifikus és kompenzációs terápiák** (egyéni/csoportos) műveltségi területnek része és heti két óra áll rendelkezésére, kivéve azon osztályokban, ahol a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók mozgássérültek is, mert ebben az esetben heti 4 óra van kiírva, anélkül, hogy meghaladnák a műveltségi terület össz-óraszámát.

A mozgásterápia beillesztése a "Speciális és kompenzációs terápiák" területébe, más terápiás-rehabilitációs tudományágakkal együtt hozzájárul az alkalmazkodóképesség növeléséhez, a mozgásszervi rendellenességek javításához. Így a kinetoterápia igen fontos szerepet tölt be a sérült tanulók fejlesztésében ezáltal támogatva a napi kihívások leküzdését. Számos európai országban a fogyatékkal élő tanulók részesülnek mozgás általi terápiás fejlesztésekben.

A Kinetoterápia tantárgy tanterve a kompetencia alapú tanterv mintájára lett kidolgozva azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az elemi osztályban tanuló gyermek személyiségfejlesztéséhez.

A tanterv egységes az elemi osztályt tekintve, nem tagolódik minden osztályra, mivel a szóban forgó tanulók biometriai és mozgási szempontból igen heterogén kategória.

A tanterv szerkezete:

- **Bevezetés**
- **Általános kompetenciák;**
- **Sajátos kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre;**
- **Tartalmak;**
- **Módszertani ajánlások**

A **kompetenciák** a tanulás által fejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök összessége, amelyek lehetővé teszik különböző problémák megoldását egy adott témakörben vagy az általános problémák megoldását különböző helyzetekben.

Az **alapkompenciák** magukban foglalják a tanulók által megszerzett tudást az általános elemi oktatás során. Ezek a tanulók egészséges életmódjának kialakulásához, a harmonikus fizikai fejlődéshez és a mozgás javításához vezetnek.

A **sajátos kompetenciák** egy iskolai év során alakulnak ki, az általános kompetenciákból származnak, és jelképezik ezen kompetenciák egymásraépülő elsajátítási időszakát. A sajátos kompetenciák a tanulási tevékenységek megvalósítási mintáival összefüggésben vannak. A tevékenységek megvalósítási mintái/terápiák képezik a tanítási tevékenységek alapjait, amelyek hozzájárulnak a kompetenciák megszervezéséhez. A tanterv mintaértékű, különböző típusú tanulási tevékenységeket javasol, amelyek magukba foglalják a módszertani eljárásokat, valamint értékesítik a tanulók tapasztalatait.

A tanítási tartalmak a következő területekre van csoportosítva:

1. Hibás testtartás / fizikai hiányosságok

2. Neuro-motrikus újraszervezés

3. Pszihomotricitás

4. Mozgásképeség.

A módszertani ajánlások tartalmazzák azokat a javasolt gyakorlat-sorozattokat melyek hozzájárulnak a fizikai rendelleneségek korrigálásához, didaktikai tervezéseket, valamint értékelési eljárásokat

A Kinetoterápia, a **Specifikus és kompenzációs terápiák** műveltségi terület tantárgyaival együtt, hozzájárul a kimeneti követelmények megvalósításához vagyis a tanulók egészség fenntartásához / javításához a mozgásterápia alkalmazásával. A Kintoterápia az a tantárgy amely pozitív hatással van a harmonikus fizikai fejlődésre, korrigálja a fizikai hiányosságokat, kialakítja a motoros készségeket, fejleszti az erőfeszítés képességét és fokozza a társadalomba való beilleszkedést. A cél tehát a kompetenciák fokozatos megszerzése a tanulók életkori tapasztalatainak felhasználásával a megnyilvánuló sérülés típusa és mértéke függvényben.

A kinetoterápiás programok tervezéséhez és alkalmazásához az egyéni sajátosság elvét kell alkalmazni, a fokozatosság elvének részeként, a megvalósítás pedig az Egyéni Beavatkozási Terv tükrözi vissza. Így a folyamatosan adaptálni kell a fogyatékos típusához, az orvosi diagnózishoz, a társadalmi helyzethez, a fizikai fejlődési/érési potenciálokhoz stb.

A tanterv a fő irányadó a tanári munka tervezésében, a módszertani fogalmak tisztázásában, ezért úgy kell tekinteni mint egy igen hasznos eszközt a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulókkal való foglalkozásban.

Alapkompetenciák

- 1. Részvétel a megelőző / terápiás fizikai tevékenységekben a helyes testtartás megtartása / megszerzése érdekében**
- 2. Mindennapi mozgás beiktatása a neurológiai rendellenességgel rendelkező diákoknál**
- 3. A testrészek használata az elsődleges szükségletek kielégítésére**
- 4. Alapvető mozdulatok elvégzése a motoros készségek fejlesztése érdekében**

Előkészítő - IV. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási/terápiai tevékenységek

1. Részvétel a megelőző / terápiás fizikai tevékenységekben a helyes testtartás megtartása / megszerzése érdekében

Előkészítő – IV. osztály
<p>1.1. Mozgások gyakorlása a fizikai hiányosságok korrigálásához</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozgásos feladatok elvégzése a fizikai hiányosságok megelőzésére; - Speciális mozgások végrehajtása a testtartáshiányos attitűdök javítása érdekében; - Javító gyakorlatok elvégzése a test különböző testhelyzeteiből.
<p>1.2. A korrekciós gyakorlatokra jellemző mozgási változatok utánzása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanárral egyszerre és általa javasolt mozgások elvégzése; - A testrészekre jellemző mozgási csoportok gyakorlása a fizikai hiányok korrigálására; - A testtartás javítása dinamikus műveletben.
<p>1.3. A fizikai fogyatékoság strukturális szinten történő előfordulásának megelőzése érdekében megfelelő testtartás alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes testtartás betartása a tevékenységek során; - A hibás testtartás kijavítása figyelmeztetés után; - A gyakorlatok során hibás alappozíciók módosítása.

2. Mindennapi mozgás beiktatása a neurológiai rendellenességgel rendelkező diákoknál

Előkészítő – IV. osztály
<p>2.1. A görcsösség csökkentése specifikus eszközök segítségével</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gördülő gyakorlatok, minden mozgási irányba, hanyatt- és hason fekvésben a Phisio-labdán; - Testtartás reflex gátló helyzetekben; - Izom nyújtásos és egyensúlyozási gyakorlatok.
<p>2.2. Alakformáló gyakorlatok a görcsös izmok megnyújtására</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neuromuszkuláris könnyítő gyakorlatok végzése a felső-, alsó végtagok és a törzs szintjén ; - Izomnyújtó gyakorlatok; - Passzív mozgásos gyakorlatok.
<p>2.3. Az emberi test specifikus helyzetei</p> <ul style="list-style-type: none"> - térdelő támasz, térdelő, ülő, álló helyzetek megtartása segítséggel; - Egyensúlyozás különböző helyzetekben, az alátámasztási pont csökkentésével; - Egyensúlyozás különböző helyzetekben, a súlypont folyamatos emelésével.

3. A testrészek használata az elsődleges szükségletek kielégítésére

Előkészítő – IV. osztály
<p>3.1. A saját test váz felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testet alkotó részek felismerése; - A test alkotó részeinek a megnevezése; - A testnek más tárgyakhoz való viszonyítása: fel – le, előre – hátra.

Előkészítő – IV. osztály
<p>3.2. Specifikus testgyakorlatok végzése az oldalak meghatározása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy teniszlabda eldobása a preferált kézzel; - Egy teniszlabda elkapása az ügyesebb testrésszel; - Labda rúgása az ügyesebb lábbal; - Egy tárgy vízszintes vagy függőleges célba dobása.
<p>3.3. A szorítás, megfogás típusok gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kézizmot fejlesztő gyakorlatok: szorítás, nyomás, hengerlés, gömbölyítés stb. - Ujj-izmot erősítő gyakorlatok.

4. Alapvető mozdulatok elvégzése a motoros készségek fejlesztése érdekében

Előkészítő – IV. osztály
<p>4.1. Mindennapi testgyakorlatok végrehajtása a mozgás biomechanikai fiziológiai tengelyeinek megfelelően</p> <ul style="list-style-type: none"> - Előre meghatározott útvonal követése, a talajon bejegyzett lépésekkel; - Egy falon bejegyzett pontok megérintése minél rövidebb idő alatt; - Labdák áthelyezése a bordásfal egyik fokáról egy másikra.
<p>4.2. Motorikus készségek gyakorlása standard körülmények között</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy kiszabott útvonal teljesítése; - Szökdelések standard körülmények között; - Dobások és fogások végre hajtása standard körülmények között .
<p>4.3. Egyszerű motoros tevékenységek végrehajtása, különböző motorikus képességek megnyilvánulásaival</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koordinációs gyakorlatok végrehajtása más motorikus képességek megnyilvánulásaival; - Állóképességi gyakorlatok végrehajtása más motorikus képességek megnyilvánulásaival; - Erő gyakorlatok végrehajtása más motorikus képességek megnyilvánulásaival; - Gyorsasági gyakorlatok végrehajtása más motorikus képességek megnyilvánulásaival.
<p>4.4. Dinamikus játékokban való részvétel, amelyek révén fejlődnek a motorikus képességek</p> <p>Játékok: „Kapt el, akinél a labda van”;</p> <ul style="list-style-type: none"> „Süt a labda”; - „Kacsák és vadászok”.

Tartalmak

Tematikai egység	Előkészítő – IV. osztály
A testtartás hiányosságai/ testi hiányosságok	<ul style="list-style-type: none"> - Alap és származtatott pozíciók - A helyes testtartás az alap pozíciók és összetett motorikus tevékenységek során - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására/ a fej és a nyak hiányosságai (torticolis stb.) - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására / a mellkas hiányosságai - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására / a gerinc hiányosságai (kifózis, lordózis, skoliózis stb.) - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására / a végtagok hiányosságai (varum, valgum, flexum, platfus stb.) - Gyakorlatok a testtarás felépítésére és javítására (Klapp módszer) - Gyakorlatok a scapuláris vonal rendellenes helyzetének javítására - Gyakorlatok a medence rendellenes helyzetének javítására - Gyakorlatok a törzs szimmetriájának kialakításáért, a vállak, lapockák, mellkas, gerinc aszimmetrikus attitűdjeinek javításával - Gyakorlatok a szimmetrikus támasz elérése érdekében az alsó végtagokon, ezek aszimmetriájának javítása által - Gyakorlatok a medence aszimmetrikus pozíciójának javítására - Gyakorlatsorok a test harmonikus fejlődése érdekében: - Aktív szabadgyakorlatok - Aktív gyakorlatok saját ellenállással - Gyakorlatok hordozható tárgyakkal - A légzés és a légzés szabályozása az erőkifejtések során - Hasi légzés gyakorlása - Mellkasi légzés gyakorlása
Neuro-motrikus képesség	<ul style="list-style-type: none"> - Testtartás reflex gátló pozícióban - Gördüléske hanyatt-, hason fekvésben a physio-labdán - Fordulatok oldalra a tornaszőnyegen - Hátsó zsugor gördüléske - Neuromuszkuláris könnyítő gyakorlatok - Passzív mozgásos gyakorlatok - Aktív-passzív mozgásos gyakorlatok - Passzív-aktív mozgásos gyakorlatok - Szabad aktív mozgásos gyakorlatok - Aktív ellenállásos mozgásos gyakorlatok - Húzó/toló gyakorlatok - Hármashajlítás- gyakorlatok az alsó végtagoknak - Elmozduló gyakorlatok segítő eszközökkel - Kabat módszer – rendszerek végtagoknak - Kabat módszer – rendszerek a fejnek, nyaknak és törzsnek - Bobath módszer - Vojta módszer - Pető módszer

Tematikai egység	Előkészítő – IV. osztály
Pszihomotricitás	<ul style="list-style-type: none"> - Oldaliság - Test séma - Hely-idő tagolódás - Szorítás - Egyensúly gyakorlatok statikus tevékenységekben - Gyakorlatok a testrészek megnevezésére és felismerésére - A tanár mozgását utánzó gyakorlatok - Gyakorlatok a saját test séma megismerésére - Gyakorlatok a Sályát testhelyzet leírására a körülvevő tárgyakhoz képest - Játékos gyakorlatok a saját test séma megismerésére - Előre meghatározott útvonal követése, különböző változatokban, egy kis homokzsákot kötve az egyik lábra - Szökdelések egyik lábról a másikra kiszabott útvonalon - Füzér behelyezése egy üvegbe - Dobó és fogó gyakorlatok egy és mindkét kézzel, a tárgy méreteitől függően - Különböző méretű tárgyak fogása, minden szorító-fogás típust felhasználva - becsavaró-kicsavaró gyakorlatok - Járó, futó, ugró gyakorlatok végrehajtása, hangsúly az ügyesebb lábon - Dobó, fogó, súly szállító gyakorlatok végrehajtása, hangsúly az ügyesebb kézen
Motorikus képesség	<p>Mozgásos készségek Járás típusok: hagyományos, lábujjhegyen, sarkon Haladás négykézláb Futás típusok: egyenes tempóban, tárgyak hordozásával, irányváltatással Ugrás típusok: helyből, akadályok felett Kúszás</p> <p>Manipulatív készségek a) meghajtó típus: elrugaszkodás, gördülés, hajítás b) elnyelő típus: elkapás két kézzel</p> <p>Stabilitási készségek a) tengely körüli: hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulás, egyensúlyozás b) statikus vagy dinamikus: álló tartások, gördülések</p> <p>Motorikus képességek -Végrehajtási sebesség egyes motorikus tevékenységekben - Haladási sebesség egyenes irányokban - Szegmentális dinamikus erő - Aerob általános állóképesség - Koordináció - Összetett motorikus képességek</p> <p>Mozgásos játékok - Dinamikus játékok</p>

Módszertani ajánlások

A fizikai terápiás beavatkozás a test és izomrendszer értékelési tevékenységével kezdődik, amely magába foglalja a természetes növekedés és fejlődés, a gyaloglás, a fogás, az artikuláció és az izomerő szintjének értékelését annak érdekében, mivel a funkcionális diagnózis és a terápiás csoportok létrehozásának meghatározása a fogyatékosság típusától és a diagnózis súlyosságától függ. A diagnózis meghatározása és megerősítése a terápiás megközelítés létrehozásának előfeltételét jelenti. A terápiás program végrehajtása az ügy szerint (patológia), Neuropszichomotoros (mozgási lehetőségek) és megértési, válasz/reakció alapján történik.

A tanár által felállított diagnózist az orvosnak meg kell erősítenie. Annak érdekében, hogy megfeleljenek a hipokratik elvnek "primum nom nocere", a fizioterápia tanár akkor veheti be a tanulót a programba, amikor megkapta a családi orvos ajánlatát.

Az értékelésnek különböző funkciói vannak:

□ *előfelmérés/értékelés* diagnosztikai funkcióval rendelkezik-meghatározza a tanuló fizikai hiányosságait és erő kifejtési képességének szintjét, lehetővé teszi a fizioterápiás program felépítését;

□ a *folyamatos értékelés* a terápiás útvonal során kapott eredményekkel kapcsolatos információkat tartalmaz, azt követi, hogy teljesültek-e a javasolt célkitűzések, és lehetővé teszik-e a terápiás megközelítés folytatását;

□ a *végző vagy szummatív értékelés* feladata az eredmények megkeresése és ellenőrzése - meghatározza, hogy milyen mértékben teljesültek a javasolt általános célok, összehasonlítva az egyes tanulók által elért szinteket a tanár által elvárt teljesítménnyel.

A terápiában használt értékelési eszközök:

a) A kezdeti és végző szakaszban:

- általános és testrész szomatoszkópia (felmérés)
- instrumentális(eszközös) szomatoszkópia
- általános klinikai vizsgálat
- a szomatometriai vizsgálat
- a gyaloglás értékelése
- a fogás felmérése
- ízületi felmérés goniometriás és mozgások révén
- tapintásos izom vizsgálat
- szpirometria
- A motoros és a pszichomotoros készségek készletének azonosítása a Portage útmutatóban

b) a folyamatos értékelésben:

- megfigyelés

A leggyakrabban előforduló testi hiányosságok és neurológiai rendellenességek terápiai szakaszai

1. Testi hiányosságok

Példák a tipikus háti kifózis (működési és szerkezeti) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- terpeszállás, hátra dőlve vagy lábujjhegyen;
- térdelő ülés, tenyértámasz;
- hanyatt- vagy hason fekvés;
- függés.

Irányelvek:

- a törzs kitartása hátsó nyújtott helyzetben;
- a karok a váll vízszintes vonalán vagy felette helyezkednek hátsó síkon (karok távolítása 90 fokig vagy kéztartás a vállakon, tarkón vagy 90 fok feletti távolítás);
- az alsó végtagok elülső síkon tartása, megelőzve az ágyéki lordózist;
- ellenjavallat az oldalsó fekvő helyzet és a törzs előre való hajlítása és körzése.

Járás típusok (egyenes hát, tarkóra tartás): lábujjhegyen járás, járás a combok hashoz közelítésével, támadólépések előre, járás külső lábélen, stb.

Törzs gyakorlatok:

- hajlítások
- döntések oldalra
- fordítások
- hátsó körzések

Végrehajtandó passzívan, szabad aktívan.

Kar gyakorlatok:

- végrehajtásuk a vállak vonala hátsó síkján vagy felette.

Láb gyakorlatok:

- comb hashoz közelítése;
- távolítások;
- körzések az elülső síkon;

Gyakorlatok tornaszerekkel:

- torna botok, labdák, stb., amelyek lokalizálják a mozgást;
  - szereken: bordásfal, torna pad, stb.;
- Betartva a törzs(hátsó), karok(hátsó), lábak(elülső) mozgásának síkjait.

Példák az ágyéki lordózis (működési és szerkezeti) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- terpeszállás;
- térdelő ülés, tenyértámasz;
- fekvések hanyatt, hason és oldalsó helyzetben;
- ülő;
- függő;

Írány elvek:

- a törzs elülső síkon tartása;
- a karok hátsó síkon tartása a vállak vonalán vagy felette – ezekkel megelőzzük a háti kifóvizist;
- lábak elülső síkon tartása;

Járás típusok (egyenes hát): lábujjhegyen járás, járás törzshajlításokkal különböző fokokig, járás hajlított térdel, „katona”/, „medve”/, „elefánt” járás stb.

Futás típusok (egyenes hát): magas térdemeléssel, adogatott lépésekkel, szkipelés stb.

Törzs gyakorlatok:

- hajlítások,
  - döntések oldalra,
  - fordítások,
  - elülső körzések.
- Passzív, szabad aktív végrehajtás.

Kar gyakorlatok: távolító mozgások 90 fokig vagy kezek helyezése tarkóra, vállra stb.

Láb gyakorlatok:

- comb közelítése hashoz,
- távolítások,
- zárások,
- körzések elülső síkon.

Gyakorlatok tornaszerekkel:

- botok, labdák stb.
  - szereken: bordásfal, torna pad stb.
- Betartva a törzs(elülső), karok(hátsó), lábak(elülső) mozgásának síkjait.

Példák a skoliózis javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre**Írány elvek:**

- csak a gyógyult gerincen alkalmazzuk;
- egyidejűleg mozgósítjuk és élénkítjük a hát izmait, mert a mozgósítás élénkítés nélkül kihangsúlyozza a görbületet, az élénkítés mozgósítás nélkül meghagyja és fejleszti a hiányosságot
- az „S” skoliózisnál egy görbületet rögzítünk helyes korrekciós vagy hiperkorrekciós pozícióban – a karok segítségével háti görbületet és a lábak segítségével ágyéki görbületet;
- ellenjavalt a törzs hajlítása.

Használt helyzetek:

- a domború oldali lábbal állás: lábujjhegyen, padon, a bordásfal egyik fokán, elülső támadólépésben;
- támadólépés oldalra;
- négykézláb;
- fekvő;
- függés aszimmetrikus fogással;

Törzs gyakorlatok:

- döntések a domború oldalra;
- fordítás a domború oldal irányába;
- körzések hátsó síkon;

Kar gyakorlatok:

- direkt hatásuk van a vállakra, lapockákra és indirekt a gerincre;
- mindkét kar távolítása 90 fokig egy helyes korrekciós gyakorlat a domború és a homorú részre is;
- aszimmetrikus karmozgások: a domború oldali kar a váll vonalán vagy a felett dolgozik, a homorú oldali a váll vonalán vagy alatta dolgozik;

Láb gyakorlatok:

- követik a medence oldali felépülését;
- aszimmetrikusan végrehajtott: a domború oldali láb a medence vízszintes vonalán vagy a felett dolgozik, a homorú oldali láb a medence vonalán vagy alatta.

Kiegészítő jártasságok korrekciós szereppel:

- „C” skoliózis esetében hagyományos négykézláb járás (ellentétes kar és térd);
- „S” skoliózis esetében azonos oldali kar és térd;

Gyakorlatok tornaszerekkel:

- használhatunk: botokat, medicin labdákat stb., a legtöbbet használt a bot;

Példák a torticollis (ferde nyak) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- állás;
- ülés;
- térdelés;
- fekvés;
- függés;

Fej és nyak gyakorlatok:

- fordítás az érintett oldalra és döntés az egészséges oldalra

Törzs gyakorlatok:

- döntések oldalra;
- fordítások;
- hajlítások;
- körzések a hátsó síkon;

Kar gyakorlatok:

- aszimmetrikus végrehajtás: az érintett oldali váll lejjebb helyezkedik, a kar ezzel egy vonalban és alatta dolgozik; az egészséges oldalon a váll kiemelve és a kar a váll vonalán és felette dolgozik;

Gyakorlatok hordozható tárgyakkal és kiegészítő jártasságok ugyanezen korrekciós szerkezettel dolgozva a végtagokat használva.

Példák a süllyedt mellkas javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- álló;
- ülő;
- térdelő;
- fekvő;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyen járás tarkóra tartással, könyökök mozgatása vissza;
- helyben futás, alternatív térd emelések;
- állás – a tanár által keltett ellenállással ki és be légzés;
- térdelés, tenyértámasz elől – a törzs mozgatása előre és le;
- hanyatt fekvés, térdek enyhén behajlítva, talp a talajon – be és ki légzés változtatva a mellkas átmérőjét;
- hason fekvés, karok hátul összefogva- kúszás a lábak segítségével.

Példák a lapos mellkas javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- álló;
- ülő;
- térdelő;
- fekvő;

Gyakorlatok:

- támadólépések csípőre tartással, minden lépésnél a könyök mozgatása vissza;
- állás, karok csípőn – térdhajlítás, karok magasba emelése oldalt beléggzéssel, vissza kiléggzéssel;
- térdelés, tenyér támasz – törzs hajlítás, kar felemelése a talajról, beléggzés, vissza kiléggzéssel;
- hason fekvés, tenyértámasz a mellkas mellett- kúszás kéz tolások által;

Példák az „X” láb (varum) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- terpeszállás távolított lábakkal;
- ülés vagy hanyatt fekvés behajlított és közelített térdekkel, lábfejek eltávolítva egymástól;

Gyakorlatok:

- terpeszállás – támadóállás, a behajlított lábfej befele néz;
- térdelés, karok oldalt – ereszkedés jobb/bal combra, lábak emelése, térdhajlítás és emelés jobbra/balra, vissza kiinduló helyzetbe;
- hason fekvés, homorítás a boka megfogásával, egyensúlyozás előre-hátra;
- oldalt fekvés- alternatív térdemelés a mellkashoz;
- szökdelések jobb/bal lábon , térdkörzések;

Példák az „O” láb (valgum) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- lábujjhegyen állás, zárt lábak;
- ülés vagy fekvés keresztezett lábbal;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyen járás, karok magastartásban;
- külső lábélén járás, tarkóra tartás;
- terpeszállás, labda a kézben – törzshajlítás előre, labda dobása hátra a lábak között;
- háton fekvés, lábemelés 90 fokig – lábak távolítása és zárása;
- függés a bordásfalnak háttal- a térdek között egy medicin labda tartása;
- függés a bordásfallal szemben – a nyújtott lábak egyensúlyozása;

Példák a térd flexió javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- lábujjhegyen állás;
- ülés;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyen járás, csípőre tartás;
- ollózófutás;
- szögállás, karok csípőn- ugrás előre térdhajlítással, karok mozgása előre és fel, talajfogás lábujjhegyen;
- ülés, kezek a térden – kúszás alternatív csípőemeléssel;

Példák a térd hiperextenzió javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- hason vagy oldalfekvés

Gyakorlatok:

- járás behajlított térdekkel, tarkóra tartás;
- szögállás, térdek behajlítva, kezek a térden – békaugrás
- terpeszállás, karok oldalsó középtartásban – támadólépés oldalra rugózással, karok csípőre
- térdelés, medicin labda tartása fej felett – ülés jobbra/balra a labda leengedésével az ellenkező oldalra;
- hason fekvés, alternatív és egyidejű lábhajlítás a combhoz ellenállás leküzdésével;

Példák a lúdtalp javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- fekvő;
- ülő;
- térdelő;
- álló;

Irányelvek:

- a korrekció kezdetben stabil helyzetekben valósul meg, kevésbé fárasztó, nem lábra támaszkodva;
- attól függően, hogy milyen talpizmot élénkítünk, használunk álló gyakorlatokat és járás lábujjhegyen és sarkon;
- a boka artikulációinak gyakorlatait alternatív vagy egyidejűleg végezzük, a következő módon: hajlítások és körzések a hajlítás síkján;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyen járás, karok emelésével és leengedésével előre;
- sarkon járás, tarkóra tartás;
- lábujjhegyen járás, egy vonal felett keresztezve a lábakkal;
- állás tükör előtt – jobb/bal térd emelése mellkashoz, egyidejűleg támaszkodó lábbal emelkedés lábujjhegyre;
- hanyatt fekvés – térd hajlítás és nyújtás.

2. Idegrendszeri:

Neurómotricitást fejlesztő módszerek és eljárások

a) gyógytorna:

- általános gyógytorna és más fejlesztő módszerek
- testrészek fejlesztését szolgáló tornagyakorlatok
- kinetobalneoterápia;

b) izomzat fejlődését elősegítő technikák:

- Kabat módszer - végtagokra;
- Kabat módszer – nyakra, fejre, törzsre;
- Alakformálási technikák;
- Karizmok erősítését szolgáló technikák;
- Lazító eljárások;

c) elemző módszerek:

- Kenny módszer;
- Phelps módszer;

d) globális módszerek:

- Margaret Rood módszer;
- Bobath módszer;
- Temple Fay módszer;
- Brunstrom módszer;
- Frankel módszer;

e) bevált módszerek:

- Tardieu módszer;
- Vojta módszer;
- Pető módszer.

A specialis fizioterapiás eljárások alkalmazása a gyermek fogyatékosága sajátosságaitól függően más módszert igényel.

Ezért a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók esetében:

- Helyezzék középpontban az alapvető készségek: egyensúly, mozgás és manipuláció/cselekedtetés!
- Dolgozzanak, fenntartást nélkül, szisztematikusan és fokozatosan!
- Mutassák többször és dolgozzanak egy időben a gyermekkel!
- Lassan és egyértelműen mondják el a végrehajtásra vonatkozó utasításokat!
- 2-3 elemre tegyék a hangsúlyt!
- Csökkentsék a verbális megjegyzéseket, amennyire csak lehetséges!
- Ismétlje meg a bemutatást és a magyarázatot;
- Multiszenzoriális stratégiákat alkalmazzanak!
- Vázolják minden egyes tevékenység tartalmát!
- Érvényesítsék az egyszerű szabályok végrehajtását!
- Mondja a tanuló azt, amit végrehajt!
- Mindig biztosítson segítséget a gyermekek!
- A gyermekek ismételten ismétlje meg a sikeres fellépések, ezáltal biztosítva a bizalmat a saját erők és érzéseit az elégedettség!
- Erősítsék és ösztönözzék a diákok válaszadását, betartva bizonyos viselkedési normákat és értékeljék a pozitív szempontokat!
  - Az alkalmazott edzésprogramokban a tanárának figyelembe kell vennie, hogy a súlyos értelmi fogyatékosággal élő tanulók csak kevés változást fogadnak el és általában csak a játékos- terapiás tevékenységekben vesznek részt.

A kinetoterapeutáknak ragaszkodniuk kell, hogy az iskola vezetése biztosítsa a minimális eszköztárat a következő normatív szerint.

Eszköztár

Sorszám	Eszközök	U.M.	Min.	Száma
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Tornapad	db.	1	1
2.	Bordásfal	db.	1	1
3.	Matrac	db.	1	2
4.	Mozgópad	db.	1	1
5.	Párhuzamos korlát	db.	1	1
6.	Falitükör	db.	1	1
7.	Labda (különféle méret és anyag)	db.	1	10
8.	Rugalmas sáv	db.	1	3
9.	Görbebot	db.	1	3
10.	Gyógylabda	db.	1	2
11.	Görgetők (különféle méret)	db.	1	5
12.	Karikák	db.	1	3
13.	Vonórúd	db.	1	1
14.	Taposógép	db.	1	1
15.	Futópád	db.	1	1
16.	Ergonomikus kerékpár	db.	1	1
17.	Mérleg	db.	1	1
18.	Kronométer	db.	1	2
19.	Mérőeszköz- 2m rulett	db.	1	2

Könyvészet

- Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
- Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
- Cordon, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
- Cordon, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
- Cordon, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
- Fozza, C.A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, Editura Fundația România de Mâine, București;
- Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
- Kiss, I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
- Marcu. V., Dan, M., (2006), (coord.), *Kinetoterapie/ Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
- Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
- Sbenge, T., (1987) *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
- Sbenge, T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
- Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;

- Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
- Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
- Șerbescu, C., (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Fordítói munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale
Miclaus Judit, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Numele și prenumele	Instituția
Miclaus Judit	Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tanterv
KINETOTERÁPIA

Speciális oktatás
V. – X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezetés

Az mozgásterápiaként vagy gyógytornaként meghatározott kinezoterápia olyan rehabilitációs programokon keresztül történik, amelyek a csökkent funkciók helyreállítását vagy a funkcionális szint növelését célozzák, különböző sérülések esetén. A gyógytorna specifikus eszköze, a fizikai edzés, ami a mozgásszervi panaszok helyreállítására szolgál részlegesen visszafordítható vagy visszafordíthatatlan problémák esetén.

A kinezoterápia egy oktatási tantárgy, amely orvosi, testnevelési és nevelési tudományok kapcsolata révén alakult ki ezért is fő jellemzője az interdiszciplinaritás, ami arra készíti a mozgással foglalkozó szakembereket, hogy új elméleti és módszertani forrásokat azonosítsanak.

A Kinezoterápia a speciális oktatás sajátos tantárgya, amely része az enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulók, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók, az érzékszervi fogyatékkal élők, hallás és látássérültek kerettantervének. A tantárgy a kerettanterv kilencedik, vagyis a **Specifikus és kompenzációs terápiák** (egyéni/csoportos) műveltségi területnek része és heti két óra áll rendelkezésére, kivéve azon osztályokban, ahol a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók mozgássérültek is, mert ebben az esetben heti 4 óra van kiírva, anélkül, hogy meghaladná a műveltségi terület össz-óraszámát.

A mozgásterápia beillesztése a "Speciális és kompenzációs terápiák" területébe, más terápiás-rehabilitációs tudományágakkal együtt hozzájárul az alkalmazkodóképesség növeléséhez, a mozgásszervi rendellenességek javításához. Így a kinezoterápia igen fontos szerepet tölt be a sérült tanulók fejlesztésében ezáltal támogatva a napi kihívások leküzdését. Számos európai országban a fogyatékkal élő tanulók részesülnek mozgás általi terápiás fejlesztésekben.

A Kinezoterápia tantárgy tanterve a kompetencia alapú tanterv mintájára lett kidolgozva azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az elemi osztályban tanuló gyermek személyiségfejlesztéséhez.

A tanterv egységes az elemi osztályt tekintve, nem tagolódik minden osztályra, mivel a szóban forgó tanulók biometrius és mozgási szempontból igen heterogén kategória.

A tanterv szerkezete:

- **Bevezetés**
- **Általános kompetenciák;**
- **Sajátos kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre;**
- **Tartalmak;**
- **Módszertani ajánlások**

A **kompetenciák** a tanulás által fejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök összessége, amelyek lehetővé teszik különböző problémák megoldását egy adott témakörben vagy az általános problémák megoldását különböző helyzetekben.

Az **alapkompentenciák** magukban foglalják a tanulók által megszerzett tudást az általános elemi oktatás során. Ezek a tanulók egészséges életmódjának kialakulásához, a harmonikus fizikai fejlődéshez és a mozgás javításához vezetnek.

A **sajátos kompetenciák** egy iskolai év során alakulnak ki, az általános kompetenciákból származnak, és jelképezik ezen kompetenciák egymásraépülő elsajátítási időszakát. A sajátos kompetenciák a tanulási tevékenységek megvalósítási mintáival összefüggésben vannak. A tevékenységek megvalósítási mintái/terápiák képezik a tanítási tevékenységek alapjait, amelyek hozzájárulnak a kompetenciák megszervezéséhez. A tanterv mintaértékű, különböző típusú tanulási tevékenységeket javasol, amelyek magukba foglalják a módszertani eljárásokat, valamint értékesítik a tanulók tapasztalatait.

A tanítási tartalmak a következő területekre van csoportosítva:

1. Hibás testtartás / fizikai hiányosságok
2. Neuro-motrikus újraszervezés
3. Pszihomotricitás

4. Mozgáskéesség.

A módszertani ajánlások tartalmazzák azokat a javasolt gyakorlat-sorozattokat melyek hozzájárulnak a fizikai rendelleneségek korrigálásához, didaktikai tervezéseket, valamint értékelési eljárásokat

A Kinetoterápia, a **Specifikus és kompenzációs terápiák** műveltségi terület tantárgyaival együtt, hozzájárul a kimeneti követelmények megvalósításához vagyis a tanulók egészség fenntartásához / javításához a mozgásterápia alkalmazásával. A Kintoterápia az a tantárgy amely pozitív hatással van a harmonikus fizikai fejlődésre, korrigálja a fizikai hiányosságokat, kialakítja a motoros készségeket, fejleszti az erőfeszítés képességét és fokozza a társadalomba való beilleszkedést. A cél tehát a kompetenciák fokozatos megszerzése a tanulók életkori tapasztalatainak felhasználásával a megnyílvánuló sérülés típusa és mértéke függvényben.

A kinetoterápiás programok tervezéséhez és alkalmazásához az egyéni sajátosság elvét kell alkalmazni, a fokozatosság elvének részeként, a megvalósítás pedig az Egyéni Beavatkozási Terv tükrözi vissza. Így a folyamatosan adaptálni kell a fogyatékos típusához, az orvosi diagnózishoz, a társadalmi helyzethez, a fizikai fejlődési/érési potenciálokhoz stb.

A tanterv a fő irányadó a tanári munka tervezésében, a módszertani fogalmak tisztázásában, ezért úgy kell tekinteni mint egy igen hasznos eszközt a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulókkal való foglalkozásban.

Általános kompetenciák

- 1. A saját fizikai fejlődésük irányában tett pozitív hozzáállás megnyilvánulása**
- 2. Mozgásos tevékenységek elvégzése a függetlenség elérése érdekében**
- 3. Igazodó viselkedés alkalmazása a mindennapi életben, a pszichomotoros elemek és a fogás/szorítás felhasználásával**
- 4. A mozgáselemek gyakorlása a társadalmi és szakmai integráció kontextusában**

V. – X. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási/terápiai tevékenységek

1. A saját fizikai fejlődésük irányában tett pozitív hozzáállás megnyilvánulása

V - X. osztály
<p>1.1. Edzéskomplexumok begyakorlása a másodlagos fizikai fogyatékoság kijavításához és helyreállításához</p> <ul style="list-style-type: none"> -komplex gyakorlatok az elsődleges és másodlagos fizikai hiányosság korrigálása; - testtartás helyreállítására irányuló fizikai gyakorlatok; -szabad mozgásgyakorlatok és hordozható tárgyakkal végzett gyakorlatok.
<p>1.2. Három specifikus gyakorlat elvégzése, minta nélkül</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korrekciós gyakorlatok betanulása a helyes testtartás végett; - Gyakorlatok adagolása a saját erő kifejtési képességüknek megfelelően; - A korábbi tevékenységekben tanult gyakorlatok végrehajtása segítség nélkül.
<p>1.3. Helyes testtartás a mindennapi tevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyes testpozíció alkalmazása a fizikai tevékenységekben, - A hibás testi testtartás kijavítása, akár önkéntesen, akár egy személy ajánlása alapján; - A megfelelő testpozíció önkéntes megtartása a napi rutinfeladatok során a lehető legnagyobb mértékben.

2. Mozgásos tevékenységek elvégzése a függetlenség elérése érdekében

V - X. osztály
<p>2.1. A két konkrét eljárás alkalmazása görcsösség ellen</p> <ul style="list-style-type: none"> -gyakorlatok a testtartás gátló pozíció felvételére; -gördülések matracon hason fekvésből és háton fekvésből; -buckázás hátrafelé gúgoló helyzetből.
<p>2.2. Alakformáló gyakorlatok a görcsös izmok lazulására</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző technikák alkalmazása a kar, láb és törzsi izomgörcsök lazítására; - Tárgyhordozó gyakorlatok; - Frissítő, kitartást fejlesztő gyakorlatok.
<p>2.3. Az egyensúly megtartása a mindennapi tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kézi tevékenységek elvégzése ülő helyzetből; - Felállási gyakorlatok ülő helyzetből bordás mellett segítséggel vagy segítség nélkül; - Az egyensúly megtartása álló helyzetben segítséggel vagy segítség nélkül.

3. Igazodó viselkedés alkalmazása a mindennapi életben, a pszichomotoros elemek és a fogás/szorítás felhasználásával

V - X. osztály
<p>3.1. A saját és egy társ testrészeinek megjelölése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A saját és egy társ testrészeinek felismerése; - Puzzle összerakása a megadott testrészek alapján; - Helyzetjelentés a saját test és tárgyakat viszonyáról: fel-le, elől-mögött, balra-jobbra.
<p>3.2. A két-kezéshez és a térbeli tájékozódáshoz szükséges mozgások gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Labdafogás mindkét kézzel; - Labdadobás mindkét kézzel;

V - X. osztály
<ul style="list-style-type: none"> - Ladba rúgása mindegyik lábbal; - Járási gyakorlatok megadott irány szerint.
<p>3.3. A szorító, megfogó típus-gyakorlatok elvégzése különböző élethelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajtó kulcsccsal való kinyitása; - Könyv lapozása; - Név leírása egy papírlapra.

4. A mozgáselemek gyakorlása a társadalmi és szakmai integráció kontextusában

V. - X. osztály
<p>4.1. Mozcásgyakorlatok végzése a test kitarzó erejének növelése érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kitarzó futás; - Biciklizés; - A közüzemi útvonalak megvalósítása, számos műhelymunka.
<p>4.2. Motoros készségek gyakorlása a mindennapi tevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> -helyváltoztatós mozgások, -A manipulációs készségeinek felhasználása gyakorlatokban; -A személyes autonómia teljesítése.
<p>4.3. A napi tevékenységekhez igazított különböző sportágakban alkalmazott mozgások gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyéni sportok készségeinek gyakorlása: atlétika, torna, kerékpározás, asztalitenisz, tollaslabda; -Csoportos sportokban alkalmazott mozgások gyakorlása: labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, röplabda.
<p>4.4. Szabályok betartása a játékok során</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékok: „Forró labda”, Tépél a papírt”, „Szobrok”.

Tartalmak

Tematikai egység	V - X. osztály
A testtartás hiányosságai/ testi hiányosságok	<ul style="list-style-type: none"> - Alap és származtatott pozíciók - A helyes testtartás az alap pozíciók és összetett motorikus tevékenységek során - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására/ a fej és a nyak hiányosságai (torticolis stb.) - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására / a mellkas hiányosságai - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására / a gerinc hiányosságai (kifózis, lordózis, skoliózis stb.) - Gyakorlatok a hiányos attitűdök javítására / a végtagok hiányosságai (varum, valgum, flexum, platfus stb.) - Gyakorlatok a testtartás felépítésére és javítására (Klapp módszer) - Gyakorlatok a scapuláris vonal rendellenes helyzetének javítására - Gyakorlatok a medence rendellenes helyzetének javítására - Gyakorlatok a törzs szimmetriájának kialakításáért, a vállak, lapockák, mellkas, gerinc asszimmetrikus attitűdjeinek javításával - Gyakorlatok a szimmetrikus támasz elérése érdekében az alsó végtagokon, ezek asszimmetriájának javítása által - Gyakorlatok a medence asszimmetrikus pozíciójának javítására - Gyakorlatsorok a test harmonikus fejlődése érdekében: - Aktív szabadgyakorlatok - Aktív gyakorlatok saját ellenállással - Gyakorlatok hordozható tárgyakkal - A légzés és a légzés szabályozása az erő kifejtések során - Hasi légzés gyakorlása - Mellkasi légzés gyakorlása

Módszertani ajánlás

A fizikai terápiás beavatkozás a test és izomrendszer értékelési tevékenységével kezdődik, amely magába foglalja a természetes növekedés és fejlődés, a gyaloglás, a fogás, az artikuláció és az izomerő szintjének értékelését annak érdekében, mivel a funkcionális diagnózis és a terápiás csoportok létrehozásának meghatározása a fogyatékoság típusától és a diagnózis súlyosságától függ. A diagnózis meghatározása és megerősítése a terápiás megközelítés létrehozásának előfeltételét jelenti. A terápiás program végrehajtása az ügy szerint (patológia), Neuro-pszichomotoros (mozgási lehetőségek) és megértési, válasz/reakció alapján történik.

A tanár által felállított diagnózist az orvosnak meg kell erősítenie. Annak érdekében, hogy megfeleljenek a hipokratik elvnek "primum non nocere", a fizioterápia tanár akkor veheti be a tanulót a programba, amikor megkapta a családi orvos ajánlatát.

Az értékelésnek különböző funkciói vannak:

□ a *kezdeti értékelés* diagnosztikai funkcióval rendelkezik-meghatározza a tanuló fizikai hiányosságait és erő kifejtési képességének szintjét, lehetővé teszi a fizioterápiás program felépítését;

□ a *folyamatos értékelés* a terápiás útvonal során kapott eredményekkel kapcsolatos információkat tartalmaz, azt követi, hogy teljesültek-e a javasolt célkitűzések, és lehetővé teszik-e a terápiás megközelítés folytatását;

□ a *végző vagy szummatív értékelés* feladata az eredmények megkeresése és ellenőrzése - meghatározza, hogy milyen mértékben teljesültek a javasolt általános célok, összehasonlítva az egyes tanulók által elért szinteket a tanár által elvárt teljesítménnyel.

A terápiában használt értékelési eszközök:

a) A kezdeti és végző szakaszban:

- általános és testrész szomatoszkópia (felmérés)
- instrumentális(eszközös) szomatoszkópia
- általános klinikai vizsgálat
- a szomatometriai vizsgálat
- a gyaloglás értékelése
- a fogás felmérése
- ízületi felmérés goniometriás és mozgások révén
- tapintásos izom vizsgálat
- szpirometria
- A motoros és a pszichomotoros készségek készletének azonosítása a Portage útmutatóban

b) a folyamatos értékelésben:

- megfigyelés

A leggyakrabban előforduló testi hiányosságok és neurológiai rendellenességek terápiás szakaszai

1. Testi hiányosságok

Példák a tipikus háti kifózis (működési és szerkezeti) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- terpeszállás, hátra dőlve vagy lábujjhegyen;
- térdelő ülés, tenyértámasz;
- hanyatt- vagy hasonfekvés;
- függés.

Irányelvek:

- a törzs kitartása hátsó nyújtott helyzetben;

- a karok a váll vízszintes vonalán vagy felette helyezkednek hátsó síkon (karok távolítása 90 fokig vagy kéztartás a vállakon, tarkón vagy 90 fok feletti távolítás);
  - az alsó végtagok elülső síkon tartása, megelőzve az ágyéki lordózist;
  - ellenjavallat az oldalsó fekvő helyzet és a törzs előre való hajlítása és körzése.
- Járás típusok** (egyenes hát, tarkóartatás): lábujjhegyen járás, járás a combok hashoz közelítésével, támadólépések előre, járás külső lábélen, stb.

Törzs gyakorlatok:

- hajlítások
- döntések oldalra
- fordítások
- hátsó körzések

Végrehajtandó passzívan, szabad aktívan.

Kar gyakorlatok:

- végrehajtásuk a vállak vonala hátsó síkján vagy felette.

Láb gyakorlatok:

- comb hashoz közelítése;
- távolítások;
- körzések az elülső síkon;

Gyakorlatok tornaszerekkel:

- torna botok, labdák, stb. , amelyek lokalizálják a mozgást;
  - szereken: bordásfal, torna pad, stb. ;
- Betartva a törzs(hátsó), karok(hátsó), lábak(elülső) mozgásának síkjait.

Példák az ágyéki lordózis (működési és szerkezeti) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- terpeszállás;
- térdelő ülés, tenyértámasz;
- fekvések hanyatt, hason és oldalsó helyzetben;
- ülő;
- függő;

Irányelvek:

- a törzs elülső síkon tartása;
- a karok hátsó síkon tartása a vállak vonalán vagy felette – ezekkel megelőzzük a háti kifóvizist;
- lábak elülső síkon tartása;

Járás típusok (egyenes hát): lábujjhegyen járás, járás törzshajlításokkal különböző fokokig, járás hajlított térdel, „katona”/, „medve”/, „elefánt” járás stb.

Futás típusok (egyenes hát): magas térdemeléssel, adogatott lépésekkel, szkipelés stb.

Törzs gyakorlatok:

- hajlítások,
  - döntések oldalra,
  - fordítások,
  - elülső körzések.
- Passzív, szabad aktív végrehajtás.

Kar gyakorlatok: távolító mozgások 90 fokig vagy kezek helyezése tarkóra, vállra stb.

Láb gyakorlatok:

- comb közelítése hashoz,
- távolítások,
- zárások,
- körzések elülső síkon.

Gyakorlatok tornaszerekkel:

- botok, labdák stb.
  - szereken: bordásfal, torna pad stb.
- Betartva a törzs(elülső), karok(hátsó), lábak(elülső) mozgásának síkjait.

Példák a skoliózis javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Irány elvek:

- csak a gyógyult gerincen alkalmazzuk;
- egyidejűleg mozgósítjuk és élénkítjük a hát izmait, mert a mozgósítás élénkítés nélkül kihangsúlyozza a görbületet, az élénkítés mozgósítás nélkül meghagyja és fejleszti a hiányosságot
- az „S” skoliózisnál egy görbületet rögzítünk helyes korrekciós vagy hiperkorrekciós pozícióban – a karok segítségével háti görbületet és a lábak segítségével ágyéki görbületet;
- ellenjavalt a törzs hajlítása.

Használt helyzetek:

- a domború oldali lábbal állás: lábujjhegyen, padon, a bordásfal egyik fokán, elülső támadólépésben;
- támadólépés oldalra;
- négykézláb;
- fekvő;
- függés aszimmetrikus fogással;

Törzs gyakorlatok:

- döntések a domború oldalra;
- fordítás a domború oldal irányába;
- körzések hátsó síkon;

Kar gyakorlatok:

- direkt hatásuk van a vállakra, lapockákra és indirekt a gerincere;
- mindkét kar távolítása 90 fokig egy helyes korrekciós gyakorlat a domború és a homorú részre is;

- aszimmetrikus karmozgások: a domború oldali kar a váll vonalán vagy a felett dolgozik, a homorú oldali a váll vonalán vagy alatta dolgozik;

Láb gyakorlatok:

- követik a medence oldali felépülését;
- asszimmetrikusan végrehajtott: a domború oldali láb a medence vízszintes vonalán vagy a felett dolgozik, a homorú oldali láb a medence vonalán vagy alatta.

Kiegészítő jártasságok korrekciós szereppel:

- „C” skoliózis esetében hagyományos négykézláb járás (ellentétes kar és térd);
- „S” skoliózis esetében azonos oldali kar és térd;

Gyakorlatok tornaszerekkel:

- használhatunk: botokat, medicin labdákat stb., a legtöbbet használt a bot;

Példák a torticollis (ferde nyak) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- állás;
- ülés;
- térdelés;
- fekvés;
- függés;

Fej és nyak gyakorlatok:

- fordítás az érintett oldalra és döntés az egészséges oldalra

Törzs gyakorlatok:

- döntések oldalra;
- fordítások;
- hajlítások;
- körzések a hátsó síkon;

Kar gyakorlatok:

- aszimmetrikus végrehajtás: az érintett oldali váll lejjebb helyezkedik, a kar ezzel egy vonalban és alatta dolgozik; az egészséges oldalon a váll kiemelve és a kar a váll vonalán és felette dolgozik;

Gyakorlatok hordozható tárgyakkal és kiegészítő jártasságok ugyanezen korrekciós szerkezettel dolgozva a végtagokat használva.

Példák a süllyedt mellkas javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- álló;
- ülő;
- térdelő;
- fekvő;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyen járás tarkóra tartással, könyökök mozgatása vissza;
- helyben futás, alternatív térd emelések;

- állás – a tanár által keltett ellenállással ki és be légzés;
- térdelés, tenyértámasz elől – a törzs mozgatása előre és le;
- hanyattfekvés, térdek enyhén behajlítva, talp a talajon – be és ki légzés változtatva a mellkas átmérőjét;
- hasonfekvés, karok hátul összefogva- kúszás a lábak segítségével.

Példák a lapos mellkas javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- álló;
- ülő;
- térdelő;
- fekvő;

Gyakorlatok:

- támadólépések csípőretartással, minden lépésnél a könyök mozgatása vissza;
- állás, karok csípőn – térdhajlítás, karok magasba emelése oldalt beléggzéssel, vissza kiléggzéssel;
- térdelés, tenyér támasz – törzshajlítás, kar felemelése a talajról, beléggzés, vissza kiléggzéssel;
- hasonfekvés, tenyértámasz a mellkas mellett- kúszás kéz tolások által;

Példák az „X” láb (varum) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- terpeszállás távolított lábakkal;
- ülés vagy hanyattfekvés behajlított és közelített térdekkkel, lábfejek eltávolítva egymástól;

Gyakorlatok:

- terpeszállás – támadóállás, a behajlított lábfej befele néz;
- térdelés, karok oldalt – ereszkedés jobb/bal combra, lábak emelése, térdhajlítás és emelés jobbra/balra, vissza kiinduló helyzetbe;
- hasonfekvés, homorítás a boka megfogásával, egyensúlyozás előre-hátra;
- oldalt fekvés- alternatív térdemelés a mellkashoz;
- szökdelések jobb/bal lábon, térdkörzések;

Példák az „O” láb (valgum) javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- lábujjhegyen állás, zárt lábak;
- ülés vagy fekvés keresztezett lábbal;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyenjárás, karok magastartásban;
- külső lábélen járás, tarkóratartás;

- terpeszállás, labda a kézben – törzshajlítás előre, labda dobása hátra a lábak között;
- hátonfekvés, lábemelés 90 fokig – lábak távolítása és zárása;
- függés a bordásfalnak háttal- a térdek között egy medicin labda tartása;
- függés a bordásfallal szemben – a nyújtott lábak egyensúlyozása;

Példák a térd flexió javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- lábujjhegyenállás;
- ülés;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyenjárás, csípőretartás;
- ollózófutás;
- szögállás, karok csípőn- ugrás előre térdhajlítással, karok mozgása előre és fel, talajfogás lábujjhegyen;
- ülés, kezek a térden – kúszás alternatív csípőemeléssel;

Példák a térd hiperextenzió javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- hason vagy oldalfekvés

Gyakorlatok:

- járás behajlított térdekkel, tarkóratartás;
- szögállás, térdek behajlítva, kezek a térden – békaugrás
- terpeszállás, karok oldalsó középtartásban – támadólépés oldalra rugózással, karok csípőre
- térdelés, medicin labda tartása fej felett – ülés jobbra/balra a labda leengedésével az ellenkező oldalra;
- hasonfekvés, alternatív és egyidejű lábhajlítás a combhoz ellenállás leküzdésével;

Példák a lúdtalp javítására szolgáló gyakorlatokra és irányelvekre

Használt helyzetek:

- fekvő;
- ülő;
- térdelő;
- álló;

Irány elvek:

- a korrekció kezdetben stabil helyzetekben valósul meg, kevésbé fárasztó, nem lábra támaszkodva;
- attól függően, hogy milyen talpizmot élénkítünk, használunk álló gyakorlatokat és járás lábujjhegyen és sarkon;
- a boka artikulációinak gyakorlatait alternatív vagy egyidejűleg végezzük, a következő módon: hajlítások és körzések a hajlítás síkján;

Gyakorlatok:

- lábujjhegyenjárás, karok emelésével és leengedésével előre;
- sarkonjárás, tarkóratartás;
- lábujjhegyenjárás, egy vonal felett keresztezve a lábakkal;
- állás tükör előtt – jobb/bal térd emelése mellkashoz, egyidejűleg támaszkodó lábbal emelkedés lábujjhegyre;
- hanyattfekvés – térdhajlítás és nyújtás.

2. Idegrendszeri:**Neurómotricitást fejlesztő módszerek és eljárások****a) gyógytorna:**

- általános gyógytorna és más fejlesztő módszerek
- testrészek fejlesztését szolgáló tornagyakorlatok
- kinetobalneoterápia;

b) izomzat fejlődését elősegítő technikák:

- Kabat módszer - végtagokra;
- Kabat módszer – nyakra, fejre, törzsre;
- Alakformálási technikák;
- Karizmok erősítését szolgáló technikák;
- Lazító eljárások;

c) elemző módszerek:

- Kenny módszer;
- Phelps módszer;

d) globális módszerek:

- Margaret Rood módszer;
- Bobath módszer;
- Temple Fay módszer;
- Brunstrom módszer;
- Frankel módszer;

e) bevált módszerek:

- Tardieu módszer;
- Vojta módszer;
- Pető módszer.

A speciális fizioterápiás eljárások alkalmazása a gyermek fogyatékossga sajátosságaitól függően más módszert igényel.

Ezért a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozott értelmi fogyatékos tanulók esetében:

- Helyezzék középpontban az alapvető készségek: egyensúly, mozgás és manipuláció/cselekedtetés!
- Dolgozzanak, fenntartást nélkül, szisztematikusan és fokozatosan!
- Mutassák többször és dolgozzanak egy időben a gyermekkel!
- Lassan és egyértelműen mondják el a végrehajtásra vonatkozó utasításokat!
- 2-3 elemre tegyék a hangsúlyt!
- Csökkentsék a verbális megjegyzéseket, amennyire csak lehetséges!
- Ismétlje meg a bemutatást és a magyarázatot;
- Multiszenzoriális stratégiákat alkalmazzanak!
- Vázolják minden egyes tevékenység tartalmát!
- Érvényesítsék az egyszerű szabályok végrehajtását!
- Mondja a tanuló azt amit végrehajt!

- Mindig biztosítson segítséget a gyermekek !
- A gyermekek ismételten ismétlje meg a sikeres fellépések, ezáltal biztosítva a bizalmat a saját erők és érzéseit az elégedettség!
- Erősítsék és ösztönözzék a diákok válaszadását, betartva bizonyos viselkedési normákat és értékeljék a pozitív szempontokat!
  - Az alkalmazott edzésprogramokban a tanárának figyelembe kell vennie, hogy a súlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulók csak kevés változást fogadnak el és általában csak a játékos- terápias tevékenységekben vesznek részt.

A kinezoterapeutáknak ragaszkodniuk kell, hogy az iskola vezetése biztosítsa a minimális eszköztárat a következő normatív szerint.

Eszköztár

Sorszám	Eszközök	U.M.	Min.	Száma
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Tornapad	db.	1	1
2.	Bordásfal	db.	1	1
3.	Matrac	db.	1	2
4.	Mozgópád	db.	1	1
5.	Párhuzamos korlát	db.	1	1
6.	Falitükör	db.	1	1
7.	Labda (különféle méret és anyag)	db.	1	10
8.	Rugalmas sáv	db.	1	3
9.	Görbebot	db.	1	3
10.	Gyógylabda	db.	1	2
11.	Görgetők (különféle méret)	db.	1	5
12.	Karikák	db.	1	3
13.	Vonórúd	db.	1	1
14.	Taposógép	db.	1	1
15.	Futópád	db.	1	1
16.	Ergonomikus kerékpár	db.	1	1
17.	Mérleg	db.	1	1
18.	Kronométer	db.	1	2
19.	Mérőeszköz- 2m rulett	db.	1	2

Könyvészet

- Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
- Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
- Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
- Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
- Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
- Fozza, C.A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, Editura Fundația România de Mâine, București;
- Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
- Kiss, I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
- Marcu. V., Dan, M., (2006), (coord.), *Kinetoterapie/ Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
- Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
- Sbenge, T., (1987) *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
- Sbenge, T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
- Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației Românie de Mâine, București;

- Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
- Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
- Șerbescu, C., (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Fordítói munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Judit MICLAUS , coordonator Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare

Numele și prenumele	Instituția
Miclaus Judit	Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare
Bokor Attila	Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

PSZICHOPEDAGÓGIAI FELMÉRÉS ÉS TANÁCSADÁS, PSZICHODIAGNÓZIS

Speciális oktatás
Előkészítő – IV. osztály
Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Bevezető

Pszichodiagnózis a személy lelki, kognitív, viselkedésbeli és attitűdbeli és egyben a személyiségének teljes-körü tudományos megismerése.

A speciális oktatási egységekben a pszichodiagnosztika célja az oktatási-nevelési és terápiás folyamat optimalizálása:

- a tanuló iskolai követelményekhez való alkalmazkodási lehetőségének felmérése
- meghatározni a nevelési lehetőségek adoptálásának mértékét a tanuló sajátosságaihoz

Másrészt a pszichodiagnosztika, egy fontos szakasza az iskolai és pályaorientációs tevékenységeknek, mely a tanuló képesség profilját és elképzeléseit igyekszik megfeleltetni a foglalkozási és a szakmai követelményekkel, úgy hogy a tanuló a legnagyobb sikereket érjen el.

Iskolai tanácsadás, a tanulóknak és az oktatásban részvevő más személyek (tanárok, osztályfőnökök, igazgatók, szülők, közösség tagjai, helyi képviselők) pszichopedagógiai támogatási folyamatát jelenti. A tanácsadásnak pro-aktív szerepe van, feltételezi a tanulók személyes és nevelési krízishelyzeteinek megelőzését.

Az iskolai tanácsadás gerincét egy hármas egység alkotja a tanuló-család-iskola, a hatékony oktatás és a tanuló optimális fejlődésének érdekében.

Ennek alapján az iskolai tanácsadás meghatározó tulajdonságai:

- egy fejlődési folyamat
- proaktív és megelőző szerepe van
- optimalizálja a tanuló- iskola kapcsolatát
- a tanácsadásban részesült tanuló különböző problémáit tárgyalja (személyes, nevelési, társas, iskolai és pályaorientációs)

Az iskolai tanácsadási folyamat szerepe:

- a tanácsadásban részesült személy értékelése/felmérése
- a tanácsadásban résztvevők, szisztematikus irányítása
- oktatási-nevelési kapcsolatok javítása (tanár-diák, diák-diák, iskola-család, diák-szülő)
- a tanulók képességeinek fejlesztése emocionális és érzelmi-motivációs folyamatainak kezelésére
- a lehetséges vagy meglévő konfliktusok megelőzése és megoldása
- iskolai és szakmai tájékoztatások és orientálások

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók esetében, a tanácsadás célja a tanulók létező potenciáljainak megismerése a legközelebbi fejlesztési zóna meghatározása, az egyénre szabott stratégiák azonosítása érdekében, mely célja a társadalmi körülmények között megfelelő adaptív viselkedés kialakítása, az optimális integráció érdekében.

A Pszichopedagógiai *értékelés és tanácsadás, pszichodiagnózis* program, a speciális iskola elemi és gimnázium osztályaiban tanuló súlyos és nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos számára szánt tantervi ajánlat, mely a következő struktúrát követi:

- Bevezető
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani ajánlások

A *Pszichopedagógiai értékelés és tanácsadás, pszichodiagnózis* tantárgya a *Specifikus és kompenzációs terápiák* műveltségi területhez tartozik, mely a *Speciális iskola elemi és gimnáziumi oktatás súlyos és nagyon súlyos és/ vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosok kerettantervének* része (9. Melléklet 3622-18.05.2018 határozat alapján, engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok kerettanterve), heti 1 órással/osztály van benne a pszichopedagógus tanár óráköttelezettségben.

A felmérés, diagnosztika vagy a tanácsadás típusa és gyakoriságát a heti keretprogramban, a pszichopedagógus tanár által, a tanuló életkori és fejlődési sajátosságait figyelembe véve vannak meghatározva, melyek az egyéni fejlesztési tervekben vannak megfogalmazva.

A *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* tantárgy keretében folytatott tevékenységek, szakkabinetekben vagy osztályokban, 15-45 perces üléseken, egyéni vagy kiscsoportos (2-3 tanuló) foglalkozásokat jelentenek, a gyógypedagógus vagy a nevelő tanárral közösen.

A programban megfogalmazott tevékenységeknek gyakorlati és terápiás jellege van, melynek célja az interperszonális kompetenciák kialakítása és az érzelmek, emóciók kezelése, az egészséges életstílus elsajátítása, szakmai pálya megtervezése stb., lehetővé téve az értelmi fogyatékos tanuló alkalmazkodási képességének fejlesztését/alakítását, hogy a közösség hasznos tagjává váljon.

A célok megfelelnek a 2014-2020 megfogalmazott nemzetközi stratégiának, azaz a fogyatékos személyek társadalmi inklúziójára vonatkozó célkitűzéseknek, valamint 2010-2020-as, a fogyatékos személyek európai stratégiájának, mely értékesíti *Az európai Unió alapvető emberi jogaira vonatkozó könyvet, UE működését, és a fogyatékos személyek jogaira vonatkozó nemzetközi egyezményt.*

A programban, az általános és sajátos kompetenciák kialakításának célja, a személyiség alakítása, hogy a személy aktívan vegyen részt a családban, és a szakmai-szociális csoportban.

A *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* program kidolgozásakor figyelembe vették:

- a tanterv megfeleltetése a speciális iskolarendszernek és a társadalomnak, és egyben a súlyos és nagyon súlyos és/vagy a halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók fejlődési sajátosságaihoz, melynek célja az életre való felkészítés és a szocio-profeszionalis integráció facilitálása
- a tanulók egyéni, életkori és fejlődési igényeinek függvényében a felmérés/diagnózis és tanácsadási tevékenység arányának kiegyensúlyozása
- a tanterv rugalmassá tétele, kivitelezésével és alkalmazásával lehetővé téve a tanulók differenciált oktatását
- a tanterv folyamatossága, mely biztosítja az iskolai ciklusok optimális átlépését
- tartalmak szervezési kritériumainak diverzifikálása, a tanulók fejlettségi szintjeinek megfelelően
- a tantervi tevékenységek összhangba helyezése az oktatási elvekkel
- tanterv hasznossága (tanár-tanuló-család-közösség számára).

Figyelembe véve a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók egyéni sajátosságait, a diagnózisuk összetettségét, a viselkedésük megnyilvánulásának sokszínűségét stb., az elemi oktatás programjában megjelenő tanulási tevékenységek kiterjeszthetők az teljes oktatási ciklusokra, mivel vannak olyan esetek amikor a tanulónál nem alakíthatóak ki a gimnáziumi szinten megfogalmazott/ajánlott kompetenciák.

Másrészt a *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* tantárgy, ahogy azt a neve is mutatja, két nagy terület összekapcsolódása: egyrészt a felmérés és diagnózis amely a tanuló összetett megismerését teszi lehetővé, másrészt a tanácsadás amely formatív és terápiás jellegű, mely alátámasztja a tantárgy illeszkedik a *Specifikus és kompenzációs terápia* területhez.

A program két modul köré szerveződik:

- I. Felmérés és pszichodiagnózis- célok, módszerek, felmérési eszközök.
- II. Pszichopedagógiai tanácsadás – általános és sajátos kompetenciák, tanulási tevékenységek és tartalmak.

I. FELMÉRÉS ÉS PSZICHODIAGNÓZIS- CÉLOK, MÓDSZEREK, FELMÉRÉSI ESZKÖZÖK

Figyelembe véve, hogy a pszichopedagógia felmérésnek és pszichodiagnózisnak nem célja a kompetenciák kialakítása, hanem a fogyatékos tanulók komplex értékelése, a pszichopedagógiai profil megfogalmazásának érdekében, így a *Felmérési és pszichodiagnosztikai* modulban, nem a tanulási tevékenységek kerülnek bemutatásra, hanem az értékelés/felmérés céljai, és eszközei.

A pszichopedagógiai értékelések és a pszichodiagnózis **célja**:

- A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tevékenységeinek és lelki folyamatainak, személyiségének felmérése.
- A tanulók közti társas kapcsolat megismerése.

A pszichopedagógus a pszichopedagógiai felmérések és a pszichodiagnózis során különböző **felmérési és az eredmények értelmezésére alkalmazott módszerek** közül választhat, mely közül megemlíthető:

1. *A viselkedés és a tevékenység elemzése, a tanuló megismerésére szolgáló információk gyűjtésének módszerei*
  - A tanuló viselkedésének megfigyelési módszere
  - A társadalmi integrációs folyamat elemzésének módszere a tanuló szempontjából.
2. *A tanulóval, családdal, tanárokkal való együttműködve a tanuló megismeréséhez szükséges információk gyűjtésének módszerei:*
  - Anamnézis,
  - Önéletrajz,
  - Önjellemzés,
  - Beszélgetés,
  - Kérdőív,
  - Elemzés
3. *A szociális csoport által nyert lényeges információk gyűjtésének módszerei, a tanuló megismerése végett.*
  - Szociális ankét
  - Szociometria (technikák, tesztek).
4. *Kísérlet útján nyert szükséges információk megszerzésének módszerei, a tanuló megismerése végett:*
  - A mindennapi, familiáris közegben folytatott kísérletek
  - Laboratóriumi körülmények között folytatott kísérletek (pszichológiai tesztek alkalmazás)
5. *Adatfeldolgozási módszerek, a tanuló megismerését célzó tevékenységek keretében:*
  - Értelmezés
  - Biografikus
  - statisztikai
  - Inter-korrelációs.
6. *A szükséges információ értékesítését célzó módszerek, a tanuló megismerését célzó tevékenységek során*
  - Szabad jellemzés
  - Személyes iratok
  - Szemléltetés módszere (pszichopedagógiai profil, osztály profilja/ szociogram).

A bemutatott *módszereknek, rugalmas jellegük van*, a pszichopedagógus tanár, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanuló egyéni sajátosságainak függvényében választhatja ki.

A pszichopedagógus tanár által használt *nyelvezet* elérhető kell legyen a tanuló számára, figyelembe véve életkorát és fejlettségi szintjét. A *pozitív affektív klíma* kialakítása, egy alapfeltétele a gyerekekkel való hatékony kommunikációnak.

A psihopedagogia felmérés és psihodiagnózis mint tevékenység a kabinetekben zajlik, de a tanuló viselkedésének megfigyelése a tanórákon, iskolán kívüli tevékenységeken lényeges elemét képezi a megismerési folyamatnak, információkat nyújthat a kapcsolatteremtési képességeit illetően, a tevékenységekben való bevonódására- és a viselkedésére vonatkozóan is stb.

A psihopedagogiai felmérések és a psihodiagnózis egyénileg vagy csoportos formában szervezhető.

Lényeges e tevékenység elveinek betartása:

- Titoktartási kötelezettség
- Az individuum/egyen tisztelete
- Őszinteség elvének betartása
- Megoldások megtárgyalása és a tanácsadásban bevont személyek döntéseinek tiszteletbetartása
- Multidiszciplináris csapat szolgáltatásainak biztosítás (gyógypedagógus tanár, tanár-nevelő, orvos, szociális munkás).

A psihopedagogia értékelés és psihodiagnózis végső terméke a *A psihopedagogiai űrlap* kitöltése, mely a tanuló felmérés eredményeit és a tevékenységi ajánlásokat tartalmaz. Ezt csak a tanácsadási programban bevett tanulók esetében töltik ki.

Az alábbiakban bemutatásra kerül, a különböző tulajdonságok, folyamatok és lelki funkciók felmérésére szolgáló tevékenységeket tartalmaz, példázva az alkalmazható eszközöket:

Vizsgált területek/tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
Pszichomotricitás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Általános motorikus szerveződés és dinamika: <ul style="list-style-type: none"> → koordináció → szemkéz-koordináció → kézügyesség → fizikai képességek → erő – sebesség – mozgás pontossága ▪ Testséma szerveződés ▪ Kéz-dominancia ▪ Lateralitás 	<ul style="list-style-type: none"> • Pszichomotrikus próbák (Ozeretki-Guillman) • Tapping, pontozást, összerakást, bontást stb. célzó próbák. • Lateralitás és dominancia vizsgálatok (Harris, Piaget-Head)
Érzékelési - perceptuális folyamatok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Érzékelési folyamatok <ul style="list-style-type: none"> → vizuális → auditív → motoros → taktilis-kinesztétikus 	<ul style="list-style-type: none"> • Érzékelési diszkriminációs képességek felmérésére alkalmazott próbák
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alapvető motorikus struktúrák: <ul style="list-style-type: none"> → színek észlelése → formák észlelése → tér-időbeli észlelés → észlelési képességek: <ul style="list-style-type: none"> ○ helyzet ○ irány ○ perceptuális állandóság 	<ul style="list-style-type: none"> • Piaget-Head teszt csomag • Bender Santucci próba

Vizsgált területek/tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
	<ul style="list-style-type: none"> ○ alak-háttér viszonya → perceptuo-motoros koordináció 	
Értelmi képességek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Értelmi képességek fejlettségének meghatározása ▪ Gondolkodás műveleti szintjének meghatározása <ul style="list-style-type: none"> → gondolkodási műveletek → fejlődési szintek 	<ul style="list-style-type: none"> • Matricile Progressive Raven Progressziv Matricák teszt (standard és színes) • Piaget féle próbák • Megértést, ok-okozati viszonyok felismerése, fogalmi gondolkodás szintjének meghatározását célzó próbák
Emlékezet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emlékezet funkcionalitása: <ul style="list-style-type: none"> → érzékszervek alapján: vizuális, auditív, taktilis-kinesztétikus → verbális, számszerű, hétköznapi, képzeletbeli, cselekvési és asszociatív ingereket alkalmazva → spontán –akaratlagos emlékezet → mechanikus-logikus emlékezet → terjedelem, fidelitás, tárolás, felejtés 	<ul style="list-style-type: none"> • Auditív és vizuális memória próbák, Rey próba • Memória terjedelmet vizsgáló próbák – 10 szó elsajátítása • Elbeszélés • Szavak, képek, gesztusok, kifejezések, tevékenységek felelevenítése • Memória próbák
Beszéd	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A beszéd mint kognitív funkció fejlettsége: <ul style="list-style-type: none"> → aktív-passzív szókincs fejlettségi szintje → a beszéd fonetikai jellege → kifejezőképessége/készség → beszédzavarok (írott/hangos) → nonverbális kommunikáció → integráló és szimbolizációs funkció: fogalmak, műveletek iskolai fogalmakkal → rábeszélő és kifejező funkció 	<ul style="list-style-type: none"> • Szókincs próbák (passzív – aktív) • Nyelvi kompetenciákat mérő skálák • Intelligencia tesztek verbális és non-verbális próbái (fogalmak, műveletek empirikus fogalmakkal)
Figyelem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A spontán és az akaratlagos figyelem fejlettségi szintje: <ul style="list-style-type: none"> → megfigyelés → összpontosítás → megosztottság ▪ Az analizátorok szerinti 	<ul style="list-style-type: none"> • Figyelem koncentrációs próbák (Toulouse Pieron) • Figyelem

Vizsgált területek/tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
	<p>osztályozása a figyelem típusainak</p> <ul style="list-style-type: none"> → vizuális, → auditív → asszociatív <p>▪ Jelentősebb összpontosítási zavarok és nehézségek</p>	<p>megosztottságát mérő próbák (Praga)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akaratlagos figyelmet mérő próbák (Ház módszer) • Akaratlagos gátlás próbája • Pontok próbája • Tapping próba • Labirintus
Temperamentum	<p>▪ Temperamentum típus meghatározása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temperamentum meghatározását célzó próbák • Eysenck kérdőív
Érzelmek	<p>▪ Emocionális ingerlékenység, érzések és reakciók rendszere</p> <p>▪ Érzelmi átélések szervezettségi szintje:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Pozitív-negatív érzelmi megnyilvánulások → hangulati stabilitás → érték-orientációs magatartás <p>▪ Érzelmi élet zavarai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Személyiség felmérését célzó kérdőívek • Dűss mesék
Jellem	<p>▪ Én-kép kialakulás</p> <p>▪ Önismeret</p> <p>▪ Viselkedésben megjelenő jellembeli tulajdonságok</p> <p>▪ Érték-kritériumok alkalmazása, használata</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projektív próbák (ember, ház, fa, szabad rajz) • Helyzetjelenetek • Mondat kiegészítések
Szociális érettség	<p>▪ A személyes és szociális önállóság fejlettségének szintje:</p> <ul style="list-style-type: none"> → önkiszolgálási készségek, → társkapcsolatok → elsajátított ismeretek → szociális kommunikáció → tevékenységek 	<ul style="list-style-type: none"> • Szociális érettséget mérő skála • Alkalmazkodási készséget mérő skála • Szociometria, szociogram
Tanulási potenciál	<p>▪ Tanulási potenciál megállapítása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A beszéd elsajátítás nehézségét vizsgáló próbák • Általános ismereteket mérő próbák • Tantervi kompetenciákat mérő értékelő

Vizsgált területek/tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
		skálák <ul style="list-style-type: none"> • Írást és olvasást megalapozó készségeket és nyelvi kompetenciákat mérő próbák • Matematikai kompetenciákat mérő próbák

II. PSZICHOPEDAGÓGIAI TANÁCSADÁS

Általános kompetenciák

1. Önismeret iránti érdeklődés és önmagunkkal szembeni pozitív hozzáállás
2. Ismerős személyekkel megfelelő személyközi kapcsolattartás
3. Egészséges életmódhoz szükséges képességek gyakorlása

Előkészítő – IV. osztály

Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre

1. Önismeret iránti érdeklődés és önmagunkkal szembeni pozitív hozzáállás

Előkészítő – IV. osztály

1.1. Testtudat kialakítása különböző érzékelések, a testrészek és azok szerepének azonosításával

- gyakorlatok a saját és a kollégák, bábok testrészeinek azonosítása, megnevezése, tükörben, képen, rajzokon, maketteken;
- gyakorlatok a testrészek mozgására különböző utasításokat követve ;
- gyakorlatok a különböző testrészek alapvető szerepének azonosítására (hallás, látás, mozgás, szaglás, ízlelés, tapintás);
- gyakorlatok a belső szervek helyzetének meghatározására;
- gyakorlatok a fájdalom, éhség, szomj, hideg, meleg érzetek azonosítására és megnevezésére;
- gyakorlatok a belső szervek szerepének azonosítására;
- didaktikai játékok a test és érzékelés fogalmainak kialakítására képek alapján.

1.2. Különbségek és hasonlóságok felismerése társainkkal való összehasonlítások során

- tematikus beszélgetések az emberek közti különbségeket és hasonlóságokat illetően;
- a kéz körvonalának és személyes jeleknek a lerajzolása;
- mérési gyakorlatok (nagyság, súly) és személy fizikai tulajdonságaival kapcsolatos feladatlapok megoldása;
- gyakorlatok a hasonlóságok és különbségek azonosítására az egyén és a mesebeli vagy a valós élet szereplői között;
- gyakorlatok a személyek neveinek azonosítására és használatára vonatkozóan (saját név, családtagok nevei, kollégák és barátok neve stb.);
- feladatlapok megoldása a hasonlóságok és különbségek azonosítására (önmaga – mások);
- napló készítése a családban szereplő személyek képeivel;
- poszterek készítése az emberek közti különbségek szemléltetésére;
- gyakorlatok a fiúk-lányok közti különbségek és hasonlóságok (komplementer) azonosítására;
- szerepjátékok a szereplők jellemzésére;
- játékok ön és társismeret céljából.

2. Ismerős személyekkel megfelelő személyközi kapcsolattartás

Előkészítő – IV. osztály

2.1. Érzelmek megfelelő kifejezése, ismert gyerekekkel, felnőttekkel történő interakciók során

- gyakorlatok szenzoriális ingerlésekhez társuló emocionális átélések azonosítására;
- gyakorlatok az önszabályozási folyamatok gyakorlására a motoros reakciók esetén;
- gyakorlatok a különböző emóciók és érzelmek azonosítására képeken, szövegekben, filmekben, videoklipekben;
- gyakorlatok a különböző emóciók és érzelmek felismerésére vagy kifejezésére a mimika és gesztusok által;
- különböző érzelmi állapotok kifejezése, rajzok, agyag, gyurma modellezés, kollázsok stb készítésével;
- beszélgetések egy adott/elemzett helyzethez kapcsolódó személyes érzelmi állapotokat illetően;
- filmek vetítése a szereplők megfelelő és a nem megfelelő érzelmi reakcióinak azonosítására;
- szerepjátékok különböző konkrét helyzetekre adott emocionális reakciók kifejezésére;

Előkészítő – IV. osztály
- gyakorlatok az agresszív (külső-belső) viselkedés megelőzésére.
2.2. A csoportban betöltött sajátos szerepek teljesítésével, az iskolai tevékenységekhez kötődő megfelelő attitűd kifejezése
<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a betöltött szerepek azonosításával, önmaguk bemutatására; - gyakorlatok a társak és más ismerősök által betöltött szerepek azonosítására; - játékok az iskolai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésére (perceptuo-motoros játékok, szimbolizációs és szabályjátékok stb.); - játékok a különböző társadalmi szerepek gyakorlására; - szabályok megbeszélése: az osztályban, az iskolában és a családban; - az osztályban és a családban végzett tevékenységek gyakorlása.
2.3. Az emberek és személyközi kapcsolatok iránti érdeklődés kinyilvánítása
<ul style="list-style-type: none"> - együttműködésen alapuló játékok; - irányított beszélgetések a barátságról: barátságot kötni és barátokat megtartani; - személyes életesemények elmesélése; - mások iránti tisztelet adás és gondoskodással kapcsolatos beszélgetése - gyakorlatok a viselkedési szabályok kiemelésére a kapcsolatokban - együttműködés és segítség nyújtás gyakorlása.

3. Egészséges életmódhoz szükséges képességek gyakorlása

Előkészítő – IV. osztály
3.1. Az ismerős helyzetekben a helyes és helytelen viselkedési formák azonosítása
<ul style="list-style-type: none"> - szólista készítése amely a helyes és udvarias viselkedésekre utal; - köszönés gyakorlása, napszak és személy függvényében; - udvariassági szabályok gyakorlása; - viselkedési normák megbeszélése ismerős helyzetekben; - gyakorlatok a helyes és helytelen viselkedés azonosítására (különböző csoportokon belül ahova tartozik); - példák megfogalmazása helyes és helytelen cselekedetekre, a tanuló személyes tapasztalataiból merítve; - filmek levetítése, mely szemlélteti a helyes és helytelen viselkedést; - szerepjátékok, melyekben bemutatásra kerülnek a különböző viselkedési formák.
3.2. Kockázati helyzetek és ahhoz társítható helyes viselkedés azonosítása
<ul style="list-style-type: none"> - irányított beszélgetések a napi személyes higiéniai szokásokról és azok fontosságáról a személyes egészség szempontjából - a higiénéval kapcsolatos játékok; - egyszerű kísérletek a személyes higiénia szempontjából; - gyakorlatok a gyakran előforduló betegségek felismerésére a tünetek alapján; - játékok egészség és betegség közti különbségekre szimulálására; - <i>gyakorlatok a kockázatos helyzetek felismerésére a közvetlen környezetben;</i> - gyakorlatok a friss/romlott élelmiszerek felismerésére (szín, szag, kinézet alapján) és szabatossági idejének meghatározására; - gyakorlatok az egészséges ételek azonosításának érdekében; - gyakorlatok a szervezet számára toxikus és káros anyagok felismerésére; - gyakorlatok a betegségek megelőzését célzó ismeretek kialakítására; - gyakorlatok a balesetek megelőzését célzó ismeretek kialakítására; - gyakorlatok az időbeosztás kialakítására (aktív állapot – pihenés); - szerepjátékok: orvosi vizsgálatok.

Tartalmak

Tartalmi területek	Előkészítő – IV. osztály
Önismeret	Az emberi test <ul style="list-style-type: none"> → emberi test tulajdonságai → testrészek → funkciói → testséma részei Önazonosság <ul style="list-style-type: none"> → a vezeték és a keresztnév fontossága → a családi név és a keresztnév közti különbség Hasonlóságok és különbségek másokhoz viszonyítva <ul style="list-style-type: none"> → fizikai tulajdonságok → érdeklődési kör → viselkedés
Érzelmi fejlődés	Az érzelmek kezelése <ul style="list-style-type: none"> → alapérzelmek kifejezése → mások érzéseinek megértése és tiszteletben tartása → az önkontroll fontossága → az önkontroll mechanizmusai
Szociális szerepek	Csoporton belüli szerepek és felelősség: <ul style="list-style-type: none"> → a közvetlen környezetben lévő személyek szociális szerepeinek azonosítása → különböző tevékenységi körökhöz tartozó szerepek felismerése → saját szerepeink azonosítása → szerepek gyakorlása → a csoport életében való részvétel
Személy-közi kapcsolatok	Csoporton belüli kapcsolatok <ul style="list-style-type: none"> → Családon belüli kapcsolatok → Iskolai csoportokon belüli kapcsolatok → Közösségi kapcsolatok
Erkölcsei-állampolgári viselkedés és normák	Viselkedési formák <ul style="list-style-type: none"> → Helyes viselkedés → Helytelen viselkedés Viselkedési szabályok, másokkal való kapcsolattartás esetén
Egészséges életmód	Napi személyes higiéniai szokások Egészség és betegség Kockázati tényezők a környezetben A kockázatos helyzetek megelőzését célzó magatartás: <ul style="list-style-type: none"> → a környezet kockázati tényezőinek megismerése és elkerülése → elsősegély nyújtás A fizikai munka és pihenés fontossága

Módszertani ajánlás

A módszertani javaslatok célja, hogy irányítsa a pszichopedagógus tanárt a tanterv alkalmazásában és a tanácsadási tevékenységek és fejlesztések tervezésében.

A tanár a kompetenciák fejlesztése és a tanulók alkalmazkodó képességének és önállóságának növelése érdekében gyakorlati és terápiás jellegű tanulási helyzeteket kell teremtsen a oktatási-nevelési tevékenységek során.

Didaktikai stratégiák:

Az oktatási módszerek a kialakítandó kompetenciák, a pszichopedagógiai tevékenység tartalmának, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanuló (életkor, pszichés fejlettség, beszédképesség, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai stb.) sajátosságainak függvényében lesznek kiválasztva. Számos didaktikai módszer alkalmazható: szemléltetés, intuitív, aktív – participatív stb.

Szemléltetés módszerének alkalmazása az értelmi fogyatékos tanulók pszichopedagógiai tanácsadási tevékenység, a következő követelményeket kell betartása:

- a kommunikációs szintnek megfelelő nyelvezet használata
- az információ tiszta, pontos, összefüggő bemutatása, a gondolatok rendszerezése
- ellenőrző kérdések alkalmazása az információs tartalmak megértésének ellenőrzése végett, magyarázatok és információ tisztázása azon helyzetekben amelyek ezek megkövetelik
- túlzott verbalizálás elkerülése

A szimulálás módszere (didaktikai és drámajátékokra alapozva), hatékonyan alkalmazhatóak, elősegítik az aktív részvételt, a tanuló érzelmi bevonódását, a szocializáció és interperszonális viszonyok kialakulásának egyik eszköze.

Az aktív-participatív módszerek lehetővé teszik a fogyatékos tanuló számára, hogy kompetenciáit saját erőfeszítései vagy másokkal való együttműködés révén fejlessze, alakítsa. A módszer sajátossága, hogy serkenti a tudás iránti igényt, a környezettel való kapcsolattartást és a kooperáción alapuló tanulást. Hozzájárulnak és elősegíti az aktív hallgatást, döntéshozatalt, önállóságot, felelősségtudatot és szociális részvételt.

Az oktatási eszközök kiválasztása, meghatározása és integrálása a pszichopedagógiai tevékenységekben, a kompetenciák sajátosságainak, tartalmak, módszerek és didaktikai eljárások közti folyamatos összerendeződése szerint történik.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tanácsadási módszerei közül, leggyakrabban alkalmazottak:

- játék tevékenységek,
- tanulási gyakorlatok,
- szerepjátékok,
- helyzetjelenetek,
- filmek és azok megbeszélése,
- rajzok, plakátok, kollázsok készítése,
- képek és szövegek megbeszélése,
- feladatlapok kitöltése,
- problematikus helyzetek elképzelése és megoldása.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközöknek kompenzációs szerepük is lehet, amely a sajátos kompetenciák fejlődését támogathatják.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosításár és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám / periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A pszichopedagógiai tanácsadási tevékenység sajátosságát figyelembe véve, a tevékenységek tervezése az **egyéni fejlesztési tervekben** fogalmazódik meg, *mint oktatási-nevelési, terápiás tevékenységek és beavatkozások tervezési eszköze, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók képességeinek, készségeinek, kompetenciáinak alapján.*

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERV

Tanuló neve: _____
 Születési dátum és hely: _____
 Lakhely: _____
 Oktatási intézmény: _____
 Munka csoport: _____
 A gyerek/tanuló/fiatal problémáinak meghatározása (a komplex értékelési folyamat eredményei) _____
 _____
 _____

Prioritások az elkövetkező időszakban (adja meg az időintervallumot)

_____

_____

AZ EGYÉNI FEJLESZTÉSI PROGRAM SZERKEZET

Kompetenciák/ célok	Tartalmak	Módszerek és eszközök	Időtartam	A fejlődés mértékének minimumkövetelményei	Értékelési módszerek és eszközök

PERIODIKUS ÉRTÉKELÉS:

➤ **Megvalósított célok:**

_____

➤ **Nehézségek:**

_____

➤ **Hatékony módszerek:**

_____

– **pozitív:** _____

– **negatív:** _____

➤ **A nevelési-terápiás beavatkozási program felülvizsgálata (a periódikus felmérések eredményeinek függvényében):**

_____

➤ **Ajánlások:**

_____

➤ **A szülők bevonásának szerepe és módja:**

_____

Értékelés/felmérés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik. Segítő és támogató funkciója révén megkönnyíti a didaktikai és terápiás folyamatot, mivel az folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a pszichopedagógiai tanácsadási tevékenység során az értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, hanem mindig a fejlődés mértékének meghatározása a cél az egyéni fejlesztésekben meghatározott kompetenciákhoz kapcsolva.

Kontextus, faktor és nevelési közeg

Az osztálytermekben zajló tanítás-tanulás-értékelési tevékenységtől eltérően, a pszichopedagógiai tanácsadási tevékenységek, szakkabinetekben zajlanak, de a tanuló viselkedésének megfigyelése érdekében a tanítási órákon, iskolán kívüli tevékenységeken is, így több információt gyűjthet össze a tanuló kapcsolat teremtő készségéről, tevékenységekben való bevonódásáról és a viselkedéséről stb.

IRODALOMJEGYZÉK

- Băban, A., (2001), (coord.), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, B.C.U., Cluj-Napoca;
- Boici, Gh., Stănică, I., (1998), *Evaluarea copiilor cu CES în perspectiva integrării*, Editura Timpul, Reșița;
- Cocardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Editura Psihomedica, Sibiu;
- Dumitru, I.Al., (2008), *Consilierea psihopedagogică*, ediția a II-a, revizuită, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
- Lungu-Nicolae, S., (1991), *Teste psihologice*, Institutul Național pentru Recuperare și Educație Specială a persoanelor handicapate, București;
- Mitrofan, N., (1997), *Testarea psihologică a copilului mic*, EditPress Mihaela SRL, București;
- Radu, D.I., Ulici, G., (2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Șchiopu, U., (1970), *Introducere în psihodiagnostic*, Centrul de multiplicare al Universității București;
- Șchiopu, U., Verza, E., (1995), *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Tomșa, Gh., (2003), *Consilierea și orientarea în școală*, Editura CREDIS, București;
- Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
- Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educațional-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozzer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

TANTERV

PSZICHOPEDAGÓGIAI FELMÉRÉS ÉS TANÁCSADÁS, PSZICHODIAGNÓZIS

Speciális oktatás

V – X. osztály

Súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi
fogyatékos tanulók számára

Bukarest, 2021

Általános bemutatás

Pszichodiagnózis a személy lelki, kognitív, viselkedésbeli és attitűdbeli és egyben a személyiségének teljes-körű tudományos megismerése.

A speciális oktatási egységekben a pszichodiagnosztika célja az oktatási-nevelési és terápiás folyamat kettős szintű optimalizálása:

- a tanuló iskolai követelményekhez való alkalmazkodási lehetőségének felmérése
- meghatározza a nevelési lehetőségek adoptálásának mértékét a tanuló sajátosságaihoz viszonyítva

Másrészt a pszichodiagnosztika, egy fontos szakasza az iskolai és pályaorientációs tevékenységeknek, mely a tanuló képesség profilját és elképzeléseit törekszik megfeleltetni a foglalkozási és a szakmai követelményekhez úgy, hogy a tanuló sikereket érjen el.

Iskolai tanácsadás, a tanulóknak és az oktatásban részvevő személyeknek nyújtott (tanárok, osztályfőnökök, igazgatók, szülők, közösség tagjai, helyi képviselők) pszichopedagógiai támogatási folyamat. A tanácsadásnak pro-aktív szerepe van, feltételezi a tanulók személyes és nevelési krízishelyzeteinek megelőzését.

Az iskolai tanácsadás gerincét egy hármas egység alkotja - tanuló-család-iskola-, a hatékony oktatási folyamat és a tanuló optimális fejlődésének érdekében.

Ennek alapján az iskolai tanácsadás *meghatározó tulajdonságai*:

- egy fejlesztési folyamat
- proaktív és megelőző szerepe van
- optimalizálja a tanuló- iskola kapcsolatát
- a tanácsadásban részesült tanuló különböző problémáit tárgyalja (személyes, nevelési, társas, iskolai és pályaorientációs)

Az iskolai tanácsadási folyamat szerepe:

- a tanácsadásban részesült személy értékelése/felmérése
- a tanácsadásban résztvevők szisztematikus irányítása
- oktatási-nevelési kapcsolatok javítása (tanár-diák, diák-diák, iskola-család, diák-szülő)
- a tanulók képességeinek fejlesztése emocionális és érzelmi-motivációs folyamatainak kezelésére
- a lehetséges vagy meglévő konfliktusok megelőzése és megoldása
- iskolai és szakmai tájékoztatások és orientálások

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók esetében, a tanácsadás célja a tanulók létező potenciáljainak megismerése a legközelebbi fejlesztési zóna meghatározása, az egyénre szabott stratégiák azonosítása érdekében, mely célja a társadalmi körülmények között megfelelő adaptív viselkedés kialakítása, az optimális integráció érdekében.

A Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis program, a speciális iskola elemi és gimnázium (előkészítő osztálytól X. osztályig) osztályaiban tanuló súlyos és nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos számára szánt tantervi ajánlat, mely a következő struktúrát követi:

- Általános bemutatás
- Általános kompetenciák
- Sajátos kompetenciák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani ajánlások

A *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* tantárgya a *Specifikus és kompenzációs terápiák* műveltségi területhez tartozik, mely a *Speciális iskola elemi és gimnáziumi oktatás súlyos és nagyon súlyos és/ vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékosok kerettantervének* része (9. Melléklet 3622-18.05.2018 határozat alapján, engedélyezett óvodai, elemi, gimnáziumi osztályok kerettantere), heti 1 órással/osztály van benne a pszichopedagógus tanár órákötelezettségben.

A felmérés, diagnosztika vagy a tanácsadás típusa és gyakoriságát a heti keretprogramban, a pszichopedagógus tanár által, a tanuló életkori és fejlődési sajátosságait figyelembe véve van meghatározva, melyek az egyéni fejlesztési tervekben van megfogalmazva.

A *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* tantárgy keretében folytatott tevékenységek, a gyógypedagógus vagy a nevelő tanárral közösen a szakkabinetekben vagy osztályokban zajlik, 15-45 perces ülések, egyéni vagy kiscsoportos (2-3 tanuló) foglalkozásokat tartalmaz.

A programban megfogalmazott tevékenységeknek gyakorlati és terápiás jellege van, melynek célja az interperszonális kompetenciák kialakítása és az érzelmek, emóciók kezelése, az egészséges életstílus elsajátítása, szakmai pálya megtervezése stb., lehetővé téve az értelmi fogyatékos tanuló alkalmazkodási képességének fejlesztését/alakítását, hogy a közösség aktív tagjává váljon. A megfogalmazott célok megfelelnek a 2014-2020 nemzetközi stratégiának, azaz a fogyatékos személyek társadalmi inklúziójára vonatkozó célkitűzéseknek, valamint 2010-2020-as, a fogyatékos személyek európai stratégiájának, mely értékesíti *Az európai Unió alapvető emberi jogaira vonatkozó könyvet, UE működését, és A fogyatékos személyek jogaira vonatkozó nemzetközi egyezményt.*

A programban, az általános és sajátos kompetenciák kialakításának célja, a személyiség formálása, azzal a céllal, hogy a személy aktívan vegyen részt a család életében, és a szakmai-szociális csoportban.

A *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* program kidolgozásakor figyelembe vették:

- a tanterv *megfeleltetése* a speciális iskolarendszernek és a társadalomnak, és egyben a súlyos és nagyon súlyos és/vagy a halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók fejlődési sajátosságainak, melynek célja az életre való felkészítés és a szocio-profesziónális integráció facilitálása;
- a tanulók egyéni, életkori és fejlődési igényeinek függvényében a felmérés/diagnózis és tanácsadási tevékenység arányának *kiegyensúlyozása*;
- a tanterv *rugalmassá tétele*, kivitelezésével és alkalmazásával lehetővé téve a tanulók differenciált oktatását;
- a tanterv *folymatossága*, mely biztosítja az iskolai ciklusok optimális átlépését;
- tartalmak szerveződési kritériumainak *diverzifikálása*, a tanulók fejlettségi szintjeinek megfelelően;
- a tantervi tevékenységek *összhangba helyezése* az oktatási elvekkel;
- tanterv *hasznossága* (tanár-tanuló-család-közösség számára).

Figyelembe véve a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók egyéni sajátosságait, a diagnózisuk összetettségét, a viselkedésük megnyilvánulásának sokszínűségét stb., az elemi oktatás programjában megjelenő tanulási tevékenységek kiterjeszthetők az teljes oktatási ciklusokra, mivel vannak olyan esetek amikor a tanulónál nem alakíthatóak ki a gimnáziumi szinten megfogalmazott/ajánlott kompetenciák.

Másrészt a *Pszichopedagógiai felmérés és tanácsadás, pszichodiagnózis* tantárgy, ahogy azt a neve is mutatja, két nagy terület összekapcsolódását jelenti: egyrészt a felmérés és diagnózis amely a tanuló összetett megismerését teszi lehetővé, másrészt a tanácsadás amely formatív és terápiás jellegű, mely alátámasztja a tantárgy illeszkedését a *Specifikus és kompenzációs terápia*k területéhez.

A program két modul köré szerveződik:

- I. Felmérés és pszichodiagnózis- célok, módszerek, felmérési eszközök.
- II. Pszichopedagógiai tanácsadás – általános és sajátos kompetenciák, tanulási tevékenységek és tartalmak.

I. FELMÉRÉS ÉS PSZICHODIAGNÓZIS- CÉLOK, MÓDSZEREK, FELMÉRÉSI ESZKÖZÖK

Figyelembe véve, hogy a pszichopedagógia felmérésnek és a pszichodiagnózisnak nem célja a kompetenciák kialakítása, hanem a fogyatékos tanulók komplex felmérése/megismerése, a pszichopedagógiai profil megfogalmazása végett, így a *Felmérési és pszichodiagnosztikai* modulban, nem a tanulási tevékenységek kerülnek bemutatásra, hanem az értékelés/felmérés céljai, és eszközei.

A pszichopedagógiai értékelések és a pszichodiagnózis **célja:**

- A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tevékenységeinek és lelki folyamatainak, személyiségének felmérése.
- A tanulók közti társas kapcsolat megismerése.

A pszichopedagógus a pszichopedagógiai felmérések és a pszichodiagnózis során különböző **felmérési és az eredmények értelmezésére alkalmazott módszerek** közül választhat, mely közül megemlíthető:

1. *A viselkedés és a tevékenység elemzése, a tanuló megismerésére szolgáló információk gyűjtésének módszerei*

- A tanuló viselkedésének megfigyelési módszerei
- A tanuló társadalmi integrációs folyamatának elemzési módszerei.

2. *A tanulóval, családdal, tanárokkal való együttműködve a tanuló megismeréséhez szükséges információk gyűjtésének módszerei:*

- Anamnézis,
- Önéletrajz,
- Önjellemzés,
- Beszélgetés,
- Kérdőív,
- Analitikus.

3. *A szociális csoport által nyert lényeges információk gyűjtésének módszerei, a tanuló megismerése végett.*

- Szociális ankét
- Szociometria (technikák, tesztek).

4. *Kísérlet útján nyert szükséges információk megszerzésének módszerei, a tanuló megismerése végett:*

- A mindennapi, familiáris közegben folytatott kísérletek
- Laboratóriumi körülmények között folytatott kísérletek (pszichológiai tesztek alkalmazás)

5. *Adatfeldolgozási módszerek, a tanuló megismerését célzó tevékenységek keretében:*

- Értelmezés
- Biografikus
- Statisztikai
- Inter-korrelációs.

6. *A szükséges információ értékesítését célzó módszerek, a tanuló megismerését célzó tevékenységek során:*

- Szabad jellemzés
- Személyes iratok
- Szemléltetés módszere (pszichopedagógiai profil, osztály profilja/ szociogram).

A bemutatott *módszereknek, rugalmas jellegük van*, a pszichopedagógus tanár, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanuló egyéni sajátosságainak függvényében választhatja ki.

A pszichopedagógus tanár által használt *nyelvezet* elérhető kell legyen a tanuló számára, figyelembe véve életkorát és fejlettségi szintjét. A *pozitív affektív klíma* kialakítása, egy alapfeltétele a gyerekekkel való hatékony kommunikációnak.

A psihopedagogia felmérés és psihodiagnózis mint tevékenység a kabinetekben zajlik, de a tanuló viselkedésének megfigyelése a tanórákon, iskolán kívüli tevékenységeken a megismerési folyamat lényeges elemét képezi, információkat nyújthat a kapcsolatteremtési képességeit illetően, a tevékenységekben való bevonódására- és a viselkedésére vonatkozóan is stb.

A psihopedagogiai felmérések és a psihodiagnózis egyénileg vagy csoportos formában szervezhető.

Lényeges, betartani a psihopedagogia felmérés és psihodiagnózis elveit:

- Titoktartási kötelezettség
- Az individuum/egyen tisztelete
- Őszinteség elvének betartása
- Megoldások tárgyalása és a tanácsadásban bevont személyek döntéseinek tiszteletbetartása
- Diszkriminációtól való mentesség
- Multidiszciplináris csapat szolgáltatásainak biztosítás (gyógypedagógus tanár, tanár-nevelő, orvos, szociális munkás).

A psihopedagogia értékelés és psihodiagnózis végső terméke a, *A psihopedagogiai űrlap* kitöltése, mely a tanuló felmérésének eredményeit és tevékenységi ajánlásokat tartalmaz. Ezt csak a tanácsadási programban bevett tanulók esetében töltődik ki.

Az alábbiakban bemutatásra kerül, a különböző tulajdonságok, folyamatok és lelki funkciók felmérésére szolgáló tevékenységeket tartalmaz, példázva az alkalmazható eszközöket:

Vizsgált területek/ tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
Pszichomotricitás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Általános motorikus szerveződés és dinamika: <ul style="list-style-type: none"> → koordináció → szemkéz-koordináció → kézügyesség → fizikai képességek → erő – sebesség – mozgás pontossága ▪ Testséma szerveződés ▪ Kéz-dominancia ▪ Lateralitás 	<ul style="list-style-type: none"> • Pszichomotrikus próbák (Ozeretki-Guillman) • Tapping, pontozást, összerakást, bontást stb. célzó próbák. • Lateralitás és dominancia vizsgálatok (Harris, Piaget-Head)
Érzékelési - perceptuális folyamatok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Érzékelési folyamatok <ul style="list-style-type: none"> → vizuális → auditív → motoros → taktilis-kinesztétikus 	<ul style="list-style-type: none"> • Érzékelési diszkriminációs képességek felmérésére alkalmazott próbák
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alapvető motorikus struktúrák: <ul style="list-style-type: none"> → színek észlelése → formák észlelése → tér-időbeli észlelés → észlelési képességek: <ul style="list-style-type: none"> ○ helyzet ○ irány ○ perceptuális állandóság ○ alak-háttér viszonya → perceptuo-motoros koordináció 	<ul style="list-style-type: none"> • Piaget-Head teszt csomag • Bender Santucci próba

Vizsgált területek/ tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
Értelmi képességek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Értelmi képességek fejlettségének meghatározása 	<ul style="list-style-type: none"> • Matricile Progressive Raven Progressziv Matricák teszt (standard és színes)
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gondolkodás műveleti szintjének meghatározása <ul style="list-style-type: none"> → gondolkodási műveletek → fejlődési szintek 	<ul style="list-style-type: none"> • Piaget féle próbák • Megértést, ok-okozati viszonyok felismerése, fogalmi gondolkodás szintjének meghatározását célzó próbák
Emlékezet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emlékezet funkcionalitása: <ul style="list-style-type: none"> → érzékszervek alapján: vizuális, auditív, taktilis-kinesztétikus → verbális, számszerű, hétköznapi, képzeletbeli, cselekvési és asszociatív ingereket alkalmazva → spontán –akaratlagos emlékezet → mechanikus-logikus emlékezet → terjedelem, fidelitás, tárolás, felejtés 	<ul style="list-style-type: none"> • Auditív és vizuális memória próbák, Rey próba • Memória terjedelmet vizsgáló próbák – 10 szó elsajátítása • Elbeszélés • Szavak, képek, gesztusok, kifejezések, tevékenységek felelevenítése • Memória próbák
Beszéd	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A beszéd mint kognitív funkció fejlettsége: <ul style="list-style-type: none"> → aktív-passzív szókincs fejlettségi szintje → a beszéd fonetikai jellege → kifejezőképessége/készség → beszédzavarok (írott/hangos) → nonverbális kommunikáció → integráló és szimbolizációs funkció: fogalmak, műveletek iskolai fogalmakkal → rábeszélő és kifejező funkció 	<ul style="list-style-type: none"> • Szókincs próbák (passzív – aktív) • Nyelvi kompetenciákat mérő skálák • Intelligencia tesztek verbális és non-verbális próbái (fogalmak, műveletek empirikus fogalmakkal)
Figyelem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A spontán és az akaratlagos figyelem fejlettségi szintje: <ul style="list-style-type: none"> → megfigyelés → összpontosítás → megosztottság ▪ Az analízátorok szerinti osztályozása a figyelem típusainak <ul style="list-style-type: none"> → vizuális, → auditív → asszociatív ▪ Jelentősebb összpontosítási zavarok és nehézségek 	<ul style="list-style-type: none"> • Figyelem koncentrációs próbák (Toulouse Pieron) • Figyelem megosztottságát mérő próbák (Praga) • Akaratlagos figyelmet mérő próbák (Ház módszer) • Akaratlagos gátlás próbája • Pontok próbája

Vizsgált területek/ tulajdonságok	Tevékenységi tartalmak	Példák az alkalmazott felmérési eszközökre
		<ul style="list-style-type: none"> • Tapping próba • Labirintus
Temperamentum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Temperamentum típus meghatározása 	<ul style="list-style-type: none"> • Temperamentum meghatározását célzó próbák • Eysenck kérdőív
Érzelmek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emocionális ingerlékenység, érzések és reakciók rendszere ▪ Érzelmi átélések szervezetségi szintje: <ul style="list-style-type: none"> → Pozitív-negatív érzelmi megnyilvánulások → hangulati stabilitás → érték-orientációs magatartás ▪ Érzelmi élet zavarai 	<ul style="list-style-type: none"> • Személyiség felmérését célzó kérdőívek • Düss mesék
Jellem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Én-kép kialakulás ▪ Önismeret ▪ Viselkedésben megjelenő jellembeli tulajdonságok ▪ Érték-kritériumok alkalmazása, használata 	<ul style="list-style-type: none"> • Projektív próbák (ember, ház, fa, szabad rajz) • Helyzetjelenetek • Mondat kiegészítések
Szociális érettség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A személyes és szociális önállóság fejlettségének szintje: <ul style="list-style-type: none"> → önkiszolgálási készségek, → társkapcsolatok → elsajátított ismeretek → szociális kommunikáció → tevékenységek 	<ul style="list-style-type: none"> • Szociális érettséget mérő skála • Alkalmazkodási készséget mérő skála • Szociometria, szociogram
Tanulási potenciál	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tanulási megállapítása potenciál 	<ul style="list-style-type: none"> • A beszéd elsajátítás nehézségét vizsgáló próbák • Általános ismereteket mérő próbák • Tantervi kompetenciákat mérő értékelő skálák • Írást és olvasást megalapozó készségeket és nyelvi kompetenciákat mérő próbák • Matematikai kompetenciákat mérő próbák

II. PSZICHOPEDAGÓGIAI TANÁCSADÁS

Általános kompetenciák

- 1. A személyes erőforrások felhasználása az önazonosság kialakításának érdekében**
- 2. Személyközi kapcsolati készség konstruktív használata különböző kontextusokban**
- 3. Égészséges életmód kialakítása magunkkal, másokkal és környezettel szemben**
- 4. Szakmai pályafutás tervezésében való részvétel**

V. – X. osztály**Sajátos kompetenciák és példák tanulási tevékenységekre****1. A személyes erőforrások felhasználása az önazonosság kialakításának érdekében**

V. – X. osztály
<p>1.1. Saját és mások fizikai és erkölcsi tulajdonságainak azonosítása és bemutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a fizikai és erkölcsi tulajdonságok megkülönböztetésére; - gyakorlatok önmagunk bemutatására; - önmaguk bemutatása másokkal való kapcsolatban; - elbeszélések vagy valós történetek a személy jellemzőinek kiemelésére; - feladatlapok megoldása a személyiség jellemzőinek azonosítására; - gyakorlatok a hasonlóságok és különbségek azonosítására, másokkal való összehasonlítások révén; - megfigyelési lapok kitöltése a saját, osztálytársak, család tagjainak tulajdonságainak rögzítésére.
<p>1.2. Éltékorkhoz kapcsolódó változások azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a fizikai hasonlóságok és különbségek azonosítására (szülők, testvérek); - különböző életkorokban készült fényképek elemzése (saját, a szülőké); - életkorokhoz kapcsolódó fizikai változások rögzítése feladatlapokon, időszakonként; - filmek megtekintése, amelyek az életkor különböző szakaszait taglalják (egyik szakasról való áttérést a másikra); - információ gyűjtés és csoportbeszélgetések a serdülőkori változásokról.
<p>1.3. Az önbizalom megnyilvánulása az elvégzett tevékenységek során</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a személyes tulajdonságok azonosítására; - gyakorlatok a személyes siker bemutatására; - gyakorlatok a gyengeségek azonosítására és azok hatásának enyhítése; - szerepjátékok, a vezetői szerepek formális/informális felvállalása a csoportban ahova tartozik; - beszélgetések kritikus helyzetekről és azok megoldási, leküzdési módjáról; - exersarea unor strategii de abordare prin joc a eșecului, a situațiilor negative/ frustrante gyakorlatok a kudarc és a negatív/frusztráló helyzetekben alkalmazható megoldási stratégiák gyakorlására.

2. Személyközi kapcsolati készség konstruktív használata különböző kontextusokban

V. – X. osztály
<p>2.1. Önszabályozási stratégiák alkalmazása és az érzelmek megfelelő kifejeződése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a helyes és helytelen érzelmi reakciók azonosítására különböző szövegekben és filmekben; - gyakorlatok a helyes és helytelen érzelmi reakciók megkülönböztetésére, különböző helyzetekben; - személyes érzelmek leírása különböző tevékenységek során; - csoportbeszélgetések egyéni tapasztalatok alapján, a helytelen emocionális reakciók és viselkedések hátrányáról; - gyakorlatok a tevékenységek jó kimenetét megzavaró ingerek azonosítására; - tematikus beszélgetések önszabályozást igénylő helyzetekről (egyéni tapasztalatokból merítkezve); - gyakorlatok a kudarc, a hiány és a frusztráció sajátos érzéseinek azonosítására; - gyakorlatok az érzelmek megfelelő kifejezésére vonatkozó egyéni megoldások azonosítására megfelelő érzelmi kifejeződésre alkalmas megoldások azonosítására; - személyes tapasztalatokon alapuló csoportbeszélgetések az agresszív viselkedésről és annak következményeiről; - különböző érzelmi megnyilvánulások és a helyzethez kapcsolódó megfelelő válaszok jegyzékének elkészítése

V. – X. osztály**2.2. Csoportban való aktív részvétel, sajátos szerepek teljesítésével**

- gyakorlatok önmaguk és a családtagok bemutatására, szerepeik és azok közti kapcsolat pontosításával;
- filmek megtekintése különböző tevékenységi területeken betöltött szerepek azonosítására;
- gyakorlatok a közösségben élő emberek társadalmi szerepének azonosítására és leírására;
- gyakorlatok a saját érdeklődések és készségek azonosítására bizonyos társadalmi szerepek betöltésére;
- gyakorlatias tevékenységek a csoportban betöltött szerepek felvállalására;
- gyakorlatok a társadalmi szerepvállalás tudatosítására;
- gyakorlatias tevékenységek kivitelezése az iskolában és közösségben.

2.3. Iskolában és iskolán kívüli környezetben a pozitív személyközi kapcsolatok szabályainak alkalmazása

- gyakorlatok a másokkal kapcsolatos viselkedési szabályok azonosítására, a tanulók tapasztalatából eredő konkrét helyzetek megvitatása által;
- gyakorlatok a pozitív személyközi kapcsolatok felismerésére a történetekből, elbeszélésekből, versekből, mesékből stb.
- a közös érdekek kiválasztása a csoporton belüli pozitív kapcsolatok kialakításának céljából;
- játékos gyakorlatok a csoporton belüli pozitív kapcsolatok kezdeményezésére és fenntartását elősegítő viselkedések azonosítására;
- a csoporton belüli kapcsolatokra vonatkozó egyénileg vagy csoportosan elkészített dolgozat;
- szerepjátékok az emberek közötti kapcsolatok bemutatása végett;
- plakátok készítése a csoport többi tagjánál azonosított tulajdonságok kiemelésére;
- csoportos beszélgetések a csapatszemlétről, a történetek, elbeszélések, versek alapján
- közös projektek készítése az osztálytársakkal.

3. Égészséges életmód kialakítása magunkkal, másokkal és környezettel szemben**V. – X. osztály****3.1. A civilizált viselkedés szabályainak alkalmazása, különböző társadalmi helyzetekben**

- gyakorlatok a szociálisan elfogadott viselkedési szabályok azonosítására történeteken, ismerős rajzfilmekben és konkrét helyzeteken alapuló tanulási tapasztalatok alapján;
- gyakorlatok a magatartási szabályok betartását vagy megsértését tartalmazó helyzetek felismerésére;
- történetalkotások megadott kezdettel, amely kiemeli a méltányosságon és az együttműködésen alapuló viselkedéseket;
- szerepjátékok, amelyek ismerős karaktereken vagy saját tapasztalatukon alapuló eseményeken alapulnak, különböző kontextusokban bemutatják a megfelelő viselkedést;
- játék gyakorlatok az emberekről, eseményekről, adott helyzetekről stb. Kialakított vélemények kifejezésére
- egyéni és csoportos beszélgetések a nem megfelelő viselkedés javítására irányuló intézkedések meghatározására.

3.2. A szervezetre/testre ható kockázati tényezők megelőzését támogató magatartás elfogadása

- gyakorlatok az otthon, iskolában vagy közösségben megjelenő kockázati források azonosítására;
- gyakorlatok a gyakori betegségek tüneteinek azonosítására;

V. – X. osztály

- tematikus beszélgetések a betegségek továbbításának módjáról;
- az egészség és a betegség állapotainak összehasonlítása;
- gyakorlatok a betegségek megelőzésének meghatározására;
- az egészségi állapotra vonatkozó problémás helyzetek megoldása;
- gyakorlatok a testre ható környezeti kockázati helyzetek azonosítására és csoportosítására;
- különböző káros anyagok azonosítására szolgáló gyakorlatok;
- filmek megtekintése a káros anyagok emberi testre gyakorolt hatásairól;
- tematikus beszélgetések a káros anyagoknak a szervezetre gyakorolt hatásairól;
- képregények, kollázsok, plakátok, szórólapok, a káros anyagok fogyasztásának hatásait bemutatásának céljából;
- az egészségre vonatkozó előrejelzések a fizikai, mentális, alkoholos vagy kábítószerrel való visszaélések körülményei között;
- gyakorlatok a valós esetek elemzésére és a tiszteletben tartott / figyelmen kívül hagyott szabályok meghatározása;
- a különböző kockázati helyzetekben a megfelelő viselkedésről szóló oktató filmek megtekintése;
- tematikus beszélgetések a fizikai aktivitásra és pihenésre fordított időre, napi menetrend megtartására vonatkozóan;
- gyakorlatok a napi program bemutatására;
- gyakorlatok az elsősegélynyújtás elsajátítására;
- versenyek szervezése: az egészséges magatartás.

4. Szakmai pályafutás tervezésében való részvétel**V. – X. osztály****4.1. A szülők és más személyek szakmáinak bemutatása**

- gyakorlatok a különböző emberi tevékenységek azonosítására;
- irányított beszélgetések a tevékenységek alapvető jellemzőire vonatkozóan;
- szerepjátékok különböző foglalkozások bemutatásával;
- gyakorlatok a szülők és az ismerősök szakmájának bemutatására.

4.2. Képesség és érdeklődési kör azonosítása, a megfelelő foglalkozás kiválasztásának érdekében

- gyakorlatok egyes tevékenységek jellemzőinek azonosítására (feladatok, felelőség, munkahelyi környezet, felszerelés, program stb.) ;
- foglalkozásokkal kapcsolatos filmek megtekintése;
- tematikus beszélgetések különböző munkakörökben alkalmazott személyekkel;
- egyéni beszélgetések az érdeklődési köröket és képességeket mérő kérdőívek eredményeinek alapján;
- osztálytermi bemutatók/szerepjátékok a kedvelt foglalkozásokhoz kötődő feladatokról, felelősségi körökről és jellemzőkről ;
- egyszerű foglalkozások megtapasztalása;
- gimnázium utáni tanulmányi kínálatokat tartalmazó szórólapok, prospektusok bemutatás és az információk értékesítése;
- oktatási kínálatokon való részvétel, a szakmai pályakiválasztása érdekében;
- egyes oktatási kínálat lehetőségeinek és választásainak szimulálása;
- a foglalkozásnak megfelelő személyes portofólió elkészítése ;
- a szakképzési intézmények és a vállalkozások látogatása, a különböző oktatási utak és munkahelyek / foglalkozások megismeréséért.

Tartalmak

Tartalmi területek	V.-X. osztály
Ön -identitás	Ön-identitás → fizikai tulajdonságok → erkölcsi jellemzők → életkorokhoz kapcsolható változások Önbizalom → személyiségbeli pozitív tulajdonságok → gyengepontok Kudarccs és kényelmetlen helyzetek kezelésének stratégiái
Önszabályzó technikák	Emóciók kezelése → önszabályozás fontossága → zavaró tényezők → önszabályozási stratégiák Agresszív viselkedés és annak következményei
Szociális szerepek	Csoporton belüli szerepek és felelőségek: → Családban, iskolában, közösségben betöltött szerepek azonosítása → Különböző tevékenységi területekhez kapcsolódó szerepek → Szerepek és felelőségek felvállalásának fontossága → Saját szerepeink vállalása → A csoport életéhez való aktív tartozás
Személy-közti kapcsolatok	Csoporton belüli kapcsolatok → Családon belüli kapcsolatok → Iskolai csoportokon belüli kapcsolatok → Közösségi kapcsolatok
Erkölcsi-állampolgári viselkedés és normák	Viselkedési formák → Tiszteletre, őszinteségre, becsületességre, gondoskodásra (önmagunk, és mások) alapuló viselkedési formák → Tisztelet, őszinteség, becsületesség, gondoskodás (önmagunk, és mások) hiányának megjelenése a viselkedésben Különböző szociális helyzetek viselkedés szabályai
Egészséges életmód	Egészség és betegség Kockázati tényezők a környezetben A kockázatos helyzetek megelőzését célzó magatartás: → a környezet kockázati tényezőinek megismerése és elkerülése → elsősegély nyújtás A fizikai munka és pihenés fontossága
Iskola és pályaorientáció	Oktatási útvonal és szak képzés → Érdeklődés és képességek → Ismert foglalkozások: megnevezés, alaptevékenységek, eszközök, hely → Szociális hasznossága a foglalkozásnak: gyártott termékek, azok hasznossága, saját magunk és a közösség számára Oktatási útvonal és szakképzés tervezése

Módszertani ajánlás

A módszertani javaslatok célja, hogy irányítsa a pszichopedagógus tanárt a tanterv alkalmazásában és a tanácsadási tevékenységek és fejlesztések tervezésében.

A tanár a kompetenciák fejlesztése és a tanulók alkalmazkodó képességének és önállóságának növelése érdekében gyakorlati és terápiás jellegű tanulási helyzeteket kell teremtsen a oktatási-nevelési tevékenységek során.

Didaktikai stratégiák:

Az oktatási módszerek a kialakítandó kompetenciák, a pszichopedagógiai tevékenység tartalmának, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanuló (életkor, pszichés fejlettség, beszédképesség, az alternatív kommunikációs eszközök sajátosságai stb.) sajátosságainak függvényében lesznek kiválasztva. Számos didaktikai módszer alkalmazható: szemléltetés, intuitív, aktív – participatív stb.

Szemléltetés módszerének alkalmazása az értelmi fogyatékos tanulók pszichopedagógiai tanácsadási tevékenység, a következő követelményeket kell betartása:

- a kommunikációs szintnek megfelelő nyelvezet használata
- az információ tiszta, pontos, összefüggő bemutatása, a gondolatok rendszerezése
- ellenőrző kérdések alkalmazása az információ tartalmak megértésének ellenőrzése végett, magyarázatok és információ tisztázása azon helyzetekben amelyek ezek megkövetelik
- túlzott verbalizálás elkerülése.

A szimulálás módszere (didaktikai és drámajátékokra alapozva), hatékonyan alkalmazhatóak, elősegítik az aktív részvételt, a tanuló érzelmi bevonódását, a szocializáció és interperszonális viszonyok kialakulásának egyik eszköze.

Az aktív-participatív módszerek lehetővé teszik a fogyatékos tanuló számára, hogy kompetenciáit saját erőfeszítései vagy másokkal való együttműködés révén fejlessze, alakítsa. A módszer sajátossága, hogy serkenti a tudás iránti igényt, a környezettel való kapcsolattartást és a kooperáción alapuló tanulást. Hozzájárulnak és elősegíti az aktív hallgatást, döntéshozatalt, önállóságot, felelősségtudatot és szociális részvételt.

Az oktatási eszközök kiválasztása, meghatározása és integrálása a pszichopedagógiai tevékenységekben, a kompetenciák sajátosságainak, tartalmak, módszerek és didaktikai eljárások közti folyamatos összerendeződése szerint történik.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók tanácsadási módszerei közül, leggyakrabban alkalmazottak:

- játék tevékenységek,
- tanulási gyakorlatok,
- szerepjátékok,
- helyzetjelenetek,
- filmek és azok megbeszélése,
- rajzok, plakátok, kollázsok készítése,
- képek és szövegek megbeszélése,
- feladatlapok kitöltése,
- problematikus helyzetek elképzelése és megoldása.

A súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók esetében egyes eszközöknek kompenzációs szerepük is lehet, amely a sajátos kompetenciák fejlődését támogathatják.

Didaktikai ütemterv és tervezés:

Az iskolai tanterv az éves és féléves tervezés előkészítésének hivatalos referencia – tanterve.

A kalendarisztikus tervezés kidolgozása feltételezi a következő lépések betartását:

- a sajátos kompetenciák és a tantervben szereplő tartalmak összekapcsolás;
- a tanulási egységek meghatározása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- időkeretek meghatározása mindegyik tanulási egység esetén.

Éves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Óraszám	Megjegyzés

Az éves tervezés feltételezi:

- a tanulási egységek azonosításár és sorrendiségét;
- a tanulási egységek és a sajátos kompetenciák megfeleltetését;
- időbeosztást (tanulási egység/óraszám).

Féléves tervezés - példa:

Sorszám.	Tanulási egység	Sajátos kompetenciák	Tartalmak	Óraszám / periódus	Megjegyzés

Féléves tervezés, feltételezi a következő lépéseket tartalmazza:

- a sajátos kompetenciák és tartalmak közti megfeleltetés megvalósítása;
- tanulási egységek lebontása;
- a tanulási egységek sorrendjének meghatározása;
- tanulási egységekre szánt idő meghatározása és elosztása

A pszichopedagógiai tanácsadási tevékenység sajátosságát figyelembe véve, a tevékenységek tervezése az **egyéni fejlesztési tervekben** fogalmazódik meg, *mint oktatási-nevelési, terápiás tevékenységek és beavatkozások tervezési eszköze, a súlyos, nagyon súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi fogyatékos tanulók képességeinek, készségeinek, kompetenciáinak alapján.*

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERV

Tanuló neve: _____
 Születési dátum és hely: _____
 Lakhely: _____
 Oktatási intézmény: _____
 Munka csoport: _____
A gyerek/tanuló/fiatal problémáinak meghatározása (a komplex értékelési folyamat eredményei) _____
 _____
 _____

Prioritások az elkövetkező időszakban (adja meg az időintervallumot)

_____

_____

AZ EGYÉNI FEJLESZTÉSI PROGRAM SZERKEZETE

Kompetenciák/ célok	Tartalmak	Módszerek és eszközök	Időtartam	A fejlődés mértékének minimumkövetelményei	Értékelési módszerek és eszközök

PERIODIKUS ÉRTÉKELÉS:

➤ **Megvalósított célok:**

_____

➤ **Nehézségek:**

_____

➤ **Hatékony módszerek :**

_____

– **pozitív:** _____

– **negatív:** _____

➤ **A nevelési-terápiás beavatkozási program felülvizsgálata (a periódikus felmérések eredményeinek függvényében):**

_____

➤ **Ajánlások:**

_____

➤ **A szülők bevonásának szerepe és módja:**

_____

Értékelés/felmérés

Az értelmi fogyatékos tanulók felmérése mind hagyományos, mind modern eszközök alkalmazásával történik. Segítő és támogató funkciója révén megkönnyíti a didaktikai és terápiás folyamatot, mivel az folyamatosan alkalmazkodik az eredményeihez.

Figyelembe véve, hogy a pszichopedagógiai tanácsadási tevékenység során az értékelés nem jegyekben vagy minősítésekben fejeződik ki, hanem mindig a fejlődés mértékének meghatározása a cél az egyéni fejlesztésekben meghatározott kompetenciákhoz kapcsolva.

Kontextus, faktor és nevelési közeg

Az osztályterekben zajló tanítás-tanulás-értékelési tevékenységtől eltérően, a pszichopedagógiai tanácsadási tevékenységek, szakkabinetekben zajlanak, de a tanuló

viselkedésének megfigyelése érdekében a tanítási órákon, iskolán kívüli tevékenységeken is, így több információt gyűjthet össze a tanuló kapcsolat teremtő készségéről, tevékenységekben való bevonódásáról és a viselkedéséről stb.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Băban, A., (2009), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca;
2. Băban, A., Petrovai, D., Lemeni, G., (2002), *Consiliere și orientare – Ghidul profesorului*, Editura Humanitas Educațional, București;
3. Boici, Gh., Stănică, I., (1998), *Evaluarea copiilor cu CES în perspectiva integrării*, Editura Timpul, Reșița;
4. Cocardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Editura Psihimedia, Sibiu;
5. Dumitru, I. Al., (2008), *Consilierea psihopedagogică*, ediția a II-a, revizuită, Editura Polirom, Iași;
6. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;
7. Lungu-Nicolae, S.,(1991), *Teste psihologice*, Institutul Național pentru Recuperare și Educație Specială a persoanelor handicapate, București;
8. Mitrofan, N., (1997), *Testarea psihologică a copilului mic*, EditPress Mihaela SRL, București;
9. Radu, D.I., Ulici, G.,(2003), *Evaluarea și educarea psihomotricității*, Editura Fundației Humanitas, București;
10. Șchiopu, U., (1970), *Introducere în psihodiagnostic*, Centrul de multiplicare al Universității București;
11. Șchiopu, U., Verza, E.,(1995), *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
12. Tomșa, Gh.,(2003), *Consilierea și orientarea în școală*, Editura CREDIS, București;
13. Verza, E., Verza, E. F. (coord), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București, Editura Universității din București;
14. Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educational-terapeutic*, Editura Pro Humanitate, București.

Munkacsoport:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Romeo Adrian COZMA, Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer- Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială „Sf. Nicolae” București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Abilități de comunicare și limbaj* se înscrie în planul de învățământ în aria curriculară Limbă și comunicare. Aceasta este prevăzută cu un buget de timp de 3-4 ore/săptămână la clasa pregătitoare și 2-3 ore/săptămână la clasele I – IV, pe durata unui an școlar. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

În cazul elevilor cu dizabilități școlarizați prin alternativa educațională de pedagogie curativă, formarea abilităților de comunicare are un rol foarte important în dezvoltarea capacităților pentru o viață cât mai independentă, precum și în posibilitatea de relaționare cu cei din jurul lor.

Pentru a stimula limbajul și creativitatea lingvistică a elevilor cu dizabilități, este nevoie de timp și mai ales de răbdare. Există în fiecare copil resurse și capacități importante care pot fi explorate și încurajate la maxim în vederea incluziunii elevilor în societate.

Pedagogia curativă are o manieră proprie de abordare a formării abilităților de comunicare împletind receptarea mesajului cu diferite forme de exprimare, astfel luând naștere **capacitatea de comunicare** ca modalitate de exprimare a gândurilor, stărilor, sentimentelor și opiniilor proprii. Astfel, comunicarea este abordată în pedagogia curativă nu ca scop în sine, ci ca mijloc de relație. Pedagogul curativ va selecta acele texte care au valoare artistică și care stau la baza creației literare. Astfel, povestirea zilnică, din partea de final a orei de bază, indiferent de materia predată, ocupă un spațiu larg în desfășurarea activităților didactice în pedagogia curativă: basme în clasa pregătitoare și la clasa I, fabule și legende în clasa a II-a, texte biblice din Vechiul Testament în clasa a III-a și mitologie în clasa a IV-a. Textele adaptate de către psihopedagog sunt reluate pe toată durata epocii, iar copiii au șansa de a prelua elemente specifice de limbaj, astfel încât se realizează atingerea unui obiectiv esențial – dezvoltarea capacității de receptare a mesajului.

Un element specific pedagogiei curative este **partea ritmică**. Timp de 20-30 minute la începutul fiecărui curs, psihopedagogul și copiii rostesc împreună poezii și jocuri de cuvinte, intonează cântece, în alternanță. Acest moment al zilei de școală se constituie ca bază pentru latura socială, de relație a educației. Această activitate este esențială deoarece formarea abilităților de comunicare se realizează prin interacțiune cu ceilalți, în contextul relațiilor sociale.

În plus, în pedagogia curativă, caracterul interdisciplinar, integrat, impune abordarea conținuturilor propuse în cadrul acestei materii prin elemente specifice educației plastice, muzicale, științelor naturii etc. deoarece comunicarea se regăsește în fiecare dintre ele. Astfel, pedagogul curativ poate să respecte ritmul elevului și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul și de nevoile acestuia.

Prezenta programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 5 ani (clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Receptarea mesajelor în contexte variate de comunicare**
- 2. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul nonverbal**
- 3. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul verbal**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea mesajelor în contexte variate de comunicare

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Manifestarea curiozității și a interesului de a asculta mesaje în diverse contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea de onomatopee; - ascultarea mesajelor transmise de persoane diferite, în contexte variate; - ascultarea de povești/povestiri; - participarea la jocuri simple de rol.
<p>1.2. Recunoașterea câtorva detalii dintr-un mesaj scurt</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea unui personaj dintr-o poveste simplă ascultată; - desenarea unor elemente care surprind informații de tip: „Cine? Ce? Unde?”; - îndeplinirea unor instrucțiuni simple exersate prin jocuri.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de percepție (vizuală, auditiv-vizuală, auditivă) a unor informații simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - numirea obiectelor din mediul apropiat; - rostirea de poezii cu respectarea unor ritmuri; - identificarea obiectelor după zgomot; - utilizarea de jocuri simple cu text, melodie și ritm.
<p>1.4. Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale exprimate de diferite persoane, în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - ascultarea de povești/povestiri; - dialoguri în diferite contexte, pe teme de interes; - participarea la jocuri didactice; - participarea la jocuri de rol.
<p>1.5. Receptarea clară a mesajelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a acuității auditive; - exerciții de înțelegere a mesajului și a îndemnului verbal; - povești; - jocuri de rol simple.
<p>1.6. Distingerea cuvintelor și a sensului în diverse propoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și delimitare a cuvintelor dintr-o propoziție; - jocuri simple de rol.

2. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul nonverbal

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Însușirea unor procedee figurative (semne, gesturi etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea unor gesturi, semne; - stabilirea ritmului unei poezii sau a unui cântec; - exprimarea gestuală a unor comenzi verbale; - participarea la jocuri cu marionete; - participarea la jocuri de imitație și la jocuri tematice.
<p>2.2. Înțelegerea corectă a sunetelor în enunțuri/poezii simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea zilnică a unei părți ritmice în care copiii, așezați în cerc, exersează în cor prin imitație: jocuri de dicție, cântece care au legătură cu anotimpul, sărbătorile

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>anului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea prin gesturi a unor enunțuri simple; - imitarea prin mișcare a unor jocuri de cuvinte.
<p>2.3. Operarea cu mimică și gesturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte; - asocierea suport imagistic – expresie mimico-gestuală; - participarea la jocuri de grup; - participarea la jocuri de rol; - formulări de întrebări și răspunsuri, prin limbaj figurativ; - exerciții de dialog non-verbal.
<p>2.4. Operarea cu limbajul grafico-pictural</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicare în activități de desen liber; - exersarea dactilo-picturii; - implicare în exerciții de modelare a plastilinei.

3. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul verbal

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Participarea la dialoguri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule simple de salut – salutul zilnic la intrarea în clasă; - exersarea unor formule simple de prezentare și solicitare; - participarea la jocuri de rol simple: „La doctor”, „La telefon”, „În parc”, „La cumpărături”, „O zi în familie”, „Aniversări” etc.; - formularea de sarcini simple.
<p>3.2. Manifestarea interesului pentru a exprima oral idei simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare și dezvoltare a inițiativei comunicative; - exerciții de utilizare a unor formule simple de adresare; - dramatizări simple după povești cunoscute.
<p>3.3. Pronunțarea clară și corectă a sunetelor, silabelor și a cuvintelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de gimnastică facială, linguală, mandibulară; - exerciții pentru dezvoltarea auzului fonematic; - exerciții de respirație; - exerciții de formare și educare a ritmului vorbirii; - exerciții de pronunțare corectă a sunetelor; - exerciții de diferențiere a vocalelor și consoanelor cu ajutorul unor elemente și mișcări euritmice; - onomatopee; - jocuri simple de rol.
<p>3.4. Despărțirea cuvintelor în silabe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de despărțire a cuvintelor în silabe; - exerciții de compunere a cuvintelor din silabe date; - exerciții sub formă de joc de despărțire în silabe sau de compunere a cuvintelor din silabe.
<p>3.5. Comunicarea prin enunțuri scurte cu sens</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare de propoziții prin imitație; - formulări de răspunsuri la întrebări; - exerciții de denumire a părților componente ale corpului omenesc; - jocuri didactice.
<p>3.6. Identificarea și denumirea corectă a obiectelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a ființelor, obiectelor concrete;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- exerciții de identificare și denumire a ființelor, obiectelor, după desene sau figuri modelate în ceară sau lut;
- exerciții de identificare și denumire a unor elemente sau fenomene din natură după mișcări euritmice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Comunicare	Comunicarea orală: <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pe bază de procedee figurative (gest, mimă, pantomimă); • Exerciții simple pentru articulare corectă; • Audierea unor poezii având ca temă anotimpurile, sărbătorile anului, natura și fenomenele sale, părțile corpului; • Audierea unor basme din literatura română și universală; • Povești create de învățător pentru introducerea literelor;
2. Elemente de construcție a comunicării	<ul style="list-style-type: none"> • Sunete, silabe, cuvinte simple (noțiunile nu se definesc, se lucrează cu ele în mod intuitiv); • Sunetele limbii - corespondența dintre sunet și literă • Alfabetul (actualizare); <ul style="list-style-type: none"> - Pronunțarea sunetelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor; despărțire în silabe; formulare de propoziții; identificarea obiectelor din mediul ambiant; identificarea și denumirea părților componente ale corpului omenesc, identificarea mărimii, formei, culorii, relațiilor spațiale etc.; - Vorbire dialogată, formule de adresare, comunicare expresivă, relaționare în grup; - Adverbele și timpurile verbelor introduse ca noțiuni ale timpului; - Introducerea flexibilității limbajului prin schimbarea vocii, tonului și ritmului vorbirii;
3. Basmul/povestea de la finalul orei de bază:	<ul style="list-style-type: none"> • Clasa 0 și clasa I – BASM - Ex: Victor Eftimiu – "Omul de piatră", "Basmele românilor" - Petre Ispirescu, "Basme, povești" din colecția "Povești nemuritoare", "Povești" de Frații Grimm; • Clasa a II – a – fabule (La Fontaine, Lev Tolstoi, Arghezi, Gr. Alexandrescu) și legende sau povestiri cu tâlc (Gunhild Sehlin – "Măgărușul Mariei", Selma Langerlof- "Legende despre Isus", "Povestiri pentru copii", "Surâsul Cerurilor", "Viețile sfinților" - povestiri pentru copii de I. Vasilescu la Ed. Sophia sau Kipling – "Cartea Junglei", "1001 de nopți", <i>Basme arabe</i> povestite de Eusebiu Camilar, Mihael Ende- "Povestea fără sfârșit") • Clasa a III – a – povești biblice – "Vechiul Testament povestit pentru copii", "Povestiri biblice populare" de Ioan Dragoslav; • Clasa a IV – a – mitologie – Mitologie nordică - Edda, Kalevala, Njala, sau balade românești: "Soarele și Luna", "Mistricean", "Legenda Rândunicii", "Miorița", "Meșterul Manole".

Sugestii metodologice

În cadrul ciclului primar, îndrumarea individuală a elevilor are la bază observarea regulată a evoluției lor, cooptarea părinților/aparținătorilor în discuții privind dezvoltarea copiilor precum și stimularea dezvoltării acestora. La aceste clase, stimularea explorării, a curiozității și experiența dobândită prin activități cu sens au o importanță foarte mare. Copiii dezvoltă din aceste activități cuprinzătoare și din observarea lor nu doar concepte, ci și noțiuni practice. Pedagogia curativă se bazează în general – dar mai ales în aceste clase – pe învățarea emoțională și pe cea din experiență, din acțiune. Elevul este implicat în activitățile sale cu toate simțurile, cu emoțiile și fantezia sa și în același timp, participă la oră în maniera sa proprie.

În ciclul primar se recomandă ca programul să fie tratat flexibil, iar activitățile din orele de bază să fie organizate cu atenție, echilibrat, putând fi astfel evitată supra sau subsolicitarea elevului. Reperul de bază este **ritmul (al zilei, al săptămânii, al lunii și al anului)**. Ritmul are un rol foarte important în educarea voinței, a motivației. Ritmul orei de bază se reflectă în cele trei părți ale sale: **partea ritmică** – prin care este solicitată voința copilului, **partea cognitivă** care se adresează intelectului și **partea de povestire** (vezi sugestiile din capitolul conținuturi) care se adresează afectivității, emoționalului. **Astfel educația devine un proces complex care nu are în vedere doar „a ști”, ci și „a simți” și „a face”**. Astfel vorbim despre echilibru, rutină pozitivă, predictibilitate, stabilitate, continuitate și siguranță – lucrurile de care noi, persoane cu sau fără dizabilități, avem cu toții nevoie pentru o dezvoltare armonioasă a personalității noastre și pentru a găsi un sens al vieții pe care o trăim.

Ritmul zilei presupune studierea materiilor cu caracter cognitiv în prima parte a acesteia și a celor artistice și practice în cea de a doua parte. Acest lucru face posibilă abordarea în profunzime a subiectelor teoretice prin aplicarea lor în practică și prin însușirea lor artistică. Ritmul lunii se referă la existența epocilor, a orelor de bază, iar ritmul anului ia în calcul succesiunea anotimpurilor. Anotimpurile, sărbătorile din timpul anului vor da coerență și predictibilitate în structura anului școlar.

Poeziile și cântecele abordate în partea ritmică vor fi selectate ținându-se cont de această structură. Cântecele și poeziile se rostesc împreună, în cor, atât dimineața, la partea ritmică, cât și la serbările lunare. O importanță deosebită în dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere a mesajelor unui text îl au textele create de psihopedagog.

Interesul pentru comunicare se naște numai într-un context obiectual și social. În lumea sa, înconjurat de persoane apropiate, jucării, obiecte (de forme, culori și mărimi diferite) și, ulterior, de suporturi imagistice naturale, elevul învață să comunice. Pedagogia curativă are o manieră proprie de abordare a formării abilităților de comunicare împletind receptarea mesajului cu diferite forme de exprimare și de relație, astfel luând naștere capacitatea de comunicare, de folosire a unui limbaj – ceea ce este mai mult decât utilizarea limbii.

Pedagogul curativ va selecta acele texte care au valoare artistică și care stau la baza creației literare. Elevii sunt învățați să se miște liber și în ritm, să facă alternanțe de la murmur și cântece, la folosirea cuvintelor. Exercițiile sunt făcute cu consoane și vocale, dar nu separat, ci în combinații. Sunt folosite poezii, acordându-se o atenție specială formei stilistice, sunetului, ritmului, rimei, accentului și intonației.

Într-o primă fază, pentru a asigura înțelegerea mesajului transmis se apelează la o comunicare predominant nonverbală, axată pe mimică și gesturi, urmărind să se asigure, treptat, activarea vocabularului verbal pasiv și îmbogățirea sa. În comunicarea nonverbală, cele mai frecvente metode sunt:

- utilizarea limbajului corporal și a expresiei faciale;

- folosirea privirii pentru a indica răspunsurile;
- folosirea obiectelor și/sau a imaginilor reale, naturale ca mijloace de comunicare.

În comunicarea verbală, sunt indispensabile exercițiile de vorbire reflectată, modelul verbal al pedagogului curativ fiind preluat și, cu timpul, interiorizat. De asemenea, rostirea poeziilor este însoțită întotdeauna de pași și de gesturi semnificative, de euritmie, care să releve conținutul acestora. În pedagogia curativă, la această vârstă, în activitatea cu elevii, sugerăm respectarea și aplicarea următoarelor principii:

- activitatea de învățare desfășurată să aibă un caracter predominant ludic, specific acestei alternative;
- folosirea, în activitatea de învățare a unor materiale didactice naturale;
- e important ca fiecare conținut de învățare să fie introdus în pedagogia curativă printr-o poveste, metaforă, să fie susținut de un desen pe tablă pe care elevul este încurajat să îl realizeze în manieră proprie și în caietul său. Ideea de bază este ca informația să ajungă la elev pe cât mai multe căi senzoriale, pornind de la un suport real întâlnit în viața de zi cu zi;
- în pedagogia curativă, conceptul predat nu reprezintă un scop în sine care trebuie atins de pedagog și de elev. Întrebările care trebuie să fie mereu prezente în mintea dascălului sunt – **La ce îl ajută pe elev să știe asta?, La ce o poate folosi în viața de zi cu zi?** Astfel, conceptele predate devin un mijloc de relaționare cu lumea și cu sine.

Bibliografie:

1. Carlgren F. (1994), *"Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner"*, Editura Triade, Cluj Napoca;
2. Weihs J., T. (1998), *"Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă"*, Editura Triade, Cluj Napoca;
3. *** <http://www.waldorfbbooks.com/waldorf-education/early-childhood>;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Simona Prehari	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Rudolf Steiner Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VI-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Abilități de comunicare și limbaj* se înscrie în planul de învățământ în aria curriculară Limbă și comunicare. În ciclul gimnazial (respectiv clasa a V-a și a VI-a), disciplina este prevăzută cu un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

În cazul elevilor cu dizabilități școlarizați prin alternativa educațională de pedagogie curativă, formarea abilităților de comunicare are un rol foarte important în dezvoltarea capacităților pentru o viață cât mai independentă, în formarea deprinderilor pentru ocupare pe piața muncii precum și în posibilitatea de relaționare cu cei din jurul lor. Pentru a stimula limbajul și creativitatea lingvistică a elevilor cu dizabilități, este nevoie de timp și mai ales de răbdare. Există în fiecare copil resurse și capacități importante care pot fi explorate și încurajate la maxim în vederea incluziunii lor în societate.

Pedagogia curativă are o manieră proprie de abordare a formării abilităților de comunicare împletind receptarea mesajului cu diferite forme de exprimare, astfel luând naștere **capacitatea de comunicare** ca modalitate de exprimare a gândurilor, stărilor, sentimentelor și opiniilor proprii. Astfel, comunicarea este abordată în pedagogia curativă nu ca scop în sine ci ca mijloc de relație. Pedagogul curativ va selecta, în funcție de vârsta copilului, acele texte care au valoare artistică și care stau la baza creației literare. Astfel, povestirea zilnică, din partea de final a orei de bază, indiferent de materia predată, ocupă un spațiu larg în desfășurarea activităților didactice în pedagogia curativă. În ciclul gimnazial, mai exact în clasa a V-a se vor folosi povești din mitologia popoarelor antice (Grecia, India, Egipt, Persia) iar în clasa a VI-a – legendele culturii romane. Practic, aceste activități vor asigura trecerea lină de la poveste la studiul istoriei. Textele adaptate de către cadrul didactic sunt reluate pe toată durata epocii iar elevii au șansa de a prelua elemente specifice de limbaj. Astfel, se realizează atingerea unui obiectiv esențial – dezvoltarea capacității de receptare a mesajului dar și încurajarea constantă a elevilor spre a exprima mesaje cu sens.

Un element specific pedagogiei curative este **partea ritmică**. Timp de 20-30 minute la începutul fiecărui curs, psihopedagogul și copiii rostesc împreună poezii și jocuri de cuvinte, intonează cântece, în alternanță. Acest moment al zilei de școală se constituie ca fundament pentru latura socială, relațională a educației. Această activitate este esențială deoarece formarea abilităților de comunicare se realizează prin interacțiune cu ceilalți, în sfera relațiilor sociale. Partea ritmică este prezentă și în ciclul gimnazial cu specificația că ritmurile, poeziile, cântecele vor fi adaptate vârstei și etapei de dezvoltare în care se află elevii. De altfel, întotdeauna în pedagogia curativă, conținutul educațional se pliază pe nevoile de dezvoltare ale elevilor: la vârstele mici, 0-7 ani elevii se află în etapa imitației, între 7-14 ani, ei traversează etapa modelării (psihopedagogul este văzut ca un model puternic) iar după vârsta de 14 ani se trece în etapa colaborării – iar rolul psihopedagogului este acela de a încuraja perspectivele și punctele de vedere ale elevilor cu care lucrează. În primii 7 ani, lumea este bună, (cei "7 ani de acasă", deveniți proverbiali, în care copilul învață principiile morale de bază, ce e bine și ce nu e bine. De la 7-14 ani lumea este frumoasă, sufletește copilul începe să rezoneze la aspectele estetice și artistice, descoperă că o floare este frumoasă, sau forma norilor și a peisajului sunt parcă rupte dintr-un tablou, pe care se va strădui să-l reproducă iar de la 14 la 21 de ani, elevul învață că lumea este așa cum este (adică reală).

În plus, în pedagogia curativă, caracterul interdisciplinar, integrat, se păstrează și pe parcursul ciclului gimnazial și impune abordarea conținuturilor propuse în cadrul acestei materii prin elemente specifice educației plastice, muzicale, științelor etc. deoarece comunicarea se regăsește în fiecare dintre ele. Astfel, pedagogul curativ

poate să respecte ritmul elevului și să aleagă activitățile accesibile în funcție de vârsta, potențialul și nevoile acestuia.

Prezentă programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 2 ani (clasa a V-a și clasa a VI – a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Receptarea mesajelor în contexte variate de comunicare**
- 2. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul nonverbal**
- 3. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul verbal**
- 4. Exprimarea de mesaje diverse într-o varietate de situații de comunicare**

CLASA a V-a – CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea mesajelor în contexte variate de comunicare

Clasa a V-a – Clasa a VI-a
<p>1.1. Receptarea corectă a sensului și semnificației mesajului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză secvențială a conținutului mesajului; - formulări corecte de răspunsuri la întrebări; - exerciții de stimulare a dialogului; - exerciții de sesizare a esenței mesajului pe baza achizițiilor anterioare; - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic; - diferențieri auditive: identificări și diferențiere de zgomote/onomatopee/sunete provocate de diverse surse (obiecte în cădere, sunete emise de animale/mijloace de transport/fenomene meteorologice sau de instrumente muzicale etc.); - jocuri didactice: „Cine a vorbit?”; „Graiul animalelor” (identificarea persoanelor din mediul familiar al elevului după voce sau a animalelor după graiul lor); - formulări de răspunsuri la întrebările despre obiectele din mediul școlar, pe marginea subiectelor ilustrate în diverse imagini – desene pe tablă cu cretă, culori cerate etc.
<p>1.2. Confirmarea prin replici adecvate a înțelegerii mesajului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vorbire dialogată; - conversații pe o temă dată; - jocuri de rol de tipul „emițător-receptor”, vizând formarea comportamentului de ascultător; - ascultarea de povești/fragment de poveste, cu selectarea personajelor principale/precizarea trăsăturilor fizice și morale ale unui personaj cu care elevul s-a familiarizat; - jocuri euritmice.
<p>1.3. Sesizarea semnificației unui cuvânt nou din contextul mesajului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de înlocuire a cuvântului nou prin sinonime, cu ajutorul imaginilor sau a unor obiecte concrete; - exerciții de înlocuire a cuvântului nou prin sinonime, fără sprijin; - exerciții de formulare de propoziții cu noile cuvinte.
<p>1.4. Distingerea sunetelor și a silabelor din cuvinte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de despărțire a unor cuvinte în silabe; - exerciții de identificare a sunetelor din silabe; - exerciții de stabilire a locului sunetelor în silabe și în cuvinte; - exerciții de identificare a vocalelor și a consoanelor învățate; - jocuri euritmice.

2. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul nonverbal

Clasa a V-a – Clasa a VI-a
<p>2.1. Interacțiunea și comunicarea cu cei din jur prin utilizarea diferitelor tipuri de limbaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog; - exerciții de utilizare corectă a formulelor de adresare și de politețe; - exerciții de folosire a cuvintelor noi în contexte situaționale;

Clasa a V-a – Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relatare a unor fapte și întâmplări din viața de zi cu zi; - exerciții de folosire a achizițiilor verbale în comunicarea în grup; - exerciții de inițiere a unui dialog pe baza unui suport imagistic; - exerciții-joc de continuare a unui dialog început; - jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire, de construire a unor dialoguri imaginare, pe teme accesibile (dialoguri situaționale).
<p>2.2. Asocierea comenzii verbale cu imaginea sau obiectul desemnat</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu imagini; - jocuri de asocieri: obiect-imagine, imagine-obiect, obiect-imagine-cuvânt; - jocuri euritmice.
<p>2.3. Însușirea unor modele de exprimare nonverbală (mimică, gesturi) pentru comunicarea unor stări sufletești</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pantomimă; - dramatizări; - simulări; - jocuri de rol; - jocuri cu marionete; - jocuri euritmice.

3. Exprimarea de mesaje diverse utilizând limbajul verbal

Clasa a V-a – Clasa a VI-a
<p>3.1. Pronunțarea clară și corectă a unor cuvinte și propoziții simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pronunțare corectă a sunetelor; - exerciții de pronunțare corectă a silabelor; - exerciții de pronunțare corectă a cuvintelor; - jocuri de cuvinte; - exerciții de reglare a vitezei proprii de vorbire; - exerciții de comunicare orală; - exerciții de ordonare a cuvintelor în propoziții; - exerciții de recitare a unor poezii; - jocuri didactice prin metode de euritmie.
<p>3.2. Formularea de enunțuri corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare de propoziții pe bază de imagini; - formulări de întrebări și răspunsuri; - descrierea obiectelor din mediul înconjurător; - povestirea unor fapte, întâmplări personale; - repovestirea unor texte ascultate, cu sprijin sau fără sprijin; - jocuri didactice prin metode euritmice.
<p>3.3. Redarea, prin cuvinte proprii și cu sprijin, a unei povești cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare imagistică a conținutului unei povești cunoscute (3-4 imagini); - redarea conținutului unui fragment dintr-o poveste cunoscută sau al întregii povești, cu respectarea succesiunii logice – prin sprijin verbal (întrebări ajutătoare) și imagistic (Povești ilustrate; „Școala mea”, „Programul zilnic”; „Ziua mea de naștere”).
<p>3.4. Citirea de cuvinte, propoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de corelare a sunetului cu semnul grafic; - exerciții de citire a unor cuvinte, propoziții; - jocuri didactice prin metode euritmice.

4. Exprimarea de mesaje diverse într-o varietate de situații de comunicare

Clasa a V-a – Clasa a VI-a
<p>4.1. Utilizarea în comunicare a cuvintelor ce denumesc: acțiuni, culori, forme, mărimi, relații spațiale, formule de politețe etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de grupări, ordonări, clasificări etc.; - exerciții de exprimare în contexte situaționale; - formulări de răspunsuri la întrebări; - povestiri, repovestiri; - jocuri de rol; - jocuri didactice.
<p>4.2. Formarea și exersarea vocabularului activ utilizând corect diferite categorii de noțiuni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și denumire a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - exerciții de identificare/ordonare a obiectelor de îmbrăcăminte, în raport cu succesiunea acțiunilor în îmbrăcare și dezbrăcare; - exerciții de identificare a obiectelor de îmbrăcăminte/încălțăminte în funcție de sex, anotimpul de folosire și adecvarea la diferite situații; - exerciții de recunoaștere și folosire corectă a denumirii legumelor și fructelor; - exerciții de identificare, recunoaștere și folosire corectă a denumirii principalelor alimente; - exerciții de cunoaștere și denumire a animalelor/păsărilor domestice și sălbatice; - exerciții de identificare/denumire a principalelor mijloace de transport (mașină, tren, avion, vapor, etc.); - exerciții de familiarizare cu unele reguli de circulație; - exerciții de recunoaștere și denumire a unor flori cunoscute (ghiocei, viorele, narcise, lăcrămioare, lalele, liliac, trandafiri, garioafe etc.); - identificarea după imagini a anotimpurilor anului și a activităților specifice; - exerciții-joc de recunoaștere/denumire după imagini a unor meserii/ocupații (învățător, profesor, medic, bucătar, croitor, zidar, zugrav, tâmplar, șofer).
<p>4.3. Manifestarea interesului față de interlocutor în comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare a dialogurilor în vorbire; - exerciții de comunicare în grup; - jocuri de rol. - teatru de marionete (joc simbolic în care elevul coordonează dialogurile dintre personaje)
<p>4.4. Respectarea intonației, accentului, ritmului și a pauzelor în vorbire</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonație; - exerciții de ritm (pronunție asociată cu bătăi din palme); - exerciții de recitare de poezii; - dramatizări. (în cadrul serbărilor lunare ce servesc drept recapitulare și consolidare a unui conținut la finalul unei epoci).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a VI-a
<p>1. Comunicare</p>	<p>Comunicarea orală:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pe bază de procedee figurative (gest, mimă, pantomimă) • Exerciții pentru articulare corectă • Audierea unor poezii având ca temă anotimpurile, sărbătorile anului, natura și fenomenele sale, părțile corpului • Audierea unor povestiri din literatura română și universală (în funcție de specificul vârstei) • Povești create de psihopedagog pentru introducerea și consolidarea conținuturilor predate • Serbările lunare cu rol de recapitulare la final de epocă
<p>2. Elemente de construcție a comunicării</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sunete, silabe, cuvinte (nu se pornește de la definiție, ci intuitiv, fenomenologic de la observație și fenomen în sine și apoi se generalizează) • Sunetele limbii - corespondența dintre sunet și literă • Alfabetul (consolidare) <ul style="list-style-type: none"> - Pronunțarea sunetelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor; despărțire în silabe; formulare de propoziții; identificarea obiectelor din mediul ambiant; identificarea și denumirea părților componente ale corpului omenesc, identificarea mărimii, formei, culorii, relațiilor spațiale etc. - Dialogul în vorbire, formule de adresare, comunicare expresivă, relaționare în grup - Adverbele și timpurile verbelor introduse ca noțiuni ale timpului - Introducerea flexibilității limbajului prin schimbarea vocii, tonului și ritmului vorbirii - Înțelegerea sensului proverbelor, ghicitorilor, poeziilor, povești cu tâlc; - Povestirea de fapte și întâmplări proprii, din mediul înconjurător - povestirea unor basme/povești de mică întindere;
<p>3. Povestiri din literatura română și universală (în funcție de specificul vârstei) – la finalul orei de bază</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Clasa a V – a: face trecerea de la poveste la istorie – MITOLOGIA POPOARELOR ANTICE (legendele Greciei Antice – Publius Vergilius-<i>Eneida</i>, Șota Rustaveli –<i>Cavalerul cu blană de tigr</i>, <i>Legendele Olimpului</i>) • Clasa a VI – a: LEGENDELE CULTURII ROMANE – povești despre Roma antică, Legenda întemeierii Romei, povești adaptate de psihopedagog despre Romulus și Remus, Păstorul Faustulus etc.

Sugestii metodologice

În cadrul ciclului gimnazial este continuată stimularea explorării, a curiozității și experiența dobândită prin activități cu sens și semnificație. Elevii dezvoltă din aceste activități cuprinzătoare și din observarea lor nu doar concepte, ci și noțiuni practice. Pedagogia curativă se bazează pe învățarea fenomenologică, din experiență, din acțiune. Nu se pornește de la o definiție care apoi este susținută de câteva exerciții ci se pornește de la observarea și înțelegerea unui fenomen. Abia apoi, la final vom da și definiția acestui fenomen. Cel mai important lucru rămâne însă înțelegerea sensului și nu memorarea caracteristicilor. Elevul este implicat în activitățile sale cu toate simțurile, cu emoțiile și fantezia sa și în același timp, participă la oră în maniera sa proprie.

Și în ciclul gimnazial, reperul de bază rămâne **ritmul (al zilei, al săptămânii, al lunii și al anului)**. Ritmul are un rol foarte important în educarea voinței, a motivației. Ritmul orei de bază se reflectă în cele trei părți ale sale: **partea ritmică** – prin care este solicitată voința copilului, **partea cognitivă** care se adresează intelectului și **partea de povestire** (vezi sugestiile din capitolul conținuturi) care se adresează afectivității, emoționalului. **Astfel educația devine un proces complex care nu are în vedere doar „a ști” ci și „a simți” și „a face”**. Astfel vorbim despre echilibru, rutină pozitivă, predictibilitate, stabilitate, continuitate și siguranță – lucrurile de care noi, persoane cu sau fără dizabilități, avem cu toții nevoie pentru o dezvoltare armonioasă a personalității noastre și pentru a găsi un sens al vieții pe care o trăim. Ritmul zilei presupune studierea materiilor cu caracter cognitiv în prima parte a acesteia și a celor artistice și practice în cea de a doua parte. Acest lucru face posibilă abordarea în profunzime a subiectelor teoretice prin aplicarea lor în practică și prin însuflețirea lor artistică. Ritmul lunii se referă la existența epocilor, a orelor de bază iar ritmul anului ia în calcul succesiunea anotimpurilor.

Anotimpurile, sărbătorile din timpul anului vor da coerența și predictibilitatea în structura anului școlar. Poeziile și cântecele abordate în partea ritmică vor fi selectate ținându-se cont de această structură. Cântecele și poeziile se rostesc împreună, în cor, atât dimineața, la partea ritmică, cât și la **serbările lunare**. Ele sunt evenimente simple, nu au amploarea unor serbări de Crăciun, Paște etc. Serbările lunare au rol de recapitulare a conținuturilor asimilate la epocă. Dacă este posibil, se recomandă organizarea acestor mici serbări lunare în fața mai multor clase. Astfel, pentru elevii mai mari care performează, serbarea este o retrospectivă iar pentru cei mai mici, spectatori, ea devine o perspectivă. O importanță deosebită în dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere a mesajelor unui text îl au textele create de psihopedagog.

Interesul pentru comunicare se naște în cadrul relației, într-un context obiectual și imagistic familiar. În lumea sa, înconjurat de persoane apropiate, de obiecte (de forme, culori și mărimi diferite) și, ulterior, de suporturi imagistice naturale, elevul învață să comunice. Pedagogia curativă are o manieră proprie de abordare a formării abilităților de comunicare împletind receptarea mesajului cu diferite forme de exprimare, astfel luând naștere capacitatea de comunicare ca modalitate de exprimare a gândurilor, stărilor, sentimentelor și opiniilor proprii.

Pedagogul curativ va selecta acele texte care au valoare artistică și care stau la baza creației literare. Elevii sunt învățați să se miște liber și în ritm, să exerseze alternanțe de la murmur și cântece, la folosirea cuvintelor. Exercițiile sunt făcute cu consoane și vocale, dar nu separat, ci în combinații. Sunt folosite o mulțime de poezii, acordându-se o atenție specială formei stilistice, cât și sunetului, ritmului, rimei, accentului și intonației.

Într-o primă fază, pentru a asigura înțelegerea mesajului transmis se apelează la o comunicare predominant nonverbală, axată pe mimică și gesturi, urmărind să se

asigure, treptat, activarea vocabularului verbal pasiv și îmbogățirea sa. În comunicarea nonverbală, cele mai frecvente metode sunt:

- utilizarea limbajului corporal și a expresiei faciale;
- folosirea privirii pentru a indica răspunsurile;
- folosirea obiectelor și/sau a imaginilor reale, naturale ca mijloace de comunicare;

În comunicarea verbală, sunt indispensabile exercițiile de vorbire reflectată, modelul verbal al pedagogului curativ fiind preluat și, cu timpul, interiorizat. De asemenea, rostirea poeziilor este însoțită întotdeauna de pași și de gesturi semnificative, de euritmie, care să releve conținutul acestora. În pedagogia curativă, la această vârstă, în activitatea cu elevii, sugerăm respectarea și aplicarea următoarelor principii:

- activitatea de învățare desfășurată să aibă întotdeauna un caracter practic, o aplicabilitate imediată în mediul elevului;
- folosirea, în activitatea de învățare a unor materiale didactice naturale;
- fiecare conținut de învățare este introdus în pedagogia curativă printr-o poveste, metaforă, este susținut de un desen pe tablă pe care elevul este încurajat să îl realizeze în manieră proprie și în caietul său. Ideea de bază este ca informația să ajungă la elev pe cât mai multe căi senzoriale pornind de la un suport real întâlnit în viața de zi cu zi.

• În această perioadă se face trecerea de la poveste la istorie iar accentul se pune pe trăirea atmosferei epocilor și nu atât de mult pe înmagazinarea informațiilor.

• în pedagogia curativă, conceptul predat nu reprezintă un scop în sine care trebuie atins de pedagog și de elev. Întrebările care trebuie să fie mereu prezente în mintea dascălului sunt – **La ce îl ajută pe elev să știe asta?, La ce o poate folosi în viața de zi cu zi?** Astfel, conceptele predate devin un mijloc de relaționare cu lumea și cu sine.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/> .

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Simona Prehari	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CITIRE-SCRIERE-COMUNICARE

Învățământ special

Clasa I – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă, această disciplină școlară se înscrie în aria curriculară Limbă și comunicare și se predă atât la ciclul primar, cât și la cel gimnazial. La ciclul primar, disciplina *citire-scriere-comunicare* se predă la clasele I-IV, cu o alocare de 2-3 ore/săptămână. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Pedagogia curativă abordează întotdeauna integrat disciplinele de studiu, iar faptul că același profesor de psihopedagogie specială predă toate disciplinele din ariile curriculare I-VII, facilitează această abordare unitară. Este firesc ca disciplina *citire-scriere-comunicare* să fie abordată în strânsă corelație cu formarea abilităților de comunicare și cu desenul formelor – disciplină care are rolul de a dezvolta deprinderile pre-grafice. Firul roșu al acestor materii (*citire-scriere-comunicare*) îl reprezintă **dezvoltarea capacității de comunicare**. Iar pentru asta este nevoie de dezvoltarea capacității de **receptare a mesajelor orale și scrise**, precum și a celor de **exprimare orală și scrisă**. Astfel, scopul comunicării devine formarea relațiilor, a spațiului unde se creează posibilitatea de exprimare a gândurilor, stărilor, sentimentelor și opiniilor proprii, precum și ascultarea și înțelegerea ideilor, gândurilor, stărilor și sentimentelor celorlalți. **Acest proces reprezintă de fapt latura socială a educației**. În pedagogia curativă, ne propunem să dezvoltăm inițial capacitatea de exprimare scrisă înaintea celei de receptare a mesajului scris (*citirea/lectura*). Această ordine este susținută și de cercetările din neuroștiințe care precizează clar faptul că achizițiile cognitive devin mai solide atunci când sunt susținute de activitatea proprie a elevului, de motivația și implicarea sa. În ciclul primar, în primele clase, elevii sunt conduși întâi către scriere și apoi către citire. Ei citesc la început numai ceea ce au scris ei înșiși, după modelul psihopedagogului. Copiii sunt activați mai ușor în ceea ce privește scrisul, care solicită mai puternic motricitatea. În predarea literelor se pornește de la o poveste expusă elevilor și care apoi se reia în ziua următoare realizându-se pe tablă un desen sugestiv pentru acea poveste. Fiecare elev din clasă va îngroșa forma literei respective în desenul de pe tablă, sub coordonarea psihopedagogului. Elevii merg apoi pe forma literei ce poate fi desenată cu bandă colorată pe podea, realizează litera în lădița cu nisip, în palmă sau în aer. Ulterior, elevii desenează în caietele proprii (singuri sau cu sprijin) imaginea din poveste. Din desenul realizat pe tablă și în caiete se desprinde forma literei din conturul elementelor imaginate.

Astfel elevii pot percepe formele respective prin cât mai multe modalități senzoriale. Se începe cu literele de tipar iar abia apoi se vor exersa literele de mână care sunt introduse după același model al poveștilor literelor. La început se vor folosi blocuri cerate și abia apoi, în clasele mai mari creioane iar caietele elevilor vor avea foi veline, nelinate.

Prezentă programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 4 ani (clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare variate**
- 2. Exprimarea și redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise**

CLASA I – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare variate**

Clasa I – Clasa a IV-a
<p>1.1. Distingerea semnalelor sonore, din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a semnalelor sonore produse de diferite surse naturale; - exerciții de recunoaștere a direcției sunetului sau zgomotului produs de diferite surse sonore naturale; - jocuri de identificare a vocii psihopedagogului sau colegilor din clasă; - exerciții de recunoaștere a onomatopeelor; - exerciții-joc de respirație cu emiterea vocalelor/silabelor deschise (ma, me, mi etc.); - exerciții-joc de analiză fonetică cu recunoașterea/localizarea sunetelor în cuvinte.
<p>1.2. Formarea și exersarea abilităților de preluare corectă a modelului în pronunțare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de repetare a unor ritmuri simple; - exerciții de articulare corectă a sunetelor/cuvintelor; - exerciții de denumire a unor obiecte și imagini; - exerciții de asociere „obiect-imagine-cuvânt” cu repetarea modelului verbal oferit; - exerciții-joc de pronunție (”Repetă după mine!” etc.); - jocuri simple de ritm - „frământări de limbă”; - exerciții de sortare și grupare a unor obiecte și imagini, cu verbalizare corectă (noțiuni tematice: „fructe”, „legume”, „culori”, „animale” etc.).
<p>1.3. Sesizarea înțelesului unor cuvinte/mesaje scurte din viața cotidiană și mediul natural</p> <ul style="list-style-type: none"> - sesizarea relației dintre imaginea desenată pe tablă și mesajul audiat; - realizarea unui desen simplu pentru a indica semnificația unui mesaj audiat; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări simple legate de poveștile ascultate; - exerciții de ascultare a unor mesaje; - participarea la jocuri de rol utilizând dialogul.
<p>1.4. Perceperea corectă a exprimării orale în comunicarea verbală și nonverbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de executare a unor îndemnuri verbale simple („Ridică mâna.” „Așează păpușa.” etc.); - exersarea unor îndemnuri verbale potrivite cu mediul ambiant („Închide ușa.”, „Ordonează obiectele.”, „Mănâncă gustarea.”); - exerciții de reproducere a unor mesaje accesibile; - exerciții aplicative de reacții/răspuns la întrebări; - exersarea comunicării elev-elev și elev-profesor; - executarea de îndemnuri cu succesiuni ale acțiunilor.

2. Exprimarea și redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa I – Clasa a IV-a
<p>2.1. Rostirea corectă a sunetelor și a silabelor în enunțuri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea zilnică a unei părți ritmice în care copiii, așezați în cerc, exersează în cor: jocuri de dicție, frământări de limbă, cântece, recitarea de poezii scurte, reproducerea de ghicitori și enunțuri scurte ce au legătură cu anotimpul, sărbătorile anului etc.;

Clasa I – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - rostirea repetată a aceluiași enunț, cu schimbarea tonului, volumului sau vitezei vorbirii; - jocuri de cuvinte însoțite de mișcare, ritm; - rostirea cuvintelor cu prelungirea unor sunete stabilite anterior; - jocuri de formulare de propoziții simple ca răspuns la întrebări.
<p>2.2. Denumirea unor acțiuni, obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verbalizare a unor acțiuni proprii sau ale altcuiva; - exerciții de denumire a unor obiecte, ființe din mediul familiar; - exerciții de denumire a obiectelor din imagini; - jocuri euritmice.
<p>2.3. Utilizarea corectă a cuvintelor în comunicare prin enunțuri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construire a unor enunțuri proprii, cu sprijin; - jocuri euritmice; - exerciții de comunicare orală; - jocuri de rol; - formularea de enunțuri folosind cuvinte date.
<p>2.4. Participarea la dialoguri scurte, în situații de comunicare uzuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, potrivite interlocutorului, - dialoguri în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme simple, cu aplicabilitate practică; - participarea la jocuri de rol: „La doctor”, „La telefon”, „În parc”, „La cumpărături”, „O zi în familie”, „Aniversări” etc.; - formularea de sarcini, instrucțiuni adresate colegilor; - exerciții de utilizare a unor formule de adresare, de inițiere, de menținere și de închidere a unui dialog; - formularea, completarea de enunțuri care să conțină comparații sau distincții între obiecte familiare.
<p>2.5. Adoptarea unei poziții corecte în scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc pentru însușirea poziției corecte (unghiul în care privește tabla de scris, felul în care este aplecat asupra caietului, poziția spatelui, poziția coatelor, poziția picioarelor); - poziționarea corectă a suportului de scriere, în raport cu propriul corp; - orientarea în spațiul scrierii, prin joc: sus, jos, dreapta, stânga, deasupra, dedesubt etc.
<p>2.6. Utilizarea corectă a instrumentelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea corectă a cuburilor/creioanelor cerate, a caietelor cu foi veline, a cretei groase, a lădiței cu nisip, benzilor adezive cu care se realizează forme pe podeaua clasei; - utilizarea instrumentelor în realizarea unor forme, linii, cercuri de grosimi diferite în funcție de modul de manipulare a instrumentelor.
<p>2.7. Trasarea conturilor literelor mari de mână, prin intermediul unei varietăți de materiale</p> <ul style="list-style-type: none"> - modelarea literelor din ceară, aluat, pastă de hârtie etc.; - exerciții de redare a formei literei (semnul pentru sunet) în diferite modalități: mers, cu degetul în aer, pe bancă, pe spatele colegilor, la lădița cu nisip, în palmă etc; - pipăirea literelor modelate sau „tipărite” în relief pe diferite suporturi; - „îmbrăcarea” literelor cu ceracolor (mai multe culori), după modelul oferit de profesor în caiet; - exerciții de reprezentare prin desen a formelor literelor alfabetului (semnele pentru

Clasa I – Clasa a IV-a
sunete); - exerciții de realizare a semnelor grafice în spații de diferite dimensiuni.
2.8. Scrierea corectă a unor silabe/cuvinte simple - exerciții de scriere a unor silabe, cuvinte și propoziții simple; - exerciții de copiere și de transcriere a unor silabe, cuvinte și propoziții simple; - exerciții-joc de identificare a literelor învățate în silabe, cuvinte și propoziții.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise

Clasa I – Clasa a IV-a
3.1. Manifestarea curiozității și interesului pentru scris și citit - observarea și utilizarea diferitelor instrumente (benzi colorate, blocuri de ceară, blocuri de cretă); - familiarizarea cu diferite suporturi de scris (foi veline, lădița cu nisip, tabla); - confecționarea propriilor manuale – caietele de epocă.
3.2. Desprinderea formei fiecărei litere mari și mici de tipar, cu ajutorul poveștii audiate și din imaginea desenată pe tablă, în caiete, mers pe conturul literei, lădița cu nisip - exersarea desenului cu ajutorul blocurilor și creioanelor cerate; - exerciții de asociere a sunetelor cu literele de tipar pornind de la povestea literelor, imaginea desenată pe tablă și în caiete; - exerciții de repovestire – povestea literelor.
3.3. Recunoașterea elementelor grafice - exerciții de asociere a sunetului cu litera, prin desenul din poveste; - exerciții de recunoaștere a vocalelor apoi a consoanelor, în ordinea învățării lor; - exerciții de citire a elementelor grafice (literele mari și mici de tipar).
3.4. Recunoașterea literelor mari și mici de tipar și a unor cuvinte uzuale scrise cu litere mici de tipar, din mediul familiar - exerciții de identificare a literelor mari și mici de tipar scrise; - identificarea de asemănări și deosebiri între litere; - exerciții de identificare a unor cuvinte monosilabice; - jocuri de identificare a literelor și a unor cuvinte monosilabice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I – Clasa a IV-a
1.Scriere/citire/lectură	Caietul de epocă, desene: <ul style="list-style-type: none"> - Foaie, pagină, direcții de orientare în pagină - Literele mari și mici de tipar și de mână, grupurile de litere, scrise de elevi - Se începe cu învățarea vocalelor și apoi a consoanelor - Citirea cuvintelor monosilabice și bisilabice - În perioada premergătoare introducerii alfabetului se pot utiliza progresiv și cuvintele polisilabice; spre sfârșitul perioadei se pot folosi și cuvinte care conțin diftongii: „oa”, „ea”, „ia”, „ie”, „ua”, „uă” - Tematica textelor povestite trebuie să reflecte vârsta și nivelul de dezvoltare al elevilor - Cadrele didactice pot utiliza texte literare, în proză sau în versuri, precum și texte nonliterare, de mică întindere
2. Comunicare	Comunicarea orală: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dicție pentru articulare corectă - Poezii având ca temă anotimpurile, sărbătorile anului, natura și fenomenele sale, părțile corpului - Jocuri de cuvinte din folclorul copiilor - Povești din literatura română și universală - Povești create de învățător pentru introducerea literelor Comunicarea scrisă: <ul style="list-style-type: none"> - Literele mari și mici de tipar, de mână - Silabe, cuvinte; așezarea corectă în pagină (respectarea spațiului dintre cuvinte) Contexte de realizare <ul style="list-style-type: none"> - Copierea/transcrierea literelor, a cuvintelor, propozițiilor, scrise cu mâna sau tipărite
3.Elemente de construcție a comunicării	Propoziția, cuvântul, silaba. Noțiunile nu vor fi definite, lucrându-se cu acestea în mod intuitiv Sunetele limbii române

Sugestii metodologice

Comunicarea este elementul de bază al oricărei interacțiuni. În pedagogia curativă mesajul este prezent atât în cadrul jocurilor ritmice în cerc, în exercițiile cu mișcări corporale care imită gesturi umane, posturi ale animalelor, care sugerează forme de relief, cât și în textul scris, simplu, scurt și accesibil elevilor. În procesul de dezvoltare a capacității de exprimare este foarte important ca psihopedagogul să ofere elevilor ocazii de interacțiune.

Pentru elevii din ciclul primar cele mai importante surse de interes sunt imaginile, poveștile și jocurile. Astfel putem să-i atragem în jocuri de comunicare în care trebuie să interacționeze cu colegii sau cu psihopedagogul pentru a rezolva cerințele primite. Conținuturile abordate trebuie să fie utile pentru elevi, să le trezească curiozitatea, interesul, să abordeze aspecte concrete, practice din viața de zi cu zi, stimulându-i să se implice în acțiune. Pentru elevii care se exprim greu, se recomandă utilizarea unor tehnici de motivare. Nu se vor penaliza greșelile de exprimare sau de scriere, ci se va repeta formularea corectă. În plus se va încuraja o varietate a formelor de exprimare, elevii putând utiliza diferite mijloace de comunicare pentru a duce la îndeplinire o anumită cerință. Temele abordate sunt întotdeauna alese în concordanță cu vârsta și cu nivelul de înțelegere al elevilor. Fiecare temă va surprinde fenomenologic o situație concretă, inspirată din viața reală. Se vor observa, se vor surprinde caracteristici, se vor înțelege și abia apoi se vor defini. Chiar dacă în timp definiția unui fenomen poate fi uitată, sensul și semnificația sunt lucrurile pe care ne propunem să le păstrăm vii în noi. Atunci când se utilizează recitarea, ea se va face în cor, împreună cu psihopedagogul, alternând momentele de ascultare atentă a unor sunete, cuvinte, a unui vers, cu momente de repetare fără psihopedagog. Se pot alterna ritmurile rapide cu cele lente, pronunțiile șoptite cu cele strigate. Recitățile pot fi însoțite de mișcări euritmice, dialoguri și scurte dramatizări. În predarea disciplinei *citire-scriere-comunicare*, suportul natural este absolut necesar pentru a da ocazia fanteziei să lucreze cu recuzită reală: pânze, animale-jucării, legume și fructe, păpuși care devin personaje îndrăgite.

Exprimarea scrisă se va face prin metoda directă: învățând separat sunetele și literele specifice limbii române, respectiv grupurile de litere. Exersarea se va face mai ales prin copiere sau transcriere, exercițiile de dictare urmând să fie introduse doar la sfârșitul ciclului primar sau în cel gimnazial. Se vor alege și pentru această disciplină texte simple și scurte, pe teme concrete din viața de zi cu zi a elevilor, texte care răspund curiozității lor naturale (ex. texte despre animale, situații cotidiene etc.).

Înțelegerea și realizarea de mesaje scrise înseamnă identificarea sensului unor simboluri, descoperirea unor mesaje simple, stabilirea corespondenței imagine-text, recunoașterea și asocierea cuvintelor scrise pe cartonașe cu imaginile lor sau identificarea unor mesaje de pe panouri sau afișe. În ciclul primar, aceste sarcini se vor realiza sub formă de joc, scopul lor fiind acela de a consolida competențele elevilor și de a-i motiva prin mai multă încredere și implicare în activități. În întregul proces al învățării citirii și scrierii, este de preferat să se asigure o relație corectă între forma sonoră și forma grafică a cuvintelor, astfel încât elevul să poată surprinde legătura între cuvântul scris și sensul acestuia.

Evoluția elevilor în cadrul orelor de citire-scriere-comunicare, este surprinsă de către cadrul didactic în caracterizarea generală a copilului, caracterizare ce reflectă progresul elevului pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment al unor informații. Contorizarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală.

Bibliografie:

1. Carlgren F. (1994), *"Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner"*, Editura Triade, Cluj Napoca;
2. Weihs J., T. (1998), *"Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă"*, Editura Triade, Cluj Napoca;
3. ***<http://www.waldorfbooks.com/waldorf-education/early-childhood>;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Mihaela Rus	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Iolanda-Cristina Stănică	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Simona Prehari	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CITIRE-SCRIERE-COMUNICARE

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă, această disciplină școlară se înscrie în aria curriculară Limbă și comunicare și se predă atât la ciclul primar cât și la cel gimnazial. În ciclul gimnazial, disciplina *citire-scriere-comunicare* se predă la clasele V-X, cu o alocare de 2-3 ore/săptămână la clasele V-VI și 3-4 ore/săptămână la clasele VII-X. Și în ciclul gimnazial, predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Pedagogia curativă abordează întotdeauna integrat disciplinele de studiu iar faptul că același profesor de psihopedagogie specială predă toate disciplinele din ariile curriculare I-VII, facilitează această abordare unitară. Este firesc ca disciplina citire-scriere-comunicare să fie abordată în strânsă corelație cu formarea abilităților de comunicare. Firul roșu al acestor materii (citire-scriere-comunicare) în reprezintă **dezvoltarea capacității de comunicare**. Iar pentru asta este nevoie de dezvoltarea capacității de **receptare a mesajelor orale și scrise** precum și a celor de **exprimare orală și scrisă**.

Astfel, scopul comunicării devine formarea relațiilor, a spațiului unde se creează posibilitatea de exprimare a gândurilor, stărilor, sentimentelor și opiniilor proprii precum și ascultarea și înțelegerea gândurilor, stărilor și sentimentelor celorlalți. **Acest proces reprezintă de fapt latura socială a educației**. În ciclul gimnazial, vom continua să dezvoltăm atât capacitatea de exprimare scrisă cât și pe cea de receptare a mesajului scris (citirea/lectura). În ciclul gimnazial, elevii vor consolida cunoștințele dobândite în primii ani de școală dar în același timp ei sunt implicați în sarcini mai complexe. Treptat, creioanele colorate cerate sunt înlocuite cu creioane obișnuite sau chiar cu stilouri dacă este posibil.

Ceea ce rămâne o constantă în abordarea acestei discipline este caracterul practic al activităților. Până la clasa a X-a ei vor exersa scrierea și înțelegerea unor documente necesare pentru o viață independentă (CV, cereri către diferite autorități, scrisoare de intenție, motivație etc.).

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 6 ani (clasa V-a, clasa a VI-a, clasa a VII-a, clasa a VIII-a clasa a IX-a și clasa a X-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare variate**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

CLASA a V-a – CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare variate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Creșterea volumului și structurarea sistemului lexical, formarea unei constelații semantice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru înțelegerea acțiunilor și a agenților acestora/acțiunilor și instrumentelor lor, - exerciții de tipul: acțiunea și rezultatul ei, acțiunea și utilitatea ei, locul acțiunii, obiectul și materialul din care este făcut întregul și părțile sale componente și invers etc.; - exerciții de structurare a vocabularului prin jocuri; - exerciții pentru stimularea comunicării dialogate.
<p>1.2. Înțelegerea semnificației globale a mesajului ascultat, și stabilirea legăturii între informațiile receptate și cele cunoscute anterior</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a aspectului esențial dintr-un mesaj ascultat - exerciții de identificare a unor informații noi și de stabilire a legăturilor acestora cu cele achiziționate anterior; - exerciții de stabilire a corespondenței între enunț și imaginea corespunzătoare; - exerciții de recunoaștere a unor secvențe dintr-un text audiat pe baza unor imagini selectate; - vizionare de povești/fragmente de poveste, cu selectarea personajelor principale și precizarea trăsăturilor fizice ale unui personaj.
<p>1.3. Sesizarea modificărilor de sens ale unui cuvânt în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a cuvintelor cunoscute și a celor necunoscute dintr-un context dat; - exerciții de determinare a sensului unor cuvinte într-un context dat; - exerciții de alcătuire de enunțuri cu noile cuvinte.; - exerciții de înlocuire a cuvântului nou prin sinonime.
<p>1.4. Stimularea curiozității față de mesajele emise de diverși interlocutori, în situații de comunicare concretă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de captare a atenției cu elemente surpriză (ghicitori, schimbare de tonalitate, de personaj, de curs al acțiunii etc.); - exerciții de ascultare a dialogurilor elev-elev și psihopedagog-elev pe teme familiare elevilor - jocul de rol de tipul vorbitor-ascultător, vizând formarea comportamentului de ascultător activ; - exerciții de ascultare a unor secvențe dialogate pentru identificarea vorbitorului și a mesajului transmis ; - jocuri de grup cu teme date; - dramatizări.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Exersarea deprinderilor de exprimare corectă și clară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea pronunției unui inventar de cuvinte uzuale pe anumite teme (noțiuni

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>integratoare/vocabular tematic: schemă corporală, fructe, legume, culori, animale etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de integrare propozițională, pe bază de suport concret; - exerciții de construire a unor enunțuri, pe baza unui șir de întrebări; - exerciții-joc de verbalizare pe marginea subiectelor surprinse în imagini, pe diferite teme (școală, familie, activități specifice momentelor zile, etc); - formularea răspunsurilor la întrebări, plecând de la imagini pe diverse teme; - exerciții de redare orală, în ritm propriu, a aspectelor semnificative dintr-un mesaj ascultat; - activități de ordonare și de verbalizare a unor acțiuni/a secvențelor unei povestiri, însoțite de suport imagistic ; - jocuri didactice de reproducere a unor materiale verbale accesibile (enunțuri simple, ghicitori, versuri ritmate etc.) ; - exerciții de memorare a unor poezii, proverbe, zicători.
<p>2.2. Formularea de răspunsuri legate de situații de viață, întâmplări, texte citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vorbire dialogată; - exerciții-joc de tipul „întrebare-răspuns”; - joc didactic „Răspunde la ghicitori.”; - formularea răspunsurilor la întrebări, plecând de la imagini pe diverse teme; - povestirea, pe bază de întrebări, a unui fragment de poveste audiat/fragment de text citit.
<p>2.3. Exersarea vocabularului, utilizând corect cuvintele sau expresiile însușite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vocabular: inventare de cuvinte specifice (timp-spațiu; formă-mărime-culoare etc.); - exerciții de construire a unor enunțuri cu cuvinte și expresii noi; - exerciții aplicative de utilizare a cuvintelor cu rol gramatical (fără a face referire la terminologia științifică);   <ol style="list-style-type: none"> 1. verbe (cuvinte-acțiuni: „dorm”, „mănânc”, activitățile elevilor în școală și în afara ei etc.); 2. substantive (noțiuni integratoare/vocabular tematic): culori; forme; fructe și legume; animale, păsări; obiecte de îmbrăcăminte și de încălțăminte; fenomene ale naturii; mijloace de transport; unelte, meserii; rechizite; gradele de rudenie; obiecte de uz casnic); 3. adjective (cuvinte - însușiri) - exerciții-joc de descriere obiectuală/imagistică;   - exerciții de tipul asocierii „substantiv-adjectiv” și introducerea acestora în propoziții simple/dezvoltate (3-5 cuvinte); - exerciții-joc cu antonime – sinonime; <p>*adjective care exprimă însușiri și raporturi dimensionale (lung-scurt; mare-mijlociu-mic; gros-subțire); însușiri estetice (frumos-urât; curat-murdar); trăsături de caracter (harnic-leneș; bun-rău; etc); atitudini comportamentale (ascultător, cuminte);</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. pronume personal – joc didactic pentru stabilirea relației de apartenență a copilului la colectivul clasei „Al meu și al nostru!” (identificarea, dintr-o multime de obiecte expuse, a celor care-i aparțin/a celor care aparțin întregii clase); 5. numeral – exercițiu-joc „ Eu spun una, tu spui multe”; <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc cu verbalizare „Găsește imaginile perechi! - exerciții-joc cu asociații: obiect-imagie, imagine-obiect, obiect-imagie-cuvânt - joc didactic: „Găsește imaginea potrivită! („Loto imagistic” pe categorii) - exerciții de integrare propozițională: - completare de propoziții lacunare, însoțite de suport imagistic; - completare de propoziții cu început dat;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, pronunțare și explicare de cuvinte necunoscute dintr-un text citit - exerciții de completare a propozițiilor lacunare cu cuvinte nou-înșușite - exerciții de alcătuire de propoziții care răspund la întrebările: „Ce face ?”; „Cum este ?”; „Cine ... ?”; „Ce ... ?”

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Manifestarea curiozității pentru înțelegerea semnificației unor mesaje exprimate pe suport vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi etc. - confecționarea manualelor proprii – caietele de epocă; - observarea și utilizarea diferitelor suporturi de lectură (carte cu scheme și desene, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar text etc.).
<p>3.2. Recunoașterea unor cuvinte uzuale, scrise, din mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a literelor mari și mici de tipar și de mână; - jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: sinonime, omonime, antonime etc., fără menționarea terminologiei lexicale; - jocuri de identificare a literelor și cuvintelor monosilabice/plurisilabice, a unor propoziții scrise de elevi.
<p>3.3. Sesizarea semnificației comunicării, prin propoziții simple sau dezvoltate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a semnificației textului cu ajutorul imaginilor sau prin citirea acestuia; - exerciții de recunoaștere și de prezentare sumară a însușirilor fizice și sufletești ale personajelor dintr-un text.
<p>3.4. Dezvoltarea abilităților de citire corectă, expresivă, în ritm propriu, cu respectarea semnelor de punctuație</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de percepție fonică a intonației propoziției enunțiative, exclamative, interogative; - exerciții de identificare a semnelor de punctuație în propoziție/text scurt ; - exerciții de citire cu intonația corespunzătoare semnelor de punctuație; - exerciții de citire expresivă (după model); - exerciții de citire pe roluri; - exerciții de citire individuală și cu voce tare;
<p>3.5. Desprinderea unor informații de detaliu dintr-un text citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire la prima vedere, cu voce tare; - exerciții de identificare a personajelor, principale și secundare, dintr-un text citit; - exerciții de caracterizare a personajelor; - dramatizări; - jocuri euritmice.
<p>3.6. Identificarea secvențelor descriptive și a celor dialogate dintr-un text narativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a dialogului prezent într-un text narativ; - exerciții de identificare a elementelor descrise într-un text narativ; - exerciții de redare, în scris, a elementelor identificate într-un text; - exerciții de discutare a textelor citite în funcție de următorii parametri: „cine?”, „când?”, „unde?”, „cum?”.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Așezarea corectă în pagină a cuvintelor, propozițiilor, textelor scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transcriere corectă a unor cuvinte, propoziții, texte; - exerciții de așezare corectă a textului în pagină; - exerciții de plasare corectă a alineatelor; - exerciții de apreciere corectă a spațiului dintre cuvinte.
<p>4.2. Crearea unor mesaje, în contexte variate de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de creare a unor mesaje diverse (ex. felicitări, programe/invitații la serbări) folosind desene, cuvinte, propoziții etc. - exersarea unor cereri, scrisori etc. - exerciții de completare a unor documente cu părți de text predefinit.
<p>4.3. Manifestarea interesului pentru mesaje scrise într-o varietate de limbaje, în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redactare corectă a propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative (fără a acorda importanță menționării terminologiei); - exerciții de redactare a unui text cunoscut, cu utilizarea corectă a semnelor de punctuație; - crearea unui orar personalizat; - confecționarea propriilor cărți (caietul de epocă); - crearea și completarea jurnalului clasei folosind desene, fotografii, simboluri, cuvinte, propoziții, fraze; - exerciții de redactare de mesaje scrise pe suporturi variate, în diverse scopuri (de informare, de solicitare, de mulțumire etc.).
<p>4.4. Redactarea de texte proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redactare a unor mici compuneri cu temă dată sau cu temă la alegere - exerciții de redactare a unor auto-caracterizări

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.Scriere/citire/lectură	<ul style="list-style-type: none"> - Caietele de epocă; - Cărțile. Așezarea textului în pagină; - Textul. Titlul. Autorul ; - Literele de mână, grupurile de litere, scrise de elevi; - Citirea cuvintelor mono/bisilabice și plurisilabice; - Textul literar, textul narativ; - Povestirea, pe scurt, orală/în scris a unor fragmente. Povestirea orală a textului. Recunoașterea personajelor; - Textul liric: poezii cu tematică diversă; - Tematica textelor trebuie să reflecte vârsta și nevoile de dezvoltare ale elevilor. Textele fac referire la legende, treptele de civilizație, curentele mari de cultură, mișcări sociale și semnificațiile pe termen lung; - Profesorii vor avea libertatea de a decide cu privire la: structurarea și dispunerea unităților de conținut din programă; se recomandă tratarea didactică originală a noțiunilor din programă. Studierea textului literar trebuie să aibă în vedere citirea corectă, fluentă și expresivă a acestuia, explicarea cuvintelor și rezolvarea problemelor de vocabular.
2. Comunicare	<p>Comunicarea orală;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Propoziția. Intonarea propozițiilor; - Dialogul. Comunicarea scrisă. Procesul scrierii; - Literele de mână; - Scrierea de mână și prezentarea textului. Scrierea caligrafică. Așezarea corectă în pagina de caiet: plasarea titlului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte; - Ortografia. Scrierea corectă a cuvintelor. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin consoana „m” înainte de „p” sau „b”. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere: „ce”, „ci”, „ge”, „gi”, „che”, „chi”, „ghe”, „ghi”. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftongi și triftongi (fără a se face referire la terminologie). Scrierea corectă a cuvintelor care conțin literele „â” și „î” (fără cuvintele derivate cu prefixe de la cuvintele care încep cu „î”), a cuvintelor care conțin litera „x”; - Punctuația. Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, linia de dialog, două puncte, virgula .

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.Elemente de construcție comunicării	Elemente de construcție a comunicării <ul style="list-style-type: none"> - Despărțirea în silabe a cuvintelor; - Cuvântul – sinonime, antonime, omonime etc.; - Propoziția (afirmativă, negativă, exclamativă, interogativă, enunțiativă); - Substantivul. Genul. Numărul; - Adjectivul. Acordul adjectivului în gen și număr cu substantivul pe care îl determină; - Pronumele. Pronumele personal și de politețe. Genul; - Numeralul. Numeralul ordinal și cardinal.

Sugestii metodologice

Comunicarea este elementul de bază al oricărei interacțiuni. În pedagogia curativă mesajul este prezent pornind de la interacțiunile ritmice în cerc până la textul scris, simplu și accesibil elevilor. La vârste mai mari, în acest proces de dezvoltare a capacității de exprimare este foarte important ca psihopedagogul să faciliteze interacțiunile sănătoase dintre elevii săi și ceilalți.

Pentru elevii din ciclul gimnazial, sursele de interes în comunicare sunt situațiile reale de viață, valorizante pentru adolescenți și tineri. În aceste etape de dezvoltare, elevii simt nevoia să exprime și să impună propriul lor punct de vedere, să chestioneze și să verifice constant autoritatea, modelul. Obiectivele de învățare trebuie să stimuleze aceste inițiative care dezvoltă independența, stima de sine și găsirea „propriului drum”. Pentru elevii care se exprimă greu, se recomandă utilizarea unor tehnici de motivare. La fel ca în ciclul primar, nu vom penaliza greșelile de exprimare sau de scriere ci vom modela formularea corectă. Elevii se află acum în etapa pubertății, a adolescenței și au nevoie de o varietate a formelor de exprimare. Temele abordate vor surprinde fenomenologic situațiile concrete, inspirate din viața reală. Îi vom stimula să inițieze observația, să surprindă caracteristici, să înțeleagă și apoi să definească. Chiar dacă în timp definiția unui fenomen poate fi uitată, sensul și semnificația sunt lucrurile pe care ne propunem să le păstrăm vii. Acum este momentul să încurajăm cât mai mult recitarea, alternarea de momente de ascultare atentă a unor sunete, cuvinte, a unui vers, cu momente de repetare dar fără psihopedagog. Putem alterna ritmurile rapide cu cele lente, pronunțiile șoptite cu cele strigate. Recitățile pot fi însoțite de mișcări euritmice, dialoguri și scurte dramatizări.

În predarea disciplinei citire-scriere-comunicare, suportul natural rămâne un element de bază și în gimnaziu. În exprimarea scrisă, în clasele gimnaziale se utilizează exercițiile de dictare și se stimulează inițiativa de concepere a propriilor texte sau compuneri. Vom alege și în ciclul gimnazial pentru această disciplină texte pe teme concrete din viața de zi cu zi a elevilor. Înțelegerea și realizarea de mesaje scrise înseamnă identificarea sensului unor simboluri, descoperirea unor mesaje simple, stabilirea corespondenței imagine-text, recunoașterea și asocierea cuvintelor scrise pe cartonașe cu imaginile lor sau identificarea unor mesaje de pe panouri sau afișe. Dacă în ciclul primar aceste sarcini se realizau sub formă de joc, acum este momentul pentru a stimula implicarea și inițiativa lor. Spre finalul ciclului gimnazial elevii își doresc să încerce propria lor manieră de abordare în locul unei rețete oferite de psihopedagog.

Evoluția în cadrul orelor de citire-scriere-comunicare, este surprinsă de către cadrul didactic în caracterizarea generală a elevului, caracterizare ce reflectă evoluția sa pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment a unor informații. Înregistrarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj Napoca.
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj Napoca.

*** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Mihaela Rus	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Iolanda-Cristina Stănică	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Simona Prehari	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

DESENUL FORMELOR

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În planul de învățământ pentru ciclul primar în alternativa educațională de Pedagogie curativă, disciplina *Desenul formelor* este cuprinsă în aria curriculară Limbă și comunicare, fiind prevăzută cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Desenul formelor, ca limbaj artistico-plastic își propune să realizeze o incursiune în desenarea neobiectuală. Linia nu este un contur, adică nu exprimă limitarea, mai mult sau mai puțin gândită, a unui fenomen din lumea exterioară, ea este o expresie a unui joc interior de forțe, care trezește la viață. Prin formele desenate, copiii vor trăi calitățile mișcării.

Desenul formelor urmărește dezvoltarea priceperilor copilului de a reda prin linie și culoare diferite forme ce se regăsesc în natură (stilizate) și a diferitelor forme geometrice într-un proces dinamic, ce aduce copilul într-o mișcare ritmică. Prin raportarea la linie se dezvoltă îndemânarea manuală, reușindu-se pregătirea scrisului.

Astfel, la această disciplină avem ca obiective:

- explorarea domeniului formelor;
- pregătirea pentru scriere (litere și cifre);
- inițierea în geometrie.

Elevii sunt ghidați să încerce diferite configurații geometrico-plastice în care sunt prezente ritmuri, simetrii, mișcări sau repetiții. Desenul este realizat exclusiv cu mâna liberă iar accentul este pus pe motricitatea fină și pe activarea mușchilor mici ai mâinii.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor cinci ani (clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, a III-a și a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Orientarea și structurarea spațială în contextul învățării desenului formelor**
- 2. Cunoașterea și aplicarea formelor plastice specifice**
- 3. Manifestarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea desenului formelor, în contexte variate**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Orientarea și structurarea spațială în contextul învățării desenului formelor

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Coordonarea mișcărilor corpului și ale membrilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului; - observarea și adoptarea unei poziții corecte a corpului; - exerciții de exprimare corporală individuală și de grup: desenarea imaginară a formei în aer, pe bancă (alternativ cu fiecare mână în parte) etc.; - exerciții de realizare a unor trasee cu ghidaj verbal și/sau fizic.
<p>1.2. Exersarea și perfecționarea funcționalității mușchilor mici ai mâinii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului; - exerciții de încălzire a mușchilor mici ai mâinii; - exersarea prehensiunii asupra obiectelor; - exerciții de îndoire, mototolire, rupere și decuparea hârtiei cu diferite texturi; - exerciții de echilibrare a decalajului, privind utilizarea ambelor mâini; - exerciții grafice de executare a formei cu degetul pe bancă, în lădița cu nisip, pe o formă realizată din sfoară, pe statele, obrazul, mâna colegului; - exerciții de observare dirijată și urmărire cu degetul a formei desenate.
<p>1.3. Aprecierea direcției, poziției și a distanței dintre obiecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de orientare spațială; - manipularea și gruparea de obiecte, cu localizare spațială; - aprecierea poziției și a direcției liniei; - aprecierea distanțelor dintre linii; - exerciții de comparare a diferitelor forme; - jocuri pe bază de mișcări euritmice.
<p>1.4. Aprecierea pozițiilor, direcțiilor liniilor și a distanței dintre linii, a pozițiilor obiectelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de înțelegere și recunoașterea a direcțiilor și pozițiilor spațiale (stânga-dreapta, sus-jos); - exerciții de observare și comparare a distanțelor între linii în cadrul unei forme; - exerciții de localizare spațială; - exerciții de explorare a mediului înconjurător pentru a identifica forme, culori, materiale dar și direcția, distanța și poziția obiectelor artistice; - exerciții de observare dirijată și urmărire cu creionul ceracolor a formei desenate; - exerciții de orientare spațială, cu verbalizarea tipului, poziției, direcției liniilor într-o formă desenată; - exerciții de orientare în spațiul grafic; - jocuri pe bază de mișcări euritmice.

2. Cunoașterea și aplicarea formelor plastice specifice

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Realizarea formelor plastice prin mișcarea corpului și a membrilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare corporală individuală și de grup: mers de-a lungul unei forme, desenarea ei în aer, alternativ cu fiecare mână în parte, cu ochii închiși sau deschiși; - exersarea formei pe diferite suporturi: nisip, tablă, carton, caiet, material textil, lemn.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.2. Realizarea prin desen a formelor plane complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de trasare a formelor pe diferite suporturi: tablă neagră, tablă albă, carton, caiet, piatră; - realizarea formelor pe suprafețe tot mai mici; - exerciții de utilizare a culorilor și combinațiilor de culori; - exerciții de alternanțe între larg și strâmt, repede și încet, gros și subțire, rotunjit și ascuțit; - exerciții de completarea a simetriei; - exerciții de desenare a nodului simplu, a șirurilor de noduri; - exerciții de completare a formelor pentru desăvârșirea/armonizarea lor; - exerciții de obținere a șirurilor de forme ajutoare scrierii literelor de mână; - exerciții de reprezentare a formelor repetitive, simetrice; - exerciții de transformare prin contractarea și expansiunea formelor; - exerciții de redare fidelă a formelor prin respectarea elementelor și a caracteristicilor de bază; - realizarea de compoziții folosind redarea formelor învățate.
<p>2.3. Descrierea formelor realizate prin termeni specifici</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a formelor realizate, după model dat, prin limbaj specific; - exerciții de discriminare vizuală și tactilă, cu verbalizarea însușirilor formelor; - jocuri euritmice de mișcare.
<p>2.4. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice desenului formelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descoperire și denumire a materialelor de lucru; - exerciții de folosire corectă a instrumentelor de scris; cretă, creioane de ceară, blocuri colorate; - trasarea cu mâna liberă de linii în duct continuu, subțire-gros, linii punctate, întrerupte etc., utilizând creioane cerate de diferite dimensiuni; - realizarea formelor în duct „peste-pe sub” pentru evidențierea mersului liniei.

3. Manifestarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea desenului formelor, în contexte variate

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Educarea atenției prin realizarea formelor propuse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a formelor din spațiul plastic cu cele din spațiul natural; - exerciții de utilizare a culorilor și combinațiilor de culori; - așezare/presărare pe forma model a obiectelor mici: nasturi, bucăți de lemn, semințe, sfoară, fir textil colorat, pietricele, nisip, sare, mălai; - vizionarea unor imagini și/sau filme care prezintă creații specifice diferitelor culturi; - observarea formelor și a ornamentelor decorative în imagini reprezentative pentru cultura diferitelor popoare; - exerciții de identificarea unor elemente decorative în creații populare diverse; - jocuri euritmice de mișcare.
<p>3.2. Aplicarea în contexte variate a elementelor sau formelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de realizare a unor felicitări, tablouri aplicând formele studiate; - exerciții de utilizare în caietele altor discipline a formelor/ornamentelor exersate cu/fără ghidaj fizic și/sau verbal; - exersarea formei pe diferite suporturi: carton colorat, material textil, lemn; pietre; - realizarea de afișe tematice, coperte de carte și/sau a unui ambalaj din carton; - realizarea de lucrări colective.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- decorarea unor produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi;
- discutarea unor lucrări din portofoliul personal;
- decorarea/personalizarea unor seturi cană-farfurie și compoziții pe suport ceramic (plăci de faianță) cu pigmenți-coloranți specifici;
- realizarea de expoziții cu lucrările realizate, în școală și în afara școlii, cu diferite ocazii;
- realizarea de lucrări pentru participarea la concursuri locale, județene, naționale;
- exerciții de identificarea unor elemente decorative în creații populare diverse.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Linii și combinații de linii	<ul style="list-style-type: none"> • Linia dreaptă • Linia frântă: deschisă <ul style="list-style-type: none"> - Unghiul ca linie frântă formată din două segmente - Perechi de unghiuri - Variațiuni de unghiuri • Linia curbă <ul style="list-style-type: none"> - Cercul, elipsa - Spirala • Variațiuni ale formelor <ul style="list-style-type: none"> - Cercuri concentrice, cercuri tangente - Variațiuni ale spiralei • Transformarea desenului propus prin inversarea formelor rotunde în forme colțuroase și invers • Simetria față de o axă verticală a liniilor simple
2. Forme dinamice Metamorfoze	<ul style="list-style-type: none"> • Bucle și combinații de bucle • Lemniscata <ul style="list-style-type: none"> - Combinații/variații de lemniscate de mărimi, poziții diferite • Metamorfoze, forme dinamice, ritmice: <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea și descreșterea formei • Linia vălurită. Metamorfoze (Forme dinamice de linii continue sau întrerupte, ca pregătire pentru scrierea literelor de mână) • Contractarea și expansiunea formelor (metamorfoze simple) • Forme geometrice suprapuse, forme stelare • Împletituri simple

Sugestii metodologice

Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice de organizare și orientare spațială fac obiectul primelor activități din cadrul disciplinei *Desenul formelor*, în alternativa educațională de pedagogia curativă. Întrucât mulți copii întâmpină dificultăți în mișcare și orientare, sunt învățate la început, prin mers și prin folosirea mâinilor, forme cu linii drepte și circulare, în diferite direcții. Astfel, liniile drepte și curbe constituie punctul de pornire în realizarea desenelor ulterioare. Lucrul la aceste forme începe prin descoperirea lor prin activități ca: mersul de-a lungul unei linii, desenarea în aer, pe bancă, în lădița cu nisip etc. Observarea diferențelor caracteristice dintre liniile drepte și cele curbe va fi realizată cu întreg trupul mai întâi, apoi prin desen. În acest mod, care este plăcut și interesant pentru copii, se ajunge la o cunoaștere aprofundată a formelor, se dezvoltă mult ușurința în mișcările fine și armonioase, simțul estetic, cursivitatea mișcărilor, atenția, îndemânarea, capacitatea de concentrare și percepere a spațiului. Realizarea de forme simple, exerciții de simetrie și de transformare a desenelor, apoi forme mai complexe (forme stelare, elipse, spirale, lemniscate etc.), vor însemna parcursul de studiu în ciclul primar al acestei discipline. De asemenea, formele dinamice de linii continue sau întrerupte constituie o etapă pregătitoare pentru activitatea de scriere a literelor.

În *clasa pregătitoare* se vor realiza cele mai simple forme de linii drepte și curbe, elemente care se vor regăsi mai târziu, la epoca de scriere sau matematică la literele mari de tipar și la cifre. Prin exersarea acestor forme se pune și problema conștientizării diferitelor direcții spațiale. Se va exersa modul în care copiii trasează liniile, direcția și sensul (de la stânga la dreapta și invers, de jos în sus și invers), grosimea liniilor precum și poziția corpului în timpul desenului. Activitățile specifice desenului dau posibilitatea pedagogului curativ să-și cunoască elevii, să le observe temperamentul dominant, dificultățile întâmpinate și să aplice individualizat metodele de intervenție. Desenele vor fi realizate de către elev cu ajutorul psihopedagogului care va ghida poziția corporală, direcția desenului, modul în care este utilizat instrumentul pentru desen. Se recomandă folosirea blocurilor de culori cerate, de formă paralelipipedică.

În *clasa I*, liniile vor fi realizate cu mai puțin ghidaj. Desenele realizate vor crește în complexitate: combinații și variații de linii drepte și curbe executate în direcții și sensuri diferite, de mărimi diferite alternante sau în ordine crescătoare, descrescătoare. Cu aceste forme de bază se vor crea variațiuni cu repetare ritmică. Astfel copilul va fi condus tot mai departe spre configurarea formelor.

Desenul formelor realizat în *clasa a II-a* va diversifica temele realizate în anul anterior. Acum încep să se dezvolte puterile de reprezentare ale copilului, se exersează simetria verticală și orizontală și transformarea formelor curbe în forme colțuroase. Se exersează triunghiul și pătratul și variațiuni cu aceste forme geometrice. Scopul principal este încă dezvoltarea simțului copilului pentru desen, prin exerciții diferite. Sunt introduse formele ritmice, dinamice, pe care copiii încearcă să le exerseze după modelul dat.

În *clasa a III-a*, dezvoltarea capacității de a desena forme include foarte multe exerciții de simetrie, de completare, de corespondență și imagini oglindă, care exersează formele deschise sau închise, armonia și dizarmonia, mișcări, punctul de centru, periferia, rotunjimea-ascuțimea etc. Exercițiile de simetrie, reflectare, combinare de linii curbe cu linii drepte și transformarea lor pentru echilibru și armonie vor crea mobilitate și vor cultiva interesul și inițiativa pentru descoperirea de modele proprii. Aceste exerciții sunt interesante și ele pregătesc copilul pentru diversele cerințe din anii de școală care vor veni. Astfel, formele de desen dinamic vor constitui punctul de plecare pentru predarea și exersarea scrierii cu litere de mână.

În *clasa a IV-a*, se continuă exercițiile din anul precedent referitoare la simetrie, complementaritate, analogie și imagini în oglindă. Legat de liniile frânte deschise și închise, se trece la formele unghiurilor, triunghiurilor, pătratelor, la formele de stea. Alternativ se exersează semicercul, cercul, elipsa, spirala. Cu aceasta se încheie domeniul principal al temelor pentru desenul formelor. În *clasa a IV-a*, obiectivul este acela de a-i face pe elevi atenți asupra elementelor de formă din jurul lor. Ceea ce au desenat anterior în mod liber – fără a-și imagina pentru aceasta vreun obiect – regăsesc acum ca forme în lumea ce-i înconjoară. Încep exercițiile de desenare a figurilor ca oul, sfera, ovalul și variațiuni ale formelor geometrice, sunt concepute primele forme (contururi, schițe) de desenare ale animalelor, precum și mișcările de creștere ale plantelor. Copiii desenează ciuperci, metamorfozele vegetale, moluște, melci sau pești. Toate exercițiile sunt executate în serii. Aceste exerciții fac legătura spre clasele următoare și vor fi utile la studiul plantelor și animalelor (Botanica și Zoologia)

În cadrul orelor de *Desenul formelor* se va avea în vedere întotdeauna elementul de culoare, sau combinații de culori care subliniază caracteristicile modelului ales, dar vor fi, în același timp, mijloace de lucru ale profesorului cu personalitatea elevului. Pentru o bună perceperea formei, interiorizarea și reducerea ei la dimensiunile foii de desen, a paginii caietului, apoi la mărimea unei benzi de scris, se poate începe cu parcurgerea prin mers a formei desenate, afară în curtea școlii. Forma este apoi redusă la dimensiunea posibil de desenat pe podea în sala de clasă, parcursă din nou în mers. Urmează desenarea pe suprafețe tot mai mici până la benzile de scris.

Conținuturile specifice acestei discipline sunt structurate într-o manieră care permite parcurgerea lor sub formă de epoci (module), în cadrul orelor de bază. În cadrul orelor de la disciplinele artistice, plastice și de mișcare (Educație artistică, Abilitare manuală, Euristică), pentru păstrarea „firului roșu” al zilei, se vor aprofunda formele studiate, prin utilizarea de diferite materiale și procedee.

Evaluarea este continuă și formativă. Ea se face în funcție de realizarea sarcinilor de învățare de către copil, luând în considerare posibilitățile și deprinderile fiecăruia. Aprecierea activității elevului se face prin însemnări în caietul de observații, periodic, prin caracterizările de sfârșit de an pe care le primesc părinții, în care sunt concentrate toate informațiile semnificative privitoare la evoluția copilului. Caietul de *Desenul formelor* și lucrările elevilor sunt păstrate în portofolii. Pe parcursul anului se organizează expoziții cu diferite evenimente. Aceste informații sunt convertite în calitative transcrise în cataloage.

Bibliografie:

1. Kranich E. et al., (2002), „*Desenul formelor. Dezvoltarea simțului pentru formă în educație*”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Kutzly R., (2005), „*Desen de forme creativ*”, Editura Biodin, București;
3. Rawson M., Richter T., (2000), „*Obiective și conținuturi educaționale ale programei Waldorf*”, Editura Steiner Schools Fellowship Publications, Londra;
4. *** <https://www.steinerwaldorf.org/> ;
5. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/778-form-drawing>.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara****Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Georgeta-Viorica Simion	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Sonia Codarcea	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

**Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SENZORIALĂ ȘI PSIHOMOTORIE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În planul de învățământ pentru ciclul primar în alternativa educațională Pedagogie curativă, disciplina *Educație senzorială și psihomotorie* este cuprinsă în aria curriculară Matematică și științe ale naturii, fiind prevăzută cu un buget de timp de 2 ore/săptămână de la clasa pregătitoare până la clasa a III –a și cu o oră/săptămână în clasa a IV-a. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Programa disciplinei *Educație senzorială și psihomotorie* este centrată pe competențe care să contribuie la autocunoașterea și dezvoltarea personală a elevului. Acest lucru stimulează dimensiunea acțională, volitivă a personalității elevului.

Conținuturile urmăresc să ajute copilul să-și îmbunătățească motricitatea, pentru a-și dezvolta flexibilitatea gândirii, a afectivității și a voinței. Pe lângă faptul că aceste conținuturi constituie un punct de plecare în dezvoltarea motricității generale, coordonării mișcărilor, capacității de organizare a schemei corporale, a structurilor perceptiv-motrice de culoare, mărime, formă, spațialitate, temporalitate, în plus, este accentuat și aspectul esențial al desfășurării activităților psihomotrice, anume trăirea de către copii a bucuriei mișcării.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor cinci ani (clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Exersarea motricității generale și a coordonării mișcărilor**
- 2. Cunoașterea schemei corporale**
- 3. Operarea cu structurile perceptiv-motrice de culoare, mărime și formă**
- 4. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice spațiale**
- 5. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice temporale**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea motricității generale și a coordonării mișcărilor

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Exersarea mișcărilor fundamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea gestului rectiliniu („Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului,); - exersarea gestului rotativ („Melcul”, „Mosorelul, ghemul și șurubul”); - exersarea gestului polimorf (exerciții euritmice, gimnastică și dans); - dans liber; - exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțite de cântecele specifice „ Bate vântul frunzele”, „Dacă vesel se trăiește” etc.; - exersarea mersului cu ținută corectă; - exersarea ținutei corporale corecte în repaos, șezând; - exersarea ținutei corporale corecte în actul scris-cititului.
<p>1.2. Experimentarea capacităților fizice, exerciții-joc de descoperire a propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru postură; - exerciții de imitare a posturii psihopedagogului (poziții de bază: în picioare, în șezut etc.); - exerciții-joc pentru menținerea echilibrului static (jocul „Statuilor,); - exerciții pentru educarea echilibrului dinamic; - exerciții de mers pe vârfuri, pe călcâie; - exerciții de trecere peste obstacole, sărituri; - exerciții de urcare și coborâre a scârilor; - exerciții de alergare, jocuri cu mingea; - exerciții de manipulare a obiectelor (pe bază de imitație sau îndemn verbal); - exerciții pentru educarea echilibrului în treceri de la static la dinamic și invers; - exerciții senzoriale și motorii cu antrenarea progresivă a întregului corp.
<p>1.3. Exersarea respirației non-verbale și verbale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea capacității respiratorii (suflarea în instrumente muzicale, suflarea lumânării etc.); - exerciții de inspir-expir; - exerciții pentru formarea unei respirații corecte costo-diafragmale; - exerciții euritmice pentru respirație; - diferențierea respirației orale și nazale.
<p>1.4. Exersarea motricității fine</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prehensiune; - exerciții de îndoire, rupere, decupare; - încastrări, plastilină, ceară; - înșirarea mărgelilor pe ață; - exerciții de trasare a unor linii curbe, frânte; - exerciții de trasare a unor linii de la un punct la altul; - exerciții de încheiere/descheiere; - exerciții de coordonare oculo-manuală; - exerciții de înnodare/deznodare; - exerciții de rulare și răsucire a unor materiale; - exerciții de trasare a unor linii de la un punct la altul; - exerciții de prindere/aruncare cu o singură mână.

2. Cunoașterea schemei corporale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea componentelor corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru: <ul style="list-style-type: none"> • recunoașterea segmentelor propriului corp; • identificarea părților propriului corp, cât și a altei persoane; • consolidarea însușirii segmentelor propriului corp; • diferențierea corectă a părților propriului corp, cât și a altei persoane.   - joc didactic: “Îmbrăcarea păpușii”; - identificarea obiectelor de îmbrăcăminte proprii fiecărui segment corporal; - exerciții –joc de încheiere/descheiere a nasturilor, tragerea fermoarului; - reprezentarea grafică simplă a corpului uman; - exerciții pentru sesizarea corectă a poziției obiectelor în spațiu, în raport cu propriul corp; - activități practice pentru formarea reprezentării mentale a imaginii corporale, a acțiunii fiecărei părți a corpului.
<p>2.2. Exersarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții specifice pentru stabilirea mâinii dominante; - exerciții de executare a unor acțiuni diverse cu mâna dominantă (a bate toba, a arunca zarurile, a cânta la xilofon etc.); - exerciții de folosire alternativă a membrilor inferioare; - exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere (mâncăm, desenăm, lovim mingea etc.); - exerciții de orientare stânga/dreapta în raport cu schema corporală proprie și cu diferite repere; - exerciții de folosire alternativă a membrilor în activități și joc.

3. Operarea cu structurile perceptiv-motrice de culoare, mărime și formă

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Denumirea culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a culorilor primare și secundare prin discriminarea jetoanelor colorate; - exerciții de asociere a culorii cu un anumit obiect (măr-roșu, iarbă-verde, soare-galben etc.); - exerciții de sortare a obiectelor după culoare; - exerciții-joc de potrivire a culorilor.
<p>3.2. Compararea obiectelor de mărimi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a figurilor mari-mici, din lumea reală sau de pe suport imagistic; - exerciții de serie a obiectelor, după criteriul mărimii; - exerciții de desenare a unor obiecte mai mari sau mai mici; - exerciții de diferențiere a obiectelor după mărimea lor: mare-mic, lung-scurt, înalt-scund; - exerciții de comparare și ordonare a obiectelor, după criteriul mărimii.
<p>3.3. Construirea unor reprezentări spațiale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare a obiectelor naturale; - exerciții de recunoaștere și denumire a formelor geometrice simple (pătrat, cerc,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>triunghi, dreptunghi);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a figurilor geometrice prin pipăit sau folosind incastrele; - modelare de forme (corpuri) geometrice în lut sau în ceară (exemplu: casa piticului - o bilă mare se află în spatele fântânii – cilindru); - realizarea de construcții folosind forme geometrice simple (casă, barcă etc.).
<p>3.4. Manipularea de către copii a unor obiecte cu forme geometrice diferite (cu muchii sau rotunjite)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de sortare, grupare, clasificare, ordonare, identificare și numire după formă, mărime, culoare, grosime, lungime, înălțime, cantitate etc.; - identificarea formelor simple în mediul înconjurător/natural; - decuparea formelor geometrice (desen propriu); - denumirea figurilor trasate cu mâna liberă (cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi).

4. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice spațiale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Identificarea direcțiilor: sus, jos, față, spate etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru conștientizarea relațiilor spațiale dintre elev și obiecte și dintre obiecte între ele (în față-în spate, la dreapta-la stânga, sus-jos etc.); - exerciții pentru aprecierea direcțiilor și pozițiilor spațiale într-un câmp perceptiv (stânga-dreapta, înainte-înapoi, înăuntru-în afară, sus-jos etc.); - exerciții de manipulare și grupare de obiecte, cu localizare spațială; - ilustrare, povești ale culorilor, jocuri didactice, cu marcarea diferențiată în pagină a culorii (exemplu: sus - roșu, jos - verde, dreapta - galben, stânga - albastru etc.); - exerciții de parcurgere a unui traseu, cu imitarea cadrului didactic.
<p>4.2. Stabilirea poziției unui obiect în spațiu (în raport cu repere fixe date) folosind prepoziții/ adverbe de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, alături, lângă, în față, în spate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a pozițiilor simetrice; - jocuri de orientare; - jocuri de poziționare a obiectelor (stânga/dreapta, jos/sus, deasupra/sub, interior/exterior); - marcarea prin imagine proprie (desen) sau creată (desen pe tablă/planșă) a poziționării obiectelor (ex. pisica stătea pe scaun, șoricelul după ușă, mărul era sub pat) și verbalizarea corectă; - identificarea poziției diferitelor persoane și schimbarea locului prin îndemn adecvat (mers la dreapta, în față, în spate etc.); - exerciții de apreciere a distanței față de obiecte/persoane (mai aproape/mai departe).

5. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice temporale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>5.1. Înțelegerea ordinii și succesiunii unor activități cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru anticiparea efectului unei acțiuni cunoscute (ex. înțelege că elevul poate ieși la plimbare dacă e îmbrăcat, încălțat adecvat etc.); - exerciții pentru recunoașterea în imagini a succesiunii activităților zilnice; - exerciții pentru exersarea ordinii activității cotidiene; - jocuri de imitare a gesturilor cotidiene (ordinea îmbrăcatului, a așezării la masă etc.);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exersarea termenilor: întâi, prima dată, a doua oară, apoi, după aceea etc.; - exerciții de redare a unor povestiri, asociată cu ordonarea imaginilor; - exerciții de relatare a unor evenimente din experiența personală și situarea lor în timp; - exerciții de sesizare a succesiunii lunilor anului și a anotimpurilor.
<p>5.2. Însușirea în ordine a zilelor săptămânii</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice pe tema zilelor săptămânii; - jocuri cu piticii simbolici colorați diferiți în funcție de fiecare zi a săptămânii; - jocuri de ritm însoțite de cântece sau poezii pe tema zilelor săptămânii.
<p>5.3. Însușirea în ordine cronologică a anotimpurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a anotimpului prezent; - exerciții de recunoaștere pe suport imagistic a succesiunii anotimpurilor; - exerciții de asociere a anotimpurilor cu evenimentele existente în cadrul acestora.
<p>5.4. Însușirea noțiunilor de: azi, ieri, mâine</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții zilnice de stabilire a datei, a zilei curente; - exerciții de raportare la ziua precedentă și cea următoare; - activități de confecționare a unor calendare simple.
<p>5.5. Aprecierea duratei intervalelor și a pauzei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru identificarea duratei unui sunet produs de diferite instrumente muzicale; - exerciții de comparare a duratelor unor ritmuri simple realizate; - exerciții de cunoaștere a ceasului; - exerciții de cunoaștere a duratei anotimpurilor prin asocierea cu denumirea lunilor și a principalelor activități din sezonul respectiv; - exerciții de cunoaștere a datei de naștere.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Deprinderi motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Postura corporală corectă în diferite activități - Mersul corect - Mersul asociat cu respectarea indicațiilor de ritm - Alergarea cu ritmuri diferite - Aruncarea și prinderea de obiecte - Respirația costo-diafragmală corectă - Motricitatea și dexteritatea manuală
2. Schema corporală	<ul style="list-style-type: none"> - Părțile componente ale corpului uman - Diferențiere stânga-dreapta - Poziția spațială a obiectelor în raport cu propriul corp
3. Percepția culorii, mărimii și formei	<ul style="list-style-type: none"> - Culorile - Distingerea mărimii și formei obiectelor - Figuri geometrice simple - Caracterizarea și diferențierea obiectelor după culoare, mărime, formă
4. Orientare spațială	<ul style="list-style-type: none"> - Poziția spațială a obiectelor - Terminologia specifică - Direcția - Dimensiunea - Poziția spațială a obiectelor în raport cu propriul corp
5. Orientare temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Ordinea și succesiunea evenimentelor curente - Terminologia specifică noțiunilor temporale - Calendarul zilelor, lunilor, anotimpurilor - Durata intervalelor - Ceasul - Sărbătorile anului

Sugestii metodologice

Prin stimularea senzorială urmărim experimentarea bucuriei mișcării. Prin intermediul jocurilor motrice bucuria și voia bună devin motive și motivație pentru mișcarea corporală. Când un copil experimentează senzații (atinge, vede, aude, gustă, miroase etc.), el face aceasta cu întregul său corp. Experiența de sine și conștiința de sine se dezvoltă prin jocuri și activități senzoriale. Este recomandat să se acorde o atenție deosebită organizării conținuturilor sub formă de joc în cerc, iar acestea vor fi însoțite de poezii ritmate și cântece. Legătura dintre mișcările corpului și imaginile create prin cântec și vorbire ritmică formează o punte între lumea interioară a copilului și repertoriul de mișcare exterioară. Prin aceste jocuri se ordonează nu numai gama de mișcări ci se cultivă competențele sociale, de relaționare ale copilului. Se recomandă folosirea unui limbaj accesibil copiilor, precum și descrierea jocurilor sub forma unor imagini sugestive. Pentru clasa pregătitoare și clasa I imaginile create de profesor vor avea ca punct de plecare basmele și poveștile cu tâlc. Pentru clasa a II-a, imaginile sugerate de profesor vor porni de la fabule, la clasa a III-a vom folosi povești adaptate după teme biblice iar în clasa a IV-a conducem elevii pe tărâmul mitologiei. Se va pune un accent deosebit pe activitățile în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și încurajarea reciprocă. Este esențial ca regulile jocurilor să fie explicate clar, pe înțelesul copiilor.

Observarea „tonusului muscular” (hipoactivism sau hiperactivism) reprezintă un punct de plecare în procesul educațional. Structura perceptiv-motorie presupune, în primul rând, organizarea schemei corporale, care constituie punctul de plecare al organizării spațiale, cu rol important în relațiile noastre cu lumea înconjurătoare. Cunoașterea propriului corp și a trebuințelor primare reprezintă premisa în formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială.

Prin explorarea și manipularea obiectelor în cadrul jocului, copilul ajunge să înțeleagă și să aplice ideea de permanență a obiectului, descoperă atributele legate de formă, culoare, mărime și învață să localizeze un obiect, prin raportare la propriul corp/la alte obiecte etc.

Compararea, sortarea, gruparea, clasificarea obiectelor și a imaginilor au ca rezultat dobândirea și operarea cu noțiunile integratoare, noțiunile-specie și noțiunile-gen. Însușirea noțiunilor de timp pornește de la organizarea universului temporal personal al copilului, de la timpul propriu trăit subiectiv și apoi, la cunoașterea universului temporal obiectiv. Activitățile cuprind elaborarea noțiunilor de ordine cronologică și de durată. Recunoașterea, predicția și interpretarea unor ritmuri zilnice (succesiunea momentelor zilei, recunoașterea semnificației clopoțelului în pauză), ca și afișarea calendarului, a orarului săptămânal și a orarului zilei, însoțite de suport imagistic sugestiv, în scopul vizualizării permanente conduc la fixarea noțiunilor temporale elementare.

Activitățile cu caracter practic aplicativ, centrate pe manipulare obiectuală, au un rol esențial în înțelegerea, formarea și fixarea conceptului de număr. Prin exercițiu în plan obiectual și ulterior, în plan imagistic și conceptual-simbolic (după caz), copilul obține rezultate (operații logice, pre-aritmetice și folosirea numărului), care să-i permită folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (alegerea autobuzului corect, aranjarea unui anumit număr de tacâmuri la masă, folosirea banilor etc.).

Toate aceste activități nu sunt centrate doar pe atingerea unor obiective cognitive, ci au un caracter predominant de formare a deprinderilor de relaționare, autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** [https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education -a-review/](https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/) ;
4. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ELEMENTE DE MATEMATICĂ ȘI
EXPLORAREA MEDIULUI***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare**

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Elemente de matematică și explorarea mediului* face parte din aria curriculară Matematică și științe ale naturii. În alternativa educațională de pedagogie curativă ea se predă la clasa pregătitoare și are alocată o oră pe săptămână. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Maniera integrată de abordare a conținuturilor în pedagogia curativă impune corelarea interdisciplinară a anumitor aspecte comune mai multor materii școlare. Pentru a ajunge mai târziu să înțeleagă disciplinele, copilul trebuie să exploreze mai întâi universul complex din jurul său, cu mijloacele care îi stau la îndemână, iar școala e bine să-l sprijine în încercările și descoperirile personale.

Prezenta programă servește clasei pregătitoare și a fost realizată pornind de la înțelegerea unor fapte, realități și fenomene din mediul imediat, familiar copilului și își propune să contribuie la perfecționarea percepției senzoriale, la dobândirea unei reprezentări corecte asupra realității fizice și la formarea unor competențe de bază care vor fi apoi aprofundate începând cu clasa I.

Temele propuse acordă o deosebită importanță modului în care se formează primele noțiuni de calcul aritmetic și permit formarea la elevi a unor capacități de observare, identificare a unor fenomene naturale, de stabilire a unor corelații dintre organism și mediu. Studiul elementelor de matematică contribuie la perfecționarea percepției senzoriale, la dobândirea unor reprezentări corecte asupra realității fizice și la formarea noțiunilor de bază privind măsurarea și măsurile.

Cadrul didactic are libertatea de a căuta și de a aplica metode adecvate particularităților psihice și individuale ale elevilor.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul unui an școlar la clasa pregătitoare;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii**
- 2. Utilizarea numerelor în calcule matematice elementare**
- 3. Organizarea datelor în scopul rezolvării de probleme**
- 4. Manifestarea curiozității pentru fenomene/ relații din mediul înconjurător**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea unor obiecte din mediul ambiant, după o proprietate comună (culoare, formă etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de grupare a obiectelor după criteriul culoare; - exerciții de grupare a obiectelor după criteriul formei; - participarea la jocuri ritmice.
<p>1.2. Stabilirea poziției unui obiect în spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziționarea obiectelor în spațiu (sus/jos, dreapta/stânga, în față/în spate etc.), în raport cu propria persoană și cu alte obiecte; - identificarea unor obiecte/persoane în funcție de poziția lor spațială („Cine vorbește în spatele tău?”, „Unde este așezat covorul?” etc.); - participarea la jocuri de mișcare, de orientare.
<p>1.3. Recunoașterea și numirea cifrelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea cifrelor de la 0 la 9; - construirea cifrelor din plastilină, sfoară, aluat etc.; - scrierea cifrelor cu degetul pe masă, în nisip, în aer etc.; - audierea de povești conținând repetitiv formule numerice sau de numărare (ex. „Capra cu trei iezi”, „Punguța cu doi bani”, „Albă ca zăpada”, „Cele douăsprezece castele”, „Cei trei ursuleți” etc.); - participarea la jocuri ritmice și de euritmie.

2. Utilizarea numerelor în calcule matematice elementare

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea capacității de a număra până la 12</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri cu text, melodie și ritm, având ca tematică numerația până la 12; - participarea la jocuri de estimare a numărului de obiecte din mediul înconjurător; - jocuri de ritm pentru exersarea numerației în intervalul 1-12.
<p>2.2. Estimarea numărului de obiecte dintr-o mulțime și verificare, prin numărare a estimării făcute</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de estimare a distanțelor cu ajutorul pasului; - gruparea și regrouparea obiectelor după diferite criterii: mai multe, mai puține, tot atâtea etc.; - utilizarea degetelor, poeziilor și cântecelor pentru însușirea numărării; - exerciții de ritm executate în grupuri mici de elevi sau perechi pentru exersarea numărării.

3. Organizarea datelor in scopul rezolvării de probleme

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Explorarea unor modalități de a compune numerele până la 12</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunerea numerelor până la 12, cu suport concret; - exerciții de compunere cu folosirea de obiecte naturale; - jocuri ritmice de exersare a compunerilor; - dramatizări simple cu exerciții de compunere prin alăturarea grupurilor mici de elevi.
<p>3.2. Explorarea unor modalități de a descompune numerele până la 12</p> <ul style="list-style-type: none"> - descompunerea numerelor până la 12, cu suport concret; - exerciții de descompunere cu folosirea de obiecte naturale; - jocuri ritmice de descompunere a numerelor până la 12; - dramatizări simple cu teme de descompunere din întreg în grupuri mici de elevi.

4. Manifestarea curiozității pentru fenomene/ relații din mediul înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Observarea unor fenomene, evenimente din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea unor fenomene ale naturii, în situații reale sau din imagini; - observarea unor modificări apărute în viața omului, animalelor, plantelor, în funcție de anotimp; - identificarea părților componente ale corpului uman, ale animalelor, ale plantelor; - identificarea simțurilor și utilizarea lor în explorarea mediului înconjurător; - participarea la jocuri cu text, melodie și ritm cu diverse tematici.
<p>4.2. Manifestarea grijii pentru un mediu înconjurător curat și prietenos</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol; - dramatizări simple pe teme de îngrijirea mediului; - activități tematice realizate în mediul înconjurător; - vizite la grădină botanică, grădina zoologică etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Elemente pregătitoare înțelegerii unor concepte matematice	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea spațială - Gruparea de obiecte după anumite criterii (culoare, mărime, formă) - Exemple practice pentru formarea ideii de corespondență între grupe, mulțimi de obiecte - Aprecierea și compararea globală a elementelor unor grupe - Scrierea semnelor grafice necesare începerii activității de scriere - Formarea de mulțimi prin corespondență
2. Numerele naturale în centrul 0 – 12	<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea, compararea, ordonarea numerelor - Scrierea și citirea numerelor - Compunerea/descompunerea numerelor - Adunarea și scăderea numerelor naturale până la 12
3. Biodiversitate și fenomene ale naturii	<ul style="list-style-type: none"> - Părțile componente ale animalelor, plantelor - Modul de hrănire - Medii de viață
4. Corpul omenesc	<ul style="list-style-type: none"> - Simțurile și rolul lor
5. Îngrijirea mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Efectele intervenției omului asupra mediului înconjurător - Cum putem proteja mediul înconjurător

Sugestii metodologice

Introducerea elementelor de matematică și explorarea mediului reprezintă o punte între două trepte de vârstă, trecerea de la perioada preșcolară la vârsta școlară. Educația elevilor în grădiniță este diferită, prin conținut și metodă, de educația din școală; ea trebuie concepută ca spațiu de formare de sine stătător, pentru a crea o bază potrivită pentru dezvoltarea corporală, spirituală și sufletească a copilului. Introducerea numerelor se face întotdeauna prin exemple semnificative din natură, conducând implicit la explorarea și cunoașterea mediului (Soarele și Luna pentru 2, trifoilul pentru 3, cele patru membre pentru 4, degetele pentru 5 etc.).

Folosirea materialelor naturale pentru numărare și calcule simple (castane, fructe, sâmburi, boabe, fructe uscate sau comestibile) reprezintă prilejul de a le observa și a stabili de unde provin și la ce folosesc oamenilor sau animalelor în viața de zi cu zi. În clasa pregătitoare, principiul fundamental pentru învățare și evoluție a copilului nu îl reprezintă obiectivul cognitiv (științific), ci învățarea intuitivă, care pornește de la observare, de la concret. Copiii vor privi bucuroși spre perioada de școală dacă acum le este permis să trăiască jocul, adesea nestructurat, jucat după regulile stabilite de ei. Jocul este baza care dezvoltă ulterior curiozitatea de cunoaștere, dorința de explorare și motivația elevului.

Matematica implică ritm, prin urmare învățarea acesteia începe cu stimularea ritmului prin diferite exerciții de mers și bătăi din palme. Exerciții ale degetelor, poezii și cântece sunt folosite pentru învățarea numerelor. Elevul învață să scrie numerele, să recunoască cantitățile, să cunoască succesiunea numerelor prin diferite jocuri și bătăi ale palmelor, iar învățarea acestora este strâns legată de formarea ritmului. De aceea

numărarea până la 12, în clasa pregătitoare se învață ținându-se cont de ritmul anului (cele 12 luni).

În cadrul acestei discipline, elementele de matematică și cunoașterea mediului se îmbină în mod echilibrat. Copilul trebuie stimulat pentru cunoașterea propriului corp iar explorarea mediului înconjurător prin intermediul tuturor simțurilor este cea mai bună modalitate de a lua contact cu ceea ce este în afară.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/> ;
4. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/ .

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE MATEMATICĂ

Învățământ special primar

Clasa I – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Alternativa educațională de pedagogie curativă își propune să asigure dezvoltarea plenară a personalității elevului, în raport cu aptitudinile și capacitățile sale și nu cu aspectele deficitare. Cu alte cuvinte vom lua întotdeauna în considerare punctele tari ale elevului și nu aspectele negative, deficitare. Studiul elementelor de matematică contribuie la dezvoltarea percepției senzoriale, la dobândirea unor reprezentări corecte asupra realității și la formarea competențelor de bază privind calculul aritmetic, sau măsurarea.

Conturarea conținuturilor și obiectivelor pentru copiii din ciclul primar sunt în concordanță cu nevoile și caracteristicile lor fundamentale de dezvoltare din această etapă astfel încât asimilarea să fie integrată într-un parcurs echilibrat, sprijinind dezvoltarea copiilor. Acest lucru presupune o abordare unitară în care se vor regăsi, alături de conținut matematic și aspecte privind explorarea mediului, dezvoltarea personală, comunicarea, artele vizuale și mișcare. În mod evident, matematica este legată de gândire și de logică, dar abordarea elementelor de matematică în pedagogia curativă, se face și prin intermediul acțiunii, voinței și motivației. Psihopedagogul acordă o mare importanță modului în care se formează primele noțiuni de matematică, fiind atent la consolidarea și evoluția acestora. Activitatea cu numerele naturale este întotdeauna centrată în pedagogia curativă pe aspectul său practic. Se vor selecta acele conținuturi care în ajută pe elev în viața de zi cu zi.

Disciplina *Elemente de matematică* face parte din aria curriculară Matematică și științe ale naturii. În alternativa educațională de pedagogie curativă, la ciclul primar, ea se predă la clasele I-IV și are alocată o oră pe săptămână la clasa I și la clasa a II-a, urmând ca la clasa a III-a și a IV-a să fie cuprinse 2-3 ore/săptămână pentru această materie. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Temele propuse permit formarea capacităților de observare, identificare a unor fenomene naturale, de stabilire a unor corelații dintre organism și mediu. Psihopedagogul are libertatea de a căuta și de a aplica metode adecvate particularităților psihice și individuale ale elevilor.

Conținuturile programei, indiferent de complexitatea lor și operațiile matematice vor fi introduse de psihopedagog sub formă de poveste: „un țăran a făcut o roată mare de cașcaval. El a tăiat-o în zece bucăți. Trei bucăți le-a dat vecinului și pe una o mănâncă el la cină. Câte bucăți i-au rămas de vândut la piață?”. Iată un exemplu de exercițiu care operează cu operații aritmetice de bază și care poate fi folosit în ciclul primar. În funcție de nivelul de înțelegere al elevilor, psihopedagogul va imagina și va crea exerciții cu grad de dificultate diferit. Scopul este acela de a oferi elevilor sens și înțelegere în parcurgerea temelor din această disciplină.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul unui an școlar în fiecare din clasele I – IV;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii**
- 2. Explorarea/investigarea și rezolvarea de probleme**
- 3. Manifestarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea matematicii în contexte variate**

CLASA I – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Utilizarea conceptelor specifice matematicii**

Clasa I – Clasa a IV-a
<p>1.1. Valorificarea matematică a mulțimilor de obiecte din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a obiectelor prezente în câmpul perceptiv, izolat sau în grupe, prin modalitate acțională, ludică, asociere obiect–cuvânt; - exerciții de comparare și grupare a obiectelor.
<p>1.2. Identificarea unor obiecte din mediul ambiant după proprietatea comună (culoare, formă, dimensiune)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a culorilor fundamentale; - exerciții de grupare după criteriul culoare („Am aceeași culoare”); - exerciții de identificare și denumire a formelor geometrice (dreptunghi, pătrat, triunghi, etc.); - exerciții de grupare după criteriul formei („Am aceeași formă”); - exerciții de comparare a dimensiunilor cu achiziția termenilor (mare, mijlociu, mic).
<p>1.3. Realizarea grafică a elementelor pregătitoare scrierii cifrelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții grafice premergătoare pentru scriere - liniuța verticală, orizontală, oblică spre dreapta, oblică spre stânga, ovalul .
<p>1.4. Cunoașterea și utilizarea semnificației poziției cifrelor în formarea unui număr natural mai mic decât 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare a numerelor naturale, punând în evidență sistemul pozițional de scriere a cifrelor; - exerciții de numărare cu start și pași dați crescător și descrescător, cu și fără sprijin în obiecte și desene; - exerciții de grupare și regrupare a obiectelor în funcție de pasul numărării; - jocuri de numărare cu obiecte în care grupuri de câte 10 numere se înlocuiesc cu alt obiect.
<p>1.5. Scrierea, citirea, compararea, ordonarea numerelor naturale în concentrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare, prin obiecte sau desene sugestive, a numerelor învățate; - exerciții de ordonare a numerelor utilizând modele semnificative (figuri geometrice, de poziționare, numărătoarea pozițională).
<p>1.6. Efectuarea de adunări și scăderi cu numere mai mici decât 100, în scris și oral</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere fără și cu trecere peste ordin în concentrul 1-100; - exerciții de sesizare a legăturilor între adunarea și scăderea numerelor naturale; - exerciții de efectuare a probei; - efectuarea de succesiuni de calcule mentale cu numere din concentrul 0–10 pe principiul „preluarea ștafetei” implicând întreg colectivul clasei.
<p>1.7. Efectuarea de înmulțiri și împărțiri în concentrul 1-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere repetată, în concentrul 1 – 100; - efectuarea de numărări având startul și pasul numărării (din 2 în 2, din 3 în 3, etc.), ajungându-se la efectuarea de operații de înmulțire; - exerciții de înmulțire prin adunări repetate, în concentrul 1 – 100; - jocuri ritmice.

Clasa I – Clasa a IV-a
<p>1.8. Recunoașterea formelor plane, identificarea și descrierea proprietăților simple ale unor figuri geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de decupare a unor figuri desenate; - exerciții de recunoaștere a formelor desenate la obiectele din mediul înconjurător; - exerciții de desenare a formelor plane cu șablon sau/și cu mâna liberă; - exerciții de sortare a obiectelor după forma lor.
<p>1.9. Cunoașterea unităților de măsură standard pentru lungime, capacitate, masă, timp și unități monetare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de măsurare cu palma, creionul, paharul; - exerciții de ordonare a unor obiecte date, în funcție de lungimea, grosimea, întinderea sau forma lor; - exerciții de plasare în timp a unor evenimente; - exerciții de ordonare a unor imagini în funcție de succesiunea derulării lor în timp; - exerciții de citire a ceasului.

2. Explorarea/investigarea și rezolvarea de probleme

Clasa I – Clasa a IV-a
<p>2.1. Estimarea numărului de obiecte dintr-o mulțime și verificarea, prin numărare, a estimării făcute</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc de estimare a distanțelor cu ajutorul pasului; - jocuri de estimare a numărului de obiecte din mediul înconjurător; - exerciții de degete, poezii și cântece folosite pentru învățarea numărului.
<p>2.2. Citirea și scrierea cifrelor romane I-X, respectând proporția și forma elementelor grafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere a cifrelor romane I-X; - jocuri didactice cu cifrele romane I-X.
<p>2.3. Citirea și scrierea corectă a numerelor 0-24 izolat, într-un șir descrescător sau crescător, respectând proporția, forma elementelor grafice, spațializarea, așezarea corectă în pagina caietului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a grupului de obiecte formate din „n” obiecte; - exerciții de corespondență element cu element (obiect cu obiect) între două mulțimi de obiecte de aceeași natură („Pune tot atât”, „Desenează tot atât”); - exerciții de numărare din 1 în 1 cu și fără, sprijinul unor obiecte sau desene.
<p>2.4. Explorarea modalităților de a compune și a descompune numerele în centrul 0-24</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc de grupare a obiectelor mulțimii în două submulțimi ; - exerciții – joc de grupare a obiectelor din două submulțimi într-o singură mulțime.
<p>2.5. Explorarea modalităților de descompunere a numerelor naturale mai mici decât 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descompunere a numerelor naturale pe baza operației de adunare (cu sprijin concret); - exerciții de identificare și aplicare a unor reguli pentru efectuarea adunărilor și scăderilor.
<p>2.6. Descoperirea și utilizarea de corespondențe simple și succesiuni de obiecte sau numere asociate după reguli date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare a unor șiruri de numere ordonate după o anumită regulă; - exerciții de adunare cu același număr.
<p>2.7. Rezolvarea problemelor de tipul $a + b = ?$, $a - b = ?$</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a situațiilor concrete sau a expresiilor care presupun

Clasa I – Clasa a IV-a
efectuarea operațiilor aritmetice elementare; - exerciții de identificare a cuvintelor care sugerează operații matematice.

3. Manifestarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea matematicii în contexte variate

Clasa I – Clasa a IV-a
3.1. Verbalizarea în mod constant a operațiilor efectuate cu mulțimile (grupele) de obiecte - jocuri didactice cu expresii matematice; - poezii-numărători.
3.2. Manifestarea disponibilităților și a plăcerii de a utiliza grupe (mulțimi) de obiecte și numere - jocuri cu numere – traducerea prin ritmuri a unor configurații numerice; - jocuri didactice.
3.3. Exprimarea clară și concisă a semnificației calculelor făcute în rezolvarea unei probleme - exerciții de transpunere a unor enunțuri simple din limbajul cotidian în limbaj matematic; - exerciții de transpunere a unor enunțuri simple din limbajul matematic în limbaj de zi cu zi.
3.2. Manifestarea interesului pentru rezolvarea unor probleme practice prin metode matematice - rezolvări de probleme cu una, două operații; - jocuri în grup.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I – Clasa a IV-a
1. Elemente pregătitoare pentru înțelegerea conceptului de număr natural	<ul style="list-style-type: none"> - Mulțimi de obiecte - Corespondență între grupe, mulțimi de obiecte - exemple practice - Clasificarea obiectelor după formă, culoare și dimensiune - Aprecierea și compararea globală a elementelor unor grupe - Scrierea semnelor grafice necesare începerii activității de scriere
2. Scrierea și citirea cifrelor romane (I – X)	<ul style="list-style-type: none"> - Formare - Scriere - Citire
3. Scrierea și citirea numerelor naturale (0 - 24)	<ul style="list-style-type: none"> - Formare - Scriere - Citire - Comparare - Ordonare
4. Adunarea și scăderea numerelor naturale până la 24	<ul style="list-style-type: none"> - Introducerea operațiilor de adunare și scădere, pornind de la întreg - Adunarea și scăderea numerelor naturale până la 24 fără trecere peste ordin
5. Numere naturale în centrul 1-100	<ul style="list-style-type: none"> - Formare - Scriere - Citire - Comparare - Ordonare
6. Operații cu numere naturale în centrul 1-100	<ul style="list-style-type: none"> - Adunarea și scăderea numerelor naturale fără și cu trecere peste ordin - Terminologia specifică: termen, sumă, „cu atât mai mult”, „cu atât mai puțin” - Înmulțirea numerelor naturale folosind adunarea repetată de termeni egali - Terminologia specifică: factor, produs, „de atâtea ori mai mare” - Împărțirea numerelor folosind scăderea repetată și relația cu înmulțirea - Terminologia specifică: factor, produs, „de atâtea ori mai mic” - Evidențierea unor proprietăți ale adunării și înmulțirii cu ajutorul obiectelor și al reprezentărilor, fără a folosi terminologia - Probleme care se rezolvă cu ajutorul unei operații
7. Elemente intuitive de geometrie	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice: dreptunghi, pătrat, cerc, triunghi
8. Măsurări folosind etaloane neconvenționale	<ul style="list-style-type: none"> - Etaloane neconvenționale: palma, cotul, pasul, prăjina, etc.

Domenii de conținut	Clasa I – Clasa a IV-a
9. Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Unități pentru lungime: metrul - Unități pentru capacitate: litrul - Unități pentru masă: kilogramul - Unități pentru timp: ora, minutul, ziua, săptămâna, luna, anul - Monede și bancnote

Sugestii metodologice

Matematica implică ritm, de aceea învățarea acesteia începe cu stimularea ritmului prin diferite exerciții de mers și bătăi din palme. Pentru învățarea numerelor naturale sunt folosite exerciții ale degetelor sau poezii.

Având în vedere complexitatea și importanța noțiunilor matematice, se recomandă abordarea acestora sub mai multe aspecte, atât calitative cât și cantitative. Numerele naturale apar într-un proces de frângere a unității. Aspectul individual-calitativ este pus în evidență prin orientarea atenției copilului asupra însușirilor obiectelor observate care pot contribui la caracterul arhetipal al numerelor. Această prezență activă în realitate a numerelor conduce apoi, prin scrierea lor la noțiunea de cifră – ca imagine a calității numerelor. Aspectul ordinal-ritmic apare în cadrul procesului de numărare, accentul căzând acum pe cantitate. Aspectul cardinal este prezentat inițial prin calculul cu obiecte concrete. Aspectul de cifră (mod de scriere) este ultima etapă în prezentarea numerelor naturale.

În primele clase primare, copilul învață să scrie numerele (0-24), să recunoască cantitățile, să cunoască succesiunea numerelor prin diferite jocuri și bătăi ale palmelor. Sunt introduse, în cadrul acestui nivel și operațiile de adunare și de scădere, însă pornind de la întreg, cu sesizarea calităților diferite ale celor două operații (de ex. $5=1+4$ sau $5=2+3$ sau $5=4+1$).

În clasa a III-a și în clasa a IV-a, prin exerciții de adunare și scădere repetată este învățată tabla înmulțirii și a împărțirii, precum și toate metodele de calcul, începând de la întreg. Predarea este însoțită de jocuri și întărită de demonstrație cu material intuitiv. Tot acum, se exersează și calculul mintal. Se introduc unitățile de măsură, la început cele non standard, apoi cele standard, pentru lungime, capacitate, masă, timp și bani, precum și elementele de geometrie. Mai întâi elevii se familiarizează cu echipamentul folosit în geometrie: liniar, compas, apoi desenează triunghiuri, pătrate, cercuri, folosind echipamentul geometric și învață despre aceste concepte.

La fel cum precizăm în prezentarea acestei programe, conținuturile disciplinei indiferent de complexitatea lor vor fi introduse de psihopedagog sub formă de poveste: „un țăran a făcut o roată mare de cașcaval. El a tăiat-o în zece bucăți. Trei bucăți le-a dat vecinului și pe una o mănâncă el la cină. Câte bucăți i-au rămas de vândut la piață?” iar apoi complexitatea poate crește: „La piață era mare înghesuială. Patru doamne au cumpărat imediat câte o bucată de cașcaval. Fiecare doamnă are acasă câte patru copii și un soț cărora le place mult cașcavalul. Câți oameni mănâncă cu plăcere cașcaval dacă luăm împreună cele patru familii?”. Gradul de complexitate poate crește și mai mult dacă nivelul clasei o permite: „Un băiat flămând i-a furat țăranului o bucată de cașcaval iar un câine o altă bucată. După o vreme, copilul frământat de remușcări s-a întors și a dat țăranului bucata furată înapoi. Țăranul a împărțit bucata de cașcaval cu el. Câinele însă nu s-a mai întors. Câte bucăți de cașcaval i-au mai rămas țăranului?” sau „haideți să ne gândim la toți cei care au mâncat din cașcavalul cel gustos. Câți au fost de fapt?”. Observăm astfel cum cele patru operații aritmetice de bază sunt luate împreună. Este important să vedem cifrele ca parte a unui întreg iar acest lucru poate fi explicat la clasă în diverse moduri: prin același segment care este împărțit, printr-un regat pe care regele îl împarte între fiii lui etc. Acesta este de fapt modul analitic, descris mai sus și care stimulează activitatea creatoare. Conceptele nu sunt abstracte ci fac parte din exemple pline de sens și semnificație.

Evoluția în cadrul orelor de matematică, este surprinsă de către cadrul didactic în caracterizarea generală a elevului, caracterizare ce reflectă progresul său pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment a unor informații. Înregistrarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi

printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală. În pedagogia curativă, conceptul predat nu reprezintă un scop în sine care trebuie atins de pedagog și de elev. Întrebările care trebuie să fie mereu prezente în mintea dascălului sunt – **La ce îl ajută pe elev să știe asta?, La ce o poate folosi în viața de zi cu zi?** Astfel, conceptele predate devin un mijloc de relaționare cu lumea și cu sine.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „*Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner*”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „*Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj;
3. ***<https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/>;
4. ***https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Claudia-Carmen Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Alternativa educațională de pedagogie curativă își propune să asigure dezvoltarea plenară a personalității elevului, în raport cu aptitudinile și capacitățile sale și nu cu aspectele deficitare. Cu alte cuvinte vom lua întotdeauna în considerare punctele tari ale elevului și nu aspectele negative, deficitare. Studiul elementelor de matematică început în clasele primare va continua și în gimnaziu contribuind la dezvoltarea percepției senzoriale, la dobândirea unor reprezentări corecte asupra realității și la formarea competențelor de calcul aritmetic, sau măsurarea.

Conturarea conținuturilor și obiectivelor pentru elevii din ciclul gimnazial urmează nevoile și caracteristicile lor fundamentale de dezvoltare din această etapă astfel încât asimilarea să fie integrată într-un parcurs echilibrat, sprijinind dezvoltarea și independența lor. Acest lucru presupune o abordare unitară în care se vor regăsi, alături de conținut matematic și aspecte privind explorarea mediului, dezvoltarea personală, comunicarea, artele vizuale și mișcarea. Și în ciclul gimnazial abordarea elementelor de matematică în pedagogia curativă, se face și prin intermediul acțiunii, voinței și motivației și se urmărește creșterea gradului de complexitate și consolidarea logicii și aplicabilității cunoștințelor dobândite. Psihopedagogul acordă o mare importanță modului în care se consolidează noțiunile de matematică, fiind atent la evoluția și la punerea lor în practică. Activitatea cu numerele naturale este întotdeauna centrată în pedagogia curativă pe aspectul său practic. Se vor selecta acele conținuturi care îl ajută pe elev în viața de zi cu zi.

Disciplina *Elemente de matematică* face parte din aria curriculară Matematică și științe ale naturii. În alternativa educațională de pedagogie curativă, la ciclul gimnazial, ea se predă la clasele V-X și are alocate 2-3 ore/săptămână. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Conținuturile programei, indiferent de complexitatea lor, operațiile matematice vor fi introduse de psihopedagog sub formă de poveste exemple practice. Cel mai important lucru în predarea matematicii la ciclul gimnazial este înțelegerea de către elevi a faptului că accesul pe piața muncii în diverse profesii este ușurat de cunoștințele matematice de bază. În funcție de nivelul de înțelegere al elevilor, psihopedagogul va imagina și va crea exerciții cu grad de dificultate diferit. Scopul este acela de a oferi elevilor sens și înțelegere în parcurgerea temelor din această disciplină.

Psihopedagogul are libertatea de a căuta și de a aplica metode adecvate particularităților psihice și individuale ale elevilor.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul unui an școlar (la clasele V-X);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice matematicii**
- 2. Explorarea/investigarea și rezolvarea de probleme**
- 3. Manifestarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea matematicii în contexte variate**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Utilizarea conceptelor specifice matematicii**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Cunoașterea și utilizarea semnificației poziției cifrelor în formarea unui număr natural pana la ordinul milioaneleor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare a numerelor, punând în evidență sistemul pozițional de scriere a cifrelor; - exerciții de numărare cu start și pași dați, crescător și descrescător, cu sau fără sprijin în obiecte sau desene; - exerciții de scriere a unui număr ca sumă de produse în care unul din factori este 10, 100, 1000; - jocuri de numărare cu obiecte în care grupurile de câte 10, 100, 1000 se înlocuiesc cu un alt obiect.
<p>1.2. Compararea, ordonarea numerelor naturale în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a numerelor naturale în centrul 0-1000; - exerciții de ordonare a numerelor utilizând modele semnificative (de poziționare, figuri geometrice, numărare pozițională etc.).
<p>1.3. Utilizarea fracțiilor pentru a exprima subdiviziuni ale întregului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de desenare, decupare, hașurare, colorare sau modelare pentru introducerea noțiunii de fracție; - exerciții de scriere și de citire a unei fracții; - exerciții de comparare și de ordonare a fracțiilor, utilizând cat mai multe metode.
<p>1.4. Înțelegerea semnificației operațiilor aritmetice și utilizarea algoritmilor de calcul pentru adunare, scădere, înmulțire și împărțire</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de calcul cu numere naturale urmărind respectarea ordinii efectuării operațiilor; - exerciții de observare a legăturilor dintre operațiile cu numere naturale; - efectuarea probei.
<p>1.5. Recunoașterea formelor plane și spațiale, identificarea și descrierea proprietăților simple ale unor figuri geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a interiorului și exteriorului unei figuri; - exerciții de identificare și numire a elementelor constitutive ale figurilor geometrice plane; - exerciții de reprezentare a figurilor geometrice plane prin desen și notarea lor; - exerciții de realizare a corpurilor geometrice (din carton și alte materiale).
<p>1.6. Recunoașterea unităților de măsură standard pentru lungime, capacitate, masă, timp și unități monetare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de măsurare și comparare; - exerciții de utilizare a instrumentelor și a unităților de măsură potrivite pentru efectuarea unor măsurători; - exerciții de recunoaștere a conturului și a suprafeței pentru o formă geometrică dată; - exerciții de determinare a perimetrelor poligoanelor prin măsurare și calcul; - exerciții de plasare în timp a unor evenimente; - schimburi echivalente cu monede și bancnote; - exerciții de comparare a sumelor de bani.

2. Explorarea/investigarea și rezolvarea de probleme

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Explorarea modalităților de descompunere a numerelor naturale utilizând oricare dintre operațiile învățate sau combinații ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descompunere a numerelor naturale pe baza operațiilor de adunare, scădere, înmulțire, împărțire (cu sau fără sprijin); - exerciții de aplicare a unor reguli și scheme pentru efectuarea adunărilor, scăderilor, înmulțirilor și împărțirilor; - exerciții cu operațiile matematice realizate cu ajutorul unor elemente naturale (castane, fructe etc.); - exerciții cu operații matematice realizate prin dramatizări simple (ex: împăratul care își împarte regatul).
<p>2.2. Identificarea și recunoașterea de corespondențe simple și succesiuni de numere sau acțiuni, după reguli date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare a unor șiruri numerice ordonate după o regulă anume.
<p>2.3. Utilizarea practică a corespondențelor și a succesiunilor de numere sau acțiuni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ritmice de adunare și înmulțire cu același număr; - exerciții de adunare și înmulțire cu același număr cu folosirea unor materiale naturale.
<p>2.4. Folosirea simbolului „?” pentru a pune în evidență numere necunoscute în rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvări de exerciții variate care solicită aflarea unui număr necunoscut; - dramatizări simple pentru înțelegerea concretă a unor necunoscute în situație.
<p>2.5. Rezolvarea problemelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a situațiilor concrete sau a expresiilor care presupun efectuarea uneia dintre operațiile învățate; - exerciții de transpunere a unei situații-problemă în limbaj matematic; - exerciții de analiză a unor probleme: identificarea datelor și a necunoscutelor; identificarea operațiilor prin care se ajunge la rezolvare; - exerciții de identificare a cuvintelor care sugerează operații aritmetice.

3. Manifestarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea matematicii în contexte variate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Exprimarea orală a demersului parcurs în rezolvarea unei probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a unor metode simple pentru a figura pe scurt datele unei probleme; - exerciții de utilizare a unor metode simple pentru a figura pe scurt pașii de rezolvare a unei probleme; - exerciții simple de sortare a datelor cunoscute și a celor necunoscute dintr-o problemă;
<p>3.2. Manifestarea interesului pentru rezolvarea unor probleme practice prin metode matematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvări de probleme cu suport practic; - rezolvări de probleme prin dramatizări simple; - rezolvări de probleme prin exerciții ritmice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Numere naturale	<ul style="list-style-type: none"> - Formare, clase (unități, mii, milioane), ordine - Scriere - Citire - Comparare - Ordonare
2. Operații cu numere naturale în centrul 1-1000	<ul style="list-style-type: none"> - Adunarea și scăderea numerelor naturale fără și cu trecere peste ordin - Terminologia specifică: termen, sumă, scăzut, scăzător, diferență, „cu atât mai mult”, „cu atât mai puțin” - Înmulțirea numerelor naturale folosind adunarea repetată de termeni egali - Terminologia specifică: factor, produs, „de atâtea ori mai mare” - Înmulțirea unui număr cu 10, 100 și 1000 - Înmulțirea când unul din factori este o sumă - Înmulțirea numerelor naturale când unul din factori are cel mult două cifre - Împărțirea la un număr de o cifră, diferit de zero - Împărțirea la 10, 100, 1000 - Ordinea efectuării operațiilor - Probleme care se rezolvă prin cel mult două operații
3. Frații	<ul style="list-style-type: none"> - Noțiunea de fracție - Frații egale, reprezentări prin desen - Frații echiunitare, subunitare, supraunitare - Compararea fracțiilor - Adunarea și scăderea fracțiilor cu același numitor
4. Elemente intuitive de geometrie	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice: punct, segment, drepte paralele, drepte perpendiculare poligon, unghi, triunghi - Patrulater speciale: pătrat, dreptunghi, romb, paralelogram, trapez, deltoid - Perimetrul, perimetrul dreptunghiului și al pătratului - Aria, aria dreptunghiului și a pătratului - Corpuri geometrice: cubul, sfera, piramida, prisma, cilindrul, conul – observare și construire
5. Unități de măsură	<ul style="list-style-type: none"> - Unități pentru lungime: metrul, multiplii și submultiplii - Unități pentru capacitate: litrul, multiplii și submultiplii - Unități pentru masă: kilogramul, multiplii și submultiplii - Unități pentru timp: ora, minutul, ziua, săptămâna, luna, anul, deceniul, secolul, mileniul - Monede și bancnote

Sugestii metodologice

Așa cum specifică și programa pentru ciclul primar, matematica implică ritm, de aceea învățarea acesteia începe cu stimularea ritmului prin diferite exerciții de mers și bătăi din palme. Acestea sunt consolidate prin activități specifice și în ciclul gimnazial. Ceea ce este mereu în atenția psihopedagogului este caracterul practic al elementelor predate.

În ciclul gimnazial se reiau conținuturile de la nivelul anterior și se adaugă o serie de alte noutăți. Astfel se învață modalitatea de calcul al perimetrului și ariei dreptunghiului și a pătratului, folosind obiecte cu aceste forme, cât și instrumente adecvate. Profesorul va utiliza întotdeauna forme și metode practice pentru abordarea acestor noțiuni abstracte. Se studiază și formele geometrice solide, ca și concepte. Elevii le desenează și le confecționează din carton sau alte materiale, după măsurători. Pentru cei mai mulți dintre noi, noțiunile de geometrie se leagă de șiruri lungi și dificile de demonstrații. Desenul formelor geometrice însă, construcțiile lor așa cum sunt realizate în pedagogia curativă, permit „trăirea” geometriei înainte de a „demonstra” ceva în cadrul ei. Astfel geometria devine o expediție de descoperire într-o lume de forme de o bogăție pur și simplu nemărginită. E posibil ca pe tot parcursul ciclului gimnazial aceste teme să rămână în întregime în domeniul intuitiv, concret iar acest lucru nu este o problemă. Se va trece la demonstrații simple doar dacă nivelul dezvoltării elevilor permite acest lucru, doar dacă ei se află în etapa în care pot înțelege cauzalitatea și abstractizarea.

Un alt element deosebit de important este introducerea fracțiilor. Ele sunt prezentate ca subdiviziuni ale unui întreg. La început elevii vor face acțiuni concrete, practice de a împărți în părți egale pâinea, mărul, tortul și alte lucruri. Apoi intuitiv, vor consolida aceste lucruri prin desene, hașurare, colorare sau decupare. Și în acest domeniu, demonstrarea, abstractizarea este mai puțin importantă decât operarea cât mai practică cu aceste noțiuni.

Putem spune că predarea matematicii este compusă din momente de exercițiu și de orientare. În paralel cu învățarea prin exersare a rezolvării problemelor, discuțiile orientative permit o înțelegere a felului în care legile matematice sunt prezente în natură și în ființa umană.

Evoluția în cadrul orelor de matematică, este surprinsă de către cadrul didactic în caracterizarea generală a elevului, caracterizare ce reflectă progresul său pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment a unor informații. Înregistrarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală. În pedagogia curativă, conceptul predat nu reprezintă un scop în sine care trebuie atins de pedagog și de elev. Întrebările care trebuie să fie mereu prezente în mintea dascălului sunt – **La ce îl ajută pe elev să știe asta?, La ce o poate folosi în viața de zi cu zi?** Astfel, conceptele predate devin un mijloc de relaționare cu lumea și cu sine.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/> ;
4. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/.

Grup de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu DAMIAN, Coordonator Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Claudia-Carmen Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CUNOȘTINȚE DESPRE OM ȘI MEDIU

**Învățământ special
Clasa a III-a – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă, disciplina școlară *Cunoștințe despre om și mediu* se înscrie în aria curriculară Matematică și științe ale naturii și se predă atât la ciclul primar cât și la cel gimnazial. La ciclul primar această disciplină se predă la clasele a III-a și a IV-a, cu o alocare de 1 oră/săptămână. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Această programă a fost realizată pornind de la înțelegerea unor fapte, realități și fenomene din viața de zi cu zi a elevilor și are ca obiectiv trezirea curiozității, și interesului pentru cunoștințe referitoare la om și mediul înconjurător. Temele tratează informații practice despre lumea înconjurătoare despre viața și organizarea plantelor și animalelor, despre procesele și transformările cele mai importante care au loc în mediul sau despre sistemele de organe din corpul uman etc. Exemplele de activități de învățare sunt gândite în raport cu nevoile de dezvoltare și înțelegere ale elevilor din ciclul primar și se constituie într-o bază pentru această disciplină.

În ciclul primar se are în vedere formarea capacităților de observare, identificare sau localizare a unor fenomene naturale și geografice de recunoaștere a plantelor, animalelor, precum și de stabilire a unor corelații dintre organisme și mediu. Vizăm totodată și formarea unor deprinderi de a folosi metode și tehnici de lucru specifice în activitatea de cunoaștere. Astfel, elevii se vor familiariza cu sistemele de organe din corpul uman, cu respectarea regulilor de igienă personală, cu executarea unor lucrări simple de creștere și îngrijire a unor plante de cultură. De asemenea, vor participa activ la acțiuni de ocrotire și conservare a mediului înconjurător. Psihopedagogul are și aici libertatea de a căuta și de a aplica metode adecvate, ținând cont de particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 2 ani (clasa a III-a și clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în comunicare a unor termeni și concepte specifice**
- 2. Explorarea/investigarea și experimentarea realității folosind instrumente și procedee adecvate**
- 3. Manifestarea interesului față de menținerea unui mediu natural echilibrat și propice vieții**

CLASA a III-a – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în comunicare a unor termeni și concepte specifice**

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<p>1.1. Descrierea principalelor meșteșuguri (păstoritul, vânatul, pescuitul, tăiatul lemnului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrieri (verbale, în scris) ale principalelor meșteșuguri; - prezentări de imagini; - realizarea unor desene care înfățișează principalele meșteșuguri.
<p>1.2. Observarea transformărilor prin care trece sămânța de grâu, de la semănare până la prepararea pâinii</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizări de experimente privind germinația semințelor, obținerea și îngrijirea culturilor de cereale; - excursii și vizite cu caracter didactic (vizită la brutărie); - activități practice desfășurate pentru obținerea pâinii.
<p>1.3. Recunoașterea și denumirea tipurilor de locuințe folosite din cele mai vechi timpuri și până astăzi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a tipurilor de locuințe folosind imagini reprezentative și machete (grotă, colibă de lut, cort, casă); - exerciții de realizare a unor desene reprezentative.
<p>1.4. Descrierea aspectelor generale ale naturii în cele patru anotimpuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a naturii în cele patru anotimpuri; - prezentări de imagini și desene; - exerciții de realizare a unor desene reprezentative pentru fiecare anotimp; - drumeții, excursii.
<p>1.5. Recunoașterea și denumirea părților corpului animalelor și păsărilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a părților corpului unor animale sau păsări, atât în mediul lor natural, cât și de pe suport imagistic; - desene ale unor animale sau păsări; - exerciții de completare a părților corpului ale unor animale, păsări, într-un desen dat.
<p>1.6 Observarea mediilor specifice de creștere ale animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare; - prezentări de imagini, diafilme; - desene reprezentative.
<p>1.7. Diferențierea și caracterizarea animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite la ferme de animale; - excursii; - prezentări de imagini și desene; - desene și completări de desene; - descrieri empirice pe suport concret; - identificarea particularităților unui animal, precum: reacția la stimuli, hrănirea, modul de viață.
<p>1.8 .Recunoașterea și denumirea părților componente ale unei plante</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a părților componente ale unor plante; - desene după natură.
<p>1.9. Observarea mediilor specifice de creștere ale plantelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare;

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - prezentări de imagini, diafilme; - desene reprezentative.
<p>1.10. Sesizarea influenței factorilor de mediu asupra creșterii și dezvoltării plantelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - colecții de frunze, semințe, flori etc.; - descrieri empirice pe suport concret; - experiențe simple care să reliefeze influența factorilor de mediu asupra creșterii și dezvoltării plantelor.
<p>1.11. Deosebirea rocilor care alcătuiesc munții (magmatice, metamorfice, sedimentare), pietrele prețioase și semiprețioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a diferitelor roci; - desene reprezentative; - excursii și drumeții.

2. Explorarea/investigarea și experimentarea realității folosind instrumente și procedee adecvate

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<p>2.1. Realizarea experimentelor dirijate pe teme date</p> <ul style="list-style-type: none"> - experiențe simple pe diferite teme: germinația semințelor, relații între vreme și comportamentele unor plante și animale; - activități practice de îngrijire a plantelor; - machete ale locuinței; - construcția unui zid de casă; - activități practice de explorare a unor peșteri/ zone muntoase; - vizite la muzee de mineralogie.
<p>2.2. Executarea operațiilor experimentale care să conducă la evidențierea mirosurilor și gusturilor unor plante; absorbția apei de către plante</p> <ul style="list-style-type: none"> - experiențe simple care să conducă la evidențierea mirosului și gustului unor plante; - jocuri didactice de identificare și comparare a mirosurilor și a gusturilor; - exerciții de observare și de experimentare a absorbției apei de către diferite plante.
<p>2.3. Observarea modului de creștere și de dezvoltare a viețuitoarelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - observații directe privind creșterea și dezvoltarea unor animale; - imagini reprezentative; - comunicarea în moduri variate de observații asupra asemănărilor și deosebirilor morfologice și funcționale dintre membrele, trunchiul și capul omului și cele ale altor viețuitoare.
<p>2.4. Reprezentarea prin modele a unor aspecte familiare din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea artistică a diferitelor animale studiate (cal, leu, miel, șoarece, vultur, șarpe etc.); - evidențierea caracteristicilor esențiale ale animalelor studiate.
<p>2.5 Mănuirea instrumentelor simple (termometru, pahar, riglă) pentru a realiza experimente simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mână a instrumentelor în activități practice simple; - exerciții de măsurare a temperaturii aerului, a apei.
<p>2.6. Observarea și recunoașterea transformărilor din mediul înconjurător în urma intervenției omului</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de curățire și întreținere a spațiilor verzi; - activități pe lotul școlar; - excursii și drumeții.

3. Manifestarea interesului față de menținerea unui mediu natural echilibrat și propice vieții

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<p>3.1. Participarea activă la acțiunea de semănare a grâului, construcția unui zid de casă, de curățire a spațiilor verzi</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de semănare a grâului; - activități practice de măcinat, frământat, copt; - activități practice de construire a unui zid, macheta.
<p>3.2. Manifestarea interesului față de fenomenele științifice întâlnite</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de hrănire și îngrijire a animalelor; - povestiri despre viața plantelor; - povestiri despre minerale.
<p>3.3. Protejarea propriului corp față de factorii dăunători din mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezbateri privind modalități de prevenire a acțiunii factorilor de mediu cu efecte nocive pentru om; - compararea unor animale cu omul, din punctul de vedere al rezistenței acestora la unii factori nocivi și a adaptării la mediu.
<p>3.4. Formarea comportamentului ecologic</p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiuni practice de îngrijire a plantelor din curtea școlii, din grădina terapeutică a centrului de pedagogie curativă, din sera școlii, sala de clasă etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a – Clasa a IV-a
1. Meșteșuguri primordiale	<ul style="list-style-type: none"> - Păstoritul - Vânatul - Pescuitul - Tăiatul lemnului
2. Tipuri de locuințe	<ul style="list-style-type: none"> - Grota - Coliba de lut - Cortul - Casa de cărămidă
3. Prelucrarea grâului pentru obținerea pâinii și a altor produse necesare hranei omului	<ul style="list-style-type: none"> - Drumul grâului de la semănat până la moară (obținerea făinii) - Drumul grâului de la moară la brutărie (legătura interdisciplinară cu meseriile)
4. Anotimpurile	<ul style="list-style-type: none"> - Semănatul de toamnă/primăvară - Germinația semințelor - Îngrijirea culturilor - Recoltarea culturilor - Factorii de mediu
5. Om și animal	<ul style="list-style-type: none"> - Elementele constitutive: cap, trunchi și membre - Funcțiile cele mai importante ale corpului omenesc: <ul style="list-style-type: none"> • cap: funcția neuro-senzorială, care îi dă omului posibilitatea să cunoască lumea exterioară; • trunchi: respirația și digestia, care permit omului schimbul de substanțe cu lumea exterioară;

Domenii de conținut	Clasa a III-a – Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> • membre: mișcarea, care permite omului să se deplaseze (picioarele) și să lucreze în mod liber (brațele și mâinile). - Animale reprezentative pentru cele trei funcții: sepie, șoarecele, vaca/oaia, leul, vulturul etc. - Asemănări și deosebiri ale animalelor inferioare și superioare față de om (în special privind organizarea membrilor) - Mâinile și brațele ca simboluri ale creativității și libertății ființei umane în comparație cu regnul animal
6. Regnul vegetal	<p>Caracteristicile plantelor și condițiile lor naturale de existență</p> <ul style="list-style-type: none"> - factori și condiții necesare germinării semințelor și creșterii plantelor - relația „sol – plantă” - răspândirea plantelor în raport cu zona de climat și relief <p>Părțile componente ale plantelor: rădăcina, tulpina, frunza, floarea, fructul</p> <p>Deosebire floare – copac</p> <p>Divizarea regnului vegetal</p> <ul style="list-style-type: none"> - talofite: bacterii, alge, ciuperci, licheni, mușchi - cormofite: feriga, coada calului <p>Familii reprezentative de plante</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leguminoase: fasolea, trifoiul - Rozacee: căpșunul, trandafirul - Crucifere: rapița, traista ciobanului - Compozite: floarea-soarelui, mușetelul, păpădia - Plante textile: inul, bumbacul - Solanacee – alcătuire: cartoful - tulpina subterană - tuberculul - Liliacee: ghiocelul, laleaua, crinul, ceapa - Cerealele: grâul, porumbul
7. Regnul animal	<p>Animale: abordarea evolutivă a zoologiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protozoare: euglena, amibe - Metazoare: celenterate - Nevertebrate: spongieri, viermi, moluște, artropode - Vertebrate: pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere
8. Regnul mineral	<p>Roci</p> <ul style="list-style-type: none"> - Roci ce alcătuiesc formațiuni muntoase caracteristice - Tipuri de roci: magmatice, sedimentare, metamorfice - Pietre prețioase și semiprețioase <p>Prelucrarea pietrelor prețioase</p>

Sugestii metodologice

În clasa a III-a, disciplina *Cunoștințe despre om și mediu* începe prin a aduce elevii în legătură directă cu reprezentanții meseriilor „primordiale” (păstoritul, vânatul, pescuitul, tăiatul lemnului etc.). Acest lucru constituie o adevărată învățatură de viață pentru copii. Se face astfel legătura cu poveștile biblice iar caracterul interdisciplinar leagă aceste informații de momentul Genezei din Vechiul Testament, cel care conține în mod imaginativ formarea pământului, a plantelor, a animalelor și a omului.

De-a lungul anului școlar, cunoștințele din cadrul disciplinei *Cunoștințe despre om și mediu* se vor completa tot pe baza unor conexiuni interdisciplinare. Astfel, în cadrul epocilor de formare a abilităților de comunicare sau citire-scriere-comunicare, elevii descoperă în evoluția meșteșugurilor ajutorul celor patru elemente ale naturii (pământul, apa, aerul și focul). Astfel ei vor dobândi înțelegerea rădăcinilor culturii noastre occidentale, iar înrădăcinarea propriu-zisă, individuală, o vor simți prin modulul de **construcție a casei**. Este de dorit să se înceapă această temă cu locuințele popoarelor primitive (grotă, colibă de lut, cort etc.), înainte de a trata actuala casă de locuit. Se vorbește despre arhitecți, zidari, dulgheri, tâmplari etc., totul culminând cu construcția propriu-zisă a unui zid de casă, pe cât posibil.

În cadrul temei „**Bobul de grâu și pâinea**” elevii vor face cunoștință cu cele patru tipuri de cereale mai importante și vor fi îndrumați, pe cât posibil, să îndeplinească toate activitățile pe care le realizează un țăran de-a lungul anului. În final, copiii vor putea frământa aluatul și coace pâinea.

În clasa a IV-a, programa școlară pentru disciplina *Cunoștințe despre om și mediu* prelucrează aspectele esențiale legate de activitățile de observare a omului și a regnului animal, în cadrul temei „**Om și animal**” descoperind că omul are parte în sine de tot ceea ce găsim în aceste regnuri, însă ajutat de gândire se înalță deasupra tuturor și gândurile sale se ridică deasupra instinctelor și performanțelor animale. Elevii vor descoperi totodată și caracteristicile diferitelor **specii de plante**, (clasa a V-a) iar prin **studiul rocilor** (mineralogia) vor putea înțelege faptul că acestea sunt compuse din diferite elemente: cuarț – întunecat, granular; mică – luminoasă sau întunecată, strălucitoare etc. De asemenea, vor afla modul deosebit de formare a rocilor. Astfel, fiecare copil poate trăi și simți intens legătura puternică a omului cu mineralul, vegetalul și animalul.

Predarea acestei discipline se va face modular, pe timp de 2-4 săptămâni, câte două ore la începutul programului școlar al zilei. Strategiile de învățare vor fi explorarea realității imediate, observarea directă și descrierea experiențelor de viață, evitându-se termenii abstracti și definițiile. Principalele rezultate ale procesului de învățământ vor fi consemnate în caietul de epocă, cu accent pe latura artistică și ornamentală a spațiului de lucru. Ilustrațiile ce însoțesc lecțiile vor fi făcute cu aceeași atenție ca și scrierea textelor.

Evoluția elevilor este surprinsă de către cadrul didactic în caracterizarea generală a copilului, caracterizare ce reflectă evoluția sa pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment al unor informații. Contorizarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/>;
4. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/;
5. *** <https://phillywaldorf.com/waldorf-education-nature-connection/>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CUNOȘTINȚE DESPRE OM ȘI MEDIU

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă, disciplina școlară *Cunoștințe despre om și mediu* se înscrie în aria curriculară Matematică și științe ale naturii și se predă atât la ciclul primar cât și la cel gimnazial. La ciclul gimnazial această disciplină se predă la clasele V-X, cu o alocare de 1-2 ore/săptămână. Și în ciclul gimnazial predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice. Prezenta programă a fost realizată pornind de la necesitatea înțelegerii unor fapte, realități și fenomene din viața de zi cu zi a elevilor și are ca obiectiv trezirea curiozității, interesului și consolidarea cunoștințelor referitoare la om și mediul înconjurător. La fel ca și în ciclul primar, predarea este axată pe informații practice despre lumea înconjurătoare, despre viața și organizarea plantelor și animalelor, despre procesele și transformările cele mai importante care au loc în mediul sau despre sistemele de organe din corpul uman etc. Exemplele de activități de învățare sunt gândite în raport cu nevoile de dezvoltare și înțelegere ale elevilor din ciclul gimnazial și se constituie într-o aprofundare a informațiilor dobândite în clasele anterioare în cadrul acestei discipline.

În ciclul gimnazial se are în vedere dezvoltarea capacităților de observare, identificare sau localizare a unor fenomene naturale și geografice de recunoaștere a caracteristicilor plantelor, animalelor, precum și de stabilire a unor corelații între organisme și mediu. Vizăm totodată și formarea unor deprinderi de a folosi metode și tehnici de lucru specifice în activitatea de cunoaștere. Astfel, elevii se vor familiariza cu sistemele de organe din corpul uman, cu respectarea regulilor de igienă personală, cu executarea unor lucrări simple de creștere și îngrijire a unor plante de cultură. De asemenea, vor participa activ la acțiuni de ocrotire și conservare a mediului înconjurător. Psihopedagogul are și aici libertatea de a căuta și de a aplica metode adecvate, ținând cont de particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul gimnaziului;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în comunicare a unor termeni și concepte specifice**
- 2. Explorarea/investigarea și experimentarea realității folosind instrumente și procedee adecvate**
- 3. Manifestarea interesului față de menținerea unui mediu natural echilibrat și propice vieții**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în comunicare a unor termeni și concepte specifice**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Recunoașterea și denumirea părților componente ale corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și de denumire a părților corpului; - desene ale corpului uman; - completări de desene.
<p>1.2. Stabilirea asemănarilor și deosebirilor dintre om și alte mamifere</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a părților componente ale unui mamifer (iepure, urs etc.) în paralel cu părțile componente ale organismului uman; - planșe; - desene.
<p>1.3. Observarea organelor și sistemelor de organe ale corpului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare și de recunoaștere, pe planșe, mulaje a componentelor de organe și sisteme de organe din corpul uman: <ul style="list-style-type: none"> • sistemul digestiv; • respirator; • circulator; • neuro-senzorial; • osos; • muscular; • excretor și reproducător;   - desene.
<p>1.4. Recunoașterea organelor și a sistemelor de organe ale corpului uman și a funcțiilor acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a topografiei organelor în cavitatea generală a corpului; - exerciții de recunoaștere a principalelor funcții ale organelor și a sistemelor de organe; - exerciții de analiză a formei, compoziției oaselor și a mușchilor.
<p>1.5. Stabilirea relațiilor dintre funcțiile organelor, sistemele de organe din corp și influențele factorilor de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire și recunoaștere a stării de sănătate și a stării de boală; - exerciții de definire și recunoaștere a stării de sănătate și a stării de boală; - măsurători ale circumferinței toracice pentru observarea modificărilor în timpul respirației; - tipuri de boli – scurtă descriere; - exerciții de stabilire a cauzelor unor îmbolnăviri; - exerciții de recunoaștere a influenței unor factori de mediu (tutun, alcool, droguri, poluare, alimente modificate genetic) asupra funcționalității unor sisteme de organe (respirator, circulator etc.).
<p>1.6. Cunoașterea importanței organelor de simț și a regulilor de igienă pentru păstrarea sănătății individuale și colective</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de determinare a sensibilității termice, tactile, gustative, olfactive și auditive; - exerciții de identificare și de comparare a simțurilor; - descrierea organelor de simț principale; - activități de exersare a regulilor de igienă personală și colectivă în scopul prevenirii unor boli;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
- imagini și desene tematice.
1.7. Cunoașterea rolului alimentelor și a regulilor de alimentație corectă - exerciții de descriere a unor boli cauzate de tulburările de alimentație; - riscurile unor comportamente alimentare nesănătoase.
1.8. Cunoașterea noțiunilor de biosferă și de ecosistem - exerciții de caracterizare a noțiunilor de biosferă și de ecosistem natural și artificial; - exemplificări (ecosisteme naturale și artificiale); - studii de natură.
1.9. Descrierea fermei biodinamice - exerciții de descriere a lucrărilor solului, a îngrășării organice corecte și a rotației culturilor; - acțiuni practice la fermă.

2. Explorarea/investigarea și experimentarea realității folosind instrumente și procedee adecvate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
2.1. Observarea propriului corp, și identificarea diferitelor părți și organe ale acestuia - exerciții de observare dirijată; - exerciții de identificare a părților și organelor corpului omenesc.
2.2. Executarea de operații experimentale, experiențe simple pentru a evidenția funcțiile de digestie, respirație, circulația sângelui, acuitatea simțurilor; - exerciții de punere în evidență a reflexelor; - exerciții de evidențiere a ritmului cardiac; - exerciții de evidențiere a forței musculare.
2.3. Observarea și recunoașterea transformărilor care au loc în timp, în organismul uman - măsurători ale lungimii oaselor, - măsurarea înălțimii corporale; - măsurarea circumferinței toracice.
2.4. Reprezentarea grafică a componentelor structurale ale organismului uman - desene ale caracteristicilor unor organe din organismul uman; - desene ale unor sisteme de organe din organismul uman.
2.5. Realizarea de activități practice în ferma biodinamică - lucrări ale solului; - întreținerea unor tipuri diferite de soluri.

3. Manifestarea interesului față de menținerea unui mediu natural echilibrat și propice vieții

Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.1. Interpretarea relației dintre propriul comportament și starea de sănătate - predicții despre starea de sănătate a organismului uman în condiții de suprasolicitare fizică, psihică, consum de alcool, tutun, droguri etc.; - jocuri de rol despre necesitățile și interacțiunile organismului uman.
3.2. Acordarea primului ajutor în cazul unor urgențe medicale simple - sesizarea situațiilor în care trebuie acționat pentru acordarea primului ajutor; - exerciții practice de prim ajutor în caz de accidente ale sistemului locomotor, circulator, respirator etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Corpul omenesc	- Structura corpului omenesc la om și la diferite mamifere
2. Sistemul digestiv	<ul style="list-style-type: none"> - Părțile aparatului digestiv - Boli ale aparatului digestiv - Igiena alimentației. - Probleme legate de proteine, hidrați de carbon - Metabolismul - Efectul drogurilor asupra corpului și psihicului uman - Efectul alimentației nesănătoase - Aspecte de mediu și aspecte sociale legate de problema drogurilor
3. Sistemul ritmic (sistemul respirator și sistemul circulator)	<ul style="list-style-type: none"> - Sistemul respirator și respirația - Boli ale sistemului respirator - Sistemul cardiovascular și circulația sângelui - Boli ale sistemului circulator
4. Sistemul locomotor	<ul style="list-style-type: none"> - Mușchii - structura și funcția lor. Statutul special al mușchiului cardiac - Mecanica musculară în legătură cu scheletul - Membrele și craniul în structurile lor diferite - Centura scapulară - coaste - centura pelviană ca sistem osos inserat între polaritățile membre-cranii ale sistemului osos - Coloana vertebrală - Considerații statice și mecanice ale scheletului brațului și piciorului - Deosebirea dintre mișcarea conștientă, intenționată și cea reflexă
5. Organele de simț	<ul style="list-style-type: none"> - Funcția și structura ochiului uman ca „aparat optic”, „camera foto” - Funcția transducerii mecanice a sunetului în urechea umană - Simțul olfactiv și gustativ - Simțul tactil - Simțul vieții (experiența durerii)
6. Biosfera – învelișul viu al Terrei	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de completare a unor desene lacunare - Vizionarea unor filme pe temă urmate de discuții în clasă
7. Ferma biodinamică	<ul style="list-style-type: none"> - Lucrările solului - Îngrășarea organică corectă - Rotația culturilor - Reciclarea reziduurilor organice din fermă

Sugestii metodologice

În ciclul gimnazial, la disciplina *Cunoștințe despre om și mediu* se studiază în detaliu **omul**, păstrând însă raportarea sa la lumea înconjurătoare, mai ales în studiul modului de hrănire al acestuia și în legătură cu starea sa de sănătate. La vârsta delicată a pubertății, este nevoie ca biologia umană să fie adusă în atenție, astfel încât trebuie să se expună mai pe larg organele și funcțiile lor, precum și aspectele ce țin de mecanica sistemului osos, mecanica sistemului muscular etc.

La studierea scheletului uman se face legătura cu ceea ce s-a discutat la mineralogie despre calcar. Elevii vor fi lăsați să observe oasele și se va explica în detaliu modul în care mușchii mențin articulațiile legate. Expunerile sunt făcute punând accent pe aspectul estetic, astfel încât să se obțină o concepție plină de viață asupra lumii organice. Urmând caracterul interdisciplinar și în ciclul gimnazial, elevii înțeleg acum modul în care legile elaborate la disciplina fizică sunt active și în om, în mecanica și dinamica mișcărilor sale.

Sunt abordate și procesele de hrănire, respirație și necesar de căldură – aici fiind stimulatorii indicațiile asupra animalelor. Problemele de sănătate și de hrănire pot fi aduse în atenția elevilor de această vârstă prin expuneri intuitive și apropiate de situații din viața de zi cu zi.

Studiul *cunoștințelor despre om și mediu* se încheie în ciclul gimnazial, prin abordarea temelor legate de biosferă, de ecosisteme și ferme biodinamice. Acum se vor trata solurile, teoria îngrășământului, succesiunea culturilor și folosirea preparatelor biodinamice. O practică agricolă realizată acum în grădina terapeutică sau în serele centrului de pedagogie curativă va extinde mult experiențele și cunoștințele copiilor.

Și în ciclul gimnazial evoluția elevilor este surprinsă de către cadrul didactic în caracterizarea generală a copilului, caracterizare ce reflectă evoluția sa pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment a unor informații. Contorizarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „*Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner*”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „*Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/> ;
4. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/;
5. *** <https://phillywaldorf.com/waldorf-education-nature-connection/>.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Claudia-Carmen Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE FIZICĂ/CHIMIE

**Învățământ special
Clasa a VI-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă, disciplina școlară *Elemente de fizică/chimie* se înscrie în aria curriculară Matematică și științe ale naturii și se predă doar în ciclul gimnazial la clasele VI-X, cu o alocare de 1 oră/săptămână în clasa a VI-a, de 1-2 ore/săptămână în clasele a VII-a și a VIII-a și de 2-3 ore/săptămână în ultimele două clase din ciclul gimnazial, respectiv clasele a IX-a și a X-a. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Prezenta programă a fost realizată pornind de la necesitatea înțelegerii unor fapte, realități și fenomene din viața de zi cu zi a elevilor prin prisma noțiunilor specifice domeniului fizicii și chimiei. Acestea se înscriu în rândul disciplinelor fundamentale care, alături de celelalte obiecte de învățământ, aduc o contribuție însemnată la dezvoltarea și pregătirea elevilor pentru o viață cât mai independentă. Tocmai de aceea, caracterul practic și aplicabilitatea în viața de zi cu zi a noțiunilor predate sunt esențiale în studiul acestor discipline.

Predarea fizicii și chimiei se clădește exclusiv pe fenomene, iar din acestea, vom deduce prin descriere legitățile însă fără a ne concentra pe formule abstracte. De aceea, vom căuta să legăm toate fenomenele de om și de experiența cotidiană a elevilor. Disciplina *Elementele de fizică/chimie* poate folosi, pe de o parte la educarea activității organelor senzoriale, prin exersarea capacității de observare și pe de altă parte pentru a ascuți capacitatea de gândire prin descrierea exact formulată a experiențelor.

Cel mai important principiu metodic al orelor de predare este acela de a prelucra procesul învățării cu elevii după principiul fenomenologic, anume în trei pași: observarea experiențelor; descrierea recapitulativă și rezumarea fenomenelor, precum și elaborarea legităților care se realizează în ziua următoare. Astfel, reușim să trezim în elevi sentimentul important al așteptării, al curiozității. Această disciplină permite elevilor prin conținuturile sale accesul la multe experimente, și reprezintă o cale de cunoaștere activă, prin acțiune directă, a lumii înconjurătoare.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 5 ani (clasa a VI-a, a VII-a, a VIII-a, a IX-a și clasa a X-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea unor termeni și noțiuni specifice fizicii și chimiei**
- 2. Explorarea, investigarea și experimentarea realității prin folosirea unor instrumente și proceduri adecvate**
- 3. Cultivarea atitudinilor pozitive necesare protejării propriei persoane și a mediului înconjurător**

CLASA a VI-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea unor termeni și noțiuni specifice fizicii și chimiei**

Clasa a VI-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Identificarea corpurilor, substanțelor și fenomenelor din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a unor corpuri în scopul stabilirii caracteristicilor acestora; - vizite cu caracter didactic în scopul identificării unor corpuri, materii; - excursii de observare a unor corpuri, materii.
<p>1.2. Identificarea fenomenelor fizice și chimice din natură și din clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - observări în cadrul experimentelor a unor transformări suferite de corpuri: fenomene fizice, schimbarea stării de mișcare a unui mobil, dizolvarea unor substanțe; fenomene chimice.
<p>1.3. Experimentarea transformărilor de stare ale substanțelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare în cadrul experimentelor a transformărilor de stare; - exerciții de observare și discriminare a transformărilor de stare; - jocuri didactice de identificare a produselor chimice rezultate; - activități practice de realizare a amestecurilor; - exerciții de observare și discriminare a amestecurilor din soluții.
<p>1.4. Recunoașterea unor fenomene electrice și magnetice întâlnite în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a efectului produs de curentul electric; - exerciții de observare a unor circuite electrice simple; - desene și experimente pentru a evidenția interacțiunea dintre diferite corpuri și efectele acesteia; - experimente privind fenomenele de electrizare și magnetizare.

2. Explorarea, investigarea și experimentarea realității prin folosirea unor instrumente și proceduri adecvate

Clasa a VI-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Descoperirea fenomenelor de propagare a sunetului</p> <ul style="list-style-type: none"> - experimentarea fenomenelor de bază ale acusticii (oscilație, înălțimea sunetului, intensitatea sonoră, timbrul); - exerciții experimentale de punere în evidență a fenomenelor de propagare a sunetelor.
<p>2.2. Experimentarea însușirilor corpurilor, a transformărilor fizice suferite de acestea, precum și interacțiunile dintre ele</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții experimentale care să conducă la descoperirea însușirilor corpurilor, la transformări de stare; la interacțiunile dintre corpuri; - descoperirea însușirilor corpurilor, transformărilor fizice suferite de acestea precum și interacțiunile dintre ele.
<p>2.3. Descoperirea și demonstrarea fenomenelor de propagare a luminii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a umbrelor și imaginilor (proiecții); - exerciții de reflectare a luminii pe oglinzi plane și sferice; - realizarea practică a unei camere obscure și compararea ei cu ochiul omenesc.
<p>2.4. Manipularea unor instrumente specifice demonstrării unor fenomene optice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor instrumente, aparate, ustensile de lucru care pun în evidență

Clasa a VI-a – Clasa a X-a
diferite fenomene optice.
2.5. Utilizarea mecanismelor simple - realizarea unor mecanisme simple (pârghii, scripeți, balanța, cricul, pana, angrenaje de roți dințate).
2.6. Compararea corpurilor după temperatură și clasificarea în funcție de starea de agregare - exerciții de observare și comparare a unor fenomene termice (încălzire/răcire, evaporare, condensare, fierbere, topire, solidificare, dilatare/contractie).
2.7. Experimentarea însușirilor corpurilor, a transformărilor fizice suferite de acestea și a interacțiunilor dintre ele - activități practice care să conducă la descoperirea însușirilor corpurilor, la transformări de stare, la schimbarea stării de mișcare, la interacțiunea dintre corpuri.

3. Cultivarea atitudinilor pozitive necesare protejării propriei persoane și a mediului înconjurător

Clasa a VI-a – Clasa a X-a
3.1. Recuperarea și reciclarea materialelor re folosibile în vederea protejării mediului înconjurător - jocuri de rol și povestiri vizând poluarea apei și a aerului, circuitul apei în natură, însușirile apei, transformări fizice, fenomene acustice.
3.2. Explorarea mediului înconjurător în vederea observării și trăirii directe a unor procese, fenomene, transformări din natură - jocuri de rol, povestiri, dramatizări vizând poluarea apei și a aerului, circuitul apei în natură, însușirile apei, transformări fizice, fenomene optice; - vizite, excursii cu caracter didactic cu scopul cunoașterii și explorării mediului înconjurător.
3.3. Respectarea unor norme de utilizare adecvată a aparaturii electrice în vederea protejării propriei persoane - prezentarea unor simboluri care să pună în evidență condițiile în care curentul electric poate deveni periculos în mediul casnic și în natură (ex: fulgerul); - jocuri didactice de manipulare corectă a aparaturii electrice.
3.4. Recuperarea și reciclarea aparaturii electrice în vederea protejării mediului - demontarea unor piese din aparatura electrică în vederea reciclării lor; - identificarea centrelor de reciclare a diferitelor tipuri de materiale și colectarea separată a componentelor în vederea reciclării lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a – Clasa a X-a
1. Fenomene acustice	<ul style="list-style-type: none"> - Sunetul și zgomotul - Calitățile sunetului studiate la instrumentele muzicale (instrumente de percuție, cu coarde, de suflat) - Figurile Chladni - Viteza sunetului în aer și în alte medii
2. Stări de agregare ale substanței	<ul style="list-style-type: none"> - Materie. Corp. Substanță - Stări de agregare ale substanțelor - Transformări de stare: fierbere, evaporare, condensare, topire, solidificare
3. Fenomene optice	<ul style="list-style-type: none"> - Surse de lumină. Corpuri luminate. Corpuri transparente, translucide și opace - Raza de lumină. Fasciculul de lumină. - Umbra și penumbra. - Culori. Culori complementare - Propagarea luminii - Oglinzi plane. Oglinzi sferice - Lentila. Instrumente optice
4. Fenomene termice	<ul style="list-style-type: none"> - Încălzire – răcire - Evaporare. Condensare. Fierbere. Topire. Solidificare. - Dilatare. Condensare. - Termometrul
5. Fenomene elementare de electrostatică	<ul style="list-style-type: none"> - Electrizarea corpurilor prin frecare, contact și influență - Interacțiunea corpurilor electrizate - Fenomene electrice în atmosferă
6. Fenomene mecanice	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcarea mecanică. Deplasarea - Deformarea corpurilor. Greutatea corpurilor - Mecanisme simple: foarfeca, ranga, balanța, roaba - Pârghia, scripetele fix, scripetele mobil, planul înclinat
7. Fenomene electrice și magnetice	<ul style="list-style-type: none"> - Curentul electric - Circuite electrice. Componentele unui circuit electric simplu - Efectele curentului electric - Câmp magnetic - Pericolele curentului electric
8. Arderea	<ul style="list-style-type: none"> - Arderea - fenomen prin care substanțele suferă o transformare - compușii rezultați în urma arderii
9. Aerul	<ul style="list-style-type: none"> - Compoziția, proprietăți fizico-chimice ale aerului - Poluarea aerului, măsuri de prevenire a poluării aerului - Importanța aerului. Importanța biologică a oxigenului
10. Apa	<ul style="list-style-type: none"> - Proprietățile apei. Apa în natură - Circuitul apei în natură. Importanța apei - Poluarea apei. Măsuri pentru combaterea poluării apei.
11. Soluții apoase	<ul style="list-style-type: none"> - Amestecuri omogene și neomogene - Dizolvarea în apă a unor substanțe solide, lichide

Domenii de conținut	Clasa a VI-a – Clasa a X-a
12. Metale. Aliaje	<ul style="list-style-type: none"> - Metale. Proprietăți. Întrebuițări - Aliaje - Protecția împotriva coroziunii metalelor
13. Materii prime și importanța lor	<ul style="list-style-type: none"> - Sarea. Proprietăți. Întrebuițări - Cărbunii naturali și artificiali - Calcarul, varul, nisipul - Petrolul
14. Produse chimice importante pentru industrie, agricultură și viață	<ul style="list-style-type: none"> - Zaharide. Grăsimi. Proteine - Îngrășămintele naturale - Săpunuri și detergenți. Prepararea săpunului - Amidonul. Celuloza

Sugestii metodologice

Predarea disciplinei *Elemente de fizică/chimie* începe în clasa a VI-a cu fenomene din cele mai diverse domenii de observație. Este recomandat să se înceapă cu acustica. Se pornește de la experiențe pe care copiii le-au făcut cu diverse instrumente muzicale pe care le cunosc. Apoi, câmpul de observație este lărgit, în funcție de posibilități cu instrumente, necunoscute. Ca experiment, se pot de exemplu atârna de un șnur cele mai diferite obiecte. Acestea sunt lovite, se ascultă sunetele, se compară diferite calități perceptibile în sunet la diferite feluri de lemn sau plăci din diferite metale. Copiii sunt stimulați să facă ei singuri cât mai multe descoperiri cu putință.

Ulterior se vor introduce fenomenele optice. Ca exemplu de fenomen ușor observabil și impresionant, elevilor li se poate prezenta situația în care culoarea unui obiect luminos sau întunecat se schimbă mult când este privit printr-un mediu tulbure (geamuri de sticlă colorată, fluide, nori de fum etc.). Psihopedagogul poate imagina experimente care cuprind aceste fenomene – se picură leșie de săpun într-o vâniță de sticlă plină cu apă și se obține astfel o soluție tulbure. Lampa care luminează în spatele vâniței dă naștere unei culori calde. Dacă așezăm lampa lateral față de recipient, atunci vom observa o culoare rece contra unui fundal întunecat. Astfel în funcție de gradul de tulburare a apei și de iluminare putem obține la prima poziție un roșu rubiniu și la a doua poziție un albastru strălucitor. Le vom aminti copiilor că seara, putem observa în natură același fenomen: soarele la apus este roșu luminos iar fundalul la orizont este albastru închis, lumina văzută printr-un mediu tulbure ne apare galbenă sau roșie.

Vom oferi copiilor în cadrul acestei materii și teme din celelalte domenii ale fizicii clasice prin prezentarea unor fenomene simple din teoria căldurii, electricitate și magnetism. Vom discuta tot la modul practic și despre mecanică, hidraulică, aeromecanică sau meteorologie.

La fel vom proceda și cu temele abordate la disciplina chimie. La începutul predării chimiei se află experiența faptului că procesul de ardere a diferitelor materiale naturale se desfășoară în moduri cu totul diferite. De ce ard anumite flăcări atât de luminos în timp ce altele trec cu ușurință în roșu incandescent? Cum apare fumul? Putem experimenta cu elevii diferite forme ale focului. Cum arde o bucată de lemn cu rășină, o cantitate de rumeguș, un mănunchi de trestie uscată sau ce culori au flăcările atunci când ardem spirt? Elevii nu vor fi impresionați de măreția rezultatelor științifice ci

de multitudinea și mirajul impresiilor senzoriale pe care le trăiesc. Abia în ziua următoare efectuării experimentului vom stimula întrebările, discuțiile, concluziile. Prin rolul aerului în procesul de ardere vom descoperi oxigenul. Este de asemenea important să aflăm la chimie cum poate fi stins sau aprins focul. Treptat, studiul se extinde și la alte fenomene ale naturii (circuitul calcarului și al apei în natură) sau chiar asupra proceselor meșteșugărești, chiar industriale (producerea sticlei, a hârtiei, a săpunului, semnificația metalelor în viața oamenilor, funcționarea furnalului etc.). Atunci când la disciplina *Istorie* se va descrie dezvoltarea industriei moderne, putem aborda la chimie studiul metalului care pe lângă aur a jucat rolul cel mai important în viața întregii omeniri – și anume **fierul**. E bine ca orice om să știe, măcar în principiu, cum se obține fierul din minereu într-un furnal.

Și în ceea ce privește această disciplină, evoluția elevilor este surprinsă de către psihopedagog în caracterizarea generală a copilului, caracterizare ce reflectă dezvoltarea sa pe parcursul anului școlar sub mai multe aspecte, nu doar cel al acumulării și redării pe moment a unor informații. Contorizarea evoluției săptămânale și semestriale a elevilor se face în urma observațiilor și notărilor permanente ale profesorului în caietul cu observații, apoi printr-un calificativ semestrial, iar la sfârșitul anului printr-o medie anuală.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.christopherushomeschool.com/2010/03/02/curative-education-a-review/> ;
4. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/;
5. *** www.waldorfteacherresources.com/index.php?grade=6&page=physics

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Sabina Dumitru	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Melania Vanghele	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

„Școala poate fi o experiență plăcută ce ne dezvoltă abilitățile de interacțiune cu ceilalți. Scopul programelor de dezvoltare a abilităților socio-emoționale este acela de a oferi copiilor instrumente și conștientizare pentru a-și dezvolta reziliența și capacitatea de a face față suferințelor și coborâșurilor vieții” (Christopher Clouder – Introducere în educația socială și emoțională).

Relația sufletească este valoarea centrală a pedagogiei curative. Relația sufletească, așa cum o denumea Rudolf Steiner în trecut, reprezintă atașamentul secundar, concept studiat de către neuroștiințe și neuro-educație, acum. Tocmai de aceea învățarea socială și emoțională este puternic valorizată în această alternativă educațională. Acest lucru dezvoltă în elev capacitatea de inovație, optimismul și reziliența. În timpul orelor de bază elevii au șansa de a absorbi o mulțime de povești și imagini ale umanității care au sens și semnificație. Toate aceste conținuturi întăresc ideea de relație, de conexiune și exprimă ideea că fiecare ființă umană are locul său în lume, are scopul și menirea sa și că împreună, acceptând diversitatea, putem crea un viitor mai bun pentru toți. O altă idee fundamentală a pedagogiei curative este reprezentată de finalitatea educației în acest sistem. Pedagogul curativ nu va pregăti elevii pentru a se încadra în matca societății actuale ci pentru a face față, în mod sănătos, schimbărilor, provocărilor și cerințelor pentru o viață independentă.

Programa acestei discipline cuprinde întreg ciclul primar iar competențele și obiectivele de învățare au un caracter progresiv. În funcție de resursele și potențialul fiecărui copil se vor aborda obiective mai simple sau mai complexe. Cel mai important lucru însă, este dezvoltarea de relații sănătoase (între elevi, între elevi și profesori, între elevi și alte persoane din școală sau din afara școlii), de facilitare a atașamentului secundar securizant și de “rescriere” a atașamentelor secundare nesecurizante.

În clasele primare, elevii se întâlnesc cu frumosul prin basm. Ideea exprimată în basme – binele învinge – are efecte extraordinare asupra copiilor, este maniera în care se creează reziliența. Vin apoi fabulele și legendele care îi aduc pe copii cu picioarele pe pământ, în realitate, care le arată că orice monedă are două fețe și că echilibrul înseamnă să reușim să punem în acord cele mai mari contraste ale noastre. De la modelarea socio-emoțională cu ajutorul personajelor și situațiilor întâlnite în povești se face treptat trecerea spre recunoașterea, organizarea și exprimarea sănătoasă a acestor emoții în contexte și relații reale. Ideea abordării acestor abilități în pedagogia curativă este aceea că emoțiile (atât cele personale cât și cele ale celorlalți) nu sunt doar învățate ci și trăite, acceptate, respectate.

În alternativa educațională de pedagogie curativă, dezvoltarea socio-emoțională nu este doar un obiectiv individual ci și unul de grup. Arta dramatică, orele de euritmie, partea ritmică sau jocurile în cerc sunt oportunități extraordinare prin care se dezvoltă comunicarea sănătoasă între elevi, cooperarea și sprijinul reciproc, comportamentele non-violente sau toleranța. Practic dezvoltăm astfel comunicarea, abilitățile sociale, capacitățile sănătoase de abordarea și rezolvarea conflictelor și creștem coeziunea între copii, părinți și profesori. Pentru sugestii legate de organizarea activităților ludice în cerc, profesorul va consulta și programa de joc liber și joc în aer liber.

Profesorul care însoțește clasa de-a lungul traseului școlar în pedagogia curativă are în vedere și dezvoltarea limbajului emoțional al elevilor, a modalităților de exprimare a emoțiilor, nevoilor sau dorințelor lor. Aceste obiective sunt variante excelente prin care prevenim bullying-ul, hărțuirea, tachinarea, discriminarea, excluderea sau marginalizarea.

Disciplina școlară *Abilități socio-emoționale* este cuprinsă în aria curriculară Om și societate, fiindu-i alocată o oră/săptămână de la clasa pregătitoare până la clasa a IV-a. Programă disciplinei Abilități socio-emoționale cuprinde:

- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Recunoașterea, acceptarea și autoreglarea emoțională ca fundament al formării unei abilități sociale**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu alte persoane**
- 3. Adaptarea la cerințele școlii și ale societății**
- 4. Dezvoltarea și utilizarea abilităților de relaționare intra – și interpersonale**
- 5. Aplicarea unor strategii adecvate în situații critice și/sau stresante**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Recunoașterea, acceptarea și autoreglarea emoțională ca fundament al formării unei abilități sociale**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea capacității de recunoaștere a emoțiilor principale</p> <ul style="list-style-type: none"> - desprinderea unor situații emoționale trăite de personajele din poveștile studiate; - jocuri de recunoaștere a diferitelor emoții pe care le poate experimenta elevul; - jocuri de identificare a emoțiilor pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura; - confecționarea unor palete pe care sunt reprezentate chipuri exprimând diverse emoții; - exerciții de redare prin desen, pictură, modelaj a unor figuri ce exprimă diverse emoții; - recunoașterea comportamentelor adecvate prin imagini.
<p>1.2. Exersarea modalităților de gestionare a propriilor emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea pașilor privind gestionarea unor emoții; - învățarea de comportamente și reacții adaptative de gestionare a emoțiilor. - exerciții de aplicare în activitate a tehnicilor de autoreglare emoțională învățate; - exemple de observare și evaluare a comportamentelor/tehnicilor de gestionare a emoțiilor utilizate de colegi; - utilizarea jocului de rol și a dramatizării; - exersarea dirijată a unor situații reale.
<p>1.3. Dobândirea unor procedee de autocontrol emoțional care să conducă la relații sociale adecvate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor strategii de reglare/autoreglare emoțională; - activități de muncă în echipă între membrii grupului, în scopul atingerii finalităților comune; - activități de susținere reciprocă în cadrul grupului; - abordarea unor jocuri simple privind soluționarea unor situații conflictuale.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu alte persoane

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Dezvoltarea unor modalități sănătoase de exprimare emoțională în relațiile cu alte persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingredientele unei relații sănătoase cu alte persoane; - povești sociale de tipul “prăjitura relațiilor” – de ce avem nevoie ca să dezvoltăm relații sănătoase cu cei din jur; - exersarea exprimării în relații a emoțiilor plăcute; - exersarea exprimării în relații a lucrurilor mai puțin plăcute; - exersarea ascultarea emoțiilor celorlalți; - reglarea propriilor reacții în interacțiunea cu ceilalți; - înțelegerea conceptelor de “spațiul meu/spațiul tău”; - înțelegerea “cercului prieteniei” – familia/familia extinsă/prieteni/cunoștințe/străini; - înțelegerea modului în care formăm prietenia/ne ajutăm/contăm unii pe alții.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.2. Înțelegerea relației comportament – emoție – nevoie în interacțiunea cu alte persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - strategii de relaționare cu ceilalți cu respect și demnitate; - moduri concrete de a reacționa la bullying; - exerciții de setarea a limitelor, de ieșire din situații inconfortabile; - înțelegerea limitelor, exemple de limite personale; - exersarea diferitelor roluri și așteptări sociale (ce aștept de la alții/ce așteaptă alții de la mine) - exersarea exprimării clare a ceea ce vreau (moduri pozitive de a comunica diferențe de opinii, refuzului).

3. Adaptarea la cerințele școlii și ale societății

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Formarea și exersarea emoțiilor pozitive în context social</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea tehnicilor de terapie prin artă (desen, pictură, colaj); - utilizarea jocului de rol și a dramatizării; - exersarea comportamentelor adaptative și a complianței la reguli; - comportamente de cooperare cu diferite grupuri de elevi.
<p>3.2. Formarea și exersarea de comportamente pozitive în viața reală</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea jocului de rol și a dramatizării; - realizarea unor postere, colaje etc.; - exerciții de povestire după imagini; - exerciții de evidențiere a regulilor de comportare în diferite situații; - încurajarea independenței în acțiuni.

4. Dezvoltarea și utilizarea abilităților de relaționare intra – și interpersonale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Învățarea unor modalități de a relaționa cu alți oameni din afara familiei.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor activități pe grupe; - exerciții de alcătuire a unor propoziții simple pentru prezentarea unor relații; - realizarea unor desene care să reflecte relațiile cu oameni din afara familiei; - utilizarea jocului de rol și a dramatizării; - activități de socializare : „La restaurant”, „Băieții fac, fetele fac...” etc.
<p>4.2. Menținerea și gestionarea eficientă a relațiilor afective</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizualizarea unor filmulețe referitoare la gestionarea eficientă a relațiilor; - exerciții de alcătuire a unor scurte caracterizări fizice și morale a unor persoane; - utilizarea jocului de rol și a dramatizării; - exersarea unor maniere de a reacționa adecvat la emoțiile celorlalți; - participarea la jocuri de echipă în care sunt create situații de cooperare.

5. Aplicarea unor strategii adecvate în situații critice și/sau stresante și aplicarea acestora

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>5.1. Reevaluarea evenimentului considerat stresant prin prisma gândirii pozitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a conflictelor prin diferite modalități;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor modalități eficiente de soluționare a conflictelor; - exerciții de rezolvare eficientă a conflictelor apărute; - utilizarea strategiilor de adaptare la stres (centrate pe emoții/centrate pe problemă); - utilizarea jocului de rol și a dramatizării.
5.2. Anticiparea consecințelor actelor sociale <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de schimbare a rolurilor pentru oferirea de perspective diferite; - povestire pe bază de imagini; - participarea la diverse sarcini și responsabilități în contextul social; - utilizarea jocului de rol și a dramatizării.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Autoreglare emoțională	Emoții de bază Modalități de gestionare a emoțiilor Dezvoltarea unor relații sociale pozitive
2. Adaptare la cerințele școlii și societății	Relații pozitive între elev și școală Comportamente pozitive în școală și diverse medii sociale
3. Dezvoltarea abilităților de relaționare intra-și interpersonale	Situații de comunicare Tehnici specifice dezvoltării interumane – comunicarea refuzului, a stărilor de angoasă, a fricilor, luarea de decizii, rezolvarea de conflicte Tehnici de gestionare a relațiilor – negociere, etapele interacțiunilor, recunoașterea relațiilor sănătoase etc.
4. Strategii utilizate în situații critice	Strategii de rezolvare a situațiilor riscante – abuz, exploatare, bullying etc. Strategii de identificare a „positivului”* – a părții pozitive într-un eveniment considerat negativ Strategii de identificare a resurselor existente Exprimarea emoțiilor prin diverse mijloace artistice (pictură, modelaj, sculptură, desenul formelor, artă dramatică, muzică etc.) *Positum – concept elaborat și dezvoltat în cadrul psihoterapiei pozitive (Nossrat Peseschckian)

Sugestii metodologice

Pentru multă vreme s-a crezut că atașamentul este un construct pur psihologic care vizează relația copilului mic cu persoana de referință, în perioada 0-3 ani. Cercetările recente din neuroștiințe confirmă însă acum ceea ce Rudolf Steiner spunea cu mulți ani în urmă anume faptul că atașamentul (relația sufletească vindecătoare) este instrumentul de bază în echilibrarea ființei umane. Cu alte cuvinte, indiferent cât de mare este gradul de afectare al unei dizabilități, relația emoțională poate și este de dorit

să fie prezentă, iar dezvoltarea abilităților socio-emoționale vor avea impact major în capacitățile de învățare și de relaționare cu sine și cu cei din jur.

În pedagogia curativă ne interesează foarte mult să dăm copilului convingerea că este acceptat, „văzut” și „auzit”. Studiile recente din domeniul neuro-psihiologiei și neuro-educației (Howe, 2006, Hoffman, 2009) arată că prevalența relațiilor securizante la copiii cu dizabilități este ușor mai scăzută decât la cei tipici (50% versus 60%), iată într-o proporție de doar 10%. Cu alte cuvinte, copiii cu dizabilități prezintă pre-rechizite ale abilităților socio-emoționale ușor mai scăzute (cu doar 10%) față de copiii tipici. Studiul a fost continuat iar analiza de profunzime a scos la iveală faptul că această diferență nu este dată de dizabilitatea copilului ci de interacțiunea dintre copilul cu dizabilități și modelul mental al celorlalți cu privire la situația copilului (acceptare, solicitări, suport, sprijin necondiționat, comunicare prin limbaj comun nu prin limbă). Cheia prin care putem regla această balanță este deschiderea socio-emoțională și disponibilitatea socio-emoțională.

Conform studiilor realizate de De Schipper și Scheungel (2010), atunci când dezvoltăm abilitățile socio-emoționale vom vedea îmbunătățiri și în:

- abilitatea de a învăța limba sau de a vorbi;
- înțelegerea sentimentelor și folosirea cuvintelor pentru a le descrie;
- conexiunea între ceea ce simte un elev și experiența senzorială;
- empatie;
- controlul impulsului;
- reglarea emoțională;
- memoria de scurtă durată;
- interesul pentru explorarea mediului.

Cele mai importante obiective pentru a dezvolta aceste abilități și pe care profesorul și le setează în munca sa în alternativa educațională de pedagogie curativă se pot constitui în răspunsurile la aceste întrebări: este pedagogul curativ receptiv la nevoile copilului? Îl vede ca pe o individualitate separată cu nevoi separate? Este profesorul disponibil și de încredere pentru copil? Reacțiile și comportamentele profesorului sunt predictibile și de încredere?

În pedagogia curativă, copiii și adulții ce trăiesc în comunitate se înțeleg, „se văd”, „se aud” și se percep reciproc. Acestea sunt prerechizitele pentru dezvoltarea încrederii în sine și dezvoltarea stimei de sine. Mai ales în clasele primare, ceea ce contează primordial este **relația** (acceptarea și căldura relației) și nu convențiile sociale, normele sau regulile. Învățarea regulilor devine posibilă atunci când relația este securizantă, când copilul poate manifesta receptivitate la nou, la învățare. În pedagogia curativă întotdeauna vom avea în vedere dezvoltarea socio-emoțională, formarea relației, atașamentul. Încă de la grădiniță procesul e axat pe dezvoltarea emoțională și nu pe învățare explicită. Construcția procesului de învățare se realizează pe nevoile de dezvoltare și are rolul de echipare emoțională pentru elev, de a-l pregăti pentru situațiile mai dificile ale pubertății, adolescenței, vârstei adulte. Întotdeauna în clasă confortul emoțional va prima în fața judecăților critice. Este mai puțin important cât de precis, cât de exact se stabilesc obiectivele de învățare sau câte judecăți morale fac despre ce face și spune copilul. Mult mai important însă este să se accepte pur și simplu realitatea copilului, să i se ofere suport și înțelegere. Copilul devine astfel din obiect, subiect al relației.

Bibliografie

1. Clouder C., (2011), "Social and Emotional Education: An International Analysis, Editura Fundation Botin, Madrid;
2. De Schipper J. C and Scheungel C., (2010), „Professional caretakers as attachment figures in day centers for children with intellectual disability and behaviour problems”, Research in Developmental Disabilities, nr. 27 (2), pag. 203-16, Elsevier, Amsterdam, Olanda;
3. Gelitz, P., (2014), "Educație prin atașament", Ed. Floris, Edinburgh;
4. Gove M., Teather S., (2011) "Support and Aspiration: A New Approach to Special Educational Needs and Disability. A consultation", The Stationery Office Limited, Department for Education, Londra, Marea Britanie;
5. Hoffman K. et all, (2009), "The Circle of Security project: Attachment-based intervention with caregiver-pre-school child dyads", Attachment and Human Development, Londra, Marea Britanie;
6. Howe D., (2006), "Disabled children, parent-child interaction and attachment" în The British Journal of Social Work, vol. 36, nr. 5, pag. 743-760, Oxford University Press, Marea Britanie;
7. Kennedy, M. and Wonnacott, J. (2005) "Neglect of disabled children". In J. Taylor and B. Daniel (ed) „Child Neglect. Practice Issues for Health and Social Care”, pag. 228-248, Jessica Kingsley Publishers, Londra;
8. Miller, D. and Raymond, A. (2008), „Safeguarding disabled children”, Jessica Kingsley Publishers, Londra, Marea Britanie.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Mihaela Manolea, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Dorina-Elena Enyedi	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina David	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Roxana-Maria-Diana Pavel	Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Livia Vlad	Federația de Pedagogie Curativă din România
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Cercetările recente (Marti Berstrom, António Damásio, Reuven Bar-On, Linda and Nick Elksnin etc.) arată că dezvoltarea socială a elevilor este la fel de importantă ca cea fizică sau intelectuală. Sănătatea emoțională și socială a elevilor influențează în mod direct performanța acestora. În același timp, apariția unor dificultăți în adaptarea școlară a elevilor se vor reflecta în probleme de sănătate emoțională a acestora. De altfel, Antonio Damasio, specialist în neuroștiințe arată clar în studiile sale că emoțiile sunt suportul pe care se construiesc procesele cognitive. Devine astfel extrem de important pentru noi să înțelegem că atunci când elevii simt anxietate, furie sau tristețe capacitatea lor de învățare scade considerabil. Cu alte cuvinte, neuroștiințele confirmă astăzi ceea ce spunea Rudolf Steiner cu mulți ani în urmă: succesul în educație depinde de posibilitatea menținerii unor interacțiuni sociale sănătoase, pozitive.

Dezvoltarea abilităților sociale și emoționale îi ajută pe elevi să comunice mai bine, să relaționeze mai bine cu ceilalți, să rezolve conflicte și să facă față schimbărilor. Astfel ei capătă încredere în sine și dobândesc abilitatea de a persevera, de a nu abandona în fața greutăților vieții. Iată cum observăm extraordinara importanță a dezvoltării voinței. Educația socială necesită timp, exersare și răbdare din partea părinților și profesorilor. De aceea, în pedagogia curativă, procesul de învățare, de asimilare a cunoștințelor are o puternică latură emoțională care stimulează curiozitatea, bucuria de a cunoaște, de a descoperi, interesul iar aceste lucruri creează punți neurale necesare domeniului cognitiv.

Educația socială și emoțională re-definește rolul școlii în viața individului. Menirea procesului de învățământ nu este aceea de a crea supra-expunere adică de a-i face pe elevi să citească, să socotească să cunoască totul mai repede ci să înțeleagă și să își asume valorile umane necesare pentru o viață trăită cu demnitate.

O dezvoltare socială și emoțională sănătoasă presupune:

- Autoreglare – controlul propriilor sări emoționale;
- Motivație – controlul emoțiilor pentru atingerea propriilor obiective;
- Empatia – identificarea și înțelegerea emoțiilor celorlalți;
- Abilitățile sociale – relațiile cu ceilalți.

În procesul de educație socială, în clasele gimnaziale, ne vom axa pe cinci arii esențiale ale dezvoltării emoționale care sunt relaționate cu aceste etape de vârstă pe care elevii le parcurg:

- auto-conștientizare – recunoașterea propriilor capacități și resurse, emoții și valori;
- auto-reglare – managementul emoțiilor și al comportamentelor care îl ajută pe elev să depășească situații dificile;
- conștientizare socială – înțelegere și empatie pentru cei din jur;
- abilități de relaționare – formarea și menținerea unor relații sănătoase, capacitatea de muncă în grup, rezolvarea conflictelor;
- capacitatea de a lua propriile decizii, benefice pentru contextul personal și social al elevului.

Disciplina *educație socială* este cuprinsă în aria curriculară Om și societate, fiindu-i alocată o oră/săptămână. Programa de educație socială cuprinde:

- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacităților de percepție necesare adaptării la normele de comportare în societate**
- 2. Dezvoltarea unor atitudini și comportamente relaționale pozitive favorabile integrării în grupuri sociale**
- 3. Cunoașterea și familiarizarea cu evenimentele semnificative din viața comunității**
- 4. Exersarea și aplicarea practicilor democratice din viața socială**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea capacităților de percepție necesare adaptării la normele de comportare în societate**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Conștientizarea identității personale/individuale prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea de sine, sub aspect fizic/moral raportată la ceilalți; - desenarea corpului propriu; - vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora.
<p>1.2. Identificarea lucrurilor și a ființelor, a raporturilor persoanei cu acestea</p> <ul style="list-style-type: none"> - numirea ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere, din imagini, din povestiri; - numirea lucrurilor care ne reprezintă (jucării, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc.); - recunoașterea utilității lucrurilor/a persoanelor importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc.); - exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ființelor (în evoluție); - povestiri despre lucruri, plante, animale, oameni; - ghicitori privind lucruri, animale și plante.
<p>1.3 Dezvoltarea unor atitudini și comportamente pozitive față de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului; - exerciții practice de protejare a "colțului viu" al clasei/a animalelor de companie; - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral.
<p>1.4. Identificarea de reguli și norme de comportament civic în diferite situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de comportare civilizată; - exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite.
<p>1.5. Identificarea și formarea trăsăturilor morale ale persoanei pe baza unei scări valorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții libere pe marginea unor situații reale; - comentarea pe marginea unui suport imagistic; - discuții pe baza următoarelor trăsături morale: încrederea și lipsa de încredere, respectul și lipsa de respect, curajul, frica și lașitatea, bunătatea și răutatea, sinceritatea și minciuna, cinstea, dragostea pentru adevăr, etc.

2. Dezvoltarea unor atitudini și comportamente relaționale pozitive favorabile integrării în grupuri sociale

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea grupurilor de apartenență (familie, colectivul clasei, al școlii, grupul de prieteni)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de evidențiere și învățare a relațiilor sociale și de grup; - exerciții-joc de asociere a diferitelor activități cu grupurile în care se desfășoară acestea; - vizionare de filme privind raporturile din cadrul grupurilor de apartenență.

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.2. Întărirea atenției și receptivității față de stările și problemele celor din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare dirijată a unor situații reale; - discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv; - exerciții-joc de rezolvare a unor situații de conflict din cadrul grupurilor de apartenență; - jocuri de rol bazate pe empatie.
<p>2.3 Exersarea unor comportamente adecvate în diferite situații – normale sau de limită</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de simulare a unor situații cu conținut civic; - exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc.); - jocul de rol cu finalități diferite; - colaje cu temă civică.

3. Cunoașterea și familiarizarea cu evenimentele semnificative din viața comunității

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Cunoașterea unor evenimente importante din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a tipurilor de comunitate națională (țară, popor-națiune); - sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență; - celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.).
<p>3.2. Participarea la evenimente sociale semnificative din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor); - exerciții de observare și comentare dirijată a unor filme și diafilme; - joc de rol cu tematică civică.
<p>3.3. Respectarea simbolurilor specifice comunității din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a simbolurilor specifice comunității de apartenență (simbolurile școlii, simbolurile religioase); - exerciții de identificare a simbolurilor naționale (steag, stemă, imn, monedă, limbă); - completare de spații, imagini lacunare cu/despre simbolurile specifice comunității de apartenență și naționale; - concursuri de recunoaștere a simbolurilor.

4. Exersarea și aplicarea, în limita posibilităților, a practicilor democratice din viața socială

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Cunoașterea elementelor de bază ale practicilor democratice și ale drepturilor omului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere în imagini a diverse situații de respectare și, respectiv, încălcare a drepturilor copilului/ ale persoanelor cu nevoi speciale/ ale omului; - jocuri de rol pe teme de democrație; - simulare a unor situații de respectare a drepturilor copilului/omului; - discuții despre pace, libertate și democrație; - vizionarea (cu comentare) de filme despre problemele globale ale omenirii (bolile, poluarea, sărăcia, etc.).

Clasa a V-a – Clasa a X-a	
4.2. Participarea la viața comunității	<ul style="list-style-type: none"> - activități de socializare privind satisfacerea nevoii de a fi acceptat de ceilalți, de a fi în siguranță, de a fi împreună cu ceilalți, de a aparține unui grup; - exerciții practice de identificare a responsabilităților de la nivelul clasei (lideri formali și informali), unității școlare (director, profesori diriginți etc.); - exerciții de identificare – relaționare cu persoanele importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc.).
4.3. Exersarea unor comportamente în sfera drepturilor democratice	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de conduită civilizată în diverse situații; - exerciții practice de învățare a regulilor democratice (drepturi egale pentru toți, unitatea în diversitate, dreptul la libera exprimare, etc.); - joc de rol („În troleibuz”, „În parc” etc.).
4.4. Exersarea unor comportamente din sfera accesului la viața independentă	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare a unor norme pentru viața independentă în comunitate; - exerciții practice pentru învățarea unor comportamente benefice vieții de cuplu; - exerciții practice pentru înțelegerea conceptului de consimțământ; - exerciții practice pentru dobândirea normelor adecvare de exprimare a comportamentelor sexuale; - sesiuni de consiliere privind educația sexuală și opțiunea întemeierii unei familii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Autocunoaștere și dezvoltare personală	<ul style="list-style-type: none"> - Raporturile propriei persoane cu persoanele din jur; - Învățarea unor reguli de comportare civilizată; - Comportamente de relaționare pozitivă; - Dobândirea unor trăsăturilor morale.
2. Comportamente relaționale	<ul style="list-style-type: none"> - Grupurile de apartenență: familia, colectivul clasei, al școlii, grupul de prieteni; - Învățarea relațiilor sociale și de grup; - Comportamente de cooperare în grup; - Învățarea unor comportamente în situații limită.
3. Evenimente din viața comunității	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoștințe despre evenimentele importante din viața comunității; - Cunoștințe despre tipurile de comunități locale(sat, oraș, județ, sector); - Cunoștințe despre evenimente naționale și religioase; - Joc de rol cu tematică civică; - Tipuri de simboluri.
4. Democrația și drepturile omului	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoștințe despre drepturile copilului, ale persoanei cu nevoi speciale, ale omului; - Reguli și norme de conduită civică; - Consimțământul; - Dreptul la exprimarea sexualității; - Comportamente sexuale sănătoase/de risc.

Sugestii metodologice

"Mintea noastră emoțională este mult mai rapidă în reacție decât cea rațională, pur și simplu trece la acțiune fără să petreacă prea mult pentru a analiza ce face" (Goleman – Inteligența emoțională). Tocmai de aceea este esențial ca elevii să înțeleagă că pot alege felul în care răspund propriilor lor emoții iar pentru asta trebuie să învețe să le recunoască. Această auto-conștientizare presupune dezvoltarea și folosirea unui limbaj emoțional și înțelegerea legăturii dintre gândire, simțire și voință, adică faptul că emoționalul și raționalul conduc spre o decizie ce poate fi anticipată și care are anumite consecințe pe care elevul din clasele gimnaziale ar fi bine să și le poată asuma. Și mai mult, că întotdeauna există cel puțin o soluție pentru o problemă și că o decizie are cel puțin încă o alternativă.

Ne propunem să dezvoltăm în elevii cu care lucrăm și capacitatea de auto-analiză, de sesizare a punctelor tari și a celor mai puțin dezvoltate în scopul de a-i ajuta să-și creeze o imagine pozitivă dar realistă de sine. Este bine să exersăm în cadrul acestei discipline situații în care conștientizăm ceea ce se află în spatele unei emoții (exerciții de tipul nevoie-emoție-comportament) precum și moduri sănătoase de a face față anxietății, furiei sau tristeții. Prezența unei dizabilități nu presupune absența acestor provocări emoționale. Tocmai de aceea pedagogul curativ e bine să fie receptiv și pregătit să răspundă nevoilor emoționale ale elevilor săi. Este maniera sănătoasă în care se menține atașamentul secundar, în care sunt consolidate atașamentele securizante sau sunt rescrise cele nesecurizante.

Un alt concept cheie pe care îl vom aborda în cadrul educației sociale este empatia – capacitatea de a înțelege ce simte cel de lângă noi, abilitatea de „a te putea pune în locul lui și de a vedea lucrurile așa cum le vede persoana respectivă”. Formarea relațiilor în scopul pregătirii pentru viața independentă este un obiectiv major în pedagogia curativă. Vom exersa situații în care învățăm să-i ascultăm pe ceilalți, să punem întrebări prin care arătăm că ne pasă, să facem diferența între ceea ce spune sau face cineva și propriile noastre reacții sau evaluări ale unei situații. Putem lucra foarte bine cu elevii din clasele mai mari pe exersarea comunicării asertive, pe diferența între asertivitate și agresivitate sau pasivitate, pe arta cooperării, a rezolvării de conflicte, sau a negocierii.

Pedagogia curativă încurajează foarte mult echilibrul în dezvoltarea fizică, comportamentală, emoțională, cognitivă, socială și spirituală. Suntem întotdeauna atenți în dezvoltarea acestor abilități la corelația cu vârsta și cu nevoile de dezvoltare ale elevilor. Educația socială poate crea acea punte între lumea interioară și cea exterioară a unui elev și astfel setează un echilibru care aduce cu sine stabilitate și coerență în viața persoanei respective.

Antoine de Saint-Exupéry ne oferă o excelentă concluzie asupra importanței educației socio-emoționale: *"Lucrurile cu adevărat importante se văd cu inima. Esențialul este invizibil pentru ochi."*

Bibliografie

1. Damàsio, A., (1994), „*Descartes' Error*”, Editura Grosset – Putnam, New York, SUA;
2. European Council for Steiner/Waldorf Education, (2009) Raport nr. 15, Editura ECSWE, Bruxelles, Belgia;
3. Fundación Marcelino Botin, (2008), „*Social and Emotional Education: An International Analysis*”, Editura Fundacion Botin, Pedrueca, Spania;
4. Goleman, D., (1997), „*Emotional Intelligence*”, Editura Bantam Books, New York, SUA;
5. Weihs, A., (2006), „*Youth Guidance and Empathy*”, Editura AWSNA Publications, New York, SUA;
6. Weihs, T., (2006), „*Empathy*”, Editura AWSNA Publications, New York, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Dorina-Elena Enyedi	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina David	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Livia Vlad	Federația de Pedagogie Curativă din România
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CUNOȘTINȚE DESPRE ISTORIE/GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a**

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Cunoștințe despre Istorie/Geografie* este cuprinsă în planul-cadru de învățământ special – alternativa educațională de pedagogie curativă la aria curriculară *Om și societate*. În ciclul primar, această disciplină se studiază în clasa a IV-a și i se alocă o oră/săptămână. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

Disciplina *Cunoștințe despre Istorie/Geografie* presupune studiul domeniului istoriei și ale geografiei locale, abordabile și corespunzătoare nevoilor de dezvoltare ale elevilor aflați în clasa a IV-a. Această materie s-a născut din necesitatea de a corela interdisciplinar cele două domenii – istoria și geografia. Ele nu se pot încă diferenția prea bine ca discipline la această clasă, întrucât obiectivul general este acela de a dobândi noțiuni, cunoștințe și capacități elementare referitoare la cadrul geografic și socio-istoric în care trăiește elevul.

Astfel, se pornește în mod treptat de la mediul apropiat, concret, cunoscut din proprie experiență pentru ca, în clasele următoare, să se poată extinde privirea către spațiul geografic, respectiv timpul istoric al omenirii. Programa de *Cunoștințe despre Istorie/Geografie* orientează activitatea de învățare înspre formarea capacităților de înțelegere a faptelor și fenomenelor caracteristice mediului geografic înconjurător, în procesul dezvoltării sale istorice, din cele mai vechi timpuri și până în prezent. Accentul cade pe formarea deprinderilor de investigare și orientare, prin activități de învățare, care au ca punct de pornire contactul direct cu faptul studiat – **descoperirea**.

Conținuturile programei sunt structurate într-un mod care permite delimitarea clară a elementelor specifice istoriei de cele ale geografiei, dar în același timp oferă libertate cadrului didactic în decizia sa de a alege modul în care le parcurge.

Prin parcurgerea temelor acestei discipline se urmărește stabilirea unui echilibru între studiul elementelor istoriei și ale geografiei locale (sat/cartier/oraș, regiune, județ) astfel încât să răspundă în mod concret cerințelor de vârstă ale elevilor pentru crearea unui mod de raportare optim la acestea în studiul ulterior al acestor materii. Interesul pentru istorie trebuie mai întâi trezit iar predarea istoriei la clasele mici capătă o semnificație deosebită, fiindcă mijloacele adeseori impresii durabile și cu efect ulterior. Orizontul educațional al acestei materii îl constituie nu aspectul național, ci aspectul uman.

Prezentă programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul întregului an școlar în clasa a IV-a;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic și a timpului istoric**
- 2. Relaționarea elementelor de mediu geografic și istoric pe baza observării și descrierii diverselor surse geografice și istorice**
- 3. Recunoașterea și utilizarea unor elemente de limbaj specifice geografiei și istoriei**
- 4. Interpretarea faptelor și a proceselor istorice**
- 5. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul înconjurător**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic și a timpului istoric**

Clasa a IV-a
<p>1.1 Localizarea corectă a elementelor spațiului geografic și istoric</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de confecționare a unor hărți simple ce redau drumul elevului de acasă la școală; - exerciții de identificare în teren a unor direcții; - exerciții de identificare în teren a construcțiilor reprezentative și a locurilor cu rezonanță istorică; - exerciții de ordonare a unor obiecte aparținând familiei/localității/regiunii (fotografii, documente, monede etc.), folosind criteriul „vechi-nou” sau „mai vechi-mai nou”.
<p>1.2 Orientarea în spațiul geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de orientare după repere naturale și metode neconvenționale; - trasee turistice; - vizite, excursii.
<p>1.3 Reprezentarea în plan a elementelor ținutului natal</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a simbolurilor; - desen de simboluri proprii; - exerciții de elaborare a unor planuri ale clasei, școlii, cartierului/localității, județului folosind culori adecvate; - construcții de machete, din diverse materiale naturale ale împrejurimilor imediate, ale formelor de relief, precum și ale unor obiective istorice relevante.
<p>1.4 Redarea aspectelor legate de relația dintre mediul istorico-geografic și viața oamenilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a diferitelor ocupații ale oamenilor; - exerciții de identificare a unor tipuri de construcții, așezări omenești și obiecte de îmbrăcăminte.

2. Relaționarea elementelor de mediu geografic și istoric pe baza observării și descrierii diverselor surse geografice și istorice

Clasa a IV-a
<p>2.1 Observarea elementelor comune mediului geografic și istoric</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de observare în natură; - exerciții de observare a unor obiective istorice, a unor imagini.
<p>2.2 Înregistrarea datelor observate</p> <ul style="list-style-type: none"> - calendarul naturii; - desene/schițe ilustrative pentru elementele observate direct.
<p>2.3 Descrierea caracteristicilor elementelor comune geografiei și istoriei</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea formelor de relief, a unui sat comparativ cu un oraș, a unor obiective istorice, culturale, industriale, turistice etc.

3. Recunoașterea și utilizarea unor elemente de limbaj specifice geografiei și istoriei

Clasa a IV-a
3.1 Utilizarea termenilor comuni geografiei și istoriei - povestiri a unor legende despre ținutul natal; - relatări cu cuvinte simple.
3.2 Manifestarea curiozității pentru cunoașterea și folosirea termenilor comuni geografiei și istoriei - dialoguri cu privire la fenomenele studiate; - jocuri de rol sau dramatizări; - excursii, drumeții, vizite.

4. Interpretarea faptelor și a proceselor istorice

Clasa a IV-a
4.1 Descrierea, după posibilități, a unui eveniment istoric - povestiri pentru a prezenta un fapt istoric; - desene ilustrative a faptelor istorice studiate; - jocuri de rol; - dramatizări
4.2 Observarea faptelor istorice, punând în evidență schimbările survenite - jocuri de rol - stabilirea unor relații simple între evenimente - stabilirea unor relații simple între personajele istorice

5. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul înconjurător

Clasa a IV-a
5.1 Manifestarea grijii față de mediul înconjurător - acțiuni de ecologizare; - activități de plantat; - acțiuni de întreținere a zonei în care se află școala; - activități de sortare a materialelor folosite
5.2 Sesizarea unor legături vizibile între realitățile lumii înconjurătoare - excursii, drumeții, vizite - realizarea unor picturi ce surprind relațiile între diferite elemente din natură - activități tematice în aer liber și în curtea/ferma centrului de pedagogie curativă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Orientarea în orizontul apropiat	Locul geografic Punctele cardinale Orientarea în teren, metode de orientare Drumul de acasă la școală (reprezentare prin desen)
2. Reprezentarea suprafeței terestre	Planul clasei, al școlii Planul localității/cartierului Dezvoltarea în timp a localității Harta județului Harta României (poziționare județ)
3. Observarea cerului	Mișcarea unor corpuri cerești pe parcursul unei zile Elemente de meteorologie (temperatură, mișcarea aerului, precipitații, nori etc.)
4. Elemente ale cadrului natural	Forme de relief: munți, dealuri, câmpii Apele de suprafață: ape curgătoare (râuri importante din județ/ regiune), ape stătătoare (lacuri naturale și lacuri artificiale importante din județ/regiune)
5. Elemente de geografie umană	Populația regiunii și ocupațiile tradiționale (agricultură, meșteșuguri, comerț și industrie) Dezvoltarea turismului local și regional, obiective turistice importante Protecția și conservarea mediului înconjurător
6. Elemente de istorie locală	Din istoria familiei Din istoria localității Legende, povestiri, întâmplări istorice semnificative din județ/regiune Personalități din istoria localității/regiunii Manifestări culturale și spirituale locale/ale regiunii

Sugestii metodologice

În clasa a IV-a elevul este pregătit pentru a asimila cunoștințe referitoare la ținutul natal. Este momentul în care se discută trecutul orașului de domiciliu. Astfel, pornim în studiul acestei discipline de la ceea ce copilul cunoaște deja despre pământ și despre ceea ce se petrece la suprafața lui. La această vârstă e nevoie să stimulăm așadar împrejurimile, teritoriul, sistematizarea, istoria localității, a orașului natal. Se fac excursii pe jos și se vizitează gospodării țărănești, mori, fabrici, muzee, instituții administrative. Se va reține prin desene ceea ce s-a vizitat. Prin aceste activități se face încă un pas important înainte. Se va desena o imagine ce redă întregul drum spre școală. El duce de la patul în care dormim până în sala de clasă. Casele trebuie să fie, dacă se poate, foarte mici. Putem îndemna elevii să încerce să își imagineze cum le vede o pasăre care zboară deasupra lor. Se elaborează astfel prima hartă a ținutului cunoscut, marcând drumul spre școală.

Se continuă cu elaborarea de hărți specifice ținutului cunoscut și împrejurimilor (sat/cartier/oraș/județ), marcând pe hartă râurile și pâraurile, munții, dealurile, câmpiile și legătura lor cu condițiile de viață ale plantelor, animalelor, oamenilor. Totul se

marchează cu cretă colorată. Pe parcursul „călătoriei” noastre le atragem atenția copiilor asupra unor ținuturi anume plantate cu: pomi fructiferi, păduri de conifere, pajști, lanuri de cereale, pășuni, evidențiind specificul acestora și făcând în felul acesta ca harta să devină vie.

Harta se completează cu sate și orașe, exemplificând de ce în anumite locuri se dezvoltă satele și în altele orașele, realizând o legătură cu viața economică și condițiile de trai ale oamenilor din diverse ținuturi și așezăminte.

Abordând în această manieră disciplina *Cunoștințe despre Istorie/Geografie*, copilului i se dezvoltă fantezia, spiritul de aventură, creativitatea, dragostea pentru natură și recunoașterea valorilor morale ale strămoșilor.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „*Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner*”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „*Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.waldorfcriculum.com/Class4/localhistgeo.html>;
4. *** <https://www.live-education.com/local-geography-history-and-industry/>;
5. *** <https://www.waldorfteacherresources.com/> ;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina-Daniela Morariu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CUNOȘTINȚE DESPRE GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Această programă servește predării disciplinei *Cunoștințe despre Geografie în ciclul gimnazial*, în alternativa educațională de pedagogie curativă. Materia face parte din aria curriculară *Om și societate* și reprezintă o disciplină de trunchi comun, cu o alocare de 1-2 ore/săptămână la clasa a V-a, 2 ore/săptămână la clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a și 2-3 ore/săptămână la clasele a IX-a și a X-a. Predarea acestei discipline se face modular, în etape de 2-4 săptămâni, organizate în curs de bază de 90 de minute, plasat la începutul activității zilnice.

O sarcină esențială a predării acestei discipline este aceea de a trezi în copil interesul față de lume. Prin luarea în considerare a elementelor spațiale, predarea intuitivă a geografiei îi ajută pe elevi să consolideze conținuturile abordate. În plus, folosirea elementelor artistice în predare va servi învățării emoționale, ce are efect formarea judecăților morale și a sentimentelor sociale, dirijând conștiința faptului că împărțim spațiul terestru cu alți oameni și că relaționăm permanent cu ceilalți.

Prezenta programă de *Cunoștințe despre geografie* urmărește trezirea interesului de a cunoaște direct, de a investiga și de a înțelege faptul geografic, precum și importanța prezentării unui mediu ambiant favorabil unei vieți sănătoase și echilibrate.

Curriculum-ul de față este conceput astfel încât să nu îngreuească stilul psihopedagogului ci să îi ofere acestuia libertate de alegere și de organizare a activităților de învățare considerate a fi cele mai adecvate potențialului și ritmului specific elevului în ciclul gimnazial.

Prezenta programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul ciclului gimnazial;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic**
- 2. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării și descrierii diverselor surse geografice**
- 3. Cunoașterea și utilizarea unor elemente de limbaj specific geografiei**
- 4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul înconjurător**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Perceperea și reprezentarea spațiului geografic**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.1 Dezvoltarea capacității de precizare pe hartă/pe glob a conținuturilor predate - exerciții de utilizare a semnelor de pe hartă; - desenul unei hărți, ținând cont de particularitățile de formă și colorit.
1.2 Localizarea corectă a elementelor spațiului geografic - lucrul cu harta, atlasul geografic și globul pământesc; - lucrul cu hărți diferite; - exerciții de localizare pe hartă a elementelor geografice studiate; - identificarea unor elemente naturale și socio-economice reprezentate pe un suport cartografic; - identificarea poziției unor elemente naturale și socio-economice pe harta României.
1.3. Reprezentarea în plan a elementelor din mediul înconjurător - exerciții de utilizare a simbolurilor; - reconstituiri a unor schițe de hartă.
1.4 Identificarea elementelor principale ale unei reprezentări cartografice - descrieri de imagini cartografice; - exerciții de utilizare a semnelor convenționale
1.5. Redarea de imagini cartografice - hărți prin desen, din hârtie etc.
1.6. Reprezentarea în plan a elementelor din mediul înconjurător - exerciții de utilizare a simbolurilor; - reconstituiri a unor schițe de hartă.

2. Relaționarea elementelor de mediu geografic pe baza observării și descrierii diverselor surse geografice

Clasa a V-a – Clasa a X-a
2.1. Observarea elementelor mediului geografic - activități de observare a diferitelor conținuturi din surse variate și atractive; - exerciții de stabilire a unor relații între elemente.
2.2. Descrierea caracteristicilor elementelor geografice observate - exerciții de descriere a elementelor geografice observate; - descrierea unor caracteristici legate de flora și fauna globală pe bază de polarități: nord-sud, est-vest; - descrierea și compararea unor caracteristici legate de: relieful terestru și societatea omenească; climă și societatea românească; hidrosferă și societatea omenească; - exerciții de utilizare a coordonatelor geografice.
2.3. Compararea de regiuni, țări, elemente antropografice și etnografice - prezentări de imagini, filme; - exerciții de stabilire a elementelor comune/diferite; - realizarea de lucrări (desene, picturi) cu diferite elemente etnografice; - mici serbări tematice de final de epocă în care elevii surprind elemente etnografice ale diferitelor țări.

3. Cunoașterea și utilizarea unor elemente de limbaj specific geografiei

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1 Familiarizarea cu noțiunile de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a noțiunilor: forme de relief, poli, ecuator, meridiane, paralele, geosferă etc.; - realizarea de desene tematice în care se vor folosi aceste elemente și noțiuni.
<p>3.2 Utilizarea corectă a terminologiei minime pentru descrieri geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatări, cu cuvinte simple, a conținuturilor prezentate; - exerciții de identificare a denumirilor de mări și oceane, continente, coordonate geografice, vulcani etc. dintr-un text și/sau de pe hartă; - exerciții practice de denumire a caracteristicilor spațiului Carpato-Danubiano-Pontic; - exerciții de identificare a denumirilor unor tipuri genetice de relief, a unor procese de modelare a reliefului mondial, a influențelor climatice și atmosferice din lume; - exerciții practice de denumire a vânturilor; a factorilor de influență a biosferei; a zonelor biogeografice ale Terrei; a tipurilor de soluri etc. dintr-un text.
<p>3.3 Sesizarea unor legături vizibile între realitățile lumii înconjurătoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - excursii, vizite la muzee, imagini, filme documentare etc.
<p>3.4. Realizarea de investigații independente, pe teme date</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrul cu harta (harta României, alte hărți); - lucrul cu atlasul geografic.

4. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru mediul înconjurător

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1 Participarea la acțiuni de protecție și conservare a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de informare referitoare la poluare (poluare atmosferică, poluarea apelor); - acțiuni de păstrare și utilizare a apei provenite din ploii; - activități de ecologizare; - acțiuni de identificare a necesității protecției mediului de viață; - activități de conservare a mediului; - acțiuni de întreținere a spațiilor verzi; - activitate de curățare a apelor locale/de prevenire a poluării; - excursii.
<p>4.2. Evidențierea relației dintre om și spațiul geografic, în plan național</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apreciere a frumuseților lumii (imagini, filme, diapozitive etc.); - prezentări de acțiuni ale omului dăunătoare mediului înconjurător.
<p>4.3. Formarea unei atitudini civice referitoare la cunoașterea, conservarea și protecția mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - excursii și vizite de descoperire a orizontului local (formațiuni vegetale, soluri etc.), la ferme, muzee; - participare/implicare în acțiuni de arat, discuit, prășit, utilizarea îngrășămintelor, irigare etc.; - excursii, drumeții.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Sistemul solar 2. Pământul corp cosmic 3. Coordonate geografice 4. Mișcările pământului 5. Reprezentarea suprafeței pământului	<ul style="list-style-type: none"> - stele, planete, sateliți - forma, dimensiunile pământului - Polul Nord, Polul Sud, Ecuator, paralele și meridiane - Mișcarea de rotație, mișcarea de revoluție - Harta lumii cu accent pe culorile reprezentative formelor de relief (verde-câmpie, albastru-ape etc.)
6. Geosferele 7. Vulcani și cutremure 8. Mări și oceane 9. Continentele 10. Atmosfera	<ul style="list-style-type: none"> - Îvelișurile geografice – de apă, de aer, de plante și animale, de sol, scoarță - Prezentare generală - Principalele mări și oceane ale lumii - Continentele lumii – prezentare generală - Tipurile de climă de pe glob
11. Precipitațiile 12. Flora și fauna de pe glob 13. Structura rasială pe glob 14. Tipuri de așezări omenești	<ul style="list-style-type: none"> - Tipuri de precipitații pe glob: lichide, solide, mixte - Descrierea polarităților Nord-Sud, Est-Vest - Prezentarea raselor răspândite pe globul pământesc - Așezări omenești semnificative și care se deosebesc vizibil prin structura lor
15. Europa – prezentare	<ul style="list-style-type: none"> - Poziție și așezare geografică - Relief - Climă - Ape - Vegetația: stepă, taiga, tundră - Populația - Așezările: rurale, urbane
16. Țări din Europa	<ul style="list-style-type: none"> - Germania; Austria; Polonia; Ungaria; Moldova; Italia; Grecia; Serbia; Ucraina; Rusia; Franța; Anglia; Belgia; Olanda; Islanda
17. Peninsula Iberică	<ul style="list-style-type: none"> - Spania; Portugalia
18. Peninsula Scandinavă	<ul style="list-style-type: none"> - Norvegia; Suedia
19. Europa	<ul style="list-style-type: none"> - Harta politică
20. Continentul America	<ul style="list-style-type: none"> - Poziție și așezare geografică - Relief - Ape - Climă - Vegetație și faună - Țări de pe Continentul America: Canada, U.S.A, Mexic, Brazilia, Argentina

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
21. Continentul Africa	<ul style="list-style-type: none"> - Poziție și așezare geografică - Relief - Ape - Climă - Vegetație și faună - Populația africană - Deșertul Sahara - Egipt - Africa Centrală - Republica Sud-Africană
22. Continentul Asia	<ul style="list-style-type: none"> - Poziție și așezare geografică - Relief - Ape - Climă - Vegetație și faună - Țări de pe Continentul Asia: China, Japonia, India, Israel, Coreea de Sud
23. Continentul Australia	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonate geografice - Relief - Climă - Ape - Populație - Așezări omenești
24. Antarctica și Oceania	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare generală
25. Călătorie în jurul lumii	<ul style="list-style-type: none"> - Activitate finală
26. România – introducere	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonate geografice - Spațiul Carpato-Danubiano-Pontic
27. România – relieful	<ul style="list-style-type: none"> - Munții: Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Carpații Occidentali, Subcarpații - Podișurile: Podișul Transilvaniei, Podișul Moldovei, Podișul Getic, Podișul Dobrogei - Dealurile de Vest - Câmpia Română, Câmpia de Vest - Delta Dunării
28. România	<ul style="list-style-type: none"> - Clima - Rețeaua hidrografică: râurile, lacurile, Dunărea, Marea Neagră - Vegetația, fauna, flora, protecția și conservarea naturii - Populația - Așezările: mediul rural și mediul urban - Resurse naturale - Industria - Agricultură - Comerțul - Turismul
29. Relieful terestru	<ul style="list-style-type: none"> - Minerale, roci - Structura scoarței terestre - Relieful scoarței terestre: relief subaerian – munți,

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	podişuri, dealuri, câmpii; relief submers – fund oceanic
30. Agenți și procese de modelare a reliefului	<ul style="list-style-type: none"> - Agenți interni (vulcanism) - Agenți externi (apa, vântul, viețuitoarele, omul)
31. Forme și tipuri genetice de relief	<ul style="list-style-type: none"> - Carstic (peșteri) - Fluvial - Glaciar - Litoral - Eolian (Sahara – dunele de nisip) - Antropic (realizat de om – canale, diguri, baraje, lacuri artificiale)
32. Relieful și societatea românească	<ul style="list-style-type: none"> - Influențele geografice ale reliefului - Importanța practică a reliefului (relieful și agricultura; relieful și transporturile; relieful și așezările omenești; relieful și industria)
33. Relieful orizontului local	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicații practice (observarea reliefului: ape, vegetație, animale)
34. Clima și societatea românească	<ul style="list-style-type: none"> - Atmosfera ca sursă de energie, ca sursă de materii prime, ca sursă de comunicații - Influența climei asupra răspândirii omului; importanța climei asupra agriculturii, industriei, transportului
35. Poluarea atmosferică și schimbările de climă	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicație practică – ecologizarea
36. Hidrosfera	<ul style="list-style-type: none"> - Circuitul apei în natură - Stările de agregare ale apei: solidă, lichidă, gazoasă - Rolul hidrosferei
37. Hidrosfera și societatea românească	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea apelor continentale și oceanice - Poluarea apelor - Prevenirea poluării
38. Elementele vremii și ale climei pe glob	<ul style="list-style-type: none"> - Temperatura (factori cosmici și fizico-geografici) - Presiunea atmosferică - Vânturile (permanente, periodice, locale) - Precipitațiile (lichide, solide, mixte)
39. Biosfera	<ul style="list-style-type: none"> - Noțiuni introductive - Factorii de influență ai biosferei: abiotici, biotici
40. Zonele biografice ale Terrei	<ul style="list-style-type: none"> - Zona caldă (păduri ecuatoriale, păduri musonice, zona de savană, zonele de deșert tropical/deșert/semideșert) - Zona temperată (zona subtropicală – mediteraneană, pădurile temperate, pădurile de conifere) - Zona de stepă (deșerturile temperate) - Zona rece (tundra și deșertul polar)
41. Relația om-biosferă	<ul style="list-style-type: none"> - Modificări aduse învelișului vegetal - Influența oamenilor în viața animalelor - Conservarea biosferei
42. Aplicații practice în orizontul local	<ul style="list-style-type: none"> - Climă, formațiuni vegetale, influența omului
43. Pedosfera	<ul style="list-style-type: none"> - Învelișul de soluri - Formarea pedosferei

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Tipuri de soluri - Relațiile omului cu pedosfera - Cultivarea solului (arat, discuit, prășit, utilizarea îngrășămintelor, irigațiile) - Aplicații practice: tipuri de sol local, pădurile etc.
44. Mediul, peisajul și societatea umană	<ul style="list-style-type: none"> - Interacțiuni între componentele naturale - Peisajul natural modificat de om - Interacțiunea om-mediul natural - Rolul mediului în evoluția și dezvoltarea societății omenești
45. Elementele vremii și ale climei pe glob	<ul style="list-style-type: none"> - Temperatura (factori cosmici și fizico-geografici) - Presiunea atmosferică - Vânturile (permanente, periodice, locale) - Precipitațiile (lichide, solide, mixte)
46. Biosfera	<ul style="list-style-type: none"> - Noțiuni introductive - Factorii de influență ai biosferei: abiotici, biotici
47. Zonele biografice ale Terrei	<ul style="list-style-type: none"> - Zona caldă (păduri ecuatoriale, păduri musonice, zona de savană, zonele de deșert tropical/deșert/semideșert) - Zona temperată (zona subtropicală – mediteraneană, pădurile temperate, pădurile de conifere) - Zona de stepă (deșerturile temperate) - Zona rece (tundra și deșertul polar)
48. Relația om-biosferă	<ul style="list-style-type: none"> - Modificări aduse învelișului vegetal - Influența oamenilor în viața animalelor - Conservarea biosferei
49. Aplicații practice în orizontul local	<ul style="list-style-type: none"> - Climă, formațiuni vegetale, influența omului
50. Pedosfera	<ul style="list-style-type: none"> - Învelișul de soluri - Formarea pedosferei - Tipuri de soluri - Relațiile omului cu pedosfera - Cultivarea solului (arat, discuit, prășit, utilizarea îngrășămintelor, irigațiile) - Aplicații practice: tipuri de sol local, pădurile etc.

Sugestii metodologice

Predarea *geografiei* este strâns legată de desen: hărți, peisaje, oameni, plante etc. Unele pot fi chiar realizate în clasă și modelate, ceea ce duce la solicitarea elevului de a se raporta și mai concret și mai plin de viață la conținutul studiat. **Geografia clasei a V-a** este un demers introductiv iar tematica îi familiarizează pe elevi cu elemente, fenomene și procese geografice observabile. Un element semnificativ în pedagogia curativă îl reprezintă încercarea profesorului de a le oferi elevilor un univers coerent, sintetic și neîncărcat informațional asupra elementelor de bază ale Pământului ca întreg.

În clasa a VI-a se studiază geografia Europei. Conținuturile cuprind o abordare generală a Europei, urmată de studierea țărilor reprezentative. Psihopedagogul va realiza o abordare cât mai generală a elementelor geografice ale acestora, punându-se accent pe specificul și caracteristicile definitorii care le deosebesc, făcându-le atât de speciale (tradiții, obiceiuri, cultură). Atunci când se studiază o anumită țară, este important să se realizeze, împreună cu elevii, ceva caracteristic pentru țara respectivă: un lucru de mână simplu, ceva artistic sau de artă decorativă, o activitate gospodărească specifică (o anumită rețetă culinară) etc. Astfel, se creează o legătură între viața copilului și viața din lume, facilitându-se o învățare activă și susținută de interes din partea elevilor.

În clasa a VII-a se studiază Geografia Continentelor (America, Africa, Asia, Australia, Antarctica și Oceania). Geografia continentelor extraeuropene permite construirea unei imagini din ce în ce mai complete asupra planetei ca întreg. La sfârșitul clasei a VII-a este utilă o privire sintetică asupra tuturor continentelor și formarea unei imagini a Pământului.

În clasa a VIII-a se studiază Geografia României. Se va începe cu o prezentare generală a spațiului Carpato-Danubiano-Pontic, completată ulterior de descrieri ale reliefului, climei, apelor sau caracteristici ale vegetației, așezărilor omenești, agriculturii, resurselor, industriei etc.

În clasa a IX-a se revine la studiul geografiei lumii dar într-o manieră cu totul diferită decât cea specifică clasei a V-a. Studiul geografiei se bazează pe exersarea capacității de observare și de sinteză a elevului. Atitudinea de independență pe care elevii o manifestă la această vârstă dar și interesul crescut în manifestarea vocațiilor profesionale reprezintă puncte de plecare în abordarea acestei discipline **în clasa a X-a**. Ca și în anul anterior, principala metodă utilizată în studiul geografiei în clasa a X-a o reprezintă exersarea capacității de observare, de gândire și de exprimare liberă a elevului. Pornind de la aceasta studiul geografiei cuprinde elemente specifice legate de vreme/climă pe glob (presiune atmosferică, vânturi, precipitații); influențe și modificări aduse de om mediului; etapele specifice de cultivare a solului de către om; interacțiuni între om și mediul natural etc.

Un aspect de care ar trebui să se țină cont în studiul geografiei la clasa a X-a ar fi activitățile practice la care elevii ar trebui să participe efectiv, cum ar fi: acțiuni de ecologizare; acțiuni de arat, semănat, discuit etc. a pământului; activități practice rezultate în urma informării referitoare la influențele negative ale omului asupra mediului înconjurător. Acestea le va dezvolta atât sentimentul utilității în societate cât și pe cel al protecției și conservării mediului înconjurător.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.waldorfcriculum.com/Class4/localhistgeo.html>;
4. *** <https://www.live-education.com/local-geography-history-and-industry/>;
5. *** <https://www.waldorfteacherresources.com/index.php?topid=1&grade=4&page=geography&tab=3>;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Monica-Sonia Păcală	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina-Daniela Morariu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CUNOȘTINȚE DESPRE ISTORIE

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Cunoștințe despre istorie* face parte din aria curriculară *Om și societate* și reprezintă o disciplină ce definește elementele centrale ale formării și stimulării interesului pentru explorare și cunoaștere al elevilor, pe parcursul ciclului gimnazial, în alternativa educațională de pedagogie curativă.

Conform planului-cadru de învățământ pentru alternativa educațională de pedagogie curativă, disciplina *Cunoștințe despre istorie* se predă ca materie de trunchi comun, cu o alocare de 1-2 ore/săptămână la clasa a V-a, 2 ore/săptămână la clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a și 2-3 ore/săptămână la clasele a IX-a și a X-a. Predarea disciplinei *Cunoștințe despre istorie* în alternativa educațională de pedagogie curativă se pliază pe nevoile de dezvoltare ale elevilor, de la gândirea concretă, cauzală, la gândirea creatoare, ajungându-se astfel la formarea unei imagini asupra evoluției biografiei umanității, asupra „liniei vieții”.

Pe parcursul celor șase ani de studiu, efortul elevului este gradat, vizând formarea și dezvoltarea competențelor specifice și practice. Atmosfera de înțelepciune și dreptate a culturilor antice, crearea ordinilor cavalești, cu principiile lor, marile descoperiri geografice, războaiele purtate de diverse popoare, sunt povestite copiilor. Acestea constituie adevărate exemple de curaj, moralitate și de ordine socială. Astfel, copilul simte fazele existenței umane foarte puternic în interiorul lui.

Temele abordate vor fi stabilite de către profesor în funcție de nivelul și nevoile de înțelegere ale elevilor, urmărind, pe cât posibil, înlăturarea barierelor de memorare a datelor faptelor istorice prin folosirea materialelor auxiliare ca: imagini, legende, puneri în scenă prin mici serbări, hărți desenate de elevi etc.

Cel mai important lucru de care s-a ținut cont în elaborarea acestei programe este ritmul de dezvoltare al elevilor și particularitățile legate de vârsta acestora.

Prezenta programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul ciclului gimnazial;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacităților senzorio-perceptive pentru înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului istoric**
- 2. Cunoașterea modului de viață al oamenilor de-a lungul timpului, creațiile culturilor și civilizațiilor în diferite perioade de dezvoltare a comunităților umane**
- 3. Formarea priceperilor de a folosi harta istorică, reprezentarea spațiului istoric**
- 4. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea capacităților senzorio-perceptive pentru înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului istoric**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Dezvoltarea abilităților de percepere a duratei, a succesiunii faptelor și a evenimentelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții senzoriale, de percepere a duratei și succesiunii faptelor, evenimentelor; - plasarea unor evenimente/procese istorice pe axa timpului.
<p>1.2. Recunoașterea principalelor instrumente de măsurare a timpului de-a lungul istoriei omenirii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare a timpului în viața cotidiană; - descrieri sumare a celor mai importante instrumente de măsurare a timpului; - exerciții de diferențiere a tipurilor de calendare: grecesc, roman.
<p>1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a ordinii logice a unor evenimente; - utilizarea reperelor cronologice în descrierea faptelor/proceselor istorice; - examinarea spațiilor istorice pe baza hărților; - compararea „lumii cunoscute” în diferite perioade istorice; - localizarea pe harta mută a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere.
<p>1.4. Perceperea ordinii unor fenomene observate sau prezentate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prezentare a unor succesiuni reale; - exerciții de precizare corectă a timpului istoric; - exerciții de apreciere a unor intervale de timp; - asocierea reperelor cronologice cu evenimente și procese istorice; - recunoașterea și/sau precizarea unor relații cronologice în sursele istorice prezentate.
<p>1.5. Aprecierea empirică a duratelor diferite de timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apreciere corectă a duratei unor fenomene observate; - exerciții de ordonare de diverse obiecte folosind criteriul „mai vechi”, „mai nou”; - alcătuirea unor axe cronologice; - stabilirea unor reprezentări ale timpului.
<p>1.6. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea evoluției spațiului istoric al țării noastre în diverse situații de comunicare; - realizarea de tabele cronologice specifice.
<p>1.7. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea modificărilor spațiului istoric al țării noastre în diferite perioade de timp; - localizarea spațiilor pe hartă; - compararea dinamicii teritoriale a țării noastre raportată la diferite evenimente istorice.

2. Cunoașterea modului de viață al oamenilor de-a lungul timpului, creațiile culturilor și civilizațiilor în diferite perioade de dezvoltare a comunităților umane

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Descrierea evenimentelor principale din diferite perioade ale istoriei universale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare și de descriere a uneltelor, armelor, podoabelor vechi; - exerciții de exprimare a evenimentelor cu ajutorul unor cuvinte specifice.
<p>2.2. Caracterizarea diferitelor epoci istorice, popoare, culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentări ale vieții oamenilor și societăților primitive, a civilizațiilor și statelor din orientul antic, Grecia antică, Persia, Mesopotamia, Egipt etc.; - desene reprezentative (personaje și fapte istorice).
<p>2.3. Caracterizarea principalelor evenimente istorice și relevarea consecințelor lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a uneltelor, armelor, podoabelor din diferite perioade ale istoriei; - exerciții de exprimare a evenimentelor cu ajutorul unor cuvinte specifice; - exerciții de ierarhizare a cauzelor și identificare a urmărilor unui eveniment sau proces istoric; - exerciții de stabilire a aspectelor pozitive sau negative ale unor evenimente istorice.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru căutarea și păstrarea izvoarelor istoriei</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite la muzee pentru observarea materialului arheologic și de arhivă; - exerciții de analizare a unor surse variate de informație; - compararea surselor istorice oficiale cu cele neoficiale.
<p>2.5. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea elementelor de cauzalitate într-o sursă istorică; - descoperirea cauzelor unui eveniment prin analiza contextului istoric; - recunoașterea cauzelor unor evenimente istorice asemănătoare sau diferite.
<p>2.6. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de continuitate; - recunoașterea elementelor de schimbare în evoluția comunității noastre pe baza surselor istorice; - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări și a unor deosebiri .

3. Formarea priceperilor de a folosi harta istorică, reprezentarea spațiului istoric

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Achiziționarea noțiunilor specifice și a celor legate de relațiile spațiale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale pe suprafața plană a foi de hârtie; - exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale pe hartă.
<p>3.2. Citirea hărții istorice (legendă, colorit, contur)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a hărților istorice; - exerciții de desenare a unor hărți istorice.
<p>3.3. Realizarea de hărți istorice și integrarea pe conturul lor a unor date</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de amplasare pe o hartă „albă” a unor evenimente studiate; - comparații între diverse evenimente plasate pe o astfel de hartă.
<p>3.4. Plasarea corectă a evenimentelor istorice în spațiul geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de plasare a evenimentelor istorice în spațiul geografic; - comparații între diverse evenimente plasate pe o astfel de hartă.
<p>3.5 Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice</p>

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lectură a hărților istorice; - plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice; - alcătuirea unor axe cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.); - exerciții de localizare pe un suport cartografic dat și de identificare a unor elemente observabile (localități, monumente și locuri de comemorare, locuri de bătlăii etc.); - completarea unor hărți tematice utilizând simboluri și culori.
<p>3.6. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea modificărilor spațiului istoric românesc în diferite perioade de timp; - localizarea spațiilor pe harta mută în diferite contexte istorice; - compararea dinamicii teritoriale românești raportată la diferite evenimente istorice.

4. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Perceperea interculturalității</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane; - analiza unor evenimente istorice prin utilizarea surselor care oferă perspective multiple; - identificarea valorilor comune ale religiilor pe baza surselor; - compararea unor produse realizate de civilizații diferite; - realizarea unui produs care ilustrează contribuția diferitelor civilizații la dezvoltarea patrimoniului cultural comun.
<p>4.2. Aprecierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice și în procesul schimbării istoriei</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite; - realizarea de produse finale (desene, imagini) despre personalitățile istorice și valorile asumate de-a lungul timpului .
<p>4.3. Asumarea de roluri în grupuri de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor roluri specifice în activitatea de grup; - realizarea unor sarcini simple de lucru în timpul participării la activități de valorificare a experienței istorice pozitive; - folosirea jocului de rol pentru însușirea valorilor și comportamentelor cetățeniei democratice.
<p>4.4. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - studierea de biografii ale personalităților istorice studiate; - identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite; - realizarea de produse finale (desene, imagini) despre personalitățile istorice și valorile asumate de-a lungul timpului .
<p>4.5. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea instrumentelor de lucru pentru evidențierea contribuției personalităților/grupurilor în istorie; - realizarea de desene care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte variate.
<p>4.6. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor investigații din care să rezulte aspecte de viață cotidiană; - elaborarea unui jurnal al clasei care valorizează experiența participării la activități

Clasa a V-a – Clasa a X-a
legate de trecutul spațiului românesc și al comunității noastre de-a lungul timpului: excursii tematice, vizite la muzee, comemorări, aniversări etc.;
- realizarea de proiecte comune care să promoveze anumite valori.
4.7. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice
- realizarea unor activități de grup despre relația dintre personalități și grupurile umane;
- elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, independență etc.;
- realizarea unor desene care să promoveze valorile și principiile democratice.
4.8. Folosirea evenimentelor istorice în vederea dezvoltării comportamentului civic
- dezbaterăa unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii;
- rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor;
- prezentarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/proceselor istorice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Știința istoriei	<ul style="list-style-type: none"> - Categoriile de izvoare istorice - Socotirea anilor în istorie
2. Introducere	<ul style="list-style-type: none"> - Legenda Atlantidei - Clio – muza istoriei - Ce înseamnă călătorie în jurul lumii? - Ce înseamnă descoperire geografică? - Cauzele descoperirilor geografice
India străveche	<ul style="list-style-type: none"> - Cei 7 Rischi - Pătrunderea indo-arienilor. Castele în India antică - Religia. Reforma lui Buddha - Cultura – epopee sanscrită: „Mahabharata” și „Ramayana”
3. Mesopotamia și Babilonul	<ul style="list-style-type: none"> - Cele mai vechi state din Mesopotamia. Zarathustra - Babilonul - Religia Babiloniană - Cultura Sumero-Babiloniană: „Epopoea lui Ghilgames”
4. Persia	<ul style="list-style-type: none"> - Regele Darius și Imperiul persan
5. Egiptul antic	<ul style="list-style-type: none"> - Periodizarea istoriei Egiptului antic - Civilizația - Apariția cunoștințelor științifice și a scrisului - Lumina Alexandriei – Museionul din Alexandria - Arta - Religia. „Locatarul Mării Case”. Marea Piramidă
6. Creta	<ul style="list-style-type: none"> - Civilizația minoică din Creta - Marea Egee
7. Grecia antică	<ul style="list-style-type: none"> - Natura și locuitorii - Statul atenian - Sparta. Războaiele greco-persane - Gândirea științifică – componentă a civilizației elene - Scrisul și școala în Grecia antică - Jocurile olimpice și teatrul grecesc - Miturile grecești: „Iliada” și „Odiseea” - Delfi: „Cunoaște-te pe tine însuși”
8. Imperiul Macedonean	<ul style="list-style-type: none"> - Alexandru Macedon
9. Roma antică	<ul style="list-style-type: none"> - Triburile vechii Italii - Întemeierea Romei (Ab urbe condita) - Șapte coline – șapte regi - Patricieni și plebei - Conducerea de stat a Republicii Romane - Cucerirea Italiei de către Roma - Educația și cariera în Roma antică - Religia romană - Extinderea Romei spre răsărit - Reformele fraților Grachus - Sclavii Romei antice. Spartacus - Iulius Caesar. Căderea Republicii - Cultura și obiceiurile Republicii Romane tardive

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Augustus – începutul Imperiului - Iisus – apariția creștinismului - Veacul de aur al Imperiului Roman - Constantin cel Mare. Triumful creștinilor - Amurgul Romei - Cultura Imperiului Roman - Decăderea Imperiului Roman
10. Marile descoperiri geografice	<ul style="list-style-type: none"> - Marco Polo (1254-1324): deschizătorul epocii marilor descoperiri geografice; călătoriile din Persia, India, China, Extremul Orient - Bartholomeo Diaz (1450-1500): descoperirea Capului Bunei Speranțe în căutarea drumului de ocolire a Africii - Cristofor Columb (1451-1506): descoperirea Americii și a unei părți a insulelor Caraibe - Fernando Magellan (1480-1521): ocolul pământului - Amerigo Vespucci (1454-1512): descoperirea Americii de Sud - călătoriile în Mexic și Brazilia - Vasco da Gama (1469-1524): descoperirea Indiei, ocolind Africa pe ruta estică - Urmările marilor descoperiri geografice
11. Epoca marilor revoluții	<ul style="list-style-type: none"> - Reforma religiei - Revoluția din Anglia - trecerea de la vechi la noi – triumful noului și apariția frumosului; prezentarea diferitelor idei ale burgheziei și parlamentului față de vechea nobilime - Ridicarea Rusiei - Ridicarea Prusiei – unirea ducatelor și constituirea armatei - Revoluția din America (cele 13 colonii); câștigarea independenței; denumirea S.U.A.; „Statuia libertății” - simbolul eliberării poporului american - Franța - monarhie absolutistă; Marea revoluție franceză din 1799 – Republică condusă de Parlament – lichidarea feudalismului și deschiderea drumului spre capitalism; „La Tour Eiffel” - simbolul Franței - Napoleon Bonaparte – de la perioada de glorie până la exilare și decădere - Reacțiunea cea Mare - Epoca mașinilor (marile invenții – mașina cu abur) - Revoluția socială – clasele sociale, construirea fabricilor - Marile Imperii coloniale - Epoca științei – mari personalități (Galileo Galilei); telescopul; studiul cosmosului - Arta - stilurile: romanic, gotic, baroc, rococo
12. Strămoșii noștri: dacii și romanii	<ul style="list-style-type: none"> - Țara și locuitorii ei - Burebista - Decebal și Traian - Războaiele daco-romane - formarea poporului român și a limbii române

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
13. Formarea statelor românești	<ul style="list-style-type: none"> - Voievodatul Transilvaniei - Voievodatul Moldovei - Voievodatul Țării Românești
14. Moldova și Țara Românească în sec. XIV-XV	<ul style="list-style-type: none"> - Domnia lui Alexandru cel Bun - Domnia lui Mircea cel Bătrân
15. Țările Române în lupta antiotomană	<ul style="list-style-type: none"> - Iancu de Hunedoara în Transilvania - Vlad Țepeș în Țara Românească - Ștefan cel Mare în Moldova
16. Unirea politică a Țărilor Române	<ul style="list-style-type: none"> - Domnia lui Mihai Viteazul
17. Dezvoltarea Țărilor Române în lupta lor pentru independență	<ul style="list-style-type: none"> - Constantin Brâncoveanu în Țara Românească - Dimitrie Cantemir în Moldova
18. Marile mișcări țărănești din Transilvania	<ul style="list-style-type: none"> - Răscoala de la Bobâlna (1437) - Răscoala condusă de Gheorghe Doja (1514) - Răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan (1784-1785)
19. Anii revoluționari 1821 și 1848	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcarea pandurilor lui Tudor Vladimirescu (1821) - Revoluția de la 1848 din: Moldova, Transilvania și Țara Românească
20. Prima constituție a României	<ul style="list-style-type: none"> - Constituția din 1866 adoptată în timpul lui Carol I
21. Marea cotitură istorică	<ul style="list-style-type: none"> - „Mica unire – unirea principatelor Moldova și Țara Românească sub domnia lui A.I. Cuza (1859)
22. Recunoașterea independenței României	<ul style="list-style-type: none"> - Războiul de independență (1877-1878)
23. Evenimentele anilor 1914-1938	<ul style="list-style-type: none"> - Primul război mondial (1914-1918) - Marea Unire din 1918 - Tratatul de la Saint-Germain (1919); Trianon și Paris (1929) - Înființarea Partidului Comunist din România (1921) - Începutul crizei economice (1929-1933) - Înțelegerea Balcanică (România, Iugoslavia, Grecia, Turcia) – 1934; - Carol al II-lea (1938)
24. Al doilea război mondial (1939-1945)	<ul style="list-style-type: none"> - România în al Doilea Război Mondial - Anexarea Bucovinei de nord și Bucovinei - Ion Antonescu – dictator militar - Operațiunea Barbarossa - Lovitura de stat a Regelui Mihai - Urmările războiului
25. Comunismul în România și decăderea lui	<ul style="list-style-type: none"> - Conducerea României - Nicolae Ceaușescu (1965-1989) - Românii după căderea comunismului: România pluralistă și Republica Moldova independentă

Sugestii metodologice

În clasa a V-a elevii primesc primele cunoștințe despre cursul de istorie și despre categoriile de izvoare istorice. Sarcinile principale ale orelor de istorie sunt:

- trezirea interesului elevilor față de această disciplină de învățământ;
- familiarizarea elevilor cu calcule istorice simple;
- perceperea de către elevi a influenței mediului geografic asupra vieții economice și culturale a țărilor Orientului Antic;
- perceperea premiselor ce au condus la apariția primelor state din antichitate;
- distingerea necesității apariției cunoștințelor (matematica, geometria, astronomia, medicina etc.), a scrisului și a unei culturi originale grecești care a exercitat o puternică influență asupra culturii europene contemporane;
- familiarizarea cu ideea că o civilizație se naște din cea precedentă precum verigile unui lanț și că mitologia este izvorul sacru al istoriei umanității;
- formarea de priceperi și deprinderi necesare pentru a se putea orienta pe hartă.

În cadrul orelor de istorie antică pentru clasa a V-a se formează reprezentarea despre evoluția omului pe pământ de la Atlantida, India străveche, Mesopotamia, Persia, Egiptul antic și până la Grecia antică care se încheie cu Imperiul Macedonean. Istoria estului îndepărtat este prezentată elevilor precum și atmosfera de înțelepciune și dreptate a anticei culturi indiene, o atmosferă în care creația ideilor și viața oamenilor este exprimată mai mult în gânduri decât în fapte. Legat de cultura persană, elevii învață despre regii care au adus agricultura și comerțul poporului lor. Conceptul luptei dintre lumina și întunericul din sufletul omului este prezentat elevilor.

La începutul erei egiptene, munca oamenilor este complet legată de teritoriu și pământ. Prin viața faraonilor elevii învață despre caracteristicile esențiale ale culturii egiptene. Era greacă cu eroii ei care își folosesc intelectul pentru a învinge mari pericole în aventurile lor. Acest subiect oferă stimulente pentru mai multe poezii, jocuri, cântece, desene specifice.

În clasa a VI-a se studiază Istoria Romei Antice. Studiul începe cu Legenda lui Romulus și Remus și continuă cu prezentarea celor 12 regi și împărați. Se povestesc cât mai multe biografii în așa fel încât elevii să poată percepe impulsurile și corelațiile istorice. Se studiază despre sclavii Romei antice, despre reformele acestei perioade dar și despre carieră, religie și educație. Societatea organizată dezvoltă legi și justiție. Lumea cunoscută se mărește cu cuceririle romane. O atenție deosebită se acordă trecerii de la Republică la Imperiu și mai ales triumfului creștinismului. Studiul istoriei antice se încheie cu decăderea Imperiului Roman. Sunt indicate surse cât mai variate și mai atractive: imagini diverse, hărți reprezentative și șabloane etc. Se folosesc, în sprijinul întipării cunoștințelor predate: jocuri de rol și dramatizări, desene pe tablă și în caietele de epocă, excursii la muzee diverse, activități tematice de grup care să întregască cele învățate, poezii/cântece/jocuri pliate pe tema studiată.

În clasa a VII-a se studiază Istoria Marilor descoperiri geografice. Predarea include marile expediții ale lui Marco Polo, Bartholomeo Diaz, Cristofor Columb, Fernando Magellan, Amerigo Vespucci și Vasco da Gamma și este sprijinită de parcurgerea mai multor povești din seria de antologii „1001 de nopți” Elevii iau contact cu marile bogății ale lumii, cu marile invenții ale vremii, cu ascensiunea științelor naturii, cu arta și religia diferitelor popoare. De asemenea experimentează o schimbare totală în imaginea lumii și în atitudinea oamenilor, schimbare pe care și elevii o vor trăi de altfel în drumul lor spre pubertate.

O sugestie care să sprijine predarea conținuturilor propuse studiului în acest an școlar la această disciplină ar fi „împodobirea” încăperii/a sălii de clasă (pe măsură ce se studiază fiecare descoperire geografică în parte) cu imagini (triburi, portrete ale

exploratorilor), materiale (mătase), obiecte (mirodenii, podoabe, unelte, corăbii, etc.) semnificative fiecărui ținut studiat. Și dacă la toate acestea se adaugă și alte activități precum realizarea de obiecte confecționate manual sau prepararea/degustarea unor alimente/rețete culinare specifice ținuturilor studiate, alături de multiple dramatizări sau/și jocurile de rol și exerciții repetitive de recunoaștere a celor studiate, atunci putem vorbi de o înțelegere profundă și de o reală bucurie a descoperirii trăite de elevi.

În clasa a VIII-a predarea istoriei pornește de la imaginea schimbată a lumii și continuă cu abordarea științifică a erei revoluțiilor. Sunt aduse în atenția elevilor revoluțiile din: Anglia, Rusia, Prusia, America, Franța/Napoleon Bonaparte; revoluția industrială (motorul cu abur, motorul cu combustibil, electromotorul, podurile de fontă, dezvoltarea comunicațiilor de la semnalele luminoase până la tehnologia avansată); revoluția socială; revoluția filozofiei și a științei, respectiv arta. Prin intermediul evenimentelor din Franța elevii retrăiesc modul în care revoluția a afectat profund istoria modernă a Franței, marcând declinul puternic al monarhiei și bisericii și sprijinind apariția democrației și naționalismului. Revoluția din Anglia le oferă elevilor sentimentul noului, aceasta fiind prima revoluție burgheză de anvergură europeană care a exercitat o influență puternică pe plan mondial, în sensul subminării regimurilor feudale.

Revoluția americană este deosebit de bogată în evenimente și semnificații care stimulează atenția dar și răbdarea elevilor la această vârstă. Revoluția a reprezentat un eveniment major al epocii moderne ce s-a desfășurat sub forma unor serii de revolte și transformări ale modului de gândire al coloniștilor, apoi sub forma unui război (Războiul de independență al Statelor Unite ale Americii) care a avut loc între cele 13 colonii britanice din America de Nord și țara lor de origine, Marea Britanie, urmat de organizări economice, structurale, politice, statale și legislative unice și inovatoare în istoria modernă. Pe parcursul studierii temelor propuse se vor folosi legende, povestiri dramatizate, dialoguri tematice, jocuri de rol, desene pe tablă, mici serbări care să le trezească elevilor interesul și să îi stimuleze să se implice și să participe activ la orele de istorie.

În clasa a IX-a se studiază Istoria Românilor din epoca străveche, respectiv din timpul dacilor și al romanilor și până în sec. XVIII. Acum, la vârsta „marilor căutări” elevilor trebuie să li se ofere exemple demne de urmat în viață. De aceea se studiază personalități din epoca străveche precum: Burebista, Decebal, Traian dar și personalități marcante ale istoriei românilor precum: Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș etc. Aceste personalități pot constitui modele pentru elevi, ei alegându-și (în cadrul dramatizărilor realizate) rolurile cu care se identifică cel mai bine și pe care le preferă. Pe lângă personalități, elevii au ocazia să ia contact cu experiențe diverse și complexe, iar profesorul are ocazia de a le oferi posibilitatea să-și exprime părerile, opiniile și trăirile personale vizavi de subiectele parcurse.

În clasa a X-a se continuă studiul istoriei românilor din sec. XVIII până la căderea regimului comunist. Se cultivă seriozitatea și obiectivitatea prin evidențierea unor evenimente marcante din istoria românilor care să îi ajute pe elevi să treacă peste simpatii și antipatii personale. Se urmărește dezvoltarea interesului profund față de oameni și formarea unei atitudini obiective față de destinul unor personalități istorice ale vremii. Predarea se face în mod fenomenologic care mai degrabă caracterizează decât definește și care le dă elevilor posibilitatea să înțeleagă și să judece. Elevii vor lua contact cu noțiuni cum ar fi: renaștere națională; dreptate și frăție; uniune; apropiere culturală; conflict; trădare; ordine mondială; democrație etc. care le poate dezvolta curiozitatea, stimulându-i spre „noi descoperiri”.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj;
3. *** <https://www.waldorfcriculum.com/Class4/localhistgeo.html>;
4. *** <https://www.live-education.com/local-geography-history-and-industry/>;
5. ***<https://www.waldorfteacherresources.com/index.php?topid=1&grade=4&page=geography&tab=3>;
6. *** https://www.steinereducation.edu.au/resource_category/curriculum-resources/.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Marta Mate, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina-Daniela Morariu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie*, reprezintă o ofertă curriculară, proiectată pentru o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului de învățământ pentru fiecare clasă din ciclul primar și face parte din aria curriculară *Om și societate*.

În prezenta programă sunt abordate teme și activități accesibile, care să ofere posibilitatea pedagogului curativ de a respecta ritmul elevului și de a alege activitățile în funcție de vârsta și nevoile de dezvoltare ale acestuia.

Specificăm faptul că prezenta programă este un document școlar flexibil, destinat în primul rând profesorilor, la îndemâna cărora stau modalități variate și creative de abordare a lecțiilor în vederea realizării obiectivelor propuse.

Pentru a asigura un cadru coerent predării religiei, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale și specifice, exemplele de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Lista de conținuturi va fi elaborată de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Un element comun esențial este RESPECTUL, sub toate aspectele sale:

- respectul față de ceea ce se găsește sub nivelul pe care se situează ființa umană: pământul, pietrele, apa, apoi plantele și animalele;
- respectul față de ceea ce se găsește la același nivel cu noi oamenii, adică respectul față de semenii noștri, fără niciun fel de discriminare;
- respectul față de ceea ce este mai presus decât noi, cum ar fi Soarele, Universul, Lumea spirituală, Dumnezeu, așa cum le percepe fiecare;
- la acestea se adaugă respectul de sine și demnitatea umană, elemente cu atât mai importante, cu cât ne situăm mai aproape de zona copiilor cu nevoi speciale

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor cinci ani (clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, a III-a și clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului;
- Respectul față de lumea fizică și lumea spirituală;
- Dumnezeu se face cunoscut omului;
- Viața creștinului împreună cu semenii;
- Mari sărbători creștine.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**
- 2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase**
- 3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Descrierea unor aspecte de bază ale credinței religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe tema importanței iubirii: iubirea omului față de ceilalți, iubirea lui Dumnezeu față de om, iubirea omului față de Dumnezeu, valorificând diferite povestiri, jocuri, exemple; - relatarea unor povestiri cu conținut religios despre iubirea lui Dumnezeu față de lume; - jocuri didactice pe tema formelor de manifestare a iubirii față de Dumnezeu și față de semenii; - realizarea unor desene/lucrări practice în care se reflectă informațiile primite prin intermediul cântecelor, rugăciunilor, povestirilor prezentate.
<p>1.2. Identificarea caracteristicilor unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și a exemplurilor din Biblie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema comportamentului diferitelor persoane (din viața de zi cu zi, din Biblie, din povești cu conținut moralizator etc.); - povestiri, ziceri și exemple despre diferitele tipuri de respect: respectul față de pământ și apă, față de plante și animale, față de soare, față de pâinea cea de toate zilele care ia naștere din toate acestea, respectul față de Dumnezeu; - povestiri care evidențiază rolul credinței în Dumnezeu; - discuții pe tema rolurilor rugăciunii, pornind de exemple date (personaje din povestiri, personaje biblice, sfinți etc.); - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora, motivate de iubirea semenilor; - exerciții/jocuri de valorizare a celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni etc.): „Spune trei lucruri bune despre...”; - jocuri de rol: „Așa da/Așa nu”.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de negociere și stabilire în comun a responsabilităților în cadrul grupurilor din care face parte, pentru realizarea unor activități variate; - dialoguri pe teme privind asumarea, ascultarea și negocierea responsabilităților în diferite grupuri de apartenență (în familie, în școală, în grupul de prieteni, în comunitate etc.); - dialoguri, povestiri, exemple despre respectul față de părinți și frați, față de învățător, față de persoanele mai în vârstă, față de colegi; - dialoguri, povestiri, exemple despre respectul față de învățătură, față de felul în care îndeplinește o sarcină, astfel încât ”dacă vrei să fii mândru de tine, fă lucruri de care să fii mândru”;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri despre oferirea și primirea unor sfaturi, învățături, daruri; - povestiri care evidențiază exemple de asumare a unor roluri și responsabilități în anumite grupuri; - participarea la activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, comunității etc.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) pe tema unor evenimente religioase; - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - exerciții de identificarea a unor elemente din tematica dată cu ajutorul imaginilor (planșe, icoane, ilustrații etc.); - observarea și descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a altor sfinți; - audierea și/sau învățarea de scurte rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți; - participarea/organizarea de serbări școlare.
<p>3.2. Prezentarea unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu rol în viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității (modalități de pregătire pentru celebrarea evenimentului, alte obiceiuri etc.); - exerciții de învățare a unor colinde și cântări religioase; - participarea/organizarea de serbări școlare; - realizarea unor desene și confecționarea unor felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> - Iubirea, sentimentul cel mai înalt al omului (ce înseamnă să iubești; pe cine iubim; exemple de oameni care își arată iubirea față de Dumnezeu și față de semenii etc.) - Rugăciunea, lectura de povești biblice, admirarea naturii, săvârșirea unei fapte bune etc. - Rugăciunile de mulțumire și de laudă aduse lui Dumnezeu (ce înseamnă să mulțumești; ce înseamnă să lauzi; pentru ce Îi mulțumim lui Dumnezeu etc.) - Ce este Sfânta Liturghie; ascultarea cuvântului lui Dumnezeu; primirea Sfințelor Taine etc. - Cu cine mă rog în biserică (rugăciunea împreună cu preotul și cu alți credincioși; persoanele cu care relaționez: preotul, cântărețul, alți membri ai comunității etc.) - Cum mă comport în biserică (comportamentul în biserică și în curtea bisericii; ținuta vestimentară etc.)
2. Respectul față de lumea fizică și lumea spirituală	<ul style="list-style-type: none"> - Respectul față de tot ce există (ce înseamnă respectul, pe cine respectăm, de ce simțim nevoia să fim respectați) - Respectul față de pâinea cea de toate zilele și de toți și toate câte au contribuit ca ea să ajungă la noi pe masă (de la bobul de grâu din pământ, udat de apă, copt de soare, munca oamenilor etc.) - Ziceri și rugăciuni de mulțumire, povestiri (dimineața, la masă, la sfârșitul zilei)
3. Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> - Omul ascultă cuvântul lui Dumnezeu (auzim despre Dumnezeu din Biblie; Domnul Iisus Hristos le-a vorbit oamenilor; auzim despre Dumnezeu de la cei care cred în El etc.) - Omul se bucură de creația lui Dumnezeu (ce înseamnă creația lui Dumnezeu; perfecțiunea creației lui Dumnezeu; cum ne manifestăm respectul față de creația lui Dumnezeu etc.) - Biblia ne vorbește despre oameni credincioși (modele de credință din Vechiul Testament și Noul Testament etc.) - Maica Domnului este ocrotitoarea copiilor (cine este Maica Domnului; Maica Domnului l-a ocrotit pe Pruncul Iisus; icoana Maicii Domnului cu Pruncul etc.) - Îngerii sunt păzitorii copiilor (cine sunt îngerii; prezența îngerului păzitor în viața creștinului etc.) - Sfinții sunt prietenii lui Dumnezeu și ai copiilor (sfinții sunt oameni care l-au iubit pe Dumnezeu; exemple de minuni ale sfinților)

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
4. Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> - Rugăciunea și rugămintea (prin ce se aseamănă; prin ce se deosebesc; exemple de rugăciuni și de rugăminți etc.) - Omul vorbește cu Dumnezeu prin rugăciune (ce este rugăciunea; Domnul Iisus Hristos s-a rugat Tatălui etc.) - Când, unde și cui mă rog (momentele în care ne rugăm; locurile în care ne rugăm; modul în care ne rugăm etc.) - Pentru cine mă rog (rugăciunea pentru propria persoană; rugăciunea pentru părinți și ceilalți membri ai familiei; rugăciunea pentru toți oamenii etc.)
5. Mari sărbători Creștine	<ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Domnului, darul lui Dumnezeu pentru oameni - Nașterea Pruncului Iisus, bucuria copiilor (Nașterea Domnului în Betleem; bucuria darurilor primite de la Moș Crăciun etc.) - Învierea Domnului, împlinirea darului lui Dumnezeu - Bucuria copiilor la Florii (bucuria copiilor la intrarea Domnului în Ierusalim) - Cum sărbătoresc Paștile (participarea la Sfânta Liturghie; salutul din perioada Pascală; ciocnirea ouălor roșii etc.)

Sugestii metodologice

În pedagogia curativă, ceea ce este cu adevărat valoros în învățare, este accentul pus pe trăirile și experiențele dobândite prin activități care au sens și pot fi urmărite. Caracteristica de bază o reprezintă ritmul (zilei, săptămânii, anului, vieții). Astfel, psihopedagogul va utiliza ritmic mijloace diferite de învățare, în special pe cele cu caracter intuitiv, ilustrativ, ce permit alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în perechi, în grupuri mici), realizarea de activități religioase specifice (învățarea de rugăciuni, texte biblice simple, scurte și adaptate, colinde etc.), implicarea elevilor în diferite activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc temele abordate la ora de religie.

Este la latitudinea cadrului didactic să aleagă acele conținuturi care se potrivesc cel mai bine grupei, astfel aria tematică fiind orientativă. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru acest ciclu primar pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și nevoilor sale ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea armonioasă la această etapă de vârstă a unor valori morale și spirituale.

Abordarea conținuturilor în ciclul primar presupune o atitudine flexibilă a profesorului prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor în comunitate, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între Religie și alte discipline de studiu.

Formarea și consolidarea comportamentului moral sunt strâns legate de voință. Voința este cea care determină în final acțiunea de a face sau nu, o faptă bună sau rea.

Gândirea și simțirea în acest caz, sunt etape premergătoare acțiunii, dar ceea ce rămâne este fapta. Voința, la rândul ei, este legată de ritm. Repetarea ritmică a unor

aspecte ce țin de un comportament dezirabil, va întări voința și va crea o bază morală solidă.

În abordarea conținuturilor se recomandă să fie utilizate exemple biblice adaptate, din viețile sfinților și din viața cotidiană, relevantă pentru fiecare temă. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare, care să-i motiveze pe elevi pentru participarea activă și să le susțină interesul pentru domeniul religiei.

În sălile de clasă, profesorul poate organiza lecții obișnuite de prezentare de noi teme, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei. Profesorul poate organiza cu elevii vizite la biserică, în diferite ocazii și scopuri: pentru participarea și observarea anumitor slujbe bisericești sau pentru a organiza în comun diferite evenimente importante pentru comunitate ori activități de întraajutorare a membrilor acesteia.

Având în vedere diversitatea și libertatea opiniilor în contextul multicultural actual, este indicat ca profesorul, să găsească acele elemente care leagă diferitele culturi și religii, nu pe cele care le separă, pe cele care unesc oamenii, nu pe cele care îi dezbină, valorile morale fiind în esență aceleași, în toate marile religii.

Profesorul poate apela pe lângă textele biblice, la povestirile unor autori români sau străini care scot în evidență calitățile morale, respectul, credința și iubirea de Dumnezeu, a unor oameni simpli, așa cum le înțelege fiecare, indiferent de religia din care face parte. (*Ex. Firimiturile lui Dalib, autor Ioan Dragoslav*)

Profesorul va organiza de asemenea pregătirile pentru serbările care marchează diverse momente importante de peste an – serbarea de Crăciun, serbarea de Paște etc. Este un nou prilej extraordinar de a contextualiza temele abordate la ora de religie. În pedagogia curativă, fiecare elev are un rol în cadrul serbării, întreaga clasă este implicată. Mai mult, profesorii fac de asemenea parte din distribuție și nu vor fi niciodată simpli spectatori ai elevilor. Serbările pot fi organizate în cadrul clasei sau în parteneriat cu alte clase din școală.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Magdan L., (1998), „Cele mai frumoase Pilde și povestiri creștin-ortodoxe”, Editura Aramis – Patriarhia Română, București;
3. Weihs J., T., (1998), „Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă”, Editura Triade, Cluj.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Marin-Ilisie Ormenișan	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Adina-Elena Ghiorghe	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Liliana Hermenescu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Emilia Muntean	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie*, reprezintă și în ciclul gimnazial (clasele V-X) o ofertă curriculară, proiectată pentru o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului de învățământ și face parte din aria curriculară *Om și societate*. În prezenta programă sunt abordate teme și activități accesibile, care să ofere posibilitatea pedagogului curativ de a respecta ritmul elevului și de a alege activitățile în funcție de vârsta și nevoile de dezvoltare ale acestuia.

Specificăm faptul că prezenta programă este un document școlar flexibil, destinat în primul rând profesorilor, la îndemâna cărora stau modalități variate și creative de abordare a lecțiilor în vederea realizării obiectivelor propuse.

Pentru a asigura un cadru coerent predării religiei, programa școlară pentru ciclul gimnazial propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale și specifice, exemplele de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Lista de conținuturi va fi elaborată de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Un element comun esențial este RESPECTUL, sub toate aspectele sale:

- Respectul față de ceea ce se găsește sub nivelul pe care se situează ființa umană: pământul, pietrele, apa, apoi plantele și animalele;
- Respectul față de ceea ce se găsește la același nivel cu noi oamenii, adică respectul față de semenii noștri, fără niciun fel de discriminare;
- Respectul față de ceea ce este mai presus decât noi, cum ar fi Soarele, Universul, Lumea spirituală, Dumnezeu, așa cum le percepe fiecare;

La acestea se adaugă respectul de sine și demnitatea umană, elemente cu atât mai importante, cu cât ne situăm mai aproape de zona persoanelor cu nevoi speciale

Prezenta programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor șase ani (clasa a V-a – clasa a X-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Și în ciclul gimnazial conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului;
- Respectul față de lumea fizică și lumea spirituală;
- Dumnezeu se face cunoscut omului;
- Viața creștinului împreună cu semenii;
- Mari sărbători creștine.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**
- 2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase**
- 3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Descrierea unor aspecte de bază ale credinței religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire a unor termeni din perspectivă religioasă: iubire, minune, laudă, mulțumire, dar, ajutor, recunoștință, iertare etc.; - dialoguri pe tema importanței iubirii: iubirea omului față de ceilalți, iubirea lui Dumnezeu față de om, iubirea omului față de Dumnezeu, valorificând diferite povestiri, jocuri, exemple; - relatarea unor povestiri cu conținut religios despre iubirea lui Dumnezeu față de lume ; - jocuri didactice pe tema formelor de manifestare a iubirii față de Dumnezeu și față de semenii; - realizarea unor desene/lucrări practice în care se reflectă informațiile primite prin intermediul cântecelor, rugăciunilor, povestirilor prezentate.
<p>1.2. Identificarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și a exemplelor unor personaje din Biblie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema comportamentului diferitelor persoane (din viața de zi cu zi, din Biblie, din povești cu conținut moralizator etc.); - povestiri, ziceri și exemple despre diferitele tipuri de respect: respectul față de pământ și apă, față de plante și animale, față de soare, față de pâinea cea de toate zilele care ia naștere din toate acestea, respectul față de Dumnezeu; - audiții de povestiri care evidențiază rolul credinței în Dumnezeu; - discuții pe tema rolurilor rugăciunii pornind de exemple date (personaje din povestiri, persoane biblice, sfinți etc.); - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora, motivate de iubirea semenilor; - exerciții/jocuri de valorizare a celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni etc.): „Spune trei lucruri bune despre...”; - jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”.
<p>1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin în contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (în familie, școală, biserică, comunitate etc.); - joc de rol pornind de la situații reale sau imaginare din viața copiilor (persoane din viața cotidiană, persoane din povestiri biblice etc.); - jocuri de rol: „Cum mă comport când...?”; „Cum procedez dacă sunt în situația...?”.
<p>1.4. Explicarea unor aspecte specifice propriei credințe religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe diferite teme: importanța lui Dumnezeu în viața omului, importanța omului în viața semenilor și a celorlalte ființe din natură, viața de pe pământ etc.; - exerciții de definire a unor termeni abordați din perspectivă religioasă: cale, adevăr, bunătate, răbdare, respect; - lectura unor texte pe teme din natură (succesiunea anotimpurilor, revenirea naturii la viață primăvara etc.); - realizarea unor colaje cu imagini, fotografii care ilustrează aspecte din natură.
<p>1.5. Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu</p>

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>diferite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe teme religioase (unicitatea fiecărei persoane, importanța raportării omului la Dumnezeu, rolul sfinților, importanța împlinirii poruncilor divine etc.), prin valorificarea unor povestiri, jocuri, ilustrații; - exerciții de definire a unor termeni sau expresii: Biblie, sfânt, proroc, apostol, evanghelist, poruncă, drept.
<p>1.6. Analizarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea în clasă a unor norme din diferite contexte sociale („Ce reguli au formulat cei care mă îndrumă în viață?”; „Cum poate îndeplini un copil poruncile?”; „Cum procedez atunci când nu sunt de acord cu o regulă?”; „Ce diferențe există între împlinirea poruncilor de către copii și de către adulți?”); - formularea în grup a unui set de reguli ale clasei/al unui regulament al clasei, care să valorizeze morala creștină.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de negociere și stabilire în comun a responsabilităților în cadrul grupurilor din care face parte, pentru realizarea unor activități variate; - dialoguri pe teme privind asumarea, ascultarea și negocierea responsabilităților în diferite grupuri de apartenență; - dialoguri, povestiri, exemple despre respectul față de părinți și frați, față de profesor, față de persoanele mai în vârstă, față de prieteni și colegi; - dialoguri, povestiri, exemple despre respectul față de învățătură, față de felul în care îndeplinește o sarcină, astfel încât ”dacă vrei să fii mândru de tine, fă lucruri de care să fii mândru”; - jocuri de rol pe tema asumării unor responsabilități (în familie, în școală, în grupul de prieteni etc.) - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de asumare a unor roluri și responsabilități în anumite grupuri; - participarea la activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, comunității etc.
<p>2.2. Identificarea unor elemente comune și de diferențiere între oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate (aspect fizic, limba vorbită, calități, comportamente etc.); - audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță.
<p>2.3. Descrierea comportamentelor relaționale din cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor roluri specifice activităților desfășurate în diferite contexte (activități de grup, activități religioase etc.); - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de conviețuire armonioasă între semenii; - prezentarea unor cazuri reale sau imaginare relevante pentru teme de educație religioasă: „Cum relaționez cu cei care mă îndrumă”, „Rolul semenilor în viața creștinului”, „Iertarea și iubirea celorlalți”, „Exemplul personal și relațiile cu semenii” etc.;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
- jocuri didactice care să faciliteze dezvoltarea climatului afectiv pozitiv în cadrul grupului.
<p>2.4. Analizarea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema tipurilor de relații și atitudini sociale (colaborare, competiție, solidaritate, toleranță, intoleranță etc.), pornind de la povestiri, ilustrații, filme, texte biblice; - exerciții de descriere a unor atitudini sociale, prin raportarea la norme sociale și la unele porunci divine; - jocuri de dezvoltare a imaginii pozitive despre sine și despre celălalt, valorificând exemple din viața unor sfinți - elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Împreună, putem face lucruri minunate”, „Dacă pot să te ajut, sunt fericit”, „Când te ajut, câștigăm amândoi” – cu scopul de a stimula spiritul de colaborare dintre elevi. <p>OBS: În pedagogia curativă este întotdeauna stimulată colaborarea și nu competiția între elevi!</p>

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) pe tema unor evenimente religioase; - exerciții de identificarea a unor elemente, din tematica dată, cu ajutorul imaginilor (planșe, icoane, ilustrații etc.); - observarea și descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a altor sfinți; - audierea și/ sau învățarea de scurte rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți; - participarea/organizarea de serbări școlare.
<p>3.2. Prezentarea unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității (modalități de pregătire pentru celebrarea evenimentului, alte obiceiuri etc.); - exerciții de învățare a unor colinde și cântări religioase; - participarea/organizarea de serbări școlare; - realizarea unor desene și confecționarea unor felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> - Lumea – casă pentru toți oamenii - Fiecare om își caută propria cale în viață - Biblia și Biserica arată calea spre Dumnezeu - Nevoia de a primi îndrumare în viață - Ajutorul lui Dumnezeu în situații dificile - Iubirea, sentimentul cel mai înalt al omului (ce înseamnă să iubești; pe cine iubim; exemple de oameni care își arată iubirea față de Dumnezeu și față de semenii etc.) - Îl am pe Dumnezeu în minte și în suflet, în fiecare zi (cum pot să Îl am pe Dumnezeu în minte și în suflet: rugăciunea, lectura Bibliei, admirarea naturii, săvârșirea unei fapte bune etc.) - Rugăciunile de mulțumire și de laudă aduse lui Dumnezeu (ce înseamnă să mulțumești; ce înseamnă să lauzi; pentru ce Îi mulțumim lui Dumnezeu; cine Îl laudă pe Dumnezeu etc.) - Darul, dovadă a iubirii noastre față de Dumnezeu (ce este darul; cui, când și cum dăruim; darul de pâine și vin la Sfânta Liturghie; prinoase și ofrande aduse de oameni etc.) - Ajutorul oferit celorlalți, semn al iubirii față de Dumnezeu (ce înseamnă să ajuți pe cineva, faptele bune săvârșite din iubire, iar nu din obligație; exemple de îndatoriri și de fapte de slujire a semenilor, în diferite contexte de viață etc.)
2. Respectul față de lumea fizică și lumea spirituală	<ul style="list-style-type: none"> - Respectul față de tot ce există (ce înseamnă respectul, pe cine respectăm, de ce simțim nevoia să fim respectați) - Respectul față de pâinea cea de toate zilele și de toți și toate câte au contribuit ca ea să ajungă la noi pe masă (de la bobul de grâu din pământ, udat de apă, copt de soare, munca oamenilor etc.) - Ziceri și rugăciuni de mulțumire (dimineața, la masă, la sfârșitul zilei)
3. Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> - Calea spre Dumnezeu, deschisă tuturor oamenilor prin Iisus Hristos - Învățătura Domnului, vestită de sfinții apostoli și evangheliști - Mărturisirea și trăirea credinței de către sfinți - Sfinți români și creștinismul pe teritoriul țării noastre - Iisus Hristos S-a făcut om, din iubire (evenimentele principale din viața Domnului Iisus Hristos; iubirea pentru semenii – cea mai importantă învățătură a Mântuitorului etc.) - Minunile arată iubirea lui Dumnezeu față de om (ce este o minune; exemple de minuni făcute de Domnul Iisus Hristos etc.)

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Maica Domnului, îngerii și sfinții săvârșesc minuni (Maica Domnului, îngerii și sfinții, rugători pentru oameni la Dumnezeu; exemple de minuni făcute de Maica Domnului, de îngeri, de Sfinții Apostoli)
<p>4. Viața creștinului împreună cu semenii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Iubirea, poruncă dată de Domnul Iisus Hristos - Viața în armonie cu ceilalți, îndemn al lui Dumnezeu - Familia și împlinirea poruncii iubirii - Prietenia și porunca iubirii creștine - Importanța exemplului personal de iubire creștină - Oferirea de sfaturi și învățături (de ce avem nevoie de sfaturi și învățături; de la cine primim și cui oferim sfaturi și învățături; exemple de sfaturi și învățături primite de la Mântuitorul Iisus Hristos etc.) - Recunoștința față de cei care ne fac bine (ce este recunoștința; exemple biblice de persoane care și-au arătat recunoștința față de binefăcători; modele din viața de zi cu zi de răsplătire a celor care ne fac bine etc.) - Iertarea (ce este iertarea; de ce avem nevoie de iertare; modelul de iertare oferit de Mântuitorul Iisus Hristos; exemple biblice și din viețile sfinților de iertare; exemple de iertare din viața de zi cu zi.)
<p>5. Mari sărbători Creștine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Domnului, vestire și împlinire - Prorocii, vestitori ai nașterii lui Hristos - Magii, în căutarea Pruncului Iisus - Întâmpinarea Pruncului Iisus de către Dreptul Simeon - De la Florii la Înviere - Cu Hristos, în Săptămâna Patimilor - Femeile mironosițe pe drumul Golgotei și în Duminica Învierii - Crăciunul și Anul Nou – tradiții - Tradiții religioase de Crăciun (mersul cu icoana, colindul și cântecele de stea, confecționare unei stele etc.) - Tradiții populare de Crăciun și de Anul Nou (împodobirea bradului; oferirea de cadouri; tradiții locale etc.) - Floriile, Paștile și Rusaliile – tradiții - Tradiții religioase de Florii, Paști și Rusalii (sfințirea ramurilor de salcie; sfințirea Pâinilor pentru Paști; împodobirea bisericii cu frunze de nuc sau tei și sfințirea holdelor la Rusalii etc.) - Tradiții populare de Paști (încondeierea ouălor; tradiții culinare; tradiții locale etc.)

Sugestii metodologice

În pedagogia curativă, ceea ce este cu adevărat valoros în învățare, este accentul pus pe trăirile și experiențele dobândite prin activități care au sens și pot fi urmărite. Și în ciclul gimnazial, caracteristica de bază rămâne **ritmul** (zilei, săptămânii, anului, vieții). Astfel, psihopedagogul va utiliza ritmic mijloace diferite de învățare, în special pe cele cu caracter intuitiv, ilustrativ, ce permit alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în perechi, în grupuri mici), realizarea de activități religioase specifice (învățarea de rugăciuni, texte biblice simple, scurte și adaptate, colinde etc.), implicarea elevilor în diferite activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc temele abordate la ora de religie.

Este la latitudinea cadrului didactic să aleagă acele conținuturi care se potrivesc cel mai bine elevilor din clasele gimnaziale, astfel aria tematică fiind orientativă. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru acest ciclu gimnazial pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*.

Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și nevoilor sale ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea armonioasă la această etapă de vârstă a unor valori morale și spirituale care îl vor ajuta să facă față mai ușor etapelor tumultuoase ale pubertății și adolescenței.

Abordarea conținuturilor în ciclul gimnazial presupune, la fel ca în clasele primare o atitudine flexibilă a profesorului prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor în comunitate, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între Religie și alte discipline de studiu.

Formarea și consolidarea comportamentului moral, sunt strâns legate de voință. Voința este cea care determină în final acțiunea de a face sau nu, o faptă bună sau rea. Gândirea și simțirea în acest caz, sunt etape premergătoare acțiunii, dar ceea ce rămâne este fapta. Voința, la rândul ei, este legată de ritm. Repetarea ritmică a unor aspecte ce țin de un comportament dezirabil, va întări voința și va crea o bază morală solidă. În abordarea conținuturilor se recomandă să fie utilizate exemple biblice adaptate, din viețile sfinților și din viața cotidiană, relevantă pentru fiecare temă. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare, care să-i motiveze pe elevi pentru participarea activă și să le susțină interesul pentru domeniul religiei.

În sălile de clasă, profesorul poate organiza lecții obișnuite de prezentare de noi teme, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei. Profesorul poate organiza cu elevii vizite la biserică, în diferite ocazii și scopuri: pentru participarea și observarea anumitor slujbe bisericesti sau pentru a organiza în comun diferite evenimente importante pentru comunitate ori activități de întrajutorare a membrilor acesteia. Având în vedere diversitatea și libertatea opiniilor în contextul multicultural actual, este indicat ca profesorul, să găsească acele elemente care leagă diferitele culturi și religii, nu pe cele care le separă, pe cele care unesc oamenii, nu pe cele care îi dezbină, valorile morale fiind în esență aceleași, în toate marile religii.

Profesorul poate apela pe lângă textele biblice, la povestirile unor autori români sau străini care scot în evidență calitățile morale, respectul, credința și iubirea de

Dumnezeu, a unor oameni simpli, așa cum le înțelege fiecare, indiferent de religia din care face parte. (*Ex. Firimiturile lui Dalib, autor Ioan Dragoslav*)

Profesorul va organiza de asemenea pregătirile pentru serbările care marchează diverse momente importante de peste an – serbarea de Crăciun, serbarea de Paște etc. Este un nou prilej extraordinar de a contextualiza temele abordate la ora de religie. În pedagogia curativă, fiecare elev are un rol în cadrul serbării, întreaga clasă este implicată. Mai mult, profesorii fac de asemenea parte din distribuție și nu vor fi niciodată doar simplii spectatori ai elevilor, nu vor sta în public ci vor fi prezenți pe scenă, ca personaje, alături de elevi. Serbările pot fi organizate în cadrul clasei sau în parteneriat cu alte clase din școală.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „*Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner*”, Editura Triade, Cluj;
2. Magdan L., (1998), „*Cele mai frumoase Pilde și povestiri creștin-ortodoxe*”, Editura Aramis – Patriarhia Română, București;
3. Weihs J., T., (1998), „*Copilul cu nevoi speciale – elemente de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Adina-Elena Ghiorghe	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Liliana Hermenescu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* utilizată de alternativa educațională de pedagogie curativă este elaborată în concordanță cu principiile promovării educației pentru sănătate prin practicarea activităților sportive. Disciplina este situată în planul-cadru, în aria curriculară IV – Educație fizică, sport și sănătate și este prevăzută cu un buget de timp de 2 ore pe săptămână.

Educația fizică și activitățile sportive propuse la ciclul primar (clasa pregătitoare, clasa a IV-a), vizează introducerea, inițierea și familiarizarea cu sistemul educațional prin activități de joc. De aceea, este important ca în această perioadă grupele/clasele de elevi școlarizați prin alternativa educațională de pedagogie curativă, să se joace, să se ocupe de propria ținută, să relaționeze cu ceilalți. Tot în ciclul primar, elevii vor avea parte de activități de formare și învățare. În clasele gimnaziale, elevii vor accesa nivelul de finalizare, consolidare a învățării și declanșarea elementelor de pregătire pentru o viață independentă.

În acest sens, ne propunem desfășurarea unor activități care să ajute elevii să-și formeze și să-și diferențieze orientarea generală și controlul mișcării organizate; să fie capabili a-și canaliza energia la locul și la timpul potrivit, împiedicând conștient direcționarea acestor forțe către violență. Dezvoltarea organizată a mișcării stă la baza deprinderii unor comportamente sociale sănătoase. Sunt urmărite astfel motricitatea, starea de sănătate și menținerea echilibrului între acestea. Întreținerea și îmbunătățirea stării de sănătate a elevilor și formarea deprinderilor igienico-sanitare se vor realiza permanent, în cadrul activităților organizate, pe tot parcursul școlarizării.

Conținuturile curriculare urmăresc organizarea mișcărilor, fără constrângeri determinate de structuri motrice prestabilite. Natura mișcărilor este astfel organizată încât imaginea unei acțiuni precede executarea ei fizică. Prin imagine înțelegem o descriere a sarcinii de lucru motivată de necesitatea unor acțiuni firești ale ființei umane. Astfel, metoda de predare cere să se ofere copiilor imagini sugestive și conforme vârstei pentru a impulsiona mișcarea sau activitatea. Programa acordă o deosebită importanță jocurilor de mișcare, care trebuie să fie organizate la toate activitățile de educație fizică, legate de tematica activităților și aplicarea practică a celor învățate, în jocurile propuse.

Programa propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască unele dintre activitățile de învățare; programa asigură posibilitatea realizării unui demers didactic personalizat și face posibilă abordarea stimulării prin joc. Urmărim astfel dezvoltarea progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- notă de prezentare
- competențe generale
- competențe specifice și exemple de activități de învățare
- conținuturi
- sugestii metodologice
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în vederea optimizării stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase**
- 2. Parcurgerea evoluției corecte și armonioase a organismului prin dezvoltarea deprinderilor motrice de bază**
- 3. Exersarea calităților motrice și a deprinderilor motrice utilitar - aplicative**
- 4. Adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în vederea optimizării stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea factorilor naturali favorabili stării de sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea procedurilor de călire a organismului: expunerea organismului la „băi” de soare, de aer și după caz, de apă; - aplicarea măsurilor de protecție față de radiațiile solare; - utilizarea vestimentației adecvate diferitelor anotimpuri; - echiparea corespunzătoare și dez echiparea parțială, după caz; - exersarea tipurilor de respirație specifice diferitelor tipuri de efort; în condiții atmosferice variate.
<p>1.2. Însușirea principalelor caracteristici ale posturii corporale corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corect adoptate; - adoptarea posturii corecte în pozițiile de bază și derivate; - exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului; - identificarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corecte ; - exersarea atitudinilor corecte ale corpului în diferite poziții și mișcări; - adoptarea diferitelor poziții (stând, așezat, culcat); - menținerea posturii corecte în acțiuni statice și dinamice; - exersarea sarcinilor indicate în ritm propriu, în funcție de abilitățile individuale;
<p>1.3. Manifestarea obișnuințelor de respectare a regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea regulilor igienico-sanitare în funcție de anotimp și de locul de desfășurare a activității; - efectuarea procedurilor minimale de igienă după efort; - aplicarea sistematică a măsurilor imediate de igienă după efort (spălare pe mâini, ștergere de transpirație, schimbare echipament etc.); - aplicarea măsurilor adecvate pentru menținerea stării de sănătate: program echilibrat de activitate zilnică și săptămânală.
<p>1.4. Coordonarea funcțiilor musculare prin exersarea mișcărilor cu sens – asigurarea randamentului economic</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea regulilor de igienă personală și colectivă și pe cele specifice efortului; - jocuri de mișcare cu sens a membrilor; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală; - exersarea reglării respirației, de relaxare și de refacere după efort; - exersarea tipurilor de respirație specifice diferitelor eforturi, în condiții atmosferice variate; - echiparea corespunzătoare și dez echiparea parțială, după caz.
<p>1.5. Manifestarea interesului față de forțele propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea jocurilor de mișcare cu indicarea părților corpului; - efectuarea liberă a exercițiilor de mobilitate, în limitele anatomice; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală; - menținerea posturii corecte în acțiuni motrice statice; - menținerea posturii corecte în acțiuni dinamice; - adoptarea posturii corecte în toate împrejurările; - sesizarea diferențelor dintre postura corectă și abaterile de la acestea.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.6. Orientarea în schema corporală și în spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientarea în schema corporală; - antrenarea membrului dominant; - jocuri de orientare în schema corporală proprie și a celuilalt; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală; - exerciții pentru aprecierea direcțiilor și pozițiilor spațiale; - consolidarea noțiunilor și a situațiilor spațiale: stânga - dreapta, sus - jos, departe - aproape, pe, sub, contra, lângă, între etc.

2. Parcurgerea evoluției corecte și armonioase a organismului prin dezvoltarea deprinderilor motrice de bază

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor motrice în condiții de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea și acționarea eficientă într-un grup prestabilit; - exersarea mersului prin joc; - exersarea alergărilor, prin jocuri dinamice; - exersarea săriturilor, prin jocuri; - exerciții de mobilitate și de stabilitate a principalelor articulații; - exersarea sarcinilor indicate în ritm propriu, în funcție de abilitățile individuale.
<p>2.2. Participarea la jocuri pentru antrenarea deprinderilor motrice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea elementelor simple din gimnastica de bază – diferite tipuri de mers; - utilizarea elementelor simple din gimnastica de bază – diferite tipuri de alergare; - utilizarea elementelor simple din gimnastica de bază – diferite tipuri sărituri; - exerciții și jocuri pentru formarea abilităților de deplasare: mers, alergare, săritură; - executarea unor complexe de exerciții libere sau cu obiecte specifice; - jocuri în timpul cărora avem schimbarea între aruncare și prindere; - efectuarea de exerciții analitice cu creșterea gradului de complexitate, în funcție de motivație: pentru învioreare, pentru menținerea potențialului de mișcare, pentru menținerea stării de sănătate și a funcționalității aparatului locomotor etc. - jocuri cu obstacole; - jocuri dinamice (ex: „Rațele și vânătorii”).
<p>2.3. Identificarea segmentelor corpului și educarea ținutei corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea pozițiilor corecte, după modelul demonstrat; - adoptarea poziției corecte a coloanei vertebrale și ale segmentelor corpului în raport cu acestea, în situații statice și dinamice; - exerciții pentru formarea reflexului de menținere a posturii corecte; - exerciții pentru educarea reflexului de postură: acțiuni de redresare a poziției spatelui, capului și membrelor (pe loc și în deplasare); - indicarea, identificarea, cunoașterea segmentelor corpului; - însușirea pozițiilor de bază: stând vertical, șezând; - coordonarea mișcărilor capului, brațelor, picioarelor, trunchiului; - jocuri.
<p>2.4. Efectuarea de acțiuni motrice specifice unor forme de manifestare a deprinderilor motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea acțiunilor motrice de bază: mers, alergare, săritură, prindere – aruncare - jocuri cu sărituri (ex: „Șotron”); - exersări cu bastoane din lemn; - deplasări cu săritură peste coardă;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exersări în condițiile respectării integrale a regulilor stabilite; - exersarea sarcinilor indicate într-un ritm propriu, în funcție de abilitățile individuale.

3. Exersarea calităților motrice și a deprinderilor motrice utilitar – aplicative

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Însușirea mecanismului de bază al deprinderilor, utile desfășurării activităților sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mersului: obișnuit, pe vârfuri, pe călcâie; - exersarea variantelor de alegare; - exersarea aruncării și a prinderii obiectelor (mingi de burete, lână etc.); - efectuarea de acțiuni motrice specifice unor forme de manifestare a deprinderilor motrice; - efectuarea de exerciții, localizate la nivelul principalelor regiuni musculare; - jocuri în cerc.
<p>3.2. Însușirea mecanismului de bază al deprinderilor aplicativ-utilitare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersări libere de urcare și coborâre a treptelor/scării; - transportul unor obiecte de volum și greutate diferită; - exerciții de echilibru – mers pe un culoar marcat, cu brațele întinse lateral; - jocuri ce solicită deprinderi motrice; - adoptarea unui comportament care să asigure prevenirea producerii unor accidente în timpul desfășurării activităților sportive.
<p>3.3. Coordonarea elevilor în unele activități simple de experimentare senzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de jocuri pentru exersarea simțului tactil: trăire de sine la granița corpului prin atingere; - jocuri pentru exersarea simțului văzului: combinarea armonioasă a culorilor; - jocuri pentru exersarea mirosului; - jocuri pentru exersarea gustului; - jocuri pentru exersarea auzului: jocuri verbale și instrumentale; - jocuri pentru exersarea simțului olfactiv: căutarea de percepții olfactive diferențiate, în legătură cu plantele, animalele, alimentele; - jocuri pentru exersarea echilibrului: sărituri la coardă, șotron etc.
<p>3.4. Exersarea calităților motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru exersarea calităților motrice de bază: viteză, îndemânare, rezistență, forță; - exerciții de alergare de durată, în tempo moderat și uniform; - exersarea alergării de viteză, în linie dreaptă; - exersare vitezei de reacție la stimuli vizuali, auditivi, tactili; - jocuri dinamice; - ștafete.
<p>3.5. Educarea percepțiilor spațio-temporale și ritmului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea capacității de încadrare în dimensiunile spațiale; - exersarea capacităților de încadrare în dimensiunile temporale ale activității; - recunoașterea ritmului și reproducerea caracteristicilor acestuia; - coordonarea ritmului, tempo-ului necesar prin semnale auditive sau muzicale; - exerciții și jocuri cu acțiune la comandă verbală; - exerciții și jocuri cu acțiune la comandă vizuală; - exerciții și jocuri pentru perceperea poziției spațiale a obiectelor și a locului acestora, ocupat în spațiu: sus-jos, în față, în spate, pe-sub.

4. Adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Recunoașterea regulilor activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea principalelor reguli ale realizării activităților motrice; - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple; - activități în cerc, cu ritm și cântece; - activități în perechi.
<p>4.2. Participarea la jocuri organizate, în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri în cerc, în cadrul cărora copiii se mișcă cu ajutorul cântecului; - jocuri în cerc cu activitate în interiorul cercului (exemplu: Ursul doarme); - jocuri în cerc cu activitate în exteriorul cercului (exemplu: Am pierdut o batistuță! Bună dimineața, vecine!); - jocuri în cerc cu activitate atât în interiorul cât și în exteriorul cercului (exemplu: Șoarecele și pisica); - jocuri cu dialog, cu personaje din lumea animală (destrămarea cercului); - jocuri cu dialog, cu personaje din fabule și legende.
<p>4.3. Acceptarea participării la jocurile de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple; - adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup; - disponibilitatea de a relaționa ; - sprijinirea partenerului în realizarea elementelor cu grad crescut de dificultate; - aplicarea regulilor cunoscute în desfășurarea activităților motrice; - exerciții de aplicare, în condiții concrete de activitate motrică, a regulilor stabilite.
<p>4.4. Acceptarea regulilor necesare desfășurării jocurilor/activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor stabilite în toate activitățile motrice desfășurate; - îndeplinirea, prin rotație, a rolurilor; - manifestarea atitudinii de cooperare și întraajutorare în timpul activităților motrice; - acordarea de asistență diferențiată în funcție de caracteristicile personale; - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple; - adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup; - disponibilitatea de a relaționa; - sprijinirea partenerului în realizarea elementelor cu grad crescut de dificultate; - aplicarea regulilor cunoscute în desfășurarea activităților motrice; - exerciții de aplicare, în condiții concrete de activitate motrică, a regulilor stabilite.
<p>4.5. Participarea la activități specifice organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - încurajarea colegilor pentru participare activă; - manifestarea empatiei; - efectuarea sarcinilor stabilite pentru pereche, grup, echipă; - exersarea sarcinilor indicate într-un ritm propriu, în funcție de abilitățile individuale; - participarea la activități de grup; - participarea la jocurile propuse, cu respectarea regulilor anunțate; - exerciții și jocuri pentru perceperea poziției spațiale a propriei persoane și a coechipierilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1. Elemente de organizare a activității practice sportive</p>	<p>Formații de adunare: în cerc; în semicerc; în linie pe un rând și pe două rânduri Formații de deplasare: în cerc; în coloană câte unul și câte doi Pornire și oprire din mers Poziții: dreپți, pe loc repaus, șezând</p>
<p>2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<p>Cerințe specifice și regulile participării la activitățile de educație priho-motrică, în interior și în aer liber Băi de aer și de soare Posturi: statice sau dinamice; rostogoliri Pozițiile de bază: stând, stând depărtat, stând ghemuit, pe genunchi, șezând, culcat Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor Educarea ținutei corecte a corpului prin formarea senzațiilor kinestezice corespunzătoare prin tonifierea musculaturii de postură Educarea actului respirator: inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator; reglarea respirației în efort</p>
<p>3. Deprinderi motrice de bază</p>	<p>Variante de mers, ce urmăresc corectarea mersului, prelucrarea articulațiilor și musculaturii care acționează în mers, influențarea calităților motrice: mers obișnuit; mers pe vârfuri; ghemuit (piticul), pas fandat (uriașul); mers cu pas adăugat; mers cu pas încrucișat Variante de alergare: în tempo uniform moderat; accelerată; cu ocolire de obstacole; cu schimbare de direcție; cu purtare de obiecte; cu trecere peste obiecte</p>
<p>4. Deprinderi motrice utilitar-aplicative</p>	<p>Cățărare: coborâre: la scara fixă, pe banca de gimnastică înclinată Escaladare: prin apucare și pășire pe aparat; sprijin și pășire peste obstacol; prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului Târâre: pe sub obstacole cu / fără obiecte; târâre pe genunchi și coate; tracțiuni pe banca de gimnastică, cu ajutorul brațelor și picioarelor (individual și în perechi) Împingere: de obiecte; individual și pe perechi; împingere reciprocă între parteneri, cu/fără obiecte; împingeri reciproce din șezând spate în spate etc. Măsuri de prevenire a accidentelor Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzire) Rolul respirației în efort și refacere Igiena efortului raportul funcțional între activitate și repaus; odihna activă</p>

Sugestii metodologice

Prin orele de *Educație fizică și activități sportive* susținem copilul în dezvoltarea sa fizică; îi oferim șansa de a-și consuma rezervele de energie de care dispune; stabilim legături afective pozitive de comunicare; îl învățăm să stabilească relații cu cei din jur; îl ajutăm să cunoască mai bine lumea în care trăiește. Școlarul mic învață prin manevrarea obiectelor sau ideilor pe care vrea să le cunoască. Pentru el, nu există diferențe între a se juca și a învăța. De altfel, învățarea are loc, la această vârstă, prin joc. Din acest motiv, el are nevoie și dorește să fie activ. De aceea, intrarea în școală impune folosirea unor metode atractive, specifice școlarului mic, și crearea unor situații de învățare stimulative.

Astfel, la **clasa pregătitoare** se vor organiza jocuri în cerc. Deplasarea și mișcărilor vor fi însoțite de poezii ritmate și cântece, creând sentimentul susținerii din partea colectivității, favorizând astfel autocontrolul, deprinderea de a fi atenți unii la alții și de a ține seama de ceilalți (competențe sociale). Jocurile în cerc vor fi diversificate prin introducerea unui copil în interiorul cercului, apoi prin ieșirea în afara cercului. Se recomandă folosirea unui limbaj accesibil copiilor, precum și descrierea jocurilor sub forma unor imagini sugestive. Pentru clasa pregătitoare și **clasa I** imaginile create de profesor vor avea ca punct de plecare basmele și poveștile cu tâlc. Copilul care execută mișcărilor solicitate de profesor este un prinț, un făt-frumos, împărat, zmeu etc.

Pentru **clasa a II-a**, imaginile sugerate de profesor vor porni de la fabule și dialoguri între animale. Se va pune un accent deosebit pe activitățile în perechi și în grup, favorizând integrarea. Jocurile cu destrămarea cercului corespund acestei etape de dezvoltare interioară a copilului; mici probe de curaj și vitejie sunt acum importante; ceva nou aduc acum jocurile în care afirmația și contradicția oferă o dualitate a exprimării; se pot crea analogii la fabule, sub formă de jocuri; de o parte stau prinzătorii cei lacomi: lupul cel rău, șoimul, de cealaltă parte vor fi victimele: iepurii, găinile și puii lor; copiii trăiesc în cadrul jocului tensiunea dintre lăcomie și nevinovăție, care în regatul animalelor este implacabilă și soluționabilă specific. În ciclul său de conferințe: „Dezvoltarea sănătoasă a trupesc-fizicului ca bază pentru dezvoltarea liberă a spiritual-sufletescului” (EC 303), Rudolf Steiner descrie cum între nouă și doisprezece ani, sistemul muscular are un raport strâns cu sistemul ritmic (circuit sangvin-respirație), primindu-și aici impulsurile sale de creștere.

Plecând de la aceste puncte de vedere, Fritz Graf von Bothmer (profesor de educație fizică al primei Școli Waldorf, Stuttgart, 1922) ajunge la tipul aparte de gimnastică al jocului în cerc. Mișcărilor sunt conduse prin cuvintele rostite ritmic de către profesorul care prin reprezentările în imagini stimulează simultan cu mișcarea și trăirea sufletească a copiilor. Limbajul, ritmul, reprezentările în imagini și mișcarea exterioară formează o unitate.

Astfel, la **clasa a III-a** „Primul joc în cerc” caracterizează situația evolutivă a copiilor: „din depărtări ne adunăm...”. Trăsătura esențială a vârstei (9 – 10 ani) este ușurința, iar motivul este: „Să ieșim afară, să vedem lumea”. Este accentuat cuvântul „noi”. Relațiile sufletești și de fantezie unesc fantezia cu adevărul. În atmosfera specifică istoriei Vechiului Testament; sunt folosite jocurile cu obstacole; acum copiii trebuie să se adapteze la spațiu pentru a-și găsi locul în cadrul lui; ne este de ajutor dacă conștientizăm că exercițiile de acest gen și-au avut începuturile pe pajiște, unde elementele naturale (bușteni, șanțuri etc.) serveau drept obstacole; aceste condiții naturale trebuiesc readuse în curte, spre a stimula creativitatea copiilor; acum sunt potrivite jocurile care presupun ieșirea din cerc; jocuri de prins și jocurile după modelul „Omul negru”; în timpul jocului avem schimbarea între ușor și greu, între aruncare și prindere.

În clasa a IV-a copilul se simte cel mai bine în cadrul mișcării libere. De aceea îl conducem, cu precauție, către o exersare mai individuală. Cuvintele rostite ritmic joacă mai departe un rol important, armonizator. Întreaga ființă a copilului trebuie să fie prezentă în mișcare. Astfel, părăsim atmosfera de grup și încercăm să conducem ora de așa natură, încât elevii să viețuiască experiențe individuale – exercițiile gimnasticii Bothmer („Al doilea joc în cerc”) pleacă acum de la Eu: „Eu stau, eu merg...”

Copiii cu dizabilități parcurg aceleași etape ale dezvoltării sufletești la fel ca orice alți copii. Astfel și prin orele de educație fizică le vom pune în valoare calitățile, deprinderile, atitudinile, valorile și comportamentele ce-i ajută să participe în societatea în care trăiesc. *Educația fizică și activitățile sportive* plasează elevul în ipostaza de ființă socială, capabilă să își exercite un rol activ în formarea și dezvoltarea sa.

Bibliografie

1. Lievegoed B., (2005), „*Considerații de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Richter T., (2001), „*Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*”, Editura Triade, Cluj;
3. Steiner R., (2005), „*Configurarea învățământului din clasele I până într-a VIII-a la școlile Waldorf*”, Editura Triade, Cluj;
4. Steiner R., (2005), „*Cursul de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Dumitra Carapalea	Centrul de pedagogie curativă și terapie socială „Corabia”, București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* utilizată de alternativa educațională de pedagogie curativă este elaborată în concordanță cu principiile promovării educației pentru sănătate prin practicarea activităților sportive. Disciplina este situată în planul-cadru, în aria curriculară IV – Educație fizică, sport și sănătate și este prevăzută, și în ciclul gimnazial, cu un buget de timp de 2 ore pe săptămână.

Educația fizică și activitățile sportive propuse la clasele gimnaziale (clasa a V-a – clasa a X-a), vizează consolidarea învățării, declanșarea și exersarea elementelor necesare pentru o viață independentă.

În acest sens, ne propunem desfășurarea unor activități care să ajute elevii să-și exerseze și să își dezvolte orientarea generală și controlul mișcării organizate; să fie capabili să își canalizeze energia la locul și la timpul potrivit, împiedicând conștient direcționarea acestor forțe către violență. Dezvoltarea organizată a mișcării stă la baza deprinderii unor comportamente sociale sănătoase. Sunt urmărite astfel motricitatea, starea de sănătate și menținerea echilibrului între acestea. Întreținerea și îmbunătățirea stării de sănătate a elevilor și formarea deprinderilor igienico-sanitare se vor realiza și în ciclul gimnazial, obiectivele formulate pentru activitățile organizate rămânând prezente, pe tot parcursul școlarizării.

Conținuturile curriculare urmăresc organizarea și exersarea mișcărilor, fără constrângeri determinate de structuri motrice prestabilite. Natura mișcărilor este astfel organizată încât imaginea unei acțiuni precede executarea ei fizică. Prin imagine înțelegem o descriere a sarcinii de lucru motivată de necesitatea unor acțiuni firești ale ființei umane. Astfel, metoda de predare cere să se ofere copiilor imagini sugestive și conforme acestei vârste a pubertății și adolescenței pentru a impulsiona mișcarea sau activitatea. Programa acordă o deosebită importanță, activităților de mișcare care trebuie să fie organizate la toate orele de educație fizică, legate de tematică și aplicarea practică a celor învățate, în aceste activități propuse.

Programa expune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască unele dintre activitățile de învățare. De asemenea, se pot folosi în continuare obiective din programa pentru ciclul primar dacă profesorul observă că ele nu au fost consolidate; programa asigură posibilitatea realizării unui demers didactic personalizat și face posibilă abordarea stimulării prin activități de grup. Urmărim astfel dezvoltarea și exersarea progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în vederea optimizării stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase**
- 2. Parcurgerea evoluției corecte și armonioase a organismului prin dezvoltarea deprinderilor motrice de bază**
- 3. Exersarea calităților motrice și a deprinderilor motrice utilitar - aplicative**
- 4. Adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în vederea optimizării stării de sănătate și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Efectuarea eficientă a mișcărilor corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare, dexteritate și orientare în spațiu; - jocuri de coordonare oculo-motorie; - jocuri pentru exersarea lateralității; - jocuri de orientare spațială; - coordonarea segmentelor corpului; - coordonare oculo-motorie și auditivă; - jocuri de recunoaștere a schemei corporale proprii și a celorlalți, aflați în diferite poziții.
<p>1.2. Exersarea forțelor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru antrenarea voinței prin controlul mișcării organizate și canalizarea energiei la locul și timpul potrivit, împiedicând direcționarea acestor forțe către violență; - exersări libere, cu obiecte (mingi ușoare, mingi medicinale, bastoane, corzi, cercuri etc.); - exersarea la aparate ajutătoare: banca de gimnastică, scara fixă; - exersarea cu elemente ajutătoare: banca de gimnastică, în perechi, în grup; - exersarea sarcinilor indicate într-un ritm propriu, în funcție de abilitățile individuale; - abordarea constantă a ținutei estetice; - abordarea modalităților de menținere a principalilor indicatori ai stării de sănătate.
<p>1.3. Valorificarea limbajului corporal pentru exprimarea stărilor afective și a esteticului</p> <ul style="list-style-type: none"> - manifestarea activă a motricității prin componentele artistice; - aplicarea deprinderilor de expresivitate corporală; - jocuri cu ritm și bătăi din palme; - identificarea aspectului estetic al gesturilor motrice; - redarea prin limbaj corporal a unor acțiuni / trăiri personale; - exerciții de prindere și aruncare a unor obiecte, acompaniate de versuri sau melodii ce dau frecvența mișcării și ritmul respirației; - jocuri cu pantomimă; - exprimarea prin dans.

2. Parcurgerea evoluției corecte și armonioase a organismului prin dezvoltarea deprinderilor motrice de bază

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Exersarea deprinderilor motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersări parțiale și globale ale mersului, alergării, săriturii, aruncării, prinderii; - exersarea unor regiuni musculare, cu creșterea gradului de dificultate; - exersarea selectivă a unor segmente corporale; - exersarea capacității de coordonare a celor două mâini; - exerciții de folosire a mâinilor în opoziție;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare între mână, ochi și picior, în efectuarea unor acțiuni; - jocuri pentru stimularea autocontrolului, ca urmare a stăpânirii mobilității (ex: „Munților mișcați-vă!”).
<p>2.2. Implicarea elevilor în unele activități complexe de experimentare senzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru exersarea simțului olfactiv: căutarea de percepții olfactive diferențiate; - jocuri pentru exersarea gustului; - jocuri pentru exersarea văzului și dezvoltarea acuității vizuale: îndreptarea atenției asupra diferențelor subtile de culoare din natură; - exerciții și jocuri la comandă vizuală; - exerciții și jocuri cu acțiune la comandă verbală (pentru dezvoltarea acuității auditive); - jocuri pentru exersarea simțului tactil: trăire de sine la granița corpului prin atingere; conștientizarea limitelor corporale; alternanță între solitudine și sentimentul de a fi ocrotit; - jocuri pentru mijlocirea percepției proprii mișcări; realizarea mișcărilor cu sens; - jocuri pentru trăirea simțului echilibrului: balansări, sărituri, momente de liniște; - jocuri de învingere conștientă a forței de gravitație - simțul mișcării, echilibrului; - jocuri pentru antrenarea voinței, stimularea trăirilor simțului vieții.
<p>2.3. Manifestarea capacităților funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea abilităților motrice cu obiecte și aparate ajutătoare (mingi, bastoane, coardă, mingi medicinale, băncile de gimnastică etc.); - exerciții de sprijin și balans; - jocuri cu elemente de bază alergare sau sărituri; - coordonarea în perechi și cu câte un obiect (minge, baston, coardă).

3. Exersarea calităților motrice și a deprinderilor motrice utilitar – aplicative

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Perfecționarea calităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri dinamice cu caracter de viteză; - exersarea vitezei de execuție în acțiuni motrice singulare; - viteza de deplasare pe direcție rectilinie; - exersarea îndemânării prin coordonarea acțiunilor motrice în acțiunile segmentelor corpului, în manevrarea de obiecte, în relațiile motrice de colaborare cu partenerii; - exersare individuală și în perechi a exercițiilor pentru dezvoltarea forței dinamice a musculaturii spatelui, abdomenului, picioarelor; - forța dinamică segmentară; - exersarea rezistenței generale la eforturi aerobe; - mobilitate și suplețe.
<p>3.2. Aplicarea deprinderilor motrice utilitar-aplicative în condiții de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea fiecărei deprinderi motrice utilitar-aplicative, fragmentat sau global, prin: cățărare, escaladare, târâre, împingere, ridicare și transport de greutate; - integrarea deprinderilor noi în fondul motric existent; - jocuri cuprinzând înlănțuiri variate ale deprinderilor motrice; - ștafete.
<p>3.3. Perfecționarea deprinderilor aplicativ-utilitare</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea deprinderilor aplicativ – utilitare, prin folosirea lor în activități motrice complexe: echilibru, târâre, cățărare, escaladare, tracțiune, împingere, transport de greutate; - executarea de exerciții fizice potrivit posibilităților individuale, în condiții diverse;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - aplicarea în activități practice a deprinderilor motrice de bază și pe cele utilitar-aplicative; - jocuri ce solicită deprinderile motrice; - participarea la întreceri sub formă de ștafete, parcursuri aplicative.

4. Adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Aplicarea regulilor desfășurării activităților motrice organizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea regulilor anunțate ; - stimularea îndemnării și fair-play-ului; - integrarea și acționare eficientă într-un grup prestabilit sau spontan constituit; - selectarea de activități pentru valorificarea calităților și deprinderilor motrice însușite - colaborarea cu colegii, în cadrul activităților practice de exersare: ștafete, întreceri, jocuri.
<p>4.2. Participarea la activități specifice organizate în grup sau spontane</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri ale călătoriilor și marilor descoperiri; - efectuarea gesturilor motrice cu corectitudine și expresivitate ; - implicarea tuturor elevilor prin repartizarea de sarcini motrice și organizatorice fiecăruia; - exersarea deprinderilor de practicare constantă a exercițiilor fizice, în funcție de posibilitățile potențialul individual și interesele grupului; - adaptarea comportamentului în relația cu partenerii și cu adversarii, în funcție de regulile stabilite.
<p>4.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul jocurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea și primirea ajutorului/sprijinului partenerului; - stimularea coechipierilor prin aprecieri și încurajări ; - manifestarea spiritului de echipă prin evidențierea rolului fiecărui membru și a beneficiilor lucrului în echipă; - manifestarea inițiativei de colaborare cu colegii, pe parcursul activităților practice de exersare; - participarea elevilor la toate rolurile jocului; - exersarea și consolidarea unor trăsături morale, prin joc; - exersarea independenței, perseverenței, încrederii în forțele proprii, răbdării, ordinii, spiritului de cooperare, colaborare, răspundere; - exersarea și cultivarea conștiinței de sine prin dezvoltarea siguranței, satisfacției și încrederii în propriile posibilități; - exersarea capacității de a comunica cu celălalt, de a asculta și de a exprima propriile păreri.
<p>4.4. Acceptarea propriei condiții, ca prim pas al integrării sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - stimularea comunicării între diferitele categorii de elevi, cu sau fără dizabilități; - încurajarea relațiilor sociale atât la indivizii deficienți cât și între aceștia și persoanele valide;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1. Elemente de organizare a activității practice sportive</p>	<p>Formații de adunare: cerc; semicerc; linie pe un rând și pe două rânduri Formații de deplasare: în cerc; în coloană câte unul și câte doi Pornire și oprire din mers Poziții: dreپți, pe loc repaus, șezând Întoarceri la dreapta și la stânga de pe loc și prin săritură Formarea și strângerea coloanei de gimnastică</p>
<p>2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase</p>	<p>Cerințe specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber Băi de aer și de soare Posturi: statice sau dinamice; rostogoliri Pozițiile de bază: stând, stând depărtat, stând ghemuit, pe genunchi, șezând, culcat Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor Educarea ținutei corecte a corpului prin formarea senzațiilor kinestezice corespunzătoare prin tonifierea musculaturii de postură Educarea actului respirator: inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator; reglarea respirației în efort Complexe de dezvoltare fizică cu/fără obiecte portative Exerciții corective pentru atitudini deficiente segmentare și posturale (cu/fără obiecte de sprijin) Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: libere; cu obiecte portative; cu partener; cu/fără fond muzical</p>
<p>3. Deprinderi motrice de bază</p>	<p>Variante de mers, ce urmăresc corectarea mersului, prelucrarea articulațiilor și musculaturii care acționează în mers, influențarea calităților motrice: mers obișnuit; mers pe vârfuri; ghemuit (piticul), pas fandat (uriașul); mers cu pas adăugat; mers cu pas încrucișat Variante de alergare: în tempo uniform moderat; accelerată; cu ocolire de obstacole; cu schimbare de direcție; cu purtare de obiecte; cu trecere peste obiecte Sărituri: săritură cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare – de pe loc; din deplasare și de pe obiecte / aparate; sărituri în adâncime de pe suprafețe înălțate; sărituri în ritmuri diverse; sărituri cu deplasare: înainte, înapoi, săritura la coardă, săritura în lungime de pe loc, pasul sălțat; sărituri peste obstacole; sărituri la coardă etc. Aruncări și prinderi: de pe loc și din deplasare; aruncări lansate; aruncare la țintă; aruncare la distanță; autoaruncare și aruncare la partener; prinderi în sus; în podea; cu două mâini la piept etc. Ștafete și jocuri dinamice</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4. Deprinderi motrice utilitar-aplicative</p>	<p>Cățărare: coborâre: la scara fixă, pe banca de gimnastică înclinată</p> <p>Escaladare: prin apucare și pășire pe aparat; sprijin și pășire peste obstacol; prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului</p> <p>Târâre: pe sub obstacole cu/fără obiecte; târâre pe genunchi și coate; tracțiuni pe banca de gimnastică, cu ajutorul brațelor și picioarelor (individual și în perechi)</p> <p>Împingere: de obiecte; individual, pe perechi; reciprocă între parteneri, cu/fără obiecte; împingeri reciproce din șezând spate în spate etc.</p> <p>Manevrarea obiectelor: ridicarea și transportul de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele mâini; sprijinite la piept, individual și în perechi</p> <p>Echilibrul: deplasări în echilibru pe suprafețe înguste, înălțate și înclinate - banca de gimnastică; deplasări cu purtare și pășire peste obstacole</p> <p>Măsuri de prevenire a accidentelor Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzire) Rolul respirației în efort și refacere Igiena efortului raportul funcțional activitate/repaus; odihna activă</p>

Sugestii metodologice

Prin orele de „Educație fizică și activități sportive” susținem elevul în dezvoltarea sa fizică, îi oferim șansa de a-și consuma rezervele de energie de care dispune, stabilim legături afective pozitive de comunicare, îl învățăm să stabilească relații cu cei din jur și îl ajutăm să cunoască mai bine lumea în care trăiește.

Știm că la școlarul mic, activitatea de învățare este realizată prin joc. În ciclul gimnazial, disciplinele trebuie adaptate la particularitățile de vârstă ale elevilor aflați în aceste etape de dezvoltare. Astfel, la începutul ciclului gimnazial, deși lumea spațială nu poate fi cuprinsă încă în mod conceptual, ea oferă posibilitatea formării și dezvoltării de forțe benefice. Elevul are nevoie să se miște precum fluxul sanguin prin artere. Nici prea repede, nici prea încet. El are o relație evidentă cu mișcările circulare. Treptat se face trecerea de la gimnastica în cerc, la trăirea ritmului din mișcare prin alergări și sărituri ritmice, legate încă de fantezie.

În **clasa a V-a**, în cadrul exercițiilor de mișcare, ne putem lăsa impulsionați de starea de spirit din istoria greacă și jocurile olimpice (în forma de atunci); ne va fi de mare ajutor dacă avem mereu în fața noastră ideea: întreaga oră trebuie constituită între extremele: ușor și greu; este vorba despre schimbarea ritmică între săriturile ușoare și grele (prin săritură/desprindere anulăm câteva momente, forța gravitațională; la aterizare ne cufundăm, mai adânc în ea); exemple de activități: săritul corzii, șotron, etc. De acum, putem recomanda înotul, pornind de la obișnuirea prin joacă cu apa urmând apoi predarea înotului, prin sărituri simple, cufundarea în apa (încă în joacă).

Totuși, cea mai importantă treaptă evolutivă a copilului din perioada școlară este începutul pubertății (**clasa a VI-a**). Activitatea incipientă a glandelor sexuale duce spre o diferențiere mai mare a sexelor și la o relație directă între angajarea în mișcare și creșterea mușchilor. În punctul central se află încordarea și destinderea, ca elemente fundamentale ale dinamicii musculare. Acestea pot fi resimțite în mod deosebit prin alergările libere. Îndemânarea – drept colaborare optimă a tuturor grupelor de mușchi - și curajul formează centrul de greutate pentru toate disciplinele clasei a VI-a. Două domenii din materia predată aduc noi accente: geometria și istoria romană; exercițiile de gimnastică cu bastoane de lemn au la baza forme triunghiulare și dreptunghiulare, fiind astfel abordate teme ale geometriei; acum sunt potrivite exercițiile la aparate, care promovează curajul: săritura în adânc, balansare la înălțime, cățărarea. A introduce reguli stricte jocurilor deja cunoscute, corespunde necesității copiilor, la această vârstă, fiind astfel viețuit ceva din spiritul justițiar roman, spre a contracara un comportament greșit. Se poate continua înotul cu dezvoltarea capacităților, noi stiluri și sărituri în apă. Urmează o perioadă în care elevii și-au dobândit spațiul personal, stau bine pe picioarele lor; la aceasta vârstă (11-12 ani) se extinde baza fiziologică a exercițiilor de mișcare; acum sunt cunoscute elasticitatea și forța de încordare, opera ligamentelor. Avem de-a face cu elaborarea evidentă a tendoanelor musculare.

Se va pune un accent deosebit pe exercițiile ce stau sub acțiunea legilor pârghiilor, abordate în fizica **clasei a VII-a** iar, mai târziu, în antropologie. Cu exerciții de mișcare din gama: „Ritm și săritură” vrem să găsim ritmul în mișcare spre a contracara tendința de a cădea prea devreme pradă greutății sufletești. Acum vrem ca elevii noștri să învețe să se miște în mod firesc și abil.

Motto-ul **clasei a VIII-a** este: „Căderea și învingerea ei” – drumul nu trebuie evitat ci însoțit. Acum omul „a coborât pe de-a-ntregul pe Pământ” – „s-a copt”; forța de gravitație, substanța solidă îi confirmă experiențele corporale. Legătura dintre tendoane și oase devine mai puternică. Elementul mecanic al oaselor dispuse în articulații trebuie făcut cunoscut printr-o alegere judicioasă a exercițiilor. Mișcarea abstractă, impulsurile voluntare de mișcare favorizează devenirea conștientă a întregii personalități. Ținuta și rigoarea oferă un prim suport sigur. De acum se va diferenția gimnastica între fete și

băieți. Fetele vor fi conduse către configurarea mișcărilor. Băieții vor face exerciții de forță și ținută. Vom face exerciții și jocuri de scoaterea din echilibru spre pierderea verticalității: „Berbecii pe pod”, „Lupta cocoșilor” etc.

O dată cu trezirea sufletescului, ca experiență individual-existențială, trebuie ca acțiunea puterilor sufletești să fie descoperită și prin educarea mișcării. În **clasa a IX-a**, în prim plan se manifestă voința. Depășirea punctelor moarte, mișcarea explozivă din repaos (aruncarea greutății), conduc nemijlocit la trăirea propriei voințe. La băieți se accentuează forța și ținuta, acestea vor fi aduse acum într-o conducere conștientă a mișcării. La fete, se va avea în vedere trecerea de la forma mișcării către fluiditatea acesteia. Se vor realiza jocuri cu pronunțat caracter social, cu reguli stricte.

Dacă s-a reușit învingerea, respectiv cucerirea greutății corporale, în **clasa a X-a** trăirea mișcării dobândește un nou avânt. Ceea ce se deplasează în cerc, ceea ce oscilează, face relația cu mișcarea mai ușor accesibilă simțirii. Dominarea conștientă a avântului, găsirea direcției în mișcarea de rotație sunt acum ajutoare nemijlocite în viață, legate de îndemânarea corporală.

„După pubertate, caracterizată de mari și rapide transformări somato-funcționale și psiho-motrice, urmează etapa de creștere și dezvoltare denumită perioada post pubertară, care se caracterizează prin ritmuri lente și adaosuri reduse în creșterea dimensiunilor transversale. Structura oaselor se apropie de cea a adultului. Musculatura înregistrează o creștere cantitativă și calitativă, ceea ce reprezintă 44,2% la fete. Greutatea corpului crește atât la fete cât și la băieți. Echilibrul ce se constată pe plan somatic se manifestă și pe plan funcțional. În acest fel, oxigenarea țesuturilor se îmbunătățește grație echilibrului dintre dimensiunile inimii și a vaselor. Capacitățile funcționale ale acestora au drept consecință o mai bună adaptare la efort și asigură premiza pentru creșterea capacității de efort a organismului.

Datorită dezvoltării capacității sistemului nervos central și al centrilor motorii din scoarță se înregistrează o îmbunătățire simțitoare a capacității de coordonare motrică și în consecință creșterea nivelului îndemânării, mai evident la băieți decât la fete. Acestea permit efectuarea unor mișcări cu un grad superior de coordonare și favorizează totodată perfecționarea execuției actelor motrice însușite. Singura calitate diminuată este mobilitatea articulară, fenomen mai pregnant la băieți decât la fete.” (E. Firea, pag. 56-60, 1984).

Elevii cu dizabilități parcurg toate etapele dezvoltării sufletești precum toți ceilalți elevi. Așa că și prin orele de educație fizică le vom pune în valoare calitățile, deprinderile, atitudinile, valorile și comportamentele ce-i abilitază să participe în societatea în care trăiesc. *Educația fizică și activitățile sportive* plasează elevul în ipostaza de ființă socială, capabilă să își exercite un rol activ în formarea și dezvoltarea sa.

Bibliografie

1. Lievegoed B., (2005), „*Considerații de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Richter T., (2001), „*Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*”, Editura Triade, Cluj;
3. Steiner R., (2005), „*Configurarea învățământului din clasele I până într-a VIII-a la școlile Waldorf*”, Editura Triade, Cluj;
4. Steiner R., (2005), „*Cursul de pedagogie curativă*”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Dumitra Carapalea	Centrul de pedagogie curativă și terapie socială „Corabia”, București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Acest document reprezintă programa școlară de *educație plastică* pentru ciclul primar. Planul cadru de învățământ în alternativa educațională de Pedagogie Curativă, prevede o oră de educație plastică pe săptămână în clasele primare. Activitățile artistice se desfășoară după ora de bază și sunt cuprinse în orarul săptămânal al elevilor. Ele nu se vor desfășura în regim modular. Activitățile artistice vor consolida conținuturile abordate în cadrul orelor de bază. Educația plastică are un rol important în dezvoltarea armonioasă a copilului. Una dintre caracteristicile de bază ale copiilor este aceea că sufletul și trupul sunt intens legate unul de altul. Adulții s-au obișnuit să nu lase să li se vadă afectele, chiar dacă acest lucru nu le reușește întotdeauna. Copiii în schimb fac instinctiv contrariul: tropăie pe podea când sunt supărați și sar în sus când sunt bucuroși.

Dacă prin intermediul activităților artistice reușim să îi ajutăm să își exprime impulsurile sufletești, înseamnă că necesitățile lor cele mai profunde sunt satisfăcute. Participarea interioară a elevilor la activitățile artistice creatoare are rolul de a-i echilibra dar și de a-i conduce pe căi noi, necunoscute pentru ei până atunci. Prevăzătorul poate fi silit să devină îndrăzneț, cel agitat să fie chibzuit, cel cu voința ne-exersată să manifeste perseverență sau cel care manifestă în general mai multă rigiditate, să dezvolte atitudini de acomodare. Acesta este efectul educativ al activităților artistice asupra copiilor.

Educația plastică este o cale excelentă de a conduce elevul spre cunoașterea lumii și către cunoașterea de sine. Alături de abilitarea manuală și de disciplinele tehnologice, contribuie la dezvoltarea manualității fine, a coordonării și a creativității, fiind astfel considerată un factor armonizator al ființei copilului pe mai multe planuri.

În pedagogia curativă ne vom concentra întotdeauna pe rolul foarte important pe care educația plastică îl are în educarea simțurilor și în dezvoltarea percepțiilor afective. Culoarea percepută prin simțuri dezvoltă în copil calități morale, fantezia, independența, spiritul de ordine, simțul estetic.

Este importantă crearea unei atmosfere liniștite în timpul orei, timpul necesar pregătirii și strângerii ustensilelor de lucru fiind tot un timp al învățării. În ciclul primar învățarea este predominant intuitivă, activă, realizată prin exerciții variate. Profesorul are posibilitatea de a adapta curriculumul în concordanță cu posibilitățile de asimilare și de exprimare ale elevilor.

Prezenta programă școlară cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea și utilizarea materialelor, a instrumentelor de lucru și a unor tehnici specifice artelor plastice**
- 2. Recunoașterea tipurilor de culori și nonculori – obținerea amestecurilor utilizand culorile primare**
- 3. Utilizarea elementelor de limbaj plastic prin tehnici si abordari specifice pedagogiei curative**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea structurilor și conduitelor perceptiv-motrice de organizare și orientare spațială**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1.1. Coordonarea mișcărilor corpului și ale membrilor - exerciții pregătitoare de gimnastică generală; - exerciții de pregătire a materialelor și a instrumentelor de lucru.
1.2. Exersarea funcționalității mușchilor mici ai mâinii - exerciții de gimnastică a mâinii dominante; - exerciții grafice libere, cu degetul pe bancă, pe tablă, pe nisip, în aer etc. - exerciții grafice libere de trasare a unor linii neregulate.
1.3. Stabilirea distanței, poziției și direcției dintre obiecte - exerciții de orientare spațială; - acțiuni concrete individuale sau de grup în spațiul clasei sau în natură.
1.4. Identificarea formelor prin descriere și suprapunere - exerciții de identificare vizuală a formelor ; - exerciții de identificare vizuală a mărimilor prin descriere și suprapunere.
1.5. Aprecierea relativă a mărimii, formei și culorii obiectelor - exerciții de apreciere vizuală și tactilă a mărimii; - exerciții de apreciere vizuală a formei; - exerciții de apreciere vizuală a culorilor obiectelor.
1.6. Aprecierea corectă a relației dintre direcție poziție și distanța obiectelor - activități grafice de trasare liberă a liniilor, în diferite poziții; - activități de mișcare în spațiul clasei pe direcția unor linii trasate pe podea.

2. Cunoașterea și utilizarea materialelor, a instrumentelor de lucru și a unor tehnici specifice artelor plastice

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
2.1. Cunoașterea materialelor și a instrumentelor de lucru - exerciții de identificare a materialelor și a instrumentelor de lucru (pensule, hârtie, culori, borcane cu apă, planșete); - exerciții de pregătire a materialelor și a instrumentelor de lucru.
2.2. Manipularea materialelor și instrumentelor de lucru - exerciții de manipulare corectă a pensulei, a hârtiei a planșetei și a culorilor; - exerciții de fluidizare a culorilor pigment.
2.3. Participarea la pregătirea și strângerea materialelor didactice - exerciții de așezare corectă a materialelor de lucru; - exerciții de strângere a materialelor de lucru.
2.4. Însușirea tehnicilor de lucru prin imitare - exerciții de udare a planșei și a colii de hârtie cu ajutorul buretelui; - exerciții de așternere a colii ude pe planșetă; - exerciții de așternere a culorii pe hârtie cu diferite consistențe ale pigmentului.
2.5. Utilizarea tehnicii de pictură pe suprafața umedă - exerciții de așternere a culorilor pigment pe suport umed, cu diferite consistențe al

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>pigmentului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - compoziții plastice cu un centru de interes: scene biblice, cele patru elemente (pământ, apă, aer, foc), diferite personaje și peisaje.

3. Recunoașterea tipurilor de culori și nonculori – obținerea amestecurilor

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea culorilor primare</p> <ul style="list-style-type: none"> - întâlnirea cu culoarea prin intermediul poveștii culorilor; - exerciții-joc de identificare/intuire a culorilor după calitățile fiecăreia; - exerciții joc de recunoaștere a culorilor primare în obiecte naturale; - exerciții joc de asociere a culorilor cu obiectul căruia îi aparțin (soare galben, mar roșu etc.).
<p>3.2. Obținerea unor nuanțe ale culorilor primare</p> <ul style="list-style-type: none"> - compoziții cu nuanțe luminoase, deschise; - compoziții cu nuanțe puternice; - exerciții de schimbare a culorii.
<p>3.3 Obținerea culorilor secundare, din întâlnirea a două culori primare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de obținere a culorilor secundare : <ul style="list-style-type: none"> • roșu și galben = orange • galben și albastru = verde • roșu și albastru = violet.
<p>3.4. Recunoașterea culorilor calde și reci și calităților acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a culorilor primare și secundare; - exerciții de asociere a acestora cu calitatea de cald, rece.

4. Utilizarea materialelor și a elementelor de limbaj plastic

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Familiarizarea cu elemente de limbaj plastic (culoare, pata de culoare, culori calde și culori reci)</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de utilizare corectă a instrumentelor și a materialelor specifice activităților; - activități plastice cu pată de culoare; - exerciții de denumire a culorilor calde și a culorilor reci.
<p>4.2 interpretarea pe plan afectiv a semnificației culorilor calde, reci</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a culorilor calde și a culorilor reci; - - exerciții plastice folosind culorile calde și culorile reci folosind diferite consistențe ale pigmentului de culoare.
<p>4.3. Realizarea de compoziții plastice folosind elemente de limbaj plastic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere/denumire a culorilor calde și a culorilor reci; - exerciții plastice folosind culorile calde și culorile reci.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Materialele de lucru și folosirea lor	Spațiul natural și reprezentarea lui plastică Culorile calde și reci și amestecurile lor Forme elaborate: <ul style="list-style-type: none"> • povestiri prin personificări ale culorilor • ilustrarea atmosferei unor momente din povestirile orei de bază
2. Tehnici de lucru	Amestecurile dintre culori; nuanțele Pata uniformă și pata picturală (vibrată)
3. Forme elaborate	Suprafețe realizate prin tehnica sugestivă a caracteristicilor de culoare aleasă Povestiri prin personificări ale culorilor Ilustrarea atmosferei unor momente din povestirile orei de bază Interpretarea în plan afectiv a culorii alese în redarea unei trăiri sufletești, emoții, element din natură sau a unui personaj
4. Noțiuni elementare de compunere a spațiului plastic	Echilibrul elementelor de limbaj plastic într-o compoziție Compoziții libere după povești create de elevi Ilustrarea atmosferei unor momente din povestirile (basm, fabulă, legendă mitologică) orei de bază

Sugestii metodologice

Pictura în acuarelă însoțește copilul de-a lungul anilor, îl învață să viețuiască bogata lume a culorilor și a calităților lor, experimentând faptul că fiecare din ele vine să îi comunice ceva. Pictura sprijină nevoia de imagini a copilului aflat în prima etapă școlară. Prin aplicarea culorii pe suprafețe mari, copilul pătrunde în farmecul nemijlocit al culorilor. În ciclul primar, orele de educație plastică contribuie foarte mult la educarea simțurilor, creativității și valorilor morale ale elevilor. Obiectivul urmărit acum este familiarizarea cu diferite trăiri emoționale.

Este important ca elevii să învețe să recunoască și să exprime limbaj emoțional, să poată să caracterizeze stările și personajele pictate. Pictura este o activitate artistică în care interesul nativ al copilului pentru ritm, forme sau culori se exprimă viu. Elevii sunt ghidați pentru a-și forma deprinderea de a lucra cu plăcere, îngrijit, de a prețui materialele folosite și de a da o finalitate, un sens acțiunii lor. Astfel, elevii vor descoperi bucuria, răbdarea, concentrarea și perseverența în activitatea artistică. Se recomandă crearea unei atmosfere liniștite în oră. Copiii vor fi încurajați să observe și să realizeze sarcinile necesare pentru buna desfășurare a materiei. Activitățile de educație plastică din clasele primare contribuie la educarea simțurilor și astfel la hrănirea percepțiilor afective. Activitatea artistică este cea mai bună cale de a crea relație afectivă.

În clasa pregătitoare, prin tehnica picturii ud pe ud, culorile vor fuziona, astfel vom evita formele figurative. Obiectivul principal acum este percepția calității culorilor. Prin modelare, psihopedagogul îi va ajuta pe elevi să își însușească în mod corect tehnica de lucru. Profesorul le va arăta și le va oferi ghidaj despre modul de utilizare a pensulei (înmuiere în culoare, scurgere a surplusului, aplicarea culorii). Profesorul nu va

formula cerințe de copiere sau imitare a unor modele date în pictură deoarece dorim să stimulăm propria creativitate. La această vârstă, bucuria experimentării artistice este ceea ce contează și nu corectitudinea și rigoarea metodologică a picturii.

În clasa I, se continuă incursiunea în lumea culorilor prin care se reflectă atmosfera basmelor. Acțiunile basmelor, intrigile, punctele culminante, ce vor fi reflectate în culori (cu tonuri vesele, strălucitoare, vioaie sau timide, închise, pașnice, liniștite) vor stimula fantezia copilului și îi vor provoca sentimente puternice.

În clasa a II-a, copiii sunt stimulați să dezvolte și mai mult limbajul emoțional, să caracterizeze stările și personajele pictate. Vor învăța cum să exprime aceste trăiri prin intensitatea culorilor, prin densitate sau transparentță. Este prezentă metamorfoza culorilor, dar într-un mod simplificat și intuitiv. Vor exersa și maniera de întindere a petelor de culoare, a modului de întâlnire și separare a culorilor, mișcarea sau liniștea (apa și aerul), căldura sau răceala (soarele și ceața), contraste (pământul și apa, răsăritul sau apusul etc.). Culorile pot sau nu să se combine între ele. Dacă se folosesc două sau mai multe nuanțe sau tonuri ale aceleiași culori se poate trece ușor în concret (de exemplu, două nuanțe de albastru vor reprezenta marea și cerul).

În clasa a III-a, se continuă exercițiile cu pete de culoare. Vom introduce combinații de culori primare și secundare, vom stimula diferite aranjamente pe foaie de petelor de culori: (caracteristice: roșu și galben, galben și albastru, albastru și roșu, portocaliu și verde, verde și violet, violet și portocaliu; complementare: roșu și verde, galben și violet, portocaliu și albastru; fără accente: galben și portocaliu, portocaliu și roșu, roșu și violet, violet și albastru, galben și verde, albastru și verde. Respectând tematicile orelor de bază, la această vârstă elevii pot fi ghidați să realizeze teme biblice referitoare la felul în care a fost creată lumea sau teme reprezentând cu o dominantă de culoare diferite meserii străvechi (de exemplu agricultorul-verde, pescarul-albastru, brutarul-galben, zidarul-roșu etc.). Este o bună ocazie de a înțelege anumite meserii și relația lor specială cu anumite culori.

Și în **clasa a IV-a** povestirile despre culori sunt transformate în exerciții de nuanțare a posibilităților de expresie a culorilor. Crearea impresiei de lumină sau de întuneric în aplicarea culorilor, crearea diferitelor nuanțări și intensități de culoare, precum și formarea pe hârtie a culorilor complementare din suprapunerea culorilor primare, sunt teme de studiat cu elevii. Pe măsură ce au fost prelucrate o serie de elemente de culoare și de combinații de culori primare și secundare, se pot realiza picturi care ilustrează conținutul narativ al lecțiilor, de această dată cu referire la legende și mituri.

Tehnicile deprinse în anii precedenți vor sprijini strădania actuală de a ilustra, de a da imagine subiectelor studiate la științe sau personajelor din povestirile și legendele audiate. Exercițiile de acum conduc culorile spre forme care ilustrează figurat esența subiectului. Forma trebuie găsită prin culoare, iar culoarea dedusă din tema zilei. Astfel, un urs poate să se nască din fundalul realizat cu grijă, nu prea ud, în care culorile pădurii se îngemănează și contribuie la nașterea din ele a formei caracteristice. În alt sens, ursul polar poate lua naștere din păstrarea foii albe intacte și înconjurarea albului cu albastrul pal al gheții, până ce rămâne sub forma animalului. Suprafețe întinse de peisaj, păduri, diferiți copaci, vor susține aplicarea tehnicii studiate până acum. O variantă de lucru ar putea fi și pictura pe foi colorate, care creează ele însele o atmosferă specifică și cer o atenție mărită în aplicarea nuanțelor potrivite. La început se caută mai mult reflectarea atmosferei povestirii, dar rând pe rând picturile pot deveni mai figurative, arătând forme de plante, animale sau figuri omenești.

Bibliografie

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Jünemann M., Weitmann F., (2004), „Învățământul artistic în Școala Waldorf. Desenul și pictura”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
3. Steiner R., (2001), „Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
4. Steiner R., (2001), „Arta educației. Metodică și didactică”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Mirela Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Corina-Anamaria David	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Acest document reprezintă programa școlară de *educație plastică* pentru ciclul gimnazial. Planul cadru de învățământ în alternativa educațională de Pedagogie Curativă, prevede o oră de educație plastică pe săptămână și în clasele gimnaziale. Activitățile artistice se desfășoară după ora de bază și sunt cuprinse în orarul săptămânal al elevilor. Ele nu se vor desfășura în regim modular. Activitățile artistice vor consolida conținuturile abordate în cadrul orelor de bază. Educația plastică are un rol important în dezvoltarea armonioasă a elevului și stimularea sănătății emoționale, a exprimării trăirilor și relațiilor sufletești adaptative. Acesta este rolul major al activităților artistice: să stimuleze exprimarea impulsurilor sufletești. Participarea interioară a elevilor la activitățile artistice creatoare are rolul de a-i echilibra emoțional.

Educația plastică este o cale excelentă de a conduce elevul spre cunoașterea lumii și către cunoașterea de sine. Alături de abilitarea manuală și de disciplinele tehnologice, contribuie la dezvoltarea și exersarea manualității fine, a coordonării și a creativității, fiind astfel considerată un factor armonizator al ființei elevului pe mai multe planuri. În pedagogia curativă ne vom concentra întotdeauna pe rolul foarte important pe care educația plastică îl are în educarea simțurilor și în dezvoltarea percepțiilor afective. Culoarea percepută prin simțuri dezvoltă în elev calitățile morale, independența, fantezia, ordinea estetică. Este importantă crearea unei atmosfere liniștite în timpul orei, timpul necesar pregătirii și strângerii ustensilelor de lucru fiind tot un timp al învățării. În ciclul gimnazial învățarea devine colaborativă prin stimularea diferitelor puncte de vedere, a inițiativei și implicării elevilor. Profesorul are posibilitatea de a adapta curriculumul în concordanță cu posibilitățile de asimilare și de exprimare ale elevilor.

Prezenta programă școlară cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea structurilor și conduitelor perceptiv – motrice de organizare și orientare spațială**
- 2. Utilizarea materialelor, a instrumentelor de lucru și a unor tehnici specifice artelor plastice**
- 3. Obținerea unor amestecuri utilizând culorile primare**
- 4. Utilizarea elementelor de limbaj plastic**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea structurilor și conduitelor perceptiv – motrice de organizare și orientare spațială**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.1. Identificarea mărimii, formei, culorii, distanței, poziției, direcției obiectelor - exerciții de apreciere a mărimii; - exerciții de apreciere a formei; - exerciții de apreciere a culorii; - exerciții de apreciere a distanței, poziției, direcției diferitelor obiecte.
1.2. Orientarea în spațiu și organizarea spațiului plastic - activități de orientare în cadrul spațiului foii (foaia pe tabla de pictură); - activități de organizare a spațiului plastic.

2. Utilizarea materialelor, a instrumentelor de lucru a unor tehnici specifice artelor plastice

Clasa a V-a – Clasa a X-a
2.1. Consolidarea tehnicii de pictură pe suprafață umedă - realizarea unor compoziții figurative; - realizarea unor compoziții nonfigurative.
2.2. Realizarea unor lucrări prin utilizarea tehnicii de pictură pe suprafață umedă - realizarea unor compoziții figurative și nonfigurative prin amestecuri de culori caracteristice, complementare sau fără accente.

3. Obținerea unor amestecuri utilizând culorile primare

Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.1. Realizarea unui amestec cromatic obținându-se cenușiu (negrul) - exerciții de amestec pentru a obține cenușiu (negrul).
3.2. Obținerea unei imagini alb-negru în culoare și din culoare în alb-negru - exerciții de utilizare a imaginilor alb-negru în culoare și din culoare în alb-negru.
3.3 Realizarea perspectivei cu ajutorul elementelor de perspectivă - exerciții de utilizare a culorilor calde sau reci, proporția mare-mic, departe-aproape; - dialogul culorilor prin redarea unor trăiri sau sentimente din interior în exterior (asocierea unor culori cât mai potrivite unui sentiment sau trăiri personale (exerciții de acest gen pot fi ușor abordate și individual, în ateliere de terapie sau cu grupe mici de elevi).
3.4. Utilizarea dominantei de culoare și a armoniei cromatice - compoziții cu diferite teme: <ul style="list-style-type: none"> • formarea mugurilor pe copaci, diferite forme de copaci, flori, încolțirea plantelor, curcubeie, etc.; • hărți cu câmpii, munți, dealuri.

4. Utilizarea unor elemente de limbaj plastic

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Familiarizarea cu elemente de limbaj plastic (tonuri, nuanțe, culori complementare, dominantă cromatică, armonie cromatică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de obținere a tonurilor, a nuanțelor; - exerciții de asociere a culorilor complementare (dialoguri între culori, personaje întâlnite la cursurile de bază, elemente și fenomene din natură).
<p>4.2 Realizarea de compoziții plastice folosind elemente de limbaj plastic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a culorilor calde și a culorilor reci; - exerciții plastice folosind culorile calde și culorile reci.
<p>4.3. Realizarea de compoziții plastice folosind elemente de limbaj plastic însușite</p> <ul style="list-style-type: none"> - compoziții figurative și nonfigurative folosind elementele de limbaj plastic însușite; - abordarea de compoziții figurative și nonfigurative pe teme alese de elevi.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Materialele de lucru și folosirea lor	Organizarea spațiului de lucru și utilizarea corectă a materialelor de pictură Culori, tonuri, nuanțe și amestecuri, obținerea lor prin combinarea culorilor cu apă
2. Spațiul natural și reprezentarea lui plastică	Compoziții reprezentând regnul mineral și vegetal Armonia naturii și a elementelor din natură folosind forme și pete de culoare
3. Grupele de culori și nonculori.	Dominanta de culoare, dialogul culorilor Contrast de cantitate, nuanțe și tonuri de culoare Armonii cromatice, momente ale zilei, dimineața și amurgul, gradația luminii
4. Pata de culoare	Compoziția liberă de la culoare la formă, de la element la culoare (trăiri, sentimente, fenomene atmosferice) Compoziții cu dominantă de culoare Meserie și culoare, redarea prin culoare specifică a aspectelor legate de meseriile cunoscute (agricultor-verde, aviator sau marinar – albastru deschis etc.)
5. Formă și culoare, elemente de metamorfoză a culorilor	Suprafețe realizate urmărind jocul luminos-întunecat, echilibrul, proporția, perspectiva, contrastul cald-rece Ilustrarea dispozițiilor din natură, culorile anotimpurilor Ilustrarea unor momente din povestirile orei de bază sau unor compoziții libere
6. Compoziția echilibrată a spațiului plastic	Lumina și întunericul, jocul de umbre și lumini folosind densitatea culorii (ziua și noaptea, noaptea cu lună plină etc.) Elemente și fenomene contrastante din natură, indiferent de relația dintre ele. Reprezentări de obiecte și umbrele lor prin intuirea esenței acestor noțiuni și nu a raționalului.

Sugestii metodologice

Pornind de la ideea că arta este cu adevărat un limbaj universal, pictura și desenul sunt expresii artistice cheie care joacă un rol important în dezvoltarea fizică, emoțională și spirituală a copiilor.

La fel ca în ciclul primar, în clasele gimnaziale, orele de educație plastică consolidează educarea simțurilor, manifestarea creativității și a valorilor morale ale elevilor. Obiectivul urmărit acum este înțelegerea și exprimarea diferitelor trăiri emoționale prin culoare, tehnica folosită (tehnica fuzionării culorilor, ud pe ud) fiind în continuare cea care dă voie cel mai mult copiilor să folosească spațiul de pictură liber, fără să îi impună anumite limite ale formelor. Aceste limite nu ar face decât să îngreudească imaginația și fantezia lor, ceea ce le împiedică puterea de a crea. Este important ca elevii să învețe să recunoască la ei și la ceilalți limbajul emoțional, să poată să caracterizeze stările adică să exprime empatie.

Pictura este o activitate artistică în care interesul nativ al copilului pentru ritm, forme sau culori se exprimă viu. Elevii sunt încurajați să lucreze cu plăcere, îngrijit, să exprime inițiativă și să caute sens în acțiunile lor. Astfel, ei vor manifesta bucurie, răbdare, concentrare și perseverență în activitatea artistică. Se recomandă crearea unei atmosfere liniștite în oră. Elevii vor fi încurajați să realizeze singuri sarcinile necesare pentru buna desfășurare a materiei. Activitățile de educație plastică din clasele gimnaziale vor continua educarea simțurilor și a percepțiilor afective. Activitatea artistică este cea mai bună cale de a crea și menține relație afectivă.

Pentru realizarea lucrărilor se pornește în general de la o culoare, nu se anunță tema lucrării ci doar culorile folosite și eventual modul de dispunere pe coala de hârtie. Acestea sunt de fapt exerciții de culoare care ulterior se vor materializa într-o formă ce capătă un înțeles mai concret. Indicațiile se adresează părții afective, emoționale mai mult decât părții intelectuale ale elevilor și de aceea, ca și în ciclul anterior, se vor prezenta sub forma de poveste.

În ciclul gimnazial, disciplina *educație plastică* este legată mult de domeniul geografiei, al istoriei, fizicii, al științelor în general. Din punct de vedere tematic, fenomenele din natură sunt punctul central în abordare. Astfel, prin activitatea artistică, elevii consolidează în plan emoțional noțiunile abordate cognitiv în privința diversității configurării lumii. Pentru fenomenele din natură se preiau teme din domeniul atmosferei, procese ale vremii, cum ar fi de exemplu: o furtună, înghețul, căldura etc. Dinamica ce se formează în natură, lupta dintre lumină și întuneric sunt experimentate la această vârstă și în propriul suflet iar ceea ce urcă și coboară ca un val în suflet poate fi obiectivat prin teme picturale. educație

Elementele din natură pot fi redată independent sau în relație unele cu altele pornind tot de la pete de culoare ce se vor cristaliza în forme mai concrete (de exemplu, din joc de galben, roșu și portocaliu se poate extrage forma unui copac de toamnă). La acest nivel se utilizează toate tehnicile cu care elevii au fost familiarizați de-a lungul orelor de plastică.

În ciclul gimnazial, elevii reunesc forma cu culoarea pură. Acum, acestea vor fi legate de imagini din natură, de animale, de plante, de pietre. Spre sfârșitul ciclului gimnazial vor putea fi realizate lucrări reprezentând familia, autoportretul, portretul colegilor, universul social al copiilor, teme și lucrări ce îndeamnă la deschiderea în plan social și la dezvoltarea simțului eului celui alt.

Materiile din gimnaziu predate în diversele epoci de învățământ se unesc cu elementul artistic și conduc, prin intermediul picturii în acuarelă, la configurarea colorată a temelor din caietele de epoci.

Bibliografie

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Jünemann M., Weitmann F., (2004), „Învățământul artistic în Școala Waldorf. Desenul și pictura”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
3. Steiner R., (2001), „Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
4. Steiner R., (2001), „Arta educației. Metodică și didactică”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Mirela Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ ȘI MIȘCARE

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a II-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Muzică și mișcare* se înscrie în planul de învățământ în aria curriculară *Arte*, alături de *Euritmie, Educație plastică și Educație muzicală*. Aceasta este prevăzută în planul-cadru de învățământ al alternativei educaționale de pedagogie curativă cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar, la clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a. La fel ca în cazul celorlalte discipline artistice, materia *Muzică și mișcare* se desfășoară după ora de bază. Ea nu se va desfășura în regim modular. Activitățile artistice vor consolida conținuturile abordate în cadrul orelor de bază.

Disciplina muzică și mișcare, componentă de bază a educației artistice, dispune de valențe formative multiple, vizând toate resorturile personalității umane, atât pe cele afective, cât și pe cele psihomotrice și intelectuale. Scopul educației muzicale constă în dezvoltarea sensibilității estetice a elevilor, a capacităților de receptare și exprimare muzicală, prin activități practice vocale și instrumentale. Un element deosebit de important în cadrul acestei discipline este armonia dintre gest și faptă, precum și dintre cuvânt și faptă, ceea ce implică participarea integrală a copilului/elevului la acest tip de activități.

În pedagogia curativă, educația muzicală nu este privită ca un demers de specialitate, ci ca un mijloc ce formează personalitatea omului. Prin cântec copilul experimentează orientarea voinței iar muzica se va învăța exclusiv după auz și prin imitare (elevii nu vor utiliza notația muzicală). Repertoriul clasei va conține cântece accesibile, potrivite cu vârsta copiilor, bogate în conținut. Planificarea cântecelor va fi făcută în strânsă legătură cu conținuturile celorlalte discipline și cu momentele specifice ale anului (anotimpuri, sărbători etc.) respectând ritmurile ca principiu esențial în activitatea de învățare.

Manifestarea spontană și naturală a copilului la auzul muzicii, încă de la cea mai fragedă vârstă, este mișcarea. Respectând acest specific, asocierea cântecului cu mișcarea este pe deplin motivată, asigurându-se prin aceasta o practică muzicală – joc.

În cadrul Ciclului achizițiilor fundamentale se asigură un parcurs educativ specific etapei intuitive, ca primă etapă din cadrul educației muzicale.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor trei ani (clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Cultivarea gustului artistic muzical și a dragostei față de muzică**
- 2. Receptare și redare de melodii/cântece simple**
- 3. Dezvoltarea capacității de exprimare liberă pe diferite ritmuri muzicale prin intermediul dansului și al mișcării**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cultivarea gustului artistic muzical și a dragostei față de muzică

Clasa pregătitoare – Clasa a II-a
<p>1.1. Audiții – sunete din mediul înconjurător, anumite instrumente muzicale, cântece</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea auzului, atenției, răbdării; - dezvoltarea capacității de ascultare activă; - recunoaștere: - sunete, instrumente, cântece.
<p>1.2. Cântarea în colectiv și în grupuri mici a cântecelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - provocarea performării interpretative (în grup am curaj să cânt); - recunoașterea și acceptarea celui alt (grup înseamnă să-l accept pe cel de lângă mine); - cultivarea spiritului de colectiv (grup = securitate).

2. Receptare și redare de melodii/cântece simple

Clasa pregătitoare – Clasa a II-a
<p>2.1. Receptarea cântecelor alcătuite din formule ritmico-melodice simple și repetate</p> <ul style="list-style-type: none"> - emiterea unor sunete cu percuție corporală (bătaia în palme etc.); - însușirea cântecelor în colectiv, prin preluarea lor orală; - redarea liberă a cântecelor învățate.
<p>2.2. Diferențierea sunetelor vocale de sunetele instrumentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea – familiarizarea cu jucăriile/instrumentele muzicale; - exerciții de ascultare a unor sunete lungi sau scurte – tare/încet emise de instrumente; - jocuri de recunoaștere a sunetelor vocale și instrumentale.
<p>2.3. Emiterea de onomatopee și de sunete folosind obiecte din natură, cu durate, intensități și viteze de succesiune diferite și cântece simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea unor sonorități cunoscute; jocuri cu personaje; - cântece cu onomatopee; - asocierea cântecului cu acompaniamentul sonorităților unor materiale din natură.

3. Dezvoltarea capacității de exprimare liberă pe diferite ritmuri muzicale prin intermediul dansului și al mișcării

Clasa pregătitoare – Clasa a II-a
<p>3.1. Manifestarea liberă a unor trăiri și emoții prin intermediul muzicii și mișcării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea melodiilor plăcute sau neplăcute prin audiții muzicale; - cultivarea reacției de răspuns adecvate la melodiile plăcute sau deranjante; - interpretarea cântecelor cu acompaniamentul jucăriilor muzicale (tobe, lemne, pietre).
<p>3.2. Asocierea de mișcări ritmice adecvate liniei melodice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mișcării libere pe cântec, mișcare sugerată de melodia acestuia; - exersarea mișcării ritmice pe cântec, sau a acompaniamentului cu jucării muzicale

Clasa pregătitoare – Clasa a II-a
<p>alese de copii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de mișcare; - participarea la dansuri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a II-a
1. Elemente de limbaj muzical	<p>Sunetul muzical Calitățile sunetului muzical: durată, înălțime, intensitate, timbru (intuitiv) Ritmul muzical Sunete lungi, scurte, mai lungi Pauzele în cântec (momente de tăcere în muzică) Asocierea ritmului cu mișcarea Acompaniament ritmic Melodia Sunete înalte – joase Asocierea mersului melodiei cu mișcări ale mâinii Melodii pătrunse preponderent de trăirea cvintei Nuanțe Timbrul Timbrul vocal (sunete calde, aspre, moi, stridente, liniștite, agitate)</p>
2. Creație muzicală	<p>Improvizații instrumentale Crearea atmosferei pentru povestiri și legende Ilustrarea sonoră a unei fabule (fragment dintr-o fabulă)</p>
3. Practică muzicală	<p>Organizare muzicală în grup, cântare după auz Stimularea obținerii de sunete la instrumentele muzicale de percuție sau la flaut (interval) sau cu corzi (lira mică).</p>

Sugestii metodologice

Copiii aflați la această vârstă sunt vioi și dornici de a face mișcare, așadar este bine să le trezim interesul pentru activitate realizată prin imitație. Copiii fac cunoștință cu natura, cu lumea înconjurătoare prin faptul că trăiesc împreună cu aceasta iar echivalentul în trăirea muzicală a acestei legături o reprezintă **cvinta** (interval arhaic, de graniță cu efect învăluitoare) care oferă posibilitatea de inspir-expir. Fiecare mișcare a melodiei în sens suitor are ca efect o stare de exteriorizare, respectiv, fiecare mișcare în sens coborător, are ca efect o interiorizare.

Se lucrează cu flautul pentatonic care e format din salturi de cvintă dar ca instrumente muzicale se utilizează: flaute interval și pentatonice, liră, harpă. Copilul simte împreună cu mediul înconjurător și astfel mișcarea devine gest. Prin mișcare corporală se formează și dezvoltă celelalte simțuri inferioare: al mișcării, al echilibrului, al vieții. De aceea trebuie evitat "Statul cuminte", fiecare percepție senzorială transformându-se prin trăire efectivă în mișcare/imitație, iar mișcarea exterioară, prin intermediul membrelor se transformă în mișcare interioară prin intermediul cântecului. Se imită mișcarea păsării în zbor, saltul animalelor, mersul calului, vântul etc.

Se cultivă ascultarea activă prin cântece alternative (sprintene, introduse prin instrument, pe grupe și strofe, cu ecou), iar ora trebuie să se termine cu ceva mai calm, menit să restabilească echilibrul interior. Exercițiile ritmice se bazează pe imitație și joc.

Ora de *Muzică și mișcare* începe prin a se preciza schimbările din natură remarcate în ziua respectivă. Ritmul plin de viață, încadrat în măsuri de doi și trei timpi va fi realizat în strânsă legătură cu textul cântecului pentru a nu frâna înainte de vreme capacitatea deosebită a copiilor de percepere a lumii.

Cântecele noi vor fi prezentate printr-o scurtă poveste. Învățarea acestora se face după auz, prin imitație și vor fi selectate ținându-se cont și de mesajul educativ al textului și de valoarea lor din punct de vedere artistic. Se va urmări formarea unui repertoriu de bază, tematica fiind legată de viața plantelor, a animalelor, de sărbători și de anotimpuri. După cum se observă, un rol esențial îl au ritmurile și contextualizarea învățării. La fel ca și la celelalte materii de studiu, încă din clasa pregătitoare, din primii ani de școală, în jurul ritmicității activităților se creează un fir roșu care îl însoțește pe copil pe tot parcursul educațional.

Se va exersa mai ales cântatul la unison, în grup pentru a se omogeniza colectivul nou format și pentru a stimula formarea relației, formarea întregului. Alături de cântece sunt exersate și diferite jocuri pentru a-l face pe copil să înțeleagă sensul cunoștințelor. Apar diferite jocuri în cerc în care sunt exersate alergarea, diferiți pași și sărituri ca și orientarea pentru recunoașterea diferitelor părți ale corpului. Cântecelor pe o voce li se vor alătura cântece însoțite de acompaniament la flaut, dar cu o armonie liberă în vederea dezvoltării auzului muzical.

Tot acum se introduce și studiul la flaut (flautul interval). Studiul acestui instrument va fi cu multă grijă condus, însă în cadrul acestui nivel copiii doar vor învăța cum se mănuieste acest instrument, vor face improvizații și simple exerciții de emisie a sunetelor. De asemenea este încurajată folosirea pseudo-instrumentelor muzicale care, desigur, vor fi confecționate în cadrul orelor de lucru manual tot de către copii.

Bibliografie:

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Wunsch W., (1995), „Educația prin muzică – predarea muzicii în școlile Waldorf”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Sima Elena	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară
pentru disciplina

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Învățământ special
Clasa a III-a și clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Educația muzicală, componentă de bază a educației artistice, participă la dezvoltarea afectivității elevilor și la consolidarea conținuturilor predate în cadrul orelor de bază. Disciplina se înscrie în planul de învățământ în aria curriculară Arte și este prevăzută în planul-cadru de învățământ al alternativei educaționale de pedagogie curativă cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar, la clasa a III-a și a IV-a. La fel ca în cazul celorlalte discipline artistice, materia *Educație muzicală* se desfășoară după ora de bază. Ea nu se va desfășura în regim modular. Activitățile artistice vor consolida conținuturile abordate în cadrul orelor de bază.

Educația muzicală nu este privită ca o educație de specialitate, ci ca o educație care formează omul. Prin cântecele studiate vocal și instrumental copilul trăiește justa orientare a voinței în activitatea sa. În ciclul primar cântecele se învață exclusiv după auz și îl vor ajuta pe copil să trăiască sunetele și spațiul sonor în mod liber, așa cum este posibil în cântecele pentatonice. În clasele gimnaziale se face cunoștință cu sunete noi, intonând diferite cântece în tonalități majore, iar sunetele muzicale vor fi scrise și citite, (după caz) acordându-se o atenție sporită duratelor muzicale.

Astfel, educația muzicală se desfășoară în două etape: **etapa oral intuitivă** (a prenotației), în care muzica se învață exclusiv după auz, prin ascultare și cântare, mișcare și acompaniament ritmic de jucării sonore sau instrumente de percuție și **etapa notației** (a scris-cititului muzical), în care cunoașterea și aplicarea elementelor de limbaj muzical se realizează în mod conștient, în funcție de nivelul și potențialul elevilor.

Repertoriul clasei va conține cântece accesibile, potrivite cu vârsta copiilor, bogate în conținut, iar planificarea acestora va fi făcută în strânsă legătură cu tematica orei de bază. Cântecele studiate vocal vor fi redactate și instrumental.

Prezentă programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor doi ani (clasa a III-a și clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Identificarea elementelor de limbaj muzical în practica muzicală vocală și instrumentală**
- 1. Exersarea capacității de exprimare prin muzică (vocală și instrumentală)**
- 2. Explorarea interesului și a dragostei pentru activitățile muzicale**

CLASA a III-a – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea elementelor de limbaj muzical în practica muzicală vocală și instrumentală**

Clasa a III-a și clasa a IV-a
<p>1.1. Diferențierea auditivă a sunetelor diverse din natură și din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a acuității auditive; - jocuri de recunoaștere a diferitelor surse sonore, provenite din mediul ambiant.
<p>1.2. Diferențierea sunetelor muzicale de zgomote</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a sunetelor muzicale de zgomote; - ghicitori.
<p>1.3. Diferențierea sunetelor cântate de cele vorbite</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiții; - jocuri de intuire, a sunetelor cântate și vorbite.
<p>1.4. Diferențierea sunetelor vocale de cele instrumentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru intuirea sunetelor emise vocal; - instrumental (flaut, tamburină, trianglu, clopoței etc.).
<p>1.5. Reproducerea unui repertoriu de cântece receptate după auz, prin imitație</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redare fragmentară și integrală, în colectiv a cântecelor din repertoriul propus; - exersări de a cânta colectiv.
<p>1.6. Exersarea, prin mișcarea corpului, a conținutului de idei a textului</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare sugerate de ritmul și de textul melodiei.
<p>1.7. Diferențierea auditivă a calităților sunetului muzical (intensitate, durată, înălțime)</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiții; - jocuri muzicale; - jocuri de diferențiere auditivă a calităților sunetului muzical (tare-încet, lung-scurt, înalt-jos); - reproduceri vocale, cu jucării muzicale și cu bătăi din palme a unor onomatopee recitative și formule ritmice.
<p>1.8. Recunoașterea auditivă, după structura ritmică, a cântecelor învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de marcarea structurii ritmice a cântecului, prin bătăi din palme, mișcări corporale; - exerciții cu instrumente muzicale neconvenționale confecționate de elevi.

2. Exersarea capacității de exprimare prin muzică (vocală și instrumentală)

Clasa a III-a și clasa a IV-a
<p>2.1. Interpretarea vocală, după auz, la unison, a cântecelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții sub formă de jocuri pentru emisie corectă; - respirație corectă, poziție corectă; - exerciții de urmărire a mersului melodiei prin gesturi; - serbări cu diferite ocazii.
<p>2.2. Obținerea emiterii de sunete la flaut interval</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mânuire corectă a instrumentului;

Clasa a III-a și clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - improvizații; - exerciții sub formă de jocuri.
<p>2.3. Însușirea abilității de acompaniere liberă și spontană a cântecelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de acompaniere cu materiale din natură (pietricele, nisip, bețe etc.); - exerciții de acompaniere a cântecelor cu propriul corp (bătăi din palme, pe genunchi, pe masă, cu talpa pe podea etc.); - exerciții de acompaniere cu jucării muzicale (tamburină, trianglu, clopoței, xilofon, tobă mică etc.).
<p>2.4. Interpretarea vocală a cântecelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonare a cântecelor, la unison sau pe grupe; - exersări a cântatului în canon, pe două voci; - exerciții de intonare a cântecelor populare românești.
<p>2.5. Intonarea corectă a sunetelor muzicale în cadrul gamei do1-do2</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonare corectă a sunetelor muzicale do1- do2; - exerciții de emisie a de sunete obținute la flautul pentatonic improvizații; - exerciții sub formă de jocuri.
<p>2.6. Acompanierea ritmică a cântecelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de acompaniere a cântecelor cu propriul corp, cu jucării muzicale, cu flautul.

3. Explorarea interesului și a dragostei pentru activitățile muzicale

Clasa a III-a și clasa a IV-a
<p>3.1. Însușirea unui repertoriu de cântece, cu conținut specific vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu cântece și mișcare; - serbări.
<p>3.2. Exprimarea preferinței pentru anumite cântece, pentru un anumit gen de muzică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a cântecelor din repertoriu învățat; - exerciții de alegere a cântecelor adecvate pentru diferite evenimente din viața clasei sau a școlii; - exerciții de alegere a cântecelor preferate, precum și a genului de muzică preferat.
<p>3.3. Însușirea capacității de a improviza scurte melodii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de improvizație.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a și clasa a IV-a
<p>Elemente de limbaj muzical</p>	<p>Timbrul</p> <ul style="list-style-type: none"> - sunete vocale și instrumentale - Instrumente muzicale - Percuție corporală - Cântare cu acompaniament <p>Ritmul</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea ritmului cu mișcarea - acompaniament ritmic - recunoașterea ritmică a structurilor ritmice din cântece - improvizația spontană - duratele muzicale: pătrime, optime, doime, notă întregă - pauzele muzicale corespunzătoare duratelor studiate <p>Melodia</p> <ul style="list-style-type: none"> - portativul - cheia sol - sunetele și notele muzicale do1 - do2 - legătura dintre text și melodie (strofa și refrenul) <p>Interpretarea</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcarea pe muzică (liberă, ritmică, pe timpii măsurii, inspirată de caracterul muzicii, mișcarea de dans) - nuanțe: tare, încet - tempo: repede-lent - acompaniamentul ritmic cu jucării muzicale/orchestre <p>Elemente de cultură muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - date despre cântece: titlul, autorul textului, compozitorul - audiții muzicale (pe viu, fără înregistrări) <p>Sugestii pentru repertoriul de cântece</p> <ul style="list-style-type: none"> - cântece cu teme din natură - cântece despre anotimpuri, meserii, munca câmpului - cântece religioase - cântece populare - colinde

Sugestii metodologice

La această vârstă (clasa a III-a), trăirea copiilor se adresează din ce în ce mai mult unui spațiu suprapersonal în care se pot oglindi amintiri ale unor imagini din istoria omenirii. Foarte potrivite sunt melodiile în sonoritate bisericească, cu acompaniamente simple, în care pot deja să apară acorduri și **cvarta** (care denotă o oarecare severitate și obiectivitate) întâlnită fie în cântecele populare, fie în cântecele ungurești ca o cvartă coborâtoare. De exemplu: sunetul central este "sol" și întreaga melodie se mișcă într-un dublu cadru de cvartă: „sol”-„do” în urcare și „sol”-”re” în coborâre. Acum, se folosește și flautul diatonic. Cântecele studiate urmăresc linia orei de bază. De exemplu putem alege cântece meșteșugărești legate de epocă (în gamă majoră) dar trebuie să avem grijă ca elementul melodic și cel în mișcare să fie bine reliefat.

Este vârsta la care copilul poate privi lumea din punctul de vedere al "spectatorului". El se separă de lumea înconjurătoare, generând două stări de bază: "Eu sunt singur", "Eu sunt unic". Cele două stări pot fi "împăcate" utilizând orchestra/concertul, cu dirijare individuală. Apare necesitatea de a reține ceva pe hârtie, de a culege melodii străine rar auzite, de a scrie note muzicale, de a cunoaște și explora, de a cânta la prima vedere. Se vor cânta toate intervalele, pe rând, începând cu SECUNDA, se vor studia acorduri de 3 sunete și se vor introduce: f (forte), p (piano), arcuri legato, repetiții, cu accent pe semnificația pe care acestea o au pentru un suflător, pianist, liris, cântăreț etc. Se introduc:

- pătrimea,
- nota întreagă,
- doimea,
- optimea,

iar ca și corespondent al instrumentelor:

- timpanul,
- clopotul,
- gongul,
- toba mică și tamburina, cu care se pot face exerciții ritmice deosebite (cu brațele și picioarele efectuează tactul și ritmuri diverse individual, pe grupe etc. și mă acompaniez cu vocea) și improvizații muzicale atractive/orchestre (de ex. o dată cântă tot corul, la o strofă doar un cor mic, important fiind ca elevul să simtă că e de neînlocuit chiar dacă el cântă doar la trianglu). La acestea se pot adăuga și alte instrumente pentru orchestră precum: flaut, liră mică, metalofon, xilofon, trianglu.

Gestul melodic joacă un rol deosebit de important la această vârstă. Se poate începe cu forme simple ale polifoniei și canoane simple. Acum putem vorbi de posibilitatea de a diferenția ritmul de melodie, despre noul mod de a percepe tonica și ordinea din cadru gamei și a ritmului. Se pot improviza mici melodii raportate la tonică (de exemplu: un elev cântă cvinta într-un anumit ritm, altul improvizează o melodie). Acum copiii diferențiază armonia de dizarmonie, tensiunea de detensionare/liniște etc. și pot realiza exerciții în perechi de genul "întrebare-răspuns" prin intermediul instrumentelor muzicale. Este important ca fiecare cântec să fie pregătit prin exerciții de improvizație care însuflețesc cântecul exersat ulterior.

Un element important și în educația muzicală este interdisciplinaritatea. Spre exemplu introducerea duratelor muzicale se poate face în strânsă legătură exercițiile ritmice din cadrul orelor de educație senzorială. Aceste exerciții vor fi realizate cu instrumente de percuție din dotare care reprezintă cel mai bine caracterul fiecărei durate. Sunt posibile mici teme de compoziție ritmică, de exemplu, pe patru instrumente de percuție. Cântecul studiat poate fi acompaniat (bătăi din palme) cu ritmul lui complementar. În ciclul primar, exercițiul trebuie să-i ajute pe elevi să facă legătura între

melodie și ritmul ei. Este important să afle de fiecare dată ce efect are asupra cântecului, ritmul adăugat. În interpretarea vocală, ca punct de plecare rămâne cântatul pe o voce și canon la două voci, dacă se poate. Cântecul vor avea tematica legată de muncă, meserii, obiceiuri, sărbători, anotimpuri. Fiecare cântec este preluat printr-o scurtă povestire despre tematica sa. Elevul poate fi și dirijor, poate conduce cântând la un instrument. La sfârșitul anului școlar se pot face mici exerciții în timpul cărora copiii să poată arată că degetele lor stăpânesc instrumentul. Cântecul bine cunoscut vor fi cântate prin imitație la flaut, dacă se poate.

Dacă observăm cum afinitatea muzicală a copilului se exprimă cu ușurință din dorința de a face mișcări de dans – atunci ne putem da seama de abilitatea reală a copilului de a percepe muzica și cum aceasta începe să se dezvolte în această etapă de vârstă. Pe măsură ce copiii devin mai conștienți de unicitatea și diferențele față de ceilalți oameni, puterea lor este întărită de cântece simple cu stări contrastante datorită gamelor minore sau majore. Copiii cântă acum melodii simple la instrumentul lor, cu întindere de o octavă.

Sunt cântate în continuare rime simple și fragmente de cântece, dezvoltând talentul copiilor de a cânta pe o anumită voce și de a cânta în armonie. Ei pot încerca să cânte o parte din cântece și la instrument. Aceasta le trezește conștiința frumuseții armoniei cât și a legăturii puternice care se naște între membrii grupului. Dansul în cerc este o experiență minunată socială și muzicală pe care toți copiii o agreează, mai ales când sunt mai coordonați și învață pașii!

Bibliografie

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Wunsch W., (1995), „Educația prin muzică – predarea muzicii în școlile Waldorf”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Anamaria-Corina David	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE MUZICALĂ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a**

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În ciclul gimnazial, scopul educației muzicale rămâne acela de a dezvolta sensibilitatea estetică a elevilor, a capacităților de receptare și exprimare muzicală, prin activități practice vocale și instrumentale. Educația muzicală va ajuta elevul să învețe afectiv și va consolida conceptele abordate la orele de bază. Disciplina *Educație muzică* se înscrie în planul de învățământ în aria curriculară Arte și este prevăzută în planul-cadru de învățământ al alternativei educaționale de pedagogie curativă cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar, la clasele gimnaziale. La fel ca în cazul celorlalte discipline artistice, materia *Educație muzicală* se desfășoară după ora de bază. Ea nu se va desfășura în regim modular. Activitățile artistice vor consolida conținuturile abordate în cadrul orelor de bază.

Educația muzicală nu este privită ca o educație de specialitate, ci ca o educație care formează omul. Prin cântecele studiate vocal și instrumental elevul trăiește justa orientare a voinței în activitatea sa. Dacă în ciclul primar cântecele erau învățate exclusiv după auz și ajutau elevul să trăiască sunetele și spațiul sonor în mod liber în clasele gimnaziale se face cunoștință cu sunete noi, intonând diferite cântece în tonalități majore, iar sunetele muzicale vor fi scrise și citite, (după caz), acordându-se o atenție sporită duratelor muzicale.

Astfel, educația muzicală se desfășoară în două etape: **etapa oral intuitivă** (a prenotației), în care muzica se învață exclusiv după auz, prin ascultare și cântare, mișcare și acompaniament ritmic de jucării sonore sau instrumente de percuție și **etapa notației** (a scris-cititului muzical), în care cunoașterea și aplicarea elementelor de limbaj muzical se realizează în mod conștient, în funcție de nivelul și potențialul elevilor.

Repertoriul clasei va conține cântece accesibile, potrivite cu vârsta copiilor, bogate în conținut, iar planificarea acestora va fi făcută în strânsă legătură cu tematica orei de bază. Cântecele studiate vocal vor fi redactate și instrumentale.

Prezentă programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor șase ani (clasa V-a – clasa a X-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Identificarea elementelor de limbaj muzical în practica muzicală vocală și instrumentală**
- 1. Exersarea capacității de exprimare prin muzică (vocală și instrumentală)**
- 2. Explorarea interesului și a dragostei pentru activitățile muzicale**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea elementelor de limbaj muzical în practica muzicală vocală și instrumentală**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Utilizarea de procedee armonico-polifonice (cântări în canon pe două sau pe trei voci)</p> <ul style="list-style-type: none"> - cântări în canon pe două, trei sau patru voci; - cântări armonice pe două voci.
<p>1.2. Distingerea în lucrări sau fragmente muzicale a diverselor genuri și stiluri, a timbrurilor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiții muzicale în game majore și minore; - concerte, spectacole muzicale.
<p>1.3. Redarea grafică a sunetelor cuprinse între do¹ și sol², duratele și pauzele muzicale învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere a semnelor grafice, reprezentarea înălțimii sunetelor, a duratelor și a pauzelor muzicale învățate, a diezilor.
<p>1.4. Descifrarea de cântece simple - exerciții ritmico-melodice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și exersare a notelor muzicale; - exerciții de dirijare în măsurile de 2/4, 3/4, 4/4.
<p>1.5. Cunoașterea aspectelor semnificative din viața și creația unor mari compozitori</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestiri despre viața și opera unor mari compozitori; - exerciții de recunoaștere de lucrări sau fragmente muzicale din creația acestora.
<p>1.6. Diferențierea calităților sunetelor muzicale (intensitate, durată, înălțime)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de audiere comparată a sunetelor de intensități diferite (tare, potrivit, încet); - jocuri de audiere comparată a unor sunete de durate diferite (pătrime, doime, optime, șaisprezecime, notă întreagă); - exerciții de audiere comparată a unor sunete de înălțimi diferite (gama do major) și asocierea lor cu mișcări corporale; - exerciții de emiter vocală a unor sunete diferite ca intensitate, durată, înălțime.
<p>1.7. Reproducerea unui repertoriu de cântece receptate după auz, respectând intonația corectă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redare fragmentară și integrală, în colectiv sau în grupuri mici, a cântecelor din repertoriul propus, dezvoltând ascultarea reciprocă; - exersări de a cânta colectiv, în grupuri, respectând poziția corectă a corpului, respectarea semnalului de început, emisia naturală, dicția, sincronizarea.
<p>1.8. Identificarea auditivă, după structura ritmică și după cea melodică a cântecelor învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de marcarea prin bătăi din palme, prin mișcări corporale, cu ajutorul jucăriilor muzicale, a structurii ritmice a cântecului (strofă-refren).
<p>1.9. Însușirea și scrierea corectă, pe portativ, a notelor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a noțiunilor de portativ și cheia sol; - exerciții de citire și de scriere a notelor muzicale; - exerciții de corelare a sunetului cu nota muzicală, în cadrul gamei do¹-do².
<p>1.10. Utilizarea de procedee armonico-polifonice (cântări în canon pe două sau pe trei voci)</p>

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - cântări în canon pe două sau pe trei voci; - cântări armonice pe două voci.

2. Exersarea capacității de exprimare prin muzică (vocală și instrumentală)

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Interpretarea vocală a unor cântece de diferite tipuri și genuri, controlând schimbările de dinamică, timbru și tempo</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relaxare, respirație, articulație, intonație, dicție; - interpretări vocale, individuale sau în grup; - exersări ale cântatului în canon, pe două voci; - intonări de cântece populare românești și din folclorul altor popoare: grec, italian, austriac, rus, sud-african, spaniol și cântece care conțin modulații simple; - interpretarea de colinde tradiționale experimentând intervalele: cvintă, sextă, terță, octavă.
<p>2.2. Intonarea corectă a sunetelor muzicale cuprinse între do1 și sol2</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de percepere a sunetelor cuprinse între do1 și sol2; - exerciții de intonare corectă a sunetelor muzicale cuprinse între do1 și sol2; - exerciții de percepere a diezilor.
<p>2.3. Acompanierea ritmică a cântecelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de acompaniere a cântecelor cu propriul corp, cu jucării muzicale, cu instrumente muzicale.
<p>2.4. Interpretarea instrumentală a melodiilor învățate vocal</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tehnică instrumentală; - exerciții de interpretare instrumentală (flaut pentatonic, flaut diatonic, liră, metalofon, percuție etc.).

3. Explorarea interesului și a dragostei pentru activitățile muzicale

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Interpretarea cu sensibilitate și expresivitate a pieselor muzicale studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare a cântecelor studiate; - participări la diverse evenimente muzicale școlare și extrașcolare organizate.
<p>3.2. Asocierea de idei și impresii sugerate de lecturi și de imagini vizuale, cu muzica audiată</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a unui personaj muzical.
<p>3.3. Improvizarea spontană a unor melodii, vocale sau instrumentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - improvizatii melodice individuale și de grup.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Cântarea vocală în colectiv, pe grup și în canon	Poziția corporală Emisia naturală Dicția Sincronizarea Ascultarea reciprocă
2. Cântare instrumentală	Instrumente muzicale - flaut, xilofon, triunflu, talgere, liră, clopoței, jucării muzicale Cântare cu acompaniament (flaut, liră, metalofon, triunflu, tobă)
3. Elemente de limbaj muzical	Timbrul <ul style="list-style-type: none"> - Sunete vocale și instrumentale - Instrumente muzicale - Percuție corporală - Cântare cu acompaniament Ritmul <ul style="list-style-type: none"> - acompaniament ritmic - improvizația spontană și orchestra - duratele muzicale: pătrime, optime, doime, notă întregă - pauzele muzicale corespunzătoare duratelor studiate - combinații ritmice în măsura de doi timpi, trei timpi și patru timpi Melodia <ul style="list-style-type: none"> - melodii pătrunse preponderent de trăirea terței, cvintei, cvartei, sextei, octavei și melodii în game majore și minore - formule melodice cu sunetele învățate - legătura dintre text și melodie (strofa și refrenul) Interpretarea <ul style="list-style-type: none"> - mișcarea pe muzică (liberă, ritmică, pe timpii măsurii, inspirată de caracterul muzicii, mișcarea de dans) - nuanțe: tare, potrivit, încet - tempo: repede-lent - acompaniamentul ritmic cu jucării muzicale sau cu instrument mînuit de cadrul didactic (liră, chitară) Elemente de cultură muzicală <ul style="list-style-type: none"> - date despre cântece: titlul, autorul textului, compozitorul, tematica - date din biografiile unor mari compozitori - audiții muzicale (pe viu, fără înregistrări) Sugestii pentru repertoriul de cântece <ul style="list-style-type: none"> - cântece din creația românească și universală - cântece religioase - colinzi

Sugestii metodologice

Clasele a V-a și a VI-a: la această vârstă copilul experimentează „schimbarea punctului de vedere” realizând o deosebire clară între propriile păreri și trăiri și părerile celorlalți. E o perioadă în care trebuie educată voința de a cunoaște (un exemplu în acest sens ar fi predarea diezilor în mers melodic și exerciții de compoziție pe o singură voce). Se cultivă ascultarea reciprocă, fiecare elev fiind răspunzător pentru celălalt, realizând orchestra clasei din elevi care cântă la: instrumente de suflat, instrumente cu corzi, percuție. Se utilizează polifonia pe două voci cu schimb de voci și grupe, exersându-se totodată și tonalitățile și chiar modulațiile, cântece în game majore la flaut (melodii cu tendință ascendentă, muzică într-un registru înalt, tempo alert, ritmuri ascendente, armonie simplă).

Se pot improviza mici dansuri (forme ale cadenței) dar exercițiile nu trebuie să fie mai lungi de 15-20 minute iar elevilor care sunt pe post de auditori, pentru a le menține treaz interesul, li se va cere să descrie ceea ce au ascultat (ce a fost original, unde ar fi fost potrivit altceva etc.). Elevii sunt încurajați să perceapă tensiunea și detensionarea, disonanța și rezolvarea ei, să creeze melodii în game minore și majore. Ca intervale predominante sunt studiate: **cvinta**, **sexta**, **terța**, acestea regăsindu-le ușor în motivele caracteristice pentru Crăciun (păstorii-cvinta, îngerii-sexta, întâmplarea din Bethleem-terța).

Setea de a avea noi trăiri îi conduce pe elevi spre studierea folclorului altor popoare: melodii rusești, austriece, grecești, spaniole, italiene, accentul punându-se în această perioadă mai puțin pe predare și mai mult pe nuanțare și dezvoltarea unor sentimente profunde și specifice. După exersarea majorului sunt folosite gamele minore (melodii cu tendință descendentă, muzică într-un registru grav, tempo lent, ritmuri descendentă, armonie densă). Se adaugă ca interval și **cvarta**.

Clasele a VII-a și a VIII-a: la această vârstă viața emoțională este mai puternică, comportamentul reprezentând „un zid” de apărare în jurul sferei sale interioare. De aceea profesorul va propune descoperirea prin muzică a unor teme din istoria omenirii (folclorul sud-american, al negrilor de pe plantații în care latura metro-ritmică joacă un rol important) sau propuneri legate de țelurile de viitor ale omenirii (cântece pe teme specifice din perioada începutului de secol și din cea contemporană).

Băieții își schimbă vocea deci se vor cânta fraze pe o voce cu acompaniament la chitară. Cântecele sunt în game minore iar intervalul specific este **octava**.

Se studiază biografiile diferitelor personalități (descoperind sentimente precum speranță, renunțare etc.), cântece care descriu soarta și alte momente deosebite din viață. Se studiază tritonul, care aflat în spațiul de graniță dintre cvintă și cvartă, creează o stare de mister, ca în: „Amurg” de R. Schumann și are tendința de a avea mai multe sensuri, de a dizolva stări ordonate prestabilite. Foarte potrivită acestei vârste este cadența pe 4 voci, exersând tactul fie la instrumente precum: tobă mică, lemne de percuție, tamburină, țimbal; fie cu brațele și picioarele pe cerc, în grup, cu pauze și intervenții surpriză sau dirijate și cu crearea unor motive ritmice individuale.

În ciclul gimnazial, un element important este notarea duratelor muzicale, care se face în strânsă legătură cu fracțiile învățate la matematică. Relația dintre duratele muzicale va fi și în clasele gimnaziale, studiată cu ajutorul exercițiilor ritmice. Exercițiile ritmice vor fi realizate cu instrumente de percuție din dotare care reprezintă cel mai bine caracterul fiecărei durate. Sunt posibile mici teme de compoziție ritmică, de exemplu, pe patru instrumente de percuție. Cântecele studiate pot fi acum acompaniate (bătăi din palme) cu ritmul lui complementar. Exercițiul trebuie să-i ajute pe elevi să facă legătura între melodie și ritmul ei. Este important să afle de fiecare dată ce efect are asupra cântecului, ritmul adăugat. Tot acum se mai are în vedere perceperea auditivă și

înțelegerea terței, cvintei, cvartei și sextei, continuându-se studiul instrumentelor muzicale în paralel cu interpretarea vocală.

În interpretarea vocală, ca punct de plecare rămâne cântatul pe o voce și canon la două voci, dacă se poate. Cântecul va avea tematica legată de muncă, meserii, obiceiuri, sărbători, anotimpuri. Fiecare cântec este preluat printr-o scurtă povestire despre tematica sa și despre compozitor. Elevul poate fi și dirijor, poate conduce cântând la un instrument. La sfârșitul anului școlar se pot face mici exerciții în timpul cărora copiii să poată arată că degetele lor stăpânesc instrumentul. Elevii vor fi solicitați să compună cu ajutorul instrumentelor melodii scurte sub formă de întrebare-răspuns. Cântecul bine cunoscut va fi cântat prin imitație la flaut, dacă se poate.

Începând cu clasa a VI-a, în centrul atenției va sta familiarizarea elevilor cu expresivitatea minorului și a majorului. Pot fi abordate instrumentele muzicale, dansuri populare și cântece specifice zonei folclorice. Copilul dorește să fie prins de muzică și ritm mult mai mult decât înainte. Pe măsură ce copiii devin mai conștienți de unicitatea și diferențele față de ceilalți oameni, puterea lor este întărită de cântece simple cu stări contrastante datorită gamelor minore sau majore. Elevii pot cânta acum melodii simple la instrumentul lor, cu întindere de o octavă. Se poate încerca, acolo unde este cazul, introducerea citirii notelor: la început se lucrează cu ritmuri de bază, mai târziu notele sunt scrise pe portative pentru a le citi și cânta. Aceste activități cultivă un simț al independenței pentru copiii care pot cânta urmărind notele într-o carte în loc să se bazeze numai pe degetele profesorului.

Sunt cântate în continuare rime simple și fragmente de cântece, dezvoltând talentul copiilor de a cânta pe o anumită voce și de a cânta în armonie. Ei pot acum să cânte o parte din cântece și la instrument. Aceasta le trezește atât conștiința frumuseții armoniei, cât și a legăturii puternice care se naște între membrii grupului. Dansul în cerc este o experiență minunată socială și muzicală pe care toți copiii o agreează, mai ales când sunt mai coordonați și învață pașii!

La acest nivel putem încerca să ne concentrăm și asupra sextei și a octavei. Elevii învață mai multe stiluri de muzică într-o varietate de piese, de la clasice, populare, cântece alese pentru cor, la unison sau pe voci. Băieților le place să cânte ca tenori sau bași dacă vocile li se îngroașă. Poveștile despre biografiile compozitorilor mari le deschid copiilor interesul pentru muzică. Este important să li se ofere o gamă largă de muzică și să cânte la o vârstă la care muzica pare să preia gusturile, astfel încât copiii să învețe să aprecieze toate stilurile de muzică. Ei trebuie să simtă bucuria pe care le-o produce muzica și să o savureze ca pe un scop în sine. Ca atare, vor lua contact direct cu opera „Flautul fermecat” de W. A. Mozart, ascultând fragmente din lucrare. Contactul cu marile perioade din istoria muzicii și marii compozitori se va face prin intermediul lucrărilor muzicale. Vor fi selecționate lucrări ce pot fi audiate cu clasa pentru a se familiariza cu stilul compozitorului. Dacă este posibil, se va interpreta un fragment dintr-o lucrare muzicală reprezentativă.

Muzica trebuie să se concentreze pe exprimarea sentimentelor umane și a luptei omului; acestea pot fi explorate în stiluri diferite de muzică, a vedea cum biografiile compozitorilor i-au condus spre dezvoltarea diferitelor stiluri și într-un mod specific. Muzica este importantă din punct de vedere social și terapeutic la această vârstă; elementele structurale din muzică pot fi explorate, poate fi încercată chiar și compoziția.

La muzică este bine să învețe despre compozitorii care s-au luptat cu soarta pentru a crea ceea ce au dorit cu pasiune. Ar putea fi studiați compozitorii din Africa și Europa pentru a arăta cum lupta lor pentru un ideal a dat roade, iar compozițiile lor au supraviețuit, fiind o sursă de inspirație pentru noi.

Bibliografie

1. Carlgren F., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Wunsch W., (1995), „Educația prin muzică – predarea muzicii în școlile Waldorf”, Editura Triade, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Anamaria-Corina David	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EURITMIE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Euritmia este o artă a mișcării care exprimă prin gesturi și forme specifice de mișcare ale membrelor și corpului, legitățile vorbirii și muzicii. Transpunând în sfera vizuală, euritmia este vorbire vizibilă și muzică vizibilă. Prin gesturi și mișcări ale membrelor superioare și corpului, sunt redată în principal sunetele vorbirii, stări sufletești, tonuri, intervale și armonii muzicale. Prin formele coregrafice parcurse individual sau configurate în grup, apar elementele formale, conținuturile ideatice, sensurile și structurile ce stau la baza creațiilor poetice sau a compozițiilor muzicale. Vorbirea și muzica impresionează nemijlocit omul. Atunci când legitățile lor sunt transpuse și se exprimă prin formele de mișcare ale corpului omenesc, ele acționează nemijlocit, formator și configurator asupra constituției omenești.

Prezenta programă de *Euritmie* este centrată pe formarea de capacități și atitudini esențiale în formarea personalității elevilor. Parcursurile de învățare oferite elevilor în alternativa educațională de pedagogie curativă asigură continuitate în progresul lor de la un nivel la altul. Propunerile privind textele poetice și piesele muzicale sunt orientative. Repertoriul poate fi modificat și extins atâta vreme cât el este racordat la potențialul și nevoile de dezvoltare ale elevilor. În activitățile de euritmie este necesară prezența unui corepetitor.

În planul-cadru de învățământ pentru ciclul primar în alternativa educațională de pedagogie curativă, disciplina *Euritmie* este cuprinsă în aria curriculară V. Arte, fiind prevăzută cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Euritmia se realizează de către profesorul euritmist care este asistat pe toată durata orei de corepetitor sau de către profesorul psihopedagog de la clasă.

Prezenta programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor cinci ani (clasa pregătitoare până la clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii de texte poetice și piese muzicale
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră/poetică pentru dezvoltarea personalității**
- 2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității**
- 3. Realizarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră/poetică pentru dezvoltarea personalității

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice pentru vocale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru gesturi sufletești vocalice instinctive: „aaah”, „eeei”, „iiiată-mă”, „oooh”, „uuuh”; - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent vocalică.
<p>1.2. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice consonantice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „v” pentru mișcarea valurilor; - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent consonantică.
<p>1.3. Redarea diferențiată a ritmurilor „alerte” și „lente” prin bătăi de palme și pășire</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri: „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc.
<p>1.4. Exprimarea prin mișcare susținută corporal a trăsăturilor dominante ale unor personaje din povestiri simple, fabule, poezii</p> <ul style="list-style-type: none"> - dramatizări ale unor fragmente semnificative din povestiri simple, fabule, poezii.
<p>1.5. Exprimarea prin forme de mișcare a acțiunilor și a atmosferei dintr-o povestire simplă</p> <ul style="list-style-type: none"> - euritmizări; - povestiri parțial versificate; - dramatizări.
<p>1.6. Redarea vocalelor și consoanelor prin mișcări și gesturi euritmice corespunzătoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent vocalică sau consonantică.
<p>1.7. Redarea prin mișcare a ritmurilor poetice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu piese poetice care au ritm de iamb, troheu, anapest sau dactil.

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Redarea liniei melodice prin mișcarea euritmă a brațelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și urmărire a liniei melodice.
<p>2.2. Redarea, în mers ritmic, a formelor corespunzătoare unor motive muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - dansuri pe perechi.
<p>2.3. Redare prin mișcarea euritmă, specifică intervalelor muzicale, a măsurilor și variațiilor de ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiții muzicale; - exerciții de diferențiere a intervalelor muzicale și a măsurilor; - exerciții euritmice: „Dansul energic”, „Dansul păcii”.

3. Realizarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
3.1. Realizarea parcurgerii în mers a unor forme liniare, șerpuite și în spirală - exerciții de parcurgere a unor forme liniare și șerpuite; - exerciții de parcurgere a unei forme de spirală, pe motivul „întrebare-răspuns”, cu suport poetic tematizat „O fi melcul în căsuță?”.
3.2. Conștientizarea adoptării unei ținute corporale cultivate, echilibrate - jocuri de prezentare „Așa sunt eu!”, „Unde sunteți?” – „Iată-ne!”; - exercițiu euritmnic pentru verticalitate („I”), lateralitate („A”) și frontalitate („O”); - exerciții cu bagheta de cupru.
3.3. Dezvoltarea amplitudinii și a siguranței mișcării membrelor - exerciții de sărituri peste baghete de cupru.
3.4. Construirea propriei imagini prin coordonarea mișcărilor capului, trunchiului, membrelor și controlul ținutei corporale - exerciții de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontală cu brațele – exercițiul „I A O”.
3.5. Dezvoltarea relațiilor interpersonale prin conștientizarea poziției spațiale - exercițiu euritmnic de întâlnire, de despărțire, de revenire .
3.6. Redarea euritmică a calității imagini elevului prin relația interiorizare-exteriorizare - exerciții de „adunare – contracție” și „răspândire – extindere”.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Mișcări pentru redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice	Piese versificate tematizate ca subiecte pentru a fi exprimate euritmnic Serii terapeutice de gesturi euritmice vocalice și consonantice
2. Mișcări de redare a ritmurilor prin bătaie din palme sau pășire	Ritmurile: iamb, troheu, anapest și dactil
3. Motive muzicale	Mișcări euritmice pentru intervale muzicale Mișcări euritmice pentru tact
4. Propuneri pentru texte poetice și piese muzicale	Propuneri pentru texte poetice: - Otilia Cazimir – „Poezii” - Vasile Alecsandri – „Pasteluri” - Petre Ispirescu – „Basmе” - Frații Grimm – „Basmе” - Grigore Alexandrescu – „Fabule” - Emil Gârleanu – „Povestiri despre animale” Propuneri pentru piese muzicale: - Improvizații muzicale reprezentative pentru diferitele tipuri de pășire - Cântece pentru copii din folclorul românesc sau al altor popoare („Alunelu”, „Vine, vine primăvara!” etc.) - Kunstler – „Ploaia” - C. Runecke – „Lento”

Sugestii metodologice

În clasele primare, activitățile de euritmie cu elevii se desfășoară în cea mai mare parte a timpului în formația de cerc. Gesturile și mișcările euritmice vor fi învățate de elevi prin imitarea mișcărilor euritmistului. Lecția se desfășoară, în principal, în atmosfera specifică a basmului, iar formele de mișcare și gesturile sunt adecvate caracterului imaginativ al acestuia. În cadrul lecției se utilizează texte poetice despre anotimpuri, fabule și povestiri versificate despre animale. Piese muzicale pentatonice vor fi integrate în contextul unitar al lecției, ca suport pentru părțile ritmice sau de sine stătătoare, în vederea redării mișcării euritmice a intervalului muzical de cvintă.

Suntem obișnuiți cu forme de exprimare ce transpun poeme sau discursuri în mișcare, determinate de conținut, cum ar fi dansul tematic, arta actoriei, mimica sau coregrafia în grup. Euritmia pornește de la sunetul limbii, de la vocale și consoane. Cuvintele pur vocalice dau expresie trăirilor și stărilor noastre sufletești (ah, oh, au, ei etc.). Cuvintele puternic consonante reflectă adesea evenimente din lumea exterioară (murmur, tunet, trăsnet, șoaptă etc.). Când scoatem un sunet, în interiorul nostru se manifestă un fel de gest de voință, invizibil. Acesta este cel care ajunge să fie vizibil în euritmie. Fiecare vocală și consoană își are mișcarea specifică. Chiar și atunci când cântăm, au loc astfel de atitudini nevăzute, corespunzătoare diferitelor sunete și care pot fi de asemenea exprimate prin mișcări exterioare vizibile.

Munca euritmă cuprinde o paletă largă, începând cu ritmurile și exercițiile simple cu bastoane din primii ani, până la aparițiile mai avansate, pe scenă, cu manifestări lirice, dramatice și muzicale. În primii ani de școală, euritmia vine în întâmpinarea iubirii firești a copiilor față de mișcare. Se va începe cu activitățile în cerc iar apoi, se va trece treptat la lucrul în formație frontală, în grupe mici, pe perechi și individual. Se va lucra cu grupe mici, folosindu-se figurile geometrice simple triunghiul și pătratul. Pentru lucrul cu grupe mari se vor folosi forme mari, circulare, șerpuitoare și cu intersecție (lemniscată). În ceea ce privește euritmizarea tonurilor și intervalelor muzicale, aceasta se face în poziția „stând”. Exercițiile euritmice cu bagheta de cupru se vor exersa cu atenție, cât mai exact. Euritmia se realizează de către profesorul euritmist care este asistat pe toată durata orei de corepetitor sau de către profesorul psihopedagog de la clasă.

Bibliografie

1. Carlgren F., (1994), *”Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”*, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Lötke D, Heusser P, Büssing A., (2015), *“A systematic literature review on the effectiveness of eurythmy therapy”*. Journal of Integrative Medicine, nr. 13, vol. 4, pag. 217-230, Editura Elsevier, Singapore;
3. ***<http://www.therapeuticeurythmy.org/>.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Constantin Gruia	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

EURITMIE

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Euritmia este o artă a mișcării care exprimă prin gesturi și forme specifice, de mișcare ale membrelor și corpului, legitățile vorbirii și muzicii. Transpunând în sfera vizuală, euritmia este vorbire vizibilă și muzică vizibilă. Prin gesturi și mișcări ale membrelor superioare și corpului, sunt redată în principal sunetele vorbirii, stări sufletești, tonuri, intervale și armonii muzicale. Prin formele coregrafice parcurse individual sau configurate în grup, apar elementele formale, conținuturile ideatice, sensurile și structurile ce stau la baza creațiilor poetice sau a compozițiilor muzicale. Vorbirea și muzica impresionează nemijlocit omul. Atunci când legitățile lor sunt transpuse și se exprimă prin formele de mișcare ale corpului omenesc, ele acționează nemijlocit, formator și configurator asupra constituției omenești.

Prezenta programă de *Euritmie* cuprinde obiective care continuă în clasele gimnaziale formarea de capacități și atitudini esențiale în formarea personalității. Parcursurile de învățare oferite elevilor din gimnaziu în alternativa educațională de pedagogie curativă asigură continuitate în progresul lor de la clasele mici la noile etape de dezvoltare. Propunerile privind textele poetice și piesele muzicale sunt orientative. Repertoriul poate fi modificat și extins atâta vreme cât el pune în practică obiectivele cadru și obiectivele de referință specifice fiecărui nivel. În predarea euritmiei este necesară prezența unui corepetitor.

În planul-cadru de învățământ pentru ciclul gimnazial în alternativa educațională de pedagogie curativă, disciplina *Euritmie* este cuprinsă în aria curriculară V. Arte, fiind prevăzută cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Euritmia se realizează de către profesorul euritmist care este asistat pe toată durata orei de corepetitor sau de către profesorul psihopedagog de la clasă.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor șase ani (clasa a V-a până la clasa a X-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii de texte poetice și piese muzicale;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră/poetică pentru dezvoltarea personalității**
- 2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității**
- 3. Realizarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră/poetică pentru dezvoltarea personalității**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.1. Redarea prin mișcare euritmă a diferitelor dispoziții sufletești - exersări ale gesturilor sufletești de simpatie, antipatie; - exersări ale gesturilor sufletești de afirmație, negație; - exersări ale gesturilor sufletești de tristețe, voioșie.
1.2. Redarea prin mișcare euritmă a unor roluri poetice - euritmizări ale unor poezii umoristice; - euritmizări ale unor fragmente din balade.
1.3. Realizarea parcursului euritmă specific redării diferitelor elemente gramaticale - exersări ale formelor euritmice apolinice pentru substantiv, verb, adjectiv și pronume; - exersări ale formelor euritmice dionisiace pentru gândire, simțire și voință.

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității

Clasa a V-a – Clasa a X-a
2.1. Redarea euritmă a intervalelor muzicale - exerciții de ascultare; - exerciții pentru formarea gesturilor euritmice pentru vocale.
2.2. Redarea prin forma de mișcare în spațiu a dinamicii din muzică - audiții muzicale; - exersări ale polarităților muzicale: forte - piano, allegro – largo.
2.3. Redarea euritmă a dispoziției minore și majore - fragmente muzicale caracterizate de modul minor și major.

3. Realizarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare

Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.1. Formarea capacității de orientare într-un câmp perceptiv în care direcțiile și pozițiile spațiale ale elementelor componente se află în mișcare - exerciții, în grupe de câte patru, pentru parcurgerea elementelor formei de pătrat – latura, diagonală, cu schimbarea rapidă a direcției; - exercițiul euritmă „noi vrem să căutăm”; - exerciții de parcurgere a formelor „Curbele lui Cassini” și a metamorfozelor traseelor circulare: elipsă, lemniscată, cerc.
3.2. Conștientizarea stabilității poziției proprii - exerciții de simetrie cu șapte și douăsprezece mișcări, cu bagheta de cupru; - exercițiu euritmă: „privește în tine însuși, privește în jurul tău” sub formă de spirală înfășurată și desfășurată.
3.3. Conștientizarea mișcării de verticalizare a ținutei corporale, ca o consecință a echilibrului - exercițiu euritmă terapeutic „I A O”, repetiții executate într-un tempo crescător;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
- exerciții euritmice, pe perechi, cu baghetele de cupru.
3.4. Recunoașterea, prin experiența practică, a posibilităților maxime de mișcare în cele trei planuri: orizontal, vertical și lateral
- exerciții euritmice cu bagheta cu șapte și douăsprezece mișcări, cu deplasare în spațiu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Mișcări pentru redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice	Piese versificate tematizate ca subiecte pentru a fi exprimate euritmice Euritmizarea unor texte poetice umoristice, balade
2. Mișcări de redare a ritmurilor prin bătaie din palme sau pășire	Ritmurile: iamb, troheu, anapest și dactil
3. Motive muzicale	Mișcări euritmice pentru intervale muzicale: cvinta, terța, octava Mișcări euritmice pentru tact
4. Parcurgerea în mers a unor trasee	Linii drepte, frânte, șerpuite Spirala, lemniscata Forme geometrice : cerc, triunghi, pătrat, pentagon stelat
5. Mișcări pentru redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice	Piese versificate tematizate ca subiecte pentru a fi exprimate euritmice Euritmizarea unor texte poetice umoristice, balade
6. Propuneri de texte poetice și piese muzicale	Propuneri pentru texte poetice - Mihai Eminescu – „Poezii” - Vasile Alecsandri – „Poezii” - George Coșbuc – „Antologie sanscrită” - George Agenor Crișan – „Drumul tăcerii” - Eugeniu Speranția – „Poezii” - Rudolf Steiner – „Sunetul clopotelor” - Rudolf Steiner – „Texte pentru euritmie” - Vasile Voiculescu – „Poezii” - Ștefan Augustin Doinaș – „Atlas de sunete fundamentale” Propuneri pentru textele muzicale - B. Bartok – „Menuet” - Leopold Mozart – „Poloneza” - G. Handel – „Gavotă” - J. Haydn – „Allegro” - P. I. Ceaikovski – „Polka” - P. I. Ceaikovski – „Micul călăreț” - D. Kabaleski – „Variațiuni

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - R. Schumann – „Călărețul sălbatic”, „Cântec de vânătoare” - G. Ph. Telemann – „Fantezie” - L.v Beethoven – „Rondo” - M. Reger – „Vânătoarea” - W. A. Mozart – „Marș turcesc”

Sugestii metodologice

În clasele gimnaziale se va acorda o atenție deosebită în ceea ce privește exactitatea parcurgerii formelor spațiale simetrice și a executării exercițiilor cu bagheta de cupru. Astfel, se va urmări realizarea unei participări angajate și plină de expresie prin accentuarea caracterelor și dispozițiilor sufletești ce se regăsesc în textele poetice prelucrate. Piese muzicale se vor alege, cu preponderență, din perioada clasică.

Suntem obișnuiți cu forme de exprimare ce transpun poeme sau discursuri în mișcare, determinate de conținut, cum ar fi dansul tematic, arta actoriei, mimica sau coregrafia în grup. Euritmia pornește de la sunetul limbii, de la vocale și consoane. Cuvintele pur vocalice dau expresie trăirilor și stărilor noastre sufletești (ah, oh, au, ei etc.). Cuvintele puternic consonante reflectă adesea evenimente din lumea exterioară (murmur, tunet, trăsnet, șoaptă etc.). Când scoatem un sunet, în interiorul nostru se manifestă un fel de gest de voință, invizibil. Acesta este cel care ajunge să fie vizibil în euritmie. Fiecare vocală și consoană își are mișcarea specifică. Chiar și atunci când cântăm, au loc astfel de atitudini nevăzute, corespunzătoare diferitelor sunete și care pot fi de asemenea exprimate prin mișcări exterioare vizibile. Și astfel devine euritmia ceea ce considerăm a fi – vorbire vizibilă și cântare vizibilă în care recitarea și muzica se află la bazele ei.

Munca euritmă cuprinde o paletă largă, începând cu ritmurile și exercițiile simple cu bastoane din primii ani, până la aparițiile mai avansate, pe scenă, cu manifestări lirice, dramatice și muzicale. La serbările claselor gimnaziale, adesea vom vedea interpretări de grup ale întregii clase. Este maniera prin care se dezvoltă atenția reciprocă, coordonarea grupului, consolidarea relațiilor. Este acum nevoie de conștiența mișcărilor proprii și a mișcărilor celorlalți pentru a rezulta un tot unitar, armonios. În clasele superioare elevii sunt stimulați să găsească posibilități individuale de expresie artistică. Perioada pubertății și adolescenței vine cu tumultul său specific și adesea creează dificultăți de reglare emoțională. Aici, prin euritmie, prin inventivitatea și creativitatea euritmistului, elevii pot fi motivați spre a-și exprima într-o manieră sănătoasă și echilibrată sufletescul. Folosirea umorului (și) în această etapă reprezintă un mecanism foarte eficient de relaționare în clasă. Euritmia se realizează de către profesorul euritmist care este asistat pe toată durata orei de corepetitor sau de către profesorul psihopedagog de la clasă.

Bibliografie

1. Carlgren F., Klingborg A., (1994), „Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj Napoca;
2. Richter T., (2001), „Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf”, Editura Triade, Cluj Napoca;
3. Siegloch M., (2001), „Euritmie. O introducere”, Editura Triade, Cluj Napoca;
4. Steiner R., (2001), „Arta educației. Metodică și didactică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
5. Steiner R., (2004), „Arta în misiunea ei cosmică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
6. *** <http://www.eurythmy.org.uk/faq/faq4.html>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Constantin Gruia	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITARE MANUALĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Alternativa educațională de pedagogie curativă își propune să asigure o dezvoltare completă a personalității elevului în concordanță cu aptitudinile sale native. Ceea ce este important în desfășurarea activităților de abilități practice este faptul că acestea îl ajută pe copilul în creștere să se cunoască pe el însuși, el câștigând și o bună experiență de viață prin descoperirea de sine. Nu este suficient ca elevii să descopere plăcerea de a muncii, e bine ca profesorul să știe exact ce etape de evoluție pot fi favorizate în această implicare. Se are în vedere și educarea comportamentului social prin realizarea unor lucrări colective și prin întrajutorare în lucru. În plus, aceste activități au un rol esențial în stimularea voinței și a interesului.

Fiecare activitate practică trebuie trăită în context și legată de componentele de viață, prin trecerea progresivă de la joacă la muncă, de la imagine la idee, de la gestul arhetipal, prin meșteșug, la tehnologie. De aceea activitățile propuse la *Abilitare manuală* vor fi realizate, în această etapă, deopotrivă, atât de băieți, cât și de fete. Învățând să reproducă ceea ce văd și simt, elevii își dezvoltă spiritul de observație, o mai bună coordonare oculo-manuală și își îmbunătățesc motricitatea fină prin acțiuni de rupere, mototolire, tăiere, îndoire, legare, înșurire, modelaj etc. Prin manipularea materialelor folosite, ei își dezvoltă deprinderi specifice, dobândesc o mai bună conștientizare a esteticului, își îmbunătățesc imaginația și își exersează memoria vizuală. Legătura dintre domeniul cognitiv și cel volitiv este realizată de componenta afectivă.

Activitățile practice sunt pentru elev în pedagogia curativă, mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițându-i să creeze, în realitate, ceea ce a văzut, trăit sau imaginat. Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și în același timp, satisfac, curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. În elaborarea programei de *Abilitare manuală* s-au avut în vedere următoarele aspecte:

- dezvoltarea abilității de lucru cu diferite materiale și cu instrumentele/uneltele adecvate;
- îmbogățirea cunoștințelor despre materiale și caracteristicile lor, despre tehnici de lucru;
- însușirea unor tehnici de lucru simple (pliere, taiere, asamblare, lipire etc.);
- formarea și consolidarea unor abilități practice specifice nivelului de dezvoltarea motrică;
- formarea priceperilor și însușirea cunoștințelor pentru realizarea de lucrări gospodărești și de grădinărit;
- realizarea unor produse de utilitate practică;
- stimularea copiilor pentru folosirea simțurilor, pentru dobândirea siguranței și a independenței în acțiunile proprii;
- educarea comportamentului social prin lucrări colective și de întrajutorare în lucru;
- dezvoltarea simțului practic și estetic;
- educarea și cultivarea respectului pentru natură și muncă.

Copiii au nevoie să înțeleagă ceea ce se întâmplă în jurul lor și cu ei înșiși. Mișcarea ritmică, repetată, a mâinilor, prin exerciții potrivite vârstei are ca efect consolidarea abilităților motrice și dezvoltarea unei gândiri logice. Această programă corespunzătoare disciplinelor din aria curriculară „Tehnologii” este concepută într-o viziune unitară, de manieră interdisciplinară, cu elemente specifice și cu structura fundamentală a sistemului de pedagogie curativă.

Abilitățile practice pot fi corelate cu studiul celorlalte discipline, completându-se reciproc. Programa pentru *Abilitare manuală* prevede o oră pe săptămână la clasele pregătitoare, I și a II-a și 1-2 ore pe săptămână, la clasa a III-a și la clasa a IV-a. Prezenta programa cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul ciclului primar;
- competențe specifice, deduse din competențe generale, care se formează pe durata unui an școlar;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**
- 2. Manipularea diverselor instrumente și materiale de lucru în vederea confecționării unor produse simple și utile**
- 3. Dezvoltarea simțului estetic în realizarea obiectelor/ornamentelor lucrate manual**
- 4. Manifestarea interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare directă a unor obiecte, fenomene din mediul natural (frunze, petale, semințe, rădăcini, crengi, conuri, crenguțe de brad, fructe uscate, coji de fructe, petale, flori, ghinde, castane, paie, scoarțe de arbori, pietre, nisip, scoici etc.); - exerciții de descoperire și discriminare a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; - exerciții de explorare a obiectelor din mediu, identificând proprietățile și caracteristicile lor; - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: acru – lămâie, rece – înghețată, dulce – miere, amar – cacao, sărat – sare.
<p>1.2. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru exersarea mâinii dominante și fixarea lateralității – exemple: exerciții pentru palmă, pumni (trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă), degete; - exerciții de cunoașterea schemei corporale – exemple: exerciții practice individualizate („Gărdulețul din degete”, „Pianul”, „Ploaia”, „Lebăda”, „Floarea și gândăcelul”); - exerciții de antrenare – stimulare a musculaturii fine a mâinilor/degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și controlul motric); - exerciții pentru formarea – exersarea coordonării bimanuale (înnodare/deznodare; încheiere/descheiere nasturi, capse, arici, fermoar; rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi); - exerciții elementare de rupere, lipire, îndoire, modelare, bobinare, răsucire, mulare, înșirare, tăiere, îmbinare, împletire, tricotat, cusut.
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare – formă – mărime - orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea fenomenelor naturale zilnice; - exerciții de manipulare de obiecte și materiale; - exerciții de sortare – grupare de obiecte; - exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt, etc.); - exerciții joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini); - exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; - exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală și unele fațete de altele; - exerciții asociere acțiuni specifice momentelor zilei - imagine, anotimp - imagine.

2. Manipularea diverselor instrumente și materiale de lucru în vederea confecționării unor produse simple și utile

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (foarfece, ace, planșetă, pensule etc.) și a utilității acestora în activitatea practică.
<p>2.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și individualizare a diferitelor materiale (lipici, ceară, aluat, semințe, hârtie, carton, lut, șnur, lână netoarsă colorată, fire de lână, frunze, flori uscate, scoici, castane, ghinde, sârmă, lemn, crenguțe, pietricele, coji de nuci, etc.).
<p>2.3 Manipularea instrumentelor și a materialelor de lucru cunoscute.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru; - exerciții de discriminare tactilă, kinestezică, vizuală; - jocuri de construcție; - incastre.
<p>2.4 Confecționarea unor lucrări din materiale diverse (lână netoarsă, ceară, hârtie, carton colorat, fire de ață, materiale textile, semințe, petale uscate, crenguțe, lemn, pietricele etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de răsucire și bobinare a unui fir de lână; - împletituri simple pe degete (lănțișoare, noduri); - tablouri din lână colorată; - exerciții de aplicare a unor tehnici de lucru simple din hârtie (mototolire, îndoire, pliere, tăiere, lipire, asamblare etc.); - colaje simple prin suprapunere de straturi de hârtie de mătase; - colaje utilizând semințe, petale, frunze, crenguțe, scoici, nisip, etc.; - exerciții de confecționare a unui produs după un model dat; - săculețul cu instrumente, perinuțe de ace, șervețele de pânză, etc.; - festonarea materialului; - tehnici de lucru (punerea ochiurilor pe andreele, trecerea lor de pe o andrea pe alta, ochiul pe față).
<p>2.5 Realizarea unor lucrări prilejuite de sărbătorile de peste an.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bentițe, tablouri; - invitații, felicitări; - împletituri simple; - mărtișoare, șnur din lână; - obiecte ornamentale; - iepurașul de Paști; - coșul cu ouă de Paști; - cizmulița lui Moș Nicolae; - decorațiuni pentru diverse sărbători.

3. Dezvoltarea simțului estetic în realizarea obiectelor/ornamentelor lucrate manual.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1 Realizarea unor ornamente și compoziții simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ornamente din frunze uscate, castane, fructe de pădure, semințe etc.; - personaje din legume, fructe, zarzavaturi (Ziua Recoltei); - ornamente pentru pomul și masa de Crăciun, Paști, ziua de naștere etc.;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - ornamente pentru ferestre, în concordanță cu anotimpul; - finisarea unor obiecte/ornamente.
<p>3.2. Realizarea coloritului armonios sugerat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbinarea armonioasă din punct de vedere coloristic a hârtiei transparente sau lucioase pentru realizarea ornamentelor, felicitărilor, invitațiilor etc.; - îmbinarea armonioasă din punct de vedere coloristic a firelor de lână în împletituri, țesături, cusături simple cu scop practic; - îmbinarea armonioasă din punct de vedere coloristic a firelor de lână în împletituri, cusături simple cu scop practic.

4. Manifestarea interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Formarea deprinderilor practic-gospodărești, folosirea expresiilor și cuvintelor specifice acestora.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de îngrijire a plantelor (identificare, îngrijire, etc.); - desfășurarea activității de păstrare a ordinii și curățeniei la fiecare măsuță de lucru; - aranjarea materialului didactic la locul lui, după utilizare; - realizarea unor preparate simple (frământarea și coacerea aluatului, salate, pregătirea legumelor pentru supă etc.) cu anumite ocazii; - exerciții de igienă, întreținere, păstrare și utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte/încălțăminte: curățare pantofi, așezarea hăinuței pe umeras, îmbrăcare/dezbrăcare, legare/dezlegare șireturi (nod), încheiere/descheiere capse, nasturi; - realizarea unor lucrări simple de grădinărit în curtea școlii dacă există condițiile necesare; - activități de realizare și întreținere a curățeniei în sala de clasă; - activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în diverse activități); - activități simple de grădinărit.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Lucrări cu materiale din natură	Procurarea materialelor din natură Amenajarea măsuței anotimpurilor Colaje/tablouri tematice Felicitări tematice Mărțișoare Obiecte/lucrări decorative Decorarea unei săli cu diferite ocazii festive Combinarea materialelor din natură cu alte materiale Prelucrarea materialelor din natură (frunze, semințe, rădăcini): curățire, uscare, vopsire, aplicare Tehnici de încondeierea ouălor
2. Lucrări din fire de lână și material textil	Scărmănarea lânii Colaje din lână Tablouri tematice Săculețe/perinuțe Împletituri simple pe degete (lănțișoare, bucle) Bobinarea unui ghem Tehnici de lucru simple (folosirea foarfecii, a acului și aței) Inițierea în tehnica cusutului simplu Împletituri, tricotat Festonatul materialelor
3. Lucrări din hârtie	Colaje/tablouri simple Măști pentru carnaval Felicitări tematice Teme realizate prin tehnica Origami Rame foto Ornamente pentru pomul de iarnă Tehnici de lucru simple (mototolire, pliere, îndoire, tăiere, lipire, suprapunere) Tehnici de ornare (coif de carnaval, cărți de vizită, semn de carte, globuri de Crăciun)
4. Modelaj	Obiecte decorative Figurine (animale, obiecte simple, corpuri geometrice – mingi, căsuță, forme de litere/cifre, etc.) Mărțișoare
5. Lucrări gospodărești	Aranjarea, servirea și strângerea mesei Pregătirea legumelor și fructelor pentru supă, salate Frământarea, modelarea și coacerea aluatului Lucrări simple de grădinărit Aranjarea mesei pentru sărbătoare

Sugestii metodologice

Activitățile practice contribuie la dezvoltarea voinței deoarece aceasta implică mișcările ritmice ale corpului și ale membrilor, față de munca artistică unde sunt trezite și forțele sufletești. Astfel elevul își însușește deprinderi de lucru și are ocazia să își dezvolte creativitatea, stima de sine și personalitatea în ansamblu.

În clasa pregătitoare copilul întâlnește un spectru larg al zonelor vieții, toate fiind apropiate între ele și împletindu-se, alcătuind un întreg coerent pentru copil, care, la vârsta de șase ani, se simte, și el, ca parte a unui întreg.

În clasa întâi, lucrul cu fire de lână poate începe printr-o discuție de reamintire despre locul deosebit de unde provine lâna și prin câteva versuri pentru însoțirea activităților. Urmează lucrul cu fire de lână colorată, care se pot împleti cu degetele, iar apoi se pot realiza țesături pe ramă simplă. Aici se poate lucra asupra percepției culorilor prin alegerea de pasteluri, de nuanțe diferite ale aceleiași culori și prin evitarea culorilor puternice, țipătoare. Copiii vor învăța să mânuiască materialele cu mâinile curate și se va evita aruncarea resturilor de material, și utilizarea cât mai eficientă a acestuia.

În clasa a II-a, învățarea cusutului este o altă activitate importantă care necesită multă răbdare și mai ales multă atenție. În funcție de posibilitățile fizice ale copiilor se pot realiza diverse obiecte (șervețele, semne de carte sau doar exerciții simple de coasere pe o bucată mare de etamină).

În clasele a treia și a patra, având în vedere caracterul interdisciplinar al abordării educației în pedagogia curativă, se va ține cont de faptul că sunt introduse epocile de *Spic și pâine* și *Construcția casei* unde, în alegerea temelor de lucru, pot fi incluse teme de lucrări cu specific în proiectarea demersului didactic la această disciplină. Lucrări precum cele executate din ceară, lut sau pânză pot fi denumite baza „geometriei elementare” pentru că se pot realiza diferite forme, suporturi cu un număr diferit de colțuri, trăistuțe cu bază circulară, cilindrice, huse pentru ustensile, o minge, și altele.

O sugestie importantă ar putea fi să nu arătăm copiilor lucruri gata făcute, pentru a face loc fanteziei, a imaginației și a creativității în realizarea unui produs. Orele de *Abilitare manuală* ar trebui să fie un timp al socializării, momente în care se poate discuta în timp ce se lucrează, dar nu cu voce tare ci șoptit, cu volum redus.

Bibliografie:

1. Carlgren F., Klingborg A., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Martin M., (2000), „Predarea lucrului manual meșteșugăresc-artistic în școala Waldorf”, Editura Triade, Cluj;
3. Mitchell D., Livingston P., (1999), „Will-developed intelligence: The handiwork and practical arts curriculum in Waldorf schools”, Editura Association of Waldorf Schools in North America, Longmont, SUA;
4. Richter T., (2001), „Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf”, Editura Triade, Cluj.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara****Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România****Dana Luiza Cioara, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Marin-Ilisie Ormenișan	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Alina-Daniela Lehaci	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă „Rudolf Steiner” Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ACTIVITĂȚI DE PREPROFESIONALIZARE
ȘI MEȘTEȘUGURI***

**Învățământ special
Clasa a V- a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Activități de preprofesionalizare și meșteșuguri* are ca obiectiv principal pregătirea în timp a elevilor în vederea dobândirii abilităților practice necesare pentru a trece treptat în activitatea de profesionalizare, permițând astfel orientarea profesională și inserția socială a tinerilor absolvenți. Activitățile devin din ce în ce mai complexe, necesită mai multă atenție și precizie, iar cel mai important pentru elevi este exemplul personal, experimentarea de către profesor a tuturor lucrărilor pentru a întări convingerea copilului că ceea ce urmează să facă este practic, util și poate fi realizat.

Activitățile practice sunt mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițându-i să creeze, în realitate, ceea ce a văzut, trăit sau imaginat. Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și, în același timp, satisfac curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. Activitățile practice reprezintă o modalitate de valorizare a potențialului elevilor, temele abordate fiind astfel concepute încât fiecare elev să aibă șansa de a realiza cu ajutor sau fără, diverse lucrări de utilitate personală, casnică, sau cu rol decorativ care să îi crească încrederea în propriile forțe.

În elaborarea acestui curriculum s-au fost avut în vedere următoarele aspecte:

- dezvoltarea abilității de lucru cu diferite materiale și cu instrumentele/uneltele adecvate;
- însușirea unor tehnici de lucru;
- formarea priceperilor și însușirea cunoștințelor pentru realizarea de lucrări gospodărești și de grădinărit;
- realizarea unor produse de utilitate practică;
- stimularea elevilor pentru folosirea simțurilor, pentru dobândirea siguranței și a independenței în acțiunile proprii;
- educarea comportamentului social prin lucrări colective și de întrajutorare în lucru;
- cultivarea respectului pentru muncă;
- pregătirea pentru viața profesională.

Această programă corespunzătoare disciplinelor din aria curriculară „Tehnologii” este concepută într-o viziune unitară, de manieră interdisciplinară și păstrează elementele specifice și structura fundamentală a sistemului de pedagogie curativă.

Activitățile practice pot fi corelate cu studiul celorlalte discipline, completându-se reciproc. În ciclul gimnazial, se face trecerea de la joc și ludoterapie la activități utile precum modelajul în lut, țesutul, atelierul de tâmplărie, ceea ce îi ajută pe elevi în drumul lor spre integrarea în societate și îi face să se simtă utili și de ajutor pentru ceilalți. În cadrul orelor de activități practice, sarcinile propuse trebuie conduse astfel încât formarea deprinderilor de lucru utile și dezvoltarea simțului estetic să se îmbine armonios. Diversitatea de materiale și unelte cu care se lucrează este mare și implică din partea elevilor un anumit grad de concentrare, de imaginație, dexteritate și atenție prelungită. Se utilizează lut, hârtie, bucăți din diferite materiale bucăți de lemn, țesături, ațe, mărgelile, vopsele, bile de diferite mărimi, obiecte din plastic, etc. Scopul educativ al activităților practice, dacă sunt exersate și realizate după criteriile artistice și meșteșugărești nu este doar acela de pregătire pentru diferite situații de viață, ci și acela de a-și activa voința și motivația.

Planul cadru prevede pentru disciplina *Activități de preprofesionalizare și meșteșuguri*, 3-4 ore/săptămână, la clasa a V-a și a VI-a, 4-5 ore/săptămână la clasa a VII-a și 5-6 ore/săptămână la clasele a VIII-a, a IX-a și a X-a. Prezenta programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul ciclului gimnazial;
- competențe specifice, deduse din competențe generale, care se formează pe durata unui an școlar;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Manipularea diverselor materiale și instrumente de lucru**
- 2. Confecționarea și evaluarea unor produse practice și utile**
- 3. Cooperarea elevilor în grupul de lucru și asumarea responsabilităților pentru activitățile realizate**
- 4. Diversificarea modalităților de rezolvare a situațiilor practice și de viață**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manipularea diverselor materiale și instrumente de lucru**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Identificarea și numirea materialelor de lucru utilizate în activitatea manuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (foarfecă, ace, planșetă, pensule etc.) și a utilității acestora în activitatea practică; - exerciții de familiarizare cu principalele materiale și instrumente de lucru; - exerciții de identificare a materialelor; - exerciții de identificare a instrumentelor ce urmează a fi utilizate în activitatea propusă.
<p>1.2. Efectuarea unor operații simple de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru dezvoltarea motricității manuale; - operații simple de coasere; - exerciții de tăiere a hârtiei după un contur dat; - exerciții de îndoire, rulare a hârtiei; - exerciții de ornamentare a unor obiecte textile; - exerciții de umplere cu lână, nisip sau semințe a figurinelor din pâslă; - exerciții de pregătire a lutului.
<p>1.3. Manipularea instrumentelor și a materialelor de lucru cunoscute.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de poziționare corectă a materialelor și instrumentelor; - exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru; - exerciții de discriminare tactilă, kinestezică, vizuală; - jocuri de construcție, incastre.
<p>1.4. Descrierea materialelor și a instrumentelor de lucru utilizate în activitatea manuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și de descriere a principalelor instrumente și materiale de lucru utilizate în activitatea manuală; - exerciții de familiarizare cu materiale și instrumente noi de lucru; - exerciții de sortare a materialelor după anumite criterii; - exerciții de alegere a materialelor urmărind realizarea unor lucrări estetice; - exerciții de alegere a instrumentelor, uneltelor de lucru.
<p>1.5. Cunoașterea utilității materialelor și a instrumentelor în procesul muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a materialelor și a instrumentelor de lucru; - exerciții de utilizare a instrumentelor de măsură; - exerciții de poziționare a materialelor și a instrumentelor în vederea eficientizării activității.

2. Confectionarea și evaluarea unor produse practice și utile

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Cunoașterea și respectarea etapelor procesului tehnologic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de ordonare a etapelor unei activități; - exerciții de selectare a unor materiale conform sarcinii de lucru; - activități gospodărești; - activități de grădinarit; - activități de îngrijire a animalelor; - activități simple de ambalare a unor produse.

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.2. Confeccionarea și evaluarea unor lucrări din materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de umplere cu lână a unor figurine; - tablouri din lână colorată cu temă dată; - exerciții de realizare a unor obiecte prin tehnica origami: broscuțe, păsări, flori etc.; - macheta unei căsuțe; - exerciții de modelare a unor corpuri geometrice simple, animale, oameni și a unor forme de construcții, avându-se în vedere cele trei perspective: față, spate, lateral; - exerciții de răsucire a firelor, înnodare, împletire, tors etc.; - exerciții de realizare a unui cordon, din ochiuri; - exerciții de urmărire a unei linii drepte (imaginare) prin împunsături și alcătuirea unui tiv; - exerciții de coasere cu diferite tipuri de puncte de ornamentație.
<p>2.3. Realizarea unor lucrări prilejuite de sărbătorile de peste an</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de alegere a materialelor potrivite pentru realizarea lucrărilor propuse; - obiecte ornamentale cu ajutorul unor materiale naturale sau sintetice, realizate în preajma sărbătorilor; - identificarea unor lucrări ce pot fi realizate în diverse ocazii, aniversări, sărbători, anotimpuri.
<p>2.4. Realizarea unor produse din materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte din lână, hârtie, lut, în funcție de diferite tematici (sărbători, anotimpuri, evenimente organizate în școală); - obiecte, mai mici sau mai mari, cu utilitate practică (fulare, fețe de masă, șervețele etc.); - exerciții de tivire, coasere a nasturilor, diverse puncte de cusătură, desenare a șablonului și a tiparului necesar, decuparea componentelor, asamblarea prin înșăilare, apoi prin cusătură fixă; - activități de inițiere și formare de deprinderi de utilizare a războiului de țesut, precum și a mașinii de cusut; - activități de șlefuire a unor bucăți de lemn brute sau a unor obiecte realizate din lemn; - exerciții de desenare a șablonului și a tiparului necesare pentru confeccionarea unui produs din lemn; - activități de realizare a unor obiecte utilizând trusa de traforaj; - activități de decupare a detaliilor și de asamblare a părților componente ale produsului.
<p>2.5. Realizarea unor acțiuni simple pentru igiena și alimentația personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de spălat/călcat a unor obiecte mici; - activități de cunoaștere și aplicare a regulilor elementare de igienă personală; - activități de ordonare și aranjare a unor obiecte personale; - activități de sortare/curățare a fructelor legumelor, diverselor alimente; - activități de asociere a unor alimente (salate de legume, salate de fructe).
<p>2.6. Evaluarea rezultatelor activității după diverse criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluări și autoevaluări ale obiectelor realizate; - aprecierea aspectelor ce conduc la o calitate superioară a produselor realizate; - identificarea aspectelor ce scad valoarea produselor; - expoziții cu sau fără vânzare a produselor realizate.

3. Cooperarea elevilor în grupul de lucru și asumarea responsabilităților pentru activitățile realizate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Organizarea spațiului de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pregătire a spațiului de lucru; - exerciții de identificare a materialelor și instrumentelor ce urmează a fi utilizate în activitatea propusă; - exerciții de debarasare a spațiului de lucru.
<p>3.2. Participarea la realizarea și la întreținerea curățeniei spațiului în care se desfășoară activitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești elementare: spălarea obiectelor utilizate, sortarea și aranjarea lor; - exerciții de stabilire a unor reguli în vederea menținerii ordinii și a curățeniei (stabilirea locului de depozitare a materialelor și instrumentelor utilizate).
<p>3.3. Evaluarea aportului propriu în realizarea produselor</p> <ul style="list-style-type: none"> - expoziții cu produsele realizate; - exerciții de recunoaștere a propriilor lucrări în expozițiile organizate; - exerciții de dezvoltare a unor lucrări după o anumită perioadă de timp.
<p>3.4. Formarea și exersarea deprinderilor de îngrijire a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de curățenie în clasă și în mediul înconjurător; - activități de îngrijire și de recoltare a plantelor; - activități de îngrijire a animalelor de casă (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); - vizite la livezi/ferme, grădini botanice, zoologice.
<p>3.5. Asumarea de responsabilități în activitățile de grup și executarea în cadrul grupului a sarcinilor care îi revin</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a conținutului activităților ce urmează să se desfășoare; - dezbateri pe tema fixării rolurilor în echipă, în funcție de posibilitățile individuale; - discuții privind abordarea problemelor ce apar pe parcursul desfășurării activităților.
<p>3.6. Exersarea unor deprinderi gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de aranjarea și decorare a mesei; - activități gospodărești; - drumeții; - excursii.

4. Diversificarea modalităților de rezolvare a situațiilor practice și de viață

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Cunoașterea utilităților multiple a diverselor produse</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de cunoaștere a utilității diferitelor obiecte ce pot fi realizate; - identificarea instrumentelor, uneltelor ce pot fi utile în realizarea sarcinii.
<p>4.2. Realizarea unor produse simple în funcție de nevoi</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte utilitare și de uz personal; - exerciții de utilizare a produselor sau a activităților realizate. - identificarea unor produse ce pot fi realizate cu diferite ocazii, anotimpuri.
<p>4.3. Valorificarea produselor realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - expoziții cu produsele realizate; - aprecierea lucrărilor realizate.

Clasa a V-a – Clasa a X-a
4.4. Exercițarea în practica socială a cunoștințelor învățate <ul style="list-style-type: none">
- activități de realizare a unor produse, ținând cont de cunoștințele însușite;
- identificarea unor modalități de eficientizare a activităților (poziționarea în spațiu, utilizând eficient lumina naturală etc.).
4.5. Rezolvarea unor probleme practice din realitatea cotidiană, utilizând tehnicile învățate - <ul style="list-style-type: none">
- exerciții de reparare a unor obiecte;
- lucrări de întreținere a rechizitelor școlare, a mobilierului clasei etc.
4.6. Construirea unor produse simple în funcție de nevoi și valorificarea produselor realizate <ul style="list-style-type: none">
- obiecte utilitare și de uz personal;
- expoziții cu vânzare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Lucrări din materiale din natură, fire de lână, material textil, hârtie, ceară, lut	<ul style="list-style-type: none"> - Obiecte realizate în funcție de anotimpuri, sărbători și evenimente (măști pentru Carnaval, felicitări tematice, ornamente pentru pomul de iarnă, mărtișoare etc.) - Obiecte de uz personal (suport pentru creioane, cutii de diferite forme și mărimi etc.) - Obiecte de design interior (tablouri tematice, panouri decorative, colaje pentru sala de clasă, școală sau camera proprie etc.) - Teme realizate prin tehnica Origami, Quilling, păpuși și marionete (lână), figurine (animale, plante, forme de relief etc.)
2. Lucrări din hârtie	<ul style="list-style-type: none"> - Colaje folosind tipuri diferite de hârtie - Obiecte realizate prin decuparea hârtiei (fulgi de zăpadă, căsuțe, flori, măști de carnaval, felicitări, etc.) - Teme realizate prin tehnica Origami - Lucrări realizate prin suprapunerea straturilor de hârtie - Lucrări realizate prin tehnica Quilling
3. Lucrări din fire și materiale textile	<ul style="list-style-type: none"> - Cusături simple pe carton, materiale textile (puncte de cusături la alegere) - Păpuși, figurine, marionete - Utilizarea ramei de țesut - Săculețe, semn de carte, covorașe - Obiecte de design vestimentar (șnur, batic, cordon etc.) - Lucrări decorative din șnur împletit
4. Modelaj	<ul style="list-style-type: none"> - Corpuri geometrice din lut - Obiecte decorative din lut (tablouri, căsuțe, animale, etc.). - Obiecte de uz casnic (cană, farfurie, ramă pentru fotografii, etc.).
5. Activități gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> - Îngrijirea plantelor, curățenie în clasă - Salate de legume, de fructe etc. - Pregătire pentru drumeție (aranjarea rucsacului, folosirea sacului de dormit, instalarea cortului etc.) - Bucătăria (vase și ustensile), aranjarea și decorarea mesei - Cunoașterea produselor de curățenie și utilitatea lor - Aranjarea, servirea și strângerea mesei - Pregătirea legumelor și fructelor pentru supă, salate - Frământarea, modelarea și coacerea aluatului

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
6. Țesut, croitorie, broderie	<ul style="list-style-type: none"> - Cusături decorative (puncte de cusături la alegere) - Utilizarea războiului de țesut și a mașinii de cusut - Noțiuni de croitorie: tivirea materialelor, coaserea nasturilor așezarea și fixarea tiparului pe material; trasarea conturului după șablon; decuparea după contur; asamblarea materialelor textile croite prin însăilare - Săculețe, semne de carte, covorașe - Obiecte de design vestimentar (șnur, batic, cravată, cordon etc.)
7. Prelucrarea lemnului	<ul style="list-style-type: none"> - Materiale lemnoase - Operații de pregătire, de prelucrare și de finisare a bucăților din lemn - Operații de îmbinare a componentelor produselor din lemn - Produse din lemn (marionete, puzzle, jucării, obiecte decorative)
8. Activități de grădinărit și de îngrijire a animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea plantelor - Creșterea animalelor - Valorificarea și depozitarea produselor agricole și a reziduurilor - Îngrijirea animalelor de apartament/casă

Sugestii metodologice

În primii ani de viață copilul are o sensibilitate deosebită a simțurilor, el învață în primul rând prin imitare, exemplu și acțiune. Odată cu maturitatea școlară, învățarea prin imitare (învățarea implicită) se transformă treptat în învățare explicită, prin instruire. Aptitudinea de imitare este considerată o premisă esențială pentru formarea unei personalități autonome. Îndeosebi în dobândirea aptitudinilor sociale și a valorilor etice și morale, învățarea bazată pe un model își păstrează importanța până la vârsta adultă.

Începând cu **clasa a V-a**, copiii sunt gata să facă proiecte, să lucreze manual destul de bine și să confecționeze obiecte cât mai utile. În cazul în care există posibilități și interes, se pot realiza proiecte de genul realizării de păpuși din material textil, îmbrăcarea lor, umplerea lor cu lână netoarsă și alte operații atractive, care îl fac pe elev să descopere spațiul tridimensional. Toate acestea pot fi finalizate într-o expoziție care să cuprindă lucrările elevilor din întreaga clasă la sfârșitul semestrului sau cu ocazia unor evenimente din cadrul școlii: serbările școlare, carnavalul primăverii sau altele. O altă modalitate privită ca un act de voință și imaginație ce dă copilului posibilitatea să se exprime, este modelajul. În sine, această activitate manuală, practică după reguli artistice și artizanale, are ca scop dezvoltarea inteligenței, a dexterității și, de asemenea, adaptarea la noi situații de viață. Când se lucrează cu lut, materialul poate fi oricând ajustat și reajustat. Nu trebuie lucrat neapărat cu instrumente complicate, ci trebuie ținut cont de posibilitățile personale ale elevului din fața noastră. Dacă este posibil, se poate utiliza chiar și roata de olărit. Modelajul ca și formă de terapie trebuie folosit spre a dezvolta anumite abilități și nu doar ca o simplă modalitate

de a ține copilul ocupat. Tocmai de aceea, supravegherea trebuie să fie permanentă, acest lucru creând copilului un sentiment de suport și siguranță.

Încă de la începutul activității, elevul trebuie să conștientizeze și să se familiarizeze cu etapele activității de modelaj. În primul rând se aleg materialele ce vor fi folosite. Are loc o acomodare cu materialul, cu consistența acestuia, apoi se începe activitatea propriu-zisă, care este bine să urmărească un anumit scop. Dacă pentru copiii din clasele mici se alege ca și material de lucru plastilina, aluatul sau ceara, fiind mai ușor de modelat, pentru cei de vârste mai mari care dispun de o forță mai mare se alege lutul. Lutul necesită o forță fizică mai mare în prelucrare și implică consumul unei energii importante. De aceea se folosește ca formă de terapie pentru copiii hiperkinetici (dar nu numai pentru aceștia) care vor da un sens constructiv agitației ce-i stăpânește în unele situații. După ce copiii s-au familiarizat cu materialul frământându-l între mâini, orice formă se va dori a se prelucra va porni de la o sferă. Fiecare copil își va confecționa propria sferă, fiecare va încerca să obțină o sferă cât mai bună modelând lutul între palme. Iar apoi sferile vor fi date din mână în mână (copiii fiind dispuși pe un cerc) până ce fiecare își va primi înapoi propria sferă. Copiii au astfel ocazia să constate că deși fiecare a modelat aceeași formă din aceeași cantitate de material totuși sferile vor fi diferite. De la această sferă fiecare va porni lucrul spre forma dorită în final.

Elevii pot modela litere și cifre consolidându-și cunoștințele însușite la orele de bază, și totodată confecționându-și propriile materiale didactice făcând în acest fel cititul, scrisul, socotitul mult mai atractiv. Se pot confecționa forme și corpuri geometrice care îi vor ajuta în percepția formelor plane și a corpurilor tridimensionale. Ca obiecte de studiu, pot fi folosite orice forme și corpuri provenite din natură. După ce se usucă și se întăresc, obiectele modelate de către copii pot fi decorate în diverse culori lucrările căpătând în acest fel o mai mare valoare estetică.

În clasele mai mari se va pune accent pe activitatea de tricotate, de data aceasta pentru a se realiza un obiect de îmbrăcăminte care să ia forma unei părți a corpului. Tot acum se introduc și noțiunile de croitorie și de utilizare a războiului de țesut. Mai întâi vor crea un model, vor realiza modelul cu toate detaliile și vor învăța să folosească decupajele în diferite moduri. Vor studia modul în care modelele de lucru, pot potența aspectul hainei, dacă vor ști cum și unde să fie plasate. Un element deosebit de important în cadrul acestei discipline este prelucrarea lemnului. Această activitate începe cu studiul materialelor lemnoase (caracteristici ale lemnului), se continuă cu operațiile de pregătire, de prelucrare și de finisare a bucăților de lemn. În cadrul acestor activități se vor realiza diferite produse, cum ar fi: marionete, puzzle, jucării etc.

Lucrările din materiale naturale, din fire de lână și materiale textile, din hârtie, activitățile gospodărești, de grădinarit și de îngrijire a animalelor fac în continuare obiectul activităților de preprofesionalizare. Este necesară o atmosferă deosebită în clasă, de bucurie și anticipație, precum și de respect și răbdare pentru a observa devenirea lucrurilor, pentru împărtășirea impresiilor și creșterea împreună, pentru așteptarea ajutorului. Clasa este o comunitate, în care este nevoie ca fiecare să lucreze cât mai bine și totodată cei care pot să-i ajute și pe alții atunci când este cazul, astfel încât rezultatul comun să fie nu numai confecționarea diverselor lucruri ci și consolidarea relațiilor.

De asemenea, pentru mânuirea instrumentelor cu care se lucrează este necesară o anumită dexteritate (utilizarea foarfecelor, a acelor și a aței, cârligelor etc.). Toate acestea necesită o atență supraveghere din partea profesorului. Elevii pot fi împărțiți pe grupe, fiecare realizând o parte a produsului finit. Astfel se va crea sentimentul de satisfacție a participării la realizarea unui lucru. În cadrul orelor de *activități de preprofesionalizare și meșteșuguri* se urmărește și educarea comportamentului social prin lucrări colective și de întrajutorare în lucru, respectiv

cultivarea respectului pentru muncă, ce poate avea o influență hotărâtoare în viitoarea viață de adult.

În cadrul acestor activități, cadrul didactic poate adapta materialele, tehnicile de lucru cât și conținutul, la particularitățile și nevoile elevului. Astfel, explicațiile trebuie să fie scurte și concrete, pe sarcini ușoare, iar implicarea elevilor trebuie să se realizeze în toate etapele realizării unui produs în grup.

Bibliografie:

1. Carlgren F., Klingborg A., (1994), „Educație pentru libertate – pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj;
2. Martin M., (2000), „Predarea lucrului manual meșteșugăresc-artistic în școala Waldorf”, Editura Triade, Cluj;
3. Mitchell D., Livingston P., (1999), „Will-developed intelligence: The handiwork and practical arts curriculum in Waldorf schools”, Editura Association of Waldorf Schools in North America, Longmont, SUA;
4. Richter T., (2001), „Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf”, Editura Triade, Cluj;
5. *** <http://www.waldorfresearchinstitute.org/pdf/Handwork-8-26.pdf>;
6. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/732-the-relevance-of-handwork-and-craft>;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Loredana Stan	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Daniela-Carmen Pâncotan	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Marin-Ilisie Ormenișan	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Alina Hrițcu	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***TEHNOLOGII INFORMATICE ASISTIVE
ȘI DE ACCES***

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Tehnologiile informatice asistive și de acces sunt o atracție pentru elevi în școala de astăzi. În centrele de pedagogie curativă utilizarea computerelor în activități educaționale începe doar în ciclul gimnazial. În clasele primare, învățarea este fenomenologică, dinamică, făcând apel la contextul natural, uman, în care copilul poate observa direct, poate chestiona și se poate exprima în relație concretă cu ceea ce învață. Experiențele de învățare „offline” din primii ani de școală sunt cruciale pentru elevii din centrele de pedagogie curativă pentru a-și dezvolta un sistem de referință și o imagine de sine „aerisite” și pentru a-și dezvolta abilități de comunicare și de relaționare cât mai bogate.

Activitățile care implică manualitate vor echilibra conținuturile cognitive stimularea voinței, prin „a face”. Astfel elevii își vor dezvolta dexteritatea prin abordarea activităților tradiționale precum croșetat, cusut, împletit sau munca cu lemnul. De asemenea, ei își dezvoltă simțul estetic, al frumosului folosind culorile muzica și elementele naturale. Toate aceste activități de manualitate din clasele primare vor servi drept o bază solidă pentru conținuturile de învățare din gimnaziu, atunci când tehnologiile asistive și de acces pot fi introduse și folosite creativ și etic.

Prezența elevilor în fața unui ecran de computer nu va reprezenta un obiectiv prioritar în alternativa educațională de pedagogie curativă. Prioritatea acestei alternative rămâne aceea de a-i ancora pe elevi ferm în lumea fizică pe care o pot explora prin observație și experiență directă. Ne putem totuși întreba dacă această abordare – în care tehnologia informatică este devansată de relația cu lumea și cu ceilalți – mai poate funcționa în zilele noastre. Chiar specialiștii în tehnologia informației spun foarte clar că cei care inovează sistemul IT nu sunt aceia care au cea mai mare expertiză cu un echipament sau cu o platformă ci aceia care au abilitatea de a colabora, de a rezolva probleme, de a construi relații cu ceilalți și de a analiza relațiile dintre părțile componente ale unui întreg. Economia zilelor noastre se transformă și trece de la era informației în era conceptuală în care abilități precum – design, munca în echipă, spunerea de povești, empatia, jocul sau sensul – devin dimensiunile importante. Și iată cum astfel, în viața noastră, la fel ca în alternativa de pedagogie curativă, maniera artistică și emoțională a învățării devine fundamentală și nu ornamentală.

Tehnologiile informatice asistive și de acces reprezintă toate echipamentele sau produsele de serie, modificate sau personalizate care sunt folosite pentru a menține, pentru a crește sau pentru a îmbunătăți abilitățile funcționale ale persoanelor cu dizabilități. Prezenta programă va face referire și la lista produselor asistive prioritare așa cum sunt ele considerate de către Organizația Mondială a Sănătății.

Disciplina *Tehnologii informatice asistive și de acces* este cuprinsă în aria curriculară VI – Tehnologii, fiindu-i alocată o oră/săptămână la fiecare clasă din ciclul gimnazial. Programa pentru această disciplină cuprinde:

- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de utilizare a tehnologiilor informatice asistive și de acces**
- 2. Formarea și dezvoltarea capacității de căutare, selectare și utilizare a informației cu ajutorul tehnologiilor de acces**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare și relaționare cu ajutorul tehnologiilor de acces**

CLASA a V-a – CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea capacității de utilizare a tehnologiilor informatice asistive și de acces

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Cunoașterea rolului componentelor specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea și respectarea normelor de securitate în utilizarea tehnologiilor informatice asistive; - cunoașterea rolului principalelor componente ale dispozitivelor asistive și de acces; - cunoașterea procedurilor de operare ale tehnologiilor asistive și de acces.
<p>1.2. Cunoașterea elementelor de bază ale sistemului de operare și a altor aplicații</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea aplicațiilor și a funcțiilor acestor tehnologii; - alegerea aplicației adecvate pentru sarcina ce se cere a fi îndeplinită; - utilizarea corectă a aplicațiilor; - folosirea unei aplicații noi, care nu a mai fost utilizată de elev, dar care este similară unei aplicații cunoscute; - utilizarea și implicarea sub coordonarea terapeutului specializat în activități de comunicare facilitată.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de căutare, selectare și utilizare a informației cu ajutorul tehnologiilor de acces

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea unor modalități algoritmice pentru rezolvarea unor situații din viața cotidiană, exprimate în limbaj natural</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea unor algoritmi întâlniți în viața cotidiană bazați pe o succesiune de acțiuni (de exemplu: prepararea unui sandwich etc.); - explicarea unor algoritmi întâlniți în viața cotidiană bazați pe decizii (traversarea străzii, asamblarea unui obiect compus din piese pe baza unor indicații specificate etc.); - explicarea asemănărilor între unele activități cotidiene și modul de operare al tehnologiilor asistive.
<p>2.2. Identificarea datelor cu care lucrează algoritmi în scopul utilizării acestora în prelucrări</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor situații cunoscute (viața în școală, mersul la cumpărături, conversii ale unor mărimi în diferite unități de măsură etc.) în scopul identificării datelor de intrare și a datelor de ieșire; - determinarea datelor de ieșire, pe baza unui set dat de date de intrare, pentru o problemă din viața cotidiană sau de la matematică.
<p>2.3. Descrierea în limbaj natural a unor algoritmi cu ajutorul secvențelor de operații și a deciziilor pentru rezolvarea unor probleme simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unei probleme simple în scopul identificării unei secvențe de pași și a deciziilor necesare pentru rezolvarea acesteia (planificarea unei excursii, realizarea temelor, deplasarea unui personaj grafic într-un labirint, traversarea străzii, determinarea celei mai scumpe/ieftine jucării din două/trei variante de preț etc.); - urmărirea pas cu pas a algoritmilor descriși pentru diferite seturi de date de intrare, selectate astfel încât fiecare caz posibil să fie executat (secvențe de operații care surprind situații obișnuite și reale de viață);

Clasa a V-a – Clasa a X-a
- urmărirea pas cu pas a algoritmilor descriși pentru diferite seturi de date de intrare, cu necesitatea luării unor decizii.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare și relaționare cu ajutorul tehnologiilor de acces

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Utilizarea unor aplicații asistive pentru scrierea de texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - comenzi; - selectare text: bloc de text, cuvânt, paragraf, întregul document; - copiere, mutare, ștergere, lipire; - căutare și înlocuire; - identificarea și completarea literelor lipsă; - copierea/redactarea unor texte simple; - inserare fotografii ; - realizarea de activități de comunicare facilitată cu ajutorul terapeutului specializat.
<p>3.2. Utilizarea unor aplicații asistive pentru realizarea unor prezentări</p> <ul style="list-style-type: none"> - deschiderea/închiderea aplicație; - elemente de bază ale interfeței; - deschiderea unei prezentări și rularea ei; - creare unei prezentări simple cu texte și imagini cu ajutorul profesorului și prezentarea ei în fața clasei.
<p>3.3. Utilizarea serviciilor de e-mail și a rețelelor sociale ca modalități de comunicare la distanță</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactarea în mod adecvat a unui e-mail destinat unui coleg, familiei, unui profesor, unei instituții etc. - utilizarea în mod responsabil a serviciilor de e-mail și a rețelelor sociale sub supravegherea cadrului didactic; - informarea asupra pericolelor utilizării inadecvate a internetului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Tehnologiile asistive și componentele lor	Componente Mod de interacțiune a componentelor Mod de utilizare a componentelor în întreg
2. Aplicații și softuri digitale simple	Închiderea și deschiderea aplicației sau a dispozitivului Funcții ale instrumentelor de comandă pentru rularea unor aplicații și softuri simple Utilizarea dispozitivelor de captare a imaginilor, de înregistrare audio și video Softuri educative
3. Elemente simple de operare cu informații cu ajutorul tehnologiilor asistive	Căutarea informației solicitate în dispozitiv sau în aplicația asistivă Aplicații de scriere texte, realizare prezentări și funcțiile lor
4. Elemente simple de explorare și selectare a informațiilor	Utilizarea unor motoare de căutare Explorarea și selectarea informațiilor în format imagine sau video Utilizarea e-mail-ului și a rețelelor sociale
5. Tipuri de dispozitive asistive	Dispozitive asistive pentru mobilitate Dispozitive asistive pentru văz Dispozitive asistive pentru auz Dispozitive asistive pentru comunicare Dispozitive asistive pentru cogniție Dispozitive asistive pentru mediu

Sugestii metodologice

În predarea disciplinei *tehnologii informatice asistive și de acces*, profesorul va avea în vedere specificul alternativei precum și nevoile elevilor cu care lucrează și va calibra modul de prezentare a informațiilor și activitățile practice în funcție de aceste coordonate. Fiind vorba despre o disciplină cu un caracter preponderent practic, este necesară dotarea materială specifică (cu dispozitivele informatice asistive necesare, dispozitive periferice, dispozitive de stocare a informației, software). Se poate lucra în grupe mici de elevi distribuiți în cadrul clasei pe centre de interese, iar acest lucru va presupune un sistem ordonat de prezentare, pas cu pas, în ritmul natural al elevilor.

Înainte de începerea studiilor unui anumit dispozitiv sau a unei tehnologii asistive și de acces este indicat ca elevilor să le fie prezentată o demonstrație practică adecvată, precum și utilitatea pentru ei a aplicației respective. Interesul și motivarea elevilor pentru angrenarea în procesul de învățare și pentru utilizarea tehnologiei respective vor crește astfel.

Aplicațiile prezentate elevilor în cadrul acestei discipline și pe care aceștia le vor utiliza vor opera întotdeauna cu situații concrete din domeniul de activitate, din viața de zi cu zi a elevilor. Achiziția treptată a cunoștințelor și deprinderilor poate fi stimulată și prin activități în care elevii își prezintă unii altora tehnologiile pe care le utilizează și se asistă reciproc în operarea tehnicilor asistive.

Bibliografie:

1. Behrmann, M. M., Schepis, M. M., (1994), "*Assistive technology assessment: A multiple case study review of three approaches with students with physical disabilities during the transition from school to work*", Journal of Vocational Rehabilitation, nr. 4, pag. 202-210, Amsterdam, Olanda;
2. Bouck, E. C., Maeda, Y., Flanagan, S. M., (2012), "*Assistive technology students with high incidence disabilities: Understanding the relationship through the NTLS-2*", Remedial and Special Education, nr. 33, pag. 298-308, Editura Sage Publications, New York, SUA;
3. Halpern, A. S. (1994), "*Quality of life for students with disabilities in transition from school to adulthood*", Social Indicators Research, nr. 33, pag. 193-236, Editura Springer, Cham, Elveția.
4. Kohler, P.D., Field, S., (2003), "*Transition-focused education foundation for the future*", The Journal of Special Education, nr. 37, pag. 174-183, Editura Sage Publications, New York, SUA;
5. Miranda, P., (2014), "*Revisiting the mosaic of supports required for including people with severe intellectual or developmental disabilities in their communities*", Augmentative and Alternative Communication, nr. 30, pag. 19-27, Editura Taylor & Francis Group, Oxfordshire, Marea Britanie;
6. ***http://www.who.int/phi/implementation/assistive_technology/romanian_apl_global_survey_for_web.pdf.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara****Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România****Maria Ștefănie, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Emanuel Pârvulețu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Loredana Stan	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Alina Hrițcu	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Această programă școlară pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* reprezintă o ofertă curriculară pentru ciclul primar, respectiv pentru clasele pregătitoare – clasa a IV-a. În planul cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* face parte din aria curriculară Consiliere și Orientare căreia îi sunt alocate, ca buget de timp, 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar.

Această disciplină contribuie la dezvoltarea comportamentului și personalității elevului și vizează competențe de autocunoaștere, dezvoltarea personală precum și adoptarea unui stil de viață sănătos. Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie, de asemenea, la adoptarea unei atitudini sănătoase față de ceilalți și față de mediul înconjurător. Programa este centrată pe resursele și capacitățile elevului (emoționale, motivaționale și nu doar cognitive), pornind de la nevoile de dezvoltare specifice vârstei la care copilul intră în clasa pregătitoare. Astfel, programa răspunde următoarelor domenii:

- dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale;
- dezvoltarea socială și emoțională;
- capacități și resurse pentru învățare;
- dezvoltarea limbajului, a comunicării;
- dezvoltarea capacităților de cunoaștere a lumii;
- dezvoltarea voinței și motivației.

În cursul orelor de *Consiliere și dezvoltare personală*, elevii au posibilitatea de a exersa abilități de auto-analiză, comunicare, de relaționare, de învățare și de a deveni conștienți de posibilitatea de transferare a acestora în contexte reale de viață, prin dezvoltarea competențelor care vor contribui ulterior la incluziunea și participarea în societate și la o viață cât mai independentă. Activitățile de învățare sunt în acord cu competențele generale și competențele specifice, ținându-se seama de vârsta elevilor și de stadiul lor de dezvoltare comportamentală.

Programa prezintă o manieră progresivă de abordare a temelor pe durata întreg ciclului primar și pornește de la activități menite să crească gradul de orientare și incluziune a elevului în spațiul și contextul clasei, școlii sau comunității de bază. Se va trece apoi la explorarea stărilor sufletești, explorarea valorilor morale, autocunoaștere și dezvoltare personală. Dezvoltarea acestei programe are la bază principiile promovate de către Convenția ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități ratificată de România în anul 2016 precum și abordările specifice pedagogiei curative așa cum sunt ele cunoscute în rețeaua internațională Camphill.

Prezenta programă cuprinde:

- nota de prezentare;
- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- conținuturi ;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Identificarea aspectelor și caracteristicilor pozitive la sine și la ceilalți**
- 2. Aplicarea abilităților de inter-relaționare în contexte variate**
- 3. Utilizarea informațiilor despre muncă și meserii în vederea orientării socio-profesionale**
- 4. Manifestarea interesului pentru stabilirea relației cu mediul natural și social prin comportamente dezirabile și pentru un stil de viață sănătos**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Identificarea aspectelor și caracteristicilor pozitive la sine și la ceilalți**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale ca rezultat al interiorizării schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de desene ale corpului propriu; - exerciții de recunoaștere a propriului chip în fotografii, desene etc.; - jocuri de identificare și denumire a părților corpului; - jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice; - jocuri de identificare și denumire a părților corpului specifice fiecărui sex; - jocuri de conștientizare a atingerilor potrivite/nepotrivite (la doctor, la plajă etc.).
<p>1.2. Explorarea identității personale/individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de autoprezentare (nume, prenume, vârstă, sex, adresă personală, numele localității unde se află școala); - jocuri didactice care permit descoperirea asemănărilor cu ceilalți (ce avem în comun); - jocuri didactice care permit descoperirea deosebirilor față de ceilalți (ce ne diferențiază de ceilalți); - jocuri didactice care stimulează acceptarea diversității; - povești sociale pe teme anti-discriminare; - povești sociale pe teme legate de prejudecăți.
<p>1.3. Identificarea componenței familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire a componenței familiei (numele părinților, a fraților sau a surorilor); - realizarea desenului familiei cu centrare pe propria persoană în raportarea la ceilalți; - jocuri didactice care presupun identificarea mai multor tipuri de familii; - jocuri didactice pe tema cercului relațiilor – diferențierea între atomul social, familia de bază, familia extinsă.
<p>1.4 . Recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor dintre oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - povești sociale pe teme legate de diversitate (religie, etnie, naționalitate, orientare sexuală etc.); - completarea unor fișe de lucru pentru identificarea caracteristicilor personale elementare; - exerciții pentru identificarea asemănărilor și a deosebirilor, prin comparare cu ceilalți/celelalte și cu personajele din povești.

2. Aplicarea abilităților de inter-relaționare în contexte variate

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază apărute în contexte variate și exprimarea lor în relații inter-personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol care stimulează identificarea propriilor emoții și ale celorlalți în contextul relaționării; - povestiri care ilustrează modalități armonioase de relaționare inter-personală; - povești sociale care stimulează dezvoltarea și exprimarea de atitudini și comportamente armonioase de relaționare inter-personală; - identificarea unor comportamente și atitudini de relaționare inter-personală; - dezadaptative și oferirea de exemple concrete de schimbare a lor în unele pozitive.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a**2.2. Exersarea comportamentelor de cooperare în grup**

- exerciții de împărțire a clase în grupuri în funcție de anumite criterii (anotimpul nașterii, culoarea/simbolul preferat, activitatea realizată etc.);
- exerciții de stabilire și respectare a unor reguli simple ale unui grup;
- exerciții de identificare a unor roluri simple în cadrul grupului (lider, coordonatori, lucrători ai echipei, conectori între cei din grup, finalizatori, inovatori etc.);
- jocuri de rol în grup pe teme legate de cooperare;
- jocuri de rol în grup pe teme legate de rezolvarea unor situații conflictuale;
- jocuri de tipul „locul sub soare” în care este stimulată împărțirea unor avantaje cu ceilalți din grup;
- Jocuri de regrupare și formare a unor alte grupe în funcție de alt criteriu pentru a stimula cât mai mult cooperarea în contexte cât mai diverse.

3. Utilizarea informațiilor despre muncă și meserii în vederea orientării socio-profesionale**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****3.1. Orientarea în situații variate, specifice mediului școlar**

- exerciții de recunoaștere prin versuri și cântece a ritmului unei zile: parte ritmică, oră de bază, poveste, activități artistice, servirea mesei, activități de după-amiază;
- exersarea unor meșteșuguri și activități profesionale (construcția casei în miniatură, activități în bucătăria școlii, activități în ferma școlii);
- povești sociale care stimulează dezvoltarea voinței și motivația de a munci;
- participarea la diverse sarcini și responsabilități în contextul clasei.

3.2. Identificarea principalelor instrumente și activități ale unor profesii cunoscute

- vizite scurte la diferite locuri de muncă aflate în apropierea școlii sau locuinței copiilor;
- desene, colaje cu tema “Activitatea mea preferată!”;
- activități simple realizate în parteneriat cu elevii mai mari integrați în atelierele școlii;
- activități simple realizate în parteneriat cu tinerii și adulții integrați profesional în ferma/sera instituției;
- înțelegerea finalității traseului școlar – integrare pe piața muncii, viață independentă, participare în societate.

3.3. Confectionarea unor obiecte/produse simple de uz gospodăresc

- activități de confectionare de hârtie din hârtie reciclată;
- activități de confectionare a unor produse simple pentru servirea mesei (șervete de bucătărie, față de masă etc.);
- activități de organizare a produselor/instrumentelor într-o bucătărie, cantină, cămară, pivniță, baie, depozit etc.;
- organizarea obiectelor pe diverse categorii (veselă, obiecte de curățenie etc.).

4. Manifestarea interesului pentru stabilirea relației cu mediul natural și social prin comportamente dezirabile și pentru un stil de viață sănătos**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****4.1. Manifestarea interesului pentru dezvoltarea autonomiei personale**

- activități de identificare și denumire a obiectelor de igienă personală;
- exerciții de folosire a abilităților de igienă personală în contexte reale, variate;
- exerciții de dezvoltare a unui ritm/ordine în realizarea activităților de autonomie

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>personală;</p> <ul style="list-style-type: none"> - povești sociale care facilitează încurajarea independenței în acțiuni de autonomie personală.
<p>4.2. Manifestarea grijii față de propria persoană/ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de exersare a autonomiei personale cu ghidaj minim (fizic sau verbal) sau fără niciun ghidaj; - activități de realizare a unui calendar care dezvoltă ritmul/ordinea în realizarea activităților de autonomie personală; - povești sociale pentru stimularea comportamentelor adecvate de respect și grijă pentru propria persoană; - povești sociale pentru eliminarea comportamentelor dezadaptative de neglijență, dezinteres pentru propria persoană; - exerciții de stimulare a extinderii comportamentelor adecvate de respect și grijă față de animale de companie sau animale terapeutice; - Activități terapeutice de interacțiune om-animal în scopul dezvoltării grijii față de propria persoană; - povești sociale care stimulează manifestarea empatiei în relații cu ceilalți; - organizarea de activități care presupun încurajarea și ajutorul reciproc al elevilor.
<p>4.4. Exemplificarea comportamentelor care oferă siguranță personală, în viața curentă și în situații de risc</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre situațiile periculoase/de risc pentru siguranța personală; - exerciții de grup/în grup ce au ca scop setarea limitelor și comunicarea acestora; - exerciții de înțelegere a unor modalități concrete de a cere ajutor în situații de risc; - exerciții de grup, de identificare a surselor de ajutor în caz de inundații, cutremur, incendii etc.; - discuții pe teme ca: „persoanele care îmi oferă ajutor”, „drumul meu spre școală”, „să circulăm corect” etc.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Autocunoaștere și dezvoltare personală	<ul style="list-style-type: none"> - Unicitatea persoanei: diferențe individuale – acceptarea și respectarea diferențelor individuale - Cunoașterea de sine: Cine sunt eu? Date de identificare a propriei persoane: nume și prenume, aspecte legate de înfățișarea fizică, data și locul nașterii, adresa, numele părinților, membrii familiei, locuri favorite, animale, mâncăruri preferate etc.
2. Comunicare și abilități sociale	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unei game variate de emoții în contexte sociale diverse - Povești sociale - Jocuri de rol pentru înțelegerea emoțiilor celorlalți și exersarea modalităților de reacție la acestea - Comportamente de cooperare în grup - Teatru de păpuși și marionete
3. Utilizarea informațiilor în orientarea socio-profesională	<ul style="list-style-type: none"> - Ritmul zilei - Activități de lucru manual cu stimularea independenței - Stimularea ajutorului reciproc în echipe - Cunoștințe despre meserii și profesii
4. Calitatea stilului de viață	<ul style="list-style-type: none"> - Autonomia personală - Sursele potențiale de risc acasă, în școală sau în comunitate. Comportamente de siguranță în situații de risc sau criză, semne și reguli de circulație - Persoanele și sursele de ajutor acasă, la școală și în comunitate, în viața curentă și în diverse situații de criză sau de risc (ex. inundații, cutremur, incendii, accidente rutiere etc.)

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice nu au caracter de obligativitate, ci au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, al nevoilor de învățare ale fiecărui elev precum și al alternativei educaționale de pedagogie curativă. De aceea, în procesul de proiectare didactică, profesorii vor acorda timp pentru identificarea nevoilor și intereselor elevilor. În procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei, profesorul poate alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine nevoilor elevilor.

Obiectivele programei *Consiliere și dezvoltare personală* sunt reprezentate de formarea unei imagini pozitive cu privire la propria persoană și la ceilalți („a fi”), a abilităților de învățare, cognitive („a ști” sau „a avea”) și a celor volitive și motivaționale („a face”) în scopul dezvoltării personale și al incluziunii. Pedagogul curativ va însoți elevii în călătoria lor de experimentare practică, în cadrul orelor respective, prin diferite tehnici de învățare, de relaționare, de comunicare eficientă, abilități de explorare a resurselor personale și a domeniilor de activitate, iar apoi îi va ajuta să aplice ceea ce au asimilat, în situații de viață diverse. Obiectivele propuse pot fi realizate prin activități ce pornesc de la universul de viață al copilului și al mediului din care provine, de la fapte și situații concrete de viață, cunoscute de copii, totdeauna accesibile înțelegerii lor. În acest sens vor fi utilizate mijloace variate ca: observarea și analiza unor fapte de viață, relatări de fapte reale sau imaginare, exerciții, observarea de ilustrații, convorbiri, povestiri, jocuri de rol, povești sociale, teatru de păpuși și marionete, vizite, desene, picturi etc., sarcinile de lucru putând fi realizate individual, în perechi sau în echipă. Sunt stimulate interacțiuni în grupuri din care să facă parte elevi cu și fără dizabilități spre beneficiul și dezvoltarea reciprocă.

La ora de *Consiliere și dezvoltare personală* se are în vedere prevenirea comportamentelor de risc și asigurarea unei baze generale de siguranță necesare pentru o integrare armonioasă în școală și în societate. Pentru o structurare cât mai bună a temelor ce vor fi abordate, în procesul de proiectare didactică, recomandăm și parcurgerea programei disciplinei *Abilități socio-emoționale* în paralel cu programa curentă.

Specificul orei de *Consiliere și dezvoltare personală* va fi discutat cu părinții la începutul anului școlar, iar progresele/provocările întâmpinate de elevi și observate pe parcursul orelor/activităților de *Consiliere și dezvoltare personală* vor fi comunicate și discutate cu părinții. De asemenea, în cadrul discuțiilor cu părinții vor fi identificate modalități adecvate de comunicare și relaționare cu elevul care să susțină învățarea și aplicarea noilor achiziții la școală și acasă, astfel încât școala și familia să transmită același mesaj și să susțină din ambele direcții autonomia, starea de bine și succesul școlar al elevului.

Spațiul de desfășurare a orei de *Consiliere și dezvoltare personală* va fi organizat într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor. În funcție de temă și conținut, va fi încurajată organizarea activităților în medii și spații ce permit alte modalități de explorare și de exprimare, spre exemplu: în curtea/grădina școlii, în parcuri, biblioteci, muzee, expoziții, ferme, companii/firme, cabinete, magazine, alte școli, alte instituții.

În pedagogia curativă, se va avea în vedere formarea și menținerea atașamentelor securizante, stabilirea unei balanțe, a unui echilibru în viața elevilor pe ariile corp/simțuri – muncă/realizări – relații/contacte și fantezie/viitor/spiritualitate. Se poate lucra în consiliere și autocunoaștere după tehnici de psihoterapie pozitivă (dacă

psihopedagogul are formare în acest domeniu) care, la fel ca pedagogia curativă, își are originile în abordarea umanistă.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* nu își propune doar să furnizeze elevilor informații și cunoștințe din acest domeniu. Ceea ce este cu adevărat important este crearea unor atitudini sănătoase cu privire la sine, la ceilalți și viață. De aceea, e firesc ca evaluarea să se centreze pe aceste aspecte. Ea se va realiza prin discuții cu elevii și va avea un caracter funcțional, nu prin teste ci prin crearea unor situații test în care elevii pot demonstra capacități de orientare și cunoaștere de sine, valori morale, cooperare și participare în societate.

Bibliografie:

1. Avison K., (2016), "*Manual pentru profesorul din școlile Steiner*", Editura Floris, Edinburgh;
2. Brown R., M., (2017), "*Ghid practice de pedagogie curativă*", Editura Lindisfarne, Great Barrington, SUA;
3. Peseschkian N., (2005), "*Povestiri orientale ca instrumente de psihoterapie*", Editura Trei, București;
4. Peseschkian N., (2008), "*Psihoterapie pozitivă. Teorie și practică*", Editura Trei, București;
5. Peseschkian N., (2009), "*Psihoterapia vieții cotidiene*", Editura Trei, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Carmen Buzatu, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cristina David	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Dorina-Elena Enyedi	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Emilia Muntean	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ramona-Lavinia Băncilă	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Livia Vlad	Federația de Pedagogie Curativă din România
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Această programă școlară pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* reprezintă o ofertă curriculară pentru ciclul gimnazial, respectiv pentru clasele a V-a – a X-a. În planul cadru de învățământ în alternativa educațională de pedagogie curativă disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* face parte din aria curriculară Consiliere și Orientare căreia îi sunt alocate, ca buget de timp, 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Această disciplină contribuie la dezvoltarea personalității elevului și vizează competențe de autocunoaștere, competențe socio-emoționale, abilități de management al vieții independente precum și adoptarea unui stil de viață sănătos. Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie, de asemenea, la adoptarea unei atitudini responsabile față de mediul înconjurător. Programa este centrată pe resursele elevului, pornind de la nevoile de dezvoltare specifice vârstei pe care elevul o traversează în clasele gimnaziale. Astfel, programa răspunde următoarelor domenii de dezvoltare:

- dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale;
- dezvoltarea socio-emoțională (relații afective sănătoase, întemeierea unei familii, sexualitate și sănătate sexuală, abilități pentru viața independentă);
- capacități și resurse pentru învățare (limbaj, comunicare, deprinderi);
- dezvoltarea capacităților de cunoaștere a lumii (abilități pentru participarea în societate);
- dezvoltarea voinței și motivației.

În cursul orelor de *Consiliere și dezvoltare personală*, elevii au posibilitatea de a exersa abilități de comunicare eficientă, de relaționare, de învățare și de a deveni conștienți de posibilitatea de transferare a acestora în contexte sociale diferite, prin dezvoltarea competențelor care vor contribui ulterior la incluziunea în societate și la o viață cât mai independentă. Activitățile de învățare sunt în acord cu competențele generale și competențele specifice, ținându-se seama de vârsta elevilor și de stadiul lor de dezvoltare comportamentală.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 2. Dezvoltarea abilităților de inter-relaționare în contexte variate**
- 3. Dezvoltarea capacității de utilizare a informațiilor despre muncă și meserii în vederea integrării socio-profesionale**
- 4. Manifestarea interesului pentru stabilirea relației cu mediul social prin comportamente dezirabile și a unui stil de viață sănătos**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Identificarea asemănărilor și a deosebirilor dintre oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor propoziții de tipul „Eu sunt...”; - jocuri de autocunoaștere, exerciții de prezentare personală; - jocuri de rol, pe baza scenariilor din poveștile cunoscute, pentru analiza punctelor tari ale personajelor; - realizarea unor desene, colaje, postere, scenete de teatru despre asemănările și deosebirile dintre oameni.
<p>1.2. Enumerarea drepturilor și responsabilităților la școală, acasă și în comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a regulilor clasei, afișarea acestora; - respectarea regulilor clasei; - stabilirea unor drepturi și responsabilități în cadrul familiei; - implicarea părinților în elaborarea unui orar al unei zile obișnuite din viața adolescentului.
<p>1.3. Cunoașterea componenței familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea propriei familii „Familia mea”, prin realizarea de desene și colaje; - participarea la jocuri de rol din perspectiva personală și a celorlalți componenți ai familiei; - identificarea unor date personale despre membrii familiei.
<p>1.4. Identificarea resurselor personale și a oportunităților de dezvoltare specifice vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea resurselor personale semnificative pentru dezvoltarea autoeficacității și încrederii în sine prin: texte cu titlul: „Am încredere în mine”, „Am câștigat încrederea în mine”, completarea unor fraze lacunare, cum ar fi: „Eu pot/nu pot să...”, „Cele mai puternice calități ale mele sunt...”, „Cu siguranță, am de îmbunătățit...”, „Îmi exprim convingerea că...”; - compuneri creative despre realizările și performanțele personale: „Povestea mea de succes ....”; - exerciții individuale și de grup pentru construirea hărții cu abilitățile de viață independentă și responsabilă, pe baza vizionării unor scurte filme motivaționale/inspiraționale despre performanță și succes; - aprecierea evoluției personale: „Acum 4 ani”, „Visul meu”, „Rucsacul”, „Bagajul”, liste cu obiectivele propuse și bifarea acestora în funcție de gradul de realizare prin participarea la jocuri de rol: „Întâlnire cu o personalitate de succes”, „Sunt unic/Sunt diferit prin: calități personale, aspecte de îmbunătățit, aprecieri adresate celorlalți”; - prezentarea personală sub formă de afișe, postere, texte scurte, desene: „Ce mi-am propus și ce am realizat”, „Albumul personal de fotografii” cu mesaje cheie din copilărie până în prezent.

2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea și stăpânirea emoțiilor de bază apărute în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor propoziții de tipul „atunci când ..., mă simt...”, „atunci când tu te

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>simți....., eu....”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - scenarii situaționale, jocuri de rol pentru examinarea unor răspunsuri emoționale la situații concrete de viață; - observarea și discutarea felului în care se exprimă emoțiile în situații variate, reale și imaginare (la personaje din povestiri, la colegi sau membri ai familiei etc.); - ce simt atunci când mă îndrăgostesc? Cum arăt asta? Care sunt comportamentele potrivite/nepotrivite de exprimare a unor sentimente față de cineva?
<p>2.2. . Exersarea comportamentelor de cooperare în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități pe grupe, jocuri de echipă în care sunt create situații de cooperare/ necooperare, ulterior fiind analizate și comparate; - desene, colaje cu tema: „Prietenul/prietena mea”; - exerciții de completare de fraze cu scopul de a evidenția comportamentele pozitive ale colegilor („Îmi place de tine când....”); - jocuri de oferire a feedbackului pozitiv prin notarea calităților unui coleg pe fișe individuale de lucru; - realizarea unor colaje pentru a pune în valoare acele calități/comportamente care au fost identificate la ceilalți ca fiind surse de învățare/inspirație.
<p>2.3. Recunoașterea unei varietăți de emoții trăite în raport cu sine și cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor utilizând suporturi diverse: imagini, fotografii, povești, piese de teatru, secvențe de film; - asocierea între o activitate preferată, precum: lectura, dansul, șahul, mersul cu rolele și emoția pe care un copil o trăiește realizând această activitate, utilizând suporturi vizuale cu denumirea emoțiilor; - selectarea unor imagini sau realizarea unor desene în vederea elaborării unei hărți a emoțiilor umane; - exerciții de auto-reflecție cu privire la emoțiile personale prin completarea propozițiilor lacunare de tipul: „Eu simt ... atunci când ...” ; - realizarea de către elevi a unei expoziții, prin colectarea, în timp, a fotografiilor ce ilustrează emoții diverse, surprinse în contexte diferite; - jocuri de rol/scenete cu personaje aflate în situații ce reflectă emoții diverse: “Prima zi de școală”, „În vizită la prietenul meu”, „Sunt răcit, nu mă simt prea bine”, „Nu știu să rezolv o problemă”; - discuții despre relația dintre evenimente, gânduri, emoții și comportamente; - discuții despre exprimarea acordului/dezacordului pentru anumite comportamente (sărut, îmbrățișare, exprimarea sexualității).
<p>2.4. Acordarea feedbackului pozitiv în relaționarea cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea regulilor de oferire a feedbackului în secvențe de text/film și discutarea acestora; - exerciții de completare de fraze: „Mi-a plăcut de tine atunci când...”, „Am învățat de la tine ...” ; - jocuri de oferire a feedbackului pozitiv prin notarea calităților unui coleg pe fișe individuale de lucru ; - realizarea unui poster de tipul „Copacul recunoștinței” pentru a pune în valoare acele calități/comportamente care au fost identificate la ceilalți ca fiind surse de învățare/inspirație.

3. Dezvoltarea capacității de utilizare a informațiilor despre muncă și meserii în vederea integrării socio-profesionale

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Identificarea principalelor instrumente și activități ale unor profesii cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite scurte la diferite locuri de muncă aflate în apropierea școlii sau locuinței copiilor; - colectarea de informații despre activitatea preferată –din ziare, reviste, povestiri – cu sublinierea termenilor specifici unei activități; - realizarea unor postere, desene, colaje cu tema: „Activitatea mea preferată”.
<p>3.2. Confeccionarea unor obiecte/realizarea de activități gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - tăierea unui material cu foarfeca; - realizarea unor împletituri simple; - organizarea obiectelor pe diverse categorii(veselă, obiecte de curățenie etc.).
<p>3.3. Recunoașterea oportunităților pe care le oferă educația pentru alegerea carierei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de corelare a disciplinelor școlare cu profesii pentru care este necesară studierea acestora: „La ce ne folosește studiul istoriei/matematicii/muzicii etc.? ”, „Dacă aș fi șofer/tâmplar/țesător etc. ce ar trebui să știu/să știu să fac/să învăț la școală? ”; - discuții în perechi/echipe: „De ce mergem la școală? ”, „Școala mea – cum mi-ar plăcea să fie la școală/în clasa mea? ”, „Ce îmi place cel mai mult/cel mai puțin la școală? ”; - organizarea unor expoziții de postere, colaje cu fotografii, materiale din activitățile școlare și extrașcolare preferate de elevi: „Ce îmi place să fac la școală”, „Ce îmi place să fac în timpul liber” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.
<p>3.4. Identificarea unor ocupații din domenii diferite de activitate și a beneficiilor acestora pentru persoană și pentru societate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prezentare a unor fișe cu diferite ocupații: „Dacă aș fi ..., etc. unde aș lucra/în ce condiții/ce calități personale/ce pregătire ar fi necesare/ce stil de viață aș avea/aș putea găsi un loc de muncă/ce salariu aș avea; - realizarea unui eveniment de prezentare a unor profesii tradiționale, actuale, de viitor, de tipul: „Carnavalul profesiilor”.

4. Manifestarea interesului pentru stabilirea relației cu mediul social prin comportamente dezirabile și a unui stil de viață sănătos

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Manifestarea interesului pentru dezvoltarea autonomiei personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor de igienă personală; - folosirea abilităților de igienă personală în contexte reale variate și stimularea autonomiei personale; - expunerea unui ritm/ordine în realizarea activităților de autonomie personală; - încurajarea independenței în acțiuni de autonomie personală.
<p>4.2. Întărirea unor comportamente care oferă siguranță personală, în viața curentă și în situații de risc</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre situațiile periculoase/de risc pentru siguranța personală; - exerciții de grup, de identificare a surselor de ajutor în caz de inundații, cutremur, incendii etc.; - discuții pe teme ca: „persoanele care îmi oferă ajutor”, „drumul meu spre școală”, „să circulăm corect” etc.

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.3. Manifestarea griji față de ceilalți, mediul înconjurător, animale</p> <ul style="list-style-type: none">
- manifestarea empatiei în relații cu ceilalți;
- încurajarea ajutorului reciproc al elevilor;
- protejarea mediului înconjurător;
- încurajarea comportamentelor pozitive față de animale.
<p>4.4. Identificarea surselor de stres și a consecințelor acestuia asupra sănătății și stării de bine</p> <ul style="list-style-type: none">
- analizarea unor texte scrise/filme pentru identificarea factorilor generatori de stres și a efectelor stresului asupra vieții personale;
- exerciții individuale și de grup de identificare a alternativelor de soluționare a unei probleme de sănătate;
- crearea unor postere cu situații care produc stresul/situații care conduc la starea de bine.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Autocunoaștere și dezvoltare personală	Viziune și reușită personală <ul style="list-style-type: none"> - Comportamente responsabile. Agresivitate, violență, bullying: cauze, forme, soluții. Internetul, rețelele sociale și viața zilnică - Atitudini față de resurse și reciclare - Caracteristici și resurse personale: interese, abilități, aptitudini, credințe, valori, caracteristici pozitive, preferințe - Drepturi și responsabilități – Respectarea regulilor, asumarea consecințelor nerespectării acestora
2. Comunicare și abilități sociale	<ul style="list-style-type: none"> - Relația dintre evenimente, gânduri și emoțiile generate. Cum facem față emoțional situațiilor dificile? - Importanța contribuției fiecărui membru al unui grup la activitatea grupului. Avantajele cooperării în grup. Solidaritate - Acordarea feedbackului pozitiv
3. Utilizarea informațiilor în integrarea socio-profesională	<ul style="list-style-type: none"> - Rolul educației în alegerea unei cariere - Caracteristicile unor ocupații: conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații în anumite ocupații și domenii de activitate - Activități individuale și de echipă - avantaje și dezavantaje - Activități de lucru manual cu stimularea independenței și interesului pentru muncă
4. Calitatea stilului de viață	<ul style="list-style-type: none"> - Sănătatea persoanei și a mediului: starea de sănătate și prevenirea îmbolnăvirilor, surse de stres și strategii de prevenire, igiena personală/igiena în colectivitate, alimentație sănătoasă, ritm biologic de activitate și odihnă - Sursele potențiale de risc acasă, în școală sau în comunitate. Comportamente de siguranță în situații de risc sau criză, semne și reguli de circulație - Persoanele și sursele de ajutor acasă, la școală și în comunitate, în viața curentă și în diverse situații de criză sau de risc (ex. inundații, cutremur, incendii, accidente rutiere etc.) - “Animalul prietenul omului!”

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice nu au caracter de obligativitate, ci au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, al nevoilor de învățare ale fiecărui elev precum și al alternativei educaționale de pedagogie curativă. De aceea, în procesul de proiectare didactică, profesorii vor acorda timp pentru identificarea nevoilor și intereselor elevilor. În procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei, profesorul poate alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine nevoilor elevilor.

Obiectivele programei *Consiliere și dezvoltare personală* sunt reprezentate de formarea unei imagini pozitive de sine, a capacităților afective cu privire la propria persoană și la ceilalți („a fi”), a abilităților de învățare, cognitive („a avea”) și a celor volitive și motivaționale („a face”) în scopul dezvoltării personale și al incluziunii. Pedagogul curativ va însoți elevii în călătoria lor de experimentare practică, în cadrul orelor respective, prin diferite tehnici de învățare, de relaționare, de comunicare eficientă, abilități de explorare a resurselor personale și a domeniilor de activitate, iar apoi îi va ajuta să aplice ceea ce au asimilat, în situații de viață diverse. Obiectivele propuse pot fi realizate prin activități ce pornesc de la universul de viață al elevului și al mediului din care provine, de la fapte și situații concrete de viață, cunoscute de copii, totdeauna accesibile înțelegerii lor. În acest sens vor fi utilizate mijloace variate ca: observarea și analiza unor fapte de viață, relatări de fapte reale sau imaginare, exerciții, exerciții de dezvoltare a limbajului emoțional, convorbiri, jocuri de rol, povești sociale, vizite, desene, picturi etc., sarcinile de lucru putând fi realizate individual, în perechi sau în echipă. Sunt stimulate interacțiuni în grupuri din care să facă parte elevi cu și fără dizabilități spre beneficiul și dezvoltarea reciprocă.

La ora de *Consiliere și dezvoltare personală* se are în vedere prevenirea comportamentelor de risc și asigurarea unei baze generale de siguranță necesare pentru o integrare armonioasă în școală și în societate.

Specificul orei de *Consiliere și dezvoltare personală* va fi discutat cu părinții/apartinătorii sau chiar cu elevii din clasele mai mari la începutul anului școlar, iar progresele/provocările întâmpinate de elevi și observate pe parcursul orelor/activităților de *Consiliere și dezvoltare personală* vor fi comunicate și discutate cu aceștia. De asemenea, în cadrul discuțiilor cu părinții vor fi identificate modalități adecvate de comunicare și relaționare cu elevul care să susțină învățarea și aplicarea noilor achiziții la școală și acasă, astfel încât școala și familia să transmită același mesaj și să susțină din ambele direcții autonomia, starea de bine și succesul școlar al elevului.

Spațiul de desfășurare a orei de *Consiliere și dezvoltare personală* va fi organizat într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor. În funcție de temă și conținut, va fi încurajată organizarea activităților în medii și spații ce permit alte modalități de explorare și de exprimare, spre exemplu: în curtea/grădina școlii, în parcuri, biblioteci, muzee, expoziții, ferme, companii/firme, cabinete, magazine, alte școli, alte instituții.

În pedagogia curativă, vom avea în vedere și în ciclul gimnazial menținerea atașamentelor securizante, stabilirea unei balanțe, a unui echilibru în viața elevilor pe arile corp/simțuri – muncă/realizări – relații/contacte și fantezie/viitor/spiritualitate. Putem lucra în consiliere și autocunoaștere după tehnici de psihoterapie pozitivă (dacă psihopedagogul are formare în acest domeniu) care, la fel ca pedagogia curativă, își are originile în abordarea umanistă. Vom pregăti elevii pentru a face față „furtunilor” pe care le aduce pubertatea și adolescența, vom aborda tema relațiilor de iubire, a sexualității și a responsabilităților pe care le implică întemeierea unei familii, viața independentă și participarea la viața societății.

Bibliografie:

1. Avison K., (2016), „Manual pentru profesorul din școlile Steiner”, Editura Floris Books, Edinburgh, Marea Britanie;
2. Brown R., M., (2017), „Ghid practic de pedagogie curativă”, Editura Lindisfarne Books, Herndon, SUA;
3. Damian O., (2020), „Dizabilitate și sexualitate. Ghid de educație și consiliere”, Presa Universitară Clujeană, Cluj;
4. Peseschkian N., (2005), „Povestiri orientale ca instrumente de psihoterapie”, Editura Trei, București;
5. Peseschkian N., (2008), „Psihoterapie pozitivă. Teorie și practică”, Editura Trei, București;
6. Peseschkian N., (2009), „Psihoterapia vieții cotidiene”, Editura Trei, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cristina David	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Dorina-Elena Enyedi	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Emilia Muntean	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ramona-Lavinia Băncilă	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Livia Vlad	Federația de Pedagogie Curativă din România
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Pedagogia curativă este o alternativă educațională ce reunește nu doar aspecte școlare ci și metode terapeutice, demersuri sociale sau medicale. Educația și terapia persoanelor cu dizabilități în pedagogia curativă nu se axează pe dizabilitate, ci pe drepturile și obligațiile persoanelor cu care lucrăm, pe capacitatea lor de a participa activ în societate și este astfel în acord cu principiile Convenției ONU a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Această abordare oferă suficient spațiu și autonomie atât persoanelor cu nevoi speciale cât și profesorilor și terapeuților noștri.

Pregătirea copilului pentru viața socială și profesională, pentru incluziunea lui în societate este foarte importantă pentru noi. Astfel, devine esențială formarea **autonomiei personale** și sociale. Și în acest context, avem în vedere nu doar dobândirea unor cunoștințe ci și implementarea lor în contexte reale, în viața de zi cu zi a elevilor. În toți anii pe care îi parcurgem împreună cu elevul în cadrul centrului de pedagogie curativă, obiectivul major, finalitatea întregului proces rămâne prezentă în mintea noastră: *o viață trăită cu demnitate*. Iar pentru ca acest obiectiv să nu rămână doar un slogan frumos dar lipsit de conținut, este nevoie să abordăm conștient domeniul abilităților pentru viața independentă, pentru acces pe piața muncii, pentru viața în familie și acces în societate, pentru accesibilitate (acces la justiție, la formare și educație pe tot parcursul vieții etc.). De aceea, această programă este concepută ca structură interdisciplinară cu un conținut specific, astfel încât să răspundă nevoilor și etapelor de dezvoltare ale elevilor. În acest proces, cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor sociale, asumarea rolului de membru activ al societății, maturizarea emoțională, responsabilizarea și stabilirea de relații sănătoase cu ceilalți sunt domenii pe care pedagogia curativă le abordează ținând și în cadrul terapilor educaționale complexe și integrate.

Formarea autonomiei personale este una dintre activitățile cuprinse în aria curriculară VIII – Terapie educațională complexă și integrată alături de *Socializare*, *Terapia ocupațională*, *Stimularea cognitivă* și *Ludoterapia*. Numărul de ore alocate întregii arii este de 20 de ore pe săptămână, acest fapt acordând profesorului educator libertatea alegerii ponderii fiecărei activități, în funcție de nevoile fiecărui elev cu care lucrează.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Învățarea și dezvoltarea conduitelor de orientare, cunoaștere, adaptare la mediu**
- 2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale și formarea unor comportamente independente**
- 3. Formarea și educarea unor abilități manuale și a unor deprinderi de muncă**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Învățarea și dezvoltarea conduitelor de orientare, cunoaștere, adaptare la mediu**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Conștientizarea propriei identități, prin raportarea la mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - învățarea și cunoașterea datelor personale de identitate; - cunoașterea și identificarea membrilor familiei; - cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii; - cunoașterea și identificarea spațiilor locuinței.
<p>1.2. Dezvoltarea capacităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pe diferite suporturi materiale; - exerciții combinate; - exerciții simple și combinate de mișcare, manevrare, cu sau fără control vizual; - exerciții de echilibru și coordonare; - exerciții de însușire și utilizare a semnelor și gesturilor semnificativ-umane.

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale și formarea unor comportamente independente

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Cunoașterea corpului omenesc cu structurarea schemei corporale și a lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tipul: “Arată ce-ți spun eu!”; - jocuri de sinteză perceptuală: puzzle schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga – la dreapta; în față – în spate”); - exerciții-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); - exerciții-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”); - redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - modelare „Omulețul” din ceară sau lut; - desen/test proiectiv “Omulețul”.
<p>2.2. Dezvoltarea conduitelor perceptiv-motrice spațiale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare și identificare a părților componente ale corpului; - exerciții de recunoaștere și reproducere a diferitelor poziții și de conștientizare a dominantei; - exerciții de recunoaștere și identificare a cuplurilor morfo-funcționale; - exerciții de stabilire a direcției, poziției; - exerciții de ordonare, serie, pe bază de criterii diverse;
<p>2.3. Exerciții simple de stimulare a simțurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții vizuale (“Recunoaște obiectul!”; “Găsește diferențele între obiecte/imagini!”); - exerciții auditive (“De unde se aude?”, “Graiul animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Vocea șoptită”); - exerciții olfactive (“Ce miroase așa?”, “Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut); - exerciții gustative (“Ce gust are ...?”, “Albinuțele adună miere”, “Salata de fructe”); - exerciții tactil-kinestezice (exerciții de orientare tactilă – identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului – jocul “Trăistuța fermecată”/ “Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”).

3. Formarea și educarea unor abilități manuale și a unor deprinderi de muncă

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă personală; - formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte; - formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă alimentară; - formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă a spațiului de locuit; - formarea și dezvoltarea deprinderilor de igiena sanitară.
<p>3.2. Consolidarea deprinderilor de igienă personală, alimentară, sanitară etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; - exerciții de utilizare a denumirilor obiectelor vestimentare, de alegere a lor în funcție de momentul zilei; - exerciții de curățare și depozitare a lor; - exerciții de numire, alegere, asortare, întreținere și păstrare a lor; - exerciții de familiarizare cu sala, mobilierul și utilitățile bucătăriei; - exerciții practice de aranjare și utilizare a veselei și tacâmurilor; - exerciții de recunoaștere a celor mai importante alimente; - exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și a dependințelor; - exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a membrilor unei familii; - exerciții de reproducere a datelor personale importante.
<p>4.2. Dezvoltarea deprinderilor de orientare în mediul social (școlar)</p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de prezentare și recunoaștere a zonelor învecinate; - acțiuni de deplasare pietonală, în zone proximale, de interes ; - acțiuni de recunoaștere și utilizare asistată a mijloacelor de transport utilizate de la și către casă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Persoana	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a propriei persoane: <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de numire, descriere a propriei persoane • exerciții de identificare, deosebire a emoțiilor/sentimentelor de bază • exerciții de numire, identificare a lucrurilor care ne reprezintă - Exerciții de descriere, identificare a membrilor familiei <ul style="list-style-type: none"> • date personale • relații de familie • conduite - Exerciții de descriere, recunoaștere, identificare a colegilor/prietenilor/vecinilor - Exerciții de identificare a relațiilor între colegi/prieteni/vecini - Exerciții de identificare a raporturilor între colegi/prieteni/vecini - Exerciții de identificare a spațiilor locuinței <ul style="list-style-type: none"> • tipuri de locuințe • spațiile locuinței și utilitatea lor • mobilierul • acțiuni gospodărești
1.2. Orientarea spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de deplasarea și recunoașterea în spațiului școlii și împrejurimi - Exerciții de identificare a momentelor zilei/săptămânii/anului
2. Corpul omenesc	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, descriere a corpului și părțile lui componente - Exerciții de identificare, descriere a schemei corporale - Exerciții de cunoaștere a lateralității
3.Îngrijire și igienă	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere și respectare a normelor de igienă personală: <ul style="list-style-type: none"> • sala de baie • obiectele de toaletă: depozitarea obiectelor, întreținerea obiectelor, manipularea obiectelor • acțiuni practice - Exerciții de cunoaștere și respectare a normelor de igienă personală <ul style="list-style-type: none"> • depozitarea obiectelor • întreținerea obiectelor • manipularea obiectelor - Exerciții de cunoaștere și respectare a normelor de igienă alimentară <ul style="list-style-type: none"> • bucătăria și sala de mese (sufrageria) • alimente • operații de păstrare, curățare, preparare a alimentelor

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> • servirea mesei și igiena spațiilor alimentare - Exerciții de cunoaștere și respectare a igienei spațiului de locuit <ul style="list-style-type: none"> • tipuri de locuințe • spațiile locuinței și utilitatea lor • mobilierul • acțiuni gospodărești - Exerciții de cunoaștere și respectare a igienei sanitare și a măsurilor de acordare a primului ajutor

Sugestii metodologice

Formarea autonomiei personale este un domeniu de intervenție foarte important în activitatea noastră. Traseul este unul de lungă durată (începe în grădiniță și se continuă pe întreg parcursul școlar). Deprinderile de autonomie personală se dezvoltă și se consolidează pas cu pas și sunt individualizate în funcție de nevoile fiecărui elev. Și în acest domeniu, pedagogia curativă abordează etapizat conținuturile didactice. În primii ani, adică în etapa imitației, modelarea este cel mai bun exemplu prin care elevii pot învăța astfel de deprinderi. Trebuie să fim însă conștienți că, așa cum spunea Rudolf Steiner, elevii vor imita ceea ce facem noi adulții și nu ceea ce spunem. Vom avea întotdeauna prezentă în minte întrebarea – *La ce îl ajută pe copil să știe acest lucru?*, *La ce poate folosi în viața de zi cu zi acest lucru?*. După etapa imitației urmează faza autorității în care învățarea este cel mai adesea afectivă. Aici rolul nostru este acela de a stimula bucuria implicării în activitate, dorința de a avea și de a manifesta autonomie. Ulterior, în etapa colaborării, elevii vor fi stimulați să își expună propriile puncte de vedere, să ia propriile decizii.

În pedagogia curativă suntem foarte atenți la ceea ce Rudolf Steiner numea sub-expunere, adică „frânarea” dezvoltării copilului prin atitudinea unui adult care face lucrurile în locul elevului. Adesea în spatele acestei sub-expuneri se află lipsa de încredere că acel elev poate face un anumit lucru. Scopul nostru este acela de a stimula încercarea iar apoi vom corecta și vom îmbunătăți ceea ce este nevoie. În egală măsură, e nevoie să fim atenți și la supra-expunere, ceea ce înseamnă să cerem elevilor lucruri ce depășesc resursele și abilitățile lor la un moment dat. Adesea această atitudine o putem observa și la părinții care compară dezvoltarea copilului lor cu dizabilități cu cea a unuia fără dizabilități și solicită copilului lor aceleași lucruri din dorința de a „estompa” dizabilitatea. Cheia în astfel de situații este găsirea echilibrului. Adesea, ascultarea dorințelor copiilor, stabilirea unei relații de încredere, a unui atașament securizant va permite elevului să ne spună exact care este nivelul său și care este ritmul în care e bine să mergem.

În formarea autonomiei personale adesea vom putea dezvolta grile și planuri de acțiune adaptate nevoilor de dezvoltare. Profesorul – educator poate de exemplu concepe un plan de intervenție pentru eliminarea scutecelor absorbante, pentru dezvoltarea deprinderilor de igienă personală, pentru dezvoltarea comportamentelor adaptative de servire a mesei, îmbrăcat/dezbrăcat etc. Dacă aceste planuri sunt discutate și concepute împreună cu părinții/aparținătorii și implementate și în context familial (sau în casa de tip familial) rezultatele vor fi cu siguranță consolidate.

Bibliografie

1. Brown R., M., (2017), „*Ghid practic de pedagogie curativă*”, Editura Lindisfarne Books, Herndon, SUA;
2. Clay B., (2010), „*Mișcarea Camphill*”, Loch Arthur Community, Dumfries, Marea Britanie;
3. Kingeborg A., (1996), „*Educație pentru libertate*”, Editura Triade, Cluj Napoca;
4. Steiner R., (1997), „*Pedagogia curativă*”, Editura Triade, Cluj Napoca;
5. Steiner R., (2005), „*Educația copiilor cu nevoi speciale – cursul de pedagogie curativă*”, Editura Rudolf Steiner Press, Forest Row, Marea Britanie.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crina-Maria Sturza	Centrul de Pedagogie Curativa Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Pedagogia curativă este o alternativă educațională ce reunește nu doar aspecte școlare ci și metode terapeutice, demersuri sociale sau medicale. Educația și terapia persoanelor cu dizabilități în pedagogia curativă nu se axează pe deficiență, pe dizabilitate ci pe drepturile și obligațiile persoanelor cu care lucrăm, pe capacitatea lor de a participa activ în societate și este astfel în acord cu principiile Convenției ONU a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Această abordare oferă suficient spațiu și autonomie atât persoanelor cu nevoi speciale cât și profesorilor și terapeuților noștri.

Pregătirea elevului pentru viața socială și profesională, pentru incluziunea lui în societate este foarte importantă pentru noi și continuă etapizat și în clasele de gimnaziu. Astfel, devine esențială consolidarea și exersarea în viața de zi cu zi a **autonomiei personale** și sociale. Și în acest context, avem în vedere nu doar dobândirea unor cunoștințe ci și implementarea lor în contexte reale, în viața elevilor. În toți anii pe care îi parcurgem împreună cu elevul în cadrul centrului de pedagogie curativă, obiectivul major, finalitatea întregului proces pentru elev rămâne prezentă în mintea noastră: „*să merg pe drumul meu, să am o viață trăită cu demnitate*”. Iar pentru ca acest obiectiv să nu rămână doar un slogan frumos dar lipsit de conținut, este nevoie să abordăm conștient domeniul abilităților pentru viața independentă, pentru acces pe piața muncii, pentru viața în familie și acces în societate, pentru accesibilitate (acces la justiție, la formare și educație pe tot parcursul vieții etc.). De aceea, această programă este concepută ca structură interdisciplinară cu un conținut specific, astfel încât să răspundă nevoilor și etapelor de dezvoltare ale elevilor. În acest proces, cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor sociale, asumarea rolului de membru activ al societății, maturizarea emoțională, responsabilizarea și stabilirea de relații sănătoase cu ceilalți sunt domenii pe care pedagogia curativă le abordează ținând și în cadrul terapiilor educaționale complexe și integrate.

Formarea autonomiei personale este una dintre activitățile cuprinse în aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* alături de *Socializare*, *Terapia ocupațională*, *Stimularea cognitivă* și *Ludoterapia*. Numărul de ore alocat întregii arii este de 20 de ore pe săptămână, acest fapt acordând profesorului educator libertatea alegerii ponderii fiecărei activități, în funcție de nevoile fiecărui elev cu care lucrează.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale;
- competențele specifice, derivate din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Învățarea și dezvoltarea conduitelor de orientare, cunoaștere, adaptare la mediu**
- 2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale și formarea unor comportamente independente**
- 3. Formarea și educarea unor abilități manuale și a unor deprinderi de muncă**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Învățarea și dezvoltarea conduitelor de orientare, cunoaștere, adaptare la mediu**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Dezvoltarea capacității motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple și combinate de mișcare, manevrare, cu sau fără control vizual; - exerciții de echilibru și coordonare; - exerciții de însușire și utilizare a semnelor și gesturilor semnificativ-umane.
<p>1.2. Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual): - exerciții de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <ul style="list-style-type: none"> • exerciții olfactiv-gustative (degustare); • exerciții vizual-auditiv (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/sonor/fond muzical);   - exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/a mărgelilor pe ață; simulare cusături; - parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/creionul, contururi după șablon; colorare etc.); - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi – mână etc.).

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale și formarea unor comportamente independente

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Cunoașterea corpului omenesc cu structurarea schemei corporale și a lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și reproducere a diferitelor poziții și de conștientizare a dominantei; - exerciții de recunoaștere și identificare a cuplurilor morfo-funcționale; - exerciții de ordonare, seriere, pe bază de criterii diverse; - exerciții de reproducere și utilizare a noțiunilor spațiale.
<p>2.2. Cunoașterea și utilizarea simțurilor după specificul pedagogiei curative</p> <ul style="list-style-type: none"> - simțul tactil – exerciții „atingerea este separare și legământ”. Conștientizarea propriei persoane; - simțul mișcării – exerciții de voință și motivație – „cum mă mișc spre lucrurile pe care mi le doresc”;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - simțul vieții (discuții pe tema prezenței durerii în viața noastră); - simțul echilibrului (exercițiu – Clopotul încrederii); - simțul mirosului (exerciții – „situații care miros/nu miros a bine”. Mirosul și dezvoltarea personalității); - simțul gustului (exerciții – cum creăm lucruri „cu gust”?); - simțul văzului (exerciții – cum îi vedem pe ceilalți, cum ne facem văzuți, cum suntem văzuți de ceilalți); - simțul căldurii (exerciții de dezvoltare a empatiei, a limbajului emoțional); - simțul auzului (exerciții de dezvoltare a empatiei – cum îi auzim pe ceilalți, cum ne facem auziți); - simțul vorbirii (exerciții – cum dezvoltăm limbaj dincolo de limbă); - simțul gândirii (exerciții – „să ne punem în pielea celuilalt”); - simțul eului celuilalt – empatia, stima de sine, încrederea în sine.

3. Formarea și educarea unor abilități manuale și a unor deprinderi de muncă

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de igienă personală, vestimentară, a încălțăminte și alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; - exerciții de identificare a reperelor orare; - ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - exerciții de recunoaștere a unor semne de boală, cu măsuri de prim ajutor; - exerciții de alegere și asortare a obiectelor vestimentare, în funcție de vârstă, sex și momentul zilei; - exerciții de întreținere, curățare și depozitare sezonieră a lor; - exerciții de alegere, asortare, întreținere și păstrare a lor; - exerciții de familiarizare cu mobilierul, dotările și utilitățile bucătăriei; - exerciții practice de identificare și utilizare a aparatelor electrocasnice; - exerciții practice de aranjare și utilizare a veselei și tacâmurilor, pentru evenimente festive; - exerciții de utilizare și depozitare a celor mai importante alimente; - exerciții de pregătire, combinare, tratare termică a alimentelor în vederea obținerii unor preparate; - exerciții de utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor.
<p>3.2. Dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a locuinței</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare corectă a pieselor de mobilier, întreținerea lor; - acțiuni practice de întreținere și igienizare a spațiilor de locuit.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a membrilor unei familii, cu stabilirea gradului de rudenie; - exerciții de reproducere a datelor personale importante pentru membrii familiei; - exerciții de asociere între noțiuni definitorii pentru viața de familie (iubire, ajutor, respect, iertare) și comportamentele corespunzătoare, cu motivarea lor; - acțiuni de prezentare și recunoaștere a zonelor învecinate.
<p>4.2. Dezvoltarea deprinderilor de orientare în mediul social (școlar)</p>

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de prezentare și recunoaștere a zonelor învecinate; - acțiuni de deplasare pietonală, în zone proximale, de interes; - acțiuni de recunoaștere și utilizare asistată a mijloacelor de transport utilizate de la și către casă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Organizarea și dezvoltarea motorie generală	Capacități fizice generale (forță, viteză, amplitudine, precizie) Capacități motrice complexe: coordonarea statică și dinamică, cu și fără control vizual Manipularea obiectelor, cu sau fără ajutorul instrumentelor, la comandă verbală sau după model Comunicarea gestuală (gesturile semnificative)
2. Cunoașterea corpului omenesc	Schema corporală și lateralitatea Senzațiile de bază Conduite perceptiv-motrice Simțurile în pedagogia curativă
3. Igiena personală	Sala de baie Obiectele de toaletă Acțiuni practice
4. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Depozitarea Întreținerea Manipularea
5. Igiena alimentară	Bucătăria și sala de mese (sufrageria) Alimente Operații de păstrare, curățare, preparare a alimentelor Servirea mesei și igiena spațiilor alimentare
6. Casa	Tipuri de locuințe Spațiile locuinței și utilitatea lor Mobilierul Acțiuni gospodărești
7. Cunoașterea și existența activă în mediul	Familial: <ul style="list-style-type: none"> • date personale • relații de familie • conduite dezirabile Social: <ul style="list-style-type: none"> • strada • cartierul • mijloace de transport

Sugestii metodologice

Formarea autonomiei personale este un domeniu de intervenție foarte important în activitatea noastră. Traseul este unul de lungă durată (începe în grădiniță și se continuă pe întreg parcursul școlar). Deprinderile de autonomie personală se dezvoltă și se consolidează pas cu pas și sunt individualizate în funcție de nevoile fiecărui elev. Și în acest domeniu, pedagogia curativă abordează etapatizat conținuturile didactice. În primii ani, adică în etapa imitației, modelarea este cel mai bun exemplu prin care elevii pot învăța astfel de deprinderi. Trebuie să fim însă conștienți că, așa cum spunea Rudolf Steiner, elevii vor imita ceea ce facem noi adulții și nu ceea ce spunem. Vom avea întotdeauna prezentă în minte întrebarea – *La ce îl ajută pe copil să știe acest lucru?*, *La ce poate folosi în viața de zi cu zi acest lucru?*. După etapa imitației urmează faza autorității în care învățarea este cel mai adesea afectivă. Aici rolul nostru este acela de a stimula bucuria implicării în activitate, dorința de a avea și de a manifesta autonomie. Ulterior, în etapa colaborării, elevii vor fi stimulați să își expună propriile puncte de vedere, să ia propriile decizii.

În pedagogia curativă suntem foarte atenți la ceea ce Rudolf Steiner numea sub-expunere, adică „frânarea” dezvoltării copilului prin atitudinea unui adult care face lucrurile în locul elevului. Adesea în spatele acestei sub-expuneri se află lipsa de încredere că acel elev poate face un anumit lucru. Scopul nostru este acela de a stimula încercarea iar apoi vom corecta și vom îmbunătăți ceea ce este nevoie. În egală măsură, e nevoie să fim atenți și la supra-expunere, ceea ce înseamnă să cerem elevilor lucruri ce depășesc resursele și abilitățile lor la un moment dat. Adesea această atitudine o putem observa și la părinții care compară dezvoltarea copilului lor cu dizabilități cu cea a unuia fără dizabilități și solicită copilului lor aceleași lucruri din dorința de a „estompa” dizabilitatea. Cheia în astfel de situații este găsirea echilibrului. Adesea, ascultarea dorințelor copiilor, stabilirea unei relații de încredere, a unui atașament securizant va permite elevului să ne spună exact care este nivelul său și care este ritmul în care e bine să mergem. Autonomia personală cuprinde un repertoriu foarte larg de activități: de la igiena personală, la locuire independentă, gospodărirea banilor, a resurselor personale, mici reparații ale vestimentației sau locuinței, alimentație sănătoasă, relații de dialog sau asistență cu anumite autorități, auto-reprezentare precum și dreptul la decizie proprie. Persoanele cu dizabilități, la fel ca orice alte persoane, au dreptul de a lua decizii pe care cineva le-ar putea considera proaste și au de asemenea dreptul de a se răzgândi atunci când doresc acest lucru.

În formarea autonomiei personale adesea vom putea dezvolta grile și planuri de acțiune adaptate nevoilor de dezvoltare. Profesorul – educator poate de exemplu concepe un plan de intervenție pentru eliminarea scutecelor absorbante, pentru dezvoltarea deprinderilor de igienă personală, pentru dezvoltarea comportamentelor adaptative de servire a mesei, îmbrăcat/dezbrăcat etc. Dacă aceste planuri sunt discutate și concepute împreună cu părinții/apartinătorii și implementate și în context familial (sau în casa de tip familial) rezultatele vor fi cu siguranță consolidate.

Bibliografie

1. Brown R., M., (2017), „*Ghid practic de pedagogie curativă*”, Editura Lindisfarne Books, Herndon, SUA;
2. Clay B., (2010), „*Mișcarea Camphill*”, Loch Arthur Community, Dumfries, Marea Britanie;
3. Kingeborg A., (1996), „*Educație pentru libertate*”, Editura Triade, Cluj Napoca;
4. Steiner R., (1997), „*Pedagogia curativă*”, Editura Triade, Cluj Napoca;
5. Steiner R., (2005), „*Educația copiilor cu nevoi speciale – cursul de pedagogie curativă*”, Editura Rudolf Steiner Press, Forest Row, Marea Britanie.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crina-Maria Sturza	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *LUDOTERAPIE*

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În planul-cadru al alternativei educaționale de pedagogie curativă, activitatea terapeutică de *Ludoterapie* este cuprinsă alături de Stimulare Cognitivă, Formarea autonomiei personale, Socializare și Terapie ocupațională în aria curriculară „*Terapie educațională complexă și integrată*” fiind prevăzută cu un buget de timp de 20 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Numărul de ore pentru fiecare disciplină este stabilit de învățătorul-educator/profesorul-educator pentru fiecare elev/clasă.

Una dintre cele mai importante forme de manifestare a copilului este jocul. Sub influența jocului se formează, se dezvoltă și se structurează întreaga activitate psihică a copilului. Ca modalitate de relaționare a copilului cu mediul înconjurător, jocul constituie o cale de organizare a cunoașterii. Jocul are capacitatea de a-l solicita pe copil, de a-i cere o sumedenie de acțiuni, o complexă activitate senzorială, coordonare motrică și orientare spațială, activitate intelectuală și afectivă, trezind diferite emoții, dezvoltând însușiri psihice (atenția, spiritul de observație, imaginația). Jocul formează și dezvoltă limbajul și priceperile; educă deprinderi de conduită civilizată și influențează dezvoltarea generală a copilului, începând cu capacitatea de a observa și continuând cu exersarea bunătății, înțelegerii, perseverenței, spiritului de grup, respectului, responsabilității, corectitudinii etc.

În joc se reflectă lumea și viața, cunoașterea naturii, aspecte morale, sociale sau familiale observate de copil. În jocul unui copil se pot reflecta lucrurile pozitive sau negative ale mediului în care trăiește, conduita celor din jurul său, felul de a vorbi, de a comunica, de a relaționa. Jocul, prin mobilizarea specială a activității psihice, devine terenul pe care se pot exersa cele mai complexe și importante acțiuni formative. De aceea se spune și pe bună dreptate că prin joc încep să se pună bazele personalității și a caracterului copilului și tot prin joc, acesta se apropie foarte ușor de înțelegerea lumii, îmbogățindu-și gama de atitudini și de simțăminte.

Prezenta programă se dorește a fi un ansamblu unitar de modele de abordare a elevilor din ciclul primar – în alternativa educațională de pedagogie curativă – în scopul potențării proceselor de învățare și dezvoltare și de incluziune socială a acestora. Programa oferă un cadru larg, flexibil de abordare iar responsabilitatea opțiunii în alegerea conținutului, formelor și mijloacelor de realizare revine profesorului-educator din centrul de pedagogie curativă.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul ciclului primar;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Stimularea și dezvoltarea autocunoașterii, a cunoașterii față de ceilalți și a adaptării la mediul înconjurător**
- 2. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practice-aplicative**
- 3. Stimularea integrării în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea autocunoașterii, a cunoașterii față de ceilalți și a adaptării la mediul înconjurător**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1 Explorarea senzorială a obiectelor, ființelor și dezvoltarea proceselor psihice de bază</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității și a reprezentărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuale: „Croitorașii”, „Ferma lui Martinel” „Marioneta”, „Ghici ce lipsește”, „Găsește asemănările/deosebiri”, „Fluturii își caută florile”, puzzle-uri, incastre; - auditive: „Apă, foc?”, „Graiul animalelor”, „Taraful Chiț”, „Cine te-a strigat pe nume?”, „Repetă după mine”, „Maimuțele vesele”, „De unde se aude?”, jocuri cu instrumente muzicale convenționale și neconvenționale; jocuri muzicale cu text și cânt; - tactil-kinestezice: „Trăistuța fermecată”, „De la mic la mare”, „Popice”, „Recunoaște obiectul!”- colecție de materiale, țesături, obiecte din natură de diferite forme, culori, asperități mărimi etc.; - olfactive: „Ce miroase așa?”, „Cum miroase ...?”, „Bucătarul”; - gustative: „Cofetăria ...?”, „Ursul la miere”, „Salata de fructe”, jocuri de diferențiere a gusturilor de bază: dulce, amar, acru etc.; - jocuri de dezvoltare a simțurilor proprioceptive (simțul mișcării, echilibrului, căldurii, simțul vorbirii, gândirii sau simțul eului celuilalt). <p>Jocuri de stimulare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gândirii memoriei imaginației, atenției, limbajului, jocuri de analiză și sinteză: „Casa cu multe piese”, de comparație: „Elefantul și furnica”; - de abstractizare și generalizare: „Mingile”; - de memorie vizuală și auditivă: „Surpriza din căciulă”; - de atenție: „Cum fac eu să facă toți”; - de comunicare: „Dacă vesel se trăiește”; - funcționale cu obiecte concrete, de exersare a aparatului fonoarticulator: „Șarpele și albina”; - dialoguri etc.
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității și stimularea conduitei independente</p> <p>Coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de coordonare oculo-motorie: așezarea diferitelor obiecte (nuci, castane, ghinde) pe diferite suprafețe; traseu cu degetul/creionul/podeaua/lădița cu nisip; exerciții de colorare etc.; <p>Schemă corporală și lateralitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității: „La oglindă”, „Corpul păpușii”- incastre și puzzle, jocuri de identificare a poziției: la stânga - la dreapta, în față– în spate, sus-jos; - jocuri de diferențiere a siluetelor : „Cine e el/ea?”; - modelare: „Omul” din plastilină, ceară, lut; - jocuri ritmice: „Fă așa, iacă așa, „Bat cu dreptul bat cu stângul” etc. ; <p>Conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime);</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - jocuri de identificare, sortare, ordonare și discriminare a obiectelor după criteriile de mărime/formă/culoare: „Așează-mă la căsuța mea”, „Alege și pune la un loc...”, „Găsește locul potrivit”, „Sortează mărgelile păpușii”, „Colorează jucăriile la fel”,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>„Ordonează obiectele...”, „Găsește perechea...”, „Familia obiectelor”, „Cuburile” etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție și jocuri cu elemente din natură: nisip, pietre, bețe, zăpadă; - jocuri de colorat și desenat, mulțimea obiectelor – jocuri de numerație. <p>Orientare, organizare, structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială; - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală, respectiv în relație cu alte obiecte: „Unde a zburat pasărea?”, „Unde este lampa?”, „Unde este covorul?” etc.; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat : „Așează cartea lângă...”, „Pune scaunul aproape de...”, „Tudor se așează între...” etc.; - jocuri de desenare a figurilor geometrice de bază. <p>Jocuri de stimulare a conduitei independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de autonomie personală: „La baie”, „La masă”, „Cum îmbrac păpușa?”, „Cum mănânc”; - jocuri de explorare a mediului: „Micii ecologiști”, „Natura prietena mea”; - jocuri –competiții: „Cine e primul?”, „Cântărețul”, „Pictorul”, „Micii înotători”. <p>Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere și memorare a zilelor săptămânii; - jocuri de recunoaștere și memorare a lunilor anului; - jocuri de recunoaștere a momentelor zilei și asociere cu activitățile corespunzătoare acestora (imagini și pictograme); - jocuri specifice celor patru anotimpuri; - jocuri dramatice și de rol; - jocuri euritmice.
<p>1.3 Cunoașterea și operarea cu elemente familiare din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitație: „De-a bucătarul”, „De-a doctorul”; - jocuri de manipulare a diferitelor obiecte; „În bucătărie”, „Colțul anotimpului”; - jocuri cu reguli simple: „La cofetărie”, „La muzeu”, „La Zoo” etc.; - jocuri motrice: „Jocul degetelor”, „Vrăbiuțele și pisica”, „Cursa călușilor”, „Lupta cocoșilor” etc.; - jocuri de imitație, mimă și pantomimă; „Ce a spus mimul?”; - jocuri de analiză, sinteză, comparare, asociere, ordonare, serie, clasificare: incastre, lotto, „Refă jucăria”, „Pune în ordine...”, „Piticul și uriașul”; - jocuri de construcție cu materiale naturale și artificiale; - jocuri pentru dezvoltarea limbajului, jocuri onomatopice, frământări de limbă, cântece și poezii, ghicitori.

2. Formarea și dezvoltarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practice - aplicative

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1 Formarea unor abilități și deprinderi, manuale, practice și aplicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare (sportive, ritmice, hazlii); - jocuri de echilibru: „Oițele urcă la munte”, „Balerina”, „Mingea în echilibru”; - jocuri de expresie corporală și ritmice: „Oglinda mea”, dansuri, poezii euritmice; - jocuri de imitație: „Ne plimbăm cu trenulețul”, „Fă ca mine”, „Cum cântă pasărea....?”, „Sunetul ploii”.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a**2.2 Formarea și dezvoltarea abilităților manuale/practice prin realizarea unui produs finit**

- jocuri de prehensiune: „Adună mărgelile”, „Să umplem/golim sticla păpușii”, „Să facem ghem”, „Modelăm plastilina” etc.;
- jocuri de îndemânare: „Să țesem frumos”, „Să coasem pe...”, „Colierul”;
- jocuri de coordonare oculo-manuale: „Coiful”, „Paharul”, „Bărcuța”, „Morișca”, incastre;
- jocuri de construcție și asamblare: „Micul constructor”;
- jocuri de expresie grafico-plastică: „Pictorul”, „Desenez frumos” etc.

3. Stimularea integrării în plan social**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****3.1 Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur utilizând diverse forme de comunicare**

- jocuri onomatopice: „Vocea animalelor”, „Cine face așa?”, „Cine merge așa?”, „Bate vântul”, „Se aude tunetul” etc.;
- jocuri de pronunție corectă a cuvintelor – frământări de limbă: „Tot am zis”, „Capra neagră”, „Un vultur...”, „Domnule Dodu”;
- jocuri de expresie corporală (mișcare și ritm) „Bate vântul frunzele”, „Am o căsuță mică”, „Tot ce e pe lume”;
- jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactil-kinestezice: „Facem buchețele colorate”, „Cine are aceeași culoare?”, „Micul toboșar”, „Al cui glas este?”, „Ce se aude? (sunete, zgomote)”, „Spune cum este!”, „Să facem baie păpușii”, „Ghici ce formă are”;
- audiții, vizionări;
- jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (verbală, mimico-gestuală etc.): „Spune păpușii cum te cheamă”, „Povestește de cine îți place la școală”, „Spune la fel ca mine”, „Să facem ca bondarul (vântul, caii, șarpele, ploaia etc.)”, „Desenul meu”;
- jocuri simbolice: „Conducem mașina”, „Spălăm rufele păpușii”, „Așezăm cuburile unul peste altul”,
- jocuri de imitare a unor modele comportamentale: „Aranjăm masa pentru musafiri”, „În vizită!”, „Să primim musafiri”, „Învățăm ursulețul să spună mulțumesc”, „De-a vânzătorul”, „De-a șoferii”.

3.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială

- jocuri de identificare cu un model: „De-a musafirul”, „De-a profesorul”, „De-a poștașul”;
- jocuri de dezvoltare a limbajului expresiv: „Cocoșul și găscă”, „Cine este și ce face?”, „Când facem așa?”, „Repetă ce spun eu?”, „Ce e bine, ce e rău?”, „Cum face ceasul?”;
- jocuri de expresie afectivă: „Ce spune chipul meu?”, „Trăirile lui Martinel”;
- jocuri de rol, jocuri cu alternanță de rol: „Doctorul”, „Vânzătorul”, „Polițistul”;
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente: „Recunosc, sunt vinovat!”, „Cum este corect?”;
- jocuri cu subiecte din viața cotidiană, din legende și povești: „De-a mama și copilul”, „De-a Moș Crăciun”;
- jocuri-dramatizare, dramatizări: „Povestea unui ciobănaș”; „Amintiri din copilări”;
- șezători, serbări, aniversări: recitări de poezii și interpretări de cântece, dansuri;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none">
- jocuri de mișcare: „Ursul doarme”, „Șoriceii și pisica”, „Bat din palme”, „Calul meu mănâncă foc!”,
- „Mersul piticilor/uriașilor”, „Broscuțele”;
- jocuri de socializare: „La Anica acasă”, „Cu trenul”, „Cu cât dai boii măi vecine?” , „La șezătoare”;
- jocuri de relaxare: „Ursulețul obosit”, „Jocul liniștii” , jocuri și plimbări în aer liber.
3.3. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale
<ul style="list-style-type: none">
- jocuri cu reguli (individuale, colective): „Ai voie, nu ai voie”, „Piticot”;
- jocuri-competiții: „Cine ajunge primul”, „Ștafeta”, „Cursa cu obstacole” etc.;
- jocuri distractive: „Mingea călătoare”, „Podul de piatră”, „Trecea un prinț călare”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Explorare senzorială și dezvoltarea proceselor psihice	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru dezvoltarea sensibilității și a reprezentărilor: vizuale, auditive, tactil-kinestezice, olfactive, gustative - jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, jocuri de analiză și sinteză
2. Stimularea psihomotricității și a conduitei independente	<ul style="list-style-type: none"> - coordonare oculo-motorie - jocuri de coordonare oculo-motorie - schemă corporală și lateralitate - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității - modelare - jocuri ritmice - conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic - jocuri de identificare, sortare, ordonare și discriminare a obiectelor după criteriile mărime formă culoare - jocuri de construcție și jocuri cu elemente din natură - jocuri de colorat și desenat, jocuri logico-matematice, mulțimea obiectelor - orientare, organizare, structurare spațio-temporală - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și respectiv în relație cu alte obiecte - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat - jocuri de desenare a figurilor geometrice de bază - jocuri de stimulare a conduitei independente - jocuri de autonomie personală - jocuri de explorare a mediului - jocuri – competiții - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală - jocuri de recunoaștere și memorare a zilelor săptămânii - jocuri de recunoaștere și memorare a lunilor anului - jocuri de recunoaștere a momentelor zilei și asociere cu activitățile corespunzătoare acestora (imagini și pictograme) - jocuri specifice celor patru anotimpuri - jocuri dramatice și de rol

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
3. Manipularea elementelor familiare din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitație - jocuri de manipulare a diferitelor obiecte - jocuri cu reguli simple - jocuri motrice - jocuri de imitație, mimă și pantomimă - jocuri de analiză, sinteză, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare - jocuri de construcție cu materiale naturale și artificiale - jocuri pentru dezvoltarea limbajului
4. Formarea deprinderilor manuale, practice și aplicative	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare - jocuri de echilibru - jocuri de expresie corporală și ritmice - jocuri de imitație
5. Dezvoltarea abilităților manuale/ practice prin realizarea unui produs finit	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prehensiune - jocuri de îndemânare - jocuri de coordonare oculo-manuale - jocuri de construcție și asamblare - jocuri de expresie grafico-plastică
6. Stabilirea relațiilor cu cei din jur prin utilizarea diferitelor forme de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri onomatopeice - jocuri de pronunție corectă a cuvintelor-frământări de limbă - jocuri de expresie corporală (mișcare și ritm) - jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactil-kinestezice - audiții, viziuni - jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (verbală, mimico-gestuală etc.) - jocuri simbolice - jocuri de imitare a unor modele comportamentale
7. Comunicare și relaționare socială	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare cu un model - jocuri de dezvoltare a limbajului expresiv - jocuri de rol, jocuri cu alternanță de rol - jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente - jocuri cu subiecte din viața cotidiană, din basme și povești - jocuri-dramatizare, dramatizări - șezători, serbări, aniversări - jocuri de mișcare - jocuri de socializare - jocuri de relaxare
8. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu reguli (individuale, colective) - jocuri-competiții - jocuri distractive

Sugestii metodologice

Activitatea profesorului-educator constă în completarea achizițiilor elevilor, respectiv susținerea și consolidarea programului de dimineață al acestora prin activități specifice care urmăresc o abordare unitară pe parcursul întregii zile. Competențele urmărite se vor centra pe: practicarea de către elevi a jocurilor simbolice primare, respectiv a jocului de manipulare și a jocului imitativ; pe dezvoltarea sensibilității tactil - kinestezice, vizuale, auditive și gustativ-olfactive; pe cunoașterea materialelor/jucăriilor; pe îmbogățirea vocabularului și dezvoltarea comunicării și interrelaționării precum și pe socializarea treptată a elevilor într-o atmosferă plăcută de joc.

Sarcinile activităților ludice vor respecta ritmul propriu de dezvoltare și maturizare al fiecărui copil. Prin joc vom urmări crearea și menținerea relațiilor sănătoase, facilitarea unor atașamente secundare securizante. Complexitatea sarcinilor de joc va fi gradată în funcție de nivelul de dezvoltare al fiecărui copil. Prin joc se va urmări ca achizițiile elevilor să-și găsească expresia în comportamente adecvate, comportamente care să le permită adaptarea și incluziunea în societate. Pedagogul curativ va avea în vedere:

- crearea unui mediu favorabil manifestării libere a copilului;
- asigurarea unui climat social și afectiv securizant, plăcut, stimulat în cadrul comunității clasei;
- dezvoltarea unui mediu educațional deschis tuturor copiilor;
- respectarea individualității și valorificarea maximală a potențialului fiecărui copil prin centrarea resurselor pe acesta;
- asigurarea flexibilității activităților educaționale și de învățare prin joc;
- atragerea și implicarea în parteneriate cu familia, comunitatea (alte școli și instituții) în scopul incluziunii copiilor.

Bibliografie:

1. Lindenberg, C. A., (1990), "Karl König – A portrait", în Pietzner C., "A candle on the hill: Images of Camphill life", pag. 19-26, Editura Floris Books, Edinburgh;
2. Wenger, E., (1998), "Communities of practice, learning meaning and identity", Editura Cambridge University Press, Cambridge, Marea Britanie.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina-Daniela Morariu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Adriana-Maria Irimie	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *LUDOTERAPIE*

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În planul-cadru al alternativei educaționale de pedagogie curativă, activitatea terapeutică de *Ludoterapie* este cuprinsă alături de Stimulare Cognitivă, Formarea autonomiei personale, Socializare și Terapie ocupațională în aria curriculară „*Terapie educațională complexă și integrată*” fiind prevăzută cu un buget de timp de 20 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Numărul de ore pentru fiecare disciplină este stabilit de profesorul-educator pentru fiecare elev/clasă.

Una dintre cele mai importante forme de manifestare a copilului este jocul. Sub influența jocului se formează, se dezvoltă și se structurează întreaga activitate psihică a copilului. Ca modalitate de relaționare a copilului cu mediul înconjurător, jocul constituie o cale de organizare a cunoașterii. Jocul are capacitatea de a-l solicita pe copil, de a-i cere o sumedenie de acțiuni, o complexă activitate senzorială, coordonare motrică și orientare spațială, activitate intelectuală și afectivă, trezind diferite emoții, dezvoltând însușiri psihice (atenția, spiritul de observație, imaginația). Jocul formează și dezvoltă limbajul și priceperile; educă deprinderi de conduită civilizată și influențează dezvoltarea generală a copilului, începând cu capacitatea de a observa și continuând cu exersarea bunătății, înțelegerii, perseverenței, spiritului de grup, respectului, responsabilității, corectitudinii etc.

În joc se reflectă lumea și viața, cunoașterea naturii, aspecte morale, sociale sau familiale observate de copil. În jocul unui copil se pot reflecta lucrurile pozitive sau negative ale mediului în care trăiește, conduita celor din jurul său, felul de a vorbi, de a comunica, de a relaționa. Jocul, prin mobilizarea specială a activității psihice, devine terenul pe care se pot exersa cele mai complexe și importante acțiuni formative. De aceea se spune și pe bună dreptate că prin joc se formează și se consolidează personalitatea și caracterul copilului și tot prin joc, acesta se apropie foarte ușor de înțelegerea lumii, îmbogățindu-și gama de atitudini și de simțăminte.

Prezenta programă se dorește a fi un ansamblu unitar de modele de abordare a elevilor din ciclul gimnazial – în alternativa educațională de pedagogie curativă – în scopul potențării proceselor de învățare și dezvoltare și de incluziune socială a acestora. Programa oferă un cadru larg, flexibil de abordare iar responsabilitatea opțiunii în alegerea conținutului, formelor și mijloacelor de realizare revine profesorului-educator din centrul de pedagogie curativă. Și elevii din clasele gimnaziale pot învăța prin joc însă, activitățile ludice vor fi adaptate vârstei, intereselor și preocupărilor elevilor. În această etapă, jocul este văzut ca o modalitate foarte bună de a stabili relații sănătoase cu cei din jur.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul ciclului gimnazial;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Stimularea și dezvoltarea autocunoașterii, a cunoașterii față de ceilalți și a adaptării la mediul înconjurător**
- 2. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic - aplicative**
- 3. Stimularea integrării în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea autocunoașterii, a cunoașterii față de ceilalți și a adaptării la mediul înconjurător**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1 Explorarea senzorială a obiectelor, ființelor și dezvoltarea proceselor psihice de bază prin</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității și a reprezentărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuale: „Meseriile”, „Ferma de animale”, „La cinematograful”, „Marioneta”, „Ghici ce lipsește”, „Găsește asemănările/deosebirile”) puzzle, incastre; - auditive: „Ghicește sunetul”, „Cine te-a strigat pe nume?”, „Ascultă cu atenție”, „Maimuțele vesele”, „Telefonul fără fir”, „Glasul instrumentelor”; jocuri cu instrumente muzicale convenționale și neconvenționale; jocuri muzicale cu text și cânt; - tactil-kinestezice: „Extrage și ghicește”, „În ordine crescătoare și descrescătoare”, „Popice”, „Recunoaște obiectul!”- colecție de materiale, țesături, obiecte din natură de diferite forme, culori, asperități mărimi etc.; - olfactive: „Recunoaște mirosul”, „Bucătarul”, „La parfumerie”, „Plantele medicinale”; - gustative: „Cofetăria ...?”, „Magazinul de fructe”, „Degustări în piață”; jocuri de diferențiere a gusturilor de bază: dulce, amar, acru, sărat etc.; - jocuri de stimulare a gândirii memoriei imaginației, atenției, limbajului, jocuri de analiză și sinteză; de comparație : „Mai mare – mai mic”, „Mai sus – mai jos”, de abstractizare și generalizare: „Mulțimea numerelor”; de memorie vizuală și auditivă: „Obiectele de sub eșarfă”, „Denumeste păsările/animalele după sunet”; de atenție: „Așează-mă la locul potrivit”; de comunicare: „Dacă vesel se trăiește”; - funcționale cu obiecte concrete, de exersare a aparatului fonoarticular: „Trenul”, „Cucul”; - dialoguri; - jocuri de folosire a isonului etc.
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității și stimularea conduitei independente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coordonare oculo-motorie - jocuri de coordonare oculo-motorie: așezarea diferitelor obiecte (nuci, castane, ghinde) pe diferite suprafețe; labirinte/trasee cu degetul/creionul/pe podea; exerciții de colorare, exerciții de expresie grafică etc. • Schemă corporală și lateralitate - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității: „La oglindă”, „Corpul omenesc”- incastre și puzzle-uri; jocuri de identificare a poziției: la stânga – la dreapta; în față – în spate; sus – jos; jocuri de diferențiere a siluetelor: „Jocul umbrelor”; - modelare: figurine din ceară, lut, aluat, ghips; - jocuri ritmice: „Măinile fac una, picioarele fac alta”, „Numerație ritmică”, „Ana dansează” etc. • Conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - jocuri de identificare, sortare, ordonare și discriminare a obiectelor după criteriile de mărime, formă, culoare: „Cubul cu activități”, „Alege și potrivește”, „Sortează mărgelile”, „Colorează cu culoarea potrivită”, „Ordonează obiectele...”, „Taie

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>panglica...”, „Găsește perechea...”, „Familia obiectelor”, „Mic, mijlociu, mare”, „Formele geometrice”, etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție și jocuri cu elemente din natură: pietre, scoici, lut, zăpadă, lemn; - jocuri de colorat și desenat, jocuri logico-matematice, mulțimea obiectelor – exerciții de numerație. <ul style="list-style-type: none"> • Orientare, organizare, structurare spațio-temporală   - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială; - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală, respectiv în relație cu alte obiecte: „Unde se află...?”, „Unde a zburat pasărea?”, „Unde este lampa?”, „Unde este covorul?” etc. - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat: „Așează cartea lângă...”, „Pune scaunul aproape de...”, „Tudor se așează între...” etc.; - jocuri de desenare a figurilor/corpurilor geometrice. <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de stimulare a conduitei independente   - jocuri de autonomie personală: „La bazin”, „La restaurant”, „Cum mă îmbrac/dezbrac”, „Obiectele de uz personal”, „La coafor”; - jocuri de explorare a mediului: „În pădure”, „Natura prietena mea”; - jocuri – competiții: sportive, artistice, plastice etc. <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală   - jocuri de recunoaștere și memorare a zilelor săptămânii; - jocuri de recunoaștere și memorare a lunilor anului; - jocuri de recunoaștere a momentelor zilei și asociere cu activitățile corespunzătoare acestora (imagini și pictograme); - jocuri specifice celor patru anotimpuri; - jocuri dramatice și de rol.
<p>1.3 Cunoașterea și operarea cu elemente familiare din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitație: „Bucătarul”, „Actorul”, „Polițistul”, „Vânzătorul”; - jocuri de manipulare a diferitelor obiecte; - jocuri cu reguli simple: „La cofetărie”, „La muzeu”, „La Zoo” etc.; - jocuri motrice: „Rațele și Vânătorii”, „Lovește popicul”; jocuri cu mingea etc.; - jocuri de imitație, mimă și pantomimă: „Masca”, „La televizorul mut”; - jocuri de analiză, sinteză, comparare, asociere, ordonare, serie, clasificare: incastre, lotto, „Vecinii numerelor”, „Pune în ordine...”, „Animale domestice și sălbatice”, „Păsările”, „Fructe și legume” etc.; - jocuri de construcție cu materiale naturale și artificiale; - jocuri pentru dezvoltarea limbajului: jocuri cu onomatopee; frământări de limbă; cântece și poezii; ghicitori.

2. Formarea și dezvoltarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic – aplicative

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1 Formarea unor abilități și deprinderi, manuale, practice și aplicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare (sportive, ritmice, hazlii); - jocuri de echilibru: „Cursa cu obstacole”, „Excursionistii”, „La deal, la vale”, „Nu vărsa apa”, „Mingea în echilibru”, „Gimnastică” etc.; - jocuri de expresie corporală și ritmice: dansuri individuale, în perechi, pe echipe, poezii euritmice;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
- jocuri de imitație: „Eu și tu”, „Jocul simetriei”.
2.2 Formarea și dezvoltarea abilităților manuale/practice prin realizarea unui produs finit
- jocuri de prehensiune: „Adună semințele în coș”, „Sticla cu semințe”, „Depănatul”, „Perforare pe formă”, „Modelaj” etc.;
- jocuri de îndemânare: „Războiul de țesut”, „Să coasem pe...”, „Coliere și brățări”, „Rama multifuncțională”;
- jocuri de coordonare oculo-manuale: „Origami”, Incastre;
- jocuri de construcție și asamblare: Figurine din lemn;
- jocuri de expresie grafico – plastică: „Roata olarului”; picturi; desene; colaje.

3. Stimularea integrării în plan social

Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.1 Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur utilizând diverse forme de comunicare
- jocuri onomatopice: „La fermă”, „În crâng”, „Bate vântul”, „Ploaia” etc.;
- jocuri de pronunție corectă a cuvintelor: „Eu spun una, tu spui multe”, „Șarpele și albina”, frământări de limbă: „Fata fierarului”, „Cosașul Sașa”, „Telefonul fără fir”, „Fazan”, etc.;
- jocuri de expresie corporală (mișcare și ritm): „Dansul ritmic”, „M-a trimis boierul...”;
- jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactil-kinestezice: „Magazinul de fructe (flori)”, „Facem ghirlande colorate”, „De aceeași culoare”, „Toba și clopoțelii”, „Ce se aude? (sunete, zgomote)”, „Spune cum este?”, „Ghici ce formă are?”;
- audiții, viziuneri;
- jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (verbală, mimico-gestuală etc.): „Eu sunt...”, „Amicul meu!”, „Repetă după mine”, „Să imităm: vântul, caii, albina, ploaia etc.”, „Comunică prin desen”;
- jocuri simbolice: „Încărcăm roaba”, „Conducem mașina”, „Ștergem praful”, „Spălăm vesela”, „Stivim lădițe”;
- jocuri de imitare a unor modele comportamentale: „Aranjăm masa pentru musafiri”, „În vizită!”, „Să primim musafiri”, „Cele trei expresii magice!”, „Tâmplarul conștiincios”, „Țesătoarele”.
3.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială
- jocuri de identificare cu un model: jocuri despre diverse meserii;
- jocuri de dezvoltare a limbajului expresiv: „Cuvinte încâlcite”, „Recitatorii”, „Telefonul”;
- jocuri de expresie afectivă: „Clownul”, „Cum mă simt dacă...” (prezentarea diferitelor emoții);
- jocuri de rol, jocuri cu alternanță de rol cu diferite tematici;
- jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente: „Recunoaște greșeala”, „Ce facem diferit altă dată?”, „Cum este mai bine?”;
- jocuri și dramatizări vizând subiecte din viața cotidiană și diferite texte specifice vârstei;
- șezători, serbări, aniversări: recitări de poezii și interpretări de cântece, dansuri populare/moderne;
- jocuri de mișcare: „Bat din palme”, „Lovește popicul”, „Țăranul e pe câmp”, „Podul de piatră” etc.;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none">
- jocuri de socializare: „De ziua mamei (tatei, bunicii)”, „De-a călătoria cu...(autobuzul, trenul)”, „De-a magazinul universal” ;
- jocuri de relaxare și audiții: „Ascultă, privește și taci”, „Jocul mut”.
3.3. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale <ul style="list-style-type: none">
- jocuri cu reguli (individuale, colective): „Rațele și vânătorii”, „Nu te supăra frate”;
- jocuri-competiții: „Cine ajunge primul”, „ Ștafeta”, „Cursa cu obstacole” etc.”;
- jocuri distractive: „Răspunde repede și bine!”, „Volei” , „Elasticul”, „Jocuri cu mâinile pe perechi”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Explorare senzorială și dezvoltarea proceselor psihice	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru dezvoltarea sensibilității și a reprezentărilor: vizuale, auditive, tactil-kinestezice, olfactive, gustative - jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, jocuri de analiză și sinteză
2. Stimularea psihomotricității și a conduitei independente	<ul style="list-style-type: none"> - coordonare oculo-motorie - jocuri de coordonare oculo-motorie - schemă corporală și lateralitate - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității - modelare - jocuri ritmice - conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - jocuri de identificare, sortare, ordonare și discriminare a obiectelor după criteriile mărime formă culoare - jocuri de construcție și jocuri cu elemente din natură; - jocuri de colorat și desenat, jocuri logico-matematice, mulțimea obiectelor - orientare, organizare, structurare spațio-temporală - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și respectiv în relație cu alte obiecte - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat - jocuri de desenare a figurilor geometrice de bază - jocuri de stimulare a conduitei independente - jocuri de autonomie personală - jocuri de explorare a mediului - jocuri – competiții - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală - jocuri de recunoaștere și memorare a zilelor săptămânii - jocuri de recunoaștere și memorare a lunilor anului - jocuri de recunoaștere a momentelor zilei și asociere cu activitățile corespunzătoare acestora (imagini și pictograme) - jocuri specifice celor patru anotimpuri - jocuri dramatice și de rol

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
3. Manipularea elementelor familiare din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imitație - jocuri de manipulare a diferitelor obiecte - jocuri cu reguli simple - jocuri motrice - jocuri de imitație, mimă și pantomimă; - jocuri de analiză, sinteză, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare - jocuri de construcție cu materiale naturale și artificiale - jocuri pentru dezvoltarea limbajului
4. Formarea deprinderilor manuale, practice și aplicative	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare - jocuri de echilibru - jocuri de expresie corporală și ritmice - jocuri de imitație
5. Dezvoltarea abilităților manuale/practice prin realizarea unui produs finit	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prehensiune - jocuri de îndemânare - jocuri de coordonare oculo-manuale - jocuri de construcție și asamblare - jocuri de expresie grafico-plastică
6. Stabilirea relațiilor cu cei din jur prin utilizarea diferitelor forme de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri onomatopeice - jocuri de pronunție corectă a cuvintelor-frământări de limbă - jocuri de expresie corporală (mișcare și ritm) - jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactil-kinestezice - audiții, viziunări - jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (verbală, mimico-gestuală etc.) - jocuri simbolice - jocuri de imitare a unor modele comportamentale
7. Comunicare și relaționare socială	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare cu un model - jocuri de dezvoltare a limbajului expresiv; - jocuri de rol, jocuri cu alternanță de rol - jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente - jocuri cu subiecte din viața cotidiană, din basme și povești - jocuri-dramatizare, dramatizări - șezători, serbări, aniversări - jocuri de mișcare - jocuri de socializare - jocuri de relaxare
8. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu reguli (individuale, colective) - jocuri-competiții - jocuri distractive

Sugestii metodologice

Și în clasele gimnaziale, activitatea profesorului-educator constă în completarea achizițiilor elevilor, respectiv susținerea și consolidarea programului de dimineață al acestora prin activități specifice care urmăresc o abordare unitară pe parcursul întregii zile. Competențele urmărite se vor centra pe: practicarea de către elevi a jocurilor simbolice, respectiv a jocului colaborativ, relațional, pe consolidarea sensibilității tactil - kinestezice, vizuale, auditive și gustativ-olfactive; pe confecționarea jucăriilor; pe îmbogățirea vocabularului și dezvoltarea comunicării și interrelaționării precum și pe socializarea constantă într-o atmosferă plăcută de joc. În această etapă de vârstă, prin joc se urmărește dezvoltarea limbajului emoțional, exprimarea emoțională, învățarea unor norme sociale, dezvoltarea și manifestarea empatiei.

Sarcinile activităților ludice vor respecta ritmul propriu de dezvoltare și maturizare al fiecărui copil și în același timp vor fi în concordanță cu vârsta elevilor. Aceștia nu vor fi implicați în jocuri ce îi vor infantiliza, ei nu vor fi tratați ca niște „copii eterni”. Prin joc vom urmări crearea și menținerea relațiilor sănătoase, facilitarea unor atașamente secundare securizante. Complexitatea sarcinilor de joc va fi gradată în funcție de nivelul de dezvoltare al fiecărui elev. Prin joc se va urmări ca achizițiile elevilor să-și găsească expresia în comportamente adecvate, comportamente care să le permită adaptarea și incluziunea în societate. Pedagogul curativ va avea în vedere:

- crearea unui mediu favorabil manifestării relațiilor dintre elevi
- asigurarea unui climat social și afectiv securizant, plăcut, stimulat în cadrul comunității clasei;
- dezvoltarea unui mediu educațional deschis tuturor elevilor;
- respectarea individualității și valorificarea maximală a potențialului fiecărui elev prin centrarea resurselor pe acesta;
- asigurarea flexibilității activităților educaționale și de învățare prin joc;
- atragerea și implicarea în parteneriate cu familia, comunitatea (alte școli și instituții) în scopul incluziunii copiilor.

Bibliografie:

1. Lindenberg, C. A., (1990), „*Karl König – A portrait*”, în Pietzner C., „*A candle on the hill: Images of Camphill life*”, pag. 19-26, Editura Floris Books, Edinburgh;
2. Wenger, E., (1998), „*Communities of practice, learning meaning and identity*”, Editura Cambridge University Press, Cambridge, Marea Britanie.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Cristina-Daniela Morariu	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Adriana-Maria Irimie	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *SOCIALIZARE*

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În planul-cadru al alternativei educaționale de pedagogie curativă, activitatea terapeutică de *socializare* este cuprinsă alături de Stimulare Cognitivă, Formarea autonomiei personale, Ludoterapie și Terapie ocupațională în aria curriculară „*Terapie educațională complexă și integrată*” fiind prevăzută cu un buget de timp de 20 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Numărul de ore pentru fiecare disciplină este stabilit de învățătorul-educator/profesorul-educator pentru fiecare elev/clasă.

Activitățile cuprinse în disciplina *socializare* se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop independența cât mai sporită a copilului precum și incluziunea lui într-o societate care se află în continuă schimbare. Scopul pedagogiei curative nu este acela de a-l integra pe copil în societatea de astăzi ci de a-i dezvolta potențialul pentru a face față societății, așa cum va fi ea atunci când elevii noștri vor ajunge la vârsta adultă. În pedagogia curativă, o caracteristică importantă a acestor tipuri de activități complementare este conectarea lor cu celelalte conținuturi ale învățării. Acesta este modul în care materiile se sprijină unele pe altele ceea ce presupune existența unui fir roșu, a unui ritm bine conturat în activitățile de învățare.

Socializarea și activitățile ocupaționale sunt și un rezultat al întregului program educațional care contribuie la formarea personalității elevului. În clasele primare este stimulată baza de siguranță în care elevul are posibilitatea de „a pleca” spre explorare dar și de a putea să se întoarcă la adultul pe care îl vede ca un punct de sprijin. Treptat, pedagogul va stimula implicarea copilului și în alte relații pentru a dezvolta independența. Etapele interacțiunii – atașare – diferențiere – detașare sunt experimentate în diferite forme și contexte. Este de la sine înțeles că detașarea nu înseamnă întreruperea relației, abandonul ci pregătirea elevilor pentru noi interacțiuni și relații cu alte persoane.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul ciclului primar;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Exersarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare în mediul ambient**
- 2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare în mediul ambiant**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1.1. Conștientizarea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește - cunoașterea datelor personale de identitate; - cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței; - cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar.
1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat - exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice; - dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (orientarea spațio-temporală).

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți - stimularea comunicării și relaționării interpersonale; - însușirea și exersarea formulilor de politețe/adresare; - formarea unor comportamente/atitudini pozitive, morale față de cei din jur; - însușirea regulilor din școală.
2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice - însușirea și antrenarea unui comportament adecvat privind protejarea mediului; - cultivarea unei atitudini de respect pentru mediul înconjurător.

3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
3.1. Consolidarea unor deprinderi de igienă personală, alimentară și a spațiului de locuit - cunoașterea și exersarea unor reguli de igienă personală; - cunoașterea și exersarea unor reguli de igienă alimentară/autoservire; - cunoașterea și exersarea unor reguli de igienă a spațiului de locuit.
3.2. Formarea și exersarea comportamentelor independente în situații ca: - la cumpărături; - în mijloacele de transport; - vizite, excursii; - vizionare spectacol.
3.3. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate privind - familia și membrii ei (grade de rudenie); - reperatele orare ale vieții de familie; - ocupațiile și meseriile de bază; - evenimentele importante din viața personală; - evenimentele naționale și religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Persoana 1.1. Identitatea ființei umane	Exerciții de identificare imagistică a propriei persoane: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/moral - lucrări plastice de reprezentare a propriei persoane, "Oglinda" - „Albumul meu cu fotografii”, „Cine sunt eu?” (descriere personală, fișe model de identificare personală), „Eu sunt...” (joc de prezentare), „Am încredere în mine!” - exerciții de numire/identificare a lucrurilor care ne reprezintă (jucării, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc.) - jocuri de identificare a trăsăturilor generale (asemănări și deosebiri) cu alte persoane - identificarea/deosebirea emoțiilor/sentimentelor de bază: jocuri de pantomimă, jocuri de rol, dramatizări, recunoașterea emoțiilor de bază ca tristețe, bucurie, mulțumire, supărare, furie, fericire etc.
1.2. Eu, tu și ceilalți 1.2.1. Familia	Exerciții de descriere, recunoaștere/identificare a membrilor familiei: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare și/sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic - joc de rol; „De-a familia” - lucrări plastice de reprezentare a membrilor familiei: desene, picturi - „Album de familie” - joc de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre membrii familiei: „Spune cine e?” - exerciții-joc de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie (bunica, frate, văr, mătușa etc.) - exerciții de descriere a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia (părinți – copii etc.)
1.2.2. Colegi/prieteni/vecini	Exerciții de descriere, recunoaștere/identificare a colegilor/prietenilor/vecini: <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc: „Lădița”, „Ursul curios”, „Vreau să fiu mare”, „Cine este...?”, „Deschide urechea bine”, „A cui este...?”, „Albumul clasei” Exerciții de identificare a relațiilor între colegi/prieteni/vecini (cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întraajutorare, competiție): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc: „Prietenul la nevoie se cunoaște”, „Spune-mi ce îți place?”, „Ne cunoaștem, ne salutăm!” - jocuri pe echipe/competiții, ștafete: „Rațele și vânătorii”, „Împărate, vrem ostași!”, „Mingea la căpitan!”

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.2.3. Raporturile între oameni</p>	<p>Activități recreative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plimbări, drumeții, organizare picnic - înot, dansuri de societate, organizarea de orchestra (improvizații instrumentale) - jocuri ritmice și dinamice: jocuri în cerc, jocuri cu bastoane, panglici, cercuri, mingi colorate - jocuri de masă: puzzle, „Moara” etc. - jocuri de societate: „Binele învinge Răul”, „Împăratul poruncește”, „Continuă povestea”, „Pânza de păianjen” etc. - jocuri în natură: exerciții de mers, alergare, cățărare, colecționarea de obiecte naturale („Căutătorii de comori”) - jocuri senzoriale: amprente în nisip, argilă, zăpadă etc. - vizită la grădina zoologică/fermă de animale, spectacole de teatru de păpuși - participarea directă la viața școlii (activități gospodărești, grădinărit, amenajarea spațiului verde al școlii etc.) - ateliere cu tematică diversă (pictură, modelaj etc.) <p>Exerciții de identificare a raporturilor între colegi/prieteni/vecini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, cooperare etc.) - exerciții de descriere și recunoaștere a calităților unei persoane dragi
<p>1.2.4. Comportamente independente la nivel școlar</p>	<p>Exerciții de dobândire a unor comportamente independente în cadrul clasei/școlii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de realizare a unor sarcini simple: contribuirea la amenajarea/înfrumusețarea măsuței anotimpurilor, îngrijirea plantelor, păstrarea corectă a obiectelor personale, aerisirea spațiului clasei, distribuirea materialelor necesare în timpul activității, etc.
<p>1.2.5. Reguli și norme de conviețuire civilizată în diferite situații</p>	<p>Cunoașterea și respectarea regulilor/normelor de conviețuire civilizată în diferite situații:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea și utilizarea limbajului specific etichetei: - lecturarea unor povestiri și fabule cu morală - recunoașterea și descrierea înțelesului unor termeni specifici - etichetei (imagini sau exerciții de îmbogățire a vocabularului specific codului bunelor maniere) - vizionare (cu dezbateri) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate - discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic (“Di Goe”, „Vizită”, „Bunele maniere”) - jocuri și activități de exersare a comportamentelor adaptative la nivel de grup social • Cunoașterea și respectarea bunelor maniere

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
	<p>acasă și în societate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea salutului/formulelor de adresare (jocuri de rol): „Ne întâlnim, ne salutăm”, „În vizită”, „La magazin”, „La doctor”, „La spectacol”, „De ziua mea”, „Cu autobuzul”, etc. - jocuri de însușire a regulilor de comportament; „Fapte bune”, „Continuă dialogul”, „Alege personajul” - concurs de întrebări : „Corect-greșit”, „Cuvinte magice”
<p>2. Orientarea spațio-temporală 2.1. Orientarea spațială</p>	<p>Manevrarea de jucării și imagini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere/asamblare de obiecte și imagini:(puzzle, cuburi și piese geometrice, joc „Memory”, „Găsește perechea” etc.) - jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier „Locuința”) - exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”-cartonașe cu imagini, obiecte în miniatură) <p>Deplasarea și recunoașterea spațiului școlii și a împrejurimilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu - exerciții de (re)cunoaștere a spațiului școlar (clasă, cantină, cabinet; medical etc.) și a împrejurimilor școlii - deplasări casă-școală - deplasări școală-parc:efectuarea unor drumeții pentru cunoașterea împrejurimilor școlii - exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/obiective aparținând spațiului apropiat.
<p>2.2. Orientarea temporală</p>	<p>Identificarea momentelor zilei/săptămânii/anului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor („jocul anotimpurilor” etc.) - exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei - imagine, anotimp – imagine - exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini, poezii și ghicitori despre zilele săptămânii/anotimpuri)
<p>3. Îngrijire și igienă - Igienă personală</p>	<p>Cunoașterea și respectarea normelor de igienă personală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de întreținere a igienei personale: (față, dinți, păr, mâini, corp) - exerciții practice de utilizare corectă și de îngrijire a vestimentației, încălțăminteii

Sugestii metodologice

Se recomandă ca activitățile cuprinse în disciplina *socializare* să fie personalizate în funcție de nevoile și interesele elevilor. Caracterul practic, aplicabilitatea imediată în mediul natural al copilului este un aspect atent considerat în pedagogia curativă. În clasele primare, profesorul este modelul la care elevii se vor raporta întotdeauna. În cazul în care profesorul va constata situații în care se manifestă atașamente ne-securizante (evitante, ambivalente sau dezorganizate), acesta poate crea relații securizante prin care atașamentul se rescrie, prin care elevul primește un alt model și o altă viziune asupra relațiilor cu cei din jur. În același timp, profesorul va stimula interacțiuni și momente de socializare a elevilor între ei.

Vom ține cont că modul în care adulții interacționează între ei este și modelul pe care elevii îl vor prelua. Tocmai de aceea, autenticitatea e bine să fie o valoare în sine pentru pedagogul curativ. Este bine să oferim elevilor modele concrete de rezolvare a unor situații. Spre exemplu, nu îi vom educa „sub un clopot de sticlă”, nu îi vom sustrage din situații problematice. Vom putea exersa însă ceea ce e de învățat din astfel de situații, ce putem face mai bine în viitor. Ce poate, de exemplu să aducă bun un conflict în viața noastră? Cum se poate reclădi o relație după un astfel de conflict? Putem totodată să învățăm că în viață este posibil ca unele relații să se termine, să nu mai existe. Rolul profesorului-educator este acela de a valoriza chiar și experiențele dureroase și de a le arăta elevilor că ceea ce este cu adevărat important nu este stabilirea dreptății, a adevărului absolut într-o anumită situație ci acceptarea și flexibilitatea ca o cale de dezvoltare personală.

Bibliografie

1. Easton F., (1997), *"Educating the whole child – head, heart and hands: learning from the Waldorf experience"*. Revista Theory into Practice, nr. 36, vol. 2, pag. 87-94, Editura Taylor & Francis, Londra, Marea Britanie;
2. Harwood, A.C., (1997), *"The way of a child"*, Editura Sophia Books, Kerala, India;
3. Spock M., (1985), *"Teaching as a lively art"*, Editura Steiner Books, New York, SUA;
4. Weary, B.F., (2000), *"Perceptions of looping addressing the academic and social needs of children: Waldorf education and public schools"*, PhD of Education Dissertation, Temple University, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Iulia Raț	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *SOCIALIZARE*

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În planul-cadru al alternativei educaționale de pedagogie curativă, activitatea terapeutică de *socializare* este cuprinsă alături de Stimulare cognitivă, Formarea autonomiei personale, Ludoterapie și Terapie ocupațională în aria curriculară „*Terapie educațională complexă și integrată*” fiind prevăzută cu un buget de timp de 20 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Numărul de ore pentru fiecare disciplină este stabilit de profesorul-educator pentru fiecare elev/clasă.

Activitățile cuprinse în disciplina *socializare* se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop independența cât mai sporită a elevului precum și incluziunea lui într-o societate care se află în continuă schimbare. Scopul pedagogiei curative nu este acela de a-l integra pe elev în societatea de astăzi ci de a-i dezvolta potențialul pentru a face față societății, așa cum va fi ea atunci când elevii noștri vor ajunge la vârsta adultă. În pedagogia curativă, o caracteristică importantă a acestor tipuri de activități complementare este conectarea lor cu celelalte conținuturi ale învățării. Acesta este modul în care materiile se sprijină unele pe altele ceea ce presupune existența unui fir roșu, a unui ritm bine conturat în activitățile de învățare.

Socializarea și activitățile ocupaționale sunt și un rezultat al întregului program educațional care contribuie la formarea personalității elevului. Dacă în clasele primare este de dorit să fie creată o bază de siguranță în care elevul are posibilitatea de „a pleca” spre explorare dar și de a putea să se întoarcă la adultul pe care îl vede ca un punct de sprijin, în ciclul gimnazial, treptat, pedagogul va stimula implicarea copilului și în alte relații pentru a dezvolta independența. Etapele interacțiunii – atașare – diferențiere – detașare sunt experimentate în diferite forme și contexte. Este de la sine înțeles că detașarea nu înseamnă întreruperea relației, abandonul ci pregătirea elevilor pentru noi interacțiuni și relații cu alte persoane.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul ciclului gimnazial;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Exersarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare în mediul ambiant**
- 2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare în mediul ambient**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.1. Conștientizarea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește - cunoașterea datelor personale de identitate; - cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței; - cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar.
1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat - exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice; - dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (orientarea spațio-temporală).

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a V-a – Clasa a X-a
2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți - stimularea comunicării și relaționării interpersonale; - însușirea și exersarea formulilor de politețe/adresare; - formarea unor comportamente/atitudini pozitive, morale față de cei din jur; - însușirea regulilor din școală.
2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice - însușirea și antrenarea unui comportament adecvat privind protejarea mediului; - cultivarea unei atitudini de respect pentru mediul înconjurător.

3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.1. Consolidarea unor deprinderi de igienă personală, alimentară și a spațiului de locuit - cunoașterea și exersarea unor reguli de igienă personală; - cunoașterea și exersarea unor reguli de igienă alimentară/autoservire; - cunoașterea și exersarea unor reguli de igienă a spațiului de locuit.
3.2. Formarea și exersarea comportamentelor independente în situații ca: - la cumpărături; - în mijloacele de transport; - vizite, excursii; - vizionare spectacol.
3.3. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate privind - familia și membrii ei (grade de rudenie); - reperatele orare ale vieții de familie; - ocupațiile și meseriile de bază; - evenimentele importante din viața personală; - evenimentele naționale și religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Persoana 1.1. Identitatea ființei umane	Exerciții de identificare imagistică a propriei persoane: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/moral; - lucrări plastice de reprezentare a propriei persoane, "Oglinda"; - „Albumul meu cu fotografii”, „Cine sunt eu?” (descriere personală, fișe model de identificare personală), “Eu sunt...” (joc de prezentare), „Am încredere în mine!”; - exerciții de numire/identificare a lucrurilor care ne reprezintă (jucării, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc.); - jocuri de identificare a trăsăturilor generale (asemănări și deosebiri) cu alte persoane; - identificarea/deosebirea emoțiilor/sentimentelor de bază: jocuri de pantomimă, jocuri de rol, dramatizări, recunoașterea emoțiilor de bază ca tristețe, bucurie, mulțumire, supărare, furie, fericire etc.
1.2. Eu, tu și ceilalți 1.2.1. Familia	Exerciții de descriere, recunoaștere/identificare a membrilor familiei: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare și/sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic; - joc de rol; “De-a familia”; - lucrări plastice de reprezentare a membrilor familiei: desene, picturi; “Album de familie”; - joc de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre membrii familiei: “Spune cine e?”; - exerciții-joc de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie (bunica, frate, văr, mătușa etc.); - exerciții de descriere a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia (părinți – copiii etc.).
1.2.2. Colegi/prieteni/vecini	Exerciții de descriere, recunoaștere/identificare a colegilor/ prietenilor/vecini: <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc: “Lădița”, “Ursul curios”, “Vreau să fiu mare”, “Cine este...?”, “Deschide urechea bine”, “A cui este...?”, “Albumul clasei”; - exerciții de identificare a relațiilor între colegi/prieteni/vecini (cooperare, colaborare, prietenie, toleranța, întraajutorare, competiție); - exerciții-joc: „Prietenul la nevoie se cunoaște”, “Spune-mi ce îți place?”, “Ne cunoaștem, ne salutăm!”; - jocuri pe echipe/competiții, ștafete: “Rațele și vânătorii”, “Împărate, vrem ostași!”, “Mingea la căpitan!”.
1.2.3. Raporturile între oameni	Activități recreative: <ul style="list-style-type: none"> - plimbări, drumeții, organizare picnic; - înot, dansuri de societate, organizarea de orchestra (improvizații instrumentale); - jocuri ritmice și dinamice: jocuri în cerc, jocuri cu

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<p>bastoane/panglici/cercuri/mingi colorate;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de masă: puzzle, “Moara” etc.; - jocuri de societate:”Binele învinge Răul”, “Împăratul poruncește”, “Continuă povestea”, “Pânza de păianjen” etc.; - jocuri în natură: exerciții de mers, alergare, cățărare, colecționarea de obiecte naturale (“Căutătorii de comori”); - jocuri senzoriale: amprente în nisip, argilă, zăpadă etc.; - vizită la grădina zoologică/fermă de animale, spectacole de teatru de păpuși; - participarea directă la viața școlii(activități gospodărești, grădinărit/amenajarea spațiului verde al școlii etc.); - ateliere cu tematică diversă (pictură, modelaj etc.). <p>Exerciții de identificare a raporturilor între colegi/prieteni/vecini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie conflict; cooperare-competiție etc.); - exerciții de descriere și recunoaștere a calităților unei persoane dragi.
<p>1.2.4. Comportamente independente la nivel școlar</p>	<p>Exerciții de dobândire a unor comportamente independente în cadrul clasei/școlii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de realizare a unor sarcini simple: contribuirea la amenajarea/înfrumusețarea măsuței anotimpurilor, îngrijirea plantelor, păstrarea corectă a obiectelor personale, aerisirea spațiului clasei, distribuirea materialelor necesare în timpul activității etc.
<p>1.2.5. Reguli și norme de conviețuire civilizată în diferite situații</p>	<p>Cunoașterea și respectarea regulilor/normelor de conviețuire civilizată în diferite situații:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea și utilizarea limbajului specific etichetei; - lecturarea unor povestiri și fabule cu morală; - recunoașterea și descrierea înțelesului unor termeni specifici etichetei (imagini sau exerciții de îmbogățire a vocabularului specific codului bunelor maniere); - vizionare (cu dezbateri) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic (“DI Goe”, “Vizită”, “Bunele maniere”); - jocuri și activități de exersare a comportamentelor adaptative la nivel de grup social; - cunoașterea și respectarea bunelor maniere acasă și în societate; - exersarea salutului/formulelor de adresare (jocuri de rol):”Ne întâlnim, ne salutăm”, “În vizită”, “La magazin”, “La doctor”, “La spectacol”, “De ziua mea”, “Cu autobuzul”,etc.; - jocuri de însușire a regulilor de comportament; “Fapte bune, fapte rele”, “Continuă dialogul”, “Alege personajul”; - concurs de întrebări :”Corect-greșit”, “Cuvinte magice”; - dezvoltarea capacității de comunicare și de asumare a

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<p>responsabilităților;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea abilităților de comunicare eficientă: identificarea persoanelor potrivite pentru a comunica o situație de criză și a cere ajutor, exersarea abilităților de comunicare în grup (lecturi, discuții, imagini, fișe și planșe tematice); - observarea și exersarea abilităților de relaționare pozitivă cu ceilalți: evitarea atitudinilor negative față de ceilalți (dramatizare, joc de rol); - manifestarea adaptabilității în diferite situații (discutarea unor cazuri reale sau imaginare și formularea unor enunțuri pro și contra în soluționarea unor dileme; expoziții de desene); - dezvoltarea abilităților de a comunica un mesaj folosind mijloace ca: scrierea unui bilețel, adresarea unui plic, alcătuirea unei scrisori/invitații sau a unui afiș pentru serbare, prin intermediul telefonului/internetului; - identificarea prin autoapreciere a comportamentului propriu; - povestiri orale dirijate; - exerciții de raportare la regulile standard; - exerciții de comparare a situațiilor reale și imaginare.
<p>2. Orientarea spațio-temporală 2.1. Orientarea spațială</p>	<p>Manevrarea de jucării și imagini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de asociere/asamblare de obiecte și imagini:(puzzle, cuburi și piese geometrice, joc “Memory”, “Găsește perechea” etc.); - jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier „Locuința”); - exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”-cartonașe cu imagini, obiecte în miniatură). <p>Deplasarea și recunoașterea spațiului școlii și a împrejurimilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - exerciții de (re)cunoaștere a spațiului școlar (clasă, cantină, cabinet; medical etc.) și a împrejurimilor școlii; - deplasări casă-școală; - deplasări școală-parc:efectuarea unor drumeții pentru cunoașterea împrejurimilor școlii; - exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar; - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/obiective aparținând spațiului apropiat.
<p>2.2. Orientarea temporală</p>	<p>Identificarea momentelor zilei/săptămânii/anului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor (“jocul anotimpurilor” etc.); - exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei - imagine, anotimp – imagine; - exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini, poezii și ghicitori despre zilele

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	săptămânii/anotimpuri).
3. Îngrijire și igienă - Igienă personală	Cunoașterea și respectarea normelor de igienă personală: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de întreținere a igienei personale: (față, dinți, păr, mâini, corp); - exerciții practice de utilizare corectă și de îngrijire a vestimentației, încălțăminte.
3.1. Igienă alimentară	Cunoașterea și respectarea normelor de igienă alimentară: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de consolidare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie în contexte diferite (la cantină/ în vizită/ la picnic/ zi aniversară etc.); - joc de rol cu tematică diversă (De-a bucatarul!", „De-a gospodina", "Masa festivă" etc.); - exerciții de cunoaștere a alimentelor sănătoase și a importanței lor (piramida alimentelor, pregătirea unor rețete simple cu ocazia diferitelor evenimente); - jocuri de discriminare a alimentelor după miros și gust: "Alege fructul/leguma preferată", "Ghicește mirosul/gustul".
3.2. Igiena spațiului de locuit	Cunoașterea și respectarea igienei spațiului de locuit: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.; - exerciții de simulare a unor situații-problemă din spațiul de locuit și rezolvarea lor („Atenție la foc!" etc.).
3.3. Igiena sanitară	Cunoașterea și respectarea igienei sanitare și a măsurilor de acordare a primului ajutor: <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea, respectarea și argumentarea importanței normelor de igienă colectivă în grupul de apartenență (dezbateri, studii de caz, aplicații practice, exerciții de argumentare a importanței respectării normelor de igienă colectivă, concursuri de tipul "Cea mai curată clasă"); - cunoașterea situațiilor de risc privind sănătatea individului (aplicații practice vizând exersarea unor comportamente corecte din punct de vedere igienico-sanitar, studii de caz, jocuri de rol); - identificarea, cunoașterea și corelarea situațiilor și a regulilor adecvate de acordare a primului ajutor în situații date (compuneri, simulări, jocuri de rol, dramatizări, fișe de lucru, exerciții de prezentare a regulilor necesare ajutorului, vizionarea unor filme/reportaje); - formarea și dezvoltarea atitudinilor pozitive față de acordarea primului ajutor: exerciții de problematizare pe situații date sau create, simularea unor situații corecte/incorecte în legătură cu regulile de acordare a primului ajutor, selectarea mesajelor vizând importanța acordării primului ajutor în urma vizionării unor filme documentare sau pe baza unor cazuri reale întâlnite.

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
4. Evenimente importante din viața comunității 4.1. Evenimente individuale și ocazionale	Participarea activă la diferite evenimente din viața personală sau diferite evenimente ocazionale: <ul style="list-style-type: none"> - sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului, Carnavalul Primăverii, Ziua porților deschise, Serbarea lămpașelor etc.); - serbări, concursuri tematice, competiții sportive.
4.2. Evenimente naționale și religioase (tradiții, obiceiuri, datini, ritualuri etc.)	Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.) <ul style="list-style-type: none"> - conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate); - exerciții de asociere a ritualurilor, datinilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/ sociale; - exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor); - exerciții de observare și comentare dirijată a unor filme și diafilme; - discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/comportare civilizată în societate; - serbări, concursuri tematice.
5. Atitudine ecologică	Protejarea mediului înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului („Să facem curățenie în clasa noastră/în curtea școlii!”, „Să colectăm deșeurile din parcuri!”, „Să îngrijim animalele”); - vizită la grădina zoologică; - exerciții practice de protejare a „colțului viu” al clasei; - jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral (“Așa da, așa nu”); - exerciții aplicative individualizate; - concursuri și acțiuni pe teme ecologice organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie), Zilei Pământului (22 aprilie), „Să protejăm natura!”; - activități practice de realizare de jucării/obiecte decorative din materiale reciclabile (“Mâini dibace”); - vizionare de software educative/ filme cu conținut ecologic și moral.
6. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate	Adaptare la nivel de microgrup: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului/ după voce sau descriere orală; - exerciții-joc:” Descrierea colegului de bancă!”; - joc de rol cu tematică diversă (“De-a familia”, “De-a școala”, “De-a profesorul” etc.); - exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar; - exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/obiective aparținând spațiului apropiat; - ghicitori privind lucruri, animale și plante:

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - povestiri despre lucruri, plante, animale, oameni; - exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic); - exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei; - exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; - exerciții de descriere a ocupațiilor părinților (Joc didactic "Jocul meseriilor"). <p>Adaptare la nivel de macrogrup:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de precizare a utilității lucrurilor (rechizite, obiecte de vestimentație etc.) și a rolurilor persoanelor importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc.); - exerciții de cunoaștere și mânuire a banilor; - formarea comportamentelor independente în situații de deplasări, cumpărături, excursii, etc.); - jocuri de rol: "La magazin", "La cumpărături"; - exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ființelor (în evoluție); - exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul lui, în contexte variate (imagini, filme, lecturi); - jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, dușmănie; cooperare, răutate etc.); - exerciții de identificare/ descriere a lucrurilor și ființelor familiare în cadrul software-ului educativ; - exerciții de identificare, într-un suport imagistic, a persoanelor aparținând unor culturi diferite.
<p>7.Pregătirea pentru viața de adult</p>	<p>Dezvoltarea unor valori și aptitudini personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descoperire și dezvoltare a unor valori precum credință, iubire, sinceritate, onoare, respect, stabilitate, consecvență, tradiție, corectitudine, integritate, libertate, pasiune, hărnicie, muncă în echipă etc.; - lecturarea unor biografii celebre; - dezvoltarea unei stime de sine pozitive: discuții tematice, jocuri de rol, biografii celebre, participarea la expoziții cu lucrări personale, participarea activă la concursuri, serbări școlare, activități extracurriculare; - construirea unei imagini de sine bazată pe apreciere/autoapreciere, demnitate și valoare personală; - dezvoltarea unor abilități practice de rezolvare a unor situații concrete și găsirea unor soluții potrivite. <p>Identificarea aspectelor legate de practicarea unei ocupații/meserii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și descrierea imagistică ocupațiilor/ meseriilor (reviste, filme educative); - jocuri de tip brainstorming: "Ce este și ce face?"; - lecturarea unor reviste, cărți cu tematică; - discuții referitoare la importanța practicării unei ocupații/meserii;

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri referitoare la abilitățile necesare practicării unei ocupații/ meserii; - vizite la diverse ateliere, locuri de muncă. <p>Identificarea aspectelor legate de viața de familie/cuplu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; - prezentarea normelor și a legislației privind familia; - dialoguri pe teme de igienă și sănătate sexuală, fidelitate și de sarcină; - discuții despre bolile cu transmitere sexuală; - discuții pe marginea vizionării unor filme educative pe tema educației sexuale; - dialoguri pe tema căsătoriei și a alegerii partenerului; - exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familială echilibrată.

Sugestii metodologice

Se recomandă ca activitățile cuprinse în disciplina *socializare* să fie personalizate în funcție de nevoile și interesele elevilor. Caracterul practic, aplicabilitatea imediată în mediul natural al elevului este un aspect atent considerat în pedagogia curativă. În clasele primare, profesorul este modelul la care elevii se vor raporta întotdeauna, în timp ce în etapa gimnazială, va stimula cât mai mult cu putință implicarea elevilor și oferirea de puncte de vedere personale în cât mai multe situații cu putință. În cazul în care profesorul va constata situații în care se manifestă atașamente ne-securizante (evitante, ambivalente sau dezorganizate), acesta poate crea relații securizante prin care atașamentul se rescrie, prin care elevul primește un alt model și o altă viziune asupra relațiilor cu cei din jur. În același timp, profesorul va stimula interacțiuni și momente de socializare a elevilor între ei.

Vom ține cont că modul în care adulții interacționează între ei este și modelul pe care elevii îl vor prelua. Tocmai de aceea, autenticitatea e bine să fie o valoare în sine pentru pedagogul curativ. Este bine să oferim elevilor modele concrete de rezolvare a unor situații. Spre exemplu, nu îi vom educa „sub un clopot de sticlă”, nu îi vom sustrage din situații problematice. Vom putea exersa însă ceea ce e de învățat din astfel de situații, ce putem face mai bine în viitor. Ce poate, de exemplu să aducă bun un conflict în viața noastră? Cum se poate reclădi o relație după un astfel de conflict? Putem totodată să învățăm că în viață este posibil ca unele relații să se termine, să nu mai existe. Rolul profesorului-educator este acela de a valoriza chiar și experiențele dureroase și de a le arăta elevilor că ceea ce este cu adevărat important nu este stabilirea dreptății, a adevărului absolut într-o anumită situație, ci acceptarea și flexibilitatea ca o cale de dezvoltare personală. Elevii din clasele gimnaziale se implică de asemenea cu plăcere în exerciții de proiecție în viitor – cum va arăta viața mea peste 1 an? Dar peste 5 ani? Dar peste 10 ani?

Bibliografie

1. Easton F., (1997), *"Educating the whole child – head, heart and hands: learning from the Waldorf experience"*. Revista Theory into Practice, nr. 36, vol. 2, pag. 87-94, Editura Taylor & Francis, Londra, Marea Britanie;
2. Harwood, A.C., (1997), *"The way of a child"*, Editura Sophia Books, Kerala, India;
3. Spock M., (1985), *"Teaching as a lively art"*, Editura Steiner Books, New York, SUA;
4. Weary, B.F., (2000), *"Perceptions of looping addressing the academic and social needs of children: Waldorf education and public schools"*, PhD of Education Dissertation, Temple University, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Iulia Raț	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *STIMULARE COGNITIVĂ*

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În planul-cadru al pedagogiei curative, activitatea terapeutică de *stimulare cognitivă* este cuprinsă alături de Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională și Ludoterapia în *Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată”*. Această arie curriculară este prevăzută cu un buget de timp de 20 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Numărul de ore de *stimulare cognitivă* precum și pentru celelalte discipline este stabilit de învățătorul-educator/profesorul-educator pentru fiecare clasă.

Pedagogia curativă abordează stimularea cognitivă a elevilor pornind de la metodele fenomenologice, bazate pe observație intensivă. Dizabilitatea este văzută în această alternativă educațională nu ca o boală, ci ca o lipsă de echilibru în „modelul balanță” al individului. O lipsă de echilibru ce se poate manifesta la nivel corporal, sufletesc, spiritual sau în plan social. Spre exemplu un copil cu ADHD se mișcă excesiv de mult în plan extern, în mediul înconjurător în timp ce intern, în sine, există puțină dinamică în ceea ce privește concentrarea atenției, ascultarea, răbdarea. Iar maniera în care pedagogia curativă își propune să educe este bazată exact pe această încercare constantă de a readuce echilibrul în aceste arii ale funcționării noastre. Pedagogia curativă nu își propune să vindece persoana cu dizabilități dar nici să ignore sau să nege prezența dizabilității. Pedagogia curativă însă privește dincolo de diagnosticul medical sau psihologic. Adică ne interesează ce capacități și resurse are fiecare și cum le putem valorifica pentru a atinge obiectivul nostru de bază: „o viață trăită cu demnitate”. Atunci când operațiile cognitive complexe precum sintetizarea sau abstractizarea provoacă dificultăți elevilor cu care lucrăm, nu înseamnă că *stimularea cognitivă* nu mai reprezintă un obiectiv pentru alternativa educațională de pedagogie curativă, ci înseamnă că această stimulare trebuie făcută altfel. Jocul, activitățile artistice, aplicabilitatea practică imediată a cunoștințelor, abordarea fenomenologică sunt căi ideale pentru asta. Activitățile artistice operează cu elemente precum culorile, formele, sunetele iar acestea au propriile lor polarități (înalte/joase, scurte/lungi, deschise/închise). Modul în care ele se armonizează, se echilibrează în produse cu sens și semnificație este exact modelul palpabil pe care elevul în poate testa și folosi pentru găsirea propriului echilibru. Rolul profesorului este acela de a însoți elevii în această incursiune și de a vedea care din cei doi poli este mai puțin dezvoltat iar apoi de a stimula elevul să dezvolte și să transforme resursele sale pentru a dobândi echilibru atât intern cât și extern. Orice persoană are nevoi și posibilități de dezvoltare, are dorințe sau vise pe care le vrea împlinite. Orice persoană are nevoi și resurse emoționale care se manifestă într-o relație. De aceea, în pedagogia curativă formarea relației este baza pe care se clădesc ulterior toate abilitățile iar în acest fel, *stimularea cognitivă* se realizează din bucuria cunoașterii și a descoperirii, din curiozitatea pentru sine, ceilalți și lume pe care o dezvoltă elevii atunci când învățarea este afectivă și aplicativă.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul ciclului primar;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente**
- 3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat</p> <p>Exerciții-joc de stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții vizuale (“Recunoaște culoarea!”, “Găsește diferențele între obiecte/imagini!”); - exerciții auditive (“De unde se aude?”, “Graul animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Vocea șoptită”); - exerciții olfactive [“A ce miroase?”, “Ce miros au săpunurile ...?”]; - exerciții gustative (“Ce gust are ...?”, “Albinuțele adună miere”, “Salata de fructe”); - exerciții tactil-kinestezice (exerciții de orientare tactilă – identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului – jocul “Trăistuța fermecată”/“Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”). <p>Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>a) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire). <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare);</p> <p>c) exerciții vizual-auditive (vizionări de filme accesibilizate pentru persoane cu dizabilități/sonor/fond muzical).</p>
<p>1.2. Formarea psihomotricității:</p> <p>Exerciții de coordonare oculo-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de înșirare a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.); - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mana dominantă/lateralitate; coordonare ochi –mână etc.). <p>Exerciții perceptiv-motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”; jocuri de sinteză perceptuală:puzzle schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga – la dreapta; în față – în spate”); - de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Păpușa în mișcare”); - de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”); - redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „Omulețul” din plastilină; desen/test proiectiv“. <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:</p>

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic după 1-2 criterii: (culoare, mărime, formă) [ex: "Cuburile colorate", "Încercuiește obiectul!", "Sortează după mărime!" etc.]; - exerciții de ordonare/seriere, după criteriul mărimii: "Piticii din poveste!"; - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic), după unul sau mai multe criterii (culoare – mărime – formă); - exerciții analitico-sintetice: "Jocul Loto", "Jocul perechilor"; "Jocul umbrelor"; - exerciții de redare a conturului pe bază de șablon; - exerciții de colorat și desenat. <p>Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - exerciții de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: "Omida", "Casa" etc.). <p>Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Mergi în ritmul dat de mine!", "Baloanele cu zilele săptămânii", "Stai pe roșu, treci pe verde!"; - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare ("Orarul în imagini") Jocul anotimpurilor; - exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat); - exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ("Ce obiect a dispărut "Telefonul fără fir", "Jocul degetelor – Ploaia" etc.); - Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței: <p>1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de incastrare; - exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici; - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle). <p>2. Exerciții de comparație și clasificare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic: - exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece, înalt - scund); „Alege obiectele...!” - exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ ("Care e cel mai mare?" ; "Unde e mai mult?"); - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună")/luare, scădere de obiecte; mărire/micșorare; - exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc. ("Loto" și "Jocul umbrelor"; "Formează perechea!" etc.); - exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

asemănătoare (“Jocul asemănarilor”);

- exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.).

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală-imagie-simbol (număr-cifră):

- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte (“Pune imaginea potrivită!” etc.);
- exerciții de punere în corespondență „mulțime - număr de elemente –simbol (număr-cifră): “Scrie cifra corespunzătoare!” etc.;
- exerciții de operare în centrul 0-10 în plan obiectual/imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc. - “Continuă șirul!”; “Vecinii numerelor” etc.);
- exerciții de scriere/citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-10;
- exerciții de scriere și citire a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”, „>”, „<” (“Recunoaște semnul”);
- jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:
- jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
- jocuri asociative (“Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”);
- jocul ghicitorilor;

Jocuri tip “rezolvare de probleme”:

- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor, de exemplu obținerea jucăriei care se afla într-un loc inaccesibil sau descompunerea problemei în elemente mai simple (de exemplu, pregătirea mesei care presupune mai multe etape);
- jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) “Găsește traseul!”; “Drumul șoricelului!”;
- exerciții de includere în aceeași categorie (“Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!”);
- exerciții de realizare a corespondenței unu la unu (“Mama și puiul”; “Ceșcuța are farfurie”; “Fiecare păpușa la pătuțul ei” etc.).

4. Jocuri pentru memoria vizuală și auditivă

- exercițiu-joc de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/imagini percepute anterior (“Ghici ce lipsește!”);
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică (“Formează perechea”, “Oglinda obiectelor”
- jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ);
- memorarea de poezii scurte și cântece;
- reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/

5. Exerciții de atenție (“Fă ca mine!”; “Urmărește traseul!”)

- exerciții de incastre (rapiditate, precizie);
- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model “Atenție la asemănare !”.

6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**a) nonverbale:**

- jocuri de mimă/pantomimă (“Mima”);
- exerciții de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul tobei!”);
- cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”; “Bate vântul frunzele!, Alunelul”).

b) verbale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; - jocuri onomatopeice; « frământări de limbă »; - jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; - exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă etc.); - exerciții-joc de integrare propozițională; (“Propoziții lacunare”; “Cuvinte amestecate” etc.); dialoguri tematice/ jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc); - exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie); - exerciții de scriere-citire (Recunoaște litera!” “Dați exemple de cuvinte cu litera/ silaba data!”); exerciții de copiere, transcriere și de dictare a unui material verbal gradat ca dificultate etc.). <p>7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: “Casa”, “Podul”, “Trenul”, “Șarpele”, “Castelul”, “Robotul” etc.) - desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, “Copacul înflorit“, „Casa“); completare de desene lacunare; “Covorul colorat” etc.) - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - exerciții de povestire după imagini - exerciții de construire a unei machete („Locul de joacă“, „Ograda bunicii“); - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul“); Zâna cea bună?”, “Moș Crăciun”. <p>8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (de ex: “Morișca”, “Actorii” etc.); - exerciții – joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: “Telefonul”); - exerciții – joc de relaxare (de ex: “Liniștea”, “Zborul” etc.).
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La masă”, “La telefon”, “La piață” etc.); - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”); - exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului (“Protejați natura!” Îngrijirea plantelor); - jocuri-competiții pe diverse teme (“Cine știe, câștigă”, “Ștafeta”, “Cel mai bun interpret”) Concursuri (desen, dans, cântec etc.).

3. Formarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (numărat, adunat, scăzut); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc.; - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : “Scroafa cu porci”, “Pisica cu pisoi”, “Cloșca cu pui”).
<p>3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unităților monetare; - exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de ¼ kg, ½ kg, 1 kg); - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

descriu greutatea: "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu" – și nu confundă greutatea cu mărimea (ex :1 kg cuie și 1 kg lână);

- exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoară etc.;
- exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung";
- exerciții de măsurare a timpului cu identificarea orei exacte și a jumătății de oră (de ex : 1 fix, 2 și jumătate etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Explorarea polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de dezvoltare a sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice - folosirea văzului (fixarea privirii, inspectarea, analiza imaginilor, urmărirea detaliilor) - folosirea auzului (ascultarea, răspunsul la un anumit sunet) - folosirea percepției tactile (recunoașterea texturilor, a grosimilor, a consistenței materialelor) - exerciții-joc de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori - exerciții-joc de coordonare perceptivă (văzul și auzul, tactilul și gustul etc.) - exerciții-joc de stereognozie
2. Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de coordonare oculo-motorie - exerciții-joc de însușire a schemei corporale și lateralitate - exerciții-joc de însușire a conduitei perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - exerciții-joc de orientare, organizare și structurare spațio-temporală
3. Reprezentări temporale și spațiale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de explorare și manipulare a obiectelor, care îl ajută pe copil să înțeleagă și să aplice ideea de permanență a obiectului - exerciții-joc de recunoaștere, predicții și interpretare a unor scheme și modele de situații cotidiene (succesiunea unor momente ale zilei, recunoașterea semnificației clopoțelului în pauză etc.)
4. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc cu elemente de abstractizare și generalizare - exerciții-joc de rezolvare a diferitelor probleme - exerciții-joc de comunicare (non-verbala și verbal) - exerciții-joc de imaginație și creativitate - exerciții-joc de comparare, sortare, grupare, clasificare a obiectelor și a imaginilor
5. Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de autocontrol - jocuri de rol
6. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de înțelegere a semnificației unor mesaje auzite/citite - exerciții-joc de adecvare situațională a mesajului verbal - exerciții-joc de înțelegere a semnificației unor gesturi –acțiuni - exerciții-joc de exprimare adecvată a unor trăiri - exerciții-joc de verbalizarea unor operații, acțiuni - exerciții-joc cu elemente de prelexie/pregrafie - exerciții-joc cu elemente de lexie și grafie

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc cu calcul elementar - exerciții-joc de rezolvare a problemelor simple (inclusiv probleme cotidiene) - exerciții-joc cu operații/acțiuni necesare în desfășurarea unor activități concrete - jocuri cu operații/acțiuni necesare pentru formarea abilităților interpersonale

Sugestii metodologice

Învățătorul–educator va stimula încă de la început autocunoașterea și dezvoltarea personală a elevilor. În ciclul primar, stimularea cognitivă se realizează foarte bine prin activități de joc. Nu este importantă numirea conceptelor ci experiența pe care o au copiii în activitate. Nu este important dacă ei vor reține cum se numește sau cum se definește un anumit conținut dar este foarte important ca ei să înțeleagă cum, ce și de ce lucrurile se întâmplă într-un anumit fel. Activitățile vor ține cont de achizițiile elevilor din programul de dimineață și vor avea menirea de a pune copilul să le exerseze în contexte diferite cât mai familiare și reale. Este important ca între activități să existe o legătură, un fir roșu ce dă sens și coerență conținutului. Spre exemplu, după o activitate de tipul „Ne pregătim pentru teatru„, e bine să urmeze o alta precum „Ne pregătim pentru spectacol de muzică” astfel încât elevul să aibă prilejul să folosească o serie de informații din prima temă (ca de exemplu ne cumpărăm bilete, ne pregătim mașina etc.), dar totodată să poată face și diferențieri între ceea ce vizionăm la teatru și ceea ce vizionăm la un spectacol de muzică.

La un anumit interval de timp, este indicat să se desfășoare „activități integratoare” în care elevii reiau toate activitățile desfășurate anterior, la un nivel mai complex. Astfel: în cadrul unei teme precum „La cumpărături” elevii vor exersa formule de adresare, descrierea anumitelor produse, vor face reclamă acelor produse sau liste de mărfuri, vor calcula banii etc. Este indicat ca elevii să-și folosească simultan simțurile, să se urmărească stimularea perceptivă, integrarea, formarea raționamentelor.

Profesorul educator se poate raporta la diversele discipline din programul dimineții. În cazul corelației cu aria **Elemente de matematică** putem realiza activități și jocuri în care elevii să compare cantități folosind măsuri și greutate sau să folosească banii. Când dorim să consolidăm subiecte din domeniul **Cunoașterii mediului** avem în vedere tot învățarea emoțională cu privire la plante și animale, de exemplu dezvoltarea respectului pentru lumea fizică sau spirituală.

Vom folosi în stimularea cognitivă explorarea cu ajutorul cât mai multor simțuri. Copilul va putea astfel să experimenteze varietatea, ceea ce îl ajută să înțeleagă conceptul de diversitate. Atunci când văd sub ochii lor schimbările reversibile sau ireversibile pe care materialele le pot suferi - de formă, volum, stare ei înțeleg mai bine că schimbarea – chiar dacă uneori dureroasă și dificil de realizat, este un lucru benefic în viața noastră.

Evaluarea elevilor se face prin însemnări în caietul de observații, periodic, prin caracterizările de sfârșit de an pe care le primesc părinții/apartinătorii, în care sunt concentrate informațiile semnificative privitoare la evoluția copilului. Caietele și lucrările elevilor sunt păstrate în portofolii. Pe parcursul anului se organizează expoziții cu

diferite evenimente. Aceste informații sunt convertite în calificative transcrise în cataloage.

Bibliografie:

1. Mathisen A., (2015), „*Importanța ritmurilor într-o pedagogie a devenirii*”, Revista Cercetări în Educația lui Steiner, Universitatea din Oslo, Norvegia;
2. Nicholson, D.W., (2000). "*Layers of experience: forms of representation in a Waldorf school classroom*", Journal of Curriculum Studies, nr. 32, vol. 4, pag. 575-587, Editura Taylor & Francis, Londra, Marea Britanie;
3. Petrash J., (2002), "*Understanding Waldorf education: teaching from the inside out*", Editura Gryphon House, Lewisville, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Georgeta-Viorica Simion	Centrul de Pedagogie Curativa Simeria
Lucian-Alin Popa	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Rudolf Steiner Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *STIMULARE COGNITIVĂ*

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În planul-cadru al pedagogiei curative, activitatea terapeutică de *stimulare cognitivă* este cuprinsă alături de Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională și Ludoterapia în *Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată”*. Această arie curriculară este prevăzută cu un buget de timp de 20 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Numărul de ore de *stimulare cognitivă* precum și pentru celelalte discipline este stabilit de învățătorul-educator/profesorul-educator pentru fiecare clasă.

Pedagogia curativă abordează stimularea cognitivă a elevilor pornind de la metodele fenomenologice, bazate pe observație intensivă. Dizabilitatea este văzută în această alternativă educațională nu ca o boală, ci ca o lipsă de echilibru în „modelul balanță” al individului. O lipsă de echilibru ce se poate manifesta la nivel corporal, sufletesc, spiritual sau în plan social. Spre exemplu un copil cu ADHD se mișcă excesiv de mult în plan extern, în mediul înconjurător în timp ce intern, în sine, există puțină dinamică în ceea ce privește concentrarea atenției, ascultarea, răbdarea. Iar maniera în care pedagogia curativă își propune să educe este bazată exact pe această încercare constantă de a readuce echilibrul în aceste arii ale funcționării noastre. Pedagogia curativă nu își propune să vindece persoana cu dizabilități dar nici să ignore sau să nege prezența dizabilității. Pedagogia curativă însă privește dincolo de diagnosticul medical sau psihologic. Adică ne interesează ce capacități și resurse are fiecare și cum le putem valorifica pentru a atinge obiectivul nostru de bază: „o viață trăită cu demnitate”. Atunci când operațiile cognitive complexe precum sintetizarea sau abstractizarea provoacă dificultăți elevilor cu care lucrăm, nu înseamnă că *stimularea cognitivă* nu mai reprezintă un obiectiv pentru alternativa educațională de pedagogie curativă, ci înseamnă că această stimulare trebuie făcută altfel. Activitățile artistice, poveștile sociale, aplicabilitatea practică imediată a temelor abordate, abordarea fenomenologică sunt căi ideale pentru asta. Activitățile artistice operează cu elemente precum culorile, formele, sunetele iar acestea au propriile lor polarități (înalte/joase, scurte/lungi, deschise/închise). Modul în care ele se armonizează, se echilibrează în produse cu sens și semnificație este exact modelul palpabil pe care elevul în poate testa și folosi pentru găsirea propriului echilibru. Rolul profesorului este acela de a însoți elevii în această incursiune și de a vedea care din cei doi poli este mai puțin dezvoltat iar apoi de a stimula elevul să dezvolte și să transforme resursele sale pentru a dobândi echilibru atât intern cât și extern. Orice persoană are nevoi și posibilități de dezvoltare, are dorințe sau vise pe care le vrea împlinite. Orice persoană are nevoi și resurse emoționale care se manifestă într-o relație. De aceea, în pedagogia curativă formarea relației este baza pe care se clădesc ulterior toate abilitățile iar în acest fel, *stimularea cognitivă* se realizează din bucuria cunoașterii și a descoperirii, din curiozitatea pentru sine, ceilalți și lume pe care o dezvoltă elevii atunci când învățarea este afectivă și aplicativă.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul ciclului gimnazial;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și învățarea conduitelor de orientare , cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente**
- 3. Exersarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și învățarea conduitelor de orientare , cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Învățarea polisenzorială cu obiectele din mediul apropiat Exerciții-joc de stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții vizuale (“Recunoaște obiectul!”, “Găsește diferențele între obiecte/imagini!”); - exerciții auditive (“De unde vine sunetul?”, “Graiul animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Descoperă instrumentul muzical”); - exerciții olfactive [“Ce miroase așa?”, “Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)]; - exerciții gustative (“Spune ce gust are ...?”, “Gustul preferat”, “Salata de legume”). <p>Exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții tactil-kinestezice (exerciții de orientare tactilă – identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului); - exerciții vizual-auditive (vizionare de filme cu explicații verbalizate); - exerciții olfactiv-gustative (degustări de fructe, legume, dulciuri).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității: Exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/creionul, contururi după șablon; colorare etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale, control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi–mână etc.); <p>Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității   (“Denumeste și arată părțile corpului !”; jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate” Mergi în direcția indicată);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); - Redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual, acțional și imagistic; - modelare „Omulețul” , “Animale” din plastilină;- desen /test proiectiv “Omulețul”; - Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educative. <p>Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex “Jetoane colorate”, “Încercuiește obiectul!”],

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>“Sortează după mărime!”etc.];</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare/seriere, după criteriul mărimii; - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe criterii (culoare, mărime –formă); - exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul imaginilor identice”; “Jocul umbrelor”; - exerciții de redare a conturului pe bază de șablon; - exerciții de colorat și desenat. <p>Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omida”; “Casa” etc.). <p>Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală   (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu lunile anului”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii; - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în culori”); - jocul anotimpurilor; - exercițiu-joc de memorare a lunilor anotimpurilor; - exercițiu-joc de identificare/memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp (“Copacul anotimpurilor”); - joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat); - exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

2. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice   (“Ce obiecte lipsesc?”, „Ștafeta cuvintelor”, „Cântecul anotimpului” etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/fără ghidaj, desenare de forme geometrice cu ghidaj, desen liber); - exerciții de dezvoltare a reprezentărilor temporale/cauzalitate (de ex., ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment, realizare de acțiuni cu posibilitatea observării rezultatului – “Popice”); <p>Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:</p> <p>1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de incastrare; - exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici (“Căsuța demontabilă”; “Să construim din piese”; Jocul Logi II); - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese(puzzle); <p>2. Exerciții de comparație și clasificare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic; - exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!”;
- exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Descoperă cantitatea?”; “Unde e mai mult?”);
- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”)/luare, scădere de obiecte, mărire/micșorare; („Compune și descompune!”);
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc. (“Loto” etc.; “Joc - Incastre”; “Formează perechea!”etc.);
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (“Jocul asemănărilor și diferențelor”);
- exerciții de diferențiere după un criteriu dat (“Joc imagistic pentru cuvinte opuse”);
- exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.);

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală-imagine-simbol (număr-cifră):

- exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte; (“Pune jetonul potrivit!” etc.);
- exerciții de punere în corespondență „mulțime – număr de elemente – simbol (număr-cifră)” (“Scrie cifra corespunzătoare!”);
- exerciții de operare în centrul 0-100 în plan obiectual/imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc. “Continuă șirul!”; “Vecinii numerelor”);
- exerciții de scriere/citire a cifrelor/numerelor naturale în centrul 0-100 ;
- exerciții de utilizare corectă a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=” ;

Exerciții de utilizare a elementelor de geometrie:

- exerciții de recunoaștere și desenare a liniilor (dreaptă, curbă, frântă) – exerciții de recunoaștere și desenare a formelor geometrice;
- exerciții de reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric, după model obiectual și/sau imagistic (“Casa”; “Mașina”; “Omulețul”);
- exerciții de reprezentare în desen a unui ansamblu geometric simplu, format din 3-5 figuri geometrice;
- jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare: - jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); - jocuri asociative (“Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”), jocul ghicitorilor;
- exerciții - joc tip “rezolvare de probleme”;
- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (“Cursa cu obstacole”);
- exerciții de descompunere a problemei în elementele ei constitutive (de ex., curățenia în sala de clasă);
- jocuri de construcție în plan obiectual și/ sau imagistic; labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) “Găsește traseul!”, “Drumul șoricelului!”;
- exerciții de includere în aceeași categorie (“Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!”); - exerciții de realizare a corespondenței unu la unu (“Mama și puiul”; “Ceșcuța are farfurie”; “Fiecare păpușă la pătuțul ei” etc.) ;

4. Exerciții de memorie vizuală și auditivă

- exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior (« Ce a fost aici? »);
- exerciții de recunoaștere de semne grafice identice dintr-un grupaj dat ; - reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii, după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- magnetică (“Formează perechea”, “Oglinda obiectelor”);
- exerciții de memorare de poezii și cântece;
- 5. Exerciții de atenție**
 (“Privește atent!”, “Mâini dibace”, “Statuile!”, “Urmărește traseul!”)
- exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model “Atenție la asemănare !”;
  - exerciții de incastre, puzzle;
  - exerciții de cusături cu model (rapiditate, precizie); - exerciții de recunoaștere a unor semne, elemente grafice, cuvinte etc., cu sublinierea/încercuirea lor;
- 6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:**
- a) nonverbale:**
- jocuri de mimă/pantomimă (“Mimul”);
  - jocuri de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul meu!”);
  - cântece însoțite de mișcare (“Drag mi-e jocul românesc” “Hai la horă”);
- b) verbale** (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopoeice; frământări de limbă jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele), exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă etc.);
- exerciții-joc de integrare propozițională; (“Propoziții lacunare”; “Cuvinte amestecate” etc.); dialoguri tematice/jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc.);
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
  - exerciții de scriere – citire (Ghicește prima literă/ultima literă!” “Dați exemple de cuvinte cu litera/silaba data!” etc.);
- 7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației**
- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: “Casa”, “Podul”, “Mașina”, “Castelul”, “Robotul” etc.);
  - desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, “Copacul înverzit“, „Casa“, “Peisaj“, “Vaza cu flori”, Coșul cu fructe”);
  - desene lacunare, colaje “Mozaic”;
  - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;
  - exerciții de povestire după imagini;
  - exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții”, „Orașul ideal”, “Portul cu vaporeșe”);
  - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul”, “Ce minuni face, Micul Prinț, Amintiri din copilărie, etc. ”);
- 8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului**
- exerciții-joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (de ex: “Scaunele muzicale”, “Actorii” etc.);
  - exerciții-joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: “Telefonul”);
  - exerciții-joc de relaxare (de ex: “Marea și valurile”, “Zborul” “Cântecul păsărilor” etc.);
- 2.2. Valorificarea structurilor psihoindividuale în conduite independente**
- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“La cumpărături”, “La telefon”; “La piață”, “În parc” etc.);
  - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Îmbrăcăminte preferată?”, “Cum aranjăm masa?”, “Astăzi sunt pieton!”);
  - jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”, “Prietenii naturii - ecologizare”;
  - jocuri-concurs pe diverse teme (“Cine știe, câștigă”, “Ștafeta”, “Bucătarul iscusit”;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>“Cel mai talentat desenator”; “Cel mai harnic elev” etc.);</p> <p>- concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).</p>

3. Exersarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Exersarea și formarea relațiilor numerice între obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire. (de ex: împărțirea unui obiect în două și în patru părți egale, cu verbalizare: “jumătate”, “sfert”); - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc. - exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : “Stolul de păsări”, “Pisica cu pisoi”, “Cloșca cu pui”);
<p>3.2. Exersarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 – 100 kg); - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea: “greu”, “ușor”, “mai greu”, “mai ușor”, “la fel de greu” – și nu confundă greutatea cu mărimea (ex: 1 kg cuie și 1 kg lână); - exerciții de măsurare a volumului ($\frac{1}{2}$ și 1 l de lichid); - exerciții de măsurare a timpului, cu identificarea orei exacte și a jumătății și a sfertului de oră (de ex : 1 fix, 2 și jumătate, 5 și un sfert etc.); - exerciții de verbalizare a programului zilnic/orarului, respectând succesiunea lor; - exerciții de operare cu bani în vederea conștientizării noțiunilor de “mai ieftin”, “mai scump” și de “rest”; - joc de rol “La cumpărături”, cu utilizarea unei combinații de monede și bancnote; - exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara; - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: “lung”, “scurt”, “mai lung”, “mai scurt”, “la fel de lung”.
<p>3.3 Exersarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână, bumbac) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența; - utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile etc.); - exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.); - exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Organizarea perceptiv - motrică	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice - exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori stereognozia - exerciții de coordonare oculo-motorie - exerciții pentru însușirea schemei corporale și lateralitate - exerciții pentru însușirea conduitei perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - exerciții de orientare, organizare și structurare spațio-temporală
2. Organizarea operațional-cognitivă	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - exerciții de comparație și clasificare - exerciții cu elemente de abstractizare și generalizare - exerciții de rezolvare a problemelor - exerciții de comunicare (non-verbala și verbal) - exerciții de imaginație și creativitate - exerciții de predicție, anticipare a evenimentelor - exerciții de rememorare a informațiilor sau a rezultatelor acțiunilor - exerciții de înțelegere a cauzelor și a efectului - exerciții de realizare a conexiunilor între obiecte, evenimente și rezultatele acțiunilor - jocuri de autocontrol - jocuri euritmice
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru înțelegerea șirului logic din cadrul unor acțiuni –evenimente - exerciții de redare verbală a etapelor unor activități – evenimente - exerciții pentru însușirea și automatizarea achizițiilor fundamentale citit –scris –calcul - exerciții de rezolvare a problemelor simple cu diferite unități de măsură (unități monetare, kilogramul, litrul, metrul,ora) - exerciții pentru însușirea și automatizarea unor operații și acțiuni necesare în desfășurarea unor activități concrete - exerciții pentru înțelegerea relațiilor de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple; (cauză – efect) - exerciții de însușire și automatizare a unor operații și acțiuni necesare pentru formarea abilităților interpersonale

Sugestii metodologice

Profesorul–educator va stimula autocunoașterea și dezvoltarea personală a elevilor. Dacă în ciclul primar, stimularea cognitivă se realizează foarte bine prin activități de joc, în clasele gimnaziale poveștile sociale și experimentarea directă asigură sens și coerență în învățare. Nu este importantă numirea conceptelor ci experiența pe care o au elevii în activitate. Nu este important dacă ei vor reține cum se numește sau cum se definește un anumit conținut dar este foarte important ca ei să înțeleagă cum, ce și de ce lucrurile se întâmplă într-un anumit fel. Activitățile vor ține cont de achizițiile elevilor din programul de dimineață și vor avea menirea de a pune copilul să le exerseze în contexte diferite cât mai familiare și reale. Este important ca între activități să existe o legătură, un fir roșu ce dă sens și coerență conținutului. Spre exemplu, după o activitate de tipul „Ne pregătim pentru carnaval,” e bine să urmeze o alta precum „Ne pregătim pentru circ” astfel încât elevul să aibă prilejul să folosească o serie de informații din prima temă (ca de exemplu ne cumpărăm bilete, ne pregătim mașina etc.), dar totodată să poată face și diferențieri între ceea ce se întâmplă la carnaval și ceea ce vizionăm la circ.

La un anumit interval de timp, este indicat să se desfășoare „activități integratoare” în care elevii reiau toate activitățile desfășurate anterior, la un nivel mai complex. Astfel: în cadrul unei teme precum „La cumpărături cu colegii mei” elevii vor exersa formule de adresare, descrierea anumitelor produse, vor face reclamă acelor produse sau liste de mărfuri, vor calcula banii etc. Este indicat ca elevii să-și folosească simultan simțurile, să se urmărească stimularea perceptivă, integrarea, formarea raționamentelor.

Profesorul educator se poate raporta la diversele discipline din programul dimineții. În cazul corelației cu aria **Matematică** vom utiliza sarcini în care elevii pot să compare cantitățile folosind măsuri și greutate, să folosească banii și să-și organizeze timpul. Să își formeze deprinderi aritmetice prin manipularea cantităților și numerelor în mod gradual, dezvoltând înțelegerea unor relații și algoritmi de calcul elementar. Pentru consolidarea conținuturilor abordate la **Geometrie**, activitățile se axează pe dezvoltarea capacităților de diferențiere și orientare spațială (recunoașterea figurilor și formelor geometrice) sau pe dezvoltarea unor abilități practice de măsurare și de calculare a lungimilor și suprafețelor de diverse forme geometrice (în clasă, curtea școlii, grădina etc.). Corespondența cu **Științele naturii – Biologie urmărim** cunoașterea mediului în care se dezvoltă plantele, circuitul lor de viață, modul de îngrijire. Mulți dintre elevi pot învăța să lucreze în domeniul horticulturii. Vom avea în vedere tot învățarea emoțională cu privire la plante și animale precum și dezvoltarea respectului pentru lumea fizică sau spirituală. În consolidarea cunoștințelor din domeniul **Anatomiei și fiziologiei omului** se va urmări cunoașterea părților corpului și a funcțiilor principalelor organe și în special a regulilor de igienă corporală pentru prevenirea îmbolnăvirilor. **Elementele de fizică – chimie**, domeniul pe care îl vom consolida la stimularea cognitivă prin experimentarea schimbărilor pe care materialele le pot suferi: de formă, volum, stare (ex. înghețarea apei, topirea ciocolatei, dizolvarea zahărului în apă etc.). Vom folosi în stimularea cognitivă explorarea cu ajutorul cât mai multor simțuri. Copilul va putea astfel să experimenteze varietatea ceea ce îl ajută să înțeleagă conceptul de diversitate. Atunci când văd sub ochii lor schimbările reversibile sau ireversibile pe care materialele le pot suferi - de formă, volum, stare ei înțeleg mai bine că schimbarea – chiar dacă uneori dureroasă și dificil de realizat, este un lucru benefic în viața noastră.

Și celelalte materii din ariile curriculare abordate în programul de dimineață vor putea fi consolidate prin activitățile realizate la stimularea cognitivă:

Cunoștințe despre geografie – domeniu consolidat prin explorarea mediului geografic apropiat sau prin jocuri de orientare pe hartă.

Cunoștințe despre istorie – jocuri de rol, spectacole, mici serbări sau piese de teatru în care surprindem condițiile și modul de viață ale oamenilor în diferite epoci istorice. **Educație civică** – unde ne vom axa pe vizitarea unor instituții publice (Poștă, Primărie, C.E.C etc.) și vom exersa comportamente sociale adecvate: întocmirea unei cereri, completarea unei scrisori etc. La fel vom proceda și în ceea ce privește **Educația religioasă** unde avem în vedere organizarea de serbări în care elevii să cânte, să recite, să-și exerseze educația morală și comportamentele de respect și toleranță față de cei din jur. Consolidarea temelor abordate la materia **Tehnologii** se face prin vizitarea unor ateliere sau întreprinderi unde elevii pot lua contact direct cu specificul diverselor meserii.

Evaluarea elevilor se face prin însemnări în caietul de observații, periodic, prin caracterizările de sfârșit de an pe care le primesc părinții/aparținătorii, în care sunt concentrate informațiile semnificative privitoare la evoluția copilului. Caietele și lucrările elevilor sunt păstrate în portofolii. Pe parcursul anului se organizează expoziții cu diferite evenimente. Aceste informații sunt convertite în calificative transcrise în cataloage.

Bibliografie:

1. Mathisen A., (2015), „*Importanța ritmurilor într-o pedagogie a devenirii*”, Revista Cercetări în Educația lui Steiner, Universitatea din Oslo, Norvegia;
2. Nicholson, D.W., (2000). „*Layers of experience: forms of representation in a Waldorf school classroom*”, Journal of Curriculum Studies, nr. 32, vol. 4, pag. 575-587, Editura Taylor & Francis, Londra, Marea Britanie;
3. Petrash J., (2002), „*Understanding Waldorf education: teaching from the inside out*”, Editura Gryphon House, Lewisville, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Georgeta-Viorica Simion	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Lucian-Alin Popa	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Rudolf Steiner" Hunedoara
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

**Disciplina TERAPIE OCUPAȚIONALĂ
Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Pedagogia curativă, prin activitățile de terapie, limbaj, artă, mișcare își propune stimularea și dezvoltarea resurselor de gândire, simțire și voință, oferirea unei vieți pline de sens și oportunități pentru persoanele cu dizabilități și posibilitatea de a se deschide, de a-și dezvolta propriul potențial.

Terapia ocupațională face parte din aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată”, iar numărul de ore alocat acestei terapii este stabilit în funcție de particularitățile de dezvoltare ale elevilor (5-7 ore/săptămână). Terapia ocupațională cuprinde activități care se referă în special la dezvoltarea personală și socială și este parte componentă a unui program complex de evoluție și dezvoltare a elevilor. Într-o societate în continuă schimbare, copilul/tânărul are nevoie să își dezvolte abilități personale și de muncă, să se integreze în grupuri sociale și, mai târziu, profesionale.

Prin intermediul activităților propuse prezenta programă urmărește valorificarea învățării sociale în care conținuturile sunt abordate atât sub aspectul profunzimii cât și al amplitudinii.

Programa de **Terapie ocupațională** cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice desprinse din competențe generale;
- exemple de activități de învățare care conduc la realizarea competențelor specifice;
- conținuturi ale disciplinei;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**
- 2. Însușirea și dezvoltarea unor abilități, deprinderi de muncă și comportamente individuale și de grup**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrare socială**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de exploatare polisenzorială a mediului înconjurător**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare vizuală (sortări după un criteriu – culoare, mărime, formă); - exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare); - exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare); - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie - acru; piatra - tare; zahăr - dulce; înghețată - rece etc.; - exerciții de discriminare tactilă (moale, tare, neted, aspru etc.); - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil, etc.); - exerciții de observare a obiectelor din natură; - observarea fenomenelor naturale zilnice; - jocuri didactice de euritmie.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare/discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii, a altei persoane; - exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală; - exerciții de identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică; - exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după 1-2 criterii; - exerciții de serie obiectuală/ imagistică, după un criteriu dat; - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față-în spate, deasupra-dedesubt etc.); - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele față de altele; - exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; - exerciții de identificare a acțiunilor specifice unei zile; - exerciții de identificare a momentelor unei zile/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor; - exerciții de asociere: acțiuni - imagine; anotimp - imagine; - exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini).
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, polimorf; - efectuarea unor mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare; - exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor); - exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante; - exerciții de tăiere, îndoire, pliere; - exerciții de înșirare cu/fără model; - exerciții pentru exersarea/formarea coordonării oculo-motorii și bimanuale; - exerciții de atingere a vârfului nasului cu degetul arătător de la mâna dreaptă apoi, cu cel de la mâna stângă, cu ochii deschiși/închiși; - exerciții-joc de construcție, încastrare; - exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris).

2. Însușirea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea materialelor de lucru, a instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente; - exerciții practice de recunoaștere și denumire a materialelor specifice; - exerciții practice de adunare/ colectare a materialelor din natură; - exerciții de sortare și depozitare a materialelor după anumite criterii.
<p>2.2. Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte; - exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.); - exerciții de manipulare corectă a instrumentelor de lucru; - jocuri didactice.
<p>2.3. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p> <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții elementare de rupere, lipire, îndoire, colaj, origami, modelare, bobinare, răsucire, mulare, înșirare, șnuruire, tăiere, înnodare, îmbinare, împletire, țesut, cusut, vopsire, asamblare; - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei; - exerciții de îmbinare prin lipire a hârtiei, cartonului, materialului textil; - exerciții de trasare după șablon; - exerciții de decupare după conturul trasat; - exerciții de modelare cu ceară, pastă fimo, plastilină; - exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire a firelor textile; - exerciții de cusut, țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2 benzi sau fire; - vopsirea obiectelor confecționate din hârtie, carton; - exerciții-joc de asamblare pentru obținerea unei imagini, a unui obiect; <p>Activități de expresie grafo-plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic: punctul, linia; - exerciții de completare a unor spații cu semne grafice, pe o temă dată; - exerciții de divertisment grafic: mâzgălire, zig-zaguri, rotunduri, linie șerpuită etc.; - colorarea și hașurarea unor contururi simple; - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii; - desen figurativ; - desen schematic; - dactilopictură; - mânăuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor; - exerciții de alternare a culorilor, de așezare în pagină a elementelor teme; - exerciții de desen schematic: compoziții simple din figuri geometrice; - desenare de figuri geometrice și combinații; - exerciții de pictură și de desenare după model; - exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare; - exerciții de compoziție liberă: desen, grafică etc.; - exerciții de desen ornamental.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>Activități de expresie muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor cântece cu conținut repetitiv; - exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată; - jocuri muzicale asociate cu mișcare; - exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice; - activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice; - exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament; - exerciții de interpretare vocală individual și în grup; - exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (modern, popular). <p>Activități de expresie nonverbală și verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de mimă și pantomimă; - redarea unor stări afective prin expresii mimice; - jocuri de imitație a gesturilor caracteristice diferitelor activități cotidiene; - dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - exerciții cu onomatopee, frământări de limbă; - jocuri de cuvinte/versuri ritmate; - recitări în oglindă; - teatru de păpuși.

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1 Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare dirijată a unor modele date (acțional, verbal); - activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs; - activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu/fără sprijin).
<p>3.2 Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de confecționare a unor produse simple: puzzle, modelare, colaje, șnururi, împletituri, obiecte cusute; - realizarea unor produse cu diferite materiale din natură; - exerciții de confecționare a ambalajelor pentru cadouri; - jocuri de construcție și asamblare; - exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); - exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); - expoziție cu lucrările/produsele realizate.
<p>3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); - exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit); - exerciții de apreciere a produsului activității colegilor.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrare socială

Clasele pregătitoare – clasa a IV-a
<p>4.1 Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de igienă personală și de control a ținutei; - exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, a jucăriilor etc.; - activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului; - exerciții de desfacere/deschidere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc.); - organizarea locului de muncă: strângerea materialului rămas, a instrumentelor de lucru, curățenie pe masa de lucru, curățire/ spălare a instrumentelor de lucru utilizate; - activități utile de îngrijire zilnică.
<p>4.2 Exersarea conduitei independente prin activități din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și sortare a unor alimente; - activități practice de igienă alimentară; - activități demonstrative de manipulare a obiectelor din bucătărie: veselă și aparate electrice; - exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric plin etc.); - exerciții practice de amenajare a unei mese festive; - exerciții de preparare a unui sandvici, ceai, salate, preparate reci etc.; - exerciții de identificare a diferitelor plante și animale; - activități simple de îngrijire a plantelor „colțul viu al clasei/casei” (plantare, recoltare, stropire, curățare); - activități simple de îngrijire a animalelor de casă/de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); - exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei, a camerei personale); - exerciții de deplasare și plimbări spre piață, magazine, poștă, farmacie, parc etc.; - exerciții practice pentru cunoașterea banilor; - joc de rol; - joc euristic.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	Activități în aer liber: drumeții, vizite în orașe, grădini zoologice, botanice, ferme, excursii tematice Colectarea și depozitarea materialelor din natură Cunoașterea și utilizarea diferitelor materiale: din natură sau fabricate Cunoașterea proprietăților materialelor Exersarea abilității senzoriale Antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil)
2. Formarea și exersarea capacităților perceptivo-motrice	Cunoașterea schemei corporale, lateralitate Observarea, discriminarea și manipularea obiectelor Învățarea conduitei de organizare-structurare spațială Învățarea conduitei de organizare-structurare temporală Orientarea în timp și spațiu/ mediu ambiant Jocuri de localizare spațială, de identificare, sortare, manipulare a obiectelor
3. Activități de expresie motrică	Exersarea motricității fine a mâinilor și a preciziei mișcării Exersarea gesturilor motrice fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe) Control segmentar (gesturi simple, coordonare dinamică a mâinilor) Gesturi manuale simple (ruperea, îndoirea, mototolire, lipirea, modelare) Jocuri de construcție și asamblare
4. Comportamente independente prin activități ocupaționale	Activități de expresie grafo-plastică Divertisment grafo-plastic Dactilopictură Elementelor de limbaj grafo-plastic: punctul, linia Alternare a culorilor, așezarea în pagină a elementelor temei Desene figurative, ornamentale Compoziții simple din figuri geometrice; Pictură/desen după model; Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică Activități de abilitare manuală: Lucrări din materiale din natură, fire de lână, material textil, hârtie, ceară, lut, modelaj din plastilină, ceară, pastă fimo, colaje din hârtie Ornamente pe materiale textile Utilizarea de instrumente simple și materiale Confectionarea de obiecte utile, decorative Comportamente de organizare a activității Activități de expresie artistică Recitare de poezii, frământări de limbă Povestiri Jocuri cu roluri sociale, roluri artistice Jocuri de carnaval

	<p>Expresie muzicală: cântece, ritmuri, dans, audiții muzicale</p> <p>Expresie dramatică: joc de rol, teatru de păpuși, mimă, pantomimă</p> <p>Serbări, evenimente artistice</p>
5. Exersarea gesturilor manuale simple	<p>Activități simple de rupere, mototolire, îndoire, tăiere a hârtiei,</p> <p>Activități de înșirare a obiectelor pe ață, bobinare, răsucire a lânii</p> <p>Modelare a pastei fimo, ceară, plastilină</p>
6. Exersarea gesturilor manuale fundamentale preprofesionale	<p>Confecționarea de obiecte utile și decorative</p> <p>Comportamente de organizare a activității</p> <p>Cunoașterea materialelor folosite</p> <p>Utilizarea instrumente de lucru și a aparatelor electrice</p>
7. Exersarea deprinderilor de muncă prin activități practice	<p>Activități gospodărești</p> <p>Îngrijire/curățire a clasei/camerei de locuit</p> <p>Aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, măturare</p> <p>Spălare/curățire a obiectelor utilizate (instrumente, aparate)</p> <p>Prepararea la rece sau termică a alimentelor</p> <p>Aranjarea mesei</p> <p>Utilizarea veselei și a tacâmurilor</p> <p>Cunoașterea alimentelor, depozitarea și prepararea lor;</p> <p>Activități în comun: curățenie, pregătirea mâncării, aranjarea mesei etc.;</p> <p>Curățenia la locul de activități</p> <p>Activități de grădinărit și de îngrijire a animalelor;</p> <p>Îngrijire a plantelor de interior: udare, curățare;</p> <p>Îngrijire a animalelor domestice și de companie: hrănire, îngrijire</p> <p>Pregătirea pământului pentru sădire, plantare (în ghivece, în grădină)</p> <p>Conduite independente în diferite situații de viață</p>
8. Produse simple finite utile și decorative	<p>Operații de realizare a produselor simple</p> <p>Produse realizate individual și în grup</p> <p>Semnificația produsului activității</p> <p>Obiecte realizate în funcție de anotimpuri, sărbători și evenimente (felicitări tematice, ornamente pentru pomul de iarnă, măștișoare, măști pentru Carnaval etc.)</p> <p>Produse simple: jocuri, machete, jucării, colaje, obiecte decorative</p> <p>Obiecte de uz personal (rame foto, suport pentru creioane, cutii de diferite forme și mărimi etc.)</p> <p>Obiecte de design interior (obiecte decorative, colaje, tablouri)</p> <p>Păpuși și marionete (lână), figurine (animale, plante etc.)</p> <p>Expoziții de produse</p>

9. Conduita independente pentru integrare socială	Familia, grade de rudenie Viața de familie și manifestarea comportamentelor de: iubire, ajutor, respect, iertare ș.a. Spații de locuit și dependențe Obiecte personale și comune Mobilierul și utilitățile bucătăriei, camerei Bagajului de călătorie Vizionarea de filme Vizitarea zonelor învecinate școlii Mijloacele de transport în comun Respectarea regulilor de circulație Programul zilnic, săptămânal Reguli de utilizare, siguranță și protecție a instrumentelor, aparatelor electrice
--	---

Sugestii metodologice

În activitățile de terapie ocupațională, pentru învățarea, formarea și dezvoltarea comportamentelor pentru muncă și autonomie socială se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- *Ritmul* – mobil și potrivit care să ia în considerare faptul că un copil are nevoie să experimenteze lucrurile în trei sfere diferite: gândire, sentimente și activitate; ritmul stimulează capacitatea de concentrare și dezvoltă conștiința de sine;
- *Cooperarea în grup* – prin practicarea multor activități/jocuri în grup; regulile jocului îi învață regulile cooperării iar tipurile de jocuri aduc noi cunoștințe, noi abilități de exersat și dezvoltat;
- *Activități îndrumătoare*: Orice activitate are nevoie de îndrumare pentru a deveni, încetul cu încetul, mai intenționată (având un scop în sine);
- *Contexte concrete de viață* – formarea comportamentelor se va raporta la viața obișnuită, cât mai firesc posibil: comportamentele individuale și de grup, de muncă și autonomie socială sunt exersate în contexte concrete de viață, elevii sunt puși în situații practice de învățare fiind stimulați în manevrarea/manipularea de materiale, obiecte, instrumente, aparate; scopul final fiind integrarea copilului în mediul în care se dezvoltă.
- *Crearea și menținerea unui climat optim*, securizant, pozitiv de stimulare și încredere în posibilitățile proprii, în rezolvarea cu succes a unei sarcini;
- *Entuziasmul* pentru școală nu se dezvoltă de la sine, astfel că el necesită sprijin și încurajare ca să-și dezvolte aptitudinile;
- *Activități în natură, în aer liber* – multe activități se pot desfășura și în afara clasei, contactul cu natura, realitățile orașului/satului, dându-i elevului posibilitatea să își lărgască aria de cunoaștere și să își dezvolte altfel de abilități.

Conținuturile au un caracter orientativ, oferind profesorului libertatea de a alege metode și instrumente, exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare particularităților ce le prezintă colectivul de elevi și nivelului lor de dezvoltare. La începutul fiecărui an școlar se va face evaluarea inițială, se vor constata competențele dobândite anterior, acestea vor reprezenta punctul de pornire. Se vor

învăța, exersa, consolida anumite deprinderi, iar gradul de complexitate al activităților ocupaționale va crește treptat an de an.

Activitățile de terapie, în general, completează și aprofundează activitățile de predare-învățare-evaluare de dimineață. Profesorul va urmări, în planificarea activităților, tematica disciplinelor principale din cadrul orelor de bază (ariile curriculare *Limbă și comunicare, Matematică și științe, Om și societate*) și a disciplinelor artistice, plastice, practice și de mișcare (din ariile curriculare *Arte, Educație fizică, sport și sănătate, Tehnologii*) și se va orienta pentru a păstra „firul roșu” al zilei și a continua munca de dimineață.

Astfel, elevii vor exersa forme: linii, combinații de linii, forme dinamice studiate la Desenul formelor, care îi vor ajuta la scrierea literelor și a cifrelor, la desenarea formelor geometrice și, mai târziu, la realizarea de ornamente grafice/plastice; vor modela litere și cifre din plastilină, ceară, consolidându-și cunoștințele însușite la orele de scriere și matematică; vor aplica diferite materiale pe forme desenate/cifre/litere; vor confecționa forme și corpuri geometrice formându-și percepția plană și spațială, vor exersa meșteșuguri străvechi dezvoltându-și dexteritatea și simțul artistic; vor frământa aluatul și vor coace pâine/covrigi, vor modela lutul pentru a da forma unui animal etc.

Comportamentele independente se vor forma prin activități ocupaționale de abilitare manuală, expresie grafică, expresie plastică, expresie artistică, expresie corporală. În alegerea acestor activități se va urmări și specificul claselor bazat pe evoluția omenirii și a omului: În ciclul primar vom aborda basme, fabule, crearea lumii/geneza, îndeletniciri străvechi (construcția casei, spic și pâine, meșteșuguri), studiul mediului înconjurător, mitologie; În plus, la *clasele primare* se va pune accent pe explorarea senzorială, formarea și dezvoltarea deprinderilor și structurilor perceptiv-mortice, formarea și exersarea gesturilor fundamentale și de coordonare motrică, însușirea schemei corporale, a percepției spațiului și timpului, ca bază a activităților viitoare, prin activități concrete, jocuri, imitare, ritm. Ponderea acestor activități se va diminua la clase V-X, locul lor fiind luat de activități de creare, de conturare și realizare de produse concrete. Un rol important îl au: recunoașterea și utilitatea materialelor, manipularea instrumentelor de lucru, tehnicile de lucru, succesiunea etapelor de realizare a unei lucrări sau a unui produs, organizarea și curățenia la locul de muncă. Noțiunile specifice se introduc prin povești/povestiri, versuri semnificative care îl vor însoți pe copil în activitate de-a lungul anilor.

Se vor realiza lucrări din hârtie creponată, glasă, carton, picturi prin tehnici diferite, lipituri simple, colaje), lucrări cu fire textile (cusături pe carton, șirag de mărgelă, țesături, împletituri, noduri), din lână (tablouri, obiecte simple) sau lucrări din ceară, pasta fimo, plastilină (frunze, legume, cifre, litere, diferite obiecte uzuale, etc.).

Se vor însuși și exersa tehnici de desen, pictură, decupare, pliere/îndoire, lipire, trasare după contur, de împletire, coasere, țesut, împâslire, filțuit, vopsit, ambalat, diferite activități gospodărești simple (igienă personală, curățenie în clasă, îngrijirea plantelor și a animalelor, realizarea de preparate simple), dobândindu-se abilități care vor fi consolidate pe parcursul anilor următori. Activitățile gospodărești, de grădinarit și îngrijire a plantelor și animalelor vor debuta la clasele mici cu acțiuni simple de cunoaștere și mănuire a materialelor și instrumentelor specifice, de preparare a unui sandvici, ceai, de cultivare a plantelor în ghivece, îngrijirea lor de cunoașterea animalelor și plantelor. Împreună cu lucrările realizate la *Abilitare manuale și Activități de preprofesionalizare* se vor amenaja expoziții la sfârșitul de semestru sau cu ocazia unor evenimente din cadrul școlii: Sărbătoarea Crăciunului, Paștile, serbările școlare, Carnavalul primăverii sau altele.

Evaluarea activităților de terapie ocupațională se va realiza prin aprecierea concretă a produselor activității și notarea progreselor, a diferitelor abilități dobândite de

elev, în caietul de observații, iar la sfârșitul anului școlar se vor menționa în certificatul de absolvire.

Bibliografie:

1. Haris S. (2009), „*Terapiile artistice în centrele de pedagogie curativă*”, Australian Journal of Mental Retardation, Editura Taylor & Francis, Australia;
2. Martin M., Schad W., (2017), „*Arts and crafts in Waldorf schools. An integrated approach*”, Editura Floris Books, Edinburgh;
3. ***<https://earthschooling.info/thebearinstitute/product-category/book-store/waldorf-books-by-general-subject/craft-handwork-books/>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozmina-Georgeta Oltean	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Sonia Codarcea	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina *TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Pedagogia curativă, prin activitățile de terapie, limbaj, artă, mișcare își propune stimularea și dezvoltarea resurselor de gândire, simțire și voință, oferirea unei vieți pline de sens și oportunități pentru persoanele cu dizabilități și posibilitatea de a se deschide, de a-și dezvolta propriul potențial.

Terapia ocupațională face parte din aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată”, iar numărul de ore alocat acestei terapii este stabilit în funcție de particularitățile de dezvoltare ale elevilor (5-7 ore/săptămână). Terapia ocupațională cuprinde activități care se referă în special la dezvoltarea personală și socială și este parte componentă a unui program complex de evoluție și dezvoltare a elevilor. Într-o societate în continuă schimbare, copilul/tânărul are nevoie să își dezvolte abilități personale și de muncă, să se integreze în grupuri sociale și, mai târziu, profesionale.

Prin intermediul activităților propuse prezenta programă urmărește valorificarea învățării sociale în care conținuturile sunt abordate atât sub aspectul profunzimii cât și al amplitudinii.

Programa de **Terapie ocupațională** cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice desprinse din competențe generale;
- exemple de activități de învățare care conduc la realizarea competențelor specifice;
- conținuturi ale disciplinei;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**
- 2. Însușirea și dezvoltarea unor abilități, deprinderi de muncă și comportamente individuale și de grup**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrare socială**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de exploatare polisenzorială a mediului înconjurător**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Identificarea și utilizarea corectă a simțurilor/senzațiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descoperire și explorare a obiectelor din mediul înconjurător; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; - exerciții de identificare și denumire a utilității simțurilor și a necesităților de bază ale omului; - exerciții de discriminare vizuală (culoare, formă, dimensiune, volum, cantitate, calitate); - exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare); - exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare); - exerciții de discriminare tactilă pe material specific (dur/moale, cald/rece/, greu/ușor, neted/aspru, drept, ondulat, zimțat, țepos etc.); - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil etc.); - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: zahăr-dulce, sare-sărat, lămâie-acru; piatra-tare; înghețată-rece, ceai-cald etc.; - exerciții de stabilire de asociații simple a culorii cu obiecte din realitate (cer albastru, iarbă verde, zăpadă albă etc.); - exerciții de identificare și denumire a formelor geometrice simple; - exerciții de stabilire de asociații simbolice între formă și obiect: soare rotund, șervețel pătrat etc.; - exerciții-joc de familiarizare cu noțiunile de greutate, dimensiune, volum, cantitate, calitate; - exerciții de ordonare, serie, pe baza de criterii diverse; - exerciții-joc de manipulare a obiectelor cu verbalizarea caracteristicilor; - jocuri senzoriale de familiarizare cu unele materiale didactice.
<p>1.2. Exersarea și dezvoltarea conduitelor motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare liberă și dirijată a obiectelor; - exerciții de recunoaștere și identificare a cuplurilor morfo-funcționale: - exerciții simple și combinate de mișcare, manevrare, cu sau fără control vizual; - exerciții de echilibru static și dinamic; - exerciții de coordonare bimanuală și oculo-motorie; - exerciții de reglare și dezvoltare a capacității de reacție motrică; - exerciții de exersare și dezvoltare a capacității de transformare a mișcărilor; - exerciții de însușire și utilizare a semnelor și gesturilor semnificativ-umane; - exerciții de educare a capacității ritmice; - exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc.); - exerciții-joc de transvazare a lichidelor, materiilor granuloase, pulverulente; - exerciții de înșurubare/deșurubare; - exerciții de manipulare a obiectelor potrivit utilității lor; - exerciții-joc pentru dezvoltarea rapidității în execuție; - jocuri de construcție, incastre.

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.3. Exersarea și dezvoltarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice</p> <p>Reproducerea și utilizarea noțiunilor legate de schema corporală și lateralitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire a segmentelor schemei corporale pe componente mari și în detaliu, pe propriul corp, la altă persoană, în oglindă, imagini, desene; - exerciții de sesizare a absurdului în imagini, desene reprezentând corpul uman; - exerciții de discriminare dreapta/stânga; - exerciții de identificare și denumire a utilității segmentelor corporale, a necesităților de bază ale organismului; - jocuri. <p>Reproducerea și utilizarea noțiunilor spațiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; - jocuri de așezare și ordonare spațială a obiectelor la locul potrivit. <p>Reproducerea și utilizarea noțiunilor temporale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice), a zilelor săptămânii, a lunilor anului, a anotimpurilor; - exerciții de asociere: acțiuni-imagini; anotimp-imagini; - exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini); - exerciții de „citire” a ceasului și realizarea corespondenței cu momentul zilei; - întocmirea unui program/orar: de lucru, excursie etc.; - jocuri didactice de euritmie.

2. Însușirea și dezvoltarea unor abilități, deprinderi de muncă și comportamente individuale și de grup

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea și utilizarea materialelor, instrumentelor și aparaturii specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire a materialelor utilizate în activitățile practice (materiale din natură sau fabricate); - exerciții de descoperire/cunoaștere a proprietăților materialelor (maleabilitate, elasticitate, duritate etc.); - exerciții de separare a materialelor după anumite criterii; - exerciții practice de utilizare a materialelor; - exerciții de numire/identificare a instrumentelor și a utilității acestora; - exerciții de mânuire corectă a instrumentelor de lucru; - exerciții de utilizare a aparaturii muzicale (CD-Player, radio etc.); - exerciții de utilizare a aparaturii casnice (aspirator, încălzitor electric, mașina de măcinat electrică etc.).
<p>2.2. Educarea și dezvoltarea de comportamente individuale și de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de apucare/prindere, menținere, transmitere/aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte; - exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.); - exerciții de confecționare a unor produse individuale și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); - exersarea unor comportamente specifice diverselor situații (plecare/sosire,

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>acordarea ajutorului, urări, felicitări, sprijin emoțional etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare/urmărire a acțiunilor unei persoane sau a unui grup; - exerciții-joc de imitare a unor comportamente; - activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități); - vizionare de filme; - jocuri de grup; - joc de rol; - plimbări în aer liber: natură, parc; - vizite la obiective turistice, obiective de interes public etc., - cumpărături și utilizarea banilor; - însușirea și respectarea regulilor de utilizare, siguranță și protecție a instrumentelor, aparatelor electrice.
<p>2.3. Învățarea și exersarea/aplicarea tehnicilor de lucru specifice activităților de terapie ocupațională</p> <p>Activități de abilitare manuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru formarea și dezvoltarea gesturilor fundamentale utile în diferite împrejurări: încheiatul/descheiatul, închiderea/deschiderea fermoarului, legarea, dezlegarea șireturilor; - exerciții de rupere, mototolire, îndoire, pliere; - exerciții de tăiere: cu/fără contur, pe îndoituri/axe; - exerciții de lipire a diferitelor materiale; - exerciții de trasare după șablon și decupare după conturul trasat; - exerciții de modelare cu lut, cocă (mișcări translatorii, mișcări circulare, mișcări de apăsare/aplatizare, mișcări de adâncire, mișcări de presare a lutului în forme); - exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire; - exerciții de cusut, țesut, croit, broderie; - exerciții de filțuire, împâslire a lânii; - exerciții practice de măsurare: a lungimii, greutateii, volumelor lichidelor; - exerciții de pregătire, de prelucrare și de finisare a lemnului; - exerciții de asamblare. <p>Activități de expresie grafică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de învățare și exersare a elementelor de limbaj grafic: punctul, linia, pete de ton; - exerciții de divertisment grafic: zig-zaguri, rotunduri, ovaluri, linie șerpuită/vălurită, hașuri etc.; - exerciții de desen schematizat, compoziții simple din figuri geometrice; - exerciții de compoziție liberă; - realizarea de desene figurative, lucrări colective; - exerciții de caligrafie (diferite tipuri de scris); - exerciții de design grafic (afișe, etichete, pliante, ambalaje, embleme etc.); - exerciții de grafică digitală (utilizarea programelor); - exerciții de observare a graficii unei cărți – ilustrații, elemente decorative; - exerciții realizare a unor ilustrații, elemente decorative pe caietele proprii. <p>Activități de expresie plastică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de lucrări plastice/pictură cu temă dată; - realizarea de desene figurative; - exerciții de alternare a culorilor; - exerciții de orientare/așezarea în pagină a elementelor temei; - exerciții de pictură și de desenare după model; - exerciții de compoziție simplă, pete de culoare;

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- exerciții de compoziție liberă;
- exerciții de desen ornamental.

Activități de expresie artistică

Activități de expresie verbală și dramatizare:

- jocuri cu roluri sociale;
- exerciții de interpretare a unor roluri artistice;
- teatru de păpuși;
- recitare în oglindă;
- povestire și repovestire liberă;
- înregistrarea și vizionarea unei interpretări, teatru etc.

Activități de terapie muzicală:

- învățarea unor cântece cu conținut repetitiv, mimică adecvată, mișcări specifice etc.;
- exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei;
- exerciții și interpretare vocală individuală/în grup a unor cântece tematice;
- exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei);
- jocuri muzicale;
- improvizații cu instrumente muzicale convenționale și neconvenționale;
- audiții muzicale.

Activități de expresie corporală

Mimă și pantomimă:

- exerciții de mimare a unor sentimente, trăiri, emoții și combinarea treptată cu gestică (pantomimă);
- exerciții de imitare a poziției, atitudinii și gesturilor unor persoane/personaje;
- mimarea unor cuvinte, acțiuni simple pe baza reprezentărilor;

Dans

- exerciții de antrenare a segmentelor corpului pentru exersarea dansului;
- exerciții de mișcare a brațelor: lente, mai alerte, de unduire etc.;
- executarea unor combinații de mișcări după demonstrație;
- exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular, horă etc.);
- dans liber;
- activități de pregătire a serbărilor școlare, concursuri sau a unor evenimente anuale.

Activități gospodărești

- activități practice de îngrijire/curățire a clasei/ camerei de locuit;
- exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, măturare;
- exerciții de spălare/curățire a obiectelor utilizate (instrumente, aparate);
- exerciții de pregătire, combinare, tratare termică a alimentelor în vederea obținerii unor preparate;
- exerciții practice de aranjare și utilizare a veselei și a tacâmurilor;
- exerciții de recunoaștere a alimentelor, depozitarea și prepararea lor;
- activități în comun: curățenie, pregătirea mâncării, aranjarea mesei etc.;
- exerciții de curățare a locului activității.

Activități de grădinărit și de îngrijire a animalelor

- exerciții de îngrijire a plantelor de interior: udare, curățare;
- exerciții de îngrijire a animalelor domestice și de companie: hrănire, curățenie;
- exerciții practice de săpare, greblare;
- pregătirea pământului pentru sădire, plantare (în ghivece, în grădină);
- exerciții practice de însămânțare, sădire, plantare;
- îndepărtarea buruienilor;
- recoltarea produselor.

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare dirijată a unor modele date; - exerciții de selectare a unor materiale conform sarcinii de lucru; - activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ; - analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit; - exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit; - exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs; - activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu/fără sprijin).
<p>3.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de confecționare a unor produse simple (compoziții din hârtie creponată mototolită, compoziții cu coji de ou/scoici, mozaic, colaje, origami, quiling, modelare, șnuruire, împletire, croșetare, croitorie, înnodare, filțuire, împâslire, coasere etc.); - realizarea de produse din lemn (marionete, puzzle, jucării, obiecte decorative); - confecționarea unor jocuri, jucării și machete; - jocuri de construcție și asamblare; - participarea la concursuri; - realizarea de expoziții cu diverse teme/ocazii.
<p>3.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); - exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit); - exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității, după anumite criterii: respectarea succesiunii etapelor de lucru, utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor, respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului; oglindirea trăsăturilor obiectelor/ființelor înfățișate; respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.; - exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; - exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrare socială

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a membrilor unei familii, cu stabilirea gradului de rudenie; - exerciții de reproducere a datelor personale importante pentru membrii familiei; - exerciții de asociere între noțiuni definitorii pentru viața de familie (iubire, ajutor, respect, iertare) și comportamentele corespunzătoare, cu motivarea lor; - exerciții de numire, alegere, sortare, întreținere și păstrare a obiectelor personale și comune; - exerciții de familiarizare cu sala, mobilierul și utilitățile bucătăriei; - exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier din camere; - pregătirea bagajului de călătorie; - vizionarea de filme; - joc de rol.

Clasa a V-a – Clasa a X-a**4.2. Dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social/școlar:**

- exerciții de utilizare corectă a denumirii spațiilor din școală destinate diferitelor activități;
- exerciții de utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependențelor;
- acțiuni de prezentare și recunoaștere a zonelor învecinate;
- acțiuni de identificare a instituțiilor apropiate mai importante;
- exerciții de deplasare și plimbări spre piață, magazine, poștă, farmacie;
- acțiuni de deplasare în zone de interes, familiarizarea cu mijloacele de transport și respectarea regulilor de circulație;
- exerciții de identificare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (programul zilnic).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	Activități în natură: ieșiri în natură, vizite în orașe, la muzee, grădini zoologice, botanice, ferme, excursii tematice, deplasare spre piață, magazine, poștă, farmacie, cumpărarea produselor necesare Colectarea și depozitarea materialelor din natură Cunoașterea și utilizarea diferitelor materiale: din natură sau fabricate Cunoașterea proprietăților materialelor Abilități/stimulări senzoriale Antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil)
2. Formarea și exersarea capacităților perceptiv motrice	Cunoașterea schemei corporale, lateralitate Observarea, discriminarea și manipularea obiectelor Orientarea în timp și spațiu/ mediu ambiant Jocuri de localizare spațială, de identificare, sortare, manipulare a obiectelor Conduite de organizare și structurare spațială și temporală
3. Activități de expresie și coordonare motrică	Exersarea motricității fine a mâinilor și a preciziei mișcării Exersarea gesturilor motrice fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe) Control segmentar (gesturi simple, lateralitate, schema corporală, coordonare dinamică a mâinilor) Ambalarea unui cadou; Jocuri de construcție și asamblare
4. Comportamente independente prin activități ocupaționale	Activități de abilitare manuală: Lucrări din materiale din natură, fire de lână, material textil, hârtie, ceară, lut: Ornamente cu semințe; Modelaj; Colaje; Ornamente pe materiale textile; Confecții din hârtie; Origami, Quiling; Împletirea, tricotarea, croșetarea; Împâslirea, filțuirea lânii; Mozaic Utilizarea de instrumente simple și materiale Țesut, croitorie, broderie Croire după tipar, coasere Confecționarea de obiecte utile, decorative Utilizarea materialelor, instrumentelor și aparatelor Prelucrarea lemnului Materiale lemnoase Pregătirea, prelucrarea și finisarea lemnului Produse din lemn (puzzle, jucării, obiecte decorative) Activități de expresie grafică Divertisment grafic Desen schematizat, compoziții din figuri geometrice Compoziții libere Desene figurative Caligrafie (diferite tipuri de scris) Design grafic (afișe, etichete, ambalaje, cutie ornamentală, felicitări etc.) Grafică digitală (utilizarea programelor de calculator Paint,

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<p>Word pentru realizarea de afișe, pliante, embleme, invitații etc.)</p> <p>Grafica de carte: ilustrații, elemente decorative</p> <p>Lucrări colective</p> <p>Activități de expresie plastică</p> <p>Lucrări plastice/pictură cu temă dată</p> <p>Desene figurative</p> <p>Desene după natură</p> <p>Desene după model</p> <p>Tehnici simple de pictură</p> <p>Picturi și desene după model</p> <p>Compoziție simplă</p> <p>Compoziție liberă</p> <p>Desen ornamental</p> <p>Activități de expresie artistică</p> <p>Jocuri cu roluri sociale, roluri artistice</p> <p>Jocuri de carnaval</p> <p>Teatru de păpuși</p> <p>Poezii, frământări de limbă</p> <p>Povestire și repovestire liberă</p> <p>Cântece cu conținut repetitiv, mimică adecvată, mișcări specifice, adecvate vârstei</p> <p>Interpretare vocală individuală/în grup a unor cântece tematice</p> <p>Interpretare cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei)</p> <p>Jocuri muzicale</p> <p>Improvizatii cu instrumente muzicale convenționale și neconvenționale</p> <p>Audiții muzicale</p> <p>Serbări, evenimente artistice</p> <p>Activități de expresie corporală</p> <p>Mimă și pantomimă</p> <p>Dans</p> <p>Pregătirea serbărilor școlare, concursuri sau a unor evenimente anuale</p>
<p>5. Exersarea gesturilor manuale simple</p>	<p>Activități simple de rupere, mototolire, îndoire, tăiere a hârtiei,</p> <p>Activități de înșirare a obiectelor pe ață, bobinare, răsucire a lânii</p> <p>Modelare (pastă Fimo, ceară, lut)</p>
<p>6. Exersarea gesturilor manuale fundamentale preprofesionale</p>	<p>Cunoașterea și utilizarea materialelor, instrumente de lucru, a aparatelor electrice</p> <p>Operații de realizare a produselor simple: tăiere, lipire, răsucire, șnuruire, împletire, modelare, înșirare, coasere, tricotare, croșetare, filțuire, îmbinare, asamblare, trasare după contur, croire, țesere, șlefuire/finisare etc.</p> <p>Produse realizate individual și în grup</p> <p>Comportamente de organizare a activității</p>
<p>7. Exersarea</p>	<p>Activități gospodărești</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
deprinderilor de muncă prin activități practice	Produse de curățenie și utilitatea lor Curățirea a clasei/ camerei de locuit: aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, măturare Curățenie la locul de muncă Pregătirea unor preparate alimentare. Salate de fructe, de legume, sandvici, ceai, sucuri etc. Vesela și a tacâmurile Aranjarea și decorarea mesei Păstrarea, depozitarea, conservarea alimentelor Activități de grădinărit și de îngrijire a animalelor Pregătirea terenului pentru cultivare Cultivarea plantelor în ghivece, în spații special amenajate/grădină Însămânțare, sădire, plantare Îngrijirea plantelor, a spațiilor cultivate, îndepărtarea buruienilor/plivit, recoltarea produselor Îngrijirea animalelor domestice și de companie Valorificarea și depozitarea produselor agricole și a reziduurilor
8. Produse simple finite utile și decorative	Produse realizate individual și în grup Semnificația produsului activității Colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități Obiecte realizate în funcție de anotimpuri, sărbători și evenimente (felicitări tematice, ornamente pentru pomul de iarnă, măștișoare, măști pentru Carnaval, obiecte decorative pentru masa anotimpului etc.) Produse simple: jocuri, machete, jucării, colaje, obiecte decorative Obiecte de uz personal (rame foto, suport pentru creioane, cutii de diferite forme și mărimi, covorașe, săculețe, tricotate etc.) Obiecte de design interior (obiecte decorative, colaje, tablouri, mozaic) Păpuși și marionete (lână/pâslă), figurine (animale, plante etc.) Comportamente de organizare a activității Expoziții cu produsele finite realizate
9. Conduita independente pentru integrare socială	Familia, grade de rudenie Viața de familie și manifestarea comportamentelor de: iubire, ajutor, respect, iertare Spații de locuit și dependențe; Obiecte personale și comune Mobilierul și utilitățile bucătăriei, camerei Bagajului de călătorie Vizionarea de filme Vizitarea zonelor învecinate casei, școlii Obiective turistice și de interes public Mijloacele de transport în comun și respectarea regulilor de circulație Programul zilnic, săptămânal Cumpărături și utilizarea banilor

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	Conduite independente în diferite situații de viață Reguli de utilizare, siguranță și protecție a instrumentelor, aparatelor electrice

Materiale: pahar, lipici/adeziv, lut, pastă Fimo, ceară, ipsos, aluat, plastilină, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite (creponată, glasată, de mătase, cerată, carton, semicarton etc.), creioane colorate, creion, grafit, cărbune, pastel (cerat, uleios), acuarele, cretă, tuș, cerneală, plastilină, mărgelă, ață, sfoară, etamină, șnur, lână, pâslă, frunze, flori uscate/presate, coji de nucă/alune/fistic, tărtăcuțe, pănuși, paie, rafie, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, nisip, castane, pietre, ghindă, sârmă, dopuri/bucăți de plută, lemn, rădăcini, crengi, scoarțe de copac, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele, bucăți de porțelan (farfurii, căni sparte) etc.

Instrumente: jocuri de construcție din lemn, puzzle, jucării/instrumente muzicale, foarfece, ace de cusut, ace de croșetat, andrele, război de țesut, perforatoare, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, metru de tâmplărie, cântar, recipiente gradate, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, pensule, mosor, lopățică, sapă, greblă, planșetă, război de cusut, veselă, tacâmuri, aragaz etc.

Aparate electrice: aspirator, storcător de fructe, fierbător, prăjitor de pâine, sandvici-maker, cuptor cu microunde, fier de călcat, mașina de cusut, plită electrică etc.

Sugestii metodologice

În activitățile de terapie ocupațională, pentru învățarea, formarea și dezvoltarea comportamentelor pentru muncă și autonomie socială se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- *Ritmul* – mobil și potrivit care să ia în considerare faptul că un copil are nevoie să experimenteze lucrurile în trei sfere diferite: gândire, sentimente și activitate; ritmul stimulează capacitatea de concentrare și dezvoltă conștiința de sine;
- *Cooperarea în grup* – prin practicarea multor activități/jocuri în grup; regulile jocului îi învață regulile cooperării iar tipurile de jocuri aduc noi cunoștințe, noi abilități de exersat și dezvoltat;
- *Activități îndrumătoare*: Orice activitate are nevoie de îndrumare pentru a deveni, încetul cu încetul, mai intenționată (având un scop în sine);
- *Contexte concrete de viață* – formarea comportamentelor se va raporta la viața obișnuită, cât mai firesc posibil: comportamentele individuale și de grup, de muncă și autonomie socială sunt exersate în contexte concrete de viață, elevii sunt puși în situații practice de învățare fiind stimulați în manevrarea/manipularea de materiale, obiecte, instrumente, aparate; scopul final fiind integrarea copilului în mediul în care se dezvoltă.
- *Crearea și menținerea unui climat optim*, securizant, pozitiv de stimulare și încredere în posibilitățile proprii, în rezolvarea cu succes a unei sarcini;
- *Entuziasmul* pentru școală nu se dezvoltă de la sine, astfel că el necesită sprijin și încurajare ca să-și dezvolte aptitudinile;
- *Activități în natură, în aer liber* – multe activități se pot desfășura și în afara clasei, contactul cu natura, realitățile orașului/satului, dându-i elevului posibilitatea să își lărgască aria de cunoaștere și să își dezvolte altfel de abilități.

Conținuturile au un caracter orientativ, oferind profesorului libertatea de a alege metode și instrumente, exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare particularităților ce le prezintă colectivul de elevi și nivelului lor de dezvoltare. La începutul fiecărui an școlar se va face evaluarea inițială, se vor constata competențele dobândite anterior, acestea vor reprezenta punctul de pornire. Se vor învăța, exersa, consolida anumite deprinderi, iar gradul de complexitate al activităților ocupaționale va crește treptat an de an.

Activitățile de terapie, în general, completează și aprofundează activitățile de predare-învățare-evaluare de dimineață. Profesorul va urmări, în planificarea activităților, tematica disciplinelor principale din cadrul orelor de bază (ariile curriculare *Limbă și comunicare, Matematică și științe, Om și societate*) și a disciplinelor artistice, plastice, practice și de mișcare (din ariile curriculare *Arte, Educație fizică, sport și sănătate, Tehnologii*) și se va orienta pentru a păstra „firul roșu” al zilei și a continua munca de dimineață.

Astfel, elevii vor exersa forme: linii, combinații de linii, forme dinamice studiate la Desenul formelor, care îi vor ajuta la scrierea literelor și a cifrelor, la desenarea formelor geometrice și, mai târziu, la realizarea de ornamente grafice/plastice; vor modela litere și cifre din plastilină, ceară, consolidându-și cunoștințele însușite la orele de scriere și matematică; vor aplica diferite materiale pe forme desenate/cifre/litere; vor confecționa forme și corpuri geometrice formându-și percepția plană și spațială, vor exersa meșteșuguri străvechi dezvoltându-și dexteritatea și simțul artistic; vor frământa aluatul și vor coace pâine/covrigi, vor modela lutul pentru a da forma unui animal etc.

Comportamentele independente se vor forma prin activități ocupaționale de abilitare manuală, expresie grafică, expresie plastică, expresie artistică, expresie corporală. În alegerea acestor activități se va urmări și specificul claselor bazat pe

evoluția omenirii și a omului. În ciclul gimnazial vom corela terapia ocupațională cu biologia, zoologia, anatomia, istoria și geografia locală, istoria vechilor popoare (egiptenii, grecii, romanii), marile descoperiri geografice, personalității culturale, istorice, revoluția industrială, revoluția științifică, artă, arhitectură tradițiile și obiceiurile diferitelor popoare. Urmărind dezvoltarea personalității copiilor sub cele trei mari aspecte: senzorio-motor, cognitiv și psihosocial, obiectivele fiecărei activități vor evidenția valențele acestora pe toate planurile personalității, și nu se vor limita la cel fizic și psihomotoric.

Dacă la clasele primare se pune accent pe explorarea senzorială, formarea și dezvoltarea deprinderilor și structurilor perceptiv-motrice, formarea și exersarea gesturilor fundamentale și de coordonare motrică, însușirea schemei corporale, a percepției spațiului și timpului, ca bază a activităților viitoare, prin activități concrete, jocuri, imitare, ritm, ponderea acestor activități se va diminua la **clasele gimnaziale**, locul lor fiind luat de activități de creare, de conturare și realizare de produse concrete.

Un rol important îl au: recunoașterea și utilitatea materialelor, manipularea instrumentelor de lucru, tehnicile de lucru, succesiunea etapelor de realizare a unei lucrări sau a unui produs, organizarea și curățenia la locul de muncă. Noțiunile specifice se introduc prin povești/povestiri, versuri semnificative care îl vor însoți pe copil în activitate de-a lungul anilor.

Se vor realiza lucrări din hârtie creponată, glasă, carton, picturi prin tehnici diferite, lipituri simple, colaje), lucrări cu fire textile (cusături pe carton, șirag de mărgelă, țesături, împletituri, noduri), din lână (tablouri, obiecte simple) sau lucrări din ceară, pasta fimo, plastilină (fructe, legume, cifre, litere, diferite obiecte uzuale, etc.)

Se vor însuși și exersa tehnici de desen, pictură, decupare, pliere/îndoire, lipire, trasare după contur, de împletire, coasere, țesut, împâslire, filțuit, vopsit, ambalat, diferite activități gospodărești simple (igienă personală, curățenie în clasă, îngrijirea plantelor și a animalelor, realizarea de preparate simple), dobândindu-se abilități care vor fi consolidate pe parcursul anilor următori.

Înaintând în clasele gimnaziale copiii vor fi „provocați” să realizeze activități tot mai complexe care necesită mai multă atenție și precizie. Este foarte important pentru elevi exemplul personal, experimentarea de către cadrul didactic a tuturor lucrărilor pentru a întări convingerea copilului că ceea ce urmează să facă este practic, util și poate fi realizat.

Croșetatul, tricotatul, cusutul sunt introduse progresiv, fiecare solicitând mâinile și concentrarea în mod diferit, iar ca activități ritmice, repetitive întăresc voința și limpezesc gândirea. La început se lucrează obiecte (de dimensiuni mici pernțe pentru ace, bentițe, cordoane, semne de carte etc.) care necesită timp mai scurt de realizare, apoi este potrivit să se inițieze o lucrare mai mare, care să le ofere copiilor posibilitatea tricotării/coaserii pe o perioadă mai lungă de timp. Se va exersa și dezvolta deprinderea de coasere pe model – broderia, realizând diferite obiecte ornamentate din material textil.

În clasele mai mari, încep activitățile de inițiere și formare de deprinderi de utilizare a războiului de țesut, precum și a mașinii de cusut, desenare a șablonului și a tiparului necesare pentru confecționarea unui produs din material textil sau lemn; activități de decupare a detaliilor și de asamblare a părților componente ale produsului; activități de realizare a unor obiecte utilizând trusa de traforaj și activități de șlefuire a unor bucăți de lemn brute sau a unor obiecte realizate din lemn. Aceste activități vor conduce copilul spre achiziția unor deprinderi de muncă utilă atât de necesară pentru anii ce vor urma.

Profesorul va adapta materialele, tehnicile de lucru, etapele și ritmul în care este parcurs procesul de realizare a unui produs, cât și conținutul la specificul deficienței, în funcție de nevoile și posibilitățile copilului. Astfel, explicațiile vor fi scurte și concrete, pe

sarcini ușoare, iar elevi vor fi încurajați să participe activ în toate etapele realizării unui produs individual sau în grup, în funcție de posibilități.

Activitățile gospodărești, de grădinărit și îngrijire a plantelor și animalelor vor debuta la clasele mici cu acțiuni simple de cunoaștere și mănuire a materialelor și instrumentelor specifice, de preparare a unui sandvici, ceai, de cultivare a plantelor în ghivece, îngrijirea lor de cunoașterea animalelor și plantelor. Aria de interes și de acțiune se va extinde la clasele mari la activități complexe: utilizarea aparatelor electrice, cultivarea și îngrijirea plantelor în grădină sau spațiu special amenajat. Câte un animal de companie (papagal, broască țestoasă ș.a.) ar putea fi îngrijit și hrănit în clasă pe perioada unui an școlar.

În clasele mari, a IX-a și a X-a se va pune accent pe pregătirea pentru sarcini profesionale și favorizarea inserției socio-profesionale.

Împreună cu lucrările realizate la *Abilitare manuală* și *Activități de preprofesionalizare* se vor amenaja expoziții la sfârșitul de semestru sau cu ocazia unor evenimente din cadrul școlii: Sărbătoarea Crăciunului, Paștile, serbările școlare, Carnavalul primăverii sau altele.

Evaluarea activităților de terapie ocupațională se va realiza prin aprecierea concretă a produselor activității și notarea progreselor, a diferitelor abilități dobândite de elev, în caietul de observații, iar la sfârșitul anului școlar se vor menționa în certificatul de absolvire.

Bibliografie:

1. Haris S. (2009), „*Terapiile artistice în centrele de pedagogie curativă*”, Australian Journal of Mental Retardation, Editura Taylor & Francis, Australia;
2. Martin M., Schad W., (2017), „*Arts and crafts in Waldorf schools. An integrated approach*”, Editura Floris Books, Edinburgh;
3. ***<https://earthschooling.info/thebearthstitute/product-category/book-store/waldorf-books-by-general-subject/craft-handwork-books/>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozmina-Georgeta Oltean	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Sonia Codarcea	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

Programa școlară
pentru disciplina

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În pedagogia curativă, evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoza elevilor va avea întotdeauna un caracter dinamic, funcțional. Elevii integrați în clasele/centrele de pedagogie curativă au deja un diagnostic psihologic și medical, așadar ceea ce este cu adevărat important este să cunoaștem acel elev dincolo de eticheta unui diagnostic. Când interacționăm cu un elev cu autism în contextul evaluării și psihodiagnosticului, nu vom aplica noi teste și chestionare care să certifice prezența autismului. Ne va interesa însă să cunoaștem biografia acestui elev, „linia vieții sale”, stilul de atașament pe care l-a dezvoltat în relație cu persoanele semnificative, maniera sa actuală de a comunica cu cei din jur. Vom sonda ariile ființei sale după modele ale psihoterapiei pozitive a căror principii se împletesc foarte bine cu filosofia pedagogiei curative, ambele fiind abordări umaniste, transculturale, psihodinamice. Ne interesează de exemplu să aflăm care sunt punctele tari ale acestui elev pe aria corp/simțuri sau modul în care el se poate implica în sarcini. Ce anume îl stimulează, ce anume îl motivează pentru a manifesta inițiativă? Vom dori să aflăm care este atitudinea lui vizavi de domeniul social, cum se implică în relațiile cu cei din jur dar și care sunt resursele sale din aria fantezie/viitor/spiritualitate.

Observarea și formarea relației sunt primele demersuri pe care le avem în vedere în pedagogia curativă. Niciodată prezența unei dizabilități cognitive nu va reprezenta pentru noi o barieră în stabilirea și dezvoltarea unei relații emoționale sănătoase cu acel elev, relația sufletească vindecătoare despre care vorbea Rudolf Steiner și care, în prezent este foarte bine explicată de către neuroștiințe prin teoriile atașamentului secundar care pot rescrie tipul de atașament pe care l-am format în primii ani de viață.

În planul cadru pentru alternativa educațională de pedagogie curativă sunt prevăzute câte două ore pe săptămână de evaluare și consiliere psihopedagogică la ciclul primar. Această programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice desprinse din competențe generale;
- exemple de activități;
- conținuturi ale disciplinei;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Evaluarea dinamică, funcțională a ariilor de dezvoltare și a abilităților elevilor**
- 2. Dezvoltarea armonioasă a comportamentului elevului prin descoperirea și valorificarea resurselor sale interioare și prin stimularea relațiilor sănătoase cu sine și cu cei din jur**
- 3. Formarea capacităților de alegere și decizie pentru stimularea independenței, accesului și participării în viața socială**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Evaluarea dinamică, funcțională a ariilor de dezvoltare și a abilităților elevilor**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Evaluarea dinamică a atașamentului</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă a elevilor în contexte diferite; - evaluarea temperamentului elevului; - interviuarea părinților/fraților/apartinătorilor; - crearea de situații test pentru observarea stilurilor relaționale ale elevului; - analiza biografiei elevilor (linia vieții realizată cu părinții sau de către psihopedagog pe baza informațiilor calitative adunate din cât mai multe surse); - studiu de caz (metodă de abordare a cazurilor specifică pedagogiei curative); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale elevilor (atomul social); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale elevilor (genograma); - evaluarea sumativă și de progres a elevilor. Sumarizarea celor mai importante elemente sunt cuprinse în caracterizarea de final de an care cuprinde pe arii de dezvoltate o analiză calitativă a evoluției elevului în acel an școlar.
<p>1.2. Evaluarea nivelului și calității interacțiunii elevilor cu alte persoane (alți elevi/adulți)</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de atașare (cu alți copii, cu adulți, persoane cunoscute, persoane mai puțin cunoscute, în mediul elevului, în medii și contexte noi pentru elev); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de diferențiere a elevului de ceilalți (diferențierea comportamentelor, a sentimentelor și emoțiilor, maniera de recunoaștere și învățare a comportamentelor sociale și a limbajului emoțional); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de detașare (de pregătire pentru noi interacțiuni și noi atașări). Este copilul dornic de a se implica și în alte relații cu alte persoane sau este predispus spre a se „agăța” de o anumită persoană.
<p>1.3. Evaluarea dinamică a deprinderilor de autonomie personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților de alimentație ale copilului; - evaluarea capacităților de îmbrăcare/dezbrăcare; - evaluarea capacităților de igienă personală; - evaluarea comportamentelor sociale prin crearea de situații test și analiză funcțională; - evaluarea orientării spațio-temporale prin crearea de situații test și analiză funcțională. <p>OBS: pentru astfel de evaluări dinamice, calitative și care se bazează foarte mult pe metode observaționale nu este necesar să folosim teste sau instrumente psihologice. Psihopedagogul poate dezvolta propriile grile de observație care vor surprinde dimensiunile specifice considerate a fi importante de evaluat de către psihopedagog. Este important ca informațiile adunate să provină din contexte variate în care se află copilul (în clasă, acasă, în casa de tip familial, în cabinete de terapie etc.).</p>
<p>1.4. Evaluarea contextului extins de dezvoltare al elevului (evaluarea situației elevului în afara contextului dizabilității)</p> <ul style="list-style-type: none"> - existența unor simptome de anxietate care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome depresive care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome din repertoriul psihotic; - existența unor simptome comportamentale; - existența unor simptome din repertoriul ticurilor/controlul impulsului etc.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
OBS: este important de văzut dacă astfel de simptome fac parte din tabloul de manifestare a dizabilității sau sunt expresii ale unor diagnostice asociate care trebuie adresate separat.

2. Dezvoltarea armonioasă a comportamentului elevului prin descoperirea și valorificarea resurselor sale interioare și prin stimularea relațiilor sănătoase cu sine și cu cei din jur

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Evaluarea capacităților primare (de atașament) și secundare (învățate) pe care le are elevul și pe care le poate dezvolta</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților primare (răbdare, timp, contact, încredere, speranță, tandrețe, iubire, acceptare, credință, sens); - evaluarea capacităților secundare (ordine, curățenie, politețe, sinceritate, hărnicie, dreptate, obediență); - evaluarea ariilor în care se manifestă aceste resurse și dezvoltarea lor conștientă (aria corp-simțuri, muncă-realizări, relații-contacte, fantezie-viitor-spiritualitate). <p>OBS: aceste evaluări dinamice se bazează pe modelul și tehnicile psihoterapiei pozitive (Nossrat Peseschkian).</p>
<p>2.2. Stimularea și dezvoltarea comportamentelor și abilităților ritmice (bazele educării voinței și crearea de rutine pozitive)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri ritmice; - activități ocupaționale simple; - jocuri de imitație în grup, în diadă, în echipe mici.
<p>2.3. Recunoașterea emoțiilor și dezvoltarea limbajului emoțional</p> <ul style="list-style-type: none"> - povești sociale pe diferite teme în funcție de vârsta copilului; - activități artistice pornind de la conținuturile cognitive abordate la orele de bază; - exerciții de identificare a unor ritmuri, emoții, stări sufletești și valori morale; - exerciții de stimulare a manifestării unor ritmuri, stări sufletești sau a valorilor morale; - exerciții de exprimare emoțională și de identificare a cauzelor emoțiilor; - exerciții de manifestare a unor comportamente potrivite ca răspuns la diferite emoții.
<p>2.4. Dezvoltarea stimei de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și înțelegerea componentelor stimei de sine – acceptarea de sine, concepția de sine, încrederea în sine; - exerciții pentru dezvoltarea acceptării de sine (a fi); - exerciții pentru dezvoltarea concepției despre sine (a avea); - exerciții pentru dezvoltarea încrederii în sine (a face).
<p>2.5. Dezvoltarea de relații sănătoase cu sine și cu cei din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - facilitarea atașamentelor secundare securizante; - dezvoltarea unui plan de permanență (identificarea unor persoane și a unor relații care să fie prezente constant pe parcursul întregii vieți); - dezvoltarea sentimentului de a aparține și dezvoltarea propriei identități; - rescrierea atașamentelor nesecurizante – prin joc, prin acceptare, prin stimularea curiozității, prin empatie; - dezvoltarea capacității de reziliență (prin înțelegere, recunoaștere, consistență, predictibilitate, răbdare, ascultare, situații de „acordare” emoțională, modelarea comportamentelor pozitive, valorizarea progreselor).

3. Formarea capacităților de alegere și decizie pentru stimularea independenței, accesului și participării în viața socială

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a	
3.1. Stimularea învățării afective și practice	<ul style="list-style-type: none"> - susținerea conținuturilor informaționale din cadrul orelor de bază prin activități artistice și prin utilizarea practică a celor învățate; - exerciții și activități de consolidare și de valorizare a aplicabilității practice a unor conținuturi; - exerciții de stimulare a unei imagini de sine realiste – calitățile mele, interesele mele, talentele mele; - exerciții de suport în luarea deciziilor (stimularea capacității de a lua decizii, înțelegerea posibilității de a se răzgândi); - exerciții de evaluare a unor argumente pro/contra în luarea deciziilor; - exerciții de înțelegere și exprimare a acordului/dezacordului.
3.2. Stimularea accesului și participării în viața societății	<ul style="list-style-type: none"> - activități de cooperare cu alte școli/grupe de elevi cu și fără dizabilități; - activități de familiarizare cu diverse meserii/procese tehnologice; - cunoașterea și identificarea cu diverse roluri (altele decât cele de elev); - stimularea abilităților de a lucra în grup, asumarea de roluri diferite în cadrul grupului; - dezvoltarea abilităților de rezolvare de conflicte; - cultivarea sentimentelor de apartenență la diverse grupuri în afara contextului clasei; - stimularea alegerii și cultivării de relații sănătoase de prietenie; - stimularea alegerii unei rețele de suport în comunitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Evaluare dinamică și analiză funcțională	Atașamentul Autonomia personală Unitatea relațională de bază – familia, grupul de apartenență Constelația de relații permanente din viața copilului
2. Dezvoltarea propriei identități	Identitatea fizică Comportamentele mele Abilitățile de comunicare Abilitățile de explorare a mediului Interpretarea indicațiilor celorlalți Abilități de analiză a situațiilor Abilități de luare a deciziilor
3. Dezvoltarea emoțională și socială	Stima de sine și componente sale Constelația de relații sănătoase Înțelegerea sentimentelor și dezvoltarea capacităților de a le descrie Empatia Controlul impulsului Reglarea emoțională Simțul rușinii Dezvoltarea și manifestarea capacităților secundare (politețe, sinceritate, ordine, curățenie, hărnicie, activitate etc.)

Sugestii metodologice

Psihopedagogul va analiza întotdeauna în munca cu elevii în pedagogia curativă aspectele funcționale, dinamice și calitative ale evaluării. Tocmai de aceea vom folosi situații test, metode observaționale sau chestionare de evaluare construite pe nevoile noastre de analiză. Ceea ce este cu adevărat important este să identificăm resursele și capacitățile personale dincolo de un diagnostic. Care sunt acele ancore pe care le putem folosi pentru a stimula și a dezvolta în copil independența, creativitatea, sentimentul de siguranță și de încredere în sine.

Vom analiza modul în care elevul se vede pe sine, cum este văzut de către părinți/apartinători/frați, de către cei din jurul său. Care este modul în care el stabilește relații și cum putem facilita dezvoltarea de relații sănătoase. Pedagogia curativă are în vedere și faptul că orice disfuncție sau traumă din trecut poate fi integrată și depășită prin relații actuale cu sens, bazate pe încredere. Ideile exprimate de Rudolf Steiner despre vindecarea emoțională prin relații de încredere sunt acum confirmate de către neuroștiințe care prezintă teoria rescrierii atașamentului. Avem în vedere întotdeauna și faptul că prezența dizabilității nu anulează alte potențiale stări sau dorințe ale persoanei. Pubertatea, adolescența, anxietățile, tristețea sau chiar depresia sunt etape în care se pot găsi și persoanele cu dizabilități. Tocmai de aceea ele trebuie identificate și abordate.

Părinții, aparținătorii, frații sau alte persoane apropiate sunt cooptați întotdeauna atunci când este posibil în acest proces al evaluării și consilierii. Este important să înțelegem întreg contextul de viață al copilului pentru a-i oferi șanse reale de acces și incluziune. Stimularea independenței și formarea unor comportamente dezirabile sunt baze importante pentru formarea deprinderilor necesare vieții de adult.

Bibliografie:

1. Damian O., (2020), *“Dizabilitate și sexualitate. Ghid de educație și consiliere”*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj;
2. Jackson R., (2011), *“Camphill – noi perspective, cercetare și dezvoltare”*, editura Floris Books, Edinburgh;
3. König K., (1989), *“Diagnosticul în pedagogia curativă”*, Editura Steiner Books, New York, SUA;
4. Moreno, J., L., (2009), *“Scrieri fundamentale. Despre psihodramă, metoda de grup și spontaneitate”*, Editura Trei, București;
5. Stancu, I., (2005), *“Mic tratat de consiliere psihologică și școlară”*, Editura Sper, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București

Dumitra Carapalea	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Livia Vlad	Federația de Pedagogie Curativă din România
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În pedagogia curativă, evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoza elevilor va avea întotdeauna un caracter dinamic, funcțional. Elevii integrați în clasele/centrele de pedagogie curativă au deja un diagnostic psihologic și medical, așadar ceea ce este cu adevărat important este să cunoaștem acel elev dincolo de eticheta unui diagnostic. Când interacționăm cu un elev cu autism în contextul evaluării și psihodiagnosticului, nu vom aplica noi teste și chestionare care să certifice prezența autismului. Ne va interesa însă să cunoaștem biografia acestui elev, „linia vieții sale”, stilul de atașament pe care l-a dezvoltat în relație cu persoanele semnificative, maniera sa actuală de a comunica cu cei din jur. Vom sonda ariile ființei sale după modele ale psihoterapiei pozitive a căror principii se împletesc foarte bine cu filosofia pedagogiei curative, ambele fiind abordări umaniste, transculturale, psihodinamice. Ne interesează de exemplu să aflăm care sunt punctele tari ale acestui elev pe aria corp/simțuri sau modul în care el se poate implica în sarcini. Ce anume îl stimulează, ce anume îl motivează pentru a manifesta inițiativă? Vom dori să aflăm care este atitudinea lui vizavi de domeniul social, cum se implică în relațiile cu cei din jur dar și care sunt resursele sale din aria fantezie/viitor/spiritualitate.

Aceste lucruri sunt cu adevărat importante mai ales atunci când lucrăm cu elevii din clasele mai mari. Aceste patru arii pot deveni ancore pe care le putem folosi în dezvoltarea abilităților importante pentru o viață trăită cu demnitate. Stimulând aceste resurse, elevul va dezvolta încredere în sine, dorință de cunoaștere și de implicare. Astfel vom stimula și interesul pentru ocupare pe piața muncii, pentru locuire, pentru dezvoltarea de relații sănătoase cu cei din jur, pentru participare la viața comunității din care face parte. Toate aceste lucruri transformă persoana cu dizabilități din asistat în participant la procesul de transformare al propriei vieți, în cetățean cu drepturi și obligații în societate.

Observarea și formarea relației sunt primele demersuri pe care le avem în vedere în pedagogia curativă. Niciodată prezența unei dizabilități cognitive nu va reprezenta pentru noi o barieră în stabilirea și dezvoltarea unei relații emoționale sănătoase cu acel elev, relația sufletească vindecătoare despre care vorbea Rudolf Steiner și care, în prezent este foarte bine explicată de către neuroștiințe prin teoriile atașamentului secundar care pot rescrie tipul de atașament pe care l-am format în primii ani de viață.

În planul cadru pentru alternativa educațională de pedagogie curativă sunt prevăzute câte două ore pe săptămână de evaluare și consiliere psihopedagogică la ciclul gimnazial. Această programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice desprinse din competențe generale;
- exemple de activități;
- conținuturi ale disciplinei;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Evaluarea dinamică, funcțională a ariilor de dezvoltare și a abilităților elevilor**
- 2. Dezvoltarea armonioasă a comportamentului elevului prin descoperirea și valorificarea resurselor sale interioare și prin stimularea relațiilor sănătoase cu sine și cu cei din jur**
- 3. Formarea capacităților de alegere și decizie pentru stimularea independenței, accesului și participării în viața socială**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Evaluarea dinamică, funcțională a ariilor de dezvoltare și a abilităților elevilor**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Evaluarea dinamică a atașamentului</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă a elevilor în contexte diferite; - activități de reglare a manifestărilor temperamentale ale elevului; - intervievarea părinților/fraților/apartinătorilor; - crearea de situații test pentru observarea stilurilor relaționale ale elevului; - analizarea biografiei elevilor (linia vieții realizată cu părinții sau de către psihopedagog pe baza informațiilor calitative adunate din cât mai multe surse); - studiu de caz (metodă de abordare a cazurilor specifică pedagogiei curative); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale elevilor (atomul social); - evaluarea constelației de relații și a unităților relaționale ale elevilor (genograma); - evaluarea sumativă și de progres a elevilor. Sumarizarea celor mai importante elemente sunt cuprinse în caracterizarea de final de an care cuprinde pe arii de dezvoltate o analiză calitativă a evoluției elevului în acel an școlar.
<p>1.2. Evaluarea nivelului și calității interacțiunii elevilor cu alte persoane (alți elevi/adulți)</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de atașare (cu alți adolescenți, cu adulți, persoane cunoscute, persoane mai puțin cunoscute, în mediul elevului, în medii și contexte noi pentru elev); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de diferențiere a elevului de ceilalți (diferențierea comportamentelor, a sentimentelor și emoțiilor, maniera de recunoaștere și învățare a comportamentelor sociale și a limbajului emoțional); - evaluarea calitativă prin observație directă a etapei de detașare (de pregătire pentru noi interacțiuni și noi atașări). Este elevul dornic de a se implica și în alte relații cu alte persoane sau este predispus spre a se „agăța” de o anumită persoană.
<p>1.3. Evaluarea dinamică a deprinderilor de autonomie personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților de alimentație ale copilului; - evaluarea capacităților de îmbrăcare/dezbrăcare; - evaluarea capacităților de igienă personală; - evaluarea capacităților de auto-gospodărire; - evaluarea comportamentelor sociale prin crearea de situații test și analiză funcțională; - evaluarea orientării spațio-temporale prin crearea de situații test și analiză funcțională. <p>OBS: pentru astfel de evaluări dinamice, calitative și care se bazează foarte mult pe metode observaționale nu este necesar să folosim teste sau instrumente psihologice. Psihopedagogul poate dezvolta propriile grile de observație care vor surprinde dimensiunile specifice considerate a fi importante de evaluat de către psihopedagog. Este important ca informațiile adunate să provină din contexte variate în care se află copilul (în clasă, acasă, în casa de tip familial, în cabinete de terapie etc.).</p>
<p>1.4. Evaluarea contextului extins de dezvoltare al elevului (evaluarea situației elevului în afara contextului dizabilității)</p> <ul style="list-style-type: none"> - existența unor simptome de anxietate care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome depresive care ar trebui abordate separat; - existența unor simptome din repertoriul psihotic;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - existența unor simptome comportamentale; - existența unor simptome din repertoriul ticurilor/controlul impulsului etc. - existența unor comportamente sexuale nepotrivite care necesită abordare directă. <p>OBS: este important de văzut dacă astfel de simptome fac parte din tabloul de manifestare a dizabilității sau sunt expresii ale unor diagnostice asociate care trebuie adresate separat.</p>

2. Dezvoltarea armonioasă a comportamentului elevului prin descoperirea și valorificarea resurselor sale interioare și prin stimularea relațiilor sănătoase cu sine și cu cei din jur

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Evaluarea capacităților primare (de atașament) și secundare (învățate) pe care le are elevul și pe care le poate dezvolta</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea capacităților primare (răbdare, timp, contact, încredere, speranță, tandrețe, iubire, acceptare, credință, sens); - evaluarea capacităților secundare (ordine, curățenie, politețe, sinceritate, hărnicie, dreptate, obediență); - evaluarea ariilor în care se manifestă aceste resurse și dezvoltarea lor conștientă (aria corp-simțuri, muncă-realizări, relații-contacte, fantezie-viitor-spiritualitate). <p>OBS: aceste evaluări dinamice se bazează pe modelul și tehnicile psihoterapiei pozitive (Nossrat Peseschkian).</p>
<p>2.2. Stimularea și dezvoltarea comportamentelor și abilităților ritmice (educarea și manifestarea voinței și manifestarea de rutine pozitive)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri ritmice; - activități ocupaționale și exersarea unor meșteșuguri; - activități practice constante ce implică responsabilizarea elevilor (în clasă, în ferma centrului, în grădina terapeutică, în cantină, în ateliere etc.).
<p>2.3. Dezvoltarea și folosirea limbajului emoțional</p> <ul style="list-style-type: none"> - povești sociale pe diferite teme adaptate vârstei elevilor; - activități artistice pornind de la conținuturile cognitive abordate la orele de bază; - exerciții de identificare a unor ritmuri, emoții, stări sufletești și valori morale; - exerciții de stimulare a manifestării unor ritmuri, stări sufletești sau a valorilor morale; - exerciții de exprimare emoțională și de identificare a cauzelor emoțiilor; - exerciții de manifestare a unor comportamente potrivite ca răspuns la diferite emoții.
<p>2.4. Dezvoltarea stimei de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și înțelegerea componentelor stimei de sine – acceptarea de sine, concepția de sine, încrederea în sine; - exerciții pentru dezvoltarea acceptării de sine (a fi); - exerciții pentru dezvoltarea concepției despre sine (a avea); - exerciții pentru dezvoltarea încrederii în sine (a face).
<p>2.5. Dezvoltarea de relații sănătoase cu sine și cu cei din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - facilitarea atașamentelor secundare securizante; - dezvoltarea unui plan de permanență (identificarea unor persoane și a unor relații care să fie prezente constant pe parcursul întregii vieți); - dezvoltarea sentimentului de a aparține și dezvoltarea propriei identități; - rescrierea atașamentelor nesecurizante – prin joc, prin acceptare, prin stimularea curiozității, prin empatie; - dezvoltarea capacității de reziliență (prin înțelegere, recunoaștere, consistență,

Clasa a V-a – Clasa a X-a
predictibilitate, răbdare, ascultare, situații de „acordare” emoțională, modelarea comportamentelor pozitive, valorizarea progreselor).

3. Formarea capacităților de alegere și decizie pentru stimularea independenței, accesului și participării în viața socială

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Stimularea învățării afective și practice</p> <ul style="list-style-type: none"> - susținerea conținuturilor informaționale din cadrul orelor de bază prin activități artistice și prin utilizarea practică a celor învățate; - exerciții și activități de consolidare și de valorizare a aplicabilității practice a unor conținuturi; - exerciții de stimulare a unei imagini de sine realiste – calitățile mele, interesele mele, talentele mele; - exerciții de suport în luarea deciziilor (stimularea capacității de a lua decizii, înțelegerea posibilității de a se răzgândi); - exerciții de evaluare a unor argumente pro/contra în luarea deciziilor; - exerciții de înțelegere și exprimare a acordului/dezacordului; - exerciții de analiză și comparare a unor alternative.
<p>3.2. Stimularea accesului și participării în viața societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de cooperare cu alte școli/grupe de elevi cu și fără dizabilități; - activități de familiarizare cu diverse meserii/procese tehnologice; - cunoașterea și identificarea cu diverse roluri (altele decât cele de elev); - stimularea abilităților de a lucra în grup, asumarea de roluri diferite în cadrul grupului; - dezvoltarea abilităților de rezolvare de conflicte; - cultivarea sentimentelor de apartenență la diverse grupuri în afara contextului clasei; - stimularea alegerii și cultivării de relații sănătoase de prietenie; - stimularea alegerii unei rețele de suport în comunitate.
<p>3.3. Stimularea abilităților de auto-gospodărire</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de bugetare și gestionare a banilor/resurselor; - activități de întreținere și mici reparații; - activități de gestionare independentă sau parțial asistată a unor resurse (mâncare, haine, timp/program etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Evaluare dinamică și analiză funcțională	Atașamentul Autonomia personală Unitatea relațională de bază – familia, grupul de apartenență Constelația de relații permanente din viața copilului
2. Dezvoltarea propriei identități	Identitatea fizică Comportamentele mele Abilitățile de comunicare Abilitățile de explorare a mediului Interpretarea indicațiilor celorlalți Abilități de analiză a situațiilor Abilități de luare a deciziilor
3. Dezvoltarea emoțională și socială	Stima de sine și componente sale Constelația de relații sănătoase Înțelegerea sentimentelor și dezvoltarea capacităților de a le descrie Empatia Controlul impulsului Reglarea emoțională Simțul rușinii Dezvoltarea și manifestarea capacităților secundare (politețe, sinceritate, ordine, curățenie, hărnicie, activitate etc.)
4. Abilități pentru viața de adult	Necesitatea cunoașterii unei meserii și găsirea unui loc de muncă Corelația dintre interesele/abilitățile personale și cerințele diverselor meserii Explorarea unor alternative în situații dificile Cererea de sprijin/suport în gestionarea unor situații dificile Evaluarea alternativelor unei situații practice de viață Suport în luarea deciziilor/stimularea independenței în luarea deciziilor

Sugestii metodologice

Psihopedagogul va analiza întotdeauna în munca cu elevii în pedagogia curativă aspectele funcționale, dinamice și calitative ale evaluării. Tocmai de aceea vom folosi situații test, metode observaționale sau chestionare de evaluare construite pe nevoile noastre de analiză. Ceea ce este cu adevărat important este să identificăm resursele și capacitățile personale dincolo de un diagnostic. Este important să înțelegem care sunt acele ancore pe care le putem folosi pentru a dezvolta și pentru a se manifesta în elev independența, creativitatea, sentimentul de siguranță, de independență și de încredere în sine.

Vom analiza modul în care elevul se vede pe sine, cum este văzut de către părinți/apartinători/frați, de către cei din jurul său. Care este modul în care el stabilește relații, cum putem facilita dezvoltarea și manifestarea în relații sănătoase. Pedagogia curativă are în vedere și faptul că orice disfuncție sau traumă din trecut poate fi integrată și depășită prin relații actuale cu sens, bazate pe încredere. Ideile exprimate de Rudolf Steiner despre vindecarea emoțională prin relații de încredere sunt acum confirmate de către neuroștiințe care prezintă teoria rescrierii atașamentului. Avem în vedere întotdeauna și faptul că prezența dizabilității nu anulează alte potențiale stări sau dorințe ale persoanei. Pubertatea, adolescența, anxietățile, tristețea, depresia, sexualitatea sunt etape sau procese în care se pot găsi și persoanele cu dizabilități. Tocmai de aceea ele trebuie identificate și abordate.

Părinții, aparținătorii, frații sau alte persoane apropiate sunt cooptați întotdeauna atunci când este posibil în acest proces al evaluării și consilierii. Este important să înțelegem întreg contextul de viață al elevului pentru a-i oferi șanse reale de acces și incluziune. Stimularea independenței și formarea unor comportamente dezirabile sunt baze importante pentru formarea și manifestarea deprinderilor necesare vieții de adult.

Bibliografie:

1. Damian O., (2020), *“Dizabilitate și sexualitate. Ghid de educație și consiliere”*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj;
2. Jackson R., (2011), *“Camphill – noi perspective, cercetare și dezvoltare”*, editura Floris Books, Edinburgh;
3. Konig K., (1989), *“Diagnosticul în pedagogia curativă”*, Editura Steiner Books, New York, SUA;
4. Moreno, J., L., (2009), *“Scrieri fundamentale. Despre psihodramă, metoda de grup și spontaneitate”*, Editura Trei, București;
5. Stancu, I., (2005), *“Mic tratat de consiliere psihologică și școlară”*, Editura Sper, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Dumitra Carapalea	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia”

	București
Claudia-Carmen Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Livia Vlad	Federația de Pedagogie Curativă din România
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***KINETOTERAPIE, ELEMENTE DE GIMNASTICĂ
BOTHMER, FRICȚIONĂRI RITMICE***

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia, alături de gimnastica Bothmer și de fricționările ritmice reprezintă în pedagogia curativă ramura terapeutică ce folosește ca mijloc specific mișcarea, în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile. Acest domeniu este indispensabil recuperării medicale, readaptării psihice, reeducării profesionale și readaptării sociale.

Principalele funcții ale kinetoterapiei sunt:

- ameliorarea capacității generale de mișcare și a marilor funcții;
- ameliorarea funcției segmentului sau segmentelor afectate;
- prevenirea instalării deprinderilor compensatorii defectuoase;
- ameliorarea/îmbunătățirea stării psihice.

La baza kinetoterapiei, stau următoarele principii generale, subordonate principiului hipocratic „Primum non nocere!”:

- stabilirea precoce a diagnosticului;
- precocitatea instituirii tratamentului;
- principiul progresivității;
- principiul individualizării tratamentului;
- principiul continuării tratamentului până la recuperarea integrală;
- principiul activității independente;
- principiul creării motivației

Kinetoterapia aplicată în serviciile terapeutico-educative urmărește recuperarea elevilor cu deficiențe locomotorii și afecțiuni neuro-motorii (la nivel central sau periferic), grefate pe deficiențele mintale sau senzoriale (deficiență de auz, de văz).

Gimnastica Bothmer reprezintă un sistem de exerciții care au ca scop o trăire mai profundă a spațiului și o cultivare a voinței. După ce în primele clase primare am familiarizat elevii cu jocurile ritmice și în cerc, în clasa a III-a începe predarea propriu-zisă a gimnasticii. Astfel, la început, activitățile vor fi organizate sub forma unor jocuri libere și energice, jocuri de gimnastică în cerc și exerciții de îndemănare. Profesorul se va strădui să stimuleze elevul pentru ca acesta să își poată pune în legătură simțirea și fantezia sa cu exercițiile, pentru ca ele să nu fie numai activitate corporală pură și nici competiție sau sport de performanță. Astfel se stilizează activități meșteșugărești sau mișcări de animale. Obstacolele ce necesită a fi ocolite se transformă în peisaje în care trebuie parcurse aventuri sau realizate acțiuni de ajutor. În clasele gimnaziale se vor aborda exerciții cu greutate. Puterea și hotărârea se concentrează pentru depășirea provocărilor și încercărilor. Voința va fi implicată tot mai conștient în balansuri, în echilibrarea forțelor sau în stăpânirea dinamică a spațialității.

Includerea kinetoterapiei în cadrul ariei „Terapii specifice și de compensare” contribuie, alături de celelalte discipline cu caracter terapeutic-recuperator, la creșterea gradului de adaptabilitate prin corectarea, ameliorarea și/sau compensarea afecțiunilor aparatului locomotor.

Se impune individualizarea demersului terapeutic (proiectarea de programe de intervenție personalizată), prin raportarea permanentă la tipul și gravitatea afecțiunii, dar și la tipul și gradul deficienței primare pe fondul căreia este grefată tulburarea motorie.

Programa de kinetoterapie se dorește a fi un instrument de lucru pentru terapeutul ce lucrează cu elevii integrați în centrele/clasele de pedagogie curativă, oferind repere în construirea demersului terapeutic.

Se impune lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical), kinetoterapeutul centrându-și intervenția pe corectarea/ameliorarea/reeducarea funcțională, pe recuperarea motrică. Activitățile de terapie propuse în aceasta programă au un statut orientativ. Terapeutul are libertatea

de a alege acele activități care corespund cel mai bine afecțiunii motorii pe care o are copilul. În ciclul primar, disciplina este prevăzută cu în planul cadru cu 4 ore/săptămână la clasa pregătitoare, 3-4 ore/săptămână la clasele I și a II-a, 2-3 ore la clasa a III-a și 1-2 ore la clasa a IV-a.

Prezenta programă cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul ciclului primar;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie

Competențe generale

- 1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în vederea dezvoltării fizice armonioase a elevului**
- 2. Educarea neuromotorie a elevilor cu afecțiuni neurologice**
- 3. Creșterea gradului de adaptabilitate la mediul înconjurător**
- 4. Formarea și dezvoltarea psihomotrică (schema corporală, lateralitatea, imaginea de sine, prehensiunea).**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în vederea dezvoltării fizice armonioase a elevului

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Educarea unei atitudini corecte pentru prevenirea apariției deficienței la nivel structural</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții statice corective – posturări, poziționări și exerciții izometrice; - exerciții active, dinamice, izotonice; - exerciții cu obiecte cu segmentele interesate; - exerciții de respirație, de relaxare, de corectare a poziției vicioase.
<p>1.2. Corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare apărute pentru a compensa deficiențele primare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturări corective ale trunchiului și membrilor; - exerciții de educare respiratorie pentru dezvoltarea volumului respirator; - exerciții active ale segmentelor interesate și posturarea în poziție corectă a deficienței primare.
<p>1.3. Formarea reflexului de atitudine corectă a corpului în statică și dinamică.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții corective prin autoevaluarea și corectarea posturii în fața oglinzii; - exerciții pentru educarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare.

2. Educarea neuromotorie a elevilor cu afecțiuni neurologice

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Scăderea spasticității (decontracturarea)</p> <ul style="list-style-type: none"> - terapia VOJTA; - posturări în poziții reflex inhibitorii; - aplicații locale de căldură și menținerea unui stretching lung pe musculatura interesată; - exerciții specifice tehnicilor FNP.
<p>2.2. Dezvoltarea controlului motor – mobilitate-echilibru-abilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea etapelor motricității normale – rostogolire, târâre, mers în patrupezie, ortostatism, mers independent biped; - exerciții pasive, active, cu și fără rezistență, posturări – relaxante, facilitatorii; - tonifierea musculaturii neafectate – exerciții pasive, active, Tehnici FNP.
<p>2.3. Educarea echilibrului static și dinamic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de menținere a echilibrului în patrupezie, ortostatism și mers; - exerciții de menținere a echilibrului micșorând baza de susținere (ridicarea unui membru); - exerciții de menținere a ortostatismului ridicând centrul de greutate progresiv.
<p>2.4. Dezvoltarea gradului de independență și adaptabilitate la mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare și utilizare a obiectelor din jur; - exerciții de motricitate fină și grosieră.

3. Creșterea gradului de adaptabilitate la mediul înconjurător

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Educarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor din jur; - exerciții de educare a prehensiunii; - exerciții de adoptare a unor poziții impuse – transfer din (în) pat în fotoliu rulant și invers, transfer din fotoliu rulant pe toalete și invers, pe scaun, în mașină etc.; - dezvoltarea independenței prin învățarea ADL-urilor prin exerciții și jocuri imitative (Activities of Daily Living – activități de viață zilnică); - manipularea și utilizarea scaunului rulant; - mers cu obiecte ajutătoare – bastoane, cârje, proteze, orteze.
<p>3.2. Autopercepția și capacitatea de a ne îngriji de propria noastră persoană. Capacitatea de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - facilita activitatea funcțională; - obține maximum de independență funcțională; - facilita dezvoltarea normală; - preveni agravarea dizabilității; - îmbunătăți calitatea vieții.

4. Formarea și dezvoltarea psihomotrică (schema corporală, lateralitatea, imaginea de sine, prehensiunea).

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Educarea – reeducarea prehensiunii în vederea construirii comportamentelor adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de prehensiune cu diferite obiecte ajutătoare; - exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite – prin exersarea tuturor tipurilor de prehensiune –terminală, subterminală-laterală, palmară, cu opoziție, latero-laterală; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut.
<p>4.2. Dezvoltarea coordonării controlului mână – ochi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a mâinii cu mișcări țintite și reperate – prin joc; - exerciții de coordonare, finețe, direcție de mișcare, viteză de execuție; - exerciții de coordonare mână-mână, mână-ochi, mână-gura-ochi, mână-picior.
<p>4.3. Organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă.
<p>4.4. Dezvoltarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare în spațiu, cu diferite obiecte ajutătoare; - mers pe un traseu impus, cu indicarea direcției de acțiune; - mers pe un traseu impus cu schimbarea direcțiilor de acțiune; - exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă; - exerciții de aruncare și prindere a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini, în funcție de dimensiunile obiectelor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Trasee terapeutice pe tipuri de deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru corectarea atitudinii cifotice - Exerciții pentru corectarea atitudinii lordotice - Exerciții pentru corectarea torticolisului muscular - Exerciții pentru corectarea cifozelor structurale - Exerciții pentru corectarea lordozelor structurale - Exerciții pentru corectarea scoliozelor structurale în C - Exerciții pentru corectarea scoliozelor structurale în S - Exerciții pentru corectarea toracelui înfundat - Exerciții pentru corectarea deformației genu-varum - Exerciții pentru corectarea eficienței genu-valgum - Exerciții pentru corectarea deficienței genu-flexum - Exerciții pentru corectarea deficienței piciorului plat sau picior strâmb congenital
2. Trasee terapeutice pentru dezvoltarea ADL – urilor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși, încălțatul, legarea unui șiret, mâncatul, autoservirea etc. - Exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în fotoliu rulant și invers, ridicare și așezare în fotoliu rulant, transfer din pat pe scaun sau fotoliu, sau la masă și invers etc. - Exerciții de mers cu bastoane, cârje, cadru, orteze, sau alte obiecte ajutătoare, facilitatoare - Utilizarea tehnicilor și metodelor de ergoterapie
3. Trasee terapeutice pentru prehensiune, schema laterală, imaginea de sine	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de echilibru static și dinamic (pe sol, bancă suedeză, planșă basculantă) - Coordonare oculo-manuală și spațio-temporală (aruncare - prindere de mingi, construcții de cuburi) - Formarea schemei corporale, a lateralității și a orientării spațiale (atingerea diferitelor părți ale corpului, deplasări înainte-înapoi, stânga-dreapta, schimbări de direcții, sărituri, imitări de gesturi) - Formarea ritmului și tempoului (mers în tempou variat sau/și în ritmul muzicii) - Coordonare dinamică generală (trecerea din DD în DV și invers, apoi în șezând, patrupedie, diferite forme de mers, alergare)
4. Trasee terapeutice pentru afecțiunile neurologice.	<ul style="list-style-type: none"> - Programe terapeutice pentru corectarea deficiențelor – tetrapareză, hemipareză, parapareză, ataxie cerebeloasă, spina bifida - Sindroame neurologice periferice - Sindroame extrapiramidale - Boli neurologice degenerative - Polineuropatii siringomieli etc.

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a potențialului fizic al copilului (diagnosticarea stării de sănătate fizică, depistarea afecțiunilor motorii) în vederea precizării diagnosticului și a stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul și gravitatea tulburării. Precizarea și confirmarea diagnosticului medical constituie premisă în construirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se elaborează în funcție de caz, vârsta neuro-psihomotorie (posibilități de mișcare) și posibilitățile de înțelegere și răspuns/reacție.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale:

- somatoscopia generală și segmentară;
- examinarea somatoscopică instrumentală;
- examenul clinic general;
- somatometria;
- probe de evaluare a prehensiunii;
- probe de evaluare a mersului;
- bilanțul articular prin goniometrie;
- bilanțul muscular prin scala de apreciere Ch. Rocher;
- dinamometria;
- miotonometria;
- testul Ruffier;
- spirometria;
- probe de evaluare a timpului de reacție sau latenței reacției motrice;
- chestionar pentru determinarea preferinței manuale - R. Rigal;
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru învățarea timpurie;

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația;

c) în etapa evaluării finale:

- somatoscopia generală și segmentară;
- examinarea somatoscopică instrumentală;
- somatometria;
- probe de evaluare a prehensiunii;
- probe de evaluare a mersului;
- bilanțul articular prin goniometrie;
- bilanțul muscular prin scala de apreciere Ch. Rocher;
- dinamometria;
- miotonometria;
- testul Ruffier;
- spirometria;
- probe de evaluare a timpului de reacție sau latenței reacției motrice;

Kinetoterapia poate fi aplicată sub diverse forme, indiferent de tipul și gravitatea deficienței primare pe fondul căreia este grefată afecțiunea motorie:

- imitații și jocuri;
- gimnastică medicală selectivă;
- hidro-kinetoterapia;
- dansul curativ;
- terapia ocupațională/ ergoterapia.

Ca metode și modalități de reeducare neuromotorie vom considera:

a. gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b. tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c. metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d. metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e. metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;

Se recomandă în munca cu elevii punerea accentului pe deprinderile fundamentale: stabilitate, locomoție și de manipulare. E bine să se lucreze fără rezerve pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă. Se va arăta și demonstra mai mult elevilor și se vor folosi mai puține explicații. În plus vom lua în considerare și următoarele sugestii:

- transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție;
- puneți accent în execuție doar pe 2 - 3 elemente;
- reduceți indicațiile verbale pe cât posibil;
- repetați demonstrația și reluați anumite indicații; metoda demonstrației se dovedește a fi mult mai eficientă decât explicația;
- aplicați strategii de învățare multisenzorială;
- structurați atent conținutul fiecărei activități;
- impuneți reguli simple în execuție;
- utilizați materiale intuitive: desene, ilustrații în vederea facilitării înțelegerii acțiunilor motrice;
- verbalizați pe marginea acțiunii întreprinse și cereți și elevului s-o facă, dacă este posibil, în momentul execuției;
- includeți multe structuri ritmice în cadrul activităților;
- asigurați asistență în execuțiile elevilor (dacă este necesar);
- lăsați elevii să repete de mai multe ori acțiunile reușite, asigurând astfel dezvoltarea încrederii în forțele proprii și a sentimentului de satisfacție;
- întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive;
- nu utilizați activități care să implice eliminarea sau izolarea elevilor în exersare;

Bibliografie:

1. Organizația Națiunilor Unite (1993), *“Accesul la servicii de recuperare și rehabilitare medicală – un drept fundamental al omului”*, Raport anual ONU, New York, SUA;
2. Kiss I., (2004), *“Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală”*, Editura Medicală, București;
3. Pop L., (2002), *„Evaluare clinică articulară și musculară”*, Editura Medicală Universitară Iuliu Hațieganu, Cluj;
4. *** <https://bothmer.ro/educatie>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu DAMIAN, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Amalia Blumhaghel	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Dumitra Carapalea	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia”, București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***KINETOTERAPIE, ELEMENTE DE GIMNASTICĂ
BOTHMER, FRICȚIONĂRI RITMICE***

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia, alături de gimnastica Bothmer și de fricționările ritmice reprezintă în pedagogia curativă ramura terapeutică ce folosește ca mijloc specific mișcarea, în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile. Acest domeniu este indispensabil recuperării medicale, readaptării psihice, reeducării profesionale și readaptării sociale.

Principalele funcții ale kinetoterapiei sunt:

- ameliorarea capacității generale de mișcare și a marilor funcții;
- ameliorarea funcției segmentului sau segmentelor afectate;
- prevenirea instalării deprinderilor compensatorii defectuoase;
- ameliorarea/îmbunătățirea stării psihice.

La baza kinetoterapiei, stau următoarele principii generale, subordonate principiului hipocratic „Primum non nocere!”:

- stabilirea precoce a diagnosticului;
- precocitatea instituirii tratamentului;
- principiul progresivității;
- principiul individualizării tratamentului;
- principiul continuării tratamentului până la recuperarea integrală;
- principiul activității independente;
- principiul creării motivației.

Kinetoterapia aplicată în serviciile terapeuico-educative urmărește recuperarea elevilor cu deficiențe locomotorii și afecțiuni neuro-motorii (la nivel central sau periferic), grefate pe deficiențele mintale sau senzoriale (deficiență de auz, de văz).

Gimnastica Bothmer reprezintă un sistem de exerciții care au ca scop o trăire mai profundă a spațiului și o cultivare a voinței. După ce în primele clase primare am familiarizat elevii cu jocurile ritmice și în cerc, în clasa a III-a începe predarea propriu-zisă a gimnasticii. Astfel, la început, activitățile vor fi organizate sub forma unor jocuri libere și energice, jocuri de gimnastică în cerc și exerciții de îndemânare. Profesorul se va strădui să stimuleze elevul pentru ca acesta să își poată pune în legătură simțirea și fantezia sa cu exercițiile, pentru ca ele să nu fie numai activitate corporală pură și nici competiție sau sport de performanță. Astfel se stilizează activități meșteșugărești sau mișcări de animale. Obstacolele ce necesită a fi ocolite se transformă în peisaje în care trebuie parcurse aventuri sau realizate acțiuni de ajutor. În clasele gimnaziale se vor aborda exerciții cu greutate. Puterea și hotărârea se concentrează pentru depășirea provocărilor și încercărilor. Voința va fi implicată tot mai conștient în balansuri, în echilibrarea forțelor sau în stăpânirea dinamică a spațialității.

Includerea kinetoterapiei în cadrul ariei „Terapii specifice și de compensare” contribuie, alături de celelalte discipline cu caracter terapeutic-recuperator, la creșterea gradului de adaptabilitate prin corectarea, ameliorarea și/sau compensarea afecțiunilor aparatului locomotor.

Se impune individualizarea demersului terapeutic (proiectarea de programe de intervenție personalizată), prin raportarea permanentă la tipul și gravitatea afecțiunii, dar și la tipul și gradul deficienței primare pe fondul căreia este grefată tulburarea motorie.

Programa de kinetoterapie se dorește a fi un instrument de lucru pentru terapeutul ce lucrează cu elevii integrați în centrele/clasele de pedagogie curativă, oferind repere în construirea demersului terapeutic.

Se impune lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical), kinetoterapeutul centrându-și intervenția pe

corectarea/ameliorarea/reeducarea funcțională, pe recuperarea motrică. Activitățile de terapie propuse în această programă au un statut orientativ. Terapeutul are libertatea de a alege acele activități care corespund cel mai bine afecțiunii motorii pe care o are copilul. În ciclul gimnazial, disciplina este prevăzută cu în planul cadru cu 1-2 ore/săptămână la clasele V-VII, 1 oră/săptămână la clasa a VIII-a și a IX-a, 2 ore la clasa a X-a.

Prezenta programă cuprinde:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate pe parcursul ciclului gimnazial;
- competențele specifice, deduse din competențele generale;
- exemple de activități de învățare;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în vederea dezvoltării fizice armonioase a elevului**
- 2. Educarea neuromotorie a elevilor cu afecțiuni neurologice**
- 3. Creșterea gradului de adaptabilitate la mediul înconjurător**
- 4. Formarea și dezvoltarea psihomotrică (schema corporală, lateralitatea, imaginea de sine, prehensiunea).**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice în vederea dezvoltării fizice armonioase a elevului**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Educarea unei atitudini corecte pentru prevenirea apariției deficienței la nivel structural</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții statice corective – posturări, poziționări și exerciții izometrice; - exerciții active, dinamice, izotonice; - exerciții cu obiecte cu segmentele interesate; - exerciții de respirație, de relaxare, de corectare a poziției vicioase.
<p>1.2. Corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare apărute pentru a compensa deficiențele primare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturări corective ale trunchiului și membrilor; - exerciții de educare respiratorie pentru dezvoltarea volumului respirator ; - exerciții active ale segmentelor interesate și posturarea în poziție corectă a deficienței primare.
<p>1.3. Formarea reflexului de atitudine corectă a corpului în statică și dinamică.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții corective prin autoevaluarea și corectarea posturii în fața oglinzii; - exerciții pentru educarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare; - menținerea unui echilibru bun în statică și dinamică; - exerciții de menținere a simetriilor corective a segmentelor trunchiului în statică și dinamică.

2. Educarea neuromotorie a elevilor cu afecțiuni neurologice

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Scăderea spasticității (decontracturarea)</p> <ul style="list-style-type: none"> - terapia VOJTA; - posturări în poziții reflex inhibitorii; - aplicații locale de caldură și menținerea unui stretching lung pe musculatura interesată; - exerciții specifice tehnicilor FNP.
<p>2.2. Dezvoltarea controlului motor – mobilitate-echilibru-abilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea etapelor motricității normale – rostogolire, târâre, mers în patrupezie, ortostatism, mers independent biped; - exerciții pasive, active, cu și fără rezistență, posturări – relaxante, facilitatorii; - tonifierea musculaturii neafectate – exerciții pasive, active, Tehnici FNP.
<p>2.3. Dezvoltarea gradului de independență și adaptabilitate la mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare și utilizare a obiectelor din jur; - exerciții de motricitate fină și grosieră.

3. Creșterea gradului de adaptabilitate la mediul înconjurător

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Educarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor din jur; - exerciții de educare a prehensiunii; - exerciții de adoptare a unor poziții impuse – transfer din (în) pat în fotoliu rulant și invers, transfer din fotoliu rulant pe toalete și invers, pe scaun, în mașină etc.; - manipularea și utilizarea scaunului rulant; - mers cu obiecte ajutatoare – bastoane, cârje, proteze, orteze.
<p>3.2. Autopercepția și capacitatea de a ne îngriji de propria noastră persoană Capacitatea de a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - facilita activitatea funcțională; - obține maximum de independență funcțională; - facilita dezvoltarea normală; - preveni dizabilitatea; - îmbunătăți calitatea vieții.

4. Formarea și dezvoltarea psihomotrică (schema corporală, lateralitatea, imaginea de sine, prehensiunea)

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Educarea – reeducarea prehensiunii în vederea construirii comportamentelor adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice de prehensiune cu diferite obiecte ajutatoare; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut.
<p>4.2. Dezvoltarea coordonării controlului mână – ochi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a mâinii cu mișcări țintite și reperate – prin joc; - exerciții de coordonare, finețe, direcție de mișcare, viteză de execuție; - exerciții de coordonare mână-mână, mână-ochi.
<p>4.3. Organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener; - exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut; - adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut; - exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului; - exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă.
<p>4.4. Dezvoltarea lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare în spațiu, cu diferite obiecte ajutatoare; - mers pe un traseu impus, cu indicarea direcției de acțiune; - exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Trasee terapeutice pe tipuri de deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru corectarea atitudinii cifotice - Exerciții pentru corectarea atitudinii lordotice - Exerciții pentru corectarea torticolisului muscular - Exerciții pentru corectarea cifozelor structurale - Exerciții pentru corectarea lordozelor structurale - Exerciții pentru corectarea scoliozelor structurale în C - Exerciții pentru corectarea scoliozelor structurale în S - Exerciții pentru corectarea toracelui înfundat - Exerciții pentru corectarea deformației genu-varum - Exerciții pentru corectarea eficienței genu-valgum - Exerciții pentru corectarea deficienței genu-flexum - Exerciții pentru corectarea deficienței piciorului plat sau picior strâmb congenital
2. Trasee terapeutice pentru dezvoltarea ADL – urilor	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții și jocuri de mișcare ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși, încălțatul, legarea unui șiret, mâncatul, autoservirea etc. - Exerciții de adoptare a unor poziții impuse (transfer din pat în fotoliu rulant și invers, ridicare și așezare în fotoliu rulant, transfer din pat pe scaun sau fotoliu, sau la masă și invers etc. - Exerciții de mers cu bastoane, cârje, cadru, orteze, sau alte obiecte ajutătoare, facilitatoare. - Utilizarea tehnicilor și metodelor de ergoterapie.
3. Trasee terapeutice pentru prehensiune, schema laterală, imaginea de sine	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de echilibru static și dinamic (pe sol, bancă suedeză, planșă basculantă) - Coordonare oculo-manuală și spațio-temporală (aruncare - prindere de mingi, construcții de cuburi) - Formarea schemei corporale, a lateralității și a orientării spațiale (atingerea diferitelor părți ale corpului, deplasări înainte-înapoi, stânga-dreapta, schimbări de direcții, sărituri, imitări de gesturi) - Formarea ritmului și tempoului (mers în tempou variat sau/și în ritmul muzicii) - Coordonare dinamică generală (trecerea din DD în DV și invers, apoi în șezând, patrupedie, diferite forme de mers, alergare)
4. Trasee terapeutice pentru afecțiunile neurologice	<ul style="list-style-type: none"> - Programe terapeutice pentru corectarea deficiențelor – tetrapareză, hemipareză, parapareză, ataxie cerebeloasă, spina bifida - Ssindroame neurologice periferice - Sindroame extrapiramidale - Boli neurologice degenerative - Polineuropatii, siringomieli etc.

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a potențialului fizic al copilului (diagnosticarea stării de sănătate fizică, depistarea afecțiunilor motorii) în vederea precizării diagnosticului și a stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul și gravitatea tulburării. Precizarea și confirmarea diagnosticului medical constituie premisă în construirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se elaborează în funcție de caz, vârsta neuro-psihomotorie (posibilități de mișcare) și posibilitățile de înțelegere și răspuns/reacție.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale:

- somatoscopia generală și segmentară;
- examinarea somatoscopică instrumentală;
- examenul clinic general;
- somatometria;
- probe de evaluare a prehensiunii;
- probe de evaluare a mersului;
- bilanțul articular prin goniometrie;
- bilanțul muscular prin scala de apreciere Ch. Rocher;
- dinamometria;
- miotonometria;
- testul Ruffier;
- spirometria;
- probe de evaluare a timpului de reacție sau latenței reacției motrice;
- chestionar pentru determinarea preferinței manuale - R. Rigal;
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru învățarea timpurie;

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația;

c) în etapa evaluării finale:

- somatoscopia generală și segmentară;
- examinarea somatoscopică instrumentală;
- somatometria;
- probe de evaluare a prehensiunii;
- probe de evaluare a mersului;
- bilanțul articular prin goniometrie;
- bilanțul muscular prin scala de apreciere Ch. Rocher;
- dinamometria;
- miotonometria;
- testul Ruffier;
- spirometria;
- probe de evaluare a timpului de reacție sau latenței reacției motrice;

Kinetoterapia poate fi aplicată sub diverse forme, indiferent de tipul și gravitatea deficienței primare pe fondul căreia este grefată afecțiunea motorie:

- imitații și jocuri;
- gimnastică medicală selectivă;
- hidro-kinetoterapia;
- dansul curativ;
- terapia ocupațională/ ergoterapia.

Ca metode și modalități de reeducare neuromotorie vom considera:

a. gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b. tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c. metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d. metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e. metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta.

Se recomandă în munca cu elevii punerea accentului pe deprinderile fundamentale: stabilitate, locomoție și de manipulare. E bine să se lucreze fără rezerve pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă. Se va arăta și demonstra mai mult elevilor și se vor folosi mai puține explicații. În plus vom lua în considerare și următoarele sugestii:

- transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție;
- puneți accent în execuție doar pe 2 - 3 elemente;
- reduceți indicațiile verbale pe cât posibil;
- repetați demonstrația și reluați anumite indicații; metoda demonstrației se dovedește a fi mult mai eficientă decât explicația;
- aplicați strategii de învățare multisenzorială;
- structurați atent conținutul fiecărei activități;
- impuneți reguli simple în execuție;
- utilizați materiale intuitive: desene, ilustrații în vederea facilitării înțelegerii acțiunilor motrice;
- verbalizați pe marginea acțiunii întreprinse și cereți și elevului s-o facă, dacă este posibil, în momentul execuției;
- includeți multe structuri ritmice în cadrul activităților;
- asigurați asistență în execuțiile elevilor (dacă este necesar);
- lăsați elevii să repete de mai multe ori acțiunile reușite, asigurând astfel dezvoltarea încrederii în forțele proprii și a sentimentului de satisfacție;
- întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive;
- nu utilizați activități care să implice eliminarea sau izolarea elevilor în exersare.

Bibliografie:

1. Organizația Națiunilor Unite (1993), „Accesul la servicii de recuperare și reabilitare medicală – un drept fundamental al omului”, Raport anual ONU, New York, SUA;
2. Kiss I., (2004), „Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală”, Editura Medicală, București;
3. Pop L., (2002), „Evaluare clinică articulară și musculară”, Editura Medicală Universitară Iuliu Hațieganu, Cluj;
4. *** <https://bothmer.ro/educatie>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Amalia Blumhaghel	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Dumitra Carapalea	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Sociala „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPIA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj pornim de la premisa că orice persoană poate comunica deoarece în comunicare, mult mai importantă decât limba este limbajul. Întotdeauna se pot găsi mijloace alternative de exprimare și comunicare. Acestea sunt adaptate particularităților individuale și de vârstă precum și potențialului fiecărui copil, urmărind dezvoltarea vocabularului, a sistemelor alternative de comunicare și evoluție personală în general.

Prin conținuturile structurate în această programă, se urmărește:

- crearea unui mediu educațional deschis tuturor elevilor;
- asigurarea unui mediu comunicațional care să determine manifestarea liberă a elevului în diverse contexte;
- asigurarea flexibilității activităților educaționale și de învățare - terapie;
- respectarea individualității fiecărui elev implicat în activitățile de terapie.

Intervenția logopedică este complexă și urmărește să acopere sfera achizițiilor limbajului primar, pe cea a corectării sunetelor deficitare și a disfoniei, centrându-se pe formarea, exersarea și dezvoltarea comunicării, în general.

În ciclul primar, activitățile de terapie a tulburărilor de limbaj debutează cu exerciții centrate pe formarea deprinderilor prelingvistice, cu accent pe dezvoltarea abilității de ascultare și pe comunicarea nonverbală (mimică, gestică și pantomimă) și imagistică. Ulterior, se formează, se precizează și se dezvoltă vocabularul (introducerea noțiunilor integratoare/vocabularului tematic) până la dezvoltarea capacității de integrare (cu sprijin obiectual/ imagistic și verbal).

Activitățile de învățare propuse în aceasta programă au un statut orientativ. Terapeutul poate alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului elevilor cu care lucrează sau de a folosi și alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivului propus.

Se recomandă individualizarea demersului terapeutic prin planuri personalizate de intervenție. Terapia tulburărilor de limbaj face parte din aria curriculară IX – Terapii specifice și de compensare. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocate fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Prezentă programă școlară cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Exersarea abilității de receptare a mesajului verbal și nonverbal**
- 2. Formarea și exersarea abilității de structurare a mesajului oral**
- 3. Formarea abilităților lexico-grafice**
- 4. Exersarea comunicării în context social-integrator**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea abilității de receptare a mesajului verbal și nonverbal

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1 Receptarea semnalelor/stimulilor din mediul apropiat, cu acordarea de semnificații corespunzătoare</p> <p>Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare și de denumire a zgomotelor specifice mediului ambiant sau provocate; - exerciții de identificare și reproducere a sunetelor emise de animale (onomatopee); - exerciții de diferențiere a sunetelor emise de diverse instrumente muzicale; - exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor familiare, <p>Exerciții de identificare a stimulilor vizuali</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare obiectuală și imagistică; - exerciții-joc de clasificare, seriare, grupare, sortare după un criteriu (culoare, formă, mărime); <p>Exerciții de antrenare asociată a analizatorilor;</p> <p>Exerciții de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/privitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Să ascultăm !; Să privim !; Să mirosim !; Să pipăim!”.
<p>1.2 Educarea și exersarea auzului fonematic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiteră independentă a fonemelor; - exerciții de rostire de silabe, cuvinte; - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, structuri euritmice); - exerciții de diferențiere auditivă; - exerciții de diferențiere a sunetelor surdă-sonoră; - exerciții - joc de rostire a perechilor paronimice; - exerciții-joc de analiză fonetică, cu localizarea fonemelor în cuvânt.
<p>1.3 Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale scurte exprimate de terapeut</p> <p>Exerciții de ascultare și reacție:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reacționează la prezența unor obiecte, persoane, animale ca surse sonore prin: întoarcerea capului, fixarea privirii, menținerea contactului vizual și auditiv; se întinde/ atinge/arată cu degetul sursa sonoră; se manifestă prin vocalize, onomatopee, reacții verbale simple; - reacționează la atingerea/ zâmbetul adultului, la pronunțarea numelui său prin: fixarea privirii cu menținerea contactului vizual și auditiv, se întinde spre adult, zâmbește, reacționează prin vocalize, reacții verbale simple; - reacționează la denumirea unor obiecte familiare/ părți ale corpului, la comenzile simple ale adultului (uite!, ia!, dă-mi!) prin: îndreptarea privirii către obiectele/ părțile corpului denumite; atingerea/ indicarea/ denumirea acestora, preluarea de la adult sau aducerea obiectelor denumite, mișcarea părților corporale indicate de adult; - menține suficient contactul vizual și auditiv în timpul comunicării; <p>Exerciții aplicative de executare de comenzi verbale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - („Pune mâna pe masa!” Așază mingea pe raft!” etc.); - Exersarea unor comenzi verbale potrivite la mediu ambiant („Închide ușa!”, „Adună jucăriile în coș!”); - Exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret - intuitiv (obiectual/ imagistic).

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.4 Utilizarea în comunicare a modelelor de exprimare nonverbal (mimică, gesturi) Exerciții de identificare a unor modele de exprimare nonverbală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, supărare, etc.) de pe fața terapeutului/ în imagini sugestive; - perceperea și preluarea unui model gestual/ mimico-gestual; <p>Exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe, etc.); Exerciții de asociere suport imagistic – expresie mimico-facială</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu marionete; - jocuri de rol, jocuri euritmice.
<p>1.5 Dezvoltarea abilității de imitare a unor activități/modele acționale oferite de terapeut (alternarea rolului și imitare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea prin imitare la activități/modele acționale; - joc de alternare a rolurilor în comunicare (alternarea rolurilor de ascultător/ vorbitor): terapeutul imită tot ceea ce face copilul (zâmbește, se încruntă, râde - abordând o mimică adecvată) și invers; - organizarea de jocuri de grup, schimbând rolurile copiilor (jocuri de-a v-ați ascunselea, cu mingea, de-a prinselea).

2. Formarea și exersarea abilității de structurare a mesajului oral

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1 Exersarea aparatului fonoarticular</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare generală; - antrenamente ludice de exersare a aparatului fono-articular (gimnastică maxilară, linguală, pentru buze, obraji, văl palatin etc.).
<p>2.2 Exersarea inspir-expirului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.); - exerciții-joc de respirație cu emiterea vocalelor/ silabelor deschise (aaa... – eeee – iiiii ... – maaa... – meee... – miii..); - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir; - exerciții de expir prelungit cu rostirea unui material verbal gradat ca dificultate (cuvinte, propoziții ex.: „Ce frumos miroase floarea!”).
<p>2.3 Exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vocalizare în registru mediu, acut și grav; - exerciții de vocalizare în ritm lent, moderat, rapid și cu intensitate diferită (în șoaptă, obișnuit, tare); - reproducerea unei linii melodice simple (emitere vocalică).
<p>2.4 Explorarea abilităților de vorbire reflectată și independentă: la nivel fonematic;</p> <ul style="list-style-type: none"> - întărirea sunetelor existente deja în repertoriu; - emiterea de sunete noi prin imitație (vorbire reflectată); - exerciții de articulare vocalică (vocala deschisă „a”; rotunjite labiale „o”, „u”; nerotunjite, nelabiale „e” „i”, „ă”, „î”); - exerciții de articulare a consoanelor; - sunetele „l” (laterală) și „r” (vibrantă); - sunetele labio-dentale („f”-„v”), lingo-dentale („s”-„z”), prepalatale („ș”-„j”; „ce”-„ci”-„ge” „gi”);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - sunetele bilabiale („p”-„b”-„m”); - sunetele alveolare („t”-„d”-„n”); - sunetele palatale („che-chi-ghe-ghi”); - sunetele guturale („c”, „g” și „h”); - exerciții de reproducere de sunete onomatopice produse de diferite obiecte și animale (copilul va imita cum face câinele: hamham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: pic-pic; alina: zzz etc.); - exerciții și jocuri cu silabe deschise, duble (ma-me-mi-mo-mu, ma-ma, ta-ta, pa-pa, bu-bu, pu-pu), logatomi.
<p>2.5. Însușirea abilității de vorbire reflectată și independentă - la nivel de cuvânt</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare la nivelul cuvântului - formarea, precizarea repertoriului personal prin însușirea cuvintelor care semnaleză; - recurența: repetă verbal și acțional (încă, din nou, mai, altul, nici unul, da, hai); - prezența: salută sau atrage atenția asupra unei persoane/ obiect aflat în raza sa vizuală (da, uite, iată, bună!, colo, aici, este, a!, aha!, oh!); - dispariția: comentează dispariția unei persoane/ lucru din câmpul său vizual („nu-i”, „pa!”, „plecat”, „dus”, „la revedere!”); - respingerea/ refuzul: exprimă respingerea față de ceva care se apropie de el / ce îi este oferit („nu”, „nu-nu”); - acțiunea și rezultatul ei: folosește cuvinte care denumesc acțiuni sau care exprimă rezultatul acțiunii efectuate („pune”, „ia”, „face”, „stă”, „se sparge”, „doarme”, „cade”, „se lovește” etc.); - entitate (ființe/ lucruri): folosește cuvinte care denumesc persoane, animale sau lucruri cunoscute („mama”, „tata”, „eu”, „pisi”, „cuțu”, „mâna”, „pâine” etc.); - atribute/ senzații / stări emoționale: utilizează cuvinte care descriu o persoană, animal sau lucru, inclusiv propriile senzații sau stări emoționale („frumos”, „murdar”, „roșu”, „rotund”, „moale”, „tare”, „cald”, „rece”, „vesel” etc.); - noțiuni integratoare/ vocabular tematic (schema corporală, legume, fructe, animale, culori etc.); - exerciții de asociere imagistică – „parte-întreg”; asociere funcție/utilitate–„organ/ obiect”; asociere „material- obiect”; „meserii- unelte” etc.; - exerciții-joc de antonimie, sinonimie, omonimie (ex: „Dacă nu-i așa, cum e?”).
<p>2.6. Însușirea abilității de vorbire reflectată și independentă - la nivel propozițional</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de integrare propozițională simplă care exprimă: - solicitarea (cere un obiect): „vreau apă/dă-mi cana!” etc.; - non-prezența (comentează despre ceva/cineva care nu mai este prezent): „nu (e) mama”; „nu (e) păpușa!”; - dispariția (comentează dispariția unei persoane/lucru pe care nu-l mai vede): „tata pa!”; „tata plecat”; „lapte gata!”; respingerea/ refuzul („nu papa!”, „nu doarme”, etc.); - agent – acțiune/ rezultatul acțiunii: „mama spală”; „pisi (e) jos”; - acțiune – obiect direct al acțiunii: „bate toba”; „bea apă”; „pupa copilul” etc.; - acțiune – localizare: „mergi acolo!”; - acțiune – beneficiar: „arată-mi!”; - entitate – localizare (fără utilizarea prepoziției): „pisi coș” etc.; - posesia: „mama copilului”; „patul păpușii”; - entitate – atribut: „mingea roșie”; „fata (e) bună”; „eu ud”.
<p>2.7 Corectarea pronunției sunetelor deficitare și a tulburărilor de voce</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de impostare corectă a fonemelor pronunțate deficitare: - punerea aparatului fono-articular în poziție corectă de articulare; - demonstrația articulatorie; - emiterea prin imitație/pronunție reflectată (după terapeut/ coleg) și concomitentă.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiteră, fixare și consolidare a sunetului; - exerciții de introducere a sunetului în silabe, cuvinte, propoziții; - automatizarea sunetului în cuvinte și propoziții; - exerciții pentru exersarea ritmului corect al vorbirii; - exerciții pentru controlul intensității vocii; - exerciții pentru controlul înălțimii vocii; - exerciții pentru controlul timbrului vocii; - exerciții pentru controlul rezonanței sunetului; - exerciții pentru realizarea controlului emoțional; - exerciții de control al calamburului, cuvintelor nepotrivite; - exerciții de reglare a discursului (ca lungime, adecvare, interlocutor).

3. Formarea abilităților lexico-grafice

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1 Participarea la pregătirea actului grafic</p> <p>3.1.a) antrenament psihomotor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relaxare musculară; - exerciții de coordonare motrică generală; - exerciții-joc pentru motricitatea fină la nivelul mâinilor și a degetelor; - exerciții-joc în plan acțional: așezarea pionilor pe tabla cu găurele, a mărgelilor pe ață; simulare cusături pe planșa cu găurele; incastrare etc.; - exerciții-joc de flexie-extensie a degetelor (ex: „ploaia”, „batem toba”, „cântăm la pian” etc.); exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric); - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.; - exerciții de imitare cu mâna/degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mâzgălituri, cercuri – spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri; <p>3.1.b) Exersarea abilității de a urmări cu privirea în sensul convențional al actului citirii (stânga-dreapta)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții antepregrafice; - divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tablita de scris, foaie bloc mare/mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip); - desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), desen lacunar și desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, scară etc.); - exerciții-joc de aliniere a obiectelor într-o anumită succesiune și de denumire a lor de la stânga la dreapta; - exerciții-joc de mutare/translare a obiectelor/ jucăriilor de la stânga la dreapta („pune merele în coș!”); - exerciții-joc de așezare de jetoane de la stânga la dreapta; - exerciții de formare a progresiei stânga-dreapta fără mișcarea capului (de ex., focalizarea unui obiect în mișcare – minge, bilă, siluetă etc. de la stânga la dreapta, fără mișcarea capului) - exerciții de focalizare a unei mișcări de la stânga la dreapta (vom desena cu o cretă linii grafice alternative – exemplu llllllll mmmmmmm uuuuuuuuu... .
<p>3.2 Însușirea schemei corporale și fixarea lateralității</p>

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

3.2. a) Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului

- exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă/pe un coleg sau pe o păpușă/în imagini;
- exerciții de observare a alcătuirii corpului;
- exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului;
- exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului;
- joc didactic cu vocabular imagistic – noțiuni corporale (loto imagistic „schemă corporală”);
- executare de comenzi verbale după model/ fără model („puneți mâinile pe bancă!”, „Închideți pumnii!” etc.);
- exerciții – joc: imitarea posturii terapeutului/a persoanelor dintr-un set de fotografii
- exerciții mimice (de identificare a unor modele de exprimare nonverbală);
- citirea expresiilor mimico-faciale: bucurie, tristețe, supărare etc. de pe fața terapeutului în imagini sugestive);
- perceperea și preluarea fidelă a unui model gestual/mimicogestual;
- exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe, etc.);
- jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un violonist în concert, un elev scriind tema etc.);
- jocuri cu marionete/ jocuri de rol;
- exerciții-joc de reconstituire a obiectului din părți;
- exercițiu ludic de asociere „imagine - parte corporală corespunzătoare” (asocierea desenului figurilor umane - parte cu parte - cu cele ale propriului corp);
- exerciții - joc de reconstituire imagistică [puzzle – nr. mic (3-5 piese)/completare imagine lacunară];
- redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual, acțional și imagistic
- modelare „omulețul” din plastilină;
- construcție „omulețul” din forme geometrice (3-5 piese), după model/în absența modelului;
- colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice (după model/ în absența modelului);
- desenul corpului uman/test proiectiv „omulețul”;
- exercițiu ludic: asocierea obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (mănușă/tacâm – mână; gheată-picior ; căciulă-cap; ochelari-ochi etc.);
- exerciții-joc de asociere „parte corporală (organ de simț) – simț corespunzător” (nas-miros; ochi-văz; ureche-auz etc.).

3.2. b) Însușirea unor exerciții de fixare a lateralității:

- antrenamente de exersare a membrului superior dominant;
- exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant
- exerciții de identificare „stânga-dreapta”;
- exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta);
- trasarea de cercuri cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers;
- trasarea de cercuri cu mâna dreaptă și cu cea stângă, simultan;
- trasarea de semicercuri/jumătăți de frunză cu mâna dreaptă, apoi trasarea în continuare cu mâna stângă.

3.3. Identificarea structurilor perceptivmotrice de culoare, mărime, formă, orientare spațială

- exerciții pentru formarea noțiunilor de **culoare** (roșu, alb, negru, galben, albastru,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

verde), **mărime** (mare-mic; lung-scurt; subțire-gros etc.), **formă** (punct, linie, cerc, pătrat etc.), **direcție** (dreapta-stânga; înainte-înapoi etc.), **poziție** (orizontal, vertical, oblic, sus-jos, pe, între etc.);

- exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după unul sau mai multe criterii (culoare; culoare-formă etc.) cu verbalizare;
- exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc.);
- exerciții de orientare în spațiul restrâns (foaie de bloc/ caiet de desen) după repere date (puncte de sprijin).

4. Exersarea comunicării în context social-integrator**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****4.1 Formarea comportamentului de ascultare a unor mesaje formulate de persoane cu statut diferit/decodificare de simboluri vizuale cu semnificație socială**

- exerciții de ascultare și de decodificare a mesajelor;
- antrenarea într-un dialog cu alternarea rolurilor de emițător-receptor, pe o temă dată;
- joc de rol;
- jocuri interactive cu jucării de degete și mâini;
- jocuri cu marionete de masă.

4.2 Comunicarea adecvată în diverse contexte situaționale, utilizând ambele tipuri de limbaj (verbal și nonverbal)

- exerciții de mimă/pantomimă în cadrul unor jocuri de rol;
- descrieri ale unor persoane cunoscute;
- exerciții-joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog;
- antrenamente de selectare și de utilizare corectă a formulelor de adresare și de politețe, adecvate statutului partenerului și momentului zilei, educarea empatiei cu personajele din cadrul unei povești vizualizate/audiate;
- exerciții de exprimare a propriilor opinii și gânduri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute, trăite la școală/în familie/în vacanță etc.);
- dialoguri cu roluri situaționale;
- dialoguri situaționale: „la cumpărături”, „la doctor”; „să vorbim la telefon!” , „ziua mea de naștere”, „la spectacol” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Stimulare polisenzorială	Stimuli vizuali, auditivi, olfactivi, gustativi, tactili Antrenarea asociată a analizatorilor
2. Auzul fonematic și modalități de exersare/dezvoltare a sa	Emiterea sunetelor Diferențierea sunetelor Jocuri de ritm și mișcare
3. Comunicarea nonverbală și verbală	Limbajul corporal și expresiile faciale Mesajul oral - capacitatea de a asculta, a percepe, a înțelege Alternarea rolului și imitația Semnificația globală a unui mesaj audiat Stimularea motricității aparatului fono-articulator Reglarea echilibrului inspir-expir Vorbirea reflectată și independentă: <ul style="list-style-type: none"> • la nivel fonematic • la nivel de cuvânt Corectarea sunetelor deficitare: <ul style="list-style-type: none"> • impostarea sunetului prin demonstrație și imitație • consolidarea pronunției corecte a sunetului Vocabular și semantică: <ul style="list-style-type: none"> • noțiuni integratoare/ vocabular tematic (schemă corporală, fructe, legume, culori, animale, etc.)
4. Actul lexic și grafic	Antrenament psihomotric Schema corporală și lateralitatea Structurile perceptiv-motrice de culoare, mărime, formă, orientare spațială Achiziții instrumentale de bază: scris
5. Comunicarea în context social-integrator (în afara clasei)	Comportament de ascultare a unor mesaje formulate de persoane cu statut diferit Decodificare de simboluri vizuale cu semnificație socială Comunicarea situațională

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj debutează cu evaluarea potențialului de comunicare al elevilor pentru stabilirea resurselor elevilor, a domeniilor ce necesită intervenție și a obiectivelor terapeutice. Evaluarea stadiului de dezvoltare a limbajului copilului presupune inventarierea vocabularului nu doar sub aspect cantitativ, ci și din punct de vedere al capacității de operare cu acest bagaj lexical.

Terapia tulburărilor de limbaj este o activitate complexă, care nu se limitează la intervenția de tip logopedic, obiectivul final fiind *formarea și dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor în context social*. În acest proces, este important să construim un „spațiu terapeutic” bazat pe încredere și cooperare, adecvat stimulării, exersării și dezvoltării comunicării. Înconjurat de persoane apropiate, de jucării sau obiecte de forme, culori și mărimi diferite elevul dezvoltă interes și motivație pentru comunicare. Într-o primă fază, terapeutul apelează la o comunicare predominant nonverbală, iar ulterior, pe măsura ce se înregistrează progrese cele două modalități de comunicare (verbală și nonverbală) se vor folosi în paralel. În comunicarea verbală, sunt indispensabile exercițiile de corectare a disfoniei și a deficiențelor de pronunție. Exercițiile de vorbire reflectată (modelul verbal al profesorului fiind preluat și, cu timpul, interiorizat) devin astfel „element-cheie” în terapia tulburărilor de limbaj. Terapeutul trebuie să aibă în vedere întreaga gamă a tulburărilor de limbaj:

- tulburările de pronunție (dislalia polimorfă, dizartria);
- tulburări de ritm și fluentă (bâlbâiala);
- tulburările de scris-citit (dislexia –disgrafia; alexia-agrafia);
- tulburările de voce (disfonia, fonastenia, afonia);
- tulburări polimorfe (alalia);
- tulburări de dezvoltare a limbajului.

Aspectele ce țin de terapia generală (educarea respirației și pregătirea aparatului fono-articulator pentru emiterie; pregătirea musculaturii fine pentru exercițiul grafic) au un puternic caracter ludic, practic, desfășurându-se ori de câte ori copilul manifestă receptivitate în această direcție. În terapia tulburărilor de limbaj, sugerăm următoarele direcții:

1. activitatea de terapie să aibă un caracter predominant ludic și practic;
2. folosirea, în activitatea de învățare a unor materiale didactice accesibile, naturale, adaptate potențialului elevilor;
3. pentru elevii care manifestă dificultăți în domeniul motricității fine sau a analizei și sintezei perceptuale, accentul se pune pe însușirea citirii globale și pe scrierea cu majuscule.

În activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj, se recomandă:

- crearea unor situații de comunicare în măsură să provoace copilul să exprime ceea ce vede, aude, atinge, gustă, la început folosind propriile onomatopee, cuvinte și apoi fiind antrenat în verbalizări dirijate;
- realizarea contactului direct și activ cu obiectele și situațiile lumii apropiate copilului (observații libere și dirijate, manipulările și acțiunile propriu-zise cu obiectele), acționare repetată, dacă este necesară;
- dezvoltarea concomitentă a componentei receptive și a celei expresive a limbajului (copilul trebuie să aibă un limbaj productiv, dar exprimarea să fie întotdeauna însoțită de înțelegere);
- abordare ludică și practică a oricărui conținut;
- folosirea de către terapeut a unui limbaj accesibil, economic, simplu sub aspect propozițional, cu reliefa permanentă a conținutului prozodic afectiv din exprimare;

- în selectarea temelor, a subiectului lecției, a conținuturilor trebuie să țină seama de dorințele, inițiativele copilului pentru a-l motiva în rezolvarea sarcinilor;
- evitarea observațiilor descurajante, a comparațiilor între posibilitățile copiilor.

Bibliografie:

1. Comings, D.E., (1991), *“Tourette Syndrome, a study of 19 cases”*. Editura PubMed, Bethesda, SUA;
2. Dolto, F., (2005), *“Imaginea inconștientă a corpului”*, Editura Trei, București;
3. Jurcau, E., Jurcau, N., (1998), *“Învățăm să vorbim corect”*, Editura Printex, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială “Corabia” București
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială “Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPIA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

În activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj pornim de la premisa că orice persoană poate comunica deoarece în comunicare, mult mai importantă decât limba este limbajul. Întotdeauna se pot găsi mijloace alternative de exprimare și comunicare. Acestea sunt adaptate particularităților individuale și de vârstă precum și potențialului fiecărui copil, urmărind dezvoltarea vocabularului, a sistemelor alternative de comunicare și evoluție personală în general.

Prin conținuturile structurate în această programă, se urmărește:

- crearea unui mediu educațional deschis tuturor elevilor;
- asigurarea unui mediu comunicațional care să determine manifestarea liberă a elevului în diverse contexte;
- asigurarea flexibilității activităților educaționale și de învățare - terapie;
- respectarea individualității fiecărui elev implicat în activitățile de terapie;

Intervenția logopedică este complexă și urmărește să acopere sfera achizițiilor limbajului primar, pe cea a corectării sunetelor deficitare și a disfoniei, centrându-se pe formarea, exersarea și dezvoltarea comunicării, în general.

Dacă în ciclul primar, activitățile de terapie a tulburărilor de limbaj debutează cu exerciții centrate pe formarea deprinderilor prelingvistice, cu accent pe dezvoltarea abilității de ascultare și pe comunicarea nonverbală (mimică, gestică și pantomimă) și imagistică, ulterior, se formează, se precizează și se dezvoltă vocabularul (introducerea noțiunilor integratoare/vocabularului tematic) până la dezvoltarea capacității de integrare (cu sprijin obiectual/ imagistic și verbal).

Activitățile de învățare propuse în aceasta programă au un statut orientativ. Terapeutul poate alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului elevilor cu care lucrează sau de a folosi și alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivului propus.

Se recomandă individualizarea demersului terapeutic prin planuri personalizate de intervenție. Terapia tulburărilor de limbaj face parte din aria curriculară IX – Terapii specifice și de compensare. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Prezenta programă școlară cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Exersarea abilității de receptare a mesajului verbal și nonverbal**
- 2. Formarea și exersarea abilității de structurare a mesajului oral**
- 3. Formarea abilităților lexico-grafice**
- 4. Exersarea comunicării în context social-integrator**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea abilității de receptare a mesajului verbal și nonverbal**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1 Receptarea semnalelor/stimulilor din mediul apropiat, cu acordarea de semnificații corespunzătoare</p> <p>Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare și de denumire a zgomotelor specifice mediului ambiant sau provocate; - exerciții de identificare și reproducere a sunetelor emise de animale (onomatopee); - exerciții de diferențiere a sunetelor emise de diverse instrumente muzicale; - exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor familiare. <p>Exerciții de identificare a stimulilor vizuali</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare obiectuală și imagistică; - exerciții-joc de clasificare, seriare, grupare, sortare după un criteriu (culoare, formă, mărime). <p>Exerciții de recunoaștere a stimulilor olfactivi și gustativi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a diferitelor fructe și alimente după miros/gust. <p>Exerciții de discriminare tactilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc didactic – recunoașterea obiectelor (mulaje fructe, forme geometrice prin pipăit, în prezența/absența văzului). <p>Exerciții de antrenare asociată a analizatorilor</p> <p>Exerciții de receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/privitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Să ascultăm !; Să privim !; Să mirosim !; Să pipăim!”.
<p>1.2 Educarea și exersarea auzului fonematic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emisie independentă a fonemelor; - exerciții de rostire de silabe, cuvinte; - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, structuri euritmice); - exerciții de diferențiere auditivă; - exerciții de diferențiere a sunetelor surdă-sonoră; - exerciții-joc de rostire a perechilor paronimice; - exerciții-joc de analiză fonetică, cu localizarea fonemelor în cuvânt.
<p>1.3 Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale scurte exprimate de terapeut</p> <p>Exerciții de ascultare și reacție:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reacționează la prezența unor obiecte, persoane, animale ca surse sonore prin: întoarcerea capului, fixarea privirii, menținerea contactului vizual și auditiv; se întinde/atinge/arată cu degetul sursa sonoră; se manifestă prin vocalize, onomatopee, reacții verbale simple; - reacționează la atingerea/zâmbetul adultului, la pronunțarea numelui său prin: fixarea privirii cu menținerea contactului vizual și auditiv, se întinde spre adult, zâmbește, reacționează prin vocalize, reacții verbale simple; - reacționează la denumirea unor obiecte familiare/părți ale corpului, la comenzile simple ale adultului (uite!, ia!, dă-mi!) prin: îndreptarea privirii către obiectele/părțile corpului denumite; atingerea/indicarea/denumirea acestora, preluarea de la adult sau aducerea obiectelor denumite, mișcarea părților corporale indicate de adult; - menține suficient contactul vizual și auditiv în timpul comunicării. <p>Exerciții aplicative de executare de comenzi verbale simple</p>

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - („Pune mâna pe masa!” Așază mingea pe raft!” etc.); - Exersarea unor comenzi verbale potrivite la mediu ambient („Închide ușa!”, „Adună jucăriile în coș!”). - Exerciții de ascultare și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret-intuitiv (obiectual/ imagistic) - Exerciții de formare a comportamentului de ascultător (exerciții – tip postauditiie privind punerea în corespondență cuvânt – obiect/ imagine și enunț scurt – imagine/acțiune); - Joc de rol cu imitarea unor acțiuni/simularea unei convorbiri telefonice (roluri situaționale).
<p>1.4 Utilizarea în comunicare a modelelor de exprimare nonverbal (mimică, gesturi) Exerciții de identificare a unor modele de exprimare nonverbală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, supărare, etc.) de pe fața terapeutului/în imagini sugestive; - perceperea și preluarea unui model gestual/mimico-gestual. <p>Exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe, etc.)</p> <p>Exerciții de asociere suport imagistic – expresie mimico-facială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu marionete; - jocuri de rol, jocuri euritmice.
<p>1.5 Dezvoltarea abilității de imitare a unor activități/modele acționale oferite de terapeut (alternarea rolului și imitare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea prin imitare la activități/modele acționale; - exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimicofaciale, acțiuni, cuvinte din repertoriul terapeutului; - joc de alternare a rolurilor în comunicare (alternarea rolurilor de ascultător/vorbitor): terapeutul imită tot ceea ce face copilul (zâmbește, se încruntă, râde – abordând o mimică adecvată) și invers - organizarea de jocuri de grup, schimbând rolurile copiilor (jocuri de-a v-ați ascunselea, cu mingea, de-a prinselea; - joc de rol pe teme diferite, cu oferirea de modele comportamentale nonverbal.

2. Formarea și exersarea abilității de structurare a mesajului oral

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1 Exersarea aparatului fonoarticulator</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare generală; - antrenamente ludice de exersare a aparatului fono-articulator (gimnastică maxilară, linguală, pentru buze, obraji, vâl palatin etc.).
<p>2.2 Exersarea inspir-expirului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.); - exerciții-joc de respirație cu emiterea vocalelor/ silabelor deschise (aaa... - eeee - iiii ... - maaa... – meee... – miii..); - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir - exerciții de expir prelungit cu rostirea unui material verbal gradat ca dificultate (cuvinte, propoziții ex.: „Ce frumos miroase floarea!”).
<p>2.3 Exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență)</p>

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vocalizare în registru mediu, acut și grav; - exerciții de vocalizare în ritm lent, moderat, rapid și cu intensitate diferită (în șoaptă, obișnuit, tare) - reproducerea unei linii melodice simple (emitere vocalică).
<p>2.4 Explorarea abilităților de vorbire reflectată și independentă: la nivel fonematic</p> <ul style="list-style-type: none"> - întărirea sunetelor existente deja în repertoriu; - emiterea de sunete noi prin imitație (vorbire reflectată); - exerciții de articulare vocalică (vocala deschisă „a”; rotunjite labiale „o”, „u”; nerotunjite, nelabiale „e”, „i”, „ă”, „î”); - exerciții de articulare a consoanelor; - sunetele „l” (laterală) și „r” (vibrantă); - sunetele labio-dentale („f”-„v”), lingo-dentale („s”-„z”), prepalatale („ș”-„j”; „ce”-„ci”; „ge”-„gi”); - sunetele bilabiale („p”-„b”-„m”); - sunetele alveolare („t”-„d”-„n”); - sunetele palatale („che-chi-ghe-ghi”); - sunetele guturale („c”, „g” și „h”); - exerciții de reproducere de sunete onomatopice produse de diferite obiecte și animale (copilul va imita cum face câinele: hamham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: pic-pic; alina: zzz etc.); - exerciții și jocuri cu silabe deschise, duble (ma-me-mi-mo-mu, ma-ma, ta-ta, pa-pa, bu - bu, pu - pu, ...), logatomi.
<p>2.5. Însușirea abilității de vorbire reflectată și independentă - la nivel de cuvânt</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare la nivelul cuvântului - formarea, precizarea repertoriului personal prin însușirea cuvintelor care semnaleză: - recurența: repetă verbal și acțional (încă, din nou, mai, altul, nici unul, da, hai); - prezența: salută sau atrage atenția asupra unei persoane/ obiect aflat în raza sa vizuală (da, uite, iată, bună!, colo, aici, este, a!, aha!, oh!); - dispariția: comentează dispariția unei persoane/ lucru din câmpul său vizual („nu-i”, „pa!”, „plecat”, „dus”, „la revedere!”); - respingerea/refuzul: exprimă respingerea față de ceva care se apropie de el/ce îi este oferit („nu”, „nu-nu”); - acțiunea și rezultatul ei: folosește cuvinte care denumesc acțiuni sau care exprimă rezultatul acțiunii efectuate („pune”, „ia”, „face”, „stă”, „se sparge”, „doarme”, „cade”, „se lovește” etc.); - entitate (ființe/ lucruri): folosește cuvinte care denumesc persoane, animale sau lucruri cunoscute („mama”, „tata”, „eu”, „pisi”, „cuțu”, „mâna”, „pâine” etc.); - atribute/ senzații/stări emoționale: utilizează cuvinte care descriu o persoană, animal sau lucru, inclusiv propriile senzații sau stări emoționale („frumos”, „murdar”, „roșu”, „rotund”, „moale”, „tare”, „cald”, „rece”, „vesel” etc.); - noțiuni integratoare/ vocabular tematic (schema corporală, legume, fructe, animale, culori etc.) - exerciții de asociere imagistică – „parte-întreg”; asociere funcție/utilitate – „organ/obiect”; asociere „material-obiect”; „meserii-unelte” etc.; - exerciții-joc de antonimie, sinonimie, omonimie (ex: „Dacă nu-i așa, cum e?”).
<p>2.6. Însușirea abilității de vorbire reflectată și independentă - la nivel propozițional</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de integrare propozițională simplă care exprimă: - solicitarea (cere un obiect): „vreau apă/dă-mi canal!” etc.;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - non-prezența (comentează despre ceva/cineva care nu mai este prezent): „nu (e) mama”; „nu (e) păpușa!”; - dispariția (comentează dispariția unei persoane/lucru pe care nu-l mai vede): „tata pa!”; „tata plecat”; „lapte gata!”; respingerea/refuzul („nu papa”/„nu doarme”, etc.); - agent – acțiune/ rezultatul acțiunii: „mama spală”; „pisi (e) jos”; - acțiune-obiect direct al acțiunii: „bate toba”; „bea apă”; „pupa copilul” etc.; - acțiune-localizare: „mergi acolo!”; - acțiune – beneficiar: „arată-mi!”; - entitate – localizare (fără utilizarea prepoziției): „pisi coș” etc.; - posesia: „mama copilului”; „patul păpușii”; - entitate – atribut: „mingea roșie”; „fata (e) bună”; „eu ud”; - exerciții de utilizare a pronumelui personal „eu”, însoțit de verbele „a vrea”, „a vedea”, „a avea”; - exerciții de integrare propozițională, după suport obiectual și/sau imagistic, cu o anumită structură: <ul style="list-style-type: none"> - subiect + nume predicativ: „păpușa este mică.”; - subiect + verb + adverb: „mașina merge repede.”/„mama vine acasă”; - subiect + verb + complement: „ana bea apă”;   - exerciții de completare a propozițiilor lacunare (suport imagistic/sprijin verbal); - exerciții de alcătuire de propoziții enunțiative, interogative, exclamative cu suport imagistic/cuvinte date; - exerciții de selectare și reproducere a unei propoziții enunțiative/interogative/exclamative dintr-un enunț audiat; - exerciții de completare a unui enunț cu început dat.
<p>2.7 Corectarea pronunției sunetelor deficitare și a tulburărilor de voce</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de impostare corectă a fonemelor pronunțate deficitare; - punerea aparatului fono-articulator în poziție corectă de articulare; - demonstrația articulatorie; - emiterea prin imitație/pronunție reflectată (după terapeut/coleg) și concomitentă; - exerciții de emisie, fixare și consolidare a sunetului; - exerciții de introducere a sunetului în silabe, cuvinte, propoziții; - automatizarea sunetului în cuvinte și propoziții; - exerciții pentru exersarea ritmului corect al vorbirii; - exerciții pentru controlul intensității vocii; - exerciții pentru controlul înălțimii vocii; - exerciții pentru controlul timbrului vocii; - exerciții pentru controlul rezonanței sunetului; - exerciții pentru realizarea controlului emoțional; - exerciții de control al calamburului, cuvintelor nepotrivite; - exerciții de reglare a discursului (ca lungime, adecvare, interlocutor).

3. Formarea abilităților lexico-grafice

Clasa a V-a – Clasa a X-a

3.1 Participarea la pregătirea actului grafic

3.1.a) antrenament psihomotor

- exerciții de relaxare musculară;
- exerciții de coordonare motrică generală;
- exerciții-joc pentru motricitatea fină la nivelul mâinilor și a degetelor;
- exerciții - joc în plan acțional: așezarea pionilor pe tabla cu găurele, a mărgelilor pe ață; simulare cusături pe planșa cu găurele; incastrare etc.;
- exerciții-joc de flexie-extensie a degetelor (ex: „ploaia”, „batem toba”, „cântăm la pian” etc.); exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);
- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.;
- exerciții de imitare cu mâna/degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mâzgălituri, cercuri – spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri.

3.1.b) Exersarea abilității de a urmări cu privirea în sensul convențional al actului citirii (stânga-dreapta)

- exerciții antepregrafice;
- divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/mică de desen; caiet de geografie/biologie, caiet tip);
- desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), desen lacunar și desen după obiecte familiare prin asociere/redare de
- figuri geometrice (ou, casă, scară etc.);
- exerciții-joc de aliniere a obiectelor într-o anumită succesiune și de denumire a lor de la stânga la dreapta;
- exerciții-joc de mutare/translare a obiectelor/jucăriilor de la stânga la dreapta („pune merele în coș!”)
- exerciții-joc de așezare de jetoane de la stânga la dreapta;
- exerciții de formare a progresiei stânga-dreapta fără mișcarea capului (de ex., focalizarea unui obiect în mișcare – minge, bilă, siluetă etc. de la stânga la dreapta, fără mișcarea capului);
- exerciții de focalizare a unei mișcări de la stânga la dreapta (vom desena cu o creta linii grafice alternative – exemplu llllllll mmmmmmm uuuuuuuuu.

3.2 Însușirea schemei corporale și fixarea lateralității

3.2. a) Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii/a partenerului

- exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/în imagini;
- exerciții de observare a alcătuirii corpului;
- exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului;
- exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului;
- joc didactic cu vocabular imagistic – noțiuni corporale (loto imagistic „schemă corporală”);
- executare de comenzi verbale după model/ fără model („puneți mâinile pe bancă!”; „închideți pumnii!” etc.);
- exerciții – joc: imitarea posturii terapeutului/a persoanelor dintr-un set de fotografii;
- exerciții mimice (de identificare a unor modele de exprimare nonverbală);

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - citirea expresiilor mimico-faciale: bucurie, tristețe, supărare etc. de pe fața terapeutului în imagini sugestive); - perceperea și preluarea fidelă a unui model gestual/mimicogestual; - exerciții pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe, etc.); - jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un violonist în concert, un elev scriind tema etc.); - jocuri cu marionete/jocuri de rol; - exerciții-joc de reconstituire a obiectului din părți; - exercițiu ludic de asociere „imagine – parte corporală corespunzătoare” (asocierea desenului figurilor umane – parte cu parte – cu cele ale propriului corp); - exerciții – joc de reconstituire imagistică (puzzle cu număr mic 3-5 piese)/completare imagine lacunară; - redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual, acțional și imagistic - modelare „omulețul” din plastilină; - construcție „omulețul” din forme geometrice (3-5 piese), după model/în absența modelului; - colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice (după model/în absența modelului); - desenul corpului uman/test proiectiv „omulețul”; - exercițiu ludic: asocierea obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (mănușă/tacâm – mână; gheată-picior ; căciulă-cap; ochelari-ochi etc.); - exerciții-joc de asociere „parte corporală (organ de simț) – simț corespunzător” (nas-miros; ochi-văz; ureche-aur etc.). <p>3.2. b) Însușirea unor exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - antrenamente de exersare a membrului superior dominant; - exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant; - exerciții de identificare „stânga-dreapta”; - exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta); - trasarea de cercuri cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers; - trasarea de cercuri cu mâna dreaptă și cu cea stângă, simultan; - trasarea de semicercuri/ jumătăți de frunză cu mâna dreaptă, apoi trasarea în continuare cu mâna stângă.
<p>3.3. Identificarea structurilor perceptivmotrice de culoare, mărime, formă, orientare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru formarea noțiunilor de culoare (roșu, alb, negru, galben, albastru, verde); mărime (mare-mic; lung-scurt; subțire-gros etc); formă (punct, linie, cerc, pătrat etc.), direcție (dreapta-stânga; înainte-înapoi etc.), poziție (orizontal, vertical, oblic, sus-jos, pe, între etc.); - exerciții de identificare, sortare obiectuală și imagistică, după unul sau mai multe criterii (culoare; culoare-formă etc.) cu verbalizare; - exerciții de identificare, sortare imagistică cu verbalizare; - exerciții de sinteză perceptuală (puzzle, incastrare, completare imagine lacunară etc.); - exerciții de orientare în spațiul restrâns (foaie de bloc/ caiet de desen) după repere date (puncte de sprijin).
<p>3.4 Corectarea dislexo-disgrafiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare auditivă a fonemului; - integrare propozițională simplă după suport imagistic;

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- delimitarea cuvântului vizat din cadrul propoziției;
- identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvânt;
- pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat;
- exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în poziție inițială;
- exerciții de identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor;
- vizualizare, diferențiere, denumire a literelor;
- redarea gestuală a literelor;
- identificare tactilă a literelor (pipăirea literei decupate din carton gros, cu dimensiuni mari de 10 cm);
- construirea literei din plastilină, sârmă, bețișoare etc.) după model/ în absența modelului;
- exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei;
- exerciții de asociere fonem-literă-grafem;
- exerciții de selectare a literei dintr-un grup dat;
- exerciții de asociere literă – cuvânt ilustrat;
- exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/cu ajutorul săgeților; liare prin metoda citirii globale și scrierea cu majuscule;
- dictări de litere;
- transcriere din litera de tipar în litera de mână/ asociere fonem – literă mare de tipar (scriere majusculă);
- exerciții de compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bisilabice (eventual, trisilabice) cu literele însușite, după următoarea succesiune:
- cuvinte monosilabice de tip vocală-vocală (ou, oi, au), vocală-consoană (os, ac, om, el etc.) și consoană-vocală (ba, da, nu, etc.);
- cuvinte monosilabice de trei litere (cal, sac, rac);
- cuvinte bisilabice cu silabă repetitivă (mama, tata, papa);
- cuvinte bisilabice cu structură vocală-consoană-vocală (apa, ana);
- cuvinte bisilabice cu structură consoană-vocală-consoană-vocală, în special cu labialele „p”, „b”, „m”, cu vibranta „r”, cu labiodentale („f”, „v”);
- cuvinte bisilabice cu structură vocală-consoană-vocală -consoană (inel, oraș);
- cuvinte trisilabice cu silabe deschise („pisica” etc.);
- lista de cuvinte de legătură cu rol inductor poate fi:
- „a-ac”; „b-ban”; „c-cap”; „d-dop”; „e – elev”; „f-foc”; „g-gât”; „h-hoț”;
- „i-inel”; „î-în”; „j-joc”; „k-kilogram”; „m-mama”; „n-nas”; „o-om”;
- „p-pat”; „r-rac”; „s-sac”; „ș-șah”; „t-tata”; „ț-țap”; „u-unu”; „v-vin”;
- „z-zid”;
- exerciții de lexie - grafie la nivel propozițional:
- exerciții de lexie a propoziției simple/ dezvoltate;(lexia cuvintelor pe verticală /lexia pe orizontală, cu departajarea sintagmelor);
- exerciții de analiză a structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte; precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt; precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt);
- exerciții de scriere a propoziției analizate, prin copiere sau transcriere (cu marcarea spațiilor dintre cuvinte prin căsuțe colorate sau linii verticale);
- scrierea corectă din punct de vedere ortografic a propoziției;
- exerciții de scriere de cuvinte, propoziții simple;
- exerciții de lexie – grafie la nivel de text:
- exerciții de citire a unui text scurt (cu sprijin psihopedagogic);
- exerciții de așezare corespunzătoare în pagină a unui text scurt;
- exerciții de selectare (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative,

Clasa a V-a – Clasa a X-a
exclamative, interogative.

*Notă:

În cazul copiilor cu tulburări accentuate în planul analizei-sintezei perceptuale și cu motricitatea fină slab dezvoltată, cu dificultăți în a reda grafemul și a face sinteza lexică, se recomandă însușirea unui inventar de cuvinte familiare prin metoda citirii globale și scrierea cu majuscule. Ca procedee de lucru în vederea stimulării sintezei lexice, se pot folosi: introducerea principiului cromatic la nivelul structurii silabice a cuvântului (silabele sunt redată în culori diferite) sau introducerea lexiei silabelor pe verticală;

4. Exersarea comunicării în context social-integrator

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1 Formarea comportamentului de ascultare a unor mesaje formulate de persoane cu statut diferit/decodificare de simboluri vizuale cu semnificație socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și de decodificare a mesajelor; - antrenarea într-un dialog cu alternarea rolurilor de emițător-receptor, pe o temă dată; - joc de rol; - jocuri interactive cu jucării de degete și mâini; - jocuri cu marionete de masă; - exerciții de citire a unui suport imagistic (poze, imagini desenate, reviste, etc.); - exerciții ludice de decodificare de simboluri vizuale cu semnificație socială (eticheta hainelor, semne rutiere, panouri publicitare, panou – trasee metrou etc.).
<p>4.2 Comunicarea adecvată în diverse contexte situaționale, utilizând ambele tipuri de limbaj (verbal și nonverbal)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mimă/pantomimă în cadrul unor jocuri de rol; - descrieri ale unor persoane cunoscute; - exerciții-joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog; - antrenamente de selectare și de utilizare corectă a formulelor de adresare și de politețe, adecvate statutului partenerului și momentului zilei, educarea empatiei cu personajele din cadrul unei povești vizualizate/audiate; - exerciții de exprimare a propriilor opinii și gânduri în legătură cu fapte și întâmplări cunoscute, trăite la școală/în familie/în vacanță etc.); - dialoguri cu roluri situaționale; - exerciții de formulare a propozițiilor dezvoltate după imagini, diapozitive, diafilme, suport imagistic, reflectând diverse ipostaze sociale; - dialoguri situaționale: „la cumpărături”, „la doctor”; „să vorbim la telefon!”, „ziua mea de naștere”, „la spectacol” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Stimulare polisenzorială	Stimuli vizuali, auditivi, olfactivi, gustativi, tactili Antrenarea asociată a analizatorilor
2. Auzul fonematic și modalități de exersare/dezvoltare a sa	Emiterea sunetelor Diferențierea sunetelor Jocuri de ritm și mișcare
3. Comunicarea nonverbală și verbal	Limbajul corporal și expresiile faciale Mesajul oral - capacitatea de a asculta, a percepe, a înțelege Alternarea rolului și imitația Semnificația globală a unui mesaj audiat Stimularea motricității aparatului fono-articulator Reglarea echilibrului inspir-expir Vorbirea reflectată și independentă: <ul style="list-style-type: none"> • la nivel fonematic; • la nivel de cuvânt; • la nivel de propoziție; • la nivel de text scurt. Corectarea sunetelor deficitare: <ul style="list-style-type: none"> • impostarea sunetului prin demonstrație și imitație; • consolidarea pronunției corecte a sunetului; • introducerea sa în silabe, cuvinte și propoziții; • automatizarea sunetului în cuvinte și propoziții. Vocabular și semantică: <ul style="list-style-type: none"> • noțiuni integratoare/ vocabular tematic (schemă corporală, fructe, legume, culori, animale, etc.); • antonime – sinonime – omonime.
4. Actul lexic și grafic	Antrenament psihomotric Schema corporală și lateralitatea Structurile perceptiv-motrice de culoare, mărime, formă, orientare spațială Achiziții instrumentale de bază: scris-citit
5. Comunicarea în context social-integrator (în afara clasei)	Comportament de ascultare a unor mesaje formulate de persoane cu statut diferit Decodificare de simboluri vizuale cu semnificație socială Comunicarea situațională

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj debutează cu evaluarea potențialului de comunicare al elevilor pentru stabilirea resurselor elevilor, a domeniilor ce necesită intervenție și a obiectivelor terapeutice. Evaluarea stadiului de dezvoltare a limbajului copilului presupune inventarierea vocabularului nu doar sub aspect cantitativ, ci și din punct de vedere al capacității de operare cu acest bagaj lexical.

Terapia tulburărilor de limbaj este o activitate complexă, care nu se limitează la intervenția de tip logopedic, obiectivul final fiind *formarea și dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor în context social*. În acest proces, este important să construim un „spațiu terapeutic” bazat pe încredere și cooperare, adecvat stimulării, exersării și dezvoltării comunicării. Înconjurat de persoane apropiate, de jucării sau obiecte de forme, culori și mărimi diferite elevul dezvoltă interes și motivație pentru comunicare. Într-o primă fază, terapeutul apelează la o comunicare predominant nonverbală, iar ulterior, pe măsură ce se înregistrează progrese, cele două modalități de comunicare (verbală și nonverbală) se vor folosi în paralel. În comunicarea verbală, sunt indispensabile exercițiile de corectare a disfoniei și a deficiențelor de pronunție. Exercițiile de vorbire reflectată (modelul verbal al profesorului fiind preluat și, cu timpul, interiorizat) devin astfel „element-cheie” în terapia tulburărilor de limbaj. Terapeutul trebuie să aibă în vedere întreaga gamă a tulburărilor de limbaj:

- tulburările de pronunție (dislalia polimorfă, dizartria);
- tulburări de ritm și fluentă (bâlbâiala);
- tulburările de scris-citit (dislexia –disgrafia; alexia-agrafia);
- tulburările de voce (disfonia, fonastenia, afonia);
- tulburări polimorfe (alalia);
- tulburări de dezvoltare a limbajului.

Aspectele ce țin de terapia generală (educarea respirației și pregătirea aparatului fono-articulator pentru emiterie; pregătirea musculaturii fine pentru exercițiul grafic) au un puternic caracter ludic, practic, desfășurându-se ori de câte ori copilul manifestă receptivitate în această direcție. În terapia tulburărilor de limbaj, sugerăm următoarele direcții:

1. activitatea de terapie să aibă un caracter predominant ludic și practic;
2. folosirea, în activitatea de învățare a unor materiale didactice accesibile, naturale, adaptate potențialului elevilor;
3. pentru elevii care manifestă dificultăți în domeniul motricității fine sau a analizei și sintezei perceptuale, accentul se pune pe însușirea citirii globale și pe scrierea cu majuscule.

În activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj, se recomandă:

- crearea unor situații de comunicare în măsură să provoace copilul să exprime ceea ce vede, aude, atinge, gustă, la început folosind propriile onomatopee, cuvinte și apoi fiind antrenat în verbalizări dirijate;
- realizarea contactului direct și activ cu obiectele și situațiile lumii apropiate copilului (observații libere și dirijate, manipulările și acțiunile propriu-zise cu obiectele), acționare repetată, dacă este necesară;
- dezvoltarea concomitentă a componentei receptive și a celei expresive a limbajului (copilul trebuie să aibă un limbaj productiv, dar exprimarea să fie întotdeauna însoțită de înțelegere);
- abordare ludică și practică a oricărui conținut;
- folosirea de către terapeut a unui limbaj accesibil, economic, simplu sub aspect propozițional, cu reliefa permanentă a conținutului prozodic afectiv din exprimare;

- în selectarea temelor, a subiectului lecției, a conținuturilor trebuie să țină seama de dorințele, inițiativele copilului pentru a-l motiva în rezolvarea sarcinilor;
- evitarea observațiilor descurajante, a comparațiilor între posibilitățile copiilor.

Bibliografie:

1. Comings, D.E., (1991), *“Tourette Syndrome, a study of 19 cases”*. Editura PubMed, Bethesda, SUA;
2. Dolto, F., (2005), *“Imaginea inconștientă a corpului”*, Editura Trei, București;
3. Jurcau, E., Jurcau, N., (1998), *“Învățăm să vorbim corect”*, Editura Printex, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială „Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – EURITMIE CURATIVĂ

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Ca soră de scenă a dansului și mimei, Euritmia s-a născut din știința spirituală antropozofică fondată la începutul secolului al XX-lea de Rudolf Steiner (1861-1925). Instrumentul ei de exprimare este corpul omenesc, la care cântă sufletul, întregul trup devenind mijlocitor al expresiei artistice. Fiecare vocală, consoană, nuanță a cuvântului, a vorbirii, fiecare notă muzicală, interval sau acord are o mișcare intrinsecă ce este revelată printr-un gest euritmice. Euritmia poetică este "vorbire vizibilă în spațiu", iar Euritmia muzicală este „cântare vizibilă în timp”. Euritmia însă, nu se manifestă doar în domeniul artistic, ci și în domeniul terapeutic. Euritmia curativă este o terapie de mișcare care este folosită în mod eficient de aproape un secol. Ea face parte dintr-un spectru de terapii care provin din medicina antropozofică, care observă și include pe lângă abordarea naturalist științifică și abordarea fiziologică, nivelul sufletesc, precum și dimensiunea spirituală a personalității.

Euritmia curativă acționează într-o manieră specifică, mergând în profunzime, până la funcțiile organelor individuale și a sistemelor, în sensul întăririi și reglementării vieții lor, dând astfel impulsuri noi întregului organism. Efectul poate deveni activ chiar și în regiunile subconștiente, acolo unde forțele de viață și vitalitatea generală sunt la ele acasă. Acolo mișcările euritmice funcționează pentru a reanima funcțiile organelor și puterile lor de autoregenerare și vindecare. Exercițiile euritmice aduc astfel sănătate și ordine directă în constituția omului, mergând până în adâncurile corpului fizic.

Euritmia curativă își obține impulsurile de la acele forțe creatoare care ne întăresc organismul. Aceste forțe formative se manifestă și în limbaj și muzică. Fiecare vocală și consoană, fiecare ton sau interval muzical, într-adevăr, fiecare element de limbă sau muzică pot fi traduse în mișcare prin gestul lor dinamic arhetipal. Fiecare sunet și, în consecință, fiecare mișcare euritmice se află în legătură, într-un anumit sens, cu procesele vitale din organismul nostru. Pe cât de mult starea sufletească se exprimă din interior spre exterior în mimică și gesturi, pe atât de mult, mișcările euritmice curative acționează invers, din afară, către ființa noastră interioară, stimulând rezonanța ritmică și modelând procesele noastre organice într-o manieră formativă și structurată.

Procesul terapeutic se desfășoară individual, în formula unul la unu, fiecare sesiune durează aproximativ 30 minute și este urmată de o jumătate de oră de odihnă/repauș. Euritmia curativă este folosită pentru tratarea afecțiunilor sistemului nervos, a bolilor inimii și circulației, precum și a sistemului metabolic sau a articulațiilor și membrelor, fiind folosită în practica medicală generală, dar această abordare terapeutică s-a dovedit foarte utilă în situații psihosomatice sau psihiatrice. Este la fel de valabil pentru adulți, ca și pentru adolescenți sau copii.

În cadrul Pedagogiei Curative, euritmia curativă ocupă un loc central, întrucât anumite elemente fonetice acționează în sensul învingerii unei anumite unilateralități cauzate de dizabilitate. Mișcările euritmice sunt transformate și intensificate în elemente de euritmie curativă, care sunt executate conform unor modalități ritmice bine definite. Cu ajutorul consoanelor se acționează plastic asupra organizației corporale, vocalele, dimpotrivă, stimulează în sensul deschiderii către lume, și aceste lucruri îl ajută pe copil să se relaționeze mai bine și mai sănătos cu sine și cu lumea exterioară. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Această programă vizează euritmia curativă ca parte din categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă și cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră ca mijloc terapeutic**
- 2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală ca mijloc terapeutic**
- 3. Realizarea mobilității, îndemânării și siguranței în mișcare**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră ca mijloc terapeutic**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru gesturi sufletești vocalice instinctive: „aaah”, „eee”, „iiiată-mă”, „oooh”, „uuuh”; - exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică; - exerciții cu serii terapeutice de gesturi euritmice vocalice.
<p>1.2. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice consonantice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „w” pentru mișcarea valurilor; - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent consonantică; - exerciții cu serii terapeutice de gesturi euritmice consonantice.
<p>1.3 Redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică sau consonantică; - exerciții cu serii terapeutice care combina gesturile euritmice vocalice și consonantice.
<p>1.4. Redarea diferențiată a ritmurilor ”alerte” și ”lente”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri: „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc. - exerciții cu piese poetice care au ritm de iamb, troheu, anapest sau dactil.

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală ca mijloc terapeutic

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Redarea prin formă de pășire a ritmului ”alert” și ”lent” cu suport muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pășire atentă și pășire precipitată.
<p>2.2. Realizarea formelor de mers ”ușor” și ”apăsător”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru „așteptare”; - jocuri de mișcare pentru „acțiune”; - jocuri de mișcare pentru „așteptare” și „acțiune”.
<p>2.3. Alternarea redării ritmului, prin bătăi din palme, cu cel redat prin pășire ritmică</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc euritmice cu motive muzicale ritmice; - exerciții euritmice de redare a tactului cu suport muzical; - joc euritmice cu alternanțe între motive ritmice și „în tact”.
<p>2.4. Redarea liniei melodice prin mișcarea euritmice a brațelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și urmărire a liniei melodice; - exerciții de diferențiere a intervalelor muzicale și a măsurilor muzicale.
<p>2.5. Redarea prin forma de mișcare în spațiu a dinamicii din muzică</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiții muzicale; - exersări ale polarităților muzicale: forte - piano, allegro – largo.

3. Realizarea mobilității, îndemânării și siguranței în mișcare

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Realizarea posturii și ținutei caracteristice debutului activității terapeutice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea gesturilor terapeutice de întâlnire și însoțire; - exerciții cu baghete de cupru în poziția șezând.
<p>3.2. Coordonarea mișcării proprii cu cea a terapeutului pentru realizarea activității de ”concentrare” și ”destindere”</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții euritmice de ”întâlnire”, ”despărțire” și ”revenire”; - exerciții de „adunare – contractie” și „răspândire – extindere”.
<p>3.3. Conștientizarea prin mișcare a componentelor principale ale corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prezentare ” Așa sunt eu! ”, ” Unde sunteți? ” – ” Iată-ne ! ” ; - dramatizarea euritmica a unor poezii despre ființa omului; - exerciții de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontal cu brațele - exercițiul ”I A O ”.
<p>3.4. Realizarea echilibrului și siguranței în mișcarea corpului și în deplasarea în spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de echilibru și deplasare; - jocuri de așteptare, întâlnire, despărțire; - exercițiu euritmice terapeutic „I A O ”, repetiții executate într-un tempo crescător.
<p>3.5. Coordonarea propriilor mișcări utilizând materialele specifice euritmiei curative (baghete de cupru, sfere de cupru și de lemn, role de cupru)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, prindere și rulare a baghetelor de cupru; - exerciții de simetrie cu șapte și douăsprezece mișcări, cu bagheta de cupru; - exercițiu euritmice: „privește în tine însuși, privește în jurul tău” sub formă de spirală înfășurată și desfășurată.
<p>3.6. Parcurgerea de trasee cu forme terapeutice liniare și/sau circulare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de deplasare cu parcurgerea unor trasee sub formă de linie dreaptă și/sau linie curbă; - jocuri de deplasare cu parcurgerea unor trasee sub formă de spirală, lemniscată, opt armonic.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Mișcări pentru redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice	Piese versificate tematizate ca subiecte pentru a fi exprimate euritmice Serii terapeutice de gesturi euritmice vocalice și consonantice
2. Mișcări de redare a ritmurilor prin bătaie din palme sau pășire	Ritmurile: iamb, troheu, anapest și dactil
3. Motive muzicale	Mișcări euritmice pentru intervale muzicale Mișcări euritmice pentru tact
4. Parcurgerea în mers a unor trasee în linie dreaptă, curbă, în cerc, în spirală, în linie șerpuită	Parcurgerea, în mers, în linie dreaptă sau frântă, în formă de spirală, de curbă dublă, de lemniscată Parcurgerea, în mers, a figurilor geometrice: cerc, triunghi, pătrat, pentagon stelat
5. Folosirea materialelor specific euritmiei curative	Lucrul cu baghetele de cupru Lucrul cu sferile de cupru și de lemn Lucrul cu role de cupru

Sugestii metodologice

În cadrul terapiei artistice *euritmie curativă*, activitatea cu elevii se va desfășura în formula unu la unu. Gesturile și mișcările euritmice vor fi învățate de elevi prin imitarea mișcărilor euritmistului. Lecția se desfășoară într-o atmosferă calmă și relaxată în care se creează un spațiu de încredere și siguranță iar formele de mișcare și gesturile sunt adaptate fiecărui elev în parte.

În cadrul orelor de terapie se utilizează texte poetice, șiruri terapeutice de vocale și consoane, piese muzicale ritmice sau de sine stătătoare, în vederea redării mișcării euritmice a intervalelor muzicale. Terapeutul poate folosi materiale specifice euritmiei curative, cum ar fi baghete de cupru, sfere de cupru sau de lemn, role de cupru, și de asemenea poate însoți muzical anumite activități cu lira sau cu flautul.

Bibliografie:

1. Carlgren F., Klingborg A., (1994), „Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj Napoca;
2. Richter T., (2001), „Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf”, Editura Triade, Cluj Napoca;
3. Siegloch M., (2001), „Euritmie. O introducere”, Editura Triade, Cluj Napoca;
4. Steiner R., (2001), „Arta educației. Metodică și didactică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
5. Steiner R., (2004), „Arta în misiunea ei cosmică”, Editura Triade, Cluj Napoca;

6. Steiner R., (2001), *Dezvoltarea sănătoasă a ființei umane. O introducere în pedagogia și didactica antroposofică*, Ed. Triade, Cluj Napoca;
7. <http://www.eurythmy.org.uk/faq/faq4.html>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – EURITMIE CURATIVĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Ca soră de scenă a dansului și mimei, Euritmia s-a născut din știința spirituală antroposofică fondată la începutul secolului al XX-lea de Rudolf Steiner (1861-1925). Instrumentul ei de exprimare este corpul omenesc, la care cântă sufletul, întregul trup devenind mijlocitor al expresiei artistice. Fiecare vocală, consoană, nuanță a cuvântului, a vorbirii, fiecare notă muzicală, interval sau acord are o mișcare intrinsecă ce este revelată printr-un gest euritmie. Euritmia poetică este "vorbire vizibilă în spațiu", iar Euritmia muzicală este „cântare vizibilă în timp”. Euritmia însă, nu se manifestă doar în domeniul artistic, ci și în domeniul terapeutic. Euritmia curativă este o terapie de mișcare care este folosită în mod eficient de aproape un secol. Ea face parte dintr-un spectru de terapii care provin din medicina antroposofică, care observă și include pe lângă abordarea naturalist științifică și abordarea fiziologică, nivelul sufletesc, precum și dimensiunea spirituală a personalității.

Euritmia curativă acționează într-o manieră specifică, mergând în profunzime, până la funcțiile organelor individuale și a sistemelor, în sensul întăririi și reglementării vieții lor, dând astfel impulsuri noi întregului organism. Efectul poate deveni activ chiar și în regiunile subconștiente, acolo unde forțele de viață și vitalitatea generală sunt la ele acasă. Acolo mișcările euritmice funcționează pentru a reanima funcțiile organelor și puterile lor de autoregenerare și vindecare. Exercițiile euritmice aduc astfel sănătate și ordine directă în constituția omului, mergând până în adâncurile corpului fizic.

Euritmia curativă își obține impulsurile de la acele forțe creatoare care ne întăresc organismul. Aceste forțe formative se manifestă și în limbaj și muzică. Fiecare vocală și consoană, fiecare ton sau interval muzical, într-adevăr, fiecare element de limbă sau muzică pot fi traduse în mișcare prin gestul lor dinamic arhetipal. Fiecare sunet și, în consecință, fiecare mișcare euritmie se află în legătură, într-un anumit sens, cu procesele vitale din organismul nostru. Pe cât de mult starea sufletească se exprimă din interior spre exterior în mimică și gesturi, pe atât de mult, mișcările euritmice curative acționează invers, din afară, către ființa noastră interioară, stimulând rezonanța ritmică și modelând procesele noastre organice într-o manieră formativă și structurată.

Procesul terapeutic se desfășoară individual, în formula unul la unu, fiecare sesiune durează aproximativ 30 minute și este urmată de o jumătate de oră de odihnă/repaus. Euritmia curativă este folosită pentru tratarea afecțiunilor sistemului nervos, a bolilor inimii și circulației, precum și a sistemului metabolic sau a articulațiilor și membrelor, fiind folosită în practica medicală generală, dar această abordare terapeutică s-a dovedit foarte utilă în situații psihosomatice sau psihiatrice. Este la fel de valabil pentru adulți, ca și pentru adolescenți sau copii.

În cadrul Pedagogiei Curative, euritmia curativă ocupă un loc central, întrucât anumite elemente fonetice acționează în sensul învingerii unei anumite unilateralități cauzate de dizabilitate. Mișcările euritmice sunt transformate și intensificate în elemente de euritmie curativă, care sunt executate conform unor modalități ritmice bine definite. Cu ajutorul consoanelor se acționează plastic asupra organizației corporale, vocalele, dimpotrivă, stimulează în sensul deschiderii către lume, și aceste lucruri îl ajută pe copil să se relaționeze mai bine și mai sănătos cu sine și cu lumea exterioară.

Această programă vizează euritmia curativă ca parte din categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de

realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Programa cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră ca mijloc terapeutic**
- 2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală ca mijloc terapeutic**
- 3. Realizarea mobilității, îndemânării și siguranței în mișcare**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea elementelor de euritmie sonoră ca mijloc terapeutic**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru gesturi sufletești vocalice instinctive: „aaah”, „eee”, „iiiată-mă”, „oooh”, „uuuh” ; - exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică; - exerciții cu serii terapeutice de gesturi euritmice vocalice.
<p>1.2. Redarea prin imitație a gesturilor euritmice consonantice</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru gesturi consonantice de redare a unor forme de mișcare din natură: „r” pentru rostogolire, „b” pentru boltă, „w” pentru mișcarea valurilor; - exerciții cu texte poetice, care au sonoritate preponderent consonantică; - exerciții cu serii terapeutice de gesturi euritmice consonantice.
<p>1.3 Redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu texte poetice care au sonoritate preponderent vocalică sau consonantică; - exerciții cu serii terapeutice care combina gesturile euritmice vocalice și consonantice.
<p>1.4. Redarea diferențiată a ritmurilor ”alerte” și ”lente”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri: „Piticii și uriașii”, „Șoriceii și motanul încălțat” etc.; - exerciții cu piese poetice care au ritm de iamb, troheu, anapest sau dactil;
<p>1.5. Redarea prin mișcare euritmica a diferitelor dispoziții sufletești</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersări ale gesturilor sufletești de simpatie, antipatie; - exersări ale gesturilor sufletești de afirmație, negație; - exersări ale gesturilor sufletești de tristețe, voioșie.

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală ca mijloc terapeutic

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Redarea prin formă de pășire a ritmului ”alert” și ”lent” cu suport muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pășire atentă și pășire precipitată.
<p>2.2. Realizarea formelor de mers ”ușor ” și ”apăsător”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru „așteptare”; - jocuri de mișcare pentru „acțiune”; - jocuri de mișcare pentru „așteptare” și „acțiune”.
<p>2.3. Alternarea redării ritmului, prin bătăi din palme, cu cel redat prin pășire ritmică</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc euritmice cu motive muzicale ritmice; - exerciții euritmice de redare a tactului cu suport muzical; - joc euritmice cu alternanțe între motive ritmice și „în tact”.
<p>2.4. Redarea liniei melodice prin mișcarea euritmica a brațelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și urmărire a liniei melodice; - exerciții de diferențiere a intervalelor muzicale și a măsurilor muzicale.
<p>2.5. Redarea prin forma de mișcare în spațiu a dinamicii din muzică</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiții muzicale; - exersări ale polarităților muzicale: forte - piano, allegro – largo.

3. Realizarea mobilității, îndemânării și siguranței în mișcare

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Realizarea posturii și ținutei caracteristice debutului activității terapeutice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea gesturilor terapeutice de întâlnire și însoțire; - exerciții cu baghete de cupru în poziția șezând.
<p>3.2. Coordonarea mișcării proprii cu cea a terapeutului pentru realizarea activității de ”concentrare” și ”destindere”</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții euritmice de ”întâlnire”, ”despărțire” și ”revenire”; - exerciții de „adunare – contractie” și „răspândire – extindere”.
<p>3.3. Conștientizarea prin mișcare a componentelor principale ale corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prezentare ” Așa sunt eu! ”, ” Unde sunteți? ” – ” Iată-ne ! ”; - dramatizarea euritmă a unor poezii despre ființa omului; - exerciții de îndreptare a trunchiului, de stabilizare laterală a poziției picioarelor și de cuprindere frontal cu brațele - exercițiul ” I A O ”.
<p>3.4. Realizarea echilibrului și siguranței în mișcarea corpului și în deplasarea în spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de echilibru și deplasare; - jocuri de așteptare, întâlnire, despărțire; - exercițiu euritmă terapeutic „ I A O ”, repetiții executate într-un tempo crescător.
<p>3.5. Coordonarea propriilor mișcări utilizând materialele specifice euritmiei curative (baghete de cupru, sfere de cupru și de lemn, role de cupru)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, prindere și rulare a baghetelor de cupru; - exerciții de simetrie cu șapte și douăsprezece mișcări, cu bagheta de cupru; - exercițiu euritmă: „privește în tine însuși, privește în jurul tău” sub formă de spirală înfășurată și desfășurată; - exerciții euritmice în pereche cu baghetele de cupru; - exerciții ritmice de ”primire” și ”dăruire” a sferelor de cupru sau de lemn; - exerciții pentru picioare cu rolele de cupru.
<p>3.6. Parcurgerea de trasee cu forme terapeutice liniare și/sau circulare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de deplasare cu parcurgerea unor trasee sub formă de linie dreaptă și/sau linie curbă; - jocuri de deplasare cu parcurgerea unor trasee sub formă de spirală, lemniscată, opt armonic; - mersul pe diferite forme geometrice: cerc, triunghi, pătrat, pentagon stelat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Mișcări pentru redarea prin imitație a gesturilor euritmice vocalice și consonantice	Piese versificate tematizate ca subiecte pentru a fi exprimate euritmice Serii terapeutice de gesturi euritmice vocalice și consonantice
2. Mișcări de redare a ritmurilor prin bătaie din palme sau pășire	Ritmurile: iamb, troheu, anapest și dactil
3. Motive muzicale	Mișcări euritmice pentru intervale muzicale Mișcări euritmice pentru tact
4. Parcurgerea în mers a unor trasee în linie dreaptă, curbă, în cerc, în spirală, în linie șerpuită	Parcurgerea, în mers, în linie dreaptă sau frântă, în formă de spirală, de curbă dublă, de lemniscată Parcurgerea, în mers, a figurilor geometrice: cerc, triunghi, pătrat, pentagon stelat
5. Folosirea materialelor specific euritmiei curative	Lucrul cu baghetele de cupru Lucrul cu sferile de cupru și de lemn Lucrul cu role de cupru

Sugestii metodologice

În cadrul terapiei artistice *euritmie curativă*, activitatea cu elevii se va desfășura în formula unu la unu. Gesturile și mișcările euritmice vor fi învățate de elevi prin imitarea mișcărilor euritmistului. Lecția se desfășoară într-o atmosferă calmă și relaxată în care se creează un spațiu de încredere și siguranță iar formele de mișcare și gesturile sunt adaptate fiecărui elev în parte.

În cadrul orelor de terapie se utilizează texte poetice, șiruri terapeutice de vocale și consoane, piese muzicale ritmice sau de sine stătătoare, în vederea redării mișcării euritmice a intervalelor muzicale. Terapeutul poate folosi materiale specifice euritmiei curative, cum ar fi baghete de cupru, sfere de cupru sau de lemn, role de cupru și de asemenea poate însoți muzical anumite activități cu lira sau cu flautul.

Bibliografie:

1. Carlgren F., Klingborg A., (1994), „Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner”, Editura Triade, Cluj Napoca;
2. Richter T., (2001), „Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf”, Editura Triade, Cluj Napoca;
3. Siegloch M., (2001), „Euritmie. O introducere”, Editura Triade, Cluj Napoca;
4. Steiner R., (2001), „Arta educației. Metodică și didactică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
5. Steiner R., (2004), „Arta în misiunea ei cosmică”, Editura Triade, Cluj Napoca;
6. *** <http://www.eurythmy.org.uk/faq/faq4.html>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ioan Enache	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Carmen-Claudia Antoni	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – PICTURĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

Fiecare copil este un mic artist cu abilități creative care, atunci când sunt dezvoltate, vor conduce spre noi idei, spre noi soluții, noi viziuni și perspective. Terapia prin pictură este văzută în pedagogia curativă ca un domeniu esențial ce contribuie la dezvoltarea elevilor. Prin pictură trezim creativitatea și aprecierea față de frumos și estetic. Terapia prin pictură integrează conținuturi educaționale din alte materii și poate utiliza teme, povești sau idei pe care elevii le-au cunoscut în cadrul orei de bază. Pictura este un extraordinar instrument ce facilitează descoperirea, ce stimulează creativitatea. În terapia prin pictură copiii sunt încurajați să își exploreze viața afectivă prin jocul magic al culorilor, al nuanțelor, prin alăturarea contrastelor, a umbrelor sau a luminii. Prin crearea și interpretarea acestor imagini și obiect, copiii învață să se înțeleagă pe sine și să înțeleagă lumea. Accentul se pune în pedagogia curativă în orele de terapie prin pictură pe bucuria și dragostea de „a face” care sunt mult mai importante decât rezultatul, mai ales în clasele mici. Procesul și experimentarea procesului sunt cele mai importante obiective ale acestei modalități de terapie educațională. Efectele terapeutice și educaționale ale activităților artistice sunt de durată și oferă un extraordinar potențial de dezvoltare a abilităților necesare vieții de adult.

Prin exercițiile realizate în cadrul orelor de terapie educațională prin pictură se urmărește re-echilibrarea balanței între aria corp și aria sufletească a persoanei. Procesul artistic, formele și culorile au acest efect terapeutic. În aceste ore de terapie, în funcție de ceea ce vrem să stimulăm la elevii cu care lucrăm, stabilim obiectivele de acțiune:

- **Concentrarea, structurarea, focalizarea** – se obține prin teme în care replicăm obiecte sau tablouri, figuri și motive geometrice, picturi în straturi folosind culori de apă;
- **Stimularea ritmului** – prin teme care surprind succesiunile unor evenimente de peste zi sau de peste an, prin alăturări de lumini și umbre, prin pictarea unor forme ritmice;
- **Energizare, activare** – cu ajutorul unor teme abstracte, pe suprafețe mari, prin ilustrarea unor teme din basme și povești, motive ce se metamorfozează, se transformă;
- **Relaxare, liniștire** – prin alăturarea de tonuri care se intensifică foarte fin, prin pictarea unor motive cu ochii închiși, prin tușe foarte fine ale pensulei.

Culorile utilizează un limbaj mult mai extins și mai arhetipal decât cuvintele. Dacă reușim să deprindem acest limbaj, atunci reușim să comunicăm non-verbal cu elevii cu nevoi speciale cu care lucrăm. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Această programă vizează pictura ca parte din categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă și cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Descoperirea și valorificarea resurselor interioare latente (acceptare, răbdare, sens, contact, timp) prin terapia culorilor**
- 2. Dezvoltarea de abilități pentru învățarea integrativă**
- 3. Stimularea procesului de auto-cunoaștere, dezvoltare personală, acceptare de sine și a diversității**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Descoperirea și valorificarea resurselor interioare latente (acceptare, răbdare, sens, contact, timp) prin terapia culorilor

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. De la culoare spre formă</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări monocrome sau monocromatice în care se folosește aceeași nuanță a aceleiași culori, variind doar densitatea de culoare; - lucrări monocrome sau monocromatice în care se folosesc două sau mai multe nuanțe ale aceleiași culori – se ajunge ușor în concret (două nuanțe de albastru – cerul și marea de exemplu); - lucrări realizate cu ajutorul a două culori primare care pot sau nu să se combine între ele (clasicul galben înconjurat de albastru, albastru și roșu dispuse pe diagonală, roșu și galben concentric (foc), albastru și galben dispuse pe orizontală (lan de grâu sub cerul albastru, plaja cu mare verzuie și cer albastru) etc.; - lucrări realizate cu ajutorul celor trei culori primare care se pot combina într-o diversitate de moduri (lucrările cele mai complexe cromatic dar care structural pot părea fragmentate). <p>OBS: Pentru realizarea lucrărilor de mai sus se pornește de la culoare și nu se enunță tema lucrării ci doar culorile folosite și eventual modul de dispunere pe foaie. Acestea sunt de fapt exerciții de culoare, (culoare care ulterior se va cristaliza într-o formă, va căpăta un înțeles concret). Indicațiile se adresează părții sufletești și nu în primul rând intelectului și de aceea este bine a fi prezentate sub formă de poveste.</p>
<p>1.2. Elemente spre culoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând apa, aerul, focul, pământul, independent sau în relație unele cu altele (de exemplu fenomenele atmosferice - ploaia, vântul, norii, ceața).

2. Dezvoltarea de abilități pentru învățarea integrativă

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Culorile anotimpurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare caracteristice fiecărui anotimp putând fi exerciții de culoare spre formă (de exemplu joc de roșu galben și portocaliu din care se extrag ulterior forme de copaci).
<p>2.1. Meserie și culoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate în principiu cu o culoare dominantă de exemplu agricultorul-verde, aviatorul sau marinarul-albastru deschis, cosmonautul-albastru indigo etc. Sunt o buna ocazie de a înțelege anumite meserii și relația lor specială cu anumite culori.
<p>2.2. Metamorfoza culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare care ilustrează transformarea culorilor unele în altele. Poate fi o altă abordare a anotimpurilor, a momentelor zilei în succesiunea lor, umbră-lumină-umbră etc. În principiu se poate porni de la culoare și se ajunge la tema lucrării sau se anunță tema și se alege sau nu culorile adecvate. Oricum, în final toate lucrările au o temă, un titlu, chiar și cele abstracte.

3. Stimularea procesului de auto-cunoaștere, dezvoltare personală, acceptare de sine și a diversității

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Eu și oamenii importanți din viața mea</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând familia, autoportretul, portretul colegilor, universul social al copiilor. Aceste lucrări îndeamnă la deschidere în plan social, dezvoltă simțul eului celuilalt.
<p>3.2. Culoarea sentimentelor mele</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând în mod intuitiv proiecția unor trăiri sau stări interioare în lumea exterioară prin intermediul culorilor – bucuria, tristețea, furia, pot fi asociate instinctiv anumitor culori, asociere foarte personală, de aceea exercițiile de acest gen se realizează mai greu cu întreaga clasă decât individual, în orele de terapie educațională.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Dezvoltarea conduitei ludice prin exersarea și educarea motricității generale și manuale	Jocuri de imitare gestuală (direcții sus-jos, dreapta-stânga, interior-exterior) Jocuri de expresie corporală (dialogul culorilor redând prin mișcare calități ale lor) Jocuri de expresie grafico-plastică
2. Pregătirea conduitei ludice în câmp senzorial și perceptiv-motric	Jocuri senzoriale în câmp vizual folosind eșarfe colorate, pigmenți de culoare, hârtie de mătase de diferite culori etc. Jocuri perceptiv-motrice folosind criteriile de culoare, mărime, formă Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială (exterior-interior, sus-jos, dreapta-stânga) Exerciții de amestec de culori primare
3. Exersarea conduitei ludice prin valorificarea structurilor cognitive în diferite contexte comunicaționale	Jocuri motric-simbolice Jocuri simbolic-representative Jocuri și exerciții de cunoaștere a mediului înconjurător (procurarea unor obiecte din natură, asocierea lor cu culorile potrivite) Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale Joc de rol, alternanță de rol și dramatizare cu fragmente din Povestea culorilor, basme sau povestiri cunoscute de copii/elevi Jocuri de expresie afectivă prin personificarea culorilor.
4. Compoziția de culoare – de la culoare și emoție la formă	Exerciții de redare a unor trăiri, sentimente, atitudini ale personajelor cunoscute sau personale, individuale sau opozante: curaj, supunere, bucurie, tristețe, pioșenie, fermitate etc. Surprinderea prin imagini desenate/pictate a unor momente din existența unor plante: germinare, creștere,

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
	<p>înflorire, fruct. Dialog privind semnificația personală a culorilor studiate. Culoarea-amestecuri cromatice-griuri colorate</p>
<p>5. Efectul pictural al suprafeței prin suprapunere de culori (mediul natural și relația de interdependență dintre fenomene, flora, fauna)</p>	<p>Exersarea abilităților de observare, asociere și reprezentare prin culoare a obiectelor din mediul natural Forme plane elaborate în urma studierii naturii Exerciții de redare prin culoare a unor fenomene întâlnite în natura variind densitatea de culoare sau combinații ale culorilor Exerciții de redare a contrastului de culoare pornind de la o idee, sentiment, temă Compoziții de culoare reprezentând un element sau colț din natură Compoziții de culoare reprezentând animale și mediul lor de viață</p>

Sugestii metodologice

În munca individuală cu elevii în cadrul atelierelor de arteterapie, cea care primează este atmosfera creată prin legătura pe care pedagogul curativ o stabilește cu elevul său, atitudinea relațională menită să integreze copilul în activitate, să îndrume mai mult decât să ajute, să motiveze mai mult decât să limiteze posibilitatea acestuia de a descoperi în sinea lui acele forțe/trăiri care există în stare latentă în fiecare și pe care să le scoată la lumină prin culoare, metamorfozare, iar efectul să nu fie altul decât acela de a elibera, de a "îmbogăți" viața sufletească a copilului care a reușit să dea tot ce avea mai bun în el. De asemenea, sala în care se lucrează individual sau cu grupe mici de lucru trebuie să fie primitoare, luminoasă și să nu fie încărcată de obiecte, materiale sau decorațiuni care dau impresia de atmosferă obositoare ce poate cu ușurință distra atenția elevilor de la activitate.

Tipul de temperament al copilului este de asemenea un indiciu esențial pentru modul de abordare a tehnicii de lucru; copiii extrovertiți sunt ajutați să se concentreze repetând la nevoie exerciții de aducere a culorilor/liniilor în desen spre un punct lucrând îngrijit și lent astfel încât el să poată interioriza ceea ce așterne pe coala de hârtie tot așa precum copilul introvertit este sprijinit să ducă de la un punct spre exterior o pată de culoare sau o mișcare a creionului de ceară pe hârtia de lucru. Nu urmărim performarea lucrărilor realizate prin corectare sau teme cu subiecte prestabilite, orizontul de exprimare al copilului fiind atât cât situația o poate cere, acesta fiind îndrumat, apreciat și încurajat verbal la orice pas. Vârsta elevului cât și starea lui sufletească de moment pot fi de asemenea puncte de plecare în abordarea unei teme de lucru dintr-o activitate, elevul profitând de această ocazie din zi în care este în centrul atenției pedagogului său în care își pune toată încrederea și care îi va oferi astfel siguranță și înțelegere.

Vom ține cont în abordarea terapeutică prin pictură de temele abordate în programul de dimineață al elevilor. Sarcinile vor respecta ritmul propriu de dezvoltare al elevilor iar complexitatea exercițiilor va fi gradată de către terapeut. Ceea ce ne interesează în primul rând este crearea unui mediu pentru manifestarea liberă a elevului, crearea unui climat afectiv securizant, plăcut și stimulat.

Elevul va observa că este încurajat să exprime idei, păreri și sentimente, iar profesorul său îl ascultă și îl ajută să le așeze, structureze sau organizeze într-o ordine firească, logică a lor.

Bibliografie:

1. Dherbois L., C., (2000), „*Lumină, întuneric și culoare în terapia prin pictură*”, Editura Floris Books, Edinburgh;
2. Muller B., (2008), „*Culorile și dezvoltarea copilului*”, Editura Floris Books, Edinburgh;
3. Wildgruber T., (2012), „*Pictură și desen în școlile Waldorf*”, Editura Floris Books, Edinburgh.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Mirela Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – PICTURĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Fiecare copil este un mic artist cu abilități creative care, atunci când sunt dezvoltate, vor conduce spre noi idei, spre noi soluții, noi viziuni și perspective. Terapia prin pictură este văzută în pedagogia curativă ca un domeniu esențial ce contribuie la dezvoltarea elevilor. Prin pictură trezim creativitatea și aprecierea față de frumos și estetic. Terapia prin pictură integrează conținuturi educaționale din alte materii și poate utiliza teme, povești sau idei pe care elevii le-au cunoscut în cadrul orei de bază. Pictura este un extraordinar instrument ce facilitează descoperirea, ce stimulează creativitatea. În terapia prin pictură copiii sunt încurajați să își exploreze viața afectivă prin jocul magic al culorilor, al nuanțelor, prin alăturarea contrastelor, a umbrelor sau a luminii. Prin crearea și interpretarea acestor imagini și obiect, copiii învață să se înțeleagă pe sine și să înțeleagă lumea. Accentul se pune în pedagogia curativă în orele de terapie prin pictură pe bucuria și dragostea de „a face” care sunt mult mai importante decât rezultatul, mai ales în clasele mici. Procesul și experimentarea procesului sunt cele mai importante obiective ale acestei modalități de terapie educațională. Efectele terapeutice și educaționale ale activităților artistice sunt de durată și oferă un extraordinar potențial de dezvoltare a abilităților necesare vieții de adult.

Prin exercițiile realizate în cadrul orelor de terapie educațională prin pictură se urmărește re-echilibrarea balanței între aria corp și aria sufletească a persoanei. Procesul artistic, formele și culorile au acest efect terapeutic. În aceste ore de terapie, în funcție de ceea ce vrem să stimulăm la elevii cu care lucrăm, stabilim obiectivele de acțiune:

- **Concentrarea, structurarea, focalizarea** – se obține prin teme în care replicăm obiecte sau tablouri, figuri și motive geometrice, picturi în straturi folosind culori de apă;
- **Stimularea ritmului** – prin teme care surprind succesiunile unor evenimente de peste zi sau de peste an, prin alăturări de lumini și umbre, prin pictarea unor forme ritmice;
- **Energizare, activare** – cu ajutorul unor teme abstracte, pe suprafețe mari, prin ilustrarea unor teme din basme și povestiri, motive ce se metamorfozează, se transformă;
- **Relaxare, liniștire** – prin alăturarea de tonuri care se intensifică foarte fin, prin pictarea unor motive cu ochii închiși, prin tușe foarte fine ale pensulei.

Culorile utilizează un limbaj mult mai extins și mai arhetipal decât cuvintele. Dacă reușim să deprindem acest limbaj, atunci reușim să comunicăm non-verbal cu elevii cu nevoi speciale cu care lucrăm.

Această programă vizează pictura ca parte din categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Programa cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Descoperirea și valorificarea resurselor interioare latente (acceptare, răbdare, sens, contact, timp) prin terapia culorilor**
- 2. Dezvoltarea de abilități pentru învățarea integrativă**
- 3. Stimularea procesului de auto-cunoaștere, dezvoltare personală, acceptare de sine și a diversității**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Descoperirea și valorificarea resurselor interioare latente (acceptare, răbdare, sens, contact, timp) prin terapia culorilor**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. De la culoare spre formă</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări monocrome sau monocromatice în care se folosește aceeași nuanță a aceleiași culori, variind doar densitatea de culoare; - lucrări monocrome sau monocromatice în care se folosesc două sau mai multe nuanțe ale aceleiași culori – se ajunge ușor în concret (două nuanțe de albastru – cerul și marea de exemplu); - lucrări realizate cu ajutorul a două culori primare care pot sau nu să se combine între ele (clasicul galben înconjurat de albastru, albastru și roșu dispuse pe diagonală, roșu și galben concentric (foc), albastru și galben dispuse pe orizontală (lan de grâu sub cerul albastru, plaja cu mare verzuie și cer albastru) etc; - lucrări realizate cu ajutorul celor trei culori primare care se pot combina într-o diversitate de moduri (lucrările cele mai complexe cromatic dar care structural pot părea fragmentate). <p>OBS: Pentru realizarea lucrărilor de mai sus se pornește de la culoare și nu se enunță tema lucrării ci doar culorile folosite și eventual modul de dispunere pe foaie. Acestea sunt de fapt exerciții de culoare, (culoare care ulterior se va cristaliza într-o formă, va căpăta un înțeles concret). Indicațiile se adresează părții sufletești și nu în primul rând intelectului și de aceea este bine a fi prezentate sub formă de poveste.</p>
<p>1.2. Elemente spre culoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând apa, aerul, focul, pământul, independent sau în relație unele cu altele (de exemplu fenomenele atmosferice - ploaia, vântul, norii, ceața).

2. Dezvoltarea de abilități pentru învățarea integrativă

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Culorile anotimpurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare caracteristice fiecărui anotimp putând fi exerciții de culoare spre formă (de exemplu joc de roșu galben și portocaliu din care se extrag ulterior forme de copaci).
<p>2.1. Meserie și culoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate în principiu cu o culoare dominantă de exemplu agricultorul-verde, aviatorul sau marinarul-albastru deschis, cosmonautul-albastru indigo etc. Sunt o buna ocazie de a înțelege anumite meserii și relația lor specială cu anumite culori.
<p>2.2. Metamorfoza culorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare care ilustrează transformarea culorilor unele în altele. Poate fi o altă abordare a anotimpurilor, a momentelor zilei în succesiunea lor, umbră-lumină-umbră etc. În principiu se poate porni de la culoare și se ajunge la tema lucrării sau se anunță tema și se alege sau nu culorile adecvate. Oricum, în final toate lucrările au o temă, un titlu, chiar și cele abstracte.

3. Stimularea procesului de auto-cunoaștere, dezvoltare personală, acceptare de sine și a diversității

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Eu și oamenii importanți din viața mea</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând familia, autoportretul, portretul colegilor, universul social al copiilor. Aceste lucrări îndeamnă la deschidere în plan social, dezvoltă simțul eului celuilalt.
<p>3.2. Culoarea sentimentelor mele</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând în mod intuitiv proiecția unor trăiri sau stări interioare în lumea exterioară prin intermediul culorilor – bucuria, tristețea, furia, pot fi asociate instinctiv anumitor culori, asociere foarte personală, de aceea exercițiile de acest gen se realizează mai greu cu întreaga clasă decât individual, în orele de terapie educațională.
<p>3.3. Lumina și umbra (întunericul)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări realizate cu ajutorul a una două sau trei culori primare reprezentând jocul de umbre și lumini cu ajutorul densității de culoare. De regulă abordarea este mult mai ușoară în desen, cu precădere în desenul în cărbune; - Lucrări în care se ilustrează diferitele momente ale zilei ca și gradații ale luminii – dimineața, amurgul, sau mai radical, ziua și noaptea, noapte cu lună plină. De regulă lucrarea își atinge scopul dacă apar umbrele obiectelor. Copilul nu trebuie neapărat să înțeleagă rațional noțiunile de umbră și lumină în sensul fizic ci mai degrabă să intuiască esența acestor două noțiuni.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Compoziția de culoare – de la culoare și emoție la formă	<p>Exerciții de redare a unor trăiri, sentimente, atitudini ale personajelor cunoscute sau personale, individuale sau opozante: curaj, supunere, bucurie, tristețe, pioșenie, fermitate etc.</p> <p>Surprinderea prin imagini desenate/pictate a unor momente din existența unor plante: germinare, creștere, înflorire, fruct</p> <p>Dialog privind semnificația personală a culorilor studiate</p> <p>Culoarea – amestecuri cromatice-griuri colorate</p>
2. Efectul pictural al suprafeței prin suprapunere de culori. Mediul natural și relația dintre fenomene, floră, faună	<p>Forme plane elaborate în urma studierii naturii</p> <p>Exerciții de redare prin culoare a unor fenomene întâlnite în natură variind densitatea de culoare sau combinații ale culorilor</p> <p>Exerciții de redare a contrastului de culoare pornind de la o idee, sentiment, temă</p> <p>Compoziții de culoare reprezentând un element sau colț din natură</p> <p>Compoziții de culoare reprezentând animale și mediul lor de viață</p>
3. Studiu după natură, creion și culoare	<p>Compoziții de culoare reprezentând secvențe și/sau persoane din mediul școlar și familial</p> <p>Portret de copil</p> <p>Autoportret</p> <p>Portretul unui om drag</p>
4. Redarea în perspectivă a liniei, suprafeței, volumului. Natură statică	<p>Exerciții de redare a unor obiecte statice cu surprinderea unor detalii ca: mărime, formă, culoare, umbră, proporție și aproximarea distanței față de alt obiect (exemple: vază, fruct, frunză, obiect decorativ, corp geometric în perspectiva etc.)</p>
5. Efectul pictural al suprafeței prin suprapunerea straturilor de culoare	<p>Compoziții reprezentând tehnica suprapunerii în straturi alternative transparent pe transparent (cristale, stelute, valuri, răsărit/apus etc.)</p> <p>Elemente de clar-obscur în studiul obiectelor sau fenomenelor</p>

Sugestii metodologice

În munca individuală cu elevii în cadrul atelierelor de arterapie, cea care primează este atmosfera creată prin legătura pe care pedagogul curativ o stabilește cu elevul său, atitudinea relațională menită să integreze copilul în activitate, să îndrume mai mult decât să ajute, să motiveze mai mult decât să limiteze posibilitatea acestuia de a descoperi în sinea lui acele forțe/trăiri care există în stare latentă în fiecare și pe care să le scoată la lumină prin culoare, metamorfozare, iar efectul să nu fie altul decât acela de a elibera, de a "îmbogăți" viața sufletească a copilului care a reușit să dea tot ce avea mai bun în el. De asemenea, sala în care se lucrează individual sau cu grupe mici de lucru trebuie să fie primitoare, luminoasă și să nu fie încărcată de obiecte, materiale sau decorațiuni care dau impresia de atmosferă obositoare ce poate cu ușurință distrage atenția elevilor de la activitate.

Tipul de temperament al copilului este de asemenea un indiciu esențial pentru modul de abordare a tehnicii de lucru; copiii extrovertiți sunt ajutați să se concentreze repetând la nevoie exerciții de aducere a culorilor/liniilor în desen spre un punct lucrând îngrijit și lent astfel încât el să poată interioriza ceea ce așterne pe coala de hârtie tot așa precum copilul introvertit este sprijinit să ducă de la un punct spre exterior o pată de culoare sau o mișcare a creionului de ceară pe hârtia de lucru. Nu urmărim performarea lucrărilor realizate prin corectare sau teme cu subiecte prestabilite, orizontul de exprimare al copilului fiind atât cât situația o poate cere, acesta fiind îndrumat, apreciat și încurajat verbal la orice pas. Vârsta elevului cât și starea lui sufletească de moment pot fi de asemenea puncte de plecare în abordarea unei teme de lucru dintr-o activitate, elevul profitând de această ocazie din zi în care este în centrul atenției pedagogului său în care își pune toată încrederea și care îi va oferi astfel siguranță și înțelegere.

Vom ține cont în abordarea terapeutică prin pictură de temele abordate în programul de dimineață al elevilor. Sarcinile vor respecta ritmul propriu de dezvoltare al elevilor iar complexitatea exercițiilor va fi gradată de către terapeut. Ceea ce ne interesează în primul rând este crearea unui mediu pentru manifestarea liberă a elevului., crearea unui climat afectiv securizant, plăcut și stimulat.

Elevul va observa că are voie să exprime idei, păreri și sentimente, iar profesorul său îl ascultă și îl ajută doar să și le așeze, structureze sau organizeze într-o ordine firească, logică a lor.

Bibliografie:

1. Dherbois L., C., (2000), „Lumină,întuneric și culoare în terapia prin pictură”, Editura Floris Books, Edinburgh;
2. Muller B., (2008), „Culorile și dezvoltarea copilului”, Editura Floris Books, Edinburgh;
3. Wildgruber T., (2012), „Pictură și desen în școlile Waldorf”, Editura Floris Books, Edinburgh.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Corina-Maria Chiru	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Mirela Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – MUZICĂ

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Prin „Terapie muzicală” nu intenționăm a aduce noi cunoștințe, ci se vrea a ridica la suprafață trăirile care sunt latente în om și să ne apropiem de procesele care dau autenticitate căii sunetului în om. Prin aceasta se dobândește legătura cu muzica. Este o cale de exercițiu, la al cărei capăt nu se află doar posibilitatea de a face muzică în mod real, ci și de a putea dobândi o ureche care să trăiască ceea ce există ca întâmplare muzicală în jurul nostru. În decursul timpului s-au cristalizat concentrarea, dialogul și voința, ca fiind domeniile în care se clarifică, cele mai multe slăbiciuni, cu care vin copiii și tinerii noștri la orele de terapie muzicală. Concentrarea este ceva binefăcător. Cine o cultivă, creează sufletului său un impuls ce ordonează și clarifică. Pentru un domeniu trăit atât de puțin conștient ca lumea sunetelor, concentrarea este un lucru foarte important.

Să ne concentrăm asupra liniștii – mama tuturor sunetelor. Asta este o mare cerință pusă în fața copiilor. Care liniște deci? Cea a lumii exterioare? Cea a spațiului în care mă aflu? Lumea mea interioară? Când trece o mașină, atunci în spațiul în care mă aflu nu este liniște. Și cu toate acestea, în spațiul meu mă aflu într-un înveliș pe care-l pot viețui, percepe, ca pe ceva delimitator. Putem observa aceasta, adesea, la unii dintre copiii noștri. Și învelișul este liniște. Eu pot percepe ce se petrece afară și totuși trăiesc în liniștea spațiului meu. Și dacă cobor în spațiul meu interior, în viața mea interioară, în ființa mea de sunet, mi se poate întâmpla, după intensitatea trăirii interioare, ca nici măcar să nu sesizez mașina care huruie lângă mine.

Așadar, liniștea este o trăire de sine stătătoare, începutul oricărui sunet, asupra căreia trebuie să ne concentrăm la fel de activ ca asupra sunetului însuși. Pentru cei mai mulți dintre copiii și tinerii cu nevoi de îngrijire este evident că sunetul înseamnă comunicare, în special acolo unde cuvintele sunt mute. În plăsmuirea sunetelor se folosesc numai materiale sonore, cele mai simple cu putință, acelea care nu au nici o pretenție de natură “muzicală”. Nu intră în discuție nici tehnica degetelor, nici citirea notelor: desigur nici un fel de cunoștințe teoretice muzicale.

Pentru elementele sonore pe care vrem să le prelucrăm ne sunt de ajuns pietre care sună, pietriș de râu, lemne ce scot sunete, mici clopoței, harfe simple de masă, sticle. Și pentru a sublinia faptul că ne aflăm în domeniul elementar, acest instrumentar trebuie găsit de noi înșine în natură și pregătit. Respectiv, să le realizăm noi înșine: plăci de metal bine acordate, elastic montat pe cutii bune de rezonanță din lemn. Clopoțeii trebuie să-i cumpărăm – de cea mai bună calitate.

La prima întâlnire cu materialele se poate lesne observa cum unii le vor pipăi timizi, în timp ce alții le vor lovi. Sarcina care ne revine este aceea de a-i conduce astfel încât unii să-i încurajeze iar ceilalți să diminueze intensitatea tonului, trezind astfel în ei impulsuri pozitive. Ca să descoperim sunetele și să le facem audibile, trebuie să avem deschidere către o posibilitate de exprimare muzicală spontană. Valabilitatea faptei muzicale descrise aici nu are nevoie de nici o justificare din afară, pentru cei care o exersează este evidentă și autentică. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Această programă vizează muzica în categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă și cuprinde:

- notă de prezentare;

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

1. **Incursiune în lumea sunetelor**
2. **Drumul spre muzică – act de voință**
3. **Plăsmuirea sunetelor**
4. **Terapie prin sunet**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Incursiune în lumea sunetelor**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1.1. Explorarea lumii sunetelor prin stimularea auditivă și vizuală - exerciții de stimulare senzorială a lumii sunetelor; - exerciții de stimulare a auzului; - exerciții de stimulare vizuală – dirijarea sunetului.
1.2. Trezirea unor impulsuri pozitive privind sunetele - exerciții de diferențiere a sunetelor; - exerciții de receptare a sunetelor din mediul înconjurător.
1.3. Imitarea pe cale muzicală a însușirilor mediului înconjurător. - exerciții de imitare a sunetelor și zgomotelor din mediul înconjurător (murmurul valurilor, vâjâitul vântului, sunetul animalelor și al păsărilor, foșnetul frunzelor, etc.)

2. Drumul spre muzică – act de voință

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
2.1. Descoperirea drumului prin muzică în mod conștient prin configurații sonore - exerciții de ascultare a sunetelor date de diferite obiecte (pietre, lemn, metal, sticla)
2.2. Identificarea obiectelor cu rezonanță sonoră - exerciții de identificare a obiectelor cu rezonanță sonoră: ciocnirea pietrelor, ciocnirea lemnurilor etc.
2.3 Realizarea unei melodii din obiecte sonore - exerciții de formare a unei melodii din obiecte sonore.

3. Plăsmuirea sunetelor

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
3.1. Descoperirea instrumentului folosit - exerciții de ghicire a instrumentului la care se cântă: flaut, xilofon, pian, liră, clopoței, tamburină.
3.2. Descoperirea sunetelor joase sau înalte ale diferitelor instrumente - exerciții de descoperire a sunetelor joase sau înalte ale diferitelor instrumente: flaut, xilofon, pian, liră, clopoței, tamburină.

4. Terapie prin sunet

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
4.1. Formarea unor reprezentări despre calitățile sunetului: melodie, armonie, ritm și voce - exerciții de cânt, linie muzicală pe ritm, voce, melodie și armonie.
4.2. Asocieri simple de instrumente cu muzică vocală - exerciții de asociere a instrumentelor cu melodia; - exerciții de audiție muzicală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Incursiune în lumea sunetelor	Sunete și zgomote din mediul înconjurător Diferențierea sunetelor Receptarea sunetelor Imitarea sunetelor și zgomotelor din mediul înconjurător
2. Cultivarea muzicii în mod elementar	Descoperirea instrumentelor folosite: flaut, xilofon, liră, pian, clopoței, tamburină Descoperirea sunetelor produse de instrumente Construirea unor creații artistice Audiții muzicale ale instrumentelor
3. Activități de expresie muzicală	Receptarea sunetelor din mediul înconjurător Reproducerea sunetelor din mediul înconjurător Comunicarea prin sunet cu ajutorul instrumentelor Conștientizarea configurațiilor sonore Descoperirea sunetelor joase - înalte Crearea unor melodii cu ajutorul instrumentelor Dezvoltarea simțului ritmic Audiții muzicale
4. Terapia prin sunet	Plăsmuirea sonoră – îngrijire sufletească Plăsmuirea sonoră – concentrare dialog voință Activități de expresie muzicală

Sugestii metodologice

Spre deosebire de alte forme artistice, muzica se adresează și este receptată de oameni în mod direct. Lumea sunetelor este universală. Are elemente care reflectă toate stările sufletești: manifestările de bucurie, melancolie și dor, atingând practic toate aspectele fundamentale ale sensibilității umane. Muzica:

- poate avea un efect liniștitor asupra individului, reduce tensiunile individuale și interpersonale și poate oferi consolare,
- poate avea efect activator, mobilizând pentru activitate și imprimând ritm acesteia,
- permite evadarea, această evadare putând fi benefică, dar și fi folosită ca un mod de a refuza acceptarea realității.

Mulți oameni văd muzica în contextul învățării unui instrument muzical, cântatul într-un cor și interpretarea vocală. Pentru copiii cu nevoi speciale muzica are un alt rol. În cadrul unei activități muzicale, copiii explorează, cercetează câte sunete poate scoate un instrument. Acest mod de abordare prin investigație se face prin folosirea corpului sau a sunetelor vocale, vocii și mediului. Copiii devin motivați să experimenteze și să învețe lucruri noi.

Materialul de bază al muzicii este sunetul, așa cum pentru dans materialul de bază este mișcarea. Înțelegerea abilității de a folosi sunetele corpului și ulterior un instrument îi oferă copilului un sens pozitiv al interacțiunii cu el însuși, iar apoi cu ceilalți

prin cântatul la instrumente și crearea propriei sale muzici. Este important ca atunci când ai realizat o relație prin muzică cu copilul să încerci crearea unui mediu sigur care să le ofere încredere. Se va răspunde la improvizația copilului fără să se filtreze prin analiza bine – rău comportamentul acestuia. Acest lucru presupune respectarea anumitor principii. Dacă folosești cuvinte de laudă ca: “Bravo!” sau “Foarte bine”, beneficiarul ar putea crede că aștepti ceva de la el, că ar trebui să se comporte într-un anumit fel în timpul sesiunii. Alt membru al grupului care nu a fost lăudat ar putea simți că nu a fost destul de bun.

De asemenea, muzica poate fi utilizată în canalizarea pozitivă, constructivă a energiei în cazul persoanelor foarte active; pentru a dezvolta deprinderi sociale cum ar fi: conștientizarea celorlalți, aprecierea celorlalți membri ai grupului, ascultarea celuilalt, așteptarea rândului și formarea deprinderilor de conducere.

Este important ca sesiunile de muzică să se desfășoare săptămânal, în același loc, să se păstreze aceeași oră și durată. La fel membri grupului trebuie să rămână aceeași. Durata sesiunii poate varia în funcție de grup: 20 de minute pentru copiii cu putere de concentrare redusă, 45 de minute pentru clasele de copii cu vârste mai mari.

O altă caracteristică importantă a lucrului în grup este abilitatea de a lăsa suficient timp fiecărui copil pentru a cânta, încurajarea ascultării a ceea ce cântă ceilalți și așteptarea rândului. Progresul în cadrul unui grup poate varia de la un membru la altul în funcție de abilitățile și caracteristicile individuale. Un aspect important în cadrul sesiunii de grup este acela că se acordă posibilitatea de interacțiune între membrii grupului.

Sunetele pot fi folosite și în mod creativ alcătuind **povești muzicale**. În acest caz se lucrează în grup și fiecare își aduce contribuția în funcție de creativitatea sa. Poveștile muzicale pot avea punct de plecare fie propriile noastre sentimente, fie se pot da teme muzicale în funcție de abilitățile copiilor.

Bibliografie:

1. Jacobs R., (1991), “*Music For Young Children*”, Editura Everett Hawthorn Press, Stroud, Marea Britanie;
2. Lyman A., (2009), „*Let There Be Music: The Music Curriculum in the Waldorf School*“, *Renewal Magazine*, vol. 18, nr. 2, Editura AWME, SUA;
3. *** <http://waldorfmusic.org/resources/recommended-songbooks/> ;
4. *** <https://www.waldorfpublishings.org/collections/music>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială “Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – MUZICĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Prin „Terapie muzicală” nu intenționăm a aduce noi cunoștințe, ci se vrea a ridica la suprafață trăirile care sunt latente în om și să ne apropiem de procesele care dau autenticitate căii sunetului în om. Prin aceasta se dobândește legătura cu muzica. Este o cale de exercițiu, la al cărei capăt nu se află doar posibilitatea de a face muzică în mod real, ci și de a putea dobândi o ureche care să trăiască ceea ce există ca întâmplare muzicală în jurul nostru. În decursul timpului s-au cristalizat concentrarea, dialogul și voința, ca fiind domeniile în care se clarifică, cele mai multe slăbiciuni, cu care vin copiii și tinerii noștri la orele de terapie muzicală. Concentrarea este ceva binefăcător. Cine o cultivă, creează sufletului său un impuls ce ordonează și clarifică. Pentru un domeniu trăit atât de puțin conștient ca lumea sunetelor, concentrarea este un lucru foarte important.

Să ne concentrăm asupra liniștii – mama tuturor sunetelor. Asta este o mare cerință pusă în fața copiilor. Care liniște deci? Cea a lumii exterioare? Cea a spațiului în care mă aflu? Lumea mea interioară? Când trece o mașină, atunci în spațiul în care mă aflu nu este liniște. Și cu toate acestea, în spațiul meu mă aflu într-un înveliș pe care-l pot viețui, percepe, ca pe ceva delimitator. Putem observa aceasta, adesea, la unii dintre copiii noștri. Și învelișul este liniște. Eu pot percepe ce se petrece afară și totuși trăiesc în liniștea spațiului meu. Și dacă cobor în spațiul meu interior, în viața mea interioară, în ființa mea de sunet, mi se poate întâmpla, după intensitatea trăirii interioare, ca nici măcar să nu sesizez mașina care huruie lângă mine.

Așadar, liniștea este o trăire de sine stătătoare, începutul oricărui sunet, asupra căreia trebuie să ne concentrăm la fel de activ ca asupra sunetului însuși. Pentru cei mai mulți dintre copiii și tinerii cu nevoi de îngrijire este evident că sunetul înseamnă comunicare, în special acolo unde cuvintele sunt mute. În plăsmuirea sunetelor se folosesc numai materiale sonore, cele mai simple cu putință, acelea care nu au nici o pretenție de natură „muzicală”. Nu intră în discuție nici tehnica degetelor, nici citirea notelor: desigur nici un fel de cunoștințe teoretice muzicale.

Pentru elementele sonore pe care vrem să le prelucrăm ne sunt de ajuns pietre care sună, pietriș de râu, lemne ce scot sunete, mici clopoței, harfe simple de masă, sticle. Și pentru a sublinia faptul că ne aflăm în domeniul elementar, acest instrumentar trebuie găsit de noi înșine în natură și pregătit. Respectiv, să le realizăm noi înșine: plăci de metal bine acordate, elastic montat pe cutii bune de rezonanță din lemn. Clopoțeii trebuie să-i cumpărăm – de cea mai bună calitate.

La prima întâlnire cu materialele se poate lesne observa cum unii le vor pipăi timizi, în timp ce alții le vor lovi. Sarcina care ne revine este aceea de a-i conduce astfel încât unii să-i încurajeze iar ceilalți să diminueze intensitatea tonului, trezind astfel în ei impulsuri pozitive. Ca să descoperim sunetele și să le facem audibile, trebuie să avem deschidere către o posibilitate de exprimare muzicală spontană. Valabilitatea faptei muzicale descrise aici nu are nevoie de nici o justificare din afară, pentru cei care o exersează este evidentă și autentică.

Această programă vizează muzica în categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Programa cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Incursiune în lumea sunetelor**
- 2. Drumul spre muzică – act de voință**
- 3. Plăsmuirea sunetelor**
- 4. Terapie prin sunet**

CLASA a V-a – CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Incursiune în lumea sunetelor

Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.1. Explorarea lumii sunetelor prin stimularea auditivă și vizuală - exerciții de stimulare senzorială a lumii sunetelor; - exerciții de stimulare a auzului; - exerciții de stimulare vizuală – dirijarea sunetului.
1.2. Trezirea unor impulsuri pozitive privind sunetele - exerciții de diferențiere a sunetelor; - exerciții de receptare a sunetelor din mediul înconjurător.
1.3. Imitarea pe cale muzicală a însușirilor mediului înconjurător. - exerciții de imitare a sunetelor și zgomotelor din mediul înconjurător (murmurul valurilor, vâjâitul vântului, sunetul animalelor și al păsărilor, foșnetul frunzelor, etc.).

2. Drumul spre muzică – act de voință

Clasa a V-a – Clasa a X-a
2.1. Descoperirea drumului prin muzică în mod conștient prin configurații sonore - exerciții de ascultare a sunetelor date de diferite obiecte (pietre, lemn, metal, sticla).
2.2. Identificarea obiectelor cu rezonanță sonoră - exerciții de identificare a obiectelor cu rezonanță sonoră: ciocnirea pietrelor, ciocnirea lemnurilor etc.
2.3 Realizarea unei melodii din obiecte sonore - exerciții de formare a unei melodii din obiecte sonore; - exerciții de comunicare cu ajutorul sunetelor.

3. Plăsmuirea sunetelor

Clasa a V-a – Clasa a X-a
3.1. Descoperirea instrumentului folosit - exerciții de ghicire a instrumentului la care se cântă: flaut, xilofon, pian, liră, clopoței, tamburină.
3.2. Descoperirea sunetelor joase sau înalte ale diferitelor instrumente - exerciții de descoperire a sunetelor joase sau înalte ale diferitelor instrumente: flaut, xilofon, pian, liră, clopoței, tamburină.
3.3. Construirea unei creații artistice în mod elementar prin comunicarea instrumentelor - construirea unei creații artistice în mod elementar prin comunicarea instrumentelor.

4. Terapie prin sunet

Clasa a V-a – Clasa a X-a
4.1. Formarea unor reprezentări despre calitățile sunetului: melodie, armonie, ritm și voce

Clasa a V-a – Clasa a X-a	
-	exerciții de cânt, linie muzicală pe ritm, voce, melodie și armonie.
4.2. Analizarea după auz a melodiei și armoniei	
-	exerciții de dezvoltare a simțului ritmic.
4.3. Îmbinarea instrumentelor cu muzica vocală	
-	exerciții de asociere a instrumentelor cu melodia;
-	exerciții de audiție muzicală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Incursiune în lumea sunetelor	Sunete și zgomote din mediul înconjurător Diferențierea sunetelor Receptarea sunetelor Imitarea sunetelor și zgomotelor din mediul înconjurător
2. Cultivarea muzicii în mod elementar	Descoperirea instrumentelor folosite: flaut, xilofon, liră, pian, clopoței, tamburină Descoperirea sunetelor produse de instrumente Construirea unor creații artistice Audiții muzicale ale instrumentelor
3. Activități de expresie muzicală	Receptarea sunetelor din mediul înconjurător Reproducerea sunetelor din mediul înconjurător Comunicarea prin sunet cu ajutorul instrumentelor Conștientizarea configurațiilor sonore Descoperirea sunetelor joase-înalte Crearea unor melodii cu ajutorul instrumentelor Dezvoltarea simțului ritmic Audiții muzicale
4. Terapia prin sunet	Plăsmuirea sonoră – îngrijire sufletească Plăsmuirea sonoră – concentrare dialog voință Activități de expresie muzicală
5. Plăsmuirea sunetelor	Sunete - cu ajutorul corzilor vocale Sunete ecoul Recunoașterea sunetelor - înalte joase Dezvoltarea simțului ritmic
6. Conceptul muzică-sunet	Cunoașterea muzicii și cultivarea sunetului Descrierea tonurilor la instrumentelor cu corzi Descrierea tonurilor la instrumentelor de suflat
7. Întâlnirea dintre două obiecte rezultatul fiind sunetul	Ascultarea calității sunetului Realizarea unor improvizații Instrumente muzicale: flaut, lira, tamburina, pian, clopoței
8. Elemente de limbaj muzical	1. Timbrul <ul style="list-style-type: none"> • Sunete din natură și din mediul înconjurător • Sunete vocale și instrumentale • Timbrul vocal (sunete calde, aspre, moi, stridente, liniștite, agitate) • Timbrul instrumental (flaut, tamburină, triangu,

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<p>clopoței, xilofon, tobă mică)</p> <p>2. Ritmul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sunete lungi și scurte • Asocierea ritmului cu mișcarea • Acompaniament ritmic • Improvizarea spontană <p>3. Melodia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sunete înalte și joase • Melodii pătrunse preponderent de trăirea cvintei • Asocierea instrumentelor cu melodia

Sugestii metodologice

Spre deosebire de alte forme artistice, muzica se adresează și este receptată de oameni în mod direct. Lumea sunetelor este universală. Are elemente care reflectă toate stările sufletești: manifestările de bucurie, melancolie și dor, atingând practic toate aspectele fundamentale ale sensibilității umane. Muzica:

- poate avea un efect liniștitor asupra individului, reduce tensiunile individuale și interpersonale și poate oferi consolare,
- poate avea efect activator, mobilizând pentru activitate și imprimând ritm acesteia,
- permite evadarea, această evadare putând fi benefică, dar și fi folosită ca un mod de a refuza acceptarea realității.

Mulți oameni văd muzica în contextul învățării unui instrument muzical, cântatul într-un cor și interpretarea vocală. Pentru copiii cu nevoi speciale muzica are un alt rol. În cadrul unei activități muzicale, copiii explorează, cercetează câte sunete poate scoate un instrument. Acest mod de abordare prin investigație se face prin folosirea corpului sau a sunetelor vocale, vocii și mediului. Copiii devin motivați să experimenteze și să învețe lucruri noi.

Materialul de bază al muzicii este sunetul, așa cum pentru dans materialul de bază este mișcarea. Înțelegerea abilității de a folosi sunetele corpului și ulterior un instrument îi oferă copilului un sens pozitiv al interacțiunii cu el însuși, iar apoi cu ceilalți prin cântatul la instrumente și crearea propriei sale muzici. Este important ca atunci când ai realizat o relație prin muzică cu copilul să încerci crearea unui mediu sigur care să le ofere încredere. Se va răspunde la improvizația copilului fără să se filtreze prin analiza bine – rău comportamentul acestuia. Acest lucru presupune respectarea anumitor principii. Dacă folosești cuvinte de laudă ca: “Bravo!” sau “Foarte bine”, beneficiarul ar putea crede că aștepti ceva de la el, că ar trebui să se comporte într-un anumit fel în timpul sesiunii. Alt membru al grupului care nu a fost lăudat ar putea simți că nu a fost destul de bun.

De asemenea, muzica poate fi utilizată în canalizarea pozitivă, constructivă a energiei în cazul persoanelor foarte active; pentru a dezvolta deprinderi sociale cum ar fi: conștientizarea celorlalți, aprecierea celorlalți membri ai grupului, ascultarea celuilalt, așteptarea rândului și formarea deprinderilor de conducere.

Este important ca sesiunile de muzică să se desfășoare săptămânal, în același loc, să se păstreze aceeași oră și durată. La fel membri grupului trebuie să rămână aceeași. Durata sesiunii poate varia în funcție de grup: 20 de minute pentru copiii cu putere de concentrare redusă, 45 de minute pentru clasele de copii cu vârste mai mari.

O altă caracteristică importantă a lucrului în grup este abilitatea de a lăsa suficient timp fiecărui copil pentru a cânta, încurajarea ascultării a ceea ce cântă ceilalți și așteptarea rândului. Progresul în cadrul unui grup poate varia de la un membru la altul în funcție de abilitățile și caracteristicile individuale. Un aspect important în cadrul sesiunii de grup este acela că se acordă posibilitatea de interacțiune între membrii grupului.

Sunetele pot fi folosite și în mod creativ alcătuiind **povești muzicale**. În acest caz se lucrează în grup și fiecare își aduce contribuția în funcție de creativitatea sa. Poveștile muzicale pot avea punct de plecare fie propriile noastre sentimente, fie se pot da teme muzicale în funcție de abilitățile copiilor.

Bibliografie:

1. Jacobs R., (1991), *“Music For Young Children”*, Editura Everett Hawthorn Press, Stroud, Marea Britanie;
2. Lyman A., (2009), *„Let There Be Music: The Music Curriculum in the Waldorf School“*, Renewal Magazine, vol. 18, nr. 2, Editura AWME, SUA;
3. *** <http://waldorfmusic.org/resources/recommended-songbooks/> ;
4. *** <https://www.waldorfpublishings.org/collections/music>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Diana Trif	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Viorica Deviza	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială “Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***TERAPII ARTISTICE – DINAMICA FORMELOR
PRIN DESEN***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Alternativa educațională PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În planul de învățământ al alternativei educaționale de Pedagogie curativă, terapia artistică ***Dinamica formelor prin desen*** este cuprinsă în cadrul ariei curriculare „Terapii specifice și de compensare”, alături de euritmie curativă, pictură, muzică și artă dramatică. Rudolf Steiner a propus studiul formelor dinamice desenate și a configurat predarea acestei materii dintr-un impuls artistic, lăsându-se condus de țeluri educaționale și terapeutice: „*Dacă vrem să dezvoltăm inteligența copiilor, trebuie să pornim de la „simțul formelor”, de la factorii volitivi ai echilibrului, ai mișcării, ai ordinei și ai atingerii. Datorită unei forțe de metamorfozare inerentă oricărei ființe umane, aceste facultăți se transformă atunci în cele ale inteligenței, într-o sferă de simțuri superioare.*” (Rudolf Steiner)

Studii și cercetări ale acestei metode inspirate de Rudolf Steiner au fost regrupate și dezvoltate de Hans R. Niederhauser și Rudolf Kutzli. Profesorul-terapeut, Hermann Kirchner, în cercetările sale, a plecat de la pătrunderea în imaginea primordială a formei executate, când a clădit terapia cu desenul dinamic. A reușit să o întemeieze pe acele desene ale copiilor, ca rezultat al configurațiilor de linii născute dintr-un impuls formator interior și care prezintă în felul acesta o amprentă individuală, unică. Astfel de desene născute spontan, din dispoziții sufletești interioare, pot revela lucruri importante asupra ființei și particularității copilului. Ele ne pot oferi o cunoaștere a stărilor sale sufletești și ne permit cunoașterea barierelor sau dificultăților sale.

Ca activitate terapeutică, ***Dinamica formelor prin desen*** are un rol important în dezvoltarea armonioasă a elevilor. Exersându-se progresiv și cu regularitate, se ajunge la exprimarea esenței interioare a elevului, la coordonarea mișcărilor, la descoperirea unor forțe interioare care trezesc la viață, la depășirea unor dificultăți întâmpinate de acesta în procesul de dezvoltare.

Prin formele desenate, copiii vor trăi calitatea mișcării, formându-se astfel înțelegerea gesturilor oprite în formele exterioare, aflate în lucrurile și ființele naturale, cât și în obiectele create.

Programa pentru terapia artistică ***Dinamica formelor prin desen*** răspunde nevoilor elevilor din clasele de pedagogie curativă prin faptul că, prin teme și activitățile propuse, dezvoltă coordonarea oculo-motorie, percepția vizuală, orientarea spațială, capacitatea de concentrare, formând simetria, echilibrul și armonia. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Această programă vizează dinamica formelor prin desen ca parte din categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă și cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea deprinderilor pentru desenarea formelor**
- 2. Cunoașterea și aplicarea formelor desenate**
- 3. Manifestarea interesului și a motivației pentru desenarea formelor, în contexte variate**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea deprinderilor pentru desenarea formelor**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Coordonarea mișcărilor corpului și ale membrilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a lateralității, orientarea stânga-dreapta; - exerciții de exprimare corporală individuală: mers de-a lungul unei forme; - exerciții de exersare și respectare a poziției corecte a corpului.
<p>1.2. Exersarea funcționalității mușchilor mici ai mâinii</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndoirea, mototolirea, ruperea și decuparea hârtiei cu diferite texturi; - exersarea prehensiunii asupra obiectelor; - activități grafice de trasare a liniilor în diferite poziții și direcții; - exerciții grafice libere cu degetul pe bancă, pe tablă, pe nisip; - exerciții de observare dirijată și urmărire cu degetul, cu ceracolor a formei desenate.
<p>1.3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de percepere a direcțiilor și pozițiilor spațiale (stânga-dreapta, sus-jos); - exerciții de manipulare și grupare de obiecte; - exerciții de orientare spațială; - exerciții de explorare a mediului înconjurător pentru a identifica forme, culori, materiale dar și direcția, distanța și poziția obiectelor; - jocuri didactice.

2. Cunoașterea și aplicarea formelor desenate

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Realizarea formelor prin mișcare corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare corporală individuală: mers de-a lungul unei forme, desenarea ei în aer, alternativ cu fiecare mână în parte etc.; - exerciții de desenare a formei cu degetul pe modelul prezentat/realizat de profesor, pe palmă/picior, pe o suprafață presărată cu sare/nisip/mălai.
<p>2.2. Realizarea prin desen a formelor dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții libere pentru realizarea formelor spontane, simple; - exerciții de reprezentare după model dat, a unor forme dinamice simple (cu/fără ghidaj); - exerciții de unire a punctelor indicate pentru realizarea formei; - exerciții de realizare a formelor pe suprafețe din ce în ce mai mici; - exerciții de obținere a motivelor decorative simple; - desen liber; - exerciții de numire a o formelor realizate; - exerciții de observare și comparare a formelor studiate; - exerciții-joc de utilizare a termenilor specifici.
<p>2.3. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice desenului formelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de folosire corectă a instrumentelor de scris; - trasarea cu mâna liberă de linii în duct continuu/discontinuu, subțire-gros etc., utilizând creioane cerate de diferite dimensiuni.

3. Manifestarea interesului și a motivației pentru desenarea formelor, în contexte variate

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a	
3.1. Observarea caracteristicilor formelor realizate	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare și apreciere a formelor realizate; - exerciții-joc de potrivire a formelor realizate cu modelul dat.
3.2. Educarea atenției prin realizarea formelor propuse	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de corectare, echilibrare a formei desenate; - exerciții de utilizare a culorilor și combinațiilor de culori; - exerciții de urmărire/observare a activității profesorului (mers pe formă, lucru la tablă).
3.3. Aplicarea formelor și a combinațiilor studiate în diferite lucrări, contexte	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea formelor cu elemente din natură: pietricele, nisip, semințe; - realizarea formelor în exterior: în curtea școlii, în spații de joacă etc.; - exerciții de desenare a formelor pe diferite suporturi (hârtie, carton, lut, lână etc.); - realizarea de tablouri și expunerea acestora în școală, în camera personală acasă; - exerciții de utilizare a formelor desenate pentru ornamentarea de felicitări, coperti de carte, caiet etc.; - participarea cu lucrări proprii la diverse expoziții organizate în mediul școlar sau extrașcolar.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Linii și combinații de linii	<p>Linia dreaptă: verticală, orizontală, oblică/diagonală</p> <p>Linia frântă, linia curbă</p> <p>Combinații și variațiuni de linii drepte și curbe</p> <p>Transformarea formelor rotunde în forme unghiulare și invers</p> <p>Simetrii: față de o axă verticală, față de o axă orizontală</p> <p>Completarea formelor</p> <p>Echilibrarea și armonizarea formei</p>
2. Forme dinamice. Metamorfoze	<p>Lemniscata. Variații ale lemniscatei</p> <p>Creșterea și descreșterea formei</p> <p>Contractarea și expansiunea formelor</p> <p>Figuri geometrice: triunghiul, Pătratul, cercul</p> <p>Variațiuni ale formelor geometrice</p> <p>Răsturnarea formelor</p> <p>Nodul simplu. Variațiuni ale nodului. Șiruri de noduri</p> <p>Forme dinamice ritmice</p> <p>Metamorfoze ușoare</p> <p>Transformarea desenului propus prin inversarea formelor și culorilor</p> <p>Ornamente împletite simple</p> <p>Creație liberă</p>

Sugestii metodologice

Rudolf Steiner a menționat de nenumărate ori în expunerile sale, în cuprinsul conferințelor pedagogice și al cărților, că formele propuse sunt îndrumări, sugestii și că bineînțeles, fiecare dascăl trebuie să le ducă mai departe, specificând că terapiei trebuie să-i premerge *diagnoza*. Activitățile specifice desenului dau posibilitatea profesorului terapeut să-și cunoască elevii, să le observe temperamentul dominant, calitățile și resursele lor și să aplice diferențiat metodele de învățare, ghidându-le poziția corporală, direcția desenului, modul în care este utilizat instrumentul pentru desen. În clasele mici se recomandă folosirea blocurilor de culori cerate, de formă paralelipipedică. La clasele primare se va ține cont de formele desenate de elevi la clasă, la disciplina *Desenul formelor*. Se vor exersa noi formele și se vor repeta până se vor face „din inimă”. Formele simple, exerciții de simetrie și de transformare a desenelor, apoi forme mai complexe (forme stelare, elipse, spirale, lemniscate etc.), vor însemna parcursul de studiu în ciclul primar. Copilul va fi condus tot mai departe de la viețuirea formelor la configurarea formelor.

Evaluarea este continuă și formativă. Ea se face în funcție de realizarea sarcinilor de învățare de către copil, luând în considerare posibilitățile și deprinderile fiecăruia. Aprecierea activității elevului se face prin însemnări periodice, prin caracterizările de sfârșit de an pe care le primesc părinții, în care sunt concentrate toate informațiile semnificative privitoare la evoluția copilului. Lucrările elevilor sunt păstrate în portofolii sau pot constitui material pentru un album personal. Pe parcursul anului se pot expune în diferite locuri în școală, se organizează expoziții cu diferite evenimente.

Bibliografie:

1. Kranich E., et al., (2002), „*Desenul formelor. Dezvoltarea simțului pentru formă în educație*”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Kutzly R., (2005), „*Desen de forme creativ*”, Editura Biodin, București;
3. Rawson M., Richter T., (2000), „*The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum*”, Editura Steiner Schools Fellowship Publications, Marea Britanie;
4. Schuberth E., (2002) „*Predarea geometriei în școala Waldorf. Volumul 2: Desen comparativ al formelor și construcții geometrice de bază*”, Editura Triade, Cluj-Napoca;
5. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/778-form-drawing>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Sonia Codarcea	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Georgeta-Viorica Simion	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

***TERAPII ARTISTICE – DINAMICA FORMELOR
PRIN DESEN***

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ**

București, 2021

Notă de prezentare

În planul de învățământ al alternativei educaționale de Pedagogie curativă, terapia artistică ***Dinamica formelor prin desen*** este cuprinsă în cadrul ariei curriculare „Terapii specifice și de compensare”, alături de euritmie curativă, pictură, muzică și artă dramatică. Rudolf Steiner a propus studiul formelor dinamice desenate și a configurat predarea acestei materii dintr-un impuls artistic, lăsându-se condus de țeluri educaționale și terapeutice: „*Dacă vrem să dezvoltăm inteligența copiilor, trebuie să pornim de la „simțul formelor”, de la factorii volitivi ai echilibrului, ai mișcării, ai ordinei și ai atingerii. Datorită unei forțe de metamorfozare inerentă oricărei ființe umane, aceste facultăți se transformă atunci în cele ale inteligenței, într-o sferă de simțuri superioare.*” (Rudolf Steiner)

Studii și cercetări ale acestei metode inspirate de Rudolf Steiner au fost regrupate și dezvoltate de Hans R. Niederhauser și Rudolf Kutzli. Profesorul-terapeut, Hermann Kirchner, în cercetările sale, a plecat de la pătrunderea în imaginea primordială a formei executate, când a clădit terapia cu desenul dinamic. A reușit să o întemeieze pe acele desene ale copiilor, ca rezultat al configurațiilor de linii născute dintr-un impuls formator interior și care prezintă în felul acesta o amprentă individuală, unică. Astfel de desene născute spontan, din dispoziții sufletești interioare, pot revela lucruri importante asupra ființei și particularității copilului. Ele ne pot oferi o cunoaștere a stărilor sale sufletești și ne permit cunoașterea barierelor sau dificultăților sale.

Ca activitate terapeutică, ***Dinamica formelor prin desen*** are un rol important în dezvoltarea armonioasă a elevilor. Exersându-se progresiv și cu regularitate, se ajunge la exprimarea esenței interioare a elevului, la coordonarea mișcărilor, la descoperirea unor forțe interioare care trezesc la viață, la depășirea unor dificultăți întâmpinate de acesta în procesul de dezvoltare.

Prin formele desenate, copiii vor trăi calitatea mișcării, formându-se astfel înțelegerea gesturilor oprite în formele exterioare, aflate în lucrurile și ființele naturale, cât și în obiectele create.

Programa pentru terapia artistică ***Dinamica formelor prin desen*** răspunde nevoilor elevilor din clasele de pedagogie curativă prin faptul că, prin temele și activitățile propuse, dezvoltă coordonarea oculo-motorie, percepția vizuală, orientarea spațială, capacitatea de concentrare, formând simetria, echilibrul și armonia.

Această programă vizează dinamica formelor prin desen ca parte din categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocate fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Programa cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Formarea și exersarea deprinderilor pentru desenarea formelor**
- 2. Cunoașterea și aplicarea formelor desenate**
- 3. Manifestarea interesului și a motivației pentru desenarea formelor, în contexte variate**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și exersarea deprinderilor pentru desenarea formelor**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Coordonarea mișcărilor corpului și ale membrilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului; - observarea și adoptarea unei poziții corecte a corpului; - exerciții de exprimare corporală individuală: desenarea imaginară a formei în aer, pe bancă (alternativ cu fiecare mână în parte) etc.; - exerciții de parcurgere a unor forme cu ghidaj verbal și/sau fizic.
<p>1.2. Exersarea și perfecționarea funcționalității mușchilor mici ai mâinii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului; - exerciții de încălzire a mușchilor mici ai mâinii; - exersarea prehensiunii asupra obiectelor; - exerciții de echilibrare a decalajului, privind utilizarea ambelor mâini; - exerciții grafice de executare a formei cu degetul pe bancă, în lădița cu nisip, pe o formă realizată din sfoară, pe spatele, obrazul, mâna colegului; - exerciții de observare dirijată și urmărire cu degetul a formei desenate.
<p>1.3. Aprecierea pozițiilor, direcțiilor liniilor și a distanței dintre linii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de înțelegere și recunoașterea a direcțiilor și pozițiilor spațiale (stânga-dreapta, sus-jos); - exerciții de comparare a diferitelor distanțe și forme; - exerciții de localizare spațială; - exerciții de observare dirijată și urmărire cu creionul a formei desenate; - activități grafice de trasare a liniilor în diferite poziții și direcții; - exerciții de orientare spațială, cu verbalizarea tipului, poziției, direcției liniilor într-o formă desenată; - exerciții de orientare în spațiul grafic; - jocuri didactice.

2. Cunoașterea și aplicarea formelor desenate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Realizarea formelor plastice prin mișcarea corpului și a membrilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare corporală individuală: mers de-a lungul unei forme, desenarea ei în aer, alternativ cu fiecare mână în parte; - exersarea formei pe diferite suporturi: nisip, carton, caiet, material textil, lemn.
<p>2.2. Realizarea prin desen a formelor dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de trasare a formelor pe diferite suporturi: hârtie, carton, piatră; - desenarea formelor pe suprafețe de dimensiuni diferite (de la cele mai mari posibile la cele mai mici); - exerciții de utilizare a culorilor și combinațiilor de culori; - exerciții de alternanțe între larg și strâmt, repede și încet, gros și subțire, rotunjit și ascuțit; - exerciții de completare a formelor pentru desăvârșirea/armonizarea lor;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare a formelor repetitive, simetrice; - exerciții de transformare prin contractarea și expansiunea formelor; - transpunerea grafică, într-un spațiu limitat, ordonat, a formelor desenate; - exerciții de discriminare vizuală și tactilă, cu verbalizarea însușirilor formelor; - jocuri didactice.
<p>2.3. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice desenului formelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de folosire corectă a instrumentelor de scris; cretă, marker, creioane ceracolor, creioane color; - trasarea cu mâna liberă de linii în duct continuu, subțire-gros, linii punctate, întrerupte etc., utilizând creioane cerate de diferite dimensiuni; - realizarea formelor în duct „peste - pe sub” pentru evidențierea mersului liniei.

3. Manifestarea interesului și a motivației pentru desenarea formelor, în contexte variate

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Educarea atenției prin realizarea formelor propuse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a formelor din spațiul plastic cu cele din spațiul natural; - exerciții de utilizare a culorilor și combinațiilor de culori; - așezare/presărare pe forma model a obiectelor mici: nasturi, bucăți de lemn, semințe, sfoară, fir textil colorat, pietricele, nisip, sare, mălai; - vizionarea unor imagini și/ sau filme care prezintă creații specifice diferitelor culturi; - observarea formelor și a ornamentelor decorative în imagini reprezentative pentru cultura diferitelor popoare; - exerciții de identificarea unor elemente decorative în creații populare diverse; - jocuri didactice.
<p>3.2. Aplicarea în contexte variate a elementelor sau formelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea formelor cu elemente din natură: frunze, pietricele, nisip, semințe, crengi; - realizarea formelor în exterior: în curtea școlii, în spații de joacă etc., utilizând diferite materiale; - exerciții de desenare a formelor pe diferite suporturi (carton color, lut, material textil, piatră, lână etc.); - realizarea de tablouri și expunerea acestora în școală, în camera personală acasă; - exerciții de utilizare a formelor desenate pentru ornamentarea de felicitări, coperti de carte, caiet etc. - participarea cu lucrări proprii la diverse expoziții organizate în mediul școlar sau extrașcolar; - realizarea unui album personal cu lucrările personale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1. Forme dinamice. Metamorfoze</p>	<p>Spirala, cercul, eclipsa/ovalul Cercuri concentrice, cercuri tangente (cu un punct comun) Șiruri de cercuri Variațiuni ale spiralei Lemniscata. Combinații/variații de lemniscate Nodul simplu. Variațiuni ale nodului. Șiruri de noduri Nodul dublu Transformarea formelor rotunde în forme colțuroase și invers Simetria verticală, orizontală, cvadruplă Figuri geometrice: triunghiul, pătratul Metamorfoze realizate prin suprapunere de triunghiuri, pătrate Forme geometrice suprapuse, forme stelare Variațiuni ale formelor geometrice Completarea formelor. Echilibrarea și armonizarea formei Rețele de drepte, tangentele unei curbe Forme dinamice ritmice Creșterea și descreșterea formei Contractarea și expansiunea formelor Motive din arta greacă, etruscă, lombardă, celtică Răsturnarea formelor Ornamente împletite Transformarea desenului propus prin inversarea formelor sau/și a culorilor Desenul formelor cu mijloace textile (înnodare, împletire etc.) Creație liberă</p>

Sugestii metodologice

Rudolf Steiner a menționat de nenumărate ori în expunerile sale, în cuprinsul conferințelor pedagogice și al cărților, că formele propuse sunt îndrumări, sugestii și că bineînțeles, fiecare dascăl trebuie să le ducă mai departe, specificând că terapiei trebuie să-i premerge *diagnoza*. Activitățile specifice desenului dau posibilitatea profesorului terapeut să-și cunoască elevii, să le observe temperamentul dominant, calitățile și resursele lor și să aplice diferențiat metodele de învățare, ghidându-le poziția corporală, direcția desenului, modul în care este utilizat instrumentul pentru desen. În clasele mici se recomandă folosirea blocurilor de culori cerate, de formă paralelipipedică.

La clasele gimnaziale se vor realiza și exersa dreptele „geometrice”, drepte obținute prin unirea punctelor, reieșind astfel rețele de drepte care sunt „înfășurătoarea” unei curbe. Se va oferi sprijin fizic elevilor care nu pot să deseneze singuri: persoane spastice sau paralizate (ținându-le mâna), nevăzători (pregătindu-le în loc de hârtie, o placă de argilă sau de ceară), persoane care pot astfel trăi experiența interioară a ceea ce forma ne dă: calm, veselie, bunăstare, siguranță.

Evaluarea este continuă și formativă. Ea se face în funcție de realizarea sarcinilor de învățare de către copil, luând în considerare posibilitățile și deprinderile fiecăruia. Aprecierea activității elevului se face prin însemnări periodice, prin caracterizările de sfârșit de an pe care le primesc părinții, în care sunt concentrate toate informațiile semnificative privitoare la evoluția copilului. Lucrările elevilor sunt păstrate în portofolii sau pot constitui material pentru un album personal. Pe parcursul anului se pot expune în diferite locuri în școală, se organizează expoziții cu diferite evenimente.

Bibliografie:

1. Kranich E., et al., (2002), „*Desenul formelor. Dezvoltarea simțului pentru formă în educație*“, Editura Triade, Cluj-Napoca;
2. Kutzly R., (2005), „*Desen de forme creativ*“, Editura Biodin, București;
3. Rawson M., Richter T., (2000), „*The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum*“, Editura Steiner Schools Fellowship Publications, Marea Britanie;
4. Schuberth E., (2002) „*Predarea geometriei în școala Waldorf. Volumul 2: Desen comparativ al formelor și construcții geometrice de bază*“, Editura Triade, Cluj-Napoca;
5. *** <https://www.waldorflibrary.org/articles/778-form-drawing>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Claudia Balici, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Sonia Codarcea	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Georgeta-Viorica Simion	Centrul de Pedagogie Curativă Simeria
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – ARTĂ DRAMATICĂ

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Arta dramatică este prezentă în pedagogia curativă încă din perioada grădiniței. Copiii au primul contact cu această lume prin teatrul de păpuși. Este o modalitate terapeutică extraordinară pentru a accesa lumea interioară a ființei umane. Elementul social, este prezent ca un fir roșu în toată curricula pedagogiei curative. Elementul social, emoțional, folosit în învățare aduce echilibru în viața copiilor și transformă grupul de elevi într-un organism viu, vibrant și armonios.

Arta dramatică este puntea de legătură între jocul liber din grădiniță și jocul organizat din clasele primare. Îmbrăcat într-un costum de teatru, transformat într-un personaj, copilul are șansa de a simți cum e să devii cineva care nu seamănă deloc cu ceea ce este el în viața de zi cu zi. Iar experiența asta îi poate schimba complet perspectiva asupra vieții sau asupra propriei persoane. Efectele terapeutice ale artei dramatice la persoanele cu dizabilități sunt prezentate în foarte multe studii. Folosirea păpușilor la clasele mai mici sau punerea în scenă a unei piese de teatru la clasele mai mari oferă protagoniștilor ocazia de a-și exprima sentimente și trăiri profunde care adesea, în lipsa acestui instrument fantastic, rămân nerostite. În pedagogia curativă și arta dramatică are specificul său. Păpușile folosite pentru teatru la grupele de grădiniță nu sunt cumpărate, sunt realizate la orele de meșteșuguri de către elevii din clasele primare. La fel și costumele pentru piesele de teatru. Nu vor fi cumpărate sau închiriate ci se vor confecționa la orele de croitorie sau terapie ocupațională. Un alt aspect important este faptul că profesorii sunt întotdeauna prezenți alături de elevi în piesele de teatru ca și actori. Nu vor sta pe margine, nu vor fi sufleori, nu vor analiza tehnic modul de punere în scenă a piesei. Nu corectitudinea interpretării este importantă în arta dramatică ci sentimentul creației colective, coeziunea grupului care exprimă în limbaj comun, uneori fără cuvinte, un mesaj autentic și puternic.

În pedagogia curativă arta dramatică este folosită și ca mijloc de recapitulare și evaluare a cunoștințelor predate la orele de bază de matematică, științe, comunicare, istorie, geografie etc. Mici piese puse în scenă în serbări lunare oferă ocazia consolidării conținuturilor predate într-o manieră în care învățarea este emoțională. Ritmul anului, sărbătorile de peste an sunt marcate prin piese de teatru mai ample. Pentru aceste evenimente se lucrează o perioadă mai lungă de timp. Această muncă întărește și unește foarte mult colectivul clasei, îi face pe elevi să fie mai toleranți unii cu alții, îi face să se ajute mult mai mult între ei.

Sigur că inițial, un astfel de demers poate fi provocator pentru un profesor care debutează în alternativa educațională de pedagogie curativă și care probabil că și-ar dori o rețetă în acest sens. Această programă nu este nici pe departe așa ceva. Ceea ce este însă cu adevărat important e să aibă încredere în elevii săi și să își permită să se lase surprins de ceea ce poate să aducă experiența unui astfel de moment pentru întregul grup. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi. Această programă vizează arta dramatică în categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă și cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Stimularea creativității elevilor și a interesului pentru cunoaștere**
- 2. Dezvoltarea abilităților sociale, empatice și emoționale pentru a crea relații sănătoase cu sine și cu cei din jur**
- 3. Dezvoltarea competențelor de comunicare, cooperare și negociere în cadrul grupului**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea creativității elevilor și a interesului pentru cunoaștere

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Adaptare la situații variate și neprevăzute</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de improvizație cu scenarii simple; - exerciții de mânuire de păpuși de către elevi; - jocuri simple după reguli stabilite de copii; - jocuri ritmice simple în care ritmul este stabilit de copii; - jocuri simple de mișcare în grupul de elevi ai clasei.
<p>1.2. Păstrarea unei viziuni interdisciplinare și integratoare (holistice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple cu mișcări euritmice; - jocuri simple cu instrumente muzicale neconvenționale; - activități de confecționare de păpuși; - jocuri simple pe teme abordate la ora de bază (împăratul care împarte regatul fiilor săi, țăranul care vinde brânză la piață, piticii care urcă munții etc.).
<p>1.3. Dezvoltarea abilității de a analiza propria activitate și stimularea auto-evaluării</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a auto-reflecției (cum vreau să arate rolul meu?, cum se manifestă personajul meu?); - exerciții simple de exersare a auto-investigării (Cum arăta acel personaj? Cum se comporta acel personaj? Cum îl vedeau ceilalți pe acel personaj?); - jocuri simple cu păpuși (variante simple ale „atomului social” în care personajul principal e pus în mijloc iar celelalte personaje sunt aranjate de elev în scena respectivă în funcție de modul în care el vede relațiile lor cu personajul principal).

2. Dezvoltarea abilităților sociale, empatică și emoționale pentru a crea relații sănătoase cu sine și cu cei din jur

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Stimularea încrederii în sine și în partenerii/colegii de clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de grup care valorizează participarea tuturor elevilor din clasă; - exerciții simple în care elevii gestionează sarcina, profesorul nu intervine/intervine foarte puțin; - exerciții simple de analiză a emoțiilor unor personaje (cum se simte acel personaj? De ce a simțit acel lucru? Ce putem face ca el să se simtă altfel?); - exerciții simple realizate în perechi de elevi; - exerciții de imitare a comportamentelor și acțiunilor celui alt.
<p>2.2. Stimularea flexibilității prin expunerea la nou și la inedit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de improvizație în cadrul serbării lunare; - construirea unor jocuri dramatice simple la finalul orei de bază; - construirea unor jocuri simple de mișcare în timpul părții ritmice.
<p>2.3. Exersarea unei atitudini pozitive față de sine și de ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de identificare a diferențelor dintre diverse personaje; - exerciții simple de valorizare și încurajare a diversității; - exerciții ce presupun munca în grup; - jocuri de rol pentru stimularea comportamentelor non-agresive (cum s-au împăcat personajele? Cum au rezolvat situația);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
- povești sociale cu tematica – stimularea comportamentelor non-agresive sau stingerea/schimbarea comportamentelor agresive.

3. Dezvoltarea competențelor de comunicare, cooperare și negociere în cadrul grupului

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Potențarea senzorială și exersarea simțurilor prin exerciții specifice de artă dramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții euritmice de punere în scenă a unor cântece sau poezii; - comunicare prin limbaj euritmă (fără a folosi vocea, cuvintele).
<p>3.2. Stimularea auto-cunoașterii prin intermediul tehnicilor de artă dramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu păpuși pentru descoperirea zonei de autenticitate (e sincer?/se preface?/e serios?/glumește?); - exerciții de dezvoltare personală (tehnica atomului social cu păpuși sau cu participarea elevilor în roluri).
<p>3.3. Dezvoltarea capacităților de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a preluării conștientă – exerciții de ritm în grup ce presupun continuarea unor ritmuri începute de cel de lângă mine; - exerciții de continuare a unor desene începute de cel de lângă mine; - exerciții de dezvoltare a autocontrolului fizic – ritm și echilibru, exerciții de imitare a mișcărilor celorlalți; - povești sociale cu teme emoționale sănătoase.
<p>3.4. Controlul limbajului (verbal și non-verbal)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de punere în scenă a unor situații emoționale (se urmărește coerența între comunicarea verbală și cea non-verbală); - activități de confecționare a costumului (cum ar trebui să arate costumul acestui personaj și confecționare propriu-zisă); - exerciții de dezvoltare a coerenței limbajului (ce ținută ar trebui să aibă acest personaj în funcție de caracteristicile sale?).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Elemente din mediul înconjurător	Observarea fenomenologică a elementelor în ansamblu Observarea unor elemente din mediul înconjurător cu accent pe detalii
2. Conștientizarea propriului corp	Exerciții euritmice pentru dezvoltarea mobilității, Exerciții euritmice pentru conștientizarea respirației, Exerciții euritmice pentru dezvoltarea comunicării alternative (fără a folosi cuvintele)
3. Exersarea atenției, a coordonării și sincronizării	Jocuri simple de artă dramatică: Numărătoarea, Memorie pe cerc, Pași, Conopida, Oglinda, Ce s-a schimbat? Mașina de scris, Povestea) Regula tăcerii Cooperarea
4. Familiarizarea cu exerciții joc	Recunoașterea propriei persoane Familiarizarea cu roluri Mimică și pantomime Jocuri de căutare
5. Exerciții – joc în grup (socializare)	Jocuri în cerc Jocuri ritmice (scurt-lung, scurt-scurt-lung, lung-scurt, hexametru) Universul oamenilor Universul ființelor Ce înseamnă: vânt, ploaie, furtună Reproducerea unor elemente din natură
6. Puterea imaginativă a trăirii interioare	Jocuri de imaginație și interpretare Recunoașterea sunetelor Diferențierea consoanelor Reproducerea de sunete

Sugestii metodologice

Arta dramatică realizează unul dintre cele mai importante deziderate ale pedagogiei curative, anume integrarea prin armonizarea gândirii simțirii și a voinței elevului. Tocmai de aceea, în centrele de pedagogie curativă arta dramatică nu este doar o disciplină izolată, parte a unui cerc școlar la care participă doar câțiva elevi ci este o terapie artistică în care este implicată întreaga clasă, în toți anii de școală, pornind de la grădiniță și până la clasa a X-a. Arta dramatică aduce împreună foarte multe materii și conținuturi școlare și dezvoltă caracterul, imaginea de sine și personalitatea elevului. În plus, munca depusă în grup pentru realizarea unei piese dramatice (fie ea chiar și de mică dimensiune în cadrul unei serbări lunare) contribuie excelent la dezvoltarea dinamicii sociale a clasei. Punerea în scenă aduce o extraordinară experiență ce nu este individuală, ci împărtășită, experiență care valorizează, care unește și sudează relațiile. Arta dramatică reflectă foarte bine stadiile de dezvoltare ale clasei, ale grupului de elevi.

O altă caracteristică importantă a artei dramatice în centrele de pedagogie curativă este faptul că fiecare elev are de interpretat o partitură în piesă, chiar dacă asta presupune modificarea scenariului original al operei interpretate. Scopul nu este interpretarea tehnică, cât mai corectă, ci valorizarea ființei umane, văzută ca o individualitate importantă, ca o parte esențială a unui întreg, parte fără de care lucrurile nu sunt la fel. Prin artă dramatică se creează conștiința și conștiența de sine și se dezvoltă curajul și motivația ce îl ajută pe elev să își ia viața în propriile mâini.

În clasele mici, profesorul poate scrie piese dramatice pe teme care fac referire la evenimentele prin care a trecut clasa în acel an. Ele pot să urmeze conținuturile abordate în cadrul orelor de bază sau în cadrul disciplinelor artistice. Inclusiv evaluarea și recapitularea cunoștințelor la finalul unei epoci pot fi realizate printr-o mică piesă pusă în scenă în fața altor clase sau a părinților. Prin piese de o amploare mai mare vor fi marcate sărbătorile sau evenimentele importante de peste an, din viața școlii sau a comunității.

Elevii participă la toate etapele construcției unei piese de teatru. De la confecționarea costumelor și a decorurilor până la interpretarea rolurilor. Și profesorii sunt implicați în jocul din piesă, ei nu vor sta pe margine sau în public, ci vor fi actori alături de elevi.

Bibliografie:

1. Dawn L., (2014), *“The Art of Acting”*, Editura Temple Lodge Publishing, Londra, Marea Britanie;
2. Jones M., (1978), *“Speech exercises in Creative Speech: The Nature of Speech Formation by Rudolf Steiner and Marie Steiner-von Sievers”*, Editura Rudolf Steiner press, Forest Row, Marea Britanie;
3. Steiner R., (1997), *“Speech and Drama; 19 lectures”*, Editura Steiner Books, New York, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială “Corabia” București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

AVIZAT,
FEDERAȚIA DE PEDAGOGIE
CURATIVĂ din ROMÂNIA

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ARTISTICE – ARTĂ DRAMATICĂ

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Alternativa educațională de PEDAGOGIE CURATIVĂ

București, 2021

Notă de prezentare

Arta dramatică este prezentă în pedagogia curativă încă din perioada grădiniței. Copiii au primul contact cu această lume prin teatrul de păpuși. Este o modalitate terapeutică extraordinară pentru a accesa lumea interioară a ființei umane. Elementul social, este prezent ca un fir roșu în toată curricula pedagogiei curative. Elementul social, emoțional, folosit în învățare aduce echilibru în viața copiilor și transformă grupul de elevi într-un organism viu, vibrant și armonios.

Arta dramatică este puntea de legătură între jocul liber din grădiniță și jocul organizat din clasele primare. Îmbrăcat într-un costum de teatru, transformat într-un personaj, copilul are șansa de a simți cum e să devii cineva care nu seamănă deloc cu ceea ce este el în viața de zi cu zi. Iar experiența asta îi poate schimba complet perspectiva asupra vieții sau asupra propriei persoane. Efectele terapeutice ale artei dramatice la persoanele cu dizabilități sunt prezentate în foarte multe studii. Folosirea păpușilor la clasele mai mici sau punerea în scenă a unei piese de teatru la clasele mai mari oferă protagoniștilor ocazia de a-și exprima sentimente și trăiri profunde care adesea, în lipsa acestui instrument fantastic, rămân nerostite. În pedagogia curativă și arta dramatică are specificul său. Păpușile folosite pentru teatru la grupele de grădiniță nu sunt cumpărate, sunt realizate la orele de meșteșuguri de către elevii din clasele primare. La fel și costumele pentru piesele de teatru. Nu vor fi cumpărate sau închiriate ci se vor confecționa la orele de croitorie sau terapie ocupațională. Un alt aspect important este faptul că profesorii sunt întotdeauna prezenți alături de elevi în piesele de teatru ca și actori. Nu vor sta pe margine, nu vor fi sufleori, nu vor analiza tehnic modul de punere în scenă a piesei. Nu corectitudinea interpretării este importantă în arta dramatică ci sentimentul creației colective, coeziunea grupului care exprimă în limbaj comun, uneori fără cuvinte, un mesaj autentic și puternic.

În pedagogia curativă arta dramatică este folosită și ca mijloc de recapitulare și evaluare a cunoștințelor predate la orele de bază de matematică, științe, comunicare, istorie, geografie etc. Mici piese puse în scenă în serbări lunare oferă ocazia consolidării conținuturilor predate într-o manieră în care învățarea este emoțională. Ritmul anului, sărbătorile de peste an sunt marcate prin piese de teatru mai ample. Pentru aceste evenimente se lucrează o perioadă mai lungă de timp. Această muncă întărește și unește foarte mult colectivul clasei, îi face pe elevi să fie mai toleranți unii cu alții, îi face să se ajute mult mai mult între ei.

Sigur că inițial, un astfel de demers poate fi provocator pentru un profesor care debutează în alternativa educațională de pedagogie curativă și care probabil că și-ar dori o rețetă în acest sens. Această programă nu este nici pe departe așa ceva. Ceea ce este însă cu adevărat important e să aibă încredere în elevii săi și să își permită să se lase surprins de ceea ce poate să aducă experiența unui astfel de moment pentru întregul grup.

Această programă vizează arta dramatică în categoria terapiilor artistice în pedagogia curativă. Repartizarea elevilor, precum și numărul de ore de terapie alocat fiecărui elev se realizează în funcție de particularitățile de dezvoltare ale acestora. Comisia internă de evaluare continuă realizează o evaluare complexă, urmând ca profesorul psihopedagog să își organizeze activitățile și modalitățile de realizare a acestora. Activitățile de terapie se desfășoară în cabinete special amenajate, individual sau cu un grup de 2-3 elevi.

Programa cuprinde:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențe generale

- 1. Stimularea creativității elevilor și a interesului pentru cunoaștere**
- 2. Dezvoltarea abilităților sociale, empatică și emoționale pentru a crea relații sănătoase cu sine și cu cei din jur**
- 3. Dezvoltarea competențelor de comunicare, cooperare și negociere în cadrul grupului**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea creativității elevilor și a interesului pentru cunoaștere**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Adaptare la situații variate și neprevăzute</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de improvizație cu scenarii simple; - exerciții de mânuire de păpuși de către elevi; - jocuri simple după reguli stabilite de copii; - jocuri ritmice simple în care ritmul este stabilit de copii; - jocuri simple de mișcare în grupul de elevi ai clasei.
<p>1.2. Păstrarea unei viziuni interdisciplinare și integratoare (holistice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri simple cu mișcări euritmice; - jocuri simple cu instrumente muzicale neconvenționale; - activități de confecționare de păpuși; - jocuri simple pe teme abordate la ora de bază (împăratul care împarte regatul fiilor săi, țăranul care vinde brânză la piață, piticii care urcă munții etc.).
<p>1.3. Dezvoltarea abilității de a analiza propria activitate și stimularea auto-evaluării</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a auto-reflecției (cum vreau să arate rolul meu?, cum se manifestă personajul meu?); - exerciții simple de exersare a auto-investigării (Cum arăta acel personaj? Cum se comporta acel personaj? Cum îl vedeau ceilalți pe acel personaj?); - jocuri simple cu păpuși (variante simple ale „atomului social” în care personajul principal e pus în mijloc iar celelalte personaje sunt aranjate de elev în scena respectivă în funcție de modul în care el vede relațiile lor cu personajul principal).

2. Dezvoltarea abilităților sociale, empatică și emoționale pentru a crea relații sănătoase cu sine și cu cei din jur

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Stimularea încrederii în sine și în partenerii/colegii de clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de grup care valorizează participarea tuturor elevilor din clasă; - exerciții simple în care elevii gestionează sarcina, profesorul nu intervine/intervine foarte puțin; - exerciții simple de analiză a emoțiilor unor personaje (cum se simte acel personaj? De ce a simțit acel lucru? Ce putem face ca el să se simtă altfel?); - exerciții simple realizate în perechi de elevi; - exerciții de imitare a comportamentelor și acțiunilor celui alt.
<p>2.2. Stimularea flexibilității prin expunerea la nou și la inedit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de improvizație în cadrul serbării lunare; - construirea unor jocuri dramatice simple la finalul orei de bază; - construirea unor jocuri simple de mișcare în timpul părții ritmice; - poezii și cântece simple transpuse în mișcări euritmice.
<p>2.3. Exersarea unei atitudini pozitive față de sine și de ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de identificare a diferențelor dintre diverse personaje; - exerciții simple de valorizare și încurajare a diversității; - exerciții ce presupun munca în grup.

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pentru stimularea comportamentelor non-agresive (cum s-au împăcat personajele? Cum au rezolvat situația); - povești sociale cu tematica – stimularea comportamentelor non-agresive sau stingerea/schimbarea comportamentelor agresive; - exerciții simple cu păpuși de rezolvare a conflictelor (prin intermediul personajelor); - jocuri de rol pentru rezolvarea conflictelor; - exerciții de modelare a comportamentelor ce duc la rezolvarea de conflicte.

3. Dezvoltarea competențelor de comunicare, cooperare și negociere în cadrul grupului

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Potențarea senzorială și exersarea simțurilor prin exerciții specifice de artă dramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții euritmice de punere în scenă a unor cântece sau poezii; - comunicare prin limbaj euritmice (fără a folosi vocea, cuvintele); - simțul tactil – exerciții „atingerea este separare și legământ”. Conștientizarea propriei persoane; - simțul mișcării – exerciții de voință și motivație – „cum mă mișc spre lucrurile pe care mi le doresc”; - simțul vieții (discuții pe tema prezenței durerii în viața noastră); - simțul echilibrului (exercițiu – Clopotul încrederii); - simțul mirosului (exerciții – „situații care miros/nu miros a bine”. Mirosul și dezvoltarea personalității); - simțul gustului (exerciții – cum creăm lucruri „cu gust”?); - simțul văzului (exerciții – cum îi vedem pe ceilalți, cum ne facem văzuți, cum suntem văzuți de ceilalți); - simțul căldurii (exerciții de dezvoltare a empatiei, a limbajului emoțional); - simțul auzului (exerciții de dezvoltare a empatiei – cum îi auzim pe ceilalți, cum ne facem auziți); - simțul vorbirii (exerciții – cum dezvoltăm limbaj dincolo de limbă); - simțul gândirii (exerciții – „să ne punem în pielea celuilalt”); - simțul eului celuilalt – empatia, stima de sine, încrederea în sine.
<p>3.2. Stimularea auto-cunoașterii prin intermediul tehnicilor de artă dramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu păpuși pentru descoperirea zonei de autenticitate (e sincer?/se prefacă?/e serios?/glumește?); - jocuri de rol pentru descoperirea zonei de autenticitate (analiza unor emoții simple, diferențe între sinceritate și disimulare); - exerciții de dezvoltare personală (tehnica atomului social cu păpuși sau cu participarea elevilor în roluri).
<p>3.3. Dezvoltarea capacităților de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a preluării conștientă – exerciții de ritm în grup ce presupun continuarea unor ritmuri începute de cel de lângă mine; - exerciții de muzică și mișcare cu preluarea mișcărilor de la cel de lângă mine; - exerciții de comunicare prin ritm (fără folosirea cuvintelor, a vocii); - exerciții de continuare a unor desene începute de cel de lângă mine; - exerciții de dezvoltare a autocontrolului fizic – ritm și echilibru, exerciții de imitare a mișcărilor celorlalți ; - exerciții de identificare a emoțiilor cu ajutorul personajelor;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
- povești sociale cu teme emoționale sănătoase.
3.3. Controlul limbajului (verbal și non verbal)
- exerciții simple de punere în scenă a unor situații emoționale (se urmărește coerență între comunicarea verbală și cea non verbală);
- activități de confecționare a costumului (cum ar trebui să arate costumul acestui personaj și confecționare propriu zisă);
- exerciții de dezvoltare a coerenței limbajului (ce ținută ar trebui să aibă acest personaj în funcție de caracteristicile sale?);
- exerciții euritmice de dezvoltare a gestualității și mimicii;
- exerciții simple de dezvoltare a discursului, de control al vocii, tonalității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Elemente din mediul înconjurător	Observarea fenomenologică a elementelor în ansamblu Observarea unor elemente din mediul înconjurător cu accent pe detalii
2. Conștientizarea propriului corp	Exerciții euritmice pentru dezvoltarea mobilității, Exerciții euritmice pentru conștientizarea respirației, Exerciții euritmice pentru dezvoltarea comunicării alternative (fără a folosi cuvintele)
3. Exersarea atenției, a coordonării și sincronizării	Jocuri simple de artă dramatică: Numărătoarea, Memorie pe cerc, Pași, Conopida, Oglinda, Ce s-a schimbat? Mașina de scris, Povestea) Regula tăcerii Cooperarea Exerciții de coordonare în grup (aranjare în cerc, cu fața în aceeași direcție, cu distanțe egale între elevi, aranjare în semicerc, pătrat, cruce, linie, coloană etc.) Exercițiul “Forfota” în care grupul de elevi însoțit de profesor merg prin clasă în același ritm având ca sarcină umplerea spațiului și încercarea de a păstra distanța între ei
4. Familiarizarea cu exerciții joc	Recunoașterea propriei persoane Familiarizarea cu roluri Mimică și pantomime Jocuri de căutare
5. Exerciții – joc în grup (socializare)	Jocuri în cerc Jocuri ritmice (scurt-lung, scurt-scurt-lung, lung-scurt, hexametru) Universul oamenilor Universul ființelor Ce înseamnă: vânt, ploaie, furtună Reproducerea unor elemente din natură
6. Puterea imaginativă a trăirii interioare	Jocuri de imaginație și interpretare Recunoașterea sunetelor Diferențierea consoanelor Reproducerea de sunete
7. Lucrul cu capacitățile sociale	Întărirea maturității personale Lucrul cu scena – dramatizare Participarea la jocul scenic
8. Exersarea și finalizarea unei piese	Observarea derulării poveștii Interpretarea pe scenă a piesei Interpretarea piesei în întregime Coordonarea și organizarea lucrului cu scena
9. Subiecte aplicative	Balade Povestiri istorice Picturi Decoruri Natura Portret Biografii

Sugestii metodologice

Arta dramatică realizează unul dintre cele mai importante deziderate ale pedagogiei curative, anume integrarea prin armonizarea gândirii simțirii și a voinței elevului. Tocmai de aceea, în centrele de pedagogie curativă arta dramatică nu este doar o disciplină izolată, parte a unui cerc școlar la care participă doar câțiva elevi ci este o terapie artistică în care este implicată întreaga clasă, în toți anii de școală, pornind de la grădiniță și până la clasa a X-a. Arta dramatică aduce împreună foarte multe materii și conținuturi școlare și dezvoltă caracterul, imaginea de sine și personalitatea elevului. În plus, munca depusă în grup pentru realizarea unei piese dramatice (fie ea chiar și de mică dimensiune în cadrul unei serbări lunare) contribuie excelent la dezvoltarea dinamicii sociale a clasei. Punerea în scenă aduce o extraordinară experiență ce nu este individuală, ci împărtășită, experiență care valorizează, care unește și sudează relațiile. Arta dramatică reflectă foarte bine stadiile de dezvoltare ale clasei, ale grupului de elevi.

O altă caracteristică importantă a artei dramatice în centrele de pedagogie curativă este faptul că fiecare elev are de interpretat o partitură în piesă, chiar dacă asta presupune modificarea scenariului original al operei interpretate. Scopul nu este interpretarea tehnică, cât mai corectă, ci valorizarea ființei umane, văzută ca o individualitate importantă, ca o parte esențială a unui întreg, parte fără de care lucrurile nu sunt la fel. Prin artă dramatică se creează conștiința și conștiența de sine și se dezvoltă curajul și motivația ce îl ajută pe elev să își ia viața în propriile mâini.

În clasele mici, profesorul poate scrie piese dramatice pe teme care fac referire la evenimentele prin care a trecut clasa în acel an. Ele pot să urmeze conținuturile abordate în cadrul orelor de bază sau în cadrul disciplinelor artistice. Inclusiv evaluarea și recapitularea cunoștințelor la finalul unei epoci pot fi realizate printr-o mică piesă pusă în scenă în fața altor clase sau a părinților. Prin piese de o amploare mai mare vor fi marcate sărbătorile sau evenimentele importante de peste an, din viața școlii sau a comunității.

Elevii participă la toate etapele construcției unei piese de teatru. De la confecționarea costumelor și a decorurilor până la interpretarea rolurilor. Și profesorii sunt implicați în jocul din piesă, ei nu vor sta pe margine sau în public, ci vor fi actori alături de elevi.

Bibliografie:

1. Dawn L., (2014), *"The Art of Acting"*, Editura Temple Lodge Publishing, Londra, Marea Britanie;
2. Jones M., (1978), *"Speech exercises in Creative Speech: The Nature of Speech Formation by Rudolf Steiner and Marie Steiner-von Sievers"*, Editura Rudolf Steiner press, Forest Row, Marea Britanie;
3. Steiner R., (1997), *"Speech and Drama; 19 lectures"*, Editura Steiner Books, New York, SUA.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Ovidiu-Corneliu Damian, Coordonator, Federația de Pedagogie Curativă din România

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena Bălănescu	Centrul de Pedagogie Curativă și Terapie Socială "Corabia" București
Ovidiu-Corneliu Damian	Federația de Pedagogie Curativă din România

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITAȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară de *Abilități de comunicare și limbaj destinată elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasele pregătitoare – X din învățământul special primar și gimnazial.

Conform Ordinului nr. 3622/2018, privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, disciplina are un buget de timp care prevede 4-5 ore/săptămână pentru ciclul primar, ajungând la 5-7 ore/săptămână în ciclul gimnazial.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. Aceasta este structurată pe cele 2 cicluri școlare (primar și gimnazial) unde exemplele de activități de învățare și conținuturile sunt prezentate în progresie în ceea ce privește nivelul de complexitate, fiind concepute în conformitate cu principiile ale pedagogiei și psihopedagogiei speciale. Totuși, având în vedere gradul mare de eterogenitate al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, cadrul didactic are posibilitatea să utilizeze competențe specifice, exemple de activități de învățare și conținuturi în funcție de posibilitățile și nevoile de dezvoltare ale copilului și nu în funcție de ciclul de învățământ în care este înscris, respectând însă numărul de ore alocate disciplinei în *Planul cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate*.

Adoptarea politicilor de incluziune și integrare școlară au condus la diversificarea categoriei "clienților educației" și a adus pe băncile școlii elevi cărora, altădată, le erau rezervate doar măsuri medicale și de asistență socială, care vizau, preponderent, îngrijirea, starea de sănătate și anumite măsuri de protecție și ajutor social.

Integrarea copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate în sistemul de învățământ de masă este cel mai adesea imposibilă. Un pas înainte în sprijinul pe care societatea îl oferă familiilor acestor copii îl reprezintă includerea acestora într-o formă organizată de învățare/învățământ, de obicei realizată la domiciliu (pentru cei care nu sunt deplasabili) sau în cadrul școlilor speciale.

Dizabilitățile senzoriale multiple/surdocecitatea au implicații majore asupra desfășurării normale a vieții individului și a dezvoltării sale, atât fizice cât și psihice și mentale, perturbând procesele psihice și având o puternică influență asupra comportamentului, a abilităților și a întregii existențe a persoanei cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate nu poate fi perceput și nu trebuie abordat ca un copil lipsit de auz care nu vede sau ca un copil nevăzător care nu aude (nu este doar o problemă de surditate la care se adaugă orbirea, cum nu este doar o problemă de comunicare sau de percepție); este o problemă mult mai complexă, care include și alte aspecte pe lângă cele menționate anterior (Gherguț, 2006).

Așa cum remarca Gerad Shaw, în lucrarea coordonată de către Norman Brown (2005), prezența dizabilităților senzoriale multiple/surdocecitatea limitează copilul sub următoarele aspecte:

- Reduce motivația
- Reduce potențialul de acțiune
- Reduce/distorsionează feed-back-ul
- Reduce capacitatea de înțelegere.

Prezența acestor limitări crează dificultăți în alte domenii de dezvoltare personală, fiind, în general afectate următoarele domenii:

- dezvoltarea motricității fine și grosiere
- orientarea și mobilitatea
- stabilirea și menținerea de relații interpersonale
- integrarea senzorială
- capacitatea de înțelegere și generalizare

- formarea și dezvoltarea deprinderilor de autonomie personală
- învățarea unui sistem de comunicare eficient

Datorită afectării principalelor căi de realizare a comunicării (inclusiv a comunicării didactice) educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate pornește (și uneori se limitează la acest aspect) cu demersul terapeutic al învățării utilizării compensatorii a simțurilor neafectate (Myklebust, 1964) (Chambers, 1973). Copilul trebuie să învețe să tolereze, să recunoască, să primească, să deosebească și să integreze informațiile senzoriale. La acestea se adaugă „înzestrarea” copilului cu modalități alternative de comunicare (comunicarea totală, comunicarea non-verbală, comunicarea prin obiecte de referință, comunicarea prin pictograme/simboluri/imagini tactile, semne ale limbajului mimico-gestual adaptate tactil, dactileme adaptate tactil, putându-se ajunge până la tehnici alternative complexe de comunicare dacă procesele cognitive, cu precădere gândirea, nu sunt grav afectate. Între aceste tehnici alternative de comunicare adaptate tactil amintim: *Makaton*, *Alfabetul manual*, *Alfabetul Block*, *Tadoma*, *limbaj scris – Sistemul de scriere Braille*).

În prezenta programă școlară vom utiliza conceptul de *Tehnici alternative de comunicare* pentru a desemna situațiile în care comunicare nu se produce prin receptare/transmitere de mesaje verbale/orale. Tehnicile alternative de comunicare cuprind :

- **Comunicarea totală** – utilizarea în comunicare a unor mijloace extralingvistice și prozodice (gesturile, mimica, pantomimica, a mișcărilor corpului, etc) ; de reținut faptul că această modalitate de comunicare nu exclude comunicarea verbală
- **Comunicarea non-verbală** – presupune comunicarea preintențională a unor stări de plăcere sau disconfort, gesturile neconvenționale, gesturile convenționale (presimbolice și simbolice)
- **Comunicarea prin obiecte de referință** -reprezintă un procedeu care are scopul de a ajuta copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să înțeleagă și să reprezinte intențiile adultului, dar și să-și manifeste propriile intenții.
- **Comunicarea prin pictograme/simboluri/imagini tactile** – reprezintă o formă de comunicare în care sunt utilizate imagini/simboluri/imagini tactile prin care sunt redată unele obiecte, acțiuni sau idei ; comunicarea prin pictograme este frecvent utilizată în sistemul de comunicare P.E.C.S., dar poate fi utilizată, în condiții adaptate și în formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare și limbaj a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate
- **Limbaj mimico gestual (adaptat tactil)** este un sistem de comunicare prin intermediul unor gesturi și semne executate manual, mai mult sau mai puțin iconice, utilizate în comunicare de către persoanele cu dizabilități auditive ; este considerată o limbă de sine stătătoare, care are o structură, un lexic, reguli gramaticale și alte componente specifice. Pentru persoanele cu surdocecitate acest mod de comunicare a fost adaptat prin executarea unor semne sau gesturi de către interlocutor pe mâinile persoanei cu surdocecitate; persoana cu surdocecitate simte în mână mișcărilor executate de către interlocutor, participarea fiind pasivă
- **Dactileme (adaptate tactil)** – sunt reprezentări manuale/dactile ale fiecărei litere din alfabetul românesc. Pentru persoanele cu surdocecitate acestea sunt executate în palmă, procedura fiind asemănătoare comunicării prin intermediul limbajului mimico-gestual adaptat tactil
- **Makaton** – limbaj derivat din limbajul mimico-gestual care nu prezintă elemente de gramatică
- **Alfabetul Block** – sistem de semne grafice ale alfabetului latin (majuscule) care implică efectuarea literelor mari de tipar în palma persoanei cu surdocecitate cu ajutorul degetului arătător
- **Alfabetul manual** – se realizează prin atingerea punctelor corespunzătoare literelor distribuite la nivelul degetelor și al palmei

- **Tadoma** – procedeu de citire tactilă a vorbirii în care persoana cu surdocecitate își plasează mâna pe gura interlocutorului, astfel încât să perceapă tactil mișcările buzelor și vibrațiile de la nivelul gâtului
- **Limbajul scris (alfabetul latin cu caractere mărite)** – se bazează pe redarea unui mesaj utilizând diferite tipuri de grafeme (scrierea cu majuscule, scrierea cu litere de tipar, scrierea de mână)
- **Alfabetul Braille** – este un sistem de scriere specific persoanelor cu dizabilitate vizuală în care grafemele/literele sunt compuse dintr-un sistem de puncte ieșite în relief, care pot fi simțite cu ajutorul degetelor

Programa propusă este concepută pe scheletul Programei de *Formarea abilităților de comunicare din Curriculum pentru surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple (2008)* de la care a preluat competențele generale și competențele specifice. Au fost actualizate exemplele de activități de învățare și conținuturile fostei programe.

Au fost introduse teme și activități accesibile care să nu îl forțeze pe elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate la un efort care să ducă la refuzul sarcinii, ci să-i facă plăcere să comunice.

Aceste activități și teme vor stimula acele dimensiuni și componente valide ale proceselor psihice care sunt implicate în desfășurarea optimă a procesului de comunicare. S-a pus accent pe coacțiune pentru perioada inițială de învățare a comunicării, urmând ca pe baza abilităților lor mater să utilizeze alte strategii activizante în procesul de formare și dezvoltare a unor noi abilități de comunicare.

Comunicarea este un act esențial în afara căruia învățarea nu se poate realiza. De aceea este imperativ a se forma, la elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, un sistem de comunicare convențional/alternativ care să faciliteze producerea progresului în toate ariile de dezvoltare și, implicit, în toate ariile curriculare. Este important să fie valorificat la maxim potențialul elevului, pornind de la nevoile și posibilitățile lui de dezvoltare, vizându-se în permanență "zona proximei dezvoltări".

Disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** face parte din aria curriculară **Limbă și comunicare**. Programa acestei disciplinei este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa asigură corelația dintre competențele educaționale, situațiile de învățare și conținuturile învățării. O particularitate a programei propuse pentru disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** o reprezintă faptul că păstrează pe parcursul ambelor cicluri de școlarizare (primar și gimnazial) atât *competențele generale*, cât și cele *specifice*, facilitând în acest fel activitatea cadrului didactic în întocmirea Programului de Intervenție Personalizat (P.I.P.)

Cadrul didactic trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție și de comportament ale elevului, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată, personalizată. Această strategie/abordare este posibilă pentru că programul este constituit după principiul pașilor mici, al autonomiei secvențiale de învățare, cu posibilități de reluare și reînvățare. În acest mod, se asigură cuprinderea în activități de învățare a tuturor elevilor, da și formarea de abilități în domeniile: motric, afectiv, cognitiv și social.

Evaluările au caracter permanent, vizând abilități, comportamente, deprinderi implicate în adaptarea școlară și autonomia socială.

Conținuturile și exemplele de activități de învățare din prezenta programă oferă cadrului didactic posibilitatea de a forma și dezvolta abilități de comunicare adaptate posibilităților și nevoilor de dezvoltare ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, având ca finalitate învățarea comunicării în vederea dobândirii autonomiei sociale.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Cadrul didactic are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea abilităților și competențelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, prin raportarea permanentă la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern**
- 2. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare receptivă a mesajelor transmise prin tipuri de comunicare adaptată**
- 3. Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin sisteme de comunicare specializate**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern prin crearea unei motivații pozitive de interacțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimularea senzorială; - Exerciții de conștientizare și familiarizare cu stimulii sonori (zgomote, sunete, vocea umană); - Exerciții de discriminare a diferiților stimuli sonori (zgomote, sunete, instrumente muzicale, vocea umană) și asocierea cu sursa care le produce; - Exerciții de discriminare de stimuli sonori în funcție de frecvență, intensitate, durată; - Exerciții de imitare a unui sunet familiar; - Exerciții de asociere a unei comenzi verbale scurte cu gesturi/limbaj mimico-gestual (adaptat tactil), pictograme, simboluri/imagini tactile; - Exerciții-joc de imitație în contextul activităților preferate de copil; - Exerciții-joc de explorare de obiecte; - Exerciții-joc de manipulare de obiecte (scuturarea unei jucării pentru a produce un sunet; declanșarea unor mecanisme); - Activități de explorare în co-acțiune și/sau „mână sub mână”; - Activități de sprijinire și încurajare a inițiativelor de comunicare pre-intențională și intențională ale copilului prin repetarea unor stimuli (mai ales a stimulilor care le fac plăcere); - Exerciții de identificare și asociere a unor marcatori tactili/vizuali cu persoanele de referință (inel, brățară, părul purtat într-un anumit fel, etc.) și care trebuie să fie purtate de persoanele de referință în permanență; - Exerciții de identificare personală și a altor persoane cunoscute (profesorii clasei, colegii de clasă, etc.); - Exerciții de asociere a anumitor gesturi, obiecte de referință, pictograme, simboluri, locuri din spațiul clasei cu anumite activități sau acțiuni specifice, realizate cu sprijin (ex: dacă adultul recunoaște că un anumit comportament/gest al copilului semnifică faptul că acestuia îi este somn/foame, va arăta copilului un obiect reprezentativ pentru starea în care este copilul – o pernă; o farfurie de plastic și va satisface această nevoie a copilului conducându-l spre zona clasei care este destinată activității de odihnă sau de luat masa).
<p>1.2. Dezvoltarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și a mișcărilor corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a semnalelor/stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc. - Exerciții de identificare, interpretare și localizare a unor semnale sonore din mediul ambiant (diferențieri auditive: zgomot-sunet-vocea umană); - Exerciții de imitare a unor gesturi/mișcări/expresii faciale; - Exerciții de asociere a unei întrebări adresate verbal sau prin utilizarea de tehnici alternative de comunicare cu răspunsuri DA/NU exprimate prin limbaj verbal/tehnici alternative de comunicare; - Exerciții de asociere a unor comenzi exprimate verbal/tehnici alternative de comunicare.

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a**1.3. Dezvoltarea abilităților de imitare, inițiere și realizare a gesturilor simple și complexe de comunicare**

- Exerciții de utilizare a gesturilor/simbolurilor în acte de comunicare pre-intenționată prin intermediul repetării în acțiuni co-active folosite în contexte specifice;
- Exerciții de imitare a unor acțiuni;
- Exerciții de executare (în acțiuni co-active) a unor comenzi simple asociate cu gesturi neconvenționale, obiecte de referință, pictograme, simboluri/imagini tactile, limbaj mimico-gestual (adaptat tactil, dacă este cazul);
- Exerciții de asociere a acțiunii dintr-o imagine cu imitarea acelei acțiuni;
- Exerciții de asociere a unor gesturi cu elemente de înțelegere a unei povești transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnicilor alternative de comunicare.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare receptivă a mesajelor transmise prin tipuri de comunicare adaptată**Clasa pregătitoare – clasa a IV-a****2.1. Formarea și dezvoltarea capacităților de receptare a mesajelor prin sistemul de comunicare co-activă**

- Realizarea și respectarea unor rutine zilnice care preced începerea/sfârșitul zilei de lucru;
- Realizarea și respectarea unor rutine zilnice care preced începerea/sfârșitul unei activități;
- Imitarea, de către adult, a comportamentelor de comunicare neconvențională/pre-simbolică ale copilului (mișcări ale corpului, anumite tipuri de sunete sau gesturi pe care copilul le face în anumite contexte/pentru a obține ceva), însoțite de satisfacerea acelei nevoi;
- Exerciții de asociere a unei acțiuni/activități/eveniment cu un obiect de referință (ex: aducerea papucilor înseamnă că urmează să iasă în parc) în vederea anticipării acestora.

2.2. Formarea și dezvoltarea capacităților de receptare a mesajelor prin sisteme specifice surdocecității, în funcție de gradul și particularitățile dizabilităților asociate

- Exerciții de asociere a unor activități, evenimente, persoane cu obiecte de referință, simboluri, indicatori tactili;
- Exerciții de asociere a unui gest iconic (gestul de a te spăla pe dinți) cu obiectele necesare pentru realizarea acelei acțiuni (peria și pasta de dinți);
- Exerciții de asociere a unor comenzi scurte transmise prin limbaj verbal/tehnicilor alternative de comunicare și executarea acelei comenzi (ex: „haide”, „stai”, „mănâncă”);
- Exerciții de asociere a unor mesaje scurte transmise prin limbaj verbal/tehnicilor alternative de comunicare cu inhibarea unor comportamente („stop”, „așteaptă”, „gata”);
- Exerciții de asociere a unor comenzi legate între ele cu executarea acelor comenzi (comenzile pot fi transmise prin limbaj verbal/tehnicilor alternative de comunicare);
- Exerciții de utilizare a orarului cu obiecte/simboluri;
- Exerciții de receptare a mesajelor simple (maxim 1-3 cuvinte) transmise prin diferite modalități (imagistic, gestual, dactil, vocal, grafic) și sisteme de comunicare (obiecte de referință, PECS, limbaj mimico-gestual adaptat tactil etc.);
- Exerciții de interpretare a mesajelor simple (2-3 cuvinte) transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare;

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
--

- Exerciții și activități, utilizând metoda comunicării totale.

3.Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin sisteme de comunicat specializate

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
--

3.1 Formarea și dezvoltarea capacităților de transmitere a mesajelor prin sistemul de comunicare co-activă

- Exerciții de transmitere co-activă a unor mesaje și acțiuni în contexte familiare;
- Exerciții de utilizare a exprimării în propoziții simple utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare;
- Manipularea de obiecte, imagini, simboluri pentru a reda acțiunea unei povești simple;
- Exerciții dialogate pe diferite teme de interes, utilizând modalitate co-activă;
- Exerciții de transmitere a mesajelor în diferite contexte cotidiene, utilizând modalitatea co-activă.

3.2. Formarea și dezvoltarea capacităților de transmitere a mesajelor prin sisteme specifice surdocecității, în funcție de gradul și particularitățile dizabilității

- Exerciții de transmitere a unei nevoi/dorințe utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare simple (utilizează un singur cuvânt/gest neconvențional/semn mimico gestual/pictogramă/simbol/ imagine tactilă);
- Exerciții de solicitare a unui obiect/jucărie, utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare cu un grad crescut de complexitate (exprimarea în propoziții simple utilizând cuvinte/limbaj mimico gestual/pictogramă);
- Exerciții de redare a unui mesaj utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare în contexte situaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Stimulare senzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuli auditivi: identificarea unei surse sonore; diferențierea între zgomot-sunete muzicale-vocea umană - Stimuli vizuali: urmărirea unei surse de lumină aflată în mișcare, urmărirea și/sau manipularea unor obiecte; asocierea de culori; urmărirea unor imagini/filmulețe/desene animate - Stimuli gustativi: explorarea gusturilor diferitelor alimente, explorare de alimente/condimente care pot fi asociate cu gustul dulce, acru, sărat, amar, iute - Stimuli olfactivi: explorarea olfactivă a diferitelor mirosuri ale unor alimente; explorarea de esențe parfumate; asocierea unui anumit miros/parfum cu o persoană reprezentativă/zi a săptămânii, activități, etc. - Stimuli tactili: explorare de obiecte; explorare de indicatori tactili și asocierea acestora cu persoana de referință, explorare de texturi; explorare de obiecte de referință/ simboluri tactile/imagini tactile
Limbajul corporal și expresiile faciale	<ul style="list-style-type: none"> - Expresii faciale - tristețe, bucurie, frică, senzație de somn, furie, etc. - Mișcări ale corpului cu valoare comunicativă - aprobare, refuz, acceptare, indiferență, solicitare, asociere gest-comandă verbală etc; - Imitarea unor expresii faciale sau mișcări ale corpului – încruntarea în caz de furie; zâmbetul pentru bucurie; execuția asociată, prin imitație sau acțiuni co-active, a unor mișcări cu fragmente de cântece pentru copii
Elemente de identificare personală și a altor persoane de referință	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea de indicatori tactili/vizuali/olfactivi – în vederea asocierii unor persoane de referință/colégi ai clasei și recunoașterea, în timp, a persoanei respective, precum și asocierea unei persoane cu un anumit gen de activitate (mai ales în cazul terapiilor) - Recunoașterea obiectelor personale – prin marcarea acestora cu simboluri vizuale/tactile
Gesturi simple și complexe de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Gesturi neconvenționale -repetarea unor stimuli (mai ales a stimulilor care le fac plăcere); asocierea de gesturi neconvenționale cu exprimarea anumitor nevoi; expunerea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate la asocierea de gesturi neconvenționale cu comenzi exprimate verbal/tehnici alternative de comunicare - Gesturi simple (convenționale) – elemente de comunicare non-verbală utilizate pentru a exprima aprobarea, interdicția, stări emoționale, direcții de deplasare, etc. - Gesturi complexe - asocierea anumitor gesturi cu obiecte de referință, pictograme, simboluri, locuri din spațiul clasei, anumite activități sau acțiuni specifice, realizate cu sprijin

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Receptarea/înțelegerea de mesaje transmise verbal/tehnici alternative de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Indicarea unui obiect/imagini, transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare - Execuție a unor comenzi transmise verbal/prin tehnici alternative de comunicare - Executarea unor acțiuni transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare
Comunicare expresivă de mesaje transmise verbal/tehnici alternative de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Transmitere de mesaje prin intermediul sistemelor de comunicare co-activă - Utilizarea în comunicare a mesajelor transmise verbal/prin tehnici alternative de comunicare pentru a-și face cunoscute nevoile, dorințele, stările de disconfort; utilizarea de gesturi/semne/cuvinte/obiecte de referință/pictograme/simboluri și imagini tactile pentru a răspunde la întrebări; comunicarea prin intermediul propozițiilor simple folosind exprimarea verbală/prin intermediul tehnicilor alternative de comunicare - Utilizarea în comunicarea mesajelor transmise prin sisteme specifice surdocecității, în funcție de gradul și particularitățile dizabilităților asociate: Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma; Limbaj mimico-gestual/dactileme executate tactil - Utilizarea comunicării prin intermediul limbajului scris: modalități de redare a unui mesaj scris utilizând litere ale alfabetului latin (forme/imagini ale literelor; majuscule, litere de mână) sau alfabetului Braille; scriere de cuvinte scurte utilizând diferitele modalități de scriere ale alfabetului latin/Braille;
Vocabular funcțional	<ul style="list-style-type: none"> - Noțiuni integratoare/ vocabular tematic - fructe, legume, culori, animale, meserii, mijloace de transport, etc; - Exprimarea răspunsurilor la întrebări prin intermediul propozițiilor simple - Dialoguri situaționale - familie, școală, anotimpuri, activități etc.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare și proiectarea activității didactice.

- **Strategii didactice**

Copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trăiesc într-o lume săracă din punct de vedere al stimulilor, senzațiilor și percepțiilor, datorită limitării sau lipsei funcționării analizatorilor care furnizează informațiile de distanță din mediu. Asocierea celor două dizabilități senzoriale sau asocierea uneia/ambelor dizabilități senzoriale cu alte dizabilități conduc la o percepere fragmentară a lumii înconjurătoare, fapt care generează adesea stress și anxietate, aspecte care conduc la apariția comportamentelor de criză.

Deși sunt adesea dificil de manageriat, declanșarea comportamentelor de criză reprezintă prima (și poate singura) formă de comunicare pentru mulți dintre copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. De aceea, așa cum sublinia și Dr. Jan van Dijk este important, mai ales în cazul copiilor care prezintă un nivel extrem de scăzut de dezvoltare psihică, acolo unde formele de comunicare sunt absente/aproape absente, să lăsăm copilul să ne orienteze în modul lui de învățare și comunicare. Dr. Jan van Dijk numește acest mod de abordare a copilului cu dizabilități multiple, din categoria căruia face parte și copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate "Child-Guided Assessment".

În vederea abordării corecte a copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și pornind de la ideea "Child-Guided Assessment" a lui Dr. Jan van Dijk, considerăm că abordarea sugestiilor metodologice pentru Programa școlară a disciplinei *Abilități de comunicare și limbaj* trebui să pornească de la nivelul de comunicare la care copilul a ajuns, datorită echipei multidisciplinare fiind să îl conducă spre învățarea unui sistem convențional de comunicare.

În cele ce urmează, vom prezenta nivelele de comunicare identificate la copiii care prezintă dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și sistemele de comunicare potrivite/recomandate pentru fiecare dintre aceste nivele, pornind de la competențele generale propuse.

COMPETENȚA 1. - Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern

Formarea și dezvoltarea acestei competențe se adresează copiilor cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple care au o dezvoltare cognitivă în jurul vârstei de 0-8 luni și cuprinde următoarele comportamente de comunicare:

1. **Comportamente de comunicare pre-intenționale(0-8 luni)** – reflectă starea generală a copilului, semnalizând prin comportamente specifice starea de confort, disconfort, durere, foame, sete, etc. Acestea pot fi reflexive sau reactive. Copiii aflați la acest nivel sunt adesea non-verbali și nu sunt conștienți că pot interacționa cu alte persoane pentru a putea să își facă cunoscute stările de confort/disconfort. Cel mai adesea, la acest nivel sunt prezente comportamentele de criză care sunt o formă de comunicare pre-intențională și prin care copilul poate semnaliza persoanelor de referință stările de disconfort date de foame, sete, durere, boală, refuz, plictiseală, anxietate.

În această fază este foarte important ca persoanele de referință (părinți, îngrijitori, profesori) să observe ce anume declanșează această "formă de comunicare" și să încurajeze realizarea unei relații adult-copil pornind de la aceste aspecte, fie prin repetarea stimulului care produce reacțiile care semnalizează confortul copilului (ex: râde dacă este gădilat, reacționează pozitiv la anumite sunete, texturi sau vibrațiile produse de jucării, adultul execută anumite mișcări în acțiuni co-active), fie prin eliminarea stimulului care semnalizează disconfortul copilului (satisfăcea nevoilor de

foame, sete, luarea unor măsuri de ameliorare a eventualelor dureri, îndepărtarea factorilor de anxietate care au declanșat comportamentele de criză).

Se recomandă introducerea unor semne/gesturi realizate pe corpul copilului sau în acțiuni co-active care să semnalizeze începerea sau sfârșitul unor rutine sau activități. De asemenea, se recomandă ca fiecare dintre persoanele reprezentative care intră în contact cu copilul să poarte anumiți indicatori vizuali/tactili, adaptați gradului de afectare al organelor de simț (cum ar fi un inel, o brățară, un simbol tactil purtat pe haină) care să îi permită copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să asocieze în timp persoana respectivă cu tipul de activitate/rutină care urmează a se desfășura. Aceste semne/gesturi vor fi utilizate în mod constant pentru a-i permite copilului să devină conștient de acestea. În această fază nu se așteaptă vreun răspuns al copilului

2. Comportamentele de comunicare intenționale/comunicarea non-simbolică (3-8 luni) – implică faptul că actele de comunicare se află sub controlul copilului, dar încă nu sunt utilizate intenționat în comunicare. În această fază copilul începe să înțeleagă simbolurile pentru anumite activități/persoane familiare și prin intermediul unor acțiuni co-active pot începe să le folosească în contexte specifice.

COMPETENȚA 2. - Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare receptivă a mesajelor transmise prin tipuri de comunicare adaptată

Formarea și dezvoltarea acestei competențe se adresează copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate care au o dezvoltare cognitivă în jurul vârstei de 6-24 luni și cuprinde următoarele comportamente de comunicare:

3. Comportamentele de comunicare neconvențională (6-12 luni) – reprezintă începutul comunicării intenționate. Comportamentele de comunicare pre-simbolică pot include anumite mișcări ale corpului, anumite tipuri de sunete sau gesturi (lovirea unui obiect/persoane, aruncarea obiectului oferit, gestul de a trage adultul de mână/haină) pe care copilul le face în anumite contexte. Pentru a încuraja comunicarea adultul trebuie să înțeleagă ce anume încearcă să transmită copilul prin comportamentele manifestate și chiar să adopte acest mod neconvențional de comunicare al copilului, pe care să îl însoțească de modalități de comunicare adaptate la nivelul de afectare al simțurilor de văz și/sau auz (verbal, prin intermediul obiectelor de referință în cazul în care există auz/văz rezidual sau afectarea auzului permite receptarea mesajului verbal; prin obiecte de referință, gesturi neconvenționale, executate pe corp, simboluri tactile în cazul în care văzul și auzul sunt sever afectate sau sunt inexistente – surdocecitate). În acest fel se urmărește punerea bazelor comunicării receptivă.

4. Comunicarea convențională (12-18 luni) – include comportamente pre-simbolice convenționale la nivelul societății în care trăiește copilul și care sunt utilizate în mod intenționat. Acest tip de comunicare este mai accesibilă copiilor care au auz și văz reziduale, dar pot fi adaptate și învățate și de către copilul cu surdocecitate (ex: atunci când adultul întinde mâna cu palma orientată în sus, înseamnă că trebuie să primească/să i se dea obiectul pe care copilul îl ține în mână).

5. Comunicarea prin intermediul simbolurilor concrete (12-24 luni) – conduce copilul spre forme de comunicare convenționale/alternative standardizate și implică, în funcție de gradul de afectare al simțurilor de văz și auz, receptarea și înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul sunetelor/onomatopeelor, al gesturilor, al obiectelor de referință, simbolurilor vizuale și/sau tactile, al pictogramelor sau prin accesarea unor device-uri și aplicații adaptate. În funcție de gradul de afectare al vederii și auzului, precum și de prezența asociată a altor dizabilități se recomandă trecerea graduală la asocierea de comportamente de comunicare alternative (prin simboluri) cu rutine zilnice (manipularea unei jucării preferate la începutul programului; participarea la întâlnirea de dimineața) - activități cu caracter repetitiv (ex servirea mesei la aceeași oră; frecventarea diferitelor terapii în anumite zile ale săptămânii) – materiale didactice adaptate vizual și tactil pentru învățarea zilelor săptămânii (utilizarea de forme, texturi, culori sau simboluri diferite pentru fiecare zi a săptămânii) – orarul cu obiecte concrete,

simboluri sau pictograme(realizat pentru fiecare disciplină cuprinsă în planul-cadru) – înțelegerea și executarea unor comenzi (prin sunete/onomatopee sau comportamente de comunicare alternative) – receptarea unor povești prin intermediul unor adaptări (explorarea decârți/imagini tactile cu transmiterea mesajului acestora prin sunete/onomatopee sau tehnici alternative de comunicare).

6. Comunicarea prin intermediul simbolurilor abstracte (este necesară o dezvoltare cognitivă mai mare de 84 luni/7 ani) – implică receptarea și înțelegerea de mesaje cu un nivel scăzut de complexitate transmise verbal, prin limbaj mimico-gestual, dactileme, scriere Braille, text cu caractere mărite pentru elevii cu vedere reziduală, Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma; limbaj mimico-gestual/dactileme adaptate tactil (comunicare mână pe mână)

7. Receptarea și înțelegerea de mesaje complexe – implică înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul propozițiilor simple sau complexe utilizând comunicarea verbală/tehnici alternative de comunicare, cu utilizarea corectă a regulilor gramaticale.

COMPETENȚA 3 - Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin sisteme de comunicare specializate

Formarea și dezvoltarea comunicării expresive se bazează pe intenția copilului de a-și face cunoscute nevoile sau de a comunica și se manifesta încă de la nivelul 2 (Comportamentele de comunicare intenționale/comunicarea non-simbolică). În funcție de nivelul dezvoltării cognitive copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate poate atinge unul dintre cele 7 nivele mai sus menționate, folosind în actul comunicării unul dintre următoarele sisteme de comunicare:

- ✓ sisteme de comunicare incipiente (indicatori vizuali/tactili, gesturi neconvenționale, obiecte de referință, simboluri, imagini tactile, pictograme)
- ✓ sisteme de comunicare constituite pe baza limbajului gestual (gesturi iconice, limbaj mimico-gestual, limbaj mimico-gestual adaptat tactil, dactileme, Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block)
- ✓ sisteme de comunicare bazate pe limbajul oral/scriș (comunicarea orală, scriere Braille sau cu caractere mărite, Tadoma)

➤ **Evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

Evaluarea are caracter permanent și funcțional, vizând deprinderi, priceperi, abilități, comportamente, implicate în adaptarea școlară și autonomia socială. Cadru didactic trebuie să realizeze evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate urmând două mari direcții.

Evaluarea în ceea ce privește factorii specifici copilului privind modalitatea acestuia de accesare a informație, de deplasare în mediu și de comunicare. Pe lângă accesul la informație, comunicarea, orientarea și mobilitatea trebuie evaluate fiecare dintre abilitățile senzoriale, cognitive, fizice și sociale, deoarece acestea afectează sever modul de dobândire a informației, de realizare a comunicării și orientării și mobilității. Este important de evaluat modul în care copilul utilizează resturile senzoriale pe care le prezintă, precum și punerea în funcțiune a celorlalte simțuri: tactil, gustativ, olfactiv și proprioceptiv (simțul mișcării și poziției corpului în spațiu), pentru a compensa orice pierdere sau disfuncție a simțurilor distale. Informațiile personale privind copilul, preferințele și interesele, ceea ce îi place sau nu, abilitățile și dificultățile sunt importante în procesul evaluării, la fel cum este și istoricul medical sau alte documente școlare (Aitken, Buultjens, 2007). Evaluările se vor baza pe informațiile existente în înregistrările și fișele completate de alți specialiști, pe cele primite de la părinți prin interviuri și chestionare, dar și pe observațiile proprii. În evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple observația reprezintă una dintre cele mai importante metode folosite.

A doua direcție urmărită în evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este **evaluarea curriculară**, adică relația dintre finalitățile

evaluării și curriculum. Curriculum-ul, în contextul dizabilității senzoriale multiple, trebuie să fie relevant pentru nevoile de învățare ale copilului. Modelele și programele de curriculum vor influența procesul de elaborare a programului de intervenție personalizat (PIP), modalitatea de realizare a activităților de evaluare, tipurile de competențe care sunt selectate, precum și procesul de implementare a intervenției. Este evidențiată importanța dobândirii acelor deprinderi care facilitează participarea în contexte naturale.

Evaluarea curriculară va evidenția stadiile care au fost atinse în cadrul fiecărei discipline a ariilor curriculare, constituind punctul de plecare în planificarea etapelor următoare. Se elaborează și se adaptează scopurile și obiectivele pe termen lung, respectiv pe termen scurt care sunt utilizate pentru a planifica activitățile următoare, bazate pe informațiile privind abilitățile copilului, urmând planificarea etapelor de învățare care determină atingerea acestora.

Utilizarea scopurilor și a obiectivelor propuse în PIP reprezintă o modalitate eficientă de monitorizare a progresului pe termen scurt. Dacă copilul parcurge etapele propuse pentru a atinge anumite scopuri, atunci putem spune că acel copil a realizat un progres. Monitorizarea pe termen lung oferă o imagine clară privind ariile în care s-au înregistrat progrese semnificative, respectiv ariile în care există dificultăți evidente, urmând să se realizeze o identificare a cauzelor acestora (Aitken, Buultjens, 2007)

Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării putem elabora un profil detaliat, holistic al copilului. Astfel se poate planifica învățarea și predarea cu scopul asigurării intervenției și interacțiunii educaționale la un nivel calitativ optim.

➤ **Proiectarea activității didactice - Programul de Intervenție Personalizat (P.I.P.)**

Programul de intervenție personalizat (PIP) sau programul educațional individualizat (PEI) reprezintă modalitatea prin care este implementat curriculum-ul, fiind axat pe nevoile copilului. PIP-urile sunt instrumente de lucru permanente în cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, folosite pentru eficientizarea activității de intervenție și atingerea finalităților prevăzute de servicii personalizate, cuprinzând modalități concrete de intervenție.

Programul de intervenție personalizat “va avea ca punct de plecare aptitudinile și abilitățile deja existente ale copilului” (coord. Roșan, A., 2015). Este un document scris, conceput și realizat în fiecare an de către echipa de intervenție multidisciplinară, care oferă servicii personalizate copilului.

Scopul PIP-ului este de a identifica serviciile de care are nevoie copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și modul de oferire a acestor servicii.

Componentele esențiale ale PIP-ului sunt următoarele:

1. Informații privind background-ul copilului;
2. Nivelul actual de dezvoltare și performanță educațională;
3. Obiective anuale măsurabile și obiective de scurtă durată (revizuite din trei în trei luni) care trebuie atinse;
4. Modalitatea de realizare a adaptărilor curriculare necesare, care să faciliteze atingerea obiectivelor;
5. Modalitatea de evaluare a progreselor realizate pe parcursul unui an (evaluarea finală);
6. Componenta echipei care va aplica PIP-ul și serviciile educaționale specifice oferite de fiecare membru al echipei de implementare;
7. Perioada de intervenție;

Bibliografie

1. Aitken, S. (2007), (coord.), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Brown, Norman, (2005), *Copilul cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple. Intervenție și educație*, (suport de curs), București;
3. Chambers, D. (1973), *The role of the Pediatrician in Diagnosis and evaluation of the Deaf-Blind Child (2nd ed.)*. Denver: Colorado Departament of Education;
4. Gherguț, A. (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*. Iași: Editura Polirom;
5. McInnes, J, Treffry, J., (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
6. Myklebust, H. (1964), *The Psychology of Deafness (2nd ed)*. New-York: Grune and Stratton;
7. Murdoch, H., McMinn, R., (2009) (coord), *A curriculum for multi-sensory-impaired children from MSI Unit Victoria School Birmingham*, Sense101 Pentonville Rd, London;
8. Orelove, F., Sobsey, D., (1991), *Educating Children with Multiple Disabilities*, Baltimore, USA, Paul Brookes;
9. Popescu-Neveanu, P; Zlate, M.; Crețu, Tinca (1993), *Manual de Psihologie*, E.D.P. București;
10. Roșan, A., (2015) (coord), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție* – Editura Polirom, Iași;
11. Tufar, Oana, (2012), *Aspecte psiholingvistice ale comunicării prin limbajul semnelor gestuale în cazul persoanelor cu surdocecitate – teză de doctorat*
12. ***Programa școlară pentru disciplina Formarea abilităților de comunicare, clasele I-X, Curriculum surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple, București, 2008;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Crina Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Silvia Anca CORCHEȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Veronica MOLDOVAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Ramona Mariana TIMBUȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITAȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară de *Abilități de comunicare și limbaj destinată elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasele pregătitoare – X din învățământul special primar și gimnazial.

Conform Ordinului nr. 3622/2018, privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, disciplina are un buget de timp care prevede 4-5 ore/săptămână pentru ciclul primar, ajungând la 5-7 ore/săptămână în ciclul gimnazial.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. Aceasta este structurată pe cele 2 cicluri școlare (primar și gimnazial) unde exemplele de activități de învățare și conținuturile sunt prezentate în progresie în ceea ce privește nivelul de complexitate, fiind concepute în conformitate cu principii ale pedagogiei și psihopedagogiei speciale. Totuși, având în vedere gradul mare de eterogenitate al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, cadrul didactic are posibilitatea să utilizeze competențe specifice, exemple de activități de învățare și conținuturi în funcție de posibilitățile și nevoile de dezvoltare ale copilului și nu în funcție de ciclul de învățământ în care este înscris, respectând însă numărul de ore alocat disciplinei în *Planul cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate*.

Adoptarea politicilor de incluziune și integrare școlară au condus la diversificarea categoriei "clienților educației" și a adus pe băncile școlii elevi cărora, altădată, le erau rezervate doar măsuri medicale și de asistență socială, care vizau, preponderent, îngrijirea, starea de sănătate și anumite măsuri de protecție și ajutor social.

Integrarea copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate în sistemul de învățământ de masă este cel mai adesea imposibilă. Un pas înainte în sprijinul pe care societatea îl oferă familiilor acestor copii îl reprezintă includerea acestora într-o formă organizată de învățare/învățământ, de obicei realizată la domiciliu (pentru cei care nu sunt deplasabili) sau în cadrul școlilor speciale.

Dizabilitățile senzoriale multiple/surdocecitatea au implicații majore asupra desfășurării normale a vieții individului și a dezvoltării sale, atât fizice cât și psihice și mentale, perturbând procesele psihice și având o puternică influență asupra comportamentului, a abilităților și a întregii existențe a persoanei cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate nu poate fi perceput și nu trebuie abordat ca un copil lipsit de auz care nu vede sau ca un copil nevăzător care nu aude (nu este doar o problemă de surditate la care se adaugă orbirea, cum nu este doar o problemă de comunicare sau de percepție); este o problemă mult mai complexă, care include și alte aspecte pe lângă cele menționate anterior (Gherguț, 2006).

Așa cum remarca Gerad Shaw, în lucrarea coordonată de către Norman Brown (2005), prezența dizabilităților senzoriale multiple/surdocecitatea limitează copilul sub următoarele aspecte:

- Reduce motivația
- Reduce potențialul de acțiune
- Reduce/distorsionează feed-back-ul
- Reduce capacitatea de înțelegere.

Prezența acestor limitări crează dificultăți în alte domenii de dezvoltare personală, fiind, în general afectate următoarele domenii:

- dezvoltarea motricității fine și grosiere
- orientarea și mobilitatea
- stabilirea și menținerea de relații interpersonale
- integrarea senzorială

- capacitatea de înțelegere și generalizare
- formarea și dezvoltarea deprinderilor de autonomie personală
- învățarea unui sistem de comunicare eficient

Datorită afectării principalelor căi de realizare a comunicării (inclusiv a comunicării didactice) educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate pornește (și uneori se limitează la acest aspect) cu demersul terapeutic al învățării utilizării compensatorii a simțurilor neafectate (Myklebust, 1964) (Chambers, 1973). Copilul trebuie să învețe să tolereze, să recunoască, să primească, să deosebească și să integreze informațiile senzoriale. La acestea se adaugă „înzestrarea” copilului cu modalități alternative de comunicare (comunicarea totală, comunicarea non-verbală, comunicarea prin obiecte de referință, comunicarea prin pictograme/simboluri/imagini tactile, semne ale limbajului mimico-gestual adaptate tactil, dactileme adaptate tactil, putându-se ajunge până la tehnici alternative complexe de comunicare dacă procesele cognitive, cu precădere gândirea, nu sunt grav afectate. Între aceste tehnici alternative de comunicare adaptate tactil amintim: *Makaton*, *Alfabetul manual*, *Alfabetul Block*, *Tadoma*, *limbaj scris –Sistemul de scriere Braille*).

În prezenta programă școlară vom utiliza conceptul de *Tehnici alternative de comunicare* pentru a desemna situațiile în care comunicare nu se produce prin receptare/transmitere de mesaje verbale/orale. Tehnicile alternative de comunicare cuprind :

- **Comunicarea totală** – utilizarea în comunicare a unor mijloace extralingvistice și prozodice (gesturile, mimica, pantomimica, a mișcărilor corpului, etc) ; de reținut faptul că această modalitate de comunicare nu exclude comunicarea verbală
- **Comunicarea non-verbală** – presupune comunicarea preintenționată a unor stări de plăcere sau disconfort, gesturile neconvenționale, gesturile convenționale (presimbolice și simbolice)
- **Comunicarea prin obiecte de referință** -reprezintă un procedeu care are scopul de a ajuta copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să înțeleagă și să reprezinte intențiile adultului, dar și să-și manifeste propriile intenții.
- **Comunicarea prin pictograme/simboluri/imagini tactile** – reprezintă o formă de comunicare în care sunt utilizate imagini/simboluri/imagini tactile prin care sunt redată unele obiecte, acțiuni sau idei ; comunicarea prin pictograme este frecvent utilizată în sistemul de comunicare P.E.C.S., dar poate fi utilizată, în condiții adaptate și în formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare și limbaj a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate
- **Limbaj mimico gestual (adaptat tactil)** este un sistem de comunicare prin intermediul unor gesturi și semne executate manual, mai mult sau mai puțin iconice, utilizate în comunicare de către persoanele cu dizabilități auditive ; este considerată o limbă de sine stătătoare, care are o structură, un lexic, reguli gramaticale și alte componente specifice. Pentru persoanele cu surdocecitate acest mod de comunicare a fost adaptat prin executarea unor semne sau gesturi de către interlocutor pe mâinile persoanei cu surdocecitate; persoana cu surdocecitate simte în mână mișcărilor executate de către interlocutor, participarea fiind pasivă
- **Dactileme (adaptate tactil)** – sunt reprezentări manuale/dactile ale fiecărei litere din alfabetul românesc. Pentru persoanele cu surdocecitate acestea sunt executate în palmă, procedura fiind asemănătoare comunicării prin intermediul limbajului mimico-gestual adaptat tactil
- **Makaton** – limbaj derivat din limbajul mimico-gestual care nu prezintă elemente de gramatică
- **Alfabetul Block** – sistem de semne grafice ale alfabetului latin (majuscule) care implică efectuarea literelor mari de tipar în palma persoanei cu surdocecitate cu ajutorul degetului arătător

- **Alfabetul manual** – se realizează prin atingerea punctelor corespunzătoare literelor distribuite la nivelul degetelor și al palmei
- **Tadoma** – procedeu de citire tactilă a vorbirii în care persoana cu surdocecitate își plasează mâna pe gura interlocutorului, astfel încât să perceapă tactil mișcările buzelor și vibrațiile de la nivelul gâtului
- **Limbajul scris (alfabetul latin cu caractere mărite)** – se bazează pe redarea unui mesaj utilizând diferite tipuri de grafeme (scrierea cu majuscule, scrierea cu litere de tipar, scrierea de mână)
- **Alfabetul Braille** – este un sistem de scriere specific persoanelor cu dizabilitate vizuală în care grafemele/literele sunt compuse dintr-un sistem de puncte ieșite în relief, care pot fi simțite cu ajutorul degetelor

Programa propusă este concepută pe scheletul Programei de *Formarea abilităților de comunicare din Curriculum pentru surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple (2008)* de la care a preluat competențele generale și competențele specifice. Au fost actualizate exemplele de activități de învățare și conținuturile fostei programe.

Au fost introduse teme și activități accesibile care să nu îl forțeze pe elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate la un efort care să ducă la refuzul sarcinii, ci să-i facă plăcere să comunice.

Aceste activități și teme vor stimula acele dimensiuni și componente valide ale proceselor psihice care sunt implicate în desfășurarea optimă a procesului de comunicare. S-a pus accent pe coacțiune pentru perioada inițială de învățare a comunicării, urmând ca pe baza abilităților lor mater să se utilizeze alte strategii activizante în procesul de formare și dezvoltare a unor noi abilități de comunicare.

Comunicarea este un act esențial în afara căruia învățarea nu se poate realiza. De aceea este imperativ a se forma, la elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, un sistem de comunicare convențional/alternativ care să faciliteze producerea progresului în toate ariile de dezvoltare și, implicit, în toate ariile curriculare. Este important să fie valorificat la maxim potențialul elevului, pornind de la nevoile și posibilitățile lui de dezvoltare, vizându-se în permanență “zona proximei dezvoltări”.

Disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** face parte din aria curriculară **Limbă și comunicare**. Programa acestei discipline este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa asigură corelația dintre competențele educaționale, situațiile de învățare și conținuturile învățării. O particularitate a programei propuse pentru disciplina *Abilități de comunicare și limbaj* o reprezintă faptul că păstrează pe parcursul ambelor cicluri de școlarizare (primar și gimnazial) atât *competențele generale*, cât și cele *specifice*, facilitând în acest fel activitatea cadrului didactic în întocmirea Programului de Intervenție Personalizat (P.I.P.)

Cadrul didactic trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție și de comportament ale elevului, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată, personalizată. Această strategie/abordare este posibilă pentru că programul este constituit după principiul pașilor mici, al autonomiei secvențiale de învățare, cu posibilități de reluare și reînvățare. În acest mod, se asigură

cuprinderea în activități de învățare a tuturor elevilor, dar și formarea de abilități în domeniile: motric, afectiv, cognitiv și social.

Evaluările au caracter permanent, vizând abilități, comportamente, deprinderi implicate în adaptarea școlară și autonomia socială.

Conținuturile și exemplele de activități de învățare din prezenta programă oferă cadrului didactic posibilitatea de a forma și dezvolta abilități de comunicare adaptate posibilităților și nevoilor de dezvoltare ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, având ca finalitate învățarea comunicării în vederea dobândirii autonomiei sociale.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Cadrul didactic are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea abilităților și competențelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, prin raportarea permanentă la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern**
- 2. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare receptivă a mesajelor transmise prin tipuri de comunicare adaptată**
- 3. Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin sisteme de comunicare specializate**

CLASELE a V-a – a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern

Clasele a V-a – a X-a
<p>1.1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern prin crearea unei motivații pozitive de interacțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimularea senzorială; - Exerciții de discriminare a diferiților stimuli sonori (zgomote, sunete, instrumente muzicale, vocea umană) și asocierea cu sursa care le produce; - Exerciții-joc de explorare de obiecte; - Exerciții-joc de imitație în contextul activităților preferate de copil; - Exerciții de anticipare a gesturilor dintr-o secvență obișnuită de mișcare; - Exerciții de imitare a unui sunet/gest/semn/dactilemă; - Exerciții de asociere a unui obiect/ imagine cu cuvinte/ gest/semn/dactilemă; - Exerciții de comunicare a 2 evenimente în ordinea apariției acestora utilizând exprimarea verbală/tehnicile alternative de comunicare; - Exerciții de exprimare a unor răspunsuri simple pe baza întrebărilor adresate prin limbaj oral /tehnicile alternative de comunicare; - Exerciții de utilizare, la un nivel mai elaborat, al limbajului verbal/tehnicilor alternative de comunicare în contexte situaționale; - Exerciții dialogate în contextul activităților preferate de copil; - Dialoguri situaționale pe teme diferite; - Exerciții de stimulare a comunicării prin intermediul activităților de rutină.
<p>1.2. Dezvoltarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și a mișcărilor corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare a mișcărilor și expresiilor faciale; - Exerciții de asociere a mișcărilor și expresiilor faciale cu diferite contexte; - Activități de utilizare a mișcărilor și expresiilor faciale în contexte diferite; - Exerciții de utilizare a expresiilor faciale și mișcărilor corpului în exprimarea unor situații ca urmare a receptării unor mesaje simple/complexe; - Exerciții de utilizare a desenului ca mijloc de exprimare a unor stări, emoții.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de imitare, inițiere și realizarea gesturilor simple și complexe de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de imitare a unor sunete, gesturi, expresii mimico-faciale, acțiuni, cuvinte emise de profesor; - Joc de alternare a rolurilor în care profesorul imită tot ceea ce face copilul și invers; - Exerciții de înțelegere a unor comenzi simple/complexe transmise verbal/tehnicile alternative de comunicare (prin executarea acelor comenzi); - Exerciții de înțelegere a unor mesaje simple/complexe transmise verbal/tehnicile alternative de comunicare prin executarea unor gesturi simple și complexe ca urmare a prezentării unei povești; - Exerciții de alternare întrebare-răspuns folosind limbajul verbal/tehnicile alternative de comunicare; - Joc de grup cu schimbare a rolurilor; - Dialoguri situaționale non-verbale/ verbale (refuz, solicitare, negociere etc.); - Dialoguri pe o temă dată folosind exprimarea prin intermediul limbajului verbal/tehnicilor alternative de comunicare.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare receptivă a mesajelor transmise prin tipuri de comunicare adaptată

Clasele a V-a –a X-a

2.1. Formarea și dezvoltarea capacităților de receptare a mesajelor prin sistemul de comunicare co-activă

- Exerciții de înțelegere a semnificației unui mesaj receptat co-activ;
- Activități de identificare și redare secvențială a mișcărilor utilizând modalitate co-activă;
- Exerciții-joc cu marionete în vederea inițierii și desfășurării unui dialog;
- Jocuri de rol pentru înțelegerea semnificațiilor mesajului;
- Dramatizări.

2.2. Formarea și dezvoltarea capacităților de receptare a mesajelor prin sisteme specifice surdocecității, în funcție de gradul și particularitățile dizabilităților asociate

- Exerciții de asociere a unor activități, evenimente, persoane cu obiecte de referință, simboluri, indicatori tactili;
- Exerciții de utilizare a orarului cu simboluri grafice/tactile (citire de mesaje scrise, utilizând caractere ale alfabetului latin mărite sau scrierea Braille);
- Exerciții de receptare a mesajelor complexe (propoziții sau fraze) transmise prin diferite modalități (imagistic, gestual, dactil, vocal, grafic, scris) și sisteme alternative de comunicare (PECS, limbaj mimico-gestual adaptat tactil, dactileme adaptate tactil, Alfabet Block, Alfabet manual, Makaton, Tadoma, etc.);
- Exerciții de repetare a unor mesaje complexe transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare;
- Exerciții de interpretare a unor mesaje complexe transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare;
- Exerciții-joc de asociere a mesajelor transmise prin diferite modalități și sisteme de comunicare;
- Exerciții și activități, utilizând metoda comunicării totale.

3.

Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin sisteme de comunicare specializate

Clasele a V-a –a X-a

3.1 Formarea și dezvoltarea capacităților de transmitere a mesajelor

- Exerciții de utilizare a exprimării în propoziții dezvoltate utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare;
- Exerciții de redare a acțiunii unei povești prin mesaje exprimate verbal/tehnici alternative de comunicare;
- Exerciții dialogate pe diferite teme de interes, utilizând comunicarea verbală/tehnici alternative de comunicare;
- Exerciții de transmitere a mesajelor în diferite contexte cotidiene, utilizând exprimarea verbală/prin intermediul tehnicilor alternative de comunicare.

3.2. Formarea și dezvoltarea capacităților de transmitere a mesajelor prin sisteme specifice surdocecității, în funcție de gradul și particularitățile dizabilității

- Exerciții dialogate pe diferite teme de interes cu parteneri de comunicare, utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare;
- Exerciții-joc de rol pe diferite teme în contexte diverse utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare;
- Dramatizări pe diverse teme utilizând exprimarea verbală/tehnici alternative de comunicare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
Limbajul corporal și expresiile faciale	<ul style="list-style-type: none"> - Expresii faciale – adoptarea adecvată a expresiilor faciale în funcție de contexte situaționale specifice - Mișcări ale corpului cu valoare comunicativă – utilizarea unor mișcări ale corpului sau ale unor părți ale corpului pentru a transmite un mesaj, nevoie, dorință (ex: refuzul și aprobarea/acceptarea executate ca mișcări ale corpului - gâtului și capului - care sunt asociate cu negația sau afirmația) - Expresii faciale sau mișcări ale corpului - utilizarea unor exerciții de mimă/pantomimă în contextul unor dramatizări sau pentru a reda elemente ale unei povești transmise prin limbaj verbal/tehnici alternative de comunicare
Elemente de identificare personală și a altor persoane cunoscute	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea unor aspecte/trăsături fizice accesibile prin intermediul analizatorilor tactil, auditiv și/ sau vizual în recunoașterea unor persoane – utilizarea unor repere care țin de aspectul fizic al unei persoane (culoarea părului, lungimea părului, înălțimea, greutatea corporală, tonalitatea vocii, etc) și asocierea acestora cu persoanele de referință sau colegii clasei, precum și cu numele acestora/semn al limbajului mimico-gestual/dactileme executate tactil, etc. - Elemente de identitate personală (trăsături fizice) – „(auto)descrierea” trăsăturilor fizice care definesc o persoană: trăsături fizice proprii, trăsături ale colegilor clasei sau ale persoanelor de referință: (păr lung/scurt; păr blond/brunet/roșcat/șaten/cărunt; culoarea ochilor; înălțime; greutate corporală – gras/slab, fată/băiat; copil/tânăr/bătrân, etc.) - Elemente de identitate personală (trăsături psihice/morale) - „(auto)descrierea” trăsăturilor psihice/morale care definesc o persoană: trăsături proprii, psihice/morale trăsături ale colegilor clasei sau ale persoanelor de referință - Recunoașterea și îngrijirea obiectelor personale – recunoașterea obiectelor de igienă personală; recunoașterea articolelor de îmbrăcăminte/încălțăminte care îi aparțin; învățarea unor strategii de discriminare între obiectele personale/ale altor persoane
Gesturi simple și complexe de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Gesturi neconvenționale -expunerea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate la asocierea de gesturi neconvenționale cu comenzi exprimate oral/tehnici alternative de comunicare - Gesturi simple (convenționale) – elemente de comunicare non-verbală utilizate pentru a exprima aprobarea, interdicția, stări emoționale, direcții de deplasare, etc. - Gesturi complexe - asocierea anumitor gesturi cu anumite activități sau acțiuni specifice, precum și cu expresii faciale sau mișcări ale corpului pentru a

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
Receptarea/înțelegerea de mesaje transmise verbal/tehnici alternative de comunicare	<p>transmite un mesaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indicarea unui obiect/imagini, transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare - Execuție a unor comenzi transmise verbal/prin tehnici alternative de comunicare - Executarea unor acțiuni transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare - Repetarea unor mesaje transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare - Redarea în ordine cronologică a unor evenimente reale/povești transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare
Comunicare expresivă de mesaje transmise verbal/tehnici alternative de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Transmitere de mesaje prin intermediul sistemelor de comunicare co-activă - Utilizarea în comunicare a mesajelor transmise verbal/prin tehnici alternative de comunicare pentru a-și face cunoscute nevoile, dorințele, stările de disconfort; utilizarea de gesturi/semne/cuvinte/obiecte de referință/pictograme/simboluri și imagini tactile pentru a răspunde la întrebări; comunicarea prin intermediul propozițiilor simple și dezvoltate folosind exprimarea verbală/prin intermediul tehnicilor alternative de comunicare - Utilizarea în comunicarea mesajelor transmise prin sisteme specifice surdocecității, în funcție de gradul și particularitățile dizabilităților asociate: Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma; Limbaj mimico-gestual/dactileme executate tactil - Utilizarea comunicării prin intermediul limbajului scris: modalități de redare a unui mesaj scris utilizând litere ale alfabetului latin (forme/imagini ale literelor/majuscule, litere de mână) sau alfabetului Braille; scriere de cuvinte scurte utilizând diferitele modalități de scriere a alfabetului latin/Braille; scriere de propoziții scurte/dezvoltate utilizând diferitele modalități de scriere a alfabetului latin/Braille
Vocabular funcțional	<ul style="list-style-type: none"> - Noțiuni integratoare/ vocabular tematic - fructe, legume, culori, animale, meserii, mijloace de transport, etc. - Exprimarea răspunsurilor la întrebări prin intermediul propozițiilor simple și dezvoltate - Dialoguri situaționale - familie, școală, anotimpuri, activități etc.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare și proiectarea activității didactice.

- **Strategii didactice**

Copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trăiesc într-o lume săracă din punct de vedere al stimulilor, senzațiilor și percepțiilor, datorită limitării sau lipsei funcționării analizatorilor care furnizează informațiile de distanță din mediu. Asocierea celor două dizabilități senzoriale sau asocierea uneia/ambelor dizabilități senzoriale cu alte dizabilități conduc la o percepere fragmentară a lumii înconjurătoare, fapt care generează adesea stress și anxietate, aspecte care conduc la apariția comportamentelor de criză.

Deși sunt adesea dificil de manageriat, declanșarea comportamentelor de criză reprezintă prima (și poate singura) formă de comunicare pentru mulți dintre copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. De aceea, așa cum sublinia și Dr. Jan van Dijk este important, mai ales în cazul copiilor care prezintă un nivel extrem de scăzut de dezvoltare psihică, acolo unde formele de comunicare sunt absente/aproape absente, să lăsăm copilul să ne orienteze în modul lui de învățare și comunicare. Dr. Jan van Dijk numește acest mod de abordare a copilului cu dizabilități multiple, din categoria căruia face parte și copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate "Child-Guided Assessment".

În vederea abordării corecte a copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și pornind de la ideea "Child-Guided Assessment" a lui Dr. Jan van Dijk, considerăm că abordarea sugestiilor metodologice pentru Programa școlară a disciplinei *Abilități de comunicare și limbaj* ar trebui să pornească de la nivelul de comunicare la care copilul a ajuns, datorită echipei multidisciplinare fiind să îl conducă spre învățarea unui sistem convențional de comunicare.

În cele ce urmează, vom prezenta nivelele de comunicare identificate la copiii care prezintă dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și sistemele de comunicare potrivite/recomandate pentru fiecare dintre aceste nivele, pornind de la competențele generale propuse.

COMPETENȚA 1. - Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în mediul extern

Formarea și dezvoltarea acestei competențe se adresează copiilor cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple care au o dezvoltare cognitivă în jurul vârstei de 0-8 luni și cuprinde următoarele comportamente de comunicare:

1. **Comportamente de comunicare pre-intenționale (0-8 luni)** – reflectă starea generală a copilului, semnalizând prin comportamente specifice starea de confort, disconfort, durere, foame, sete, etc. Acestea pot fi reflexive sau reactive. Copiii aflați la acest nivel sunt adesea non-verbali și nu sunt conștienți că pot interacționa cu alte persoane pentru a putea să își facă cunoscute stările de confort/disconfort. Cel mai adesea, la acest nivel sunt prezente comportamentele de criză care sunt o formă de comunicare pre-intențională și prin care copilul poate semnaliza persoanelor de referință stările de disconfort date de foame, sete, durere, boală, refuz, plictiseală, anxietate.

În această fază este foarte important ca persoanele de referință (părinți, îngrijitori, profesori) să observe ce anume declanșează această "formă de comunicare" și să încurajeze realizarea unei relații adult-copil pornind de la aceste aspecte, fie prin repetarea stimulului care produce reacțiile care semnalizează confortul copilului (ex: râde dacă este gădilat, reacționează pozitiv la anumite sunete, texturi sau vibrațiile produse de jucării, adultul execută anumite mișcări în acțiuni co-active), fie prin

eliminarea stimulului care semnalizează disconfortul copilului (satisfacerea nevoilor de foame, sete, luarea unor măsuri de ameliorare a eventualelor dureri, îndepărtarea factorilor de anxietate care au declanșat comportamentele de criză).

Se recomandă introducerea unor semne/gesturi realizate pe corpul copilului sau în acțiuni co-active care să semnalizeze începerea sau sfârșitul unor rutine sau activități. De asemenea, se recomandă ca fiecare dintre persoanele reprezentative care intră în contact cu copilul să poarte anumiți indicatori vizuali/tactili, adaptați gradului de afectare al organelor de simț (cum ar fi un inel, o brățară, un simbol tactil purtat pe haină) care să îi permită copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să asocieze în timp persoana respectivă cu tipul de activitate/rutină care urmează a se desfășura. Aceste semne/gesturi vor fi utilizate în mod constant pentru a-i permite copilului să devină conștient de acestea. În această fază nu se așteaptă vreun răspuns al copilului

2. Comportamentele de comunicare intenționale/comunicarea non-simbolică (3-8 luni) – implică faptul că actele de comunicare se află sub controlul copilului, dar încă nu sunt utilizate intenționat în comunicare. În această fază copilul începe să înțeleagă simbolurile pentru anumite activități/persoane familiare și prin intermediul unor acțiuni co-active pot începe să le folosească în contexte specifice.

COMPETENȚA 2. - Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare receptivă a mesajelor transmise prin tipuri de comunicare adaptată

Formarea și dezvoltarea acestei competențe se adresează copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate care au o dezvoltare cognitivă în jurul vârstei de 6-24 luni și cuprinde următoarele comportamente de comunicare:

3. Comportamentele de comunicare neconvențională (6-12 luni) – reprezintă începutul comunicării intenționate. Comportamentele de comunicare pre-simbolică pot include anumite mișcări ale corpului, anumite tipuri de sunete sau gesturi (lovirea unui obiect/persoane, aruncarea obiectului oferit, gestul de a trage adultul de mână/haină) pe care copilul le face în anumite contexte. Pentru a încuraja comunicarea adultul trebuie să înțeleagă ce anume încearcă să transmită copilul prin comportamentele manifestate și chiar să adopte acest mod neconvențional de comunicare al copilului, pe care să îl însoțească de modalități de comunicare adaptate la nivelul de afectare al simțurilor de văz și/sau auz (verbal, prin intermediul obiectelor de referință în cazul în care există auz/văz rezidual sau afectarea auzului permite receptarea mesajului verbal; prin obiecte de referință, gesturi neconvenționale, executate pe corp, simboluri tactile în cazul în care văzul și auzul sunt sever afectate sau sunt inexistente – surdocecitate). În acest fel se urmărește punerea bazelor comunicării receptive.

4. Comunicarea convențională (12-18 luni) – include comportamente pre-simbolice convenționale la nivelul societății în care trăiește copilul și care sunt utilizate în mod intenționat. Acest tip de comunicare este mai accesibilă copiilor care au auz și văz reziduale, dar pot fi adaptate și învățate și de către copilul cu surdocecitate (ex: atunci când adultul întinde mâna cu palma orientată în sus, înseamnă că trebuie să primească/să i se dea obiectul pe care copilul îl ține în mână).

5. Comunicarea prin intermediul simbolurilor concrete (12-24 luni) – conduce copilul spre forme de comunicare convenționale/alternative standardizate și implică, în funcție de gradul de afectare al simțurilor de văz și auz, receptarea și înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul sunetelor/onomatopeelor, al gesturilor, al obiectelor de referință, simbolurilor vizuale și/sau tactile, al pictogramelor sau prin accesarea unor device-uri și aplicații adaptate. În funcție de gradul de afectare al vederii și auzului, precum și de prezența asociată a altor dizabilități se recomandă trecerea graduală la asocierea de comportamente de comunicare alternative (prin simboluri) cu rutine zilnice (manipularea unei jucării preferate la începutul programului; participarea la întâlnirea de dimineața) - activități cu caracter repetitiv (ex servirea mesei la aceeași oră; frecventarea diferitelor terapii în anumite zile ale săptămânii) – materiale didactice

adaptate vizual și tactil pentru învățarea zilelor săptămânii (utilizarea de forme, texturi, culori sau simboluri diferite pentru fiecare zi a săptămânii) – orarul cu obiecte concrete, simboluri sau pictograme (realizat pentru fiecare disciplină cuprinsă în planul-cadru) – înțelegerea și executarea unor comenzi (prin sunete/onomatopee sau comportamente de comunicare alternative) – receptarea unor povești prin intermediul unor adaptări (explorarea decărtii/imagini tactile cu transmiterea mesajului acestora prin sunete/onomatopee sau tehnici alternative de comunicare).

6. Comunicarea prin intermediul simbolurilor abstracte (este necesară o dezvoltare cognitivă mai mare de 84 luni/7 ani) – implică receptarea și înțelegerea de mesaje cu un nivel scăzut de complexitate transmise verbal, prin limbaj mimico-gestual, dactileme, scriere Braille, text cu caractere mărite pentru elevii cu vedere reziduală, Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma; limbaj mimico-gestual/dactileme adaptate tactil (comunicare mână pe mână)

7. Receptarea și înțelegerea de mesaje complexe – implică înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul propozițiilor simple sau complexe utilizând comunicarea verbală/tehnici alternative de comunicare, cu utilizarea corectă a regulilor gramaticale.

COMPETENȚA 3 - Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin sisteme de comunicare specializate

Formarea și dezvoltarea comunicării expresive se bazează pe intenția copilului de a-și face cunoscute nevoile sau de a comunica și se manifesta încă de la nivelul 2 (Comportamentele de comunicare intenționale/comunicarea non-simbolică). În funcție de nivelul dezvoltării cognitive copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate poate atinge unul dintre cele 7 nivele mai sus menționate, folosind în actul comunicării unul dintre următoarele sisteme de comunicare:

- ✓ sisteme de comunicare incipiente (indicatori vizuali/tactili, gesturi neconvenționale, obiecte de referință, simboluri, imagini tactile, pictograme)
- ✓ sisteme de comunicare constituite pe baza limbajului gestual (gesturi iconice, limbaj mimico-gestual, limbaj mimico-gestual adaptat tactil, dactileme, Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block)
- ✓ sisteme de comunicare bazate pe limbajul oral/scriș (comunicarea orală, scriere Braille sau cu caractere mărite, Tadoma)

➤ **Evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

Evaluarea are caracter permanent și funcțional, vizând deprinderi, priceperi, abilități, comportamente, implicate în adaptarea școlară și autonomia socială. Cadru didactic trebuie să realizeze evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate urmând două mari direcții.

Evaluarea în ceea ce privește factorii specifici copilului privind modalitatea acestuia de accesare a informație, de deplasare în mediu și de comunicare. Pe lângă accesul la informație, comunicarea, orientarea și mobilitatea trebuie evaluate fiecare dintre abilitățile senzoriale, cognitive, fizice și sociale, deoarece acestea afectează sever modul de dobândire a informației, de realizare a comunicării și orientării și mobilității. Este important de evaluat modul în care copilul utilizează resturile senzoriale pe care le prezintă, precum și punerea în funcțiune a celorlalte simțuri: tactil, gustativ, olfactiv și proprioceptiv (simțul mișcării și poziției corpului în spațiu), pentru a compensa orice pierdere sau disfuncție a simțurilor distale. Informațiile personale privind copilul, preferințele și interesele, ceea ce îi place sau nu, abilitățile și dificultățile sunt importante în procesul evaluării, la fel cum este și istoricul medical sau alte documente școlare (Aitken, Buultjens, 2007). Evaluările se vor baza pe informațiile existente în înregistrările și fișele completate de alți specialiști, pe cele primite de la părinți prin interviuri și chestionare, dar și pe observațiile proprii. În evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple observația reprezintă una dintre cele mai importante metode folosite.

A doua direcție urmărită în evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este **evaluarea curriculară**, adică relația dintre finalitățile evaluării și curriculum. Curriculum-ul, în contextul dizabilității senzoriale multiple, trebuie să fie relevant pentru nevoile de învățare ale copilului. Modelele și programele de curriculum vor influența procesul de elaborare a programului de intervenție personalizat (PIP), modalitatea de realizare a activităților de evaluare, tipurile de competențe care sunt selectate, precum și procesul de implementare a intervenției. Este evidențiată importanța dobândirii acelor deprinderi care facilitează participarea în contexte naturale.

Evaluarea curriculară va evidenția stadiile care au fost atinse în cadrul fiecărei discipline a ariilor curriculare, constituind punctul de plecare în planificarea etapelor următoare. Se elaborează și se adaptează scopurile și obiectivele pe termen lung, respectiv pe termen scurt care sunt utilizate pentru a planifica activitățile următoare, bazate pe informațiile privind abilitățile copilului, urmând planificarea etapelor de învățare care determină atingerea acestora.

Utilizarea scopurilor și a obiectivelor propuse în PIP reprezintă o modalitate eficientă de monitorizare a progresului pe termen scurt. Dacă copilul parcurge etapele propuse pentru a atinge anumite scopuri, atunci putem spune că acel copil a realizat un progres. Monitorizarea pe termen lung oferă o imagine clară privind ariile în care s-au înregistrat progrese semnificative, respectiv ariile în care există dificultăți evidente, urmând să se realizeze o identificare a cauzelor acestora (Aitken, Buultjens, 2007)

Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării putem elabora un profil detaliat, holistic al copilului. Astfel se poate planifica învățarea și predarea cu scopul asigurării intervenției și interacțiunii educaționale la un nivel calitativ optim.

➤ **Proiectarea activității didactice - Programul de Intervenție Personalizat (P.I.P.)**

Programul de intervenție personalizat (PIP) sau programul educațional individualizat (PEI) reprezintă modalitatea prin care este implementat curriculum-ul, fiind axat pe nevoile copilului. PIP-urile sunt instrumente de lucru permanente în cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, folosite pentru eficientizarea activității de intervenție și atingerea finalităților prevăzute de servicii personalizate, cuprinzând modalități concrete de intervenție.

Programul de intervenție personalizat “va avea ca punct de plecare aptitudinile și abilitățile deja existente ale copilului” (coord. Roșan, A., 2015). Este un document scris, conceput și realizat în fiecare an de către echipa de intervenție multidisciplinară, care oferă servicii personalizate copilului.

Scopul PIP-ului este de a identifica serviciile de care are nevoie copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și modul de oferire a acestor servicii.

Componentele esențiale ale PIP-ului sunt următoarele:

1. Informații privind background-ul copilului;
2. Nivelul actual de dezvoltare și performanță educațională;
3. Obiective anuale măsurabile și obiective de scurtă durată (revizuite din trei în trei luni) care trebuie atinse;
4. Modalitatea de realizare a adaptărilor curriculare necesare, care să faciliteze atingerea obiectivelor;
5. Modalitatea de evaluare a progreselor realizate pe parcursul unui an (evaluarea finală);
6. Componenta echipei care va aplica PIP-ul și serviciile educaționale specifice oferite de fiecare membru al echipei de implementare;
7. Perioada de intervenție;

Bibliografie

1. Aitken, S. (2007), (coord.), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Brown, Norman, (2005), *Copilul cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple. Intervenție și educație*, (suport de curs), București;
3. Chambers, D. (1973), *The role of the Pediatrician in Diagnosis and evaluation of the Deaf-Blind Child (2nd ed.)*. Denver: Colorado Departament of Education;
4. Gherguț, A. (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*. Iași: Editura Polirom;
5. McInnes, J, Treffry, J., (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
6. Myklebust, H. (1964), *The Psychology of Deafness (2nd ed)*. New-York: Grune and Stratton;
7. Murdoch, H., McMinn, R., (2009) (coord), *A curriculum for multi-sensory-impaired children from MSI Unit Victoria School Birmingham*, Sense101 Pentonville Rd, London;
8. Orelove, F., Sobsey, D., (1991), *Educating Children with Multiple Disabilities*, Baltimore, USA, Paul Brookes;
9. Popescu-Neveanu, P; Zlate, M.; Crețu, Tinca (1993), *Manual de Psihologie*, E.D.P. București;
10. Roșan, A., (2015) (coord), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție* – Editura Polirom, Iași;
11. Tufar, Oana, (2012), *Aspecte psiholingvistice ale comunicării prin limbajul semnelor gestuale în cazul persoanelor cu surdocecitate – teză de doctorat*
12. ***Programa școlară pentru disciplina Formarea abilităților de comunicare, clasele I-X, Curriculum surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple, București, 2008;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Crina Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Silvia Anca CORCHEȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Veronica MOLDOVAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Ramona Mariana TIMBUȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBAJ MIMICO-GESTUAL/LIMBAJ BRAILLE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară *Limba mimico-gestual/ Limba Braille* destinată elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. Aceasta este structurată pe cele 2 cicluri școlare (primar și gimnazial) unde exemplele de activități de învățare și conținuturile sunt prezentate în progresie în ceea ce privește nivelul de complexitate, fiind concepute în conformitate cu principiile ale pedagogiei și psihopedagogiei speciale.

Conform Ordinului nr. 3622/2018, privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, disciplina are un buget de timp care prevede 0-1 ore/săptămână pentru ciclul primar și ciclul gimnazial.

Programa propusă a fost concepută ținându-se cont, în principal, de particularitățile elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, în contextul comunicării.

Au fost introduse teme și activități accesibile care să nu îl forțeze pe elevul cu surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple la un efort care să ducă la refuzul sarcinii, ci să-i facă plăcere să comunice.

Aceste activități și teme vor stimula acele dimensiuni și componente valide ale proceselor psihice care sunt implicate în desfășurarea optimă a procesului de comunicare. S-a pus accent pe co-acțiune pentru perioada inițială de învățare a comunicării, urmând ca, pe baza abilităților formate, să se utilizeze alte strategii activizante în procesul de formare și dezvoltare a unor noi abilități de comunicare.

Pentru acești elevi, comunicarea este esențială în vederea obținerii unor progrese în toate ariile curriculare și este important să găsim strategia/ abordarea care să facă mesajul să fie ascultat, înțeles și care să determine elaborarea unui răspuns.

Pe lângă abilitățile de comunicare prin intermediul limbajului oral sau a unor tehnici alternative de comunicare (LMG, LMG adaptat tactil, comunicarea prin gesturi, obiecte de referință, pictograme, imagini/simboluri tactile, pictograme), unii dintre acești copii dobândesc și deprinderi de citire și scriere, adaptându-se astfel mai ușor la cerințele vieții cotidiene.

Spre deosebire de copilul valid, la care formarea deprinderilor de citire-scriere se realizează în ciclul primar de învățământ (clasele pregătitoare-IV), în cazul copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate formarea acestor deprinderi este condiționată de nivelul de dezvoltare cognitivă pe care îl are sau de nivelul pe care îl poate atinge. Citirea-scrierea reprezintă achiziții cu un nivel ridicat de complexitate care se bazează pe operațiile gândirii de analiză și sinteză, iar dacă nivelul de dezvoltare cognitivă al copilului nu îi permite să lucreze la un nivel atât de abstract, formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire-scriere nu se pot realiza.

Unii copii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate nu reușesc să achiziționeze aceste deprinderi atât de importante pentru procesul de învățare sau achiziționează doar anumite etape ale procesului de formare a acestor deprinderi (ex: copilul cu dizabilități senzoriale multiple care prezintă cecitate, poate să își formeze doar deprinderi de identificare și urmărire a unui rând, executând mișcarea potrivită a mâinilor necesară în citirea Braille).

În cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate cu un nivel foarte scăzut al dezvoltării cognitive, accentul va fi pus pe formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare. Programa școlară pentru Limbaj mimico-gestual/limbaj Braille este astfel concepută încât să permită acest lucru.

Programa propusă este concepută pornind de la Programa *Citire – Scriere – Comunicare* din Curriculum pentru surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple (2008) Au fost actualizate exemplele de activități de învățare și conținuturile fostei programe.

Considerăm că programa propusă oferă posibilitatea profesorului să respecte ritmul de dezvoltare al copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia, raportându-se permanent la zona proximei dezvoltări. Prezenta programă se adresează colectivelor didactice care lucrează cu copii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care, prin activități specifice, urmăresc stimularea disponibilităților individuale, valorificarea maximă a potențialului psihofizic al fiecărui elev, în vederea creșterii gradului de autonomie școlară și socială.

Disciplina **Limba mimico-gestual/ limbaj Braille** face parte din aria curriculară **Limbă și comunicare**. Programa acestei disciplinei este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa asigură corelația dintre obiectivele educaționale, situațiile de învățare și conținuturile învățării.

Cadrul didactic trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție și de comportament ale elevului, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată, personalizată. Această strategie/ abordare este posibilă pentru că programul este constituit după principiul pașilor mici, al autonomiei secvențiale de învățare, cu posibilități de reluare și reînvățare.

În acest mod, se asigură cuprinderea în activități de învățare a tuturor elevilor, dar și formarea de abilități în domeniile: motric, afectiv, cognitiv și social.

Evaluările au caracter permanent, vizând deprinderi, priceperi, abilități, comportamente, implicate în adaptarea școlară și autonomia socială.

Cele trei componente – citire, scriere, comunicare – se intercondiționează, iar prezenta programă vizează evidențierea acestei relații care are ca finalitate învățarea comunicării de către elev în vederea dobândirii autonomiei sociale.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Profesorul psihopedagog are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, raportându-ne permanent la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin diferite modalități/ tehnici alternative de comunicare**
- 2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris, folosindu-se strategii specifice**
- 3. Utilizarea deprinderilor de citit-scris în context social-integrator**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin diferite modalități/tehnici alternative de comunicare

Clasele pregătitoare –a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea abilităților de ascultare, observare, interpretare și înțelegere a semnificației mesajelor transmise prin mijloace de comunicare convenționale sau alternative (limbaj oral, gesturi neconvenționale, limbaj mimico-gestual, simboluri, imagini tactile, pictograme)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a semnalelor vizuale, indicatorilor tactili, simbolurilor, imaginilor tactile, pictogramelor, semne ale limbajului mimico-gestual sau mimico-gestual adaptat tactil; - Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore; - Exerciții de localizare, denumire a sunetelor din mediul ambiant; - Exerciții-joc de recunoaștere a expresiilor faciale și a mișcărilor corpului; - Exerciții de comunicare nonverbală (exerciții prin masaj etc).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea abilităților de receptare a mesajelor orale și scrise/mesajelor transmise prin intermediul unor tehnici alternative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a sunetelor, silabelor, cuvintelor rediate oral; - Exerciții-joc cu folosirea obiectelor concrete/imaginilor/pictogramelor/simbolurilor tactile/ imaginilor tactile; - Exerciții de asociere de obiecte concrete/ imagini/ pictograme/simboluri tactile/ imagini tactile cu limbaj oral.
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de realizare a corespondenței mesaj oral/mesaj alternativ de comunicare (gestual, mimico-gestual, comunicare prin imagini/simboluri tactile, comunicare prin pictograme) - mesaj scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de asociere imagine tactilă/simbol tactil/pictogramă – cuvânt/gest neconvențional, semn LMG (adaptat tactil, la nevoie); - Exerciții - joc de asociere semn – cuvânt; - Exerciții - joc de asociere imagine – semn – cuvânt; - Exerciții de transpunere în gesturi/ verbalizare a unor imagini/acțiuni.

2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris, folosindu-se strategii specifice

Clasele pregătitoare –a IV-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor prelexice și pregrafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc pentru schemă corporală și lateralitate; - Exerciții de localizare a poziției unor obiecte, în raport cu diferite repere (pe-sub, sus-jos, în față-în spate, înaintea-în spate, deasupra-dedesubt); - Exerciții cu caracter practic-aplicativ de executare a unor comenzi de poziționare (plasarea diferitelor obiecte, în raport cu propriul corp/ alte repere spațiale); - Jocuri didactice de orientare în spațiul clasei cu/ fără model acțional; - Exerciții de orientare în pagină (stânga - dreapta, sus-jos); - Exerciții de identificare a spațiilor ocupate de imagini (stânga-sus, dreapta-jos, mijloc);

Clasele pregătitoare –a IV-a	
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare în pagină, combinând două poziții spațiale (stânga-sus, dreapta-jos, stânga-mijloc); - Exerciții de utilizare corectă a reperelor spațiale simple: jos-sus, aproape-depart, deasupra-dedesubt, primul-ultimul, primul-al doilea-al treilea, început – sfârșit; - Exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris: efectuarea de mâzgălituri, cercuri-spirale, „ghemulețe”, zig zag-uri; - Exerciții pictografice: divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), forme executate cu creionul colorat și negru; hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip); - Exerciții pre-Braille: <ul style="list-style-type: none"> • Urmărire tactilă de contururi punctate (de la simplu la complex); • Urmărire (vizuală/tactilă) și identificarea liniei verticale; • Urmărire (vizuală/tactilă) și identificarea liniei orizontale; • Urmărire (vizuală/tactilă) și identificarea liniei oblice; • Urmărire (vizuală/tactilă) și identificarea liniei curbe; • Urmărire (vizual/tactil) și identificarea liniei groase/ subțiri; • Urmărire combinații de linii verticale și orizontale; • Figuri geometrice; • Grupul fundamental și configurații de puncte; • Manipularea corectă a instrumentelor de scriere Braille (punctatorul, plăcuță, coli Braille), prin realizare de exerciții specifice: ploaie de puncte, punctarea pe partea de sus-jos, stânga-dreapta a unei coli Braille etc; 	
<p>2.2. Formarea deprinderilor lexico-grafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a sunetului cu care începe un cuvânt; - Exerciții de identificare a sunetului cu care începe un cuvânt cu imagini reprezentând obiecte, animale, meserii care încep cu un anumit sunet; - Exerciții de identificare a sunetelor care alcătuiesc cuvinte simple (mono și bi-silabice); - Exerciții-jocdeintegrarepropozițională: <ul style="list-style-type: none"> • completare de propoziții lacunare; • alcătuire de propoziții după suport imagistic/cu cuvinte date; • transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; • alcătuire de propoziții enunțiative, exclamative și interogative. 	
<p>2.3. Dezvoltarea deprinderilor lexico-grafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare/repetare a mesajelor transmise prin intermediul sistemelor alternative de comunicare (dactileme adaptate tactil, Alfabet Block, Alfabet manual); - Exersarea comunicării (întrebări și răspunsuri) prin intermediul sistemelor alternative de comunicare (dactileme adaptate tactil, Alfabet Block, Alfabet manual). 	

3.Utilizarea deprinderilor de citit-scris în context social-integrator

Clasele pregătitoare –a IV-a
<p>3.1. Îmbogățirea comunicării elevului prin strategii complexe de comunicare (Î-R, minitexte, citate, mici comentarii etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții tip întrebare –răspuns; - Exerciții de povestire după imagini; - Exerciții de completare a unor propoziții lacunare; - Exerciții de comunicare/povestire de texte/întâmplări prin intermediul tehnicilor alternative de comunicare (Limba mimico-gestual/mimico gestual adaptat tactil, dactileme/dactileme adaptate tactil, PECS, scriere Braille, Makaton, Alfabet Block, Alfabet manual, Tadoma).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare –a IV-a
Comunicare nonverbală	<ul style="list-style-type: none"> - Arii tematice: <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe. - Expresiifaciale - tristețe, bucurie, frică, senzație de somn, furie etc. - Mișcări ale corpului cu valoare comunicativă - aprobare, refuz, acceptare, indiferență, solicitare, asociere gest-comandă verbală etc; - Imitarea unor expresii faciale sau mișcări ale corpului – încruntarea în caz de furie; zâmbetul pentru bucurie; execuția asociată, prin imitație sau acțiuni co-active, a unor mișcări cu fragmente de cântece pentru copii - Utilizarea de indicatori tactili/vizuali/olfactivi – în vederea asocierii unor persoane de referință/colegi ai clasei și recunoașterea, în timp, a persoanei respective,

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare –a IV-a
	<p>precum și asocierea unei persoane cu un anumit gen de activitate (mai ales în cazul terapilor)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea obiectelor personale – prin marcarea acestora cu simboluri vizuale/tactile - Gesturi neconvenționale -repetarea unor stimuli (mai ales a stimulilor care le fac plăcere;asocierea de gesturi neconvenționale cu exprimarea anumitor nevoi; - Gesturi simple (convenționale) – elemente de comunicare non-verbală utilizate pentru a exprima aprobarea, interdicția, stări emoționale, direcții de deplasare etc.
<p>Corespondența mesaj oral / mesaj gestual – mesaj scris/ tehnici alternative de comunicare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Arii tematice: <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; - Indicarea unui obiect/imagie, cu ajutorul mesajelortransmise prin intermediul limbajului oral/ gestual/ scris/tehnici alternative de comunicare - Execuție a unor comenzi transmise verbal/prin tehnici alternative de comunicare - Executarea unor acțiuni transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare
<p>Prelexie-pregrafie:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Arii tematice: <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe.

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare –a IV-a
	<p>- Schemă corporală șilateralitate – cunoașterea și desemnarea prin mijloace de comunicare neconvenționale (gesturi) sau convenționale (comunicare verbală/tehnici alternative de comunicare) a părților care alcătuiesc corpul uman; identificarea segmentelor de corp care aparțin părții stângi/drepte, raportat la propriul corp și la corpul altor persoane</p> <p>- Orientare spațială – jos-sus, aproape-depart, deasupra-dedesubt, primul-ultimul, primul-al doilea-al treilea, început – sfârșit, identificate în plan orizontal și vertical, pe spații cu suprafețe tot mai reduse</p> <p>- Exerciții de antrenament motric și de coordonare oculo-motorie/bimanuală – manipularea instrumentelor de scris, mângălituri în diverse direcții și planuri, trasare pe un contur punctat, trasarea conturului literei în făină/nisip colorat</p> <p>- Elemente pre-Braille – urmărirea unui contur punctat/marcat tactil (linii orizontale/verticale, subțiri/groase, drepte/sinuoase, figuri geometrice, contururi neregulate); plasarea de obiecte în orificii în cadrul unor jocuri/materiale didactice special construite; utilizarea punctatorului pentru a realiza "ploaia de puncte" în partea de sus/jos/stânga/dreapta a unei coli Braille; trasarea unui contur punctat cu ajutorul unui șablon</p>
Formarea capacității de citire	<p>- Asociere fonem/ dactileme - literă mică și mare detipar</p> <p>- Asociere fonem – literă în Braille</p> <p>- Asociere pictogramă– cuvânt scris</p> <p>- Cuvinte mono-, bisilabice și polisilabice transmise prin limbaj verbal/tehnici alternative de comunicare</p> <p>- Propoziții simple și dezvoltate</p> <p>- Texte scurte care prezintă teme legate de școală, familie, locuință, alimentație, sănătate, animale, mijloace de transport</p>
Comunicare de mesaje prin intermediul limbajului scris	<p>- Arii tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei;

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare –a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> • zilele săptămânii; • anotimpurile; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe. <p>- Utilizarea comunicării prin intermediul limbajului scris modalități de scriere de litere în alfabetul latin (forme/imagini ale literelor/ majuscule, litere de mână) sau alfabet Braille; scriere de cuvinte scurte utilizând diferitele modalități de scriere a alfabetului latin/Braille; scriere de propoziții scurte/dezvoltate utilizând diferitele modalități de scriere a alfabetului latin/Braille</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare–învățare–evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare și proiectarea activității didactice.

➤ **Strategii didactice**

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este privat senzorial. El nu beneficiază din interacțiune acumediul de aceleași oportunități ca și copilul valid. Mediul său natural este limitat la contacte întâmplătoare, iar motivația pentru explorare este minimă (datorită diferitelor stări de anxietate). Datorită afectării principalelor căi de realizare a comunicării educația copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pornește (și uneori se limitează la acest aspect) cu demersul terapeutic al învățării utilizării compensatorii a simțurilor neafectate (Myklebust, 1964) (Chambers, 1973). Copilul trebuie să învețe să tolereze, să recunoască, să primească, să deosebească și să integreze informațiile senzoriale. La acestea se adaugă „înzestrarea” copilului cu modalități alternative de comunicare (comunicarea totală, comunicarea non-verbală, comunicarea prin obiecte de referință, comunicarea prin pictograme, semne ale limbajului mimico-gestual adaptate tactil, dactileme adaptate tactil, putându-se ajunge până la tehnici alternative complexe de comunicare dacă procesele cognitive, cu precădere gândirea, nu sunt grav afectate (dintre aceste tehnici alternative de comunicare adaptate tactil amintim: *Makaton*¹, *Alfabetul manual*², *Alfabetul Block*³, *Tadoma*⁴, *limbaj scris – Sistemul de scriere Braille*⁵).

Programa pentru disciplina Limbaj mimicogestual/Limbaj Braille își propune să asigure formarea următoarelor competențe generale:

COMPETENȚA 1. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin diferite modalități/tehnici alternative de comunicare

Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor orale și scrise implică faptul că elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se situează, în planul dezvoltării limbajului, cel puțin la nivelul 3 de dezvoltare conform matricii de comunicare (**Comportamentele de comunicare neconvențională**). Acest lucru presupune faptul că elevul înțelege ceea ce i se transmite prin intermediul unor sisteme de comunicare convenționale/alternative. La acest nivel, copilul este cel care "alege" modalitatea de comunicare, iar adultul/persoanele de referință, pornind de la această "alegere", trebuie să îl conducă pe copil spre utilizarea cu sens a diferitelor forme de comunicare, ghidându-l, măsură ce dezvoltarea cognitivă a acestuia îi permite, spre forme mai complexe de comunicare. La acest nivel, prin repetarea elementelor de comunicare pre-simbolică (mișcări ale corpului, anumite tipuri de sunete sau gesturi ale copilului) adultul, prin repetiție, poate conduce copilul spre asocierea unui

¹ *Makaton* – limbaj derivat din limbajul mimico gestual care nu prezintă elemente de gramatică

² *Alfabetul manual* - se realizează prin atingerea punctelor corespunzătoare literelor distribuite la nivelul degetelor și a palmei

³ *Alfabetul Block* - format din semnele grafice normale ale alfabetului latin cu majuscule. Se efectuează cu degetul arătător literele mari de tipar în palma persoanei cu surdocecitate, care receptează mesajul. Scrierea literelor se face pe toată suprafața palmei.

⁴ *Tadoma* - procedeu de citire tactilă a vorbirii: persoana cu surdocecitate își plasează mâna pe gura interlocutorului astfel încât să perceapă tactil mișcările buzelor și vibrațiile de la nivelul gâtului

⁵ *Scrierea Braille specifică persoanelor cu afectarea gravă a vederii*, presupune realizarea tactilă a literelor utilizând un sistem de puncte, diferite ca număr și poziție, fiecărei combinații de puncte corespunzându-i o literă/cifră

est/sunet/mișcare a corpului astfel încât acestea să dobândească o anumită semnificație pentru copil.

Comunicarea convențională – implică învățarea unor gesturi executate tactil sau în manieră adaptată, asociate cu comenzi transmise verbal/tehnici alternative de comunicare care să conducă la executarea de către copil a acelei comenzi (ex: mâna pusă pe umărul copilului, urmată de apăsarea acestuia și comanda "jos", exprimată verbal sau prin alte forme alternative de comunicare poate conduce la asocierea acestei acțiuni cu mesajul de a sta jos/a ocupa loc pe scaun).

Comunicarea prin intermediul simbolurilor concrete – presupune receptarea și înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul sunetelor/onomatopeelor, al gesturilor, al obiectelor de referință, simbolurilor vizuale și/sau tactile, al pictogramelor sau prin accesarea unor device-uri și aplicații adaptate nevoilor și posibilităților de dezvoltare ale copilului.

Comunicarea prin intermediul simbolurilor abstracte – implică receptarea și înțelegerea de mesaje cu un nivel scăzut de complexitate transmise verbal, prin limbaj mimico-gestual convențional, dactileme, scriere Braille, text cu caractere mărite pentru elevii cu vedere reziduală, Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma, limbaj mimico-gestual/dactileme adaptate tactil (comunicare mână pe mână). Este important ca la începutul acestui nivel adultul să utilizeze comenzi scurte sau un număr redus de cuvinte pentru a facilita copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate procesarea informației transmise. Treptat se va trece la utilizarea unei comunicări mai complexe, cu accent pe utilizarea exprimării în propoziții (ex: în cazul comunicării prin imagini tactile sau pictograme se poate trece de la simbolul/ imaginea unei mingi la transmiterea unei propoziții scurte, prin adăugarea simbolurilor/pictogramelor corespunzătoare unei propoziții de genul "Copilul (se) joacă (cu) mingea" - sistem de comunicare PECS)

Receptarea și înțelegerea de mesaje complexe - implică înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul propozițiilor simple sau complexe, utilizând comunicarea verbală/ mimico-gestuală, comunicarea scrisă (alfabet Braille, dactileme) sau comunicarea prin sisteme alternative de comunicare, cu utilizarea corectă a regulilor gramaticale.

COMPETENȚA 2 - Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris, folosindu-se strategii specifice

Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris precum și a unor sisteme alternative de comunicare care se bazează pe cunoașterea grafemelor/dactilemelor (*Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma, limbaj scris, sistemul de scriere Braille, dactileme*) este un proces de lungă durată, la care copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are acces doar în condițiile atingerii unui nivel de dezvoltare cognitivă, care să îi permită utilizarea operațiilor de analiză și sinteză, necesare în perceperea succesiunii sunetelor, respectiv a simbolurilor grafice sau gestuale (dactileme, dactileme executate tactil).

În vederea formării și dezvoltării acestor abilități, copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate va parcurge următoarele etape:

- Formarea de deprinderi pre-lexice⁶

⁶Formarea și dezvoltarea de deprinderi pre-lexice este posibilă doar pentru copiii care prezintă auz rezidual sau care sunt capabili să facă labiolectură și/sau să utilizeze sistemul Tadoma

- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor cu care începe un cuvânt
- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor aflate la mijlocul unui cuvânt scurt (alcătuit din trei sunete/grafeme)
- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor de la sfârșitul unui cuvânt
- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor care alcătuiesc un cuvânt

1. Formarea de deprinderi pre-grafice

- identificarea, recunoașterea și utilizarea reperelor spațiale sus-mijloc-jos în plan vertical și orizontal, în spații/suprafețe tot mai restrânse (de la spațiul clasei, la cel al băncii, al colii Braille, jocului de popice, plăcuței de scris)
- așezarea de obiecte pe rânduri (sus-mijloc-jos) și coloane (stânga-dreapta)
- formarea și dezvoltarea deprinderii de a urmări un traseu tactil
- formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale și a mișcărilor necesare urmării unui rând (ex:cu mâna stângă se urmărește rândul de sus și se identifică spațiile goale și cu mâna dreaptă se așează obiecte în spațiile identificate ca fiind goale)
- prinderea și manipularea corectă a instrumentelor de scris (creioane, markere, creioane cerate, punctator, plăcuță, picht)
- executarea unor exerciții de utilizare a instrumentelor de scris (mâzgălituri, linii trasate pe contur punctat, colorare în contur, perforarea colii Braille cu ajutorul punctatorului, realizarea unui contur simplu/complex cu ajutorul punctatorului, punctarea colii Braille în interiorul unui contur marcat tactil, etc.)

2. Formarea deprinderilor lexico grafice⁷

- Recunoașterea și numirea/desemnarea prin intermediul dactilemelor a grafemelor aflate în poziție inițială, mediană, finală
- Executarea/trasarea liniilor/formelor care alcătuiesc o literă (majusculă) urmărind un traseu punctat, cu retragerea treptată a prompterului vizual, până când elevul reușește să traseze liniile/formele care alcătuiesc o literă fără ajutor
- Executarea/trasarea grafemelor (majuscule) urmărind un traseu punctat, cu retragerea treptată a prompterului vizual, până când elevul reușește să traseze litera fără ajutor
- Recunoașterea și asocierea dactilemelor/literelor de tipar cu literele scrise de mână
- Executarea/trasarea grafemelor (litere scrise de mână) urmărind un traseu punctat, cu retragerea treptată a prompterului vizual, până când elevul reușește să traseze litera fără ajutor
- Formarea deprinderilor și abilităților de citire-scriere globală (prin "fotografierea" cuvântului)

⁷Se recomandă ca în cazul copiilor cu deficiențe senzoriale multiple care prezintă vedere reziduală să se înceapă cu recunoașterea și redarea grafică majusculelor

- Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire-scriere prin identificarea succesiunii sunetelor care alcătuiesc un cuvânt și redarea grafică sau gestuală (dactileme) a acestei succesiuni
- Identificarea pozițiilor spațiale a punctelor care alcătuiesc literele alfabetului Braille
- Formarea și dezvoltarea deprinderii de a recunoaște/scrie a literelor care alcătuiesc alfabetul Braille, atât cu ajutorul plăcuței și a punctatorului, cât și a picht-ului sau a unor device-uri care au tastatura adaptată tactil
- Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire-scriere și învățarea utilizării acestora în cadrul unor tehnici alternative de comunicare precum *Makaton*, *Alfabetul manual*, *Alfabetul Block*, *Tadoma*, *dactileme*

COMPETENȚA 3: Utilizarea deprinderilor de citit-scris în context social- integrator

Formarea și dezvoltarea acestei competențe se adresează copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate care au un nivel de dezvoltare cognitivă peste medie, fapt care le permite să utilizeze deprinderile de scris-citit în context variate și cu un nivel crescut de complexitate. Această competență implică exersarea și utilizarea deprinderilor de citire-scriere-comunicare în redactarea de mesaje scrise, lecturarea unor texte redactate în manieră adaptată (fie cu caractere mărite, fie utilizând alfabetul Braille), precum și utilizarea în comunicare a unor tehnici alternative de comunicare precum *Makaton*, *Alfabetul manual*, *Alfabetul Block*, *Tadoma*, *dactilemele*.

➤ **Evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

Evaluarea are caracter permanent și funcțional, vizând deprinderi, priceperi, abilități, comportamente, implicate în adaptarea școlară și autonomia socială.

Cadrul didactic trebuie să realizeze evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate urmând două mari direcții.

1. Evaluarea în ceea ce privește factorii specifici copilului privind modalitatea acestuia de accesare a informație, de deplasare în mediu și de comunicare. Pe lângă accesul la informație, comunicarea, orientarea și mobilitatea trebuie evaluate fiecare dintre abilitățile senzoriale, cognitive, fizice și sociale, deoarece acestea afectează sever modul de dobândire a informației, de realizare a comunicării și orientării și mobilității. Este important de evaluat modul în care copilul utilizează resturile senzoriale pe care le prezintă, precum și punerea în funcțiune a celorlalte simțuri: tactil, gustativ, olfactiv și proprioceptiv (simțul mișcării și poziției corpului în spațiu), pentru a compensa orice pierdere sau disfuncție a simțurilor distale. Informațiile personale privind copilul, preferințele și interesele, ceea ce îi place sau nu, abilitățile și dificultățile sunt importante în procesul evaluării, la fel cum este și istoricul medical sau alte documente școlare (Aitken, Buultjens, 2007). Evaluările se vor baza pe informațiile existente în înregistrările și fișele completate de alți specialiști, pe cele primite de la părinți prin interviuri și chestionare, dar și pe observațiile proprii. În evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple observația reprezintă una dintre cele mai importante metode folosite.

2. A doua direcție urmărită în evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este evaluarea curriculară, adică relația dintre finalitățile evaluării și curriculum. Curriculum-ul în contextul deficienței senzoriale multiple trebuie să fie relevant pentru nevoile de învățare ale copilului. Modelele și programele de curriculum vor influența procesul de elaborare a planului de intervenție personalizat (PIP), modalitatea de realizare a activităților de evaluare, tipurile de obiective care sunt selectate, precum și procesul de implementare a intervenției. Este evidențiată

importanța dobândirii acelor deprinderi care facilitează participarea în contexte naturale (Hathazi, 2015).

Evaluarea curriculară va evidenția stadiile care au fost atinse în cadrul fiecărei discipline a ariilor curriculare, constituind punctul de plecare în planificarea etapelor următoare. Se elaborează și se adaptează scopurile și obiectivele pe termen lung, respectiv pe termen scurt care sunt utilizate pentru a planifica activitățile următoare, bazate pe informațiile privind abilitățile copilului, urmând planificarea etapelor de învățare care determină atingerea acestora.

Utilizarea scopurilor și a obiectivelor propuse în PIP reprezintă o modalitate eficientă de monitorizare a progresului pe termen scurt. Dacă copilul parcurge etapele propuse pentru a atinge anumite scopuri, atunci putem spune că acel copil a realizat un progres. Monitorizarea pe termen lung oferă o imagine clară privind ariile în care s-au înregistrat progrese semnificative, respectiv ariile în care există dificultăți evidente, urmând să se realizeze o identificare a cauzelor acestora (Aitken, Bultjens, 2007)

Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării putem elabora un profil detaliat, holistic al copilului. Astfel se poate planifica învățarea și predarea cu scopul asigurării intervenției și interacțiunii educaționale la un nivel calitativ optim.

➤ **Proiectarea activității didactice - Programul de intervenție personalizat**

Programul de intervenție personalizat (PIP) sau programul educațional individualizat (PEI) reprezintă modalitatea prin care este implementat curriculum-ul, fiind axat pe nevoile copilului. PIP-urile sunt instrumente de lucru permanente în cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, folosite pentru eficientizarea activității de intervenție și atingerea finalităților prevăzute de servicii personalizate, cuprinzând modalități concrete de intervenție.

Programul de intervenție personalizat este fundamentat pe aptitudinile și abilitățile deja existente ale copilului. Este un document scris, conceput și realizat în fiecare an de către echipa de intervenție multidisciplinară, care oferă servicii personalizate copilului.

Scopul PIP-ului este de a identifica serviciile de care are nevoie copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și modul de oferire a acestor servicii.

Componentele esențiale ale PIP-ului sunt următoarele:

1. Informații privind background-ul copilului;
2. Nivelul actual de dezvoltare și performanță educațională;
3. Obiective anuale măsurabile și obiective de scurtă durată (revizuite din trei în trei luni) care trebuie atinse;
4. Modalitatea de realizare a adaptărilor curriculare necesare, care să faciliteze atingerea obiectivelor;
5. Modalitatea de evaluare a progreselor realizate pe parcursul unui an (evaluarea finală);
6. Componenta echipei care va aplica PIP-ul și serviciile educaționale specifice oferite de fiecare membru al echipei de implementare;
7. Perioada de intervenție;

Bibliografie

1. Aitken, S., Buultjens, M., Clark, C., Eyre, J.T., Pease. L. (Eds), (2007), *Procesul de predare-învățare la copiii cu surdocecitate*, Ed. Semne, București;
2. Aitken, S. (coord.) (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
3. Hathazi, A. (2015), *Dizabilități multiple*, în Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
4. McInnes, J, Treffry, J. (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
5. Orelove, F., Sobsey, D (1991), *Educating Children with Multiple Disabilities*, Paul Brookes, Baltimore, USA;
6. Preda, V., Cziker, R. (2004), *Explorarea tactil kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj;
7. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
8. ***Programa Școlară Citire – Scriere – Comunicare, Clasele I - a X-a (Nivelurile IV - VI), *Curriculum Surdocecitate/ Deficiențe Senzoriale Multiple*, București, 2008.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Crina Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Silvia Anca CORCHEȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Veronica MOLDOVAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Ramona Mariana TIMBUȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBAJ MIMICO-GESTUAL/LIMBAJ BRAILLE

**Învățământ special gimnazial
Clasele a V-a –a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară *Limba mimico-gestual/ Limba Braille* destinată elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. Aceasta este structurată pe cele 2 cicluri școlare (primar și gimnazial) unde exemplele de activități de învățare și conținuturile sunt prezentate în progresie în ceea ce privește nivelul de complexitate, fiind concepute în conformitate cu principiile ale pedagogiei și psihopedagogiei speciale.

Conform Ordinului nr. 3622/2018, privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, disciplina are un buget de timp care prevede 0-1 ore/săptămână pentru ciclul primar și ciclul gimnazial.

Programa propusă a fost concepută ținându-se cont, în principal, de particularitățile elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, în contextul comunicării.

Au fost introduse teme și activități accesibile care să nu îl forțeze pe elevul cu surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple la un efort care să ducă la refuzul sarcinii, ci să-i facă plăcere să comunice.

Aceste activități și teme vor stimula acele dimensiuni și componente valide ale proceselor psihice care sunt implicate în desfășurarea optimă a procesului de comunicare. S-a pus accent pe co-acțiune pentru perioada inițială de învățare a comunicării, urmând ca, pe baza abilităților formate, să se utilizeze alte strategii activizante în procesul de formare și dezvoltare a unor noi abilități de comunicare.

Pentru acești elevi, comunicarea este esențială în vederea obținerii unor progrese în toate ariile curriculare și este important să găsim strategia/ abordarea care să facă mesajul să fie ascultat, înțeles și care să determine elaborarea unui răspuns.

Pe lângă abilitățile de comunicare prin intermediul limbajului oral sau a unor tehnici alternative de comunicare (LMG, LMG adaptat tactil, comunicarea prin gesturi, obiecte de referință, pictograme, imagini/simboluri tactile, pictograme), unii dintre acești copii dobândesc și deprinderi de citire și scriere, adaptându-se astfel mai ușor la cerințele vieții cotidiene.

Spre deosebire de copilul valid, la care formarea deprinderilor de citire-scriere se realizează în ciclul primar de învățământ (clasele pregătitoare-IV), în cazul copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate formarea acestor deprinderi este condiționată de nivelul de dezvoltare cognitivă pe care îl are sau de nivelul pe care îl poate atinge. Citirea-scrierea reprezintă achiziții cu un nivel ridicat de complexitate care se bazează pe operațiile gândirii de analiză și sinteză, iar dacă nivelul de dezvoltare cognitivă al copilului nu îi permite să lucreze la un nivel atât de abstract, formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire-scriere nu se pot realiza.

Unii copii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate nu reușesc să achiziționeze aceste deprinderi atât de importante pentru procesul de învățare sau achiziționează doar anumite etape ale procesului de formare a acestor deprinderi (ex: copilul cu dizabilități senzoriale multiple care prezintă cecitate, poate să își formeze doar deprinderi de identificare și urmărire a unui rând, executând mișcarea potrivită a mâinilor necesară în citirea Braille).

În cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate cu un nivel foarte scăzut al dezvoltării cognitive, accentul va fi pus pe formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare. Programa școlară pentru Limbaj mimico-gestual/limbaj Braille este astfel concepută încât să permită acest lucru.

Programa propusă este concepută pornind de la Programa *Citire – Scriere – Comunicare* din Curriculum pentru surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple (2008) Au fost actualizate exemplele de activități de învățare și conținuturile fostei programe.

Considerăm că programa propusă oferă posibilitatea profesorului să respecte ritmul de dezvoltare al copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia, raportându-se permanent la zona proximei dezvoltări. Prezenta programă se adresează colectivelor didactice care lucrează cu copii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care, prin activități specifice, urmăresc stimularea disponibilităților individuale, valorificarea maximă a potențialului psihofizic al fiecărui elev, în vederea creșterii gradului de autonomie școlară și socială.

Disciplina **Limba mimico-gestual/ limbaj Braille** face parte din aria curriculară **Limba și comunicare**. Programa acestei disciplinei este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa asigură corelația dintre obiectivele educaționale, situațiile de învățare și conținuturile învățării.

Cadrul didactic trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție și de comportament ale elevului, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată, personalizată. Această strategie/ abordare este posibilă pentru că programul este constituit după principiul pașilor mici, al autonomiei secvențiale de învățare, cu posibilități de reluare și reînvățare.

În acest mod, se asigură cuprinderea în activități de învățare a tuturor elevilor, dar și formarea de abilități în domeniile: motric, afectiv, cognitiv și social.

Evaluările au caracter permanent, vizând deprinderi, priceperi, abilități, comportamente, implicate în adaptarea școlară și autonomia socială.

Cele trei componente – citire, scriere, comunicare – se intercondiționează, iar prezenta programă vizează evidențierea acestei relații care are ca finalitate învățarea comunicării de către elev în vederea dobândirii autonomiei sociale.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Profesorul psihopedagog are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, raportându-ne permanent la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin diferite modalități/ tehnici alternative de comunicare**
- 2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris, folosindu-se strategii specifice**
- 3. Utilizarea deprinderilor de citit-scris în context social-integrator**

CLASELE a V-a –a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin diferite modalități/tehnici alternative de comunicare**

Clasele a V-a –a X-a
<p>1.1. Dezvoltarea abilităților de ascultare, observare, interpretare și înțelegere a semnificației mesajelor transmise prin mijloace de comunicare convenționale sau alternative (limbaj oral, limbaj scris, gesturi neconvenționale, limbaj mimico-gestual, simboluri, imagini tactile, pictograme)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ascultare/percepere, identificare și recunoaștere a unor semnale sonore, a unor indicatori tactili, simboluri, imagini tactile, pictograme, semne ale limbajului mimico-gestual sau mimico-gestual adaptat tactil; - Exerciții-joc de recunoaștere a expresiilor faciale și a mișcărilor corpului; - Exerciții de receptare a mesajelor transmise prin comunicare nonverbală (mimă, pantomimă, acțiuni indicative, gesturi naturale etc); - Exerciții de receptare a mesajelor unor povești, a unor scene de film, animații educaționale, teatru.
<p>1.2. Formarea abilităților de receptare și înțelegere a mesajelor orale și scrise/mesajelor transmise prin intermediul unor tehnici alternative de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a sunetelor, silabelor, cuvintelor rediate oral; - Exerciții-joc cu folosirea obiectelor concrete/imaginilor/pictogramelor/simbolurilor tactile/ imaginilor tactile; - Exerciții de asociere de obiecte concrete/ imagini/ pictograme/simboluri tactile/ imagini tactile cu limbaj oral/cuvinte scrise/gesturi neconvenționale/semne ale limbajului mimico-gestual (convențional sau adaptat tactil); - Exerciții de integrare propozițională după suport imagistic (citire de imagini); - Exerciții de recunoaștere și înțelegere a mesajelor scrise sau orale prin asociere cu alte sisteme de comunicare: (<i>Makaton, Alfabetul manual Alfabetul Block, Tadoma, limbaj scris –Sistemul de scriere Braille, PECS</i>) ; - Realizarea corespondenței fonem-grafem-dactilemă.
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de realizare a corespondenței mesaj oral/mesaj alternativ de comunicare (gestual, mimico-gestual, comunicare prin imagini/simboluri tactile, comunicare prin pictograme) - mesaj scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de asociere imagine tactilă/simbol tactil/pictogramă – cuvânt/gest neconvențional, semn LMG(adaptat tactil, la nevoie); - Exerciții - joc de asociere semn – cuvânt; - Exerciții - joc de asociere imagine – semn – cuvânt; - Exerciții de transpunere în gesturi/ verbalizare a unor imagini/acțiuni; - Exerciții de transpunere grafică a unor imagini/ acțiuni; - Exerciții de asociere dactileme/ fonem – grafem; - Exerciții de asociere a cuvintelor dactilate/ exprimate verbal cu cuvinte scrise ; - Exerciții de citire globală a unor cuvinte cunoscute.

2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris, folosindu-se strategii specifice

Clasele a V-a –a X-a	
2.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor prelexice și pregrafice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pre-Braille: <ul style="list-style-type: none"> • Analiza și sinteza formării de imagini complexe din elemente grafice simple (ex: căsuța, bărcuța, mașinuța); • Explorare imagini tactile simple și complexe (perceperea mai multor imagini pe o pagină); • Identificarea, recunoașterea și diferențierea imaginilor tactile (identificare imagini tactile lipsă, imagini tactile perechi).
2.2. Formarea deprinderilor lexico-grafice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și desemnare verbală/prin forme alternative de comunicare a literelor care alcătuiesc un cuvânt; - Exerciții de redare grafică a literelor învățate; - Joc didactic de asociere literă/dactilem-fonem-grafem; - Exerciții de scriere a literelor, silabelor (deschise-închise) și a cuvintelor mono-, bisilabice simple; - Exerciții-joc de identificare a literelor învățate în silabe, cuvinte și propoziții; - Exerciții de copiere de litere și de silabe (deschise-închise), de cuvinte (mono-, bi-, polisilabice) și de propoziții simple și/ sau dezvoltate; - Exerciții de transcriere de litere, silabe, cuvinte, propoziții simple și/ sau dezvoltate; - Exerciții de redare în scris a mesajului mimico-gestual și/ sau verbal; - Exemplificări în scris ale cuvintelor cu litera vizată în poziții diferite; - Exerciții-joc de alcătuire de silabe și completare de cuvinte lacunare cu sprijin imagistic; - Exerciții de asociere obiect concret-semn mimico-gestual-dactilem (se recomandă, pentru învățarea dactilemelor, trecerea graduală de la sunetul/dactilema cu care începe obiectul desemnat prin limbaj mimico-gestual la învățarea/redarea dactilemelor în ordinea succesiunii lor pentru cuvântul desemnat); - Exerciții de învățare a elementelor constitutive pentru însușirea sistemelor de comunicare alternative: Alfabetul Block (semnele grafice normale ale alfabetului latin cu majuscule), Alfabetul manual (atingerea punctelor corespunzătoare literelor distribuite la nivelul degetelor și a palmei); - Exerciții de recunoaștere a literelor scrise în sistem Braille; - Exerciții de scriere a literelor în sistem Braille; - Exerciții de scriere în sistem Braille pornind de la cuvinte simple, transmise prin limbaj oral sau cu ajutorul dactilemelor/dactilemelor adaptate tactil.
2.3. Dezvoltarea deprinderilor lexico-grafice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire/dactilare de cuvinte scrise, propoziții simple/propoziții dezvoltate; - Exerciții de citire/dactilare de texte scurte; - Exerciții de completare a literelor/silabelor/cuvintelor lacunare; - Completare de rebusuri simple cu suport imagistic;

Clasele a V-a –a X-a

- Exerciții-jocdeintegrarepropoziționalășidescrierecorectă:
  - completare de propoziții lacunare;
  - alcătuiredepropoziții după suport imagistic/pornind de la cuvinte date;
  - transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers;
  - copieri și transcrieri de propoziții enunțative, exclamative și interogative;
  - exerciții de scriere cu majusculă la început de propoziție și a substantivelor proprii;
- Exerciții de copiere, transcriere, dictare a textelor;
- Exerciții de compunere cu început dat;
- Exerciții de compunere cu o temă dată;
- Exerciții de ortografie și punctuație;
- Exerciții de dactilare de cuvinte scrise în sistem Braille, propoziții simple/propoziții dezvoltate;
- Exerciții de dactilare de texte scurte scrise în Braille;
- Exerciții de redare/repetare a mesajelor transmise prin intermediul sistemelor alternative de comunicare (dactileme adaptate tactil, Alfabet Block, Alfabet manual);
- Exersarea comunicării (întrebări și răspunsuri) prin intermediul sistemelor alternative de comunicare (dactileme adaptate tactil, Alfabet Block, Alfabet manual).

3. Utilizarea deprinderilor de citit-scris în context social-integrator**Clasele a V-a –a X-a****3.1. Îmbogățirea comunicării elevului prin strategii complexe de comunicare (Î-R, minitexte, citate, mici comentarii etc.)**

- Exerciții de elaborare a unor texte pe teme de interes;
- Exerciții tip întrebare –răspuns;
- Exerciții de povestire după imagini;
- Exerciții de continuare a unui text început;
- Exerciții de comunicare/povestire de texte/întâmplări prin intermediul tehnicilor alternative de comunicare (Limba mimico-gestual/mimico gestual adaptat tactil, dactileme/dactileme adaptate tactil, scriere Braille, Makaton, PECS, Alfabet Block, Alfabet manual, Tadoma).

3.2. Redarea în scris a unor situații din activitatea/ experiența proprie; completarea corespondenței cu destinație oficială

- Exerciții de redare în scris a unor întâmplări/evenimente, trăsături ale persoanelor din mediu apropiat, cu suport imagistic;
- Exerciții aplicative de formulare de întrebări și răspunsuri;
- Exerciții de redare și completare a unui bilet, scrisoare, telegramă, cerere, tipizate oficiale etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
Comunicare nonverbală	<ul style="list-style-type: none"> - Arii tematice: <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • lunile anului; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe, povestiri, poezii, basme. - Expresiifaciale - tristețe, bucurie, frică, senzație de somn, furie etc. - Mișcări ale corpului cu valoare comunicativă - aprobare, refuz, acceptare, indiferență, solicitare, asociere gest-comandă verbalăetc; - Imitarea unor expresii faciale sau mișcări ale corpului – încruntarea în caz de furie; zâmbetul pentru bucurie; execuția asociată, prin imitație sau acțiuni co-active, a unor mișcări cu fragmente de cântece pentru copii - Utilizarea de indicatori tactili/vizuali/olfactivi – în vederea asocierii unor persoane de referință/colegi ai clasei și recunoașterea, în timp, a persoanei respective, precum și asocierea unei persoane cu un anumit gen de activitate (mai ales în cazul terapiilor) - Recunoașterea obiectelor personale – prin marcarea acestora cu simboluri vizuale/tactile - Gesturi neconvenționale -repetarea unor stimuli (mai ales a stimulilor care le fac plăcere;asocierea de gesturi neconvenționale cu exprimarea anumitor nevoi; asocierea de gesturi neconvenționale cu comenzi exprimate oral/sisteme alternative de comunicare - Gesturi simple (convenționale) – elemente de comunicare non-verbală utilizate pentru a exprima aprobarea, interdicția, stări emoționale, direcții de deplasare etc. - Gesturi complexe - asocierea anumitor gesturi cu obiecte de referință, pictograme, simboluri, locuri din

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
<p>Corespondența mesaj oral/ mesaj gestual - mesaj scris/tehnici alternative de comunicare</p>	<p>spațiul clasei, anumite activități sau acțiuni specifice, realizate cu sprijin</p> <p>- Arii tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • lunile anului; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe, povestiri, poezii, basme. <p>- Indicarea unui obiect/imagine, cu ajutorul mesajelor transmise prin intermediul limbajului oral/ gestual/ scris/tehnici alternative de comunicare</p> <p>- Execuție a unor comenzi transmise verbal/prin tehnici alternative de comunicare</p> <p>- Executarea unor acțiuni transmise prin intermediul limbajului verbal/tehnici alternative de comunicare</p>
<p>Prelexie-pregrafie:</p>	<p>- Arii tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • școala; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • lunile anului; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe, povestiri, poezii, basme. <p>- Schemă corporală și lateralitate – cunoașterea și desemnarea prin mijloace de comunicare neconvenționale (gesturi) sau convenționale (comunicare verbală/tehnici alternative de comunicare) a părților care alcătuiesc corpul uman; identificarea</p>

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
	<p>segmentelor de corp care aparțin părții stângi/drepte, raportat la propriul corp și la corpul altor persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orientare spațială – jos-sus, aproape-departe, deasupra-dedesubt, primul-ultimul, primul-al doilea-al treilea, început – sfârșit, identificate în plan orizontal și vertical, pe spații cu suprafețe tot mai reduse - Exerciții de antrenament motric și de coordonare oculo-motorie/bimanuală – manipularea instrumentelor de scris, mâzgălituri în diverse direcții și planuri, trasare pe un contur punctat, trasarea conturului literei în făină/nisip colorat - Elemente pre-Braille – urmărirea unui contur punctat/marcat tactil (linii orizontale/verticale, subțiri/groase, drepte/sinuoase, figuri geometrice, contururi neregulate); plasarea de obiecte în orificii în cadrul unor jocuri/materiale didactice special construite; utilizarea punctatorului pentru a realiza "ploaia de puncte" în partea de sus/jos/stânga/dreapta a unei coli Braille; trasarea unui contur punctat cu ajutorul unui șablon
Formarea capacității decitire	<ul style="list-style-type: none"> - Asociere fonem/ dactileme - literă mică și mare detipar - Asociere fonem – literă în Braille - Asociere pictogramă– cuvânt scris - Cuvinte mono-, bisilabice și polisilabice transmise prin limbaj verbal/tehnici alternative de comunicare - Propoziții simple și dezvoltate - Texte scurte care prezintă teme legate de școală, familie, locuință, alimentație, sănătate, animale, mijloace de transport
Comunicare de mesaje prin intermediul limbajului scris	<ul style="list-style-type: none"> - Arii tematice: <ul style="list-style-type: none"> • școală; • obiecte de vestimentație și de uz personal; • reguli de igienă; • fructe și legume; • animale, păsări; • mijloace de transport; • unelte și meserii; • reguli de circulație; • ziua, momentele zilei; • zilele săptămânii; • anotimpurile; • lunile anului; • activitățile elevilor în școală și în afara școlii; • ghicitori, proverbe, povestiri, poezii, basme.

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
	<p>- Utilizarea comunicării prin intermediul limbajului scris modalități de scriere de litere în alfabetul latin (forme/imagini ale literelor/ majuscule, litere de mână) sau alfabet Braille; scriere de cuvinte scurte utilizând diferitele modalități de scriere a alfabetului latin/Braille; scriere de propoziții scurte/dezvoltate utilizând diferitele modalități de scriere a alfabetului latin/Braille</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare–învățare–evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare și proiectarea activității didactice.

➤ **Strategii didactice**

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este deprivat senzorial. El nu beneficiază din interacțiunea cu mediul de aceleași oportunități ca și copilul valid. Mediul său natural este limitat la contacte întâmplătoare, iar motivația pentru explorare este minimă (datorită diferitelor stări de anxietate). Datorită afectării principalelor căi de realizare a comunicării educația copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pornește (și uneori se limitează la acest aspect) cu demersul terapeutic al învățării utilizării compensatorii a simțurilor neafectate (Myklebust, 1964) (Chambers, 1973). Copilul trebuie să învețe să tolereze, să recunoască, să primească, să deosebească și să integreze informațiile senzoriale. La acestea se adaugă „înzestrarea” copilului cu modalități alternative de comunicare (comunicarea totală, comunicarea non-verbală, comunicarea prin obiecte de referință, comunicarea prin pictograme, semne ale limbajului mimico-gestual adaptate tactil, dactileme adaptate tactil, putându-se ajunge până la tehnici alternative complexe de comunicare dacă procesele cognitive, cu precădere gândirea, nu sunt grav afectate (dintre aceste tehnici alternative de comunicare adaptate tactil amintim: *Makaton*¹, *Alfabetul manual*², *Alfabetul Block*³, *Tadoma*⁴, *limbaj scris –Sistemul de scriere Braille*⁵).

Programa pentru disciplina Limbaj mimico gestual/Limbaj Braille își propune să asigure formarea următoarelor competențe generale:

COMPETENȚA 1. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin diferite modalități/tehnici alternative de comunicare

Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor orale și scrise implică faptul că elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se situează, în planul dezvoltării limbajului, cel puțin la nivelul 3 de dezvoltare conform matricii de comunicare (**Comportamentele de comunicare neconvențională**). Acest lucru presupune faptul că elevul înțelege ceea ce i se transmite prin intermediul unor sisteme de comunicare convenționale/alternative. La acest nivel, copilul este cel care "alege" modalitatea de comunicare, iar adultul/persoanele de referință, pornind de la această "alegere", trebuie să îl conducă pe copil spre utilizarea cu sens a diferitelor forme de comunicare, ghidându-l, pe măsură ce dezvoltarea cognitivă a acestuia îi permite, spre forme mai complexe de comunicare. La acest nivel, prin repetarea elementelor de comunicare pre-simbolică (mișcări ale corpului, anumite tipuri de sunete sau gesturi ale copilului) adultul, prin repetiție, poate conduce copilul spre asocierea unui

¹ *Makaton* – limbaj derivat din limbajul mimico gestual care nu prezintă elemente de gramatică

² *Alfabetul manual*- se realizează prin atingerea punctelor corespunzătoare literelor distribuite la nivelul degetelor și a palmei

³ *Alfabetul Block* - format din semnele grafice normale ale alfabetului latin cu majuscule. Se efectuează cu degetul arătător literele mari de tipar în palma persoanei cu surdocecitate, care receptează mesajul. Scrierea literelor se face pe toată suprafața palmei.

⁴ *Tadoma* - procedeu de citire tactilă a vorbirii: persoana cu surdocecitate își plasează mâna pe gura interlocutorului astfel încât să perceapă tactil mișcările buzelor și vibrațiile de la nivelul gâtului

⁵ *Scrierea Braille specifică persoanelor cu afectarea gravă a vederii, presupune realizarea tactilă a literelor utilizând un sistem de puncte, diferite ca număr și poziție, fiecărei combinații de puncte corespunzându-i o literă/cifră*

gest/sunet/mișcare a corpului astfel încât acestea să dobândească o anumită semnificație pentru copil.

Comunicarea convențională – implică învățarea unor gesturi executate tactil sau în manieră adaptată, asociate cu comenzi transmise verbal/tehnici alternative de comunicare care să conducă la executarea de către copil a acelei comenzi (ex: mâna pusă pe umărul copilului, urmată de apăsarea acestuia și comanda "jos", exprimată verbal sau prin alte forme alternative de comunicare poate conduce la asocierea acestei acțiuni cu mesajul de a sta jos/a ocupa loc pe scaun).

Comunicarea prin intermediul simbolurilor concrete – presupune receptarea și înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul sunetelor/onomatopeelor, al gesturilor, al obiectelor de referință, simbolurilor vizuale și/sau tactile, al pictogramelor sau prin accesarea unor device-uri și aplicații adaptate nevoilor și posibilităților de dezvoltare ale copilului.

Comunicarea prin intermediul simbolurilor abstracte - implică receptarea și înțelegerea de mesaje cu un nivel scăzut de complexitate transmise verbal, prin limbaj mimico-gestual convențional, dactileme, scriere Braille, text cu caractere mărite pentru elevii cu vedere reziduală, Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma, limbaj mimico-gestual/dactileme adaptate tactil (comunicare mână pe mână). Este important ca la începutul acestui nivel adultul să utilizeze comenzi scurte sau un număr redus de cuvinte pentru a facilita copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate procesarea informației transmise. Treptat se va trece la utilizarea unei comunicări mai complexe, cu accent pe utilizarea exprimării în propoziții (ex: în cazul comunicării prin imagini tactile sau pictograme se poate trece de la simbolul/ imaginea unei mingi la transmiterea unei propoziții scurte, prin adăugarea simbolurilor/pictogramelor corespunzătoare unei propoziții de genul "Copilul (se) joacă (cu) mingea" - sistem de comunicare PECS)

Receptarea și înțelegerea de mesaje complexe - implică înțelegerea mesajelor transmise prin intermediul propozițiilor simple sau complexe, utilizând comunicarea verbală/ mimico-gestuală, comunicarea scrisă (alfabet Braille, dactileme) sau comunicarea prin sisteme alternative de comunicare, cu utilizarea corectă a regulilor gramaticale.

COMPETENȚA 2 - Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris, folosindu-se strategii specifice

Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citit-scris precum și a unor sisteme alternative de comunicare care se bazează pe cunoașterea grafemelor/dactilemelor (*Makaton, Alfabetul manual, Alfabetul Block, Tadoma, limbaj scris, sistemul de scriere Braille, dactileme*) este un proces de lungă durată, la care copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are acces doar în condițiile atingerii unui nivel de dezvoltare cognitivă, care să îi permită utilizarea operațiilor de analiză și sinteză, necesare în perceperea succesiunii sunetelor, respectiv a simbolurilor grafice sau gestuale (dactileme, dactileme executate tactil).

În vederea formării și dezvoltării acestor abilități, copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate va parcurge următoarele etape:

- Formarea de deprinderi pre-lexice⁶

⁶Formarea și dezvoltarea de deprinderi pre-lexice este posibilă doar pentru copiii care prezintă auz rezidual sau care sunt capabili să facă labiolectură și/sau să utilizeze sistemul Tadoma

- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor cu care începe un cuvânt
- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor aflate la mijlocul unui cuvânt scurt (alcătuit din trei sunete/grafeme)
- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor de la sfârșitul unui cuvânt
- Identificarea, recunoașterea și reproducerea sunetelor/dactilemelor care alcătuiesc un cuvânt

1. Formarea de deprinderi pre-grafice

- identificarea, recunoașterea și utilizarea reperelor spațiale sus-mijloc-jos în plan vertical și orizontal, în spații/suprafețe tot mai restrânse (de la spațiul clasei, la cel al băncii, al colii Braille, jocului de popice, plăcuței de scris)
- așezarea de obiecte pe rânduri (sus-mijloc-jos) și coloane (stânga-dreapta)
- formarea și dezvoltarea deprinderii de a urmări un traseu tactil
- formarea și dezvoltarea coordonării bimanuale și a mișcărilor necesare urmării unui rând (ex:cu mâna stângă se urmărește rândul de sus și se identifică spațiile goale și cu mâna dreaptă se așează obiecte în spațiile identificate ca fiind goale)
- prinderea și manipularea corectă a instrumentelor de scris (creioane, markere, creioane cerate, punctator, plăcuță, picht)
- executarea unor exerciții de utilizare a instrumentelor de scris (mâzgălituri, linii trasate pe contur punctat, colorare în contur, perforarea colii Braille cu ajutorul punctatorului, realizarea unui contur simplu/complex cu ajutorul punctatorului, punctarea colii Braille în interiorul unui contur marcat tactil, etc.)

2. Formarea deprinderilor lexico grafice⁷

- Recunoașterea și numirea/desemnarea prin intermediul dactilemelor a grafemelor aflate în poziție inițială, mediană, finală
- Executarea/trasarea liniilor/formelor care alcătuiesc o literă (majusculă) urmărind un traseu punctat, cu retragerea treptată a prompterului vizual, până când elevul reușește să traseze liniile/formele care alcătuiesc o literă fără ajutor
- Executarea/trasarea grafemelor (majuscule) urmărind un traseu punctat, cu retragerea treptată a prompterului vizual, până când elevul reușește să traseze litera fără ajutor
- Recunoașterea și asocierea dactilemelor/literelor de tipar cu literele scrise de mână
- Executarea/trasarea grafemelor (litere scrise de mână) urmărind un traseu punctat, cu retragerea treptată a prompterului vizual, până când elevul reușește să traseze litera fără ajutor
- Formarea deprinderilor și abilităților de citire-scriere globală (prin "fotografierea" cuvântului)

⁷Se recomandă ca în cazul copiilor cu deficiențe senzoriale multiple care prezintă vedere reziduală să se înceapă cu recunoașterea și redarea grafică majusculelor

- Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire-scriere prin identificarea succesiunii sunetelor care alcătuiesc un cuvânt și redarea grafică sau gestuală (dactileme) a acestei succesiuni
- Identificarea pozițiilor spațiale a punctelor care alcătuiesc literele alfabetului Braille
- Formarea și dezvoltarea deprinderii de a recunoaște/scrie a literelor care alcătuiesc alfabetul Braille, atât cu ajutorul plăcuței și a punctatorului, cât și a picht-ului sau a unor device-uri care au tastatura adaptată tactil
- Formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire-scriere și învățarea utilizării acestora în cadrul unor tehnici alternative de comunicare precum *Makaton*, *Alfabetul manual*, *Alfabetul Block*, *Tadoma*, *dactileme*

COMPETENȚA 3: Utilizarea deprinderilor de citit-scris în context social- integrator

Formarea și dezvoltarea acestei competențe se adresează copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate care au un nivel de dezvoltare cognitivă peste medie, fapt care le permite să utilizeze deprinderile de scris-citit în context variate și cu un nivel crescut de complexitate. Această competență implică exersarea și utilizarea deprinderilor de citire-scriere-comunicare în redactarea de mesaje scrise, lecturarea unor texte redactate în manieră adaptată (fie cu caractere mărite, fie utilizând alfabetul Braille), precum și utilizarea în comunicare a unor tehnici alternative de comunicare precum *Makaton*, *Alfabetul manual*, *Alfabetul Block*, *Tadoma*, *dactilemele*.

➤ **Evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

Evaluarea are caracter permanent și funcțional, vizând deprinderi, priceperi, abilități, comportamente, implicate în adaptarea școlară și autonomia socială.

Cadrul didactic trebuie să realizeze evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate urmând două mari direcții.

1. Evaluarea în ceea ce privește factorii specifici copilului privind modalitatea acestuia de accesare a informație, de deplasare în mediu și de comunicare. Pe lângă accesul la informație, comunicarea, orientarea și mobilitatea trebuie evaluate fiecare dintre abilitățile senzoriale, cognitive, fizice și sociale, deoarece acestea afectează sever modul de dobândire a informației, de realizare a comunicării și orientării și mobilității. Este important de evaluat modul în care copilul utilizează resturile senzoriale pe care le prezintă, precum și punerea în funcțiune a celorlalte simțuri: tactil, gustativ, olfactiv și proprioceptiv (simțul mișcării și poziției corpului în spațiu), pentru a compensa orice pierdere sau disfuncție a simțurilor distale. Informațiile personale privind copilul, preferințele și interesele, ceea ce îi place sau nu, abilitățile și dificultățile sunt importante în procesul evaluării, la fel cum este și istoricul medical sau alte documente școlare (Aitken, Buultjens, 2007). Evaluările se vor baza pe informațiile existente în înregistrările și fișele completate de alți specialiști, pe cele primite de la părinți prin interviuri și chestionare, dar și pe observațiile proprii. În evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple observația reprezintă una dintre cele mai importante metode folosite.

2. A doua direcție urmărită în evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este evaluarea curriculară, adică relația dintre finalitățile evaluării și curriculum. Curriculum-ul în contextul deficienței senzoriale multiple trebuie să fie relevant pentru nevoile de învățare ale copilului. Modelele și programele de curriculum vor influența procesul de elaborare a planului de intervenție personalizat (PIP), modalitatea de realizare a activităților de evaluare, tipurile de obiective care sunt selectate, precum și procesul de implementare a intervenției. Este evidențiată

importanța dobândirii acelor deprinderi care facilitează participarea în contexte naturale (Hathazi, 2015).

Evaluarea curriculară va evidenția stadiile care au fost atinse în cadrul fiecărei discipline a ariilor curriculare, constituind punctul de plecare în planificarea etapelor următoare. Se elaborează și se adaptează scopurile și obiectivele pe termen lung, respectiv pe termen scurt care sunt utilizate pentru a planifica activitățile următoare, bazate pe informațiile privind abilitățile copilului, urmând planificarea etapelor de învățare care determină atingerea acestora.

Utilizarea scopurilor și a obiectivelor propuse în PIP reprezintă o modalitate eficientă de monitorizare a progresului pe termen scurt. Dacă copilul parcurge etapele propuse pentru a atinge anumite scopuri, atunci putem spune că acel copil a realizat un progres. Monitorizarea pe termen lung oferă o imagine clară privind ariile în care s-au înregistrat progrese semnificative, respectiv ariile în care există dificultăți evidente, urmând să se realizeze o identificare a cauzelor acestora (Aitken, Buultjens, 2007)

Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării putem elabora un profil detaliat, holistic al copilului. Astfel se poate planifica învățarea și predarea cu scopul asigurării intervenției și interacțiunii educaționale la un nivel calitativ optim.

➤ **Proiectarea activității didactice - Programul de intervenție personalizat**

Programul de intervenție personalizat (PIP) sau programul educațional individualizat (PEI) reprezintă modalitatea prin care este implementat curriculum-ul, fiind axat pe nevoile copilului. PIP-urile sunt instrumente de lucru permanente în cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, folosite pentru eficientizarea activității de intervenție și atingerea finalităților prevăzute de servicii personalizate, cuprinzând modalități concrete de intervenție.

Programul de intervenție personalizat este fundamentat pe aptitudinile și abilitățile deja existente ale copilului. Este un document scris, conceput și realizat în fiecare an de către echipa de intervenție multidisciplinară, care oferă servicii personalizate copilului.

Scopul PIP-ului este de a identifica serviciile de care are nevoie copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și modul de oferire a acestor servicii.

Componentele esențiale ale PIP-ului sunt următoarele:

1. Informații privind background-ul copilului;
2. Nivelul actual de dezvoltare și performanță educațională;
3. Obiective anuale măsurabile și obiective de scurtă durată (revizuite din trei în trei luni) care trebuie atinse;
4. Modalitatea de realizare a adaptărilor curriculare necesare, care să faciliteze atingerea obiectivelor;
5. Modalitatea de evaluare a progreselor realizate pe parcursul unui an (evaluarea finală);
6. Componenta echipei care va aplica PIP-ul și serviciile educaționale specifice oferite de fiecare membru al echipei de implementare;
7. Perioada de intervenție;

Bibliografie

1. Aitken, S., Buultjens, M., Clark, C., Eyre, J.T., Pease. L. (Eds), (2007), *Procesul de predare-învățare la copiii cu surdocecitate*, Ed. Semne, București;
2. Aitken, S. (coord.) (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
3. Hathazi, A. (2015), *Dizabilități multiple*, în Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
4. McInnes, J, Treffry, J. (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
5. Orelove, F., Sobsey, D (1991), *Educating Children with Multiple Disabilities*, Paul Brookes, Baltimore, USA;
6. Preda, V., Cziker, R. (2004), *Explorarea tactil kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj;
7. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
8. ***Programa Școlară *Citire – Scriere – Comunicare, Clasele I - a X-a (Nivelurile IV - VI)*, *Curriculum Surdocecitate/ Deficiențe Senzoriale Multiple*, București, 2008.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Crina Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Silvia Anca CORCHEȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Veronica MOLDOVAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Ramona Mariana TIMBUȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară
pentru disciplina
EDUCAȚIE SENZORIALĂ ȘI PSIHOMOTORIE

Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Un copil cu surdocecitate prezintă dizabilități de văz și de auz ce pot apărea concomitent sau succesiv, se pot manifesta în diferite grade și pot fi însoțite sau nu de pierderea altor funcții ale corpului.

Programa școlară pentru disciplina **Educație senzorială și psihomotorie** este elaborată potrivit unui **nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele pregătitoare - a IV-a din învățământul primar, înscriindu-se în aria curriculară „Matematică și științe ale naturii”. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 2 ore /săptămână la clasele: pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, nu există o rețetă standard care să faciliteze intervenția în cazul copiilor cu acest diagnostic. Fiecare copil este unic și are anumite caracteristici psiho-individuale care determină nivelul dezvoltării acestuia din toate punctele de vedere. În activitatea didactică cu această categorie de elevi accentul trebuie pus pe progresul înregistrat de fiecare copil, raportat la el însuși.

Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc.), organism și mediu.

Programa disciplinei **Educație senzorială și psihomotorie** este elaborată potrivit unui **nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- ❖ Notă de prezentare
- ❖ Competențe generale
- ❖ Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- ❖ Conținuturi
- ❖ Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: dezvoltarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale dizabilităților asociate; exersarea resturilor de auz și de vedere pentru obținerea de progrese în activitatea de învățare; formarea, dezvoltarea, îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea atenuării consecințelor negative ale dizabilităților existente; formarea și dezvoltarea capacității de orientare în timp și spațiu în scop adaptativ.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă.

Programa pentru **Educație senzorială și psihomotorie** contribuie la dezvoltarea potențialului personal al elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, având următoarele **finalități**:

- ❖ dezvoltarea interesului față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- ❖ folosirea propriilor simțuri pentru a observa și a explora mediul înconjurător;
- ❖ lărgirea câmpului experienței directe cu stimuli din mediu;
- ❖ dezvoltarea motricității generale și fine etc.;
- ❖ valorificarea la maximum a resturilor de auz, respectiv de văz;
- ❖ aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană;
- ❖ formarea reprezentărilor legate de formă, mărime, culoare, distanță, direcție;
- ❖ operarea cu noțiuni corporale, spațiale, temporale simple.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Profesorul are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, prin raportare la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea mediului extern prin explorare senzorio-perceptivă și interacțiune directă**
- 2. Exersarea deprinderilor de identificare, discriminare și interpretare a stimulilor din mediul ambiant**
- 3. Structurarea motricității generale și fine și a coordonării mișcărilor**
- 4. Fixarea schemei corporale și a lateralității**
- 5. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice în contexte familiare**
- 6. Familiarizarea cu noțiunile și raporturile spațio-temporale**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea mediului extern prin explorare senzorio-perceptivă și interacțiune directă

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de stimulare a atenției prin efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Exerciții pentru obținerea contactului vizual și menținerea lui pe perioade cât mai lungi; - Exerciții de localizare și urmărire cu privirea a stimulilor din raza vizuală (orizontal și vertical/ în câmpul vizual apropiat, în câmpul vizual mai îndepărtat); - Exerciții de urmărire a diferiților stimuli în contexte diverse (camera de stimulare polisenzorială, sala de clasă, mediul extern, mediul familiar); - Exerciții de orientare după stimuli diferiți; - Exerciții de stimulare a resturilor vizuale (stimuli luminoși, obiecte de culori contrastante, fișe cu patternuri alb-negru); - Exerciții de stimulare a resturilor auditive (zgomote, sunete emise de jucării sonore/ instrumente muzicale, onomatopee, voci); - Exerciții de explorare tactilă pasivă (prin deplasarea obiectelor pe suprafața degetelor) și activă (prin deplasarea degetelor pe suprafața obiectelor); - Exerciții de explorare tactilă a obiectelor (mulaje fructe, forme geometrice prin pipăit, în prezența/absența văzului); - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: masaj, explorare și manipulare obiectuală (texturi diferite: moi, tari, netede, aspre, spongioase, etc.); - Exerciții de stimulare a capacității de percepere a vibrațiilor; - Exerciții de percepere a temperaturii (cald-rece); - Exerciții de explorare tactil-kinestezică a texturii materialelor (aspru – fin); - Exerciții de percepere intuitivă a greutateii obiectelor (ușor – greu); - Exerciții-joc de recunoaștere persoanelor familiare în funcție de anumite caracteristici; - Exerciții de descoperire a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv, vizual, tactil); - Exerciții de explorare prin activități/jocuri în co-acțiune (etape: rezistență, tolerare, cooperare pasivă, acceptarea interacțiunii cu adultul etc.); - Exerciții-joc de urmărire și căutarea a stimulilor (obiecte, persoane) a căror acțiune a încetat sau care nu e mai este în câmpul vizual apropiat. <p>Notă:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. În expunerea copilului la posibii stimuli se va ține cont de diagnosticele psihologice și medicale ale copilului, evitându-se astfel reacții adverse, creșterea gradului de frustrare etc. 2. În cazul în care copilul manifestă reticență în momentul interacțiunii cu stimulul prezentat, se va urmări, în proiectarea activităților ulterioare, respectarea etapelor de desensibilizare sistematică/ expunere progresivă la acesta. <p>1.2. Exersarea deprinderilor de identificare, recunoaștere și discriminare a stimulilor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare/ diferențiere a intensității, frecvenței, duratei sunetelor; - Exerciții de identificare a vibrațiilor diferitelor surse; - Exerciții de identificare/diferențiere a gusturilor și mirosurilor; - Jocuri de asociere „gust - aliment/ fruct/ legumă”;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- Exerciții de identificare tactilă a temperaturii, folosind un deget/ toată mâna, obrazul, interiorul gurii etc;
- Exerciții-joc de asociere a culorii cu temperatura (culori calde:roșu, galben, portocaliu / culori reci: albastru);
- Exerciții de identificare și discriminare a diferitelor tipuri de mirosuri specifice alimentelor și a substanțelor familiare (mâncăruri, flori, parfumuri, substanțe nealimentare etc.);
- Exerciții de diferențiere după gust/ miros a fructelor, legumelor, alimentelor, lichidelor familiare (apă, suc, oțet, ulei etc).

1.3. Recunoașterea obiectelor în plan bidimensional și tridimensional.

- Exerciții de recunoaștere a semnalelor sonore produse de diferite surse;
- Exerciții de localizare a obiectelor și a spațiilor familiare, după sunetele produse (ex. clopoțelul, trafic), mirosuri specifice (ex. cabinet medical, cantină) etc.;
- Exerciții de identificare a obiectelor, ființelor, fenomenelor concrete, cu verbalizarea acestora (noțiuni integratoare);
- Exerciții de asociere a obiectului concret cu imaginea acestuia;
- Exerciții de suprapunere obiect-imagine;
- Exerciții de explorare tactil-kinestezică a imaginilor plane și în relief (ex. puncte de diferite mărimi, linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte,curbe, frânte sau în zig-zag, continui, discontinui/ întrerupte, punctate), unghiuri (drepte, ascuțite, obtuze);
- Exerciții de explorare tactil-kinestezică a unor imagini fidele ca formă, culoare, înfățișare cu realitatea (plane și în relief), reprezentând diferite categorii: animale, păsări, legume, fructe, mijloace de transport, alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, obiecte de uz casnic etc.

Notă:

1. În cazul copiilor cu resturi vizuale bune, demersul didactic implică următoarele etape: obiect-fotografie-imagine.
2. În cazul copiilor cu resturi mici de vedere sau nevăzători, se utilizează obiecte și imagini tactile ale acestora (cu contur în relief).

2. Structurarea motricității generale și fine și a coordonării mișcărilor

Clasele pregătitoare –a IV-a

2.1. Antrenarea motricității generale, a echilibrului static și dinamic și a coordonării motorii:

- Exerciții pentru postură:
  - exerciții de imitare a posturii profesorului/colegului/a persoanelor din imagini (poziții de bază: în picioare, culcat, în șezut);
  - exerciții de dezechilibru dirijat;
  - exerciții de schimbare a centrului de greutate;
  - exerciții de echilibru unipodal;
  - exerciții pentru adoptarea poziției adecvate în bancă.
- Exerciții pentru motricitate generală:
  - exerciții ludice de întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor, capului, trunchiului;
  - exerciții de cățărare, rostogolire, târâre;
  - exerciții de mers cu pornire/oprire la comandă;
  - exerciții cu variante de mers: mers la pas însoțit, liber, mersul piticului,

Clasele pregătitoare –a IV-a

mers lateral, mers cu spatele, mers lent pe distanțe surte, cu indicarea direcției/schimbarea direcției, mers în cuplu, mers în rând/în șir indian/coloană, mers cu obiecte în mână etc.;

- exerciții de aruncare/prindere a mingii, a unor bile, obiecte etc.;
- exerciții-joc pentru educarea mersului;
- exerciții de urcare și coborâre a scârilor;

- Exerciții de alergat și de reducere a rigidității corpului (alergat pe loc/cu însoțitor/liber, în spații delimitate, alergat cu/fără folosirea unui semnal sonor/vizual pentru menținerea direcției, alergat cu obiecte mari și ușoare, alergat pe un traseu, exerciții de control a respirației etc.);

- Exerciții de menținere a echilibrului:

- exerciții de educare a echilibrului static (în poziție bipedă, pe un picior, pe vârfuri);
- exerciții de educare a echilibrului în trecere de la static la deplasare (pornire/oprire);
- exerciții de educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente;
- exerciții de trecere peste obstacole;
- exerciții de antrenare a echilibrului în timpul jocului (jocul cu mingea, aruncare/prindere de obiecte etc.).

2.2. Antrenarea prehensiunii și a motricității fine:

- Exerciții pentru dezvoltarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/ depărtarea alternativă a degetelor, atingerea succesivă a degetului mare de vârful celorlalte degete, presarea degetelor celor două mâini unele de altele, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian etc.);
- Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor familiare;
- Exerciții de apucare a obiectelor (ex. pioni, cuișoare, cubulețe, mărgelile etc.), utilizând diferite tehnici de prehensiune;
- Exerciții-joc de executare a unor comenzi (ex. „mâna stângă sus”);
- Exerciții de tipul: „continuă șirul”, „completează imaginea”, „găsește jumătatea/ corespondentul” etc.;
- Exerciții puzzle;
- Exersarea scrierii pregrafismelor pe diverse suprafețe (în aer, pe tablă, pe bancă, etc.) sau utilizând diverse materiale de lucru (făină, nisip kinetic, plastilină, etc.) pentru formarea gestului rectiliniu/ rotativ;
- Exerciții de imitare a gesturilor utile (închidere/ deschidere uși, sertare, înșurubare/ deșurubare, umplere/ golire, astupare/ destupare, înfășurare/ desfășurare, încheiere și descheiere a nasturilor, înșiretare, scuturare, agățare, suspendare, apăsare etc.);
- Jocuri de construcție (cuburi, figuri geometrice, lego etc.);
- Dactilopictură, realizarea conturilor prin unirea de puncte, modelarea din plastilină;
- Exerciții de căutare a obiectelor mici îngropate în nisipului kinetic, în gelatină, în spuma de ras, în jeleu;
- Exerciții-joc pentru antrenarea motricității fine (mototolire a hârtiei, înșiruire a mărgelilor, rulare/ lipire a hârtiei, încastrare, asamblare, colorare/ umplere a unei forme, desen în/ după contur).

3. Fixarea schemei corporale și a lateralității

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1. Identificarea/recunoașterea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a propriei persoane/ altei persoane în oglindă; - Exerciții de recunoaștere a segmentelor propriului corp; - Exerciții de identificare și denumire a elementelor principale și de detaliu ale corpului pe sine, în oglindă, pe partener, pe păpușă, în imagini; - Exerciții de operare cu părțile corpului (denumire, localizare, funcționalitate) și de asociere imagine-semn; - Exerciții-joc de descompunere, compunere și recompunere a corpului din părțile lui componente; - Exerciții de reconstituire imagistică (puzzle cu număr mic de piese)/ completare imagini lacunare cu grad progresiv de dificultate; - Exerciții de asociere „organe de simț – simțuri fundamentale” (nas-miros, ochi-văz etc.); - Exerciții de asociere a obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (mănușă/tacâm-mână, gheată-picior, căciulă-cap, ochelari-ochi etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor de îmbrăcăminte proprii fiecărui segment al corpului; - Exerciții de redare/ reprezentare a schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> - modelare „omulețul” din plastilină; - construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; - colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; - desenul corpului uman în forma simplă sau schematizată;   - Exerciții –tip puzzle de reconstituire a corpului uman; - Exerciții de completare a corpului uman cu segmentul care lipsește.
<p>3.2. Exersarea lateralității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru diferențierea părții drepte-stângi a corpului; - Exerciții specifice pentru stabilirea mâinii-părții dominante; - Exerciții de localizare a unui obiect prin raportare la schema corporală proprie (în față-în spate, la dreapta-la stânga); - Exerciții de antrenare a părții dominante (ochi-mână-picior): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de punctare, de unire de puncte, urmărire a unui traseu dat/contur, umplere contur, lipire, labirint, decupare, etc.; - bate toba, aruncă zarurile, cântă la xilofon, etc.; - exerciții cu bile, jetoane, pionii în tabla cu găurele, încastrare, colorare; - caleidoscop.

4. Utilizarea structurilor perceptiv-motrice în contexte familiare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>4.1. Identificarea/discriminarea figurilor geometrice de bază (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare vizuală/tactilă a formei obiectelor; - Exerciții de clasificare a obiectelor după formă; - Exerciții de identificare/discriminare a figurilor geometrice după formă: fără colțuri (cerc, oval), cu colțuri (pătrat, triunghi, dreptunghi); - Exerciții de asociere a obiectelor cu anumite figuri geometrice corespunzătoare (ex:

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>minge-cerc, tablă-dreptunghi etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de tip incastru; - Exerciții de sinteză perceptuală (reconstituirea figurii geometrice din două sau mai multe părți); - Exerciții de ordonare (pe un rând/coloană) a obiectelor/figurilor geometrice după model; - Exerciții de colorare și decupare a figurilor geometrice; - Exerciții de copiere a figurilor geometrice pe calc; - Exerciții de desenare a figurilor geometrice; - Exerciții de sinteză perceptuală în cadrul jocului tangram.
<p>4.2. Identificarea/discriminarea obiectelor după mărime.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare a mărimii obiectelor; - Exerciții de clasificare a obiectelor după mărime (mare/mic/mijlociu); - Exerciții de asociere în pereche mamă-pui : mare-mic (ex. elefantul mare-elefantul mic, rața mare-rața mică etc.); <p>Notă: Se vor realiza aceleași tipuri de exerciții: (de identificare, discriminare, clasificare, seriere, ordonare, încastrare, asociere, sinteză perceptuală) și în cazul acestui criteriu.</p>
<p>4.3. Identificarea/discriminarea obiectelor după culoare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și discriminare a culorii obiectelor; - Exerciții de clasificare a obiectelor în plan concret și imagistic după criteriul culorii; - Exercițiu - joc de căutare a culorilor din încăpere (de ex. Copilul va căuta toate obiectele de culoare roșie din sala de curs/cameră); - Exercițiu de asociere a obiectelor colorate cu jetoane / cărți de joc; - Exerciții-răspuns la ghicitori simple cu culori.

5. Familiarizarea cu noțiunile și raporturile spațio-temporale

Clasele pregătitoare –a IV-a
<p>5.1. Exersarea pozițiilor spațiale ale obiectelor cu reper dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor în raport cu propriul corp; - Exerciții de localizare a obiectelor în raport cu un obiect de referință; - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc); - Exerciții de identificarea și operare cu noțiuni spațiale: dreapta-stânga, sus-jos, înainte-înapoi, la mijloc, în față-în spate, departe-aproape, lângă etc; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte după indicațiile primite; - Executarea unor comenzi simple de deplasare și orientare în spațiu; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte; - Exerciții de organizare a spațiului perceptiv: exerciții de tip puzzle, exerciții de incastruare, exerciții-joc de tip „lego”, exerciții de unire de puncte, exerciții de identificare/ discriminare a modelul obiectual/ imagistic într-un șir dat (rând, coloană etc); - Exerciții de reproducere a unei imagini în plan real ținând cont de ordinea/ poziția obiectelor; - Exerciții de exprimare grafică a unei situații concrete ținând cont de poziția elementelor (stânga-dreapta, sus-jos).
<p>5.2. Orientarea spațială în mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcții/ puzzle (ex: joc de asamblare a obiectelor de mobilier -

Clasele pregătitoare –a IV-a

- „Locuința” – baie, bucătărie, dormitor, sufragerie, hol);
- Exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător: „Școală”, „Casă”, „Cămin” („Așează fiecare obiect la locul potrivit!”);
  - Exerciții de familiarizare cu spațiile școlare (ex. sala de clasă, sala de sport, cabinet medical, bibliotecă etc.);
  - Exerciții aplicative: exerciții de cunoaștere a spațiului public (parc, cartier, localitate natală) și a instituțiilor reprezentative (poștă, bancă, spital, primărie etc.), deplasări școală-parc; efectuarea unor plimbări pentru cunoașterea împrejurimilor;
  - Jocuri de rol pe diverse teme (ex. „În parc”, „La școală”, „La plimbare” etc.).

5.3. Înșușirea unor noțiuni temporale simple

- Exerciții de operare cu noțiuni temporale simple: „azi”, „mâine”, „ieri”;
- Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor, evenimentelor specifice), a zilelor săptămânii (ex: luni încep cursurile, vineri se termină) și a anotimpurilor (ex: vacanțele de iarnă, vară; sărbătorile de iarnă etc);
- Exerciții de sesizare a ordinii și succesiunii unor acțiuni cotidiene;
- Exerciții de apreciere a scurgerii timpului (metronom, clepsidră, semnale vizuale, semnale sonore etc.);
- Exerciții-joc de ordonare temporală a unei activități (spălat pe mâini, pregătirea/ servirea mesei etc.), succesiuni de evenimente (programul zilnic, povești, etc.);
- Exerciții de cunoaștere a datelor personale: data nașterii, precizarea vârstei proprii, a domiciliului și a clasei;
- Exerciții de cunoaștere și orientare în calendar (vizual, cu indici tactili);
- Exerciții de utilizare a noțiunilor temporale în comunicare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare –a IV-a
Explorare polisenzorială și orientare	<ul style="list-style-type: none"> - Identificare senzorială - Discriminare senzorială - Localizarea stimulilor - Orientarea după stimuli - Deplasarea spre stimul
Percepție	<ul style="list-style-type: none"> - Auz - Văz - Gust - Miros - Simț tactil-kinestezic - Masă - Temperatură
Motricitate generală și fină, echilibrul static și dinamic, coordonare motorie	<ul style="list-style-type: none"> - Postură - Mers - Echilibru - Alergare - Cățărare - Urcare/ coborâre - Târâre - Prehensiune - Motricitate fină a mâinii
Schema corporală	<ul style="list-style-type: none"> - Elemente principale și de detaliu
Lateralitate	<ul style="list-style-type: none"> - Dreapta, stânga, ambidextrie
Structuri perceptiv-motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Formă - Mărime - Culoare
Orientare-organizare-structurare spațială și temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Raporturi și noțiuni spațiale - Raporturi și noțiuni temporale (calendarul clasei, succesiunea zi-noapte, momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpuri – caracteristici și acțiuni specifice, ordonare logică și cronologică a acțiunilor, întâmplărilor, poveștilor familiare)

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în diverse situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce poate elevul să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

Pentru evaluare se pot utiliza următoarele scale de dezvoltare, elaborate special pentru evaluarea copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate: Scalele Callier-Azusa(G), elaborate de R.Stillman în 1974, care evaluează următoarele domenii: „Dezvoltare perceptivă”, „Deprinderi de viață cotidiană”, „Dezvoltare socială”.

Evaluarea funcționării reale a copilului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile elevului cu dizabilitate senzorială multiplă, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece acesta ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem un joc plăcut pentru copil, o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care copilul reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele copilului în fișele de evaluare.

Mediul în care elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate va fi educat trebuie să fie caracterizat prin:

- legătura emoțională cu ceilalți;
- formarea deprinderilor de autonomie personală;
- utilizarea resturilor de auz și de vedere și integrarea input-ului provenit prin alte canale senzoriale;
- comunicare cu accent pe formarea și dezvoltarea deprinderilor de comunicare pragmatică.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de securitatea persoanelor familiare, a rutinelor și a mediului. În lipsa acestei securități, este posibil ca ei să devină pasivi, stresați, repliați pe sine. E necesară utilizarea indicilor pentru recunoașterea persoanelor și a rutinelor pentru a înțelege mediul.

La început, programul elevului va fi astfel structurat încât să poată desfășura activitățile cu persoanele în care are încredere. Fiecare activitate este dezvoltată ca o rutină. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată (prin utilizarea unor indici, semnale, din partea profesorului). Elevului i se dau indici înaintea activității și va fi ajutat să le pună deoparte la sfârșitul activității (obiecte de referință, cântece, acțiuni, arome), în funcție de abilitățile copilului și preferințele sale. Este important ca elevul să poată urmări orarul zilnic cu obiecte de referință, să recunoască rutinele care apar în activități, iar acțiunile să devină predictibile. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este recunoașterea de către elev a experienței noi, dar fără reacții de stres la schimbare. Stresul copilului în timpul unor activități mai puțin familiare este interpretat ca fiind un semnal că el are nevoie să fie readus în spațiul familiar și i se va

oferi o activitate pe care o preferă și care îl liniștește. Fiecare răspuns neobișnuit al copilului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei;
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică;
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală;
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume;
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort.

Adaptarea la clasă trebuie să permită elevului folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- ✓ spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului;
- ✓ împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare;
- ✓ locul și poziția obiectelor nu se modifică;
- ✓ evitarea aglomerării;
- ✓ nivel adecvat de luminozitate: grad de strălucire redus, lumina să nu cadă direct asupra ochilor;
- ✓ pereții de o culoare diferită de cea a podelei;
- ✓ contrast la nivelul clanțelor ușii;
- ✓ spațiu liniștit în unul dintre colțurile clasei;
- ✓ spații individualizate care sunt permanente.

Intervenția asupra copilului/elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să aibă în vedere și alte aspecte:

- ▶ Activitățile vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotrice și intelectuale a elevilor, dar și de creativitatea cadrului didactic. Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex;
- ▶ Demersul acțional implică trecerea de la planul concret către cel imagistic;
- ▶ Exercițiile și activitățile de învățare propuse pentru atingerea obiectivelor de referință sunt gradate ca dificultate și se recomandă a fi parcurse în funcție de nivelul de dezvoltare funcțională a copilului;
- ▶ Informația se reia concentric, asigurându-se aprofundarea cunoștințelor și caracterul lor practic-aplicativ;
- ▶ Materialul didactic utilizat este în concordanță cu restul de vedere al copilului cu surdocecitate/ dizabilități senzoriale multiple (se folosesc obiecte și imagini tactile pentru subiecții cu resturi foarte mici de vedere sau nevăzători; pentru desen – folia de film german cu instrumentul de desenare specific: trăgătorul sau punctatorul)
- ▶ Activitățile cu caracter practic-aplicativ, centrate pe manipulare obiectuală, au un rol esențial în înțelegerea, formarea și fixarea conceptului de număr. Prin exercițiu în plan obiectual și ulterior, în plan imagistic și conceptual-simbolic (după caz), copilul cu dizabilitate mintală severă și /sau asociată poate obține rezultate (operații logice, pre-aritmetice și folosirea numărului) care să-i permită folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (alegerea autobuzului corect, aranjarea unui anumit număr de tacâmuri la masă, folosirea banilor etc.);
- ▶ Subliniem faptul că toate aceste activități nu sunt centrate pe atingerea unor obiective cognitive, ci au un caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații).

Bibliografie:

1. Aitken, S., (coord.), (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Editura Semne, București;
2. Albu, C., Albu, A., Vlad, T.,L., Iacob, I., (2006), *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași;
3. Casapu, A., Săndoiu, F., Casapu, M., Marin, M., Buică-Belciu,(2007), O., *Intervenția timpurie la copilul cu risc de dizabilități senzoriale – ghid practic pentru părinți*, București;
4. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
5. Hathazi, A., (2004), *Evaluarea copilului cu surdocecitate, îndrumător metodic*, Editura Semne, București;
6. Hathazi, A., (2005), *Învățarea prin acțiune*, Editura Semne, București;
7. Hathazi, A., (2014), *Dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii cu surdocecitate*, vol II, colecția Educarea persoanelor cu dizabilități multiple, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
8. Jianu, G., Oprea, E., Biro, C., (2012), *Intervenție timpurie pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate - propunere de curriculum*, Sense Internațional România, Editura Irecson, București;
9. McInnes, J.M., Treffry, J., A., (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
10. Murdoch, H., (2009), *A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK;
11. Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Ed. PRO HUMANITATE, București;
12. Petruț, Barbu, G., (2013), *Copilul și motricitatea. Program de educare neuromotorie*, Editura Nomina, București;
13. Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
14. Stillman, R., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, Scalele Callier- Azusa (G) și (H)*, Editura Semne, București;
15. Wauters-Krings, F., (2015), *(Psiho)Motricitate. Sprijin, prevenție și compensare*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
16. *Curriculum Surdocecitate/Dizabilități senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008, Sense International Romania.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Andronic Florentina	Liceul Special Moldova, Târgu Frumos
Apostol Mara-Ștefania	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Mușat Mihaela Rodica	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Gurgu Daniela	CJRAE Iași – Centrul Logopedic Interșcolar Iași
Rusu Otilia	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Tomulică Maria	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Vasiliu Coca	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SENZORIALĂ ȘI PSIHOMOTORIE

**Învățămint special
Clasele a V-a – a VII-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Un copil cu surdocecitate prezintă dizabilități de văz și de auz ce pot apărea concomitent sau succesiv, se pot manifesta în diferite grade și pot fi însoțite sau nu de pierderea altor funcții ale corpului.

Programa școlară pentru disciplina **Educație senzorială și psihomotorie** este elaborată potrivit unui **nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V- VII din învățământul gimnazial, înscriindu-se în aria curriculară „Matematică și științe ale naturii”. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de o oră /săptămână la clasele a V-a și a VI-a și de 0 – 1 ore / săptămână la clasa a VII-a.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, nu există o rețetă standard care să faciliteze intervenția în cazul copiilor cu acest diagnostic. Fiecare copil este unic și are anumite caracteristici psiho-individuale care determină nivelul dezvoltării acestuia din toate punctele de vedere. În activitatea didactică cu această categorie de elevi accentul trebuie pus pe progresul înregistrat de fiecare copil, raportat la el însuși.

Noțiunile științifice dobândite de copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc.), organism și mediu.

Programa disciplinei **Educație senzorială și psihomotorie** este elaborată potrivit unui **nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- ❖ Notă de prezentare
- ❖ Competențe generale
- ❖ Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- ❖ Conținuturi
- ❖ Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: dezvoltarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale dizabilităților asociate; exersarea resturilor de auz și de vedere pentru obținerea de progrese în activitatea de învățare; formarea, dezvoltarea, îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea atenuării consecințelor negative ale dizabilităților

existente; formarea și dezvoltarea capacității de orientare în timp și spațiu în scop adaptativ.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă.

Programa pentru **Educație senzorială și psihomotorie** contribuie la dezvoltarea potențialului personal al elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, având următoarele **finalități**:

- ❖ dezvoltarea interesului față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- ❖ folosirea propriilor simțuri pentru a observa și a explora mediul înconjurător;
- ❖ lărgirea câmpului experienței directe cu stimuli din mediu;
- ❖ dezvoltarea motricității generale și fine etc.;
- ❖ valorificarea la maximum a resturilor de auz, respectiv de văz;
- ❖ aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană;
- ❖ formarea reprezentărilor legate de formă, mărime, culoare, distanță, direcție;
- ❖ operarea cu noțiuni corporale, spațiale, temporale simple.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ. Profesorul are libertatea de a alege acele conținuturi care corespund cel mai bine nivelului funcțional al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Se recomandă individualizarea demersului educațional, prin raportare la potențialul de dezvoltare al fiecărui copil.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Exersarea coordonării psihomotrice în funcție de analizatorii valizi**
- 3. Exersarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor structurate anterior în activități de tip integrativ**

CLASELE a V-a – a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

Clasele a V-a – a VII-a
<p>1.1 Explorarea multisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare și descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; - Exerciții de discriminare senzorială (gustativă, olfactivă, tactilă); - Exerciții de discriminare vizuală (identice/ diferite, perceperea transformărilor); - Exerciții de discriminare auditivă (material verbal gradat ca dificultate: vocea colegilor, cuvinte paronime în cadrul unor „frânturi de limbă”; reproducerea unei linii melodice simple, cântecele etc.); - Exerciții de percepere a unor temperaturi diferite; - Exerciții de percepere a luminii și efectelor luminoase; - Exerciții de diferențiere lumină/întuneric; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/vizual, tactil etc.); - Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere.
<p>1.2 Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc; - Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> ➤ exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului / a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”, „culcat”, „în șezut”);   - Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Șotron”, „Mergi pe traseul indicat!” etc.); - Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului: <ul style="list-style-type: none"> ➤ exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/trunchiului; ➤ exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc);   - Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp: <ul style="list-style-type: none"> ➤ exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); ➤ exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastre, plastilină, mototoliri etc);   - Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere.
<p>1.3 Exersarea structurilor perceptiv-motrice de bază (orientare, organizare și structurare spațio-temporală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire - discriminare obiectuală și/sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții de seriare obiectuală/ imagistică, după unul sau mai multe criterii; - Exerciții cuprinse în cadrul unui program perceptual (software-uri educative accesibile); - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc); - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu;

Clasele a V-a – a VII-a

- Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice) / a zilelor săptămânii / anotimpurilor;
- Exerciții asociere „acțiuni specifice momentelor zilei - imagine”; „anotimp – imagine”;
- Exerciții-joc de ordonare temporală a secvențelor unei povestiri simple (6-8 piese imagini);
- Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
- Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii.

2. Exersarea coordonării psihomotrice în funcție de analizatorii valizi**Clasele a V-a – a VII-a****2.1 Exersarea coordonării bimanuale**

- Exerciții de încheiere - descheiere (arici, capse, nasturi, fermoare);
- Exerciții de înșiretare cu grade diferite de dificultate;
- Exerciții de înnodare / deznodare;
- Exerciții de rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi;
- Exerciții de înșurubare / deșurubare (jocuri de construcție, jocuri mechano).

2.2 Exersarea coordonării oculo-motorii

- Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață, simulare cusături pe planșa cu găurele, incastre etc.) cu și/sau fără model;
- Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric):
  - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.;
  - exerciții de imitare cu mâna / degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mângălituri, cercuri-spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri;
- Divertisment grafic exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip);
- Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului - cu fond, prin hașurare de linii), desen lacunar și desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice.

2.3 Exersarea coordonării auditiv-motorii

- Jocuri de mișcare pe ritmuri simple;
- Dans liber sau dirijat;
- Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește...” etc.)

3. Exersarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**Clasele a V-a – a VII-a****3.1 Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit**

- Exerciții de îngrijire a propriei persoane;
- Exerciții practice de respectare a normelor de igienă;
- Exerciții de îngrijire a părului, unghiilor, mâinilor etc.;
- Exerciții de îngrijire a spațiului;
- Exerciții de aerisire și curățenie a clasei, camerei de dormit etc.

Clasele a V-a – a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare și întreținere a sălii de baie, a obiectelor de toaletă; - Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare; - Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic).
<p>3.2. Interiorizarea unor comportamente adaptate mediului natural și social (familiar, școlar, stradal etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc de rol cu temă dată; - Exerciții-joc de identificare și descriere a încăperilor/dependințelor unei locuințe / școli; - Exerciții de identificare a activităților în imagini, cuprinse în calendarul / orarul clasei; - Exerciții cu caracter aplicativ: parcurgerea unor trasee din apropierea școlii; - Exerciții cu caracter aplicativ: identificarea și utilizarea banilor; - Exerciții cu caracter aplicativ: respectarea și aplicarea regulilor elementare de circulație; - Exerciții aplicative de îngrijire a plantelor de la "colțul naturii" din sala de clasă / a animalelor de companie etc. - Exerciții de fixare a comportamentelor de protejare a mediului (în parc, în excursie).

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor structurate anterior în activități de tip integrativ

Clasele a V-a – a VII-a
<p>4.1 Construirea sentimentului de apartenență la diverse grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a membrilor familiei / a colegilor și profesorilor clasei / a prietenilor de joacă; - Exerciții-joc de punere în corespondență a persoanelor de vârstă (copil-tânăr-bătrân) / identitatea de gen (masculin / feminin) / categorii profesionale diferite; - Jocuri de rol; - Dramatizare; - Conversații tematice ("Colegul de bancă", "Părinții mei" etc.); - Desen liber: „Omulețul” și „Familia”, etc.
<p>4.2 Utilizarea unor conduite preventive în spațiul natural și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc); - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu; - Exerciții aplicative - respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de protecție a consumatorului etc. - Exerciții de decodificare a simbolurilor din mediul social („M” - metrou; „+” = farmacie; „H” = spital etc).

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VII-a
Explorare senzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Explorare, descoperire și identificare senzorial-perceptivă - Discriminare senzorială și auditivă - Exerciții de percepere a unor temperaturi diferite - Localizarea stimulilor - Orientarea după stimuli - Percepere și diferențiere a luminii
Motricitate generală și fină, echilibrul static și dinamic	<ul style="list-style-type: none"> - Postură - Manipulare - Mișcare - Mers - Echilibru - Alergare - Rostogolire - Cățărare - Urcare/ coborâre - Motricitate fină a mâinii
Coordonare motorie ritmică, dinamică, globală	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonarea bimanuală - Coordonare oculo-motorie - Coordonare auditiv-motorie
Schemă corporală	<ul style="list-style-type: none"> - Atingere, descoperire a propriului corp/a corpului partenerului de joc - Elemente de detaliu
Orientare, organizare și structurare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Discriminare obiectuală și/sau imagistică - Sortare, serie și grupare obiectuală și/sau imagistică - Raporturi și noțiuni spațiale - Modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte - Deplasare în spațiu la comandă - Raporturi și noțiuni temporale (momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpuri – caracteristici și acțiuni specifice, ordonare logică și cronologică a acțiunilor, întâmplărilor, poveștilor familiare)
Comportament adecvat în mediul natural și social	<ul style="list-style-type: none"> - Identificare și descriere a încăperilor / dependințelor unei locuințe / școlii - Calendarul / orarul clasei - Trasee familiare utile - Reguli de igienă personală, îngrijire și întreținere a spațiilor familiare, a plantelor / a animalelor de companie etc. - Repere orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic) - Identificarea și utilizarea banilor - Reguli elementare de circulație - Comportamente de protejare a mediului - Apartenența la grup - Conduita preventivă în diferite situații

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în diverse situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce poate elevul să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

Pentru evaluare se pot utiliza următoarele scale de dezvoltare, elaborate special pentru evaluarea copilului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate: Scalele Callier-Azusa(G), elaborate de R.Stillman în 1974, care evaluează următoarele domenii: „Dezvoltare perceptivă”, „Deprinderi de viață cotidiană”, „Dezvoltare socială”.

Evaluarea funcționării reale a copilului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile elevului cu dizabilitate senzorială multiplă, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece acesta ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem un joc plăcut pentru copil, o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care copilul reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele copilului în fișele de evaluare.

Mediul în care elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate va fi educat trebuie să fie caracterizat prin:

- legătura emoțională cu ceilalți;
- formarea deprinderilor de autonomie personală;
- utilizarea resturilor de auz și de vedere și integrarea input-ului provenit prin alte canale senzoriale;
- comunicare cu accent pe formarea și dezvoltarea deprinderilor de comunicare pragmatică.

Elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de securitatea persoanelor familiare, a rutinelor și a mediului. În lipsa acestei securități, este posibil ca ei să devină pasivi, stresați, repliați pe sine. E necesară utilizarea indicilor pentru recunoașterea persoanelor și a rutinelor pentru a înțelege mediul.

La început, programul elevului va fi astfel structurat încât să poată desfășura activitățile cu persoanele în care are încredere. Fiecare activitate este dezvoltată ca o rutină. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată (prin utilizarea unor indici, semnale din partea profesorului). Elevului i se dau indici înaintea activității și va fi ajutat să le pună deoparte la sfârșitul activității (obiecte de referință, cântece, acțiuni, arome), în funcție de abilitățile copilului și preferințele sale. Este important ca elevul să poată urmări orarul zilnic cu obiecte de referință, să recunoască rutinele care apar în activități, iar acțiunile să devină predictibile. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este recunoașterea de către elev a experienței noi, dar fără reacții de stres la schimbare. Stresul copilului în timpul unor activități mai puțin familiare este interpretat ca fiind un semnal că el are nevoie să fie readus în spațiul familiar și i se va

oferi o activitate pe care o preferă și care îl liniștește. Fiecare răspuns neobișnuit al copilului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei;
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică;
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală;
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume;
- pot conține obiecte de referință, imagini-simbol, indici tactili-vizuali, pictograme trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort.

Adaptarea la clasă trebuie să permită elevului folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- ✓ spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului;
- ✓ împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare;
- ✓ locul și poziția obiectelor nu se modifică;
- ✓ evitarea aglomerării;
- ✓ nivel adecvat de luminozitate: grad de strălucire redus, lumina să nu cadă direct asupra ochilor;
- ✓ pereții de o culoare diferită de cea a podelei;
- ✓ contrast la nivelul clanțelor ușii;
- ✓ spațiu liniștit în unul dintre colțurile clasei;
- ✓ spații individualizate care sunt permanente.

Intervenția asupra copilului/elevului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să aibă în vedere și alte aspecte:

- ▶ Activitățile vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotorice și intelectuale a elevilor, dar și de creativitatea cadrului didactic. Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex;
- ▶ Demersul acțional implică trecerea de la planul concret către cel imagistic;
- ▶ Exercițiile și activitățile de învățare propuse pentru atingerea obiectivelor de referință sunt gradate ca dificultate și se recomandă a fi parcurse în funcție de nivelul de dezvoltare funcțională a copilului;
- ▶ Informația se reia concentric, asigurându-se aprofundarea cunoștințelor și caracterul lor practic-aplicativ;
- ▶ Materialul didactic utilizat este în concordanță cu restul de vedere al copilului cu surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple (se folosesc obiecte și imagini tactile pentru subiecții cu resturi foarte mici de vedere sau nevăzători; pentru desen – folia de film german cu instrumentul de desenare specific: trăgătorul sau punctatorul)
- ▶ Activitățile cu caracter practic-aplicativ, centrate pe manipulare obiectuală, au un rol esențial în înțelegerea, formarea și fixarea conceptului de număr. Prin exercițiu în plan obiectual și ulterior, în plan imagistic și conceptual-simbolic (după caz), copilul cu dizabilitate mintală severă și /sau asociată poate obține rezultate (operații logice, pre-aritmetice și folosirea numărului) care să-i permită folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (alegerea autobuzului corect, aranjarea unui anumit număr de tacâmuri la masă, folosirea banilor etc.);
- ▶ Subliniem faptul că toate aceste activități nu sunt centrate pe atingerea unor obiective cognitive, ci au un caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații).

Bibliografie:

1. Aitken, S., (coord.), (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Editura Semne, București;
2. Albu, C., Albu, A., Vlad, T., L., Iacob, I., (2006), *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași;
3. Casapu, A., Săndoiu, F., Marin, M., Buică-Belciu, O., (2007), *Intervenția timpurie la copilul cu risc de deficiențe senzoriale – ghid practic pentru părinți*, București;
4. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
5. Hathazi, A., (2004), *Evaluarea copilului cu surdocecitate, îndrumător metodic*, Editura Semne, București;
6. Hathazi, A., (2005), *Învățarea prin acțiune*, Editura Semne, București;
7. Hathazi, A., (2014), *Dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii cu surdocecitate*, vol II, colecția Educarea persoanelor cu dizabilități multiple, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
8. Jianu, G., Oprea, E., Biro, C., (2012), *Intervenție timpurie pentru copiii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate - propunere de curriculum*, Sense Internațional România, Editura Irecson, București;
9. McInnes, J.M., Treffry, J., A., (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
10. Murdoch, H., (2009), *A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK;
11. Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Ed. PRO HUMANITATE, București;
12. Petruț, Barbu, G., (2013), *Copilul și motricitatea. Program de educare neuromotorie*, Editura Nomina, București;
13. Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
14. Stillman, R., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, Scalele Callier- Azusa (G) și (H)*, Editura Semne, București;
15. Wauters-Krings, F., (2015), *(Psiho)Motricitate. Sprijin, prevenție și compensare*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
16. ****Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008, Sense International Romania.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Faighel Cezara	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”, Iași
Gurgu Daniela	CJRAE Iași – Centrul Logopedic Interșcolar Iași
Iordăchescu Florin	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”, Iași
Vasilii Coca Marlina	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”, Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Elemente de matematică** este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului cu **dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate** din ciclul primar, dezvoltându-i gândirea rațională pentru a-i facilita înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor în dimensiunea lor instrumental integratoare.

Copilul cu **dizabilități senzoriale multiple** este persoana care pe lângă dizabilități de auz/ vedere congenitale/ dobândite prezintă și dizabilități asociate, precum dificultăți de învățare, de comunicare și dizabilități fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitale/dobândite și dizabilități de vedere congenitale/dobândite.

Copilul cu **dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate** prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive iar procesul de învățare este diferit, astfel cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îi descoperă lumea stimulând curiozitatea.

Programa are ca noutate modificarea concepției privind predarea *matematicii* în sensul aplicării unor noi metodologii de conținut, ce se înscriu în cadrul general de adaptare la modificările aduse de reforma în învățământ.

Conținuturile sunt prezentate gradat și se adresează categoriei de copii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, ajutându-i să realizeze o consolidare și recapitulare a cunoștințelor într-un mod cât mai eficient. Programa recomandă numeroase exerciții care aduc în prim plan teme de explorare, investigare, contexte problematice care favorizează dezvoltarea capacității intelectuale în studierea *matematicii*, organizarea unor activități de învățare variate, adaptarea nevoilor individuale ale fiecărui elev, stimulând interesul, colaborarea și motivația aplicării *matematicii* în viața de toate zilele, astfel încât să demonstreze cât de folosită este astăzi, la orice pas, această disciplină.

Fiecare secțiune dă posibilitatea elevului să rezolve într-o ordine firească exercițiile/ activitățile propuse potrivit ritmului său de lucru, în funcție de ceea ce știe și ceea ce poate. În conceperea programei s-a pornit cu convingerea că *matematica* va ajuta copilul cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate să înțeleagă ce se întâmplă în jurul său și să dea un sens lumii în care trăiește. Atribuind formule și numere observațiilor sale, copilul va dobândi treptat un limbaj *matematic* care îl va învăța să gândească, să lege idei și să le ordoneze logic.

Matematica reprezintă un mod de cunoaștere a lumii de care beneficiază fiecare om, mai mult sau mai puțin, așa cum a reușit el să o cunoască și să o utilizeze.

Activitățile celor mici în viața de toate zilele, care permit construcții de scheme mentale sunt puse în valoare de tendința naturală de a prezenta prin intermediul desenelor, obiectelor ce îl înconjoară pe copil și fenomenele observate. „Observă”, „încercuiește”, „colorează”, „trasează”, „fă un X”, „taie”, „completează”, „leagă”, sunt sarcini cunoscute încă din grădiniță și utilizate acum, cu eficiență, în activitățile cu conținut *matematic*.

Bazându-ne pe dezvoltarea curiozității copilului, pe disponibilitatea de a se juca, sperăm că elevul va reuși să asocieze cât mai repede *matematica* cu bucuria de a învăța, cu plăcerea de a înțelege.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi

- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului sau care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Caracteristici ale obiectelor
- Noțiuni și raporturi de orientare spațio-temporală
- Mulțimi
- Numere
- Operații aritmetice
- Noțiuni elementare de geometrie
- Instrumente de măsură convenționale și neconvenționale
- Banii
- Matematica în viața cotidiană

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/ cunoaștere al fiecărui elev în parte. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul practic-aplicativ, axându-se pe cunoaștere concretă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev.

Studiul disciplinei *Elemente de matematică* învățământ special primar la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate începe la clasa pregătitoare și continuă până la finalul clasei a X-a, asigurând o dezvoltare continuă a competențelor, prin valorificarea potențialului de dezvoltare și cunoaștere al elevilor.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea și interpretarea mediului înconjurător prin acțiuni specifice matematicii**
- 2. Operarea cu noțiunile și raporturile cantitative și de orientare spațio-temporală în mediul ambiental**
- 3. Dezvoltarea mecanismelor de rezolvare a problemelor simple în contexte variate**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea și interpretarea mediului înconjurător prin acțiuni specifice matematicii**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea senzorială și dezvoltarea capacității de identificare a caracteristicilor stimulilor/ obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manipulare a obiectelor; - exerciții de descoperire a caracteristicilor obiectelor; - exerciții de discriminare vizuală a obiectelor după caracteristici; - exerciții joc cu forme geometrice: „Așază-mă la mulțimea mea !”, „Găsește-mi locul”, „Căutați perechile”, „Ce formă au?” , etc.; - exerciții de identificare tactilă a formelor ascunse: „Săculețul fermecat”, „Identifică forma”, etc.; - exerciții cu incastre pentru forme geometrice.
<p>1.2. Identificarea și discriminarea obiectelor din mediul ambiental după caracteristici (formă/ mărime/ culoare/ masă)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a formelor, a culorilor și a mărimii obiectelor prezentate în linie orizontală, în coloană, în dezordine: „Alege pătratele”, „Alege cercurile verzi din acest șir” etc.; - exerciții de identificare a masei obiectelor „Alege obiectele ușoare”, „Alege obiectele grele”, etc.; - exerciții de raportare a obiectelor la schema corporală: „Cercul mic în mâna stângă”, „Cercul mare în mâna dreaptă,, , etc.; - exerciții de recunoaștere a dimensiunilor și a masei unor materiale (rigle, piese logice, cuburi) pe baza percepției și comparației: mare-mic, înalt-scund, lung-scurt, gros-subțire, greu-ușor.
<p>1.3. Sortarea și gruparea obiectelor din mediul ambiental după anumite caracteristici</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sortare după model a obiectelor pe categorii (bile, bețișoare, mașinuțe, creioane, etc.); - exerciții de grupare a obiectelor pe categorii (bile, bețișoare, mașinuțe, creioane etc.); - exerciții de identificare și recunoaștere a formelor geometrice; - exerciții de grupare a formelor geometrice după un criteriu (culoare, formă, mărime); - exerciții de grupare a formelor geometrice după două criterii (culoare/ formă; formă/ mărime; culoare/ mărime): „Separă obiectele după cum îți spun!” (ex: piese pătrate/ piese pătrate roșii, etc.); - exerciții de tipul „continuă șirul”, “șir lacunar cu obiecte” utilizând un criteriu dat etc.; - exerciții de grupare, asociere a obiectelor în perechi, ordonare, clasare, serie: „Alege pătratele roșii”, „Pune în coș cuburile galbene”, „Pune în cutie pixurile albastre” etc.; - exerciții de clasare după dimensiuni și diverse criterii: lung-scurt, mare-mic, gros-subțire („Jocul Turnurile”, „Piramida”, etc.); - exerciții de grupare a obiectelor în ordinea mărimii: „Continuă șirul !”, „Așază cercurile de la mare la mic” etc. - exerciții de decupare a formelor geometrice plane: cerc, pătrat, dreptunghi, triunghi; - exerciții de trasare în contur și după contur a formelor geometrice plane: cerc, pătrat, dreptunghi, triunghi; - exerciții de confecționare a unor forme geometrice din plastilină/ carton/ ață/ material textil;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și asociere a obiectelor cu forme geometrice: balon, soare, roată- au formă de cerc, brad, acoperișul casei - formă de triunghi, ușă, tablă, caiet, carte, - formă de dreptunghi etc.; - exerciții de realizare a unui peisaj (colaj) din forme geometrice.

2. Operarea cu noțiunile și raporturile cantitative și de orientare spațio-temporală în mediul ambiental

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Utilizarea noțiunilor și raporturilor de orientare spațială (sus-jos, pe-sub, în față-în spate-lângă, la început-la sfârșit, înăuntru-în afară, dreapta-stânga, înainte-înapoi) în mediul ambiental</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, recunoaștere și diferențiere a pozițiilor unor obiecte în spațiu: „Mâna stângă sus!”, „Mâna dreaptă jos !”, „Unde se află ?”, „Ce se află în cutie/ în afara cutiei ?”, „Ce se află pe/ sub scaun ?” ; - exerciții de recunoaștere și diferențiere a poziției unor obiecte față de propria persoană: „Ce se află în față /în spatele tău ?”, „Ce se află lângă tine?” , etc.; - exerciții de recunoaștere și diferențiere a poziției unor obiecte față de altă persoană: „Ce se află în față/ în spatele colegului tău ?”, „Ce se află lângă colegul tău?” etc.; - exerciții de așezare a unor obiecte în poziția/ direcția cerută: „Pune ursulețul pe scaun!”, „Așază cartea sub scaun !”, etc.; - exerciții de manipulare a obiectelor/ jucăriilor cu localizarea lor spațială: sus- jos; față-spate; înainte-înapoi etc.; - exerciții de recunoaștere a poziției unui obiect/ ființă dintr-o imagine: „Unde este în față/în spatele clasei ?”, „Unde stă?”; - exerciții de identificare a poziției unui obiect în raport cu altul (la dreapta/ la stânga): „Ce este la dreapta/ stânga.....?” , „Așază jucăria la dreapta /stânga .....” , etc.; - exerciții de identificare a obiectului care se află la dreapta /la stânga față de propriul corp: „Ce se află la dreapta ta?”, „Ce se află la stânga ta?”, etc.; - exerciții de identificare a umbrei unor obiecte – „Unde este umbra mea?”.
<p>2.2. Utilizarea noțiunilor și raporturilor de orientare temporală în mediul ambiental</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de realizare a sarcinilor de lucru într-un timp dat: bătați din palme, bătați în tobe; clepsidra; - exerciții de identificare a momentelor zilei (noapte-zi, dimineață- prânz- seară); - exerciții de identificare a anotimpurilor; - exerciții de asociere a activităților cu momentele zile; - exerciții de asociere a poziției limbilor ceasului cu diferite ore.

3. Dezvoltarea mecanismelor de rezolvare a problemelor simple în contexte variate

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea, scrierea și citirea numerelor naturale în concentrul 0-10; 10-20</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și recunoaștere a cifrelor; - exerciții de asociere număr– cifră; - exerciții de formare a mulțimilor după model; - exerciții de formare a mulțimilor cu număr dat de elemente; - exerciții de corespondență număr- mulțime; - exerciții de asociere a mulțimii cu numărul de elemente corespunzător;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a unor mulțimi după numărul de elemente; - exerciții de numărare a elementelor dintr-o mulțime: „Câte nuci sunt ?”, „Câte piese sunt ?”, „Câte boabe sunt ?”, etc.; - exerciții de decupare a cifrelor; - exerciții de citire a cifrelor.
<p>3.2. Însușirea conceptului de număr</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formare a elementelor pregrafice din plastilină, spumă kinetică, etc.; - exerciții de scriere a elementelor pregrafice; - exerciții de scriere a cifrelor după contur; - exerciții de confecționare a cifrelor din plastilină, hârtie, etc; - exerciții de decupare a cifrelor; - exerciții de identificare a vecinilor numerelor; - exerciții de completare a șirurilor lacunare - exerciții de comparare a numerelor: “=”, “<”, “>”; - exerciții de numărare și asociere; - exerciții de numărare crescător și descrescător.
<p>3.3. Identificarea, scrierea și citirea numerele naturale în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a numerelor în centrul 0-100; - exerciții de scriere a numerelor în centrul 0-100; - exerciții de citire a numerelor în centrul 0-100; - exerciții de comparare a numerelor în centrul 0-100; - exerciții de completare a șirurilor lacunare; - exerciții de scriere a vecinilor numerelor în centrul 0-100; - exerciții de numărare crescător și descrescător din 10 în 10.
<p>3.4. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare în centrul 0-10; - exerciții de scădere în centrul 0-10; - exerciții de adunare și scădere din 10 în 10; - exerciții de adunare și scădere fără trecere peste ordin.
<p>3.5. Recunoașterea și utilizarea instrumentele de măsură pentru lungime, masă și volum</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apreciere și grupare a obiectelor după caracteristici: lung-scurt; înalt-scund; mare-mic; greu-ușor; plin- gol; - exerciții de măsurare a unor obiecte: lățime, lungime folosind instrumente neconvenționale; - exerciții de măsurare a capacității unor recipiente: „Câte pahare de apă intră într-o sticlă ?”; - exerciții de măsurare utilizând instrumente de măsură standardizate: metrul de croitorie, metrul de tâmplărie, balanța, cântarul; - exerciții de recunoaștere și denumire a instrumentelor de măsură; - exerciții de măsurare cu instrumentele de măsura standard; - exerciții de denumire și utilizare a măsurilor standard pentru lungime, volum, etc.
<p>3.6. Cunoașterea și utilizarea unităților de măsură pentru timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și recunoaștere a momentelor zilei; - exerciții de asociere a momentelor zilei cu acțiuni specifice; - exerciții de identificare a zilelor săptămânii; - exerciții de asociere a zilelor săptămânii cu anumite acțiuni/ evenimente; - exerciții de așezare în ordine cronologică a diferite evenimente; - exerciții de identificare și recunoaștere a anotimpurilor; - exerciții de recunoaștere și de citire a orelor pe ceas;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none">
- exerciții de sesizare a ordinii în care se produc anumite acțiuni văzute/ auzite cu verbalizare, în manieră proprie: „Așază imaginile în ordine!”.
3.7. Recunoașterea și utilizarea bancnotelor <ul style="list-style-type: none">
- exerciții de identificare și recunoaștere a bancnotelor românești;
- exerciții de calcul cu unități monetare- bancnote: „La cumpărături”, “Cât rest trebuie să primesc”, etc.
3.8. Rezolvarea de probleme simple <ul style="list-style-type: none">
- exerciții de asociere a operației cu structura verbală corespunzătoare: adunare- cu atât... mai mult, scădere- cu atât... mai puțin etc;
- exerciții de punere în problemă a situațiilor de zi cu zi: „În ce anotimp te-ai născut tu”;
- exerciții de rezolvare de probleme acționale cu suport concret/ semiconcret - „Câte flori sunt în copacul primăverii ?”;
- rezolvarea unor probleme cu o operație;
- jocuri didactice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Caracteristici ale obiectelor	- Culoare - Formă - Mărime - Cantitate
2. Noțiuni și raporturi de orientare spațio-temporală	- Orientare spațială - Orientare temporală
3. Mulțimi	- Formare de mulțimi - Corespondența cifră/număr de elemente mulțime - Selectare/grupare/comparare
4. Numere	- Identificare - Recunoaștere - Numire - Reprezentare - Scriere - Citire - Șiruri de numere - Vecinii numerelor - Comparare de numere
5. Operații aritmetice	- Operații de adunare - Operații de scădere
6. Noțiuni elementare de geometrie	- Forme Geometrice - Figuri Geometrice
7. Instrumente de măsură (convenționale și neconvenționale)	- Cretă, palmă, sfoară, pas, metru, balanță, ceas, pahar, sticlă
8. Bani	- Bancnote
9. Matematica în viața cotidiană	- Jocuri didactice - Rezolvare de probleme simple - Transpunerea operațiilor de adunare/scădere în situații de viață cotidiană

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive iar procesul de învățare este diferit, astfel cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea înconjurătoare.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate trebuie să conțină informații gradate de la simplu la complex și să fie adaptate la nivelul de dezvoltare al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor instruirii, modalităților de transmitere a informațiilor în clasă să se facă diferențiat, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul său și să fie tratat în funcție de capacitățile sale de învățare.

În desfășurarea activităților de învățare desfășurate cu copiii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode de învățământ: metoda demonstrației care sprijină elevii în înțelegerea structurii/ elementelor de bază ale unui fenomen sau proces cu scopul de a le asigura o bază perceptivă concret senzorială; exercitiul în vederea consolidării cunoștințelor și a deprinderilor; metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării pentru prezentarea, antrenarea și consolidarea noilor cunoștințe și deprinderi; metodele intuitive bazate pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora; jocul didactic pentru dezvoltarea comunicării, etc..

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor utilizând forma/formele de comunicare pe care o practică și o înțeleg copiii.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile de învățare cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, deoarece facilitează percepția directă a realității, solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea elevilor.

Mijloacele de învățământ care au eficiență în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, originale; obiecte substitutive, funcționale sau acționale; suporturi imagistice; mijloace simbolic-raționale; jocuri didactice obiectuale și mijloace tehnice audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal și nu pe diferențele interindividuale, aprecierea și încurajarea verbală pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie

1. Gherguț Alois, (2005), „*Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*”, Editura Polirom, Iași;
2. Mcinnes, J.M, Treffry, J.A, (trad. Salomie, G.), (2008), „*Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*”, Editura Semne;
3. Mușu, I., Taflan A.(coord.), (1997), „*Terapia educațională integrată*”, Editura Pro Humanitate, Bucuresti;
4. Montessori, M., (1977), „*Descoperirea copilului*”, Editura Didactică și Pedagogică, București;
5. Păunescu, C-tin., Mușu, I., (1980), „*Metodologia învățării matematicii la deficienții mintali*”, Editura Didactică și Pedagogică;
6. Popovici, D.V., Racu, S., (2012), „*Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapuri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*”, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect, Ed. HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
7. Racu., A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), „*Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*”, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
8. Stillman, R., Traducere Moldovan, M., A., (2010), „*Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*”, Editura Semne, București;
9. *** (2008), Programă școlară „*Elemente de matematică aplicată*”– clasele I– a X-a, învățământ special, surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple, București;
- 10.*** Programă de activități matematice – învățământ preșcolar, pentru copii cu handicap de auz.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Rusu Otilia	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Faighel Cezara	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Vasilache Cătălin	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Elemente de matematică** face parte din aria curriculară **Matematică și Științe ale Naturii** și este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate din ciclul primar, dezvoltându-i gândirea rațională pentru a-i facilita înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor în dimensiunea lor instrumental integratoare.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple este persoana care pe lângă dizabilități de auz/vedere congenitală/dobândită prezintă și dizabilități asociate, precum dizabilități de învățare, de comunicare și dizabilități fizice.

Copilul cu surdocecitate este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitală/dobândită și dizabilități de vedere congenitală/dobândită.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive iar procesul de învățare este diferit, astfel cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îi descoperă lumea stimulând curiozitatea.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului sau care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Structuri perceptiv-motrice
- Noțiuni și raporturi de orientare spațio-temporală
- Mulțimi
- Numere
- Operații aritmetice
- Noțiuni elementare de geometrie
- Instrumente de măsură
- Banii
- Matematica în viața cotidiană

Conținuturile sunt prezentate gradat și se adresează categoriei de copii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, ajutându-i să realizeze o consolidare și recapitulare a cunoștințelor într-un mod cât mai eficient. Programa recomandă numeroase exerciții care aduc în prim plan teme de explorare, investigare, contextual problematice care favorizează dezvoltarea capacității intelectuale în studierea matematicii, organizarea unor activități de învățare variate, adaptarea nevoilor individuale ale fiecărui elev, stimulând interesul, colaborarea și motivația aplicării matematicii în viața de toate zilele, astfel încât să demonstreze cât de folosită este astăzi, la orice pas, această disciplină.

Fiecare secțiune dă posibilitatea elevului să rezolve într-o ordine firească exercițiile/activitățile propuse potrivit ritmului său de lucru, în funcție de ceea ce știe și

ceea ce poate. În conceperea programei s-a pornit cu convingerea că matematica va ajuta copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să înțeleagă ce se întâmplă în jurul său și să dea un sens lumii în care trăiește. Atribuind formule și numere observațiilor sale, copilul va dobândi treptat un limbaj matematic care îl va învăța să gândească, să asocieze idei și să le ordoneze logic.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev în parte. Se urmărește astfel punerea în practică a unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific fiecărei clase și fiecărui elev.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul practic-aplicativ, axându-se pe cunoaștere concretă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev.

Studiul disciplinei *Elemente de matematică* învățământ special la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate începe la clasa a V-a cu 2 ore/săptămână și continuă până la finalul clasei a X-a, asigurând o dezvoltare continuă a competențelor, prin valorificarea potențialului individual al elevilor.

Competențe generale

- 1. Operarea cu structurile perceptiv-motrice**
- 2. Operarea cu noțiunile și raporturile de orientare spațio-temporală**
- 3. Operarea cu conceptul de număr**

CLASA a V- a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Operarea cu structurile perceptiv-motrice****Clasa a V-a – Clasa a X-a****1.1. Identificarea, recunoașterea, trierea și gruparea obiectelor după culoare, formă, dimensiune, cantitate în diverse contexte**

- exerciții de identificare a formelor geometrice ascunse într-un săculeț, pe baza pipăitului „Săculețul fermecat”;
- exerciții de triere, selectare, de formare a grupelor de obiecte, a mulțimilor după formă, culoare, dimensiune: „Alege obiectele roșii”, „Care sunt triunghiurile mari?”, „Care sunt cuburile?”, etc.;
- exerciții de recunoaștere a culorilor, a formelor, a formelor și culorilor asociate, prezentate în linie orizontală, în coloană, în dezordine: „Care sunt obiectele galbene din acest șir?”;
- exerciții de reproducere a formelor prin desen: „Bradul”, „Peisaj de vară”, „Roboțelul”;
- exerciții joc cu forme geometrice: „Găsește-mi locul!”, „Căutați perechile!”, „Ce formă au?”;
- exerciții de sortare a unor obiecte/jucării după formă/dimensiune/culoare: „Pune în coș obiectele de culoare roșie”, „Pune pe masă jucăriile mari”, „Pune în cutie obiectele care au formă pătrată”, etc.;
- exerciții de grupare de obiecte după formă/culoare/dimensiune: „Pune pe farfurie merele roșii”;
- exerciții de recunoaștere a noțiunilor: mai mare/mai mic; punem/luăm; vine/pleacă: „Care pătrat este mai mare/mai mic?”, „Ce se întâmplă dacă mai punem/luăm obiecte din mulțime?”, „Sunteți 5 copii. Câți mai sunteți dacă mai vine/pleacă unul?”, etc.

1.2. Operarea cu structurile perceptiv-motrice în acțiuni de asociere, ordonare, clasare, seriere, grupare a obiectelor

- exerciții de asociere a obiectelor cu o formă geometrică: „Ce formă are .....?”, „Numiți obiectele din clasă care au formă de dreptunghi!”, „Ce obiecte au formă de cerc?”, „Numiți obiectele care au formă de pătrat!”, etc.;
- exerciții de grupare, asociere a obiectelor în perechi, ordonare, clasare, seriere: „Alege pătratele roșii”, „Pune în coș cuburile galbene”, „Pune în partea dreaptă piese pătrate roșii!” ,etc.;
- exerciții de ordonare și grupare în perechi a unor mulțimi după cantitate (mai mult/mai puțin/tot atâtea): formare de perechi între mulțimi de băieți/fete, caiete/stilouri, flori/albine, etc.
- exerciții de ordonare a unor obiecte în ordinea mărimii: „Așază cercurile de la mare la mic/de la mic la mare!”, „Turnul din cuburi”, „Blocul din cărămizi”, etc.;
- exerciții de identificare a dimensiunilor unor materiale structurate (rigle, piese logice, cuburi) pe baza percepției și motricității: mare-mic, înalt-scund, lung-scurt, gros-subțire, greu-ușor;
- exerciții de clasare după dimensiuni și diverse criterii: lung-scurt, mare-mic, gros-subțire;
- exerciții de grupare/sortare de forme geometrice după un criteriu/două criterii după culoare, formă, dimensiune, cantitate: „Separă obiectele după cum îți spun:...” Ex: piese pătrate mari/ piese pătrate roșii/mai multe triunghiuri galbene.

2. Operarea cu noțiunile și raporturile de orientare spațio-temporală**Clasa a V-a – Clasa a X-a****2.1. Utilizarea noțiunilor și raporturilor de orientare spațială (sus-jos, pe-sub, în față-în spate-lângă, deasupra-dedesubt, la început-la mijloc-la sfârșit, înăuntru-în afară, înainte-înapoi)**

- exerciții de recunoaștere și diferențiere a pozițiilor/direcțiilor unor obiecte în spațiu: „Unde se află ?”; „Ce se află înăuntru/ în afara cutiei ?”; „Ce se află pe/sub scaun ?” ,etc.;
- exerciții de recunoaștere și diferențiere a poziției unor obiecte față de propria persoană/față de altă persoană: „Ce se află în fața/în spatele tău ?”, „Ce se află lângă tine ?”, etc.;
- exerciții de recunoaștere și diferențiere a poziției unor obiecte față de altă persoană: „Ce se află în fața/în spatele colegului tău ?”, „Ce se află lângă colegul tău ?”,etc.;
- exerciții de așezare a unor obiecte în poziția/direcția cerută: „Pune ursulețul pe/sub scaun !”;
- exerciții de manipulare a obiectelor/jucăriilor cu localizarea lor spațială: sus-jos; față-spate; lateral; înainte-înapoi; deasupra-dedesubt; pe-alături; sub-între;
- exerciții de recunoaștere a unui obiect/ființă dintr-o imagine în care apare în poziții diferite: „Unde este în fața/în spatele clasei ?”, „Cum stă ?”; „Unde stă ?”, etc.;
- exerciții de identificare a poziției unui obiect în raport cu altul (la dreapta/la stânga): „Ce este la dreapta/stânga.....?” , „Așază jucăria la dreapta/stânga .....!”;
- exerciții de identificare a obiectului care se află la dreapta/la stânga față de propriul corp: „Ce se află la dreapta/stânga ta ?”, „Numește două obiecte care se află la stânga/dreapta ta !”;
- exerciții de sesizare a direcției/orientării/poziției obiectelor (înainte, în față, în spate etc): „În ce direcție se uită...?”;
- exerciții de apreciere a distanțelor obiectelor între ele și în raport cu propria persoană (mai aproape- mai departe): „Ce se află mai aproape/mai departe de tine ?”;
- exerciții de identificare a umbrei unor obiecte – „Ce imagini sunt identice ?”;
- exerciții de ordonare a obiectelor folosind în manieră proprie termenii: înainte-după, prima dată, a doua oară etc.: „Așază-le după cum îți spun....!”.

2.2. Utilizarea noțiunilor și raporturilor de orientare temporală

- exerciții de realizare a sarcinilor de lucru într-un timp dat: bătaie din palme, bătaie în tobe, durata unui cântecel; clepsidra; metronom;
- exerciții de asociere a poziției limbilor ceasului cu diferite ore;
- exerciții cu subdiviziunile orei;
- exerciții de utilizare a ceasului în realizarea sarcinilor cu timp limitat.

3. Operarea cu conceptul de număr**Clasa a V-a – Clasa a X-a****3.1. Operarea cu mulțimi formate din mai mult de 10 elemente**

- exerciții de comparare a unor mulțimi după numărul de elemente pe care îl conțin (egale, mai multe, mai puține);
- exerciții de comparare a unor mulțimi de obiecte dacă: mai punem-mai luăm;
- exerciții de numărare a elementelor dintr-o mulțime: „Câte nuci sunt ?”, „Câte piese sunt ?”, „Câte boabe sunt ?”;
- exerciții de desenare a unui număr de elemente corespunzător unui număr dat;
- exerciții de scriere a unui număr care corespunde unei mulțimi de elemente.

3.2. Operarea cu conceptul de număr și numerație

- exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare în centrul 0-10/ 0-100 /0-1000;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere a vecinilor unor numere și a numerelor dintr-un interval dat în centrul 0-10/0-100 /0-1000; - exerciții de completare a unor șiruri lacunare de numere 0-10/0-100 /0-1000; - exerciții de descompunere a numerelor 0-10/ 0-100 /0-1000; - exerciții de ordonare și aproximare a numerelor 0-10/ 0-100 /0-1000.
<p>3.3. Operarea cu simbolurile matematice “=”, “<”, “>”</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a numerelor naturale prin utilizarea simbolurilor matematice corespunzătoare: $2 < 4$, $5 < 7$, $4 = 4$, $8 > 3$; - exerciții de ordonare a numerelor naturale utilizând simbolurile matematice: $1 < 3 < 6 < 8$.
<p>3.4. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere în centrul 0-10</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare în centrul 0-10; - exerciții de scădere în centrul 0-10.
<p>3.5. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere cu/ fără trecere peste ordin în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare a numerelor cu/ fără trecere peste ordin în centrul 0-100; - exerciții de scădere a numerelor cu/ fără trecere peste ordin în centrul 0-100.
<p>3.6. Identificarea, numirea, reprezentarea, scrierea și citirea numerelor naturale în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a numerelor în centrul 0-1000; - exerciții de numire a numerelor centrul 0-1000; - exerciții de reprezentare a numerelor în centrul 0-1000; - exerciții de scriere a numerelor în centrul 0-1000; - exerciții de citire a numerelor în centrul 0-1000.
<p>3.7. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere cu/fără trecere peste ordin în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare a numerelor cu/ fără trecere peste ordin în centrul 0-1000; - exerciții de scădere a numerelor cu/ fără trecere peste ordin în centrul 0-1000.
<p>3.8. Înțelegerea legăturii dintre adunare și scădere și efectuarea probelor operațiilor în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de denumire a termenilor adunării/ scăderii; - exerciții de realizare a operației inverse: proba adunării, proba scăderii; - exerciții de calcul cu termen necunoscut.
<p>3.9. Efectuarea de operații de adunare și scădere cu utilizare de paranteze în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere cu utilizare de paranteze.
<p>3.10. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere cu/fără trecere peste ordin în centrul 0-1000 prin utilizarea altor metode/ instrumente</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de calcul matematic cu utilizarea altor instrumente de lucru (calculatorul, numărătoarea, PC –ul, bețișoarele, etc.).
<p>3.11. Înțelegerea și utilizarea operațiilor de înmulțire și împărțire în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intuire a operației de înmulțire prin adunare repetată; - exerciții de intuire a operației de împărțire prin scădere repetată și ca operație inversă a înmulțirii; - exerciții-joc de memorare a tablei înmulțirii și a tablei împărțirii.
<p>3.12. Operarea cu noțiuni elementare de geometrie plană și spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a formelor plane și spațiale; - exerciții de trasare și decupare a formelor geometrice plane: cerc, pătrat, dreptunghi, triunghi, oval, romb; - exerciții de construire a unor forme geometrice spațiale din carton/ață/material textil: cub, paralelipiped, cilindru, sferă; piramidă, prismă;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descriere a formelor plane și spațiale; - exerciții de asociere a obiectelor cu: <ul style="list-style-type: none"> ➤ formele plane: balon, soare, roată- au formă de cerc; pâine, pară, oglindă, masă- formă de oval; ușă, table, caiet, carte, plic- formă de dreptunghi; brad, acoperișul casei – formă de triunghi. ➤ formele spațiale: țevile, caloriferul, tubul de pastă de dinți, castravetele –formă de cilindru; glob, minge-formă de sferă; cutie de chibrituri, șifonier-formă de paralelipiped; zar-formă de cub.   - exerciții de clasificare a unor obiecte după formă; - exerciții de efectuare a unor desene după conturul formelor plane - „Să conturăm cercul/ triunghiul/ pătratul/ dreptunghiul/ ovalul/ rombul”; - exerciții de recunoaștere a corpurilor din natură și asocierea lor cu forme geometrice: „ Ce obiect are formă de cerc ?”, „Ce formă are dulapul ?”, „Ce formă are tabla ?”
<p>3.13. Cunoașterea și operarea cu instrumentele și unitățile de măsură pentru lungime, masă și capacitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere și denumire a instrumentelor de măsură: metru, ruletă, riglă, cântar, balanță, recipient gradat; - exerciții de cunoaștere și denumire a unităților de măsură standard: metru, kilogram, litru; - exerciții de măsurare utilizând instrumente de măsură: metrul de croitorie pentru materiale textile; metrul de tâmplărie pentru lemn; ruleta pentru suprafața unui teren; rigla gradată pentru dimensiunea unui caiet/a unui desen; , cântarul pentru fructe/legume; balanța pentru aur/argint, litrul pentru capacitatea unui recipient.
<p>3.14. Cunoașterea și utilizarea instrumentelor și unităților de măsură pentru timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a orelor pe ceas: „Ce oră este acum?”, „La ce oră luați masa?” etc.; - exerciții de recunoaștere a momentelor zilei (zi-noapte): „Când mergeți la școală ziua sau noaptea?”; - exerciții de identificare și descriere a unor succesiuni de evenimente în timp: „Zilele săptămânii”, „Anotimpurile”; - exerciții de asociere a lunilor anului cu anotimpul: „În ce luna vine Moș Crăciun ? Ce anotimp este atunci ?”; „În ce lună punem mățisor în piept ? Ce anotimp este atunci ?”, etc.; - exerciții de recunoaștere a datelor în calendar: „Ce zi este astăzi ?”, „Arată data pe calendar !”; - exerciții de sesizare a ordinii în care se produc anumite acțiuni văzute/auzite cu verbalizare, în manieră proprie: „Așează imaginile în ordine!”.
<p>3.15. Cunoașterea și utilizarea monedelor și bancnotelor românești</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de cunoaștere și denumire a unității monetare standard pentru banii românești: LEU/RON; - exerciții de recunoaștere a monedelor/bancnotelor românești: „Ce monedă este aceasta?”, „Ce bancnotă este aceasta?”; - exerciții de calcul/probleme cu unități monetare: „La cumpărături”.
<p>3.16. Rezolvarea de probleme cu una sau mai multe operații</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de punere în problemă a situațiilor de zi cu zi și rezolvarea lor prin operații de adunare sau scădere; - exerciții de rezolvare de probleme acționale cu suport concret/semiconcret; - rezolvarea unor probleme cu o operație; - rezolvarea unor probleme cu două sau mai multe operații;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice; - activități practice: „La magazin”, „La piață”, etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Structuri perceptiv-motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Culoare - Formă - Dimensiune - Cantitate
2. Noțiuni și raporturi de orientare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Orientare spațială - Orientare temporală
3. Mulțimi	<ul style="list-style-type: none"> - Formare de mulțimi - Selectare, asociere, ordonare, clasare, serie, grupare a obiectelor - Corespondența cifră-număr de elemente mulțime - Comparare de mulțimi
4. Numere	<ul style="list-style-type: none"> - Identificare - Recunoaștere - Numire - Reprezentare - Asociere - Scriere - Citire - Descompunere - Aproximare - Șiruri de numere - Vecinii numerelor - Comparare de numere
5. Operații aritmetice	<ul style="list-style-type: none"> - Operații de adunare - Termenii adunării - Operații de scădere - Termenii scăderii - Relația dintre adunare și scădere - Identificarea unui termen necunoscut într-o operație de adunare/ scădere - Operații de adunare/scădere cu utilizare de paranteze - Intuirea operației de înmulțire prin adunare repetată - Intuirea operației de împărțire prin scădere repetată - Tabla înmulțirii și tabla împărțirii - Relația dintre înmulțire și împărțire - Operații de adunare/scădere cu utilizarea unor instrumente de calcul
6. Noțiuni elementare de geometrie	<ul style="list-style-type: none"> - Figuri geometrice – recunoaștere/ denumire/ modelare/ desenare - Forme geometrice plane - Forme geometrice spațiale

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
7. Instrumente și unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate, timp	- metru/ruletă (metru), cântar-balanță (kilogram), recipient gradat (litru), ceas (oră)
8. Bani	- Monede - Bancnote - Unitatea de măsură standard pentru banii românești
9. Matematica în viața cotidiană	- Rezolvare de probleme - Jocuri didactice - Transpunerea operațiilor de adunare/scădere în situații de viață cotidiană - Activități practice de calcul propriu-zis

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive iar procesul de învățare este diferit, astfel cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea înconjurătoare.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații gradate de la simplu la complex și să fie adaptate la nivelul de dezvoltare al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor instruirii, modalităților de transmitere a informațiilor în clasă să se facă diferențiat, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul său și să fie tratat în funcție de capacitățile sale de învățare.

În desfășurarea activităților de învățare desfășurate cu copiii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode de învățământ: metoda demonstrației sprijină elevii în înțelegerea structurii/ elementelor de bază ale unui fenomen sau proces cu scopul de a le asigura o bază perceptivă concret senzorială; exercițiul în vederea consolidării cunoștințelor și a deprinderilor; metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării pentru prezentarea, antrenarea și consolidarea noilor cunoștințe și deprinderi; metodele intuitive bazate pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora; jocul didactic pentru dezvoltarea comunicării, etc..

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor utilizând forma/formele de comunicare pe care o practică și o înțeleg copiii.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile de învățare cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, deoarece facilitează percepția directă a realității, solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea elevilor.

Mijloacele de învățământ care au eficiență în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, originale; obiecte substitutive, funcționale sau acționare; suporturi imagistice; mijloace simbolic-raționale; jocuri didactice obiectuale și mijloace tehnice audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal și nu pe diferențele interindividuale, aprecierea și încurajarea verbală pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie

1. Gherguț Alois, (2005), „*Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*”, Editura Polirom, Iași;
2. Mcinnes, J.M, Treffry, J.A, (trad. Salomie, G.), (2008), „*Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*”, Editura Semne;
3. Mușu, I., Taflan A.(coord.), (1997), „*Terapia educațională integrată*”, Editura Pro Humanitate, Bucuresti;
4. Montessori, M., (1977), „*Descoperirea copilului*”, Editura Didactică și Pedagogică, București;
5. Păunescu, C-tin., Mușu, I., (1980), „*Metodologia învățării matematicii la deficienții mintali*”, Editura Didactică și Pedagogică;
6. Popovici, D.V., Racu, S., (2012), „*Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapuri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*”, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
7. Racu., A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), „*Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*”, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
8. Stillman, R., Traducere Moldovan, M., A., (2010), „*Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*”, Editura Semne, București;
9. *** (2008), Programa școlară „*Elemente de matematică aplicată*”– clasele I– a X-a, învățământ special, surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple, București;
10. *** Programa de activități matematice – învățământ preșcolar, pentru copii cu handicap de auz.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Faighel Cezara	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Vasilache Cătălin	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Vasiliu Coca Marlina	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

Cunoașterea și igiena corpului uman

**Învățământ special
Clasa a III-a - clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Cunoașterea și igiena corpului uman la clasele III-IV vine în sprijinul copilului cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate prin stimularea curiozității și menținerea unui proces de acumulare de trăiri, senzații și experiențe, necesare în evoluția lui ca ființă unică. Se asigură astfel o cale de cunoaștere activă prin acțiunea directă cu propriul corp în mediul înconjurător.

Descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritar pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, pentru înțelegerea lumii în care trăiesc.

Prin intermediul acestei discipline se asigură caracterul științific al unor cunoștințe achiziționate empiric de elev în viața cotidiană care vor deveni funcționale și eficiente în adaptarea la mediul social. Noțiunile dobândite au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora.

Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție, organism și mediu.

Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitarea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și stimularea motricității vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă a limbajului și comunicării.

Programa disciplinei **Cunoașterea și igiena corpului uman** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa este astfel concepută pentru a permite profesorului să aleagă și să organizeze activitățile încât să atingă obiectivele propuse.

Se recomandă parcurgerea activităților propuse și a conținuturilor timp de o oră pe săptămână.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea propriului corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**

CLASA a III-a – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea propriului corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea și manifestarea unor reacții adecvate la stimulii senzoriali din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare pentru cele cinci simțuri (vizual, auditiv, miros, gust, pipăit): <ul style="list-style-type: none"> - Pentru văz: <ul style="list-style-type: none"> -identificare/ diferențiere; -perceperea transformărilor; -sortări după mărime, culoare, formă;   - Pentru auz- exerciții senzoriale pentru focalizarea atenției; <ul style="list-style-type: none"> -joc: onomatopee, zgomote familiare produse în clasă sau înregistrate, voci ale colegilor, părinților;   - Pentru miros și gust- exerciții senzoriale de discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - joc de percepere a gusturilor: dulce, amar, acru, sărat; - exerciții de discriminare a mirosurilor (săpun, parfum, oțet, spirt, diverse alimente);   - Pentru simțul tactil- exerciții de discriminare: <ul style="list-style-type: none"> - tactilă pentru diferențierea: formelor, materialelor, diverselor suprafețe; - jocuri de identificare tactilă a colegilor;   - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea mai multor analizatori; - Jocuri de mișcare și de interacțiune; - Exerciții pentru dezvoltarea motricității fine: mototolirea hârtiei, modelaj din plastilină, ceramică, înșirări de mărgelile, încastrări; - Exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului, exerciții pentru dezvoltarea motricității generale (târâre, mersul în patru labe,sărituri, jocuri de mișcare și de interacțiune).
<p>1.2. Cunoașterea senzațiilor propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții- joc de atingere și de descoperire a propriului corp; - Exerciții pentru dezvoltarea motricității fine: mototolirea hârtiei, modelaj din plastilină, ceramică, înșirări de mărgelile, încastrări); - Exerciții pentru dezvoltarea motricității generale: târâre, mersul în patru labe,sărituri, jocuri de mișcare și de interacțiune; - Exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului.
<p>1.3. Cunoașterea și denumirea părților corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă, pe un coleg sau pe o păpușă, în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului; - Executare de comenzi verbale după model/ fără model „Puneți mâinile pe bancă, Închideți /deschideți pumnii”); - Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului în diverse acțiuni; - Exerciții de modelare din plastilină „Omul”, construcție din forme geometrice, desenare și colorare - Exerciții –joc tip Loto imagistic - Exerciții de însușire a unor acțiuni de satisfacere a trebuințelor și ordonarea secvențială a acestora:

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - servirea mesei(gustare, prânz, cină); - executarea unor acțiuni de igienă elementară (spălat pe mâini, pe față, spălat pe dinți, curățarea urechilor).

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea lateralității, dominanța laterală și orientarea stânga- dreapta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a membrului dominant (trasare de linii, colorare, înșiruire, modelaj din plastilină, aruncarea zarului, a mingii, transferul unor obiecte în locuri diferite sau recipiente); - Exerciții –joc de folosire alternativă a mâinilor, picioarelor; - Exerciții de îmbrăcat-dezbrăcat, încălțat-descălțat ; - Jocuri de rol :”Hrănim păpușa; Îmbrăcăm păpușa”; - Exerciții de spălat, de îmbrăcat, încălțat, mâncat,cu/ fără sprijin; - Exerciții-joc: încheiere-descheiere nasturi, fermoare, capse.
<p>2.2. Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp (îmbrăcat, dezbrăcat, spălat, mâncat, pieptănat)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îngrijire a mâinilor, picioarelor, ochilor, nasului, gurii, urechilor, pielii, părului; - Exerciții- joc: spălat, îmbrăcat, încălțat, legat șiretul, utilizarea fermoarului; - Exerciții de utilizare corectă a obiectelor de igienă corporală; - Exerciții-joc: încheiere-descheiere nasturi, șireturi, fermoare, capse; - -Exerciții de aerisire și curățenie a camerei/clasei.

3. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

Clasa a III-a – Clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur; - Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane; - Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor între persoane.
<p>3.2. Cunoașterea pericolelor(substanțe nocive, focul, accidente) și formarea de conduite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, focul, accidente, comportament în caz de cutremur); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Exerciții de oprire a hemoragiei nazale cu propriile mâini (degete).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a – Clasa a IV-a
Stimulii din mediul înconjurător și organele de simț	-Descoperirea proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: 1. Văzul - Identificare/ diferențiere - Perceperea transformărilor - Sortări după mărime, culoare, formă 2. Auzul 3. Mirosul și gustul 4. Simțul tactil -Senzațiile propriului corp. -Dezvoltarea motricității fine. -Dezvoltarea motricității generale
Schema corporală	Alcătuirea corpului: organele de la nivelul fiecărei părți principale -cap -trunchi -membre Mișcările principalelor articulații
Trebuințele primare	Senzația de foame Senzația de sete Alte necesități fiziologice
Lateraliitatea	Dominanța laterală. Orientarea stânga-dreapta. Stimularea membrului dominant. Folosirea alternativă a membrelor
Reguli elementare de igienă corporală, igiena îmbrăcămintei și a încălțăminteii	Norme de igienă elementară Utilizarea corectă a obiectelor de igienă corporală Utilizarea corectă a obiectelor de toaletă
Diferențe și asemănări între oameni	Observarea trăsăturilor feței și ale corpului Asemănări și deosebiri între persoane
Conduita preventivă în diferite situații	Pericole potențiale din mediul înconjurător (substanțe nocive, foc, accidente, cutremur) Obiecte și spații periculoase din mediu

Sugestii metodologice

Copilul cu dizabilitate senzorială multiplă/ surdocecitate din clasele III-IV va continua să exploreze, din curiozitate, dar nu poate fi consecvent în activități încă. Din acest motiv i se va distra atenția din fața stimulilor nepotriviti. Copilul încă manifestă o atenție de scurtă durată, așadar, va fi încurajat să facă același lucru, la intervale de timp, timp de mai multe minute.

Alături de lista conținuturilor specifice enunțate, cadrele didactice vor valorifica mai ales experiențele personale ale copiilor, în manieră integrată, printr-o raportare permanentă la ceea ce simt și se comportă.

Strategiile didactice vizează implicarea în jocuri menite să le ofere satisfacție și să-i încurajeze să îndeplinească diverse „sarcini” sau să urmeze instrucțiuni.

Activitățile propuse pot fi realizate într-o oră sau secvențial, în funcție de competențele specifice vizate și dezvoltarea, psiho-motrică și afectivă a fiecărui copil. De exemplu, vor fi dedicate 10-15 de minute la începutul fiecărei zile pentru întâlnirea de dimineață cu scopul de a:

- permite un prim contact emoțional între membrii grupului;
- explora interesele specifice ale copiilor;
- identifica experiențele anterioare și a cunoaște așteptările copiilor cu privire la activitățile ce

urmează a fi derulate în grup sau individual.

Alte 10-15 de minute vor fi alocate la finalul zilei (sau la finalul săptămânii), atunci când copiii pot fi invitați să își exprime trăirile și interesele specifice cu privire la ceea ce au descoperit sau experimentat, pot fi organizate activități specifice de cultivare și valorizare a intereselor și a aptitudinilor specifice ale fiecărui copil.

De asemenea, se recomandă ca activitățile să fie realizate în mediu, unul adecvat nivelului funcțional al elevului, concepute să atingă cât mai multe obiective deodată, să fie determinate pentru copil și finalizate cu:

- rezolvarea a cel puțin o problemă
- o comunicare mai eficientă
- utilizarea vederii/auzului
- control asupra mediului înconjurător apropiat
- opțiuni în pași mici.

O importanță deosebită va fi acordată relației cu copilului, cunoscând și respectând etapele. Ordinea ar fi:

- inițial se opune – cu mijloace proprii (gesturi, atitudini, reacții)
- rezistență pasivă – nu știi ce să crezi (e bine, e rău !?)
- un debut de acceptare prin toleranță în jur (obiecte, gesturi etc.)
- cooperează dintr-o teamă de părăsire sau pasivitate
- încep să-i placă (a descoperit ceva bun pentru el), agreează acțiunea
- răspunde cooperant
- invită, cheamă la acțiune, dorește
- inițiază acțiuni personale.

Evaluarea funcționării reale a copilului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile elevului cu dizabilitate senzorială multiplă, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece acesta ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem un joc plăcut pentru copil, o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care copilul reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele copilului în fișele de evaluare.

Evaluarea se va face ținând cont de particularitățile copilului și pe paliere, utilizând probe scrise, orale și practice.

Ca instrumente de evaluare se va apela la fișe de lucru specifice și adaptate tipului de deficiență: de completare, joc cu imagini reprezentând obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte, jocuri pe calculator având ca subiect corpul uman.

Profesorul va urmări în cadrul procesului de evaluare capacitatea copilului de a se acomoda cu experiențe noi, în cadrul schimbărilor existente.

Bibliografie

1. Costică, N., (2008), *Metodica predării biologiei*. Editura Graphys, Iași;
2. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
3. Hathazi, A., (2005), *Învățarea prin acțiune*, Editura Semne, București;
4. Hathazi, A., (2014), *Dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii cu surdocecitate*, vol II, colecția Educarea persoanelor cu dizabilități multiple, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
5. Stillman, R., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier- Azusa (G) și (H), Editura Semne, București;
6. Wauters-Krings, F., (2015), *(Psiho)Motricitate. Sprijin, prevenție și compensare*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
7. ***Plan cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate13. Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
8. ***Curriculum Surdocecitate/Dizabilități senzoriale multiple aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008, Sense International Romania.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coca Marlina Vasiliu	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Căliman Oana	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

Cunoașterea și igiena corpului uman

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculumul **Cunoașterea și igiena corpului uman** la clasele V-X a fost realizat pornind de la nevoile elevilor, urmărind competențele specifice și competențele generale ale predării și învățării Științelor Biologice.

La acest nivel de școlarizare, pentru elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate este necesară înțelegerea unor fapte, realități și fenomene din mediul înconjurător, precum și trezirea curiozității despre propriul corp și ce îi înconjoară.

Curriculumul a fost elaborat în conformitate cu competențele generale ale predării-învățării biologiei în școală și ilustrează o nouă concepție privind predarea biologiei, care a avut în vedere: vine în sprijinul copilului cu deficiențe senzoriale multiple/ surdocecitate prin stimularea curiozității și menținerea unui proces de acumulare de trăiri, senzații și experiențe, necesare în evoluția lui ca ființă unică. Se asigură astfel o cale de cunoaștere activă prin acțiunea directă cu propriul corp în mediul înconjurător.

Descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritar pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, pentru înțelegerea lumii în care trăiesc.

Prin intermediul acestei discipline se asigură caracterul științific al unor cunoștințe achiziționate empiric de elev în viața cotidiană care vor deveni funcționale și eficiente în adaptarea la mediul social.

Noțiunile dobândite au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție, organism și mediu.

Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitarea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială.

Educarea proceselor senzorial-motorii primare și stimularea motricității vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă a limbajului și comunicării.

Programa disciplinei **Cunoașterea și igiena corpului uman** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa este astfel concepută pentru a permite profesorului să aleagă și să organizeze activitățile încât să atingă obiectivele propuse.

Se recomandă parcurgerea activităților propuse și a conținuturilor timp de o oră pe săptămână.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea propriului corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Cunoașterea propriului corp prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>1.1. Consolidarea unor comportamente adecvate la modificările calitative ale stimulilor din mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de discriminare pentru cele cinci simțuri (vizual, auditiv, miros, gust, pipăit); - Exerciții-joc de percepere a celor cinci simțuri; - Exerciții pentru dezvoltarea motricității generale (târâre, mersul în patru labe, sărituri, jocuri de mișcare și de interacțiune); - Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ➤ să toarne apa într-o tavă și să o adune apoi cu un burete; ➤ să sorteze diferite obiecte în funcție de mărime și culoare; ➤ să facă perechi bucăți din diverse materiale textile; ➤ să găsească capacul potrivit pentru borcan; ➤ să pună bucăți de gheață cu mâna în vase.   - Exerciții de diferențiere auditivă (sunete/onomatopee, zgomote, zgomote/vocea umană); - Exerciții-joc de atenție auditivă; - Exerciții de sesizare a prezenței unui stimul auditiv nou între cei cunoscuți; - Exerciții de percepere a duratei de acțiune a unor stimuli auditivi; - Exerciții de identificare a mirosurilor și de diferențiere a acestora; - Exerciții de percepere a duratei de acțiune a unor stimuli olfactivi; - Exerciții de stimulare gustativă; - Exerciții de diferențiere a gusturilor și de asociere aliment/gust; - Exerciții de percepere a modificării unor stimuli gustativi; - Exerciții de discriminare tactilă în prezența/absența vazului; - Exerciții de percepere a modificării unor stimuli; - Exerciții de observare dirijată/comparare a doi stimuli aparent identici și de stabilire a deosebirilor dintre ei; - Exerciții de percepere a intensității și a duratei de acțiune a unor stimuli.
<p>1.2 Lărgirea câmpului experienței directe și învățarea unor reguli de siguranță (înțelegerea legăturii cauză- efect)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a nevoilor/trebuințelor raportate la reperele orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); - Exerciții- joc de atingere și de descoperire a propriului corp; - Exerciții pentru dezvoltarea motricității fine: mototolirea hârtiei, modelaj din plastilină, ceramică, înșirări de mărgelile, încastrări); - Exerciții pentru dezvoltarea motricității generale: târâre, mersul în patru labe, sărituri, jocuri de mișcare și de interacțiune; - Exerciții senzoriale și motorii de antrenare a tuturor părților corpului; - Exerciții de discriminare vizuală (identice/diferite, sortări după criterii date); - Exerciții de sesizare a prezenței unui stimul nou între cei cunoscuți (obiecte/ imagini); - Exerciții de sesizare a prezenței unui stimul auditiv nou între cei cunoscuți; - Exerciții de percepere a duratei de acțiune a unor stimuli auditivi.
<p>1.3. Cunoașterea și denumirea părților corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului: în oglindă, pe un coleg sau pe o păpușă, în imagini; - Exerciții de observare a alcătuirii corpului: exerciții de motricitate generală, cu antrenarea diferitelor părți ale corpului;

Clasa a V-a – clasa a X-a

- Exerciții de folosire a fiecărui segment al corpului;
- Exerciții de însușire a unor acțiuni de satisfacere a trebuințelor și ordonarea secvențială a acestora:
  - servirea mesei (gustare, prânz, cină);
  - însușirea unor norme de igienă elementară.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**Clasa a V-a – Clasa a X-a****2.1. Cunoașterea particularităților corpului uman la vârste diferite**

- Exerciții de stimulare a membrului dominant (trasare de linii, colorare, înșiruire, modelaj din plastilină, aruncarea zarului, a mingii...);
- Exerciții –joc de folosire alternativă a mâinilor, picioarelor;
- Exerciții de îmbrăcat, încălțat;
- Descrierea corpului uman;
- Exerciții-joc de identificare a modificărilor fizice la vârsta pubertății (prin studiul propriului corp și imagistic);
- Exerciții practice de măsurare a înălțimii și a masei corporale;
- Identificarea diferențelor față de etapa anterioară;
- Exerciții de comparare a corpului uman și a modificărilor acestuia între cele două sexe și stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre acestea exerciții de denumire a schemei corporale;
- Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice;
- Exerciții de denumire a oaselor corpului uman;
- Exerciții de recunoaștere a mușchilor în timpul mișcării;
- Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp;
- Exerciții de identificare a locului unde se află organele corpului;
- Exerciții de reglare a respirației;
- Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp;
- Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane;
- Exerciții de diferențiere fizică și comportamentală între fete și băieți.

2.2. Recunoașterea stărilor de boală și prevenirea îmbolnăvirilor

- Exerciții de spălat, îmbrăcat, încălțat, legat șiretul, fermoarul;
- Exerciții de utilizare corectă a obiectelor de igienă corporală;
- Exerciții-joc: încheiere-descheiere nasturi, șireturi, fermoare;
- Exerciții de identificare a simptomelor unor boli frecvente (guturai, gripă, boli de piele);
- Joc de rol-“La doctor“, ”La stomatolog“, etc.
- Descrierea regulilor suplimentare de igienă la vârsta pubertății.

3. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**Clasa a V-a – Clasa a X-a****3.1. Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur**

- Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur;
- Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane;
- Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor între persoane;
- Identificarea componenței familiei, pe categorii de vârstă;
- Exerciții de sortare imagistică după criteriul vârstei (copil, părinte, bunic);

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de stabilire a rolului (sarcini/responsabilități) fiecărui membru în familie și al familiei în comunitate; - Exerciții-joc de recunoaștere a încăperilor unei locuințe și a rolului fiecăreia dintre acestea; - Exerciții-joc de simulare a unor situații/ activități specifice vieții de familie, cu verbalizarea acțiunilor întreprinse; - Exerciții-joc de recunoaștere a încăperilor unei locuințe și a rolului fiecăreia dintre acestea.
<p>3.2. Cunoașterea pericolelor(substanțe nocive, focul, accidente) și formarea de conduite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale din mediul înconjurător(substanțe nocive, focul, accidente); - Exerciții de identificare a obiectelor și spațiilor periculoase din mediu; - Factori de risc în colectivitate; - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale în colectivitate; - Exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă; - Exerciții de folosire corectă a instalațiilor sanitare; - Exerciții de folosire corectă a altor spații utilizate în comun; - Exerciții de recunoaștere a pericolelor potențiale sub influența negativă a anturajului; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din imediata apropiere/anturaj; - Exerciții de identificare a substantelor dăunătoare/ periculoase: alcool, tutun, droguri; - Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a consumului de substanțe dăunătoare sănătății; - Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul școlar; - Exerciții de recunoaștere a pericolelor în timpul activităților școlare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
Stimulii din mediul înconjurător și organele de simț	<p>Descoperirea proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Văzul <ul style="list-style-type: none"> - Identificare/ diferențiere - Perceperea transformărilor - Sortări după mărime, culoare, formă 2. Auzul 3. Mirosul și gustul 4. Simțul tactil <p>Senzațiile propriului corp Dezvoltarea motricității fine Dezvoltarea motricității generale Igiena organelor de simț</p>
Schema corporală	<p>Alcătuirea corpului. Părțile principale ale corpului. Oase, mușchi și articulații. Sisteme de organe: respirator, circulator, digestiv, excretor. Localizare, rol, reguli de igienă</p>
Transformările corpului la diferite vârste	<p>Corpul uman la pubertate Adolescența Fete, băieți, diferențe și relații Igiena personală</p>
Trebuințele primare	<p>Senzația de foame Senzația de sete Alte necesități fiziologice</p>
Boli frecvente și prevenirea lor. Substanțe nocive pentru organism: droguri, alcool, tutun	<p>Gripa, răceala, boli digestive, boli de piele Boli cauzate de lipsa igienii Influența negativă a anturajului</p>
Reguli elementare de igienă corporală, igiena îmbrăcămintei și a încălțăminteii	<p>Norme de igienă elementară Utilizarea corectă a obiectelor de igienă corporală Utilizarea corectă a obiectelor de toaletă</p>
Habitatul uman	<p>Familia mea Locuința mea Factori de risc în colectivitate</p>
Manifestări agresive și situații conflictuale	<p>Violența în familie și în spațiul public Evitarea situațiilor conflictuale</p>

Sugestii metodologice

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate din clasele V-X va continua să exploreze, din curiozitate, dar nu poate fi consecvent în activități încă. Din acest motiv i se va distra atenția din fața stimulilor nepotriviti. Copilul încă manifestă o atenție de scurtă durată, așadar, va fi încurajat să facă același lucru, la intervale de timp, pe durata mai multor minute.

Alături de lista conținuturilor specifice enunțate, cadrele didactice vor valorifica mai ales experiențele personale ale copiilor, în manieră integrată, printr-o raportare permanentă la ceea ce simt și se comportă.

Strategiile didactice vizează implicarea în jocuri menite să le ofere satisfacție și să-i încurajeze să îndeplinească diverse „sarcini” sau să urmeze instrucțiuni.

Demersul acțional implică trecerea de la planul concret către cel imagistic.

Exercițiile și activitățile de învățare propuse pentru atingerea obiectivelor de referință sunt gradate ca dificultate și se recomandă a fi parcurse în funcție de nivelul de dezvoltare funcțională a copilului.

Informația se reia concentric, asigurându-se aprofundarea cunoștințelor și caracterul lor practic-aplicativ.

Materialul didactic utilizat este în concordanță cu restul de vedere al copilului cu surdocecitate/ dizabilități senzoriale multiple (se folosesc obiecte și imagini tactile pentru subiecții cu resturi foarte mici de vedere sau nevăzători; pentru desen – folia de film german cu instrumentul de desenare specific: trăgătorul sau punctatorul).

Activitățile propuse pot fi realizate într-o oră sau secvențial, în funcție de competențele specifice vizate și dezvoltarea cognitivă, psiho-motrică și afectivă a fiecărui copil. De exemplu, vor fi dedicate 10-15 de minute la începutul fiecărei zile pentru întâlnirea de dimineață cu scopul de a:

- permite un prim contact emoțional între membrii grupului;
- explora interesele specifice ale copiilor;
- identifica experiențele anterioare și a cunoaște așteptările copiilor cu privire la activitățile ce urmează a fi derulate în grup sau individual.

Alte 10-15 de minute vor fi alocate la finalul zilei (sau la finalul săptămânii, atunci când copiii pot fi invitați să își exprime trăirile și interesele specifice cu privire la ceea ce au descoperit sau experimentat, pot fi organizate activități specifice de cultivare și valorizare a intereselor și a aptitudinilor specifice ale fiecărui copil.

De asemenea, se recomandă ca activitățile să fie realizate în mediu, unul adecvat nivelului funcțional al elevului, concepute să atingă cât mai multe obiective deodată, să fie determinate pentru copil și finalizate cu:

- rezolvarea a cel puțin o problemă
- o comunicare mai eficientă
- utilizarea vederii/auzului
- control asupra mediului înconjurător apropiat
- opțiuni în pași mici.

O importanță deosebită va fi acordată relației cu copilului, cunoscând și respectând etapele. Ordinea ar fi:

- inițial se opune – cu mijloace proprii (gesturi, atitudini, reacții)
- rezistență pasivă – nu știi ce să crezi (e bine, e rău !?)
- un debut de acceptare prin toleranță în jur (obiecte, gesturi etc.)
- cooperează dintr-o teamă de părăsire sau pasivitate
- încep să-i placă (a descoperit ceva bun pentru el), agreează acțiunea
- răspunde cooperant
- invită, cheamă la acțiune, dorește
- inițiază acțiuni personale.

Evaluarea se va face ținând cont de particularitățile copilului și pe paliere, utilizând probe scrise, orale și practice.

Evaluarea funcționării reale a copilului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile elevului cu dizabilitate senzorială multiplă, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece acesta ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem un joc plăcut pentru copil, o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care copilul reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele copilului în fișele de evaluare.

Ca instrumente de evaluare se va apela la fișe de lucru specifice și adaptate tipului de deficiență: de completare, joc cu imagini ale corpului uman, mulaje.

Profesorul va urmări în cadrul procesului de evaluare capacitatea copilului de a se acomoda cu experiențe noi, în cadrul schimbărilor existente.

Bibliografie:

1. Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași;
2. Hathazi, A., (2005), *Învățarea prin acțiune*, Editura Semne, București;
3. Hathazi, A., (2014), *Dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii cu surdocecitate*, vol II, colecția Educarea persoanelor cu dizabilități multiple, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
4. Ignat E., Țăran, I., (1999), *Ghid de Evaluare Biologie Gimnaziu*. Editura Risoprint, Cluj;
5. Naela C., (2008), *Metodica predării biologiei*. Editura Graphys, Iași;
6. Stillman, R., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, Scalele Callier- Azusa (G) și (H)*, Editura Semne, București;
7. Wauters-Krings, F., (2015), *(Psiho)Motricitate. Sprijin, prevenție și compensare*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
8. ***Plan cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate13. Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Editura Eikon, Cluj-Napoca;
9. ***Programe școlare de biologie pentru clasele a V-a, a VI-a, a VII-a, a VIII-a, aprobate prin O.M.E.C.I Nr. 5097/09.09.2009;
10. ***Curriculum Surdocecitate/Dizabilități senzoriale multiple aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008, Sense International Romania.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coca Marlina Vasiliu	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Căliman Oana	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EXPLORAREA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Explorarea mediului înconjurător** face parte din aria curriculară **Matematică și Științe ale Naturii** și este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate din ciclul gimnazial, ajutându-l să perceapă cât mai real mediul în care trăiește și să înțeleagă lumea înconjurătoare.

Copilul cu **dizabilități senzoriale multiple** este persoana care pe lângă dizabilități de auz/vedere congenitală/dobândită prezintă și dizabilități asociate, precum dizabilități de învățare, de comunicare și dizabilități fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitale/dobândite și dizabilități de vedere congenitale/dobândite.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului sau care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Omul și lumea înconjurătoare
- Obiecte
- Plante și animale
- Mediul, fenomene și transformări
- Elemente de ecologie

În cazul copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare, observație.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev în parte. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul practic-aplicativ, axându-se pe cunoaștere concretă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev.

Studiul disciplinei Explorarea mediului înconjurător la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate începe în clasa a V-a și continuă până la finalul clasei a X-a, o oră pe săptămână, asigurând o dezvoltare continuă a competențelor, prin valorificarea potențialului de dezvoltare individual al elevilor.

Competențe generale

- 1. Explorarea, recunoașterea și diferențierea ființelor omenesti și a mediului de viață în care trăiesc**
- 2. Recunoașterea și identificarea elementelor lumii înconjurătoare în care trăiesc oamenii**
- 3. Responsabilizarea cu privire la îngrijirea și protejarea mediului înconjurător**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea, recunoașterea și diferențierea ființelor omenesti și a mediului de viață în care trăiesc**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Recunoașterea elementelor proprii de schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și denumire a propriilor elemente de schemă corporală: „Corpul meu”, „Arată mâna/picioarul/ochii”, „Câte mâini/picioare ai?”, „Câți ochi ai?”, „La ce folosesc urechile?”, „Ce culoare au ochii tăi?”, „Unde este nasul?”.
<p>1.2. Utilizarea cunoștințelor de schemă corporală într-un alt context</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și denumire a elementelor de schemă corporală la colegi: „Corpul uman-asemănări și diferențe”, „Arată mâna/picioarul/ochii colegului tău!” „Spune ce lipsește”, „Completează desenu”, „Desenează pe colegul/colega ta de bancă”.
<p>1.3. Recunoașterea membrilor familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și descriere a membrilor familiei: mama, tata, frate, soră, bunic, bunică, unchi, mătușă, văr, verișoară; - exerciții-joc: „Familia mea”, „Jocul Mim”, „Ghici cine a venit?”, „Spune repede și bine”, „Cum se numește mama ta?”, „Cum se numesc membrii familiei tale?”.
<p>1.4. Recunoașterea persoanelor din mediul apropiat: colegi de clasă, profesori, prieteni, vecini, alte persoane</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc: „Cum este colegul meu?”, „Cum se numesc colegii mei?”, „Prietenul meu cel mai bun”, „Profesorii mei dragi”, „Cine este vecinul meu?”, „Azi ești profesor” – joc de rol.

2. Recunoașterea și identificarea elementelor lumii înconjurătoare în care trăiesc oamenii

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Recunoașterea spațiului familial cu obiectele specifice acestuia</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și descriere a locuinței personale: „Locuiești la bloc sau la casă?”, „La ce etaj?”, „Ce înseamnă o adresă?”, „Aveți mulți vecini?”; - exerciții de diferențiere a spațiului de locuit (dormitor, bucatărie, baie, sufragerie): „Câte camere are locuința ta?”, „Câte bucătării/băi aveți în casă?”; - exerciții de recunoaștere, descriere și utilizare a diferitelor obiecte din casă: „În ce cameră este aragazul?”, „În ce cameră este cada?”, „Ce obiecte sunt în dormitor/sufragerie?”; - exerciții de diferențiere a mediului în care locuim (urban/rural): „Locuiți în oraș sau la sat?”, „Cum arată orașul/satul?”; - exerciții de recunoaștere în realitate sau pe suport ilustrat a unor obiecte personale sau familiare: periuța de dinți, pieptene, pijama, etc.; - activități practice cu caracter gospodăresc : „În bucătărie”, „În grădină”, „La baie”.
<p>2.2. Recunoașterea spațiului școlar cu obiectele specifice acestuia</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și descriere a spațiului școlar: sala de clasă, biblioteca, sala de calculatoare, cabinete, secretariat, cancelarie, cabinet director, ateliere, cabinet medical, etc.; - exerciții de diferențiere a spațiilor școlare: „La bibliotecă”, „Atelierul de marțipan”, „Atelierul de olărit”, „Cabinetul de informatică”, „Cabinetul medical”, „La atelierul de tâmplărie”;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, descriere și utilizare a diferitelor obiecte din clasă/spațiul școlar: tabla, catedra, banca, creta, planșe, caiete, cărți, ghiozdane; - activități practice de întreținere a spațiului de învățare: „Clasa mea”, „Școala mea”, „Curtea școlii”, „Sunt elev de serviciu”, „Așa da/Așa nu”.
<p>2.3. Recunoașterea spațiului public și instituțiile reprezentative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și descriere a spațiului public: muzeu, parc, primărie, poliție, biserică, spital, poștă, etc.; - exerciții de descriere și poziționare a instituțiilor reprezentative: școală, primărie, poliție, biserică, spital, poștă, etc; - exerciții de formare a deprinderilor de utilizare a mijloacelor de transport: „Călătorim cu mijloacele de transport”, „Ce mijloc de transport este acesta?”; - exerciții de formare a unei conduite preventive de evitare a pericolelor: „Cum traversăm strada?”, „Suntem pietoni”, „Cum ne comportăm în mijloacele de transport?”.
<p>2.4. Recunoașterea și identificarea plantelor și animalelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, identificare și denumire a plantelor (flori, legume, pomi, fructe): „Ce floare este aceasta?”, „Din ce este formată o plantă?”, „De ce are nevoie planta ca să crească?”, „Unde cresc plantele?”; - exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor la diferite plante: „Prin ce se aseamănă plantele?”, „Ce poate fi diferit la plante?”; - exerciții de recunoaștere, identificare și denumire a animalelor domestice și sălbatice (cal, vacă, porc, oaie, pisică, câine, leu, urs, elefant, lup, vulpe): „Ce animal este acesta?”, „Cum face vaca/calul/oaia?”; - exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor la diferite animale: „Prin ce se aseamănă animalele?”, „Ce poate fi diferit la animale?”; - exerciții de grupare a animalelor în funcție de mediul lor de viață: „Mediul de viață al animalelor”, „Unde trăiește ursul?”, „Unde trăiește vaca?”; - exerciții aplicative de hrănire și îngrijire a animalelor: „La fermă”, „Ce mănâncă iepurele/calul/vaca/câinele?”, „Cine hrănește animalele?”; - colecționarea de plante și insecte și alcătuirea de ierbare/insectare: „Ierbarul meu”, „Insectarul meu”.
<p>2.5. Recunoașterea și înțelegerea peisajului natural cu transformările și fenomenele sale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a mediului înconjurător și de identificare a elementelor componente ale mediului natural (dealuri, câmpii, ape, munți, păduri, plante, animale): „Cum sunt dealurile?”, „Cum sunt apele?”, „Cum sunt câmpiile?”, „Munți înalți”, „Păduri, plante și animale”; - exerciții de descriere a transformărilor din natură: „Anotimpurile”, „Cum este primăvara/vara/toamna/iarna?”; - exerciții de descriere a fenomenelor din natură: „Ploaia”, „Ninsoarea”, „Tunetul și fulgerul”, „Furtuna”, „Viscolul”, „Gheața”; - exerciții de identificare a ciclurilor (zi/noapte, anotimpuri): „Ce urmează după zi/noapte?”, „Ce urmează după primăvară/ vară/ toamnă/ iarnă?”.

3. Responsabilizarea cu privire la îngrijirea și protejarea mediului înconjurător

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Însușirea cunoștințelor fundamentale ale ecologiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a transformărilor elementelor naturale din mediul înconjurător:

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>„De ce se usucă plantele?”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și identificare a efectelor acțiunilor omului asupra mediului înconjurător: „Mediu poluat-oameni bolnavi”, „Mediu curat-oameni sănătoși”; - exerciții de dezvoltare a interesului și curiozității față de mediu prin prezentare directă/indirectă: „Activități de sensibilizare a elevilor prin prezentarea directă/indirectă a efectelor poluării”.
<p>3.2. Exersarea atitudinilor pozitive de protejare a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de: oprire a apei după folosire; întrerupere a luminii la părăsirea unei încăperi; de punere a deșeurilor în spații special amenajate; folosirea eficientă a colilor de hârtie și a caietelor, confecționare de produse eco; organizare de cercuri.
<p>3.3. Antrenarea curiozității și interesului pentru natură prin activități ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiuni de conștientizare a necesității protecției mediului: observări spontane/pe termen lung a florei și faunei; - plimbări, excursii, vizite; - lecturarea unor texte inspirate de fauna și flora noastră; - expuneri de material audio-video și prezentări Power Point; - expuneri de planșe/afișe tematice; - vizionarea unor emisiuni TV pe teme de educație ecologică.
<p>3.4. Exersarea unui comportament adecvat în natură, evaluând corespunzător urmările posibile ale faptei lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de educație ecologică: acțiuni de colectare a deșeurilor din curtea școlii, parcuri, păduri; - plantare și îngrijire de pomi și flori; - amenajare/ extindere spații verzi; excursii și activități tematice; - amenajare hrănitoare/ cuib pentru păsări; confecționare de produse eco; - concursuri și activități tematice; - formare de cercuri ecologice: „Eco-juniorii”, „Să protejăm pământul și natura”, „Ocrotind mediul - ne ocrotim pe noi”.
<p>3.5. Antrenarea capacității de investigare a mediului înconjurător în vederea formării conștiinței ecologice a copiilor, a capacității de transfer, de valorificare și aplicare a experienței asimilate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de simulare și observare a catastrofelor provocate de acțiunea nocivă a omului asupra mediului înconjurător: „Ce se întâmplă dacă....?”; - exerciții de comparare și conștientizare a efectelor acțiunilor umane asupra mediului: organizarea de concursuri de cunoștințe, artico-plastice, practico-aplicative, literare, având ca temă protejarea mediului înconjurător: „Apa-esența vieții”, „Pământul vrea să respire”, „Salvați Terra”, „Grădina mea curată”, „Să îngrijim natura”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1. Omul și lumea înconjurătoare	<ul style="list-style-type: none"> - Schema corporală proprie și a celorlalți - Membrii familiei restrânse și lărgite - Persoane din mediul școlar și social - Spațiul familial - Spațiul școlar - Spațiul public
2. Obiecte	<ul style="list-style-type: none"> - Obiecte personale - Obiecte comune - Obiecte publice
3. Plante și animale	<ul style="list-style-type: none"> - Plante: flori, legume, fructe, pomi - Animale: domestice, sălbatice
4. Mediul, fenomene și transformări	<ul style="list-style-type: none"> - Munți, ape, dealuri, păduri, plante, animale - Fenomene ale naturii: ploaia, ninsoarea, tunetul, fulgerul, viscolul, gheața - Transformări: anotimpurile
5. Elemente de ecologie	<ul style="list-style-type: none"> - Poluare - Dezastre produse de poluare - Îngrijirea și protejarea mediului

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive iar procesul de învățare este diferit, astfel cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea înconjurătoare.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații graduale care să fie adaptate nivelului de înțelegere al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor instruirii, modalităților de transmitere a informațiilor în clasă să se facă diferențiat, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul său și să fie tratat în funcție de capacitățile sale de învățare.

Studiul mediului înconjurător trebuie să valorifice capacitatea copiilor de a realiza observații, să le stimuleze curiozitatea prin corelarea cu activități cotidiene și probleme practice.

În desfășurarea activităților de învățare desfășurate cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode de învățământ: metoda demonstrației sprijină elevii în înțelegerea structurii/ elementelor de bază ale unui fenomen sau proces cu scopul de a le asigura o bază perceptivă concret senzorială; exercițiul în vederea consolidării cunoștințelor și a deprinderilor; metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării pentru prezentarea, antrenarea și consolidarea noilor cunoștințe și deprinderi; metodele intuitive bazate pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora; jocul didactic pentru dezvoltarea comunicării, etc..

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor utilizând forma/formele de comunicare pe care o practică și o înțeleg copiii.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile de învățare cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, deoarece facilitează percepția directă a realității, solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează cautarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea elevilor.

Mijlocele de învățământ care au utilitate în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, originale; obiecte subtitutive, funcționale sau acționale; suporturi imagistice; mijloace simbolic-raționale; jocuri didactice obiectuale și mijloace tehnice audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal și nu pe diferențele interindividuale, aprecierea și încurajarea verbală pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie

1. Anton Ghe., Palade C. Romel, (1995), „*Ecologie, Educație cetățenească*”, Editura Miron Costin, Roman;
2. Bălăceanu, O., A., (2013), „*Educația ecologică formală și importanța ei pentru dezvoltarea durabilă*”, Revista Columna, Nr. 2, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București;
3. Gherguț A. (2005), „*Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*”, Editura Poliorom, Iași;
4. Mcinnes, J.M, Treffry, J.A, (2008), „*Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*”, Editura Semne;
5. Mușu, I., Taflan A.(coord.), (1997), „*Terapia educațională integrată*”, Editura Pro Humanitate, Bucuresti;
6. Popovici, D.V., Racu, S., (2012), „*Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*”, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect Humanitas din Moldova, Chișinău;
7. Racu., A., Popovici, D.V., Dani, A., Cretu, V., (2009), „*Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*”, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
8. Stillman, R., Traducere Moldovan, M., A., (2010), „*Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*”, Editura Semne, București;
9. ***Programa școlară (2008), „*Cunostințe despre mediu*” – învățământ special gimnazial, surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple, București;
10. ***Programa de cunoașterea mediului - învățământul preșcolar pentru copii cu handicap de auz.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cernat Monica	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Crețu Elena	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Vasilii Coca Marlina	Liceul Tehologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Structura programei școlare include următoarele elemente: Programa disciplinei Abilități socio-emoționale, pentru Învățământ special, Clasa pregătitoare – clasa a IV- a, Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe.

Disciplina Abilități socio-emoționale face parte din aria curriculară Om și societate, și este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 1 oră pe săptămână, pe durata unui an școlar.

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Abilități socio-emoționale* direcționează achizițiile elevului pe întreg ciclul școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Activitățile de învățare propuse au un statut orientativ, profesorul având libertatea de a-și alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continua.

Disciplina **Abilități socio-emoționale** contribuie la maturizarea socială a elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: formarea unei atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți, adaptarea la regulile sociale .

Competențele socio-emoționale presupun o componentă legată de abilitățile intrapersonale, precum și o componentă legate de abilitățile interpersonale. Înțelegerea emoțiilor proprii și a celorlalți reprezintă baza de dezvoltare a abilității de a interacționa cu ceilalți. Cunoașterea și respectarea regulilor sociale cresc șansele elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate de a se integra în grup.

Competențe generale

- 1. Adoptarea unei atitudini pozitive față de propria persoană**
- 2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare**
- 3. Utilizarea regulilor sociale în contexte variate**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea unei atitudini pozitive față de propria persoană**

Clasa pregătitoare – clasa a IV- a	
1.1. Cunoașterea propriului corp	<p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii/ a partenerului; - Exerciții de cunoaștere a numelui propriu (asocierea numelui cu un semn tactil/gestual); - Exerciții de operare cu noțiunile corporale (funcționalitate, localizare); - Jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea); - Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzles / completare imagine lacunară) □ - Exerciții de redare/ reprezentare a schemei corporale în plan obiectual și imagistic: modelaj „omulețul” din plastilină, construcție „omulețul” din forme geometrice, explorarea tactil-kinestează a caracteristicilor corpului propriu, vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora, prezentarea fotografiei proprii/fotografiei în relief la vârste diferite; - Exerciții de asociere a părților corpului cu funcția lor; - Exerciții-joc de asociere „parte corporală – organ de simț” (nasul-mirosul, ochii văzul, etc); - Exerciții de coordonare senzorio-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta); - Exerciții de fixare a lateralității prin: exersarea membrului superior și inferior dominant, exerciții de identificare a părții drepte/ stângi a corpului.
1.2. Înțelegerea și recunoașterea emoțiilor	<p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de conștientizare și exprimare a trăirilor emoționale proprii: bucuria, furia, tristețea, teama, dezgustul; - Exerciții de identificare a trăirilor emoționale ale celorlalți; - Exerciții de manifestare a empatiei față de stările emoționale negative ale celorlalți prin gesturi (mângâie, îmbrățișează); - Identificarea emoțiilor unor personaje în fotografii/ pictograme/ povești; - Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin mimică, gestică, pantomimă; - Exerciții de identificare a emoțiilor celorlalți pe baza indicilor non-verbali (explorarea tactil-kinestează a feței partenerului pentru identificarea emoțiilor, perceperea tensiunii musculare a feței); - Exerciții de asociere a anumitor situații cu anumite reacții emoționale: Exemplu: Cum se simt copiii? „Cățelul a primit un os și este ...(bucuros)”, “Băiatul a spart o cană și este ...(supărat)”, “Nelu m-a lovit cu mingea și eu sunt ... (furios)” etc; - Jocuri pentru aprecierea emoțiilor în diferite situații (Exemplu: Cum m-am simțit? Situații: prima zi de școală, întâlnirea cu noii colegi, când este încurajat/certa de părinți); - Exerciții de identificare a cauzelor și consecințelor emoțiilor.

1.3. Adoptarea unei atitudini pozitive față de propriului sistem de comunicare*Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții în care elevului i se va da posibilitatea de a face opțiuni între diferite obiecte/ activități/ persoane utilizând gesturile, semnalele, simbolurile, orice altă modalitate de comunicare expresivă a copilului;
- Exerciții prin care se încurajează elevii să facă opțiuni;
- Repetarea jocurilor și exercițiilor pe care elevul le poate realiza cu succes;
- Exerciții de oferire a ajutorului unor colegi;
- Exerciții de identificare a atitudinilor pozitive în diferite contexte.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare**Clasa pregătitoare – clasa a IV-a****2.1. Recunoșterea rutinelor interactive***Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de formare a rutinelor, calendarul cu obiecte de referință al clasei;
- Exerciții de imitare/ formare a unor modele comportamentale la școală, în familie, pe stradă, în vizită etc.;
- Exerciții de identificare și respectare a normelor de comportare la școală, în mijloace de transport în comun, instituții publice etc.;
- Exerciții de antrenare a elevilor în activități practice pe grupe pentru a facilita relațiile de cooperare;
- Exerciții-joc cu teme din viața cotidiană;

2.2. Relaționarea armonioasă cu membrii familiei*Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de cunoaștere a numelui membrilor familiei;
- Exerciții de identificare a membrilor familiei în funcție de trăsăturile de bază/indici tactili;
- Exersarea unor responsabilități în familie;
- Jocuri de rol "de-a mama", "de-a tata" etc.

2.3. Relaționarea armonioasă cu persoanele din mediul apropiat*Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de identificare a persoanelor din mediul apropiat în funcție de trăsăturile de bază/ indici tactili;
- Exerciții de identificare, în contexte de viață, a unor relații existente în cadrul diferitelor tipuri de grupuri;
- Exemplificarea unor relații dintre oameni în diferite grupuri, pornind de la povestiri și de la situații observate în contexte familiare de viață;
- Simularea, în contexte date, a unor relații în cadrul grupurilor din care elevii fac parte.

3. Utilizarea regulilor sociale în contexte variate

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

3.1. Cunoașterea regulilor sociale

Exemple de activități de învățare:

- Exersarea comportamentelor adecvate aferente rutinelor, urmate de consecințe-laude sau recompense ;
- Exerciții de utilizarea calendarelor cu obiecte de referință;
- Exerciții de identificare a acțiunilor corespunzătoare diferitelor momente ale zilei:
  - exerciții de asociere a diferitelor momente ale zilei (cu și fără supraveghere) cu activitățile corespunzătoare;
  - exerciții de identificare a regulilor de igienă personală și a situațiilor de aplicare a acestora;
- Exerciții de identificare a secvențelor unor comportamente adecvate în cărți tactile, în caiete de comunicare cu simboluri tactile/ fotografii/ imagini cu contrast;
- Exersarea comportamentelor adecvate cu respectarea regulilor stabilite în clasă (numărul de reguli stabilit în funcție de nivelul funcțional al elevului)

3.2. Utilizarea normelor de comportare civilizată

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de imitare/ formare a unor modele comportamentale în familie, pe stradă, în vizită etc.;
- Identificarea și respectarea a normelor de comportare în mijloace de transport, instituții publice etc.;
- Exersarea deprinderilor de comportare civilizată în situații simulate de viață;
- Exerciții prin care elevul este învățat să aștepte până când i se satisface o dorință sau „să-și aștepte rândul”.

3.3. Utilizarea regulilor sociale în contexte variate

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de utilizare a pașaportului personal ;
- Exerciții prin care elevul se prezintă și îi prezintă pe membrii familiei;
- Exerciții de implicare în rezolvarea unei sarcini de lucru, potrivit rolului asumat în cadrul grupului;
- Responsabilizare în desfășurarea activităților clasei (distribuire de materiale, îngrijirea spațiului de lucru/joacă);
- Exersarea în contexte diferite (care implică relații cu colegii, profesorii, părinții, prietenii etc.) a regulilor de politețe;
- Exersarea comportamentului de cerere sau oferire a ajutorului pentru rezolvarea unor situații;
- Exerciții în care elevii vor fi încurajați să împartă jucării/obiecte cu alți elevi;
- Exerciții practice pe grupe pentru a facilita relațiile de cooperare (se trece de la interacțiunea dintre doi elevi la jocuri care implică mai mulți parteneri de joacă).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
Cunoașterea propriului corp	Schema corporală Lateralitatea Pozițiile propriului corp în raport cu spațiul înconjurător
Trăirile emoționale și autoreglarea emoțională	Trăirile emoționale proprii: bucuria, furia, tristețea, teama, dezgustul; Emoțiile de bază în activități / contexte familiare Emoțiile personajelor din povești Autoreglarea emoțională
Atitudini pozitive față de propria persoană	Comunicarea în situații cotidiene de viață Emoții și sentimente Oferirea/cererea ajutorului
Rutine interactive	Formule de salut în diferite contexte Programul zilnic al elevului Igiena personală Calendarul cu obiecte de referință al clasei Relații de cooperare
Familia	Componenta familiei Grade de rudenie Roluri în familie Responsabilități în familie Comportamente dezirabile în familie Sărbători în familie
Mediul apropiat	Interacțiunea cu persoanele din mediul apropiat <ul style="list-style-type: none"> • colegi • profesori • prieteni Responsabilități în clasă/școală Rolurile și statusurile sociale Comportamente dezirabile: <ul style="list-style-type: none"> • așteptarea rândului • împărțirea jucăriilor • oferirea/cererea ajutorului • inițiativa în comunicare
Reguli sociale	Regulile clasei Formule de politețe și de adresare în diverse contexte sociale Comportare civilizată în diverse contexte sociale Reguli în interacțiune socială

Sugestii metodologice

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate, - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție.

Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei deficiențe și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Planul de servicii individualizat -reprezintă modalitatea de programare și coordonare coerentă a resurselor și serviciilor individualizate pentru copiii/elevii/tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în unități de învățământ special/de masă, fiind focalizat pe nevoile de dezvoltare ale acestora.

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;

- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șanseii de a reuși.

În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate adesea există un decalaj între vârsta mentală și vârsta cronologică, astfel încât un elev cu vârsta cronologică de 7 ani poate avea o vârstă mentală de 5 ani sau chiar mai puțin. Vârsta mentală / vârsta de dezvoltare se stabilește pe baza scalelor de dezvoltare .(un exemplu îl constituie Scalele Callier-Azusa, edițiile G și H special concepute pentru această categorie de elevi).

Evaluarea funcționării reale a elevului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece elevul ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele elevului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

În cazul elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document util. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie învățat să tolereze și să accepte interacțiunea cu ceilalți. În etapele inițiale, elevul se poate opune interacțiunii. Prioritatea este stabilirea unei relații de încredere, securizante cu acesta.

Etapele specifice care vor apărea în fiecare nouă interacțiune cu ceilalți (McInnes și Treffry, 2000):

- rezistă interacțiunii, se opune ;
- tolerează interacțiunea în coacțiune cu profesorul;
- cooperează pasiv;
- agreează interacțiunea, îi face plăcere, dar este încă pasiv ;
- răspunde pozitiv profesorului în timpul interacțiunii;
- conduce;
- imită, la cerere, activitatea profesorului;
- inițiază dialogul social.

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului.

Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca , profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal , el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie atenționat de prezența colegilor de clasă, de prezența profesorilor, terapeuților. Trebuie să i se acorde timp pentru a se acomoda cu aceștia în situații care prezintă siguranță pentru el. Trebuie să fie lăsat să controleze durata și intensitatea interacțiunilor inițiale.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor.

Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Dacă rutina unui copil este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect ,după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință .

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea, să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate.

În alegerea obiectului de referință se va ține cont de :

- gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete, facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale, părți ale obiectelor);
- caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului;
- portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța);
- să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere.

Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului , pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu liniștit în unul dintre colțuri.

Tulburările de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot să apară din cauza deprivării senzoriale, anxietății, neînțelegerii, lipsei de abilități de a-și comunica propriile nevoi, a prezenței unor situații dificile pentru elev (zgomot, aglomerație, prea mulți stimuli senzoriali, prea puțini stimuli senzoriali).

Strategiile de prevenire a problemelor de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate au următoarele componente esențiale:

- stabilirea rutinelor și utilizarea calendarelor cu obiecte de referință ajută elevii să anticipeze, să se pregătească pentru activități și scad nivelul de anxietate
- stabilirea regulilor în termeni de comportament observabil, explicarea regulilor, afișarea lor cu un conținut accesibil nivelului funcțional al elevului și întărirea prin laudă a comportamentelor efectuate de elevi conform regulilor
- stabilirea limitelor – stabilirea consecințelor unui comportament indezirabil
- adaptarea mediului să permită folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate
- formarea și dezvoltarea unui mod de comunicare.

Mary Foster, consultant și formator Sense UK, propune următorul plan de management al tulburării de comportament:

1. Informează-te:

În ce constă tulburarea de comportament

Care au fost metodele de management ale acestuia în experiența anterioară a copilului?

2. Evaluare:

Care este funcția comportamentului respectiv?

Ce obține persoana prin acest comportament?

Se repetă comportamentul respectiv?

Exista un mod de a condiționa comportamentul respectiv?

Care sunt condițiile în care persoana nu dezvoltă probleme de comportament?

3. Adaptarea mediului

Pot fi făcute schimbări în desfășurarea activității, a rutinei, privind durata/stilul/conținutul interacțiunii, pentru a modifica, deliberat, condiționarea comportamentului?

4. Dezvoltare

Cum poate fi încurajat un comportament diferit și mai adecvat?

Cum poate fi dirijat comportamentul?

Există un ghid comportamental?

Ghidul respectiv este cunoscut și de alte persoane? Este folosit realmente acest ghid?

5. Considerații etice:

Respectul față de individ/ familie

Pentru a se maturiza social și afectiv elevii trebuie să cunoască mai mulți adulți și medii diferite. Ei vor fi încurajați, să interacționeze cu mai multe persoane, în contexte diferite, făcându-i atenți atât asupra stilului de interacțiune cât și a conținutului. Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot fi incluși în grupe, perechi cu alți elevi care sunt mai competenți în comunicare, dacă este posibil. Această activitate trebuie coordonată cu atenție pentru a nu-și pierde încrederea și stima de sine. Elevii pot participa la sărbătorile care au loc în școală, cu suportul profesorului. Ei vor fi scoși din activitățile de grup imediat ce prezintă semne ale stresului. Inițial vor participa pasivi ca și observatori. Odată ce activitatea de grup le devine familiară vor fi încurajați să participe activ.

Bibliografie

1. Aitken, S.coord. (2007) *.Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Buică, C.B.(2004). *Bazele defectologiei* .Ed.Aramis,București;
3. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
4. McInnes, J.M., Treffry J.A. (2000) *.Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
5. Murdoch, H. (2009) *.A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK.
6. Stillman, R.D. (2010) *.Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Ed. Semne, București.
7. ****Conținutului educativ pentru intervenție timpurie antepreșcolară destinat copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/ surdocecitate* aprobat prin OMEN 3071/2013;
8. ****Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Aura - Codruța DANIELESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Francisc HALASZ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Diana BUMBĂCILĂ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bălăngean Laura - Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Filimon Erica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Gatea Simona Flavia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Irimia Codruța	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Oance Mihaela Dorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Păștilă Marilena Camelia	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Pletea Miruna Marilena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Popa Gabriela Monica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Rein Elena	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate, - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție.

Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei deficiențe și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Planul de servicii individualizat -reprezintă modalitatea de programare și coordonare coerentă a resurselor și serviciilor individualizate pentru copiii/elevii/tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în unități de învățământ special/de masă, fiind focalizat pe nevoile de dezvoltare ale acestora.

Disciplina *Educație socială* face parte din aria curriculară Om și societate și este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 1oră pe săptămână, pe durata unui an școlar.

Programa disciplinei *Educație socială* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație socială* direcționează achizițiile elevului pe întregul ciclul școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Activitățile de învățare propuse au un statut orientativ, profesorul având libertatea de a-și alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continua.

Disciplina *Educație socială* contribuie la maturizarea socială a elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: formarea unei atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți, adaptarea la regulile sociale .

Competențele sociale presupun o componentă legată de abilitățile intrapersonale, precum și o componentă legate de abilitățile interpersonale. Înțelegerea emoțiilor proprii și a celorlalți reprezintă baza de dezvoltare a abilității de a interacționa cu ceilalți. Cunoașterea și respectarea regulilor sociale cresc șansele elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate de a se integra în grup, în comunitate.

Competențe generale

- 1. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare**
- 2. Interiorizarea comportamentelor sociale dezirabile**
- 3. Cunoașterea evenimentelor semnificative din viața comunității**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare****Clasa a V-a – clasa a X-a****1.1 Recunoașterea propriei identități prin raportare la mediul în care trăiește***Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/ moral;
- Exerciții de utilizare a „pașaportului personal”;
- Exerciții-joc de identificare și/ sau descriere a membrilor familiei;
- Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului;
- Joc de rol cu tematică diversă (“De-a familia”, “De-a școala”, “De-a profesorul”etc.);
- Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre persoanelor din grupul lui, în contexte variate (imagini, filme, lecturi);
- Exerciții-joc de simulare a unor roluri în familie, clasă, pe stradă;
- Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, buletin/ carte de identitate, pașaport etc).

1.2 Conștientizarea și respectarea emoțiilor și sentimentelor proprii și ale celorlalți*Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de conștientizare și exprimare a trăirilor emoționale proprii: bucuria, furia, tristețea, teama, dezgustul;
- Exerciții de identificare a trăirilor emoționale ale celorlalți;
- Exerciții de manifestare a empatiei față de stările emoționale negative ale celorlalți prin gesturi (mângâie, îmbrățișează);
- Identificarea emoțiilor unor personaje în fotografii/ pictograme/ povești;
- Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin mimică, gestică, pantomimă;
- Exerciții de identificare a emoțiilor celorlalți pe baza indicilor non-verbali (explorarea tactil-kinestezică a feței partenerului pentru identificarea emoțiilor, perceperea tensiunii musculare a feței);
- Exerciții de asociere a anumitor situații cu anumite reacții emoționale :
Exemplu: Cum se simt copiii? „Cățelul a primit un os și este ...(bucuros)”,
“Băiatul a spart o cană și este ...(supărat)”, “Nelu m-a lovit cu mingea și eu sunt ... (furios)” etc;
- Jocuri pentru aprecierea emoțiilor în diferite situații (Exemplu: Cum m-am simțit? Situații: prima zi de școală, întâlnirea cu noii colegi);
- Joc de rol / dramatizare.

1.3 Cunoașterea principalelor tipuri de relații interumane*Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de identificare a tipului de relații interumane în lecturi, scenete, discutarea unor exemple reale, teatru de marionete;
- Exerciții de antrenare a elevilor în activități de grup, pentru a facilita relațiile de cooperare;
- Jocuri de rol pe teme cu conținut moral (valorile de adevăr, dreptate și bine);
- Dramatizare.

2. Interiorizarea comportamentelor sociale dezirabile

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>2.1 Respectarea normelor de conduită civică în diferite situații <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de analiză a unor exemple reale și din literatură cu suport imagistic; - Exerciții de descriere și utilizare a comportamentelor specifice diferitelor contexte sociale.
<p>2.2 Anticiparea consecințelor unui comportament <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unei opțiuni între două comportamente: unul pozitiv și altul negativ cu argumentarea consecințelor; - Exerciții de analiză a unor comportamente apărute în cursul programului școlar; - Exerciții de apreciere a propriilor fapte și ale altora în raport cu valorile de <i>Bine, Adevăr, Dreptate</i>.
<p>2.3 Utilizarea comportamentului dezirabil în viața socială <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de alegere a unui mod de comportament dezirabil într-o situație de viață; - Exerciții de găsimă a unor soluții pentru remedierea unor comportamente negative (distrugerea unor obiecte, agresivitatea față de persoane); - Exerciții de rezolvare a unor probleme de viață în mod civilizată (substituirea comportamentelor indezirabile cu comportamente dezirabile).
<p>2.4 Adoptarea unor comportamente adecvate în diferite situații normale sau de limită <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de simulare a unor situații din viața socială; - Exerciții de simulare a unor situații limită (incendiu, inundație, cutremur etc); - Jocul de rol; - Discuții pe marginea unor texte cu suport imagistic sugestiv;

3. Cunoașterea evenimentelor semnificative din viața comunității

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>3.1 Identificarea evenimentelor importante din viața comunității <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a tipurilor de comunitate locală (sat/ oraș/ județ/ sector); - Exerciții de identificare a tipurilor de comunitate națională (țară, popor-națiune); - Simularea unor situații cu semnificație afectivă individuală sau colectivă (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.); - Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență; - Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc); - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (Zilele comunității, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.) ; - Exerciții de asociere a ritualurilor, datinilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/ sociale.
<p>3.2 Participarea la evenimente sociale semnificative din viața comunității <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor); - Exerciții de observare și comentare dirijată a unor filme ; - Joc de rol cu tematică civică ;

Clasa a V-a – clasa a X-a
- Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (evenimente religioase, sociale).
3.3 Respectarea simbolurilor specifice comunității din care face parte <i>Exemple de activități de învățare:</i>
- Exerciții de identificare a simbolurilor specifice comunității de apartenență; - Exerciții de identificare a simbolurilor naționale (steag, stemă, imn, monedă, limbă); - Concursuri de recunoaștere a simbolurilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
Interrelaționare socială	Identitatea proprie „Pașaportul personal” Emoții și sentimente Tipuri de relații interumane Relații de cooperare
Comportamente sociale dezirabile	Norme de conduită Consecințe ale comportamentelor Comportamente adecvate în situații normale sau de limită
Evenimente importante din viața comunității	Tipuri de comunitate Sărbători și evenimente din viața comunității Datini și obiceiuri Simboluri naționale

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate adesea există un decalaj între vârsta mentală și vârsta cronologică, astfel încât un elev cu vârsta cronologică de 7 ani poate avea o vârstă mentală de 5 ani sau chiar mai puțin. Vârsta mentală / vârsta de dezvoltare se stabilește pe baza scalelor de dezvoltare .(un exemplu îl constituie Scalele Callier-Azusa, edițiile G și H special concepute pentru această categorie de elevi).

Evaluarea funcționării reale a elevului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece elevul ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele elevului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

În cazul elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document util. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie învățat să tolereze și să accepte interacțiunea cu ceilalți. În etapele inițiale, elevul se poate opune interacțiunii. Prioritatea este stabilirea unei relații de încredere, securizante cu acesta.

Etapele specifice care vor apărea în fiecare nouă interacțiune cu ceilalți (McInnes și Treffry, 2000):

- rezistă interacțiunii, se opune ;
- tolerează interacțiunea în coacțiune cu profesorul;
- cooperează pasiv;
- agreează interacțiunea, îi face plăcere, dar este încă pasiv ;

- răspunde pozitiv profesorului în timpul interacțiunii;
- conduce;
- imită, la cerere, activitatea profesorului;
- inițiază dialogul social.

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca, profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal, el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie atenționat de prezența colegilor de clasă, de prezența profesorilor, terapeuților. Trebuie să i se acorde timp pentru a se acomoda cu aceștia în situații care prezintă siguranță pentru el. Trebuie să fie lăsat să controleze durata și intensitatea interacțiunilor inițiale.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor.

Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Dacă rutina unui copil este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect, după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință.

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea, să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate.

În alegerea obiectului de referință se va ține cont de :

- gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete, facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale, părți ale obiectelor);

- caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului;

- portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța);
- să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere.

Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu liniștit în unul dintre colțuri.

Tulburările de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot să apară din cauza deprivării senzoriale, anxietății, neînțelegerii, lipsei de abilități de a-și comunica propriile nevoi, a prezenței unor situații dificile pentru elev (zgomot, aglomerație, prea mulți stimuli senzoriali, prea puțini stimuli senzoriali).

Strategiile de prevenire a problemelor de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate au următoarele componente esențiale:

- stabilirea rutinelor și utilizarea calendarelor cu obiecte de referință ajută elevii să anticipeze, să se pregătescă pentru activități și scad nivelul de anxietate
- stabilirea regulilor în termeni de comportament observabil, explicarea regulilor, afișarea lor cu un conținut accesibil nivelului funcțional al elevului și întărirea prin laudă a comportamentelor efectuate de elevi conform regulilor
- stabilirea limitelor – stabilirea consecințelor unui comportament indezirabil
- adaptarea mediului să permită folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate
- formarea și dezvoltarea unui mod de comunicare.

Mary Foster, consultant și formator Sense UK, propune următorul plan de management al tulburării de comportament:

1. Informează-te:

În ce constă tulburarea de comportament

Care au fost metodele de management ale acestuia în experiența anterioară a copilului?

2. Evaluare:

Care este funcția comportamentului respectiv?

Ce obține persoana prin acest comportament?

Se repetă comportamentul respectiv?

Exista un mod de a condiționa comportamentul respectiv?

Care sunt condițiile în care persoana nu dezvoltă probleme de comportament?

3. Adaptarea mediului

Pot fi făcute schimbări în desfășurarea activității, a rutinei, privind durata/stilul/conținutul interacțiunii, pentru a modifica, deliberat, condiționarea comportamentului?

4. Dezvoltare

Cum poate fi încurajat un comportament diferit și mai adecvat?

Cum poate fi dirijat comportamentul?

Există un ghid comportamental?

Ghidul respectiv este cunoscut și de alte persoane? Este folosit realmente acest ghid?

5. Considerații etice:

Respectul față de individ/ familie

Pentru a se maturiza social și afectiv elevii trebuie să cunoască mai mulți adulți și medii diferite. Ei vor fi încurajați, să interacționeze cu mai multe persoane, în contexte diferite, făcându-i atenți atât asupra stilului de interacțiune cât și a conținutului. Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot fi incluși în grupe, perechi cu alți elevi care sunt mai competenți în comunicare, dacă este posibil. Această activitate trebuie coordonată cu atenție pentru a nu-și pierde încrederea și stima de sine. Elevii pot participa la sărbătorile care au loc în școală, cu suportul profesorului. Ei vor fi scoși din activitățile de grup imediat ce prezintă semne ale stresului. Inițial vor participa pasivi ca și observatori. Odată ce activitatea de grup le devine familiară vor fi încurajați să participe activ.

Bibliografie

1. Aitken, S.coord. (2007) .*Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Buică,C.B.(2004). *Bazele defectologiei* .Ed.Aramis,București;
3. *Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;
4. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
5. McInnes, J.M., Treffry J.A. (2000) .*Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
6. Murdoch, H. (2009) .*A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK.
7. Stillman, R.D. (2010) .*Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Ed. Semne, București.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Aura - Codruța DANIELESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Francisc HALASZ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Diana BUMBĂCILĂ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bălăngean Laura - Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Filimon Erica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Gatea Simona Flavia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Irimia Codruța	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Oance Mihaela Dorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Păștilă Marilena Camelia	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Pletea Miruna Marilena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Popa Gabriela Monica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Rein Elena	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- Dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- Dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție. Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei deficiențe și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Educația religioasă a elevilor și ideea privind existența lui Dumnezeu se bazează pe capacitatea de a opera cu concepte abstracte. Elevul cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate prezintă dificultăți în înțelegerea conceptelor abstracte, mulți dintre ei nu vor depăși un stadiu operator concret al gândirii. Elementul comun al tuturor religiilor este iubirea și ea se comunică elevului prin bunătate, respect, empatie, apreciere și sprijin permanent. Mulți dintre elevii cu care lucrăm nu vor înțelege că există ceva sau cineva pe care nu-l pot percepe tactil, vizual sau auditiv, mulți nu-și vor putea forma o opinie privind divinitatea. Important este să le oferim posibilitatea de a avea contact cu tot ce înseamnă viața religioasă a comunității. Fiecare elev cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate va înțelege și va avea acces la dimensiunea spirituală a vieții conform cu nivelul lui de dezvoltare.

Programa școlară pentru disciplina *Religie* are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului-cadru de învățământ, în cadrul ariei curriculare „Om și societate”. Programa disciplinei Religie este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Religie direcționează achizițiile elevului pe întregul parcurs școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Activitățile de învățare propuse au un statut orientativ, profesorul având libertatea de a-și alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului elevului cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă.

Disciplina *Religie* contribuie la dezvoltarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: formarea unei atitudini pozitive față de propria persoană și respectarea valorilor moral-religioase în relația cu ceilalți.

Competențe generale

- 1. Familiarizarea cu mediul religios**
- 2. Stimularea dragostei față de toate ființele**
- 3. Respectarea regulilor de comportament moral–religios în situații concrete**

Clasa pregătitoare - clasa a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Familiarizarea cu mediul religios**

Clasa pregătitoare - Clasa a IV- a	
1.1. Identificarea atributelor perceptive ale mediului religios	<p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de referință ca repere pentru activitățile de educație religioasă; - Exerciții de utilizare a calendarului cu obiecte de referință (zilnic, saptamânal, lunar); - Exerciții de percepere și diferențiere a surselor sonore specifice mediului religios (cântece de orgă, clopot); - Exerciții-joc de percepere și diferențiere a stimulilor vizuali din lăcașul de cult (lumânări, altar, cădelniță); - Exerciții de percepere a mirosului de: tămâie, mir, lumânare; - Exerciții de percepere a gustului de anafură.
1.2. Observarea și utilizarea simbolurilor religioase	<p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a unui simbol religios (tactil/ pictogramă) în activitățile de educație religioasă; - Exerciții de identificare și recunoaștere a unui lăcaș de cult (fotografii, obiecte în miniatură, vizite în lăcașurile sfinte); - Exerciții de explorare a simbolurilor religioase: icoane, cruci, cădelniță, Biblia, cărți de rugăciune etc.
1.3. Identificarea principalelor sărbători religioase	<p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a principalelor sărbători religioase prin: - activități muzicale (cântece specifice Sărbătorilor Pascale, colinde); - activități artistico-plastice (colaj, felicitări tematice, decorațiuni pentru bradul de Crăciun și Paște, aranjamente decorative specifice sărbătorilor); - Joc de rol/ dramatizări; - Scenete religioase; - Organizarea unor vizite la lăcașuri sfinte, cu participarea la slujbe religioase; - Exerciții de diferențiere a zilelor obișnuite de o zi de sărbătoare (exerciții de diferențiere a rutinei zilnice de activitățile specifice zilelor de sărbătoare).

2. Stimularea dragostei față de toate ființele

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a	
2.1. Adoptarea unei atitudini pozitive față de propria persoană	<p><i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții prin care copiii sunt încurajați să exprime acordul sau respingerea unei activități folosind propriul sistem de comunicare; - Exerciții de cunoaștere a propriei persoane (nume, vârstă, sex, element de identificare-semn/dactileme/indice tactil); - Exerciții de denumire/semnalizare/imitare a stărilor emoționale; - Exerciții de conștientizare și exprimare a expresiilor emoționale proprii: bucuria, furia, tristețea, teama, dezgustul; - Exerciții de conștientizare a unor stări emoționale prin jocul simbolic; - Exerciții prin care se încurajează copiii să facă opțiuni;

- Exerciții de oferire a ajutorului unor colegi;
- Organizarea unor expoziții cu lucrări personale (modelaj, pictură, colaje etc) stimulative pentru asigurarea succesului personal

2.2. Exprimarea dragostei față de familie

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de exprimare a sentimentului de dragoste, pornind de la experiențele personale ale elevului din familie:
  - modul în care este îngrijit;
  - modul în care primește sprijin;
  - împărtășirea experiențelor plăcute.
- Exersarea prin povești, scenete, jocuri simbolice a :
  - comportamentului de rugămintă și mulțumire
  - comportamentului de ajutorare
  - deprinderilor de cooperare
  - responsabilităților în familie

2.3. Adoptarea unei atitudini pozitive față de ceilalți

- Exerciții de identificare a persoanelor din mediul apropiat în funcție de trăsăturile de bază/indici tactili;
- Exerciții de identificare a trăirilor emoționale ale celorlalți;
- Exerciții de manifestare a empatiei față de stările emoționale negative ale celorlalți prin gesturi (mângâie, îmbrățișează);
- Exersarea comportamentului de cerere sau oferire a ajutorului pentru rezolvarea unor situații;
- Exerciții în care elevii vor fi încurajați să împartă jucării/obiecte cu alți elevi;
- Exerciții de antrenare a elevilor în activități de grup pentru a facilita relațiile de cooperare.

3. Respectarea regulilor de comportament moral-religios în situații concrete

Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a

3.1. Identificarea simbolurilor și ritualurilor religioase

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de explorare a simbolurilor tactile și a cărților tactile cu tematică religioasă;
- Organizarea unor vizite la biserică, participarea la slujbe, liturghii;
- Exerciții plastice cu semnificație religioasă:
  - confecționarea ornamentelor
  - colaj
  - machete tematice
  - modelaj
- Organizarea unor evenimente artistico-culturale cu semnificație religioasă (scenete, serbări etc.).

3.2. Identificarea comportamentelor moral-religioase

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții pentru înțelegerea conceptelor de bine-rău, adevăr- minciună;
- Exerciții cu caracter practic-aplicativ de respectare a regulilor de comportament în diferite contexte;
- Exerciții de imitare a unor comportamente religioase simple;
- Exerciții de memorare a unor rugăciuni simple.

Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a**3.3. Identificarea valorilor moral-religioase în relația cu ceilalți**

Exemple de activități de învățare:

- Oferirea întăririlor pozitive în momentul manifestării comportamentelor dezirabile;
- Exerciții prin care copilul este învățat să răspundă în mod adecvat la diferite situații sociale (salutul la venirea și plecarea unei persoane, salutul de bună dimineața/noapte bună, formarea comportamentului de rugămintă și mulțumire pentru un obiect/acțiune/activitate);
- Exersarea așteptării rândului în interacțiunea cu ceilalți ;
- Exerciții de familiarizare cu expresiile emoționale proprii și ale partenerului;
- Exerciții de manifestare a empatiei față de stările emoționale negative ale celorlalți prin gesturi(mângâie,îmbrățișează);
- Identificarea emoțiilor unor personaje în fotografii/ pictograme/video;
- Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin mimică, gestică, pantomimă;
- Exerciții de încurajare a relațiilor de prietenie și întrajutorare prin activitățile de grup;
- Exerciții în scopul exprimării respectului pentru persoanele din mediul social (părinți, profesori, cadre medicale, colegi) în activitățile cotidiene: exersarea actelor de politețe obișnuită, realizarea unor sarcini/respectarea muncii celorlalți elevi.

3.4. Adoptarea unei atitudini pozitive față de mediul înconjurător

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de explorare a plantelor;
- Identificare și denumirea plantelor;
- Identificare și denumire a animalelor
- Protejarea și îngrijire a plantelor;
- Exersarea regulilor de ocrotire a mediului, păstrarea curățeniei în natură;
- Organizarea unor excursii în natură;
- Organizarea unor vizite la muzee;
- Organizarea unor activități artistico-plactice .

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV-a
Caracteristici ale mediului religios	Stimuli senzoriali din mediul religios Obiecte de referință ca reper pentru activitățile de educație religioasă Obiecte de referință în calendarul cu activitățile zilnice ale elevului
Lăcașuri de cult	Stimuli vizuali din lăcașul de cult (lumânări, altar, cădelniță) Stimuli auditivi: clopot, orgă Stimuli olfactivi: tămâie, mir, lumânare Stimuli gustativi: anafură
Simboluri religioase	Obiecte din mediul religios: icoane, cruci, cădelniță, Biblie, cărți de rugăciune
Sărbători religioase	Obiceiuri și tradiții
Atitudinea față de propria persoană	Cunoașterea propriei persoane Comunicarea în situații cotidiene Emoții și sentimente
Atitudinea pozitivă față de mediul înconjurător	Îngrijirea plantelor Ocrotirea mediului Micul creștin și animalele Micul creștin și plantele
Dragostea față de familie	Roluri în familie Comportamente dezirabile în familie Relații de cooperare Responsabilități în familie
Valorile moral-religioase în relația cu ceilalți	Empatia față de stările emoționale negative ale celorlalți Respectul față de ceilalți Relații cooperare Responsabilități în clasă/școală
Comportament moral-religios	Reguli sociale în mediul religios Comportamente dezirabile social Micul creștin în viața de zi cu zi

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate adesea există un decalaj între vârsta mentală și vârsta cronologică, astfel încât un elev cu vârsta cronologică de 7 ani poate avea o vârstă mentală de 5 ani sau chiar mai puțin. Vârsta mentală / vârsta de dezvoltare se stabilește pe baza scalelor de dezvoltare .(un exemplu îl constituie Scalele Callier-Azusa, edițiile G și H special concepute pentru această categorie de elevi).

Evaluarea funcționării reale a elevului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece elevul ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele elevului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

În cazul elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document util. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie învățat să tolereze și să accepte interacțiunea cu ceilalți. În etapele inițiale, elevul se poate opune interacțiunii. Prioritatea este stabilirea unei relații de încredere, securizante cu acesta.

Etapele specifice care vor apărea în fiecare nouă interacțiune cu ceilalți (McInnes și Treffry, 2000):

- rezistă interacțiunii, se opune ;
- tolerează interacțiunea în coacțiune cu profesorul;

- cooperează pasiv;
- agreează interacțiunea, îi face plăcere, dar este încă pasiv ;
- răspunde pozitiv profesorului în timpul interacțiunii;
- conduce;
- imită, la cerere, activitatea profesorului;
- inițiază dialogul social.

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca , profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal , el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie atenționat de prezența colegilor de clasă, de prezența profesorilor, terapeuților. Trebuie să i se acorde timp pentru a se acomoda cu aceștia în situații care prezintă siguranță pentru el. Trebuie să fie lăsat să controleze durata și intensitatea interacțiunilor inițiale.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor.

Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Dacă rutina unui copil este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect ,după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință .

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea, să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate.

În alegerea obiectului de referință se va ține cont de :

- gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete, facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale,

părți ale obiectelor);
- caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului;

- portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța);

- să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere.

Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu liniștit în unul dintre colțuri.

Tulburările de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot să apară din cauza deprivării senzoriale, anxietății, neînțelegerii, lipsei de abilități de a-și comunica propriile nevoi, a prezenței unor situații dificile pentru elev (zgomot, aglomerație, prea mulți stimuli senzoriali, prea puțini stimuli senzoriali).

Strategiile de prevenire a problemelor de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate au următoarele componente esențiale:

- stabilirea rutinelor și utilizarea calendarelor cu obiecte de referință ajută elevii să anticipeze, să se pregătescă pentru activități și scad nivelul de anxietate
- stabilirea regulilor în termeni de comportament observabil, explicarea regulilor, afișarea lor cu un conținut accesibil nivelului funcțional al elevului și întărirea prin laudă a comportamentelor efectuate de elevi conform regulilor
- stabilirea limitelor – stabilirea consecințelor unui comportament indezirabil
- adaptarea mediului să permită folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate
- formarea și dezvoltarea unui mod de comunicare.

Mary Foster, consultant și formator Sense UK, propune următorul plan de management al tulburării de comportament:

1. Informează-te:

În ce constă tulburarea de comportament

Care au fost metodele de management ale acestuia în experiența anterioară a copilului?

2. Evaluare:

Care este funcția comportamentului respectiv?

Ce obține persoana prin acest comportament?

Se repetă comportamentul respectiv?

Exista un mod de a condiționa comportamentul respectiv?

Care sunt condițiile în care persoana nu dezvoltă probleme de comportament?

3. Adaptarea mediului

Pot fi făcute schimbări în desfășurarea activității, a rutinei, privind durata/stilul/conținutul interacțiunii, pentru a modifica, deliberat, condiționarea comportamentului?

4. Dezvoltare

Cum poate fi încurajat un comportament diferit și mai adecvat?

Cum poate fi dirijat comportamentul?

Există un ghid comportamental?

Ghidul respectiv este cunoscut și de alte persoane? Este folosit realmente acest ghid?

5. Considerații etice:

Respectul față de individ/ familie

Pentru a se maturiza social și afectiv elevii trebuie să cunoască mai mulți adulți și medii diferite. Ei vor fi încurajați, să interacționeze cu mai multe persoane, în contexte diferite, făcându-i atenți atât asupra stilului de interacțiune cât și a conținutului. Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot fi incluși în grupe, perechi cu alți elevi care sunt mai competenți în comunicare, dacă este posibil. Această activitate trebuie coordonată cu atenție pentru a nu-și pierde încrederea și stima de sine. Elevii pot participa la sărbătorile care au loc în școală, cu suportul profesorului. Ei vor fi scoși din activitățile de grup imediat ce prezintă semne ale stresului. Inițial vor participa pasivi, ca și observatori. Odată ce activitatea de grup le devine familiară vor fi încurajați să participe activ.

Bibliografie

1. Aitken, S.coord. (2007) *.Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Buică,C.B.(2004). *Bazele defectologiei* .Ed.Aramis,București;
3. *Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;
4. McInnes, J.M., Treffry J.A. (2000) *.Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
5. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
6. Murdoch, H. (2009) *.A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK.
7. Stillman, R.D. (2010) *.Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Ed. Semne, București.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Aura - Codruța DANIELESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș
Francisc HALASZ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș
Diana BUMBĂCILĂ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bălăngean Laura - Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Filimon Erica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Gatea Simona Flavia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Irimia Codruța	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Oance Mihaela Dorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Păștilă Marilena Camelia	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Pletea Miruna Marilena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Popa Gabriela Monica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Rein Elena	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele a V-a - a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- Dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- Dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție. Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți, să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei deficiențe și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P.) reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P. este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Educația religioasă a elevilor și ideea privind existența lui Dumnezeu se bazează pe capacitatea de a opera cu concepte abstracte. Elevul cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate prezintă dificultăți în înțelegerea conceptelor abstracte, mulți dintre ei nu vor depăși un stadiu operator concret al gândirii. Elementul comun al tuturor religiilor este iubirea și ea se comunică elevului prin bunătate, respect, empatie, apreciere și sprijin permanent. Mulți dintre elevii cu care lucrăm nu vor înțelege că există ceva sau cineva pe care nu-l pot percepe tactil, vizual sau auditiv, mulți nu-și vor putea forma o opinie privind divinitatea. Important este să le oferim posibilitatea de a avea contact cu tot ce înseamnă viața religioasă a comunității.

Fiecare elev cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate va înțelege și va avea acces la dimensiunea spirituală a vieții conform cu nivelul lui de dezvoltare.

Programa școlară pentru disciplina Religie are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului cadru de învățământ, în cadrul ariei curriculare „Om și societate”. Programa disciplinei Religie este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Religie direcționează achizițiile elevului pe întregul parcurs școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Activitățile de învățare propuse au un statut orientativ, profesorul având libertatea de a-și alege acele activități de învățare care corespund cel mai bine potențialului elevului cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă.

Disciplina Religie contribuie la dezvoltarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: formarea unei atitudini pozitive față de propria persoană și respectarea valorilor moral-religioase în relația cu ceilalți.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea mediului religios**
- 2. Stimularea dragostei față de toate ființele**
- 3. Respectarea regulilor de comportament moral–religios în situații concrete**

Clasele a V-a - a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea mediului religios

Clasele a V-a - a X-a
<p>1.1. Identificarea și denumirea obiectelor specifice mediului religios <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a obiectelor de referință ca repere pentru activitățile de educație religioasă; - Exerciții de utilizare a calendarului cu obiecte de referință (zilnic, săptămânal, lunar); - Exerciții de diferențiere a surselor sonore specifice mediului religios (cântece de orgă, clopot); - Exerciții-joc de diferențiere a stimulilor vizuali din lăcașul de cult (lumânări, altar, cădelniță); - Exerciții de diferențiere a mirosurilor de: tămâie, mir, lumânare; - Exerciții de diferențiere a gustului de anafură de alte gusturi.
<p>1.2. Identificarea și denumirea simbolurilor religioase <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a unui simbol religios (tactil/ pictogramă) în activitățile de educație religioasă; - Exerciții de identificare a unui lăcaș de cult (fotografii, obiecte în miniatură, vizite în lăcașurile sfinte); - Exerciții de explorare și denumire a simbolurilor religioase: icoane, cruci, cădelniță, Biblia, cărți de rugăciune etc.
<p>1.3. Identificarea și denumirea principalelor sărbători religioase <i>Exemple de activități de învățare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a principalelor sărbători religioase prin: <ul style="list-style-type: none"> • activități muzicale (cântece specifice sărbătorilor religioase); • activități artistico-plastice (colaj, felicitări tematice, decorațiuni pentru bradul de Crăciun, aranjamente decorative specifice sărbătorilor);   - Joc de rol/dramatizări; - Scenete religioase; - Organizarea unor vizite la lăcașuri sfinte, cu participarea la slujbe religioase; - Exerciții de diferențiere a zilelor obișnuite de o zi de sărbătoare (exerciții de diferențiere a rutinei zilnice de activitățile specifice zilelor de sărbătoare).

2. Stimularea dragostei față de toate ființele**Clasele a V-a - a X-a****2.1. Adoptarea unei atitudini pozitive față de propria persoană***Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de identificare a expresiilor emoționale proprii;
- Exerciții de identificare și denumire a emoțiilor personajelor din povești;
- Exerciții de conștientizare a unor stări emoționale prin jocul simbolic;
- Exerciții de formare a comportamentelor adecvate în diferite situații (îi ajutam pe colegii mai mici, ne împărțim jucăriile);
- Exerciții prin care se încurajează copiii să facă opțiuni;
- Repetarea unor activități care le-a făcut plăcere și în care au avut succes;
- Organizarea unor expoziții cu lucrări personale pentru asigurarea succesului personal;
- Exerciții de autoapreciere/autoevaluare: analiza produselor activității, însoțită de aprecieri stimulative;
- Organizarea unor concursuri.

2.2. Adoptarea unei atitudini pozitive față de familie*Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de învățare a numelui membrilor familiei;
- Exerciții de identificare a relațiilor dintre membrii familiei;
- Exerciții de exprimare a sentimentului de dragoste, pornind de la experiențele personale ale elevului din familie, împărtășirea experiențelor plăcute.

2.3. Adoptarea unei atitudini pozitive față de ceilalți

- Exerciții de identificare a persoanelor din mediul apropiat în funcție de trăsăturile de bază/indici tactili;
- Exerciții de identificare a trăirilor emoționale ale celorlalți;
- Exerciții de manifestare a empatiei față de stările emoționale negative ale celorlalți prin gesturi (mângâie, îmbrățișează);
- Exersarea comportamentului de cerere sau oferire a ajutorului pentru rezolvarea unor situații;
- Exerciții în care elevii vor fi încurajați să împartă jucării/obiecte cu alți elevi;
- Exerciții de antrenare a elevilor în activități practice pe grupe pentru a facilita relațiile de cooperare;

3. Respectarea regulilor de comportament moral-religios în situații concrete**Clasele a V-a - a X-a****3.1. Identificarea sărbătorilor și a ritualurilor religioase***Exemple de activități de învățare:*

- Exerciții de explorare a cărților tactile cu tematică religioasă;
- Organizarea unor vizite la biserică, participarea la slujbe, liturghii;
- Organizarea unor activități plastice cu semnificație religioasă:
  - confecționarea ornamentelor
  - colaj
  - machete tematice
  - modelaj
- Organizarea unor evenimente cu semnificație religioasă (scenete, serbări etc.)

3.2. Cunoașterea comportamentelor moral-religioase

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții pentru înțelegerea conceptelor de bine-rău, adevăr- minciună;
- Discuții pe marginea unor texte cu conținut religios;
- Exerciții cu caracter practic-aplicativ de respectare a regulilor de comportament în diferite contexte;
- Exerciții de imitare a unor comportamente religioase simple;
- Exerciții de memorare a unor rugăciuni simple;
- Exerciții-joc de rol/dramatizare.

3.3. Aplicarea valorilor moral-religioase în relația cu ceilalți

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții prin care copilul este învățat să răspundă în mod adecvat la diferite situații sociale (salutul la venirea și plecarea unei persoane, salutul de bună dimineată/noapte bună, formarea comportamentului de rugămintă și mulțumire pentru un obiect/acțiune/activitate);
- Exerciții prin care copilul este învățat să aștepte până când i se satisface o dorință sau „să-și aștepte rândul”;
- Exerciții de conștientizare și exprimare a expresiilor emoționale proprii
- Exerciții de identificare a emoțiilor unor personaje în fotografii/pictograme/video;
- Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin mimică, gestică, pantomimă;
- Exerciții de încurajare a relațiilor de prietenie și întrajutorare prin activitățile de grup;
- Exersarea respectului față de persoanele din mediul social (părinți, profesori, cadre medicale, colegi): exersarea actelor de politețe obișnuită, cooperarea în realizarea unor sarcini, respectarea muncii celorlalți elevi.

3.4. Adoptarea unor atitudini pozitive față de mediul înconjurător

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de identificare și denumire a animalelor;
- Organizarea unor activități de îngrijire a plantelor;
- Organizarea unor activități de grădinarit;
- Exersarea regulilor de ocrotire a mediului, păstrarea curățeniei în natură;
- Organizarea unor excursii în natură;
- Organizarea unor vizite în muzee;
- Organizarea unor activități artistico-plastice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a - a X-a
Caracteristici ale mediului religios	Obiecte de referință ca reper pentru activitățile de educație religioasă Obiecte de referință în calendarul cu activitățile zilnice, săptămânale, lunare ale elevului
Lăcașuri de cult	Stimuli vizuali din lăcașul de cult (lumânări, altar, cădelniță) Stimuli auditivi: clopot, cădelniță, slujbe Stimuli olfactivi: tămâie, mir, lumânare Stimuli gustativi: anafură
Simboluri religioase	Obiecte din mediul religios: icoane, cruci, cădelniță, biblie, cărți de rugăciune
Sărbători religioase	Obiceiuri și tradiții
Atitudinea față de propria persoană	Comunicarea în situații cotidiene Emoții și sentimente Comportamentul de oferire a ajutorului
Atitudinea pozitivă față de mediul înconjurător	Îngrijirea plantelor Ocrotirea mediului Micul creștin și animalele Micul creștin și plantele
Dragostea față de familie	Familia creștină Roluri în familie Responsabilități în familie Comportamentul de solicitare /oferire a ajutorului Comportamente dezirabile în familie
Valorile moral-religioase în relația cu ceilalți	Empatia față de stările emoționale negative ale celorlalți Comportare civilizată Formule de adresare și de politețe Comportamentul de solicitare /oferire a ajutorului Respectul pentru persoanele din mediul social
Comportament moral-religios	Reguli sociale în mediul religios Comportamente dezirabile social Relații de cooperare Micul creștin în viața de zi cu zi

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate adesea există un decalaj între vârsta mentală și vârsta cronologică, astfel încât un elev cu vârsta cronologică de 7 ani poate avea o vârstă mentală de 5 ani sau chiar mai puțin. Vârsta mentală / vârsta de dezvoltare se stabilește pe baza scalelor de dezvoltare .(un exemplu îl constituie Scalele Callier-Azusa, edițiile G și H special concepute pentru această categorie de elevi).

Evaluarea funcționării reale a elevului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece elevul ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele elevului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

În cazul elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document util. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie învățat să tolereze și să accepte interacțiunea cu ceilalți. În etapele inițiale, elevul se poate opune interacțiunii. Prioritatea este stabilirea unei relații de încredere, securizante cu acesta.

Etapele specifice care vor apărea în fiecare nouă interacțiune cu ceilalți (McInnes și Treffry, 2000):

- rezistă interacțiunii, se opune ;
- tolerează interacțiunea în coacțiune cu profesorul;

- cooperează pasiv;
- agreează interacțiunea, îi face plăcere, dar este încă pasiv ;
- răspunde pozitiv profesorului în timpul interacțiunii;
- conduce;
- imită, la cerere, activitatea profesorului;
- inițiază dialogul social.

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca , profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal , el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie atenționat de prezența colegilor de clasă, de prezența profesorilor, terapeuților. Trebuie să i se acorde timp pentru a se acomoda cu aceștia în situații care prezintă siguranță pentru el. Trebuie să fie lăsat să controleze durata și intensitatea interacțiunilor inițiale.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor.

Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Dacă rutina unui copil este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect ,după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea, să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate.

În alegerea obiectului de referință se va ține cont de :

- gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete, facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale,

părți ale obiectelor);

- caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului;

- portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța);

- să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere.

Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu liniștit în unul dintre colțuri.

Tulburările de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot să apară din cauza deprivării senzoriale, anxietății, neînțelegerii, lipsei de abilități de a-și comunica propriile nevoi, a prezenței unor situații dificile pentru elev (zgomot, aglomerație, prea mulți stimuli senzoriali, prea puțini stimuli senzoriali).

Strategiile de prevenire a problemelor de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate au următoarele componente esențiale:

- stabilirea rutinelor și utilizarea calendarelor cu obiecte de referință ajută elevii să anticipeze, să se pregătescă pentru activități și scad nivelul de anxietate
- stabilirea regulilor în termeni de comportament observabil, explicarea regulilor, afișarea lor cu un conținut accesibil nivelului funcțional al elevului și întărirea prin laudă a comportamentelor efectuate de elevi conform regulilor
- stabilirea limitelor – stabilirea consecințelor unui comportament indezirabil
- adaptarea mediului să permită folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate
- formarea și dezvoltarea unui mod de comunicare.

Mary Foster, consultant și formator Sense UK, propune următorul plan de management al tulburării de comportament:

1. Informează-te:

În ce constă tulburarea de comportament?

Care au fost metodele de management ale acestuia în experiența anterioară a copilului?

2. Evaluare:

Care este funcția comportamentului respectiv?

Ce obține persoana prin acest comportament?

Se repetă comportamentul respectiv?

Exista un mod de a condiționa comportamentul respectiv?

Care sunt condițiile în care persoana nu dezvoltă probleme de comportament?

3. Adaptarea mediului

Pot fi făcute schimbări în desfășurarea activității, a rutinei, privind durata/stilul/conținutul interacțiunii, pentru a modifica, deliberat, condiționarea comportamentului?

4. Dezvoltare

Cum poate fi încurajat un comportament diferit și mai adecvat?

Cum poate fi dirijat comportamentul?

Există un ghid comportamental?

Ghidul respectiv este cunoscut și de alte persoane? Este folosit realmente acest ghid?

5. Considerații etice:

Respectul față de individ/ familie

Pentru a se maturiza social și afectiv elevii trebuie să cunoască mai mulți adulți și medii diferite. Ei vor fi încurajați, să interacționeze cu mai multe persoane, în contexte diferite, făcându-i atenți atât asupra stilului de interacțiune cât și a conținutului. Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot fi incluși în grupe, perechi cu alți elevi care sunt mai competenți în comunicare, dacă este posibil. Această activitate trebuie coordonată cu atenție pentru a nu-și pierde încrederea și stima de sine. Elevii pot participa la sărbătorile care au loc în școală, cu suportul profesorului. Ei vor fi scoși din activitățile de grup imediat ce prezintă semne ale stresului. Inițial vor participa pasivi ca și observatori. Odată ce activitatea de grup le devine familiară vor fi încurajați să participe activ.

Bibliografie

1. Aitken, S.coord. (2007) .*Procesul de predare - învățare la copiii cu surdocecitate, Contact - comunicare - învățare*, Ed. Semne, București;
2. Buică,C.B.(2004). *Bazele defectologiei* .Ed.Aramis,București;
3. *Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;
4. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană
5. McInnes, J.M., Treffry J.A. (2000) .*Copilul cu surdocecitate - Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
6. Murdoch, H. (2009). *A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK.
7. Stillman, R.D. (2010). *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Ed. Semne, București.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Aura - Codruța DANIELESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Francisc HALASZ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Diana BUMBĂCILĂ, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bălăngean Laura - Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Filimon Erica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Gatea Simona Flavia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Dumitru Ciumăgeanu" Timișoara
Irimia Codruța	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Oance Mihaela Dorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Păștilă Marilena Camelia	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara
Pletea Miruna Marilena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Popa Gabriela Monica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Rein Elena	Liceul Teoretic Special "Iris" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea reprezintă o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități și care cauzează dificultăți majore în sfera comunicării, a accesului la informație, orientare și mobilitate.

Aceasta poate să fie congenitală sau dobândită, problematica fiind la fel de complexă atât într-un caz, cât și în celalalt. În cazul surdocecității congenitale, problemele de vedere pot fi evidente încă de la naștere, în timp ce cele auditive pot fi observate la copil puțin mai târziu. Surdocecitatea dobândită sau accidentală survine după naștere, din cauza unor boli sau traume, sau ca rezultat al procesului de îmbătrânire.

Categoriile de surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple (DSM):

- *dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică – **surdocecitate***
- *dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită – **surdocecitate***
- *dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită – **surdocecitate***
- *dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – **surdocecitate***
- *persoane cu dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită care prezintă dizabilități asociate, precum dificultăți de învățare, de comunicare și dizabilități fizice – **dizabilități senzoriale multiple (DSM)***
- *persoane cu dizabilitate auditivă congenitală sau dobândită, care prezintă dizabilități asociate – **dizabilități senzoriale multiple (DSM)**.*

Tabloul simptomatologic complex al surdocecității la vârstă mică se prezintă astfel:

- diminuarea sau absența funcțiilor vizuală și auditivă, cu impact deosebit asupra percepției și reprezentării, comunicării și mobilității;
- defensă tactilă (manifestată fie prin eschivă bruscă, fie prin indiferență la atingere);
- absența vorbirii sau schițarea unor forme primitive de comunicare (prin atingere, apucare, indicare);
- retard în dezvoltarea inteligenței (în special a funcției simbolice, esențială pentru învățarea limbajului verbal);
- imaturitate afectivă, acompaniată de frustrări și labilitate emoțională (fără semnificație psihopatologică);
- frecvente tulburări posturale și psihomotorii;
- comportamente stereotipe (reacții circulare autoîntreținute), autostimulare;
- schemă corporală rudimentară, inactivă;
- incapacitate de a se situa psihologic în lume și de a se detașa ca entitate conștientă (eu) de alte ființe, obiecte sau fenomene;
- motivație redusă pentru explorare și cunoaștere.

Atunci când se lucrează cu copiii cu surdocecitate/DSM trebuie luat în considerare faptul că grupele de elevi nu sunt omogene din punct de vedere al gradului de dizabilitate, vârstă, dezvoltare psihomotrică și este recomandat ca cea mai mare parte a programului să se desfășoare individualizat, mai ales în etapele inițiale.

Prezenta programă constituie un instrument de lucru flexibil, orientativ, conceput pe niveluri de învățământ și nu pe clase pentru a permite profesorului proiectarea și elaborarea unui demers didactic/plan de intervenție personalizat în raport cu particularitățile individuale specifice elevilor cu DSM/surdocecitate.

Fiecare cadru didactic poate selecta obiectivele, activitățile de învățare și conținuturile în funcție de nivelul de dezvoltare și de profilul psihoindividual al elevului.

Educația fizică și activitățile sportive reprezintă o fază esențială a procesului de dezvoltare complexă a tuturor copiilor. Prin activitățile desfășurate se influențează în școală dezvoltarea fizică, se realizează învățarea deprinderilor motrice, dezvoltarea capacității de efort și favorizarea integrării în mediul natural și social.

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și activități sportive* este un document oficial care descrie oferta curriculară pentru învățământul primar special (clasa Pregătitoare – clasa a IV-a). Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ, în aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate*, cu un buget de timp alocat de 1 oră/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

În conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, art. 68, alin (2), „*Educația fizică și activitățile sportive în învățământul preuniversitar sunt cuprinse în trunchiul comun al planurilor de învățământ*”. Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că „*educația fizică și activitățile sportive sunt activități de interes național sprijinite de stat*”. O.M.E.C. nr. 3622/2018 reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și activități sportive în învățământul special preuniversitar.

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Aceasta urmărește competențele cheie și, în același timp, oferă posibilitatea asigurării transdisciplinarității în interiorul disciplinei, dar și cu celelalte discipline de studiu.

Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și activități sportive* este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul natural și social. Astfel, se urmărește o dobândire progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale personalității acestora.

Educația fizică și activitățile sportive pentru elevii cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple este o activitate deosebită, deoarece se adresează unui grup eterogen ca potențial psihomotor, ia în considerare particularitățile procesului și necesită realizarea unor manevre și menținerea/ schimbarea unor poziții individuale de-a lungul activității.

Din punct de vedere al relației elev - cadru didactic, în realizarea sarcinii, se evidențiază **patru faze**:

- **fizică** – atunci când în scopul realizării sarcinii este nevoie de ajutor nemijlocit din partea adultului;
- **gestuală** – pentru cazurile în care sunt suficiente exemplificarea, demonstrația sau direcționările și indicațiile pentru realizarea sarcinii;
- **verbală** – în situațiile când pentru realizarea sarcinii sunt suficiente indicațiile sau îndemnul;
- **independentă** – când sarcina este realizată integral de către elev.

În cadrul grupului de elevi al clasei există simultan cele patru tipuri de relații, care constituie specificul activității de educație fizică pentru acești elevi.

Disciplina *Educație fizică și activități sportive* presupune o dotare materială deosebită cu echipament specific adaptat.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul nivel primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

- 1. Consolidarea stării de sănătate și creșterea capacității generale de efort fizic și intelectual al elevilor**
- 2. Formarea, consolidarea și dezvoltarea deprinderilor motrice de bază și utilitar aplicative**
- 3. Formarea și conștientizarea schemei corporale, a mișcării și posturilor corecte ale corpului**
- 4. Dezvoltarea calităților motrice**

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Consolidarea stării de sănătate și creșterea capacității generale de efort fizic și intelectual al elevilor

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea, tonifierea și relaxarea mușchilor respiratori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea, tonifierea și relaxarea mușchilor respiratori; - Exerciții de respirație statică și dinamică; - Exerciții de antrenare a mușchiului diafragm.
<p>1.2. Educarea ritmului necesar învățării respirației corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de respirație propriu-zisă; - Exerciții de cunoaștere și conștientizare a celor doi timpi respiratori: inspir și expir.
<p>1.3. Educarea și dezvoltarea aparatului fonator</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru educarea și dezvoltarea aparatului fonator; - Exerciții de diferențiere a respirației; - Exerciții pentru mimică; - Exerciții de suflat.
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea procedurilor minimale de igienă după efort; - Aplicarea măsurilor de igienă în timpul și după activitățile motrice (spălarea pe mâini, ștergerea de transpirație, schimbarea echipamentului la sfârșitul activității etc.).

2. Formarea, consolidarea și dezvoltarea deprinderilor motrice de bază și utilitar aplicative

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1. Formarea abilităților motorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de mers pe suprafețe netede; - Exerciții-joc de mers pe suprafețe neregulate; - Exerciții-joc de trecere de la mers obișnuit la mers grăbit; - Exerciții-joc de urcare și coborâre pe un plan înclinat; - Exerciții-joc de urcare și coborâre a scărilor cu sprijin de balustradă; - Exerciții-joc de urcare și coborâre a scărilor fără sprijin; - Exerciții-joc de mers în echilibru; - Exerciții-joc de mers între 2 bare paralele cu menținerea echilibrului; - Exerciții-joc de mers cu spatele; - Exerciții-joc de alergare spre un punct dat; - Săritura de pe loc; - Săritura în adâncime; - Exerciții-joc de aruncare și prindere a mingii; - Lovirea mingii cu piciorul; - Exerciții de târâre; - Exerciții de rostogolire; - Transport de greutate.

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.2. Transpunerea experienței motrice a copiilor în viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mers în spațiul obișnuit: prin clasă, prin școală (la cabinetul medical, sala de mese, sala de sport etc.); - Exerciții de mers pe distanțe diferite în spații deschise; - Exerciții de deplasare pe anumite distanțe cu transportarea unor obiecte; - Exerciții de cățărare; - Exerciții de urcare și coborâre pe suprafețe înclinate (movile, dâmburi).

3. Formarea și conștientizarea schemei corporale, a mișcării și posturilor corecte ale corpului

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>3.1. Formarea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru învățarea schemei corporale; - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii; - Exerciții de identificare a schemei corporale pe manechin, păpuși demontabile; - Exerciții pentru fixarea lateralității; - Exerciții pentru formarea orientării spațiale și temporale.
<p>3.2. Identificarea și cunoașterea pozițiilor de bază ale corpului și posibilități de realizare a derivatelor simple ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului: poziții de bază, poziții de bază combinate cu diferite poziții ale segmentelor corpului, poziții și mișcări ale segmentelor corpului; - Exerciții pentru conștientizarea pozițiilor de bază și derivate simple: <ul style="list-style-type: none"> • <i>stând (controlat, depărtat, repaus);</i> • <i>șezând (rezemat, pe o coapsă etc.);</i> • <i>culcat (pe spate, pe burtă, lateral);</i> • <i>pe genunchi (cu un picior sprijinit în față, pe călcâie șezând);</i> • <i>atârnat.</i>
<p>3.3. Formarea ținutei corecte a corpului în poziție statică și în mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru exersarea atitudinii corecte a corpului în diferite poziții și în mișcare: <ul style="list-style-type: none"> • <i>mișcări ale capului: înclinare dreapta stânga, în față, în spate, rotire;</i> • <i>mișcări ale brațelor: sus, lateral, înainte, pe umeri, pe umeri, la piept, la spate;</i> • <i>mișcări ale trunchiului: înclinări înainte, înapoi, dreapta, stânga, răsuciri laterale;</i> • <i>mișcări ale membrelor inferioare: îndoiri, ridicări pe vârfuri, pendulări înainte, înapoi, sărituri pe loc;</i>   - Exerciții de mers în combinație cu diferite mișcări ale brațelor; - Exerciții de mers cu oprire la semnal.
<p>3.4. Însușirea elementelor simple de gimnastică și dans</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea unor mișcări în ritmuri diferite: lent, moderat, alert (<i>jocuri ritmice cu bătaie din palme, cu bătaie în tobă, exerciții de mers în diferite ritmuri</i>); - Exerciții de coordonare a mișcărilor pe ritm muzical; - Exerciții pentru învățarea unor pași simpli de dans.

4. Dezvoltarea calităților motrice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>4.1. Pregătirea organismului în vederea dezvoltării calităților motrice: viteză, îndemânare, rezistență, forță:</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ Viteză:<ul style="list-style-type: none">
- Exerciții-joc pentru dezvoltarea vitezei de reacție, de execuție și de deplasare (răspuns prompt la comenzi, deplasare cu accelerare);
➤ Îndemânare:<ul style="list-style-type: none">
- Exerciții cu obiecte;
- Jocuri;
➤ Rezistență:<ul style="list-style-type: none">
- Deplasare cu creșterea progresivă a distanței;
- Jocuri simple executate în număr crescând de repetări;
➤ Forță:<ul style="list-style-type: none">
- Transport de obiecte;
- Semigenuflexiuni cu sprijin la scară;
- Exerciții la scara fixă;
- Jocuri simple.
<p>4.2. Formarea capacității de transfer al calităților motrice în realizarea activităților zilnice</p> <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de deplasare în spații largi cu respectarea parametrilor ceruți (în interiorul școlii, în curte, în parcuri);
- Exerciții de urcare și coborâre din mijloace de transport;
- Exerciții de alergare pe diferite suprafețe, mers cu ocolire de obstacole;
- Exerciții de manipulare de obiecte cu ambele mâini și alternativ;
- Exerciții de transportare a obiectelor personale cu deplasare în interiorul școlii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
1. Abilități motorii	<ul style="list-style-type: none"> • Mers • Urcarea/coborârea • Echilibrul static și dinamic • Alergarea • Săritura • Aruncarea și prinderea mingii • Târârea • Rostogolirea
2. Schema corporală	<ul style="list-style-type: none"> • Răspuns prin acțiuni individuale, în pereche, în grup la comenzi
3. Pozițiile de bază ale corpului:	<ul style="list-style-type: none"> • Stând • Șezând • Culcat • Pe genunchi • Atârnat
4. Activități sportive în grup organizat	<ul style="list-style-type: none"> • Formații de lucru în șir câte unul • Formații de lucru în cerc
5. Ținuta corectă a corpului în poziție stabilă și în mișcare	<ul style="list-style-type: none"> • Mișcări ale segmentelor corpului, ale capului, brațelor, picioarelor, trunchiului
6. Calități motrice	<ul style="list-style-type: none"> • Viteza • Forța • Îndemânare • Rezistența
7. Acțiuni motrice complexe	<ul style="list-style-type: none"> • Traseu aplicativ • Jocuri
8. Elemente de gimnastică și dans	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri ritmate • Pași de dans

Sugestii metodologice

Copiii cu DSM pot avea vedere reziduală și/sau auz rezidual care ar putea fi folosite în mod eficient. Ei trebuie să fie învățați să folosească acest potențial și să integreze acumulările senzoriale de la simțurile de distanță deficiente cu experiența acumulată anterior și cu semnalele de la alte simțuri.

Dacă un copil are DSM/surdocecitate aceasta nu înseamnă că nu are nevoie de activitate fizică. Activitățile motorii trebuie astfel planificate încât să îi furnizeze copilului ocazia de a se descoperi atât pe el, cât și mediul care îl înconjoară.

Pentru ca un copil cu DSM/surdocecitate să participe cu plăcere la aceste activități, el trebuie să aibă ocazia de a le practica, să aibă anumite deprinderi necesare și să beneficieze de un feed-back corect și imediat al rezultatelor eforturilor sale pe tot cuprinsul intervenției. În funcție de realizările precedente și de nivelul de performanță al individului există anumiți pași care trebuie urmați:

- *copilul trebuie să aibă ocazia să exploreze, să manipuleze și să se familiarizeze atât cu echipamentul care va fi folosit, cât și cu locul unde se desfășoară activitatea. Absența unor informații vizuale și auditive pe care copilul s-ar putea baza face ca învățarea să dureze mult timp, dar este esențială să fie realizată.*
- *copilul cu DSM/surdocecitate trebuie să lucreze în co-acțiune cu intervenientul până va înțelege ce răspuns se așteaptă de la el. Acest pas este echivalentul etapei de demonstrație și este esențial pentru modelarea răspunsului.*
- *o perioadă de mișcare în co-acțiune este esențială atât pentru asigurarea securității, cât și pentru a ajuta dezvoltarea deprinderilor.*
- *trebuie realizat un feed-back imediat și corect al rezultatelor obținute, astfel încât elevul să poată compara propria performanță cu modelul și să facă ajustările necesare înaintea următoarei încercări.*
- *de asemenea, sunt esențiale atât comunicarea adecvată, cât și asigurarea timpului necesar pentru a anticipa acțiunea care se va derula.*

Siguranța, înțelegerea și un feed-back imediat constituie cheia succesului. Mișcarea în co-acțiune este metoda prin care copiii cu DSM/surdocecitate învață.

Elementele esențiale necesare unui program eficient de dezvoltare a deprinderilor motorii sunt:

- observarea riguroasă a trebuințelor copilului, a deprinderilor motorii existente și a comportamentului;
- consultarea fișei medicale, discutarea cu cadrele medicale și cu ceilalți membri ai echipei privind obiectivele propuse;
- respectarea nivelului de toleranță al copilului, excesul de stimulare poate fi la fel de dăunător ca și deficitul de stimulare;
- crearea și menținerea unui climat relaxant și sigur. Ajutați/învățați copilul să se relaxeze! În orice situație nouă el va fi, probabil, crispat și temător, chiar dacă nu i se întâmplă nimic;
- desfășurarea activității în co-acțiune, de la simplu la complex, progresiv;
- respectarea timpului necesar copilului pentru a anticipa acțiunile următoare;
- crearea cadrului în care copilul să rezolve mici probleme, pentru a fi motivat, pentru a-i spori încrederea în forțele proprii;
- propuneți activități pentru a furniza în mod continuu ocazii pentru dezvoltarea deprinderilor motorii la nivelul adecvat;

- utilizarea unor materiale de diferite texturi și lichide: banda scotch, textile, apă, ulei de corp, pentru a atrage atenția copilului asupra diferitelor părți ale corpului său;
- mutarea copilului de la suprafețele dure (podeaua) la altele mai moi și mai puțin asigurătoare de sprijin (perne, saltele), apoi la suprafețe în mișcare unde picioarele sau mâinile pot atinge pământul (planșa de echilibru, placa de skateboard) ca apoi să fie introduse echipamente care nu permit menținerea contactului cu podeaua (leagăne, triciclete);
- utilizarea unor surse de zgomot, lumini, obiecte colorate strălucitor, materiale tactile pentru a-i stârni curiozitatea și pentru a-i încuraja mișcarea și a facilita orientarea;
- localizarea intervenientului prin indicații specifice activității;
- semnalizarea finalului unei acțiuni printr-un semn caracteristic;
- spațiile în care se vor desfășura activitățile sportive trebuie să fie dotate și adaptate dizabilității.

Pentru o mai eficientă colaborare cu elevul cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple, cadrul didactic trebuie:

- să respecte ritmul propriu al copilului în orice activitate motrică;
- să îi ofere sprijin, confort și siguranță.

Bibliografie

- Aitken, S., (coord.), (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Editura Semne, București;
- Buică-Belciu, C., *Surdocecitate/DSM – Curs de formare inițială*, Universitatea București
- McInnes, J.M., Treffry, J.A., (2001), *Copilul cu surdocecitate. Ghid de dezvoltare*, Editura Semne;
- Ionescu, N. A., (1995), *Gimnastica medicală*, Editura ALL;
- ***ANEXA 8 la *Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5243./01.09.2008*;
- ****Legea Educației Naționale nr. 1/2011*, cu modificările și completările ulterioare;
- ****Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000*, cu modificările și completările ulterioare;
- ****Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.*
- www.surdocecitate.ro

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coman Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Georgescu Ecaterina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Condache Nina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Zaharia Carmen	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Dizabilități Auditivă, Buzău
Partal Fănuța	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Dizabilități Auditivă, Buzău
Marinov Antoanela	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Dizabilități Auditivă, Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a**

Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea reprezintă o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități și care cauzează dificultăți majore în sfera comunicării, a accesului la informație, orientare și mobilitate.

Aceasta poate să fie congenitală sau dobândită, problematica fiind la fel de complexă atât într-un caz, cât și în celalalt. În cazul surdocecității congenitale, problemele de vedere pot fi evidente încă de la naștere, în timp ce cele auditive pot fi observate la copil puțin mai târziu. Surdocecitatea dobândită sau accidentală survine după naștere, din cauza unor boli sau traume, sau ca rezultat al procesului de îmbătrânire.

Categoriile de surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple (DSM):

- *dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică – **surdocecitate***
- *dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită – **surdocecitate***
- *dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită – **surdocecitate***
- *dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – **surdocecitate***
- *persoane cu dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită care prezintă dizabilități asociate, precum dificultăți de învățare, de comunicare și dizabilități fizice – **dizabilități senzoriale multiple (DSM)***
- *persoane cu dizabilitate auditivă congenitală sau dobândită, care prezintă dizabilități asociate – **dizabilități senzoriale multiple (DSM)**.*

Tabloul simptomatologic complex al surdocecității la vârstă mică se prezintă astfel:

- diminuarea sau absența funcțiilor vizuală și auditivă, cu impact deosebit asupra percepției și reprezentării, comunicării și mobilității;
- defensă tactilă (manifestată fie prin eschivă bruscă, fie prin indiferență la atingere);
- absența vorbirii sau schițarea unor forme primitive de comunicare (prin atingere, apucare, indicare);
- retard în dezvoltarea inteligenței (în special a funcției simbolice, esențială pentru învățarea limbajului verbal);
- imaturitate afectivă, acompaniată de frustrări și labilitate emoțională (fără semnificație psihopatologică);
- frecvente tulburări posturale și psihomotorii;
- comportamente stereotipe (reacții circulare autoîntreținute), autostimulare;
- schemă corporală rudimentară, inactivă;
- incapacitate de a se situa psihologic în lume și de a se detașa ca entitate conștientă (eu) de alte ființe, obiecte sau fenomene;
- motivație redusă pentru explorare și cunoaștere.

Atunci când se lucrează cu copiii cu surdocecitate/DSM trebuie luat în considerare faptul că grupele de elevi nu sunt omogene din punct de vedere al gradului de dizabilitate, vârstă, dezvoltare psihomotrică și este recomandat ca cea mai mare parte a programului să se desfășoare individualizat, mai ales în etapele inițiale.

Prezenta programă constituie un instrument de lucru flexibil, orientativ, conceput pe niveluri de învățământ și nu pe clase pentru a permite profesorului proiectarea și elaborarea unui demers didactic/plan de intervenție personalizat în raport cu particularitățile individuale specifice elevilor cu DSM/surdocecitate.

Fiecare cadru didactic poate selecta obiectivele, activitățile de învățare și conținuturile în funcție de nivelul de dezvoltare și de profilul psihoindividual al elevului.

Educația fizică și activitățile sportive reprezintă o fază esențială a procesului de dezvoltare complexă a tuturor copiilor. Prin activitățile desfășurate se influențează în școală dezvoltarea fizică, se realizează învățarea deprinderilor motrice, dezvoltarea capacității de efort și favorizarea integrării în mediul natural și social.

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și activități sportive* este un document oficial care descrie oferta curriculară pentru învățământul gimnazial special (clasa a V-a – clasa a X-a). Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ, în aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate*, cu un buget de timp alocat de 2 ore/săptămână (clasele a V-a – a X-a), pe parcursul fiecărui an școlar.

În conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, art. 68, alin (2), „*Educația fizică și activitățile sportive în învățământul preuniversitar sunt cuprinse în trunchiul comun al planurilor de învățământ*”. Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că „*educația fizică și activitățile sportive sunt activități de interes național sprijinite de stat*”. O.M.E.C. nr. 3622/2018 reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și activități sportive în învățământul special preuniversitar.

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Aceasta urmărește competențele cheie și, în același timp, oferă posibilitatea asigurării transdisciplinarității în interiorul disciplinei, dar și cu celelalte discipline de studiu.

Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și activități sportive* este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul natural și social. Astfel, se urmărește o dobândire progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale personalității acestora.

Educația fizică și activitățile sportive pentru elevii cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple este o activitate deosebită, deoarece se adresează unui grup eterogen ca potențial psihomotor, ia în considerare particularitățile procesului și necesită realizarea unor manevre și menținerea/ schimbarea unor poziții individuale de-a lungul activității.

Din punct de vedere al relației elev - cadru didactic, în realizarea sarcinii, se evidențiază **patru faze**:

- **fizică** – atunci când în scopul realizării sarcinii este nevoie de ajutor nemijlocit din partea adultului;
- **gestuală** – pentru cazurile în care sunt suficiente exemplificarea, demonstrația sau direcționările și indicațiile pentru realizarea sarcinii;
- **verbală** – în situațiile când pentru realizarea sarcinii sunt suficiente indicațiile sau îndemnul;
- **independentă** – când sarcina este realizată integral de către elev.

În cadrul grupului de elevi al clasei există simultan cele patru tipuri de relații, care constituie specificul activității de educație fizică pentru acești elevi.

Disciplina *Educație fizică și activități sportive* presupune o dotare materială deosebită cu echipament specific adaptat.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul nivel gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

- 1. Consolidarea stării de sănătate și creșterea capacității generale de efort fizic și intelectual al elevilor**
- 2. Formarea, consolidarea și dezvoltarea deprinderilor motrice de bază și utilitar aplicative**
- 3. Cunoașterea schemei corporale și exersarea mișcării și posturilor corecte ale corpului**
- 4. Dezvoltarea calităților motrice**

Clasa a V-a – clasa a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Consolidarea stării de sănătate și creșterea capacității generale de efort fizic și intelectual al elevilor

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>1.1. Dezvoltarea, tonifierea și relaxarea mușchilor respiratori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea, tonifierea și relaxarea mușchilor respiratori; - Exerciții de respirație statică și dinamică; - Exerciții de antrenare a mușchiului diafragm.
<p>1.2. Educarea ritmului necesar învățării respirației corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de respirație propriu-zisă; - Exerciții de cunoaștere și conștientizare a celor doi timpi respiratori: inspir și expir.
<p>1.3. Educarea și dezvoltarea aparatului fonator</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru educarea și dezvoltarea aparatului fonator; - Exerciții de diferențiere a respirației; - Exerciții pentru mimică; - Exerciții de suflat.
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea procedurilor minimale de igienă după efort; - Aplicarea măsurilor de igienă în timpul și după activitățile motrice (spălarea pe mâini, ștergerea de transpirație, schimbarea echipamentului la sfârșitul activității etc.).

2. Consolidarea și dezvoltarea deprinderilor motrice de bază și utilitar aplicative

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>2.1. Exersarea abilităților motorii în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mers pe suprafețe netede; - Exerciții de mers pe suprafețe neregulate; - Exerciții de trecere de la mers obișnuit la mers grăbit; - Exerciții de urcare și coborâre pe un plan înclinat; - Exerciții de cățărare; - Exerciții de urcare și coborâre a scărilor cu sprijin de balustradă; - Exerciții de urcare și coborâre a scărilor fără sprijin; - Exerciții de mers în echilibru cu transport de obiecte ușoare; - Exerciții de mers între 2 bare paralele cu menținerea echilibrului; - Exerciții de mers cu spatele; - Exerciții de menținere a echilibrului pe diferite echipamente; - Exerciții de alergare spre un punct dat; - Săritura de pe loc; - Săritura în înălțime; - Săritura în adâncime; - Exerciții de aruncare și prindere a mingii; - Lovirea mingii cu piciorul; - Exerciții de târâre;

Clasa a V-a – clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rostogolire; - Transport de greutate.
<p>2.2. Efectuarea corectă a unor acțiuni motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Complex de exerciții executate cu obiecte (cercuri, mingi, eșarfe etc.); - Parcursuri aplicative cu combinații de mișcări; - Ștafete.

3. Cunoașterea schemei corporale și exersarea mișcării și posturilor corecte ale corpului

Clasa a V-a – clasa a X-a
<p>3.1. Consolidarea schemei corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru învățarea schemei corporale; - Exerciții de identificare a schemei corporale proprii; - Exerciții de identificare a schemei corporale a partenerului; - Exerciții de identificare a schemei corporale pe manechin, păpuși demontabile; - Exerciții pentru dezvoltarea lateralității; - Exerciții pentru dezvoltarea orientării spațiale și temporale.
<p>3.2. Cunoașterea pozițiilor de bază ale corpului și posibilități de realizare a derivatelor acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului: poziții de bază, poziții de bază combinate cu diferite poziții ale segmentelor corpului, poziții și mișcări ale segmentelor corpului; - Exersarea pozițiilor de bază și derivate: <ul style="list-style-type: none"> • <i>stând (controlat, depărtat, repaus);</i> • <i>șezând (rezemat, pe o coapsă etc.);</i> • <i>culcat (pe spate, pe burtă, lateral, cu trunchiul în afara suprafeței de sprijin);</i> • <i>pe genunchi (cu un picior sprijinit în față, pe călcâie șezând);</i> • <i>atârnat (asimetric, cu genunchii flecțați).</i>
<p>3.3. Exersarea ținutei corecte a corpului în poziție statică și în mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru exersarea atitudinii corecte a corpului în diferite poziții și în mișcare: <ul style="list-style-type: none"> • <i>mișcări ale capului: înclinare dreapta stânga, în față, în spate, rotire;</i> • <i>mișcări ale brațelor: sus, lateral, înainte, pe umeri, pe umeri, la piept, la spate;</i> • <i>mișcări ale trunchiului: înclinări înainte, înapoi, dreapta, stânga, răsuciri laterale;</i> • <i>mișcări ale membrelor inferioare: îndoiri, ridicări pe vârfuri, pendulări înainte, înapoi, sărituri;</i>   - Exerciții pentru menținerea posturii corecte în acțiuni motrice dinamice: <ul style="list-style-type: none"> • <i>mers cu un baston prins la spate;</i> • <i>mers cu o minge medicinală pe cap ținută cu ambele mâini;</i>   - Exerciții de mers în combinație cu diferite mișcări ale brațelor; - Exerciții de mers cu oprire la semnal; - Autocontrolul poziției corecte; - Autocontrolul posturii corpului în activitățile cotidiene.

Clasa a V-a – clasa a X-a

3.4. Utilizarea elementelor simple de gimnastică și dans

- Executarea unor mișcări în ritmuri diferite: lent, moderat, alert (*jocuri ritmice cu bătați din palme, cu bătați în tobă, exerciții de mers în diferite ritmuri*);
- Exerciții de coordonare a mișcărilor pe ritm muzical;
- Jocuri ritmate cu obiecte (cercuri, mingi);
- Exerciții de asociere a unei melodii cu pași de dans;
- Activități muzical-artistice.

4. Dezvoltarea calităților motrice

Clasa a V-a – clasa a X-a

4.1. Exersarea calităților motrice: viteză, îndemânare, rezistență, forță:➤ **Viteză:**

- Exerciții pentru dezvoltarea vitezei de reacție, de execuție și de deplasare (schimbări de poziții, răspuns prompt la comenzi, ștafete, deplasare cu accelerare);

➤ **Îndemânare:**

- Exerciții analitice cu creșterea gradului de complexitate;
- Exerciții cu obiecte;
- Jocuri;

➤ **Rezistență:**

- Deplasare cu creșterea progresivă a distanței;
- Jocuri dinamice executate în număr mare de repetări;

➤ **Forță:**

- Transport de greutate/obiecte;
- Exerciții de tracțiune la banca de gimnastică;
- Semigenuflexiuni;
- Exerciții la scara fixă;
- Conducerea mingii medicinale de diverse greutăți;
- Escaladare;
- Jocuri .

4.2. Exersarea capacității de transfer al calităților motrice în realizarea activităților zilnice

- Exerciții de deplasare în spații largi cu respectarea parametrilor ceruți (în interiorul școlii, în curte, în parcuri);
- Exerciții de urcare și coborâre din mijloace de transport ;
- Exerciții de alergare pe diferite suprafețe, mers cu ocolire de obstacole;
- Exerciții de manipulare de obiecte cu ambele mâini și alternativ;
- Exerciții de transportare a obiectelor personale cu deplasare în interiorul școlii;
- Jocuri pe aparatele și echipamentele din școală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a X-a
1. Abilități motorii	<ul style="list-style-type: none"> • Mers • Urcarea/coborârea • Echilibrul static și dinamic • Alergarea • Săritura • Aruncarea și prinderea mingii • Târârea • Rostogolirea
2. Schema corporală	<ul style="list-style-type: none"> • Răspuns prin acțiuni individuale, în pereche, în grup la comenzi
3. Pozițiile de bază ale corpului:	<ul style="list-style-type: none"> • Stând • Șezând • Culcat • Pe genunchi • Atârnat
4. Activități sportive în grup organizat	<ul style="list-style-type: none"> • Formații de lucru în șir câte unul • Formații de lucru în cerc
5. Ținuta corectă a corpului în poziție stabilă și în mișcare	<ul style="list-style-type: none"> • Mișcări ale segmentelor corpului, ale capului, brațelor, picioarelor, trunchiului
6. Calități motrice	<ul style="list-style-type: none"> • Viteza • Forța • Îndemânare • Rezistența
7. Acțiuni motrice complexe	<ul style="list-style-type: none"> • Traseu aplicativ • Ștafete
8. Elemente de gimnastică și dans	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri ritmate • Combinații de pași de dans

Sugestii metodologice

Copiii cu DSM pot avea vedere reziduală și/sau auz rezidual care ar putea fi folosite în mod eficient. Ei trebuie să fie învățați să folosească acest potențial și să integreze acumulările senzoriale de la simțurile de distanță deficiente cu experiența acumulată anterior și cu semnalele de la alte simțuri.

Dacă un copil are DSM/surdocecitate aceasta nu înseamnă că nu are nevoie de activitate fizică. Activitățile motorii trebuie astfel planificate încât să îi furnizeze copilului ocazia de a se descoperi atât pe el, cât și mediul care îl înconjoară.

Pentru ca un copil cu DSM/surdocecitate să participe cu plăcere la aceste activități, el trebuie să aibă ocazia de a le practica, să aibă anumite deprinderi necesare și să beneficieze de un feed-back corect și imediat al rezultatelor eforturilor sale pe tot cuprinsul intervenției. În funcție de realizările precedente și de nivelul de performanță al individului există anumiți pași care trebuie urmați:

- *copilul trebuie să aibă ocazia să exploreze, să manipuleze și să se familiarizeze atât cu echipamentul care va fi folosit, cât și cu locul unde se desfășoară activitatea. Absența unor informații vizuale și auditive pe care copilul s-ar putea baza face ca învățarea să dureze mult timp, dar este esențială să fie realizată.*
- *copilul cu DSM/surdocecitate trebuie să lucreze în co-acțiune cu intervenientul până va înțelege ce răspuns se așteaptă de la el. Acest pas este echivalentul etapei de demonstrație și este esențial pentru modelarea răspunsului.*
- *o perioadă de mișcare în co-acțiune este esențială atât pentru asigurarea securității, cât și pentru a ajuta dezvoltarea deprinderilor.*
- *trebuie realizat un feed-back imediat și corect al rezultatelor obținute, astfel încât elevul să poată compara propria performanță cu modelul și să facă ajustările necesare înaintea următoarei încercări.*
- *de asemenea, sunt esențiale atât comunicarea adecvată, cât și asigurarea timpului necesar pentru a anticipa acțiunea care se va derula.*

Siguranța, înțelegerea și un feed-back imediat constituie cheia succesului. Mișcarea în co-acțiune este metoda prin care copiii cu DSM/surdocecitate învață.

Elementele esențiale necesare unui program eficient de dezvoltare a deprinderilor motorii sunt:

- observarea riguroasă a trebuințelor copilului, a deprinderilor motorii existente și a comportamentului;
- consultarea fișei medicale, discutarea cu cadrele medicale și cu ceilalți membri ai echipei privind obiectivele propuse;
- respectarea nivelului de toleranță al copilului, excesul de stimulare poate fi la fel de dăunător ca și deficitul de stimulare;
- crearea și menținerea unui climat relaxant și sigur. Ajutați/învățați copilul să se relaxeze! În orice situație nouă el va fi, probabil, crispat și temător, chiar dacă nu i se întâmplă nimic;
- desfășurarea activității în co-acțiune, de la simplu la complex, progresiv;
- respectarea timpului necesar copilului pentru a anticipa acțiunile următoare;
- crearea cadrului în care copilul să rezolve mici probleme, pentru a fi motivat, pentru a-i spori încrederea în forțele proprii;
- propuneți activități pentru a furniza în mod continuu ocazii pentru dezvoltarea deprinderilor motorii la nivelul adecvat;

- utilizarea unor materiale de diferite texturi și lichide: banda scotch, textile, apă, ulei de corp, pentru a atrage atenția copilului asupra diferitelor părți ale corpului său;
- mutarea copilului de la suprafețele dure (podeaua) la altele mai moi și mai puțin asigurătoare de sprijin (perne, saltele), apoi la suprafețe în mișcare unde picioarele sau mâinile pot atinge pământul (planșa de echilibru, skateboard), ca apoi să fie introduse echipamente care nu permit menținerea contactului cu podeaua (leagăne, triciclete);
- utilizarea unor surse de zgomot, lumini, obiecte colorate strălucitor, materiale tactile pentru a-i stârni curiozitatea și pentru a-i încuraja mișcarea și a facilita orientarea;
- localizarea intervenientului prin indicații specifice activității;
- semnalizarea finalului unei acțiuni printr-un semn caracteristic;
- spațiile în care se vor desfășura activitățile sportive trebuie să fie dotate și adaptate dizabilității.

Pentru o mai eficientă colaborare cu elevul cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple, cadrul didactic trebuie:

- să respecte ritmul propriu al copilului în orice activitate motrică;
- să îi ofere sprijin, confort și siguranță.

Bibliografie

- Aitken, S., (coord.), (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Editura Semne, București;
- Buică-Belciu, C., *Surdocecitate/DSM – Curs de formare inițială*, Universitatea București
- McInnes, J.M., Treffry, J.A., (2001), *Copilul cu surdocecitate. Ghid de dezvoltare*, Editura Semne;
- Ionescu, N. A., (1995), *Gimnastica medicală*, Editura ALL;
- ***ANEXA 8 la *Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5243./01.09.2008*;
- ****Legea Educației Naționale nr. 1/2011*, cu modificările și completările ulterioare;
- ****Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000*, cu modificările și completările ulterioare;
- ****Ordinul nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.*
- www.surdocecitate.ro

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coman Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Georgescu Ecaterina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Condache Nina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Zaharia Carmen	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Dizabilități Auditivă, Buzău
Partal Fănuța	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Dizabilități Auditivă, Buzău
Marinov Antoanela	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Dizabilități Auditivă, Buzău

---

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concururifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 520 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 19 mai 2021

SUMAR

Pagina

Anexele nr. I și II la Ordinul ministrului educației nr. 3.702/2021
privind aprobarea programelor școlare pentru
învățământul special preșcolar, primar și gimnazial..... 2-1449

Volumul 5

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

JOC ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea reprezintă o deficiență gravă, multisenzorială (combinație de deficiențe de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de deficiențe și care cauzează dificultăți majore în sfera comunicării, a accesului la informație, orientare și mobilitate.

Aceasta poate să fie congenitală sau dobândită, problematica fiind la fel de complexă atât într-un caz, cât și în celalalt. În cazul surdocecității congenitale, problemele de vedere pot fi evidente încă de la naștere, în timp ce cele auditive pot fi observate la copil puțin mai tarziu.

Surdocecitatea dobândită sau accidentală survine după naștere, din cauza unor boli sau traume, sau ca rezultat al procesului de îmbătrânire.

Categoriile de surdocecitate/deficiențe senzoriale multiple (DSM):

- *deficiență de auz și deficiență de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică – **surdocecitate***
- *deficiență de auz congenitală, deficiență de vedere dobândită – **surdocecitate***
- *deficiență de vedere congenitală, deficiență de auz dobândită – **surdocecitate***
- *deficiență de auz și deficiență de vedere dobândite – **surdocecitate***
- *persoane cu deficiență de vedere congenitală sau dobândită care prezintă deficiențe asociate, precum dificultăți de învățare, de comunicare și deficiențe fizice – **deficiențe senzoriale multiple (DSM)***
- *persoane cu deficiență auditivă congenitală sau dobândită, care prezintă deficiențe asociate – **deficiențe senzoriale multiple (DSM)**.*

Tabloul simptomatologic complex al surdocecității la vârstă mică se prezintă astfel:

- diminuarea sau absența funcțiilor vizuală și auditivă, cu impact deosebit asupra percepției și reprezentării, comunicării și mobilității;
- defensă tactilă (manifestată fie prin eschivă bruscă, fie prin indiferență la atingere);
- absența vorbirii sau schițarea unor forme primitive de comunicare (prin atingere, apucare, indicare);
- retard în dezvoltarea inteligenței (în special a funcției simbolice, esențială pentru învățarea limbajului verbal);
- imaturitate afectivă, acompaniată de frustrări și labilitate emoțională (fără semnificație psihopatologică);
- frecvente tulburări posturale și psihomotorii;
- comportamente stereotipe (reacții circulare autoîntreținute), autostimulare;
- schemă corporală rudimentară, inactivă;
- incapacitate de a se situa psihologic în lume și de a se detașa ca entitate conștientă (eu) de alte ființe, obiecte sau fenomene;
- motivație redusă pentru explorare și cunoaștere.

Atunci când se lucrează cu copiii cu surdocecitate/DSM trebuie luat în considerare faptul că grupele de elevi nu sunt omogene din punct de vedere al gradului de deficiență, vârstă, dezvoltare psihomotrică și este recomandat ca cea mai mare parte a programului să se desfășoare individualizat, mai ales în etapele inițiale.

Prezenta programă constituie un instrument de lucru flexibil, orientativ, conceput unitar și nu pe clase pentru a permite profesorului proiectarea și elaborarea unui plan de intervenție personalizat în raport cu particularitățile individuale specifice elevilor cu DSM/surdocecitate.

Fiecare cadru didactic poate selecta obiectivele, activitățile de învățare și conținuturile în funcție de nivelul de dezvoltare și de profilul psihoindividual al elevului.

Programa școlară pentru *Joc și mișcare* prezintă competențele generale și specifice, activitățile de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice pentru această nouă disciplină din oferta curriculară învățământ special primar (clasele Pregătitoare – a IV-a), dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, și este proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecărui an școlar.

Introducerea disciplinei *Joc și mișcare* în oferta curriculară destinată învățământului special primar (clasele Pregătitoare – a IV-a), dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, accentuează rolul pe care activitățile ludice cu caracter dinamic trebuie să îl aibă în procesul de creștere și dezvoltare a copiilor cu DSM/surdocecitate. Disciplina *Joc și mișcare* evidențiază potențialul instructiv-educativ al jocului, ca instrument didactic specific perioadei școlarității, prin faptul că valorifică tendința naturală a copiilor pentru mișcare. Prin mișcare copilul explorează, cunoaște, interacționează cu propriul corp și cu mediul înconjurător. Cunoscând posibilitățile de acțiune asupra mediului, copilul devine încrezător în forțele proprii și interesat în a descoperi lumea.

Jocul facilitează implicarea copilului în executarea sarcinii didactice în mod natural, firesc și susține atingerea obiectivelor propuse. Activitățile ludice asigură copilului calm și securitate, alături de stimularea necesară recuperării/compensării deficienței.

Integrată în cadrul ariei curriculare *Educație fizică, sport și sănătate*, disciplinei *Joc și mișcare* îi revine sarcina de a completa influențele pe care disciplina *Educația fizică și activități sportive* le exercită la nivelul personalității copilului, prin valorificarea valențelor educative ale jocurilor de mișcare. Potențialul instructiv-educativ al jocurilor dinamice susține dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor și, prin aceasta, asigură o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social. Numeroasele tipuri de jocuri de mișcare – cu și fără obiecte, de cooperare, cu roluri, etc., pot sta la baza proiectării unor situații de instruire cu influențe benefice asupra personalității copilului, căruia îi oferă posibilitatea definirii continue a trăsăturilor sale cognitive, afective, moral-volitve.

În timp ce influențele jocurilor de mișcare asupra sferei motrice și fizice sunt valorificate în primul rând la *Educație fizică și activități sportive*, în cadrul acestei discipline se va urmări potențarea influențelor mișcării sub formă de joc, asupra dezvoltării cognitive și socio-afective a copilului. Potențialul jocurilor de mișcare poate fi utilizat și pentru consolidarea cunoștințelor pe care copiii le dobândesc la alte discipline de studiu.

Jocul presupune reguli și respectarea lor, astfel disciplina *Joc și mișcare* contribuie la dezvoltarea morală a copilului și permite o mai bună adaptare școlară și socială a acestuia. Ca urmare a situațiilor favorabile sau nefavorabile cu care se confruntă copilul în timpul jocului, el va trăi o gamă largă de stări afective – bucurie, tristețe, mulțumire, entuziasm, plăcere. Copilul are ocazia să cunoască aceste stări, să le înțeleagă și să învețe să le controleze, astfel încât să aibă un comportament echilibrat, la școală și în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul nivel primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Competențe generale

1. **Formarea și dezvoltarea deprinderilor de joc**
2. **Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și profilul psiho-individual**
3. **Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice**

Clasele pregătitoare – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de joc

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor ludice primare</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea actelor și acțiunilor motrice în co-acțiune; - executarea actelor și acțiunilor motrice prin imitație; - executarea actelor și acțiunilor motrice la comandă; - jocuri de atenție cu executarea sarcinilor motrice prestabilite; - jocuri de imitare a unor activități din viața cotidiană; - stimularea interesului pentru jocul care valorifică experiența senzorial-cognitivă.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în acord cu un sistem de reguli simple ale jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare cu manevrarea diferitor obiecte (mingi, cercuri, cuburi etc.); - jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între doi parteneri, folosind diferite modalități de manipulare; - jocuri de transmitere a obiectelor în manieră diferită, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor de mișcare; - jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între membrii grupului.
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic, cu eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - reproducerea unor fenomene din natură prin deprinderi motrice de bază (locomotorii și de stabilitate); - participare la jocuri de comunicare și conștientizare corporală; - efectuarea de acte și acțiuni motrice în ritmuri impuse de diferite instrumente muzicale, obiecte de percuție; - executarea unor acțiuni motrice asociate povestirii/imaginii/gestului; - acționarea în jocuri de mișcare cuprinzând conținuturi care imită acțiuni / activități din lumea animalelor și viața cotidiană.

2. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și profilul psiho-individual

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la ștafete și jocuri cu utilizarea unor deprinderi de locomoție; - participarea la ștafete și jocuri cu utilizarea unor deprinderi de manipulare.
<p>2.2. Utilizarea deprinderilor locomotorii în condiții variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea de trasee aplicative amenajate în săli și în aer liber; - participarea la ștafete și jocuri de mișcare integrate în activitățile ludice școlare și posibil a fi utilizate în activitățile extrașcolare.
<p>2.3. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare între participanți</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini motrice de manipulare a diferitelor obiecte, în pereche; - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor.
<p>2.4. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, cu caracter complex și eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la ștafete, cu solicitări de eforturi diferite; - parcurgerea de trasee aplicativ-utilitare;

Clasele pregătitoare – a IV-a
- participarea la jocuri de orientare în spațiu.
2.5. Valorificarea deprinderilor motrice de bază în condițiile unor proiecte cu caracter integrat
- acționarea în jocuri de mișcare pentru consolidarea achizițiilor dobândite în cadrul celorlalte discipline de studiu;
- practicarea jocurilor de mișcare în programul proiectelor de grup desfășurate extracurricular (serbări, excursii, tabere etc.).

3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasele pregătitoare – a IV-a
3.1. Respectarea regulilor de protecție individuală și de siguranță în timpul activităților de joc și mișcare
- cunoașterea spațiului de joc, a materialelor, a echipamentelor de joc;
- cunoașterea și respectarea normelor de igienă;
- cunoașterea și respectarea normelor de siguranță.
3.2. Participarea la activitățile de joc și mișcare cu respectarea regulilor
- enunțarea regulilor de joc;
- exemplificarea regulilor unor jocuri;
- identificarea unor situații de nerespectare a regulilor jocurilor de mișcare și a consecințelor acestora;
- observarea modului în care participanții la jocuri respectă regulile specifice acestora;
- acordarea/primirea de sprijin din partea partenerilor în cadrul activităților de joc și mișcare;
- participarea activă și manifestarea comportamentelor adecvate în activitățile de joc și mișcare.
3.3. Manifestarea echilibrată a emoțiilor în cadrul jocurilor de mișcare
- exersarea unor manifestări adecvate situației și momentelor de joc;
- participarea la realizarea de acțiuni de cooperare în jocurile de mișcare organizate pe perechi, în grupuri mici.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare – a IV - a
<p>1. Capacitate psiho - motrică</p>	<p>Jocuri pentru coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare ochi – mână - coordonare ochi – picior - coordonare generală <p><i>(Aruncarea la țintă, Vânătorii și rațele, Popice, Fotbal)</i></p> <p>Jocuri pentru schema corporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări /posibilități de mișcare ale segmentelor în raport cu un partener și cu obiecte <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mers pe vârfuri <i>(Balerinele)</i> - mers pe călcâie <i>(Pinguinul)</i> - mers ghemuit <i>(Piticii)</i> - mers cu spatele <i>(Racii)</i> - mers pe un traseu prestabilit: zig-zag, șerpuit <i>(Mașinuțele, Șarpele)</i> - mers lateral, cu pași adăugați, cu pași încrucișați - mers cu transport de obiecte de diferite greutateți <i>(Cărăușii)</i> - mers cu ocolire de obstacole <i>(Balerinele, Pinguinii, Piticii, Racii, Mașinuțele, Șarpele, Cărăușii)</i> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rectilinie - șerpuită - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu transport și plasare de obiecte - trasee aplicative <i>(Leapșa, La circ, Culesul cartofilor)</i> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> - înălțime <i>(”ca mingea”)</i> - în lungime <i>(”ca broscuțele”)</i> - în adâncime <i>(”ca parașuta” /sărituri de la diferite înălțimi: treaptă, bancă, scaun)</i> - pe suprafețe instabile <i>(trambulina)</i> - la coardă <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rostogolirea obiectelor pe diferite suprafețe/planuri - aruncare cu două mâini din diverse poziții <i>(la țintă, la partener)</i> - aruncare cu o mână - prindere cu două mâini la piept <i>(Mingea buclucașă, Aruncarea la țintă, Joc de baschet,</i>

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare – a IV - a
	<p><i>Mingea în tunel, Mingea "șarpe", Mingea pe pod/Banda rulantă, Mingea prin tunel)</i></p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete utilizând deprinderi motrice de bază și utilitar-aplicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - târâre - mers-alegare - tractare (mașinuțe, căluți, cărucior, etc.) - tracțiune-împingere - cățărare-coborâre <p><i>(Derdelușul, Toboganul, Zmeul)</i></p> <p>Jocuri pentru orientare spațio - temporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcții, sensuri, dimensiuni - repere statice, dinamice - ritm - jocuri de deplasare după sursă: <ul style="list-style-type: none"> • olfactivă (<i>uleiuri volatile</i>) • sonoră (<i>jucării sonore, instrumente de percuție</i>) • vizuală (<i>tub, luminos, perdea luminoasă, surse de lumină intermitentă etc.</i>) <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteza de deplasare în relație cu un partener - forță dinamică a trunchiului și abdomenului - rezistența generală - îndemânare <p><i>(Îndemânaticii)</i></p>
<p>2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare <i>(de exemplu: liniile de plecare – sosire, repere, respectarea comenzii "start", pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție)</i></p> <p>Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev – profesor și elev-elev <i>(de exemplu: stimuli vizuali, auditivi, kinestezici; gesturi de încurajare, de felicitare, de atenționare, gesturi, semne, semnale)</i></p> <p>Reguli de igienă și de securitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - reguli privind igiena corporală înainte și după activitate <i>(echipament adecvat, spălare, schimbarea echipamentului după încheierea activității);</i> - prelucrarea normelor de securitate și sănătate. <p>Reguli de interacțiune cu alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri <i>(Mima, Oglinda/Fă ca mine!, Statuile, Ocupă scaunul)</i>

Domenii de conținut	Clasa Pregătitoare – a IV - a
	<p>Mesaje intuitive de comunicare <i>(de exemplu: semnale asociate practicării jocurilor: lumini, sunete culori, jaloane, stegulețe, comenzi etc.</i></p> <p>Modalități de colaborare în sarcini motrice variate <i>(de exemplu: tractare, prindere, pasare, transport de obiecte în doi)</i> <i>(Remorcarea, Funia, Vânătorii și rațele)</i></p>
<p>3. Stil de viață activ</p>	<p>Exersarea jocurilor de mișcare în diverse spații: - în interior (domiciliu, cabane) - în aer liber (loc de joacă, bază sportivă, curtea școlii) <i>(Vânătorii și rațele, Șotronul, Leapșa, jocuri de fotbal, baschet)</i></p>

Sugestii metodologice

Copiii cu DSM pot avea vedere reziduală și/sau auz rezidual care ar putea fi folosite în mod eficient. Ei trebuie să fie învățați să folosească acest potențial și să integreze acumulările senzoriale de la simțurile de distanță deficiente cu experiența acumulată anterior și cu semnalele de la alte simțuri.

Dacă un copil are DSM/surdocecitate aceasta nu înseamnă că nu are nevoie de mișcare. Activitățile motorii trebuie astfel planificate încât să îi furnizeze copilului ocazia de a se descoperi atât pe el, cât și mediul care îl înconjoară.

Pentru ca un copil cu DSM/surdocecitate să participe cu plăcere la aceste activități, el trebuie să aibă ocazia de a le practica, să aibă anumite deprinderi necesare de joc și să beneficieze de un feed-back corect și imediat al rezultatelor eforturilor sale pe tot cuprinsul intervenției. În funcție de realizările precedente și de nivelul de performanță al individului există anumite repere metodologice:

- *copilul trebuie să aibă ocazia să exploreze, să manipuleze și să se familiarizeze atât cu echipamentul care va fi folosit, cât și cu locul unde se desfășoară activitatea. Absența unor informații vizuale și auditive pe care copilul s-ar putea baza face ca învățarea să dureze mult timp, dar este esențial să fie realizată.*
- *copilul cu DSM/surdocecitate trebuie să lucreze în co-acțiune cu intervenientul până va înțelege ce răspuns se așteaptă de la el. Acest pas este echivalentul etapei de demonstrație și este esențial pentru modelarea răspunsului.*
- *mișcarea în co-acțiune este esențială atât pentru asigurarea securității, cât și pentru a ajuta dezvoltarea deprinderilor.*
- *trebuie realizat un feed-back imediat și corect al rezultatelor obținute, astfel încât elevul să poată compara propria performanță cu modelul și să facă ajustările necesare înaintea următoarei încercări.*
- *sunt esențiale atât comunicarea adecvată, cât și asigurarea timpului necesar pentru a anticipa acțiunea care se va derula.*

Siguranță, înțelegere și un feed-back imediat constituie cheia succesului. Mișcarea în co-acțiune este metoda prin care copiii cu DSM/surdocecitate învață.

Elementele esențiale necesare activităților de joc și mișcare sunt:

- observarea riguroasă a trebuințelor copilului, a deprinderilor motorii existente și a comportamentului;
- consultarea fișei medicale, discutarea cu cadrele medicale și cu ceilalți membri ai echipei privind obiectivele propuse;
- respectarea nivelului de toleranță al copilului, excesul de stimulare poate fi la fel de dăunător ca și deficitul de stimulare;
- crearea și menținerea unui climat relaxant și sigur. *Ajutați/învățați copilul să se relaxeze!* În orice situație nouă el va fi, probabil, crispat și temător, chiar dacă nu i se întâmplă nimic;
- desfășurarea activității în co-acțiune, de la simplu la complex, progresiv;
- respectarea timpului necesar copilului pentru a anticipa acțiunile următoare;
- crearea cadrului în care copilul să rezolve mici probleme, pentru a fi motivat, pentru a-i spori încrederea în forțele proprii;
- propuneți activități pentru a furniza în mod continuu ocazii pentru dezvoltarea atât a deprinderilor de joc la nivelul adecvat, cât și a abilităților de comunicare;
- utilizarea unor surse sonore, luminoase, obiecte colorate strălucitor, materiale tactile pentru a-i stârni curiozitatea, pentru a încuraja mișcarea și a facilita orientarea;
- observarea modalității de exprimare a nevoilor și intereselor copilului, pentru a stabili modul de comunicare optim cu acesta;

- se recomandă utilizarea unor semnale stabilite de comun acord profesor-elev care să fie respectate pe tot parcursul activității de joc;
- spațiile în care se vor desfășura activitățile de joc și mișcare trebuie să fie dotate și adaptate deficienței;
- valorificarea tuturor resurselor oferite de copil, antrenarea simțurilor și a deprinderilor funcționale;
- crearea de oportunități repetate de formare și exersare a deprinderilor în situații normale de viață, cât mai variate, deoarece mulți copii își însușesc deprinderile, însă nu le pot generaliza;
- structurarea activităților astfel încât copilul să poată îndeplini independent sarcinile de joc;
- împărțirea sarcinilor de lucru în pași mici, în funcție de ritmul copilului;
- folosirea obiectelor reale;
- acordarea din ce în ce mai puțină asistență pe măsură ce copilul devine mai sigur pe sine;
- adresarea de încurajări și laude pentru realizările sale;
- se recomandă să se pornească totdeauna de la activitățile preferate ale copilului.
- alocarea resursei optime de timp necesară însușirii, consolidării deprinderilor,

Descrierea jocurilor de mișcare date ca exemple

Aruncarea la țintă

Copilul va fi poziționat la o distanță variabilă față de o țintă (coș de baschet, un cerc desenat, aplicat etc.) și va încerca să nimerească cu mingi de diferite dimensiuni ținta indicată.

Vânătorii și rațele

Elevii se constituie în două echipe, una de „vânători” și cealaltă „de rațe”. Pe suprafața de joc se trasează un dreptunghi/pătrat sau cerc, în interiorul cărora se plasează „rațele”. „Vânătorii” se dispun în exteriorul figurii trasate pe sol și încearcă să „vâneze” (să atingă de la mijloc în jos) câte o rățușcă, cu o minge pe care o pasează între ei. „Rața” care a fost atinsă schimbă rolul cu vânătorul.

Popicele

Pe sol se vor așeza patru popice (obiecte) grupate, la diferite distanțe. Copilul, aflat la o distanță de 1-2 m, va rostogoli o minge încercând să doboare, dintr-o lovitură, cât mai multe popice.

Joc de fotbal- șutare la poartă

Se delimitează poarta; copilul, situat la distanțe și unghiuri diferite față de aceasta, șutează într-o minge, încercând să nimerească spațiul porții.

Cărașii

Fiecare copil primește obiectul care trebuie transportat (minge medicinală, săculeț cu nisip etc.). La comandă, parcurge traseul stabilit fără să scape obiectul. Cine scapă obiectul, repetă traseul.

Leapșa

Pe o suprafață de joc delimitată, copiii merg/aleargă liber. Unul dintre copii primește rolul de prinzător.

La începerea jocului, prinzătorul merge/aleargă încercând „să dea leapșa” (să-l atingă) pe un copil. Elevul care a primit „leapșa” încearcă să o transmită mai departe, altui copil.

La circ

Elevii clasei sunt ordonați în coloană câte unul. În fața coloanei se plasează o bancă de gimnastică. La semnal, copilul urcă pe bancă și se deplasează în echilibru. Dacă nivelul de manifestare a echilibrului este corespunzător, se poate trece la deplasări pe bancă folosind un obstacol, folosind diferite variante de mers cu transport de obiecte.

Rostogolirea mingii

Se plasează o minge în centrul planului (prosop, ceaceaf-preferabil unul mare). Participanții vor prinde, cu ambele mâini, colțurile planului, vor ridica și vor coborî planul, alternativ, astfel încât mingea să ruleze fără să cadă.

Mingea ”șarpe”

Elevii clasei sunt ordonați în coloană câte unul, la distanță de un braț. Primul copil primește o minge, pe care, la semnalul de începere a jocului, o pasează cu ambele mâini copilului din spate, prin răsucirea trunchiului.

Mingea pe pod/Banda rulantă

Jocul se organizează și se desfășoară identic cu jocul descris anterior, cu deosebirea că, transmiterea mingii din mână în mână se realizează pe deasupra capului.

Mingea prin tunel

Organizarea clasei pentru acest joc este identică cu cea prezentată la jocul anterior, cu deosebirea că elevii adoptă poziția stând depărtat. La semnal, primul copil transmite mingea printre picioare, din mână în mână, următorului copil.

Derdelușul

Elevii sunt dispuși în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața coloanei se agață de scara fixă o bancă de gimnastică în poziție oblică față de sol.

La semnal, primul copil este ajutat să se cațăre pe scara fixă, pe lângă banca agățată, o încalecă și, ținându-se cu mâinile de marginile băncii, alunecă pe șezut până atinge solul cu picioarele. Elevul va fi asistat de către profesor.

Toboganul

Organizarea jocului este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior, cu deosebirea că în fața fiecărei coloane se plasează un tobogan de plastic.

Funia

Elevii se află față în față la distanță de 1 – 1,5 m, separați, la mijlocul distanței, de o linie trasată pe sol. Fiecare copil prinde cu mâinile capătul frânghiei, egal repartizată ca lungime. La semnal, fiecare elev încearcă să îl deplaseze pe celălalt, prin tracțiune, peste linia de mijloc.

Îndemânaticii

Fiecare elev va fi plasat în spatele unei linii de plecare/sosire în fața căreia se amplasează două cercuri, la distanță de 3 m față de linia de plecare și de 2 m între ele.

La semnalul de plecare, primul copil se deplasează la primul cerc, îl apucă, îl trece pe deasupra capului și-l scoate pe sub picioare; se deplasează în continuare, intră în al doilea cerc și îl scoate pe deasupra capului. Se deplasează spre linia de sosire și predă ștafeta următorului participant.

Bibliografie

Aitken, S., (coord.), (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Editura Semne, București;
 Buică-Belciu, C., *Surdocecitate/DSM – Curs de formare inițială*, Universitatea București
 McInnes, J.M., Treffry, J.A., (2001), *Copilul cu surdocecitate. Ghid de dezvoltare*, Editura Semne;
 Ionescu, N. A., (1995), *Gimnastica medicală*, Editura ALL;
 ***Anexa nr. 1 la *Ordinul ministrului educației și cercetării științifice nr. 3542/27.03.2015*;
 ***Anexa nr. 2 la *Ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014*;
 ***ANEXA 1 la *Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5176./01.09.2008*;
www.surdocecitate.ro

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coman Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Georgescu Ecaterina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Condache Nina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Buzău
Zaharia Carmen	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Deficiențe Auditivă, Buzău
Partal Fănuța	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Deficiențe Auditivă, Buzău
Marinov Antoanela	Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Deficiențe Auditivă, Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

“Cele mai bune și mai frumoase lucruri din lume nu pot fi văzute, și nici măcar atinse. Ele trebuie simțite din inimă” (Helen Keller, cea mai cunoscută persoană cu surdocecitate din lume).

Arta îndeplinește atât o funcție de cunoaștere, cât și una de comunicare, iar educația artistică stimulează creativitatea și imaginația. Aceasta furnizează numeroase experiențe senzoriale, vizuale, tactile și poate fi premisa unui mod aparte de a comunica și de a înțelege lumea.

Surdocecitatea este o combinație de dizabilități de văz și de auz, cu diferite grade de manifestare, care afectează în mod dramatic comunicarea, mobilitatea și accesul la informații.

Copiii cu surdocecitate/ dizabilități senzoriale multiple sunt unici, pot crea, și învăța și au nevoie de mijloace alternative de exprimare și comunicare pentru a relaționa cu lumea înconjurătoare. Indiferent de nivelul de dezvoltare a abilităților plastice, mijloacele de expresie artistică au scop educațional-terapeutic. Educația plastică oferă copiilor cu surdocecitate/ dizabilități senzoriale multiple ocazia:

- de a cunoaște însușirile mediului, analizând culorile, formele, texturile, modelele obiectelor din lumea înconjurătoare;
- de a exprima ceea ce simt, văd, aud, gândesc atunci când participă și se implică în experiențe artistice.

Competențe generale

- 1. Educarea percepției vizuale și a coordonării vizual-motorii**
- 2. Dezvoltarea sensibilității tactil – kinestezice a coordonării bimanuale**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de exprimare a stărilor afective prin utilizarea de tehnici și instrumente specific artelor plastice**

Clasele pregătitoare - a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Educarea percepției vizuale și a coordonării vizual-motorii

Clasa pregătitoare – a IV -a
<p>1.1. Formarea capacității de diferențiere vizuală și de coordonare vizual – motorie</p> <p>Jocuri senzoriale pentru diferențierea culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare și discriminare a obiectelor simple după diferite criterii: formă, mărime, culoare; ▪ Exerciții de familiarizare cu principalele instrumente și materiale de lucru: creioane, acuarele, tempera, cretă, cărbune, pensulă; ▪ Exerciții pregătitoare: <ul style="list-style-type: none"> ○ manipularea unor obiecte mici (semințe, flori, frunze, mărgelile etc); ○ ruperea hârtiei în bucăți din ce în ce mai mici; ○ trasarea unor contururi într-o ladă cu nisip; ○ exerciții de manipulare a diferitelor obiecte și texturi pe cutia luminoasă (nisip kinetic, hârtie colorată, instrumente de lucru); ○ trasarea conturilor unor forme geometrice, realizarea de contururi după șablon, mini proiector; ○ exerciții de înșirare (trecerea unui fir prin orificii de diferite mărimi); ○ exerciții de înnodare și deznodare;   ▪ Exerciții de învățare a elementelor de bază ale limbajului plastic, pe diferite suprafețe (cutie cu nisip, cutie luminoasă, hârtie, plexiglas etc.): <ul style="list-style-type: none"> ○ pata de culoare; ○ punctul; ○ liniile în diferite poziții/ direcții (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare).   ▪ Exerciții tip colaj (prin lipirea unor frunze, bucăți de pânză, staniol etc pe carton, placaj): <ul style="list-style-type: none"> ○ exerciții de realizare a unor lucrări, folosind punctul, linia sau pata picturală; ○ decuparea unor materiale diverse; ○ presărare de granule fine: nisip, mac, sare etc.
<p>1.2. Dezvoltarea coordonării vizual- motorii prin realizarea lucrărilor plastice (pentru copiii cu vâz rezidual)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dactilopictură (exersarea degetelor în acțiunea cu culoarea și hârtia); ▪ Acoperirea unor suprafețe nelimitate/limitate cu culoare (acuarelă sau creion); ▪ Desen dirijat după model: <ul style="list-style-type: none"> ○ desen după șablon; ○ desen cu suport punctat ; ○ colorarea desenului; ○ adăugare de detalii pe desen schematizat (desen schițat în proporție de 10-60 %, pe care elevul trebuie să îl continue folosindu-și creativitatea); ○ desen după imaginea obiectului în alb – negru;

Clasa pregătitoare – a IV -a

1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a unui spațiu plastic

- Exerciții de simetrie a unor desene (desenează cealaltă jumătate);
- Pictura pe suprafețe delimitate;
- Desen – compoziție:
  - desen liber din imaginație;
  - desen din imaginație cu temă dată;
  - grafisme decorative.

2. Dezvoltarea sensibilității tactil - kinestezice și a coordonării bimanuale

Clasa pregătitoare – a IV -a

2.1. Formarea capacității de diferențiere tactilă și de coordonare tactil - kinestezică

- Jocuri senzoriale de identificare a proprietăților obiectelor (natura substanței, mărime, formă, lungime, greutate, textură) prin pipăit;
- Exerciții de familiarizare cu principalele instrumente și materiale de lucru: creioane, acuarele, tempera, cretă, cărbune, pensulă, punctator, perforator, pâslă, burete, lut, plastilină;
- Exerciții pregătitoare:
  - manipularea unor obiecte mici (semințe, flori, frunze, crenguțe etc);
  - căutarea și identificarea unor materiale de lucru dintr-un amestec (nisip, făină, orez, mălai etc.);
  - căutarea și identificarea unor materiale de lucru cu creșterea graduală a nivelului de dificultate a diferențierii obiectelor date cu posibilitatea de a utiliza și celelalte simțuri;
  - perforarea și ruperea hârtiei după contur;
  - îndoirea firului de sârmă cu degetele pentru a reda conturul unor obiecte;
  - colaj (prin lipirea unor frunze, bucăți de pânză, staniol etc pe carton, placaj).

2.2. Dezvoltarea simțului tactil și a sensibilității digitale prin realizarea de lucrări practice

- Exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru;
- Exerciții de învățare a elementelor de bază ale limbajului plastic:
  - pata de culoare;
  - punctul;
  - liniile în diferite poziții/direcții (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare)
- Modelajul în lut, plastilină, aluat:
  - frământarea plastilinei;
  - ruperea plastilinei;
  - strângerea plastilinei în întreg;
  - modelarea prin mișcare translatorie;
  - modelare prin mișcare circulară;
  - modelarea prin aplatizare;
  - modelarea prin adâncire;

Clasa pregătitoare – a IV -a
<ul style="list-style-type: none"> ○ modelarea prin mișcări combinate; ▪ Exerciții de percepere tactilă a imaginii obiectelor redată în relief (cu șnur, puncte în relief, colaj tridimensional); ▪ Exerciții de combinare a tehnicilor și materialelor de lucru.
<p>2.3. Dezvoltarea capacității de a executa o lucrare plastică</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizarea unor compoziții cu finalitate: <ul style="list-style-type: none"> ○ dactilopictură (tempera, pastă de dinți etc); ○ colaj (frunze, materiale textile, scoici); ○ modelaj (lut, plastilină, aluat); ○ redarea de puncte în relief pentru obținerea imaginii unui obiect real (după model) exerciții de percepere tactilă a unor contururi și redarea acestora (cu sfoară sau prin puncte); ○ exerciții de desenare pe folie de plastic/plexiglas, forex etc. ○ exerciții de presărare a nisipului, sării, macului etc. pe o suprafață plană, bol etc.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de exprimare a stărilor afective prin utilizarea de tehnici și instrumente specific artelor plastice

Clasa pregătitoare – a IV -a
<p>3.1 Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de desenare pe suprafețe nedelimitate și delimitate; ▪ Pictură liberă pe suprafețe nedelimitate și delimitate; ▪ Exerciții de modelaj în lut, plastilină; ▪ Exerciții de exprimare artistică multisenzorială (de ex: pictură pe muzică, desen după miros de iarbă cosită, flori de tei, pictură cu pulpă de fructe sau plicuri de ceai etc.).
<p>3.2. Dezvoltarea simțului estetic prin realizarea obiectelor și lucrărilor decorative</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizarea unor produse artistice: <ul style="list-style-type: none"> ○ realizarea de ornamente interioare din materiale naturale (semințe, frunze, rădăcini, crenguțe etc); ○ realizarea de felicitări, măștișoare; ○ panouri decorative; ○ obiecte decorative din lut etc. ○ decorarea unor obiecte prefabricate.
<p>3.3. Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin lucrări plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de exprimare a stărilor afective prin lucrări plastice (lucrări individuale și colective); ▪ Valorificarea experienței elevilor prin realizarea unor expoziții; ▪ Implicarea elevilor în confecționarea de decoruri pentru activitățile de joc dramatic, serbări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – a IV -a
Instrumente de lucru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ creion ▪ pensulă ▪ cărbune ▪ culori ▪ mini proiector ▪ punctator ▪ perforator
Materiale de lucru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hârtie ▪ carton ▪ acuarele ▪ lemn ▪ aluat ▪ lut ▪ plastilină ▪ semințe ▪ frunze ▪ flori uscate ▪ materiale textile ▪ cutia luminoasă ▪ cutia cu nisip ▪ sticlă ▪ plexiglas ▪ perete ▪ forex ▪ nisip simplu, colorat ▪ sare ▪ mac etc.
Procedee de realizare a compozițiilor plastice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dactilopictura ▪ hașurarea ▪ fuzionarea ▪ colajul ▪ modelajul ▪ desenul ▪ pictura ▪ presărare
Compunerea spațiului plastic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ static/dinamic (orizontal, vertical, diagonal) ▪ închis/deschis ▪ cu unul sau mai multe centre de interes

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – a IV -a
Comunicarea expresivă prin lucrări plastice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ armonizarea culorilor (lumină și culoare, culori primare) ▪ culoarea și stările afective (culori calde, culori reci) ▪ combinarea culorilor (culori complementare) ▪ desen liber ▪ desen cu temă dată ▪ desen individual ▪ lucrări în perechi ▪ compoziție colectivă ▪ desen după șablon ▪ desen cu contur dat ▪ schițe ▪ desen decorativ - planșe tematice (animale, plante, vase ornamentale) ▪ desen prin combinare de linii și puncte ▪ obiecte și lucrări decorative

Sugestii metodologice

Competența 1 se adresează elevilor cu surdocecitate cu rest de vedere, în timp ce competența 2 este destinată celor fără rest vizual.

- în selectarea activităților se va ține seama de preferințele copilului pentru o anumită culoare, formă și de câmpul său vizual eficient;
- este necesar ca activitățile de familiarizare cu tehnicile de colorare să se desfășoare în mod dirijat, urmând etapele:
  - colorare cu șablon;
  - colorare prin cercuri concentrice neîntrerupte;
  - colorare prin hașurări paralele;
  - colorare prin hașurări paralele încrucișate;
  - în cazul coloratului cu creioane, suprafețele mari prezintă mai multe dificultăți decât cele mici;
  - în cazul picturii suprafețele mici sunt mai dificile decât suprafețele mari;
  - exercițiile de colorare a unor suprafețe delimitate se pot face în paralel cu exercițiile de pictare a acelorași suprafețe, acestea din urmă fiind mai ușoare;
- primele exerciții de pictură vor fi libere (fără dirijare), pe suprafețe nedelimitate; copilul trebuie să aibă o poziție corectă;
- la sfârșitul semestrului se vor alcătui albume individuale care se distribuie familiei copilului pentru a releva progresul acestuia;
- experiența dobândită prin intermediul acestor activități poate fi transferată în viața cotidiană a elevului prin realizarea unor aranjamente florale, decorarea camerelor pentru diferite evenimente personale și sociale.

Bibliografie

- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București;
- Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu dizabilități*, Ed. Muntenia; Constanța;
- Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Opișan, E., (2015), *Dizabilitățile neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul dizabilității multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Ștefan, C.A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Cojocariu Amalia Roxana, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Duca Ioana Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Piroș Olimpia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Balaci Lavinia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a - a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

“Cele mai bune și mai frumoase lucruri din lume nu pot fi văzute, și nici măcar atinse. Ele trebuie simțite din inimă” (Helen Keller, cea mai cunoscută persoană cu surdocecitate din lume).

Arta îndeplinește atât o funcție de cunoaștere, cât și una de comunicare, iar educația artistică stimulează creativitatea și imaginația. Aceasta furnizează numeroase experiențe senzoriale, vizuale, tactile și poate fi premisa unui mod aparte de a comunica și de a înțelege lumea.

Surdocecitatea este o combinație de dizabilități de văz și de auz, cu diferite grade de manifestare, care afectează în mod dramatic comunicarea, mobilitatea și accesul la informații.

Copiii cu surdocecitate/ dizabilități senzoriale multiple sunt unici, pot crea, și învața și au nevoie de mijloace alternative de exprimare și comunicare pentru a relaționa cu lumea înconjurătoare. Indiferent de nivelul de dezvoltare a abilităților plastice, mijloacele de expresie artistică au scop educațional-terapeutic. Educația plastică oferă copiilor cu surdocecitate/ dizabilități senzoriale multiple ocazia:

- de a cunoaște însușirile mediului, analizând culorile, formele, texturile, modelele obiectelor din lumea înconjurătoare;

- de a exprima ceea ce simt, văd, aud, gândesc atunci când participă și se implică în experiențe artistice.

Competențe generale

- 1. Educarea percepției vizuale și a coordonării vizual-motorii**
- 2. Dezvoltarea sensibilității tactil – kinestezice a coordonării bimanuale**
- 3. Formarea și dezvoltarea capacității de exprimare a stărilor afective prin utilizarea de tehnici și instrumente specifice artelor plastice**

Clasele a V-a – a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Educarea percepției vizuale și a coordonării vizual-motorii

Clasa a V-a – a X-a
<p>1.1. Formarea capacității de diferențiere vizuală și de coordonare vizual – motorie</p> <p>Jocuri senzoriale pentru diferențierea culorilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare și discriminare a obiectelor complexe după diferite criterii: formă, mărime, culoare; ▪ Exerciții de familiarizare cu principalele instrumente și materiale de lucru: creioane, acuarele, tempera, cretă, cărbune, pensulă; ▪ Exerciții pregătitoare: <ul style="list-style-type: none"> ○ manipularea unor obiecte mici (semințe, flori, frunze, mărgelile etc); ○ sortarea unor obiecte după diferite criterii (formă, mărime, textură, etc); ○ ruperea hârtiei în bucăți din ce în ce mai mici; ○ trasarea unor contururi într-o ladă cu nisip; ○ exerciții de manipulare a diferitelor obiecte și texturi pe cutia luminoasă (nisip kinetic, hârtie colorată, instrumente de lucru); ○ trasarea conturilor unor forme geometrice, realizarea de contururi după șablon, mini proiector; ○ exerciții de înșirare (trecerea unui fir prin orificii de diferite mărimi); ○ realizarea unor obiecte prin înșirare; ○ exerciții de înnodare, deznodare; ○ realizare de obiecte (podoabe, obiecte decorative, etc.) prin înnodare; ○ exerciții de împletire; ○ realizare de obiecte decorative prin împletire; ○ realizarea de obiecte prin combinarea mai multor tehnici de lucru: înșirare, lipire, înnodare, împletire etc. ○ exerciții de învățare și consolidare a elementelor de bază ale limbajului plastic, pe diferite suprafețe (cutie cu nisip, cutie luminoasă, hârtie, plexiglas etc.): <ul style="list-style-type: none"> - pata de culoare; - punctul; - liniile în diferite poziții/direcții (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare);   ○ exerciții tip colaj (prin lipirea unor frunze, bucăți de pânză, staniol etc. pe carton, placaj); ○ exerciții de realizare a unor compoziții nonfigurative, folosind punctul, linia sau pata picturală; ○ decuparea unor materiale diverse; ○ realizarea unor compoziții cu ajutorul materialelor rezultate din decupare.
<p>1.2. Dezvoltarea coordonării vizual- motorii prin realizarea lucrărilor plastice (pentru copiii cu vâz rezidual)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dactilopictură (exersarea degetelor în acțiunea cu culoarea și hârtia); ▪ Acoperirea unor suprafețe nelimitate/ limitate cu culoare (acuarelă sau creion); ▪ Desen dirijat după model:

Clasa a V-a – a X-a
<ul style="list-style-type: none"> ○ desen după șablon ; ○ desen cu suport punctat ; ○ colorarea desenului ; ○ adăugare de detalii pe desen schematizat (desen schițat în proporție de 10-30 %, pe care elevul trebuie să îl continue folosindu-și creativitatea); ○ desen după imaginea obiectului în alb – negru; ○ desen după obiect real.
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de organizare a unui spațiu plastic</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de simetrie a unor desene (desenează cealaltă jumătate); ▪ Pictura pe suprafețe delimitate; ▪ Desen – compoziție: <ul style="list-style-type: none"> ○ desen liber din imaginație; ○ desen din imaginație cu temă dată; ○ transpunerea unor povești în desen; ○ grafisme decorative   ▪ Noțiuni de perspectivă și spațiu <ul style="list-style-type: none"> ○ realizare de succesiuni logice utilizând elementele limbajului plastic (puncte, linii, pete); ○ organizarea bețișoarelor, cuburilor, pieselor de lego în adâncime (vertical, orizontal, zig-zag, etc.); ○ realizarea unor compoziții tridimensionale (exemplu – de tip labirint) cu ajutorul bețișoarelor, cuburilor, pieselor de lego etc.

2. Dezvoltarea sensibilității tactil - kinestezice și a coordonării bimanuale

Clasa a V-a – a X-a
<p>2.1. Formarea capacității de diferențiere tactilă și de coordonare tactil - kinestezică</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri senzoriale de identificare a proprietăților obiectelor (natura substanței, mărime, formă, lungime, greutate, textură) prin pipăit; ▪ Exerciții de familiarizare cu principalele instrumente și materiale de lucru: creioane, acuarele, tempera, cretă, cărbune, pensulă, punctator, perforator, pâslă, burete, lut, plastilină; ▪ Exerciții pregătitoare: <ul style="list-style-type: none"> ○ sortarea unor obiecte mici (semințe, flori, frunze, crenguțe etc); ○ căutarea și identificarea și sortarea unor materiale de lucru dintr-un amestec (nisip, făină, orez, mălai etc.) ; ○ căutarea și identificarea unor materiale de lucru cu creșterea graduală a nivelului de dificultate a diferențierii obiectelor date cu posibilitatea de a utiliza și celelalte simțuri; ○ perforarea și ruperea hârtiei după contur; ○ îndoirea firului de sârmă cu degetele pentru a reda conturul unor obiecte; ○ colaj (prin lipirea unor frunze, bucăți de pânză, staniol etc pe carton, placaj); ○ realizarea unor compoziții plastice tematice prin colaj.

Clasa a V-a – a X-a

2.2. Dezvoltarea simțului tactil și a sensibilității digitale prin realizarea de lucrări practice

- Exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru:
  - pata de culoare;
  - punctul;
  - liniile în diferite poziții/direcții (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare).
- Exerciții de consolidare a elementelor de bază ale limbajului plastic (puncte, linii, pete);
- Modelajul în lut, plastilină, aluat, marțipan:
  - frământarea plastilinei;
  - ruperea plastilinei;
  - strângerea plastilinei în întreg;
  - modelare prin mișcare circulară;
  - modelarea prin aplatizare;
  - modelarea prin adâncire;
  - modelarea prin mișcări combinate.
- Realizarea unor forme realiste din plastilină, lut, aluat, marțipan;
- Exerciții de percepere tactilă a imaginii obiectelor redată în relief (cu șnur, puncte în relief, colaj tridimensional);
- Exerciții de combinare a tehnicilor și materialelor de lucru;
- Exerciții de presărare a nisipului, sării, macului etc. pe o formă predefinită.

2.3. Dezvoltarea capacității de a executa o lucrare plastică

- Realizarea unor compoziții cu finalitate:
  - dactilopictură (tempera, pastă de dinți etc.);
  - colaj (frunze, materiale textile, scoici);
  - modelaj (lut, plastilină, aluat etc.);
  - redarea de puncte în relief pentru obținerea imaginii unui obiect real (după model) exerciții de percepere tactilă a unor contururi și redarea acestora (cu sfoară sau prin puncte);
  - exerciții de desenare pe folie de plastic / plexiglas, forex etc.
  - compoziții realizate exclusiv prin presărarea de granule fine.

3. Formarea și dezvoltarea capacității de exprimare a stărilor afective prin utilizarea de tehnici și instrumente specific artelor plastice

Clasa a V-a – a X-a

3.1 Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic

- Exerciții de desenare pe suprafețe nedelimitate și delimitate;
- Pictură liberă pe suprafețe nedelimitate și delimitate;
- Exerciții de modelaj în lut, plastilină etc.
- Exerciții de exprimare artistică multisenzorială (de ex: pictura pe muzică, desen după miros de iarbă cosită, flori de tei, pictură cu pulpă de fructe sau plicuri de ceai etc.).

Clasa a V-a – a X-a
<p>3.2. Dezvoltarea simțului estetic prin realizarea obiectelor și lucrărilor decorative</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizarea unor produse artistice: <ul style="list-style-type: none"> ○ realizarea de ornamente interioare din materiale naturale (semințe, frunze, rădăcini, crenguțe etc); ○ realizarea de felicitări, măștișoare; ○ panouri decorative; ○ tablouri tematice; ○ obiecte decorative din lut etc. ○ decorarea unor obiecte prefabricate.
<p>3.3. Dezvoltarea capacității de comunicare expresivă prin lucrări plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de exprimare a stărilor afective prin lucrări plastice (lucrări individuale și colective); ▪ Valorificarea experienței elevilor prin realizarea unor expoziții; ▪ Implicarea elevilor în confecționarea de decoruri pentru activitățile de joc dramatic, serbări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – a X-a
Instrumente de lucru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ creion ▪ pensulă ▪ cărbune ▪ culori ▪ mini proiector ▪ punctator ▪ perforator
Materiale de lucru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hârtie ▪ carton ▪ acuarele ▪ lemn ▪ aluat ▪ lut ▪ plastilină ▪ semințe ▪ frunze ▪ flori uscate ▪ materiale textile ▪ cutia luminoasă ▪ cutia cu nisip ▪ sticlă ▪ plexiglas ▪ perete

Domenii de conținut	Clasa a V-a – a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forex ▪ nisip simplu, colorat ▪ sare ▪ mac, etc.
Procedee de realizare a compozițiilor plastice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dactilopictură ▪ hașurarea ▪ fuzionarea ▪ colajul, modelajul ▪ desenul ▪ pictura ▪ presărare
Compunerea spațiului plastic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ static/dinamic (orizontal, vertical, diagonal) ▪ închis/deschis ▪ cu unul sau mai multe centre de interes
Comunicarea expresivă prin lucrări plastice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ desene proiective ▪ armonizarea culorilor (lumină și culoare, culori primare) ▪ culoarea și stările afective (culori calde, culori reci) ▪ combinarea culorilor (culori complementare, culori acromatice) ▪ desen liber ▪ desen cu temă dată ▪ desen individual ▪ compoziție colectivă ▪ desen după șablon ▪ desen cu contur dat ▪ schițe ▪ desen decorativ - planșe tematice (animale, plante, vase ornamentale) ▪ desen prin combinare de linii și puncte ▪ obiecte și lucrări decorative

Sugestii metodologice

Competența 1 se adresează elevilor cu surdocecitate cu rest de vedere, în timp ce competența 2 este destinată celor fără rest vizual.

- în selectarea activităților se va ține seama de preferințele copilului pentru o anumită culoare, formă și de câmpul său vizual eficient;
- este necesar ca activitățile de familiarizare cu tehnicile de colorare să se desfășoare în mod dirijat, urmând etapele:
  - colorare cu șablon;
  - colorare prin cercuri concentrice neîntrerupte;
  - colorare prin hașurări paralele;
  - colorare prin hașurări paralele încrucișate;
  - în cazul coloratului cu creioane, suprafețele mari prezintă mai multe dificultăți decât cele mici;
  - în cazul picturii suprafețele mici sunt mai dificile decât suprafețele mari;
  - exercițiile de colorare a unor suprafețe delimitate se pot face în paralel cu exercițiile de pictare a aceluiași suprafețe, acestea din urmă fiind mai ușoare;
- primele exerciții de pictură vor fi libere (fără dirijare), pe suprafețe nedelimitate; copilul trebuie să aibă o poziție corectă;
- la sfârșitul semestrului se vor alcătui albume individuale care se distribuie familiei copilului pentru a releva progresul acestuia;
- experiența dobândită prin intermediul acestor activități poate fi transferată în viața cotidiană a elevului prin realizarea unor aranjamente florale, decorarea camerelor pentru diferite evenimente personale și sociale.

Bibliografie

- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București;
- Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu dizabilități*, Ed. Muntenia; Constanța;
- Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Opreșan, E., (2015), *Dizabilitățile neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul dizabilității multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Ștefan, C.A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Cojocariu Amalia Roxana, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Duca Ioana Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Piroș Olimpia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Balaci Lavinia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ, RITM ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Muzica face parte din viața copilului înainte de cuvânt, ea trezește în suflet stări emoționale, dezvoltă sensibilitatea și receptivitatea artistică oferind premiza dezvoltării în viitor. Sunetul muzical face ființa să tresară, să se miște și să acționeze.

Educația muzicală contribuie la formarea unei personalități armonioase, sensibile și creative, capabilă să-și exprime prin muzică sentimentele și ideile, să comunice cu semenii, să vibreze afectiv la valorile artei muzicale.

Copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie, pentru a relaționa cu lumea înconjurătoare, de mijloace alternative de exprimare și comunicare.

Muzica nu reprezintă doar o experiență auditivă și psihologică, ea se armonizează cu fiecare fibră a corpului nostru, ne ajută să comunicăm cu mediul înconjurător și ne întregeste personalitatea. Muzica reprezintă o cale de comunicare fără cuvinte, unde ascultătorul decodifică mesajul contribuind astfel la îmbunătățirea relaționării sociale pozitive și la diminuarea tensiunilor emoționale.

De la cei mici până la cei mari, educația muzicală reprezintă o componentă importantă în dezvoltarea personală. Prin educație muzicală copilul cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate are acces la informații, la orientare în mediul înconjurător și la comunicare.

Educația muzicală stimulează creativitatea și imaginația, aceasta furnizează numeroase experiențe senzoriale, tactile și poate constitui premisa unui mod aparte de a comunica și de a înțelege lumea. Pentru copiii care prezintă aceste dizabilități muzica are un scop educațional- terapeutic indiferent de gradul de dizabilitate și de nivelul de dezvoltare a aptitudinilor artistice ale acestora.

Procesul educației muzicale este o activitate complexă, continuă, sistematică și unitară, care începe în copilărie și se termină la sfârșitul vieții.

Educația muzicală oferă ocazia de a explora diferite materiale, de a intra în contact direct cu mediul înconjurător, acționând direct asupra formelor, texturilor, modelelor și altor caracteristici. Copiii au posibilitatea de a exprima ceea ce simt și ce gândesc prin intermediul unui act artistic.

Educația muzicală oferă valențe terapeutice cu un rol important în procesul de educare și recuperare, începând cu stimularea polisenzorială și cu acțiunea directă cu mediul înconjurător și culminând cu formarea unor abilități artistice ca mijloace alternative de comunicare și exprimare.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție a vibrațiilor emise de surse sonore**
- 2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție a sunetelor prin utilizarea eficientă a auzului rezidual**
- 3. Formarea unor asociații între expresia muzicală, verbală și corporală**

Clasele pregătitoare – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție a vibrațiilor emise de surse sonore

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Stimularea capacității de percepție a vibrațiilor emise de surse sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a vibrațiilor emise de diverse surse sonore (tobă, clopot, triunflu, boxe de casetofon, uși trântite, chitară, aspirator, cutia de rezonanță, mașini electrocasnice, diapazon); - Exerciții de percepere a vibrațiilor specifice vorbirii: perceperea mișcărilor vibrotactile ale fonemelor în funcție de regiunea de articulare: gât, buze, nas, dinți; - Exerciții de mers în ritmuri diferite, percepute la nivelul podelei (profesorul bate cu piciorul fără să fie văzut).
<p>1.2. Diferențierea surselor sonore prin intermediul sensibilității tactilvibratorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a vibrațiilor emise de diverse surse sonore (podeaua, telefonul, masa, radio, televizor, instrumente muzicale); - Exerciții de utilizare a soft-urilor de antrenament auditiv; - Exerciții de percepere a mișcărilor vibrotactile ale fonemelor în funcție de regiunea de articulare: gât, buze, nas, dinți.
<p>1.3. Utilizarea vibrațiilor ritmice și a cântecelor în scop educativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a unei activități, cu perceperea vibrațiilor cântecelor, diferite ca ritm de la o activitate la alta; - Utilizarea vibrațiilor diferite ca ritm, a cântecelor pe principiul obiectelor de referință (perceperea vibrațiilor unui cântec la boxe poate fi utilizată pentru a indica începutul/ sfârșitul unei activități).

2. Formarea și dezvoltarea capacității de percepție a sunetelor prin utilizarea eficientă a auzului rezidual

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1. Identificarea sunetelor produse de unele obiecte, instrumente muzicale, vocea umană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare a atenției copilului spre sunetele și zgomotele din mediu (soft-uri educaționale care redau onomatopee, zgomote și sunete ambientale, jocuri cu jucării sonore); - Exerciții de receptare a zgomotelor și a sunetelor din realitatea înconjurătoare; - Exerciții de identificare a surselor sonore (prezente/ absente în câmpul vizual al copilului); - Exerciții de diferențiere zgomot-sunet-voce; - Exerciții de recunoaștere a persoanelor după voce (vocea mamei, a fraților, voce de copil, de bărbat, de femeie); - Exerciții de diferențiere a :   <ul style="list-style-type: none"> - direcției sunetelor; - timbrului sunetelor (instrumente muzicale); - intensității sunetelor (tare, încet); - înălțimii sunetelor (joase, înalte).

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.2. Cunoașterea și discriminarea instrumentelor muzicale în funcție de calitățile sonore ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a instrumentelor muzicale după sunetele emise; - Exerciții de asociere a imaginii instrumentelor muzicale cu sunetul corespunzător acestora; - Exerciții de imitare a unor instrumente muzicale; - Exerciții de reproducere a unui ritm dat, folosind instrumentele muzicale; - Audiții muzicale.
<p>2.3. Familiarizarea cu vocea umană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a diferitelor persoane după voce; - Exerciții de diferențiere a persoanelor după timbrul și intensitatea vocii; - Exerciții de discriminare a muzicii vocale de muzica instrumentală.

3. Formarea unor asociații între expresia muzicală, verbală și corporală

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1. Formarea capacității de reproducere a unor structuri ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere a unor structuri ritmice simple; - Exerciții de mers în ritmuri diferite (date de profesor cu diferite instrumente muzicale); - Exerciții de reproducere a unui ritm dat la un instrument de percuție; - Jocuri ritmice cu bătăi din palme în ritmuri diferite; - Jocuri onomatopoeice însoțite de mișcări ritmice.
<p>3.2. Formarea capacității de coordonare ritm muzical - mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri ritmice cu bătăi din palme, lovirea podelei, lovirea unui instrument de percuție după un model ritmic dat - Mișcări ale segmentelor corporale cu adaptare la ritmul dat de profesor
<p>1.1. Formarea capacității de asociere a melodiei cu dansul</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea unor cântece simple cu respectarea melodiei și a ritmului; - Exerciții de asociere a melodiei cu mișcarea; - Exerciții de utilizare a muzicii și dansului ca formă de comunicare (dans în pereche, balansarea intervenientului în același ritm cu copilul); - Activități sportive ritmice (manipularea obiectelor în ritmul muzicii, panglici, cercuri, pompoane etc); - Jocuri ritmice de mișcare însoțite de diferite melodii (cântece în care fiecare structură muzicală să fie însoțită de o mișcare diferită – a brațelor sau a picioarelor, trunchiului).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
Vibrații emise de diferite obiecte, instrumente muzicale, voce umană	<ul style="list-style-type: none"> • Vibrații emise de diferite surse sonore • Mișcări vibrotactile ale fonemelor • Vibrații diferite ca ritm • Ritmuri diferite de mers • Soft-uri de antrenament auditiv
Surse sonore din mediul ambiant: zgomote, sunete, vocea umană	<ul style="list-style-type: none"> • Sunete și zgomote din realitatea înconjurătoare • Surse sonore în mediul apropiat/ câmp vizual • Emisia, imitarea, reproducerea de sunete • Înălțimea, intensitatea și durata sunetelor
Instrumentelor muzicale	<ul style="list-style-type: none"> • Acțiuni de manipulare și recunoaștere • Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) • Aparatură muzicală • Jucării muzicale
Ritm - sesizare și imitare	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmul și tempoul liniei melodice • Caracterul specific al diferitelor melodii • Jocuri ritmice
Ritm și dans	<ul style="list-style-type: none"> • Secvențe sonore asociate cu mișcare corporală • Activități sportive ritmice • Muzică și dans (dansuri simple, mișcări elementare)
Jocuri muzicale	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri onomatopice • Jocuri muzicale asociate cu mișcare • Activități de muzică și dans
Audiții muzicale	<ul style="list-style-type: none"> • Cantece cu acompaniament sau suport tehnic • Cantece tematice • Audiții de diverse genuri muzicale • Audiții de diverse genuri specifice muzicii ușoare și de dans
Program muzical-artistic	<ul style="list-style-type: none"> • Spectacole, serbări și evenimente aniversare • Manifestări cultural-artistice • Scenete muzicale • Concursuri tematice

Sugestii metodologice

Notă:

Competența generală 1 se adresează elevilor cu surdocecitate fără rest auditiv, în timp ce competența generală 2 sunt destinate celor cu auz rezidual.

- activitățile de expresie muzicală vor începe cu evaluarea funcțională a auzului elevilor, luând în considerare: conștientizarea prezenței sunetului, răspunsul la sunet, localizarea sursei sonore, recunoașterea sunetului, înțelegerea și reproducerea lui;
- înaintea activităților, profesorul trebuie să se asigure că protezele auditive ale elevilor funcționează;
- permiteți elevului să controleze cantitatea de stimulare auditivă pe care o primește;
- sunetele trebuie astfel selectate încât să fie ușor percepute;
- sunetele, inclusiv cele verbale, trebuie repetate pentru a da elevilor oportunitatea de a le percepe și înțelege; trebuie acordat elevului timp pentru a le asculta, procesa și elabora un răspuns;
- este necesar ca zgomotul de fond din clasă să fie redus pentru ca elevul să-și orienteze atenția spre stimulii auditivi propuși de profesor;
- sunt indicate casetofone cu boxe detașabile suficient de solide pentru ca elevii să se așeze pe ele;
- copilul trebuie să beneficieze de antrenament prelungit pentru a recunoaște sunetele și fiecare sursă sonoră.

Bibliografie

- Băban, A. (coord.), *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. , (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Roșan, A., (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
- Asociația RENINCO România, (2001), *Ghid de predare -învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Cojocariu Amalia Roxana, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Braiț Carmen Nicoleta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Heremciuc Ioana Diana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Manea Sorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Ureche Florina Ștefania	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ, RITM ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Muzica face parte din viața copilului înainte de cuvânt, ea trezește în suflet stări emoționale, dezvoltă sensibilitatea și receptivitatea artistică oferind premiza dezvoltării în viitor. Sunetul muzical face ființa să tresară, să se miște și să acționeze.

Educația muzicală contribuie la formarea unei personalități armonioase, sensibile și creative, capabilă să-și exprime prin muzică sentimentele și ideile, să comunice cu semenii, să vibreze afectiv la valorile artei muzicale.

Copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie, pentru a relaționa cu lumea înconjurătoare, de mijloace alternative de exprimare și comunicare.

Muzica nu reprezintă doar o experiență auditivă și psihologică, ea se armonizează cu fiecare fibră a corpului nostru, ne ajută să comunicăm cu mediul înconjurător și ne întregeste personalitatea. Muzica reprezintă o cale de comunicare fără cuvinte, unde ascultătorul decodifică mesajul contribuind astfel la îmbunătățirea relaționării sociale pozitive și la diminuarea tensiunilor emoționale.

De la cei mici până la cei mari, educația muzicală reprezintă o componentă importantă în dezvoltarea personală. Prin educație muzicală copilul cu dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate are acces la informații, la orientare în mediul înconjurător și la comunicare.

Educația muzicală stimulează creativitatea și imaginația, furnizează numeroase experiențe senzoriale, tactile și poate constitui premisa unui mod aparte de a comunica și de a înțelege lumea. Pentru copiii care prezintă aceste dizabilități muzica are un scop educativ- terapeutic indiferent de gradul de dizabilitate și de nivelul de dezvoltare a aptitudinilor artistice ale acestora.

Procesul educației muzicale este o activitate complexă, continuă, sistematică și unitară, care începe în copilărie și se termină la sfârșitul vieții.

Educația muzicală oferă ocazia de a explora diferite materiale, de a intra în contact direct cu mediul înconjurător, acționând direct asupra formelor, texturilor, modelelor și altor caracteristici. Copiii au posibilitatea de a exprima ceea ce simt și ce gândesc prin intermediul unui act artistic.

Educația muzicală oferă valențe terapeutice cu un rol important în procesul de educare și recuperare, începând cu stimularea polisenzorială și cu acțiunea directă cu mediul înconjurător și culminând cu formarea unor abilități artistice ca mijloace alternative de comunicare și exprimare.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de percepție a vibrațiilor emise de surse sonore**
- 2. Dezvoltarea capacității de percepție a sunetelor prin utilizarea eficientă a auzului rezidual**
- 3. Dezvoltarea unor asociații între expresia muzicală, verbală și corporală**

Clasele a V-a – a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de percepție a vibrațiilor emise de surse sonore

Clasele a V-a – a X-a
<p>1.1 Stimularea capacității de percepție a vibrațiilor emise de surse sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a vibrațiilor emise de diverse surse sonore; - Exerciții de percepere a vibrațiilor specifice vorbirii: perceperea mișcărilor vibrotactile ale fonemelor în funcție de regiunea de articulare: gât, buze, nas, dinți; - Exerciții de mers în ritmuri diferite, percepute la nivelul podelei.
<p>1.2. Diferențierea surselor sonore prin intermediul sensibilității tactilvibratorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a vibrațiilor emise de diverse surse sonore; - Exerciții de utilizare a soft-urilor de antrenament auditiv; - Exerciții de percepere a mișcărilor vibrotactile ale fonemelor în funcție de regiunea de articulare: gât, buze, nas, dinți.
<p>1.3. Utilizarea vibrațiilor ritmice și a cântecelor în scop educativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a unei activități, cu perceperea vibrațiilor cântecelor, diferite ca ritm de la o activitate la alta; - Utilizarea vibrațiilor diferite ca ritm, a cântecelor pe principiul obiectelor de referință.

2. Dezvoltarea capacității de percepție a sunetelor prin utilizarea eficientă a auzului rezidual

Clasele a V-a – a X-a
<p>2.1. Identificarea sunetelor produse de unele obiecte, instrumente muzicale, vocea umană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare a atenției copilului spre sunetele și zgomotele din mediu (soft-uri educaționale, sunete ambientale); - Exerciții de receptare a zgomotelor și a sunetelor din realitatea înconjurătoare; - Exerciții de identificare a surselor sonore; - Exerciții de diferențiere a : <ul style="list-style-type: none"> - direcției sunetelor; - timbrului sunetelor (instrumente muzicale); - intensității sunetelor (tare, încet); - înălțimii sunetelor (joase, înalte).
<p>2.2. Cunoașterea și discriminarea instrumentelor muzicale în funcție de calitățile sonore ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a instrumentelor muzicale după sunetele emise; - Exerciții de asociere a instrumentelor muzicale cu sunetul corespunzător acestora; - Exerciții de imitare a unor instrumente muzicale; - Exerciții de reproducere a unui ritm dat, folosind instrumentele muzicale; - Audiții muzicale.
<p>2.3. Familiarizarea cu vocea umană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a diferitelor persoane după voce; - Exerciții de diferențiere a persoanelor după timbrul și intensitatea vocii; - Exerciții de discriminare a muzicii vocale de muzica instrumentală.

3. Dezvoltarea unor asociații între expresia muzicală, verbală și corporală

Clasele a V-a – a X-a	
3.3. Formarea capacității de reproducere a unor structuri ritmice	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reproducere a unor structuri ritmice; - Exerciții de mers în ritmuri diferite; - Exerciții de reproducere a unui ritm dat la un instrument de percuție; - Jocuri ritmice cu bățai din palme în ritmuri diferite; - Jocuri onomatopeice însoțite de mișcări ritmice.
3.2. Formarea capacității de coordonare ritm muzical - mișcare	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri ritmice cu bățai din palme, lovirea podelei, lovirea unui instrument de percuție după un model ritmic; - Mișcări ale segmentelor corporale cu adaptare la ritmul dat de profesor.
3.4. Formarea capacității de asociere a melodiei cu dansul	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea unor cântece simple cu respectarea melodiei și a ritmului; - Exerciții de asociere a melodiei cu mișcarea; - Exerciții de utilizare a muzicii și dansului ca formă de comunicare; - Activități sportive ritmice; - Jocuri ritmice de mișcare însoțite de diferite melodii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a X-a
Vibrații emise de diferite obiecte, instrumente muzicale, voce umană	<ul style="list-style-type: none"> • Vibrații emise de diferite surse sonore • Mișcări vibrotactile ale fonemelor • Vibrații diferite ca ritm • Ritmuri diferite de mers • Soft-uri de antrenament auditiv
Surse sonore din mediul ambiant: zgomote, sunete, vocea umană	<ul style="list-style-type: none"> • Sunete și zgomote din realitatea înconjurătoare • Surse sonore în mediul apropiat/ câmp vizual • Emisia, imitarea, reproducerea de sunete • Înălțimea, intensitatea și durata sunetelor
Instrumentelor muzicale	<ul style="list-style-type: none"> • Acțiuni de manipulare și recunoaștere • Instrumente muzicale • Aparatură muzicală • Jucării muzicale
Ritmul - sesizare și imitare	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmul și tempoul liniei melodice • Caracterul specific al diferitelor melodii • Jocuri ritmice
Ritm și dans	<ul style="list-style-type: none"> • Secvențe sonore asociate cu mișcare corporală • Activități sportive ritmice • Muzică și dans
Jocuri muzicale	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri onomatopice • Jocuri muzicale asociate cu mișcare • Activități de muzică și dans
Audiții muzicale	<ul style="list-style-type: none"> • Cantece cu acompaniament sau suport tehnic • Cântecuri tematice • Audiții de diverse genuri muzicale • Audiții de diverse genuri specifice muzicii ușoare și de dans
Program muzical-artistic	<ul style="list-style-type: none"> • Spectacole, serbări și evenimente aniversare • Manifestări cultural-artistice • Scenete muzicale • Concursuri tematice

Sugestii metodologice

Competența generală 1 se adresează elevilor cu surdocecitate fără rest auditiv, în timp ce competența generală 2 este destinată celor cu auz rezidual.

- activitățile de expresie muzicală vor începe cu evaluarea funcțională a auzului elevilor, luând în considerare: conștientizarea prezenței sunetului, răspunsul la sunet, localizarea sursei sonore, recunoașterea sunetului, înțelegerea și reproducerea lui;
- înaintea activităților, profesorul trebuie să se asigure că protezele auditive ale elevilor funcționează;
- permiteți elevului să controleze cantitatea de stimulare auditivă pe care o primește;
- sunetele trebuie astfel selectate încât să fie ușor percepute;
- sunetele, inclusiv cele verbale, trebuie repetate pentru a da elevilor oportunitatea de a le percepe și înțelege; trebuie acordat elevului timp pentru a le asculta, procesa și elabora un răspuns;
- este necesar ca zgomotul de fond din clasă să fie redus pentru ca elevul să-și orienteze atenția spre stimulii auditivi propuși de profesor;
- sunt indicate casetofone cu boxe detașabile suficient de solide pentru ca elevii să se așeze pe ele;
- copilul trebuie să beneficieze de antrenament prelungit pentru a recunoaște sunetele și fiecare sursă sonoră.

Bibliografie

- Băban, A. (coord.), *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. , (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Roșan, A., (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
- ***Asociația RENINCO România, (2001), *Ghid de predare -învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Cojocariu Amalia Roxana, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Braiț Carmen Nicoleta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Heremciuc Ioana Diana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Manea Sorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad
Ureche Florina Ștefania	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITARE MANUALĂ

Învățământ special

Clasele pregătitoare - a IV-a

Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Abilitare manuală* reprezintă o ofertă curriculară de trunchi comun pentru clasele pregătitoare - aIV-a din învățământul primar special, elevi cu dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământul special, aprobat prin O.M.E.N. nr. 3622/2018, în aria curriculară *Tehnologii*, cu o alocare de o oră/ săptămână.

Programa disciplinei *Abilitare manuală* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului primar.

Prezenta programă școlară reflectă caracterul profund interdisciplinar și practic-aplicativ al disciplinei și vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a IV-a.

Dintre competențele cheie care definesc profilul de formare al elevului de învățământ primar, necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, disciplina *Abilitare manuală* pune accent pe competențe de bază în tehnologii.

Studiul disciplinei *Abilitare manuală* îi ajută pe elevi să exploreze meserii, să-și descopere înclinația, chemarea, către un anumit domeniu, meserie, activitate și să facă alegeri informate privind propriul parcurs educațional și profesional.

Structura programei școlare include, alături de Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale pentru disciplina *Abilitare manuală* vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei pe parcursul ciclului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite exemple de tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice. Cadru didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, pe care le propune programa școlară sau de a le completa, astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate vârstei și nevoilor clasei și elevilor.

Programa oferă **exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect**. Specificul programei de *Abilitare manuală* constă în propunerea unor activități de realizare practică a unor produse utile care pot fi valorificate acasă, în școală și în comunitate. Acestea pot fi produse fizice (șorț pentru bucătărie, umerasă etc.).

Conținuturile învățării operează o selecție relevantă din perspectiva structurării competențelor și reflectă domeniile principale de activitate economică. Conținuturile reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să integreze unele strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare. Prezenta ofertă curriculară aduce o contribuție importantă la atingerea finalităților educației, așa cum sunt acestea

precizate în art.4 lit. b) și c) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare: „Educația și formarea profesională a copiilor [...] au ca finalitate principală formarea competențelor necesare pentru [...] ocuparea unui loc de muncă și participarea la funcționarea și dezvoltarea unei economii durabile”. De asemenea, sunt puse în practică Recomandările Strategiei naționale "O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități", 2015-2020.

În cadrul activităților de abilitare manuală, copiii își dezvoltă spiritul de observație și învață să reproducă ceea ce văd sau simt. Ei își dezvoltă o mai bună coordonare oculo-manuală și își îmbunătățesc motricitatea fină prin modelaj, îndoire, înșiruire, rupere, legare etc.

Prin manipularea materialelor folosite își dezvoltă deprinderi specifice și o mai bună conștientizare a esteticului, își îmbunătățesc imaginația și memoria vizuală. Progresul are loc în etape.

Activitățile practice sunt pentru copil mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițând copilului să creeze în realitate ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și, în același timp, satisfac curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. Satisfacerea nevoii copilului cu deficiențe severe și profunde pentru activitate se materializează prin asigurarea unui mediu de activitate stimulator și a unor materiale și mijloace incitante la acțiune. Încercările de acest gen derulate într-un mediu de experimentare solicită din partea cadrelor didactice răbdare și perseverență, care se materializează în valorizarea acțiunii copilului cu obiectele și materialele; dezvoltă capacitatea acestuia de a conștientiza, într-o fază superioară a activității, valoarea utilă a obiectelor și materialelor cu care a acționat. Aceasta îi dă un sentiment stimulator, revigorant, care îi conferă un simț al realizării și încrederii în sine.

Pentru copilul cu surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple implicarea în activitățile practice reprezintă un mijloc de exprimare, permițând copilului să își satisfacă nevoi, interese și dorințe, asigurând în același timp dezvoltarea deprinderilor practice necesare desfășurării activităților de viață cotidiană.

Activitățile specifice derulate într-un mediu educațional solicită din partea cadrelor didactice răbdare și perseverență, care se concretizează în valorizarea acțiunii copilului cu obiectele și materialele; dezvoltă capacitatea acestuia de a conștientiza, într-o etapă avansată a activității, valoarea utilă a obiectelor și materialelor cu care a acționat.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea și coordonarea tehnicilor fundamentale de lucru în scopul utilizării diverselor materiale și instrumente**
- 2. Cunoașterea tehnicilor și procedurilor specifice de obținerea produselor simple și utile**
- 3. Dezvoltarea simțului practic pentru integrarea în viața socială**

CLASELE PREGĂTITOARE - CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și coordonarea tehnicilor fundamentale de lucru în scopul utilizării diverselor materiale și instrumente

Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea diverselor obiecte și materiale din mediul înconjurător (naturale și sintetice)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de observare a obiectelor din natură; ▪ Exerciții de manipulare a elementelor din mediul înconjurător; ▪ Exerciții de descriere a proprietăților obiectelor (mărime, formă, culoare, textură, temperatură etc.); ▪ Exerciții de categorizare a obiectelor după utilitate; ▪ Jocuri de construcție, puzzle; ▪ Activități de asociere a pictogramelor și simbolurilor cu materialele din mediu și cu diferitele instrumente de lucru.
<p>1.2. Identificarea diverselor obiecte și materiale din mediul înconjurător (naturale și sintetice)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de dezvoltare a coordonării ochi-mână și a preciziei mișcărilor; ▪ Exerciții pentru învățarea gestului liniar, rectiliniu, rotativ etc. ▪ Exerciții elementare de rupere, lipire, îndoire, modelare, bobinare, sucire, mulare, însirare, șnuruire, tăiere, înnodare, îmbinare, împletire; ▪ Exerciții de obținere a unor colaje prin combinarea diferitelor materiale; ▪ Exerciții de utilizare a diferitelor tehnici și materiale în funcție de tema dată.
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente; ▪ Exerciții de descriere a diverselor instrumente și materiale de lucru pentru obținerea unor produse; ▪ Exerciții de utilizare a diferitelor instrumente și materiale de lucru, utilizând abordarea co-activă; ▪ Exerciții de utilizare independentă a diferitelor instrumente și materiale de lucru

2. Cunoașterea tehnicilor și procedurilor specifice de obținere a produselor simple și utile

Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
<p>2.1. Dezvoltarea capacității de identificare și parcurgere a etapelor realizării unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de observare dirijată; ▪ Exerciții de secvenționare a etapelor; ▪ Joc dirijat de descoperire a etapelor prin acțiune; ▪ Exerciții de ordonare de pictograme; ▪ Exerciții practice de asociere a instrumentelor cu activitățile corespunzătoare; ▪ Exerciții de executare a etapelor realizării produselor.
<p>2.2. Dezvoltarea capacității de realizare a unui produs finit</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități practice de realizare a unor obiecte după model/ ghidare; ▪ Activități de modelare cu plastilină, lut, aluat după model; ▪ Realizare de colaje, utilizând materiale variate (hârtie, semințe, flori presate, fire etc.); ▪ Proiecte tematice; ▪ Realizare de felicitări și obiecte decorative;

3. Dezvoltarea simțului practic pentru integrarea în viața socială

Clasa pregătitoare - clasa a IV-a	
3.1 .Adaptarea tehnicilor de lucru în funcție de varietatea materialelor selectate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explorarea unor serii de produse; ▪ Exerciții de identificare a diferitelor materiale; ▪ Selectarea materialelor pentru utilizarea și argumentarea alegerii; ▪ Activități de realizare a componentelor unui produs; ▪ Utilizarea materialelor pentru a obține diferite produse; ▪ Participarea la compoziții colective.
3.2. Conștientizarea multiplelor variante de utilizare a produsului finit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții demonstrative de utilizare a fiecărui produs finit realizat; ▪ Târguri tematice cu expoziție și/ sau vânzare; ▪ Exerciții de valorificare a produselor utile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare-clasa a IV-a
Lucrări / Colaje cu materiale din natură	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Colaje tematice cu materiale din natură (fructe uscate, coji de fructe, frunze, petale, flori, ghinde, conuri, castane, semințe, paie, crengi, scoarțe de arbori, rădăcini; pietre, nisip, scoici) ▪ Decorațiuni / Obiecte decorative ▪ Felicitări tematice ▪ Mărțișoare
Lucrări / Colaje din materiale sintetice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Felicitări tematice ▪ Jocuri de construcții (lego, incastre, puzzle, domino, jetoane, cuburi) ▪ Păpuși și marionete ▪ Îndoitori de hârtie (batista, coiful, avionul etc.) ▪ Decorațiuni / Obiecte decorative(hârtie, fire și materiale textile, mase plastice) ▪ Rame foto ▪ Pirogravură
Modelaje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obiecte decorative(plastilină, aluat, lut, ceramofix) ▪ Ghivece și farfurii ▪ Modelino ▪ Jucării ▪ Mărțișoare / Broșe

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Abilitare manuală*.

Strategiile didactice recomandate au în vedere centrarea pe elev, formarea competențelor generale și specifice, dezvoltarea gândirii critice, logice, intuitive. Strategiile didactice vor pune accent pe crearea de contexte structurate în care elevii să-și poată manifesta inițiativa, creativitatea și responsabilitatea prin realizarea de produse prin activități de tip proiect care să includă: planificare, organizare, analiză, comunicare, evaluare, înregistrarea rezultatelor, valorificare.

Proiectele pot fi individuale sau de grup, simple sau complexe. În vederea alegerii proiectelor ce vor fi executate se ține cont de problemele/nevoile reale identificate la nivel individual, al clasei, școlii, comunității și de cunoștințele, abilitățile, experiența acumulată de elev pe parcursul anilor școlari.

Activitățile de învățare au în vedere adoptarea de către elevi a unei atitudini responsabile față de sănătate și mediu, prin aplicarea măsurilor de securitate a muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs.

De asemenea, la disciplina *Abilitare manuală* pot fi organizate vizite de explorare la agenți economici, excursii tematice, vizitarea locurilor de muncă ale părinților, activități în aer liber. În desfășurarea orelor pot fi aplicate și alte metode precum: investigația, dezbateră, jocul de rol, brainstormingul, studiul de caz, modelarea, simularea, problematizarea, interviul.

În programa școlară, la finalul fiecărui an de studiu, este prezentată o listă cu produse care pot fi executate. În scopul atingerii competențelor, pe parcursul fiecărui semestru se vor executa, individual sau în echipă, în spațiul școlii (clasă, atelier, laborator etc.) minim două produse utilizând diverse materiale și tehnologii cuprinse în programa școlară.

Având în vedere caracterul preponderent practic al disciplinei este necesar ca spațiul fizic destinat desfășurării orelor de *Abilitare manuală* să sprijine parcurgerea programei școlare și strategiile diverse de predare și învățare și, în special, activitățile de învățare de tip proiect, oferind un cadru confortabil, sigur și stimulat pentru elevi, care să încurajeze cooperarea în condiții de simulare a mediului real de muncă. Astfel, caracteristica mediului de instruire este adaptarea la lucrul individual sau în echipă cu diferite materiale, unelte, scule, instrumente, mașini și consumabile, resurse digitale în condițiile respectării măsurilor de securitatea muncii, a normelor de igienă. În acest sens, se recomandă amenajarea în școală a spațiilor necesare pentru executarea practică a activităților de grădinarit, prepararea hranei, prelucrarea lemnului, lăcătușărie, croitorie, specifice domeniului electric.

Activitățile vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psihomotrice și intelectuale al elevilor, în concordanță cu PIP-urile dar și de creativitatea cadrului didactic. Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex.

Exercițiile au ca finalități dobândirea de cunoștințe și deprinderi practice privind utilizarea diferitelor instrumente, materiale și tehnologii în vederea obținerii unor produse, dar și ca preacizii necesare dobândirii abilităților vocaționale.

Bibliografie

Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;

Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;

Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;

Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;

***Programa școlară pentru ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013;

***Programa școlară pentru disciplina ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE CLASELE a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Aurora LEFTER, Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Balercă Mihaela	CSEI „Elena Doamna” Focșani
Nedelcu Cristina	CSEI „Elena Doamna” Focșani

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***ACTIVITĂȚI PRACTICE ȘI DE
PREPROFESIONALIZARE***

Clasele a V- a – a X-a

Dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Conform Planului-cadru pentru învățământul gimnazial special, elevi cu dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate, aprobat prin OMEN nr.3622/2018, disciplina *Activități practice și de preprofesionalizare* se predă în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a, a VIII-a, a IX-a și a X- a ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de 2 ore/ săptămână în clasele a V- a și a VI-a, ajungând la clasele a IX-a și a X-a la 6 ore/săptămână.

Programa de *Activități practice și de preprofesionalizare* pentru clasele V-X a fost realizată pe baza unor documente relevante de cercetare și politici la nivel internațional, european și național care au contribuit la definirea competențelor generale și specifice necesare a fi dezvoltate până la finalul clasei a X-a și a abordării metodologice specifice.

Programa de *Activități practice și de preprofesionalizare* pentru clasele V-X răspunde nevoilor de continuare a eforturilor de abilitare manuală și de reconsiderare a acestui concept din perspectiva noilor cerințe socio-profesionale, printr-un curriculum relevant, vizând formarea unui set de competențe practice, pe care fiecare absolvent să le poată valorifica pe parcursul școlarității și în viața activă și a le oferi astfel posibilitatea unei vieți independente, integrării sociale viitoare, ca adulți responsabili, într-o societate în continuă transformare.

Conform Strategiei naționale "O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități", 2015-2020, alături de activitățile extracurriculare și de cele de formare profesională continuă și de dezvoltare a competențelor practice, curriculumul școlar deține un rol esențial în pregătirea absolvenților în acest domeniu. Programa pentru această disciplină pentru clasele V-X identifică un set relevant de competențe generale și specifice necesare integrării cu succes în societatea actuală, oferind activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice utile pentru realizarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu, conform descriptivului competenței manuale.

Din perspectiva modelului de proiectare curriculară, programa de față continuă modelul curricular avansat de programele pentru ciclul primar, fiind structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice cu exemple de activități de învățare asociate, conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele generale sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărui an de studiu gimnazial. Multe dintre competențele specifice și activitățile de învățare se regăsesc în mai multe discipline, dar se păstrează elementele de specificitate și structura lor fundamentală, în funcție de aria curriculară și ciclul de dezvoltare.

Activitățile de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru (neobligatorii) prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice.

Conținuturile sunt mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Disciplina *Activități practice și de preprofesionalizare* trebuie să răspundă unor exigențe și așteptări actuale: centrarea pe procese tipice de prelucrare a informației, caracterul transversal cu deschideri către alte domenii și nevoile reale ale elevului, centrarea pe activitatea de învățare și pe rezultatele acesteia. Programa urmărește să asigure fiecărui copil oportunitatea de a-și dezvolta competențe manuale, în condițiile asigurării egalității de șanse, valorizând potențialul fiecăruia.

În cadrul activităților de pre-profesionalizare, copiii își dezvoltă spiritul de observație și învață să reproducă ceea ce văd sau simt. Ei își dezvoltă o mai bună coordonare oculo-manuală și își îmbunătățesc motricitatea fină prin rupere, mototolire, tăiere, îndoire, lipire, legare, înșuruire, modelaj etc. Prin manipularea materialelor folosite,

ei își dezvoltă deprinderi specifice și dobândesc o mai bună conștientizare a esteticului, își îmbunătățesc imaginația și își exersează memoria vizuală. Progresul are loc în etape.

Activitățile practice sunt pentru copilul cu dizabilități mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițându-i să creeze, în realitate, ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și, în același timp, satisfac curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. Satisfacerea nevoii copilului cu deficiențe severe, profunde și asociate pentru activitate se materializează prin asigurarea unui mediu de activitate stimulat și a unor materiale și metode incitante de acțiune. Încercările de acest gen, derulate într-un mediu de experimentare, solicită din partea cadrelor didactice răbdare și perseverență, care se materializează în valorizarea acțiunii copilului cu deficiențe severe, profunde și/ sau asociate cu obiectele și materialele. Ele dezvoltă capacitatea acestuia de a conștientiza, într-o fază superioară a activității, valoarea utilă a obiectelor și materialelor cu care a acționat. Aceasta îi dă un sentiment stimulator, revigorant, care îi conferă un simț al realizării și încrederii în sine.

Rolul activităților de pre-profesionalizare și profesionalizare este tocmai acela de a-l pregăti pe copil pentru situații de viață, de a-i dezvolta abilități menite să-i asigure o cât mai bună integrare socio-profesională.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea și coordonarea mișcărilor fundamentale cu scopul utilizării diverselor materiale și instrumente**
- 2. Manipularea diverselor instrumente și materiale de lucru**
- 3. Confeccionarea și evaluarea unor produse simple și utile**

CLASA a V-a- CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și coordonarea mișcărilor fundamentale cu scopul utilizării diverselor materiale și instrumente

Clasa a V-a - clasa a X-a
<p>1.1. Asocierea diverselor instrumente cu activități curente</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jocuri de rol; ▪ citire de imagini; ▪ vizionare de filme scurte; ▪ vizite la ateliere, scoli profesionale etc.
<p>1.2. Identificarea și respectarea etapelor de utilizare a unor obiecte casnice și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jocuri didactice; ▪ jocuri de rol; ▪ exerciții simple de utilizare a unor obiecte de uz casnic și gospodăresc(sub îndrumarea profesorului).
<p>1.3 Identificarea și utilizarea instrumentelor simple de uz casnic și gospodăresc</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jocuri didactice; ▪ jocuri de rol; ▪ urmărirea modului de funcționare a aparatelor electrocasnice și a uneltelor gospodărești; ▪ executarea de acțiuni simple, etapizate.

2. Manipularea diverselor instrumente și materiale de lucru

Clasa a V-a - Clasa a X-a
<p>2.1. Identificarea instrumentelor și a materialelor utilizate în activitățile manuale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de familiarizare cu principalele instrumente de lucru: creion, pensulă, cărbune; ▪ exerciții de familiarizare cu principalele materiale de lucru: hârtie, acuarele, lemn, lut, aluat, semințe, materiale textile, flori și frunze uscate.
<p>2.2. Manipularea instrumentelor și a materialelor utilizate în activitățile manuale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții pentru dezvoltarea motricității manuale; ▪ exerciții de coordonare bimanuală și oculomanuală și de coordonare audio-motorie (euritmie); ▪ exerciții de manipulare a instrumentelor și a materialelor de lucru.

3. Confeccionarea și evaluarea unor produse simple și utile

Clasa a V-a- clasa a X-a
<p>3.1. Însușirea tehnicilor de realizare a unor produse simple pentru amenajarea mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jocuri didactice; ▪ vizionări de filme tematice; ▪ activități de realizare a unor obiecte decorative simple; ▪ activități simple de îngrijire a plantelor; ▪ activități simple de îngrijire a animalelor; ▪ proiecte tematice.
<p>3.2. Realizarea unor acțiuni simple pentru igiena și alimentația personală</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ activități de spălat/ călcat a unor obiecte mici; ▪ activități simple de ordonare și aranjare a unor obiecte personale;

Clasa a V-a- clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ activități simple de sortate/ curățare a fructelor legumelor, diverselor alimente; ▪ exerciții simple de manevrare a aspiratorului; ▪ activități simple de asociere a unor alimente; ▪ activități simple de folosire a unor aparate din bucătărie.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a- clasa a X-a
1. Lucrări /obiecte decorative realizate cu materiale din natură	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Decorațiuni / Obiecte decorative realizate cu materiale din natură (fructe uscate, coji de fructe, frunze, petale, flori, ghinde, conuri, castane, semințe, paie, crengi, scoarțe de arbori, rădăcini; pietre, nisip, scoici) <ul style="list-style-type: none"> •colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri <ul style="list-style-type: none"> •compoziții cu coji de ou/ scoici „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Solzii peștișorului” etc.) □ •exerciții de confecționare a unor jucării și machete („Felinar din bostan”, „Sorcovă”, „Acordeonul”, „ Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj” ▪ Felicitări tematice ▪ Mărțișoare
2. Lucrări / obiecte decorative realizate cu materiale sintetice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Felicitări tematice ▪ Păpuși și marionete ▪ Rame foto ▪ Covorașe ▪ Săculețe ▪ Decorațiuni / Obiecte decorative realizate cu materiale sintetice <ul style="list-style-type: none"> -hârtie <ul style="list-style-type: none"> •exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare/ Tangram/ Origami - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”) •exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturele”) • exerciții de trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul”, „Ochelarii din carton”, „Cadranul de ceas”, colaj „Scenă din povești”) - fire și materiale textile; mase plastice) <ul style="list-style-type: none"> •exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de mărțișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Coarda”, „Biciul”, „Frânghia”, „Plasa pentru minge”)

Domenii de conținut	Clasa a V-a- clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> •exerciții de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”, „Sacoșa”)
3. Modelaje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pirogravură ▪ Obiecte decorative ▪ Ghivece și farfurii ▪ Modelaje (plastilină, aluat, lut, ceramofix - („Biluțe”, „Șiragul de mărgel”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”) <ul style="list-style-type: none"> • mișcări translatorii cu palmele față în față) • mișcări circulare palmele față în față <ul style="list-style-type: none"> • mișcări translatorii cu palmele față de planșeta • mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”, „Bile”) • mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”) • mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă”) <ul style="list-style-type: none"> • mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiți”) • mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”) • mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos.) ▪ Modelino ▪ Jucării ▪ Mărțișoare / Broșe
4. Activități gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități de grădinărit ▪ Activități de mici reparații în clasă, în școală ▪ Activități simple de îngrijire a plantelor de la “colțul viu al clasei/ casei”(plantare, stropire, curățare, recoltare) ▪ Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) □ ▪ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.) □ ▪ Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.) ▪ Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, suc de fructe □ ▪ Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric plin, curățat legume, fructe) □ ▪ Exerciții practice de amenajare a unei mese festive

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Activități practice și de preprofesionalizare*. Având în vedere gradul diferit de afectare al copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate și ritmul propriu de asimilare a conținuturilor și formare a competențelor, programa este propusă pe ciclu de învățământ, oferind posibilitatea fiecăruia de a se dezvolta în funcție de potențialul individual.

În cadrul acestor activități, cadrul didactic poate adapta materialele, tehnicile de lucru cât și conținutul, la specificul deficienței, în funcție de nevoile subiectului cu care lucrează. Astfel, explicațiile trebuie să fie scurte și concrete, pe sarcini ușoare, iar implicarea elevilor trebuie să se realizeze în toate etapele realizării unui produs în grup, în funcție de posibilitățile fiecăruia.

Strategiile didactice recomandate au în vedere centrarea pe elev, formarea competențelor generale și specifice, dezvoltarea gândirii critice, logice, intuitive. Strategiile didactice vor pune accent pe crearea de contexte structurate în care elevii să-și poată manifesta inițiativa, creativitatea și responsabilitatea prin realizarea de produse prin activități de tip proiect care să includă: planificare, organizare, analiză, comunicare, evaluare, înregistrarea rezultatelor, valorificare.

Proiectele pot fi individuale sau de grup, simple sau complexe. În vederea alegerii proiectelor ce vor fi executate se ține cont de problemele/nevoile reale identificate la nivel individual, al clasei, școlii, comunității și de cunoștințele, abilitățile, experiența acumulată de elev pe parcursul anilor școlari.

Activitățile de învățare au în vedere adoptarea de către elevi a unei atitudini responsabile față de sănătate și mediu, prin aplicarea măsurilor de securitate a muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs.

De asemenea, la disciplina *Activități practice și de preprofesionalizare* pot fi organizate vizite de explorare la agenți economici, excursii tematice, vizitarea locurilor de muncă ale părinților, activități în aer liber.

În desfășurarea orelor pot fi aplicate și alte metode precum: investigația, dezbateră, jocul de rol, brainstormingul, studiul de caz, modelarea, simularea, problematizarea, interviul. În scopul atingerii competențelor, pe parcursul fiecărui semestru se vor executa, individual sau în echipă, în spațiul școlii (clasă, atelier, laborator etc.) minim două produse utilizând diverse materiale și tehnologii cuprinse în programa școlară.

Având în vedere caracterul preponderent practic al disciplinei, este necesar ca spațiul fizic destinat desfășurării orelor de *Activități practice și de preprofesionalizare* să sprijine parcurgerea programei școlare și strategiile diverse de predare și învățare și, în special, activitățile de învățare de tip proiect, oferind un cadru confortabil, sigur și stimulat pentru elevi, care să încurajeze cooperarea în condiții de simulare a mediului real de muncă. Astfel, caracteristica mediului de instruire este adaptarea la lucrul individual sau în echipă cu diferite materiale, unelte, scule, instrumente, mașini și consumabile, resurse digitale în condițiile respectării măsurilor de securitatea muncii, a normelor de igienă. În acest sens, se recomandă amenajarea în școală a spațiilor necesare pentru executarea practică a activităților de grădinarit, prepararea hranei, prelucrarea lemnului croitorie etc.

În condițiile în care elevul cu dizabilități beneficiază de sprijin, încredere, acceptare și respect, se poate dezvolta atât social cât și profesional, demonstrând că o nouă dimensiune a dizabilității – performanța.

BIBLIOGRAFIE:

1. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
3. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București
4. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța
5. ***Programa școlară pentru disciplina EDUCAȚIE PLASTICĂ Clasele a V-a – a VIII-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
6. ***Programa școlară pentru disciplina Educație tehnologică și aplicații practice Clasele a V-a – a VIII-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Grup de lucru**Liana Maria MITRAN Coordonator Ministerul Educației****Aurora LEFTER, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Balercă Mihaela	CSEI „Elena Doamna” Focșani
Nedelcu Cristina	CSEI „Elena Doamna” Focșani

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***TEHNOLOGII INFORMATICE ASISTIVE
ȘI DE ACCES***

**Învățământ special
Clasele a V -a – a X- a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru pentru învățământul special, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018, disciplina *Tehnologii informatice asistive și de acces* se predă în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a, VIII-a, a IX-a și a X-a, la elevii cu dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate, ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/ săptămână.

Programa pentru disciplina *Tehnologii informatice asistive și de acces* pentru elevii cu dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate a fost realizată ca un răspuns la necesitatea alfabetizării digitale și a utilizării noilor tehnologii la toate nivelele societății, care au influențat profund și activitățile din instituțiile de învățământ, inclusiv din sfera reabilitării, educației și incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități și presupune utilizarea unor programe informatice specifice, în scopul accesibilizării informațiilor, utilizării operaționale a acestora în diverse contexte și adaptării comunicării receptivă și expresive.

Copilul cu **dizabilități senzoriale multiple** este persoana care, pe lângă deficiența de auz/vedere congenitală/dobândită, prezintă și deficiențe asociate, precum dizabilități de învățare, de comunicare și fizice etc.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă deficiență de auz congenitală/dobândită și deficiență de vedere congenitală/dobândită.

Accesul la tehnologia asistivă la vârste cât mai mici reprezintă o garanție pentru o mai bună integrare în comunitate și societate, ajutând copiii să depășească barierele întâmpinate în viața de zi cu zi, vor permite o autonomie crescută și o mai bună participare la activitățile școlare și la viața socială. Tehnologiile informatice asistive și de acces reprezintă un punct important în dobândirea independenței în procesul educațional și de formare profesională a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple, contribuind la formarea și dezvoltarea structurilor cognitive, psihomotrice, de limbaj, afective, atitudinale, cu impact ridicat asupra formării și dezvoltării personalității.

Programa valorifică obiectivele Strategiei naționale "O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități", 2015-2020, care impune o mai mare preocupare pentru dezvoltarea competențelor persoanelor cu dizabilități necesare participării depline și egale la educație și formare, ca membrii activi ai comunității din care fac parte, prin asigurarea calității serviciilor educaționale și de formare, adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități și relevante din perspectiva incluziunii. Dotarea cu echipament tehnic adaptat tipului și gradului de handicap, printre care softuri asistive, telefoane, smartphone-uri, asigurarea manualelor școlare în formate accesibile pentru elevii cu deficiențe multiple, reprezintă câteva din mijloacele care contribuie la formarea și dezvoltarea unor competențe de utilizare a tehnologiei informatice și comunicare eficientă.

Programa este structurată plecând de la competențe generale și specifice care țin cont de nevoile societății actuale, oferind activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice utile pentru realizarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu cu dizabilități auditive.

Competențele generale permit identificarea și rezolvarea în contexte diverse a unor probleme caracteristice pe parcursul învățământului gimnazial.

Competențele specifice se formează pe durata unui an școlar, ele fiind deduse din competențele generale și constituie etape în dobândirea acestora.

Activitățile de învățare redau sarcini de lucru orientative necesare formării și dezvoltării competențelor generale și specifice.

Sugestii metodologice includ recomandări de strategii didactice, tehnologii asistive și de acces și elemente de evaluare continuă, recomandări pentru proiectarea demersului didactic, având rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare

pentru proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Rolul determinant al acestei discipline este de a veni în sprijinul formării elevilor cu **dizabilități senzoriale multiple** și de a compensa și optimiza capacitățile existente ale analizatorului funcțional și/sau valorificarea resturilor senzoriale.

În programa propusă au fost introduse teme și activități accesibile care vor stimula acele laturi și componente valide ale proceselor psihice ale copiilor, ea oferind posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul copilului și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Dezvoltarea deprinderilor moderne de utilizator, adică pregătirea elevilor astfel încât să poată beneficia de lumea calculatoarelor, respectiv să poată folosi avantajele științei calculatorului, trebuie să stea în atenția întregului învățământ preuniversitar.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conștientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces**
- 2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea tehnologiilor informatice asistive și de acces**
- 3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor**

CLASELE a V-a – a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conștientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces**

Clasele a V-a – a X-a
<p>1.1 Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a tehnologiilor informatice asistive hardware</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea unui comportament responsabil în laboratorul de informatică; - identificarea tipurilor de tehnologii informatice asistive și de acces hardware: tabla interactivă, monitorul cu touch screen, afișajul braille, mini laptopul braille etc. prin interacțiune directă cu acestea sau, în absența lor, prin intermediul imaginilor/desenelor/filmelor didactice/prezentărilor powerpoint etc.; - exersarea utilizării corecte a unor tehnologii asistive care să compenseze dizabilitatea fiecărui elev în parte (exemple: utilizarea unui display braille în cazul unui elev cu surdocecitate sau a unei voci sintetice în cazul unui elev cu resturi auditive); - identificarea componentelor unui calculator (unitate centrală, monitor, sistem audio, tastatură, mouse prin interacțiune directă cu acestea); - utilizarea calculatorului prin intermediul tehnologiilor de acces adecvate deficienței fiecărui elev în parte (cititor de ecran pentru elevi cu cecitate, magnificator pentru slab văzători, display braille pentru surdocecitate, ș.a.m.d.); - identificarea mediilor de stocare a informației (DVD-uri, CD-uri, stick-uri de memorie etc.).
<p>1.2 Utilizarea eficientă a tehnologiilor informatice asistive mobile</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea tehnologiilor asistive mobile (telefon mobil inteligent, tabletă, notetaler braille) și a caracteristicilor de accesibilitate ale acestora, cu evidențierea efectelor asupra stării de sănătate și a pericolelor ce pot apărea în cazul unei utilizări incorecte; - exersarea utilizării corecte a unor dispozitive mobile (tabletă, telefon inteligent, consolă, laptop), prin intermediul tehnologiilor de acces adecvate dizabilității (cititor de ecran încorporat, magnificator, subtitrări, etc.); - exersarea utilizării dispozitivelor mobile accesibile în comunicare eficientă (de exemplu apeluri telefonice, mesagerie, solicitare ajutor la nevoie, etc.); - exersarea utilizării unor aplicații utilitare pe dispozitive mobile (exemple: dictare vocală, detectare de culori, orientare în spațiu, etc.); - antrenarea unor abilități prin intermediul jocurilor sau a aplicațiilor mobile (exemple: abilități motorii fine, discriminare vizuală și/sau auditivă, antrenament vizual și/sau auditiv, etc); - folosirea Touch Screen în editarea unor mesaje scurte, redare muzică, trimitere mesaje, mărire ecran și în utilizarea aplicațiilor.
<p>1.3 Utilizarea eficientă a tehnologiilor informatice asistive și de acces software</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării tastaturii prin intermediul metodei dactilografice oarbe (scriere fără suport vizual) cu feedback auditiv sau tactil prin intermediul tehnologiei de acces (voce sintetică sau display braille); - exersarea utilizării elementelor de interfață într-o aplicație asistivă și de acces (de exemplu Jaws, NVDA, Narator, Windows Magnifier, Zoom Text Magnifier, On screen keyboard, Sebran, TARA, DFB etc.); - descrierea modului de organizare a informațiilor pe suport extern și exersarea modalităților de lucru cu fișiere și/sau directoare; - exersarea utilizării elementelor de interfață, într-o aplicație specifică sistemului de operare folosit (de exemplu: editor de texte, paint, speech recognition etc.).

Clasele a V-a –a X-a
<p>1.4 Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a dispozitivelor asistive dedicate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării unor dispozitive asistive utilizate în comunicare (exemple: telefoane mobile adaptate, display-uri, sisteme și aplicații de comunicare nonverbală); - exersarea utilizării unor dispozitive asistive dedicate care suplinesc funcții vizuale sau auditive, în măsura în care acestea sunt disponibile (exemple: aparate de mărit, lupe electronice, aparate auditive, detectoare de culori, detector de bancnote, senzori pentru deplasare, etc.); - exersarea utilizării unor dispozitive asistive care contribuie la creșterea gradului de autonomie personală prin autogospodărire, (exemple: ceas cu voce sintetică, cântar vorbitor, etichete audio, dispozitive de etichetare braille, termometru vorbitor sau mărit, etc); - exersarea utilizării unor dispozitive care contribuie la îmbunătățirea abilităților de orientare și mobilitate – în măsura în care acestea sunt disponibile (exemple: Baston cu ultrasunete, ochelari cu senzori, orientare după instrucțiuni simple GPS etc.).
<p>1.5 Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a Internetului ca sursă de documentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor servicii ale rețelei Internet și utilizarea acestora în satisfacerea unor nevoi din viața de zi cu zi; - căutarea unor informații pe Internet, salvarea informațiilor căutate (text/imagini); - stabilirea unor reguli pentru o navigare sigură și eficientă pe Internet utilizând jocuri de rol, filme didactice etc.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin utilizarea tehnologiilor informatice asistive și de acces

Clasele a V-a –a X-a
<p>2.1. Utilizarea tehnologiilor de acces pentru rezolvarea unor probleme elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> - antrenarea abilităților de scris-citit prin intermediul unor pachete software dedicate; - realizarea de operații matematice simple prin intermediul aplicației „Calculator” sau a pachetelor de software educațional; - crearea de conținut prin intermediul calculatorului personal (exemple: înregistrări audio, desene simple, fișiere text scurte etc.); - antrenarea unor abilități prin intermediul jocurilor didactice (exemple: stimulare vizuală, discriminare auditivă, capacitate de reacție etc); - rezolvarea unor probleme elementare prin intermediul pachetelor de software educațional accesibilizate (exemple: adunări simple, exersarea scrierii la tastatură, discriminarea textului pe display braille, identificarea dactilemelor etc.).
<p>2.2. Descrierea în limbaj natural, braille sau limbaj mimico-gestual a caracteristicilor unor algoritmi elementari în scopul rezolvării unor situații din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea caracteristicilor unor algoritmi prin prezentarea unor exemple de algoritmi întâlniți în viața cotidiană (spălatul pe dinți, spălatul pe mâini, realizarea unui avion de hârtie, prepararea unui fresh de portocale etc.); - evidențierea caracteristicilor unor algoritmi prin prezentarea unor exemple de algoritmi întâlniți la diferite discipline (operarea cu structuri perceptiv morice, operarea cu instrumente și unități de măsură la disciplinele “Elemente de matematică aplicată” sau „Educație senzorială motorie și psihomotorie”, etapele de preparare a alimentelor la disciplina Educație tehnologică etc.).

3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasele a V-a –a X-a
<p>3.1. Aplicarea operațiilor specifice editoarelor grafice în vederea realizării unor materiale digitale</p> <ul style="list-style-type: none">
- realizarea unor elemente grafice, 2D sau 3D, utilizând editoare specializate;
- utilizarea unor personaje grafice pentru ilustrarea unei povești;
- realizarea unei felicitări, a unui afiș publicitar, a unui logo etc.
<p>3.2. Elaborarea unor documente utile în situații cotidiene folosind aplicațiile dedicate</p> <ul style="list-style-type: none">
- tehnoredactarea unor texte după model și reguli simple, specificate;
- înregistrarea unor mesaje sau etichete audio folosind aplicații accesibile;
- crearea de conținut prin intermediul unor jocuri/ softuri educaționale (exemple: colaje sonore/ colaje de imagini etc.);
- realizarea în echipă a unui poster, a unui pliant etc.
<p>3.3. Manifestarea creativă prin utilizarea unor aplicații/jocuri digitale (exemple: participarea la un joc didactic de echipă, crearea în echipă a unui joc educațional/ povești etc.)</p> <ul style="list-style-type: none">
- participarea la jocuri didactice accesibile;
- identificarea secvențelor unor întâmplări utilizând software educațional;
- colaborarea prin intermediul aplicațiilor informatice accesibile (conversație pe internet etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a –a X-a
Norme de ergonomie și de siguranță	Normele de securitate și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Tipuri de sisteme de calcul și de comunicații	Sisteme de calcul și de comunicații întâlnite în viața cotidiană
Elemente de arhitectură a unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul
Tehnologii de acces hardware	Afișajul braille, imprimanta braille Dispozitive cu ecran tactil, table interactive Dispozitive de comunicare nonverbală
Sisteme de operare	Elemente de interfață ale unui sistem de operare Utilizarea tastaturii – elemente de dactilografie Organizarea datelor pe suport extern Operații cu fișiere și directoare
Tehnologii mobile	Utilizarea ecranului tactil (gesturi, operații, moduri de interacțiune) Cititoare de ecran pe dispozitive mobile (Talkback, VoiceOver) Magnificatoare pe dispozitive mobile Mobilul în comunicare – inițiere apeluri, scriere mesaje, solicitare ajutor Programe utilitare (Meteo, Alarmă, Ceas, Notițe) Utilitare compensatorii (scriere prin dictare, citire automată a textului, detectare culori) Mobilul în orientare și mobilitate (sisteme de navigație GPS, aplicații pentru deficienți de vedere) Jocuri pentru antrenarea abilităților motorii Jocuri pentru antrenarea abilităților senzoriale
Tehnologii de acces software	Cititoare de ecran (Jaws, NVDA, Narrator) Magnificatoare (Windows Magnifier, Zoom text) Sisteme de recunoaștere a vorbirii (dictare) Sisteme de scriere (tastatură virtuală)
Internet	Servicii ale rețelei Internet Serviciul World Wide Web: - navigarea pe Internet; - căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare; - salvarea informațiilor de pe Internet - siguranța pe Internet
Rezolvarea de probleme	Abilități de citire/scriere – recunoașterea literelor, scriere după dictare Aplicația calculator Înregistrare de fișiere audio Jocuri didactice pentru antrenament vizual Jocuri didactice pentru antrenarea discriminării auditive Aplicații pentru crearea de liste, note adezice, memoratoare etc.

Editoare grafice	<p>Rolul unui editor grafic Elemente de interfață specific Crearea, deschiderea și salvarea fișierelor grafice Comenzi pentru selectare, copiere, mutare, ștergere Redimensionarea, trunchierea, rotația unei imagini Inserarea și formatarea textului Crearea de felicitări, afișe publicitare Ilustrarea unei poezii, povești</p>
Editor de texte	<p>Lansarea unei aplicații de procesare de text Deschiderea unui document existent– modificarea și salvarea lui Crearea unui document nou Închiderea unui document Închiderea aplicației de procesare de text Inițializarea paginii de lucru Introducerea informațiilor în text Selectarea informațiilor – caracter, cuvânt, paragraf, întregul document Copierea, mutarea, ștergerea, folosirea comenzilor „Copiere”, „Lipire”, „Decupare” Realizarea unor aplicații practice</p>
Algoritmi	<p>Identificarea secvențelor necesare rezolvarii unor probleme elementare din viața cotidiană și din sfera disciplinelor didactice.</p>

Sugestii metodologice

În procesul instructiv-educativ al copiilor cu deficiențe senzoriale multiple, calculatorul joacă două roluri importante: suport în comunicare și sprijin în învățare. Învățarea asistată de calculator determină creșterea independenței în învățare, cu următoarele efecte:

- dezvoltă capacitatea elevilor cu deficiențe grave de a opera cu semne și simboluri;
- antrenează- exersează- dezvoltă percepția vizuală și auditivă;
- dezvoltă creativitatea și abilitățile de rezolvare a problemelor.

Tehnologiile informatice asistive și de acces reprezintă totalitatea soluțiilor informatice hardware și software, care permit utilizatorilor cu deficiențe senzoriale să utilizeze tehnica de calcul și comunicare la fel de eficient ca și un utilizator fără dizabilități.

Echipamentele cu o funcționare individuală sau concepute ca periferice pentru calculator sau pentru echipamentele de comunicare constituie tehnologiile asistive hardware.

Elevii cu deficiență de vedere reprezintă categoria de utilizatori pentru care tehnologiile de acces reprezintă unica modalitate de utilizare a calculatorului și a unor echipamente de calcul.

AFIȘAJUL BRAILLE este perifericul de calculator cel mai utilizat de către persoanele cu deficiență de vedere.

TASTATURA CU SIMBOLURI BRAILLE este extrem de utilă în cadrul lecțiilor de învățare a tastaturii în cazul persoanelor cu deficiență de vedere.

Tabla albă interactivă **SMART Board** este prevăzută cu un ecran panoramic, o suprafață sensibilă la atingere, care se conectează la computerul profesor și afișează imaginea ecranului computerului prin intermediul unui videoproiector cu distanță de proiecție ultrascurtă.

Tehnologiile informatice asistive și de acces software sunt aplicații informatice care permit utilizatorilor să utilizeze tehnica de calcul și de comunicație cu sau fără ajutorul altor echipamente hardware.

Alegerea unui soft educațional/program eficient presupune ca profesorul să găsească răspunsuri la următoarele întrebări:

1. Programul respectiv dezvoltă o competență la cel care îl folosește?
2. Programul răspunde obiectivelor din programul educațional individualizat? Poate el oferi acces la curriculum?
3. Programul respectiv oferă indicii și întărire adecvată?
4. Programul este adaptabil? Dacă programul este cu adevărat adaptabil, elevii îl vor folosi în rezolvarea problemelor lor, iar profesorii îl vor folosi pentru diferiți elevi?
5. Este textul programului, pe ecran și imprimat, suficient de mare și clar? În general, profesorii care lucrează cu aceste programe critică lipsa culorii, caracterele mici, formele mari și clare fiind esențiale pentru succesul învățării la copiii cu dizabilități.
6. Este programul ușor de folosit? Pentru utilizarea sa trebuie memorate multe comenzi?

Pentru crearea unor situații de învățare în care copii cu deficiențe senzoriale multiple să beneficieze efectiv de pe urma tehnologiilor asistive și de acces cadrele didactice vor ține cont de următoarele considerente:

- tehnologiile utilizate vor fi strict adecvate profilului individual de dezvoltare al fiecărui elev în parte. Astfel, spre exemplu, un elev cu cecitate poate utiliza un program cititor de ecran spre deosebire de un alt elev slab văzător căruia îi este mult mai util un program magnificator;

- conținuturile vor fi însușite în funcție de disponibilitatea tehnologiilor respective. Spre exemplu un elev cu surdocecitate va învăța să folosească adecvat aparatul auditiv (schimbarea bateriilor, depozitarea, igienizarea etc.) spre deosebire de un elev slab văzător care va învăța să folosească o lupă electronică;

- predarea conținuturilor se va face individualizat, urmărindu-se compensarea dizabilităților pentru fiecare elev în parte. Este foarte important pentru copiii cu deficiențe senzoriale multiple să aprofundeze conținuturile care le sunt cu adevărat utile la un nivel la care să poată să se folosească de ele într-o manieră independentă.

Având în vedere că activitățile se desfășoară cu elevi cu dizabilități, pentru a evita disfuncțiile provocate de eventualele erori ale acestora pe parcursul instruirii, este necesar ca profesorul să urmărească strict fiecare elev, ceea ce presupune recurgerea la un sistem ordonat de prezentare, pas cu pas, în ritm impus, a facilităților unui program. După aceea, ritmul de instruire poate diferi în funcție de gradul de deficiență și particularitățile fiecărui elev. Aplicațiile prezentate efectiv elevilor, cu care aceștia vor lucra, trebuie să aibă ca obiect, pe cât posibil, probleme concrete ale activităților productive din domeniul de activitate pentru a sublinia avantajele utilizării sistemelor informatice. Achiziția treptată a cunoștințelor și deprinderilor poate fi stimulată printr-o prezentare atractivă și motivantă a programelor.

Evaluarea trebuie să vizeze mai ales interpretarea creativă a informațiilor și capacitatea de a rezolva o situație-problemă cu ajutorul calculatorului. Modalitățile de evaluare recomandate sunt: observarea sistematică a activității elevilor, portofoliul individual, proiecte individuale sau în echipă etc.

Instruirea interactivă specifică acestei discipline contribuie și la conștientizarea faptului că un bun utilizator al calculatorului are șanse mai mari de reușită în acțiunea de recuperare și integrare socio-profesională.

Noile orientări în domeniul psihopedagogiei speciale recomandă folosirea în școală a instrumentelor derivate din programe profesionale aplicate pe calculator, precum și instrumente de scriere și editare moderne, care pot conduce la importante progrese ale copilului cu dizabilități, având în vedere posibilitățile de învățare ale fiecărui copil, de interesul pe care acesta îl are pentru munca la calculator și nu în ultimul rând, se ține cont de potențialul intelectual al fiecăruia.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
3. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
4. ***Programa școlară pentru disciplina INFORMATICĂ ȘI TIC Clasele a V-a – a VIII-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN Coordonator Ministerul Educației Naționale
Aurora LEFTER, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Dima Camelia	CSEI „Elena Doamna” Focșani
Fănuță Bogdana	CSEI „Elena Doamna” Focșani
Vasilache Cătălin Florinel	Liceul Tehnologic Special “Vasile Pavelcu” Iași
Cîmpean Ioan Marin	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Iordăchescu Florin Ionuț	Liceul Tehnologic Special “Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezentul document cuprinde programa școlară pentru disciplina "Consiliere și dezvoltare personală, învățământ primar, clasele pregătitoare și I - IV", adresată cadrelor didactice care lucrează cu elevi prezentând dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* este esențială pentru dezvoltarea personală armonioasă și stima de sine a elevului cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple, prevenirea tulburărilor de comportament care pot apărea la acești elevi, pentru dezvoltarea abilităților socio-emoționale și a unui stil de viață sănătos.

Conform planului cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, aprobat prin ordinul ministrului nr. 3622/27.04.2018, disciplinei "Consiliere și dezvoltare personală" din cadrul ariei curriculare Consiliere și orientare îi este alocată o oră pe săptămână, pe tot parcursul școlarității, din clasa pregătitoare până în clasa a X-a inclusiv, cu posibilitatea extinderii printr-o oră opțională. Orele alocate disciplinei sunt incluse în trunchiul comun.

Ora de Consiliere și dezvoltare personală este realizată de către profesorul încadrat pe catedra de psihopedagogie specială, acest lucru constituindu-se într-un avantaj datorită formării inițiale și continue a cadrelor didactice care prezintă atât competențe de lucru cu elevii cu cerințe educative speciale cât și competențe specifice pentru activitatea de consiliere.

Noua programă urmărește să ofere cadrelor didactice un instrument care să promoveze formarea competențelor noncognitive la elevi (cu precădere din domeniul dezvoltării socio-emoționale), din perspectiva schimbării de paradigmă pedagogică de la orientarea pe conținuturi la cea pe competențe.

Din perspectiva integrării, am propus dezvoltarea unor competențe cheie europene, în acord cu Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind competențele cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți (2006), respectiv: a învăța să înveți, competențe sociale și civice, sensibilizare și exprimare culturală. Am selectat o serie de valori și atitudini care vor fi dezvoltate pe parcursul celor cinci ani: deschiderea pentru dialog constructiv, colaborare, valorizarea diversității și respectul față de celălalt, sentimentul responsabilității, deschiderea pentru respectarea valorilor și a privatității celuilalt.

Structura programei de Consiliere și dezvoltare personală:

- Competențe generale,
- Competențe specifice și activități de învățare,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Utilizate în proiectarea curriculară din România, competențele sunt definite ca „ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse. **Competențele generale** sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline. **Competențele specifice** se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora” (IȘE, 2016).

Activitățile de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Acestea sunt orientative și pot fi selectate de către cadrul didactic în vederea formării competențelor specifice, în funcție de specificul grupului de elevi și al potențialului psihoindividual al fiecărui elev.

Conținuturile se constituie în material informațional necesar pentru formarea de deprinderi și atitudini, organizate în domenii de conținut: *autocunoaștere și identitate, dezvoltare socio-emoțională, autonomie și stil de viață*.

Sugestiile metodologice includ propuneri privind planificarea și proiectarea activității, strategii didactice și elemente de evaluare.

În abordarea demersului formativ s-au avut în vedere particularitățile elevilor cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple și, mai ales, limitările privind accesul la informație, comunicarea cu ceilalți, deplasarea în mediu, limitări generate de asocierea dizabilității de vedere cu cea de auz.

Pe lângă orele din aria curriculară, activitatea consilierului clasei va include alte activități educative, activități extracurriculare, colaborarea cu părinții elevilor și cu alți parteneri educaționali.

Competențe generale

- 1. Formarea capacității de autocunoaștere și valorizare a potențialului propriu**
- 2. Formarea abilităților de interrelaționare umană eficientă**
- 3. Formarea unor comportamente dezirabile în mediul social**

CLASA PREGĂTITOARE – a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea capacității de autocunoaștere și valorizare a potențialului propriu**

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Conturarea identității personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de indicare a prenumelui, numelui, vârstei personale, - Exerciții de identificare a părților corpului, - Exerciții de realizarea a rutinei de igienă, - Jocuri didactice, - Desene, colaje; - Activități de cunoaștere a spațiului școlar (sala de clasă, sala de sport, cabinet medical, cantina școlii etc.), - Exerciții de identificare a membrilor colectivului clasei și al profesorilor: „Clasa noastră”, „Școala noastră”, - Joc de rol „Ce sunt/fac eu?”.
<p>1.2. Conștientizarea caracteristicilor individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descriere a propriei persoane sub aspect fizic, - Exerciții de identificare a colegilor și a profesorului după voce sau alte caracteristici fizice; - Exerciții de descriere a membrilor familiei, a colegilor de clasă, a cadrelor didactice; - Exerciții pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor prin comparație cu ceilalți – vârstă, înălțime, alte caracteristici; - Identificarea unor trăsături ale personajelor din povești și desene animate; - Joc de rol: "De-a profesorul", "De-a doctorul", etc.
<p>1.3. Identificarea propriilor interese și preferințe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de alegere a unor responsabilități la nivelul clasei; - Exerciții de identificare a activităților de timp liber preferate; - Exerciții de simulare a unor roluri în familie, clasă, pe stradă; - Realizare de expoziții cu desene, colaje, etc.
<p>1.4. Identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor prin comparație cu ceilalți – trăsături fizice; - Exerciții de identificare a caracteristicilor unor personaje preferate; - Exerciții de identificare a trăsăturilor de personalitate proprii și ale celorlalți.
<p>1.5. Identificarea componenței familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a membrilor familiei - "Familia mea" – desen/colaj; - Exerciții de descriere a membrilor familiei; - Jocuri de rol.
<p>1.6. Identificarea responsabilităților de la școală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a regulilor clasei; - Exerciții de stabilire/atribuire a responsabilităților în cadrul clasei - "Elevul de serviciu", etc.
<p>1.7. Identificarea trăsăturilor fizice și morale la sine și la ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de prezentare personală – însușiri fizice și morale;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descriere a însușirilor celorlalți, prin comparație cu propria persoană; - Activități cu elevi de la alte școli.
<p>1.8. Identificarea statusului și rolului propriu în cadrul familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a statuturilor și rolurilor membrilor familiei; - Exerciții de descriere a membrilor familiei; - Discutarea unor evenimente petrecute în familie cu accent pe rolul propriu; - Jocuri de rol cu accent pe relația copil - părinți.
<p>1.9. Identificarea intereselor personale și a preferințelor pentru anumite activități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare a unor imagini cu activitățile uzuale în funcție de preferințe; - Exerciții de recunoaștere a meseriilor; - Activități de participare la evenimente organizate în afara școlii; - Vizite; - Jocuri de rol.
<p>1.10. Exersarea inițiativei în comunicare și în explorarea mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de adresare directă colegilor și adulților cunoscuți; - Exerciții de folosire a achizițiilor într-un mediu mai puțin familiar; - Exerciții de inițiere a unor jocuri în timpul liber; - Jocuri de rol.
<p>1.11. Exersarea unor comportamente de valorizare a diversității umane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discutarea asemănarilor și deosebirilor dintre oameni – diversitate națională, etnică, etc.; - Jocuri de rol – identificarea punctelor tari ale unei persoane; - Completare de propoziții lacunare - "Eu sunt..., tu ești..."; - Joc - "Cum mă port cu cei mai mici decât mine?".
<p>1.12. Valorificarea rolului educativ al familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de suport împreună cu membrii familiei; - Dramatizarea unor situații familiale care pot să apară – în grupuri de lucru părinți și copii; - Jocuri de rol – schimbarea rolurilor "Eu sunt mama, tu copilul"; - Discuții cu membrii familiei.

2. Formarea abilităților de interrelaționare umană eficientă.

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor proprii și ale apropiaților</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observarea și descrierea emoțiilor proprii în diferite situații; - Observarea și descrierea emoțiilor/trăirilor unor personaje/alte persoane; - Joc în perechi: "Spune ce face/simte"; - Identificarea emoțiilor – suport intuitiv sau real (jetoane, pictograme, fotografii, alți colegi); - Jocuri de rol - simulare și recunoașterea emoțiilor celorlalți; - Jocuri "Cum faci atunci când..." (de ex. te lovești, te ceartă mama).
<p>2.2. Relaționarea adecvată în cadrul grupului de elevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri în echipă (care să implice cooperarea);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol cu activități cotidiene; - Dramatizări ale unor povești cunoscute.
<p>2.3. Manifestarea inițiativei de a relaționa cu covârșnicii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitare a expresiei faciale, a posturii, a unui model acțional etc.; - Exersarea interacțiunii/a schimbului de roluri în interacțiunea copil-profesor, copil-copil; - Dramatizări; - Jocuri de rol.
<p>2.4. Formarea autocontrolului în manifestarea unor stări/emoții contextuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol - simulare și recunoaștere a emoțiilor proprii/ ale celorlalți "Eu sunt..."; - Exerciții de exprimare a unor stări emoționale nonverbal prin mimică, gesturi, pantomimă; - Dramatizări.
<p>2.5. Formarea comportamentului de cooperare în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de antrenare a elevilor în activități de cooperare pe grupe; - Jocuri cu teme din viața cotidiană – ex. "Unde-s doi puterea crește"; - Jocuri de rol; - Dramatizări.
<p>2.6. Recunoașterea emoțiilor și sentimentelor la sine și la ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simularea unor emoții/reacții în situații date; - Observarea și discutarea felului în care se exprimă emoțiile în situații reale și/sau fictive (personaje din desene animate, la colegi); - Compararea expresiilor emoționale fundamentale (mânia, frica, bucuria, uimirea, dezgustul, disprețul și tristețea).
<p>2.7. Identificarea tipurilor de relații dintre oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea tipurilor de relații dintre oameni prin desen, pantomimă, teatru de păpuși; - Exerciții de stimulare a relațiilor de colaborare/cooperare în cadrul clasei de elevi și în cadrul colectivului școlii; - Jocuri de rol; - Dramatizări.
<p>2.8. Respectarea regulilor de relaționare în cadrul unui grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de alternare a rolurilor de emitent și ascultător; - Exersarea formulelor de salut, de oferire a ajutorului în cadrul unor jocuri de rol; - Exerciții pe grupe vizând identificarea soluțiilor unei probleme interpersonale; - Interpretarea unor roluri în cadrul unui grup.
<p>2.9. Identificarea caracteristicilor relațiilor sociale pozitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții în echipă despre semnificația relației de prietenie; - Joc - "Descrierea prietenului meu"; - Joc - "Asemănări și deosebiri dintre mine și prietenul meu"; - Discuții pentru consolidarea relațiilor de cooperare – colaborare.
<p>2.10. Prevenirea /dezamorsarea unor situații de conflict de la nivelul grupului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a unor situații tensionate sau conflictuale; - Discutarea soluțiilor pentru situațiile conflictuale din filme, desene animate, etc; - Desene, modelaj;

Clasa pregătitoare
- Jocuri de rol.
2.11. cunoașterea și respectarea drepturilor copilului
- Exerciții de identificare a drepturilor copilului; - Exerciții aplicative - "Cum știu dacă îmi sunt respectate drepturile?"; - Exerciții de identificare în imagini/filme a unor situații în care drepturile copilului sunt respectate/încălcate; - Activități practice/concursuri pe problematica drepturilor copilului cu elevi din alte școli.

3. Formarea unor comportamente dezirabile în mediul social.

Clasa pregătitoare
3.1. Familiarizarea cu situațiile specifice programului școlar
- Exerciții de identificare a ritmului și activităților unei zile: programul de dimineață, orele, masa de prânz, activități de după-amiază; - Exerciții de realizare a unui colaj tactil cu orarul clasei; - Exerciții de identificare a activităților școlare după caracteristici descrise.
3.2. Formarea și dezvoltarea conduitei de orientare spațio-temporală
- Exerciții pentru formarea conceptelor temporale (azi, mâine, ieri, zi, noapte, zilele săptămânii); - Exerciții de asociere a momentelor zilei cu activitățile specifice; - Exerciții de orientare în spațiul social imediat (la școală și în familie); - Exerciții pentru formarea noțiunilor spațiale elementare - aproape, departe, pe, sub, sus, jos, în față, în spate, lângă, etc.
3.3. Formarea comportamentului de grijă față de propria persoană
- Exerciții de asociere a diferitelor momente ale zilei cu activitățile corespunzătoare - programul unei zile; - Exerciții – respectarea regulilor de igienă ("Ce fac atunci când merg la masă"); - Exerciții pentru dobândirea autonomiei personale "Banii de buzunar".
3.4. Formarea de comportamente referitoare la siguranța personală, în viața curentă și în situații de risc
- Exerciții de identificare a pericolului în diverse situații; - Realizare de colaje și postere pe tema siguranței personale "Drumul de acasă până la școală"; - Joc de rol - "M-am lovit, ce fac acum?".
3.5. Exersarea comportamentelor adecvate contextelor sociale
- Exerciții de adoptare a unor comportamente așteptate în diverse contexte (la școală, la locul de joacă, acasă, în situații noi); - Activități în mediul natural – în parc, la plimbare, la magazin, la cofetărie; - Analiza unor situații sociale redată grafic - "Așa da, așa nu".
3.6. Respectarea normelor și regulilor în situații familiare sau noi, în mediul imediat (școală, familie)
- Exerciții de folosire a formulelor de politețe în diverse situații; - Discuții privitoare la anticiparea pericolului în spațiul social al străzii;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de luare a unor decizii corecte în situații noi; - Jocuri de rol.
<p>3.7. Formarea capacității de a alege un tip de comportament într-o situație dată</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de analiză a unor comportamente întâlnite în spațiul școlii; - Exerciții de valorizare a comportamentelor dezirabile; - Exerciții de alegere a unui comportament într-o situație dată și discutarea acestuia; - Jocuri de rol.
<p>3.8. Respectarea regulilor specifice contextelor din mediului social lărgit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții în mediul natural: "Cum mă port pe stradă", "La magazin", "La cofetărie"; - Exerciții de utilizare a comportamentelor specifice unor situații sociale - "Merg în vizită"; - Exerciții de verbalizare/descriere a comportamentelor specifice unor contexte sociale.
<p>3.9. Respectarea normelor de comportare civilizată în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții asupra importanței respectării a normelor de igienă colectivă; - Discuții privind evitarea riscului de îmbolnăvire; - Exersarea formulelor de politețe în diferite contexte; - Jocuri de rol; - Dramatizări.
<p>3.10. Exersarea unor comportamente adecvate diferitelor situații sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elementele constitutive ale unei situații de risc; - Exerciții de grup: exemple de comportamente sănătoase și de risc; - Exerciții de identificare a unor situații potențial periculoase; - Exerciții în echipă: "Cui cer ajutorul dacă..."; - Dramatizări: "Ce fac dacă/ în caz de".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Autocunoaștere și identitate	<ul style="list-style-type: none"> - Identitate personală – date de identificare a propriei persoane: nume, prenume, grupa, recunoașterea propriului nume - Trăsături fizice – înfățișarea, schema corporală, identitatea de gen - Igiena personală - Imagine de sine - manifestarea preferinței pentru anumite activități - Programul zilnic de viață - Identitatea ființei umane - Eu, tu și ceilalți– familia, colegii - Familia – construirea imaginii despre propria familie - Timp liber – identificarea rutinelor de timp liber - "Eu și ceilalți" – caracteristici personale, - Familia mea – membrii familiei, relațiile din cadrul familiei, - Tipuri de activități – activități specifice vârstei școlare, - Mediul școlar – reguli și responsabilități. - Persoană – asemănări și diferențe între oameni, prezentarea personală; - Roluri și responsabilități personale în diferite contexte; - Autocunoaștere – interese, preferințe, opțiuni. - Atitudinea pozitivă față de propria persoană; - Diversitate – valorizarea diferențelor dintre persoane; - Adaptare/rutină – comportamentul în situații familiare și în situații noi, nefamilare
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> - Sentimente și emoții – recunoaștere și exprimare, autocontrolul emoțiilor - Formarea relațiilor interpersonale – răspunsuri comportamentale la instrucțiuni - Trăirea stării de siguranță - manifestarea aprobării/dezaprobarii - Recunoașterea limitelor fizice - Interacțiunea cu ceilalți/cu mediul - Relația cu copiii – manifestarea inițiativei, comunicare convențională/ neconvențională, - Abilități interpersonale – obținerea răspunsului/reacției la un stimul prin silabe, sunete, cuvânt, zâmbet - Relațiile cu ceilalți – reguli în grup, cooperare - Comunicarea – roluri în comunicare, comportamente non-verbale - Emoții pozitive/negative - Tipuri de relații – caracteristici ale diverselor tipuri de relații, prietenie, colegialitate - Individ/grup – cooperare, roluri în cadrul grupului - Conflict – surse de conflict, dezamorsarea stărilor tensionate - Prietenie – relația de prietenie, trăirea pozitivă - Jocuri de rol - aniversarea zilelor de naștere la școală și

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	acasă - Toleranță
Autonomie și stil de viață	<ul style="list-style-type: none"> - Autonomie personală – orientarea în timp - Dezvoltarea rutinelor zilnice - Orientarea în spații familiare – deplasarea în siguranță dintr-un loc în altul - Programul zilei – rutina zilnică la școală și acasă - Autonomie personală – folosirea banilor - Pericole – identificare și prevenire, comportamente adecvate. - Formule de politețe – exersarea salutului în diverse contexte, reguli de relaționare socială - Conduita preventivă – surse de risc, comportamente în diverse situații, solicitarea ajutorului - Reguli de comportament civilizată, prevenirea tulburărilor de comportament - Bine/rău – comportament dezirabil, comportament indezirabil - Contexte sociale diverse – cunoașterea și alegerea modului de comportare civilizată - Reguli de politețe - Comportament responsabil - Risc, pericol – comportamentul în caz de pericol, răspunsul în situații de risc, moduri de adresare unui adult pentru a cere ajutor - Comportament adecvat în context

Sugestii metodologice

Propunem cadrelor didactice care lucrează cu elevi prezentând dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate ca, în aplicarea programei, să aibă în vedere caracterul dinamic al procesului de predare - învățare și să se centreze pe nevoile elevului atât în planificarea și proiectarea activităților cât și în organizarea și desfășurarea efectivă a acestora.

În elaborarea programei pentru *Consiliere și dezvoltare personală* am urmărit centrarea pe elev, cu toate particularitățile sale de vârstă, de dezvoltare fizică, afectivă și cognitivă, cu influențele dizabilităților senzoriale de văz și auz. Deoarece fiecare copil cu surdocecitate prezintă nevoi foarte diferite, abordarea activității de consiliere va depinde mai puțin de nevoile clasei ca grup și mai mult de potențialul psihoindividual, adică de resturile de vedere și de auz pe care un elev cu surdocecitate le are, de modul de integrare senzorială, de experiența anterioară și programul de stimulare aplicat.

Demersul didactic specific ariei *Consiliere și dezvoltare personală* se centrează pe formarea și dezvoltarea de atitudini aplicabile vieții de zi cu zi, nu doar în context școlar.

Cu privire la **organizarea spațiului** în care se vor desfășura orele de *Consiliere și dezvoltare personală*, propunem un mediu în care copilul se simte confortabil și competent, în care poate prelua inițiativa pentru a-l explora: sala de clasă, o încăpere special amenajată, utilizând materiale și obiecte concrete. În măsura posibilului, se va încerca valorizarea altor spații pentru dezvoltarea inițiativei copilului și valorizarea achizițiilor anterioare: magazine, parc, alte școli, cabinet medical, etc.

Mediul în care se vor desfășura activitățile cu copilul cu surdocecitate trebuie să fie unul reacțional, pentru a fi scos din izolarea sa. Un mediu reacțional este caracterizat de (McInnes și Treffry, 1982):

- a) legătura emoțională și răspunderea socială;
- b) soluționarea de probleme pentru a întări dezvoltarea unei imagini de sine pozitivă;
- c) utilizarea resturilor de auz și de vedere și integrarea input-ului provenit prin alte canale senzoriale;
- d) comunicare cu accent pe dialog.

Forma de comunicare folosită este cea ce specialiștii numesc "comunicare totală" și include: limbaj, semne, gesturi naturale, obiecte de referință, indici tactili, Braille, desene, etc.

Strategiile didactice vor fi selectate în funcție de obiectivele propuse. Recomandăm alegerea de metode și procedee care să faciliteze pe de o parte experiența practică, directă, a copilului cu materiale și obiecte concrete, dar și implicarea copilului în propria sa formare. Pot fi folosite astfel: observația, exercițiul, convorbirea, jocul de rol, dramatizarea, desenul, povestirea, vizionarea de desene animate. Sarcinile de lucru vor fi realizate individual sau în echipă.

Se va folosi parteneriatul educațional în sensul cooperării între factorii educativi, între membrii colectivului de cadre didactice, dar și cu beneficiarii indirecti, voluntari - elevi din alte școli, instituții.

Programa acordă o deosebită importanță familiei, atât în sensul consilierii acesteia cu privire la gestionarea situațiilor ce pot apărea în timpul liber al copilului cât și în implicarea efectivă, ca partener, în formarea copilului și dobândirea autonomiei.

Modalități de evaluare:

La disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* nu se folosește notarea. Ca urmare, evaluarea va urmări progresul fiecărui elev în parte privind dezvoltarea socio-emoțională, autocunoașterea, autonomia personală și, ca finalitate, integrarea în mediul social. Ca metode de evaluare propunem:

- exprimarea viziunii personale prin desene, colaje, pantomimă, teatru de păpuși,

- activități practice.

Precizăm că toate recomandările au un caracter orientativ, deciziile privind proiectarea și organizarea/derularea activității de consiliere aparținând în exclusivitate cadrului didactic specialist, după realizarea unei evaluări inițiale obiective și riguroase.

Bibliografie:

- Anca, M. (2007), *Metode și tehnici de evaluare a copiilor cu CES*. Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- Brown, N., Foster, M., Shaw, J., Swan, G. (2005), *Copilul cu surdocecitate/dizabilități senzoriale multiple. Intervenție și educație*. Ed. Semne, București;
- Hathazi, A. (2005). *Evaluarea copilului cu surdocecitate – îndrumător metodic*. Ed. Semne, București;
- Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul dizabilității multiple*. Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- McInnes, J.M., Treffry, J.A. (2000). *Copilul cu surdocecitate. Ghid de dezvoltare*. Ed. Semne, București;
- Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*. Ed. Polirom, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN Coordonator Ministerul Educației

Daniela LAIC, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vaslui

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Drăghici Tatiana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Vaslui
Laic Daniela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Vaslui

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a**

Dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Educarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple / surdocecitate reprezintă o provocare pentru toți profesorii în actul complex de formare a personalității și a inserției sociale. Profesorul trebuie să aibă abilități de a lucra cu elevul cu surdocecitate, să anticipeze reacțiile copilului, să aibă tact și răbdare, să depășească eventualele dificultăți. De aceea este nevoie ca profesorul să aibă multă experiență, să folosească abordări proprii, dublate de o atitudine de cooperare și acceptare.

În ansamblu, activitatea de consiliere este un proces intensiv de acordare a asistenței informaționale elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educației (cadre didactice, părinți sau tutori, autorități școlare) având rol proactiv în sensul că, prin intermediul acestei activități, se încearcă prevenirea situațiilor de criză personală, educațională și socială din interacțiunea elevului cu diverși factori extrașcolari.

Profesorul interacționează și formează elevii printr-o permanentă intervenție sistematică, cu o metodologie specifică prin care urmărește, în principal, formarea și dezvoltarea deprinderilor, personalității elevului, conturarea acceptării de sine a acestuia, implementarea de informații din diverse arii referitoare la elemente de bază a societății, asigurarea securității individuale și de grup, valorificarea potențialului elevilor, petrecerea timpului liber, cât și aplicarea unor metode de organizare în interiorul clasei și al școlii unde are loc procesul instructiv-educativ.

Lărgirea cadrului relațional (cu obiectele, cu sine, cu ceilalți) constituie una din premisele dezvoltării psihice armonioase a copilului cu dizabilități pe toate planurile. Achiziționarea unor deprinderi elementare (alimentare, igienice, de îmbrăcare, etc.) sporește gradul de autonomie și adaptabilitate a copilului. El se detașează tot mai mult de mediul înconjurător, se individualizează, își contientează tot mai clar limitările și responsabilitățile în raport cu propria persoană.

În multe cazuri elevii beneficiază în unitățile de învățământ de școlarizare în regim internat, ceea ce poate induce la elevi prin lipsa comunicării cu părinții efecte nedorite, cum ar fi sindromul de hospitalism, stări de abandon familial, nesiguranță în forțele proprii, tulburări afective, timiditate, tulburări de somn, provocând profesorii consilierii la găsirea și implementarea unor soluții complexe care să diminueze și să stingă aceste potențiale tulburări.

Procesul construirii personalității începe imediat după naștere și continuă toată viața. Uneori acest proces îndelungat, complex, poate fi perturbat, deviat de o serie de factori, înregistrând stagnări și retardări, decurgând cu perioade de inegalitate, de dezvoltare dizarmonică și chiar haotică.

Ne referim atât la crizele personalității pe parcursul întregii ei formări, dar și la situațiile complexe impuse de o serie de dizabilități: intelectuale, senzoriale, motrice, care pot surveni chiar de la naștere sau într-un anumit moment al existenței, conducând la dificultăți de învățare și adaptare și la structurarea unei personalități imature, dizarmonice, în raport cu gradul dizabilității. În cazul elevului cu dizabilități (acesta aflându-se într-un conflict cognitiv cu lumea și cu sine asociat, de cele mai multe ori, cu un conflict socio-afectiv), acest proces e de durată și necesită un efort în plus din partea profesorului consilier în demersurile sale permanente.

În cazul consilierii școlare, actul educațional se personalizează, elevul este apreciat ca partener, indiferent de condiția sa. La baza acestei poziții principale a profesorului consilier, stau viziunea sa umanistă și spiritul empatic în care se realizează relația profesor-elev.

Dacă normele și metodologiile actuale aplicabile elevilor cu dizabilități senzoriale multiple și surdocecitate dirijează în mod explicit elevul, grupul/clasa de elevi către anumite norme școlare sau de viață și către anumite comportamente dorite de școală ca răspunsuri la comenzile societății, profesorul care realizează activitatea de consiliere

ocupă o poziție implicită în acest proces de asimilare de valori morale și atitudinale, mediază într-un grad mai profund procesul de asimilare de valori morale și atitudinale de către elev sau grup, prin utilizarea unor metode specifice și prin dublarea tactului pedagogic cu tactul psihologic.

Pornind de la o astfel de precizare, considerăm că rolul consilierii în școală este acela de a favoriza crearea structurilor și metodologiei specifice, care să ajute ființa umană pe parcursul existenței sale în procesul continuu de pregătire și dezvoltare, să pregătească elevii pentru a se adapta dezvoltării sale, prin intermediul multiplelor forme de instruire și autocontrol.

De asemenea, un loc central în cadrul acestei discipline îl ocupă activitatea de socializare, de acceptare a propriului eu, a elevului/tânărului cu dizabilități multiple și surdocecitate în vederea unei viitoare integrări sociale. Consilierea înțeleasă ca subsistem al sistemului de educație, răspunde unor funcții de bază ale educației având și funcții adaptative la normele societății actuale.

Misiunea de a forma deprinderi de interacțiune cu mediul social cât și a personalității armonioase a elevului cu dizabilități senzoriale multiple și surdocecitate revine nu numai profesorului consilier, ci întregii echipe care interacționează și coordonează profilul viitorului adolescent și nu se rezumă doar la orele de consiliere ci la întreg ansamblul de activități școlare și extrașcolare, cooperarea cu personalul didactic auxiliar implicat în formarea elevilor, discuții cu părinții, și a grupului de parteneri educaționali.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea inițiativei și valorificarea resurselor de organizare a grupului de elevi**
- 2. Formarea activităților compensatorii cu finalitate adaptativă a resurselor elevilor**
- 3. Cunoașterea și respectarea trăsăturilor valorizatoare ale societății actuale**
- 4. Cunoașterea și aplicarea reglementărilor privind securitatea individuală și de grup**

CLASELE a V-a – a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea inițiativei și valorificarea resurselor de organizare a grupului de elevi

Clasele a V-a – a X-a
<p>1.1. Organizarea grupului de elevi privind clasa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acțiuni de inițiere a elevilor cu sala de clasa, cabinetele de terapii, psihodiagnoza, CFM, sala de sport, cabinet medical, cantina școlii, etc. - Primul contact cu cadrele didactice (dirigintele clasei, profesorul psihopedagog, invatator, profesori, cadre didactice auxiliare); - Activități de prezentare a sarcinilor desfășurate de elevi în clasă; - Atribuirea responsabilităților individuale și de grup în funcție de particularitățile specifice ale elevilor, după preferințe și compatibilități; - Prezentarea cadrelor didactice noi; - Organizarea materialelor ce asigură informări specifice clasei (orar, pașaportul elevilor, etc).
<p>1.2. Cunoașterea și aplicarea regulamentelor clasei și a școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și discutarea regulamentului școlar (drepturi și îndatoriri, îmbrăcăminte, embleme specifice); - Prezentarea programului de aplicat (ore de studiu, terapii, servirea mesei, timp liber, timpul alocat igienei personale, etc.); - Prezentarea regulamentului intern al clasei; - Exerciții de conștientizare a regulilor stabilite la nivelul clasei/școlii; - Jocuri de rol privind asumarea de responsabilități la nivelul clasei, la regulile clasei; - Prezentarea activităților ce se desfășoară la cantina școlii și internat.
<p>1.3. Cristalizarea și educarea mecanismelor de interferență care formează grupul țintă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice referitoare la familie, prietenii, școală, clasa unde învață elevii; - Dialoguri tematice mediate: ce este școala specială; eu sunt diferit/colegii mei sunt ca mine; fete și băieți; - Jocuri didactice pentru formarea unui grup adeziv; - Exerciții de identificare comportamentelor pozitive aplicate în situații diverse; - Exerciții ce stimulează spiritul de echipă și coeziunea clasei; - Identificarea trasăturilor comune ale grupului de elevi din clasă; - Jocuri de rol; clasa ca o familie, colegii mei; - Exerciții prin activități de joc în vederea evidențierii de relații sociale între băieți și fete.
<p>1.4. Managementul clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atribuirea responsabilităților individuale și de grup în funcție de particularitățile specifice ale elevilor; - Amenajarea colțului clasei, orarului cu pictograme.
<p>1.5. Interiorizarea normelor și similitudinilor care formează identitatea grupului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare orientate spre autoatribuirea caracteristicilor specifice elevilor; - Exerciții de cimentare a relațiilor pozitiv-creatoare între colegii de clasă și școală (ajutorare, comunicare, prietenie, simpatie); - Vizionarea și comentarea de filme cu privire la intensificarea coeziunii elevilor din clasă și școală.
<p>1.6 Definierea operațională a reprezentării sociale „persoana cu nevoi speciale”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicarea caracteristicilor definitorii a persoanei cu dizabilități multiple/surdocecitate; - Explicarea diferențelor dintre elevi cu aceiași dizabilitate.

2. Formarea activităților compensatorii cu finalitate adaptativa a resurselor elevilor

Clasele a V-a – a X-a
<p>2.1. Formarea deprinderilor de cunoaștere intrapersonală și interpersonală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a trăsăturilor fizice definitorii a propriei persoane sub aspectul fizic; - Problematizări de cunoaștere și autocunoaștere: să privesc fotografia mea; sunt diferențe între mine și ceilalți colegi; sa ne desenem colegii de clasă; cine sunt colegii mei de clasă; - Prezentarea documentelor ce asigura și conștientizează identitatea elevului (fotografia mea din panoul clasei, carnetul de elev, certificatul de naștere, cartea de identitate, etc); - Exerciții care au ca scop unicitatea și identitatea elevului: sunt copil, sunt elev, sunt om; - Dialoguri tematice: sarcinile mele în clasă; - Aplicații ludice pe teme: cum este prietenul meu; cum este colegul meu de bancă; - Jocuri de rol; - Studiarea tabloului clasei cu fotografiile elevilor din clasă și zilele de naștere; - Studii de caz; - Activități de desen prin pictarea colegilor.
<p>2.2. Instituirea de capacități privind autonomia de muncă în concordanță cu resursele reale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu referință la tematici: jocul și munca; organizarea timpului din școală și din afara școlii; cum mă pregătesc pentru ora care vine; - Jocuri de rol pe tema: ce răspunderi am când fac de serviciu in clasă; - Dialoguri constructiv creative:” pot mai mult?”; - Competiții: muncesc prin joc; ne jucăm și reparăm; - Evaluarea și aprecierea produselor activității noastre; - Evaluări semestriale:vine vacanța de vară; încă un an împreună.
<p>2.3. Valorificarea deprinderilor de evaluare față de sine și ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc: cine este cel mai bun prieten al meu; - Tematici cu finalitate educațională: daca aș fi altfel cum aș dori să fiu; - Dialoguri ludice: mă caracterizează/nu mă caracterizează; - Cum transformăm jocurile în activități de lucru; - Evaluarea produselor realizate de elevi; - Competiții: ”muncesc si reușesc”.
<p>2.4. Descoperirea afinităților legate de activitățile practice și logice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea evantaiului de meserii și activități specifice competențelor elevilor (atelieri protejate); - Conștientizarea trăsăturilor și laturii aptitudinale fiecărui copil; - Exerciții de identificare a elementelor pozitive ale elevilor; - Exerciții de identificare a elementelor care pot fi îmbunătățite prin diverse activități.
<p>2.5 Formarea imaginii de sine pozitive a elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exemple de activități reușite de elevi în decursul anului școlar; -Realizarea de discuții cu privire la stima de sine; -Jocuri de rol având ca obiect eficientizarea și câștigarea încrederii în forțele proprii.
<p>2.6. Implementarea de capacități cu privire la autonomia in muncă în concordanță cu potențialul elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități care antrenează munca în echipă; - Exerciții tematice:ce vreau să fac când mă fac mare; ce îmi place să fac; ce meserii

Clasele a V-a – a X-a
<p>îmi plac;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizite la diverse ateliere de lucru protejate; - Jocuri de rol cu diverse meserii.

3. Cunoașterea și respectarea trăsăturilor valorizatoare ale societății actuale

Clasele a V-a – a X-a
<p>3.1. Înțelegerea drepturilor și îndatoririle elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acțiuni de cunoaștere a drepturilor copilului; - Comunicări pe arii de discurs: egal în drepturi; viață pentru toți; - Exerciții după modele fotografice cu drepturile și îndatoririle elevilor; - Dialoguri pe teme ca: asigurarea dreptului la asistență medicală; - Dialoguri pe teme: dreptul la cunoaștere; apartenența la o familie; - Situații de interacțiune cu persoane vulnerabile social; - Explicarea drepturilor și obligațiilor ce le revin elevilor în clasă și în școală; - Desfășurarea de activități cu diverși parteneri din școală și din afara școlii (SNAC, poliție, școli de masă, etc.)
<p>3.2. Cunoașterea și aplicarea regulamentelor și a legilor societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: comportamente pozitive/ comportamente negative; - Jocuri de recunoaștere în ipostaze statice a unor situații de încălcare și recunoaștere a drepturilor legale a persoanelor cu dizabilități; - Imaginarea unor situații de încălcare a drepturilor copiilor; - Interacțiuni de recunoaștere, prin intermediul fotografiilor, a elementelor definitorii ce definesc îndatoririle și obligațiile elevilor; - Problematizări despre viitor cu privire la libertatea omului; - Vizionarea și problematizarea de filme despre conflictele primare ale epocii contemporane; - Exerciții aplicabile de învățare a regulilor democratice (șanse egale pentru toți, unitate în diversitate, dreptul la o comunicare liberă, etc); - Activități de acomodare privind satisfacerea nevoii de a fi acceptat; - Jocuri de rol privind conduita civilizată în diverse situații.
<p>3.3. Insușirea noțiunilor de diversitate și culturalitate națională</p> <ul style="list-style-type: none"> - Problematizări cu scop de identificare a tipurilor de grupuri naționale: țară-patrie; - Problematizări cu scop de identificare a tipurilor de apartenență internațională: țări, Uniunea Europeană; - Importanța unor festivități naționale și religioase: ziua națională, Paștele, Crăciunul, etc. - Explicații de legătura între obiceiuri, datini, și tradiții; - Exerciții de identificare a simbolurilor naționale: steg, stemă, imnul țării, moneda națională, costum popular, etc. - Exerciții de recunoaștere a simbolurilor țării/orașului/localității de domiciliu;
<p>3.4. Educarea pentru petrecerea în mod plăcut și util a timpului liber</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de educare a unui climat de muncă și relaxare corect; - Dialoguri tematice: ce program avem în vacanță; ce facem la sfârșit de săptămână; în tabără; - Dialoguri tematice: la iarbă verde, în excursie la pădure, jocuri preferate;
<p>3.5. Educarea laturii valorizator morală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rol privind legăturile între oameni: coperare, prietenie, antipatie, răutate; - Exemplificări privind comportamentul sexual, normele și educația sexuală; - Prezentarea bolilor cu transmitere sexuală.

Clasele a V-a – a X-a**3.6. Însușirea deprinderilor privind ecologia**

- Exemplificări privind refolosirea și recondiționarea lucrurilor făcute de societate;
- Dialoguri cu rol de educare a relațiilor omului cu animalele și plantele din natură .

4. Cunoașterea și aplicarea reglementărilor privind securitatea individuală și de grup**Clasele a V-a – a X-a****4.1. Însușirea noțiunilor și aplicarea regulilor despre igienă**

- Exerciții de educare a igienei personale;
- Activități practice de respectare a normelor de igienă, activități practice de îngrijire a părului și a unghiilor;
- Exerciții de igienă a perimetrului fizic (curățenia și pastrarea în bune condiții a spațiului camerei de studiu, a clasei , a băii, folosirea corectă a aparaturii din aceste încăperi, a instalațiilor sanitare, de aerisire eficientă a camerei);
- Exerciții practice privind educația și respectarea normelor de igienă;
- Exerciții de informare și recunoaștere a unor comportamente specifice în cazul unor boli comune (cefalee, răceală, febră musculară);
- Jocuri de rol privind manifestările simulate a unor boli și cunoașterea acordării primului ajutor.

4.2. Aprofundarea noțiunilor privind cunoașterea pericolelor care au ca sursă focul și apa

- Exemple de identificare a pericolelor care pot apărea din mediul înconjurător: substanțe toxice, focul, diverse accidente, etc.
- Exemple de identificare a spațiilor și obiectelor ce prezintă potențial periculos din mediu;
- Jocuri de rol privind comportamentul de evitare și prevenire a pericolelor din mediu;
- Exerciții de identificare a surselor de accidente provocate de foc;
- Exerciții de conștientizare a pericolelor provocate de lipsa de control a apei și focului;
- Conștientizarea și aplicarea primului ajutor în situațiile simple apărute în școală și în clasă.

4.3. Înțelegerea conduitei de igienă preventivă

- Discuții tematice: ce facem ca să fim sănătoși; o alimentație sănătoasă și echilibrată; consumul de fructe și legume;
- Vizionarea de filme cu privire la alimentația sănătoasă;
- Informări despre serviciul „protecția consumatorului”.

4.4. Cunoașterea și aplicarea regulilor de circulație rutieră

- Întâlniri cu invitați de la poliția rutieră;
- Exemple practice și dialoguri privind cunoașterea semnelor și regulilor de circulație; cum circulăm pe stradă; ce sunt semnele de circulație;
- Vizionarea de filme educative pe teme de circulație;
- Participarea la acțiuni pe teme rutiere: cum circulăm pe drumul public; la semafor; cum traversăm strada, etc.
- Activități interactive prin softuri educaționale pe teme rutiere;
- Concursuri desenate pe hârtie și asfalt pe teme de circulație.

4.5. Formarea deprinderilor de apărare și intervenție în cazul dezastrelor din natură (cutremur, inundații, incendii)

- Jocuri de rol privind comportamentul în cazul unor situații periculoase (incendiu, inundație, cutremur, etc.);
- Comunicări și informări asupra unor imagini sugestive pe diverse teme: nu ne jucăm cu focul; surse de producere a incendiilor; inundațiile;

Clasele a V-a – a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pe teme: ce facem în caz de cutremur/ incediu/ inundații; - Vizionări de filme privind comportamentul la intemperii naturale.
<p>4.6. Formarea și implementarea de strategii cu privire la profilaxia tulburărilor de comportament deviant, violență, etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exemplificări de comportamente violente; - Jocuri de rol privind activarea comportamentului asertiv la unele situații conflictuale din cadrul clasei și a școlii; - Discuții tematice: violența naște violență; o lume fără violență; spune da prieteniei, etc. - Difuzarea de filme ce promovează comportamente prosociale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a X-a
Managementul clasei	<ul style="list-style-type: none"> -Prezentarea cadrelor didactice -Regulamentul școlar -Responsabilități de grup -Clasa ca grup școlar -Atribuirea de responsabilități -Importanța respectării regulilor din școală -Norme de identitate a grupului ținta -Comportamente asertive -Responsabilitățile elevilor -Familiarizarea cu mediul în regim internat -Reprezentarea socială a persoanei cu surdocecitate -Regulamentul clasei -Jocuri de rol -Identificarea caracteristicilor specifice grupului școlar -Coeziunea grupului
Autocunoaștere și adaptare la mediul școlar	<ul style="list-style-type: none"> -Cunoaștere și autocunoaștere -Identitatea personală -Importanța jocului -Sarcini de lucru -Importanța laturii ludice în activitate -Evaluarea produselor activității -Deprinderi de evaluare și autoevaluare -Jocul și activitatea umană -Aptitudini generale -Stimularea resurselor motivaționale -Stima de sine -Igiena muncii -Activități de echipă -Ateliere de lucru protejate
Integrare socioculturală	<ul style="list-style-type: none"> -Drepturile elevilor -Modele comportamentale -Dreptul la servicii medicale -Interacțiune cu persoane cu nevoi speciale -Drepturile copilului -Drepturile și îndatoririle elevilor

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> -Acceptarea în societate -Sărbători naționale și religioase -Culturalitate națională -Cultura și tradiții -Identitatea națională -Organizarea activităților -Petrecerea timpului liber -Atitudinea fata de natură -Identitatea națională -Protejarea naturii
Deprinderi de securitate	<ul style="list-style-type: none"> -Reguli primare de igiena individuală și de grup -Identificarea pericolelor -Cunoașterea și conștientizarea pericolelor din natura -Alimentația sănătoasă -Reguli de circulație rutieră -Situații de risc, catastrofe naturale -Deprinderi de aparare în cazul dezastrelor naturale -Profilaxia comportamentului violent -Diminuarea și stingerea comportamentului violent -Conduita rutieră -Comportamente prosociale

Sugestii metodologice

Cadrul didactic consilier trebuie să folosească un simbiot al mai multor interferențe care se localizează în diverse arii de dezvoltare: comunicarea, deprinderile de autonomie, educația socială, senzorială, cognitivă, securitate, etc. Deși rolul său constă în armonizarea și adaptarea informațiilor ce privesc ora de consiliere a copiilor cu dizabilități și a celorlalte persoane implicate în procesul educației (cadre didactice, părinți, tutori, personal auxiliar, diverși parteneri, etc), profesorul consilier trebuie să urmărească prevenirea situațiilor de criză ce pot interveni în sfera educațională și socială și să influențeze dezvoltarea personală a acestor copii cu grave dificultăți de adaptare.

Fiecare școlar este un caz unic de aceea trebuie intervenit cu mult tact pedagogic, în funcție de caracteristicile psihoindividuale și a grupului din care face parte.

Pentru atingerea acestui obiectiv, profesorul consilier trebuie să-și fundamenteze fiecare intervenție educativă particularizată în funcție de fiecare elev în parte, ținând cont de diverse criterii ca: gravitatea nivelului dizabilității, vârsta, nivelul intelectual, nivelul achizițiilor sociale, a comunicării, mediul social de proveniență, sexul copilului, numărul de elevi din clasă, etc.

Punctele forte pentru profesorul consilier în aplicarea informațiilor la elevii ce prezintă dificultăți în receptarea și comprehensiunea informațiilor sunt adaptabilitatea, plasticitatea și metodele creative de care dă el dovadă.

În cazul copiilor cu dizabilități severe, profunde și/ sau asociate, succesul schimbărilor educative este asigurat de modul cum percepem schimbarea, dar și de comunicarea interpersonală desfășurată la un nivel unitar. Trebuie să credem cu adevărat ca putem schimba ceva dacă dorim să avem un feed-back pozitiv. Profesorul consilier trebuie să coordoneze colaborarea dintre cadrele didactice, părinți, comunitate și să fie într-o permanentă receptivitate la eventualele schimbări ce pot interveni în acest parteneriat.

Un alt punct forte ar fi achiziția unei forme adaptate de limbaj/comunicare. Lărgirea cadrului de expresie a unei comunicări eficiente cu elevul și clasa văzută ca grup școlar organizat, constituie una din premisele reușitei în exprimarea conținutului informațional pe toate planurile. Achiziționarea și folosirea unor deprinderi elementare sporește gradul de autonomie a copilului. El se detașează tot mai mult de mediul înconjurător, se individualizează, își contientează tot mai clar responsabilitățile în raport cu propria persoană și se adaptează mai bine mediului social având ca scop final integrarea.

Bibliografie:

- Băban, A. (2009),(coord.). *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Catherine Clark, Jane T. Eyre, Laura Pease, Marianna Buultjens, Stuart Aitken (2007), *Procesul de predare-învățare la copiii cu surdocecitate*, Ed. Semne, București;
- Carolina Biro, Eva Oprea, Gabriela Jianu, (2012), *Intervenție timpurie pentru copiii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Ed. Irecson, București;
- Gherguț, A. (2005), *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Hathazi, A. (2005), *Învățarea prin acțiune*, Ed. Semne, București;
- Hathazi, A. (2012), *Comunicare în contextul dizabilității multiple*, Ed. Semne, București;
- Oprișan, E. (2015). *Dizabilitățile neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagogică*, Ed. Universității București, București
- Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu dizabilități*, Ed. Muntenia; Constanța;
- Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;
- McInnes, J.M. , Treffry, J. A. ,(2000), *Copilul cu surdocecitate, Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
- Verza, E., Verza, F.E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București.

Grup de lucru

Liana Maria MITRAN Coordonator, Ministerul Educației

Daniela LAIC, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Vaslui

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Romanescu Petrică	CSEI "C-tin Pufan" Vaslui

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și cuprinde disciplinele: Formarea Autonomiei Personale, Socializare, Terapie Ocupațională, Ludoterapie și Stimulare Cognitivă. Construcția programelor pentru fiecare disciplină este realizată astfel încât să contribuie la organizarea specifică a cunoașterii la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le adaptarea și integrarea socială.

Activitățile din cadrul acestor module sunt susținute de învățătorul educator / profesorul educator, de la clasa pregătitoare până la clasa a X-a, având o normă didactică de 20 de ore pe săptămână, în completarea programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de psihopedagogie specială și au un caracter de terapie recuperator - compensator. Aceste tipuri de activități sunt parte componentă a programului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor/ tinerilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Programele școlare din această arie curriculară sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și nevoilor individuale și/ sau de grup de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie / de grup.

Studiul acestor programe asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experiențelor copiilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora.

Copilul **cu dizabilități senzoriale multiple** este persoana care, pe lângă dizabilitatea de auz/vedere congenitală/dobândită, prezintă și dizabilități asociate: de învățare, de comunicare și fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitală/dobândită și de vedere congenitală/dobândită.

Disciplina **Stimulare cognitivă** se compune din activități și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor, în dimensiunea lor instrumental-integratoare.

Disciplina **Ludoterapie** se desfășoară sub formă de activități și programe compensatorii care utilizează jocul ca modalitate de organizare a cunoașterii.

Disciplina **Socializare** se derulează ca activități și programe compensatorii prin intermediul cărora se pun bazele integrării și adaptării elevilor în grup/comunitate.

Disciplina **Formarea Autonomiei Personale** constă din activități și programe cu caracter compensator și recuperator care asigură premisele achiziționării unor abilități de viață independentă.

Disciplina **Terapie Ocupațională** se realizează prin activități și programe recuperatorii care permit dezvoltarea unor abilități esențiale pentru adaptarea la mediul social.

Structura fiecărei programe școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiențele elevului sau care integrează strategii didactice care facilitează contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele vizează următoarele paliere de dezvoltare:

- Senzorio-motor și perceptiv
- Psihomotor
- Cognitiv
- Comunicare și limbaj
- Afectiv-emoțional
- Comportamental
- Autonomie personală și socială

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul fiecărei discipline. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și potențialului său psiho-individual, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă, pentru a face față cerințelor școlare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev. Se urmărește, astfel, realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale:

- 1. Exersarea unor comportamente independente utile în viața cotidiană**
- 2. Antrenarea abilităților de viață independentă pentru adaptarea la mediul social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea unor comportamente independente utile în viața cotidiană

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Antrenarea deprinderilor motrice elementare</p> <p>Exerciții de prehensiune, manipulare și coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prindere și aruncare a mingilor mari și mici cu două mâini/o mână; - exerciții de apucare și deplasare cu obiecte de diferite mărimi într-un spațiu delimitat; - exerciții de ridicare și așezare a unor obiecte pe diferite suprafețe; <p>Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii și rotative, imitând unele diferite: "Fierăstrăul și rindeaua", "Scoatem apa din fântână!", "Tocăm carne!", "Învârtim în mâncare!"; - exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale: „Drumul șoricelului”, jocuri-labirint; - exerciții de bobinare și desbobinare: „Înfășurăm/desfășurăm ghemul pisicii / bunicii”, "Mosorelul" etc.; - exerciții de presare, rupere, mototolire, modelare și lipire prin diferite tehnici a hârtiei, plastilinei, semințelor, materialelor textile etc.: colaje - "Florile", "Strugurele", "Copacul"; <p>Exerciții de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu, simple și combinate: "Traseul învingătorilor", "Ștafeta cu steguleț", "Recuperează mingea!"</p> <p>Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc de construcție: "Turnul", "Scările", LEGO; - incastre; - puzzle/ cuburi cu piese de dimensiuni mari; - trasare după șablon; - decupare liberă /după contururi simple; - înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele: "Mozaic"; - jocuri de cusut (înșiretare): "Coasem cu șnururi colorate!", "Punem șireturi la ghetel!" etc.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale de sine și de celălalt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale colegului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă / în imagini; - jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii: pantomimă-"Balerina", "Violonistul", "Pianistul" "Ospătarul", "Valetul"; - jocuri cu marionete / jocuri de rol: "Prietenii", "La frizerie", "La fotbal", "Tenis de masă"; - exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare: "Găsește imaginea corespunzătoare"; - exerciții - joc de reconstituire imagistică a corpului uman: "Fetița", "Băiatul"; - exerciții de redare / reprezentare a schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic: - modelare „omulețul” din plastilină, lut, nisip kinetic, aluat; - construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>modelului: "Roboțelul", "Polițistul";</p> <ul style="list-style-type: none"> - desenare și colorare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența acestuia; - desenul corpului uman: „Omulețul”, "Familia”; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea mâinii dominante: "Mozaic", incastu, desen și colorare pe bază de șablon: "Casa", "Brăduțul", "Tablou de vară”; - exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta): "Ce se află în dreapta/stânga ta?", "Numește două obiecte care se află la stânga/dreapta ta!", "Ce obiecte sunt în fața ta /spatele tău?", "Așează păpușa în fața ta/spatele tău!”.
<p>1.3. Antrenarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală/reper dat; - exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe: "Ce se află pe/sub masă?", "Ce se află în fața/în spatele clasei?", "Ce se află deasupra tablei?”; - jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date: "Mergi trei pași înainte/înapoi!" - exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale: "Cald-fierbinte-rece", "Mai aproape-mai departe”; - exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte: „Spune-mi unde este ...?”; - exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom): "Traseu cu jaloane din obiecte”, "Care este cel mai apropiat/îndepărtat obiect de catedră?”.

2. Exersarea unor comportamente independente utile în viața cotidiană

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Exersarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie: "Servim masa în cantina", "Obiectele din bucătărie”; - exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie: "Cum ne comportam la masă?”, "Vesela și tacâmurile”; - exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, lactate, legume, fructe etc.): "Alimente și combinații ale acestora", "De unde provine laptele?”, "Unde cresc legumele/fructele?”; - exerciții de includere categorială a alimentelor cunoscute: "Din ce categorie face parte?”; - exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite: "Salata de legume/fructe”, "Papanasi”; - joc de rol: „Cum servim masa?”, "La cofetărie” etc.; - exerciții practice de aranjare și strângere a mesei: "Avem invitați la masă”.
<p>2.2. Antrenarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă: "Unde ne spălăm pe dinți/ față/mâini?”, "Cum folosim toaleta?”, "Cum folosim săpunul?”; - exerciții practice de spălare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>impun: "Cum folosim săpunul?", "Cum deschidem/ închidem robinetul?";</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de întreținere a igienei personale: "Igiena corpului meu"; - exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți.
<p>2.3. Antrenarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - exerciții practice de utilizare adecvată a vestimentației și a încălțăminte: "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum ne încălțăm?"; - exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp: "Cum ne îmbrăcăm vara/iarna?", "Hăinuțele fetiței/băiețelului"; - joc didactic: „Îmbracă păpușa!", „Alege hainele fetiței!"; - exerciții de îngrijire și de depozitare a lor: "Împăturim hăinuțe!", "Șifonierul meu".
<p>2.4. Antrenarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de însușire și utilizare adecvată a denumirii spațiilor de locuit și a dependințelor: dormitor, sufragerie, bucatărie, baie, balcon, debara, uscător, garaj; - exerciții de identificare și utilizare a pieselor de mobilier: șifonier, masă, scaun, fotoliu, pat, canapea, bibliotecă, dulap, cuier: „Casa păpușii", jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - exerciții de aerisire, spălare, ștergere, aspirare: "Igienizăm clasa", "Camera copilului"; - jocuri de rol: „De-a bucatarul!", „De-a gospodina" etc.; - exerciții de simulare a unor mici incidente din gospodărie și rezolvarea lor: "Am pătat covorul", "Am răsturnat coșul cu gunoi"; - exerciții de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar: "Lăsăm toaleta curată", "Baia fetelor - baia băieților".
<p>2.5. Exersarea deprinderilor de existență activă în mediul familial și școlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: "Pa! Bravo! Vino! Du-te!") - exerciții de identificare a datelor personale: "Cum te cheamă?", "Câți ani ai?"; - exerciții de identificare a membrilor familiei: "Cum se numește mama/tata?", "Cum se numesc frații/ surorile tale?"; - vizionare de filme/ software-uri educative pe tema familiei; - exerciții de îngrijire a plantelor și a animalelor de companie / "Colțul verde al clasei și al casei", "Plantăm flori în ghiveci!".
<p>2.6. Antrenarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de recunoaștere a școlii, cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei: "Școala mea", "Plimbare în parc", "Biserica din cartier"; - exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserica, piață, poștă, magazin, teatru); - exerciții practice de recunoaștere, utilizare asistată și de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); - joc de rol „Cum traversăm?", „Reguli de comportare în troleibuz", „La magazin", „În parc", "Cum ne comportăm în mijloacele de transport?"; - dramatizări pe teme de comportare civilizată: "Bine/rău", "Așa da, așa nu!"; - vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată: "Cum ne comportăm civilizată?".

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice elementare	<ul style="list-style-type: none"> - Prehensiunea și manipularea - Gesturi rectilinii și rotative - Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
2. Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Schema corporală - Lateralitatea (formarea și fixarea)
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - Orientarea spațială (localizare și identificare pozițională, deplasare, apreciere a relațiilor spațiale, apreciere a distanțelor) - Organizarea spațială - Structurarea spațială
4. Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - Bucătăria și sala de mese (sufrageria) - mobilier, vesela, tacâmuri - Alimentele (identificare, denumire, categorizare, testare/aplicații) - Servirea mesei
5. Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - Sala de baie - Obiectele de toaletă
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - Obiectele de vestimentație (îmbrăcăminte și a încălțăminte) - Depozitarea și întreținerea - Utilizarea și întreținerea corespunzătoare a obiectelor de îmbră-căminte și încălțăminte
7.Locuința	<ul style="list-style-type: none"> - Spațiile locuinței și utilitatea lor - Mobilierul - Acțiuni gospodărești - Rezolvare de situații-problemă
8. Mediul familial, școlar și social – deplasare, orientare și relaționare	<p>Familia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - comunicare - date de identificare personală - relațiile în cadrul familiei - conduite dezirabile <p>Școala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spațiile școlii (clasa, sala de sport, cabinetul medical, toaleta, căminul) - comunicare și relaționare în clasă și în afara ei - comportamente dezirabile <p>Societate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strada - cartierul - instituțiile publice și culturale - mijloacele de transport

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații graduale, care să fie adaptate nivelului de înțelegere al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor educaționale și a modalităților de realizare a activităților trebuie adaptate, astfel încât să permită fiecărui elev să progreseze în ritmul său și să fie abordat în funcție de potențialul său.

În desfășurarea activităților de învățare cu elevii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode și procedee didactice:

- ✓ **metoda demonstrației** - ajută elevii să intuiască producerea unui fenomen și creează premisele pentru înțelegere prin explorarea senzorial-perceptivă;
- ✓ **exercițiul** - presupune realizarea unor operații mintale sau motrice în vederea interiorizării unui model de acțiune și formării unei priceperi / deprinderi;
- ✓ **metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării** – sunt eficiente în situațiile de prezentare, antrenare și consolidare a noilor achiziții și deprinderi pe care elevii trebuie să și le însușească;
- ✓ **metodele intuitive** – se bazează pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora;
- ✓ **explicația** – este însoțită de observarea unui material concret/imagistic;
- ✓ **metodele activ-participative** - stimulează interesul pentru cunoaștere și facilitează contactul cu realitatea, permițând elevilor satisfacerea nevoilor și cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu ceilalți;
- ✓ **jocul didactic** – facilitează trecerea copilului de la activitatea de joc la cea de învățare, permițând îmbinarea armonioasă a elementului educațional cu cel distractiv.

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor, utilizând forme de comunicare accesibile copiilor.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile educaționale cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, facilitând percepția directă a realității, căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea.

Mijloacele de învățământ care au utilitate în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, substitute ale acestora, suporturi imagistice, materiale grafice și figurative, jocuri didactice, mijloace tehnice și audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă utilizarea metodelor moderne de evaluare, precum observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul individual, aprecierea și încurajarea pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie:

- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
- Drugaș, I., (2010), *101 aplicații terapeutice în consilierea copiilor*, Editura PRIMUS, Oradea;
- Frîncu, A., (coord.), (1972), *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară SOCIALIZARE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară, TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Butoi, A., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară LUDOTERAPIE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară STIMULARE COGNITIVĂ*, clasele I - a X-a, București;
- McINNES, J.M, TREFFRY, J.A, (trad. Salomie, G.), (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
- Montessori, M., (1977), *Descoperirea copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Mușu, I., Taflan A., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Panaite, M., (2017), *Invitație la joc – Culegere de jocuri didactice*, Editura Spiru Haret, Iași;
- Popovici, D.V., Racu, S., (2012), *Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
- Racu, A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
- Stănică, I., Mușu, I., Popa, M., Popovici, D. V., Rozorea, A., (1997), *Psihopedagogia specială – Deficiența senzorială*, Pro Humanitate, București;
- Stillman, R., (trad. Moldovan, M., A.), (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*, Editura Semne, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator, Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gurgu Daniela	Centrul Logopedic Interșcolar – C.J.R.A.E. Iași
Muntean Emilia-Diana	Liceul Tehologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

Învățământ special

Clasa a V-a – clasa a X-a

Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum-ul propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități pentru inserția socială și școlar – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele module: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V-a – a X-a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independența, de autonomie personală a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programa pentru „*Terapia educațională complexă și integrată*” propune o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru integrarea socio-profesională.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea abilităților manuale prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii vor dobândi următoarele abilități practice:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de operare cu materiale și tehnici diverse;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele V- X din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Schema orară săptămânală se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse.

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor psihoindividuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru modulele cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” are un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate.

Competențe generale:

- 1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**
- 2. Formarea și educarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit**
- 3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

CLASA a V-a – CLASA a X-a
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de urmărire a unor trasee gradate ca dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Labirintul”); - Exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, îmbinare, desfacere; - Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Cursa cu obstacole”); - Joc de construcție; - Jocuri tip incastru, puzzle din lemn (cu un număr gradat de piese); - Copieri după șablon tactil; - Jocuri de cusut (înșiretare), țesut („Să țesem frumos!”), împletit.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta, pe, sub, deasupra-dedesubt, etc.); - Urmărirea cu degetul a unor trasee conturate tactil; - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la diferite repere; - Exerciții de plasare a obiectelor prin raportare la diferite repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de identificare a segmentelor corpului pe manechin; - Exerciții-joc de percepere a pozițiilor propriului corp; - Exerciții de asociere parte corporală – funcție.
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după indicații verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom); - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte; - Exerciții de completare a unui desen lacunar; - Exerciții de reprezentare în desen a unor repere spațiale date („Casa”, etc.).

2. Formarea și educarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

CLASA a V-a – CLASA a X-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect); - Exerciții de identificare a datei de expirare, a conținutului produsului alimentar, a modului de folosire, a raportului preț/cantitate/calitate; - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară); - Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente; - Exerciții de măsurare/ cântărire a diverselor alimente; - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive (Paște, Crăciun);

CLASA a V-a – CLASA a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive; - Exerciții de realizare a rețetelor (aperitive, mâncăruri calde/reci, dulciuri).
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de denumire și utilizare a obiectelor de toaletă/din baie; - Exerciții practice de spălare și ștergere; - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp, folosirea prosopului; - Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți; - Exerciții practice de folosire și igienizare a grupului sanitar.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare a vestimentației și a încălțăminteii; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; - Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate; - Exerciții de îngrijire/curățare și depozitare a lor; - Exerciții practice de spălare (manuală și/sau automată) a obiectelor vestimentare; - Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și încălțăminteii (spălare, curățare, împăturire, călcare, așezare pe umeras sau în spațiul de depozitare).
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, dormitorul etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare a denumirii spațiilor de locuit și a dependențelor; - Exerciții de identificare și utilizare a pieselor de mobilier din clasă și din cameră; - Joc didactic „Reamenajăm clasa, camera”; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, împăturire; - Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume – prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, data nașterii, loc de muncă, profesia etc.); - Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: <ul style="list-style-type: none"> o aranjarea patului; o ștergerea prafului; o măturatul;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none">
○ spălarea lenjeriei intime;
○ împachetare-despachetare de obiecte;
○ îngrijirea plantelor și animalelor.
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții practice de recunoaștere a spațiilor din școală, cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții de conducere a colegului nevăzător în spațiul școlii, în cartier și în zonele învecinate școlii;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, poșta, magazin, teren de joacă), însoțit/ singur;
- Exerciții practice de planificare a deplasării pe distanțe scurte (în cartier, oraș).

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
Gesturile rectilinii și rotative Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie - Jocuri de atenție - Jocuri de urmărire a unor trasee gradate ca dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe - Jocuri de presare, rupere, mototolire, îmbinare, desfacere - Jocuri de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu - Jocuri de construcție - Jocuri incastrare - Jocuri -puzzle din lemn copieri după șablon tactil - Jocuri de cusut (înșiretare), țesut („Să țesem frumos!”), împletit
Psihomotricitatea-coordonare oculo-motorie, schemă corporală și lateralitate	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții –joc de localizare a unor obiect, prin raportare la schema corporală proprie - Exerciții joc de urmărire cu degetul a unor trasee conturate tactil - Exerciții-joc de identificare a propriului corp și a părților componente - Jocuri de identificare a segmentelor corpului pe manechin - Exerciții-joc de percepere a pozițiilor propriului corp - Exerciții de asociere parte corporală – funcție
Orientare, organizare și structurare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după indicații verbale - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte - Exerciții de completare a unui desen lacunar
Igiena alimentară <ul style="list-style-type: none"> • bucătăria și sala de mese (sufrageria) • alimentele/ hrana omului și a animalelor • alimente proaspete și alterate • pregătirea și servirea mesei • igiena spațiilor alimentare 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect) - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară) - Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive (Paște, Crăciun) - Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive - Exerciții de realizare a unor rețete
Igiena personală <ul style="list-style-type: none"> • obiectele de toaletă • sala de baie; • grupul sanitar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă - Exerciții practice de spălare și ștergere - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp, folosirea prosopului

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> - Obiectele de vestimentație (îmbrăcăminte și încălțăminte) - Depozitarea și întreținerea - Utilizarea corespunzătoare în funcție de diverse momente și situații
Spațiile locuinței, clasei și utilitatea lor; mobilierul clasei și al locuinței, activități de îngrijire, reamenajare	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și a dependențelor - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier din clasă și din cameră - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, împăturire - Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit
Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare Familial: date personale; relațiile în cadrul familiei Social: magazinul de lângă școală	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale - Exerciții de identificare a membrilor familiei - Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: <ul style="list-style-type: none"> ✓ aranjarea patului; ✓ ștergerea prafului; ✓ măturatul ✓ spălarea lenjeriei intime; ✓ împachetare-despachetare de obiecte; ✓ îngrijirea plantelor și animalelor
Casa și clasa • spațiile locuinței, clasei și utilitatea lor; • mobilierul clasei și al locuinței; activități de îngrijire, reamenajare	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de recunoaștere a spațiilor din școală, cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei - Exerciții de conducere a colegului nevăzător în spațiul școlii, în cartier și în zonele învecinate școlii - Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes

□

Sugestii metodologice

Activitățile din aria „Terapia educațională complexă și integrată”, desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un pronunțat caracter ludic, jocul stimulându-i afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev/profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare integrării socio-profesionale.

Una din formele de manifestare a copilului este jocul. În mod obișnuit, o asemenea activitate este izvorâtă din nevoia de acțiune, de mișcare a copilului- o modalitate de a-și consuma energia- sau de a se distra, un mod plăcut de a utiliza timpul și nu numai.

Atunci când jocul este utilizat în procesul de învățământ, el dobândește funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevului la activitățile didactice, sporind interesul de cunoaștere față de conținutul acestora. Știm că jocul didactic reprezintă o metodă de învățământ în care predomină acțiunea didactică stimulată. Această acțiune valorifică la nivelul instrucției finalitățile adaptive de tip recreativ proprii activității umane, în general, în anumite momente ale evoluției sale ontogenice, în mod special. Profesorul educator asigură trecerea treptată de la jocul primar (de manipulare și imitativ) la cel evoluat (joc simbolic, joc cu reguli) și urmărește să determine, într- un sens pozitiv, comportamentul copilului. Activitățile de joc încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații ludice tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Profesorul educator imprimă jocului un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând capacitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Socializarea, alături de celelalte procese ale dezvoltării, reprezintă o coordonată importantă a modelării personalității, a modalităților de manifestare în cadrul social și a comunicării cu cei din jur. Socializarea este un proces firesc, dar și fundamental în devenirea omului ca ființă socială, un proces necesar prin care omul asimilează, dar și împărtășește la rândul său.

Abilitățile sociale sunt importante pentru dezvoltarea globală a copiilor, deoarece ei încep să formeze relații pozitive cu adulții și cu alți copii încă de la vârstă fragedă. În interacțiunile sociale se formează calități precum respectul, compasiunea, empatia.

În context social copiii exersează abilitățile lingvistice și abilitățile de rezolvare a problemelor. În general, copiii care interacționează mai mult cu alți copii de vârstă apropiată, sunt cei care au și cele mai bune abilități de comunicare.

Pentru persoanele cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate, termenul „independență” presupune atingerea nivelului maxim în raport cu abilitățile de care dispune. Pentru unii, aceasta înseamnă că ei reușesc să desfășoare doar o parte a sarcinii de lucru sau vor avea nevoie de sprijin pentru finalizarea activității. Pentru alți elevi poate însemna doar un suport adecvat - de ex. interpreți pentru limbajul mimico-gestual, tehnici de ajutor – pentru a participa la viața de zi cu zi.

În toate activitățile de terapie ocupațională folosirea jocurilor este primordială. Jocul contribuie la dezvoltarea tuturor simțurilor, a afectivității inteligenței, psihomotricității, sensibilității; jocurile îl pregătesc pe copil pentru relațiile sociale și îl pun în contact și cu artele, cu condiția ca jocurile alese pentru el să fie în concordanță cu posibilitățile restante, ca urmare a dizabilității și să aibă un caracter formativ.

Activitățile de terapie ocupațională oferă copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate metode variate, activități plăcute, distractive, pentru a îmbogăți

deprinderile cognitive, fizice și motorii și pentru a spori încrederea în sine. Cu ajutorul terapiei ocupaționale, elevul va învăța să interacționeze cu membrii familiei și să dezvolte relații sociale cu alți copii și parteneri de joc.

Stimularea cognitivă a copilului cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate este necesară și specifică. Universul acestuia trebuie descompus în termeni de experiență interindividuală printr-un proces de direcționări care să ducă la achiziții de comportamente de învățare satisfăcătoare. În consecință, structurarea proceselor de cunoaștere constituie un modul complex și dominant, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală, într-un parcurs diferit de învățarea copilului obișnuit. Ca să înceapă să înțeleagă sensul lucrurilor din jurul său, un copil cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să perceapă informații relevante din mediu, iar apoi să le folosească în situații concrete de viață. Mulți dintre copiii cu dizabilități întâmpină dificultăți, fie la receptarea informațiilor, fie la recunoașterea și folosirea lor ulterioară.

Antrenamentul de gândire consumă un timp îndelungat la acești copii, dar este esențial pentru dezvoltarea unei autonomii ulterioare reale. Pentru a adopta o atitudine de autodepășire în plan școlar, psihosocial și cultural, elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este stimulat printr-o metodologie specială să-și însușească „cultura instrumentală” (citit-scris, socotit) ca etapă indispensabilă în procesul de pătrundere în lumea valorilor de ordin cognitiv, moral, estetic, etc. Cultura instrumentală este completată și amplificată prin parcurgerea materiilor specifice ariilor curriculare din planul de învățământ, la care se adaugă disciplinele opționale, astfel încât școala să vină în întâmpinarea intereselor de cunoaștere ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, să dezvolte disponibilitățile sale de cunoaștere, să-l orienteze în mediul social și informațional, atât de complex și de vast, ce caracterizează lumea de azi.

Bibliografie:.

- ✓ Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, Editura MarLink, București;
- ✓ Ausubel, P., D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- ✓ Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- ✓ Lambert, L., (1986), *Enseignement special et handicap mentale*, Paris;
- ✓ Liiceanu, A., Popescu, A., (2000), *Programul educațional "Decizia e a mea!"*, București;
- ✓ Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală București;
- ✓ Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării*, E.D.P. București;
- ✓ Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrate*, Editura PRO HUMANITATE, București;
- ✓ Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
- ✓ Rozorea, A., (1998), *Deficiența de vedere—o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, Editura Pro Humanitate, București;
- ✓ Preda, V., (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- ✓ Damaschin, D., (1973), *Defectologie – Teoria și practica compensației. Nevăzători, ambliopi, orbi-surdomuți*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- ✓ Verza, E., (2007), *Defectologie și logopedie, Modulele I, II și III*, Editura Credis, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator, Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Beraru Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Ghițu Brîndușa	Liceul Special "Moldova", Tg. Frumos, jud. Iași
Iordăchescu Florin	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Vasiliu Coca Marlina	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA LUDOTERAPIE

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și cuprinde disciplinele: Formarea Autonomiei Personale, Socializare, Terapie Ocupațională, Ludoterapie și Stimulare Cognitivă. Construcția programelor pentru fiecare disciplină este realizată astfel încât să contribuie la organizarea specifică a cunoașterii la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le adaptarea și integrarea socială.

Activitățile din cadrul acestor module sunt susținute de învățătorul educator / profesorul educator, de la clasa pregătitoare până la clasa a X-a, având o normă didactică de 20 de ore pe săptămână, în completarea programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de psihopedagogie specială și au un caracter de terapie recuperator - compensator. Aceste tipuri de activități sunt parte componentă a programului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor/ tinerilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Programele școlare din această arie curriculară sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și nevoilor individuale și/ sau de grup de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie / de grup.

Studiul acestor programe asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experiențelor copiilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora.

Copilul **cu dizabilități senzoriale multiple** este persoana care, pe lângă dizabilitatea de auz/vedere congenitală/dobândită, prezintă și dizabilități asociate: de învățare, de comunicare și fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitală/dobândită și de vedere congenitală/dobândită.

Disciplina **Stimulare cognitivă** se compune din activități și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor, în dimensiunea lor instrumental-integratoare.

Disciplina **Ludoterapie** se desfășoară sub formă de activități și programe compensatorii care utilizează jocul ca modalitate de organizare a cunoașterii.

Disciplina **Socializare** se derulează ca activități și programe compensatorii prin intermediul cărora se pun bazele integrării și adaptării elevilor în grup/comunitate.

Disciplina **Formarea Autonomiei Personale** constă din activități și programe cu caracter compensator și recuperator care asigură premisele achiziționării unor abilități de viață independentă.

Disciplina **Terapie Ocupațională** se realizează prin activități și programe recuperatorii care permit dezvoltarea unor abilități esențiale pentru adaptarea la mediul social.

Structura fiecărei programe școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiențele elevului sau care integrează strategii didactice care facilitează contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele vizează următoarele paliere de dezvoltare:

- Senzorio-motor și perceptiv
- Psihomotor
- Cognitiv
- Comunicare și limbaj
- Afectiv-emoțional
- Comportamental
- Autonomie personală și socială

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul fiecărei discipline. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și potențialului său psiho-individual, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă, pentru a face față cerințelor școlare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev. Se urmărește, astfel, realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Extinderea experiențelor de auto- și inter-cunoaștere prin joc**
- 2. Utilizarea în contexte diferite a caracteristicilor psiho-individuale pentru adaptarea la mediu**
- 3. Utilizarea activităților ludice în formarea unor deprinderi practice-aplicative**
- 4. Exersarea conduitelor pro-sociale și a deprinderilor de viață independentă**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Extinderea experiențelor de auto- și inter-cunoaștere prin joc**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului familiar</p> <p>Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de stimulare vizuală ("Ce culoare are?", "Șiragurile păpușilor", "Descoperim: mare-mic; lung-scurt; gros-subțire; lat-îngust, "Unde se află? (sus-jos, dreapta-stânga, deasupra-dedesubt, în față, în spate, înăuntru - în afară), "Ne jucăm cu forme geometrice (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval, romb), "Recunoaște obiectul!"; "Găsește diferențele între obiecte/ imagini/ființe!"); - jocuri de stimulare auditivă: "Jucării sonore", "Ce se aude? (voci umane, fenomene ale naturii, onomatopee, zgomotele străzii, zgomotele casei, mijloacelor de transport etc.), "Ne jucăm cu instrumente muzicale!(tobă, xilofon, trianglu, fluier, trompetă, clopoțel), "Unde a sunat clopoțelul?", "Graiul animalelor", "Cine l-a strigat pe Martinel?", "Vocea șoptită"); - jocuri de stimulare olfactivă: "Ce miroase așa?(fructe, flori, pâine proaspătă, cozonac, esențe, oțet, parfum, săpun, bețișoare parfumate, cafea)", "Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut); - jocuri de stimulare gustativă: ("Ce gust au ...?")(gusturile fundamentale și combinații ale acestora), "Salata de fructe"); - jocuri de stimulare tactil-kinestezică: exerciții de identificare a suprafețelor și texturilor (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, piatră, cauciuc, mătase, lână, catifea, bumbac, blană etc.), exerciții de orientare tactilă-identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului ("Săculețul fermecat", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!"), identificare greutății obiectelor (greu-ușor), a temperaturii a obiectelor (cald, rece, fierbinte, înghețat); <p>Jocuri de mimă și pantomimă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocurile mute, "Jocul semnelor", "Descoperă / imită personajul!" .
<p>1.2. Stimularea psihomotricității</p> <p>Coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de coordonare oculo-motorie: "Mărgele/boabe/semințe în sticlă", jocuri cu mingea, "Legăm / dezlegăm șireturi", "Împletim părul păpușii", jocuri de construcție, jocuri de potrivire a imaginilor, formelor, obiectelor, jocuri – labirint, jocuri – mozaic, "Potrivim umbrele". <p>Schemă corporală și lateralitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - jocuri de identificare și recunoaștere a schemei corporale: "Descoperim corpul uman", "Figuri lacunare", "Îmbrăcăm păpușa", incastre; - jocuri de identificare a poziției corpului și de imitare a acesteia; - jocuri de modelare din plastilină, aluat, nisip kinetic, lut; - desenarea siluetelor umane; - jocuri ritmice de mișcare. <p>Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime):</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - jocuri de identificare, recunoaștere și discriminare a obiectelor, după unul sau mai multe criterii: "Jocul culorilor", "Șiragurile păpușilor", "Colorăm pasteles", "Construim turnul", jocuri cu figuri geometrice; - jocuri de ordonare/ seriere după criteriul mărimii (mare, mic, mijlociu): jocuri cu

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>bețișoare, forme din lemn, rigle, mingi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de construcție: Lego (cu/fără model), cuburi; - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - jocuri de colorat, desenat, dactilopictură. <p>Orientare, organizare, structurare spațio-temporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială; - jocuri de localizare / identificare/ poziționare a unui obiect cu reper dat ; - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figuri geometrice după cerințe: "Roboțelul", "Casa mea", "Clasa mea"); - jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală: - jocuri asociere a zilelor săptămânii cu acțiuni familiare; - jocuri de asociere a momentelor zilei cu activități cotidiene cu suport vizual; - jocuri de identificare a anotimpurilor: "Călătorie prin anotimpuri", "Descoperim fenomenele naturii", "Ordonăm anotimpurile", puzzle-uri; - jocuri de asociere a vestimentației specifice cu anotimpul potrivit; - jocuri de ordonare logică și cronologică a imaginilor din povești cunoscute.
<p>1.3. Explorarea afectiv – emoțională în relație cu sine și cu celălalt</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere și identificare a emoțiilor de bază: bucurie, tristețe, furie, mirare, frică, dezgust; - jocuri de grupare a emoțiilor pozitive și negative: "Emoții plăcute și neplăcute"; - jocuri de exprimare a emoțiilor în situații diferite: "La dentist", "La petrecere", "Măștile", "Caruselul emoțiilor"; - jocuri de autocunoaștere: "Emoțiile mele", "Cubul emoțiilor", "Sala oglinzilor"; - jocuri de intercunoaștere: "Mim", "Baloane vesele, baloane colorate", "Scena emoțiilor"; - jocuri de empatizare cu diferite personaje/ființe în anumite situații cotidiene: "Cum se simte X când...?"

2. Utilizarea în contexte diferite a caracteristicilor psiho-individuale pentru adaptarea la mediu

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Stimularea potențialului psiho-individual prin joc și interacțiune socială</p> <p>Jocuri de dezvoltare a senzațiilor, percepțiilor și reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice: "Ce vedem?", "Ce auzim?", "Ce mirosim?", "Ce gustăm?", "Ce pipăim?", "Ce obiect lipsește?", "Cine mă strigă?" etc.</p> <p>Jocuri de stimulare a proceselor psihice (gândire, limbaj, memorie, atenție, imaginație):</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de analiză și sinteză: incastre; puzzle-uri, "Păpușa demontabilă", Lego, Figuri și siluete umane lacunare, construcții familiare din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice); - jocuri de comparare: "Loto" cu diverse teme, "Jocul perechilor", "Potrivește umbra", "Jocul similarităților și diferențelor"; - jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare: "Jocul categoriilor" ("Familia de animale", "Salata de fructe/legume"), "Care este casa lui?", "La ce folosește ...?", joc de asociere a culorii cu obiectele familiare ("Ce e roșu?") "Jocul ghicitorilor"; - jocuri tip "rezolvare de probleme": jocuri de construcție, jocuri tip labirint, trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcursarea cu degetul/cu creionul), "Găsește și potrivește", "Caută vecinul!", "Urcă/ coboară scara! (șirul crescător-descrescător)", "Cine știe să numere mai departe?";

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- jocuri de memorie vizuală, auditivă și verbală: "Ghici ce lipsește!" (extragerea unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini cunoscute), "Reconstituie imaginea!", "Telefonul fără fir", "Găsește perechea"(fără vizualizarea imaginilor), "Găsește elementul nou!";
- jocuri de atenție ("Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!");
- jocuri de stimulare a limbajului receptiv și expresiv: jocuri de identificare și recunoaștere a diferitelor obiecte/ imagini după eticheta lingvistică, reproducere de sunete, onomatopee, silabe, cuvinte, completare de cuvinte și propoziții lacunare cu suport vizual, "Dacă nu e așa, cum e?(antonime);
- cântece și jocuri de mișcare și ritm: "Mergi în ritmul meu!", "Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!";
- jocuri de stimulare a imaginației: "Este adevărat că...?", "Tablouri tematice";
- jocuri funcționale: "Baia păpușii", "La cumpărături", "În autobuz/tramvai", "Așa da! - Așa nu!", "Primim musafiri", "În parc", "În vizită".

2.2. Valorificarea structurilor psiho- individuale în conduite independente

- jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană: "La masă", "La telefon", "La piață" etc.
- jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală: "La școală"; "Cum ne îmbrăcăm?", "Cum aranjăm masa?";
- jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului: "Îngrijim florile", "Plantăm flori în ghiveci", "Ecologizăm parcul școlii", "Prietenul meu copacul"
- Concursuri: desen, pictură, colaj, sportive, jocuri tip ștafetă.

3. Utilizarea activităților ludice în formarea unor deprinderi practic-aplicative**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****3.1. Exersarea unor conduite motrice generale**

- jocuri de mișcare: "Sărim într-un picior!", "Mersul piticului", "Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi", "Mersul pisicii", "Soldații", "Somn ușor!" etc.;
- jocuri de echilibru: "Cumpăna", "Mersul pe bârnă", "Urmărește traseul!", "Cursa cu obstacole";
- jocuri de expresie corporală: "Statuile", "Soldații", "Ce spune mimul?";
- jocuri de imitare gestuală: "Batem toba, cântăm la pian, batem din palme".

3.2. Exersarea conduitelor manuale prin realizarea de lucrări practice

- jocuri de manipulare și prehensiune: "Zmeul", "Adună cât mai multe obiecte", "Mingea la conducător";
- jocuri de îndemânare: "Sortăm măregele", "Să țesem frumos", cusături simple, împletituri cu materiale naturale, "Tablouri cu semințe/materiale textile";
- jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale: "Aruncă mingea cu o mână/ două mâini", "Împarte cărțile de joc!", "Domino" puzzle, trasarea după șabloane, incastre, jocuri de construcție;
- jocuri de asamblare: Lego, "Să asamblăm păpușa!", jocuri cu piese magnetice;
- jocuri de expresie grafico-plastică: dactilopictură, modelaj (plastilină, nisip kinetic, lut, aluat), colorare, desenare după model.

4. Exersarea conduitelor pro-sociale și a deprinderilor de viață independentă

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

4.1. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială

- jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm: "Dansul numelui", "Mingea călătoare", "Aruncarea cu lassoul", "Aruncarea inelelor";
- jocuri muzicale: exercițiu, cu text și cântec, audiții- "Dansăm în ritmul melodiei", dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe;
- jocuri onomatopice: "Graiul animalelor" "Fă ca mine!", "Cum face...?";
- jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: "Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?", "Răspunde atent!", "Jocul literelor", "Cu ce sunet începe?", jocuri de integrare propozițională după suport imagistic;
- audiții, vizionări: cântece pentru copii, desene animate, povești, jocuri de expresie afectivă ("Masca tristă, masca veselă", "Clovnul", mimarea unor emoții (bucurie, tristețe etc.), jocuri ce au conotații afective ("De-a mama și copilul");
- jocuri de imitare a unor conduite pro-sociale: "Strângem jucăriile", "Împarte cu prietenul!", "Vorbim pe rând", "Ne purtăm frumos cu ceilalți!", "Mâncăm civilizată";
- jocuri de rol: "De-a vânzătorul"; "De-a doctorul", "În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică"; "La teatru", "Cântărețul", dramatizări;
- jocuri de socializare: "Așa da! – Așa nu!", "Așteaptă-ți rândul!", , jocuri cu 1-2 reguli simple, Piticot, "Călătorie de haz";
- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor: "Se poate așa ceva?", "Cuvinte magice";
- jocuri de corectare a unor comportamente: "Cine a greșit?", "Cum ne comportăm corect?", "Este curat în jurul meu?"

4.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

- jocuri de rezolvare a unor situații - problemă: "Ce vei face când ...?", "Micul pieton", "Căutați comoara pierdută!", "Este adevărat?" etc.;
- jocuri de socializare cu prilejul aniversării unor evenimente: "Fiecare om are o meserie", "De ziua mamei", "De-a călătoria", "De-a spectacolul (teatru de păpuși, cinematograful)", "Împodobim bradul", "Încondeiem ouă", "1 Iunie";
- jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare: "Colinde", "Capra", "Sorcova", "Ursul";
- jocuri distractive: "Micul detectiv", "Sfoara", "Cine este mai iute?", "Mingea și masca", "Cursa cangurilor", "Bâzzz!", "De-a v-ați ascunselea", "Omul negru", "Tir cu dopuri";
- șezători, serbări, aniversări (recitări de poezii, interpretări de cântece și dansuri moderne, populare, "Carnavalul copiilor");
- vizite, excursii, drumeții.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Explorarea polisenzorială	-Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	-Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie -Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și lateralității -Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă -Jocuri perceptiv-motrice de orientare, organizare și structurare spațio-temporală -Jocuri de asociere
3. Jocuri de explorare afectiv-emoțională și empatie	-Jocuri pentru recunoașterea emoțiilor primare -Jocuri de exprimare emoțională -Jocuri de auto- și intercunoaștere -Jocuri pentru creșterea empatiei
4. Jocuri pentru dezvoltarea potențialului psiho-social și interacțiune socială	-Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice; -Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: - Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental) - Jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”) - Jocuri de memorie vizuală și auditivă - Jocuri de atenție - Jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative) -Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală)
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente	-Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană -Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală -Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului -Concursuri
6. Conduite motrice generale	-Jocuri de mișcare variate -Jocuri de echilibru -Jocuri de expresie corporală -Jocuri de imitare gestuală
7. Abilități manuale	-Jocuri de manipulare și prehensiune -Jocuri de îndemânare -Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanualitate -Jocuri de construcție -Jocuri de asamblare -Jocuri de expresie grafico-plastică

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
8. Comunicare și relaționare socială	<ul style="list-style-type: none"> -Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm -Jocuri muzicale -Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului -Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești) -Jocuri de imitare a unor comportamente pro-sociale -Jocuri de rol -Jocuri de socializare -Jocuri de corectare a unor comportamente indezirabile
9. Rezolvare situații de viață prin apel la experiența personală	<ul style="list-style-type: none"> -Jocuri de socializare cu tematica aniversară -Jocuri, tradiții și obiceiuri populare -Jocuri simbolice -Jocuri de descoperire -Jocuri cu întreceri -Vizite, excursii, drumeții -Șezători, serbări, aniversări

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații graduale, care să fie adaptate nivelului de înțelegere al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor educaționale și a modalităților de realizare a activităților trebuie adaptate, astfel încât să permită fiecărui elev să progreseze în ritmul său și să fie abordat în funcție de potențialul său.

În desfășurarea activităților de învățare cu elevii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode și procedee didactice:

- ✓ **metoda demonstrației** - ajută elevii să intuiască producerea unui fenomen și creează premisele pentru înțelegere prin explorarea senzorial-perceptivă;
- ✓ **exercițiul** - presupune realizarea unor operații mintale sau motrice în vederea interiorizării unui model de acțiune și formării unei priceperi / deprinderi;
- ✓ **metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării** – sunt eficiente în situațiile de prezentare, antrenare și consolidare a noilor achiziții și deprinderi pe care elevii trebuie să și le însușească;
- ✓ **metodele intuitive** – se bazează pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora;
- ✓ **explicația** – este însoțită de observarea unui material concret/imagistic;
- ✓ **metodele activ-participative** - stimulează interesul pentru cunoaștere și facilitează contactul cu realitatea, permițând elevilor satisfacerea nevoilor și cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu ceilalți;
- ✓ **jocul didactic** – facilitează trecerea copilului de la activitatea de joc la cea de învățare, permițând îmbinarea armonioasă a elementului educațional cu cel distractiv.

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor, utilizând forme de comunicare accesibile copiilor.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile educaționale cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, facilitând percepția directă a realității, căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea.

Mijlocele de învățământ care au utilitate în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, substitute ale acestora, suporturi imagistice, materiale grafice și figurative, jocuri didactice, mijloace tehnice și audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă utilizarea metodelor moderne de evaluare, precum observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul individual, aprecierea și încurajarea pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie:

- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
- Drugaș, I., (2010), *101 aplicații terapeutice în consilierea copiilor*, Editura PRIMUS, Oradea;
- Frîncu, A., (coord.), (1972), *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară SOCIALIZARE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară, TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Butoi, A., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară LUDOTERAPIE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară STIMULARE COGNITIVĂ*, clasele I - a X-a, București;
- McINNES, J.M, TREFFRY, J.A, (trad. Salomie, G.), (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
- Montessori, M., (1977), *Descoperirea copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Mușu, I., Taflan A., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Panaite, M., (2017), *Invitație la joc – Culegere de jocuri didactice*, Editura Spiru Haret, Iași;
- Popovici, D.V., Racu, S., (2012), *Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
- Racu, A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
- Stănică, I., Mușu, I., Popa, M., Popovici, D. V., Rozorea, A., (1997), *Psihopedagogia specială – Deficiența senzorială*, Pro Humanitate, București;
- Stillman, R., (trad. Moldovan, M., A.), (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*, Editura Semne, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gurgu Daniela	Centrul Logopedic Interșcolar – C.J.R.A.E. Iași
Muntean Emilia-Diana	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA LUDOTERAPIE

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum-ul propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități pentru inserția socială și școlară – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, centrat pe copil și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.*

Aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” cuprinde următoarele module: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V-a – a X-a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independență, de autonomie personală a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programa pentru „*Terapia educațională complexă și integrată*” propune o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru integrarea socio-profesională.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea abilităților manuale prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii vor dobândi următoarele abilități practice:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de operare cu materiale și tehnici diverse;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele V- X din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Schema orară săptămânală se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse.

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor psihoindividuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru modulele cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” are un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate.

Competențe generale

- 1. Exersarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Structurarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practice-aplicative**
- 3. Achiziționarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de memorie vizuală, auditivă, tactil-kinestezică: „Recunoaște personajul, autorul sunetului, instrumentul muzical...!”, jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ); - Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre: puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); - Jocuri asociative ; - Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; trasee în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) - Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare: - jocuri de mișcare și ritm (“Bate în ritmul meu!”); - cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”; “Bate vântul frunzele!”); - Jocuri funcționale: <ul style="list-style-type: none"> ➤ perceptivă (“Ce poate fi dulce?”, “Ce culoare are ... ?” “Care este mai mare ? ” etc.); ➤ verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator); ➤ imitative: neverbale (jocuri de mimă/ pantomimă).
<p>1.2. Valorificarea structurilor psiho- individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană (“Ce este și la ce folosește?”; “La masă”, “La telefon”; “La piață” etc); - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“La școală”; “Cum ne îmbrăcăm în diferite situații (activitate sportivă, “Cum aranjăm masa festivă?”); - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”; “Colectarea deșeurilor”; “Cui cerem ajutorul?”); - Jocuri-competiții/ de cooperare pe diverse teme: Concursuri (desen, dans, cântec) de tipul: “Cine știe, câștigă”, “Ștafeta”, “Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator”; - Jocuri-întreceri (“Aruncări sincronizate”, “Joc cu inele”, “Jocul cercurilor”, “Jocul panglicilor”, “Cine sparge mai multe baloane?”, “Cine umflă cele mai multe baloane?”, “Cine umple mai repede rucsacul?”, Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări “ etc.).

2. Structurarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Exersarea conduitelor motrice generale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri variate de mișcare (“Sari într-un picior!”, “Mersul piticului”; “Merg soldații-n pas viori, tot așa mergem și noi!”; “Mersul pisicii”); - Jocuri de echilibru (“Cumpăna”, “Mersul pe bârnă”, “Urmărește traseul!”, “Cursa cu obstacole”); - Jocuri de imitare gestuală (“Batem toba!”, “Cântăm la pian!”, “Batem din palme!”).

Clasa a V-a – Clasa a X-a**2.2.Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate**

- Jocuri de manipulare și prehensiune (“Zmeul”, “Adună cât mai multe obiecte!”, jocuri cu diferite tipuri de mingi);
- Jocuri de îndemânare (“Sortăm mărgelile!”, “Să țesem frumos!”);
- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (“Aruncă mingea cu o mână/ două mâini!”, “Împarte cărțile!”);
- Jocuri de incastre;
- Jocuri de construcție (“Micul constructor” ;”Turnulețul”);
- Jocuri de asamblare (Lego ; ”Să asamblăm păpușa!”);
- Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model).

3. Achiziționarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**Clasa a V-a – Clasa a X-a****3.1.Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

- Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală):
  - jocuri de expresie corporală: mișcare și ritm (“Mimul”, ”Dansăm în ritmul melodiei!”, jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe);
  - jocuri onomatopoeice și verbale (“Vocile fermei”; ”Vocile pădurii” – cărți auditive etc.);
  - jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (“Să alintăm cuvintele!”, ”Eu spun una, tu spui multe!”, jocuri de integrare propozițională după suport imagistic);
- Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești).

3.2.Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

- Vizite, excursii, drumeții;
- Serbări, aniversări (recitări de poezii, interpretari de cântece și dansuri);
- Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase;
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare (“Colinde”);
- Jocuri-competiții (competiții sportive);
- Jocuri distractive (“Sfoara”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală - Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător - Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază - Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului - Jocuri de memorie vizuală și auditivă - Jocuri de atenție
2. Conduite independente:	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personal - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului - Jocuri-competiții pe diverse teme - Concursuri
3.Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare variate - Jocuri de echilibru - Jocuri de expresie corporală
4.Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de manipulare și prehensiune - Jocuri de îndemânare - Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale - Jocuri de incastre - jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală)
5. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm
6. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Șezători, serbări, aniversări - Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase - Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare - Jocuri-competiții

Sugestii metodologice

Activitățile din aria „Terapia educațională complexă și integrată”, desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un pronunțat caracter ludic, jocul stimulându-i afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev/profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare integrării socio-profesionale.

Una din formele de manifestare a copilului este jocul. În mod obișnuit, o asemenea activitate este izvorâtă din nevoia de acțiune, de mișcare a copilului- o modalitate de a-și consuma energia- sau de a se distra, un mod plăcut de a utiliza timpul și nu numai.

Atunci când jocul este utilizat în procesul de învățământ, el dobândește funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevului la activitățile didactice, sporind interesul de cunoaștere față de conținutul acestora. Știm că jocul didactic reprezintă o metodă de învățământ în care predomină acțiunea didactică stimulată. Această acțiune valorifică la nivelul instrucției finalitățile adaptive de tip recreativ proprii activității umane, în general, în anumite momente ale evoluției sale ontogenice, în mod special. Profesorul educator asigură trecerea treptată de la jocul primar (de manipulare și imitativ) la cel evoluat (joc simbolic, joc cu reguli) și urmărește să determine, într- un sens pozitiv, comportamentul copilului. Activitățile de joc încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații ludice tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Profesorul educator imprimă jocului un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând capacitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Socializarea, alături de celelalte procese ale dezvoltării, reprezintă o coordonată importantă a modelării personalității, a modalităților de manifestare în cadrul social și a comunicării cu cei din jur. Socializarea este un proces firesc, dar și fundamental în devenirea omului ca ființă socială, un proces necesar prin care omul asimilează, dar și împărtășește la rândul său.

Abilitățile sociale sunt importante pentru dezvoltarea globală a copiilor, deoarece ei încep să formeze relații pozitive cu adulții și cu alți copii încă de la vârstă fragedă. În interacțiunile sociale se formează calități precum respectul, compasiunea, empatia.

În context social copiii exersează abilitățile lingvistice și abilitățile de rezolvare a problemelor. În general, copiii care interacționează mai mult cu alți copii de vârstă apropiată, sunt cei care au și cele mai bune abilități de comunicare

Pentru persoanele cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate, termenul ”independență” presupune atingerea nivelului maxim în raport cu abilitățile de care dispune. Pentru unii, aceasta înseamnă că ei reușesc să desfășoare doar o parte a sarcinii de lucru sau vor avea nevoie de sprijin pentru finalizarea activității. Pentru alți elevi poate însemna doar un suport adecvat - de ex. interpreți pentru limbajul mimico-gestual, tehnici de ajutor – pentru a participa la viața de zi cu zi.

În toate activitățile de terapie ocupațională folosirea jocurilor este primordială. Jocul contribuie la dezvoltarea tuturor simțurilor, a afectivității inteligenței, psihomotricității, sensibilității; jocurile îl pregătesc pe copil pentru relațiile sociale și îl pun în contact și cu artele, cu condiția ca jocurile alese pentru el să fie în concordanță cu posibilitățile restante, ca urmare a dizabilității și să aibă un caracter formativ.

Activitățile de terapie ocupațională oferă copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate metode variate, activități plăcute, distractive, pentru a îmbogăți

deprinderile cognitive, fizice și motorii și pentru a spori încrederea în sine. Cu ajutorul terapiei ocupaționale, elevul va învăța să interacționeze cu membrii familiei și să dezvolte relații sociale cu alți copii și parteneri de joc.

Stimularea cognitivă a copilului cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate este necesară și specifică. Universul acestuia trebuie descompus în termeni de experiență interindividuală printr-un proces de direcționări care să ducă la achiziții de comportamente de învățare satisfăcătoare. În consecință, structurarea proceselor de cunoaștere constituie un modul complex și dominant, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală, într-un parcurs diferit de învățarea copilului obișnuit. Ca să înceapă să înțeleagă sensul lucrurilor din jurul său, un copil cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să perceapă informații relevante din mediu, iar apoi să le folosească în situații concrete de viață. Mulți dintre copiii cu dizabilități întâmpină dificultăți, fie la receptarea informațiilor, fie la recunoașterea și folosirea lor ulterioară.

Antrenamentul de gândire consumă un timp îndelungat la acești copii, dar este esențial pentru dezvoltarea unei autonomii ulterioare reale. Pentru a adopta o atitudine de autodepășire în plan școlar, psihosocial și cultural, elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este stimulat printr-o metodologie specială să-și însușească „cultura instrumentală” (citit-scris, socotit) ca etapă indispensabilă în procesul de pătrundere în lumea valorilor de ordin cognitiv, moral, estetic, etc. Cultura instrumentală este completată și amplificată prin parcurgerea materiilor specifice ariilor curriculare din planul de învățământ, la care se adaugă disciplinele opționale, astfel încât școala să vină în întâmpinarea intereselor de cunoaștere ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, să dezvolte disponibilitățile sale de cunoaștere, să-l orienteze în mediul social și informațional, atât de complex și de vast, ce caracterizează lumea de azi.

Bibliografie:

- ✓ Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, Editura MarLink, București;
- ✓ Ausubel, P., D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- ✓ Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- ✓ Lambert, L., (1986), *Enseignement special et handicap mentale*, Paris;
- ✓ Liiceanu, A., Popescu, A., (2000), *Programul educațional "Decizia e a mea!"*, București;
- ✓ Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală București;
- ✓ Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării*, E.D.P. București;
- ✓ Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrate*, Editura PRO HUMANITATE, București;
- ✓ Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
- ✓ Rozorea, A., (1998), *Deficiența de vedere—o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, Editura Pro Humanitate, București;
- ✓ Preda, V., (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- ✓ Damaschin, D., (1973), *Defectologie – Teoria și practica compensației. Nevăzători, ambliopi, orbi-surdomuți*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- ✓ Verza, E., (2007), *Defectologie și logopedie, Modulele I, II și III*, Editura Credis, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Beraru Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Ghițu Brîndușa	Liceul Special "Moldova", Tg. Frumos, jud. Iași
Iordăchescu Florin	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Vasiliu Coca Marlina	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA SOCIALIZARE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și cuprinde disciplinele: Formarea Autonomiei Personale, Socializare, Terapie Ocupațională, Ludoterapie și Stimulare Cognitivă. Construcția programelor pentru fiecare disciplină este realizată astfel încât să contribuie la organizarea specifică a cunoașterii la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le adaptarea și integrarea socială.

Activitățile din cadrul acestor module sunt susținute de învățătorul educator / profesorul educator, de la clasa pregătitoare până la clasa a X-a, având o normă didactică de 20 de ore pe săptămână, în completarea programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de psihopedagogie specială și au un caracter de terapie recuperator - compensator. Aceste tipuri de activități sunt parte componentă a programului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor/ tinerilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Programele școlare din această arie curriculară sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și nevoilor individuale și/ sau de grup de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie / de grup.

Studiul acestor programe asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experiențelor copiilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora.

Copilul **cu dizabilități senzoriale multiple** este persoana care, pe lângă dizabilitatea de auz/vedere congenitală/dobândită, prezintă și dizabilități asociate: de învățare, de comunicare și fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitală/dobândită și de vedere congenitală/dobândită.

Disciplina **Stimulare cognitivă** se compune din activități și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor, în dimensiunea lor instrumental-integratoare.

Disciplina **Ludoterapie** se desfășoară sub formă de activități și programe compensatorii care utilizează jocul ca modalitate de organizare a cunoașterii.

Disciplina **Socializare** se derulează ca activități și programe compensatorii prin intermediul cărora se pun bazele integrării și adaptării elevilor în grup/comunitate.

Disciplina **Formarea Autonomiei Personale** constă din activități și programe cu caracter compensator și recuperator care asigură premisele achiziționării unor abilități de viață independentă.

Disciplina **Terapie Ocupațională** se realizează prin activități și programe recuperatorii care permit dezvoltarea unor abilități esențiale pentru adaptarea la mediul social.

Structura fiecărei programe școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiențele elevului sau care integrează strategii didactice care facilitează contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele vizează următoarele paliere de dezvoltare:

- Senzorio-motor și perceptiv
- Psihomotor
- Cognitiv
- Comunicare și limbaj
- Afectiv-emoțional
- Comportamental
- Autonomie personală și socială

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul fiecărei discipline. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și potențialului său psiho-individual, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă, pentru a face față cerințelor școlare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev. Se urmărește, astfel, realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Exersarea deprinderilor de explorare și orientare în mediul ambiant**
- 2. Antrenarea unor comportamente adaptative la mediul familial și social**
- 3. Exersarea abilităților de viață independentă în mediul social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea deprinderilor de explorare și orientare în mediul ambiant.

Clasa pregătitoare – Clasa a IVa
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul de viață</p> <p>Identificarea datelor personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de prezentare: "Cine ești tu?", "Ce vârstă ai?", "Ce îți place să faci?", "Spune un lucru frumos despre tine!"; - exerciții de denumire a obiectelor preferate: jucării, rechizite, obiecte de vestimentație etc. <p>Identificarea membrilor familiei și a spațiilor familiare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a membrilor familiei restrânse; - exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător: „Așază fiecare obiect la locul potrivit!", "Unde punem dulapul de bucatărie/patul/canapeaua?" <p>Identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a mediului proxim:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului/ după voce/înfățișare: "Deschide urechea bine!", „Describe colegul de bancă!"; - exerciții de identificare a relațiilor între colegi: prietenie, toleranță, întraajutorare: „Cum îmi aleg prietenii?", "Fapte bune, fapte rele", "Colegi și prieteni", "Prietenul meu cel mai bun", "Ne ajutăm unii pe alții"; - joc de rol cu tematică diversă: "De-a familia", "De-a școala", "De-a profesorul", "De-a doctorul" "De-a vânzătorul", "De-a pictorul"; - exerciții de identificare a spațiului școlar/ a unor obiecte aparținând spațiului apropiat în imagini, fotografii, filme; - exerciții de recunoaștere a obiectelor familiare din imagini / fotografii; - exerciții de precizare a utilității obiectelor: "La ce folosește...?"; - exerciții de familiarizare și recunoaștere a unor instituții publice / culturale din mediul apropiat; - exerciții de observare dirijată a transformărilor din mediul ambiant: "Construim un bloc", "Stadiile vieții la plante, animale, oameni"; - exerciții de identificare/ descriere elementară a obiectelor/ființelor cunoscute în filme/software educațional; - povestiri scurte pe bază de întrebări și suport vizual: "Scufița roșie", "Ursul păcălit de vulpe", "Turtița fermecată", "Punguța cu doi bani", "Fata babei și fata moșneagului", "Ridichea uriașă", "Căsuța din oală", "Iepurele și broasca țestoasă". <p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și în proximitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de deplasare în spațiu după comenzi date: "Mergi la fereastră!", "Du-te la tablă!" etc.; - exerciții de explorare a spațiului școlar: cantină, cabinet medical, bibliotecă, sala de sport, ateliere de profesionalizare, terenul de sport; - activități de explorare spațiului public (deplasări școală-parc, excursii, drumeții): "Cum circulăm pe stradă?", "În cartierul meu", "Să cunoaștem împrejurimile", "În drumeție", „Vizităm..." - exerciții de asociere a momentelor zilei cu acțiuni specifice / a zilelor săptămânii cu orarul clasei / a anotimpurilor cu elementele definitorii; - exerciții-joc de ordonare temporală a imaginilor unor acțiuni cunoscute/povești: "Succesiunea anotimpurilor", "Succesiunea acțiunilor zilnice", "Prepararea pâinii".

2. Antrenarea unor comportamente adaptative la mediul familiar și social

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>2.1. Stimularea comunicării și relaționării sociale adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a categoriilor de persoane după vârstă/gen: băiat, fată, tânăr, copil, bătrân și după meserie (profesor, polițist, poștaș, bucătar, clovn etc.); - exerciții de utilizare a formulelor de adresare/politețe în relaționarea cu copiii și adulții: "Te rog/Vă rog!", "Multumesc!/Vă mulțumesc!", "Tu/Dumneavoastră", "Cu plăcere!"; - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbală cu semnificație socială pentru o adecvată interrelaționare cu adulții: plecăciune, oferirea priorității, oferirea locului în mijloacele de transport etc.; - exerciții de utilizare a salutului în funcție de momentul zilei și partenerul de dialog: "Bună dimineața!", "La revedere!", "Noapte bună!" etc.; - discuții pe baza unor întâmplări scurte cu caracter moral-civic.
<p>2.2. Exersarea unor atitudini pro-ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de protejare a lucrurilor și a mediului: „Să colectăm deșeurile din parcuri!", "Ecologizăm parcul", "Mediu curat-mediul sănătos"; - exerciții practice de protejare/îngrijire a plantelor, animalelor de companie; - vizionare de software educațional/ filme cu conținut ecologic și moral; - concursuri de desene pe teme ecologice: „Să protejăm natura!", "Apa-esența vieții", "Pădurea-prietenă noastră"; - concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/Zilei Pământului (22 aprilie); - activități practice de realizare a unor jucării/colaje din materiale reciclabile: "Mâini dibace", "Lampa", "Copăcelul".

3. Exersarea abilităților de viață independentă în mediul social

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Antrenarea unor deprinderi de igienă personală, alimentară și a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții practice de întreținere a igienei personale; - exerciții practice de utilizare adecvată, curățare și de îngrijire a vestimentației și încălțăminte; - exerciții practice de utilizare adecvată a veselei și tacâmurilor în contexte diferite: "La picnic", "La aniversarea prietenului meu", "În vizită la rude" etc.; - exerciții practice de folosire și igienizare a grupului sanitar, camerei personale, sălii de clasă, sălii de mese etc.: "O toaletă curată", "Elevul de serviciu", "Îmi fac patul singur" etc.; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, aspirare: "Folosim aspiratorul", "Cum aerisim în cameră?"; - exerciții de rezolvare a unor situații-problemă ce pot apărea în spațiul de locuit: „Atenție la foc!", "Știu să închid robinetul!" etc.
<p>3.2. Stimularea comportamentelor independente în diverse situații sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite, plimbări, excursii, activități cotidiene: "La muzeu", "În Grădina Botanică/parc", "La cumpărături", "La piață"; - vizionare spectacole, filme, teatru de păpuși și marionete; - exerciții practice de exersare a regulilor de comportare civilizată în diferite contexte sociale: "Cum ne comportăm civilizată în vizită/în mijloacele de transport/la muzeu/la spectacol etc.?"

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență: "Ziua onomastică/de naștere", "Ziua Mamei", "Ziua Copilului"; - participarea la evenimente naționale și religioase: "Ziua Națională", "Paștele", "Crăciun"; - serbări, concursuri: "Serbarea de sfârșit de an", "La carnaval", "Vine, vine Moș Crăciun!", "Colinde de Crăciun".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Persoana	<ul style="list-style-type: none"> - Identitatea ființei umane - Eu, tu și ceilalți - familia, colegii, vecinii - Diferențele dintre oameni - Grupurile de apartenență
2. Orientare spațio - temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Deplasări, excursii, drumeții - Asocieri momente temporale cu activități semnificative - Obiective socio-culturale
3. Comunicare și relaționare umană adecvată	<ul style="list-style-type: none"> - Formule de adresare și salut - Identificare categorii profesionale - Comunicarea cu scop social
4. Atitudini pro-ecologice	<ul style="list-style-type: none"> - Protejarea mediului - Concursuri și acțiuni de ecologie
5. Deprinderi de îngrijire și igienă	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena personală - Igiena alimentară - Igiena spațiului de locuit - Comportamentul în situații – problem
6. Comportamente independente în contexte sociale	<ul style="list-style-type: none"> - Spectacole - Vizite obiective de interes socio-cultural - Sărbătoriri și serbări - Tradiții și obiceiuri

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații graduale, care să fie adaptate nivelului de înțelegere al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor educaționale și a modalităților de realizare a activităților trebuie adaptate, astfel încât să permită fiecărui elev să progreseze în ritmul său și să fie abordat în funcție de potențialul său.

În desfășurarea activităților de învățare cu elevii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode și procedee didactice:

- ✓ **metoda demonstrației** - ajută elevii să intuiască producerea unui fenomen și creează premisele pentru înțelegere prin explorarea senzorial-perceptivă;
- ✓ **exercițiul** - presupune realizarea unor operații mintale sau motrice în vederea interiorizării unui model de acțiune și formării unei priceperi / deprinderi;
- ✓ **metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării** – sunt eficiente în situațiile de prezentare, antrenare și consolidare a noilor achiziții și deprinderi pe care elevii trebuie să și le însușească;
- ✓ **metodele intuitive** – se bazează pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora;
- ✓ **explicația** – este însoțită de observarea unui material concret/imagistic;
- ✓ **metodele activ-participative** - stimulează interesul pentru cunoaștere și facilitează contactul cu realitatea, permițând elevilor satisfacerea nevoilor și cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu ceilalți;
- ✓ **jocul didactic** – facilitează trecerea copilului de la activitatea de joc la cea de învățare, permițând îmbinarea armonioasă a elementului educațional cu cel distractiv.

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor, utilizând forme de comunicare accesibile copiilor.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile educaționale cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, facilitând percepția directă a realității, căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea.

Mijlocele de învățământ care au utilitate în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, substitute ale acestora, suporturi imagistice, materiale grafice și figurative, jocuri didactice, mijloace tehnice și audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă utilizarea metodelor moderne de evaluare, precum observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul individual, aprecierea și încurajarea pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie:

- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
- Drugaș, I., (2010), *101 aplicații terapeutice în consilierea copiilor*, Editura PRIMUS, Oradea;
- Frîncu, A., (coord.), (1972), *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară SOCIALIZARE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară, TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Butoi, A., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară LUDOTERAPIE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară STIMULARE COGNITIVĂ*, clasele I - a X-a, București;
- McINNES, J.M, TREFFRY, J.A, (trad. Salomie, G.), (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
- Montessori, M., (1977), *Descoperirea copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Mușu, I., Taflan A., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Panaite, M., (2017), *Invitație la joc – Culegere de jocuri didactice*, Editura Spiru Haret, Iași;
- Popovici, D.V., Racu, S., (2012), *Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
- Racu, A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
- Stănică, I., Mușu, I., Popa, M., Popovici, D. V., Rozorea, A., (1997), *Psihopedagogia specială – Deficiența senzorială*, Pro Humanitate, București;
- Stillman, R., (trad. Moldovan, M., A.), (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*, Editura Semne, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gurgu Daniela	Centrul Logopedic Interșcolar – C.J.R.A.E. Iași
Muntean Emilia-Diana	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA SOCIALIZARE

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum-ul propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități pentru inserția socială și școlar – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele module: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V-a – a X-a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independența, de autonomie personală a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programa pentru „*Terapia educațională complexă și integrată*” propune o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru integrarea socio-profesională.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea abilităților manuale prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii vor dobândi următoarele abilități practice:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de operare cu materiale și tehnici diverse;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele V- X din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv-educativă. Schema orară săptămânală se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse.

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor psihoindividuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru modulele cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” are un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate.

Competențe generale

- 1. Exersarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare în mediul ambient**
- 2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți**
- 3. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață**

CLASA a V-a – CLASA a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și adaptare în mediul ambient

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește: cunoașterea datelor personale de identitate; cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței; cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții aplicative individualizate; - Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/ moral; - Exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă; - Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, buletin/ carte de identitate, pașaport, etc); - Exerciții de verbalizare a datelor de identitate; - Exerciții-joc de identificare și/sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic/moral; - Exerciții-joc de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie; - Exerciții de descriere a propriei persoane/ a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia; - Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului/ după voce; - Exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, intrajutorare, competiție; - Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grup, în contexte variate; - Exerciții de numire a ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere și a rolurilor persoanelor importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc).
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; - Exerciții aplicative: <ul style="list-style-type: none"> ✓ exerciții de cunoaștere a spațiului public (parc, cartier, localitate și a instituțiilor reprezentative); ✓ deplasări școală-parc; ✓ efectuarea unor excursii/ drumeții pentru cunoașterea cartierului.   - Exerciții de recunoaștere a unor obiective socio-culturale (economice, istorice, religioase) din mediul apropiat, denumirea și precizarea utilității; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ a anotimpurilor; - Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei- imagine; anotimp – imagine; - Exerciții-joc de ordonare temporală.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de conștientizare a categoriilor de persoane după vârstă/gen: băiat, fată, tânăr, copil, bătrân și după funcție/ poziție (profesor, polițist, poștaș, bucătar, clovn etc.); - Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev- părinte/ profesor); - Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; - Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; - Exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă (“În vizită”, “La piață”, “În metrou” etc.); - Discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic (“D-nul Goe” etc.).
<p>2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului („Să colectăm deșeurile din parcuri!”); - Exerciții practice de protejare a “colțului viu” al clasei/ “Să îngrijim florile!”; - Vizionare de software educative/ filme cu conținut ecologic și moral; - Exerciții aplicative individualizate (plantarea în ghiveci a unor diverse semințe sau plante); - Concursuri de desene pe teme ecologice („Să protejăm natura!”); - Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/ Zilei Pământului (22 aprilie); - Activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile (“Mâini dibace”).

3. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Formarea comportamentelor independente în situații de: transport; cumpărături; vizite, excursii; vizionare spectacole</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deplasări în localitate: vizite/ plimbări; excursii; cumpărături; vizionare spectacole etc.; - Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.).
<p>3.2. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; - Exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familială echilibrată; - Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic); - Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei; - Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Joc didactic “Jocul meseriilor”; - Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.);

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.);
- Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, Zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate, etc.);
- Exerciții de asociere a ritualurilor, datinilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/ sociale;
- Exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor);
- Discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/ comportare civilizată în societate;
- Serbări, concursuri, competiții;
- Activități de voluntariat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
Persoana Raporturile noastre cu lucrurile și ființele	<ul style="list-style-type: none"> - Eu, tu și ceilalți - familia, colegii, vecinii - Diferențele dintre oameni - Grupurile de apartenență - Relații interpersonale - Universul lucrurilor <ul style="list-style-type: none"> ➤ lucrurile ca și proprietate privată; ➤ utilitatea lucrurilor; ➤ lucrurile care ne reprezintă.
Orientare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător - Deplasare în spațiu - Obiective socio-culturale (economice, istorice, religioase) din mediul apropiat, denumirea și precizarea utilității. - Momentele zilei (cu indicarea acțiunilor specifice)/ zilele săptămânii/ anotimpurile - Acțiuni specifice momentelor zilei, anotimpurilor - Ordonare temporală
Comunicare și relaționare umană pozitivă <ul style="list-style-type: none"> • reguli și norme de conduită civică • comunicare eficientă, ascultare, feedback, prejudecăți • conflictele, cauze, reacții și metode de rezolvare • abilități sociale • managementul emoțiilor în diverse situații 	<ul style="list-style-type: none"> - Categoriile de persoane după vârstă/gen: băiat, fată, tânăr, copil, bătrân și după funcție/ poziție (profesor, polițist, poștaș, bucătar, clovn etc) - Formule de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/ prieten) și pe verticală (elev-părinte/ profesor) - Comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive - Regulile fixate la nivelul clasei/ școlii - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate - Comportare civilizată în diferite contexte sociale (“În vizită”, “La piață”, “În metrou” etc.) - Lecturi cu caracter moral-civic (“D-nul Goe” etc.)
Mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> • Elemente componente • Protejarea acestora • Reciclarea • Amenajarea spațiilor verzi 	<ul style="list-style-type: none"> - Protejarea lucrurilor și a mediului („Să colectăm deșeurile din parcuri!” ”să îngrijim colțul viu” al clasei/ “Să îngrijim florile!” etc) - Vizionare de software educative/ filme cu conținut ecologic și moral - Concursuri de desene pe teme ecologice („Să protejăm natura!”) - Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/ Zilei Pământului (22 aprilie) - Realizare de jucării din materiale reciclabile (“Mâini dibace”)
Comportament civilizată și independent în:	<ul style="list-style-type: none"> - Reguli de comportament civilizată în societate : <ul style="list-style-type: none"> • În mijloacele de transport

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> • Oraș • Mijloace de transport • excursii 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizionare de spectacole • Vizite la muzeu etc. • Deplasări în localitate- plimbări; excursii; • Cumpărături;
<p>Familia- grupul individul- Evenimente importante din viața comunității</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Viața de familie - Repere temporare ale vieții familiale (evenimente, regimul zilnic etc.) - Relații între membrii familiei - Responsabilități ale membrilor familiei - Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență - Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.) - Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate - Evenimente religioase/ sociale și ritualuri, datini, obiceiuri specifice - Evenimente cotidiene - Lecturi pe teme de relaționare/ comportare civilizată în societate - Serbări, concursuri, competiții

Sugestii metodologice

Activitățile din aria „Terapia educațională complexă și integrată”, desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un pronunțat caracter ludic, jocul stimulându-i afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev/profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare integrării socio-profesionale.

Una din formele de manifestare a copilului este jocul. În mod obișnuit, o asemenea activitate este izvorâtă din nevoia de acțiune, de mișcare a copilului- o modalitate de a-și consuma energia- sau de a se distra, un mod plăcut de a utiliza timpul și nu numai.

Atunci când jocul este utilizat în procesul de învățământ, el dobândește funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevului la activitățile didactice, sporind interesul de cunoaștere față de conținutul acestora. Știm că jocul didactic reprezintă o metodă de învățământ în care predomină acțiunea didactică stimulată. Această acțiune valorifică la nivelul instrucției finalitățile adaptive de tip recreativ proprii activității umane, în general, în anumite momente ale evoluției sale ontogenice, în mod special. Profesorul educator asigură trecerea treptată de la jocul primar (de manipulare și imitativ) la cel evoluat (joc simbolic, joc cu reguli) și urmărește să determine, într- un sens pozitiv, comportamentul copilului. Activitățile de joc încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații ludice tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Profesorul educator imprimă jocului un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând capacitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Socializarea, alături de celelalte procese ale dezvoltării, reprezintă o coordonată importantă a modelării personalității, a modalităților de manifestare în cadrul social și a comunicării cu cei din jur. Socializarea este un proces firesc, dar și fundamental în devenirea omului ca ființă socială, un proces necesar prin care omul asimilează, dar și împărtășește la rândul său.

Abilitățile sociale sunt importante pentru dezvoltarea globală a copiilor, deoarece ei încep să formeze relații pozitive cu adulții și cu alți copii încă de la vârstă fragedă. În interacțiunile sociale se formează calități precum respectul, compasiunea, empatia.

În context social copiii exersează abilitățile lingvistice și abilitățile de rezolvare a problemelor. În general, copiii care interacționează mai mult cu alți copii de vârstă apropiată, sunt cei care au și cele mai bune abilități de comunicare

Pentru persoanele cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate, termenul „independență” presupune atingerea nivelului maxim în raport cu abilitățile de care dispune. Pentru unii, aceasta înseamnă că ei reușesc să desfășoare doar o parte a sarcinii de lucru sau vor avea nevoie de sprijin pentru finalizarea activității. Pentru alți elevi poate însemna doar un suport adecvat - de ex. interpreți pentru limbajul mimico-gestual, tehnici de ajutor – pentru a participa la viața de zi cu zi.

În toate activitățile de terapie ocupațională folosirea jocurilor este primordială. Jocul contribuie la dezvoltarea tuturor simțurilor, a afectivității inteligenței, psihomotricității, sensibilității; jocurile îl pregătesc pe copil pentru relațiile sociale și îl pun în contact și cu artele, cu condiția ca jocurile alese pentru el să fie în concordanță cu posibilitățile restante, ca urmare a dizabilității și să aibă un caracter formativ.

Activitățile de terapie ocupațională oferă copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate metode variate, activități plăcute, distractive, pentru a îmbogăți

deprinderile cognitive, fizice și motorii și pentru a spori încrederea în sine. Cu ajutorul terapiei ocupaționale, elevul va învăța să interacționeze cu membrii familiei și să dezvolte relații sociale cu alți copii și parteneri de joc.

Stimularea cognitivă a copilului cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate este necesară și specifică. Universul acestuia trebuie descompus în termeni de experiență interindividuală printr-un proces de direcționări care să ducă la achiziții de comportamente de învățare satisfăcătoare. În consecință, structurarea proceselor de cunoaștere constituie un modul complex și dominant, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală, într-un parcurs diferit de învățarea copilului obișnuit. Ca să înceapă să înțeleagă sensul lucrurilor din jurul său, un copil cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să perceapă informații relevante din mediu, iar apoi să le folosească în situații concrete de viață. Mulți dintre copiii cu dizabilități întâmpină dificultăți, fie la receptarea informațiilor, fie la recunoașterea și folosirea lor ulterioară.

Antrenamentul de gândire consumă un timp îndelungat la acești copii, dar este esențial pentru dezvoltarea unei autonomii ulterioare reale. Pentru a adopta o atitudine de autodepășire în plan școlar, psihosocial și cultural, elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este stimulat printr-o metodologie specială să-și însușească „cultura instrumentală” (citit-scris, socotit) ca etapă indispensabilă în procesul de pătrundere în lumea valorilor de ordin cognitiv, moral, estetic, etc. Cultura instrumentală este completată și amplificată prin parcurgerea materiilor specifice ariilor curriculare din planul de învățământ, la care se adaugă disciplinele opționale, astfel încât școala să vină în întâmpinarea intereselor de cunoaștere ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, să dezvolte disponibilitățile sale de cunoaștere, să-l orienteze în mediul social și informațional, atât de complex și de vast, ce caracterizează lumea de azi.

Bibliografie:.

- ✓ Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, Editura MarLink, București;
- ✓ Ausubel, P., D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- ✓ Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- ✓ Lambert, L., (1986), *Enseignement special et handicap mentale*, Paris;
- ✓ Liiceanu, A., Popescu, A., (2000), *Programul educațional "Decizia e a mea!"*, București;
- ✓ Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală București;
- ✓ Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării*, E.D.P. București;
- ✓ Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrate*, Editura PRO HUMANITATE, București;
- ✓ Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
- ✓ Rozorea, A., (1998), *Deficiența de vedere—o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, Editura Pro Humanitate, București;
- ✓ Preda, V., (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- ✓ Damaschin, D., (1973), *Defectologie – Teoria și practica compensației. Nevăzători, ambliopi, orbi-surdomuți*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- ✓ Verza, E., (2007), *Defectologie și logopedie, Modulele I, II și III*, Editura Credis, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Beraru Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Ghițu Brîndușa	Liceul Special "Moldova", Tg. Frumos, jud. Iași
Iordăchescu Florin	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Vasiliu Coca Marlena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA STIMULARE COGNITIVĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și cuprinde disciplinele: Formarea Autonomiei Personale, Socializare, Terapie Ocupațională, Ludoterapie și Stimulare Cognitivă. Construcția programelor pentru fiecare disciplină este realizată astfel încât să contribuie la organizarea specifică a cunoașterii la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le adaptarea și integrarea socială.

Activitățile din cadrul acestor module sunt susținute de învățătorul educator / profesorul educator, de la clasa pregătitoare până la clasa a X-a, având o normă didactică de 20 de ore pe săptămână, în completarea programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de psihopedagogie specială și au un caracter de terapie recuperator - compensator. Aceste tipuri de activități sunt parte componentă a programului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor/ tinerilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Programele școlare din această arie curriculară sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și nevoilor individuale și/ sau de grup de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie / de grup.

Studiul acestor programe asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experiențelor copiilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora. Copilul **cu dizabilități senzoriale multiple** este persoana care, pe lângă dizabilitatea de auz/vedere congenitală/dobândită, prezintă și dizabilități asociate: de învățare, de comunicare și fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitală/dobândită și de vedere congenitală/dobândită.

Disciplina **Stimulare cognitivă** se compune din activități și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor, în dimensiunea lor instrumental-integratoare.

Disciplina **Ludoterapie** se desfășoară sub formă de activități și programe compensatorii care utilizează jocul ca modalitate de organizare a cunoașterii.

Disciplina **Socializare** se derulează ca activități și programe compensatorii prin intermediul cărora se pun bazele integrării și adaptării elevilor în grup/comunitate.

Disciplina **Formarea Autonomiei Personale** constă din activități și programe cu caracter compensator și recuperator care asigură premisele achiziționării unor abilități de viață independentă.

Disciplina **Terapie Ocupațională** se realizează prin activități și programe recuperatorii care permit dezvoltarea unor abilități esențiale pentru adaptarea la mediul social.

Structura fiecărei programe școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiențele elevului sau care integrează strategii didactice care facilitează contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele vizează următoarele paliere de dezvoltare:

- Senzorio-motor și perceptiv
- Psihomotor
- Cognitiv
- Comunicare și limbaj
- Afectiv-emoțional
- Comportamental
- Autonomie personală și socială

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul fiecărei discipline. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și potențialului său psiho-individual, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă, pentru a face față cerințelor școlare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev. Se urmărește, astfel, realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Explorarea lumii înconjurătoare în vederea adaptării la mediul ambiant**
- 2. Utilizarea în contexte diferite a caracteristicilor psiho-individuale pentru formarea abilităților de viață independentă**
- 3. Adaptarea conduitei independente la diferite contexte sociale**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea lumii înconjurătoare în vederea adaptării la mediul ambiant

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului apropiat</p> <p>Exerciții și jocuri de stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/ jocuri vizuale ("Ce culoare are?", "Șiragurile păpușilor", "Descoperim: mare-mic; lung-scurt; gros-subțire; lat-îngust!", "Unde se află?" (sus-jos, dreapta-stânga, deasupra-dedesubt, în față, în spate, înăuntru - în afară), "Ne jucăm cu forme geometrice!" (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval, romb), "Recunoaște obiectul!"; "Găsește diferențele între obiecte/ imagini/ființe!"); - exerciții/ jocuri auditive: "Jucării sonore", "Ce se aude? (voci umane, fenomene ale naturii, onomatopee, zgomotele străzii, zgomotele casei, mijloacelor de transport etc.), "Ne jucăm cu instrumente muzicale!(tobă, xilofon, triunghi, fluiet, trompetă, clopoțel), "De unde se aude sunetul?", "Graiul animalelor", "Cine te strigă?" (fată-băiat, copil-adult), "Vocea șoptită",); - exerciții/ jocuri olfactive: "Ce miroase așa?(fructe, flori, pâine proaspătă, cozonac, esențe, oțet, parfum, săpun, bețișoare parfumate, cafea)", "Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut); - exerciții/ jocuri gustative: ("Ce gust au ...?"(gusturile fundamentale și combinații ale acestora), "Salata de fructe"); - exerciții/ jocuri tactil - kinestezice: exerciții de identificare a suprafețelor și texturilor (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, piatră, cauciuc, mătase, lână, catifea, bumbac, blană etc.), exerciții de orientare tactilă - identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului ("Trăistuța fermecată", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!"), identificarea greutății obiectelor (greu-ușor), a temperaturii obiectelor (cald, rece, fierbinte, înghețat); <p>Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori :</p> <p>a) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual):</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și radiere); - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lâna, bumbac etc.) - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire); <p>b) exerciții olfactiv-gustative (degustare de alimente, băuturi-suc, apă, ceai, ciocolată caldă etc.);</p> <p>c) exerciții vizual-auditive (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonore /cu fond muzical).</p>
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <p>Coordonare oculo-motorie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

contururi după șablon; colorare, trasare-decupare-tăiere-lipire, înșurubare-deșurubare, înfășurare-desfășurare, șnuruire, umplere-golire, încheiere-descheiere, strângere-înșirare etc.)

- exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale (mișcare liniară, circulară, sinusoidală, oscilatorie); control segmentar – mâna dominantă (dreapta-stânga); bătaia palmelor, prinderea mingei cu ambele mâini/ cu o mână, aruncarea unui obiect la coș, urmărirea unor trasee cu degetul/cu obiecte, jocuri-ștafetă cu obiecte etc.).

Schemă corporală

- exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată diferite părți ale corpului!” (la sine și la celălalt); jocuri de sinteză perceptuală (puzzle schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!”, ”Identifică părțile corpului care lipsesc!”), jocuri de reconstituire a siluetei umane din părți componente;
- exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”);
- exercițiu-joc de completare a unor imagini lacunare (“Corpul uman”).

Lateralitate

- exerciții de trasare de cercuri simultan cu mâna dreaptă și stângă, trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și completarea cercului cu mâna stângă;
- exerciții de trasare a unor figuri geometrice și scrierea cifrelor cu mâna dominantă;
- exerciții-joc pentru membrele superioare: executarea unor acțiuni diverse cu mâna dominantă (a bate toba, a arunca zarurile, a cânta la diferite instrumente muzicale, a împărți cărți de joc, a imita diferite gesturi manuale stând față în față etc.).

Conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime)

- exerciții-joc pentru membrele inferioare: deplasarea elevului având un săculeț cu nisip pe unul dintre picioare, săritura într-un picior, cu alternarea picioarelor în niște cercuri așezate în zig-zag;
- exerciții de recunoaștere a culorilor de bază, formelor și mărimii obiectelor (“Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul!”);
- exerciții-joc de sortare, ordonare și clasare a obiectelor după unul/mai multe criterii (Logi I, Logi II etc.);
- exerciții-joc de tip incastru, puzzle, de construcții;
- exerciții-joc de comparare și apreciere a mărimilor obiectelor familiare;
- exerciții de ordonare/ seriare, după criteriul mărimii: “Piticii din poveste!”, ”Șirul de la mare la mic în clasă” etc.
- exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”;
- exerciții de redare a conturului pe bază de șablon;
- exerciții de colorat și desenat.

Orientare, organizare, structurare spațio-temporală

- exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:
- exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și cu reper dat;
- exerciții de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omidă”; “Casa” etc);
- exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu zilele săptămânii”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”)
- exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii și a anotimpurilor (“Jocul anotimpurilor”);
- exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”)
- exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

(fată-băiat "Îmbrăcăm păpușa")

- exercițiu-joc de ordonare logică și cronologică a unor acțiuni / imagini corespunzătoare secvențelor din povești cunoscute.

2. Utilizarea în contexte diferite a caracteristicilor psiho-individuale pentru formarea abilităților de viață independentă

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1. Antrenarea proceselor psihice

Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:

1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:

- exerciții tip incastru;
- exerciții de alcătuire a unor obiecte din piese mici: "Păpușa demontabilă", "Să construim din piese lego!", alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- exerciții de reconstituire a imaginilor dintr-un număr gradat de piese: jocuri puzzle cu piese în număr și dimensiuni variabile;

2. Exerciții de comparare, sortare, clasificare și ordonare:

- exerciții cu obiecte și imagini după criterii simple (culoare, mărime, formă, textură, consistență, cantitate, greutate, temperatură, înălțime, grosime, utilitate): „Alege obiectele roșii!", "Care sunt merele mari?", "Care sunt cercurile?", "Alege materialele fine!", "Punem obiectele moi în cutie!", "Formează mulțimea cu mai multe elemente", "Baia păpușilor", "Ordonăm după înălțime", "Care obiect este mai ușor?", "Care este creionul mai gros?", "Așează cuburile în ordinea crescătoare / descrescătoare a mărimii!", "La ce folosește?";
- exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare / micșorare: "Castane – conuri", "Ce se întâmplă când mai aducem/mai luăm obiecte/ființe din mulțime?";
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare "Jocul diferențelor", "Micul detectiv", "Jocul similitudinilor";
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe: "Loto", "Potrivește umbrele!", "Formează familia de animale!", "Potrivește literele/cifrele!";

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

Exerciții de realizare a corespondenței între mulțimi:

- exerciții de punere în corespondență „mulțime - număr de elemente – simbol numeric: "Trasează tot atâtea linii câte elemente are mulțimea!", "Scrie/lipește cifra corespunzătoare mulțimii de elemente!", "Desenăm tot atâtea elemente câte arată cifra/numărul!" etc.;
- exerciții de numărare în centrul 0-10 în plan obiectual/ imagistic: "Numărăm de la 1 la 10 crescător/descrescător", "Scara numerelor", "Continuă șirul!", "Șiruri lacunare", "Vecinii numerelor",;
- exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ a numerelor naturale în centrul 0-10;
- exerciții de numărare/scriere/citire a numerelor naturale în centrul 0-100;
- exerciții de ecunoaștere, scriere și citire a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”: "Recunoaște semnul";
- exerciții de operare în centrul 0-10;
- exerciții de operare în centrul 0-100;

Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:

- jocul omisiunilor: "Cine/ce lipsește?";
- jocuri asociative: "Jocul categoriilor": "Familia de animale"; "Salata de legume";

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

"Care este casa lui?", "La ce folosește ...?";

- jocul ghicitorilor cu suport vizual;

Jocuri tip "rezolvare de probleme":

- exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor: "Găsește jucăria!";
- jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte simple, "Găsește traseul!"; "Drumul șoricelului!";
- exerciții de includere/ excludere în/ din aceeași categorie: "Jocul mulțimilor"; "Găsește locul potrivit!"; "Descoperă intrusul!";
- exerciții de realizare a corespondenței unu la unu: "Mama și puiul"; "Ceșcuța are farfurie"; "Fiecare păpușă la pătuțul ei"; "Capace la borcane"; "Inele pe degete"; "Albinuțele la flori etc.;

4. Exerciții de memorie vizuală și auditivă

- exerciții-joc de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/imagini percepute anterior: "Ghici ce lipsește!";
- exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică: "Formează perechea"; "Oglinda obiectelor";
- jocuri de memorie vizuală/auditivă în cadrul software-ului educațional;
- exerciții de memorare: poezii scurte/cântece, cifre, litere, nume de persoane cunoscute, secvențe de acțiuni familiare;
- exerciții de trasare a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii după indicație verbală;
- exerciții de memorie auditivă: "Vocea șoptită"; "Ascultă și ghicește!";

5. Exerciții de atenție:

- exerciții de stimulare a atenției vizuo-auditive: "De unde se aude zgomotul?"; "Citim pe buze!"; "Jocul rimelor"; "Fă ca mine!"; "Urmărește traseul!";
- exerciții tip incastru (rapiditate, precizie), puzzle;
- exerciții de construire după model: "Atenție la asemănare!";
- joc Logi II;

6. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (orală, scrisă):

a. nonverbale/ paraverbale:

- jocuri de mimă/pantomimă;
- exerciții de mișcare și ritm: "Mergi în ritmul meu!"; "Pășim în ritmul tobei!";
- cântece însoțite de mișcare: "Dacă vesel se trăiește!"; "Bate vântul frunzele!";

b. verbale: onomatopee, frământări de limbă, jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele;

- exerciții de formare și verbalizare a noțiunilor integratoare: culori, forme geometrice, fructe, legume, animale, obiecte îmbrăcăminte, obiecte de igienă, mijloace de transport, jucării etc.;
- exerciții-joc de formulare a unor propoziții pe bază de întrebări și suport vizual: "Ce face ..."; "Cine...?"; "Unde...?"; "Când...?";
- dialoguri tematice/ jocuri de rol: "Doctorul și pacientul"; "Învățătoarea și elevul";
- exerciții de scriere - citire: "Recunoaște litera!"; "Dați exemple de cuvinte cu litera/ silabă dată!";

7. Exerciții - joc pentru dezvoltarea imaginației:

- jocuri de construcție: "Casa"; "Podul"; "Trenul"; "Șarpele"; "Castelul"; "Robotul" etc.;
- desene libere/ desene lacunare/ colaje simple/ dactilopictură sau pe teme date: „Familia mea“, „Copacul înflorit“, „Casa“, „Mozaic“, „Anotimpurile“, „Covorul colorat“;
- exerciții de povestire după imagini și întrebări;
- exerciții de construire a unei măchete simple: „Pădurea“, „Parcul de joacă“;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>„Ograda bunicii”;</p> <p>8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc de executare a unor mișcări la comandă: “Morișca”, “Statuile”; - exerciții -joc de relaxare: “Marea și valurile”, “Zborul”.
<p>2.2. Exersarea unor conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a unor obiecte familiare: “La masă”, “La telefon”, “La piață”, “La magazin”; - jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală: “La școală”, “Cum ne îmbrăcăm?”, “Cum aranjăm masa?”, “Cum călătorim în mijloacele de transport”, “Cum ne comportăm...?”; - exerciții de igienizare și ecologizare a mediului ambiant: “Adunăm jucăriile”, “Hrănim păsărelele”, “Facem curățenie”, “Elevul de serviciu”.

3. Adaptarea conduitei independente la diferite contexte sociale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Intuirea unor transformări în natură și relații cauză-efect între obiecte, ființe, fenomene ale naturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare și recunoaștere a unor transformări din natură: “Anotimpurile”, “Habitatele animalelor / păsărilor / insectelor”, “Succesiunea zi-noapte”, “Stadiile vieții”, “Sămânță-plănuță-plantă”, “Ploaia și ninsoarea”; - exerciții de intuire a unor relații cauză-efect între obiecte, ființe, fenomene ale naturii: “Ne hrănim, creștem!”, “Mă spăl, sunt sănătos!”, “E frig, ne îmbrăcăm”, “Greșim, suntem pedepsiți”, “Munca este răsplătită”, “Curcubeul”, “Cutremurul” etc.
<p>3.2. Exersarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unităților monetare; - exerciții de comparare a banilor, a lungimilor, a greutateii, utilizând simbolurile: “<”, “>”, “=”; - exerciții de măsurare a greutateii cu balanța; - exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire: “greu”, “ușor”, “la fel de greu”; - exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, ruleta, linia, creionul etc. - exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea termenilor: “lung”, “scurt”, “la fel de lung/scurt”; - exerciții de măsurare a timpului cu identificarea orei exacte.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Explorare polisenzorială	Explorarea polisenzorială - stimulare polisenzorială prin acțiune directă cu obiectele: vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil-kinestezic - stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: stereognozia, olfactiv-gustativ, vizual-auditiv Psihomotricitatea - coordonare oculo-motorie - schemă corporală și lateralitate - conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); - orientare, organizare și structurare spațio-temporală
2. Procese psihice	Stimularea preceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței Gândirea: - analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - comparare, sortare, clasificare și ordonare - elemente de abstractizare și generalizare - rezolvare de probleme Memoria vizuală și auditivă Atenția Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) Imaginație și creativitate
3. Conduite independente și contexte sociale	Conduite independente Observarea transformărilor și a relațiilor de tip cauză-efect: - observare și recunoaștere - intuirea relațiilor cauză-efect - comparare, înțelegere și utilizare relații numerice, simboluri și unități de măsură

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații graduale, care să fie adaptate nivelului de înțelegere al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor educaționale și a modalităților de realizare a activităților trebuie adaptate, astfel încât să permită fiecărui elev să progreseze în ritmul său și să fie abordat în funcție de potențialul său.

În desfășurarea activităților de învățare cu elevii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode și procedee didactice:

- ✓ **metoda demonstrației** - ajută elevii să intuiască producerea unui fenomen și creează premisele pentru înțelegere prin explorarea senzorial-perceptivă;
- ✓ **exercițiul** - presupune realizarea unor operații mintale sau motrice în vederea interiorizării unui model de acțiune și formării unei priceperi / deprinderi;
- ✓ **metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării** – sunt eficiente în situațiile de prezentare, antrenare și consolidare a noilor achiziții și deprinderi pe care elevii trebuie să și le însușească;
- ✓ **metodele intuitive** – se bazează pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora;
- ✓ **explicația** – este însoțită de observarea unui material concret/imagistic;
- ✓ **metodele activ-participative** - stimulează interesul pentru cunoaștere și facilitează contactul cu realitatea, permițând elevilor satisfacerea nevoilor și cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu ceilalți;
- ✓ **jocul didactic** – facilitează trecerea copilului de la activitatea de joc la cea de învățare, permițând îmbinarea armonioasă a elementului educațional cu cel distractiv.

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor, utilizând forme de comunicare accesibile copiilor.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile educaționale cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, facilitând percepția directă a realității, căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea.

Mijloacele de învățământ care au utilitate în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, substitute ale acestora, suporturi imagistice, materiale grafice și figurative, jocuri didactice, mijloace tehnice și audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă utilizarea metodelor moderne de evaluare, precum observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul individual, aprecierea și încurajarea pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie:

- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
- Drugaș, I., (2010), *101 aplicații terapeutice în consilierea copiilor*, Editura PRIMUS, Oradea;
- Frîncu, A., (coord.), (1972), *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară SOCIALIZARE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară, TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Butoi, A., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară LUDOTERAPIE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară STIMULARE COGNITIVĂ*, clasele I - a X-a, București;
- McINNES, J.M, TREFFRY, J.A, (trad. Salomie, G.), (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
- Montessori, M., (1977), *Descoperirea copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Mușu, I., Taflan A., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Panaite, M., (2017), *Invitație la joc – Culegere de jocuri didactice*, Editura Spiru Haret, Iași;
- Popovici, D.V., Racu, S., (2012), *Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
- Racu, A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
- Stănică, I., Mușu, I., Popa, M., Popovici, D. V., Rozorea, A., (1997), *Psihopedagogia specială – Deficiența senzorială*, Pro Humanitate, București;
- Stillman, R., (trad. Moldovan, M., A.), (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*, Editura Semne, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gurgu Daniela	Centrul Logopedic Interșcolar – C.J.R.A.E. Iași
Muntean Emilia-Diana	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA STIMULARE COGNITIVĂ

Învățământ special gimnazial

Clasa a V-a – clasa a X-a

Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum-ul propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități pentru inserția socială și școlar – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele module: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V-a – a X-a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independența, de autonomie personală a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programa pentru „*Terapia educațională complexă și integrată*” propune o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru integrarea socio-profesională.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea abilităților manuale prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii vor dobândi următoarele abilități practice:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de operare cu materiale și tehnici diverse;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele V- X din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Schema orară săptămânală se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse.

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor psihoindividuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru modulele cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” are un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate.

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea consolidării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Exersarea capacităților psiho-individuale în vederea consolidării unor comportamente independente**
- 3. Învățarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea consolidării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții vizuale (“Recunoaște obiectul!”, “Găsește diferențele între obiecte/ imagini!”); - exerciții auditive (“De unde se aude?”, “Graiul animalelor”, “Cine te-a strigat?”, “Vocea șoptită”); - exerciții olfactive [“Ce miroase așa?”, “Cum miroase ...? (plăcut, neplăcut)]; - exerciții gustative (“Ce gust are ...?”, “Albinuțele adună miere”, “Salata de fructe”);   ▪ Exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”); - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.); - exerciții de selectare tactilă (de ex. în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire);   ▪ Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții tactil-kinestezice (exerciții de orientare tactilă - identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului); - exerciții vizual-auditive (vizionare de filme cu explicații verbalizate); - exerciții olfactiv-gustative (degustări de fructe, legume, dulciuri).
<p>1.2. Antrenarea psihomotricității:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare etc.) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar – mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi-mână etc.);   ▪ Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (“Arată ce-ți spun eu!”, jocuri de sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; “Așază obiectul unde spun eu!” (la stânga - la dreapta; în față – în spate”); ▪ Exerciții - joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia (“Siluete în mișcare”); ▪ Exerciții - joc de completare a unor suporturi lacunare (“Siluete lacunare”, “Incastre cu animale”); ▪ Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual- acțional și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> - modelare „Omulețul”, “Animale” din plastilină;

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- desen /test proiectiv “Omulețul”;
- Jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educative;
- Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic:
  - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă) [ex: “Cuburile colorate”, “Încercuiește obiectul!”, “Sortează după mărime!” etc.];
  - exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii;
  - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după mai multe criterii (culoare – mărime – formă);
  - exerciții analitico-sintetice: “Jocul Loto”, “Jocul perechilor”; “Jocul umbrelor”;
  - exerciții de redare a conturului pe bază de șablon;
  - exerciții de colorat și desenat;
- Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ;
- Programul perceptiv-motric M. Frostig;
- Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:
  - jocuri de localizare a poziției unui obiect, în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte;
  - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
  - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: “Omida”; “Casa” etc.);
- Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală (“Mergi în ritmul dat de mine!”, “Baloanele cu lunile anului”, “Stai pe roșu, treci pe verde!”);
- Exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii;
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”);
- Jocul anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de memorare a lunilor anotimpurilor;
- Exercițiu-joc de identificare/ memorare a semnelor corespunzătoare fiecărui anotimp (“Copacul anotimpurilor”);
- Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare, secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

2. Exersarea capacităților psiho-individuale în vederea consolidării unor comportamente independente

Clasa a V-a – Clasa a X-a

2.1. Exersarea proceselor psihice

- Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice (“Ce obiect a dispărut?”, “Telefonul fără fir”, “Jocul degetelor – Ploaia” etc.)
- Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor spațiale (de ex: așezare de obiecte cu/ fără ghidaj, desenare de forme geometrice cu ghidaj, desen liber);
- Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor temporale / cauzalitate (de ex., ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment, realizare de acțiuni cu posibilitatea observării rezultatului– “Popice”);
- Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței;

Clasa a V-a – Clasa a X-a**1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:**

- exerciții de incastrare;
- exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici (“Păpușa demontabilă”; “Să construim din piese lego!”; Jocul Logi II);
- alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
- exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);

2. Exerciții de comparație și clasificare:

- exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic:
  - exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Alege obiectele...!”;
  - exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Care e cel mai mare?” ; “Unde e mai mult?”);
  - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare („punere împreună”)/ luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare; („Formează mulțimea!”);
- exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc (“Loto” etc; “Jocul umbrelor”; “Formează perechea!”etc.);
- exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare (“Jocul diferențelor”);
- exerciții de diferențiere după un criteriu dat (“Joc imagistic pentru cuvinte opuse”);
- exerciții de clasificare după mai multe criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.);

3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:

- Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală- imagine-simbol (număr-cifră):
  - exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte:(“Pune jetonul potrivit!” etc.);
  - exerciții de punere în corespondență „mulțime – număr de elemente – simbol (număr-cifră)” (“Scrie cifra corespunzătoare!”);
  - exerciții de operare în centrul 0-100 în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/ imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc “Continuă șirul!”; “Vecinii numerelor”.);
  - exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-100;
  - exerciții de utilizare corectă a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=”;
- Exerciții de utilizare a elementelor de geometrie:
  - exerciții de recunoaștere și desenare a liniilor (dreaptă, curbă, frântă);
  - exerciții de recunoaștere și desenare a formelor geometrice;
  - exerciții de reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric, după model obiectual și/ sau imagistic (“Casa”; “Mașina”; “Omulețul”);
  - exerciții de reprezentare în desen a unui ansamblu geometric simplu, format din 3-5 figuri geometrice;

4. Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:

- Jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
- Jocuri asociative (“Jocul categoriilor”: “Familia de animale”; “Salata de legume”; “Care este casa lui?”, “La ce folosește ...?”);
- Jocul ghicitorilor;
- Exerciții - joc tip “rezolvare de probleme”:
  - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor (“Cursa cu

Clasa a V-a – Clasa a X-a

- obstacole”);
- exerciții de descompunere a problemei în elementele ei constitutive (de ex., curățenia în sala de clasă);
  - jocuri de construcție în plan obiectual și/ sau imagistic; labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul) “Găsește traseul!”; “Drumul șoricelului!”;
  - exerciții de includere în aceeași categorie (“Jocul mulțimilor”; “Găsește locul potrivit!”);
  - exerciții de realizare a corespondenței unu la unu (“Mama și puiul”; “Ceșcuța are farfurie”; “Fiecare păpușă la pătuțul ei” etc.);
5. Jocuri de memorie vizuală și auditivă:
- Exerciții de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior (“Ce a fost aici?”);
  - Exerciții de recunoaștere de semne grafice identice dintr-un grupaj dat ;
  - Reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii, după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
  - Exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică (“Formează perechea!”, “Oglinda obiectelor”);
  - Jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ ;
  - Exerciții de memorare de poezii și cântece;
6. Exerciții de atenție (“Privește atent!”, “Mâini dibace”, “Fă ca mine!”, “Urmărește traseul!”):
- Exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model “Atenție la asemănare !”
  - Exerciții de incastre, puzzle, joc Logi II ;
  - Exerciții de cusături cu model (rapiditate, precizie);
  - Exerciții de recunoaștere a unor semne, elemente grafice, cuvinte etc., cu sublinierea/ încercuirea lor;
7. Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:
- a. nonverbale:
- jocuri de mimă/ pantomimă (“Mimul”);
  - jocuri de mișcare și ritm (“Mergi în ritmul meu!”);
  - cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”, “Bate vântul frunzele!”)
- b. verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopice; ” frământări de limbă ”; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele);
- exerciții de formare a noțiunilor integratoare (vocabular tematic: culori, fructe, legume, animale, îmbrăcăminte, obiecte de igienă etc.);
  - exerciții-joc de integrare propozițională; (“Propoziții lacunare”; “Cuvinte amestecate” etc.);
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol (“Doctorul și pacientul”; “Învățătoarea” etc);
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului (sinonimie-antonimie);
  - exerciții de scriere – citire (Recunoaște litera!” “Dați exemple de cuvinte cu litera/ silaba dată!” etc.);
8. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației:
- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: “Casa”, “Podul”, “Trenul”, “Șarpele”, “Castelul”, “Robotul” etc.);
  - desene libere sau cu temă dată („Familia mea“, “Copacul inverzit“, „Casa“, “Peisaj”, “Vaza cu flori”, Coșul cu fructe”);
  - desene lacunare, colaje “Mozaic”;
  - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de povestire după imagini; - exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții”, „Ograda bunicii”, „Portul cu vapoare”); - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul”, „Ce minuni face Zâna cea bună?”, „Moș Crăciun”); <p>9. Exerciții pentru dezvoltarea <u>proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții - joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (de exp: „Morișca”, „Actorii” etc.); - exerciții - joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: „Telefonul”); - exerciții - joc de relaxare (de ex: „Marea și valurile”, „Zborul” etc.).
<p>2.2. Valorificarea structurilor psihoindividuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană („La masă”, „La telefon”; „La piață”, „În parc” etc.); - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală („La școală”; „Cum ne îmbrăcăm?”, „Cum aranjăm masa?”); - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului („Respectați natura!”); - Jocuri-competiții pe diverse teme („Cine stie, câștigă”, „Ștafeta”, „Cel mai bun interpret”; „Cel mai talentat desenator”; „Cel mai harnic elev” etc.); - Concursuri (desen, dans, cântec etc.); - Exerciții de tehnoredactare cu ajutorul procesoarelor de text; - Exerciții de lectură cu ajutorul amplificatorului de ecran; - Exerciții de utilizare a magnificatorului de text, redarea imaginii mărite pe un monitor.

3. Învățarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1 Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte: numărare, adunare, scădere, împărțire. (de ex: împărțirea unui obiect în două și în patru părți egale, cu verbalizare: „jumătate”, „sfert”); - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc. - Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de animale : „Scroafa cu porci”, „Pisica cu pisoi”, „Cloșca cu pui”).
<p>3.2 Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea : „greu”, „ușor”, „mai greu”, „mai ușor”, „la fel de greu” – și nu confundă greutatea cu mărimea (ex : 1 kg cuie și 1 kg lână); - Exerciții de măsurare a volumului (1/2 și 1 l de lichid); - Exerciții de măsurare a timpului, cu identificarea orei exacte și a jumătății și a sfertului de oră (de ex: 1 fix, 2 și jumătate, 5 și un sfert etc.); - Exerciții de verbalizare a programului zilnic/orarului, respectând succesiunea lor; - Exerciții de operare cu bani în vederea conștientizării noțiunilor de „mai ieftin”, „mai scump” și de „rest”; - Joc de rol „La cumpărături”, cu utilizarea unei combinații de monede și bancnote; - Exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara; - Exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea : „lung”, „scurt”, „mai lung”, „mai scurt”, „la fel de lung”.

Clasa a V-a – Clasa a X-a**3.3 Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple**

- Exerciții de descriere a proprietăților unor materiale (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, cauciuc, piele, lână, bumbac) și a relațiilor de cauzalitate (fizică) dintre aceste caracteristici, vizând: proveniența, utilitatea, mod de utilizare, proprietăți (ard, se topesc, sunt casabile etc.);
- Exerciții de urmărire a unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.);
- Exerciții de descriere a unor legături cauzale mai complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
1.Explorarea polisenzorială	Stimulare polisenzorială: <ul style="list-style-type: none"> - vizuală - auditivă - olfactivă - gustativă Stimulare perceptivă: <ul style="list-style-type: none"> - tactil-kinestezice - vizual-auditivă - olfactiv-gustative
2.Psihomotricitatea	Coordonare oculo-motorie Schemă corporală și lateralitate Conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) Orientare, organizare și structurare spațio-temporală
3.Procese psihice	Reprezentări vizuale, auditive, tactile, kinestezice Analiză și sinteză perceptuală Comparație și clasificare Abstractizare și generalizare Memorie vizuală și auditivă Atenție Tipuri de comunicare Dezvoltarea imaginației Inhibiție voluntară și autocontrol
4. Autonomie personală	Subiecte din viața cotidiană Deprinderi de autonomie personală Protecția mediului Competiții tematice

□

Sugestii metodologice

Activitățile din aria „Terapia educațională complexă și integrată”, desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un pronunțat caracter ludic, jocul stimulându-i afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev/profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare integrării socio-profesionale.

Una din formele de manifestare a copilului este jocul. În mod obișnuit, o asemenea activitate este izvorâtă din nevoia de acțiune, de mișcare a copilului- o modalitate de a-și consuma energia- sau de a se distra, un mod plăcut de a utiliza timpul și nu numai.

Atunci când jocul este utilizat în procesul de învățământ, el dobândește funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevului la activitățile didactice, sporind interesul de cunoaștere față de conținutul acestora. Știm că jocul didactic reprezintă o metodă de învățământ în care predomină acțiunea didactică stimulată. Această acțiune valorifică la nivelul instrucției finalitățile adaptive de tip recreativ proprii activității umane, în general, în anumite momente ale evoluției sale ontogenice, în mod special. Profesorul educator asigură trecerea treptată de la jocul primar (de manipulare și imitativ) la cel evoluat (joc simbolic, joc cu reguli) și urmărește să determine, într- un sens pozitiv, comportamentul copilului. Activitățile de joc încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații ludice tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Profesorul educator imprimă jocului un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând capacitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Socializarea, alături de celelalte procese ale dezvoltării, reprezintă o coordonată importantă a modelării personalității, a modalităților de manifestare în cadrul social și a comunicării cu cei din jur. Socializarea este un proces firesc, dar și fundamental în devenirea omului ca ființă socială, un proces necesar prin care omul asimilează, dar și împărtășește la rândul său.

Abilitățile sociale sunt importante pentru dezvoltarea globală a copiilor, deoarece ei încep să formeze relații pozitive cu adulții și cu alți copii încă de la vârstă fragedă. În interacțiunile sociale se formează calități precum respectul, compasiunea, empatia.

În context social copiii exersează abilitățile lingvistice și abilitățile de rezolvare a problemelor. În general, copiii care interacționează mai mult cu alți copii de vârstă apropiată, sunt cei care au și cele mai bune abilități de comunicare.

Pentru persoanele cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate, termenul „independență” presupune atingerea nivelului maxim în raport cu abilitățile de care dispune. Pentru unii, aceasta înseamnă că ei reușesc să desfășoare doar o parte a sarcinii de lucru sau vor avea nevoie de sprijin pentru finalizarea activității. Pentru alți elevi poate însemna doar un suport adecvat - de ex. interpreți pentru limbajul mimico-gestual, tehnici de ajutor – pentru a participa la viața de zi cu zi.

În toate activitățile de terapie ocupațională folosirea jocurilor este primordială. Jocul contribuie la dezvoltarea tuturor simțurilor, a afectivității inteligenței, psihomotricității, sensibilității; jocurile îl pregătesc pe copil pentru relațiile sociale și îl pun în contact și cu artele, cu condiția ca jocurile alese pentru el să fie în concordanță cu posibilitățile restante, ca urmare a dizabilității și să aibă un caracter formativ.

Activitățile de terapie ocupațională oferă copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate metode variate, activități plăcute, distractive, pentru a îmbogăți

deprinderile cognitive, fizice și motorii și pentru a spori încrederea în sine. Cu ajutorul terapiei ocupaționale, elevul va învăța să interacționeze cu membrii familiei și să dezvolte relații sociale cu alți copii și parteneri de joc.

Stimularea cognitivă a copilului cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate este necesară și specifică. Universul acestuia trebuie descompus în termeni de experiență interindividuală printr-un proces de direcționări care să ducă la achiziții de comportamente de învățare satisfăcătoare. În consecință, structurarea proceselor de cunoaștere constituie un modul complex și dominant, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală, într-un parcurs diferit de învățarea copilului obișnuit. Ca să înceapă să înțeleagă sensul lucrurilor din jurul său, un copil cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să perceapă informații relevante din mediu, iar apoi să le folosească în situații concrete de viață. Mulți dintre copiii cu dizabilități întâmpină dificultăți, fie la receptarea informațiilor, fie la recunoașterea și folosirea lor ulterioară.

Antrenamentul de gândire consumă un timp îndelungat la acești copii, dar este esențial pentru dezvoltarea unei autonomii ulterioare reale. Pentru a adopta o atitudine de autodepășire în plan școlar, psihosocial și cultural, elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este stimulat printr-o metodologie specială să-și însușească „cultura instrumentală” (citit-scris, socotit) ca etapă indispensabilă în procesul de pătrundere în lumea valorilor de ordin cognitiv, moral, estetic, etc. Cultura instrumentală este completată și amplificată prin parcurgerea materiilor specifice ariilor curriculare din planul de învățământ, la care se adaugă disciplinele opționale, astfel încât școala să vină în întâmpinarea intereselor de cunoaștere ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, să dezvolte disponibilitățile sale de cunoaștere, să-l orienteze în mediul social și informațional, atât de complex și de vast, ce caracterizează lumea de azi.

Bibliografie:.

- ✓ Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, Editura MarLink, București;
- ✓ Ausubel, P., D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- ✓ Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- ✓ Lambert, L., (1986), *Enseignement special et handicap mentale*, Paris;
- ✓ Liiceanu, A., Popescu, A., (2000), *Programul educațional "Decizia e a mea!"*, București;
- ✓ Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală București;
- ✓ Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării*, E.D.P. București;
- ✓ Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrate*, Editura PRO HUMANITATE, București;
- ✓ Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
- ✓ Rozorea, A., (1998), *Deficiența de vedere—o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, Editura Pro Humanitate, București;
- ✓ Preda, V., (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- ✓ Damaschin, D., (1973), *Defectologie – Teoria și practica compensației. Nevăzători, ambliopi, orbi-surdomuți*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- ✓ Verza, E., (2007), *Defectologie și logopedie, Modulele I, II și III*, Editura Credis, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Beraru Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Ghițu Brîndușa	Liceul Special "Moldova", Tg. Frumos, jud. Iași
Iordăchescu Florin	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Vasiliu Coca Marlena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și cuprinde disciplinele: Formarea Autonomiei Personale, Socializare, Terapie Ocupațională, Ludoterapie și Stimulare Cognitivă. Construcția programelor pentru fiecare disciplină este realizată astfel încât să contribuie la organizarea specifică a cunoașterii la copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, facilitându-le adaptarea și integrarea socială.

Activitățile din cadrul acestor module sunt susținute de învățătorul educator / profesorul educator, de la clasa pregătitoare până la clasa a X-a, având o normă didactică de 20 de ore pe săptămână, în completarea programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de psihopedagogie specială și au un caracter de terapie recuperator - compensator. Aceste tipuri de activități sunt parte componentă a programului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor/ tinerilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Programele școlare din această arie curriculară sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și nevoilor individuale și/ sau de grup de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie / de grup.

Studiul acestor programe asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experiențelor copiilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora.

Copilul **cu dizabilități senzoriale multiple** este persoana care, pe lângă dizabilitatea de auz/vedere congenitală/dobândită, prezintă și dizabilități asociate: de învățare, de comunicare și fizice.

Copilul cu **surdocecitate** este persoana care prezintă dizabilități de auz congenitală/dobândită și de vedere congenitală/dobândită.

Disciplina **Stimulare cognitivă** se compune din activități și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, oamenilor, situațiilor, în dimensiunea lor instrumental-integratoare.

Disciplina **Ludoterapie** se desfășoară sub formă de activități și programe compensatorii care utilizează jocul ca modalitate de organizare a cunoașterii.

Disciplina **Socializare** se derulează ca activități și programe compensatorii prin intermediul cărora se pun bazele integrării și adaptării elevilor în grup/comunitate.

Disciplina **Formarea Autonomiei Personale** constă din activități și programe cu caracter compensator și recuperator care asigură premisele achiziționării unor abilități de viață independentă.

Disciplina **Terapie Ocupațională** se realizează prin activități și programe recuperatorii care permit dezvoltarea unor abilități esențiale pentru adaptarea la mediul social.

Structura fiecărei programe școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiențele elevului sau care integrează strategii didactice care facilitează contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel ele vizează următoarele paliere de dezvoltare:

- Senzorio-motor și perceptiv
- Psihomotor
- Cognitiv
- Comunicare și limbaj
- Afectiv-emoțional
- Comportamental
- Autonomie personală și socială

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul fiecărei discipline. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei și potențialului său psiho-individual, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă, pentru a face față cerințelor școlare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze, să înlocuiască sau să adapteze activitățile de învățare, raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev. Se urmărește, astfel, realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competente generale

- 1. Exersarea conduitelor motrice generale și psihomotrice prin explorarea polisenzorială a mediului înconjurător**
- 2. Realizarea unor produse utile prin utilizarea unor tehnici de lucru, materiale și unelte**
- 3. Exersarea conduitelor sociale independente**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea conduitelor motrice generale și psihomotrice prin explorarea polisenzorială a mediului înconjurător

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <p>Exerciții de identificare a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare vizuală (la fel / diferit, perceperea transformărilor, sortări după criterii asociate – culoare, mărime, formă): "Șiragurile păpușilor", "Descoperim: mare-mic; lung-scurt; gros-subțire", "Unde se află...?", "Recunoaște forma obiectului!", "Găsește diferențele între obiecte/ imagini/ființe!"); - exerciții de discriminare auditivă: "Jucării sonore", "Ce se aude? (voci umane, fenomene ale naturii, onomatopee, zgomotele străzii, zgomotele casei, mijloacelor de transport etc.), "Ne jucăm cu instrumente muzicale!(tobă, xilofon, trianglu, fluier, trompetă, clopoțel), "Unde a sunat clopoțelul?", "Graiul animalelor", "Cine l-a strigat pe Martinel?", "Vocea șoptită", ; - exerciții de discriminare olfactivă și gustativă: "Ce miroase așa? (fructe, flori, pâine proaspătă, cozonac, esențe, oțet, parfum, săpun, bețișoare parfumate, cafea)", "Cum miroase...? (plăcut, neplăcut); "Mirosuri plăcute/ neplăcute", „A ce miroase?", „Îți place cum miroase?", "Ce gust au ...?", "Salata de fructe"); - exerciții de discriminare tactilă: exerciții de identificare a suprafețelor și texturilor (lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, piatră, cauciuc, mătase, lână, catifea, bumbac, blană etc.); - exerciții de orientare tactilă - identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului ("Săculețul fermecat", "Recunoaște obiectul cu ochii închiși!"), identificare greutatea obiectelor (greu-ușor), a temperaturii a obiectelor (cald, rece, fierbinte, înghețat); „Care material este moale / neted / aspru / ?”; - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatra - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece etc; - exerciții de explorare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori(de exemplu: "Așează clopoțelul roșu pe suprafața fină!".
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <p>Schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare a schemei corporale prin modelaj (lut, aluat, nisip kinetic, plastilină), desen (desen lacunar; desen liber), joc de construcție (cu figuri geometrice, cuburi, Lego), puzzle „Corpul uman”; - exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală: "Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta/ în fața ta/în spatele tău?"; <p>Structuri perceptiv-motrice (culoare, formă, mărime), orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică: „Ce observăm în această imagine?”; - exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după unul/două criterii: "Care imagini se potrivesc anotimpului iarna?", "Găsește în imagini activitățile pe care le facem dimineața/la prânz/seara!", „Alege imaginile cu fructele/legumele roșii”, „Alege cuburile mari de culoare galbenă”, "Găsește jucăriile cu care se joacă copiii vara!", "Grupează imaginile din povestea "Cei trei purceluși!" etc.;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- exerciții de precizare a pozițiilor obiectelor (sus, jos, în față, în spate, deasupra-dedesubt, înăuntru/ în afară; lângă, peste etc) în spațiu / în imagini: "Unde se află...?", "Colorează obiectele care se află sus!", "Încercuiește obiectele situate în spate!" etc.;
- exerciții de deplasare în spațiu după comandă verbală: „Mergi un pas în față/în spate!”, "Mergi la dulapul din dreapta!", "Pune iepurașul în banca din spate!" etc.;
- exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; „Ce este pe/sub masă?” „Ce este lângă vaza cu flori?”;
- exerciții de identificare a momentelor unei zile / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor și asocierea lor cu activități specifice: „În ce anotimp înfloresc copacii? „Acum este zi sau noapte?”, "Ce fac copiii iarna?", "Ce facem sâmbăta/duminica?", "În ce anotimp este cel mai cald?" etc.;
- exerciții-joc de ordonare temporală a unor imagini cu anumite activități, povești scurte cunoscute, întâmplări cu animale/oameni: „Îngrijim dinții” „Pregătim un sandwich”, "La frizer", "Povestea puiului de rață/de găină", "O zi din viața unui elev" etc.
- software educațional cu structuri perceptiv-motrice, secvențialitatea întâmplărilor, caracteristici ale anotimpurilor etc.

1.3. Antrenarea motricității fine a mâinii dominante, a coordonării oculo-motorii și a preciziei mișcărilor

- exerciții de imitare și trasare cu mâna / degetul/ creionul a liniilor orizontală, verticală, oblică;
- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, aluatului etc;
- mișcări translatorii și circulare cu palmele față în față;
- mișcări translatorii și circulare cu palmele pe planșetă: „Covrigi”, „Bile”, „Lipia”;
- mișcări de apăsare / aplatizare: „Plăcinta”, „Turțița”;
- mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor pe planșetă „Morcovul”, „Omul de zăpadă”;
- mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor: „Biscuiți”, „Prăjituri”;
- mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos;
- exerciții de abilitare manuală cu mingi, clești de rufe, mărgelile de dimensiuni variate;
- exerciții de îmbrăcare/dezbrăcare, încălțare/descălțare (încheiere a nasturilor, a fermoarului, a scaiului) a păpușii, pieptănatul părului, spălatul pe dinți;
- exerciții de utilizare adecvată a tacâmurilor;
- jocuri tip incastru: "Cubul cu forme geometrice", "Mijloace de transport", "Fructe", "Legume" etc.;
- desen după șablon/liber, colorare, dactilopictură cu tematică diversă, trasarea unor linii în contur dat.

2. Realizarea unor produse utile prin utilizarea unor tehnici de lucru, materiale și unelte

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1. Utilizarea uneltelor și a materialelor necesare realizării unor produse utile

- exerciții de utilizare a diverselor unelte și instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, matrițe, lopățică, mosorel, planșetă, perforator, capsator, riglă, metru de croitorie, șablon, ștampile, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării / instrumente muzicale, păpuși / marionete, jucării, aparatură muzicală);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- exerciții practice de utilizare a materialelor (lipici, lut, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată/ glasă, carton, acuarele, plastilină, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscate, coji de nucă, boabe de fasole, linte, sămburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghinde, sârmă, dop de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele etc);
- exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.

2.2. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională**1. Activități de abilitare manuală:**

- exerciții de tăiere cu foarfeca a hârtiei, materialelor textile etc.;
- exerciții de înnodare/deznodare: "Bentița", "Funda"; „Covorașul” etc.;
- exerciții de cusut / țesut simplu cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3 benzi: "Semnul de carte", "Batista", „Plasa", „Sacoșa", "Să coasem frumos!", "Să țesem frumos!";
- exerciții de împletire în două/trei șuvițe: "Împletim codițele păpușii";
- exerciții de rupere/ tăiere/ mototolire/ lipire a hârtiei: „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgelile”, "Curcubeul", "Trandafirul înflorit", „Colaj de toamnă”, "Copacul primăverii", "Mărțișorul", Moș Crăciun” „Globulețe” „Steluțe” „Clopotei” etc.;
- exerciții de îndoire / pliere și lipire a hârtiei: "Evantaiul", "Cutia de cadou", „Bărcuța”, „Avionul”, "Solnița” etc.
- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, aluatului, nisipului kinetic, lutului: „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”, "Biscuiți și prăjituri” etc.;
- exerciții de înșirare / șnuruire: "Mărgelile colorate", "Colierul păpușii", „Brățara”, "Șnurul mărțișorului” etc.;
- exerciții de trasare după șablon, decupare după contur și lipire: „Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul”, „Ochelarii din carton”, „Cadranul de ceas”;
- exerciții de tăiere după șablon/contur: "Figuri geometrice simple", "Pomul de iarnă", "Fructe și legume", "Palma", "Animale", „Casa” „Florile” „Fluturașii”, „Scenă din poveste”;
- activități de realizare a colajelor din hârtie, cereale, semințe, materiale textile, plante uscate, bețișoare colorate etc.: „Floarea”, „Covorașul”, „Tablou din semințe”, „Coliba de lemn”, „Copacul înflorit”, „Mărțișorul” etc.;
- activități de utilizare a tehnicii Quilling: mărțișoare, tablouri cu diverse teme, felicitări.

2. Activități de expresie grafo-plastică:

- exerciții de divertisment grafic: mazăgălituri, zig-zaguri, cercuri;
- exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic: punctul, liniile verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare;
- exerciții de colorare și hașurare în contururi simple și în spații din ce în ce mai mici;
- desen figurativ: linia dreaptă ("Franjurile covorului", "Curcubeul"), linia frântă ("Dinții fierăstrăului", "Fulgerul"), linia curbă ("Valurile mării", "Spirala" etc.);
- exerciții de pictură, de desen liber/ pe o temă dată;
- exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc.
- exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.
- exerciții de desen ornamental și decorativ: "Felicitarea", "Rama de tablou", "Vaza cu flori", "Oul de Paște”;
- exerciții de utilizare a acuarelelor;

3. Activități de expresie muzicală:

- jocuri muzicale asociate cu mișcare / dans;
- exerciții de memorare a unor cântece adecvate vârstei/cântece tematice;
- activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>artistice: Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de interpretare vocală în grup; - exerciții de familiarizare cu muzica și dansul: "Audiții muzicale", "Dansăm în ritmul muzicii!"; - exerciții de reproducere a unor cântece din folclorul copiilor. <p>4. Activități de expresie nonverbală și verbală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de mimă și pantomimă (expresii mimice/ stări afective): "Mimul"; "Recunoaște personajul!"; - jocuri de imitație a gesturilor cotidiene: "Elevul", "Hărnicuța"; "Sportivul"; "Doctorul"; "Profesorul" etc. - dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor, bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.) - jocuri de rol simple.

3. Exersarea conduitelor sociale independente

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de igienă personală și de control al ținutei; - exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc.: „Ghiozdanul meu” „Jucăriile mele preferate”, „Raftul cu cărți” - activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit: „Cameră curată-corp sănătos”, „Sunt elev de serviciu în clasă”; - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, aspirare, utilizare a măturii și a fârașului: „Știu să șterg/aspir praful”, „Cum aerisim încăperile?”, „Știu să folosesc aspiratorul!” etc.; - exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane), de strângere și ordonare a uneltelor / materialelor de lucru: „Pot și eu să desfac” - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (unelte de lucru) .
<p>3.2. Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, suc de fructe „Pachețelul pentru școală” „Gogoși cu dulceață” „Preparăm pizza”; - exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (tavă, ibric plin, curățarea legumelor / fructelor); - exerciții practice de aranjare a unei mese festive: „Ziua de naștere/onomastică”, „Masa de Paști”, „Masa de Crăciun” etc.; - activități simple de îngrijire a plantelor clasei (plantare, stropire, curățare, recoltare): „Plantez flori în ghiveci”, „Curățăm frunzele uscate!”, „Udăm gazonul și legumele”; - activități de exersare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj): „Adunăm peturi goale”, „Colectăm hârtii și cartoane”; - activități simple de îngrijire a animalelor de casă / de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.): „Cu ce hrănim câinele/pisica?” - exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/camerei personale etc.): „Îmi decorez singur camera”, „Clasa mea frumoasă!”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Explorare polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea proprietăților fizice ale obiectelor (discriminare vizuală, auditivă, olfactivă, gustativă, tactilă) - Identificare de caracteristici/prorietăți și punerea în corespondență - Explorare prin intermediul analizatorilor
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Schema corporală - Localizarea obiectelor în spațiu în raport cu corpul ca referință - Structuri perceptiv-motrice de culoare, formă, mărime - Orientare, organizare și structurare spațio-temporală: identificare, discriminare, sortare și grupare, precizare a poziționărilor, deplasare spațială, asociere momente temporale cu activități semnificative
3. Motricitate fină, coordonare oculo-motorie și precizia mișcărilor	<ul style="list-style-type: none"> - Abilitare manuală - Mișcări manuale simple și complexe - Coordonare oculo-motorie - Motricitate fină în contextul exprimării grafice și artistice - Motricitate fină în contextul autonomiei personale
4. Materiale și unelte pentru produse finite	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizare de instrumente și unelte - Folosirea materialelor - Separarea unor materiale după criterii utilitar-practice
5. Aplicare diverse tehnici de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - Abilitare manuală - Expresie grafico-plastică - Expresie muzicală - Expresie nonverbală și verbală
6. Deprinderi de ordine și igienă	<ul style="list-style-type: none"> - Igienă personală și controlul ținutei - Ordonare a obiectelor personale - Îngrijirea și igiena ambientului locuibil
7. Conduite independente cu caracter ergoterapeutic	<ul style="list-style-type: none"> - Manipulare, preparare, îngrijire și întreținere - Comportamente ecologice - Îngrijirea primară a plantelor și animalelor domestice - Personalizarea spațiului

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților recuperativ-compensatorii, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă anumite particularități ale dezvoltării cognitive, iar procesul de învățare este diferit. Astfel, cunoașterea mediului înconjurător prin acțiune directă îl ajută să descopere lumea.

Strategii didactice

Conținuturile activităților de învățare pentru copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să conțină informații graduale, care să fie adaptate nivelului de înțelegere al copiilor.

Formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor educaționale și a modalităților de realizare a activităților trebuie adaptate, astfel încât să permită fiecărui elev să progreseze în ritmul său și să fie abordat în funcție de potențialul său.

În desfășurarea activităților de învățare cu elevii cu dizabilități se recomandă, în special, utilizarea următoarelor metode și procedee didactice:

- ✓ **metoda demonstrației** - ajută elevii să intuiască producerea unui fenomen și creează premisele pentru înțelegere prin explorarea senzorial-perceptivă;
- ✓ **exercițiul** - presupune realizarea unor operații mintale sau motrice în vederea interiorizării unui model de acțiune și formării unei priceperi / deprinderi;
- ✓ **metoda imitației și procedeul înlănțuirii și modelării** – sunt eficiente în situațiile de prezentare, antrenare și consolidare a noilor achiziții și deprinderi pe care elevii trebuie să și le însușească;
- ✓ **metodele intuitive** – se bazează pe observare directă, concret-senzorială a obiectelor și fenomenelor realității sau substitutelor acestora;
- ✓ **explicația** – este însoțită de observarea unui material concret/imagistic;
- ✓ **metodele activ-participative** - stimulează interesul pentru cunoaștere și facilitează contactul cu realitatea, permițând elevilor satisfacerea nevoilor și cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu ceilalți;
- ✓ **jocul didactic** – facilitează trecerea copilului de la activitatea de joc la cea de învățare, permițând îmbinarea armonioasă a elementului educațional cu cel distractiv.

În lucrul cu copiii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este necesar ca fiecare cadru didactic să-și adapteze prezentarea conținuturilor, utilizând forme de comunicare accesibile copiilor.

Materialele și mijloacele de învățământ utilizate în activitățile educaționale cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un rol fundamental în valorificarea principiului intuiției și accesibilizarea conținuturilor învățării, facilitând percepția directă a realității, căutarea și descoperirea de soluții, imaginația, creativitatea.

Mijloacele de învățământ care au utilitate în activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate sunt: obiectele naturale, substitute ale acestora, suporturi imagistice, materiale grafice și figurative, jocuri didactice, mijloace tehnice și audiovizuale.

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului de învățământ. În activitățile de învățare desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se recomandă utilizarea metodelor moderne de evaluare, precum observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul individual, aprecierea și încurajarea pentru fiecare achiziție a copilului.

Bibliografie:

- Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copii cu dizabilități mintale*, Editura RAR, București;
- Drugaș, I., (2010), *101 aplicații terapeutice în consilierea copiilor*, Editura PRIMUS, Oradea;
- Frîncu, A., (coord.), (1972), *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială - Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Poliorom, Iași;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară SOCIALIZARE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară, TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Bazarciuc, M., Manolescu, F., Butoi, A., Casapu, M., Rodica, B., Ploscaru, I., (2008), *Programa școlară LUDOTERAPIE*, clasele I - a X-a, București;
- Marinache, A.V.,(coord.), Manolescu, F., Bazarciuc, M., Casapu, M., Stoican, p., Sora, F., (2008), *Programa școlară STIMULARE COGNITIVĂ*, clasele I - a X-a, București;
- McINNES, J.M, TREFFRY, J.A, (trad. Salomie, G.), (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Editura Semne, București;
- Montessori, M., (1977), *Descoperirea copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Mușu, I., Taflan A., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Panaite, M., (2017), *Invitație la joc – Culegere de jocuri didactice*, Editura Spiru Haret, Iași;
- Popovici, D.V., Racu, S., (2012), *Recuperarea copiilor cu polihandicap - polihandicapri senzoriale, surdocecitatea, polihandicapul autist*, Asociația pentru Persoane cu Dizabilități de Intelect HUMANITAS din Moldova, Chișinău;
- Racu, A., Popovici, D.V., Dani, A., Crețu, V., (2009), *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*, Ediția a II-a, Editura Ruxandra, Chișinău;
- Stănică, I., Mușu, I., Popa, M., Popovici, D. V., Rozorea, A., (1997), *Psihopedagogia specială – Deficiența senzorială*, Pro Humanitate, București;
- Stillman, R., (trad. Moldovan, M., A.), (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate – Scalele Callier – Azusa (G) si (H)*, Editura Semne, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gurgu Daniela	Centrul Logopedic Interșcolar – C.J.R.A.E. Iași
Muntean Emilia-Diana	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași
Macovei Elena	Liceul Tehologic Special “Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

DISCIPLINA TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/ surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum-ul propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități pentru inserția socială și școlar – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele module: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V-a – a X-a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independența, de autonomie personală a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programa pentru „*Terapia educațională complexă și integrată*” propune o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități.

La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate are o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. E necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru integrarea socio-profesională.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea abilităților manuale prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii vor dobândi următoarele abilități practice:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de operare cu materiale și tehnici diverse;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele V- X din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Schema orară săptămânală se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse.

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor psihoindividuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru modulele cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” are un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate.

Competențe generale

- 1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**
- 2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente**
- 3. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**

CLASA a V-a – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de memorie vizuală, auditivă, tactil-kinestezică - „Recunoaște personajul/ autorul sunetului, instrumentul muzical, jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ); - Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre: puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); - Jocuri asociative ; - Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; trasee în relief sau în plan imagistic (parcursarea cu degetul/cu creionul); - Jocuri de redare a conturului pe bază de șablon; - Jocuri de colorat și desenat; - Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare: jocuri de mișcare și ritm (“Bate în ritmul meu!”), cântece însoțite de mișcare (“Dacă vesel se trăiește!”; “Bate vântul frunzele!”); - Jocuri funcționale: <ul style="list-style-type: none"> ✓ perceptiv (“Ce poate fi dulce?”, “Ce culoare are ... ?” “Care este mai mare ? ” etc.); ✓ verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; ✓ jocuri onomatopoeice ”Orchestra”; ✓ imitative: neverbale (jocuri de mimă/ pantomimă).
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> ✓ modelaj; ✓ desen (desen lacunar; desen liber); ✓ joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); ✓ puzzle;   - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta!” etc.) - Exerciții de identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică (“Spune ce este!”; “Recunoaște obiectul!” etc.) - Jocuri de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criterii asociate - Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (în față, în spate, deasupra-dedesubt, înăuntru/ în afară; lângă, peste etc) - Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; - Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; - Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor/ lunile anului; - Jocuri de asociere “acțiuni specifice momentelor zilei- imagine”; “anotimp - imagine”; - Exerciții-joc de ordonare temporală a acțiunilor; - Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor - Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>stângă)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut - „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, „Curcubeul”, „Colierul de mărgele” etc. - Conturare și tăiere după șablon (“Figuri geometrice simple”, “Pomul de iarnă”, “Fruite și legume”, “Palma”, “Animale” etc.); - Colaje - „Floarea”, „Covoraș cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Coliba de lemn”; - Origami - „Bărcuța”, “Cutia de cadou”, “Cocorul” etc.); - Exerciții cu operații asociate- îndoire și lipire; decupare și lipire (“Solzii peștișorului”; “Rama de tablou”; “Țiglele de pe casă” etc.); - Exerciții de înnodare/deznodare (“Bentița”, “Funda”; „Covorașul” etc.); - Exerciții de cusut (“Semnul de carte”; “Batista”, “Nasturi” etc.); - Exerciții de împletire în 3 șuvițe / țesut (“Brățara”; trusa “Să țesem frumos!” etc.); - Divertisment grafic exprimat în desenare și colorare - Desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului - cu fond, prin hașurare de linii), incastrare, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, scară etc).

2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>2.1. Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a diverselor instrumente: pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghief, riglă, metru de croitorie, șablon/ tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/marionete, jucării, aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD- uri etc.).
<p>2.2. Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgele, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscate, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sămburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele etc.); - Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.
<p>2.3. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origamii modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare/ Tangram/ Origami; - Exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, etc.); - Exerciții de trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul”, „Ochelarii din carton”, „Cadranul de ceas”, colaj „Scenă din povești”, etc.); - Exerciții de modelare cu plastilină/lut („Biluțe”, „Covrigi”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerceulețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”, etc.); - Mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turțița”, „Biscuiți” etc.);

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă” etc.); - Mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”); - Mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos. - Exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, snuruire („Șnur de mărtișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Coarda”, „Biciul”, „Frânghia”, „Plasa pentru minge” etc.) ; - Exerciții de cusut /țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”, „Sacoșa”); - Exerciții de divertisment grafic; - Exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic: <ul style="list-style-type: none"> ➤ punctul; ➤ linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare); ➤ colorarea și hașurarea unor contururi simple; ➤ redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii; ➤ redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii; ➤ colorarea unor spații din ce în ce mai mici; ➤ dactilopictură; ➤ mânuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor; ➤ exerciții de alternare a culorilor; ➤ așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi în plan monolinar);   - Desen figurativ (linia dreaptă -“Franjurile covorului”, “Curcubeul”), frântă - “Dinții fierăstrăului”, “Fulgerul”; curbă -“Valurile mării”, “Spirala” etc.); - Exerciții de desen schematizat, compoziții simple din figuri; - Exerciții - joc Tangram; - Exerciții de desen liber/ pe o temă dată; - Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc. - Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc. - Exerciții de desen ornamental și decorativ (“ Felicitarea ”, ” Rama de tablou” ; ”Vaza cu flori” ; ”Oul de Paște” ; ” Costumul popular” etc.).

3. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>3.1. Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de confecționare a unor produse :puzzle, lipituri, origami („Cutia de cadou”, „Rața” etc), modelare - „Coșul cu fructe”; colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); șnuruire („Șnur de mărtișor” etc.), împletire („Frânghia”; “Funda”; “Brățara”); compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturele”); compoziții cu coji de ou/ scoici(„Mozaic”, „Rama de tablou”; „Solzii peștișorului” etc.) - Exerciții de confecționare a unor jucării și machete („Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „ Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj” etc.); - Jocuri de construcție și asamblare („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”).
<p>3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ambalare a unui cadou; - Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); - Concursuri; - Expoziții.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă personală și de control al ținutei; - Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor; - Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului; - Exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc.) sau de strângere a instrumentelor de lucru; - Exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru).
<p>4.2. Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, suc de fructe; - Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric plin, curățat legume, fructe); - Exerciții practice de amenajare a unei mese festive; - Activități simple de îngrijire a plantelor de la “colțul viu al clasei/ casei”(plantare, stropire, curățare, recoltare); - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj); - Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); - Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	<ul style="list-style-type: none"> - Proprietățile fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor, exerciții de identificare a proprietăților fizice ale unor obiecte noi - Explorare și manipulare a obiectelor din mediu, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc) - Discriminare olfactivă, gustativă, tactilă
Structuri perceptiv-motrice de bază - schemă corporală; culoare-formă-mărime; orientare, organizare și structurare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - Schemă corporală - Orientare spațio - temporală - Momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile, lunile anului - Organizare de acțiuni - Software educative pe structuri perceptiv-motrice
Tehnici de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - Gesturile manuale fundamentale, coordonarea motrică și oculo motorie - Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora - Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscate, scoici, melci, castane, ghinde, sârmă, lemn, staniol, bețișoare, coji de ou, panglici, piele) - Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
Produce finite	<ul style="list-style-type: none"> - Realizare a unor produse : jucării, obiecte decorative, machete - Produce realizate individual și în grup - Expoziții de produse
Deprinderi de ordine și igienă	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena personală și controlul ținutei - Ordonarea obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor - Îngrijire a clasei/ camerei de locuit - Spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru) - Amenajarea spațiului personal și social

Sugestii metodologice

Activitățile din aria „Terapia educațională complexă și integrată”, desfășurate cu elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au un pronunțat caracter ludic, jocul stimulându-i afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev/profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare integrării socio-profesionale.

Una din formele de manifestare a copilului este jocul. În mod obișnuit, o asemenea activitate este izvorâtă din nevoia de acțiune, de mișcare a copilului- o modalitate de a-și consuma energia- sau de a se distra, un mod plăcut de a utiliza timpul și nu numai.

Atunci când jocul este utilizat în procesul de învățământ, el dobândește funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevului la activitățile didactice, sporind interesul de cunoaștere față de conținutul acestora. Știm că jocul didactic reprezintă o metodă de învățământ în care predomină acțiunea didactică stimulată. Această acțiune valorifică la nivelul instrucției finalitățile adaptive de tip recreativ proprii activității umane, în general, în anumite momente ale evoluției sale ontogenice, în mod special. Profesorul educator asigură trecerea treptată de la jocul primar (de manipulare și imitativ) la cel evoluat (joc simbolic, joc cu reguli) și urmărește să determine, într- un sens pozitiv, comportamentul copilului. Activitățile de joc încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații ludice tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Profesorul educator imprimă jocului un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând capacitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate.

Socializarea, alături de celelalte procese ale dezvoltării, reprezintă o coordonată importantă a modelării personalității, a modalităților de manifestare în cadrul social și a comunicării cu cei din jur. Socializarea este un proces firesc, dar și fundamental în devenirea omului ca ființă socială, un proces necesar prin care omul asimilează, dar și împărtășește la rândul său.

Abilitățile sociale sunt importante pentru dezvoltarea globală a copiilor, deoarece ei încep să formeze relații pozitive cu adulții și cu alți copii încă de la vârstă fragedă. În interacțiunile sociale se formează calități precum respectul, compasiunea, empatia.

În context social copiii exersează abilitățile lingvistice și abilitățile de rezolvare a problemelor. În general, copiii care interacționează mai mult cu alți copii de vârstă apropiată, sunt cei care au și cele mai bune abilități de comunicare

Pentru persoanele cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate, termenul „independență” presupune atingerea nivelului maxim în raport cu abilitățile de care dispune. Pentru unii, aceasta înseamnă că ei reușesc să desfășoare doar o parte a sarcinii de lucru sau vor avea nevoie de sprijin pentru finalizarea activității. Pentru alți elevi poate însemna doar un suport adecvat - de ex. interpreți pentru limbajul mimico-gestual, tehnici de ajutor – pentru a participa la viața de zi cu zi.

În toate activitățile de terapie ocupațională folosirea jocurilor este primordială. Jocul contribuie la dezvoltarea tuturor simțurilor, a afectivității inteligenței, psihomotricității, sensibilității; jocurile îl pregătesc pe copil pentru relațiile sociale și îl pun în contact și cu artele, cu condiția ca jocurile alese pentru el să fie în concordanță cu posibilitățile restante, ca urmare a dizabilității și să aibă un caracter formativ.

Activitățile de terapie ocupațională oferă copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate metode variate, activități plăcute, distractive, pentru a îmbogăți deprinderile cognitive, fizice și motorii și pentru a spori încrederea în sine. Cu ajutorul terapiei ocupaționale, elevul va învăța să interacționeze cu membrii familiei și să dezvolte relații sociale cu alți copii și parteneri de joc.

Stimularea cognitivă a copilului cu *dizabilități* senzoriale multiple/surdocecitate este necesară și specifică. Universul acestuia trebuie descompus în termeni de experiență interindividuală printr-un proces de direcționări care să ducă la achiziții de comportamente de învățare satisfăcătoare. În consecință, structurarea proceselor de cunoaștere constituie un modul complex și dominant, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală, într-un parcurs diferit de învățarea copilului obișnuit. Ca să înceapă să înțeleagă sensul lucrurilor din jurul său, un copil cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie să perceapă informații relevante din mediu, iar apoi să le folosească în situații concrete de viață. Mulți dintre copiii cu dizabilități întâmpină dificultăți, fie la receptarea informațiilor, fie la recunoașterea și folosirea lor ulterioară.

Antrenamentul de gândire consumă un timp îndelungat la acești copii, dar este esențial pentru dezvoltarea unei autonomii ulterioare reale. Pentru a adopta o atitudine de autodepășire în plan școlar, psihosocial și cultural, elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este stimulat printr-o metodologie specială să-și însușească „cultura instrumentală” (citit-scris, socotit) ca etapă indispensabilă în procesul de pătrundere în lumea valorilor de ordin cognitiv, moral, estetic, etc. Cultura instrumentală este completată și amplificată prin parcurgerea materiilor specifice ariilor curriculare din planul de învățământ, la care se adaugă disciplinele opționale, astfel încât școala să vină în întâmpinarea intereselor de cunoaștere ale elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, să dezvolte disponibilitățile sale de cunoaștere, să-l orienteze în mediul social și informațional, atât de complex și de vast, ce caracterizează lumea de azi.

Bibliografie:

- ✓ Asociația RENINCO România, (2000), *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*, Editura MarLink, București;
- ✓ Ausubel, P., D., (1986), *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- ✓ Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
- ✓ Lambert, L., (1986), *Enseignement special et handicap mentale*, Paris;
- ✓ Liiceanu, A., Popescu, A., (2000), *Programul educațional "Decizia e a mea!"*, București;
- ✓ Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală București;
- ✓ Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării*, E.D.P. București;
- ✓ Mușu, I., Taflan, A. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrate*, Editura PRO HUMANITATE, București;
- ✓ Preda, V., (2007), *Elemente de psihopedagogie specială*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca;
- ✓ Rozorea, A., (1998), *Deficiența de vedere—o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, Editura Pro Humanitate, București;
- ✓ Preda, V., (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;

- ✓ Damaschin, D., (1973), *Defectologie – Teoria și practica compensației. Nevăzători, ambliopi, orbi-surdomuți*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- ✓ Verza, E., (2007), *Defectologie și logopedie, Modulele I, II și III*, Editura Credis, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Beraru Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Ghițu Brîndușa	Liceul Special "Moldova", Tg. Frumos, jud. Iași
Iordăchescu Florin	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași
Vasiliu Coca Marlina	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu", Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate, - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție.

Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei dizabilități și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Disciplina *Terapii și programe de intervenție* face parte din aria curriculară terapiei specifice de compensare și este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 9/10 ore pe săptămână, pe clasă, pe durata unui an școlar. Activitățile se desfășoară individual sau pe grupuri mici, în funcție de particularitățile grupului de elevi/tematică și de opțiunea profesorului psihopedagog.

Programa disciplinei *Terapii și programe de intervenție* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale

- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Terapii și programe de intervenție* direcționează achizițiile elevului pe întreg ciclul școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Organizarea și abordarea globală a activităților de terapii specifice și de compensare respectă particularitățile psihoindividuale ale elevilor. În raport cu acestea, profesorul psihopedagog, specializat în activitatea de învățare și de terapie/compensare cu elevul cu dizabilități senzoriale multiple, adoptă un demers terapeutic individualizat, raportându-se permanent la potențialul psihofizic al fiecărui elev.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore. Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: dezvoltarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale dizabilităților asociate; exersarea resturilor de auz și de vedere pentru obținerea de progrese în activitatea de învățare; formarea, dezvoltarea, îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea atenuării consecințelor negative ale dizabilităților existente; formarea și dezvoltarea capacității de orientare în timp și spațiu în scop adaptativ.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continua. Activitățile de terapie/ învățare cuprinse în programă precum și alegerea strategiilor au un caracter orientativ. Profesorul psihopedagog nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de terapie/ învățare care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale și potențialului auditiv și vizual al elevilor cu care lucrează sau de a folosi strategiile care se dovedesc eficiente în activitatea directă cu elevului cu dizabilități senzoriale multiple.

Competențe generale

- 1. Exersarea abilității de identificare și discriminare a stimulilor din mediu**
- 2. Însușirea unui sistem eficient de comunicare**
- 3. Însușirea deprinderilor de orientare și mobilitate**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea abilității de identificare și discriminare a stimulilor din mediu****Clasa pregătitoare – clasa a IV-a****1.1. Detectarea stimulilor senzoriali și conștientizarea prezenței lor**

Exemple de activități de învățare:

- Activități de stimulare vizuală prin introducerea elevului într-un mediu bogat în stimuli vizuali (activități de stimulare a vederii cu o diversitate de stimuli luminoși și neluminoși (lanterne, jucării cu sau fără lumină, stimuli de culoare, mărime, intensitate diferită) prezentați într-o varietate de situații (varietate dată de: grad de luminozitate a ambianței, distanță, poziția de prezentare, fond). Se vor urmări și înregistra răspunsurile elevului;
- Activități de stimulare auditivă prin introducerea elevului într-un mediu bogat în stimuli auditivi (se vor urmări reacțiile elevului la sunete de diferite intensități, reacțiile la începerea și încetarea stimulilor, dacă reacționează doar la sunete sau și la sunete însoțite de vibrații);
- Activități de stimulare olfactivă și gustativă prin introducerea copilului într-un mediu bogat în stimuli olfactivi și gustativi (se vor urmări reacțiile copilului la diferite mirosuri dulci, mirosuri puternice, mirosuri slabe);
- Activități de stimulare tactilă prin introducerea copilului în medii tactile diferite (se vor urmări reacțiile elevului la suprafețe mai tari, la suprafețe mai moi, pe placă de rezonanță, reacțiile la contactul cu texturi moi, aspre, obiecte vibratorii, jocurile de stimulare senzorială cu orez, fasole, paste, hârtie creponată, suc de roșii, aluat, frișcă, etc.).

1.2. Identificarea și discriminarea stimulilor din mediul extern

Exemple de activități de învățare:

- Activități în coacțiune de apucare și explorare a stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, gustativi și tactili;
- Activități de percepție a culorilor, formei, mărimii;
- Activități de selectare a obiectelor pe baza unor criterii: culoare, formă, mărime;
- Activități de grupare a obiectelor pe baza unor caracteristici comune ale acestora: culoare, formă, mărime, textură;
- Exerciții de explorare vizuală a obiectelor/ imaginilor din categoriile de bază (animale, păsări, fructe, legume, alimente, îmbrăcăminte, mijloace de transport, figuri geometrice etc) progresiv contrastante cu fondul și colorate pronunțat (în special pentru cazurile de cataractă); exerciții de identificare a obiectului pentru integrarea lui categorială și interpretarea (analiză, sinteză, comparații etc);
- Exerciții de explorare vizuală a imaginilor contrastante cu fondul și cu contur pronunțat și/ sau în relief;
- Exerciții de identificare vizuală a mijloacelor și instrumentelor tehnice frecvent folosite (ochelari, lupe, monitoare, computer, minicalculatoare, ceasuri cu ecran alb/ negru și cifrele mărite);
- Exerciții de manipulare corectă și eficientă a acestor aparate și instrumente în procesul învățării;
- Activități de percepție și diferențiere a sunetelor prin care se anticipează unele acțiuni;
- Activități de percepție și diferențiere a obiectelor de referință;
- Activități de identificare și diferențiere a sunetelor provenite de la diferite surse sonore;
- Activități de percepere și de diferențiere a vibrațiilor zonelor principale (torace, membre și creștet) și secundare, precum și a mișcărilor organelor fono-articulatorii

- Activități de identificare și diferențiere a stimulilor gustativi;
- Activități de identificare și diferențiere a stimulilor olfactivi.

1.3. Explorarea tactil – kinestează

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de explorare tactil-kinestează a obiectelor familiare;
- Exerciții de identificare și discriminare tactilă a obiectelor după criterii diferite (formă, mărime, lungime, greutate, textură, consistența/substanța materialului);
- Exerciții de clasificare a obiectelor după criterii diferite (formă, mărime, lungime, greutate, textură, consistența/substanța materialului);
- Exerciții de identificare și diferențiere tactilă a figurilor geometrice: 1. fără colțuri (cerc, oval); 2. cu colțuri (pătrat, dreptunghi, triunghi etc.);
- Exerciții de incastrare;
- Exerciții de asociere obiecte de anumite forme cu figurile geometrice corespunzătoare;
- Exerciții de ordonare (pe un rând / coloană) a obiectelor după criteriul formei;
- Exerciții și jocuri de clasificare, comparare, ordonare/ serie a obiectelor după proprietățile obiectelor;
- Exerciții de identificare și diferențiere a temperaturii diferitelor corpuri (lemn, metal, corp uman);
- Exerciții de explorare tactil-kinestează a obiectelor în miniatură;
- Exerciții de explorare tactil-kinestează a imaginilor în relief;
- exerciții de explorare și discriminare tactil-kinestează fină: puncte de diferite mărimi, linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte, curbe, frânte sau în zig-zag, continui, discontinui/ întrerupte, punctate); unghiuri (drepte, ascuțite, obtuze).

2. Însușirea unui sistem eficient de comunicare

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

2.1. Rutine interactive

Exemple de activități de învățare:

- Activități de formare împreună cu elevul a unor rutine interactive care îi fac plăcere: cântatul, jocul cu jucăria favorită.
- Activități de învățare a semnalelor de identificare a persoanelor cu care copilul intră în interacțiune (indicii de identificare: inele, brățări etc.)
- Activități de învățare a indicilor pentru activități diferite (cântece sau semnale diferite pentru fiecare activitate) cu scopul de a structura activitatea și de a crea rutina.

2.2. Comunicarea prin utilizarea semnalelor

Exemple de activități de învățare:

- Activități prin care se facilitează comunicarea elevului prin mișcare în coacțiune cu specialistul; Introducerea în timpul activităților cu elevul a unor semnale specifice (de exemplu: „start”, „mai mult”, „gata” etc.).

Notă:

Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată; Semnalele vor fi utilizate constant pentru a le conștientiza copilul, fără a se aștepta răspunsuri din partea acestuia; Dacă profesorul, părinții răspund la aceste semnale ale copilului în mod consecvent, copiii învață că semnalele pot produce modificări în comportamentul persoanelor din jur și ca urmare gradul de intenționalitate a copilului va crește în timp; Semnalele sunt răspunsuri deliberate ale copilului către mediul său și sunt efectuate cu un anumit scop. În funcție de nivelul de control al copilului, acestea includ: mișcări ale corpului cum ar fi retragerea sau apropierea, întinderea spre un stimul, tragerea mâinii adultului, vocalizări care indică plăcere sau disconfort, ducerea adultului spre ușă, lovirea adultului etc.

2.3. Comunicarea pragmatică

Exemple de activități de învățare:

- Activități prin care elevii sunt încurajați să exprime acordul sau respingerea unei activități folosind propriul sistem de comunicare;
- Activități de asociere a obiectelor cu funcția lor;
- Activități de asociere a obiectelor de referință cu activitățile elevului;
- Activități prin care se va dezvolta vocabularul de simboluri al copilului (simboluri ale obiectelor de referință, fotografii, pictograme, semne din limbajul mimico-gestual adaptat tactil, cuvinte).
- Activități în care elevului i se va da posibilitatea de a face opțiuni între diferite obiecte/activități/persoane utilizând gesturile, semnalele, simbolurile, orice altă modalitate de comunicare expresivă a copilului;
- Activități în care elevul să utilizeze calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme;
- Activități în care elevul să solicite continuarea sau oprirea activității;
- Jocuri în care elevul va fi încurajat să denumească obiecte;
- Activități prin care elevul este încurajat să preia inițiativa în comunicare;
- Exerciții-joc de verbalizare cu susținere gestuală a unor imagini;
- Exerciții de comunicare verbală în asociere cu alte forme de comunicare (limbajele specializate);
- Joc de rol / Dramatizări;
- Exerciții de comunicare pe diferite teme de interes.

3. Însușirea deprinderilor de orientare și mobilitate**Clasa pregătitoare – clasa a IV-a****3.1. Schema corporală și lateralitatea**

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de identificare a schemei corporale proprii/ a partenerului;
- Exerciții de cunoaștere a numelui propriu (asocierea numelui cu un semn tactil/gestual);
- Exerciții de operare cu noțiunile corporale (funcționalitate, localizare);
- Jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea);
- Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzles / completare imagine lacunară);
- Exerciții de redare/ reprezentare a schemei corporale în plan obiectual și imagistic:
modelaj „omulețul” din plastilină, construcție „omulețul” din forme geometrice, explorarea tactil-kinestezică a caracteristicilor corpului propriu, vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora, prezentarea fotografiei proprii/fotografiei în relief la vârste diferite;
- Exerciții de asociere a părților corpului cu funcția lor;
- Exerciții-joc de asociere „parte corporală – organ de simț” (nasul-mirosul, ochii văzul, etc.);
- Exerciții de coordonare senzorio-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc.);
- Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta);
- Exerciții de fixare a lateralității prin: exersarea membrului superior și inferior dominant, exerciții de identificare a părții drepte/ stângi a corpului

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a	
<p>3.2. Orientare – organizare – structurare spațială</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Exerciții de orientare în spațiul restrâns: - exerciții de identificare a obiectelor din încăperea prin antrenarea simțurilor valide; – Exerciții de orientare în spațiul larg : - exerciții de identificare a reperelor din mediul ambiant (pomi, stâlpi, garduri, ziduri etc) prin pipăit și a suprafețelor de contact cu talpa piciorului (beton, ciment, gazon, noroi, pietriș, nisip, zăpadă, denivelări etc.); – Exerciții de apreciere a distanțelor mici prin pipăit; – Exerciții de localizare a obiectelor și a acțiunilor din mediul ambiant, după sunetele produse, după mirosuri, în vederea deplasării corespunzătoare (o stație de tramvai - după zgomotul specific; o cofetărie sau un restaurant - după mirosul caracteristic etc.). 	
<p>3.3. Tehnici de orientare și mobilitate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de protejare a corpului în deplasare (protejarea părții superioare/ inferioare a corpului) - Exerciții de căutare a unui obiect căzut - Exerciții de deplasare cu ghid văzător - Exerciții de deplasare în interior fără ghid (tehnici de urcare și coborâre a scărilor, cu sprijin de balustradă, cotire, deplasare cu mâna pe peretele holului sau cu ajutorul «mâinii curente», a inscripțiilor braille, a imaginilor în relief, de diferite texturi); - Exerciții de deplasare cu bastonul. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
Explorarea stimulilor din mediu	Identificarea și discriminarea stimulilor senzoriali
Explorarea tactil-kinestezică	Explorare tactil-kinestezică a obiectelor și a imaginilor lor Identificarea tactilă a obiectelor Discriminare tactilă a obiectelor
Modalități de comunicare	Rutine interactive Pașaportul personal Comunicare prin semnale Comunicare prin obiecte de referință Comunicare simbolică Comunicare pragmatică
Orientare și mobilitate	Schemă corporală Lateralitate Orientare-organizare-structurare spațială Orientare în spațiul restrâns Orientare în spațiul larg
Tehnici de orientare spațială și mobilitate	Tehnici de protejare a corpului Tehnici de deplasare cu bastonul Tehnici de deplasare cu ghid

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

În evaluarea vederii se vor urmări aspectele următoare:

- prezența sau absența reflexelor ;
- abilitatea de a fixa vizual;
- capacitatea de a urmări un obiect în mișcare;
- capacitatea de a-și muta privirea de la un obiect la altul;
- vederea de aproape;
- vederea la distanță;
- vederea centrală;
  - vederea periferică;
  - sensibilitatea cromatică;
  - sensibilitatea de contrast;
  - evidența convergenței și acomodării;
  - activitatea oculo-motrică.

De asemenea, se vor urmări:

- stimulul la care răspunde elevul (culoarea, mărimea, contrastul);
- distanța la care este prezentat stimulul;
- poziția, înălțimea, direcția;
- nivelul de intensitate a luminii;
- dacă reacționează într-un mediu liniștit sau pe un zgomot de fond.

În evaluarea auzului se vor urmări aspectele:

- tresare sau nu la auzul unui sunet puternic;
- își modifică comportamentul la auzul unor sunete/ cum anume?;
- reacționează doar la sunet sau la sunete însoțite de vibrații;
- reacționează la vocea umană;
- întoarce capul spre sursa sonoră;
- diferențiază sunete ;
- localizează sursa sonoră;
- reacționează la muzică;
- se mișcă în ritmul muzicii.

În evaluarea sensibilității tactile se vor nota următoarele aspecte:

- reacționează la suprafețe de diferite texturi sau suprafețe reci/calde ;
- explorează obiectele cu degetele;
- recunoaște obiecte familiare prin atingere și manipulare
- potrivește tactil diferite texturi
- potrivește tactil obiecte după formă, dimensiune

În evaluarea văzului, auzului, sensibilității tactile și nivelului de dezvoltare cognitivă se pot folosi Scalele Callier Azusa (R.Stillman).

Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate nu au capacitatea de a-și folosi simțurile de distanță, vederea și auzul pentru a percepe informații nedistorsionate din mediu, dar au și dificultăți de integrare a informației percepute prin celelalte simțuri.

Terapia de stimulare polisenzorială oferă oportunități pentru stabilirea unei relații emoționale, îmbogățirea experiențelor senzoriale, utilizarea restantului vizual și auditiv, stimulare cognitivă generală, stimularea comunicării, stimulare motorie generală, orientare și mobilitate, dar mai ales integrare senzorială.

Camera de stimulare polisenzorială este un spațiu în care se realizează activități senzoriale plăcute, într-un climat securizant și relaxant, permite terapeuților să desfășoare activități care vor stimula simțurile elevilor: vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil, vestibular și proprioceptiv.

Materialele pe care le folosim în camera senzorială trebuie adaptate astfel încât să permită elevului să folosească eficient restantul auditiv și vizual. Profesorul trebuie să se asigure că protezele auditive funcționează, elevul poartă ochelarii (unde este cazul).

Terapia de stimulare polisenzorială este centrată pe motivația și nevoile elevului, oferă elevului posibilitatea de a controla mediul, de a realiza opțiuni.

La început, programul de stimulare polisenzorială controlată va fi astfel structurat încât elevul să poată interacționa în activități „unu la unu”. Se permite elevului să controleze cantitatea de stimuli pe care o primește și să refuze anumiți stimuli.

Nu există o tehnică standard de stimulare polisenzorială, care poate fi aplicată la toți elevii cu dizabilități senzoriale multiple. Programul de stimulare polisenzorială trebuie să înceapă de la stimulii pe care elevul îi acceptă cel mai bine. Intensitatea și varietatea stimulilor va crește pe măsură ce copilul va tolera aceste modificări treptate. Explorarea tactil-kinestezică a obiectelor se impune în cazul elevilor care nu au reprezentări/ dispun de reprezentări lacunare, deficitare, deformatate despre obiecte.

Stimulii luminoși intermitenți, imaginile cu contrast puternic care se schimbă într-o succesiune rapidă, stimulii vizuali puternici, fluorescenți, pot fi factori declanșatori ai crizelor convulsive la elevii cu epilepsie. Aromaterapia va fi utilizată cu atenție la acești elevi, unele uleiuri din plante favorizând și ele apariția crizelor convulsive (eucalipt, rozmarin, salvie).

În contextul dizabilității senzoriale multiple comunicarea reprezintă o arie prioritară.

Comunicarea se va baza pe o relație securizantă a elevului cu ceilalți și pe nevoia acestuia de adaptare la mediu.

Intervenția în aria comunicării se va centra pe ceea ce poate elevul, pe modul în care el își comunică nevoile și interesele.

Modalitățile prin care elevii cu dizabilități senzoriale multiple pot comunica sunt următoarele:

- Simboluri tactile: obiecte miniaturale, părți ale obiectelor, simboluri arbitrare (o textură diferită pentru fiecare zi a săptămânii), contururi în relief;
- Comunicarea "mână pe mână" (lăsăm mâinile elevului să se poziționeze pe mâinile profesorului în timp ce efectuăm semne; după ce a experimentat aceste semne tactile o perioadă mai îndelungată, elevul va începe să le utilizeze singur).
- Simboluri vizuale sau tactile care pot fi utilizate ca suport de reprezentare și care trebuie adaptate modalității optime de percepție vizuală a elevului în ceea ce privește mărimea, contrastul, conturul;
- PECS (Picture Exchange Communication System – Sistem de Comunicare prin Schimb de Imagini/Pictograme) presupune utilizarea de desene, imagini decupate din reviste, pictograme, fotografii, contururi în relief pentru cei care nu prezintă vedere reziduală funcțională;
- Semne din limbajul mimico-gestual pentru elevii cu suficiente resturi de vedere;

- Limbajul mimico-gestual adaptat tactil pentru elevii care au vedere redusă;
- Limbajul verbal-oral.

În funcție de context se poate utiliza comunicarea totală, care presupune mai multe sisteme de comunicare.

În cazul elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document util. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie învățat să tolereze și să accepte interacțiunea cu ceilalți. În etapele inițiale, elevul se poate opune interacțiunii. Prioritatea este stabilirea unei relații de încredere, securizante cu acesta.

Etapele specifice care vor apărea în fiecare nouă interacțiune cu ceilalți (McInnes și Treffry, 2000):

- rezistă interacțiunii, se opune ;
- tolerează interacțiunea în coacțiune cu profesorul;
- cooperează pasiv;
- agreează interacțiunea, îi face plăcere, dar este încă pasiv ;
- răspunde pozitiv profesorului în timpul interacțiunii;
- conduce;
- imită, la cerere, activitatea profesorului;
- inițiază dialogul social.

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca , profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal , el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie atenționat de prezența colegilor de clasă, de prezența profesorilor, terapeuților. Trebuie să i se acorde timp pentru a se acomoda cu aceștia în situații care prezintă siguranță pentru el. Trebuie să fie lăsat să controleze durata și intensitatea interacțiunilor inițiale.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor.

Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Dacă rutina unui elev este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect, după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință .

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea, să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate.

În alegerea obiectului de referință se va ține cont de :

- gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete, facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale, părți ale obiectelor);
- caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului;
- portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța);
- să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere.

Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu de liniștire, cu obiecte/activități preferate în unul dintre colțuri.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă dificultăți în orientare și mobilitate.

Orientarea se referă la abilitatea de a determina poziția corpului în spațiu. Aceasta este dobândită prin combinația informațiilor de la trei sisteme senzoriale: văzul, cel mai puternic simț dintre toate; echilibrul, simțul vestibular și simțul proprioceptiv .

Elevii cu dizabilități senzoriale ar putea să aibă un simț proprioceptiv slab funcțional, să nu își conștientizeze părțile propriului corp, să nu știe unde se află diferitele părți ale corpului lor, ritmul și viteza cu care acestea se mișcă, de aceea fiecare mișcare și poziție nouă îi poate face să se simtă nesiguri. Acești elevi par lipsiți de forță, au o slabă discriminare tactil-proprioceptivă, o slabă discriminare vestibular-proprioceptivă, probleme de postură corporală și nu pot doza adecvat efortul necesar în realizarea mișcărilor.

Dezvoltarea unei bune cunoașteri a propriului corp va determina nivelul la care copilul va putea conceptualiza spațiul care îl înconjoară asigurându-i pe termen lung o îmbunătățire a modului de deplasare în acest spațiu. Acest proces constituie începutul orientării.

O dezvoltare planificată a deprinderilor de orientare și mobilitate este esențială pentru toți elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate .

Tulburările de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot să apară din cauza deprivării senzoriale, anxietății, neînțelegerii, lipsei de abilități de a-și comunica propriile nevoi, a prezenței unor situații dificile pentru elev (zgomot, aglomerație, prea mulți stimuli senzoriali, prea puțini stimuli senzoriali).

Strategiile de prevenire a problemelor de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate au următoarele componente esențiale:

- stabilirea rutinelor și utilizarea calendarelor cu obiecte de referință ajută elevii să anticipeze, să se pregătescă pentru activități și scad nivelul de anxietate
- stabilirea regulilor în termeni de comportament observabil, explicarea regulilor, afișarea lor cu un conținut accesibil nivelului funcțional al elevului și întărirea prin laudă a comportamentelor efectuate de elevi conform regulilor
- stabilirea limitelor – stabilirea consecințelor unui comportament indezirabil
- adaptarea mediului să permită folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate
- formarea și dezvoltarea unui mod de comunicare.

Pentru a se maturiza social și afectiv elevii trebuie să cunoască mai mulți adulți și medii diferite. Ei vor fi încurajați, să interacționeze cu mai multe persoane, în contexte diferite, făcându-i atenți atât asupra stilului de interacțiune cât și a conținutului . Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot fi incluși în grupe, perechi cu alți elevi care sunt mai competenți în comunicare, dacă este posibil. Această activitate trebuie coordonată cu atenție pentru a nu-și pierde încrederea și stima de sine. Elevii pot participa la sărbătorile care au loc în școală, cu suportul profesorului. Ei vor fi scoși din activitățile de grup imediat ce prezintă semne ale stresului. Inițial vor participa pasivi ca și observatori. Odată ce activitatea de grup le devine familiară vor fi încurajați să participe activ.

Bibliografie

- Aitken, S. & Buultjens, M., (1992), *Vision for doing*. Moray House;
- Anca, M., (2000), *Examinarea și evaluarea funcției auditive*. Presa Universitară Clujeană;
- Buică, C.B., (2004). *Bazele defectologiei*. Ed. Aramis, București;
- Biro, C., Oprea, E., Jianu, G., (2012). *Intervenție Timpurie Pentru Copiii Cu Deficiente Sensoriale Multiple/Surdocecitate*, Editura Irecson, București;
- Gherguț, A., (2011), *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*. Polirom, Iași;
- Hathazi, A. (2004). *Evaluarea elevului cu surdocecitate -Îndrumător metodic-*. Editura Semne, București;
- McInnes, J.M., Treffry J.A., (2000), *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*. Ed. Semne, București;
- Murdoch, H., (2002), *Early intervention for children who are deafblind*. Sense UK;
- Murdoch, H., (2009), *A curriculum for multi-sensory-impaired children*. Sense UK;
- Popovici, D.V (coord.), Matei, R.S., (2007), *Recuperare și educație în polihandicap*, Ovidiu University Press, Constanța;
- Preda, R., (2007), *Aspecte ale intervenției corectiv-compensatorii și educative la preșcolarii cu dizabilități în Elemente de psihopedagogie specială*. Vasile Preda coord., Editura Fikon, Cluj-Napoca;
- Preda, V., Șendrea, L., (2001), *Educația timpurie a copiilor cu deficiențe vizuale, ghid pentru părinți, psihopedagogi și psihologi*. Presa Universitară Clujeană;
- Stillman, R.D., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Editura Semne, București;
- ***Curriculum Surdocecitate/ Deficiențe senzoriale multiple aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania.

Grupul de lucru:

- **Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației**
- **Diana Bumbăcilă, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș**
- **Iuliana Gheorghe, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bălăngean Laura - Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Filimon Mihaiela Lavinia	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Marinescu Melinda	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Oance Mihaela Dorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Pletea Miruna Marilena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Popa Gabriela Monica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate, - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție.

Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei dizabilități și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Disciplina *Terapii și programe de intervenție* face parte din aria curriculară terapii specifice de compensare și este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 9/10 ore pe săptămână, pe clasă, pe durata unui an școlar. Activitățile se desfășoară individual sau pe grupuri mici, în funcție de particularitățile grupului de elevi/tematică și de opțiunea profesorului psihopedagog.

Programa disciplinei *Terapii și programe de intervenție* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale

- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Terapii și programe de intervenție* direcționează achizițiile elevului pe întreg ciclul școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Organizarea și abordarea globală a activităților de terapii respectă particularitățile psihoindividuale ale elevilor. În raport cu acestea, profesorul psihopedagog, specializat în activitatea de învățare și de terapie/compensare cu elevul cu dizabilități senzoriale multiple, adoptă un demers terapeutic individualizat, raportându-se permanent la potențialul psihofizic al fiecărui elev.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore. Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prin: dezvoltarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale dizabilităților asociate; exersarea resturilor de auz și de vedere pentru obținerea de progrese în activitatea de învățare; formarea, dezvoltarea, îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea atenuării consecințelor negative ale dizabilităților existente; formarea și dezvoltarea capacității de orientare în timp și spațiu în scop adaptativ.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă. Activitățile de terapie/ învățare cuprinse în programă precum și alegerea strategiilor au un caracter orientativ. Profesorul psihopedagog nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de terapie/ învățare care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale și potențialului auditiv și vizual al elevilor cu care lucrează sau de a folosi strategiile care se dovedesc eficiente în activitatea directă cu elevul cu dizabilități senzoriale multiple.

Competențe generale

- 1. Exersarea abilităților perceptivă în scop adaptativ**
- 2. Utilizarea competențelor de comunicare în diverse contexte sociale**
- 3. Exersarea deprinderilor de orientare și mobilitate**

Clasele a V-a – a X-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Exersarea abilităților perceptive în scop adaptativ

Clasele a V-a – a X-a
<p>1.1. Identificarea și discriminarea stimulilor din mediul extern</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție a culorilor, formei, mărimii; - Activități de selectare a obiectelor pe baza unor criterii: culoare, formă, mărime; - Activități de grupare a obiectelor pe baza unor caracteristici comune ale acestora: culoare, formă, mărime, textură; - Exerciții de explorare vizuală a obiectelor/ imaginilor din categoriile de bază (animale, păsări, fructe, legume, alimente, îmbrăcăminte, mijloace de transport, figuri geometrice etc) progresiv contrastante cu fondul și colorate pronunțat (în special pentru cazurile de cataractă) :   <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a obiectului pentru integrarea lui categorială și interpretarea (analiză, sinteză, comparații etc);   - Exerciții de explorare vizuală a imaginilor contrastante cu fondul și cu contur pronunțat și/ sau în relief; - Exerciții de identificare vizuală a mijloacelor și instrumentelor tehnice frecvent folosite (ochelari, lupe, monitoare, computer, minicalculatoare, ceasuri cu ecran alb/ negru și cifrele mărite) - Exerciții de manipulare corectă și eficientă a acestor aparate și instrumente în procesul învățării - Activități de percepție și diferențiere a sunetelor prin care se anticipează unele acțiuni; - Activități de percepție și diferențiere a obiectelor de referință; - Activități de identificare și diferențiere a sunetelor provenite de la diferite surse sonore; - Activități de percepere și de diferențiere a vibrațiilor zonelor principale (torace, membre și creștet) și secundare, precum și a mișcărilor organelor fono-articulatorii - Activități de identificare și diferențiere a stimulilor gustativi; - Activități de identificare și diferențiere a stimulilor olfactivi.
<p>1.2. Explorarea tactil – kinestezică</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare tactil-kinestezică a obiectelor familiare; - Exerciții de identificare și discriminare tactilă a obiectelor după criterii diferite (formă, mărime, lungime, greutate, textură, consistența/substanța materialului); - Exerciții de clasificare a obiectelor după criterii diferite (formă, mărime, lungime, greutate, textură, consistența/substanța materialului); - Exerciții de identificare și diferențiere tactilă a figurilor geometrice: 1. fără colțuri (cerc, oval); 2. cu colțuri (pătrat, dreptunghi, triunghi etc.); - Exerciții de incastrare; - Exerciții de asociere obiecte de anumite forme cu figurile geometrice corespunzătoare; - Exerciții de explorare tactil-kinestezică a obiectelor în miniatură; - Exerciții de explorare tactil-kinestezică a imaginilor în relief; - Exerciții de explorare și discriminare tactil-kinestezică fină: puncte de diferite mărimi, linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte, curbe, frânte sau în zig-zag, continui, discontinui/ întrerupte, punctate); unghiuri (drepte, ascuțite, obtuze);

1.3. Discriminarea simbolurilor (cifre, litere, semne matematice, note muzicale etc.)

Activități de învățare:

- Exerciții de identificare și discriminare a simbolurilor
- Exerciții de identificare și discriminare tactilă a configurațiilor de puncte specifice literelor/cifrelor, semnelor matematice, de punctuație în Braille

2.Utilizarea competențelor de comunicare în diverse contexte sociale

Clasele a V-a – a X-a

2.1. Rutine interactive

Exemple de activități de învățare:

- Activități de învățare a semnalelor de identificare a persoanelor cu care copilul intră în interacțiune (indicii de identificare: inele, brățări etc.)
- Activități de învățare a indicilor pentru activități diferite (cântece sau semnale diferite pentru fiecare activitate) cu scopul de a structura activitatea și de a crea rutina.

2.2. Comunicarea prin utilizarea semnalelor

Exemple de activități de învățare:

- Activități prin care se facilitează comunicarea elevului prin mișcare în coacțiune cu specialistul; Introducerea în timpul activităților cu elevul a unor semnale specifice (de exemplu: „start”, „mai mult”, „gata” etc.).

Notă:

Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată; Semnalele vor fi utilizate constant pentru a le conștientiza copilul, fără a se aștepta răspunsuri din partea acestuia; Dacă profesorul, părinții răspund la aceste semnale ale copilului în mod consecvent, copiii învață că semnalele pot produce modificări în comportamentul persoanelor din jur și ca urmare gradul de intenționalitate a copilului va crește în timp; Semnalele sunt răspunsuri deliberate ale copilului către mediul său și sunt efectuate cu un anumit scop. În funcție de nivelul de control al copilului, acestea includ: mișcări ale corpului cum ar fi retragerea sau apropierea, întinderea spre un stimul, tragerea mâinii adultului, vocalizări care indică plăcere sau disconfort, ducerea adultului spre ușă, lovirea adultului etc.

2.3. Comunicarea prin simboluri

Exemple de activități de învățare:

- Activități de asociere a obiectelor de referință cu funcția lor
- Obiectele de referință se introduc în cadrul rutinelor zilnice, se începe cu un număr redus de obiecte de referință în funcție de activitățile zilnice ale elevului.
- Activități prin care se încurajează elevii să facă opțiuni între două activități;
- Activități prin care se va dezvolta vocabularul de simboluri al copilului: simboluri ale obiectelor de referință, fotografii, pictograme, semne din limbajul mimico-gestual adaptat tactil, cuvinte.
- Activități de identificare și denumire prin simboluri;
- Activități în care se vor introduce denumiri de stări emoționale (pentru început se utilizează bucuros și trist).
- Activități de comunicare prin: indici contextuali, obiecte de referință, pictograme (PECS), limbaj mimico-gestual, limbaj mimico-gestual adaptat tactil, limbaj dactil, scris-citit în Braille, scrierea Block, limbaj verbal;
- Activități de receptare/emitere a mesajelor orale:
- Exerciții de conștientizare a zonelor vibratorii pentru reglarea mișcărilor articulatorii;
- Exerciții de ascultare și identificare a unor semnale sonore/vibrațiile sunetelor
- Exerciții de localizare a sunetelor nonverbale și verbale din mediul ambiant
- Exerciții de emitere a acestora (onomatopee, sunete, silabe, logatomi, cuvinte);

Clasele a V-a – a X-a

- Exerciții de preluare a modelului fon-articulator al emiterii sunetelor, silabelor, cuvintelor și structurilor simple/dezvoltate și de decodificare prin labiolectură/ascultare a unui mesaj verbal.

2.4. Comunicarea pragmatică

Exemple de activități de învățare:

- Activități prin care elevii sunt încurajați să exprime acordul sau respingerea unei activități folosind propriul sistem de comunicare;
- Activități în care elevului i se va da posibilitatea de a face opțiuni între diferite obiecte/activități/persoane utilizând gesturile, semnalele, simbolurile, orice altă modalitate de comunicare expresivă a copilului;
- Activități în care elevul să solicite continuarea sau oprirea activității;
- Jocuri în care elevul va fi încurajat să denumească obiecte;
- Exerciții de utilizare a calendarelor cu obiecte de referință;
- Activități prin care elevul este încurajat să preia inițiativa în comunicare;
- Exerciții-joc de verbalizare cu susținere gestuală a unor imagini;
- Exerciții de comunicare verbală în asociere cu alte forme de comunicare (limbajele specializate);
- Joc de rol / Dramatizări;
- Exerciții de comunicare pe diferite teme de interes;
- Exerciții de utilizare a pașaportului personal ;
- Activități de identificare a unor modele de exprimare nonverbală: citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe etc.), perceperea și preluarea unui model gestual/mimico-gestual;
- Activități pentru dezvoltarea abilității de a elabora răspunsuri emoționale exprimate mimico-gestual/verbal.

3. Exersarea deprinderilor de orientare și mobilitate

Clasele a V-a – a X-a

3.1. Schema corporală și lateralitatea

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de identificare a schemei corporale proprii/ a partenerului;
- Exerciții de cunoaștere a numelui propriu (asocierea numelui cu un semn tactil/gestual);
- Exerciții de operare cu noțiunile corporale (funcționalitate, localizare);
- Jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea);
- Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzles / completare imagine lacunară)
- - Exerciții de redare/ reprezentare a schemei corporale în plan obiectual și imagistic:
  - modelaj „omulețul” din plastilină, construcție „omulețul” din forme geometrice, explorarea tactil-kinestezică a caracteristicilor corpului propriu, vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora, prezentarea fotografiei proprii/fotografiei în relief la vârste diferite;
  - Exerciții de asociere a părților corpului cu funcția lor;
  - Exerciții-joc de asociere „parte corporală – organ de simț” (nasul-mirosul, ochii văzul, etc);
  - Exerciții de coordonare senzorio-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc);
  - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta);

Clasele a V-a – a X-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de fixare a lateralității prin: exersarea membrului superior și inferior dominant, exerciții de identificare a părții drepte/ stângi a corpului
<p>3.2. Orientare – organizare – structurare spațială</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare în spațiul restrâns: - exerciții de identificare a obiectelor din încăperea prin antrenarea simțurilor valide; - Exerciții de orientare în spațiul larg : - exerciții de identificare a reperelor din mediul ambiant (pomi, stâlpi, garduri, ziduri etc) prin pipăit și a suprafețelor de contact cu talpa piciorului (beton, ciment, gazon, noroi, pietriș, nisip, zăpadă, denivelări etc.); - Exerciții de apreciere a distanțelor mici prin pipăit; - Exerciții de localizare a obiectelor și a acțiunilor din mediul ambiant, după sunetele produse, după mirosuri, în vederea deplasării corespunzătoare (o stație de tramvai - după zgomotul specific; o cofetărie sau un restaurant - după mirosul caracteristic etc.); - Exerciții de identificare a obiectelor din încăperea prin antrenarea simțurilor valide - Exerciții și jocuri de manipulare și de mobilitate în spații cunoscute - Exerciții și jocuri de mobilitate în raport cu obiecte statice / mobile - Exerciții de manipulare obiectuală în reperele date și de intuire a relației spațiale - Jocuri de identificare și recunoaștere a unor relații în raport cu propria persoană și a obiectelor între ele - Contexte situaționale de operare cu noțiuni spațiale în medii cunoscute - Exerciții de localizare a obiectelor și a acțiunilor din mediul ambiant, după sunetele produse, după mirosuri, în vederea deplasării corespunzătoare (o stație de tramvai - după zgomotul specific; o cofetărie sau un restaurant - după mirosul caracteristic; - Exerciții de organizare a unui spațiu dat(așezarea unor obiecte în locuri/spații date); - Exerciții de reproducere a unui model dat cu sau fără stimul vizual/auditiv; - Exerciții de coordonare progresivă după un criteriu dat(șiruri de elemente în progresie de culoare, formă, mărime, lungime, lățime etc). - Exerciții de ordonare în plan (primul, al doilea....ultimul etc).
<p>3.3. Tehnici de orientare și mobilitate</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de protejare a corpului în deplasare (protejarea părții superioare/ inferioare a corpului); - Exerciții de căutare a unui obiect căzut; - Exerciții de deplasare cu ghid văzător; - Exerciții de deplasare în interior fără ghid (tehnici de urcare și coborâre a scărilor, cu sprijin de balustradă, cotire, deplasare cu mâna pe peretele holului sau cu ajutorul «mâinii curente», a inscripțiilor braille, a imaginilor în relief, de diferite texturi); - Exerciții de deplasare cu bastonul.
<p>3.4. Orientare, organizare și structurare temporală</p> <p>Orientarea temporală</p> <p>Exemple de activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și recunoaștere a unor evenimente sociale: zi de naștere, anotimp, dată etc. - Jocuri de identificare a anotimpurilor; - Jocuri de recunoaștere a anotimpurilor și asocierea cu obiecte de îmbrăcăminte; - Exerciții de intuire a noțiunilor înainte-după-acum ; - Jocuri și exerciții de orientare temporală(înainte/ după; trecut-prezent-viitor);

Clasele a V-a – a X-a

- Exerciții de identificare a momentelor zilei;
- Jocuri și exerciții de orientare pe ceas;

Organizarea temporală

Exemple de activități de învățare:

- Jocuri de recunoaștere și asociere, a unor succesiuni cronologice: zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile;
- Jocuri-exerciții de identificare și recunoaștere a duratei (sunet, acțiuni, activități etc);
- Exerciții de asociere a momentelor zilei cu situații concrete corespunzătoare (dimineața, seara, noaptea etc cu activități și acțiuni);
- Exerciții de recunoaștere a orarului clasei și de asociere cu instrumente specifice;

Structurarea temporală

Exemple de activități de învățare:

- Exerciții de ordonare temporală după un model;
- Exerciții de reproducere a unor acțiuni desfășurate în timp;
- Jocuri de recunoaștere și utilizare a unor succesiuni temporale;
- Exerciții lacunare;
- Jocuri și exerciții de ordonare cronologică(seturi de imagini, de obiecte, povestire etc).

4. Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a X-a
Explorarea stimulilor din mediu	Identificarea și discriminarea stimulilor senzoriali
Explorarea tactil-kinestezică	Explorare tactil-kinestezică a obiectelor și a imaginilor lor Identificarea tactilă a obiectelor Discriminare tactilă a obiectelor Identificare și discriminare tactilă a configurațiilor de puncte specifice literelor/cifrelor, semnelor matematice, de punctuație în Braille
Modalități de comunicare	Rutine interactive Pașaportul personal Comunicare prin semnale Comunicare prin obiecte de referință Comunicare simbolică Comunicare pragmatică
Orientare și mobilitate	Schemă corporală Lateralitate Orientare-organizare-structurare spațială Orientare în spațiul restrâns Orientare în spațiul larg Orientare-organizare-structurare temporală
Tehnici de orientare spațială și mobilitate	Tehnici de protejare a corpului Tehnici de deplasare cu bastonul Tehnici de deplasare cu ghid

Sugestii metodologice

Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate se bazează pe observarea comportamentului elevului în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

În evaluarea vederii se vor urmări aspectele următoare:

- prezența sau absența reflexelor ;
- abilitatea de a fixa vizual;
- capacitatea de a urmări un obiect în mișcare;
- capacitatea de a-și muta privirea de la un obiect la altul;
- vederea de aproape;
- vederea la distanță;
- vederea centrală;
- vederea periferică;
- sensibilitatea cromatică;

- sensibilitatea de contrast;
- evidența convergenței și acomodării;
- activitatea oculo-motrică.

De asemenea, se vor urmări:

- stimulul la care răspunde elevul (culoarea, mărimea, contrastul);
- distanța la care este prezentat stimulul;
- poziția, înălțimea, direcția;
- nivelul de intensitate a luminii;
- dacă reacționează într-un mediu liniștit sau pe un zgomot de fond.

În evaluarea auzului se vor urmări aspectele:

- tresare sau nu la auzul unui sunet puternic;
- își modifică comportamentul la auzul unor sunete/ cum anume?;
- reacționează doar la sunet sau la sunete însoțite de vibrații;
- reacționează la vocea umană;
- întoarce capul spre sursa sonoră;
- diferențiază sunete ;
- localizează sursa sonoră;
- reacționează la muzică;
- se mișcă în ritmul muzicii.

În evaluarea sensibilității tactile se vor nota următoarele aspecte:

- reacționează la suprafețe de diferite texturi sau suprafețe reci/calde ;
- explorează obiectele cu degetele;
- recunoaște obiecte familiare prin atingere și manipulare
- potrivește tactil diferite texturi
- potrivește tactil obiecte după formă,dimensiune

În evaluarea văzului, auzului, sensibilității tactile și nivelului de dezvoltare cognitivă se pot folosi Scalele Callier Azusa (R.Stillman).

Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate nu au capacitatea de a-și folosi simțurile de distanță, vederea și auzul pentru a percepe informații nedistorsionate din mediu, dar au și dificultăți de integrare a informației percepute prin celelalte simțuri.

Terapia de stimulare polisenzorială oferă oportunități pentru stabilirea unei relații emoționale, îmbogățirea experiențelor senzoriale, utilizarea restantului vizual și auditiv, stimulare cognitivă generală, stimularea comunicării, stimulare motorie generală, orientare și mobilitate, dar mai ales integrare senzorială.

Camera de stimulare polisenzorială este un spațiu în care se realizează activități senzoriale plăcute, într-un climat securizant și relaxant, permite terapeuților să desfășoare activități care vor stimula simțurile elevilor: vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil, vestibular și proprioceptiv.

Materialele pe care le folosim în camera senzorială trebuie adaptate astfel încât să permită elevului să folosească eficient restantul auditiv și vizual. Profesorul trebuie să se asigure că protezele auditive funcționează, elevul poartă ochelarii (unde este cazul).

Terapia de stimulare polisenzorială este centrată pe motivația și nevoile elevului, oferă elevului posibilitatea de a controla mediul, de a realiza opțiuni.

La început, programul de stimulare polisenzorială controlată va fi astfel structurat încât elevul să poată interacționa în activități „unu la unu”. Se permite

elevului să controleze cantitatea de stimuli pe care o primește și să refuze anumiți stimuli.

Nu există o tehnică standard de stimulare polisenzorială, care poate fi aplicată la toți elevii cu dizabilități senzoriale multiple. Programul de stimulare polisenzorială trebuie să înceapă de la stimulii pe care elevul îi acceptă cel mai bine. Intensitatea și varietatea stimulilor va crește pe măsură ce copilul va tolera aceste modificări treptate. Explorarea tactil-kinestezică a obiectelor se impune în cazul elevilor care nu au reprezentări/ dispun de reprezentări lacunare, deficitare, deformate despre obiecte.

Stimulii luminoși intermitenți, imaginile cu contrast puternic care se schimbă într-o succesiune rapidă, stimulii vizuali puternici, fluorescenți, pot fi factori declanșatori ai crizelor convulsive la elevii cu epilepsie. Aromaterapia va fi utilizată cu atenție la acești elevi, unele uleiuri din plante favorizând și ele apariția crizelor convulsive (eucalipt, rozmarin, salvie).

În contextul dizabilității senzoriale multiple comunicarea reprezintă o arie prioritară.

Comunicarea se va baza pe o relație securizantă a elevului cu ceilalți și pe nevoia acestuia de adaptare la mediu.

Intervenția în aria comunicării se va centra pe ceea ce poate elevul, pe modul în care el își comunică nevoile și interesele.

Modalitățile prin care elevii cu dizabilități senzoriale multiple pot comunica sunt următoarele:

- Simboluri tactile: obiecte miniaturale, părți ale obiectelor, simboluri arbitrare (o textură diferită pentru fiecare zi a săptămânii), contururi în relief;

- Comunicarea "mână pe mână" (lăsăm mâinile elevului să se poziționeze pe mâinile profesorului în timp ce efectuăm semne; după ce a experimentat aceste semne tactile o perioadă mai îndelungată, elevul va începe să le utilizeze singur).

- Simboluri vizuale sau tactile care pot fi utilizate ca suport de reprezentare și care trebuiesc adaptate modalității optime de percepție vizuală a elevului în ceea ce privește mărimea, contrastul, conturul;

- PECS (Picture Exchange Communication System – Sistem de Comunicare prin Schimb de Imagini/Pictograme) presupune utilizarea de desene, imagini decupate din reviste, pictograme, fotografii, contururi în relief pentru cei care nu prezintă vedere reziduală funcțională;

- Semne din limbajul mimico-gestual pentru elevii cu suficiente resturi de vedere;

- Limbajul mimico-gestual adaptat tactil pentru elevii care au vedere redusă;

- Limbajul verbal-oral.

În funcție de context se poate utiliza comunicarea totală, care presupune mai multe sisteme de comunicare.

În cazul elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, care nu poate vorbi despre sine, „Pașaportul personal” poate fi un document util. Pașaportul personal reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al

elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie învățat să tolereze și să accepte interacțiunea cu ceilalți. În etapele inițiale, elevul se poate opune interacțiunii. Prioritatea este stabilirea unei relații de încredere, securizante cu acesta.

Etapele specifice care vor apărea în fiecare nouă interacțiune cu ceilalți (McInnes și Treffry, 2000):

- rezistă interacțiunii, se opune ;
- tolerează interacțiunea în coacțiune cu profesorul;
- cooperează pasiv;
- agreează interacțiunea, îi face plăcere, dar este încă pasiv ;
- răspunde pozitiv profesorului în timpul interacțiunii;
- conduce;
- imită, la cerere, activitatea profesorului;
- inițiază dialogul social.

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca , profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal , el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

Elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate trebuie atenționat de prezența colegilor de clasă, de prezența profesorilor, terapeuților. Trebuie să i se acorde timp pentru a se acomoda cu aceștia în situații care prezintă siguranță pentru el. Trebuie să fie lăsat să controleze durata și intensitatea interacțiunilor inițiale.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei.

Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor.

Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament.

Dacă rutina unui elev este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect, după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință .

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea, să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate.

În alegerea obiectului de referință se va ține cont de :

- gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete, facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale, părți ale obiectelor);
- caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului;
- portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța);
- să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere.

Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, a mobilierului
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particulare
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu de liniștire, cu obiecte/activități preferate în unul dintre colțuri.

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate prezintă dificultăți în orientare și mobilitate.

Orientarea se referă la abilitatea de a determina poziția corpului în spațiu. Aceasta este dobândită prin combinația informațiilor de la trei sisteme senzoriale: văzul, cel mai puternic simț dintre toate; echilibrul, simțul vestibular și simțul proprioceptiv .

Elevii cu dizabilități senzoriale ar putea să aibă un simț proprioceptiv slab functional, să nu își conștientizeze părțile propriului corp, să nu știe unde se află diferitele părți ale corpului lor, ritmul și viteza cu care acestea se mișcă, de aceea fiecare mișcare și poziție nouă îi poate face să se simtă nesiguri. Acești elevi par lipsiți de forță, au o slabă discriminare tactil-proprioceptivă, o slabă discriminare vestibular-proprioceptivă, probleme de postură corporală și nu pot doza adecvat efortul necesar în realizarea mișcărilor.

Dezvoltarea unei bune cunoașteri a propriului corp va determina nivelul la care copilul va putea conceptualiza spațiul care îl înconjoară asigurându-i pe termen lung o îmbunătățire a modului de deplasare în acest spațiu. Acest proces constituie începutul orientării.

O dezvoltare planificată a deprinderilor de orientare și mobilitate este esențială pentru toți elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate .

Tulburările de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot să apară din cauza deprivării senzoriale, anxietății, neînțelegerii, lipsei de abilități de a-și comunica propriile nevoi, a prezenței unor situații dificile pentru elev (zgomot, aglomerație, prea mulți stimuli senzoriali, prea puțini stimuli senzoriali).

Strategiile de prevenire a problemelor de comportament la elevii cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate au următoarele componente esențiale:

- stabilirea rutinelor și utilizarea calendarelor cu obiecte de referință ajută elevii să anticipeze, să se pregătescă pentru activități și scad nivelul de anxietate
- stabilirea regulilor în termeni de comportament observabil, explicarea regulilor, afișarea lor cu un conținut accesibil nivelului funcțional al elevului și întărirea prin laudă a comportamentelor efectuate de elevi conform regulilor
- stabilirea limitelor – stabilirea consecințelor unui comportament indezirabil
- adaptarea mediului să permită folosirea eficientă a restantului auditiv și vizual al elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate
- formarea și dezvoltarea unui mod de comunicare.

Pentru a se maturiza social și afectiv elevii trebuie să cunoască mai mulți adulți și medii diferite. Ei vor fi încurajați, să interacționeze cu mai multe persoane, în contexte diferite, făcându-i atenți atât asupra stilului de interacțiune cât și a conținutului. Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate pot fi incluși în grupe, perechi cu alți elevi care sunt mai competenți în comunicare, dacă este posibil. Această activitate trebuie coordonată cu atenție pentru a nu-și pierde încrederea și stima de sine. Elevii pot participa la sărbătorile care au loc în școală, cu suportul profesorului. Ei vor fi scoși din activitățile de grup imediat ce prezintă semne ale stresului. Inițial vor participa pasivi ca și observatori. Odată ce activitatea de grup le devine familiară vor fi încurajați să participe activ.

Bibliografie

1. Aitken, S.& Buultjens, M. (1992) .*Vision for doing*. Moray House;
2. Anca, M. (2000). *Examinarea și evaluarea funcției auditive*. Presa Universitară Clujeană;
3. Buică, C.B. (2004). *Bazele defectologiei* .Ed.Aramis, București;
4. Carolina Biro, Eva Oprea, Gabriela Jianu (2012). *Intervenție Timpurie Pentru Copiii Cu Deficiente Senzoriale Multiple/Surdocecitate*, Editura Irecson, București
5. *Curriculum Surdocecitate/ Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;
6. Gherguț, A. (2011). *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*. Polirom, Iași;
7. Hathazi, A. (2004). *Evaluarea elevului cu surdocecitate -Îndrumător metodic-*. Editura Semne, București;
8. McInnes, J.M., Treffry J.A. (2000). *Copilul cu surdocecitate – ghid de dezvoltare*. Ed. Semne, București;
9. Murdoch, H., (2002). *Early intervention for children who are deafblind*. Sense UK;
10. Murdoch, H. (2009). *A curriculum for multi-sensory-impaired children*. Sense UK;
11. Popovici, D.V (coord.), Matei, R.S., (2007). *Recuperare și educație în polihandicap*. Ovidiu University Press, Constanța;
12. Preda, R. (2007). *Aspecte ale intervenției corectiv-compensatorii și educative la preșcolarii cu dizabilități în Elemente de psihopedagogie specială*. Vasile Preda coord., Editura Fikon, Cluj-Napoca;
13. Preda, V., Șendrea, L. (2001). *Educația timpurie a copiilor cu deficiențe vizuale, ghid pentru părinți, psihopedagogi și psihologi*. Presa Universitară Clujeană;
14. Stillman, R.D. (2010). *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Editura Semne, București;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Diana Bumbăcilă, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș
Iuliana Gheorghe, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bălăngean Laura - Ionela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Filimon Mihaiela Lavinia	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Marinescu Melinda	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Oance Mihaela Dorina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Pletea Miruna Marilena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara
Popa Gabriela Monica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia este definită ca terapie prin mișcare și se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic, este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ care îmbină cunoștințe din disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației. Kinetoterapia are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Kinetoterapia este o disciplină specifică învățământului special fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu deficiențe intelectuale ușoare și moderate, elevii cu deficiențe intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu deficiențe auditive și elevii cu deficiențe vizuale.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum, cu respectarea câtorva principii esențiale:

- Continuitate la nivelul ciclurilor de învățământ/claselor
- Individualizarea și particularizarea evaluării și a terapiei
- Centrarea pe elev a terapiei
- Interdisciplinaritate

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul primar, clasele Pregătitoare – a IV-a, din învățământul special pentru deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate. Disciplina este prevăzută în *Plan-Cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate* în aria curriculară *“Terapii specifice și de compensare”* și are un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar (clasele Pregătitoare – IV).

Făcând parte din aria curriculară *“Terapii specifice și de compensare”* alături de celelalte terapii specifice elevului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, Kinetoterapia contribuie la creșterea integrării sociale a acestuia, centrându-și intervenția pe ameliorarea/compensarea/reeducarea funcțională/corectarea și recuperarea motrică. Kinetoterapia are un rol foarte important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară a elevului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, urmărind corectarea deficiențelor fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii, educarea/reeducarea respirației și a echilibrului.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu primar.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel primar, fără a fi conturate competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate reprezintă o

categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/abilitare-reabilitare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Kinetoterapie urmăresc achizițiile elevului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate pentru întregul ciclu primar. Acestea concură la familiarizarea elevului cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și a unei dezvoltări fizice armonioase, la educarea tuturor formelor de respirație și a "resturilor" de vedere, la dezvoltarea echilibrului static și dinamic și la dezvoltarea motricității.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programa de Kinetoterapie sunt propuse exemple de activități de învățare/terapie care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate și integrează strategii didactice adecvate unor contexte variate de învățare/terapie.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la: proiectarea didactică; strategiile didactice propuse profesorilor de Kinetoterapie; aspecte de abordare a conținuturilor și elemente de evaluare.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă, se constituie într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul mai multor cicluri de învățământ/clase. Astfel, este necesar lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical, etc.).

În realizarea programului kinetoterapeutic se impune individualizarea intervenției prin construirea de Planuri de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gravitatea afecțiunii/deficienței fizice primare ținând cont și de deficiențele senzoriale multiple/surdocecitate.

În acest sens, Kinetoterapia se ghidează după câteva principii generale (Cordun, M. „Kinetologie medicală”, Ed. Axa, București, 1999):

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- stabilirea precoce a diagnosticului;
- instituirea precoce a tratamentului;
- progresivitatea efortului;
- individualizarea terapiei;
- continuarea tratamentului până la recuperarea integrală;

- activitatea independentă;
- motivația.

Programa școlară pentru disciplina școlară Kinetoterapie ajută elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate să înțeleagă stadiile de dezvoltare fizică armonioasă, să-și formeze un reflex de atitudine corectă a corpului în activitățile cotidiene, să valorifice deprinderile motrice de bază și pe cele specifice unor ramuri sportive, chiar și în activități competiționale extracuriculare.

Programa școlară de Kinetoterapie este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică-terapeutică și adecvarea demersurilor didactice-terapeutice la sistemul de nevoi și interese ale elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, la nivelul lor de vârstă, la particularitățile acestora, precum și ale comunității educaționale.

Competențe generale

- 1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic/terapeutic pentru obținerea/menținerea atitudinii corporale corecte**
- 2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Utilizarea segmentelor corpului pentru satisfacerea nevoilor primare**
- 4. Aplicarea a comportamentelor adaptative în context social-integrator**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare/terapie

1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic/terapeutic pentru obținerea/menținerea atitudinii corporale corecte

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Repetarea conștientă a mișcărilor specifice exercițiilor corective</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea pasivo-activă și activo-pasivă a mișcărilor corective; - Exersarea mișcărilor specifice segmentelor corpului pentru corectarea deficiențelor fizice primare; - Corectarea conștientă și independentă a posturii corporale în acțiuni motrice dinamice.
<p>1.2. Exersarea mijloacelor fizice specifice în vederea corectării deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor pentru prevenirea apariției deficiențelor fizice; - Executarea pasivo-activă și activo-pasivă a mișcărilor specifice pentru corectarea atitudinilor deficiente de postură; - Efectuarea corectă și independentă a exercițiilor corective, din diferitele poziții de bază ale organismului.
<p>1.3. Adoptarea unei atitudini corporale corecte în scopul prevenirii deficiențelor fizice la nivel structural</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adoptarea posturii corporale corecte pe parcursul lecției; - Redresarea posturii corporale deficiente la atenționare; - Menținerea posturii corporale corecte în acțiuni motrice statice și dinamice simple.

2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1. Executarea cu ajutor a mijloacelor specifice în vederea reducerii spasticității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea conștientă la exercițiile de rulare, pe toate direcțiile de mișcare, din decubit dorsal/decubit ventral pe Physio-ball; - Posturarea în poziții reflex-inhibitorii; - Exersarea pasivă a mijloacelor specifice de reducere a spasticității (întindere musculară, dezechilibrări).
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de alungire a musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară; - Exersarea mișcărilor de întindere musculară; - Executarea exercițiilor de mobilizare pasivă.
<p>2.3. Adoptarea cu ajutor a pozițiilor specifice organismului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> - Menținerea cu ajutor a pozițiilor: patrupezie, pe genunchi, așezat, ortostatism; - Păstrarea cu ajutor a echilibrului în poziții diferite ale organismului, micșorând progresiv suprafața de sprijin pe sol; - Menținerea cu ajutor a echilibrului în poziții diferite ale organismului, ridicând progresiv centrul de greutate.

3. Utilizarea segmentelor corpului pentru satisfacerea nevoilor primare

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea acțiunilor motrice pentru stabilirea lateralității și identificarea schemei corporale proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea cu ajutor a aruncării și prinderii unei mingi/unui obiect portativ cu mâna dominantă; - Efectuarea cu ajutor a loviturii cu piciorul dominant;

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Executarea cu ajutor a exercițiilor cu solicitarea alternativă a părților corpului (partea dreaptă, partea stângă); - Folosirea mijloacelor specifice pentru identificarea, recunoașterea și numirea propriilor părți ale corpului.
<p>3.2. Exersarea corectă a respirației în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea acțiunilor motrice de tonifiere a musculaturii respiratorii; - Executarea cu ajutor a exercițiilor de respirație abdominală și toracică; - Executarea corectă a respirației abdominală și toracică în activitățile de zi cu zi (vorbită, efort fizic etc.).
<p>3.3. Exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a echilibrului corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - Efectuarea cu ajutor a acțiunilor motrice simple care vizează dezvoltarea echilibrului; - Efectuarea acțiunilor motrice de redresare pasivă, pasivo/activă, activă; - Practicarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu micșorarea bazei de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate și modificarea suprafeței de sprijin.
<p>3.4. Educarea orientării spațio-temporale într-un mediu cunoscut, în vederea satisfacerii nevoilor primare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raportarea propriului corp la obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate; - Recunoașterea indicilor cromatici utilizați pentru orientarea spațio-temporală; - Efectuarea deplasării la comandă pe direcția impusă; - Evitarea obstacolelor care apar pe traiectoria deplasării.
<p>3.5. Exersarea tipurilor de prehensiune în condiții prestabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală și terminală - Efectuarea exercițiilor de prehensiune sub-terminală-laterală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune palmare; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție digito-palmară; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune interdigitale latero-laterală.

4. Aplicarea comportamentelor adaptative în context social-integrator

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>4.1. Realizarea actelor motrice cotidiene, respectând axele biomecanice fiziologice de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deplasarea pe un traseu prestabilit, marcând pe sol pașii; - Atingerea unor puncte marcate pe perete într-un timp cât mai scurt; - Mutarea unor mingi de pe o treaptă pe alta a spalierului.
<p>4.2. Exersarea deprinderilor motrice în condiții standardizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea deplasării pe un traseu impus; - Practicarea cu și fără ajutor a aruncării și prinderii în condiții standardizate; - Efectuarea săriturii cu ajutor în condiții standardizate.
<p>4.3. Exersarea de acțiuni motrice simple în regimul diferitelor calități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor de coordonare în regimul celorlalte calități motrice; - Efectuarea exercițiilor de viteză în regimul celorlalte calități motrice; - Practicarea exercițiilor de rezistență în regimul celorlalte calități motrice; - Practicarea exercițiilor de forță în regimul celorlalte calități motrice.
<p>4.4. Participarea la jocuri sportive adaptate care vizează dezvoltarea calităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea elementelor adaptate din ramuri sportive individuale: popice, bowling, atletism, etc. - Exersarea elementelor adaptate din jocuri sportive pe echipe: minigoalball, minitorball, minifotbal, bocce, etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Elemente de conținut - Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Atitudini deficiente ale posturii corporale / Deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate - Postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate simple - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții active libere ▪ Exerciții active cu propria rezistență - Actul respirator și reglarea respirației în efort (vorbire, activități fizice, activități de timp liber)
Reeducare neuro-motorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex-inhibitorii - Rulări în decubit ventral/decubit dorsal pe Physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune/împingere - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Exerciții de redresare pasivă, pasivo-activă sau activă - Metoda Kabat - Schemele pentru membre, cap, gât și trunchi - Metodele: Bobath, Vojta, Peto
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schemă corporală: - Exerciții de identificare și numire a propriilor părți ale corpului - Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de profesorul de

Domenii de conținut	Elemente de conținut - Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
	<p>Kinetoterapie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adoptarea unor poziții impuse de profesorul de Kinetoterapie - Exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lateralitate: - Exerciții de aruncare-prindere, transport de greutate - Exerciții de mers, alergare - Deplasare în diferite variante pe un traseu, cu o greutate legată de un picior - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Mijloace specifice de raportare a propriului corp la obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate <ul style="list-style-type: none"> ▪ Orientarea spațio-temporală: - Deplasare în diferite variante pe un traseu impus - Exerciții de deplasare, urmărind/depărtându-se de o sursă sonoră - Exerciții de deplasare cu evitarea obstacolelor pe traseu impus - Exerciții de recunoaștere a indicilor cromatici <ul style="list-style-type: none"> ▪ Respirație: - Exerciții de educare a respirației toracice - Exerciții de educare a respirației abdominale - Jocuri de emitere a unor sunete onomatopice însoțite de mișcări imitative - Exerciții de suflat: menține înclinată flacăra unei lumânări; să facă bule în paharul cu apă; să mențină în aer un fulg; să împrăștie bucățele de hârtie; etc. - Exerciții de respirație pe ritm: inspir pe 2 timpi, expir pe 3 timpi; inspir pe 2 timpi, apnee 2 timpi, expir pe 2 timpi, apnee pe 2 timpi; etc. - Exerciții de inspir pe nas și expir pe gură <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehensiune: - Exerciții de prehensiune pentru dezvoltarea tuturor formelor de priză manuală - Exerciții de apucare/prindere/ridicare a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelilor pe sfoară/ a pieselor de șah pe tabla specială, etc. - Exerciții de înșurubat-deșurubat <ul style="list-style-type: none"> ▪ Echilibru: - Exerciții de echilibru în activități statice - Exerciții de echilibru în activități dinamice – deplasări libere pe diferite suprafețe de sprijin
Capacitate motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a calităților motrice: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viteză de execuție în acțiuni motrice simple și în condiții de coordonare ▪ Viteza de deplasare pe direcție rectilinie ▪ Îndemânare/coordonare inter-segmentară ▪ Forța dinamică segmentară ▪ Rezistență cardio-respiratorie în eforturi aerobe ▪ Rezistență musculară locală - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor de locomoție: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Variante de mers: normal/obișnuit, pe vârfuri, pe călcâie

Domenii de conținut	Elemente de conținut - Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Variante de deplasare: deplasare în patrupezie ▪ Variante de alergare: în tempo uniform moderat, cu transport/purtare de obiecte, cu schimbare de direcție ▪ Variante de sărituri: pe loc, peste obstacole ▪ Târâre joasă - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor motrice: <ul style="list-style-type: none"> ▪ De manipulare: lansare, rostogolire, azvârlire, prindere cu ambele mâini ▪ De stabilitate: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare, posturi ortostatice, rostogoliri ▪ Combinate: escaladare, tracțiune, cățărare-coborâre, târâre - Jocuri de mișcare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Evaluarea în Kinetoterapie reprezintă primul și ultimul act al procesului de reeducare-recuperare, determinând identificarea scopului actului kinetoterapeutic, stabilirea strategiei terapeutice, a momentului în care actul kinetoterapeutic este finalizat, precum și a eficienței și a limitelor acțiunilor întreprinse.

Primul pas constă în evaluarea potențialului fizic al copilului în vederea stabilirii diagnosticului funcțional și a confirmării diagnosticului medical. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic. Următoarea etapă este cea de stabilire a grupelor de lucru, individual sau grup de 2-3 elevi, în funcție de tipul și gravitatea deficiențelor fizice. Etapa finală constă în elaborarea programului de intervenție kinetoterapeutic, în funcție de diagnostic, de vârsta psiho-neuromotorie și de posibilitățile de înțelegere și răspuns ale copilului cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate.

În urma stabilirii diagnosticului funcțional de către profesorul de Kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de un medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de Kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare doar ca urmare a unei adevărinite medicale pe care sunt specificate diagnosticul ce necesită Kinetoterapie și diagnosticele asociate / afecțiunile asociate.

Pe parcursul intervenției kinetoterapeutice sunt utilizate diferite instrumente și metode de evaluare. **Evaluarea** motricității generale a elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate se realizează prin metode obiective și subiective de evaluare.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate pe parcursul actului kinetoterapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometrie
- probe de evaluare a echilibrului
- probe funcționale cardio-vasculare

- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

Evaluarea are diferite funcții:

- **evaluarea inițială** are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficienței fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- **evaluarea continuă** are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării kinetoterapiei, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic spre obiective mai complexe;
- **evaluarea finală sau sumativă** are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de Kinetoterapie (interpretarea criterială).

SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului
- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică
- țesut celular subcutanat
- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- firul cu plumb, la care raportările se fac doar pe verticală;
- cadrul antropometric de simetrie (CAS), la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- dimensiuni longitudinale (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor superioare și inferioare, în ansamblu și pe segmente);

- dimensiuni transversale (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biopicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- dimensiuni sagitale (diametrul antero-posterior al capului, al toracelui, sacro-pubian);
- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, taliei, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare. În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- suportul antigravitațional al corpului
- pășitul
- echilibrul
- propulsia

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSIUNII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- Prehensiunea terminală: apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- Prehensiunea subterminală: pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- Prehensiunea subtermino-laterală („pensa de cheie” sau „pensa de scris”): se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie;
- Prehensiunea palmară: apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- Prehensiunea prin opoziție digito-palmară: agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- Prehensiunea latero-laterală: menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare. Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**. **Goniometrele** sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

1. Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru coloana dorso-lombară:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shober**
- **Distanța degete-sol**

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

2. Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

3. Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat. Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de Kinetoterapie.

Se utilizează **scala de evaluare în 6 trepte** (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

EVALUAREA ECHILIBRULUI

a) Evaluarea echilibrului static

Testul Romberg investighează echilibrul în poziția stând, membrele inferioare apropiate, membrele superioare pe lângă trunchi sau orientate în plan anterior cu coatele extinse. Inițial, testarea se face cu ochii deschiși. Se apreciază timp de 60 de secunde pierderea sau încercările de menținere a echilibrului (redresări) prin oscilații excesive sau prin pășire. În leziuni vestibulare se observă devierea laterală în partea afectată.

Testul Romberg sensibilizat evaluează echilibrul din poziția stând cu un picior în fața celuilalt reducându-se astfel suprafața de sprijin; se execută cu ochii deschiși. Poziția se menține 60 de secunde. Este interpretat ca și testul Romberg.

Testul Matorin pentru evaluarea coordonării generale și a echilibrului. Elevul din poziția stând, execută săritură cu întoarcere în jurul axei longitudinale a corpului, spre stânga și spre dreapta. În timpul săriturii, elevul nu trebuie să își piardă echilibrul, trebuie să aterizeze cu picioarele lipite, ca în poziția inițială, iar întoarcerea să fie de cât mai multe grade.

b) Evaluarea echilibrului dinamic

Proba Babinski – Weil sau proba stelei. Elevul, care inițial a privit cu atenție sala, este pus să facă de 5 ori drumul dus - întors, cu spatele, de la un perete la altul. În general, în timpul mersului, subiectul deviază de la traseul rectiliniu, deviația având aproximativ aspectul unei stele.

Interpretare: dacă unghiurile de deviație sunt sub 90° în 5 asemenea drumuri, proba este considerată normală.

Măsurarea echilibrului dinamic (testul Bass). Elevul stă cu piciorul drept pe punctul de plecare (marca) și apoi sare pe primul marcaj cu piciorul stâng și încearcă să mențină poziția statică timp de 5 secunde. Elevul va continua alternarea picioarelor sărind și menținând timp de 5 secunde poziția statică, până ce termină traseul. Vârful tălpii (pingeaua) trebuie să acopere complet marca, încât aceasta să nu se vadă.

O performanță bună constă din acoperirea fiecărei mărci cu pingeaua fără atingerea dușumelei cu călcâiul sau altă parte a corpului și din menținerea poziției statice timp de 5 secunde, cu acoperirea fiecărei mărci. Se acordă 5 puncte pentru fiecare aterizare și acoperire corectă a mărcii și se adaugă câte un punct pentru fiecare secundă de menținere a echilibrului static. Se obține maximum de 10 puncte pentru fiecare marcă, sau un total de 100 puncte pentru traseul complet.

Fiecare din cele 5 secunde de încercare de menținere a echilibrului va fi numărată cu voce tare, cu un punct acordat fiecărei secunde și cu înregistrarea punctelor pentru fiecare marcă. Elevul are voie să se reechilibreze după ce a aterizat corect, încercând să mențină echilibrul pentru 5 secunde.

PROBE FUNCȚIONALE CARDIO-VASCULARE

Testul Ruffier este un test simplu de evaluare a condiției fizice, care se bazează pe variațiile frecvenței cardiace în trei momente (repaus; după efort; după revenire), la un efort standard (genuflexiuni). Se calculează valorile indicelui Ruffier și se compară valorile de referință.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICIENȚE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICIENȚE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE (funcționale sau structurate)

Poziții utilizate:

- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- așezat
- stând depărtat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii;
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior. Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcărilor;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficienței;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbura – cu ajutorul membrelor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrelor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;
- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- decubit cu dispunere asimetrică a membrelor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelul acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea

sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrilor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI ÎNFUNDAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;

Exerciții corective:

- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI PLAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers:

- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrilor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VARUM

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;

Variante de alergare:

- alergare cu călcâiele la șezut;

Exerciții corective:

- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa
- stângă/dreaptă, ridicarea membrilor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;

- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VALGUM

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele aduse;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;

Exerciții corective:

- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN FLEXIE

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
- așezat, mâinile pe genunchi – târare cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;

Variante de mers:

- mers cu genunchii îndoțiți, mâinile la ceafă;

Exerciții corective:

- stând, cu genunchii îndoțiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broscuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/ dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;

Exerciții corective:

- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE:

Metode și modalități de reeducare neuromotorie:

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

NOTĂ:

La disciplina KINETOTERAPIE nu se pun note sau calificative.

În funcție de evoluția elevului și a deficienței fizice, în planul de intervenție personalizat se pot face modificări în ceea ce privește: numărul de repetări, amplitudinea mișcării, viteza mișcării și dozarea efortului, conform principiului progresivității și gradării efortului.

Aplicarea mijloacelor specifice Kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul deficienței copilului.

Kinetoterapia trebuie să compenseze consecințele deficitului vizual și auditiv în toate domeniile (corporal, spațial, relațional) și la toate nivelurile (însușire primară, rafinare, adecvare, perfecționare etc). În general, activitățile vor viza corectarea deficiențelor fizice, creșterea orientării spațio-temporale, creșterea eficienței deprinderilor de autoservire, cotidiene și perfecționarea rutinelor compensatorii prin însușirea unor tehnici particulare.

Copiii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate sunt capabili să participe la numeroase activități motrice, dar numai cu echipamente adaptate și respectarea unor reguli stricte pentru buna desfășurare a activităților respective:

1. Este foarte important să cunoaștem experiența motrică a elevilor și nivelul de dezvoltare motrică, luând în calcul „ce” și „cât” văd, „ce” și „cât” aud aceștia, dacă deficiența este congenitală sau dobândită și care sunt activitățile contraindicate.
2. Trebuie urmărită obținerea independenței elevilor în primul rând prin atitudinea pozitivă a kinetoterapeutului și stimularea atitudinii active a elevului. Trebuie evitată hiperprotejarea elevului atât de cadrele didactice cât și de părinți, deoarece se limitează posibilitatea de exploatare a mediului și se întreține teama de necunoscut.
3. Pentru o mai bună recuperare, profesorii pot recomanda părinților o continuare a terapiei și acasă, spunându-le activitățile fizice preferate elevilor.
4. Echipamentele, materialele și metodele de predare utilizate vor fi adaptate.
5. Pentru aplicarea strategiilor didactice se vor avea în vedere următoarele aspecte:
  - ghidarea manuală a mișcării copilului spre pozițiile corecte și hipercorective;
  - utilizarea unui model (tactil-kinestezic), astfel încât copiii să distingă cum se relaționează segmentele corpului într-o mișcare;
  - ghidarea deplasărilor sau activităților motrice ale copiilor în funcție de vederea reziduală a copilului. Profesorul va stabili măsurile de exploatare la maximum a resturilor vizuale, utilizând culori contrastante (pentru aparatura de specialitate, mingi, marcatori de teren, echipamentul colegilor) și lumină puternică, acolo unde e cazul etc.
6. În organizarea și conducerea activităților de kinetoterapie, se va ține cont de următoarele indicații metodologice:
  - se va utiliza fondul muzical în execuție (pentru motivare, relaxare);
  - se evită activitățile care presupun schimbări rapide de direcție, sens; acestea determină un anumit grad de incertitudine în mișcări și nesiguranța nevăzătorilor;
  - se aleg acele mijloace (jocuri, întreceri, exerciții analitice etc.) care furnizează satisfacție imediată copiilor, facilitează contactele sociale și au efecte importante în plan funcțional.
  - se utilizează exerciții care nu necesită multe informații verbale.
  - persoanele care poartă permanent ochelari trebuie să folosească sisteme de protecție a acestora atunci când participă la activități de mânăire a diverselor obiecte (mingi, bastoane, corzi etc.)
7. Sala de kinetoterapie:
  - ușile trebuie să stea închise sau deschise, niciodată între-deschise, pentru că pot crea confuzii la nivelul percepției și așa destul de diminuată;
  - nu trebuie să existe obstacole în sală;
  - pentru marcarea spațiilor de desfășurare a jocurilor se pot folosi suprafețe diferite ca textură sau consistență;

- delimitarea spațiului se va face prin culori vii, pentru a favoriza orientarea copiilor cu resturi de vedere;
- se izolează zonele periculoase (arcade, stâlpi, calorifere) cu materiale care să evite accidentările în cazul contactelor neprevăzute.

8. Profesorul de Kinetoterapie:

- lucrați consecvent pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă;
- întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive;
- urmăriți obținerea independenței elevului cu deficiențe senzoriale multiple prin stimularea atitudinii active a acestuia;
- transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție și puneți accent în execuție doar pe 1 – 2 elemente;
- asigurați în permanență asistență în execuțiile copiilor și aplicați strategii de învățare multisenzorială;
- utilizați modelarea ca metodă, acordând sprijin și ajutor tactil-kinestezic pentru nevăzător și predominant vizual pentru ambliop dar și repere auditive;
- utilizați un limbaj clar, concis și care vizează repere verbale cunoscute de către elevii cu deficiențe senzoriale multiple;
- înainte de a vorbi cu elevul cu deficiențe senzoriale multiple asigurați-vă că acesta este atent și cu fața spre voi. Vorbiți cu fața spre elev, la o distanță optimă care să permită labiolectura (“citirea pe buze”), rar și clar, fără exagerări ale buzelor, pe un ton normal;
- folosiți comunicarea totală pentru a vă asigura că mesajul este corect receptat și dacă este nevoie reluați informațiile/propozițiile pentru ca acestea să fie bine înțelese;
- folosiți un fluier sau un indicator verbal prin care să se marcheze începutul și sfârșitul unei acțiuni motrice.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ, LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ:

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	2
2.	Spalier	Buc.	1	2
3.	Saltea	Buc.	1	6
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	4
7.	Minge (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	4
9.	Baston (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
10.	Minge medicinală	Buc.	1	4
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
13.	Stepper	Buc.	1	1
14.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
15.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
16.	Greutați pentru încheieturi (săculeți nisip)	Buc.	1	2
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cantar persoane	Buc.	1	1
19.	Taliometru persoane	Buc.	1	1
20.	Spirometru	Buc.	1	1
21.	Goniometru	Buc.	1	1
22.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
23.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

BIBLIOGRAFIE

1. Bratu, M., (2011), *Bazele generale ale kinetoterapiei*, Editura BREN, București;
2. Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
3. Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
4. Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
5. Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
6. Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
7. Fozza, C. A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, Editura Fundația România de Măine, București;
8. Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
9. Kiss I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
10. Marcu. V., Dan. M. (coord), (2006), *Kinetoterapie/Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
11. Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
12. Sbenche, T., (1987), *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
13. Sbenche T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
14. Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Măine, București;
15. Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Măine, București;
16. Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
17. Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
18. Șerbescu, C, (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
COZMA Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
MOGÎLDEA Maria-Claudia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
ȘUȚĂ Vicol Eduard Nicușor	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București
ANDREI Andreea Ioana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a X-a**

Deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia este definită ca terapie prin mișcare și se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic, este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ, care îmbină cunoștințe din disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației. Kinetoterapia are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Kinetoterapia este o disciplină specifică învățământului special fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu deficiențe intelectuale ușoare și moderate, elevii cu deficiențe intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu deficiențe auditive și elevii cu deficiențe vizuale.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum, cu respectarea câtorva principii esențiale:

- Continuitate la nivelul ciclurilor de învățământ/claselor
- Individualizarea și particularizarea evaluării și a terapiei
- Centrarea pe elev a terapiei
- Interdisciplinaritate

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul gimnazial, clasele a V-a – a VIII-a, din învățământul special pentru deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate. Disciplina este prevăzută în *Plan-Cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate* în aria curriculară “*Terapii specifice și de compensare*” și are un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar (clasele a V-a – a X-a).

Făcând parte din aria curriculară “*Terapii specifice și de compensare*” alături de celelalte terapii specifice elevului cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate Kinetoterapia contribuie la creșterea integrării socio-profesionale a acestuia, centrându-și intervenția pe ameliorarea/compensarea/reeducarea funcțională /corectarea și recuperarea motrică. Kinetoterapia are un rol foarte important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară și profesională a copilului cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate, urmărind corectarea deficiențelor fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii, educarea/reeducarea respirației și a echilibrului.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu gimnazial.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel gimnazial, fără a fi conturate competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/abilitare-reabilitare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele, sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei Kinetoterapie urmăresc achizițiile elevului cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la familiarizarea elevului cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și a unei dezvoltări fizice armonioase, la educarea tuturor formelor de respirație, la dezvoltarea echilibrului static și dinamic și la dezvoltarea motricității.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă de Kinetoterapie sunt propuse exemple de activități de învățare/terapie care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare/terapie variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevii cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la: proiectarea didactică; strategiile didactice propuse profesorilor de Kinetoterapie; aspecte de abordare a conținuturilor și elemente de evaluare.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă, se constituie într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul mai multor cicluri de învățământ/clase. Astfel, este necesar lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical, etc.).

În realizarea programului kinetoterapeutic se impune individualizarea intervenției prin construirea de Planuri de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gravitatea afecțiunii/deficienței fizice primare ținând cont și de deficiențele senzoriale multiple/Surdocecitate.

În acest sens, Kinetoterapia se ghidează după câteva principii generale (Cordun, M. „Kinetologie medicală”, Ed. Axa, București, 1999):

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- stabilirea precoce a diagnosticului;
- instituirea precoce a tratamentului;
- progresivitatea efortului;
- individualizarea terapiei;
- continuarea tratamentului până la recuperarea integrală;
- activitatea independentă;
- motivația.

Programa școlară pentru disciplina școlară Kinetoterapie ajută elevii cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate să înțeleagă stadiile de dezvoltare fizică armonioasă, să-și formeze un reflex de atitudine corectă a corpului în activitățile cotidiene, să valorifice deprinderile motrice de bază și pe cele specifice unor ramuri sportive și chiar în activități competiționale extracuriculare.

Programa școlară de Kinetoterapie este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică-terapeutică și adecvarea demersurilor didactice-terapeutice la sistemul de nevoi și interese ale elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/Surdocecitate, la nivelul lor de vârstă și la particularitățile acestora, precum și ale comunității educaționale.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**
- 2. Realizarea de activități motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității, respirației și a tipurilor de prehensiune**
- 4. Exersarea acțiunilor motrice din perspectiva menținerii propriei sănătăți în contextul integrării socio-profesionale**

CLASELE A VA – A XA**Competențe specifice și exemple de activități de învățare/terapie****1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>1.1. Exersarea complexelor de exerciții fizice pentru corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea la comandă a complexelor de exerciții fizice pentru redresarea posturii corporale; - Efectuarea complexelor de exerciții fizice pasivo-active pentru corectarea deficiențelor fizice primare și secundare; - Efectuarea complexelor de exerciții libere și cu obiecte portative pentru corectarea deficiențelor fizice primare și secundare.
<p>1.2. Realizarea fără model a două exerciții corective, specifice deficienței primare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea cu ajutor a exercițiilor corective pentru abaterile de postură; - Dozarea exercițiilor propuse în funcție de propria capacitate de efort; - Executarea fără ajutor a exercițiilor învățate anterior în activitățile desfășurate.
<p>1.3. Menținerea unei atitudini corecte a corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adoptarea voluntară a unei posturi corporale corecte în activitățile fizice; - Redresarea posturii corporale deficiente la recomandarea unei persoane; - Păstrarea voluntară a unei posturi corporale corecte o perioadă cât mai îndelungată, în timpul rutinelor zilnice.

2. Realizarea de activități motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>2.1. Executarea independentă a mijloacelor specifice în vederea decontractării</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posturarea în poziții reflex-inhibitorii; - Realizarea rostogolirii laterale pe saltea cu brațele pe lângă cap; - Efectuarea rulării posterioare pe saltea din poziția ghemuit.
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de scurtare a musculaturii antagoniste celei spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară; - Exersarea exercițiilor de mobilizare activă, activ-rezistivă; - Exersarea exercițiilor fizice cu obiecte portative.
<p>2.3. Menținerea echilibrului corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea unor acțiuni motrice cu membrele superioare din așezat; - Realizarea transferului din așezat în ortostatism cu/fără sprijin la spalier; - Păstrarea echilibrului în timpul deplasărilor în ortostatism cu/fără sprijin.

3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității, respirației și a tipurilor de prehensiune

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>3.1. Exersarea actelor motrice în vederea dezvoltării componentelor psihomotricității: lateralitate, schemă corporală și orientare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea aruncării și prinderii unei mingi/unui obiect portativ cu ambele mâini; - Lovirea unei mingi cu ambele picioare pentru atingerea unor ținte/popice plasate pe sol; - Deplasarea pe diferite direcții la comandă; - Participarea activă la jocuri de recunoaștere și numire a propriilor părți ale corpului și ale partenerului; - Raportarea propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate, stânga – dreapta;

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Deplasarea spre o sursă sonoră/ către un reper mobil la comandă; - Deplasarea acolind diverse obstacole la comandă; - Efectuarea de jocuri pentru reperarea unor obiecte.
<p>3.2. Exersarea mijloacelor de reeducare respiratorie în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Practicarea exercițiilor de dezvoltare a musculaturii fonatoare și respiratorii; - Executarea corectă a respirației de tip abdominal, diafragmatic și toracic în activitățile de zi cu zi (vorbire, efort fizic, etc.); - Efectuarea actelor motrice ce vizează dezvoltarea rezistenței cardio-respiratorii.
<p>3.3. Menținerea echilibrului corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - Exersarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu modificarea suprafeței de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate; - Efectuarea programelor de exerciții pe suprafețe de sprijin instabile; - Implicarea activă și conștientă în executarea exercițiilor de redresare pasivă, pasivo-activă, activă.
<p>3.4. Executarea tipurilor de prehensiune specifică activităților zilnice în vederea dezvoltării comportamentelor adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală, terminală și sub-terminalo-laterală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune palmare; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție digito-palmară; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune interdigitale latero-laterală.

4. Exersarea acțiunilor motrice din perspectiva menținerii propriei sănătăți, în contextul integrării socio-profesionale

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>4.1. Realizarea exercițiilor fizice în scopul creșterii capacității generale de efort</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mers pe durată lungă de timp; - Pedalarea la bicicleta ergonomică, pe timpi presetati; - Executarea traseelor utilitar-aplicative cu 2-3 ateliere de lucru.
<p>4.2. Exersarea deprinderilor motrice în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea deprinderilor motrice de locomoție; - Efectuarea deprinderilor motrice de manipulare; - Efectuarea deprinderilor de autonomie personală.
<p>4.3. Exersarea deprinderilor motrice specifice ramurilor de sport adaptat în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea deprinderilor specifice unor sporturi individuale: atletism, gimnastică, ciclism, popice, bowling, atletism, etc. - Exersarea deprinderilor specifice unor sporturi de echipă: goalball, torball, fotbal, bocce, etc.
<p>4.4. Aplicarea în jocuri a regulilor stabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea jocului „Mingea frige”; - Desfășurarea jocului „Concurs: Rupe hârtia!”; - Desfășurarea jocului „Statuile”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Elemente de conținut - Clasa a V-a – clasa a X-a
Atitudini deficiente ale posturii corporale /Deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate ale acestora - Postură corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Exerciții de tonifiere musculară, mobilitate și stabilitate articulară - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente / deficiențelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente / deficiențelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente / deficiențelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare - Reflexul de postură corectă - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții pasive, pasivo-active, activo-pasive ▪ Exerciții active libere ▪ Exerciții active cu propria rezistență ▪ Exerciții active cu obiecte portative - Cunoștințe despre regimul echilibrat de viață, zilnic și săptămânal: igienă personală, alimentație sănătoasă, stil de viață activ, somn
Reeducare neuro-motorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex-inhibitorii - Posturări relaxante/facilitatorii - Rulări în decubit ventral/decubit dorsal pe physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune/împingere - Exerciții de aruncare a unor obiecte portative - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare; - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere, ridicând progresiv centrul de greutate - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Deplasare pe un traseu impus - Exerciții de redresare pasivă, pasivo-activă sau activă - Metoda Kabat - Schemele pentru membre, cap, gât și trunchi

Domenii de conținut	Elemente de conținut - Clasa a V-a – clasa a X-a
	<p>- Metodele: Bobath, Margaret Rood, Temple Fay, Brunstrom, Frankel, Vojta, Peto, Tardieu</p>
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schemă corporală: - Jocuri de recunoaștere, indicare și numire a propriilor părți ale corpului și ale unui partenerului - Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de profesorul de kinetoterapie <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lateralitate: - Complexe de exerciții de aruncare, prindere, transport a unei mingi/ unui obiect portativ/ unei greutate - Exerciții de mers, alergare, săritură - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat, cu o greutate legată de un picior - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Complexe de exerciții cu solicitarea alternativă a părților corpului (dreaptă, stângă) - Exerciții de descriere a poziției obiectelor din mediul înconjurător - Mijloace specifice de raportare a propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate, stânga – dreapta <ul style="list-style-type: none"> ▪ Orientarea spațio-temporală: - Deplasare în diferite variante pe un traseu impus - Exerciții de deplasare, urmărind/depărtându-se de o sursă sonoră - Exerciții de deplasare cu evitarea obstacolelor pe traseu impus - Exerciții de recunoaștere a indicilor cromatici <ul style="list-style-type: none"> ▪ Respirație: - Exerciții de educare a respirației toracice - Exerciții de educare a respirației abdominale - Exerciții de educare a respirației diafragmatice - Jocuri de emitere a unor sunete onomatopice însoțite de mișcări imitative - Exerciții de suflat: menține înclinată flacăra unei lumânări; să facă bule în paharul cu apă; să mențină în aer un fulg; să împrăștie bucățele de hârtie; etc. - Exerciții de respirație pe ritm: inspir pe 2 timpi, expir pe 3 timpi; inspir pe 2 timpi, apnee 2 timpi, expir pe 2 timpi, apnee pe 2 timpi; etc. - Exerciții de inspir pe nas și expir pe gură <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehensiune: - Exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelilor pe sfoară/ a pieselor de șah pe tabla specială etc. - Exerciții de înșurubat-deșurubat - Exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții pentru toate tipurile de prehensiune specifică activităților zilnice (Deschiderea cu cheia a unei uși încuiate, Răsfoirea unei cărți, pagină cu pagină, Scrierea numelui pe o foaie de hârtie, etc.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Echilibru: - Exerciții de echilibru în activități statice – mențineri ale poziției pe diferite suprafețe de sprijin - Exerciții de echilibru în activități dinamice – deplasări libere și cu

Domenii de conținut	Elemente de conținut - Clasa a V-a – clasa a X-a
Capacitate motrică	<p>manipulare de obiecte portative, pe diferite suprafețe de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a calităților motrice: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viteză de reacție, de deplasare și de execuție în acțiuni motrice complexe și în condiții de coordonare ▪ Îndemănare / coordonare inter-segmentară și manevrabilitatea obiectelor portative ▪ Forța dinamică segmentară în regim de rezistență ▪ Rezistență cardio-respiratorie generală în eforturi mixte (aerobe, anaerobe) ▪ Rezistență musculară în regim de forță - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor de locomoție: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Acțiuni motrice de bază combinate: mers-alergare-săritură ▪ Acțiuni motrice combinate: scaladare – tracțiune – cățărare / coborâre - târâre - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor de manipulare și stabilitate: <ul style="list-style-type: none"> • De manipulare: lansare, rostogolire, azvârlire • De stabilitate: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare, posturi ortostatice și rostogoliri • Acțiuni motrice combinate: aruncare – prindere –transport / împingere de obiecte portative - Discipline sportive adaptate: <ul style="list-style-type: none"> • Atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, tenis de camp, badminton, fotbal, volei, baschet, handbal, bocce, etc. - Jocuri de mișcare: <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Evaluarea în Kinetoterapie reprezintă primul și ultimul act al procesului de reeducare-recuperare, determinând identificarea scopului actului kinetoterapeutic, stabilirea strategiei terapeutice, a momentului în care actul kinetoterapeutic este finalizat, precum și a eficienței și a limitelor acțiunilor întreprinse.

Primul pas constă în evaluarea potențialului fizic al copilului în vederea stabilirii diagnosticului funcțional și a confirmării diagnosticului medical. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic.

Următoarea etapă este cea de stabilire a grupelor de lucru, individual sau grup de 2-3 elevi, în funcție de tipul și gravitatea deficiențelor fizice.

Etapa finală constă în elaborarea programului de intervenție kinetoterapeutic, în funcție de diagnostic, de vârsta psiho-neuromotorie și de posibilitățile de înțelegere și răspuns ale copilului deficient de auz.

În urma stabilirii diagnosticului funcțional de către profesorul de Kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de un medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de Kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare doar ca urmare a unei adevărate medicale pe care sunt specificate diagonsticul ce necesită Kinetoterapie și diagnosticele asociate /afecțiunile asociate.

Pe parcursul intervenției kinetoterapeutice sunt utilizate diferite instrumente și metode de evaluare. **Evaluarea** motricității generale a elevilor cu deficiențe senzoriale auditive se realizează prin metode obiective și subiective de evaluare.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate pe parcursul actului kinetoterapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- probe de evaluare a echilibrului
- probe funcționale cardio-vasculare
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

Evaluarea are diferite funcții:

- **evaluarea inițială** are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficienței fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- **evaluarea continuă** are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării kinetoterapiei, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic spre obiective mai complexe;
- **evaluarea finală sau sumativă** are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de Kinetoterapie (interpretarea criterială).

SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- *statura*
- *starea de nutriție*
- *atitudinea globală a corpului*
- *proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente*
- *concordanța dintre vârsta biologică și cronologică*
- *țesut celular subcutanat*
- *mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.*
- *oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.*
- *articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă*
- *motricitate spontană sau provocată*
- *atitudinea în timpul examinării*

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- *firul cu plumb*, la care raportările se fac doar pe verticală;
- *cadru antropometric de simetrie (CAS)*, la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- dimensiuni longitudinale (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor superioare și inferioare, în ansamblu și pe segmente);
- dimensiuni transversale (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biopicondiliar, bistiloidian, bicreț, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- dimensiuni sagitale (diametrul antero-posterior al capului, al toracelui, sacro-pubian);
- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, taliei, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
- determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare. În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- *suportul antigravitațional al corpului*
- *pășitul*
- *echilibrul*
- *propulsia*

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSIUNII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- Prehensiunea terminală: apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- Prehensiunea subterminală: pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- Prehensiunea subtermino-laterală („pensa de cheie” sau „pensa de scris”): se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie;
- Prehensiunea palmară: apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- Prehensiunea prin opoziție digito-palmară: agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- Prehensiunea latero-laterală: menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare. Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru *coloana dorso-lombară*:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shoher**
- **Distanța degete-sol**

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat. Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de Kinetoterapie.

Se utilizează **scala de evaluare în 6 trepte** (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

EVALUAREA ECHILIBRULUI

a) Evaluarea echilibrului static

Testul Romberg investighează echilibrul în poziția stând, membrele inferioare apropiate, membrele superioare pe lângă trunchi sau orientate în plan anterior cu coatele extinse. Inițial, testarea se face cu ochii deschiși. Se apreciază timp de 60 de secunde pierderea sau încercările de menținere a echilibrului (redresări) prin oscilații excesive sau prin pășire. În leziuni vestibulare se observă devierea laterală în partea afectată.

Testul Romberg sensibilizat evaluează echilibrul din poziția stând cu un picior în fața celuilalt reducându-se astfel suprafața de sprijin; se execută cu ochii deschiși. Poziția se menține 60 de secunde. Este interpretat ca și testul Romberg.

Testul Matorin pentru evaluarea coordonării generale și a echilibrului. Elevul din poziția stând, execută săritură cu întoarcere în jurul axei longitudinale a corpului, spre stânga și spre dreapta. În timpul săriturii, elevul nu trebuie să își piardă echilibrul, trebuie să aterizeze cu picioarele lipite, ca în poziția inițială, iar întoarcerea să fie de cât mai multe grade.

b) Evaluarea echilibrului dinamic

Proba Babinski – Weil sau proba stelei. Elevul, care inițial a privit cu atenție sala, este pus să facă de 5 ori drumul dus - întors, cu spatele, de la un perete la altul. În general, în timpul mersului, subiectul deviază de la traseul rectiliniu, deviația având aproximativ aspectul unei stele.

Interpretare: dacă unghiurile de deviație sunt sub 90° în 5 asemenea drumuri, proba este considerată normală.

Măsurarea echilibrului dinamic (testul Bass). Elevul stă cu piciorul drept pe punctul de plecare (marca) și apoi sare pe primul marcaj cu piciorul stâng și încearcă să mențină poziția statică timp de 5 secunde. Elevul va continua alternarea picioarelor sărind și menținând timp de 5 secunde poziția statică, până ce termină traseul. Vârful tălpii (pingeaua) trebuie să acopere complet marca, încât aceasta să nu se vadă. O performanță bună constă din acoperirea fiecărei mărci cu pingeaua fără atingerea dușumelei cu călcâiul sau altă parte a corpului și din menținerea poziției statice timp de 5 secunde, cu acoperirea fiecărei mărci. Se acordă 5 puncte pentru fiecare aterizare și acoperire corectă a mărcii și se adaugă câte un punct pentru fiecare secundă de menținere a echilibrului static. Se obține maximum de 10 puncte pentru fiecare marcă, sau un total de 100 puncte pentru traseul complet. Fiecare din cele 5 secunde de încercare de menținere a echilibrului va fi numărată cu voce tare, cu un punct acordat fiecărei secunde și cu înregistrarea punctelor pentru fiecare marcă. Elevul are voie să se reechilibreze după ce a aterizat corect, încercând să mențină echilibrul pentru 5 secunde.

PROBE FUNCȚIONALE CARDIO-VASCULARE

Testul Ruffier este un test simplu de evaluare a condiției fizice, care se bazează pe variațiile frecvenței cardiace în trei momente (repaus; după efort; după revenire), la un efort standard (genuflexiuni). Se calculează valorile indicelui Ruffier și se compară valorile de referință.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICIENȚE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICIENȚE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate)

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE ((funcționale sau structurate)

Poziții utilizate:

- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- așezat
- stând depărtat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;

- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficienței;

- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbură – cu ajutorul membrelor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrelor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;

- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- decubit cu dispunere asimetrică a membrelor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;

- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;

- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;

- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;

- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;

- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelul acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrelor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI ÎNFUNDAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;

Exerciții corective:

- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI PLAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers:

- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VARUM

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;

Variante de alergare:

- alergare cu călcâiele la șezut;

Exerciții corective:

- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa
- stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;

- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VALGUM

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele adduse;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;

Exerciții corective:

- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN FLEXIE

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
- așezat, mâinile pe genunchi – târâre cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;

Variante de mers:

- mers cu genunchii îndoțiți, mâinile la ceafă;

Exerciții corective:

- stând, cu genunchii îndoțiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broscuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/ dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;

Exerciții corective:

- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE:

Metode și modalități de reeducare neuromotorie

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

NOTĂ:

La disciplina KINETOTERAPIE nu se pun note sau calificative.

În funcție de evoluția elevului și a deficienței fizice, în planul de intervenție personalizat se pot face modificări în ceea ce privește: numărul de repetări, amplitudinea mișcării, viteza mișcării și dozarea efortului, conform principiului progresivității și gradării efortului.

Aplicarea mijloacelor specifice Kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul deficienței copilului.

Kinetoterapia trebuie să compenseze consecințele deficitului vizual și auditiv în toate domeniile (corporal, spațial, relațional) și la toate nivelurile (însușire primară, rafinare, adecvare, perfecționare etc). În general, activitățile vor viza corectarea deficiențelor fizice, creșterea orientării spațio-temporale, creșterea eficienței deprinderilor de autoservire, cotidiene și perfecționarea rutinelor compensatorii prin însușirea unor tehnici particulare.

Copiii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate sunt capabili să participe la numeroase activități motrice, dar numai cu echipamente adaptate și respectarea unor reguli stricte pentru buna desfășurare a activităților respective:

1. Este foarte important să cunoaștem experiența motrică a elevilor și nivelul de dezvoltare motrică, luând în calcul „ce” și „cât” văd, „ce” și „cât” aud aceștia, dacă deficiența este congenitală sau dobândită și care sunt activitățile contraindicate.

2. Trebuie urmărită obținerea independenței elevilor în primul rând prin atitudinea pozitivă a kinetoterapeutului și stimularea atitudinii active a elevului. Trebuie evitată hiperprotejarea elevului atât de cadrele didactice cât și de părinți, deoarece se limitează posibilitatea de exploatare a mediului și se întreține teama de necunoscut.

3. Pentru o mai bună recuperare, profesorii pot recomanda părinților o continuare a terapiei și acasă, spunându-le activitățile fizice preferate elevilor.

4. Echipamentele, materialele și metodele de predare utilizate vor fi adaptate.

5. Pentru aplicarea strategiilor didactice se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- ghidarea manuală a mișcării copilului spre pozițiile corecte și hipercorective;
- utilizarea unui model (tactil-kinestezic), astfel încât copiii să distingă cum se relaționează segmentele corpului într-o mișcare;

- ghidarea deplasărilor sau activităților motrice ale copiilor în funcție de vederea reziduală a copilului. Profesorul va stabili măsurile de exploatare la maximum a resturilor vizuale, utilizând culori contrastante (pentru aparatura de specialitate, mingi, marcatori de teren, echipamentul colegilor) și lumină puternică, acolo unde e cazul etc.

6. În organizarea și conducerea activităților de kinetoterapie, se va ține cont de următoarele indicații metodologice:

- se va utiliza fondul muzical în execuție (pentru motivare, relaxare);
- se evită activitățile care presupun schimbări rapide de direcție, sens; acestea determină un anumit grad de incertitudine în mișcări și nesiguranța nevăzătorilor;
- se aleg acele mijloace (jocuri, întreceri, exerciții analitice etc.) care furnizează satisfacție imediată copiilor, facilitează contactele sociale și au efecte importante în plan funcțional.

- se utilizează exerciții care nu necesită multe informații verbale.

- persoanele care poartă permanent ochelari trebuie să folosească sisteme de protecție a acestora atunci când participă la activități de mânăuire a diverselor obiecte (mingi, bastoane, corzi etc.)

7. Sala de kinetoterapie:

- ușile trebuie să stea închise sau deschise, niciodată între-deschise, pentru că pot crea confuzii la nivelul percepției și așa destul de diminuată;

- nu trebuie să existe obstacole în sală;

- pentru marcarea spațiilor de desfășurare a jocurilor se pot folosi suprafețe diferite ca textură sau consistență;

- delimitarea spațiului se va face prin culori vii, pentru a favoriza orientarea copiilor cu resturi de vedere;
- se izolează zonele periculoase (arcade, stâlpi, calorifere) cu materiale care să evite accidentările în cazul contactelor neprevăzute.

8. Profesorul de kinetoterapie:

- lucrați consecvent pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă;
- întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive;
- urmăriți obținerea independenței elevului cu deficiențe senzoriale multiple prin stimularea atitudinii active a acestuia;
- transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție și puneți accent în execuție doar pe 2 – 3 elemente;
- asigurați în permanență asistență în execuțiile copiilor și aplicați strategii de învățare multisenzorială;
- utilizați modelarea ca metodă, acordând sprijin și ajutor tactil-kinestezic pentru nevăzător și predominant vizual pentru ambliop dar și repere auditive;
- utilizați un limbaj clar, concis și care vizează repere verbale cunoscute de către elevii cu deficiențe senzoriale multiple;
- înainte de a vorbi cu elevul cu deficiențe senzoriale multiple asigurați-vă că acesta este atent și cu fața spre voi. Vorbiți cu fața spre elev, la o distanță optimă care să permită labiolectura (“citirea pe buze”), rar și clar, fără exagerări ale buzelor, pe un ton normal;
- folosiți comunicarea totală pentru a vă asigura că mesajul este corect receptat și dacă este nevoie reluați informațiile/propozițiile pentru ca acestea să fie bine înțelese;
- folosiți un fluier sau un indicator verbal prin care să se marcheze începutul și sfârșitul unei acțiuni motrice.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ, LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ:

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	2
2.	Spalier	Buc.	1	2
3.	Saltea	Buc.	1	6
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	4
7.	Minge (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	4
9.	Baston (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
10.	Minge medicinală	Buc.	1	4
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
13.	Stepper	Buc.	1	1
14.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
15.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
16.	Greutați pentru încheieturi (săculeți nisip)	Buc.	1	2
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cantar persoane	Buc.	1	1
19.	Taliometru persoane	Buc.	1	1
20.	Spirometru	Buc.	1	1
21.	Goniometru	Buc.	1	1
22.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
23.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

BIBLIOGRAFIE

1. Bratu, M., (2011), *Bazele generale ale kinetoterapiei*, Editura BREN, București;
2. Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
3. Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
4. Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
5. Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
6. Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
7. Fozza, C. A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, Editura Fundația România de Mâine, București;
8. Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
9. Kiss I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
10. Marcu. V., Dan. M. (coord), (2006), *Kinetoterapie/Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
11. Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
12. S Benghe, T., (1987), *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
13. S Benghe T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
14. Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
15. Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
16. Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
17. Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
18. Șerbescu, C, (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
COZMA Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
MOGÎLDEA Maria-Claudia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
ȘUȚĂ Vicol Eduard Nicușor	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București
ANDREI Andreea Ioana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ/PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățămint special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate, - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Identificarea, depistarea, expertizarea și diagnosticarea unor asemenea forme manifeste sunt obligatorii cât mai de timpuriu în vederea unor intervenții precoce cât mai eficiente.

A susține informația că o dată diagnosticul pus rămâne definitiv sau pe termen lung înseamnă a atenta la obiectivele și principiile psihopedagogiei speciale.

În vederea stabilirii unui diagnostic – în dezvoltare, prin cercetare diacronică, longitudinală – trebuie avut în vedere că:

- rezultatul diagnosticării se modifică de la o perioadă la alta
- elevul / copilul se dezvoltă permanent - EL DEVINE
- cerințele / necesitățile sunt într-o permanentă schimbare
- ambianța și mediul social în care acționează copilul sunt particulare, chiar individuale; noi avem datoria să mergem chiar până la individualizare
- proiectarea și planificarea obiectivelor, strategiilor, acțiunilor și activităților trebuie să aibă contiguitate și continuitate
- resursele sunt diferite de la caz la caz
- părinții au / n-au sprijin, nu beneficiază de consiliere adecvată
- specialiștii trebuie să ofere consiliere, dar ne întrebăm:
  - ce tip de consiliere pot și trebuie să ofere ?
  - cui oferă această consiliere ?
  - scopul și finalitățile acesteia sunt reale ?
  - pe ce perioadă oferă această consiliere ?
  - ce conținut are și de ce factori depinde această consiliere ?
  - au un grafic de monitorizare și / sau au în conținut scheme alternative de consiliere ?

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme

diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție.

Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei deficiențe și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Planul de servicii individualizat reprezintă modalitatea de programare și coordonare coerentă a resurselor și serviciilor individualizate pentru copiii/elevii/tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în unități de învățământ special/de masă, fiind focalizat pe nevoile de dezvoltare ale acestora.

Disciplina **Evaluare și consiliere psihopedagogică/psihodiagnoză** face parte din aria curriculară terapiei specifice de compensare și este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 1 ora pe săptămână, pe clasă, pe durata unui an școlar. Activitățile cu elevii se desfășoară individual în cabinetul special amenajat și constau în evaluarea funcțională a fiecărui copil, în vederea elaborării/revizuirii periodice a planului de intervenție. Activitățile de consiliere presupun întâlniri periodice cu toți membrii echipei multidisciplinare, inclusiv părinții, în vederea unei implementări optime a planului de intervenție.

Programa disciplinei **Evaluare și consiliere psihopedagogică/psihodiagnoză** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei **Evaluare și consiliere psihopedagogică/psihodiagnoză** direcționează achizițiile elevului pe întreg ciclul școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu școlar, în cazul elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate. Organizarea și abordarea globală a activităților de terapii specifice și de compensare respectă particularitățile psihoindividuale ale elevilor. În raport cu acestea, profesorul psihopedagog, specializat în activitate de evaluare și consiliere psihopedagogică/ psihodiagnoză cu elevul cu deficiențe senzoriale multiple, adoptă un demers terapeutic individualizat, raportându-se permanent la potențialul psihofizic al fiecărui copil. Acest program individualizat de intervenție se desfășoară în timp, nu doar uniform și continuu, ci și diferențiat și discontinuu. Evaluarea funcțională a copilului cu deficiență multiplă este premisa în conceperea demersului terapeutic personalizat ce implică antrenarea pe diferite domenii de intervenție (ex.: când „predomină” deficiența de vedere, activitățile

preponderente vor fi cele de orientare spațială și mobilitate și educația perceptiv-vizuală) colaborarea cu toți profesorii clasei și familia fiind esențială.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Planul de intervenție personalizat va corela rezultatele evaluării cu conținuturile din curriculum astfel încât acestea să se situeze în zona proximei dezvoltări, indiferent de vârsta cronologică și clasa din care face parte.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare funcțională. Activitățile de evaluare/terapie/ învățare/consiliere cuprinse în programă precum și alegerea strategiilor au un caracter orientativ. Profesorul psihopedagog nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de evaluare/terapie/ învățare/consiliere care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale și potențialului auditiv și vizual al copiilor cu care lucrează sau de a folosi strategiile care se dovedesc eficiente în activitatea directă cu copilul cu dizabilități senzoriale multiple.

Competențe generale

- 1. Relaționarea optimă cu mediul pentru o evaluare cât mai completă, complexă și obiectivă**
- 2. Adaptarea familială, școlară și socială printr-un demers educațional personalizat**
- 3. Luarea deciziilor legate de traseul educațional**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV+a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Relaționarea optimă cu mediul pentru o evaluare funcțională cât mai completă și obiectivă**

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Antrenarea în activități de evaluare pentru investigarea funcțională a domeniilor: auzul / vederea funcțională, comunicarea, dezvoltarea motorie, gradul de folosire al simțului tactil, dezvoltarea socio-emotională, gradul de autonomie personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a unei game largi de obiecte și jucării, precum și materiale personalizate elaborate și confecționate de psihopedagog/părinte sau cartonașe cu desene, imagini, decupaje etc. - Exerciții repetate de stabilire a unei relații de încredere cu copilul, cunoaștere a mediului său familiar și social; - Exerciții de urmarire și observare a ceea ce copilul poate să facă și de analiză a răspunsurilor în funcție de: <ul style="list-style-type: none"> ❖ calitatea și cantitatea de informație percepută de copil - auzul și vederea funcțională, canalul de percepție preferențial al informației la un moment dat; ❖ factori interni care țin de copil: oboseala, foame, starea de sănătate, medicația, starea de disconfort, deficiențe asociate, etc. ❖ factori externi: zgomot, intensități diferite ale luminii, metode și abordări inadecvate, suprasolicitare senzorială, etc.   - Exerciții de utilizare a tehnicilor de observare și înregistrare repetată; - Exerciții de evaluare repetată în diferite momente ale zilei; - Exerciții în parteneriat cu persoane care cunosc bine copilul; - Exerciții de motivare extrinsecă, de stimulare a interesului la stimuli auditivi, vizuali, tactili, prin diferite sunete, culori, mărimi, forme, texturi ale obiectelor de evaluare; - Exerciții de prelungire a timpului necesar elaborării răspunsului și de acordare a șansei de a reuși; - Exerciții de folosire a unor mijloace adecvate de înregistrare a răspunsurilor (performanțele/ rezultatele obținute de către un copil nu se pot compara cu rezultatele altui copil. Dacă copilul se află la a doua evaluare pe care o efectuează se poate face comparație cu rezultatele pe care le-a obținut la evaluarea anterioară, în acest caz se notează eventualele progrese, stagnări sau chiar regresive ale copilului.) - Exerciții de colectare de informații prin anamneză, observație, convorbire, studiul produselor activității, teste/probe specifice (ex. <i>Scala Callier-Azusa</i>) despre: <ul style="list-style-type: none"> ❖ procesele care stau la baza procesului de învățare al copilului; ❖ capacitatea de a menține și de a modula starea emoțională și comportamentul copilului; ❖ canalele de învățare preferate; ❖ mijloace de procesare a informației și a stimulilor; ❖ capacitatea de a se acomoda cu experiențe noi, în cadrul schemelor existente; ❖ capacitatea de învățare, de memorare și de anticipare a rutinei; ❖ modul de abordare a situațiilor ce soluționează diferite probleme; ❖ capacitatea de a se atașa de ceilalți și de a intra în relație cu cei din jur;
<p>1.2. Antrenarea în activități de evaluare prin investigarea clasică, pe baza unor probe/teste standardizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții/probe pentru motricitate : statică - dinamică; - Exerciții/probe pentru evaluarea funcțiilor senzoriale: vizuală; vizuo-motrică; auditivă; tactilo-kinestezică;

- Exerciții/probe pentru conduita perceptiv-motrică: schema corporală; lateralitatea; dominanța; culoare; formă; spațio-temporalitate;
- Exerciții/probe pentru investigarea nivelului dezvoltării mintale: vârsta mintală; coeficientul de inteligență;
- Exerciții/probe pentru memoria: vizuală - imagini; auditivă - cuvinte; volum; numere; fidelitate; asociativă; mecanică -logică;
- Exerciții/probe pentru limbaj: vocabular; aspect fonetic; posibilitățile de verbalizare; prezența tulburărilor instrumentale; funcția de simbolizare și integrare a limbajului;
- Exerciții/probe pentru gândire: prezența operațiilor de analiză, sinteză, generalizare, comparare, abstractizare și conceptualizare; raționament; cauzalitate; anticipare; strategii mintale: algoritmică; euristică; posibilitatea creatoare; nivel operațional;
- Exerciții/probe pentru atenție: volum; calități; tulburări;
- Exerciții/probe pentru investigarea personalității: afectivitate; temperament; trăsături caracteriale; maturizare socială; nivelul aptitudinal; tulburări de evoluție; nivelul atitudinal, motivațional;

2. Adaptarea familială, școlară și socială printr-un demers educațional personalizat

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1. Identificarea potențialul psihofizic al elevului și adecvarea opțiunilor de intervenție la nivelul actual al acestuia

- Exerciții de stabilire a canalului de comunicare în limbajul preferențial al elevului;
- Exerciții de integrare în programul zilnic a unor rutine comportamentale;
- Coroborarea activităților curriculare cu nivelul de dezvoltare generală și pe domenii de intervenție al elevului;
- Adaptarea spațiilor școlare, familiale și extrașcolare la nevoile copilului;
- Discuții cu familia și cu celelalte cadre didactice;
- Consilierea familiei în vederea formulării adecvate a opțiunilor de lucru.

2.2. Elaborarea planului de intervenție

- Utilizarea realizărilor trecute ale elevului, capacitățile, aptitudinile și aspirațiile acestuia ca punct de pornire;
- Stabilirea obiectivelor pe termen lung și scurt, a strategiilor de învățare din programul de intervenție în zona proximei dezvoltări pe fiecare domeniu de intervenție: senzorial-cognitiv, comunicațional, psihomotric, relational-afectiv, comportamental;
- Anticiparea evoluției elevului și a cunoașterii legilor sistemului psihocomportamental; analiza riscurilor unor decizii;
- Stabilirea responsabilităților fiecărui membru al echipei de intervenție.

2.3. Evaluarea rezultatelor și revizuirea periodică a planului de intervenție

- Elaborarea unor fișe personale/pașaportul personal care să includă pașii necesari activităților zilnice;
- Prezentarea reușitelor personale în mediul școlar și extrașcolar utilizând modalități variate de comunicare: prezentări electronice, albume foto, postere - evaluarea în perechi/în grup a rezultatelor învățării colegilor și oferirea unui feedback pentru recunoașterea realizarea primilor pași în constituirea progresivă a portofoliului personal de învățare;
- Identificarea rezultatelor/categoriilor de rezultate ale învățării eficiente și transferul acestora în alte domenii de intervenție.

3. Luarea deciziilor legate de traseul educațional

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

3.1. Formularea unor scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață

- Exerciții de comunicare în limbajul preferențial al elevului - conversații tematice, tehnici de modelare comportamentală (joc de rol, dramatizări);
- Exerciții de identificare a modului în care interesele personale influențează alegerea activităților: „Ce îmi place să fac, ce mă interesează? ”, „Alegerile mele - interesele mele”, „Alegerile mele – obstacole și soluții”;
- Organizarea unor dezbateri cu familia și cu celelalte cadre didactice, implicarea factorilor de educație și a familiei în luarea deciziilor „Părinții/ bunicii - factori importanți în alegerea profesiei”, „Seri ale părinților”, „Ce doresc eu, ce doresc părinții mei” - realizarea unor filme scurte/ albume foto, care să conțină experiențe și evenimente personale, care contribuie la construcția carierei;
- Consilierea permanentă a familiei în vederea formulării adecvate a opțiunilor de orientare.

3.2. Evaluarea corespondenței dintre aspirațiile personale și potențialul de dezvoltare

- Îndrumarea către domenii preferențiale; evaluarea aptitudinilor;
- Orientarea secundară sau compensatorie (în cadrul timpului liber sau al vieții sociale);
- Analiza variantelor de reorientare școlară.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
Evaluare funcțională	<p style="text-align: center;">PLAN DE EVALUARE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ce știm? 2. Ce trebuie să aflăm despre: <ul style="list-style-type: none"> - Vedere - Auz - Comunicare - Simț tactil - Autonomie personal - Interese 3. Cum vom realiza acest lucru? <ul style="list-style-type: none"> - Identificare metode/ procedee/ materiale - Identificare condiții - Perioada și frecvența evaluării 4. Cine mai este implicat în evaluare? 5. Cum vom înregistra/ nota? <ul style="list-style-type: none"> - Observații - Chestionare - Fișe de lucru - Conversație - Înregistrare video 6. Care este scopul? Ce vom putea schimba dacă vom afla mai multe? (De exemplu: o nouă abordare/ metode noi în programul de intervenție, modificări ale mediului/ spațiului, accesibilitate la activitate, rutine.)
METODE DE CUNOAȘTERE ȘI INVESTIGARE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anamneza 2. Observația 3. Convorbirea 4. Studiul produselor activității 5. Metoda testelor: - de inteligență (verbale, neverbale, de performanță); - de personalitate; - sociometrice; - de dezvoltare; (Scala Callier-Azusa) 6. Probe de evaluare a achizițiilor școlare 7. Probe de expresie grafică și plastică 8. Probe de construcție, completare, asamblare 9. Probe asociative (imagini, obiecte, cuvinte etc) 10. Chestionarul
PLANUL DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT	<p>ELEV:</p> <p>DATA NAȘTERII:</p> <p>ECHIPA DE INTERVENȚIE:</p> <p>DURATA DE DESFĂȘURARE:</p> <p>DATE ANAMNEZICE SEMNIFICATIVE:</p> <p>STAREA ACTUALĂ A SUBIECTULUI (capacități, competențe, lacune, puncte slabe, nevoi)</p> <p>OBIECTIVE PE TERMEN LUNG:</p> <p>DOMENIUL DE INTERVENȚIE:</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
	OBIECTIV PE TERMEN SCURT: TIPURI DE EXERCITII: DURATA: RESPONSABIL: EVALUARE:

Sugestii metodologice

1. Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate

Evaluarea se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

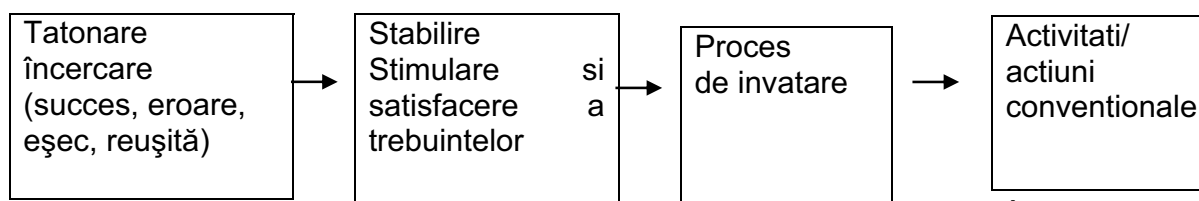
În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate, există un decalaj între vârsta mentală și vârsta cronologică, astfel încât un elev cu vârsta cronologică de 7 ani poate avea o vârstă mentală de 5 ani sau chiar mai puțin. Vârsta mentală / vârsta de dezvoltare se stabilește pe baza scalelor de dezvoltare. (un exemplu îl constituie Scalele Callier-Azusa, edițiile G și H special concepute pentru această categorie de elevi).

Evaluarea funcționării reale a elevului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece elevul ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele elevului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

Copilul cu surdocecitate poate lucra: individual, în grup, în clasă, dar cel mai bine pentru el este să se lucreze (relaționeze) „fată în față ”.

Programul individualizat este cel mai eficient pentru că plasat în grup / clasă este greu de presupus că va ști singur să-și valorifice văzul/ auzul rezidual.

Programul personalizat urmează schema:

În urma unei evaluari trebuie luat în considerare potențialul de dezvoltare al copilului, și nu încercările

sale nereușite. Evaluarea trebuie să se finalizeze cu concluzii și recomandări cu privire la intervențiile ulterioare care trebuie să fie adecvate și eficiente sub aspectul metodelor și materialelor folosite. O evaluare este eficientă atunci când relevă cauzele unor comportamente, identificarea unor aptitudini și a unor dificultăți, nivelul de dezvoltare al comunicării, raportarea copilului la obiecte și la persoane. Se scrie un raport de evaluare în care se specifică competențele sau ariile de dificultate, factori interni și externi ce influențează performanța copilului, relațiile interpersonale cu părinții, frații, prietenii, colegii, personalul didactic, persoane cunoscute sau străine. Programul de intervenție individualizat va avea ca punct de plecare aptitudinile și abilitățile deja existente ale copilului.

2. Adaptarea mediului

Activitățile din mediu trebuie să fie:

- adecvate nivelului funcțional al elevului
- concepute să realizeze / atingă cât mai multe obiective deodată
- determinate pentru copil
- finalizate cu:
  - rezolvarea a cel puțin o problemă
  - o comunicare mai eficientă
  - utilizarea vederii / auzului rezidual
  - control asupra mediului înconjurător imediat
  - opțiuni în pași mici.

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, mobilier
- împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particular
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu liniștit în unul dintre colțuri.

3. „Pașaportul personal”

Pașaportul reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la id eea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

4. Rezonanța

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca, profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

5. Mișcarea în coacțiune

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind dată de faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal, el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

6. Indici

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei. Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor. Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament. Dacă rutina unui copil este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect, după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință.

7. Obiectele de referință

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitate, dar și să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate. În alegerea obiectului de referință se va ține cont de: gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale, părți ale obiectelor) caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului; portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța, să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere. Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

8. Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort.

Bibliografie

1. Aitken, S.coord, (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Buică, C.B., (2004), *Bazele defectologiei*. Ed. Aramis, București;
3. McInnes, J.M., Treffry J.A., (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
4. Murdoch, H., (2009), *A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK.
5. Stillman, R.D., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Ed. Semne, București;
6. ****Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;
7. ****Programa PSIHODIAGNOZĂ, CONSILIERE, ORIENTARE ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ*, ordin de ministru nr.5235 / 01.09.2008.

Grupul de lucru:

Mitran Liana Maria, coordonator Ministerul Educației

Gheorghe Iuliana, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Bumbăcilă Diana, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Filimon Mihaiela Lavinia	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Marinescu Melinda	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ/PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a X-a
Dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate**

București, 2021

Notă de prezentare

Surdocecitatea este o dizabilitate gravă, multisenzorială (combinație de dizabilități de văz și de auz), de cele mai multe ori asociată și cu alte tipuri de dizabilități.

În categoria elevilor cu surdocecitate/ dizabilitate senzorială multiplă putem întâlni elevi care prezintă:

- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere congenitale sau dobândite în copilăria mică - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz congenitală, dizabilitate de vedere dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală, dizabilitate de auz dobândită - SURDOCECITATE;
- dizabilitate de auz și dizabilitate de vedere dobândite – SURDOCECITATE;
- dizabilitate de vedere congenitală sau dobândită și dizabilități asociate, - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dizabilitate auditivă și dizabilități asociate – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE (DSM);
- dificultăți de procesare la nivel central a informației vizuale și auditive (în acest caz vorbim de cecitate corticală și surditate corticală) – DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE;
- dificultăți de procesare a informației vizuale și/sau auditive asociate cu alte dizabilități - DIZABILITĂȚI SENZORIALE MULTIPLE.

Identificarea, depistarea, expertizarea și diagnosticarea unor asemenea forme manifeste sunt obligatorii cât mai de timpuriu în vederea unor intervenții precoce cât mai eficiente.

A susține informația că o dată diagnosticul pus rămâne definitiv sau pe termen lung înseamnă a atenta la obiectivele și principiile psihopedagogiei speciale.

În vederea stabilirii unui diagnostic – în dezvoltare, prin cercetare diacronică, longitudinală – trebuie avut în vedere că:

- rezultatul diagnosticării se modifică de la o perioadă la alta
- elevul / copilul se dezvoltă permanent - EL DEVINE
- cerințele / necesitățile sunt într-o permanentă schimbare
- ambianța și mediul social în care acționează copilul sunt particulare, chiar individuale; noi avem datoria să mergem chiar până la individualizare
- proiectarea și planificarea obiectivelor, strategiilor, acțiunilor și activităților trebuie să aibă contiguitate și continuitate
- resursele sunt diferite de la caz la caz
- părinții au / n-au sprijin, nu beneficiază de consiliere adecvată
- specialiștii trebuie să ofere consiliere, dar ne întrebăm:
  - ce tip de consiliere pot și trebuie să ofere ?
  - cui oferă această consiliere ?
  - scopul și finalitățile acesteia sunt reale ?
  - pe ce perioadă oferă această consiliere ?
  - ce conținut are și de ce factori depinde această consiliere ?
  - au un grafic de monitorizare și / sau au în conținut scheme alternative de consiliere ?

Educația elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este o provocare. Nu există o singură strategie care să vină în întâmpinarea nevoilor fiecărui elev. Fiecare elev cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate are nevoie de forme diferite de sprijin, de aceea un număr mare de specialiști vor face parte din echipa de intervenție.

Munca în echipă, comunicarea eficientă și sinceră între toți membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate este esențială. Părinții trebuie implicați în toate etapele intervenției, iar membrii echipei trebuie să fie atenți să îi informeze cu respect și sensibilitate, să nu dea informații care sunt în contradicție. Toți membrii echipei sunt responsabili pentru crearea unui mediu de învățare care să reducă efectele dublei deficiențe și să mărească oportunitățile de învățare.

Programul de intervenție personalizat (P.I.P)- reprezintă un instrument de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție. În procesul de elaborare P.I.P este absolut

necesară colaborarea dintre membrii echipei interdisciplinare și părinții elevilor cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate. Aceștia trebuie să aibă în vedere punctele forte, interesele și nevoile elevului. Fiecare membru al echipei, în funcție de domeniul de activitate/disciplină predată, deține anumite informații despre elev și poate face recomandări vizând perspectivele dezvoltării acestuia.

Planul de servicii individualizat reprezintă modalitatea de programare și coordonare coerentă a resurselor și serviciilor individualizate pentru copiii/elevii/tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în unități de învățământ special/de masă, fiind focalizat pe nevoile de dezvoltare ale acestora.

Disciplina **Evaluare și consiliere psihopedagogică/psihodiagnoză** face parte din aria curriculară terapii specifice de compensare și este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 1 ora pe săptămână, pe clasă, pe durata unui an școlar. Activitățile cu elevii se desfășoară individual în cabinetul special amenajat și constau în evaluarea funcțională a fiecărui copil, în vederea elaborării/revizuirii periodice a planului de intervenție. Activitățile de consiliere presupun întâlniri periodice cu toți membrii echipei multidisciplinare, inclusiv părinții, în vederea unei implementări optime a planului de intervenție.

Programa disciplinei **Evaluare și consiliere psihopedagogică/psihodiagnoză** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei **Evaluare și consiliere psihopedagogică/psihodiagnoză** direcționează achizițiile elevului pe întreg ciclul școlar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui ciclu școlar, în cazul elevilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate. Organizarea și abordarea globală a activităților de terapii specifice și de compensare respectă particularitățile psihoindividuale ale elevilor. În raport cu acestea, profesorul psihopedagog, specializat în activitate de evaluare și consiliere psihopedagogică/ psihodiagnoză cu elevul cu deficiențe senzoriale multiple, adoptă un demers terapeutic individualizat, raportându-se permanent la potențialul psihofizic al fiecărui copil. Acest program individualizat de intervenție se desfășoară în timp, nu doar uniform și continuu, ci și diferențiat și discontinuu. Evaluarea funcțională a copilului cu deficiență multiplă este premisa în conceperea demersului terapeutic personalizat ce implică antrenarea pe diferite domenii de intervenție (ex.: când „predomină” deficiența de vedere, activitățile preponderente vor fi cele de orientare spațială și mobilitate și educația perceptiv-vizuală) colaborarea cu toți profesorii clasei și familia fiind esențială.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Planul de intervenție personalizat va corela rezultatele evaluării cu conținuturile din curriculum astfel încât acestea să se situeze în zona proximei dezvoltări, indiferent de vârsta cronologică și clasa din care face parte.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare funcțională. Activitățile de evaluare/terapie/ învățare/consiliere cuprinse în programă precum și alegerea strategiilor au un caracter orientativ. Profesorul psihopedagog nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de evaluare/terapie/ învățare/consiliere care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale și potențialului auditiv și vizual al copiilor cu care lucrează sau de a folosi strategiile care se dovedesc eficiente în activitatea directă cu copilul cu dizabilități senzoriale multiple.

Competențe generale

- 1. Relaționarea optimă cu mediul pentru o evaluare cât mai completă, complexă și obiectivă**
- 2. Adaptarea familială, școlară și socială printr-un demers educațional personalizat**
- 3. Luarea deciziilor legate de traseul educațional și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații**

CLASA a Va – CLASA a X-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Relaționarea optimă cu mediul pentru o evaluare funcțională cât mai completă și obiectivă**

Clasa a V-a – Clasa a X-a
<p>1.1. Antrenarea în activități de evaluare pentru investigarea funcțională a domeniilor: auzul / vederea funcțională, comunicarea, dezvoltarea motorie, gradul de folosire al simțului tactil, dezvoltarea socio-emotională, gradul de autonomie personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare a unei game largi de obiecte și jucării, precum și materiale personalizate elaborate și confecționate de psihopedagog/părinte sau cartonașe cu desene, imagini, decupaje etc. - Exerciții repetate de stabilire a unei relații de încredere cu copilul, cunoaștere a mediului său familial și social; - Exerciții de urmarire și observare a ceea ce copilul poate să facă și de analiză a răspunsurilor în funcție de: <ul style="list-style-type: none"> ❖ calitatea și cantitatea de informație percepută de copil - auzul și vederea funcțională, canalul de percepție preferențial al informației la un moment dat; ❖ factori interni care țin de copil: oboseala, foame, starea de sănătate, medicația, starea de disconfort, deficiențe asociate, etc. ❖ factori externi: zgomot, intensități diferite ale luminii, metode și abordări inadecvate, suprasolicitare senzorială, etc.   - Exerciții de utilizare a tehnicilor de observare și înregistrare repetată; - Exerciții de evaluare repetată în diferite momente ale zilei; - Exerciții în parteneriat cu persoane care cunosc bine copilul; - Exerciții de motivare extrinsecă, de stimulare a interesului la stimuli auditivi, vizuali, tactili, prin diferite sunete, culori, mărimi, forme, texturi ale obiectelor de evaluare; - Exerciții de prelungire a timpului necesar elaborării răspunsului și de acordare a șansei de a reuși; - Exerciții de folosire a unor mijloace adecvate de înregistrare a răspunsurilor (performanțele/ rezultatele obținute de către un copil nu se pot compara cu rezultatele altui copil. Dacă copilul se află la a doua evaluare pe care o efectuează se poate face comparație cu rezultatele pe care le-a obținut la evaluarea anterioară, în acest caz se notează eventualele progrese, stagnări sau chiar regresive ale copilului.) - Exerciții de colectare de informații prin anamneză, observație, convorbire, studiul produselor activității, teste/probe specifice (<i>ex. Scala Callier-Azusa</i>) despre: <ul style="list-style-type: none"> ❖ procesele care stau la baza procesului de învățare al copilului; ❖ capacitatea de a menține și de a modula starea emoțională și comportamentul copilului; ❖ canalele de învățare preferate; ❖ mijloace de procesare a informației și a stimulilor; ❖ capacitatea de a se acomoda cu experiențe noi, în cadrul schemelor existente; ❖ capacitatea de învățare, de memorare și de anticipare a rutinei; ❖ modul de abordare a situațiilor ce soluționează diferite probleme; ❖ capacitatea de a se atașa de ceilalți și de a intra în relație cu cei din jur;
<p>1.2. Antrenarea în activități de evaluare prin investigarea clasică, pe baza unor probe/teste standardizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții/probe pentru motricitate : statică - dinamică; - Exerciții/probe pentru evaluarea funcțiilor senzoriale: vizuală; vizuo-motrică; auditivă; tactilo-kinestezică; - Exerciții/probe pentru conduita perceptiv-motrică: schema corporală; lateralitatea; dominanța; culoare; formă; spațio-temporalitate;

- Exerciții/probe pentru investigarea nivelului dezvoltării mintale: vârsta mintală; coeficientul de inteligență;
- Exerciții/probe pentru memoria: vizuală - imagini; auditivă - cuvinte; volum; numere; fidelitate; asociativă; mecanică -logică;
- Exerciții/probe pentru limbaj: vocabular; aspect fonetic; posibilitățile de verbalizare; prezența tulburărilor instrumentale; funcția de simbolizare și integrare a limbajului;
- Exerciții/probe pentru gândire: prezența operațiilor de analiză, sinteză, generalizare, comparare, abstractizare și conceptualizare; raționament; cauzalitate; anticipare; strategii mintale: algoritmică; euristică; posibilitatea creatoare; nivel operațional;
- Exerciții/probe pentru atenție: volum; calitate; tulburări;
- Exerciții/probe pentru investigarea personalității: afectivitate; temperament; trăsături caracteriale; maturizare socială; nivelul aptitudinal; tulburări de evoluție; nivelul atitudinal, motivațional.

2. Adaptarea familială, școlară și socială printr-un demers educațional personalizat

Clasa a V-a – Clasa a X-a

2.1. Identificarea potențialul psihofizic al elevului și adecvarea opțiunilor de intervenție la nivelul actual al acestuia

- Exerciții de stabilire a canalului de comunicare în limbajul preferențial al elevului;
- Exerciții de integrare în programul zilnic a unor rutine comportamentale;
- Coroborarea activităților curriculare cu nivelul de dezvoltare generală și pe domenii de intervenție al elevului;
- Adaptarea spațiilor școlare, familiale și extrașcolare la nevoile copilului;
- Discuții cu familia și cu celelalte cadre didactice;
- Consilierea familiei în vederea formulării adecvate a opțiunilor de lucru.

2.2. Elaborarea și implementarea planului de intervenție

- Utilizarea realizărilor trecute ale elevului, capacitățile, aptitudinile și aspirațiile acestuia ca punct de pornire;
- Stabilirea obiectivelor pe termen lung și scurt, a strategiilor de învățare din programul de intervenție în zona proximei dezvoltări pe fiecare domeniu de intervenție: senzorial-cognitiv, comunicațional, psihomotric, relational-afectiv, comportamental ;
- Anticiparea evoluției elevului și a cunoașterii legilor sistemului psihocomportamental; analiza riscurilor unor decizii;
- Stabilirea responsabilităților fiecărui membru al echipei de intervenție.

2.3. Evaluarea rezultatelor și revizuirea periodică a planului de intervenție

- Elaborarea unor fișe personale/pașaportul personal care să includă pașii necesari activităților zilnice;
- Prezentarea reușitelor personale în mediul școlar și extrașcolar utilizând modalități variate de comunicare: prezentări electronice, albume foto, postere - evaluarea în perechi/în grup a rezultatelor învățării colegilor și oferirea unui feedback pentru recunoașterea realizarea primilor pași în constituirea progresivă a portofoliului personal de învățare;
- Identificarea rezultatelor/categoriilor de rezultate ale învățării eficiente și transferul acestora în alte domenii de intervenție.

3. Luarea deciziilor legate de traseul educațional și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a Va – Clasa a X a

3.1. Formularea unor scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață

- Exerciții de comunicare în limbajul preferențial al elevului - conversații tematice, tehnici de modelare comportamentală (joc de rol, dramatizări);
- Exerciții de identificare a modului în care interesele personale influențează alegerea

activităților: „Ce îmi place să fac, ce mă interesează? ”, „Alegerile mele - interesele mele”, „Alegerile mele – obstacole și soluții”;

- Organizarea unor dezbateri cu familia și cu celelalte cadre didactice, implicarea factorilor de educație și a familiei în luarea deciziilor „Părinții/ bunicii - factori importanți în alegerea profesiei”, „Seri ale părinților”, „Ce doresc eu, ce doresc părinții mei” - realizarea unor filme scurte/ albume foto, care să conțină experiențe și evenimente personale, care contribuie la construcția carierei;
- Consilierea permanentă a familiei în vederea formulării adecvate a opțiunilor de orientare

3.2. Evaluarea corespondenței dintre aspirațiile personale, cerințele unei ocupații și nivelul de educație necesar

- Îndrumarea către domenii largi de activitate profesională; evaluarea aptitudinilor;
- Orientarea secundară sau compensatorie (în cadrul timpului liber sau al vieții sociale);
- Analiza variantelor de reorientare școlară și profesională.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a X-a
Evaluare funcțională	<p style="text-align: center;">PLAN DE EVALUARE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ce știm? 2. Ce trebuie să aflăm despre: <ul style="list-style-type: none"> - Vedere - Auz - Comunicare - Simț tactil - Autonomie personal - Interese 3. Cum vom realiza acest lucru? <ul style="list-style-type: none"> - Identificare metode/ procedee/ materiale - Identificare condiții - Perioada și frecvența evaluării 4. Cine mai este implicat în evaluare? 5. Cum vom înregistra/ nota? <ul style="list-style-type: none"> - Observații - Chestionare - Fișe de lucru - Conversație - Înregistrare video 6. Care este scopul? Ce vom putea schimba dacă vom afla mai multe? (De exemplu: o nouă abordare/ metode noi în programul de intervenție, modificări ale mediului/ spațiului, accesibilitate la activitate, rutine.)
METODE DE CUNOAȘTERE ȘI INVESTIGARE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anamneza 2. Observația 3. Convorbirea 4. Studiul produselor activității 5. Metoda testelor: - de inteligență (verbale, neverbale, de performanță); - de personalitate; - sociometrice; - de dezvoltare; (Scala Callier-Azusa) 6. Probe de evaluare a achizițiilor școlare 7. Probe de expresie grafică și plastică 8. Probe de construcție, completare, asamblare 9. Probe asociative (imagini, obiecte, cuvinte etc) 10. Chestionarul
PLANUL DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT	<p>ELEV: DATA NAȘTERII: ECHIPA DE INTERVENȚIE: DURATA DE DESFĂȘURARE: DATE ANAMNEZICE SEMNIFICATIVE: STAREA ACTUALĂ A SUBIECTULUI (capacități, competențe, lacune, puncte slabe, nevoi) OBIECTIVE PE TERMEN LUNG: DOMENIUL DE INTERVENȚIE: OBIECTIV PE TERMEN SCURT: TIPURI DE EXERCITII: DURATA: RESPONSABIL: EVALUARE:</p>

Sugestii metodologice

1. Evaluarea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate

Evaluarea se bazează pe observarea comportamentului elevului în situații structurate și mai puțin structurate. Este recomandabil să se observe un comportament de mai multe ori, în mai multe situații, locuri și momente.

Principiile evaluării sunt:

- abordarea elevului ca pe un tot unitar;
- stabilirea unui mediu securizant și a unei relații de încredere cu elevul;
- folosirea tehnicilor de observație repetată;
- implicarea persoanelor care cunosc bine elevul;
- urmărirea a ceea ce elevul poate să facă;
- acordarea timpului necesar elaborării răspunsului;
- acordarea șansei de a reuși.

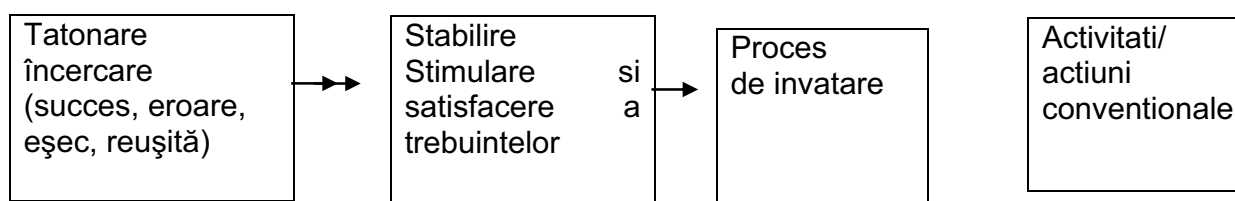
În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale multiple /surdocecitate, există un decalaj între vârsta mentală și vârsta cronologică, astfel încât un elev cu vârsta cronologică de 7 ani poate avea o vârstă mentală de 5 ani sau chiar mai puțin. Vârsta mentală / vârsta de dezvoltare se stabilește pe baza scalelor de dezvoltare. (un exemplu îl constituie Scalele Callier-Azusa, edițiile G și H special concepute pentru această categorie de elevi).

Evaluarea funcționării reale a elevului implică necesitatea de a analiza activitățile din punct de vedere al informației accesibile acestuia, mai ales în ceea ce privește vederea și auzul funcțional, deoarece elevul ar putea utiliza un singur input senzorial într-un anumit moment, fără a integra informațiile de la celelalte simțuri. Când observăm reacții de hipersensibilitate la anumiți stimuli, oprim pentru moment evaluarea și introducem o activitate care îi place și îl liniștește. Se vor nota toți stimulii senzoriali la care reacționează negativ, care produc stări de disconfort sau agitație și vor fi descrise comportamentele elevului în fișele de evaluare. Pe baza informațiilor dobândite în urma evaluării se vor elabora strategiile de intervenție .

Copilul cu surdocecitate poate lucra: individual, în grup, în clasă, dar cel mai bine pentru el este să se lucreze (relaționeze) „față în față ”.

Programul individualizat este cel mai eficient pentru că plasat în grup / clasă este greu de presupus că va ști singur să-și valorifice văzul/ auzul rezidual.

Programul personalizat urmează schema:

În urma unei evaluări trebuie luat în considerare potențialul de dezvoltare al copilului, și nu încercările sale nereușite. Evaluarea trebuie să se finalizeze cu concluzii și recomandări cu privire la intervențiile ulterioare care trebuie să fie adecvate și eficiente sub aspectul metodelor și materialelor folosite. O evaluare este eficientă atunci când relevă cauzele unor comportamente, identificarea unor aptitudini și a unor dificultăți, nivelul de dezvoltare al comunicării, raportarea copilului la obiecte și la persoane. Se scrie un raport de evaluare în care se specifică competențele sau ariile de dificultate, factori interni și externi ce influențează performanța copilului, relațiile interpersonale cu părinții, frații, prietenii, colegii, personalul didactic, persoane cunoscute sau străine. Programul de intervenție individualizat va avea ca punct de plecare aptitudinile și abilitățile deja existente ale copilului.

2. Adaptarea mediului

Activitățile din mediu trebuie să fie:

- adecvate nivelului funcțional al elevului
- concepute să realizeze / atingă cât mai multe obiective deodată
- determinate pentru copil
- finalizate cu:
  - rezolvarea a cel puțin o problemă
  - o comunicare mai eficientă
  - utilizarea vederii / auzului rezidual
  - control asupra mediului înconjurător imediat
  - opțiuni în pași mici.

Adaptarea clasei trebuie să permită elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate folosirea eficientă a restului auditiv și vizual prin:

- spații pentru activități diferențiate prin culoarea pereților, a podelei, mobilier împărțirea clasei pe zone de activitate și asocierea cu echipamente particular
- locul și poziția nemodificată a obiectelor
- evitarea aglomerării
- nivel adecvat de luminozitate, grad de strălucire redus
- pereții de o culoare diferită de cea a podelei
- existența barelor de ghidaj
- simboluri tactile/Braille la intrarea în săli
- contrast la nivelul clanțelor ușii
- spațiu liniștit în unul dintre colțuri.

3. „Pașaportul personal”

Pașaportul reunește informații din trecut, din prezent și din contexte diferite, pentru a ajuta partenerii de comunicare să înțeleagă elevul și să interacționeze cu succes.

Pașaportul personal implică o sinteză a informațiilor primite de la toți cei care cunosc elevul cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate și descrie cele mai eficiente modalități de comunicare cu acesta. Informațiile sunt prezentate clar, pentru a putea fi înțelese de orice persoană (se va pleca de la ideea că persoana care citește nu are nici o informație anterioară despre elev). Nu se vor scrie termeni medicali, doar implicațiile diagnosticului într-o formă simplă, dar care să explice ce dificultăți are elevul. De exemplu, în primele pagini vor fi trecute informații esențiale despre elev: risc, medicație, mod de comunicare, nevoi, cum vede, cât aude, dacă are dificultăți de orientare și mobilitate, ce îi place să facă, ce nu îi place, numărul de telefon al părinților, adresa. Este necesar acordul părinților pentru a realiza pașaportul personal al elevului. Documentul trebuie să fie ușor de citit, atractiv, cu abordarea pozitivă a elevului.

4. Rezonanța

Prima abordare specifică, care permite intrarea în lumea elevului cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate constă în a intra în rezonanță cu mișcările elevului. Mișcările corpului elevului sunt imitate de profesor și îi sunt reflectate înapoi astfel încât gradul de conștientizare al propriului corp crește. (De exemplu: elevul lovește banca, profesorul imită mișcarea lovind la rândul lui banca.)

5. Mișcarea în coacțiune

Mișcarea în coacțiune reprezintă o dezvoltare a activității de rezonanță, diferența fiind dată de faptul că există un alt nivel de conștientizare a prezenței adultului și a interacțiunii. Profesorul efectuează în coacțiune cu elevul mișcarea și astfel îl direcționează spre activitățile dorite. Activitatea începe cu mișcările preferate ale elevului. Mișcările noi se introduc secvențial și se repetă periodic până când elevul le învață. Mișcarea în coacțiune facilitează inițierea comportamentului de semnalizare și astfel pune bazele unui mod de comunicare. Profesorul trebuie să răspundă imediat la

comportamentul tip semnal al elevului. Comportamentul tip semnal este interpretat, se va căuta valoarea comunicativă a acestuia. Atunci când profesorul nu este sigur de semnificația comportamentului semnal, el imită elevul, arătându-i astfel că a fost auzit.

6. Indici

Elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate au nevoie de indici pentru recunoașterea persoanelor. Se vor stabili elemente de identificare a persoanelor cu care elevul intră în interacțiune (indici: inele, brățari etc.) și indici pentru a activități (ex: cântecele pentru fiecare activitate), cu scopul de a structura activitatea și de a crea posibilitatea de anticipare a rutinei. Fiecare activitate trebuie să urmeze un pattern consistent de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activității se vor realiza în același mod de fiecare dată. Începutul și sfârșitul activităților vor fi delimitate prin utilizarea unor indicii, semnale, din partea profesorului și dacă este necesar și o pauză. Aceste rutine vor crește în complexitate pe măsura ce înțelegerea elevului se dezvoltă. Ritmul este utilizat în foarte multe activități, pentru a ajuta elevii să conștientizeze succesiunea evenimentelor. Odată ce elevul are încredere în profesor și îi este familiară rutina, se pot introduce mici schimbări în activitate. Obiectivul este ca elevul să recunoască noile experiențe fără ca acesta să fie stresat. Fiecare răspuns neobișnuit al elevului în timpul rutinei are valoare comunicativă și este necesar să fie identificată semnificația acestui comportament. Dacă rutina unui copil este astfel structurată încât să includă întotdeauna un anumit obiect, după un timp obiectul va caracteriza rutina respectivă. Asociația obiect-activitate fiind realizată, profesorul poate utiliza obiectul respectiv ca obiect de referință.

7. Obiectele de referință

Obiectele de referință ajută elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate să anticipeze și să se pregătească pentru activitate, dar și să comunice preferințele pentru o activitate. Obiectele de referință sunt tangibile, sugerează începutul sau sfârșitul activității, pot fi folosite pentru a solicita o activitate sau pot fi utilizate pentru a face referire la un anumit tip de activitate. În alegerea obiectului de referință se va ține cont de: gradul de reprezentare (în etapele inițiale se utilizează obiecte concrete facilitând elevului asocierea cu activitatea, apoi se pot utiliza obiecte miniaturale, părți ale obiectelor) caracteristici vizuale și tactile ale obiectelor adaptate potențialului real al elevului; portabilitate (să fie ușoare, să poată fi puse în gentuța, să fie ușor de înlocuit în caz de deteriorare/ pierdere. Aceste obiecte de referință pot fi utilizate pentru a ordona ziua elevului, pentru a crea un orar concret, tangibil- un calendar cu obiecte.

8. Calendarele cu obiecte de referință/imagini simbol/indici tactili/pictograme:

- informează elevul asupra evenimentelor din timpul zilei
- îl ajută să anticipeze și să se pregătească pentru activitatea zilnică
- se pot construi atât pe verticală, cât și pe orizontală
- pot lua forma unor cutii compartimentate, cărți, afișe de carton, albume
- pot conține obiecte de referință, imagini simbol, indici tactili-vizuali, pictograme
- trebuie astfel plasate încât să permită accesul elevului la el fără efort.

Bibliografie

1. Aitken, S.coord, (2007), *Procesul de predare – învățare la copiii cu surdocecitate, Contact – comunicare – învățare*, Ed. Semne, București;
2. Buică, C.B., (2004), *Bazele defectologiei*. Ed. Aramis, București;
3. McInnes, J.M., Treffry J.A., (2000), *Copilul cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, București;
4. Murdoch, H., (2009), *A curriculum for multi-sensory-impaired children*, Sense UK.
5. Stillman, R.D., (2010), *Instrumente de evaluare a copiilor cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate*, Scalele Callier-Azusa (G) și (H), traducere, adaptare și tehnoredactare Mihaela Adriana Moldovan, Ed. Semne, București;
6. ****Curriculum Surdocecitate/Deficiențe senzoriale multiple* aprobat prin ordin de ministru nr. 5243/1.09.2008 – Sense International Romania;
7. ****Programa PSIHODIAGNOZĂ, CONSILIERE, ORIENTARE ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ*, ordin de ministru nr.5235 / 01.09.2008.

Grupul de lucru:

Mitran Liana Maria, coordonator Ministerul Educației
Gheorghe Iuliana, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Dolj
Bumbăcilă Diana, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Filimon Mihaiela Lavinia	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Marinescu Melinda	Școala Gimnazială Specială "Sf. Vasile" Craiova
Jianu Gabriela Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE

Învățământ special

Clasa pregătitoare

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Abilități de comunicare** este elaborată potrivit noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe și face parte din cadrul ariei curriculare *Limbă și comunicare*.

Diciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 4-5 ore /săptămână la clasa pregătitoare.

Competențele de comunicare sunt elemente cheie în cadrele de referință ale studiilor internaționale (de exemplu PISA, PIRLS), care vizează un set de procese esențiale în măsurarea achizițiilor elevilor, indiferent de limba lor maternă.

În acest sens, elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă sunt exemple relevante pentru competențele cheie dobândite prin învățare pe parcursul întregii vieți. Din această perspectivă, programa valorifică următoarele documente:

- *Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006*, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006. Din acest document au fost extrase elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă;

- *Literary Framework for Teachers, LiFT* (Cadru de referință pentru literatură realizat cu sprijin european și pilotat în 6 țări membre, printre care și România), <http://www.literaryframework.eu/>. Acest document a fost utilizat pentru formularea competențelor și a activităților de lectură.

Programa este un instrument util în planificarea activităților specifice ale cadrelor didactice care lucrează cu elevii cu dizabilități auditive în vederea formării și dezvoltării abilităților de comunicare.

Conținutul programei este adaptat particularităților de dezvoltare a comunicării în contextul dizabilității auditive.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Abilități de comunicare* urmăresc achizițiile elevului pentru clasa pregătitoare.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Citire/ lectură
- Scriere/ redactare
- Elemente de construcție a comunicării

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variabile ale elevilor.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul comunicativ-funcțional, axându-se pe comunicare ca domeniu complex ce înglobează procesele de receptare a mesajului oral și scris precum și cele de exprimare orală și scrisă. Actuala programă școlară utilizează strategii de învățare activă, centrate pe elev.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unei imagini, pentru a indica despre ce este vorba într-un mesaj; - transpunerea în desen a semnificației unui mesaj; - recunoașterea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte ilustrate în benzi desenate; - formularea unor răspunsuri la întrebări pe baza unui suport imagistic; - observarea, recunoașterea, executarea unor comenzi simple (repetă după mine, fă la fel ca mine, privește).
<p>1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj scurt</p> <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea unor răspunsuri la întrebări elementare: „Cine este?”, „Ce face?”, „Unde este?”, „Cum este?”; - aprecierea cu adevărat/fals a unor enunțuri scurte care vizează informații din text (exemplu: personaje, locul desfășurării acțiunii, etc.); - precizarea prin semne mimico - gestuale a unor detalii dintr-un set de enunțuri/ cuvinte susținut de suport imagistic; - realizarea unor comenzi simple simple; - participarea la jocuri de grup, ca urmare a înțelegerii regulilor jocului.
<p>1.3. Identificarea sunetului inițial și/ sau final dintr-un cuvânt, a silabelor și a cuvintelor din propoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea sunetelor/ silabelor/ cuvintelor percepute prin semne mimico-gestuale; - stabilirea numărului de cuvinte dintr-un enunț scurt; - asocierea unui cuvânt cu imaginea potrivită/semnul mimico-gestual; - rostirea cuvintelor pe silabe; - identificarea sunetelor din natură și a sunetelor din cuvinte; - selectarea, dintr-un șir, a cuvintelor care încep/se termină cu un anumit sunet; - selectarea unor imagini care reprezintă obiecte din mediul familiar, după diferite criterii (sunet inițial/ final, număr de silabe etc.); - realizarea unor desene ce reprezintă obiecte/ființe, a căror denumire conține (în poziție inițială sau finală) sunetul specificat.
<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje, în contexte de comunicare totală</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor povești prezentate în limbajul semnelor; - participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor–ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc. ; - rezolvarea unor probleme întâlnite în jocurile pe computer (unde instrucțiunile sunt oferite pe bază de suport imagistic).

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Pronunțarea clară a sunetelor și a cuvintelor în enunțuri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru exersarea corectă a actului respirator, cu accent pe pronunția corectă; - exerciții de gimnastică pentru aparatul fonoarticulator;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - pronunțarea cuvintelor cu prelungirea unor sunete stabilite anterior (mmmai, puuui, etc); - asocierea unor imagini sau obiecte, cu onomatopeele corespunzătoare; - exerciții de pronunție a onomatopeelor; - transpunerea unui mesaj scurt în limbaj mimico-gestual cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (afirmație, întrebare, exclamație etc.); - mimarea unor situații care presupun trăiri diferite (supărare, bucurie, mirare etc.); - jocuri de rol.
<p>2.2. Transmiterea unor informații referitoare la sine și la universul apropiat, prin mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea mesaje despre sine (nume, vârstă, adresă), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată, mâncarea preferată etc.; - formularea unor răspunsuri la întrebări adresate de colegi; - descrierea unor evenimente din viața proprie; - completarea unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare; - recunoașterea a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate/ benzi desenate/ povești cunoscute; - descrierea unor activități/ jocuri preferate.
<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri scurte, în situații de comunicare uzuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, adecvate contextului; - jocuri de exersare a unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbire pe rând – Exemplu: „Spune și dă mai departe”, „Statuile” etc. ; - jocuri de rol: „La doctor”, „În parc”, „O zi în familie”, „Ziua mea” etc.; - formularea de sarcini adresate colegilor (șterge tabla, udă floarea etc.); - povestirea unor experiențe trăite.
<p>2.4. Exprimarea propriilor idei în contexte cunoscute, manifestând interes pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor propoziții simple pe bază de suport imagistic; - utilizarea unor cuvinte adecvate pentru a descrie imagini/acțiuni; - identificarea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia; - discuții scurte în grup, pe baza unor imagini.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Recunoașterea unor cuvinte uzuale, din universul apropiat, scrise cu litere mari și mici de tipar</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și numirea literelor mari și mici de tipar pe diferite suporturi (jocuri, cuburi, truse de jucării); - asocierea unor litere cu sunetul corespunzător; - identificarea obiectelor din clasă pe baza etichetelor realizate împreună cu copiii; - citirea denumirii obiectelor din clasă scrise cu litere de tipar pe etichete.; - asocierea unor cuvinte formate din 1-2 silabe cu imagini potrivite, reprezentând obiecte din universul apropiat; - jocuri folosind jetoane cu imagini ale unor obiecte și denumirea acestora; - studierea unor cărți care conțin doar imagini și „citirea” acestora în grup/ cu ajutorul cadrului didactic.

Clasa pregătitoare
<p>3.2. Identificarea semnificației unei/ unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unui fragment dintr-o poveste în limbaj mimico-gestual și selectarea imaginilor corespunzătoare acesteia; - identificarea unor răspunsuri ce presupun alegere personajului real (ex: „În prima imagine este Cenușăreasa sau Albă ca Zăpada?”); - prezentarea unor albume personale cu fotografii sau imagini; - continuarea unei povești pe baza imaginilor selectate, cu sprijin din partea cadrului didactic sau al colegilor; - citirea orarului clasei (activitățile sunt reprezentate prin imagini corespunzătoare fiecărei discipline).
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje de necesitate imediată, din universul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H - spital, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc. ; - recunoașterea simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului; - asocierea imaginilor cu mesajele orale indicate; - recunoașterea unor mesaje scrise expuse în clasă pe panouri (reguli de comportament, aniversări ale copiilor etc.).
<p>3.4. Exprimarea în cuvinte proprii a mesajelor redade pe suport vizual sau auditiv, manifestând interes pentru lucrul cu cartea</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea (intuitivă) a cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi, cu sau fără imagini etc.; - răsfoirea unor cărți în colțul amenajat cu o mini-biblioteca, în biblioteca școlii etc.; - identificarea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (exemplu: carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar text etc.); - jocuri de rol: „La librărie”, „La bibliotecă” etc.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în interiorul unui contur, înșirare de mărgelice; - modelarea plastilinei, ruperea hârtiei după un contur etc.; - poziționarea corectă a suportului de scriere, în raport cu propriul corp; - orientarea în spațiul scrierii, prin joc: sus, jos, dreapta, stânga etc.; - exersarea poziției corecte la scris; - utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/ de scris; - jocuri de tip labirint; - identificarea literelor din plastic/ din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi; - realizarea literelor din plastilină, „fir” de hârtie creponată răsucită etc.; - scrierea pe diferite suporturi (pe tablă, pe nisip, pe făină, pe geamuri aburite etc.) și cu diferite instrumente, a unor modele liniare, simboluri etc.; - decorarea literelor mari și mici de tipar folosind semințe, hârtie, fire, nasturi, orez, fasole etc. - scrierea elementelor grafice de dimensiuni și culori variate (mari/ mici, groase/ subțiri), pe foaie velină sau pe spații de 1-2 cm ;

Clasa pregătitoare
- realizarea unor lucrări plastice, decorative (folosind linia și punctual).
4.2. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare - realizarea unor felicitări , colaje pentru diferite evenimente cu litere de tipar decupate din reviste, ziare etc.; - confecționarea unor obiecte/desene decorate cu semne grafice; - realizarea unor semne de carte folosind diferite semne, linii curbe, linii frânte , puncte.
4.3. Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale - realizarea în clasă a unui colț/ panou intitulat „Peretele vorbitor”, în care copiii să-și poată lăsa mesaje și informații pe o temă aleasă de ei, în cadrul unui proiect (prin desene, cuvinte și simboluri); - realizarea unor ecusoane personalizate (cu simboluri, cuvinte sau imagini); - exprimarea prin desen/simboluri a răspunsurilor la diferite întrebări (ex.: „Ce culori are toamna?” etc.); - organizarea unor concursuri (exemplu: „Cine realizează cel mai interesant colaj/ puzzle/ desen/ poster din desene/ cuvinte/ alte simboluri?”); - confecționarea unui orar pe un cod de culori sau simboluri; - completarea jurnalului clasei folosind desene, fotografii, simboluri.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	Acte de vorbire: salutul persoanelor, modul de prezentare a propriei persoane, identificarea obiectelor din mediul apropiat, formularea unei rugăminți Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate Dialogul Formularea de întrebări și răspunsuri simple despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală Forme ale discursului oral Povestirea după imagini
Citire/ lectură	Cartea Coperte, pagină, text, ilustrații Literele mici și mari de tipar Simboluri uzuale din universul apropiat: metrou, intrare, ieșire, spital, trecere de pietoni etc. Citirea cuvintelor pe etichete asociate unor imagini sau obiecte Propoziția/ enunțul (fără teoretizări) Formularea de propoziții cu suport intuitiv Ordonarea propozițiilor pe baza unui suport intuitiv
Sciere/ redactare	Elemente grafice care intră în componența literelor de mână: linii, puncte, bastonașe, zale, bucle, semiovale, ovale, nodulețe Desenarea literelor de tipar Simboluri neconvenționale folosite în exprimarea scrisă Scrierea funcțională folosind desene, simboluri Felicitarea
Elemente de construcție a comunicării	Vocabular Cuvântul Fonetică Sunete specifice limbii române Despărțirea cuvintelor în silabe Cuvinte uzuale alcătuite din una, două sau trei silabe

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare–învățare–evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Abilități de comunicare**.

Elevul cu dizabilități auditive va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului cu dizabilități auditive. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Tot ceea ce se întâmplă la „ora” de *Abilități de comunicare* este recomandat să se deruleze sub forma unei suite de jocuri amuzante. Din spațiul clasei nu trebuie să lipsească jucăriile. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor și nu pe rigurozitatea științifică a acestora. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate. Scrierea se va consolida treptat, pe măsură ce se dezvoltă musculatura mâinii. În clasa pregătitoare, scrierea semnelor grafice va începe cu exerciții de desenare a unor elemente preluate din mediul înconjurător (bețișoare, cârcei de viță-de-vie, bastoane, buline etc.), continuându-se apoi cu scrierea lor pe foaie velină și pe liniatură tip I.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elevul cu dizabilități auditive va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal și vizual.

Foarte importantă este și învățarea în context. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic

în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002), *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara;
2. Mihaela, C., (2018), *De la A la vorbire*, Editura Risoprint, Cluj- Napoca;
*Programa școlară pentru disciplina *COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ* Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Busuioc Aurora	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Leahu Daniela	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Pruteanu Rodica	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CITIRE - SCRIERE - COMUNICARE

Învățământ special

Clasa I – clasa a IV a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa corespunzătoare disciplinei **Citire-scriere-comunicare** face parte din aria curriculară *Limbă și comunicare* și se adresează profesorilor de psihopedagogie specială care lucrează cu copii cu deficiență senzorială auditivă și care prin activități specifice urmăresc stimularea disponibilităților individuale, valorificarea resturilor auditive și a potențialului psihofizic al fiecărui elev, în vederea dobândirii și dezvoltării autonomiei școlare și sociale.

Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordinului de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 4-5 ore /săptămână la clasele: I, a II-a, a III-a și a IV-a.

Competențele de comunicare se focalizează pe operații cognitive identice. În acest sens, sunt relevante cadrele de referință ale studiilor internaționale (de exemplu PISA, PIRLS), care vizează un set de procese identice pentru măsurarea achiziției elevilor, indiferent de limba lor maternă.

Exemple relevante în acest sens sunt elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă conform cadrului de referință pentru competențe cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți sau nivelurile stabilite în cadrul de referință pentru literaturi. În această perspectivă, programa valorifică următoarele documente:

- *Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006*, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006. Din acest document au fost extrase elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă.

- *Literary Framework for Teachers, LiFT* (Cadrul de referință pentru literatură realizat cu sprijin european și pilotat în 6 țări membre, printre care și România), <http://www.literaryframework.eu/>. Acest document a fost utilizat pentru formularea competențelor și a activităților de lectură.

Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului cu dizabilități auditive din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale la nivelul disciplinei *Citire-scriere-comunicare* vizează achizițiile elevului pentru clasele I-IV, aceste competențe urmărind receptarea și producerea de mesaje în contexte semnificative pentru elevii cu dizabilități auditive.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități auditive și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Această programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat elevului cu deficiență auditivă, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe. Studiul disciplinei *Citire-scriere-comunicare*, început în clasa I, se continuă până în clasa a IV-a și asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Studierea de către elevii cu dizabilități auditive, a disciplinei *Citire-scriere-comunicare* contribuie la formarea și dezvoltarea vorbirii acestora ca mijloc de comunicare, la asimilarea unei game bogate și variate de cunoștințe, cât și la precizarea / lărgirea treptată a cercului de reprezentări și noțiuni.

Pe lângă deprinderile de exprimare orală și comunicare independentă, elevii cu dizabilități auditive din școala specială trebuie să dobândească și deprinderi de citire-scriere-comunicare corectă, în ritm propriu care îi va ajuta să se adapteze mai ușor la cerințele vieții cotidiene.

Formarea deprinderilor de citire, scriere și comunicare la aceștia rămâne un proces complex ale cărui baze se pun în ciclul primar, însă procesul consolidării și mai ales procesul perfecționării lor este continuat în ciclul gimnazial.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa I
<p>1.1. Exersarea capacităților fonoarticulatorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea motricității aparatului fonoarticulator (exerciții de gimnastică facială, linguală); - exersarea și întărirea sunetelor emise existente deja în repertoriu; - emiterea de sunete noi prin imitație (vorbire reflectată); - exerciții și jocuri cu onomatopee, silabe deschise simple, duble (de exemplu: ma, ma-ma).
<p>1.2. Exersarea abilităților de observare, discriminare, identificare, operare, perceperea relațiilor spațiale, utilizând comunicarea orală și limbajul mimico-gestual</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare și denumire a obiectelor din mediul ambiant; - denumirea principalelor componente ale schemei corporale; - localizare spațială a obiectelor și imaginilor, în raport cu schema corporală; - localizare a poziției spațiale a unor obiecte, în raport cu diferite repere (pe/sub, sus/jos, în față/în spate, înainte/înapoi, stânga, dreapta); - utilizare corectă a vocabularului specific (noțiuni spațiale simple: sus/jos, aproape/depart, primul/ ultimul, început/sfârșit); - executare a unor comenzi de poziționare /plasare a diferitelor obiecte, în raport cu propriul corp/alte repere spațiale; - jocuri didactice de orientare în spațiul clasei cu/fără model acțional.
<p>1.3. Identificarea semnificației unui mesaj oral, pe teme accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea imaginilor pentru indicarea semnificației unui mesaj; - transpunerea în desen a mesajului unui text scurt; - răspunsuri la întrebări ce vizează conținutul unui text: „Despre ce este vorba... (în acest fragment de poveste/ în acest text) ?”; - identificarea unor enunțuri simple, scrise, care exprimă mesajul textului, dintr-o pereche de enunțuri date; - formularea unor titluri potrivite textului dat; - jocuri de tipul: „Scrisori desenate”, „Ce nu se potrivește?” etc.; - vizionarea unor povești în limbaj mimico-gestual, descrieri, indicații și manifestarea unor reacții corespunzătoare.
<p>1.4. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pronunție a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet; - jocuri de tipul: „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc.; - despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătăi din palme; - citirea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri; - identificarea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt; - modificarea sensului unui cuvânt prin schimbarea unui sunet; - gruparea unor cuvinte date după criterii precum: număr de sunete, sunet inițial, sunet final etc.; - numărarea cuvintelor din propoziții de 3-5 cuvinte; - identificarea anumitor cuvinte în propoziții, prin reguli prestabilite: bătăi din palme, simboluri grafice etc.;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea poziției și a ordinii cuvintelor din propoziții de 3-5 cuvinte; - reconstruirea unei propoziții prin adăugarea/ eliminarea unor cuvinte; - modificarea ordinii cuvintelor în propoziție, fără a schimba mesajul transmis; - punerea în corespondență a unui cuvânt dintr-o propoziție cu imaginea potrivită/ corespunzătoare.
<p>1.5. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a unor solicitări cu scopul înțelegerii unui mesaj oral; - jocuri de rol de tipul vorbitor–ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc.; - adresarea unor întrebări ajutătoare pentru înțelegerea poveștilor citite de profesor; - vizionarea unor filme pentru copii în limbaj mimico-gestual și discutarea lor.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea corectă a formulelor specifice în situații concrete de tipul: invitație, urare, solicitare, prezentarea unor scuze etc.; - prezentarea unor informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri simple; - formularea unor întrebări și răspunsuri prin care se solicită lămuriri sau informații referitoare la diverse teme; - jocuri de rol ce implică formule de adresare, de solicitare, de mulțumire; - prezentarea, în limbaj propriu, a unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei; - identificarea unor reguli de joc, a unor norme ale clasei; - alcătuire de propoziții simple pe baza unei imagini/ suite de imagini sau folosind cuvinte date.
<p>2.2. Transmiterea unor informații prin intermediul mesajelor simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea, în limbaj propriu, a unor enunțuri simple referitoare la activități desfășurate; - repovestirea în limbaj mimico-gestual a unei povești vizionate; - exprimarea propriei păreri în legătură cu fapte sau situații familiare; - discuții privind comportamentul personajelor; - evidențierea unor modele de comportament, formularea unor judecăți de valoare față de faptele personajelor; - completarea unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare; - scurte descrieri (cel puțin trei trăsături) referitoare la personaje de desene animate/ benzi desenate/ persoane cunoscute (părinți, frați, surori, colegi); - prezentări elementare ale unor activități, jocuri cunoscute; - jocuri de tipul: „Dacă aș fi...”, „Personajul preferat”, „Cine are dreptate?”, „Continuă povestea” etc.
<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri simple, în diferite contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor dialoguri în contexte reale, pe teme familiare; - exprimarea unei opinii personale referitoare la un personaj/ conduita unei persoane/ o întâmplare etc.; - jocuri de rol în contexte familiare: „La telefon”, „În vizită” etc.; - exerciții de primire sau de oferire a unor complimente; - adresarea de întrebări corespunzătoare în vederea obținerii unor informații sau

Clasa I
<p>pentru satisfacerea curiozității (Cine? Unde? Ce? Când? De ce? Cum? Ce s-ar fi întâmplat dacă..?).</p>
<p>2.4. Exprimarea propriilor idei referitoare la contexte familiare, manifestând interes și încredere în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor personaje, a unor povești după indicii date; - formularea unor enunțuri plecând de la cuvinte alese aleatoriu, de la teme familiare copiilor; - construirea unor ipoteze privind posibilitățile de continuare ale unei întâmplări, în vederea stimulării spontaneității și a dezvoltării creativității; - discuții în grup, pe baza unei imagini; - modificarea unor povești: schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului, introducerea unor personaje etc.; - formularea unor enunțuri orale și/ sau crearea de povești orale pornind de la idei/ imagini date sau desene create de copii; - jocuri de tipul: „Spune mai departe”, „Cine este personajul?”, „Spune după mine” etc.; - ilustrarea unor povestiri create în grup.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa I
<p>3.1. Citirea unor cuvinte și propoziții scurte, scrise cu litere de tipar sau de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - întuirea unor cuvinte însoțite de imagini corespunzătoare; - recunoașterea literelor mari și mici, de tipar și de mână; - construirea, la alfabetarul mobil, a unor silabe, cuvinte, propoziții din 3-5 cuvinte; - evidențierea prin colorare, subliniere, decupare, încercuire, a unor cuvinte din propoziții solicitate de cadrul didactic sau de elevi; - completarea unor silabe date pentru a obține cuvinte; - ordonarea unor silabe dintr-o serie dată, pentru a obține cuvinte; - citirea pe silabe/ integrală a cuvintelor scrise cu litere de tipar sau de mână; - citirea în ritm propriu a unor enunțuri sau texte scurte scrise cu litere de tipar sau de mână; - sublinierea cuvintelor care se repetă într-un text; - citirea în perechi, citirea în lanț, citirea ștafetă, citirea ghidată și/ sau selectivă a unor cuvinte și propoziții; - realizarea unor colaje utilizând cuvinte decupate din ziare și reviste; - jocuri de tip „Loto”, „Domino”, „Bingo”, cu imagini, cuvinte sau simboluri.
<p>3.2. Identificarea mesajului unui scurt text care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor, locului și timpului unei întâmplări prezentate în textul citit; - recunoașterea în ilustrații a personajelor, locului, timpului și momentului evocat; - alcătuirea unor propoziții simple ca răspunsuri orale la întrebări despre conținutul textului citit; - corespondența unor cuvinte/ enunțuri, scrise cu litere de tipar și de mână, cu imaginile potrivite; - citirea selectivă a unor cuvinte și enunțuri dintr-un text scurt; - transpunerea în desen a unor enunțuri/ fragmente de text citite; - stabilirea titlurilor potrivite unui text scurt/ unor fragmente de text; - diferențierea în adevărat/fals a unor afirmații despre conținutul unor enunțuri sau al unui text scurt.

Clasa I
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri din universul familiar, care transmit mesaje simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, P- parcare, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc.; - stabilirea corespondenței imaginilor cu mesajele orale/ scrise indicate; - plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, etc.); - completarea unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/ simboluri; - decodarea unor felicitări, invitații în care sunt utilizate cuvinte și simboluri.
<p>3.4. Exprimarea interesului pentru lectura unor texte simple, susținute de suport imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea individuală a unor povești, povestiri etc.; - realizarea unor minicărți pe teme familiare (individual și în grup); realizarea „Abecedarului clasei”, folosind planșe de colorat; - confecționarea unor panouri cu titluri, personaje ale textelor citite; - observarea intuitivă a cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi, cu sau fără imagini; - observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar text, carte electronică etc.); - jocuri de rol: „La librărie”, „La bibliotecă” etc.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>4.1. Scrierea literelor de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea musculaturii fine a mâinii; - modelarea din plastilină a conturilor unor litere; decorarea literelor de mână și de tipar; - executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.); - transcrierea literelor, silabelor, cuvintelor, enunțurilor din 3-5 cuvinte menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte; - completarea după model, cu litere de mână, a unor enunțuri din cuprinsul unor bilete, felicitări; - exerciții de așezare în pagină a datei, a titlului, a alineatelor, de păstrare a distanței dintre cuvinte; - scrierea după dictare a literelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor din 3-5 cuvinte; - găsirea unor silabe dintr-o serie de silabe date, scrise cu litere de tipar sau de mână, pentru a obține cuvinte; - confecționarea unor afișe, etichete cuprinzând reguli de conduită, norme de lucru, îndemnuri, încurajări etc.
<p>4.2. Redactarea unor mesaje scurte, formate din cuvinte scrise cu litere de mână, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor enunțuri scurte, având suport vizual; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte, propoziții cu ajutorul computerului;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - conceperea unor modele felicitări, scrisori (de exemplu, scrisoare către Moș Crăciun); - jocuri care solicită schimbul unor mesaje scrise.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: a saluta, a se prezenta, a formula o rugămintă, o idee/ o părere, o cerere</p> <p>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul</p> <p>Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate</p> <p>Intonarea propozițiilor enunțiative și interogative</p> <p>Dialogul</p> <p>Oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală</p> <p>Reguli de vorbire eficientă: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii</p> <p>Forme ale discursului oral</p> <p>Povestirea unor întâmplări trăite</p> <p>Repovestirea unor întâmplări auzite</p> <p>Descrierea unui obiect/ a unei persoane</p>
Citire/ lectură	<p>Cartea</p> <p>Numerotarea paginilor, direcții de orientare în pagină</p> <p>Literele mici și mari de tipar și de mână</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Alfabetul limbii române</p> <p>Citirea cuvintelor mono și plurisilabice (introduse progresiv)</p> <p>Cuvinte care conțin diftongii: oa, ea, ia, ie, ua, uă (fără terminologie)</p> <p>Citirea propozițiilor/ enunțurilor</p> <p>Citirea textelor scurte (de maxim 35 de cuvinte, introduse progresiv)</p> <p>Așezarea textului în pagină</p> <p>Titlu. Autor. Alineate</p>
Scriere/ redactare	<p>Alfabetul limbii române</p> <p>Literele mici și mari de mână folosind și aplicații informatice de învățare a citit-scrisului adaptate pentru elevii cu deficiență de auz</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Ortografia</p> <p>Scrierea ortografică a cuvintelor</p> <p>Scrierea cu majusculă la începutul propoziției și al titlului</p> <p>Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără</p>

Domenii de conținut	Clasa I
	terminologie) Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi Punctuația Punctul Semnul întrebării Linia de dialog Organizarea textului scris Scrierea caligrafică pe liniatură tip I Plasarea datei, a titlului, folosirea alineatelor Scrierea funcțională Copieri. Transcrieri (litere, silabe, cuvinte, propoziții, texte de maxim 20 de cuvinte). Dictări Invitația. Felicitarea Scrisoarea
Elemente de construcție a comunicării	Vocabular Cuvântul– grup de sunete asociat cu un înțeles Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus Fonetică Sunetele limbii române. Articulația vocalelor și consoanelor (fără denumire) Silaba Cuvântul Despărțirea cuvintelor în silabe intuitiv, fără cunoașterea regulilor Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a II-a
<p>1.1. Exersarea capacităților fonoarticulatorii</p> <ul style="list-style-type: none"> -dezvoltarea motricității aparatului fonoarticulator prin exerciții de gimnastică facială, linguală; -exersarea și întărirea sunetelor emise existente deja în repertoriu; -jocuri cu onomatopee, silbe deschise simple, duble (ma, ma-ma...); -reproducerea de sunete onomatopice produse de diferite obiecte și animale (copilul va imita cum face câinele: „ham-ham”, telefonul: „țâr-țâr”).
<p>1.2. Identificarea semnificației unui mesaj din texte accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea unor imagini corespunzătoare subiectului unui text; - formularea unor întrebări și răspunsuri orale ce fac referire la tema și mesajul textului; - selectarea răspunsurilor corecte la întrebări legate de mesajul textului, dintr-o pereche/serie de variante date; - formularea unor titluri potrivite textelor scurte; - povestirea orală, cu suport imagistic, a unui fragment; - transpunerea în desen a mesajului transmis de un text.
<p>1.3. Identificarea unor informații variate dintr-un text</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea personajelor dintr-un text; - identificarea locului și timpului acțiunii prezentate într-un text; - alegerea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul studiat; - formularea de răspunsuri la întrebări referitoare la textul studiat („Cine?”, „Ce?”, „Cu cine?”, „Cum?”, „Unde?”, „De ce?”, „Din ce cauză?”, „Cu ce scop?” etc.); - ordonarea cronologică a imaginilor care reprezintă momente ale acțiunii textului studiat; - așezarea, în succesiune logică, a întâmplărilor din textul studiat (pe baza de suport imagistic); - relatarea evenimentelor din textul studiat, folosind expresiile: la început, mai întâi, prima dată, apoi, după aceea, până la urmă etc.; - identificarea personajelor unui text după descrierea înfățișării lor sau după prezentarea acțiunilor acestora; - transpunere în desen a unor fragmente de text, cu respectarea unor informații; - completarea unor propoziții lacunare cu informații dintr-un text studiat.
<p>1.4. Identificarea sunetelor și silabelor în cuvinte și a cuvintelor în enunțuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea vocalelor și consoanelor în silabe și cuvinte; - ordonarea alfabetică a unor cuvinte date; - formarea unor cuvinte din silabe date; - jocuri de tip „Fazan”, „Cuvinte alintate”; - despărțirea cuvintelor în silabe; - stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt; - modificarea sensului unui cuvânt prin schimbarea unei silabe/ unui sunet; - gruparea unor cuvinte date după criterii precum: număr de sunete, sunet inițial, sunet final etc.; - stabilirea poziției și a ordinii cuvintelor din propoziții de 4-6 cuvinte; - modificarea unei propoziții prin adăugarea/ eliminarea unor cuvinte; - inversarea ordinii cuvintelor în propoziție, fără a schimba mesajul transmis; - jocuri de tipul: „Continuă propoziția”, „ Cum poate fi?”, „ Obiecte mari, obiecte mici” etc.

2.Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>2.1. Formularea unor enunțuri proprii în situații concrete de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor propoziții prin care se adresează o solicitare, o întrebare, o mulțumire, o rugămintă, un îndemn, un salut etc; - prezentare unor informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri simple; - jocuri de rol; - completarea unor enunțuri după modele date - identificarea și corectarea greșelilor de exprimare; - alcătuirea de enunțuri simple după ilustrații sau folosind cuvinte date.
<p>2.2. Transmiterea unor informații printr-o suită de enunțuri înlănțuite logic</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații despre sine, despre familie, colegi, despre animalul preferat, activitățile preferate/ desfășurate etc.; - relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei; - alcătuirea unor enunțuri simple pe baza unui set de cuvinte date și/ sau a unui șir de imagini; - transformarea unor enunțuri simple prin folosirea de conectori elementari: și, atunci, deoarece, dacă etc.; - formularea unor răspunsuri la întrebări simple; - realizarea unor scurte povestiri orale după o imagine/ o suită de imagini și după un șir de întrebări; - recunoașterea trăsăturilor unui personaj, descrierea unui loc, a unui fruct, a unei flori etc.
<p>2.3.Participarea cu interes la dialoguri, în diferite contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de dialoguri în perechi/ în grup pe teme de interes (timpul liber, animalul preferat, cartea preferată, prezentarea produselor activității școlare etc.); - adresarea unor întrebări referitoare la subiecte de interes; - formularea unor enunțuri scurte, clare, prin care să solicite sprijin în condițiile neînțelegerii unui mesaj oral; - exerciții de utilizare a formulelor de adresare, de solicitare, de mulțumire, corespunzătoare unui anumit context; - recunoașterea unor obiecte/ ființe prin descoperirea caracteristicilor acestora pe baza unor întrebări și răspunsuri, în cadrul unor jocuri de grup.
<p>2.4. Exprimarea expresivă a ideilor în contexte familiare manifestând interes și încredere în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea limbajului verbal și nonverbal corespunzător, în vederea asigurării/ menținerii atenției interlocutorului (contact vizual, expresie facială, claritate în exprimare, ton); -mimarea diferitelor emoții și reacții; - decodificarea emoțiilor și reacțiilor celorlalți; - recunoașterea unor personaje, a unor povești după indicii date; - prezentarea unor lucrări personale; - repovestirea unor povești vizualizate în limbajul mimico- gestural; - participarea la serbări școlare.

3.Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a II-a
<p>3.1. Citirea unor mesaje scrise, întâlnite în mediul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea în limbaj verbal/ mimico- gestual a textelor scurte; - citirea unor mesaje din mediul cunoscut: reclame, afișe, anunțuri, enunțuri, texte scurte etc.; - citirea selectivă în funcție de anumite repere (alineatul, linia de dialog) sau respectând un detaliu/ o idee din text (joc: „Găsește și citește”); - recunoașterea alineatelor, paragrafelor, titlului și autorului unui text; - auto-corectarea greșelilor de citire atunci când cuvântul/ propoziția citit(ă) nu are sens; - utilizarea cuprinsului unei cărți; - căutarea unei anumite cărți la colțul de lectură sau la bibliotecă; - jocuri de tip „Loto”, „Domino”, „Bingo”, cu imagini, cuvinte sau simboluri.
<p>3.2. Identificarea mesajului unui text în care se relatează întâmplări, din universul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a mesajului desprins dintr-un text citit; - descompunerea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare; - adresarea unor întrebări pe baza textului citit; - analiza ilustrațiilor care însoțesc textul citit; - redarea prin cuvinte proprii/limbaj mimico-gestual, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit; - formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit; - ordonarea unei suite de propoziții după ordinea logică de desfășurare a evenimentelor dintr-un text studiat; - recunoașterea unor informații previzibile în diverse materiale cotidiene (reclame, prospecte, orare etc.).
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri, în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea unor fapte/ evenimente/ lucruri din universul apropiat cu fragmente de text/ simboluri/ desene/ gesturi; - parcurgerea unor trasee semnalizate cu ajutorul unor simboluri convenționale sau inventate („În căutarea comorii”, „Drumurile viitorului” etc.).
<p>3.4. Exprimarea interesului pentru lectura unor cărți adecvate vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea în limbaj propriu/ verbal/ mimico gestural, a unor cărți/ povești citite individual sau în grup; - memorarea unor poezii scurte; - realizarea unui „colț al cărții” în sala de clasă; - relatarea unui text citit, cu accent pe anumite evenimente și informații; - vizite la muzee și case memoriale.

4.Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>4.1. Scrierea unor mesaje, în diverse contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - copieri și transcrieri de litere, silabe, cuvinte, propoziții; - autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model; - copierea unor texte scurte, exersând încadrarea în spațiul paginii, respectarea proporției între litere și a spațiului între cuvinte; - transcrieri selective de cuvinte și fraze dintr-un scurt text pe teme cunoscute;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - transcrierea sau copierea unor mesaje în cadrul unor activități individuale sau comune; - scrierea corectă a unor propoziții/ fraze/ a unui text scurt pe foaie tip II, dictando, velină, respectând încadrarea în pagina de caiet (tip II, dictando sau cu foaie velină), aprecierea spațiilor dintre litere și cuvinte.
<p>4.2. Redactarea unor mesaje simple, cu respectarea convențiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe ; - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/ cu alineat, utilizarea corectă a semnelor de punctuație); - folosirea adecvată a semnelor de punctuație într-un text; - scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea convențiilor; - realizarea unor felicitări cu diverse ocazii (Crăciun, Paște, 8 Martie) și scrierea mesajelor corespunzătoare folosind diverse instrumente (stilou, creioane cerate, carioca, marker etc.); - evidențierea prin chenare a unor definiții, formule, mesaje, anunțuri importante etc., cu scopul de a le pune în evidență; - alcătuirea, în scris, a răspunsurilor la întrebări pe teme familiare/ care prezintă interes; - formularea unor texte scurte (3-7 enunțuri) pe teme din sfera de interes a copiilor, cu ajutorul unor imagini sau întrebări; - folosirea calculatorului pentru redactarea unor enunțuri/ texte scurte; - jocuri care solicită schimbul unor mesaje scrise; - completarea unor rebusuri folosind suport imagistic.
<p>4.3. Exprimarea unor idei, sentimente, păreri prin intermediul limbajelor convenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui colț în clasă/ panou unde copiii pot lăsa mesaje, invitații și pot exprima în scris și cu ajutorul simbolurilor, păreri și impresii despre anumite evenimente, dar și informații pe o temă aleasă de ei (proiecte); - alcătuirea unui jurnal personal sau al clasei, folosind desene, decupaje și enunțuri scurte; - realizarea unor desene pornind de la experiențe senzoriale (ceva ce a văzut și i-a atras atenția, sunete, gusturi, mirosuri, atingerea unei suprafețe); - prezentarea anotimpurilor în cuvinte, formă și culoare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	<p>Acte de vorbire: a se prezenta și a prezenta pe cineva, a identifica un obiect/ o persoană/ un loc, a cere și a da informații, a formula o idee/ o părere/ o opinie/ o solicitare</p> <p>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul</p> <p>Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu folosind și aplicații informatice de învățare a citit-scrisului adaptate pentru elevii cu deficiență de auz</p> <p>Intonarea propozițiilor exclamative</p> <p>Dialogul</p> <p>Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog despre: școală, familie și locuință, prieteni, colegi, mediul înconjurător, igiena clasei și a locuinței, conduita în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacol</p> <p>Reguli de vorbire eficientă în limbaj verbal/ mimico- gestual: elemente de politețe verbală asociate actelor de limbaj utilizate (salutul, prezentarea, formularea unei cereri, ascultarea și respectarea opiniei celuiilalt)</p> <p>Forme ale discursului oral</p> <p>Povestirea unor întâmplări trăite sau observate</p> <p>Repovestirea unor întâmplări citite</p> <p>Descrierea unui obiect, fenomen sau a unei persoane</p> <p>Reguli ale discursului oral</p> <p>Pronunție clară și corectă în limbaj verbal/ mimico- gestual</p> <p>Acord de număr și gen, fără terminologie</p> <p>Intonație adecvată</p>
Citire/ lectură	<p>Cartea</p> <p>Cuprinsul unei cărți</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Alfabetul limbii române</p> <p>Citirea cuvintelor, enunțurilor, textelor scurte</p> <p>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p> <p>Textul (de maxim 80 de cuvinte)</p> <p>Titlu. Autor. Alineate</p> <p>Așezarea textului în pagină</p> <p>Textul literar</p> <p>Textul narativ</p> <p>Recunoașterea personajelor. Povestirea orală</p>
Scriere/ redactare	<p>Alfabetul limbii române</p> <p>Literele mici și mari de mână</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Ortografia</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor care conțin consoana m înainte de b și p</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftongii oa, ea, ia, ie, ua, uă (fără terminologie)</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor care conțin literele â sau î, x</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor într-un/ într-o, dintr-un/ dintr-o,</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>sau/ s-au, sa/ s-a</p> <p>Punctuația</p> <p>Semnul exclamării</p> <p>Virgula (în vocativ și enumerare)</p> <p>Două puncte</p> <p>Organizarea textului scris</p> <p>Scrierea pe liniatură tip II și dictando</p> <p>Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte</p> <p>Scrierea funcțională</p> <p>Copieri (texte de maxim 30 de cuvinte)</p> <p>Transcrieri (texte de maxim 30 de cuvinte)</p> <p>Dictări (texte de maxim 20 de cuvinte)</p> <p>Biletul de mulțumire, de informare, de solicitare</p> <p>Felicitarea</p> <p>Elemente de construcție a comunicării</p> <p>Cuvântul</p> <p>Cuvinte cu sens asemănător</p> <p>Cuvinte cu sens opus</p> <p>Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit</p> <p>Sunetele limbii române. Vocale și consoane</p> <p>Despărțirea cuvintelor în silabe la capăt de rând</p> <p>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p>

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.Receptarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>1.1. Formarea și dezvoltarea auzului fonematic și sesizarea semnalelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> - emiterea vocalelor/silabelor deschise (maaa....meee...miii...) și identificarea stimulilor vizuali, a semnelor mimico-gestuale; - preluarea și reproducerea fidelă a modelului mimico-gestual al profesorului; - diferențierea auditivă (zgomote de intensități diferite , sunete din mediul înconjurător).
<p>1.2. Formarea și exersarea abilităților de receptare și înțelegere a mesajelor scurte exprimate de profesor</p> <ul style="list-style-type: none"> - ascultarea unor mesaje accesibile, însoțite de suport imagistic/obiectual; - imitarea unor acțiuni (acțiuni situaționale); - exersarea comunicării elev/elev și elev/profesor; - executarea de comenzi complexe cu succesiune de acțiuni.
<p>1.3 Utilizarea în comunicare a modelelor de exprimare nonverbală (mimică, gesturi)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor modele de exprimare nonverbală; - citirea expresiilor mimico-faciale (bucurie, tristețe, uimire) de pe fața interlocutorului; - perceperea și redarea unui model gestual/mimico-gestual; - asocierea suport imagistic- expresie mimico-facială; - jocuri didactice de expresie mimico-gestuală; - jocuri de rol pe diferite teme, cu oferirea de modele comportamentale nonverbale.
<p>1.4. Deducerea sensului unui cuvânt în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor tehnici pentru a descoperi semnificația cuvintelor pe baza unui suport imagistic; - explicarea sensului cuvântului prin comunicare totală pornind de la contextul mesajului.
<p>1.5. Manifestarea curiozității față de diverse tipuri de mesaje în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - transpunerea în desene a ceea ce a înțeles din texte informative simple; - vizionarea unor povești pentru copii (adaptate deficiențelor de auz).
<p>1.6. Manifestarea unei atitudini deschise față de comunicare în condițiile neînțelegerii mesajului audiat/vizionat</p> <ul style="list-style-type: none"> - repetarea unui mesaj (de exemplu: „Repetă ce ai spus!”/ „Mai spune o dată!”); - solicitarea unei explicații (de exemplu: „Ce înseamnă asta ...?”).

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
<p>2.1. Descrierea unui obiect/ unei ființe din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea imaginilor cu alcătuire de propoziții simple; - recunoașterea unor trăsături ale obiectelor/ ființelor din universul apropiat; - descrierea frontală, cu sprijin din partea profesorului, a obiectelor la îndemână (pornind de la întrebări de sprijin și ajungând la mesaj); - prezentarea colegului de bancă, cu sprijin din partea profesorului sau a altui coleg.
<p>2.2.Povestirea unei întâmplări cunoscute pe baza unui suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspunsuri la întrebări („Cine?”, „Ce?”, „Unde?”, „Când?”, „Cum?”, „De ce?”, „Cu

Clasa a III-a
cine?", „Cu ce?"); - povestirea unei secvențe dintr-un film/ desen animat.
2.3. Prezentarea unei activități realizate individual sau în grup - răspunsuri la întrebări simple : „Ce ai făcut acum?", „Ce ai făcut prima dată?", „Ce ai făcut apoi?", „Dar în cele din urmă?"; - relatarea unor evenimente ale clasei (excursie, concurs, activități extracurriculare etc.)
2.4. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare în funcție de partenerul de dialog - punerea în scenă a unor fragmente de poveste; - joc de rol în diverse situații de comunicare cu respectarea regulilor stabilite.

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

Clasa a III-a
3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte informative - întrebări cu scopul de a lămurii aspecte neînțelese; - enunțarea de întrebări și răspunsuri prin diferite procedee (interogare reciprocă, procedeul recăutării etc.).
3.2. Formularea unui răspuns emoțional față de textul literar citit - exprimarea primelor reacții față de cele citite folosind modalități diverse: desen, mimă etc.; - exerciții de tipul „dacă aș fi (personajul) ... m-aș simți/ aș fi ...”.
3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/personajele acesteia - formularea unei păreri personale pe baza elementelor din text; - manifestarea acordului/ dezacordului față de acțiunile, atitudinile unor personaje.
3.4. Precierea valorii cărților - realizarea unui colț de lectură în clasă; - citirea unor povești la intervale ritmice (o dată pe săptămână, o dată la două săptămâni etc.).

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a III a
4.1. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe la capăt de rând, de ortografie și de punctuație în redactarea de text - evaluarea textelor scrise; - discutarea problemelor apărute la despărțirea cuvintelor în silabe; - completarea semnelor de punctuație într-un text fără punctuație.
4.2. Realizarea unei scurte descrieri ale unor elemente din mediul apropiat pornind de la întrebări de sprijin - redactarea de instrucțiuni amuzante pentru obiecte la îndemână (de exemplu, „Cum este pixul? ”, „La ce folosește? ”, „Găsește și o utilizare neobișnuită!”); - descrierea unor obiecte din mediul apropiat pe baza întrebărilor profesorului (de exemplu : „Ce este ?”, „Ce culoare are?”, „Ce formă are?” etc.).
4.3. Povestirea pe scurt a unei întâmplări imaginate/ trăite - selectarea unor subiecte atractive și construirea unor povești; - redactarea unui fragment în care se folosesc conectori de tipul: mai întâi, apoi, în cele din urmă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Funcții ale limbii (acte de vorbire)	Prezentarea (de obiecte, ființe din universul cunoscut) Povestirea unei acțiuni/ întâmplări cunoscute (trăite, vizionate, citite) Oferirea de informații (referitoare la universul cunoscut) Cererea de informații (referitoare la universul cunoscut) Solicitarea familiară, politicoasă Prezentarea (de persoane, de cărți, a unor activități) Inițierea unui dialog
Textul	Textul pentru lectură are minim 150 cuvinte Fragmente descriptive scurte; poezii scurte adecvate nivelului de vârstă Text de informare: afiș, scrisoare, invitație, email
Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite	Intuirea claselor morfologice – substantiv, adjectiv, pronume personal, verb Intuirea numărului, a genului

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea și exersarea abilităților de receptare și înțelegere a mesajelor scurte exprimate de profesor</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizare a formulelor de salut, de solicitare, de permisiune, de prezentare în diferite contexte; - receptare a unor mesaje vizând comportamentul de ascultător/privitor; - ascultare/privire și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport imagistic/obiectual; - jocuri de rol cu imitarea unor acțiuni (acțiuni situaționale); - executarea de comenzi complexe cu succesiune de acțiuni.
<p>1.2. Realizarea de deducții simple pe baza studierii unui text accesibil</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor predicții, pe baza unor fragmente de text studiate; - formularea unor concluzii simple pornind de la secvențe filme/desene animate; - vizionarea unor filme în limbaj mimico-gestual și identificarea persoanelor care comunică (numărul lor, vârsta, preocupările).
<p>1.3. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de filme pentru copii, în limbaj mimico - gestual; - lucrul în echipe pentru rezolvarea de sarcini simple/ itemi cu alegere multiplă pornind de la textele studiate; - identificarea ideilor principale dintr-un mesaj/text.
<p>1.4. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației unor mesaje; - jocuri de rol în care soluționarea temei necesită angajarea în comunicare a tuturor comunicatorilor.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film urmărind un set de repere</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezbateră aspectelor importante dintr-o carte/film referitoare la personaje (de exemplu, „Cine sunt personajele?”, „Unde se petrece acțiunea?”, „Ce fac personajele?” etc.); - alcătuirea portretelor personajelor folosind diferite moduri de exprimare: desen/colaj, pantomimă etc.; - joc de rol cu imitarea personajului; aprecierea interpretării după criterii convenite.
<p>2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imaginație (de exemplu, „Închide ochii – ești la munte cu prietenii, s-a stârnit furtuna, ce faceți?” etc.); - construirea unui alt final la o poveste; - povestirea unor întâmplări pe baza unor imagini /benzi desenate; - crearea unei continuări a unui fragment de poveste.

Clasa a IV-a
<p>2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unei activități derulate în școală sau extrașcolar</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentări orale pe o anumită temă (de exemplu, serbarea de Crăciun, vizite la....., etc.; - prezentarea în ordine cronologică a unor imagini care corespund momentelor unei activități.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - conceperea unor evenimente în școală/comunitate („Zilele Școlii”, „Ziua copilului”, etc); - participarea la campanii de susținere/de atragere a atenției asupra unei probleme („Dăruim vise”, „Împreună reușim” etc); - formularea unor opinii în legătură cu un fapt cunoscut, o întâmplare trăită, un eveniment public etc.

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrul în echipă pe baza unor întrebări reciproce; - crearea, în perechi sau în grup, a unei diagrame Venn pornind de la asemărilor și deosebirile dintr-un text, cu suport imagistic; - utilizarea unei jucării/ a unui aparat simplu pe baza instrucțiunilor de utilizare.
<p>3.2. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pornind de la aspecte interesante ale textului; - alcătuirea de liste cu aspecte semnificative descoperite în texte și clasificarea acestora în funcție de diferite criterii; - clarificarea unor nelămuriri.
<p>3.3. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea metodelor gândirii critice pentru analizarea textelor; - tabelarea informațiilor din text pe baza unor criterii.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text</p> <ul style="list-style-type: none"> - autoevaluarea și interevaluarea textelor; - discutarea greșelilor de ortografie; - realizarea unor probe pentru a verifica scrierea corectă.
<p>4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital</p> <ul style="list-style-type: none"> - comunicarea între elevi sau cu profesorul pe diverse subiecte; - conceperea unei felicitări, invitații la o zi onomastică etc.; - completarea corectă a datelor destinatarului pe un plic/pe o carte poștală, precum și în format digital.
<p>4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor expoziții de colaje/desene și discutarea acestora; - descrierea unui personaj de poveste/ film/desen animat;

Clasa a IV-a
- scrierea unui text scurt pentru a se prezenta cuiva necunoscut.
4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/ dintr-un film/ desen animat / a unei activități/ a unei întâmplări - formulare de răspunsuri în scris pe baza întrebărilor: „cine?”, „de ce?”, „cum?”, „ce?”, „unde?”, „când?”; - realizarea unor benzi desenate individual/în perechi/în grup;
4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale - crearea unei cărți pentru colegii de la clasa pregătitoare (Exemplu: „Abecedarul în imagini” etc.); - realizarea de afișe pentru promovarea unor evenimente din școală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Funcții ale limbii (acte de vorbire)	Solicitarea unor informații Inițierea și menținerea unui dialog Descrierea unui personaj dintr-o carte, desen animat, film Povestirea unei întâmplări Oferirea de informații referitoare la mediul școlar sau extrașcolar Prezentarea unor rezultate
Textul	Textul pentru lectură are minim 200 cuvinte Text literar narativ; text descriptiv de tip portret Poezii scurte adecvate nivelului de vârstă Text de informare și funcțional: afiș, tabele, diagramă Venn felicitare, invitație, scrisoare și email
Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite	Sesizarea persoanei, a timpului Sesizarea relațiilor dintre cuvinte: subiect, predicat

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei și gradului de deficiență, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Programa școlară la *Citire-scriere-comunicare* stabilește volumul de cunoștințe, priceperi și deprinderi referitor la:

- dezvoltarea vorbirii
- însușirea laturii articulatorii a limbii
- însușirea citit-scrisului
- însușirea citirii de pe buze (labiolectura)
- însușirea limbajului mimico-gestual

Prin predarea citit-scrisului se urmărește însușirea cunoștințelor elementare de citire și scriere .

Prin predarea dezvoltării vorbirii se urmărește însușirea și utilizarea limbii române de către elevii cu dizabilități auditive în comunicarea verbală, însușirea sistematică a structurii gramaticale a limbii pe baza principiului formării comunicării verbale, îmbogățirea și activizarea vocabularului.

Programa școlară la *Citire-scriere-comunicare* facilitează însușirea vorbirii orale și scrise astfel încât elevii cu dizabilități auditive, în mod trepat, să poată stabili relații verbale în vederea satisfacerii principalelor trebuințe și nevoi personale în micro-și macrogrupul social și să constituie, în același timp, instrumentul principal pentru achiziția cunoștințelor prevăzute prin programul de învățământ concomitent cu exersarea și dezvoltarea capacităților psihice.

Activitățile de învățare propuse favorizează formarea deprinderilor de comunicare totală în mediul imediat înconjurător.

Componentele principale ale limbii (fonetică, lexicală, gramaticală) vor fi predate în mod gradat astfel încât la final să conducă la formarea comunicării verbale și la structurarea instrumentelor operaționale în planul gândirii .

În cadrul activităților de comunicare se vor avea în vedere: precizarea, activizarea și îmbogățirea vocabularului; verbalizarea acțiunilor, înțelegerea unor instructaje verbale și posibilitatea de a formula răspunsuri în propoziții (simple, dezvoltate), de a dialoga și de a folosi limbajul mimico-gestual.

Concomitent cu însușirea materialului verbal se va avea în vedere construcția gramaticală a limbii (oral și scris) pentru folosirea corectă a părților de vorbire și de propoziție.

Este absolut necesară în demersul pedagogic folosirea materialului didactic drept suport imagistic .

Vocabularul imagistic, exercițiile de integrare propozițională, jocul didactic, conversațiile după imagini, comunicarea dialogată (întrebare-răspuns) sunt modalități de antrenare și de activizare a vocabularului în general și de utilizare a acestuia în situații noi. Asocierea verbalizare-scriere-limbaj mimico-gestual va permite automatizarea abilităților de scriere corectă, lizibilă, estetică, ortografică a mesajelor utilizate în comunicare.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elev va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical (la elevii cu resturi de auz sau protezați).

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002), *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara;
  2. Mihaela, C., (2018), *De la A la vorbire*, Editura Risoprint, Cluj- Napoca;
- *Programa școlară pentru disciplina *COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ* aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013;
- * Programă școlară pentru disciplina *LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ* , Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 /02.12.2014.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Busuioc Aurora	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Crăescu Adina	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Leahu Daniela	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Pruteanu Rodica	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Limba și literatura română** reprezintă oferta curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a, pentru învățământul special gimnazial și se adresează elevilor cu dizabilități auditive, fiind adaptată după *Programa școlară pentru disciplina de Limba și literatura română, clasele a V-a și a VIII-a*, elaborată de Ministerul Educației Naționale, București 2017, conform Anexei nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017.

Diferența principală în învățare dintre copiii auzitori și cei cu dizabilități auditive este dată de maniera în care anumite subiecte sunt predate. Este necesar un timp mai îndelungat de studiu precum și metode specifice. Educația specială auditivă, a articulării (tehnica vorbirii), labiolectura și exersarea resturilor auditive sunt componente curriculare de bază la elevii cu dizabilități auditive în diferite grade. Percepția limbajului scris la elevul surd – care se realizează mult mai ușor decât a limbajului oral - este diferită față de cea a celorlalți copii, față de cea a profesorului. Auzitorii folosesc scrierea ca o formă secundară de limbaj, baza fiind vorbirea. Pentru copilul cu dizabilități auditive limbajul scris este forma primară, care poate eventual servi și ca premisă a articulării. Auzul rezidual, vorbirea, limbajul semnelor, dactilemele și labiolectura, utilizate simultan, eficientizează procesul instructiv-educativ prin faptul că se completează reciproc.

Elementele cu caracter complex din conținutul programei școlare standard pentru disciplina de Limba și literatura română, sunt eliminate sau reduse la un nivel minim de abordare, pentru ciclul gimnazial la elevii cu dizabilități auditive. Din ansamblul figurilor de stil, de exemplu, este eliminată metafora, iar hiperbola și antiteza sunt abordate pe baza descoperirii prin analogie, în vederea scoaterii în evidență a caracteristicilor de bază ale unor noțiuni de teorie literară. Subiectul subînțeles și subiectul inclus, predicatul nominal, complementul direct/indirect și atributul substantival/ verbal/ adverbial/ pronominal/ interjecțional sunt reduse doar la abordarea teoretică generală, fără aprofundarea structurilor gramaticale, deoarece sunt noțiuni cu caracter complex, care implică gândire analitică și sintetică în același timp, procese cognitive care nu caracterizează o persoană cu dizabilități auditive. De asemenea, noțiunile de sintaxa fraze/textului sunt eliminate, deoarece fraza și textul sunt structuri ample ale limbii, greu de abordat din perspectiva receptării, aprofundării și reproducerii structurilor gramaticale și a redării fidele a nucleului comunicării.

Conform *Planului-cadru de învățământ*, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018, publicat în M.O. nr. 425/18.05.2018, Limba și literatura română are alocate 4-5 ore pe săptămână pentru clasele V-VI, respectiv 5-6 ore pe săptămână pentru clasele VII-VIII.

Programa de Limba și literatura română pentru elevii cu dizabilități auditive respectă prevederea articolului 2 (3) din *Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare*: „*Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.*”

Disciplina *Limba și literatura română* vizează construirea profilului absolventului de gimnaziu, *având ca obiectiv atingerea unui nivel elementar de deținere a competențelor-cheie*; acesta se poziționează logic în continuarea profilului de formare al absolventului de clasa a IV-a și deschide perspectiva către profilul de formare al absolventului de clasa a X-a.

Competențele-cheie formate la disciplina Limba și literatura română în gimnaziu, în principal, sunt:

- *comunicarea în limba română, folosind ca suport limbajul mimico-gestual românesc;*
- *sensibilizare și exprimare culturală.*

Formarea competenței de comunicare în limba română în gimnaziu este un proces axat pe desfășurarea de activități didactice adecvate particularităților de vârstă ale copilului cu dizabilități auditive, conform profilului absolventului de gimnaziu, după cum urmează:

- *procesarea de informații și receptarea de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje receptate/texte citite și transpuse în limbaj mimico-gestual;*
- *exprimarea unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale transpuse în limbaj mimico-gestual sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare;*
- *participarea la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv.*

Formarea competenței-cheie *sensibilizare și exprimare culturală* respectă particularitățile de vârstă ale elevului de gimnaziu cu dizabilități auditive, sprijinindu-l în procesul complex de a înțelege rolul identității sale culturale și lingvistice pentru dezvoltarea personală armonioasă, adecvată contextului social.

Limba și literatura română cuprinde, în manieră integrată, trei componente:

- *componenta lingvistică*, aparținând științelor limbii, care asigură uzul corect și eficient al limbii;
- *componenta interrelațională*, aparținând științelor comunicării, care favorizează inserția socială a individului;
- *componenta estetică și culturală*, aparținând literaturii, care asigură dezvoltarea complexă a personalității umane.

Componenta lingvistică este importantă în dezvoltării competenței de comunicare a copilului cu dizabilități auditive, favorizând înțelegerea relației dintre uz și normă și conștientizarea importanței codului lingvistic, dublat de gestual, în procesul de comunicare. În gimnaziu, învățarea corectă și dirijată a normei limbii române literare are ca scop corectitudinea exprimării verbale dublată de exprimarea în limbaj mimico-gestual, prin raportare la norma limbii române standard. Comunicarea în limba maternă este esențială în definirea mediului familial și afectiv, dând sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susținând conștiința identitară.

Componenta interrelațională este complementară competenței lingvistice și pune accentul pe corelarea directă a comportamentului comunicativ la context. Elevul cu dizabilități auditive conștientizează că orice act de comunicare se bazează pe punerea în comun a informațiilor, cu efect asupra experienței socioculturale individuale. Această componentă reliefează și rolul major al respectării normelor comportamentale care contribuie la o inserție socială adecvată, asigurând dezvoltarea competenței de *a învăța să înveți*, esențială pentru *învățarea pe toată durata vieții*.

Componenta estetică și culturală vizează dezvoltarea dimensiunii afective a personalității elevului cu dizabilități auditive, prin descoperirea și înțelegerea rolului important pe care îl are contextul cultural local, național și universal în procesul dezvoltării personale. Studiul literaturii române în relație cu literatura străină, la nivelul gimnaziului, respectă particularitățile de vârstă și interesele de lectură ale elevilor cu dizabilități auditive și propune o abordare pragmatică, vizând dezvoltarea și stimularea creativității, a libertății de receptare și a plăcerii lecturii, cu scopul de a înțelege valorile universale și importanța raportării la acestea, în procesul formării unei personalități autonome.

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română* are următoarea structură:

- Notă de prezentare

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor cu dizabilități auditive, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), în manieră complementară.

În concluzie, prin complexitatea structurală și de conținut, la nivel gimnazial, disciplina limba și literatura română contribuie la formarea și la dezvoltarea competențelor-cheie, fiind esențială în procesul de învățare pe toată durata vieții.

Competențe generale

- 1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și transpunerea textului oral în limbaj mimico-gestual**
- 2. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
- 3. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
- 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise folosind ca suport limbajul mimico-gestual**
- 5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și transpunerea textului oral în limbaj mimico-gestual**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea temei, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului oral; - extragerea informațiilor esențiale din diferite texte; - corelarea între semn și cuvântul care exprimă emoții/stări sufletești ale emițătorului; - identificarea elementelor nonverbale, care facilitează comunicarea, transferându-le în alte situații de comunicare; - formularea ideilor principale dintr-un text oral transpus în limbaj mimico-gestual, aparținând unui prieten/coleg.
<p>1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei dintr-un set de texte cu aceeași temă; - reformularea și transpunerea în limbaj mimico-gestual a unei idei/informații percepute pe cale orală.
<p>1.3. Identificarea unor elemente nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimarea unei situații de comunicare; - completarea unei fișe de evaluare a comportamentului nonverbal pentru participanții la un dialog pe o temă familiară.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a
<p>2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri de minimum 5 cuvinte, în care se solicită scurte informații despre intențiile și despre propriile emoții în diverse situații de comunicare; - exerciții de lectură; - extragerea informațiilor esențiale dintr-un text dat; - exerciții ghidate de descifrare a imaginii.
<p>2.2. Identificarea temei și a ideilor principale/secundare din texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea cuvintelor-cheie din diferite texte; - identificarea reperelor spațiale și temporale din texte diverse; - alcătuirea planului simplu de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia; - exerciții de ordonare cronologică a unor idei dintr-un text dat; - exerciții de lectură pentru desprinderea informațiilor esențiale dintr-un text scurt citit.
<p>2.3. Formularea unui răspuns personal pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - transpunerea în limbaj mimico-gestual a unui mesaj din perspectiva emițător-receptor;

Clasa a V-a
- completarea spațiilor libere dintr-un dialog pe teme familiare.
2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte scurte pe teme familiare
- reluarea lecturii și transpunerea în limbaj mimico-gestual a textului; - identificarea unei idei într-un text; - extragerea dintr-un text a elementelor specifice; - abordarea unor teme din perspectivă interdisciplinară (literatură – arte plastice – istorie – geografie – religie etc.).
2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire: pronunțarea corectă a cuvintelor, achiziția/dezvoltarea vocabularului
- exerciții de citire corectă a textului scris; - antrenare în dialoguri simple, pe teme de interes, de tipul „întrebare – răspuns”, pentru a verifica dacă mesajul textului a fost înțeles.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a
3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații esențiale sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- realizarea planului simplu al unei compuneri, urmând un model dat; - redactarea unor secvențe de compunere, completând paragrafele după un model de tipul: „La început ... Apoi ... În sfârșit ...”; - exerciții de redactare a unei scurte compuneri pe o temă dată.
3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene
- exerciții de asociere corespunzătoare text-imagine/desen; - elaborarea, în echipă/individual, a unei prezentări cu ajutorul noilor tehnologii; - exerciții de ilustrare a atitudinii/emoției prin folosirea de emoticoane.
3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- exerciții de transcriere a unor scurte texte/fragmente; - exerciții de completare a unor scurte texte, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise folosind ca suport limbajul mimico-gestual

Clasa a V-a
4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- exerciții ludice, tip „telefonul fără fir”, pentru a sesiza distorsiunile care apar în emiterea mesajelor; - exerciții de completare a cuvintelor într-un text lacunar, pe baza unor criterii date.

Clasa a V-a
<p>4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea pe scurt a unei întâmplări reale/imaginare; - precizarea sinonimelor, a antonimelor unor cuvinte date; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context; - exerciții de utilizare corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes, în contexte familiare și nonfamiliare; - descrierea unui personaj/persoană/animal/peisaj.
<p>4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relaționare a sunetului cu litera și de identificare a rolului semnelor diacritice în rostirea sunetelor specifice limbii române; - exerciții de scriere, de transcriere și de rescriere corectă a unor texte.
<p>4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis; - exerciții de identificare a formei corecte a unor fapte de limbă; - jocuri de cuvinte/fraze bazate pe confuzii fonetice/lexicale/sintactico-morfologice.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a V-a
<p>5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc.; - realizarea de proiecte tematice pentru promovarea unor elemente de cultură locală, regională, națională (itinerarii culturale, hărți culturale etc.); - identificarea în texte studiate a unor similitudini între culturi diferite.

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Domenii de conținut	Clasa a V-a
COMUNICARE ORALĂ	<p>Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător</p> <p>Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)</p> <p>Unitățile comunicării: actele de limbaj (<i>a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara</i> etc.); perechile de adiacență: întrebare-răspuns, invitație</p> <p>Acceptarea/refuzarea invitației, reproș – acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment etc.)</p> <p>Elemente nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual); Elementele nonverbale ca mărci ale personalității individului</p> <p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale</p> <p>Strategii de receptare activă: receptarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea verbală și prin limbaj mimico-gestual a unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau a atenției acordate interlocutorului</p> <p>Atitudini comunicative: atenție</p> <p>Exprimarea adecvată a emoțiilor</p> <p>Texte orale propuse pentru studiu: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (<i>înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor/actor și/sau elevi</i>)</p> <p>Tipuri de interacțiune propuse: <i>prezentări simple pe teme date, povestiri, descrieri, explicații, conversații informale, dialoguri între doi participanți.</i></p>
LECTURĂ	<p>Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte-cheie, idee principală, temă • Planul simplu de idei • Textul narativ <ul style="list-style-type: none"> ☐ Narativul literar. Acțiune, personaj, timp, spațiu ☐ Narativul nonliterar. Acțiune, participanți, timp, spațiu ☐ Narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată) • Textul descriptiv (literar/nonliterar) • Textul explicativ (aplicativ) <p>Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.)</p> <p>Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor): <ul style="list-style-type: none"> a) texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în paragrafe): poezii, proză clasică și contemporană, din literatura pentru copii, română și străină, postări online, texte autobiografice, instrucțiuni; b) texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, tabele, calendare, etichete, articole din DEX; schema; c) texte multimodale: manualul, benzile desenate. ☐ Pentru narativul literar și descriptivul literar, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază, din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor. 	
REDACTARE	<p>Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) descoperirea unor subiecte din universul familiar; b) încadrarea în subiect; <p>- prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină, inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme</p> <p>- planul simplu de idei</p> <p>Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe;</p> <p>Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice, ortoepice și de punctuație.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: <ul style="list-style-type: none"> a) Notițe; b) texte narative: relatarea unor experiențe personale, narațiuni ficționale; c) texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale și/sau imaginare, a unui obiect real/imaginar; d) texte explicative: definiții, scheme.
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>GRAMATICĂ</p> <p>Enunțuri asertive: interogative, exclamative, imperative</p> <p>Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată</p> <p>Propoziție afirmativă. Propoziție negativă</p> <p>Predicatul verbal</p> <p>Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul</p> <p>Atributul adjectival</p> <p>Verbul: flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul. Modurile verbale: indicativul și imperativul.</p> <p>Timpurile modului indicativ: prezentul, perfect compus și viitor I. Timpuri simple și compuse. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (<i>a avea, a vrea</i>) și forme verbale nepersonale (infinitiv și participiu)</p> <p>Substantivul: genul și numărul. Tipuri de substantive: comun, propriu. Categoria determinării: articolul hotărât și nehotărât. Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv+atribut)</p> <p>Prepoziția</p> <p>Pronumele: tipuri de pronume. Pronumele personal, pronumele de politețe. Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	Adjectivul. Gradele de comparație. Acordul adjectivului cu substantivul Numeralul. Tipuri de numeral: cardinal, ordinal. Aspecte normative ORTOEPIE ȘI ORTOGRAFIE Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul, articolul de dicționar Tipuri de sunete: vocală, consoană Silaba VOCABULAR Cuvântul - unitatea de bază a vocabularului Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor Categoriile semantice: sinonime, antonime
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	Identitatea personală - identitatea națională - diversitate culturală și lingvistică Cartea românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală Modele comportamentale în legendele greco-romane
<p>Profesorul va selecta 4 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (2 literare și 2 nonliterare). <i>Textele vor fi transpuse în limbaj mimico-gestual românesc.</i></p> <p>În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant <i>Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2)</i>, <i>Dicționarul explicativ al limbii române</i> și alte tipuri de dicționare și îndreptare.</p> <p><i>Notă:</i> <i>Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.</i></p>	

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și transpunerea textului oral în limbaj mimico-gestual**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Rezumarea unor pasaje scurte din diverse tipuri de texte orale narative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de percepere activă; - identificarea sensului global al unui text citit; - formularea ideilor principale dintr-un mesaj transmis de către un prieten/coleg; - extragerea informațiilor esențiale dintr-o intervenție a unui interlocutor.
<p>1.2. Prezentarea unor informații, idei în texte citite, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui enunț de minimum 5 cuvinte, pornind de la o imagine dată.
<p>1.3. Adecvarea comunicării nonverbale la o situație dată, în situații de comunicare față-în-față sau mediată</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea de întâmplări, folosind mima, pantomima; - jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme de interes.
<p>1.4. Participarea la interacțiuni verbale simple cu un interlocutor, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construire a unei situații de comunicare pornind de la un aspect relevant pentru comportamentul școlar; - exerciții de extragere a unor informații dintr-un dialog; - exerciții de schimbare de rol într-o situație de comunicare.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a
<p>2.1. Corelarea informațiilor explicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea unor informații clare pentru rezolvarea unor sarcini de înțelegere; - povestirea pe scurt a subiectului unei opere epice ținând seama de etapele acțiunii.
<p>2.2. Rezumarea unor texte scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - coroborarea datelor schemelor logice ale textelor, asocierea termenilor în vederea rezumării unui text; - exerciții de elaborare a rezumatului, pe baza planului simplu de idei.
<p>2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale pe marginea unor texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de elaborare a rezumatului, pe baza planului simplu de idei; - exerciții de utilizare a descrierii și a narațiunii.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a
<p>3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text scurt, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru generarea ideilor simple care urmează a fi incluse într-un text redactat în clasă sau acasă; - scrierea unui text cu început/cu sfârșit dat, integrând secvențe narrative în texte

Clasa a VI-a
dialogate sau secvențe descriptive în texte narative.
3.2. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de realizare a unui text scurt pe o temă dată; - exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare, prin selectarea unor cuvinte.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise folosind ca suport limbajul mimico-gestual

Clasa a VI-a
4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative <ul style="list-style-type: none"> - emiterea de instrucțiuni pentru colegi, folosind corect flexiunea verbală, nominală și pronominală; - exerciții de completare, cu aplicarea cunoștințelor privind flexiunea verbală, nominală și pronominală; - transpunerea elementelor verbale, nonverbale din comunicarea orală în scris, prin respectarea normelor de punctuație și ortografie.
4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba română standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor enunțuri cu faptele de limbă omise; - crearea unor jocuri de cuvinte, jocuri ortografice etc.; - aplicarea în contexte noi și autentice a noilor achiziții lingvistice.
4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor enunțuri greșite și corectarea acestora în funcție de normele limbii actuale, în exerciții fonetice diverse; - exerciții care să necesite utilizarea dicționarului ortoepic.
4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă <ul style="list-style-type: none"> - identificarea greșelilor de semantică, fonetică, ortografie și de punctuație în mesaje online, e-mailuri, în texte scrise olograf; - aplicarea cunoștințelor dobândite prin jocuri/rebusuri; - exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor unor cuvinte date; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context.
4.5. Redactarea unor texte, valorificând competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unor texte scurte cu respectarea normei lingvistice în vigoare.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VI-a
5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre diferențele culturale ale comunității surzilor și ale altor comunități etnice (comportamente sociale, valori, stil de viață), valorificând informațiile din

Clasa a VI-a
legendele popoarelor; - prezentări ale specificului local în spațiul tradițiilor românești; - proiect de prezentare a sărbătorilor tradiționale (de iarnă și de primăvară), la români și la alte popoare.
5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie/a surzilor și în cultura altor popoare - selectarea și prelucrarea informațiilor din materiale diverse (orale, scrise, multimodale), prezentând valorile promovate în tradițiile și obiceiurile diferitelor culturi; - analiza unor modele promovate în literatura română și/sau universală și în alte arte (film, teatru, artă plastică etc.).

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI LUMEA DIN JURUL MEU

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
COMUNICARE ORALĂ	La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:
	Contextul de comunicare: locul și momentul interacțiunii, relația dintre interlocutori, identitatea interlocutorilor, cunoștințele comune legate de tema discuției Dicția, importanța ei în interacțiunile verbale Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: informații explicite, rezumare Strategii de receptare activă: verificarea gradului de înțelegere a mesajului prin formularea unor întrebări de clarificare, de reformulare; semnale nonverbale de încurajare Performarea actelor de limbaj: relația dintre structura lingvistică a actului de limbaj, intenția de comunicare și efectul actului de limbaj Atitudini comunicative: interes, curiozitate, implicare, cooperare în activități de grup.
☐ Texte orale propuse pentru studiu: <i>documentare, emisiuni radio, teatru radiofonic pentru copii, literatură pe audiobook (integral/fragmente)</i> ☐ Tipuri de interacțiune propuse: <i>monologate (prezentări pe teme date, povestiri) și dialogate (interacțiuni cu mai mulți participanți).</i>	
LECTURA	La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:
	Textul narativ literar – în proză, în versuri: * Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje * Narațiunea la persoana a III-a * Dialogul în textul literar Textul descriptiv literar – în proză, în versuri Versificație: rima, strofa, măsura versurilor, ritmul (intuitiv) Familiarizarea cu limbajul figurat (epitetul, enumerația), discuții pe marginea textelor citite
☐ Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor): a) texte continue: : fabule, pasteluri, povestiri clasice și contemporane, romane din literatura română și universală pentru copii, scrisori; e-mailuri, știri; regulamente b) texte discontinue: grafice, diagrame, tabele c) texte multimodale ☐ Pentru <i>narativul literar și descriptivul literar, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază, din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</i>	
REDACTARE	La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Etapele scrierii, cu accent pe:</p> <p style="padding-left: 40px;">a) planul textului</p> <p style="padding-left: 40px;">b) redactarea ciornei și a lucrării pe baza planului</p> <p>Rezumatul</p> <p>Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ, narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape)</p> <p>Adecvarea la temă</p> <p>Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, originalitate</p> <p>Prezentarea textului: tabele corelate cu conținutul textului</p> <p>Elemente auxiliare în scriere (paranteze, sublinieri)</p>
	<p>☐ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>a) <i>scrisoarea, e-mailul, blogul</i></p> <p>b) <i>texte narative la persoana a III-a</i></p> <p>c) <i>texte descriptive: portretul, descrierea unui fenomen</i></p> <p>d) <i>texte descriptive-narative: procese (de exemplu: un joc, un experiment științific simplu)</i></p>
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>GRAMATICĂ</p> <p>Predicatul nominal. Verbul copulativ <i>a fi</i>; numele predicativ.</p> <p>Acordul numelui predicativ</p> <p>Complementul. Circumstanțialul de mod, circumstanțialul de timp, de loc. Norme de punctuație (virgula)</p> <p>Verbul. Moduri verbale și timpurile lor: conjunctivul și condițional-optativul. Posibilități combinatorii ale verbului</p> <p>Prepoziția</p> <p>Substantivul. Substantive colective. Substantive defective.</p> <p>Articolul genitival. Punctuația vocativului. Posibilități combinatorii ale substantivului</p> <p>Pronumele personal (flexiune cazuală). Posibilități combinatorii ale pronumelui. Aspecte ortografice</p> <p>Adjectivul. Posibilități combinatorii ale adjectivului</p> <p>Adverbul. Tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc)</p> <p>Gradele de comparație</p> <p>ORTOEPICĂ ȘI ORTOGRAFIE</p> <p>Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat</p> <p>Despărțirea în silabe (principiul fonetic)</p> <p>VOCABULAR</p> <p>Cuvântul: formă și sens, sensul propriu, sensul figurat</p> <p>Rolul contextului în crearea sensului</p> <p>Omonimele</p>
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Identitatea personală - identitatea națională - diversitate culturală și lingvistică</p> <p>Cartea românească de învățătură</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Valori etice în legendele popoarelor Limba română în Europa; comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutindeni Valori ale culturii populare în spațiul românesc</p>
<p>Profesorul va selecta 5 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (3 literare și 2 nonliterare). <i>Textele vor fi transpuse în limbaj mimico-gestual românesc.</i></p> <p>În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant <i>Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2)</i>, <i>Dicționarul explicativ al limbii române</i> și alte tipuri de dicționare și îndreptare.</p> <p><i>Notă:</i> <i>Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.</i></p>	

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și transpunerea textului oral în limbaj mimico-gestual**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse texte monologate și dialogate transpuse și în limbaj mimico-gestual</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare a unor fișe de lucru cuprinzând ideile principale dintr-un text monologat sau dialogat; - exerciții de reformulare a unui mesaj dintr-un text monologat.
<p>1.2. Prezentarea unor informații, idei, oferind detalii și exemple relevante, în fața unui public cunoscut, adoptând comportamente nonverbale adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea informației prin coduri diverse de comunicare; - exerciții de reconstituire cronologică a unor evenimente prezentate într-un scurt text monologat.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a
<p>2.1. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri privind mesajul unor texte de diverse tipuri (continue, discontinue sau multimodale); - identificarea trăsăturilor specifice unui text epic, liric.
<p>2.2. Adecvarea atitudinii și a practicilor de lectură în funcție de scopul lecturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de disociere a lumii reale de cea virtuală; - identificarea elementelor definitorii ale comportamentului unui personaj.
<p>2.3. Dezvoltarea competenței de lectură prin diversificarea activităților consacrate cărții</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura/povestirea unor secvențe din texte diverse; - participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale vizând atitudini cultural-civice, prin valorizarea diversității etno-culturale și lingvistice.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a
<p>3.1. Redactarea unui text, având în vedere respectarea etapelor procesului de scriere și selectarea unor structuri adecvate intenției de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unei compuneri pe diverse teme; - redactarea de caracterizări a unor personaje.
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor postere, proiecte folosind tehnologia modernă.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise folosind ca suport limbajul mimico-gestual

Clasa a VII-a
<p>4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - verificarea corectitudinii, a coerenței semantice într-un text/mesaj; - continuarea unor enunțuri care să exprime acord, dezacord, asumare, neasumare, neîncredere, îndoială etc.; - exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulelor de salut, a formelor de prezentare, de formulare a unei solicitări, a unei permisiuni, prin particularizare la context, la receptor și la scopul vizat.
<p>4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard</p> <ul style="list-style-type: none"> - narativizarea unor procese, fenomene; - identificarea coordonatelor narative: timp, spațiu și actanți.
<p>4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă</p> <ul style="list-style-type: none"> - întocmirea de liste cu greșelile cele mai frecvente, asociate cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate în exprimarea orală/scrierea corectă; - exerciții de utilizare a dicționarului și a altor surse documentare (tipărite sau pe suport informatic audio-vizual, multimedia).

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VII-a
<p>5.1. Compararea unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor asemănări între cultura proprie și cultura altor popoare; - elaborarea unui poster sau a unei pagini web pentru un grup de vizitatori care provin din altă localitate, regiune sau țară; - elaborarea unor proiecte despre tradiții și/sau obiceiuri comune mai multor culturi.
<p>5.2. Compararea unor elemente privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - scriere creativă pe tema unor călătorii imaginare într-un alt spațiu cultural (din țară sau din alte țări); - promovarea culturii naționale prin utilizarea noilor tehnologii (blog, pagina web etc.).

Conținuturi**Tema generală: ORIZONTURILE LUMII ȘI ALE CUNOAȘTERII**

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat</p> <p>Strategii de concepere și de comprehensiunea textului oral: reformulare, repetare</p> <p>Strategii de receptare activă: focalizarea interesului asupra punctului de vedere al celuilalt și evitarea focalizării pe propriul propriul punct de vedere; recapitularea ideilor exprimate de interlocutor</p> <p>Atitudini comunicative: respect, toleranță. Modificarea conturului intonațional și a mărcilor prozodice pentru a transmite emoții. Inteligența emoțională: recunoașterea emoțiilor interlocutorilor</p> <p>Principii de interacțiune: negocierea semnificației (cantitatea, calitatea, relevanța și maniera transmiterii informației) și negocierea relației cu interlocutorul (politețea)</p>
<i>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări cu deschideri spre alte domenii ale cunoașterii, discuții cu doi sau mai mulți interlocutori pe teme propuse de elevi.</i>	
LECTURA	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Textul epic. Narativul literar. Personajul. Mijloace de caracterizare</p> <p>Dialogul în textul scris</p> <p>Dialogul în textul nonliterar (interviul)</p> <p>Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor</p> <p>Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric</p> <p>Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (repetiția), discuții privind semnificațiile textelor citite</p>
<p><i>Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</i></p> <p>a) <i>texte continue: poezii lirice și epice, proză clasică și contemporană din literatura română și străină pentru copii; articole de popularizare a științei, instrucțiuni pentru derularea unui experiment;</i></p> <p>b) <i>texte discontinue: anunțuri, indexuri, glosare;</i></p> <p>c) <i>texte multimodale: texte din enciclopedii ilustrate (pe suport de hârtie sau online).</i></p> <p><i>* Pentru textul epic și textul liric, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</i></p>	
REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Etapele scrierii, cu accent pe:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile b) corectarea greșelilor de literă, ortografie și de punctuație <p>Tipare textuale de structurare a ideilor: definiție, clasificare, exemplificare, "întrebările jurnalistului" (cine? ce? când? unde? de ce?)</p> <p>Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizarea unui text în funcție de situația de comunicare • comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică) • caracterizarea personajului
	<p>□ <i>Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> a) <i>Interpretarea unor secvențe din texte citite, caracterizări ale personajelor, cererea;</i> b) <i>prezentări cu ajutorul noilor tehnologii.</i>
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>GRAMATICĂ</p> <p>Atributul (realizări prin adjectiv); Topica în propoziție. Norme de punctuație</p> <p>Verbul. Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: infinitivul, gerunziul, participiul, supinul. Posibilități combinatorii ale verbului</p> <p>Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Posibilități combinatorii ale pronomelor și ale adjectivelor pronominale</p> <p>Topica adjectivului. Posibilități combinatorii ale adjectivului</p> <p>Numeralul cardinal și ordinal; Posibilități combinatorii ale numeralului</p> <p>Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă</p> <p>VOCABULAR</p> <p>Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea; cuvânt de bază și cuvânt derivat</p> <p>Familia lexicală</p> <p>Confuzii paronimice. Pleonasmul</p> <p>VARIAȚIE STILISTICĂ</p> <p>Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă</p> <p>Termeni științifici</p>
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Elemente de mitologie românească</p> <p>Despre limba și cultura țărilor din vecinătatea României</p> <p>Contacte culturale</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Profesorul va selecta 6 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (4 literare și 2 nonliterare). Textele vor fi transpuse în limbaj mimico-gestual românesc.</p> <p>În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2), Dicționarul explicativ al limbii române și alte tipuri de dicționare și îndreptare.</p> <p>Notă:</p> <p>Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.</p>	

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și transpunerea textului oral în limbaj mimico-gestual**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu asupra informațiilor desprinse din diverse situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exemplificare a unor tipuri de conectori argumentativi; - sesizarea structurilor necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri.
<p>1.2. Prezentarea unei teme/a unui punct de vedere, într-un text de tip argumentativ/în texte de diferite tipuri (de tip descriptiv, explicativ etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea surselor necesare documentării pentru realizarea unei prezentări (manuale, site, documentare, dicționare).
<p>1.3. Realizarea unei prezentări orale prin limbaj mimico-gestual în fața unui public, corelând elementele verbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - transpunerea în alt limbaj – grafic/iconic – a unei prezentări audiate; - exerciții de elaborare a unei prezentări simple; - prezentarea simultană, în două limbaje – verbal și grafic – a unui singur obiect (monument, oraș, personaj etc.); - exerciții de gestionare a timpului, în cadrul unei prezentări.
<p>1.4. Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comentare/interpretare a unor imagini, secvențe TV, reflectând comportamente și atitudini ineficiente sau inadecvate.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea temei și a ideilor principale dintr-un text; - exerciții de integrare a informațiilor din unul sau mai multe texte, în vederea unor scopuri diverse (aprofundarea unei teme, identificarea unor modele comportamentale, rezolvarea unei probleme etc.).
<p>2.2. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prezentare a unor texte epice, lirice sau dramatice alese de elevi și/sau de profesori.
<p>2.3. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de monitorizare privind utilizarea corectă a normelor limbii literare și respectarea acestora în formularea opiniilor privind textele citite, în situații diverse de comunicare formală și informală.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Redactarea unui text, în care să își exprime puncte de vedere, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite/studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ipotezei/opinie și a argumentului/argumentelor într-un text de tip opinie/argumentativ; - ordonarea paragrafelor; - relaționarea propozițiilor prin conectori; - exerciții de elaborare a unui text scurt de tip opinie despre un text literar/ nonliterar/ eveniment petrecut în viața clasei sau un conflict identificat într-un text recomandat de profesor.
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de elaborare a unui text scurt de tip explicativ, cu sprijin; - conceperea unui text în care să se prezinte o expoziție de pictură a clasei.
<p>3.3. Aplicarea constantă a normelor privind etica redactării pentru crearea unor texte originale</p> <ul style="list-style-type: none"> - documentarea pentru elaborarea unor lucrări de cercetare individuală și/sau în echipă; - exerciții de redactare a unor lucrări, prin menționarea surselor de informare/documentare, cu sprijin.
<p>3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui plan personal de lucru, urmărind corectarea comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise folosind ca suport limbajul mimico-gestual

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii române literare, pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat/nuanțat intenția mesajului; - formularea de enunțuri în care elevii solicită/ofere informații detaliate cu privire la impresiile, emoțiile lor în fața unor probleme diverse.
<p>4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prezentare a unor scurte texte epice, lirice și dramatice, considerate de elevi ca fiind atractive; - evidențierea opiniei cu privire la unele mesaje receptate sau din texte literare studiate.
<p>4.3. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de texte scurte în care elevii să utilizeze corect normele limbii standard; - completarea unor texte lacunare cu termeni/cuvinte adecvate mesajului pe care intenționează să-l transmită, respectând relația normă-abatere-uz.

Clasa a VIII-a

<p>4.4. Dezvoltarea gândirii logice, prin utilizarea deprinderilor de comunicare corectă în limba română literară, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții   – redactarea unor texte scurte care tratează aceeași temă în registre diferite.</p>
--

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VIII-a

<p>5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, identificate în texte citite</p>
--

- discuții privitoare la elemente specifice ale culturii naționale și ale altor culturi;   - exerciții de redactare a unor texte (articole pentru revista școlii, broșuri de prezentare a evenimentelor socioculturale, broșuri/ghiduri turistice) care să promoveze valorile naționale și interculturalitatea.

<p>5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la elemente specifice ale culturii naționale și ale culturii altor popoare</p>
--

– prezentări orale sau scrise privitoare la unele țări/regiuni din România vizitate, evidențiind specificul cultural;   – prezentări orale sau scrise privitoare la unele țări/regiuni din România vizitate, evidențiind specificul cultural.

Conținuturi

Tema generală: REFLECȚII ASUPRA LUMII

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
COMUNICARE ORALĂ	La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:
	Elemente specifice argumentării (structură și conectori) Strategii de receptare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor Structura textului argumentativ Comportamente nonverbale cu efect persuasiv
☐ <i>Texte orale propuse pentru vizionare: știri, dezbateri, talk-show, diverse programe TV</i> ☐ <i>Tipuri de interacțiune propuse: argumentarea unui punct de vedere și negocierea unor puncte de vedere în cadrul unor dezbateri cu doi sau mai mulți participanți.</i>	
LECTURA	La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:
	Texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ) Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii Strategii de interpretare (antiteza): interpretarea limbajului figurat discuții pe marginea textelor citite
<p><i>Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>texte continue: poezii lirice, piese de teatru, povestiri, nuvele, romane, jurnale, maxime și proverbe</i> 2. <i>texte discontinue: cataloage</i> 3. <i>texte multimodale: reclame</i> <p><i>* Pentru textul epic și textul liric, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</i></p>	
REDACTARE	La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:
	Etapele scrierii, cu accent pe: <ol style="list-style-type: none"> a) prezentarea textului în fața unui public b) evaluarea feedbackului primit c) integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, pro-contra, ordinea argumentelor în textul argumentativ Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor Alte aspecte: redactare de mână- redactare

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	computerizată Etica redactării: originalitate
☐ <i>Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: text de opinie, text argumentativ, cronică de film/spectacol.</i>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>GRAMATICĂ Construcții sintactice: ☐ Construcții asertive ☐ Construcții impersonale ☐ Construcții incidente</p> <p>Enunțuri eliptice. Norme de punctuație Apoziția. Norme de punctuație ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecificate limbii române VOCABULAR Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului (conversiunea) Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale VARIAȚIE STILISTICĂ Variații de registru. Limbaj colocvial, limbaj cultivat (familiarizare) Construcția enunțului în limba vorbită și în limba scrisă Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale</p>
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Modele comportamentale în textele literaturii universale Relațiile culturale constructive. Noi și ceilalți Valori culturale românești în lume</p>
<p>Profesorul va selecta 7 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (4 literare și 3 nonliterare). <i>Textele vor fi transpuse în limbaj mimico-gestual românesc.</i></p> <p>În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant <i>Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2)</i>, <i>Dicționarul explicativ al limbii române</i> și alte tipuri de dicționare și îndreptare.</p> <p><i>Notă:</i> <i>Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.</i></p>	

Sugestii metodologice

Actuala Programă de Limba și literatura română pentru învățământul special gimnazial își propune să asigure dezvoltarea a două competențe-cheie: *comunicare în limba română* folosind ca suport limbajul mimico-gestual românesc și *sensibilizare și exprimare culturală*. Construcția programei are în vedere dublul statut al *limbii române* – de *limbă oficială* a statului român și de *limbă de școlarizare* – și valoarea formativă a literaturii române în contexte variate, ambele aspecte subsumate unei viziuni curriculare centrate deopotrivă pe componenta lingvistică, pe componenta interrelațională și pe componenta estetică și culturală. Cele trei componente au caracter instrumental și formativ, fiind în raport de complementaritate.

Folosirea cu precădere a limbajul semnelor îi lipsește pe elevii cu deficiențe auditive de posibilitatea incluziunii și inserției sociale. Învățarea limbajului gestual de timpuriu favorizează trecerea directă de la limbajul semnelor la scriere, în defavoarea utilizării ca bază de învățare a vorbirii orale. Finalitatea urmărită de prezenta programă vizează formarea unui individ autonom, capabil să utilizeze limba română în scopul învățării, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, capabil să utilizeze limba română în scopul incluziunii și inserției sociale, folosind limbajul mimico-gestual ca mijloc auxiliar de învățare.

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar în deținerea competențelor-cheie la nivelul mediu, asigurându-se construirea nivelului funcțional din ciclul secundar inferior/superior, respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului cu dizabilități auditive în centrul activităților destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei Limba și literatura română, prin operaționalizarea cunoștințelor îi asigură acestuia adaptarea la contexte de comunicare diverse, favorizând controlul propriei formări.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate s-a făcut din rațiuni metodologice, deși în actul comunicării acestea fuzionează, fapt care face necesară predarea integrată a acestora. Sarcinile de învățare propuse elevilor trebuie să aibă un accentuat caracter funcțional, pragmatic, relevant pentru incluziunea și inserția socială în viața de adult.

Programa standard propune conținuturi structurate pe teme care reflectă, la nivel de maximă generalitate, vârsta școlară a fiecărei clase. Respectând aceeași tematică și pentru învățământul special gimnazial, se urmărește construirea, în mod treptat și concentric, a universului afectiv și cognitiv al elevului de gimnaziu, valorificând orizontul specific fiecărei vârste.

La nivelul fiecărei clase, se indică doar conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ), iar reactualizările conținuturilor însușite în clasele anterioare se subînțeleg. În abordarea didactică a conținuturilor, se vor avea în vedere următoarele precizări: la clasa a V-a profesorul va selecta 4 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (2 literare și 2 nonliterare); la clasa a VI-a profesorul va selecta 5 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (3 literare și 2 nonliterare), la clasa a VII-a profesorul va selecta 6 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (4 literare și 2 nonliterare), iar la clasa a VIII-a profesorul va selecta 7 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (4 literare și 3 nonliterare).

Programa prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică: „Eu și universul meu familiar”, „Eu și lumea din jurul meu”, „Orizonturile lumii și cunoașterii”, „Reflecții asupra lumii”. Din fiecare temă, se vor propune 2-3 subteme, fiecare dintre acestea constituind centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând integrat toate domeniile de conținut (*Comunicare orală, Lectură, Redactare,*

Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate) și vizând toate competențele generale.

Alături de competențele vizate, programa propune activități, prin care elevii cu dizabilități auditive vor monitoriza propria învățare. Programa îi permite profesorului să-și manifeste creativitatea, eliminând abordările excesiv teoretizante și asigurând flexibilitatea și eficiența în procesul de formare a competențelor-cheie, prin raportare permanentă la elementele reprezentative ale culturii românești și universale.

Competența 1. Formarea unor deprinderi de receptare activă este o componentă importantă a competenței de comunicare. Se va urmări educarea/dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare în procesul receptării, utilizându-se atât elementele verbale și nonverbale (mimică, gesturi, postură, proxemică, limbaj mimico-gestual), precum și conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă. Pentru deprinderile de producere de texte orale în manieră proprie, folosind ca suport limbajul mimico-gestual, se va accentua intenția de comunicare și efectele actului de comunicare asupra receptorului.

Competența 2. Formarea unor capacități de receptare a textelor scrise este o componentă esențială a competenței de comunicare, cu rol major în dezvoltarea dimensiunii cognitive și afective a elevului. În privința receptării textelor scrise, accentele formative vizează desfășurarea proceselor de înțelegere. Receptarea textelor scrise se poate face în mod convențional, prin lectură și transpunere în limbaj mimico-gestual românesc, iar în cazul textelor literare, și prin integrarea unor transpuneri ale operei în alte limbaje artistice sau a unor creații artistice cu aceeași temă.

Competența 3. Formarea unor capacități de redactare a unor texte diverse ca tipologie și temă este o componentă esențială a competenței de comunicare, care permite accesul la cultura majoră, favorizând exprimarea propriilor sentimente și idei și incluziunea socială. Ca și în cazul celorlalte competențe, conținuturile se studiază gradual, de la simplu la complex: de la text nonliterar la text literar, de la idei principale la rezumat. Competența de redactare vizează, de asemenea, scrierea de texte despre texte literare (rezumat, caracterizare de personaj etc.), de texte despre texte nonliterare (rezumat), precum și realizarea de texte multimodale diverse. Alături de dezvoltarea preocupării pentru scrierea corectă, activitățile vor urmări asimilarea unor principii de etică a redactării și utilizarea tehnologiei informației.

Competența 4 . Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul de comunicare fundamentează competența de comunicare. Formarea și dezvoltarea acestei competențe generale se realizează printr-un demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative diferite, gradată în raport cu vârsta elevilor. Se urmărește astfel limba în funcțiune, și nu limba abstractă, reevaluându-se rolul limbii și al limbajului mimico-gestual în formarea și în buna funcționare a gândirii logice. Dezvoltarea competențelor aferente se reflectă în structuri sintactice în uz, privilegiindu-se sensul, și nu forma, pornind de la conceptul de structură, tipar propozițional. Cunoștințele lingvistice îi vor folosi elevului cu deficiențe de auz să-și dezvolte deprinderile de exprimare și de receptare corectă și eficientă a unor texte de tipuri diferite, să exerseze funcțiile limbajului, în viața personală, școlară, socială, în contexte formale/informale variate.

Competența 5. Competența focalizată asupra identității lingvistice și culturale proprii urmărește dezvoltarea personală a elevilor, prin conștientizarea profilului identitar. Formarea acestei competențe presupune explorarea unor realități lingvistice și culturale care au modelat și modelează limba pe care o vorbim și cultura în care trăim. Explorarea și înțelegerea acestor realități presupun lectura unor grupaje de texte/fragmente de texte literare sau/și nonliterare ce reflectă epoci culturale diferite. Astfel, dezvoltarea competenței se poate realiza prin intermediul unor teme precum lectură și cunoaștere, cărți fondatoare, eroul civilizator, prietenia, spiritul civic, în cadrul unor activități care includ, în fiecare an de studiu, cel puțin un text cu conținut identitar

aparținând unui autor consacrat. Oferta ideatică a textelor va viza atât problematica identității (identitate și toleranță, valori identitare) și cultivarea sentimentului de apartenență la cultura și la valorile românești, cât și dezvoltarea gustului estetic, prin lectura unor opere a căror valoare este recunoscută de către exegeza literară.

Strategii didactice recomandate

- Pentru activități centrate pe receptarea, producerea și transpunerea textului oral în limbaj mimico-gestual (competența 1)

Activitățile de pre-receptare vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.); pentru a fi înțelese noile conținuturi trebuie făcute accesibile prin transpunerea lor în limbaj mimico-gestual și cu ajutorul materialului intuitiv (imagini, hărți, machete, mulaje, planșe, fotografii, desene etc.).

Activitățile de receptare propriu-zisă vor viza strategii de receptare activă și de fixare a conținutului mesajului (completarea unor chestionare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.). Elevul cu dizabilitate auditivă percepe vorbirea adultului sub forma unei succesiuni rapide de imagini labiobucale pe care trebuie să le asocieze cu imaginea obiectului (caracteristicile vizuale care i se supun atenției).

Activitățile de post-receptare vor viza strategii de reflecție (identificarea intenției de comunicare, congruența verbal-nonverbal, jocuri de rol, exerciții de tip povestire, descriere etc.). Aceasta implică reținerea imaginii vizuale și stabilirea unei conexiuni voluntare cu o altă observare vizuală, precum și stabilirea unei ordini între evenimentele percepute.

Activitățile de pre-producere a mesajului oral și prin limbaj mimico-gestual vor viza strategii de stabilire a conținutului mesajului și a intenției de comunicare în funcție de contextul comunicării (adaptarea mesajului la interlocutor, la situația de comunicare, selectarea comportamentului comunicativ potrivit, anticiparea efectului mesajului asupra interlocutorului etc.).

Activitățile de producere propriu-zisă a mesajului oral și prin limbaj mimico-gestual vor viza strategii de exprimare prin verbalizare și redare simultană în limbaj mimico-gestual, în manieră proprie și corectă (exersarea pronunției articulate, exersarea unor contexte de comunicare diverse, exprimarea intenției de comunicare prin mijloace verbal și nonverbale, exerciții de descriere, de povestire, de argumentare, adoptarea de comportamente comunicative diverse prin joc de rol etc.).

Activitățile de post-producere a mesajului oral și prin limbaj mimico-gestual vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de comunicare prin completarea unor grile de evaluare etc.). Cunoștințele elaborate sunt fixate și consolidate prin: repetare independentă, reproducere selectivă; operare practică (exerciții aplicative); transferul lor într-un nou context.

- Pentru activități centrate pe receptarea textului scris de diverse tipuri (competența 2):

Activitățile de pre-lectură vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (explicarea cuvintelor necunoscute, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc. prin corelarea conceptelor cu semnul corespunzător din limbajul mimico-gestual românesc).

Activitățile de lectură vor viza strategii de ritmare și orientare a lecturii (lectura orientată/neorientată, lectura pe roluri, exersarea fluentei în lectură) și strategii de fixare a conținutului textului (chestionar, exerciții cu itemi de tip adevărat/fals, exerciții cu alegere multiplă, exerciții de completare, rezumat, povestire, organizarea grafică a informației, memorare etc.). Elevul cu dizabilități auditive trebuie să realizeze conexiuni între perceperea labiobucală sau dactilarea textului citit și imaginea grafică a cuvântului,

mai ales când cuvintele noului text sunt în parte necunoscute, elevul trebuind să memoreze pentru scurt timp cuvintele neînțelese.

Activitățile de post-lectură vor viza strategii de interpretare în limbaj mimico-gestual românesc și producere de text (discuții orientate asupra ideilor textului, compunerea etc.), strategii de aprofundare a sensurilor noi ale conceptelor (însușirea structurilor lingvistice pe bază de exerciții înlătură teama și încurajează copiii în realizarea comunicării).

- Pentru activități centrate pe redactarea textului scris de diverse tipuri (competența 3):

Activitățile de pre-redactare vor viza strategii de recunoaștere a unor forme textuale, de documentare etc. (prezentarea unor grupaje de texte, discutarea unei teme, realizarea câmpului lexico-semantic, consultarea unor enciclopedii tipărite sau electronice etc.).

Activitățile de redactare propriu-zisă vor viza strategii de producere de text (exersarea diferitelor tipare textuale, rescriere, recitare și corectare; scrierea în colaborare etc.).

Activitățile de post-redactare vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de redactare prin completarea unor grile de (auto)evaluare etc.).

- Pentru activități centrate pe utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise folosind ca suport limbajul mimico-gestual (competența 4):

Activitățile vor viza identificarea, însușirea, exersarea faptelor de limbă, prin diverse tipuri de exerciții (exerciții de repetiție; exerciții de recunoaștere, de exemplificare, de completare și înlocuire, de transformare, exerciții de redactare, exerciții de corelare a semnului lingvistic cu semnul mimico-gestual, exerciții cu caracter ludic etc.). Jocul didactic, jocul de rol, învățarea prin dramatizare, pot fi folosite eficient, deoarece presupun implicarea activă și utilizarea materialelor concret – intuitive, valorificând resursele copilului, accelerând procesul de învățare, oferind posibilitatea obținerii permanente a feedbackului de la elevi și adaptarea progresivă a activității.

- Pentru activități care urmăresc exprimarea identității lingvistice și culturale proprii (competența 5):

Activitățile vor viza studierea unor texte diverse, interpretarea unor jocuri, vizionare de film cu subtitrare/spectacole cu interpretare în limbaj mimico-gestual românesc, redactarea unor narațiuni personale, realizarea unor bloguri de promovare a zonei de origine, dramatizarea, interviul etc.

Strategiile didactice enumerate au caracter orientativ. Se recomandă ca, în proiectarea scenariului didactic, profesorul să țină cont de necesitatea exersării integrate a celor cinci competențe în funcție de tema fiecărui an de studiu, precum și de profilul individual al elevului cu dizabilități auditive și specificul colectiv al clasei.

Evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor va avea în vedere atât cunoștințele, cât și deprinderile și atitudinile. Astfel, pentru evaluarea unei competențe de tipul *Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate*, se va evalua 1. cunoașterea etapelor procesului de scriere (conținuturi); 2. aplicarea cunoștințelor în procesul de scriere (deprinderi) și 3. calitatea scrierii (preocuparea pentru o scriere corectă).

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea unor metode de evaluare diverse, ce vor viza atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: chestionarul, autoevaluarea, interevaluarea, portofoliul etc.).

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

- a) în cazul competenței de receptare, de producere și de transpunere în limbaj mimico-gestual a unor texte orale în diverse situații de comunicare, se va avea în vedere calitatea receptării active și coerența mesajelor produse;
- b) în receptarea textelor de diverse tipuri, se va avea în vedere înțelegerea corectă a noilor informații și calitatea interpretării, urmărindu-se progresia competenței de lectură;
- c) în redactarea unor texte de diverse tipuri, se va avea în vedere conținutul textului, adecvarea la tiparul textual abordat și corectitudinea lingvistică;
- d) în cazul evaluării competenței de folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise având ca suport limbajul mimico-gestual românesc se va avea în vedere raportarea la situația de comunicare și cunoașterea normei; în cazul competenței care se referă la exprimarea identității lingvistice și culturale proprii, se urmărește interesul pentru problema identitară, abilitatea de a interoga și de a formula idei privind valorile culturale românești și europene.
- e) competența generală 5, *Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional*, vizează atât cultivarea dimensiunii identitare, cât și formarea de abilități de înțelegere interculturală.

Bibliografie

1. Crăciun, C., (2011). *Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și în liceu*, Editia a IV-a, Editura EMIA;
  2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
  3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
  3. Ilie, E., (2014). *Didactica limbii și literaturii române*, Polirom, Iași;
  4. Lopatiuc, R., (2016). *Ghid metodologic pentru învățarea limbajului mimico-gestual în Republica Moldova*, Alianța INFONET, Tipogr. "Garamont Studio", Chișinău;
  5. Secrieru, M., Doniga, M., (2005). *Elemente de surdo-didactica "limbii și literaturii române" pentru gimnaziu*, Editura Universitas XXI, Iași;
- * MEN, (2017). *Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română clasele V-VIII*, București din Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Coca Marlina VASILIU	LICEUL TEHNOLOGIC SPECIAL "VASILE PAVELCU" IAȘI
Daniela RĂDUCĂNESCU	LICEUL TEHNOLOGIC SPECIAL "VASILE PAVELCU" IAȘI
Ana-Maria AVĂDĂNII	LICEUL TEHNOLOGIC SPECIAL "VASILE PAVELCU" IAȘI

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBAJ MIMICO-GESTUAL ROMÂNESC

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina ***Limba mimico-gestual românesc*** (LMGR) prezintă oferta curriculară pentru clasele pregătitoare – a IV-a. Conform Planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMENCS nr. 3622 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în Anexa nr. 13, disciplinei LMGR îi este alocată 1 ora/săptămână.

Concepția acestei programe are în vedere următoarele documente:

- Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru primar;
- Recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — an European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006);
- Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio);
- Programul mondial de acțiune, cu privire la persoanele cu handicap (1983);
- Recomandările Consiliului Europei, privind politica coerentă pentru (re)abilitarea persoanelor cu handicap (1984);
- Regulile Standard, privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu handicap (1994);
- Declarația Conferinței Mondiale asupra educației speciale, de la Salamanca (UNESCO, 1994).

Programa de *Limba mimico-gestual românesc* respectă prevederea articolului 2 (3) din Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Selecția conținuturilor și sugestiile metodologice țin seama de concluziile unor studii realizate în cadrul proiectului Erasmus Plus nr 2016-1-PL01 –KA204-026769 „Metodologii Eficiente de Predare a Limbii Semnelor”, proiect finanțat de Uniunea Europeană și implementat în România de Asociația Națională a Profesorilor pentru Elevi cu Deficiențe de Auz „Virgil Florea”.

Disciplina *Limba mimico-gestual românesc* vizează construirea profilului absolventului de învățământ primar, având ca obiectiv atingerea unui nivel intermediar de deținere a competențelor-cheie; acesta deschide perspectiva către profilul de formare al absolventului de clasa a IV-a ce va accesa ulterior nivelul gimnazial.

Principalele competențele-cheie formate la disciplina *Limba mimico-gestual românesc* la nivelul claselor pregătitoare- a IV-a-sunt:

- comunicarea în limba maternă;
- sensibilizarea și exprimarea culturală.

Formarea acestor competențe este un proces axat pe desfășurarea de activități didactice adecvate particularităților de vârstă, intereselor și profilului elevului de primar.

Limba mimico-gestual românesc este o disciplină complexă, care cuprinde, în manieră integrată, trei componente:

- componenta lingvistică, aparținând științelor limbii, care asigură uzul corect, conștient și eficient al limbii;
- componenta interrelațională, aparținând științelor comunicării, care favorizează inserția socială a individului;
- componenta culturală, care asigură dezvoltarea complexă a personalității umane.

Componenta lingvistică este fundamentul dezvoltării competenței de comunicare, favorizând conștientizarea importanței codului lingvistic în procesul de comunicare.

Limba este instrumentul principal de organizare a gândirii logice, având astfel implicații majore în asigurarea accesului elevului la cunoaștere și, implicit, a succesului școlar la toate disciplinele de studiu. Comunicarea lingvistică în limba maternă este esențială în definirea mediului familial și afectiv, dând sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susținând conștiința identitară.

Componenta interrelațională este complementară competenței lingvistice și pune accentul, în principal, pe elementele de retorică în comunicarea orală, în corelare directă cu adecvarea.

Programa școlară pentru disciplina Limbaj mimico-gestual românesc are următoarea structură:

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice

Programa recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), în manieră complementară.

În concluzie, prin complexitatea structurală și de conținut, la nivel primar, disciplina Limbaj mimico-gestual românesc contribuie la formarea și la dezvoltarea competențelor-cheie, fiind esențială în procesul de învățare pe toată durata vieții.

Competențe generale

- 1. Receptarea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare**
- 2. Producerea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare**
- 3. Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura Comunității Surzilor**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Sesizarea înțelesului unui mesaj scurt, pe teme familiare în legătură cu viața cotidiană și în mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini/jeton dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesaj; - exerciții de exprimare gestuală a unor acțiuni simple (scrie!, stai jos!, privește! etc); - realizarea unui desen pentru a indica despre ce este vorba în mesaj; - exerciții de receptare a semnificației unor mișcări corporale și gesturi („da”, „nu”, „te rog”, „gata”, „salut!”, „dă-mi” etc.); - exerciții tip joc de recunoaștere a obiectelor, acțiunilor, persoanelor prezentate mimico-gestual.
<p>1.2. Identificarea unor acțiuni, obiecte și persoane din mediul apropiat prin recunoașterea semnului corespunzător</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere semn- imagine/jeton reprezentând obiecte/persoane din mediul familiar; - exerciții tip joc de asociere a unor semne cu obiecte, acțiuni, persoane; - identificarea unor pictograme întâlnite în universul familiar după semnul corespunzător.
<p>1.3. Identificarea dactilemelor în contextul comunicării de tip față în față, după imagini sau video</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de numire a prenumelui, numelui, vârstei prin dactilare; - recunoașterea cuvintelor formate folosind dactilemele în contextul comunicării de tip față în față; - exerciții de numire a obiectelor după imagini folosind dactileme.

2. Producerea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Producerea în LMG a unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - dactilarea numelor proprii, a membrilor familiei, a numerelor de la 0 la 10, a obiectelor din clasă; - identificarea semnului-nume și a rolului acestuia în comunicare; - exerciții tip joc de compunere în manieră proprie a unor mesaje simple utilizând formule de salut, prezentarea personală, a familiei, a numerelor de la 0 la 10, a obiectelor din clasă; - exerciții tip joc de recunoaștere a semnificației unor mesaje transmise prin limbaj mimico-gestual.
<p>2.2. Transmiterea unor mesaje prin intermediul sistemului de comunicare manual/dactil incluzând substantive proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea lexicului despre propria persoană: semnele pentru nume, vârstă, membrii familiei, numerele de la 0 la 10, obiectele din clasă; - prezentarea unor evenimente semnificative din viața proprie prin semne; - formularea unor mesaje simple despre activitățile desfășurate în școală; - formularea de răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe teme de interes pentru copii.

3. Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura Comunității Surzilor

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje transmise în LMG în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none">
- dezvoltarea vocabularului pasiv folosind dicționarul on-line de limbaj mimico-gestual;
- vizionarea de povești adaptate pentru copiii cu dizabilități de auz;
- jocuri de exersare a unor reguli de comunicare eficientă, civilizată: vorbire pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii.
<p>3.2. Participarea cu interes la situații de comunicare în LMG, în contexte de comunicare uzuală</p> <ul style="list-style-type: none">
- descrierea propriei familii și a membrilor ei;
- povestirea unei întâmplări petrecute în clasă/la dormitor/în familie;
- scurte dramatizări ale poveștilor vizionate;
- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, adecvate contextului;
- exerciții tip joc de compunere a unor mesaje /schimb de informații legate de vârstă folosind semne-numere.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Prezentare și saluturi. Interacțiuni sociale Formule de salut Formule de politețe Semnul-nume Formularea întrebării și a răspunsului („Cum te cheamă?”, „Numele meu este...”)
Sisteme de comunicare manuală (alfabetul manual/dactil românesc)	Dactileme Alfabetul dactil al LMGR
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Numerale cardinale Semne-numere (în concentrul 0-10) Schimb de informații legate de vârstă folosind semne-numere
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Acțiuni. Obiecte din clasă Acțiuni legate de pozițiile și mișcărilor corpului („stai în picioare”, „stai jos”, „mergi la...” etc) Acțiuni legate de manipularea unor obiecte din clasă („deschide cartea”, „șterge tabla”, „scrie” ...) Semne corespunzătoare obiectelor din clasă
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Familia Membrii familiei Schimb de informații despre propria persoană și despre familie

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare**

Clasa I
<p>1.1. Sesizarea înțelesului unor mesaje scurte în legătură cu viața cotidiană și în mediul apropiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea imaginilor/jetoanelor pentru indicarea semnificației unui mesaj; - exerciții de exprimare gestuală a unor relații spațiale între obiecte; - realizarea unui desen care corespunde subiectului; - oferirea de răspunsuri la întrebări de tipul: „Ce este?”, „Cine?”, „Ce face?”, „Câte?”, „Cum?”.
<p>1.2. Receptarea și interpretarea semnificației expresiilor faciale și mișcărilor corpului în contextul comunicării în LMG.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene pornind de la ce a văzut și i-a atras atenția; - utilizarea mișcărilor corpului și expresiilor faciale în diverse situații de comunicare; - exerciții tip joc de identificare a gesturilor, mișcărilor corpului și a expresiilor faciale; - exerciții tip joc de asociere a mișcărilor corpului și a expresiilor faciale cu diferite contexte/imagini.

2. Producerea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Transmiterea prin intermediul LMG de informații simple despre persoane, obiecte, activități din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unui lexic de bază în cadrul prezentării personale; - respectarea ordinii semnelor în formularea întrebării; - folosirea semnelor pentru prezentarea personală, familie, numere (0-100), culori, elementele schemei corporale.
<p>2.2. Transmiterea de idei și sentimente prin intermediul limbii semnelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de enunțuri simple, corecte, coerente prin semne, referitoare la activități din mediul apropiat; - exerciții tip joc de compunere a unor mesaje simple; - exerciții de transmitere a mesajelor utilizând limba semnelor.
<p>2.3. Folosirea semnelor nou însușite în enunțuri adecvate sensului dedus din contextul inițial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de adresare, de solicitare, prin utilizarea semnelor noi; - oferirea de informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri simple; - exerciții tip joc de recunoaștere a semnificației unor mesaje transmise prin limba semnelor.

3. Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura Comunității Surzilor

Clasa I
<p>3.1. Orientarea atenției și a posturii corporale pentru a recepta mesaje transmise de diferite persoane în limbaj mimico-gestual</p> <ul style="list-style-type: none">
- exerciții tip joc de exersare a comportamentelor în cadrul unei conversații în limbaj mimico-gestual dintre două sau mai multe persoane;
- identificarea modalităților de captare a atenției care facilitează comunicarea prin semne.
<p>3.2. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje exprimate în LMG, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none">
- discriminarea diferitelor semnificații ale unui gest în situații de comunicare cunoscute;
- formularea de întrebări pentru a afla semnul corespunzător unui obiect, număr, al unei culori etc.;
- vizionarea unor materiale video cu mesaje exprimate în limbajul mimico-gestual (dicționar LMG, povești adaptate, aplicații pe tabletă/telefon).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Familia Membrii familiei Schimb de informații despre propria persoană și familie
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Numerale cardinale Semne-numere (în centrul 0-100) Semne pentru operații matematice (plus, minus) Diferit /la fel Mai mare/ mai mic
Elemente de construcție a comunicării prin semne	Adresarea întrebărilor. Elemente de sintaxă Întrebarea „Ce este?"/„Care este numele...(obiect)?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cine?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Ce face?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Câte?" și răspunsurile adecvate Ordinea semnelor în formularea întrebării
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	Cultura comunității surzilor Strategii acceptate pentru atragerea atenției persoanei surde Modalități asertive de a trece pe lângă/printre sau de a te alătura persoanelor care comunică prin semne A adresa întrebarea pentru a afla semnul pentru un obiect
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Culori Semnele corespunzătoare culorilor Întrebarea „Ce culoare....?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cum ...?" și răspunsurile adecvate
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Schema corporală. Poziții spațiale Elementele schemei corporale - semnele corespunzătoare Semne reprezentând relații spațiale între obiecte

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>1.1. Sesizarea înțelesului mesajelor transmise în LMG care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea imaginilor/jetoanelor pentru indicarea semnificației unui mesaj; - exerciții de asociere a unor semne cu obiecte din locuință, adresă, acțiuni legate de activități casnice, de timp liber, forme geometrice, articole de îmbrăcăminte; - formularea de răspunsuri la întrebări de tipul: „Care?”, „A cui?”, „Cum?”, „Unde?”, „Pentru cine?”, „Ce formă?”; - identificarea unor pictograme întâlnite în universul familiar după semnul corespunzător.
<p>1.2. Receptarea și interpretarea semnificației expresiilor faciale și mișcărilor corpului în contextul comunicării în LMG</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene pornind de la ceea ce a văzut și i-a atras atenția; - activități de utilizare a expresiilor faciale în timpul comunicării prin semne; - exerciții tip joc de menținere a contactului vizual în contextul comunicării prin semne.

2. Producerea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>2.1. Transmiterea în LMG a unor informații referitoare la întâmplări cunoscute, trăite, printr-o suită de enunțuri înlănțuite logic</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de propoziții respectând topica semnelor în enunț(o solicitare, o întrebare etc.); - exersarea lexicului despre viața cotidiană: obiecte din locuință, adresă, acțiuni legate de activități casnice, de timp liber, forme geometrice, articole de îmbrăcăminte, pronumele personal, pronumele posesiv; - realizarea unui dialog simplu despre activitățile desfășurate în timpul liber, rutina zilnică; - descrierea unei persoane precizând trăsăturile fizice.
<p>2.2. Exprimarea de idei, sentimente, păreri prin intermediul limbii semnelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transmitere a mesajelor utilizând limba semnelor; - descrierea preferințelor unei persoane utilizând semnele pentru „place”/ „nu place”, „vrea”/„nu vrea” etc.; - utilizarea pronumelui personal și posesiv în situații de comunicare diverse.
<p>2.3. Folosirea semnelor nou însușite în enunțuri adecvate sensului dedus din contextul inițial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor formule de solicitare, prin utilizarea semnelor nou însușite; - oferirea de informații despre o persoană, o adresă, numere de telefon, forme geometrice, direcții etc.; - exerciții tip joc de recunoaștere a semnificației unor mesaje transmise prin limba semnelor.

3. Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura Comunității Surzilor

Clasa a II-a

3.1. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje exprimate în LMG, în contexte de comunicare diverse

- distingerea diferitelor semnificații ale unui gest în situații de comunicare diverse;
- formularea de întrebări pentru a afla semnul corespunzător unui obiect din locuință, poziții spațiale, articole de îmbrăcăminte;
- vizionarea unor materiale video cu mesaje exprimate în limbajul mimico-gestual (dicționar LMG, povești adaptate, aplicații pe tabletă/telefon).

3.2. Participarea cu interes la conversație în LMG, în diferite contexte de comunicare

- exersarea semnelor legate de activitățile casnice, de timp liber, rutina zilnică;
- descrierea locuinței, a unei persoane, a formelor geometrice;
- exerciții tip joc de compunere în LMG a unor mesaje /schimb de informații legate de adresă, număr de telefon folosind semne-numere.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Acțiuni. Locuința Obiectele din locuință Acțiuni legate de activitățile casnice Acțiuni legate de activitățile desfășurate în timpul liber
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Numerale cardinale Semne-numere (în centrul 0-100) Numărul de telefon Adresa Întrebarea „Care ...?” și răspunsurile adecvate
Elemente de construcție a comunicării prin semne	Pronumele personal și pronumele posesiv. Elemente de sintaxă Pronumele personal - semne specifice Pronumele posesiv - semne specifice Întrebările „A cui...?” , „Pentru cine ....?” și răspunsurile adecvate Topica semnelor în formularea enunțurilor
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Forme geometrice. Direcții Semne pentru descrierea formelor geometrice (rotund, pătrat etc.) Semne pentru indicarea direcțiilor și a unor poziții spațiale (spre, la stânga, la dreapta, înainte, înapoi, la colț , sus, jos etc.) Semne pentru indicarea punctelor cardinale Întrebările „Cum ...?”, „Ce formă...?”, „Unde...?” și răspunsurile adecvate în raport cu tematica
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Descrierea și identificarea persoanelor. Acțiuni vizând rutina zilnică. Articole de îmbrăcăminte și obiecte personale Descrierea unei persoane după trăsăturile fizice Descrierea preferințelor unei persoane utilizând semnele pentru „place”/ „nu place”, „vrea”/„nu vrea”, „are”/„nu are” , „este”/„nu este” Semne pentru acțiuni referitoare la rutina zilnică Semne pentru articole de îmbrăcăminte Semne pentru obiecte personale
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	Cultura comunității surzilor. Relația între mimică și comunicarea prin semne Importanța menținerii contactului vizual Utilizarea expresiilor faciale în timpul comunicării prin semne

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare**

Clasa a III-a
<p>1.1. Sesizarea înțelesului unor mesaje transmise în LMG, pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context; - formularea de răspunsuri la întrebări de tipul: „Unde?”, „De unde?”, „Ce-ți place?”, „Când?”, „Cât e ora?”, „Cât costă?”; - exerciții tip joc de asociere a unor semne cu obiecte din bucătărie, fructe și legume, momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpuri, mijloace de transport, acțiuni.
<p>1.2. Sesizarea semnificației globale a mesajului unei povești/povestiri accesibile vizualizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea unei imagini care sugerează semnificația mesajului dintr-un set de imagini date; - identificarea momentelor unei povestiri; - numirea personajului/personajelor din poveste; - ordonarea temporală a secvențelor acțiunii, cu sprijin.

2. Producerea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
<p>2.1. Povestirea pe scurt a unei întâmplări (imaginate, trăite, citite etc.) prin intermediul LMG</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de mesaje în limba semnelor despre sine și pe orice temă propusă; - alcătuirea de propoziții respectând topica semnelor prin care se formulează o solicitare, o întrebare; - exersarea lexicului despre viața cotidiană: alimente de bază, fructe și legume, obiecte de bucătărie, momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile, mijloacele de transport; - descrierea pe scurt a momentelor unei zile utilizând adverbele de timp.
<p>2.2. Exprimarea de idei, trăiri personale și informații prin intermediul LMG, cu respectarea convențiilor de bază privind cultura Comunității Surzilor și elementele de sintaxă specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transmitere a mesajelor utilizând elementele de sintaxă specifice; - descrierea legăturii dintre forma semnului și înțelesul exprimat; - utilizarea adverbilor de timp în situații de comunicare diverse; - exerciții de tip joc - exemple de perechi de semne care se diferențiază între ele prin variații ale configurației palmei.

3. Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura Comunității Surzilor

Clasa a III-a
<p>3.1. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje exprimate în LMG, în contexte de comunicare diverse</p> <ul style="list-style-type: none">
- formularea de întrebări pentru a afla semnele corespunzătoare obiectelor de bucătărie, alimentelor de bază, fructelor și legumelor, momentelor zilei, zilele săptămânii, anotimpurilor, mijloacelor de transport, etc;
- exerciții vizând receptarea corectă a întrebărilor și formularea răspunsurilor în contexte de comunicare diverse;
- vizionarea unor materiale video cu mesaje exprimate în limbajul mimico-gestual (dicționar LMG, povești adaptate, aplicații pe tabletă/telefon).
<p>3.2. Participarea cu interes la conversație în LMG, în diferite contexte de comunicare cu respectarea convențiilor de bază, specifice culturii Comunității Surzilor</p> <ul style="list-style-type: none">
- descrierea modalităților de deplasare către școală, parcul de joacă, bunici etc.;
- exerciții tip joc de compunere a unor mesaje /schimb de informații legate de timp, numerale cardinale;
- jocuri de rol vizând exersarea semnelor legate de diverse activități/situații de comunicare din viața cotidiană (la magazin, în mijloacele de transport etc.);
- descrierea relației dintre diferitele părți ale corpului și semnificația semnelor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Alimente. Fructe și legume Semne pentru diferite alimente de bază, fructe și legume Semne desemnând obiectele de bucătărie Semne desemnând diferite locuri de unde se pot procura alimente (magazin, chioșc, restaurant etc.) Utilizarea întrebărilor „Ce-ți place...?”, „De unde...?”, „Unde...?” și formularea răspunsurilor adecvate raportat la tematică
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Numerale cardinale Semne-numere (în centrul 0-1000) Semne pentru operații matematice (înmulțit, împărțit) Întrebarea „Cât costă ...?” și răspunsurile adecvate
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Noțiuni legate timp Momentele zilei. Semne specifice Zilele săptămânii. Semne specifice Anotimpurile. Semne specifice Adverbe de timp. Semne specifice Întrebările „Cât e ora?”, „Cât timp...” și răspunsuri adecvate utilizând semnele pentru oră, minut, secundă Precizarea anului utilizând semnele specifice Întrebarea „Când ..?” și răspunsurile adecvate utilizând semnele pentru adverbe legate de timp, momentele zilei, zilele săptămânii etc.
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Acțiuni. Mijloace de transport Semne pentru diferite mijloace de transport, stații reprezentative, locații pentru achiziționarea biletelor etc. Semne pentru acțiuni specifice: „cumpără” (bilet), „așteaptă”, „urcă”, „stai la rând”, „oferă/cedează” (locul) etc. Descrierea modalității de deplasare către școală, parcul de joacă, bunici etc.
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Povestirea în limba semnelor Înțelegerea poveștii/povestirii vizualizate (comunicate prin semne) Adresarea întrebărilor de clarificare și receptarea corectă a răspunsurilor comunicate prin semne Receptarea corectă a întrebărilor pe marginea poveștii vizualizate (comunicată prin semne) și formularea răspunsurilor
Elemente de construcție a comunicării prin semne	Structura unei comunicări (poveste/povestire) prin semne Introducere. Cuprins. Încheiere Personaje. Dezvoltarea personajelor

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	Elaborarea și comunicarea unei povestiri sau povești utilizând cunoștințele acumulate prin vizualizarea/lectura poveștilor sau imaginația
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	Cultura comunității surzilor Spațiul de gesticulare Clasificarea semnelor Părți structurale ale semnelor (locația semnului, forma mâinii, locația și orientarea mâinii etc.) Relația dintre diferite părți ale corpului și semnificația semnelor

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Selectarea dintr-o poveste/povestire vizualizată (transmisă în LMG) a unor elemente semnificative pentru a rezuma/ susține o opinie referitoare la conținutul respectiv (folosind LMG)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context; - formularea de răspunsuri la întrebări privind povestea: „Unde?”, „De unde?”, „Când?”, „Cine?”, „Care?”, „Câți?” ; - exerciții tip joc de asociere a unor semne cu obiecte reprezentative pentru poveste; - ordonarea temporală a momentelor poveștii/povestirii; - exercițiu în perechi de câte doi elevi dintre care unul execută semnul iar celălalt recunoaște și identifică imaginea corespunzătoare dintr-un set de imagini date; - jocuri didactice (de exemplu „telefonul fără fir adaptat pentru executarea semnelor”).
<p>1.2. Sesizarea înțelesului mesajelor transmise în LMG în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea unei imagini care sugerează semnificația mesajului dintr-un set de imagini date; - identificarea momentelor unei situații reale, eveniment real; - numirea personajului/persoanei din cadrul situației/ evenimentului; - precizarea efectelor sau a rezultatelor reale / posibile ale unui mesaj.
<p>1.3. Receptarea și interpretarea semnificației expresiilor faciale și mișcărilor corpului în contextul comunicării în LMG</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimarea unor situații de comunicare; - interpretarea sensului unor tipuri de mișcări faciale sau corporale (mișcări lente, rapide, bruște etc.); - exerciții tip joc de asociere a unor semne cu obiecte, acțiuni, persoane sau reacții emoționale.

2. Producerea mesajelor în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/ dintr-un film/ desen animat / a unei activități/ a unei întâmplări imaginate/trăite, în LMG</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de mesaje în limba semnelor despre evenimente trăite personal, călătorii, etc.; - alcătuirea de propoziții respectând topica semnelor prin care se formulează o solicitare, o întrebare; - exersarea lexicului despre viața cotidiană: instituții publice, numerale cardinale și ordinale, profesii, locații ; - descrierea pe scurt a momentelor unei zile utilizând adverbele de timp; - exerciții de repovestire pe scurt a unei povești/ povestiri vizionate; - povestirea unei întâmplări reale/ imagineare utilizând LMG.

Clasa a IV-a

<p>2.2. Exprimarea de idei, sentimente, opinii prin intermediul LMG</p>
--

- exerciții de transmitere a mesajelor utilizând elementele de sintaxă specifice;   - exprimarea opiniei despre diverse situații date;   - utilizarea numeralelor ordinale în situații de comunicare diverse;   - exerciții joc - exemple de perechi de semne care se diferențiază între ele prin diverse criterii;   - exerciții de descriere și caracterizare a unor personaje;   - exerciții de exprimare a propriilor opinii cu privire la un eveniment, întâmplare etc. utilizând LMG.

3. Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura Comunității Surzilor

Clasa a IV-a

<p>3.1. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje exprimate în LMG, în contexte de comunicare diverse</p>

- formularea de întrebări pentru a afla semnele corespunzătoare: animalelor/păsărilor domestice/ sălbatice, profesiilor, instituțiilor publice, locațiilor;   - formularea de întrebări pentru a afla semnele-nume pentru țări și orașe;   - vizionarea unor materiale video cu mesaje exprimate în limbajul mimico-gestual (dicționar LMG, povești adaptate, aplicații pe tabletă/telefon);   - exerciții vizând receptarea corectă a întrebărilor și formularea răspunsurilor în contexte de comunicare diverse.

<p>3.2. Participarea cu interes la conversație în LMG, în diferite contexte de comunicare cu respectarea convențiilor de bază, specifice culturii Comunității Surzilor</p>

- exersarea semnelor legate de identificarea locațiilor, a adresei etc.;   - descrierea unei persoane utilizând semne pentru trăsături de personalitate și caracter etc.;   - exerciții tip joc de compunere a unor mesaje /schimb de informații folosind numerale cardinale, ordinale;   - utilizarea strategiilor de comunicare eficientă în diverse contexte;   - provocarea unor situații de comunicare liberă între elevi, pe diferite teme de interes, cu ghidaj minim din partea profesorului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Animale și păsări. Ferma și grădina zoologică Semne pentru animale și păsări domestice Semne pentru animale și păsări sălbatice Descrierea animalelor și păsărilor cu precizarea locului unde trăiesc utilizând semnele specifice Adresarea întrebărilor despre animale/habitat și receptarea corectă a precizărilor comunicate de profesor
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Orașul. Instituții publice. Profesii. Locații Semne pentru identificarea instituțiilor publice Semne pentru desemnarea diferitelor profesii Semne-nume pentru țări și orașe Semne pentru identificarea locațiilor, a adresei Utilizarea întrebărilor „Unde...?”, „Cine...?”, „Ce profesie...?” și formularea răspunsurilor adecvate raportat la tematică
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Numerale cardinale Semne-numere în centrul zero-un miliard Utilizarea numeralului pentru exprimarea prețului Întrebarea „Cât costă.....?” și răspunsurile adecvate
Elemente de construcție a comunicării prin semne	Numerale ordinale Identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Trăsături de personalitate și caracter Semne pentru diferite trăsături de personalitate și caracter Identificarea trăsăturilor unui personaj Descrierea unei persoane (portret, autoportret) utilizând semne pentru trăsături de personalitate și caracter Argumentarea unei trăsături de personalitate evidențiată, utilizând comunicarea prin semne
Elemente de construcție a comunicării prin semne	Structura unei comunicări (poveste/povestire) prin semne Introducere. Cuprins. Încheiere Personaje. Dezvoltarea personajelor Elaborarea și comunicarea unei povestiri/povești utilizând cunoștințele acumulate prin vizualizarea/lectura poveștilor sau imaginația
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	Cultura comunității surzilor Caracteristici ale comunicării în limba semnelor Strategii de comunicare eficientă în comunitatea surzilor Relația dintre comunicarea prin semne și alte tipuri de comunicare

Sugestii metodologice

Finalitatea urmărită de programă vizează formarea unui individ capabil să utilizeze limba semnelor în scopul învățării, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, capabil să-și asume propria identitate lingvistică și culturală, sensibil la

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar în deținerea competențelor-cheie la nivelul intermediar, respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului în centrul activităților destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei Limbaj mimico-gestual românesc, prin operaționalizarea cunoștințelor îi asigură acestuia adaptarea la contexte de comunicare diverse, favorizând controlul propriei formări.

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere abordarea limbii ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei regionale și naționale, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
- stimularea gândirii logice și creative prin studiul limbii, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte păreri, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- abordarea, ca noțiuni-ancoră, a conceptelor de gramatică, având rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, înțelegerea acestora având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea corectă, controlată și eficientă, adaptată la specificul situației de comunicare;
- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluare continuă;
- proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, în contexte nonformale și informale și re-crearea unor „realități exterioare” în clasă.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune), Elemente de construcție a comunicării prin semne, Elemente de cultură a Comunității Surzilor s-a făcut din rațiuni metodologice, deși în actul comunicării acestea fuzionează, fapt care face necesară predarea integrată a acestora.

Sarcinile de învățare propuse elevilor trebuie să aibă un accentuat caracter funcțional, pragmatic, relevant pentru inserția socială în viața de adult.

Programa propune conținuturi structurate pe teme care reflectă, la nivel de maximă generalitate, vârsta școlară a elevilor. Astfel, se construiește, în mod treptat și concentric, universul afectiv și cognitiv al elevului, valorificând orizontul specific fiecărei vârste.

În lectura programei, se va ține cont de faptul că, la nivelul fiecărei clase, se indică doar conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ), iar reactualizările conținuturilor însușite în clasele anterioare se subînțeleg. Domeniile de conținut și temele din cadrul conținuturilor sunt în mare parte aceleași pe parcursul tuturor anilor de studii, fiind esențiale în vederea integrării școlare și ulterior socio-profesionale, diferențierea principală fiind noutatea și nivelul de dificultate crescut al conținuturilor abordate în anul următor în concordanță cu nivelul de dezvoltare general al copiilor cu dizabilități de auz.

În abordarea didactică a conținuturilor, se vor avea în vedere următoarele precizări:

- realizarea semnelor limbii gestuale presupune, pentru începători, exerciții de încălzire.

Iată câteva exemple de astfel de exerciții:

- exerciții de mișcare pentru dezvoltarea mobilității mâinilor: mâna plată, mâna plată închisă, degetul arătător rigid sau îndoit etc.

- exerciții de relaxare a degetelor, apoi a brațelor și a umerilor;

- exerciții cu mâinile relaxate, atârând pe lângă corp, cu cotul lângă talie;

- exerciții de încălzire a pumnilor („Strângeți și desfaceți pumnii de zece ori”/ „Strângeți pumnii și rotiți încheietura mâinilor de zece ori”);

- exerciții pentru încălzirea degetelor („Imaginați-vă că aveți un pian în fața voastră și mișcați degetele ca și cum ați cânta”/ „Fluturați degetele timp de zece secunde”);

- exerciții de încălzire a palmelor („Întindeți palmele, apropiați degetele, apoi depărtați degetele cât mai mult unele de altele”);

- exerciții de relaxare („Scuturați mâinile și numărați până la zece”).

Exemple de activități practice pentru studiul disciplinei:

* Prezentarea și salutul. Interacțiuni sociale.

Exerciții practice de comunicare:

*A cere și a da nume (Identificarea numelui propriu. Salutul. Formule de adresare)

• A: Nume- tu – care? („Cum te cheamă”?/„Care este numele tău?”)

• B: Nume – meu - nume semn. („Numele meu este” ...nume semn)

• A: Nume – tu – care? („Care este numele tău?”)

• B: Nume - meu – nume semn („Numele meu este” ....nume semn)

• A: Eu – bucuros – cunoaște – tu („Mă bucur să te cunosc”)

• B: La – fel - eu („Și eu mă bucur”)

*Activități pentru înțelegerea specificului comunicării prin semne:

*Care este diferența între cuvânt, gesturi și semne? - conversație didactică și brainstorming

*Joc didactic „Oglinda colegului”: doi elevi așezați „față în față” folosesc mâinile pentru a efectua diferite mișcări. Unul dintre elevi realizează o mișcare, iar celălalt imită gestul.

*Exersarea exemplurilor de mai jos, alternând persoana I cu persoana a II-a și cu persoana a III-a:

Tu - ai -1 - an/ Tu -1-an-ai (Tu ai 1 an.)

Tu ai 2 ani.

Tu ai 10 ani.

Profesorul va ruga elevii să-și exprime vârsta în limba semnelor.

Eu-am-6-an/ Eu- 6 - an- am. (Am 6 ani.)

* Executarea semnelor corespunzătoare cifrelor pentru comunicarea unui număr de telefon, unei sume de bani, nr. de fete și de băieți din clasă etc.

*Executarea semnelor corespunzătoare numeralelor cardinale pentru comunicarea adresei (număr casă/bloc, număr apartament).

Profesorul execută semne corespunzătoare diferitelor numerale cardinale, iar elevii încercuiesc numerele corespunzătoare pe o fișă de lucru. (Pot fi utilizate diferite variante ale exercițiului: același exercițiu în perechi, câte doi elevi dintre care unul execută semnul, iar celălalt recunoaște numărul; profesorul/un elev execută semnul, iar ceilalți elevi scriu numărul pe caiet etc.).

* Dactileme

• Nume eu: A-N-A („Eu mă numesc Ana.”)

• Nume tu care? („Cum te cheamă pe tine?”)

• Nume meu: D-A-N („El se numește Dan.”)

• Nume mama ta care? („Cum o cheamă pe mama ta?”)

• Mama mea nume: M-A-R-I-A („Mama mea se numește Maria.”)

Se exersează propoziții simple și apoi tot mai complexe, în funcție de abilitățile dobândite de elevi anterior.

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea unor metode de evaluare diverse, ce vor viza atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: chestionarul, autoevaluarea, interevaluarea etc.).

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

a) în cazul competenței de receptare și de producere a unor conversații în diverse situații de comunicare, se va avea în vedere coerența mesajelor produse;

b) în desfășurarea diverselor tipuri de comunicări, se va avea în vedere conținutul, adecvarea la situație și corectitudinea lingvistică;

c) în cazul evaluării competenței de folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicare se va avea în vedere raportarea la situația de comunicare și cunoașterea normei; în cazul competenței care se referă la exprimarea identității lingvistice și culturale proprii, se urmărește interesul pentru problema identitară, abilitatea de a interoga și de a formula idei privind valorile culturale românești și europene.

d) competența generală 3, Manifestarea interesului pentru comunicare și cultura comunității Surzilor, vizează cultivarea dimensiunii identitare și formarea de abilități de mediere și de înțelegere intraculturală.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Dotări dezirabile pentru desfășurarea optimă a orelor de limbaj mimico-gestual românesc: computer, tabletă, telefon tip Smart, tablă interactivă și/sau videoproiector, imagini/planșe didactice, imagini cu alfabetul dactil.

Bibliografie

1. ANDERSON, S. R., *Typological distinctions in word formation*, în Shopen, T.(ed.);
2. BARBU, Florea, CARAMAN, Lucia, *Însemnări bibliografice*, 1, 1975, București; Idem, *Însemnări bibliografice*, 1, 1976, MEI, ICPS, București; Idem, *Însemnări bibliografice, Psihopedagogie specială*, MEI, ICPP, 2, București, 1976, vol. 3 în 1977, vol. 4 în 1978, vol. 5-6 în 1980; Idem, (trad.) *Congresul al II-lea al Federației*

- Mondiale a Surzilor, Washington, 1975, București, 1981; Idem, (trad.), *Influența Mariei Montessori asupra educației speciale*, MEI-ICPP, București, 1982; *Despre percepția vizuală a consoanelor limbii române de către elevii surzi*, Revista Pedagogia nr. 6, 1975; Idem, *Câteva probleme privitoare la integrarea surzilor în învățământul obișnuit în Probleme de defectologie*, vol. 10, EDP, București, 1980; Idem, *Some Data upon Mental Development of the Deaf* în Actes du VI-eme Congres de FMS, Varna, 1981; Idem 8.BELLUGI, U. și KLIMA, E., *The roots of language in the sign talk of the deaf*, în: Psychology Today 6, 1972;
3. BARBU, FI., (2010), *Psihopedagogie specială*, Note de curs. Universitatea din Pitești, 2010;
  4. BARBU, FI., (2004), *Contribuția limbajului gestual și a sistemelor de codificare manuală a limbajului verbal la creșterea performanțelor școlare ale elevilor surzi*. În: Revista de psihopedagogie, vol.II, București, Editura Fundației Humanitas, p.225-235;
  5. BARBU, FI., (2004), *Persoana surdă și plasamentul educațional*. În: *Buletin științific. Universitatea din Pitești, Seria Științe socio-umane, nr.2(12)*, 2004, p.153-168;
  6. BARBU, FI., (2005), *Unele aspecte gramaticale referitoare la limbajul gestual*. În „Revista de psihopedagogie”, nr.1, 2005, București, Editura Fundației Humanitas, p.199-215;
  7. BARBU, FI. (2010, 2011), *Limbaj gestual. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iași;
  8. BARBU, FI., (2010), *Integrarea socială a elevilor cu dizabilități auditive între posibilități și limite*. În: Revista de psihopedagogie, nr. 1/2010, Editura Fundației ProHumanitas, București, p.136-146;
  9. BARBU, FI.,(2009-2010), *Limbajul gesturilor și cultura surzilor. Specific, deosebit sau normal în arta lor*. În: Psihopedagogia copilului, nr. 8-9, Editura Reprograph, Craiova, 113-131;
  10. BARBU, FI.,(2009), *Educația bilinguală cea mai bună soluție pentru integrarea socială a persoanelor cu deficiențe de auz*. Al III-lea colocviu internațional SWEC, Pitești;
  11. BARBU, FI., (2008), *Servicii sociale de nivel european pentru persoane cu handicap auditiv accentuat*. Al II-lea Colocviu internațional. SWEC. 18-19 aprilie, Pitești;
  12. BARBU, FI., (2006), *Contribuția limbajului mimico gestual la rezolvarea unor teste de gândire tehnică și a unor probleme aritmetice de către elevii surzi*. În : Probleme de psihopedagogie, nr. 1, Editura Fundației ProHumanitas, București, pg. 173-188;
  13. BARBU, FI., (2005), *Folosirea aparatelor auditive ca mijloc de integrare a persoanelor hipoacuzice*. În Probleme de psihopedagogie, nr.2, Editura Fundației ProHumanitas, București, pg. 163 – 170;
  14. BARBU, FI., (1977), *Importanța labiolecturii în procesul comunicării la surzi*. În: Buletin de informare a cadrelor didactice, nr. 36, 1977, pg 9- 17 Casa Corpului Didactic Satu Mare, 108 pg. Uz intern;
  15. BARBU, FI., (1981), *Conținutul activităților speciale de învățare a limbajului la preșcolarii cu deficiențe auditiv-verbale*. În:Culegerea metodică: „Învățământul preșcolar și școala” editată de Revista de pedagogie, 1981, pg. 82–96. (în colaborare cu Caraman L.M. și Caraman Alex.);
  16. BARBU, FI., (1980), *Câteva probleme privitoare la integrarea surzilor în învățământul obișnuit*. În : Probleme de defectologie, vol. X, EDP, București, pg. 287 – 294;
  17. BARBU, FI., (1987), *Optimizarea pregătirii profesionale a surzilor, obiectiv prioritar al învățământului special*. În: Metodologii contemporane in domeniul defectologiei și

- logopediei, Universitatea din Bucuresti, (sub coord. șt. prof. univ. dr. Emil Verzea) , Bucuresti, pg. 189 – 199.(în colaborare cu prof. Elena Pop-Petrescu);
18. BARBU, FI., (1988), *Geneza și importanța limbajului mimico-gesticular pentru comunicarea dintre surzi*. In : Probleme de defectologie, (sub coord. șt. prof. univ dr. Emil Verzea), Bucurrești, pg. 225–235. (in colaborare cu prof. Elena Pop-Petrescu);
  19. BIENVENU, M. J.,(1987), *Third culture: working together*, în *Journal of Interpretation*, vol. 4. RID Publications, Rockville, Md.;
  20. BOYES-BRAEM, P.,(1986), *Signs of Life: Proceedings of the second European Congress on Sign Language Research*, Institute of Linguistics, University of Amsterdam, Amsterdam;
  21. BREMMER, Jan, ROODENBURG, Herman (editori), (2000), *O istorie culturală a gesturilor*, Ed. Polimark, București;
  22. BUTTERWORTH, Rod R. și FLODIN, Mickey, (1989), *The Pocket Dictionary of Signing*. Penguin Putnam, New York, 1992; Idem, *Signing Made Easy*. Penguin Putnam, New York;
  23. CHARROW, V. și FLETCHER, J., (1974), *English as a second language for deaf children*. În *Developmental Psychology*, nr. 10;
  24. COSTELLO, Elaine,(1955), *Pocket American Sign Language Dictionary*. Random House, New York, 2000; Idem, *Webster's American Sign Language Dictionary*. Random House, New York, 1997; Idem, *Signing. How to Speak with Your Hands*. Bantam Books, New York;
  25. CUXAC, C., (1996), *Fonctions et structures de l'iconicité des langues des signes*, Paris ;
  26. DASCĂLU, Pr. Nicolae, (2000), *Comunicare pentru comuniune*, Ed. Trinitas, Iași.
  27. DE FLEUR, Melvin L. și BALL-ROKEACH, S., (1999), *Teorii ale comunicării de masă*, Ed. Polirom, Iași;
  28. De SAINT-LOUP, Aude,(1990), *Les sourds-muets au Moyen-Age. Mille ans de signes oubliés*, în *Le pouvoir des signes*, Institut National de Jeunes Sourds de Paris, Paris ;
  29. DEUCHAR, M.,(1984), *British Sign Language*. Routledge și Kegan Paul, London.
  30. DINU, M., (2000), *Comunicarea*, Ed. Algos, București;
  31. DRĂGAN, L., VĂCĂRESCU, A.,(2002), *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara;
  32. DRĂGUTOIU, I.,(1992), *Limbajul mimico-gestual, Arhiepiscopia ortodox romana, Sibiu;*
  33. DRAGUȚOIU, I.,(1992), *Limbajul mimico-gestual. Dicționar bilingv ilustrat*. Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Sibiu;
  34. EKMAN, P., și FRESSEN, V.,(1978), *Facial Action Coding System*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA;
  35. ERIKSSON, Per, (1998), *The History of Deaf People. A Source Book*. DawnSignPress;
  36. GRANT B., Grant Hennings D.,(1977), *Mișcările, gestică și mimica profesorului, o analiză a activității neverbale*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
  37. HOFFMEISTER, R. și WILBUR, R, (1980), *Developmental: The Aquisition of Sign Language*. în Lane, H., și Grosjean F., (editori): *Recent Perspectives on American Sign Language*, Hillsdale, NJ;
  38. JONES, L. și PULLEN, G.,(1990), *Inside We Are All Equal: a Social Policy Survey of Deaf People in the European Community*. ECRS, London;
  39. KANNAPELL, Barbara M., HAMILTON, Lillian B., și BORNSTEIN, H.,(1969), *Signs for instructional purposes*. Gallaudet College Press, Washington, D.C.;

40. KENDON, A.,(1988), *Sign Languages of Aboriginal Australia: Cultural, Semiotic and Communicative Perspectives*. Cambridge University Press, Cambridge, Mass.
41. KLIMA, E. și BELLUGI, U., (1979), *The Signs of Language*. Harvard University Press, Cambridge, Mass;
42. KYLE, J. G., (1987), *Deaf people from school to society*, în TAYLOR, I. G. (editor), *Proceeding of Internațional Congress of the Education of the Deaf*. Croom Helm, London;
43. KYLE, J. G. și Allsop, L.,(1982), *Deaf People and the Community: Final Report to Nuffield*. Bristol University School of Education, Bristol;
44. KYLE, J. G. și PULLEN, G., (1988), *Cultures in contact: deaf and hearing people, în Disability, Handicap and Society*;
45. KYLE, J. G. și WOLL, B.,(1984), *Sign Language: The Study of Deaf People and Their Language*. Cambridge University Press, Cambridge;
46. LANE, H., (1988), *When the Mind Hears: A History of the Deaf*, Random House, New York, colecția Penguin Books, Idem LAWSON, L. K., *The role of the Sign in the Structure of the Deaf Community*;
47. LANE, Leonard G.,(1990), *Gallaudet Survival Guide to Signing*. Gallaudet University Press, Washington, D.C.;
48. LEWIS, Karen B., HENDERSON, R., (1997), *Sign Language Made Simple*. Doubleday, New York;
49. WOLL, B., KYLE, J. G., DEUCHAR, M. (editori),(1983), *Perspectives on British Sign Language and Deafness, 1981; Idem, Multi-channel signs* în KYLE, J. G., WOLL, B., (eds.), *Language in Sign*. Croom Helm, London;
50. LEPOT-FROMENT Ch.,Clerebaut N., (1996), *L'enfant sourd, De Boeck & Larcier,Paris*;
51. McCracken Wendy, Sutherland Hilary, (1996), *Eficienț – nu deficienț, Un ghid pentru părinții copiilor deficienți de auz, Tipografia Semne '94, București*.
52. LEWIS, Karen B., HENDERSON, R., (1997), *Sign Language Made Simple*. Doubleday, New York.
53. LIDDELL, S. K. și JOHNSON, R. E.,(1985), *American Sign Language: The Phonological Base*, Gallaudet College, Washington;
54. MAHSHIE, S. N. *Educating Deaf Children Bilingually: With Insights and Applications from Sweden and Denmark*, Washington;
55. MANOLACHE, C. Gh., (1980), *Surdomunitatea*, Ed. Medicală, București;
56. MAXHAM, Tamara, (1996), *How to Use a Sign Language Interpreter*, Butte Publications, Inc.;
57. McINNES, J.M., TREFFRY, J.A., *Copilul cu surdocecitate. Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne, f.a.;
58. NELLAS, Panayotis, (1999), *Omul - animal îndumnezeit*, Ed. Deisis, Sibiu;
59. ONU, C., (2003), *Comunicare și slujire prin limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
60. MIRCEA, Corneliu, (1979), *Intercomunicare*, Ed. Științifică și Enciclopedică;
61. ONU, C.,(2007), *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești,
62. ONU, C.,(2007), *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
63. ONU, C., (2007),*Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
64. ONU, C.,(2007) *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
65. ONU, C.,(2007),*Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*, Editura Universității din Pitești, Pitești;

66. ONU, C., (2009), *Simbolistica semnelor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă București;
67. ONU, C., (2010) *Mărturisirea de credință tradusă în limbaj mimico-gestual liturgic românesc*, Editura Academiei Române, București;
68. PADDEN, Carol, (1980), *The Deaf Community and the culture of Deaf people*, în BAKER, C. și BATTISTON, R. (editori), *Sign Language and the Deaf Community: Essay in Honour of William C. \ National Association of the Deaf*, Silver Spring;
69. PADDEN, C. și HUMPRIES, T., (1988), *Deaf in America: Voices from a Culture*. Harvard University Press;
70. PARFENE C., *Literatura în școală*, Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași;
71. PĂUNESCU C., F. Lupu, C. Kostyak, I. Mușu, (1982), *Metodologia învățării limbii române în școala ajutătoare*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
72. PEASE, Allan,(2001), *Limbajul trupului*, Ed. Polimark, ed. 8, București;
73. PETERSON, John E., Dr., LSB. (2001), *Lingua de sinais brasileira*. Comunicando con las maños. Associacao Cariense de Deficientes Auditivos, Juazeiro do Norte, 2001;
74. PETITTO, L. A., (1994), *Are signed languages „real” languages? Evidence from American Sign Language and Langue des Signess Quebecoise*, în SIGNPOST, voi 7, no. 3;
75. POPA, Mariana,(2001), *Comunicare și personalitate la deficientul de auz*, Ed. Fundației HUMANITAS, București, Idem, *Copii cu handicap de auz*, în Verza, Emil, prof. univ. dr. (coordonator), *Ghidul educatorului*, apărut sub egida Universității București, Departamentul de Psihopedagogie specială și DCUEU/Phare, București, 1997;
76. RADU, Gheorghe, (1999), *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, Ed. Didactică și Pedagogică, R. A., București;
77. REVORT, B. T. (editor),(1986), *Sign of Life: Proceedings of the Second European Congress on Sign Language Research*. Institute of Linguistics, University of Amsterdam, Amsterdam;
78. RUHLEN, M., (1976), *A guide to the Language of the World*, Stanford University, Palo Alto, California;
79. SACKS, O., (1989), *Seeing Voices*. Picador, London;
80. SAUSSURE, F., (1958), *Cours de linguistique générale*, Payot, Paris, 1916; Hockett, C.F., in *Modern Linguistics*, Macmillan, New York ;
81. SCHÄFER , Claudia (coord.), (2001), *Limbajul corpului*, Ed. Niculescu, București ;
82. SCHMITT, Jean-Claude,(1998), *Rațiunea gesturilor*. Ed. Meridiane, București;
83. SEBEOK, D. J. U. și SEBEOK, T.A., (1978), *Aboriginal Sign Languages of the americas and Ausralia*, volumele I și II, Plenul Press, London;
84. SECRIERU M., Doniga M.,(2005), *Elemente de surdo-didactica "limbii și literaturii române" pentru gimnaziu*, Editura Universitas XXI, Iași.
85. SIMA, Ioan, (1998), *Psihopedagogie specială*. Studii și cercetări, vol. II, Ed. Didactică și Pedagogică, R. A., București;
86. STĂNICA, Ilie și colaboratorii, (1997), *Psihopedagogie specială, deficiențe senzoriale*, Ed. PRO HUMANITATE, București;
87. STOKOE, W.C., (1960), *Sign Language Structure. An Outline of the Visual Communication Systems of the American Deaf*, Studies in Linguistics;
88. STRĂCHINARU, Ion, (1994), *Psihopedagogie specială*, Ed. Trinitas, Iași;
89. STREMLAU, Tonya M., (editor), (2002), *The Deaf Way II Anthology. A Literary Collection by Deaf and Hard of Hearing Writers*, Gallaudet University Press, Washington D.C.;
90. TAYLOR, G. și BISHOP, J.,(1991), *Being Deaf: The Experience of Deafness*. Printer Publishers, London;

91. TUCKER, I., Con Powell, (1993), *Copilul cu deficient de auz și școala*, fără editură, București;
92. VERZA E., (1997), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, R. A., București;
93. VOEGELIN și VOEGELIN, (1973), *Index of the World 's Languages*. Washington D.C. Dept. Of Health, Education and Walfare, Office of Educați on, Bureau of Research;
94. WILBUR, R. B., (1987), *American Sign Language: linguistic and Applied Dimensions* (2nd edition);
95. ***Asociația Națională a Surzilor din România, *Manual de limbaj gestual românesc*, Editura Mega, București, 2003;
96. ***Language Typologically and Syntactic Description, vol. 3, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1985;
97. *** www.e-bdie.tk;
98. ***www.lmg.ttv.ubbcluj.ro/cursuri;
99. *** www.wcss.tk.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Hamza Cecilia	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Mihailov Ady-Cristian	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Mușat Mihaela-Rodica	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Sîrbulețu Theodor	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBAJ MIMICO-GESTUAL ROMÂNESC

Învățământ special

Clasele a V-a – a VIII-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Limba mimico-gestuală românească** prezintă oferta curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a, conform planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în Anexa nr. 13, disciplinei LMGR îi este alocată 1 ora/săptămână.

Concepția acestei programe are în vedere următoarele documente:

- Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, art. 69 (3);
- Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru gimnaziu;
- Recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006;
- Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio);
- Programul mondial de acțiune, cu privire la persoanele cu handicap (1983);
- Recomandările Consiliului Europei, privind politica coerentă pentru (re)abilitarea persoanelor cu handicap (1984);
- Regulile Standard, privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu handicap (1994);
- Declarația Conferinței Mondiale asupra educației speciale, de la Salamanca (UNESCO, 1994);
- Legea nr. 221/11 noiembrie 2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată de Adunarea generală a ONU la 13 dec 2006, semnată de România la 26 sept 2007.

Programa de **Limba mimico-gestuală românească** respectă prevederile articolului 2 (3) din Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, **Legea educației naționale**, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Această programă este o inovație, fiind prima programă întocmită pe baza unor lucrări apărute recent și a cercetărilor din cadrul Proiectului Erasmus+ nr. 2016-1-PL01-KA204-026769 "Metodologii Eficiente de Predare a Limbii Semnelor", proiect finanțat de Uniunea Europeană și implementat în România de Asociația Națională a Profesorilor pentru Elevi cu Deficiențe de Auz. Un rol important în elaborarea acestora l-a avut contribuția unor membri valoroși ai Comunității Surzilor, membri dintre care amintim pe domnul lector univ. dr. Barbu Florea.

Disciplina **Limba mimico-gestuală românească** vine în întâmpinarea nevoilor elevilor surzi de a-și lărgi vocabularul astfel încât nivelul de dezvoltare a limbii semnelor să fie corespunzător vârstei lor dar și cerințelor de tip academic specifice.

Principalele competențele-cheie formate la disciplina **Limba mimico-gestuală românească** în gimnaziu-sunt:

- comunicarea în limba maternă;
- sensibilizarea și exprimarea culturală.

Formarea acestor competențe este un proces axat pe desfășurarea de activități didactice adecvate particularităților de vârstă, intereselor și profilului elevului de gimnaziu.

Limba mimico-gestuală românească este o disciplină complexă, care cuprinde, în manieră integrată, trei componente:

- componenta lingvistică, aparținând științelor limbii, care asigură uzul corect, conștient și eficient al limbii;

- componenta interrelațională, aparținând științelor comunicării, care favorizează inserția socială a individului;
- componenta culturală, care asigură dezvoltarea complexă a personalității umane.

Componenta lingvistică este fundamentul dezvoltării competenței de comunicare, favorizând conștientizarea importanței codului lingvistic în procesul de comunicare.

Limba este instrumentul principal de organizare a gândirii logice, având astfel implicații majore în asigurarea accesului elevului la cunoaștere și, implicit, a succesului școlar la toate disciplinele de studiu. Comunicarea lingvistică în limba maternă este esențială în definirea mediului familial și afectiv, dând sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susținând conștiința identitară.

Componenta interrelațională este complementară competenței lingvistice și pune accentul, în principal, pe elementele de retorică în comunicarea orală, în corelare directă cu adecvarea.

Programa școlară pentru disciplina Limbaj mimico-gestual românesc are următoarea structură:

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice.

Programa recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), în manieră complementară.

În concluzie, prin folosirea limbii semnelor în școală, în corelație cu celelalte discipline din clasele V-VIII, se va ajunge la o mai bună înțelegere a conținuturilor studiate la nivel gimnazial. Disciplina Limbaj mimico-gestual românesc contribuie la formarea și la dezvoltarea competențelor-cheie, fiind esențială în procesul de învățare la nivelul de școlarizare următor și în final pe toată durata vieții.

Competențe generale

- 1. Receptarea și producerea de mesaje în LMG în diverse situații de comunicare**
- 2. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a LMG în procesul comunicării**
- 3. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și producerea de mesaje în LMG în diverse situații de comunicare**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale, a intențiilor de comunicare explicite și/ sau a comportamentelor care exprimă emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea informațiilor esențiale din diferite situații; - povestirea unei întâmplări reale/ imaginare; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context.
<p>1.2. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimarea unor situații de comunicare; - recunoașterea unor reguli de interacțiune cu persoanele surde; - exerciții-joc de asociere a unor semne cu obiecte, acțiuni, persoane.
<p>1.3. Realizarea unei interacțiuni cu doi interlocutori, folosind strategii simple de percepere activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei comunicări dialogate folosind formule specifice date; - exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulelor de prezentare; - continuarea unui dialog pe o temă data; - recunoașterea cuvintelor formate folosind dactilemele în contextul comunicării de tip față în față.

2. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a LMG în procesul comunicării

Clasa a V-a
<p>2.1. Identificarea informațiilor importante dintr-o comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea unor fișe în care se marchează ideile expuse; - identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului; - exprimarea verbului la timpul prezent și poziționarea adjectivului într-un enunț în LMGR; - extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un dialog; - exerciții-joc de compunere în manieră proprie a unor mesaje simple utilizând formule de salut, prezentarea personală, a familiei, cifrele.
<p>2.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe teme de interes pentru copii; - aplicarea formelor de singular și plural ale substantivelor; - utilizarea verbelor „a fi” și „a avea” în LMGR; - identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului; - exprimarea verbului la timpul prezent și poziționarea adjectivului într-un enunț în LMGR.
<p>2.3 Valorificarea competențelor de percepere globală a mesajului: stimularea atenției și memoriei vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea exprimării indirecte; - stabilirea rolului elementelor non-manuale și al spațiului în LMGR.

3. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a V-a
<p>3.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață cu acelea provenind din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite; - identificarea unor similitudini între culturi diferite; - dezvoltarea vocabularului activ/pasiv folosind dicționarul on-line de limbaj mimico-gestual.
<p>3.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea pe scurt a unui plan al unor activități (timp liber, vacanță, o zi obișnuită); - expunerea obiceiurilor/ modalităților de petrecere a timpul liber.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiuni)	Acțiuni. Obiecte din clasă Acțiuni legate de manipularea unor obiecte din clasă („deschide cartea”, „șterge tabla”, „scrie” ...) Semne corespunzătoare obiectelor din clasă
	Prezentare și saluturi. Interacțiuni sociale Formule de salut Semnul nume
	Adresarea întrebărilor Întrebarea „Ce este?”/ „Care este numele... (obiect)?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cine?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Ce face?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Câte?” și răspunsurile adecvate Ordinea semnelor în formularea întrebării
	Familia Membrii familiei
	Schema corporală. Poziții spațiale Elementele schemei corporale – semnele corespunzătoare
	Culori Semnele corespunzătoare culorilor primare, secundare/terțiare Întrebarea „Ce culoare...?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cum ...?” și răspunsurile adecvate
	Acțiuni. Locuința Obiectele din locuință Acțiuni legate de activitățile casnice
	Forme geometrice. Direcții Semne pentru indicarea direcțiilor și a unor poziții spațiale (spre, la stânga, la dreapta, înainte, înapoi, la colț, sus, jos etc.) Întrebările „Cum ..?”, „Ce formă....?”, „Unde...?” și răspunsurile adecvate tematicii propuse

	<p>Descrierea și identificarea persoanelor. Acțiuni vizând rutina zilnică. Articole de îmbrăcăminte și obiecte personale</p> <p>Descrierea preferințelor unei persoane utilizând semnele pentru „place”/ „nu place”, „vrea”/ „nu vrea”, „are”/ „nu are”, „este”/ „nu este”</p> <p>Semne pentru acțiuni referitoare la rutina zilnică</p> <p>Semne pentru articole de îmbrăcăminte</p> <p>Semne pentru obiecte personale</p>
	<p>Noțiuni legate timp</p> <p>Momentele zilei. Semne specifice</p> <p>Zilele săptămânii. Semne specifice</p> <p>Anotimpurile. Semne specifice</p> <p>Adverbe de timp. Semne specifice</p> <p>Precizarea anului utilizând semnele specifice</p> <p>Întrebarea „Când ..?” și răspunsurile adecvate utilizând semnele pentru adverbe legate de timp, momentele zilei, zilele săptămânii etc.</p>
	<p>Alimente. Fructe și legume</p> <p>Semne pentru diferite alimente de bază, fructe și legume</p> <p>Semne desemnând diferite locuri de unde se pot procura alimente (magazin, chioșc, restaurant etc.)</p> <p>Utilizarea întrebărilor „Ce-ți place...?”, „De unde...?”, „Unde...?” și formularea răspunsurilor adecvate tematicii propuse</p>
	<p>Acțiuni. Mijloace de transport</p> <p>Semne pentru diferite mijloace de transport</p> <p>Stații specifice, locații pentru achiziționarea билетelor etc.</p> <p>Semne pentru acțiuni specifice: „cumpără” (bilet), „așteaptă”, „urcă”, „coboară”, „stai la rând”, „oferă/ cedează” (locul) etc.</p> <p>Descrierea modalității de deplasare către școală, parcul de joacă, la bunici/ rude etc.</p>
	<p>Animale și păsări. Ferma și grădina zoologică</p> <p>Semne pentru animale și păsări domestice</p> <p>Adresarea întrebărilor despre animale/ habitat și receptarea corectă a precizărilor comunicate de profesor</p>
	<p>Orașul. Instituții publice. Profesii. Locații</p> <p>Semne corespunzătoare instituțiilor publice</p> <p>Semne-nume pentru țări și orașe</p> <p>Semne pentru identificarea locațiilor, a adresei</p> <p>Utilizarea întrebărilor „Unde...?”, „Cine....?”, „Ce profesie...?” și formularea răspunsurilor adecvate tematicii propuse</p>
Elemente de construcție a comunicării prin semne	<p>Substantivul comun și propriu</p> <p>Substantivul propriu – semnul-nume, alte substantive proprii (țări, orașe, munți, ape etc.)</p>
	<p>Verbul</p> <p>Exprimarea timpurilor verbale în LMGR (prezent, trecut și viitor ale verbelor „a fi” și „a avea”</p> <p>Utilizarea verbelor „a fi” și „a avea” în LMGR</p> <p>Semne corespunzătoare unor acțiuni uzuale (mânca, bea, dormi, învăța etc.)</p> <p>Topica semnelor în formularea enunțului</p>

	<p>Adjectivul Semne specifice pentru adjective care precizează culoarea, gustul, mirosul, cantitatea Flexiunea adjectivului (singular/ plural) Utilizarea adjectivelor în exprimarea în LMGR</p>
	<p>Pronumele personal și pronumele posesiv. Elemente de sintaxă Pronumele personal – semne specifice Pronumele posesiv – semne specifice</p>
	<p>Numerale cardinale Semne-numere (în concentrul 1-1.000) Numărul de telefon Adresa Semne pentru operații matematice (plus, minus)</p>
	<p>Utilizarea unui lexic de bază pentru a preciza petrecerea timpului liber Derivarea semnelor prin modificarea parametrilor de formare a acestora</p>
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	<p>Cultura comunității surzilor Recunoașterea unor reguli de interacțiune cu persoanele surde</p>
	<p>Cultura comunității surzilor Părți structurale ale semnelor (locația semnului, forma mâinii, locația și orientarea mâinii etc.)</p>
	<p>Cultura comunității surzilor Strategii acceptate pentru atragerea atenției persoanei surde Modalități asertive de a trece pe lângă/ printre sau de a te alătura persoanelor care comunică prin semne A adresa întrebarea pentru a afla semnul corespunzător unui obiect</p>
	<p>Cultura comunității surzilor. Relația între mimică și comunicarea prin semne Importanța menținerii contactului vizual Utilizarea expresiilor faciale în timpul comunicării prin semne</p>

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și producerea de mesaje în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale, a intențiilor de comunicare explicite și/ sau a comportamentelor care exprimă emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea informațiilor esențiale din diferite situații; - povestirea unei întâmplări reale/ imaginare; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context.
<p>1.2. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimarea unor situații de comunicare; - asocierea, prin joc, a unor semne cu obiecte, acțiuni sau persoane; - recunoașterea unor reguli de interacțiune cu persoanele surde.
<p>1.3. Realizarea unei interacțiuni cu doi interlocutori, folosind strategii simple de percepere activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei comunicări dialogate folosind formule specifice date; - exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulilor de prezentare; - recunoașterea cuvintelor formate folosind dactilemele în contextul comunicării de tip față în față; - continuarea unui dialog pe o temă dată.

2. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a LMG în procesul comunicării

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea informațiilor importante dintr-o comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului; - exprimarea verbului la timpul prezent și poziționarea adjectivului într-un enunț în LMGR; - extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un dialog; - joc de compunere în manieră proprie a unor mesaje simple utilizând formule de salut, prezentarea personală, a familiei, cifrele etc. - marcarea ideilor expuse pe planșe/afișe/postere.
<p>2.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea formelor de singular și plural ale substantivelor; - utilizarea verbelor „a fi” și „a avea” în LMGR; - utilizarea unui lexic de bază pentru a facilita înțelegerea intențiilor de comunicare.
<p>2.3 Valorificarea competențelor de percepere globală a mesajului: stimularea atenției și memoriei vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de întărire a memoriei vizuale; - identificarea unor elemente specificate într-o comunicare (ex. Câte persoane erau?, etc.); - transmiterea mesajului primit într-o manieră cât mai exactă.

3. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VI-a
<p>3.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață cu acelea provenind din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor experiențe privitoare la viața de familie;, petrecerea timpului liber, vacanțe; - compararea propriilor experiențe de familie cu altele din alte culturi; - dezvoltarea vocabularului activ/pasiv folosind dicționarul on-line de limbaj mimico-gestual.
<p>3.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unui set de convenții și valori recunoscute în comunitatea surzilor; - expunerea obiceiurilor/modalităților de petrecere a timpului liber; - descrierea pe scurt a unui plan al unor activități (o zi obișnuită, vacanță).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Prezentare și saluturi. Interacțiuni sociale Formule de politețe
	Adresarea întrebărilor Întrebarea „Ce este?”/ „Care este numele... (obiect)?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cine?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Ce face?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Câte?” și răspunsurile adecvate Ordinea semnelor în formularea întrebării
	Familia Schimb de informații despre propria persoană și familie
	Schema corporală. Poziții spațiale Semne reprezentând relații spațiale între obiecte
	Acțiuni. Locuința Acțiuni legate de activitățile casnice
	Forme geometrice. Direcții Semne pentru descrierea formelor geometrice (rotund, pătrat etc.) Semne pentru indicarea punctelor cardinale Întrebările „Cum ..?”, „Ce formă....?”, „Unde...?” și răspunsurile adecvate tematicii propuse
	Descrierea și identificarea persoanelor. Acțiuni vizând rutina zilnică. Articole de îmbrăcăminte și obiecte personale Descrierea preferințelor unei persoane utilizând semnele pentru „place”/ „nu place”, „vrea”/ „nu vrea”, „are”/ „nu are”, „este”/ „nu este” Semne pentru acțiuni referitoare la rutina zilnică Semne pentru articole de îmbrăcăminte Semne pentru obiecte personale

	<p>Noțiuni legate timp Întrebările „Cât e ora? ”, „Cât timp... ” și răspunsuri adecvate utilizând semnele pentru oră, minut, secundă Precizarea anului utilizând semnele specifice Întrebarea „Când ..?” și răspunsurile adecvate utilizând semnele pentru adverbe legate de timp, momentele zilei, zilele săptămânii etc.</p>
	<p>Alimente. Fructe și legume Semne desemnând obiectele de bucătărie Semne desemnând diferite locuri de unde se pot procura alimente (magazin, chioșc, restaurant etc.) Utilizarea întrebărilor „Ce-ți place...?”, „De unde...?”, „Unde...?” și formularea răspunsurilor adecvate tematicii propuse</p>
	<p>Acțiuni. Mijloace de transport Stații specifice, locații pentru achiziționarea biletelor etc. Semne pentru acțiuni specifice: „cumpără” (bilet), „așteaptă”, „urcă”, „coboară”, „stai la rând”, „oferă/cedează” (locul) etc. Descrierea modalității de deplasare către școală, parcul de joacă, la bunici/ rude etc.</p>
	<p>Animale și păsări. Ferma și grădina zoologică Semne pentru animale și păsări domestice Semne pentru animale și păsări sălbatice Adresarea întrebărilor despre animale/ habitat și receptarea corectă a precizărilor comunicate de profesor</p>
	<p>Orașul. Instituții publice. Profesii. Locații Semne corespunzătoare diferitelor profesii, altele decât cele studiate în ciclul primar Semne-nume pentru țări și orașe Semne pentru identificarea locațiilor, a adresei Utilizarea întrebărilor „Unde...?”, „Cine....?”, „Ce profesie...?” și formularea răspunsurilor adecvate tematicii propuse</p>
	<p>Structura unei comunicări (poveste/ povestire) prin semne Introducere. Cuprins. Încheiere Personaje. Dezvoltarea personajelor Elaborarea și comunicarea unei povestiri sau povești utilizând cunoștințele acumulate prin vizualizarea, lectura poveștilor sau imaginați</p>
	<p>Trăsături de personalitate și caracter Identificarea trăsăturilor unei persoane Realizarea unei conversații despre activitățile întreprinse într-o anumită situație (timpul liber, la școală, cu alte prilejuri)</p>
Elemente de construcție a comunicării prin semne	<p>Substantivul comun și propriu Formarea pluralului – semne specifice Topica semnelor în formularea enunțului</p>
	<p>Verbul Flexiunea verbală: exprimarea timpurilor, persoanei, numărului, utilizarea semnelor și a marcătorilor de timp Topica semnelor în formularea enunțului</p>

	<p>Adjectivul Semne specifice pentru adjective care precizează culoarea, gustul, mirosul, cantitatea Flexiunea adjectivului (singular/ plural) Utilizarea adjectivelor în exprimarea în LMGR</p>
	<p>Pronumele personal și pronumele posesiv. Elemente de sintaxă Întrebările „A cui....?”, „Pentru cine ....?” și răspunsurile adecvate Diferit/ la fel Mai mare/ mai mic</p>
	<p>Numerale ordinale Identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului</p>
	<p>Utilizarea unui lexic de bază pentru a preciza petrecerea timpului liber Derivarea semnelor prin modificarea parametrilor de formare a acestora</p>
<p>Elemente de cultură a Comunității Surzilor</p>	<p>Cultura comunității surzilor Strategii de comunicare eficientă în comunitatea surzilor Expunerea obiceiurilor/ modalităților de petrecere a timpului liber</p> <p>Cultura comunității surzilor Spațiul de gesticulare</p> <p>Cultura comunității surzilor Modalități asertive de a trece pe lângă /printre sau de a te alătura persoanelor care comunică prin semne</p> <p>Cultura comunității surzilor. Relația între mimică și comunicarea prin semne Utilizarea expresiilor faciale în timpul comunicării prin semne</p>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și producerea de mesaje în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale, a intențiilor de comunicare explicite și/ sau a comportamentelor care exprimă emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea informațiilor esențiale din diferite situații; - povestirea unei întâmplări reale/ imaginare; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context.
<p>1.2. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea conotației emoționale a comunicării pe baza mimicii și calităților gesturilor; - diferențierea situațiilor de comunicare pe baza elementelor para și nonverbale prezente; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de elementele para și nonverbale prezente.
<p>1.3. Realizarea unei interacțiuni cu doi interlocutori, folosind strategii simple de percepere activă și manifestând un comportament comunicativ politic față de interlocutor(i)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol tematice; - completarea reciprocă a comunicării pe teme specifice clasei și vârstei; - alternarea rolurilor de emițător/ receptor.

2. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a LMG în procesul comunicării

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea informațiilor importante dintr-o comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor principale în scurte povestiri despre situații reale sau de ficțiune; - identificarea acțiunii principale în scurte povestiri; - diferențierea informațiilor importante, esențiale de cele secundare în cadrul unor evenimente sau situații reale.
<p>2.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea formelor de singular și plural ale substantivelor; - utilizarea verbelor „a fi” și „a avea” în LMGR; - identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului; - exprimarea verbului la timpul prezent și poziționarea adjectivului într-un enunț în LMGR.
<p>2.3 Valorificarea competențelor de percepere globală a mesajului: stimularea atenției și memoriei vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea exprimării indirecte; - stabilirea rolului elementelor non-manuale și al spațiului în LMGR; - jocuri de rol pe teme date.

3. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VII-a
<p>3.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață cu acelea provenind din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite; - identificarea unor similitudini între culturi diferite.
<p>3.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea pe scurt a unui plan al unor activități (timp liber, vacanță, o zi obișnuită); - expunerea obiceiurilor/ modalităților de petrecere a timpul liber; - analizarea cadrului social în care limbajul mimico-gestual s-a dezvoltat și în care se utilizează.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Prezentare și saluturi. Interacțiuni sociale Formule de politețe
	Adresarea întrebărilor Întrebarea „Ce este?”/ „Care este numele... (obiect)?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cine?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Ce face?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Câte?” și răspunsurile adecvate Ordinea semnelor în formularea întrebării
	Schema corporală. Poziții spațiale Semne reprezentând relații spațiale între obiecte
	Acțiuni. Locuința Acțiuni legate de activitățile desfășurate în timpul liber
	Forme geometrice. Direcții Semne pentru indicarea punctelor cardinale Întrebările „Cum ..?”, „Ce formă....?”, „Unde...?” și răspunsurile adecvate tematicii propuse
	Descrierea și identificarea persoanelor. Acțiuni vizând rutina zilnică. Articole de îmbrăcăminte și obiecte personale Descrierea unei persoane după trăsăturile fizice Semne pentru obiecte personale
	Noțiuni legate timp Întrebările „Cât e ora?”, „Cât timp...” și răspunsuri adecvate utilizând semnele pentru oră, minut, secundă
	Alimente. Fructe și legume Semne desemnând obiectele de bucătărie
	Acțiuni. Mijloace de transport Stații specifice, locații pentru achiziționarea biletelor etc. Semne pentru acțiuni specifice: „cumpără” (bilet), „așteaptă”, „urcă”, „coboară”, „stai la rând”, „oferă/ cedează” (locul) etc. Descrierea modalității de deplasare către școală, parcul de joacă, la bunici/ rude etc.

	<p>Animale și păsări. Ferma și grădina zoologică Semne pentru animale și păsări sălbatice Descrierea animalelor și păsărilor cu precizarea locului unde trăiesc, utilizând semnele specifice Adresarea întrebărilor despre animale/ habitat și receptarea corectă a precizărilor comunicate de profesor</p>
	<p>Orașul. Instituții publice. Profesii. Locații Semne corespunzătoare diferitelor profesii, altele decât cele studiate în ciclul primar Semne-nume pentru țări și orașe Semne pentru identificarea locațiilor, a adresei Utilizarea întrebărilor de tipul „Unde...?”, „Cine....?”, „Ce profesie...?” și formularea răspunsurilor adecvate tematicii propuse</p>
	<p>Povestirea în limba semnelor Înțelegerea poveștii/ povestirii vizualizate (comunicate prin semne) Adresarea întrebărilor de clarificare și receptarea corectă a răspunsurilor comunicate prin semne Receptarea corectă a întrebărilor pe marginea poveștii vizualizate (comunicată prin semne) și formularea răspunsurilor</p>
	<p>Structura unei comunicări (poveste/ povestire) prin semne Introducere. Cuprins. Încheiere Personaje. Dezvoltarea personajelor Elaborarea și comunicarea unei povestiri/ povești utilizând cunoștințele acumulate prin vizualizarea/ lectura poveștilor sau imaginația</p>
	<p>Trăsături de personalitate și caracter Semne pentru diferite trăsături de personalitate și caracter Identificarea trăsăturilor unei persoane Descrierea unei persoane (portret, autoportret) utilizând semne pentru trăsături de personalitate și caracter Exprimarea opiniei personale referitoare la trăsături de personalitate evidențiate, utilizând comunicarea prin semne Realizarea unei conversații despre activitățile întreprinse într-o anumită situație (timpul liber, la școală, cu alte prilejuri)</p>
Elemente de construcție a comunicării prin semne	<p>Substantivul comun și propriu Topica semnelor în formularea enunțului</p>
	<p>Verbul Topica semnelor în formularea enunțului</p>
	<p>Adjectivul Utilizarea adjectivelor în exprimarea în LMGR Topica adjectivului în enunț</p>
	<p>Pronumele personal și pronumele posesiv. Elemente de sintaxă Întrebările „A cui....?” , „Pentru cine ....?” și răspunsurile adecvate Topica semnelor în formularea enunțurilor</p>
	<p>Numerale cardinale Întrebarea „Care ...?” și răspunsurile adecvate;</p>

	Schimb de informații legate de vârstă folosind semne, numere
	Mai mare/ mai mic
	Numerale ordinale Identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului
	Adresarea întrebărilor. Elemente de sintaxă. (identificarea funcțiilor sintactice cu ajutorul întrebărilor) Întrebarea „Ce este?"/ „Care este numele... (obiect)?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cine?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Ce face?" și răspunsurile adecvate Întrebarea „Câte?" și răspunsurile adecvate Topica semnelor în formularea întrebării
	Structura unei comunicări (poveste/ povestire) prin semne Introducere. Cuprins. Încheiere Personaje. Dezvoltarea personajelor
	Adverbe de timp, loc. Semne specifice Folosirea adverbilor în exprimarea în LMGR Topica adverbului de timp, loc, mod Poziționarea adjectivului și a adverbului într-un enunț în LMGR
	Utilizarea unui lexic de bază pentru a preciza petrecerea timpului liber Derivarea semnelor prin modificarea parametrilor de formare a acestora
	Enunțul Exprimarea opiniei în propoziții enunțiative, interogative, negative în LMGR Topica în construirea diferitelor tipuri de propoziții Utilizarea adverbilor și adjectivelor cu sens negativ în enunț
	Structura unei comunicări (poveste/ povestire) prin semne Introducere. Cuprins. Încheiere
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	Cultura comunității surzilor Relația dintre comunicarea prin semne și alte tipuri de comunicare Expunerea obiceiurilor/ modalităților de petrecere a timpului liber
	Cultura comunității surzilor Clasificarea semnelor Relația dintre diferite părți ale corpului și semnificația semnelor
	Cultura comunității surzilor Modalități asertive de a trece pe lângă/ printre sau de a te alătura persoanelor care comunică prin semne
	Cultura comunității surzilor. Relația între mimică și comunicarea prin semne Utilizarea expresiilor faciale în timpul comunicării prin semne

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și producerea de mesaje în LMG în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale, a intențiilor de comunicare explicite și/ sau a comportamentelor care exprimă emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea informațiilor esențiale din diferite situații; - povestirea unei întâmplări reale/ imaginare; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context.
<p>1.2. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea conotației emoționale a comunicării pe baza mimicii și calităților gesturilor; - diferențierea situațiilor de comunicare pe baza elementelor para și nonverbale prezente; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de elementele para și nonverbale prezente.
<p>1.3. Realizarea unei interacțiuni cu doi interlocutori, folosind strategii simple de percepere activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol tematice; - completarea reciprocă a comunicării pe teme specifice clasei și vârstei; - alternarea rolurilor de emițător/ receptor.

2. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a LMG în procesul comunicării

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Identificarea informațiilor importante dintr-o comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor principale în povestiri despre situații reale sau de ficțiune; - identificarea acțiunii principale în povestiri; - diferențierea informațiilor importante, esențiale de cele secundare în cadrul unor evenimente sau situații reale sau imaginare.
<p>2.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea formelor de singular și plural ale substantivelor; - utilizarea verbelor „a fi” și „a avea” în LMGR; - identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului; - exprimarea verbului la timpul prezent și poziționarea adjectivului într-un enunț în LMGR.
<p>2.3 Valorificarea competențelor de percepere globală a mesajului: stimularea atenției și memoriei vizuale, stabilirea asociației dintre văz, verbomotricitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea exprimării indirecte; - stabilirea rolului elementelor non-manuale și al spațiului în LMGR.

3. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață cu acelea provenind din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la

Clasa a VIII-a
<p>valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite; - identificarea unor similitudini între culturi diferite.</p>
<p>3.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice</p> <p>- descrierea pe scurt a unui plan al unor activități (timp liber, vacanță, o zi obișnuită); - expunerea obiceiurilor/ modalităților de petrecere a timpul liber. - analiza cadrului social în care limbajul mimico-gestual s-a dezvoltat și în care se utilizează. - prezentarea unor modalități diferite de interrelaționare în culturi diferite, în perioade de timp diferite (îmbrăcămintea, privirea, strângerea mâinii, formule de salut, exprimarea respectului etc.).</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)	Adresarea întrebărilor Întrebarea „Ce este?”/ „Care este numele... (obiect)?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Cine?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Ce face?” și răspunsurile adecvate Întrebarea „Câte?” și răspunsurile adecvate Ordinea semnelor în formularea întrebării
	Forme geometrice. Direcții Întrebările „Cum ..?”, „Ce formă....?”, „Unde...?” și răspunsurile adecvate tematicii propuse
	Descrierea și identificarea persoanelor. Acțiuni vizând rutina zilnică. Articole de îmbrăcămintă și obiecte personale. Descrierea unei persoane după trăsăturile fizice Semne pentru articole de îmbrăcămintă Semne pentru obiecte personale
	Acțiuni. Mijloace de transport Semne pentru acțiuni specifice: „cumpără” (bilet), „așteaptă”, „urcă”, „coboară”, „stai la rând”, „oferă/ cedează” (locul) etc.
	Animale și păsări. Ferma și grădina zoologică Descrierea animalelor și păsărilor cu precizarea locului unde trăiesc, utilizând semnele specifice Adresarea întrebărilor despre animale/ habitat și receptarea corectă a precizărilor comunicate de profesor
	Orașul. Instituții publice. Profesii. Locații Semne corespunzătoare diferitelor profesii, altele decât cele studiate în ciclul primar Semne-nume pentru țări și orașe Semne pentru identificarea locațiilor, a adresei Utilizarea întrebărilor „Unde...?”, „Cine....?”, „Ce profesie...?” și formularea răspunsurilor adecvate tematicii propuse
	Povestirea în limba semnelor Înțelegerea poveștii/ povestirii vizualizate (comunicate prin semne)

	<p>Adresarea întrebărilor de clarificare și receptarea corectă a răspunsurilor comunicate prin semne</p> <p>Receptarea corectă a întrebărilor pe marginea poveștii vizualizate (comunicată prin semne) și formularea răspunsurilor</p>
	<p>Structura unei comunicări (poveste/ povestire) prin semne</p> <p>Introducere. Cuprins. Încheiere</p> <p>Personaje. Dezvoltarea personajelor</p> <p>Elaborarea și comunicarea unei povestiri/ povești utilizând cunoștințele acumulate prin vizualizarea/ lectura poveștilor sau imaginația</p>
	<p>Trăsături de personalitate și caracter</p> <p>Semne pentru diferite trăsături de personalitate și caracter</p> <p>Identificarea trăsăturilor unei persoane</p> <p>Descrierea unei persoane (portret, autoportret) utilizând semne pentru trăsături de personalitate și caracter</p> <p>Exprimarea opiniei personale referitoare la trăsături de personalitate evidențiate, utilizând comunicarea prin semne</p> <p>Realizarea unei conversații despre activitățile întreprinse într-o anumită situație (timpul liber, la școală, cu alte prilejuri)</p>
Elemente de construcție a comunicării prin semne	<p>Substantivul comun și propriu</p> <p>Topica semnelor în formularea enunțului</p> <p>Noțiuni de sintaxă – subiectul, topica acestuia în LMGR</p>
	<p>Verbul</p> <p>Topica semnelor în formularea enunțului</p> <p>Funcții sintactice – predicatul și topica acestuia în LMGR</p>
	<p>Adjectivul</p> <p>Utilizarea adjectivelor în exprimarea în LMGR</p> <p>Funcții sintactice – atributul</p> <p>Topica adjectivului în enunț</p>
	<p>Pronumele personal și pronumele posesiv. Elemente de sintaxă</p> <p>Întrebările „A cui....?” , „Pentru cine ....?” și răspunsurile adecvate</p> <p>Funcții sintactice ale pronomului (subiect, atribut, complement)</p> <p>Topica semnelor în formularea enunțurilor</p>
	<p>Numerale cardinale</p> <p>Întrebarea „Care ...?” și răspunsurile adecvate</p> <p>Schimb de informații legate de vârstă folosind semne, numere</p> <p>Mai mare/ mai mic</p> <p>Funcții sintactice în enunț</p>
	<p>Numerale ordinale</p> <p>Identificarea numeralelor ordinale și a regulilor gramaticale cu privire la formarea pluralului</p>
	<p>Adresarea întrebărilor. Elemente de sintaxă. (identificarea funcțiilor sintactice cu ajutorul întrebărilor)</p> <p>Întrebarea „Ce este?”/ „Care este numele... (obiect)?” și răspunsurile adecvate</p> <p>Întrebarea „Cine?” și răspunsurile adecvate</p> <p>Întrebarea „Ce face?” și răspunsurile adecvate</p>

	<p>Întrebarea „Câte?” și răspunsurile adecvate Topica semnelor în formularea întrebării</p> <p>Adverbe de timp, loc. Semne specifice Folosirea adverbilor în exprimarea în LMGR Topica adverbului de timp, loc, mod Poziționarea adjectivului și a adverbului într-un enunț în LMGR</p> <p>Utilizarea unui lexic de bază pentru a preciza petrecerea timpului liber Derivarea semnelor prin modificarea parametrilor de formare a acestora</p> <p>Enunțul Exprimarea opiniei în propoziții enunțiative, interogative, negative în LMGR Topica în construirea diferitelor tipuri de propoziții Utilizarea adverbilor și adjectivelor cu sens negativ în enunț Reproducerea și aplicarea regulilor cu privire la părțile de propoziție și la topica acestora în enunț</p> <p>Structura unei comunicări (poveste/ povestire) prin semne Personaje. Dezvoltarea personajelor</p>
Elemente de cultură a Comunității Surzilor	<p>Cultura comunității surzilor Relația dintre comunicarea prin semne și alte tipuri de comunicare Expunerea obiceiurilor / modalităților de petrecere a timpului liber Analizarea cadrului social în care limbajul mimico-gestual s-a dezvoltat și în care se utilizează Prezentarea și discutarea unor modalități diferite de interrelaționare în culturi diferite, în perioade de timp diferite (îmbrăcăminte, privirea, strângerea mâinii, formule de salut, exprimarea respectului etc.)</p>
	<p>Cultura comunității surzilor Clasificarea semnelor Relația dintre diferite părți ale corpului și semnificația semnelor</p>
	<p>Cultura comunității surzilor Modalități asertive de a trece pe lângă/ printre sau de a te alătura persoanelor care comunică prin semne</p>
	<p>Cultura comunității surzilor. Relația între mimică și comunicarea prin semne Utilizarea expresiilor faciale în timpul comunicării prin semne</p>

Sugestii metodologice

Limba semnelor are structuri manuale și nemanuale ce formează o gramatică specifică fiecărei țări. Ea reprezintă, ca și limba vorbită, o limbă autentică sub aspectul dezvoltării comunicării, socializării, transmiterii și receptării informației, educației și instruirii etc. Totodată, este un limbaj în evoluție, în dezvoltare, care se îmbogățește și se actualizează permanent, de la o generație la alta; el comportă regionalisme, arhaisme, neologisme. Un alt argument pentru autenticitatea limbii semnelor îl constituie descoperirea faptului că leziuni suferite la nivelul emisferei cerebrale stângi pot conduce la o afazie motorie și la surzii ce comunică în limba semnelor; aceștia prezintă simptome similare cu auzitorii care verbalizează.

Limba semnelor este forma complexă de comunicare bazată pe un sistem bine încheiat de gesturi executate manual, însoțite de o mimică potrivită, pentru a asigura și întreține comunicarea dintre surzi. Mergând mai departe, trebuie să adăugăm faptul că, în sens cultural, limba semnelor reprezintă „limba maternă” a persoanelor surde care formează comunitatea surzilor, precum și elementul central al culturii distincte a acestora, pe baza căruia se transmit valori și norme specifice.

Actuala Programă de Limbaj mimico-gestual românesc pentru gimnaziu își propune să asigure dezvoltarea a două competențe-cheie: comunicare în limba semnelor și sensibilizare și exprimare culturală. Construcția programei are în vedere componenta lingvistică, componenta interrelațională și cea culturală.

Cele trei componente au caracter instrumental și formativ, fiind în raport de complementaritate, fapt care impune o tratare integrată în demersul didactic de aplicare a programei.

Componenta lingvistică fundamentează competența de comunicare: sprijină procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, dă sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susține conștiința identității.

Componenta interrelațională vizează formarea comportamentului comunicativ, fapt ce contribuie la inserția socială adecvată, asigurând învățarea pe toată durata vieții.

Componenta culturală urmărește descoperirea contextului cultural local și contribuie, în mod direct, la dezvoltarea personală a elevului, prin situarea acestuia în contexte posibile de viață.

Finalitatea urmărită de programă vizează formarea unui individ capabil să utilizeze limba semnelor în scopul învățării, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, capabil să-și asume propria identitate lingvistică și culturală, sensibil la valorile interculturale și multiculturale.

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar în deținerea competențelor-cheie la nivelul intermediar, respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului în centrul activităților destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei *Limbaj mimico-gestual românesc*, prin operaționalizarea cunoștințelor îi asigură acestuia adaptarea la contexte de comunicare diverse, favorizând controlul propriei formări.

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere abordarea limbii ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei regionale și naționale, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
- stimularea gândirii logice și creative prin studiul limbii, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte păreri, să accepte diversitatea de idei și de opinii;

- abordarea, ca noțiuni-ancoră, a conceptelor de gramatică, având rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, înțelegerea acestora având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea corectă, controlată și eficientă, adaptată la specificul situației de comunicare;
- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluare continuă;
- proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, în contexte nonformale și informale și re-crearea unor „realități exterioare” în clasă.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile *Comunicare prin semne (receptare și producere de mesaje, interacțiune)*, *Elemente de construcție a comunicării prin semne*, *Elemente de cultură a Comunității Surzilor* s-a făcut din rațiuni metodologice, deși în actul comunicării acestea fuzionează, fapt care face necesară predarea integrată a acestora.

Sarcinile de învățare propuse elevilor trebuie să aibă un accentuat caracter funcțional, pragmatic, relevant pentru inserția socială în viața de adult.

Programa propune conținuturi structurate pe teme care reflectă, la nivel de maximă generalitate, vârsta școlară a fiecărei clase. Astfel, se construiește, în mod treptat și concentric, universul afectiv și cognitiv al elevului de gimnaziu, valorificând orizontul specific fiecărei vârste.

În lectura programei, se va ține cont de faptul că, la nivelul fiecărei clase, se indică doar conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ), iar reactualizările conținuturilor însușite în clasele anterioare se subînțeleg. Domeniile de conținut și temele din cadrul conținuturilor sunt în mare parte aceleași pe parcursul tuturor anilor de studii fiind esențiale în vederea integrării școlare și ulterior socio-profesionale, diferențierea principală fiind noutatea și nivelul de dificultate crescut al conținuturilor abordate în anul următor în concordanță cu nivelul de dezvoltare general al copiilor cu deficiențe de auz.

În abordarea didactică a conținuturilor, se vor avea în vedere următoarele precizări:

- realizarea semnelor limbii gestuale presupune, pentru începători, exerciții de încălzire. Vă propunem câteva exemple de astfel de exerciții.
- exerciții de mișcare pentru dezvoltarea mobilității mâinilor: mâna plată, mâna plată închisă, degetul arătător rigid sau îndoit etc.
- exerciții de relaxare a degetelor, apoi a brațelor și a umerilor;
- exerciții cu mâinile relaxate, atârând pe lângă corp, cu cotul lângă talie;
- *exerciții de încălzire a pumnilor (Strângeți și desfaceți pumnii de zece ori/Strângeți pumnii și rotiți încheietura mâinilor de zece ori.);*
- *exerciții pentru încălzirea degetelor (Imaginați-vă că aveți un pian în fața voastră și mișcați degetele ca și cum ați cânta/Fluturați degetele timp de zece secunde.);*
- *exerciții de încălzire a palmelor (Întindeți palmele, apropiați degetele, apoi depărtați degetele cât mai mult unele de altele);*
- *exerciții de relaxare (Scuturați mâinile și numărați până la zece.).*

Exemple de activități practice pentru studiul disciplinei.

* Prezentarea și salutul. Interacțiuni sociale.

Exerciții practice de comunicare:

A cere și a da nume (Identificarea numelui propriu. Salutul. Formule de adresare)

- A: Nume - tu – care? (Cum te cheamă?/Care este numele tău?)
- B: Nume – meu - *nume semn*. (Numele meu este ...nume semn).
- A: Nume – tu – care? (Care este numele tău?)
- B: Nume - meu – nume semn. (Numele meu este ....nume semn).
- A: Eu – bucuros – cunoaște – tu. (Mă bucur să te cunosc).
- B: La – fel- eu. (Și eu mă bucur).

Activități pentru înțelegerea specificului comunicării prin semne:

Care este diferența între cuvânt, gesturi și semne? - conversație didactică și brainstorming
Joc didactic "Oglinda colegului": doi elevi așezați "față în față" folosesc mâinile pentru a efectua diferite mișcări. Unul dintre elevi realizează o mișcare iar celălalt imită gestul.

Exersarea exemplurilor de mai jos, alternând persoana I cu persoana a II-a și cu persoana a III-a:

Tu - ai -1 - an/ Tu -1-an-ai (Tu ai 1 an.)

..... Tu ai 2 ani.

..... Tu ai 10 ani.

Profesorul va ruga elevii să-și exprime vârsta în limba semnelor.

Eu-am-6-an/ Eu- 6 - an- am. (Am 6 ani.)

Executarea semnelor corespunzătoare cifrelor pentru comunicarea unui număr de telefon, unei sume de bani, nr. de fete și de băieți din clasă etc.

Executarea semnelor corespunzătoare numeralelor cardinale pentru comunicarea adresei (număr casă/bloc, număr apartament).

Profesorul execută semne corespunzătoare diferitelor numerale cardinale, iar elevii încercuiesc numerele corespunzătoare pe o fișă de lucru. (Pot fi utilizate diferite variante ale exercițiului: același exercițiu în perechi de câte doi elevi dintre care unul execută semnul iar celălalt recunoaște numărul; profesorul/un elev execută semnul iar ceilalți elevi scriu numărul pe caiet etc.).

* Dactileme

- Nume eu: A-N-A (Eu mă numesc Ana)
- Nume tu care? (Cum te cheamă pe tine?)
- Nume meu: D-A-N (El se numește Dan.)
- Nume mama ta care? (Cum o cheamă pe mama ta?)
- Mama mea nume: M-A-R-I-A (Mama mea se numește Maria.)

Se exersează propoziții simple și apoi tot mai complexe, în funcție de abilitățile dobândite de elevi anterior.

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea unor metode de evaluare diverse, ce vor viza atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: chestionarul, autoevaluarea, interevaluarea etc.).

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

- a) în cazul competenței de receptare și de producere a unor conversații în diverse situații de comunicare, se va avea în vedere coerența mesajelor produse;
- b) în desfășurarea diverselor tipuri de comunicări, se va avea în vedere conținutul, adecvarea la situație și corectitudinea lingvistică;
- c) în cazul evaluării competenței de folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicare se va avea în vedere raportarea la situația de comunicare și cunoașterea normei; în cazul competenței care se referă la exprimarea identității lingvistice și culturale proprii, se urmărește interesul pentru problema identitară, abilitatea de a interoga și de a formula idei privind valorile culturale românești și europene.
- d) competența generală 3, Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional, vizează atât cultivarea dimensiunii identitare, cât și formarea de abilități de mediere și de înțelegere interculturală.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii

în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte non formale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Dotări dezirabile pentru desfășurarea optimă a orelor de limbaj mimico-gestual românesc: computer, tabletă, telefon tip smart, tablă interactivă și/sau videoprojector, imagini/plașe didactice, imagini cu alfabetul dactil.

Bibliografie

1. ANDERSON, S. R., (f.a.), *Typological distinctions in word formation*, în Shopen, T.(ed.);
2. BARBU, Florea, CARAMAN, Lucia, (1975), *Însemnări bibliografice*, Nr. 1, , București; Idem, (1976) *Însemnări bibliografice*, Nr. 1, , MEI, ICPS, București; Idem, *Însemnări bibliografice*, (1976), *Psihopedagogie specială*, MEI, ICPP, 2, București, , vol. 3 în 1977, vol. 4 în 1978, vol. 5-6 în 1980; Idem, (1975), (trad.) *Congresul al II-lea al Federației Mondiale a Surzilor*, Washington, București; Idem, (trad.), (1982), *Influența Mariei Montessori asupra educației speciale*, MEI-ICPP, București,; *Despre percepția vizuală a consoanelor limbii române de către elevii surzi*, *Revista Pedagogia* nr. 6, (1975); Idem, (1980), *Câteva probleme privitoare la integrarea surzilor în învățământul obișnuit în Probleme de defectologie*, vol. 10, EDP, București,; Idem, (1981), *Some Data upon Mental Development of the Deaf în Actes du VI-eme Congres de FMS*, Varna,; Idem
3. BARBU, FI., (2010), *Psihopedagogie specială*, Note de curs. Universitatea din Pitești;
4. BARBU, FI., (2004), *Contribuția limbajului gestual și a sistemelor de codificare manuală a limbajului verbal la creșterea performanțelor școlare ale elevilor surzi*. În: *Revista de psihopedagogie*, vol. II, , București, Editura Fundației Humanitas, p. 225-235;
5. BARBU, FI., (2004), *Persoana surdă și plasamentul educațional*. În: *Buletin științific. Universitatea din Pitești, Seria Științe socio-umane*, nr.2(12), p.153-168;
6. BARBU, FI., (2005), *Unele aspecte gramaticale referitoare la limbajul gestual*. În „*Revista de psihopedagogie*”, nr.1, București, Editura Fundației Humanitas, p.199-215;
7. BARBU, FI. (2010, 2011), *Limbaj gestual. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iași;
8. BARBU, FI., (2010), *Integrarea socială a elevilor cu dizabilități auditive între posibilități și limite*. În: *Revista de psihopedagogie*, nr. 1/2010, Editura Fundației ProHumanitas, București, p.136-146;
9. BARBU, FI.,(2009-2010), *Limbajul gesturilor și cultura surzilor. Specific, deosebit sau normal în arta lor*. În: *Psihopedagogia copilului*, nr. 8-9, Editura Reprograph, Craiova, 113-131;

10. BARBU, FI., (2009), *Educația bilinguală cea mai bună soluție pentru integrarea socială a persoanelor cu deficiențe de auz*. Al III-lea colocviu internațional SWEC, Pitești;
11. BARBU, FI.,(2008), *Servicii sociale de nivel european pentru persoane cu handicap auditiv accentuat*. Al II-lea Colocviu internațional. SWEC. 18-19 aprilie, Pitești;
12. BARBU, FI., (2006), *Contribuția limbajului mimico gestual la rezolvarea unor teste de gândire tehnică și a unor probleme aritmetice de către elevii surzi*. În : Probleme de psihopedagogie, nr. 1, Editura Fundației ProHumanitas, București, pag. 173-188;
13. BARBU, FI., (2005), *Folosirea aparatelor auditive ca mijloc de integrare a persoanelor hipoacuzice*. În Probleme de psihopedagogie, nr.2, Editura Fundației ProHumanitas, București, pag. 163 – 170;
14. BARBU, FI., (1977), *Importanța labiolecturii în procesul comunicării la surzi*. In: Buletin de informare a cadrelor didactice, nr. 36, pg 9- 17 Casa Corpului Didactic Satu Mare, 108 pag. Uz intern;
15. BARBU, FI., (1981), *Conținutul activităților speciale de învățare a limbajului la preșcolarii cu deficiențe auditiv-verbale*. In:Culegerea metodică: „Învățământul preșcolar și școala” editată de Revista de pedagogie, pag. 82–96. (în colaborare cu Caraman L.M. și Caraman Alex.);
16. BARBU, FI., (1980), *Câteva probleme privitoare la integrarea surzilor în învățământul obișnuit*. În : Probleme de defectologie, vol. X, EDP, București, pag. 287 – 294;
17. BARBU, FI., (1987), *Optimizarea pregătirii profesionale a surzilor, obiectiv prioritar al învățământului special*. In: *Metodologii contemporane în domeniul defectologiei și logopediei*, Universitatea din București, (sub coord. șt. prof. univ. dr. Emil Verzea), București, pg. 189 – 199 (în colaborare cu prof. Elena Pop-Petrescu);
18. BARBU, FI., (1988), *Geneza și importanța limbajului mimico-gesticular pentru comunicarea dintre surzi*. In : Probleme de defectologie, (sub coord. șt. prof. univ dr. Emil Verzea), București, pg. 225–235. (in colaborare cu prof. Elena Pop- Petrescu);
19. BIENVENU, M. J., (1987), *Third culture: working together*, în Journal of Interpretation, vol. 4. RID Publications, Rockville, Md.;
20. BOYES-BRAEM, P., (1986), *Signs of Life: Proceedings of the second European Congress on Sign Language Research*, Institute of Linguistics, University of Amsterdam, Amsterdam;
21. BREMMER, Jan, ROODENBURG, Herman (editori), (2000), *O istorie culturală a gesturilor*, Ed. Polimark, București;
22. BUTTERWORTH, Rod R. și FLODIN, Mickey, (1992), *The Pocket Dictionary of Signing*. Penguin Putnam, New York,; Idem, (1989), *Signing Made Easy*. Penguin Putnam, New York;
23. CHARROW, V. și FLETCHER, J., (1974), *English as a second language for deaf children*. În Developmental Psychology, nr. 10;
24. COSTELLO, Elaine, (2000), *Pocket American Sign Language Dictionary*. Random House, New York,; Idem, (1997), *Webster's American Sign Language Dictionary*. Random House, New York,; Idem, (1995), *Signing. How to Speak with Your Hands*. Bantam Books, New York;
25. CUXAC, C., (1996), *Fonctions et structures de l'iconicité des langues des signes*, Paris;
26. DASCĂLU, Pr. Nicolae, (2000), *Comunicare pentru comunitate*, Ed. Trinitas, Iași;
27. DE FLEUR, Melvin L. și BALL-ROKEACH, Sandra, (1999), *Teorii ale comunicării de masă*, Ed. Polirom, Iași;
28. De SAINT-LOUP, Aude, (1990), *Les sourds-muets au Moyen-Age*. Mille ans de signes oubliés, în Le pouvoir des signes, Institut National de Jeunes Sourds de Paris, Paris;
29. DEUCHAR, M., (1984), *British Sign Language*. Routledge și Kegan Paul, London;
30. DINU, Mihai, (2000), *Comunicarea*, Ed. Algos, București;

31. DRĂGAN, Liliana, VĂCĂRESCU, Anca, (2002), *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara;
32. DRĂGUTOIU I., (1992), *Limbajul mimico-gestual*, Arhiescopia ortodox romana, Sibiu;
33. DRAGUȚOIU, Iulia, (1992), *Limbajul mimico-gestual. Dicționar bilingv ilustrat*. Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Sibiu;
34. EKMAN, P., și FRESEN, V., (1978), *Facial Action Coding System*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA;
35. ERIKSSON, Per, (1998), *The History of Deaf People. A Source Book*. DawnSignPress;
36. GRANT B., Grant Hennings D., (1977), *Mișcările, gestică și mimica profesorului, o analiză a activității neverbale*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
37. HOFFMEISTER, R. și WILBUR, R., (1980), *Developmental: The Aquisition of Sign Language*, în Lane, H., și Grosjean F., (editori): *Recent Perspectives on American Sign Language*, Hillsdale, NJ;
38. JONES, L. și PULLEN, G., *Inside We Are All Equal: a Social Policy Survey of Deaf People in the European Community*. ECRS, London, 1990;
39. KANNAPELL, Barbara M., HAMILTON, Lillian B., și BORNSTEIN, Harry, (1969), *Signs for instructional purposes*. Gallaudet College Press, Washington, D.C;
40. KENDON, A., (1988), *Sign Languages of Aboriginal Australia: Cultural, Semiotic and Communicative Perspectives*. Cambridge University Press, Cambridge, Mass;
41. KLIMA, E. și BELLUGI, U., (1979), *The Signs of Language*. Harvard University Press, Cambridge, Mass;
42. KYLE, J. G., (1987), *Deaf people from school to society*, în TAYLOR, I. G. (editor), *Proceeding of Internațional Congress of the Education of the Deaf*. Croom Helm, London;
43. KYLE, J. G. și Allsop, L., (1982), *Deaf People and the Community: Final Report to Nuffield*. Bristol University School of Education, Bristol;
44. KYLE, J. G. și PULLEN, G., (1988), *Cultures in contact: deaf and hearing people*, în *Disability, Handicap and Society*;
45. KYLE, J. G. și WOLL, B., (1984), *Sign Language: The Study of Deaf People and Their Language*. Cambridge University Press, Cambridge;
46. LANE, H., (1988), *When the Mind Hears: A History of the Deaf*, Random House, New York, colecția Penguin Books,. Idem LAWSON, L. K., *The role of the Sign in the Structure of the Deaf Community*;
47. LANE, Leonard G., (1990), *Gallaudet Survival Guide to Signing*. Gallaudet University Press, Washington, D.C;
48. LEWIS, Karen B., HENDERSON, Roxanne, (1997), *Sign Language Made Simple*. Doubleday, New York;
49. WOLL, B., KYLE, J. G., DEUCHAR, M. (editori), (1981), *Perspectives on British Sign Language and Deafness*; Idem, (198), *3Multi-channel signs* în KYLE, J. G., WOLL, B., (eds.), *Language in Sign*. Croom Helm, London;
50. LEPOT-FROMENT Ch., Clerebaut N., (1996), *L'enfant sourd*, De Boeck & Larcier, Paris;
51. McCracken Wendy, Sutherland Hilary, (1996), *Eficient – nu deficient, Un ghid pentru părinții copiilor deficienți de auz*, Tipografia Semne '94, București.
52. LEWIS, Karen B., HENDERSON, Roxanne, (1997), *Sign Language Made Simple*. Doubleday, New York;
53. LIDDELL, S. K. și JOHNSON, R. E., (1985), *American Sign Language: The Phonological Base*, Gallaudet College, Washington;
54. MAHSHIE, S. N. *Educating, (f.a.), Deaf Children Bilingually: With Insights and Applications from Sweden and Denmark*, Washington;
55. MANOLACHE, C. Gh., (1980), *Surdomunitatea*, Ed. Medicală, București;

56. MAXHAM, Tamara, (1996), *How to Use a Sign Language Interpreter*, Butte Publications, Inc.;
57. McINNES, J.M., TREFFRY, J.A., (f.a.), *Copilul cu surdocecitate. Ghid de dezvoltare*, Ed. Semne;
58. NELLAS, Panayotis, (1999), *Omul - animal îndumnezeit*, Ed. Deisis, Sibiu;
59. ONU, C., (2003), *Comunicare și slujire prin limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
60. MIRCEA, Corneliu, (1979), *Intercomunicare*, Ed. Științifică și Enciclopedică;
61. ONU, C., (2007), *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
62. ONU, C., (2007), *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
63. ONU, C., (2007), *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
64. ONU, C., (2007), *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
65. ONU, C., (2007), *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
66. ONU, C., (2007), *Simbolistica semnelor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă București;
67. ONU, C., (2010), *Mărturisirea de credință tradusă în limbaj mimico-gestual liturgic românesc*, Editura Academiei Române, București;
68. PADDEN, Carol, (1980), *The Deaf Community and the culture of Deaf people*, în BAKER, C. și BATTISTON, R. (editori), *Sign Language and the Deaf Community: Essay in Honour of William C. \ National Association of the Deaf*, Silver Spring;
69. PADDEN, C. și HUMPRIES, T., (1988), *Deaf in America: Voices from a Culture*. Harvard University Press;
70. PARFENE C., (2007), *Literatura în școală*, Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași;
71. PĂUNESCU C., F. Lupu, C. Kostyak, I. Mușu, (1982), *Metodologia învățării limbii române în școala ajutoare*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
72. PEASE, Allan, (2001), *Limbajul trupului*, Ed. Polimark, ed. 8, București;
73. PETERSON, John E., Dr., (2001), *LSB. Lingua de sinais brasileira. Comunicando con las manos*. Associacao Cariense de Deficientes Auditivos, Juazeiro do Norte;
74. PETITTO, L. A., (1994), *Are signed languages „real” languages? Evidence from American Sign Language and Langue des Signes Quebecoise*, în SIGNPOST, voi 7, no. 3;
75. POPA, Mariana, (1997), *Comunicare și personalitate la deficientul de auz*, Ed. Fundației HUMANITAS, București.; Idem, (2001), *Copii cu handicap de auz*, în Verza, Emil, prof. univ. dr. (coordonator), *Ghidul educatorului*, apărut sub egida Universității București, Departamentul de Psihopedagogie specială și DCUEU/Phare, București;
76. RADU, Gheorghe, (1999), *Psihopedagogia dezvoltării școlarelor cu handicap*, Ed. Didactică și Pedagogică, R. A., București;
77. REVORT, B. T. (editor), (1986), *Sign of Life: Proceedings of the Second European Congress on Sign Language Research*. Institute of Linguistics, University of Amsterdam, Amsterdam;
78. RUHLEN, M., (197), *6A guide to the Language of the World*, Stanford University, Paolo Alto, California.
79. SACKS, O., (1989), *Seeing Voices*. Picador, London;
80. SAUSSURE, F., (1916) *Cours de linguistique générale*, Payot, Paris, Hockett, (1958) C.F., in *Modern Linguistics*, Macmillan, New York;
81. SCHÄFER, Claudia (coord.), (2001), *Limbajul corpului*, Ed. Niculescu, București;
82. SCHMITT, Jean-Claude, (1998), *Rațiunea gesturilor*. Ed. Meridiane, București;

83. SEBEOK, D. J. U. și SEBEOK, T.A., (1978), *Aboriginal Sign Languages of the Americas and Australia*, volumele I și II, Plenul Press, London;
84. SECRIERU M., Doniga M., (2005), *Elemente de surdo-didactica "limbii și literaturii române" pentru gimnaziu*, Editura Universitas XXI, Iași;
85. SIMA, Ioan, (1998), *Psihopedagogie specială. Studii și cercetări*, vol. II, Ed. Didactică și Pedagogică, R. A., București;
86. STĂNICA, Ilie, (1997), și colaboratorii, *Psihopedagogie specială, deficiențe senzoriale*, Ed. PRO HUMANITATE, București;
87. STOKOE, W.C., (1960), *Sign Language Structure. An Outline of the Visual Communication Systems of the American Deaf*, Studies in Linguistics;
88. STRĂCHINARU, Ion, (1994), *Psihopedagogie specială*, Ed. Trinitas, Iași;
89. STREMLAU, Tonya M., (editor), (2002), *The Deaf Way II Anthology. A Literary Collection by Deaf and Hard of Hearing Writers*, Gallaudet University Press, Washington;
90. TAYLOR, G. și BISHOP, J., (1991), *Being Deaf. The Experience of Deafness*. Printer Publishers, London;
91. TUCKER, I., Con Powell, (1993), *Copilul cu deficient de auz și școala, fără editură*, București;
92. VERZA E., (1997), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, R. A., București;
93. VOEGELIN și VOEGELIN, (1973), *Index of the World's Languages*. Washington D.C. Dept. Of Health, Education and Welfare, Office of Education, Bureau of Research;
94. WILBUR, R. B., (1987), *American Sign Language: linguistic and Applied Dimensions* (2nd edition);
95. WRIGHT, David, (1969), *Deafness, a Personal Account*. Allen Lane. The Penguin Press, London;
96. ***(2003), Asociația Națională a Surzilor din România, *Manual de limbaj gestual românesc*, Editura Mega, București;
97. ***(1985), *Language Typologically and Syntactic Description*, vol. 3, Cambridge Univ. Press, Cambridge;
98. *** www.e-bdie.tk;
99. *** www.lmg.ttv.ubbcluj.ro/cursuri;
100. *** www.wcss.tk.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crăescu Adina	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Lupu George-Alexandru	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Rusu Demmys-Leonard	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Sîrbulețu Theodor	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LABIOLECTURĂ

Învățământ special

Clasele I – a IV-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Labioclectură** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele I - IV din învățământul primar, înscriindu-se în Aria curriculară *Limbă și comunicare*. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr. 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 0-1 ore /săptămână la clasele: I, a II-a, a III-a și a IV-a.

Concepția acestei programe are în vedere următoarele documente:

- Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru ciclul primar 2018.
- Recomandarea Parlamentului European vizând competențele - cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 II , în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006.

- Cadru european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 - Literary Framework for Teachers).

- Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Programa de Labioclectură respectă prevederea articolului 2 (3) din Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Pentru a putea comunica și relaționa cu ceilalți, persoanele cu dizabilități auditive folosesc o multitudine de mijloace, tehnici sau modalități de compensare a dizabilității de auz, care completează vorbirea și permit înțelegerea mesajelor transmise. Între acestea, labioclectura reprezintă una dintre tehnicile alternative de comunicare (alături de dactileme, limbajul mimico-gestual, gesturile, mimica, simbolizarea cu ajutorul mâinilor sau corpului), cu rol fundamental în compensarea dizabilității de auz și facilitarea procesului de comunicare, oferind posibilitatea unui schimb informațional între interlocutori, dincolo de modalitatea directă de comunicare verbală. Labioclectura (cunoscută și ca „citirea pe buze”) este o tehnică alternativă de comunicare specifică persoanelor cu dizabilități auditive, care constă în perceperea vizuală a limbajului vorbit pornind de la analiza mișcărilor buzelor și a mișcării mimice a feței interlocutorului.

Labioclectura, fie că se realizează pe cale ideo-vizuală (citirea pe față sau faciolectura), vizual fonetică (citirea pe buze este asociată cu articularea proprie a fonemelor, cuvintelor, propozițiilor), ideo-vizual-fonetică (imaginile vizuale evocă

cuvântul articulat și însușirea pronunției este legată de semnificația lui), permite elevilor cu dizabilități de auz să comunice și completează atât vorbirea, cât și înțelegerea în procesul de comunicare. Aceasta creează contextul necesar actului de comunicare, potențând interrelaționarea celui ce o utilizează și crescând motivația pentru relaționare umană și interacțiune.

Labiectura, alături de celelalte mijloace și tehnici de comunicare specifice (limbajul mimico-gestual, obiectele de referință și/sau pictogramele), îi ajută pe copiii cu dizabilități auditive să se adapteze mai bine la situațiile de interrelaționare fără să înregistreze eșecurile și frustrările generate de dificultățile de exprimare verbală și construcție logico-gramaticală a limbajului verbal, permițându-le să se facă înțeleși și să se bucure de reușita transmiterii mesajului, a ideilor și stărilor trăite, celorlați.

Competențe generale

1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte cunoscute

2. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin labiolectură

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte cunoscute

Clasa I
<p>1.1. Formarea și întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare în contexte variate (obiecte, spații etc.); - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor la diferiți stimuli: vizuali, auditivi, olfactivi, tactili; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - imitarea mișcărilor faciale fără semnificație; - mimica și emoțiile.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea semnificației diverselor mișcări corporale; - imitarea expresiilor emoționale faciale (zâmbet, râs, plâns, supărare etc.); - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin labiolectură

Clasa I
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale a buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fon-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - perceperea vocalelor în ordinea gradului de perceptibilitate și complexul de exerciții (a, u, o, i, e, ă, î, â); - reeducarea în cazul distorsiunilor cu caracter temporar: i-ă, e-ă, ă-i etc; - perceperea consoanelor în ordinea gradului de perceptibilitate (f, p, m, t, s, l, ș, r, v, n, ț, c, d, g etc.);

Clasa I

- perceperea vizuală a consoanelor omorganice: p-b-m, t-d-n, f-v, ș-j, s-z, l-r, c-g-h;
- citire labială (frontal, profil, cu ecran);
- executarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambiant;
- pronunție post-recepție a unor inventare de cuvinte familiare;
- identificarea sensului succesiunii de imagini labio-vizuale receptate de pe buzele și fața interlocutorului;
- identificarea sensului succesiunii propriilor imagini labio-bucale receptate în oglindă;
- comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor);
- executarea de comenzi simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Labiolectura ideo-vizuală	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - familia - tipuri de salut în diferite situații - formule de prezentare în situații diferite - vocabular în legătură cu școala: culori, numere, numele colegilor, a profesorului etc. - răspunsuri/ adresări simple în situații comune („scuze!”, „te rog!”, „bine”, „mai târziu”, „așteaptă puțin!”, „îmi pare rău!”, „nu știu!”, „știu”, „da”, „nu”, „poate”, „mulțumesc!”, „nu înțeleg!”, „imediat” etc.) - noțiuni legate de timp: zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile - întrebări și indicații simple („ia haina!”, „ia geanta!”, „unde este implantul/aparatul?”, „mergi la baie?”, „vrei ajutor?”, „mai repede!”, „mai încet!”, „mergem!”, „așteaptă!”, „fii atent!”, „stai jos!” etc) - gesturi și limbaje ale corpului, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvintele monosilabice · Cuvintele bisilabice · Cuvintele încorporate într-o propoziție simplă
Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică	<p>Recunoașterea vocalelor și consoanelor Diferențierea vocalelor și consoanelor, individual și în grup Antrenamentul labio-vizual al consoanelor omorganice (exceptând grupurile de litere) izolat și antrenamentul labio-vizual al diftongilor, triftongilor: Completarea cuvintelor cu literele receptate prin labiolectură</p>
Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere	<p>Scrierea unor litere receptate prin labiolectură Completarea, în scris, a unor serii de litere receptate prin labiolectură Scrierea pe diferite suporturi (tablă clasică, tablă magnetică, tablă tip Smart) a unor litere receptate prin labiolectură</p>
Labiolectura – metodă de comunicare și interacțiune socială	<p>Comunicarea prin labiolectură, în contexte/situații familiare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Formule de salut ➤ Formule de prezentare ➤ Clasa ➤ Școala.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte cunoscute**

Clasa a II-a
<p>1.1. Formarea și întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare în contexte variate (obiecte, spații etc.); - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor la diferiți stimuli: vizuali, auditivi, olfactivi, tactili; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre față și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - imitarea mișcărilor faciale fără semnificație; - mimica și emoțiile.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală).</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea semnificației diverselor mișcări; - imitarea expresiilor emoționale faciale (zâmbet, râs, plâns, supărare etc.); - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin labiolectură

Clasa a II-a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale a buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetice și ideo-vizual-fonetice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - exerciții ce au ca scop perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte etc.); - reeducarea în cazul distorsiunilor cu caracter temporar: i-ă , e-ă ,ă-i etc.; - perceperea consoanelor în ordinea gradului de perceptibilitate (f, p, m, t, s, l, ș, r, v, n, ce, t, c, che, d, chi, g etc.);

Clasa a II-a

- perceperea vizuală a consoanelor omorganice: p-b-m, t-d-n, f-v, ș-j, s-z, l-r, c-g-h, ce-ge, che-ghe, chi-ghi;
- reeducare în cazul distorsiunilor mai des întâlnite: s-z , u-o , o-u , f-v , p-m , i-e , b-m , e-i , r-l, ș-j , ă-a , r-l , î-i;
- citire labială (frontal, profil, cu ecran);
- executarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambiant;
- pronunție post-recepție a unor inventare de cuvinte familiare;
- identificarea sensului succesiunii de imagini labiovizuale receptate de pe buzele și fața interlocutorului
- identificarea sensului succesiunii propriilor imagini labiobucale receptate în oglindă;
- comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor);
- executarea de comenzi variate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Labiolectura ideo-vizuală</p>	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - familia (membrii familiei, numele membrilor familiei restrânse) - tipuri de salut în diferite situații, vocabular folosit la tranziții - formule de prezentare în situații diferite - vocabular în legătură cu școala: culori, numere, numele colegilor, a profesorului, etc - răspunsuri/ adresări simple în situații comune („scuze!”, „te rog!”, „bine”, „mai târziu”, „așteaptă puțin!”, „îmi pare rău!”, „nu știu!”, „știu”, „da”, „nu”, „poate”, „mulțumesc!”, „nu înțeleg!”, „imediat” etc.) - noțiuni legate de timp: zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile - întrebări și indicații simple („ia haina!”, „ia geanta!”, „unde este implantul/aparatul?”, „mergi la baie?”, „vrei ajutor?”, „mai repede!”, „mai încet!”, „mergem!”, „așteaptă!”, „fii atent!”, „stai jos!” etc.) - gesturi și limbaje ale corpului, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc.) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvintele monosilabice - Cuvintele bisilabice - Cuvintele încorporate într-o propoziție simplă
<p>Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică</p>	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (vocale, consoane, silabe, cuvinte, propoziții simple etc.)</p> <p>Corectarea, în cazul distorsiunilor mai des întâlnite: s-z , u-o , o-u , f-v , p-m , i-e , b-m , e-i , r-l , ș-j , ă-a , r-l , î-ș;</p> <p>Completarea unor cuvinte lacunare cu literele receptate prin labiolectură</p> <p>Exersarea labiolecturării materialului verbal (cuvinte și propoziții simple) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare (citire-scriere-comunicare, matematică, educație plastică etc.)</p> <p>Labiolecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată: „Cine?”, „Ce?”, „Ce face?”, „Cum face?” etc.</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri scurte cu subiect și cuvinte cunoscute</p> <p>Alcătuirea unor povestiri scurte din cuvinte și propoziții decupate</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>Exersarea labio-vizuală a diftongilor și triftongilor într-un material verbal cunoscut</p> <p>Antrenament labio-vizual a cuvintelor paronime vizual: tata-data, cară-gară, măr-păr, mătură-pătură, fisă-fișă etc.</p>
<p>Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere</p>	<p>Scrierea prin dictare a literelor alfabetului, incluzând grupurile de litere</p> <p>Scrierea unor cuvinte și propoziții simple, utilizând literele învățate</p> <p>Completarea de șiruri de litere cu litera/literele lipsă, receptate prin labiolectură</p> <p>Scrierea cuvintelor receptate de la interlocutor</p> <p>Completarea, în scris, a unor cuvinte lacunare cu literele receptate prin labiolectură</p> <p>Completarea, în scris, a unor propoziții simple, lacunare cu cuvintele receptate prin labiolectură</p>
<p>Labiolectura – metodă de comunicare și interacțiune socială</p>	<p>Labiolecturarea mesajelor colegilor/profesorilor legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru satisfacerea unor curiozități</p> <p>Comunicarea prin labiolectură, în diferite contexte și situații cunoscute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Formule de salut ➤ Formule de prezentare ➤ Clasa ➤ Școala ➤ Familia ➤ Articole de îmbrăcăminte ➤ Articole de încălțăminte ➤ Alimente ➤ Legume/fructe ➤ Mijloace de transport ➤ Animale domestice și sălbatice ➤ Zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile ➤ Timpul: ceasul, ore

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte cunoscute**

Clasa a III-a
<p>1.1. Formarea și întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri situaționale, tematice; - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor motorii în diferite situații; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - imitarea mișcărilor faciale.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea cauzelor diverselor expresii faciale și posturale; - identificarea semnificației diverselor mișcări; - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin labiolectură

Clasa a III-a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale a buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - exerciții ce au ca scop perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte etc.); - reeducare în cazul distorsiunilor mai des întâlnite: s-z , u-o , o-u , f-v , p-m , i-e , b-m , e-i , r-l , ș-j , ă-a , r-l , î-i; - citire labială (frontal, profil, cu ecran); - executarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambiant; - pronunție post-recepție a unor inventare de cuvinte familiare;

Clasa a III-a

- identificarea sensului succesiunii de imagini labio-vizuale receptate de pe buzele și fața interlocutorului;
- identificarea sensului succesiunii propriilor imagini labio-bucale receptate în oglindă;
- comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor);
- exerciții de tip întrebare-răspuns cu schemă operațională dată: „cine?”, „ce?”, „ce face?”, „unde?”, „când?”, „cu ce?” etc.;
- percepția graduală, (se recomandă perceperea graduală: mesaje scurte, povestiri scurte cu cuvinte cunoscute sau cu propoziții decupate);
- dictare cu suport dactil;
- scriere după dictare;
- labiolecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale;
- antrenament labio-vizual al cuvintelor omonime vizual (tata-data, cer-ger, măr-păr, cară-gară, mătură-pătură etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>Labiolectura ideo-vizuală</p>	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - familia (membrii familiei, numele membrilor familiei restrânse) - tipuri de salut în diferite situații, vocabular folosit la tranziții - formule de prezentare în situații diferite adaptate contextului propus - vocabular în legătură cu școala: culori, numere, numele colegilor, a profesorului, etc - răspunsuri/ adresări simple în situații comune („scuze!”, „te rog!”, „bine”, „mai târziu”, „așteaptă puțin!”, „îmi pare rău!”, „nu știu!”, „știu”, „da”, „nu”, „poate”, „mulțumesc!”, „nu înțeleg!”, „imediat” etc.) - noțiuni legate de timp: citirea ceasului, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile - întrebări și indicații simple adecvate contextului propus („ia haina!”, „ia geanta!”, „unde este implantul/aparatul?”, „mergi la baie?”, „vrei ajutor?”, „mai repede!”, „mai încet!”, „mergem!”, „așteaptă!”, „fii atent!”, „stai jos!” etc.) - noțiuni folosite în situații de urgență („ce s-a întâmplat?”, „ești pierdut?”, „te doare?”, „ești bine?”, „câți ani ai?”, „cum te numești?”, „numărul de telefon” etc) - gesturi și limbaje ale corpului, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc.) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cuvintele încorporate într-o propoziție simplă · Cuvintele prezentate în propoziții scurte noi
<p>Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică</p>	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (cuvinte, propoziții simple etc.</p> <p>Completarea unor cuvinte lacunare cu literele receptate prin labiolectură</p> <p>Labiolecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată: „Cine?”, „Ce?”, „Ce face?”, „Cum face?” etc.</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru rezolvarea unei sarcini date</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri scurte cunoscute</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	Antrenament labio-vizual a cuvintelor, propozițiilor și textelor scurte etc.
Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere	Scrierea prin dictare a literelor, silabelor, cuvintelor și propoziții scurte Completarea de șiruri de litere lacunare Scrierea cuvintelor receptate de la interlocutor Completarea unor cuvinte lacunare Completarea unor propoziții simple, lacunare
Labiolectura – metodă de comunicare și interacțiune socială	<p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru satisfacerea unor curiozități</p> <p>Labiolecturarea materialului verbal (cuvinte, expresii, propoziții) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare</p> <p>Labiolecturarea unui material verbal redat și urmarit pe un suport vizual: DVD, televizor, calculator, tablă Smart, tabletă etc.</p> <p>Exersarea comunicării prin labiolectură, în contexte și situații sociale/teme (receptarea mesajelor pe cale labio-vizuală și redarea răspunsurilor prin limbaj mimico-gestual și alte tehnici de comunicare alternativă specifice persoanelor cu dizabilități de auz)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clasa și școala - Familia - Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte în funcție de activitate - Alimente - Mijloace de transport - Animale domestice și sălbatice - Momentele zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpuri - Acțiuni specifice diferitelor momente ale zilei

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte cunoscute**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Formarea și întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri situaționale, tematice; - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor motorii în diferite situații; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - mimica și comunicarea.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea semnificației diverselor mișcări; - imitarea expresiilor emoționale faciale (zâmbet, râs, plâns, supărare etc.); - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin labiolectură

Clasa a IV a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale a buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocieri între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte etc.); - antrenament labio-vizual cu materialul verbal folosit la diferite discipline școlare; - receptarea unor povestiri scurte; - receptarea replicilor dialogate din texte cunoscute și redarea conținutului cu ajutorul cuvintelor de care dispune fiecare elev; - antrenament labio-vizual al vocalelor, consoanelor situate în combinații și structuri

Clasa a IV a

fonetice cu grade diferite de dificultate;

- antrenarea în preluarea modelului fonoarticulator al profesorului de la silabe, cuvinte și de a-l imita în: comenzi verbale, dialog profesor-elev, dialog elev-elev;
- citire labială: frontal, profil, cu ecran;
- dictarea unor propoziții sau texte scurte formate din cuvinte cunoscute și cuvinte mai puțin cunoscute;
- antrenament labio-vizual al diftongilor vocali (ea, ai, ie, oi, iu, eu, au, ia, ei, ...) și triftongilor vocali (eau, iau, iei etc.);
- reeducare în cazul erorilor de receptare labiovizuală a comunicării cu implicații în scriere (exemple de erori: omisiuni, inversiuni de litere, silabe, cuvinte, adăugiri, substituiri de litere în cazul sunetelor omonime vizuale, sudarea cuvintelor);
- exersarea comunicării prin labiolectură (elev-elev, elev-profesor);
- pronunție postrecepție a unor inventare de cuvinte familiare;
- executarea de comenzi complexe cu succesiune de acțiuni.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Labioclectura ideo-vizuală	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - familia (restrânsă și extinsă) - formule de prezentare în situații diferite adaptate contextului propus - vocabular în legătură cu școala - răspunsuri/ adresări simple în situații comune - noțiuni legate de timp: ora, minute, secunde, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, sărbătorile importante din timpul anului - întrebări și indicații simple adecvate contextului propus - noțiuni folosite în situații de urgență („ce s-a întâmplat?”, „ești pierdut?”, „te doare?”, „ești bine?”, „câți ani ai?”, „cum te numești?”, „numărul de telefon” etc) - gesturi și limbaje ale corpului, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvintele încorporate într-o propoziție simplă - Cuvintele prezentate în propoziții scurte noi - Cuvinte integrate în fraze scurte
Labioclectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (vocale, consoane, silabe, cuvinte, propoziții simple, propoziții complexe etc.)</p> <p>Labioclecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată</p> <p>Labioclecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru rezolvarea unei sarcini date</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri scurte cu subiect și cuvinte cunoscute</p> <p>Labioclecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale</p> <p>Exersarea labio-vizuală a diftongilor și triftongilor într-un material verbal cunoscut</p> <p>Antrenament labio-vizual a cuvintelor paronime vizual: tata-data, cară-gară, măr-păr, mătură-pătură, fisă-fișă etc.</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere	<p>Scrierea prin dictare a literelor, grupurilor de litere, cuvintelor simple și compuse, a propozițiilor simple și frazelor</p> <p>Completarea a unor propoziții lacunare</p> <p>Alcătuirea de propoziții cu cuvinte date</p>
Labiolectura – metodă de comunicare și interacțiune socială	<p>Labiolecturarea unui material verbal redat și urmărit pe un suport vizual: DVD, televizor, calculator, tablă tip Smart, tabletă etc.</p> <p>Labiolecturării materialului verbal (cuvinte, expresii, propoziții) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru satisfacerea unor curiozități;</p> <p>Exersarea comunicării prin labiolectură, în contexte și situații sociale/teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clasa și școala - Familia - Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte în funcție de activitate - Alimente/feluri de mâncare - Mijloace de transport - Animale domestice și sălbatice - Momentele zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile - Acțiuni specifice momentelor zilei, zilelor săptămânii, anotimpurilor - La magazin - La cumpărături - La cabinetul medical/ doctor - La cămin etc.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare – învățare - evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Elevii vor fi încurajați și motivați permanent să-și dezvolte abilitățile de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării, ținând cont de potențialul individual, incluzând activitățile de comunicare pe bază de obiecte de referință, imagini, limbaj mimico-gestual și limbaj verbal.

Vocabularul activ și pasiv utilizat și dezvoltat va urmări creșterea gradului de autonomie a copiilor în mediile cunoscute (școală, familie etc.).

Programa de labiolectură, elaborată pentru elevii cu dizabilități auditive, ținând cont de gradul deficitului de auz (ușor, mediu, sever, profund), constituie un instrument de lucru pentru profesori, terapeuți, învățători, aceștia raportându-se în permanență la zona proximei dezvoltări a fiecărui copil în parte.

Activitățile de învățare oferă posibilitatea de a utiliza și exersa jocuri, exerciții și activități diverse, de formare și dezvoltare a abilităților de receptare a vorbirii, de dezvoltare a capacității de percepție labio-vizuală a cuvintelor, a fonemelor, a unor expresii emoționale faciale, a semnificației unor gesturi corporale, formarea abilităților de a reproduce, prin imitare, a mișcărilor globale ale feței interlocutorului, în cadrul procesului de percepție labio-vizuală a vorbirii, corectarea unor distorsiuni de percepție labio-vizuală.

Prin felul în care au fost concepute activitățile de învățare, se urmărește stimularea disponibilităților individuale, valorificarea maximă a potențialului individual al fiecărui elev și formarea deprinderilor necesare creșterii gradului de autonomie școlară și socială.

Achiziția limbajului și dezvoltarea comunicării cu ajutorul labiolecturii și a celorlalte tehnici de comunicare, deja prezentate, asigură elevului cu dizabilitate de auz protezat sau implantat următoarele competențe:

- abilitatea de a asculta, de a răspunde și a înțelege;
- abilitatea de a-și exprima necesitățile, sentimentele, ideile;
- interacțiunea și comunicarea propriu-zisă cu cei din jur în situații cotidiene;
- abilitatea de a obține informații, de a face alegeri, de a fi implicat în luarea deciziilor;
- dezvoltarea creativității și imaginației;
- îmbogățirea vocabularului și a experienței de viață.

Toate activitățile de învățare propuse în aceasta programă au un statut orientativ, ceea ce oferă posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul copiilor cu dizabilități de auz protezați sau implantați și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestora, raportându-se permanent la zona proximei dezvoltări.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul

pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora.

Strategii pentru profesori:

- Dificultatea sarcinilor poate fi redusă la un nivel accesibil copiilor pentru a asigura răspunsuri corecte în efectuarea exercițiilor, nivel care va crește progresiv pentru obținerea performanței.

- Se pot selecta exerciții care variază semnificativ pentru a fi identificate ușor în prima etapă urmând să se crească nivelul de dificultate pe măsură ce copilul evoluează. De exemplu, *casa și masa* sunt mai dificil de discriminat decât *casa și pat*.

- Se recomandă folosirea unui limbaj accesibil tuturor elevilor, indiferent de nivelul achizițiilor, forma predominantă de comunicare sau caracteristicile individuale, asigurarea înțelegerii și implicarea elevilor în discuțiile introductive ale activității, explicații, brainstorming și discuții post-activitate, evaluare. Cu toate acestea, dacă limbajul semnelor va fi utilizat în cadrul sarcinii specifice, ar trebui să fie doar ca răspuns la cererea de clarificare a copilului.

Încurajarea elevilor pentru dezvoltarea unor strategii proprii:

- Solicitarea unui alt cuvânt, care înseamnă același lucru

- Solicitarea de a repeta, în alt mod

Strategii și metode pentru abordarea domeniului de conținut labiolectura ideovizuală:

- Exerciții de imitare a unor mișcări globale ale buzelor și feței, imitarea gesturilor corporale, efectuate prin mișcările corpului sau a mâinilor pentru a afirma, nega, indica, saluta etc., imitarea reacțiilor la diferiți stimuli: vizuali, auditivi, olfactivi, tactili, exerciții de reproducere a unor expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, etc., imitarea mișcărilor faciale fără semnificație.

- Explorare în contexte variate (obiecte, spații, etc.).

- Jocuri didactice/Joc de rol: comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului, exersarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului), antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. ANDERSON, S. R., (1985), *Typological distinctions in word formation*, în Shopen, T.(ed.): *Language Typologically and Syntactic Description*, vol. 3, Cambridge Univ. Press, Cambridge;
2. BREMMER, Jan, ROODENBURG, Herman (editori), (2000), *O istorie culturală a gesturilor*, Ed. Polimark, București;
3. DE FLEUR, Melvin L. și BALL-ROKEACH, Sandra,(1999), *Teorii ale comunicării de masă*, Ed. Polirom, Iași;
4. DINU, Mihai, (2000), *Comunicarea*, Ed. Algos, București;
5. EKMAN, P., și FRESEN, V., (1978), *Facial Action Coding System*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA.;
6. KYLE, J. G., (1987), *Deaf people from school to society*, în TAYLOR, I. G. (editor), *Proceeding of Internațional Congress of the Education of the Deaf*. Croom Helm, London;
7. KYLE, J. G. și Allsop, L.,(1982), *Deaf People and the Community: Final Report to Nuffield*. Bristol University School of Education, Bristol;
8. KYLE, J. G. și PULLEN, G., (1988), *Cultures in contact: deaf and hearing people*, în *Disability, Handicap and Society*;
9. MANOLACHE, C. Gh., (1980), *Surdomunitatea*, Ed. Medicală, București;
10. MIRCEA, Corneliu, (1979), *Intercomunicare*, Ed. Științifică și Enciclopedică;
11. ONU, C., (2007), *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
12. POPA, Mariana,(2001), *Comunicare și personalitate la deficientul de auz*, Ed. Fundației HUMANITAS, București;
13. SAUSSURE, F., (1958), *Cours de linguistique générale*, Payot, Paris, 1916; Hockett, C.F., in *Modern Linguistics*, Macmillan, New York;
14. SECRIERU M., Doniga M., (2005), *Elemente de surdo-didactica "limbii și literaturii române"* pentru gimnaziu, Editura Universitas XXI, Iași;
15. SIMA, Ioan, (1998), *Psihopedagogie specială. Studii și cercetări*, vol. II, Ed. Didactică și Pedagogică, R. A., București,
16. STREMLAU, Tonya M., (editor), (2002), *The Deaf Way II Anthology*. A Literary Collection by Deaf and Hard of Hearing Writers, Gallaudet University Press, Washington D.C.;
17. TUCKER, I., Con Powell, (1993), *Copilul cu deficient de auz și școala, fără editură*, București;
18. TAYLOR, G. și BISHOP, J., (1991), *Being Deaf: The Experience of Deafness*. Printer Publishers, London;
19. <https://orthophonie.ooreka.fr/comprendre/lecture-labiale>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Daminescu Valentin	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Leahu Daniela	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Sîrbulețu Theodor	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Radu Camelia	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Vasiliu Coca Marlina	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LABIOLECTURĂ

Învățământ special

Clasele a V-a – a VIII-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Labiolectură** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V-VIII din învățământul primar, înscriindu-se în Aria curriculară Limbă și comunicare. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 0-1 ore /săptămână la clasele: a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a.

Concepția acestei programe are în vedere următoarele documente:

- Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru ciclul primar 2018.
- Recomandarea Parlamentului European vizând competențele - cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 II , în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006.
- Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 - Literary Framework for Teachers).
- Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Programa de Labiolectură respectă prevederea articolului 2 (3) din Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Pentru a putea comunica și relaționa cu ceilalți, persoanele cu dizabilități auditive folosesc o multitudine de mijloace, tehnici sau modalități de compensare a dizabilității de auz, care completează vorbirea și permit înțelegerea mesajelor transmise. Între acestea, labiolectura reprezintă una dintre tehnicile alternative de comunicare (alături de dactileme, limbajul mimico-gestual, gesturile, mimica, simbolizarea cu ajutorul mâinilor sau corpului), cu rol fundamental în compensarea dizabilității de auz și facilitarea procesului de comunicare, oferind posibilitatea unui schimb informațional între interlocutori, dincolo de modalitatea directă de comunicare verbală. Labiolectura (cunoscută și ca "citirea pe buze") constă în perceperea vizuală a limbajului vorbit pornind de la analiza mișcărilor buzelor și a mișcării mimice a feței interlocutorului. Ea

este utilă și pentru copiii protezați (cu proteză obișnuită sau implant cohlear) pentru confirmarea mesajului primit auditiv sau când protezele devin nefuncționale, dar și pentru cazurile în care protezele nu mai sunt utilizate din diverse motive sau cazurile (tot mai rare) neprotezate.

Labioclectura, fie că se realizează pe cale ideo-vizuală (citirea pe față sau faciolectura), vizual fonetică (citirea pe buze este asociată cu articularea proprie a fonemelor, cuvintelor, propozițiilor), ideo-vizual-fonetică (imaginile vizuale evoca cuvântul articulat și însușirea pronunției este legată de semnificația lui), permite elevilor cu dizabilități de auz să comunice și completează atât vorbirea cât și înțelegerea în procesul de comunicare. Aceasta creează contextul necesar actului de comunicare, potențând interrelaționarea celui ce o utilizează și crescând motivația pentru relaționare umană și interacțiune.

Activitățile propuse în această programă asigură bagajul aptitudinal și informațional necesar pentru labioclecturare în vederea continuării cu succes a pregătirii în plan educațional și profesional în următorul ciclu școlar asigurând astfel bazele optimei integrări socio-profesionale post-educaționale.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte specifice**
- 2. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor cu grad de specializare crescut transmise prin labiolectură**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte specifice

Clasa a V-a
<p>1.1. Întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare în contexte variate (obiecte și spații specifice disciplinelor de studiu); - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor la diferiți stimuli: vizuali, auditivi, olfactivi, tactili; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - imitarea mișcărilor faciale fără semnificație.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală).</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea ființelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea semnificației diverselor mișcări corporale; - imitarea expresiilor emoționale faciale (zâmbet, râs, plâns, supărare etc.); - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor cu grad de specializare crescut transmise prin labiolectură

Clasa a V-a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale ale buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete; - scrierea după dictare (prin citire labială) a unor cuvinte, propoziții și texte scurte cu suport intuitiv unde este cazul.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - perceperea vocalelor în ordinea gradului de perceptibilitate și complexul de exerciții (a, u, o, i, e, ă, î, â); - reeducarea în cazul distorsiunilor cu caracter temporar: i-ă , e-ă , ă-i etc.; - perceperea consoanelor în ordinea gradului de perceptibilitate (f, p, m, t, s, l, ș, r, v, n, ț, c, d, g etc.); - perceperea vizuală a consoanelor omorganice: p-b-m, t-d-n, f-v, ș-j, s-z, l-r, c-g-h;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - citire labială (frontal, profil, cu ecran); - executarea unor comenzi verbale potrivite cu mediul ambiant; - pronunție post-recepție vizuală a unor inventare de cuvinte familiare și propoziții simple; - identificarea sensului succesiunii de imagini labio-vizuale receptate de pe buzele și fața interlocutorului; - identificarea sensului succesiunii propriilor imagini labio-bucale receptate în oglindă; - comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor); - perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte, propoziții simple, complexe etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Labiolectura ideo-vizuală	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formule de prezentare în situații diferite adaptate contextului propus - vocabular în legătură cu școala - răspunsuri/ adresări simple în situații comune - noțiuni legate de timp: ora, minute, secunde, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, sărbătorile importante din timpul anului - întrebări și indicații simple adecvate contextului propus - noțiuni folosite în situații de urgență (ce s-a întâmplat?, ești pierdut?, te doare?, esti bine?, câți ani ai?, cum te numești?, numărul de telefon? etc) - gesturi și limbaje ale corpului, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc) - planuri de vacanță (comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cuvintele încorporate într-o propoziție simplă - cuvintele prezentate în propoziții scurte noi - cuvinte integrate în fraze scurte - cuvinte integrate în fraze complexe
Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (vocale, consoane, silabe, cuvinte, propoziții simple, propoziții complexe etc.)</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>Labioclecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată</p> <p>Labioclecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru rezolvarea unei sarcini date</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri scurte cu subiect nou și cuvinte cunoscute</p> <p>Labioclecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale;</p> <p>Exersarea labio-vizuală a diftongilor și triftongilor într-un material verbal cunoscut</p> <p>Antrenament labio-vizual al cuvintelor paronime vizual: tata-data, cară-gară, măr-păr, mătură-pătură, fisă-fișă etc.</p> <p>Corectarea distorsiunilor mai des întâlnite: s-z , u-o , o-u , f-v , p-m , i-e , b-m , e-i , r-l , ș-j , ă-a , r-l , î-iș</p>
Reproducerea mesajelor labioclecturate în scriere	<p>Scrierea prin dictare a literelor, grupurilor de litere, cuvintelor simple și compuse, a propozițiilor simple și frazelor</p> <p>Completarea unor propoziții lacunare</p> <p>Alcătuirea de propoziții cu cuvinte date</p>
Utilizarea labioclecturii în context social-integrator	<p>Labioclecturarea unui material verbal redat și urmărit pe un suport vizual: DVD, televizor, calculator, tablă tip Smart, tabletă etc.</p> <p>Labioclecturarea materialului verbal (cuvinte, expresii, propoziții) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare</p> <p>Labioclecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru satisfacerea unor curiozități</p> <p>Exersarea comunicării prin labioclectură, în contexte și situații sociale/teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasa și școala • Familia extinsă • Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte în funcție de activitate • Alimente/feluri de mâncare • Mijloace de transport • Animale domestice și sălbatice • Momentele zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile • Acțiuni specifice momentelor zilei, zilelor săptămânii, anotimpurilor • La magazin • La cumpărături • La cabinetul medical/ doctor • La cămin • Fenomene ale naturii

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte specifice**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare în contexte specifice (obiecte și spații specifice disciplinelor de studiu și altor medii); - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor la diferiți stimuli: vizuali, auditivi, olfactivi, tactili; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală).</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor și ființelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea semnificației diverselor mișcări corporale; - imitarea expresiilor emoționale faciale (zâmbet, râs, plâns, supărare etc.); - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor cu grad de specializare crescut transmise prin labiolectură

Clasa a VI-a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale ale buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta, a chema etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete; - scrierea după dictare (prin citire labială) a unor cuvinte, propoziții și texte scurte cu suport intuitiv unde este cazul.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - reeducarea în cazul distorsiunilor cu caracter temporar: i-ă , e-ă , ă-i etc.; - perceperea vizuală și reeducarea în cazul consoanelor omorganice: p-b-m, t-d-n, f-v, ș-j, s-z, l-r, c-g-h; - citire labială (frontal, profil, cu ecran);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - executarea unor comenzi verbale potrivite cu contextul; - citirea de pe buze a unor povestiri scurte formate în majoritate din cuvinte cunoscute; - comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor); - perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte, propoziții simple, complexe, texte scurte etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Labiolectura ideo-vizuală	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formule de prezentare detaliate adaptate contextului propus - vocabular în legătură cu materiile școlare studiate - răspunsuri/ adresări simple în situații specifice - noțiuni legate de timp: ora, minute, secunde, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, sărbătorile importante din timpul anului - întrebări și indicații simple adecvate contextului propus - noțiuni folosite în situații diverse (ce s-a întâmplat?, ce mai faci?, te doare ceva?, ești bine?, câți ani ai?, cum te numești?, etc) - gesturi și limbaje corporale, care includ orice mișcare a corpului ce însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc) - planuri de vacanță (comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cuvintele prezentate în propoziții scurte noi - cuvinte integrate în fraze scurte - cuvinte integrate în fraze complexe - cuvinte integrate în texte scurte
Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (vocale, consoane, silabe, cuvinte, propoziții simple, propoziții complexe etc.)</p> <p>Labiolecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru rezolvarea unei sarcini date</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri scurte cu subiect cunoscut dar care integrează cuvinte noi</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>Labiolecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale</p> <p>Exersarea labio-vizuală a diftongilor și triftongilor într-un material verbal cunoscut</p> <p>Antrenament labio-vizual al cuvintelor paronime vizual: tata-data, cară-gară, măr-păr, mătură-pătură, fisă-fișă etc.</p>
<p>Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere</p>	<p>Scrierea prin dictare a literelor, grupurilor de litere, cuvintelor simple și compuse, a propozițiilor simple și frazelor</p> <p>Completarea unor propoziții lacunare</p> <p>Alcătuirea de propoziții cu cuvinte date</p>
<p>Utilizarea labiolecturii în context social-integrator</p>	<p>Labiolecturarea unui material verbal redat și urmărit pe un suport vizual: DVD, televizor, calculator, tablă tip Smart, tabletă etc.</p> <p>Labiolecturarea materialului verbal (cuvinte, expresii, propoziții) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru satisfacerea unor curiozități</p> <p>Exersarea comunicării prin labiolectură, în contexte și situații sociale/teme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasa și școala • Familia extinsă • Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte în funcție de activitate • Alimente/feluri de mâncare • Mijloace de transport • Timpul: ceasul, ore, minute, secunde • La magazin • La cumpărături • La cabinetul medical/ doctor • La cămin • Fenomene ale naturii • Timpul liber

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte specifice**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Formarea și întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri situaționale, tematice; - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor motorii în diferite situații; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - imitarea mișcărilor faciale.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea cauzelor diverselor expresii faciale și posturale; - identificarea semnificației diverselor mișcări; - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor cu grad de specializare crescut transmise prin labiolectură

Clasa a VII-a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale ale buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete; - scrierea după dictare (prin citire labială) a unor cuvinte, propoziții și texte scurte cu suport intuitiv unde este cazul.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - reeducarea în cazul distorsiunilor cu caracter temporar: i-ă , e-ă , ă-i etc.; - perceperea vizuală și reeducarea în cazul consoanelor omorganice: p-b-m, t-d-n, f-v, ș-j, s-z, l-r, c-g-h; - citire labială (frontal, profil, cu ecran); - antrenament labio-vizual cu materialul verbal folosit la diferite discipline școlare; - executarea unor comenzi verbale potrivite cu contextul în ordinea crescătoare a dificultății receptării;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - antrenament labio-vizual al cuvintelor cunoscute și necunoscute care conțin în componența lor sunete sau structuri fonetice asemănătoare din punct de vedere al expresiei labiale (papa-mama-baba, fată-vată, sare-zare, cât-gât etc.); - citirea de pe buze a unor povestiri scurte formate din cuvinte cunoscute și necunoscute; - comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor); - perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte, propoziții simple, complexe etc.); - labiolecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Labiolectura ideo-vizuală	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formule de prezentare în situații diferite adaptate contextului propus - vocabular în legătură cu materiile școlare studiate în anul în curs - răspunsuri/ adresări simple în situații specifice - noțiuni legate de timp: ora, minute, secunde, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, sărbătorile importante din timpul anului - întrebări și indicații simple adecvate contextului propus - noțiuni folosite în situația de a cere o informație (cât costă?, ce s-a întâmplat?, unde este?, ești bine?, câți ani ai?, cum te numești?, numărul de telefon?, care este adresa? etc.) - gesturi și expresii corporale, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc) - planuri de vacanță (comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului) <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cuvintele prezentate în propoziții dezvoltate - cuvinte integrate în fraze complexe - cuvinte integrate în texte scurte cu un conținut comun
Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (vocale, consoane, silabe, cuvinte, propoziții simple, propoziții complexe etc.)</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Labiolecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat pentru rezolvarea unei sarcini date</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri scurte cu subiect necunoscut dar care integrează cuvinte cunoscute</p> <p>Labiolecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale</p> <p>Exersarea labio-vizuală a diftongilor și triftongilor într-un material verbal cunoscut</p>
<p>Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere</p>	<p>Scrierea prin dictare a literelor, grupurilor de litere, cuvintelor simple și compuse, a propozițiilor simple și frazelor</p> <p>Completarea unor propoziții complexe lacunare</p> <p>Alcătuirea de propoziții complexe cu cuvinte date</p>
<p>Utilizarea labiolecturii în context social-integrator</p>	<p>Labiolecturarea unui material verbal redat și urmărit pe un suport vizual: DVD, televizor, calculator, tablă tip Smart, tabletă etc.</p> <p>Labiolecturarea materialului verbal (cuvinte, expresii, propoziții) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore pentru satisfacerea unor curiozități sau rezolvarea de probleme</p> <p>Exersarea comunicării prin labiolectură, în contexte și situații sociale/teme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasa și școala • Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte în funcție de activitate • Alimente/feluri de mâncare • Mijloace de transport • Timpul: ceasul, ore, minute, secunde • La magazin • La cumpărături • La cabinetul medical/ doctor • La cămin • Fenomene ale naturii • Timpul liber • Meserii și ocupații • Țări și localități

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea interesului pentru comunicare în contexte specifice**

Clasa a VIII- a
<p>1.1. Formarea și întărirea motivației pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri situaționale, tematice; - comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului; - imitarea reacțiilor motorii în diferite situații; - educarea reacției adecvate la impulsurile vizuale (orientarea privirii spre fața și buzele interlocutorului); - antrenarea atenției vizuale și menținerea contactului vizual; - imitarea mișcărilor faciale.
<p>1.2. Formarea abilităților de observare și interpretare a semnificației expresiilor faciale și ale mișcărilor corpului (labiolectura ideo-vizuală).</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și explorarea obiectelor pe cale vizuală; - identificarea stimulilor vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.; - identificarea gesturilor, mișcărilor și expresiilor faciale; - identificarea cauzelor diverselor expresii faciale și posturale; - identificarea semnificației diverselor mișcări; - asocierea gesturilor și mișcărilor cu diferite obiecte, situații sau ființe.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de receptare a mesajelor transmise prin labiolectură

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Receptarea mesajului transmis prin labiolectură folosind suport concret</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea mișcării globale ale buzelor și feței interlocutorului; - receptarea semnificației gesturilor corporale sau a mâinilor (gestul de a afirma, a nega, a indica, a saluta etc.); - asocierea mișcărilor labial-faciale cu imagini, obiecte sau mișcări generale corespunzătoare; - asocierea mișcărilor aparatului fono-articulator, a poziției buzelor și a limbii cu diferite sunete; - scrierea după dictare (prin citire labială) a unor cuvinte, propoziții și texte scurte cu suport intuitiv unde este cazul.
<p>2.2. Formarea capacității de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării (labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizual-fonetică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea între expresia vizuală a fonemelor și percepția tactil-articulatorie; - corectarea în cazul distorsiunilor cu caracter temporar: i-ă, e-ă, ă-i etc. ; - antrenament labio-vizual a vocalelor, consoanelor situate în combinații și structuri fonetice cu grade diferite de dificultate; - perceperea vizuală și reeducarea în cazul consoanelor omorganice: p-b-m, t-d-n, f-v, ș-j, s-z, l-r, c-g-h; - antrenament labio-vizual al diftongilor vocali (ea, ai, ie, oi, iu, eu, au, ia, ei, etc.) și triftongilor vocali (eau, iau, iei, etc.);

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - citire labială (frontal, profil, cu ecran); - antrenament labio-vizual cu materialul verbal folosit la diferite discipline școlare; - executarea unor comenzi verbale potrivite cu contextul în ordinea crescătoare a dificultății receptării; - antrenament labio-vizual al cuvintelor cunoscute și necunoscute care conțin în componența lor sunete sau structuri fonetice asemănătoare din punct de vedere al expresiei labiale (papa-mama-baba, pat-bat, fată-vată, sare-zare, cât-gât etc.); - comunicare implicând labiolectura (elev-elev, elev-profesor); - perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (silabe, cuvinte, propoziții simple, complexe etc.) Labiolecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale; - citirea de pe buze a unor povestiri scurte formate din cuvinte cunoscute și necunoscute; - receptare a replicilor dialogate din texte cunoscute și redarea conținutului cu ajutorul cuvintelor de care dispune fiecare elev; - antrenarea în preluarea modelului fono-articulator al profesorului de la silabe, cuvinte și de a-l imita în: comenzi verbale, dialog profesor-elev, dialog elev-elev; - corectarea în cazul erorilor de receptare labio-vizuală a comunicării cu implicații în scriere (exemple de erori: omisiuni, inversiuni de litere, silabe, cuvinte, adăugiri, substituirii de litere în cazul sunetelor omonime vizuale, sudarea cuvintelor); - comunicării prin labiolectură (elev-elev, elev-profesor); - pronunție post-recepție vizuală a unor inventare de cuvinte familiare și noi; - executarea de comenzi complexe cu succesiune de acțiuni.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Labiolectura ideo-vizuală	<p>Teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrieri de situații date - vocabular în legătură cu materiile școlare studiate în anul în curs - răspunsuri/ adresări simple în situații specifice - noțiuni legate de timp: ora, minute, secunde, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, sărbătorile importante din timpul anului - întrebări și indicații simple adecvate contextului propus - noțiuni folosite în situația de a cere sau oferi o informație (ce s-a întâmplat?, unde este?, te doare ceva?, ești bine?, câți ani ai?, cum te numești?, numărul de telefon?, care este adresa? etc.) - gesturi și expresii corporale, care includ orice mișcare a corpului care însoțește vorbirea, și care adaugă semnificație mesajului (orientarea privirii spre fața și buzele

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>interlocutorului, menținerea sau nu a contactului vizual, expresii emoționale faciale: zâmbet, râs, plâns, tristețe, frică, dezgust, mirare, gesturi ale mâinii sau capului însoțite de mimica feței pentru a indica negare, afirmarea, salut etc)</p> <p>- planuri de vacanță (comunicare pornind de la inițiativele și interesele copilului)</p> <p>Nivel de dificultate progresiv:</p> <p>- cuvintele prezentate în propoziții dezvoltate</p> <p>- cuvinte integrate în fraze complexe</p> <p>- cuvinte integrate în texte scurte cu un conținut nou</p>
<p>Labiolectura vizual-fonetică și ideo-vizuală-fonetică</p>	<p>Perceperea graduală a schemelor labio-vizuale, de la structuri gramaticale simple la cele complexe (vocale, consoane, silabe, cuvinte, propoziții simple, propoziții complexe etc.)</p> <p>Labiolecturarea întrebărilor referitoare la interogarea unor situații pe o temă dată</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor pentru rezolvarea unei sarcini comune sau individuale date</p> <p>Citirea de pe buze a unor povestiri</p> <p>Labiolecturarea unor cuvinte în componența cărora sunt și forme slab vizibile din punct de vedere al expresiei labiale</p>
<p>Reproducerea mesajelor labiolecturate în scriere</p>	<p>Scrierea prin dictare a literelor, grupurilor de litere, cuvintelor simple și compuse, a propozițiilor simple și frazelor</p> <p>Completarea unor propoziții complexe lacunare</p> <p>Alcătuirea de propoziții complexe cu cuvinte date</p> <p>Alcătuirea unui text scurt din propoziții date</p>
<p>Utilizarea labiolecturii în context social-integrator</p>	<p>Labiolecturarea unui material verbal redat și urmărit pe un suport vizual: DVD, televizor, calculator, tablă tip Smart, tabletă etc.</p> <p>Labiolecturarea materialului verbal (cuvinte, expresii, propoziții) folosit în cadrul diferitelor discipline școlare</p> <p>Labiolecturarea mesajelor colegilor, profesorilor, legate de activitatea în clasă, la ore, de interes imediat dar și ulterior</p> <p>Exersarea comunicării prin labiolectură, în contexte și situații sociale/teme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alimente/feluri de mâncare • Mijloace de transport și timpul liber • Timpul: ceasul, ore, minute, secunde • La magazin • La cumpărături • La cabinetul medical/ doctor • La cămin • Fenomene ale naturii • Meserii și ocupații • Țări și localități • Vestimentația și igiena personală:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> • Timpul și sărbătorile • Relații interpersonale

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare–învățare–evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline. Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Elevii vor fi încurajați și motivați permanent să-și dezvolte abilitățile de utilizare a labiolecturii în procesul comunicării, ținând cont de potențialul individual incluzând activ modalitățile de comunicare pe bază de obiecte de referință, imagini, limbaj mimico-gestual și limbaj verbal.

Vocabularul activ și pasiv utilizat și dezvoltat va urmări creșterea gradului de autonomie a copiilor în mediile cunoscute (școală, familie etc.).

Programa de labiolectură, elaborată pentru elevii cu dizabilități auditive, ținând cont de gradul deficitului de auz (ușor, mediu, sever, profund), constituie un adevărat instrument de lucru pentru profesori, terapeuți, învățători, aceasta raportându-se în permanență la zona proximei dezvoltări a fiecărui copil în parte.

Activitățile de învățare oferă posibilitatea de a utiliza și exersa jocuri, exerciții și activități diverse, de formare și dezvoltare a abilităților de receptare a vorbirii, de dezvoltare a capacității de percepție labio-vizuală a cuvintelor, a fonemelor, a unor expresii emoționale faciale, a semnificației unor gesturi corporale, formarea abilităților de a reproduce, prin imitare, a mișcărilor globale ale feței interlocutorului, în cadrul procesului de percepție labio-vizuală a vorbirii, corectarea unor distorsiuni de percepție labio-vizuală.

Prin felul în care au fost concepute activitățile de învățare, se urmărește stimularea disponibilităților individuale, valorificarea maximă a potențialului individual al fiecărui elev și formarea deprinderilor necesare creșterii gradului de autonomie școlară și socială.

Achiziția limbajului și dezvoltarea comunicării cu ajutorul labiolecturii și a celorlalte tehnici de comunicare, deja prezentate, asigură elevului cu dizabilități auditive protezat sau implantat următoarele competențe:

- abilitatea de a răspunde, de a asculta și a înțelege;
- abilitatea de a-și exprima necesitățile, sentimentele, ideile;
- interacțiunea și comunicarea propriu-zisă cu cei din jur în situații cotidiene;
- abilitatea de a obține informații, de a face alegeri, de a fi implicat în luarea deciziilor;
- dezvoltarea creativității și imaginației;
- îmbogățirea vocabularului și a experienței de viață.

Toate activitățile de învățare propuse în aceasta programă au un statut orientativ, ceea ce oferă posibilitatea cadrului didactic să respecte ritmul copiilor cu dizabilități de

auz protezați sau implantați și să aleagă activitățile accesibile în funcție de potențialul acestora, raportându-se permanent la zona proximei dezvoltări.

Strategii didactice: Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea.

Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte non formale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie

1. ANDERSON, S. R., (1985), *Typological distinctions in word formation*, în Shopen, T.(ed.): *Language Typologically and Syntactic Description*, vol. 3, Cambridge Univ. Press, Cambridge;
2. BREMMER, Jan, ROODENBURG, Herman (editori), (2000), *O istorie culturală a gesturilor*, Ed. Polimark, București ;
3. DE FLEUR, Melvin L. și BALL-ROKEACH, Sandra, (1999), *Teorii ale comunicării de masă*, Ed. Polirom, Iași;
4. DINU, Mihai, (2000), *Comunicarea*, Ed. Algos, București;
5. EKMAN, P., și FRESEN, V., (1978), *Facial Action Coding System. Consulting Psychologists Press*, Palo Alto, CA.;
6. KYLE, J. G., *Deaf people from school to society*, în TAYLOR, I. G. (editor), (1987), *Proceeding of Internațional Congress of the Education of the Deaf*. Croom Helm, London;
7. KYLE, J. G. și Allsop, L., (1982), *Deaf People and the Community: Final Report to Nuffield*. Bristol University School of Education, Bristol;
8. KYLE, J. G. și PULLEN, G., (1988), *Cultures in contact: deaf and hearing people*, în *Disability, Handicap and Society*;
9. MAHSHIE, S. N. *Educating Deaf Children Bilingually: With Insights and Applications from Sweden and Denmark*, Washington;
10. MANOLACHE, C. Gh., (1980), *Surdmutitatea*, Ed. Medicală, București;
11. MIRCEA, Corneliu, (1979), *Intercomunicare*, Ed. Științifică și Enciclopedică;
12. ONU, C., (2007), *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
13. POPA, Mariana, (2001), *Comunicare și personalitate la deficientul de auz*, Ed. Fundației HUMANITAS, București;

14. SAUSSURE, F., (1916), *Cours de linguistique générale*, Payot, Paris; Hockett, C.F., (1958), in *Modern Linguistics*, Macmillan, New York;
15. SECRIERU M., Doniga M., (2005), *Elemente de surdo-didactica "limbii și literaturii române" pentru gimnaziu*, Editura Universitas XXI, Iasi;
16. SIMA, Ioan, (1998), *Psihopedagogie specială. Studii și cercetări, vol. II*, Ed. Didactică și Pedagogică, R. A., București;
17. STREMLAU, Tonya M., (editor), (2002), *The Deaf Way II Anthology. A Literary Collection by Deaf and Hard of Hearing Writers*, Gallaudet University Press, Washington D.C.;
18. TUCKER, I., Con Powell, (1993), *Copilul cu deficient de auz și școala, fără editură*, București;
19. TAYLOR, G. și BISHOP, J., (1991), *Being Deaf: The Experience of Deafness*. Printer Publishers, London;
20. <https://orthophonie.ooreka.fr/comprendre/lecture-labiale>.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crăescu Adina	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Daminescu Valentin	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
Sîrbulețu Theodor	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ENGLEZĂ

Învățământ special

Clasa a III-a – clasa a IV-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa pentru **Limba modernă 1** clasa a III-a - clasa a IV-a propune formarea unor achiziții de comunicare elementare, respectiv structurarea unor competențe care să reflecte o adecvare la nivelul A, dezvoltat parțial, conform Portofoliului european.

Opțiunea unei racordări sistematice a programelor de limbi moderne la Portofoliul european, respectiv Pașaportul lingvistic este motivată de raportarea achizițiilor de comunicare în limbi străine la aceste referințe agreeate la nivel continental în majoritatea contextelor de mobilitate. S-a optat astfel pentru organizarea unei oferte de învățare compatibile, care să nu mai necesite și alte punți de ajustare sau definiții de concordanțe pe parcursul școlar / la absolvirea școlii. Din această perspectivă, s-a conturat următoarea adaptare a ofertei curriculare pentru Limba modernă 1 cu nivelurile din Portofoliul european al limbilor:

Până la sfârșitul clasei	Nivel	Intensiv	Bilingv
a II-a	A 1 parțial		
a IV-a	A 1	A 1 +	
a VI-a	A 2	A 2 +	
a IX-a	B 1 parțial	B 1 +	
a XII-a	B 2	B 2 +	C 1

Dat fiind specificul și particularitățile de învățare la elevii cu dizabilități auditive, în conformitate cu Planul-cadru de învățământ, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în Anexa nr. 13, programa actuală propune o organizare diferită a nivelurilor-țintă de achiziție a limbii engleze după cum urmează:

Până la sfârșitul clasei	Nivel	Intensiv	Bilingv
a IV-a	A1 parțial		
a VI-a	A1		
a IX-a	A2 parțial		
a XII-a	A2		

Recursul sistematic la formulările din Portofoliul european al limbilor în scrierea competențelor a condus la o proiectare curriculară care are în vedere centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

La nivelul curriculumului actual, competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dobândite prin învățare, care concură la rezolvarea problemelor specifice unui domeniu, dar și a unor probleme generale. În această perspectivă, formulările atitudinale sunt incluse alături de accentele cognitive. Altfel spus, atitudinile de comunicare se asociază deprinderilor de comunicare în seturi coerente.

Conform Planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în Anexa nr. 13, disciplinei Limba modernă îi sunt alocate 1-2 ore/săptămână

Conceptia acestei programe are în vedere următoarele documente:

- Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnaziu (2018)¹;
- Recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — an European Reference Framework,

¹ <https://isjvrancea.ro/wp-content/uploads/2018/06/Planuri-cadru-inv.-special-OMEN-3622-din-2018.pdf>

Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006;

- Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio)²;
- Programul mondial de acțiune, cu privire la persoanele cu handicap (1983);
- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1984)³
- Declarația Conferinței Mondiale asupra educației speciale, de la Salamanca (UNESCO, 1994)⁴.

Programa de *Limba engleză* respectă prevederea articolului 2 (3) din Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.

Selecția conținuturilor și sugestiile metodologice țin seama de particularitățile și specificul procesului de învățare la elevii cu dizabilități auditive care se bazează preponderent pe calea vizuală de transmitere a informațiilor dar și pe utilizarea resurselor auditive, acolo unde este cazul.

Programa include, pe lângă Nota de prezentare:

- competențe generale, care sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului primar (aceste competențe vizează receptarea și producerea de mesaje simple în situații uzuale, în contextele la îndemâna copiilor)
- competențe specifice, care sunt deduse din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase (formulările atitudinale sunt urmărite însă pe întregul ciclu, fiind susținute de activități diferite de la o clasă la alta)
- activități de învățare, care reprezintă exemple de antrenamente prin care se dezvoltă competențele specifice
- conținuturi - exprimate ca sugestii de tematici, acte de vorbire - care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice
- sugestii metodologice, care au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor

Programa a fost structurată pentru o oră/ săptămână. Oferta curriculară propusă reprezintă un nou pas în familiarizarea elevilor cu o altă formă de comunicare verbală decât limba maternă. Totodată, programa permite o abordare didactică flexibilă care lasă loc adaptărilor la grupul de copii din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

²http://www.prosper.ro/EuroIntegrELP/materiale%20pentru%20site%20EuroIntegrELP_12%20sept/Materials/for%20employers%20&%20authorities/RO_Guide%20for%20Companies.pdf

³ <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php>

⁴ <https://isliedocs.net/document/declaratia-de-la-salamanca-si-directiile-de-actiune-in-domeniul-educatiei-speciale>

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale simple**
- 2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea de mesaje scrise simple**
- 4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple**

Clasa a III-a
<p>1.1. Oferirea unei reacții adecvate la o întrebare/ instrucțiune scurtă și simplă rostită clar și foarte rar, adresată cu atenție de către interlocutor</p> <p>-îndeplinirea unei instrucțiuni simple, amuzante – Exemplu: „Atinge-ți nasul, arată-mi urechile, atinge-ți urechea stângă, ridică mâna dreaptă, dă-mi un creion, hai să sărim, hai să dansăm etc.” (la fiecare instrucțiune profesorul îi urmărește cu atenție pe copii pentru a sesiza eventuale neînțelegeri și pentru a sprijini receptarea - prin reformulare sau repetare);</p> <p>-pantomimă: Hai să ne prefacem că: jucăm fotbal, jucăm tenis, ne cățărăm pe o scară, conducem un tractor, mângâiem un câțel, desenăm un pisoi, împachetăm un cadou etc.;</p> <p>-oferirea răspunsului la salut („Bună dimineața!”, „Bună ziua!”, „Bună seara!”, „La revedere!”).</p>
<p>1.2. Recunoașterea localizării elementare (stânga, dreapta, aici, acolo) a unor obiecte din universul imediat, în mesaje articulate clar și rar în fața elevului</p> <p>- indicarea poziției prin mișcarea mâinii/ brațului (la stânga, la dreapta, aici, acolo);</p> <p>- aducerea/ ridicarea unui obiect dintr-un set în funcție de poziția indicată în mesaj (ridică bila din mâna dreaptă, dă-mi creionul din mâna stânga);</p> <p>-răspuns non-verbal (mișcarea capului) sau verbal scurt (da/nu) la întrebări de verificare pe bază de suport vizual: „Ușa?”, „Caietul?”, „Roboțelul?”.</p>

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a III-a
<p>2.1. Reproducerea unor cuvinte/ mesaje scurte după model și/sau cu suport vizual</p> <p>-pronunțarea unor grupuri de sunete, cuvinte și construcții simple după model și/ sau cu suport vizual;</p> <p>-denumirea de obiecte după imagini;</p> <p>-repetarea unor rime;</p> <p>-repetarea unor ghicitori, eventual însoțită de gesturi.</p>
<p>2.2. Formularea unor mesaje scurte de prezentare personală (hobby-uri, adresa), cu sprijin din partea interlocutorului</p> <p>-răspuns la întrebări simple: „Care este numele tău?”, „Câți ani ai?”, „Ce-ți place?”, (profesorul oferă sprijin prin repetarea întrebării, completarea răspunsului sau prin reluarea răspunsului oferit de elev cu pronunția corectă stând în fața elevului și folosind limbajul mimico-gestual sau alfabetul dactil pentru pronunție corectă);</p> <p>-participarea la jocuri în lanț – Exemplu: Elevul 1 – „Eu sunt ....., locuiesc..., îmi place să....” Elevul 2 – „Eu sunt..., locuiesc..., îmi place să...” etc. ;</p> <p>-prezentarea hobby-ului pe baza unui colaj/desen realizat – Exemplu: „Priviți, mie îmi place să joc fotbal”.</p>
<p>2.3. Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce sau creează structuri/ mesaje scurte</p> <p>- construirea de structuri simple: „I am a boy/ You are a girl”;</p>

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - concurs de mesaje trăznite însoțite de desene/colaje – exemple: „ce alegem: ursul verde?-nu, ursul maro”, „pisica roz?- nu, pisica albă”; - jocuri de pronunție pentru sunetele specifice limbii străine.
<p>2.4 Exprimarea unei cereri simple pentru a obține un obiect din spațiul proximal</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pentru cereri politicoase: „te rog, creionul”- „ia-l”- „mulțumesc”.

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a III-a
<p>3.1. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple și scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la expunerea proiectelor individuale/de grup care conțin colaje și etichete cu mesaje scurte; asocierea etichetelor cu imaginea; - „citirea” unui afiș mural cu desene și etichete pentru exprimarea pozițiilor (stânga, dreapta, aici, acolo); - solicitarea sprijinului din partea profesorului pentru descoperirea semnificației mesajelor scrise din proiectele afișate; - ghicirea înțelesului unui cuvânt/unei expresii pe baza unei etichete cu mesaj verbal și vizual plasate în clasa (de tipul indicatoarelor pentru școală, gară, autobuz).

4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a III-a
<p>4.1. Participarea la proiecte de grup/ la nivelul clasei în care elaborează cu sprijin scurte mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea în grup a unui afiș mural cu desene și etichete pentru exprimarea pozițiilor (stânga, dreapta, aici, acolo) sau pentru a reflecta diverse teme - exemplu: „Pădurea”, „Jocuri și jucării”, „Cei trei purceluși”, „Albă ca Zăpada” ; - realizarea unor afișe pentru a marca sărbători în familie sau din spațiul de cultură respectiv - prin decuparea și lipirea numelui sărbătorii, a unor detalii verbale scurte – exemplu: „Halloween” (se pot lipi etichete pe bostan, vrăjitoare), „Paste” - etichete pentru iepure, ouă etc , „Ziua Mamei”- inimioare, flori; - realizarea unui autoportret pe care își marchează cu etichete numele, vârsta, hobby-ul, unde locuiește (etichetele sunt oferite de profesor); - desenarea animalului preferat pe care lipește o etichetă oferită de profesor cu denumirea acestuia.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Acte de exprimare verbală	A saluta/răspunde la salutul familiar A prezenta pe cineva (nume) A localiza (aici, acolo, stânga, dreapta) A cere un obiect din universul imediat A mulțumi
Acte de exprimare prin limbaj mimico-gestual românesc și cu ajutorul dactilemelor ca dovadă a înțelegerii unor contexte	A răspunde la o întrebare A susține pronunția unui cuvânt în limba engleză și a numelor proprii A explica semnificația unui enunț simplu
Sugestii de context	Animale preferate Obiecte uzuale Activități curente, instrucțiuni Culori Proprietăți: frumos, urât, bun, rău poziții (aici, acolo, stânga, dreapta) Poezii scurte pentru copii Sărbători

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale simple prin labiolectură și prin valorificarea resturilor de auz

Clasa a IV-a
<p>1.1. Oferirea unei reacții adecvate, în situații de comunicare uzuale, la o întrebare/instrucțiune simplă rostită clar și foarte rar prin poziționarea față în față a vorbitorului</p> <p>-răspunsuri verbale/ nonverbale la întrebări – Exemplu: „Cine are un penar roșu?”, „Cine are o carte?”, „Cine are un creion verde?” ;</p> <p>- îndeplinirea unei instrucțiuni adresate grupurilor de copii: „toți băieții se ridică!” , „Toate fetele ridică mâinile!”, „Toți băieții ridică mâinile!”, „Toți copiii iau un caiet” ;</p> <p>- pantomimă: „Hai să ne prefacem că: ne jucăm pe calculator, desenăm un elefant mare”.</p>
<p>1.2. Recunoașterea pozițiilor de bază (pe, sub, în față, în spatele, în) ale unor obiecte din universul imediat, în mesaje articulate clar și rar</p> <p>- indicarea poziției unui obiect în urma ascultării unui mesaj prin mișcare palmei/degetului (sugerând pozițiile de bază față de un reper);</p> <p>- alegerea unei imagini dintr-un set care corespunde poziției corecte din mesajul ascultat;</p> <p>- realizarea unui desen simplu (exemplu: desenează o floare într-un pahar, desenează un copac în fața unei case);</p> <p>- îndeplinirea unei instrucțiuni (exemplu: un creion în penar, o gumă peste carte).</p>
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de sesizarea semnificației globale a unor jocuri pentru copii în limba engleză</p> <p>-jocuri de mișcare pe versuri scurte cu comenzi : raise your hands, clap your hands, take your pencil, take your book, tell your name.</p>

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a IV-a
<p>2.1. Reproducerea unor cântece/poezii simple pentru copii</p> <p>- concurs de interpretare de poezii scurte însoțite de pantomime;</p>
<p>2.2. Prezentarea unei persoane / unui personaj cunoscut folosind câteva detalii familiare (nume, gen, vârstă, hobby)</p> <p>- introducerea unei jucării personificate: „Ea e păpușa mea Alice, are 4 ani. Îi plac florile.”;</p> <p>- răspuns la întrebări simple: exemplu: „Cine este el? ”, „El este colegul meu Marius. El are 8”.</p>
<p>2.3 Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce sau creează rime/mesaje scurte</p> <p>-concurs de mesaje/rime trăsnete însoțite de pantomimă sau de desene: „Alba ca Zăpada se întâlnește cu Cei trei purceluși; motanului încălțat îi place jocul pe calculator sau jocuri de tipul: A fox in a box, a three in a tree;</p> <p>-jocuri de pronunție pentru sunetele specifice limbii străine;</p> <p>- joc de rol după o scenă dintr-un desen animat vizionat.</p>

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a IV-a

3.1. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple și scurte

- atașarea unor etichete pe un mural / afiș/ desen realizat în grup;
- „citirea” imaginilor dintr-o carte uriașă pe care sunt aplicate etichete pentru cuvintele care exprimă poziții (în, pe, sub, în față, în spatele);
- solicitarea sprijinului din partea profesorului pentru descoperirea semnificației mesajelor scrise din cărți uriașe/ volume ilustrate pentru copii folosind dactilemele și limbajul mimico-gestual românesc acolo unde este cazul;
- căutarea de felicitări și aducerea lor la școală (inclusiv felicitări în format digital);
- asocierea unui mesaj cu imaginea unei cărți poștale; exemplu: „Crăciun fericit” cu poza unui brad împodobit, „La mulți ani” cu poza unui tort.

3.2. Participarea la proiecte de grup/ la nivelul clasei în care se elaborează cu sprijin scurte mesaje scrise

- realizarea unui afiș cu colaje și etichete pentru exprimarea pozițiilor (în, sub, pe, în față, în spatele);
- realizarea unui album foto de grup în care sunt marcate în scris numele membrilor grupului și hobby-urile lor;
- realizarea unei felicitări prin colaj și/sau desen și redactarea unei urări prin lipirea unor cuvinte;
- redactarea unei urări pornind de la mesaje descărcate de pe site-urile de felicitări online exemple: de ziua unui coleg, de Sf. Valentin, de Crăciun, de Paște, de Ziua Copiilor etc.

4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a IV-a

4.1. Participarea la proiecte de grup/ la nivelul clasei în care elaborează cu sprijin scurte mesaje scrise

- realizarea unui afiș cu colaje și etichete pentru exprimarea pozițiilor (în, sub, pe, în față, în spatele);
- realizarea unui album foto de grup în care sunt marcate în scris numele membrilor grupului și hobby-urile lor;
- realizarea unei felicitări prin colaj și/sau desen și redactarea unei urări prin lipirea unor cuvinte;
- redactarea unei urări pornind de la mesaje descărcate de pe site-urile de felicitări online Exemple: de ziua unui coleg, de Sf. Valentin, de Crăciun, de Paște, de Ziua Copiilor etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Acte de vorbire	A face prezentări simple (nume, gen, vârsta, hobby) A localiza (pe, sub, în, în față, în spatele) A cere și a oferi informații simple, uzuale A descrie simplu (o calitate) A face o felicitare simplă
Acte de exprimare prin limbaj mimico-gestual românesc și cu ajutorul dactilemelor ca dovadă a înțelegerii unor contexte	A răspunde la o întrebare A susține pronunția unui cuvânt în limba engleză și a numelor proprii A explica semnificația unui enunț simplu
Sugestii de context	Activități la școală și acasă Obiecte din clasă, școală, curte, de acasă Dimensiuni (mic, mare, lung, scurt, înalt, scund) Poziții (pe, sub, în, în față, în spatele) Personaje îndrăgite Serbări și sărbători Părțile corpului Numere

Sugestii metodologice

Învățarea unei limbi la clasele mici poate deveni o experiență plină de bucurie, atât pentru profesor, cât și pentru copii, dacă acestora din urmă li se oferă spațiu pentru a-și manifesta spontaneitatea. În fapt, de ce învățăm o limbă? Pentru a da consistență personală - în formă verbală - lumii în care ne aflăm. Mai concret, când învățăm o limbă, învățăm "să vorbim/ să spunem" lumea noastră. În cazul unei limbi străine, învățăm, de fapt, lumea din nou. Din acest motiv, pentru eficiența învățării copiilor din clasele mici, trebuie să ne raportăm la lumea lor, respectiv la universul imediat, tangibil, la îndemână. Dar foarte adesea acest univers este și o creație a copilului, care simte nevoia de a realiza ceva. Pentru învățarea competențelor de comunicare în limba străină, asemenea activități constituie contexte relevante pentru a "învăța lumea din nou".

Pentru elevii cu diverse nivele de severitate ale dizabilității auditive experiența învățării unei limbi străine nu este nouă, mai ales dacă copilul s-a născut într-o familie cu părinți cu dizabilități auditive, situație în care prima limbă este limbajul semnelor iar limba română vorbită este a doua limbă pe care copilul o percepe și o învață vizual. Studiile recente din domeniul lingvisticii și al neuroștiințelor arată că expunerea timpurie la orice fel de limbă este benefică pentru ființa umană, chiar dacă este vorba de o limbă vorbită sau de una reprezentată prin semne. În toate cazurile este necesară respectarea etapelor de vârstă care implică nivele diferite de elasticitate a creierului uman și, deci, de achiziție a limbajului. Cu cât expunerea la o limbă este mai timpurie, cu atât nivelul de achiziție va fi mai mare, atât la nivel cognitiv cât și la nivel fonetic, morfologic și sintactic. De ce copiii cu dizabilități auditive ar trebui să învețe limba engleză? Acest lucru a devenit o necesitate prin garantarea drepturilor tuturor persoanelor la nivel național și internațional: dreptul la educație, libera circulație a persoanelor, sunt numai câteva motive care impun libertatea persoanelor surde de a studia limbi străine pentru dezvoltarea intelectuală, integrarea socială și profesională. Ținând cont de vârsta elevilor cu dizabilități auditive dar și de particularitățile acestora, prezenta programă propune câteva sugestii metodologice selectate din *Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013, MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA MODERNA 1 Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013.*

O primă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/ actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/ sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elev va fi mult mai clar despre ce este vorba. Traducerea în limba română este o cale mai încifrată pentru mintea copilului decât intuirea prin experiență directă, întrucât traducerea presupune o operație sofisticată de transcodare. Acolo unde se impune, acțiunile pot fi explicate și susținute prin limbaj mimico-gestual care este vizual. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal sau vizual.

O altă sugestie se referă la abordarea ludică: tot ceea ce se întâmplă la „ora” de limba modernă ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri sau antrenamente atractive. Din spațiul clasei nu trebuie să lipsească jucăriile. Profesorul de limbă străină are posibilitatea să realizeze jucării simple (din materiale reciclabile) cu elevii mai mari în cadrul unor proiecte. Aceste jucării pot fi apoi folosite la cei mici, unde apar adesea ameliorări de design - copiii pot colora, adăuga accesorii - ceea ce reprezintă tot atâtea contexte de învățare (învățarea unor calități și exprimarea unei descrieri rudimentare - Exemplu: X e roșu!).

Foarte importantă este și învățarea în context. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

În cele ce urmează, sunt oferite câteva repere pentru diversele tipuri de competențe vizate în programă.

Receptare orală

- Sunt avute în vedere mesaje scurte (de la mesaje monosilabice la întrebări și instrucțiuni uzuale) care vor fi articulate cu atenție și rar în fața eșevilor pentru ca ei să poată citi pe buze, și vor fi însoțite de gesturi. De exemplu, pentru salut, profesorul poate dubla prin mișcarea mâinii exprimarea verbală "Bună!" sau "Pa!"
- Antrenamentele de ascultare reprezintă mesaje la care copiii oferă o reacție care probează înțelegerea
- Totodată, antrenamentele de ascultare oferă posibilitatea familiarizării cu pronunția sunetelor care sunt altele decât cele știute din limba română.
- La nivelul primelor clase, antrenamentele de ascultare și citire pe buze dezvoltă o bază elementară pentru sesizarea semnificației transmise oral.
- Nu în ultimul rând, exercițiile de ascultare antrenează atenția copiilor.

Ce vor recepta elevii auditiv sau vizual?

- Instrucțiuni: Iată câteva exemple: Zâmbește! Ridică-te! Uită-te la mine! Privește pe fereastră! Ia un creion! Desenează o floare! Mimează un crocodil!
- Întrebări: Este acesta un copil? Este aceasta o fetiță? Este aceasta o jucărie?
- Numere de la 1-10 - crescător, descrescător, pe sărite
- Fragmente de poezii și jocuri scurte (pentru manifestarea curiozității față de semnificația globală a mesajului)

Cum îi facem să fie atenți? Iată câteva sugestii:

- poziționându-ne în fața lor făcând semnul în LMGR – atenție!
- bătând din palme
- explicându-le clar sarcina verbal și prin limbaj mimico-gestual. Exemplu: „Voi pune câteva întrebări și voi arăta niște obiecte din clasă. Va trebui să dați din cap de sus în jos dacă este adevărat și dintr-o parte în alta dacă nu este. Da?”

Exprimare orală

- Sunt avute în vedere antrenamente de repetare pentru a forma pronunția corectă, oferirea de informații simple și participarea la jocuri orale cât și suportul prin folosirea alfabetului dactil pentru fiecare sunet
- În privința pronunției este util să găsim niște metafore sugestive pentru a-i sprijini pe copii să articuleze sunetele diferite de limba maternă în locul corect. De exemplu, pentru sunetele specifice limbii engleze care se pronunță cu limba între dinți, actul pronunției va fi exagerat devenind amuzant, fiind un bun antrenament pentru a găsi locul de articulare corect.
- Avantajoase pentru dezvoltarea unei pronunții corecte vor fi și intonarea unor rime scurte - în cor cu toată clasa sau pe grupuri de 3-4 copii

Ce vor exprima oral elevii?

- Răspunsuri la întrebări de identificare a unor obiecte din jur. "Ce este acesta?" este o întrebare care poate avea un răspuns scurt: „Un creion” sau lung „Este un creion/ acesta este un creion”. Pentru început răspunsurile scurte sunt suficiente, iar, din perspectivă pragmatică, sunt adecvate.
- Oferirea unor informații simple despre propria persoană - Este de dorit ca elevii să fie solicitați sistematic să spună câteva lucruri despre ei - Cum îi cheamă, câți ani au, dacă sunt băieți sau fete)

- Identificarea unui obiect (numirea acestuia) în mediul clasei sau pe un artefact realizat de colegi.

- Schimb simplu de replici scurte - în jocuri de rol. Exemplu. „Bună. Eu sunt Victor. TU cine ești? / Eu sunt Alice.” (în acest caz se pot folosi numele copiilor sau numele unor personaje din cărți/ desene animate.

Cum vor ajunge elevii să se exprime oral?

- cu sprijin din partea profesorului - Acesta va încuraja, completa cuvintele lipsă, oferi modelul de pronunție corect, solicita repetarea în cor sau individual

- prin oferirea unor contexte de exprimare amuzante și accesibile -Exemplu: „Hai să ne jucăm de-a străinii! Ei nu știu nimic despre ceea ce ne înconjoară, să-i învățăm deci cum se numesc toate aceste lucruri... Dar mai întâi să ne prezentăm!”

- prin stimularea spontaneității copiilor și folosirea unui registru amplu de limbaje - vor ajunge să se exprime mai ușor în limba străină dacă vor numi ce au desenat/ modelat sau dacă vor mima și explica ceea ce au mimat etc.

Registrul scris

Este acceptabil să solicităm decodarea și producerea de mesaje scrise, având în vedere că la limba maternă aceste două competențe abia încep să fie dezvoltate? În această privință, programa de limba modernă prevede doar atitudini de comunicare (curiozitate pentru citirea globală a unor mesaje scurte, și participarea la proiecte unde elaborează cu sprijin scurte mesaje) Ce presupun acestea?

- Stimularea curiozității specifice vârstei pe suporturi adecvate nivelului lor. Cartea uriașă, unde imaginea este generoasă și textul minimal, invită elevii la citire globală.

- Realizarea unor afișe - de exemplu, „Afișul lunii” (producându-se un afiș pe lună!) reprezintă un mod de a implica elevii pentru a realiza o sinteză (și deci o etapă de reflexivitate) a ceea ce s-a învățat. Cu această ocazie elevii desenează sau aduc imagini care reflectă achizițiile avute și lipesc etichetele oferite de profesor pe fiecare desen/decupaj în parte. Rezultă mesaje scrise elaborate de elevi, cu sprijinul profesorului și ocazii de citire a etichetelor.

Antrenamentele pe suport scris, dacă sunt conduse în același spirit ludic ca și exersările orale, vor consolida achiziția de comunicare și vor motiva elevii prin mai multă încredere în forțele lor.

Evaluarea

Competențele de comunicare pot fi evaluate prin intermediul unor grile simple de observare. Pentru fiecare competență se poate folosi un A4 pe care sunt trecuți elevii și 3 niveluri, de exemplu:

1.1. Oferirea unei reacții adecvate....

Elevi	Greu	Bine	FB
AS		20.IX	
BD			20.IX
CA		20.IX	
DR	20.IX		
MS		20.XI	
TA		20.XI	
....			

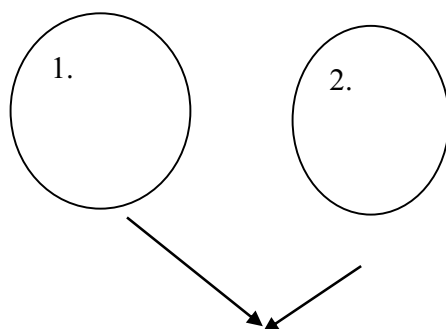
20 IX – salut

La următoarea observare se va nota din nou reacția fiecărui elev prin marcarea datei în dreptul performanței avute și a tipului de reacție sub tabel sau pe verso (pot fi și reacții nonverbale la comenzi, mima, răspunsuri la întrebări etc.). Asemenea grile sprijină profesorul pentru a avea o imagine a achiziției atât la nivelul clasei cât și la nivel individual (marcările sunt cu precădere la dreapta - deci rezultate bune sau cu precădere la stânga - mai e de lucrat!)

Feedback din partea profesorului sau autoevaluare prin semne convenționale convenite la nivel de clasă.

Elevii pot fi încurajați pentru performanțe bune prin oferirea unor steluțe colorate sau fundițe de hârtie creponată, buline autocolante etc.

Ar fi deosebit de util pentru copii dacă ar fi stimulați la exerciții de reflexivitate prin care să coloreze de exemplu niște baloane ca să indice dacă o activitate li s-a părut grea sau ușoară, amuzantă sau plicticoasă.

Exemplu: Colorează balonul 1 cu roșu dacă și s-a părut greu și cu verde dacă ți s-a părut ușor. Colorează balonul 2 cu roșu dacă jocul a fost plicticos și cu verde dacă a fost vesel.

Sugestii metodologice specifice lucrului cu elevi dizabilități auditive

Atât în exprimarea verbală dar și în registrul scris, date fiind particularitățile de învățare și de exprimare ale acestor elevi, se impun câteva precizări. În toate momentele lecției și în orice demers: predare de cunoștințe, fixare, evaluare, lucrul cu elevii cu dizabilități auditive impune câteva tehnici specifice. În urma cercetărilor efectuate cât și a statutului pe care limbajul semnelor l-a dobândit prin legislația internațională și națională, în școlile pentru surzi nu se mai practică educația bazată exclusiv pe metoda oralistă. Dimpotrivă, începând din anii '90 s-a constatat că cele mai bune rezultate se obțin prin metoda bilinguală, de expunere a elevilor atât la limbajul semnelor cât și la limba vorbită cât mai de timpuriu. În altă ordine de idei, literatura de specialitate⁵ menționează utilizarea metodei comunicării totale. Aceasta constă în folosirea tuturor elementelor de comunicare în funcție de nevoile fiecărui elev în parte într-un anumit moment al dezvoltării lui. Comunicarea totală⁶ presupune vorbirea, utilizarea alfabetului dactil, training auditiv, imagini, gesturi, dar și limbajul semnelor. Metoda a fost promovată în anii '70 în Statele Unite ale Americii. Alte metode folosite mai ales în predarea limbii engleze la elevii cu dizabilități auditive în Statele Unite ale Americii sunt Manually Coded English și Signing Exact English⁷ care utilizează alfabetul dactil și limbajul mimico-gestual atașând semnului grupul de litere care reprezintă terminații specifice mărcilor de inflexiune ale verbelor sau pluralul substantivelor. De exemplu, sufixele –ing și –ed care marchează distincții temporale și de aspect, sunt reprezentate prin semne specifice inventate de educatori, sau dactilate cu ajutorul alfabetului dactil. De asemenea, în cadrul MCE sau SEE semnele sunt realizate urmând sintaxa și ordinea limbii engleze vorbite care nu este identică cu cea a limbajului semnelor. MCE și SEE sunt metode care contribuie la realizarea comunicării totale.

La clasele a III-a și a IV-a nu se poate vorbi de predarea unor structuri gramaticale complexe așa încât explicarea modificărilor care apar la substantiv în funcție de număr și la verb în funcție de persoană pot fi explicate cu ajutorul limbajului mimico-gestual. De asemenea, nu se recomandă folosirea termenilor specifici gramaticali (verb, substantiv, prepoziție), ci se urmărește punerea acestora în contexte reale care arată natura lor și cum sunt întrebuițate corect. Suportul vizual: planșe, imagini, desene, material video, internet, sunt absolut necesare pentru realizarea demersului didactic la elevii deficienți de auz.

---

⁵ 1. Marc Marschark, Patricia Elizabeth Spencer. *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education*, Vol.2, Oxford University Press 2010

2. Emmorey, Karen, *Language, Cognition, and the Brain Insights From Sign Language Research*, The Salk Institute for Biological Studies LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS 2002 Mahwah, New Jersey London

3. Barbu, Florea, *Limba gestural. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iasi, 2010

⁶ . Marc Marschark, Patricia Elizabeth Spencer. *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education*, Vol.2, Oxford University Press 2010

⁷ Emmorey, Karen, *Language, Cognition, and the Brain Insights From Sign Language Research*, The Salk Institute for Biological Studies LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS 2002 Mahwah, New Jersey London

BIBLIOGRAFIE

1. Barbu, Florea, (2010), *Limbaj gestual. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iași;
  2. Buica-Belciu, Cristian,(2010), *Reprezentări ale Identității și culturii Surzilor în Lumea Auzitorilor (Studiu introductiv)* în Barbu, Florea, *Limbaj gestual. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iași;
  3. Emmorey, Karen, *Language, Cognition, and the Brain Insights From Sign Language Research*, The Salk Institute for Biological Studies LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS 2002 Mahwah, New Jersey London;
  4. Marc Marschark, Patricia Elizabeth Spencer, (2010), *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education*, Vol.2, Oxford University Press ;
  5. Onu, Constantin, (2007), *Modalități de Comunicare și Educare pentru părinții care au copii surzi*, proiect, Editura Universității din Pitești;
  6. Onu, Constantin, (2007), *Actualizarea Limbajului Mimico-gestual (nivelul V)*, Editura Universității din Pitești;
  7. Onu, Constantin,(2007), *Formarea Interpreților de limbaj mimico-gestual pentru domeniul social*, Editura Universității din Pitești;
- *Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013, MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, *Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA MODERNA 1 Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
COCA MARLENA VASILIU	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
ANA MUNTEANU	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ENGLEZĂ

Învățământ special

Clasele a V-a – a VIII-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa pentru disciplina **Limba engleză**, clasele a V-a – a VIII-a, pentru elevi cu dizabilități de auz, care conform planului cadru de învățământ are alocate 2 ore/săptămână, propune dezvoltarea unor competențe de comunicare care sunt compatibile cu nivelul A 2.1 conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL), la finalul ciclului gimnazial. Aceasta presupune ca, la sfârșitul clasei a VIII-a, elevii care studiază limba modernă 2 vor avea structurate competențe de comunicare de nivel A1 și vor fi început structurația unor achiziții incipiente specifice nivelului A2 din CECRL.

În cadrul procesului de dezvoltare curriculară s-a ținut seama de următoarele documente:

- Key Competences for Lifelong Learning - a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) in Official Journal of the EU, 30 dec. 2006;
- Cadru European Comun de Referință pentru Limbi (nivelurile de referință).
- Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnaziu (2016)
- Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio)
- Programul mondial de acțiune, cu privire la persoanele cu handicap (1983);
- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1984)
- Declarația Conferinței Mondiale asupra educației speciale, de la Salamanca (UNESCO, 1994)

Competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care concură la rezolvarea problemelor specifice unui domeniu, dar și a unor probleme generale. În această perspectivă, formulările atitudinale sunt incluse alături de accentele cognitive. Altfel spus, atitudinile de comunicare se asociază abilităților de comunicare în seturi coerente. Opțiunea unei racordări sistematice a programelor de limbi moderne la nivelurile CECRL este motivată de raportarea achizițiilor de comunicare în limbi străine la aceste referințe agreeate pe plan european în majoritatea contextelor de mobilitate. S-a optat astfel pentru organizarea unei oferte de învățare compatibile, care să nu mai necesite și alte punți de ajustare sau definiții de concordanțe pe parcursul școlar / la absolvirea școlii. În dezvoltarea programei, reperul esențial este oferit de descriptorii de nivel A1 din CECRL, iar spre finalul gimnaziului au fost incluse și formulări corespunzătoare nivelului A2.

Această program vizează centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Programa de *Limba engleză* respectă prevederea articolului 2 (3) din Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală. Selecția conținuturilor și sugestiile metodologice țin seama de particularitățile și specificul procesului de învățare la elevii cu dizabilități auditive care se bazează preponderent pe calea vizuală de transmitere a informațiilor dar și pe utilizarea resurselor auditive, acolo unde este cazul.

Din punct de vedere structural, programa cuprinde, pe lângă *Nota de prezentare*:
- competențe generale, care sunt urmărite pe întreg parcursul ciclului gimnazial;

- competențe specifice, care sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase;
- activități de învățare, care reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice (aceste enunțuri sunt orientative);
- conținuturi, care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice;
- sugestii metodologice, care au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale simple prin labiolectură și prin valorificarea resturilor de auz**
- 2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea de mesaje scrise simple**
- 4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple prin labiolectură și prin valorificarea resturilor de auz**

Clasa a V-a
<p>1.1. Oferirea unei reacții non verbale adecvate, la salut/ o întrebare/ instrucțiune simplă rostită clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns non-verbal la o comandă simplă; - pantomimă / să jucăm teatru (de ex., intrăm într-o casă cu fantome, suntem atenți, auzim ceva, ne e frică etc.); - participarea la un joc de comunicare pe bază de instrucțiuni consecutive: ridică-te, sari, întoarce-te, vino, atinge-ți nasul.
<p>1.2. Recunoașterea unor repere spațiale (stânga, dreapta, aici, acolo, pe, sub, în, în fața, în spate)</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea poziției prin mișcarea mâinii; - schimbarea poziției unui obiect în funcție de un enunț; - realizarea unui desen pentru a situa în spațiu (ex. o pisică într-o cutie, un copil pe un pat, un creion sub un penar etc.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a V-a
<p>2.1. Reproducerea unor formule / unor mesaje simple și scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - repetarea formulilor de salut, de prezentare; - exerciții joc de articulare corectă a fonemelor specifice ; - jocuri / exerciții de dicție / exerciții cu frământări de limbă.
<p>2.2. Participarea la dialoguri simple în contexte de necesitate imediată</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol simple după un scenariu dat; - lectura cu voce tare cu intonație corectă a unui scurt dialog; - verbalizarea unei pantomime.
<p>2.3. Prezentarea unui obiect / unei persoane / unui personaj prin identificare</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea și numirea unei persoane / unui obiect; - oferirea de răspunsuri la întrebări de tipul: Cine este? Ce este?; - jocuri cu obiecte din universul apropiat; - prezentarea unui coleg.

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a V-a
<p>3.1. Recunoașterea semnificației unor fraze uzuale tipice pentru viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru asocierea unor simboluri iconice cu forma verbală corespunzătoare (ex. indicatoare uzuale pe stradă – parcare interzisă, metrou, spital);

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei colecții de indicatoare rutiere ilustrate ; - efectuarea unor comenzi simple la calculator (deschidere, închidere, copiere, lipire, imprimare etc).
<p>3.2. Identificarea semnificației globale a unui text simplu pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - oferirea de răspunsuri la întrebări de tipul: "Despre ce este vorba în text?"; - exerciții de tip adevărat / fals, cu alegere multiplă; - alegerea unei imagini potrivite dintr-un set pentru a ilustra semnificația textului.
<p>3.3 Descifrarea unor mesaje simple familiare primite de la prieteni, colegi, profesor, în situații uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - completare de texte lacunare; - oferirea de răspunsuri la întrebări referitoare la informațiile dintr-un text / sms / mesaj electronic cu privire la situații uzuale; - trimiterea de bilețele colegilor în scopul efectuării unei instrucțiuni.
<p>3.4. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple</p> <p>căutarea de felicitări pe site-uri specializate pentru a le potrivi cu profilul unui coleg / cu un anume eveniment;</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui album ilustrat cu sărbători din diferite culturi (specifice unui anumit sezon), pe baza mesajelor descoperite pe site-uri de felicitări; - lectură globală de benzi desenate.

4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a V-a
<p>4.1. Scrierea unei felicitări de ziua cuiva sau pentru o sărbătoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui calendar al sărbătorilor și afișarea acestuia în clasă; - confecționarea unei felicitări și scrierea unui mesaj simplu uzual sau a unuia personalizat; - realizarea unui schimb de felicitări de 1 iunie / pentru o sărbătoare specifică.
<p>4.2. Redactarea unui mesaj simplu către un coleg / prieten</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unui sms (Sunt acasă, Te rog, sună; Trimite-mi fotografia; Scrie-mi, te rog etc.); - joc cu bilețele între grupe; - utilizarea de simboluri și e-moticons pentru a redacta un mesaj simplu.
<p>4.3. Participarea la proiecte de grup în care se elaborează, cu sprijin, mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui afiș pentru un eveniment; - realizarea unui album al clasei cu scurte mesaje personale; - alcătuirea unei colecții de fotografii însoțite de scurte enunțuri de prezentare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1.Suporturi de învățare	Micro-dialoguri în situații autentice de comunicare Panouri, afișe, orare Cântece / poezii care să faciliteze învățarea pronunției, familiarizarea cu sonoritățile limbii moderne studiate Scurte filme de animație / generic de emisiune pentru copii Mesaje simple și scurte orale și scrise
2.Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Formule de salut Zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile Obiecte uzuale Numere, culori Comenzi simple Membrii familiei Corpul omenesc Activități curente Repere spațiale
3.Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A saluta A (se) prezenta (pe cineva) A identifica un obiect A localiza elementar A descrie simplu ceva / pe cineva (1-2 calități) A felicita A mulțumi

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple prin labiolectură și prin valorificarea resturilor de auz**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea semnificației globale a unui mesaj oral clar articulat în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebarea: „Despre ce e vorba în ...?”; - selectarea variantei corecte dintr-un set prezentat (imagine semnificativă și imagini plauzibile / distractori); - alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat / fals.
<p>1.2. Identificarea orei și a cantității exprimate numeric (prețuri, numere) în cadrul unui mesaj audiat articulat clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - întrebări și răspunsuri referitoare la oră pe baza unui desen / ceas; - joc de rol la magazin: clientul plătind prețul corect în funcție de mesajul audiat.
<p>1.3. Explorarea unor aspecte culturale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de clipuri adecvate din punct de vedere tematic și lingvistic; - urmărirea unor clipuri de promovare a unor filme pentru copii / tineret.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formularea unui mesaj simplu în situații uzuale, cu sprijin din partea interlocutorului</p> <ul style="list-style-type: none"> -localizarea unui obiect; -exprimarea unei calități; -exprimarea unei cereri / nevoi.
<p>2.2. Cererea și oferirea de informații referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei</p> <ul style="list-style-type: none"> -participarea la jocuri de rol la magazin / la supermarket etc. ; -simulări conversaționale client-vânzător; -jocuri aritmetice simple; -simulări cu ceasuri.
<p>2.3. Descrierea simplă a unei persoane/ unui personaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea câtorva trăsături ale unui prieten, ale colegului de bancă; - realizarea unui colaj / desen al unui personaj de desen animat și verbalizarea portretului respective; - prezentarea galeriei personajelor preferate (de exemplu, prezentarea unei expoziții cu afișe realizate prin colaj / desen.
<p>2.4. Manifestarea deschiderii pentru a participa la scurte interacțiuni sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - practicarea formulelor conversaționale, a convențiilor de comunicare; - joc de rol pe teme la alegerea elevilor; - pantomimă și ghicirea personajului / acțiunii.

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor din panouri și semne aflate în locuri publice pentru facilitarea orientării</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Căutarea comorii” pe baza unor simboluri și semne; - exerciții de identificare a unor informații vitale de securitate (Pericol, Nu traversați, Drum blocat, Linie în construcție...); - realizarea unui desen pe baza unor instrucțiuni scrise simple.
<p>3.2. Identificarea unor elemente importante de reperare a unui eveniment pe un afiș (inclusiv afiș digital) sau pe un alt suport</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea unui concert / spectacol – loc și dată de desfășurare; - identificarea locului și a orei de desfășurare a unui eveniment sportiv pe un bilet de intrare; - identificarea artiștilor participanți la un eveniment muzical pe baza unui afiș.
<p>3.3. Identificarea datelor cuprinse într-un formular simplu (nume, prenume, data nașterii, adresa)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor dintr-o carte de identitate / formular de înregistrare la hotel; - jocuri de tipul „Vânătoarea de spioni”; - identificarea unui coleg după descrierea sumară a celui căutat.
<p>3.4. Manifestarea deschiderii pentru receptarea de mesaje scrise simple în limba străină</p> <ul style="list-style-type: none"> - descoperirea mesajelor din reclame, aplicații, jocuri pe calculator; - selectarea de mesaje publicitare pe domenii de interes (de exemplu, jocuri pe calculator / telefoane / mașini / modă etc.); - realizarea unei colecții de reclame preferate / pe tematica unui proiect.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>4.1. Completarea de date personale (nume, prenume, adresă, vârstă, pasiuni etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - completare de formulare diverse (ex., Echipa de volei, Clubul de șah, Înscrierea la bibliotecă etc.); - întocmirea unei fișe de identitate a unui personaj îndrăgit, a unei personalități; - realizarea albumului clasei cu câte o pagină pentru fiecare elev (poză / desen / colaj și câteva date personale).
<p>4.2. Redactarea de mesaje simple despre sine / despre alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - postarea unui mesaj simplu pe un blog / rețea de socializare; - scrierea unui mesaj simplu de prezentare către un prieten prin corespondență (o scurtă autocaracterizare: trăsături fizice, mâncare preferată, pasiuni etc.); - realizarea unei expoziții cu personaje / persoane celebre indicând câteva detalii pentru fiecare.
<p>4.3. Manifestarea disponibilității pentru schimbul de mesaje scrise simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - propunerea de teme stimulative pentru redactare; - oferirea de sugestii pentru configurarea blogului clasei; - utilizarea unei ”Cutii cu răvașe” pentru a trimite mesaje scurte, ilustrate către colegi și pentru a identifica expeditorul.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Suporturi de învățare	Scurte anunțuri din spațiul public (magazin, școală, bibliotecă) Cărți de vizită Texte scurte cu ilustrații Felicitări / imagini / desene Formulare Scurte clipuri video
2. Sugestii de contexte de comunicare / vocabular	Locuința / Mobilier Familia / Sărbători în familie/ date personale Personaje din filme îndrăgite Îmbrăcăminte Vremea Orașe / mijloace de transport Pasiuni / locuri pentru petrecerea timpului liber Magazine, mărfuri specifice, bani / cumpărături
3. Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A solicita și a oferi informații (referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei, a vremii) A face o descriere simplă (persoană, personaj) A exprima gusturi și preferințe A exprima posesia A localiza / a situa în timp și spațiu A da instrucțiuni

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple prin labiolectură și prin valorificarea resturilor de auz**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea unor detalii din mesaje simple articulate clar și rar în contexte cunoscute / previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui desen în funcție de un mesaj audiat; - răspunsuri la întrebări simple despre anumite elemente din mesaje audiate; - bifarea elementelor recunoscute într-o listă / un tabel;
<p>1.2. Urmărirea unor instrucțiuni simple de orientare, în vederea atingerii unui obiectiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimare de acțiuni în funcție de instrucțiuni (mergi înainte, ia-o la stânga, încă 5 pași înainte); - marcarea cu săgeți pe o hartă simplă a unui oraș / hartă a comorii pe o insulă pustie; - indicarea traseului pe un plan / o hartă.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru descoperirea unor aspecte culturale specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizitarea virtuală a unui muzeu; - asocierea unor imagini cu mesajul audiat.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>2.1. Exprimarea unei preferințe</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea simplă a preferinței; - realizarea unui tabel în grup pentru a relaționa preferințele cu membrii grupului.
<p>2.2. Cererea și oferirea de informații referitoare la casă, familie, adresă, persoane, pasiuni, obiceiuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri scurte între elevi sau elev-profesor pentru a afla adresa cuiva / tipul de locuință; - dialoguri pentru prezentarea familiei / a prietenilor (ex. descrierea membrilor familiei, vârsta, profesia, pasiuni); - dialoguri pe marginea unei imagini (ex. discutarea unei fotografii de familie / dintr-o excursie).
<p>2.3. Descrierea unor obiecte, a locuinței</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui desen / colaj al camerei (personale / vizate) și apoi descrierea orală; - prezentarea casei / apartamentului; - prezentarea unui obiect realizat din materiale reciclabile / în cadrul unui proiect la altă disciplină.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru exprimarea personală într-o limbă străină</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea limbii străine pentru a se exprima în contexte de comunicare uzuală; - prezentarea produselor unor activități de proiect (afișe / postere / pliante / broșuri etc.).

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a VII-a
<p>3.1. Identificarea unor detalii din texte simple care conțin informații uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea de informații de pe internet pe o temă data; - exerciții de completare de text lacunar pe baza informațiilor aflate din text; - oferirea de răspunsuri la întrebări simple referitoare la text;
<p>3.2. Extragerea informațiilor dintr-un text scurt, însoțit de ilustrații</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de postere pe baza informațiilor din text: Animalul meu preferat, Actorul meu preferat; - căutarea de informații care pot fi asociate unor imagini sau căutarea de imagini care pot fi asociate unor informații; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări pe marginea textului;
<p>3.3. Identificarea informațiilor din mesaje scrise simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unei activități în funcție de mesajul primit; - participarea la un joc în funcție de instrucțiunile specific; - realizarea unui joc de pantomimă în funcție de mesajul primit pe un bilet.
<p>3.4. Manifestarea interesului pentru lectura de orientare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de orientare pe hartă, plan, în spațiul clasei, în funcție de instrucțiuni; - realizarea de colecții (ex. Itinerarii de vacanță folosind hărți, pagini web, planuri de oraș / muzeu, pliante; prospecte de produse din spațiul de cultură respectiv; instrucțiuni de jocuri în limba engleză.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>4.1. Redactarea de mesaje simple și scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unei etichete / scurte prezentări pentru o imagine; - redactarea unei invitații / unui mesaj de mulțumire; - elaborarea unui pliant / mesaj publicitar pe o temă data; - realizarea unui fluturaș cuprinzând mesaje verbale și iconice pentru a comunica rezultatele unui proiect.
<p>4.2. Descrierea unor aspecte ale vieții cotidiene (oameni, locuri, școală, familie, hobby-uri), folosind fraze simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui album cu hobby-urile clasei; - alcătuirea unui poster de grup cu eroii preferați; - realizarea unei expoziții cu membrii clasei cuprinzând fotografia acestora, numele și pasiunile lor.
<p>4.3. Manifestarea interesului pentru participarea la schimbul de mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea diverselor aplicații digitale pentru corespondență (e-mail, WhatsApp, sms); - redactarea de mesaje pe bilețele, transmiterea în clasă și identificarea expeditorului; - utilizarea TIC între membrii grupului pentru a comunica, în limba engleză.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Suporturi de învățare	Scurte anunțuri din spațiul public (magazin, gară, aeroport, club sportiv) Mesaje simple (robot telefonic, sms) Texte scurte Broșuri / pliante / mesaje publicitare/afișe publicitare E-mail / cărți poștale / vlog
2. Sugestii de contexte de comunicare / vocabular	Feluri de mâncare Ocupații Pasiuni / Obiceiuri Momentele zilei / Programul zilei Comunitatea – orașul / satul Mijloace de comunicare – sms, e-mail, rețele de socializare Călătorii Lumea animalelor
3. Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A relata la prezent, trecut A exprima intenții / planuri de viitor A descrie obiecte, monumente, activități A prezenta activități generale / obișnuite A iniția și a menține un schimb verbal A urma indicații de orientare A compara A solicita și a oferi informații despre evenimente, experiențe prezente și trecute

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale simple prin labiolectură și prin valorificarea resturilor de auz

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea semnificației unor schimburi verbale pe teme familiare, clar articulate</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la interacțiuni verbale în contexte sociale uzuale (la piață, pe stradă, timp liber); - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări; - identificarea situației de comunicare (Cine vorbește, cu cine, despre ce).
<p>1.2. Sesizarea detaliilor principale din mesaje și anunțuri clare și simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - completare de tabel lacunar / liste; - realizarea unui organizator grafic pe baza informațiilor selectate.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru diversitatea culturală</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unui eveniment cultural dintr-un moment vizionat.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Exprimarea unei opinii în legătură cu un subiect familiar / situație cunoscută</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a acordului / dezacordului, - oferirea unei explicații de tipul: e bine, e dificil, e ușor, e interesant, e agreabil.
<p>2.2. Participarea la scurte interacțiuni verbale, cu sprijin din partea interlocutorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - oferirea de răspunsuri și reacții la întrebări / invitații/ oferte; - formularea de întrebări și răspunsuri pentru a afla / oferi detalii de identificare; - solicitarea de sprijin pentru a afla un cuvânt / pronunția corectă a unui cuvânt/ pentru a continua un schimb verbal.
<p>2.3. Realizarea unor expuneri scurte, exersate, a unui subiect familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea în câteva cuvinte a unui poster / unei activități de proiect; - raportarea unei activități pe baza unui plan / pregătirii prealabile; - realizarea unei liste pe baza căreia se va face o scurtă expunere.
<p>2.4. Participarea la schimbul verbal fără teama de eșec</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea unei variante simple de exprimare; - solicitarea ajutorului interlocutorului, la nevoie; - utilizarea non-verbalului pentru a transmite o informație / emoție / idee.

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor de care are nevoie din liste sau din texte funcționale simple (pliante, meniuri, orare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de căutare a unor informații necesare în broșuri informative simple; - exerciții de asociere a alimentelor și preparatelor culinare cu principalele mese ale zilei ; - găsirea unui meniu adecvat, în funcție de o dietă, din broșura unui restaurant; - identificarea unei curse aeriene pe un orar de zbor.
<p>3.2. Extragerea informațiilor dintr-un text clar structurat (articole de ziar / digitale</p>

Clasa a VIII-a
<p>simple, broșuri), în care numerele și numele joacă un rol important</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea documentării pentru proiecte pe teme de interes: „O zi din viața lui ...”; „Un monument celebru...” etc.; - selectarea unui film sau a unei emisiuni dintr-un program TV, pe bază de criterii (ex. ora de difuzare, genul filmului, vârstă, preferințe etc.); - identificarea principalelor puncte de atracție turistică dintr-o regiune pe bază de pliante, hărți turistice, broșuri etc.; - completarea de text lacunar cu datele obținute din lectură.
<p>3.3. Extragerea de informații din reclame de mici dimensiuni</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea unor componente ale reclamei; - asocierea dintre text și imagine; - căutarea de reclame pentru anumite produse / servicii, de exemplu: colecționarea de reclame pentru telefoane de ultimă generație sau pentru vacanțe de vară.
<p>3.4. Manifestarea disponibilității pentru informare prin lectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui afiș de tipul STIAȚI CĂ pe baza unei activități de documentare; - documentarea în vederea realizării unor proiecte cu caracter cultural / proiecte transdisciplinare/ proiecte la alte discipline; - concurs de informații insolite pe tematici propuse de clasă.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Completarea unui formular cu informații de identificare (educație, interese, competențe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei prezentări a membrilor unui grup pe baza unui formular; - realizarea unei „Fișe personale” a unui sportiv celebru / actor / cântăreț / animal preferat; - completarea de formulare pentru diverse situații: înscrierea la bibliotecă, la clubul de lectură etc.
<p>4.2. Prezentarea unei activități în scris, utilizând cuvinte de legătură („și”, „dar”, „pentru că”)</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unui text lacunar folosind cuvinte de legătură; - redactare de text pe baza unui suport vizual / verbal (întrebări, repere); - redactarea unui text prin ordonarea logică a unor propoziții date; - oferirea unei explicații simple, introduse prin „pentru că”.
<p>4.3. Depășirea fricii de eșec în redactare / schimbul de mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de revizuire a propriilor texte; - exerciții de interevaluare a produselor de redactare; - participarea la întocmirea grilelor de evaluare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Suporturi de învățare	Documente audio-video cu mesaje scurte și clar articulate Scurte secvențe din emisiuni TV / podcast pe teme familiare / Articole de ziar scurte și simple inclusiv în format digital pe teme familiare Texte simple Meniuri Orare
2. Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Sărbători naționale / Tradiții și obiceiuri specifice Activități de interes: muzică, sport, sporturi extreme, protecția animalelor / protecția mediului Vacanța Boli, viață sănătoasă Ustensile și aparate, instrucțiuni de folosire Planuri de viitor
3. Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A exprima cantități A exprima acordul și dezacordul A accepta / a refuza o ofertă A face o promisiune A cere / a exprima o părere A relata simplu la timpul prezent și trecut A redacta un text simplu la timpul trecut A exprima o acțiune la timpul viitor A exprima durata

Sugestii metodologice

În clasele a V-a – a VIII-a, proiectarea didactică va avea în vedere situații de învățare compatibile cu dezvoltarea de competențe de comunicare corespunzătoare nivelului A2.1, cu precădere la clasa a VIII-a fiind incluse achiziții incipiente de nivel A2.

Pentru un demers eficient sugerăm:

- folosirea limbii țintă în fraze simple pentru orice situație de comunicare din clasă; se va evita, pe cât posibil, traducerea sau folosirea variantei familiare elevului;
  - utilizarea non-verbalului pentru a sprijini învățarea intuitivă, profesorul recurgând la mimă, desen, filmulețe pentru a oferi puncte de acces relevante sau pentru a explica un concept;
  - utilizarea comunicării totale,¹ care implică folosirea limbajului mimico-gestual românesc, a alfabetului dactil, a vocii, a imaginilor și a tuturor mijloacelor care înlesnesc comunicarea cu copiii cu dizabilități auditive;
  - poziționarea în fața elevului atunci când se comunică cu el;
  - asigurarea unui cadru adecvat în clasă pentru o maximă eficiență a mijloacelor vizuale: băncile așezate în semicerc, etichete cu numele elevilor și ale obiectelor din mediul înconjurător);
  - comenzile verbale trebuie să fie foarte scurte și clare, eventual susținute de alfabetul dactil;
  - exercițiile de pronunție pot fi susținute de alfabetul dactil dar și de transcrierea fonetică.
- organizarea de activități pe grupe pentru a stimula interacțiunea în limba țintă; acest context de lucru este și un context de comunicare securizant în care elementele specifice limbii țintă capătă funcționalitate fără niciun efort;
- monitorizarea activităților pe grupe în vederea folosirii limbii țintă;
- oferirea de exemple și analogii reprezentative pentru intuirea unor regularități ale limbii (articularea atentă și eventuala scriere pe tablă a unor cuvinte pentru a-i sprijini pe elevi în a observa anumite mărci gramaticale, elevii structurându-și astfel progresiv regula); asemenea exemple nu ar trebui să facă obiectul unor lecții sau secvențe de lecții separate, ci să apară în mod firesc pe parcursul diverselor activități de comunicare (profesorul poate propune un „stop-cadru” pentru observarea regularității și poate oferi mai multe exemple, eventual solicitând elevilor să găsească și ei ceva similar; profesorul și clasa pot dezvolta împreună un set de semne / gesturi convenționale care să le amintească elevilor anumite regularități);
- recurgerea la un context autentic de comunicare, creat în clasă pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele stipulate în prezenta programă;
- realizarea unei lecturi de comprehensiune: accentele formative trebuie să fie puse pe semnificații și pe explorarea acestora la nivelul textului; lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului; lectura nu trebuie să fie utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii; totodată, lectura cu voce tare, ca activitate în sine, poate fi contraproductivă pentru comprehensiune dar, la elevii cu dizabilități de auz ea se recomandă tocmai pentru a asigura comprehensiunea și relația dintre cuvinte și mișcarea buzelor. De

---

¹ 1. Emmorey, Karen, *Language, Cognition, and the Brain Insights From Sign Language Research*, The Salk Institute for Biological Studies LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS 2002 Mahwah, New Jersey London
2. Marc Marschark, Patricia Elizabeth Spencer. *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education*, Vol.2, Oxford University Press 2010

aceea este recomandat ca profesorul să inițieze lectura unui text scurt expus pe tablă sau pe un suport electronic astfel încât toți elevii să-l poată urmări. Profesorul inițiază iar elevii continuă lectura cu ajutorul profesorului și al celorlalți elevi. În acest sens sunt foarte utile benzile desenate realizate, eventual, împreună cu elevii;

- recomandăm folosirea unei varietăți de texte care să cuprindă și elemente iconice – afiș, plan, tabel, bandă desenată, pliante bogat ilustrate etc.;
- stimularea exprimării orale și scrise simple, care se dezvoltă progresiv – de exemplu, în cadrul descrierii vom începe cu o singură trăsătură simplă (mic, mare, culori), apoi vom trece la două trăsături (de exemplu: dimensiune + culoare) și așa mai departe;
- propunerea de teme motivante de lucru – teme simple pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC;
- propunerea de sarcini de lucru la alegere pentru a stimula implicarea tuturor elevilor; diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcție de:
  - profilul cognitiv al elevului (de exemplu, ca răspuns la o solicitare de lectură elevii pot desena/ mima/ explica pentru a indica ceea ce au înțeles din text);
  - nivelul de achiziție (de exemplu: relatarea unei acțiuni sau a mai multora);
  - interese (de exemplu: modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora)
- centrarea probelor de evaluare pe măsurarea nivelului de performanță în cadrul diverselor competențe specifice avute în vedere (de ex., sarcini de producere a unui mesaj scris, înțelegerea unui text scris sau audiat).

Sugestii tematice și exemple de activități de învățare:

CLASA a V-a

TEME: *Me and the others, The Human Body, My World, School Life, Seasons, Greetings, Clothes, My Town/My Village, Shopping*

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

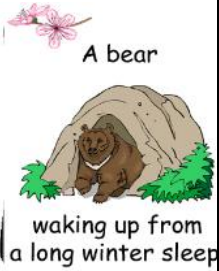

- Identifying people, objects, places, common actions - The Present Tense Simple;
- Performing commands - The Imperative;
- Expressing amount/quantity/numbers - The Cardinal Numeral, Countable Nouns;
- Matching information - Countable and Uncountable Nouns;
- Identifying ability - The Modal Verbs (*can*)
- Identifying objects - Definite and Indefinite Article;
- Describing in simple terms - The Adjective;
- Identifying objects - The Demonstrative Pronouns and Adjectives (*this/that/these/those*) ;
- Expressing possession - The Possessive Adjective, Have got;
- Making up questions intuitively, finding information – *Wh*-Questions;
- Placing objects - Prepositions of place and movement;
- Placing objects - Structures with *there/it*.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

- *Mirror me!* (1.1);
- *Find the treasure!* (1.2);
- *Draw the treasure map!* (1.2);
- *Send me back where I belong!* (1.2) (Students select objects, images, sounds, words etc. and complete tables, fill in grids, label pictures / flashcards etc. on a given topic.)
- *Correct the mistake!* (1.2);

- Cartoon characters (Students identify the characters and make them introduce themselves) (1.3);
- *Listen and do!* (Students listen to the command and do what they are asked to.) (1.3);
- *My name is Anna and I love apples.* (Students are asked to add something they like that starts with the same letter as their names.) (2.1, 2.4);
- *Guess the character!* (Pantomime verbalization) (2.2);
- *Repeat if it's true!* (Teacher sticks a set of flashcards on the blackboard and points to one of the flashcards, naming it. If he/she says the correct name, children repeat it. If not, they stay silent. This activity can be made more challenging if you say sentences e.g. It's a hospital!) (3.1);
- *Make it right!* (Students receive types of text with messed-up instructions and have to put them in the correct order). (3.3);
- *Make up your own calendar!* (You want to make your own photo calendar. Place the pictures (A-H) in the right month. Write the letter of the picture in the box provided for the month). (3.4, 4.1)

<p>Kids</p> <p>carving a pumpkin on Halloween.</p> <p>A.</p>	<p>A girl</p> <p>giving her mother a card on Mother's Day</p> <p>B.</p>	<p>Santa Claus</p> <p>checking his list</p> <p>C.</p>	<p>Children</p> <p>making a sandcastle</p> <p>D.</p>
<p>Some boys</p> <p>having a snowball fight.</p> <p>E.</p>	<p>A kid</p> <p>playing a trick on April Fool's Day</p> <p>F.</p>	<p>A person</p> <p>cooking a turkey on Thanksgiving.</p> <p>G.</p>	 <p>H.</p>

JANUARY	FEBRUARY	MARCH	APRIL	MAY	JUNE
	 <p>A bear waking up from a long winter sleep</p>			 <p>Tulips blooming.</p>	
JULY	AUGUST	SEPTEMBER	OCTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
 <p>A boy getting a suntan</p>		 <p>Birds migrating for the winter.</p>			

- Write a birthday card to Santa/ Easter Bunny/ cartoon characters! (4.1);
- Invitation to your school carnival! (Students make up a poster and write down short messages to invite their schoolmates to the event) (4.3)

EXEMPLE DE ACTIVITATI DE EVALUARE

- http://www.eslforprimarykids.com/uploads/1/7/7/8/17785223/test_your_reading_2_-_1-2_grade.pdf;
- <http://esl-english.poldaddy.com/s/test-your-listening-2-1-2-grade>;
- http://www.eslforprimarykids.com/uploads/1/7/7/8/17785223/test_your_skills_4_1-2_grade.pdf

CLASA a VI-a

TEME: *Shopping, Films and Books, Time, Travelling, Holidays, Hobbies, People around me, Human Body, Sports*

ELEMENTE DE CONSTRUCŢIE A COMUNICĂRII

- Expressing amount/quantity - The Countable and Uncountable Nouns;
- Description/characterization, describing states, places, characterizing people -The Adjective – the comparative degrees;
- Expressing order, date - The Ordinal Numeral;
- Expressing possession - The forms of the Genitive;
- Expressing timetables, schedules, programmes - The Present Tense Simple;
- Expressing instructions, giving directions - The Present Tense Simple;
- Writing messages, advertisements - The Present Tense Simple;
- Describing present temporary activities - The Present Tense Continuous;
- Making a polite request - The Modal Verbs (can, may).

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

• Students watch a short clip from a cartoon without subtitles. They need to answer simple questions. (What are the names of the characters? Where are they? How many characters are there? What are they doing?) (1.3)²;

<http://www.youtube.com/watch?v=Sa3-M62nu3w>

a. What are the names of the kittens?

b. Who is playing the piano?

c. Who is singing?

• *The Hall of Fame* (Students create an individual or group collage around characters in a book/film and present it to the class). (2.3, 4.2);

• Role Play. Students are in a small neighborhood store where people ask for food and drinks (biscuits, chocolate, fruit, coca-cola, fizzy drinks, sandwiches, candy, gum). Students ask the price of an object. They get the price. They give the money. They say, thank you.(2.2) 2

• Travelling around the world

- A day in London (Students have to find their way to different sights, using guiding brochures)(3.1)

- A funny holiday in Hawaii (Students have to find out information about the place, the time and the costumes they are supposed to wear for a fancy beach party.) (3.2)

- *The Map of Natural Curiosities* (Students have to find a natural wonder and place its fact sheet on the world map). (3.1);

Mess up the Script! (Students read the poster and have to imagine a simple dialogue between the king and the wizard/the wizard and the elves/the elves and the king/the king and the necklace so as to change the script etc.) (3.2, 2.1).

Join the school football team. Fill in the form. (4.1);

• *An album of records* (Students make up an album with their most inspiring sportsmen) (4.1);

• *The wishing-well!* (Students make wishes for their colleagues and write them down on post-its. They put them into the 'wishing-well. One student picks a 'wish' from the 'well' and tries to guess the 'wish-writer'.) (4.3).

² activitate propusă de John Mundahl

- Students fulfill the basic instructions in Microsoft Word. *Examples:* They print a short message. They copy a short message from the Internet on a document. They save a document. They Google "Lake District." They copy an interesting picture and save it in a document, and then print it. (3.1) 3;
- Students design and write cards for their friends, relatives or students in other classes. They can use sample materials from the Internet and special greeting sites. They can use specific American/British holidays to write cards (Thanksgiving, Halloween, Boxing Day, President's Day³).

CLASA a VII-a

TEME: *My Neighbourhood, Daily Routines, Jobs, Spare time, Health, Customs and Traditions, Communication, Animal world*

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- Making plans, describing actions in progress - The Present Tense Continuous;
- Expressing habits, routines vs. temporary actions, annoying habits - The Present Tense Simple vs. The Present Tense Continuous;
- Expressing narrative setting; describing people, places - The Past Tense Continuous;
- Expressing past habits - Used to;
- Expressing future events, plans, intentions, arrangements, probability based on present evidence - The Future Tense (to be going to, present continuous; present simple);
- Expressing obligation, necessity, prohibition - The Modal Verbs (must);
- Emphasizing agreement and disagreement - Tag Questions;
- Comparing objects, people etc. - The Irregular Adjectives; Irregular Plurals
- Connecting ideas, giving explanations - Connectors;
- Expressing details - Time, Place, Manner Adverbs.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

- My neighbourhood
  - Let's take a ride in the neighbourhood! (Students are supposed to take pictures of the houses/blocks of flats in their neighbourhood and present them to the class. Then, they group them according to a criterion.) (2.1, 2.3);
  - Traditions in my neighbourhood across the year (Students have to present real or imaginary traditions which people organize on different occasions.) (2.2);
  - Jobs and hobbies in my community (Students have to collect the most unusual objects associated with jobs and hobbies) (2.2).
- Communication and Spare Time
  - An actor for your film! (Students search the Internet for information about their favourite actors to advertise them for a film casting.) (3.1, 3.2);
  - A pet for my grandma! (Students search the Internet to find a pet for a certain person) (3.2);
  - Virtual journeys in the ancient world (Students choose an ancient destination and invite their colleagues to take a tour of it by following the steps they devise to reach it.) (3.3, 3.4).
- Health - A famous sportsman's restaurant

³ activitate propusă de John Mundahl

- Students have to decorate the restaurant with photos, trophies, medals etc to which they attach a title. (4.1);
- Students have to create a logo/slogan/website for the restaurant. (4.3);
- Students have to devise a 'thank-you' reply and an invitation message for the visitors. (4.3);
- Students have to create a healthy menu. (4.2).

The children in the picture want to make pancakes. They already have some ingredients on the table. Read the list with all the necessary ingredients and the recipe. Then make a list with the ingredients the children already have and a shopping list with what they still need. Write the 2 lists in the tables below, in the space provided (3.3, 4.1)

Apple & yoghurt pancakes

Put the flour, the sugar, the salt, the milk, the yoghurt and the eggs in the food processor. Whizz until well blended. Heat a frying pan and add some butter. Add 4 large spoonfuls of composition and cook for 2 minutes until bubbles appear, flip and cook for another minute. Transfer to a plate and keep warm while you cook the rest.

To make the sauce

Heat the fruit, honey and lemon juice until you have a nice thick fruity sauce. Serve warm with the pancakes and extra yoghurt if you wish.

NECESSARY INGREDIENTS	INGREDIENTS THEY HAVE GOT	THE SHOPPING LIST
<ul style="list-style-type: none"> • 300g flour • 50g sugar • a pinch of salt • 50g butter • 4 eggs • 100ml milk • 150ml natural yoghurt • 2 apples, peeled and chopped • 200g strawberries • 2-3 tablespoons of honey • juice of 1 lemon 	<ul style="list-style-type: none"> • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • 	<ul style="list-style-type: none"> • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • ..... • .....

CLASA a VIII-a

TEME: *Generations, Habits and routines, Entertainment, Going out, Media, Curiosities, Education*

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- Expressing recent life experiences - The Present Perfect Tense Simple;
- Placing events in time - The Present Perfect Tense Simple vs. The Past Tense Simple;
- Expressing possibility, probability, necessity, advice - The Modal Verbs (could, might, need, should);
- Expressing future condition (real conditions) - Conditional Clause (type 1);
- Expressing future events -Time Clause;
- Expressing sequences of events - Time Adverbs ;
- Prepositions;
- Describing sports events, people's appearance, jobs etc. - Subject (countable, uncountable, irregular plurals) – Predicate agreement;

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

• Entertainment

- Who's who?* (Students have to identify the interlocutors of each dialogue (customer – shop assistant; booking agent - client; reporter - singer/actor) (1.2);
- What's missing?* (Students have to identify the missing information and write it down to fill in the gaps.) (1.2).
- Bring The Natural History Museum back to life!
- Make the profile of your favourite dinosaur according to the exhibit data sheet presented (likes, dislikes, eating habits etc) (3.1)
- Taking care of dinosaurs (Students make a list of important things they must know and do if they have to look after a dinosaur.) (3.2)
- Map the rooms starting from the ancient extinct animals to the most recent ones (Students have to draw a map of the museum for visitors, marking the rooms as indicated in the oral task. (1.2)/ written task (3.2).

• Curiosities

- A unique ...!* Students search for and select the information which makes certain things - menus, artifacts, flowers, animals, places etc. unique.) (3.1)
- Curiosities about celebrities* (Students search for and select the information which makes celebrities unique.) (3.2)
- Inspiring advertisement vs. marketing mistakes (Students search for and select ads, jingles, billboards etc. which made products successful or made them fail.) (3.3)
- Read the 2 texts below (3.2)

A. *In British schools, children can usually choose between a hot or cold dinner (lunch is also called dinner!) provided by the school or a packed lunch taken from home.*

The 'packed lunch' typically consists of a sandwich, a packet of crisps, a piece of fruit and a drink. Sandwiches are also known as a 'butty' or 'sarnie' in some parts of the UK. The 'packed lunch' is kept in a plastic container.

Some children are entitled to a free school dinner, but most children pay for theirs.

School dinners/lunches consist of a main course, a dessert and a drink. This must include food groups such as fruit and vegetables, protein (for example, meat, fish or cheese) and carbohydrate (for example, rice or pasta). There are rules about how the food is prepared, for example there are limits

on the quantity of fried.

B. Finland is the first country in the world to offer school meals, starting 1948. Today, packed lunches are banned and almost every school child in Finland eats a free school meal. The government has created nutrition standards based on the elegant and easy-to-follow model of a dinner plate. Fresh and cooked vegetables must cover half of the plate; starches or grains (potatoes, rice, pasta, etc.) cover another quarter; and meat or fish, which is served at least once, preferably twice a week (beans or other vegetable protein is available for vegetarians), covers the remaining quarter of the plate.

Water is always available, as is skim or semi-skim milk. There's freshly baked bread to accompany the meal and berries or fruit for dessert. In some jurisdictions, the lunch menu is printed in the newspaper; parents can also access the information online.

In which of the texts can you find the information in the left column of the table below? Tick the right column. There is an example for you.

INFORMATION	TEXT A	TEXT B	BOTH	NEITHER
0. Children can have milk with their school lunch.				
1. Children can choose to eat a packed lunch at school				
2. Parents can choose the menu for their child's lunch/dinner.				
3. School meals always include something to drink.				
4. Fast food is an option on the school lunch menu.				
5. There are rules about the quantity of food groups on the menu 6. Fruit is the only possible dessert on the school lunch menu.				

• Education

- *Library like a world!* (Students have to devise a librarian's job description.) (4.1)

- *Time machine* (Instead of travelling into the book, students write a scene or story in which the character(s) travels out of the book into today.) (4.2, 4.3).

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE EVALUARE

Clasa a VI-a

I. Look and read! (3.2)

1. What is the title of the film?

correct – 1p

2. Who are the actors?

correct – 2p / partial – 1p

3. Who plays Maui?

correct – 1p

4. When is the film on cinemas?

correct – 1p

5. Is this a 3D film?

correct – 1p

II. Who is your favourite film/ Disney/ cartoon character?

Write his/ her personal profile (4.1):

Name.....

Film/ story.....

This character is ..... (write at least 2 qualities)

This character likes ..... (at least one preference)

He/ She wears .....

1p/ item

III. Draw and speak. Students make a collage/ drawing of their favourite character. They present it orally.

(at least 3 qualities/ ideas) – 3p

Language – 1p

Function: With support – 1p/ Without support – 2p

(Notarea se realizează prin adunare : 4 + 6p (maxim punctaj) = 10

SITE-URI UTILE:

- <http://www.youtube.com/watch?v=aT9tORbbvsl>
- <http://www.youtube.com/watch?v=caZwVE4Ij5I>
- <http://www.youtube.com/watch?v=hA3ClzoslBo>
- <http://www.youtube.com/watch?v=oCAZMW4jMX8>

SONGS

- <http://www.youtube.com/watch?v=HGgskIW-mtg>
- <http://www.youtube.com/watch?v=zXEq-QO3xTg>
- <http://www.youtube.com/user/SuperSimpleSongs?v=5oYKonYBujg>
- <http://www.youtube.com/watch?v=ZhODBFQ2-bQ&list=PL7729392BC8A5867D>
- http://www.youtube.com/watch?v=TdDypyS_5zE&list=PL7729392BC8A5867D&index=6
- <http://www.youtube.com/watch?v=OKbpLQp509Y>
- <http://www.youtube.com/watch?v=yCjJyiqpAuU>
- <http://www.youtube.com/watch?v=Zu6o23Pu0Do>

Bibliografie

1. Barbu, Fl.,(2010), *Limbaj gestual. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iasi;
  2. Buica-Belciu, C., (2010), *Reprezentari ale Identitatii si culturii Surzilor in Lumea Auzitorilor (Studiu introductiv)* în Barbu, Florea, *Limbaj gestual. Comunicare si interpretare*, Editura Lumen, Iasi;
  3. Emmorey, Karen, *Language, Cognition, and the Brain Insights From Sign Language Research*, The Salk Institute for Biological Studies LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS 2002 Mahwah, New Jersey London;
  4. Marc Marschark, Patricia Elizabeth Spencer, (2010), *The Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education*, Vol.2, Oxford University Press;
  5. Onu, C.,(2007), *Modalități de Comunicare și Educare pentru părinții care au copii surzi*, proiect, Editura Universității din Pitești;
  6. Onu, C., (2007), *Actualizarea Limbajului Mimico-Gestual (nivelul V)*, Editura Universității din Pitești;
  7. Onu, C., (2007), *Formarea Interpreților de limbaj mimico-gestual pentru domeniul social*, Editura Universității din Pitești, 2007;
- * Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, *Programa școlară, pentru disciplina LIMBA MODERNA 2, Clasele a V-a – a VIII-a București, 2017.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
COCA MARLENA VASILIU	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
ANA MUNTEANU	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI

Învățământ special

Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Matematică și explorarea mediului** reprezintă o ofertă curriculară pentru elevii din clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a din învățământul special primar pentru elevi cu dizabilități auditive. Disciplina *Matematică și explorarea mediului* face parte din aria curriculară *Matematică și științe ale naturii* și îi sunt alocate 4 ore pe săptămână în planu-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități auditive.

Programa este elaborată conform modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Prin structura sa, programa contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului cu dizabilități auditive din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, proiectarea didactică centrată pe competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului deficient de auz.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Matematică și explorarea mediului* jalonează achizițiile elevului deficient de auz pentru ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Exemplele de activități de învățare propuse în programa școlară conduc la realizarea competențelor specifice. Activitățile de învățare valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice adecvate elevilor cu deficiențe de auz din ciclul primar. În programă sunt evidențiate activități de învățare diverse, specifice elevilor cu deficiențe de auz, însă cadrul didactic are deplina libertate de a le modifica, completa, adapta, înlocui în funcție de specificul fiecărui colectiv și al fiecărui elev în parte, având în vedere faptul că fiecare copil este o individualitate, iar beneficiarii învățământului special acoperă un spectru extins în ceea ce privește particularitățile psiho-fizice ale copiilor cu deficiențe de auz.

Conținuturile învățării reprezintă inventarul achizițiilor necesare elevilor cu deficiențe de auz pentru alfabetizarea cu elementele de bază ale celor domenii integrate și sunt grupate astfel:

- Numere
- Figuri și corpuri geometrice
- Măsurări
- Date
- Științele vieții
- Științele Pământului
- Științele fizice

Sugestiile metodologice includ strategii didactice adecvate studiului acestei discipline de către elevii cu deficiențe de auz, precum și elemente de evaluare.

Competențe generale:

- 1. Utilizarea numerelor în calcule elementare**
- 2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător**
- 3. Identificarea unor fenomene/relații/ structuri din mediul apropiat**
- 4. Generarea unor răspunsuri simple prin folosirea unor elemente de logică**
- 5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date**
- 6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea numerelor în calcule elementare

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea și scrierea numerelor în centrul 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> - numărarea elementelor unei mulțimi; - corespondența între mulțimea de obiecte și număr; - recunoașterea cifrelor de la 0-9 ca simboluri convenționale ale numerelor mai mici decât 10; - recunoașterea cifrelor pe tastatură sau alte resurse; - reprezentarea numerelor de la 1 la 20 cu suport concret (jetoane, numărătoare, bețișoare, etc.) sau cu ajutorul unor semne (puncte, linii, cerculețe etc.); - formarea șirului numerelor naturale de la 11 la 20 folosind zecea ca unitate; - citirea numerelor de la 0 la 20 cu și fără suport imagistic; - scrierea numerelor de la 0 la 20 cu și fără suport imagistic; - numărarea crescător și descrescător, cu sau fără manipularea obiectelor; - explorarea mediului înconjurător pentru a identifica și număra ființe sau lucruri; - gruparea unor jetoane după numărul de elemente; - colorarea unor planșe în care codul culorilor este dat de numere.
<p>1.2. Compararea numerelor în centrul 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea cantităților a două mulțimi; - punerea în corespondență 1 la 1 a elementelor grupurilor/mulțimii; - colorarea elementelor unei mulțimi după criterii date (ex: „Colorează mulțimea care are cele mai multe/cele mai puține elemente”); - identificarea vecinilor unui număr.
<p>1.3. Ordonarea numerelor în centrul 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea numerelor crescător sau descrescător; - completarea șirului lacunar de numere.
<p>1.4. Efectuarea de adunări și scăderi în centrul 0-10 fara trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> - adaugarea și extragerea de elemente dintr-o mulțime de obiecte, fiecare operație fiind însoțită de numărarea obiectelor; - tabla adunării și tabla scăderii; - rezolvarea exercițiilor de adunare și scădere cu 1-5 unități în centrul 0-10 și verificarea rezultatelor prin numărarea obiectelor sau prin desene sau imagini.
<p>1.5. Efectuarea de adunări și scăderi repetate prin numărare în centrul 0-10</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adunare și scădere repetată în centrul 0-10 utilizând bețișoare, bile etc.
<p>1.6. Utilizarea unor simboluri matematice în rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - aflarea sumei sau a diferenței a doua numere mai mici de 10; - rezolvarea orală a unei probleme cu o singură operație folosind suport imagistic; - exerciții de achiziție a denumirilor și notațiilor specifice operațiilor de adunare și scădere utilizând structuri verbale sau limbaj mimico-gestual.

2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Orientarea și mișcarea în spațiu în raport cu repere, direcții precizate, folosind structuri spațiale de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în față, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de poziționare a obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate; - identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în spațiu în raport cu alte obiecte precizate; - jocuri de identificare a obiectelor din realitatea imediată sau din imagini, în funcție de poziția pe care o au față de un reper; - scrierea de elemente grafice: liniițe verticale, orizontale, oblice, separat și în combinații; - reprezentarea prin desene a unor modele decorative simple, folosind linii orizontale, verticale, oblice; - colorarea unor elemente în funcție de poziția pe care o ocupă față de un reper într-un desen.
<p>2.2. Identificarea unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) în obiecte manipulate de copii și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor figuri geometrice pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc în mediul înconjurător și în imagini; - reproducerea prin desen a formelor geometrice plane pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc cu ajutorul șabloanelor sau cu mâna liberă ; - folosirea formelor geometrice pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi în realizarea unor desene pe foaia velină sau cu pătrățele; - jocuri de construcție folosind piese din lemn sau plastic ex: jocul „Tangram”; - recunoașterea Soarelui, a Lunii și a Pământului folosind imagini sau modele.

3. Identificarea unor fenomene /relații structuri din mediul apropiat

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Descrierea unor fenomene/ procese/ș structuri repetitive simple din mediul apropiat în scopul identificării unor regularități</p> <ul style="list-style-type: none"> - continuarea unor modele repetitive reprezentate prin obiecte, desene sau numere; - descoperirea intrusului în cadrul unui model; - exerciții de asociere și corespondență ex: păpușă-rochie, papuc-picior, floare-vază; - jocuri de tip „Ce anotimp este?” pentru observarea unor fenomene ale naturii; - observarea unor modificări apărute în viața omului, animalelor, plantelor în funcție de anotimp; - urmărirea creșterii unei plante; - observarea directă în mediul natural a unor plante, insecte, etc. - identificarea și utilizarea unor simțuri în explorarea mediului înconjurător; - realizarea schemei corporale la om și denumirea părților componente ale corpului omenesc.
<p>3.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri ce au ca temă locuința, camera proprie, sala de clasă; - participarea la acțiuni care implică un mediu curat și prietenos; - realizarea unor planșe, desene, colaje care prezintă norme de comportare civilizată - stabilirea unor reguli de igienă colectivă.

4. Generarea unor răspunsuri simple prin folosirea unor elemente de logică

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Formularea unor răspunsuri sau observații asupra mediului apropiat folosind elementul comun, reprezentarea prin desen și operatorii logici „și”, „nu”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare în care se folosesc operatorii logici și, nu ex: „Copiii care au tricouri verzi și șosete albe să ridice mâna”; - executarea unor instrucțiuni care folosesc operatorii logici ex: „Copiii care nu au șapcă roșie să facă doi pași în față”; - transmiterea unor instrucțiuni simple în cadrul unor jocuri de grup; - exerciții de atenție: observarea unor elemente de detaliu dintr-o imagine; - exerciții, jocuri de tipul „Găsește 5 diferențe”.
<p>4.2. Identificarea relațiilor de tipul dacă, atunci între două evenimente succesive</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea consecințelor unor acțiuni asupra propriului corp; - organizarea unor jocuri de tip „Ce se întâmplă dacă...”.

5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa pregătitoare
<p>5.1. Sortarea/clasificarea unor obiecte/ materiale etc., pe baza unui criteriu dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - gruparea obiectelor/corpurilor după un anumit criteriu (formă, culoare, mărime, grosime, gust etc.); - sortarea pe diverse categorii: legume/fructe; cu gust dulce/acru etc.; - identificarea unor elemente/prototipuri din diverse categorii (plante, animale, figuri geometrice, mulțimi etc.); - identificarea categoriei căreia îi aparține un anumit element; - clasificarea animalelor în funcție de numărul de picioare, de mediul de viață, de modul de hrănire etc..
<p>5.2. Rezolvarea de probleme în care intervin operații de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-10, cu ajutorul obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol în care intervin operații de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-10 – (ex.: „La cumpărături”, „În parc” etc.); - rezolvarea de probleme în care numerele sunt date obiectual sau figurate prin semne simple: puncte, cerculețe, linii etc. - identificarea situațiilor contextuale care impun rezolvarea unor probleme prin adunare/scădere: am primit, a adus, au venit, au urcat, a spart, a dat, pleacă, zboară, s-au ofilit, au coborât etc. și asocierea lor cu operația corespunzătoare ; - rezolvarea unor probleme cu sprijin în imagini date.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa pregătitoare
<p>6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea lungimilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de comparare a unor lungimi; - ordonarea unor obiecte după lungime, comparări succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, „cel mai lung” etc.); - colorarea selectivă a elementelor unui desen, pe baza unui criteriu precizat (ex.: cel mai scurt/lung); - completarea unui desen prin realizarea unui element asemănător cu unul dat, dar mai lung/mai scurt; mai înalt/mai scund.
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea/ estimarea duratelor unor evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - marcarea unei zile pe calendar; - ordonarea cronologică a anotimpurilor/zilelor săptămânii;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui orar săptămânal, cu ajutorul desenelor și simbolurilor; - așezarea unor imagini în ordinea derulării evenimentelor dintr-o zi.
<p>6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric folosind reprezentări neconvenționale în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei; - jocuri de utilizare a banilor (ex.: „La magazin”, „În parcul de distracții” etc.); - jocuri de gestionare a unui mic buget – pentru excursie, vizită la muzeu, plimbare în parc, vizionarea unui film etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Numere	Numerele naturale 0-20 - recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre), comparare, ordonare: <ul style="list-style-type: none"> - de la 0 la 10 - de la 10 la 20 - de la 20 la 31 Adunarea și scăderea în centrul 0 – 10, prin numărare Adunarea și scăderea în centrul 0 – 10 fără trecere peste ordin, prin numărare/cu suport intuitiv Probleme simple de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-10, cu suport intuitiv
Figuri și corpuri geometrice	Orientare spațială și localizări în spațiu Repere/direcții în spațiu : în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic Figuri plane/ 2D Pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc: denumire; conturare
Măsurări	Lungime Unități nonstandard Timp Ziua : denumire, ordonare Anotimpurile: denumire, ordonare Bani Leul (bancnotele de 1 leu, 5 lei, 10 lei)
Științele vieții	Corpul omenesc Părți componente și rolul lor Simțurile Igiena corpului Plante și animale Părți componente Condiții de viață (apă, aer, lumină, căldură)
Științele Pământului	Elemente intuitive privind: Pământul Fenomene ale naturii: ploaie, ninsoare, vânt, fulger, tunet Universul Pământul, Soarele și Luna: recunoaștere în modele simple

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea numerelor în calcule elementare**

Clasa I
<p>1.1 Scrierea, citirea și formarea numerelor până la 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea numerelor de două cifre cu ajutorul numărării de poziționare; - reprezentarea prin obiecte (bețișoare, bile etc) a numerelor din intervalul 0 -100; - reprezentarea zecilor prin mănunchiuri de câte 10 bețișoare; - citirea numerelor de la 0 la 100; - scrierea numerelor de la 0 la 100, pe rețeaua caietului de matematică; - evidențierea cifrei unităților/zecilor dintr-un număr; - numărarea obiectelor/ființelor din mediul apropiat - numărarea în centrul 0-100 în ordine crescătoare și descrescătoare - evidențierea cifrei unităților sau a zecilor dintr-un număr (ex.: „Colorați cifra zecilor cu roșu!”, „Scrieți cu verde cifra unităților!”).
<p>1.2 Compararea numerelor în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea rezultatelor obținute prin comparare, utilizând semnele $<$, $>$, $=$; - compararea a două numere naturale mai mici decât 100, atunci când acestea au același număr de zeci/de unități, cu ajutorul numărării de poziționare; - identificarea „vecinilor” unui număr de la 0 la 100; - selectarea unor numere după un criteriu dat (ex.: „Încercuți cu verde numerele mai mari decât 39 și mai mici decât 45”); - identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza algoritmului de comparare a două numere mai mici decât 100.
<p>1.3. Ordonarea numerelor în centrul 0 -100</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere naturale date; - identificarea unor numere, situate într-un interval dat (ex.: „Scrie trei numere mai mici decât 34”).
<p>1.4. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-100, fără trecere peste ordin și în centrul 0-20 cu trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0 – 100, folosind obiecte, desene și numere; - jocuri care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0-100 (ex.: „La piață”, „Facem ordine în bibliotecă” etc.); - adăugarea/extragerea de elemente dintr-o mulțime, fiecare operație fiind însoțită de numărarea obiectelor; - rezolvarea de adunări și scăderi în centrul 0-20 cu trecere peste ordin și în centrul 0-100 fără trecere peste ordin, - evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei; - rezolvarea de adunări și scăderi, mental și în scris, cu și fără trecere peste ordin, respectând algoritmul și așezarea corectă a unităților și zecilor și verificarea prin operația inversă.
<p>1.5. Efectuarea de adunări repetate/ scăderi repetate prin numărare și reprezentări obiectuale în centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - adunare și scădere repetată în centrul 0-100; -rezolvarea unor situații practice de aflare a unei sume/diferențe de termeni egali (ex.: „4 frați primesc câte 2 mere. Câte mere au primit frații?”).
<p>1.6. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, diferență, $<$, $>$, $=$, $+$).</p>

Clasa I

- aflarea sumei/diferenței a două numere mai mici decât 100 fără trecere fără ordin;
- identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza comparării a două numere mai mici decât 100 și scrierea relației.

2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător**Clasa I****2.1. Orientarea și mișcarea în spațiu în raport cu repere/direcții date folosind sintagme de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în față, în spate, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic, interior, exterior**

- identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în desene/realitatea imediată, în raport cu alte obiecte precizate;
- jocuri de poziționare a obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate (ex.: „Așază creionul galben în stânga creionului roșu!”);
- identificarea unor obiecte/persoane în funcție de poziția lor spațială („Cine se află în față ta?”);
- realizarea unor desene simple, pe baza unor condiții date (ex.: „Desenați un triunghi; la stânga acestuia desenați o steluță; sub el desenați o linie orizontală!”);
- scrierea pe rețeaua de pătrățele a caietului de matematică a liniuțelor orizontale, verticale, oblice;
- compunerea/asocierea elementelor grafice pentru obținerea unor forme stilizate ale unor elemente din viața reală;
- observarea simetriei la figurile geometrice plane, la obiecte și ființe din mediul apropiat;
- jocuri care necesită orientarea în tabele și folosirea cuvintelor „rând” și „coloană”;
- identificarea interiorului și exteriorului unei figuri;
- construirea unor obiecte uzuale, folosind corpuri geometrice, fără utilizarea terminologiei;
- jocuri de construcții cu obiecte cu formă geometrică, din diferite materiale.

2.2. Recunoașterea unor figuri în mediul apropiat și în reprezentări plane accesibile (incluzând desene, reproduceri de artă, reprezentări schematice)

- conturarea pe foaie velină a unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc), cu ajutorul unor șabloanelor;
- desenarea formelor geometrice (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc), pe rețeaua de pătrate din caietul de matematică;
- decorarea unor obiecte cu motive geometrice prin desen sau colaj;
- realizarea unor colaje cu ajutorul formelor geometrice învățate (case, castele, pomi, gărdulețe, roboți etc.);
- compunerea unui spațiu plastic folosind ca forme doar pătrate sau doar cercuri etc. (ex.: un copac stilizat, doar din cercuri – mari, mici, medii);
- decuparea pe contur a formelor geometrice plane de diferite dimensiuni, realizate pe diverse suporturi (hârtie glasată, carton).

3. Identificarea unor fenomene/relații/regularități/structuri din mediul apropiat**Clasa I****3.1. Rezolvarea de probleme prin observarea unor regularități din mediul apropiat**

- completarea de șiruri de numere/obiecte ordonate mai mici decât 100, respectând reguli precizate;
- realizarea/transcrierea unor modele repetitive - înșirarea mărgelilor, jucăriilor etc. respectând o anumită regulă;
- identificarea unei zile/luni care lipsește dintr-o serie dată (ex.: ianuarie,...., martie);

Clasa I
<p>joi,...sâmbătă);</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor colaje/desene care reprezintă corpul omenesc; - stabilirea, prin observare, a principalelor structuri ale animalelor și plantelor; - reprezentarea în desen a componentelor principale ale plantei.
<p>3.2. Manifestarea griii pentru comportarea corectă în relație cu mediul natural</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de întreținere a spațiului verde din curtea școlii sau a colțului verde din clasă; - utilizarea unor unelte și materiale de curățare a mediului (greblă, mănuși de protecție etc.); - refolosirea unor materiale în cadrul unor activități (ex.: paharul de la iaurt pentru decorare și utilizarea ca ghiveci pentru plante, folosirea unor imagini din pliantele publicitare pentru crearea unor șiruri, pentru ilustrarea anotimpurilor etc.); - identificarea importanței energiei în viața omului, a modalităților de economisire a energiei; - exprimarea unor opinii (acord / dezacord) cu privire la anumite atitudini și comportamente observate în mediul înconjurător; - identificarea propriilor greșeli de comportament față de mediul înconjurător.

4. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică

Clasa I
<p>4.1. Formularea rezultatelor unor observații, reprezentări prin desene și operatorii logici „și”, „sau”, „nu”</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor fotografii/desene ale unor plante în diferite etape de dezvoltare ale acestora; - realizarea unui desen referitor la viața unei plante/animal; - prezentarea înregistrărilor din calendarul naturii, realizat pe o perioadă determinată de timp;; - formularea unei concluzii în urma unor observații repetate: „Și creionul, și cartea, și cățelul de pluș cad pe Pământ/sunt atrase de Pământ” sau „ Planta are nevoie de apă ca să trăiască” sau „Sunetul încă se aude (deși trece prin diferite materiale)” etc.
<p>4.2. Identificarea unor consecințe ale unor acțiuni, fenomene, procese simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea cauzei care a determinat uscarea unei plante verzi ca urmare a explorării fenomenului (lipsa de apă, lipsa luminii etc.); - recunoașterea rolului Soarelui ca sursă de lumină și căldură și importanța acestuia în menținerea vieții; - identificarea unui șir de efecte ale unei pene de curent și recunoașterea nevoii de surse alternative de energie; - identificarea căilor de economisire a energiei electrice și recunoașterea caracterului limitat al energiilor convenționale; - identificarea efectelor pozitive/negative ale Soarelui asupra Pământului; - identificarea efectelor pozitive și negative produse de precipitații; - organizarea unor jocuri de tip „Ce s-ar întâmpla dacă...?” .

5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa I
<p>5.1. Sortarea și clasificarea unor date din mediul apropiat pe baza a două criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea dintr-un șir de imagini a celor care întrunesc simultan două condiții (ex.: animale cu schelet intern și cu două picioare; cu patru picioare și se hrănesc doar cu iarbă etc.); - înregistrarea schimbărilor meteorologice în calendarul naturii utilizând simboluri-desene – soare, nori, precipitații, vânt;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea vremii și a temperaturii (la prânz) timp de o săptămână; - înregistrarea „calificativelor” personale, pentru o activitate specifică desfășurată într-o zi; - ordonarea anotimpurilor pe o scală a preferințelor (îmi place cel mai mult, îmi place mult, îmi place, îmi place puțin).
<p>5.2. Rezolvarea de probleme simple în care intervin operații de adunare sau scădere în centrul 0-100, cu sprijin în obiecte, imagini sau reprezentări schematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea cuvintelor care sugerează operații aritmetice (a dat, a primit, s-a spart); - rezolvarea de probleme folosind obiecte concrete sau reprezentări simbolice; - rezolvarea unor probleme după imagini date; - rezolvarea unor situații problematice reale prin utilizarea operațiilor de adunare și scădere în centrul 0-100.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa I
<p>6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea capacităților și a lungimilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea capacității unor vase folosind etaloane de forme și mărimi diferite, cu folosirea expresiilor „mai mult”, „mai puțin”, „plin”, „gol” etc.; - ordonarea unor obiecte date, pe baza comparării succesive (două câte două) a capacității lor; - identificarea unor obiecte pe baza unor caracteristici privind capacitatea acestora („plin”, „gol” etc.).
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea și compararea duratelor unor activități cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - așezarea unor cartonașe reprezentând zilele săptămânii, în ordinea succesiunii lor în săptămână; - precizarea lunilor specifice unui anotimp; - identificarea datei unor evenimente din viața personală a copilului (ziua de naștere, prima zi de școală, prima zi a vacanței de vară, Ziua Internațională a copilului, Mărțișorul etc.); - găsirea corespondenței dintre un eveniment și anotimpul în care acesta are loc (01.03.-Mărțișorul-primăvara; 25.12.-Crăciunul-iarna etc.); - realizarea unui calendar personal, privind activitățile extrașcolare (luni-tenis, marți-vizitarea unui muzeu, miercuri-efectuarea unui experiment: plantarea unei flori într-un ghiveci); - planificarea/repartizarea unor responsabilități personale/de grup pe o perioadă determinată de timp; - identificarea mai multor tipuri de ceas (de perete, ceasul electronic, ceasul de mână).
<p>6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric folosind reprezentări convenționale standard și nonstandard în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei, 100 lei; - recunoașterea monedelor de 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 de bani; - adunarea și scăderea în limitele 0-100, folosind bancnotele și monedele învățate; - jocuri de utilizare a banilor: „La piață”, „La librărie”, „La chioșc”; - rezolvarea unor probleme legate de stabilirea unui buget pentru un scop precis.

Conținuturile învățării

Domenii de conținut	Clasa I
Numere	<p>Numere naturale 0 -100</p> <p>Recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre), comparare, ordonare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de la 0 la 20 - de la 20 la 100 <p>Adunarea și scăderea în centrul 0 – 100</p> <p>Evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, element neutru - fără precizarea terminologiei)</p> <p>Adunarea și scăderea în centrul 0 – 20, cu trecere peste ordin</p> <p>Adunarea și scăderea în centrul 0-100 fără trecere peste ordin.</p> <p>Proba adunării. Proba scăderii</p> <p>Probleme care se rezolvă printr-o operație</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Orientare spațială și localizări în spațiu</p> <p>Poziții ale unui obiect: verticală, orizontală, oblică; interior, exterior</p> <p>Figuri plane / 2D</p> <p>Pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc</p>
Măsurări	<p>Timp</p> <p>Ora</p> <p>Ziua, săptămâna, luna, anul: durată</p> <p>Anotimpurile: durată</p> <p>Bani</p> <p>Leul (1 leu = 100 de bani); monede și bancnote (maxim 100 lei)</p> <p>Schimburi echivalente valoric în centrul 0-100</p>
Date	Colectarea, citirea și înregistrarea datelor
Științele vieții	<p>Corpul omenesc</p> <p>Părțile componente și rolul lor</p> <p>Plante și animale</p> <p>Rolul structurilor de bază la plante</p>
Științele Pământului	<p>Elemente intuitive</p> <p>Pământul</p> <p>Transformări ale apei: solidificare, topire, evaporare, fierbere, condensare</p> <p>Universul</p> <p>Soarele, sursă de căldură și lumină</p>
Științele fizicii	<p>Forțe și mișcare</p> <p>Căderea liberă a corpurilor</p> <p>Forme și transfer de energie</p> <p>Forme de energie (lumina, căldura electricității), surse de energie (soarele, apa, vântul,)</p> <p>Unde și vibrații: producerea și propagarea sunetelor</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea numerelor în calcule elementare**

Clasa a II-a
<p>1.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor până la 1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea numerelor de trei cifre cu ajutorul numărătorii de poziționare; - citirea și scrierea numerelor naturale în centrul 0 - 1000; - scriere cu cifre a unor numere din intervalul 0 – 1000, scrise în cuvinte; - identificarea ordinilor și claselor; - evidențierea cifrei unităților/zecilor/sutelor dintr-un număr; - scrierea în litere a unor numere din intervalul 0-1000; - formarea de numere mai mici decât 1000, ale căror cifre îndeplinesc condiții date (ex.:precizarea cifrei unităților/ zecilor/sutelor); - aflarea unui număr/a unor numere, respectând anumite condiții.
<p>1.2. Compararea numerelor în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor grupuri de obiecte prin punerea ementelor unele sub altele, încercuirea părților comune, punerea în corespondență; - scrierea rezultatelor obținute prin comparare utilizând semnele <, >, =; - compararea a două numere din centrul 0-1000 care au același număr de sute/zeci/unități; - așezarea în ordine crescătoare/descrescătoare a unor numere date; - identificarea vecinilor unui număr în centrul 0-1000; - identificarea numerelor pare și impare dintr-un șir de numere dat; - selectarea unor numere după criterii date; - utilizarea algoritmului de comparare în identificarea numerelor mai mici sau mai mari în centrul 0- 1000.
<p>1.3. Ordonarea numerelor în centrul 0 - 1000, folosind poziționarea pe axa numerelor, estimări, aproximări</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea numerelor naturale de trei cifre în ordine crescătoare/descrescătoare prin compararea acestora; - recunoașterea numerelor mai mici decât 1000 după criterii date; - scrierea unui șir de numere pare/impare dintr-un interval de numere dat; - identificarea, scrierea și citirea relației de ordine între numere date.
<p>1.4. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-1000, recurgând la numărare și/sau grupare ori de câte ori este necesar</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunerea și descompunerea numerelor din centrul 0-1000 ; - jocuri de compunere și descompunere a numerelor; - jocuri care solicită compunerea și descompunerea numerelor din centrul 0-1000 - rezolvarea de adunări și scăderi a numerelor ,cu și fără trecere peste ordin în centrul 0-100; - efectuarea de adunări și scăderi a numerelor , fără trecere peste ordin în centrul 0-1000; - prezentarea proprietăților adunării (comutativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei; efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, cu și fără trecere peste ordin în centrul 0-100, respectând algoritmul și așezarea corectă a unităților, zecilor și verificarea prin operația inversă ; - rezolvarea de adunări și scăderi, mental și în scris, fără trecere peste ordin în centrul 0-1000, respectând algoritmul și așezarea corectă a unităților, zecilor și sutelor și verificare prin operația inversă;

Clasa a II-a
- evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei.
1.5. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, termenii unei sume, diferență, rest, <, >, =, +, -, ·, :) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme
- compararea rezultatelor obținute la exerciții cu operații de același ordin sau de ordine diferite; - transformarea unei probleme rezolvate prin schimbarea numerelor sau a întrebării, prin înlocuirea cuvintelor care sugerează operația, prin adăugarea unei întrebări etc.

2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător

Clasa a II-a
2.1. Localizarea unor obiecte prin stabilirea unor coordonate în raport cu un sistem de referință dat, folosind sintagmele învățate
- identificarea în desene/realitatea imediată a poziției diverselor obiecte, în raport cu alte obiecte precizate; - amplasarea unor obiecte în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate; - realizarea unor desene, respectând condiții date; - recunoașterea poziției verticală, orizontală sau oblică a unor obiecte din realitatea imediată sau în cadrul unor desene; - compararea poziției a două obiecte din mediul apropiat; - recunoașterea interiorului și exteriorului unei figuri geometrice; - identificarea apartenenței unui punct interiorului unei figuri geometrice; - jocuri rebus; - jocuri de construcții cu obiecte cu formă geometrică, din diferite materiale.
2.2. Evidențierea unor caracteristici simple specifice formelor geometrice plane și corpurilor geometrice identificate în diferite contexte
- identificarea și denumirea formelor plane: pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc; - recunoașterea formei obiectelor/fețelor unor corpuri din mediul apropiat; - recunoașterea unor corpuri geometrice în mediul apropiat (cub, sferă,); - conturarea formelor geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc), cu ajutorul instrumentelor de geometrie/șabloanelor; - identificarea numărului de forme geometrice plane dintr-un desen dat/ dintr-o figură geometrică format din alte figuri geometrice; - gruparea unor forme geometrice după criterii date; - realizarea unor desene/ colaje folosind forme geometrice învățate.

3. Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/structuri din mediul apropiat

Clasa a II-a
3.1. Rezolvarea de probleme în cadrul unor investigații, prin observarea și generalizarea unor modele sau regularități din mediul apropiat
- completarea de șiruri de numere mai mici decât 1000 sau de obiecte ordonate, respectând reguli precizate; - realizarea unor modele repetitive (prin desen sau cu obiecte), respectând o anumită regulă; - completarea unor spații lacunare dintr-un șir de obiecte/simboluri/numere; - identificarea în desene/ imagini/ machete/ prezentări a unor forme de relief (munți, câmpii) sau medii de viață; - realizarea unor albume/colaje/puzzle-uri cu formele de relief sau cu mediile de viață,

Clasa a II-a

- individual sau la nivelul clasei;
- compunerea unui spațiu plastic, utilizând forme geometrice astfel încât să evidențieze caracteristici observabile ale formelor de relief și utilizarea unui set de „culori convenționale” pentru acestea;
- confecționarea unui ierbar
- realizarea experimente simple;
- investigarea unui mediu de viață natural sau artificial (balta/acvariul, pădurea/parcul etc.) pentru a identifica plantele și animalele care îl populează, condițiile de viață și adaptările la mediu;
- recunoașterea planetelor Sistemului Solar pe planșe, modele simple, filme documentare;
- vizualizarea unor filme care arată mișcarea Lunii în jurul Pământului/unui satelit în jurul unei planete;
- identificarea unor cauze care duc la anumite boli (ex. gripa).

3.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul natural și social

- organizarea de excursii cu scopul de a observa poluarea mediului înconjurător;
- identificarea consecințelor unor acțiuni ale omului asupra mediilor de viață explorate;
- confecționarea unor afișe/postere cu regulile ce trebuie respectate în pădure/la locul de picnic/ pe stradă etc.;
- plantarea unor arbori/arbuști;
- inițierea și participarea la programe/proiecte ecologice.

4. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică**Clasa a II-a****4.1. Descrierea unui plan de lucru folosind câțiva termeni științifici, reprezentări prin desene și operatorii logici „și”, „sau”, „nu”**

- jocuri logico-matematice;
- prezentarea unor fotografii/desene ale unor plante/animale din mediile de viață explorate;
- realizarea calendarului naturii, în care se înregistrează schimbările meteo pe o perioadă scurtă de timp);
- transpunerea prin desen a unor efecte pe care le au fenomenele naturii asupra mediului înconjurător.

4.2. Formularea unor consecințe rezultate în urma observării unor relații, fenomene, procese simple

- explicarea apariției zilei și nopții ca urmare a rotației Pământului în jurul axei sale prin modelare- identificarea unor schimbări/evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, ca urmare a ciclului zi-noapte;
- explicarea rolului aerului/oxigenului pentru supraviețuirea omului, plantelor și animalelor;
- descrierea condițiilor minime pentru supraviețuirea oamenilor, animalelor, plantelor;
- realizarea unor colaje pentru evidențierea caracteristicilor unor medii de viață: lac/iaz/baltă; pădure; deltă; mare etc. ;
- asocierea unor caracteristici speciale ale plantelor și animalelor cu anumite caracteristici ale mediului în care trăiesc, în scopul recunoașterii adaptărilor la mediu;
- jocuri pentru recunoașterea unor simptome ale unor boli frecvente;
- stabilirea efectelor lipsei de igienă asupra propriei persoane și a celor din jur.

5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa a II-a

5.1. Sortarea, clasificarea și înregistrarea prin desene și tabele a unor date din mediul cunoscut

- selectarea/gruparea unor figuri geometrice după mai multe criterii date;
- selectarea unor materiale de lucru după mai multe criterii date (ex.: Alegem materiale tari, aspre și colorate.) ;
- clasificarea corpurilor dintr-un mediu, după două criterii: vii și nevii;
- gruparea unei varietăți de plante și animale pe criteriul apartenenței la un mediu de viață;
- gruparea unor animale după mediul de viață (terestru/acvatic) și adaptările la mediu etc;
- selectarea unor imagini care reprezintă anumite forme de relief (munți, dealuri, câmpii) dintr-o serie de imagini date;
- sortarea unui set de fotografii cu oameni de pe diferitele continente și de rase diferite pentru evidențierea varietății speciei umane;
- confectionarea după criterii date a unui album cu fotografii personale și ale membrilor familiei, reliefând asemănările dintre aceștia;
- alcătuirea unor postere care cuprind planul individual de menținere a stării de sănătate.

5.2. Rezolvarea de probleme de tipul $a \pm b = x$; $a \pm b \pm c = x$ în centrul 0-1000; $a \cdot b = x$; $a : b = x$, în centrul 0-100, cu sprijin în obiecte, imagini sau reprezentări schematice

- identificarea semnificației datelor unei probleme
- identificarea cuvintelor care sugerează operații aritmetice (a dat, a primit, s-a spart, , a cumpărat, a vândut, etc)
- rezolvarea de probleme folosind obiecte concrete, desene sau reprezentări simbolice;
- rezolvarea unor situații problematice reale prin utilizarea operațiilor de adunare și scădere în centrul 0-1000 fara trecere peste ordin.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea maselor, lungimilor și capacităților

- folosirea etaloanelor de formă și mărime diferite în măsurarea masei unor obiecte;
- estimarea greutateii unor obiecte, „cântărite” în propriile mâini ;
- ordonarea unor obiecte date, pe baza comparării succesive (două câte două) a lungimii / capacității / masei lor;
- identificarea a unor obiecte pe baza unor caracteristici privind lungimea/capacitatea/ masa acestora („mai lung”, „mai scurt”, „plin”, „gol”, „mai ușor”, „mai greu” etc.).

6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea, compararea și ordonarea duratelor unor evenimente variate

- ordonarea unor jetoane cu numele zilelor săptămânii sau ale lunilor anului;
- identificarea datei unor evenimente din viața personală a copilului;
- găsirea corespondenței dintre un eveniment și anotimpul în care acesta are loc;
- completarea calendarului clasei cu evenimente care au importanță pentru copii/ activități extrașcolare;
- prezentarea unor evenimente/întâmplări personale și ordonarea acestora;
- identificarea unor instrumente de măsurare a timpului: ceas de perete, ceasul electronic, ceasul de mână;
- poziționarea acelor ceasului pe baza unei cerințe date și citirea orei indicate, folosind pasul de 5 minute (ora 8 fix, ora 9 și 15 minute, ora 10 și 30 de minute, ora 7 și 20 de

minute etc.);
 - realizarea unei corespondențe între ora indicată de ceasul cu ace indicatoare și cel electronic.

6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric prin reprezentări convenționale standard și nonstandard și prin utilizarea banilor în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-1000

- recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei, 500 lei;
 - schimbarea unui grup de monede/bancnote cu o bancnotă/ un alt grup de bancnote sau monede având aceeași valoare;
 - adunarea și scăderea în limitele 0-1000, folosind bancnotele și monedele învățate;
 - implicarea copiilor în experiențe în care să decidă singuri dacă pot/nu pot cumpăra un obiect cu suma de bani de care dispun;
 - jocuri de utilizare a banilor.

6.4. Identificarea și utilizarea unităților de măsură uzuale pentru lungime, capacitate, masă (metrul, , litrul, , kilogramul,) și a unor instrumente adecvate

- măsurarea capacității unor obiecte și exprimarea acesteia în litri;
 - măsurarea masei unor obiecte și exprimarea acesteia în kilograme;
 - măsurarea unor dimensiuni/ cantități/volume, cu instrumente de măsură potrivite (ex.: măsurarea taliei, a masei corporale, a masei ghiozdanului, a volumului de apă dintr-un recipient negradat etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Numere	Numerele naturale 0 – 1000 Recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre și litere) comparare, ordonare, numere pare/impare Adunarea și scăderea în centrul 0 – 100, cu trecere peste ordin Adunarea și scăderea în centrul 0 – 1000, fără trecere peste ordin Probleme care se rezolvă prin operații de adunare și/sau scădere
Figuri și corpuri geometrice	Figuri plane / 2D Pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc
Măsurări	Corpuri/ 3D Cub, sferă Lungime Unități standard: metrul Instrumente de măsură: metrul de tâmplărie, panglica de croitorie, ruleta Capacitate Unități standard: litrul Masă Unități standard: kilogramul Instrumente de măsură: cântarul, balanța Timp Ora (1 oră = 60 de minute; 5 minute;), Ziua (ieri, alaltăieri, mâine, poimâine), săptămâna, luna, anul

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	(calendarul) Anotimpurile: lunile corespunzătoare Instrumente de măsură: ceasul Bani Leul: bancnote de 200 de lei, 500 de lei
Științele vieții	Corpul omenesc Menținerea stării de sănătate – dietă, igiena personală, exercițiul fizic etc. Boli provocate de virusuri - metode de prevenție și tratare Plante și animale Caracteristici comune viețuitoarelor (creștere, nevoi de bază: aer, hrană, apă) Medii de viață: lacul/iazul/balta, pădurea, Delta Dunării, Marea Neagră
Științele Pământului	Elemente intuitive Pământul Alcătuire: uscat, apă și atmosferă Forme de relief: munți, dealuri, câmpii Universul Planetele sistemului solar Ciclul zi-noapte

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

La acest nivel de vârstă, profesorul va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Matematica este știința conceptelor cele mai abstracte și din acest motiv formarea noțiunilor matematice de număr natural și a algoritmului de calcul cu acestea, trebuie să parcurgă următoarele etape:

- sesizarea obiectelor din mediul ambiant, asocierea cu substitute ale acestora
- operarea cu mulțimi concrete de obiecte care să prefigureze, să formeze și să exerseze operații mentale de analiză, comparare, ordonare, clasificare, simbolizare, generalizare și abstractizare cu corespondent în relațiile matematice
- operarea cu simboluri ale mulțimilor de obiecte (puncte, linii, cerculețe, bețișoare)
- operarea cu simboluri numerice.

Aceste etape justifică prezența în structura acestei programe a perioadei de debut în clasa pregătitoare, caracterizată prin activități de preînvățare și de formare a principalelor abilități matematice.

Pentru accesibilizarea însușirii noțiunilor și algoritmilor matematici, metodologia specifică cuprinde: metode de explorare directă a realității (observația dirijată, operarea

cu obiecte concrete, substitute și imagini, exercițiul și jocul), precum și metode de acțiune mentală (algoritmizarea, rezolvarea de probleme).

Trebuie insistat foarte mult pe folosirea celor mai eficiente mijloace didactice, a materialului didactic cât mai sugestiv și esențializat, cu valențe de facilitare a înțelegerii, precizării și operării cu numere, relația dintre numere și calcul.

În învățarea matematicii efortul intelectual se situează pe primul plan, de aceea proiectarea acestui curriculum s-a făcut după un model liniar, cu sensibile orientări spre organizarea în model spiralat, pentru a evidenția saltul realizat în însușirea conținuturilor matematice. În acest proces, elevul întâlnește atât situații stereotipe pe care le rezolvă printr-o modalitate algoritmică, pe care o aplică mecanic, cât și situații noi, pe care le rezolvă prin căutarea și descoperirea unor soluții pe baza datelor cunoscute, deci într-o manieră euristică.

Pentru realizarea unei învățări activ – formative, ca atribut major al obiectului de studiu – matematica, nu trebuie pierdut din vedere nici un moment, individualizarea și abordarea diferențiată a procesului de instruire, ca strategie principală pentru asigurarea unui progres școlar evident. Această abordare capătă, în condițiile aplicării ei la elevul deficient de auz, valențe terapeutice, recuperatorii pentru ameliorarea și anihilarea blocajelor în învățare.

Ordonarea conținuturilor de învățare a avut în vedere principiul însușirii cu „pași mici”, raționamentul progresiv de la cauză spre efect și că nu obiectele în sine poartă principiile matematicii, ci operarea cu acestea. Acest demers va face posibilă trecerea de la acțiuni concrete cu obiecte, la interiorizarea lor ca structuri operatorii ale gândirii.

În matematică, reprezentările grafice și limbajul grafic sunt foarte apropiate de noțiuni. În orice situație, semnul „+” este adunare, iar semnul „-” este scădere.

Trebuie să remarcăm că o astfel de proiectare a conținuturilor matematice, îi oferă elevului deficient de auz cunoștințe teoretice fundamentale, dar mai ales algoritmi de interpretare și rezolvare a contextelor existențiale ce poartă în ele conținuturi ce pot fi exprimate matematic.

Fără a renunța, mai ales în această etapă a claselor 0-II, când procesul de demutizare cunoaște forma cea mai intensă, la limbajul verbal, putem concluziona că operaționalizarea conținuturilor matematice îi conferă deficientului de auz performanțe superioare în calculul matematic.

Scopul central al studierii matematicii este, în fond, formarea unor elevi capabili de a se încadra activ în domeniile vieții sociale, de a se familiariza cu valorile umane și culturale, ceea ce ar asigura viabilitatea unei societăți deschise.

Studiile de specialitate arată că disfuncția auditivă nu are efect determinant asupra dezvoltării psihice, însă limitează dezvoltarea limbajului și se restrânge activitatea psihică de ansamblu. Unele forme ale deficienței de auz pot determina și o întârziere intelectuală, în medie de 2 ani, cauzată de modificarea raportului dintre gândire și limbaj.

Gândirea deficienților de auz presupune operare cu imagini, procesele gândirii fiind realizate dominant prin vizualizare, evidențiindu-se prin concretism, rigiditate, șablonism, îngustime și inerție, deosebindu-se astfel de gândirea persoanei auzitoare - care este predominant cognitiv - verbală.

Principala problemă indusă de deficiența auditivă este limitarea comunicării, înțelegând mai ales ca și comunicare interpersonală.

Sărăcia vocabularului elevului deficient de auz are consecințe negative și asupra înțelegerii noțiunilor matematice, care sunt predominant abstracte. Vocabularul elevilor deficienți de auz este mai sărac comparativ cu vocabularul copiilor de aceeași vârstă fără deficiența de auz.

Anumite noțiuni introduse vor fi studiate fie pentru cazuri particulare, așa cum este cazul paralelipipedului (paralelipiped dreptunghic), fie intuitiv, recurgând la situații familiare.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Ca metodă, jocul didactic va fi încă prezent, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei. Accentul se va pune atât pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor, cât și pe rigurozitatea științifică a acestora.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete și a reprezentărilor grafice, elevul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă elev - profesor, astfel încât să răspundă intereselor beneficiarilor. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Proiectarea demersului didactic, pentru orice unitate de învățare, începe cu studiul programei școlare, de la competențe generale și competențele specifice, activități de învățare și conținuturi. Demersul de proiectare parcurge următorii pași:

- identificarea competențelor specifice care urmează să fie formate (în ce scop voi face?)
- selecția conținuturilor (ce conținuturi voi folosi?)
- analiza resurselor disponibile (cu ce voi face?)
- determinarea activităților de învățare (cum voi face?)
- stabilirea instrumentelor de evaluare (cât s-a realizat?).

BIBLIOGRAFIE:

*** *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ CLASELE a III-a – a IV-a*, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 /02.12.2014, București, 2014;

*** *MATEMATICĂ, Curriculum școlar pentru elevii deficienți de auz, Clasele I-IV*, elaborat de Școala pentru surzi nr.2, București-2005 (Autori: Prof. gr. I Bouleanu Crina, Prof. gr. I Nedeianu Liana, Prof. gr. I Stanuica Aurelia, Prof. gr. I Stoica Florica).

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi nr. 1, București
Sfetcu Măndășescu Iulia Maria	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi nr. 1, București
Stoica Florica	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sf. Maria" București
Țîrlui Ileana Florentina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sf. Maria" București
Staicu Ana	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București
Păștin Delia Loana	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ

Clasele a III-a și a IV-a

Dizabilități auditive

Învățământ special primar

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Matematică** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a III-a – a IV-a din învățământul special primar pentru elevii cu deficiență de auz. Situată în aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*, această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ, OMEN 3622/2018, anexa 13, cu un buget de timp de 4 ore/săptămână.

Elaborarea acestei programe s-a impus pentru a asigura elevului cu deficiență de auz formarea și dezvoltarea unor capacități intelectuale, capabile să îi asigure însușirea cunoștințelor predate la obiectul de studiu Matematică.

S-a luat în considerare specificul dezvoltării psiho-individuale de vârstă școlară mică, gândirea acestuia având un caracter predominant concret-intuitiv, percepția lucrurilor rămânând încă globală.

În funcție de particularitățile de vârstă și mai ales de cele oferite prin diagnosticul medical, am considerat oportună eșalonarea conținuturilor de învățare pentru clasele III – IV astfel încât însușirea acestora să devină accesibilă, dar mai ales funcțională și să asigure suport temeinic pentru învățarea ulterioară. Cu alte cuvinte, am considerat principiul „pașilor mici” ca fiind de maximă importanță în învățarea matematicii, prin ordonarea strategiilor mentale (cognitive) de la simplu la complex, de la cunoscut la necunoscut, de la încercare la rezolvare.

Prezenta “Programă” îmbină conținuturile de învățare, care oferă informații matematice, cu tipuri de procedee de însușire și operare cu acestea pentru a transforma informațiile în cunoștințe și capacități rezolutive.

Alcătuirea acestei programe este concepută astfel încât elevul deficient de auz să nu fie îngrădit în dobândirea de cunoștințe și abilități în raport cu elevul normal. Ne referim la faptul că unele conținuturi matematice dificile vor fi predate într-o formă accesibilă, simplificată, ca noțiuni de bază, fără a se intra în detalierea lor.

Consemnarea cu simbolul * a anumitor conținuturi de învățare se referă la parcurgerea acestora de către elevii cu rezultate bune în însușirea matematicii.

Atingerea competențelor generale și a celor specifice va conduce la conștientizarea matematicii ca o disciplină dinamică, ce poate trezi interes de învățare pentru elevul deficient de auz, cu impact în integrarea sa socio-profesională.

La realizarea acestui document s-a ținut cont de modelul flexibil și deschis de proiectare curriculară, care să ofere posibilități autentice de opțiune pentru autorii de manuale și ulterior pentru profesorii și elevii din învățământul special.

Acest curriculum are drept obiectiv crearea condițiilor favorabile fiecărui elev, de a dezvolta competențele specifice și cele generale într-un ritm propriu și de a reuși transferul noțional și de metodă/raționament, dintr-o arie a cunoașterii în alta.

Programa disciplinei Matematică este elaborată pe baza unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Prin structura sa, aceasta contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a importanței dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În procesul de elaborare autorii au avut în vedere recomandările europene privind competențele cheie, rezultatele înregistrate la testările naționale și internaționale pentru învățământul primar din ultimii ani, precum și exigențele Cadrului de referință TIMSS 2011.

Rezultatele cercetărilor și studiilor realizate în cadrul programelor naționale și europene (SWimm - „*Semn-cuvânt-imagine - comunicare fără bariere pentru elevi*”

deficienți de auz” finanțat de Fundația ORANGE și programul Erasmus + „*European best practices to support children with high potential and to access training for gifted children with disabilities - Gifted (for) you*”, cu nr. 2014 - 1 - RO01 - KA201- 002957 și în cadrul programului STEM - *NEWTON Project*, tehnologiile NEWTON), pot fi integrate cu succes în cadrul orelor de matematică la elevii cu deficiență de auz, în vederea consolidării noțiunilor dobândite de aceștia, mai ales că multe dintre acestea sunt transpuse în limbaj mimico-gestual.

Elevii sunt sprijiniți să gândească critic asupra problemelor cotidiene, să identifice soluții și să rezolve probleme utilizând metode diverse. Matematica devine astfel o cale prin care pot fi rezolvate probleme curente, dezvoltând cunoștințe, abilități și atitudini utile în studiul altor discipline, în profesia viitoare și în viață.

Această programă promovează cele mai importante atitudini și valori care pot fi dezvoltate prin această disciplină, precum: respectul pentru adevăr și perseverența pentru găsirea celor mai eficiente soluții, dezvoltarea de argumente și evaluarea validității unor argumente. Activitățile pot fi organizate individual, frontal sau în echipe, cultivând astfel spiritul de echipă, încrederea în sine și respectul pentru ceilalți, toleranța, curajul de a prezenta o opinie personală și spiritul de inițiativă al elevilor. Încrederea în sine și autonomia personală sunt susținute la nivel metodologic prin utilizarea erorii ca sursă de învățare, prin încurajarea obținerii de soluții multiple și prin aplicarea matematicii în viața familială și în evenimentele trăite în clasă sau în școală. Astfel se formează interesul elevilor pentru a reuși în învățare și pentru continuarea studiului disciplinei. Matematica, prin activitățile interdisciplinare propuse, contribuie la încurajarea comportamentului creativ al elevilor, consolidând, la nivel intelectual, atitudini pozitive atât față de matematică, cât și față de alte domenii de studiu: arte, științe, limbă și comunicare.

Sub aspect tematic, la clasa a III-a/a IV-a este extins spațiul numeric și apar primele noțiuni legate de fracții care vor fi abordate intuitiv. De asemenea, elevii intră în contact cu elemente de geometrie și reprezentări grafice diverse, cu măsurări și unități de măsură. În acest fel, programa de Matematică are un rol important în dezvoltarea abilității și dorinței elevilor de a utiliza moduri matematice de gândire logică și spațială, corespunzătoare nivelului lor de vârstă pentru rezolvarea unor probleme din cotidian, astfel:

- realizarea unor calcule elementare cu ajutorul numerelor;
- identificarea unor relații/regularități;
- explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte;
- utilizarea unor etaloane pentru măsurări.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale numesc achizițiile considerate a fi semnificative, care ar trebui să se manifeste sub forma unor comportamente dobândite prin studiul matematicii, pe parcursul întregului ciclu de învățământ. Din această perspectivă, competențele generale, prin modul în care sunt formulate, sunt consonante cu finalitățile, contribuie la profilul de formare al absolventului la final de ciclu primar și reflectă toate situațiile posibile în care matematica oferă răspuns pentru situațiile problemă pe care un elev le întâlnește în școală sau în cotidian: calcul aritmetic, rezolvare de probleme, unități de măsură, figuri geometrice.

Competențele specifice sunt competențe derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Exemplele de activități de învățare propuse conduc la realizarea competențelor specifice. Activitățile de învățare valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice adecvate elevilor cu deficiență de auz din ciclul primar. În programă sunt evidențiate activități de învățare diverse, specifice elevilor cu deficiență de auz, însă cadrul didactic are deplină libertate de a le modifica, completa, adapta, înlocui, în funcție de specificul fiecărui colectiv și al fiecărui elev în parte. Fiecare copil este o individualitate, iar beneficiarii învățământului special acoperă un spectru extins în ceea ce privește particularitățile psiho-fizice ale copiilor cu deficiență de auz.

Conținuturile învățării se regăsesc în inventarul achizițiilor necesare elevului pentru alfabetizarea din domeniul matematicii și sunt grupate pe următoarele domenii:

- Numere și operații cu numere
- Elemente intuitive de geometrie
- Unități și instrumente de măsură
- Organizarea și reprezentarea datelor

Sugestiile metodologice reprezintă o componentă a programei care propune metode și mijloace pentru realizarea demersului didactic.

Competențe generale

- 1. Identificarea unor relații / regularități din mediul apropiat**
- 2. Utilizarea numerelor în calcule**
- 3. Explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**
- 4. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**
- 5. Rezolvarea de probleme în situații familiare**

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Identificarea unor relații/ regularități din mediul apropiat

Clasa a III-a
<p>1.1. Observarea unor modele/ regularități din mediul cotidian, pentru crearea de raționamente proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea în cotidian / desene / imagini / machete / filme documentare a elementelor repetitive.
<p>1.2. Aplicarea unei reguli pentru continuarea unor modele repetitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor modele repetitive (cu desene sau cu obiecte), respectând o regulă dată; - realizarea unor modele repetitive utilizând figuri/ corpuri geometrice de diferite mărimi și culori; - generarea/ completarea unor șiruri de simboluri sau de numere folosind o regulă dată.

2. Utilizarea numerelor în calcule

Clasa a III-a
<p>2.1. Recunoașterea numerelor naturale din centrul 0- 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea unui număr și scrierea numerelor de la 0 la 10 000 cu cifre / litere; - identificarea, într-un număr, a cifrei unităților / zecilor / sutelor / miilor; - compunerea și descompunerea numerelor în / din mii, sute, zeci și unități; - numărare crescătoare și descrescătoare din 1 în 1, din 2 în 2, din 3 în 3, cu precizarea limitelor intervalului (de la ...până la..., mai mic decât ... dar mai mare decât ...); - generarea unor numere mai mici decât 10 000, ale căror cifre îndeplinesc condiții date (de exemplu, cifra unităților este 1, cifra zecilor este cu 2 mai mare decât cifra unităților etc.); - utilizarea cifrelor romane în situații uzuale (de exemplu, scrierea datei).
<p>2.2. Compararea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea a două numere mai mici decât 10 000 folosind numărătoarea pozițională sau reprezentări; - compararea unor numere mai mici sau egale cu 10 000 utilizând algoritmul de comparare; - utilizarea semnelor $<$, $>$, $=$ în compararea numerelor.
<p>2.3. Ordonarea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea succesorului și/sau a predecesorului unui număr; - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere mai mici sau egale cu 10 000; - determinarea unor numere care să respecte condiții date (mai mic decât ..., mai mare

Clasa a III-a
sau egal cu ... etc.).
<p>2.4. Efectuarea de adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0 - 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de adunări/scăderi de numere naturale, fără trecere peste ordin, în centrul 0 – 10 000; - efectuarea de adunări/scăderi de numere naturale, cu trecere peste ordin, în centrul 0 – 1 000; - descompunerea numerelor în centrul 0 – 1 000, utilizând adunarea și scăderea, fără trecere și cu trecere peste ordin; - descompunerea numerelor în centrul 0 – 10 000, utilizând adunarea și scăderea, fără trecere; - jocuri care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0 – 10 000 - efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere; - utilizarea proprietăților adunării în calcule (comutativitate, element neutru); - utilizarea calculatorului pentru verificarea rezultatelor adunărilor și/sau scăderilor.
<p>2.5. Efectuarea de înmulțiri de numere în centrul 0 - 100 și de împărțiri. Tabla înmulțirii, respectiv tabla împărțirii</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de înmulțiri în centrul 0-100, prin adunări repetate sau utilizând proprietăți ale înmulțirii; - efectuarea de înmulțiri/împărțiri cu 10. - evidențierea unor proprietăți ale înmulțirii (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei; - efectuarea de împărțiri cu rest 0, în centrul 0-100 prin scăderi repetate sau recurgând la înmulțire; - rezolvarea de exerciții folosind tabla înmulțirii; - rezolvarea de exerciții folosind tabla împărțirii; - utilizarea calculatorului pentru verificarea rezultatelor unor operații de înmulțire și împărțire; - rezolvarea de probleme cu operații de același ordin/ de ordine diferite (cu două operații).

3. Explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în mediul apropiat

Clasa a III-a
<p>3.1. Localizarea unor obiecte în spațiu și în reprezentări, în situații familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea poziției obiectelor din spațiu, în raport cu alte obiecte; - realizarea unor desene, respectând condiții date; - inițierea și participarea la diverse jocuri de strategie în care este necesară localizarea pieselor (șah, go, domino, țintar etc.); - realizarea și completarea unor tabele respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană”; - jocuri de orientare în spațiu; - găsirea unor obiecte folosind indicii.
<p>3.2. Explorarea caracteristicilor simple ale figurilor și corpurilor geometrice în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea figurilor geometrice plane;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - conturarea figurilor geometrice plane cu ajutorul instrumentelor de geometrie/ șabloanelor (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc); - realizarea unor desene/ colaje folosind figurile geometrice învățate; - identificarea numărului de figuri geometrice plane dintr-un desen dat/ dintr-o figură geometrică „fragmentată”; - decuparea după contur a unor figuri geometrice; - realizarea unei expoziții de fotografie având ca temă obiecte cu formă geometrică; - recunoașterea corpurilor geometrice: cub, paralelipiped, cilindru, sferă, con.

4. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa a III-a
<p>4.1. Utilizarea unor instrumente și unități de măsură standardizate, în situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea instrumentelor și a unităților de măsură standard, adecvate în realizarea unor măsurări; - măsurarea unor dimensiuni, capacități/volume, mase, folosind instrumente adecvate; - înregistrarea și interpretarea rezultatelor unor măsurători, folosind exemple din viața cotidiană; - identificarea și compararea valorilor monedelor și a bancnotelor; - alegerea unităților de măsură adecvate pentru a măsura durate de timp.
<p>4.2. Operarea cu unități de măsură standardizate, fără transformări</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate (volum), unități monetare; - rezolvarea de probleme practice în care intervin unități de măsură standard; - operarea cu unități de măsură în efectuarea de activități practice/ experimentale.

5. Rezolvarea de probleme în situații familiare

Clasa a III-a
<p>5.1 Utilizarea terminologiei specifice și a unor simboluri matematice în rezolvarea și/sau compunerea de probleme cu raționamente simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de exerciții de tipul: „Află suma/diferența/totalul/restul/produsul/ câtul”; - aflarea unui termen necunoscut prin efectuarea probei; - utilizarea simbolurilor ($<$, $\leq$, $>$, $\geq$, $=$) pentru compararea unor numere sau a rezultatelor unor operații aritmetice; - identificarea rolului parantezelor rotunde asupra rezultatului final al unui exercițiu; - utilizarea unor simboluri pentru numere sau cifre necunoscute, în diverse calcule sau pentru rezolvarea unor probleme.

Clasa a III-a
<p>5.2. Rezolvarea de probleme cu operațiile aritmetice studiate, în centrul 0 - 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor din ipoteza unei probleme; - identificarea cuvintelor/sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile aritmetice studiate (a dat, a primit, a distribuit în mod egal, de două ori mai mult etc.); - rezolvarea de probleme prin mai multe metode; - identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic; - verificarea rezultatelor obținute în urma rezolvării unei probleme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Numere și operații cu numere	<p>Numerele naturale cuprinse între 0 - 10 000 Formare, citire, scriere, comparare, ordonare</p> <p>Adunarea și scăderea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000, fără trecere peste ordin Adunarea și scăderea; proprietăți ale adunării Număr necunoscut: aflare prin diverse metode</p> <p>Adunarea și scăderea numerelor naturale în centrul 0 – 1000, cu trecere peste ordin Adunarea și scăderea; proprietăți ale adunării Număr necunoscut: aflare prin diverse metode</p> <p>Înmulțirea în centrul 0-100 Înmulțirea a două numere de o cifră (tabla înmulțirii) Înmulțirea unui număr cu 10 Evidențierea proprietăților înmulțirii (comutativitate, element neutru - fără precizarea terminologiei)</p> <p>Împărțirea cu rest 0 în centrul 0-100 Proba înmulțirii. Proba împărțirii</p>
Elemente intuitive de geometrie	<p>Figuri geometrice Punct, linie dreaptă, linie frântă, linie curbă, Unghi Poligoane: pătrat, dreptunghi, triunghi Cerc Corpuri geometrice Cub, paralelipiped, cilindru, sferă, con (recunoaștere)</p>
Unități și instrumente de măsură	<p>Unități de măsură pentru lungime Unități de măsură: metrul, centimetrul</p>

	<p>Instrumente de măsură: riglă, metrul de tâmplărie, metrul de croitorie, ruleta</p> <p>Operații cu unitățile de măsură pentru lungime (fără transformări)</p> <p><i>Unități de măsură pentru volumul lichidelor</i></p> <p>Unități de măsură: litrul</p> <p>Operații cu unitățile de măsură pentru volumul lichidelor (fără transformări)</p> <p>Unități de măsură pentru masă</p> <p>Unități de măsură: kilogramul și gramul</p> <p>Instrumente de măsură: cântarul, balanța</p> <p>Operații cu unitățile de măsură pentru masă (fără transformări)</p> <p>Unități de măsură pentru timp</p> <p>Unități de măsură: ora (citirea ceasului), ziua (ieri, alaltăieri, mâine, poimâine), săptămâna, luna, anul (calendarul)</p> <p>Anotimpurile: lunile corespunzătoare</p> <p>Instrument de măsură: ceasul</p> <p>Unități de măsură monetare</p> <p>Unități de măsură: leul și banul</p>
--	---

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Identificarea unor relații/ regularități din mediul apropiat

Clasa a IV-a
<p>1.1. Explicarea unor modele / regularități, pentru crearea de raționamente proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor corespondențe între două mulțimi de numere, în situații practice; - identificarea regulii de construcție a unui șir de simboluri sau numere; - utilizarea calculatorului pentru realizarea unor modele repetitive, respectând condiții date.
<p>1.2. Generarea unor modele repetitive / regularități</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor modele repetitive cu obiecte date; - construirea de regularități simple cu simboluri, numere, figuri, corpuri geometrice, respectând una sau mai multe reguli diferite; - utilizarea unei formule de calcul (de exemplu: pentru calculul perimetrului, ariei, volumului, pentru determinarea unui număr necunoscut dintr-o relație numerică).

2. Utilizarea numerelor în calcule

Clasa a IV-a
<p>2.1. Recunoașterea numerelor naturale în centrul 0 - 1 000 000 și a fracțiilor cu numitori mai mici sau egali cu 10, respectiv egali cu 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea cu cifre / litere a unor numere din intervalul 0 – 1 000 000; - citirea și scrierea numerelor de la 0 la 1 000 000; - identificarea cifrelor unităților/zecilor/sutelor/miilor/zecilor de mii/sutelor de mii dintr-un număr; - compunerea și descompunerea numerelor din/în sute de mii, zeci de mii, mii, sute, zeci și unități; - numărare cu pas dat, în ordine crescătoare și descrescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ... până la ..., mai mic decât ... dar mai mare decât...); - generarea de numere mai mici decât 1 000 000, care îndeplinesc condiții date; - formarea, scrierea și citirea numerelor folosind cifrele romane; - transcrierea cu cifre romane a unor numere scrise cu cifre arabe; - utilizarea cifrelor romane în situații uzuale (de exemplu, scrierea cu cifre romane a unor numere ordinale); - identificarea, în situații familiare, a scrierii fracționare; - identificarea numărătorilor și numitorilor fracțiilor; - citirea și scrierea fracțiilor subunitare, supraunitare și a celor echiunitare, în situații familiare sau în reprezentări; - reprezentarea intuitivă a unei fracții utilizând desene, hașuri, decupaje etc., pornind de la experiența cotidiană; - scrierea unor fracții pornind de la situații familiare; - marcarea pe o axă a unor părți dintr-un întreg, pornind de la experiențe familiare elevilor; - marcarea, prin pliere, a $1/2$, respectiv $1/4$ din suprafața unei figuri geometrice, cu ajutorul unor exerciții practice; - jocuri de rol: la cumpărături (utilizarea fracțiilor de tipul $1/2$, $1/4$ etc.).
<p>2.2. Compararea numerelor naturale în centrul 0 – 1000 000, respectiv a fracțiilor subunitare sau echiunitare care au același numitor, mai mic sau egal cu 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor numere mai mici sau egale cu 1 000 000 utilizând algoritmul de comparare; - utilizarea semnelor $<$, $>$, $=$ în compararea numerelor sau fracțiilor cu ajutorul unor exemple concrete și a unor reprezentări grafice; - compararea unor fracții cu același numitor cu ajutorul unor obiecte familiare sau a unor reprezentări grafice.
<p>2.3. Ordonarea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000 și respectiv a fracțiilor care au același numărător sau același numitor, mai mic sau egal cu 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea succesorului și/sau a predecesorului unui număr; - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere mai mici sau egale cu 1000000; - determinarea unor numere care să respecte condiții date (mai mic decât ..., mai mare sau egal cu ... etc.);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - ordonarea fracțiilor subunitare, folosind exemple practice din viața cotidiană sau reprezentări grafice; - determinarea intuitivă a unei fracții mai mici sau mai mari decât o fracție dată; - completarea numărătorului unei fracții, cu respectarea unor condiții date (de exemplu, $\frac{3}{7} \leq \frac{\square}{7}$), pe baza unor exemple familiare, practice, sau a unor reprezentări grafice.
<p>2.4. Efectuarea de adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0-1 000 000 sau cu fracții cu același numitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunerea și descompunerea numerelor naturale în centrul 0 – 1000000, utilizând adunarea și scăderea; - jocuri care solicită compunerea/descompunerea numerelor din centrul 0 – 1000000; - efectuarea de adunări/scăderi, fără trecere peste ordin, în centrul 0 – 1000000, utilizând algoritmi de calcul; - efectuarea de adunări/scăderi, cu trecere peste ordin, în centrul 0 – 10000, utilizând algoritmi de calcul; - efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere; - efectuarea de adunări/scăderi a două fracții cu același numitor; - utilizarea proprietăților adunării în calcule (comutativitate, asociativitate, element neutru); - utilizarea calculatorului pentru rezolvarea de adunări și scăderi sau pentru verificarea unor rezultate; - folosirea unor tehnici de calcul simplu rapid (proprietățile operațiilor, grupări și descompuneri de numere etc.).
<p>2.5. Efectuarea de înmulțiri de numere cu două sau trei cifre în centrul 0 - 1 000 000 și de împărțiri la numere de o cifră</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de înmulțiri și împărțiri cu 10, 100, 1 000; - efectuarea de înmulțiri între numere formate din două sau trei cifre și numere formate de o cifră; - efectuarea de înmulțiri între numere formate din două cifre; - utilizarea unor proprietăți ale înmulțirii în calcule - efectuarea de împărțiri cu rest 0, în centrul 0 - 100 prin scăderi repetate sau recurgând la înmulțire; - efectuarea de împărțiri cu rest 0, între numere formate din două sau trei cifre și numere de o cifră; - utilizarea calculatorului pentru verificarea unor operații de înmulțire și împărțire; - efectuarea probei unei operații de înmulțire/împărțire; - rezolvarea de exerciții cu operațiile cunoscute, respectând ordinea efectuării operațiilor și semnificația parantezelor (numai paranteze rotunde și pătrate); - rezolvarea de probleme cu două operații, operații de același ordin/ de ordine diferite.

3. Explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în mediul apropiat

Clasa a IV-a
<p>3.1. Localizarea unor obiecte în spațiu și a unor simboluri în diverse reprezentări</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea poziției obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte (paralel, perpendicular) - identificarea obiectelor folosind simbolurile dintr-o reprezentare; - realizarea și completarea unor tabele respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană”; - jocuri de construcții a unor ansambluri de obiecte cu forme geometrice, cu respectarea unor cerințe (de exemplu: deasupra cubului să fie un cilindru, iar în stânga cubului, să fie un con); - vizualizare pe internet a unor planuri și hărți (de exemplu, de a localiza școala în comunitate, de a vizualiza cel mai scurt traseu între două locuri).
<p>3.2. Explorarea caracteristicilor, relațiilor și a proprietăților figurilor și corpurilor geometrice identificate în diferite contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea figurilor plane; - recunoașterea în situații familiare/în reprezentări a unor obiecte cu formă geometrică și descrierea unor obiecte care au forma unor corpuri geometrice cunoscute, din mediul apropiat (cub, paralelipiped, cilindru, sferă, con); - identificarea elementelor componente ale unei figuri plane: unghi, latură, vârf; - identificarea numărului de forme geometrice plane dintr-un desen dat/ dintr-o figură geometrică „fragmentată”; - construirea unor corpuri geometrice folosind diverse materiale (bețișoare, scobitori, plastilină etc.); - jocuri de construcții cu corpuri geometrice; - reconstituirea corpurilor geometrice prin plierea unor tipare (sau origami); - identificarea, prin pliere, a axei/axelor de simetrie ale figurilor geometrice; - identificarea unor segmente de dreaptă perpendiculare, paralele; - stabilirea axelor de simetrie ale unor figuri geometrice prin diferite modalități (pliere, desen).

4. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa a IV-a
<p>4.1. Utilizarea unor instrumente și unități de măsură standardizate, în situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea și utilizarea instrumentelor și a unităților de măsură adecvate pentru efectuarea unor măsurători în cadrul unor investigații; - compararea unor sume de bani compuse din monede și bancnote diferite; jocuri de utilizare a banilor; - analiza și interpretarea rezultatelor obținute din rezolvarea unor probleme practice, cu referire la unitățile de măsură studiate; - compararea capacităților (volumelor) unor vase în situații practice/ experimentale.
<p>4.2. Operarea cu unități de măsură standardizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea unor evenimente istorice sau personale în funcție de succesiunea derulării lor în timp și completarea unei axe a timpului;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unei date sau calcularea unui interval temporal folosind un calendar (de exemplu, identificarea unei zile de sâmbătă care cade într-o zi de 13; calcularea numărului de zile dintre 23 februarie și 25 aprilie etc.); - efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate (volum), unități monetare; - operarea cu unități de măsură în efectuarea de activități practice/ experimentale; - rezolvarea de probleme în care intervin unități de măsură standard (fără transformări).

5.Rezolvarea de probleme în situații familiare

Clasa a IV-a
<p>5.1. Utilizarea terminologiei specifice și a unor simboluri matematice în rezolvarea și/sau compunerea de probleme cu raționamente diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de exerciții de tipul: „Află jumătatea/ sfertul/ dublul”; - folosirea fracțiilor în contexte familiare; - identificarea unor fracții, utilizând suport concret sau desene (pizza, tort, măr, pâine, cutie de bomboane, tablete de ciocolată etc.); - aflarea unui termen necunoscut, folosind diverse metode; - identificarea și utilizarea terminologiei sau a unor simboluri matematice în situații cotidiene; - identificarea rolului parantezelor rotunde și a celor pătrate asupra rezultatului final al unui exercițiu.
<p>5.2. Rezolvarea de probleme cu operațiile aritmetice studiate, în centrul 0 - 1 000 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și analiza datelor din ipoteza unei probleme; - identificarea cuvintelor/sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile aritmetice studiate (a dat, a primit, a distribuit în mod egal, de două ori mai mult etc.); - rezolvarea de probleme folosind simboluri, numere; - rezolvarea de probleme cu două operații; - identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic; - verificarea rezultatelor obținute în urma rezolvării unei probleme.
<p>5.3. Înregistrarea în tabele a unor date observate din cotidian</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea și gruparea unor simboluri /numere/ figuri/corpuri geometrice după mai multe criterii date și înregistrarea datelor într-un tabel; - ordonarea unor evenimente/obiecte din cotidian după anumite criterii (după dimensiuni, preferințe); - identificarea datelor din grafice cu bare și din tabele; - gruparea corpurilor dintr-un mediu după diferite criterii; - extragerea și sortarea de numere dintr-un tabel, pe baza unor criterii date; - ordonarea unor evenimente/obiecte din cotidian.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>Numere și operații cu numere</p>	<p>Numerele naturale cuprinse între 0 - 1 000 000 Formare, citire, scriere, comparare, ordonare, rotunjire Scrierea numerelor cu cifrele romane I, V, X, L, C, D, M Adunarea și scăderea numerelor naturale în concentrul 0 – 1 000 000, fără trecere Adunarea și scăderea; proprietăți ale adunării Număr necunoscut: aflare prin diverse metode Adunarea și scăderea numerelor naturale în concentrul 0 – 10 000, cu trecere peste ordin Adunarea și scăderea; proprietăți ale adunării Număr necunoscut: aflare prin diverse metode Înmulțirea numerelor naturale în concentrul 0 – 1 000 000 Înmulțirea unui număr format din două cifre cu înmulțitor de o cifră Înmulțirea unui număr format din trei cifre cu înmulțitor de o cifră Înmulțirea unui număr cu 10, 100, 1 000 Înmulțirea numerelor când factorii au cel mult două cifre Proprietățile înmulțirii Împărțirea numerelor naturale în concentrul 0 – 1 000 Împărțirea numerelor de două cifre la un număr de o cifră cu rest 0 (tabla împărțirii dedusă din tabla înmulțirii) Împărțirea unui număr format din două cifre la împărțitor de o singură cifră, fără rest Împărțirea unui număr format din trei cifre la împărțitor de o singură cifră, fără rest Împărțirea la 10, 100, 1000 Împărțirea cu rest a numerelor de două, trei cifre la un număr de o cifră Ordinea efectuării operațiilor și folosirea parantezelor rotunde și pătrate *Probleme care se rezolvă prin operațiile aritmetice cunoscute (cu ajutorul a două operații matematice): metoda comparației, metoda mersului invers. Aflarea unui număr necunoscut cu ajutorul probei: $\square + a = b$ $\square \times a = b$ $a + \square = b$ $a \times \square = b$ $\square - a = b$ $\square : a = b$ $a - \square = b$ $a : \square = b$ Fracții: $\frac{1}{2}$ (jumătate/doime), $\frac{1}{4}$ (sfert/pătrime) treime, zecime; reprezentări prin desene Terminologie specifică: fracție, numitor, numărător Compararea, ordonarea fracțiilor subunitare cu același numitor Probleme care se rezolvă prin una sau două operații de adunare și/sau scădere pentru fracții cu același numitor</p>
<p>Elemente intuitive de geometrie</p>	<p>Localizarea unor obiecte Terminologie specifică: paralel, perpendicular Coordonate într-o reprezentare grafică sub formă de rețea</p>

	<p>- hărți</p> <p>Figuri geometrice Punct, linie dreaptă, linie frântă, linie curbă, semidreaptă segment Drepte perpendiculare, paralele Unghiuri drepte, ascuțite, obtuze Poligoane: pătrat, dreptunghi, triunghi, romb, paralelogram (recunoaștere și identificarea unor elemente specifice) Cerc</p> <p>Axa de simetrie Perimetrul Aria Aria unui pătrat. Aria unui dreptunghi (calculul ariei cu ajutorul unei rețele de pătrate cu latura de 1 cm)</p> <p>Corpuri geometrice Cub, paralelipiped, piramidă, cilindru, sferă, con (recunoaștere și identificarea unor elemente specifice) Volumul cubului și paralelipipedului (calculul volumului, folosind cubul cu latura de 1 cm))</p>
<p>Unități și instrumente de măsură</p>	<p>Unități de măsură pentru lungime Unități de măsură: metrul, cu submultiplii și multiplii lui, comparare exerciții și probleme cu simbolul lor, activități practice Instrumente de măsură: rigla, metrul de tâmplărie, metrul de croitorie, ruleta Operații cu unitățile de măsură pentru lungime (fără transformări)</p> <p>Unități de măsură pentru volumul lichidelor Unități de măsură: litrul, cu multiplii și submultiplii, exerciții și probleme cu simbolul lor, activități practice Operații cu unitățile de măsură pentru volumul lichidelor (fără transformări)</p> <p>Unități de măsură pentru masă Unități de măsură: gramul, cu multiplii și submultiplii săi, exerciții și probleme cu simbolul lor, activități practice Instrumente de măsură: cântarul, balanța (fără transformări) Operații cu unitățile de măsură pentru masă</p> <p>Unități de măsură pentru timp Calculul unor intervale temporale, (ora, minutul, secunda, jumătatea și sfertul de oră; ziua, săptămâna, luna, anul) Instrumente de măsură: ceasul, cronometrul Operații cu unitățile de măsură pentru timp (fără transformări)</p> <p>Unități de măsură monetare Unități de măsură: leul și banul, euro și eurocentul (recunoaștere de monede și bancnote în uz)</p>
<p>Organizarea și reprezentarea datelor</p>	<p>Organizarea și reprezentarea datelor Date din tabele: analiza datelor, interpretare Grafice cu bare și liniare: extragerea unor informații</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Matematica este știința conceptelor cele mai abstracte și din acest motiv formarea noțiunilor matematice de număr natural și a algoritmului de calcul cu acestea, trebuie să parcurgă următoarele etape:

- sesizarea obiectelor din mediul ambiant, asocierea cu substitute ale acestora
- operarea cu mulțimi concrete de obiecte care să prefigureze, să formeze și să exerseze operații mentale de analiză, comparare, ordonare, clasificare, simbolizare, generalizare și abstractizare cu corespondent în relațiile matematice
- operarea cu simboluri ale mulțimilor de obiecte (puncte, linii, cercelețe, bețișoare)
- operarea cu simboluri numerice.

Aceste etape justifică prezența în structura acestei programe a perioadei de debut în clasa pregătitoare, caracterizată prin activități de preînvățare și de formare a principalelor abilități matematice.

Pentru accesibilizarea însușirii noțiunilor și algoritmilor matematici, metodologia specifică cuprinde: metode de explorare directă a realității (observația dirijată, operarea cu obiecte concrete, substitute și imagini, exercițiul și jocul), precum și metode de acțiune mentală (algoritmizarea, rezolvarea de probleme).

Trebuie insistat foarte mult pe folosirea celor mai eficiente mijloace didactice, a materialului didactic cât mai sugestiv și esențializat, cu valențe de facilitare a înțelegerii, precizării și operării cu numere, relația dintre numere și calcul.

În învățarea matematicii efortul intelectual se situează pe primul plan, de aceea proiectarea acestui curriculum s-a făcut după un model liniar, cu sensibile orientări spre organizarea în model spiralat, pentru a evidenția saltul realizat în însușirea conținuturilor matematice. În acest proces, elevul întâlnește atât situații stereotipe pe care le rezolvă printr-o modalitate algoritmizată, pe care o aplică mecanic, cât și situații noi, pe care le rezolvă prin căutarea și descoperirea unor soluții pe baza datelor cunoscute, deci într-o manieră euristică.

Pentru realizarea unei învățări activ – formative, ca atribut major al obiectului de studiu – matematica, nu trebuie pierdut din vedere nici un moment, individualizarea și abordarea diferențiată a procesului de instruire, ca strategie principală pentru asigurarea unui progres școlar evident. Această abordare capătă, în condițiile aplicării ei la elevul deficient de auz, valențe terapeutice, recuperatorii pentru ameliorarea și anihilarea blocajelor în învățare.

Ordoarea conținuturilor de învățare a avut în vedere principiul însușirii cu „pași mici”, raționamentul progresiv de la cauză spre efect și că nu obiectele în sine poartă principiile matematicii, ci operarea cu acestea. Acest demers va face posibilă trecerea de la acțiuni concrete cu obiecte, la interiorizarea lor ca structuri operatorii ale gândirii.

În matematică, reprezentările grafice și limbajul grafic sunt foarte apropiate de noțiuni. În orice situație, semnul „+” este adunare, iar semnul „-” este scădere.

Trebuie să remarcăm că o astfel de proiectare a conținuturilor matematice, îi oferă elevului deficient de auz cunoștințe teoretice fundamentale, dar mai ales algoritmi de interpretare și rezolvare a contextelor existențiale ce poartă în ele conținuturi ce pot fi exprimate matematic.

Fără a renunța, mai ales în această etapă a claselor 0-IV, când procesul de demutizare cunoaște o formă intensă, la limbajul verbal, putem concluziona că operaționalizarea conținuturilor matematice îi conferă deficientului de auz performanțe superioare în calculul matematic.

Scopul central al studierii matematicii este, în fond, formarea unor elevi capabili de a se încadra activ în domeniile vieții sociale, de a se familiariza cu valorile umane și culturale, ceea ce ar asigura viabilitatea unei societăți deschise.

Studiile de specialitate arată că disfuncția auditivă nu are efect determinant asupra dezvoltării psihice, însă limitează dezvoltarea limbajului și se restrânge activitatea psihică de ansamblu. Unele forme ale deficienței de auz pot determina și o întârziere intelectuală, în medie de 2 ani, cauzată de modificarea raportului dintre gândire și limbaj. Gândirea deficienților de auz presupune operare cu imagini, procesele gândirii fiind realizate dominant prin vizualizare, evidențiindu-se prin concretism, rigiditate, șablonism, îngustime și inerție, deosebindu-se astfel de gândirea persoanei auzitoare - care este predominant cognitiv - verbală.

Principala problemă indusă de deficiența auditivă este limitarea comunicării, înțeleasă mai ales ca și comunicare interpersonală.

Sărăcia vocabularului elevului deficient de auz are consecințe negative și asupra înțelegerii noțiunilor matematice, care sunt predominant abstracte. Vocabularul elevilor deficienți de auz este mai sărac comparativ cu vocabularul copiilor de aceeași vârstă fără deficiența de auz.

Anumite noțiuni introduse vor fi studiate fie pentru cazuri particulare, așa cum este cazul paralelipipedului (paralelipiped dreptunghic), fie intuitiv, recurgând la situații familiare.

Tot intuitiv vor fi introduse și fracțiile. Se consideră că activitățile cu fracții au ca scop să ofere elevilor reprezentările mentale despre acest tip de numere, ca prim pas al unei înțelegeri cantitative a acestora. De aceea, activitățile legate de acest subiect se vor focaliza pe identificarea expresiilor care conduc la fracții, pe exprimarea verbală și pe explorarea experiențelor cotidiene ale elevilor cu fracții, văzute ca părți ale întregului. De exemplu, o jumătate de măr este o parte a unui măr tăiat în două părți egale; tot o jumătate este și o parte a unui segment tăiat în 2 părți egale; o jumătate dintr-o mulțime de obiecte este o mulțime mai mică, dar care are de două ori mai puține obiecte față de mulțimea considerată întreg etc. Adunarea și scăderea fracțiilor este abordată tot intuitiv, pornind de la experiențele individuale. Se constată că două sferturi formază o jumătate. Pornind de la astfel de exemple, elevii vor avea reprezentări mentale pentru adunările și scăderile cu fracții simple și astfel vor evita mai târziu erorile tipice, creându-se prerechizitele necesare pentru abordarea algoritmică. Aceste activități stau la baza activităților de estimare a rezultatelor unor operații aritmetice cu fracții și contribuie la formarea capacității elevului de apreciere critică a corectitudinii unui răspuns.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Ca metodă, jocul didactic va fi încă prezent, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei. Accentul se va pune atât pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor, cât și pe rigurozitatea științifică a acestora.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete și a reprezentărilor grafice, elevul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă elev - profesor, astfel încât să răspundă intereselor beneficiarilor. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Proiectarea demersului didactic, pentru orice unitate de învățare, începe cu studiul programei școlare, de la competențe generale și competențele specifice, activități de învățare și conținuturi. Demersul de proiectare parcurge următorii pași:

- identificarea competențelor specifice care urmează să fie formate (în ce scop voi face?)
- selecția conținuturilor (ce conținuturi voi folosi?)
- analiza resurselor disponibile (cu ce voi face?)
- determinarea activităților de învățare (cum voi face?)
- stabilirea instrumentelor de evaluare (cât s-a realizat?).

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ. Se recomandă metodele moderne de evaluare precum:

- realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei;
- observarea sistematică a comportamentului elevilor;
- centrarea pe progresul personal, autoevaluare.

Rezultatele evaluării vor fi formulate prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

În evaluare se poate pune accent și pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale.

Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

BIBLIOGRAFIE:

* *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ CLASELE a III-a – a IV-a*, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 /02.12.2014, București, 2014;

* *MATEMATICA, Curriculum scolar pentru elevii deficienți de auz, Clasele I-IV*, elaborat de Școala pentru surzi nr. 2, București - 2005 (Autori: Prof. gr. I Bouleanu Crina, Prof. gr. I Nedeianu Liana, Prof. gr. I Stanuica Aurelia, Prof. gr. I Stoica Florica).

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi nr. 1, București
Sfetcu Măndășescu Iulia Maria	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi nr. 1, București
Stoica Florica	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sf. Maria"
Țîrlui Ileana Florentina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sf. Maria"
Staicu Ana	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București
Păștin Delia Loana	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ

Învățământ special

Clasele a V-a – a VIII-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Prezentul document conține programele școlare pentru disciplina **Matematică** la clasele a V-a - a VIII-a din învățământul special, elevi cu dizabilități auditive. În planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități auditive, OMEN nr. 3622/2018, anexa 13, Matematica aparține ariei curriculare Matematică și științele naturii, fiindu-i alocate 4 ore/săptămână.

Programa școlară descrie oferta educațională a disciplinei matematică pentru un parcurs școlar determinat, construită astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În elaborarea programei s-a urmărit:

- esențializarea conținuturilor în scopul accentuării laturii formative;
- compatibilizarea cunoștințelor cu vârsta și dizabilitatea elevului precum și cu experiența anterioară a acestuia din clasele 0-IV;
- continuitatea și coerența intradisciplinară;
- realizarea legăturilor interdisciplinare prin crearea de modele matematice ale unor fenomene abordate în cadrul altor discipline;
- prezentarea conținuturilor într-o formă accesibilă în scopul stimulării motivației pentru studiul matematicii;
- asigurarea continuității la nivelul experienței didactice acumulate în predarea matematicii în sistemul românesc de învățământ.

Prezentă programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare exemplificate. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute în programă, pe anide studiu și Programa Evaluării Naționale, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Atitudinile promovate de programa școlară de matematică sunt cele prevăzute în documentele europene pentru educația matematică: respectul pentru adevăr și perseverența pentru găsirea celor mai eficiente soluții, dezvoltarea de argumente și evaluarea validității acestora. Abordarea în spirit matematic a situațiilor cotidiene care solicită un tip de gândire deschisă și creativă, precum și un spirit de observație dezvoltat, matematică fiind modelul perfect pentru exersarea și implementarea gândirii critice la elevi.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Nota de prezentare, ca parte a programei școlare, descrie parcursul obiectului de studiu, argumentează structura didactică adoptată și sintetizează o serie de recomandări considerate semnificative de către autorii programei.

Competențele generale se definesc pe disciplina de studiu, având un grad ridicat de generalitate și complexitate; competențele generale orientează demersul didactic către achizițiile finale ale elevului, fiind comune întregului ciclu de învățământ gimnazial. În prezenta programă au fost propuse cinci competențe generale, care împreună cu competențele specifice și conținuturile de învățare pot fi parcurse și atinse de elevul cu deficiență de auz. Competențele generale și specifice sunt în concordanță cu cele din

programa pentru Evaluarea Națională, astfel încât, la sfârșitul clasei a VIII-a, elevii să poată promova cu succes acest examen.

Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut, astfel încât o anumită competență specifică să poată fi atinsă prin diferite conținuturi. Competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu, sunt derivate din competențele generale fiind etape în formarea acestora.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării operează o selecție relevantă din perspectiva structurării competențelor. Ele sunt mijloace informaționale prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice la nivelul fiecărui an de studiu. Conținuturile au fost selectate pe principiul continuității, structurate și abordate astfel încât să fie accesibile elevilor cu dizabilități auditive, să fie receptate și prelucrate cu ușurința de aceștia, atingându-se astfel competențele propuse și de asemenea în alegerea conținuturilor s-a ținut cont de Programa Evaluării Naționale la disciplina MATEMATICĂ.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări pentru proiectarea demersului didactic, având rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare pentru elaborarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Studiul matematicii în învățământul gimnazial special își propune să asigure formarea, pentru toți elevii, a unor competențe legate de folosirea calculelor, algoritmilor sau a raționamentelor matematice.

Totodată, se urmărește conștientizarea faptului că matematica este o activitate de descriere și de rezolvare a problemelor, prin folosirea unui limbaj unitar, aceasta făcând ca ea să fie o disciplină dinamică, strâns legată de societate prin relevanța sa în cotidian și prin rolul său în științele naturii, în științele economice, în științele sociale, în tehnologii, etc.

Competențe generale

- 1. Identificarea unor date și relații matematice și corelarea lor în funcție de contextul în care au fost definite**
- 2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale**
- 3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice și cotidiene**
- 4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată**
- 5. Analiza caracteristicilor de ordin matematic a unei situații date**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Identificarea unor date și relații matematice și corelarea lor în funcție de contextul în care au fost definite

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea caracteristicilor numerelor naturale în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> – scrierea și citirea numerelor naturale în sistemul de numerație zecimal; – identificarea unui număr natural pe baza unor condiții impuse de cifrele sale; – reprezentarea numerelor naturale pe axa numerelor; – identificarea numărului de unități, zeci, sute, mii etc. al unui număr natural; – scrierea unui număr natural în baza zece; – scrierea unui număr natural ca produs de două sau mai multe numere naturale și deducerea relației de divizibilitate.
<p>1.2. Recunoașterea fracțiilor ordinare sau zecimale în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> – scrierea și citirea fracțiilor ordinare și a fracțiilor zecimale; – utilizarea unor reprezentări grafice variate pentru ilustrarea fracțiilor echiunitare, subunitare, supraunitare; – verificarea echivalenței a două fracții prin diferite reprezentări grafice; – reprezentare pe axa numerelor a fracțiilor ordinare sau zecimale; – scrierea unui procent sub forma unei fracții ordinare.
<p>1.3. Identificarea unor elemente de geometrie și a unităților de măsură în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea și notarea punctelor, dreptelor, semidreptelor, segmentelor, planelor și semiplanelor; – recunoașterea dreptelor concurente sau paralele în mediul înconjurător; – recunoașterea și reprezentarea poziției unui punct față de o dreaptă sau față de un unghi; – identificarea unor figuri geometrice pe modele fizice/desene; – recunoașterea în desen a unghiului neregular și a unghiului alungit; – recunoașterea și descrierea corpurilor geometrice (cub, paralelipiped dreptunghic) și evidențierea elementelor acestora (vârfuri, muchii, fețe); – precizarea unității de măsură pentru estimarea lungimilor/distanțelor, ariilor și volumelor, a capacității, a masei, a timpului și a unităților monetare, în diferite contexte.

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în enunțuri matematice

Clasa a V-a
<p>2.1. Efectuarea de operații cu numere naturale, utilizând proprietățile acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> – efectuarea operațiilor aritmetice de adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere, a numere naturale, care conțin paranteze (rotunde, pătrate, acolade) respectând ordinea efectuării operațiilor; – efectuarea de calcule folosind factorul comun; – aplicarea operațiilor cu puteri folosind regulile de calcul specifice.
<p>2.2. Efectuarea de operații cu fracții ordinare și zecimale, utilizând proprietățile acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> – introducerea și scoaterea întregilor dintr-o fracție; – înmulțirea și împărțirea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule cu 10, 100, 1000;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> – identificarea și scrierea divizorilor și a multiplilor unui număr natural folosind produsul a două numere naturale; – amplificarea și simplificarea fracțiilor ordinare; – simplificarea unei fracții ordinare pentru a obține o fracție ireductibilă; – obținerea unei fracții echivalente cu o fracție dată, prin amplificare sau simplificare; – efectuarea operațiilor de adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere a fracțiilor ordinare și zecimale.
<p>2.3.Folosirea instrumentelor geometrice pentru a măsura sau a desena diferite configurații geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea prin desen a unghiurilor drepte, ascuțite, obtuze, folosind instrumentele geometrice (raportor, echer); – reprezentarea prin desen a unor segmente congruente și a unor unghiuri congruente; – măsurarea perimetrului și a unor lungimi pe obiecte din mediul înconjurător; – construcția unor figuri geometrice cu dimensiuni date; – reprezentarea prin desen și notarea dreptelor paralele, dreptelor perpendiculare, unghiuri cu măsură dată etc. – măsurarea unghiurilor cu raportorul; – estimarea lungimii unui segment; – estimarea volumului/capacității unui corp.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice și cotidiene

Clasa a V-a
<p>3.1. Aplicarea regulilor de calcul pentru efectuarea operațiilor cu numere naturale și pentru divizibilitatea cu 2, 5 și 10</p> <ul style="list-style-type: none"> – aplicarea distributivității înmulțirii față de adunarea și scăderea numerelor naturale; – utilizarea algoritmului împărțirii cu restul egal sau diferit de zero, în cazul în care deîmpărțitul și împărțitorul au una sau mai multe cifre; – calcularea unor expresii numerice care conțin paranteze (rotunde, pătrate sau acolade), cu respectarea ordinii efectuării operațiilor; – utilizarea metodelor aritmetice pentru rezolvarea unor probleme cu ajutorul numerelor naturale; – utilizarea criteriilor de divizibilitate cu 2,5,10; – caracterizarea noțiunii de divizor folosind împărțirea cu rest.
<p>3.2. Aplicarea de algoritmi pentru efectuarea operațiilor cu fracții ordinare sau zecimale</p> <ul style="list-style-type: none"> – aplicarea algoritmului de împărțire a unei fracții zecimale la un număr natural; – aplicarea algoritmului de împărțire a două fracții zecimale finite; – transformarea fracțiilor zecimale în fracții ordinare; – transformarea fracțiilor ordinare în fracții zecimale.
<p>3.3. Determinarea perimetrelor, a ariilor (pătrat, dreptunghi) a volumelor (cub, paralelipiped dreptunghic) exprimarea acestora în unități de măsură corespunzătoare</p> <ul style="list-style-type: none"> – calcularea perimetrului unei figuri geometrice; – transformarea unităților standard de măsură pentru lungime; – calcularea ariei unei figuri geometrice; – transformarea unităților standard de măsură pentru arie; – determinarea volumului unui cub și a unui paralelipiped dreptunghic;

Clasa a V-a

- transformarea unităților standard pentru volum;
- estimarea și determinarea capacităților unor vase;
- efectuarea de calcule cu măsuri de unghiuri (limitate numai la grade și minute sexagesimale).

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată**Clasa a V-a****4.1. Utilizarea limbajului specific matematic în aplicarea proprietăților legate de: comparare, aproximare, estimare și a proprietăților operațiilor cu numere naturale**

- reprezentarea unui număr natural pe axa numerelor folosind compararea și ordonarea numerelor naturale;
- aproximarea unui număr natural prin lipsă, prin adaos sau prin rotunjire la cea mai apropiată zece, sută sau mie;
- justificarea estimărilor rezultatelor unor calcule cu numere naturale.

4.2. Folosirea limbajului matematic specific fracțiilor ordinare/zecimale și a procentelor în situații concrete

- încadrarea unei fracții zecimale între două numere naturale consecutive;
- compararea fracțiilor ordinare prin aducerea la același numitor sau numărător;
- compararea, ordonarea unor fracții zecimale;
- utilizarea limbajului adecvat pentru determinarea unei fracții dintr-un număr natural;
- rotunjirea unei fracții zecimale la cel mai apropiat ordin de mărime, adecvat unei situații date.

4.3. Transpunerea în limbaj specific matematic a unor situații cotidiene concrete, referitoare la calculul de perimetre, arii și volume

- evidențierea unor etaloane pentru efectuarea unor măsurători;
- estimarea și compararea unor lungimi, perimetre, arii folosind unități de măsură adecvate unor situații variate;
- compararea capacităților unor vase sau a volumelor unor corpuri fizice, exprimate în unități de măsură standard și interpretarea rezultatelor;
- compararea maselor unor corpuri fizice exprimate în unități de măsură standard și interpretarea rezultatelor;
- utilizarea limbajului specific pentru exprimarea unor transformări monetare.

5. Analiza caracteristicilor de ordin matematic a unei situații date**Clasa a V-a****5.1. Analiza unor situații date pentru a estima și/sau pentru a verifica corectitudinea calculelor cu numere naturale**

- evidențierea avantajelor folosirii proprietăților operațiilor cu numere naturale în contexte matematice și practice;
- estimarea rezultatelor unor calcule cu numere naturale dintr-o listă de răspunsuri;
- compararea a două numere naturale scrise sub formă de puteri utilizând aducerea la aceeași bază sau la același exponent;
- stabilirea valorii de adevăr a unei propoziții matematice cu numere naturale, folosind operațiile aritmetice.

5.2. Analiza unor situații date pentru a estima și/sau pentru a verifica corectitudinea calculelor cu fracții ordinare/zecimale

- evidențierea avantajelor folosirii proprietăților operațiilor cu fracții ordinare/zecimale în contexte matematice și practice;
- reprezentarea pe axa numerelor a fracțiilor zecimale, cu un număr cu două zecimale folosind aproximarea acestora;
- analizarea unor algoritmi pentru rezolvarea unor probleme practice în care se folosesc operațiile cu fracții ordinare sau zecimale.

5.3. Interpretarea configurațiilor geometrice dintr-o situație dată prin Recunoașterea elementelor ce formează configurația respectivă, a măsurilor și relațiilor dintre ele

- determinarea ariilor unei configurații geometrice în contexte variate folosind pavaje;
- evidențierea prin estimare, ca rezultat al unei măsurători, a lungimilor, ariilor și volumelor aparținând unor obiecte din mediul înconjurător;
- estimarea pe cazuri concrete a relației dintre volum și capacitate pentru a obține un răspuns la o problemă deschisă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p>Numere</p>	<p>Numere naturale Scrierea și citirea numerelor naturale; șirul numerelor naturale; numere pare și numere impare; reprezentarea numerelor naturale pe axa numerelor; compararea și ordonarea numerelor naturale Adunarea numerelor naturale; proprietăți. Scăderea numerelor naturale Înmulțirea numerelor naturale; proprietăți. Factor comun. Împărțirea cu rest zero a numerelor naturale; împărțirea cu rest a numerelor naturale. Ridicarea la putere cu exponent natural a unui număr natural Ordinea efectuării operațiilor; utilizarea parantezelor: rotunde, pătrate și a acoladelor Metode aritmetice de rezolvare a problemelor: metoda reducerii la unitate, metoda grafică, metoda mersului invers Noțiunea de divizor; divizor comun. Noțiunea de multiplu; multiplu comun Criterii de divizibilitate cu 2, 5 și 10; numere prime; numere compuse.</p>
<p>Numere. Organizarea datelor</p>	<p>Fracții ordinare. Frații zecimale Frații ordinare Frații ordinare: clasificare (fracții subunitare, echiunitare și supraunitare); procente; fracții echivalente (prin reprezentări) Compararea fracțiilor; reprezentarea pe axa numerelor a fracțiilor ordinare Introducerea și scoaterea întregilor dintr-o fracție Cel mai mare divizor comun a două numere naturale (fără algoritm); amplificarea și simplificarea fracțiilor; fracții ireductibile Cel mai mic multiplu comun a două numere naturale (fără algoritm); aducerea fracțiilor la un numitor comun Adunarea și scăderea fracțiilor Înmulțirea fracțiilor, puteri; împărțirea fracțiilor Aflarea unei fracții dintr-un număr natural; procente Frații zecimale Frații zecimale: - scrierea fracțiilor ordinare cu numitori puteri ale lui 10 sub formă de fracții zecimale; - transformarea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule în fracție ordinară Adunarea și scăderea fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule Înmulțirea fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule Ridicarea la putere cu exponent natural a unei fracții zecimale care are un număr finit de zecimale nenule Împărțirea a două numere naturale cu rezultat fracție zecimală</p>

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>Media aritmetică a două sau mai multor numere naturale; Transformarea unei fracții ordinare într-o fracție zecimală; periodicitate Împărțirea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule la un număr natural nenul; împărțirea a două fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule Transformarea unei fracții zecimale periodice în fracție ordinară</p>
Geometrie	<p>Elemente de geometrie și unități de măsură Punct, dreaptă, plan, semiplan, semidreaptă, segment (descriere, reprezentare, notații) Pozițiile relative ale unui punct față de o dreaptă; puncte coliniare; pozițiile relative a două drepte: drepte concurente, drepte paralele Distanța dintre două puncte; lungimea unui segment; segmente congruente (construcție); mijlocul unui segment; Unghi: definiție, notații, elemente; interiorul unui unghi, exteriorul unui unghi Măsura unui unghi, unghiuri congruente (măsurarea și construcția cu raportorul); Clasificări de unghiuri: unghi drept, unghi ascuțit, unghi obtuz; unghi nul, unghi alungit Calcul cu măsuri de unghiuri exprimate în grade și minute sexagesimale Unități de măsură pentru lungime, aplicație: perimetru; unități de măsură pentru arie, aplicații: aria pătratului și a dreptunghiului; Cubul, paralelipipedul dreptunghic: prezentare prin desen și desfășurare; recunoașterea elementelor lor: vârfuri, muchii, fețe. Unități de măsură pentru volum, aplicații: volumul cubului și al paralelipipedului dreptunghic; transformări ale unităților de măsură Unități de măsură pentru capacitate; transformări Unități de măsură pentru masă; transformări Unități de măsură pentru timp; transformări Unități monetare; transformări</p>

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor date și relații matematice și corelarea lor în funcție de contextul în care au fost definite**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea unor noțiuni specifice mulțimilor și relației de divizibilitate în N</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea unor mulțimi finite sau infinite (mulțimea numerelor naturale, mulțimea numerelor naturale pare/impare, mulțimea cifrelor unui număr, mulțimea divizorilor/multiplilor unui număr natural); – definirea unor mulțimi folosind diagrame și/sau enumerare de elemente; – identificarea numerelor prime sau compuse dintr-o mulțime dată; – recunoașterea divizorilor și multiplilor unui număr dintr-o mulțime dată; – reprezentarea unui număr natural de două cifre ca produs de puteri de numere prime, folosind observarea directă; – recunoașterea unor perechi de numere prime între ele.
<p>1.2. Identificarea rapoartelor, proporțiilor și a mărimilor direct și invers proporționale în diferite contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea, scrierea și citirea, exemplificarea de rapoarte, procente și proporții; – recunoașterea, scrierea și citirea, exemplificarea de mărimi direct și invers proporționale, din viața cotidiană, dar și în context intra-interdisciplinar (geografie, chimie, fizica) ; – identificarea mărimilor direct proporționale în reprezentări grafice.
<p>1.3. Recunoașterea caracteristicilor numerelor întregi în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea unui număr întreg în situații cotidiene (temperaturi pozitive-negative, adâncime-altitudine, debit-credit, golaveraj); – reprezentarea opusului unui număr întreg pe axa numerelor; – reprezentarea modulului unui număr întreg ca fiind distanța de la originea axei la reprezentarea grafică a numărului; – recunoașterea unor situații diverse teoretice sau practic-aplicative care folosesc ecuații sau inecuații în mulțimea numerelor întregi.
<p>1.4. Identificarea fracțiilor echivalente, a fracțiilor ireductibile și a formelor de scriere</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea unui număr rațional în diferite contexte practice sau teoretice; – reprezentarea numerelor raționale pe axa numerelor ; – identificarea unor situații teoretice sau concrete care folosesc numere raționale.
<p>1.5. Identificarea unor figuri geometrice plane în configurații geometrice date (segmente, drepte, unghiuri, cercuri)</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea unor segmente, drepte, unghiuri într-o configurație dată, din mediul înconjurător; – recunoașterea unor cercuri și arce de cerc într-o configurație dată, din mediul înconjurător; – identificarea relațiilor între elementele geometrice recunoscute (paralelism, perpendicularitate, egalitate).
<p>1.6. Identificarea elementelor de geometrie plană asociate noțiunii de triunghi</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea unor tipuri de triunghiuri în configurații date; – identificarea elementelor triunghiurilor în desene, realitatea înconjurătoare; – descrierea unor caracteristici ale configurației geometrice făcând referire la triunghi (folosind instrumente geometrice și observarea acestora).

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Clasa a VI-a
<p>2.1. Evidențierea, în exemple, a relațiilor dintre elemente și mulțimi și dintre două mulțimi și a criteriilor de divizibilitate cu 2, 5, 10, 3 și 9</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea și exemplificarea de elemente care aparțin sau nu unei mulțimi (definită cu ajutorul diagramei sau prin enumerarea elementelor ei); – recunoașterea și exemplificarea de mulțimi aflate sau nu într-o relație de incluziune; – recunoașterea numerelor divizibile cu 2, 5, 10, 3 sau 9, dintr-un sir sau dintr-o mulțime dată, folosind criteriile de divizibilitate; – scrierea unui număr natural de două cifre ca produs de puteri de numere prime utilizând descompunerea în factori primi; – selectarea unui număr prim sau compus dintr-un sir sau dintr-o mulțime.
<p>2.2. Prelucrarea cantitativă a unor date folosind rapoarte și proporții pentru organizarea acestor date</p> <ul style="list-style-type: none"> – calcularea unui procent dintr-un număr dat; – determinarea unui număr când se cunoaște un procent din el; – aflarea termenului necunoscut dintr-o proporție; – aflarea valorii unui raport folosind șirul de rapoarte egale; – reprezentarea și organizarea datelor sub formă de diagrame, tabele și grafice.
<p>2.3. Folosirea operațiilor cu numere întregi pentru rezolvarea ecuațiilor și inecuațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> – compararea numerelor întregi, utilizând reprezentarea lor pe axa numerelor; – ordonarea unui șir sau a elementelor unei mulțimi finite; – folosirea regulilor caracteristice pentru efectuarea operațiilor cu numere întregi (inclusiv ridicarea la putere cu exponent natural); – verificarea soluției unei ecuații sau inecuații în mulțimea numerelor întregi, folosind proba.
<p>2.4. Utilizarea regulilor de calcul cu numere raționale pentru rezolvare ecuațiilor și inecuațiilor (calcul ce implică maximum două operații)</p> <ul style="list-style-type: none"> – folosirea regulilor specifice pentru efectuarea calculelor cu numere raționale; – estimarea rezultatului unui calcul înainte de efectuarea lui, pentru dezvoltarea abilităților de calcul mintal necesare în viața cotidiană; – rezolvarea ecuațiilor folosind regulile de calcul învățate; – verificarea soluției unei ecuații, folosind proba.
<p>2.5. Identificarea punctelor coliniare, a unghiurilor opuse la vârf, adiacente, complementare sau suplementare, a unghiurilor formate în jurul unui punct, a dreptelor paralele sau perpendiculare</p> <ul style="list-style-type: none"> – prelucrarea cantitativă a unor informații privind distanțe, lungimi de segmente, măsuri de unghiuri sau arce în vederea stabilirii coliniarității punctelor; – verificarea faptului că două drepte sunt paralele sau perpendiculare; – verificarea faptului că două unghiuri sunt adiacente, complementare sau suplementare, congruente; – aplicarea proprietăților studiate pentru a afla măsura unui unghi într-o configurație geometrică dată.
<p>2.6. Calcularea lungimilor segmentelor și a măsurii unghiului în contextual geometriei triunghiului</p> <ul style="list-style-type: none"> – precizarea tipului unui triunghi după efectuarea calculelor numerice cu lungimi de segmente și măsuri de unghiuri; – efectuarea de măsurători cu instrumentele geometrice (rigla gradate și raportorul) pentru formularea de răspunsuri în legătură cu unghiurile exterioare, inegalitățile între laturi și unghiuri într-un triunghi.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice și cotidiene

Clasa a VI-a
<p>3.1. Folosirea unor metode adecvate pentru reprezentarea mulțimilor și aflarea cmmdc și cmmmc</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea mulțimilor folosind diagrame sau enumerarea elementelor; – realizarea operațiilor cu mulțimi, utilizând exemple concrete; – aflarea cmmdc și cmmmc folosind descompunerea în produs de puteri de numere prime; – verificarea proprietății $(a, b)[a, b] = ab$, unde a și b sunt numere naturale (prin exemple concrete); – folosirea unor exemple pentru a deduce proprietăți ale relației de divizibilitate.
<p>3.2. Utilizarea unor metode specifice de rezolvare a problemelor cu rapoarte, proporții și proporționalitate directă sau inversă</p> <ul style="list-style-type: none"> – aflarea termenului necunoscut al unei proporții folosind metoda directă și proprietatea fundamentală a proporției; – rezolvarea problemelor cu rapoarte, procente, proporții; – aflarea probabilității realizării unui eveniment în contexte simple; – stabilirea proporționalității între două mărimi; – rezolvarea problemelor în care apar mărimi direct și invers proporționale în contexte diferite; – folosirea unor reguli specifice pentru determinarea unor proporții derivate, prin exemple numerice.
<p>3.3. Aplicarea regulilor de calcul în efectuarea operațiilor cu numere întregi; utilizarea parantezelor</p> <ul style="list-style-type: none"> – aplicarea regulilor de calcul cu puteri în exemple numerice; – utilizarea proprietăților operațiilor cu numere întregi pentru ușurarea calculelor numerice; – folosirea metodelor de aflare a necunoscutei dintr-o ecuație, aplicând metode aritmetice și algebrice (mersul invers și balanța-transformări ale relației de egalitate);
<p>3.4. Aplicarea proprietăților operațiilor pentru compararea și efectuarea calculelor cu numere raționale</p> <ul style="list-style-type: none"> – compararea și ordonarea numerelor raționale prin metode specifice (amplificare, simplificare, aducere la același numitor) și prin poziționarea pe axa numerelor; – folosirea regulilor de calcul și a proprietăților operațiilor pentru optimizarea calculelor numerice cu numere raționale; – folosirea metodelor de aflare a necunoscutei dintr-o ecuație, aplicând metode aritmetice și algebrice (mersul invers și balanța-transformări ale relației de egalitate).
<p>3.5. Folosirea proprietăților referitoare la lungimi de segmente, măsuri de unghiuri pentru realizarea unor construcții geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> – folosirea instrumentelor geometrice pentru realizarea unor construcții geometrice simple; – construcția bisectoarei unui unghi și a mediatoarei unui segment folosind instrumente geometrice; – construcția dreptelor paralele și a dreptelor perpendiculare folosind instrumente geometrice; – aflarea lungimii unui segment și a măsurii unui unghi folosind informațiile furnizate de construcțiile geometrice;

Clasa a VI-a
<p>3.6. Aplicarea criteriilor de congruență și a proprietăților triunghiurilor particulare pentru a stabili caracteristicilor unei reprezentări geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> – stabilirea congruenței a două triunghiuri precizând criteriul de congruență adecvat (exemple simple); – folosirea metodei triunghiurilor congruente pentru a verifica dacă două segmente sau două unghiuri sunt congruente; – aplicarea proprietăților triunghiurilor particulare în determinarea lungimilor de segmente și a măsurilor de unghiuri.

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Clasa a VI-a
<p>4.1. Exprimarea în limbaj specific matematic a unor situații concrete ce se pot descrie folosind mulțimi și divizibilitate în mulțimea numerelor naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> – exprimarea în limbaj matematic a caracteristicilor elementelor ce aparțin unei mulțimi finite (mulțimea cifrelor unui număr, mulțimea cifrelor pare sau impare, mulțimea pătratelor perfecte de două cifre etc.); – folosirea limbajului matematic caracteristic relației de divizibilitate; – redactarea rezolvării unei probleme de divizibilitate în mulțimea numerelor naturale; – folosirea conectorilor logici și, sau, $\neq$ nu, în contextul operațiilor cu mulțimi.
<p>4.2. Exprimarea în limbaj specific matematic a relațiilor de proporționalitate directă și inversă</p> <ul style="list-style-type: none"> – exprimarea relației de proporționalitate sub forma unei egalități de rapoarte sau a unei egalități de produse ; – transpunerea în limbaj matematic a datelor unei probleme rezolvabile cu regula de trei simplă; – organizarea informațiilor cuprinse într-un enunț pe baza unor criterii, folosind sortarea, clasificarea și reprezentarea grafică.
<p>4.3. Redactarea pașilor de rezolvare a ecuațiilor și inecuațiilor în mulțimea numerelor întregi</p> <ul style="list-style-type: none"> – scrierea ecuației sau inecuației echivalente cu ecuația sau inecuația dată; – redactarea pașilor de rezolvare a ecuației sau inecuației, cu verificarea soluției; – transpunerea unei probleme într-o ecuație rezolvabilă în $\mathbb{Z}$ redactarea demersului; – rezolvarea ecuației și inecuației cu modul în $\mathbb{Z}$, prin evidențierea unor caracteristici ce derivă din definiție.
<p>4.4. Redactarea pașilor de rezolvare a problemelor în mulțimea numerelor raționale</p> <ul style="list-style-type: none"> – formularea și exprimarea unor răspunsuri logice în raport cu cerințele de calcul numeric (estimarea rezultatului unui calcul, precizarea apartenenței rezultatului la o mulțime etc.); – transpunerea unei probleme într-o ecuație rezolvabilă în $\mathbb{Z}$ și redactarea demersului matematic, verificând soluția obținută.
<p>4.5. Prezentarea noțiunilor legate de dreptă, unghi, cerc (reprezentare geometrică și limbaj specific matematic)</p> <ul style="list-style-type: none"> – descrierea unor configurații geometrice date în care regăsim drepte, unghiuri, cercuri folosind limbaj matematic; – transpunerea informațiilor obținute în diferite context, în reprezentări geometrice ; – justificarea paralelismului a două drepte (unghiuri formate de două drepte cu o secantă).

Clasa a VI-a
<p>4.6. Exprimarea în limbaj simbolic a proprietăților triunghiurilor și ale liniilor importante în triunghi</p> <ul style="list-style-type: none"> – transcrierea în limbaj simbolic figurativ a caracteristicilor triunghiurilor ce aparțin unor configurații geometrice date; – transcrierea în limbaj simbolic figurativ a caracteristicilor medianelor, mediatoarelor, bisectoarelor și înălțimilor ce aparțin unor configurații geometrice date; – redactarea ipotezei și concluziei în cazul unei situații date referitoare la triunghi; – precizarea unor relații între laturile și unghiurile unui triunghi.

5. Analiza caracteristicilor de ordin matematic ale unei situații date

Clasa a VI-a
<p>5.1. Analizarea unor situații date din perspectiva mulțimilor și divizibilității în $\mathbb{N}$</p> <ul style="list-style-type: none"> – asocierea elementelor a două mulțimi finite cu același cardinal; – estimarea cardinalului unei mulțimi în situații concrete (numărul elevilor participanți la un concurs, numărul reședințelor de județ dintr-o anumită zonă geografică, numărul de medii obținute de elevii unei clase într-un an școlar etc.); – analiza metodelor de rezolvare a problemelor de divizibilitate; – utilizarea proprietăților divizibilității pentru rezolvarea exercițiilor cu fracții.
<p>5.2. Analizarea unor situații concrete folosind rapoarte și proporții</p> <ul style="list-style-type: none"> – justificarea proporționalității a două mărimi în vederea folosirii regulii de trei simplă; – interpretarea datelor conținute în tabele, diagrame și grafice.
<p>5.3. Analizarea și interpretarea unor date cuprinse în probleme ce se rezolvă în $\mathbb{Z}$</p> <ul style="list-style-type: none"> – analiza unor situații concrete în care se folosesc numere întregi; – analiza consecințelor ce ar putea decurge din modificarea unor ipoteze ; – interpretarea răspunsurilor obținute prin rezolvarea de ecuații și determinarea mulțimii soluțiilor.
<p>5.4. Găsirea de metode eficiente în calculul cu numere raționale</p> <ul style="list-style-type: none"> – analiza unor situații practice concrete în care se folosesc numere raționale; – alegerea metodei optime de efectuare a calculelor numerice (folosirea proprietăților operațiilor cu numere raționale); – interpretarea răspunsurilor obținute prin rezolvarea de ecuații și determinarea mulțimii soluțiilor.
<p>5.5. Analizarea reprezentărilor geometrice și a datelor numerice în scopul optimizării calculelor cu lungimi de segmente și măsuri de unghiuri</p> <ul style="list-style-type: none"> – analiza unei reprezentări geometrice în scopul verificării unor proprietăți referitoare la lungimi de segmente (ordonarea punctelor coliniare); – analiza unei reprezentări geometrice în scopul verificării unor proprietăți referitoare la bisectoarea unghiului (în cazul unghiurilor adiacente complementare sau suplementare, a unghiurilor opuse la vârf etc.).
<p>5.6. Analizarea reprezentărilor geometrice și a datelor numerice în scopul evidențierii proprietăților triunghiului</p> <ul style="list-style-type: none"> – construcția unei reprezentări geometrice folosind triunghiuri cu caracteristici date, folosind instrumente geometrice ; – analiza ipotezelor unei problem date și elaborarea strategiei de rezolvare folosind proprietățile studiate; – verificarea corectitudinii unei afirmații folosind raționamente simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Mulțimi. Numere</p>	<p>Mulțimi. Mulțimea numerelor naturale Mulțimi: descriere, notații, reprezentări; relațiile de apartenență, incluziune și egalitate. Cardinalul unei mulțimi finite. Operații cu mulțimi: reuniune, intersecție și diferență Relația de divizibilitate: definiție, notație. Mulțimea divizorilor unui număr natural, numere prime și numere compuse; mulțimea multiplilor unui număr natural Descompunerea numerelor naturale în produs de puteri de numere prime; determinarea celui mai mare divizor comun; numere prime între ele; determinarea celui mai mic multiplu comun Proprietățile relației de divizibilitate în $\mathbb{N}$ folosite în rezolvarea exercițiilor de divizibilitate și a exercițiilor cu fracții*</p>
<p>Numere. Organizarea datelor și probabilități</p>	<p>Rapoarte. Proportii Rapoarte. Aflarea valorii unui raport Proportii: definire, scriere și citire; proprietatea fundamentală a proporțiilor; aflarea termenului necunoscut al unei proporții Proportii derivate (exemple numerice)* Șir de rapoarte egale Mărimi direct și invers proporționale. Regula de trei simplă Elemente de organizarea datelor: probabilitatea realizării unui eveniment</p>
<p>Mulțimi. Numere</p>	<p>Mulțimea numerelor întregi Introducerea noțiunii de număr negativ folosind situații practice Mulțimea numerelor întregi: opusul și modulul unui număr întreg Relații între numerele întregi: reprezentare, comparare și ordonare folosind reprezentarea pe axă Operații cu numere întregi: – adunarea numerelor întregi, proprietăți – scăderea numerelor întregi – înmulțirea numerelor întregi, proprietăți – împărțirea exactă a numerelor întregi (deîmpărțitul este multiplu al împărțitorului) – puterea cu exponent natural și reguli de calcul cu puteri – ordinea efectuării operațiilor și utilizarea parantezelor Ecuații și inecuații care se rezolvă cu cel mult două operații Probleme care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor în $\mathbb{Z}$</p>

*Parcurgerea acestor conținuturi se lasă la latitudinea profesorului

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>Mulțimea numerelor raționale Introducerea noțiunii de număr rațional folosind situații practice Mulțimea numerelor raționale: reprezentare, comparare și ordonare folosind reprezentarea pe axă; opus și modul Operații cu numere raționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> – adunarea numerelor raționale și proprietățile ei – scăderea numerelor raționale – înmulțirea numerelor raționale și proprietățile ei – împărțirea numerelor raționale – inversul unui număr rațional – puterea cu exponent întreg a unui număr rațional nenul și regulile de calcul cu puteri – ordinea efectuării operațiilor și utilizarea parantezelor <p>Rezolvarea ecuațiilor cu numere raționale folosind maximum două operații Probleme care se rezolvă folosind ecuații</p>
Geometrie	<p>Noțiuni geometrice fundamentale. Proprietăți Unghiuri: definiție, reprezentare, notare, citire; elemente și clasificare Alte tipuri de unghiuri: unghiuri opuse la vârf, congruența lor; unghiuri formate în jurul unui punct, suma măsurilor acestora; unghiuri suplementare și unghiuri complementare; unghiuri adiacente Bisectoarea unui unghi: definiție și construcție Drepte paralele: definiție și construcție; unghiuri formate de două drepte paralele cu o secantă Drepte perpendiculare: definiție și construcție, drepte oblice; Distanța de la un punct la o dreaptă și construcția perpendicularei dintr-un punct pe dreaptă Mediatoarea unui segment: definiție și construcție Cercul: definiție și construcție; elemente în cerc: centru, rază, coardă, diametru, arc de cerc, unghi la centru și unghi înscris în cerc</p>
	<p>Triunghiul Definiție, reprezentare și elemente</p> <ul style="list-style-type: none"> – Clasificarea triunghiurilor – Perimetrul și suma măsurilor unghiurilor unui triunghi <p>Construcția triunghiurilor (LLL, LUL, ULU) Liniile importante în triunghi: bisectoare, mediatore, înălțimi și mediane (definiție, construcție) Congruența triunghiurilor (LLL, LUL, ULU) Metoda triunghiurilor congruente Triunghiul isoscel și proprietățile lui Triunghiul echilateral și proprietățile lui</p>

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor date și relații matematice și corelarea lor în funcție de contextul în care au fost definite**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea și clasificarea după diverse criterii ale elementelor mulțimilor numerice $\mathbb{N}, \mathbb{Z}, \mathbb{Q}, \mathbb{R}$</p> <ul style="list-style-type: none"> –recunoașterea pătratelor unor numere naturale dintr-o mulțime de numere date și a relației dintre scrierea unui număr pătrat perfect ca puterea a 2-a a unui număr; –identificarea, relației dintre puterea cu exponent 2 și rădăcina pătrată a pătratului unui număr natural; –recunoașterea rădăcinii pătrate dintr-un număr natural pătrat perfect utilizând scrierea sub formă de putere cu exponent 2; –recunoașterea numerelor naturale, întregi, raționale și iraționale dintr-o mulțime de numere date; –identificarea formei convenabile de scriere a unui număr real în funcție de un context dat.
<p>1.2. Identificarea unor probleme care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor sau a sistemelor de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> –identificarea unor relații matematice care reprezintă ecuații; –precizarea elementelor unei ecuații (necunoscută, coeficienți, termeni liberi); –identificarea unor ecuații echivalente cu o ecuație dată; –identificarea elementelor unui sistem de ecuații (necunoscute, coeficienți, termeni liberi); –identificarea datelor cunoscute și necunoscute în cazul problemelor care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor sau sistemelor de ecuații.
<p>1.3. Identificarea unor informații din tabele, grafice și diagrame</p> <ul style="list-style-type: none"> –extragerea unei informații dintr-un tabel, grafic sau diagrama; –recunoașterea modului adecvat de reprezentare a unor date; –identificarea unor corespondențe între diferite reprezentări ale acelorași date.
<p>1.4. Recunoașterea și descrierea patruleterelor în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> –identificarea patruleterelor pe corpuri geometrice sau pe desfășurări ale acestora; –scrierea/citirea unor elemente ale patruleterelor: vârfuri, laturi, unghiuri, diagonale; –identificarea paralelogramelor particulare pe modele fizice/desene; –identificarea paralelogramelor particulare utilizând proprietăți precizate; –identificarea liniei mijlocii într-un triunghi sau trapez.
<p>1.5. Identificarea elementelor cercului și/sau poligoanelor regulate în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> –precizarea elementelor unui cerc în configurații geometrice date: centru, rază, coardă, diametru, arc de cerc; unghi la centru, interior, exterior, disc; –identificarea poligoanelor regulate înscrise într-un cerc; –recunoașterea elementelor unui poligon regulat (latură, apotemă, arie, perimetru).
<p>1.6. Identificarea perechilor de triunghiuri asemenea în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> –identificarea triunghiurilor asemenea în configurații geometrice reale și/sau modelate; –recunoașterea segmentelor proporționale dintr-un triunghi; –identificarea laturilor proporționale și a unghiurilor egale în triunghiuri asemenea.

Clasa a VII-a**1.7 Recunoașterea și descrierea elementelor unui triunghi dreptunghic într-o configurație geometrică dată**

- precizarea triunghiurilor dreptunghice în configurații geometrice date;
- precizarea elementelor unui triunghi dreptunghic: unghiuri ascuțite, unghi drept, catete, ipotenuză;
- folosirea instrumentelor geometrice pentru a identifica proiecția unui punct/segment pe o dreaptă;
- identificarea înălțimii într-un triunghi dreptunghic;
- identificarea proiecției unei segment pe o dreaptă ;
- precizarea laturii opuse/alăturate unui unghi.

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale**Clasa a VII-a****2.1. Aplicarea regulilor de calcul pentru aproximarea numerelor reale**

- scrierea numerelor reale în diverse forme;
- ordonarea, compararea și reprezentarea numerelor reale pe axa de coordonate;
- aproximarea numerelor reale prin reprezentarea pe axa de coordonate;
- introducerea și scoaterea factorilor de sub radical;
- încadrarea unui număr real între doi întregi consecutivi;
- calcularea opusului, a modulului și a inversului unui număr real;

2.2. Utilizarea operațiilor cu numere reale pentru verificarea soluțiilor unor ecuații sau sisteme de ecuații liniare

- verificarea faptului că un număr real este soluție a unei ecuații, prin calcul;
- verificarea, faptului că o pereche de numere reale este soluție a unui sistem de ecuații liniare, prin calcul;
- verificarea faptului că un număr real este soluție comună a unor ecuații, prin calcul.

2.3. Reprezentarea unor date sub formă de tabele, grafice sau diagrame în vederea înregistrării, reprezentării și prezentării acestora

- extragerea unor date statistice dintr-un tabel sau listă;
- reprezentarea într-un sistem de axe ortogonale a unei perechi de numere reale ;
- reprezentarea unor date prin tabele, diagrame, grafice circulare sau grafice cu bare;
- reprezentarea unor date în tabele cu una și cu două intrări;
- construirea unor diagrame.

2.4. Clasificarea patrulaterelor particulare utilizând definiții și proprietăți ale acestora

- recunoașterea patrulaterelor convexe în configurații geometrice date;
- recunoașterea paralelograme particulare pe baza unor proprietăți precizate;
- descrierea unor proprietăți ale laturilor, unghiurilor și diagonalelor unor patrulatere particulare;
- recunoașterea trapezului isoscel sau a trapezului dreptunghic;
- identificarea liniei mijlocii în triunghi și trapez pe baza definiției/proprietăților acesteia
- calcularea ariilor paralelogramului, dreptunghiului, pătratului, rombului, trapezului, triunghiului folosind decupări, pavaje;
- transpunerea în desen a unei configurații geometrice referitoare la patrulatere descrise matematic;
- identificarea și analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând proprietăți ale patrulaterelor particulare.

Clasa a VII-a
<p>2.5. Calcularea unor lungimi de segmente și a unor măsuri de unghiuri în poligoane regulate înscrise într-un cerc</p> <ul style="list-style-type: none"> – utilizarea instrumentelor geometrice adecvate pentru a reprezenta configurații geometrice care conțin un cerc; – calcularea măsurii unghiurilor unui poligon regulat; – calculul unor lungimi de segmente în cerc; – calcularea elementelor (latură, apotemă, perimetru, arie) poligoanelor regulate: triunghi echilateral, pătrat, hexagon regulat; – calcularea măsurii unui unghi la centru.
<p>2.6. Stabilirea relației de asemănare între triunghiuri</p> <ul style="list-style-type: none"> – transpunerea în desen a unor perechi de triunghiuri care verifică un criteriu de asemănare cu identificarea laturilor proporționale și a unghiurilor congruente; – stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri date utilizând definiția; – stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri sau utilizând criteriile de asemănare (măsurile unghiurilor, proporționalitatea laturilor); – stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri prin aplicarea teoremei fundamentale a asemănării; – utilizarea de rapoarte și proporții formate cu lungimi de segmente; – aplicarea teoremei fundamentale a asemănării în diferite contexte.
<p>2.7. Determinarea elementelor unui triunghi dreptunghic prin aplicarea relațiilor metrice în acesta</p> <ul style="list-style-type: none"> – calcularea unor lungimi de segmente utilizând teorema înălțimii; – calcularea unor lungimi de segmente utilizând teorema catetei; – calcularea unor lungimi de segmente utilizând teorema lui pitagora; – calcularea sinusului, cosinusului, tangentei și cotangentei pentru unghiurile ascuțite ale unui triunghi dreptunghic; – determinarea elementelor unui triunghi dreptunghic utilizând relațiile metrice și trigonometrice studiate; – calcularea ariei unui triunghi oarecare folosind descompunerea suprafeței sale în triunghiuri dreptunghice.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice și cotidiene

Clasa a VII-a
<p>3.1. Utilizarea unor algoritmi și a proprietăților operațiilor în efectuarea calculelor cu numere reale</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de operații matematice cu numere reale: adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere respectând regulile privind ordinea efectuării operațiilor cu numere reale într-un calcul cu/fără paranteze; - utilizarea regulilor de calcul pentru produsul/câtul a doi radicali ($\sqrt{a} \cdot \sqrt{b}, \sqrt{a}: \sqrt{b}$); - aplicarea regulilor de calcul pentru raționalizarea numitorului de forma $a\sqrt{b}$; - compararea numerelor reale iraționale utilizând raționalizarea numitorului și introducerea/scoaterea termenilor de sub radical; - determinarea mediei ponderate a n numere reale; - determinarea mediei geometrice a două numere reale; - utilizarea calculatorului pentru efectuarea sau verificarea unor calcule cu numere reale.
<p>3.2. Utilizarea transformărilor echivalente în rezolvarea unor ecuații și sisteme de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ecuațiilor echivalente;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - efectuarea transformărilor echivalente pentru a obține ecuații și sisteme de ecuații echivalente cu cele date; - efectuarea probei pentru verificarea unui rezultat obținut.
<p>3.3. Alegerea metodei adecvate de rezolvare a problemelor în care intervin dependențe funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea în plan a punctelor având coordonate numere reale cu ajutorul sistemului de axe ortogonale; - analizarea unor seturi de date pentru a determina un mod adecvat de reprezentare grafică a acestora; - reprezentarea și interpretarea unor dependențe funcționale prin/din tabele, diagrame și grafice.
<p>3.4. Utilizarea proprietăților patrulaterelor în rezolvarea unor probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor paralelograme particulare pe baza unor proprietăți precizate; - rezolvarea de probleme utilizând proprietățile paralelogramelor particulare: dreptunghi, romb și pătrat; - rezolvarea de probleme utilizând proprietățile trapezului isoscel; - utilizarea definiției și a proprietăților liniei mijlocii în trapez în rezolvarea de probleme; - utilizarea liniei mijlocii pentru a demonstra paralelismul unor drepte; - construcția cu ajutorul instrumentelor geometrice a unor patrulatere respectând condiții date; - desenarea paralelogramului utilizând definiția sau proprietăți ale acestuia; - demonstrarea proprietăților paralelogramului , - calcularea ariei triunghiului și a patrulaterelor studiate cu ajutorul formulelor.
<p>3.5. Aplicarea proprietăților cercului în rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de probleme în care se utilizează proprietăți ale arcelor, coardelor și diametrului perpendicular pe coardă; - rezolvarea unor probleme folosind proprietățile tangentelor duse dintr-un punct exterior la un cerc; - calcularea unor lungimi de segmente și de arce de cerc; - calcularea unor măsuri de unghiuri; - determinarea măsurii unghiurilor unui poligon regulat.
<p>3.6. Utilizarea asemănării triunghiurilor pentru determinarea de lungimi, masuri și arii</p> <ul style="list-style-type: none"> - calcularea unor lungimi de segmente, utilizând asemănarea triunghiurilor și proprietățile șirului de rapoarte egale; - calcularea a unor măsuri de unghiuri utilizând asemănarea triunghiurilor; - calcularea unor lungimi de segmente în triunghi utilizând teorema fundamentală a asemănării; - calcularea unor lungimi de segmente prin utilizarea teoremei lui thales; - calcularea perimetrelor și ariilor a două triunghiuri asemenea, prin utilizarea raportului de asemănare; - stabilirea proporționalității lungimilor unor segmente ce reprezintă laturi ale unui triunghi; - împărțirea unui segment în părți proporționale cu numere date.
<p>3.7. Deducerea relațiilor metrice într-un triunghi dreptunghic</p> <ul style="list-style-type: none"> - calculul unor lungimi de segmente folosind teorema lui pitagora; - calculul unor lungimi de segmente utilizând teorema catetei și a înălțimii; - calculul valorilor pentru sinusul, cosinusul, tangenta și cotangenta unghiurilor de 30°, 45° sau 60°; - utilizarea valorilor pentru sinusul, cosinusul, tangenta și cotangenta unghiurilor de 30°, 45° sau 60° pentru calcularea unor lungimi de segmente într-un triunghi dreptunghic;

Clasa a VII-a
– calcularea elementelor (latură, apotemă, arie, perimetru) în poligoane regulate (triunghi echilateral, pătrat, hexagon regulat).

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Clasa a VII-a
<p>4.1. Caracterizarea numerelor reale utilizând terminologia aferentă noțiunii de număr real (semn, modul, opus, invers)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea formei convenabile de scriere a unui număr real în funcție de un context dat; - sortarea unor numere naturale, întregi, raționale sau iraționale în funcție de mulțimea căreia îi aparțin utilizând terminologia adecvată; - utilizarea terminologiei specifice noțiunii de număr real în descrierea modului de rezolvare a unui exercițiu/a unei probleme; - identificarea rezultatului corect dintr-o listă de răspunsuri posibile.
<p>4.2. Redactarea rezolvării ecuațiilor și sistemelor de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea unor ecuații de forma $ax + b = 0$, unde $a, b \in \mathbb{R}$; - rezolvarea ecuațiilor reductibile la ecuația $x^2 = a$, $a \in \mathbb{R}_+$; - rezolvarea sistemelor de ecuații prin metoda reducerii; - rezolvarea sistemelor de ecuații prin metoda substituției; - verificarea proprietății unui număr real de a fi soluție a unei ecuații sau a unui sistem de ecuații prin apartenența la mulțimea de definiție.
<p>4.3. Descrierea în limbajul specific matematicii a unor elemente de organizare a datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> – scrierea produsului cartezian prin enumerarea elementelor sale; – reprezentarea produsului cartezian a două mulțimi numerice finite; – evidențierea relației între cardinalele mulțimilor implicate în produsul cartezian și cardinalul acestuia (cardinalul produsului cartezian a două mulțimi este egal cu produsul cardinalelor celor două mulțimi).
<p>4.4. Exprimarea în limbaj geometric a noțiunilor legate de patrulare</p> <ul style="list-style-type: none"> – construcția cu ajutorul instrumentelor geometrice a unor patrulare utilizând definiția sau proprietăți ale acestora; – desenarea unei configurații geometrice referitoare la patrulare descrise matematic – identificarea liniei mijlocii în trapez pe baza definiției/prorietăților acesteia; – descompunerea unei figuri date în figuri ale căror arii se pot calcula direct.
<p>4.5. Exprimarea în limbaj matematic a proprietăților cercului și ale poligoanelor înscrise în cerc</p> <ul style="list-style-type: none"> – utilizarea instrumentelor geometrice pentru construirea unui cerc și a elementelor sale; – construcția de arce congruente utilizând unghiuri la centru; – identificarea unor cazuri particulare și evidențierea unor proprietăți în configurații geometrice referitoare la cerc și poligoane regulate; – utilizarea instrumentelor geometrice pentru construcția triunghiului echilateral, pătratului și hexagonului regulat; – calcularea lungimilor unor arce de cerc și aria sectorului de cerc folosind regula de trei simplă.
<p>4.6. Exprimarea în limbaj matematic a proprietăților unor figuri geometrice folosind asemănarea</p> <ul style="list-style-type: none"> – argumentarea alegerii între teorema fundamentală a asemănării și teorema lui thales pentru rezolvarea unor probleme specifice;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> – construcția cu ajutorul instrumentelor geometrice a unor configurații geometrice respectând condiții date de asemănare; – identificarea unor cazuri particulare și evidențierea unor proprietăți referitoare la asemănarea triunghiurilor.
<p>4.7. Folosirea terminologiei și notațiilor specifice triunghiului dreptunghic în diverse contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> – utilizarea instrumentelor geometrice pentru a reprezenta prin desen relații între elementele unor figuri sau configurații geometrice (congruență, paralelism, perpendicularitate); – observarea diferenței dintre condițiile necesare și suficiente în contexte geometrice referitoare la relații metrice; – identificarea unor situații particulare și evidențierea unor proprietăți în contexte geometrice referitoare la relații metrice; – justificarea unui demers sau rezultat matematic obținut sau indicat cu relații metrice în triunghiul dreptunghic, recurgând la argumentări sau demonstrații.

5. Analiza caracteristicilor de ordin matematic ale unei situații date

Clasa a VII-a
<p>5.1. Determinarea strategiilor eficiente în efectuarea operațiilor și rezolvarea problemelor cu numere reale</p> <ul style="list-style-type: none"> – determinarea mediei geometrice a două numere reale pozitive; – determinarea mediei aritmetice ponderate a două sau mai multor numere reale; – simplificarea unor rapoarte de numere reale care necesită raționalizare, descompunere în factori și/sau simplificare; – raționalizarea unor numitori de forma $a\sqrt{b}$, $a, b \in \mathbb{Q}$; – rezolvarea de probleme în care apar medii (aritmetică, ponderată sau geometrică); – discutarea și argumentarea metodei de descompunere aleasă în rezolvarea exercițiilor cu numere reale.
<p>5.2. Stabilirea unor metode de rezolvare a ecuațiilor sau a sistemelor de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> – utilizarea transformărilor echivalente a ecuațiilor pentru fundamentarea unei metode de rezolvare; – evidențierea unor soluții asociate unei ecuații liniare în cadrul unui sistem de ecuații – rezolvarea ecuațiilor de forma $ax+b=0$ și interpretarea rezultatului obținut; – compararea metodelor de rezolvare a unor sisteme de ecuații liniare; – rezolvarea sistemelor de ecuații și interpretarea rezultatului obținut.
<p>5.3. Analizarea unor situații practice cu ajutorul unor elemente de organizare a datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> – selectarea unor informații dintr-un tabel sau listă; – interpretarea unor informații extrase dintr-un tabel/listă/grafic; – verificarea validității unor afirmații pe cazuri particulare prin construirea unor exemple și/sau contraexemplu; – interpretarea reprezentării a două sau mai multor puncte într-un sistem de axe ortogonale, din punct de vedere geometric sau din punct de vedere al fenomenului asociat.
<p>5.4. Alegerea reprezentărilor geometrice adecvate în vederea optimizării calculelor unor lungimi de segmente, a unor măsuri de unghiuri și a unor arii</p> <ul style="list-style-type: none"> – calcularea ariei triunghiului și a patruleterelor studiate cu ajutorul formulelor;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> – rezolvarea unor probleme utilizând proprietățile paralelogramelor particulare și ale trapezului; – utilizarea instrumentelor geometrice pentru reprezentarea prin desen a congruenței, paralelismului și perpendicularității; – analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând proprietăți ale patrulaterelor particulare; – calcularea ariei unui triunghi sau patrulater prin metode diferite.
<p>5.5. Deducerea unor proprietăți ale cercului și ale poligoanelor regulate folosind reprezentări geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> – stabilirea unor metode adecvate pentru construcția poligoanelor regulate; – poziționarea unei drepte față de un cerc în funcție de numărul punctelor de intersecție dintre dreaptă și cerc; – interpretarea unor proprietăți ale cercului și ale poligoanelor regulate în probleme de mișcare.
<p>5.6. Interpretarea asemănării triunghiurilor în corelație cu proprietăți metrice/calitative</p> <ul style="list-style-type: none"> – deducerea relației dintre raportul ariilor a două triunghiuri asemenea și raportul de asemănare; – discutarea diferitelor metode de rezolvare a unei probleme de asemănare a triunghiurilor; – analizarea diferitelor metode de rezolvare a unei probleme de asemănare a triunghiurilor; – compararea diferitelor metode de rezolvare a unei probleme de asemănare a triunghiurilor; – identificarea și analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând asemănarea triunghiurilor.
<p>5.7. Interpretarea perpendicularității în relație cu determinarea elementelor unui triunghi dreptunghic</p> <ul style="list-style-type: none"> – calculul ariei unui triunghi folosind noțiuni de trigonometrie; – determinarea elementelor unui triunghi dreptunghic utilizând relațiile metrice și trigonometrice studiate; – utilizarea valorilor pentru sinus, cosinus, tangentă sau cotangentă din tabele trigonometrice în rezolvarea unor probleme practice; – calcularea ariei unui triunghi sau a unui patrulater utilizând metode diferite; – calculul unor lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, perimetre, arii ale unor triunghiuri, paralelograme particulare, trapeze; – analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând relații metrice și elemente de trigonometrie.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Mulțimi. Numere	Mulțimea numerelor reale Rădăcina pătrată dintr-un număr natural pătrat perfect Scoaterea factorilor de sub radical; introducerea factorilor sub radical Numere iraționale, exemple; mulțimea numerelor reale; incluziunile $\mathbb{N} \subset \mathbb{Z} \subset \mathbb{Q} \subset \mathbb{R}$; modulul unui număr real (definiție, proprietăți); compararea și ordonarea numerelor reale; reprezentarea numerelor reale pe axa numerelor prin aproximări Operații cu numere reale (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, puteri cu exponent număr întreg); raționalizarea numitorului de forma $a\sqrt{b}$ Media aritmetică ponderată a n numere reale, $n \geq 2$; media geometrică a două numere reale pozitive Ecuația de forma $x^2 = a$, unde $a \in \mathbb{R}$
Algebră	Ecuații și sisteme de ecuații liniare Transformarea unei egalități într-o egalitate echivalentă; identități Ecuații de forma $ax + b = 0$, unde $a, b \in \mathbb{R}$; mulțimea soluțiilor unei ecuații; ecuații echivalente Sisteme de două ecuații liniare cu două necunoscute; rezolvare prin metoda substituției și/sau prin metoda reducerii Probleme care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor sau a sistemelor de ecuații liniare
Organizarea datelor	Elemente de organizare a datelor Produsul cartezian a două mulțimi nevide; sistem de axe ortogonale în plan; reprezentarea într-un sistem de axe ortogonale a unor perechi de numere reale; reprezentarea punctelor într-un sistem de axe ortogonale Reprezentarea și interpretarea unor dependențe funcționale prin tabele, diagrame și grafice
Geometrie	Patrulaterul Patrulaterul convex; suma măsurilor unghiurilor unui patrulater convex Paralelogramul: proprietăți; aplicații în geometria triunghiului: linie mijlocie în triunghi Paralelorame particulare: dreptunghi, romb, pătrat; proprietăți Trapezul, clasificare, proprietăți; linia mijlocie în trapez; trapezul isoscel, proprietăți Perimetre și arii: paralelogram, paralelorame particulare, triunghi, trapez Cercul Cerc (definiție, construcție); elemente în cerc: centru, rază, coardă, diametru, arc de cerc; unghi la centru; măsuri, interior, exterior, disc Unghi înscris în cerc; coarde și arce în cerc; tangenta dintr-un punct exterior la un cerc Poligoane regulate înscrise într-un cerc Calculul elementelor (latură, apotemă, arie, perimetru) în următoarele poligoane regulate: triunghi echilateral, pătrat, hexagon regulat Lungimea cercului și aria discului Asemănarea triunghiurilor Segmente proporționale Teorema lui Thales (fără demonstrație); împărțirea unui segment în părți proporționale cu numere (segmente) date

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Triunghiuri asemenea; criterii de asemănare a triunghiurilor; teorema fundamentală a asemănării, aplicații: raportul ariilor a două triunghiuri asemenea*</p> <p>Relații metrice în triunghiul dreptunghic Triunghiul dreptunghic și proprietățile lui (teorema unghiului de 30°, mediana corespunzătoare ipotenuzei) Proiecții ortogonale pe o dreaptă; teorema înălțimii; teorema catetei Teorema lui Pitagora Noțiuni de trigonometrie în triunghiul dreptunghic: sinusul, cosinusul, tangenta și cotangenta unui unghi ascuțit Rezolvarea triunghiului dreptunghic; aplicații: calculul elementelor (latură, apotemă, arie, perimetru) în triunghiul echilateral, în pătrat și în hexagonul regulat</p>

---

*Parcurgerea acestor conținuturi se lasă la latitudinea profesorului

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Identificarea unor date și relații matematice și corelarea lor în funcție de contextul în care au fost definite

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea apartenenței unui număr real la o mulțime</p> <ul style="list-style-type: none"> – scrierea unei mulțimi definite printr-o proprietate comună a elementelor sale, folosind simboluri matematice; – recunoașterea apartenenței unui element la o mulțime dată, printr-o proprietate a elementului ei; – reprezentarea pe axa numerelor a intervalelor de numere reale.
<p>1.2. Identificarea termenilor unei expresii algebrice</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea termenilor asemenea dintr-o expresie algebrică; – recunoașterea formulelor de calcul prescurtat; – recunoașterea ecuațiilor de tipul $ax+b=0$, unde $a, b \in \mathbb{R}$ sau $ax^2+bx+c=0$, unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b, c \in \mathbb{R}$.
<p>1.3. Identificarea unor dependențe funcționale în diferite contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> – completarea unui șir de numere cunoscând regula de formare a acestuia; – determinarea regulii de scriere a șirului când se dau câțiva termeni ai săi; – reprezentarea unor dependențe funcționale prin tabele, diagrame și grafice.
<p>1.4. Recunoașterea figurilor plane sau a unor elemente caracteristice acestora în diferite configurații spațiale prezentate</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea, reprezentarea, notarea și citirea unor drepte coplanare/necoplanare în configurații spațiale date, cu exemple din mediul înconjurător; – recunoașterea pozițiilor relative ale unei drepte față de un plan în configurații spațiale simple, cu exemple din mediul înconjurător; – identificarea unor figuri geometrice obținute prin secționarea unor corpuri cu un plan paralel cu baza.
<p>1.5. Recunoașterea corpurilor geometrice și a elementelor caracteristice necesare calculării ariei sau volumului</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea și numirea corpurilor geometrice (cub; paralelipiped dreptunghic; prismă dreaptă cu baza: triunghi echilateral, pătrat, hexagon regulat; cilindru circular drept, con circular drept) dintr-o serie de corpuri date și din mediul înconjurător; – recunoașterea înălțimii, laturii și razei în corpurile geometrice studiate; – confecționarea unor corpuri geometrice studiate din diferite materiale.

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Efectuarea unor operații cu intervale de numere reale reprezentate pe axa numerelor</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea pe axa numerelor a intersecției a două intervale de numere reale; – reprezentarea pe axa numerelor a reuniunii a două intervale; – stabilirea apartenenței unui număr real la un interval sau la o mulțime.

Clasa a VIII-a
<p>2.2. Utilizarea regulilor de calcul cu numere reale reprezentate prin litere</p> <ul style="list-style-type: none"> – efectuarea de calcule cu numere reale reprezentate prin litere folosind proprietățile operațiilor studiate (adunarea, scăderea, înmulțirea, împărțirea, ridicarea la putere cu exponent număr întreg); – aplicarea formulelor de calcul prescurtat în calculul expresiilor algebrice; – aflarea valorii numerice a unei expresii algebrice pentru diferite valori date variabilei.
<p>2.3. Prezentarea caracteristicilor unei dependențe funcționale în diferite situații folosind diagrame, tabele sau formule</p> <ul style="list-style-type: none"> – precizarea elementelor caracteristice ale unei funcții (domeniul de definiție, mulțimea în care funcția ia valori, legea de corespondență); – prezentarea unor situații matematice în care corespondențele stabilite între două mulțimi definesc sau nu o funcție; – alegerea și gruparea datelor după criterii de tip dependență funcțională.
<p>2.4. Realizarea prin desen a corpurilor geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea prin desen a unor corpuri geometrice în/din mediul înconjurător; – folosirea instrumentelor geometrice pentru a desena diferite corpuri; – utilizarea convențiilor de notare și citire a corpurilor geometrice; – reprezentarea, prin desen, și clasificarea prismelor/piramidelor după forma bazei; – construirea înălțimii unei prisme sau a unei piramide.
<p>2.5. Prelucrarea unor date specifice ale unor corpuri geometrice studiate în vederea determinării lungimilor laturilor și măsurilor unghiurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> – selectarea convenabilă a unității de măsură pentru determinarea lungimilor segmentelor; – aflarea lungimii unui segment într-un context dat; – determinarea măsurii unui unghi într-un context dat.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice și cotidiene

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Aplicarea unor procedee matematice în efectuarea de operații cu intervale și în rezolvarea inecuațiilor în mulțimea numerelor reale</p> <ul style="list-style-type: none"> – aproximarea numerelor reale în vederea reprezentării intervalelor pe axa numerelor; – notarea și reprezentarea intervalelor sub mai multe forme; – transformarea unei inecuații în inecuații echivalente utilizând proprietățile relației de ordine.
<p>3.2. Folosirea formulelor de calcul prescurtat pentru rezolvarea ecuațiilor și a inecuațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> – amplificarea și simplificarea rapoartelor de numere reale reprezentate prin litere; – efectuarea de calcule folosind formule de calcul prescurtat pentru rezolvarea ecuațiilor și a inecuațiilor; – efectuarea unor calcule respectând ordinea efectuării operațiilor cu numere reale reprezentate prin litere și semnificația parantezelor.
<p>3.3. Reprezentarea funcțiilor sub diferite forme în scopul caracterizării lor</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea grafică a funcțiilor numerice; – determinarea coordonatelor unui punct care aparține graficului unei funcții numerice;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> – determinarea coordonatelor punctelor de intersecție dintre graficul funcției și axele de coordonate.
<p>3.4. Utilizarea unor proprietăți de paralelism și perpendicularitate pentru a analiza pozițiile relative ale dreptelor și planelor</p> <ul style="list-style-type: none"> – folosirea distanțelor și a măsurilor unghiurilor pentru stabilirea pozițiilor relative între drepte și/sau plane; – stabilirea paralelismului între drepte și/sau plane în configurații spațiale simple; – stabilirea perpendicularității între drepte și/sau plane în configurații spațiale simple.
<p>3.5. Alegerea metodei potrivite pentru calculul de arii și volume în corpurile geometrice studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> – determinarea ariei laterale și a ariei totale ale corpurilor geometrice studiate folosind direct formule de calcul; – determinarea volumului corpurilor studiate prin aplicarea formulelor de calcul; – determinarea ariei laterale și a ariei totale pentru corpurile studiate folosind desfășurarea acestora.

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Utilizarea limbajului matematic specific noțiunilor de funcție, interval de numere și inecuații</p> <ul style="list-style-type: none"> – folosirea limbajului specific intervalelor de numere reale în context intra și interdisciplinar; – utilizarea limbajului specific pentru rezolvarea inecuațiilor cu modul de forma – $ax + b < c (\leq)$ unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b, c \in \mathbb{R}$; – folosirea limbajului specific pentru selectarea elementelor unei mulțimi, elemente ce verifică anumite condiții.
<p>4.2. Prezentarea în limbaj matematic a unor situații concrete, folosind calculul algebric</p> <ul style="list-style-type: none"> – exprimarea situațiilor concrete date folosind expresii algebrice, prin transpunerea datelor unei probleme în ecuație; – precizarea mulțimii în care este definită o expresie algebrică dată; – aflarea soluțiilor unei ecuații date de forma $ax^2 + bx + c = 0$, unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b, c \in \mathbb{R}$, prin echivalarea ei cu un produs nul, folosind formulele de calcul prescurtat.
<p>4.3. Folosirea limbajului specific matematicii pentru a formula păreri referitoare la diferite dependențe funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> – folosirea limbajului specific matematic pentru a interpreta un grafic sau o dependență funcțională; – folosirea exemplelor/contraexemplurilor pentru a argumenta observații în contextul dependenței funcționale.
<p>4.4. Descrierea elementelor unei configurații geometrice folosind limbajul matematic</p> <ul style="list-style-type: none"> – reprezentarea unor configurații geometrice ce conțin drepte și plane paralele/perpendiculare; – verificarea corectitudinii unor afirmații legate de pozițiile relative ale dreptelor și planelor în spațiu, folosind exemple/contraexemple;

Clasa a VIII-a
– utilizarea teoremelor în rezolvarea de probleme cu configurații geometrice simple.
4.5. Folosirea limbajului specific pentru prezentarea proprietăților corpurilor geometrice studiate
– identificarea într-o configurație geometrică plană a distanței de la un punct la o dreaptă;
– identificarea într-un corp geometric studiat a distanței de la un punct la un plan (ca înălțime a aceluia corp);
– calcularea distanței de la un punct la o dreaptă în corpurile geometrice studiate;
– calcularea distanței de la un punct la un plan, ca înălțime în corpurile geometrice studiate.

5. Analiza caracteristicilor de ordin matematic ale unei situații date

Clasa a VIII-a
5.1. Analizarea unei situații date utilizând intervale și inecuații
– rezolvarea inecuațiilor de forma $ax + b < 0, (>, \leq, \geq)$, unde $a \in \mathbb{R}^*, b \in \mathbb{R}$;
– descrierea mulțimii soluțiilor unei probleme cu ajutorul proprietății care caracterizează soluțiile.
5.2. Interpretarea unei situații folosind calculul algebric
– efectuarea calculelor folosind formulele $(a + b)^2, (a - b)^2$ și $(a + b)(a - b)$;
– descompunerea în factori folosind factorul comun;
– descompunerea în factori folosind formule de calcul prescurtat.
5.3. Analizarea funcțiilor în context intra și interdisciplinar
– analizarea și construcția unor funcții definite prin: diagrame, tabele, formule;
– determinarea unei funcții care îndeplinește anumite condiții date;
– determinarea ariei și a perimetrului triunghiului, măsurilor unghiurilor figurilor geometrice determinate de grafice ale unor funcții de forma $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = a x + b$, $a, b \in \mathbb{R}^*$ și axele sistemului de coordonate.
5.4. Alegerea reprezentărilor geometrice potrivite în vederea optimizării descrierii unor configurații spațiale și a calculării unor elemente metrice
– alegerea celei mai potrivite unități de măsură pentru un anumit context dat;
– desenarea corpurilor geometrice cu respectarea cerințelor din enunț.
5.5. Interpretarea condițiilor necesare pentru ca o configurație geometrică spațială să verifice anumite condiții date
– reprezentarea grafică a corpurilor geometrice studiate respectând anumite cerințe;
– determinarea unor distanțe și măsuri de unghiuri pe fețele corpurilor geometrice studiate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Mulțimi. Numere	<p>Intervale de numere reale. Inecuații în $\mathbb{R}$ Mulțimi definite printr-o proprietate comună a elementelor lor Intervale numerice și reprezentarea lor pe axa numerelor Operații cu intervale: intersecția și reuniunea Inecuații de forma $ax + b > 0$, ($<$, $\leq$, $>$), unde $a, b \in \mathbb{R}$</p>
Algebră	<p>Calcul algebric în $\mathbb{R}$ Operații cu numere reale reprezentate prin litere (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere); reducerea termenilor asemenea Formule de calcul prescurtat - $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$, unde $a, b \in \mathbb{R}$ - $(a - b)(a + b) = a^2 - b^2$, unde $a, b \in \mathbb{R}$ Descompuneri în factori utilizând reguli de calcul în $\mathbb{R}$ (factor comun, grupare de termeni, formule de calcul prescurtat) Frații algebrice; operații cu acestea (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere) Ecuații de forma $ax^2 + bx + c = 0$ unde $a, b, c \in \mathbb{R}$ (folosind descompunerea în factori)</p>
Funcții. Organizarea datelor și probabilități	<p>Funcții Funcții definite pe mulțimi finite, exprimate cu ajutorul unor diagrame, tabele, formule Graficul unei funcții, reprezentarea geometrică a graficului unor funcții numerice Funcții de forma $f: D \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = ax + b$, unde a și b sunt numere reale și D este o mulțime finită de numere reale sau un interval nedegenerat; Interpretare geometrică; lecturi grafice</p>
Geometrie	<p>Elemente ale geometriei în spațiu Puncte, drepte, plane: convenții de notare, reprezentări, determinarea dreptei, determinarea planului, relații între puncte, drepte și plane Corpuri geometrice: piramida, piramida regulată, tetraedrul regulat; prisma dreaptă, paralelipiped dreptunghic, cub; cilindru circular drept; con circular drept; reprezentare, elemente caracteristice, desfășurări Paralelism: drepte paralele, unghiul a două drepte, dreapta paralelă cu un plan, plane paralele, aplicații: secțiuni paralele cu baza în corpurile geometrice studiate; trunchiul de piramidă și trunchiul de con circular drept (descriere și reprezentare) Perpendicularitate: drepte perpendiculare, dreapta perpendiculară pe un plan, aplicații: înălțimea unei piramide, înălțimea unui con circular drept, distanța dintre două plane paralele (înălțimea prismei drepte, a paralelipipedului dreptunghic, a cilindrului circular drept), a trunchiului de piramida/con circular drept</p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>Arii și volume ale unor corpuri geometrice Distanțe și măsuri de unghiuri pe fețele corpurilor geometrice studiate (determinare prin calcul) Arii și volume ale unor corpuri geometrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piramida regulată (cu baza triunghi echilateral, pătrat sau hexagon regulat), - prisma dreaptă (cu baza triunghi echilateral, pătrat sau hexagon regulat), - paralelipiped dreptunghic, - cub, - cilindru circular drept, - con circular drept, - trunchi de piramidă regulată, - trunchi de con circular drept <p>Sfera: arie, volum</p>

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe

Sugestii metodologice

„Limitele” copilului cu dizabilitate de auz sunt, în mare măsură, consecința atitudinii celor din jur. Cei care stabilesc aceste limite suntem chiar noi, dar, cu cât știm mai multe despre surditate, despre metodele de lucru cu această Categorie de deficienți, cu atât ne este mai ușor să ne alungăm temerile și îngrijorările, învățând în schimb să înțelegem și să ne asumăm responsabilități.” („*Elemente de surdodidactică*”, Liliana Drăgan, Anca Văcărescu. Timișoara: Orizonturi Universitare, 2002.)

La sfârșitul învățământului obligatoriu, elevii trebuie să dispună de competențe matematice care să permită aplicarea matematicii - cu succes și într-un mod responsabil – în viața cotidiană, dar și în viața profesională.

Intervenția matematicii în cele mai diverse științe, de la astronomie, chimie, la medicină, face ca orientarea elevilor către matematică să fie un proces obiectiv. Indiferent de domeniul în care activează, omul modern trebuie să posede o bună pregătire matematică, pentru a putea soluționa multiplele și variatele probleme ale vieții socio-profesionale. Această cerință necesită multiple exigențe cu privire la formarea personalității. Accentul cade în primul rând pe gândire, deoarece gândirea a stat întotdeauna la baza progresului, constituind impulsul dinamicii sociale. Ori matematica formează o gândire critică și novatoare, originală și creatoare. Obiectivul principal al învățământului matematic nu se reduce la latura informativă. Prin predarea acestei discipline se realizează, în principal, dezvoltarea raționamentului și a receptivității, a deprinderilor de gândire logică, de definire clară și precisă a noțiunilor, de adaptare creatoare la cerințele actuale.

Învățarea matematicii are ca rezultat formarea unor deprinderi și capacități necesare în activitatea matematică, deprinderi care devin utile în activitatea practică, concretă a omului.

În gimnaziu, elevii dobândesc cunoștințe elementare de calcul numeric precum și noțiuni de geometrie sintetică, accentul principal punându-se pe formarea conștientă a deprinderilor de calcul oral și scris corect și rapid cu utilizarea procedeelelor raționale de calcul, dar și pe raționamentul matematic. Formarea deprinderilor de calcul dar și de raționament, este o sarcină fundamentală a învățământului matematic. Ele reprezintă „instrumente” operaționale utile pe întregul parcurs al învățământului, stând la baza întregului sistem al deprinderilor matematice. Deprinderile de calcul (mental și scris) constituie deprinderi de bază pentru rezolvarea problemelor.

Pentru proiectarea și derularea activităților de învățare vor fi puse în valoare și dezvoltate achizițiile matematice din anii anteriori, gândirea aflată la nivelul de maturitate specific etapei de creștere.

Sarcinile de învățare vor fi eșalonate după gradul de dificultate. Nivelul de aprofundare și complexitatea conținuturilor se vor corela cu nivelul dezvoltării cognitive a elevilor.

Introducerea conceptelor se va face intuitiv, folosind exemple din realitatea imediată, din experiența anterioară, din conexiuni între discipline, asigurând un demers didactic coerent și corect, bazat pe rigurozitate matematică.

Abordarea intuitivă este cea mai potrivită pentru învățarea pe termen lung, ea fiind primul pas în înțelegerea informațiilor oferite de realitatea înconjurătoare.

Odată cu intrarea în clasa a V-a, elevii vor veni în contact cu conținuturi noi de algebră și geometrie.

Competențele generale concretizează obiectivele studiului matematicii prin descrierea performanțelor așteptate din partea elevilor în situații diverse. Aceste performanțe sunt descrise cu ajutorul capacităților, abilităților, cunoștințelor și atitudinilor care formează competențele specifică. Matematica este un produs cultural format din concept și cunoștințe despre structuri matematice abstracte și din metode de rezolvare de probleme din diferite domenii ale cunoașterii și vieții.

Activitățile de învățare propuse sunt alese astfel încât să constituie contextul de formare a competențelor elevilor. În stabilirea și proiectarea activităților de învățare, profesorul trebuie să aibă în vedere respectarea următoarelor cerințe:

- Asigurarea egalității șanselor
- Asigurarea progresului școlar individual
- Asigurarea unei evaluări reale și corecte
- Asigurarea unui mediu de învățare eficient
- Utilizarea TIC în învățarea matematicii

Modalitățile de organizare a activităților de învățare se adaptează particularităților clasei de elevi, resurselor disponibile și finalităților urmărite.

În selectarea și utilizarea metodelor și mijloacelor didactice, se urmărește implicarea elevului în propriul proces de învățare. Metodele vor avea un puternic caracter formativ, urmărind dezvoltarea competențelor.

Sunteți profesor și va confrunțați cu următoarele situații:

- 1) Predați într-o școală de masă și aveți printre elevi și unul-doi copii cu dizabilități de auz
- 2) Predați într-o școală specială și lucrați doar cu elevi cu dizabilități de auz

În ambele situații va puneți întrebări de genul: Care sunt dificultățile specifice acestei dizabilități? Ce rol are surditatea în cadrul acestei dizabilități? Care este cel mai eficient remediu pentru această situație?

Ce trebuie să știm?!

Elevii cu deficiențe auditive prezintă atât o deficiență de limbaj, cât și o deficiență culturală. Aceste lucruri trebuie luate în considerație și este necesar să fie remediate, pe cât este posibil. Pe de altă parte, acești copii nu au și o deficiență cognitivă, ei învață la fel de mult și la fel de bine ca și ceilalți copii. Mai mult decât cu elevii auzitori este necesar și important să lucrăm cu semnificația și logica conceptelor, să folosim greșelile pe care copiii le fac pentru a-i ajuta să progreseze. Dar este necesar să adaptăm limbajul folosit, să reformulam enunțurile scrise, este esențial să lucrăm mai mult decât cu elevii auzitori, vocabularul materiei predate. Cu unii elevi, din cauza unei comunicări mai lente, este necesar să parcurgem doar noțiunile esențiale ale programei școlare, asigurându-ne că au fost însușite. Adaptarea curriculară făcută de profesor este la fel de utilă unui elev care aude, cât și unui elev cu deficiență de auz. Toți elevii cu deficiențe auditive întâmpină dificultăți în înțelegerea și însușirea limbii (oricare ar fi acea limbă) orale și scrise și trebuie să lucrăm cu ei pornind de la această realitate care este destul de greu de imaginat. Pentru elevul deficient de auz, limba română, limba engleză, matematica și toate celelalte materii studiate în cadrul școlii, sunt limbi străine. Deci vom proceda ca atare: începem cu un limbaj de baza, limitat dar care să fie bine stăpânit și începem să construim pe acest fundament. În LMGR nu există semne pentru toate noțiunile matematice ce vor fi studiate în 10 sau 12 ani de școală și, de aceea, este necesar să „inventăm” semne care să reprezinte noțiuni.

Clasa a V-a

Programa de matematică pentru clasa a V-a face legătura între ciclul primar și cel gimnazial, având ca scop construcția curriculară logică și coerentă, îmbinând nivelul intuitiv cu rigurozitatea matematică, într-un mod adaptat caracteristicilor elevilor în această etapă de dezvoltare. La capitolele destinate studiului numerelor naturale și fracțiilor zecimale și ordinare, se propune rezolvarea problemelor folosind metode

aritmetice, evitând abordarea algebrică. Precizăm că în această etapă nu se studiază ecuațiile și inecuațiile. Rezolvarea problemelor de matematică este una din cele mai sigure căi ce duce la dezvoltarea gândirii, imaginației, atenției și spiritului de observație al elevilor. Această activitate pune la încercare în cel mai înalt grad capacitățile intelectuale ale elevilor, le solicită acestora toate disponibilitățile psihice, în special inteligența, motiv pentru care, programa de matematică acordă rezolvării problemelor o importanță deosebită. Nu este vorba de a parcurge cât mai multe tipuri de probleme sau metode de rezolvare, ci despre a-i crea elevului situații noi de învățare, la care să răspundă cât mai adecvat, în urma unui demers de explorare și investigație. Prin rezolvarea de probleme, elevii își formează priceperi și deprinderi de a analiza situația dată de problemă, de a intui și descoperi calea prin care se obține ceea ce se cere în problemă. Rezolvarea problemelor contribuie astfel la cultivarea și dezvoltarea capacităților creatoare ale gândirii, la sporirea flexibilității ei, a capacităților anticipativ-imaginative, la educarea perspicacității și spiritului de inițiativă, la dezvoltarea încrederii în forțele proprii. Se recomandă reformularea problemelor și transpunerea lor în limbaj mimico-gestual românesc și evitarea expresiilor de forma „se trece în membrul drept cu semn schimbat”. Expriimarea care se poate folosi în contextul respectiv, este cea pe care copiii au utilizat-o în ciclul primar: „aflam termenul necunoscut al sumei prin operația inversă acesteia”.

La introducerea noțiunii de divizibilitate, se va avea în vedere faptul că prezentarea și folosirea a două notații pentru a exprima același lucru poate să bulverseze elevul cu deficiență auditivă, de aceea se recomandă folosirea semnului format din trei puncte care conectează mintea elevului la operația de împărțire și aceasta primeșteși informația utilă” numărul mare se divide sau se împarte exact la numărul mic”. Având în vedere că mulțimile nu mai fac parte din programa pentru clasa a V-a , este necesar ca divizorii și multiplii unui număr să fie prezentați prin enumerare și nu prin apartenența lor la mulțimea divizorilor sau mulțimea multiplilor unui număr. Identificarea celui mai mare divizor comun și a celui mai mic multiplu comun dintr-o astfel de enumerare se face doar în scopul utilizării acestora pentru amplificarea și simplificarea fracțiilor ordinare, în scopul comparării, ordonării sau efectuării de sume și diferențe.

Se poate introduce noțiunea de număr rațional, doar la nivel intuitiv, exprimând același număr în mai multe moduri. Se va evita folosirea expresiei „număr pozitiv” pentru că aceasta este introdusă abia în clasa a VI-a .

Introducerea noțiunilor de geometrie va face trecerea de la perceperea intuitivă a figurii geometrice simple la reprezentarea și notarea ei . Abordarea acestor noțiuni se bazează pe dezvoltarea deprinderii de utilizare a instrumentelor geometrice pentru realizarea unui desen cât mai corect .

Clasa a VI-a

Programa școlară pentru clasa a VI-a continuă prezentarea intuitivă a noțiunilor matematice și face trecerea la definirea riguroasă a conceptelor matematice și la precizarea unor proprietăți ale lor. La tema „Mulțimi. Mulțimea numerelor naturale” se vor prezenta noțiunile noi fără a folosi un exces de limbaj matematic (mulțimile vor fi date prin diagrame sau prin enumerarea elementelor). Tema ”Rapoarte și proporții” este recomandat să se înceapă cu exemple diverse din alte discipline școlare și din viața cotidiană. La tema proporțiilor derivate este indicat să folosim cât mai multe exemple și construcții numerice astfel încât elevul să rețină modul de lucru și să îl aplice la problemele de asemănare a triunghiurilor.

În studiului mărimilor direct proporționale și a celor invers proporționale, se impune următoarea precizare: dacă la proporționalitate directă avem șir de rapoarte egale, la proporționalitatea inversă avem șir de produse egale. În acest context , este de preferat să nu folosim la elevii deficient de auz exprimarea “invers proporționale

înseamnă șir de rapoarte egale cu inversele”.La capitolele „Numere întregi și Numere raționale”, se va pune accent pe introducerea acestor numere din considerente practice și se va justifica acest lucru cu cât mai multe exemple din viața cotidiană.

Este important să punem accent pe construcții geometrice cu diferitele instrumente, atât în clasa a V-a, cât mai ales în clasa a VI-a (inclusiv construcția intuitivă a paralelelor prin translație, care este de mare valoare în formarea gândirii, dar care poate sta și la baza explicării congruenței unghiurilor corespondente). Cunoașterea figurilor geometrice prin construirea acestora în diferite cazuri particulare este o cale deosebit de naturală și eficientă de învățare. La temele de geometrie se continuă introducerea noțiunilor de geometrie prin raportarea la realitatea imediată, caracteristicile și proprietățile reprezentărilor geometrice fiind percepute prin observare, măsurare directă, folosind instrumentele geometrice în vederea consolidării deprinderilor de utilizare a lor. La triunghi, după observarea directă și măsurare, se vor utiliza raționamente simple și instrumentele geometrice pentru realizarea desenelor.

Clasa a VII-a

Programa de matematică de clasa a VII-a face trecerea de la intuitiv la conceptual, prin definirea unor noțiuni noi, demonstrarea unor proprietăți pe care acestea le au și prin aplicarea unor algoritmi de calcul. La algebră se studiază mulțimea numerelor reale, numerele reale fiind necesare atât la algebră, cât și la geometrie. În cadrul temei ecuații și sisteme de ecuații vom avea în vedere însușirea algoritmului specific rezolvării, dar vom folosi și alte metode de rezolvare, inclusiv metoda încercărilor. Putem rezolva aceeași problemă aritmetic și algebric, astfel încât copilul să aibă posibilitatea de a compara cele două moduri de rezolvare și de a alege metoda potrivită atunci când este necesar.

În cadrul temei „Patrulatere” se urmărește determinarea ariei unui poligon prin descompunerea în figură geometrice simple (triunghi, patrulater). Relația de congruență a triunghiurilor se continuă cu relația de asemănare unde vom prezenta fără demonstrație teorema lui Thales. Pentru introducerea cazurilor de asemănare a triunghiurilor este utilă realizarea paralelei cu cazurile de congruență. În capitolul „Relații metrice în triunghi dreptunghic” se pune accent pe rezolvarea triunghiului dreptunghic, folosind teoremele studiate. Cercul aduce ca noutate calculul elementelor poligoanelor regulate studiate.

Clasa a VIII-a

În clasa a VIII-a se consolidează competențele formate și dezvoltate anterior pentru calculul numeric. Unele dintre formulele de calcul pot fi deduse, pe baza definiției (de exemplu, pentru aria laterală și aria totală a unei prisme, piramide, cilindru etc), altele, mai complexe, vor fi puse la dispoziția elevilor. Înțelegerea și aplicarea formulelor cu o anumită ritmicitate, în situații concrete cât mai diverse, facilitează interiorizarea acestora.

Prin modul de abordare interdisciplinar al temei „Funcții” sunt dezvoltate competențele de interpretare a reprezentărilor grafice, realizându-se astfel o conexiune cu teme specifice domeniului de conținut „Organizarea datelor” și, pentru anumite situații particulare de funcții, cu teme specifice de la „Rapoarte. Proporții” din clasa a VI-a.

În cazul geometriei în spațiu, se va acorda o atenție specială raționamentului matematic și argumentărilor personale. Pentru realizarea unor figuri utile în raționamente, este indicat să se insiste la început pe realizarea aceleiași configurații din diverse perspective. Aceasta conduce la o mai bună reprezentare mentală a conceptului respectiv, ca bază necesară interpretării diferitelor situații și modelării corespunzătoare a situațiilor concrete. Ca și în clasele anterioare, utilizarea instrumentelor geometrice sau a softurilor este necesară pentru acuratețea reprezentărilor grafice ale configurațiilor spațiale, cu respectarea convențiilor de desen.

Se va începe din zona intuitivă a materiei și se continua într-un ritm accesibil către zonele mai dificile ale geometriei în spațiu. Din punct de vedere al folosirii intuiției este evident că e mai util pentru elev să pornim cu studiul unui prim set de corpuri (cubul și cuboidul – paralelipipedul dreptunghic, prisme, piramidele și tetraedrul regulat) ce vor fi cunoscute din punct de vedere al trasării figurilor, al construcției desfășurărilor și al calculelor ariilor și volumelor: nu doar o prezentare scurtă a acestora într-o lecție inițială, ci fiecare cu o lecție completă cu probleme aplicative de calcul. Corpurile respective acționează astfel ca veritabile „schele intuitive” pentru susținerea sănătoasă a gândirii elevilor în timpul primilor pași în geometria 3D.

Exemple de Strategii și metode de învățare activă

1) Investigația (IBL – Inquiry Based Learning) utilizată în context colaborativ și interactiv, la matematică implică, pe de o parte, rezolvarea unor probleme întâlnite în cotidian sau în alte domenii ale disciplinelor școlare și, pe de altă parte, explorarea unor concepte matematice necunoscute utilizând metode, tehnici, concepte cunoscute. Investigația presupune atât rezolvarea de probleme cât și crearea de probleme.

Exemplu: Clasa a V-a: Determinarea distanțelor și compararea lor

- 1) Necesari = harta zonei, cu scală
- 2) Timp alocat: 20 de minute pentru explicarea activității, 30 minute pentru evaluarea activității și o săptămână pentru culegerea și organizarea datelor
- 3) Evaluarea se face pentru toți membrii unui grup și se va urmări claritatea prezentării și argumentării, gradul de finalizare a sarcinii.
- 4) Activitatea propriu-zisă: elevii vor culege informații despre distanțele pe care le parcurg colegii lor de acasă până la școală, înregistrează aceste date în tabele, compară și clasifică datele în scopul de a extrage mai ușor răspunsurile la întrebările ce vor fi puse.
- 5) Activitatea profesorului: profesorul va prezenta activitatea și va explica sarcinile pe care le au de îndeplinit elevii.
- 6) Activitatea elevilor;
  - elevii vor lucra în grupe de minim 3 copii
  - elevii culeg datele necesare și le sistematizează în tabele ce conțin:
    - Numele și prenumele elevului
    - Distanța parcursă de la școală până acasă
    - Mijlocul de transport folosit
    - Timpul necesar parcurgerii distanței
- 7) Întrebările la care se va solicita răspuns:
  - Cine locuiește cel mai departe de școală?
  - Cine locuiește cel mai aproape de școală?
  - Cu cât este mai mare prima distanță decât a doua?
  - De câte ori este mai mică a doua distanță decât prima?
  - Câți copii locuiesc la distanță mai mare de ...km de școală?
  - Dar la distanță mai mică de ...km de școală?
  - Comparați cele două valori. Ce observați?

Se folosesc estimări și valori aproximative. Elevii vor fi impulsionați să formuleze cât mai multe întrebări.

2) Metoda Proiectului înseamnă realizarea unui produs, ca urmare a colectării și prelucrării unor date referitoare la o temă anterior fixată. Proiectul este activitatea cel mai pregnant centrată pe elevi. Este un produs al imaginației acestora, menit să permită folosirea liberă a cunoștințelor însușite, într-un context nou și relevant. Proiectul este o activitate personalizată, elevii putând decide nu numai asupra conținutului său, dar și asupra formei de prezentare. În plus, proiectul încurajează cel mai bine abordarea integrată a învățării: elevilor li se creează ocazia de a folosi în mod unitar cunoștințe și tehnici de lucru dobândite la mai multe discipline.

Fiind o activitate centrată pe elev, îi dă acestuia posibilitatea de a asambla într-o viziune personală cunoștințele pe care le are, răspunzând astfel unei întrebări esențiale: „Ce pot face cu ceea ce am învățat la școală?”.

Proiectul începe în clasă, prin conturarea obiectivelor, formularea sarcinii de lucru și (dacă este cazul) precizarea echipei care îl realizează. În afara orelor de curs, dar sub îndrumarea profesorului, elevii stabilesc metodologiile de lucru, își definesc (dacă este cazul) statutul și rolul în cadrul grupului și fixează termene pentru diferite etape ale proiectului. După colectarea datelor și organizarea materialului, proiectul se încheie în clasă, prin prezentarea rezultatelor obținute.

Proiectul prezintă avantajul antrenării elevilor în activități complexe, ce presupun identificare și colectare de date, precum și prelucrarea și organizarea acestora într-un mod original.

Proiectul următor permite abordarea unității de învățare „Ariile și volumele corpurilor rotunde” în cadrul unui demers practic-aplicativ.

Titlul proiectului: Care este forma cea mai avantajoasă a unui vas?

Pași în derularea proiectului:

- Familiarizare: investigarea formelor uzuale ale vaselor din gospodărie, comparativ cu volumul lor, determinat prin măsurarea capacității.
- Structurare: determinarea măsurilor (lungime, lățime, diametru, înălțime etc.) acestor vase; determinarea volumelor lor (aplicând formule sau măsurând capacități), calculul ariilor vaselor și containerelor; înregistrarea datelor; determinarea unor modalități de comparare a unor vase de capacități și forme diferite; identificarea acelor vase care sunt realizate prin consum minim de material și au volum maxim.
- Aplicare: utilizarea concluziilor obținute în luarea unor decizii practice.

3) Povestiri cu subiect dat

Alegeți un concept oarecare (de exemplu: triunghiul dreptunghic) și cereți elevilor să creeze o povestire în care personajul principal este conceptul ales, iar alte personaje sunt „rudele” acestuia (în cazul nostru, triunghiul oarecare și dreptunghiul). În acest fel, elevii ajung în mod natural la caracterizarea unei noi noțiuni, prin gen proxim și diferență specifică, adică prin sesizarea asemănărilor și deosebirilor dintre noțiunea nouă și alte noțiuni, anterior studiate. Entuziasmul și imaginația elevilor, în rezolvarea acestei sarcini de lucru, compensează din plin „timpul pierdut” cu o astfel de activitate. Această metodă este foarte utilă în cazul elevilor cu deficiență auditivă pentru că permite exersarea și îmbogățirea vocabularului și dezvoltarea limbajului.

Bibliografie

1. Liliana Drăgan, Anca Văcărescu, (2002), *Elemente de surdodidactică*, Timișoara: Orizonturi Universitare;
2. www.mate.info.ro- simularea evaluării naționale ICHB 2015;
3. <http://www.math.uaic.ro> –metodica predării matematicii;
- * Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a V-a – a VIII-a, Anexa 2 la OMEN 3393/28.02.2017;
- * Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a V-a – a VIII-a aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului cu nr. 4875/22.07.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Toma Simona-Maria	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
Vasile Liliana	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București
Voiculescu Carmen-Elena	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ȘTIINȚE ALE NATURII

**Învățământ special
Clasele a III-a – a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Științe ale naturii** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a III-a și a IV-a din învățământul special primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități auditive în aria curriculară *Matematică și științele naturii*, având un buget de timp de 1 oră/ săptămână.

Programa disciplinei Științe ale naturii este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția acestei programe reprezintă o adaptare a *Programei școlare pentru disciplina Științe ale naturii* din învățământul primar, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr.5003 / 02.12.2014 ținând cont de structurarea achizițiilor din clasa pregătitoare, clasele I și a II-a. De asemenea, s-a respectat alinierea la Cadrul de referință pentru științe TIMSS 2011, la Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC), ținând cont de contribuția specifică privind nevoile speciale ale persoanelor cu dizabilități de auz. Caracterul formativ al disciplinei urmărește profilul de formare al absolventului de clasa a IV-a, adaptat caracteristicilor elevului cu dizabilități senzoriale din ciclul primar. Programa acestei discipline vizează, în primul rând, formarea uneia dintre competențele cheie („competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii”), dar contribuie și la formarea altora, precum: comunicarea în limba maternă (cu suportul limbajului mimico-gestual), a învăța să înveți, competențe digitale, competențe sociale și civice, inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare culturală și exprimare artistică.

Studiul disciplinei Științe ale naturii la elevii cu dizabilitate auditivă vizează observarea și perceperea lumii, sub aspectul componentelor, proceselor și fenomenelor caracteristice cu centrare pe aspectele: vizual, tactil, kinestezic, în condițiile exersării resturilor auditive. Elevii cu dizabilități auditive sunt îndrumați să-și structureze cunoașterea pornind de la explorarea și experimentarea empirică a lumii înconjurătoare apropiate către o realitate mai îndepărtată. Astfel ei se familiarizează cu unele elemente primare implicate în înțelegerea unor principii și legi universale.

Programa propune studiul integrat al științelor naturii, o structurare a problemelor abordate pornind de la o serie de teme adecvate capacității de înțelegere a copilului cu dizabilități auditive de vârstă școlară mică. Învățarea promovată de această disciplină urmărește, în primul rând, raportarea copilului cu dizabilități la mediul de viață cu mijloacele adecvate nevoilor speciale și vârstei acestuia și nu acumularea mecanică de fapte și informații științifice. Abordarea integrată a științelor naturii își relevă aspectele formative în conexiunile pe care profesorul le poate face în dialog cu elevii, în implicarea elevilor în activități de observare, experimentare și aplicare. Astfel, se valorifică experiența copiilor în diferite contexte: formale, nonformale, informale și li se dezvoltă capacitatea de a integra toate aceste informații în noi modele explicative, de a aplica cunoștințele dobândite și de a găsi soluții în rezolvarea unor probleme simple din viața cotidiană,

Realitatea societății contemporane îl pune pe copilul cu dizabilități de auz să reacționeze la diferitele schimbări de mediu (natural, social, economic) și să se adapteze la acest mediu, încă de la vârste fragede în contexte diferite. Elevii vor învăța să devină curioși, să se întrebe și să cerceteze, să exploreze, să exerseze experiențe în grup sau să împărtășească experiențe proprii, să aplice cunoștințele dobândite în viața cotidiană. Acestea sunt atitudini ce se vor dezvoltate de disciplina Științe ale naturii, pentru a forma un elev adaptabil și integrabil societății în care trăiește, care respectă adevărul științific și orice formă de viață, care cooperează cu alte persoane, manifestă

toleranța față de opiniile altora și are grijă față de sănătatea proprie și a mediului înconjurător.

Disciplina *Științe ale naturii* la elevii cu cerințe speciale vizează învățarea prin explorare, experimentare și aplicare. De aceea demersul didactic se impune a fi deplasat de la "ce se învață?" la "cum?", "de ce", "în ce condiții" se învață?. Deplasarea de accent generează un dublu beneficiu: stimularea interesului de cunoaștere al copilului, care înțelege din ce în ce mai bine lumea în care trăiește, cu transformările ei și astfel poate realiza o adaptare mai bună la mediul social prin achizițiile dobândite și creșterea caracterului formativ al învățării.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate de disciplina *Științe ale naturii* reprezintă achizițiile de cunoaștere și atitudinale ale elevului pentru clasele a III-a și a IV-a.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar. Pentru realizarea acestora, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate care valorifică implicarea activă și învățarea conștientă a elevului.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Științele vieții
- Științele pământului
- Științele fizicii

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și elemente de evaluare, cu scopul orientării cadrelor didactice în aplicarea programei. Strategiile didactice propuse se încadrează în paleta metodologică generală, dar ilustrează și elemente specifice activităților cu elevi cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese**
- 2. Experimentarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specific**
- 3. Aplicarea achizițiilor despre propriul corp și despre mediul înconjurător în viața cotidiană**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese**

Clasa a III-a
<p>1.1. Distingerea unor caracteristici ale corpurilor vii și nevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor corpuri și identificarea caracteristicilor acestora (de exemplu: organisme vii pentru identificarea părților componente, diferite obiecte pentru identificarea unor proprietăți precum formă, culoare, lungime, masă); - utilizarea unor modele pentru identificarea caracteristicilor principale ale corpurilor reprezentate (de exemplu: obiecte concrete, imagini ale obiectelor, mulaje ale unor tipuri de animale din diferite grupe); - observarea dirijată a unor desene pentru identificarea etapelor unor fenomene/procese (de exemplu: circuitul apei în natură); - sesizarea unor caracteristici ale corpurilor, fenomenelor, proceselor prin efectuarea unor experiențe simple (de exemplu: evidențierea diferențelor dintre diferite surse de apă, evidențierea mișcărilor apei pe suprafața planetei, evidențierea schimbării stării de agregare a apei și a relației cu temperatura, evidențierea mișcării aerului și a influenței vântului asupra norilor, evidențierea unor interacțiuni între corpuri și a efectelor lor.
<p>1.2. Aplicarea unor criterii date în compararea corpurilor, fenomenelor, proceselor</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie în scopul stabilirii asemănărilor și deosebirilor între ele după criterii date (de exemplu: a animalelor după diferite caracteristici, a fenomenelor naturii); - selectarea unor corpuri după diferite criterii și realizarea unor colecții/ expoziții (de exemplu: colecții de obiecte selectate după formă, mărime, culoare, întrebuințări, colecții de plante /insecte.

2. Experimentarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a III-a
<p>2.1. Explorarea empirică a unor transformări vizând mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de observare a unor elemente din mediul înconjurător (de exemplu: ofilirea unei plante, moartea unui pește într-un acvariu, a unei păsări); - formularea cu suport imagistic a unor întrebări ce pot genera un demers investigativ simplu (de exemplu: „De ce?”, „Din ce cauză?”, „Ce s-a întâmplat?”); - emiterea unor predicții simple („Dacă vor avea lumină/hrană plantele se vor dezvolta” ș.a); - familiarizarea cu unele metode de lucru (de exemplu: observarea a două plante de același tip, crescute în condiții identice, dar cu iluminare diferită); - stabilirea dirijată a resurselor necesare (de exemplu: două ghivece cu mușcate plantate în același tip de sol, apă, hârtie închisă la culoare); - implicarea în alegerea modalităților de lucru (individual/ în grup).

Clasa a III-a
<p>2.2. Explorarea dirijată asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - familiarizarea cu activitatea de colectare de date din diverse surse (internet, materiale video, excursii, experiențe individuale și colective); - realizarea de observații periodice asupra obiectului/fenomenului cercetat; - realizarea de măsurători utilizând instrumente diferite (cântar, balanță, ruletă...) pentru determinarea valorilor unor proprietăți ale corpurilor/fenomenelor studiate; - completarea unor fișe de observație periodică cu scurte informații despre corpuri/fenomene/procese din mediul înconjurător (de exemplu: descrierea printr-un cuvânt sau un desen a modificărilor survenite în timpul experimentului).
<p>2.3. Ilustrarea grafică a rezultatelor unor observații utilizând tabele</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea în tabele a unor date obținute experimental - realizarea unor desene, planșe, colaje prin care să se illustreze diferite aspecte ale explorării (realizarea unor colaje cu plante, imagini cu animale sau oameni aflați în diferite contexte de mediu (lipsa hranei, luminii, aerului, apei, ș.a)).
<p>2.4. Emiterea/exprimarea unor scurte concluzii pe baza rezultatelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea în cuvinte proprii și cu ajutorul limbajului mimico-gestual a rezultatelor investigație; - exerciții de formulare în scurte enunțuri (cu suport în limbaj mimico-gestual) a elementelor esențiale ce reies din demersul investigativ; - compararea ipotezelor inițiale cu rezultatele obținute.

3. Aplicarea achizițiilor despre propriul corp și despre mediul înconjurător în viața cotidiană

Clasa a III-a
<p>3.1. Recunoașterea consecințelor unui stil de viață sănătos asupra propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor situații care pot afecta propria sănătate pornind de la prezentarea unor filme, planșe reprezentative; - recunoașterea unor tipuri de activități benefice menținerii sănătății (de exemplu: respectarea orelor de somn, practicarea unui sport); - recunoașterea unor reguli de protecție în timpul realizării unor activități în viața cotidiană (de exemplu: în manipularea diferitelor obiecte, instrumente etc.).
<p>3.2. Adoptarea de reguli pentru menținerea și dezvoltarea unui corp armonios.</p> <ul style="list-style-type: none"> - practicarea unor reguli de igienă (de exemplu: igienă alimentară, igiena corpului, igiena hainelor); - adoptarea unor reguli pentru dezvoltarea armonioasă a organismului (postura în bancă/la calculator, poziția corpului în timpul mersului, mișcare, sport).
<p>3.3. Recunoașterea diferitelor consecințe ale comportamentului oamenilor asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea diferitelor forme de poluare din mediul înconjurător prin organizarea unor vizite în natură, excursii în scopul identificării surselor de poluare; - constatarea efectelor poluării prin compararea a două medii de viață: poluat/nepoluat; - observarea efectului poluării asupra unor organisme prin experimente demonstrative (de exemplu: udarea periodică a unei plante cu suc de lămâie

Clasa a III-a
<p>simulând ploile acide);</p> <p>- stabilirea unor reguli de conduită față de mediul înconjurător prin jocuri, dramatizări.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Științele vieții	<p>Caracteristici ale lumii vii</p> <p>Plante. Animale (alcătuire; nevoi de bază: apă, aer, hrană, înmulțire; foloase)</p> <p>Principalele grupe de animale (mamifere, păsări, pești, reptile, insecte, amfibieni- exemplificare)</p> <p>Omul- grija pentru sănătate</p> <p>Muncă și odihnă</p>
Științele Pământului	<p>Resurse naturale</p> <p>Aer, apă, sol (caracteristici generale)</p> <p>Schimbări ale stării de agregare a apei</p> <p>Circuitul apei în natură</p> <p>Fenomene ale naturii (ploaie, ninsoare, vânt, tunet, fulger)</p> <p>Omul și mediul înconjurător</p> <p>Poluarea aerului, apei, solului</p>
Științele fizicii	<p>Proprietăți ale corpurilor</p> <p>Formă, culoare, lungime, masă</p> <p>Stări de agregare (lichid, solid, gazos)</p> <p>Forțe și efecte</p> <p>Mișcare și repaus</p> <p>Efectele diferitelor interacțiuni dintre corpuri (deformare, mișcare) fără terminologie, experiențial</p> <p>Tipuri de transformări ale materiei</p> <p>Topire, solidificare, vaporizare, condensare</p>

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor relații între corpuri în cadrul unor fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor modele pentru observarea relațiilor dintre componentele unui sistem (de exemplu: utilizarea unor planșe, reviste, atlase, enciclopedii, materiale video reprezentând diverse medii de viață pentru observarea relațiilor dintre condițiile oferite de acestea și aspectul viețuitoarelor); - observarea dirijată a unor scheme simple, desene pentru evidențierea relațiilor dintre componentele unui sistem (de exemplu: schema unor lanțuri trofice simple, schema circuitului apei în natură); - recunoașterea unor caracteristici ale unor corpuri, fenomene, procese pornind de la prezentarea unor imagini și filme (de exemplu: descrierea ciclurilor de viață la unele organisme); - observarea unor aspecte dinamice ale realității înconjurătoare sau mai îndepărtate de mediul de viață cunoscut prin vizionarea unor filme sau realizarea unor jocuri de rol (de exemplu: mișcarea planetelor Sistemului Solar); - prezentarea cu suport mimico-gestual/imagistic a unor activități cotidiene simple în scopul explicării lor prin prisma unor fapte științifice (de exemplu: explicarea activităților ciclice ale oamenilor în funcție de alternanța noapte - zi, de anotimpuri); - observarea unor fenomene și procese prin efectuarea unor experiențe simple (de exemplu: evidențierea plutirii diferitelor corpuri, evidențierea unor proprietăți ale apei în diferite stări de agregare, realizarea unor amestecuri și separarea lor, evidențierea dizolvării unor solide și a influenței temperaturii).
<p>1.2. Utilizarea unor criterii pentru ordonarea și clasificarea unor corpuri, fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea/clasificare în cadrul unor grupe de corpuri, fenomene, procese (de exemplu: diverse caracteristici ale unor viețuitoare în diferite etape de viață, gradul de scufundare în apă al corpurilor); - ordonarea unor corpuri, etape ale unor fenomene/ procese după anumite criterii (de exemplu: ordonarea etapelor ciclului de viață la un organism); - clasificarea unor corpuri, fenomene/procese (de exemplu: clasificarea viețuitoarelor în diverse etape ale ciclului de viață); - selectarea unor corpuri/materiale cu proprietăți potrivite utilizării în scopuri precizate (de exemplu: în gospodărie, în construcții).

2. Experimentarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Reproducerea dirijată a etapelor unui demers investigativ vizând mediul înconjurător pe baza unui plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea dirijată a unor întrebări ce pot genera un demers investigativ simplu (de exemplu: „De ce?”, „Din ce cauză?”, „Ce s-a întâmplat?”); - aplicarea unor metode de lucru (de exemplu: observarea unor semințe puse la încolțit); - alegerea resurselor necesare (semințe de la diferite plante, apă, vase); - alegerea modalităților de lucru (individual/în grup); - realizarea unor predicții (se vor produce sau nu se vor produce transformări ale semințelor); - asumarea unor roluri în cadrul echipelor (de exemplu unii elevi udă florile, alții plantează semințele).
<p>2.2. Aplicarea asistată a planului dat în desfășurarea investigației asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea de date din diverse surse (reviste, enciclopedii, internet, materiale video, excursii, experiențe individuale și colective); - parcurgerea etapelor de lucru (plasarea semințelor pentru încolțit în vase ținute la lumină și căldură); - realizarea de observații periodice asupra obiectului/fenomenului cercetat (îmbibarea cu apă a semințelor, crăparea tegumentului, apariția noii plante); - realizarea de măsurători diferite prin numărare, cântărire (număr semințe încolțite/neîncolțite) pentru determinarea transformărilor corpurilor/fenomenelor studiate; - completarea unor fișe de observație periodică cu scurte informații despre corpuri/fenomene/procese din mediul înconjurător (de exemplu: descrierea printr-un cuvânt sau un desen a modificărilor survenite în timpul experimentului).
<p>2.3. Reprezentarea grafică a rezultatelor unor observații în cadrul investigației propuse, utilizând tabele, scheme, diagrame</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea în tabele a unor date obținute experimental (ritmul de creștere al unei plante pe parcursul unei săptămâni) - realizarea unor scheme care rezumă procese/enomene din natură (sămânță-plantulă-plantă-sămânță) - realizarea unor desene, planșe, colaje prin care să se illustreze diferite aspecte ale explorării realizate (de exemplu: desenarea, fotografierea diferitelor etape ale încolțirii semințelor).
<p>2.4. Emiterea/exprimarea unor scurte concluzii pe baza rezultatelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea în cuvinte proprii și cu ajutorul limbajului mimico-gestual a informațiilor esențiale obținute în urma observațiilor; - exerciții de formulare în enunțuri (cu suport în limbaj mimico-gestual) a elementelor esențiale ce reies din demersul investigativ; - compararea anticipărilor inițiale cu rezultatele obținute; - exerciții de familiarizare cu interpretarea datelor din tabele, scheme, diagrame (compararea ritmurilor de creștere a unor plante, a încolțirii semințelor).

3. Aplicarea achizițiilor despre propriul corp și despre mediul înconjurător în viața cotidiană

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea unor metode de menținere a sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor situații care poate afecta propria sănătate pornind de la prezentarea unor filme, planșe reprezentative, obiecte concrete (de exemplu: consum de alimente nesănătoase, lipsa mișcării); - recunoaștere unor informații utile despre alimente prin exercițiile de citire a unor etichete ale produselor alimentare (de exemplu: termenul de garanție al unui aliment); - recunoașterea unor alimente sănătoase după criteriile date (de exemplu: conținutul, prospețimea, modul de depozitare); - alegerea unor variante de meniu sănătoase potrivite vârstei.
<p>3.2. Stabilirea de reguli acestora pentru menținerea și dezvoltarea unui corp armonios.</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de reguli cu referire la igiena alimentației, igiena corpului; - stabilirea de reguli pentru menținerea unui corp sănătos ținând cont de factorii de mediu (soare, apă, aer curat).
<p>3.3. Recunoașterea unor modalități de protejare a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor deprinderi de utilizare rațională a unor resurse (de exemplu: simularea unor situații în care un copil nu oprește apa la robinet când periază dinții, nu stinge lumina când părăsește camera)*; - realizarea de desene, postere, afișe ce oferă soluții la problemele mediului; - amenajarea și întreținerea spațiului verde al clasei/școlii; - amenajarea unui spațiu pentru colectarea selectivă a deșeurilor; - implicarea în acțiuni de protecție a mediului (de exemplu: igienizarea spațiului din împrejurimea școlii).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Științele vieții	Familii de viețuitoare Părinți și copii (denumiri ale diferitelor categorii; asemănări și deosebiri) Etape principale în ciclul de viață al plantelor și animalelor (exemplificare, caracteristici generale) Relații dintre viețuitoare și mediul de viață Adaptarea plantelor și animalelor la diferite medii de viață (câmpie, deal, munte, mare/râu) Relații de hrănire între diferite categorii de viețuitoare (lanțuri trofice simple) Omul –grija pentru sănătate Regim echilibrat de viață, mișcare
Științele Pământului	Pământul-o planetă din sistemul Solar Planetele Sistemului Solar Soarele-sursă de lumină, căldură, viață Ziua și noaptea. Anotimpurile. Vremea (precipitații, temperatură, vânturi) Omul și influența sa asupra mediului Reducerea populației sau dispariția unor specii (vânătoare, pescuit excesiv) Grija pentru mediu
Științele fizicii	Corpuri-proprietăți Metale (exemplificări, caracteristici) Magneți (caracteristici, utilizări-busola) Apa (proprietăți generale, volum, utilizări ale apei) Plutirea corpurilor în apă Interacțiuni între corpuri (gravitațională, de contact-frecarea) fără terminologie, experiențial Transformări ale caracteristicilor corpurilor Amestecuri, dizolvarea, arderea, ruginirea

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare privind proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare - învățare - evaluare.

Explorarea lumii înconjurătoare este o caracteristică specifică ființelor vii în sopul adaptării la mediu. Elevii cu dizabilități auditive parcurg activități de explorare utilizând toată gama analizatorilor senzoriali, inclusiv resturile auditive. În mod concret, activitatea de învățare trebuie să pornească de la experiența lor de viață, pe care să o fructifice și să o restructureze prin experiențe științifice, conducând la sporirea motivației și interesului pentru participarea la activitate.

Activitățile de învățare facilitează formarea și dezvoltarea tipurilor de abilități și capacități subordonate competențelor specifice și generale. Scopul activităților de învățare este aplicarea rezultatelor învățării (cunoștințe, aptitudini, atitudini) de către elevi în diverse situații date sau întâlnite în mediul înconjurător.

Strategii didactice

Cadrul didactic care lucrează cu elevi cu dizabilități auditive trebuie să adopte o viziune practic-aplicativă în ceea ce privește predarea științelor, formarea competențelor vizate, precum și a abilităților de investigare științifică.

În elaborarea strategiilor didactice un punct de sprijin poate fi Cadrul de referință pentru științe TIMSS 2011, disponibil în limba engleză la adresa: http://timss.bc.edu/timss2011/downloads/TIMSS2011_Frameworks-Chapter2.pdf.

Studiul mediului înconjurător la elevii cu dizabilități auditive trebuie să formeze/educe capacitatea copiilor de a realiza observații, să le stimuleze curiozitatea prin corelarea cu activități cotidiene și probleme practice și să găsească răspunsuri la diverse întrebări prin demers investigational. Predarea-învățarea științelor trebuie să-i familiarizeze pe elevii cu nevoi speciale, la un nivel incipient, adecvat dizabilității auditive și vârstei cu etapele cercetării științifice: observarea, formularea de întrebări, emiterea de predicții, realizarea de observații și măsurători, compararea predicțiilor cu rezultatele obținute din experimente, exprimarea unor concluzii simple. Derularea, pe parcursul fiecărei unități de învățare a cel puțin unui experiment este de natură să familiarizeze elevul cu demersul investigativ și cu beneficiile unui astfel de demers. El va dobândi aptitudinea de a parcurge etapele unui plan investigational, de a folosi instrumente și date științifice, de a comunica (în limbaj oral și/sau limbaj mimico-gestual) cu alte persoane în timpul realizării investigației sau ulterior, de a-și asuma roluri în cadrul unor grupuri. Elevul achiziționează instrumente și metode pentru explorarea mediului înconjurător și pentru aplicarea cunoștințelor în diferite contexte de viață.

În acest sens, propunem o serie de experiențe/experimente ce pot servi ca modele de activități de învățare pentru facilitarea familiarizării prin explorare cu particularitățile mediului de viață și pentru formarea la copii a competenței de a descoperi prin investigație caracteristicile corpurilor, fenomenelor, proceselor din mediul lor de viață și a relațiilor dintre acestea. Activitățile de învățare trebuie să integreze conținuturile științifice la un nivel informațional redus, conform cu capacitatea de înțelegere specifică vârstei. Abordarea prin explorare directă a proprietăților corpurilor, a fenomenelor și proceselor din mediul înconjurător ajută copilul să interacționeze direct cu elemente din mediul înconjurător, să le perceapă calitățile, să le recunoască și să ajungă pe căi intuitive la explicarea lor.

Experimentele/ experiențele propuse, ca și exemplele de activități de învățare care însoțesc competențele specifice sunt orientative, putând fi adaptate în funcție de

particularitățile elevilor, de resursele avute la dispoziție sau de opțiunile cadrului didactic:

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>• Științele vieții</p> <p>1. Cum reacționează o plantă la diferite schimbări de mediu? Se plasează ghivece cu plante asemănătoare în condiții diferite de mediu (lumină/ întuneric, apă/ uscăciune, tipuri diferite de sol), se observă și se compară aspectul acestora după un timp.</p> <p>2. Contribuie plantele la circuitul apei în natură? Se acoperă o plantă cu o pungă de plastic, se observă picături de apă pe pereții pungii. Se identifică partea plantei care intervine în pierderea apei. Se acoperă o frunză cu vaselină, apoi cu o pungă de plastic. Se acoperă o altă frunză numai cu o pungă. Se compară cantitatea de apă eliminată de cele două frunze.</p> <p>3. Cum pot influența direcția în care crește o plantă? Se înfășoară rădăcina unei plante într-un șervețel. Planta se așează orizontal într-o tavă în care s-a pus apă, apoi tava se așează la pervazul unei ferestre însorite. Se păstrează mereu tava umedă. După patru zile se poate vedea cum tulpinile plantei se orientează către soare. Se va desena în fiecare zi poziția plantei.</p> <p>4. Cum reacționează corpul meu la efort? Se înregistrează pulsul, ritmul respirator înainte și după realizarea unui număr de genuflexiuni. Se fac comparații. Se formulează concluzii referitoare la modificările observate.</p> <p>Științele pământului</p> <p>5. Există diferențe între o mare și un ocean? Se aduc un vas mic cu apă (marea) și un vas mare cu apă (oceanul). Se observă diferențele de adâncime și mărime dintre cele două bazine. Pentru observarea</p>	<p>• Științele vieții</p> <p>1. Suntem asemănători sau ne deosebim între noi? Se observă tipul anumitor caractere (culoarea ochilor, forma lobului urechilor) la membrii familiei, în albume de fotografii. Se formulează concluzii despre existența asemănărilor și, în același timp, a deosebirilor între părinți și urmași.</p> <p>2. Încolțirea semințelor este influențată de condițiile de mediu? Diferite vase semințe puse la încolțit se păstrează în condiții variate de temperatură, se observă diferențe, se înregistrează, se formulează concluzii. Experimentul se poate repeta schimbând alte condiții de mediu.</p> <p>3. Există legătură între culoarea unui corp și temperatura sa? Se folosesc două cutii de carton vopsite în culori diferite (una - albă, cealaltă - neagră), două termometre. Cutiile sunt poziționate la aceeași sursă de lumină și căldură cu termometrele în ele. După 10 minute se măsoară temperatura. Apoi cutiile sunt puse la umbră și, după alte zece minute, se măsoară din nou temperatura. Vegetația influențează temperatura aerului din jur? Cele două cutii vor fi acoperite apoi cu ramuri înfrunzite („pădurea”) și lăsate la Soare. Se măsoară din nou temperatura în fiecare cutie. Se observă diferențele legate de culorile închise/ deschise, care atrag căldura diferit, precum și de prezența/ absența vegetației din jur.</p> <p>Științele pământului</p> <p>4. Ce mișcări realizează Pământul? Sunt aduse două mingii de dimensiuni diferite. Un copil ține mingea cea mai mare și stă pe loc, reprezentând Soarele. Altul ține mingea mică, reprezentând Pământul și se învâрте ușor atât în jurul Soarelui cât</p>

mișcării apei, printr-un tub se suflă aer pentru a se simula formarea valurilor, iar cu ajutorul unei rigle mișcată prin apă se simulează formarea curenților.

6. Straturi de pământ

În borcane cu capac se pun cate o jumătate de cană din diverse tipuri de sol, se adaugă apă. Se agită bine, iar după câteva ore se observă straturile de pământ care se depun pe fundul borcanului. În pământul fertil se observă cum humusul închis la culoare plutește ușor la suprafața apei.

7. Apa poate avea mai multe înfățișări?

Se aduce un pahar cu apă rece, unul cu apă fierbinte și unul în care se află gheață. Se prezintă stările apei: lichidă, solidă și gazoasă (aburul care iese din paharul cu apă fierbinte).

8. Unde se duce apa?

O batistă se umezește bine cu apă și se lasă la soare/ pe calorifer. După un timp se usucă. Ce stare avea apa când am udat batista? (lichidă). Ce s-a întâmplat cu acea apă? (s-a transformat în stare gazoasă). Ce a produs transformarea? (sursa de căldură).

9. Cum putem observa circuitul apei în natură?

Un pahar sau borcan cu apă se acoperă cu o folie de plastic transparent și se lasă la o sursă de căldură. După un timp apar vapori de apă pe folie sub forma unor picături. Dacă paharul este mișcat ușor sau se pune o greutate pe folie picăturile cad înapoi în apă (precipitații lichide).

10. Cum ne putem convinge de existența aerului?

O lumânare este aprinsă și apoi plasată în fața unei uși care se deschide. Mișcarea flăcării demonstrează prezența aerului.

Cum se umflă un balon?

Într-o sticlă se pune bicarbonat de sodiu și oțet. Pe gura sticlei se așează un balon. Se observă balonul care se umflă.

Aerul ia locul spațiului.

Se pune o pâlnie în gura unei sticle. Se umple cu plastilină spațiul dintre gura sticlei și pâlnie. Se toarnă apa în pâlnie. Se observă fenomenul când sticla este închisă etanș și când se îndepărtează plastilina.

și în jurul „axei sale”. Simularea se poate face implicând mai mulți copii care să reprezinte toate planetele sistemului solar.

5. De ce există zi și noapte?

O lanternă fixată luminează globul pământesc. Se observă o jumătate de glob luminată și o jumătate întunecată. Se rotește globul în spotul luminos, observându-se mișcarea de rotație a Pământului și consecințele ei.

6. Cutia cu stele

De fundul unei cutii rotunde de carton se fixează o lanternă. În capacul cutiei se fac găuri astfel încât să se urmărească modelul sistemului solar sau al unei constelații. Într-o camera întunecată se proiectează pe tavan, învârtind capacul sau cutia pentru a simula mișcările planetelor.

7. De ce vara este mai cald decât iarna?

a) Se vopsesc cu negru ambele fețe ale unor capace. Într-un loc însorit, un capac se așează vertical, celălalt orizontal astfel încât lumina soarelui să cadă oblic. După zece minute se ating ambele capace, observându-se capacul care a stat cu fața direct în soare ca este mult mai cald decât cel la care razele soarelui au ajuns oblic. Se explică și că în anotimpul vara, razele soarelui cad perpendicular pe Pământ și este mai cald decât iarna, când razele soarelui cad oblic pe Pământ.

b) Se lasă un capac în lumina soarelui timp de un minut, apoi cinci minute, observându-se cum capacul este din ce în ce mai cald. Pe Pământ, vara, soarele strălucește cincisprezece ore pe zi (în luna iulie), iar iarna doar nouă ore (în luna decembrie).

Științele fizicii

8. Care corp plutește, care se scufundă?

Se scufundă în apă obiecte cu volume identice, dar formate din materiale diferite (de exemplu: polistiren, cărămidă). Se formulează concluzii referitoare la faptul că natura materialului influențează plutirea. Experimentul se poate repeta utilizând două obiecte cu mase identice, dar cu volume diferite.

9. Apa se poate amesteca cu orice material?

11. Ce este vântul? Cum se mișcă norii?

Se pun fragmente de hârtie pe podea în fața unei uși sau în fața unei ferestre. Acestea se deschid brusc și produc un curent de aer care mișcă hârtiile. Se face asocierea fragmentelor de hârtie cu norii.

12. Cum se poluează lacul?

Pe o pungă de plastic se desenează cu o carioca o rață. Se pun în pungă bucățele de hârtie cerată. Se lasă "rața" să plutească într-un bol cu apă. În apă se adaugă detergent de vase sau săpun lichid, iar "rața" se va scufunda. Se va face asocierea între hârtia cerată, plastic și penele raței. Se va explica cum afectează poluarea apei viața animalelor.

13. Este aerul poluat?

Se câptușește o cutie de metal cu o hârtie albă. Se pune afară, pe pervaz, timp de săptămână. Se examinează hârtia, observându-se particule de praf.

Științele fizicii

14. Construirea unei balanțe

a) Se decupează marginile unui pahar de plastic sub forma literei U. Se taie un capăt al unui pai pentru a se forma o lopățică, la celălalt capăt se potrivește o radieră de la un creion. Se fixează paiul cu un ac de marginile superioare ale paharului, astfel încât paiul să fie paralel cu solul. Se probează balanța cu cristale de zahăr puse în vârful lopățică al paiului, cu alte obiecte mici.

b) Se suspendă o riglă, legându-se o sfoară de mijlocul său.

15. Cum pot deplasa mai ușor un obiect?

Cu ajutorul unui elastic se trage o carte așezată pe o masă. Se pun sub carte patru creioane cilindrice și se repetă operațiunea. Se compară efortul depus în ambele situații. Se identifică astfel o interacțiune de contact – frecarea.

16. Ce se opune căderii obiectelor?

Se dă drumul de sus concomitent la o hârtie mototolită și la o hârtie întinsă. Se observă traiectoria și timpul în care ajung la sol. Se constată astfel frecarea cu aerul, care depinde de forma obiectului.

Se realizează amestecuri ale apei cu diferite materiale (de exemplu: nisip). Se încearcă apoi amestecarea apei cu alte materiale (de exemplu: ulei, miere). Materialele amestecate se mai pot separa? Se separă amestecul apă - nisip cu o hârtie de filtru. Se formulează concluzii referitoare la modul de separare a materialelor care s-au putut amesteca.

10. Ce este dizolvarea?

Se amestecă, în pahare diferite, apă cu sare, apă cu zahăr, apoi se fierb. Se observă apa ca vapori sau picături pe pereții vasului. Se formulează concluzii referitoare la modul de separare în această situație.

11. Zahărul se dizolvă mai repede în apa caldă sau în cea rece?

Se dizolvă zahăr sau sare folosind apă cu diferite temperaturi. Se formulează concluzii despre rolul temperaturii.

12. Când apare rugina?

Pentru acest experiment se folosesc obiecte metalice (cuie, șuruburi, agrafe de birou, fire de oțel), lichide (apa, soluție de sare, oțet). În borcane se pun obiecte metalice, puțin lichid. Se observă timp de două săptămâni. Experimentul poate fi refăcut punând capace borcanelor, ținând borcanele la loc luminos/ umbros, la cald/ rece, schimbând soluțiile, schimbând obiectele metalice. Se va ține evidența substanțelor folosite, a modificărilor în timp.

13. Cum măsurăm greutatea?

De o cutie din carton se așează un mâner de sfoară. De mâner se fixează un elastic. Partea superioară a cutiei va fi la același nivel cu partea superioară a unei rigle fixate în poziție verticală cu ajutorul unei bucăți de platilină. În timp ce în cutie se pun diverse obiecte cu diferite volume, mase, densități, se observă cum aceasta se apropie de sol, datorită atracției gravitaționale.

14. Aerul are greutate

Se leagă într-un capăt al unei balanțe confecționate dintr-o riglă suspendată un balon neumflat, iar de cealaltă parte un balon umflat. Se observă faptul că balonul umflat coboară capătul riglei, așadar balonul cu aer este mai greu decât cel gol.

	<p>15. Confecționarea unei busole</p> <p>Un ac se magnetizează frecându-l, într-o singură direcție, cu un capăt de polul nordic al unui magnet și cu celălalt capăt de polul sudic al magnetului. Se fixează acul într-o bucată de hârtie cerată și se poziționează în mijlocul unui bol cu apă., mișcându-se repetat, observând că de câte ori mișcarea se oprește, acul indică nordul și sudul, reacționând astfel la atracția magnetică a Pământului.</p>
--	--

Evaluarea

Alături de predare și învățare, evaluarea trebuie să vizeze formarea competențelor cu toate componentele lor (cognitive, aptitudinale, atitudinale), caracterul formativ fiind un element central în modul de abordare a demersului evaluativ.

Evaluarea nu trebuie să vizeze numai calificative, ea trebuie să fie un proces care se desfășoară pe parcursul întregului an școlar (pornind de la evaluările inițiale, continuând cu evaluările formative și finalizând cu cele de tip sumativ). În cadrul acestui proces se va face o analiză a greșelilor realizate de elevi și a cauzelor acestora. De asemenea, este necesar ca demersul de evaluare să se finalizeze cu momente de reflecție asupra rezultatelor obținute și să producă activități remediale, dacă este cazul.

La această disciplină propunem ca activitatea de evaluare să se sprijine pe activități practice, care corespund particularităților copiilor cu dizabilități auditive și creează contexte evaluative plăcute, pozitive.

Procesul de evaluare trebuie să reflecte, în acest sens, predarea și învățarea activă, bazată pe descoperire, prin activități practice și prin diverse experiențe de învățare. Astfel, recomandăm utilizarea unor metode moderne de evaluare precum: realizarea de proiecte, portofoliul și investigația, inter-evaluarea, autoevaluarea. Evaluarea trebuie să se centreze pe fiecare elev, ținând cont de particularitățile psiho-individuale și de progresul individual.

Bibliografie

1. Anca, M., Ciascai, L., Ciomoș, F., (coord.), (2007), „Dezvoltarea competențelor didactice și de cercetare în științele naturii”. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință;
2. Dragoș, V., coordonatori Chiș, V., Albulescu I.,(2010), „Valorificarea valențelor formative ale investigației prin studiul științelor, în Cercetări și aplicații în științele educației”, Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință;
3. E. Richard Churchill, Louis V. Loesching și Muriel Mandell, (2008), „365 de experimente științifice simple”, Editura Aquila;
4. „Rezultate, priorități și perspective în cercetarea educațională și dezvoltarea curriculară”, (2014), Institutul de Științe ale Educației;
* „Programa școlară pentru disciplina Științe ale naturii Clasele a III-a- a IV-a”, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 / 02.12.2014.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Tanislav Maria Teodora	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Ioniță Costina Ramona	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr.1, București
Popa Maria Roxana	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

FIZICĂ

**Învățământ special
Clasele a VI-a - a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezentul document prezintă Programele școlare pentru disciplina **Fizică** pentru clasele a VI-a - a VIII-a din învățământul special gimnazial, elevi cu dizabilități auditive. În planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități auditive, conform OMEN nr 3622/2018, anexa 13, Fizica aparține ariei curriculare *Matematică și științele naturii* și are alocate 1-2 ore/săptămână.

În organizarea sistemului instructiv-educativ pentru elevii cu dizabilități de auz trebuie avută în vedere profunzimea handicapului, dar și potențialul psihic al subiecților. Procesul de învățământ este adaptat condițiilor copiilor cu care se lucrează, care presupune un îndelung proces de învățare, transmiterea conținutului științific realizându-se atât prin intermediul cuvintelor, cât și al mijloacelor auxiliare. Transmiterea poate fi lineară, cu o structură simplă și ramificată, cu o structură complexă, fiind necesar un timp mai lung pentru aprofundarea cunoștințelor, pentru dobândirea competențelor, dar și pentru punerea în aplicare a unui plan remedial.

Spre deosebire de procesul de predare-învățare-evaluare a disciplinei fizică din învățământul de masă, unde secvențele procesului au la bază metode de comunicare verbală, în învățământul special pentru copiii cu dizabilități de auz aceste secvențe se desfășoară complementar cu comunicarea scrisă și nonverbală, respectiv limbajul mimico-gestual (LMG). Prelucrarea conținuturilor presupune atât explicarea repetată a fenomenelor fizice, cât și un feed-back suplimentar. Baza vocabularului elevilor cu dizabilități de auz fiind redusă, este necesară alocarea unui moment din scenariul didactic pentru completarea vocabularului.

Structura programei de fizică include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele generale la disciplina fizică reprezintă finalități ale studiului fizicii care contribuie la formarea profilului absolventului de gimnaziu.

În clasa a VI-a elevul este familiarizat cu noțiunile de bază pentru învățarea fizicii, precum și cu cele patru arii tematice de bază ale fizicii clasice grupate fenomenologic: Fenomene mecanice, Fenomene termice, Fenomene electrice și magnetice și Fenomene optice. Prin întreaga sa structură, primul an de studiu în domeniul fizicii urmărește să atragă elevul spre știință și să îl familiarizeze cu noțiunile esențiale din fizică (măsurare, relația cauză-efect etc.).

În clasele a VII-a și a VIII-a elevul parcurge sistematic ariile fundamentale ale fizicii, la un nivel corespunzător capacității de înțelegere, de abstractizare și ținând cont de corelațiile cu matematica și celelalte discipline din aria curriculară „*Matematică și Științe*”.

Autorii au fost preocupați de regândirea competențelor generale specifice disciplinei Fizica, respectiv armonizarea cu competențele-cheie de la nivel european, adaptarea conținuturilor la interesul și particularitățile psiho-individuale ale elevilor cu dizabilități senzoriale de auz, transferul achizițiilor dobândite către viața reală, respectiv valorificarea ”exploziei” informaționale și a noilor instrumente de investigare în cunoașterea și înțelegerea proceselor și transformărilor fizice care au loc în natură.

Forma actuală a programei își propune să contribuie la stimularea interesului elevilor față de cunoașterea fenomenelor și proceselor fizice care au loc în natură, formarea competențelor de comunicare prin utilizarea termenilor fizicii în vederea dezvoltării personale, integrarea/valorificarea conținuturilor propuse în/din cadrul altor discipline de învățământ (matematică, geografie, limba română, chimie, educație plastică, etc), formarea deprinderii de a folosi Internetul și softurile educaționale ca sursă de documentare, respectiv

de a utiliza critic mijloacele media, încurajarea creativității și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor cu dizabilități senzoriale de auz.

Documentul este elaborat în conformitate cu noile orientări privind metodele interdisciplinare de predare adaptate la nevoile acestor elevi. Potrivit unei ordonanțe de urgență adoptate în decembrie 2013, care a modificat Legea Educației, Evaluarea Națională pentru clasa a VI-a și pentru clasa a VIII-a, admiterea la liceu și Examenul de Bacalaureat vor fi date, din 2019, după modelul testelor PISA, respectiv cel de interdisciplinaritate.

Trimiterile disciplinare se pot face doar atunci când există componente comune de structură, teoretice și funcționale ale disciplinelor respective. Trebuie organizate cunoștințele pe baza unui punct de vedere unitar, fiecare disciplină păstrându-și autonomia gnoseologică, specializarea și independența, integrându-se sistemului global de cunoștințe. Metodologic trebuie găsit modul de formare a atitudinilor interdisciplinare prin aplicarea metodelor cu grad înalt de generalitate (a experimentului, demonstrativă, a modelării, etc).

Se poate spune că dezvoltarea competențelor legate de disciplina fizică nu se produce izolat, ci se fac corelații cu matematica, chimia, biologia, geografia etc.

Elevii trebuie să devină spirite deschise, capabili să sesizeze noul, să-l înglobeze, să facă abordări inedite, să fie flexibili în gândire. Nu trebuie omis faptul că din punct de vedere didactic, istoric și metodologic diviziunea în mai multe discipline a științei, implică aproximații și simplificări a realității, operații necesare pentru înțelegerea întregului în ansamblul său.

Competențe generale

- 1. Identificarea și înțelegerea unor fenomene fizice simple, atât din punct de vedere științific cât și experimental**
- 2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora**
- 3. Interpretarea unor date și informații, obținute experimental sau din alte surse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora**
- 4. Rezolvarea de probleme teoretice cu caracter practic aplicativ prin metode specifice fizicii**

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Identificarea și înțelegerea unor fenomene fizice simple, atât din punct de vedere științific cât și experimental

Clasa a VI-a
<p>1.1. Cunoașterea și înțelegerea fenomenelor fizice, a terminologiei și a conceptelor fundamentale din fizică</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea proprietăților corpurilor și substantelor; - clasificarea substantelor și corpurilor în funcție de starea de agregare a acestora; - clasificarea fenomenelor fizice (mecanice, termice, electrice, magnetice, optice); - efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate (volum), timp; - operarea cu unități de măsură în efectuarea de activități practice/ experimentale.
<p>1.2. Interpretarea fenomenelor, a proprietăților, în scopul explicării comportamentului fizic al corpurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea, în cadrul unor experimente pe grupe/individuale, a unor fenomene fizice (mișcarea, repausul, inerția, încălzirea, răcirea, contractarea); - utilizarea aparatului și ustensilelor de laborator, a instrumentelor de măsurare, a unor dispozitive; - realizarea unor grafice pe baza unor date sau a rezultatelor obținute experimental și interpretarea acestora (puncte de fierbere, puncte de topire, mase, densități, viteze, greutate); - înregistrarea, pe suport digital, a unor fenomene fizice din natură, în scopul studierii acestora (de exemplu: căderea corpurilor, ceața, formarea undelor pe suprafața apei etc.).
<p>1.3. Formularea unor concluzii simple în urma experimentelor realizate în laborator</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de legături între domeniile fizicii și celelalte discipline de studiu; - valorificarea cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în activități utilitar-gospodăresc - identificarea consecințelor degradării mediului inconjurător, prin intermediul unor acțiuni mecanice asupra corpurilor.

2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea și recunoașterea în activitatea practică a fenomenelor fizice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și descrierea diferitelor fenomene fizice observate, inclusiv în viața cotidiană - recunoașterea în activitatea practică a fenomenelor studiate din domeniile: mecanică, căldură, electricitate, optică; - diferențierea între diferite fenomene fizice, instrumente, mărimi fizice și unități de măsură ale acestora.
<p>2.2. Descrierea unor fenomene fizice simple identificate în natură și în tehnică</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și recunoașterea mărimilor fizice sau a fenomenului fizic din enunț; - explicarea fenomenelor din punct de vedere fizic prin abordare interdisciplinară; - identificarea relațiilor matematice dintre diferite mărimi fizice.

Clasa a VI-a**2.3. Formarea unor deprinderi practice necesare pentru viața cotidiană, cu impact în activitatea de profesionalizare viitoare**

- însușirea și respectarea normelor de protecție specifice în laboratorul de fizică și extinderea lor în alte medii de viață și activitate;
- prevenirea accidentelor prin electrocutare în anumite situații;
- propunerea unor măsuri de siguranță împotriva electrocutării din cauze naturale/artificiale
- conștientizarea efectelor nocive ale deșeurilor electrice asupra mediului înconjurător, colectarea și reciclarea acestora.

3. Interpretarea unor date și informații, obținute experimental sau din alte surse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora**Clasa a VI-a****3.1. Dezvoltarea capacității de observare, explorare/investigare a realității, prin folosirea unor instrumente și proceduri specifice fizicii**

- observarea fenomenelor fizice și culegerea informațiilor referitoare la respectivele fenomene;
- exersarea individuală / pe grupe a unor metode de măsurare a diferitelor mărimi fizice;
- formarea unor deprinderi de lucru prin utilizarea aparaturii și a echipamentelor de laborator, pentru studierea fenomenelor fizice;
- identificarea în cadrul unor experimente pe grupe sau individuale a unor fenomene calorice (încălzirea și dilatarea corpurilor).

3.2. Organizarea datelor experimentale în diferite contexte de învățare

- utilizarea și interpretarea datelor experimentale culese;
- înregistrarea datelor referitoare la acestea;
- realizarea unor aplicații experimentale și etapele efectuării acestora;
- elaborarea FAE (fișă de activitate experimentală).

3.3. Formularea unor concluzii simple cu privire la datele obținute și la evoluția propriei experiențe de învățare

- formularea unor ipoteze privind modelele din natură;
- explicarea din punct de vedere științific a datelor obținute;
- completarea unor scheme și enunțuri eliptice;
- identificarea unor greșeli privind definirea unor noțiuni, termeni, mărimi fizice și unități de măsură ale acestora.

4. Rezolvarea de probleme teoretice cu caracter practic aplicativ prin metode specifice fizicii**Clasa a VI-a****4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și rezolvare de probleme utilizând limbajul specific fizicii**

- însușirea metodelor de rezolvare a problemelor de fizică;
- identificarea datelor problemei;
- recunoașterea mărimilor fizice date în problemă;
- identificarea condițiilor de modificare a evoluției unei mărimi fizice/ a unui fenomen (viteza, temperatura).

Clasa a VI-a**4.2. Aplicarea regulilor / legilor necesare în rezolvarea problemelor simple**

- aplicarea expresiilor/ legilor mărimilor fizice;
- utilizarea datelor înregistrate corelând cu relațiile matematice;
- calcularea valorilor unor mărimi fizice;
- compararea valorilor determinate experimental cu valorile teoretice;
- formularea răspunsului cu propriile cuvinte;
- descrierea răspunsului teoretic din punct de vedere practic/aplicativ din viața de zi cu zi.

*Notă:

Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Introducere	Introducere în studiul fizicii Fizica și mediul înconjurător Laboratorul de fizică – reguli generale ale tehnicii de securitate și de protecția muncii, ustensile și aparatura de laborator
Noțiuni de bază în fizică	Mărimi fizice Clasificare, ordonare, proprietăți fizice și chimice Mărimi fizice, unități de măsură, multiplii și submultiplii unităților de măsură Fenomen fizic Determinarea valorii unei mărimi fizice Măsurarea directă a lungimii, ariei, volumului și a intervalului de timp
Fenomene mecanice	Mișcare și Repaus Corp; mobil; reper; sistem de referință; mișcare; repaus; traiectorie Distanța parcursă; durata mișcării; viteza medie; unități de măsură Caracteristicile vitezei (direcție, sens) Mișcarea rectilinie uniformă; reprezentarea grafică a mișcării Punerea în mișcare și oprirea unui corp; accelerația medie; unitate de măsură Mișcarea rectilinie uniform variată Inerția Inerția, proprietate generală a corpurilor; masa, măsură a inerției, unități de măsură Măsurarea directă a masei corpurilor, cântărirea Densitatea corpurilor, unitate de măsură; determinarea densității Interacțiunea Interacțiunea, efectele interacțiunii; forța, măsură a interacțiunii Greutatea; unitate de măsură, măsurarea greutății; dinamometrul Relația dintre masă și greutate

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Fenomene termice	Stare termică. Temperatură Stare termică, echilibru termic, temperatura; contact termic Măsurarea temperaturii; scări de temperatură Modificarea stării termice; încălzire, răcire (transmiterea căldurii) Efecte ale schimbării stării termice Transformări de stare de agregare vaporizare, condensare Aplicații (circuitul apei în natură)
Fenomene electrice și magnetice	Fenomene electrice și magnetice Magneți, interacțiuni între magneți, poli magnetici; magnetismul terestru; busola Fenomenul de electrizare (experimental), sarcină electrică Exemple de fenomene electrice naturale/artificiale; fulgerul; curentul electric; materiale conductoare și izolatoare electrice Circuitul electric simplu; elemente de circuit; simboluri Norme de protecție împotriva electrocutării (din cauze naturale - fulgerul, trăsnetul; din cauze artificiale - surse de tensiune)
Fenomene optice	Fenomene optice Lumina: surse de lumină, corpuri transparente, translucide, opace; propagarea rectilinie a luminii, viteza luminii

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea și înțelegerea unor fenomene fizice simple, atât din punct de vedere științific cât și experimental**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Cunoașterea și înțelegerea fenomenelor fizice, a terminologiei și a conceptelor fundamentale din fizică</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea informațiilor referitoare la diferite fenomene fizice din cotidian utilizând surse media și digitale; - observarea și descrierea efectelor unor fenomene fizice, precum și ale unor efecte ale interacțiunii dintre corpuri (efect static, efect dinamic); - efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru forță, lucru mecanic, energie mecanică, presiune; - operarea cu unități de măsură în efectuarea de activități practice / experimentale.
<p>1.2. Transpunerea fenomenelor, a proprietăților, în scopul explicării comportamentului fizic al corpurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea datelor în urma efectuării unor experimente pe grupe / individuale în vederea observării unor mărimi fizice (forță, lucru mecanic, energie mecanică, presiune); - utilizarea aparaturii și ustensilelor de laborator, a instrumentelor de măsurare, a unor dispozitive; - realizarea unor grafice pe baza unor date sau a rezultatelor obținute experimental și interpretarea acestora (forța de frecare la alunecare în funcție de forța de apăsare normală, forța în funcție de deplasare, presiunea hidrostatică în funcție de adâncime); - înregistrarea, pe fișe de observație / suport digital, a unor fenomene fizice din natură, în scopul studierii acestora.
<p>1.3. Formularea unor concluzii simple în urma experimentelor realizate în laborator</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de legături între domeniile fizicii și celelalte discipline de studiu; - evaluarea dovezilor experimentale pentru formularea concluziilor; - identificarea relațiilor cauză – efect; - interpretarea rezultatelor și formularea răspunsurilor.

2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea și recunoașterea în activitatea practică a fenomenelor fizice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și descrierea diferitelor fenomene fizice observate, inclusiv în viața cotidiană; - recunoașterea în activitatea practică a fenomenelor studiate din domeniile: mecanică, căldură, electricitate, optică; - diferențierea între diferite fenomene fizice, instrumente, mărimi fizice și unități de măsură ale acestora.

Clasa a VII-a**2.2. Explicarea unor fenomene fizice simple identificate în natură și în tehnică**

- recunoașterea mărimilor fizice scalare și vectoriale;
- identificarea relațiilor matematice dintre diferite mărimi fizice;
- aplicarea legilor și principiilor mecanice în realizarea unor aparate simple;
- explicarea scrisă și prin limbaj mimico-gestual a propriilor păreri;
- explicarea fenomenelor din punct de vedere fizic prin abordare interdisciplinară.

2.3. Aplicarea unor deprinderi practice necesare pentru viața cotidiană, cu impact în activitatea de profesionalizare viitoare

- aplicarea normelor de protecție specifice în laboratorul de fizică și extinderea lor în alte medii de viață și activitate;
- identificarea avantajelor utilizării energiei mecanice regenerabile (eoliene, panouri fotovoltaice) în centralele electrice, comparativ cu alte surse de energie.

3. Interpretarea unor date și informații, obținute experimental sau din alte surse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora**Clasa a VII-a****3.1. Dezvoltarea capacității de explorare/investigare a realității, prin folosirea unor instrumente și proceduri specifice fizicii**

- structurarea datelor dintr-o problemă/fișă de activitate experimentală (FAE) sub formă de ipoteză și concluzie;
- exersarea individuală / pe grupe a unor metode de măsurare a diferitelor mărimi fizice;
- identificarea situațiilor cauză-efect sau a comportamentului unor sisteme fizice (forța-măsură a interacțiunii, plan înclinat etc);
- formularea unor ipoteze privind modelele din natură;
- identificarea unor greșeli privind definirea unor noțiuni, termeni, mărimi fizice și unități de măsură ale acestora.

3.2. Organizarea datelor experimentale în diferite contexte de învățare

- utilizarea sistematică a etapelor unui experiment și interpretarea datelor experimentale culese;
- înregistrarea datelor referitoare la acestea;
- realizarea unor aplicații experimentale și etapele efectuării acestora;
- elaborarea FAE (fișă de activitate experimentală);
- construirea reprezentărilor grafice ale datelor înregistrate.

4. Rezolvarea de probleme teoretice cu caracter practic aplicativ prin metode specifice fizicii

Clasa a VII-a
<p>4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și rezolvare de probleme utilizând limbajul specific fizicii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea mărimilor fizice / datelor problemei; - recunoașterea mărimilor fizice corespunzătoare Sistemului Internațional; - identificarea condițiilor de modificare a evoluției unei mărimi fizice / a unui fenomen (lucrul mecanic, energia mecanică, etc.); - interpretarea rezultatelor obținute.
<p>4.2. Aplicarea regulilor / legilor necesare în rezolvarea problemelor simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea expresiilor/ legilor mărimilor fizice (principiul acțiunii și reacțiunii, acțiunea mai multor forțe, legile mecanicii fluidelor, etc.); - utilizarea datelor înregistrate corelând cu relațiile matematice; - calcularea valorilor unor mărimi fizice și efectuarea de transformări de unități de măsură în S.I.; - compararea valorilor determinate experimental cu valorile teoretice obținute într-un grafic - formularea răspunsului cu propriile cuvinte; - descrierea răspunsului teoretic din punct de vedere practic/aplicativ din viața de zi cu zi.

*Notă:

Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Concepte și modele matematice de studiu în fizică	Mărimi și fenomene fizice studiate Mărimi fizice scalare și vectoriale Mărimi fizice scalare; identificarea mărimilor fizice scalare (ex. timpul, masa, volumul, densitatea, temperatura) Mărimi fizice vectoriale; identificarea mărimilor fizice vectoriale (de exemplu: viteza, accelerația, forța)
Fenomene mecanice Interacțiuni	Interacțiunea și efectele interacțiunii Interacțiunea; efectele interacțiunii (static, dinamic), interacțiuni prin contact și prin influență, forța - măsură a interacțiunii; forțe de contact și de acțiune la distanță Principiul inerției; principiul acțiunii și reacțiunii; exemple de forțe: greutatea, forța de apăsare normală, forța de frecare *tensiunea în fir, forța elastică Măsurarea forțelor; dinamometrul; mișcarea unui corp sub acțiunea mai multor forțe Compunerea forțelor; regula paralelogramului
Fenomene mecanice Lucrul mecanic. Energie	Lucrul mecanic și energie Lucru mecanic efectuat de forțe constante; unitate de măsură Puterea mecanică; unități de măsură ale puterii Energia cinetică Energia potențială gravitațională; *extindere: Energia potențială elastică Energia mecanică; conservarea energiei mecanice, extindere Energia mecanică regenerabilă
Fenomene mecanice Echilibrul corpurilor	Mișcarea de translație și mișcarea de rotație a corpurilor nedeformabile Mișcarea de translație; mișcarea de rotație Echilibrul de translație; echilibrul de rotație Pârghia; exemple de pârghii Scripetele Centrul de greutate Echilibrul corpurilor și energia potențială
Fenomene mecanice Statica fluidelor	Presiunea Presiunea; presiunea hidrostatică Presiunea atmosferică (abordare interdisciplinară – geografie) Legea lui Pascal; aplicații Legea lui Arhimede; aplicații
Fenomene mecanice Unde mecanice	Unde mecanice Unde seismice, valuri (abordare interdisciplinară – geografie)

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea și înțelegerea unor fenomene fizice simple, atât din punct de vedere științific cât și experimental**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Explorarea fenomenelor fizice, a terminologiei și a conceptelor fundamentale din fizică</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și înțelegerea diferitelor fenomene fizice: mișcarea browniană, difuzia, conducția termică, transformări de stare de agregare, interacțiunea dintre corpuri electrizate, efectele curentului electric; - identificarea proprietăților și fenomenelor fizice în domeniul tehnic – tehnologic prin documentare din viața reală, în cadrul educației STEM; - stabilirea experimentală a corelațiilor de tip cauzal între diverse procese naturale sau tehnologice.
<p>1.2. Folosirea unor metode și instrumente pentru înregistrarea, organizarea și prelucrarea datelor teoretice și experimentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea de mijloace moderne pentru măsurarea unor parametri fizici; - colectarea datelor în urma efectuării unor experimente pe grupe / individuale în vederea observării unor mărimi fizice (temperatură, tensiune electrică, intensitate electrică rezistență electrică, etc.); - utilizarea aparaturii și ustensilelor de laborator, a instrumentelor de măsurare, a unor dispozitive; - realizarea unor grafice pe baza unor date sau a rezultatelor obținute experimental și interpretarea acestora (variația intensității electrice în funcție de tensiune); - utilizarea mijloacelor TIC pentru înregistrarea și prelucrarea datelor.
<p>1.3. Sintetizarea unor concluzii simple în urma experimentelor realizate în laborator</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de legături între domeniile fizicii și celelalte discipline de studiu; - evaluarea dovezilor experimentale pentru formularea concluziilor; - identificarea relațiilor cauză – efect; - interpretarea rezultatelor și formularea enunțurilor.

2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Identificarea și recunoașterea în activitatea practică a fenomenelor fizice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea diferitelor fenomene fizice observate, inclusiv în viața cotidiană; - recunoașterea în activitatea practică și în funcționarea unor aparate simple a fenomenelor studiate: termice, electrice, magnetice și optice; - diferențierea între diferite fenomene fizice, instrumente, mărimi fizice și unități de măsură ale acestora.

Clasa a VIII-a**2.2. Explicarea de tip cauză – efect a unor fenomene fizice simple identificate în natură și în tehnică**

- explicarea relațiilor fizico-matematice dintre diferite mărimi fizice;
- explicarea scrisă și prin limbaj mimico-gestual a propriilor păreri;
- explicarea fenomenelor din punct de vedere fizic prin abordare interdisciplinară (geografie – temperatură, chimie – difuzia etc.);
- descrierea fenomenelor pe baza unor legi (legea lui Ohm, legea lui Joule etc.).

2.3. Aplicarea unor deprinderi practice necesare pentru viața cotidiană, cu impact în activitatea de profesionalizare viitoare

- aplicarea normelor de protecție specifice în laboratorul de fizică și extinderea lor în alte medii de viață și activitate;
- stabilirea avantajelor economiei de energie consumată în diverse activități casnice sau economice, atât pentru consumatori, cât și pentru mediu.

3. Interpretarea unor date și informații, obținute experimental sau din alte surse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora**Clasa a VIII-a****3.1. Dezvoltarea capacității de explorare/investigare a realității, prin folosirea unor instrumente și proceduri specifice fizicii**

- realizarea unor acțiuni de documentare și utilizarea surselor recomandate (bibliografice/webografie);
- structurarea datelor dintr-o problemă/Fișa de activități experimentale (FAE) sub formă de ipoteză și concluzie;
- exersarea individuală / pe grupe a unor metode de măsurare a diferitelor mărimi fizice;
- determinarea experimentală a intensității curenților electrici și a tensiunilor electrice;
- identificarea unor greșeli privind definirea unor noțiuni, termeni, mărimi fizice și unități de măsură ale acestora.

3.2. Organizarea datelor experimentale în diferite contexte de învățare

- utilizarea sistematică a etapelor unui experiment și interpretarea datelor experimentale culese;
- înregistrarea datelor referitoare la acestea, elaborarea FAE (fișă de activitate experimentală);
- formularea unor ipoteze privind modelele din natură pentru sisteme din geografie, biologie (temperatura la diferite altitudini, ochiul).

4. Rezolvarea de probleme teoretice cu caracter practic aplicativ prin metode specifice fizicii

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și rezolvare de probleme utilizând limbajul specific fizicii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea mărimilor fizice / datelor problemei; - construirea și folosirea reprezentărilor grafice pentru rezolvarea unor probleme; - recunoașterea mărimilor fizice corespunzătoare Sistemului Internațional; - interpretarea științifică a unor fenomene naturale sau procese tehnologice (topirea gheții, fenomenele electrice – fulgerul etc); - interpretarea rezultatelor obținute.
<p>4.2. Aplicarea regulilor / legilor necesare în rezolvarea problemelor simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea expresiilor/ legilor mărimilor fizice (legea lui Ohm, reflexia luminii etc.); - utilizarea datelor înregistrate corelând cu relațiile matematice; - calcularea valorilor unor mărimi fizice și efectuarea de transformări de unități de măsură în S.I.; - compararea valorilor determinate experimental cu valorile teoretice obținute într-un grafic; - formularea răspunsului cu propriile cuvinte; - descrierea răspunsului teoretic din punct de vedere practic/aplicativ din viața de zi cu zi.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Fenomene termice	Fenomene termice Mișcarea browniană (experimental); agitația termică; difuzia Stare de încălzire; echilibru termic Căldura, mărime de proces; transmiterea căldurii (prin conducție, convecție, radiație) Coeficienți calorici. Calorimetrie Stări de agregare, caracteristici Transformări de stare Combustibili
Fenomene electrice și magnetice	Electrostatica Electrizarea, sarcina electrică; interacțiunea dintre corpurile electrizate Electrocinetica Circuite electrice; componentele unui circuit; generatoare electrice Tensiunea electrică; intensitatea curentului electric; instrumente de măsură - ampermetru, voltmetru, ohmmetru, wattmetru, multimetru Rezistență electrică Legea lui Ohm pentru o porțiune de circuit; legea lui Ohm pentru întregul circuit Gruparea rezistoarelor Gruparea generatoarelor identice (studiu experimental) Energia și puterea electrică; legea lui Joule Efectul magnetic al curentului electric Aplicații
Fenomene optice	Introducere Surse de lumină Propagarea luminii în diverse medii (absorbție, dispersie, culoarea corpurilor etc.) Raze de lumină/fascicul de lumină Principiile propagării luminii Reflexie Reflexia luminii Legile reflexiei – aplicație experimentală - oglinzi plane Refracția Indicele de refracție Refracția luminii – evidențierea experimentală a fenomenului Extindere: legile refracției, indicele de refracție Lentile subțiri Instrumente optice simple Ochiul, lupa, ochelarii

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a oferi profesorilor cadrul necesar înțelegerii paradigmei în care a fost elaborată prezenta programa școlară, dar și exemple de strategii didactice centrate pe dezvoltarea competențelor.

Programa de Fizică pentru elevii cu dizabilități de auz are ca idee centrală structurarea activităților de învățare - predare - evaluare pe modelul descoperirii fenomenelor din realitatea înconjurătoare. Elementul nodal al acestei construcții este centrarea pe competențe. Procesul de stabilire a competențelor generale are la bază analiza profilului absolventului de gimnaziu, cu dizabilități de auz, a competențelor cheie europene și a celor competențelor științifice de bază pe care, potrivit OECD, ar trebui să le dobândească un copil care iese din sistemul obligatoriu de educație.

Prin studiul fizicii, elevii cu dizabilități de auz dobândesc competențe relevante care depășesc simpla achiziție a unor noțiuni și cunoștințe fundamentale cu care vor putea opera eficient, atât în mediul lor școlar, cât și în cel socio-profesional. Studiul fizicii permite înțelegerea aplicațiilor practice din toate domeniile de activitate. Cu o bază solidă a achizițiilor din fizică, elevii vor fi capabili să aprecieze rolul fizicii în dezvoltarea științei și tehnicii și să utilizeze competențele dezvoltate în toate domeniile activității profesionale, iar ca viitori absolvenți vor putea deveni eficienți într-o societate a cunoașterii globale și puternic tehnologizată.

Conținuturile evidențiate prin *, se recomandă pentru elevii cu dizabilități de auz, cu rezultate bune și foarte bune în învățarea fizicii și reprezintă o extindere a conținuturilor fundamentale specifice disciplinei. De asemenea aceste conținuturi se pot realiza atunci când numărul de ore alocate disciplinei este maxim (2 ore/ săptămână).

Din punctul de vedere al profesorului de fizică din învățământul special pentru elevi cu dizabilități de auz, utilizarea limbajului Mimico – Gestual este esențială pentru înțelegerea acestei discipline. Pentru a eficientiza actul didactic, trebuie integrate în lecții mijloace didactice și metode de predare specifice dizabilității acestor elevi.

Mijloacele didactice folosite pentru atingerea obiectivelor de către profesorul de fizică pot avea un caracter ludic: seturi de jucării pentru Optică, mașinuțe pentru a evidenția mișcarea corpurilor, instalații electrice pentru bradul de Crăciun etc, toate acestea jucând un rol important în înțelegerea fenomenelor fizice de către elevii cu dizabilități de auz. Să nu uităm importanța calculatorului în prezentarea unor lecții în format PPT, în efectuarea unor experimente cu ajutorul platformelor didactice, mai ales în lipsa laboratorului de fizică.

Pentru a face plăcută ora de fizică, profesorul poate folosi metode cât mai atractive: ciorchine, brainstorming, lucru în grup, medalie și misiune etc, bazându-se foarte mult pe joc și imagini, simțul văzului fiind mult mai dezvoltat pentru a compensa simțul auditiv. Pentru a înțelege noțiunea de fluid le sunt prezentate imagini cu diferite fluide întâlnite în viața de zi cu zi. Pe baza imaginilor asociază denumirea în limbajul verbal cu semnul utilizat în limbajul mimico-gestual pentru fiecare fluid prezentat.

Lecțiile dezvoltate pe platformele e-learning din cadrul proiectelor cu finanțare europeană pot fi integrate cu succes în cadrul orelor de fizică la elevii cu dizabilități de auz, în vederea consolidării noțiunilor dobândite de aceștia, mai ales că multe dintre acestea sunt transpuse în limbaj mimico-gestual. De asemenea în predarea fizicii la clasele a VI-a – a VIII-a se pot folosi Tehnologiile NEWTON, care presupun: învățare pe bază de joc, livrare de

conținut multimedia, personalizare și adaptare, conținut adaptat realității augmentate și virtuale, laboratoare digitale, laboratoare virtuale și un suport special pentru învățare.

Realitatea augmentată (AR) este o tehnologie de ultimă generație care permite vizualizarea digitală a lumii reale, făcând conexiunea cu conținuturi importante pentru viața de zi cu zi. Cu ajutorul camerei și senzorilor dintr-un smartphone sau tabletă, AR adaugă o serie de informații digitale - clipuri video, fotografiile, sunete - direct pe elementele din lumea înconjurătoare. Realitatea augmentată încorporează informații digitale în contexte din lumea reală. Când se intră într-o realitate augmentată, un loc obișnuit, un spațiu, un lucru sau un eveniment poate să fie redat într-un mod care este parțial mediat de conținut digital suprapus peste informația concretă, reală. Acest conținut este accesat printr-un dispozitiv suplimentar (Google Glass, iPhone, iPad, Tablet etc.) care ajută la accesarea experienței combinate. Realitatea augmentată este o experiență artificial creată și prezentată utilizatorului în așa fel încât să se suprapună mediului înconjurător real.

Achiziția cunoștințelor de fizică se bazează atât pe memorare (definiții, denumiri, simboluri), cât și pe activități concrete, practice, derulate în laborator sau observate în mediul natural.

Acestea impun metode specifice pentru activitatea cu elevul cu dizabilități de auz: orice demers cognitiv debutează cu observarea directă și indirectă, spontană și dirijată (experimentul), urmată apoi de explicație, demonstrație, continuându-se cu modelare, limbaj mimico-gestual, verbalizare, dialog dirijat, problematizare, exercițiu, simulare și joc didactic.

Aceste metode pot fi completate, cu succes, prin utilizare de strategii de tip euristic – conform cărora elevul descoperă adevărul științific, prin efort personal, de căutare, valorificând cunoștințele anterioare, experiența și capacitățile sale intelectuale, demers, în care, profesorul dirijează continuu și punctează reperele esențiale pentru învățare. În această manieră se stimulează capacitățile intelectuale, se dezvoltă interesul și motivația pentru învățarea fizicii și chimiei.

Impactul fenomenelor fizice în viața cotidiană, asupra oricăror persoane, trebuie să îl găsească și pe elevul cu dizabilități de auz pregătit în a-l observa, înțelege, identifică și denumi.

De aici rolul major de mutare a accentului de la predarea cunoștințelor teoretice de fizică și chimie, la dobândirea acestora prin activități practice și prin valorificarea experienței proprii de viață. Se pot iniția, astfel, lucrări de laborator demonstrative efectuate de profesor, precum și lucrări de laborator efectuate individual sau pe grupe de elevi.

Astfel, algoritmi dobândiți corect în activitățile practice, vor deveni cu siguranță, abilități și capacități cu impact în profesionalizare, dar și în activitățile utilitar – gospodărești curente.

Învățând noțiunile generale de fizică, elevul cu dizabilități de auz va conștientiza progresele înregistrate în știință și tehnică și-și va explica cu mai multă ușurință fenomenele din mediul său de viață și activitate, va deveni o persoană activă, integrată în societatea tehnologizată, informatizată și beneficiarul unui nivel de viață civilizată.

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația ilustrativă, învățarea prin descoperire, învățarea pe bază de joc, experimentul, studiu de caz, problematizarea, metoda ciorchinului, activitatea personală a elevilor, expunerea, limbajul mimico-gestual, labiolectura.

Mijloace de învățământ: manuale, planșe, PC, videoproiector, portal e-școala, softuri educaționale (Lecții interactive de fizică Intuitext, DVD cu filme didactice Alfa Vega), internet, platforme e-learning, proiectul de lecție, fișe de lucru, portofoliu.

Forme de organizare: se îmbină în lecție munca independentă cu munca frontală, în grup, perechi.

Strategiile didactice utilizate pe parcursul celor doi ani de cercetare pedagogică în procesul de predare-învățare-evaluare a elevilor cu dizabilități de auz, au îndeplinit următoarele condiții:

- să fie atractive și motivante;
- să permită o abordare flexibilă;
- să fie accesibile în privința înțelegerii de către elevi;
- să aibă un caracter integrat, utilizând atât comunicarea verbală prin labiolectură, cât și comunicarea prin Limbaj Mimico - Gestual.

Scopul cel mai important al strategiilor didactice rămâne îmbunătățirea modalităților de transmitere a cunoștințelor de Fizică, urmărind participarea conștientă a elevilor la procesul de instruire și autoinstruire.

Metodele de comunicare - expositive - sunt limitate în procesul de predare-învățare-evaluare la elevii cu dizabilități, utilizându-se metode de comunicare prin limbaj mimico-gestual și labiolectura. Metodele eficiente folosite de către profesorul de fizică în procesul de instruire al elevilor hipoacuzici sunt:

- *Metode demonstrative*: demonstrarea prin efectuare de experiențe, demonstrarea cu obiecte, fenomene reale, cu ajutorul calculatorului, desenului pe tablă, materiale grafice (fotografii, ilustrații), materiale proiectabile, bazându-se pe percepție vizuală
- *Metode bazate pe acțiune*: efectuare de exercițiu, probleme

Instruirea prin jocuri didactice se aplică în activitățile de destindere (rebus) cu scopul dobândirii sau consolidării unor cunoștințe, fără să fie depășite posibilitățile intelectuale de învățare ale elevului.

Organizarea clasei prezintă anumite particularități față de organizarea clasei din învățământul de masă:

- mobilierul este așezat sub forma literei U;
- numărul de elevi este 8-12;
- între elev și profesor trebuie să existe permanent contact vizual.

În comparație cu învățământul de masă unde profesorul câștigă interesul elevilor cu un ton adecvat, în învățământul special pentru elevii cu dizabilități de auz profesorul este obligat să se afle în câmpul vizual al tuturor elevilor pentru ca aceștia să fie permanent antrenați și interesați de procesul de instruire.

Bibliografie

- * Anexa nr. 2 la OMEN nr. 3393/ 28.02.2017, *Programa școlară pentru disciplina FIZICĂ, clasele a VI-a – a VIII-a*;
- ** Mitran, L. M., Stoica, F., Gîmniceanu, C., Mogîldea, C. M., Raus, G., Țîrlui, I. F., Vasiliu, C. M., (2013), *Programa școlară de FIZICĂ pentru elevi cu deficiențe senzoriale de auz, moderate și ușoare*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Cozma Romeo-Adrian, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Pop Mona Luiza	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
Popescu Laura	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
Stoica Florica	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CHIMIE

**Învățământ special
Clasele a VII-a și a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Chimia este o disciplină inclusă în Planul - cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități auditive, conform O.M.E.N. nr. 3622/2018, anexa 13 și aparține ariei curriculare „*Matematică și științele naturii*”, având alocate 1-2 ore/săptămână.

Programa școlară pentru clasele a VII-a și a VIII-a pentru elevii cu dizabilități auditive a fost elaborată având la bază principii didactice specifice profilului psihoindividual al elevilor:

- Principiul accesibilității cunoștințelor – demersul instructiv-educativ este adaptat astfel încât în respectarea programei să țină cont de ordinea diferitelor noțiuni chimice, de dificultatea conținutului și de volumul cunoștințelor predate;
- Principiul individualizării și diferențierii învățării - unele conținuturi curriculare dificile vor fi predate într-o formă accesibilă, simplificată, ca noțiuni de bază, fără a se intra în detalierea lor. Totodată, consemnarea cu simbolul * a anumitor conținuturi de învățare se referă la parcurgerea acestora de către elevii cu rezultate bune în însușirea chimiei.

La realizarea acestui document s-a ținut cont de modelul flexibil și deschis de proiectare curriculară care să ofere posibilități autentice de opțiuni pentru autorii de manuale și ulterior pentru profesorii și elevii din învățământul special.

Acest curriculum are drept obiectiv crearea condițiilor favorabile fiecărui elev, de a dezvolta competențele generale și specifice într-un ritm propriu și de a reuși transferul noțional și de metodă/raționament, dintr-o arie a cunoașterii în alta.

Forma actuală a programei își propune să contribuie la stimularea interesului elevilor față de cunoașterea fenomenelor chimice care au loc în natură, formarea competențelor de comunicare prin utilizarea termenilor chimici în vederea dezvoltării personale, integrarea/valorificarea conținuturilor propuse în/din cadrul altor discipline de învățământ (matematică, geografie, limba română, fizică, educație plastică, biologie etc), formarea deprinderii de a folosi Internetul și softurile educaționale ca sursă de documentare, respectiv de a utiliza critic mijloacele media, încurajarea creativității și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor cu dizabilități senzoriale de auz.

Documentul este elaborat în conformitate cu noile orientări privind metodele interdisciplinare de predare adaptate la nevoile acestor elevi. Potrivit unei ordonanțe de urgență adoptate în decembrie 2013, care a modificat Legea Educației, Evaluarea Națională pentru clasa a VI-a și pentru clasa a VIII-a, admiterea la liceu și Examenul de Bacalaureat vor fi date, din 2019, după modelul testelor PISA, respectiv cel de interdisciplinaritate.

Trimiterile disciplinare se pot face doar atunci când există componente comune de structură, teoretice și funcționale ale disciplinelor respective. Trebuie organizate cunoștințele pe baza unui punct de vedere unitar, fiecare disciplină păstrându-și autonomia gnoseologică, specializarea și independența, integrându-se sistemului global de cunoștințe. Metodologic trebuie găsit modul de formare a atitudinilor interdisciplinare prin aplicarea metodelor cu grad înalt de generalitate (a experimentului, demonstrativă, a modelării, etc).

Se poate spune că dezvoltarea competențelor legate de disciplina chimie nu se produce izolat, ci se fac corelații cu matematica, fizica, biologia, geografia etc.

Structura programei școlare cuprinde următoarele elemente:

- nota de prezentare
- competențe generale
- competențe specifice și exemple de activități de învățare
- conținuturi
- sugestii metodologice

Competențele generale reprezintă ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin studiul chimiei în clasele a VII-a și a VIII-a. Ele definesc achizițiile considerate a fi semnificative, care ar trebui să se manifeste sub forma unor comportamente dobândite prin studiul chimiei, pe parcursul întregului ciclu de învățământ. Din această perspectivă, competențele generale sunt consonante cu finalitățile, contribuie la profilul de formare al elevului cu dizabilități de auz la final de ciclu gimnazial și reflectă contexte posibile în care chimia oferă răspuns pentru situațiile problemă pe care acesta le întâlnește în școală sau în cotidian: identificarea și prelucrarea datelor, utilizarea algoritmilor, modelarea dinamică etc.

Competențele specifice derivă din competențele generale, se formează pe parcursul unui an școlar, iar pentru realizarea lor o componentă importantă o are implicarea activă a elevilor. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului cu dizabilități de auz și să se integreze unor strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Conținuturile învățării cuprind achiziții de bază care urmăresc formarea competențelor specifice chimiei la elevii cu hipoacuzici. Unitățile de conținut sunt organizate tematic.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare și adaptare a procesului de predare-învățare-evaluare la disciplina chimie în învățământul gimnazial pentru elevi cu dizabilități de auz.

Competențe generale

- 1. Observarea și înțelegerea fenomenelor chimice și a proprietăților substanțelor**
- 2. Investigarea realității prin folosirea unor instrumente și proceduri specifice chimiei**
- 3. Dezvoltarea capacității utilizării algoritmilor în rezolvarea de probleme**
- 4. Manifestarea unui comportament pozitiv prin formarea unor valori și atitudini privind impactul chimiei asupra omului și mediului înconjurător**

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Observarea și înțelegerea fenomenelor chimice și a proprietăților substanțelor**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Diferențierea fenomenelor fizice de fenomenele chimice, a proprietăților fizice de proprietățile chimice, a substanțelor pure de amestecuri de substanțe etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea și respectarea normelor de protecție specifice în laborator (pentru activități fizico-chimice) și extinderea lor în alte medii de viață și activitate; - identificarea și denumirea unor vase și ustensile din laboratorul de chimie; - identificarea, definirea și explicarea unor noțiuni și mărimi fizico-chimice (corp, substanță, amestec, proprietate, fenomen); - identificarea, în cadrul unor experimente pe grupe / individuale, a unor fenomene fizice (încălzirea, răcirea) și chimice (ruginirea, acrirea, oxidarea, fermentarea).
<p>1.2. Investigarea fenomenelor, amestecurilor, soluțiilor, particulelor elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> - clasificarea amestecurilor (omogene, eterogene); - prepararea unei soluții; - separarea amestecurilor prin decantare, filtrare, cristalizare; - recunoașterea metalelor și nemetalelor pe baza observării proprietăților fizice; - clasificarea moleculelor după numărul și felul atomilor componenți; - stabilirea componentelor din amestecuri întâlnite în viața de zi cu zi: sirop, oțet, saramură, cafea etc.

2. Investigarea realității prin folosirea unor instrumente și proceduri specifice chimiei

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea pe cale experimentală a proprietăților și transformărilor substanțelor chimice</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurători ale punctelor de fierbere ale unor substanțe chimice; - cântăriri în scopul determinării pe cale experimentală a legii conservării masei; - utilizarea aparaturii și ustensilelor de laborator, a instrumentelor de măsurare pentru a studia diferite proprietăți fizice și chimice ale unor substanțe și transformări ale acestora.
<p>2.2. Utilizarea simbolurilor specifice chimiei pentru reprezentarea unor elemente, substanțe simple sau compuse</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea simbolurilor unor elemente chimice, a formulelor chimice ale unor substanțe simple și compuse; - modelarea structurilor Lewis ale unor ioni și molecule utilizând simboluri chimice; - utilizarea terminologiei specifice chimiei în scopul denumirii elementelor și substanțelor chimice.

Clasa a VII-a
<p>2.3. Prelucrarea datelor obținute în urma investigațiilor efectuate</p> <ul style="list-style-type: none">
- elaborarea fișelor de observare a proprietăților fizice ale unor substanțe chimice studiate;
- utilizarea Tabelului Periodic pentru stabilirea numărului atomic Z, a numărului de masă A, a caracterului chimic și a valenței elementelor chimice.
<p>2.4. Transpunerea în limbaj specific a informațiilor privind aplicațiile practice ale chimiei</p> <ul style="list-style-type: none">
- comunicarea sub formă scrisă și utilizând limbajul mimico-gestual și labiolectura, a informațiilor privind aplicațiile practice ale unor soluții;
- interpretarea informațiilor obținute prin intermediul computerului, filmelor și transpunerea lor în limbaj specific chimiei.

3. Dezvoltarea capacității utilizării algoritmilor în rezolvarea de probleme

Clasa a VII-a
<p>3.1. Aplicarea regulilor / legilor specifice chimiei în rezolvarea problemelor</p> <ul style="list-style-type: none">
- stabilirea numărului de particule elementare pentru anumiți atomi;
- identificarea poziției unor atomi în Sistemul Periodic;
- calcularea masei moleculare;
- calcularea numărului de moli cuprinși într-o cantitate dată de substanță;
- aplicarea relațiilor matematice în rezolvarea de probleme referitoare la concentrația procentuală de masă a unei soluții.
<p>3.2. Aplicarea unor algoritmi de calcul pe baza formulei chimice</p> <ul style="list-style-type: none">
- determinarea formulei chimice;
- determinarea raportului atomic;
- determinarea raportului de masă.

4. Manifestarea unui comportament pozitiv prin formarea unor valori și atitudini privind impactul chimiei asupra omului și mediului înconjurător

Clasa a VII-a
<p>4.1. Aplicarea normelor de protecție personală în laboratorul de chimie și de protecție a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none">
- organizarea unui atelier de lucru pe teme care vizează degradarea mediului înconjurător prin poluarea aerului și a apei;
- întocmirea de referate vizând importanța chimiei ca știință a naturii care studiază fenomene și relații între diferite substanțe.
<p>4.2. Identificarea și aplicarea unor norme de protecție împotriva poluării mediului</p> <ul style="list-style-type: none">
- însușirea și respectarea normelor de protecție specifice în laborator (pentru activități fizico-chimice) și extinderea lor în alte medii de viață și activitate;
- identificarea consecințelor degradării mediului înconjurător, prin intermediul unor reacții chimice sau a unor acțiuni mecanice asupra corpurilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Chimia, știință experimentală	Introducere în studiul chimiei Laboratorul de chimie, ustensile și aparatura de laborator Norme de protecție în laboratorul de chimie Materie. Corp. Substanță Definiții și exemple Fenomene fizice și chimice Proprietăți fizice și proprietăți chimice
Substanțe și amestecuri	Amestecuri de substanțe omogene și neomogene Definiții și exemple Metode de separare a substanțelor din amestecuri omogene: cristalizarea Metode de separare a amestecurilor eterogene: decantarea și filtrarea Aerul, compoziția aerului, poluarea aerului Dizolvarea. Factorii care influențează dizolvarea Soluții, componentele unei soluții Concentrația procentuală de masă a soluției *Extindere: Calcule referitoare la concentrația procentuală de masă a unei soluții
Structura substanțelor. Sistemul Periodic al elementelor	Atomul Structura atomului, număr atomic Z, număr de masă A Element chimic, simbol chimic *Extindere: Izotopi. Importanța unor izotopi Învelișul de electroni Repartizarea electronilor pe straturi pentru primele 18 elemente Sistemul Periodic al elementelor Structura Sistemului Periodic al elementelor, grupe și perioade Legătura dintre structura atomului și locul ocupat de un element în Sistemul Periodic - substanțe simple, clasificare; metale, nemetale, semimetale *Extindere: Aliaje Ioni. Formarea ionilor pozitivi. Formarea ionilor negativi Valența elementelor chimice Formarea legăturii ionice *Extindere: Compuși ionici. Sarea de bucătărie: proprietăți fizice, utilizări. Rolul clorurii de sodiu în organismul uman. Molecule Formarea legăturii covalente nepolare Formarea legăturii covalente polare

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	*Extindere: Apa. Rolul apei în organism.Circuitul apei în natură. Măsuri pentru combaterea poluării apei
Calcul pe baza formulei chimice	Formule chimice. Stabilirea formulei chimice pe baza valenței Clasificarea substanțelor compuse în oxizi, acizi, baze, săruri *Extindere: Formule ale unor substanțe uzuale din cele patru clase de compuși chimici anorganici Masă moleculară. Mol Definiții *Extindere: Exerciții de calcul pentru masă moleculară și mol Determinarea raportului atomic dintr-o substanță Determinarea raportului de masă

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Observarea și înțelegerea fenomenelor chimice și a proprietăților substanțelor**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea terminologiei și convențiilor științifice în studiul unor transformări chimice</p> <ul style="list-style-type: none"> - clasificarea substanțelor chimice după unul sau mai multe criterii; - identificarea aplicațiilor practice ale unor substanțe chimice studiate; - scrierea ecuațiilor reacțiilor chimice care pun în evidență proprietățile unor substanțe; - verificarea validității unor afirmații (propoziții) chimice, a unor rezultate obținute prin măsurare sau calcul, în rezolvarea unor situații concrete.
<p>1.2. Interpretarea caracteristicilor specifice ale diferitelor fenomene/procese în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor corelații între proprietățile chimice ale unor substanțe și clasa de compuși din care fac parte; - identificarea cu ajutorul indicatorilor acido-bazici a caracterului acid, bazic sau neutru al unor substanțe.

2. Investigarea realității prin folosirea unor instrumente și proceduri specifice chimiei

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Identificarea pe cale experimentală a proprietăților și transformărilor substanțelor chimice</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurători ale punctelor de fierbere ale unor substanțe chimice; - cântăriri în scopul determinării pe cale experimentală a legii conservării masei; - utilizarea aparaturii și ustensilelor de laborator, a instrumentelor de măsurare pentru a studia diferite proprietăți fizice și chimice ale unor substanțe și transformări ale acestora.
<p>2.2. Interpretarea observațiilor și datelor obținute în urma activităților experimentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea metodelor de lucru ținând cont de normele de sănătate și securitate în muncă; - alegerea resurselor necesare efectuării experimentelor de laborator (substanțe și ustensile); - elaborarea unor fișe de observații care să evedențieze proprietățile substanțelor simple și compuse; - comunicarea, sub formă scrisă sau cu ajutorul limbajului mimico-gestual a informațiilor privind aplicațiile practice ale unor substanțe chimice studiate.
<p>2.3. Proiectarea investigațiilor referitoare la proprietățile substanțelor simple și compuse</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea unor investigații privind proprietățile și utilizările substanțelor simple și compuse;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - culegerea de date privind investigația din literatura de specialitate, internet; - interpretarea informațiilor obținute: realizarea de referate, prezentări digitale; - discriminarea între diferite proprietăți fizice și chimice ale substanțelor întâlnite în viața cotidiană.

3. Dezvoltarea capacității utilizării algoritmilor în rezolvarea de probleme

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Aplicarea regulilor / legilor specifice chimiei în rezolvarea problemelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea etapelor de rezolvare a unei probleme; - aplicarea relațiilor matematice în rezolvarea de probleme.
<p>3.2. Aplicarea unor algoritmi de calcul pe baza formulei chimice</p> <ul style="list-style-type: none"> - calcularea coeficienților stoechiometrici ai unei ecuații chimice; - verificarea legii conservării masei substanțelor; - verificarea legii conservării masei atomilor.

4. Manifestarea unui comportament pozitiv prin formarea unor valori și atitudini privind impactul chimiei asupra omului și mediului înconjurător

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Aplicarea normelor de protecție personală în laboratorul de chimie și de protecție a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea și respectarea normelor de protecție specifice în laborator (pentru activități fizico-chimice) și extinderea lor în alte medii de viață și activitate; - organizarea unui atelier de lucru pe teme care vizează degradarea mediului înconjurător prin poluarea aerului și a apei; - identificarea din diverse surse a unor agenți poluanți ai apei, aerului, solului.
<p>4.2. Evaluarea impactului substanțelor chimice asupra organismului și mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - corelarea proprietăților unor substanțe cu aplicațiile practice ale acestora: îngrășăminte, combustibili, materiale de construcție, coloranți, vopseluri; - identificarea consecințelor degradării mediului înconjurător, prin intermediul unor reacții chimice sau a unor acțiuni mecanice asupra corpurilor; - întocmirea de referate vizând importanța chimiei ca știință a naturii care studiază fenomene și relații între diferite substanțe.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Substanțe chimice simple	Laboratorul de chimie Norme de protecție Ustensile și aparatură de laborator Substanțe chimice Clasificarea substanțelor chimice în substanțe simple și compuse Substanțe simple: nemetale Hidrogenul Oxigenul Clorul Substanțe simple: metale Aluminiul Fierul Cuprul *Extindere: Curățarea unor obiecte din metal
Substanțe chimice compuse	Substanțe chimice compuse Oxizi Acizi Baze Săruri *Extindere: Caracterul acido-bazic al unor substanțe. Identificarea unor acizi și baze cu ajutorul indicatorilor. Scala de pH
Reacții chimice	Ecuații ale reacțiilor chimice Definiție, reprezentare grafică, exemple Legea conservării masei substanțelor. Legea conservării numărului de atomi. Stabilirea coeficienților ecuațiilor chimice *Extindere: Calcule stoechiometrice pe baza ecuațiilor chimice Tipuri de reacții chimice Reacția de combinare Reacția de descompunere Reacția de schimb Reacția de substituție
Chimia în viața noastră	Chimia în viața cotidiană Bicarbonatul de sodiu Acidul acetic Alcoolul etilic *Extindere: Amidonul. Celuloza Materiale de construcție Calcarul Varul nestins, varul stins Combustibili

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	Cărbunii Petrolul, gazele naturale Îngrășămintele chimice Parfumuri Pietre prețioase Vopseluri și cerneluri. Coloranți

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a oferi profesorilor cadrul necesar înțelegerii paradigmei în care a fost elaborată prezenta programă școlară, dar și exemple de strategii didactice centrate pe dezvoltarea competențelor.

Programa de Chimie pentru elevii cu dizabilități de auz are ca idee centrală structurarea activităților de învățare - predare - evaluare pe modelul descoperirii fenomenelor din realitatea înconjurătoare. Elementul nodal al acestei construcții este centrarea pe competențe. Procesul de stabilire a competențelor generale are la bază analiza profilului absolventului de gimnaziu, cu dizabilități de auz, a competențelor cheie europene și a celor competențelor științifice de bază pe care, potrivit OECD, ar trebui să le dobândească un copil care iese din sistemul obligatoriu de educație.

Realizarea competențelor propuse de această programă va căpăta importanță prin faptul că, depășind simpla achiziție a unor noțiuni și cunoștințe fundamentale din domeniul chimiei, elevul deficient de auz va putea opera, eficient, atât în mediul său școlar, cât și în cel socio-profesional.

Studiul chimiei permite înțelegerea aplicațiilor practice din toate domeniile de activitate. Cu o bază solidă a achizițiilor din chimie, elevii vor fi capabili să aprecieze rolul chimiei în dezvoltarea științei și tehnicii și să utilizeze competențele dezvoltate în toate domeniile activității profesionale, iar ca viitori absolvenți vor putea deveni eficienți într-o societate a cunoașterii globală și puternic tehnologizată.

Conținuturile evidențiate prin *, se recomandă pentru elevii cu dizabilități de auz, cu rezultate bune și foarte bune în învățarea chimiei și reprezintă o extindere a conținuturilor fundamentale specifice disciplinei. De asemenea aceste conținuturi se pot realiza atunci când numărul de ore alocat disciplinei este maxim (2 ore/ săptămână).

Spre deosebire de procesul de predare-învățare-evaluare a disciplinei chimie din învățământul de masă, unde secvențele procesului au la bază metode de comunicare verbală, în învățământul special pentru copiii cu deficiență de auz aceste secvențe se desfășoară complementar cu comunicarea scrisă și nonverbală, respectiv limbajul mimico-gestual (LMG) și labiolectura. Pentru a eficientiza actul didactic, trebuie integrate în lecții mijloace didactice și metode de predare specifice dizabilităților acestor elevi.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, trebuie avută în vedere profunzimea handicapului, dar și potențialul psihic al subiecților. Procesul de învățământ este adaptat condițiilor copiilor cu care se lucrează, acesta presupunând un îndelung proces de învățare, transmiterea conținutului științific realizându-se atât prin intermediul cuvintelor, cât și al mijloacelor auxiliare.

Deoarece vocabularul elevilor cu dizabilități de auz este redus, alocarea unui moment din scenariul didactic pentru completarea vocabularului în fiecare oră este importantă.

Se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei chimie la elevii cu dizabilități de auz să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor, parcursul diferențiat și abordări interdisciplinare. Prelucrarea conținuturilor presupune atât explicarea repetată a fenomenelor chimice, cât și un feedback suplimentar.

Achiziția cunoștințelor de chimie se bazează atât pe memorare (definiții, denumiri, simboluri), cât și pe activități concrete, practice, derulate în laborator sau observate în mediul natural.

Acestea impun metode specifice pentru activitatea cu elevul: orice demers cognitiv debutează cu observarea directă și indirectă, spontană și dirijată (experimentul), urmată apoi de explicație, demonstrație, continuându-se cu modelare, limbaj mimico-gestual, verbalizare, dialog dirijat, problematizare, exercițiu, simulare și joc didactic.

Aceste metode pot fi completate, cu succes, prin utilizare de strategii de tip euristic – conform cărora elevul descoperă adevărul științific, prin efort personal, de căutare, valorificând cunoștințele anterioare, experiența și capacitățile sale intelectuale, demers, în care, profesorul dirijează continuu și punctează reperele esențiale pentru învățare.

Lecțiile dezvoltate pe platformele e-learning din cadrul proiectelor cu finanțare europeană pot fi integrate cu succes în cadrul orelor de chimie la elevii cu dizabilități de auz, în vederea consolidării noțiunilor dobândite de aceștia, mai ales că multe dintre acestea sunt transpuse în limbaj mimico-gestual. Deasemenea în predarea chimiei la clasele a VII-a – a VIII-a se pot folosi Tehnologiile NEWTON, care presupun: învățare pe bază de joc, livrare de conținut multimedia, personalizare și adaptare, conținut adaptat realității augmentate și virtuale, laboratoare digitale, laboratoare virtuale și un suport special pentru învățare.

Realitatea augmentată (AR) este o tehnologie de ultimă generație care permite vizualizarea digitală a lumii reale, făcând conexiunea cu conținuturi importante pentru viața de zi cu zi. Cu ajutorul camerei și senzorilor dintr-un smartphone sau tabletă, AR adaugă o serie de informații digitale - clipuri video, fotografii, sunete - direct pe elementele din lumea înconjurătoare. Realitatea augmentată încorporează informații digitale în contexte din lumea reală. Când se intră într-o realitate augmentată, un loc obișnuit, un spațiu, un lucru sau un eveniment poate să fie redat într-un mod care este parțial mediat de conținut digital suprapus peste informația concretă, reală. Acest conținut este accesat printr-un dispozitiv suplimentar (Google Glass, iPhone, iPad, Tablet etc.) care ajută la accesarea experienței combinate. Realitatea augmentată este

o experiență artificial creată și prezentată utilizatorului în așa fel încât să se suprapună mediului înconjurător real.

Impactul fenomenelor chimice în viața cotidiană, asupra oricăror persoane, trebuie să îl găsească și pe elevul cu dizabilități de auz pregătit în a-l observa, înțelege, identifica și denumi.

De aici rolul major de mutare a accentului de la predarea cunoștințelor de chimie, la dobândirea acestora prin activități practice și prin valorificarea experienței proprii de viață. Se pot iniția, astfel, lucrări de laborator demonstrative efectuate de profesor, precum și lucrări de laborator efectuate individual sau pe grupe de elevi.

Chimia fiind o știință care are la bază experimentul, proiectarea didactică a experimentului de laborator presupune ca etape stabilirea ipotezei și a modului de lucru, investigarea, explicarea, interpretarea și în final, rezolvarea unei probleme/situații problemă. Astfel, algoritmi dobândiți corect în activitățile practice, vor deveni cu siguranță, abilități și capacități cu impact în profesionalizare, dar și în activitățile utilitar – gospodărești curente.

Învățând noțiunile generale de chimie, elevul cu dizabilități de auz va conștientiza progresele înregistrate în știință și tehnică și-și va explica cu mai multă ușurință fenomenele din mediul său de viață și activitate, va deveni o persoană activă, integrată în societatea tehnologizată, informatizată și beneficiarul unui nivel de viață civilizat.

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația ilustrativă, învățarea prin descoperire, învățarea pe bază de joc, experimentul, studiu de caz, problematizarea, metoda ciorchinului, activitatea personală a elevilor, expunerea, limbajul mimico-gestual, labiolectura.

Mijloace de învățământ: manuale, planșe, PC, videoproiector, portal e-școala, softuri educaționale (Lecții interactive de chimie Intuitext, DVD cu filme didactice Alfa Vega), internet, platforme e-learning – www.newtelp.eu, proiectul de lecție, fișe de lucru, portofoliu.

Forme de organizare: se îmbină în lecție munca independentă cu munca frontală, în grup, perechi.

Strategiile didactice utilizate pe parcursul celor doi ani de cercetare pedagogică în procesul de predare-învățare-evaluare a elevilor cu dizabilități de auz, au îndeplinit următoarele condiții:

- să fie atractive și motivante;
- să permită o abordare flexibilă;
- să fie accesibile în privința înțelegerii de către elevi;
- să aibă un caracter integrat, utilizând atât comunicarea verbală prin labiolectură, cât și comunicarea prin Limbaj Mimico - Gestual.

Scopul cel mai important al strategiilor didactice rămâne îmbunătățirea modalităților de transmitere a cunoștințelor de Chimie, urmărind participarea conștientă a elevilor la procesul de instruire și autoinstruire.

Metodele de comunicare - expozitive - sunt limitate în procesul de predare-învățare-evaluare la elevii cu deficiență de auz, utilizându-se metode de comunicare prin limbaj mimico-gestual și labiolectura. Metodele eficiente folosite de către profesorul de chimie în procesul de instruire al elevilor cu dizabilități de auz sunt:

- *Metode demonstrative*: demonstrarea prin efectuare de experiențe, demonstrarea cu obiecte, fenomene reale, cu ajutorul calculatorului, desenului pe tablă, materiale grafice (fotografii, ilustrații), materiale proiectabile, bazându-se pe percepție vizuală;
- *Metode bazate pe acțiune*: efectuare de exercițiu, probleme.

Instruirea prin jocuri didactice se aplică în activitățile de destindere (rebus) cu scopul dobândirii sau consolidării unor cunoștințe, fără să fie depășite posibilitățile intelectuale de învățare ale elevului.

Organizarea clasei de elevi cu deficiență de auz prezintă anumite particularități față de organizarea clasei din învățământul de masă:

- mobilierul este așezat sub forma literei U;
- numărul de elevi este 8-12;
- între elev și profesor trebuie să existe permanent contact vizual.

În comparație cu învățământul de masă unde profesorul câștigă interesul elevilor cu un ton adecvat, în învățământul special pentru elevii cu dizabilități de auz profesorul este obligat să se afle în câmpul vizual al tuturor elevilor pentru ca aceștia să fie permanent antrenați și interesați de procesul de instruire.

Bibliografie

1. *Chimie pentru gimnaziu. Ghid metodologic al profesorului*, Editura Humanitas Educațional, București (Autori: Luminița Ursea, Silvia Gîrtan), (2003);
2. *** *Programa școlară pentru disciplina CHIMIE clasele a VII-a și a VIII-a*, Anexa nr. 2 la OMEN nr. 3393 / 28.02.2017;
3. *** *Elemente de chimie-fizică, Curriculum școlar pentru elevii deficienți de auz, clasele VII – VIII*, elaborat de Școala pentru surzi nr.2, București (Autori: Prof. gr. I - Bouleanu Crina, Prof. gr. I - Stoica Florica, Prof. gr. I - Pop Mona Luiza), (2005).

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Cozma Romeo-Adrian, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Stoica Florica	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
Pop Mona- Luiza	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
Bărdaș Doina Carmen	Liceul Tehnologic Special nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programă școlară
pentru disciplina**

BIOLOGIE

**Învățământ special
Clasele a V-a - a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezentul document prezintă Programele școlare pentru disciplina **Biologie** pentru clasele V - VIII din învățământul special gimnazial, elevi cu dizabilități auditive. În planul-cadru de învățământ pentru învățământul special gimnazial, dizabilități auditive, OMEN nr 3622/2018, anexa 13, Biologia aparține ariei curriculare *Matematică și științele naturii* și are alocate 2 ore/săptămână.

Programa școlară de biologie se adresează elevilor cu dizabilități auditive și are ca finalitate dezvoltarea competențelor legate de originea vieții, originea comună a lumii vegetale și animale, rolul mediului în evoluția speciilor, rolul determinant al omului în natură, biodiversitatea, anatomia, fiziologia și ecologia speciilor.

În acest context programa a fost elaborată pe modelul centrat pe competențe.

În armonizarea sistemului instructiv-educativ pentru elevii cu deficiențe de auz trebuie avută în vedere profunzimea handicapului și eventualele deficiențe asociate.

Nivelul de inteligență al elevilor cu dizabilități auditive este considerat a fi egal cu cel al elevilor normali. Procesul de învățare pentru elevii deficienți de auz presupune un proces complex de transmitere a cunoștințelor și formare a competențelor folosind cuvântul scris, labiolectura și limbajul mimico-gestual (LMG). Pentru desfășurarea procesului de predare-învățare în învățământul special pentru copii cu deficiențe de auz, spre deosebire de învățământul de masă, este necesară repetarea activităților de învățare astfel încât noțiunile teoretice să fie înțelese, fixate și să se dezvolte aptitudini de lucru cu acestea. Noțiunile de anatomie și procesele biologice trebuie explicate repetat folosind, pe lângă explicație, metode didactice care să ofere reprezentarea obiectivă a structurilor și etapele proceselor. Este necesară repetarea și comunicarea folosind cuvântul scris, dactilemele, labiolectura și limbajul mimico-gestual (LMG) și pentru formarea unui vocabular de termeni în limbajul mimico-gestual (LMG) specific biologiei.

În clasele de gimnaziu elevul studiază sistematic botanica, zoologia, anatomia și ecologia, la un nivel corespunzător capacității de înțelegere, de abstractizare, dar și în corelație cu matematica, fizica și chimia. La acest nivel de școlaritate, pentru elevii cu această deficiență este necesară înțelegerea unor fapte, realități și fenomene din mediul inconjurător, precum și trezirea curiozității științifice.

Interdisciplinaritatea cu aceste științe se poate asigura când există componente comune de structură, teoretice și funcționale ale disciplinelor respective. Metodologic este necesară formarea aptitudinilor interdisciplinare prin utilizarea metodelor cu grad înalt de generalitate: experimentul, demonstrația, modelarea, observația. Formarea competențelor specifice biologiei este posibilă corelat cu matematica, chimia, fizica, geografia.

Structura programei de biologie include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate de disciplina *Biologie* reprezintă achizițiile de cunoaștere, abilitățile și atitudinile dobândite de elevi în gimnaziu.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar. Pentru realizarea acestora, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate care valorifică implicarea activă și învățarea conștientă a elevului.

Activitățile de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Exemplele de activități de învățare, propuse de

programa școlară, sunt formulate cu un anumit grad de generalitate, pentru a permite o abordare flexibilă, adecvată particularităților de vârstă și nevoilor elevilor.

Conținuturile învățării reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor; conținuturile sunt grupate pe următoarele domenii importante:

- Botanica; plantele și mediul lor de viață
- Zoologia; animalele și mediul lor de viață
- Anatomia, fiziologia, igiena și patologia omului
- Ecologie și evoluționism

Sugestiile metodologice cuprind strategii didactice, sugestii recomandate pentru fiecare dintre cele patru clase de gimnaziu și elemente de evaluare, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei. Strategiile didactice propuse recomandă explorarea lumii vii pornind de la situații-problemă observate în viața cotidiană, ale căror soluții pot fi identificate prin activități de investigare care valorifică și stimulează curiozitatea naturală a elevilor la această vârstă.

Competențe generale

- 1. Receptarea informațiilor despre lumea vie, explorarea sistemelor, proceselor și a fenomenelor biologice**
- 2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale**
- 3. Transferarea și integrarea cunoștințelor și metodelor de lucru specifice biologiei în contexte noi, rezolvarea unor situații problemă din lumea vie**
- 4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea informațiilor despre lumea vie, explorarea sistemelor, proceselor și fenomenelor biologice

Clasa a V-a
<p>1.1. Culegerea de date din surse variate în scopul asimilării cunoștințelor despre originea vieții, structura și funcțiile organismelor vegetale, diversitatea plantelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea erelor geologice din evoluția vieții; - stabilirea relațiilor dintre factorii de mediu și diversitatea plantelor; - recunoașterea celulelor, țesuturilor, organelor și sistemelor de organe vegetale; - observarea structurii organelor în corelație cu funcția realizată; - identificarea unor caractere generale ale plantelor; - clasificarea indivizilor biologici pe baza caracterelor generale; - stabilirea importanței teoretice și practice a unor grupe și specii de plante; - clasificarea relațiilor intraspecifice, interspecifice și cu mediul de viață.
<p>1.2. Realizarea dirijată a unor activități de investigare pe baza unor fișe de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea de metode și mijloace adecvate explorării/investigării lumii vegetale; - realizarea de activități experimentale, interpretarea rezultatelor și formularea concluziilor; - identificarea, în cadrul unor experimente pe grupe/individuale, a unor fenomene biologice; - utilizarea aparaturii și ustensilelor de laborator, a microscopelor, a unor dispozitive, a truselor de disecție, a modelelor biologice și materialele conservate; - realizarea unor reprezentări grafice, desene, scheme pe baza unor date sau a rezultatelor obținute experimental și interpretarea acestora; - stocarea, pe suport digital, a unor specii, biotopuri, fenomene biologice din lumea plantelor, variațiile sezoniere din natură, în scopul studierii acestora.
<p>1.3. Formularea unor concluzii simple în urma investigațiilor realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea concluziilor rezultate din investigația desfășurată (de exemplu: interpretarea datelor din fișele de lucru, din tabele/scheme); - discutarea necesității unor reguli de conduită în vederea derulării eficiente a activității de investigație propuse; - îndeplinirea sarcinilor de lucru repartizate în cadrul unor observații sau experimente; - interevaluarea activităților realizate în cadrul echipei sau între echipe; - stabilirea de legături între domeniile biologiei și celelalte discipline de studiu; - valorificarea cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în activități de cultivare sau exploatare a plantelor; - realizarea unor observații microscopice asupra unor organisme colectate din mediu (de exemplu: bacterii fixatoare de azot din nodozitățile leguminoaselor, protiste din ape dulci stagnante, hife ale ciuperci).

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Clasa a V-a

2.1. Organizarea informațiilor științifice după un plan dat

- realizarea rezumatului sau a unei scheme logice a conținutului, pe baza lecturii unor texte din manual, atlase, reviste etc. ;
- corelarea și interpretarea informațiilor extrase din tabele/ scheme (de exemplu: adaptări comune unor organisme ce trăiesc în același ecosistem/ mediu de viață);
- completarea legendei unui desen realizat pe baza informațiilor din diverse surse - texte, imagini (de exemplu: relații între viețuitoare, adaptări morfologice ale viețuitoarelor la mediul de viață);
- realizarea unui text pe baza unor desene/scheme (de exemplu: descrierea unei plante, păduri, pajiști etc. pe baza câtorva imagini sugestive ale acestora, a unui organism, a unui proces/ fenomen);
- reprezentarea prin desen a unor celule, țesuturi, organe vegetale, sau medii de viață ale plantelor.

2.2. Utilizarea adecvată a terminologiei specifice biologiei în comunicarea la deficienții de auz

- prezentarea informații folosind diverse metode de comunicare scrisă, labiolectură, limbaj mimico- gestual;
- prezentarea unor desene, postere, referate, proiecte realizate (de exemplu: jurnalul vieții unei plante);
- prezentarea unor expoziții cu fotografii din vacanță pentru identificarea unor plante diferite sau a unor aspecte de vegetație în perioada sezoanelor și anotimpurilor cu ajutorul unor afișe, desene, limbajului mimico-gestual);
- dezlegarea de ghicitori pentru identificarea unor plante sau a grupelor din care fac parte;
- stabilirea și asumarea unor reguli de comunicare în diferite contexte, folosind labiolectura și limbajul mimico-gestual;
- participarea la diferite jocuri de rol (de exemplu: simularea unor relații între plante);
- participarea la diferite jocuri de rol (de exemplu: simularea unor relații între plante);
- ilustrarea relațiilor dintre viețuitoare precum și dintre acestea și mediu.

3. Transferarea și integrarea cunoștințelor și metodelor de lucru specifice biologiei în contexte noi, rezolvarea unor situații problemă din lumea vie

Clasa a V-a

3.1. Identificarea caracteristicilor sistemelor biologice pe baza modelelor

- utilizarea unor imagini, materiale biologice proaspete sau naturalizate, mulaje, colecții pentru observarea caracteristicilor plantelor;
- realizarea de desene, machete ale unor sisteme de organe vegetale, modele ale unor tipuri de plante;
- completarea unor rebusuri cu anatomia, fiziologia și ecologia plantelor;
- analiza unor situații-problemă cu ajutorul unor modele grafice (de exemplu: identificarea consecințelor pe care le-ar avea dispariția plantelor dintr-un ecosistem).

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**Clasa a V-a****4.1. Utilizarea achizițiilor din domeniul biologiei în viața cotidiană**

- însușirea și respectarea normelor de protecție specifice în laboratorul de biologie și extinderea lor în alte medii de viață și activitate;
- prevenirea intoxicațiilor prin consumarea unor plante otrăvitoare;
- conștientizarea efectelor nocive ale drodurilor, etnobotanicelor;
- jocuri de rol, simulări ale unor situații din care să reiasă reguli de igienă pentru prevenirea infestării cu paraziți de pe fructele și legumele nespălate;
- identificarea și utilizarea unor plante cu rol important în viața omului: plante medicinale, melifere, ornamentale etc.;
- cultivarea plantelor (de exemplu: minisere, pepiniere de arbuști sau de arbori, îngrijirea plantelor din clasă și a spațiilor verzi din proximitatea școlii);
- identificarea unor metode de recoltare a plantelor spontane și a fructelor de pădure care să asigure evitarea dispariției acestora;
- recunoașterea unor plante de pe lista roșie pentru evitarea culegerii lor în timpul deplasărilor în natură;
- identificarea consecințelor degradării mediului inconjurător, prin intermediul unor acțiuni de distrugere a plantelor.

4.2. Recunoașterea consecințelor activităților umane și ale propriului comportament asupra mediului înconjurător

- efectuarea unor vizite, excursii pentru promovarea frumuseților naturale și pentru observarea efectelor unor comportamente umane asupra acestora;
- stabilirea și aplicarea regulilor de comportament ecologic în timpul excursiilor, vizitelor, în clasă, acasă;
- participarea la activități ecologice și de promovare a unui stil de viață sănătos ;
- promovarea unor comportamente ecologice în comunitate prin utilizarea mijloacelor de comunicare TIC, a unor produse artistice realizate și prezentate etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Introducere	Introducere în studiul botanicii Laboratorul de biologie Ce este botanica? Istoria Pământului și formarea lumii vii Principalele etape ale evoluției plantelor Plantele și mediul lor de viață
Alcătuirea unei plante cu flori	Celula vegetală (definiție, mărime, forme, alcătuire) Țesuturi vegetale (definiție, enumerare, rol) Organele plantei (definiție, alcătuire externă, tipuri-clasificare simplă, funcții) Planta-organism viu. Ciclul de viață la plante
Diversitatea lumii vii	Clasificarea lumii vii în cele cinci regnuri (regn-grupe de organisme, exemple, impactul lor asupra mediului și a vieții omului) Regnul Plante – mușchi, ferigi, gimnosperme, angiosperme (plante mai des întâlnite în viața cotidiană). Se insistă pe caracterele generale ale grupelor.
Influența omului asupra vegetației	Plantele și importanța lor în viața omului: plante cultivate, ornamentale, medicinale Plante ocrotite și modalități de protecție a naturii

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea informațiilor despre lumea vie, explorarea sistemelor, proceselor și a fenomenelor biologice**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Cunoașterea și înțelegerea noțiunilor despre structura și funcțiile organelor animale, diversitatea animalelor și relațiile acestora cu mediul</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea relațiilor dintre factorii de mediu și diversitatea animalelor; - recunoașterea celulelor, țesuturilor, organelor și sistemelor de organe animale; - observarea structurii organelor în corelație cu funcția realizată; - identificarea unor caractere generale ale animalelor; - clasificarea indivizilor biologici pe baza caracterelor generale; - stabilirea importanței teoretice și practice a unor grupe și specii de animale; - clasificarea relațiilor intraspecifice, interspecifice și cu mediul de viață.
<p>1.2. Realizarea dirijată a unor activități de investigare pe baza unor fișe de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea de metode și mijloace adecvate explorării/investigării lumii animale; - realizarea de activități experimentale, interpretarea rezultatelor și formularea concluziilor; - identificarea, în cadrul unor experimente pe grupe / individuale, a unor procese biologice; - utilizarea aparaturii și ustensilelor de laborator, a microscopelor, a unor dispozitive, a truselor de disecție, a modelelor biologice și materialelor conservate; - realizarea unor reprezentări grafice, desene, scheme pe baza unor date sau a rezultatelor obținute experimental și interpretarea acestora; - stocarea, pe suport digital, a unor imagini cu specii, biotopuri, procese biologice din lumea animalelor, variațiile sezoniere din natură, în scopul studierii acestora.
<p>1.3. Formularea unor concluzii simple în urma investigațiilor realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea concluziilor rezultate din investigația desfășurată (de exemplu: interpretarea datelor din fișele de lucru, din tabele/scheme); - discutarea necesității unor reguli de conduită în vederea derulării eficiente a activității de investigație propuse; - îndeplinirea sarcinilor de lucru repartizate în cadrul unor observații sau experimente; - interevaluarea activităților realizate în cadrul echipei sau între echipe; - stabilirea de legături între domeniile biologiei și celelalte discipline de studiu; - valorificarea cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în activități de îngrijire a animalelor; - realizarea unor observații microscopice asupra unor organisme colectate din mediu (de exemplu: corali, viermi, scoici, melci, insecte, stele de mare etc.);

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale**Clasa a VI-a****2.1. Organizarea informațiilor științifice după un plan dat**

- realizarea rezumatului sau a unei scheme logice a conținutului, pe baza lecturii unor texte din manual, atlase, reviste etc.
- corelarea și interpretarea informațiilor extrase din tabele/ scheme (de exemplu: adaptări comune unor organisme ce trăiesc în același ecosistem/ mediu de viață);
- completarea legendei unui desen realizat pe baza informațiilor din diverse surse - texte, imagini (de exemplu: relații între viețuitoare, adaptări morfologice ale viețuitoarelor la mediul de viață);
- prezentarea unor noțiuni pe baza unor desene/scheme (de exemplu: descrierea unui animal, organ etc. pe baza câtorva imagini sugestive ale acestora, a unui organism, a unui proces);
- reprezentarea prin desen a unor celule, țesuturi, organe animale, sau medii de viață ale animalelor.

2.2. Utilizarea adecvată a terminologiei specifice biologiei în comunicarea la deficienții de auz

- prezentarea informații folosind diverse metode de comunicare scrisă, labiolectură, limbaj mimico- gestual (LMG);
- prezentarea unor desene, postere, referate, proiecte realizate (de exemplu: jurnalul vieții unui animal);
- prezentarea unor expoziții cu fotografii din vacanță pentru identificarea unor animale diferite sau comportamente de hrănire, aprărare și reproducere în perioada sezoanelor și anotimpurilor cu ajutorul unor afișe, desene, limbajului mimico-gestual);
- dezlegarea de ghicitori pentru identificarea unor plante sau a grupelor din care fac parte;
- stabilirea și asumarea unor reguli de comunicare în diferite contexte, folosind labiolectura și limbajul mimico-gestual;
- ilustrarea relațiilor dintre viețuitoare precum și dintre acestea și mediu prin joc.

3. Transferarea și integrarea cunoștințelor și metodelor de lucru specifice biologiei în contexte noi, rezolvarea unor situații problemă din lumea vie**Clasa a VI-a****3.1. Identificarea caracteristicilor sistemelor biologice pe baza modelelor**

- utilizarea unor imagini, atlase, materiale biologice proaspete sau naturalizate, mulaje, colecții pentru observarea caracteristicilor animalelor;
- realizarea de desene, machete ale unor sisteme de organe animale, modele ale unor tipuri de organisme animale;
- completarea unor rebusuri cu anatomia, fiziologia și ecologia animalelor ;
- analiza unor situații-problemă cu ajutorul unor modele grafice (de exemplu: identificarea consecințelor pe care le-ar avea dispariția unor specii de animale dintr-un ecosistem sau introducerea altor specii).

3.2. Utilizarea unor algoritmi cunoscuți în investigarea lumii vii

- realizarea sarcinilor din cadrul unei investigații urmând etapele indicate în fișele de lucru și regulile de utilizare corectă a instrumentarului de laborator, a microscopului;
- reprezentarea structurii și funcțiilor sistemelor de organe animale pe baza modelelor;
- realizarea proiectelor respectând regulile/etapele de lucru;
- stabilirea unor criterii în scopul clasificării organismelor studiate sau al realizării unor colecții de insecte, scoici, melci, etc.
- realizarea unor colecții de organe animale (oase, pene, dinți, ouă, etc) fotografii sau filme cu diferite specii animale etc. în vederea observării asemănărilor și deosebirilor

Clasa a VI-a

Între elemente din aceeași categorie;

- efectuarea unor exerciții de recunoaștere și încadrare a speciilor studiate în grupe sistematice, pe baza comparării caracteristicilor observate.

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VI-a

4.1. Utilizarea achizițiilor din domeniul biologiei în viața cotidiană

- însușirea și respectarea normelor de protecție specifice în laboratorul de biologie și extinderea lor în alte medii de viață și activitate;
- prevenirea îmbolnăvirilor cu paraziți proveniți de la animale;
- jocuri de rol, simulări ale unor situații din care să reiasă reguli de igienă pentru prevenirea infestării cu paraziți;
- identificarea unor specii de animale cu rol important în viața omului;
- identificarea unor specii de animale sălbatice cu rol important în viața omului și a unor măsuri care să asigure evitarea dispariției acestora;
- recunoașterea unor specii din lista roșie și a habitatelor unde acestea trăiesc;
- identificarea consecințelor dispariției speciilor de animale ca urmare a unor acțiuni umane.

4.2. Recunoașterea consecințelor activităților umane și ale propriului comportament asupra mediului înconjurător

- efectuarea unor vizite, excursii pentru promovarea frumuseților naturale și pentru observarea efectelor unor comportamente umane asupra acestora;
- stabilirea și aplicarea regulilor de comportament ecologic în timpul excursiilor, vizitelor, în clasă, acasă;
- participarea la activități ecologice și de promovare a unui stil de viață sănătos;
- promovarea unor comportamente ecologice în comunitate prin utilizarea mijloacelor de comunicare TIC, a unor produse artistice realizate și prezentate etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Identificarea unor grupe și specii de animale	Laboratorul de biologie Medii de viață. Diversitatea lumii animale Caractere generale morfofuncționale, comportament, adaptări, importanță
Alcătuirea generală a unui mamifer	De la celulă la organism Celula animală Țesuturi animale Funcții de bază ale organismului animal (relație, nutriție, reproducere) Sisteme de organe animale
Caractere generale morfofuncționale, comportament, adaptări și importanță ale unor grupe de viețuitoare	Regnul Protista – Protozoare Regnul animal Nevertebrate - Spongieri Celenterate Viermi Moluște Artropode Vertebrate - Pești Amfibieni Reptile Păsări Mamifere
Influența omului asupra faunei	Consecințele activităților umane asupra faunei Necesitatea protecției animalelor

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.Receptarea informațiilor despre lumea vie, explorarea sistemelor, proceselor și a fenomenelor biologice

Clasa a VII-a
<p>1.1.Culegerea de date din surse variate în scopul asimilării cunoștințelor despre structura și funcțiile organismului uman, diversitatea plantelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea etapelor din formarea și dezvoltarea embrionară a omului; - recunoașterea celulelor, țesuturilor, organelor și sistemelor de organe umane; - observarea structurii organelor în corelație cu funcția realizată; - identificarea particularităților funcționale ale sistemelor de organe.
<p>1.2. Realizarea dirijată a unor activități de investigare și formularea unor concluzii simple în urma investigațiilor realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de activități experimentale, interpretarea rezultatelor și formularea concluziilor; - realizarea de observații macroscopice asupra unor organe animale (oase, mușchi, encefal, măduva spinării, etc); - realizarea de observații microscopice asupra unor țesuturi (de exemplu: țesut epitelial, muscular, osos, nervos, etc); - identificarea, în cadrul unor experimente pe grupe / individuale, a unor procese biologice; - utilizarea aparatului și ustensilelor de laborator, a microscopelor , a unor dispozitive, a truselor de disecție, a modelelor biologice și materialelor conservate; - realizarea unor reprezentări grafice, desene, scheme pe baza unor date sau a rezultatelor obținute experimental și interpretarea acestora ; - stabilirea relațiilor dintre structura organelor și funcțiile acestora prin rezolvarea unor situații problemă (resuscitarea,dializa pe table Smart, etc); - valorificarea cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în situații sociale sau individuale care necesită cunoștințe de anatomie, fiziologie, igienă și patologie.

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Clasa a VII-a
<p>2.1.Organizarea informațiilor științifice după un plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea rezumatului sau a unei scheme logice a conținutului, pe baza lecturii unor texte din manual, atlase, reviste etc. - corelarea informațiilor din tabele/ scheme (de exemplu: sistemele de organe și funcțiile de relație, nutriție, reproducere); - completarea legendei unui desen realizat pe baza informațiilor din diverse surse: texte, imagini (de exemplu:oasele scheletului uman,mușchii, alcătuirea inimii, alcătuirea aparatului respirator, etc.); - prezentarea unor noțiuni pe baza unor desene/scheme (de exemplu: forma și alcătuirea unui organ, sistem de organe, etc. pe baza câtorva imagini sugestive ale acestora, a organismului uman).

Clasa a VII-a**2.2.Utilizarea adecvată a terminologiei specifice biologiei în comunicarea la deficienții de auz**

- prezentarea informații folosind diverse metode de comunicare scrisă, labiolectură, limbaj mimico- gestual (LMG);
- prezentarea unor desene, postere, referate, proiecte realizate;
- rezolvarea unor situații problemă folosind noțiuni de anatomie, fiziologie și igienă umană;
- stabilirea și asumarea unor reguli de comunicare în diferite contexte, folosind labiolectura și limbajul mimico-gestual;
- ilustrarea relațiilor dintre organismul uman/organe și factorii din mediu prin joc.

3. Transferarea și integrarea cunoștințelor și metodelor de lucru specifice biologiei în contexte noi, rezolvarea unor situații problemă din lumea vie**Clasa a VII-a****3.1.Reprezentarea structurii și funcțiilor sistemelor de organe pe baza modelelor**

- realizarea unor scheme, grafice, diagrame, desene, mulaje, planșe ce ilustrează aspecte ale funcțiilor de relație, nutriție și de reproducere la om;
- realizarea/ interpretarea unor machete, modele funcționale ale unor structuri construite din diverse materiale (de exemplu: un model al relației funcționale dintre oase și mușchi, modele ale unor tipuri de articulații);
- completarea unor rebusuri cu anatomia, fiziologia, igiena și patologia omului;
- analiza unor situații-problemă cu ajutorul unor modele grafice (de exemplu: identificarea consecințelor pe care le-ar avea oprirea respirației).

3.2. Utilizarea unor algoritmi cunoscuți în investigarea corpului uman

- realizarea sarcinilor din cadrul unei investigații urmând etapele indicate în fișele de lucru și regulile de utilizare corectă a instrumentarului de laborator, a microscopului;
- reprezentarea structurii și funcțiilor sistemelor de organe umane pe baza modelelor;
- realizarea proiectelor respectând regulile/etapele de lucru;
- stabilirea unor criterii în scopul clasificării factorilor care influențează creșterea și sănătatea organismului;
- efectuarea unor exerciții de recunoaștere a organelor și încadrarea în sistemele de organe corespunzătoare, pe baza comparării caracteristicilor observate.

4.Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**Clasa a VII-a****4.2.Interpretarea relațiilor dintre propriul comportament și starea de sănătate**

- vizionarea unor filme, întâlniri cu specialiști în scopul identificării unor comportamente de risc și al realizării de predicții referitoare la consecințele medicale și sociale ale adoptării unor astfel de comportamente (sedentarism, suprasolicitare fizică și intelectuală, consum de alcool, cafeină, droguri, BTS, sarcină la o vârstă nepotrivită etc.);
- aplicarea de chestionare, realizarea de interviuri cu membri ai familiei/colegi pe teme precum regimul de muncă și odihnă, activitatea în aer liber;
- autoevaluarea propriului comportament în scopul întocmirii unui program de activitate și odihnă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Noțiuni introductive	Obiectul anatomiei, fiziologiei și igienei umane De la celulă la organism Formarea și dezvoltarea embrionară Elemente generale de topografie a organelor
Funcțiile organismului uman, baza lor anatomică și noțiuni elementare de igienă Funcții de relație	Sistemul nervos: alcătuire, funcții și igienă (neuronul: alcătuire generală, proprietăți componentele sistemului nervos: măduva spinării – structură și funcții, encefalul – structură și funcții; noțiuni generale de igienă) Principalele organe de simț (alcătuire, funcții și elemente generale de igienă) Principalele glande endocrine; funcțiile și disfuncțiile lor (hipofiză, tiroidă suprarenale, timus, glande mixte) Sistemul locomotor: alcătuirea sistemului osos, articulația, principalele grupe de mușchi scheletici, proprietăți, fiziologia sistemului locomotor (rolul oaselor, al articulațiilor și al mușchilor în realizarea mișcării); elemente generale de igienă
Funcții de nutriție	Sistemul digestiv și digestia Alimentele și importanța lor Alcătuirea sistemului digestiv Fiziologia sistemului digestiv Elementele generale de igienă Sistemul respirator și respirația Alcătuirea sistemului respirator Fiziologia sistemului respirator Elemente generale de igienă Sistemul circulator și circulația sângelui Mediul intern: sânge, limfă Alcătuirea sistemului circulator: inima, clasificarea vaselor de sânge în funcție de dimensiune și rol, utilizând doar elementele de structură necesare pentru explicarea proceselor fiziologice Fiziologia sistemului circulator: activitatea inimii, circulația sistemică și circulația pulmonară Sistemul excretor și excreția Alcătuirea generală a sistemului excretor Fiziologia sistemului excretor Elemente generale de igienă Noțiuni generale de metabolism (definiție, asimilație, dezsimilație)
Funcția de reproducere	Alcătuirea generală a sistemului reproducător feminin și masculin Celule sexuale, fecundație, dezvoltare intrauterină, nașterea Maturitate fiziologică (caractere sexuale) Sexualitatea și starea de sănătate (contracepție, ITS, elemente de igienă)

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Receptarea informațiilor despre lumea vie, explorarea sistemelor, proceselor și a fenomenelor biologice**

Clasa a VIII-a
<p>1.1.Cunoașterea și înțelegerea noțiunilor despre originea și evoluția viețuitoarelor, organizarea materiei vii și a ecosistemelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura unor texte din manual, atlase, reviste etc. în scopul extragerii informațiilor, realizării rezumatului sau a unei scheme logice a conținutului; - vizionarea unor filme cu diverse ecosisteme/ medii de viață/etape ale evoluției organismelor/omului pentru observarea caracteristicilor acestora; - observarea unor desene (de exemplu: imagini cu diferite viețuitoare, ecosisteme/ medii de viață), tabele (de exemplu: caracteristici definitorii ale nivelurilor de organizare a materiei vii, ale diferitelor ecosisteme), scheme (de exemplu: lanțuri trofice, arboreal filogenetic al organismelor) pentru extragerea caracteristicilor structurilor, fenomenelor, proceselor.
<p>1.2. Realizarea dirijată a unor activități simple de investigare pe baza unor fișe de lucru date</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la vizite didactice organizate în zone apropiate școlii pentru observarea caracteristicilor unor ecosisteme; - colectarea unor probe din ecosistem în vederea analizei (de exemplu: minerale, probe de sol, probe de apă în vederea observării viețuitoarelor microscopice); - realizarea unor observații microscopice asupra unor organisme colectate din mediu (de exemplu: bacterii fixatoare de azot din nodozitățile leguminoaselor, protiste din ape dulci stagnante, hife ale mucegaiului comun, alge); - colectarea/fotografierea unor viețuitoare întâlnite în ecosistem în vederea realizării unor observații macroscopice (alge, fungi, plante, animale nevertebrate, animale vertebrate); - completarea unor fișe de observație cu date rezultate în urma desfășurării experimentului/ investigației (de exemplu: plante și animale întâlnite în diferite medii de viață, comportamente animale observate în diferite momente ale zilei, caracteristici ale alcătuirii viețuitoarelor observate, variația factorilor de mediu în diferite momente ale zilei etc.); - înregistrarea datelor în tabele/scheme (de exemplu: date culese din observații de scurtă durată sau de lungă durată - temperatura, umiditatea, vântul, numărul de ore de lumină pe zi, tipuri/număr viețuitoare dintr-un ecosistem); - formularea concluziilor rezultate din investigația desfășurată (de exemplu: interpretarea datelor).

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Clasa a VIII-a
<p>2.1.Organizarea informațiilor științifice după un plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> -corelarea și interpretarea informațiilor extrase din tabele/ scheme (de exemplu: adaptări comune unor organisme ce trăiesc în același ecosistem/ mediu de viață); - completarea legendei unui desen realizat pe baza informațiilor din diverse surse - texte, imagini (de exemplu: relații între viețuitoare, adaptări morfologice ale viețuitoarelor la mediul de viață); - realizarea unui text pe baza unor desene/scheme (de exemplu: descrierea unei păduri, pajiști etc. pe baza câtorva imagini sugestive ale acestora, a unui organism, a unui proces.

3. Transferarea și integrarea cunoștințelor și metodelor de lucru specifice biologiei în contexte noi, rezolvarea unor situații problemă din lumea vie

Clasa a VIII-a

3.1. Identificarea caracteristicilor sistemelor biologice pe baza modelelor

- utilizarea unor imagini, materiale biologice proaspete sau naturalizate, mulaje, colecții pentru observarea caracteristicilor sistemelor biologice, elementelor componente ale unui ecosistem;
- realizarea de desene, machete ale unor ecosisteme, modele ale unor tipuri de organisme;
- reprezentarea grafică a lanțurilor și rețelelor trofice;
- analiza unor situații-problemă cu ajutorul unor modele grafice (de exemplu: identificarea consecințelor pe care le-ar avea dispariția unei specii dintr-o rețea trofică/ introducerea altor specii).

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VIII-a

4.1. Demonstrarea unui mod de gândire ecologic în luarea unor decizii

- proiectarea/participarea la activități practice de colectare selectivă a deșeurilor, de reciclare, de reducere a consumului de energie, de gestionare echilibrată a resurselor și de reducere a poluării, de promovare a unui stil de viață sănătos, de amenajare și întreținere a spațiului verde al școlii, plantare de pomi etc.;
- realizarea unor proiecte pentru comunitatea locală privind valorificarea rațională a resurselor naturale, valorificarea resurselor regenerabile, soluții de reducere a poluării etc.

4.2. Recunoașterea consecințelor activităților umane și ale propriului comportament asupra mediului înconjurător

- efectuarea unor vizite, excursii pentru promovarea frumuseților naturale și pentru observarea efectelor unor comportamente umane asupra acestora;
- stabilirea și aplicarea regulilor de comportament ecologic în timpul excursiilor, vizitelor, în clasă, acasă;
- participarea la activități ecologice și de promovare a unui stil de viață sănătos.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Organizarea materiei vii	Niveluri de organizare a materiei vii: individ, populație, specie Biotopul, biocenoza. Ecosistemul- clasificare generală
Factori determinanți în răspândirea și adaptarea la mediu a organismelor vii	Factori abiotici Interacțiunea biotop – biocenoză Bioritmuri circadiene și sezoniere Factori biotici Relațiile interspecifice: competiție, cooperare, exploatare Relațiile intraspecifice Comunicarea și viața socială la animale
Relații trofice în ecosisteme	Rețele trofice Categorii trofice Lanțuri și rețele trofice Niveluri și piramide trofice în ecosisteme Circuitul materiei și energiei – noțiuni generale
Echilibre și dezechilibre în ecosisteme	Deteriorarea mediului (poluare, supraexploatare, introducerea de noi specii în ecosisteme, antropizarea) Protecția și conservarea mediului (dezvoltare durabilă, exploatarea rațională a resurselor naturale, colectarea selectivă a deșeurilor, parcuri și rezervații naturale)
Evoluționism	Unitatea și diversitatea lumii vii Evoluție și dovezi ale evoluției (definiția evoluției, exemple de dovezi directe și indirecte) Factori ai evoluției (ereditatea, variabilitatea, suprapopulația, lupta pentru existență, selecția) Evoluția omului

Sugestii metodologice

Curriculumul este centrat pe tema cunoașterii mediului înconjurător și a relației plantă-om.

Activitățile de învățare sunt destinate să-i ajute pe elevii cu deficiențe de auz să înțeleagă unele fenomene biologice și să-și dezvolte un comportament responsabil față de mediu.

Strategiile didactice utilizate vor situa elevul în centrul activităților de învățare selectate în raport de conținut, tipul de lecție, nivel de dezvoltare, tip de deficiență.

Metode didactice

Observarea independent constă în explorarea directă a realității, a naturii vii. Această metodă pune elevul în contact direct cu fenomenele naturii și procesele biologice, venind cu succes în sprijinul elevilor cu nevoi speciale.

Conversația euristică este folosită în condițiile în care cunoștințele pot fi desprinse de elevi din cercetarea unui material intuitiv. Se folosește comunicarea prin cuvântul scris, dactilemele, labiolectura și limbajul mimico-gestual (LMG).

Demonstrația asigură o bază perceptivă (concret-senzorială), sugestivă activității de predare-învățare, a confirmării unor fenomene biologice și a formării deprinderilor și comportamentelor corespunzătoare (exemplu: creșterea și îngrijirea plantelor).

Experimentul este metoda fundamentală în învățarea biologiei.

Activitatea în grup este folosită în vederea dezvoltării comportamentului social al elevilor, abilităților de comunicare.

Parcurgând conținuturile și activitățile de învățare, elevii vor fi capabili:

- să recunoască specii de ciuperci, plante, animale, importante pentru viața cotidiană, componentele unui ecosystem etc;
- să descrie grupe și specii de plante și animale, un ecosistem etc;
- să recunoască părțile componente ale unor plante, animale și om;
- să recunoască speciile cu ajutorul unor atlase, albume, determinatoare etc;
- să realizeze experimente simple care să evidențieze creșterea și dezvoltarea organismelor vegetale și animale;
- să realizeze desene pentru reprezentarea unor componente anatomice;
- să utilizeze corect terminologia specifică biologiei în diferite situații de comunicare specific deficienților de auz sau cu auzitorii.

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația ilustrativă, învățarea prin descoperire, învățarea pe bază de joc, experimentul, studiu de caz, problematizarea, metoda ciorchinului, activitatea personală a elevilor, expunerea, limbajul mimico-gestual, labiolectura.

Mijloace de învățământ: manuale, planșe, PC, videoproiector, tabla Smart, portal e-școala, softuri educaționale (Lecții interactive de biologie Intuitext, DVD cu filme didactice), internet, platforme e-learning, proiectul de lecție, fișe de lucru, portofoliu.

Forme de organizare: se îmbină în lecție munca independentă cu munca frontală, în grup, perechi.

Strategiile didactice utilizate pe parcursul celor doi ani de cercetare pedagogică în procesul de predare-învățare-evaluare a elevilor cu deficiențe de auz, au îndeplinit următoarele condiții:

- să fie atractive și motivante;
- să permită o abordare flexibilă;
- să fie accesibile în privința înțelegerii de către elevi;
- să aibă un caracter integrat, utilizând atât comunicarea verbală prin labiolectură, cât și comunicarea prin Limbaj Mimico - Gestual.

Scopul cel mai important al strategiilor didactice rămâne îmbunătățirea modalităților de transmitere a cunoștințelor de Fizică, urmărind participarea conștientă a elevilor la procesul de instruire și autoinstruire.

Modalități de evaluare

Se vor folosi metode și instrumente de evaluare:

-clasice:

-probe scrise(teste cu itemi obiectivi)

-probe practice

-alternative:-fișa de observare a activității elevului

-investigația

-portofoliul

-autoevaluare

Bibliografie

* MITRAN, L. M., STOICA, F., GÎRNICEANU, C., MOGÎLDEA, C. M., RAUS, G., ȚÎRLUI, I. F., VASILIU, C. M., COICIU, C., PRISTAVU, M., *Programa școlară de BIOLOGIE pentru elevi cu deficiențe senzoriale de auz, moderate și ușoare*, București, 2013;

* Anexa nr. 2 la OMEN nr. 3393/ 28.02.2017, *Programa școlară pentru disciplina BIOLOGIE, clasele a V-a – a VIII-a*;

* OMEN nr.5097/2009, *Programa școlară pentru disciplina BIOLOGIE, clasele a V-a – a VIII-a*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Burdușel Maria	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz , „Sfânta Maria” București
Cristea Ion	Liceul Tehnologic Special Nr.3 București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

Învățământ special

Clasa pregătitoare – clasa a IV- a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei **Abilități socio-emoționale** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. În Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități auditive, disciplina **Abilități socio-emoționale** face parte din aria curriculară *Om și societate*, având alocată 1 oră pe săptămână, de la clasa pregătitoare până la clasa a IV-a.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale pentru disciplina Abilități socio-emoționale vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora, ele fiind corelate cu exemple de activități de învățare, ce au caracter orientativ, neobligatoriu. Cadru didactic are libertatea de a alege și utiliza acele activități de învățare care sunt în concordanță cu particularitățile elevilor: nivelul dezvoltării psihoindividuale a elevilor, nivelul de severitate al dizabilității, tipul de protezare al elevilor, existența unei dizabilități asociate, nivelul dezvoltării limbajului verbal, nivelul competențelor dobândite etc.

Conținuturile învățării vizează dezvoltarea competențelor emoționale și sociale ale elevilor, organizate în patru domenii pentru consolidare interdisciplinară:

- Cunoașterea de sine
- Dezvoltare emoțională
- Comportament relațional
- Comportament prosocial

Sugestiile metodologice includ aspecte referitoare la: strategii didactice, proiectarea activității de învățare, precum și elemente de evaluare continuă.

Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale ale elevilor cu dizabilități auditive este necesar să se axeze pe dezvoltarea abilităților de comunicare, creșterea nivelului de interacțiune, un nivel crescut de implicare emoțională, stimularea nivelului de empatie, depășirea barierelor în comunicare, dezvoltarea de comportamente adaptative prin care să înțeleagă perspectiva celorlalți contracarându-se percepțiile negative care ar putea să apară în interacțiunile dintre elevii cu dizabilități auditive și elevii auzitori. În același timp, se urmărește creșterea nivelului de adaptare socială și emoțională, a nivelului de auto-control și reglare emoțională, precum și diminuarea sentimentelor de izolare socială și singurătate. Studiile de specialitate au demonstrat că prin dezvoltarea competențelor emoționale și sociale se constată un nivel crescut de conștientizare a propriilor emoții și a emoțiilor altora, un nivel ridicat de acuratețe non-verbală, în special în recunoașterea expresiilor faciale și implicit, un nivel de încredere în sine crescut și un grad ridicat de autonomie personală.

Competențe generale

- 1. Manifestarea interesului pentru cunoașterea de sine și a atitudinii pozitive față de propria persoană și față de ceilalți**
- 2. Exprimarea și autocontrolul emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții**
- 3. Manifestarea interesului de a forma relații sociale funcționale cu alți copii și cu adulții din viața lor**
- 4. Exersarea comportamentelor prosoziale în diverse contexte**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru cunoașterea de sine și a atitudinii pozitive față de propria persoană și față de ceilalți

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Prezentarea unor informații elementare despre sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - dactilarea/verbalizarea numelui; - prezentarea semnului-nume; - dactilarea/verbalizarea vârstei; - jocuri de recunoaștere a numelui scris cu litere de tipar pe etichete; - prezentare prin limbaj verbal/dactil/mimico-gestual a genului.
<p>1.2. Identificarea unor trăsături personale elementare (aspecte fizice, gen, vârstă) ale propriei persoane și ale celor din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului etc); - desenarea conturului corpului în mărime naturală, colorarea conturului astfel încât să semene cât mai bine cu sine (culoarea părului, culoarea ochilor etc.), decuparea și afișarea produselor; - vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora - jocuri pentru recunoașterea copiilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante (ex.: „Vânătoare de oameni”); - jocuri de autocunoaștere pe bază de imagini, desene; <p>completarea unor fișe de lucru cu desene pentru identificarea caracteristicilor personale elementare.</p>
<p>1.3. Identificarea unor obiecte și activități simple de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și indicare a modului de folosire a acestora; - vizionarea unor filme scurte despre igiena personală; - activități practice de exersare a acțiunilor de îmbrăcare/ dezbrăcare sau legare a șireturilor, spălarea mâinilor înainte de servirea mesei, după utilizarea toaletei, ordonarea hainelor; - aranjarea/împachetarea hainelor, închiderea fermoarului, nasturilor, în vederea dezvoltării independenței față de adult; - reprezentare grafică a unor obiecte, activități și reguli simple de igienă personală <p>vizionarea de filme educative și desene.</p>

2. Exprimarea și autocontrolul emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identificarea emoțiilor de bază, în situații simple de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a emoțiilor (fericire, tristețe, furie) exprimată în "emoticoane" sau fotografii; - jocuri de identificare a propriilor emoții în diverse situații (fericire, tristețe, furie); - jocuri de identificare a emoțiilor altor persoane în diverse situații; - vizionarea de filme educative și desene; - realizarea de corespondențe 1 la 1 între expresia facială și starea emoțională cu ajutorul jetoanelor/ emoticoanelor/imaginilor.

2.2. Exprimarea emoțiilor de bază, prin elemente simple de limbaj non-verbal

- împărtășirea sentimentelor (prin vorbire, dactilare, limbaj mimico-gestual, desen) în diferite contexte;
- organizarea unor dramatizări în care elevii transmit verbal și nonverbal mesajele afective;
- jocuri de tipul „Cum mă simt azi/acum” cu emoticoane;
- joc de cărți cu emoții (copiii mimează emoția desenată pe carte);
- jocuri de rol;
- jocuri în oglindă.

2.3. Identificarea unor reacții emoționale alternative în vederea achiziționării strategiilor de reglare emoțională

- împărtășirea sentimentelor (prin vorbire, dactilare, limbaj mimico-gestual, desen) în diferite contexte;
- exprimarea empatiei față de personaje din filme/desene;
- activități în care profesorul reorientează/focalizează atenția elevului spre alte resurse, calități, soluții;
- jocuri de rol cu scenarii neplăcute care vor demonstra că există moduri diferite de a reacționa la aceeași problemă;
- jocul simbolic (exprimarea emoțiilor puternice prin intermediul unor simboluri, ușurând procesul de descărcare);
- activități în care elevul este nevoit să caute persoane de suport.

3. Manifestarea interesului de a forma relații sociale funcționale cu alți copii și cu adulții din viața lor**Clasa pregătitoare****3.1. Dezvoltarea unei interacțiuni echilibrate cu alți copii prin jocuri adecvate vârstei**

- activități prin care elevul inițiază și menține o interacțiune cu un alt copil;
- activități în care elevul împarte obiecte și împărtășește experiențe;
- inițierea unor jocuri de grup și invitarea altor copii să se joace împreună;
- exerciții de rezolvare eficientă a conflictelor dintre elevi, prin medierea cadrului didactic;
- jocuri în care elevul răspunde cerințelor liderului de joc;
- jocuri în care elevul răspunde adecvat la solicitările adultului;
- jocuri în perechi (cursa cu obstacole, roaba etc).

3.2. Respectarea regulilor la nivelul clasei

- discutarea importanței regulilor și necesitatea respectării acestora;
- participarea la activități ce presupun respectarea unor instrucțiuni de către elevi;
- exersarea formulelor uzuale de salut („Bună! ”, „Bună ziua! ”, „Bună dimineața! ”, „Bună seara! ”, „Pa! ”), utilizând limbajul verbal și/sau mimico-gestual și/sau dactil;
- alegerea formei de salut corespunzătoare momentului zilei (dimineața, zi, seara, noapte), având ca suport imagini, jetoane;
- identificarea unor formule de salut care se potrivesc/nu se potrivesc contextului prezentat;
- exersarea formulelor uzuale de solicitare („Te rog frumos!”, „Eu aș dori...” etc), utilizând limbajul verbal și/sau mimico-gestual și/sau dactil;
- identificarea unor comportamente dezirabile pe baza imaginilor, filmelor, desenele;
- confecționarea unui panou de onoare al clasei în care să fie menționați elevii care au respectat regulile clasei pe zi/săptămână.

3.3. Identificarea unor situații conflictuale și a posibilelor soluții de rezolvare (atât între copii cât și între copii și adulți)

- exerciții de identificare și recunoaștere a situațiilor conflictuale;
- prezentarea/analiza unor povestiri/filme ce prezintă situații conflictuale
- dramatizări pornind de la situații conflictuale cu accent pe rezolvarea pozitivă a conflictului;
- jocuri de tipul „Așa da/ așa nu”;
- prezentarea în imagini a unor povești terapeutice.

4. Exersarea comportamentelor prosoziale în diverse contexte

Clasa pregătitoare

4.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru

- exersarea cooperării în activitățile ludice, de exemplu realizarea unor modele din plastelină, turnul din cuburi, „Castelul lego”, „Păianjenul și muscușele”, „Rațele și vânătorii”;
- jocuri de rezolvare a unor sarcini simple, distractive: „Siamezii”, „Oglinda”, „Reproducerea modelului” etc.;
- jocuri puzzle realizate cu grupuri mici de copii pentru dezvoltarea spiritului de echipă;
- găsirea comorii după hartă/după indicii.

4.2. Respectarea unor reguli comportamentale adaptate la cerințele clasei

- stabilirea regulilor clasei de către elevi și profesor și transpunerea acestora în pictograme;
- realizarea unui poster cu regulile clasei sub formă de pictograme;
- realizarea unor afișe de tip „Așa da! Așa nu!” cu regulile clasei;
- jocuri de recunoaștere a regulilor cu ajutorul pictogramelor;
- jocuri de respectare a regulilor și a sarcinilor elevilor la nivelul clasei.

4.3. Manifestarea unor comportamente amicale și de respect față de colegi, familie, profesori, în cadrul jocurilor și în activitățile școlare

- vizionare de filme educative: „Fata babei și fata moșului”, „Punguța cu doi bani” etc.;
- jocuri de rol pe diverse teme din cotidian (la ziua de naștere a unui coleg, în vizită la un coleg etc.);
- participare la concursuri organizate în clasă și/sau în curtea școlii;
- jocuri competitive (popice, șotron etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Dezvoltarea conceptului de sine Cine sunt eu? Trăsături fizice Schema corporală: alcătuirea și denumirea părților corpului Elemente de igienă personală: obiecte și activități simple
Dezvoltare emoțională	Emoții de bază Reacții emoționale Manifestare emoțională Strategii de reglare emoțională: reacții emoționale alternative
Comportament relațional	Dezvoltarea abilităților de interacțiune cu copiii de vârstă apropiată Reguli elementare ale noilor rutine specifice activității clasei pregătitoare Posibile situații conflictuale între părinți și copii și soluționarea lor
Comportament prosocial	Relaționare pozitivă în clasă Reguli de comportament la școală și acasă

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru cunoașterea de sine și a atitudinii pozitive față de propria persoană și față de ceilalți

Clasa I
<p>1.1. Prezentarea unor informații elementare despre sine și familie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dactilarea/verbalizarea numelui și prezentarea semnului-nume; - dactilarea/verbalizarea vârstei; - dactilarea/verbalizarea numelui părinților, fraților/surorilor; - exerciții de dactilare/verbalizare a orașului/satului de proveniență - scrierea prenumelui cu litere de mână și/sau de tipar; - prezentare prin limbaj verbal/dactil/mimico-gestual a genului; - jocuri distractive de prezentare a numelui și a semnului-nume.
<p>1.2. Identificarea, denumirea și explicarea unor emoții variate ale propriei persoane și a celor din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare, denumire și explicare a unor trăsături emoționale variate; - reprezentarea grafică reprezentativă pentru emoțiile fundamentale;

- identificarea și numirea expresiilor corporale de exprimare emoțională și denumirea acestora;
- jocuri pentru recunoașterea emoțiilor și a comportamentelor corespondente la sine și la ceilalți;
- jocuri de autocunoaștere;
- completarea unor fișe de lucru pentru identificarea caracteristicilor emoționale fundamentale.

1.3. Dezvoltarea capacității de exprimare emoțională

- jocuri de identificare a emoțiilor și de exprimare emoțională variată;
- activități practice de exersare a unor comportamente de exprimare emoțională;
- exprimarea emoțională la nivel plastic;
- recunoașterea în imagini a respectării/încălcării regulilor de igienă personală;
- vizionarea de filme educative și desene animate în care elevii recunosc emoțiile transmise de personaje.

2. Exprimarea și autocontrolul emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții

Clasa I

2.1. Identificarea propriilor emoții și a emoțiilor celorlalți, în contexte familiare

- identificarea emoțiilor (de exemplu, fericire, surprindere, tristețe, furie, frică) exprimată în „emoticoane”, fotografii sau la ceilalți;
- identificarea emoțiilor personale și a altor persoane în diverse situații;
- identificarea emoțiilor asociate unui context specific;
- identificarea emoțiilor pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura corporală;
- vizionarea de desene animate în care se identifică diferite tipuri de emoții.

2.2. Asocierea emoțiilor de bază cu elemente simple de limbaj verbal și nonverbal

- selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază (Exemplu: „Alegeți personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie...”);
- crearea unei expoziții cu imagini/fotografii (aduse de acasă, realizate în clasă, decupate din ziare/reviste) care exprimă diferite emoții;
- jocuri de mimă, de exemplu „Oglinda fermecată”;
- turul clasei: „Cum te simți astăzi?” (la începutul/finalul zilei, la începutul/finalul unei activități).

2.3. Utilizarea strategiilor de reglare emoțională adecvate vârstei în relațiile cu colegii

- împărtășirea sentimentelor (prin vorbire, dactilare, limbaj mimico-gestual, desen) în diferite contexte;
- realizarea unor portofolii în comun pe diverse teme (colaborare);
- activități în care profesorul reorientează/focalizează atenția elevului spre alte resurse, calități, soluții;
- jocuri de rol cu scenarii neplăcute și posibile rezolvări, de exemplu: „Detectivul de emoții”;
- activități în care elevul este nevoit să caute persoane de suport.

3. Manifestarea interesului de a forma relații sociale funcționale cu alți copii și cu adulții din viața lor

Clasa I
<p>3.1. Inițierea și menținerea unei relații cu ceilalți copii în cadrul activităților școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități prin care elevul inițiază și menține o interacțiune cu un alt copil; - activități în care elevul împarte obiecte și împărtășește experiențe; - jocuri de tipul „Cursa cu obstacole în perechi”; - inițierea unor jocuri de grup și invitarea altor copii să se joace împreună.
<p>3.2. Respectarea regulilor de comportament la nivelul grupurilor de apartenență (clasă, familie, grup de joacă)</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de corespondențe între formele de salut și imaginile/jetoanele reprezentative; - exersarea unor formule de salut de adresare, prezentare, solicitare (dactilare, verbalizare, LMG - limbaj mimico-gestual-limbaj specific persoanelor cu deficiențe de auz); - selectarea imaginilor care reprezintă situații în care utilizează formulele de salut; - exersarea unor comportamente dezirabile în diferite contexte; - identificarea comportamentelor dezirabile din imagini, filme etc.
<p>3.3. Identificarea unor situații conflictuale la școală și a soluțiilor de rezolvare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a situațiilor conflictuale ce pot apărea în clasă/ școală, care au cauze diferite (de exemplu: invidia, antipatia reciprocă; agresiunile nemotivate din partea colegilor, ridiculizarea aspectului fizic etc.); - prezentarea/analiza unor filme ce prezintă situații conflictuale în școală, între colegii aceleiași clase, între ei și colegii mai mari, între elevi și profesori; - dramatizări pornind de la situații conflictuale dintre elevi, dintre elevi și profesori, cu accent pe rezolvarea pozitivă a conflictului; - jocuri de tipul „Așa da/ așa nu”; - prezentarea în imagini a unor povești terapeutice.

4. Exersarea comportamentelor prosoziale în diverse contexte

Clasa I
<p>4.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mari, pentru rezolvarea unor sarcini de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - cooperare la nivel de clasă pentru atingerea unui scop comun (de exemplu, pregătirea unui moment pentru serbarea de Crăciun etc.); - vizionarea de filme care ilustrează modelul succesului obținut prin cooperare; - realizarea de colaje, postere în grup pe diverse teme (de exemplu: „O zi din viața clasei noastre”); - pictură în grup; - jocuri de societate; - construcții elaborate din cuburi.
<p>4.2. Identificarea comportamentelor adaptative la grupurile de apartenență (clasă, familie, grup de joacă)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și descriere a sarcinilor membrilor familiei, clasei etc.; - jocuri cu reguli, jocuri de rol;

- vizionarea de filme educative/desene animate ce ilustrează importanța respectării rolului fiecăruia în familie, la școală, în grupul de joacă.

4.3. Manifestarea unor comportamente amicale și de respect reciproc în cadrul jocurilor, al activităților școlare și extrașcolare

-recunoașterea unor comportamente bazate pe respect/lipsă de respect, sinceritate/minciună, prietenie/ dușmănie, prin vizionarea unor filme educative, desene animate, imagini etc.;

- jocuri de rol, dramatizări: „De-a profesorul”, „În vizită”, „La teatru”etc.;

- implicarea elevilor în jocuri cu reguli, în competiții/concursuri la nivel de clasă și de școală (de exemplu, participarea la competiții sportive în care să se evidențieze valoarea fair-play-ul etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Autocunoaștere și relaționare interpersonală	Dezvoltarea conceptului de sine Cine sunt eu? Familia și numele membrilor ei Schema corporală: denumirea și asamblarea părților corpului Trăsături emoționale fundamentale Relații interpersonale între membrii familiei
Dezvoltare emoțională	Emoțiile proprii și ale celorlalți Exprimarea prin limbaj verbal/ nonverbal a reacțiilor emoționale Strategii de reglare emoțională adecvate vârstei
Comportament relațional	Dezvoltarea abilităților de relaționare cu elevii Reguli de comportament la școală, în familie, cu prietenii de joacă Situatii conflictuale la școală (între elevi, între elevi și profesori) și soluționarea lor
Comportament prosocial	Rezolvarea de sarcini în grup Comportamente adaptative la grupurile de apartenență Comportamente amicale și de respect reciproc în cadrul jocurilor, al activităților școlare și extrașcolare

CLASA a II-a

Competențespecifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru cunoașterea de sine și a atitudinii pozitive față de propria persoană și față de ceilalți

Clasa a II-a
1.1. Prezentarea unor informații despre sine, familie și școală - exerciții de dactilare/verbalizare a numelui; - exerciții de dactilare/verbalizare a vârstei;

- exerciții de dactilare/verbalizare a clasei în care este elevul;
- exerciții de dactilare/verbalizare a numelui părinților, fraților/surorilor;
- exerciții de dactilare/verbalizare a orașului/satului de proveniență;
- exerciții de dactilare/verbalizare a adresei proprii.

1.2. Prezentarea unor trăsături personale elementare, în contexte variate

- realizarea unor ecusoane personalizate;
- realizarea unor obiecte simple prin modelaj (plastilină, lut) sau colaj (reviste, ziare, materiale din natură) care să exprime caracteristicile propriei persoane;
- jocuri de continuare a unor fraze, utilizând limbajul verbal sau limbajul mimico-gestual, pentru evidențierea preferințelor: „Eu pot să...”, „Mâncarea mea preferată este...”, „Culoarea mea preferată este...”, „Îmi place să mă îmbrac cu...” etc.;
- realizarea „Pașaportului personal”.

4. Exprimarea și autocontrolul emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții

Clasa a II-a

2.1. Identificarea propriilor emoții și a emoțiilor celorlalți, în contexte variate

- exerciții de identificare a emoțiilor (de exemplu, fericire, surprindere, tristețe, furie, frică) exprimată în „emoticoane”, fotografii, desene;
- exerciții de identificare a propriilor emoții în diverse situații;
- exerciții de identificare a emoțiilor altor persoane în diverse situații;
- exerciții de identificare a emoțiilor asociate unui context specific;
- exerciții de identificare a emoțiilor pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura;
- vizionarea de filme educative/desene animate în care se identifică diferite tipuri de emoții.

2.2. Recunoașterea diferitelor emoții și a modalităților de exprimare a emoțiilor

- jocuri de tipul „Cutiile fermecate cu emoții” (emoții pozitive și negative), ce presupun recunoașterea emoțiilor, exprimarea lor și asocierea cu o situație de viață (cu sprijinul profesorului);
- jocuri de tipul „Roata emoțiilor”, în care elevii trebuie să învârtă brațul roții, să recunoască emoția în dreptul căreia s-a oprit brațul, să o mimeze, să prezinte o situație în care a simțit respectiva emoție;
- jocuri de tipul „Zarul emoțiilor”: elevii trebuie să recunoască și să denumească emoția exprimată pe fața zarului, să mimeze emoția respectivă, să prezinte o situație trăită în care a simțit acea emoție;
- selectarea unui emoticon pentru fiecare zi și lipirea lui pe un șablon (cu zilele săptămânii) ce poartă numele „Cum mă simt azi...” etc.;
- jocuri de mimă, de tipul „Eu și oglinda mea”.

2.3. Explorarea modalităților adecvate de gestionare a emoțiilor negative

- pornind de la jocurile „Cutiile fermecate cu emoții”, „Roata emoțiilor”, „Zarul emoțiilor” etc. evidențierea modului în care au gestionat emoțiile negative, evidențierea greșelilor și a aspectelor pozitive;
- jocuri de tipul „Ce mi se întâmplă când mă simt...” (emoție negativă), în care sunt descrise reacțiile (ce simt, ce fac), identificându-se aspectele pozitive și negative ale reacțiilor lor;

- realizarea unui „Jurnal al emoțiilor” cu emoticoane, desene, colaje, în care să fie trecute emoțiile negative ale copiilor, cauzele și modul de soluționare;
- utilizarea unor exerciții de respirație sub formă de jocuri de tipul: „Baloane de săpun”, „Ursulețul”, „Elefantul” etc.

2. Manifestarea interesului de a forma relații sociale funcționale cu alți copii și cu adulții din viața lor

Clasa a II-a
<p>3.1. Manifestarea abilităților de relaționare cu copiii de vârstă apropiată</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la concursuri cu diferite teme; - jocuri de grup („Baba-oarba”, „Șarpele”, „Scaunele săltărețe” etc.); - jocuri competitive (popice, șotron etc.); - jocuri de realizare în comun a unor sarcini de lucru („Cursa cu obstacole”); - socializarea cu copiii de aceeași vârstă din și în medii diferite (parc, excursii).
<p>3.2 Respectarea regulilor de comportament la nivelul scolii și in comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor comportamente uzuale de acasă, de la școală etc.; - vizionarea unor filme/desene educative; - identificarea comportamentelor dezirabile în contexte variate; - confecționarea, de către elevi, a unor medalii din carton, pentru colegii care au respectat normele de conduită.
<p>3.3. Identificarea alternativelor non-violente la situații conflictuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionare de filme educative care promovează alternativele non-violente la situații conflictuale; - jocuri de rol ca modalitate de a găsi alternative non-violente în situații conflictuale; - activități prin care elevul este nevoit să apeleze la un adult pentru medierea conflictului; - activități de identificare a sursei conflictului; - activități practice de negociere; - activități practice prin care elevii ajung la un compromise.

3. Exersarea comportamentelor pro sociale în diverse context

Clasa a II-a
<p>4.1. Manifestarea interesului pentru cooperare la nivel de clasă pentru rezolvarea unor sarcini complexe de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități care presupun cooperare la nivelul clasei (de exemplu, participarea la activități extrașcolare de tipul expoziții tematice, împodobirea pomului de Crăciun etc.); - participarea la activități de ecologizare la nivel de clasă (de exemplu: activități de sortare a materialelor reciclabile, curățenie în clasă etc.); - jocuri pe echipe mixte la nivelul clasei.
<p>4.2. Manifestarea unor comportamente de sprijin reciproc la nivelul clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini la nivelul clasei în perechi (de exemplu, atribuirea de sarcini de tipul”Ajută-ți colegul să învețe să deseneze” etc.);

- jocuri de tipul: „Schimbă perechea”, „Turul galeriei”, „Curcubeul”, „Castelul Lego” etc.

4.3. Manifestarea comportamentelor pozitive față de cei care aparțin altor popoare

- recunoașterea unor elemente distinctive ale raselor, popoarelor și etniilor (culoarea pielii, forma ochilor, a feței etc.);
- identificarea portului tradițional ale diferitelor popoare;
- realizarea unor colaje cu elemente specifice unui popor;
- jocuri de rol, de tipul „Ce faci când te întâlnești cu...” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Familia și școala Trăsături fizice și vestimentație Schema corporală: alcătuirea și denumirea părților corpului Reguli de igienă personală
Dezvoltare emoțională	Relațiile dintre elevi Emoții și sentimente Exprimarea emoțiilor Gestionarea emoțiilor negative
Comportament relațional	Dezvoltarea abilităților de relaționare cu copiii Reguli de comportament la școală, în comunitate Alternative non-violente la situații conflictuale
Comportament prosocial	Cooperare la nivel de clasă Sprijinul reciproc Relaționarea cu alte persoane din țări diferite

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru cunoașterea de sine și a atitudinii pozitive față de propria persoană și față de ceilalți

Clasa a III-a
1.1. Exprimarea sentimentului de apartenență la familie - prezentarea fotografiei de familie; - realizarea copacului familiei (cu prezentarea familiei nucleu); - identificarea rolurilor/responsabilităților membrilor familiei;

- identificarea calităților membrilor familiei (Realizarea unor diplome de genul: „Tatăl meu este super-erou”, pentru că „Mama mea este o super eroină”, pentru că „Eu sunt un super-erou”, pentru că... etc.).

1.2. Identificarea calităților și defectelor proprii și ale celorlalți

- jocuri de identificare a calităților și defectelor unor personaje din filme, povești;
 - selectarea dintr-o listă de cuvinte/imagini a propriilor calități și defecte;
 - realizarea unui colaj sub forma unui autoportret cu calități și defecte proprii, utilizând imagini/ pictograme/ desene;
 - realizarea unui colaj cu calități și defecte ale colegului de bancă
 - confecționarea unor diplome pentru colegi, familie, profesori în care este menționată cea mai importantă calitate.

1.3. Identificarea unor reguli generale de menținere a sănătății

- jocuri de identificare a regulilor generale în diferite contexte (igiena mâinilor, a hainelor etc.);
 - realizarea unor postere cu reguli generale de igienă personală;
 - exerciții practice de aerisire, curățare a sălii de clasă, a spațiului de joacă etc.;
 - recunoșterea alimentelor din „Piramida alimentelor” și a ponderii optime în alimentația zilnică;
 - organizarea unor zile tematice (ziua morcovului, ziua portocalei etc.);
 - identificarea unor reguli simple de evitare a riscurilor de îmbolnăvire sau vătămare (în cazul unor obiecte tăioase, ascuțite etc.).

2. Exprimarea și autocontrolul emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții

Clasa a III-a

2.1. Recunoașterea intensității emoțiilor, în contexte variate

- utilizarea „Termometrului emoțiilor” în diferite contexte (activități, momentele zilei, etc);
 - identificarea emoțiilor în diferite activități, (Serbări și activități școlare);
 - stabilirea intensității unei emoții (emoticon) cu ajutorul culorilor (albastru-deloc, galben- puțin, roșu-foarte mult) în diferite contexte.

2.2. Transmiterea adecvată a mesajelor cu încărcătură emoțională

- exerciții de exprimare prin limbaj verbal/mimico-gestual: „Sunt fericită când...”, „Îmi place ...”, „Nu îmi place...”;
 - jocuri de rol, dramatizări: „De-a profesorul”, „În vizită”, „La teatru”etc.;
 - realizarea de colaje/postere care reflectă emoțiile;
 - activități prin care se asociază anumite situații cu anumite reacții emoționale; jocuri de mimă, „Oglinda fermecată”;
 - jocuri de tipul: „Cum se simte personajul?”, „Cum te-ai simți dacă...” etc.

2.3. Identificarea relației dintre emoție și comportament

- recunoașterea unor reacții comportamentale la emoții ale unor personaje din filme/desene;
 - stabilirea de corespondențe între emoții (emoticoane) și comportamente;
 - identificarea comportamentelor specifice unei emoții pe baza unor imagini/jetoane.

3. Manifestarea interesului de a forma relații sociale funcționale cu alți copii și cu adulții din viața lor

Clasa a III-a
<p>3.1. Identificarea relațiilor de cooperare cu alți copii și persoanele din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de filme educative ce au ca temă atașamentul dintre mamă și copil, dintre copii; - jocuri de tipul „Împreună putem face ...”, „Îmi place să mă joc cu... pentru că...”, „Te ajut să reușești”; - realizarea unei hărți a relațiilor din clasă, a unei liste a partenerilor de joacă.
<p>3.2. Identificarea drepturilor și responsabilităților acasă și la școală</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unui colaj cu pictograme sau imagini pentru responsabilitățile de acasă/de la școală; - realizarea unor postere/afișe cu drepturile copilului acasă/la școală; - nalizarea regulamentului de ordine interioară a școlii, cu evidențierea drepturilor și responsabilităților elevilor; - selectarea unor imagini în care drepturile elevilor sunt încălcate; - selectarea unor imagini în care sunt prezentate îndatoririle elevilor.
<p>3.3. Manifestarea unei reacții adecvate la situații conflictuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor filme educative în care elevii sunt nevoiți să ghicească sfârșitul sau urmările unui comportament; - prezentarea unor situații conflictuale care au degenerat; - activități în care elevul este nevoit să apeleze la un adult pentru medierea unui conflict; - jocuri de rol cu scenarii neplăcute și posibile rezolvări, ex. „De-a detectivul”.

4. Exersarea comportamentelor prosoziale în diverse contexte

Clasa a III-a
<p>4.1. Participarea la activități în grup prin asumarea de responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități care presupun exersarea cooperării în grup pentru rezolvarea unor sarcini de lucru, prin distribuirea sarcinilor/responsabilităților, respectarea cerințelor (de lucru, de timp etc.) și prin evidențierea calităților fiecărui membru al grupului; - participarea la jocuri de rol care pun în valoare relaționarea pozitivă dintre membrii grupului și asumarea de responsabilități pentru atingerea unui scop comun; - vizionare de filme educative ce abordează tema asumării de responsabilități.
<p>4.2. Manifestarea comportamentelor de sprijin reciproc la nivelul școlii, în activitățile școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea, la nivel de clasă, școală sau comunitate în diverse proiecte școlare și extrașcolare, ce presupun acordarea unui ajutor/sprijin colegilor pentru îndeplinirea unor sarcini; - inițierea unor activități în comun cu elevii din alte clase în cadrul unor proiecte extrașcolare (de exemplu, îi pot antrena pe elevii din clase mai mici pentru a participa la diferite competiții sportive).

4.3. Manifestarea respectului față de cei care au alte opinii, alte moduri de gândire, stiluri și moduri de viață

- recunoașterea, în situații date, a unor opinii divergente, a unor moduri diferite de gândire (de abordarea a problemelor);
- identificarea unor stiluri diferite de viață, prin intermediul filmelor, al imaginilor al deseneleor;
- realizarea unor analize comparative între ei și ceilalți oameni, cu accent pe respectarea celuilalt, prin jocuri de tipul „De ce să judecăm?”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Eu și familia mea- arborle genealogic Trăsături morale și fizice Reguli de menținere a sănătății
Dezvoltare emoțională	Intensitatea emoțiilor Mesaje cu încărcătură emoțională Relația emoție-comportament
Comportament relațional	Relații de atașament față de copii Drepturi și responsabilități acasă și la școală Reacții adecvate la situații conflictuale
Comportament prosocial	Asumarea de responsabilități Sprijin reciproc Respectul față de ceilalți

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru cunoașterea de sine și a atitudinii pozitive față de propria persoană și față de ceilalți

Clasa a IV-a
<p>1.1. Exprimarea sentimentului de apartenență la familie, grup (grupul de prieteni, colegi)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui arbore genealogic al familiei; - confecționarea unui copac al școlii (clase/profesori/elevi); - realizarea unor colaje cu familia/școala/prietenii; - prezentarea unor fotografii cu familia/grupul de prieteni.
<p>1.2. Identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a modurilor în care oamenii diferă sau se aseamănă (de exemplu, selectarea unor fotografii în funcție de diferite criterii: cineva cu păr negru, cu ochi verzi, cineva fericit, tânăr/bătrân etc.); - activități de tipul „pur și simplu diferit”, din care să reiasă ideea că pentru simplul fapt că oamenii sunt diferiți, nu înseamnă că sunt mai buni sau mai răi; - realizarea unor colaje care să reliefeze diferențele dintre rase bazate pe obiceiuri/costume populare/ trăsături fizice etc.); - jocuri de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți, dintre sine și personajele din povești/povestiri.
<p>1.3. Identificarea normelor unui stil de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - desfășurarea unor activități fizice/exerciții ca promovare a unui stil de viață sănătos; - identificarea alimentelor sănătoase/nesănătoase și întocmirea unui regim alimentar sănătos pe zile/mese cu ajutorul pictogramelor; - realizarea unor postere cu regulile de igienă personală; - realizarea unui „Jurnal al sănătății”; - jocuri de tipul „Cum ne ferim de boli?”.

2. Exprimarea și autocontrolul emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea cauzelor și a consecințelor emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc ce evidențiază faptul că emoțiile își au rădăcinile în gânduri și idei (de exemplu, activitate cu titlul „Gândesc, simt”); - exerciții-joc de anticipare a comportamentului unui personaj determinat de o emoție, „Ce-ar fi dacă...”; - exerciții de schimbare a sfârșitului unei povești, a unui film.

2.2. Manifestarea empatiei față de emoțiile negative ale celorlalți

- vizionarea unor filme educative/desene animate pentru a identifica modalități de manifestare a empatiei;
- jocuri de rol, dramatizări, teatru de păpuși;
- exerciții-joc de tipul „Oare ce a simțit personajul când...”, „Cum poți să-l ajuți pe...?”.

2.3. Stabilirea distincției dintre reacțiile emoționale și comportamentale adecvate sau inadecvate

- prezentarea unor reportaje/filme educative;
- confecționarea unor colaje de tipul „Așa da! Așa nu!”;
- stabilirea de corespondențe dintre o emoție (emoticoane) și mai multe tipuri de comportamente;
- activități ce au ca scop stabilirea diferenței dintre emoție și comportament, de tipul „Simt, acționez”;
- dramatizarea stărilor emoționale scrise pe jetoane;
- jocuri de mimă. ex. „Mimarea unor stări emoționale”.

3. Manifestarea interesului de a forma relații sociale funcționale cu alți copii și cu adulții din viața lor**Clasa a IV-a****3.1. Identificarea manifestărilor specifice relațiilor de prietenie**

- prezentarea în imagini/limbaj mimico-gestual a unor povești despre prietenie, despre relațiile existente într-un grup (de exemplu, „Povestea comorii”);
- identificarea în imagini a comportamentelor prietenoase/ neprietenoase dintr-un grup;
- crearea unor povești în imagini, a unor dramatizări, în echipă, cu subiectul „Colegii mei/ Colegele mele”, „Prietenul meu/Prietena mea”;
- realizarea unor albume foto/video despre/cu prieteni.

3.2. Identificarea drepturilor și responsabilităților în comunitate

- identificarea drepturilor sau responsabilităților în situații concrete din cotidian;
- realizarea unor colaje cu drepturi și responsabilități în școală, în familie, în comunitate;
- jocuri de mimă, pantomimă, jocuri de rol; ex. „De-a judecătorul”, „De-a directorul”;
- exersarea unor roluri din cotidian.

3.3. Rezolvarea conflictelor prin strategii adecvate vârstei

- identificarea motivelor care au provocat un conflict;
- activități care conduc la stabilirea unei atitudini cooperante între elevi;
- activități care modelează procesul creativ de grup și sistemul de adoptare în grup a deciziilor;
- dramatizări utilizând diferite tehnici de negociere (tehnica victorie-victorie, compromisul etc.);
- povești terapeutice.

4. Exersarea comportamentelor prosoziale în diverse contexte

Clasa a IV-a
<p>4.1. Explorarea abilităților de cooperare în interacțiunile de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, într-ajutorare, competiție: „Cum îmi aleg prietenii?”, „Azi am greșit, mâine voi fi mai bun”, „Fapte bune, fapte rele”); - exerciții de identificare a asemănarilor și deosebirilor dintre persoanele din grupul de apartenență, în contexte variate; - activități care urmăresc manifestarea unor comportamente amicale și de respect reciproc în cadrul jocurilor și în activitățile școlare; - realizarea unor teme sau proiecte de cercetare în grup; - experimentul pe echipe; - portofoliul de grup.

Clasa a IV-a
<p>4.2. Manifestarea altruismului prin acțiuni de voluntariat la nivelul școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de ajutorare a elevilor mai mici la rezolvarea temelor sau a altor sarcini școlare; - realizarea unor portofolii comune alături de elevii altor clase; - realizarea unor albume/colaje cu elevii școlii; - participarea la activități ecologice (plantarea florilor, curățarea copacilor etc.), de înfrumusețare a școlii (vopsirea gardurilor, curățarea aleilor etc); - participarea la expoziții cu vânzare în scop caritabil.
<p>4.3. Manifestarea toleranței față de cei ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor postere, afișe pe tema toleranței; - realizarea unor piese de teatru, mimă, pantomimă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Conceptul de sine - acte de identitate Sentimentul de apartenență la familie, la grup Normele unui stil de viață sănătos
Dezvoltare emoțională	Cauzele și consecințele emoțiilor Manifestarea empatiei față de emoțiile negative Reacții emoționale și comportamente adecvate și inadecvate
Comportament relațional	Relații de prietenie Drepturi și responsabilități în comunitate Rezolvarea de conflicte prin strategii adecvate vârstei
Comportament prosocial	Cooperarea în grup Asemănări și deosebiri între oameni Altruism prin activități de voluntariat Toleranța față de ceilalți

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în proiectarea demersului didactic, în concordanță cu particularitățile disciplinei. Ceea ce conferă o notă distinctivă procesului de predare-învățare-evaluare este raportarea permanentă la ceea ce gândesc și simt elevii, la experiența lor de viață, la modul în care se comportă. Este importantă studierea acestei discipline „Abilități socio-emoționale” la formarea imaginii de sine, la dezvoltarea emoțională și socială a elevului cu deficiență de auz. Abilitățile formate reprezintă achiziții transferabile necesare integrării optime în viața școlară și socială a elevului cu dizabilități auditive.

Strategii didactice

Strategia didactică reprezintă un mod optim de combinare a metodelor, mijloacelor de învățământ și a formelor de organizare a elevilor în vederea atingerii obiectivelor propuse. Strategiile utilizate în orele de „Abilități socio-emoționale” sunt cele activ-participative, care trebuie să țină cont de caracteristica principală a gândirii elevilor cu deficiență de auz: concretețea. În consecință, sarcinile de lucru etapizate și create după metoda „pașilor mici”, cu reveniri și repetiții în condiții diferite, la intervale regulate de timp, trebuie să fie utilizate în activitatea didactică, în vederea atingerii finalităților propuse.

Cadrul didactic îl va pune pe elev în contact nemijlocit cu realitatea obiectivă, pentru a asigura substratul concret-intuitiv al activității de învățare. Procesul de formare al noțiunilor, al deprinderilor și competențelor se va sprijini pe perceperea materialului intuitiv natural sau confecționat, pe fapte, exemple concrete, întâmplări de viață. Materialul intuitiv va îndeplini mai multe cerințe: să fie reprezentativ și adecvat conținutului și obiectivelor lecției; să fie prezentat la momentul oportun și la un loc vizibil; implicarea elevilor în procesul de percepere a materialului didactic să fie activă; percepția și atenția voluntară a elevilor să fie orientată corect de către profesor; intuirea materialului didactic să se îmbine cu explicațiile profesorului.

Din această perspectivă, un accent deosebit trebuie pus pe vizionarea de filme educative/desene animate, pe perceperea imaginilor din planșe/cărți, semnificative pentru tema abordată, pe jocuri de rol, dramatizări, jocuri didactice, realizarea de colaje, postere, realizarea unor expoziții cu imagini/fotografii etc. Elevul explorează, experimentează, imită, mânuiește obiecte, desenează, se mișcă, comunică prin limbaj verbal/ limbaj mimico-gestual cu colegii, colaborează, învață jucându-se. Elevii sunt încurajați să participe la activități extrașcolare (expoziții, activități de ecologizare, competiții sportive etc.). Se recomandă utilizarea de metode de tip: intuitiv (imitația, demonstrația, modelarea); activ (exercițiul); verbal (explicația, demonstrația, exercițiul, conversația, metoda fonetică analitico – sintetică).

Evaluarea

Evaluarea este o componentă esențială a procesului instructiv-educativ, a triadei predare-învățare-evaluare, având ca scop cunoașterea efectelor activității desfășurate, în vederea optimizării ei, pe baza colectării, organizării și interpretării rezultatelor obținute prin intermediul instrumentelor de evaluare.

Se recomandă metode de evaluare precum: activități practice, proiecte individuale și de grup, postere, desene, colaje, portofolii. Este important feedbackul permanent față de progresul fiecărui elev, încurajarea exprimării ideilor și a argumentelor personale, expunerea și valorizarea produselor învățării.

Bibliografie:

1. KACSO Erika, BARTOK Eva, (2010), *Pietre prețioase*, Editura Mentor, Târgu Mureș, carte apărută în regie proprie;
2. ȘTEFAN Catrinel A., KÁLLAY Éva, (2010), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari: ghid practic pentru educatori*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
3. PELIN (URSACHE), L., *Strategii de optimizare a abilităților emoționale la elevii cu dizabilități auditive din ciclul primar. Ghid pentru profesorii din școlile speciale pentru deficienți de auz*;
4. VERNON Ann, (2006), *Dezvoltarea inteligenței emoționale*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
5. Promoting Social and Emotional Learning – ASCD;
6. <https://www.isbe.net/Pages/Social-Emotional-Learning-Standards.aspx> Performance descriptors, *Social Emotional Learning, Grades 1-5*, The Illinois State Board of Education, 07.08.2018;
7. Studii (Saarni, 1999; Peterson și Siegal, 2000; Rieffe și Meerum Terwogt, 2002; Garber, 2006; Marshark, 2007);
  - * Programa școlară pentru disciplina *Educație civică*, clasele a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 / 02.12.2014, MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, București, 2014;
  - * Programa școlară pentru disciplina *Dezvoltare personală*, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București, 2013.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cucerzan Iuliana Adriana	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Dumitrescu Daniela Sorina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Imbir Ana-Irina	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Dunac Marilena	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Cimpoeșu Elena Nicoleta	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Badea Emilia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

Învățământ special

Clasele a V-a – a VIII-a

Dizabilități auditive

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Educație socială** pentru elevi cu deficiențe auditive reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul gimnazial special. Conform Ordinului nr. 3622/2018, privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, dizabilități auditive, disciplina are un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari. În conformitate cu prevederile planului-cadru de învățământ, în cadrul disciplinei *Educație socială* sunt studiate: la clasa a V-a - *Gândire critică și drepturile copilului*, la clasa a VI-a - *Educație interculturală*, la clasa a VII-a - *Educație pentru cetățenie democratică*, la clasa a VIII-a - *Educație economico-financiară*.

Programa disciplinei *Educație socială* continuă aplicarea modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului primar. Modelul de proiectare curriculară corespunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Disciplina *Educație socială* facilitează elevilor cu dizabilități auditive formarea unor competențe esențiale în dezvoltarea de abilități și atitudini necesare participării active ca membru cu drepturi egale în societate, capacitatea de investigare a realității și de raportare a demersului investigativ la realitate, la problemele lumii contemporane dar și identificarea de soluții și rezolvarea problemelor.

La clasa a V-a, disciplina *Educație socială - Gândire critică și drepturile copilului* urmărește dezvoltarea gândirii critice în raport cu problematica drepturilor copiilor și a responsabilităților ce decurg din acestea. Abordarea gândirii critice și a drepturilor copilului se realizează, într-un mod integrat, pornind de la competențele specifice definite în cadrul programei. Activitățile de învățare propuse urmăresc să susțină elevii în efortul de formare a capacității de a pune întrebări, de a-și exprima opiniile și argumentele liber fără alte constrângeri decât cele date de responsabilitatea de a respecta drepturile celorlalți. În egală măsură, activitățile de învățare urmăresc să stimuleze și implicarea directă a elevilor în găsirea unor soluții în situații de promovare sau de încălcare a drepturilor copilului.

La clasa a VI-a, disciplina *Educație socială - Educație interculturală* propune un demers didactic centrat pe valorile și principiile interculturalității, în contextul societății românești contemporane. Activitățile de învățare propuse urmăresc formarea elevilor ca persoane capabile să cunoască propria identitate, să respecte și să valorizeze propria cultură, să accepte și să aprecieze pozitiv diferite alte culturi ce se regăsesc într-o societate interculturală.

La clasa a VII-a, disciplina *Educație socială - Educație pentru cetățenie* este centrată pe valorile și principiile cetățeniei democratice. Prin problematica abordată referitoare la viața în societate, la sistemul politic din România și la raportul cetățean – stat, programa școlară îi familiarizează pe elevi cu valori, principii și concepte democratice, cu drepturile omului; îi pune pe elevi în situația exersării calității de cetățean, a cetățeniei active dimensiune acțională în formarea personalității elevului.

La clasa a VIII-a, disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară* este orientată pe dimensiunea economic-financiară și anteprenorială a exercitării cetățeniei. Raportarea elevilor de gimnaziu la aspecte care țin de domeniul economico-financiar este realizată în mod firesc, fiind vizate aspecte esențiale cu care aceștia vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte. În mod similar, în deplină concordanță cu vârsta elevilor, este avută în vedere dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenoriat; accentul este pus pe realizarea unor planuri de acțiune (personale/de

familie) pentru realizarea unui scop, pe abilitatea persoanei de a transforma ideile în acțiune.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente: Competențe generale, Competențe specifice și exemple de activități de învățare, Conținuturi, Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul formării competențelor la elevi.

Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în documente naționale, europene și internaționale, astfel:

➤ Documente naționale

-HG nr. 1113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020

-OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național

➤ Documente europene și internaționale

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)

- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989)

- Strategia Consiliului Europei privind Drepturile Copilului: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015)

- Cartea albă privind dialogul intercultural, *Trăind împreună egali în demnitate*, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008)

- Educație pentru democrație (Education for democracy), Rezoluția Națiunilor Unite A/67/L.25 (2012)

- Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010)

- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)

- Rezoluția Parlamentului European din 8 septembrie 2015 privind promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor prin educație și formare (European Parliament Resolution on promoting youth entrepreneurship through education and training 2015/2006(INI))

- Principiile generale privind protecția consumatorului în domeniul financiar (The Final High-level Principles on Financial Consumer Protection), document promovat de miniștrii de finanțe G20 și guvernatorii Băncilor Centrale, octombrie 2011

În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare-învățare-evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite *învățarea participării prin participare* și nu doar discutând *despre participare*; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25-30% din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.

Programa școlară depășește astfel *învățarea despre ...* (care din perspectiva elevului corespunde nivelului cognitiv, informativ al învățării, nivel necesar, dar nu și suficient); învățarea este realizată ca *învățare prin ...* (nivel care corespunde participării, implicării active a elevului) și ca *învățare pentru ...* (ceea ce corespunde unui nivel al reflectării învățării în valorile promovate, în atitudini și în comportamente).

Programa școlară se adresează atât profesorilor, cât și autorilor de manuale.

Lectura integrală și personalizată a programei școlare și înțelegerea logicii interne a acesteia reprezintă condiții indispensabile atât în vederea proiectării întregii activități didactice, cât și în procesul de elaborare a manualelor școlare alternative.

Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice. Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca rețetare inflexibile. În planul activității didactice, echilibrul între diferite abordări și moduri de lucru trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor.

Competențe generale

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**
- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**
- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

CLASA a V-a

Gândire critică și drepturile copilului

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a V-a- Gândire critică și drepturile copilului
<p>1.1.Utilizarea corectă a termenilor specifici drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clarificare a înțelesului unor termeni specifici domeniului; - exerciții de dactilare și labiolecturare a termenilor specifici drepturilor copilului; - comentarea unor imagini referitoare la diferite aspecte ale drepturilor copilului; - realizarea unor povestiri pe baza unei liste de termeni sau pe baza unor imagini; - realizarea unui mic dicționar cu termeni cheie din domeniul drepturilor copilului.
<p>1.2. Formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții de grup ce oferă elevilor ocazia de a formula întrebări referitoare la drepturile copilului (de exemplu, pornind de la întrebările „Ce? Cine? Unde? Când? De ce?”); - formularea de întrebări pornind de la o situație de încălcare a drepturilor copilului; - realizarea unui exercițiu plecând de la întrebarea: „ce s-ar întâmpla dacă ..? ”; - joc de rol cu adresare de întrebări pe baza drepturilor și responsabilității elevilor.
<p>1.3.Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea în imagini, texte sau secvențe video de situații de respectare/încălcare a drepturilor copilului și formularea unor puncte de vedere personale cu privire la situațiile analizate; - înțierea unui dialog pe baza unui text dat și a unei imagini-suport prin identificarea opiniilor pro/contra, stabilirea propriei opinii; - exersarea formulării opiniei și susținerea acesteia cu argumente simple; - realizarea unei corespondențe între imagini suport și articole ale Convenției cu privire la Drepturile Copilului .
<p>1.4. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea în texte date a modurilor de gândire diferite ale personajelor; - exerciții de clasificare a afirmațiilor în fapte/opinii; - identificarea unor asemănări și deosebiri între persoane din orizontul apropiat; - implicarea în activități de grup în care elevii exemplifică situații în care își pot manifesta drepturile (de exemplu, dreptul la joc și dreptul la educație); - analizarea, în echipă, a unui caz de încălcare a drepturilor copilului.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a V-a - Gândire critică și drepturile copilului
<p>2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - simularea unei activități de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative); - identificarea problemelor cu care se confruntă unii copii, din perspectiva asigurării dreptului la educație (de exemplu, copii din medii dezavantajate socio-economice, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural) și discutarea lor; - identificarea unor cauze ale nerespectării drepturilor copilului.
<p>2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor cazuri care privesc drepturile copilului, și identificarea unor posibile măsuri de intervenție; - elaborarea, în echipe, a unui pliant/ afiș/ colaj care reflectă interesul elevilor în promovarea drepturilor copiilor.
<p>2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea elevilor, la nivel de clasă în elaborarea unui proiect de promovare a drepturilor copilului realizarea de postere, pliante, desene, etc); - participarea activă la punerea în practică a proiectului propus; - participarea activă la elaborarea unor instrumente de monitorizare/evaluare a rezultatelor și impactului proiectului.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a V-a- Gândire critică și drepturile copilului
<p>3.1. Exercițarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la dezbateri privind asocierea drepturilor cu responsabilitățile ; - examinarea consecințelor încălcării unor drepturi (condiții, cauză și efect), de exemplu, a dreptului la familie; - realizarea, în grup, a unui afiș/colaj care să illustreze ideea „drepturile mele nu trebuie să limiteze/îngrădească exercitarea drepturilor tale”; - identificarea unor situații de încălcare a unor drepturi ale colegilor de clasă prin exercitarea drepturilor personale sau neasumarea responsabilităților asociate.
<p>3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la realizarea unui regulament (de exemplu, regulamentul clasei, care să prezinte drepturi și responsabilități ale elevilor la nivel de clasă); - formularea de propuneri și implicarea în activități specifice de celebrare a „Zilei Internaționale a Drepturilor Copilului” (20 noiembrie); - inițierea unei dezbateri privind drepturile de care beneficiază copiii în școală;

Clasa a V-a- Gândire critică și drepturile copilului
- realizarea, pe echipe, a unui portofoliu referitor la respectarea/încălcarea drepturilor copilului, prin utilizarea unor surse diferite de informare, în scopul stabilirii unor modalități de implicare în promovarea drepturilor copilului.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Formularea de întrebări	Capacitatea de a ne mira; valoarea întrebărilor Formularea întrebărilor; cui putem adresa întrebări și modalități alternative de a formula întrebări
Argumentarea unui punct de vedere personal	Fapte și opinii Susținerea propriilor păreri/opinii Formularea de răspunsuri Schimbul de opinii. De ce avem nevoie de argumente Acceptarea unui argument formulat de o altă persoană Stereotipii și prejudecăți Persuasiunea
Drepturi și responsabilități ale Copilului	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului Principiile generale ale convenției: Prioritatea intereselor copilului Non-discriminarea Participarea copiilor la problemele care îi privesc Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora Exemplificarea unor drepturi în contexte concrete: Dreptul la identitate Dreptul la cetățenie Dreptul la familie: responsabilitățile părinților Dreptul la educație, Dreptul la joc și activități recreative Dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării Dreptul la securitate și protecție socială Protecția mediului – condiție a vieții Corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților Copiii, promotori ai propriilor drepturi Școala ca spațiu de exprimare/exercitare/asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților

Domenii de conținut	Conținuturi*
Respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului	Respectarea și apărarea drepturilor copiilor Categoriile de copii aflați în situații de risc și/sau cu cerințe educative speciale (copii din medii dezavantajate socio-economic, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural) Instituții cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului Instituții guvernamentale: rolul statului; securitate și protecție socială Organizații neguvernamentale: rolul societății civile.
Proiectul educațional	Elaborarea și derularea unui proiect educațional pentru promovarea unui/unor drepturi ale copilului Alegerea temei Elaborarea fișei de proiect Derularea proiectului propus Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

CLASA a VI-a**EDUCAȚIE SOCIALĂ - EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VI-a- Educație interculturală
<p>1.1 Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte / evenimente / procese din societatea contemporană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clarificare a înțelesului unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală; - exerciții de dactilare și labiolecturare a termenilor specifici educației interculturale; - comentarea unor imagini referitoare la diferite aspecte ale educației interculturale; - realizarea unei corespondențe între termeni care se referă la interculturalitate și situații concrete de folosire a acestora; - exerciții de completare a unor enunțuri lacunare, referitoare la diferite aspecte privind interculturalitatea; - rezolvarea unor rebusuri cu termeni care aparțin domeniului educației interculturale; - realizarea unor povestiri pe baza unei liste de termeni sau pe baza unor imagini; - realizarea unui mic dicționar cu termeni cheie din domeniul educației interculturale.
<p>1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor postere, desene, colaje în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume; includerea imaginilor selectate în cadrul unui portofoliu tematic; - realizarea unor desene, colaje, obiecte confecționate de către elevi care ilustrează tradiții, obiceiuri comune culturii românești cu diferite culturi din lume; - realizarea unor dansuri tradiționale/populare din România cât și dansuri tradiționale/populare a diferitelor culturi din Europa și din lume; - realizarea unui joc de rol în care elevii își imaginează că aparține unei culturi diferite; analizarea unor aspecte care vizează referințe culturale diferite de propria cultură.
<p>1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății interculturale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor filme adecvate vârstei elevilor, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață; - exemplificarea unor situații care implică toleranță/intoleranță; - prezentarea și discutarea unor studii de caz privind manifestări de intoleranță, discriminare, excludere la nivelul persoanelor/al societății pe diferite criterii etnice, religioase, de gen, de statut social; - realizarea unor colaje, postere care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată, dialog intercultural/bariere ale comunicării interculturale.

2. Cooperare pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VI-a- Educație interculturală
<p>2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural</p> <p>- implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă sau școală în echipele de proiecte, pe diferite teme dedicate educației interculturale.</p>
<p>2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural</p> <p>- participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu: identificarea minorităților existente la nivel local, participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, o problemă concretă privind relațiile interculturale locale, integrarea unei minorități defavorizate, personalități locale care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, istoria locală);</p> <p>- realizarea unor proiecte de diferite tipuri prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, promovarea principiilor non-discriminării la nivelul clasei, al școlii, al comunității locale.</p>
<p>2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală</p> <p>- exerciții de identificare, prin activități în perechi/echipă, a valorilor și principiilor unei societăți interculturale, în imagini, texte sau în cazuri date;</p> <p>- studii de caz, în grupuri pentru discutarea consecințelor care decurg din abaterea de la valorile și principiile societății interculturale;</p> <p>- realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unui „Calendar intercultural” astfel încât fiecare lună aleasă să fie dedicată unei minorități culturale din România (de exemplu, calendarul poate reprezenta diferite tradiții, obiceiuri, rețete gastronomice, porturi populare);</p> <p>- participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau cu nevoi speciale.</p>

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VI-a - Educație interculturală
<p>3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite</p> <p>- discuții, în grupuri mici sau la nivelul clasei, pe teme ca: „Avem nevoie de toleranță în societate?”, „Diversitatea este un rău sau un bine?”;</p> <p>- realizarea unor mini-interviuri cu personalități aparținând minorităților naționale, care ilustrează modele locale de succes;</p> <p>- elaborarea unui cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii;</p> <p>- inițierea de acțiuni de tipul „Împreună, pentru o lume mai bună!”, „Să învățăm să trăim împreună!”, „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!” „Eu și tu, diferiți dar egali!”;</p> <p>- activități specifice de celebrare a „Zilei copilului” (1 iunie), a „Zilei Naționale” (1 decembrie), a „Zilei internaționale a toleranței” (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților Naționale” (18 decembrie) prin concursuri, expoziții, postere, dezbateri sau prin realizarea de portofolii pe teme specifice educației interculturale, realizate în școală sau în afara școlii.</p>

Clasa a VI-a - Educație interculturală**3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite**

- simularea unor situații în care apar bariere în comunicarea interculturală și propunerea unor strategii de depășire a acestora;
- prezentarea și discutarea unor informații din mai multe perspective, pentru a stimula conștiința diversității și a unității prin diversitate;
- realizarea unor comparații care să pună în evidență asemănări și deosebiri culturale, pornind de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/minorități/culturi.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Caracteristici ale societății Contemporane	Identitate și diversitate culturală Diversitatea culturală- o caracteristică a societății contemporane Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți Patrimoniul cultural/moștenirea culturală Tradiții și obiceiuri comune/diferite ale culturilor Patriotismul și manifestările sale Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea multiculturală și în societatea interculturală
Persoana și societatea Interculturală	Principii și valori ale societății interculturale Principiile și valorile unei societăți interculturale Dezvoltarea identității culturale proprii Acceptarea și respectarea diversității Valorizarea pozitivă a diferențelor Tratamentele egale al persoanelor Solidaritatea Promovarea incluziunii sociale Dialogul intercultural Abateri de la valorile și principiile societății interculturale: Forme de intoleranță (discriminare, segregare, rasism, xenofobie) Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare) Persoana în societatea interculturală Trăsături ale persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și de comunicare) Comunicarea interculturală Specificul comunicării interculturale

Domenii de conținut	Conținuturi*
	Bariere ale comunicării interculturale (stereotipuri și prejudecăți) Reguli și principii pentru facilitarea comunicării Interculturale
Proiectul educațional Intercultural	Elaborarea și derularea proiectului educațional intercultural Alegerea temei Elaborarea fișei de proiect Derularea proiectului propus Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

CLASA a VII-a**EDUCAȚIE SOCIALĂ - EDUCAȚIE PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social****Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică****1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici pentru cetățenia democratică**

- exerciții de clarificare a înțelesului unor termeni specifici educației pentru cetățenie în contexte diferite (drepturile omului, forme de guvernare, regim politic, constituție/constituționalism, cetățenie/cetățean, autoritate/autorități, principii democratice, pluralism, drept/responsabilitate, stat de drept, societate civilă, opinie publică);
- exerciții de dactilare și labiolecturare a termenilor specifici educației pentru democrație;
- comentarea unor imagini referitoare la diferite aspecte ale cetățeniei democratice;
- realizarea unei corespondențe între termeni care se referă la cetățenia democratică și situații concrete de folosire a acestora;
- exerciții de completare a unor enunțuri lacunare;
- rezolvarea unor rebusuri cu termeni care aparțin domeniului educației pentru cetățenie democratică;
- realizarea unor povestiri pe baza unei liste de termeni sau pe baza unor imagini;
- realizarea unui mic dicționar cu termeni cheie din domeniul legislativ și juridic.

1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice

- identificarea principiilor și valorilor societății democratice pornind de la imagini și filme date;
- corelarea drepturilor cu responsabilitățile pe care acestea le implică (de exemplu, dreptul la libera exprimare presupune și responsabilitatea de a nu insulta);
- identificarea unor situații de respectare / nerespectare a drepturilor omului, legilor;
- prezentarea și discutarea unor studii de caz privind delincvența.

1.3 Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept

- identificarea de avantaje/ dezavantaje ale regimului democratic;
- susținerea, cu argumente simple, a necesității respectării practicilor specifice societății democratice.

2. Cooperare pentru realizarea unor activități și pentru cercetarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică****2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect pentru rezolvarea problemelor comunității educaționale/ locale**

- alegerea temei proiectului dintr-o listă cuprinzând probleme de interes pentru comunitatea educațională/ locală;
- implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă sau școală, în echipele de proiecte prin: alegerea temei, identificarea unor soluții, alegerea unei soluții dezirabile,

Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

identificarea unor resurse .

2.2. Participarea, în cadrul proiectului, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/ locale

- realizarea unor activități tip proiect, prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme ale clasei sau școlii;
- participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu, proiecte referitoare la prevenirea și combaterea violenței, incluziunea socială și educațională, proiecte legate de protecția mediului înconjurător).

2.3. Rezolvarea, în perechi/echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică

- exerciții de identificare, în cadrul unor activități în perechi/echipă, a drepturilor universale ale omului și a responsabilităților care decurg din asumarea acestora, în imagini, texte sau în cazuri date-analiza unor studii de caz pentru discutarea unor consecințe care decurg din încălcarea drepturilor omului;
- realizarea unor afișe/colaje/desene în format letric sau electronic, care să exemplifice diferite forme de implicare civică ;
- participarea la dramatizări ale unor practici și procese democratice/activități ale unor autorități/instituții (spre exemplu, procesul de elaborare a legilor, activitatea într-o secție de votare, activitatea într-o instanță de judecată/proces);
- participarea la jocuri de rol care vizează desfășurarea democratică a unei campanii electorale (de exemplu, „Candidez pentru funcția de primar al localității mele”) ;
- exerciții de scriere/concepere a unor norme de conduită în clasă sau școală.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică****3.1. Manifestarea unui comportament social activ**

- participarea elevilor la luarea unor decizii la nivel de clasă (de exemplu, la alegerea șefului clasei, a reprezentanților clasei în consiliul elevilor);
- discuții referitoare la activitățile și proiectele unor instituții publice și ONG-uri, ca urmare a unor vizite realizate la sediul acestora, în vederea realizării unor acțiuni civice (de exemplu, instituții publice reprezentative ale autorității legislative, administrației centrale și locale, autorității judecătorești, organizații civice locale/regionale/naționale/internaționale) .

3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

- identificarea unor contexte și modalități de acțiune pentru prevenirea și/sau reducerea, la nivel de clasă/școală, a manifestărilor violente (verbale și fizice) în rândul elevilor;
- analizarea, din diferite perspective, a unei situații concrete de viață comunitară (educațională/locală), pentru exersarea luării unor decizii în cunoștință de cauză.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Sistemul politic în România	Drepturile omului Forme de guvernământ și regimuri politice Regimuri democratice Regimuri autoritare și totalitare Constituția României Structura Constituției Valori și principii constituționale Principii și instituții democratice Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român: a) autoritatea legislativă; legile b) executivul; administrația centrală și locală c) autoritatea judecătorească; aplicarea legilor d) Președintele României Statul de drept
Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratic	Domnia legii și puterea cetățenilor Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății Justiția ca instituție de apărare și de înlăptuire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor; copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice
Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale Alegerea temei Elaborarea fișei de proiect Derularea proiectului propus Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

CLASA A VIII-A**EDUCAȚIE SOCIALĂ - EDUCAȚIE ECONOMICO-FINANCIARĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare în contexte practice accesibile elevilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a unor termeni specifici educației economico-financiare; - exerciții de dactilare și labiolecturare a termenilor specifici educației economico-financiare; - alcătuirea unui mic dicționar cu termeni specifici educației economico-financiare; - completarea unor texte lacunare, vizând identificarea noțiunilor noi dobândite ; - rezolvarea unor rebusuri pe teme economico-financiare.
<p>1.2. Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol/simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători, furnizori de servicii financiare bancare și nebankare ; - discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului ; - identificarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor ; - exerciții de redactare a unor sesizări/ sugestii/ reclamații către autorități competente, cu privire la calitatea produselor și a serviciilor achiziționate sau cu privire la nerespectarea drepturilor lor ; - simularea alegerii unui tip de asigurare prin compararea unor oferte.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor modalități de economisire prin identificarea propriilor nevoi, pe termen scurt, mediu și lung și prin alocarea resurselor financiare necesare acestora; - consemnarea cheltuielilor personale realizate pe o perioadă determinată de timp; - explorarea unor instrumente de economisire pentru copii (de exemplu, contul de economii pentru copii, având în vedere: beneficiarii, drepturile de operare, avantajele pe care le oferă); - identificarea unor situații în care resursele financiare sunt risipite; propunerea, pentru fiecare situație, a unor căi de reducere/eliminare a risipei.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară
<p>2.1. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării buneii gestionări a veniturilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru; - simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor priorități/condiționări/limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil);

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară
- întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile.
<p>2.2.Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea elevilor, la nivel de clasă sau școală, în elaborarea unor proiecte, pe diferite teme economico-financiare prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante ; - participarea activă (pe perechi/ pe echipe) la realizarea proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/atribuite.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară
<p>3.1. Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor planuri personale de acțiune, prin stabilirea resurselor financiare necesare și prin identificarea surselor de venit; - realizarea, individual, a unei hărți a dezvoltării profesionale („Traseul meu profesional”), în care fiecare elev își proiectează opțiunile pentru viitor, precizând pentru fiecare etapă, implicațiile în planul cheltuielilor/ veniturilor; - analiza posibilității de a economisi o sumă de bani la bancă de către o familie, în vederea realizării unui proiect/posibilității de a încheia o asigurare - exerciții de recunoaștere a funcțiilor banilor și a elementelor de siguranță ale bancnotelor aflate în circulație.
<p>3.2. Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/ de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea noilor medii pentru dobândirea unor informații despre bănci și despre produsele de economisire/ împrumut și/sau servicii și produse financiare nebankare ; - compararea ofertelor diferitelor bănci, în scopul unei alegeri optime pentru deschiderea/închiderea unui cont bancar; - calcularea dobânzii unor depozite/ credite, pentru aprecierea avantajelor și a riscurilor acestora; - realizarea, pe echipe, a unui pliant cu tema „Cum aleg o bancă pentru primul meu cont de economii?”; - simularea achitării bunurilor și a serviciilor cumpărate cu diferite mijloace de plată; analizarea avantajelor și a dezavantajelor utilizării acestora.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Cetățenia, dimensiunea economic	Consumatorul Calitatea de consumator de bunuri și servicii; calitatea de consumator de servicii financiare Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului Producătorul Producerea de bunuri și servicii Producătorul și spiritul antreprenorial; inițiativă și risc
Banii și bugetul	Nevoi și dorințe versus resurse în cadrul bugetului familiei/bugetului personal Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei Venituri personale - cheltuieli personale Rolul banilor în bugetul familiei/bugetul personal Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor Moneda națională a României Instrumente și mijloace de plată (prin numerar, prin card, prin internet și mobile banking)
Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare nebancale	Relația consumatorului cu instituțiile bancare Produse și servicii bancare Mijloace moderne de economisire Alegerea ofertei bancare (termeni ai contractului; dobânda, comisioane). Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile bancare Relația consumatorului cu instituțiile financiare nebancale Produse și servicii de asigurare Alegerea ofertei. Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile financiare nebancale
Proiectul educațional	Elaborarea și derularea proiectului educațional pe teme economico-financiare Alegerea temei Elaborarea fișei de proiect Derularea proiectului propus Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* este un instrument de lucru care își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu deficiență de auz care să coreleze explicit conținuturile cu practica instruirii eficiente. Este concepută în așa fel încât să le permit profesorilor să-și manifeste creativitatea și să-și adecveze demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei *Educație socială* se recomandă strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității prin utilizarea cărora elevii să devină participanți la propria formare, iar învățarea să dobândească un pronunțat caracter practic-aplicativ, participativ și creativ.

În acest scop, se pot folosi strategii combinate:

- *strategii euristice* (bazate, de exemplu, pe jocul de rol, studiul de caz, analiza unor imagini, schimbul liber de opinii, dezbateri, conversație euristică, realizarea unor afișe, desene);
- *strategii algoritmice* (bazate, de exemplu, pe exerciții de identificare, redactare pe echipe a unor scrisori);
- *strategii explicativ-demonstrative* (realizate, de exemplu, prin întâlniri ale elevilor cureprezentanți ai comunității locale, elaborarea unor sesizări);
- *strategii mixte, inductiv-deductive și deductiv-inductive* (realizate, de exemplu, prin elaborarea unui mic dicționar de termeni, alcătuirea unor portofolii);
- *strategii algoritmice combinate cu strategii euristice* (realizate, de exemplu, prin inițierea și derularea unor proiecte, implicarea elevilor în activități de voluntariat).

Utilizarea acestor strategii pune accent pe:

- realizarea unor parcursuri diferențiate de învățare și construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini) dobândite prin studiul disciplinei;
- utilizarea unor metode active, care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, a spiritului critic, la crearea aceluia cadru educațional bazat pe încredere și respect pentru înțelegerea de către elevii de gimnaziu a drepturilor și responsabilităților ce le revin, la angajarea activă a elevului în procesul de formare a competențelor de participare în spațiul social;
- alternarea formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);
- construirea unor exemple, exersarea achizițiilor specifice disciplinei, utilizarea acestora în contexte noi (de luare de decizii, de rezolvare de probleme, de rezolvare a unor situații dilematice);
- utilizarea calculatorului în activitatea didactică ca mijloc modern de învățare care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicării, desfășurării unor lecții atractive, valorificarea dimensiunii interactive a activității de învățare, precum și a altor oportunități oferite de mediul electronic de învățare (filme didactice, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii);
- valorificarea, în procesul învățării, a experienței pe care elevii au dobândit-o în contexte informale și nonformale.

Particularitățile lucrului cu elevii cu dizabilități auditive

Date fiind particularitățile elevilor cu deficiență de auz, în organizarea activității se recomandă:

- organizarea spațiului pentru asigurarea vizibilității pentru toți elevii (băncile așezate în semicerc, sala să fie optim luminată etc);
- înainte de a vorbi este necesar să se atragă atenția elevului cu deficiență de auz: atingerea brațului, aprinderea/stingerea luminii, bătaie din picior dacă podeaua este din lemn și transmite vibrații);
- profesorul vorbește întotdeauna cu fața la elevi și nu în timp ce scrie pe tablă;

- fața profesorului să fie luminată dar se va evita plasarea în fața ferestrei sau a unei surse de lumină;
- evitați să vă mișcați prea mult pentru a le permite citirea labială;
- profesorul trebuie să vorbească clar, natural, fără să se grăbească, dar nici prea lent;
- profesorul trebuie să folosească un vocabular selectat în funcție de vocabularul activ al elevilor;
- se utilizează limbajul mimico-gestual, sistemul dactil, comunicarea scrisă, expresivitatea feței și a corpului în sprijinul comunicării verbale;
- profesorul trebuie să folosească mijloace vizuale de transmitere și clarificare a informațiilor, jetoane, planșe, videoproiector, software etc.

În ce privește metodele didactice, deși sunt aplicabile toate, unele sunt mai adecvate pentru elevii cu deficiență de auz. Metodele de simulare: jocul didactic, jocul de rol, învățarea prin dramatizare, pot fi folosite eficient în procesul de predare-învățare. Este recomandat ca metodele expositive să fie folosite mai puțin ca metode de sine stătătoare și mai degrabă ca procedee în cadrul altor metode ca demonstrația sau conversația.

Având în vedere rolul fundamental al metodelor utilizate în cadrul strategiilor didactice, determinant în raport cu activitățile de învățare propuse, sunt exemplificate, mai jos, metode ce pot fi utilizate în cadrul disciplinei *Educație socială*.

Pentru *Gândire critică și drepturile copilului*, este exemplificată metoda *Turul galeriei*; este vizată tema *Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora și incompetența specifică: 1.3. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități*.

Turul galeriei este o tehnică de învățare prin cooperare; încurajează elevii să-și exprime opiniile cu privire la soluțiile propuse de colegiilor; stimulează gândirea, creativitatea și învățarea.

Obiective: elaborarea unui plan care să conducă la finalizarea unui produs ce constituie opinia sau concepția tuturor membrilor grupului.

- Elevii sunt împărțiți în 4 grupe. Fiecare grupă primește sarcina de a reprezenta printr-un desen textul primit și de a-i da un titlu sugestiv.

• Grupa nr.1 primește următorul text: „Ioana este bolnavă. Are febră și tușește foarte tare. Părinții ei sunt tare îngrijorați. Tatăl fetiței sună la Serviciul de ambulanță și solicită venirea unui medic. Salvarea sosește imediat. Doctorul o consultă pe fetiță și îi prescrie medicamentele necesare.”

• Grupa nr. 2 primește următorul text: „Este prima zi de școală. Alexandru merge la școală. Doamna învățătoare îi va da manualele necesare și îl va ajuta să pătrundă în tainele minunate ale învățaturii.”

• Grupa nr. 3 primește următorul text: „Cristi și-a terminat temele. Acum el iese afară împreună cu prietenii săi. Și-a luat mingea și bicicleta. Se va bucura de frumusețea zilelor de primăvară.”

• Grupa nr. 4 primește următorul text: „Crina are un frățior nou-născut. Tatăl ei și mama au hotărât să-i dea numele Gabriel. Azi tatăl a adus certificatul de naștere al micuțului. De acum familia lor mai are un membru: Gabriel Ionescu, de naționalitate română.”

-Elevii au la dispoziție 15 minute pentru realizarea desenului. După terminarea acestuia, toate desenele sunt expuse în fața clasei.

-Fiecare grupă prezintă textul, explică desenul, precizând dreptul sugerat de text și motivând alegerea titlului.

-În următoarele 5 minute un reprezentant al fiecărei grupe va face un tur al tuturor desenelor expuse; fiecare planșă mare va avea atașată foaia pe care este scris textul și o foaie pe care vizitatorii vor nota observații în legătură cu adecvarea desenului la textul avut, cu titlul dat, vor pune întrebări, vor da sugestii.

-După vizionarea tuturor planșelor, fiecare grupă revine la planșa sa, citește observațiile făcute de colegi și răspunde eventualelor întrebări, sugestii, comentarii scrise de colegi.

Pentru *Educație interculturală* este exemplificată *Metoda „Pălăriilor gânditoare”*; este vizată tema *Abateri de la valorile și principiile societății interculturale* și competența specifică 1.3. *Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale*. Metoda propusă este aplicată după realizarea unei activități de învățare pe care o propune programa școlară, de tipul forme de intoleranță și manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate.

Metoda „Pălăriilor gânditoare” este o metodă interactivă, de stimulare a creativității participanților, și se bazează pe interpretarea de roluri, în funcție de culoarea pălăriei ce reflectă șase tipuri diferite de gândire.

Culoarea pălăriei are o valoare simbolică și propune asumarea unor roluri și unor sarcini de lucru distincte, după cum urmează:

- Pălăria albă: gândire obiectivă, bazată pe informații și fapte; oferă informațiile și materialele disponibile în legătură cu problema discutată.
- Pălăria roșie: gândire afectivă bazată pe emoții, sentimente, intuiții.
- Pălăria neagră: gândire critică ce presupune a scoate în evidență greșelile, punctele slabe, pericolele sau riscurile.
- Pălăria galbenă: gândire pozitivă, constructivă a situațiilor și evenimentelor; ne cere să valorizăm beneficiile, să fim optimiști, încrezători, să gândim pozitiv și să sperăm.
- Pălăria verde: gândire creativă; vizează soluțiile posibile.
- Pălăria albastră: definirea clară a problemei, sistematizează concluziile, comentează, dirijează și conduce către pasul următor.

Aplicarea metodei debutează cu organizarea elevilor în șase grupuri; fiecărui grup i se va atribui o pălărie și i se va explica tipul de comportament așteptat. Se va preciza timpul alocat activității, modul în care vor fi folosite materialele didactice, precum și sarcina de lucru pentru fiecare pălărie, după cum urmează:

Pălăria	Sarcina de lucru
ALBĂ	Prezentare succintă a unui caz de discriminare.
ROȘIE	Exprimă emoțiile, spune ce simte, ce simt, ce cred fiecare dintre personajele implicate.
GALBENĂ	Prezintă aspectele pozitive ale cazului analizat, găsește beneficii.
NEAGRĂ	Critică atitudinea, scoate în evidență greșelile.
VERDE	Identifică soluții de rezolvare a cazului.
ALBASTRĂ	Definește problema, conduce întrebările, monitorizează activitatea. Sub această pălărie va sta și profesorul.

Pentru *Educație pentru cetățenie democratică* este exemplificată *Metoda Cubului*. Metoda poate fi utilizată la tema *Drepturile omului*, competența specifică 1.2. *Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice*.

Metoda Cubului este o metodă interactivă folosită în cazul în care se dorește explorarea unui subiect, a unei situații din mai multe perspective – oferă posibilitatea de a dezvolta competențele necesare unei abordări complexe și integratoare.

Etape:

- Se realizează un cub pe ale cărei fețe se notează cuvintele: descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează.
- Se anunță tema / subiectul pus în discuție.
- Se împarte clasa în șase grupuri, fiecare grup rezolvând una dintre cerințele înscrise pe fețele cubului.
- Se comunică întregii clase, forma finală a scrierii.

- Lucrarea în forma finală poate fi desfășurată pe tablă sau pe pe foi albe A3.

Aplicarea metodei debutează cu organizarea elevilor în cele șase grupe. Se va preciza timpul alocat activității, modul în care vor fi folosite materialele didactice, precum și sarcina de lucru pentru fiecare grup, după cum urmează:

I. Descrie

Descrieți, în enunțuri, cum pot beneficia oamenii de dreptul la odihnă și timp liber.

II. Compară

Vasilică este un copil de vreo 11 ani care este crescut de rude, pe rând, după cum au posibilități să-l crească. În fiecare zi are de îngrijit animalele din curte, de carat apă în grădină și de dus la grădiniță un văr mai mic. I-ar place să se joace și el, dar nu are timp liber deloc.

De Crăciun, toată familia Mihaelei de bucură de sărbătoare. Este și ziua ei de naștere, împlinește 10 ani. A primit în dar o trusă de pictură pe care o va folosi la școală și la Palatul Copiilor. Îi place să se joace, de aceea merge foarte des în parc sau la prietenii săi.

Comparați cele două personaje.

Asemănări	Diferențe
-----------	-----------

III. Analizează

Analizați imaginile, apoi identificați ce drepturi le sunt respectate.

IV. Asociază dreptul

-de a-ți exprima liber opinia

-de a fi protejat împotriva abuzului, neglijării sau Exploatării

- de a nu fi discriminat

-de a primi o educație care să-ți permită dezvoltarea aptitudinilor și personalității tale

Responsabilitatea

-de a nu-i maltrata sau hărțui pe alții

- de a asculta punctul de vedere al celorlalți

- de a frecventa cursurile, de a învăța pe măsura capacităților tale și de a-ți respecta dascălii

-de a nu-i discrimina pe alții

V. Aplică

Realizați un desen din care să reiasă un drept al omului. Scrieți, pe verso, la ce drept vă gândiți.

VI. Argumentează

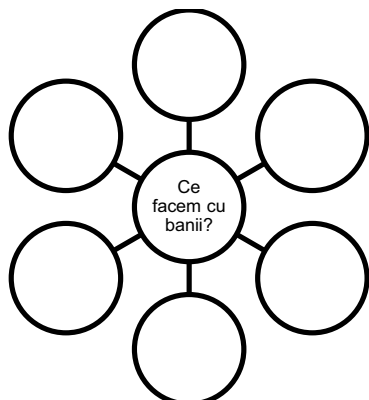
Comentați, în exemple, îndemnul „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face!”

Pentru Educație economico-financiară este oferit un exemplu de metodă care poate fi utilizată în activitatea cu elevii la tema *Mijloace moderne de economisire*. Este vizată competența specifică 3.2. *Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare*. Este utilizată o metodă de rezolvare creativă a problemelor *Brainstorming*.

Etapele metodei:

- Se alege tema și se anunță sarcina de lucru.

- Se solicită exprimarea într-un mod cât mai rapid, în enunțuri scurte și concrete, fără cenzură, a tuturor ideilor. Se pot face asociații în legătură cu afirmațiile celorlalți, se pot prelua, completa sau transforma ideile din grup, dar atenție, fără referiri critice. Se suspendă orice gen de critică, nimeni nu are voie să facă observații negative.
- Totul se înregistrează în scris, pe tablă, flipchart etc.
- Se lasă o pauză de câteva minute pentru „așezarea” ideilor emise și recepționate.
- Se reiau pe rând ideile emise și se discută.
- Grupul decide dacă sugestia rămâne sau nu pe listă. În această etapă are loc analiza critică, evaluarea, argumentarea ideilor emise anterior. Se selectează ideile originale sau cele mai aproape de soluții posibile pentru problema pusă în discuție.
- Se afișează ideile rezultate.

Activități în contexte nonformale

Este necesar ca valoarea formativă a activităților de învățare realizate în clasă să fie susținută prin alte activități realizate în școală sau în contexte nonformale de educație, așa cum sunt:

- la clasa a V-a: realizarea unor materiale (afișe, fluturași, pliante) de promovare a drepturilor copiilor în cadrul școlii, campanii de promovare, în școală, a drepturilor și responsabilităților elevilor;
- la clasa a VI-a: realizarea unei reviste școlare pe teme referitoare la patrimoniul cultural/ tradiții și obiceiuri comune/diferite ale unor culturi; vizite la muzee, case memoriale;
- la clasa a VII-a: realizarea unei pagini web/secțiune a unui website/pagină de facebook referitoare la participarea elevilor școlii la activități civice/ de voluntariat în comunitatea în care trăiesc; întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai consiliului elevilor, pentru sesizarea și rezolvarea problemelor unor copii aflați în dificultate, vizită la Palatul Parlamentului;
- la clasa a VIII-a: concursuri gen „Cine știe, câștigă!”, pe tema drepturilor și responsabilităților consumatorului, vizite la Banca Națională a României/sucursale ale Băncii Naționale a României, la bănci comerciale.

Proiectul educațional

Prezentă programă școlară prevede, în funcție de anul de studiu, realizarea de proiecte privind drepturile copilului, interculturalitatea, probleme ale comunității educaționale/locale, problematica economico-financiară. În acest fel se depășește nivelul de recomandare metodologică în ceea ce privește realizarea unor activități de tip proiect. Proiectul educațional este vizat explicit în cadrul disciplinei Educație socială, la nivelul competențelor specifice, activităților de învățare și conținuturilor, având alocat un buget de timp de 25-30% din bugetul total de timp, pe an de studiu. Activitatea fiecărui elev în cadrul echipei de proiect este evaluată și se finalizează prin notarea acestuia.

În elaborarea și derularea proiectului educațional, indiferent de anul de studiu, elevii, sub coordonarea profesorului, vor parcurge următoarele etape:

Alegerea temei – în cadrul căreia este necesar să fie identificate, în funcție de domeniul vizat, un set de nevoi/probleme, precum și să fie realizată o evaluare a posibilității de a răspunde acestor nevoi/probleme. Etapa este finalizată prin adoptarea unei decizii cu privire la tema proiectului.

O metodă care poate fi utilizată, în această etapă, este brainstormingul, metodă care permite participarea activă și creativă a elevilor unei clase în alegerea temei și care contribuie la exersarea competențelor de lucru în echipă, argumentare și negociere.

Se recomandă ca, după alegerea temei, să se stabilească un Logo al proiectului, care să contribuie la identitatea acestuia. În acest sens, elevii pot decide criteriile de selecție și modalități de alegere a Logo-ului (de exemplu, prin vot secret, prin concurs la nivelul clasei).

Profesorul și elevii pot opta, în baza unei analize și evaluări realiste a resurselor, oportunităților existente și a posibilității de a finaliza proiectul, fie pentru varianta realizării proiectului fără partener (varianta A), fie pentru varianta proiectului cu partener (varianta B). În cazul opțiunii pentru varianta B, care este o variantă mai complexă, inclusiv din perspectiva elementelor care privesc comunicarea, recomandăm parcurgerea următorilor pași:

- Prezentarea reciprocă a claselor partenere (pot fi din aceeași localitate sau din altă localitate)

- Alegerea temei și elaborarea fișei de proiect (potrivit modelului de mai jos), pe baza acordului comun dintre parteneri

- Colaborarea și feed-backul permanent între parteneri pe parcursul derulării activităților din cadrul proiectului

- Reflecția comună și schimbul de impresii asupra întregii experiențe, asupra achizițiilor dobândite (cunoștințe, abilități, atitudini)

Exemple de teme care pot fi abordate în cadrul proiectelor, în funcție de anul de studiu:

- clasa a V-a: Să ne cunoaștem drepturile, Drepturi respectate – drepturi încălcate, Protecția mediului – condiție a vieții
- la clasa a VI-a: Personalități locale care ilustrează diversitatea interferențelor culturale, Tradiții și sărbători locale, Participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, O problemă/probleme privind relațiile și comunicarea interculturală
- la clasa a VII-a: Prevenirea și combaterea violenței, Incluziunea socială și educațională, Mass-media și opinia publică, Apărarea și înfăptuirea dreptății
- la clasa a VIII-a: Săptămâna globală a banilor (Global Money Week), Campanie de protecție a consumatorului în școală, Bugetul personal – cum ne cheltuim banii?, Influența reclamelor asupra comportamentului consumatorului, Istoria Băncii Naționale a României și a monedei naționale, Istoricul monedei euro. Pregătirea trecerii României la moneda euro

Elaborarea fișei de proiect este etapa în care se realizează proiectarea întregii activități. În funcție de tema aleasă, se va realiza fișa proiectului, activitate care este necesar să fie precedată de o documentare/culegere de informații, dar și de o primă prelucrare și organizare a informațiilor legate de problema/tema aleasă.

Prin fișa proiectului elevii sunt puși în situația de a răspunde la o serie de întrebări, de genul: Care sunt cele mai urgente nevoi ale elevilor/persoanelor din școala/clasa/comunitatea mea locală? Cu ce ne ajută acest proiect, de ce dorim să-l realizăm? Ce activități am putea realiza împreună, astfel încât să răspundem nevoilor identificate? Cine va fi responsabil cu organizarea fiecărei activități? Ce resurse/materiale sunt necesare pentru realizarea activităților? Cum facem vizibil proiectul nostru?

Fișa de proiect poate avea următoarele secțiuni:

- a. Titlul proiectului, Logo-ul proiectului și varianta (A-fără partener; B-cu partener)
  - b. Perioada de desfășurare
  - c. Datele de identificare (școala, clasa)
  - d. Grupul/grupurile țintă
  - e. Scopul și utilitatea proiectului
  - f. Activități (după caz, și subactivități)
  - g. Produsul/produsele proiectului
  - h. Resurse necesare în vederea realizării activităților și a produsului/produselor proiectului
  - i. Responsabili de realizarea activităților (responsabili individuali/ subgrupuri)
  - j. Termene de realizare pentru activități și/sau produsele proiectului
  - k. Parteneri/colaboratori implicați
  - l. Indicatori/criterii de evaluare a activităților și a produsului/produselor proiectului
  - m. Elemente de vizibilitate și diseminare ale proiectului.
- Pentru o mai bună operaționalizare a fișei de proiect, recomandăm ca elementele punctelor f-l să fie corelate și incluse în cadrul unui tabel.

Activități/ subactivități	Produsul/ produsele realizate	Resurse	Responsabili	Parteneri/ colaboratori	Termen de realizare	Indicatori/ criterii de evaluare	Obs

Fiind o activitate complexă, recomandăm ca în realizarea fișei proiectului să fie alocat un buget suficient de timp (de exemplu, 3 ore), care să permită: discutarea opțiunilor pentru fiecare componentă/secțiune, dezbateri în grup și frontale privind justificarea alegerilor realizate, organizarea în modul sugerat mai sus a propunerilor elevilor etc.

Derularea proiectului propus

În această etapă se realizează activitățile propuse, conform termenelor de realizare și descrierii din fișa de proiect. Elevii trebuie să pună în practică, prin activitățile desfășurate în clasă, și/sau după caz, în afara clasei, proiectia inițială.

Activitățile realizate în cadrul proiectului se vor concretiza prin produsul/produsele proiectelor, care pot fi: o expoziție, o publicație (de exemplu, revistă, un număr tematic în revista școlii, un material informativ), un website/secțiune a unui website/pagină de facebook, un material video, un spectacol de teatru etc.

Se recomandă ca prezentarea produsului/produselor proiectului să reprezinte o activitate/subactivitate distinctă, care să finalizeze etapa de derulare a proiectului. Elevii vor putea astfel să valorifice/promoveze proiectul în rândul unor categorii de actori interesați: părinți, reprezentanți ai comunității locale, colegi din alte școli, reporteri din media locală etc.

Evaluarea proiectului propus

Evaluarea proiectului propus este necesar să se realizeze pe parcursul, dar și la finalizarea acestuia, cu scopul de a oferi elevilor ocazia de a verifica raporturile calitative dintre ceea ce s-a realizat și ceea ce s-a proiectat, precum și pentru a-și îmbunătăți modul de învățare.

Evaluarea proiectului trebuie să reprezinte, în principal, o activitate de autoevaluare, în cadrul căreia elevii să aibă posibilitatea să reflecteze asupra măsurii în care proiectul a avut succes, să evalueze gradul de reușită și posibilitățile de îmbunătățire a unei asemenea activități.

În cadrul acestei etape, sub coordonarea profesorului, este necesar să se realizeze o analiză și a gradului de realizare a indicatorilor/criteriilor de evaluare a activităților și a produsului/produselor proiectului, incluși/incluse în Fișa proiectului.

Pe parcursul proiectului și la finalul acestuia, elevii pot realiza un foto-jurnal, în cadrul căruia vor prezenta experiența parcursă.

Evaluarea elevilor în cadrul activității

Este important ca elevii să distingă între procesul de evaluare a proiectului și cel de evaluare a elevului care participă la proiect. În acest sens, se recomandă profesorilor să utilizeze ca formă de evaluare, cu precădere, evaluarea formativă, în cadrul căreia se va utiliza, pe parcursul întregii activități de proiect, observarea sistematică a comportamentului fiecărui elev, pe baza unei fișe de observație (realizată de către profesor). În realizarea fișei de observație, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele criterii:

- gradul de îndeplinire a sarcinilor stabilite;
- calitatea materialelor/activităților realizate;
- capacitatea de asumare a unui rol în cadrul grupului/subgrupului;
- spiritul de colaborare și de adaptare la activitatea în echipă;
- spiritul de inițiativă.

Pentru fiecare criteriu se acordă note de la 1 la 10, iar media notelor obținute constituie nota finală acordată fiecărui elev în cadrul activității de proiect. De asemenea, recomandăm utilizarea autoevaluării și interevaluării, eventual prin completarea unui chestionar elaborat de profesor, adaptat nivelului de vârstă și particularităților claselor de elevi.

La finalul întregii activități se va realiza portofoliul proiectului, care va include:

- Fișa de proiect
- Produsul/produsele proiectului (după caz)
- Fișele de observare și de evaluare ale activității elevilor.

În afara acestor elemente pot fi incluse suplimentar, ca urmare a deciziei echipei de proiect și a profesorului coordonator, și alte materiale care exemplifică activitățile realizate în cadrul proiectului.

Alte recomandări privind evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, precum și de formele și metodele de evaluare precizate în cadrul secțiunii privind proiectul educațional, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: portofoliul, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, evaluarea asistată de calculator/digitală, evaluarea în perechi, autoevaluarea. În scopul obținerii unei evaluări transparente este necesară cunoașterea criteriilor de evaluare de către elevii cu deficiențe auditive, iar rezultatele obținute de către aceștia să fie explicate pentru a determina motivarea învățării.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării, prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- oferirea unui feed-back personalizat, elevilor și părinților, cu privire la rezultatele și la progresul școlar; utilizarea unor forme variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Bibliografie

1. <http://ascultaviata.ro/wp-content/uploads/2015/06/Pierderea-de-auz-un-ghid-pentru-parinti-si-educatori.pdf>;

*Programa școlară pentru Educație socială clasele a V-a – a VIII-a, București, 2017;

*Programe școlare Cultură civică clasele a VII-a-a VIII-a, București, 2009.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Radu Geanina	Liceul Tehnologic Special Nr. 3 București
Dumitrescu Mariana	Scoala Gimnazială Specială pentru Surzi nr.1București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Nota de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână.

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* propune ca finalitate a învățării familiarizarea elevilor cu dizabilități auditive cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei și particularităților psihoindividuale ale elevilor cu dizabilități auditive. Forma actuală a programei consolidează opțiunea pentru un parcurs de cunoaștere în care elevii fac cunoștință cu trecutul, pornind de la situații familiare (fapte, evenimente legate de trecutul familiei sau al localității natale) și continuă cu teme care se situează la mai mare distanță în timp și spațiu.

Concepția pe care se întemeiază programa integrează aspecte care au în vedere, deopotrivă, ținte europene în domeniul educației, asumate prin legislația națională, dezvoltări actuale din domeniul științelor învățării și valorificarea bunelor practici de aplicare a curriculumului școlar în România și în alte țări.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale.
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare.
- Conținuturi.
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei în învățământul primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Alături de studierea evenimentelor, actuala programă propune o perspectivă culturală, oferind elevilor ocazia de a afla despre alte popoare europene, despre ocupații, mod de viață, obiceiuri, influențele reciproce sau despre conducătorii care le-au făcut onoare. Astfel, elevii din învățământul

primar, iau contact succint cu noțiuni și informații ce urmează a fi consolidate pe parcursul ciclurilor gimnazial și liceal. Secvențele de învățare, precum și tipurile de activități pentru atingerea competențelor generale vor fi stabilite, de către fiecare cadru didactic, în funcție de nivelul de înțelegere al copiilor cu care lucrează, urmând, pe cât posibil, înlăturarea barierelor de înțelegere a faptului istoric prin folosirea materialelor auxiliare; povestiri istorice, imagini, filme istorice, hărți, etc.

Având în vedere tipul dizabilității, în predarea istoriei se va pune accent pe familiarizarea cu descrierea și interpretarea faptelor și proceselor istorice pornind de la sursele istorice și mai puțin pe lucrul cu elementele abstracte (faptele istorice devin accesibile prin intermediul surselor istorice specifice și concrete).

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii concrete, accesibile și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Conținuturile propuse pentru învățare îl obligă pe profesorul de istorie să regândească demersul didactic, strategiile alese, în raport cu care își fixează obiectivele și criteriile de evaluare, ținând cont de particularitățile elevului cu dizabilitate auditivă.

Organizarea clasei, așezarea băncilor, a tablei, catedrei, videoproiectorului etc, sunt aspecte importante în procesul de predare-învățare la elevii cu dizabilități auditive; trebuie asigurată vizibilitatea pentru toți elevii (în acest caz se recomandă așezarea băncilor în formă de semicerc astfel încât să se asigure contactul vizual atât cu profesorul, cât și cu ceilalți colegi).

Procesul instructiv – educativ trebuie să țină cont de nivelul de severitate al dizabilității auditive și de eventualele dizabilități asociate. În procesul de formare și transmitere a cunoștințelor se utilizează toate formele de comunicare: verbală, scrisă, labiolectura, limbajul mimico-gestual (LMG) etc.

Competențe generale

- 1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate**
- 2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent**
- 3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare**
- 4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Ordonarea cronologică a unor evenimente din viața familiei, a faptelor prezentate într-o situație de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea și prezentarea unei axe a timpului pe care să se reprezinte evenimente din viața personală, viața familiei sau istoria localității natale; - alcătuirea și prezentarea arborelui genealogic al familiei, folosind o schemă data; - alcătuirea unui jurnal personal sau al clasei folosind enunțuri, desene, fotografii despre evenimente la care au participat în cadrul comunității; - prezentarea unor albume personale cu fotografii din istoria familiei sau a comunității; - citirea și discutarea unor biografii ale unor personalități din diferite domenii (istoric, literar, artistic etc.), ținând cont de încadrarea în timp; - precizarea evenimentelor dintr-un text citit / audiat folosind expresii precum: la început / mai întâi / prima dată, apoi / după aceea, la urmă / în final / în același timp, etc. - aranjarea unei succesiuni de enunțuri după ordinea logică de desfășurare a evenimentelor și în funcție de factorul timp; - participarea la jocuri de rol / dramatizări ale unor povestiri și legende istorice cunoscute; - vizionarea și discutarea unor secvențe din filme istorice / reportaje T.V., respectând ordinea desfășurării evenimentelor; - alcătuirea de axe cronologice privind succesiunea unor evenimente/procese istorice.
<p>1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea hărților digitale și a simulărilor confruntărilor armate, folosind TIC; - localizarea pe harta fizică a României a unor locuri/zone de importanță istorică; - familiarizarea cu simbolistica fundamentală din mediul cartografic (formele de relief, reprezentări convenționale pentru peisajul antropic și de geografie umană); - descrierea unor fotografii ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor din localitatea natală sau din alte regiuni; - lectura unor texte care ilustrează legătura dintre om și mediu (ocupații, locuințe, obiceiuri).
<p>1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor pentru raportarea la timp și spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui jurnal al familiei care să conțină date și locuri importante, ordonate cronologic; - studierea unor izvoare istorice scrise în care sunt menționate date, perioade de timp și nume de locuri; - realizarea unor hărți/ organizatori grafici care exemplifică măsurarea timpului în istorie (deceniu, secol, mileniu); - realizarea unei „istorii a măsurării timpului” pe baza informațiilor selectate din enciclopedia tipărite sau online; - valorificarea informațiilor dobândite prin vizite la muzee, case memoriale, situri arheologice.

2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea de surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea de surse de informare despre o temă istorică pusă în discuție; - observarea dirijată a diferitelor tipuri de surse care să ofere informații din prezent și trecut în timpul lecțiilor desfășurate în școala sau în afara ei (muzee, case memoriale, biblioteci...); - citirea și comentarea unor imagini / fotografii; - descrierea unor fotografii ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor din localitatea natală.
<p>2.2. Aplicarea unor procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în grup / colective despre faptele petrecute în trecutul îndepărtat sau apropiat; - exerciții de prezentare a ceea ce i-a impresionat în legătură cu un eveniment istoric; - formularea unor predicții asupra firului narativ al unor legende / povestiri istorice, pornind de la un fapt de însemnătate istorică; - redactarea unor compuneri în care să fie exprimată atitudinea față de anumite evenimente; - redactarea de texte având la bază modele ale unor personalități din istorie („Aș dori să fiu ca...”); - realizarea unor proiecte de grup care să evidențieze rolul personalităților în derularea evenimentelor de însemnătate istorică.
<p>2.3 Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor evenimente istorice drept consecințe ale altor evenimente; - exerciții de precizare a cauzelor/consecințelor unor fapte/evenimente istorice - prezentarea stilului de viață a oamenilor din diferite perioade de timp; - analiza unor imagini care prezintă același loc în diferite perioade de timp/ momente istorice - prezentarea unor fotografii de familie care evidențiază evoluția unor persoane sau felul în care un loc s-a schimbat/ a rămas neschimbat de-a lungul timpului; - realizarea unor albume sau postere despre localitatea natală, școala, locuri cunoscute/ îndrăgite; - realizarea unor expoziții de desene/picturi/colaje care arată felul în care au evoluat uneltele, armele, vestimentația oamenilor, arhitectura locuințelor.

3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea unor termeni istorici în cadrul unor surse accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura unor texte/surse istorice cu creionul în mână; - deducerea sensului unui cuvânt/termen istoric prin raportare la textul citit sau la mesajul audiat; - lectura unui text cu conținut istoric utilizând metoda SINELG; - realizarea unor organizatori grafici care susțin înțelegerea informațiilor din texte/surse istorice.
<p>3.2. Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor evenimente/fapte istorice, utilizând termenii învățați; - povestirea unor evenimente semnificative din viața personală sau activitatea școlară, trăite sau proiectate în viitor, folosind verbe la timpuri potrivite; - repovestirea unor legende și povestiri istorice; - completarea unor texte lacunare; - realizarea și prezentarea unor proiecte individuale și de grup pe diferite teme istorice; - alcătuirea și rezolvarea de rebusuri pe teme istorice; - completarea unui jurnal cu dublă intrare în urma lecturii unui text/a vizionării unui film cu conținut istoric; - realizarea unor compuneri/ desene/schițe/scenarii simple pornind de la informațiile selectate dintr-o sursă consultată individual sau în grup; - realizarea prezentării unei personalități istorice/ a unui eveniment istoric; - realizarea unor afișe pentru promovarea unor serbări/concursuri cu tematică istorică; - dramatizarea unor lecturi istorice cunoscute.
<p>3.3. Exprimarea propriilor idei referitoare la valoarea/importanța unor evenimente semnificative din istoria personală/locală/națională/europeană</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor judecăți de valoare simple pe parcursul prezentării unor evenimente istorice; - exprimarea propriei păreri referitoare la un eveniment istoric, la faptele unei personalități istorice; - studii de caz simple, pe baza unor întâmplări din lecturi cu conținut istoric; - identificarea unor modalități în care ar fi putut acționa în anumite împrejurări din viața personală (Ce ai făcut atunci... Ce ai fi putut face... Ce ai face acum...); - exerciții - joc de tipul "Dacă aș fi...m-aș simți/aș face."; - completarea unor jurnale de învățare după participarea la sărbători locale tradiționale sau prilejuite de evenimente istorice sau după vizitarea unor muzee și case memorial.

4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți

Clasa a IV-a
<p>4.1. Determinarea semnificației unor evenimente din trecut și din prezent</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la evenimente din trecut, persoane și locuri cu semnificație istorică; - citirea unor lecturi istorice și povestirea faptelor istorice prezentate; - lectura unui text cu conținut istoric și prezentarea ideilor esențiale, în perechi; - prezentarea unor evenimente utilizând organizatori grafici; - realizarea unor discuții în grup despre fapte/evenimente/personalități istorice; - exerciții de stabilire a unor relații evidente între evenimente istorice prezentate/cunoscute; - prezentarea impresiilor după vizite la muzee și case memoriale.
<p>4.2. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor modalități în care ar fi putut acționa în anumite împrejurări din viața personală (de ex. exerciții de tipul „Ce ai făcut atunci... Ce ai fi putut face... Ce ai face acum...”); - discuții în grup referitoare la faptele unor personalități istorice, modul în care au influențat desfășurarea unor evenimente; - selectarea, pe baza surselor istorice, a asemănărilor și deosebirilor între fapte/evenimente, personalități; - stabilirea cu ajutorul organizatorilor grafici a asemănărilor și deosebirilor dintre fapte/evenimente personalități, monumente; - redactarea unor texte în care să se evidențieze atitudinea față de fapte/evenimente, personalități din trecut.
<p>4.3. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea</p> <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea unei explicații referitoare la informațiile de detaliu și termenii specifici dintr-un text cu conținut istoric/sursă accesibilă; - participarea la dialoguri pe teme istorice, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre evenimente și personalități istorice; - formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la faptele discutate; - selectarea unei informații dintr-un text istoric/sursă și motivarea alegerii făcute; - concursuri pe teme istorice tip Cine știe câștigă, la nivelul clasei sau între clase; - realizarea unei mape a clasei Știați că?, fiecare elev având posibilitatea să completeze cu informații pe care le considera relevante pentru subiecte discutate sau descoperite pe parcursul cercetărilor personale; - realizarea pe grupe a unor postere/afișe pentru comemorarea/sărbătorirea unor evenimente/personalități; - proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei și utilizarea obiectelor colecționate în diferite ocazii; - realizarea și prezentarea unor jurnale de călătorie.

Conținuturi

Domenii	CLASA a IV-a
Trecutul și prezentul din jurul nostru	<p>Noțiuni introductive: trecut-prezent, (mileniu, secol, deceniu, epocă istorică), spațiu istoric, surse istorice</p> <p>Familia: trecutul familiei, sărbători de familie, timpul liber, activitățile cotidiene</p> <p>Comunitatea locală și națională: teritoriu, locuințe și viață cotidiană, tradiții, sărbători, religie, monumente ale eroilor Comunității ale minorităților pe teritoriul de azi al României</p> <p>Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală</p> <p>Popoare de ieri și de astăzi: localizare pe hartă, ocupații, tradiții, obiceiuri, sărbători</p> <p>Cunoașterea lumii prin călători</p>
Epoci, evenimente și personalități	<p>Antichitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani <p>Evul Mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în cronici și povestiri istorice - Transilvania - spațiu multiethnic. Sat și oraș în Transilvania medievală - Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților <p>Epoca modernă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Al. I. Cuza și Unirea - Carol I și independența, Carol Davila - Eroi ai Primului Război Mondial - Ferdinand și Marea Unire - România la cumpăna dintre milenii
Cultură și patrimoniu	<p>Locuri istorice din comunitate: mănăstiri, străzi și case istorice din comunitate, monumente ale eroilor, monumente reprezentative ale comunităților etnice din România</p> <p>Locuri cu importanță istorică pentru România:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Așezări și construcții dacice, grecești și romane (orașele grecești de pe malul Mării Negre) - Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice - Construcții religioase și ctitorii lor <p>Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO</p>

Conținuturi recomandate pentru teme din programă

Datorită specificului lor, câteva dintre temele propuse de programă sunt formulate în termeni generali. În funcție de interesele elevilor, de resursele didactice, de elemente suport pe care le poate oferi școala, profesorul va opta pentru cel puțin unul dintre conținuturile recomandate.

- ✓ *Popoare de ieri și se astăzi:* Dacii, romanii, grecii, galii, slavii, turcii, românii, francezii, ungurii, germanii, rușii, sârbii, bulgarii.
- ✓ *Cunoașterea lumii prin călători:* Marco Polo, Cristofor Columb, Magellan, Badea Cârțan, Spătarul Milescu, Emil Racoviță, Alexander Csoma de Korosi, exploratori ai secolului XX .
- ✓ *Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani:* fragmente din Herodot, Strabon, Cassius Dio.
- ✓ *Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice:* Gelu, Dragoș, Basarab, Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul.
- ✓ *Construcții religioase și ctitorii lor:* Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Neagoe Basarab, Antim Ivireanu, Constantin Brâncoveanu.
- ✓ *Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO:* fortificațiile dacice din Munții Orăștie, așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania, orașul Sighișoara, bisericile din lemn din Maramureș, bisericile pictate din Nordul Moldovei, ceramica de Horezu, doina (cântec liric).

Sugestii metodologice

Punerea în aplicare a programei reprezintă etapa în care un document curricular general se adecvează la diversitatea contextelor educaționale, o etapă care implică deopotrivă aspecte tehnice.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile de predare-învățare-evaluare propuse prin actuala programă se situează într-un context mai larg, conturat în câteva documente europene relevante:

- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC).
- Recomandarea Consiliului Europei privind predarea istoriei (15/2001).
- Convenția UNESCO pentru păstrarea/ salvarea patrimoniului intangibil (2003).
- OMECT privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național (1529 / 18.07.2007).

Bibliografie

1. Iutis, Gh., Cosma, E., Asăvoaie, I., (2008), *Elemente de didactica istoriei*, Editura Graphys, Iasi;
2. Tănasa, Gh., (1996), *Metodica predării-istoriei în școală*, Editura Spiru Haret, Iași;
3. *** (2005), *Programa școlară de Istoria Românilor pentru învățământul special*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Soare Georgeta	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sf. Maria” București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

În conformitate cu planul-cadru pentru ciclul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr.3590/2016, disciplina istorie se studiază pe durata a patru ani, câte o oră /săptămână la clasele a VI-a și a VII-a și două ore/săptămână la clasele a V-a și a VIII-a.

Programa de Istorie se definește prin complexitatea și coerența finalităților formative ce vizează, deopotrivă, aria cunoștințelor, a capacităților, atitudinilor și valorilor. Programă se remarcă prin continuitatea preocupărilor legate de lectură și interpretare, precum și prin importanța acordată specificului elevului deficient de auz.

Prezența programă a fost adaptată cerințelor educaționale speciale ale elevilor cu dizabilități auditive.

Astfel:

- s-au adăugat ca mijloace noi de învățare: labiolectura și limbajul mimico-gestual (limba maternă a elevilor deficienți de auz);
- s-a înlăturat studiul de caz de la clasele a VI-a și a VII-a din conținutul programei, urmare a faptului că planul de învățământ prevede doar o oră pe săptămână.

Programa pentru disciplina Istorie prezintă următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Valori și atitudini
- Competențe specific
- Exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Finalitățile disciplinei se reflectă în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în prezența programă, din care derivă întreaga structură curriculară : competențe specifice, conținuturi ale învățării.

În cadrul orelor de istorie se urmărește ca elevii:

- să dobândească un sistem de informații specifice;
- să înțeleagă cauzalitatea evenimentelor, proceselor și fenomenelor istorice;
- să înțeleagă ideea de evoluție a societății omenești din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

Programa școlară la disciplina Istorie îi familiarizează pe elevi cu evoluția omenirii începând din preistorie și ajungând în contemporaneitate.

În gimnaziu, Istoria reprezintă disciplina care:

- formează și dezvoltă gândirea creativă a elevilor;
- dezvoltă capacitățile critice ale elevilor;
- contribuie la conștientizarea și înțelegerea identității culturale - naționale în interacțiune cu identitatea europeană și mondială;
- dezvoltă și fundamentează cultura generală indispensabilă în cadrul unei societăți democratice.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**
- 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice**
- 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale**
- 4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**

Clasa a V-a
<p>1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - plasarea unor evenimente/procese istorice pe axa cronologică; - realizarea unor frize cronologice; - utilizarea unităților folosite în măsurarea timpului.
<p>1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea reperelor cronologice cu evenimente și procese istorice; - recunoașterea și/sau precizarea unor relații cronologice în sursele istorice prezentate; - utilizarea reperelor cronologice în descrierea faptelor/proceselor istorice.
<p>1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lectură a hărților istorice; - plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice; - completarea pe hartă a unor informații .

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a V-a
<p>2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea termenilor istorici în texte diferite; - elaborarea unor enunțuri simple/ texte utilizând termeni istorici; - completarea unor texte lacunare folosind termenii adecvați dintr-o listă dată; - realizarea unui portofoliu care să cuprindă surse selectate în funcție de un criteriu dat;
<p>2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea informațiilor oferite de surse cu privire la un fapt istoric; - descrierea unor surse referitoare la un fapt istoric, pe baza unui plan dat; - alcătuirea planului descrierii unui eveniment/ proces/ personaj istoric; - exerciții pentru recunoașterea termenilor istorici în surse diferite.
<p>2.3.Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor surse istorice în vederea stabilirii asemănărilor și deosebirilor pe baza unui plan dat; - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite; - realizarea unor texte despre fapte/procese/personaje istorice, pe baza unor surse diferite, subliniind asemănările și deosebirile.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a
<p>3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor roluri specifice în activitatea de grup; - realizarea unor sarcini de lucru (documentare, redactare, prezentare etc.) în timpul participării la proiecte prin valorificarea experienței istorice pozitive; - folosirea jocului de rol pentru însușirea valorilor și comportamentelor cetățeniei democratice.
<p>3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de biografii ale personalităților istorice studiate ; - identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite; - realizarea de produse finale (texte, imagini) despre personalitățile istorice și valorile asumate de-a lungul timpului.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a V-a
<p>4.1. Folosirea unor tehnici de învățare în rezolvarea sarcinilor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea de rebusuri pe o temă istorică utilizând mesaje vizuale; - alcătuirea planului unui proiect ; - selectarea obiectelor necesare realizării unei expoziții tematice; - relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un plan dat; - extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică; - citirea și comentarea izvoarelor istorice.
<p>4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării</p> <ul style="list-style-type: none"> - accesarea informațiilor oferite de Internet; - rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia; - realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor învățate folosind resurse multimedia.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Alfabetul istoriei - reconstituirea trecutului	<ul style="list-style-type: none"> - Izvoare istorice - Perceperea timpului și a spațiului; cronologia istoriei; periodizare; spațiul istoric
2. Preistoria	<ul style="list-style-type: none"> - Primii oameni - Revoluția neolitică – viața oamenilor: sedentarizare, economie - Inventarea metalurgiei – tehnologie și consecințe asupra vieții oamenilor
3. Orientul Antic	<ul style="list-style-type: none"> - Mediul natural și viața cotidiană: locuința, hrana, familia, așezări (sat și oraș), economia, practici sociale, credința <li style="padding-left: 20px;"><i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Orașul-stat Babilon • Temple și piramide - Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic <li style="padding-left: 20px;"><i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Chinezii • Evreii - Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet <li style="padding-left: 20px;"><i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Epopeea lui Ghilgameș • Codul lui Hammurab
4. Civilizația greacă și sinteza elenistică	<ul style="list-style-type: none"> - Mediul natural și ocupațiile grecilor <li style="padding-left: 20px;"><i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Ceramica: între utilitate și artă - Adevăr și legendă: legendele Olimpului; războiul troian - Polis-ul – organizarea internă: Atena și Sparta. Procesul de colonizare <li style="padding-left: 20px;"><i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Histria, Tomis și Callatis - Războaiele grecilor: războaiele medice, războiul peloponeziac <li style="padding-left: 20px;"><i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Bătălia de la Maraton - Alexandru Macedon și civilizația elenistică - Frumos și cunoaștere în lumea greacă <li style="padding-left: 20px;"><i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Acropola ateniană • Moștenirea lumii grecești (sculptura, teatrul, cunoașterea științifică) • Jocurile Olimpice în Antichitate

Domenii de conținut	Clasa a V-a
5. Lumea romană	- Fondarea Romei: istorie și legendă - Statul roman: războaie și expansiune teritorială; decăderea - Viața cotidiană în lumea romană: familia și virtuțile romane; educația; jocurile <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Orașul și monumentele publice (forul, apeductele, termele etc.) • Colosseum și gladiatorii • Pompei • Armata romană • Zeii romanilor. Templele • Creștinismul - Romanizarea
6. Geto-dacii	- Geții și dacii. Rânduieii, obiceiuri, credințe - Burebista și Decebal; războaiele daco-romane
7. Civilizația islamică	- Apariția Islamului; credința musulmană; expansiunea militară și culturala a Islamului
8. Europa medievală	- Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească - Europa creștină în mileniul I <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Creștinarea francilor. Carol cel Mare • Imperiul Bizantin - Viața cotidiană în Evul Mediu: familia, așezările, alimentația, sărbătorile, economia și tehnologia, credința și biserica, proprietatea, libertatea și dependența <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Domeniul feudal • Orașul medieval – spațiu al libertății; orașele italiene și orașele germane • Cavalerism și onoare • Cruciadele • Catedrale și universități - Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV; Târgoviște, Suceava • Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - examinarea spațiilor istorice pe baza hărților; - compararea „lumii cunoscute” în diferite perioade istorice; - localizarea pe harta mută a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere.
<p>1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele și procesele istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor axe cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.); - stabilirea unor reprezentări ale timpului în diferite epoci istorice; - redactarea de texte cu informații oferite de surse.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unui glosar de termeni specifici; - folosirea termenilor istorici cunoscuți în situații noi de comunicare; - realizarea unor texte folosind adecvat termenii istorici.
<p>2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza surselor scrise sau vizuale pe baza unor cerințe; - alcătuirea unor fișe de personaj istoric pe baza unor surse diverse; - compararea surselor istorice oficiale cu cele neoficiale .
<p>2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea elementelor de cauzalitate într-o sursă istorică; - descoperirea cauzelor unui eveniment prin analiza contextului istoric; - recunoașterea cauzelor unor evenimente istorice asemănătoare sau diferite.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VI-a
<p>3.1. Utilizarea dialogului intercultural</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane; - analiza unor evenimente istorice prin utilizarea surselor care oferă perspective multiple; - identificarea valorilor comune ale religiilor pe baza surselor; - realizarea unui produs care ilustrează contribuția diferitelor civilizații la dezvoltarea patrimoniului cultural comun; - exercitii de interpretare surselor istorice pornind de la principiul multiperspectivității.
<p>3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea unor sarcini/roluri diferite în cadrul grupului de lucru; - alcătuirea unor jurnale cu impresii, sentimente și rezultate ale activității personale/de echipă; - realizarea de produse care să fie rezultatul dialogului și negocierii în cadrul unei echipe de lucru.

Clasa a VI-a
<p>3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unui portofoliu care prezintă urmările unui eveniment/ act decizional pentru evoluția unor comunități umane; - completarea unor organizatori grafici, care să cuprindă decizii și consecințe ale acțiunii umane pe baza resurselor multimedia; - exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VI-a
<p>4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate; - alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet; - realizarea unor prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale.
<p>4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică; - compararea ideilor și valorilor umane analizând două surse; - alcătuirea unor liste personale a valorilor umane cu motivarea alegerii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Călători și călătorii – Europa și Lumea Nouă	<ul style="list-style-type: none"> - Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport - Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor
2. Geneza spiritului modern	<ul style="list-style-type: none"> - Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul - Reforma. Contrareforma. - Absolutismul
3. Spre o nouă societate	<ul style="list-style-type: none"> - Revoluția Glorioasă - Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică - Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea - Constituirea SUA. Declarația de Independență. Constituția. - Revoluția franceză. De la supus la cetățean - Napoleon I și răspândirea ideilor revoluției franceze în Europa - Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor
4. Secolul naționalităților	<ul style="list-style-type: none"> - Statele moderne: revoluție și emancipare națională - Epoca victoriană. La Belle Époque

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea evoluției unui anumit spațiu istoric în diverse situații de comunicare; - realizarea de tabele cronologice pentru a fi utilizate în prezentări tematice; - folosirea informațiilor oferite de hărți în examinarea/interpretarea unor evenimente și procese istorice.
<p>1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea modificărilor unui spațiu istoric în diferite perioade de timp; - localizarea spațiilor pe harta mută în diferite contexte istorice; - compararea dinamicii teritoriale a unor state raportată la diferite evenimente istorice.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de continuitate în procese istorice asemănătoare pe baza surselor la prima vedere; - recunoașterea elementelor de schimbare în evoluția unor comunități umane pe baza surselor istorice; - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări și a unor deosebiri; - realizarea unor interviuri din care să rezulte evoluția unor aspecte de viață cotidiană.
<p>2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice; - dezbaterăa unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii; - rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor; - prezentarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/proceselor istorice; - exerciții de comparare și interpretare critică a surselor istorice; - analiza contextelor politice, economice, cultural pornind de la sursele date.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VII-a
<p>3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte de grup sau individuale despre relația dintre personalități și grupurile umane; - elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag etc. - realizarea unor dezbateri care să promoveze valorile și principiile democratice.

Clasa a VII-a

3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori
---

- realizarea unor investigații din care să rezulte aspecte de viață cotidiană;   - elaborarea unor jurnale care valorizează experiența participării la activități legate de trecutul unui spațiu istoric / al unei comunități umane: excursii tematice, vizite, comemorări, aniversări etc.   - realizarea de prezentări / proiecte care să promoveze anumite valori în funcție de realitățile locale;   - alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VII-a

4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia
--

- realizarea unor dezbateri pornind de la vizionarea unor filme relevante pentru o tematică abordată;   - folosirea motoarelor de căutare pentru a realiza un portofoliu de imagini, filme, fotografii, referitoare la teme specifice istoriei recente;   - construirea unor mesaje publice pe o temă dată folosind resurse multimedia;   - realizarea unor studii de caz plecând de la informațiile oferite de multimedia.

4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența
--

- realizarea în echipă a unei prezentări cu mijloace digitale pe o temă dată;   - elaborarea de eseuri și texte folosind termeni specifici, resurse diferite;   - utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare pentru obținerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă;   - stabilirea de sarcini care favorizează învățarea prin cooperare.

4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente
--

- construirea și folosirea de argumente plecând de la surse în analiza unui fapt / proces / personaj istoric;   - realizarea unor dezbateri asupra unor situații - problemă folosind informații din surse care prezintă puncte de vedere diferite;   - alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	<ul style="list-style-type: none"> - Marile alianțe politico-militare în lume - Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă - Tratatetele de pace. Noua hartă a Europei
2. Perioada interbelică: o lume în schimbare	<ul style="list-style-type: none"> - Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura - Cetățean și stat în democrație și în totalitarism
3. Lumea în război	<ul style="list-style-type: none"> - Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare - Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945), România și Al Doilea Război Mondial, Conferința de pace
4. Lumea postbelică	<ul style="list-style-type: none"> - Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate - Democrație versus comunism – modelele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945 – 1991) - Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare - Lumea contemporană: o lume multipolară - globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în rezolvarea unor situații-problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea timpului și a spațiului identificate în texte la prima vedere; - realizarea de portofolii individuale/pe echipe care să cuprindă materiale grupate pe coordonate de timp și spațiu, pentru rezolvarea unor situații-problemă ; - exerciții de localizare pe un suport cartografic dat și descrierea unor elemente observabile (localități, monumente și locuri de comemorare, locuri de bălăii etc.); - completarea unor hărți tematice însoțite de legendă utilizând simboluri și culori.
<p>1.2 Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spațio-temporale în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare; - realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale; - alcătuirea unor proiecte de grup care să prezinte tema „imaginii celuilalt” în diferite perioade istorice.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informațiilor oferite de diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de fișe de lectură după diverse surse scrise; - elaborarea de referate care să valorifice informații oferite de surse diverse; - alcătuirea unor repertorii de surse istorice pentru o anumită temă; - realizarea unui discurs pe o temă de istorie pe baza informațiilor oferite de surse.
<p>2.2. Argumentarea unei opinii referitoare la un fapt istoric prin utilizarea informațiilor provenite din diferite surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informațiilor din diferite surse; - dezbateri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric; - exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric; - utilizarea unor surse de informare diferite pentru prezentarea unui fapt/proces istoric.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea instrumentelor de lucru/informare (exemplu: dicționare, culegeri de documente, enciclopedii, media, memorii etc.) pentru emiterea de judecăți de valoare asupra contribuției personalităților/grupurilor în istorie; - realizarea de prezentări care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea

Clasa a VIII-a
<p>personalităților/ grupurilor în contexte variate; - realizarea unor dezbateri pe probleme sensibile și controversate.</p>
<p>3.2. Realizarea de proiecte care promovează diversitatea socio-culturală - realizarea de afișe tematice, benzi desenate etc. și valorificarea conținutului acestora prin activități de tip turul galeriei etc. - utilizarea instrumentelor de lucru/informare pentru înregistrarea referințelor bibliografice în vederea realizării unor referate; - realizarea de investigații în urma unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea diversității socio-culturale la nivel local, regional, național (lăcașe de cult, muzee etc.); - realizarea de prezentări / portofolii individuale sau pe grupe care să conțină fotografii, mărturii etc. care să surprindă diversitatea socio-culturală la nivel local / regional / național; - alcătuirea unor proiecte pentru dezvoltarea comunității locale/naționale valorificând diversitatea etnică, religioasă, culturală.</p>

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Realizarea unor investigații istorice prin utilizarea resurselor multimedia - alcătuirea unei baze de date digitale (surse, fotografii, înregistrări video și audio) - portofoliu digital; - realizarea planului unor investigații/cercetări prin constituirea unui grup de discuții pe o rețea de socializare ; - realizarea unor reportaje despre acțiuni sau persoane contemporane cu evenimente istorice folosind resurse multimedia; - realizarea unor interviuri utilizând sursele orale în persoana bunicilor, părinților, comunității în care trăiesc.</p>
<p>4.2. Inițierea, dezvoltarea și aplicarea de proiecte individuale și de grup valorificând diverse experiențe istorice - realizarea unor fișe de lucru cu privire la activitatea de investigare a resurselor multimedia; - elaborarea unor proiecte de istorie familială/locală valorificând resursele oferite de istoria orală; - realizarea de activități cu tematică socială prin utilizarea metodelor nonformale (ex: „biblioteca vie”, „teatru-forum”, „cafeneaua publică”); - alcătuirea unei expoziții în incinta școlii, care să prezinte diverse obiecte colectate în vederea realizării unui proiect, pe o temă istorică dată.</p>
<p>4.3. Adaptarea perspectivelor transdisciplinare în abordarea unor probleme sensibile și controversate în istorie și în viața cotidiană - organizarea unor dezbateri asupra unor situații sensibile care implică stereotipuri și prejudecăți folosind surse diverse; - elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment / proces / personaj istoric folosind informații diverse; - realizarea unui afiș/poster cu privire la respectarea drepturilor omului; - alcătuirea unor proiecte individuale/ de grup care să prezinte tema „imaginii celuilalt”.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Introducere	- Spațiul geografic natural - Periodizarea istoriei românilor
2. Preistoria în spațiul românesc	- Epoca pietrei - Epoca metalelor <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Culturile Cucuteni și Hamangia • Cultura Sărata Monteoru
3. Geto-dacii	- Izvoare istorice despre geto-daci: Herodot, Strabon, Cassius Dio <i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Histria - Burebista. Decebal; cucerirea Daciei de către romani <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Sarmizegetusa • Podul de la Drobeta, Columna lui Traian, Monumentul de la Adamclisi
4. Etnogeneza românească	- Dacia romană. Romanizare. Creștinism - Așezarea slavilor la sudul Dunării. Romanitatea orientală. - Poporul român – popor romanic. <i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Surse istorice despre români la sfârșitul mileniului I
5. Evul Mediu românesc	- Primele forme de organizare statală - Statele medievale în spațiul românesc: Transilvania, Țara Românească, Moldova, Dobrogea <i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Diversitate etnică și confesională în spațiul românesc - Spațiul românesc și politica de cruciadă târzie de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Cetăți medievale • Biserica episcopală de la Curtea de Argeș
6. Modernitatea timpurie	- Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir - Iluminism și reformism: Transilvania sub Habsburgi - Secolul fanariot <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Școala Ardeleană. Supplex Libellus Valachorum
7. Lumea românească până la jumătatea secolului al XIX-lea	- Români între Orient și Occident. Conservatorism și modernizare <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Tudor Vladimirescu Generația pașoptistă. Programe și consecințe ale revoluției <ul style="list-style-type: none"> • Rromii - de la robie la emancipare

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
8. România modernă	- Formarea statului român modern: domnia lui Alexandru Ioan Cuza; - Regatul României – Carol I <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Constituția din 1866 • Războiul de Independență • Opțiuni politice în România modernă • Cultura în spațiul românesc
9. România secolelor XX-XXI	- România și Primul Război Mondial. Marea Unire din 1918 - România interbelică. Economie și societate – lumea urbană și lumea rurală <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Orașul: arhitectură modernă și tradiții rurale • Minoritățile naționale în România • Constituțiile din perioada interbelică • Idei politice în lumea românească interbelică • Monarhia după Primul Război Mondial - România în Al Doilea Război Mondial <i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Holocaustul în România: evreii și rromii - România – stat comunist <i>Studii de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Rezistența anticomunistă • Viața cotidiană în perioada regimului comunist • Manipulare și propagandă. Omul nou. Consecințe • Epoca Nicolae Ceaușescu - România în contextul Războiului Rece - Regimul politic democratic din 1989 până azi <i>Studiu de caz:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Constituția României din 1991 - Integrarea euro-atlantică a României

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Programa are la bază competențele generale și cele specifice, conținuturile apar, drept mijloace de realizare a finalităților disciplinei.

Strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei istorie pun accent pe: construcția progresivă a competențelor; flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat; coerență și abordări inter și transdisciplinare. Este la alegerea profesorului să utilizeze anumite activități de învățare, pe care le consideră adecvate realizării competențelor generale și specifice asociate fiecărui conținut, nevoilor concrete ale elevilor deficienți de auz.

În conceperea și în realizarea activităților de învățare, profesorii vor avea în vedere utilizarea labiolecturii, folosirea dactilemelor și a limbajului mimico - gestual. Profesorii își vor adapta acțiunile didactice în funcție de nevoile reale ale elevilor deficienți de auz, atât în selectarea metodelor activ-participative, cât și a activităților didactice de tip formativ .

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a feedback-ului privind performanțele elevilor;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte nonformale sau informale.

Pentru asigurarea unei eficiențe sporite a învățării, se recomandă ca profesorii să folosească în mod adecvat scopurile educaționale toate tipurile de evaluare: evaluare inițială, evaluare continuă, evaluare sumativă, dar și o diversitate de metode și instrumente de evaluare (tradiționale și complementare). Pentru a face învățarea mai atractivă pentru elevi, se pot folosi metode și instrumente complementare de evaluare, precum: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, referatul, portofoliul, proiectul. În același timp, profesorul va folosi cu preponderență mijloace vizuale care să faciliteze elevului deficient de auz înțelegerea informațiilor transmise.

Evaluarea elevilor are ca scop:

- nivelul de dobândire a competențelor specifice;
- modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile și comportamentele exprimate.

Evaluarea achizițiilor cognitive, care implică studiul faptelor/ proceselor istorice (politice, economice, culturale, ideologice, militare, precum și a imaginii societății în diferite perioade), a personalităților, instituțiilor, popoarelor/ națiunilor, se va face avându-se în vedere: contextul: timp, spațiu, cauze, premise/ factori interni și externi.

Rol important în procesul de evaluare îl are utilizarea diverselor surse (nescrise, surse video, de istorie orală) cu scopul de a forma abilitățile elevilor pentru situații de viață concrete, pentru formarea/dezvoltarea gândirii critice.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Programa școlară de Istoria Românilor*, clasele V-VIII, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 3393 / 28.02.2017

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Burcea Nicoleta	Liceul Tehnologic Special Nr.3
Beldianu Camelia	Școala Profesională Specială Pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Geografie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar pentru elevii cu deficiență de auz. Situată în aria curriculară *Om și societate*, această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ, OMEN 3622/27.04.2018, Anexa 13, cu un buget de timp de 1 oră/săptămână.

Programa de Geografie pentru clasa a IV-a reprezintă începutul studierii geografiei ca disciplină școlară. Ea își propune să îi introducă pe elevii cu deficiență de auz în universul realității înconjurătoare care este, în mod esențial, la această vârstă, o realitate predominant observabilă.

Elaborarea acestei programe s-a impus pentru a asigura elevului cu deficiență de auz formarea și dezvoltarea unor capacități intelectuale, capabile să îi asigure însușirea cunoștințelor predate la obiectul "*Geografie*". Programa permite o lectură personalizată, atât la nivel personal, cât și la nivel de școală sau comunitate, având posibilitatea parcurgerii de către elevii deficienți de auz, în ritmul propriu de învățare, ținând cont de particularitățile psihoindividuale ale acestora, de nivelul achizițiilor anterioare, valorizând experiența de predare a profesorului, utilizarea de resurse educaționale moderne, proiectarea și aplicarea unui set variat de instrumente de evaluare

În funcție de particularitățile de vârstă și mai ales de cele evidențiate prin diagnosticul medical, am considerat oportună eșalonarea conținuturilor de învățare pentru clasa a IV-a astfel încât însușirea acestora să devină accesibilă, dar mai ales funcțională și să asigure suport temeinic pentru învățarea ulterioară. Cu alte cuvinte, am considerat principiul "pașilor mici" ca fiind de maximă importanță în învățarea geografiei, prin ordonarea strategiilor mentale (cognitive) de la simplu la complex, de la cunoscut la necunoscut, de la încercare la rezolvare.

Programa stabilește temele, conținuturile, cunoștințele, deprinderile și atitudinile ce trebuie dezvoltate și care vizează atingerea nivelului corespunzător al competențelor generale și specifice ale disciplinei.

Alcătuirea acestei programe este concepută astfel încât elevul deficient de auz să nu fie îngrădit în dobândirea de cunoștințe și abilități în raport cu elevul tipic. Ne referim la faptul că unele conținuturi dificile vor fi predate într-o formă accesibilă, adaptată colectivului clasei și fiecărui elev.

Consemnarea cu simbolul * a anumitor conținuturi de învățare se referă la parcurgerea acestora de către elevii cu rezultate bune în însușirea geografiei.

Atingerea competențelor generale și a celor specifice va conduce la conștientizarea geografiei ca o disciplină dinamică, ce poate trezi interes de învățare pentru elevul deficient de auz, cu impact în integrarea sa socio-profesională.

La realizarea acestui document s-a ținut cont de modelul flexibil și deschis de proiectare curriculară, care să ofere posibilități autentice de opțiuni pentru autorii de manuale și ulterior pentru profesorii și elevii din învățământul special.

Acest curriculum are drept obiectiv crearea condițiilor favorabile fiecărui elev, de a dezvolta competențele specifice și cele generale într-un ritm propriu și de a reuși transferul noțional și de metodă/raționament, dintr-o arie a cunoașterii în alta.

Programa disciplinei *Geografie* este elaborată pe baza modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Prin structura sa, aceasta contribuie la dezvoltarea

profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a importanței dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În procesul de elaborare autorii au avut în vedere recomandările europene privind competențele cheie, rezultatele înregistrate la testările naționale și internaționale pentru învățământul primar din ultimii ani, precum și exigențele Cadrului de referință TIMSS 2011.

Programa de Geografie, clasa a IV-a, stabilește finalitățile, atât specifice disciplinei, cât și în raport cu aria curriculară „Om și Societate”, raportat la Cadrul de Referință pentru Curriculum Național, referitor la sistemul de competențe cheie al Comisiei Europene.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele reprezintă, în acest moment și la acest nivel, finalitățile studierii disciplinelor școlare din învățământul primar. Ele reprezintă ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini, care se dezvoltă prin învățare. Dobândirea acestor competențe de către elevi poate fi verificată în diferite situații de viață sau de învățare.

Competențele generale reprezintă decupajul de finalități proprii acestui domeniu, corespunzătoare clasei a IV-a. Ele aparțin unui sistem supraordonat de competențe generale ale geografiei școlare, care se urmăresc pe întregul parcurs al școlarității obligatorii. Competențele generale pentru clasa a IV-a reprezintă un nivel elementar al competențelor generale ale disciplinei școlare în ansamblul ei.

Competențele specifice se formează pe parcursul clasei a IV-a și sunt derivate din competențele generale ale acestui nivel. Competențele specifice sunt însoțite de sugestii de activități de învățare, considerate exemple, cadrul didactic având posibilitatea de a diminua, de a extinde sau de a diversifica activitățile de învățare propriu – zise, în conformitate cu experiențialul educațional propriu și al colectivului de elevi.

Conținuturile învățării sunt organizate pe trei mari domenii, care reprezintă, în același timp, trei mari decupaje de scară ale realității percepute, de la localitatea natală la planetă:

- (a) orizontul local și apropiat;
- (b) spațiul geografic al României;
- (c) România în Europa și în lume.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări de organizare a instruirii, în conformitate cu logica acestei discipline școlare, activitățile de învățare și posibilitățile elevilor cu deficiență de auz. Acestea au un caracter orientativ și cuprind un set de sugestii minimale pentru organizarea instruirii. Elementul metodologic principal îl reprezintă valorificarea componentelor programei în proiectarea instruirii.

Competențe generale

- 1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei.**
- 2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice.**
- 3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare.**
- 4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale**

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei

Clasa a IV-a
<p>1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte raportate la viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea termenilor geografici din surse diferite: manual, lecturi geografice, texte literare, mass-media etc; - definirea, în cuvinte proprii sau în limbaj mimico-gestual, a sensului termenilor de bază învățați; - redarea, în cuvinte proprii sau în limbaj mimico-gestual a termenilor și a denumirilor geografice; - asocierea termenilor geografici cu elemente geografice specifice observate direct / indirect (teren / suporturi grafice / imagini).
<p>1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea elementelor și a fenomenelor geografice percepute direct (în orizontul local) sau indirect reprezentate pe diferite suporturi (animații video, filme documentare); - precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor fenomene geografice pe baza unor scheme / seturi de imagini; - exerciții de completare a unor texte lacunare cu termeni geografici adecvați, în scheme simple de prezentare a unor elemente și fenomene geografice.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea pe suporturi cartografice a unor elemente naturale și socio-economice; - identificarea poziției obiectelor pe planul clasei, planul școlii și al localității; - identificarea poziției unor elemente naturale și socio-economice pe harta regiunii, a României, Europei sau pe planiglob; - exprimarea poziției obiectelor identificate în teren/pe hartă, cu ajutorul punctelor cardinale sau prin raportare reciprocă; - utilizarea elementară a tehnologiilor moderne.
<p>2.2. Raportarea corectă a poziției unor elemente pe reprezentările cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea poziției școlii pe hărți ale localității; - precizarea poziției localității în cadrul regiunii și al țării; - precizarea poziției țării pe hărți ale Europei și ale lumii; - identificarea poziției țărilor vecine, pe hărți diferite; - identificarea elementelor reprezentate pe hărți la scări diferite.
<p>2.2. Utilizarea unor reprezentări grafice și cartografice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor schițe, pe baze empirice, ale regiunii înconjurătoare; - explicarea unor elemente redată în forme grafice; - construirea planului clasei, al școlii și al cartierului; - localizarea unor elemente pe hărți de contur, la diferite scări.

Clasa a IV-a**2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple**

- citirea și înțelegerea semnelor și a altor reprezentări convenționale utilizate pe hărți ale orizontului local, localității și regiunii;
- utilizarea semnelor convenționale utilizate pe hărți ale orizontului local, ale țării, ale Europei și ale lumii;
- citirea și înțelegerea altor reprezentări convenționale specifice (altitudini, limite, areale, zone de vegetație etc.).
- explicarea, în cuvinte proprii, cu ajutorul limbajului mimico-gestual, a legăturii dintre un element și semnul convențional corespunzător;
- realizarea unui text simplu cu conținut geografic pe baza citirii hărții și a semnelor convenționale.

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare**Clasa a IV-a****3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii**

- măsurarea distanțelor în orizontul apropiat/local cu instrumente de măsură adecvate (riglă, ruletă, compas, instrumente/dispozitive electronice/informatic etc.);
- utilizarea scării de proporție;
- realizarea unor planuri simple ale clasei și ale școlii, utilizând forme geometrice simple
- calcularea unor distanțe pe hărți la scări diferite;
- prezentarea desfășurării unor procese și fenomene geografice, utilizând noțiuni din domeniul științelor și de la matematică și explorarea mediului;
- prelucrarea datelor geografice cu ajutorul diferitelor instrumente TIC.

3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științe și tehnologii

- explicarea prin enunțuri simple, a cauzelor producerii unor fenomene geografice observate direct/indirect, prin mijloace informatice;
- gruparea obiectelor (corpurilor) identificate prin observare în diferite categorii, pe baza unor criterii specifice;
- identificarea unor corelații între fenomenele naturale observate și evenimente din viața cotidiană (anotimpuri, evoluția vegetației etc.).
- corelarea unor fenomene observabile cu intervale cunoscute de timp (o zi, o săptămână, o lună, un an);
- gruparea elementelor geografice observate pe hărți la diferite scări (harta României, a Europei și pe planiglob) în raport cu anumite criterii indicate;
- menționarea unor efecte/influențe ale producerii unor fenomene geografice asupra activității personale;
- descrierea unor fenomene din realitatea geografică prin utilizarea unor aplicații digitale;
- prezentarea, cu ajutorul unor suporturi geografice/instrumente TIC, a impactului mediului natural asupra omului.

Clasa a IV-a**3.3. Identificarea unor fenomene și procese cu caracter geografic din mediul înconjurător al orizontului local, al regiunii, țării și continentului**

- identificarea unor elemente și fenomene pe baza informațiilor din viața cotidiană;
- explicarea repartiției unor elemente geografice în diferite situații de spațiu și timp;
- gruparea fenomenelor și proceselor studiate, pe baza unor criterii diferite;
- precizarea principalelor elemente observabile care formează realitatea geografică înconjurătoare;
- utilizarea unor algoritmi de prezentare structurată a realității, la diferite scări (orizont local, regiune, țară, Terra ca întreg).

4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale**Clasa a IV-a****4.1. Utilizarea metodelor simple de investigare.**

- observarea directă / indirectă a unor elemente, fenomene și procese geografice;
- selectarea caracteristicilor unor elemente geografice descoperite prin observare directă / indirectă;
- descoperirea unor legături simple pe baza unor date geografice comparabile;
- raportarea spațială a unor evenimente și fenomene care au loc în timp real în orizontul local, în țară, în Europa și în lume.

4.2. Aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață.

- aplicarea metodelor/tehnicilor de orientare în spațiu în activitatea cotidiană;
- precizarea unor reguli de comportament ce trebuie respectate în diferite situații ipotetice de risc din orizontul local;
- descrierea unor situații de risc în care se impune respectarea anumitor reguli specifice;
- valorificarea vocabularului specific geografiei în relatarea unor aspecte, fapte și evenimente din experiența cotidiană;
- completarea unor texte / propoziții lacunare cu noțiunile geografice învățate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>Elemente de geografie a orizontului local și apropiat</p>	<p>Orizontul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clasa, școala, cartierul, localitatea - Orientarea și distanțele în orizontul apropiat - Planul clasei, al locuinței, școlii, cartierului și localității <p>Orizontul local</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orizontul, linia orizontului - Punctele cardinale - Mijloace de orientare <p>Planul clasei Planul școlii, cartierului și localității Harta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hărți ale orizontului local <p>Caracteristici generale observabile ale orizontului local</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relief, hidrografie, vegetație - Populație, așezări, activități ale oamenilor <p>Modificări observabile și repere de timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modificări observabile în realitatea înconjurătoare - Ora, ziua, săptămâna, anul - Calendarul <p>De la orizontul local la țară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localitatea natală - Regiunea înconjurătoare - De la orizontul local la regiune și țară
<p>Elemente de geografie a României</p> <p>(a) Elemente de geografie generală</p>	<p>Limite și vecini</p> <p>Relieful: caracteristici generale și trepte de relief</p> <p>Clima, apele, vegetația, animalele și solurile</p> <p>Locuitorii și așezările omenești</p> <p>Activități economice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resurse și activități industriale - Principalele produse agricole - Căi de comunicație

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
(b) Elemente de geografie regional	<p>Marile unități geografice ale României – caracteristici generale (pe trepte de relief)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Munții Carpați - Dealurile și depresiunile subcarpatice - Podișurile - Câmpiile - Luncile și Delta Dunării <p>Organizarea administrativă a României</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizarea administrativă actuală - Orașul București – caracterizare geografică - Caracterizarea geografică a județului și a localității în care este situat orizontul local
România în Europa și pe glob	<p>România în Europa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică a României în Europa: limite și vecini - Țările vecine: denumire, capitală <p>Europa – un continent al planetei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Europa – scurtă caracterizare geografică - Uniunea Europeană <p>Terra – planeta noastră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici generale (formă, mărime, mișcări) - Continente și oceane - Planiglobul – imaginea Terrei

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul din învățământul special în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Geografia ca obiect de studiu, alături de celelalte obiecte de învățământ, contribuie la educația intelectuală a elevilor. Elevii își însușesc un sistem de noțiuni, priceperi și deprinderi, necesare pentru activitatea practică, își formează o concepție științifică despre lume și viață. Pe baza explicării și înțelegerii cauzalității fenomenelor, se dezvoltă spiritul de observație și curiozitatea științifică. Pentru aceasta, fenomenele geografice trebuie prezentate în mod dinamic și nu static. Se studiază geneza fenomenului, dezvoltarea sa, stadiul în care se află, posibilitatea omului de a-l modifica și dirija în interesul societății. Astfel, elevii se conving că schimbările din natură se desfășoară potrivit unor legi, că omul este capabil să le cunoască și să le folosească în interesul său.

Conținuturile propuse pentru învățare sunt aceleași din învățământul de masă: orizontul apropiat, orizontul local, regiunea, unitatea administrativă, țara, continentul, planeta. Pentru aceasta profesorul de geografie/profesorul de psihopedagogie specială /cadru didactic din învățământul special este obligat să regândească demersul didactic, strategiile alese, ținând cont de **particularitățile elevului cu deficiență de auz** în raport cu care își fixează obiective și criteriile de evaluare.

Prin dobândirea cunoștințelor de geografie se formează și se stabilizează un comportament adecvat normelor și rigorilor ecologice și se consolidează sentimente de prețuire față de frumusețile și bogățiile mediului înconjurător.

Elevii fac cunoștință cu frumusețile și bogățiile României, capătă priceperi și deprinderi de a se orienta în natură cu ajutorul instrumentelor sau mijloacelor naturale, de a se orienta pe planuri și hărți și de a le folosi în orientarea pe teren.

Cunoașterea ramurilor economiei naționale, a activității economice a oamenilor, modul de organizare a acesteia, contribuie la orientarea profesională a elevilor.

În cadrul conținuturilor din această programă, cadrele didactice pot realiza aplicații practice, care au un rol important în fixarea și sistematizarea cunoștințelor la elevii cu dizabilități auditive.

Pot fi realizate aplicații practice sugerate de programa școlară, cum ar fi:

- desenarea planului general al clasei și, eventual al școlii;
- realizarea unor schițe sau planuri ale localității natale;
- realizarea unor descrieri cu ajutor din partea cadrului didactic după realitatea observată;
- folosirea modalităților de apreciere empirică a distanțelor, intervalelor de timp, repartiției teritoriale a diferitelor obiecte și ale succesiunii evenimentelor.

Prin excursiile, vizitele, lecturile și activitățile practice organizate, geografia dezvoltă inițiativa, curajul, voința, spiritul de echipă, precum și sentimentul de apartenență la patrie.

Însușirea noțiunilor geografice concurează la formarea și consolidarea unei atitudini pozitive față de valorile naționale, în contextul aderării României la sistemul de valori european și mondial.

Învățarea geografiei este multidimensională, conținuturile de predat și metodologia folosită au un valoros potențial formativ-educativ. Astfel, profesorului de geografie/profesorului de psihopedagogie specială /cadrului didactic din învățământul special îi revine misiunea:

- să creeze situații de învățare valoroase din punct de vedere formativ-educativ, pe un fond cognitiv esențializat;
- să acorde atenția cuvenită selecției, esențializării, actualității, concretizării cunoștințelor predate;
- să aleagă strategiile adecvate;
- să asigure o participare intensă a clasei și o mai bună personalizare a învățării și a predării, o mai bună adaptare la particularitățile elevului deficient de auz, la experiența lui de viață, la posibilitățile lui reale și la motivația sa;
- să pună în valoare întreaga încărcătură etică, socială, estetică pe care o implică studiul României din punct de vedere geografic.

Temeinicia păstrării cunoștințelor de geografie de către elevii cu deficiență de auz depinde major de **folosirea materialelor intuitive**, de folosirea **repetării** curente, a **sistematizării cunoștințelor** și a **exercițiului**.

Astfel, o importanță deosebită în învățarea geografiei o are: formarea deprinderilor de **citire și interpretare a hărților, a unor schițe de hartă și a altor reprezentări grafice, valorificarea experienței proprii în cunoașterea mediului înconjurător**.

Ca urmare, conținuturile geografice trebuie abordate sistematic și continuu, transformând geografia dintr-o disciplină a memoriei, într-una a gândirii, deziderat realizat cu mare greutate în condițiile activității cu elevul deficient de auz.

Propunem, pentru aceasta, ca în activitatea de predare-învățare a acestei discipline, să se insiste pe **accesibilizarea procesului de înțelegere și însușire**, prin tehnicile specifice de lucru cu deficientul de auz - comunicarea totală: **expunere**,

descriere, explicație, dramatizare, limbaj mimico-gestual, verbalizare, dialog dirijat, desen, exercițiul, problematizare, modelare, joc didactic.

Totodată, trebuie urmărit ca elevii să manifeste **perseverență și ritmicitate** în însușirea continuă a cunoștințelor, întrucât învățarea lacunară nu permite elevilor să stabilească legături între componentele cunoașterii geografiei (ex. necunoașterea caracteristicilor generale ale climei, face imposibilă completarea algoritmului geografic pentru stabilirea florei, faunei și altor fapte fizice și economice).

De asemenea, profesorul de geografie/profesorul de psihopedagogie specială /cadru didactic din învățământul special trebuie să solicite elevii în a-și **reactualiza, actualiza și îmbogăți sistematic cunoștințele** învățate pentru a putea aplica **algoritmul de ordonare în sistematizarea** și redarea unor conținuturi geografice (ex. modelul de caracterizare a unei regiuni geografice: așezare, limite, cadru natural, populație, așezări omenești, activități economice).

Practica ne-a demonstrat că folosirea unor tehnici specifice, de învățare a geografiei de către elevul deficient de auz, ne poate asigura succesul:

1. demers cognitiv bazat pe observare dirijată, întrebare/răspuns;
2. consolidarea cunoștințelor într-o manieră plăcută sub forma unor activități de tipul: propoziții-text lacunar; itemi cu răspuns la alegere; completare de rebus, precum și organizarea unor **activități extrașcolare**: plimbări, vizite, excursii, drumeții, vizionarea unor filme, elaborarea unor panouri geografice cu imagini și citate, expoziții de fotografii, cărți, albume, desene, hărți, concursuri distractive.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Combinarea resurselor metodologice și obiectuale (metode și mijloace) în raport cu finalitățile asumate și factorul timp permite realizarea unor structuri de învățare de tipul strategiilor didactice. Acestea sunt foarte mult influențate de stilul de predare al cadrului didactic.

Ca metodă, jocul didactic va fi încă prezent, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei. Accentul se va pune atât pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor, cât și pe rigurozitatea științifică a acestora.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete și a reprezentărilor grafice, elevul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă elev – cadru didactic, astfel încât să răspundă intereselor beneficiarilor. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Pot fi utilizate următoarele abordări ale instruirii, de tipul strategiilor:

- **strategii inductive**, pornind de la elementele observabile direct, la cele observabile indirect și de la orizontul apropiat, la dimensiunile planetei; această strategie are la bază o dimensiune observațională evidentă (realizată asupra orizontului local, al regiunii și al țării), de unde se trece spre o abordare mediată de suporturi cartografice și imagini;
- **strategii deductive**, pornind de la dimensiunile planetei, la părți ale continentelor, regiunilor și chiar la orizontul local; acestea se referă la prezentarea unor fenomene generale, cu reflectare în orizontul local;

- **strategii narative și demonstrative**, prin care cadrul didactic, utilizând resurse corespunzătoare, prezintă, explică și, eventual, demonstrează, elemente ale conținuturilor disciplinei școlare;
- **strategii euristice**, care presupun observarea și identificarea unor elemente, fenomene, structuri și sisteme din realitatea observată, cu posibilitatea construirii unor explicații minimale;
- **strategii conversaționale**, realizate prin discuții profesor – elevi, pe baza unor elemente oferite (texte, hărți, imagini, limbaj mimico-gestual).

Proiectarea instruirii pentru orice unitate de învățare, începe cu studiul programei școlare, de la competențe generale și competențele specifice, activități de învățare și conținuturi, alocarea unor resurse de timp corespunzătoare acestora, metode și strategii didactice, mijloace didactice și metode de evaluare.

Demersul de proiectare parcurge următorii pași:

- identificarea competențelor specifice care urmează să fie formate (în ce scop voi face?)
- selecția conținuturilor (ce conținuturi voi folosi?)
- analiza resurselor disponibile (cu ce voi face?)
- determinarea activităților de învățare (cum voi face?)
- stabilirea instrumentelor de evaluare (cât s-a realizat?).

Evaluare

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ.

Evaluarea rezultatelor școlare reprezintă o activitate complexă care măsoară eficacitatea și eficiența procesului de instruire, oferă informații privind rezultatele școlare ale elevilor. În procesul de evaluare se pot aplica metode și mijloace netradiționale ca: portofoliul, proiectul, observarea sistematică, autoevaluarea, investigații simple, cât și tradiționale: probe scrise, orale, practice.

Se recomandă metodele moderne de evaluare precum:

- realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei;
- observarea sistematică a comportamentului elevilor;
- centrarea pe progresul personal, autoevaluare.

Profesorul de geografie/profesorul de psihopedagogie specială /cadrul didactic din învățământul special, va selecta metodele corespunzătoare de evaluare în funcție de nivelul de pregătire a elevilor și particularitățile de vîrstă ale elevilor deficienți de auz, se va face o evaluare diferențiată. Se vor evalua capacitățile ce țin de orientarea elevului în viață, de capacitatea lui de a percepe corect procesele și fenomenele naturii și de formarea unei atitudini corecte față de realitatea înconjurătoare.

Rezultatele evaluării vor fi formulate prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vîrstă ale elevilor.

În evaluare se poate pune accent și pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale.

Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

O atenție deosebită trebuie acordată evaluării achizițiilor cognitive, a capacității de operare și aplicare a competențelor, a dezvoltării capacităților intelectuale, a conduitelor și trăsăturilor de personalitate, la toate etapele de integrare a evaluării în procesul didactic-educativ – inițială, curentă și sumativă.

- *Evaluare inițială*, realizată la începutul demersurilor instructiv-educative, pentru a stabili nivelul la care se situează elevii; permite atât profesorului, cât și elevului să-și formeze o reprezentare cât mai corectă posibil asupra situației existente și asupra cerințelor cărora urmează să le răspundă.

- *Evaluare formativă sau dinamică (curentă)*, care însoțește întregul parcurs didactic educativ, organizând verificări sistematice în rîndul tuturor elevilor din toată materia; permite a înțelege modalitățile de învățare ale elevului, repararea greșelilor și obstacolelor de învățare; se realizează prin evaluări formative continue și evaluări punctuale sumative.

- *Evaluarea normativă (sumativă)*, realizată la sfîrșitul unei perioade mari de învățămînt, după însușirea unei unități mari de conținut, în scopul stabilirii nivelului de formare/dezvoltare a unor competențe.

Notarea răspunsurilor elevilor se va face în dependență de tipul de evaluare și de metoda aplicată, cu calificative. La fel este necesar de aplicat mai larg în evaluarea rezultatelor școlare hărțile geografice.

Tehnologia de proiectare a evaluării va influența eficacitatea procesului de instruire. În scopul realizării evaluării rezultatelor școlare, profesorul de geografie/profesorul de psihopedagogie specială /cadrul didactic din învățămîntul special va acorda atenție următoarelor aspecte:

- formularea scopului evaluării;
  - alcătuirea obiectivelor de evaluare și corelarea lor cu competențele specifice;
  - identificarea performanțelor pe care le pot atinge elevii, corelate cu curriculumul de geografie;
  - selectarea conținuturilor, diferitelor metode și instrumente de evaluare și corelarea lor cu activitățile de învățare;
  - particularitățile individuale și de vîrstă ale elevilor deficienți de auz care vor fi evaluați.
- În procesul educațional se vor evalua rezultate, cunoștințe, competențe, procese conform raportului dintre competențele, obiectivele proiectate și rezultatele obținute de elevi.

Componenta evaluării calitative în învățămîntul preuniversitar este mereu actuală. Evaluarea trebuie să examineze direct performanța elevului prin sarcini intelectuale adecvate, adică de la elev să se ceară îndeplinirea unor sarcini reale, folosind cunoștințele, capacitățile însușite de el. Evaluarea trebuie să includă sarcini care ar pune elevii în situații asemănătoare celor din viață, ar contribui la conștientizarea de către elevi a faptului că însăși munca este importantă, nu doar rezultatele, ar dezvolta capacitatea elevilor de autoevaluare. Trebuie să i se solicite elevului deficient de auz să-și demonstreze potențialul intelectual în situații similare din afara școlii.

BIBLIOGRAFIE:

1. Banfalvi, A., Radu, C., Hamza, C., Rusu, D., Szela, M., Hârtopeanu, M., Rusu, O., Demirhan, S., (2012), *Pierderea de auz: un ghid pentru părinți și educatori*, Editura Pim, Iași.
2. *** *Programa școlară pentru disciplina GEOGRAFIE, Clasa a IV-a*, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003/02.12.2014, București;
3. *** *GEOGRAFIA, Curriculum pentru învățămîntul gimnazial (clasele V-IX)*, Chișinău, 2010

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mitrana Liana Maria	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sf. Maria", București
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi nr. 1, București
Stoica Florica	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sf. Maria", București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară de *Geografie pentru elevi cu dizabilități auditive* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasele V– VIII din învățământul special gimnazial.

Conform Ordinului nr. 3622/2018, privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, dizabilități auditive, disciplina are un buget de timp de 1-2 ore/săptămână și se încadrează în aria curriculară *Om și societate*.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. Ea fundamentează activitatea profesorilor de geografie, facilitează identificarea și abordarea temelor de interes disciplinar, precum și a celor de tip pluri-, inter- și transdisciplinar, reglementând, totodată, demersurile de proiectare a resurselor educaționale pentru procesul de predare - învățare - evaluare.

Conținuturile disciplinei reprezintă un ansamblu de cunoștințe, abilități intelectuale, modele atitudinale și comportamentale, organizate sistematic și etapizate pe cicluri școlare, în scopul formării unei personalități armonioase în concordanță cu cerințele actuale și viitoare ale dezvoltării societății.

Geografia facilitează elevilor cu dizabilități auditive formarea unor competențe esențiale în dezvoltarea de abilități și atitudini necesare participării active ca membru cu drepturi egale în societate, capacitatea de investigare a realității și de raportare a demersului investigativ la realitate, la problemele lumii contemporane dar și identificarea de soluții și rezolvarea problemelor.

Pornind de la specificul ei științific, Geografia este o știință care se raportează atât la componentele naturale cât și la cele sociale ale Terrei, obiectul său de studiu implicând și interacțiunea dintre om și mediul său de viață.

Principalele componente ale geografiei școlare sunt: elemente, procese, fenomene, structuri, sisteme și interacțiuni. Aceste componente sunt utilizate în forme și asocieri diferite în raport cu specificul disciplinei școlare, cu competențele și conținuturile propuse, precum și cu disponibilitățile educaționale ale elevilor respectiv specificul deficienței.

Programa școlară de geografie include și componenta „*Aplicații practice*”, care au caracter de recomandare și sunt în concordanță cu nivelul de severitate al dizabilității. O activitate practică este o situație didactică în care elevul este solicitat să-și integreze cunoștințele, priceperile și achizițiile sale. Pentru dobândirea unei competențe, este important ca elevul să mobilizeze diferite resurse de învățare.

Pot fi semnificative pentru elev activitățile în care:

- utilizează cunoștințe ce ar trebui explicate prin propria experiență;
- utilizează cunoștințe în contexte noi;
- structurează cunoștințe bazate pe scenarii cognitive și raționament ipotetico-deductiv;
- analizează problemele fundamentale ale disciplinei;
- administrează date care vor fi prelucrate, soluții multiple, probleme variate etc.

Pentru accesibilizarea însușirii cunoștințelor de geografie, **succesiunea**

disciplinelor școlare, pe clase este:

- **clasa a V-a: Elemente de geografie fizică și umană;**
- **clasa a VI-a: Geografia Europei;**
- **clasa a VII-a: Geografia continentelor extraeuropene;**
- **clasa a VIII-a: Geografia României.**

Logica succesiunii disciplinelor în gimnaziu are în vedere următoarele elemente specifice generale:

- la clasa a V-a se continuă introducerea și familiarizarea elevilor cu elemente specifice din domeniul geografiei (începute la clasa a IV-a), cu imaginea planetei ca întreg;

- la clasele a VI-a și a VII-a se realizează o aprofundare a achizițiilor dobândite prin diversificarea exemplilor (continente, regiuni, țări);

- la clasa a VIII-a se consolidează achizițiile anterioare, la nivelul unor conținuturi axate pe geografia României, se aprofundează conceptele dobândite, realizându-se o imagine coerentă asupra geografiei țării, și se realizează o imagine holistică, spațio-temporală prin transfer de cunoștințe între Geografia României și Istoria Românilor.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: nota de prezentare, competențele generale, competențele specifice și activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele generale se dezvoltă prin studierea disciplinei Geografie în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare în scopul realizării competențelor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv educativ cu elevii cu deficiențe de auz.

Competențe generale

- 1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei.**
- 2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice.**
- 3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare.**
- 4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale.**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. *Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei:*

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte raportate la viața cotidiană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea termenilor geografici din surse diferite: manual, lecturi geografice, texte literare, mass-media, etc. - definirea unor termeni geografici; - pronunțarea corectă a termenilor și a denumirilor geografice; - asocierea termenilor geografici cu elemente geografice specifice observate direct/indirect (teren/suporturi grafice/imagini).
<p>1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea elementelor și a fenomenelor geografice percepute direct (în orizontul local) sau indirect reprezentate pe diferite suporturi (animații video, filme documentare); - precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor fenomene geografice pe baza unor scheme/seturi de imagini; - exerciții de completare a termenilor geografici în scheme simple de prezentare a unor elemente și fenomene geografice.

2. *Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice:*

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea pe suporturi cartografice a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date; - reprezentarea pe schițe de hartă a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date; - exprimarea poziției elementelor identificate în teren/pe hartă, cu ajutorul punctelor cardinale/ coordonatelor geografice; - utilizarea elementară a tehnologiilor moderne.
<p>2.2. Relaționarea scării de proporție cu realitatea geografică.</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unei imagini de la sol și aeriene; - corelarea imaginilor de la sol și aeriene; - exerciții de reprezentare, pe o schiță de hartă, a unor elemente geografice din orizontul local.
<p>2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea pe schițe de hartă a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor procese geografice pe baza unor scheme; - identificarea succesiunii cronologice a unor procese și fenomene geografice pe baza observațiilor directe/indirecte pe suporturi geografice; - exerciții de ierarhizare a unor procese și fenomene geografice după criterii date.

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare:

Clasa a V-a
<p>3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea distanțelor în orizontul apropiat/local cu instrumente de măsură adecvate (riglă, ruletă, compas, instrumente/dispozitive electronice/informatic etc); - prezentarea desfășurării unor procese și fenomene geografice, utilizând noțiuni din domeniul științelor; - prelucrarea datelor geografice cu ajutorul diferitelor instrumente TIC.
<p>3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științei și tehnologii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea prin enunțuri simple, a cauzelor producerii unor fenomene geografice observate direct/indirect, prin mijloace informatice; - menționarea unor efecte/influente ale producerii unor fenomene geografice asupra activității personale; - identificarea unor corelații între fenomenele naturale observate și evenimente din viața cotidiană; - descrierea unor fenomene din realitatea geografică prin utilizarea unor aplicații digitale; - prezentarea, cu ajutorul unor suporturi geografice/instrumente TIC, a impactului mediului natural asupra omului.

4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale:

Clasa a V-a
<p>4.1. Utilizarea metodelor simple de investigare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă/indirectă a unor elemente, fenomene și procese geografice; - selectarea caracteristicilor unor elemente geografice descoperite prin observare directă / indirectă; - descoperirea unor legături simple pe baza unor date geografice comparabile.
<p>4.2. Aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață.</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea metodelor/tehnicilor de orientare în spațiu în activitatea cotidiană; - precizarea unor reguli de comportament ce trebuie respectate în diferite situații ipotetice de risc din orizontul local; - descrierea unor situații de risc în care se impune respectarea anumitor reguli specifice; - valorificarea vocabularului specific geografiei în relatarea unor aspecte, fapte și evenimente din experiența cotidiană; - completarea unor texte / propoziții lacunare cu noțiunile geografice învățate.

Conținuturi

Terra – Elemente de geografie fizică și umană

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Terra - planeta noastră	<ul style="list-style-type: none"> • Universul și Sistemul Solar – caracteristici generale • Terra – planetă a Sistemului Solar (formă și dimensiuni) • Mișcările Pământului și consecințele lor. • Globul geografic și harta. Coordonate geografice. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Să urmărească pe Harta politică a lumii paralela de 45° latitudine nordică, să identifice țările traversate de aceasta. 2. Orientarea în spațiul terestru folosind instrumente clasice și moderne (busolă, GPS etc). 3. Vizionare de filme documentare având ca temă universul și sistemul solar.
Învelișurile Terrei	<p>Litosfera.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structura internă a Pământului. • Litosfera- caracteristici generale. • Relieful: continente și bazine oceanice. Forme majore de relief. • Vulcanii și cutremurele. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene și procese în orizontul local (prăbușiri, alunecări de teren, cutremure etc.) . 2. Lecturi geografice cu suport mimico-gestual și labiolectură. 3. Vizionare de filme documentare având ca subiect erupțiile vulcanice, alcătuirea internă a Pământului, varietatea reliefului terestru etc. <p>Atmosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atmosfera- caracteristici generale. • Elemente și fenomene meteorologice. • Vremea și clima. • Zonele climatice ale Terrei. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Clima, vremea și activitatea umană în orizontul local. Întocmirea calendarului manifestărilor vremii pentru un interval de timp dat. 2. Lecturi geografice cu suport mimico-gestual și labiolectură. 3. Vizionare de filme documentare având ca temă fenomene meteorologice extreme. <p>Hidrosfera.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hidrosfera – caracteristici generale. • Oceanele și mările. • Apele continentale. Ghețarii.

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Apele din orizontul local. Măsurile de protecție a apelor. 2. Lecturi geografice cu suport mimico-gestual și labiolectură. <p>Biosfera.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biosfera – caracteristici generale. • Plantele și animalele – repartitia lor geografică. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vizionare de filme documentare având ca tema biodiversitatea Terrei. <p>Pedosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Solul. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Protecția plantelor, a animalelor și conservarea solului.
Populație și așezări	<ul style="list-style-type: none"> • Populația Terrei. Repartitia și densitatea populației. • Așezările umane. Așezările rurale și urbane. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat.
Resursele naturale și activitățile economice	<ul style="list-style-type: none"> • Resursele naturale • Agricultură. • Industria • Transportul. Turismul. <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea unor surse de poluare din orizontul local. 2. Trasee turistice aplicate pe domenii de interes. 3. Vizionare de imagini cu obiective și destinații turistice din lume.

Notă: Competențele specifice și conținuturile care formează „curriculum – nucleu” fac parte din trunchiul comun (TC) și au ca resurse de timp 1-2 ore/săptămână.

Pentru 1 oră/săptămână se studiază conținuturile scrise cu litere aldine (drepte).

Pentru 2 ore/săptămână se studiază toate conținuturile, inclusiv cele scrise cu litere italice (aplicate).

Aplicațiile practice se vor realiza în funcție de resursele de timp, atât pentru 1 oră/ săptămână cât și pentru 2 ore/săptămână.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei:**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea prin cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; - denumirea unor procese și fenomene socio-economice; - definirea unor termeni geografici; - descrierea dirijată a unor fenomene/procese geografice observate direct sau indirect.
<p>1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea, prin cuvinte proprii, a caracteristicilor unor elemente, procese, fenomene de geografie umană/regională, observate direct sau indirect; - descrierea, prin cuvinte proprii, a unor elemente de geografie umană/regională, după un algoritm dat și suport intuitiv; - descrierea, prin cuvinte proprii, a unui sistem (regiune, țară, oraș); - completarea unui text lacunar cu termeni dați; - construirea unor enunțuri simple, coerente și corecte cu ajutorul unor termeni geografici.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice:

Clasa a VI-a
<p>2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de reper ale reprezentărilor cartografice: rețea cartografică, puncte cardinale, scară, legendă; - exerciții de localizare a elementelor de geografie umană și regională pe hărți la scări diferite; - exerciții de poziționare corectă a unor elemente geografice pe suport grafic și cartografic.
<p>2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea caracteristicilor spațiale ale unor procese și fenomene observate pe suporturi cartografice; - exerciții de precizare corectă a timpului și de apreciere a intervalelor de timp; - ordonarea fenomenelor/proceselor după repartiția lor spațială.
<p>2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea dirijată a unui text utilizând informații obținute din diverse suporturi cartografice; - realizarea unui rezumat pe baza unui material video.

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare:

Clasa a VI-a
<p>3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC și al elementelor din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - accesarea unor aplicații informatice pentru determinarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice; - exerciții de grupare a informațiilor, elementelor, fenomenelor și proceselor geografice pe baza unor criterii/tematici științifice sau de interes personal; - realizarea unui dicționar/glosar de termeni, denumiri, elemente de interes geografic, în format scris sau electronic, pe diferite criterii/tematici.
<p>3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC</p> <ul style="list-style-type: none"> - calcularea, compararea, analizarea și interpretarea unor date statistice; - caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind tehnici de lucru TIC; - reprezentarea procentuală a unor elemente/structuri geografice, prin realizarea de diagrame, utilizând TIC.
<p>3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea legăturii dintre mediul geografic și evoluția societății omenești pe baza informațiilor obținute din diferite surse - explicarea deosebirilor dintre spații geografice diferite (stat, regiune, continent) din perspectiva diversității naturale și socio-economice
<p>3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea particularităților diferitelor regiuni/teritorii/continente din perspectiva cunoașterii geografice, istorice și cultural; - identificarea particularităților diferitelor regiuni/teritorii/continente din perspectiva cunoașterii geografice, istorice și cultural; - propunerea unor măsuri/soluții de conservare și protecție a diversității patrimoniului local, național, european și mondial pentru formarea de atitudini și comportamente civice.

4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale:

Clasa a VI-a
<p>4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor situații-problemă prin observare directă, liberă sau dirijată; - analizarea unor date, grafice, texte sau a unor situații reale; - prelucrarea și interpretarea datelor primare; - formularea unei opinii personale privind evoluția ulterioară a elementelor investigate.
<p>4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea unei realități teritoriale; - descrierea unui element geografic după un algoritm dat; - prezentarea fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat.

Conținuturi clasa a VI-a

Geografia Europei

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Europa – caracterizare geografică generală</p>	<p>Mediul natural ca suport al locuirii umane</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtori • Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore. • Hidrografia • Diferențieri climatice și biogeografice <p>Oameni și locuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harta politică – state și regiuni • Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitatea etnică, lingvistică, confesională și culturală). • Mari orașe europene <p>Economia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resursele naturale și valorificarea lor • Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile <p>Aplicații practice</p> <p>1. Să localizeze și să scrie pe harta dată denumirea oceanelor, mărilor și golfurilor care mărginesc continentul european.</p>
<p>Europa – regiuni și țări</p>	<p>Europa – regiuni și țări</p> <p>Specificul geografic al Europei Centrale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Germania • Ungaria • România • Republica Moldova • <i>Alte state : Austria, Elveția, Polonia, Cehia, Slovacia</i> <p>Specificul geografic al Europei Sudice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Italia • Spania • Portugalia • Grecia • <i>Alte state: Bulgaria, Serbia, Albania, Macedonia, Slovenia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Slovenia</i> <p>Specificul geografic al Europei de Est</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rusia • <i>Alte state : Ucraina, Belarus, Estonia, Lituania, Letonia</i> <p>Specificul geografic al Europei Vestice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Franța • Regatul Unit

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Alte state : Belgia, Olanda, Luxemburg, Irlanda</i> <p>Specificul geografic al Europei Nordice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suedia • Norvegia • <i>Alte state : Danemarca, Islanda, Finlanda</i> <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Să realizeze un poster prin care să evidențieze elemente specifice pentru unul din statele studiate.</i>
Europa în lumea contemporană	<ul style="list-style-type: none"> • Valori culturale și umane europene • Uniunea Europeană <p>Aplicații practice</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Să identifice și să coloreze pe o hartă dată statele Uniunii Europene.</i>

Notă: Competențele specifice și conținuturile care formează „curriculum – nucleu” fac parte din trunchiul comun (TC) și au ca resurse de timp 1-2 ore/săptămână.

Pentru 1 oră/săptămână se studiază conținuturile scrise cu litere aldine (drepte).

Pentru 2 ore/săptămână se studiază toate conținuturile, inclusiv cele scrise cu litere italice (aplicate).

Aplicațiile practice se vor realiza în funcție de resursele de timp, atât pentru 1 oră/ săptămână cât și pentru 2 ore/săptămână.

Statele care urmează să fie studiate în mod obligatoriu vor fi prezentate într-o formă esențială, sintetică și intuitivă. Elementele specifice vor sublinia caracteristicile geografice principale, cu exemple semnificative și minimale. Nu este necesară o corespondență între o oră de clasă și studierea unei țări; pot fi studiate două sau mai multe țări într-o singură oră. Statele oferite pentru ora suplimentară (unde profesorul are 2 ore la dispoziție) vor fi studiate la alegere sau într-un mod esențializat, cu exemple minimale.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei:**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Redarea, în limbaj propriu, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unor enunțuri simple, corecte și coerente (descrieri, explicații etc.); - recunoașterea termenilor și denumirilor geografice în texte diferite, surse grafice și cartografice; - definirea/explicarea realității geografice utilizând limbajul specific; - analiza/interpretarea unor date statistice cuprinse în tabele și grafice; - realizarea unor prezentări/proiecte geografice cu tematică specific; - descrierea unor situații redată prin imagini statice sau dinamice.
<p>1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unor enunțuri simple, corecte și coerente pe baza studierii realității geografice, utilizând termeni și denumiri geografice date; - completarea unui text lacunar cu termeni și denumiri geografice adecvate; - exprimarea în cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; - descrierea/prezentarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice urmărite pe un profil/traseu sau întâlnite într-o sursă informatică/mass-media; - construirea unor texte pe baza informațiilor oferite de hărți, grafice, imagini și alte surse.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice:

Clasa a VII-a
<p>2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - fixarea / determinarea poziției unor elemente cu ajutorul punctelor cardinal și coordonatelor geografice; - descrierea unor trasee parcurse pe un suport cartografic, utilizând punctele cardinale, coordonatele geografice sau alte elemente de reper; - localizarea elementelor pe hărți la scări diferite; - transpunerea unor elemente de pe reprezentări cartografice pe hărți mute / de contur; - identificarea unor caracteristici ale elementelor și fenomenelor geografice rezultate din poziția geografică / matematică a acestora; - folosirea hărților și graficelor în activități cotidiene.
<p>2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și realizarea unor reprezentări/desene schematice simple utilizând semnele convenționale; - poziționarea corectă pe un suport cartografic a unor elemente sau areale utilizând semne convenționale; - citirea și înțelegerea unor reprezentări convenționale specifice (altitudini, adâncimi,

Clasa a VII-a
<p>limite, areale, tipuri climatice, zone de vegetație, resurse naturale, activități economice, căi de comunicație etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui text (folosind suport intuitiv) pe baza interpretării / transferării informațiilor grafice și cartografice.
<p>2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea semnelor convenționale cu caracteristicile reale ale elementelor și fenomenelor geografice pe care le reprezintă; - identificarea relațiilor cauzale dintre elementele și fenomenele geografice pe baza suporturilor grafice și cartografice; - compararea elementelor și fenomenelor geografice din realitate prin raportare la suporturi grafice și cartografice.

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare:

Clasa a VII-a
<p>3.1. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui text/referat pe baza datelor accesate pe internet; - ilustrarea grafică și cartografică a unui text utilizând resurse informatice; - accesarea informațiilor privind fenomene și procese geografice cu impact în viața cotidiană din diferite materiale/surse informatice.
<p>3.2. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea în limbaj propriu a unor date/informații referitoare la diversitatea naturală, culturală și umană; - analiza/explicarea/prezentarea unor elemente de diversitate și identitate geografică pe baza informațiilor dobândite la alte discipline sau din experiențe anterioare; - prezentarea caracteristicilor geografice identificate în diferite desene, imagini, materiale video etc. - evidențierea rolului unor factori geografici, istorici, sociali în particularizarea caracteristicilor grupurilor umane și teritoriilor; - realizarea unor aplicații practice.
<p>3.3. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor componente semnificative ale patrimoniului mondial, utilizând diferite surse; - selectarea și gruparea, pe diferite criterii/tematici, a unor elemente ale patrimoniului mondial; - evidențierea unor elemente specifice de cultură și civilizație națională/ regională/ continentală în descrierea patrimoniului universal.

4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale:

Clasa a VII-a
<p>4.1. Utilizarea unor metode de investigare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor situații-problemă prin observare directă, liberă sau dirijată; - analiza unor date, grafice, texte sau a unor situații reale;

- prelucrarea și interpretarea datelor primare;
- utilizarea datelor secundare rezultate din observare și analiză directă sau mediată pentru explicarea realității teritoriale;
- formularea unei opinii personale privind evoluția ulterioară a elementelor investigate.

4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice

- interpretarea datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea unei realități teritoriale;
- descrierea/caracterizarea unor elemente, fenomene, procese geografice după un algoritm însușit;
- prezentarea comparativă a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat.

4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic

- observarea liberă sau dirijată a componentelor mediului geografic;
- stabilirea relațiilor cauză – efect între elemente, fenomene și procese geografice;
- identificarea elementelor, fenomenelor și proceselor supuse transformărilor la nivel local, regional sau global;
- descrierea efectelor transformărilor la nivel local, regional sau global.

4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic

- identificarea unor probleme existente în mediul înconjurător;
- formularea unor soluții sustenabile pentru rezolvarea unor probleme de mediu;
- argumentarea soluțiilor de rezolvare a unor probleme specifice mediului înconjurător;
- realizarea unei lucrări independente / studiu de caz / proiect pe baza unui algoritm și a unei bibliografii indicate folosind mijloacele TIC.

Conținuturi clasa a VII-a

Geografia continentelor extraeuropene

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Asia	<p>Caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Limite și țărmuri. • Relieful - caracteristici generale, unități majore. • Hidrografia - caracteristici generale. Fluvii și lacuri • Diferențieri climatice și biogeografice • Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională) • Harta politică și marile aglomerări umane • Resursele naturale • Activitățile economice. <p>Regiuni și țări</p> <p>Asia de Vest și Sud-Vest (Orientul Apropiat și Mijlociu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turcia. • <i>Alte state: Israel, Arabia Saudită, Iran</i> <p>Asia de Sud</p> <ul style="list-style-type: none"> • India • <i>Alte state:</i> <p>Asia de Est și de Sud-Est – caracteristici generale</p> <ul style="list-style-type: none"> • China • Japonia • <i>Alte state : Indonezia</i> <p>Aplicații practice</p> <p>1. <i>Trasează pe harta dată principalele fluvii din Asia.</i></p>
Africa	<p>Caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Limite și țărmuri. • Relieful Africii – caracteristici generale. • Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale. • Specificul demografic • Harta politică și marile orașe <p>Deosebiri teritoriale demografice și economice.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Republica Africa de Sud</i> • <i>Egipt</i> <p>Aplicații practice</p> <p>1. <i>Desenează pe harta dată principalele zone de climă din Africa.</i></p>
America de Nord și America de Sud	<p>Caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Limite și țărmuri. • Relieful – caracteristici generale. • Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri • Diferențieri climatice și biogeografice • Elemente de diversitate umană (etică, lingvistică,

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>confesională și culturală)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harta politică și marile aglomerări urbane. • Activitățile economice. <p>Regiuni și țări</p> <p>America de Nord și Centrală:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Statele Unite ale Americii • <i>Alte state: Canada, Mexic</i> <p>America de Sud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brazilia • <i>Alte state: Argentina</i> <p>Aplicații practice</p> <p>2. Localizeaza si scrie pe harta dată denumirea oceanelor, mărilor și golfurilor din jurul continentului american.</p>
<p>Australia și Oceania. Antarctica</p>	<p>Australia și Oceania – caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Australia – caracterizare geografică generală • Oceania – particularități geografice <p>Antarctica – elemente de identitate geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Noua Zeelandă</i> <p>Aplicații practice</p> <p>1. Realizați un proiect cu tema „Unicitatea biogeografică a Australiei și Oceaniei” folosind TIC.</p>
<p>Elemente de geografia mediului înconjurător</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

Notă: Competențele specifice și conținuturile care formează „curriculum – nucleu” fac parte din trunchiul comun (TC) și au ca resurse de timp 1-2 ore/săptămână.

Pentru 1 oră/săptămână se studiază conținuturile scrise cu litere aldine (drepte).

Pentru 2 ore/săptămână se studiază toate conținuturile, inclusiv cele scrise cu litere italice (aplicate).

Aplicațiile practice se vor realiza în funcție de resursele de timp, atât pentru 1 oră/săptămână cât și pentru 2 ore/săptămână.

Statele care urmează să fie studiate în mod obligatoriu vor fi prezentate într-o formă esențială, sintetică și intuitivă. Elementele specifice vor sublinia caracteristicile geografice principale, cu exemple semnificative și minimale. Nu este necesară o corespondență între o oră de clasă și studierea unei țări; pot fi studiate două sau mai multe țări într-o singură oră. Statele oferite pentru ora suplimentară (unde profesorul are 2 ore la dispoziție) vor fi studiate la alegere sau într-un mod esențializat, cu exemple minimale.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formarea limbajului specific disciplinei:**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente, fenomene și structuri geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea limbajului geografic pentru explicarea unui fenomen pornind de la studierea unui text, film documentar/surse mass-media; - utilizarea termenilor specifici pentru explicarea unor fenomene/procese geografice, pe baza observațiilor directe și indirecte; - explicarea legăturilor dintre mediul natural și activitățile umane folosind terminologia adecvată.
<p>1.2. Prezentarea structurată a informației geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracterizarea geografică a unor unități teritoriale; - evidențierea particularităților unei regiuni geografice; - elaborarea schemei logice de producere/manifestare a unui proces sau fenomen; - formularea concluziilor după lectura unui text; - realizarea fișelor bibliografice.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice:

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea semnelor convenționale pentru reprezentarea unor elemente pe o hartă (fizică, tematică); - construirea/desenarea unei schițe de hartă pe o temă dată; - compararea reprezentărilor cartografice realizate la scări de proporție diferite; - realizarea completarea unor suporturi cartografice utilizând date colectate într-o aplicație practică.
<p>2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - relaționarea / corelarea / determinarea legăturilor reciproce dintre procese și fenomene geografice naturale și umane pe baza analizei localizării și ordonării acestora pe suporturi cartografice; - stabilirea unor asemănări / deosebiri dintre fenomene și procese geografice prin compararea unor reprezentări grafice / cartografice / imagini; - interpretarea unor diagrame de distribuție cantitativă; - identificarea unor procese din orizontul local folosind suporturi cartografice.
<p>2.3. Construirea de reprezentări grafice și cartografice pe baza datelor și/sau suporturilor date</p> <ul style="list-style-type: none"> - amplasarea semnelor convenționale pe suporturi cartografice date; - construirea unor reprezentări grafice utilizând instrumente TIC; - elaborarea unor reprezentări cartografice folosind instrumente TIC.

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare:

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și TIC</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea informațiilor folosind diferite motoare de căutare; - analizarea unor areale cu anumite caracteristici geografice; - stabilirea relațiilor cauză-efect cu ajutorul unor elemente din domeniul științelor; - realizarea unor postere tematice folosind TIC.
<p>3.2. Formularea de soluții la probleme date din realitatea înconjurătoare utilizând elemente din matematică, științe și TIC</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor probleme din realitatea înconjurătoare; - stabilirea cauzelor care au generat problemele identificate; - realizarea unor materiale de prezentare prin utilizarea diferitelor aplicații informatice.
<p>3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea diversității umane și culturale ca urmare a evoluției istorice; - prezentarea specificului geografic al unor elemente naturale folosind informații din alte discipline școlare; - prezentarea diversității naturale corelând informațiile geografice cu elemente din domeniul biologiei, fizicii și chimiei.
<p>3.4. Argumentarea și explicarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea unor opinii despre modalitățile de valorificare a patrimoniului local / național; - dezbateri privind importanța patrimoniului cultural local / național; - explicarea rolului factorului antropoc în protejarea patrimoniului local / național.

4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale:

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Realizarea unui demers investigativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea sau expunerea datelor investigate conform unei scheme de operare; - clasificarea informațiilor culese; - completarea unei fișe de observații cu date culese în urma unei aplicații de teren; - realizarea unei lucrări independente pe baza unei bibliografii date.
<p>4.2. Analizarea elementelor, fenomenelor și proceselor din realitatea observată direct sau indirect</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea de particularități ale unor elemente, fenomene și procese geografice pornind de la diferite texte sau imagini; - caracterizarea în scris sau oral a unei/unui unități de relief / județ / oraș după un model dat.
<p>4.3. Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea a două unități de relief; - compararea a două etaje climatice;

<ul style="list-style-type: none"> - compararea a două bazine hidrografice; - compararea a două orașe / județe.
<p>4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic din orizontul local și îndepărtat în contextul dezvoltării sustenabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat; - documentarea cu privire la problemele din mediul geografic; - colectarea informațiilor dintr-o varietate de surse: hărți, planuri, cărți, reviste, fotografii, înregistrări video, pe teren, TIC etc.; - descrierea relațiilor dintre om și mediu.

Conținuturi clasa a VIII-a

Geografia României

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Poziția geografică	<ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Elemente definitorii și consecințe. Statele vecine • România – țară carpatică, dunăreană, pontică și central europeană
Relieful României	<p>Relieful – caracteristici generale Unitățile majore de relief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carpații • Depresiunea Colinară a Transilvaniei • Subcarpații • Podișul Getic și Podișul Mehedinți, Podișul Moldovei și Podișul Dobrogei • Câmpia de Vest și Dealurile de Vest • Câmpia Română • Delta Dunării și platforma continentală a Mării Negre <p>Aplicații practice 1. <i>Relieful orizontului local/localității/județului natal. Cutremurele în România. Prezentarea regulilor .</i></p>
Clima, apele, vegetația, fauna și solurile	<p>Clima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Factorii genetici • Elementele climatice • Particularitățile climatice regionale (etaje și influențe climatice) <p>Apele</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dunărea • Râurile interioare • Lacurile și apele subterane • Marea Neagră <p>Vegetația, fauna și solurile</p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>Aplicații practice</p> <p>1. Reguli de comportament în cazul producerii unor fenomene climatice, hidrografice, biogeografice de risc.</p>
<p>Populația, așezările omenești și organizarea administrativ-teritorială</p>	<p>Populația – elemente și structuri demografice</p> <p>Așezările omenești</p> <ul style="list-style-type: none"> • Așezările rurale – evoluție și diferențieri teritoriale • Așezările urbane – evoluție și caracteristici actuale • Caracterizarea geografică a orașului București <p>Organizarea administrativ – teritorială</p> <p>Aplicații practice</p> <p>1. Interpretarea unor grafice și reprezentări cartografice privind populația României. Caracterizarea unor orașe mari (la alegere).</p>
<p>Activitățile economice</p>	<p>Agricultura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regiunile agricole – elemente specifice • Valorificarea produselor agricole – tradiție și modernitate <p>Resursele naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resursele naturale și valorificarea lor <p>Economia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Industria, agricultura, turismul și comerțul <p>Aplicații practice</p> <p>1. Activități economice în localitatea/județul natal. Potențialul turistic al orașului/ județului natal.</p>
<p>Caracteristici ale mediului înconjurător</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea mediului înconjurător în România. Evoluții recente
<p>România în Europa și în lume</p>	<ul style="list-style-type: none"> • România ca membru ONU, NATO și UE

Notă: Resursele de timp pentru această clasă sunt de 1-2 ore/săptămână în trunchiul comun (TC), care se suprapune integral sistemului de competențe specifice și conținuturi. Toate conținuturile sunt obligatorii. Pentru 2 ore/săptămână acestea vor fi tratate aprofundat.

Aplicațiile practice se vor realiza în funcție de resursele de timp, atât pentru 1 oră/săptămână cât și pentru 2 ore/săptămână.

Sugestii metodologice

Această programă își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități auditive care să coreleze explicit conținuturile cu practica instruirii eficiente. Acest lucru implică revalorificarea resurselor educaționale (metode, mijloace) legitime și utilizarea unor resurse moderne.

Prin modul de abordare a întregului demers didactic reglementat prin programa școlară de Geografie, pentru elevi cu dizabilități de auz, profesorul trebuie să aibă capacitatea de construire a situațiilor și a activităților de învățare asociate competențelor specifice și conținuturilor, astfel încât să fie asigurată egalitatea de șanse a tuturor elevilor, dar și maximizarea posibilităților de dezvoltare intelectuală și profesională. Astfel, este necesară concretizarea elementelor programei în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități auditive, astfel încât în urma parcurgerii acestora să existe un progres semnificativ, evaluabil.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ, exemplele propuse prin programa școlară sunt formulate cu un anumit grad de generalitate. Pentru a permite o abordare flexibilă, acestea pot fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. Profesorul trebuie să aibă capacitatea de a utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare în funcție de resursele de timp, umane și materiale.

În cadrul Conținuturilor din această programă se vor selecta Aplicațiile practice în funcție de resursele de timp, ținând cont și de particularitățile psihologice și cognitive ale colectivelor de elevi. Cadrele didactice pot realiza și alte activități practice decât cele indicate, evidențiind astfel caracterul pragmatic al geografiei.

Conținuturile propuse pentru învățare îl obligă pe profesorul de geografie să regândească demersul didactic, strategiile alese, în raport cu care își fixează obiective și criterii de evaluare, ținând cont de particularitățile elevului cu dizabilitate auditivă.

Organizarea clasei, așezarea băncilor, a tablei, catedrei, videoprojectorului etc, sunt aspecte importante în procesul de predare - învățare la elevii cu dizabilități auditive; trebuie asigurată vizibilitatea pentru toți elevii, în acest caz se recomandă așezarea băncilor în forma de semicerc astfel încât să se asigure contactul vizual atât cu profesorul cât și cu ceilalți colegi.

Procesul instructiv-educativ trebuie să țină cont de nivelul de severitate al dizabilității auditive și de eventualele dizabilități asociate. În procesul de formare și transmitere a cunoștințelor se utilizează toate formele de comunicare: verbală, scrisă, labiolectură, limbaj mimico - gestual (LMG) etc. În acest caz se recomandă:

- profesorul trebuie să vorbească clar și firesc, în ritmul lui normal, în cazul în care nu i se cere să vorbească mai rar, el trebuie să nu exagereze cu mișcarea buzelor și să evite tonul ridicat al vocii;
- se va utiliza un vocabular selectat în funcție de vocabularul activ al elevilor;
- dezvoltarea vocabularului este foarte importantă, atunci când este introdus un cuvânt nou, trebuie utilizat în contexte diferite pentru a realiza consolidarea;
- se utilizează limbajul mimico - gestual, sistemul dactil, comunicarea scrisă, expresivitatea feței și a corpului în sprijinul comunicării verbale.
- profesorul trebuie să folosească metode de predare-învățare activ participative, concret intuitive;
- când elaborează materialele pentru elevii cu dizabilități auditive, profesorul trebuie să împartă frazele lungi în fraze mai scurte, să reducă numărul de cuvinte dificile, să reducă densitatea conceptelor;
- profesorul trebuie să se folosească de mijloace vizuale, deoarece vederea reprezintă mijlocul principal prin care elevul primește informații; materialele folosite (planșe, obiecte, mulaje, materiale video, software etc) vor fi atent selectate.

- dacă este prezentat un material video, trebuie asigurată și subtitrarea;
- profesorul trebuie să evite comunicarea atunci când se află cu spatele la elevi și să se asigure că se află în câmpul vizual al elevilor;
- dacă un elev cu dizabilitate auditivă nu înțelege mesajul comunicat, profesorul trebuie să încerce să repete; dacă acesta tot nu înțelege, mesajul trebuie reformulat sau cuvintele trebuie folosite într-o ordine diferită;
- profesorul trebuie să ofere materiale pentru lectură în funcție de nivelul de citire al elevului sau să le adapteze în acest scop pe cele disponibile; materialele pe care elevii cu pierderi de auz urmează să le citească trebuie să fie selectate și adaptate în funcție de nivelul de înțelegere al acestora, să fie însoțite de suport vizual: imagini, grafice, desene etc.
- profesorul trebuie să încurajeze elevul să participe la lecție, să răspundă la întrebări și să se ofere voluntar pentru alte activități verbale; profesorul trebuie să arate clar cine vorbește sau pune o întrebare; trebuie stabilite proceduri prin care elevul cu dizabilitate auditivă să-și poată exprima nevoia de comunicare;
- pentru dezvoltarea deprinderilor practice și a cunoștințelor despre viață și lumea înconjurătoare este nevoie de participarea elevilor cu dizabilități auditive la activități destinate învățării limbajului, percepției timpului, familiarizării cu lumea înconjurătoare prin lecții și excursii în afara școlii și comunității din care fac parte.

Strategiile didactice

Ținând cont de particularitățile elevilor cu dizabilități auditive, un rol important în eficientizarea demersului didactic îl au strategiile didactice folosite. Trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

- însușirea cunoștințelor de geografie de către elevul cu dizabilitate auditivă se bazează în mare măsură pe memorarea unor nume și denumiri geografice, iar temeinicia păstrării acestora depinde în mare măsură de folosirea materialelor intuitive, de folosirea repetării curente, a sistematizării cunoștințelor și a exercițiului.
- conținuturile geografice trebuie abordate sistematic și continuu, mai degrabă prin utilizarea scenariilor cognitive decât a taxonomiilor.
- în activitatea de predare-învățare a acestei discipline trebuie să se insiste pe accesibilizarea procesului de înțelegere și însușire, prin tehnicile specifice de lucru cu elevul cu dizabilitate auditivă și anume comunicarea totală: descriere, explicație, dramatizare, limbaj mimico-gestual, verbalizare, dialog dirijat, desen, exercițiu, problematizare, modelare, joc didactic, învățare prin cooperare
- profesorul trebuie să urmărească ca elevii să manifeste perseverență și ritmicitate în însușirea continuă a cunoștințelor, întrucât învățarea lacunară nu permite elevilor să stabilească legături între componentele cunoașterii geografiei (ex. Necunoașterea caracteristicilor generale ale climei, face imposibilă completarea algoritmului geografic pentru stabilirea florei, faunei și altor elemente fizice și economice).
- profesorul trebuie să solicite elevii în a-și reactualiza, actualiza și îmbogăți sistematic cunoștințele învățate pentru a putea aplica algoritmul de ordonare în sistematizarea și redarea unor conținuturi geografice (ex. modelul de caracterizare a unei regiuni geografice: așezare, limite, cadrul natural, populație, așezări omenești, activități economice).

Competențele specifice pentru clasele a V-a – a VIII-a sunt concepute gradual, evidențind un nivel de complexitate crescut de la an la an pentru fiecare dintre cele patru competențe generale. Această progresie este redată în tabelul următor:

Competențe generale	Competențe specifice			
	a V-a	a VI-a	a VII-a	a VIII-a
1. Prezentarea noțiunilor geografice de bază și formare a limbajului specific disciplinei.	1.1 Utilizarea termenilor geografici în contexte raportate la viața cotidiană.	1.1 Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici.	1.1 Redarea, în limbaj propriu, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite.	1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente, fenomene și structuri geografice.
	1.2 Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect.	1.2 Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici.	1.2 Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați.	1.2. Prezentarea structurată a informației geografice.
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice.	2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/ teren.	2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice.	2.1. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice.	2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic dat.
	2.2. Relaționarea scării de proporție cu realitatea geografică.	2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date.	2.2. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice.	2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice.
	2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple.	2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite.	2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice.	2.3. Construirea de reprezentări grafice și cartografice pe baza datelor și/sau suporturilor date.
3. Studierea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare.	3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii.	3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC și al elementelor din matematică și științe	3.1. Realizarea proiectelor/ studiilor de caz utilizând instrumente TIC.	3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și TIC.
	3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și	3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor	3.2. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a	3.2. Formularea de soluții la probleme date din realitatea înconjurătoare

	fenomene din domeniul științe și tehnologii.	geografice prin utilizarea instrumentelor TIC.	realității geografice realizând corelații interdisciplinare	utilizând elemente din matematică, științe și TIC.
	3.3. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științe și tehnologii.	3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare.	3.3. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse.	3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare.
		3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse.		3.4. Argumentarea Explicarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial.
4. Dezvoltarea deprinderilor și tehnicilor de lucru dobândite pentru pregătirea permanentă și pentru asigurarea integrării socio-profesionale.	4.1. Utilizarea metodelor simple de investigare.	4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat	4.1. Utilizarea unor metode de investigare.	4.1. Realizarea unui demers investigativ.
	4.2. Aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață.	4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat.	4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice.	4.2. Analizarea elementelor, fenomenelor și proceselor din realitatea observată direct sau indirect.
		4.3. Compararea elementelor fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice.	4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic.	4.3. Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat.
			4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic.	4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat în contextual dezvoltării sustenabile.

Clasa a V-a

Terra – Elemente de geografie fizică și umană

Programa pentru clasa a V-a, Elemente de geografie fizică și umană, continuă și dezvoltă elementele introductive de științe parcurse la clasa a III –a și a-IV-a și de geografie parcurse în clasa a IV-a.

În abordarea învățării geografiei la elevii cu dizabilități auditive un element foarte important îl constituie dezvoltarea vocabularului specific, formarea unei terminologii elementare și a unor cunoștințe minimale, bazate preponderent pe observare (directă sau indirectă) și mai puțin pe transmiterea acestora prin intermediul expunerii, descrierii etc. Însușirea terminologiei prin simpla memorare nu reprezintă un element de învățare eficientă.

Observarea realității înconjurătoare sub aspectele ei sesizabile direct sau într-o formă indirectă, prin imagini, materiale video, filme documentare etc. reprezintă sursa principală de învățare oferită elevilor cu dizabilități auditive, deoarece utilizează în mod predominant analizatorul vizual în receptarea informațiilor.

Rolul profesorului este determinant în selectarea activităților de învățare adaptate elevilor cu dizabilități auditive, care să conducă la realizarea competențelor asumate prin programă, de a le oferi elevilor un univers coerent neîncărcat informațional asupra elementelor de bază ale Pământului ca întreg raportat la orizontul local.

Localizarea elementelor, fenomenelor și proceselor pe suporturi cartografice constituie elemente ale unei competențe generale a geografiei care pot fi aplicate în oricare situație de învățare, printr-o succesiune de activități ce presupun: înțelegerea semnelor convenționale, identificarea localizării, compararea localizării pe hartă cu cea din realitate, transformarea informației cartografice într-un mesaj oral sau scris.

Activitățile de învățare trebuie selectate ținându-se cont de nivelul de înțelegere al elevilor cu dizabilități auditive, se va utiliza un vocabular selectat în funcție de vocabularul activ al elevilor. Pe baza acestora pot fi puse în evidență anumite caracteristici ale elementelor analizate. Este un demers preponderent exploratoriu, care își propune observarea atentă a componentelor ce formează realitatea înconjurătoare (elemente, procese, fenomene, sisteme, structuri), înțelegerea și explicarea acestora, interpretarea unor hărți diferite și a unor grafice, aplicarea unor tehnici simple de investigare.

Clasa a VI-a

Geografia Europei

Programa pentru clasa a VI-a, Geografia Europei, își propune să aplice cunoștințele generale, de geografie fizică și umană, dobândite în clasa a V-a, pentru studierea continentului Europa. Un rol important în atingerea competențelor vizate, îl reprezintă capacitatea profesorului de a sintetiza elementele informaționale la un minim necesar, astfel încât acestea să devină cunoștințe utilizabile permanent.

Activitățile de învățare trebuie să urmărească:

- utilizarea metodelor interactive astfel încât elevul să fie într-un dialog permanent cu profesorul și participant permanent la propria instruire, educație și formare;
- desfășurarea activităților de învățare bazate pe contribuția individuală a elevului (documentarea din diferite surse de informare, observarea directă sau indirectă, exercițiul, experimentul);
- dezvoltarea capacității de comunicare
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și îndeplinirii unor sarcini și roluri specifice în grupuri de lucru;
- realizarea unor lucrări independente/proiecte;
- identificarea soluțiilor de rezolvare a unor situații-problemă.

Elementele informaționale și conținuturile trebuie să fie raportate permanent la un suport cartografic și adaptate specificului psihoindividual al elevilor cu dizabilități auditive.

Caracterizarea geografică a statelor, se realizează după un algoritm dat de profesor.

Clasa a VII-a

Geografia continentelor extraeuropene

Programa pentru clasa a VII-a, Geografia continentelor extraeuropene, își propune să aplice cunoștințele generale, de geografie fizică și umană, dobândite în clasa a V-a și pentru studierea continentelor extraeuropene.

Abordarea și formarea competențelor specifice pot fi urmărite prin toate conținuturile și activitățile de învățare din programa școlară adaptată pentru elevii cu dizabilități auditive, prin suporturi de instruire, dar și prin modul de selectare a activităților de învățare de către profesor, prin caracterul inovativ și divers al situațiilor de învățare propuse. Activitățile de învățare propuse le continuă pe cele din clasele anterioare, nuanțând concretizarea lor. Se recomandă ca profesorul să trateze comparativ Geografia continentelor extraeuropene în raport cu Geografia Europei studiată în clasa a VI-a.

Pe parcursul clasei a VII-a se construiește gradual o imagine complexă și completă a lumii contemporane, prin extinderea viziunii geografice asupra tuturor continentelor, a țărilor reprezentative, până la dimensiunile planetare ale existenței umane.

Avându-se în vedere existența unui număr mare de surse de informare și o terminologie proprie fiecărui spațiu studiat, profesorul trebuie să aibă capacitatea de a selecta și sintetiza informația, de a surprinde caracteristicile semnificative ale unor elemente/spații geografice. Conținuturile trebuie să fie raportate permanent la un suport cartografic și adaptate în funcție de nivelul de înțelegere al elevilor, de specificul deficienței. Se vor folosi toate mijloacele de comunicare (scrisă, verbală, mimico-gestuală, labiolectură, se vor dactila și se vor scrie lizibil și vizibil, pe tablă, denumirile țărilor, orașelor, unităților de relief etc.), astfel încât elevii să și le însușească corect. Scopul demersului didactic este acumularea de către elevi a unui bagaj de cunoștințe asupra lumii și asupra transformărilor trecute și viitoare ale configurației planetei.

Sub raport metodologic, este util ca în orice moment al parcurgerii geografiei continentelor să se facă apel la elementele esențiale anterioare, pentru a se ajunge la o imagine de întreg, aparent constatativă, dar în realitate preponderent calitativă.

Clasa a VIII-a

Geografia României

Programa pentru clasa a VIII-a, Geografia României, oferă o prezentare echilibrată a componentelor geografice ale teritoriului național, contribuind în egală măsură la formarea unor convingeri moral-civice ale elevilor, la dezvoltarea sentimentelor de respect și responsabilitate față resursele țării, de conservarea mediului înconjurător precum și de păstrarea identității naționale în contextul globalizării.

Studierea Geografiei României în clasa a VIII-a permite elevilor să observe realitatea înconjurătoare, atât direct, cât și indirect și, totodată, să exerseze raționamentul geografic.

Programa școlară pune accent pe caracterul practic-aplicativ al geografiei, evidențiat prin aplicațiile practice/studiile de caz propuse, care au scopul formării competențelor asumate. Elevii pot fi îndrumați să reflecteze asupra activităților de învățare și să propună modalități de aplicare a acestora în situații noi de învățare.

Programa de clasa a VIII-a are o serie de elemente inovative evidente, cum ar fi:

- asumarea unor competențe specifice de un nivel adecvat acestei clase, mai înalt decât în clasele anterioare, cu un pronunțat caracter de „finalizare” a acestora pentru învățământul gimnazial;
- asigurarea unei dimensiuni constructive a procesului de învățare, prin antrenarea posibilităților de a oferi elevilor parcursuri și activități proprii.

Repere ale evaluării

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte și complete despre nivelul de formare și dezvoltare a competențelor specifice asumate ca sisteme integrate de cunoștințe însușite, abilități dobândite, atitudini consolidate.

Modul de formulare a competențelor specifice permite transpunerea acestora în cerințe de evaluare.

Sarcinile de lucru trebuie să aibă un nivel de dificultate gradual pentru a putea fi depistate și remediate lacunele în formarea/dezvoltarea competenței respective, cu precizarea că, pentru evaluarea unei competențe cu un nivel cognitiv ridicat (de exemplu: *analizați*), este necesară și formularea unor cerințe specifice nivelurilor cognitive inferioare (de exemplu: *precizați, stabiliți o asemănare/deosebire, prezentați*) pentru ca atât elevul cu dizabilități auditive cât și profesorul să primească un feedback referitor la progresul înregistrat, situație în care procesul de învățare poate fi reorganizat, dacă este cazul.

Formarea competențelor generale și a celor specifice determină calitatea rezultatelor, capacitatea de aplicare a acestora în actul de formare de priceperi și deprinderi, trăsăturile de personalitate, conduitele și capacitățile intelectuale redată în raționamente, argumente și interpretări ale faptelor din natură și societate.

Alte aspecte esențiale ale evaluării derivă din transparența și obiectivitatea acesteia. Astfel, în scopul obținerii unei evaluări transparente este necesară cunoașterea criteriilor de evaluare de către elevii cu deficiențe auditive, iar rezultatele obținute de către aceștia să fie explicate pentru a determina motivarea învățării. În ceea ce privește asigurarea obiectivității, un rol important revine baremului de evaluare și de notare care conține criterii clare și care punctează numai ceea ce s-a formulat prin cerințe. Totodată, un rol important în înțelegerea rezultatelor obținute îl are formarea capacității de autoevaluare a elevilor.

În construirea instrumentelor de evaluare la elevii cu dizabilitate auditivă pot fi utilizate tipuri de itemi în raport cu specificul competențelor de evaluat, în structuri și proporții echilibrate.

Ca modalități de evaluare se recomandă:

- utilizarea tuturor metodelor de examinare a elevilor (orale, scrise, practice), plecându-se de la ideea că fiecare metodă posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că niciuna dintre acestea nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;
- promovarea modalităților alternative/complementare de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul, investigația, autoevaluarea etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată subiecților care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;
- utilizarea metodelor, tehnicilor și a instrumentelor TIC/GIS.
- promovarea modalităților alternative de evaluare (de exemplu: referate, proiecte, portofolii, investigația, autoevaluarea etc.) cu scopul de a face evaluarea mai

agreabilă și mai adaptată subiecților care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;

- portofoliul elevilor poate cuprinde, în format electronic sau letric: lucrări scrise, teste (inițiale, secvențiale, sumative), prezentarea unor itinerarii geografice, referate tematice (cu subiecte diverse), lucrări practice și aplicații pe teren, proiecte, prezentarea unor obiective/elemente geografice (fișe), analiza și interpretarea unor date geografice (geologice, litologice, climatologice, hidrologice, biologice, demografice etc.), a unor hărți, grafice, cartodiagrame.

Bibliografie:

1. Mândruț, O., (2010), *Competențele în învățarea Geografiei, Ghid metodologic*, Editura Corint, București;

2. Banfalvi, A., Radu, C., Hamza, C., Rusu, D., Szela, M., Hârtopeanu, M., Rusu, O., Demirhan, S., (2012), *Pierderea de auz: un ghid pentru părinți și educatori*, Editura Pim, Iași;

*** Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2017;

*** Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2009;

*** Programa școlară pentru disciplina Geografie, pentru elevi deficienți de auz, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2013;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Mitran Liana Maria	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Badea Emilia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Bălțaț Valerica	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
Dobrin Elena Claudia	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei Religie este elaborată potrivit unui **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Religie jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului
- Dumnezeu se face cunoscut omului
- Viața creștinului împreună cu semenii
- Mari sărbători creștine

De asemenea, la nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară dezvoltată în jurul unor **teme majore**: Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire (la clasa pregătitoare); Omul este cu Dumnezeu prin credință și rugăciune (la clasa I); Dumnezeu este iubire (la clasa a II-a), Dumnezeu este Viața (la clasa a III-a); Dumnezeu este Calea (la clasa a IV-a). Având ca scop familiarizarea copiilor cu domeniul religios, aceste teme orientează formularea competențelor specifice, precum și construirea situațiilor de învățare într-un mod flexibil și creativ, în raport cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor. Astfel, conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă folosite în lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor. Educația religioasă la ultimele două clase ale ciclului primar presupune trecerea de la învățarea prin joc, specifică primelor

trei clase, la un sistem metodologic mai complex, care să permită diferențierea demersului didactic în funcție de nivelul achizițiilor elevilor, dar și de nevoia dezvoltării acestora.

Programa școlară pentru disciplina Religie reprezintă o ofertă curriculară care are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului-cadru de învățământ, în cadrul ariei curriculare Om și societate.

Studiul disciplinei Religie urmărește o dezvoltarea progresivă a competențelor prin experiența specifică vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Pentru a asigura un cadru coerent al predării Religiei în școală, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România, ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale și specifice, o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Lista de conținuturi este elaborată de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**
- 2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase**
- 3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în contexte de viață uzuale

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea unor elemente de bază ale credinței religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre importanța lui Dumnezeu în viața omului; - jocuri didactice ilustrative, care să valorifice experiențe ale copiilor, relevante din punct de vedere religios (ajutarea semenilor, participarea la slujbele Bisericii, rugăciunea etc.); - realizarea unor desene/ lucrări practice în care se reflectă informațiile primite prin intermediul cântecelor, rugăciunilor, textelor biblice prezentate; - exerciții de realizare a închinării (gestul închinării, cuvintele însoțitoare), explicarea semnificației gestului închinării.
<p>1.2. Observarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora; - exerciții de identificare a calităților celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni etc.), prin desene, dialoguri, etc.; - jocuri de rol „Așa da/ Așa nu”.
<p>1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin în contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (în familie, școală, biserică, comunitate, etc.); - studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare din viața copiilor (persoane din viața cotidiană, persoane din povestiri biblice, personaje din desene animate sau din povești, etc.); - jocuri de rol: „Cum mă comport când...?”; „Cum procedez dacă sunt în situația...?”; - exerciții de analiză a unor comportamente care încalcă valorile morale; - vizite la biserică.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale diferitelor persoane (copii, părinți, profesori etc.) și a responsabilităților corespunzătoare fiecăreia dintre acestea; - dialoguri pe teme privind colaborarea în diferite grupuri de apartenență; - participarea la activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei etc.; - jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală etc.) - studii de caz pe tema ajutorului oferit celorlalți.

Clasa pregătitoare

<p>2.2. Identificarea unor elemente comune și de diferențiere între oameni</p>

- exerciții de identificare a unor elemente de diversitate (aspect fizic, limba vorbită, calitate, comportamente, lucruri sau mâncăruri favorite etc.);   - exerciții de exprimare a acordului/ dezacordului față de opiniile altora (argumentarea opiniei proprii în spiritul toleranței față de opinia altora);   - participarea la întâlniri cu persoane din comunitate, pe teme relevante din punct de vedere educațional;   - participarea la dialoguri având ca subiect „Persoanele cu nevoi speciale”;   - studii de caz: „Ce ai face dacă ai fi în situația...?”;   - audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa pregătitoare

<p>3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute</p>
--

- formularea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral;   - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații, etc.) cu tematică adecvată;   - dialoguri pe baza audierii unor texte biblice și din viețile sfinților;   - descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a altor sfinți;   - audierea și/ sau învățarea de scurte rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți.

<p>3.2. Identificarea unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei</p>

- participarea la discuții privind evenimentele religioase din viața omului (botezul, nunta, ziua onomastică, etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor;   - analiza unor imagini relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică, etc.);   - prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători;   - audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine;   - exerciții de învățare a unor colinde și cântări religioase;   - participarea la serbări școlare;   - realizarea unor proiecte pe diferite teme religioase („Cum am sărbătorit Crăciunul”, „Cum ne pregătim de Paști”, etc.);   - realizarea unor desene și confecționarea unor felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	Dumnezeu ne-a creat din iubire <ul style="list-style-type: none"> - Omul este cea mai importantă ființă de pe pământ (omul, ființă creată de către Dumnezeu; omul și celelalte ființe de pe pământ; rugăciuni de mulțumire către Dumnezeu, etc.) - Sunt copilul lui Dumnezeu și al părinților mei (raportarea copiilor la Dumnezeu; raportarea copiilor la proprii părinți; ascultarea față de Dumnezeu și față de părinți, etc.) - Ce înseamnă să fiu creștin (Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu venit între oameni; cum devin creștin; semnul Sfintei Cruci, etc.) - Cum vorbesc cu cei din jur (rolul comunicării în viața omului; reguli simple de comunicare, etc.) - Ce simt față de ceilalți (iubirea aproapelui; forme de manifestare a sentimentelor; exemple biblice, din viețile sfinților și din viața de zi cu zi, relevante, etc.) - Cum mă comport ca un creștin (reguli de comportament creștin; modele de comportament creștin, în diferite contexte; exemple concrete de fapte bune; efectele faptelor bune, etc.) - O zi din viața mea de creștin (principalele aspecte ale vieții religioase într-o zi obișnuită, duminica și într-o zi de sărbătoare; exemple concrete, etc.)
Dumnezeu se face cunoscut omului	Dumnezeu este întotdeauna cu noi <ul style="list-style-type: none"> - Dumnezeu ne-a dăruit o lume frumoasă (frumusețea creației; natura și oamenii; ocrotirea naturii de către om, etc.) - Iisus Hristos iubește copiii (cine este Domnul Iisus Hristos; Mântuitorul binecuvântează copiii, etc.) - Maica Domnului este ocrotitoarea copiilor (cine este Maica Domnului; Maica Domnului L-a ocrotit pe Pruncul Iisus; icoana Maicii Domnului cu Pruncul, etc.) - Îngerii sunt păzitorii copiilor (cine sunt îngerii; prezența îngerului păzitor în viața creștinului, etc.) - Sfinții sunt prietenii lui Dumnezeu și ai copiilor (sfinții sunt oameni care L-au iubit pe Dumnezeu; exemple de minuni ale sfinților, etc.)
Viața creștinului împreună cu semenii	Dumnezeu ne învață să ne ajutăm unii pe alții <ul style="list-style-type: none"> - Familia mea (ce este o familie; relațiile dintre membrii familiei; activități religioase în familie, etc.) - Sunt creștin și la școală (școala, locul unde învăț; relația cu adulții și cu copiii la școală; atitudinea față de mediul școlar, etc.) - Primii mei prieteni (copilăria și prietenia; colegi și prieteni; alegerea prietenilor; modele de prietenie, etc.) - Preotul în viața mea (cine este preotul; prezența preotului în viața copilului, etc.) - Creștinii din biserică mea (descrierea bisericii la care

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	merg; rolul și locul preotului și al credincioșilor în biserică; activități comune cu membrii parohiei, etc.) - Oamenii din lumea întreagă (diversitatea oamenilor în lume; activități de ajutorare a semenilor, etc.)
Mari sărbători creștine	Nașterea Domnului, darul lui Dumnezeu pentru oameni - Nașterea Pruncului Iisus, bucuria copiilor (Nașterea Domnului în Betleem; bucuria darurilor primite de la Moș Crăciun, etc.) - Cum sărbătoresc Crăciunul (împodobirea bradului; colindul; participarea la Sfânta Liturghie, etc.) Învierea Domnului, împlinirea darului lui Dumnezeu - Bucuria copiilor la Florii și la Paști (bucuria copiilor la intrarea Domnului în Ierusalim; sfințirea ramurilor de salcie; bucuria copiilor la slujba Învierii, etc.) - Cum sărbătoresc Paștile (participarea la Sfânta Liturghie; salutul din perioada Pascală; ciocnirea ouălor roșii, etc.)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa pregătitoare, propunem următoarea listă cu elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor **rugăciuni**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Toți, cu inima curată”; „Doamne, Doamne, ceresc Tată”; „Înger, îngerășul meu”; „Doamne, ține-i fericiți”; cuvintele care însoțesc semnul Sfintei Cruci, la începutul și la sfârșitul rugăciunii;

- audierea și / sau învățarea unor **texte biblice** scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 6,1); „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng” (Romani 12,15); „Nu răsplătiți nimănui răul cu rău” (Romani 12, 17);

- audierea și / sau învățarea de **cântări religioase**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”; „Fie numele Domnului binecuvântat”; „Hristos a înviat!”;

- audierea și/ sau învățarea de **colinde**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Astăzi S-a născut Hristos”; „Steaua sus răsare”; „Trei păstori”; „Am plecat să colindăm”.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în contexte de viață uzuale**

Clasa I
<p>1.1. Descrierea unor aspecte de bază ale credinței religioase, prin apelul la experiența proprie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe tema rolului credinței în Dumnezeu și a rugăciunii, valorificând diferite povestiri, jocuri, exemple; - prezentarea asemănărilor și a deosebirilor dintre rugăciune și rugăminte (dialoguri, desene, jocuri de rol, povestiri); - identificarea, în imagini și texte, a unor persoane biblice și a unor sfinți; - descrierea unor aspecte legate de biserică, înțelegând ca locaș de rugăciune al creștinilor; - descrierea unei biserici cunoscute; - reprezentarea într-o compoziție plastică a unei biserici; - identificarea unei biserici dintr-o serie de imagini date.
<p>1.2. Identificarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și a exemplurilor unor persoane din Biblie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema comportamentului diferitelor persoane (din viața de zi cu zi, din Biblie, din povești cu conținut moralizator etc.); - audiții de povestiri care evidențiază rolul credinței în Dumnezeu; - discuții pe tema rolurilor rugăciunii, participării la slujbele bisericii și protejării naturii, pornind de la exemple date (personaje din povestiri, persoane biblice, sfinți etc.); - analizarea unor imagini pe diferite teme: „Rugăciunea”, „La biserică”, „În natură” etc. - jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”, cu aplicații la diferite contexte relevante (rostirea rugăciunii, comportamentul în biserică, grija față de natură etc.).
<p>1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin într-o serie de contexte de viață reale sau imaginare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (școală, familie, biserică, stradă, natură etc.); - recunoașterea, în diferite contexte date, a respectării/ încălcării anumitor reguli de comportament moral-creștin (jocuri de rol, povestiri, analiza unor imagini etc.); - stabilirea, în grupuri mici și/ sau la nivelul clasei, a unor reguli de comportament în diferite contexte (școală, familie etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă; - dialog pe tema regulilor de comportament religios: „Cum procedez când merg la biserică...?”; „Care este locul meu în biserică?...”; „Cum ne rugăm...?”.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa I
<p>2.1. Manifestarea interesului pentru asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea responsabilităților personale în diferite grupuri de apartenență (familie,

Clasa I
<p>școală, grup de prieteni, etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de asumare a unor roluri și responsabilități în anumite grupuri; - jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală, etc.); - distribuirea de roluri pentru fiecare participant în rezolvarea unor sarcini de lucru simple, în grupuri mici; - exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate în activități de grup, pentru fiecare elev; - prezentarea unor cazuri relevante pentru temele: importanța ajutorului oferit celorlalți, rolul rugăciunii pentru membrii diferitelor grupuri de apartenență; - dialog pe tema rolurilor și responsabilităților diferitelor persoane în biserică (preot, credincioși, etc.); - organizarea unor activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei, etc.
<p>2.2. Observarea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema unor elemente de diversitate în grupurile de apartenență; - jocuri de dezvoltare a imaginii de sine și a imaginii despre celălalt, în sens pozitiv; (jocuri de descriere a calităților proprii/ ale colegilor, jocuri de rol „Întrebă-mă și eu îți spun despre mine”, etc.); - studii de caz: „Ce ai face dacă ai fi în situația...?”; - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața școlii și a comunității (existența elevilor de diferite confesiuni în clasa de elevi/ școală, existența unor biserici/ locașuri de cult aparținând altor culte/ religii în localitatea lor etc.); - dialog privind rolul rugăciunii pentru propria persoană și pentru alții audierea unor texte simple, în proză sau în versuri, care evidențiază adoptarea de atitudini pozitive față de propria persoană și față de alții.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa I
<p>3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații, etc.) pe tema unor evenimente religioase; - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - observarea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Apostol Andrei și/ sau a altor sfinți; - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni, cântări religioase, colinde, etc.; - organizarea unor serbări școlare.
<p>3.2. Prezentarea unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității (modalități de pregătire pentru celebrarea evenimentului, alte obiceiuri, etc.); - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte cu diferite teme („Despre

Clasa I
<p>colind", „Natura altfel, în fiecare zi", „Cum sărbătorim Crăciunul", „Cum ne pregătim de Paște", etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene, felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase, utilizând materiale diverse; - audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători religioase - participarea la sărbătorile comunității; - învățarea unor poezii, la alegere, cu referire la marile sărbători religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<p>Omul își arată iubirea față de Dumnezeu în biserică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biserica este casa lui Dumnezeu (locul în care Dumnezeu este prezent tot timpul; locul unde oamenii participă la slujbe duminica și în sărbători; închinarea la trecerea pe lângă biserică etc.) - Cum arată o biserică (aspecte de diferențiere față de alte clădiri; aspecte specifice unei biserici; împodobirea unei biserici etc.) - Cum Îl primesc pe Dumnezeu în biserică (ce este Sfânta Liturghie; ascultarea cuvântului lui Dumnezeu; primirea Sfintelor Taine etc.) - Cu cine mă rog în biserică (rugăciunea împreună cu preotul și cu alți credincioși; persoanele cu care relaționez: preotul, cântărețul, alți membri ai comunității etc.) - Cum mă comport în biserică (comportamentul în biserică și în curtea bisericii; ținuta vestimentară etc.) - Ce fac eu pentru biserica mea (ajutorarea membrilor comunității; implicarea în activități organizate la biserică; participarea la corul bisericii etc.)
Dumnezeu se face cunoscut omului	<p>Omul este ființa care crede în Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omul ascultă cuvântul lui Dumnezeu (auzim despre Dumnezeu din Biblie; Domnul Iisus Hristos le-a vorbit oamenilor; auzim despre Dumnezeu de la cei care cred în El, etc.) - Omul se bucură de creația lui Dumnezeu (ce înseamnă creația lui Dumnezeu; perfecțiunea creației lui Dumnezeu; cum ne manifestăm respectul față de creația lui Dumnezeu, etc.) - Biblia ne vorbește despre oameni credincioși (modele de credință din Vechiul Testament și din Noul Testament ,etc.) - Sfinții Apostoli sunt modele de credință (cine sunt apostolii; Sfântul Apostol Andrei: răspunsul la chemarea lui Iisus Hristos, credința în Învierea Lui, mărturisirea învățăturii Lui, etc.) - Ce înseamnă să fii un om credincios (manifestarea

Domenii de conținut	Clasa I
	credinței în particular și în mod public, prin cuvinte și fapte, etc.)
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Omul se roagă lui Dumnezeu pentru sine și pentru alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rugăciunea și rugămintea (prin ce se aseamănă; prin ce se deosebesc; exemple de rugăciuni și de rugăminti, etc.) - Omul vorbește cu Dumnezeu prin rugăciune (ce este rugăciunea; Domnul Iisus Hristos s-a rugat Tatălui, etc.) - Când, unde și cui mă rog (momentele în care ne rugăm; locurile în care ne rugăm; modul în care ne rugăm, etc.) - Pentru cine mă rog (rugăciunea pentru propria persoană; rugăciunea pentru părinți și ceilalți membri ai familiei; rugăciunea pentru toți oamenii, etc.) - Binefacerile rugăciunii (împlinirea cererilor de folos; întărirea relației dintre semeni; primirea înțelepciunii de la Dumnezeu, etc.)
Mari sărbători creștine	<p>Nașterea Domnului, în vers și în cântec</p> <ul style="list-style-type: none"> - Despre colind (ce este colindul; când se colindă; cine colindă, etc.) <p>Nașterea Domnului în poezia creștină românească (o poezie la alegere)</p> <p>Învierea Domnului, în vers și în cântec</p> <ul style="list-style-type: none"> - Salutul creștinilor la Sfintele Paști (care este salutul creștinilor de Sfintele Paști; ce semnificație are; în ce perioadă se folosește, etc.) - Învierea Domnului în poezia creștină românească (o poezie la alegere)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa I, propunem următoarea listă cu elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor **rugăciuni**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Tatăl nostru”; rugăciune pentru părinți; rugăciunea înainte și după masă;
- audierea și/ sau învățarea unor **texte biblice** scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Cereți și vi se va da, căutați și veți afla.” (Matei 7,7); „Rugați-vă unul pentru altul” (Iacov 5,16); „Doamne, ajută-mă” (Matei 15,25); „Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată, erau foarte bune” (Facerea 1,31);
- audierea și/ sau învățarea de **cântări religioase**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Aliluia”; „Tatăl nostru”;
- audierea și/ sau învățarea de **colinde**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Iată, vin colindători”; „Sus la poarta raiului”; „Sus, boieri, nu mai dormiți”.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în contexte de viață uzuale**

Clasa a II-a
<p>1.1. Explicarea unor aspecte specifice propriei credințe religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme, din perspectivă generală și din perspectivă religioasă: iubire, minune, laudă, mulțumire, dar, ajutor, recunoștință, iertare, etc.; - dialoguri pe tema importanței iubirii: iubirea omului față de ceilalți, iubirea lui Dumnezeu față de om, iubirea omului față de Dumnezeu, valorificând diferite povestiri, jocuri, exemple; - relatarea unor povestiri cu conținut religios despre iubirea lui Dumnezeu față de lume; - observarea naturii, sub aspectul măreției acesteia; - explicarea rolului și posibilității minunilor în viața omului; - jocuri didactice pe tema formelor de manifestare a iubirii față de Dumnezeu și față de semenii; - exerciții de redare, într-o succesiune logică, a unor evenimente din viața Mântuitorului.
<p>1.2. Evidențierea caracteristicilor comportamentale ale unor modele de credință</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor modele biblice de comportament, la alegere, în funcție de tema abordată: răsplătirea binelui făcut (exemple: învierea fiului văduvei din Sarepta Sidonului, vindecarea slugii sutașului din Capernaum, învierea Tabitei, etc.), iertarea (exemple: Iosif și frații săi, pilda fiului risipitor, Domnul Iisus Hristos, Sfântul Ștefan, etc.), ajutorarea bolnavilor (exemple: vindecarea ologului de către Sf. Petru), ajutorarea celor singuri (exemple: vindecarea slăbănogului de la Vitezda, pilda samarineanului milostiv, învierea fiului văduvei din Nain, etc.); - jocuri de rol în care este valorizată respectarea, în contexte variate, a normelor de comportament exemplificate prin exemplele biblice; - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora, motivate/ determinate de iubirea semenilor; - exerciții/ jocuri de valorizare a celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni, etc.): „Spune trei lucruri bune despre...”; - jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”.
<p>1.3. Aplicarea în mod autonom a unor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte de viață reale sau imaginare</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz pe tema respectării regulilor de comportament moral-creștin, pornind de la situații reale sau imaginare; - jocuri de rol pe diferite teme: „Ce am făcut bine în situația...?”; „Care sunt efectele faptelor bune/ rele...?”; - exerciții de autoevaluare a comportamentului, prin raportare la exemplele învățate; - analiza unor comportamente care respectă sau încalcă valorile morale creștine; - conversații de grup privind comportamentul față de semenii cu anumite probleme (sociale, de sănătate etc.), pe baza unor povestiri, exemple concrete din viață; - construirea unor povești cu început/ sfârșit dat, care pun în evidență comportamente moral-religioase.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a II-a
<p>2.1. Asumarea în mod explicit a unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de negociere și stabilire în comun a responsabilităților în cadrul grupurilor din care face parte, pentru realizarea unor activități variate; - dialoguri pe teme privind asumarea, ascultarea și negocierea responsabilităților în diferite grupuri de apartenență; - jocuri de rol pe tema asumării unor responsabilități (în familie, în școală, în grupul de prieteni, etc.); - prezentarea regulilor privind oferirea și primirea unor sfaturi, învățături, daruri; - studii de caz pe tema primirii și oferirii de sfaturi, de învățături, de daruri; - organizarea unor activități caritabile, în sprijinul celor bolnavi și singuri, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei, etc.; - realizarea unui jurnal al clasei care specifică participarea la diferite acțiuni organizate de școală, apreciate de elevi.
<p>2.2. Descrierea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversație de grup pe tema unor elemente de diversitate în grupurile de apartenență sau în alte grupuri; - prezentarea regulilor de comunicare pozitivă cu diferite categorii de persoane (persoanele cu probleme sociale, bolnave, singure, etc.); - exerciții de evaluare a efectelor diferitelor fapte/ comportamente/ atitudini care accentuează diferențele dintre oameni, pe bază de povestiri, jocuri de rol; - dialog pe tema copiilor orfani, a copiilor ai căror părinți sunt plecați în străinătate, a copiilor de la casele de tip familial, etc.; - simularea unor situații de relaționare pozitivă cu copiii provenind din grupuri diferite (etnice, religioase, culturale, sociale); - audierea/ citirea unor texte literare sau religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a II-a
<p>3.1. Explicarea importanței unor evenimente religioase din viața comunității și a societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor texte scurte, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral sau pornind de la audiții/ lecturii ale unor texte biblice și din viețile sfinților; - dialog pe tema rolului unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - prezentarea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a sfinților îngeri și a altor sfinți; - exerciții de recunoaștere a unor evenimente/ sărbători pe baza unor icoane, texte biblice și din literatura laică și religioasă; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată; - exemplificarea unor aspecte legate de evenimentele religioase, cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale.

Clasa a II-a
<p>3.2. Explicarea rolului diferitelor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema rolului marilor sărbători religioase și a unor tradiții specifice din viața familiei sau a comunității; - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte pe diferite teme („Tradițiile din localitatea mea”; „Cum păstrăm tradițiile religioase”, etc.); - explicarea relației dintre diferite sărbători religioase și perioadele de vacanță sau zilele declarate nelucrătoare; - exerciții de identificare a unor slujbe bisericesti realizate la marile sărbători, pe baza unor imagini sau a audierii unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine; - analiza unor imagini relevante din viața copiilor, a familiilor lor, a comunității privind diferite forme de manifestare a iubirii; - implicarea în evenimente/ ceremonii/ activități legate de tradiții religioase și populare specifice comunității; - audierea/ învățarea unor colinde și cântări religioase; - organizarea unor serbări școlare; - realizarea unor desene, felicitări, ornamente, colaje, etc., cu ocazia sărbătorilor; religioase, utilizând materiale diverse.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</p>	<p>Omul este fiul iubitor al lui Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - iubirea, sentimentul cel mai înalt al omului (ce înseamnă să iubești; pe cine iubim; exemple de oameni care își arată iubirea față de Dumnezeu și față de semenii, etc.) - Îl am pe Dumnezeu în minte și în suflet, în fiecare zi (cum pot să Îl am pe Dumnezeu în minte și în suflet: rugăciunea, lectura Bibliei, admirarea naturii, săvârșirea unei fapte bune) - Rugăciunile de mulțumire și de laudă aduse lui Dumnezeu (ce înseamnă să mulțumești; ce înseamnă să lauzi; pentru ce Îi mulțumim lui Dumnezeu; cine Îl laudă pe Dumnezeu) - Darul, dovadă a iubirii noastre față de Dumnezeu (ce este darul; cui, când și cum dăruim; darul de pâine și vin la Sfânta Liturghie; prinoase și ofrande aduse de oameni, etc.) - Ajutorul oferit celorlalți, semn al iubirii față de Dumnezeu (ce înseamnă să ajuți pe cineva, faptele bune săvârșite din iubire, iar nu din obligație; exemple de îndatoriri și de fapte de slujire a semenilor, în diferite contexte de viață)

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Dumnezeu se face cunoscut omului	<p>Dumnezeu este Tatăl nostru iubitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dumnezeu ne iubește pe toți (fiecare om este creat de Dumnezeu; Dumnezeu ne ocrotește în fiecare zi; Dumnezeu primește rugăciunea fiecărui om, în limba în care e rostită) - Dumnezeu ne ajută să Îl cunoaștem și să Îl iubim (Dumnezeu ne-a transmis cuvântul Său în Biblie; L-a trimis pe Fiul Său în lume; este prezent permanent cu noi; ne-a pus în suflet dorința de a-L cunoaște și de a-L iubi, etc.) - Iisus Hristos S-a făcut om, din iubire (evenimentele principale din viața Domnului Iisus Hristos; iubirea pentru semenii - cea mai importantă învățătură a Mântuitorului) - Minunile arată iubirea lui Dumnezeu față de om (ce este o minune; exemple de minuni făcute de Domnul Iisus Hristos, etc.) - Maica Domnului, îngerii și sfinții săvârșesc minuni (Maica Domnului, îngerii și sfinții, rugători pentru oameni la Dumnezeu; exemple de minuni făcute de Maica Domnului, de îngeri, de Sfinții Apostoli, de alți sfinți, etc.)
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Oamenii își arată iubirea unii față de alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferirea de sfaturi și învățături (de ce avem nevoie de sfaturi și învățături; de la cine primim și cui oferim sfaturi și învățături; exemple de sfaturi și învățături primite de la Mântuitorul Iisus Hristos) - Recunoștința față de cei care ne fac bine (ce este recunoștința; exemple biblice de persoane care și-au arătat recunoștința față de binefăcători; modele din viața de zi cu zi de răsplătire a celor care ne fac bine, etc.) - Iertarea celor care ne fac rău (ce este iertarea; de ce avem nevoie de iertare; modelul de iertare oferit de Mântuitorul Iisus Hristos; exemple biblice și din viața sfinților de iertare; exemple de iertare din viața de zi cu zi) - Ajutorul dat celor bolnavi (cum ne comportăm față de cei bolnavi; exemple biblice de ajutorare a celor aflați în suferință; forme de ajutorare a celor bolnavi din jurul nostru) - Ajutorul dat celor singuri (cum ne comportăm față de oamenii singuri; exemple biblice de ajutorare a celor singuri; forme de ajutorare a celor singuri, etc.)
Mari sărbători creștine	<p>Crăciunul și Anul Nou - tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tradiții religioase de Crăciun (mersul cu icoana, colindul și cântecele de stea, confecționare unei stele, etc.) - Tradiții populare de Crăciun și de Anul Nou (împodobirea bradului; oferirea de cadouri; tradiții locale)

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>Floriile, Paștile și Rusaliile - tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tradiții religioase de Florii, Paști și Rusalii (sfințirea ramurilor de salcie; sfințirea Pâinilor pentru Paști; împodobirea bisericii cu frunze de nuc sau tei și sfințirea holdelor la Rusalii) - Tradiții populare de Paști (încondeierea ouălor; tradiții culinare; tradiții locale)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa a II-a, propunem următoarea listă cu elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor **rugăciuni**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Născătoare de Dumnezeu”; „Nădejdea mea este Tatăl”; „Doamne, de n-am avea pe sfinții Tăi rugători”;

- audierea și/ sau învățarea unor **texte biblice** scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8); „Tu ești Dumnezeu, care faci minuni” (Psalmi 76, 13); „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Luca 2, 14); „Să vă iubiți unul pe altul precum v-am iubit Eu” (Ioan 15, 12); „Să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul” (I Ioan 3, 18); „Iubirea nu face rău aproapelui” (Romani 13, 10);

- audierea și/ sau învățarea de **cântări religioase**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție”; „Am văzut lumina cea adevărată”;

- audierea și/ sau învățarea de **colinde**, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Veniți astăzi, credincioșii”; „Viflaime, Viflaime”; „Coborât-a, coborât”; „Colind de Florii”.

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață

Clasa a III-a
<p>1.1. Analizarea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu anumite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe diferite teme: importanța lui Dumnezeu în viața omului, importanța omului în viața semenilor și a celorlalte ființe din natură, viața de pe pământ, etc.; - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul unor teme, din perspectivă generală și din perspectivă religioasă: cale, adevăr, bunătate, răbdare, respect, putere; - lectura unor texte pe teme din natură (succesiunea anotimpurilor, revenirea naturii la viață primăvara); - realizarea unor colaje cu imagini, fotografii care ilustrează aspecte din natură; - explicarea, la nivelul de înțelegere al copiilor, a semnificației participării la slujbe (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine); - discuții despre puterea primită de la Dumnezeu prin Sfintele Taine; - vizionarea unor înregistrări video/ participarea la diferite slujbe (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, sfințirea apei); - jocuri didactice ilustrative, care să valorifice experiențe ale copiilor, relevante din punct de vedere religios (referitoare la manifestarea unor virtuți în viața lor: sinceritatea, blândețea, bunătatea, răbdarea, etc.); - analiza unor texte care prezintă diferite opinii cu semnificație religioasă în relație cu diferite situații de viață.
<p>1.2. Identificarea principalelor îndatoriri ale unui creștin în relație cu semenii, pe baza valorificării unor experiențe din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, fie proprii, fie ale altora, relevante pentru aspecte precum: rostirea adevărului, ascultarea sfaturilor, manifestarea blândeții și a bunătații, experimentarea răbdării, manifestarea unor atitudini de respect, etc. - lectura unor texte relevante, biblice și din viețile sfinților; - jocuri de rol „Cum mă comport în situația...”, în relație cu diferite contexte relevante (alegerea binelui/ răului, comportamentul în relație cu semenii, comportamentul în relație cu diferite viețuitoare); - recunoașterea unor atitudini față de ceilalți, pornind de la imagini, povești, filme adecvate vârstei elevilor, observarea unor comportamente, etc. - discuții privind rolul muncii și al efortului în viața omului, rolul profesorilor în viața omului; - exerciții de identificare și valorizare a propriilor calități, prin desene, dialoguri, jocuri.
<p>1.3. Formularea unor reguli de comportament moral-creștin, pentru diferite contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea, cu ajutorul profesorului, în grupuri mici și/sau la nivelul clasei, a unor reguli de comportament adecvate vârstei elevilor și diferitelor contexte (școală, familie, biserică, stradă, natură etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă; - analiza unor situații privind respectarea anumitor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte date (jocuri de rol, povești, analiza unor imagini, filme,

Clasa a III-a

desene animate);

- studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare familiare, care evidențiază importanța respectării unor reguli de comportament moral-religios;
- dialog pe tema regulilor de comportament religios pentru primirea unor Sfinte Taine, adecvate vârstei elevilor: „Cum procedez când mă spovedesc?"; „Cum procedez când merg să mă împărtășesc ...?"; „Ce fac după ce primesc Sfânta Împărtășanie?";
- jocuri de rol: „Cum procedez în situația...?"; „Ce fac atunci când cineva îmi spune să fac un lucru bun/rău...?";
- vizite în diferite contexte de educație nonformală/ informală (bibliotecă, parc, muzeu etc.), în cadrul unor activități interdisciplinare Religie - Educație civică - Științe – Arte.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a III-a

2.1. Exersarea unor roluri în cadrul grupurilor de apartenență

- exerciții de identificare a rolurilor sociale ale unui elev, în raport cu persoanele importante din viața sa de creștin (părinții, preotul, nașii, creștinii din parohie, prietenii etc.);
- participarea la diferite activități educative, împreună cu alți membri ai școlii, comunității, parohiei, etc.;
- studii de caz pe tema importanței fiecărui om în viața semenilor din grupurile de apartenență;
- exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate, în activitățile de tip perechi și în cele de grup;
- asumarea de roluri în rezolvarea unor sarcini de lucru în grupuri mici;
- exerciții de construire a unui text pe teme de educație religioasă, pe baza unui suport vizual sau a unui plan de idei.

2.2. Descrierea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete

- participarea la dialoguri pe diferite teme: „Ce învăț de la colegii mei și ce pot învăța ei de la mine?"; „Cum pot să răsplătesc răul cu bine?";
- exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței diferitelor persoane, pornind de la realități din viața școlii și a comunității;
- audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de adevăr, respect, blândețe;
- imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu diferite lucruri, ființe;
- discuții despre relațiile și atitudinile care se manifestă în cadrul diferitelor grupuri (familie, clasă, grupul de prieteni, etc.), pe baza unor imagini;
- elaborarea de compuneri/ lecturarea de povestiri/ jocuri de rol cu scopul evidențierii unor relații în cadrul grupurilor.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a III-a
<p>3.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de întrebări referitoare la diferite evenimente religioase din viața comunității; - povestirea după imagini (planse, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată; - dialoguri pe baza lecturii unor texte biblice și din viețile sfinților; - utilizarea unor icoane pentru a descrie evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - audierea/învățarea de rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea semnificației acestora, a expresiilor și a termenilor religioși; - imaginarea unor povestiri privind relația persoanei cu diferite lucruri, ființe; - participarea la evenimente semnificative din viața școlii și a comunității.
<p>3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, din viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții privind evenimentele importante din viața omului (nasterea, botezul, nunta etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor; - analizarea unor imagini relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică); - prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători (Nasterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului); - lectura unor texte literare referitoare la marile sărbători creștine; - audierea/învățarea unor colinde și cântări religioase; - participarea la serbări școlare; - realizarea unor proiecte pe diferite teme interdisciplinare: Religie - Științe (de exemplu, „Apa în viața creștinului”, „Natura, darul lui Dumnezeu pentru om” etc.); Religie - Arte („Darul meu pentru tine” - identificarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității; locale - realizarea unor desene, felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase, utilizând materiale diverse.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	Dumnezeu este izvorul vieții <ul style="list-style-type: none"> - Viața omului, darul lui Dumnezeu - Bucuria de a trăi - Omul în relație cu natura - Viața pe pământ și Împărăția lui Dumnezeu
Dumnezeu se face cunoscut omului	Ce înseamnă să fii creștin <ul style="list-style-type: none"> - Când un om devine creștin - Persoanele din viața unui creștin - Primirea iertării prin spovedanie - Primirea lui Hristos prin Sfânta Împărtășanie - Dumnezeu ocrotește și dă putere, pentru a face fapte bune - Alegerea binelui în viață
Viața creștinului împreună cu semenii	Viața împreună cu ceilalți <ul style="list-style-type: none"> - Necesitatea de a spune întotdeauna adevărul - Ascultarea și împlinirea sfaturilor bune - Blândețea și bunătatea în relație cu ceilalți - Importanța de a avea răbdare cu cei din jur Respectul față de sine și față de ceilalți - Nevoia de efort pentru a obține rezultate
Mari sărbători creștine	Nașterea și botezul Domnului <ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Domnului - Botezul Domnului Învierea și înălțarea Domnului <ul style="list-style-type: none"> - Învierea Domnului Înălțarea Domnului

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice, texte despre viața unor sfinți, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

La clasa a III-a, propunem următoarea listă de elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni, inclusiv în limbaj mimico-gestual: rugăciunea de dimineață; rugăciunea de seară; rugăciunea înainte de împărtășire; rugăciunea după împărtășire;

- audierea și / sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14,6); „Sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți. Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău, ci totdeauna urmați cele bune unul față de altul și față de toți” (I Tesaloniceni 5, 14-15); „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său, cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (Ioan 3,16);

- audierea și/ sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Veniți să ne închinăm (cu variante pentru praznicele împărătești studiate)”; „Câți în Hristos v-ați botezat”; „Troparul Botezului Domnului”;

„Aghiosul, Aghios"; „Troparul Înălțării Domnului"; „Versul Înălțării Domnului"; cântece închinare eroilor;

- audierea și/ sau învățarea de colinde, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Colo-n sus și mai în sus"; „La Vifleem colo-n jos"; „Praznic luminos";

- lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și a unor sfinți: Prorocul David, Regele Solomon, Dreptul Iov, Prorocul Samuel, Sfântul Proroc Ioan Botezătorul, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Ierarh Nectarie; Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica; Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe teme religioase (unicitatea fiecărei persoane, importanța raportării omului la Dumnezeu, rolul sfinților, importanța împlinirii poruncilor divine etc.), prin valorificarea unor povestiri, jocuri, ilustrații; - exerciții de definire a unor termeni sau expresii: Biblie, sfânt, proroc, apostol, evanghelist, poruncă, drept; - explicarea modalității de căutare a unui text în Sfânta Scriptură; - exerciții de identificare a unor texte în Sfânta Scriptură; - exerciții de exprimare a acordului/ dezacordului față de opiniile altora; - exerciții de argumentare a opiniei proprii în spiritul toleranței față de opinia altora; - analiza unor texte care necesită exprimarea unui punct de vedere personal față de o anumită situație.
<p>1.2. Sintetizarea principalelor îndatoriri ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața cotidiană, a exemplelor unor persoane din Biblie și a unor sfinți</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza, din perspectiva creștină, a unor atitudini și comportamente, pornind de la situații din viața cotidiană, texte literare, texte care prezintă persoane din Biblie sau sfinți; - lectura de povestiri care evidențiază rolul poruncilor divine (referitoare la cinstirea lui Dumnezeu, a numelui lui Dumnezeu, a duminicii, a părinților); - exerciții de analiză a asemănărilor și a deosebirilor dintre poruncile divine și normele de comportament în diferite contexte sociale; - analiza unor imagini pe diferite teme: „Cum putem face lumea mai bună”, „Ajutorul primit de la Dumnezeu”, „Sunt un exemplu pentru cei din jur”, etc.; - jocuri de rol: „Cum mă comport în situația...”, cu aplicații la diferite contexte relevante (comportamentul în diferite contexte sociale familiare; împlinirea poruncii iubirii).
<p>1.3. Analizarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea în clasă a unor norme din diferite contexte sociale și a unor porunci (pe baza unor dialoguri: „Cum mă comport în situația...?”; „Ce reguli au formulat cei care mă îndrumă în viață?”; „Cum poate îndeplini un copil poruncile?”; „Cum mă simt/cum procedez atunci când nu sunt de acord cu o regulă?”; „Ce diferențe există între împlinirea poruncilor de către copii și de către adulți?”); - exerciții de exersare a aplicării unor norme și porunci divine; - formularea în grup a unui set de reguli ale clasei/ al unui regulament al clasei, care să valorizeze porunca iubirii aproapelui; - exerciții de formulare a unor argumente/ contraargumente în analiza unor situații-problemă apărute în cadrul grupurilor de apartenență; - elaborarea de proiecte pe teme relevante pentru domeniul educației religioase, în cadrul unor activități interdisciplinare: Religie - Educație civică - Științe - Istorie – Arte.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea comportamentelor relaționale din cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor roluri specifice activităților desfășurate în diferite contexte (activități de grup, activități religioase, etc.); - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de conviețuire armonioasă între semeni; - prezentarea unor cazuri reale sau imaginare relevante pentru teme de educație religioasă: „Cum relaționez cu cei care mă îndrumă”, „Rolul semenilor în viața creștinului”, „Iertarea și iubirea celorlalți”, „Exemplul personal și relațiile cu semenii”, etc.; - jocuri didactice care să faciliteze dezvoltarea climatului afectiv pozitiv în cadrul grupului; - elaborarea de compuneri pe teme de educație religioasă, pornind de la o situație dată.
<p>2.2. Analizarea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema tipurilor de relații și atitudini sociale (colaborare, competiție, solidaritate, toleranță, intoleranță etc.), pornind de la povestiri, ilustrații, filme, texte biblice; - exerciții de descriere a unor atitudini sociale, prin raportarea la norme sociale și la unele porunci divine; - jocuri de dezvoltare a imaginii pozitive despre sine și despre celălalt, valorificând exemple din viața unor sfinți; - elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Împreună, putem face lucruri minunate”, „Dacă pot să te ajut, sunt fericit”, „Când te ajut, câștigăm amândoi”- cu scopul de a diminua spiritul de competiție negativă dintre elevi; - elaborarea unor proiecte interdisciplinare Religie - Educație civică, pe teme relevante.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a IV-a
<p>3.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității apropiate și a societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea de compuneri pornind de la unele evenimente religioase; - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității și a societății, pornind de la experiențele elevilor; - utilizarea unor icoane pentru a descrie evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - audierea/învățarea unor rugăciuni, cântări religioase, colinde, etc.; - lectura unor texte religioase, literare relevante privind viața unor sfinți români (activitate interdisciplinară Religie - Istorie - Limba și literatura română); - organizarea de serbări școlare cu tematică religioasă.
<p>3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, din viața creștinilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în

Clasa a IV-a
<p>viața familiei sau a comunității: modelele oferite creștinilor de persoanele biblice prezente la evenimentele din viața Mântuitorului, obiceiuri preluate (de exemplu, oferirea de daruri, după modelul magilor), sărbătorirea zilei femeii creștine, în duminica mironosițelor etc. (activitate interdisciplinară Religie - Educație civică);</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte, individual sau în grup, cu diferite teme („Drumul magilor”, „Ce sfinți sărbătorim în luna aceasta”, etc.); - realizarea de felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase; - lectura unor texte literare, referitoare la marile sărbători religioase; - participarea la sărbătorile comunității; - prezentarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității locale;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<p>Cu Dumnezeu pe calea vieții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lumea - casă pentru toți oamenii - Fiecare om își caută propria cale în viață - Biblia și Biserica arată calea spre Dumnezeu - Nevoia de a primi îndrumare în viață <p>Ajutorul lui Dumnezeu în situații dificile</p>
Dumnezeu se face cunoscut omului	<p>Sfințenia, cale spre Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sfinți români și creștinismul pe teritoriul țării noastre - Calea spre Dumnezeu, deschisă tuturor oamenilor prin Iisus Hristos - Învățătura Domnului, vestită de sfinții apostoli și evangheliști - Mărturisirea și trăirea credinței de către sfinți - Sfinți români și creștinismul pe teritoriul țării noastre
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Iubirea creștină, sprijin pentru conviețuirea cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iubirea, poruncă dată de Domnul Iisus Hristos - Viața în armonie cu ceilalți, îndemn al lui Dumnezeu - Familia și împlinirea poruncii iubirii - Prietenia și porunca iubirii creștine <p>Importanța exemplului personal de iubire creștină</p>
Mari sărbători creștine	<p>Nașterea Domnului, vestire și împlinire</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prorocii, vestitori ai nașterii lui Hristos - Magii, în căutarea Pruncului Iisus - Întâmpinarea Pruncului Iisus de către Dreptul Simeon <p>De la Florii la Înviere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cu Hristos, în Săptămâna Patimilor <p>Femeile mironosițe pe drumul Golgotei și în Duminica Învierii</p>

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice, texte despre viața unor sfinți, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

La clasa a IV-a, propunem următoarea listă de elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni, inclusiv în limbaj mimico-gestual: rugăciune pentru cei care ne fac bine; rugăciuni/ tropare închinare sfinților;

- audierea și/ sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Să-L iubești pe Domnul Dumnezeu tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși.” (Luca 10,27); „Căci dragostea de Dumnezeu aceasta este: Să păzim poruncile Lui; și poruncile Lui nu sunt grele.” (I Ioan 5,3); „Ascultă sfatul și primește învățătura, ca să fii înțelept toată viața.” (Pilde 19,20); „Pe toate căile tale, gândește-te la Domnul” (Pilde 3,6);

- audierea și/ sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice, inclusiv în limbaj mimico-gestual: răspunsurile la Ectenia mare; „Crucii Tale”; „Veniți să ne închinăm (cu variante pentru praznicele împărătești studiate)”; răspunsurile la Ectenia întreită; răspunsurile la Ectenia cererilor; „Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare” etc.;

- audierea și/ sau învățarea de colinde, inclusiv în limbaj mimico-gestual: „Doamne, a Tale cuvinte”; „Nouă, azi ne-a răsărit”; „O, ce veste minunată”; „Trei crai de la răsărit”;

- lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Sfântul Proroc Moise, Sfântul Proroc Ilie, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, Sfinții Trei Ierarhi: Vasile, Grigore și Ioan, Sfântul Ierarh Spiridon, Sfântul Mucenic Ștefan, Sfânta Muceniță Ecaterina, Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi, Sfânta Cuvioasă Parascheva, Sfântul Ștefan cel Mare, Sfântul Neagoe Basarab, Sfinții Martiri Brâncoveni.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele de studiu, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Strategii didactice

Valorificarea valențelor formative ale disciplinei Religie promovează utilizarea de strategii didactice care accentuează construcția progresivă a cunoștințelor specifice, prin abordări flexibile și diferențiate ale conținuturilor învățării, în paralel cu formarea progresivă la elevi a capacității de autoevaluare a comportamentelor verbale și acționale, aplicabile în diferite contexte de viață din mediul apropiat al copilului.

Caracterul practic-aplicativ al disciplinei Religie solicită utilizarea, pentru segmentul de vârstă căruia ne adresăm, a unui cadru metodologic variat, care îmbină metodele tradiționale cu cele moderne, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe moralitate și religiozitate, prin care să fie sprijinită formarea de conduite precum încrederea, respectul pentru diferență, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, care să ajute la interiorizarea valorilor și a normelor moral-religioase.

Metodele de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina Religie vizează cu precădere:

- observarea și învățarea prin descoperire, pornind de la seturi de imagini din diferite categorii (icoane, ilustrații cu conținut moral, fotografiile care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice etc.);
- studiul de caz, pentru analizarea unor situații reale sau imaginare, pornind de la experiențele de învățare și de viață ale elevilor;
- jocul de rol cu diferite teme și dramatizarea, pentru identificarea unor aspecte specifice domeniului religios, pentru analizarea și evaluarea critică a unor situații din diferite grupuri de apartenență sau pentru exersarea unor practici cu caracter moral-religios;
- conversația, pentru identificarea, împreună cu elevii, a modalităților de aplicare în viața reală a diferitelor valori religioase, pentru evidențierea trăsăturilor morale ale persoanelor biblice sau ale personajelor din diferite povestiri cu conținut moral etc.
- învățarea problematizată, prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă simple, pornind de la prezentarea unor aspecte și evenimente cu valențe morale;
- portofoliul pe diferite teme, metodă ce permite exersarea lucrului pe grupe și dezvoltarea competențelor de colaborare, prin realizarea unor: desene, colaje, texte scurte, „cărți”, colecții de imagini sau fotografii etc.

Aplicarea metodelor anterior descrise presupune utilizarea unor mijloace de învățământ variate, în special a celor cu caracter intuitiv, ilustrativ și oferă contexte de alternare a diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal), de realizare a unor activități religioase specifice (audierea de povestiri, rugăciuni, texte și cântări religioase, colinde etc.), de implicare a elevilor în diferite

activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc demersurile didactice desfășurate prin ora de religie. Astfel, se recomandă ca profesorul de religie să utilizeze mijloace didactice adecvate: planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, softuri educaționale, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, prezentări Power-point educative, jocuri (cuburi, puzzle etc.), adaptate conținuturilor propuse; culegeri de texte literare în versuri și proză, cântece necesare ca suport pentru serbări și lecții curente; fișe pentru desen; jucării necesare derulării jocurilor didactice.

Dezideratele de modernizare și perfecționare a metodologiei didactice se încrui pe direcția sporirii caracterului activ-participativ al metodei de învățare, pe aplicarea unor metode cu un pronunțat caracter formativ în valorificarea noilor tehnologii instructive, care să-l implice pe copil direct în procesul de învățare, stimulându-i creativitatea, interesul pentru nou, dezvoltarea gândirii, reușind să aducă o însemnată contribuție la dezvoltarea întregului său potențial.

Elevii cu dizabilități necesită anumite metode și procedee didactice specifice pentru a beneficia de o educație adecvată. De exemplu, pentru elevii cu deficiențe de auz este bine să se folosească, încă de timpuriu, în mod consistent și continuu, moduri de comunicare vizibile cum ar fi: limbajul mimico gestual, dactilemele și labiolectura, îmbinate în mod armonios astfel încât elevii să perceapă în mod corect mesajul transmis de profesor.

Specific procesului de învățare din învățământul special este numărul redus de elevi într-o clasă, ceea ce permite să se lucreze diferențiat cu ei, cu raportare la nevoile și particularitățile fiecăruia. Acest fapt asigură un transfer, o însușire și o fixare reale ale informațiilor și conținuturilor impuse de programa școlară, exprimate în termeni de achiziții finale ușor evaluabile la încheierea fiecărui ciclu de învățământ.

În comparație cu învățământul de masă unde profesorul câștigă interesul elevilor cu un ton adecvat, în învățământul special profesorul este obligat să se afle în câmpul vizual al tuturor elevilor pentru ca aceștia să fie permanent antrenați și interesați de procesul de instruire.

În activitățile didactice destinate elevilor cu cerințe educaționale speciale trebuie respectate anumite cerințe: să se folosească un limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale, prezentarea să fie clară, precisă, concisă, ideile să fie sistematizate, să se recurgă la procedee și materiale intuitive, să se antreneze elevii prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor de către aceștia și pentru a interveni cu noi explicații atunci când se impune acest lucru.

Care sunt contextele și mediile de instruire recomandate pentru activitatea la Religie?

Ora de Religie nu înseamnă numai activitatea obișnuită a profesorului cu elevii în sala de clasă. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare, care să-i motiveze pe elevi pentru participarea activă și să le susțină interesul pentru domeniul Religiei.

Așadar, cum și unde anume se pot organiza activitățile de învățare la disciplina Religie?

- **Învățăm în sala de clasă!** În sălile de clasă, profesorul poate organiza diferite activități de predare-învățare cu elevii: lecții obișnuite de prezentare de noi teme, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității etc.

- **Mergem la bibliotecă!** Profesorul de religie, împreună cu elevii, poate organiza activitatea la biblioteca școlii sau la altă bibliotecă din comunitate. În aceste contexte de învățare, elevii pot fi încurajați și susținuți să se familiarizeze cu spațiul bibliotecii, să observe cum se caută o carte, să participe la întâlniri cu diferite personalități.

- Vizităm biserica! Biserica este un spațiu cu înalte valențe educative pentru ora de religie. Profesorul poate organiza cu elevii vizite la biserică în diferite ocazii și scopuri: pentru participarea și observarea anumitor slujbe bisericești, pentru discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente importante pentru comunitate ori activități de întraajutorare a membrilor acesteia.

- Leșim în alte spații din afara școlii! Profesorul de religie și elevii pot derula activități de învățare și în contexte extrașcolare precum: mersul la cinematograful pentru vizionarea unor filme pe teme religioase relevante din perspectiva acestei materii de studiu, vizitarea unor muzee, plimbarea pe stradă/ prin parc pentru observarea comportamentelor oamenilor și analiza acestora din perspectiva moralei religioase.

- Mergem în excursii tematice la mănăstiri sau alte lăcașuri de cult! Profesorul de religie poate organiza excursii cu elevii, pe un traseu care să cuprindă o serie de mănăstiri sau alte așezăminte religioase cu o anumită semnificație pentru comunitatea sau regiunea respectivă. În acest context, se pot organiza discuții cu specialiștii din muzeele mănăstirilor, se pot iniția dialoguri cu unii duhovnici, se observă sau se descriu spațiile sau obiectele cu caracter sacru.

- Căutăm pe Internet informații și imagini cu caracter religios! În afară de faptul că unele lecții sau teme pot utiliza platforme educaționale, profesorul poate să descopere pe Internet, împreună cu elevii, informații relevante despre specificul vieții religioase din spațiul proximal sau din alte arealuri geografice și culturale, poate urmări secvențe muzicale, filmice, liturgice ce sunt corelate cu temele planificate.

Abordarea conținuturilor

Acest aspect presupune o atitudine flexibilă a profesorului de religie, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între Religie și alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se recomandă să fie utilizate exemple biblice, din viețile sfinților și din viața cotidiană, relevante pentru fiecare temă.

Aspecte privind evaluarea

Evaluarea constituie o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă a fi utilizate cu prioritate metode moderne de evaluare, precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la standarde generale și nu la nivelul clasei.

De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Bibliografie

1. Bocoș, M., (2013), „*Instruire interactivă*”, Polirom, Iași;
2. Bolocan, C. M., (2005), „*Catehetica și Didactica Religiei.*” Interferențe și deosebiri, Performantica, Iași;
3. Ciolan, L., (2008), „*Învățarea integrată-fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*”, Editura Polirom, Iași.
4. Cucuș C., (1999), „*Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*”, Polirom, Iași;
5. Opreș, D.; Opreș, M., (2006), „*Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*”, Editura Sf. Mina, Iași;
6. Panoschi, M.; Ițoiu, N.; pr. Iordăchescu N., (2001), „*Ghid de evaluare. Religie*”, Aramis, București;
7. Timiș, V., (2003). „*Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*”, Renașterea, Cluj Napoca;
8. Timiș, V., (2004), „*Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*”, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Dogaru Gheorghe	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Radu Cătălin-Cristian	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
Costache Claudiu-Cosmin	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Religie - cultul ortodox** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a, învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar.

Programa disciplinei **Religie** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului gimnazial, prin raportare la cerințele exprimate în Legea educației naționale nr. 1/2011 cu completările și modificările ulterioare, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Structura programei școlare de Religie include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului dobândite la ora de *Religie* pe parcursul întregului învățământ gimnazial. Acestea contribuie în mod direct la realizarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, reflectă în mod adecvat specificul domeniului educației religioase și reprezintă o etapă formativă superioară în raport cu competențele dezvoltate pe parcursul învățământului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe durata unui an școlar. Acestea sunt adaptate la nivelul de dezvoltare al elevilor, au rol în orientarea evaluării performanței acestora și oferă cadrul pentru proiectarea demersului didactic.

Pentru dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** variate, cu rol de orientare a strategiilor didactice ce urmează a fi dezvoltate de profesori. Acestea valorifică contexte de învățare formală, nonformală și informală, vizează activitatea elevilor (nu a profesorului) și au rol de a stimula participarea activă a acestora la propria învățare. Profesorul are libertatea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare.

Conținuturile învățării constituie decupaje didactice relevante, necesare elevilor pentru dobândirea competențelor specifice. La nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățatură creștină, elemente de morală religioasă aplicată și aspecte de viață comunitară.

Sugestiile metodologice oferă clarificări pentru elementele de noutate ale programei și includ exemple de strategii didactice, repere pentru proiectarea demersului didactic, precum și elemente de evaluare continuă. De asemenea, sugestiile metodologice fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare și la modalități de personalizare a demersului didactic (prin referiri la interese speciale de cunoaștere, specificul diferitelor comunități, adaptarea la nevoi speciale de învățare).

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea **Religiei**, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**
- 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**
- 3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Clasa a V-a
<p>1.1. Explicarea rolului personalităților din Vechiul Testament în devenirea umanității/istoria mântuirii</p> <ul style="list-style-type: none"> - lecturarea unor texte biblice referitoare la credința în Dumnezeu, manifestată de persoane din Vechiul Testament; - exerciții de recunoaștere a unor persoane sau motive ale Vechiului Testament, în diferite picturi, sculpturi, opere literar-poetice, filme; - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, scheme) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața persoanelor biblice din Vechiul Testament; - povestirea unor evenimente biblice „pas cu pas” pornind de la un cuvânt, simbol, pretext, utilizând tehnici interactive (de exemplu, „Pânza de păianjen”, „Răspunde, Aruncă, Întreabă”); - participarea la jocuri de rol/dramatizare pe tema unor evenimente din Vechiul Testament (de exemplu, vinderea lui Iosif de către frații săi).
<p>1.2. Descrierea unor aspecte caracteristice religiei proprii, utilizând concepte specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe diferite teme: credința în Dumnezeu, crearea lumii și a omului, libertatea omului, Decalogul, proroci și prorocii; - vizionarea unor documentare științifice, cu argumentări biblice, pe tema apariției universului și a omului; - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la modalitățile prin care Dumnezeu S-a descoperit omului în Vechiul Testament; - realizarea unor desene, colaje pe temele studiate (de exemplu, „Zilele creației”, „Ecologie - păstrarea și îngrijirea lumii pe care Dumnezeu a creat-o pentru om”).
<p>1.3. Identificarea mesajului moral-religios din texte sau suporturi expresive date (biblice, religioase, literare, plastice, istorice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie, altar, templu, proroc), utilizând dicționare sau alte surse de informare; - exerciții de corelare a informațiilor religioase cu cele dobândite la alte discipline de studiu (de exemplu, istorie, biologie, geografie) referitoare la evenimentele și persoanele biblice studiate; - analizarea unor texte sau expresii figurativ-plastice cu relevanță pentru valori religioase, precum unicitatea fiecărei persoane, prietenie, iertare, ascultarea de Dumnezeu; - exerciții de sintetizare a învățăturilor religioase-morale din modelele promovate de persoanele biblice studiate; - realizarea unor compuneri care să ilustreze un anumit mesaj moral-religios dat.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a V-a
<p>2.1. Exprimarea unor aprecieri personale privind semnificația morală a comportamentului persoanelor din textele studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte săvârșite de persoane biblice, cu relevanță pentru valori precum: iubirea față de Dumnezeu și față de semenii, atașamentul, iertarea,

Clasa a V-a

- prietenia, respectul, ajutorul;
- caracterizarea unor persoane biblice, valorificând tehnici de elaborare studiate la limba și literatura română sau la alte discipline;
  - participarea la jocuri de rol „Așa da/Așa nu” referitoare la comportamentul unor persoane biblice (de exemplu, Avraam, Iosif, frații lui Iosif, sora lui Moise, văduva din Sarepta Sidonului) sau la comportamentul propriu în relație cu semenii;
  - exerciții de identificare a propriilor talente sau disponibilități comportamentale și a modalităților de valorificare a acestora, în familie, în mediul școlar sau în societate, pornind de la modelele biblice studiate;
  - evidențierea actualității unor reguli sau principii vechi-testamentare în lumea de astăzi, prin exemple.

2.2. Selectarea unor reguli de comportament moral-religios din diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date

- exerciții de identificare a unor reguli de comportament în viața cotidiană, pornind de la poruncile din Decalog;
- prezentarea și discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viața cotidiană manifestate în acord/dezacord cu poruncile din Decalog;
- stabilirea de comparații între poruncile din Decalog și alte reguli de comportament din diferite contexte de viață cotidiană (de exemplu, familie, grup de prieteni, școală, societate, biserică).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**Clasa a V-a****3.1. Evidențierea unor elemente definitorii ale propriei identități religioase**

- prezentarea unor aspecte legate de propria identitate religioasă, utilizând modalități variate (de exemplu, descrierea unor elemente specifice, elaborarea unei compuneri, prezentarea unor fotografii) ;
- identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității;
- participarea la discuții pe tema unor modele biblice de păstrare a identității religioase în diferite contexte (de exemplu, evreii în robia egipteană, prorocul Daniel în Babilon);
- participarea la întâlniri cu membri ai comunității (de exemplu, părinți, personal de cult) invitați în cadrul unor activități din clasă pentru a prezenta aspecte specifice diferitelor religii din comunitate;
- vizitarea/observarea pe baza unor imagini a elementelor de diversitate religioasă de la nivelul comunității (de exemplu, lăcașuri de cult, obiecte de cult specifice).

3.2. Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, după repere date, prin raportare la valorile moral-religioase

- analizarea unor icoane și imagini reprezentative pentru identificarea modalităților de implicare în viața comunității;
- lecturarea unor texte biblice și literare relevante, pe tema nevoii asumării de responsabilități în cadrul diferitelor grupuri de apartenență;
- învățarea unor rugăciuni pentru semenii și rostirea acestora în diferite contexte;
- realizarea de proiecte de grup pe tema modului în care copiii se pot implica în viața comunității (de exemplu, vizitarea bătrânilor singuri din comunitate, activități de ajutorare a persoanelor sărace);
- elaborarea în echipe a unor materiale (de exemplu, pliante, afișe, filmulețe) care reflectă modul de implicare a elevilor în activități de voluntariat la nivelul școlii

Clasa a V-a
sau al comunității.
<p>3.3. Prezentarea modalităților de celebrare a diferitelor sărbători și tradiții religioase, în viața personală și în comunitățile de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de scurte compuneri referitoare la principalele sărbători și evenimente legate de viața familiei, valorificând experiențele personale; - participarea la sărbători religioase sau laice ale comunității, în diferite moduri (de exemplu, realizarea de serbări, interpretarea de colinde sau cântece tradiționale); - organizarea de minianchete cu persoane în vârstă de la nivelul comunității, pentru împărtășirea de informații referitoare la modul de celebrare a unor sărbători în trecut (de exemplu, „La un interviu”, „Povestea bunicii/bunicului”); - elaborarea unor proiecte individuale, în perechi sau în echipă, pe teme precum: „Crăciunul în familia mea”, „Cum ne pregătim pentru Învierea Domnului”, utilizând tehnici diferite (de exemplu, texte, fotografii, colaje).

Conținuturi*

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea lumii (Dumnezeu – Izvorul existenței și Părintele omenirii; crearea îngerilor și lucrarea lor; crearea lumii văzute; unicitatea și specificitatea ființei umane; primele relatări biblice despre Dumnezeu) • Prima familie: Adam și Eva (crearea omului – bărbat și femeie; darul vieții; promisiunea venirii Mântuitorului; responsabilitatea omului față de creație; cunoașterea lui Dumnezeu din diversitatea și unitatea creației) • Prietenia lui Dumnezeu cu Noe și Avraam (credeința în Dumnezeu cel adevărat; legământul lui Dumnezeu cu Noe și Avraam; începuturile poporului ales) • Iosif și frații săi – model de iertare (Iacov și cei 12 fii; strămutarea în Egipt a poporului ales; puterea iertării) • Moise, omul care a vorbit cu Dumnezeu (eliberarea din robia egipteană; drumul spre Țara Făgăduinței; primirea Decalogului) • De la regele David la Împăratul Hristos (regele David, strămoșul Mântuitorului; pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> • Decalogul : importanța lui în viața omului (Decalogul ca dar al iubirii lui Dumnezeu; actualitatea Decalogului) • Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu (chemarea lui Dumnezeu în Vechiul Testament; persoane biblice care au răspuns la chemarea lui Dumnezeu: Samuel/Ieremia) • Mărturisirea credinței în Vechiul Testament (modalități de mărturisire a credinței în Vechiul Testament; exemple: Ilie/Daniel) • Calitățile omului și slujirea lui Dumnezeu (rolul calităților personale în viața omului; exemple biblice de valorizare a calităților personale – construirea templului din

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	Ierusalim/psalmii lui David/pildele lui Solomon)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> • Respectul, în lumina credinței (respectul față de sine, față de părinți, față de colegii de clasă, față de semenii; exemple biblice: David și Ionatan/Ruth și Noemi/Daniel și prietenii lui) • Slujirea propriului popor (modalități de manifestare a iubirii față de propriul popor; exemple biblice: Moise/Daniel) • Ajutorul oferit semenilor (ajutorul ca formă de exprimare a credinței și a iubirii lui Dumnezeu; ajutorul oferit părinților și colegilor; persoane care au nevoie de ajutor; modalități de ajutorare; exemple biblice de ajutorare: Iosif/Elisei) • Dialogul despre credința în Dumnezeu (importanța dialogului despre Dumnezeu; contexte de dialog despre credință; exemple de persoane biblice care au vorbit semenilor despre Dumnezeu: Iona/slujnica lui Neeman Sirianul)
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> • Sărbătoarea – timp sfințitor și de bucurie (pregătirea pentru sărbătoare; sărbători în familie: ziua de naștere; onomastica – semnificația religioasă; sfântul ocrotitor al familiei/ziua familiei creștine; cum participă copiii la sărbători) • Relația dintre sărbătorile religioase și alte sărbători (Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei și Ziua Națională a României; Nașterea Domnului și Anul Nou; Florii, Paști și Rusalii; sărbători civile legale: Ziua femeii, Ziua copilului; sărbători populare; confluente și specificități)

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Prezentarea cronologică a principalelor evenimente din viața și activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, pe baza textelor biblice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare pe hartă a locurilor sfinte precizate în temele studiate (de exemplu, Țara Sfântă, Nazaret, Betleem, Ierusalim, râul Iordan); - realizarea de tabele cronologice / hărți conceptuale / scheme pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața și activitatea Domnului Iisus Hristos; - exerciții de identificare a ordinii logice și cronologice a evenimentelor din viața lui Iisus Hristos, prin tehnici variate (de exemplu, ordonare, numerotare, eliminare, grupare); - participarea la activități tip joc didactic, în perechi sau în grup, care vizează selectarea / prezentarea de informații despre persoane sau evenimente biblice (de exemplu, rebus, „Plan de călătorie” – marcarea unei rute pe hartă, „Cine? Ce? Unde? Când?”, „Recunoaște personajul”, „Jurnal de călătorie în Țara Sfântă”); - prezentarea textelor unor cântări din Sfânta Liturghie, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viața Mântuitorului.
<p>1.2. Integrarea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, în diferite contexte de comunicare, a termenilor învățați (de exemplu, subliniere, încercuire, bifare, transcriere, selectare); - exerciții de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învățătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credință, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare și cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunțuri); - redactarea de texte (de exemplu, elaborarea de scurte povestiri; continuarea unei povestiri cu titlu dat sau cu titlu la alegere, pe baza unui plan de idei; redactare de mesaje, scrisori, rugăciuni simple) în care să fie descrise sentimente și trăiri personale, în legătură cu teme studiate (de exemplu, ajutor, recunoștință, puterea rugăciunii); - identificarea unor teme sau motive nou-testamentare în anumite creații culturale, clasice sau contemporane; - analizarea semnificației cererilor din rugăciunea „Tatăl nostru”.
<p>1.3. Selectarea de informații adecvate din surse și cu mijloace variate, pe teme cu relevanță moral-religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viața Mântuitorului, utilizând tehnici variate (de exemplu, tabele, diagrame, glosare, fișe de lucru); - stabilirea de asocieri/corespondențe între proverbe/zicători și expresii biblice; - observarea unor icoane/fresce/creații plastice care prezintă evenimente din viața Maicii Domnului și a Domnului Iisus Hristos, cu scopul identificării unor elemente de specificitate în reprezentarea plastică (de exemplu, chipuri, lumină, umbre, culori, simboluri); - realizarea în echipe a unor miniproiecte pe teme variate (de exemplu, „Pelerin în Țara Sfântă”, „Mănăstirile din județul meu”, „Sfinți români”, „Icoane vechi din

Clasa a VI-a

zona...”), valorificând informații din domenii variate (religie, arte, istorie, geografie) învățate la școală sau identificate în atlase, enciclopedii, reviste, media, Internet.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VI-a

2.1. Prezentarea unor modele spirituale, pe baza textelor biblice, religioase, literare studiate

- analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, din perspectiva modelelor spirituale (de exemplu, Pilda vameșului și a fariseului, Pilda celor doi datornici);
- realizarea de caracterizări ale unor persoane biblice sau din texte literare, din perspectiva unor virtuți/valori reprezentative (de exemplu, Sfântul Ioan Botezătorul – curajul; Dreptul Simeon – speranța; Dreptul Iosif – bunătatea; Craii de la răsărit – dărnicia; Apostolii – credința);
- exerciții de argumentare a unei opinii personale referitoare la teme de morală religioasă abordate în activitatea din clasă, utilizând metode și tehnici diverse (de exemplu, alegere duală/multiplă; tehnici interactive – „Blazonul personal”, „Cubul”, joc didactic „Cred.../Pentru că.../În consecință...”);
- elaborarea unor miniproiecte pe tema vieții și activității unor personalități la nivelul comunitar/național, care s-au remarcat ca modele de credință și patriotism, utilizând tehnici variate (de exemplu, „Știu/Vreau să știu/Am învățat”, „Diamant”, „Mozaic”);
- analizarea mesajului moral-religios exprimat în diferite forme și izvoare istorice (de exemplu, documente, pisanii, cronici, scrisori, inscripții funerare), identificate în mediul virtual sau prin vizitarea de ctitorii ale unor domnitori români.

2.2. Relaționarea pozitivă cu colegii, în activități, sarcini de învățare, situații-problemă, utilizând reguli de comportament moral-religios

- participarea la discuții de grup despre modalitățile în care se poate aplica porunca iubirii în relația cu colegii sau alți copii aflați în situații speciale (de exemplu, copii cu dizabilități, copii care au părinții în străinătate, copii fără părinți, copii aflați în situația de abandon școlar);
- implicarea în rezolvarea unor situații problemă care apar în clasă sau în școală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoțită de reflecția asupra acestora (de exemplu, „Ce ai face dacă...”, „Ce s-ar întâmpla dacă...”);
- realizarea unor activități cu rol de reflecție asupra modului de implicare personală în practicarea valorilor moral-religioase (de exemplu, elaborarea de felicitări sau scrisori pe tema „Recunoștința față de părinții mei”; realizarea de texte scurte pe tema „Primul meu pas spiritual”; crearea de mesaje pe tema „Schimbare prin iertare”).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VI-a

3.1. Analizarea unor moduri de manifestare a diversității religioase în viața personală, a grupurilor de apartenență, a comunității

- lecturarea unor texte biblice referitoare la iubirea Domnului Iisus Hristos față de toți oamenii, indiferent de religie sau de naționalitate (de exemplu, vindecarea slugii sutașului din Capernaum);

Clasa a VI-a

- realizarea de colaje, postere, pliante, mesaje-cheie cu rol de exemplificare a unor valori moral-religioase (de exemplu, iubirea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de toți oamenii, respectarea diversității), utilizând tehnici variate (de exemplu, texte biblice, imagini, reproduceri după icoane sau tablouri, desene);
- analizarea unor studii de caz pe tema diferitelor confesiuni care există la nivelul comunității, prin evidențierea similitudinilor sau specificității de ordin cultic, ritualic;
- participarea la jocuri de rol pe tema respectării diferitelor norme moral-religioase, cu scopul exersării diferitelor tipuri de atitudini și comportamente.

3.2. Asumarea unor responsabilități față de sine și față de ceilalți, prin raportarea la valorile moral-religioase

- povestirea unor întâmplări din viața proprie sau a semenilor, în care s-au aplicat învățăturile dobândite la ora de Religie (de exemplu, credința, iertarea, rugăciunea, recunoștința, milostenia, păstrarea sănătății);
- realizarea unor interviuri cu proprii părinți pe tema rolului familiei în creșterea și dezvoltarea copiilor;
- analizarea de fotografii din arhiva personală sau de pe rețeaua Internet (de exemplu, site-ul parohiei/episcopiei/patriarhiei), care prezintă aspecte religioase din viața personală sau a comunității;
- realizarea unor microcercetări (de exemplu, observații, anchete, sondaje de opinie) pe teme referitoare la aspecte concrete din viața religioasă a comunității;
- participarea la discuții cu personalul de cult sau cu alți membri ai comunității pe tema acțiunilor sau lucrărilor bisericii, care au în vedere ajutorarea semenilor;
- realizarea unor activități cu caracter social-filantropic pentru membrii comunități.

3.3. Analizarea rolului diferitelor sărbători și tradiții religioase în viața personală și a comunității, cu identificarea de elemente de specificitate pentru diferite comunități

- exerciții de utilizare a calendarului creștin-ortodox pentru identificarea diferitelor sărbători religioase;
- identificarea elementelor de specificitate ale tradițiilor creștine comparativ cu alte tradiții și obiceiuri, prin activități de tip joc (de exemplu, „Oul de cuc”, „Taie ce nu se potrivește”);
- organizarea de miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, folosind metode și tehnici diverse (de exemplu, „Agenția de turism”, „Amintiri de la sărbătoarea...”, „Târgul de Crăciun”, „Buletinul de știri”);
- organizarea unor discuții referitoare la semnificația și rolul procesiunilor și pelerinajelor creștine, care să valorifice experiențele personale;
- redactarea unui mesaj scris (de exemplu, scrisoare, e-mail) către un prieten real sau imaginar, care să prezinte aspecte privind modul de celebrare a unei sărbători religioase în familie sau comunitate.

Conținuturi*

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Dumnezeu se face cunoscut omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Țara Sfântă în vremea Mântuitorului Hristos (aspecte geografice și istorice; aspecte generale privind viața religioasă, socială și familială a evreilor) • Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos (Bunavestire; Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos; Sfânta Fecioară Maria – Născătoarea de Dumnezeu) • Botezul Domnului (viața și predica Sfântului Ioan Botezătorul; Botezul Domnului) • Iisus Hristos, Învățătorul lumii (alegerea Apostolilor; învățarea directă, prin pilde și prin minuni; marea poruncă a iubirii; iubirea față de toți semenii) • Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Pătimirile, jertfa pe Cruce, moartea și Învierea Domnului; deschiderea raiului pentru toți oamenii) • Înălțarea Domnului Iisus Hristos (Înălțarea Domnului la cer și trimiterea Duhului Sfânt; misiunea apostolilor și a urmașilor acestora; prezența Mântuitorului Hristos în Sfânta Liturghie)
<p>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mărturii despre ajutorul primit de la Dumnezeu (ajutorul primit în diferite situații ale vieții; importanța mărturisirii ajutorului primit; exemple biblice – vindecarea celor doi orbi/vindecarea slăbănogului de la Vitezda) • Recunoștința pentru binele primit (exprimarea recunoștinței față de părinți, față de colegi și semeni; exemple biblice – mulțumirea adusă de leprosul vindecat) • Efortul pentru schimbarea vieții (importanța autocunoașterii și nevoia de îndrumare duhovnicească; rolul rugăciunii și al spovedaniei; exemple biblice – Sfântul Apostol Matei/Zaheu) • Mărturisirea credinței în Iisus Hristos (apostolii, modele de mărturisire a credinței; exemple biblice: potolirea furtunii pe mare/pescuirea minunată/mărturisirea lui Petru și cea a lui Toma, înainte și după Înviere; exprimarea credinței, în viața de zi cu zi)
<p>Viața creștinului împreună cu semenii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rugăciunea, temei și putere a vieții creștine (rolul rugăciunii; rugăciunea în familie; exemple de rugăciuni pentru sine, pentru membrii familiei și pentru semeni; pilde despre puterea rugăciunii – Pilda vameșului și a fariseului/lair/femeia canaaneancă) • Rugăciunea „Tatăl nostru” (semnificație, explicare, contexte de rostire) • Iertarea, semn al bunătății sufletești (rolul împăcării și al iertării în relațiile cu Dumnezeu, cu sine și cu semenii; cuvintele Mântuitorului despre iertare; Pilda celor doi datornici; dragostea, respectul și iertarea în familie) • Milostenia, manifestare a iubirii față de semeni (semnificație, rol, modalități de împlinire; înmulțirea pâinilor și a peștilor, darul oferit de un copil/ transformarea apei în vin la nunta din Cana, prin mijlocirea Maicii Domnului)

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> • Tradiții de Crăciun; tradiții de Paști (tradiții religioase și populare în România și în străinătate) • Pelerinaje și procesiuni creștine (rolul pelerinajelor și al procesiunilor; locuri importante de pelerinaj; sfinți români și cinstirea lor)

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Analizarea manifestării lucrării Duhului Sfânt în viața Bisericii și în devenirea spirituală a omului, pe baza unor texte religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe teme referitoare la: asemănarea omului cu Dumnezeu, Duhul Sfânt – Persoană a Sfintei Treimi, Sfintele Taine; - analizarea atributelor Duhului Sfânt în rugăciunea „Împărate ceresc”; - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la viața Bisericii primare: întemeierea Bisericii, primele comunități creștine, propovăduirea învățaturii de către Sfinții Apostoli, martiriul Sfântului Ștefan, minuni făcute de către Sfinții Apostoli; - identificarea de informații pe tema răspândirii creștinismului în lume și în țara noastră, utilizând diferite surse (de exemplu, texte referitoare la vestirea creștinismului în Dobrogea, texte ale creațiilor populare despre prezența Sfântului Apostol Andrei); - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, hărți conceptuale, scheme comparative) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la întemeierea și răspândirea creștinismului.
<p>1.2. Compararea unor modalități diverse de manifestare a vieții religioase sau a unor aspecte de învățătură religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor prezentări pe tema lucrării Sfântului Duh în viața Bisericii și a omului, utilizând diferite tipuri de materiale-suport (de exemplu, icoane, ilustrații, hărți, elemente de istorie locală); - elaborarea de tabele comparative privind elementele de specificitate ale Sfintelor Taine (de exemplu, scopuri, aspecte de timp și spațiu pentru realizarea lor, efecte); - realizarea de miniproiecte pe teme legate de elemente de specificitate a bisericii și rolul acestora în viața religioasă a comunității (de exemplu, „Sunt ghid la biserica mea”, „Povestea bisericii”); - analizarea textului „Fericirilor” în relație cu modalitățile concrete de trăire a credinței în viața cotidiană; - exerciții de identificare a aspectelor comune și a celor specifice din Fericiri și din Decalog, precum și a modalităților de aplicare a acestora în viața cotidiană.
<p>1.3. Analizarea unui mesaj moral-religios, comunicat în forme variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de corespondențe între icoane și texte biblice referitoare la marile sărbători creștine (de exemplu, Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt); - observarea unor elemente de specificitate în icoane sau alte creații plastice cu teme religioase, prezente în diferite medii (de exemplu, în biserici, în muzee, în expoziții de artă); - organizarea unor expoziții cu produse realizate de elevi (de exemplu, desene, icoane, colaje) în cadrul orelor de Religie sau în cadrul unor activități extrașcolare; - identificarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, colinde, iconografie, arhitectură bisericească).

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VII-a

2.1. Identificarea de repere și modele dezirabile din punct de vedere religios, în plan personal și social

- participarea la discuții despre rolul modelelor în viață: nevoia de modele, criteriile de alegere a modelelor, modele autentice și false modele, cum poți deveni model pentru alții;
- organizarea de dezbateri pe tema rolului pe care îl au modelele în luarea unor decizii personale la adolescent;
- exerciții de reflecție asupra propriilor opțiuni în alegerea modelelor (de exemplu, modele preluate de la sfinți, de la părinți sau alți membri ai familiei, de la profesori, de la colegi, de la persoane din comunitate sau din mass media);
- participarea la întâlniri cu personalități din diferite domenii de activitate, ce pot avea rol de modele (de viață, de carieră) care valorifică darurile primite de la Dumnezeu;
- analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță pentru lucrarea Duhului Sfânt în viața omului și în lume (de exemplu, Pilda talanților, Pilda viței și a mlădițelor, Pilda grăuntelui de muștar).

2.2. Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice

- participarea la discuții despre importanța, pentru viața personală, a familiei și a comunității, a normelor moral-religioase legate de bine, adevăr, prietenie, sens al vieții, comportament autentic, cu exemplificări biblice (de exemplu, prietenii slăbănogului din Capernaum);
- exerciții de elaborare în grup a unor reguli de comportament specifice diferitelor contexte (școlare, familiale, sociale), în acord cu valorile moral-religioase, prezentate în forme variate (de exemplu, fișe, postere, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii, dezbateri);
- analizarea unor studii de caz pornind de la situații concrete de încălcare a unei reguli, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Care au fost urmările nerespectării acelei reguli?”, „Cum s-a simțit cel care nu a respectat regula?”, „Dar cei care au avut de suferit în urma încălcării acelei reguli?”, „Ce soluții pentru îmbunătățirea situației se pot aplica?”);
- realizarea de corelații între norme moral-religioase și norme civice date sau identificate prin discuții, în relație cu noțiunile de: libertate, dreptate, adevăr, responsabilitate;
- elaborarea unor scurte eseuri despre diferite valori moral-religioase (de exemplu, prietenie, iubire, frumos, adevăr, bucurie, ideal de viață).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VII-a

3.1. Argumentarea importanței respectului pentru diversitate și a comunicării între persoane/ grupuri

- participarea la discuții privind importanța comunicării și a respectului pentru diversitate, pornind de la situații concrete, filme, povestiri, imagini, pilde biblice;
- analizarea unor studii de caz pe tema discriminării copiilor, pe aspecte legate de diferențele în funcție de etnie, religie, stare de sănătate;
- implicarea în jocuri de rol pe tema efectelor comunicării sau ale lipsei de

Clasa a VII-a	
<p>comunicare, în diferite contexte, valorificând învățătura Mântuitorului Iisus Hristos despre valoarea persoanei umane;</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor aspecte de credință comune diferitelor culte existente la nivelul comunității (de exemplu, sărbători comune, sfinți comuni, valori comune), utilizând diferite surse de informare (de exemplu, Internet, discuții cu personal de cult sau membri ai diferitelor culte religioase din comunitate). 	
<p>3.2. Manifestarea reflecției critice față de responsabilități asumate în viața proprie și a comunității, prin raportarea la valori moral-religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre valori moral-religioase: ce sunt, care sunt, ce rol au în viața omului; - exerciții de caracterizare, printr-o valoare centrală, a diferitelor persoane (de exemplu, persoana proprie, colegi, prieteni, personalități din diferite domenii de activitate, sfinți); - analizarea unor întâmplări asumate de elevi ca eșecuri personale și propunerea de soluții pentru recâștigarea încrederii în propria persoană, pornind de la exemple privind lucrarea harului Duhului Sfânt în viața copiilor și a tinerilor; - organizarea de jocuri de rol cu scopul empatizării cu diferite roluri și al conștientizării importanței asumării de responsabilități (de exemplu, „Părinte pentru o zi”, „Profesor pentru o zi”). 	
<p>3.3. Argumentarea importanței participării fiecărei persoane la viața spirituală a comunității, ca membru activ al acesteia</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea în echipă a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriat școală-familie-parohie, pentru petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii, membri ai comunității religioase; - participarea la discuții pe tema importanței sărbătorilor creștine pentru păstrarea spiritului familial și comunitar; - realizarea de miniproiecte pentru elaborarea unor materiale promoționale (de exemplu, pliante, articole pentru revista școlii, articole pentru site-ul parohiei/comunității) privind viața spirituală a comunității (de exemplu, tradiții religioase, modalități de celebrare a unor sărbători, alte evenimente semnificative); - implicarea în acțiuni de voluntariat, desfășurate în cadrul unor colaborări ale școlii cu diferiți parteneri sociali (Biserică, Primărie, Poliție, ONG-uri). 	

Conținuturi*

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> • Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu (viața omului pe pământ și viața veșnică; nevoia omului de creștere și împlinire spirituală) • Lucrarea Duhului Sfânt în lume (Duhul Sfânt, Persoană a Sfintei Treimi; puterea sfințitoare și dătătoare de viață a Duhului Sfânt; împărtășirea harului divin oamenilor; rugăciunea „Împărate ceresc”) • Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime (scopul trimiterii Duhului Sfânt în lume; evenimentul Pogorârii Duhului Sfânt peste apostoli – ziua de naștere a Bisericii/comunitatea celor botezați – Biserica; propovăduirea Sfinților Apostoli; convertirea Sfântului Apostol Pavel; alegerea episcopilor și a preoților pentru conducerea și slujirea comunității creștine)

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> • Sfintele Taine în viața creștinilor (Harul Duhului Sfânt prezent în Biserică; prezentare generală a rolului și a semnificației Sfințelor Taine; roadele primirii Sfințelor Taine) • Darurile Duhului Sfânt (darurile de la Dumnezeu, ca responsabilitate pentru sine și pentru ceilalți; Pilda talanților; exemple de sfinți ca modele de cultivare a darurilor)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> • Credința în primele comunități creștine (definirea creștinismului; modalități de relaționare și trăire a credinței; depășirea dificultăților cu ajutorul Duhului Sfânt) • Comuniunea credincioșilor în Biserică (Pilda viței și a mlădițelor, creștinul – membru al Bisericii; parohia – „familia” din biserică; familia – „biserica de acasă”) • Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului (semnificații; elemente de arhitectură și pictură religioasă; locul icoanelor și a obiectelor de cult în biserică; aspecte specifice ale lăcașurilor de cult în diferite religii/confesiuni) • Biserica în istorie (răspândirea creștinismului în lume și pe teritoriul țării noastre, dobândirea libertății religioase în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare/mărturisirea credinței în istoria Bisericii)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestarea bucuriei în viața omului („Fericitările”; momente și contexte de bucurie în viața cotidiană: bucuria pentru valori spirituale și materiale, bucuria întâlnirii cu semenii, bucuria pentru împlinirile proprii și ale semenilor, bucuria iertării) • Frumosul în viața creștinului (frumusețea spirituală a omului; frumusețea comportamentului; frumusețea în artă; frumusețea naturii) • Prietenia și iubirea, valori pentru viață (Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum; relația dintre iubire și prietenie; aspecte specifice la vârsta adolescenței)
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> • Praznicile împărătești (aspecte biblice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități) • Sărbători închinare Maicii Domnului și sfinților (aspecte biblice și patristice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități)

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Argumentarea importanței asumării modelului de iubire trinitară pentru împlinirea personală și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe teme precum: iubirea, descoperirea lui Dumnezeu, mărturisirea credinței, cuvântul lui Dumnezeu; - lecturarea unor texte care prezintă învățătura despre Sfânta Treime (texte biblice, texte privind viața unor sfinți care au explicat învățătura despre Sfânta Treime – Sfântul Spiridon/Sfântul Patrick); - explicarea „Simbolului credinței”, din perspectiva iubirii Dumnezeului Treimic față de om; - vizionarea unor fragmente din filme tematice (de exemplu, filmul „Andrei Rubliov” de Andrei Tarkovski).
<p>1.2. Formularea de argumente pentru susținerea importanței unor idei, fapte, evenimente cu relevanță moral-religioasă, în plan individual și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea modului de manifestare a iubirii divine în diferite pilde și minuni ale Mântuitorului; - elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”, „Lumea, darul lui Dumnezeu pentru om”, „Icoana, chipul omului ajuns la sfințenie”; - participarea la dezbateri pe teme privind fapte și evenimente cu relevanță moral-religioasă la nivelul comunității.
<p>1.3. Compararea modurilor în care un mesaj religios poate fi exprimat prin forme de comunicare diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, muzică religioasă, iconografie, pictură și arhitectură religioasă); - elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul muzicii/al literaturii/al artei în viața omului, cu accent pe valorile moral-religioase transmise prin intermediul acestora, utilizând mijloace variate de informare și de prezentare; - realizarea de comparații între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică, pe baza unui set de criterii date (de exemplu, scopul muzicii, sentimente exprimate, contexte de audiție, modalități de exprimare, autori); - exerciții de identificare în iconografie a modului de reprezentare a Persoanelor Sfintei Treimi; - realizarea de prezentări a lecturilor personale din anul școlar curent, cu relevanță pentru valorile moral-religioase (de exemplu, texte de literatură referitoare la mari sărbători sau la viața morală, psalmi, pilde biblice).

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Evidențierea implicațiilor moral-religioase pe care modelele urmate le pot avea în viața personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță pentru înțelegerea iubirii lui Dumnezeu față de om și față de lume (de exemplu, Pilda semănătorului, Pilda întoarcerii fiului risipitor, Pilda samarineanului milostiv); - lecturarea biografiei unor personalități religioase din perspectiva valorilor pe

Clasa a VIII-a

care le reprezintă (de exemplu, optimismul, asumarea alegerilor, efortul pentru propria devenire, perseverența în împlinirea personală);

- identificarea unor modele relevante din perspectivă creștină în cultura națională sau internațional;
- exerciții de reflecție pe tema rolului modelelor din viața proprie, organizate în forme variate (de exemplu, scurte eseuri, filmulețe de prezentare, postere care să ofere răspunsuri la întrebări reflexive de tipul „Ce admir la...”, „Persoana care m-a susținut...”, „Vreau să fiu ca...”, „Scopul meu în viață”).

2.2. Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă

- exerciții de autoevaluare a limbajului, a gesturilor, a comportamentului față de colegi, profesori, părinți în diferite contexte de relaționare;
- organizarea unor activități de premiere între colegi, care să evidențieze implicarea personală în aplicarea/practicarea unor valori moral-religioase (de exemplu, iubire, ajutorare, milostenie, prietenie);
- analizarea unor cazuri de comportamente în acord/dezacord cu porunca iubirii aproapelui, care să evidențieze importanța respectului pentru diversitatea religioasă;
- participarea la exerciții de reflecție pe tema relației dintre libertate și responsabilitate în relație cu valorile moral-religioase, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Ce înseamnă libertatea în viața mea?”, „Cum îmi manifest responsabilitatea față de ceilalți?”) sau pe baza unor modele date (de exemplu, fereastra lui Johari).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**Clasa a VIII-a****3.1. Susținerea rolului valorilor spirituale comune ale oamenilor, ca factor de promovare a comuniunii și ca sursă de rezolvare a problemelor ce apar în viața cotidiană**

- realizarea, pe parcursul anului școlar, a unui glosar cu texte biblice referitoare la iubirea dintre semeni și valorile spirituale comune ale oamenilor;
- analizarea unor studii de caz promovate în mass-media, care ilustrează modalități de manifestare a iubirii față de oameni;
- participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinți, bunici, membri ai comunității), pentru împărtășirea de informații referitoare la valorile vieții lor (de exemplu, care sunt valorile cele mai importante, când și-au internalizat aceste valori, cum le-au influențat viața, ce valori comune au cu copiii/tinerii din actuala generație);
- elaborarea unor pliante/postere/eseuri pe tema implicării copiilor și tinerilor în ameliorarea problemelor specifice lumii contemporane.

3.2. Analizarea calităților personale care susțin etapele propriei deveniri, în relație cu valorile moral-religioase

- participarea la discuții pe diferite teme: relația valori – scopuri – priorități – reușită, identificarea ipostazelor și a calităților personale care conferă valoare unui om;
- elaborarea de liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți
- organizarea de discuții cu persoane adulte pe tema rolului muncii și al efortului personal pentru propria devenire;

Clasa a VIII-a

- exerciții de identificare a unor asemănări și deosebiri în ceea ce privește valorile proprii și cele ale persoanelor din jur (de exemplu, colegi, prieteni, părinți, profesori), legate de aspecte precum libertatea, responsabilitatea, speranța, munca;
- exerciții de realizare a unei hărți conceptuale a dezvoltării personale viitoare, pornind de la posibilitățile de valorificare a valorilor moral-religioase proprii.

3.3. Implicarea în activități și proiecte individuale și de grup, centrate pe nevoi și aspecte de viață spirituală a comunității

- rostirea Crezului, a rugăciunii „Tatăl nostru” și interpretarea unor cântări liturgice în vederea participării active la cultul divin public;
- identificarea unor acțiuni de voluntariat la nivelul comunității, în care se pot implica elevii pe parcursul unui an școlar;
- proiectarea și organizarea de activități variate (de exemplu, serbări de muzică religioasă/colinde, expoziții cu lucrări ale elevilor, excursii, acțiuni de binefacere), împreună cu copii de alte etnii, credințe sau naționalități diferite de la nivelul comunității.

Conținuturi*

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> • Iubirea, temeiul vieții (Dumnezeu este iubire; crearea, mântuirea și sfințirea lumii din iubire; „Imnul iubirii”) • Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică (caracterul personal și întreit al lui Dumnezeu; descoperirea lui Dumnezeu în Vechiul Testament și în Noul Testament) • Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință” („Crezul”, sinteza învățăturii creștine; învățături despre Persoanele Sfintei Treimi, desprinse din „Crez”; analogii ale unor elemente din creație cu Sfânta Treime) • Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii (Sfânta Treime în Sfânta Liturghie; rugăciuni și cântări închinare Sfintei Treimi; cinstirea Sfintei Treimi prin semnul crucii; icoana Sfintei Treimi)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> • Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni (inspirația Scripturii; actualitatea mesajului biblic; împlinirea cuvântului lui Dumnezeu; Pilda semănătorului) • Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii (învățătura Mântuitorului, lumină a lumii; minunea vindecării orbului din naștere)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> • Libertate și responsabilitate în viață (conștiința – glasul lui Dumnezeu în viața omului; nevoia de argumentare și asumare a propriilor decizii la vârsta adolescenței; contexte și criterii de alegere a valorilor, a principiilor, a prietenilor, a profesiei, a drumului vieții; limitarea libertății prin dependențe; Pilda întoarcerii fiului risipitor) • Optimismul și stăruința în viața omului (optimismul în textele biblice – Dreptul Iov; optimism și provocări în viața tinerilor; adolescența și devenirea spirituală; contexte și scopuri ale stăruinței; perseverență și continuitate în învățare) • Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor (provocări și probleme ale societății actuale; implicarea creștinilor în prevenirea și rezolvarea conflictelor; aspecte specifice în adolescență – relații, comportamente, atitudini; Pilda samarineanului milostiv)
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> • Rolul muzicii în viața omului (asemănări și deosebiri între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică; sfinți melozi; exemple de cântări liturgice specifice marilor sărbători) • Literatura religioasă și viața creștină (specificul textelor religioase; exemple de texte din literatura română și universală pe teme cu semnificație moral-religioasă și în relație cu sărbătorile creștine; exemple biblice și din viețile sfinților) • Arta religioasă și viața creștină (arhitectură, pictură, sculptură religioasă; exemple din cultura românească și universală, din arta clasică și din arta modernă; exemple din viețile sfinților)

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, oferind idei și soluții posibile pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Actuala programă școlară de Religie promovează principiile învățării centrate pe elev, prin focalizarea actului educațional pe experiențele, capacitățile și nevoile elevilor cu relevanță pentru domeniul moral-religios. Centrarea pe elev presupune o învățare activă (în care elevul este direct implicat în rezolvarea de sarcini de lucru), contextuală (în care noile achiziții din învățământul gimnazial se construiesc pornind de la baza de cunoștințe din învățământul primar), socială (prin faptul că promovează cooperarea și colaborarea între elevi pentru rezolvarea sarcinilor de învățare și pentru punerea în practică a valorilor moral-religioase) și responsabilă (prin faptul că elevul este susținut pentru implicarea activă și pentru asumarea de responsabilități în învățare și ca membru al comunității).

Strategii didactice

Ora de Religie solicită utilizarea unui cadru metodologic variat, care să îmbine strategiile didactice tradiționale și moderne deopotrivă, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității elevilor de comunicare și de reflecție asupra propriei deveniri, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe valorile moral-religioase, pentru dezvoltarea de atitudini precum încrederea, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, respectul pentru diferență.

De asemenea, strategiile didactice au rolul de a implica activ pe elevi în propria învățare, de a oferi acestora variate contexte de activitate cu rol de motivare pentru propria dezvoltare, de a evidenția caracterul actual al valorilor moral-religioase.

Strategiile de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina Religie vizează cu precădere:

- strategii inductive, bazate pe analiza și valorificarea diferitelor contexte concrete de viață – prin: analiza unor atitudini și comportamente manifeste (exemple din texte biblice, religioase, literare; exemple din viața cotidiană); identificarea unor norme și principii moral-religioase în situații date; analiza unor exemple de respectare sau de încălcare a normelor moral-religioase; analiza rolului modelelor în viața personală și a comunității;
- strategii bazate pe învățarea prin descoperire – pornind de la diferite suporturi concret-senzoriale: seturi de imagini, icoane, ilustrații cu conținut religios-moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și din cea a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice;
- strategii interactive, bazate pe conversație, discuții în grup, dezbateri, interviuri, tehnici ale gândirii critice – pentru identificarea modalităților de aplicare în viața cotidiană a diferitelor valori religioase; pentru evidențierea trăsăturilor morale ale unor persoane; pentru exersarea formulării de argumente sau contraargumente cu privire la un punct de vedere;

- strategii de învățare problematizată – prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă ce apar în grupurile de apartenență sau la nivelul comunității, pornind de la relaționarea acestora cu valorile moral-religioase;
- strategii bazate pe lecturarea de texte variate – pentru a facilita dezvoltarea vocabularului cu termeni din domeniul religios și pentru a le susține interesul față de aprofundarea mesajului textului revelat;
- strategii care valorifică jocul de rol și dramatizarea – pentru construirea unor situații de învățare în care elevii sunt puși în variate contexte de interacțiune, de evaluare critică, de reflecție asupra unor situații de viață cotidiană, de dezvoltare a creativității și a abilităților socio-emoționale;
- strategii de învățare bazată pe proiect – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere cu relevanță moral-religioasă; proiectele pot fi realizate la nivel de grup de elevi/ clasă/ școală/ comunitate. Temele proiectelor vor fi relaționate cu conținuturile din programa școlară și pot viza: teme specifice disciplinei Religie, teme interdisciplinare sau teme legate de sărbători religioase ale comunității.

Aplicarea diferitelor strategii didactice presupune alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal) și utilizarea unor resurse de învățare variate: texte (biblice, religioase, literare); imagini (icoane, planșe ilustrative); softuri educaționale, CD-uri, DVD-uri; prezentări online, adaptate competențelor și conținuturilor propuse; site-uri cu informații relevante pentru domeniul religiei.

Alegerea strategiilor de învățare presupune efortul profesorului pentru personalizarea demersului didactic, fapt care înseamnă proiectarea activităților de predare-învățare în acord cu nevoi și interese specifice. Ca urmare, în acord cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011 cu completările și modificările ulterioare, profesorul decide cum va utiliza procentul de 25% din timpul alocat disciplinei (de exemplu: activități de predare-învățare adaptate la nevoi speciale de învățare, la interese speciale de cunoaștere, la specificul cultural și religios al comunității).

Dezideratele de modernizare și perfecționare a metodologiei didactice se încrucează pe direcția sporirii caracterului activ-participativ al metodei de învățare, pe aplicarea unor metode cu un pronunțat caracter formativ în valorificarea noilor tehnologii instructive, care să-l implice pe copil direct în procesul de învățare, stimulându-i creativitatea, interesul pentru nou, dezvoltarea gândirii, reușind să aducă o însemnată contribuție la dezvoltarea întregului său potențial.

Elevii cu dizabilități necesită anumite metode și procedee didactice specifice pentru a beneficia de o educație adecvată. De exemplu, pentru elevii cu deficiențe de auz este bine să se folosească, încă de timpuriu, în mod consistent și continuu, moduri de comunicare vizibile cum ar fi: limbajul mimico gestual, dactilemele și labiolectura, îmbinate în mod armonios astfel încât elevii să perceapă în mod corect mesajul transmis de profesor.

Specific procesului de învățare din învățământul special este numărul redus de elevi într-o clasă, ceea ce permite să se lucreze diferențiat cu ei, cu raportare la nevoile și particularitățile fiecăruia. Acest fapt asigură un transfer, o însușire și o fixare reale ale informațiilor și conținuturilor impuse de programa școlară, exprimate în termeni de achiziții finale ușor evaluabile la încheierea fiecărui ciclu de învățământ.

În comparație cu învățământul de masă unde profesorul câștigă interesul elevilor cu un ton adecvat, în învățământul special profesorul este obligat să se afle în câmpul vizual al tuturor elevilor pentru ca aceștia să fie permanent antrenați și interesați de procesul de instruire.

În activitățile didactice destinate elevilor cu cerințe educaționale speciale trebuie respectate anumite cerințe: să se folosească un limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale, prezentarea să fie clară, precisă, concisă, ideile să fie sistematizate, să se recurgă la procedee și materiale intuitive, să se antreneze elevii

prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor de către aceștia și pentru a interveni cu noi explicații atunci când se impune acest lucru.

Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Religie, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între Religie și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Religie la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor:

- pentru fiecare an de studiu s-a ales o temă centrală: „Dumnezeu – Părintele omenirii” (clasa a V-a), „Dumnezeu – Mântuitorul lumii” (clasa a VI-a), „Dumnezeu – Sfințitorul lumii” (clasa a VII-a), „Dumnezeu – Sfânta Treime” (clasa a VIII-a);
- la nivelul fiecărei clase, tema centrală a fost abordată din perspectiva a patru domenii, centrate pe: aspecte de învățătură creștină („Dumnezeu se face cunoscut omului”), aspecte de morală religioasă aplicată („Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”; „Viața creștinului împreună cu semenii”), aspecte de viață comunitară („Viața comunității și sărbătorile creștine”).

În abordarea conținuturilor se pot utiliza **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice și scrieri referitoare la viața unor sfinți, cântări religioase, cântări populare, patriotice, colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Contexte și medii de învățare

Nevoia de a motiva elevii pentru învățare și de a-i pregăti pentru a percepe religia ca parte componentă a vieții cotidiene presupune îmbinarea între activități de învățare organizate în contexte formale, nonformale și informale. Prin specificul ei, educația religioasă permite valorificarea didactică a unor contexte variate de învățare:

- sala de clasă – lecții clasice, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității;
- bibliotecă – identificarea de cărți relevante pentru domeniul educației religioase, organizarea unor activități de lectură, participarea la întâlniri cu diferite personalități;
- biserică – participarea și observarea anumitor slujbe bisericești, obiecte de cult; discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente la nivelul comunității;
- muzee – vizitarea unor expoziții tematice; prezentarea rezultatelor unor proiecte;
- mănăstiri, alte lăcașuri de cult – activități de observare a spațiilor sau obiectelor cu caracter sacru, discuții cu specialiști, dialoguri cu duhovnici;

- mediul virtual, Internet – utilizarea unor platforme educaționale, căutarea de informații și imagini cu caracter religios din spațiul proxim sau din alte arealuri geografice și culturale; urmărirea de secvențe muzicale, liturgice corelate cu temele planificate;
- alte spații informale (cinematograf, stradă, parc) – vizionarea unor filme pe teme cu relevanță religioasă, observarea comportamentelor oamenilor și analizarea acestora din perspectiva valorilor moral-religioase;
- comunitate – organizarea unor acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea persoanelor aflate în situații defavorizate; acțiuni comunitare de îngrijire a mediului fizic; organizarea de expoziții, târguri, mini-campanii.

Aspecte privind evaluarea

Alături de metodele tradiționale de evaluare, probele orale, scrise și practice pentru evaluarea competențelor specifice dobândite de elevi, se recomandă a fi utilizate și metode complementare/alternative de evaluare, cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, proiectul, portofoliul, autoevaluarea precum și activități practice, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile elevilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini moral-religioase, analiza produselor activității elevilor.

De asemenea, exemplele de activități de învățare oferă numeroase sugestii pentru organizarea unor contexte de autoevaluare și reflecție asupra celor învățate, cu rol de valorizare a intereselor și abilităților personale, de interiorizare a valorilor și de identificare a modurilor de aplicare a acestora în viața personală și a comunității.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale, ce au relevanță pentru domeniul educației religioase. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Ca urmare, în cadrul orei de Religie, cele mai importante funcții ale evaluării sunt funcția de reglare a strategiilor de predare-învățare și funcția motivațională a elevului pentru propria devenire.

Bibliografie

1. Bocoș, M., (2013), „*Instruire interactivă*”, Polirom, Iași;
2. Bolocan, C. M., (2005), „*Catehetica și Didactica Religiei.*” Interferențe și deosebiri, Performantica, Iași;
3. Ciolan, L., (2008), „*Învățarea integrată-fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*”, Editura Polirom, Iași.
4. Cucuș C., (1999), „*Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*”, Polirom, Iași;
5. Opreș, D.; Opreș, M., (2006), „*Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*”, Editura Sf. Mina, Iași;
6. Panoschi, M.; Lițoiu, N.; pr. Iordăchescu N., (2001), „*Ghid de evaluare. Religie*”, Aramis, București;
7. Timiș, V., (2003). „*Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*”, Renașterea, Cluj Napoca;
8. Timiș, V., (2004), „*Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*”, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Dogaru Gheorghe	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Radu Cătălin-Cristian	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
Costache Claudiu-Cosmin	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a IV - a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** în conformitate cu programa școlară din învățământul de masă preuniversitar aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr.3418 /19.03.2013 și în concordanță cu planurile cadru pentru învățământul special aprobate prin ordinul nr.3622/27.04.2018. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului cu dizabilități auditive.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică și activități sportive* jalonează achizițiile elevului cu dizabilități auditive pentru întregul ciclu primar. Acestea concurează la dezvoltarea motricității elevului cu dizabilități auditive la familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și unei dezvoltări fizice armonioase.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități auditive și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de organizare a activităților motrice
- Elemente ale dezvoltării fizice armonioase
- Capacități motrice
- Deprinderi motrice de bază, aplicativ-utilitare
- Deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate
- Igienă și protecție individuală
- Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive
- Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o **ofertă flexibilă**, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul special implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor cu dizabilități auditive.

Aria curriculară **Educație fizică, sport și sănătate** face referire directă la finalitățile învățământului concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și activități sportive* este cea prin care se influențează în școală dezvoltarea fizică, se realizează învățarea deprinderilor motrice, dezvoltarea capacității de efort și favorizarea integrării în mediul natural și social. În planul-cadru pentru învățământ primar special, disciplina *Educație fizică și activități sportive* are alocată 1 oră pe săptămână. Disciplina *Educație fizică și activități sportive* urmărește o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, cu dizabilități auditive prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor. Programa școlară pentru disciplina Educație fizică și activități sportive urmărește competențele cheie și, în același timp, oferă posibilitatea asigurării transdisciplinarității în interiorul disciplinei, dar și cu celelalte discipline de studiu

Clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a

Competențe generale

- 1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**
- 2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală**
- 3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea influenței soarelui și a temperaturii asupra sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea tipului de respirație specific efortului în diferite anotimpuri; - expunerea organismului la factorii naturali benefici pentru sănătate: aer, soare; - utilizarea echipamentului adecvat diferitelor anotimpuri.
<p>1.2. Identificarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea posturii corecte în pozițiile de bază și derivate; - adoptarea diferitelor poziții (stând, așezat, pe genunchi, culcat);
<p>1.3. Utilizarea cu interes a variantelor de mișcări specifice segmentelor corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului; - efectuarea exercițiilor de mobilitate în limitele anatomice; - efectuarea acțiunilor motrice în condițiile stabilității articulare; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală.
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea procedurilor minimale de igienă după efort; - întreținerea, depozitarea și transportul în condiții de igienă a echipamentului sportiv.

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor motrice în condiții de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea săriturilor prin jocuri dinamice; - exersarea aruncărilor și a prinderilor prin manipularea obiectelor; - ștafete simple.
<p>2.2. Participarea la jocuri dinamice care antrenează capacitățile motrice individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - întreceri și jocuri dinamice cuprinzând alergare, ocolire de obstacole, trecere peste și pe sub obstacole, aruncări la țintă etc. - exersarea vitezei de reacție și de execuție, cu ajutorul semnalelor vizuale; - organizarea de jocuri dinamice de alergare, urmărire, schimbări de direcție, adoptări de poziții – Exemplu: „Ogarul și iepurele”, „Rațele și vânătorul” etc.
<p>2.3. Redarea prin limbaj corporal a unor acțiuni/trăiri personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea elementelor simple din gimnastica de bază: echilibru pe un picior; exerciții cu obiecte (cerc, minge, eșarfă, steaguri etc.); - pantomimă; - utilizarea elementelor simple din gimnastica ritmică și aerobică și a combinațiilor acestora;

Clasa pregătitoare

- participarea la dansuri tematice și ansambluri sportive.

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa pregătitoare

3.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor

- acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple;
- adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup;
- participarea la ștafete simple, cu respectarea regulilor stabilite.

3.2. Participarea la activități motrice organizate în grup

- exersări în perechi și pe grupe;
- participarea la ștafete și parcurhuri combinate sub formă de întrecere;
- încurajarea colegilor pentru participare activă;
- manifestarea empatiei cu propria echipă/grup.

3.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul jocurilor

- acordarea și primirea ajutorului/sprijinului partenerului;
- evidențierea comportamentelor lăudabile – Exemplu: fair-play.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1.Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Poziții: drepte, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta
2.Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Educarea actului respirator
3. Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Forțadinamică a membrelor inferioare, a spatelui și abdomenului - Dezvoltarea rezistenței la eforturi aerobe - Viteza de reacție și de execuție a mișcărilor singulare, la semnale vizuale și tactile - Viteza de deplasare pe distanțe scurte (10-15m) - Viteza de execuție a unor mișcări repetate și cunoscute - Mobilitate și stabilitate articulară
4.Deprinderi motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Variante de mers: obișnuit, pe vârfuri, ghemuit - Variante de alergare: în tempo uniform moderat, accelerată, ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Deplasări în echilibru pe banca gimnastică - Tracțiuni pe banca de gimnastică, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Târâre pe genunchi și coate - Manevrareaobiectelor (mingi tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus, alergarea de viteză - Specifice jocurilor sportive: unu - două procedee de prindere și pasare a mingii - Ștafete simple și jocuri dinamice
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Măsuri igienice minimale după lecția de educație fizică și activități sportive - Măsuri de protejare individuală și colegilor/partenerilor

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa I
<p>1.1. Recunoașterea influenței soarelui și a temperaturii asupra sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - „băi” de soare, de aer și, după caz, de apă; - aplicarea regulilor de expunere la factorii de mediu; - aplicarea regulilor de echipare (utilizarea echipamentului sportiv) în funcție de anotimp/condiții atmosferice.
<p>1.2. Demonstrarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corect adoptate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea atitudinilor corecte ale corpului în diferite poziții și mișcări; - menținerea posturii corecte în acțiuni motrice dinamice; - autocontrol asupra posturii corpului în activitățile cotidiene;
<p>1.3. Utilizarea cu interes a variantelor de mișcări specifice principalelor segmente corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea parțială a componentelor complexului de dezvoltare fizică; - exersarea integrală a complexului de dezvoltare fizică, respectând ordinea și volumul exercițiilor; - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală.
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea sistematică a măsurilor imediate (spălare pe mâini, ștergere transpirație, schimbare echipament etc.) de igienă după efort; - prezentarea constantă în echipament adecvat, curat și estetic.

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa I
<p>2.1. Efectuarea de acțiuni motrice specifice unor forme de manifestare a capacităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor structuri motrice; - întreceri și jocuri dinamice cu caracter de viteză; - exersarea individuală și în perechi a exercițiilor de dezvoltare a forței dinamice a musculaturii spatelui, abdomenului și a picioarelor.
<p>2.2. Aplicarea deprinderilor motrice în condiții de joc și de întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea fiecărei deprinderi (global); - integrarea deprinderilor noi în fondul motric existent; - ștafete și jocuri cuprinzând înlănțuiri variate de deprinderi motrice.

Clasa I
<p>2.3. Aplicarea deprinderilor de expresivitate corporală și a celor adaptate din diferite discipline sportive</p> <ul style="list-style-type: none">
- jocuri dinamice și jocuri pregătitoare pentru jocurile sportive;
- exersarea elementelor de gimnastică acrobatică, ritmică sportivă, aerobică, dans folcloric sau sportiv.

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa I
<p>3.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor și altor activități motrice</p> <ul style="list-style-type: none">
- aplicarea regulilor stabilite în toate activitățile motrice desfășurate;
- îndeplinirea, prin rotație, a rolurilor de responsabil de grup, căpitan de echipă, arbitru, scorer etc.
<p>3.2. Participarea la activități specifice educației fizice, organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none">
- participarea la activități de grup;
- întreceri pe echipe.
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none">
- acordare și primire de ajutor și sprijin în exersare;
- stimularea coechipierilor prin aprecieri și încurajări;
- dezvoltarea spiritului de echipă, prin evidențierea rolului fiecărui membru și a beneficiilor lucrului în echipă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Formații de adunare (în linie pe un rând și pe două rânduri) - Formațiile de deplasare în coloană câte unul - Pozițiile drepte și pe loc repaus - Întoarceri prin săritură, la stânga și la dreapta
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Postura corectă - Pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat și culcat. - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului - Complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică - Exerciții corective pentru atitudini deficiente.
3. Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Viteza de reacție la stimuli vizuali și tactili - Viteza de execuție în acțiuni motrice singulare - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Forța dinamică segmentară - Rezistența generală la eforturi aerobe - Mobilitate și stabilitate articulară
4. Deprinderi de locomoție, manipulare și de stabilitate	<ul style="list-style-type: none"> - Mersul: pe vârfuri, ghemuit, cu pas fandat - Alergarea: în tempo uniform moderat, accelerată, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție, cu purtare de obiecte - Săritura cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: de pe loc, din deplasare - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică, cu purtare și pășire peste obiecte - Escaladarea: prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol - Tracțiunea: pe banca de gimnastică, pe perechi - Cățărarea – coborârea: la scara fixă, pe plan înclinat - Târârea: pe genunchi și pe coate - Deprinderi de manipulare de propulsie: lansare, rostogolire aruncare; lovire cu mâna și piciorul; lovire cu obiecte: racheta, paleta etc. (manevrarea obiectelor) - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini de pe loc, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Ștafete și parcursuri aplicative conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Măsuri de prevenire a accidentelor
6. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Specifice atletismului: alergarea de rezistență; alergarea de viteză cu start din picioare; aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; semisfoara; podul de jos; rulare laterală, dorsală, pe piept și abdomen; rostogolire înainte din ghemuit în

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>ghemuit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Specifice gimnasticii aerobice: pași aerobici de bază - Specifice jocurilor sportive—jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; badminton; tenis de masă; tenis de câmp - Specifice sporturilor sezoniere: schi; patinaj role/ gheață; înot; șah; sanie - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive
<p>7. Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și activități sportive - Cerințele comportamentului în întreceri; agresivitate versus combativitate - Relațiile dintre componenții unei grupe / echipe, în cadrul lecției de educație fizică și activități sportive

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a II-a
<p>1.1. Aplicarea unor reguli de bază în folosirea factorilor naturali pentru călirea corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea tipurilor de respirație specifice diferitelor eforturi, în condiții atmosferice variate - aplicarea măsurilor de protecție față de radiațiile solare - echiparea corespunzătoare și, după caz, dezechiparea parțială pe parcursul desfășurării lecției
<p>1.2. Menținerea posturii corecte a corpului în acțiuni statice și dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea posturii corecte în toate împrejurările - hipercorectarea, la atenționare, a abaterilor de la atitudinea corporală corectă - sesizarea diferențelor dintre posturile corecte și abaterile de la acestea
<p>1.3. Efectuarea zilnică a complexului de dezvoltare fizică însușit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea exercițiilor selective de prelucrare a aparatului locomotor, libere și cu obiecte portative - utilizarea complexului de dezvoltare fizică însușit ca „gimnastică de înviorare” zilnică - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea măsurilor de igienă în timpul și după activitățile motrice - autoverificări și verificări reciproce a stării de igienă a echipamentului - aplicarea regulilor de igienă personală

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a II-a
<p>2.1. Efectuarea de acțiuni motrice specifice capacităților motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni motrice singulare și repetate - exersarea variantelor de manevrare a obiectelor ce pot fi apucate - exersarea de acțiuni motrice complexe (2-3 deprinderi)
<p>2.2. Aplicarea combinată a deprinderilor motrice în activitatea școlară și în afara școlii</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la activități motrice complexe, organizate în lecție (trasee tematice, ștafete, jocuri dinamice și pregătitoare) - inițierea în timpul liber a unor activități motrice atractive și integrarea în cele inițiate de alți copii

Clasa a II-a
<p>2.3. Integrarea activă în activitățile motrice cu componente estetice (dans, euritmie, gimnastică ritmică etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea în lecții și în afara acestora a complexelor de exerciții (individual și în grup) de gimnastică acrobatică/ ritmică/sportivă/ aerobică, euritmie și a dansurilor însușite - integrarea în formațiile cultural-artistice și sportive care vor reprezenta clasa/unitatea de învățământ la diferite evenimente

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa a II-a
<p>3.1. Aplicarea regulilor necesare desfășurării activităților motrice organizate sau spontane</p> <ul style="list-style-type: none"> - încredințarea urmării respectării regulilor stabilite pentru fiecare activitate, prin rotație, tuturor elevilor - implicarea elevilor în stabilirea unor reguli „ad-hoc” de desfășurare a întrecerilor
<p>3.2. Participarea la activități specifice educației fizice organizate în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea formațiilor de exersare și a grupelor/echipelor pentru întreceri pe criterii variabile (mini-fotbal/ baschet etc.) - extinderea formelor de organizare a exersării - implicarea tuturor elevilor prin repartizarea de sarcini motrice și organizatorice corespunzătoare particularităților individuale
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea meritelor învingătorilor - trecerea elevilor prin roluri de conducere și subordonare

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Elemente de organizare activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Formații de adunare (în linie pe un rând și pe două rânduri) - Formațiile de deplasare în coloană câte unul - Alinierea în linie și în coloană - Pozițiile drepte și pe loc repaus - Întoarceri la stânga și la dreapta - Pornire cu mers pe loc și oprire
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat, culcat - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului - Complexe de dezvoltare fizică
3. Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Viteza de reacție la stimuli vizuali și tactili - Viteza de execuție în acțiuni motrice singulare - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Forța dinamică segmentară - Rezistența generală la eforturi aerobe - Mobilitate și stabilitate articulară
4. Deprinderi de locomoție, manipulare și de stabilitate	<ul style="list-style-type: none"> - Mersul: pe vârfuri, ghemuit, cu pas fandat - Alergarea: în tempo uniform moderat, accelerată, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție, cu purtare de obiecte - Săritura cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: de pe loc, din deplasare - Deplasări în echilibru pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Tracțiunea – împingerea: deplasarea unui obiect sau partener prin tractare și împingere cu brațele, realizată individual și în perechi - Cățărarea – coborârea: la scara fixă, pe banca de gimnastică înclinată - Târârea: pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: racheta, paleta, crosă etc. - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi - Parcursuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena efortului - raportul funcțional între activitate și repaus; odihna activă - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzire) - Rolul respirației în efort și refacere - Tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/ sprijinului în execuții
6. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Specifice atletismului: alergarea de rezistență; alergarea de viteză cu start din picioare; aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Specifice gimnasticii acrobatică: cumpănă pe un genunchi; semisfoara; podul de jos; rulare laterală, dorsală, pe piept și abdomen; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - Specifice gimnasticii aerobice: pași aerobici de bază - Specifice jocurilor sportive - jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; badminton; tenis de masă; tenis de câmp - Specifice sporturilor sezoniere: schi; patinaj role/ gheață; înot; șah; sanie - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive
7. Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate	<ul style="list-style-type: none"> - Rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și activități sportive - Cerințele comportamentului în întreceri; agresivitate versus combativitate - Capacitatea de decizie corectă - Comunicarea între colegi (norme de comunicare, conștientizarea importanței comunicării, calitatea comunicării) - Cunoașterea și explicarea stărilor și a reacțiilor emoționale - Relațiile dintre componentii unei grupe / echipe, în cadrul lecției de educație fizică și activități sportive

Clasa a III-a și clasa a IV-a

Competențe generale

- 1. Utilizarea limbajului de specialitate în relațiile de comunicare specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice și sportului**
- 2. Integrarea achizițiilor specifice dobândite în acțiuni de optimizare a stării de sănătate, a creșterii și dezvoltării fizice și a capacității motrice proprii**
- 3. Adoptarea unui comportament adecvat în relațiile interpersonale și de grup, bazat pe respect și fair-play în activitățile motrice desfășurate în școală și în afara acesteia**

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea limbajului de specialitate în relațiile de comunicare specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice și sportului

Clasa a III-a
<p>1.1. Utilizarea noțiunilor specifice domeniului, în situații de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în conformitate cu comenzile și indicațiile profesorului; - exemplificarea practică a conținutului unor termeni specifici; - recunoașterea acțiunilor motrice exersate; - jocuri dinamice vizând concordanța dintre acțiunile motrice și comenzile date (de exemplu, „Comanda inversă”, „Oglinda” etc.); - îndeplinirea unor roluri (starter, arbitru, conducerea unui exercițiu, căpitan de echipă etc.) utilizând terminologia specifică; - utilizarea termenilor specifici pentru descrierea acțiunilor motrice efectuate; - participarea la discuții inițiate de profesor, pe teme specifice domeniului, utilizând termeni de specialitate.
<p>1.2. Respectarea regulilor specifice activităților sportive, din lecție și din afara acesteia</p> <ul style="list-style-type: none"> - enunțarea regulilor de bază privind practicarea exercițiilor fizice și sportului; - identificarea abaterilor personale și ale colegilor de la regulile stabilite; - enunțarea regulilor principale ale disciplinelor sportive practicate în lecție; - acționarea în acord cu semnalizările vizuale realizate de arbitru; - aplicarea în activități extracurriculare a regulilor însușite.

2. Integrarea achizițiilor specifice dobândite în acțiuni de optimizare a stării de sănătate, a creșterii și dezvoltării fizice și a capacității motrice proprii

Clasa a III-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de igienă colectivă în activități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - verificarea igienei echipamentului sportiv, a materialelor didactice; - folosite și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice; - aplicarea măsurilor de igienă colectivă înainte, în timpul și după desfășurarea lecțiilor; - sesizarea abaterilor de la regulile de igienă specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice.
<p>2.2. Aplicarea regulilor de bază în folosirea factorilor naturali de călire a organismului</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea regulilor de expunere corectă la radiații solare și la variațiile de temperatură, de evitare a deshidratării și a hipotermiei; - echiparea corespunzătoare (tricou, șort, încălțăminte, mănuși, fular, fes, șapcă etc.) în funcție de factorii naturali de mediu, în lecție și în afara acesteia; - exersarea tipurilor de respirație specifice diferitelor eforturi, în condiții atmosferice variate; - expuneri adecvate la influențele factorilor de mediu; - identificarea echipamentelor necesare participării la activități extracurriculare desfășurate în condiții variate, geografice și atmosferice.

Clasa a III-a
<p>2.3. Menținerea posturii corporale corecte, în activitățile școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principalelor abateri de la postura corporală; - autoverificarea posturii corporale și identificarea eventualelor abateri; - recunoașterea abaterilor principalelor segmente (torace, membre inferioare, gât) de la atitudinea corporală corectă ; - efectuarea exercițiilor corective recomandate.
<p>2.4. Acționarea permanentă asupra armoniei propriei dezvoltări fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea greutateii și înălțimii corpului și înregistrarea valorilor acestora în jurnalul personal; - măsurarea frecvenței cardiace și respiratorii, în repaus; - efectuarea zilnică a exercițiilor de dezvoltare fizică însușite; - utilizarea complexului de dezvoltare fizică însușit, ca „gimnastică de înviorare” zilnică; - efectuarea exercițiilor de expresivitate corporală.
<p>2.5. Manifestarea unor indici corespunzători ai calităților motrice, în funcție de specificul acțiunilor motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării formelor de manifestare ale vitezei (de reacție, de execuție, de repetiție, de deplasare), efectuate individual, pe perechi, în grup, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării capacităților coordinative (ambidextrie, coordonare segmentară, orientare spațio- temporală, echilibru, precizie), în condiții constante; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării forței (segmentare, dinamice, explozive); - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării rezistenței cardio-respiratorii la eforturi uniform moderate; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării mobilității/stabilității articulare și elasticității musculare.
<p>2.6. Aplicarea deprinderilor motrice fundamentale și sportive elementare, în acțiuni motrice variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea deprinderilor motrice de locomoție, în condiții variate (tempouri, suprafețe, distanțe, direcții; individual, pe perechi, sub formă de întrecere); - efectuarea deprinderilor motrice de manipulare, cu obiecte diferite (formă, mărime, greutate, suprafață), realizate individual, pe perechi; de pe loc, din deplasare; proiectate la distanță, țintă etc.; - efectuarea deprinderilor motrice de stabilitate, în condiții variate (axe, planuri în acțiuni statice și dinamice); - efectuarea deprinderilor motrice în condiții variate (exersate separat sau sub formă de trasee aplicativ – utilitare, în lecție, și în activități extracurriculare); - efectuarea deprinderilor sportive elementare, din atletism, gimnastică și jocuri sportive, sub formă de jocuri dinamice, ștafete, trasee participarea la activități sportive extracurriculare, variate.
<p>2.7. Manifestarea achizițiilor motrice cu componente estetice în activități cultural – artistice și sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea în lecții a complexelor de exerciții (individual și în grup) de gimnastică acrobatică/ritmică/aerobică, a dansurilor însușite; - participarea la serbări cultural-artistice și sportive școlare.

3. Adoptarea unui comportament adecvat în relațiile interpersonale și de grup, bazat pe respect și fair-play în activitățile motrice desfășurate în școală și în afara acesteia

Clasa a III-a
<p>3.1. Manifestarea atitudinii de cooperare și întrajutorare în timpul activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea de asistență reciprocă în efectuarea diferitelor acțiuni motrice - efectuarea sarcinilor stabilite pentru pereche, grup, echipă - sprijinirea partenerului în realizarea elementelor cu grad crescut de dificultate - recunoașterea situațiilor care necesită acordarea sau primirea de ajutor - acordarea de asistență diferențiată în funcție de caracteristicile de gen
<p>3.2. Asumarea rolurilor de conducere sau subordonare specifice activităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea unor roluri de conducere atribuite de-a lungul lecțiilor (conducere de exerciții, responsabil de grup, căpitan de echipă, arbitru etc.) - alegerea coechipierilor, trageri la sorți - îndeplinirea unor roluri de subordonare atribuite de-a lungul lecțiilor (component al unei grupe/echipe, ajutor al profesorului etc.)
<p>3.3. Manifestarea constantă a unui comportament asertiv, în activitățile motrice curriculare și extracurriculare</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecierea obiectivă în activitățile sportive a valorii partenerilor și adversarilor - adoptarea unor comportamente echilibrate pe parcursul unor activități motrice și în competiții sportive - depistarea și intervenția în soluționarea imediată a stărilor conflictuale apărute între elevi, în timpul activităților motrice - reglarea propriului comportament în situații cu potențial conflictual - încurajarea partenerilor de întrecere

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Formații de adunare (în linie pe un rând, în cerc și semicerc) - Alinierea în linie și în coloană - Pozițiile „drepti” și „pe loc repaus” - Raportul prescurtat - Întoarceri la stânga și la dreapta de pe loc - Pornire și oprire din mers - Formarea și strângerea coloanei de gimnastică
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Postura corectă în pozițiile de bază și abaterile de la aceasta - Pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat, culcat - Exerciții libere de influențare selectivă a aparatului locomotor - Exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor de la atitudinea corporală corectă - Complexe de dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical) - Exerciții de expresivitate corporală pe fond muzical - Exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator în efort - Principalii indicatori morfologici și funcționali ai organismului - Valorile de referință ale indicatorilor morfologici în funcție de vârstă și sex - Determinări și înregistrări ale indicilor morfologici și funcționali, în jurnalul personal
3. Capacități motrice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> - viteza de reacție la stimuli: vizuali, tactili - viteza de execuție și de repetiție: în acțiuni motrice singulare și repetate - viteza de deplasare: pe distanțe și direcții variate 2. Capacități coordinative/îndemânare <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp - coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener - coordonarea în manevrarea de obiecte ambidextrie - coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple de echilibru 3. Forța <ul style="list-style-type: none"> - forța dinamică (izotonică) segmentară - forța explozivă 4. Rezistența <ul style="list-style-type: none"> - rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform moderate

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară</p> <ul style="list-style-type: none"> - mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei - elasticitate musculară
<p>4. Deprinderi motrice</p> <p>A. fundamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - de locomoție - de manipulare - de stabilitate 	<p>A. Deprinderi motrice fundamentale</p> <p>1. Deprinderi de locomoție</p> <p>Mers</p> <ul style="list-style-type: none"> - variante de mers, în formații și cu tempouri diferite - deplasări în echilibru în diferite variante, pe suprafețe înguste/înălțate, orizontale/înclinate, cu întoarcere 90⁰, 180 <p>Alergare</p> <ul style="list-style-type: none"> - pasul de alergare - alergare laterală cu pas adăugat, cu pas încrucișat - alergare rectilinie, alergare șerpuită, alergare cu ocolire de obstacole - alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriri, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) - alergare in tempo uniform moderat, alergare accelerată <p>Săritură</p> <ul style="list-style-type: none"> - cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în lungime și în înălțime, peste obstacole joase - la coardă <p>Escaladare</p> <ul style="list-style-type: none"> - escaladări prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol - escaladări prin apucare, sprijin și rulare pe șezut <p>Cățărare</p> <ul style="list-style-type: none"> - cățărare pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor și coborâre prin alunecare - cățărare și coborâre la scara fixă, din treaptă în treaptă și din două în două trepte <p>Târâre</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiunea-împingerea simultană și alternativă cu brațele din culcat facial pe banca de gimnastică - târârea joasă, cu braț și picior opus pe sub obstacole <p>2. Deprinderi de manipulare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de tip propulsie - aruncare cu una și două mâini de pe loc, la distanță - aruncare azvârlită, lansată, prin împingere - lovirea cu mâna și cu piciorul a diferitelor obiecte ▪ de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener, a diferitelor obiecte - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, individual și în perechi <p>3. Deprinderi de stabilitate</p> <p>a) de tip axial</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>B. specifice disciplinelor sportive</p>	<p>- îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere) b) posturi statice sau dinamice - poziții fundamentale și derivate - parcurhuri aplicative conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - variante de ștafete conținând deprinderile însușite, sub formă de întrecere pe echipe</p> <p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului - școala alergării - alergarea de rezistență - alergarea de viteză cu start din picioare - școala săriturii - săritura în lungime cu elan, procedeul ghemuit - școala aruncării - aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță</p> <p>2. Specifice gimnasticii</p> <ul style="list-style-type: none"> • acrobatică - cumpănă pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înainte din depărtat în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - legări de elemente acrobatică • ritmice - variații de pași specifici - balansări de brațe - elemente de echilibru-passé - întoarcerea cu pași succesivi - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucișarea brațelor) - legări de elemente • aerobice - pași aerobici de bază și de legătură - structuri de pași aerobici în 8 timpi, pe direcțiile specifice - ansambluri <p>3. Specifice jocurilor sportive Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv</p> <ul style="list-style-type: none"> • minibaschet • minifotbal • minihandbal • badminton • tenis de masă • tenis <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <ul style="list-style-type: none"> • schi • patinaj role/ gheață • sanie • înot

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> • șah • rugby - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive - Semnalizări vizuale realizate de arbitru - Calendarul serbărilor cultural-artistice
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - conținutul trusei de igienă personală la disciplina Educație fizică și activități sportive - caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice - factorii de mediu valorificați în călirea organismului - reguli de igienă personală asociate efortului fizic - igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice - exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort - tipurile respirației în efort - măsurile de igienă-înainte, în timpul și după activitățile sportive - tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de dificultate.
6. Componente ale personalității	<ul style="list-style-type: none"> - locul și formele de practicare a exercițiilor fizice în regimul cotidian de viață - atribuțiile rolurilor de conducere și subordonare îndeplinite de elevi în lecțiile de educație fizică - norme de comunicare între elevi, parteneri și adversari - stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri - atitudinile și comportamentele acceptate în întreceri organizate în lecții - deprinderi de relaționare între componenții unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile motrice extrașcolare - procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice - criterii obiective în aprecierea valorii performanțelor proprii - forme de încurajare a partenerilor de întrecere

CLASA a IV - a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea limbajului de specialitate în relațiile de comunicare specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice și sportului**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Aplicarea adecvată a noțiunilor specifice domeniului, în contexte de practicare variată (curriculare și extracurriculare) a exercițiilor fizice și sportului</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în conformitate cu terminologia utilizată de profesor, colegi, parteneri, adversari, arbitri etc.; - jocuri dinamice conținând acțiuni motrice generate de termeni specifici utilizați ca stimuli; - conducerea unor secvențe de lecție; - participarea la organizarea și desfășurarea jocurilor dinamice și întrecerilor cu caracter sportiv, îndeplinind diferite roluri; - participarea la elaborarea materialelor informative expuse la avizierul catedrei de educație fizică și sport; - comentarea unor evenimente sportive cu precădere din domeniul disciplinelor sportive practicate de elevi.
<p>1.2. Respectarea regulamentelor de desfășurare a întrecerilor în disciplinele sportive însușite</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea în întreceri a regulilor însușite; - descrierea consecințelor abaterilor de la prevederile regulamentelor; - îndeplinirea rolului de arbitru în întrecerile din disciplinele sportive însușite (scorer, cronometror, tușier, starter etc.); - utilizarea sistemului de semnale vizuale și auditive specifice arbitrajului din disciplinele sportive însușite.

2. Integrarea achizițiilor specifice dobândite în acțiuni de optimizare a stării de sănătate, a creșterii și dezvoltării fizice și a capacității motrice proprii

Clasa a IV-a
<p>2.1. Aplicarea regulilor de igienă personală și colectivă în activități curriculare și extracurriculare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea și utilizarea constantă a trusei de igienă personală; - păstrarea condițiilor igienice a suprafețelor de lucru și a materialelor didactice utilizate; - respectarea regulilor de igienă personală în realizarea exercițiilor fizice; - aplicarea măsurilor de igienă personală înainte, în timpul și după desfășurarea activităților motrice; - igienizarea constatată a echipamentului sportiv după fiecare activitate motrică desfășurată.
<p>2.2. Folosirea procedurilor de călire a organismului propriu prin valorificarea influențelor factorilor naturali de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea măsurilor de evitare a influențelor nocive ale factorilor de mediu; - echiparea corespunzătoare condițiilor variate de mediu;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - aprecierea eficienței echipamentelor de protecție folosite; - depistarea efectelor nocive (arsuri, degerături etc.) și adoptarea măsurilor de tratare a acestora; - pregătirea echipamentului pentru participarea la activități extracurriculare (excursii, drumeții, tabere) desfășurate în condiții de mediu variate.
<p>2.3. Identificarea factorilor care pot genera abateri de la postura corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea factorilor care pot genera abateri de la postura corporală corectă, din prezentările profesorului (orale, iconografice, filme), cât și din demonstrații; - adoptarea și menținerea posturii corporale în toate împrejurările (în bancă, la masa de lucru de acasă, în activități curente etc.); - efectuarea programelor de exerciții corective, individualizate, în lecție și în timpul liber.
<p>2.4. Adoptarea măsurilor cu caracter profilactic și, după caz, curativ în asigurarea armoniei dezvoltării fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea greutății și înălțimii proprii cu valorile medii specifice vârstei și sexului; - măsurarea frecvenței cardiace și respiratorii, după efort; - selectarea și efectuarea exercițiilor de influențare selectivă a aparatului locomotor, în funcție de particularitățile individuale; - selectarea și efectuarea complexelor de dezvoltare fizică, în funcție de condițiile locuinței proprii; - efectuarea exercițiilor de dezvoltare fizică armonioasă, sub formă de ansamblu.
<p>2.5. Manifestarea unor indici corespunzători ai calităților motrice, în funcție de specificul acțiunilor motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării formelor de manifestare ale vitezei (de reacție, de execuție, de repetiție, de deplasare), efectuate individual, pe perechi, în grup, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării capacităților coordinative (ambidextrie, coordonare segmentară, orientare spațio-temporală, echilibru, precizie), în condiții constante; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării forței (segmentare, dinamice, explozive); - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării rezistenței cardio-respiratorii la eforturi uniform moderate; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării mobilității/stabilității articulare și elasticității musculare.
<p>2.6. Aplicarea deprinderilor motrice sportive în condiții regulamentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la întreceri și concursuri specifice ramurilor de sport însușite, desfășurate în lecție și în afara acesteia; - urmărirea competițiilor sportive desfășurate pe plan local, național și internațional la disciplinele sportive însușite; - participarea în funcție de abilitățile și interesele individuale la ansamblurile sportive și formațiile sportive reprezentative ale școlii.

Clasa a IV-a
<p>2.7. Valorificarea deprinderilor sportive cu componentă estetică în activitățile de reprezentare a clasei/unității de învățământ</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea în formațiile cultural-artistice și sportive care vor reprezenta clasa/unitatea de învățământ la diferite evenimente; - încadrarea în unități sportive specializate.

3. Adoptarea unui comportament adecvat în relațiile interpersonale și de grup, bazat pe respect și fair-play în activitățile motrice desfășurate în școală și în afara acesteia

Clasa a IV-a
<p>3.1. Manifestarea atitudinii de fair-play în timpul activităților motrice/sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea manifestărilor de fair-play în contextul activităților motrice; - exemplificări ale formelor de manifestare a fair-play-ului în activitățile sportive vizionate sau practicate; - exersarea unor comportamente fair-play în activitățile motrice/sportive desfășurate; - acționarea în spiritul respectării diferențelor de gen.
<p>3.2. Asumarea rolurilor de conducere sau subordonare specifice activităților sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea prin rotație a unor roluri de conducere și de subordonare în organizarea și desfășurarea întrecerilor/concursurilor sportive (component al unei echipe, arbitru de linie, scorer etc.); - respectarea deciziilor în rolurile de subordonare.
<p>3.3. Manifestarea constantă a unui comportament asertiv, în activitățile sportive competiționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea regulilor de comunicare civilizată în relația cu coechipierii, adversarii, arbitrii, spectatorii; - medierea conflictelor apărute în timpul activităților motrice; - acceptarea deciziilor arbitrilor și evitarea discuțiilor contradictorii cu aceștia; - încurajarea coechipierilor și felicitarea adversarilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Formații de adunare (în linie pe un rând, în cerc și semicerc) - Alinierea în linie și în coloană - Pozițiile „drepti” și „pe loc repaus” la diferite intervale și distanțe - Raportul prescurtat - Întoarceri la stânga și la dreapta, la stânga-împrejur - Pornire și oprire din mers, în doi timpi - Variante de formare și strângere a coloanei de gimnastică
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Postura corectă în pozițiile de bază și abaterile de la aceasta - Pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat, culcat - Exerciții libere de influențare selectivă a aparatului locomotor - Exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor de la atitudinea corporală corectă - Complexe de dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical) - Exerciții de expresivitate corporală pe fond muzical - Exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente - Exerciții pentru reglarea ritmului respirator în efort - Principalii indicatori morfologici și funcționali ai organismului - Valorile de referință ale indicatorilor morfologici în funcție de vârstă și sex - Determinări și înregistrări ale indicilor morfologici și funcționali, în jurnalul personal
3. Capacități motrice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> - viteza de reacție la stimuli: vizuali, tactili - viteza de execuție și de repetiție: în acțiuni motrice singulare și repetate - viteza de deplasare: pe distanțe și direcții variate, în funcție de repere și parteneri de întrecere 2. Capacități coordinative/Îndemânare <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea segmentelor corpului în acțiuni cu complexitate crescândă - coordonarea acțiunilor motrice în relație cu partener/adversar - coordonare în manevrarea obiectelor specifice disciplinelor sportive 3. Forța <ul style="list-style-type: none"> - forța dinamică (izotonică) segmentară - forța explozivă - forța dinamică segmentară, în regimul celorlalte calități

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	motrice 4. Rezistența - rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform moderate - rezistența musculară locală 5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară - mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxo-femorale - stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei - elasticitate musculară
4. Deprinderi motrice A. fundamentale - de locomoție - de manipulare - de stabilitate	A. Deprinderi motrice fundamentale 1. Deprinderi de locomoție Mers - variante de mers, în formații și cu tempouri diferite combinate cu alte acțiuni motrice - deplasări în echilibru în diferite variante, pe suprafețe înguste/înălțate, orizontale/înclinate, cu întoarcere 90 ⁰ , 180 ⁰ - mers cu schimbarea direcției de deplasare - deplasări în echilibru pe suprafețe înguste și înălțate, cu pășire peste obiecte Alergare - alergare laterală cu pas adăugat, cu pas încrucișat - alergare cu schimbări de direcție - alergare in tempo uniform moderat, în tempou variabil, alergare accelerată - alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriri, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) - alergare în relație cu un partener/adversar Săritură - în adâncime, de pe suprafețe înălțate - cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în înălțime și în lungime, peste obstacole joase - la coardă Escaladare - escaladări prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol - escaladări prin apucare, sprijin și rulare pe șezut Cățărare - cățărare—coborâre pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor - cățărare pe scara fixă, din două în două trepte, deplasare laterală pe scara alăturată și coborâre din două în două trepte Târâre - tracțiunea alternativă cu brațele din culcat facial/dorsal pe banca de gimnastică - deplasarea corpului prin împingeri simultane și alternative, cu brațele și picioarele 2. Deprinderi de manipulare - de tip propulsie - aruncări azvârlite, la țintă, la distanță, la partener

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>B. specifice disciplinelor sportive</p>	<ul style="list-style-type: none"> - aruncare, ricoșare, lovire cu mânași cu piciorul - lovire cu obiecte: rachetă, paletă, crosă etc. <ul style="list-style-type: none"> ▪ de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener, a obiectelor din domeniul disciplinelor sportive studiate - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, în perechi sau în grup <p>3. Deprinderi de stabilitate</p> <p>a) de tip axial</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere) <p>b) posturi statice sau dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturi ortostatice, rostogoliri, starturi (se realizează prin conținuturile specifice disciplinelor sportive) - parcurșuri aplicative și ștafete conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate (sub formă de întrecere pe echipe) <p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului - școala alergării</p> <ul style="list-style-type: none"> - alergarea de rezistență <ul style="list-style-type: none"> □ pasul alergător de semifond □ startul din picioare - alergarea de viteză cu start din picioare <ul style="list-style-type: none"> □ pasul alergător de accelerare □ pasul alergător lansat de viteză □ startul din picioare - săritura în lungime cu elan, procedeul ghemuit - școala aruncării - aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță <p>2. Specifice gimnasticii</p> <ul style="list-style-type: none"> • acrobatică <ul style="list-style-type: none"> - cumpănă pe un picior - sfoara - podul de jos, podul de sus - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înainte din depărtat în ghemuit - rostogolire înainte din ghemuit în depărtat - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - rostogolire înapoi din depărtat în ghemuit - legări de elemente acrobatică • ritmice <ul style="list-style-type: none"> - variații de pași specifici - balansări de brațe - elemente de echilibru-passé - întoarcerea cu pași succesivi - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucișarea brațelor) - pași de dans clasic și modern - legări de elemente

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> • aerobice - pași aerobici de bază și de legătură - structuri de pași aerobici în 8 timpi, pe direcțiile specifice - ansambluri 3. Specifice jocurilor sportive Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv <ul style="list-style-type: none"> • minibaschet • minifotbal • minihandbal • badminton • tenis de masă • tenis 4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon) <ul style="list-style-type: none"> • schi • patinaj role/ gheață • sanie • înot • șah • rugby - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive - Semnalizări vizuale și auditive realizate de arbitru - Calendarul competițiilor sportive școlare (locale, naționale, după caz) - Calendarul serbărilor cultural-artistice - Unități sportive specializate din proximitatea școlii și oferta de discipline sportive a acestora
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort - factorii de mediu valorificați în călirea organismului și măsuri de evitare a influențelor nocive ale acestora - exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort - regulile de igienă colectivă - semnele deteriorării igienei personale și colective - măsurile de menținere a igienei personale și colective - măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate - tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate
6. Componente ale personalității	<ul style="list-style-type: none"> - responsabilitatea față de propria stare de sănătate, dezvoltare fizică și capacitate motrică - atribuțiile rolurilor de conducere și de subordonare îndeplinite de elevi în practicarea disciplinelor sportive - norme și deprinderi de comunicare între elevi, parteneri, adversari, arbitri, spectatori - stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri sportive - atitudini și comportamente acceptate în activități sportive competiționale

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - deprinderi de relaționare și lucru în grup între componenții unei echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile sportive extrașcolare - modalități de mediere a conflictelor apărute în timpul activităților sportive - procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice - criterii obiective în aprecierea valorii partenerilor și adversarilor - forme de încurajare a coechipierilor și felicitare a adversarilor - forme de manifestare a fairplay-ului în activitățile motrice competiționale și necompetiționale

Sugestii metodologice

Programa școlară se adresează profesorilor din învățământul special care predau disciplina *Educație fizică*. Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare. Pentru o lectură aprofundată, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Profesorii vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi cu dizabilități auditive, de baza materială de care dispun și de opțiunile elevilor cu dizabilități auditive.

Strategii didactice

Programa școlară valorifică exemplele de activități de învățare care să permită trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare. În vederea formării competențelor, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică și activități sportive* să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat.

Ținând seama de particularitățile copiilor cuprinși în clasa pregătitoare, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul orei de educație fizică. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat sub formă de întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației incluzive. În prima lună de școală se va acorda atenție formelor de deplasare individuală și în grup, precum și formațiilor de lucru (cerc, coloană, linie, semicerc etc.).

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite.

La toate clasele ciclului primar, cu deosebire la clasa pregătitoare, se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă.

Se va asigura utilizarea unor mijloace (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea continuă a evaluării cu accent pe valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev. Profesorii vor respecta prevederile Sistemului Național Școlar de Evaluare la Disciplina Educație Fizică și Sport. În funcție de particularitățile clasei de elevi și de opțiunile acestora, în condițiile bazei materiale de care dispune școala, profesorii pot elabora și alte forme de evaluare.

Lección de educație fizică și activități sportive rămâne o creație a fiecărui profesor, ce trebuie să reflecte competențele sale profesionale, capacitatea de a se adapta condițiilor concrete de desfășurare a activității didactice și particularităților elevilor, ajutându-se de o serie de îndrumări/sugestii metodologice, oferite prin această programă, astfel:

- Prezentarea de către profesor a conținuturilor care vor fi abordate, a probelor și criteriilor de evaluare și a repartizării acestora pe semestre.
- Realizarea evaluării predictive a nivelului de pregătire a elevilor.
- Eliminarea din relația profesor-elev a oricărei forme de agresare verbală sau fizică asupra elevului.
- Menținerea de către profesor a unei relații constante cu învățătorul/învățătoarea clasei, în special pe următoarele probleme:
  - responsabilitatea deplasării elevilor la și de la locul de desfășurare a activității;
  - evidențierea ritmică, de către profesor, în catalogul clasei, a rezultatelor evaluării curente.
- Integrarea problematicii educației fizice din învățământul primar în preocupările catedrei de specialitate (activități metodice, dotări materiale și didactice, orar, interesistențe, participări la competiții sportive), într-un mod echitabil față de învățământul gimnazial și liceal.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică și activități sportive* vor pune accent pe coerență și abordări integrate.

În conformitate cu prevederile OMECTS nr. 3462/2012, în învățământul primar, în afara orelor de educație fizică prevăzute în planul-cadru, pot fi constituite **formații sportive și ansambluri sportive**.

A. Formațiile sportive se constituie pentru elevii cu aptitudini motrice deosebite și se pregătesc ca reprezentative ale unităților de învățământ, participante la competițiile sportive interșcolare (de exemplu, Olimpiada Națională a Sportului Școlar).

Formațiile sportive se constituie și se pregătesc pentru o singură disciplină sportivă, în cazul sporturilor pe echipe, și pentru una sau mai multe discipline sportive, în cazul sporturilor individuale.

Numărul formațiilor sportive se aprobă de către Consiliul de Administrație al unității de învățământ, la propunerea catedrelor de specialitate, în funcție de resursele materiale și umane disponibile. În unitățile de învățământ în care nu există catedre de specialitate, propunerea se face de către profesorul de educație fizică.

Pentru pregătirea formațiilor sportive se alocă un număr de 2 ore pe săptămână, pentru fiecare formație sportivă, în afara orarului zilnic. Aceste ore intră în norma didactică a profesorului de educație fizică și sport și se consemnează în condică.

O formație sportivă este alcătuită din minimum 10 – maximum 25 de elevi, proveniți din una sau mai multe clase de același nivel de învățământ.

Programele școlare pentru acest gen de activitate sunt cele elaborate pentru nivelul începători – disciplina *Pregătire sportivă practică*.

B. Ansamblurile sportive se organizează pentru elevii care doresc să participe la activități motrice, cu caracter competițional sau recreativ, la solicitarea scrisă a elevilor/părinților. Unitatea de

învățământ va prezenta elevilor o ofertă de discipline sportive sau de activități motrice, în funcție de resursele materiale și umane de care dispune.

Ansamblurile sportive se desfășoară pe grupe, cu câte o (una) oră pe săptămână, în afara orarului zilnic. Orele de ansamblu sportiv sunt incluse în norma didactică a profesorului de educație fizică și sport și se consemnează în condică.

Fiecare grupă este alcătuită din minimum 10 – maximum 25 de elevi, proveniți de la una sau mai multe clase.

Numărul grupelor de ansamblu sportiv se aprobă de către Consiliul de Administrație al unității de învățământ, la propunerea catedrelor de specialitate. În

unitățile de învățământ în care nu există catedre de specialitate, propunerea se face de către profesorul de educație fizică și sport.

Elevii care au statutul de scutit medical la lecțiile de educație fizică și activități sportive pot participa, în funcție de recomandările scrise ale medicului specialist, la orele de ansamblu sportiv.

Programul activităților motrice din cadrul orei de ansamblu sportiv este stabilit de către profesorul de educație fizică și sport împreună cu elevii participanți.

Numărul ansamblurilor sportive și al formațiilor sportive ale unei unități de învățământ, precum și criteriile de constituire a acestora, se aprobă de către Consiliul de Administrație în luna mai, pentru anul școlar următor, după analiza opțiunilor elevilor/părinților, prezentate în scris.

Monitorizarea activităților sportive din cadrul orelor de ansamblu sportiv și orelor de pregătire a formațiilor sportive se realizează, la nivelul unității de învățământ, de către conducerea acesteia, iar la nivel județean, de către inspectorul școlar de specialitate.

Semestrial, comisia/catedra metodică realizează un raport privind organizarea și desfășurarea activităților sportive din cadrul orelor de ansamblu sportiv și orelor de pregătire a formațiilor sportive, raport care se prezintă și se supune spre analiză și aprobare Consiliului de Administrație al unității de învățământ.

BIBLIOGRAFIE:

*** Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000

*** O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 – ce reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar

*** Programa de *Educație Fizică* pentru învățământul de masă (clasa I și clasa a II-a), aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013

*** Programa de Educație fizică și sport pentru învățământul de masă aprobată cu ordinul de ministru nr. 5003 / 02.12.2014

1. Săvescu, I., (2008), *Proiectarea demersului didactic la Educație Fizică pentru învățământul primar* (clasele I-IV) – Editura Aius PrintED, Craiova;
2. Cârstea, Gh., (2000), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura An-Da, București.
3. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V. (2006), *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, Editura FEST, București.
4. Oprea, L., Sulea, R. , (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela SCUTARU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel DUMISTRĂCEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Georgescu	Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Suceava
Ilisei – Corneliu Zubaș	Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Suceava
Claudia Șorodoc	Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Suceava

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și activități sportive* este un document oficial care descrie oferta curriculară pentru învățământul gimnazial special (clasele a V-a – a VIII- a). Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ special aprobat prin ordinul nr.3622 din 27 aprilie 2018, în aria curriculară **Educație fizică, sport și sănătate**, cu un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

În conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, art.68, alin (2), „Educația fizică și sportul în învățământul preuniversitar sunt cuprinse în trunchiul comun al planurilor de învățământ”. Legea educației fizice și sportului nr.69/2000, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că „**educația fizică și sportul sunt activități de interes național sprijinite de stat**”. O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar. În consecință, în cadrul învățământului preuniversitar special, educația fizică și activități sportive figurează atât ca activități curriculare, cât și ca activități extracurriculare.

Programa disciplinei *Educație fizică și activități sportive* este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe în conformitate cu conținutul programei școlare din învățământul de masă preuniversitar aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr.3393/28.02.2017. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului cu dizabilități auditive.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică și activități sportive*, jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la formarea unui stil de viață sănătos al elevului, la dezvoltarea fizică armonioasă și a motricității acestuia.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități auditive și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile instruirii sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Organizare a activităților motrice
2. Dezvoltare fizică armonioasă
3. Capacitate motrică (deprinderi și calități motrice)
4. Discipline sportive
5. Igienă și protecție individuală
6. Comportamente și atitudini

Sugestiile metodologice includ referiri la proiectarea activității didactice, la strategiile didactice, precum și la elementele de evaluare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Este necesară, de asemenea, o abordare specifică educației la acest nivel de vârstă, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de achizițiile elevilor cu dizabilități auditive.

Aria curriculară **Educație fizică, sport și sănătate** contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și activități sportive* este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul natural și social. Astfel se urmărește o dobândire progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, dezvoltarea psihoindividuală prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitude și acționale ale personalității acestora.

În spiritul aspectelor mai sus menționate și pentru a putea asigura un proces didactic modern, bazat pe oferta educațională optimă, valorificând instruirea diferențiată a elevilor, pe baza unor trasee particulare de învățare, individuale sau de grup, este necesar, corespunzător realității practice, ca în clasele a V-a – a VIII-a să se asigure dobândirea de către elevi a competențelor necesare acționării asupra dezvoltării fizice și a calităților motrice, cât și practicării unor discipline/probe sportive, astfel:

în clasa a V-a:

- Atletism: trei probe atletice, de preferat din grupe diferite;
- Gimnastică – un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; o săritură la aparatul de gimnastică;
- Jocuri sportive: un joc sportiv.

în clasa a VI-a:

- Atletism: trei probe atletice, din grupe diferite (cele predate în clasa a V-a);
- Gimnastică - un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; o săritură la aparatul de gimnastică;
- Jocuri sportive: două jocuri sportive, dintre care unul este cel predat în clasa a V-a.

în clasa a VII-a:

- Atletism: trei probe atletice din grupe diferite (două dintre cele predate în clasa a VI-a; o probă athletică nouă);
- Gimnastică un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; săriturile la aparatele de gimnastică, din programă, la alegere;

- Jocuri sportive: un joc sportiv (cel în care elevii au fost inițiați în clasa a VI-a).
- **în clasa a VIII-a:**
  - Atletism: două probe atletice, la alegere dintre cele predate în anii anteriori;
  - Gimnastică - un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatiche statice și dinamice; săriturile la aparatele de gimnastică, din programă, la alegere;
  - Jocuri sportive: un joc sportiv, opțional, dintre cele predate în anii anteriori.

Disciplinele sportive alternative sunt predate, cu aprobarea directorului unității de învățământ, în perioade precizate, numai în situații speciale determinate de factorii de mediu și de baza tehnico-materială, cu condiția existenței materialelor didactice necesare pentru toți elevii clasei și competența profesională certificată a cadrului didactic în predarea disciplinei sportive respective. Conținuturile și criteriile de evaluare aferente fiecărei discipline sportive alternative se stabilesc de către profesorul clasei și se avizează de către inspectorul școlar de specialitate.

Situațiile de instruire vor facilita elevilor înțelegerea specificului educației fizice și sportului, prin oferirea unor experiențe de învățare variate: de practicant, de arbitru/organizator al activităților motrice, de spectator.

Programa de educație fizică și activități sportive, document reglator al procesului de învățământ, stabilește competențele specifice și permite fiecărui cadru didactic utilizarea unor mijloace didactice corespunzătoare domeniilor de conținuturi menționate anterior, în funcție de particularitățile clasei și condițiile concrete de activitate.

Abordarea acestor conținuturi se va realiza într-o manieră integrativă astfel încât situațiile de instruire să permită achiziționarea cunoștințelor, formarea deprinderilor/priceperilor/capacităților și atitudinilor corespunzătoare competențelor specifice.

Programa școlară are un caracter concentric, în sensul valorificării competențelor specifice formate în anul/anii anteriori de studiu (a unora dintre conținuturile necesare formării/ consolidării deprinderilor) și pentru a favoriza fenomenul de transfer în învățare.

Competențe generale

- 1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**
- 2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice**
- 3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea, în activitățile de educație fizică, a factorilor de creștere a rezistenței organismului la influențele nocive ale factorilor de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la desfășurarea diferitelor etape ale lecțiilor, cu expunerea la influențele variate ale factorilor naturali de călire; - adaptarea, pe parcursul lecției, a echipamentului în funcție de influența factorilor; de mediu și de reacția organismului la efort.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea termenilor specifici dezvoltării fizice armonioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea, la comandă, a pozițiilor și mișcărilor de bază ale principalelor segmente și regiuni ale corpului; - efectuarea exercițiilor libere și cu obiecte de influențare selectivă a aparatului locomotor; - adoptarea, pe parcursul lecției, a posturii corporale corecte; - redresarea, la atenționare, a posturii corporale deficiente.
<p>2.2. Identificarea, în cadrul activităților de educație fizică, a elementelor care definesc dezvoltarea fizică armonioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea exercițiilor pentru formarea și consolidarea reflexului de atitudine corporală globală corectă; - efectuarea exercițiilor de prevenire a instalării principalelor abateri de la postura globală corectă; - însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură.
<p>2.3. Recunoașterea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - exersarea jocurilor de mișcare/ ștafetelor specifice dezvoltării calităților motrice; - utilizarea mijloacelor și a instrumentelor de determinare a valorii nivelului de manifestare a calităților motrice.
<p>2.4. Executarea unor procedee tehnice în structuri motrice simple – specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea componentelor mecanismului de bază al procedeelelor tehnice; - exersarea integrală a fiecărui element/procedeu tehnic, până la automatizarea mecanismului de bază; - efectuarea unor acțiuni specifice disciplinelor sportive studiate, alcătuite din 2-3 elemente/ procedee tehnice; - exersarea procedeelelor tehnice sub formă de întrecere.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a V-a
<p>3.1. Punerea în practică a unor activități motrice în formații de adunare, de deplasare și de lucru, conform specificului acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea și acționarea conform comenzii în formațiile de adunare; - recunoașterea și păstrarea locului stabilit în formațiile de deplasare; - păstrarea ordinii la execuție în cadrul formațiilor de lucru; - cooperarea cu partenerul în formația de lucru pe perechi.
<p>3.2. Manifestarea pe parcursul activităților a atitudinii de respect față de regulile stabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea întocmai a regulilor stabilite în activitățile de exersare; - încadrarea în prevederile regulilor stabilite pentru întreceri; - acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli; - conformarea față de criteriile de stabilire a câștigătorilor întrecerilor.
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - încurajarea coechipierilor pe parcursul desfășurării întrecerilor; - acționarea regulamentară în relația cu adversarul în timpul întrecerilor; felicitarea partenerilor și a adversarilor în situațiile de câștigători ai întrecerilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri ▪ poziția fundamentală stând și derivatele acesteia ▪ alinieri în linie și în coloană ▪ întoarceri de pe loc ▪ formarea coloanei de gimnastică ▪ pornire și oprire din mers ▪ treceri dintr-o formație în alta
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozițiile de bază și derivate ▪ exerciții libere, cu obiecte și cu partener, de influențare selectivă a aparatului locomotor ▪ exerciții corective pentru atitudinile deficiente, segmentare și posturale ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu partener, cu/fără fond muzical) ▪ exerciții pentru educarea actului respirator și reglarea respirației în efort ▪ instrumente și tehnici de determinare a indicatorilor morfologici și funcționali
3. Capacitate motrică	<p style="text-align: center;">DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> - pe vârfuri - ghemuit - cu pas fandat - cu pas adăugat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasul de alergare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcții diferite - cu ocoliri de obstacole - cu schimbări de direcție 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: <ul style="list-style-type: none"> - de pe loc - din deplasare - pe și de pe obiecte/aparate <p>b) combinate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din mers - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică - pe perechi, din stând depărtat 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>4. Târârea</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri - starturi, fente <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcție rectilinie - cu schimbări de direcție <p>viteza – în condiții de coordonare</p> <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunii segmen- telor față de corp ▪ manevrarea de obiecte: <ul style="list-style-type: none"> - individual - cu parteneri ▪ echilibrul: <ul style="list-style-type: none"> - în poziții statice - în deplasare pe suprafețe înguste, situate la diferite înălțimi - în deplasare pe suprafețe înguste, cu purtare/ depunere/ culegere de obiecte <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța dinamică segmentară <p>forța dinamică segmentară în regim de rezistență</p> <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală <p>5. Calități motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ conform precizărilor de la fiecare calitate motrică

Domenii de conținut	Clasa a V-a
4. Discipline sportive	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării <ul style="list-style-type: none"> - alergare cu joc de gleznă - alergare cu genunchii sus - alergare cu pendularea gambelor înainte și înapoi ▪ alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> - pasul alergător de accelerare - startul de jos și lansarea de la start ▪ alergarea de rezistență ▪ pasul alergător lansat de semifond <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: <ul style="list-style-type: none"> - pasul săltat, pasul sărit - săritura în lungime cu 1½ pași în aer: - elan de 3-5 pași, bătaie liberă și desprindere <p>3. Aruncări</p> <p>elemente din școala aruncării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare tip azvârlire, cu un braț - aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță <p>cunoștințe despre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - espectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării <ul style="list-style-type: none"> ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: <ul style="list-style-type: none"> - cumpăna pe un genunchi - cumpăna pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - stând pe cap cu sprijin (băieți) - sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: <ul style="list-style-type: none"> - rulări - rostogolire înainte și înapoi din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - răsturnare laterală (roata laterală) ▪ variante de legare a elementelor acrobatice însușite <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> □ săritură în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică, așezată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p> ☐ cunoștințe despre: criteriile de evaluare a unei sărituri ☐ informații cu caracter sportive </p> <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare ▪ oprirea într-un timp ▪ driblingul ▪ aruncarea la coș de pe loc, cu una/două mâini ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare preluarea mingii cu interiorul piciorului ▪ conducerea mingii ▪ repunerea mingii în joc de la margine • deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de joc 1-3-2 ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: henț, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare • prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aruncarea la poartă cu pași ▪ adăugați ▪ aruncarea la poartă din ▪ alergare ▪ poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice ▪ portarului • repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul ▪ interceptția ▪ sistemul de atac în semicerc ▪ așezarea în apărare în sistemul 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ cunoașterea și acomodarea cu centura de rugby-tag

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ manevrarea și smulgerea centurii de tag ▪ procedee tehnice de finalizare ▪ procedee tehnice de pătrundere ▪ acțiuni tactice de depășire ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc <p>6. VOLEI</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire cu fața spre direcția de transmitere a mingii ▪ organizarea celor trei lovituri ▪ variante de joc cu temă: 3x3 cu trecerea mingii peste fileu cu două mâini de sus precedată de deplasare, cu două mâini de sus din săritură, prin plasare cu o mână ▪ serviciul de jos din față ▪ preluarea serviciului de jos din față (cu două mâini de sus) ▪ model de joc cu efectiv redus (4x4) ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare) specifice modelului de joc 4x4 (la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în apărare și în atac) ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare <ul style="list-style-type: none"> ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>8. * GOALBALL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ BADMINTON ☐ CICLOTURISM ☐ DANS SPORTIV

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	☐ GIMNASTICĂ RITMICĂ ☐ ÎNOT ☐ KORFBALL ☐ ORIENTARE SPORTIVĂ ☐ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ☐ SANIE (obișnuită sau de concurs) ☐ SCHI ALPIN ☐ SCHI FOND ☐ SPORT AEROBIC ☐ ȘAH ☐ TENIS DE MASĂ ☐ TRÂNTĂ
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort ▪ exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort ▪ regulile de igienă individuală și colectivă ▪ semnele deteriorării igienei individuale și colective ▪ măsurile de menținere a igienei individuale și colective ▪ măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și sport ▪ comportamentele specifice întrecerilor sportive ▪ stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri sportive ▪ atitudini și comportamente acceptate în activități sportive competiționale ▪ forme de încurajare a coechipierilor și de felicitare a adversarilor

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate

Clasa a VI-a
1.1. Aplicarea, pe parcursul activităților de educație fizică, a măsurilor de prevenire a influențelor nocive ale factorilor de mediu - prestarea eforturilor în condiții igienice - adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea termenilor specifici dezvoltării fizice armonioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea, cu descrierea terminologică concomitentă, a pozițiilor și mișcărilor segmentelor corpului; - efectuarea exercițiilor cu obiecte portative, pentru influențarea selectivă a aparatului locomotor; - compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc.; - observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă.
<p>2.2. Caracterizarea generală a propriei dezvoltări fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea exercițiilor pentru formarea și consolidarea reflexului de atitudine corporală globală corectă; - efectuarea exercițiilor de prevenire a instalării principalelor abateri de la postura globală corectă; - însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură.
<p>2.3. Recunoașterea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - exersarea jocurilor de mișcare/ ștafetelor specifice dezvoltării calităților motrice; - utilizarea mijloacelor și a instrumentelor de determinare a valorii nivelului de manifestare a calităților motrice.
<p>2.4. Executarea unor procedee tehnice în structuri motrice simple – specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea componentelor mecanismului de bază al procedeelelor tehnice; - exersarea integrală a fiecărui element/procedeu tehnic, până la automatizarea mecanismului de bază; - efectuarea unor acțiuni specifice disciplinelor sportive studiate, alcătuite din 2-3 elemente/ procedee tehnice; - exersarea procedeelelor tehnice sub formă de întrecere.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VI-a
<p>3.1. Punerea în practică a unor activități motrice în formații de adunare, de deplasare și de lucru, conform specificului acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea și acționarea conform comenzii în formațiile de adunare; - recunoașterea și păstrarea locului stabilit în formațiile de deplasare; - păstrarea ordinii la execuție în cadrul formațiilor de lucru; - cooperarea cu partenerul în formația de lucru pe perechi.

Clasa a VI-a
<p>3.2. Manifestarea pe parcursul activităților a atitudinii de respect față de regulile stabilite</p> <ul style="list-style-type: none">
- respectarea întocmai a regulilor stabilite în activitățile de exersare;
- încadrarea în prevederile regulilor stabilite pentru întreceri;
- acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli;
- conformarea față de criteriile de stabilire a câștigătorilor întrecerilor.
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere</p> <ul style="list-style-type: none">
- încurajarea coechipierilor pe parcursul desfășurării întrecerilor;
- acționarea regulamentară în relația cu adversarul în timpul întrecerilor; felicitarea partenerilor și a adversarilor în situațiile de câștigători ai întrecerilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri ▪ poziția fundamentală stând și derivatele acesteia ▪ alinieri în linie și în coloană ▪ întoarceri de pe loc ▪ formarea coloanei de gimnastică ▪ pornire și oprire din mers ▪ treceri dintr-o formație în alta
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozițiile de bază și derivate ▪ exerciții libere, cu obiecte și cu partener, de influențare selectivă a aparatului locomotor ▪ exerciții corective pentru atitudinile deficiente, segmentare și posturale ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu partener, cu/fără fond muzical) ▪ exerciții pentru educarea actului respirator și reglarea respirației în efort ▪ instrumente și tehnici de determinare a indicatorilor morfologici și funcționali
3. Capacitate motrică	<p style="text-align: center;">DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> - pe vârfuri - ghemuit - cu pas fanat - cu pas adăugat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasul de alergare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcții diferite - cu ocoliri de obstacole - cu schimbări de direcție 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: <ul style="list-style-type: none"> - de pe loc - din deplasare - pe și de pe obiecte/aparate <p>b) combinate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din mers - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică - pe perechi, din stând depărtat 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat 4. Târârea <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri - starturi, fente <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcție rectilinie - cu schimbări de direcție <p>viteza – în condiții de coordonare</p> <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunii segmen- telor față de corp ▪ manevrarea de obiecte: <ul style="list-style-type: none"> - individual - cu parteneri ▪ echilibrul: <ul style="list-style-type: none"> - în poziții statice - în deplasare pe suprafețe înguste, situate la diferite înălțimi - în deplasare pe suprafețe înguste, cu purtare/ depunere/ culegere de obiecte <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța dinamică segmentară <p>forța dinamică segmentară în regim de rezistență</p> <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală <p>5. Calități motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ conform precizărilor de la fiecare calitate motrică
4. Discipline sportive	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - alergare cu joc de gleznă - alergare cu genunchii sus - alergare cu pendularea gambelor înainte și înapoi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> - pasul alergător de accelerare - startul de jos și lansarea de la start ▪ alergarea de rezistență <ul style="list-style-type: none"> - pasul alergător lansat de semifond <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: <ul style="list-style-type: none"> - pasul săltat, pasul sărit - săritura în lungime cu 1½ pași în aer: - elan de 3-5 pași, bătaie liberă și desprindere <p>3. Aruncări</p> <p>elemente din școala aruncării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare tip azvârlire, cu un braț - aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță <p>cunoștințe despre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - espectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării <ul style="list-style-type: none"> ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: <ul style="list-style-type: none"> - cumpăna pe un genunchi - cumpăna pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - stând pe cap cu sprijin (băieți) - sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: <ul style="list-style-type: none"> - rulări - rostogolire înainte și înapoi din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - răsturnare laterală (roata laterală) ▪ variante de legare a elementelor acrobatice însușite <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ săritură în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică, așezată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă ☐ cunoștințe despre: criteriile de evaluare a unei sărituri ☐ informații cu caracter sportive <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oprirea într-un timp ▪ driblingul ▪ aruncarea la coș de pe loc, cu una/două mâini ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare preluarea mingii cu interiorul piciorului ▪ conducerea mingii ▪ repunerea mingii în joc de la margine • deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de joc 1-3-2 ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: henț, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare • prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă cu pași adăugați ▪ aruncarea la poartă din alergare • poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice ▪ portarului • repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>demarcajul</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ intercepta ▪ sistemul de atac în semicerc ▪ așezarea în apărare în sistemul 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare ▪ aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” ▪ pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului ▪ servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte ▪ bătaia mingii cu bastonul ▪ țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare ▪ alergarea prin culoare ▪ blocarea (oprirea mingii) ▪ apărarea individuală ▪ intrarea în joc ▪ așezarea pe posturi ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ purtarea balonului cu o mână și cu două mâini ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ cunoașterea și acomodarea cu centura de rugby-tag ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ manevrarea și smulgerea centurii de tag ▪ procedee tehnice de finalizare ▪ procedee tehnice de pătrundere ▪ acțiuni tactice de depășire ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc <p>6. VOLEI Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>oprire cu fața spre direcția de transmitere a mingii</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizarea celor trei lovituri ▪ variante de joc cu temă: 3x3 cu trecerea mingii peste fileu cu două mâini de sus precedată de deplasare, cu două mâini de sus din săritură, prin plasare cu o mână ▪ serviciul de jos din față ▪ preluarea serviciului de jos din față (cu două mâini de sus) ▪ model de joc cu efectiv redus (4x4) ▪ cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare) specifice modelului de joc 4x4 (la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în apărare și în atac) ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare <ul style="list-style-type: none"> ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>8. * GOALBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ BADMINTON ☐ CICLOTURISM ☐ DANS SPORTIV ☐ GIMNASTICĂ RITMICĂ ☐ ÎNOT ☐ KORFBALL ☐ ORIENTARE SPORTIVĂ ☐ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ☐ SANIE (obișnuită sau de concurs) ☐ SCHI ALPIN ☐ SCHI FOND ☐ SPORT AEROBIC ☐ ȘAH ☐ TENIS DE MASĂ ☐ TRĂNTĂ

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort ▪ exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort ▪ regulile de igienă individuală și colectivă ▪ semnele deteriorării igienei individuale și colective ▪ măsurile de menținere a igienei individuale și colective ▪ măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ asumarea responsabilităților specifice în lecțiile de educație fizică și sport și în întreceri/ concursuri ▪ asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor specifice activităților de educație fizică și sport ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fairplay ▪ obiectivitatea în aprecierea valorii partenerilor și adversarilor ▪ relațiile dintre componentii unei grupe/ echipe, în cadrul activităților de educație fizică și sport

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate

Clasa a VII-a
<p>1.1. Adaptarea, pe parcursul activităților de educație fizică, a măsurilor de pregătire a organismului pentru eforturi în condiții variate de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - expunerea progresivă a organismului, pe parcursul activității, la influențele factorilor de mediu, conform reacțiilor propriului organism; - participarea activă la realizarea programelor de pregătire generală și specifică a organismului pentru efort.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Operarea cu indicatorii specifici dezvoltării fizice armonioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea, folosind terminologia specifică, a unor exerciții de dezvoltare fizică armonioasă.
<p>2.2. Aplicarea celor mai importante măsuri pentru dezvoltarea fizică armonioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea exercițiilor profilactice și corective pentru asigurarea atitudinii corporale corecte; - exersarea complexelor de dezvoltare fizică cu exerciții libere, cu obiecte portative, pe perechi; - efectuarea exercițiilor de influențare selectivă a unor segmente ale corpului.
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - parcurgerea de trasee aplicative specifice dezvoltării calităților motrice; - realizarea pregătirii specifice a organismului pentru prestarea fiecărui tip de efort; - respectarea în execuții a parametrilor specifici fiecărei calități motrice; - participarea la întreceri de viteză, de forță, de îndemânare/capacități coordinative și de rezistență.
<p>2.4. Executarea de procedee tehnice în structuri motrice specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeelelor tehnice structurate în structuri progresive ca și complexitate; - exersarea unor structuri motrice proprii disciplinelor sportive, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea acțiunilor motrice, specifice disciplinelor sportive studiate, în condiții variate; - efectuarea acțiunilor tehnico-tactice în condițiile respectării unor prevederi regulamentare simplificate.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VII-a	
3.1. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor elemente de gimnastică	<ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea rolului de responsabil de grup în organizarea exersării pe grupe la gimnastica acrobatică; - aprecierea evoluției colegilor de grupă, la executarea elementelor, liniilor și a exercițiului acrobatic liber ales; - recepționarea greșelilor de execuție semnalate și luarea măsurilor de corectare a acestora.
3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare, în condițiile adaptării acestora	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea eficientă a posibilităților create de adaptare a regulilor oficiale; - realizarea, în timp, a unor execuții în condiții cât mai apropiate de prevederile regulamentare oficiale; - observarea și semnalarea încălcării regulilor adaptate de către partenerii de activitate.
3.3. Evaluarea propriului randament în activitățile sportive	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea eficienței acțiunilor proprii în realizarea rezultatului pozitiv al grupului; - evaluarea eficienței acțiunilor proprii în realizarea rezultatului negativ al grupului; - analiza contribuției personale la realizarea scorului general al întrecerii/concursului - analiza cauzelor randamentului scăzut al acțiunilor proprii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ trecerea din coloană câte unu în coloană câte doi, câte trei și câte patru, și revenire în formația inițială ▪ trecerea din linie pe un rând, în linie pe 2-3 rânduri și revenire în formația inițială
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate ▪ reflexul de postură corectă ▪ tonicitatea și troficitatea musculaturii: <ul style="list-style-type: none"> • membrelor superioare • toracelui • abdomenului • membrelor inferioare ▪ mobilitate și stabilitate articulară ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical, cu partener) ▪ posturi deficiente frecvente ▪ determinări și înregistrări în jurnalul personal ale indicilor morfologici și funcționali și comparări cu valori de referință specifice vârstei și genului

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • abaterile frecvente de la atitudinea corporală corectă
<p>3. Capacitate motrică</p>	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> ▪ pe vârfuri ▪ ghemuit ▪ cu pas fanadat ▪ cu pas adăugat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasul de alergare: ▪ pe direcții diferite ▪ cu ocoliri de obstacole ▪ cu schimbări de direcție 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: ▪ de pe loc ▪ din deplasare ▪ pe și de pe obiecte/aparate <p>b) combinate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> ▪ prin apucare și pășire pe aparat, din mers ▪ prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> ▪ pe banca de gimnastică ▪ pe perechi, din stând depărtat 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> ▪ la scara fixă ▪ pe plan înclinat 4. Târârea <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <p>de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare <p>posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri starturi, fente</p> <p>CALITAȚI MOTRICE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție la stimuli: ▪ vizuali ▪ auditivi ▪ tactili ▪ viteza de execuție:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pe direcție rectilinie ▪ cu schimbări de direcție viteza – în condiții de coordonare <ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> ▪ caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea vitezei ▪ valorile medii ale indicatorilor de viteză, corespunzătoare vârstei și genului 2. Îndemânarea (capacități coordinative) <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și în timp ▪ coordonarea acțiunilor motrice în relația cu parteneri și cu adversari ▪ mânăuirea de obiecte, de pe loc, în condiții de ambidextri (manuală, podală) ▪ echilibru: <ul style="list-style-type: none"> ▪ mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse, pe sol și pe suprafețe cu înălțimi variabile) ▪ deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate 3. Forța <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța explozivă ▪ forța dinamică (izotonică) segmentară ▪ forța dinamică segmentară în regim de rezistență ▪ cunoștințe și informații despre: <ul style="list-style-type: none"> ▪ caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea forței ▪ valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor segmente musculare, specifice vârstei și genului 4. Rezistența <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea rezistenței valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului 5. Calități motrice combinate <ul style="list-style-type: none"> ▪ conform precizărilor de la fiecare calitate motrică
<p>4. Discipline sportive</p>	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <p>elemente din școala alergării</p> <ul style="list-style-type: none"> - variante de exerciții din școala alergării alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> pasul alergător lansat de viteză startul de jos și lansarea de la start cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • startul greșit • respectarea culoarului de alergare • probele de alergare de viteză în concursurile oficiale alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> - startul de sus și lansarea de la start

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> • coordonarea respirației cu ritmul pașilor de alergare • alergare pe teren variat • cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • startul greșit • depășirea adversarului • contactul piciorului cu solul, în funcție de natura terenului • informații cu caracter sportiv <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> • elemente din școala săriturii: <ul style="list-style-type: none"> - pasul săltat, pasul sărit • săritura în lungime cu 1½ pași în aer: <ul style="list-style-type: none"> • elan de 7-9 pași • bătaie în zonă precizată • desprindere • cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • depășirea pragului (zonei de bătaie/desprindere) • măsurarea lungimii săriturii • săritura în înălțime cu pășire: <ul style="list-style-type: none"> • elan de 5 - 7 pași • bătaie în zonă marcată, desprindere și aterizare • informații cu caracter sportiv <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> • elemente din școala aruncării: <ul style="list-style-type: none"> - aruncare tip azvârlire, cu un braț - aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță • cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - respectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării • informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • elemente statice: <ul style="list-style-type: none"> • cumpăna laterală • podul de sus – fete • stând pe cap – băieți • stând pe mâini • elemente dinamice: <ul style="list-style-type: none"> • rulări • rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat și înapoi din depărtat în ghemuit • rostogolire înainte din ghemuit în depărtat • răsturnare laterală (roata laterală) • elemente și combinații gimnice • combinații acrobatice și gimnice (cuprinzând elementele însușite) • variante de linii acrobatice (cuprinzând elementele însușite) • cunoștințe despre criteriile de apreciere a execuțiilor • informații cu caracter sportiv <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ săritură în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică,

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>așezată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă</p> <p>☐ cunoștințe despre: criteriile de evaluare a unei sărituri</p> <p>☐ informații cu caracter sportive</p> <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare • oprirea într-un timp • driblingul • aruncarea la coș de pe loc, cu una/două mâini • pivotarea • poziția fundamentală în apărare • deplasările cu pași adăugați • lucrul de brațe și jocul de picioare • demarcajul • marcajul • depășirea • apărare „om la om” în apropierea coșului propriu • așezare în atac „în potcoavă” • acțiunea tactică „dă și du-te” • variante de joc cu temă • cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling • informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și din deplasare • oprirea în doi timpi • pivotarea liberă și în relație cu un adversar <p>structuri de deplasări specifice în pozițiile fundamentale, în apărare și în atac</p> <p>aruncarea la coș din dribling</p> <p>marcajul adversarului cu și fără minge</p> <p>demarcajul</p> <p>pătrunderea</p> <p>depășirea</p> <p>acțiunea tactică colectivă „dă și du-te”</p> <p>sistemul de apărare „om la om” în jumătatea proprie de teren</p> <p>acțiuni tactice specifice așezării în atac</p> <p>varianta de joc cu temă</p> <p>cunoștințe privind regulile de joc: teren, durata atacului</p> <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare • șutul la poartă, de pe loc și din deplasare preluarea mingii cu interiorul piciorului

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> • conducerea mingii • repunerea mingii în joc de la margine • deposedarea adversarului de minge din față • procedee tehnice specifice portarului • sistemul de joc 1-3-2 • marcajul și demarcajul • depășirea • variante de joc cu temă • cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: henț, fault, repunere din lateral informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • lovirea mingii cu șiretul plin, cu șiretul interior • lovirea mingii cu șiretul exterior • conducerea mingii în relație cu un adversar • lovirea mingii cu capul, de pe loc • lovirea mingii cu capul, din deplasare • preluarea mingii cu piciorul • repunerea mingii în joc de la colțul terenului (corner) • deposedarea adversarului din față și din lateral • marcajul adversarului cu minge și fără minge și demarcajul • pătrunderea • acțiunea tactică colectivă „un- doi” • interceptia • procedee tehnice specifice portarului • apărarea „om la om” cu respectarea zonelor specifice posturilor • variante de joc cu temă • cunoștințe privind regulile de joc: corner, schimbarea de jucători, loviturile de penalizare informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <p>pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare</p> <p>prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare</p> <p>driblingul simplu</p> <p>aruncarea la poartă de pe loc</p> <p>aruncarea la poartă cu pași</p> <p>adăugați</p> <p>aruncarea la poartă din</p> <p>alergare</p> <p>poziția fundamentală</p> <p>procedee tehnice specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> • portarului • repunerea mingii în joc de către portar • depășirea • replierea • marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul • interceptia • sistemul de atac în semicerc

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> • așezarea în apărare în sistemul 6:0 • variante de joc cu temă • cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling • informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasa cu o mână de la umăr, de pe loc și din deplasare, pe direcții diferite • driblingul multiplu • aruncarea la poartă de la 7 m • aruncarea la poartă cu pași încrucișați • aruncarea la poartă din alergare - aruncare la poartă din săritură • deplasări specifice în poziție fundamentală în atac și în apărare • blocarea mingilor aruncate spre poartă • marcajul adversarului cu și fără minge și demarcajul • pătrunderea • depășirea • repunerea mingii în joc de către portar • interceptția • procedee tehnice specifice portarului • sistemul de atac cu un pivot • contraatacul direct • contraatacul cu intermediar • acțiuni tactice în sistemul de apărare 6:0 • variante de joc cu temă • cunoștințe privind regulile de joc: apărarea în semicerc, călcarea semicercului în atac, picior • informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini • prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare • aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” • pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului • servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte • bătaia mingii cu bastonul • țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare <ul style="list-style-type: none"> • alergarea prin culoare • blocarea (oprirea mingii) • apărarea individuală • intrarea în joc • așezarea pe posturi • cunoștințe privind regulamentul de joc <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>două mâini</p> <ul style="list-style-type: none"> • prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare • aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” • pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului, din articulația cotului • servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte, în picioare cu genunchii îndoiți (din ghemuit) • bătaia mingii cu bastonul • țintirea adversarului când se găsește în careu sau triunghi pe loc sau în alergare • alergarea prin culoare • blocarea (oprirea mingii) • apărarea individuală • intrarea în jol • așezarea pe posturi • acțiuni de joc în teren: prinderea și pasarea mingii în triunghi și pătrat „țintirea” adversarului • cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • purtarea balonului cu o mână și cu două mâini • prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare • culegerea balonului de pe sol • pasa de pe loc și din alergare • schimbarea de direcție • fenta • cunoașterea și acomodarea cu centura de rugby-tag • poziția fundamentală în aparare • manevrarea și smulgerea centurii de tag • procedee tehnice de finalizare • procedee tehnice de pătrundere • acțiuni tactice de depășire • acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde procedeele tehnice învățate • variante de joc cu temă • cunoștințe și informații privind regulile de joc <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> - purtarea balonului cu o mână și cu două mâini din alergare <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol din alergare ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ pasa încrucișată ▪ pasa sărită ▪ pasa cu demi tur ▪ pasa peste umăr ▪ pasa cârlig ▪ schimbarea de direcție

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fenta ▪ pivotare ▪ poziția colectivă și individuală fundamentală în apărare ▪ smulgerea centurii de rugby-tag din alergare ▪ procedee tactice de finalizare ▪ procedee tactice de pătrundere ▪ acțiuni tehnice de depășire ▪ interceptția ▪ închiderea unghiului de apărare ▪ diferite sisteme de joc: în trepte; om la om și glisant (apărare) ▪ variante de joc cu temă ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde <p>procedeele tehnice învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe privind regulile de joc ▪ informații cu caracter sportiv <p>6. VOLEI</p> <p>Anul I de instruire</p> <p>pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire cu fața spre direcția de transmitere a mingii organizarea celor trei lovituri</p> <ul style="list-style-type: none"> • variante de joc cu temă: 3x3 cu trecerea mingii peste fileu cu două mâini de sus precedată de deplasare, cu două mâini de sus din săritură, prin plasare cu o mână • serviciul de jos din față • preluarea serviciului de jos din față (cu două mâini de sus) • model de joc cu efectiv redus (4x4) • cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare) specifice modelului de joc 4x4 (la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în apărare și în atac) • preluarea cu două mâini de jos • cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută • informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciul de sus din față ▪ preluarea serviciului de sus din față ▪ ridicarea înainte ▪ atacul pe direcția elanului ▪ model de joc 6x6 fără <p>specializare pe zone și pe posturi, cu ridicător în zona 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare în cadrul acestora) specifice modelului de joc 6x6 cu ridicător în zona 3, la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în atac și în apărare ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 4 ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 2 ▪ atacul pe direcția elanului din zona 2

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ noțiuni privind organizarea atacului în condiții specifice celor două structuri de joc (după preluarea serviciului și după preluarea atacului) ▪ cunoștințe privind regulile de joc: rotația jucătorilor, acordarea punctului, greșeli la serviciu, greșeli la fileu ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • poziția fundamentală • prinderea și pasarea mingii • aruncarea la poartă • orientare în spațiul de apărare • așezarea în apărare • joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>8.* GOALBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> poziția fundamentală prinderea și pasarea mingii aruncarea la poartă orientare în spațiul de apărare așezarea în apărare joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ BADMINTON ☐ CICLOTURISM ☐ DANS SPORTIV ☐ GIMNASTICĂ RITMICĂ ☐ ÎNOT ☐ KORFBALL ☐ ORIENTARE SPORTIVĂ ☐ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ☐ SANIE (obișnuită sau de concurs) ☐ SCHI ALPIN ☐ SCHI FOND ☐ SPORT AEROBIC ☐ ȘAH ☐ TENIS DE MASĂ ☐ TRÂNTĂ
<p>5. Igienă și protecție individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tehnici de reechilibrare ▪ modalități de atenuare a șocurilor ▪ măsuri de menținere a igienei individuale și colective ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/ sprijinului în execuții ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - importanța pregătirii organismului pentru efort - importanța respirației, cu caracter de refacere

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ conducerea, subordonarea și colaborarea în activități practice ▪ evitarea situațiilor „conflictuale” care pot interveni în activitățile practice ▪ intervenție pentru aplanarea/ rezolvarea situațiilor conflictuale ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fair-play ▪ exemple deosebite de comportamente în spiritul fair-play – ului ▪ disponibilități de prevenire/ aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Adoptarea unui stil de viață cotidian favorabil menținerii și optimizării stării de sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea exercițiilor și a complexelor de dezvoltare fizică, în vederea utilizării lor ca gimnastică zilnică; - însușirea exercițiilor de dezvoltare a calităților motrice, în vederea utilizării acestora, în timpul liber, pentru fortificarea organismului.
<p>1.2. Expunerea progresivă, pe parcursul activităților de educație fizică, la influențele agresive ale unor factori de mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unor exerciții adaptate diferitelor condiții de mediu.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Aplicarea noțiunilor specifice dezvoltării fizice armonioase în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea parțială sau integrală a unui complex de dezvoltare fizică, folosind terminologia specifică; - efectuarea exercițiilor de corectare a celor mai frecvente abateri de la atitudinea corporală corectă, globală și segmentară.
<p>2.2. Utilizarea măsurilor și mijloacelor de dezvoltare fizică armonioasă în concordanță cu particularitățile și interesele individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea programelor de exerciții pentru dezvoltarea troficității (pentru băieți) și dezvoltarea supleței (pentru fete).
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor complexe pentru dezvoltarea calităților motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice, în condiții de tratare diferențiată; - exersarea de structuri motrice simple și complexe, specifice disciplinelor sportive, cu accent pe dezvoltarea calităților motrice; - efectuarea exercițiilor care implică mai multe forme de manifestare a fiecărei calități motrice de bază; - realizarea execuțiilor care implică manifestarea coordonării în manipularea de obiecte.
<p>2.4. Aplicarea procedeele tehnice de bază în acțiuni tactice specifice disciplinelor sportive studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeele tehnice în structuri tehnico-tactice individuale și colective; - practicarea globală a disciplinelor/ probelor sportive, sub formă de întrecere/ concurs cu reguli simplificate; - efectuarea acțiunilor tehnico-tactice în condițiile respectării principalelor prevederi

Clasa a VIII-a
<p>regulamentare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni tehnico-tactice concepute corespunzător particularităților și preferințelor individuale.

3. Demonstrarea unui comportament adecvat regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Îndeplinirea de roluri în organizarea și desfășurarea activităților de învățare, întrecerilor și concursurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea rolului de căpitan echipă; - îndeplinirea rolului de arbitru.
<p>3.2. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor procedee tehnice și acțiuni tactice specifice jocului sportiv practicat</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecierea evoluției colegilor de grupă la executarea procedeele tehnice și a acțiunilor tactice din jocul sportiv practicat; - recepționarea greșelilor de execuție semnalate și luarea măsurilor de corectare a acestora.
<p>3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recepționarea observațiilor referitoare la încălcarea regulamentului și luarea măsurilor de încadrare a execuțiilor în prevederile regulamentare; - efectuarea execuțiilor, procedeele tehnice și acțiunilor tactice conform prevederilor regulamentare; - utilizarea eficientă a posibilităților oferite de prevederile regulamentare în acțiunile de atac și de apărare; - semnalarea și sancționarea abaterilor de la prevederile regulamentare, în calitate de arbitru.
<p>3.3. Manifestarea echilibrată în situații de învingător sau învins în întreceri și concursuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției victoriei în întreceri și concursuri; - suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri; - felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ trecerea din coloană câte unu în coloană câte doi, câte trei și câte patru, și revenire în formația inițială ▪ trecerea din linie pe un rând, în linie pe 2-3 rânduri și revenire în formația inițială
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate ▪ reflexul de postură corectă ▪ tonicitatea și troficitatea musculaturii: <ul style="list-style-type: none"> • membrelor superioare • toracelui • abdomenului • membrelor inferioare ▪ mobilitate și stabilitate articulară ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical, cu partener) ▪ posturi deficiente frecvente ▪ determinări și înregistrări în jurnalul personal ale indicilor morfologici și funcționali și comparări cu valori de referință specifice vârstei și genului ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • abaterile frecvente de la atitudinea corporală corectă
3. Capacitate motrică	<p style="text-align: center;">DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> ▪ pe vârfuri ▪ ghemuit ▪ cu pas fandat ▪ cu pas adăugat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasul de alergare: ▪ pe direcții diferite ▪ cu ocoliri de obstacole ▪ cu schimbări de direcție 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> ▪ cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: ▪ de pe loc ▪ din deplasare ▪ pe și de pe obiecte/aparate <p>b) combinate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> ▪ prin apucare și pășire pe aparat, din mers ▪ prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> ▪ pe banca de gimnastică

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pe perechi, din stând depărtat <p>3. Cățărarea-coborârea</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ la scara fixă ▪ pe plan înclinat <p>4. Târârea</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.) ▪ de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare ▪ posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri starturi, fente <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> viteza de reacție la stimuli: vizuali auditivi tactili viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple viteza de deplasare: pe direcție rectilinie cu schimbări de direcție <p>viteza – în condiții de coordonare</p> <ul style="list-style-type: none"> cunoștințe despre: caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea vitezei valorile medii ale indicatorilor de viteză, corespunzătoare vârstei și genului <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative)</p> <ul style="list-style-type: none"> coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și în timp coordonarea acțiunilor motrice în relația cu parteneri și cu adversari mânuirea de obiecte, de pe loc, în condiții de ambidextri (manuală, podală) echilibru: mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse, pe sol și pe suprafețe cu înălțimi variabile) deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> forța explozivă forța dinamică (izotonică) segmentară forța dinamică segmentară în regim de rezistență

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>cunoștințe și informații despre: caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea forței</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor segmente musculare, specifice vârstei și genului <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi variabile ▪ rezistența musculară locală ▪ rezistența în regim de forță ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea rezistenței ▪ valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului ▪ informații cu caracter sportiv <p>5. Calități motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ conform precizărilor de la fiecare calitate motrică
<p>4. Discipline sportive</p>	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări elemente din școala alergării</p> <ul style="list-style-type: none"> - variante și combinații de exerciții din școala alergării - alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> - cu start de jos, sub formă de întrecere - finişul ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - startul greșit - respectarea culoarului de alergare ▪ alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea respirației cu ritmul pașilor de alergare - alergare pe teren variat <ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - startul greșit depășirea adversarului - probele de alergare de semifond în concursurile oficiale <ul style="list-style-type: none"> ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. Sărituri elemente din școala săriturii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pasul săltat, pasul sărit - săritura în lungime cu 1½ pași în aer: <ul style="list-style-type: none"> elan de 7-9 pași bătaie în zonă precizată desprindere cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> • depășirea pragului (zonei de bătaie/desprindere) măsurarea lungimii săriturii săritura în înălțime cu pășire: <ul style="list-style-type: none"> elan de 7 - 9 pași • bătaie în zonă marcată, desprindere și aterizare

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>informații cu caracter sportiv</p> <p>3. Aruncări elemente din școala aruncării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare tip azvârlire, cu un braț - aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță <p>cunoștințe despre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - respectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării <p>• informații cu caracter sportiv</p> <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: <ul style="list-style-type: none"> - podul de sus - fete - stând pe cap – băieți - semisfoara - cumpene (variante) - stând pe mâini - rostogolire - sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: <ul style="list-style-type: none"> - rostogolire înainte (variante) - răsturnare laterală cu întoarcere (variante) ▪ variante de linii acrobatice (cuprinzând elementele însușite) ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a execuțiilor <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ săritură în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică, așezată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă ☐ cunoștințe despre: criterii de evaluare a unei sărituri ☐ informații cu caracter sportive <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și din deplasare • oprirea în doi timpi • pivotarea liberă și în relație cu un adversar <p>structuri de deplasări specifice în pozițiile fundamentale, în apărare și în atac</p> <ul style="list-style-type: none"> aruncarea la coș din dribling marcajul adversarului cu și fără minge demarcajul pătrunderea depășirea acțiunea tactică colectivă „dă și du-te” sistemul de apărare „om la om” în jumătatea proprie de teren

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>acțiuni tactice specifice așezării în atac variante de joc cu temă cunoștințe privind regulile de joc: teren, durata atacului informații cu caracter sportiv</p> <p>2. FOTBAL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • lovirea mingii cu șiretul plin, cu șiretul interior • lovirea mingii cu șiretul exterior • conducerea mingii în relație cu un adversar • lovirea mingii cu capul, de pe loc • lovirea mingii cu capul, din deplasare • preluarea mingii cu piciorul • repunerea mingii în joc de la colțul terenului (corner) • deposedarea adversarului din față și din lateral • marcajul adversarului cu minge și fără minge și demarcajul • pătrunderea • acțiunea tactică colectivă „un- doi” • interceptia • procedee tehnice specifice portarului • apărarea „om la om” cu respectarea zonelor specifice posturilor • variante de joc cu temă • cunoștințe privind regulile de joc: corner, schimbarea de jucători, loviturile de penalizare informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasa cu o mână de la umăr, de pe loc și din deplasare, pe direcții diferite • driblingul multiplu • aruncarea la poartă de la 7 m • aruncarea la poartă cu pași încrucișați • aruncarea la poartă din alergare - aruncare la poartă din săritură • deplasări specifice în poziție fundamentală în atac și în apărare • blocarea mingilor aruncate spre poartă • marcajul adversarului cu și fără minge și demarcajul • pătrunderea • depășirea • repunerea mingii în joc de către portar • interceptia • procedee tehnice specifice portarului • sistemul de atac cu un pivot • contraatacul direct • contraatacul cu intermediar • acțiuni tactice în sistemul de apărare 6:0 • variante de joc cu temă

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> • cunoștințe privind regulile de joc: apărarea în semicerc, călcarea semicercului în atac, picior • informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> • ținerea și protejarea mingii de oină cu o mână și cu două mâini • prinderea mingii de oină de pe loc, din săritură, din mers și alergare • aruncarea mingii de oină pentru lovirea la baston, pentru pasare și pentru „țintire” <ul style="list-style-type: none"> • pasarea mingii de oină de deasupra umărului, de deasupra capului, din articulația cotului • servirea mingii de oină în picioare cu trunchiul puțin aplecat înainte, în picioare cu genunchii îndoiți (din ghemuit) • bătaia mingii cu bastonul • țintirea adversarului când se găsește în careu sau triumphi pe loc sau în alergare • alergarea prin culoare • blocarea (oprirea mingii) • apărarea individuală • intrarea în jol • așezarea pe posturi • acțiuni de joc în teren: prinderea și pasarea mingii în triumphi și pătrat „țintirea” adversarului • cunoștințe privind regulamentul de joc <p>5. RUGBY-TAG Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> - purtarea balonului cu o mână și cu două mâini din alergare <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea balonului cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ culegerea balonului de pe sol din alergare ▪ pasa de pe loc și din alergare ▪ pasa încrucișată ▪ pasa sărită ▪ pasa cu demi tur ▪ pasa peste umăr ▪ pasa cârlig ▪ schimbarea de direcție ▪ fenta ▪ pivotare ▪ poziția colectivă și individuală fundamentală în apărare ▪ smulgerea centurii de rugby-tag din alergare ▪ procedee tactice de finalizare ▪ procedee tactice de pătrundere ▪ acțiuni tehnice de depășire

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interceptția ▪ închiderea unghiului de apărare ▪ diferite sisteme de joc: în trepte; om la om și glisant (apărare) ▪ variante de joc cu temă ▪ acțiuni tactice colective și individuale ce vor cuprinde <p>procedeele tehnice învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe privind regulile de joc ▪ informații cu caracter sportiv <p>6. VOLEI Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciul de sus din față ▪ preluarea serviciului de sus din față ▪ ridicarea înainte ▪ atacul pe direcția elanului ▪ model de joc 6x6 fără specializare pe zone și pe posturi, cu ridicător în zona 3 <ul style="list-style-type: none"> - cunoștințe privind acțiunile tactice colective (dispozitive, modalități și reguli de acționare în cadrul acestora) specifice modelului de joc 6x6 cu ridicător în zona 3, la efectuarea serviciului, la primirea serviciului, în atac și în apărare ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 4 ▪ ridicarea înainte din zona 3 spre zona 2 ▪ atacul pe direcția elanului din zona 2 ▪ noțiuni privind organizarea atacului în condiții specifice celor două structuri de joc (după preluarea serviciului și după preluarea atacului) <ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoștințe privind regulile de joc: rotația jucătorilor, acordarea punctului, greșeli la serviciu, greșeli la fileu ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă din deplasare ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga sau dreapta și atac pe diagonală ▪ plonjonul spre stânga – dreapta cu mâinile în aceeași direcție ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățat ▪ informații privind regulile de joc <p>8. GOALBALL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă din deplasare ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga sau dreapta și atac pe diagonală ▪ plonjonul spre stânga – dreapta ▪ cu mâinile în aceeași joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ BADMINTON ☐ CICLOTURISM ☐ DANS SPORTIV ☐ GIMNASTICĂ RITMICĂ ☐ ÎNOT ☐ KORFBALL ☐ ORIENTARE SPORTIVĂ ☐ PATINAJ PE GHEAȚĂ/PATINAJ CU ROLE ☐ SANIE (obișnuită sau de concurs) ☐ SCHI ALPIN ☐ SCHI FOND ☐ SPORT AEROBIC ☐ ȘAH ☐ TENIS DE MASĂ ☐ TRÂNTĂ
<p>5. Igienă și protecție individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ caracteristicile echipamentului adecvat diferitelor condiții de lucru ▪ conținutul și valoarea pregătirii organismului pentru efort ▪ relațiile dintre efort și pauzele de revenire ▪ mijloace de autoprotecție în timpul desfășurării întrecerilor și concursurilor ▪ cunoștințe despre rolul respirației în efort și măsurile eficiente de igienă individuală în lecțiile de educație fizică și sport, întreceri, concursuri și după încheierea acestora
<p>6. Comportamente și atitudini</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ asumarea atribuțiilor rolurilor de conducere îndeplinite de elevi ▪ aplicarea soluțiilor de aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale care pot interveni pe parcursul desfășurării întrecerilor/ concursurilor ▪ inițiativă în organizarea și desfășurarea întrecerilor și concursurilor individuale sau pe echipe, între elevi

Sugestii metodologice

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei **Educație fizică și activități sportive** să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

Actuala programă școlară valorifică exemplele de activități de învățare din programele anterioare, oferind astfel cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită trecerea reală de la centrarea procesului de instruire pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare.

Strategii didactice

Ținând seama de particularitățile elevilor, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de educație fizică. Întrecerea devine principala *formă de organizare*, adaptată capacităților motrice și psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației incluzive. Se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și încurajarea reciprocă.

Se va asigura utilizarea unei cantități suficiente de materiale didactice (mingi, cercuri, copete, jaloane, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure un volum de exersare crescut, cât și protecția elevilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente.

„Elementele de conținut ale organizării activităților motrice”, „Elementele de conținut ale dezvoltării fizice armonioase” se pot constitui ca teme de lecție doar în primele 3-4 săptămâni ale semestrului I. În celelalte lecții aceste conținuturi se exersează în verigile/secvențele de instruire constante ale lecției de educație fizică și sport, respectiv: „Organizarea colectivului de elevi”, „Pregătirea organismului pentru efort”, „Influențarea selectivă a aparatului locomotor” și „Revenirea organismului după efort”.

Domeniile „Igienă și protecția individuală” și „Comportamente și atitudini” vor fi abordate în fiecare lecție, prin intermediul tuturor verigilor lecțiilor, fără a se constitui ca teme de lecție de sine stătătoare.

Temele lecțiilor, în număr de două, maxim trei, se vor constitui din domeniile „Capacitate motrică” și „Discipline sportive”. Când se optează în aceeași lecție pentru combinația de teme reprezentate de o calitate motrică și de o deprindere motrică, se va avea în vedere relația dintre acestea, astfel încât calitatea motrică să favorizeze învățarea/consolidarea deprinderii.

Deprinderile de locomoție, de stabilitate și de manipulare vor fi exersate în cadrul diferitelor lecții, prin alcătuirea unor ștafete/parcursuri aplicative și vor fi prezente și în cadrul lecțiilor de însușire a unor deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive abordate.

Calitățile motrice, în accepțiunea în care sunt prezentate în această programă, vor fi dezvoltate pe parcursul întregului an școlar, având în vedere necesitatea atingerii unui nivel crescut al acestora, atât pentru o dezvoltare fizică armonioasă, cât și pentru însușirea corespunzătoare a diferitelor deprinderi și priceperi motrice din disciplinele sportive abordate. Locul lor în lecție este după veriga de influențare selectivă a aparatului locomotor (dezvoltarea calității motrice viteză sau îndemânare/capacitate coordinativă) și după cele de abordare a deprinderilor motrice specifice diferitelor ramuri sportive (dezvoltarea calității motrice forță sau rezistență).

Pentru a putea realiza un grad corespunzător de însușire a probelor atletice de alergări, sărituri și aruncări, se va ține cont de condițiile fiecărei unități școlare, dar cu obligativitatea abordării a cel puțin trei probe, câte una din fiecare categorie. Predarea

și exersarea se vor putea realiza: frontal, pe grupe, individual sau combinat, în cadrul aceleiași lecții. Locul în lecție destinat predării deprinderilor din atletism este după veriga destinată influențării selective a aparatului locomotor sau după dezvoltarea calităților motrice viteza sau îndemânarea/ capacitatea coordinativă sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

În cazul predării elementelor din gimnastica acrobatică și sărituri la aparate este necesară asigurarea tuturor condițiilor pentru evitarea accidentelor (asigurarea locului de desfășurare, asigurarea de saltele, ladă de gimnastică și trambulină etc.). Exersarea săriturilor la aparate se va realiza numai cu prezența nemijlocită la aparat a profesorului, care va asigura asistența, ajutorul, sprijinul. Locul în lecție destinat predării deprinderilor din gimnastică și din sărituri cu sprijin este după veriga/secvența de instruire destinată influențării selective a aparatului locomotor, după cea destinată dezvoltării calității motrice viteză sau îndemânare/capacități coordinative sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice. Jocul sportiv are o importanță deosebită, deoarece prin intermediul acestuia se poate asigura o atractivitate crescută a lecției. Se poate aborda un singur joc sportiv pentru toată clasa sau se pot aborda două jocuri sportive - unul pentru fete și unul pentru băieți. Locul în lecție este după veriga destinată influențării selective a aparatului locomotor, după cea de dezvoltare a calității motrice viteză sau îndemânare/capacități coordinative sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

Cadrele didactice pot elabora și alte activități de învățare, conținuturi și instrumente de evaluare, în funcție de particularitățile clasei de elevi, baza materială de care dispune școala și opțiunile elevilor cu dizabilități auditive.

Lecția de **educație fizică și activități sportive** rămâne o creație a fiecărui profesor ce trebuie să reflecte competențele sale profesionale, capacitatea de a se adapta condițiilor concrete de desfășurare a activității didactice și particularităților elevilor, ajutându-se de o serie de îndrumări/sugestii metodologice, oferite prin această programă, astfel:

- prezentarea de către profesor a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor și disciplinelor sportive care vor fi abordate, a probelor și criteriilor de evaluare și a repartizării acestora pe semestre;
- realizarea evaluării predictive a nivelului de pregătire a elevilor cu dizabilități auditive;
- eliminarea din relația profesor-elev a oricărei forme de agresivitate verbală sau fizică;
- menținerea de către profesor a unei relații constante cu dirigințele clasei, în special pe următoarele probleme:
  - prezentarea de către elevi a adeverinței medicale care atestă starea de sănătate;
  - echipamentul adecvat pentru participarea la lecțiile de educație fizică și activități sportive;
  - evidențierea ritmică, de către profesor, în catalogul clasei, a frecvenței și a rezultatelor evaluării curente.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului cu dizabilități auditive) și va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev cu dizabilități auditive;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;

- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

În realizarea unei evaluări eficiente, profesorii vor utiliza ”**Sistemul de evaluare pentru învățământul gimnazial** ” care cuprinde domeniile evaluate, instrumentele (probele), repartizarea acestor pe clase, descrierea probelor și criteriile utilizate în evaluarea fiecărei probe, respectiv:

SISTEMUL DE EVALUARE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL GIMNAZIAL

Nr. crt.	DOMENIUL	MIJLOACE	Clasa a V- a	Clasa a VI - a	Clasa a VII - a	Clasa a VIII- a
1.	Dezvoltarea fizică armonioasă	Complex de dezvoltare fizică armonioasă	4 exerciții 4 x 8 timpi	5 exerciții 4 x 8 timpi	6 exerciții 4 x 8 timpi	8 exerciții 4 x 8 timpi
2.	Viteză	Naveta 10 x 5 m	X	X	X	X
		Alergare de viteză pe 50 m plat, cu start de sus	X	X	X	X
3.	Forță	Exerciții pentru dezvoltarea principalelor grupe musculare	1 exercițiu/ 3 grupe musculare	2 exerciții/ 2 grupe musculare	2 exerciții/ 3 grupe musculare	2 exerciții/ 4 grupe musculare
4.	Rezistență	Alergare de durată	4 min.	4 min.	4 min.	4 min.
5.	Atletism	Probă athletică la alegere (una din cele prevăzute în programa școlară)	X	X	X	X
6.	Gimnastică	Exercițiu la sol cu elemente impuse	3 elemente	3 elemente	4 elemente	8 elemente
		Săritură la un aparat de gimnastică (conform programei școlare)	X	X	X	X

Nr. crt.	DOMENIUL	MIJLOACE	Clasa a V- a	Clasa a VI - a	Clasa a VII - a	Clasa a VIII- a
7.	Joc sportiv	O structură tehnică	X	X (din jocul din anul I de instruire)	-	-
		Joc bilateral	X	X	X (jocul 2 din clasa a VI-a)	X

DESCRIEREA PROBELOR DE EVALUARE

□ Complex de dezvoltare fizică armonioasă

Complexele de dezvoltare fizică armonioasă (exerciții libere, cu obiecte portative), sunt concepute de cadrul didactic și sunt însușite și exersate de elevi pe parcursul anului școlar.

Complexele cuprind, în mod obligatoriu, exerciții pentru cap-gât, articulația umărului și membrele superioare, trunchi, membre inferioare.

Pentru acordarea notelor se execută complexul cu numărul de exerciții și repetări prevăzut pentru fiecare clasă, apreciindu-se:

- memorarea structurii exercițiilor;
- succesiunea metodică a acestora în complex;
- execuția corectă a mișcărilor componente;
- amplitudinea, ritmul și expresivitatea mișcărilor.

□ **Naveta 10 x 5 m**

Materiale necesare: bandă pentru marcat/jaloane, cronometru.

Procedura: Se trasează cu bandă pentru marcat două linii paralele situate la o distanță de 5 m depărtare una de cealaltă/ se vor plasa două jaloane la o distanță de 5 m depărtare unul de celălalt. Elevul se poziționează în dreptul uneia dintre linii/unuia dintre jaloane, având un picior la linie și celălalt înapoi. La semnalul de plecare, acesta trebuie să alerge cât mai repede la cealaltă linie trecând cu ambele picioare de ea și alergând înapoi la linia de start. O alergare dus-întors reprezintă un ciclu, pentru acest test fiind necesare 5 cicluri.

Notă:

- Lățimea liniilor trasate trebuie să fie de 5 cm.
- Cronometrarea se va realiza din momentul în care elevul ia startul și va fi finalizată la terminarea celor 5 cicluri de alergare.

□ **Alergare de viteză pe 50 m plat, cu start de sus**

Materiale necesare: bandă pentru marcat, cronometru.

Procedura: Elevii se așează la linia de start în poziția startului de sus și parcurg în alergare, cu plecare liberă, distanța stabilită.

Notă:

- Se cronometrează perioada de timp necesară unui elev pentru parcurgerea acestei distanțe din momentul mișcării piciorului din spate la start și până la trecerea liniei de sosire.

□ **Exerciții pentru dezvoltarea forței principalelor grupe musculare**

Această probă de evaluare constă în execuția de către elev, la solicitarea profesorului, a unui număr de exerciții selective pentru dezvoltarea musculaturii abdomenului, spatelui, membrilor superioare și inferioare, respectiv:

- în clasa a V-a: câte un exercițiu pentru trei dintre cele patru regiuni musculare, alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VI-a: câte două exerciții pentru două grupe musculare alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VII-a: câte două exerciții pentru trei grupe musculare alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VIII-a; câte două exerciții pentru fiecare din cele patru grupe musculare.

Exercițiile pot fi dintre cele executate de-a lungul lecțiilor sau pot fi concepute de elevi. Se evaluează:

- dacă exercițiul angajează eficient musculatura vizată;
- volumul și intensitatea exercițiului;
- corectitudinea execuției.

□ **Alergarea de durată**

Proba de alergare de durată se desfășoară pe teren plat, individual sau în pluton, fiecare elev adoptând tempoul personal, astfel încât să alerge continuu, fără opriri sau treceri în mers, timp de patru minute. Se va măsura și înregistra distanța parcursă de fiecare elev în cele patru minute de alergare continuă.

Criterii de evaluare:

- alergare continuă timp de patru minute – pondere 50% din nota finală;
- distanța parcursă în cele patru minute – pondere 25% din nota finală;
- progresul realizat față de evaluarea inițială – pondere 25% din nota finală.

□ **Proba athletică la alegere (una dintre cele prevăzute de programă)**

Se evaluează:

- corectitudinea execuției tehnice – pondere 50% din nota finală;
- performanța realizată – pondere 25% din nota finală;
- progresul realizat față de testarea inițială – pondere 25% din nota finală;

Gimnastica

□ **Exercițiul la sol cu elemente impuse**

Proba de evaluare constă în execuția de către fiecare elev a unui exercițiu la sol, liber ales, cuprinzând numărul de elemente acrobatice impuse, prevăzut în sistemul de evaluare pentru fiecare clasă. Elementele acrobatice impuse se stabilesc de către cadrul didactic la începutul etapei de abordare a gimnasticii și vor fi comunicate elevilor.

Criterii de evaluare:

- existența în exercițiul liber ales a numărului de elemente impuse prevăzut de sistemul de evaluare pentru fiecare clasă – pondere 50% din nota finală;
- corectitudinea execuției fiecărui element – pondere 25% din nota finală;
- cursivitatea și expresivitatea execuției – pondere 25% din nota finală.

□ **Săritura la un aparat de**

gimnastică Se evaluează:

- corectitudinea execuției fazelor săriturii – pondere 50% din nota finală;
- amplitudinea zborului – pondere 25% din nota finală;
- precizia aterizării – pondere 25% din nota finală;

La clasele a VII-a și a VIII-a elevul alege săritura la care să fie evaluat sau poate opta pentru efectuarea ambelor sărituri la aparate prevăzute în programă, înregistrându-se fie media celor două note, fie nota cea mai bună.

La proba de săritură la un aparat de gimnastică, pentru evaluare, se acordă elevului două încercări, notându-se cea mai reușită și înregistrându-se cea mai bună notă.

Joc sportiv

□ **Structură tehnică**

La clasa a V-a, cadrul didactic precizează de la începutul anului școlar structura tehnică la care vor fi evaluați elevii. Aceasta cuprinde, sub forma unei acțiuni cursive:

- câte un procedeu specific de manevrare a mingii, de deplasare cu obiectul de joc, în relație cu un partener;
- un procedeu specific de finalizare.

La clasa a VI-a structura tehnică va fi constituită din procedeele specifice celui de al doilea joc sportiv.

Se evaluează:

- corectitudinea execuției procedeele tehnice, componente ale structurii tehnice – pondere 50% din nota finală;
- cursivitatea și viteza acțiunii - pondere 25% din nota finală;
- forța și/precizia procedeele de finalizare - pondere 25% din nota finală.

□ **Joc bilateral**

Proba constă în desfășurarea unor „reprise” de joc bilateral, în condiții regulamentare, arbitrat de către cadrul didactic. Se evaluează:

- respectarea responsabilităților postului repartizat în echipă;
- eficiența participării în fazele de atac și de apărare;
- colaborarea cu coechipierii;
- contactul regulamentar și respectul față de adversari;
- acționarea conform prevederilor regulamentare.

Rezultatele înregistrate vor fi centralizate în fișă individuală (vezi model).

FIȘA INDIVIDUALĂ*

Nr. ....

Elev: ..... Anul nașterii: ..... Sexul: .....

Tip de deficiență/grad.....

Nr. crt.	Măsurători antropometrice	Testări anuale			
		Cl. a V- a An șc. .... /	Cl. a VI- a An șc. .... /	Cl. a VII- a An șc. .... /	Cl. a VIII- a An șc. .... / .....
1.	Înălțimea corpului				
2.	Înălțimea bustului				
3.	Greutatea corpului				
4.	Lungimea plantei				
5.	Perimetrul Toracic	Normal			
		Inspirație maximă			
		Expirație maximă			
		Elasticitate toracică			
6.	Perimetrul abdominal				
7.	Perimetrul bazinului				
8.	Diametrul biacromial				
9.	Anvergura brațelor				

Nr. crt.	Măsurători biomotrice	Testări anuale			
		Cl. a V- a An șc. .... /	Cl. a VI- a An șc. .... /	Cl. a VII- a An șc. .... /	Cl. a VIII- a An șc. .... / .....
1.	Mobilitate/flexibilitate lombară				
2.	Forță membre inferioare (săritură în lungime de pe loc)				
3.	Forță trunchi (ridicări din șezând)				
4.	Echilibru (testul „Flamingo”)				
5.	Tapping mână (testul „Atinge plăcile”)				
6.	Viteză de alergare (50m, start din picioare)				
7.	Viteză-coordonare (naveta 10 x 5m)				
8.	Forță brațe (menținut în atârnat)				
9.	Rezistență generală (alergare /4 min)				
10.	Forță-coordonare brațe (aruncarea mingii de oină)	Fără elan			
		Cu elan			

*) **Notă:** FIȘA INDIVIDUALĂ este un model; conținutul acesteia va fi adaptat în funcție de testele selectate de fiecare catedră de specialitate.

Catedra de **Educație fizică și activități sportive** va insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ și prevederilor Ordinului MECS nr. 3462/2012.

NORMATIV

DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LA DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI ACTIVITĂȚI SPORTIVE, UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT SPECIAL CU CLASELE V-VIII

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE SPORTIVE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	4
2.	Capră pentru sărituri	Buc.	1	1
3.	Ladă de gimnastică	Buc.	1	1
4.	Masă de tenis (palette și fileu)	Buc.	1	1
5.	Panou de baschet cu suport și inele	Buc.	1	2
6.	Poartă de handbal/ fotbal	Buc.	1	2
7.	Spalier	Buc.	1	6
8.	Stâlp pentru volei	Set.	1	1
9.	Saltea	Buc.	1	8
10.	Trambulină dură	Buc.	1	2
11.	Instrument de măsură - cronometru cu 10 timpi	Buc.	1	2
12.	Instrument de măsură – ruletă de 10m	Buc.	1	2
13.	Joc de șah	Buc.	1	8
14.	Minge pentru jocuri sportive - fotbal	Buc.	1	6
15.	Minge pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	6
16.	Minge pentru jocuri sportive - rugby	Buc.	1	6
17.	Minge pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	6
18.	Minge pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	6
19.	Minge de oină	Buc.	1	6
20.	Minge medicinală - 1-2 kg	Buc.	1	6
21.	Plasă poartă de handbal	Buc.	1	2
22.	Plasă panou de baschet	Buc.	1	2
23.	Fileu pentru volei	Buc.	1	1

Bibliografie:

*** Legea educației fizice și sportului nr.69/2000

*** O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 – ce reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar

***Programa școlară „Educație fizică și sport”, clasele V-VIII pentru învățământul de masă, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393 din 28.02.2017

1. Cârstea, Gh., (2000), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura An-Da, București.
2. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V. , (2006), *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, Editura FEST, București.
3. Oprea, L., Sulea, R., (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela SCUTARU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel DUMISTRĂCEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Georgescu	Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Suceava
Ilisei – Corneliu Zubaș	Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Suceava
Claudia Șorodoc	Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Suceava

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina
*JOC ȘI MIȘCARE***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare - a II-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru *Joc și mișcare* prezintă competențele generale și specifice, activitățile de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice pentru această nouă disciplină din oferta curriculară de la clasele pregătitoare, I, și a II-a, din învățământul special primar, dizabilități auditive.

Programa școlară pentru *Joc și mișcare*, clasele pregătitoare, I, și a II-a, învățământ special primar, dizabilități auditive este realizată conform Ordinului 3622 din 27.04.2018 privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special, anexa nr.13 și pe baza programei școlare *Joc și mișcare* din învățământul de masă aprobată prin OMEN nr. 5003/02.12.2014, anexa 2, adaptată la nivelul psihoindividual al elevilor cu dizabilități auditive.

Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ în aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* și are un buget de timp de 1oră/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

Introducerea disciplinei *Joc și mișcare* în planurile de învățământ ale claselor pregătitoare, I, și a II-a, accentuează rolul pe care activitățile ludice cu caracter dinamic trebuie să îl aibă în procesul de creștere și dezvoltare a copiilor de 6 – 9 ani.

Disciplina *Joc și mișcare* subliniază potențialul instructiv-educativ al jocurilor, ca mijloace didactice specifice perioadei miciei școlarității, prin faptul că valorifică tendința naturală a copiilor pentru mișcare. Prin mișcare, copilul cu dizabilități auditive explorează, cunoaște, interacționează cu propriul corp și cu mediul înconjurător. Cunoscând posibilitățile de acțiune asupra mediului, copilul devine încrezător în forțele proprii și cutezător în a descoperi lumea.

Integrată în cadrul ariei curriculare *Educație fizică, sport și sănătate*, disciplinei îi revine sarcina de a completa influențele pe care *Educația fizică* le exercită la nivelul personalității copilului cu dizabilități auditive, aducându-și o contribuție considerabilă la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a acestuia prin valorificarea valențelor jocurilor de mișcare. Potențialul instructiv-educativ al jocurilor dinamice poate susține dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor cu dizabilități auditive și, prin aceasta, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social.

Numeroasele tipuri de jocuri de mișcare – cu și fără obiecte, de întrecere și de cooperare, cu roluri, pot sta la baza proiectării unor situații de instruire cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului cu dizabilități auditive, căruia îi oferă posibilitatea definirii continue a trăsăturilor sale cognitive, afective, moral-volitive.

În timp ce influențele jocurilor dinamice asupra sferei motrice și fizice sunt valorificate în primul rând la *Educație fizică*, în cadrul acestei discipline se va urmări potențarea influențelor mișcării sub formă de joc, asupra dezvoltării cognitive și socio-afective a copilului cu dizabilități auditive .

Potențialul jocurilor de mișcare poate fi utilizat și pentru consolidarea cunoștințelor pe care copiii le dobândesc la alte discipline de studiu. Maniera integrată de abordare a acestor obiecte de studiu face posibilă învățarea/consolidarea, prin jocuri dinamice, a alfabetului, cifrelor, animalelor, fructelor, legumelor etc. Prin faptul că îi este specifică activitatea în grup, jocul de mișcare favorizează manifestarea relațiilor sociale (de cooperare, de întrecere), presupunând armonizarea intereselor individuale și a eforturilor personale cu cele ale grupului; favorizează încadrarea în colectiv, asumarea de responsabilități, manifestarea atitudinii critice și autocritice, a inițiativei și le permite copiilor cu

dizabilități auditive să învețe ce înseamnă toleranța, acceptarea celuilalt, luarea unei decizii și asumare a consecințelor acesteia. Jocul presupune reguli și respectarea lor, astfel disciplina *Joc și mișcare* contribuie la dezvoltarea morală a copilului și permite o mai bună integrare școlară și socială a acestuia.

Ca urmare a situațiilor favorabile sau nefavorabile cu care se confruntă copilul cu dizabilități auditive în timpul jocului, el va trăi o gamă largă de stări afective – bucurie, tristețe, mulțumire, entuziasm, plăcere. Copilul cu dizabilități auditive are ocazia să cunoască aceste stări, să le înțeleagă și să învețe să le controleze, astfel încât să aibă un comportament echilibrat, la școală și în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale ale disciplinei *Joc și mișcare* vizează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului cu dizabilități auditive pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora, formându-se pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt structurate, în mod progresiv, pe ani de studiu și reprezintă baza de operare pentru formarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

Capacitate psiho-motrică

Deprinderi de comunicare și lucru în echipă

Stil de viață active

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei. Pentru a facilita demersul cadrului didactic, sugestiile metodologice includ, de asemenea, o descriere a jocurilor de mișcare oferite ca exemple în secțiunea de conținuturi.

Programa școlară propune o abordare flexibilă, bazată pe valorificarea competențelor și a experienței profesorului, a resurselor specifice unității de învățământ. Cadrul didactic este liber să aleagă, să modifice sau să adauge activități de învățare. Întregul demers didactic este însă adaptat particularităților elevilor cu dizabilități auditive și bazat pe învățarea prin joc. La rândul lor, elevii sunt încurajați să își exprime opțiunile pentru abordarea în procesul de învățare a anumitor jocuri. Prin influențele pe care le exercită, disciplina își aduce o contribuție importantă asupra întregii personalități a copilului cu dizabilități auditive, contribuind la dezvoltarea acesteia încă din perioada școlară mică.

Competențe generale

- 1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale**
- 2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor motrice de coordonare și echilibru, în acord cu reguli simple ale unor activități de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri care urmăresc dezvoltarea deprinderilor de coordonare și echilibru; - participarea la jocuri de atenție cu executarea sarcinilor motrice prestabilite.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în acord cu un sistem de reguli simple ale jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini motrice de manipulare a diferitelor obiecte și dexteritate implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor.
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități cu caracter ludic, cu efort redus</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri cu solicitări de eforturi reduse; - participarea la jocuri de orientare în spațiu.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Respectarea regulilor de protecție individuală și de siguranță în timpul activităților de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea regulilor de verificare și organizarea spațiului de joc; - intuirea și verificarea materialelor didactice utilizate în cadrul jocurilor.
<p>2.2. Gestionarea emoțiilor în cadrul unor activități de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor manifestări adecvate situației și momentelor de joc (de exemplu, aplauze, încurajări); - realizarea unor sarcini de colaborare în practicarea activităților de joc și mișcare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
<p>1. Capacitate psiho - motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou constant (Exemple de jocuri: Balerinele – mers pe vârfuri, Piticii voioși–mers ghemuit)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare - rectilinie - șerpuită (Exemple de jocuri: Șoarecele și pisica, Vânătorul, vrabia și albina)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe ambele picioare (Exemple de jocuri: Elasticul, Din cerc în cerc)</p> <p>Jocuri de mișcare cu variante de aruncare și prindere: - aruncare lansată cu două mâini de jos - aruncare lansată cu două mâini cu rostogolirea obiectelor pe sol - prindere cu două mâini la piept (Exemple de jocuri: Mingea prin tunel, Țintașii iscușiți)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar-aplicative - echilibru static și dinamic - transport de obiecte ușoare (Exemple de jocuri: La circ, Căraușii)</p> <p>Jocuri de mișcare vizând dezvoltarea calităților motrice: viteză de reacție și coordonare segmentară (Exemple de jocuri: Alb și negru/Sus-jos– executare acțiuni motrice la semnale vizuale, Crabii și creveții)</p> <p>Jocuri pentru schema corporală - denumire segmente corporale - denumire mișcări ale segmentelor (Exemple de jocuri: Ferește-ți capul, Ferește-ți picioarele)</p> <p>Jocuri de mișcare și activități de dezvoltare a motricității grosiere și fine: coordonare, putere, echilibru (Exemple de jocuri: Plimbări în aer liber, cățărări în copaci, jocuri cu mingea, culesul florilor, fructelor, legumelor, dansul, ridicarea zmeelor, mersul cu rolele, mersul cu bicicleta, activități în spațiile de joacă, activități de curățenie, Șotronul, Leapșa, Săritul corzii, “V-ați ascunselea”</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
<p>2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Reguli simple ale jocurilor de mișcare (De exemplu, liniile de plecare - sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție)</p> <p>Modalități și tehnici de comunicare eficientă în cadrul jocurilor de mișcare (De exemplu, stimuli vizuali, kinestezici, gesturi de încurajare, de felicitare, de atenționare)</p> <p>Mesaje incluse în practicarea jocurilor de mișcare Reguli de interacțiune cu alții (Exemple de jocuri: Mima, Oglinda, Statuile, Naveta spațială)</p> <p>Adoptarea unor serii de roluri pentru oferirea de sprijin (De exemplu: acțiunea în perechi, grupuri mici, schimbarea rolului)</p>
<p>3. Stil de viață activ</p>	<p>Jocuri de mișcare pentru dezvoltarea stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare desfășurate în diferite anotimpuri, în aer liber (Exemple de jocuri: Șoarecele și pisica, Șoarecele isteț și pisica periculoasă, Topoganul, Derdelușul)</p> <p>Jocuri de mișcare constituite spontan, în timpul liber (Exemple de jocuri: Elasticul, Coarda, Șotronul)</p> <p>Activități ludice pentru excursii, drumeții, tabere</p>

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale

Clasa I
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri cu utilizarea unor deprinderi de locomoție; - participarea la jocuri cu utilizarea unor deprinderi de manipulare.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în activități de joc ce presupun cooperare intra-grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini motrice de manipulare a diferitelor obiecte, în cadrul unui grup; - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor, desfășurate între echipe, sub formă de întrecere.
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice cu efort moderat</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la activități cu caracter ludic cu solicitări de efort moderat; - parcurgerea de trasee aplicativ-utilitare; - participarea la jocuri de orientare în spațiu.

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa I
<p>2.1. Gestionarea relațiilor intra-grup și inter-grup în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini de colaborare în practicarea activităților de joc și mișcare; - implicarea activă în evitarea/medierea conflictelor în activitățile de joc și mișcare.
<p>2.2. Manifestarea unor comportamente echilibrate în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în acord cu regulile privind asistența, ajutorul și sprijinul colegilor în timpul practicării jocurilor de mișcare; - realizarea de acțiuni de cooperare în jocurile de mișcare organizate pe perechi, grupuri mici, echipe; - felicitarea coechipierilor/ adversarilor; - autoanaliza randamentului propriu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>1. Capacitate psiho - motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempo accelerat (Exemple de jocuri: Măsurătorii – deplasări cu numărarea pașilor și transport de diferite obiecte)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu transport și punere de obiecte <p>(Exemple de jocuri: Vizitiul și căluțul, Troica, Vânătorul, vrabia și albina, Șoarecele și pisica, Poșta merge)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare, cu coardă (Exemple de jocuri: Elasticul, Ferește-ți picioarele)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini de jos la distanță și la partener - aruncarea cu două mâini de la piept înainte și în sus - prinderea cu două mâini la piept <p>(Exemple de jocuri: Mingea prin tunel, Vânătorii și rațele, Ciobanul își apără oile, Țintașii iscușiți)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiune-împingere - transport de obiecte - târâre <p>(Exemple de jocuri: Derdelușul, Avionul, Cărașii, Unde-s doi puterea crește)</p> <p>Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteza de deplasare în relație cu un partener - rezistența generală <p>(Exemple de jocuri: Vânătorul, vrabia și albina, Nu te lăsa, frate)</p> <p>Jocuri pentru orientare spațio - temporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - repere statice, dinamice - ritm <p>(Exemple de jocuri: Ocupă locul, Poșta merge, Cercurile zburătoare)</p>

Domenii de conținut	Clasa I
<p>2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Tehnici de comunicare eficientă în cadrul jocurilor (De exemplu: gesturi, semne, semnale, stimulare/încurajare)</p> <p>Reguli de interacțiune în perechi și grupuri (De exemplu, primire/acordare ajutor partenerului, atenționări reciproce)</p> <p>Responsabilitățile rolurilor de conducere (De exemplu, supravegherea respectării regulilor și a ordinii în desfășurarea jocului)</p> <p>Reguli de acțiune inter-grup (De exemplu, respectarea echipei adverse, recunoașterea rezultatului jocului)</p>
<p>3. Stil de viață activ</p>	<p>Jocuri de mișcare pentru dezvoltarea funcțiilor cardiace și respiratorii (Exemple de jocuri: Uliul și porumbeii, Năvodul, Leapșa – pe ghemuite)</p> <p>Jocuri de mișcare desfășurate în diferite anotimpuri, în aer liber (Exemple de jocuri: Derdelușul, Cărașii, Țintașii iscusii, Cursa pe numere)</p> <p>Jocuri de mișcare constituite spontan, în timpul liber (Exemple de jocuri: Rațele și vânătorii și rațele, Ciobanul își apără oile, Mingea la căpitan)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, drumeții, tabere</p> <p>Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între șoli; centre locale de inițiere în diferite sporturi, serbări sportive)</p> <p>Activități turistice</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și particularitățile individuale**

Clasa a II-a
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în condiții variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea de trasee aplicative amenajate în săli și în aer liber; - participarea la jocuri de mișcare integrate în activitățile ludice școlare și posibil a fi utilizate în activitățile extrașcolare.
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de întrecere între echipe</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în jocuri de mișcare cu manevrarea de obiecte, cu forme și dimensiuni diferite, sub formă de întrecere, între echipe.
<p>1.3. Valorificarea deprinderilor motrice de bază în condițiile unor proiecte cu caracter integrat</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în jocuri de mișcare pentru consolidarea achizițiilor dobândite în cadrul celorlalte discipline de studiu; - practicarea jocurilor de mișcare în programul proiectelor de grup desfășurate extracurricular (serbări tematice, drumeții, tabere etc.).

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a II-a
<p>2.1. Asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor individuale repartizate în cadrul grupului, în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea adecvată a rolurilor de conducere/subordonare în cadrul activităților de joc și mișcare; - participarea la constituirea echipelor.
<p>2.2. Organizarea și adaptarea unor jocuri de mișcare în activitățile ludice școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare cu efective și reguli diferite (simplificate, adaptate, crescute ca dificultate); - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile; - adaptarea unor jocuri însușite la condițiile unor activități extracurriculare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>1. Capacitate psiho - motrică</p>	<p>Jocuri de mișcare cuprinzând variantele de mers cu schimbări de directive</p> <p>(Exemple de jocuri: Ștafete cu deplasări în diferite variante de mers)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de alergare</p> <ul style="list-style-type: none"> - în zig-zag - cu ocolire de obstacole - cu trecere peste obstacole - cu transport, punere și culegere de obiecte <p>(Exemple de jocuri: Naveta spațială, Vizitiul și doi cai, Figurile geometrice, Calculatoarele)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare, în lungime, înălțime, cu coardă</p> <p>(Exemple de jocuri: Șotronul, Elasticul, Cercurile zburătoare)</p> <p>Jocuri de mișcare cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare azvârlită la distanță, la țintă și la partener - aruncare împinsă cu două mâini de la piept - prindere cu două mâini a obiectelor rostogolite - prindere cu două mâini a mingii transmise de un partener <p>(Exemple de jocuri: Suveica încrucișată, Mingea la căpitan, Între două focuri, Vânătorii și rațele)</p> <p>Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiune-împingere - cățărare-coborâre - tracțiune <p>(Exemple de jocuri: Lupta cocoșilor, Transportul rănitului, Remorcarea, Ancorăm corabia la mal)</p> <p>Jocuri pentru coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonare ochi – mână - coordonare ochi – picior - coordonare generală <p>(Exemple de jocuri: Țintașii iscusiți, Vânătorii și rațele, Între două focuri)</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>Modalități de comunicare mimico-gestuală, non-verbală, verbală elev-elev, în jocuri sau întreceri, în echipă (De exemplu, încurajare, sprijinire, semnalare, stimulare)</p> <p>Comportamente de dezaprobare a abaterilor de la reguli (De exemplu, semnalarea abaterilor, impunerea depunctărilor)</p> <p>Atribuțiile rolurilor în jocurile de mișcare (De exemplu, de conducere, de subordonare, de executant)</p> <p>Drepturile și obligațiile copilului la jocurile de mișcare (De exemplu, participant în condiții egale la joc, respectarea regulilor și a celorlalți participanți)</p> <p>Responsabilitățile rolurilor de organizare a jocurilor (De exemplu, delimitarea spațiilor de joc, amplasarea materialelor de joc, constituirea echipelor, tragerile la sorți)</p>
<p>3. Stil de viață activ</p>	<p>Jocuri de mișcare pentru dezvoltarea capacității generale de efort (Exemple de jocuri: Vânătorii și rațele, Între două focuri)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, drumeții, tabere</p> <p>Jocuri de mișcare desfășurate între echipe stabile (Exemple de jocuri: Naveta spațială, Calculatoarele, Infanteriștii)</p> <p>Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între școli; centre locale de inițiere în diferite sporturi, serbări sportive)</p> <p>Activități turistice</p>

Sugestii metodologice

Programa disciplinei Joc și mișcare se adresează învățătorilor pentru învățământ special primar, dizabilități auditive și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Învățătorii pentru învățământ special primar, dizabilități auditive vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de dorințele elevilor.

După o lectură aprofundată a programei, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- *În ce scop voi face?* (identificarea competențelor)
- *Cum voi face?* (determinarea activităților de învățare)
- *Ce conținuturi voi folosi?* (selectarea conținuturilor)
- *Cu ce voi face?* (analiza resurselor)
- *Cât s-a realizat?* (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Ținând seama de particularitățile copiilor cu dizabilități auditive, din clasele primare, învățătorii pentru învățământ special primar, vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de *Joc și mișcare*. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat cu sau fără întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor cu dizabilități auditive. Prin activitățile motrice, copilul are posibilitatea de a cunoaște, de a explora, de a-și interioriza sau exterioriza stări și sentimente, de a interacționa cu propriul corp, cu colegii de joc, cu mediul înconjurător. Treptat, el devine încrezător în forțele proprii, dornic de a descoperi lumea.

Strategiile didactice recomandate pentru lecțiile de *Joc și mișcare* sunt cele activ-participative. Disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ, explorator care presupune implicarea directă a elevilor. Elevii cu dizabilități auditive exersează abilități și își formează atitudini în diferite medii de învățare: sala de clasă, sala de sport, curtea școlii și devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Pe parcursul acestora, este foarte important ca elevii să se simtă bine, să-și interiorizeze starea de bucurie, să fie motivați intrinsec pentru joc și mișcare.

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate. Se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă, dezvoltarea comunicării, a toleranței, a rezolvării unor situații de tip investigativ. Se va asigura utilizarea unor materiale didactice (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice risc de producere a unor accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat. Desfășurarea întregului joc sau etape ale acestuia vor fi demonstrate de către cadrele didactice, corespunzător echipe pentru activitate motrică, insistându-se pe anumite mișcări sau atitudini implicate de acestea.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ.

Pentru disciplina *Joc și mișcare*, se realizează prin:

- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea jocurilor, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice ale jocului, respectarea regulilor de joc, utilizarea deprinderilor de comunicare și lucru în echipă și îndeplinirea rolurilor atribuite în desfășurarea jocurilor;

- evaluarea sumativă, semestrială, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa eficient la desfășurarea a minimum 4 jocuri de mișcare, dintre cele predate de-a lungul semestrului, cu îndeplinire de roluri variate.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt reprezentate de:

- participarea la activități extracurriculare cuprinzând jocuri de mișcare organizate de învățător;
- progresul înregistrat de elev în cadrul jocurilor de mișcare.

Bibliografie

1. Cârstea, Gh., (2000), *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura An-Da, București;
2. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V., (1977), *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, Editura FEST, București;
3. Epuran, V. (1977), *Jocuri de mișcare*, IEFS, București;
4. Mujicov, N., Branga, I., Mujicov, C., (1966), *Jocuri pentru copii și tineret*, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, București;
5. Oprea, L., Sulea, R., (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, Editura SEMN, București;
6. *** Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000;
7. *** Anexa nr. 1 la OMECTS nr. 3542/27.03.2015, *Programa școlară pentru disciplina opțională JOC ȘI MIȘCARE - curriculum la decizia școlii pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București, 2015.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela SCUTARU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Ionel DUMISTRĂCEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Suceava

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Viorica Georgescu	Liceul Tehnologic Special Bivolărie
Ilisei – Corneliu Zubaș	Liceul Tehnologic Special Bivolărie
Claudia Șorodoc	Liceul Tehnologic Special Bivolărie

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

Educație plastică

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Educație plastică** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele Pregătitoare - a IV-a din învățământul primar special. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special, aprobat prin **Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământ special**, în aria curriculară Arte, dizabilități auditive, având alocată 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei cinci ani școlari.

Pentru elevul cu dizabilitate auditivă activitățile artistico-plactice constituie o modalitate importantă de evaluare a personalității în formare a acestuia, a problemelor sale emoționale, precum și a relațiilor lui cu familia, a capacităților sau dificultăților sale de a se adapta la mediul social. Prin intermediul liniilor grafice, culorilor, formelor, pozițiilor și dimensiunilor personajelor, fiecare copil transmite un mesaj afectiv despre persoana sa.

Acest gen de activități aduc copiilor cu dizabilitate auditivă, emoție și satisfacție, contribuind în același timp la dezvoltarea creativității și spiritului de inițiativă, precum și la stimularea curiozității. Prin desen, acesta se exprimă fără cuvinte, capătă curaj, își dezvoltă simțul aprecierii și autoaprecierii, ia decizii, își dezvoltă controlul asupra activității motrice fine, își coordonează raportul ochi-mână și își mărește puterea de concentrare a atenției.

Programa pentru **Educație plastică** contribuie la educarea elevilor cu dizabilități auditive în vederea relaționării cu lumea înconjurătoare, putând fi premisa unui mod de a comunica și de a înțelege lumea, stimulând creativitatea și imaginația acestora.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei **Educație plastică** jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competenței specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă ale elevilor și de interesele fiecărui copil, de mijloacele și materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru familiarizarea cu elemente de bază ale celor două domenii integrate. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Desen
- Pictură
- Modelaj
- Colaj

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Activitățile de expresie plastică și grafică (desen, pictură, colaj, modelaj) sunt modalități de interacțiune cu mediul și de exprimare, în special când abilitățile de comunicare verbală sunt insuficient dezvoltate. Valențele terapeutice ale artei sprijină procesul de dezvoltare a gândirii în cadrul interrelației dintre individ și mediu.

Competențe generale

- 1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare**
- 2. Realizarea de creații estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse**
- 3. Formarea simțului estetic și dezvoltarea capacității de apreciere a activității artistice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

1.1 Sesizarea semnificației unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen/ pictură/ modelaj/colaj/ film/ desen animat, care reflectă un context familiar

- identificarea unor momente din activitatea zilnică, când se prezintă imagini corespunzătoare;
- realizarea, cu ajutorul desenului, picturii, modelajului, colajului, unei povestiri a unui eveniment sau a unui lanț scurt de evenimente;
- punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului cu mesaje orale indicate.

1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în ipostaze familiare, în spațial înconjurător

- recunoașterea diferitelor tipuri de linii și puncte întâlnite în mediul familial;
- identificarea caracteristicilor obiectelor din mediu (culoare, formă, mărime, textură);
- asocierea unei culori cu obiecte reprezentative din mediul înconjurător;
- trasarea liniilor de diferite grosimi, cu instrumente de lucru diferite;
- organizarea spațiului plastic, după model (în centrul suprafeței, pe margine etc).

1.3. Explorarea polisenzorială a realității înconjurătoare

- observarea obiectelor din natură;
- observarea proprietăților obiectelor (mărime, formă, culoare, textură);
- realizarea de jocuri didactice pentru organizarea perceptivă și orientarea în câmpul vizual;
- participarea la ateliere de lucru comune părinți – copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea unei mese festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului, confecționare de măștișoare.

2. Realizarea de creații estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse

2.1. Stimularea exprimării libere prin intermediul limbajului plastic

- realizarea unor compoziții, folosind culori la alegere și tehnici improvizate (exemple: amprentare cu frunze, fructe, legume, dactilopictură, modelaj, stropire, ștampilare);
- realizarea de exerciții de armonizare a culorilor (exemple: exerciții de armonizare a culorilor, lumină și culoare, relația dintre culori și stările afective, combinarea culorilor);
- realizarea unor cadouri, felicitări pentru cei dragi individual sau împreună cu alți colegi.

2.2. Realizarea unor compoziții simple

- reprezentarea spațiului geometric caracterizat de linii, forme, volum (exerciții de identificare a elementelor din mediul înconjurător, desene schematizate din linii și forme geometrice – crenguța de brad, zidul, ceasul);
- realizarea de construcții spontane cu materiale și instrumente diverse;
- realizarea unor compoziții colective pe o temă dată (exerciții de realizare a unor aranjamente decorative, desene pe asfalt).

3. Formarea simțului estetic și dezvoltarea capacității de apreciere a activității artistice

3.1. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu

- participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții organizate în școală și în comunitate;
- decorarea sălii de clasă cu obiecte realizate prin efort propriu;
- conștientizarea utilității obiectelor realizate.

3.2. Descrierea lucrărilor realizate

- interpretarea și aprecierea propriei lucrări prin exerciții de comparare a produsului personal cu modelul;
- interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii;
- identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi;
- evidențierea elementelor pozitive și negative caracteristice produselor activității celorlalți.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Desen	<p>Materiale și instrumente Hârtie Creion grafit Creioane colorate</p> <p>Tehnici de lucru Linie modulată, repetiție</p> <p>Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, forma (fără terminologie)</p> <p>Sugestii de creații/produse ale activității Desen liber, decorații simple</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente Acuarele, tempera Hârtie, hârtie colorată, Burete, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate</p> <p>Tehnici de lucru Pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare</p> <p>Elemente de limbaj plastic Pata</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții libere</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente Plastilină, presare, modelare liberă</p> <p>Elemente de limbaj plastic Formă</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, figurine etc.</p>
Colaj	<p>Materiale și instrumente Foaarfece, lipici Fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru Mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire</p> <p>Elemente de limbaj plastic Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare****1.1 Sesizarea elementelor de detaliu ale unui mesaj vizual simplu, exprimat printr-o varietate de forme artistice**

- identificarea dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat;
- punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului cu mesaje orale indicate;
- observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale;
- numirea materialelor, instrumentelor și tehnicilor utilizate;
- jocuri tip puzzle sau loto cu imagini/fotografii.

1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în ipostaze familiare, în spațiul înconjurător

- participarea la jocuri de asociere formă și/sau culoare – obiect;
- asocierea unei culori cu obiecte reprezentative din mediul înconjurător;
- trasarea liniilor de diferite grosimi, cu instrumente de lucru diferite;
- observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale;
- participarea la jocuri de descriere a caracteristicilor obiectelor.

1.3. Explorarea polisenzorială a realității înconjurătoare

- explorarea mediului cultural-artistic pentru a identifica forme, culori, materiale, tehnici, obiecte artistice;
- realizarea unor lucrări individuale și colective (grup de elevi, grup de elevi și părinții);
- participarea la expoziții cu caracter artistic organizate atât în școală cât și în comunitate;
- participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători;
- vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ;
- identificarea elementelor cu valoare estetică în diferite produceri de artă, în fotografii, filme, costume, construcții.

2. Realizarea de creații estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse**2.1. Identificarea unor caracteristici/proprietăți ale materialelor întâlnite în mediul cunoscut**

- identificarea materialelor cu care au fost confecționate diferite produse;
- descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor;
- compararea obiectelor în funcție de culoare, formă, textură, claritate;
- gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniu.

2.2. Realizarea unor compoziții simple

- realizarea de construcții spontane cu materiale și instrumente diverse;
- realizarea unor compoziții colective pe o temă dată (exerciții de realizare a unor aranjamente decorative, desene pe asfalt);
- utilizarea unor tehnici accesibile de pictură, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor;
- realizarea de picturi pe folie de plastic sau pe hârtie pentru decoruri utile în serbări.

3. Formarea simțului estetic și dezvoltarea capacității de apreciere a activității artistice

3.1. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu

- participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții organizate în școală și în comunitate;
- realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii;
- conștientizarea utilității obiectelor realizate.

3.2. Descrierea lucrărilor realizate

- interpretarea și aprecierea propriei lucrări prin exerciții de comparare a produsului personal cu modelul;
- interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii;
- identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi;
- evidențierea elementelor pozitive și negative caracteristice produselor activității celorlalți.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Desen	<p>Materiale și instrumente Hârtie liniată și neliniată Creion grafit, creioane colorate, creioane cerate</p> <p>Tehnici de lucru Hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie</p> <p>Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, forme regulate și neregulate (fără terminologie)</p> <p>Sugestii de creații/produse ale activității Desen liber, decorații (ce pregătesc scrisul), decorații simple</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente Acuarele, tempera, hârtie, folie de plastic, burete, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate</p> <p>Tehnici de lucru Pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare</p> <p>Elemente de limbaj plastic Pata</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente Plastilină, presare, modelare liberă</p> <p>Elemente de limbaj plastic Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, figurine etc.</p>
Colaj	<p>Materiale și instrumente Foarfece, lipici, fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru Mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, Elemente de limbaj plastic</p> <p>Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

1.1. Sesizarea diferenței dintre informația practică transmisă prin limbaj vizual și mesajul artistic

- punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului cu mesaje orale indicate;
- jocuri comparative între mesaje practice transmise prin limbaj vizual și mesaje artistice;
- sesizarea efectelor sugestive ale unei culori folosite într-o reproducere, prin comparație cu zone alăturate, colorate diferit.

1.2. Identificarea semnificației liniei, punctului, culorii și formei în opera de artă

- identificarea efectului spațial al punctului, în funcție de mărimea, distanța sau luminozitatea acestuia;
- identificarea semnificației culorilor folosite în reproduceri/desene;
- compararea metaforică a culorilor, formelor, materialelor, perspectivelor în funcție de trăirea proprie;
- participarea la jocuri de identificare a semnificației liniilor frânte/curbe/orizontale/verticale în desene ;
- participarea la jocuri de identificare a semnificației punctului în funcție de domeniul în care este utilizat (pictură, grafică, sculptură).

1.3. Explorarea polisenzorială a realității înconjurătoare

- explorarea mediului cultural-artistic pentru a identifica forme, culori, materiale, tehnici, obiecte artistice;
- participarea la expoziții cu caracter artistic organizate atât în școală cât și în comunitate;
- participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători;
- vizionarea unor documentare despre artiști români din domenii diferite;
- observarea și analizarea unor lucrări de artă tradițională și modernă românească
- răsfoirea de albume de artă.

2. Realizarea de creații estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse

2.1. Explorarea unor caracteristici/proprietăți ale materialelor în diverse contexte

- selectarea materialelor de lucru, în funcție de scopul propus
- uscare și presare de plante în vederea folosirii lor în confecționarea de colaje, tablouri, felicitări;
- crearea unui dicționar cu definiții simple ale materialelor, bazate pe caracteristicile lor observate de copii în diverse contexte;
- realizarea de jurnale cu dublă intrare: jurnalul unei frunze, al unei crenguțe înflorite etc., pornind de la texte literare studiate;
- exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru
- compararea diferitelor tehnici de lucru.

2.2. Realizarea unor compoziții simple

- realizarea de invitații la zile de naștere sau onomastică, felicitări, obiecte de decor

pentru sala de clasă, școală;

- realizarea unor compoziții colective pe o temă dată (exerciții de realizare a unor aranjamente decorative, desene pe asfalt);
- realizarea de machete simple.

3. Formarea simțului estetic și dezvoltarea capacității de apreciere a activității artistice

3.1. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu

- participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții organizate în școală și în comunitate;
- realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii;
- conștientizarea utilității obiectelor realizate.

3.2. Descrierea lucrărilor realizate

- interpretarea și aprecierea propriei lucrări prin exerciții de comparare a produsului personal cu modelul;
- interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii;
- identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi;
- evidențierea elementelor pozitive și negative caracteristice produselor activității celorlalți.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Desen	Materiale și instrumente Hârtie liniată și neliniată Creion grafit, creioane colorate, creioane cerate Tehnici de lucru Hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, stilizare, gravură Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, forme regulate și neregulate Sugestii de creații/produse ale activității Desen liber, decorații
Pictură	Materiale și instrumente Acuarele, tempera Hârtie, pânză, sticlă, lemn, ceramic, burete, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate Tehnici de lucru Pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare Elemente de limbaj plastic Pata Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții libere
Modelaj	Materiale și instrumente Plastilină, aluat pentru modelaj Elemente de limbaj plastic Formă, volum Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, figurine etc.
Colaj	Materiale și instrumente foarfece, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte Tehnici de lucru Origami, tangram, tehnica șervețelului Elemente de limbaj plastic Formă, volum Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte****1.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în context familiar**

- participarea la discuții despre comunicarea prin imagine (de exemplu, imaginea ca document; imaginile folosite în scop informațional de-a lungul timpului) ;
- discuții despre patrimoniul local: construcții reprezentative și ambient urban/rural, vestimentație, obiceiuri, colecții, obiecte de patrimoniu ;
- identificarea rolului mesajelor vizuale prin studierea de broșuri, pliante, albume de artă, vizionarea de filme, documentare, clipuri, reclame ;
- formularea de întrebări privind posibile mesaje exprimate prin publicitatea stradală.

1.2. Diferențierea caracteristicilor elementelor de limbaj plastic din natură și din compoziții plastice

- observarea elementelor de limbaj plastic din natură și din compoziții plastice;
- observarea griurilor în spațiul înconjurător și compoziții plastice;
- identificarea unor elemente expresive de limbaj plastic în forme plastic plane realizate prin: fuzionare, curgere liberă, sfoară colorată.

1.3. Manifestarea receptivității față de mesajele exprimate prin limbaj vizual

- vizionarea de documentare despre artiști români din diverse domenii;
- stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre exprimarea în limbaj fotografic și limbajul artelor plastice pe aceeași temă;
- inițierea de proiecte la nivel de clasă pentru crearea de albume de pictură sau fotografie.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate**2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate**

- selectarea de diverse material (culori de apă, tușuri, creioane, pensule), în vederea utilizării acestora;
- asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului);
- realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatra, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile) ;
- exerciții de diversificare a ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă ;
- exerciții de obținere a efectului de transparență sau opacitate prin tehnici ale culorilor de apă (de exemplu, acuarelă, guașe, tempera) ;
- realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite.

2.2. Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă)

- realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diverse procedee (tamponarea suprafeței colorate cu o bucată

- de hârtie mototolită, decolorarea cu pic, dactilopictura);
- decorarea obiectelor din sticlă – tehnica șervețelului;
- personalizarea de tricouri și sacoșe prin pictare.

2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice

- explorarea ipostazelor liniei în reprezentări grafice;
- realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri;
- exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut;
- exersarea obținerii expresivității, prin combinarea elementelor de limbaj plastic;
- colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice;
- explorarea proprietăților expresive ale formelor naturale;
- realizarea de produse din diferite tipuri de hârtie: carton, hârtie colorată, creponată, ondulată, cerată etc. cu scop decorativ, cu ocazia sărbătorilor, a zilelor de naștere.

3. Formarea simțului estetic și dezvoltarea capacității de apreciere a activității artistice

3.1. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu

- participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții organizate în școală și în comunitate;
- realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii;
- conștientizarea utilității obiectelor realizate.

3.2. Descrierea lucrărilor realizate

- interpretarea și aprecierea propriei lucrări prin exerciții de comparare a produsului personal cu modelul;
- interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii;
- identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi;
- evidențierea elementelor pozitive și negative caracteristice produselor activității celorlalți.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Desen	Tehnici de lucru Hașurare, trasare Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, forma
Pictură	Tehnici de lucru Tehnici specifice de aplicare a culorilor Amestecuri cromatice și acromatice Obținere de forme spontane/dirijate prin: fuziune, curgere liberă, ață Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, culoarea, forma
Modelaj	Tehnici de lucru Modelare liberă, presare Elemente de limbaj plastic Volum, plan, linie Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative, figurine etc.
Machete și modele	Tehnici de lucru Cu hârtie: Origami, Tangram, Tehnica șervețelului, Quilling Cu materiale textile: împletire, tăiere, croire, coasere, lipire Elemente de limbaj plastic Forme plane și spațiale, texturi

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte

1.1. Exprimarea de opinii proprii referitoare la mesajele comunicate prin limbaj vizual

- participarea la discuții despre comunicarea prin imagine (de exemplu, imaginea ca document);
- observarea spațiului ambiental urban/ rural pe baza identificării unor similitudini între formele clădirilor și formele geometrice/formele natural;
- formularea de răspunsuri la întrebări precum: „Observăm o anumită regulă în desenul fațadelor? Care ar fi aceasta? Cum am putea s-o descriem?”;
- asumarea de roluri (ghid, arhitect, reporter) în scopul prezentării spațiului ambiental urban sau rural (de exemplu a istoriei caselor/construcțiilor reprezentative);
- vizite, în mediul virtual, la Muzeul de Artă, Muzeul Satului ;
- vizionarea de filme având ca temă ambientul construit.

1.2. Evidențierea caracteristicilor diferitelor categorii de elemente de limbaj plastic, în mediul înconjurător și în imagini

- participarea la exerciții-joc de observare a diferitelor ipostaze ale punctului și liniei în compoziții plastice și în mediul înconjurător;
- exerciții-joc de observare a elementelor din natură care pot fi sugerate prin linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subțiri, curbe, frânte;
- participarea la exerciții-joc de explorare a legăturii dintre cuvinte-cheie și compoziții plastice, sculpturi, fotografii etc. (subiectul compoziției/lucrării);
- identificarea elementelor decorative în creații populare diverse.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

2.1. Valorificarea unor materiale și tehnici adecvate, pentru exprimarea clară a unui mesaj intenționat

- selectarea intenționată a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, plastilină), în vederea obținerii unor rezultate anticipate;
- identificarea rezultatelor posibile ale utilizării diferitelor materiale, prin experiment practice;
- extinderea ariei de valorificare a tehnicilor specifice în scopul amplificării potențialului lor creativ: colajul din texturi diferite, pictura pe suport ceramic, pictura pe sticlă, pictura pe suport textil, pictura pe lemn;
- diversificarea, în compoziții bidimensionale, a tehnicilor de lucru pe diferite suprafețe (de exemplu, hârtie, țesături, ceramică) ;
- generarea de forme expresive prin diverse tehnici și cu diferite materiale, în cadrul unor activități individuale și de grup.

2.2. Realizarea de compoziții la alegere, valorificând potențialul expresiv al limbajului plastic

- organizarea compozițională după reguli stabilite inițial, a suprafeței sau a spațiului plastic, cu ajutorul elementelor de limbaj;
- realizarea de compoziții plastice având ca punct de plecare cuvinte-cheie sau expresii literare la alegere;
- compunerea suprafeței sau spațiului plastic folosind descompunerea și recompunerea

unor forme cunoscute;
 - obținerea efectului sugestiv intenționat prin dominantă cromatică (zi însorită-zi ploioasă);
 - realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice.

2.3. Realizarea de produse unicat, personalizate și utilizabile, în urma desfășurării unor activități dominant manuale, creative și ludice

- exerciții-joc de schițare prin colaj: orașul /satul /strada (de exemplu, observă clădirile, formele și detaliile lor, mărimea semnelor și a reclamelor, posibilitatea de a comunica cu oamenii și ce te atrage la acestea);
 - realizarea de desene cu aspecte ale mediului văzut din unghiuri diferite;
 - realizarea de machete (medii de viață, forme de relief, comunitatea locală);
 - realizarea de produse din diferite tipuri de hârtie: carton, hârtie colorată, creponată, ondulată, cerată etc. cu scop decorativ, cu ocazia sărbătorilor, a zilelor de naștere;
 - realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice ;
 - imaginarea și figurarea unui complex, cu o varietate de spații pentru utilizare (de exemplu, un palat dintr-o poveste) ;
 - imaginarea și figurarea unui spațiu (de exemplu, o scenă de teatru în miniatură) ;
 - schițarea și confecționarea unor măști cu teme din poezii, cântece, povestiri, festivaluri
 - schițarea și confecționarea costumelor pentru scenete și momente artistice.

3. Formarea simțului estetic și dezvoltarea capacității de apreciere a activității artistice

3.1. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu

- participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții organizate în școală și în comunitate;
 - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii;
 - decorarea unor materiale cu cusături, cu șervețele.

3.2. Descrierea lucrărilor realizate

- interpretarea și aprecierea propriei lucrări prin exerciții de comparare a produsului personal cu modelul;
 - interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii;
 - identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi;
 - evidențierea elementelor pozitive și negative caracteristice produselor activității celorlalți;
 - stabilirea, în echipă, a etapelor de lucru.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Desen	Tehnici de lucru Hașurare, trasare Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, forma, valoarea
Pictură	Tehnici de lucru Tehnici mixte - amestecuri cromatice și acromatice - obținere de forme spontane/dirijate prin: fuziune, curgere liberă, sfoară colorată Elemente de limbaj plastic Linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde, nuanțe și tonuri), forma
Modelaj	Tehnici de lucru Modelare liberă Elemente de limbaj plastic Formă
Machete și modele	Tehnici de lucru Cu hârtie: Origami, Tangram, Tehnica șervețelului, Quilling Cu materiale textile: împletire, tăiere, croire, coasere, lipire Elemente de limbaj plastic Forme plane și spațiale, texturi

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Educație plastică**.

Profesorul urmărește stimularea interesului pentru artă, prin aducerea în clasă a unor obiecte de artă pentru ca elevii cu dizabilitate auditivă să învețe despre ele, poate organiza drumeții, plimbări, vizite pentru dezvoltarea motivației copiilor și îmbogățirea cu noi experiențe, expoziții cu lucrările copiilor și mai ales poate introduce și utilizarea unor noi tehnici de lucru, cum ar fi:

“Pictura cu degetele” (dactilopictura) - punând la dispoziția copiilor acuarele, foi, bucăți de faianță, șervețele, apă pentru a picta cu degetele. Se pot realiza “flori”, “stropi de ploaie”, “fructe de toamnă” etc.

“Pictura cu buretele”- presupune utilizarea buretelui tăiat în forme diferite, tempera în vase nu prea adânci, foi albe sau colorate. Copiii înmoaie buretele în culoare și-l imprimă pe hârtie. Este o activitate distractivă și creează bucurie și emoție tuturor.

“Tehnica picturii cu pete de culoare”- pe o jumătate dintr-o coală îndoită se pun diferite pete de culoare (acuarelă), apoi se împăturesc jumătățile și se presează puțin. Deschizând hârtia să vadă ce a ieșit, copilul va fi încântat de rezultate, va comenta lucrarea cu cei din jur, o va aprecia, se va mândri de ceea ce a realizat. Utilizând cu copiii această tehnică se pot realiza teme ca: “Fluturașul”, “Albina”, “Floarea”, “Covorul”, “Material pentru rochița păpușii”.

“Imprimarea artistică”- presupune înmuierea în acuarele a unor obiecte, nasturi, frunze, monede, furculițe de plastic, periute și aplicarea lor pe foaie. Cu acesta tehnică se poate realiza “Cărticica toamnei”, utilizând cu copiii frunze de diferite forme și mărimi.

“Pictura cu ceară”- în acest tip de pictură, copiii fac desene cu ceară (se pot folosi lumânări albe și colorate), apăsând pe hârtie, apă cu acuarele diluate acoperă întreaga suprafață a foii. Ceara nu se dizolvă și desenul este vizibil prin stratul de culoare. Copiii pot desena peisaje, figuri umane, personaje îndrăgite din povești.

“Tehnica firului de lână”- constă în colorarea firului cu acuarela preferată și tragerea lui prin jumătățile îndoite ale unei foi. Respectând procedeul de mai multe ori, copiii obțin modele atractive. Cu această tehnică se pot realiza felicitări pentru mame de 8 Martie.

“Pictura cu nisip, tempera și aracet”- se utilizează ca material nisipul amestecat cu tempera și aracet, realizând o pastă subțire. Acest material se pictează pe foaie cu pensula, cu degetele sau cu buretele în funcție de tema pe care și-o propune copilul, în realizarea unor teme ca: “Muntele”, “Plaja”, “Râul”.

“Pictura cu plastilină”- se alege plastilină în funcție de preferințele copiilor și de ceea ce vor să picteze și se întinde cu degetul într-un strat subțire pe foaia de carton, pe faianță, placaj, etc. Cu această tehnică se realizează teme ca: “Flori de toamnă”, “Ninge, ninge”, “Copacul înverzit”, “Câmp cu maci”, s.a.

“Pictura pe piatră”-se folosesc pietre de râu, având forme și mărimi diferite și se pictează pe ele. Se pot realiza: “Autoportret”, “Mingea”, “Tablou de toamnă”, etc.

Obiectele și lucrările realizate de copii în cadrul activităților artistico-plactice pot fi aranjate sub forma unor expoziții, utilizate la jocuri de rol “De-a magazinul cu jucării”, “De-a gospodinele”, “De-a ziua mamei”, “La aniversarea colegului meu”, etc.

Creativitatea înseamnă îndrăzneală, tot ceea ce este nou este incert și neconformist. Pentru a se putea avânta în necunoscut, copilul trebuie să dispună de acea libertate interioară, de acel sentiment de siguranță, provenite din lumea sa înconjurătoare.

Profesorul poate influența potențialul creativ al copiilor nu numai prin conținutul activităților, strategiilor folosite sau cadrul stimulativ, ci, mai ales, prin propria atitudine creativă (interese cognitive și devotament pentru profesie, receptivitate pentru nou, cultivarea consecventă a originalității, etc.).

Programa permite o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă, individuale și dizabilitate ale copiilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Educația plastică trebuie să contribuie, în mod deosebit, la formarea și dezvoltarea spiritului de observație, a atenției, a reprezentărilor spațiale, a interesului și plăcerii de a desena, de a colora, de a modela și de a aranja, după cerințele frumosului din jur.

Profesorul trebuie să creeze un climat socio-afectiv pozitiv, securizant și stimulativ și să asigure flexibilitatea activităților educaționale și de învățare. Cadrul didactic poate adapta materialele, tehnicile și conținutul temelor la specificul deficienței, în funcție de nevoile subiectului cu care lucrează.

Activitățile de desen pot fi întregite prin vizite la muzee, expoziții de artă, prezentarea unor albume de artă ș.a. Prin aceste activități, precum și prin organizarea de expoziții de desene, profesorul stimulează creativitatea și asigură valorizarea pozitivă și afirmarea de sine a elevilor în plan social.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bollenbach, G. C. D., (1969), *Desenul. Pe scurt, despre tehnici*, Editura Meridiane, București ;
2. Mamina, I., (2006), *Desenul-exprsie a personalității copilului*, Editura Pastel, Brașov;
3. Petcu, M., (2009), *Psihologia educației pentru domeniul artelor plastice*, Editura Albastră, Cluj-Napoca;
4. Șușală, I., (2000), *Estetica și Psihopedagogia Artelor plastice și ale Designului*, Editura Sigma, București;
5. *** *Programa școlară pentru disciplina ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE;*
6. *** *Programa școlară pentru disciplina ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE CLASELE a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Lefter Aurora, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Nedelcu Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani
Balercă Mihaela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

Educație plastică

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Educație plastică** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul gimnazial special. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special, aprobat prin **Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământ special**, în aria curriculară Arte, dizabilități auditive, având alocate 2 ore/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari.

Activitățile plastice constituie cadrul și mijlocul de activare și stimulare a potențialului creativ al elevului de gimnaziu cu dizabilitate auditivă. Artă îl pregătește pe acesta să trăiască în frumusețe, în armonie, să respecte frumosul și să vibreze în fața lui. Cuvintele, sunetele, gesturile, culorile, formele plastice sunt mijloace de exprimare, de exteriorizare a dorințelor, a așteptărilor, a relațiilor cu ceilalți, a problemelor. Mijloacele artei devin pentru elevul de gimnaziu cu dizabilitate auditivă unelte autentice de rezolvare a problemelor, de echilibrare, de armonizare, de modelare a spațiului în care trăiește, de automodelare.

Disciplina **Educație plastică** își propune să cultive sensibilitatea, creativitatea în scopul comunicării prin artă și asigură premisele unui transfer al achizițiilor dobândite către celelalte discipline și în viața socială. Demersul didactic promovat de programă contribuie la profilul de formare al absolventului de gimnaziu cu dizabilitate auditivă prin utilizarea mijloacelor specifice disciplinei: cultivarea sensibilității, extinderea posibilităților de comunicare cu ajutorul imaginii, apelul la trăirea și exprimarea artistică liberă și creativă, valorificarea învățării în proiecte și produse cu sens pentru elev.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare,
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul formării competențelor elevilor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, cu particularitățile de vârstă ale elevilor, dar și cu disponibilitățile psiho-intelectuale ale copiilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate**
- 2. Însușirea și utilizarea elementelor de limbaj plastic**
- 3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea adecvată a materialelor și instrumentelor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea diferitelor materiale de lucru, specifice diverselor domenii ale artelor plastice; - recunoașterea culorilor și a grupelor de culori; - trasarea de linii punctate, întrerupte, utilizând creioane, cărbune de desen, tuș, pensule.
<p>1.2. Identificarea grupelor de culori din cercul cromatic</p> <ul style="list-style-type: none"> - obținerea nuanțelor spre una dintre culorile vecine în Steaua culorilor; - compoziții aplicative, folosind nuanțe ale culorilor calde sau reci; - realizarea de amestecuri ale culorilor și nonculorilor pentru obținerea culorilor binare, a nuanțelor tonurilor și a degradeurilor; - realizarea unor degradeuri prin tehnicile culorilor de apă, utilizând pensule.
<p>1.3. Reprezentarea trăsăturilor caracteristice ale unor structuri preferate din natură</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea formelor naturale și a structurii lor exterioare și interioare; - exerciții de redare a formei diferitelor structuri, prin descompunerea sau secționarea lor; - exerciții de utilizare și de creare a unor motive decorative.

2. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

Clasa a V-a
<p>2.1. Obținerea tratării decorative a suprafeței</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea tratării decorative pe imagini-reproduceri de artă; - obținerea petei decorative din culori sau amestecuri de culori (tonuri, nuanțe, griuri neutre); - compoziții decorative folosind tratarea decorativă a culorii.
<p>2.2. Obținerea expresivității punctului sau a liniei ca ornamente decorative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de realizare a punctului sau a liniei ca elemente decorative; - compoziții decorative realizate prin folosirea punctului și a liniei ca elemente decorative; - compoziții aplicative conținând expresivități ale punctului și ale liniei ca semne plastice.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate

Clasa a V-a
<p>3.1. Crearea de produse artistice, purtătoare de mesaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții pe teme date; - organizarea spațiului plastic pe baza posibilităților variate de trasare a liniei; - tratarea picturală a unor suprafețe în cadrul unei compoziții în care sunt folosite

Clasa a V-a
culorile calde și/sau culorile reci.
3.2. Participarea la evenimente culturale școlare și extrașcolare care valorifică artele plastice <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor expoziții în școală; - organizarea unor expoziții în afara școlii cu diverse ocazii; - participarea la concursuri de desen locale, interjudețene, naționale, internaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Limbajul plastic	Elemente de limbaj plastic: punct, linie, pată, formă, culoare Culorile spectrului solar. Clasificarea culorilor (culori primare, binare, calde și reci, culori complementare) și non-culori Amestecuri cromatice și acromatice, nuanțe și griuri
Tehnici specifice artelor plastice	Materiale și tehnici de lucru Desenul în creion, cărbune, pictură în culori de apă, modelajul în lut Tratarea picturală
Compoziția plastică	Noțiuni de compoziție Compoziția liberă. Unitatea compoziției Compoziții cu dominantă verticală, orizontală, oblică Organizarea spațiului plastic închis sau deschis prin linie și pată Centrul de interes
Proiecte și evenimente	Mapa de lucrări

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

Clasa a VI-a
<p>1.1. Realizarea de dominate de culoare într-o compoziție, folosind game cromatice</p> <ul style="list-style-type: none"> - obținerea unor game cromatice; - identificarea dominantei cromatice pe reproduceri de artă; - compoziții aplicative, plastice și decorative, folosind dominantă de culoare (caldă și rece).
<p>1.2. Utilizarea în contexte variate a instrumentelor corespunzătoare diverselor tehnici</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizare de compoziții utilizând instrumente corespunzătoare unor tehnici grafice; – elaborarea de schițe folosind după caz linii în duct continuu, subțire-gros, hașuri, linii punctate, întrerupte etc ; – elaborarea de variante coloristice prin tratarea decorativă a suprafețelor într-o compoziție ritmată.
<p>1.3. Adecvarea limbajului plastic folosit la comunicarea mesajului intenționat</p> <ul style="list-style-type: none"> – experimentarea tratării decorative pe diferite suporturi (diferite tipuri de hârtie, pe pânză, pe lemn etc) ; – realizarea de schițe folosind contraste cromatice; – realizarea de schițe utilizând diverse game cromatice; – realizarea de schițe cu dominantă de culoare.

2. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

Clasa a VI-a
<p>2.1. Reprezentarea grafică a unor forme din natură</p> <ul style="list-style-type: none"> - observare și reprezentare grafică a formelor din natură; - compoziții decorative cu forme elaborate.
<p>2.2. Utilizarea culorilor complementare în obținerea griurilor colorate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de amestec al perechilor de culori complementare, variind cantitățile; pentru obținerea unor griuri colorate spre una dintre cele două culori (adăugând alb sau negru); - compoziții plastice sau decorative, folosind griurile rezultate din cele trei perechi de culori complementare și griurile valorice.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate

Clasa a VI-a
<p>3.1. Valorizarea propriilor idei și a sentimentelor exprimate prin limbaj plastic în cadrul unor compoziții proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizarea de compoziții cu dominantă verticală, orizontală, oblică; – organizarea spațiului plastic închis/ deschis ; – realizarea de compoziții cu un centru de interes ; – exerciții de expresivizare a elementelor de limbaj grafic (punctul, linia, pata) ; – obținerea tratării picturale prin folosirea culorilor reci și calde/ culorilor

Clasa a VI-a
<p>complementare ;</p> <p>– realizarea de compoziții utilizând culori calde si/sau reci ;</p> <p>– realizarea de compoziții utilizând culorilor complementare.</p>
<p>3.2. Realizarea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente culturale școlare</p> <p>– organizarea unor expoziții în spațiile școlare (selecție, panotare, vernisare, premiere);</p> <p>– participarea la concursuri locale, regionale, naționale și internaționale.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Limbajul plastic	<p>Expresivități ale limbajului plastic</p> <p>Operarea cu "valoarea" ca element de limbaj în spațiul plastic. Linia valorată, pata valorată. Contrastul valoric ca mijloc de expresie plastică</p> <p>Contraste cromatice (contrastul culorilor în sine, contrastul culorilor complementare, contrastul închis - deschis, cald - rece) (după Johanes Itten - Școala de la Bauhaus, teoria constructivă despre culoare)</p> <p>Game cromatice</p> <p>Acorduri cromatice</p> <p>Dominanta cromatică</p>
Tehnici specifice artelor plastice	<p>Tehnici grafice – valorația prin linie și suprafață în creion și cărbune</p> <p>Tratarea picturală</p> <p>Tratarea decorativă</p>
Compoziția plastică	<p>Natura ca sursă de inspirație – schițe, crochiuri etc.</p> <p>Forme natural - forme plastice, plane și spațiale</p> <p>Compoziția decorativă – stilizarea și modulul</p> <p>Ritmul în compoziția decorativă</p> <p>Ritmul în compoziția plastică</p>
Proiecte și evenimente	Expoziția

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Reprezentarea după natură a aspectului exterior și structura interioară a formelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de măsurare, proporționare, paginare și de raportare la întreg a obiectelor ; - exerciții de observare și de reprezentare a deformărilor aparente, în funcție de linia de orizont, de poziția desenatorului și de punctul de fugă; - schițe de redare a volumelor prin culoare, pentru obținerea unei unități cromatice a compoziție.

2. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

Clasa a VII-a
<p>2.1. Organizarea elementelor de limbaj plastic într-un spațiu dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe baza unor exemple, imagini reproducere de artă, pentru alegerea unei anumite organizări a elementelor de limbaj ; - exerciții de stabilire a relațiilor dintre culoare și celelalte elemente de limbaj plastic ; - compoziții aplicative, conținând culoarea ca element principal de limbaj plastic.
<p>2.2. Evidențierea centrelor de interes ale compoziției prin mijloace plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere, pe imagini-reproducere de artă, a centrelor de interes ale compoziției ; - compoziții aplicative având unul sau mai multe centre de interes (folosind linii de forță, mărime, detalii, culoare) ; - discuții pe imagini-reproducere de artă pentru identificarea contrastelor ; - exerciții de obținere a contrastelor cromatice ; - compoziții aplicative, folosind efectele contrastelor (complementar, calitativ, cantitativ).
<p>2.3. Realizarea compozițiilor statice și dinamice, unitare din punct de vedere cromatic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere pe imagini-reproducere de artă a trăsăturilor caracteristice celor două tipuri de compoziții ; - exerciții de obținere a unor acorduri cromatice prin ruperea tentei complementare cu alb, negru sau cu altă culoare ; - compoziții aplicative cu organizarea statică sau dinamică a elementelor unitare cromatic.
<p>2.4. Exprimarea prin culoare, apropierea și depărtarea, senzația de greu-ușor și de cald-rece</p> <ul style="list-style-type: none"> - observații pe imagini-reproducere de artă a efectelor spațiale și termodinamice ale culorilor ; - compoziții aplicative folosind efectul termodinamic al culorilor.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate

Clasa a VII-a
<p>3.1. Recunoașterea trăsăturilor dominante ale operelor unor reprezentanți de seamă ai picturii și ai sculpturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea pe imagini-reproduceri de artă a modalităților de expresie specifice; - analizarea imaginilor pe baza datelor cunoscute, în dialog cu colegii și cu profesorul.
<p>3.2. Realizarea unor comentarii cuprinzând judecăți de valoare asupra unor imagini reproducere de artă</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unui algoritm de întocmire a comentariului de artă ; - comentarii ale unor opere reprezentative pentru perioada studiată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Compoziția	<p>Contraste cromatice în compoziție: complementar, simultan, calitativ, cantitativ, clar-obscur</p> <p>Acorduri cromatice</p> <p>Efectul spațial al culorilor; expresivități</p> <p>Compoziția plastică cu mai multe centre de interes; compoziția statică și compoziția dinamică</p> <p>Compoziția decorativă: poligoane regulate și stelate (construcția grafică și transformarea lor în motive decorative), gradația, asimetria, progresia</p>
Studii după natură	Natură statică, peisaj, realizate în tehnici diferite (valorizarea creion-cărbune, culoare)
Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului	<p>Compoziția plastică</p> <p>Compoziția decorative</p>
Proiecte și evenimente	Expoziția

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate

1.1. Realizarea unor construcții grafice pe baza racordărilor de drepte și cercuri, precum și prin împărțirea cercului în părți egale

- exerciții de reprezentare grafică (arce, rozete) realizate cu instrumente geometrice;
- proiect de vitraliu cu ancadrament realizat în culoare;

schita fațadei unei construcții în care se regăsesc arcul de boltă și rozetă cu vitraliu.

2. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

2.1. Reprezentarea grafică a unor forme din natură

- observare și reprezentare grafică a formelor din natură;
- compoziții decorative cu forme elaborate.

2.2. Integrarea reprezentării corpului omenesc în mișcare, în compoziții plastice de toate tipurile

- schițe de mișcare a corpului omenesc, respectând proporțiile acestuia;
- exerciții de compunere a spațiului plastic, prin diferite scheme compoziționale;
- compoziții aplicative cuprinzând corpul omenesc în mișcare și o problemă de culoare.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate

3.1. Utilizarea criteriilor valorice proprii în analiza operelor de artă

- discuții pe imagini, în vederea recunoașterii caracteristicilor curentelor în artă;
- exersarea activității de comentare pe baza unei reproduceri din epoca studiată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Elemente de desen proiectiv	Reprezentarea punctului, a dreptei, a formelor și a corpurilor geometrice (cub, prismă, piramidă)
Studii după natură	Natură statică, peisaj, realizate în tehnici diferite Portret Proporțiile corpului omenesc
Noțiuni generale de design	Design grafic, design de produs, design ambiental
Noțiuni generale de istoria artelor	Istoria artelor în sec. XX. Arta românească în sec. XIX - XX

Sugestii metodologice

Rolul profesorului de educație plastică este de încurajare, de sensibilizare a elevului cu dizabilitate auditivă în fața frumosului, de instrumentare a acestuia cu limbajul și operațiile specifice artei plastice. Procedând astfel și dovedind empatie și respect necondiționat, cadrul didactic îl ajută cu adevărat pe elev să se autodescopere, să se armonizeze cu sine, să descopere și să rezolve probleme de compoziție și de tehnologie artistică. Cunoscând limbajul artei plastice, precum și particularitățile individuale, profesorul poate acționa stimulat în vederea dezvoltării potențialului creativ al elevilor săi.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare – învățare - evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul gimnazial și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia. Este recomandată realizarea activităților astfel încât elevii să își manifeste libertatea de alegere în ceea ce privește subiectul, implicarea în proiecte, realizate individual și în grup și participarea la cât mai multe concursuri de artă și expoziții.

Programa de Educație plastică are în vedere însușirea graduală a limbajului vizual, a tehnicilor specifice și a noțiunilor de teorie constructivă a formei și a culorii. Dobândirea competențelor generale și specifice stabilite în programă se realizează prin activități predominant practice.

Se recomandă utilizarea tablei interactive sau a videoprojectorului în activitatea de la clasă pentru proiectarea unor texte și imagini reprezentative și se vor accesa site-urile muzeelor și galeriilor.

Pentru o mai bună organizare, este oferită o listă orientativă a materialelor și a instrumentelor de lucru:

- hârtie de diferite grosimi și texturi diferite, carton, coli de scris;
- creioane, creioane colorate, creioane cerate;
- cărbune;
- acuarele, tempera, guașe, pigmenți - coloranți cu termofixare pentru material textil;
- material textil, pânză de sac;
- ceramică;
- lut, cocă, pastă de modelaj;
- pensule, burete, riglă;
- foarfece, cutter, adezivi.

În funcție de subiect sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expoziției permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- vizite la expoziții organizate cu diferite ocazii;
- participarea la expoziții stradale sau fotografice;
- participarea la târgurile cu produse tradiționale

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile copiilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul

de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau informal.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bollenbach, G., C., D., (1969). *Desenul. Pe scurt, despre tehnici*, Editura Meridiane, București.
2. Mamina, I., (2006). *Desenul-expresie a personalității copilului*, Editura Pastel, Brașov.
3. Petcu, M., (2009). *Psihologia educației pentru domeniul artelor plastice*, Editura Albastră, Cluj-Napoca.
4. Șușală, I., (2000). *Estetica și Psihopedagogia Artelor plastice și ale Designului*, Editura Sigma, București.
5. ****Programa școlară pentru disciplina EDUCAȚIE PLASTICĂ Clasele a V-a – a VIII-a*, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393 / 28.02.2017.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Lefter Aurora, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	ISJ Vrancea
Nedelcu Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani
Balercă Mihaela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ, RITM ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Valențele terapeutice ale artei joacă un rol foarte important în procesul de educare și recuperare, începând cu stimularea polisenzorială și cu acțiunea directă cu obiecte din mediul înconjurător și terminând cu formarea unor abilități artistice, ca mijloace alternative de exprimare și comunicare.

Programa școlară pentru disciplina **Muzică, ritm și mișcare** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământul *special primar și gimnazial cu dizabilități auditive aprobat prin Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământ special*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână și este inclusă în aria curriculară **Arte**, alături de Educație plastică. În cadrul Ciclului achizițiilor fundamentale, disciplina **Muzică, ritm și mișcare** vizează un parcurs educativ specific etapei intuitive, ca primă etapă în realizarea educației muzicale.

Programa de **Muzică, ritm și mișcare** propune un demers centrat pe dezvoltarea personalității, în general și pe dezvoltarea abilităților de comunicare muzicală și corporală, în special, care concurează la conturarea profilului de formare la finalul Ciclului achizițiilor fundamentale. În acest scop, programa este structurată pornind de la un model de proiectare curriculară bazat pe competențe, ale cărui componente sunt următoarele:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Muzică, ritm și mișcare* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru familiarizarea cu elemente de bază ale muzicii și mișcării. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- **Auzul muzical**
- **Elemente de limbaj muzical**
- **Mișcare pe muzică**
- **Activități muzicale**

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Arta posedă multiple valente educative și cognitive, deoarece se adresează nu numai afectivității și imaginației, ci și gândirii și voinței. Educația muzicală prin ritm și mișcare influențează stările afective și echilibrul copilului cu dizabilitate auditive.

Studiul disciplinei *Muzică, ritm și mișcare*, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a IV-a, urmărind o dezvoltare progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical prin explorarea mediului înconjurător**
- 2. Însușirea semnelor muzicale și a unor elemente simple de limbaj muzical**
- 3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul ritmului și mișcării, individual sau în grup**
- 4. Formarea și dezvoltarea interesului față de activitățile muzicale**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical prin cunoașterea lumii înconjurătoare

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Observarea obiectelor din natură și a zgomotelor produse de acestea   - exerciții de discriminare auditivă (jucării muzicale, chei, pungă, clopoței) ;   - exerciții de atenție, contact perceptiv și reacție (percepe zgomote).</p>
<p>1.2. Familiarizarea cu instrumente muzicale, cu durate și intensități diferite   - jocuri cu diferite instrumente muzicale: tobe, clopotel;   - jocuri de ritmare prin utilizarea unor obiecte sonore.</p>
<p>1.3. Reglarea echilibrului între inspir și expir   - exerciții - joc de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat);   - exerciții - joc de respirație cu emiterea vocalelor/ silabelor deschise (aaa... - eeee - iiiii ...; maaa... – meee... – miii..);   - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir pe 1-2-3-4 timpi.</p>

2. Cunoașterea semnelor muzicale și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Stimularea receptivității melodice   - exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale;   - exerciții de mișcare a mâinilor și picioarelor (fie și dezordonat), în ritmul muzicii;   - exerciții de executare a ritmului prin bătăi din palme sau cu vârful picioarelor (stând jos), executare de pași pe ritmul dominant.</p>
<p>2.2. Dezvoltarea memoriei auditive   - exerciții de reproducere a unor onomatopee/ sunete;   - exerciții de reproducere a unui ritm simplu bătut cu degetul.</p>

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul ritmului și mișcării, individual sau în grup

Clasa pregătitoare
<p>3.1 Manifestarea liberă, adecvată, pe muzică, apelând la diverse forme de exprimare   - exersarea mișcării spontane pe cântec - Exemplu: „Fluturaș, fluturaș” (din folclorul copiilor), însoțit de imitarea zborului; „Huța, huța” (din folclorul copiilor), cu balansul brațelor, „Căldărușă plină”, „Umblă ursul”, „Ariciul” (din folclorul copiilor);   - desenarea unor imagini sugerate de textele cântecelor.</p>
<p>3.2. Executarea unui dans cu mișcare repetată, pe un cântec simplu, din folclorul copiilor   - jocuri pe cântece cu caracter de dans, prin asocierea cu o mișcare simplă (pași, ridicări pe vârfuri);</p>
<p>3.4. Improvizarea a unei combinații ritmice asemănătoare celor din folclorul copiilor și asocierea acestora cu mișcări adecvate   - crearea spontană a unor combinații ritmice de silabe onomatopeice, însoțite de mișcare;   - asocierea unor mișcări ritmice sau sunete în relație cu povești, poezii, cântece.</p>

4. Formarea și dezvoltarea interesului față de activitățile muzicale

Clasa pregătitoare
4.1. Stimularea socializării prin comunicarea muzicală - activități de muzică și dans (hora, dans în perechi pe diverse ritmuri) ; - participare la spectacole, serbări, evenimente aniversare ; - vizionare de spectacole de muzică de diverse genuri.
4.2. Identificarea genurilor de muzică - vizionări de filme cu diverse genuri specifice muzicii ușoare și de dans (populară, disco, rock, retro, clasică, pop, folk, country, religioasă).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Auzul muzical	Zgomote și sunete din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul vizual
Elemente de limbaj muzical	Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) și aparatură muzicală Jocuri și jucării muzicale
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului Jocuri muzicale asociate cu mișcare
Activități muzicale	Activități de muzică și dans (hora, dans în perechi) Spectacole, serbări, evenimente aniversare Scenete muzicale

Sugestii pentru repertoriul de cântece:

Cântece pentru copii din folclorul românesc sau al altor popoare

Cântece cu teme din natură

Cântece despre anotimpuri, meserii, munca câmpului

Cântece religioase

Cântece populare

Colinde

Canon

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical prin cunoașterea lumii înconjurătoare**

Clasa I
1.1. Diferențierea auditivă a sunetelor diverse din natură și din mediul înconjurător - exerciții de exersare a acuității auditive - jocuri de recunoaștere a diferitelor surse sonore, provenite din mediul ambiant.
1.2. Diferențierea sunetelor muzicale de zgomote - jocuri de diferențiere a sunetelor muzicale de zgomote – ghicitori.
1.3. Diferențierea sunetelor vocale de cele instrumentale - jocuri pentru intuirea sunetelor emise vocal și instrumental (flaut, tamburină, trianțlu, clopoței).
1.4. Reglarea echilibrului între inspir și expir - exerciții de expir prelungit (Ex. „Ce frumos miroase floarea!”); - exerciții pentru reglarea ritmului respirator și pentru realizarea echilibrului inspir-expir pe 1-2-3-4 timpi.

2. Cunoașterea semnelor muzicale și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa I
2.1. Educarea simțului ritmic și stimularea receptivității melodice - exerciții de deplasare în mers ritmat („câte unul pe cărare”, „vrăbiuța”, „mergi cum îți bat”); - exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale; - exerciții de marcarea ritmului prin mișcări de brațe, bătaie din palme, picioare.
2.2. Dezvoltarea memoriei auditive - exerciții de reproducere a unor onomatopee/ sunete; - exerciții de reproducere a unui ritm simplu bătut din palme.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul ritmului și mișcării, individual sau în grup

Clasa I
3.1. Manifestarea liberă, adecvată, pe muzică, apelând la diverse forme de exprimare - exerciții de acompaniere a cântecelor cu propriul corp, cu jucării muzicale; - exersarea mișcării spontane pe cântec; - desenarea unor imagini sugerate de textele cântecelor.
3.2. Executarea unui dans cu mișcare repetată, pe un cântec simplu, din folclorul copiilor - jocuri pe cântece cu caracter de dans, prin asocierea cu o mișcare simplă (pași, ridicări pe vârfuri).
3.4. Improvizarea a unei combinații ritmice asemănătoare celor din folclorul copiilor și asocierea acestora cu mișcări adecvate - crearea spontană a unor combinații ritmice de silabe onomatopeice, însoțite de mișcare; - asocierea unor mișcări ritmice sau sunete în relație cu povești, poezii, cântece.

4. Formarea și dezvoltarea interesului față de activitățile muzicale

Clasa I
<p>4.1. Stimularea socializării prin comunicarea muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de muzică și dans (hora, dans în perechi pe diverse ritmuri) ; - participare la spectacole, evenimente aniversare ; - vizionare de spectacole de muzică de diverse genuri.
<p>4.2. Dezvoltarea capacității de selecție a unui repertoriu adecvat de cântece însoțite de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu cântece și mișcare ; - serbări cu diferite ocazii ; - exerciții de alegere a cântecelor și mișcărilor adecvate pentru diferite evenimente din viața clasei sau a școlii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Auzul muzical	Zgomote și sunete din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul vizual Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul vizual Exerciții de reglare a respirației Auzul fonematic și muzical (acuitate auditivă) Memoria auditivă
Elemente de limbaj muzical	Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) și aparatură muzicală Jocuri și jucării muzicale
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului Jocuri muzicale asociate cu mișcare
Activități muzicale	Activități de muzică și dans (hora, dans în perechi) Spectacole, serbări, evenimente aniversare Scenete muzicale

Sugestii pentru repertoriul de cântece

Cântece pentru copii din folclorul românesc sau al altor popoare
Cântece cu teme din natură
Cântece despre anotimpuri, meserii, munca câmpului
Cântece religioase
Cântece populare
Colinde

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical prin cunoașterea lumii înconjurătoare

Clasa a II-a
<p>1.1. Perceperea și diferențierea mișcărilor vibratorii ale diferitelor surse sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a vibrațiilor emise de diverse surse sonore (tobă, clopot, triangu, boxe de casetofon, uși trântite, chitară, aspirator, cutia de rezonanță, mașini electrocasnice, diapazon) ; - exerciții de percepere a vibrațiilor specifice vorbirii: perceperea mișcărilor vibrotactile ale fonemelor în funcție de regiunea de articulare: gât, buze, nas, dinți ; - exerciții de mers în ritmuri diferite, percepute la nivelul podelei (profesorul bate cu piciorul fără să fie văzut).
<p>1.2. Dezvoltarea atenției auditive</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de percepție și diferențiere: zgomote, sunete, voci ; - exerciții-joc pentru dezvoltarea atenției auditive ; - exerciții-joc de stimulare a atenției prin efecte sonore, vibratorii.
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de reacție la stimuli auditivi externi</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de stimulare auditivă cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții ; - exerciții de stimulare a resturilor auditive (ex.: familiarizarea cu zgomote, sunete emise de jucării sonore, voce umană).

2. Cunoașterea semnelor muzicale și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa a II-a
<p>2.1. Educarea simțului ritmic și stimularea receptivității melodice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, structuri euritmice); - exerciții de asociere a mișcării corpului cu sunetele muzicale; - exerciții de evidențiere a conținutului de idei prin mișcarea corpului („Bate vântul frunzele”); - exerciții de marcarea a ritmului prin mișcări de brațe, bătăi din palme, picioare.
<p>2.2. Diferențierea sunetelor muzicale de zgomote</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de diferențiere a sunetelor muzicale de zgomote; - ghicitori.
<p>2.3. Diferențierea sunetelor vocale de cele instrumentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru intuirea sunetelor emise vocal și instrumental (flaut, tamburină, triangu, clopoței).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul ritmului și mișcării, individual sau în grup

Clasa a II-a
<p>3.1. Stimularea exprimării libere prin intermediul muzicii și mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a caracterului specific al diferitelor cântece și melodii: vesel, trist, duios în funcție de mișcările corpului; - exerciții de acompaniere a cântecelor cu propriul corp, cu jucării muzicale; - exersarea mișcării spontane pe cântec; - desenarea unor imagini sugerate de textele cântecelor.

3.2. Executarea unui dans cu mișcare pe un cântec simplu, din folclorul copiilor

- jocuri pe cântece cu caracter de dans, prin asocierea cu o mișcare simplă (pași, ridicări pe vârfuri).

3.3. Improvizarea a unei combinații ritmice asemănătoare celor din folclorul copiilor și asocierea acestora cu mișcări adecvate

- exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată.

4. Formarea și dezvoltarea interesului față de activitățile muzicale**Clasa a II-a****4.1. Stimularea socializării prin comunicarea muzicală**

- activități de muzică și dans;
- participare la spectacole, evenimente aniversare ;
- vizionare de spectacole de muzică de diverse genuri ;
- executarea corectă a mișcărilor sugerate de textele cântecele și jocurilor muzicale, urmărind sincronizarea cu alți copii.

4.2. Dezvoltarea capacității de selecție a unui repertoriu adecvat de cântece însoțite de mișcare

- jocuri cu cântece și mișcare ;
- serbări cu diferite ocazii ;
- exerciții de alegere a cântecelor și mișcărilor adecvate pentru diferite evenimente din viața clasei sau a școlii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Auzul muzical	Zgomote și sunete din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul vizual Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul vizual Exerciții de reglare a respirației Atenției auditive Auzul fonematic și muzical (acuitate auditivă) Memoria auditivă
Elemente de limbaj muzical	Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) și aparatură muzicală Jocuri și jucării muzicale
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului Jocuri muzicale asociate cu mișcare
Activități muzicale	Activități de muzică și dans (hora, dans în perechi) Spectacole, serbări, evenimente aniversare Scenete muzicale

Sugestii pentru repertoriul de cântece

Cântece pentru copii din folclorul românesc sau al altor popoare

Cântece cu teme din natură

Cântece despre anotimpuri, meserii, munca câmpului

Cântece religioase

Cântece populare

Colinde

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical prin cunoașterea lumii înconjurătoare**

Clasa a III-a
1.1. Diferențierea caracteristicilor sunetelor muzicale (intensitate, durată, înălțime) cu ajutorul mișcării - jocuri de mișcare pentru compararea sunetelor de intensități diferite (tare, potrivit, încet) ; - jocuri de mișcare pentru compararea unor sunete de durate diferite ; - jocuri de mișcare pentru compararea a unor sunete de înălțimi diferite (gama do major).
1.2. Dezvoltarea auzului fonematic și muzical - exerciții de emiteră independentă a fonemelor ; - exerciții de rostire de silabe, cuvinte cântate (ma-me-mi-mo-mu).
1.3. Combinarea adecvată a proporțiilor, în relația mișcare-ritm-sunet - elemente de exersare a observării din exterior (cu ajutorul oglinzii).

2. Cunoașterea semnelor muzicale și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa a III-a
2.1. Evidențierea, prin mișcare a elementelor de limbaj muzical întâlnite în melodia cântecului - exersări ale mișcărilor sugerate de ritmul, textul și de mersul melodiei.
2.2. Identificarea sunetelor produse de unele obiecte, instrumente muzicale, vocea umană - exerciții de identificare a surselor sonore (prezente/ absente în câmpul vizual al copilului) ; - exerciții de diferențiere zgomot-sunet-voce ; - exerciții de recunoaștere a persoanelor după voce (vocea mamei, a fraților, voce de copil, de bărbat, de femeie) ; - exerciții de diferențiere a: <ul style="list-style-type: none"> • direcției sunetelor, timbrului sunetelor (instrumente muzicale); • intensității sunetelor (tare, încet); • înălțimii sunetelor (joase, înalte).
2.3. Diferențierea sunetelor vocale de cele instrumentale - jocuri pentru intuirea sunetelor emise vocal și instrumental (flaut, tamburină, trianțlu, clopoței).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul ritmului și mișcării, individual sau în grup

Clasa a III-a
3.1. Formarea capacității de reproducere a unor structuri ritmice - jocuri ritmice cu bătăi din palme în ritmuri diferite; - jocuri onomatopice însoțite de mișcări ritmice.
3.2. Formarea capacității de coordonare ritm muzical – mișcare - jocuri ritmice cu bătăi din palme, lovirea podelei, lovirea unui instrument de percuție după un model ritmic dat.

Clasa a III-a
<p>3.3. Formarea capacității de asociere a melodiei cu dansul</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea unor cântece simple cu respectarea melodiei și a ritmului; - exerciții de asociere a melodiei cu mișcarea; - exerciții de utilizare a muzicii și dansului ca formă de comunicare (dans în pereche, balansarea intervenientului în același ritm cu copilul).

4. Formarea și dezvoltarea interesului față de activitățile muzicale

Clasa a III-a
<p>4.1. Stimularea socializării prin comunicarea muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de muzică și dans ; - participare la spectacole, evenimente aniversare ; - vizionare de spectacole de muzică de diverse genuri ; - executarea corectă a mișcărilor sugerate de textele cântecele și jocurilor muzicale, urmărind sincronizarea cu alți copii.
<p>4.2. Dezvoltarea capacității de selecție a unui repertoriu adecvat de cântece însoțite de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri cu cântece și mișcare ; - serbări cu diferite ocazii ; - exerciții de alegere a cântecelor și mișcărilor adecvate pentru diferite evenimente din viața clasei sau a școlii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa III
Auzul muzical	Zgomote și sunete din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul vizual Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Exerciții de reglare a respirației Auzul fonematic și muzical
Elemente de limbaj muzical	Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) și aparatură muzicală Jocuri și jucării muzicale Emisia, imitarea, reproducerea de sunete Înălțimea, intensitatea și durata sunetelor Ritmul și tempoul liniei melodice

Domenii de conținut	Clasa III
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului Jocuri muzicale asociate cu mișcare Secvențe sonore asociate cu mișcare corporală (mimă și pantomimă) Muzică și dans (dansuri simple, cu mișcări elementare) Mișcarea pe muzică (liberă, ritmică, pe timpii măsurii, inspirată de caracterul muzicii, mișcarea de dans)
Activități muzicale	Activități de muzică și dans (hora, dans în perechi) Spectacole, serbări, evenimente aniversare Scenete muzicale Date despre cântece: titlul, autorul textului, compozitorul, tematica

Sugestii pentru repertoriul de cântece

Cântece pentru copii din folclorul românesc sau al altor popoare

Cântece din creația românească și universală

Cântece religioase

Cântece populare

Colinde

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea auzului muzical prin cunoașterea lumii înconjurătoare

Clasa a IV-a
<p>1.1. Diferențierea caracteristicilor sunetelor muzicale (intensitate, durată, înălțime) cu ajutorul mișcării</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru compararea sunetelor de intensități diferite (tare, potrivit, încet) ; - jocuri de mișcare pentru compararea unor sunete de durate diferite ; - jocuri de mișcare pentru compararea a unor sunete de înălțimi diferite (gama do major).
<p>1.2. Dezvoltarea auzului fonematic și muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de emiterie independenta a fonemelor ; - exerciții de rostire de silabe, cuvinte cântate (ma-me-mi-mo-mu).
<p>1.3. Recunoașterea și scrierea corectă, pe portativ, a notelor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a noțiunilor de portativ și cheia sol ; - exerciții de citire și de scriere a notelor muzicale.

2. Cunoașterea semnelor muzicale și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa a IV-a
<p>2.1. Evidențierea, prin mișcare a elementelor de limbaj muzical întâlnite în melodia cântecului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersări ale mișcărilor sugerate de ritmul, textul și de mersul melodiei.
<p>2.2. Identificarea sunetelor produse de unele obiecte, instrumente muzicale, vocea umană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a surselor sonore (prezente/ absente în câmpul vizual al copilului) ; - exerciții de diferențiere zgomot-sunet-voce ; - exerciții de recunoaștere a persoanelor după voce (vocea mamei, a fraților, voce de copil, de bărbat, de femeie) ; - exerciții de diferențiere a: <ul style="list-style-type: none"> • direcției sunetelor; • timbrului sunetelor (instrumente muzicale); • intensității sunetelor (tare, încet); • înălțimii sunetelor (joase, înalte).
<p>2.3. Diferențierea sunetelor vocale de cele instrumentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru intuirea sunetelor emise vocal și instrumental (flaut, tamburină, triunflu, clopoței).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul ritmului și mișcării, individual sau în grup

Clasa a IV-a
<p>3.1. Formarea capacității de reproducere a unor structuri ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reproducere a unor structuri ritmice simple ; - exerciții de mers în ritmuri diferite (date de profesor cu diferite instrumente muzicale) ; - exerciții de reproducere a unui ritm dat la un instrument de percuție ; - jocuri ritmice cu bătăi din palme în ritmuri diferite ;

- jocuri onomatopeice însoțite de mișcări ritmice.

3.2. Formarea capacității de coordonare ritm muzical – mișcare

- jocuri ritmice cu bătăi din palme, lovirea podelei, lovirea unui instrument de percuție după un model ritmic dat ;
- mișcări ale segmentelor corporale cu adaptare la ritmul dat de profesor.

3.3. Interpretarea unor cântece simple cu respectarea melodiei și a ritmului

- exerciții de asociere a melodiei cu mișcarea;
- exerciții de utilizare a muzicii și dansului ca formă de comunicare (dans în pereche, balansarea intervenientului în același ritm cu copilul);
- activități sportive ritmice (manipularea obiectelor în ritmul muzicii panglici, cercuri, pompoane);
- jocuri ritmice de mișcare însoțite de diferite melodii (cântece în care fiecare structură muzicală să fie însoțită de o mișcare diferită – a brațelor sau a picioarelor, trunchiului).

4. Formarea și dezvoltarea interesului față de activitățile muzicale

Clasa a IV-a

4.1. Operarea cu tehnici de improvizație în relaționarea mișcării cu sunetul

- elemente de exersare a improvizației individuale și de ansamblu, pe teme propuse de profesor sau de elevi (întrebări, răspunsuri) ;
- elemente de joc pe fraze scurte și, progresiv, mai lungi, combinând în proporții armonioase mișcarea ritmică, sunetul.

4.2. Stimularea socializării prin comunicarea muzicală

- activități de muzică și dans ;
- participare la spectacole, evenimente aniversare ;
- vizionare de spectacole de muzică de diverse genuri ;
- executarea corectă a mișcărilor sugerate de textele cântecele și jocurilor muzicale, urmărind sincronizarea cu alți copii.

4.3. Dezvoltarea capacității de selecție a unui repertoriu adecvat de cântece însoțite de mișcare

- jocuri cu cântece și mișcare ;
- serbări cu diferite ocazii ;
- exerciții de alegere a cântecelor și mișcărilor adecvate pentru diferite evenimente din viața clasei sau a școlii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa IV
Auzul muzical	Zgomote și sunete din mediul înconjurător Surse sonore în mediul apropiat/câmpul visual Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător Exerciții de reglare a respirației Auzul fonematic și muzical Caracteristicile sunetelor muzicale (intensitate, durată, înălțime)
Elemente de limbaj muzical	Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) și aparatură muzicală Jocuri și jucării muzicale Instrumente muzicale (percuție, suflat, coarde, clape) și aparatură muzicală Jocuri și jucării muzicale Emisia, imitarea, reproducerea de sunete Înălțimea, intensitatea și durata sunetelor Portativul <ul style="list-style-type: none"> o Cheia sol o Formule melodice cu sunetele învățate o Sunetele și notele muzicale do1 - do2 o Legătura dintre text și melodie (strofa și refrenul)
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului Jocuri muzicale asociate cu mișcare Secvențe sonore asociate cu mișcare corporală (mimă și pantomimă) Muzică și dans (dansuri simple, cu mișcări elementare) Nuanțe: tare, potrivit, încet Tempo: repede-lent Acompaniamentul ritmic cu jucării muzicale sau cu instrument mînuit de cadrul didactic
Activități muzicale	Elemente de improvizație individuală și de ansamblu, pe teme propuse Activități de muzică și dans (hora, dans în perechi) Spectacole, serbări, evenimente aniversare Scenete muzicale

Sugestii pentru repertoriul de cântece

Cântece pentru copii din folclorul românesc sau al altor popoare

Cântece din creația românească și universală

Cântece religioase

Cântece populare

Colinde

Balade

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline, dar și cu posibilitățile și potențialul elevilor cu dizabilitate auditivă. Profesorul va urmări dezvoltarea simțului ritmic și, în funcție de gradul de deficiență auditivă, iar la elevul hipoacuzic formarea și dezvoltarea deprinderii de a asculta cântece, dezvoltarea auzului fonematic și muzical. Valențele terapeutice ale activității muzicale trebuie valorificate prin diversificarea tipurilor de activități și cu utilizarea unor mijloace diverse (instrumente muzicale, aparatură și tehnică muzicală modernă).

În cazul elevilor cu dizabilitate auditivă, profesorul va pune accentul pe parametrul ritmic al exprimărilor muzicale și pe mișcare. Astfel, prin participarea activă ca acompaniatori (prin instrumente muzicale simple, percuție corporală), sau prin dirijat în vederea coordonării, elevii respectivi se vor integra în grup, contribuind la succesul manifestărilor colective.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Programa școlară se adresează profesorilor. Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare, lectură realizată pe orizontală, în succesiunea următoare: competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi. Demersul permite să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Strategii didactice

Rolul cadrului didactic este să selecționeze conținuturile ce urmează a fi predate, pentru atingerea competențelor urmărite, dar în același timp respectând obiectivele, indicațiile întocmite de echipa de caz în planurile de intervenție personalizate.

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea ideilor/ mesajelor / manifestărilor copilului.

Mișcarea pe muzică, la această vârstă, înseamnă:

- bătăi din palme, pe genunchi, pe piept etc.;
- pași egali, pe loc sau în deplasare;
- pași simpli de dans;
- ridicare ritmică pe vârfuri;
- mișcări ale brațelor, ale trunchiului;
- mișcări sugerate de textul cântecului (acțiuni, personaje);
- mânăuirea jucăriilor muzicale;

Propunerea programei de realizare a educației muzicale prin joc înseamnă asocierea mișcării, ca mijloc interpretativ specific copiilor,. Această modalitate de lucru dă copilului bucuria unor manifestări spontane și originale pe muzică, acte menite să-i trezească în final interesul și atracția pentru muzică, încrederea în capacitatea sa de a opera cu muzica. O altă cerință desprinsă din programă este aceea a utilizării în forme

variate a jucărilor muzicale, ceea ce reprezintă o contribuție la firescul, exuberanța, creativitatea și spontaneitatea copiilor în manifestarea lor muzicală.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale.

Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Activitățile muzicale trebuie să conducă la diminuarea tensiunilor emoționale și comportamentale, să sporească încrederea în sine și în ceilalți, să dezvolte capacitatea de cooperare și comunicare, să stimuleze potențialul cognitive și afectiv al fiecărui copil.

BIBLIOGRAFIE :

1. Ionescu-Motora, A., (1980). *Cântece și jocuri muzicale pentru preșcolari*, E.D.P., București.
2. Vasile, V., (2004). *Metodica educației muzicale*, Editura muzicală, București.
3. Matei, S., (2003). *Aritmetica muzicală*, Editura Aramis, București.
4. Matei, S., (2003). *Alfabetul cântat și colorat*, Editura Aramis, București.
5. Stanciu, G., (2000). *La grădiniță e serbare*, Editura Compania
6. Toader, A., Moraru, V., (2008). *A, B, C cu cântece*, Erc Press, București.
7. ****Programa școlară pentru MUZICĂ ȘI MIȘCARE Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a* Aprobată prin Ordin al Ministrului Nr. 3418/19.03.2013

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Lefter Aurora, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	CSEI „Elena Doamna” Focșani
Balercă Mihaela	CSEI „Elena Doamna” Focșani
Nedelcu Cristina	CSEI „Elena Doamna” Focșani

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI PRACTICE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Abilități practice** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele pregătitoare - a IV-a din învățământul primar, înscriindu-se în aria curriculară **Tehnologii**. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 1-2 ore /săptămână la clasele: pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a.

Există numeroase studii la nivel național și internațional care susțin importanța studierii *Abilităților practice* de către elevii din ciclul primar, din care menționăm: - DEZVOLTAREA POTENȚIALULUI CREATIV AL COPIILOR LA DISCIPLINA „ABILITĂȚI PRACTICE” Developing Pupils’ Creative Potential during “Practical Skills” Classes, autori: Maria Eliza Dulamă, Magdalena Bodiș, publicat în 28 iunie 2010, Romanian Journal of Education, Volum 1 număr 2, Pag 45 – 56. De asemenea, programa urmărește direcțiile din documentele naționale și internaționale:

- Strategia națională pentru Dezvoltare durabilă - Orizonturi 2013 - 2020 – 2030;
- Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 – 2020;
- Programul național pentru reformă 2016,
- Strategia națională pentru competitivitate 2015 – 2020,
- ”Europa 2020” - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii (2010);
- Comunicarea Comisiei Europene - O inițiativă de eliberare a potențialului tinerilor de a realiza o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în Uniunea Europeană (2010).

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Orientarea demersului didactic pornind de la competențe pune accentul pe dezvoltarea gândirii și pe extinderea posibilităților de comunicare interumană prin imagine, folosind trăirea artistică și contribuind astfel la conturarea profilului de formare al elevului cu dizabilități auditive în învățământ primar.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezentul curriculum vizează:

- asigurarea echilibrului între exprimarea plastică bi- și tridimensională;
- asigurarea suportului intuitiv pentru abordarea elementelor de limbaj plastic, în manieră adaptată;
- accentuarea aspectului de intenționalitate în exprimarea plastică a elevilor;

-diversificarea tehnicilor specifice exprimării plastice, în cadrul sugestiilor privind activitățile de învățare, în scopul aprofundării cunoștințelor procedurale.

Derularea activităților în clasă va solicita echipamente minime specifice, o minimă bază de documentare și adaptarea modalităților de transmitere a conținuturilor pentru elevii cu deficiențe auditive. Prin conceperea conținuturilor, a obiectivelor și a activităților de învățare se facilitează dezvoltarea legăturilor interdisciplinare, relațiile dintre abilități practice și celelalte discipline pe care le studiază elevii.

Programa pentru **Abilități practice** contribuie la educarea elevilor în spiritul competenței cheie - sensibilizare și exprimare culturală, care este recomandată la nivel european, prin: cultivarea sensibilității elevilor; aprecierea diversității exprimării artistice; recunoașterea rolului factorilor estetici în viața de fiecare zi; dezvoltarea abilităților creative ale elevilor și exersarea acestora în diferite contexte. În termeni de finalități ale studierii disciplinei, programa vizează exprimarea bucuriei de a crea prin realizarea de lucrări simple și prin explorarea mai multor medii și forme de expresivitate, manifestarea curiozității în abordarea de sarcini noi și neobișnuite de învățare, fără teama de a greși, concentrarea atenției, perseverarea pe o sarcină de lucru până la finalizarea corespunzătoare și verificarea propriei activități.

Evaluarea elevilor va include și elemente de autoevaluare, creând astfel premisele pentru formarea competențelor critice ulterioare. Studiul disciplinei **Abilități practice** urmărește dezvoltarea progresivă a competențelor specifice, prin valorificarea experiențelor de învățare ale elevilor cu dizabilități auditive și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora.

Competențe generale

- 1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte**
- 2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Sesizarea în limbaj propriu (comunicare totală, comunicare mimico-gestuală, comunicare verbală cu sau fără suport prin dactileme) a semnificației unui mesaj vizual simplu, exprimat prin modelaj/colaj/film/desen animat, care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri în limbaj propriu ce presupun alegere duală/ multiplă: „În desen este mama sau tata?”; - redarea unui eveniment/activitate (spălatul de dinți, prima zi de școală) cu ajutorul modelajului, colajului etc.; - identificarea unor momente sau activități din activitatea zilnică, când se prezintă imagini corespunzătoare.
<p>1.2. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea mediului înconjurător pentru a identifica forme, volume, materiale, obiecte artistice (exemplu: Joc „Unde este ceva... -rotund, neted, frumos etc.”, „Ce obiect are aceeași formă cu.....ușa, masa, etc”); - vizitarea unor expoziții de artă, ateliere meșteșugărești, vizionarea de filme documentare; - joc: „Îmi place să ... (modelez, cos, construiesc), pentru că...”; - participarea cu lucrări proprii la diverse expoziții organizate în mediul școlar sau extrașcolar; - observarea modului diferit de ilustrare a aceluiași subiect – Exemplu: „Floarea” – prin modelaj, colaj etc.; - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ și formularea de răspunsuri simple în limbaj propriu la întrebări legate de mesaj; - vizionarea de spectacole de teatru și teatru de păpuși, adecvate vârstei și specificului elevilor (teatru de păpuși din spectacole realizate de elevi, pantomimă, teatru experiențial, teatru de umbre); - participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea unei mesei festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului etc.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici elementare adecvate

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - gruparea materialelor după criterii date – Exemplu: jocul „Cenușăreasa”: „Ajut-o pe Cenușăreasa să pună în coșulețe diferite, materiale de același fel; Grupează materialele care pot fi tăiate cu foarfecile; Grupează materialele care se pot rupe, care sunt transparente” etc.;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - enumerarea unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar Exemplu: jocul „Eu spun ceva, tu spui altceva” despre cartea ta, penarul tău etc.; - sortarea materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți/utilizări etc; depozitarea în spații special amenajate și etichetarea lor – Exemplu: „Borcanul cu pietricele”, „Gălețușa cu scoici”, „Coșulețul cu fire”, „Cutia cu ghinde”, „Lădița cu lut”, „Coșul cu materiale reciclate”, „Cutiuța cu fire diferite”, „Coșul cu nasturi” etc.
<p>2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale, în aplicații simple, specifice artelor vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de aplicații ce au la bază inițiative spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un mini atelier amenajat în sala de clasă sau în Colțul de Artă sau în diferite ateliere tematice la care copiii au acces în mod regulat; - realizarea unor cadouri, felicitări, obiecte din materiale reciclabile pentru cei dragi și explicarea alegerilor făcute în limbaj propriu (exemplu: Decorez un globuleț pentru prietenul meu pentru că...).
<p>2.3. Realizarea de aplicații/ compoziții/ obiecte/ construcții simple, pe baza interesului direct</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile copiilor; - confecționarea de jocuri și jucării simple – Exemplu: „Roata”, „Vaporul”, „Cutia”, „Evantai”, „Cartea clasei”, „Loto cu imagini”, „Pălărie ecologică” etc.
<p>2.4. Transformarea unui material prin tehnici simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține corect pensonul, ustensilele pentru lut, foarfecele etc. Exemplu: joc: „Eu sunt profesorul de ...pictură, modelaj etc.” (fiecare copil e „profesor” într-un domeniu, iar copiii învață, pe rând, unii de la alții); - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire etc. - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei cu texturi diferite; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate; - modelarea plastilinei, a lutului etc.; formularea de întrebări simple și răspunsuri în limbaj propriu despre cele observate; - tăierea firelor și a materialului textil; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate; - înșirarea mărgelilor; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate; - lipirea diverselor materiale pe suporturi diferite; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate.
<p>2.5. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> - decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu; - participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții și târguri organizate în școală și în comunitate cu diferite ocazii: „Zilele școlii”, „Ziua porților deschise”, „Mărțișor”, „Paști”, „Crăciun”, „Serbările clasei”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Confecții și jucării	<p>Materiale și instrumente: hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)</p> <p>Tehnici de lucru: origami, tangram, croit, cusut</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punct, nod, formă</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: Plastilină, lut</p> <p>Tehnici de lucru: Presare, modelare liberă</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative (coșuleț pentru flori, tavă pentru chei), bijuterii simple (coliere-maci, mărtișoare)</p>
Colaj și materiale reciclate	<p>Materiale și instrumente: foarfece, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru: mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, spații de depozitare, jucării, instalații, figurine etc.</p>
Foto-film	<p>Materiale și instrumente: aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă), filme, fotografii</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: vizionarea unor filme și fotografii</p>

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte

Clasa I
<p>1.1. Sesizarea în limbaj propriu (comunicare totală, comunicare mimico-gestuală, comunicare verbală cu sau fără suport prin dactileme) a elementelor de detaliu ale unui mesaj vizual simplu, exprimat printr-o varietate de forme artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea unui eveniment sau a unui lanț scurt de evenimente personale, cu ajutorul modelajului, colajului etc.; - jocuri tip puzzle sau loto cu imagini/fotografii; - rezolvarea de jocuri pe teme diverse, de tipul Găsește diferențele/ intrusul; Ghicește ce e diferit, etc.; - numirea în limbaj propriu a materialelor, instrumentelor și tehnicilor utilizate.
<p>1.2. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor lucrări individuale și colective (grup de elevi, grup de elevi și părinții); - realizarea de scurte descrieri ale formelor obiectelor din mediul cunoscut; - participarea la expoziții cu caracter artistic organizate în comunitate; - expunerea, observarea unor lucrări artistice și meșteșugărești, pentru a stimula curiozitatea copiilor (ce reprezintă, cine le-a realizat, când, cum, în ce scop?); - vizionarea de spectacole de teatru și teatru de păpuși, pantomimă, adecvate vârstei; - participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători; - jocuri de rol: Primesc oaspeți, Este ziua mea, Este ziua ta etc.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa I
<p>2.1. Identificarea în limbaj propriu a unor caracteristici/ proprietăți ale materialelor întâlnite în mediul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea materialelor în limbaj propriu folosind drept criteriu proprietățile lor; - identificarea materialelor cu care au fost confecționate diferite produse; - gruparea produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate; - organizarea de interviuri în perechi: Ce se poate face cu...? La ce este folositor....? etc.; - compararea obiectelor în funcție de formă, textură, claritate etc. - Exemplu: dintre două obiecte, care e mai moale, care are conturul mai clar etc.; - identificarea mai multor texturi, a formelor în mișcare, a formelor ce au suferit deformări minore etc.; - gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (aceasta folosește la, modelaj, construcții, confecții, foto-video, teatru); - exprimarea de mesaje simple în limbaj propriu despre: textura, dimensiunea, forma,

Clasa I
<p>grosimea și utilitatea unor obiecte, strânse într-o colecție sau la Colțul de Artă amenajat special în clasă.</p>
<p>2.2. Realizarea de obiecte/construcții/folosind materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de colaje bidimensionale și tridimensionale din hârtie de diferite tipuri; - utilizarea unor tehnici accesibile de decupare după contur, rularea hârtiei, origami, modelaj etc., în funcție de nevoile/opțiunile copiilor; - realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind materiale la alegere și tehnici improvizate – Exemplu: tragere și zgâriere, modelaj, decolorare cu pic, pictură cu pipeta, pictură prin suflarea unei pete de culoare, desen prin imprimarea unui material natural, imprimarea de frunze pe bucăți de lut sau plastilină etc.; - confecționarea de jocuri și jucării din diverse materiale, prin tehnici accesibile – Exemplu: „Casa”, „Albina”, „Recipiente pentru depozitare”, „Puzzle”, „Cartea mea”, ” etc.; - confecționarea de păpuși pe băț sau pe mână precum și decoruri simple pentru o minipiesă de teatru de păpuși, pantomimă, teatru de umbre; - realizarea unor cadouri, felicitări pentru ocazii speciale și explicarea alegerilor făcute folosind comunicarea totală.
<p>2.3. Transformarea unui material folosind o tehnică simplă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite la fabrica de mobilă/atelierul de tâmplărie, la moară, la covrigărie, la atelierul de alimentație publică, la fabrica de pâine; - folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate prin tehnica Quilling și transformate în podoabe sau obiecte de decor; - transformarea resturilor textile, materialelor cu defecte în podoabe sau obiecte de decor prin diferite tehnici: tăiere în fâșii, împletire etc.; - exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: foarfece, aparatul foto, camera video, acul etc.(copilul este ajutat să-și formeze deprinderi corecte); - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire etc.; - realizarea de construcții libere, spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un miniatelier amenajat în sala de clasă sau în Colțul de Artă .
<p>2.4. Explorarea de utilizări în contexte variate a obiectelor/ lucrărilor realizate prin efort propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la expoziții cu vânzare sau târguri organizate în școală sau în comunitate, cu prilejul diferitelor sărbători; - confecționarea de obiecte prin tehnici simple: „Catrința”, „Pălăria”, „Cizmulița”, „Steaua” etc.; - identificarea în limbaj propriu a unei operații simple la care a fost supus un material, prin comparare cu starea inițială a acestuia – exemplu: jocul „Spune cum este” (hârtie-hârtie ruptă, hârtie-hârtie tăiată, hârtie mototolită, hârtie îndoită, hârtie lipită; fire lungi-fire scurte etc.).
<p>2.5. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, prin comunicare totală, kinestezică, experiențială</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii; - punerea în scenă a serbărilor tematice specifice anotimpurilor;

Clasa I
- punerea în scenă a unor piese de teatru de umbre, teatru de păpuși, teatru experiențial, împreună cu părinții.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Confecții și jucării	<p>Materiale și instrumente: hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)</p> <p>Tehnici de lucru: origami, tangram, croit, cusut, (cusutul nasturelui, cusutul înaintea și în urma acului), țesut cu benzi de hârtie/fire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punct, nod, formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: Plastilină, lut</p> <p>Tehnici de lucru: Presare, modelare liberă</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative (suport pentru creioane, broscuță țestoasă, coșuleț pentru flori, tavă pentru chei), bijuterii simple (coliere-maci, forme pentru broșe, coliere-stea, măștișoare)</p>
Colaj și materiale reciclate	<p>Materiale și instrumente: foarfece, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru: mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire, împletire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>
Foto-film	<p>Materiale și instrumente: aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă), filme, fotografii</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte**

Clasa a II-a
<p>1.1. Sesizarea în limbaj propriu (comunicare totală, comunicare mimico-gestuală, comunicare verbală cu sau fără suport prin dactileme) a diferenței dintre informația practică transmisă prin limbaj vizual și mesajul artistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri comparative între mesaje practice transmise prin limbaj vizual (fotografie, semne/dactileme din limbajul semnelor) și mesaje artistice – exemplu: anunțul din stația de autobuz, compus din imagine, text și semne: Nu vă sprijiniți de uși; - identificarea dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat; - observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale (aceeași temă în fotografie versus colaje, felicitări bidimensionale și tridimensionale etc.); - formularea de răspunsuri în limbaj propriu la întrebări despre elemente de detaliu dintr-un modelaj, colaj sau film de desene animate.
<p>1.2. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor lucrări de artă și identificarea tehnicilor folosite; - participarea la întâlniri cu artiști/ meșteșugari locali din comunitate sau din comunitatea surzilor; - explorarea mediului cultural-artistice pentru a identifica materiale, tehnici, obiecte artistice. Exemple: vizionarea unor producții video în limbajul semnelor, studierea unor albume foto; participare la expoziții, etc.; - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ și formularea de răspunsuri în limbaj propriu la întrebări legate de mesaj, folosind comunicarea totală.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa a II-a
<p>2.1. Explorarea unor caracteristici/ proprietăți ale materialelor în diverse contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea materialelor de lucru, în funcție de scopul propus; - uscare și presare de plante în vederea folosirii lor în confecționarea de colaje, tablouri, felicitări, obiecte din lut cu amprentă naturală; - crearea unui dicționar ilustrat cu denumiri ale materialelor de lucru utilizate în mod frecvent; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - compararea diferitelor tehnici de lucru - Exemplu: Joc „Ce se întâmplă dacă fac așa...” (copiii sunt încurajați să experimenteze diferite tehnici și să observe ce au descoperit).
<p>2.2. Realizarea de produse utile și/sau estetice combinând materiale ușor de prelucrat și tehnicia accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizare de felicitări, invitații la zile de naștere sau onomastică, obiecte de design

Clasa a II-a
<p>pentru sala de clasă, holurile școlii, camera proprie, camera de cămin, obiecte folosite la serbările școlare etc.;</p> <ul style="list-style-type: none">
- realizare de jocuri, jucării sau obiecte utile în viața de școlar;
- realizare de machete simple etc.
<p>2.3.Transformarea unui material prin tehnici variate</p> <ul style="list-style-type: none">
- vizite la obiective din zonă în care se prelucrează materia primă;
- folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate prin tehnica Quilling și transformate în podoabe sau obiecte de decor;
- transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor prin diferite tehnici: tăiere în fâșii, împletire etc.
<p>2.4. Explorarea de utilizări în contexte utile și sau estetice a obiectelor/ lucrărilor realizate prin efort propriu</p> <ul style="list-style-type: none">
- discuții folosind comunicarea totală pentru acordarea de semnificații neuzuale unor obiecte uzuale și de semnificații uzuale unor obiecte artistice; remarcarea neconcordanțelor și inovarea;
- realizarea de miniscenete, piese de teatru de umbre, pantomimă, teatru de păpuși în care se utilizează obiecte realizate individual sau în grup.
<p>2.5. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, prin comunicare totală, kinestezică, experiențială</p> <ul style="list-style-type: none">
- realizarea de machete, colaje, pentru a ilustra o scenă dintr-o poveste – Exemplu: căsuțele celor trei purceluși, coșul Scufiței roșii, căsuța din "Scufița roșie" etc.;
- mimarea unui personaj de poveste/desen animat;
- confecționarea unui costum din materiale reciclate, care să se potrivească unui personaj îndrăgit.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Confecții și jucării	<p>Materiale și instrumente: hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)</p> <p>Tehnici de lucru: origami, tangram, croit, cusut, (puncte de coasere), țesut cu benzi de hârtie/fire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punct, nod, formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși, casa păpuși</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: Plastilină, lut, cocă</p> <p>Tehnici de lucru: Presare, modelare liberă, incizie</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative (suport pentru creioane, broscuță țestoasă, coșuleț pentru flori, tavă pentru chei), bijuterii simple (coliere-maci, forme pentru broșe, coliere-ștea, măștișoare), vase sau vase simple executate manual</p>
Colaj și materiale reciclate	<p>Materiale și instrumente: foarfece, lipici, fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru: îndoirea, împletirea, origami, tangram</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum (gol/plin)</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>
Foto-film	<p>Materiale și instrumente: aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă), filme, fotografii</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii</p>

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte

Clasa a III-a
<p>1.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea în limbaj propriu a rolului mesajelor vizuale prin studierea de broșuri, pliante, albume de artă, vizionarea de filme în limbajul semnelor, documentare, clipuri, reclame, diferite producții video în limbajul semnelor; - formularea de răspunsuri în limbaj propriu la întrebări simple formulate în manieră adecvată modalității de comunicare folosită.
<p>1.2. Identificarea și diferențierea caracteristicilor expresive ale elementelor de limbaj plastic în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la exerciții-joc de observare a elementelor de limbaj plastic din natură; - exerciții de identificare a unor elemente artistice în forme plastice realizate prin: colaj, sfoară colorată, alte diferite tehnici; - vizionarea de documentare despre artă din domenii diferite traduse în limbajul semnelor.
<p>1.3. Manifestarea receptivității față de mesajele exprimate prin limbaj vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei colecții de fotografii cu o temă dată/aleasă; - inițierea de proiecte la nivel de clasă pentru realizarea de albume de pictură sau fotografie.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa a III-a
<p>2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea de diverse materiale (instrumente pentru olărit, pentru colaje etc.), în vederea utilizării acestora; - asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici mixte, tehnici ale colajului etc.); - realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite.
<p>2.2. Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee: <ul style="list-style-type: none"> - plierea hârtiei, - suprapunerea foliei de plastic, - decolorarea cu pic;   - confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic; - confecționarea de materiale și obiecte pentru piese de teatru de păpuși, pantomimă, teatru de umbre, folosind tehnici și materiale diferite de lucru.

Clasa a III-a**2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice**

- realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri etc.;
- colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice;
- realizarea de produse din diferite tipuri de hârtie: carton, hârtie colorată, creponată, ondulată, cerată etc. cu scop decorativ, cu ocazia sărbătorilor, a zilelor de naștere;
- obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof etc.) ;
- vizionarea de scurte documentare traduse în limbajul semnelor despre obiectele familiare, având ca subiect „Cum se fabrică?”.

2.4. Modificarea expresiei plastice inițiale prin remodelare

- confecționarea unui costum din haine vechi (de exemplu, coaserea unui șiret sau a unei benzi pentru a realiza o mantie);
- realizarea de produse (podoabe pom, jucării, obiecte de vestimentație, obiecte de decor etc.) utilizând materiale reciclabile (hârtie, plastic, fire, doze de aluminiu etc.);
- folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate și transformate în podoabe sau obiecte de decor;
- schimbarea funcției unui articol de vestimentație prin intervenții tehnice variate;
- explorarea în contexte diverse a materialelor reciclabile ca resursă inepuizabilă de creativitate, expresivitate și manualitate;
- utilizarea tehnicilor tradiționale și moderne de reciclare a materialelor.

2.5. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, prin comunicare totală, kinestezică, experiențială

- realizarea de compoziții plastice, obiecte și machete după diferite sugestii tematice, povești, poezii, teatru;
- fotografierea unor aspecte/ momente din cadrul evenimentelor desfășurate și realizarea unor albume, expoziții foto;
- schițarea și crearea de decoruri pentru serbări școlare, evenimente tematice;
- realizarea de scurte dramatizări (fragmente din povești) cu ajutorul păpușilor pe băț, pe deget sau pe mână.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Confecții și jucării	<p>Materiale și instrumente: hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)</p> <p>Tehnici de lucru: origami, tangram, croit, cusut, (puncte de coasere), țesut cu benzi de hârtie/fire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punct, nod, formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși, casa păpușii</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: Plastilină, lut, cocă</p> <p>Tehnici de lucru: Presare, modelare liberă, incizie, gravură</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative (suport pentru creioane, broscuță țestoasă, coșuleț pentru flori, tavă pentru chei), bijuterii simple (coliere-maci, forme pentru broșe, coliere-stea, măștișoare), vase sau vase simple executate manual, forme libere abstracte sau inspirate din obiecte din mediul ambiant, flori decorative</p>
Colaj și materiale reciclate	<p>Materiale și instrumente: foarfece, lipici, fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru: îndoirea, împletirea, origami, tangram</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum (gol/plin)</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>
Machete și modele	<p>Materiale și instrumente: foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgel, carton și hârtie de diferite greutăți, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau forme din natură</p> <p>Tehnici de lucru: - cu hârtie: Origami, Tangram, Quilling, colaj - cu materiale textile: împletire, tăiere, croire, coasere, lipire etc.</p> <p>Elemente de limbaj plastic: forme plane și spațiale, texturi</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, jucării, figurine</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Foto-film	Materiale și instrumente: aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă), filme, fotografii Elemente de limbaj: forma, lumina și culoarea Sugestii de creații/ produse ale activității: vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Exprimarea în limbaj propriu (comunicare totală, comunicare mimico-gestuală, comunicare verbală cu sau fără suport prin dactileme) a opiniilor proprii referitoare la mesajele comunicate prin limbaj vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea rolului mesajelor vizuale prin studierea de broșuri, pliante, albume de artă, vizionarea de filme, documentare, clipuri, reclame, diferite producții video în limbajul semnelor; - formularea de răspunsuri în limbaj propriu la întrebări simple formulate în manieră adecvată modalității de comunicare folosită; - participarea la discuții folosind comunicarea totală despre mesajul transmis prin imagine în modelaj/sculptură, arte decorative textile, vestimentație sau bijuterii, fotografie și prin artele spectacolului legate de mesajul transmis.
<p>1.2. Identificarea și diferențierea caracteristicilor expresive ale elementelor de limbaj plastic în compoziții și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - expunerea, observarea unor lucrări valoroase ale culturii românești tradiționale și contemporane, precum și ale culturii universale, redactate pe suport electronic sau în albume; - identificarea elementelor cu valoare estetică în diferite reproduceri de artă, în fotografii, filme, costume, construcții etc.; - analiza liberă și personală în limbaj propriu, folosind comunicarea totală a mesajului unei realizări artistice (exemplu: „Îmi place... filmul, expoziția etc., pentru că...”).

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa a IV-a
<p>2.1. Valorificarea unor materiale și tehnici adecvate, pentru exprimarea clară a unui mesaj intenționat</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea intenționată a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, plastilină etc.), în vederea obținerii unor rezultate anticipate; - identificarea rezultatelor posibile ale utilizării diferitelor materiale, prin experiment practic; - extinderea ariei de valorificare a tehnicilor specifice în scopul amplificării potențialului lor creativ: colajul din texturi diferite; pictura pe suport ceramic; pictura pe sticlă; pictura pe suport textil, pictura pe lemn etc.; - diversificarea, în compoziții bidimensionale, a tehnicilor de lucru pe diferite suprafețe (de exemplu, hârtie, țesături, ceramică etc.).
<p>2.2. Realizarea de compoziții la alegere, valorificând potențialul expresiv al limbajului artistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de lucrări practice având ca punct de plecare cuvinte cheie; - realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice; - realizare de machete și obiecte din materiale reciclate la alegere.

Clasa a IV-a**2.3. Realizarea de produse unicate, personalizate și utilizabile, în urma desfășurării unor activități dominante manuale, creative și ludice**

- realizarea unor jucării din diferite materiale/ deșeuri (de exemplu, robot, marionete etc.);
- exerciții-joc de schițare prin colaj: orașul /satul /strada (de exemplu, observă clădirile, formele și detaliile lor, mărimea semnelor și a reclamelor, posibilitatea de a comunica cu oamenii și ce te atrage la acestea);
- realizarea unui decor (măchetă);
- schițarea și confecționarea unor măști cu teme din poezii, cântece, povestiri, festivaluri;
- schițarea și confecționarea costumelor pentru scenete și momente artistice.

2.4. Remodelarea spațiilor și formelor printr-un demers plastic intenționat și prin tehnici variate

- decorarea unor materiale cu cusături și alte adaosuri (mărgelile, paiete etc.);
- realizarea de expoziții tematice pe baza tehnicilor: Quilling, Origami, Kirigami, Tangram, împletituri din fire/ pănuși de porumb, obiecte modelate în lut sau pastă de modelaj, tricouri și sacoșe decorate/ personalizate, seturi cană – farfurie decorate/ pictate, cadrane de ceas personalizate etc.;
- stabilirea, în echipă, a etapelor de lucru pentru realizarea unui produs finit;
- confecționarea de bijuterii realizate manual folosind materiale accesibile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Confecții și jucării	<p>Materiale și instrumente: hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)</p> <p>Tehnici de lucru: origami, tangram, croit, cusut, (puncte de coasere), țesut cu benzi de hârtie/fire</p> <p>Elemente de limbaj plastic: punct, nod, formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși, casa păpușii</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente: Plastilină, lut, cocă</p> <p>Tehnici de lucru: Presare, modelare liberă, incizie, gravură</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: Obiecte decorative (suport pentru creioane, broscuță țestoasă, coșuleț pentru flori, tavă pentru chei), bijuterii simple (coliere-maci, forme pentru broșe, coliere-stea, măștișoare), vase sau vase simple executate manual, forme libere abstracte sau inspirate din obiecte din mediul ambiant, flori decorative</p>
Colaj și materiale reciclate	<p>Materiale și instrumente: foarfece, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p> <p>Tehnici de lucru: îndoirea, împletirea, origami, tangram</p> <p>Elemente de limbaj plastic: Formă, volum (gol/plin)</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>
Machete și modele	<p>Materiale și instrumente: foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgelile, carton și hârtie de diferite greutăți, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau forme din natură</p> <p>Tehnici de lucru: - cu hârtie: Origami, Tangram, Quilling, colaj - cu materiale textile: împletire, tăiere, croire, coasere, lipire etc.</p> <p>Elemente de limbaj plastic: forme plane și spațiale, texturi</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: obiecte decorative, bijuterii, jucării, figurine</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Foto-film	<p>Materiale și instrumente: aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă), filme, fotografii</p> <p>Elemente de limbaj: forma, lumina și culoarea</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității: vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Abilități practice**.

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Astfel, disciplina **Abilități practice** poate sprijini dezvoltarea motricității, prin exercițiile de trasare, modelare, prin coordonarea mână-ochi sau prin utilizarea instrumentelor de lucru specifice. Studiul susține achizițiile dobândite de elevi prin intermediul altor discipline de învățământ, de exemplu, la Matematică, prin abilitatea de sesizare a formelor și a volumului diverselor obiecte, la Educație plastică, prin exersarea simțului estetic și plastic în creații originale. Activitățile de învățare propuse îi implică activ pe elevi și contribuie la cultivarea simțului estetic, la dezvoltarea abilităților lor creative și practic-aplicative.

Bugetul de timp este stabilit prin planul planul-cadru de învățământ conform Ordin de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr. 425 din 18 mai 2018: 1-2 ore pe săptămână la clasele: pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, clasa a III-a și clasa a IV-a.

Aplicarea programei, având în vedere specificul și particularitățile elevilor cu dizabilități auditive, asigură:

- prelucrarea variată a informațiilor și folosirea experienței de viață a copiilor;
- antrenarea permanentă a elevilor în toate activitățile, în scopul dezvoltării gândirii logice și a acțiunii eficiente;
- implicarea elevilor în procesul imaginativ de proiectare a lucrărilor folosind resursele de imaginație ale fiecărui elev în cadrul echipe de lucru;
- stimularea creativității elevilor în cadrul orelor de **Abilități practice**;
- realizarea permanentă de corelații și transferuri de cunoștințe;
- responsabilizarea elevului și încurajarea lui în luarea deciziilor;
- formarea deprinderii de a lucra în grup, în scopul valorificării experienței fiecărui elev, a formării spiritului de cooperare și întrajutorare;
- organizarea unor activități de învățare, cu grad de dificultate diferit, astfel ca fiecare elev să devină un actor în propria formare;
- sugerarea unui algoritm al învățării, prin modul de ordonare a sarcinilor.

Învățarea la copiii cu CES, ca proces de achiziție de noi cunoștințe și de formare de capacități cognitive este mult mai eficientă dacă se realizează în grupuri mici, dacă este activ-participativă, cooperativă, partenerială și implicantă la maximum posibil.

Astfel, strategiile de învățare prin colaborare (cooperare) favorizează învățarea la toți elevii participanți, contribuie la acceptarea cu ușurință a diferențelor dintre elevi, modifică eficient relațiile interpersonale și cantitativ și calitativ. Influența învățării prin colaborare asupra stimei de sine a elevilor este preponderent pozitivă. Învățarea prin colaborare contribuie la socializarea elevilor și determină adaptarea curriculară continuă

la cerințele și nevoile tuturor elevilor. Învățarea prin cooperare este o strategie activizantă de învățare care presupune un set de modalități instructive ce angajează mici echipe de elevi pentru a promova interacțiunea colegială și colaborarea în abordarea unor subiecte de studiu. Învățarea prin cooperare are loc atunci când elevii sunt implicați împreună, uneori în perechi, alteori în grupuri mici, pentru a rezolva o problemă, pentru a explora o temă nouă sau pentru a crea idei noi.

Învățarea prin cooperare îi poate ajuta pe elevi să devină mai puțin dependenți de profesori. Elevii sunt încurajați să lucreze în colaborare, sprijinindu-se unul pe altul și căutând soluții pentru problemele puse de sarcinile și activitățile lor.

Pentru ca metodele de învățare prin cooperare să fie eficiente, ele trebuie planificate, realizate și supravegheate foarte atent, astfel încât elevii să dobândească experiență pozitivă în lucrul cu aceste metode.

Învățarea trebuie să se dezvolte în mod natural, pornind de la ce știe elevul și trebuie să țină seama de particularitățile psihologice ale elevilor. Rolul profesorului și educatorului este acela de ghid și colaborator al elevului, în acțiunile sale.

Demersul didactic propus de prezenta programă este orientat spre:

- accentuarea caracterului formativ al metodelor de instruire, în scopul dezvoltării capacității de a opera cu informațiile asimilate, la nivel practic și de comunicare totală;
- aplicarea metodelor centrate pe stimularea structurilor cognitive și operatorii ale elevilor;
- îmbinarea activităților bazate pe observarea directă, exercițiul individual, cu activitățile care solicită efortul colectiv (de echipă, de grup).
- adaptarea modalităților de transmitere a conținuturilor elevilor cu deficiențe auditive.

Programa permite o abordare didactică flexibilă, adaptată la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, la specificul elevilor cu deficiență de auz, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor. În abordarea acestei discipline, se recomandă utilizarea unor strategii didactice prin care se încurajează inițiativa, creativitatea și libertatea de exprimare prin limbaj vizual. La această vârstă este foarte important accentul pus pe elementul ludic, prin care se cultivă spontaneitatea constructivă și crearea a copiilor și cooperarea.

Se recomandă realizarea de secvențe didactice în care elevii își pot manifesta libertatea de alegere atât în ceea ce privește tehnicile, cât și în ceea ce privește subiectele realizate. Noutatea tehnicilor, însă, obligă la o mai mare atenție acordată calității materialelor și la verificarea datelor înscrise de producător în privința respectării standardelor europene de siguranță a sănătății elevilor. De asemenea, elevii sunt încurajați să abordeze liber teme de interes raportate la cultura comunității surzilor din care fac parte.

Pentru o mai bună organizare și realizare a orelor de **Abilități practice**, se propun următoarele domenii:

- Modelaj
- Textile și hârtie
- Construcții
- Foto-video
- Machete și modele
- Colaje și lucrări din materiale reciclabile

În funcție de tema studiată sau de perioada din an, se pot organiza activități extracurriculare care susțin demersul didactic realizat în clasă:

- întâlniri cu artiști din comunitatea surzilor;
- vizită la muzee pentru participarea la ateliere de țesut, olărit, sculptură în lemn și piatră;
- vizită la muzee de artă sau la diferite expoziții de artă;

- organizarea unei expoziții/ a unui târg cu vânzare cu produsele confecționate de elevi, în scopul valorificării produselor realizate și/ sau al exersării abilităților antreprenoriale;

- organizarea unei tombole cu produsele realizate de elevi;

- participarea la ateliere creative pe diferite teme (de exemplu, confecționare de marionete, construirea de căsuțe din lemn pentru animale, realizarea de broderii pe diferite materiale, bricolaj, machete, obiecte din lut, confecționarea de obiecte din materiale reciclabile).

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei, construirea de portofolii.

Evaluarea se face în termeni calitativi, cu accent pe aplicabilitate. Organizarea unor tipuri diverse de activități adaptate specificului și particularităților elevilor, asigură transferul de cunoștințe acumulate în diferite domenii de studiu.

În evaluare se va avea în vedere:

- capacitatea de recunoaștere și utilizare a unor tehnici de lucru cu diverse materiale și ustensile;
- capacitatea de proiectare, confecționare și evaluare a unor produse simple;
- capacitatea de cooperare în scopul realizării unui produs;
- nivelul capacității motrice: forță, apăsare, efort, viteză, precizie, coordonare;
- nivelul deprinderilor operaționale: rupere, tăiere, lipire, bobinare, răsucire, înșirare, decupare, îndoire, șnuruire, perforare etc;
- capacitatea de a realiza o lucrare care solicită un set de operații (proiectare, stabilirea pașilor operaționali, execuție, finalizare, aplicabilitate).

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competenței specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă ale elevilor și de interesele fiecărui copil, de mijloacele și materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Bibliografie:

1. Ghergut, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Editura Polirom; Iași
2. Onu, C., (2007), *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești;
3. Verza, E., (1993), *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București;
4. ***Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3418/19.03.2013, MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, *Programa școlară pentru disciplina ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE*, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, București;
5. ***Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 / 02.12.2014, MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE, *Programa școlară pentru disciplina ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE*, clasele a III-a – a IV-a, București;
6. ***Comisia Europeană, COMUNICARE A COMISIEI EUROPA 2020. *O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, Bruxelles, 3.3.2010, COM 2020 final

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Busuioc Aurora	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu"
Leahu Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu"
Radu Camelia-Oana	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu"

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***INFORMATICĂ ȘI TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI
ȘI A COMUNICAȚIILOR (TIC)***

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial special, dizabilități auditive, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018, disciplina *Informatică și TIC* se predă în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a, ca disciplină din trunchiul comun, având alocată o oră/ săptămână.

Programa de *Informatică și TIC* oferă o perspectivă amplă asupra naturii tehnologiei, a modului de utilizare, de aplicare și a impactului asupra societății. Elevii cu dizabilități auditive vor fi încurajați să lupte cu complexitatea, precum și cu avantajele și dezavantajele tehnologiilor existente într-o societate în continuă schimbare. Deoarece tehnologia are un impact din ce în ce mai mare și o implicare vastă, elevii trebuie să fie pregătiți să înțeleagă, să utilizeze și să aplice noțiunile studiate în mod eficient și etic.

Programa la disciplina *Informatică și TIC* pentru elevii cu dizabilități auditive, clasele V-VIII este concepută ținând cont de particularitățile gândirii elevilor care este predominant obiectuală, în imagini, precum și de limbajul de bază, cel mimico-gestual care implică o anumită convenționalitate permițând dezvoltarea unei gândiri la un nivel de conceptualizare mult mai scăzut decât cel posibil pe baza cuvântului și a gândirii noțional-verbale.

Programa valorifică și rezultatele obținute în cadrul proiectului POSDRU-CESPeT "Cerințe Educaționale Speciale pentru Toți" care a urmărit acordarea de sprijin pentru elevii cu CES în vederea atingerii unui nivel individual de dezvoltare optim prin acumularea experiențelor necesare în școală, în mediul social și familial, prin dezvoltarea abilităților necesare pentru învățare, prin achiziționarea de cunoștințe și formarea de deprinderi utile pentru integrarea socio-profesională și pentru viața culturală în comunitate și prin asigurarea oportunităților și a condițiilor pentru învățarea de-a lungul vieții la diferite niveluri ale educației.

Programa este structurată plecând de la competențe generale și specifice care țin cont de nevoile societății actuale, oferind activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice utile pentru realizarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu cu dizabilități auditive.

Competențele generale permit identificarea și rezolvarea în contexte diverse a unor probleme caracteristice pe parcursul învățământului gimnazial.

Competențele specifice se formează pe durata unui an școlar, ele fiind deduse din competențele generale și constituie etape în dobândirea acestora.

Activitățile de învățare redau sarcini de lucru orientative necesare formării și dezvoltării competențelor generale și specifice.

Prin intermediul **conținuturilor** prezentate se formează competențele.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări pentru proiectarea demersului didactic, având rolul de a orienta profesorul în utilizarea programei școlare pentru proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Informatica se referă mai mult la folosirea unor aplicații, pentru a crea alte aplicații, utile în rezolvarea unor probleme concrete.

Tehnologia Informației și a Comunicațiilor (TIC) vizează funcționarea calculatorului, componentele și mijloacele necesare utilizării eficiente a lui în domenii de interes precum: fizică, chimie, biologie, istorie, desen, geografie etc.

Studiul disciplinei *Informatică și TIC* în gimnaziu trebuie să aibă un caracter preponderent practic pentru a asigura elevilor cu dizabilități auditive un bagaj minim de cunoștințe și deprinderi în scopul asigurării egalității de șanse.

Programă școlară propune o ofertă flexibilă și variată care permite cadrului didactic să înlocuiască, să completeze sau să adapteze activitățile de învățare,

raportându-se la nivelul de dezvoltare/cunoaștere al fiecărui elev în parte în scopul realizării unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Utilizarea conștientă a tehnologiei informației și a comunicațiilor**
- 2. Rezolvarea unor probleme *elementare* prin metode intuitive de prelucrare a informației**
- 3. Elaborarea unor produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea conștientă a tehnologiei informației și a comunicațiilor

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea în condiții de siguranță a componentelor hardware</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea unui comportament responsabil în laboratorul de informatică (prin imagini, desene, filme didactice etc.); - identificarea tipurilor de sisteme de calcul și de comunicații (prin imagini/ desene/ filme didactice etc.); - identificarea componentelor hardware (utilizând procesoare, sloturi de memorie, HDD-uri, SSD-uri, DVD-uri, CD-uri, stick-uri de memorie, fotografii, planșe, filme didactice etc.) evidențindu-se rolul componentelor hardware și interacțiunile dintre acestea.
<p>1.2. Utilizarea eficientă a unor componente software</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea sistematică a utilizării elementelor de interfață utilizând aplicațiile specifice unui sistem operare, evidențindu-se rolul unui sistem de operare; - prezentarea modalităților de organizare eficientă a informațiilor pe suport extern după o schemă dată, utilizând principalele operații cu fișiere și directoare (creare, ștergere, redenumire, copiere, mutare, căutare).
<p>1.3. Utilizarea în siguranță a Internetului ca sursă de documentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor utilități ale rețelei Internet și descrierea rolului acestora (accesare Word Wide Web, e-mail, e-learning etc.); - identificarea facilităților oferite de un motor de căutare în scopul căutării/ salvării unor informații (text, imagini, materiale video etc.) cu respectarea elementelor de legislație cu privire la drepturi de autor, licențe software și drepturi de utilizare aferente conținuturilor digitale; - studierea unor situații în care Internetul poate genera pericole (utilizând jocuri de rol, filme didactice, chestionare etc.); - identificarea unor situații care să determine stabilirea unor reguli pentru o navigare sigură și eficientă pe Internet.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a V-a
<p>2.1. Descrierea în limbaj natural/ limbaj mimico-gestual românesc a caracteristicilor unor algoritmi în scopul rezolvării unor situații din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea caracteristicilor unor algoritmi prin prezentarea unor exemple de algoritmi întâlniți în viața cotidiană (spălatul pe dinți, spălatul pe mâini, realizarea unui avion de hârtie, prepararea unui fresh de portocale etc.); - evidențierea caracteristicilor unor algoritmi prin prezentarea unor exemple de algoritmi întâlniți la diferite discipline (rezolvarea unei ecuații de gradul I în N, etapele

Clasa a V-a
de preparare a alimentelor la disciplina educație tehnologică etc.).

3. Elaborarea unor produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale

Clasa a V-a
3.1. Realizarea unor materiale digitale prin aplicarea operațiilor specifice editoarelor grafice <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor ilustrații grafice utilizând editoare grafice specializate; - crearea unor stikere, semne de carte, etichete școlare etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Norme de siguranță și de ergonomie în laboratorul de informatică	Normele de securitate și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Tipuri de sisteme de calcul și de comunicații	Sisteme de calcul și de comunicații întâlnite în viața cotidiană
Arhitectura unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul
Tipuri de dispozitive: de intrare, de ieșire, de intrare-ieșire, de stocare a datelor	Dispozitive de intrare (rol, mod de utilizare) Dispozitive de ieșire (rol, mod de utilizare) Dispozitive de intrare-ieșire (rol, mod de utilizare) Dispozitive de stocare a datelor (exemple de dispozitive de stocare a datelor: hdd, ssd, cd, dvd etc., unități de măsură pentru capacitatea de stocare: bit, byte, kilobyte etc.)
Sisteme de operare	Rolul unui sistem de operare Elemente de interfață ale unui sistem de operare Organizarea datelor Operații cu fișiere și directoare Accesorii de sistem
Internet	Servicii ale rețelei Internet Serviciul World Wide Web: navigarea pe Internet, căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare, salvarea informațiilor de pe Internet Drepturi de autor Siguranța pe Internet
Editoare grafice	Rolul unui editor grafic Elemente de interfață specific Crearea, deschiderea și salvarea fișierelor grafice

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	Comenzi pentru selectare, copiere, mutare, ștergere Redimensionarea, trunchierea, rotația unei imagini
Algoritmi	Noțiunea de algoritm Proprietățile algoritmilor Clasificarea datelor cu care lucrează algoritmi în funcție de rolul acestora (de intrare, de ieșire, de manevră)

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conștientă a tehnologiei informației și a comunicațiilor**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea principiilor de utilizare elementară a aplicațiilor pentru editarea textelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - enumerarea și aplicarea operațiilor de bază necesare prelucrării unui text; - utilizarea operațiilor de bază în procesarea textului.
<p>1.2. Aplicarea operațiilor specifice în scopul comunicării prin Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de interfață ale unei aplicații de comunicare prin Internet; - crearea unui cont de poștă electronică (www.gmail.com, www.yahoo.com, www.personal.ro, etc.) și comunicarea cu colegii/ persoanele din comunitatea surzilor.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea datelor cu care lucrează algoritmi în scopul utilizării acestora în prelucrări</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor situații familiare (viața școlară, achiziționarea directă a unor produse sau din mediul online, transformări ale unor unități de măsură în alte unități de măsură, calcul monetar etc.) pentru a identifica datele de intrare și datele de ieșire; - deducerea datelor de ieșire, pe baza unui set dat de date de intrare, pentru o problemă din viața cotidiană sau de la disciplinele de studiu (fizică, chimie, matematică etc.); - rezolvarea unor probleme-joc prin aplicarea unor instrumente interactive.
<p>2.2. Aplicarea etapelor de rezolvare pentru cerințe simple, în contextul unor situații familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conceperea unui algoritm, cu cerințe date, urmărind etapele pas cu pas, modificând, completând și restructurând un algoritm.

3. Elaborarea unor produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale

Clasa a VI-a
<p>3.1. Realizarea unor materiale digitale prin aplicarea operațiilor specifice editoarelor grafice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor ilustrații grafice cu un grad crescut de dificultate utilizând editoare grafice specializate; - utilizarea ilustrațiilor grafice pentru realizarea de felicitări, foi publicitare, diplome etc.
<p>3.2. Utilizarea creativă a editoarelor grafice în scopul realizării unor materiale digitale</p>

Clasa a VI-a
- implicarea în activități colaborative în scopul utilizării aplicațiilor studiate (participarea la un joc didactic de echipă, ilustrarea în echipă a unei poezii/ povești etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Editor de texte	Lansarea unei aplicații de procesare de text Deschiderea unui document existent– modificarea și salvarea lui Crearea unui document nou Închiderea unui document Utilizarea „Ajutor”-ului Închiderea aplicației de procesare de text Inițializarea paginii de lucru Introducerea informațiilor în text, funcția „Anulare” Selectarea informațiilor – caracter, cuvânt, paragraf, întregul document Copierea, mutarea, ștergerea, folosirea comenzilor „Copiere”, „Lipire”, „Decupare” Căutarea și înlocuirea– utilizarea comenzilor „Găsire” și „Înlocuire”
Internet	Măsuri de siguranță în utilizarea Internetului (utilizarea programelor de tip antivirus) Protecția datelor personale în comunicarea prin Internet (construcția și protejarea parolelor, identitatea virtuală) Poșta electronică (email): conturi, adresă de poșta electronică, structura unui mesaj transmis prin poșta electronică
Editoare grafice	Inserarea și formatarea textului Crearea de felicitări, afișe publicitare Ilustrarea unei poezii, povești
Algoritmi	Noțiunea de algoritm Proprietățile algoritmilor Clasificarea datelor cu care lucrează algoritmi în funcție de rolul acestora (de intrare, de ieșire, de manevră) Prezentarea unei aplicații de exersare a algoritmilor și elementelor de interfață

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conștientă a tehnologiei informației și a comunicațiilor**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Editarea/ tehnoredactarea de documente utilizând aplicații specializate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea diferitelor modalități de formatare a textului (schimbarea dimensiunii și tipului caracterelor, spațierea rândurilor, folosirea și setarea tabulatorilor etc.); - utilizarea editorului de texte prin folosirea listelor, inserarea și formatarea tabelor într-un document, inserarea și formatarea imaginilor etc. ; - formatarea finală a unui document (aplicarea stilurilor existente unui document, introducerea datei, introducerea notei de subsol etc.).
<p>1.2. Aplicarea operațiilor specifice pentru comunicarea prin Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea funcțiilor de atașare de fișiere, retrimiteri și redirecționare, de organizare a mesajelor existente în contul de email în dosare și categorii; - utilizarea programelor antivirus.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VII-a
<p>2.1. Construirea algoritmilor cu ajutorul structurii secvențiale pentru rezolvarea unor probleme simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unei probleme simple în scopul identificării unei secvențe de pași pentru rezolvarea acesteia (calculul mediei la o disciplină, planificarea unei călătorii, realizarea unui portofoliu etc.).
<p>2.2. Reprezentarea algoritmilor de prelucrare a informației pentru rezolvarea unor situații problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea unui algoritm, descris în limbaj natural, cu ajutorul blocurilor grafice.

3. Elaborarea unor produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale

Clasa a VII-a
<p>3.1. Elaborarea unor documente utile în situații cotidiene folosind aplicațiile studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - tehnoredactarea unor lucrări după model și reguli simple, specificate; - realizarea unor documente de tip: curriculum vitae, scrisoare de intenție, bilet de voie, declarație, cerere, carte de vizită, diplomă, felicitare etc.; - realizarea în echipă a unui poster, a unui pliant etc.
<p>3.2. Elaborarea unor materiale audio-video pentru a ilustra o temă dată, folosind aplicații specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui montaj audio-video pe baza unor cerințe date; - inserarea fișierelor audio respectiv audio-video în alte produse; - realizarea unui clip video cu fundal muzical, având ca temă prezentarea unor activități desfășurate în mediul școlar și extrașcolar.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Editor de texte	Schimbarea dimensiunii și tipului caracterelor Folosirea stilului: bold (caractere aldine), italice (caractere cursive) și subliniere. Marcare vizuală (neprintabil) paragraf, text Utilizarea culorilor în text Alinierea textului în cadrul documentului Spațierea rândurilor Copierea formatului unui text selectat Folosirea și setarea tabulatorilor: aliniere stânga, dreapta, centru, pe punctul zecimal, poziționarea <i>tabulatorilor</i> Folosirea listelor (numerotare, marcatori) Utilizarea instrumentelor de pe bara de desenare Inserarea și formatarea tabelor într-un document, operații în tabele Inserarea și formatarea graficelor și imaginilor Importarea obiectelor, tabelor, graficelor, fișierelor Inserarea bordurilor de pagină (culoare, lățime, model, etc.) Stiluri și paginare – aplicarea stilurilor existente unui document, numerotarea paginilor Antet și subsol, introducerea datei, autorului, numărului paginii Nota de subsol sau de sfârșit de text Realizarea unor aplicații practice
Internet	Poșta electronică (email) Dosare cu mesaje, agendă de utilizatori Operații specifice cu mesaje electronice: deschidere, compunere, trimitere, răspuns, redirecționare, atașarea unui fișier
Aplicații de prelucrare audio-video	Interfața unei aplicații de prelucrare a fișierelor audio respectiv audio-video Operații pentru gestionarea unei aplicații audio, audio-video: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere Reguli de lucru în realizarea unei aplicații audio-video conform unor specificații
Algoritmi	Instrumente de bază utilizate în exersarea algoritmilor Modalități de reprezentare a algoritmilor cu ajutorul aplicațiilor dedicate

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conștientă a tehnologiei informației și a comunicațiilor**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă a instrumentelor specializate în scopul realizării unei prezentări</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații de prezentare pentru a identifica facilitățile principale ale acesteia; - examinarea unei prezentări date din perspectiva structurii și a efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; - crearea unei noi prezentări, pe o temă de actualitate, aplicând efecte de animație obiectelor și de tranziție diapozitivelor și expunerea prezentării.
<p>1.2. Utilizarea foilor de calcul tabelar în vederea rezolvării unor situații problemă elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor specifice de adresare și formatare pentru realizarea unui tabel de colectare a datelor (prin formular/chestionar sau prin introducere directă) pentru situații concrete (exemplu: urmărirea dependenței dintre alungirea unui resort elastic și masa acestuia, urmărirea dependenței dintre distanță și timp, urmărirea evoluției situației la învățătura a elevilor în funcție de notele obținute la lucrările scrise semestriale etc.).

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VIII-a
<p>2.1 Analizarea enunțului unei probleme simple în vederea rezolvării ei printr-un algoritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea operațiilor necesare pentru rezolvarea problemei prin analiza elementelor structurale; - identificarea unui algoritm de rezolvare a unei probleme alese;
<p>2.2. Construirea algoritmilor care conțin structura alternativă pentru rezolvarea unor probleme care necesită luarea unor decizii</p> <ul style="list-style-type: none"> -analizarea unei probleme simple în scopul identificării deciziilor necesare pentru rezolvarea acesteia (traversarea străzii, determinarea celui mai scump/ ieftin produs din două/ trei variante de preț, verificarea divizibilității unui număr natural cu 2, 3, 5, 9 etc.).

3. Elaborarea unor produse informatice care vizează aspecte sociale, culturale și personale

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Elaborarea de prezentări folosind operații specifice, pentru a ilustra diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea unei prezentări pe o temă dată, aplicând norme elementare de estetică și ergonomie în elaborarea produselor informatice; - realizarea unei prezentări după un scenariu dat, cu obiecte și efecte date, alegând formate adecvate în funcție de auditoriu și tematică: prezentarea unui joc, film, prezentare pe o temă de geografie etc.
<p>3.2. Elaborarea de produse informatice utilizând aplicații de calcul tabelar</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor foi de calcul cu date din viața reală: clasamentul mediilor elevilor din clasă, tabel de cheltuieli, calculul TVA dintr-un bon fiscal etc.; - realizarea unui tabel cu situația școlară la o disciplină dată; - utilizarea formulelor de calcul pentru rezolvarea unor calcule specifice diferitelor discipline.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Prezentări	<p>Elemente de interfață a unei aplicații de realizare a prezentărilor</p> <p>Instrumente de bază ale aplicației de realizare a prezentărilor</p> <p>Operații de gestionare a prezentărilor: creare, deschidere, expunere, salvare în diverse formate, închidere</p> <p>Structura unei prezentări: diapozitive, obiecte utilizate în prezentări (casete de text, imagini importate, forme, tabele)</p> <p>Operații de editare a unei prezentări: inserare, copiere, mutare, ștergere a unui diapozitiv/ obiect</p> <p>Formatarea textului, obiectelor, diapozitivelor</p> <p>Efecte de animație</p> <p>Efecte de tranziție</p> <p>Modalități de expunere a unei prezentări</p>
Calcul tabelar	<p>Elemente de interfață ale unei aplicații de calcul tabelar</p> <p>Structura unui registru de calcul (foaie de calcul, coloană, rând, celulă, adresă de celulă)</p> <p>Operații cu un registru de calcul (deschidere, închidere, salvare, creare)</p> <p>Operații cu foi de calcul (accesare, redenumire)</p> <p>Operații de editare (selectare, copiere, mutare, ștergere)</p> <p>Tipuri de date: numeric, text, dată calendaristică</p> <p>Formule de calcul care utilizează operatori aritmetici (+, -, *, /)</p> <p>Funcții specifice aplicației de calcul tabelar pentru sumă, medie aritmetică</p>
Algoritmi	<p>Etapele unui exercițiu algoritmic utilizând o aplicație studiată</p> <p>Structura repetitivă cu contor</p> <p>Modalități de reprezentare a structurilor repetitive prin blocuri grafice</p>

Sugestii metodologice

Modelul curricular centrat pe competențe presupune că un anumit conținut poate conduce la formarea mai multor competențe și o competență poate fi atinsă prin parcurgerea mai multor conținuturi. Fiecare cadru didactic are libertatea de a stabili unitățile de învățare, succesiunea de parcurgere a acestora fără a încălca logica internă a disciplinei și bugetul de timp alocat, având în vedere nivelul de achiziții anterioare ale elevilor cu dizabilități auditive și punând în valoare experiența și creativitatea acestora.

Predarea-învățarea disciplinei *Informatică și TIC* va fi orientată spre rezolvarea unor sarcini de lucru concrete, de preferat proiecte cu caracter interdisciplinar utile elevilor cu dizabilități auditive.

Instruirea se desfășoară într-un laborator de informatică în care este recomandat să existe un număr de stații de lucru egal cu numărul elevilor din clasă, conectate în rețea și la serviciile Internet. Calculatoarele trebuie să aibă o configurație minimă care să permită rularea aplicațiilor selectate de profesor în vederea formării competențelor..

În activitatea cu elevii cu dizabilități auditive este necesară utilizarea unui videoproiector care facilitează captarea și menținerea atenției acestora asupra materialelor suport, eficientizând procesul de predare – învățare - evaluare. Se recomandă în ergonomia laboratorului, amplasarea calculatoarelor în formă de U sau amplasarea calculatoarelor astfel încât elevii să fie orientați cu fața la tablă/ ecranul videoproiectorului/ tabla interactivă.

Lucrul efectiv pe calculator este inițiat și coordonat de profesor, prin formularea clară a sarcinilor de lucru prin intermediul comunicării totale, cu menționarea timpului alocat și a criteriilor de evaluare. În funcție de specificul clasei și de particularitățile colectivului de elevi, cadrul didactic va adapta nivelul de complexitate a sarcinilor de lucru.

Pentru atingerea competențelor generale de la clasa a V- a:

- se pot utiliza părțile componente ale unui sistem de calcul, filme didactice, software educațional disponibil online sau pe diferite platforme educaționale;
- pentru navigarea pe web se pot utiliza browser-ele: Internet Explorer, Opera, Mozilla Firefox, Google Chrome etc., iar ca motoare de căutare: Google, Yahoo! etc.;
- pentru formarea unei conduite adecvate privind navigarea în siguranță pe web se pot folosi ca surse de documentare site-urile: www.sigur.info, www.copiidisparuti.ro/lectii, <http://ro.saferpedia.eu> etc.;
- este indicat ca noțiunea de algoritm să fie introdusă elevilor cu dizabilități auditive pornind de la exemple familiare din viața reală sau de la alte discipline școlare;
- se recomandă utilizarea următoarelor editoare grafice: Paint, LibreOfficeDraw, GIMP;
- portofoliile elevilor pot fi realizate în format electronic, individual sau pe echipe.

Pentru atingerea competențelor generale de la clasa a VI- a:

- se pot utiliza resurse precum: Microsoft Word, Libre Office, Google Docs sau aplicații specifice sistemului de operare pentru editarea textelor;
- pentru crearea de conturi/ adrese de email se pot utiliza Yahoo, Gmail, Personal etc. respectând prevederile legislației în vigoare;
- se pot realiza exerciții pe un algoritm dat sau se pot alege prelucrări algoritmice cu valențe practice din domeniile de interes specifice vârstei elevilor cu dizabilități auditive;
- se recomandă utilizarea următoarelor editoare grafice: Tinkercad, PhotoScape, Toontastic3D;
- portofoliile elevilor pot fi realizate în format electronic, individual sau pe echipe.

Pentru atingerea competențelor generale de la clasa a VII- a:

- pentru editarea textelor se pot utiliza resurse precum: Microsoft Word, Libre Office, Google Docs sau aplicații specifice sistemului de operare;
- pentru editarea fișierelor audio- video se pot utiliza: Windows Movie Maker, Ivona Reader, Ivona Mini Reader, Flash Back Recorder, Virtual Dab;
- algoritmi vor fi reprezentați cu ajutorul blocurilor grafice urmărind pas cu pas operațiile;
- în scopul realizării unor produse informatice atractive cadrele didactice pot utiliza site-uri de învățare, tutoriale online, platforme educaționale, filme didactice etc.;
- portofoliile elevilor pot fi realizate în format electronic, individual sau pe echipe.

Pentru atingerea competențelor generale de la clasa a VIII- a:

- pentru realizarea prezentărilor se pot utiliza resurse precum: Microsoft PowerPoint, Prezi, Google Slides;
- pentru calculul tabelor este indicat a se utiliza aplicația Microsoft Excell;
- reprezentarea grafică a datelor se poate utiliza și pentru a exemplifica conținuturi specifice altor discipline de studiu (fizică, chimie, matematică, geografie etc.);
- rezolvarea problemelor se poate realiza punându-se accent pe analiza problemei, elaborarea și organizarea algoritmilor;
- portofoliile elevilor pot fi realizate în format electronic, individual sau pe echipe.

Evaluarea trebuie să vizeze mai ales interpretarea creativă a informațiilor și capacitatea de a rezolva o situație- problemă cu ajutorul calculatorului. Modalitățile de evaluare recomandate sunt: observarea sistematică a activității elevilor, teste de evaluare, portofoliul individual, proiecte individuale sau în echipă etc. Pentru a realiza materiale complexe și corecte din punct de vedere științific în cadrul proiectelor, propunem ca elevii să apeleze la profesorii de diferite specialități.

Bibliografie:

- Lucanu, D., (1996), *Bazele proiectării programelor și algoritmilor, vol. I, II, III* - Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași;
- Masalagiu, C., Asiminoaei, I., Țibu, M.,(2016), *Didactica predării informaticii* - Editura Polirom, Iași;
- Masalagiu, C., Asiminoaei, I., Maxim, I.,(2001), *Metodica predării informaticii* - Editura Matrix Rom, București;
- Rus, I., Varna, D., (1983), *Metodica predării matematicii* - Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Masalagiu, C., (2004), *Fundamente logice ale informaticii* - Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași;
- *** *Ghid metodologic (Tehnologia Informației și a comunicațiilor în procesul didactic. Învățământ primar)*, Curriculum Național, M.E.C.T. , C.N.C. ;
- *** *Ghid metodologic (Tehnologia Informației și a comunicațiilor în procesul didactic. Gimnaziu și Liceu)*, Curriculum Național, M.E.C.T. , C.N.C.;
- *** Ordinul M.E.N. nr. 3393/ 28.02.2017 (anexa 2) privind programa școlară la disciplina INFORMATICĂ ȘI TIC, clasele a V- a – a VIII-a ;
- *** Ordinul M.E.N. nr. 3622/ 2018 privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Vasilu Coca Marlena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Vasilache Elena Cristina	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Vasilache Cătălin Florinel	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Căliman Oana	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Dan Nuță	Școala Profesională Specială "Sf. Vasile" Craiova

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ ȘI APLICAȚII
PRACTICE***

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Educație tehnologică și aplicații practice** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul special gimnazial.

Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ conform Ordinului de ministru 3622/2018, publicat în Monitorul Oficial nr 425 din 18 mai 2018, cu un buget de timp de 1-2 ore /săptămână pe durata fiecărui an școlar.

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Orientarea demersului didactic pornind de la competențe pune accentul pe dezvoltarea gândirii și pe extinderea posibilităților de comunicare interumană prin imagine, folosind trăirea artistică și contribuind astfel la conturarea profilului de formare al elevului cu dizabilități auditive în învățământ gimnazial.

Programa urmărește direcțiile din documentele naționale și internaționale:

- Strategia națională pentru Dezvoltare durabilă - Orizonturi 2013 - 2020 – 2030;
- Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 – 2020;
- Programul național pentru reformă 2016;
- Strategia națională pentru competitivitate 2015 – 2020;
- „Europa 2020” - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii (2010);
- Comunicarea Comisiei Europene - O inițiativă de eliberare a potențialului tinerilor de a realiza o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în Uniunea Europeană (2010).

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținutur;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice derivă din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Studiul disciplinei **Educație tehnologică și abilități practice** îi ajută pe elevii de gimnaziu cu dizabilități auditive, să exploreze meserii, să-și descopere înclinația, către un anumit domeniu și să facă alegeri privind propriul parcurs educațional și profesional.

Exemplele de activități de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice. Programa școlară propune exemple de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități auditive.

Conținuturile învățării reflectă domeniile principale de activitate economică: agricol, industrie textilă, industrie alimentară, alimentație și turism, comerț, construcții, electroenergetic, transporturi, protecția mediului, prelucrarea lemnului, a metalelor și

serviciile asociate acestora. Conținuturile reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Acestea sunt organizate pe următoarele domenii:

- Tehnologii;
- Design;
- Calitate, economie și antreprenariat;
- Dezvoltare durabilă;
- Activități/ocupații/meserii.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat elevului cu dizabilitate auditivă, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă.

Programa școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev prin experiență personală, la care ei trebuie să participe. Exemplele de activități de învățare sunt concepute astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să integreze unele strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Prezenta ofertă curriculară aduce o contribuție importantă la atingerea finalităților educației, așa cum sunt acestea precizate în art.4 lit. b) și c) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 cu modificările și formarea competențelor necesare pentru [...] ocuparea unui loc de muncă și participarea la funcționarea și dezvoltarea unei economii durabile”.

Competențe generale

- 1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**
- 2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile**
- 3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenariat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora

Clasa a V-a
<p>1.1 Executarea unor produse/lucrări creative simple pe baza unei fișe tehnologice date, selectând materiile prime, materialele, unelte/ustensile/dispozitive/aparate adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de cultivare/îngrijire a plantelor de grădină/apartament la școală și/sau acasă (semănat/ plantat, combaterea buruienilor, udarea plantelor cultivate, recoltare), selectând și mânuind corect uneltele utilizate; - Realizarea unor povestiri ilustrate/colaje/prezentări privind procesul de creștere, îngrijire, recoltare și valorificare a unor plante prin culegerea de informații din diferite surse (reviste, pliante, Internet etc.); -vizionarea de filme documentare/ didactice; - Activități practice individuale sau de grup de realizare a unor preparate alimentare simple, respectând succesiunea operațiilor prevăzute în rețeta de preparare, cu identificarea, selectarea și mânuirea corectă a vaselor, ustensilelor, aparatelor utilizate în prepararea alimentelor.
<p>1.2 Identificarea unor date, mărimi, relații, procese și fenomene specifice matematicii și științelor în realizarea unui produs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare de date, mărimi și relații matematice în diferite contexte: <ul style="list-style-type: none"> ➤ calcularea cu aproximație a valorii energetice/nutritive a alimentelor pe bază de tabele, etichete, ambalaje; ➤ pregătirea ingredientelor unui preparat alimentar: cântărirea, măsurarea, aproximarea, amestecarea/ combinarea de diferite materii prime sau materiale respectând rețeta din cărți de bucate/reviste de specialitate; ➤ amenajarea unei grădini/colțul verde din curtea școlii: măsurare perimetru, determinare arii, construcția unor figuri geometrice, reprezentare prin desen a unor configurații geometrice (drepte paralele, drepte perpendiculare, unghiuri de măsură dată etc.); ➤ aranjarea și decorarea mesei și a platourilor, pentru un eveniment festiv/prânz/mic dejun - elemente de desen geometric.   - Exerciții de identificare de procese, fenomene simple specifice științelor la: <ul style="list-style-type: none"> ➤ cultivarea plantelor – influența factorilor de mediu; ➤ creșterea animalelor - asocierea factorilor de mediu cu animalele specifice zonelor geografice; ➤ prepararea hranei și conservarea alimentelor – norme de igienă; ➤ obținerea produselor prin agricultură convențională/ecologică; ➤ procesarea ecologică a alimentelor.
<p>1.3 Analizarea produselor pe baza unor criterii stabilite de comun acord</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor miniexpoziții/vizite la un târg de produse alimentare/produse tradiționale cu degustare și analizarea produselor alimentare în funcție de nevoile pe care le satisfac (proprietăți organoleptice, valoarea estetică); - Întocmirea unui meniu pentru un elev pentru o perioadă de o zi/o săptămână, respectând principiile unei alimentații sănătoase și echilibrate; - Activități practice de decorare, aranjare și servire a mesei pentru diferite ocazii, pe baza culegerii și interpretării de informații din diferite surse (reviste, pliante, Internet etc.), vizionarea de filme documentare și evaluarea reciprocă, respectând regulile specifice activităților, aspecte estetice, atitudini.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a V-a
<p>2.1 Argumentarea utilizării normelor de igienă, a măsurilor de sănătate și securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor, specifice condițiilor reale de muncă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor simulări de situații din viața reală în care este necesară respectarea normelor de igienă, a măsurilor de sănătate și securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor, cu folosire adecvată a echipamentelor de protecție specifice; - Vizionarea de filme documentare/didactice privind aplicarea regulilor de igienă (igiena personală, igiena echipamentului, igiena locului de muncă), în timpul preparării alimentelor, depozitării, conservării produselor, pregătirii și servirii meselor, consumului alimentelor etc. ; - Desfășurarea în școală a unor minicampanii de informare cu privire la respectarea regulilor specifice de igienă, a măsurilor de sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor prin elaborarea și afișarea unor materiale în locuri vizibile.
<p>2.2 Selectarea produselor și a tehnologiilor din perspectiva păstrării calității mediului și a sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - Întocmirea coșului alimentar zilnic și săptămânal, selectând și evaluând produsele alimentare pe baza unor criterii: origine (minerală, vegetală și animală), tehnologie de obținere/prelucrare (tradițională, ecologică, industrializată), valoarea nutritivă și energetică, folosirea aditivilor alimentari, ambalarea, transportul și depozitarea/păstrarea produselor, etichetarea/ambalarea produselor (interpretarea etichetelor de tip „bio” sau „eco”); - Vizionarea de filme documentare/didactice privind rolul agriculturii ecologice și a procesării ecologice a alimentelor în asigurarea sănătății și culegerea de informații din diferite surse (reviste, pliante, Internet etc.) privind creșterea ecologică a animalelor în fermă/gospodărie; - Realizarea unor experimente privind perisabilitatea alimentelor prin depozitarea acestora în condiții variate de mediu (temperatură, umiditate) și determinarea riscurilor pentru sănătate în cazul consumării unor produse expirate; - Activități de colectare selectivă/reciclare a deșeurilor menajere pentru stabilirea soluțiilor de protejare a mediului la nivel individual/local/zonal.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a V-a
<p>3.1 Identificarea unor modele de profesioniști în domeniile explorate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizite la ferme, crescătorii de animale, cofetării, fabrici de dulciuri, la sere, piețe, magazine, operatori economici din localitate, unități de alimentație publică /întreprinderi de prelucrare a produselor de origine vegetală și animală etc. pentru identificarea activităților desfășurate, a condițiilor de muncă, a atribuțiilor angajaților din domeniu; - Studii de caz referitoare la persoane din comunitatea locală implicate în activități de păstrare a tradițiilor locale sau care practică anumite meșteșuguri locale; - Întocmirea unor prezentări/ colaje/afișe privind ocupațiile unor oameni din comunitatea locală.
<p>3.2 Manifestarea abilității de a lucra individual și în echipe pentru rezolvarea unor probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea individuală sau în cooperare a unui pliant de promovare a produselor; tradiționale; - Organizarea în echipă a unei expoziții cu preparate/produse tradiționale;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Confecționarea de ambalaje, etichete, reclame pentru un produs alimentar pentru copii; - Redactarea unor sesizări către Comisariatul pentru Protecția Consumatorilor/Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor pentru sesizarea unor aspecte referitoare la calitatea unui produs.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Tehnologii	<ul style="list-style-type: none"> -Procese tehnologice simple de cultivarea plantelor (semănat, plantat, lucrări de îngrijire, recoltare) -Elemente de bază privind creșterea animalelor domestice/animalelor de companie (hrănire și îngrijire) -Tehnologii de preparare a hranei (gastronomie) -Bucătăria: vase; ustensile; dispozitive; aparate -Prepararea hranei și servirea mesei. Conservarea alimentelor -Tehnologii tradiționale și moderne de preparare a alimentelor
Design	<ul style="list-style-type: none"> -Elemente de desen geometric (trasarea/construirea de drepte paralele, perpendiculare, unghiuri, poligoane, cercul) aplicate la: aranjamente florale; aranjarea și decorarea mesei; realizarea ambalajelor produselor alimentare
Calitate, economie și antreprenoriat	<ul style="list-style-type: none"> -Calitatea produselor alimentare (proprietăți organoleptice, valoarea nutritivă, energetică și estetică) și a serviciilor din alimentație. Protecția consumatorului; -Norme de igienă în creșterea animalelor și prepararea hranei -Promovarea și valorificarea producției vegetale, animaliere, produselor alimentare
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	<ul style="list-style-type: none"> -Factori de mediu care influențează cultivarea plantelor, creșterea animalelor, prelucrarea, transportul și depozitarea produselor alimentare; -Alimentația omului, satisfacerea nevoii de hrană, alimentația echilibrată -Alimente de origine minerală, vegetală, animală -Alcătuirea meniurilor. Criterii de întocmire. Obiceiurile alimentare ale elevilor -Producția și etichetarea produselor ecologice și rolul acestora în asigurarea sănătății -Norme specifice de securitate și sănătate în muncă
Activități/ocupații/meserii	<ul style="list-style-type: none"> -Domenii: cultivarea plantelor, creșterea animalelor, prepararea și servirea alimentelor

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a VI-a
<p>1.1 Executarea unor produse simple/machete pornind de la o fișă tehnologică realizată cu sprijin din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui produs util/unei lucrări creative (produse simple decorative) prin asumarea responsabilităților în cadrul echipei de lucru; - ordonarea activităților necesare realizării unor produse /lucrări practice pe baza unei fișe tehnologice întocmită cu sprijinul profesorului; - executarea de operații de măsurare, trasare, tăiere, îmbinare (prin coasere, înnodare, lipire, legare etc.) pentru obținerea, la scară, a diferitelor elemente de mobilier pentru locuință, școală; - identificarea diferitelor tipuri de materiale utilizate în construirea și dotarea locuinței, școlii, pentru fundație, elevație, acoperiș, camere cu diferite destinații, spații de circulație, de depozitare etc.; - realizarea de machete/hărți ale unor arii geografice familiare prin identificarea/marcarea de clădiri, spații verzi, spații publice, spații de joacă, centre culturale sau comerciale, rețele de utilități, trasee ale mijloacelor de transport etc., utilizând planul localității sau prin observarea directă a principalelor obiective din aria aleasă în timpul deplasării de la școală acasă, în timpul unor călătorii/vizite.
<p>1.2 Utilizarea achizițiilor de bază din matematică și științe pentru realizarea unui produs, în condiții de eficiență</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de efectuare de măsurători pentru realizarea planului clasei, al locuinței, al școlii; -calcularea timpului necesar realizării unui produs /unei lucrări creative; -calcularea bugetului de timp și de bani necesar unei călătorii cu diferite mijloace de transport; -exerciții de orientare pe teren utilizând hărți (inclusiv hărți metrou, cfr), planuri, documentație, instrumente de orientare; -exerciții de elaborare de schițe, scheme, tabele specifice sistemelor de transport; -realizarea de desene simple pentru instalațiile de apă, gaz dintr-o locuință.
<p>1.3 Aprecierea calității produselor realizate din perspectiva reinvestirii beneficiilor obținute</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de alegere a celor mai potrivite căi și mijloace de transport pentru o destinație anume, în funcție de diferite criterii: tip transport (persoane/mărfuri), destinație, durată, rută, confort, securitate, preț; - calcularea cheltuielilor, a veniturilor și a beneficiilor posibil de obținut din comercializarea unor produse decorative/utile realizate în școală și formularea de idei privind posibilitățile de reinvestire a beneficiului obținut.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VI-a
<p>2.1 Selectarea măsurilor de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor aplicabile în diverse contexte de activitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor simulări de situații din viața reală în care este necesară respectarea semnelor și a regulilor de circulație, a celor de amplasare/utilizare în deplină siguranță a unor aparate electrice în bucătărie, în clasă;

Clasa a VI-a
- desfășurarea în școală a unor campanii de informare cu privire la respectarea semnelor și regulilor de circulație, a celor de amplasare/utilizare în deplină siguranță a unor aparate electrice în bucătărie, în clasă, prin elaborarea și afișarea unor materiale în locuri vizibile.
2.2 Identificarea de modalități pentru economisirea resurselor și pentru reutilizarea deșeurilor
-identificarea unor soluții practice pentru evitarea risipei de energie electrică sau termică prin reutilizarea unor obiecte din mediul natural sau folosirea creativă a deșeurilor; - întocmirea unui plan de economisire a energiei termice sau electrice în școală/acasă.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VI-a
3.1 Argumentarea preferințelor personale pentru activități/meserii/profesii explorate prin experiența directă
- realizarea de întâlniri cu reprezentanți ai comunității locale: primărie, poliție, agenți economici, ong-uri etc. ; - formularea de întrebări relevante în urma vizitării unor operatori economici din localitate, târguri tradiționale, muzee etnografice, expoziții, poșta din localitate, locuri de muncă ale părinților.
3.2 Realizarea unor activități/produse inovative pe baza descompunerii/recompunerii/reutilizării creative a elementelor unor produse inițiale date
- reutilizarea în situații/contexte noi a unor obiecte/produse folosite; - elaborarea mai multor variante de amenajare a spațiilor interioare și /sau exterioare cu alegerea variantei optime; - participarea la activități de întreținere, înfrumusețare, îmbunătățire a aspectului, funcționalității, confortului locuinței, clasei, grădinii școlii etc. - oferirea de soluții pentru îmbunătățirea serviciilor din localitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Tehnologii	Construcția la scară a unor produse (pentru școală/casă/sala de clasă etc.) - Tradițional și modern în construcții și transport
Design	Elemente de limbaj grafic specific realizării de produse/lucrări creative necesare pentru locuință și școală (reprezentarea în vedere – o proiecție, cote de gabarit, scara și proporțiile); planul locuinței și al școlii, scheme funcționale, amenajare, decorare
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	Elemente de confort ambiental -Calitatea în construcții, a serviciilor de transport, a serviciilor poștale -Soluții de protejare a mediului: spații verzi (amenajare, întreținere), economisirea resurselor și reutilizarea deșeurilor -Siguranță și securitate în construcții și transporturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Activități/ocupații/meserii	- Domenii: construcții, amenajări interioare/exterioare, peisagistică, transport (servicii)

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora

Clasa a VII-a
<p>1.1 Executarea de produse utile și/sau creative prin activități de tip proiect, pe baza unei fișe tehnologice pe care o întocmește elevul cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea practică de produse tradiționale, confecționarea și redecorarea creativă a acestora -- alegerea unui produs în funcție de nevoile identificate; întocmirea unei fișe tehnologice pentru un produs util din materiale textile, lemn, metal, un material la alegerea profesorului/elevilor: realizarea schiței produsului; alegerea materialelor necesare în funcție de caracteristicile materialelor și ale produsului; alegerea sculelor, ustensilelor, dispozitivelor, mașinilor în funcție de material, de produsul de executat; selectarea și ordonarea operațiilor tehnologice ținând cont de specificațiile tehnice, de posibilitățile de prelucrare; corelarea sculelor cu fiecare operație tehnologică; aplicarea normelor de securitate și sănătate în muncă și de prevenire și stingere a incendiilor; - organizarea locului de muncă în funcție de criteriile ergonomice și executarea practică de operații tehnologice de pregătire, prelucrare, finisare, individual sau în echipă, folosind fișa tehnologică întocmită pentru realizarea de produse utile și/sau lucrări creative; - demontarea/montarea/asamblarea unor produse utile folosind instrucțiunile din documentația însoțitoare a produsului/ manualul de utilizare.
<p>1.2 Rezolvarea de probleme în realizarea unui produs folosind simboluri și termeni specifici tehnologiilor și achiziții din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> -compararea diferitelor tipuri de materiale care alcătuiesc un produs din punctul de vedere al proprietăților fizice, chimice, mecanice, tehnologice și al domeniilor de utilizare; -stabilirea necesarului de materiale pentru realizarea unui produs simplu, pe baza unei liste cu materiale necesare și prețul lor de cost; -realizarea schiței pentru un produs simplu aplicând noțiuni referitoare la corpuri geometrice; -documentare în vederea alegerii produsului în funcție de nevoi, folosind tehnologia informației.
<p>1.3 Promovarea produselor realizate pe baza unor criterii de calitate în vederea valorificării optime</p> <ul style="list-style-type: none"> -analizarea/evaluarea produselor în funcție de utilitate, materiale, formă, raportul calitate – preț, profit, valorificare; -realizarea de pliante necesare prezentării produselor în vederea promovării acestora ; -organizarea și/sau participarea la concursuri între grupe, clase, școli pentru promovarea și valorificarea produselor realizate; -valorificarea produselor ținând cont de necesitățile personale, ale familiei, ale clasei, ale școlii, ale comunității; -formularea de idei referitoare la creșterea funcționalității produselor din perspectiva creșterii beneficiului.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VII-a
<p>2.1 Transferarea în contexte previzibile a măsurilor specifice de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea activității colegilor pe parcursul realizării de produse din perspectiva măsurilor de sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor în funcție de specificul domeniului de activitate; - vizionarea unor filme documentare privind procesul de realizare a unor produse și evaluarea pe baza unei fișe de criterii privind utilizarea echipamentelor de protecție specifice activității observate.
<p>2.2 Analiza critică a consecințelor dezvoltării tehnologice asupra sănătății și bunăstării indivizilor, comunităților și a mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte pentru depistarea și semnalarea unor cazuri de poluare a mediului în urma prelucrării produselor și realizarea unor colaje cu avantajele și dezavantajele progresului tehnologic asupra propriei persoane, comunității, mediului; - elaborarea unor fișe privind criteriile de evaluare a consecințelor dezvoltării tehnologice asupra omului: timpul de lucru, cantitatea de combustibil/energie consumată pentru prelucrare; - vizitarea muzeelor, expozițiilor pentru a analiza consecințele dezvoltării tehnologice asupra sănătății și bunăstării a tehnologiilor "de ultimă oră" versus meșteșugurile tradiționale.

3.Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vedere alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VII-a
<p>3.1 Analizarea impactului dezvoltării tehnologice asupra meseriilor/profesiilor/ocupațiilor de pe piața muncii din prezent și viitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz privind evoluția unor domenii profesionale noi (sectoare economice cu potențial competitiv, domenii de specializare inteligentă); - compararea diferitelor profesii specifice sectoarelor economice cu potențial competitiv, domeniilor de specializare inteligentă; - identificarea meseriilor de ieri și de azi în contextul dezvoltării tehnologice actuale.
<p>3.2 Analizarea critică a activității angajaților și antreprenorilor asupra consumatorilor, comunității și mediului de afaceri</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz asupra activității unor antreprenori locali din perspectiva acoperirii nevoilor comunității în diferite sectoare economice; - identificarea unor soluții la probleme legate de găsirea unui loc de muncă (joc de rol) - analizarea ofertei de locuri de muncă a unor angajatori din plan local/zonal.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Tehnologii	<ul style="list-style-type: none"> -Tehnologii de execuție a produselor utile și/sau a unor lucrări creative din materiale textile, lemnoase, metalice și un material la alegere -Ateliere de execuție a produselor utile și/sau a unor lucrări creative: materiale textile, materiale lemnoase, materiale metalice, material la alegere , scule, instrumente, dispozitive, mașini (cusut, găurit) -Operații tehnologice de pregătire, prelucrare, finisare, -Fișa tehnologică -Tehnologii artisanale pentru realizarea produselor cu specific tradițional
Design	<ul style="list-style-type: none"> -Elemente de limbaj grafic: reprezentare în vedere, elemente de cotare, executarea desenului tehnic/schiței pentru un produs simplu realizat -Estetica produsului; noi posibilități de utilizare și decorare a produselor; tradiții locale
Calitate, economie și antreprenoriat	<ul style="list-style-type: none"> -Proprietățile și utilizările materialelor (textile, lemnoase, metalice, material la alegere) -Analiza de produs (gamă de produse): utilizare, materiale folosite, alcătuire, formă, funcționalitate și disfuncționalități posibile, preț -Evaluarea, promovarea și valorificarea produselor; -Resurse financiare, umane, materiale și de timp pentru realizarea produsului
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	<ul style="list-style-type: none"> - Securitatea și sănătatea în muncă specifică procesului de realizare a produselor, norme de prevenire și stingere a incendiilor; ergonomia locului de muncă - Tehnologii și materiale actuale și de viitor în raport cu mediul, individul și societatea
Activități/ocupații/meserii	<ul style="list-style-type: none"> - Domenii specifice realizării produselor din diferite materiale; domenii specifice sectoarelor economice cu potențial competitiv; domenii de specializare inteligentă.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificare**

Clasa a VIII-a
<p>1.1 Realizarea de proiecte ca răspunsuri/soluții adecvate la o serie de probleme/provocări din familie/școală/comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizarea unor produse simple privind utilizarea surselor alternative de energie pentru zona în care locuiesc (de exemplu: moară de vânt, iluminarea unor spații, dinam de bicicletă etc.), utilizând scheme simple ale circuitelor electrice; -alegerea temei proiectului în funcție de nevoile din familie/școală/comunitate pentru un produs fizic (de ex. veioză)/pentru un produs intelectual (planul de afaceri, vizita de explorare); -documentarea în vederea alegerii soluției optime de proiectare și valorificare a produsului - determinarea activităților de realizat necesare derulării proiectului; -stabilirea resurselor umane, financiare, materiale și de timp pentru realizarea proiectului; -alegerea modului de lucru: individual/în echipă; -executarea practică a produsului și elaborarea propriu-zisă a produsului intelectual; -evaluarea modului de derulare a activităților și aplicarea de eventuale măsuri de îmbunătățire; -comunicarea concluziilor finale privind realizarea proiectului.
<p>1.2 Evaluarea utilității și eficienței produselor realizate pe baza aplicațiilor din domeniul matematicii și științelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -calcularea nivelului de reducere a facturii de energie electrică în condițiile folosirii aparatelor electrocasnice de consum redus/surse alternative de energie electrică; -calcularea consumului zilnic de energie electrică al unei familii și identificarea unor posibilități de economisire a energiei electrice în locuință; -compararea consumului de energie electrică din locuință folosind diferiți consumatori, pe o perioadă de timp; -interpretarea unor semne și simboluri de pe produse, etichete, panouri de avertizare, indicatoare; -realizarea desenului unei scheme a unui circuit electric simplu dintr-o încăpere/sală de clasă (circuit de prize și de iluminat)/realizarea desenului unei machete/produs.
<p>1.3 Evaluarea proiectelor și a proceselor de realizare a acestora pornind de la criteriile agreate</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de comun acord a unor criterii de evaluare a proiectelor și a proceselor de realizare: respectarea termenelor /datelor calendaristice, eficiența lucrului în echipă, desfășurarea lucrului în condiții de siguranță, calitatea produsului; - întocmirea unei liste cu criterii de evaluare și punctajul acordat pentru fiecare criteriu; - evaluarea practică a proiectului pe baza listei întocmite; - aprecierea produselor specifice domeniului electric pe baza unor criterii de calitate alese.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VIII-a
<p>2.1 Evaluarea unui context de activitate în vederea selectării măsurilor specifice de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor ce urmează a fi aplicate</p>

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> -elaborarea în activități de grup a unor afișe cu măsuri specifice de igienă, sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor, cu afișarea lor în locuri vizibile, în urma identificării locurilor cu risc din școală; -compararea diferitelor medii de lucru privind condițiile de muncă specifice și influența acestora asupra sănătății omului; -organizarea locului de muncă în funcție de criterii ergonomice, în funcție de rolul asumat în echipă în executarea unor activități.
<p>2.2 Aplicarea în școală/comunitate a inițiativelor pentru susținerea unui mediu sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la colectarea selectivă a deșeurilor în vederea reciclării acestora prin implicarea directă în viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității; - reciclarea, reutilizarea, recuperarea selectivă a aparatelor electrocasnice; - dezbateri privind folosirea tehnologiilor în scopuri benefice omului.

3.Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vedere alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VIII-a
<p>3.1 Analiza critică a caracteristicilor unor meserii/profesii/ocupații în contexte reale, în funcție de criterii alese</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unei vizite la un operator economic pentru explorarea unui domeniu profesional; - dezbateri necesare pentru: stabilirea obiectivelor vizitei, comportamentului în timpul vizitei; - stabilirea unor criterii de investigare: condiții de lucru, timpul-programul de lucru, tipuri de unelte/mașini folosite, modul de comunicare, tipuri de relații, caracteristici de bază ale unor meserii/profesii; - completarea fișei de investigare în timpul vizitei; - susținerea/prezentarea în clasă/în grup a concluziilor rezultate în urma vizitei de explorare; - realizarea unui proiect de tipul: "cea mai bună profesie", "cel mai implicat angajat", "motivația de a mă perfecționa", pe baza documentării prin vizionarea unor materiale video despre întreprinderi mici și mijlocii, prin enumerarea principalelor responsabilități ale unui muncitor, maestru, tehnician, operator, în urma analizării fișelor posturilor etc., și întocmirea unor fișe/prezentări/colaje privind ocupațiile oamenilor din comunitatea locală.
<p>3.2 Promovarea unor idei inovative care să aducă beneficii la nivelul comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> -formularea de idei de planuri de afaceri pornind de la nevoile comunității; -elaborarea unui plan simplu de afaceri care ar aduce beneficii familiei/comunității; -identificarea unor deșeuri și a modalităților de reutilizare a acestora; -dezvoltarea unor proiecte de promovare a produselor, proiect de colectarea de fonduri pentru nevoile comunității/școlii; -organizarea unor concursuri tematice în clasă/școală /localitate/zonă („cel mai bun plan de afaceri”, „cea mai bună imagine a firmei”, „cel mai bun lider”, „cea mai bună prezentare”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Tehnologii	<ul style="list-style-type: none"> - Domenii de utilizare a energiei electrice - Circuitele electrice dintr-o locuință/școală - Vizita de explorare la un operator economic: pregătire, efectuare propriu-zisă, concluzii
Design	<ul style="list-style-type: none"> - Elemente de limbaj grafic, estetic și funcțional în domeniul electric
Calitate, economie, antreprenoriat	<ul style="list-style-type: none"> -Consumatori electrocasnici -Plan simplu de afaceri -Tendențe în evoluția pieței muncii. Mobilitate ocupațională -Calitatea muncii și relațiile de muncă
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	<ul style="list-style-type: none"> -Metode de economisire a energiei electrice în locuințe - Energie convențională și neconvențională (circuit de alimentare cu energie electrică a unui consumator folosind o baterie, un bec și conductoare ; veioză, lampă de control; depistarea și remedierea defectelor unor elemente de circuit care nu se află sub tensiune: priză, întrerupător, fișă, lanternă, ceas electronic, etc.) -Securitatea și sănătatea în muncă specifică domeniului electric -Impactul tehnologiilor de producere și utilizare a energiei asupra societății și a mediului; -Protecția mediului în contextul diverselor domenii profesionale
Activități/ocupații/meserii	<ul style="list-style-type: none"> - Domenii profesionale specifice (plan local, zone geografice) -Trasee de educație și formare profesională. Competențe profesionale

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Educație tehnologică și aplicații practice**.

Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, pe care le propune programa școlară sau de a le completa, astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate vârstei și nevoilor clasei și elevilor.

Programa oferă exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect. Specificul programei de **Educație tehnologică și abilități practice** constă în propunerea unor activități de realizare practică a unor produse utile care pot fi valorificate acasă, în școală și în comunitate. Acestea pot fi produse fizice (șorț pentru bucătărie, umerăș etc.) sau produse intelectuale (bugetul proiectului, bugetul unei călătorii, planul de afaceri etc.).

Strategiile didactice recomandate au în vedere centrarea pe elev, formarea competențelor generale și specifice, dezvoltarea gândirii critice, logice, intuitive. Strategiile didactice vor pune accent pe crearea de contexte structurate în care elevii să-și poată manifesta inițiativa, creativitatea și responsabilitatea prin realizarea de produse prin activități de tip proiect care să includă: planificare, organizare, analiză, comunicare, evaluare, înregistrarea rezultatelor, valorificare.

Metoda proiectului poate fi aplicată atât pentru realizarea de produse fizice cât și intelectuale.

Proiectele pot fi individuale sau de grup, simple sau complexe. În vederea alegerii proiectelor ce vor fi executate se ține cont de problemele/nevoile reale identificate la nivel individual, al clasei, școlii, comunității și de cunoștințele, abilitățile, experiența acumulată de elev pe parcursul anilor școlari.

Documentarea în vederea realizării proiectului poate fi făcută pe teren, în bibliotecă, librării, cu ajutorul computerului (utilizarea de soft educațional tehnic, Internet, vizionare de filme didactice/documentare etc.).

Dosarul proiectului ar putea cuprinde: titlul proiectului, membrii echipei, fișe de observații, desenul/schema/fotografia produsului, fișa tehnologică, necesar de materiale, scule, instrumente, locul/locurile de desfășurare, caracteristici de calitate, reflecții ale echipei asupra desfășurării activităților, fișa de prezentare, buget estimat, modalități de valorificare.

Prin proiect se valorifică experiența concretă a elevului cu privire la faptul că mediul în care trăim este unul modificat de tehnologie, că starea de sănătate este dependentă de tehnologie, derularea proceselor tehnologice influențează calitatea mediului înconjurător, cu accent pe considerarea impactului produselor asupra mediului pe parcursul întregului ciclu de viață al acestora (de la proiectare, fabricare, asamblare, marketing, distribuție, vânzare și folosire până la reciclare și eliminare).

Activitățile de învățare au în vedere adoptarea de către elevi a unei atitudini responsabile față de sănătate și mediu, prin aplicarea măsurilor de securitate a muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs.

De asemenea, la disciplina **Educație tehnologică și abilități practice** pot fi organizate vizite de explorare la agenți economici, excursii tematice, vizitarea locurilor de muncă ale părinților, activități în aer liber.

În desfășurarea orelor pot fi aplicate și alte metode precum: investigația, dezbateră, jocul de rol, brainstormingul, studiul de caz, modelarea, simularea, problematizarea, interviul.

În programa școlară, la finalul fiecărui an de studiu, este prezentată o listă cu produse care pot fi executate. În scopul atingerii competențelor, pe parcursul fiecărui semestru se vor executa, individual sau în echipă, în spațiul școlii (clasă, atelier, laborator etc.) minim două produse utilizând diverse materiale și tehnologii cuprinse în programa școlară.

Având în vedere caracterul preponderent practic al disciplinei este necesar ca spațiul fizic destinat desfășurării orelor de **Educație tehnologică și abilități practice** să sprijine parcurgerea programei școlare și strategiile diverse de predare și învățare și, în special, activitățile de învățare de tip proiect, oferind un cadru confortabil, sigur și stimulatîv pentru elevi, care să încurajeze cooperarea în condiții de simulare a mediului real de muncă. Astfel, caracteristica mediului de instruire este adaptarea la lucrul individual sau în echipă cu diferite materiale, unelte, scule, instrumente, mașini și consumabile, resurse digitale în condițiile respectării măsurilor de securitatea muncii, a normelor de igienă. În acest sens, se recomandă amenajarea în școală a spațiilor necesare pentru executarea practică a activităților de grădinarit, prepararea hranei, prelucrarea lemnului, lăcătușărie, croitorie, specifice domeniului electric.

O dotare minimală a acestor spații, aferentă componentei de aplicații practice a disciplinei s-ar putea constitui într-o premisă pentru o educație tehnologică de calitate. Oferim mai jos câteva exemple orientative cu privire la dotările minimale, pe clase.

Clasa a V-a:

- unelte de grădinarit, mănuși de protecție, semințe de plante de cultură și flori, sfoară, țărugi, lădițe, ghivece, saci cu pământ, șorturi, mănuși de menaj;
- tacâmuri, pahare și farfurii (din inox/plastic), castroane, set veselă, tocător;
- cântar de bucătărie, mixer, cuptor electric;
- fețe de masă, folie de aluminiu, punji alimentare, ornamente pentru mese festive;
- foarfece, lipici, tifon, recipiente cu iod, șervețele.
- planșe (piramida alimentară, plante și animale etc.), atlase.

Clasa a VI-a:

- hărți rutiere, feroviare, turistice ale României, județului și localității, mersul trenurilor, bilete de tren, de avion, polistiren, sfoară, lipici, culori; planșe (plan locuință/școală/clasă, rețele de utilități etc.), normative cu simboluri și semne grafice specifice; modele de vehicule în miniatură.

Clasa a VII-a:

- bancuri de lucru, menghine, instrumente pentru măsurat și verificat (riglă, echer, raportor, metru, ac de trasat, punctator, creion), trusă de traforaj, foarfece pentru tablă, mașină de găurit (de mână), ferăstrău manual, daltă, pile, ciocan clește, patent, șurubelnițe, cuie, șuruburi pentru lemn, pânză și hârtie abrazivă, substanțe adezive, clei, cuie, tablă, sârmă, scânduri;
- foarfeci pentru material textil, ace, ață, materiale textile, mașină de cusut;
- colecții cu mostre din diferite tipuri și categorii de materiale (textile, lemn, metal etc.).

Clasa a VIII-a:

- machete de scheme electrice, becuri, prize, baterii, conductoare electrice, facturi de consum a curentului electric, normative cu simboluri și semne grafice specifice, scule folosite în domeniul electric, cărți, broșuri, pliante, ziare, fișe de post, monografiile ale diferitelor profesii, reviste – anunțuri pentru angajare-cerere și ofertă pe piața muncii.

Computerul și softul educațional tehnic/aplicațiile specifice pentru tehnologie, conexiunea la Internet, videoproietorul, laboratorul se recomandă să fie integrate în resursele proprii ale disciplinei.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, interevaluarea, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului, a implicării în sarcinile individuale și de grup.

Portofoliul elevului poate cuprinde: planșe cu diverse tipuri de materiale utilizate în variate domenii de activitate; planul clasei, planul școlii; planșe cu fotografii din împrejurimi (din oraș, sat); fișe tehnologice necesare pentru executarea unui produs; planșe cu diferite tipuri de materiale și caracteristicile acestora, foaie de observație (necesară pentru diverse investigații); scheme, schițe, alte reprezentări grafice, fotografii și/sau desene, fișe de documentare, reflecții personale.

Pentru a asigura parcurgerea în totalitate a programei școlare, pe parcursul unui an școlar, se propune ca planificarea calendaristică să conțină următoarele elemente: produsul/lucrarea de realizat, competențele specifice, domeniile de conținut și conținuturile, numărul de ore alocat, date calendaristice.

Durata execuției practice de produse utile/lucrări creative/proiectului depinde de complexitatea acestora. În cazul în care, în urma planificării calendaristice, cadrul didactic apreciază că derularea realizării practice a unui produs/unei lucrări va depăși o oră de curs se poate avea în vedere, cu aprobarea conducerii unității de învățământ, flexibilizarea orarului clasei pentru a permite gruparea a două sau mai multor ore consecutive în orarul clasei, cu respectarea numărului de ore prevăzut în planul cadru de învățământ și a numărului de total de ore prevăzut la disciplină pentru întregul an școlar.

Programa de **Educație tehnologică și abilități practice** pentru învățământul gimnazial special ia în considerare contextul provocărilor din societatea contemporană privind nevoia de creștere a competențelor forței de muncă și a angajabilității, în condiții de competitivitate și dezvoltare durabilă. Din această perspectivă, programa școlară contribuie la profilul de formare al absolventului prin propunerea unor activități de învățare care să structureze competențe de bază ale elevilor privind gestionarea eficientă a consumului de resurse, promovarea tehnologiilor eco-eficiente și a interesului pentru domenii de specializare inteligentă în sectoare economice cu potențial competitiv.

În acest context, prin setul de competențe, exemplele de învățare și conținuturile propuse, disciplina **Educație tehnologică și abilități practice** contribuie la:

- formarea de abilități practice prin executarea de către elevi, individual sau în echipă, de produse utile, de lucrări creative prin utilizarea materialelor, sculelor, instrumentelor, dispozitivelor în aplicarea unor tehnologii, într-un context organizat a proceselor tehnologice corespunzătoare diferitelor ramuri economice;

- crearea abilităților pentru realizarea unui produs/serviciu de calitate prin folosirea eficientă a resurselor umane, materiale, financiare și de timp, cât și formarea unui comportament de consum rațional și informat, bazat pe priorități;

- crearea contextelor care favorizează formarea de atitudini responsabile față de sănătate, mediu, muncă prin aplicarea măsurilor de securitatea muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs;

- amplificarea capacităților creatoare și a disponibilităților pentru inovație și invenție necesare dezvoltării personale și integrării ulterioare în muncă;

- utilizarea noilor tehnologii de informare și comunicare (aplicații, soft educațional tehnic etc.) pentru documentare, proiectare, învățare;

- sprijinirea elevilor în procesul de luare a unor decizii referitoare la continuarea studiilor atât prin informarea privind activitățile/ocupațiile/meseriile specifice diferitelor domenii de activitate economică și serviciile asociate acestora, inclusiv prin accesare informațiilor din COR – Clasificarea Ocupațiilor din România, cât și prin lucrul direct cu diverse materiale, în cadrul proiectelor de realizare practică de produse utile sau de lucrări creative.

Bibliografie

- Ghergut, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași.
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași
- Verza, E., Verza, F., E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed, Universității din București, București.
- Băban, A., (2009).(coord.). *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca.
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Editura Muntenia, Constanța.
- Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași.
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburări specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Editura Polirom, Iași
- Oprișan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Editura Universității București, București
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Editura Presa Universitară Clujeană
- Ștefan, C., A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltare competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practice pentru educatori*, Editura ASCR, Cluj-Napoca.

Grupul de lucru:

LIANA MARIA MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

GABRIELA RAUS, Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
CHIRILĂ VIOREL	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
DĂNILĂ MIHAI	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași
SÎRBULEȚU THEODOR	Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special primar
Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului cu dizabilități auditive din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, demersul didactic pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului cu dizabilități auditive.

În Planul cadru de învățământ pentru elevii din învățământul special primar, dizabilități auditive, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* face parte din aria curriculară Consiliere și orientare, având alocată 1 oră/ săptămână din clasa pregătitoare până în clasa a IV-a.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară sau de a le completa astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate nevoilor clasei și elevilor cu dizabilități auditive.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului, organizate pe următoarele domenii:

- Autocunoaștere și stil de viață sănătos;
- Dezvoltare emoțională și socială;
- Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* este dedicată activităților de învățare care au ca scop dezvoltarea capacității elevului cu dizabilități auditive de a se autocunoaște și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, abilitățile de relaționare și comunicare, reflecțiile cu privire la învățare. În cadrul disciplinei, se formează în primul rând abilități și se dezvoltă atitudini, finalitatea fiind dobândirea încrederii în sine, starea de bine a copiilor, pregătirea lor pentru viață și pentru viitor.

De-a lungul anilor de studiu, toate ariile curriculare își asumă o parte din responsabilitatea privind dezvoltarea personală/ socială, educațională și de carieră a elevilor, existând astfel posibilitatea abordării integrate a unora dintre activitățile propuse.

În elaborarea prezentei oferte curriculare au fost valorificate și recomandările documentelor internaționale ale Consiliului Europei prin cele două Rezoluții (2004, 2008) care subliniază rolul important al consilierii și orientării ca suport concret pentru câștigarea autonomiei învățării, pentru deciziile cotidiene ale individului, facilitarea accesului la servicii de consiliere pentru toți cetățenii, de la vârste tot mai mici.

Competențe generale

- 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți.**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți.**
- 3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar.**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, culoarea și lungimea părului, înălțimea, genul); - desenarea conturului corpului în mărime naturală, colorarea conturului astfel încât să semene cât mai bine cu sine (culoarea părului, culoarea ochilor etc.), decuparea și afișarea produselor; - vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora; - prezentarea fotografiei proprii, la vârste diferite; - jocuri de recunoaștere a colegilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante ale acestora.
<p>1.2. Identificarea unor obiecte și activități simple de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora; - vizionarea unor filme scurte despre igiena personală; - activități practice de exersare a acțiunilor de îmbrăcare/ dezbrăcare sau legarea șireturilor, spălarea mâinilor înainte de servirea mesei, după utilizarea toaletei, ordonarea hainelor, aranjarea/ împachetarea hainelor, închiderea fermoarului, nasturilor, în vederea dezvoltării autonomiei față de adult; - exerciții de reprezentare grafică a unor obiecte de igienă personală.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor filme pentru copii traduse și în limbaj mimico-gestual, pentru identificarea și denumirea emoțiilor de bază ale personajelor (exemplu: bucuros, trist, speriat, furios, mirat); - completarea unor desene lacunare care să reprezinte emoțiile de bază (emoticoane); - jocuri de tipul "Roata emoțiilor", pentru aprecierea emoțiilor în diferite situații (exemplu: Cum m-am simțit? Situații: prima zi de școală, întâlnirea cu noii colegi, când este încurajat/ certat de părinți, sărbătorirea zilei de naștere, apariția unui nou membru în familie etc.).
<p>2.2. Identificarea regulilor de comunicare în activitatea școlară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a regulilor de comunicare prin intermediul imaginilor: anunțarea răspunsului, așteptarea rândului, completarea răspunsurilor colegilor după ce aceștia au finalizat mesajul; - exprimarea prin intermediul pictogramelor a regulilor de comunicare la școală și afișarea acestora pentru a fi vizualizate de elevi (exemplu: vorbim pe rând, ascultăm activ, respectăm regulile clasei, ajutăm colegii când ne solicită sprijinul, adresăm întrebări când nu am înțeles); - jocuri de tipul „Completează propoziția”; - jocuri cu marionete ilustrând modalități pozitive de interacțiune verbală/ mimico-gestuală/ nonverbală sau fizică: se ajută la nevoie, utilizează "cuvinte ferme" (te rog, poftim, mulțumesc, cu plăcere...); - jocuri de selecție și plasare de jetoane: AȘA DA (comunicare eficientă)/ AȘA NU (comunicare ineficientă).

Clasa pregătitoare**2.3. Explorarea caracteristicilor ființelor și obiectelor preferate și a interacțiunii simple cu acestea**

- jocuri de cunoaștere/ intercunoaștere de tipul „Eu sunt...”, în care fiecare copil se prezintă în fața colegilor, își prezintă jucăria preferată, animalul preferat, activitățile preferate;
- realizarea unui colaj despre jucăria preferată, animalul preferat, activitățile preferate;
- jocuri de cunoaștere/ intercunoaștere de tipul „El/ ea este prietenul/ prietena mea.....”, în care fiecare copil își prezintă în fața colegilor prietenul/ prietena, jucăria preferată, animalul preferat și activitățile preferate ale acestuia/ acesteia;
- realizarea unor jocuri de rol despre prietenie;
- evenimente: „Ziua clasei noastre”, cu realizarea unei „Expoziții de lucrări plastice dedicate prietenilor”, „Astăzi este ziua mea”, sărbătorirea zilei de naștere/ onomastică a fiecărui elev din clasă.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar**Clasa pregătitoare****3.1. Identificarea unor rutine în activitatea școlară**

- discuții la începutul anului școlar despre activitățile cu caracter repetitiv (orar zilnic, orar săptămânal, pauze, vacanțe etc.);
- discuții despre grădiniță/ școala mea/ mediul ambiental;
- discuții despre experiențele anterioare ale copiilor, interese, preocupări de timp liber (la începutul fiecărei zile/ teme/ săptămâni, în cadrul „Întâlnirii de dimineață”, în cadrul altor lecții sau al activităților extrașcolare);
- personalizarea și transformarea spațiului clasei într-un mediu prietenos de învățare: modalități de prezentare personală afișate pe mese/ bănci, alegerea simbolului clasei, expunerea produselor activităților elevilor.

3.2. Aplicarea unor tehnici simple care sprijină învățarea și succesul școlar

- organizarea orarului prin pictograme cu activitățile zilnice și săptămânale;
- personalizarea orarului: desen, colaj, pictură, elemente grafice artistice;
- aranjarea în ordine cronologică a unor imagini care reprezintă momentele specifice unei zile obișnuite de școală;
- distribuirea și asumarea unor sarcini în clasă (sarcinile elevului de serviciu, udatul florilor, distribuirea fișelor de lucru, afișarea produselor învățării, ștergerea tablei, ordonarea consumabilelor, inserarea produselor activității în portofolii etc.);
- cunoașterea încăperilor din școală (biroul directorului, cancelaria profesorilor, cabinetul de consiliere, toaletă, alte clase, cabinete și laboratoare, bibliotecă, sală de sport, cabinet medical, cabinet stomatologic etc.).

3.3. Identificarea hobbyurilor, jocurilor și activităților preferate

- colaje/ desene despre hobbyuri și activități preferate: „Ce îmi place să fac?”;
- „Micul colecționar”, prezentarea colecțiilor pe care fiecare le are acasă sau a obiectului/ jucăriei/ activității preferate;
- jocuri/ activități/ concursuri în diverse domenii: muzică, dans, sport, desen, matematică („Sunt talentat la...”);
- realizarea unor expoziții tematice, care să cuprindă produsele/ lucrările tuturor elevilor clasei;
- crearea unor spații în clasă cu recuzită specifică (construcții, pictură, lectură, științe, muzică etc.), unde copiii pot opta să lucreze, în funcție de interese pe diferite teme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți Cine sunt eu? Trăsături fizice Schema corporală: alcătuirea și denumirea părților corpului Igiena personală Obiecte și activități zilnice de igienă personală
Dezvoltarea emoțională și socială	Trăire și manifestare emoțională, starea de bine Emoții de bază denumite prin cuvinte (bucurie, tristețe, frică, furie) în activități/ contexte familiare Comunicare școlară eficientă Reguli de comunicare în activitatea școlară Comunicarea cu colegii și cadrele didactice Interacțiuni simple cu ființe și obiecte familiare Ființe și obiecte preferate Caracteristicile acestora
Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Activități zilnice și sarcini de lucru Reguli elementare ale noilor activități specifice clasei pregătitoare Abilități și atitudini de învățare Tehnici simple care sprijină învățarea Reguli de organizare a învățării Explorarea meseriilor Hobby-uri și activități preferate Portofoliul personal cu rezultate/ evidențe ale învățării

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa I
<p>1.1. Prezentarea unor trăsături personale elementare în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unor ecusoane personalizate; - crearea unor obiecte simple prin modelaj (plastilină, lut) sau colaj (reviste, ziare, materiale din natură) care să exprime caracteristicile propriei persoane; - jocuri de recunoaștere a colegilor pe baza desenelor create de fiecare; - jocuri pentru exprimarea alegerilor personale („Îmi place ...”, „Culoarea mea preferata este ...”, „Mâncarea mea preferata ...” etc., utilizând comunicarea totală); - jocuri de prezentare în perechi; - prezentarea trăsăturilor personale elementare în fișe de lucru.
<p>1.2. Identificarea unor reguli de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea în imagini a respectării/ nerespectării regulilor de igienă personală; - exerciții de reprezentare grafică a unor activități și reguli simple de igienă personală; - vizionarea unor filme scurte despre igiena personală; - realizarea unor colaje, desene care să ilustreze reguli de igienă; - fișe de lucru pentru exersarea/ învățarea regulilor de igienă personală (corespondențe, asocieri și completare de obiecte care lipsesc, consecințe).

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Clasa I
<p>2.1. Asocierea emoțiilor de bază cu elemente simple de limbaj verbal și nonverbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază (bucurie, tristețe, furie, teamă, mirare); - crearea unor expoziții cu imagini, fotografii decupate din ziare, reviste, care exprimă diferite emoții; - jocuri de mimă; - turul clasei „Cum te simți astăzi?” (la începutul/ finalul zilei sau la începutul/ finalul unei activități).
<p>2.2. Transmiterea unor mesaje verbale și nonverbale simple despre propriile experiențe de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimă pentru transmiterea/ înțelegerea unor mesaje nonverbale; - transmiterea unor afirmații pozitive despre sine și ceilalți; - mini-scenete cu marionete, măști, vestimentații create de elevi;
<p>2.3. Explorarea caracteristicilor necesare pentru a fi un bun prieten</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea regulilor de comportament în grupul de prieteni/ colegi; - identificarea în imagini a comportamentelor prietenoase/ neprietenoase dintr-un grup; - vizionarea unor filme specifice universului copiilor în care se evidențiază caracteristicile unui prieten/ se dezvoltă relații de prietenie; - jocuri de rol („În clasă”, „În parc”, „În vacanță”, „În curtea școlii”, „Ziua de naștere” etc.).

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa I
<p>3.1. Identificarea unor sarcini de lucru simple în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - enumerarea sarcinilor de lucru ale persoanelor din viața reală (mama, tata, învățătoarea, bunicii etc.);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - bifarea sarcinilor școlare dintr-o listă cu diferite tipuri de sarcini (imagini, cuvinte cheie); - jocuri de rol/de mimă referitoare la sarcinile de realizat în mediul școlar sau familial; - plasarea etichetelor care conțin sarcini de lucru pe cadranul unui ceas;
<p>3.2. Evidențierea importanței învățării pentru propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene sau colaje despre ceea ce-i place și ceea ce nu-i place să învețe la școală, acasă, pe stradă, în parc, în vacanță etc.; - discuții despre greșeală („Putem învăța din propriile greșeli?“);
<p>3.3. Explorarea unor meserii cunoscute sau preferate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol despre meserii; - povești, poezii, ghicitori despre meserii, susținute de imagini; - jocuri/ ghicitori de identificare a instrumentelor specifice unei meserii; - decuparea din ziare/ reviste a unor informații despre meserii;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	<p>Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți</p> <p>Cine sunt eu?</p> <p>Caracteristicile personale simple, puncte tari și limite observabile în activitățile școlare și de timp liber</p> <p>Igiena personală</p> <p>Norme de igienă la școală și acasă</p> <p>Igiena locuinței, a sălii de clasă</p>
Dezvoltarea emoțională și socială	<p>Trăire și manifestare emoțională, starea de bine</p> <p>Emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) și elemente simple de limbaj nonverbal (expresii faciale, postură)</p> <p>Comunicare școlară eficientă</p> <p>Abilități de comunicare de bază</p> <p>Mesaje verbale și nonverbale simple</p> <p>Interacțiuni simple cu ființe și obiecte familiare</p> <p>Prietenia</p> <p>Caracteristicile unui bun prieten</p>
Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	<p>Activități zilnice și sarcini de lucru</p> <p>Sarcini de lucru în activitatea școlară și acasă: tipuri de sarcini, încadrare în timp, finalizare</p> <p>Abilități și atitudini de învățare</p> <p>Importanța învățării</p> <p>Tehnici simple de monitorizare a achizițiilor învățării</p> <p>Explorarea meseriilor</p> <p>Meserii cunoscute: denumire, activități principale, unelte și instrumente, loc de desfășurare</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa a II-a
<p>1.1. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de autocunoaștere și intercunoaștere prin folosirea diferitelor forme de comunicare; - exerciții art-creative realizate în mod individual sau în echipă, personalizate prin culori (obținerea unor produse unice, decuparea unei hârtii împăturite în forme diferite, colorarea unui obiect, desenarea conturului mâinii sau a amprentelor personale etc.); - confecționarea unor obiecte de tip lucru manual; - identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți prin jocuri specifice.
<p>1.2. Respectarea unor reguli de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - amenajarea clasei într-un mod prietenos care să respecte regulile simple de igienă personală; - ghicitori, poezii despre igiena personală; - vizionarea unor filme scurte despre igiena personală; - discuții privind importanța regulilor de igienă în viața noastră; - realizarea unor activități în grupuri mici despre regulile de igienă; - jocuri de rol pentru exemplificarea comportamentelor dezirabile de igienă personală în diferite contexte; - completarea de propoziții lacunare în care sunt prezentate consecințele respectării/ nerespectării regulilor de igienă.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Clasa a II-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor tehnici art-creative de exprimare a diferitelor stări emoționale: desene, modelaje, colaje, jocuri de rol etc.; - exerciții de exprimare în mod adecvat a stărilor emoționale în diferite contexte; - completarea de propoziții lacunare prin care să exprime emoțiile resimțite în diverse situații (exemplu: Cum se simt copiii? Băiatul a primit un balon și este ... (bucuros); Balonul s-a spart și băiatul este ... (speriat, trist);
<p>2.2. Utilizarea unor elemente de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe de film pentru identificarea expresiilor corporale, faciale, verbale simple care indică ascultare activă (contact vizual, postură, mimică, gestică); - exerciții de ascultare activă: inițierea/ menținerea contactului vizual, interpretarea mimicii și gesticii în relații și situații diverse.
<p>2.3. Explorarea abilităților de relaționare cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unor mesaje de mulțumire adresate colegilor/ prietenilor; - elaborarea unor lucrări individuale și colective despre prietenie; - exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relațiile cu ceilalți pe baza experiențelor anterioare; - exerciții de identificare a premiselor care conduc la legarea de prietenii și la cooperarea cu ceilalți (interese comune, activități preferate etc.).

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa a II-a	
3.1. Realizarea unui program zilnic de activități cu sprijinul adulților	<ul style="list-style-type: none"> - crearea unui orar zilnic personalizat; - enumerarea activităților într-o listă – „Ce fac azi?”; - plasarea unor simboluri pentru activitățile programului zilnic în funcție de succesiune și durată; - analiza gradului de îndeplinire a programului zilnic.
3.2. Prezentarea condițiilor (instrumente, persoane, contexte) care facilitează învățarea	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor scurte proiecte despre condițiile de învățare de acasă și de la școală; - realizarea unor scurte interviuri adresate colegilor de clasă sau părinților: „Dacă ai fi director, ce ai păstra și ce ai schimba la școală, pentru ca elevii să învețe mai bine, mai ușor și cu plăcere?”; - „Cum învățau bunicii noștri?” – invitarea la clasă a unor bunici care să relateze experiențele personale din copilărie despre învățare: școală, clasă, condițiile de acasă, cadrele didactice, rechizitele etc.;
3.3. Prezentarea utilității unor meserii/ profesii cunoscute	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea meseriilor de către specialiști invitați la clasă: medic, artist, mecanic, pictor, polițist, preot, zugrav, pompier etc.; - vizite la diferite locuri de muncă; - organizarea unor evenimente („Carnavalul meseriilor” – costume lucrate de copii din materiale reciclabile) în care grupuri de copii promovează diferite meserii la care sunt invitați părinți, bunici, reprezentanți ai școlii și comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	<p>Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți</p> <p>Eu și ceilalți</p> <p>Asemănări și deosebiri dintre sine și ceilalți după criterii simple: aspecte fizice, gen, vârstă, tipuri de vestimentație (sport, elegant, tradițional etc.)</p> <p>Diversitate. Fiecare este unic; diferențe individuale</p> <p>Igiena personală</p> <p>Norme de igienă în contexte variate</p> <p>Importanța normelor de igienă în contexte variate</p> <p>Importanța normelor de igienă pentru sănătate, învățare și în relațiile cu ceilalți</p>
Dezvoltarea emoțională și socială	<p>Trăire și manifestare emoțională, starea de bine</p> <p>Emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) exprimate prin comportamente</p> <p>Comunicare școlară eficientă</p> <p>Elemente de ascultare activă: contact vizual, postură</p> <p>Interacțiuni simple cu ființe și obiecte familiare</p> <p>Abilități necesare și comportamente acceptate în relațiile cu ceilalți</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	Respectul în relațiile cu ceilalți
Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Activități zilnice și sarcini de lucru Cum folosim timpul? Program zilnic de lucru Alternanța efort/ relaxare (timp de lucru/ timp liber) Importanța timpului de învățare Abilități și atitudini de învățare Condițiile învățării: factori favorizanți/ resurse, factori de stres/ obstacole (instrumente, persoane, contexte) Explorarea meseriilor Despre meserii Utilizarea socială a meseriilor: produse realizate, beneficii pentru sine și pentru comunitate

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa a III-a
1.1 Explorarea calității de persoană pe care o are orice om - exerciții de colorare, în desene/ contururi date a imaginilor care înfățișează persoane; - exerciții de prezentare în perechi a propriei persoane; - discuții referitoare la asemănările și deosebirile dintre persoane.
1.2 Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei - recunoașterea, în situații diferite a trăsăturilor unor personaje (de exemplu, prezentate în povești, fabule, desene animate familiare elevilor); - ilustrarea prin desen, pictură, modelaj a unor comportamente morale/ trăsături de caracter ale unor personaje; - exerciții de apreciere a propriilor trăsături morale, manifestate în contexte familiare.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Clasa a III-a
2.1 Exersarea exprimării adaptative a emoțiilor în contexte diferite - exerciții de identificare a unor răspunsuri emoționale (furie, tristețe, bucurie etc.); - exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod sănătos a emoțiilor;
2.2 Dezvoltarea abilităților de relaționare în contexte variate - activități în perechi pentru exersarea elementelor de ascultare activă; - jocuri de rol pentru exersarea răspunsurilor emoționale în context școlar și familial.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa a III-a
3.1. Abilități de planificare/ organizare a sarcinilor școlare - elaborarea unui orar personal zilnic, care să cuprindă activități de învățare și de timp liber; - discuții cu privire la ponderea activităților de învățare și a celor de timp liber în orarul zilnic; - discuții cu privire la importanța planificării activităților de învățare și de timp liber.
3.2. Identificarea condițiilor optime pentru învățarea eficientă - colaje, postere, desene pentru evidențierea condițiilor optime de învățare; - exerciții de exemplificare a situațiilor personale privind condițiile de învățare; - discuții dirijate cu privire la condițiile eficiente de învățare; - studii de caz.
3.3. Identificarea specificului unor meserii cunoscute - discuții despre atribuții și responsabilități în cadrul meseriilor cunoscute; - joc de rol pentru exprimarea specificului meseriilor; - vizionare de filme tematice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți Ce înseamnă să fim persoane Persoana mea Persoana lui/ ei Trăsături morale ale persoanei Bunătatea opusă răutății Respectul opus lipsei de respect Sinceritatea opusă nesincerității
Dezvoltarea emoțională și socială	Trăire și manifestare emoțională, starea de bine Cum mă simt astăzi/ la școală/ atunci când/ dacă Roata emoțiilor Eu și emoțiile mele Comunicare școlară eficientă Observ și ascult Cum comunic la școală și acasă
Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Activități zilnice și sarcini de lucru O zi din viața mea Program zilnic de lucru Importanța timpului de învățare Abilități și atitudini de învățare Condițiile învățării: factori favorizanți/ resurse, factori de stres/ obstacole (instrumente, persoane, contexte) Cum învăț eu? Explorarea meseriilor Specificul meseriilor Rolul/ importanța meseriilor în comunitate

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Recunoașterea locurilor de apartenență (locală, națională europeană) în care se integrează persoana</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prezentare a localității și a domiciliului; - realizarea unor colaje cu imagini, fotografii care prezintă elemente specifice ale localității în care trăiește elevul; - realizarea unor desene, colaje cu ocazia unor evenimente sărbătorite la nivel local, național și european.
<p>1.2. Explorarea unor norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea exemplelor (precum cele prezentate în povestiri, desene animate, din viața reală) pentru ilustrarea unor norme morale; - recunoașterea respectării/ încălcării unor norme morale, pornind de la contexte familiare elevilor (de exemplu, prezentate în povești, fabule, desene animate familiare elevilor, comportamente ale copiilor și ale adulților).

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Clasa a IV-a
<p>2.1. Gestionarea emoțiilor în contexte diferite de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor pozitive și negative în contexte variate; - vizionarea unor filme scurte în care să se identifice emoții pozitive și negative ale personajelor; - identificare de modalități adaptative de exprimare a emoțiilor pozitive/ negative;
<p>2.2. Dezvoltarea abilităților de relaționare în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor sarcini de grup în care se stabilesc roluri, reguli; - jocuri de rol în care să exerseze diferite roluri; - vizionarea unor filme scurte în care să se identifice diferite roluri.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa a IV-a
<p>3.1. Abilități de rezolvare a sarcinilor școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de planificare a activităților de învățare; - exerciții de identificare a resurselor necesare activităților de învățare; - desene, colaje, postere; - discuții despre: „Cum învăț?”, „Când învăț?” etc.;
<p>3.2. Identificarea metodelor/ strategiilor de învățare eficientă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemplificarea unor metode de învățare eficientă (de exemplu: schematizare, folosirea culorilor, sublinierea, mnemotehnici, idei principale, hărți mentale etc.); - exerciții de aplicare a tehnicilor/ metodelor de învățare eficientă; - realizarea unor sarcini de lucru folosind TIC.
<p>3.3. Abilități de lucru în echipă</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre învățarea prin cooperare; - exemplificări de activități/meserii care presupun munca în echipă; - identificarea rolurilor dintr-o echipă/grup de lucru; - exersarea rolurilor identificate prin jocuri specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți Localitatea și domiciliul Țara natală și, după caz, țara în care locuim Tradiții locale/naționale/europene Norme morale Exemplificări ale normelor morale Rolul normelor morale Comportamentul în familie, școală, grup de prieteni, comunitate
Dezvoltarea emoțională și socială	Trăire și manifestare emoțională, starea de bine Termometrul emoțiilor Suntem diferiți, avem emoții diferite Emoții pozitive/emoții negative Comunicare școlară eficientă Eu și ceilalți Roluri în cadrul grupurilor
Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Activități zilnice și sarcini de lucru Cum învăț? Programul meu zilnic Abilități și atitudini de învățare Modalități de învățare Cum învăț la ....? Explorarea meseriilor Rolurile în echipă Talente, înclinații, pasiuni, interese Munca în echipă și munca individuală

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare, în concordanță cu specificul disciplinei.

O notă aparte a disciplinei **Consiliere și dezvoltare personală** este dată de contribuția la dezvoltarea emoțională, socială și pentru carieră a elevului. Valorificarea experiențelor elevilor fundamentează autenticitatea învățării. Există o raportare permanentă la ceea ce gândesc și simt, precum și la modul în care se comportă elevii. Domeniile tematice ale programei conferă un spațiu generos, în care elevii sunt invitați să conștientizeze cine sunt, să analizeze emoțiile pe care le au, să se raporteze sănătos la ceilalți (diversitate), să fie motivați să învețe cu succes, să exploreze ce meserii/ profesii le-ar plăcea să practice. Este important de luat în considerare opțiunea realizării unor activități integrate sau diversificarea/ extinderea activităților extrașcolare. Abilitățile și atitudinile „învățate” la Consiliere și dezvoltare personală reprezintă acele achiziții transferabile necesare obținerii succesului școlar, în carieră și în viață.

Strategii didactice

Disciplina **Consiliere și dezvoltare personală** oferă un cadru semnificativ pentru stimularea flexibilității cognitive și a creativității elevului, aceștia fiind încurajați să adreseze întrebări, să comunice propriile opinii, să aibă intervenții argumentate, să reflecteze asupra temelor puse în discuție, să manifeste inițiativă, să exprime idei originale și emoții autentice despre ceea ce învață.

Registrul complex al strategiilor didactice, organizate sub diferite forme, stimulează participarea activă, în mod individual sau în echipă. Accentul în orele de Consiliere și dezvoltare personală este dat de spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor elevilor la sarcinile propuse. Analizele succesive, momentele de autoevaluare și de reflecție oferă copiilor cadrul necesar pentru interiorizarea conceptele tematice, pentru dezvoltarea încrederii în sine, pentru conturarea perspectivei pozitive asupra resurselor personale, astfel încât să facă față provocărilor școlare sau celor din viața de zi cu zi.

O atenție deosebită este acordată explorării intereselor și exersării abilităților de învățare, identificării experiențelor anterioare și cunoașterii așteptărilor elevilor cu privire la activitățile care urmează a fi derulate. La finalul unui modul tematic sau al unei lecții, elevii sunt invitați să își exprime emoțiile cuprivire la ceea ce au descoperit sau experimentat.

Expozițiile, discuțiile pe baza portofoliului sunt oportunități pentru valorizarea intereselor și aptitudinilor personale. Astfel, se creează contextul exprimării emoțiilor și a atitudinii elevilor față de progresul în învățare. Reflectarea „împreună” asupra produselor individuale sau create în echipă contribuie la dezvoltarea coeziunii grupului.

Valorizarea rezultatelor prin acordarea de feedback pozitiv fiecărui elev asigură cadrul pentru optimizarea imaginii de sine și dezvoltarea încrederii în sine. Crearea unui climat securizant, de non-etichetare, încurajator reprezintă un aspect important, care depinde, în principal, de atitudinea cadrului didactic în relația cu elevii.

Disciplina **Consiliere și dezvoltare personală** este realizată de către cadrul didactic de la clasă. În cazul aprofundării unor teme, acesta poate colabora cu psihologul sau consilierul școlar pentru eficientizarea activităților derulate, spre exemplu: consultări cu privire la cele mai adecvate modalități de lucru cu elevii, recomandarea unor resurse suplimentare care pot fi utilizate sau organizarea unor activități în parteneriat.

Implicarea părinților presupune participarea în activități cum ar fi: expoziții/târguri, serbări, concursuri, excursii, carnavaluri, proiecte în echipă părinți-copii, discuții pe baza portofoliilor elevilor, vizite la locul de muncă al părinților etc.

În cadrul activităților de **Consiliere și dezvoltare personală** elevii explorează, apoi aplică și ulterior reflectează asupra propriului progres. Din această perspectivă, predarea se distanțează considerabil de înțelesul ei tradițional de „transmitere de cunoștințe”. Rolul cadrului didactic este de a organiza și oferi oportunități de joc și învățare care să-i permită elevului să-și descopere și să experimenteze propriile abilități și atitudini, de a particulariza și facilita transferul acestora în viața reală.

Selecția activităților se va face și în funcție de specificul local, precum și de resursele materiale disponibile. Strategiile didactice recomandate pentru orele de Consiliere și dezvoltare personală sunt cele activ-participative. Disciplina are un accentuat caracter explorator și practic-aplicativ, care presupune implicarea directă a elevilor. Elevii conștientizează, exersează abilități și atitudini într-un mediu prietenos de învățare, devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Este foarte important ca activitățile să-i ajute pe copii să se simtă bine, să le placă și, astfel, să fie motivați intrinsec să învețe.

Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în perechi/ echipă, independent sau facilitate de cadrul didactic. O activitate poate debuta cu un scurt brainstorming care valorifică ideile creative și experiențele anterioare ale elevilor.

Metodele și tehnicile art-creative permit utilizarea unei palete largi de resurse (de la cele uzuale, precum creioanele și colile colorate, pensule și acuarele, foarfece, lipici, la materiale reciclabile, elemente din natură, bucăți de material textil, plastic sau lemnos etc.) care antrenează și motivează elevii. Este recomandată crearea unor produse diverse, colorate, originale, care să valorifice imaginația și creativitatea elevilor. Jocul de rol și simularea (dramatizare, marionete, teatru) pregătesc copilul pentru situații reale de viață și facilitează dezvoltarea comunicării verbale și nonverbale, a empatiei, a toleranței.

Lucrul în echipă antrenează strategiile de rezolvare a conflictelor și modalitățile de comunicare eficientă. Problematizarea oferă oportunitatea de a căuta soluții pentru diferite situații de tip investigativ și de a stimula curiozitatea naturală elevilor.

Exercițiile și jocurile vor combina mișcarea, verbalizarea/ limbajul mimico-gestual/ nonverbal, manipularea unor obiecte. Conversația și discuțiile de grup permit elevilor să se raporteze, să învețe și să valorizeze atât experiența personală, cât și experiența colegilor. Tehnicile specifice dezvoltării gândirii critice (de exemplu: turul galeriei) asigură exprimarea propriilor opinii și creează premisele dezvoltării asertivității.

Utilizarea unor secvențe din filme sau a imaginilor din planșe/ cărți de povești reprezintă, printre altele, suporturi intuitiv-concrete indispensabile învățării la această vârstă.

În ceea ce privește contextele nonverbale și informale de realizare a activităților de Consiliere și dezvoltare personală, sunt recomandate: vizite în diferite organizații publice sau private (bibliotecă, muzee, companii/ firme, fabrici, magazine, cabinete, primării, alte școli, poliție etc.), participarea la spectacole de teatru, film, invitarea la clasă a unor personalități de succes din comunitate (actori, sportivi, profesori, pompieri, medici etc.) sau „întâlniri” cu personaje din desene animate/ filme preferate. Atunci când este posibil, activitățile vor fi realizate într-un spațiu neconvențional, cum ar fi: parcuri, în curtea școlii, locații din cadrul excursiilor/ taberelor organizate, locuri de muncă ale părinților, ONG/ companii/ firme.

Sub îndrumarea cadrului didactic, copiii vor fi încurajați să organizeze și să participe la evenimente educaționale: expoziții, festivaluri, târguri, ateliere de lucru etc., care să valorifice rezultatele activității lor. Sunt recomandate parteneriatele cu alte clase

din școală sau din alte școli, acțiunile de voluntariat și caritabile, cu ocazia diferitelor sărbători.

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățare. La disciplina Consiliere și dezvoltare personală, evaluarea se realizează din mai multe perspective: a cadrului didactic, a elevului însuși (autoevaluare) și a colegilor (interevaluare). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare precum: activități practice, proiecte individuale și de grup, postere/ desene/ colaje, portofolii.

Este important feedbackul permanent față de progresul fiecărui elev, încurajarea exprimării ideilor și a argumentelor personale, expunerea și valorizarea produselor învățării. Portofoliul va fi prezentat părinților în diferite momente pe parcursul anului școlar, iar acesta va constitui un prilej de dialog pe marginea intereselor/ talentului elevilor și a ariilor recomandate pentru îmbunătățire. Alte modalități de realizare a evaluării sunt reprezentate de discuțiile de grup, utilizarea cadranului învățării (Ce mi-a plăcut, Ce nu mi-a plăcut, Ce am învățat, Ce voi folosi etc.), precum și a fișelor individuale de observație (completate de către cadrul didactic).

Evaluarea nu reprezintă numai un instrument de control și măsurare a competențelor elevilor, ci și o modalitate de reglare a strategiilor de predare-învățare, de adaptare a cadrului didactic la nevoile individuale și de vârstă ale elevilor. Cadrul didactic va urmări progresul elevilor reflectat în achiziții cognitive, emoționale, comportamentale și atitudinale.

Bibliografie:

Băban, A., (2001), *Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca;

Lemeni, G., Mihalca, L., Mih, C., (2005), *Consiliere și orientare, Activități pentru clasele I-IV*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;

Paraschivoiu, C., E., (2005), *Viitorul începe azi! Ghid metodologic de orientare și consiliere școlară*, Editura Magister, Sibiu;

*** *Ghid de orientare, consiliere și asistență educațională pentru elevi*, (2016), realizat în cadrul proiectului „Abordare inovativă și pachet de resurse suport pentru stimularea participării la educație (STIMUL)” (Contract: POSDRU/188/2.2/S/155742);

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Delia Elena STOICESCU, Inspectoratul Școlar Județean Sibiu

Nume, prenume	Instituție de apartenență
prof. Muntean Daniela	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
prof. Miron Mihaela Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu
prof. Năgăra Ramona Corina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu
prof. Gruncă Anca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu
prof. Nan Nicoleta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Posa Cornelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Hodoș Adriana Corina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Conea Ana Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Bologa Anamaria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Dr. Purcia Valeria Ecaterina	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Sibiu
prof. Daneș Daniela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Sibiu
prof. Stan Corina Mihaela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Sibiu
prof. Șerb Silvana Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
prof. Prodan Vasile	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Dumbrăveni

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special gimnazial
Clasa a V-a - Clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* este cuprinsă în planul-cadru pentru învățământul special gimnazial, elevi cu dizabilități auditive, ca disciplină de trunchi comun în aria curriculară *Consiliere și orientare*, având alocată 1 oră pe săptămână în fiecare dintre clasele a V-a – a VIII-a.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie semnificativ la starea de bine și la consolidarea încrederii în sine a elevilor, ca persoane unice și valoroase, care își cunosc potențialul individual, interacționează armonios cu ceilalți, învață cu eficacitate și iau decizii școlare, personale, de carieră și stil de viață sănătos.

Programa asigură continuitatea cu problematica abordată la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală*, în ciclul primar. De asemenea, programa contribuie la dezvoltarea competențelor din *profilul de formare al elevului de gimnaziu*, cum ar fi: competența de a învăța să înveți, prin aprecierea calităților personale în vederea autocunoașterii și alegerii carierei; spiritul de inițiativă și antreprenoriatul; competențele sociale și civice, prin manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru valorizarea diversității.

În mod particular, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie la realizarea profilului de formare din perspectiva a cinci dimensiuni ale dezvoltării personalității elevului, care vizează: competențe de autocunoaștere, competențe socio-emoționale, competențe de management al învățării, competențe de management al carierei și adoptarea unui stil de viață sănătos.

Din perspectiva competențelor de autocunoaștere, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie la dezvoltarea capacității elevilor cu dizabilități auditive de a-și explora interesele, nevoile și aspirațiile, de a-și identifica și autoevalua resursele personale.

Din perspectiva competențelor socio-emoționale, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* sprijină elevii în managementul adecvat al emoțiilor, comunicarea asertivă, cooperarea în grup, participarea la viața clasei, școlii și comunității.

Din perspectiva competențelor de management al învățării, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* oferă elevilor cu dizabilități auditive oportunități pentru dezvoltarea abilităților de învățare și de creștere progresivă a eficienței și autonomiei în învățare, precum și a capacității de reflecție asupra propriei învățări.

Din perspectiva competențelor de management al carierei, la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* elevii cu dizabilități auditive explorează lumea educației și lumea muncii și își dezvoltă capacitatea de a lua decizii referitoare la educație, carieră și stil de viață.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie, de asemenea, la adoptarea unei atitudini responsabile față de propria sănătate și față de mediul înconjurător, din perspectiva stării de bine prin adoptarea unui stil de viață sănătos și a managementului comportamentelor de risc.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului cu dizabilități auditive pe întregul parcurs al învățământului special gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu valoare de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități auditive și care integrează strategii didactice. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară sau de a le completa astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate nevoilor elevilor .

Conținuturile constituie mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevii cu dizabilități auditive. Conținuturile învățării sunt organizate din perspectiva următoarelor domenii tematice: *Autocunoaștere și stil de viață sănătos, Dezvoltare emoțională și socială, Managementul învățării, Managementul carierei*.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice specifice disciplinei, sugestii privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă și sumativă.

În elaborarea prezentei oferte curriculare au fost valorificate recomandările cuprinse în Rezoluțiile Consiliului Europei (2004, 2008) care subliniază rolul consilierii și orientării ca suport concret pentru câștigarea autonomiei în învățare, pentru deciziile cotidiene ale individului și facilitarea accesului la activități de consiliere pentru toți cetățenii, pe tot parcursul vieții. În același timp, programa a avut în vedere recomandările elaborate în cadrul rețelei European Lifelong Guidance Policy Network (2007-2015) cu privire la importanța dezvoltării timpurii a competențelor de management al carierei (CMS) și a necesității includerii acestora, în acord cu formulările existente și în Rezoluțiile anterior menționate, ca elemente obligatorii ale curriculumului școlar. De asemenea, au fost valorificate recomandări ale unor strategii naționale și europene din domeniul sănătății și mediului, cum ar fi Strategia Națională de Sănătate 2014 - 2020 care susține promovarea aspectelor socio-emoționale în cadrul activităților curriculare sau Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (2015) care subliniază, prin obiectivul și țintele specifice domeniului educațional, necesitatea ca elevii să dobândească abilități și cunoștințe importante în a promova dezvoltarea durabilă și un stil de viață durabil.

Competențe generale

- 1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**
- 2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare**
- 3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare**
- 4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea caracteristicilor personale, a propriilor resurse și a oportunităților de dezvoltare specifice vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea propriei persoane „Eu în clasă”, „Eu în familie”, prin desen, pictură, colaj; - elaborarea unor proiecte individuale, în perechi sau în echipă, desene, colaje, album foto pe teme, cum ar fi: „Eu sunt, eu fac”, „Pot să fac, nu pot să fac” etc.; - completarea unor fișe/ chestionare pentru identificarea și explorarea unui set de valori relevante pentru viața copiilor, pornind de la un set de întrebări de tipul: „Ce știi? Ce pot? Ce vreau? Ce-mi place?”; - prezentarea caracteristicilor de dezvoltare specifice în preadolescență.
<p>1.2. Identificarea surselor de stres și a consecințelor acestuia asupra sănătății și stării de bine</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor imagini/ filme pentru identificarea factorilor generatori de stres și a efectelor stresului asupra vieții personale; - realizarea de desene/ colaje care să ilustreze surse de stres din viața lor.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea unei varietăți de emoții trăite în raport cu sine și cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor utilizând suporturi diverse: imagini, fotografii, povești, piese de teatru, secvențe de film - asocierea între o activitate preferată, precum: lectura, dansul, șahul, mersul cu rolele și emoția pe care un copil o trăiește realizând această activitate, utilizând suporturi vizuale cu denumirea emoțiilor - selectarea unor imagini sau realizarea unor desene în vederea familiarizării cu emoțiile umane - exerciții de identificare a emoțiilor personale prin completarea propozițiilor lacunare de tipul: „Eu simt ... atunci când ... ..”
<p>2.2. Acordarea feedbackului pozitiv în relaționarea cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare de fraze: „Mi-a plăcut de tine atunci când...”, „Am învățat de la tine ...”; - jocuri de oferire a feedbackului pozitiv prin notarea calităților unui coleg pe fișe individuale de lucru; - realizarea unor produse (postere, colaje etc.) pentru a pune în valoare acele calități/ comportamente care au fost identificate la ceilalți ca fiind surse de învățare/ inspirație.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare

Clasa a V-a
<p>3.1. Identificarea factorilor personali și de context care facilitează/ blochează învățarea</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții de grup, studii de caz, colaje, album foto, povestiri, filme familiare elevilor de analiză a unor experiențe de învățare din viața elevilor (reșite sau nereșite) și identificarea factorilor care au sprijinit/ frânat învățarea (exemplu: „Când am reușit, de ce am reușit/ ce m-a ajutat?”, „Când n-am reușit, ce m-a împiedicat/ influențat?”);

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor tehnici de învățare variate pentru a rezolva o sarcină de învățare în modalități cât mai diverse și identificarea preferințelor personale pentru una sau alta dintre tehnici; - completarea unor fișe de lucru, realizarea de postere și prezentări pentru identificarea intereselor și motivațiilor de învățare.
<p>3.2. Prezentarea progreselor în învățare, utilizând modalități variate de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea pașilor necesari pregătirii zilnice pentru școală; - prezentarea unei reușite personale în mediul școlar și extrașcolar utilizând modalități variate de comunicare: albume foto, postere, desene, limbaj mimico/ gestual etc.; - oferirea unui feedback pentru recunoașterea progreselor celorlalți; - realizarea primilor pași în constituirea progresivă a portofoliului personal de învățare: exprimarea opțiunilor elevilor pentru formatul portofoliului, negocierea regulilor de constituire a acestuia, identificarea rezultatelor/ categoriilor de rezultate ale învățării pe care le pot introduce, planificarea unor evenimente de prezentare a portofoliilor la final de semestru/ an școlar

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a V-a
<p>4.1. Recunoașterea oportunităților pe care le oferă educația pentru alegerea carierei</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în perechi/ echipe: „De ce mergem la școală?”, „Școala mea – cum mi-ar plăcea să fie la școală/ în clasa mea?”, „Ce îmi place cel mai mult/ cel mai puțin la școală?”; - exerciții de corelare a disciplinelor școlare cu profesii pentru care este necesară studierea acestora: „La ce ne folosește studiul istoriei/ matematicii/ muzicii etc.?”; „Dacă aș fi șofer/ asistentă medicală/ inginer etc. ce ar trebui să știu/ să știu să fac/ să învăț la școală?” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare; - organizarea unor expoziții de postere, colaje cu fotografii, materiale din activitățile școlare și extrașcolare preferate de elevi: „Ce îmi place să fac la școală”, „Ce îmi place să fac în timpul liber” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare
<p>4.2. Identificarea unor ocupații din domenii diferite de activitate și a beneficiilor acestora pentru persoană și pentru societate</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea de către elevi a unor fișe sintetice ale ocupațiilor „Dacă aș fi șofer/ asistentă medicală/ inginer etc. unde aș lucra/ în ce condiții/ ce calități personale/ ce pregătire ar fi necesare/ ce stil de viață as avea/ aș putea găsi un loc de muncă/ ce salariu aș avea” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare; - realizarea unui eveniment de prezentare a unor profesii tradiționale, actuale, de viitor, de tipul: „Carnavalul profesiilor”; - organizarea unor vizite pe plan local la instituții/ companii pentru familiarizarea cu diferite domenii de activitate și medii de lucru; - elaborarea și rezolvarea în perechi a unui careu de cuvinte încrucișate, care să conțină ocupații din diferite domenii de activitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici și resurse personale: interese, aptitudini, valori, caracteristici pozitive, preferințe • Concept de sine • Schimbare și dezvoltare. Caracteristicile preadolescenței, modificări psihosomatice specifice vârstei • Sănătatea persoanei și a mediului: starea de sănătate și prevenirea îmbolnăvirilor, surse de stres și strategii de prevenire, igiena personală/ igiena în colectivitate, alimentație sănătoasă, ritm biologic de activitate și odihnă
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Emoții de bază/ emoții diverse • Acordarea feedbackului pozitiv
Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Factorii care facilitează/ blochează învățarea • Tehnici de învățare eficientă • Portofoliul personal de învățare: scop, principii și rol în învățare
Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Rolul educației în alegerea unei cariere • Ocupații și domenii de activitate • Beneficiile ocupațiilor pentru individ și pentru societate: remunerație, perspective de angajare, stilul de viață, prestigiu

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Explorarea direcțiilor de dezvoltare a caracteristicilor personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza calităților personale și a direcțiilor de dezvoltare a acestora prin fișe de lucru cu tema „Cine sunt eu?”, „Schimbări, schimbări”, etc.; - stabilirea unor repere importante a evenimentelor din viața personală; - folosirea unor carduri/ imagini inspiraționale care reprezintă arhetipuri/ personaje din povești clasice, citate pentru explorarea valorilor și credințelor proprii;
<p>1.2. Identificarea alternativelor de soluționare a unor situații de stres pentru asigurarea stării de bine</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în jurul unor situații care necesită autocontrol; - exerciții/ jocuri de autocontrol comportamental/ emoțional; - întâlniri cu specialiști pentru analizarea unor situații limită de viață și identificarea modalităților de soluționare a acestora; - prezentarea/ vizionarea de filme/ imagini despre aplicarea în viața de zi cu zi a condițiilor care conduc la asigurarea stării de bine.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a VI-a
<p>2.1 Exprimarea emoțiilor în acord cu nevoile personale și cu specificul situațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de către elevi a unei expoziții, prin colectarea, în timp, a fotografiilor ce ilustrează emoții diverse, surprinse în contexte diferite - jocuri de rol/ scenete cu personaje aflate în situații ce reflectă emoții diverse: „Prima zi de școală”, „În vizită la prietenul meu”, „Sunt răcit, nu mă simt prea bine”, „Nu știu să rezolv o problemă”
<p>2.2. Identificarea elementelor comunicării eficiente în medii reale și virtuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea portretului unei persoane care comunică eficient - vizionarea unor secvențe de film/ discutarea unor studii de caz pentru identificarea strategiilor de comunicare eficientă în medii reale și virtuale - desene/ picturi/ colaje pentru ilustrarea individuală sau în echipă a unor atitudini și valori importante în comunicarea interpersonală eficientă

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare

Clasa a VI-a
<p>3.1. Autoevaluarea progreselor în învățare, utilizând instrumente simple de planificare și monitorizare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte pe teme familiare elevilor, specifice altor discipline de studiu sau integrate, pentru identificarea pașilor necesari în învățare și a tehnicilor de învățare eficientă („Cum învăț la ...?”); - analiza produselor diferitelor activități de învățare la alte discipline în scopul identificării progresului/ obstacolelor, utilizând fișe de lucru, grafice, planificatoare; - planificarea pașilor pentru continuarea constituirii și revizuirii permanente a portofoliului personal de învățare.
<p>3.2. Manifestarea interesului pentru a învăța de la ceilalți și pentru a-i sprijini pe ceilalți în învățare</p>

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - analiza unor experiențe de învățare non-formală ale elevilor (în familie, între colegi sau prieteni, în comunitate) și identificarea beneficiilor acestor experiențe pentru succesul în învățare; - simularea unor situații de învățare prin asumarea unor roluri specifice în spațiul educațional: profesor, coleg mai mare/ mai mic, părinte; - analiza unor povești de viață motivaționale pentru identificarea factorilor și strategiilor personale de depășire a dificultăților; - selecția produselor învățării și a altor elemente relevante pentru activitatea de învățare a elevilor pentru continuarea constituirii portofoliului personal de învățare

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a VI-a
<p>4.1. Compararea unor trasee educaționale din perspectiva alegerii carierei</p> <ul style="list-style-type: none"> - inițierea unor dezbateri cu membri ai familiei sau profesioniști din comunitatea locală pentru identificarea cerințelor educaționale necesare pentru exercitarea unor ocupații: „Modele de viață, modele de carieră” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare; - desene, colaje pe tema „Drumul carierei mele” având ca model familia sau persoane din anturajul apropiat.
<p>4.2. Analiza unor ocupații din perspectiva responsabilităților, condițiilor de lucru și a consecințelor asupra stilului de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în perechi despre diverse ocupații, pe baza unor criterii, precum: pregătirea profesională necesară, responsabilitățile postului, condițiile și programul de lucru, salariul aferent - analiza unor fișe cu ocupațiile de interes pentru elevi, pe baza unor exemple din Codul Ocupațiilor din România sau din profilele ocupaționale, urmărind criterii, precum: conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/ echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații, educația necesară, salariul sau stilul de viață; - realizarea unui proiect intitulat „Vizite în companii”, prin parcurgerea pașilor: identificarea companiilor/ firmelor din zonă, efectuarea vizitei, colectarea informațiilor legate de conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/ echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații în anumite ocupații, prezentarea experiențelor în cadrul unei expoziții organizate de elevi și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Atitudinea pozitivă față de propria persoană. Starea de bine. Speranță și optimism • Situații de stres/ dificile de viață: plecarea părinților la muncă în străinătate, ruperea unor relații de prietenie, dificultăți materiale, anxietate în situații de testare/ examene • Resurse pentru sănătatea persoanei și a mediului. Stereotipuri, discriminare. Echilibrul dintre activitate și odihnă. Mediul ambiant care susține învățarea și starea de bine
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Emoții pozitive/ emoții negative • Comunicarea în mediul real • Comunicarea în mediul virtual
Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Învățarea în contexte formale, non-formale și informale • Instrumente de planificare și evaluare a învățării • Atitudini și comportamente care conduc la învățare eficientă • Condiții interne și externe ale învățării
Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Trasee educaționale, ocupații și cariere • Caracteristicile unor ocupații: conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/ echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații în anumite ocupații • Criterii de alegere a unei cariere: resurse personale, condiții de lucru, educația necesară, salariul

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Exersarea acțiunilor specifice dezvoltării personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea resurselor semnificative pentru dezvoltarea personală prin: completarea unor fraze lacunare, cum ar fi: „Eu pot/ nu pot să...”, „Sunt bun/ nu sunt bun la...”, „Am de îmbunătățit ...”; - redactarea de texte scurte despre realizările și performanțele personale: „Povestea mea de succes”; - exerciții individuale și de grup pentru construirea hărții cu abilitățile de viață, pe baza vizionării unor scurte filme motivaționale/ inspiraționale despre performanță și succes; - discuții despre schimbările fizice și emoționale specifice în preadolescență/ adolescență.
<p>1.2. Autoevaluarea stilului de viață sănătos în raport cu mediul de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor grile de autoevaluare despre stilul de viață sănătos; - realizarea unor campanii de comunicare, responsabilizare prin afișe/ postere, pliante privind dezvoltarea durabilă, texte și desene despre efectele negative ale comportamentelor de risc pentru starea de sănătate; - crearea unor postere cu situații care produc stresul/ situații sau care conduc la starea de bine - identificarea unor acțiuni pentru dezvoltarea stilului de viață în raport cu mediul de viață: comportamente sănătoase, obiceiuri zilnice, situații de criză, violența în școală/ familie/ comunitate; - prezentarea rezultatelor proiectelor în echipă: „Internetul, beneficii și riscuri”, „Cum am intrat în contact cu Internetul”, „Internetul, educația și viața de familie”, „Siguranța pe Internet”, „Jocuri video, aplicații online și timpul alocat”, „Rețele de socializare în viața mea”.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a VII-a
<p>2.1. Manifestarea empatiei în raport cu diferențele individuale și de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în perechi/ echipe pe baza unor proverbe și zicători care reflectă comportamente empaticе (de exemplu: „Prietenul la nevoie se cunoaște”, „Ce tie nu-ți place, altuia nu-i face!” etc.); - exerciții pentru identificarea asemănarilor dintre propria persoană și un coleg/ un personaj literar sau de film: „Trei caracteristici pe care le avem în comun”; - discuții cu invitați la clasă, discutarea unor secvențe de film pe tema emoțiilor trăite, a reacțiilor și a comportamentelor față de diversitate (spre exemplu, față de copiii percepuți ca fiind diferiți); - jocuri de rol în vederea experimentării emoțiilor trăite și a comportamentelor adoptate de către alte persoane, exprimate/ abordate în mod asertiv.
<p>2.2 Exprimarea asertivă în interacțiuni școlare, familiale și comunitare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea tiparelor de comunicare asertivă, pasivă și agresivă utilizând suporturi diverse: povești, secvențe de film; - exerciții de formulare a unor răspunsuri de tip asertiv, agresiv și pasiv pentru diferite situații: „Un coleg îți răstoarnă penarul”, „Un prieten dorește să se joace cu mingea, dar tu preferi să te joci pe calculator”, „Nu ai înțeles complet/ corect mesajul colegului” etc.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare

Clasa a VII-a
<p>3.1. Integrarea în programul zilnic a unor rutine privind autodisciplina și stilul de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor activități care se repetă cu regularitate în viața elevilor, utilizând studii de caz; - realizarea unui program zilnic și săptămânal care să integreze echilibrat activități de învățare, activități de relaxare și de stil de viață sănătos și prezentarea acestuia în perechi, grup de discuție etc.; - compararea rutinelor proprii cu cele ale unor personalități din diferite domenii: vizionarea de filme, lectura unor articole, pasaje literare, observarea directă, întâlniri cu personalități etc.
<p>3.2. Raportarea reflexivă și constructivă asupra reușitelor și nereușitelor în învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea/ analiza SWOT/ studii de caz ale unor situații concrete din viața elevilor care au condus la reușite/ nereușite, cu evidențierea atitudinilor și comportamentelor care conduc la învățare eficientă prin joc de rol, fișe de autoevaluare; - ilustrarea unor situații de reușită/ nereușită în învățare și valorizarea experiențelor de învățare din greșeli prin exerciții art-creative, desene, postere; - selecția și adăugarea în portofoliul personal de învățare a dovezilor privind autoevaluarea progreselor în învățare: feedback din partea colegilor, profesorilor, părinților; fișe de evaluare și autoevaluare.

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a VII-a
<p>4.1. Formularea unor scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a intereselor personale și a modului în care acestea influențează alegerea activităților: „Ce îmi place să fac, ce mă interesează?”, „Alegerile mele - interesele mele” etc. și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare; - discuții despre rolul familiei în formularea scopurilor personale referitoare la educație, carieră și stil de viață: „Părinții/ bunicii - factori importanți în alegerea profesiei”, „Seri/ grupuri ale părinților”, „Ce doresc eu, ce doresc părinții mei”; - realizarea unor colaje, postere, albume foto care să conțină experiențe și evenimente personale, care contribuie la planificarea/ proiectarea carierei și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.
<p>4.2. Evaluarea corespondențelor dintre aspirațiile personale, cerințele unei ocupații și nivelul de educație necesar</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor vizite în companii/ instituții, după următorul plan: protocolul vizitei, sarcinile îndeplinite, cerințele ocupațiilor identificate în companiile vizitate, rezumatul experienței elevilor în cadrul vizitei de explorare, redactarea unor scrisori de mulțumire adresate reprezentanților companiilor vizitate; - discuții în grupuri mici despre cerințele unor ocupații și nivelul de educație necesar pentru exercitarea acestora; - elaborarea unei scheme/ hărți mentale, care să descrie, pornind de la aspirațiile personale, opțiunea pentru o anumită carieră și traseul educațional care trebuie urmat pentru ca această opțiune să se poată realiza.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Autoeficacitate. Etichetări. Abilități și activități. Performanță și succes • Provocări și oportunități. Schimbări la nivel fizic și emoțional la preadolescenți • Comportamente responsabile. Agresivitate, violență, bullying: cauze, forme, soluții. Internetul, rețelele sociale și viața zilnică. Atitudini față de resurse și reciclare
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Empatia. Colaborarea și cooperarea • Emoții, reacții comportamente față de diversitate (gen, vârstă, apartenență socială, apartenență etnică, situație economică, stare de sănătate, dizabilități/ copii cu nevoi speciale de educație) • Caracteristici ale comunicării/ comportamentului asertiv, pasiv, agresiv
Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente de management al timpului: organizare, planificare • Reușită și eșec în învățare • Progres și motivație în reușita școlară
Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață. Dimensiunea de gen în educație și carieră • Aspirații personale, cerințe ale unei ocupații și nivelul de educație necesar pentru exercitarea acesteia • Opțiunile de carieră: relația dintre informațiile despre sine (caracteristici personale, abilități, interese, valori legate de muncă), nivelul de educație și alegerea carierei

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Valorificarea acțiunilor specifice dezvoltării personale din perspectiva autoeficacității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a unicității personale în formă creativă prin identificarea a trei puncte tari și trei aspecte de îmbunătățit; - aprecierea evoluției personale: „Acum 4 ani”, „Peste 4 ani”, participarea la jocuri de rol: „Sunt unic/ Sunt diferit prin: calități personale, aspecte de îmbunătățit, aprecieri adresate celorlalți”; - prezentarea personală sub formă de afișe, postere, texte scurte, desene: „Ce mi-am propus și ce am realizat”, „Albumul personal de fotografii” cu mesaje cheie din copilărie până în prezent.
<p>1.2. Luarea deciziilor sigure și sănătoase pentru prevenirea situațiilor cu potențial de risc sau de criză</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea etapelor în procesul de luare a deciziilor: identificarea problemei, analiza problemei, generarea de soluții alternative, analiza consecințelor, luarea deciziei; - elaborarea proiectelor individuale și de grup pentru identificarea propriului stil decizional în relație cu opțiunile educaționale, de carieră, de viață; - discuții pe teme legate de modul în care elevii se raportează la schimbare: „Îmi plac schimbările din viața mea?”, „Ce doresc să schimb și ce nu doresc să schimb?”, „Cum reacționez când ceilalți îmi propun/ impun schimbări?”, „Cum m-am adaptat ultimei schimbări?”; - exerciții de identificare, în fișe de lucru, a situațiilor cu potențial de stres: examene, migrație și/ sau de criză; - studii de caz pentru exprimarea opiniilor despre situații în care stresul a avut efecte asupra sănătății și stării de bine; - organizarea unor evenimente având ca teme: optimismul, gândirea pozitivă, sănătatea și echilibrul, fericirea, starea de bine (expoziții, teatru, concursuri, festivaluri).

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Manifestarea unor forme simple de autocontrol și autoreglare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a activităților preferate care pot contribui la atingerea/ trăirea/ obținerea stării de bine/ relaxării; - stabilirea unei liste personale cu emoțiile/ completarea unui „Jurnal al emoțiilor” pentru o zi/ o săptămână obișnuită din viața elevilor; (de exemplu: „Sunt fericit, atunci când...”, „Mă simt trist dacă ...”, „Devin furios dacă/ când ...” etc.); - vizionarea unor secvențe de film tradus în limbaj mimico/ gestural, pentru identificarea modalităților de autocontrol și autoreglare în diferite situații; - joc de rol pentru exersarea unor modalități de autocontrol/ autoreglare; - jocuri de rol pentru exersarea unor situații în care e necesară amânarea obținerii unor recompense și manifestarea perseverenței în finalizarea unei sarcini mai dificile: „Nu mă duc în parc cu prietenii pentru că am de învățat pentru teză”
<p>2.2. Abordarea conflictelor prin diferite tehnici de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre „Ce este un conflict?” pentru colectarea părerilor personale ale elevilor despre caracteristicile unei situații conflictuale; - discuții despre situații conflictuale din viața elevilor, filme/ texte scrise pentru

Clasa a VIII-a

- identificarea surselor conflictului și a tehnicilor de comunicare utilizate;
- exerciții de schimbare a finalului unei situații conflictuale din povești, filme, studii de caz prin construirea dialogului dintre personaje
  - jocuri de rol/ simulări pentru aplicarea tehnicilor simple de comunicare și rezolvare a conflictelor: „Ce ai face tu?”, „Dacă .... atunci .... dar ....”, „Cum putem rezolva ....” etc.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare**Clasa a VIII-a****3.1 Gestionarea eficientă a motivației, timpului și efortului pentru învățare în contexte variate**

- analiza atitudinilor și motivațiilor față de învățare și identificarea factorilor care conduc la gestionarea eficientă a stresului și motivației în învățare prin joc de rol, studiu de caz;
- realizarea unor planuri personale de învățare, cu respectarea unor principii specifice învățării eficiente și optime;
- formularea unor obiective și strategii de învățare centrate pe progres personal în învățare și pe evitarea motivației centrate exclusiv pe competiție
- exerciții de planificare a timpului și resurselor personale pentru învățare prin selecție și organizare creativă a informațiilor relevante din diverse surse, necesare pregătirii pentru examen: site-uri web utile, bibliografie, platforme de învățare
- introducerea rezultatelor și a reflecțiilor privind realizarea proiectului în portofoliul personal de învățare

3.2 Manifestarea interesului pentru învățare, ca proces personal, autonom și continuu, în contexte formale, nonformale și informale

- realizarea unui proiect privind modele personale de viață, cu identificarea experiențelor de învățare care au condus la conturarea succesului din perspectiva elevilor, de tipul: „Modelul meu/ din viața mea” - un personaj istoric, un personaj literar, un membru al familiei, o personalitate din viața comunității sau a societății, în general;
- formularea obiectivelor de învățare și a motivației proprii pentru învățare pe parcursul întregii vieți prin realizarea unui proiect utilizând tehnici art-creative;
- formularea unui plan de acțiune privind direcțiile dezvoltării personale: „Eu peste 5 de ani”
- implicarea elevilor în planificarea și organizarea unui eveniment de prezentare a portofoliilor personale de învățare de tipul „Expoziția portofoliilor de învățare”, la care pot fi invitați părinți, profesori de alte discipline, reprezentanți ai agenților economici, reprezentanți ai comunității locale

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații**Clasa a VIII-a****4.1. Argumentarea luării unei decizii personale legate de educație, carieră și stil de viață**

- explorarea dirijată a unor surse de informații despre trasee educaționale, ocupații și cariere pe tema „Cum aflu ce îmi oferă un liceu/ o instituție de învățământ profesional” spre exemplu: site-uri web, broșuri ale inspectoratelor școlare și ale unităților de învățământ liceal, vizite în licee/ unități de învățământ profesional sau participarea la Târgul ofertelor educaționale;
- studierea de către elevi a unor fișe de prezentare a unităților de învățământ la alegere, pe baza criteriilor: cerințe de admitere, filiere, profiluri și specializări;
- elaborarea unei liste de posibile opțiuni școlare și profesionale la finalizarea clasei a

Clasa a VIII-a
VIII-a și prezentarea acesteia, argumentând opțiunile și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.
<p>4.2. Construirea unui plan personal de educație și carieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construire a unui plan personal prin intermediul căruia să fie îndeplinite scopurile legate de educație și carieră și dezbateră acestuia: „Ce oportunități am?”, „Ce urmează să fac pentru dezvoltarea mea școlară/ profesională/ personală?”, „Ce strategii de realizare pot folosi?”, „Ce resurse am și ce obstacole aș putea întâmpina?” și introducerea rezultatelor obținute în portofoliul personal de învățare; - utilizarea unor chestionare de interese profesionale sau aptitudini și discutarea rezultatelor obținute; - simularea completării formularelor de opțiuni pentru admiterea în clasa a IX-a.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Progres și reușită personală: aspirații, modele de gândire și acțiune • Luarea deciziilor. Siguranță și alegeri sănătoase. Reziliență • Sănătatea vieții de familie. Situații cu potențial de risc. Prevenirea comportamentelor de risc pentru sănătate
Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Modalități simple de autocontrol și autoreglare • Conflictele: caracteristici, surse, modalități de prevenire. Strategii de rezolvare a conflictelor și de abordare constructivă prin aplicarea tehnicilor simple de comunicare
Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Surse de informare pentru activitatea școlară • Rolul informației și criterii de analiză a informațiilor • Tehnici de gestionare eficientă a timpului și efortului de a învăța • Învățare formală, nonformală, informală
Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Trasee educaționale din perspectiva alegerii carierei: niveluri educaționale (liceu, școală profesională), cerințe de admitere, filiere, profiluri și specializări • Formularele de opțiuni pentru admiterea în clasa a IX-a: caracteristici și modalități de completare • Luarea unei decizii: conținut, proces, etape, context • Traseul educațional: obiective, strategii de realizare, termene, resurse, obstacole

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice nu au caracter de obligativitate, ci au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, dar și cu specificul nevoilor de învățare ale fiecărui elev/ fiecărei clase de elevi. De aceea, în procesul de proiectare didactică, profesorii vor acorda timp pentru identificarea nevoilor și intereselor elevilor. La începutul fiecărui an școlar, semestru sau ori de câte ori este necesar este important să fie inițiate conversații relevante cu elevii, cu părinții sau cu alte cadre didactice pentru identificarea acelor aspecte de interes din viața elevilor/ școlii care ar putea fi abordate la ora de **Consiliere și dezvoltare personală**. În procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei, cadrul didactic poate alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine intereselor elevilor.

Luând în considerare specificul învățării elevilor în perioada gimnaziului, dar și particularitățile orelor de **Consiliere și dezvoltare personală**, metodele și strategiile didactice pot promova abordări inovative ale procesului didactic, pornind de la următoarele elemente ale **modelelor de învățare**:

- **învățarea experiențială**, prin care elevul este implicat direct și activ într-o experiență concretă de învățare, relevantă pentru viața sa și pentru contextul specific în care trăiește, utilizând observarea și analiza critică a propriilor percepții și reprezentări, stări, comportamente, atitudini, experimentarea activă a ceea ce a învățat în situații noi, reflecția personală asupra experiențelor trăite;
- **învățarea socială și comunicațională**, care încurajează învățarea prin observarea celorlalți, prin conversațiile structurate cu ceilalți și prin colaborarea și cooperarea cu aceștia, utilizând variate modalități de comunicare (discuții în perechi/ de grup etc.);
- **învățarea reflexivă**, prin care elevul analizează propriile sale experiențe de învățare pentru a-și îmbunătăți strategiile și instrumentele de învățare eficiente în situații viitoare (autoevaluarea, evaluarea în perechi, jurnalul de învățare, jurnalul de observare, comentarii reflexive etc.).

Ca urmare, activitățile de la ora de **Consiliere și dezvoltare personală** se pot derula astfel:

1. **Explorare/ experimentare concretă** (trăiesc, simt, exers, testez, analizez, experimentez o secvență de învățare și reflectez asupra acestei experiențe);
2. **Comunicare și observare** (comunic cu ceilalți despre această experiență, relatez propria mea perspectivă și ascult perspectivele celorlalți);
3. **Reflecție** (Ce anume din tot ce am experimentat este important pentru mine? Ce iau cu mine din această experiență? Ce îmi propun să fac pentru a aplica ce am învățat?).

Ciclul învățării poate începe din orice punct (experiență, comunicare sau reflecție) în funcție de specificul temei abordate și de preferințele elevilor față de un stil de învățare sau altul.

Astfel, în cadrul orei de Consiliere și dezvoltare personală, elevul învață prin experimentare, autorefecție, autoevaluare, precum și prin comunicare și raportare la ceilalți. Profesorul îndeplinește rolul de **facilitator** al învățării. Regulile de organizare și de desfășurare a orelor, negociate și asumate la nivelul clasei, vor include aspecte ce încurajează elevii să se manifeste în mod deschis, autentic, cu respectarea punctelor de vedere diferite.

În derularea orei de **Consiliere și dezvoltare personală** profesorul poate colabora cu: medici, asistenți sociali, părinți, reprezentanți ai companiilor, ONG-urilor și autorităților locale.

La ora de **Consiliere și dezvoltare personală** se dezvoltă competențele generale și specifice ale tuturor elevilor din clasele V-VIII, cu rolul de a preveni comportamentele de risc și de a asigura o bază generală pentru succes școlar, stare de bine, integrare armonioasă în școală și în societate. În situațiile care necesită abordare aprofundată, elevii și părinții vor fi îndrumați spre cabinetele de asistență psihopedagogică.

Specificul orei de **Consiliere și dezvoltare personală** va fi discutat cu părinții la începutul anului școlar, iar progresele/ provocările întâmpinate de elevi și observate pe parcursul orelor/ activităților de Consiliere și dezvoltare personală vor fi comunicate și discutate cu părinții (ex: în cadrul întâlnirilor individuale dedicate Portofoliului personal de învățare). De asemenea, în cadrul discuțiilor cu părinții vor fi identificate modalități adecvate de comunicare și relaționare cu elevul care să susțină învățarea și aplicarea noilor achiziții la școală și acasă, astfel încât școala și familia să transmită același mesaj și să susțină din ambele direcții autonomia, starea de bine și succesul școlar al elevului.

Strategii didactice

Ora de **Consiliere și dezvoltare personală** include activități care vizează direct dezvoltarea competențelor generale și specifice din programa școlară. Rolul cadrului didactic este de a organiza **oportunități de învățare** care îi permit elevului să-și descopere și să-și dezvolte abilități și atitudini, să le exerseze în diverse situații de învățare și apoi să le transfere în viața reală. Astfel, în cadrul orei de Consiliere și dezvoltare personală pot fi utilizate în mod creativ și adaptat situațiilor specifice de învățare, combinații de strategii didactice construite pornind de la o varietate de metode și tehnici specifice, precum:

- Strategii didactice inspirate din modele ale **învățării experiențiale**, aplicate ca o combinație de metode, tehnici și instrumente didactice, precum:
  - **Exercițiul**: exerciții de autocunoaștere și intercunoaștere, exerciții de ascultare activă, exerciții de formulare a feedbackului, exerciții de planificare și monitorizare a învățării, discuții pe o temă dată, realizarea de hărți mentale pornind de la un concept relevant, exerciții de gândire critică;
  - **Jocul de rol și simularea**: pentru interpretarea unor stări, emoții și acțiuni ale unor personaje din povestirile, filmulețele vizionate sau ale unor personaje reale din viața elevilor;
  - **Studiul de caz**: pentru identificarea caracteristicilor pozitive și a limitelor unor personaje, situații, stări, emoții din viața reală a elevilor sau prezentate în materiale audio-video traduse în limbaj mimico-gestual, a unor practici și modele care să ofere exemple de comportament;
  - **Proiectul**: pentru documentarea asupra unor ocupații, realizarea unor colaje pe o temă dată, realizarea unor produse personale sau de grup ca rezultate ale învățării, monitorizarea activității de învățare/ timp liber, activități de planificare a învățării, realizarea unor proiecte de identificare a caracteristicilor unor ocupații;
  - **Investigația**: formularea unor strategii personale de învățare și de stil de viață sănătos și verificarea acestora prin activități de monitorizare a progreselor în învățare, realizarea unor investigații simple despre ocupații, viața unor personalități, discuții între colegi, în familie, în școală, cu personalul unor companii/ instituții vizitate; aplicarea de chestionare de autocunoaștere, de interese și aptitudini;
  - **Metode art-creative**: utilizarea unor modalități artistice de exprimare a emoțiilor prin desen, mișcare, mimă, modelaj, colaj, piese de teatru, exerciții de energizare.
- Strategii didactice inspirate din modele ale **învățării sociale și comunicaționale**, aplicate ca o combinație de metode și tehnici și instrumente didactice precum:
  - **Povestirea** unor situații din viața elevilor, analiza unor povestiri despre

personaje reale sau fictive aflate în situații dificile;

- **Explicația** utilizată într-o manieră creativă, pentru clarificarea unor concepte cheie cu care se operează la disciplina Consiliere și dezvoltare personală, precum: carieră, stil de viață sănătos, asertivitate, învățare eficientă, stres, motivație, perseverență, situații de criză, emoții, portofoliul de învățare;

- **Demonstrația** pentru a oferi elevilor modele de completare a unor chestionare sau fișe de lucru, pentru analiza unor comportamente dezirabile în situații de stres, pentru explorarea unor modele de tehnici de învățare eficientă, de rezolvare a conflictelor, de negociere;

- **Conversația în perechi/ grup, cercul de discuții** pentru împărtășirea în perechi/ grup a unor experiențe personale privind succesul sau insuccesul în învățare, situații de discriminare, situații de frustrare sau de inspirație în școală, în familie, în cercul de prieteni, relatarea unor călătorii și a evenimentelor de învățare ocazionate de acestea. Strategii didactice inspirate din modelele ale **învățării reflexive**, aplicate ca o combinație de metode, tehnici și instrumente didactice, precum:

- **Formularea de întrebări** privind experiențele de învățare la diferite discipline;

- **Problematizarea**, pentru identificarea unor soluții în situații de nereușită școlară, situații de stres, situații de criză, luarea unor decizii;

- **Realizarea unui plan personal de educație și carieră**, utilizând analiza SWOT a factorilor care pot influența decizia personală referitoare la educație, carieră și stil de viață: școala, familia, mass-media, prietenii, profilul de personalitate etc.;

- **Portofoliul personal de învățare**: înregistrarea/ documentarea procesului de învățare prin text scris, desen, audio/ video sau în format online;

- **Evaluare art-creativă** prin utilizarea unor modalități artistice de evaluare a învățării prin desen, mișcare, modelaj, galeria învățării, piese de teatru.

Vor fi utilizate **suporturi vizuale și auditive** diverse, adaptate particularităților psihoindividuale și preocupărilor elevilor (ex: secvențe de filme care vor fi vizionate și discutate). La debutul activităților se pot utiliza exerciții de energizare, de prezentare și de cunoaștere interpersonală, de cooperare și de comunicare, de formare a grupurilor.

Spațiul de desfășurare a orei de **Consiliere și dezvoltare personală** va fi organizat într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor. Se poate opta pentru desfășurarea activităților într-o sală de clasă amenajată în mod specific (cu mobilier modular, dispus circular sau în funcție de tipul de activitate, cu acces la calculator, imprimantă și conexiune la Internet). În funcție de temă și conținut, va fi încurajată organizarea activităților în medii și spații ce permit alte modalități de explorare și de exprimare, spre exemplu: în curtea/ grădina școlii, în parcuri, biblioteci, muzee, expoziții, companii, ferme, companii/ firme, cabinete, magazine, alte școli, alte instituții.

Ora de **Consiliere și dezvoltare personală** necesită utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, în grupuri, frontală), utilizarea calculatorului, a tehnologiilor informatice și de comunicare, consultarea unor resurse cu ajutorul Internetului, vizite în afara spațiului școlii, invitații din comunitatea locală, implicarea activă a părinților/ familiei.

Un aspect important al orei de **Consiliere și dezvoltare personală** este pregătirea elevilor pentru alegerea carierei și pentru implicarea în comunitate, activitățile propuse incluzând: voluntariat, interacțiuni cu angajați și angajatori, elaborarea unor planuri personale de educație și carieră, elaborarea unor proiecte individuale și de grup, cu aplicabilitate socială.

Pe lângă activitatea specifică la clasă, vor fi incluse activități care presupun colaborarea cu instituții de pe piața muncii, companii, ONG-uri sau cu familia, precum: vizite la diferite organizații publice/ private, participarea și/ sau organizarea de

evenimente educaționale (expoziții, târguri, festivaluri, ateliere de lucru, zile tematice), organizarea unor întâlniri cu personalități de succes din comunitate, participarea la evenimente artistice, dezvoltarea parteneriatelor cu alte unități de învățământ/companii/ firme, implicarea familiei prin organizarea unor vizite la locul de muncă al părinților, cunoașterea meseriilor bunicilor.

Selecția și/ sau completarea activităților de învățare propuse în prezenta programă, precum și alegerea strategiilor didactice se vor face în funcție de nevoile clasei de elevi, de specificul local, de resursele materiale disponibile și de prioritățile/noutățile în educație la nivel național și internațional.

Modalități de evaluare

În cadrul disciplinei Consiliere și dezvoltare personală procesul de evaluare vizează aprecierea măsurii în care au fost **dezvoltate competențele specifice**, formulate în prezenta programă. Progresele/ dificultățile înregistrate de către fiecare elev în dezvoltarea competențelor specifice vor fi comunicate periodic, individual, părinților.

La ora de **Consiliere și dezvoltare personală** nu se vor acorda note. Evaluarea va avea în vedere **progresul fiecărui elev** și va fi realizată atât pe parcursul procesului de învățare, cât și prin evaluare sumativă, la final de semestru/ an școlar/ ciclu de învățământ.

La ora de **Consiliere și dezvoltare personală**, o atenție deosebită va fi acordată constituirii **portofoliului** personal de învățare, înțeles atât ca proces de învățare, dar și ca produs al învățării elevilor. Din această perspectivă, constituirea portofoliului este o activitate integrată permanent în toate activitățile de învățare realizate la disciplina Consiliere și dezvoltare personală. Ca urmare, portofoliul cuprinde piese rezultate din activitățile realizate de elevi la fiecare oră de curs. În plus, portofoliul personal de învățare va reprezenta principala sursă pentru activitățile de evaluare a învățării la ora de **Consiliere și dezvoltarea personală**. De aceea, elevii vor fi încurajați și sprijiniți de către cadrul didactic să își constituie progresiv, să își revizuiască și să-și îmbunătățească portofoliul la fiecare oră de Consiliere și dezvoltare personală.

În același timp, portofoliul este un produs care va fi prezentat la finalul unui semestru/ an școlar/ ciclu de școlaritate sau ori de câte ori elevii vor dori să facă dovada progreselor lor în învățare. Cadrul didactic va avea în vedere faptul că portofoliul de învățare este un produs personal, de aceea elevii vor fi stimulați să își utilizeze imaginația și creativitatea, atât în ceea ce privește conținutul acestuia, dar și în ceea ce privește modul de prezentare în format clasic sau electronic. Este important ca încă din primele zile de școală să se dezbată împreună cu elevii importanța portofoliului și a rolului acestuia în învățare. Deciziile privind cuprinsul portofoliului vor fi luate împreună cu elevii, astfel încât să fie respectat principiul adaptării la contextele, nevoile și interesele specifice de învățare ale acestora.

În mod specific, evaluarea progresului în învățare la ora de Consiliere și dezvoltare personală se poate realiza astfel:

1. Evaluarea formativă sau de progres, prin realizarea portofoliului personal de învățare

La orele de Consiliere și dezvoltare personală, elevii vor colecta, selecta și organiza în format clasic sau digital, dovezi ale parcursului școlar, care se vor constitui pas cu pas într-un **portofoliu personal de învățare**. Portofoliul poate cuprinde elemente precum:

- **Produce ale activității de învățare individuală sau de grup:** planul personal de educație și carieră, hărți mentale, rezultate ale completării unor chestionare, texte scrise, rezultate/ produse ale proiectelor, planuri de monitorizare a timpului de învățare, instrumente de monitorizare a activității de învățare, produse ale activităților de evaluare art-creativă: postere, desene, colaje, fotografii;

- **Diplome și certificate** de participare la activități școlare și extrașcolare sau la activități de voluntariat, relevante pentru dezvoltarea competențelor vizate la disciplina Consiliere și dezvoltare personală;
- **Fișe de autoevaluare/ reflecție:** completate de către fiecare elev în timpul, la finalul unei activități sau după un set de activități care contribuie la dezvoltarea unei anumite competențe specifice; acestea surprind reflecții personale în raport cu activitățile în care s-a implicat elevul și cu progresul său în învățare;
- **Fișe de feedback în perechi sau în grup:** completate în timpul, la finalul unei activități sau după un set de activități care contribuie la dezvoltarea unei anumite competențe specifice cu privire la progresul în învățare al elevului;
- **Fișe de feedback din partea profesorilor:** completate în timpul, la finalul unei activități sau după un set de activități care contribuie la dezvoltarea unei anumite competențe specifice; acestea surprind evaluarea profesorului cu privire la progresul în învățare al elevului, pe baza unor modalități variate de evaluare precum: observarea sistematică a elevului în timpul activităților, aprecierea produselor activității, analiza comportamentelor și atitudinilor, evaluarea proiectelor individuale și de grup, a fișelor de lucru, a activităților practice, a progresului în realizarea portofoliului personal;
- **Resurse pentru învățare:** liste bibliografice, linkuri web cu informații relevante pentru anumite teme, notițe realizate în timpul orei sau în timpul individual de învățare, chestionare și fișe de lucru oferite la clasă de către profesor, imagini relevante colectate din diferite surse.

2. Evaluarea sumativă la final de semestru/ an școlar/ ciclu gimnazial va cuprinde:

- **Prezentarea portofoliilor personale de învățare.** Elevii vor realiza prezentări ale celor mai bune piese din portofoliul personal de învățare într-o manieră creativă, fie în clasă în activități dedicate evaluării finale, fie în școală, sub forma unui eveniment organizat de către elevi cu sprijinul cadrului didactic. Un exemplu ar putea fi organizarea în școală a unor evenimente de prezentare a portofoliilor personale de învățare ale elevilor de tipul Expoziția portofoliilor de învățare, la care pot fi invitați părinți, profesori de alte discipline, reprezentanți ai agenților economici, reprezentanți ai comunității locale etc. Elevii pot pregăti cu ajutorul profesorului fișe de feedback din partea colegilor și a invitaților, pe care le vor adăuga ulterior în portofoliul personal de învățare.
- **Fișa de autoevaluare/ reflecție a elevilor.** La final de semestru/ an școlar elevii vor completa o fișă sintetică de autoevaluare privind progresul în învățare, pe baza fișelor de autoevaluare formativă și oferind dovezi din portofoliul personal de învățare.
- **Fișa de feedback din partea profesorului privind progresul elevului.** Aceasta se va referi la evoluția, progresul în învățare și nivelul de dezvoltare al competențelor specifice propuse în fiecare an școlar la disciplina Consiliere și dezvoltare personală. Fișa va oferi o sinteză a evaluărilor de parcurs din timpul semestrului/ anului școlar cu privire la progresul elevului și va cuprinde recomandări pentru elev și pentru părinți cu privire la aspectele care pot fi îmbunătățite în următoarea etapă.

Operaționalizarea progresului în învățare va cuprinde elemente vizibile ale procesului de învățare, precum: nivelul de implicare a elevilor în sarcinile de lucru, modul de prezentare a rezultatelor învățării, gradul de realizare a portofoliului individual, contribuția la îmbunătățirea atitudinilor față de sine, școală și carieră, beneficii obținute pentru competențele specifice precizate în programă. Rezultatele evaluărilor vor fi comunicate atât elevului, cât și părinților, într-o manieră constructivă, care să conducă atât la celebrarea progresului realizat, cât și la identificarea în comun a unor soluții de îmbunătățire a rezultatelor în viitor.

La începutul anului școlar, vor avea loc discuții cu elevii și părinții cu privire la portofoliu ca modalitate de evaluare pentru ora de Consiliere și dezvoltare personală (ce este portofoliul, cum/ când se elaborează, ce conține, cum se va realiza practic

evaluarea pe baza portofoliului). Pe parcursul anului școlar, părinții vor participa la evenimente de tipul "Seara/ grupul părinților", în care vor fi prezentate rezultate ale activităților cuprinse în portofoliu, într-o formă atractivă.

În realizarea portofoliului personal de învățare, cadrul didactic va oferi feedback permanent elevilor față de progresul personal, va **încuraja** exprimarea ideilor/ argumentelor personale și punerea întrebărilor, va expune și **valoriza** produsele activității fiecărui elev, va organiza momente de **autoevaluare și de reflecție**. Acestea oferă cadrul exprimării emoțiilor și a atitudinii elevilor față de progresul în învățare, valorizarea intereselor și abilităților personale, conturarea perspectivei pozitive asupra resurselor personale ale fiecărui elev și contribuie totodată la dezvoltarea coeziunii grupului.

Bibliografie:

- Băban, A., (2001), *Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca;
- Lemeni, G., Mihalca, L., Mih, C. (2005), *Consiliere și orientare, Activități pentru clasele I-IV*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
- Paraschivoiu, C. E., (2005), *Viitorul începe azi! Ghid metodologic de orientare și consiliere școlară*, Editura Magister, Sibiu;
- *** *Ghid de orientare, consiliere și asistență educațională pentru elevi*, (2016), realizat în cadrul proiectului „Abordare inovativă și pachet de resurse suport pentru stimularea participării la educație (STIMUL)” (Contract: POSDRU/188/2.2/S/155742);

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Delia Elena STOICESCU, Inspectoratul Școlar Județean Sibiu

Nume, prenume	Instituție de apartenență
prof. Muntean Daniela	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
prof. Miron Mihaela Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu
prof. Năgăra Ramona Corina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu
prof. Gruncă Anca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Turnu Roșu
prof. Nan Nicoleta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Posa Cornelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Hodoș Adriana Corina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Conea Ana Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Bologa Anamaria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.2 Sibiu
prof. Dr. Purcia Valeria Ecaterina	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Sibiu
prof. Daneș Daniela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Sibiu
prof. Stan Corina Mihaela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Sibiu
prof. Șerb Silvana Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Sibiu
prof. Prodan Vasile	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Dumbrăveni

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate.

La nivelul educației copiilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională și complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă*. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasele preg-a-IV-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de educare și recuperare a copiilor cu dizabilități auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea potențialului psiho-socio-individual în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și

comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu dizabilități auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească abilități și deprinderi de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană, precum și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități capabilă de adaptare și integrare socială. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru o bună adaptare școlară și socială.

Activitățile din cadrul modulului *Ludoterapie* implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestui modul să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci module cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educator libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Antrenarea unor comportamente independente de bază**
- 2. Exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit**
- 3. Aplicarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Antrenarea unor comportamente independente de bază

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe

-Gesturile rectilinii și rotative;

- Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: Pa! Bravo! Vino! Du-te!)
- Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative:
  - exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite („Fierăstrăul și rindeaua”), fenomene ale naturii (Bate vântul frunzele)
  - exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Drumul șoricelului”);
  - exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc);
  - exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi, materiale;(hârtie, aluat, marțipan, lut etc.)
- Exerciții pentru dezvoltarea echilibrului static și dinamic
  - exerciții alergare, sărituri, cățărare „Panoul cu obstacole”, „Mersul piticului”, „Săritura broscuței”
  - exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Cursa cu obstacole”)

-Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;

- Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală
  - joc de construcție;
  - incastrare;
  - puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese);
  - copieri după șablon;
  - decupaje libere sau pe contururi simple;
  - înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele;
  - jocuri de cusut (înșiretare), tesut, împletit, înșirat
  - joc „Mărgelile colorate”, „Brățara prieteniei”, „Covorașul meu”.
- Exerciții-joc de percepere a vibrațiilor obiectelor din mediul ambiant (ale podelei când este bătută cu piciorul, ciocănitul mesei etc.)
- Exerciții de stimulare ale auzului rezidual și vibrotactil.

1.2 Fixarea schemei corporale și a lateralității

- Exerciții de cunoaștere a schemei corporale, ale organelor și funcțiilor lor;
  - exerciții-joc de identificare și numire ale elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini (cap, trunchi, picioare, gât, braț, cot, palme, genunchi, gambă, laba piciorului etc.);
  - jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- coordonarea și reglarea musculaturii;
-jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un medic care ascultă inima, un frizer, un croitor, un elev la tablă etc.);
- Exerciții – joc de recunoaștere a senzațiilor proprii (foame, sete, frig, cald etc);
  - Jocuri pentru identificarea organelor de simț (văz, auz, miros, gust, pipăit);
  - Exerciții-joc de identificare a diferențelor legate de vârstă și sex, la personaje cunoscute și în imagini;
  - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol;
  - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare joc- „Cum se numește?”, „Ce arăt eu?”;
  - Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzle cu număr mic de piese / completare imagine lacunară);
  - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic;
    - modelare „omulețul” din plastilină, aluat, nisip kinetic, etc.
    - construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului;
    - colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului;
    - desenul corpului uman/test proiectiv, „Omulețul”;
  - Exerciții de fixare a lateralității
    - exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incadrare; colorare; desen pe bază de șablon).
    - exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
    - exerciții-joc pe calculator „Din bucățele” – să refacă personajele.

1.3 Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială

- Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală;
- Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe/ mobile;
- Jocuri de deplasare în spațiu școlar după comenzi date;
- Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale, limbaj mimico-gestual;
- Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”);
- Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte(slalom);
- Exerciții-joc de orientare pe harta orașului, țării și harta lumii „Călătorim pe hartă”, schița școlii-clase, holuri, cabinet, etc.
- Exerciții de completare a unui desen lacunar.

2. Exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1 Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții practice de identificare a obiectelor pe cale vizuală, clasarea și seriarea obiectelor. Denumirea obiectelor verbal și prin limbaj mimico-gestual.
- Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute
- Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect) ;
- Exerciții de identificare a datei de expirare, a conținutului produsului alimentar, a modului de folosire, a raportului preț/cantitate/calitate;
- Exerciții de realizare a rețetelor (aperitive, mâncăruri calde/reci, dulciuri);
- Jocuri practice – „Ornă tortul” , „Salata de fructe” , „Clătite vesele”;
- Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente;
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Joc de rol: („Cum servim masa?” etc.)
- Exerciții practice de punere și strângere a mesei;
  - dezbateri folosind situații de viață cunoscute;
  - joc de rol;
  - studiu de caz;
  - dramatizare;
- Exerciții de selectare a comportamentului adecvat pornind de la un set de imagini;
- Exerciții de exersare a comunicării verbale și în limbaj mimico-gestual în situații diferite

2.2 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă sanitară

- Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spălare și ștergere, cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Jocuri de rol pentru exersarea regulilor de igienă personală și a organelor de simț (spălatul pe mâini, în urechi, pe dinți, pe păr, tăiatul unghiilor, etc.);
- Joc „Cum se numește?” (ex.: săpun, șampon, balsam, pasta de dinți, periuță, unghieră, perie de păr, prosop, etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp);
- Exerciții pentru prevenirea eventualelor răniri în timpul activităților (căzături, înțepături, zgâriat cu diferite obiecte, lovituri);
- Exerciții pentru formarea unor deprinderi simple de acordare a primului ajutor în caz de răniri. Concursuri pe teme sanitare „Sanitarii pricepuți”, „Ce fac

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

dacă?”;

- Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți;
- Exerciții pentru formarea comportamentelor de evitare a abuzului sexual;
- Dezbateri pe tema bolilor cu transmitere sexuală;
  - exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
  - exerciții-joc pentru formarea comportamentelor de evitare a îmbolnăvirii;
  - spălăm mâinile, fructele, legumele înainte de masă, evităm consumul alimentelor alterate(expirate) carne, lapte, ouă, medicamente;
  - exerciții de exersare a comunicării verbale și în limbaj mimico-gestual în situații diferite.

2.3 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii

- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte, verbale și prin limbaj mimico-gestual;
- Exerciții joc de identificare și corectare a unor cuvinte pronunțate și dactilate greșit;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminteii „Îmbrăcăm băiatul”, „Să ne încălțăm după anotimp”;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp
- Joc didactic: „Îmbracă păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”;
- Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate folosind cartonașe cu imagini, jocurile pe calculator sau tabla Smart;
- Exerciții de îngrijire și de depozitare a hainelor și încălțăminteii (spălare, curățare, împăturire, călcare, așezare pe umerăș sau în spațiul de depozitare).

2.4 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.

- Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și a dependențelor;
  - exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier;
  - joc didactic „Casa păpușii”
  - jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat;
  - exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc;
  - jocuri de rol: „De-a bucătarul!”, „De-a gospodina”, „Elevul de Serviciu”, etc.
- Exerciții joc de recunoaștere a unor unități monetare (bancnote și bani) necesare cumpărăturilor uzuale în gospodărie (pâine, apă, hârtie igienică, detergenți etc.);
- Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor;
- Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc).

3. Aplicarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

3.1 Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume și prenume, vârstă);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori mătuși, unchi etc.);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori/ părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic;
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții-joc de identificare și reproducere a stărilor; emoționale, în diverse contexte (cu/fără suport imagistic);
- Exercițiu joc-„Arborele genealogic” folosind fotografii sau „Copacul familiei”;
- Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți- copii;
- Exerciții-joc de imitare a unor acțiuni, persoane etc;
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Dramatizări pe tema relațiilor din sânul familiei și a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Vizionare de filme/ software-uri educative pe tema familiei;
- Exerciții practice de antrenare în activități gospodărești accesibile:
  - ștergerea prafului;
  - colectarea și aruncarea deșeurilor menajere;
  - îngrijirea plantelor și animalelor de companie) etc.
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie
  - îngrijirea copiilor mici, a plantelor și a animalelor de companie / “colțul viu al clasei și al casei”;
  - aranjarea patului;
  - ștergerea prafului;
  - măturatul;
  - spălarea lenjeriei intime;
  - împachetare-despachetare de obiecte;
  - îngrijirea plantelor și animalelor.

3.2 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserica, piață, poșta, magazin, teatru);
- Exerciții practice de recunoaștere, utilizare asistată și de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor);
- Joc de rol „Cum traversăm”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La magazin”,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>„În parc”, „Culorile semaforului”;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dramatizări pe teme de comportare civilizată; ▪ Exerciții de recunoaștere a semnelor de circulație uzuale, a indicatoarelor de avertizare „Pericol de moarte”, „Otravă”, „Pericol de electrocutare”, etc.; ▪ Exerciții joc de recunoaștere a indicatoarelor din instituții publice; „Intrare/ieșire”, „Toaletă”, „Fumatul interzis”, „Spital”, „Poliție”; ▪ Exerciții practice de utilizare a telefonului pentru apelare în caz de urgență -112, părintii, profesorii, asistentul social; ▪ Vizite în instituții de cultură, publice și unități economice; ▪ Vizionare de filme/software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bucătăria și sala de mese (sufrageria) ▪ Alimentele ▪ Servirea mesei și igiena spațiilor alimentare
2. Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sala de baie ▪ Obiectele de toaletă ▪ Igienizarea grupului sanitar
3. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obiectele de vestimentație ▪ Depozitarea și întreținerea ▪ Utilizarea corespunzătoare
4. Casa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spațiile locuinței și utilitatea lor ▪ Mobilierul ▪ Acțiuni gospodărești
5. Mediul familial și social-deplasare, orientare și relaționare	<p>Familia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Date personale ▪ Relațiile în cadrul familiei ▪ Conduite dezirabile <p>Mediul social urban și rural</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Strada ▪ Cartierul ▪ Instituții publice ▪ Mijloace de transport

Sugestii metodologice:

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa preg.-clasa a-IV-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre formarea/dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutico-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității nivelului și potențialului individual de dezvoltare, precum și specificului de învățare la copiii cu CES. În activitățile de terapie educațională complexă și integrată strategiile didactice vizează diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului recuperator și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile. În perioada școlară mici dominante sunt următoarele metode: povestirea, conversația, demonstrația, observarea, modelarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic. Dintre acestea jocul didactic are mare impact și eficiență în activitatea terapeutică educațională și complexă a copiilor dizabilități auditive. Prin intermediul jocurilor didactice, individuale, pe echipe sau frontale, copilul cu dizabilități auditive își dezvoltă întreaga personalitate. De asemenea jocul didactic ajută la îmbogățirea vocabularului activ și pasiv, valorifică comunicarea totală, permițând copilului deficient de auz să-și adâncească cunoștințele despre realitatea înconjurătoare.

Activitățile terapeutico-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. În învățământul special pentru copiii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități de auz se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. În cadrul laboratorului Multimedia CESPeT de la Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași se regăsește Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook care este utilizată cu succes în activitatea terapeutico-recuperatorie a copiilor cu deficiență de auz, în calitate de curriculum suport. De asemenea softurile educaționale cu tematică diversă sunt utilizate în mod constant în activitățile de terapie educațională complexă și integrată.

Strategiile didactice sunt alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructive-educative desfășurate de către profesorul de psihopedagogie specială și de activitățile terapeutic-compensatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul dizabilității de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu., C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.

- Păunescu., C., et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F., et. al., (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată*, clasele I – a X-a. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu, C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Păduraru Elena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Iordăchescu Anca	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

**Învățământ special
Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate. La nivelul educației elevilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională și complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării/și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educador pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasa a-V-a- clasa a-VIII-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor cu deficiențe auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea disponibilităților psiho-socio-individuale în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu deficiențe auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească capacități de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de deficiență.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru inserția socio-profesională.

Activitățile din cadrul modului Ludoterapie implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu deficiențe auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci discipline cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educator libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**
- 2. Exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit**
- 3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a – CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>1.1 Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de parcurgere a unor trasee aplicative cu grad de dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Labirintul”, „Urmărește traseul”); - exerciții pentru utilizarea gestului rotativ (Jocul „Cochilia melcului”/ „Spirala”, „Șotron rotativ” etc.); - exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale (colaj din materiale reciclabile, modelare lut, aluat, pastă modelatoare);   ▪ Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Ștafeta cu obstacole”); ▪ Exerciții pentru perfecționarea echilibrului static și dinamic; ▪ Exerciții de mers în echilibru, de mers în plan înclinat, de mers pe vârfuri, exerciții de cățărare (panoul cu obstacole, „Zero Gravity”); ▪ Jocuri de imitare a mișcărilor specifice unor animale: „Mersul pisicii”, „Mersul șopârlei”, „Mersul broaștei”; ▪ Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală: <ul style="list-style-type: none"> - joc de construcție din materiale reciclabile; - încastrare; - puzzle/ cuburi (cu un număr gradat de piese); - copieri după șablon; - decupaje libere sau pe contururi gradate ca dificultate; - înșirarea mărgelilor pe ață; - jocuri de cusut (înșiretare), țesut (țesături din hârtie, carton), împletit etc.
<p>1.2 Consolidarea elementelor schemei corporale și lateralității</p> <p><i>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a celuiilalt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exercițiu ludic de asociere „image – parte corporală corespunzătoare – obiect de îmbrăcăminte” (gât – fular/ cravată); „parte corporală – simț corespunzător (nas – miros etc.); ▪ Exerciții-joc de reconstituire imagistică: <ul style="list-style-type: none"> - puzzles cu număr gradat de piese; - completarea unei imagini lacunare;   ▪ Exerciții de execuție sub formă de comandă „surpriză”: „Pune mâna dreaptă pe piciorul stâng”; ▪ Exerciții de redare a elementelor principale și de detalii cu ochii închiși, „In Blind”; ▪ Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> -modelare „copilul” din pastă modelatoare, nisip chinet;

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>-construcție „copilul” din forme geometrice, din piese tangram, după model/ în absența modelului;</p> <p>-colorare și desenare „copilul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului;</p> <p>-desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de imitare a poziției unor animale sau de asociere a propriilor mișcări cu diferite fenomene și acțiuni din realitatea pe care o trăiește: „Culegem fructele”, „Ceasul”, „Vâslașii”, „Bărcuța”, „Struțul”; ▪ Exercițiu de sinteză perceptuală (schemă corporală) în cadrul software-ului educativ pe tabla Smart sau calculator. <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <p>- Antrenamente de exersare a membrilor superioare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (simulare cusături, țesături din hârtie, carton; colorare; realizare de contururi pe bază de șablon etc.); ▪ Exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la propriul corp (în față – în spate; la stânga – la dreapta) sau la obiecte/ ființe statice sau aflate în mișcare: „Unde se află...?”; ▪ Trasarea de cercuri/ ghemulețe cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers: Joc „Spirala”; ▪ Urmărirea cu creionul a unor trasee conturate (joc „Află cine se află la capătul celălalt al traseului!” etc.)
<p>1.3 Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală ▪ Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra – dedesubt etc.) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe/ mobile ▪ Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date ▪ Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale/ non-verbale: joc „Foc și apă” ▪ Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”) ▪ Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (Slalom) ▪ Exerciții de completare a unui desen lacunar ▪ Exerciții de reprezentare în desen a unor repere spațiale date („Casa”, „Școala” etc.)

2. Exerarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>2.1 Utilizarea în contexte de viață cotidiană a deprinderilor de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de identificare a mobilierului și a dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie („Obiecte din bucătărie”); ▪ Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>veselei și tacâmurilor din bucătărie („La cofetărie”, „La restaurant” – Joc de rol);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe): („Cum se numește?”); ▪Exerciții de diferențiere a alimentelor bogate în vitamine și minerale; ▪Exerciții de identificare a provenienței alimentelor și a modalităților de folosire a lor (făina – grâu, lapte – vacă, para – păr, ou – găină): („Cine dă... ?”); ▪Exerciții de identificare a hranei oamenilor/ animalelor din gospodărie („Ce mănâncă... ?”); ▪Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute (joc „Salata de legume”; „Gustarea de dimineață” etc.); ▪Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite („Salata de fructe”); ▪Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele; ▪Exerciții de folosire a aragazului pentru a încălzi mâncarea rece; ▪Exerciții de preparare a unui fel ușor de mâncare (cartofi copti, ouă fierte, salată de fructe); ▪Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive cu un număr corespunzător de tacâmuri pentru numărul de locuri: („Câți suntem la masă?”); ▪Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect): „Privește, miroase, gustă!”; ▪Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive asezonate (Paște, Crăciun); ▪Joc de rol: („Cum servim masa?”; „Masa festivă”); ▪Exerciții de deschidere – închidere cutii/ împachetare alimente: „Dulcele în cutie”; ▪Exerciții de măsurare/ cântărire a diverse alimente: „Cântărim și ne distrăm”.
<p>2.2 Utilizarea în contexte de viață cotidiană a deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪Exerciții de numire verbală și mimico-gestuală prin dactilare a obiectelor de toaletă: „Denumeste obiectul”; ▪Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); ▪Exerciții de identificare prin citire labială a unor denumiri de obiecte de toaletă; ▪Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp: „Îmi place să fiu curat!”; ▪Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți: „Cum mă spăl?”; ▪Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
<p>2.3 Utilizarea în contexte de viață cotidiană a deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare și denumire verbală prin dactilare și mimico-gestual corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; ▪ Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte; ▪ Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; ▪ Joc didactic: „Alege hainele potrivite!”; ▪ Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate;

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de îngrijire/curățare și depozitare a lor; ▪ Exerciții practice de spălare (manuală și/ sau automată) a lenjeriei intime: „Haine curate, haine murdare”.
<p>2.4 Utilizarea în contexte de viață cotidiană a deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependențelor: „Casa ecologică”; ▪ Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; ▪ Joc didactic și/ sau software educativ „Ce lipsește din cameră?”; ▪ Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat: Jocuri tip LEGO; ▪ Exerciții de confecționare/ modelare a mobilierului; ▪ Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.; ▪ Jocuri de rol: „De-a bucătarul!”, „De-a gospodina” etc.; ▪ Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor; ▪ Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.): Prezentarea de filme educative, situații aplicative cu potențial periculos: „Când folosim numărul 112?”.

3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>3.1 Utilizarea în contexte de viață cotidiană a deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare a datelor personale (nume – prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui): „Cartea mea de vizită”; ▪ Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc.): „Portretul familiei mele”; ▪ Exerciții de descriere, utilizând limbajul verbal și mimico-gestual, a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil – tânăr – adult – bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; ▪ Exerciții de dactilare a prenumelor membrilor familiei (arborele genealogic); ▪ Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; ▪ Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, data nașterii, loc de muncă, profesia etc.); ▪ Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei); ▪ Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii („Cuvinte magice: Te rog, Mulțumesc, Iartă-mă etc.”); ▪ „Atomul social” – Test proiectiv din pedagogia curativă; ▪ Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol „De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc.); ▪ Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie:

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - aranjarea patului; - ștergerea prafului; - spălarea ferestrelor; - măturatul și aspiratul; - spălarea lenjeriei intime; - călcarea rufelor; - împachetare – despachetare de obiecte; - îngrijirea copiilor mici, a plantelor și animalelor de companie/ „colțul viu al clasei/ casei” etc.
<p>3.2 Utilizarea în contexte de viață cotidiană a deprinderilor și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; ▪Harta Montessori; ▪Machete 3D din carton, aluat, plastilină și lut; ▪Utilizarea Google Maps; ▪Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, piață, poșta, magazin, teatru etc.); ▪Exerciții-joc de recunoaștere a numărului mijlocului de transport în comun pentru necesitățile cotidiene; ▪Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor instituții (cinematograf, teatru, biserică etc.); ▪Joc de rol „Cum traversăm”, „Reguli de comportare în mijloacele de transport în comun”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.; ▪Dramatizări pe teme de comportare civilizată; ▪ Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare – deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
Elemente de psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gesturile rectilinii și rotative; ▪ Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală. - Schema corporală și lateralitatea - Organizarea, orientarea și structura spațială
Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bucătăria și sala de mese (sufrageria); ▪ Alimentele/ hrana omului și a animalelor; ▪ Alimente proaspete și alterate; ▪ Pregătirea și servirea mesei; ▪ Igiena spațiilor alimentare.
Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sala de baie; ▪ Obiectele de toaletă; ▪ Igienizarea grupului sanitar.
Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obiectele de vestimentație (îmbrăcăminte și încălțăminte); ▪ Întreținerea, curățarea și depozitarea; ▪ Utilizarea corespunzătoare.
Casa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spațiile locuinței și utilitatea lor; ▪ Mobilierul; ▪ Acțiuni gospodărești; ▪ Potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare.
Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Familial: <ul style="list-style-type: none"> ▪ date personale; ▪ relațiile în cadrul familiei; ▪ conduite dezirabile; 2. Social: <ul style="list-style-type: none"> ▪ strada; ▪ cartierul; ▪ reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

Sugestii metodologice

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa a-V-a-clasa a-VIII-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutic-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității, nivelului și potențialului individual de dezvoltare a elevilor. Acestea trebuie să vizeze diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului învățării și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile.. În perioada școlărității dominante sunt utilizate mai frecvent: conversația, demonstrația, observarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic, problematizarea, descoperirea dirijată, studiul de caz. Comunicarea totală reprezintă forma de comunicare utilizată în cadrul activităților.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. Pentru elevii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități auditive se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/ labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook poate fi utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu dizabilități auditive. De asemenea, softurile educaționale cu tematică diversă pot fi utilizate în mod constant în activitățile terapeutic-recuperatorii.

Strategiile didactice trebuie alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructiv-educative desfășurate de către profesorii de diverse discipline și de activitățile terapeutic-recuperatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea

personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul deficienței de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne, Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu., C. et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F. et. al. (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată*, clasele I – a-X-a, București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.

- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gabriela Ionescu	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Constantin Romaniuc	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lupu George	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lificiu Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina STIMULARE COGNITIVĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate.

La nivelul educației copiilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională și complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă*. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educador pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasele preg-a-IV-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de educare și recuperare a copiilor cu dizabilități auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea potențialului psiho-socio-individual în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu dizabilități auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească abilități și deprinderi de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană, precum și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități capabilă de adaptare și integrare socială. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru o bună adaptare școlară și socială.

Activitățile din cadrul modului *Ludoterapie* implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestui modul să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci module cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Formarea capacităților de observare, explorare multisenzorială și motrică și operare cu elemente ale realității înconjurătoare**
- 2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării unor conduite independente**
- 3. Exersarea conduitelor independente pentru integrarea în mediul social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea capacităților de observare, explorare multisenzorială și motrică și operare cu elemente ale realității înconjurătoare

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea multisenzorială a elementelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de stimulare multisenzorială prin acțiunea directă cu elementele din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de observare dirijată a obiectelor/ființelor/fenomenelor, naturii/acțiunilor („Din ce este format..?”); -exerciții de stimulare vizuală („Descrîie obiectul!”, „Care sunt diferențele/asemănările din imagini?”, „Ce obiect a dispărut?”, „Familia de culori”); -exerciții de stimulare auditivă („Cine produce sunetul?”, „Graiul animalelor”, „Cine te-a strigat?”, „Vocea șoptită”); -exerciții de stimulare olfactivă („Cum miroase ...? - plăcut, neplăcut); -exerciții de stimulare gustativă („Ce gust are ...?” - dulce/sărat/amar/acru); -exerciții de stimulare tactilă („Dischete tactile”, „Panoul tactil”, „Baba Oarba”); -exerciții de stimulare termică („Cald sau rece?”); -exerciții de stimulare barică („Greu sau ușor?”, „Tăblițele barice”, „Cântarul”). -exerciții de realizare a unor sticle senzoriale folosindu-se diverse material de stimulare multisenzorială: orez, grăunțe, zahăr, paste, bile gelatinoase, bomboane colorate („Sticle senzoriale”).   ▪ Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: <ol style="list-style-type: none"> a) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare și grupare (de ex. mingi de ping-pong și cuburi; creioane și gume de șters) - exerciții de selectare și clasificare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte. - exerciții de clasificare a obiectelor din mediul înconjurător, după caracteristici simple (aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece, greu-ușor); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac.) - exerciții de selectare tactilă (alegerea dintr-un săculeț doar obiectele care îndeplinesc o singură caracteristică).   b) exerciții olfactiv-gustative (degustare de diverse alimente care au gusturi și mirosuri diferite: zahăr, sare, miere de albine, lămâie, grapefruit); c) exerciții vizual-auditive (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/limbaj mimico-gestual/ sonor /fond muzical); d) secvențe de Teatru Experiențial.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de coordonare oculo-motorie („Din mână-n mână”, „Mingea în joc”, „Căutăm mâncare pentru animale”, „Așează pioanele pe tablă”, „Șiraguri de mărgel”); ▪ Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității („Așează obiectul unde spun eu!” (la stânga- la dreapta; în față – în spate, pe-sub, lângă, între); ▪ Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-5

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

criterii: culoare, mărime, formă, greutate, temperatură („Sortează după culoare/formă/mărime”).

- exerciții de ordonare/ seriare, după criteriul mărimii („Cuburile Montessori”).
- exerciții de construcție după unul sau mai multe criterii (culoare-mărime-formă-greutate-temperatură).
- exerciții analitico-sintetice („Jocul diferențelor”, „Jocul umbrelor”).
- Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:
  - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporal și cu alte obiecte;
  - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat plecând de la o serie de comenzi verbale sau nonverbal simple.
- Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală („Cursă contra cronometru!”, „Copacul săptămânii”, „Stai pe roșu, treci pe verde!”);
- Exercițiu-joc de redare verbală și mimico-gestuală a zilelor săptămânii, anotimpurilor anului.
- Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare („Programul zilnic al elevului în imagini”);
- Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută („Scufița Roșie”, „Ursul păcălit de vulpe”).

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho - individuale în vederea formării unor conduite independente

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

- Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice, termice, barice („Cum este?”, „Dansăm și ne distrăm”, „Roboțelul teleghidat”, „Grădina Zoologică”);
- Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:
  1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:
    - exerciții-joc de incastru („Ce formă se potrivește?”)
    - exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici („Tunelul jucăriilor”, „Avioane pentru jucării”);
    - alcătuirea unor figuri din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice) „Casa și pomul”, „Cabana pădurarului”);
    - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle tematic).
  2. Exerciții de comparare și clasificare:
    - exerciții de comparare și clasificare după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt-scund) „Cald sau rece?”, „Grupuri-grupuri”, „Tare-moale”;
    - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/ luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare („Frășionii mei”, „Mult-puțin”, „Unde este mai mult?”);
    - exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe, etc. („Loto cu forme”, „Loto cu fructe”, „Găsește perechea!”, „Imagini suprapuse”);
    - exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- relativ asemănătoare („Ghici, ghici!”).
3. Exerciții cu elemente de abstractizare și generalizare:
    - exerciții de asociere mulțime – număr de obiecte („Alege jetonul corespunzător!” etc.);
    - exerciții de punere în corespondență „mulțime-număr de elemente-simbol-semn (limbaj mimico-gestual) - („Caută căsuța”);
    - exerciții de operare în centrul 0-1000 în plan obiectual/ imagistic, cu sprijin (ordonare obiectuală/ imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător, etc. - „Așează numărul la locul potrivit!”, „Unde este locul?”, „Numără mai departe”, „Al câtelea lipsește?”);
    - exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-1000 („Haideți la întrecere!”);
    - exerciții de scriere și citire a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=” („Ce fel de semn s-a ascuns?”);
    - jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu);
    - jocuri asociative („Jocul categoriilor”, „Familia de animale”, „Salata de legume”, „Care este casa lui?”, „La ce folosește ...?”);
    - ghicitori matematice;
    - exerciții pentru rezolvare de probleme („Micul inventator”, „Cine plutește în aer?”, „Sus sau jos?”);
    - jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic („Să clădim!”).
  4. Exerciții de memorie vizuală și auditivă:
    - exerciții de identificare a elementului-lipsă dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior („Elementul lipsă”);
    - jocuri de memorie vizuală și auditivă în cadrul softurilor educaționale;
    - memorarea de poezii scurte și cântece („Zdreanță”, „Gândăcelul”, „Culorile se ceartă”, „Copăcelul”, „Cutiuța muzicală”);
    - reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii după indicație verbală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul) și mimico-gestuală;
    - reproducerea unor cuvinte cu rimă (sac, mac, rac/mașină, albină, găină/casă, masă, plasă).
  5. Exerciții de atenție:
    - exerciții joc de incastru;
    - exerciții de construire a unui obiect identic cu modelul oferit de profesor.
  6. Jocuri de exersare a comunicării totale:
    - a. *nonverbale*:
      - jocuri de mimă/pantomimă („Mimul”, „Statuia”, „Micul actor”, „La telefon”);
      - exerciții de mișcare și ritm („Imită ce vezi!”);
      - cântece/poezii însoțite de mișcare („Dacă vesel se trăiește!”, „Bate vântul frunzele!”, „Ursul doarme și visează”, „Primăvara”);
      - exerciții de dictare folosind sistemul dactil și limbajul mimico-gestual.
    - b. *verbale*:
      - jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopice; frământări de limbă;
      - exerciții de formare a noțiunilor integratoare (categorii: obiecte de igienă personală, mijloace de transport, culori, fructe, legume, animale, obiecte de îmbrăcăminte și vestimentație, anotimpuri);
      - exerciții-joc de integrare propozițională („Ce face copilul?”, „Spune unde se

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- află!”, „Povestea zilei”, „Cuvinte opuse”, „Răspunde repede și bine!”);
- jocuri de rol („Cu păpușa la doctor”; „La piață”, „În excursie”);
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului pasiv și activ („Cine spune mai departe?”, „Mă recunoști?”, „Ce credeți că face?”, „Întreabă-mă!”);
  - exerciții de scriere-citire („Să povestim despre animale”, „Mesaje pentru prietenii mei”, „Caută litera”, „Scrie după mine”, „Scriem poezii”);
  - exerciții de copiere, transcriere și de dictare a unui material verbal gradat ca dificultate etc.
7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației:
- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual („Soldățeii”, „Turnul roșu/galben/albastru”, „Podul”, „Trenul”, „Șarpele”, „Castelul”, „Robotul”);
  - desene libere sau cu temă dată („Familia mea”, „Copacul înflorit”, „Casa”);
  - completare de desene lacunare („Cu mască-fără mască”);
  - exercițiu-joc de realizare de colaje simple („Mozaic”, „Anotimpurile”, „Covorul colorat”)
  - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;
  - exerciții de povestire după imagini;
  - exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții”, „Ograda bunicii”);
  - joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul”).
8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului:
- exerciții joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice („Morișca”, „Actorii”, „Statuile”, „Fă ca mine!”, „Păpușa”, „Muzicanții”, „Mâinile fermecate”);
  - exerciții joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite („Telefonul”);
  - exerciții joc de relaxare (de ex: „Marea și valurile”, „Zborul”).

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente

- Jocuri tip acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii („La masă”, „La telefon”, „La piață”, „În vacanță la bunici”, „În excursie”);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală („Cum ne îngrijim corpul?”, „La școală”; „Cum ne îmbrăcăm?”, „Cum aranjăm masa?”)
- Exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului („Descoperim”, „Căutătorii de comori”, „Protejați natura!”);
- Jocuri-competiții pe diverse teme („Cel mai bun bucătar”, „Cine stie, câștigă”, „Ștafeta”, „Cel mai bun interpret”);
- Concursuri (desen, dans, cântec, pictură).

3 .Exersarea conduitelor independente pentru integrarea în mediul social**Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe**

- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte („Numără cu noi”, „Numără mai departe!”, „Șiragul de mărgele”);
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei („Câți suntem în familie?”);
- Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (familia de

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

animale „Pisica cu pisoi”, „Cloșca cu pui”).

3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură

- Exerciții de identificare a unităților monetare („La magazine”, „Prețul corect”);
- Exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg „Știi să faci pâine?”, „Taie ce nu este la fel”);
- Exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea: „greu”, „ușor”, „mai greu”, „mai ușor”, „la fel de greu”- „Cântarul”);
- Exerciții de măsurare a lungimilor cu linia, creionul, sfoara („Șirul colorat”);
- Exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: „lung”, „scurt”, „mai lung”, „mai scurt”, „la fel de lung” – „Șarpele”);
- Exerciții de măsurare a timpului cu identificarea orei exacte și a jumătății de oră (de ex : 1 fix, 2 și jumătate „Cât este ceasul?”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorarea polisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice; ▪ stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia. <p>Psihomotricitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonare oculo-motorie ▪ schemă corporală și lateralitate; ▪ conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); ▪ orientare, organizare și structurare spațio-temporală.
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice	<p>Reprezentări temporale și spațiale Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gândirea <p>-analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; -comparație și clasificare; -elemente de abstractizare și generalizare; -rezolvare de probleme;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Memoria ▪ Atenția ▪ Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) ▪ Imaginație și creativitate ▪ Procese de inhibiție voluntară și autocontrol <p>Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă</p>
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Relații numerice între obiecte, ființe (numărare, adunare, scădere, împărțire); ▪ Relații numerice între simboluri, unități de măsură (unități monetare, kilogramul, litrul, metrul, ora); ▪ Relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple;

Sugestii metodologice:

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa preg.-clasa a-IV-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre formarea/dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității nivelului și potențialului individual de dezvoltare, precum și specificului de învățare la copiii cu CES. În activitățile de terapie educațională complexă și integrată strategiile didactice vizează diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului recuperator și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile. În perioada școlarității mici dominante sunt următoarele metode: povestirea, conversația, demonstrația, observarea, modelarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic. Dintre acestea jocul didactic are mare impact și eficiență în activitatea terapeutică educațională și complexă a copiilor dizabilități auditive. Prin intermediul jocurilor didactice, individuale, pe echipe sau frontale, copilul cu dizabilități auditive își dezvoltă întreaga personalitate. De asemenea jocul didactic ajută la îmbogățirea vocabularului activ și pasiv, valorifică comunicarea totală, permițând copilului deficient de auz să-și adâncească cunoștințele despre realitatea înconjurătoare.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. În învățământul special pentru copiii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități de auz se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. În cadrul laboratorului Multimedia CESPET de la Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași se regăsește Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook care este utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu deficiență de auz, în calitate de curriculum suport. De asemenea softurile educaționale cu tematică diversă sunt utilizate în mod constant în activitățile de terapie educațională complexă și integrată.

Strategiile didactice sunt alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructive-educative desfășurate de către profesorul de psihopedagogie specială și de activitățile terapeutice-compensatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea

personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul dizabilității de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu., C. et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F., et. al. (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată, clasele I – a-X-a*. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Păduraru Elena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Iordăchescu Anca	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina STIMULARE COGNITIVĂ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate. La nivelul educației elevilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională și complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării/și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasa a V-a - clasa a VIII-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor cu deficiențe auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea disponibilităților psiho-socio-individuale în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu deficiențe auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească capacități de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de deficiență.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru inserția socio-profesională.

Activitățile din cadrul modului Ludoterapie implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu deficiențe auditive.

Activitățile din cadrul modului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci discipline cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educator libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea și consolidarea conduitelor de orientare, explorare multisenzorială și motrică în vederea adaptării la mediul înconjurător**
- 2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării comportamentelor independente**
- 3. Exersarea conduitelor independente în context sociale variate**

CLASA a V-a – CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea și consolidarea conduitelor de orientare, explorare multisenzorială și motrică în vederea adaptării la mediul înconjurător**

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de stimulare polisenzorială prin interacțiunea directă cu elemente din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stimulare vizuală („Recunoaște obiectul!”, „Caută diferențele între obiecte/ imagini!”, „Jocul culorilor”, „Ce lipsește?”); - exerciții de stimulare auditivă („Ce se aude?”, „Graiul animalelor”, „Cine te-a strigat?”, „Vocea șoptită”, „Telefonul fără fir”, „Instrumente muzicale”); - exerciții de stimulare olfactivă („Ce miroase așa?”, „Cum miroase ...? - plăcut, neplăcut, „Recunoaște mirosul!”); - exerciții de stimulare gustativă („Ce gust are ...?”, „Recunoaște gustul!”, „Salata de fructe”); - exerciții tactil-kinestezice (exerciții de orientare tactilă - identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului - jocul „Trăistuța fermecată”/„Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”);   ▪ Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: <ul style="list-style-type: none"> a) exerciții stereognozice (tactil, motric, vizual): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a celei mai simple operații de selectare și grupare (de ex. mingi de tenis și cuburi; creioane și gume de șters) - exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; - exerciții de clasificare, după similaritate (obiecte „identice” sau „neidentice”). - exerciții de clasificare, după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece); - exerciții de clasificare, după material (de ex. lemn, hârtie, metal, plastic, sticlă, porțelan, cauciuc, piele, lână, bumbac etc.) - exerciții de selectare tactilă (de ex., în trei pungi netransparente există obiecte care se deosebesc printr-o singură caracteristică: aspru-neted, tare-moale, gros-subțire);   b) exerciții olfactiv-gustative (degustare); c) exerciții vizual-auditiv (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/ sonor /fond muzical).
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității</p> <p>-Coordonare oculo-motorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de coordonare oculo-motorie (jocuri de comparare a sunetelor cunoscute: vântul, ploaia, foșnetul pădurii, ciripitul, claxonul, telefonul, clopoțelul, graiul animalelor); <p>-Schemă corporală și lateralitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de executare a unor comenzi transmise verbal/nonverbal a unor mișcări coordonate ale părților corpului („Ridică brațele!”, „Strânge pumnii!”);

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exercițiu-joc de completare a unor desene eliptice („Completează desenul!”); - reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - modelare „Omulețul” din plastilină, lut, aluat; - desen /test proiectiv „Copilul”, „Băiatul și fata”; - jocuri de sinteză perceptuală în cadrul software-ului educative <p>-Conduite perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: (culoare, mărime, formă) – „Forme colorate”, „Alege mărimea potrivită!”; - exerciții de ordonare/ seriere, după criteriul mărimii, culorii, formei; - exerciții de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/ imagistic), după unul sau mai multe criterii (culoare – mărime – formă): „Lego”, „Machete”, „Tangram”; - exerciții analitico-sintetice: „Domino”, „Șah”; „Rummy”, „Scarbble”, „Dixit”, „Monopoly”; - Jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educative („Simon”).   <p>-Orientare, organizare, structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; - exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; - exerciții de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: „Omida”, „Casa”, etc.);   ▪ Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală („Mergi în ritmul dat de mine!”, „Baloanele cu zilele săptămânii”, „Stai pe roșu, treci pe verde!”) <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de memorare a zilelor/ lunilor/ anotimpurilor - Exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare („Orarul în imagini”) - Exerciții de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat) - Exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

2. Stimularea și dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării comportamentelor independente

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice („Memo”, „Săculețul fermecat”) ▪ Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței: <p>1. Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental:</p>

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- exerciții de incastrare;
  - exerciții de alcătuire a unor obiecte din corpuri mai mici („Păpușa demontabilă”; „Să construim din piese lego!”);
  - alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
  - exerciții de reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese (puzzle);
2. Exerciții de comparație și clasificare:
- exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic:
    - exerciții de comparare și clasificare, după caracteristici simple (mare-mic; aspru-neted, tare-moale, gros-subțire, cald-rece; înalt - scund); „Compară obiectele!”, „Săculeții tactili”
    - exerciții de comparare a două mulțimi diferite cantitativ (“Care e cel mai mare?”, „Unde e mai mult?”, „Cântărește și cumpără!”)
    - exerciții de modificare cantitativă a mulțimilor de obiecte, prin adăugare/ luare, scădere de obiecte; mărire/ micșorare;
  - exerciții de suprapunere și asociere de imagini reprezentând culori, forme, ființe etc. („Ce mănâncă animalul?”, „Jocul umbrelor”, „Formează perechea!”);
  - exerciții de identificare a diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare („Jocul diferențelor”);
  - exerciții de clasificare, după 1-2 criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.) „Mulțimi”, „Alege obiectele albastre și rotunde”, „Jocul fructelor”;
3. Exerciții cu unele elemente de abstractizare și generalizare:
- Exerciții de realizare a corespondenței mulțime obiectuală – imagine - simbol (număr - cifră - semn mimico-gestual):
    - exerciții de punere în corespondență mulțime - număr de elemente – simbol (număr-cifră): „Numărul potrivit”;
    - exerciții de operare în centrul 0-1000 în plan obiectual/ imagistic, cu/fără sprijin (ordonare obiectuală/ imagistică și de numărare în șir crescător și descrescător etc – „Șiruri lacunare”; “Completează axa numerelor” etc.);
    - exerciții de scriere/ citire/ denumire în limbaj verbal, dactil și mimico-gestual a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-1000;
    - exerciții de scriere și citire a simbolurilor matematice „+”, „-”, „=” („Recunoaște semnul”);
  - Jocuri cu elemente de abstractizare și generalizare:
    - jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu) – „Ce este în plus?”, „Caută intrusul”, „Ce lipsește din imagine?”;
    - jocuri asociative („Jocul categoriilor”; „Familia de animale”; „Salata de legume”, „Care este casa lui?”, „La ce folosește ...?”);
    - jocul ghicitorilor (Ghicitori tematice: animale, plante, corpul uman, alimente);
  - Jocuri tip „rezolvare de probleme”:
    - exerciții pentru recunoașterea și identificarea problemelor („Cursa cu obstacole”, „Identifică pericolul!”);
    - jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcursarea cu degetul/cu creionul) „Găsește traseul!”;

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- „Labirintul oglinzilor”;
- exerciții de includere în aceeași categorie („Jocul mulțimilor”; „Găsește locul potrivit!”);
4. Exerciții de memorie vizuală și auditivă
- exercițiu-joc de extragere a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte/ imagini percepute anterior („Ghici ce lipsește!”);
  - exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini pe o planșă/ tablă magnetică („Formează perechea”, „Oglinda obiectelor”)
  - jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ;
  - memorarea de poezii scurte;
  - reproducerea, în desen, a unor elemente grafice/ geometrice/ fenomene ale naturii după indicație verbală și mimico-gestuală (cercul, soarele, ploaia, fulgerul);
  - exerciții de memorare auditivă a unor:
    - cuvinte care rimează (ex: sac, mac, rac)
    - cuvinte asemănătoare din punct de vedere fonetic (ex: vase-vaze)
  - exerciții de memorare a unor poezii însoțite de mișcări ritmice (folosind băți din palme, picioare, pocnituri din degete, etc)
5. Exerciții de atenție
- exerciții de incastre (rapiditate, precizie);
  - exerciții de construire a unui obiect identic cu cel dat ca model „Atenție la asemănare!”; joc Logi II;
6. Jocuri de exersare a comunicării totale:
- a. nonverbal (mimico-gestual și prin sistem dactil):
- jocuri de mimă/pantomimă („Mimul”, „Statuile”);
  - exerciții de mișcare și ritm („Mergi în ritmul meu!”, „Jocuri euritmice”);
  - poezii însoțite de mișcare („Dacă vesel se trăiește!”, „Alunelu”).
- b. verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice; frământări de limbă; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele:
- exerciții de formare a noțiunilor integratoare;
  - exerciții-joc de integrare propozițională; („Propoziții lacunare”; „Cuvinte amestecate”);
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol („La magazin”; „La piață”, „La restaurant”, „La examen”);
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului („Cuvinte perechi”, „Cuvinte opuse”, „Cuvinte alintate”, „Cuvinte cu mai multe înțelesuri”);
  - exerciții de labiolectură (dictare prin labiolectură);
  - exerciții de compunere a cuvintelor („Cuvinte cu litera ...”, „Găsește cât mai multe cuvinte!”, „Spânzurătoarea”, „Țomanap”)
7. Exerciții-joc pentru dezvoltarea imaginației:
- jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual (de ex: „Casa”, „Podul”, „Trenul”, „Șarpele”, „Castelul”, „Robotul” etc.)
  - desene libere sau cu temă dată („Familia mea”, „Copacul înflorit”, „Casa”);
  - completare de desene lacunare;
  - exercițiu-joc de realizare de colaje simple („Mozaic”; „Anotimpurile”; „Covorul colorat”, etc.)
  - exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de povestire după imagini; - exerciții de construire a unei machete („Parcul de distracții”, „Ograda bunicii”; - joc de rol / dramatizări („Fata babei și a moșneagului”, „Povestea anotimpurilor”, „Urmează-ți visul!”, „Ècouri prin timpan”); <p>8. Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții – joc de executare a unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice (de ex: „Fenomenele naturii”, „Actorii”, „Statuile”); - exerciții joc de control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite (de ex: „Telefonul”, „Secretul”); - exerciții joc de relaxare (de ex: „Marea și valurile”, „Zborul”, etc.)
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană („La mall”, „La spectacol”, „La film”); ▪ Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală („La școală”, „Cum ne îmbrăcăm?”, „Cum aranjăm masa?”); ▪ Exerciții de acțiune concretă cu elementele mediului („Plantăm flori!”, acțiuni de ecologizare a spațiilor verzi, acțiuni de selectare separate a deșeurilor); ▪ Jocuri-competiții pe diverse teme („Cine știe, câștigă”, „Ștafeta”, „Cel mai bun matematician”, „Labirintul minții”); ▪ Concursuri (desen, dans, sport, artă teatrală, film).

3. Exersarea conduitelor independente în context sociale variate

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între elemente ale mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (numărat, adunat, scăzut) ▪ Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între membrii familiei etc. ▪ Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între ființe – animale, păsări (ex: familia de animale)
<p>3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare a unităților monetare ▪ Exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de ¼ kg, ½ kg, 1 kg) („Preparăm desert!”) ▪ Exerciții de verbalizare, folosind comunicarea totală, a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea: „greu”, „ușor”, „mai greu”, „mai ușor”, „la fel de greu” („Cântărim și ne distrăm!”, „Compară greutățile!”) ▪ Exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara etc. („Croitorul” – Joc de rol) ▪ Exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- care descriu lungimea: „lung”, „scurt”, „mai lung”, „mai scurt”, „la fel de lung”
- Exerciții de măsurare a timpului cu identificarea orei exacte și a jumătății de oră („Ceasul”). Exerciții practice de utilizare a mijloacelor de transport, însoțiți, în localitate și în afara acesteia „În autobuz”, „Călătorie cu trenul”.
  - Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (în mijloacele de transport în comun, spectacole, vizite la diferite instituții reprezentative pentru orașul lași, etc.)
  - Exerciții practice de însușire a semnelor și regulilor de circulație „Așa da, așa nu!”.
  - Exerciții tematice de formare a unei conduite preventive în trafic „Călătorie periculoasă”, „Traversăm strada”, „Cum pot să te ajut?”, „Mingea buclucașă”
  - Exerciții de identificare a factorilor care declanșează incendii și calamități „Surse de incendiu”, „Reguli de prevenire”, „Mijloace de stingere a incendiilor”, „Inundațiile și cutremurele”)
  - Joc de rol cu tematică diversă „În vizită”, „În parc” etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-motric	<p>Explorarea polisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice; ▪ stimularea perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori ; stereognozia. <p>Psihomotricitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonare oculo-motorie ▪ schemă corporală și lateralitate; ▪ conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime); ▪ orientare, organizare și structurare spațio-temporală.
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice	<p>Reprezentări temporale și spațiale Stimularea preceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gândirea <p>-analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; -comparație și clasificare; -elemente de abstractizare și generalizare; -rezolvare de probleme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Memoria - Atenția - Tipuri de comunicare (nonverbal și verbal) - Imaginație și creativitate - Procese de inhibiție voluntară și autocontrol <p>Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă</p>
3. Comportament cognitiv la nivelul integrării în plan social	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Relații numerice între obiecte, ființe (numărare, adunare, scădere, împărțire); ▪ Relații numerice între simboluri, unități de măsură (unități monetare, kilogramul, litrul, metrul, ora); ▪ Relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de elemente științifice simple;

Sugestii metodologice

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa a-V-a-clasa a-VIII-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutic-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității, nivelului și potențialului individual de dezvoltare a elevilor. Acestea trebuie să vizeze diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului învățării și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile. În perioada școlarității dominante sunt utilizate mai frecvent: conversația, demonstrația, observarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic, problematizarea, descoperirea dirijată, studiul de caz. Comunicarea totală reprezintă forma de comunicare utilizată în cadrul activităților.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. Pentru elevii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități auditive se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/ labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook poate fi utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu dizabilități auditive. De asemenea, softurile educaționale cu tematică diversă pot fi utilizate în mod constant în activitățile terapeutic-recuperatorii.

Strategiile didactice trebuie alese cu atenție de către profesorul educator în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructiv-educative desfășurate de către profesorii de diverse discipline și de activitățile terapeutic-recuperatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea

procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul deficienței de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu., C., et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F. et. al. (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată, clasele I – a-X-a*. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B, Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

- Vasiliu, C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gabriela Ionescu	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Constantin Romaniuc	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lupu George	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lificiu Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina SOCIALIZARE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vietii culturale în comunitate.

La nivelul educației copiilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă*. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasele preg-a-IV-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de educare și recuperare a copiilor cu dizabilități auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea potențialului psiho-socio-individual în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate

crearea și menținerea stării de independență a copilului cu dizabilități auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească abilități și deprinderi de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană, precum și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de dizabilității.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități capabilă de adaptare și integrare socială. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru o bună adaptare școlară și socială.

Activitățile din cadrul modulului *Ludoterapie* implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestui modul să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci module cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Formarea conduitelor de observare, de exploatare și acomodare la mediul înconjurător**
- 2. Antrenarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Exersarea comportamentului independent în vederea integrării sociale**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea conduitelor de observare, de exploatare și acomodare la mediul înconjurător****Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a****1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește****- Cunoașterea datelor personale de identitate**

- Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/moral („Ce știu despre mine?” „Vreau să mă prezint!”, „Povești despre mine”, „Autoportretul”, „Cum arăt eu?”);
- Exerciții de exprimare a opiniei personale despre obiecte/lucruri/ființe/activități („Obiectele mele preferate sunt...”, „Îmi place .... pentru că...”);
- Exerciții de denumire a obiectelor de referință care reprezintă copiii de vârstă școlară mică (jucării, rechizitele școlare, colecții de mașini/păpuși, obiecte de vestimentație)- („Obiecte pierdute”, „Zâna jucăriilor”);
- Activități prin care se consolidează sentimentul de posesiune, „al meu-al tău”;
- Exerciții de transpunere în limbaj mimico-gestual a datelor de identitate.

- Cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței

- Exerciții-joc de identificare a membrilor familiei sub aspect fizic/moral (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori) – „Copacul familiei mele”;
- Discuții despre membrii familiei și activitatea lor (nume, vârstă, profesia, loc de muncă);
- Exerciții de descriere a propriei persoane/ a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia (părinți - copii etc.) - Joc de rol „De-a familia”, „Spune ce face!”;
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse / lărgite;
- Identificarea și descrierea unor însușiri ale obiectelor personale, ale jucăriilor, ale persoanelor apropiate - „Joacă-te cu mine!”;
- Ghicitori, descrieri ale membrilor familiei - („Cine este?”).

- Cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar.

- Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului în „orb”;
- Exerciții de prezentare a persoanelor de referință pentru copil („Să facem cunoștință”, „Eu și colegii mei”);
- Exerciții de identificare a relațiilor între colegi/prieteni/vecini: cooperare, prietenie, întrajutorare, competiție („Cuvinte fermecate”, „Îmbrățișarea de dimineață”, „Covorașul iubirii”, „Ajută-mă, te rog!”);
- Exerciții de exprimare verbală și nonverbală a unei varietăți de emoții

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- plăcute/neplăcute în raport cu membrii familiei, colegi, vecini;
- Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul social, în contexte variate („Rațele și vânătorii”);
- Vizionare de filme animate în care vor fi urmărite expresiile personajelor („Mica Sirenă”, „101 Dalmațieni”);
- Valorificarea, în cadrul tuturor activităților, a momentelor ce implică stări emoționale prin denumire/semnalizare/imitare („Arată ce simți!”);
- Dialog despre emoțiile proprii, emoțiile altor copii din grupul de apartenență și adulți în activitățile întreprinse împreună cu aceștia („Scaunul adevărului”);
- Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii enciclopedii, filme documentare) a unor obiecte/ din spațiului apropiat („Cartonașul călător”);
- Exerciții de precizare a utilității obiectelor din mediul înconjurător („Comorile mele”);
- Ghicitori privind lucruri din spațiul apropiat;
- Explorarea în grup sau individual a unor imagini despre oameni, animale, plante și discuții pe baza ilustrațiilor;
- Exerciții de observare dirijată a ființelor din mediul înconjurător („La plimbare”, „Din sămânță - o plântuță”, „Ce se întâmplă?”);
- Exerciții de identificare/descriere a ființelor din mediul înconjurător („Copăcel, copăcel te îngrijesc de mititel”, „Muzeul animalelor”);
- Ghicitori privind animale și plante cunoscute de către copii, folosind limbajul mimico-gestual.

1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat

- Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu, plecând de la mesaje verbale, mesaje nonverbale sau sunete produse de diferite instrumente muzicale (tobă, clopoței, fluier, triunflu);
- Activități în aer liber desfășurate în medii special amenajate sau în spații verzi neamenajate („Căutătorii de comori!”);
- Exerciții de orientare în spațiul apropiat pornind de la recepționarea sunetelor din mediul înconjurător (sunetele produse de păsări, mijloace de transport, fenomene ale naturii: ploaia, tunetul);
- Exerciții aplicative:
  - exerciții de cunoaștere a spațiului public (parc, cartier, localitate natală) și a instituțiilor reprezentative (spital, biserică, gară, poștă, Grădina Botanică, etc.);
  - efectuarea unor vizite, excursii, drumeții pentru cunoașterea mediului apropiat.
- Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, clipuri, enciclopedii) a unor instituții reprezentative ale orașului Iași;
- Jocuri și parcururi applicative („Mingea călătoare”, „Mingea prin tunel”, „Față în față”, „Deplasarea șerpuită”, „Spate la spate”);
- Exercițiu cu caracter practic-aplicativ - construirea unei machete reprezentând școala, parcul, casa;

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- Exerciții de identificare a momentelor unei zile cu indicarea acțiunilor specifice a zilelor săptămânii/ a anotimpurilor („Șotron cu zilele săptămânii”, „Programul zilei”);
- Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei – imagine - semnul corespunzător; anotimp – imagine - semnul corespunzător;
- Exerciții joc de ordonare temporală (joc imagistic: 4-10 imagini);
- Jocuri de construcții / puzzle.

2. Antrenarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1. Formarea și dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți

- Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare/politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev - părinte/profesor): „Cum ne adresăm?”, „Mulțumesc”, „Te rog”, „Cu plăcere”, „Mă scuzați”;
- Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive la nivelul grupului social;
- Exerciții de stabilire a regulilor de comportament la nivelul clasei de elevi: „Decalogul elevului”;
- Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite („Respectă reguli!”, „Știi cum trebuie?”, „Panoul cu buline vesele”);
- Vizionare de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate și discuții pe baza filmelor vizionate („Vizită”, „D-nul Goe”);
- Exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă („În vizită la medic”, „La piață”, „În gară”, „La magazinul de jucării”);
- Discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic, fabule și povești clasice transpuse în limbaj mimico-gestual („Capra cu trei iezi”, „Scufița Roșie”, „Ursul păcălit de vulpe”, „Furnica și porumbița”, „Ursul și vulpea”, „Cizmulitele întrebă”);
- Activități de grup: „Desene/gânduri/semne pentru prietenul meu”.

2.2. Formarea și dezvoltarea atitudinii ecologice

- Activități de informare despre mediul înconjurător și lumea vie prin observare, manipulare de obiecte și explorarea mediului înconjurător, folosind surse eficiente: filme educative, enciclopedii: („Pot să aflu!”, „Cine are viață?”, „Ce se întâmplă?”);
- Exerciții practice de îngrijire și protejare a plantelor din clasă sau din curtea școlii;
- Exerciții practice de plantare și îngrijire a florilor/copăceilor/răsadurilor;
- Exerciții pentru familiarizarea cu efectele poluării: („Apă curate - apă poluată”);
- Exerciții de însușire a regulilor de protejare a mediului înconjurător;
- Activități în aer liber - ecologizarea parcurilor din oraș („Ecologistul”);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- Jocuri-experiment („Curcubeul”);
- Concursuri de desene pe teme ecologice;
- Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului, Zilei Pământului, Zilei Apei, Zilei Păsărilor;
- Activități practice de realizare de jucării din materiale reciclabile - pahare sau sticle, hârtie, semințe, coji de copac, pământ („Roboțelul teleghidat”, „Sticle senzoriale”, „Cuibul de păsări”).

3. Exersarea comportamentului independent în vederea integrării sociale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

3.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală, alimentară și a spațiului de locuit

- Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă. („Găsește obiectul potrivit!”, „Un doi, un doi, fă și tu ca noi!”);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp), cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă): („Mâini curate, mâini murdare”);
- Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
- Întâlniri cu specialiști în domeniul medical (medici, asistente medicale): („Cărticica sănătății”);
- Exerciții practice de utilizare corectă și de îngrijire a vestimentației și încălțăminteii specific persoanelor de sex feminin și masculine;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie în contexte diferite (în vizită/la picnic/zi aniversară);
- Joc de rol cu tematică diversă („De-a doctorul!”, „De-a bucătarul!”, „De vorbă cu medicul stomatolog”);
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, aspirare („Sunt mic, dar grijuliu”);
- Exerciții de simulare a unor situații-problemă din spațiul de locuit și rezolvarea lor („Atenție la foc!”, „Exercițiu de salvare”).

3.2. Formarea și manifestarea comportamentelor independente în diferite situații

- Deplasări în oraș:
  - vizite
  - plimbări
  - excursii
  - vizionare spectacole de teatru/filme pentru copii cu tematică diversă
  - cumpărături în supermarket-uri.
- Exerciții practice de utilizare a mijloacelor de transport, însoțiți, în localitate și în afara acesteia („În autobuz”, „Călătorie cu trenul”);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (în mijloacele de transport în comun, spectacole, vizite la diferite instituții reprezentative pentru oraș);
- Exerciții practice de însușire a semnelor și regulilor de circulație („Așa da, așa nu!”);
- Exerciții tematice de formare a unei conduite preventive în trafic („Călătorie periculoasă”, „Traversăm strada”, „Cum pot să te ajut?”, „Mingea buclucașă”);
- Exerciții de identificare a factorilor care declanșează incendii și calamități („Surse de incendiu”, „Reguli de prevenire”, „Mijloace de stingere a incendiilor”, „Inundațiile și cutremurele”);
- Joc de rol cu tematică diversă („În vizită”, „În parc”).

3.3. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/ comunitate

- Exerciții de adaptare a comunicării la diferite situații, context, parteneri de dialog (utilizând în mod adecvat formulele de adresare, tonul vocii, conținutul mesajului, vestimentație, atitudinea corporală, limbajul mimico-gestual);
- Discuții pe tema relațiilor din familia restrânsă/extinsă;
- Jocuri de rol pe tema relațiilor familiale („De-a familia”);
- Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții în cadrul grupurilor sociale de apartenență;
- Exerciții de diferențiere a atitudinilor pozitive și negative, între membrii grupului de apartenență;
- Exerciții de identificare a relațiilor umane în situații concrete de viață („Spune care îți sunt prietenii”, „Relația fete-băieți”, „Cum ne alegem prietenii?”);
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al grupului social;
- Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.);
- Organizarea de activități în cadrul zilelor naționale și internaționale (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul, Ziua Europei, Ziua Educației, Ziua Apei, Ziua Persoanelor cu Handicap);
- Exerciții de identificare a ritualurilor, datinilor, obiceiurilor de bază naționale și internaționale;
- Participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor);
- Exerciții de vizionare și comentare dirijată a unor filme documentare;
- Joc de rol „Drepturile copilului”;
- Discuții pe marginea unor povești/fabule pe teme de comportare civilizată în societate;
- Participarea la serbări, concursuri, competiții naționale, internaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1.Persoana	<ul style="list-style-type: none"> • Identitatea ființei umane • Eu, tu și ceilalți - familia, colegii, veci • Diferențele dintre oameni • Grupurile de apartenență
2.Raporturile noastre cu lucrurile și ființele	<ul style="list-style-type: none"> • Universul lucrurilor • Universul plantelor, animalelor
3.Deprinderi de îngrijire și igienă	<ul style="list-style-type: none"> • Igienă personală • Igiena alimentară • Igiena spațiului de locuit • Comportamentul în situații – problemă

Sugestii metodologice:

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa pregătitoare - clasa a-IV-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre formarea/dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperatiivele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității nivelului și potențialului individual de dezvoltare, precum și specificului de învățare la copiii cu CES. În activitățile de terapie educațională complexă și integrată strategiile didactice vizează diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului recuperator și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile. În perioada școlarității mici dominante sunt următoarele metode: povestirea, conversația, demonstrația, observarea, modelarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic. Dintre acestea jocul didactic are mare impact și eficiență în activitatea terapeutică educațională și complexă a copiilor dizabilități auditive. Prin intermediul jocurilor didactice, individuale, pe echipe sau frontale, copilul cu dizabilități auditive își dezvoltă întreaga personalitate. De asemenea jocul didactic ajută la îmbogățirea vocabularului activ și pasiv, valorifică comunicarea totală,

permițând copilului deficient de auz să-și adâncească cunoștințele despre realitatea înconjurătoare.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. În învățământul special pentru copiii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități de auz se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. În cadrul laboratorului Multimedia CESPET de la Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași se regăsește Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook care este utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu deficiență de auz, în calitate de curriculum suport. De asemenea softurile educaționale cu tematică diversă sunt utilizate în mod constant în activitățile de terapie educațională complex și integrată.

Strategiile didactice sunt alese cu atenție de către profesorul educator în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructive-educative desfășurate de către profesorul de psihopedagogie specială și de activitățile terapeutic-compensatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul dizabilității de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la

competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu, C., et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F., et. al., (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată*, clasele I - a-X-a. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu, C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Păduraru Elena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Iordăchescu Anca	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina Socializare

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vietii culturale în comunitate.

La nivelul educației copiilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării/și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă*. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasele preg-a-IV-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de educare și recuperare a copiilor cu dizabilități auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea potențialului psiho-socio-individual în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și

comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu dizabilități auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească abilități și deprinderi de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană, precum și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități capabilă de adaptare și integrare socială. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru o bună adaptare școlară și socială.

Activitățile din cadrul modulului *Ludoterapie* implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestui modul să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci module cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Exersarea conduitelor de observare, orientare, explorare și acomodare la mediul înconjurător**
- 2. Utilizarea în situații concrete de viață a abilităților și comportamentelor formate**
- 3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru integrarea socială**

CLASA a V-a – CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea conduitelor de observare, orientare, explorare și acomodare la mediul înconjurător**

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>1.1. Conștientizarea propriei identități prin raportare la mediul în care trăiește</p> <p>-Cunoașterea datelor personale de identitate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/moral („Autoportret”, „Calitățile mele”); ▪ Exerciții de numire verbală, prin dactilare și mimico-gestual, a lucrurilor care ne reprezintă (colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc); ▪ Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, buletin/ carte de identitate, pașaport etc); ▪ Exerciții de verbalizare a datelor de identitate („Cine sunt eu?”). <p>-Cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de identificare și/sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic/moral („Arborele genealogic”, „Atomul social”); ▪ Exerciții-joc de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie (bunica, frate, văr, mătușa etc.); ▪ Exerciții de descriere a propriei persoane/ a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia (părinți – copii etc); ▪ Exerciții-joc de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Așază fiecare obiect la locul potrivit!”). <p>-Cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului prin limbajul mimico-gestual (semn specific persoanei); ▪ Exerciții – joc („Descrierea colegului de bancă!”); ▪ Exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, întrajutorare, competiție („Prietenul la nevoie se cunoaște”); ▪ Joc de rol cu tematică diversă („De-a familia”, „De-a școala”, „De-a profesorul”); ▪ Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul lui, în contexte variate (imagini, filme, lecturi); ▪ Exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar („Harta școlii”); ▪ Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat („Împrejurimile școlii”); ▪ Exerciții de numire a ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere, din imagini, din povestiri, folosind sistemul dactil, limbajul mimico-gestual, limbajul verbal; ▪ Exerciții de precizare a utilității lucrurilor (rechizite, obiecte de vestimentației) și a rolurilor persoanelor importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc);

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- Exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat, denumirea și precizarea utilității lor („Orașul meu”);
- Exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ ființelor (în evoluție);
- Exerciții de identificare/ descriere a lucrurilor și ființelor familiare cu ajutorul software-ului educativ („Poveștile copilăriei”);
- Ghicitori privind lucruri, animale și plante;
- Povestiri despre lucruri, plante, animale, oameni;
- Exerciții de identificare, într-un suport imagistic, a persoanelor aparținând unor culturi diferite („Călătorie virtuală în jurul țării”);
- Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor între persoane aparținând unor culturi diferite;
- Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie-dușmănie; cooperare, răutate).

1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat

- Jocuri de construcții / puzzle (joc de asamblare a obiectelor de mobilier („Locuința”);
- Executarea unor comenzi de deplasare în spațiu după labiolectură, date prin comunicare totală;
- Exerciții aplicative:
  - exerciții de cunoaștere a spațiului public (adresa de domiciliu, adresa școlii, parc, cartier, localitate natală) și a instituțiilor reprezentative (poștă, bancă, spital, primărie etc);
  - excursii/ drumeții pentru cunoașterea cartierului, orașului și în împrejurimi.
- Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, filme documentare) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat;
- Exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale (economice, istorice, religioase) din mediul apropiat, denumirea și precizarea utilității lor;
- Exerciții de localizare concret-situativă, pe teren și pe hartă, a elementelor din orizontul apropiat („Harta Montessori”, Google Maps);
- Exercițiu cu caracter practic-aplicativ - construirea unei machete reprezentând școala, parcul, casa etc. din materiale naturale;
- Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ a anotimpurilor („Jocul Anotimpurilor”, „Învârte ceasul”);
- Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei - imagine; anotimp – imagine;
- Exerciții joc de ordonare temporală („Programul meu zilnic”).

2. Utilizarea în situații concrete de viață a abilităților și comportamentelor formate

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>2.1. Dezvoltarea comunicării folosind labiolectura, limbajul mimico-gestual și verbal și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare / politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev-părinte/ profesor): („Formule de politețe”, „Cuvinte frumoase”); ▪ Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive: jocuri de rol; ▪ Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii, cu colegii, profesorii, personalul administrativ; ▪ Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite: („De-a profesorul”); ▪ Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate, filme educative: („Salvați copiii!”, „Prietenul meu virtual” - prietenie la distanță); ▪ Exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă („În vizită”, „La piață”, „În mijlocul de transport în comun”); ▪ Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate; ▪ Discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic („DI Goe”, „Vizită”).
<p>2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului („Să facem curățenie în clasa noastră/ în curtea școlii!”, „Să colectăm deșeurile din parcuri!”); ▪ Exerciții practice de protejare a „colțului viu” al clasei, al grădinii școlii; ▪ Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; ▪ Vizionare de software educative/ filme cu conținut ecologic și moral: soft on-line wess.tk; ▪ Concursuri de desene pe teme ecologice („Să protejăm natura!”, „Reciclăm, deci salvăm!”); ▪ Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/ Zilei Pământului (22 aprilie); ▪ Activități practice de realizare de produse din materiale reciclabile („Parada Eco”, „Eco Art”, „Casa verde”, plantăm flori, copaci).

3. Valorificarea disponibilităților psiho-individuale existente pentru integrarea socială

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală, alimentară și a spațiului de locuit</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții practice de întreținere a igienei personale (față, dinți, păr, mâini, corp); ▪ Exerciții practice de îngrijire a vestimentației, încălțămintei specifice persoanelor de sex feminin și sex masculin; ▪ Exerciții practice de învățare de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie în contexte diferite („În vizită la bunici”, „La picnic cu prietenii”, „Ziua colegului de bancă”); ▪ Exerciții practice de folosire și igienizare a grupului sanitar, camerei personale, sălii de clasă, sălii de mese; ▪ Joc de rol cu tematică diversă („Cel bun bucătar”, „Gospodarul clasei”); ▪ Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, curățare, călcare, aspirare; ▪ Exerciții de simulare a unor situații-problemă din spațiul de locuit și rezolvarea lor („Atenție la foc!”, „Pericolele din locuință”).
<p>3.2. Formarea comportamentelor independente în diverse contexte sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Deplasări în localitate: <ul style="list-style-type: none"> -vizite la diferite instituții de referință din oraș; -plimbări; -cumpărături (piață, magazin alimentar); -excursii tematice; -vizionare de piese de teatru, filme.   ▪ Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.); ▪ Joc de rol cu tematică diversă („În vizită la colegul meu”, „În parc”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
Persoana	<ul style="list-style-type: none"> • Identitatea ființei umane • Eu, tu și ceilalți - familia, colegii, veci • Diferențele dintre oameni • Grupurile de apartenență
Raporturile noastre cu lucrurile și ființele	<ul style="list-style-type: none"> • Universul lucrurilor • Universul plantelor, animalelor
Deprinderi de îngrijire și igienă	<ul style="list-style-type: none"> • Igienă personală • Igiena alimentară • Igiena spațiului de locuit • Comportamentul în situații – problemă
Comportamente adecvate în mediul social	<ul style="list-style-type: none"> • Comunicare și relaționare umană pozitivă • Probleme legate de viața de cuplu • Atitudinea ecologică

Sugestii metodologice

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa a-V-a-clasa a-VIII-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității, nivelului și potențialului individual de dezvoltare a elevilor. Acestea trebuie să vizeze diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului învățării și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile.. În perioada școlarității dominante sunt utilizate mai frecvent: conversația, demonstrația, observarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic, problematizarea, descoperirea dirijată, studiul de caz. Comunicarea totală reprezintă forma de comunicare utilizată în cadrul activităților.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. Pentru elevii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi,

evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități auditive se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/ labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook poate fi utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu dizabilități auditive. De asemenea, softurile educaționale cu tematică diversă pot fi utilizate în mod constant în activitățile terapeutic-recuperatorii.

Strategiile didactice trebuie alese cu atenție de către profesorul educator în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructiv-educative desfășurate de către profesorii de diverse discipline și de activitățile terapeutic-recuperatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul deficienței de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu., C. et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F., et. al., (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată, clasele I - a-X-a*. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârștelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu, C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gabriela Ionescu	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Constantin Romaniuc	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lupu George	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lificiu Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina Ludoterapie

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vietii culturale în comunitate.

La nivelul educației copiilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării/și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă*. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasele preg-a-IV-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de educare și recuperare a copiilor cu dizabilități auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea potențialului psiho-socio-individual în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate

crearea și menținerea stării de independență a copilului cu dizabilități auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească abilități și deprinderi de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană, precum și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de dizabilității.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități capabilă de adaptare și integrare socială. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru o bună adaptare școlară și socială.

Activitățile din cadrul modulului *Ludoterapie* implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestui modul să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci module cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

COMPETENȚE GENERALE

- 1.Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător**
- 2.Exersarea capacităților psiho-individuale în vederea formării conduitei de orientare, cunoaștere și adaptare la mediu**
- 3.Deprinderea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative**
- 4.Achiziționarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1.Explorarea senzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil-kinestezică) a obiectelor, ființelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: <ul style="list-style-type: none"> - vizuale („Recunoaște obiectul!”, „Găsește diferențele între obiecte/ imagini!”); - auditive („De unde se aude?”, „Vocile fermei”, „Vocile pădurii” – cărți auditive, „Instrumentul muzical”, „Vocea șoptită”); - olfactive („Ce miroase așa?”, „Cum miroase?”); - gustativ („Ce gust are?”, „Ce poate fi dulce?”, „Salata de fructe”); - tactil-kinestezice („Cum se simte?”, „Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”); - stereognostice (jocuri de identificare a obiectelor pe baza reliefului acestora „Trăistuța fermecată”); - baric (jocuri de diferențiere a greutateii mai multor obiecte „Ușor sau greu?”, „Balanța”); - termic (jocuri de identificare și diferențiere a temperaturilor diverselor obiecte „Omul de zăpadă”, „Rece sau cald”);   ▪ Jocuri de mimă și pantomimă („Cânt la pian!”, „Bucătarul”, „Cățelul jucăuș”).
<p>1.2.Formarea și dezvoltarea psihomotricității:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de coordonare oculo-motorie (așezarea pionilor pe tăbliță/a mărgelilor pe ață; simulare cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/creionul, contururi după șablon; colorare); ▪ Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de sinteză perceptuală: „Construiește roboțelul”, „Să asamblăm păpușa”, joc „Unde se află?” (la stânga - la dreapta; în față – în spate); - exercițiu-joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acestora („Siluete în mișcare”); - exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare („Siluete lacunare”); - redarea/reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic; - jocuri de mișcare ritmate („Sări într-un picior ca mine!”, „Mersul piticului”, „Merg soldații-n pas vioi, tot așa mergem și noi”, „Mersul pisicii”); - jocuri de sinteză perceptuală în cadrul softurilor educaționale.   ▪ Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic: <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după 1-2 criterii: culoare, mărime, formă („Cercuri colorate!”, „Potrivește mărimea!”, etc.); - jocuri de ordonare/ seriere după criteriul mărimii („Piticii din poveste!”); - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

- unul sau mai multe criterii (culoare – mărime –formă);
- jocuri analitico-sintetice: („Jocul Loto”, „Jocul perechilor”; „Jocul umbrelor”);
  - jocuri de redare a conturului pe bază de șablon;
  - jocuri de colorat și desenat;
  - jocuri perceptiv-motrice în cadrul softurilor educaționale (ex: „Mica Sirenă”/ „Albă ca Zăpada”).
- Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:
    - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte;
    - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
    - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figuri geometrice după cerințe: „Omida”, „Casa”, etc.).
  - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală
    - exercițiu-joc de memorare a zilelor săptămânii/ lunilor anului/ anotimpurilor;
    - exercițiu-joc de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare („Programul meu zilnic”);
    - joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat);
    - exercițiu-joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

1.3. Cunoașterea și operarea cu elementele familiare din mediul înconjurător:

- Jocuri de imitare a unor conduite („Cântărețul”);
- Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare;
- Jocuri cu 1-2 reguli simple („La magazin”; „În tramvai”, „La școală”, etc.);
- Jocuri motrice simbolice („Bate vântul frunzele”; „Ursul doarme”, etc.);
- Jocuri simbolic-reprezentative („Imită-mă!”, „Mimul”);
- Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, serie, clasificare („Descompune și compune roboțelul”, „Puzzle”, „Mare-mijlociu-mic”, „Gasește și potrivește”, „Caută vecinul!”, „Urcă/coboară scara!”, „Șirurile tematice” („Ce culoare are mărul?”);
- Rezolvarea unor situații - problemă („Ce vei face când?”, „La semafor”.);
- Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber („Piramida”);
- Jocuri de asamblare din 2-6 piese („Puzzle”, „Incastre”);
- Jocuri onomatopice („Vocile fermei”, „Vocile pădurii”- cărți auditive);
- Jocuri verbale (recitări de poezii scurte, „frământări de limbă”, dialoguri situaționale „La magazin”);
- Dramatizare (imitări de personaje din desene animate).

2. Exersarea capacităților psiho-individuale în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediu

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază:

- Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice („Ce obiect a dispărut?”, „Telefonul fără fir”, „Jocul degetelor – Ploaia”);
- Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:
  - jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre; puzzle-uri (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici („Trenulețul”; „Micul constructor”, „Să construim din piese lego”); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
  - jocuri analitico-sintetice: „Jocul Loto” (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe), „Jocul perechilor” (alcătuirea de perechi între obiecte, ființe etc), „Jocul umbrelor” (asocierea de imagini, obiecte, ființe prin identificarea umbrelor acestora), „Jocul diferențelor” (identificarea diferențelor între obiecte și imagini ale obiectelor relativ asemănătoare);
  - jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); Jocuri asociative („Jocul categoriilor”; „Familia de animale”; „Salata de legume”; „Care este casa lui?”; „La ce folosește?”); Jocul ghicitorilor;
  - jocuri tip „rezolvare de probleme”: Jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte simple (identificarea unor trasee pe un suport grafic); trasee simple în relief sau în plan imagistic (parcurgerea cu degetul/cu creionul).
- Jocuri de memorie vizuală și auditivă („Ghici ce lipsește!”);
- Jocuri de exersare a comunicării totale:
  - jocuri de mimă/pantomime („Mimul”);
  - jocuri de mișcare și ritm („Mergi în ritmul meu!”);
  - cântece însoțite de mișcare („Bat din palme!”, „Bate vântul frunzele!”);
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol („La magazin”).
- Jocuri funcționale:
  - senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: „Cald sau rece?”, „Trăistuța fermecată”);
  - perceptivă („Ce poate fi acru?”, „Ce culoare are?”, „Care este mai mare?”);
  - verbale (jocuri de exersare ale aparatului fono-articulator; jocuri onomatopice; „frământări de limbă”; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, fredonări individuale sau în grupe.);
  - imitative: neverbală (jocuri de mimă/pantomimă) și verbale (jocuri de rol/ dialoguri situaționale: „În vizită la bunici”, „La plimbare”, „Să primim musafirii!”).
- Jocuri de creație: jocurile tip regizor, jocuri cu subiect pe roluri, jocurile teatralizate.

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente:

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/jocuri cu subiecte din viața cotidiană („La bucătărie”, „La magazin”, „În tramvai”, etc.);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală („Lașcoală”, „Cum ne îngrijim zilnic?”, „Cum aranjăm masa?”);
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului („Respectați natura!”, „Colectarea deșeurilor”, „Cui cerem ajutorul?”);
- Jocuri-competiții pe diverse teme („Cine știe, câștigă!”, „Ștafeta”, „Cel mai bun cântăreț/ pictor”);
- Jocuri - întreceri („Aruncări sincronizate”, „Joc cu inele”, „Jocul cercurilor”, „Jocul panglicilor”, „Cine sparge mai multe baloane”, „Cine umple mai repede rucsacul”, „Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări”);
- Concursuri (desen, dans, cântec).

3. Deprinderea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

3.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale:

- Jocuri de mișcare variate („Sări într-un picior”, „Mersul piticului”, „Merg soldații în pas viori, tot așa mergem și noi”, „Mersul pisicii”);
- Jocuri de echilibru („Cumpăna”, „Mersul pe bârnă”, „Urmărește traseul”, „Cursa cu obstacole”);
- Jocuri de expresie corporală („Ce spune mimul?”);
- Jocuri de imitare gestuală („Batem toba, cântăm la pian, batem din palme”).

3.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate:

- Jocuri de manipulare și prehensiune („Zmeul”, „Adună cât mai multe obiecte”, „Mingea la conducător”);
- Jocuri de îndemânare („Sortăm mărgelile”, „Să țesem frumos”);
- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale („Aruncă mingea cu o mână/două mâini”, „Împarte cărțile!”);
- Jocuri de incastre;
- Jocuri de construcție („Micul constructor”, „Turnulețul”);
- Jocuri de asamblare (Lego, „Să asamblăm păpușa!”);
- Jocuri de expresie grafico-plastică („Cu creioane colorate poți să desenezi de toate”).

4. Achiziționarea unor conduite independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare:

- Jocuri de stimulare și dezvoltare a comunicării totale (mimico-gestuală, verbal, sistemul dactil):

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

-jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm („Mimul”; „Dansăm în ritmul melodiei”; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe);
 -jocuri onomatopeice („Vocile fermei”, „Vocile pădurii”- cărți auditive”)
 -jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului („Să alintăm cuvintele”, „Eu spun una, tu spui multe”, „Dacă nu-i așa, cum e?”; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic;

- Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești).

4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială:

Jocuri simbolice:

- jocuri afective (jocuri de expresie afectivă („Pălăria emoțiilor”, „Cutia amintirilor”, „Cum te-ai simți dacă?”); mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe („Sunt trist - plâng! Sunt vesel - râd!”), jocuri ce au conotații afective („Cutia amintirilor - jocurile copilăriei”);
- jocuri de identificare cu un model („La școală”, „De-a vânzătorul”; „De-a doctorul” etc.)
- jocuri de socializare:
- jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/ persoanelor („Cum ne comportăm cu ceilalți”, „Cuvinte magice”);
- jocuri de rol/ dramatizări („Între prieteni”, „În vizită”, „La picnic”, „La spectacol”, „La biserică”; „La teatru”; „În tramvai”); jocuri de alternanță de rol („Vânzătorul”, „Postașul”, etc.);
- jocuri de stimulare, corectarea unor comportamente („Cine este vinovat?”; „Învăță din greșelile lor!”).

4.3. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale:

- Vizite, excursii, drumeții;
- Șezători, serbări, aniversări (recitări de poezii în limbaj mimico-gestual, interpretare de cântece și dansuri moderne, populare, „Carnavalul copiilor”);
- Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase;
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare („Colinde”, „Capra”, „Sorcova”, „Ursul”);
- Jocuri-competiții (concurs de dansuri/de costume; competiții sportive);
- Jocuri distractive („Încalță scaunul”, „Sfoara”);
- Jocuri de imitare („De-a Polițistul”, „De-a Doctorul”).

Conținuturi

Domenii de conținut	CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a
1. Explorarea senzorială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice
2. Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie ▪ Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale ▪ Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă ▪ Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală
3. Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de imitare a unor conduite ▪ Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare ▪ Jocuri cu reguli simple ▪ Jocuri motrice simbolice ▪ Jocuri simbolic-reprezentative ▪ Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, serie, clasificare ▪ Rezolvarea unor situații - problemă ▪ Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber) ▪ Jocuri de asamblare ▪ Jocuri onomatopeice ▪ Jocuri verbale și nonverbale ▪ Dramatizare (imitări de personaje din povești, pantomimă)
4. Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ▪ Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: <ul style="list-style-type: none"> - jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental); - jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”); - jocuri de memorie vizuală și auditivă; - jocuri de atenție; - jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative); - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală);

Domenii de conținut	CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a
5. Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană ▪ Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ▪ Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ▪ Jocuri-competiții pe diverse teme
6. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de mișcare variate ▪ Jocuri de echilibru ▪ Jocuri de expresie corporală ▪ Jocuri de imitare gestuală
7. Abilități manuale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de manipulare și prehensiune ▪ Jocuri de îndemânare ▪ Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale ▪ Jocuri de incastre ▪ Jocuri de construcție ▪ Jocuri de asamblare ▪ Jocuri de expresie grafico-plastică
8. Comunicarea totală în plan social	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de expresie mimico-gestuală și dezvoltare a comunicării totale (mimico-gestuală, verbală) ▪ Jocuri de expresie verbală și de îmbogățire a vocabularului ▪ Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm, pantomimă ▪ Jocuri onomatopeice ▪ Audiții, vizionări (desene animate, povești în limbaj mimico-gestual)
9. Situații de comunicare și relaționare socială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri simbolice ▪ Jocuri afective; ▪ Jocuri de identificare cu un model ▪ Jocuri de socializare
10. Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de socializare ▪ Jocuri-competiții ▪ Jocuri distractive ▪ Jocuri de imitare ▪ Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ▪ Vizite, excursii, drumeții

Sugestii metodologice

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa preg.-clasa a-IV-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre formarea/dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității nivelului și potențialului individual de dezvoltare, precum și specificului de învățare la copiii cu CES. În activitățile de terapie educațională complexă și integrată strategiile didactice vizează diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului recuperator și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile. În perioada școlarității mici dominante sunt următoarele metode: povestirea, conversația, demonstrația, observarea, modelarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic. Dintre acestea jocul didactic are mare impact și eficiență în activitatea terapeutică educațională și complexă a copiilor cu dizabilități auditive. Prin intermediul jocurilor didactice, individuale, pe echipe sau frontale, copilul cu dizabilități auditive își dezvoltă întreaga personalitate. De asemenea jocul didactic ajută la îmbogățirea vocabularului activ și pasiv, valorifică comunicarea totală, permițând copilului deficient de auz să-și adâncească cunoștințele despre realitatea înconjurătoare.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. În învățământul special pentru copiii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități de auz se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. În cadrul laboratorului Multimedia CESPET de la Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași se regăsește Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook care este utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu deficiență de auz, în calitate de curriculum suport. De asemenea softurile educaționale cu tematică diversă sunt utilizate în mod constant în activitățile de terapie educațională complexă și integrată.

Strategiile didactice sunt alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructive-educative desfășurate de către profesorul de psihopedagogie specială și de activitățile terapeutic-compensatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul dizabilității de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.

- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu., C. et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V. Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F., et. al., (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată, clasele I – a-X-a*. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu, C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Păduraru Elena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Iordăchescu Anca	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina Ludoterapie

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate. La nivelul educației elevilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională și complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasa a-V-a- clasa a-VIII-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor cu deficiențe auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea disponibilităților psiho-socio-individuale în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață,

competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu deficiențe auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească capacități de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de deficiență.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru inserția socio-profesională.

Activitățile din cadrul modului Ludoterapie implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu deficiențe auditive.

Activitățile din cadrul modului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci discipline cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, intercunoaștere și cunoaștere a mediului ambiant natural**
- 2. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea adaptării în diverse contexte sociale**
- 3. Dezvoltarea și consolidarea unor deprinderi practic-aplicative**
- 4. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**

CLASA A V A – CLASA A VIII A**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere, intercunoaștere și cunoaștere a mediului ambiant natural**

Clasa a Va – Clasa a VIIIa
<p>1.1. Explorarea polisenzorială (vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă, tactil-kinestezică) a obiectelor, ființelor din mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: <ul style="list-style-type: none"> - vizuale (jocuri de evidențiere a diferențelor între obiecte/ imagini aparent asemănătoare: „Caută diferențele!”, „Caută intrusul!”, „Privește și găsește!”, „Caută comoara”); - auditive (jocuri de discriminare a sunetelor apropiate ca punct de articulare; frământări de limbă; joc „Telefonul fără fir”; „Recunoaște sunetul”); - olfactiv (jocuri de asociere aliment/obiect/floare/uleiuri volatile cu mirosul corespunzător: joc „Ce miroase așa?”, „Mirosuri plăcute/neplăcute”, „Parfumul preferat”); - gustativ (jocuri de asociere aliment - gust corespunzător: joc „Ce gust are ...?” ; „Salata de fructe”) - tactil-kinestezice (jocuri de orientare tactilă (identificare și discriminare a unor obiecte familiare pe cale tactil-kinestezică, în absența văzului: joc „Ghici ce este ?”); - barice (jocuri de diferențiere a greutateii mai multor obiecte: „Tăblițele barice”, „Cutia cu greutate”, „Cântarul”, „Ușor sau greu?”, „Să cântărim cu palmele”); - stereognostice (jocuri de identificare a obiectelor pe baza reliefului acestora („Punguța cu surprize”, „Cutia cu comori”); - termice (jocuri de identificare și diferențiere a temperaturilor unor obiecte („Rece sau cald?”).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de coordonare oculo-motorie („Șablonul”, „Colorăm și decupăm”, „Traforaj”, „Acrobatul”); ▪ Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale; <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de completare a unor suporturi lacunare („Siluete lacunare”, „Desenează ce lipsește”); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual - acțional și imagistic; <ul style="list-style-type: none"> - modelare „Omulețul” din plastilină, lut, aluat, marțipan; - realizarea siluetei umane din figure geometrice; - desen „Copilul”, „Băiatul și fata”.   - Jocuri de sinteză perceptuală pe schemă corporală, în cadrul software-ului educativ; - Jocuri de identificare a funcțiilor de bază corespunzătoare segmentelor corpului

Clasa a Va – Clasa a VIIIa

- uman și a organelor de simț;
- Jocuri de observare dirijată pe materiale video a transformărilor biofizice care au loc în corpul uman.
  - Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic
    - jocuri de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după criterii asociate: (culoare, mărime, formă etc);
    - jocuri de asociere culoare-simbol (cifră, literă, figură geometrică): „Ce este mai aproape/depart”, „Joc de figuri geometrice”, „Joc cromatic”);
    - jocuri de construcție (alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic) după criterii asociate (culoare – mărime – formă etc.);
    - jocuri analitico-sintetice: „Jocul Loto”, „Jocul perechilor”; „Jocul umbrelor”;
    - jocuri perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ („Simon”);
    - jocuri de observare dirijată a unor caracteristici simple ale unor obiecte („Spune cum este”).
  - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială:
    - jocuri de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; „Intersecția”, „La circ!”;
    - jocuri de orientare în spații noi și necunoscute („Trasee aplicative”);
    - jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;
    - jocuri de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figurile geometrice după cerințe: „Mașina”; „Blocul” etc);
  - Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală
    - Exercițiu-joc de memorare a lunilor anului, zilelor, săptămânilor („Luna în care m-am născut”);
    - Exercițiu-joc de asociere a anotimpurilor cu transformările din natură și semnele corespunzătoare („Recunoaște anotimpul”, „Copacul anotimpurilor”);
    - Joc de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător fată-băiat („Ținuta mea preferată”);
    - Exercițiu joc de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

1.3. Operarea cu diverse elemente din mediul înconjurător

- Jocuri de imitare a unor conduite („De-a profesorul”, „De-a polițistul”, „Facem curat în bucătărie”, „Ce meserie ți-ai ales?”, „Construim un gard”);
- Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare („Șiragul de mărgăle”, „La librărie”);
- Jocuri cu reguli („Șotron”, „Iepurașul fără culcuș”, „De-a musafirii”, „Mergem la cumpărături”, etc.);
- Jocuri motrice simbolice („Acrobații la circ”; „Țăranul e pe câmp”; „Păsările și vânătorul”, etc.);
- Jocuri simbolic-representative („Meseriile”, „Mimul”, „Vanzătorul și

Clasa a Va – Clasa a VIIIa

cumpărătorul”);

- Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare (ex: „Descompune și compune păpușa”, „Puzzle”, „Mare-mijlociu-mic”, „Gasește și potrivește”, „Caută vecinul!”, „Urcă/ coboară scara! (șirul crescător-descrescător)”, „Șirurile tematice” (vocabular tematic), joc de asociere a culorii cu obiectele familiare („Ce e roșu?”);
- Rezolvarea unor situații-problemă („Ce faci dacă ...?”, „Ce s-ar întâmpla dacă ...?”, „Este adevărat că ...?”, „Micul pieton”, „Trusa de prim ajutor” etc.);
- Jocuri de construcție 3D, în plan vertical, orizontal, în aer liber (Macheta: „Parcul cu mașini”; „La Fermă”; „Orășelul copiilor”; „Casa țărănească”, „Căsuța păsărelelor”);
- Jocuri de asamblare („3D”, „Incastre”, „Asamblează jucăria!” etc.);
- Jocuri onomatopice („Graiul animalelor”, „Sunetele naturii”);
- Jocuri de exersare a comunicării totale („Du semnul mai departe”, „Propoziții elastice”, „Mimul”, dialoguri situaționale: „La telefon”; „La farmacie”; „La piață” etc.);
- Dramatizare (imitări de personaje din povești, teatrul de păpuși, marionete, teatru experiențial).

2. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea adaptării în diverse contexte sociale

Clasa a Va – Clasa a VIIIa

2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

- Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice („Ce obiect a dispărut ?”, „Telefonul fără fir”, „Jocul degetelor – Ploaia” etc.);
- Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului:
  - Jocuri de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental: incastre; puzzle (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); alcătuirea unor obiecte din corpuri mai mici („Asamblează obiectul!”, „Să construim din piese lego!”); alcătuirea unor figuri (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare) din elemente mici (bețișoare, chibrituri, riglete, figuri geometrice);
  - Jocuri analitico-sintetice:
    - Jocuri de comparație: „Jocul Loto” (comparații, suprapuneri, asocieri, combinări între imagini reprezentând culori, forme, ființe etc); „Jocul perechilor”; „Jocul umbrelor”; „Jocul diferențelor”;
    - Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor; Jocuri asociative („Jocul categoriilor”: „Familia de animale”; „Piața de legume, fructe și verdețuri”; „Bucătarii iscusiți”; „La ce folosește ...?”) Jocul ghicitorilor;
    - Jocuri de asociații („Cel mai frumos model”; „Cum se numește tabloul tău?”; „Spune cum este corect !”);

Clasa a Va – Clasa a VIIIa

- Jocuri tip rezolvare de probleme: jocuri de construcție în plan obiectual și/sau imagistic; Labirinte;
- Jocuri logice folosind softuri educaționale;
- Jocuri de memorie vizuală și auditivă („Ghici ce lipsește!”, „Ghicește animalul”, „Ghicește instrumentul muzical”);
- Jocuri de memorie vizuală în cadrul software-ului educativ („Găsește perechea!”, „Spune ce ai reținut!” - poezii scurte, ghicitori simple);
- Jocuri de atenție („Fă ca mine!”, „Urmărește traseul!”);
- Jocuri de exersare a comunicării totale:
  - jocuri de mimă/pantomimă („Mimul”);
  - jocuri de mișcare și ritm („Bate în ritmul meu!”);
  - cântece însoțite de mișcare și limbaj mimicogestual („Hora prieteniei”);
  - jocuri verbale: joc de exemplificări de cuvinte cu început dat ; „Fazan” ; „„Ecoul”, „Hai să facem o poveste!”, „Actorii”;
  - dialoguri tematice/ jocuri de rol („Doctorul și pacientul”; „Învățătoarea” etc.);
- Jocuri funcționale:
  - senzorio-motorii (Jocuri cu obiecte concrete: „Cald sau rece?”, „La țintă”, „Trăistuța fermecată” etc.);
  - perceptive („Ce poate fi dulce?”, „Ce culoare are ... ?” „Care este mai mare?” etc.);
  - verbale (jocuri de exersare a aparatului fono-articulator; jocuri onomatopeice „Orchestra”; frământări de limbă pentru perechile consoană surdă - sonoră; „Jocul rimelor; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic; jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele; repetiții pentru serbări, etc.);
  - neverbale (jocuri de mimă/ pantomimă).

2.2. Valorificarea structurilor psiho- individuale în conduite independente

- Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii / jocuri cu subiecte din viața cotidiană („Ce este și la ce folosește?”; „La masă”, „La telefon”; „La piață” etc);
- Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală („La școală”; „Cum ne îmbrăcăm în diferite situații: activitate sportivă, vizită, teatru etc.?” „Pregătirea rucsacului pentru excursie”, „Cum aranjăm masa festivă?”);
- Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului („Respectați natura!”, „Colectarea deșeurilor”, „Cui cerem ajutorul?”);
- Jocuri-competiții / de cooperare pe diverse teme, concursuri (desen, dans, cântec): „Cine stie, câștigă”, „Ștafeta”, „Cel mai bun interpret/ pictor/ recitator”;
- Jocuri-întreceri („Aruncări sincronizate”, „Joc cu inele”, „Jocul cercurilor”, „Jocul panglicilor”, „Cine sparge mai multe baloane!”, „Cine umple mai repede rucsacul!”, ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări).

3. Dezvoltarea și consolidarea unor deprinderi practic-aplicative**Clasa a Va – Clasa a VIIIa****3.1. Dezvoltarea unor conduite motrice generale**

- Jocuri de mișcare variate („Cursa perechilor”; „Ștafeta”; „Scoate- mă din cerc!”; „Zig- zagul deplasat”);
- Jocuri de echilibru („Cumpăna”, „Mersul pe bârnă”, „Urmărește traseul”, „Cursa cu obstacole”; „Cursa cu paharele pline de apă”, „Nu scăpa bila”, „Ștafeta cu cartea/revista pe cap”, „Capcana” „Ferește-te de crocodili!”, „Calcă coada!”);
- Jocuri de expresie corporală („Robotul”, „Călărețul”);
- Jocuri de imitare gestuală („Desen în oglindă”; „Hainele pe umerăș!”; „Descoperă personajul!”, „La ce cuvânt m-am gândit?”, „Mimul”).

3.2. Exersarea și valorificarea abilităților manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate

- Jocuri de manipulare și prehensiune („Zmeul”, „Adună cât mai multe obiecte”, „Mingea la conducător” etc.);
- Jocuri de îndemânare („Sortăm mărgelile”, „Să țesem frumos”, „Coasem felicitări”, „Împletim în 2-3-4!”, „Construim din bețișoare”);
- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale („Aruncă mingea cu o mână/ două mâini”, „Împarte cărțile”, „Trasează cercuri cu ambele mâini”, „Alege imaginile”);
- Jocuri de incastrare;
- Jocuri de construcție („Micul constructor”; „Calea ferată”; „Din bucățele”);
- Jocuri de asamblare (Lego; „Totul la locul său”; „Să construim din bețișoare”);
- Jocuri de expresie grafico-plastică (modelaj, colorare, desenare după model, desen schematizat pe bază de linii, geometrie din linii, dactilopictură, desene tematice, desene ornamentale și decorative, etc.).

4. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**Clasa a Va – Clasa a VIIIa****4.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând comunicarea totală**

- Jocuri de stimulare, dezvoltare a comunicării totale (mimico-gestuală, verbală):
  - jocuri de expresie corporală -mișcare și ritm - („Mimul”; „Dansăm în ritmul melodiei”; jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe, „Statuile”, „Măinile fermecate”);
  - jocuri de mimare a unor expresii situative: mersul unui om trist, mersul unui om vesel, mersul prin ploaie;
  - jocuri onomatopice („Micul actor”; „Șuieratul vântului”);
  - jocuri de expresie verbală („Dacă nu-i așa, cum e?”; jocuri de integrare propozițională după suport imagistic; „Hai să facem o poveste!”; jocul „Recunoaște personajul!”, „Poveste după imagini”).

4.2. Participarea la situații de comunicare și relaționare socială

- audiții, viziuni (desene animate, povești în limbaj mimicogestual);

Clasa a Va – Clasa a Vllla

- jocuri afective („Cum te simți dacă...?”, „Ce o sperie pe Ioana?”, „Ce spun ceilalți despre mine?”, joc de cărți cu emoții);
- jocuri de identificare cu un model („Buni gospodari”; „Profesorul”, etc.);
- jocuri de socializare:
  - jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor („Așa da, așa nu”, „Cuvinte magice”);
  - jocuri de rol /dramatizări („Între prieteni”, „În vizită”, „La picnic”, „La spectacol”, „La biserică”; „La teatru”; „În metrou”; etc); jocuri cu alternanță de rol („Vânzătorul”, „Poștașul” etc.);
  - jocuri de exprimare a unor opinii personale în legătură cu persoane/situații date („Cine a greșit?”, „Așa da, așa nu”, „Ajută-i să se împace”, „Amprenta mea”, „Zvon sau realitate”, „Să-l ajutăm pe Mihai!”).

4.3. Valorificarea experienței personale în situații date de viață

- Jocuri cu reguli individuale și colective („De-a circulația”, „Semaforul”, „Foc și apă”, „Pro-natura”);
- Jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive);
- Jocuri de imitare a unor modele pozitive de comportament („Personajul pozitiv”, „Să facem ca el/ea”, „Numai fapte bune”);
- Jocuri de exprimare a unor opinii personale în legătură cu persoane/situații date („Cine a greșit?”, „Cum este corect?”, „Cum îi putem ajuta?”);
- Jocuri de identificare a persoanelor/serviciilor de sprijin pentru rezolvarea unor situații concrete (incendiu, furt, agresiune fizică: „Cui cerem ajutorul?”, „Cine ne ajută atunci când...?”);
- Jocuri de identificare a consecințelor/efectelor unei acțiuni („Ce s-ar întâmpla dacă...?”, „Ce poți face atunci când...?”);
- Jocuri de căutare a unor soluții pentru rezolvarea de probleme ale grupului („Sfatul clasei”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a Va – Clasa a VIII a
Explorarea senzorială și psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri pentru dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactil-kinestezice ▪ Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie ▪ Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale ▪ Jocuri pentru conduitele perceptiv-motrice de bază : culoare, mărime, formă ▪ Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală
Jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de imitare a unor conduite ▪ Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare ▪ Jocuri cu reguli simple ▪ Jocuri motrice simbolice ▪ Jocuri simbolic-representative ▪ Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparare, asociere, ordonare, seriere, clasificare ▪ Rezolvarea unor situații - problemă ▪ Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber ▪ Jocuri de asamblare ▪ Jocuri onomatopeice ▪ Jocuri verbale și nonverbale ▪ Dramatizare (imitări de personaje din povești, pantomimă)
Jocuri pentru dezvoltarea proceselor psihice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de dezvoltare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice ▪ Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: <ul style="list-style-type: none"> - jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental) - jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu unele elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare e probleme”) - jocuri de memorie vizuală și auditivă - jocuri de atenție - jocuri funcționale (senzorio-motorii, perceptiv, verbale, imitative) - jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare (nonverbală, verbală)

Domenii de conținut	Clasa a Va – Clasa a VIII a
Jocuri pentru valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/ jocuri cu subiecte din viața cotidiană ▪ Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ▪ Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ▪ Jocuri-competiții pe diverse teme
Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de mișcare variate ▪ Jocuri de echilibru ▪ Jocuri de expresie corporală ▪ Jocuri de imitare gestuală
Abilități manuale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de manipulare și prehensiune ▪ Jocuri de îndemânare ▪ Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale ▪ Jocuri de incastre ▪ Jocuri de construcție ▪ Jocuri de asamblare ▪ Jocuri de expresie grafico-plastică
Comunicarea Totală în plan social	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de expresie mimicogestuală și dezvoltare a comunicării totale (mimico-gestuală, verbală) ▪ Jocuri de expresie verbală și de îmbogățire a vocabularului ▪ Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm, pantomimă ▪ Jocuri onomatopeice ▪ Audiții, vizionări (desene animate, povești în limbaj mimicogestual)
Situații de comunicare și relaționare socială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri simbolice ▪ Jocuri afective; ▪ Jocuri de identificare cu un model ▪ Jocuri de socializare
Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de socializare ▪ Jocuri-competiții ▪ Jocuri distractive ▪ Jocuri de imitare ▪ Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ▪ Vizite, excursii, drumeții

Sugestii metodologice

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa a-V-a-clasa a-VIII-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității, nivelului și potențialului individual de dezvoltare a elevilor. Acestea trebuie să vizeze diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului învățării și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile.. În perioada școlarității dominante sunt utilizate mai frecvent: conversația, demonstrația, observarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic, problematizarea, descoperirea dirijată, studiul de caz. Comunicarea totală reprezintă forma de comunicare utilizată în cadrul activităților.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. Pentru elevii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități auditive se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/ labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook poate fi utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu dizabilități auditive. De asemenea, softurile educaționale cu tematică diversă pot fi utilizate în mod constant în activitățile terapeutice-recuperatorii.

Strategiile didactice trebuie alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructiv-educative desfășurate de către profesorii de diverse discipline și de activitățile terapeutice-recuperatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util,

a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul deficienței de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu., C., et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F., et. al., (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată*, clasele I – a-X-a, București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.

- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B; Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu C, Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gabriela Ionescu	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Constantin Romaniuc	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lupu George	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lificiu Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate.

La nivelul educației copiilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată și prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă*. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasele preg-a-IV-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de educare și recuperare a copiilor cu dizabilități auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea potențialului psiho-socio-individual în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață, competențe care au ca finalitate

crearea și menținerea stării de independență a copilului cu dizabilități auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească abilități și deprinderi de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană, precum și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de dizabilității.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități capabilă de adaptare și integrare socială. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru o bună adaptare școlară și socială.

Activitățile din cadrul modulului *Ludoterapie* implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestui modul să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci module cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**
- 2. Învățarea tehnicilor de lucru folosind materiale și instrumente de lucru variate**
- 3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile**
- 4. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; ▪ Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor (formă, culoare, mărime, stări de agregare etc.); ▪ Exerciții de discriminare vizuală (sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă); ▪ Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare „Graii animalelor”, „Recunoaște vocea!” etc); ▪ Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare: „Ce gust are?”; „Salata de fructe”; „Mirosuri plăcute/ neplăcute”, etc.); ▪ Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatra - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece etc; ▪ Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc. „Cutia cu surprize”); ▪ Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea psihomotricității</p> <p>-Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare - discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ a partenerului („Imaginea din oglindă”; „Păpușa demontabilă”; „Ce a uitat artistul să picteze?”); ▪ Exerciții joc de identificare a segmentelor principale și de detaliu ale corpului (cap, trunchi, picioare, gât, braț, cot, palme, genunchi, gambă, laba piciorului etc.); ▪ Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală („Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta?” etc.); <p>-Structuri perceptiv-motrice de bază (culoare - formă - mărime)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică („Spune ce este!”; „Recunoaște obiectul!” etc.); ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după 1- 2 criterii („Alege după culoare/ mărime!” etc.); ▪ Exerciții de scriere obiectuală/ imagistică, după un criteriu („Așază florile după mărime!”); <p>-Orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt, etc., „Obiectele din clasă”); ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu („Mergi în față!”,

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

„Întoarce-te!”, „Fă doi pași în spate!”);

- Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele;
- Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii;
- Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice), a zilelor săptămânii/ anotimpurilor;
- Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei - imagine; anotimp – imagine;
- Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini).

1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice

- Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor:
  - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical (joc „Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului”, „Labirintul simplu”), rotativ (joc „Mosorelul, ghemul și șurubul”), polimorf - mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă) etc;
  - exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor);
  - exerciții joc pentru antrenarea mâinii dominante, exerciții pentru palmă, pumn, degete (de ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă);
  - exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut; („Legăm sireturile”);
  - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele” etc.);
  - exerciții de înșirare/ șnuruire (înșirarea unor inele mari pe un fir gros, a mărgelilor pe ață; așezarea pionilor pe tabla cu găurele („Șnur de martisor”)
  - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire:
    - îndoituri simple („Batista”)
    - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc.);
    - conturare și tăiere după șablon – „Figuri geometrice simple”, „Pomul de iarnă”, „Fruite și legume”
    - colaje – „Fața de masă”, „Soarele”; „Floarea”, „Covoraș cu plante uscate”;
    - origami - „Evantaiul”, „Coif”, „Plicul”, „Paharul”, „Solnița”, „Bărcuța”, etc.;
    - exerciții cu operații simple asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. („Penele curcanului”; Rama de tablou” etc.)
  - exerciții de înnodare/deznodare “Bentița”;
  - exerciții de simulare cusut („Planșa cu găurele”);
  - exerciții de împletire/țesut (împletire în două șuvițe; „Părul păpușii”);
  - exerciții de sortare a unor obiecte de dimensiuni mici; boabe, semințe mărgele etc.
- Exerciții pentru formarea - exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- exerciții de atingere a vârfului nasului cu degetul arătător de la mâna dreaptă apoi, cu cel de la mâna stângă, cu ochii închiși;
- exerciții de înșirare cu și fără model;
- exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);
- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, aluatului, lutului, de pliere a hârtiei etc;
- exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris);
- divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip);
- desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), incastrare, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, etc);
- exerciții de demontare-montare a jucăriilor;
- exerciții de mânuire a unor instrumente simple: markere mari, creioane de diferite grosimi, creta, creioane cerate, carioci, mouse-ul și computerul, tabla Smart.

2. Învățarea tehnicilor de lucru folosind materiale și instrumente de lucru variate

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

2.1. Identificarea instrumentelor specifice prelucrării materialelor

- Exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, matrite, lopețică, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghief, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși și marionete, jucării; aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio- casetofon, casete, CD-uri etc.) și a utilității acestora.
- Exerciții de familiarizare cu unelte/instrumente/aparate utile în viața de zi cu zi sau în vederea pregătirii pentru însușirea unei meserii.

2.2. Identificarea materialelor de lucru utilizate în activitatea practică

- Exerciții practice **de recunoaștere și individualizare a materialelor** (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele);

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.;
- Exerciții de recunoaștere a mostrelor de materiale textile/fire după anumite caracteristici.

2.3. Formarea comportamentului de manipulare a obiectelor prin joc

- Exerciții-joc de apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte;
- Exerciții de manipulare a unor obiecte de mărimi și greutate diferite (incastre, jocuri de construcție, puzzle etc.);
- Exerciții joc de executare a unor mișcări repetitive; în diverse ritmuri 'Înfășurăm ața pe mosor', "Colier din paste", "Înșurubăm/deșurubăm capacele", "Împăturim hârtia".

2.4. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională

- Activități de abilitare manuală:

- Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare:
  - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, etc.);
  - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire;
  - exerciții de trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul” etc.);
  - exerciții de modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”);
    - mișcări translatorii cu palmele față în față;
    - mișcări circulare cu palmele față în față;
    - mișcări translatorii cu palmele față de planșetă;
    - mișcări circulare cu palmele față de planșetă („Covrigi”, „Bile”);
    - mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Turtița”);
    - mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Morcovul”, „Omul de zăpadă”);
    - mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiții”);
    - mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Paharul”);
    - mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos.
  - exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de măștișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”);
  - exerciții de cusut / țesut cu benzi din hârtie, împletituri din 2 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”).

- Activități de expresie grafo-plastică:

- Exerciții de divertisment grafic: mâzgălire, zig-zaguri, rotunduri
- Exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic:

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

- punctul;
  - linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare);
  - colorarea și hașurarea unor contururi simple;
  - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii;
  - redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii;
  - colorarea unor spații din ce în ce mai mici;
  - mânuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor;
  - exerciții de alternare a culorilor;
  - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi, în plan monolinar);
  - dactilopictura, picture cu frunze, stampile etc.
  - Desen figurativ (linia dreaptă „Franjurile perdelei”, „Creioane colorate”), frântă „Dinții fierăstrăului”, „Fulgerul”, curbă „Valurile mării”, „Melcul”, etc.
  - Exerciții de desen schematizat - redarea izolată de figuri geometrice:
    - cerc – „Balon”, „Soare”, „Minge”, „Ceas”;
    - pătrat – „Batista”, „Covor”, „Masa”;
    - triunghi – „Coiful”, „Cortul”, „Semn de circulație”;
    - dreptunghi – „Plicul”, „Penarul”, „Steguleț”;
    - compoziții simple din figuri geometrice: „Căruciorul”, „Casa”, „Bradul”, „Locomotiva”;
  - Exerciții de pictură și de desenare după model;
  - Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc.
  - Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.
  - Exerciții de desen ornamental și decorativ („Felicitarea”; „Rama de tablou”, „Oul de Paște”, etc.)
- Activități de expresie muzicală:
- Învățarea unor cântece cu conținut repetitiv „Melc, melc codobelc”, „Un elefant se legăna ...” Vine, vine primavara”;
  - Exerciții de asociere a cântecului cu o mimică adecvată;
  - Jocuri muzicale asociate cu mișcare („Castelul”, „Ursul doarme”; „Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește” etc.);
  - Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei („Iepuraș, drăgălaș”, „Vine rața”; „La pădure”, „Săniuța”, „Vine, vine primăvara”, „La oglindă”, „Ceasul”, „Cucul”, „Noi acum suntem școlari”, „Ghiocelul”, „Copăcelul”, „Toamna”);
  - Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice: (numerație: „Un elefant se legăna ...”; „Cântecul numerelor”; onomatopee „Graiul animalelor”; dezvoltarea proceselor psihice (atenție și memorie vizuală/ auditivă, etc. „Deschide urechea bine!”, „Am pierdut o batistuță”) etc.
- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Decembrie, Ziua Mamei, 1 Iunie etc.)
- Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

(negativul melodiei);

- Exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
  - Exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
  - Audiții muzicale din gama „Cutiuța muzicală” s.a.
  - Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din folclorul copiilor
- Activități de expresie nonverbală și verbal
- Exerciții- joc de mimă și pantomimă (exerciții de redare a unor expresii mimice/ a unor stări afective: „Mimul”; „Recunoaște personajul!”);
  - Jocuri de imitație (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene: „Hărnicuța”; „Sportivul”; „Doctorul”; „Profesorul” etc.);
  - Dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor; bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.);
  - Exerciții cu onomatopee, “frământări de limbă” pentru sunetele cu punct de articulare apropiat/ perechile de consoane surdă – sonoră (s-z: sare-zare; f-v: fată-vată etc.); jocuri de cuvinte/ versuri ritmate; recitări etc;
  - Recitări în oglindă;
  - Joc de rol/ Dramatizare;
  - Teatru de păpuși, teatru experiențial etc.

3. Realizarea și aprecierea unor produse simple și utile

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a

3.1. Învățarea etapelor/operațiilor de realizare a unor produse simple

- Exerciții de observare dirijată a unor modele date (mimă-pantomimă; acțional; verbal);
  - Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/ analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;
  - Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
  - Exerciții de verbalizare (unde este posibil) a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;
  - Activități practice de realizare a unor obiecte după model (cu sprijin).

3.2. Realizarea de produse simple, utilizând tehnicile învățate

- Exerciții de confecționare a unor produse simple (puzzle, lipitură simplă (lipirea a două hârtii așezate una peste alta etc), origami- elemente simple („Barca”, „Coiful”, „Solnița”), modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); șnuruire („Șnur de mărtișor”); împletire („Frânghia”); compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”); compoziții cu coji de ou/ scoici („Mozaic”, „Rama de tablou”);
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete din material diferite natural și reciclabile („Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Evantaiul”, „Morisca”, „Balaurul”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”, “Vietuitoare din

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>mediul acvatic” etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de ambalare a unui cadou; ▪ Jocuri de construcție și asamblare („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”); ▪ Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); ▪ Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite); ▪ Pictura pe sticla, Concursuri, Expoziții.
<p>3.3. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); ▪ Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit); ▪ Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similar; ▪ Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității, după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea succesiunii etapelor de lucru; - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; - respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului; - oglindirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; - respectarea proporției, a temei de lucru s.a.;   ▪ Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; ▪ Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi; ▪ Realizarea unor diplome tematice și premiarea elevilor „Cea mai originală lucrare”, „Culori vesele”, „Mesaj ecologic” etc.

4. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
<p>4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități practice de igienă personală și de control al ținutei; ▪ Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc. ▪ Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; ▪ Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului; ▪ Exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru): <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru); - exerciții-joc de respectare a unui set minim de reguli pentru protecția muncii în timpul activităților.

Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a**4.2. Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic**

- Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai;
- Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă/ ibric plin etc.);
- Exerciții practice de amenajare a unei mese festive;
- Activități simple de îngrijire a plantelor “colțul viu al clasei/ casei” (plantare, stropire, curățare, recoltare);
- Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj);
- Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.);
- Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.) și periodice cu lucrări realizate de elevi;
- Vizite în fabrici, ateliere de producție;
- Expoziții permanente;
- Dezbateri cu rol de stimulare a valorilor și atitudinilor pozitive față de muncă și față de natură - formarea conduitei ecologice.
- Jocuri de stimulare a inițiativei și încrederii în propriile forțe.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – Clasa a IV-a
1.Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obiecte din mediul familiar ▪ Proprietățile fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor ▪ Manipularea obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori ▪ Sortări după un criteriu
2.Structuri perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schemă corporală și lateralitate ▪ Culoare-formă-mărime ▪ Orientare, organizare și structurare spațio-temporală
3.Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: <ul style="list-style-type: none"> -gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); -controlul segmentar (gesturi simple, fixarea lateralității, schemă corporală, coordonare dinamică a mâinilor); -exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut; ▪ Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale
4.Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru ▪ Materiale ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ▪ Tehnici de lucru
5.Produse simple finite (decorative sau utile)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/ operații de realizare a unor produse simple ▪ Produse simple, jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produse realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Semnificația produsului activității
6.Deprinderi de ordine și igienă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igienă personală ▪ Îngrijirea clasei
7.Activități cu caracter ergoterapeutic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță ▪ Amenajare a unei mese festive ▪ Comportament ecologic

Sugestii metodologice:

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa preg.-clasa a-IV-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre formarea/dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității nivelului și potențialului individual de dezvoltare, precum și specificului de învățare la copiii cu CES. În activitățile de terapie educațională complexă și integrată strategiile didactice vizează diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului recuperator și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile. În perioada școlarității mici dominante sunt următoarele metode: povestirea, conversația, demonstrația, observarea, modelarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic. Dintre acestea jocul didactic are mare impact și eficiență în activitatea terapeutică educațională și complexă a copiilor cu dizabilități auditive. Prin intermediul jocurilor didactice, individuale, pe echipe sau frontale, copilul cu dizabilități auditive își dezvoltă întreaga personalitate. De asemenea jocul didactic ajută la îmbogățirea vocabularului activ și pasiv, valorifică comunicarea totală, permițând copilului deficient de auz să-și adâncească cunoștințele despre realitatea înconjurătoare.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. În învățământul special pentru copiii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități de auz se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. În cadrul laboratorului Multimedia CESPET de la Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași se regăsește Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook care este utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu deficiență de auz, în calitate de curriculum suport. De asemenea softurile educaționale cu tematică diversă sunt utilizate în mod constant în activitățile de terapie educațională complexă și integrată.

Strategiile didactice sunt alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutic-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructive-educative desfășurate de către profesorul de psihopedagogie specială și de activitățile terapeutic-compensatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util, a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul dizabilității de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.

- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu, C., et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu, F., et. al., (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată, clasele I – a-X-a*. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.
- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Păduraru Elena	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Iordăchescu Anca	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina TERAPIE OCUPAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasa a V-a – clasa a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Educația specială, parte integrantă a sistemului național de învățământ, urmărește învățarea, educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară, profesională și socială a copiilor/elevilor/ tinerilor cu CES, în acord cu nevoile de dezvoltare ale acestora. Educația specială sprijină copiii cu cerințe educaționale speciale să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală cât mai aproape de dezvoltarea normală, prin acumularea experienței necesare învățării școlare și sociale, formarea abilităților necesare învățării în școală, însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și a deprinderilor funcționale utile integrării sociale, profesionale și vieții culturale în comunitate. La nivelul educației elevilor cu dizabilități auditive se urmărește: stăpânirea unei modalități eficiente de comunicare, etalarea unor modele de comportament valide, adaptate situațiilor reale de viață, acumularea unui bagaj de cunoștințe care să-i permită înțelegerea situațiilor din mediul ambiant, dezvoltarea unor atitudini pozitive față de mediu, participarea la viața socială, stăpânirea unor cunoștințe specializate astfel încât să poată practica cu succes o meserie.

Inițierea unui curriculum pentru copiii cu dizabilități auditive răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Starea internă a educației reflectă ideea conform căreia educația are ca scop formarea armonioasă a personalității umane. Una dintre finalitățile educației speciale o reprezintă centrarea învățării pe elev. Datorită unicității particularităților de dezvoltare ale acestor elevi și intervențiile educative trebuie adaptate la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale acestora.

La nivelul procesului de învățământ pentru copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit îl ocupă componenta terapeutic-recuperatorie care este realizată prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapie educațională complexă și integrată*.

Terapia educațională și complexă și integrată are la bază principiul asigurării educației, compensării, recuperării/și sau reeducării precum și principiul asigurării egalității de șanse. Activitățile educaționale de tip terapeutic-recuperator trebuie să asigure șanse egale și reale pentru fiecare copil în parte urmărindu-se adaptarea procesului educativ la nivelul intereselor cognitive, la posibilitățile aptitudinale, la ritmul și stilul de învățare al elevului și respectarea caracteristicilor individuale de dezvoltare și învățare a copilului cu cerințe educaționale speciale.

Aria curriculară *Terapie educațională complexă și integrată* cuprinde cinci module complementare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapie ocupațională, Ludoterapie și Stimulare cognitivă. Activitățile cu caracter terapeutic-recuperator de la nivelul acestor discipline sunt realizate de către profesorul educator pe parcursul a 20 de ore săptămânal (clasa a-V-a- clasa a-VIII-a), ele fiind parte integrantă a procesului complex, integrativ, de evoluție și dezvoltare a copiilor cu deficiențe auditive. Prin conținutul lor, aceste activități urmăresc formarea și dezvoltarea abilităților de autonomie personală și socială, valorificarea disponibilităților psiho-socio-individuale în vederea integrării în mediul social, exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață,

competențe care au ca finalitate crearea și menținerea stării de independență a copilului cu deficiențe auditive și adaptarea constantă la cerințele unei societăți în schimbare.

Prin desfășurarea activităților din cadrul modulului *Formarea autonomiei personale* elevii cu dizabilități auditive vor ajunge să dovedească capacități de autonomie personală în vederea adaptării la viața cotidiană și deprinderi de a se orienta și deplasa în siguranță în mediul ambiant, în limitele impuse de tipul și gradul de deficiență.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe elevul cu dizabilități auditive pentru inserția socio-profesională.

Activitățile din cadrul modului Ludoterapie implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu deficiențe auditive.

Activitățile din cadrul modulului *Stimulare Cognitivă* au o notă de specificitate, cu un parcurs diferit de dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Structurarea proceselor de cunoaștere se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii și la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter practic-aplicativ. În cadrul activităților specifice programului terapeutic complex și integrat la copiii cu dizabilități auditive un rol deosebit de important îl are jocul didactic, care poate îndeplini concomitent rolul de formă de organizare a activității instructiv-educative, mijloc de învățare și educare, metodă/procedeu în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare

Activitățile propuse în cadrul celor cinci discipline cuprinse în aria curriculară „*Terapia educațională complexă și integrată*” au un caracter orientativ, oferind profesorului educador libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități auditive.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea abilităților psihomotrice prin intermediul activităților de explorare multisenzorială a mediului înconjurător**
- 2. Aplicarea de tehnici de lucru, folosind diverse materiale și instrumente**
- 3. Realizarea și autoaprecierea produselor finite**
- 4. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață**

CLASA a V-a – CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea abilităților psihomotrice prin acțiuni de explorare multisenzorială a mediului înconjurător

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare vizuală (identic sau diferit, perceperea transformărilor, sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă); - exerciții de discriminare auditivă („frământări de limbă” pentru sunete apropiate ca punct de articulare); - exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere „miros-obiect”, „Mirosuri plăcute/ neplăcute”); - exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru); - exerciții de discriminare stereognostică, barică, termică; - exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; piatra - tare; zahăr – dulce; înghețată – rece; - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual, tactil); - activități de stimulare senzorială prin teatru experiențial.
<p>1.2 Exersarea psihomotricității:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ol style="list-style-type: none"> a) modelaj / folosind pasta fimo, lut, nisip kinetic și tehnici combinate b) realizare forme 3D prin eboșare (ipsos, praf de cretă); c) desen (desen lacunar; desen liber); d) joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); e) puzzle;   ▪ Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală și la alte obiecte din mediul înconjurător („Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta!” etc.); ▪ Exerciții de identificare și discriminare auditivă obiectuală și/sau imagistică („Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!” etc.); ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criterii asociate (culoare, formă, mărime, greutate, temperatură, textură, duritate); ▪ Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (în față, în spate, deasupra-dedesubt, înăuntru/ în afară; lângă, peste etc), plecând de la comenzi verbale și mimico/gestuale; ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; ▪ Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; ▪ Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii („Așează pixul în dreptul caietului!”); ▪ Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>a zilelor săptămânii/ anotimpurilor/ lunile anului („Programul meu zilnic”);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de asociere „acțiuni specifice momentelor zilei- imagine”; „anotimp – imagine” ; „cuvânt - semnul corespunzător”; ▪ Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: număr gradat de imagini) „Ordonează imaginile” ▪ Softuri educaționale pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; ▪ Activități pentru exersarea gesturilor rectilinii, rotative și polimorfe; ▪ Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete, de exemplu trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); ▪ Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut/ cusut;   <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, „Curcubeul” etc.); - exerciții de înșirare/ șnuruire („Șiragul de mărgele”); - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire: <ul style="list-style-type: none"> • îndoituri („Acordeonul” „Morișca”) și lipituri; • conturare și tăiere după șablon („Figuri geometrice simple”, „Bradul împodobit”, „Fructe și legume”, „Palma”, „Animale”); • colaje - „Floarea”, „Covoraș cu plante uscate”, „Tablou din semințe”, „Căsuța de lemn”; • origami - „Bărcuța”, „Cutia de cadou”, „Cocorul”, „Avionul”.); • exerciții cu operații asociate (îndoire și lipire; decupare și lipire etc. („Solzii peștișorului”; „Drumul pietruit”; „Țiglele de pe casă”, „Casa de cărămidă”);   - exerciții de înnodare/deznodare („Bentița”, „Funda”; „Covorașul”, „Basmaua”); - exerciții de cusut simplu („Semnul de carte” ; „Batista”); - exerciții de cusut nasturi etc.; - exerciții de împletire în 3 șuvițe / țesut („Brățara”; „Brâul împletit”; trusa “Războiul de țesut”).   ▪ Exerciții pentru formarea – exersarea coordonării bimanuale; ▪ Exerciții de înșirare mărgele cu și fără model; incastrare; ▪ Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);   <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, frământare, modelare (aluat, pastă modelatoare), de pliere a hârtiei; - exerciții de imitare cu mâna /degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;   ▪ Divertisment grafic exprimat în desenare și colorare „Mandala”; ▪ Desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), incastrare, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, scară).

2. Aplicarea de tehnici de lucru, folosind diverse materiale și instrumente

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

2.1 Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor

- Exerciții de utilizare a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării, mijloace audio/video, tabla SMART, tabletă, etc.).

2.2 Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică

- Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, ipsos, nisip kinetic, praf de cretă, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscate, coji de nucă, scoici, tărtăcuțe, boabe de fasole, boabe de porumb, linte, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji. de ou, panglici, piele);
- Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.

2.3 Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională

1. Activități de abilitare:

- Exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/ modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare/ Tangram/ Origami;
  - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei („Colierul colorat”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Ghirlande colorate”);
  - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire ;exerciții de trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire („Chenare din figuri geometrice”, „Păsări din carton”, „Semaforul”, „Cadranul de ceas”, felicitări pentru ocazii și evenimente diverse.), colaj „Scenă din povești;
  - exerciții de modelare cu plastilină/lut („Mărgelă colorată”, „Colier pentru mama”, „Ferma animalelor”, „Forme geometrice 3D”, „Litere și cifre”);
    - mișcări translatorii și mișcări circulare a degetelor față de planșetă („Nuci”, „Omul de zăpadă”, „Fructe și legume”,);
    - mișcări translatorii cu palmele față în față);
    - mișcări circulare palmele față în față;
    - mișcări translatorii cu palmele față de planșeta;
    - mișcări circulare cu palmele față de planșeta („Covrigi”, „Bile”);
    - mișcări de apăsare / aplatizare („Plăcinta”, „Macul”);
    - mișcări de apăsare / aplatizare cu ajutorul degetelor („Biscuiți”);
    - mișcări de adâncire cu ajutorul degetului mare („Ceșcuța”);
    - mișcări de presare a lutului în forme de lemn / ipsos.

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de măștișor”, „Semnul de carte”, „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”, „Bentițe”, „Coarda”, „Biciul”, „Frânghia”, „Plasa pentru minge”), colaj cu materiale din natură (semințe, frunze și flori presate);
  - exerciții de exersare a motricității fine: cusături, împletituri și țesături cu benzi din hârtie, împletituri din 2-3 benzi („Să țesem frumos”, „Covorașul”, „Plasa”, „Trăistuța”).
2. Activități de expresie grafo-plastică:
- Exerciții de divertisment grafic: mazăgălire, zig-zaguri, rotunduri
  - Exerciții de învățare a elementelor de limbaj plastic:
    - punctul;
    - linii în diferite sensuri (verticale, orizontale, oblice, curbe, circulare);
    - colorarea și hașurarea unor contururi simple;
    - redarea prin îmbinare de linii a unor forme și imagini cunoscute de către copii;
    - redarea unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii;
    - colorarea unor spații din ce în ce mai mici;
    - dactilopictură;
    - mânuirea corectă a pensulei și folosirea acuarelelor;
    - exerciții de alternare a culorilor;
    - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi în plan monolinar);
  - Desen figurativ: linia dreaptă „Franjurile covorului”, „Curcubeul”, linia frântă „Dinții ferăstrăului”, „Fulgerul”; curbă „Valurile mării”, „Cochilia melcului” etc.
  - Exerciții de desen schematizat: compoziții simple din figuri geometrice: „Bicicleta”, „Mașina”, „Omulețul”, „Locuința mea”;
  - Exerciții – jocul Tangram;
  - Exerciții de pictură pe sticlă, lemn, plastic (diverse suporturi);
  - Exerciții de desen liber/ pe o temă dată;
  - Exerciții de compoziție simplă și complexă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură, amprentare cu degetele și palma;
  - Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică;
  - Exerciții de desen ornamental și decorativ („Rama de tablou” ; „Vaza cu flori”);
  - Exerciții de desen după natură (peisaj, natură moartă).
3. Activități de expresie muzicală:
- Jocuri cu euritmie
  - Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei, folosind limbajul mimico-gestual - exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
  - Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie) -exerciții cu acompaniament sau suport tehnic;
  - Audiții muzicale folosind tehnologii specifice persoanelor cu deficiențe auditive (sistem de buclă inductivă);

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- Exerciții de audiere (cântece din folclorul copiilor, sunete din medii înconjurător, sunete emise de anumite instrumente muzicale, sunete modificate gradual).

4. Activități de expresie nonverbală și verbală:

- Exerciții- joc de mimă și pantomimă (exerciții de redare a unor expresii mimice/ a unor stări afective: „Mimul”, „Recunoaște personajul!”, „Emoții”);
- Jocuri de imitație (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene: „Hărnicuța”; „Sportivul”; „Doctorul”; „Profesorul” etc.);
- Dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor; bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.);
- Exerciții cu onomatopee, „frământări de limbă” pentru sunetele cu punct de articulare apropiat/ perechile de consoane surdă – sonoră (s-z: sare-zare; f-v: fată-vată etc.); jocuri de cuvinte/ versuri ritmate; recitări;
- Recitări, dansuri în oglindă;
- Joc de rol/ Dramatizare;
- Teatru de păpuși cu marionete, cu umbre, experiențial, teatru muzical;
- Exerciții de labiolectură.

3. Realizarea și autoaprecierea produselor finite**Clasa a V-a – Clasa a VIII-a****3.1 Învățarea etapelor/ operațiilor de realizare a unor produse simple**

- Exerciții de observare dirijat/independentă a unor modele date (mimă-pantomimă; acțional; verbal);
- Activitate de observare dirijată a exercițiului demonstrativ/ analiza imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit;
- Vizionare de clipuri demonstrative;
- Exerciții de ordonare a operațiilor pentru obținerea unui produs finit;
- Exerciții de verbalizare, dactilare, limbaj mimico-gestual a etapelor, operațiilor de efectuare a unui produs;
- Activități practice de realizare a unor obiecte, după model (independent sau cu sprijin).

3.2 Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate

- Exerciții de confecționare a unor produse (puzzle, lipituri, origami („Cutia de cadou”, „Rața” etc)) modelare „Coșul cu fructe”; colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); șnuruire („Șnur de măștișor” etc.) împletire („Frânghia”; „Funda”; „Brățara prieteniei”, „Brâul împletit”); compoziții din hârtie creponată mototolită („Curcubeul”, „Vaza cu flori” „Strugurele”, „Fluturile”); compoziții cu coji de ou/ scoici „Mozaic”, „Rama de tablou”; „Solzii peștișorului”);
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete („Felinar din bostan”, „Lampionul”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Morișca”, „Balaurul”, „Mozaic”, „Rama de oglindă”, „Peisaj”, „Zmee de hârtie”);

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a

- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare („Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic”);
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);
- Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite);
- Concursuri;
- Expoziții.

3.3 Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit

- Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate folosind limbajul mimico-gestual);
- Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea produsului finit folosind sistemul dactil);
- Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare;
- Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii:
  - respectarea succesiunii etapelor de lucru;
  - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor;
  - respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului;
  - oglundirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate;
  - respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.;
- Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor folosind limbajul mimico-gestual.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**Clasa a V-a – Clasa a VIII-a****4.1 Exersarea deprinderilor de ordine și igienă**

- Activități practice de igienă personală și de control al ținutei;
- Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor;
- Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit;
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului;
- Exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru);
- Exerciții de spălare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru);

4.2 Exersarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic

- Exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salată de fructe, suc de fructe, limonadă, clătite, gogoși, salată de legume;

Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă, ibric plin, curățat legume, fructe); ▪ Exerciții practice de amenajare a unei mese festive; ▪ Activități simple de îngrijire a plantelor de la “colțul viu al clasei/ casei”(plantare, stropire, curățare, recoltare); ▪ Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj); ▪ Activități outdoor; ▪ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); ▪ Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.)

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
<p>Elemente de explorare polisenzorială a lumii înconjurătoare</p>	<p>Structuri perceptiv-motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ schemă corporală; ▪ culoare-formă-mărime; ▪ orientare, organizare și structurare spațio-temporală; <p>Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: ▪ gesturi fundamentale (liniare, rectilinii, rotative, polimorfe); ▪ exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut ▪ Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale
<p>Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instrumente de lucru (pensulă, foarfecă, ac, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, truse de desen, jocuri de construcție, puzzle, incastre etc.) și utilitatea acestora ▪ Materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, carioci, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, lemn, staniol,

Domenii de conținut	Clasa a V-a – Clasa a VIII-a
	<p>bețișoare, coji de ou, panglici, piele)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Acțiuni de manipulare și cunoaștere a obiectelor din mediul înconjurător ▪ Tehnici de lucru (rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ Origami/ modelare bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire / tăiere/ înnodare / îmbinare/ împletire/ țesut / cusut / asamblare/ vopsire/ Tangram
Activități cu caracter ergoterapeutic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etape/operații de realizare a unor produse simple ▪ Produse: jucării, obiecte decorative, machete ▪ Jocuri de construcție și asamblare ▪ Produse realizate individual și în grup ▪ Expoziții de produse ▪ Semnificația produsului activității

Sugestii metodologice

Programa școlară *Terapie educațională complexă și integrată* pentru clasa a-V-a-clasa a-VIII-a este un instrument de lucru adresat profesorilor educatori care oferă servicii terapeutice elevilor cu dizabilități auditive, fiind concepută în așa fel încât să le permită să-și orienteze propria activitate înspre dezvoltarea la elevi a competențelor specifice domeniului, să-și manifeste spiritul critic și să-și adapteze în mod adecvat demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Valorificarea competențelor specifice existente la nivelul celor cinci discipline, asigurarea transferabilității acestora la nivelul diferitelor activități terapeutice-recuperatorii, adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și psiho-socio-emoționale ale elevilor cu dizabilități auditive sunt imperativele unei educații de calitate.

Strategiile didactice utilizate în cadrul activităților terapeutice sunt adaptate tipului și gradului dizabilității, nivelului și potențialului individual de dezvoltare a elevilor. Acestea trebuie să vizeze diferențierea și individualizarea demersului educațional, introducerea unor noi abordări ale procesului învățării și utilizarea flexibilă a tuturor resurselor disponibile.. În perioada școlarității dominante sunt utilizate mai frecvent: conversația, demonstrația, observarea, exercițiul, jocul de rol, jocul didactic, problematizarea, descoperirea dirijată, studiul de caz. Comunicarea totală reprezintă forma de comunicare utilizată în cadrul activităților.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt sprijinite de mijloacele de învățământ. Pentru elevii cu dizabilități auditive materialele didactice au o importanță deosebită datorită caracterului concret oferit procesului educațional. Mijloacele de învățământ sunt instrumente care facilitează transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ. Acestea solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor, completează activitatea cadrului didactic. În rândul mijloacelor de învățământ utilizate cu succes în activitatea cu elevii cu dizabilități auditive se enumeră obiectele concrete, imaginile reprezentative, planșele tematice, calculatorul și tehnologiile asistive sau de acces atașate acestuia. Acestea din urmă suplimentează explicațiile verbale ale profesorului, oferă un bogat suport ilustrativ, modele verbale/ labiovizuale, activează elevii, consolidează cunoștințe, capacități, deprinderi, stimulează interesul elevilor pentru astfel de tehnici, eficientizează timpul de recuperare. Tabla interactivă SMART Board cu Programul SMART Notebook poate fi utilizată cu succes în activitatea terapeutic-recuperatorie a copiilor cu dizabilități auditive. De asemenea, softurile educaționale cu tematică diversă pot fi utilizate în mod constant în activitățile terapeutice-recuperatorii.

Strategiile didactice trebuie alese cu atenție de către profesorul educador în funcție de specificul activității didactice, de vârsta elevilor, de necesarul de concretețe al acestora.

Activitățile terapeutice-recuperatorii sunt strâns legate de activitățile instructiv-educative desfășurate de către profesorii de diverse discipline și de activitățile terapeutice-recuperatorii realizate de către profesorul psihopedagog și profesorul kinetoterapeut.

În contextul educației speciale, rezultatul învățării școlare este necesar privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în asimilarea unui conținut informațional util,

a unor scheme de acțiune și unul formativ, care urmărește formarea și dezvoltarea personalității elevului. Evaluarea devine un concept riguros ce necesită stăpânirea procedurilor de evaluare și respectarea unor cerințe precum faptul că întrebările trebuie să fie centrate pe obiectivele operaționale, să fie corect formulate, să fie însoțite de explicații și suport concret-intuitiv. La nivelul terapiei educaționale complexe și integrate procesul de evaluare, în faza inițială, continuă și finală, se realizează prin intermediul unor probe de evaluare în cadrul cărora itemii sunt atent concepuți, în funcție de vârstă, de potențialul de dezvoltare al copilului deficient de auz, de gradul deficienței de auz. Alături de metodele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea și unor metode complementare, precum: portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Sistemul de învățământ se află într-o permanentă adaptare la tendințele și cerințele societății românești, societate bazată pe cunoaștere, informație și comunicare. Calitatea actului didactic la copiii cu dizabilități auditive este marcată tocmai de alegerea adecvată a conținuturilor educaționale, strategiilor didactice, adecvarea acestora la competențele-cheie, de stimularea învățării experiențiale, exersarea lucrului în echipă și de interacțiunile sociale pozitive.

Bibliografie:

- Albu, C., et. al., (2006). *Psihomotricitatea*, Editura Institutul European, Iași.
- Drăgan, L., Văcărescu, A., (2002). *Elemente de surdodidactică*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara.
- Frâncu, A., (1972). *Jocuri didactice și exerciții distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Lepot, F., Christianne și Clebaut, N., (1996). *L'enfant sourd; communication et langage*. Bruxelles, De Boek Universite.
- Onu, C., (2007). *Formarea formatorilor în limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare a persoanelor surde*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Modalități de comunicare și educare pentru părinții care au copii surzi*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Actualizarea limbajului mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Onu, C., (2007). *Formarea interpreților în limbaje mimico-gestuale unice*. Editura Universității din Pitești, Pitești.
- Păunescu, C., et. al., (1997). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura Pro Humanitate, Iași.
- Preda, V., Pletea, M., Grama, F., (2011). *450 de jocuri educaționale*, Editura Didactica Publishing House, București.
- Manolescu., F. et. al. (2008). *Programa școlară Terapie educațională complexă și integrată*, clasele I – a-X-a. București.
- Vlad, M., (2012). *Tratat de educație specializată*, Editura SemnE, București.
- Verza, E., (1993). *Psihologia vârstelor*, Editura Didactică Hyperion, București.

- Voiculescu, E., (2003). *Pedagogie preșcolară*, Ediția a doua, revizuită, Editura Aramis, București.
- Zorgo, B., Valer, M., (1964). *Probleme de defectologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Vasiliu C., Farzikhosroushahi, C., et. al., (2007). *Terapie educațională complexă și integrată*, Editura.Spiru Haret, Iași.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Gabriela Ionescu	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Constantin Romaniuc	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lupu George	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Lificiu Laura	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași
Anton Daniela	Liceul Tehnologic Special "Vasile Pavelcu" Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa de "Terapii specifice și de compensare" pentru elevi cu dizabilități auditive este elaborată conform noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Ea este construită conform specificațiilor din planul-cadru aprobat, răspunde cerințelor unui învățământ deschis, respectă nivelul de dezvoltare psihomotorie, psihointelectuală și socio-afectivă a elevilor, oferă oportunități de integrare școlară și socială optimă, respectă principiul egalității de șanse pentru persoanele cu deficiențe, pentru deplină participare, în condiții de egalitate, la viața școlară și socio-culturală.

Concepută pe ciclul de învățământ, programa oferă elevilor posibilitatea de a-și forma competențele propuse în ritm propriu, într-un mod relativ corect și în limite individuale impuse de tipul și gradul deficienței dominante precum și de asocierea acestora cu alte deficiențe.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/ ciclul de învățământ
- Conținuturi/ ciclul de învățământ
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate indică achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de **activități de învățare**, care sunt orientative și nu au caracter obligatoriu, ele valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Principala caracteristică a acestei programe este flexibilitatea, aceasta permite realizarea unui demers didactic personalizat, construit după evaluarea realizată la început de an școlar. Evaluarea inițială vizează următoarele paliere: evaluarea aparatului fonator, evaluarea stării auzului (potențialul auditiv), evaluarea gradului de folosire a aparatului de amplificare și a gradului ei de utilitate, evaluarea capacității respiratorii, evaluarea vocii (intensitate, înălțime, timbru), inteligibilitatea vorbirii, evaluarea labiolecturii; evaluarea corectitudinii emiterii fonemelor; evaluarea corectitudinii emiterii fonemelor în structuri; evaluarea utilizării în structuri verbale (simple, complexe); evaluarea citirii, scrierii (copiere, transcriere, dictare, autodictare), evaluarea vocabularului activ, stabilirea dominantei comunicaționale; orientare spațio-temporală; lateralitate; nivelul dezvoltării psihomotrice, psihointelectuale și socio-afective.

În funcție de rezultatele obținute de elev la evaluarea inițială, profesorul psihopedagog concepe pentru fiecare copil un plan de intervenție personalizată, stabilind pentru fiecare competență generală tipul de intervenție oportun și ponderea acestuia în demersul terapeutic.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje (verbale și nonverbale) prin control și autocontrol polisenzorial (tactil, vibratoriu, kinestezic, vizual și auditiv), în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Aplicarea unor comportamente adaptative, valorificând achizițiile psiho-motrice și ale motricității aparatului fonoarticulator, în relația cu mediul apropiat**
- 3. Exprimarea de mesaje (verbale și nonverbale) în situații de comunicare cunoscute**
- 4. Manifestarea unui comportament dezirabil în activitatea de învățare**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje (verbale și nonverbale) prin control și autocontrol polisenzorial (tactil, vibratoriu, kinestezic, vizual și auditiv), în contexte de comunicare cunoscute

Clasele Pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Identificarea și utilizarea adaptată a informațiilor din mediul de activitate în care acționează elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a percepției auditive (de exemplu: ascultarea diferitelor zgomote/voci, ascultarea cu accent pe sunetele care-l înconjoară, localizarea sunetelor, diferențierea sunetelor); - exerciții de identificare/diferențiere progresivă a sunetelor neverbale (de exemplu: telefon, sonerie, bătaii din palme, onomatopee, instrumente muzicale); - exerciții de recunoaștere a sunetelor din natură (de exemplu: „Ce se aude?”- strigăt, zgomot, sunetul unui instrument muzical, ploaia, foșnetul frunzelor, etc.); - exerciții de identificare/diferențiere progresivă a sunetelor verbale (de exemplu: voce feminină, voce de copil, bărbat de diferite intensități); - intuirea după voce a unei persoane pe care nu o vede (de exemplu: Jocul „Deschide urechea bine”); - exerciții cu vocea copilului (de exemplu: să vorbească cu glas tare/încet, să lălăie o melodie); - exerciții de percepere a vibrațiilor obiectelor din jur (de exemplu: se identifică tactil vibrațiile unor instrumente muzicale puse în funcțiune, solicitând elevilor să deplaseze palmele în mai multe locuri de pe suprafața instrumentului producător de vibrații); - executarea exercițiilor de mișcări cu emisii onomatopeice; - exerciții de imitare a sunetelor din natură (onomatopee); - exerciții de stimularea polisenzorială (vizuală, auditivă, tactilă, olfactivă, gustativă, vestibulară, proprioceptivă) cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții de recunoaștere a mediului frecventat; - exerciții de urmărire a diferiților stimuli din mediu și observarea efectelor acestora în activități de expunere, interacțiune și explorare senzorială; - exerciții de percepere grosieră și fină a propriului corp; - exerciții de orientare vizuală, auditivă, olfactivă; - exerciții tip joc de rol a unor situații cunoscute de comunicare simplă din cadrul școlii și familiei; - exerciții tip joc de rol a unor situații cunoscute de comunicare simplă din cadrul social cunoscut (la magazin, la doctor, în parc etc); - activități de încurajare a situațiilor de comunicare spontane, cu un partener (adult, copil).
<p>1.2. Identificarea sensului unui scurt mesaj, pe teme familiare, receptat auditiv și/sau vizual (labial, mimico-gestual, dactil)</p> <ul style="list-style-type: none"> - apucarea/ridicarea/indicarea cu degetul a unui obiect din mediul apropiat, a cărui denumire a fost verbalizată de profesor; - desenarea obiectelor din mediul apropiat; - identificarea auditivă și/sau labială a sunetelor limbii române, cu/ fără proteză, izolat și în structuri verbale - citirea, cu ajutorul labiolemelor, a unor cuvinte ce denumesc obiecte din universul imediat; - decodificarea, prin labiolectură și/sau LMG și/sau dactil, a cuvintelor ce denumesc

Clasele Pregătitoare – a IV-a

obiecte din universul imediat;

- asocierea cuvântului recepționat auditiv, cu/ fără proteză, cu obiectul și/sau imaginea obiectului;
- analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor;
- despărțirea cuvintelor în silabe;
- stabilirea numărului de silabe ale unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătaii din palme;
- stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt;
- realizarea corespondenței cuvânt-imagine-obiect;
- asocierea cuvintelor receptate auditiv și/sau labial și/sau prin LMG și/sau limbaj dactil cu imaginile corespunzătoare;
- răspuns la întrebări de tipul "Ce este acesta (aceasta)...? Ce sunt...? Cine este...? Ce face...? Unde este (sunt)...? Cum este (sunt)...?" Unde este (sunt)...? Cum este (sunt)...?";
- efectuarea unor acțiuni solicitate prin instructaj verbal și/sau LMG: "Toarnă apă în pahar", "Adună caietele", "Dă-mi pixul", "Ia creionul", "Du-te la..." "Caută...", "Udă florile", "Pune...pe...", "Vino la mine", "Du-te la ușă", "Bea apă"; "Stai jos"; "Deschide ușa", "Dă-mi..."; "Ia..."; "Închide geamul"; "Dezbracă-te"; "Îmbracă-te"; "Pune mâna pe..." etc.;
- răspunsuri verbale/ nonverbale la întrebări de tipul: „Cine are un penar roșu?", "Cine are o carte?", "Cine are un creion verde?" etc.
- identificarea cuvintelor cu sens opus celor receptate auditiv și/sau labial și/sau prin LMG și/sau limbaj dactil;
- identificarea cuvintelor cu sens asemănător celor receptate auditiv și/sau labial și/sau prin LMG și/sau prin limbaj dactil;
- observarea unor mărci specifice (de exemplu, singular/plural).

1.3. Identificarea sensului unui scurt mesaj scris în care se relatează întâmplări, fenomene, evenimente familiare

- recunoașterea și numirea literelor mici și mari de tipar, prin asociere cu dactilemul corespunzător;
- asocierea labiolem-literă de tipar-dactilem;
- asocierea cuvânt-imagine-obiect;
- observarea etichetelor plasate pe obiecte din cabinet (etichetarea se realizează împreună cu elevii);
- realizarea corespondenței dintre cuvintele mono- și bisilabice cu imagini potrivite, reprezentând obiecte din universul apropiat;
- jocuri utilizând carduri cu imagini ale unor obiecte și denumirea acestora;
- recunoașterea și numirea literelor mici și mari de tipar și de mână, prin asociere cu dactilemul corespunzător;
- citirea literei și găsirea ei printre altele în cuvinte, silabe, încercuirea / sublinierea ei cu o culoare, etc.
- asocierea labiolem-literă de tipar și de mână-dactilem;
- identificarea poziției literei în cuvinte;
- despărțirea cuvintelor în silabe;
- citirea unor silabe, cuvinte, propoziții simple compuse cu ajutorul alfabetarului, ce denumesc/ se referă la acțiuni, fenomene, lucruri familiare copilului;
- citirea unor cuvinte obținute prin ordonarea unor silabe și asocierea lor cu imaginea/obiectul;
- citirea pe silabe/ integrală a cuvintelor scrise cu litere de tipar sau de mână;
- citirea unor propoziții simple;
- recunoașterea și numirea grupurilor de litere, prin asociere cu dactilemele

Clasele Pregătitoare – a IV-a

corespunzătoare;

-citirea grupurilor și găsirea lor în cuvinte, silabe, încercuirea / sublinierea lor cu o culoare, etc.

-asocierea labioleme-grupuri de litere-dactileme;

-identificarea poziției grupului în cuvinte;

-formularea de răspunsuri la întrebări pe baza unui text scurt citit;

-"citirea" unor imagini;

-asocierea cuvintelor și propozițiilor scrise cu imaginile corespunzătoare;

-alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat/ fals;

-identificarea unor greșeli de scriere a unor cuvinte (de exemplu lipsa unei litere sau existența unei litere în plus);

-observarea unor mărci specifice (de exemplu, singular/plural).

2. Aplicarea unor comportamente adaptative valorificând achizițiile psihomotrice și ale motricității aparatului fonoarticulator, în relația cu mediul apropiat

Clasele Pregătitoare – a IV-a

2.1. Exprimarea unor conduite motrice de baza în raport cu sine și mediul apropiat

-exerciții de simulare a unei posturi corecte în bancă și în mișcare;

- exerciții de reacție, de mobilitate, de execuție, de deplasare, de forță, îndemânare și rezistență la efort;

- exerciții de control al mersului (merge și stă la comandă, merge în cadență pe numărătoare din palme, imită pași de dans);

- exerciții pentru un bun control al respirației (inspiră, se oprește, apoi expiră, la comandă);

-exerciții de mers pe loc și deplasare, cu mișcări ale brațelor (bătăi din palme, flexări);

-exerciții de stat într-un picior, apoi în celălalt;

- exerciții la bicicleta ergonomică (cu reglarea forței);

-sărituri ca mingea pe loc, sărituri fara elan peste sfoară;

-exerciții de transport a unor obiecte pe o tavă sau o planșetă, fără a le răsturna;

-exerciții de imitare a partenerului de joc (oglină);

-exerciții de joc în grup și exersarea modalităților de comunicare verbală și nonverbală cu partenerii.

2.2. Exersarea controlului și coordonării psihomotrice și abilităților manuale, în contexte cunoscute

-activități de imitare spontană a adultului/seamănelui exersând respirația, mișcările grosiere, mișcările fine și vocalizările în jocuri tip energizer;

- exerciții de imitație - mișcări nuanțate (mișcări de dans, gimnastică pe ritm sau numărătoare);

-exerciții la comandă, mișcarea ochilor: la dreapta, la stânga și rotirea fără întoarcere a capului;

-exerciții de atingere, presare, mototolire, rupere;

- exerciții de modelare (framântat, amestecat, jucat cu coca, faină, mălai, plastilina, pastă de ras, frișcă, nisip kinetic, diferite semințe, etc);

-exerciții de încheiere/descheiere, înșurubare/deșurubare, înnodare/deznodare, împletire, tăiere cu foarfeca;

-exerciții de psihomotricitate pregrafică – punctare, labirint, unire de puncte, urmărire contur, decupare, lipire, alăturare, colorare;

-exerciții de orientare spațială – înăuntru/afară, sus/jos, stânga/dreapta, în față/în spate,

Clasele Pregătitoare – a IV-a

aproape/ departe;

- exerciții de orientare spațială în raport cu propriul corp – înăuntru/afară, sus/jos, stânga/dreapta, în față/in spate, aproape/ departe;
- exerciții de încadrare în spațiul concret destinat reprezentării grafice (sus, la mijloc, jos, sus, în stânga, jos, în dreapta etc);
- exerciții de răsucire, împletire, agățare, țintire;
- exerciții de psihomotricitate grafică – unire de puncte, urmărire contur, decupare, lipire, alăturare, colorare corectă;
- exerciții de coordonare motorie fină a mâinilor- rotiri ale mâinilor, înainte, în față, morișca;
- exerciții tip puzzle, tangram;
- exerciții de realizare a formelor geometrice simple – cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi;
- exerciții de imitare a unor mișcări nuanțate (mișcări de dans, gimnastică pe ritm sau numărătoare);
- imitări de gesturi ale interlocutorului care implică motricitatea fină (înșurubări cu șurubelnițe mici, scoaterea din locașuri înguste a unor obiecte mici, bile etc.).

2.3. Efectuarea exercițiilor de respirație neverbală și verbală, cu ajutorul profesorului

- familiarizarea cu tipurile de exerciții de respirație verbală și neverbală;
- exersarea tipului de respirație neverbală concomitent și/sau preluând modelul profesorului (de exemplu: respirație toracică superioară/inferioară, respirație abdominală, costo-diafragmatică);
- exersarea respirației verbale (de exemplu: inspirație 1 timp și expirație cu rostirea fonemelor vocalice/ cifrelor, inspirație 1,2,3- expirație 1,2,3,4,5,6);
- exersarea pronunției dintr-o singură respirație;
- practicarea exercițiilor specifice de respirație și dozarea aerului în fonație cu sprijin;
- jocuri de mișcare pentru exersarea corectă a actului respirator, cu accent pe pronunția corectă.

2.4. Efectuarea independentă a exercițiilor pentru dezvoltarea motricității generale și a motricității aparatului fono-articulator, cu ajutorul profesorului

- realizarea de exerciții fizice generale prin imitație după modelul profesorului (de exemplu: exerciții de mers, mișcări ale capului, exerciții de gimnastică pentru membre, exerciții de gimnastică a trunchiului: imitarea cântatului la pian, a spălatului, aplaudatului);
- exersarea de exerciții fizice generale la recomandarea profesorului;
- practicarea de exerciții fizice de gimnastică generală a corpului la recomandarea profesorului în timpul activității și în afara acesteia;
- identificarea organelor aparatului articulator (de exemplu: cavitatea bucală, cavitatea nazală);
- exerciții de familiarizare cu tehnicile de antrenare a aparatului articulator (de exemplu: observarea exercițiilor executate de profesor);
- realizarea gimnasticii organelor fonatoare prin imitație, după model și/sau intuirea imaginilor și a mișcărilor limbii concomitent cu profesorul (de exemplu: exerciții pentru mobilitatea feței, exerciții pentru maxilare; exerciții pentru buze, exerciții pentru limbă, exerciții pentru buze, exerciții pentru palatul moale, „Pisica bea lapte”);
- exersarea exercițiilor de gimnastică a organelor fonatoare specifice emiterii fiecărui fonem la indicațiile profesorului;
- exersarea exercițiilor specifice pentru corectarea defectelor de voce (voce slabă, falset, voce stridentă, voce joasă, voce nazală, voce fluctuantă) și de înlăturare a tulburărilor de articulare a fonemelor vocalice/consonantice);
- exerciții pentru dezvoltarea vocii;

Clasele Pregătitoare – a IV-a

2.5. Compararea și clasificarea stimulilor din mediul apropiat

- activități de reproducere și descompunere a întregului;
- exerciții de finalizare a unui desen căruia îi lipsește o parte;
- exerciții de eliminare a unui intrus care nu se potrivește într-un context;
- exerciții de reproducere și continuare a unui pattern perceptiv în desen;
- exerciții de grupare/clasificare a elementelor unor mulțimi după un criteriu dat;
- exerciții de sortare a unor itemi în funcție de o caracteristică dată (formă, culoare, mărime, textură);
- exerciții de explorare a conturilor;
- exerciții de desen la fel/diferit, mai mic/mai mare decât;
- exerciții de apreciere a unei ordini în creștere mic-mare, gol-plin, subțire-gros, puțin-mult;
- exerciții de ordonare temporală a unor secvențe ce aparțin unei acțiuni;
- exerciții de reproducere a unei construcții/ desen după model dat;
- activități de recompunere din elemente decupate a corpului uman;
- exerciții de completare a unei grupe de elemente, ținând cont de anumite categorii;
- exerciții de identificare a obiectelor prin pipăire, tip săculețul fermecat;
- exerciții de urmărire a deosebirilor dintre două imagini.

3. Exprimarea de mesaje (verbale și nonverbale) în situații de comunicare cunoscute

Clasele Pregătitoare – a IV-a

3.1. Emiterea fonemelor vocalice și consonantice, a grupurilor, izolat și în structuri verbale simple și complexe (de tip silabă, cuvânt, propoziție), în limitele dezvoltării psihoindividuale

- adoptarea și menținerea posturii corecte în activitatea terapeutică și în timpul comunicării (de exemplu: gâtul și toracele trebuie să fie relaxate, spatele și ceafa drepte);
- adoptarea poziției corecte a organelor fonatoare implicate în emiterie (de exemplu: preluarea modelului după labiolem și/sau modelul profesorului);
- demonstrarea emiterii sunetului (de exemplu pentru emiteria sunetului „B”: copilul palpează laringele profesorului cu o mână și cu cealaltă pe al lui la vibrație; pentru sunetul „Ș”: copilul simte suflul de aer pe dosul palmei);
- preluarea modelului de emiterie și emiteria sunetului;
- corectarea poziției organelor fonatoare pentru o emiterie corectă;
- exersarea emiterii sunetului izolat prelungit și apoi scurt prin preluarea modelului oferit de profesor;
- asocierea sunetului emis cu dactilemul și/sau grafemul;
- exersarea sunetului în silabe directe și inverse;
- exersarea sunetului în silabe cu consoană în poziție intervocalică, cu vocale similare / diferite (de exemplu: aba, ebe, obo, ubu, ibi/ așa, eșe, oșo, ușu, iși/ așe, ași, așu, așă);
- exersarea sunetului în cuvinte cu sunetul în poziție inițială, mediană și finală prin preluarea modelului fonoarticulator al profesorului;
- exersarea sunetului în vocale legate cu și fără accent;
- pronunțarea cuvintelor cu accent pe o silabă indicată și/sau cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exersarea sunetului în propoziții;
- înlăturarea tulburărilor de articulare prin exersarea emiterii;
- introducerea sunetului în structuri verbale;

Clasele Pregătitoare – a IV-a

- pronunțarea sunetului în diferite structuri fonetice în cadrul cuvintelor învățate;
- exerciții de diferențiere a consoanelor bilabiale/labiale/ dentale/ prepalatale;
- exerciții de pronunție a consoanelor bilabiale/labiale/ dentale/ paradentale în asociere cu vocalele;
- exerciții de pronunție a consoanelor surde și sonore în cuvinte bi-, polisilabice în poziție inițială, mediană, finală;
- exerciții de diferențiere a consoanelor surde de consoanele sonore;
- exerciții de pronunție a consoanelor surde și sonore în asociere cu vocalele;
- exerciții de pronunție a consoanelor surde și sonore în cuvinte bi-, polisilabice în poziție inițială, mediană, finală;
- exersarea consoanelor surde și sonore în cuvinte paronime;
- exerciții de diferențiere a consoanelor palatale/ velare/ complexe după locul de articulare;
- exerciții de pronunție a consoanelor în structuri bi- și polisilabice;
- autocorectarea pronunției consoanelor palatale/ velare în cuvinte paronime;
- autocorectarea pronunției sunetelor în silabe, cuvinte;
- autocorectarea pronunției consoanelor labiale/ dentale/ paradentale în cuvinte paronime;
- asocierea imaginii sonore cu imaginea vizuală a cuvântului;
- pronunțarea cuvintelor însoțite de suport imagistic;
- exersarea prin citire cu voce tare a silabelor/cuvintelor odată cu profesorul sau dirijat cu sau fără respectarea accentului;
- exersarea cuvintelor în grupuri ritmice, în sintagme în ritm încetinit și cu trecere de la ritmul încetinit la ritmul accelerat;
- reglarea tonului vorbirii prin rostirea repetată a aceluiași enunț;
- exerciții de articulare pe texte;
- exersarea exprimării, clare și corecte, și conștientizarea importanței acesteia în reușita comunicării;
- formularea de enunțuri pe baza unei imagini/ suite de imagini după o structură dată (de exemplu: ordonarea de imagini pentru alcătuirea unei propoziții).

3.2. Oferirea unor informații despre sine și universul apropiat, utilizând limbajul verbal și/sau limbajul mimico-gestual și/sau dactil

- răspunsuri la întrebări de identificare (nume, gen, vârstă: Cum te cheamă?, Câți ani ai?, În ce clasă ești? La ce școală înveți? Cum o cheamă pe doamna dirigintă? Cum o cheamă pe doamna educatoare? Cum o cheamă pe mama? Cum îl cheamă pe tata? Tu ai frați/surori? Care este adresa ta? Care este adresa școlii? Care este data nașterii tale? etc.) și de orientare spațio-temporală (Ce zi este azi? În ce lună suntem? În ce an suntem? Ce dată este azi? În ce anotimp suntem? Ce zi a fost ieri? Ce zi va fi mâine? Etc.)
- răspunsuri la întrebări de tipul: "Ce este aceasta/ acesta?" (profesorul indică obiectul/imaginea), "Cine este...?"; "Ce face..?", "Cum este...?", "Unde este..?" "La cine este...?"

3.3. Transpunerea imaginilor, situațiilor, fenomenelor cunoscute în structuri verbale simple și complexe

- emiterea fonemelor limbii române izolat și în structuri verbale simple și complexe;
- recunoașterea fonemelor (în ordinea din programa de limbă și comunicare) în silabe și cuvinte;
- pronunțarea cuvintelor ce denumesc obiecte din mediul apropiat;
- despărțirea cuvintelor în silabe;
- identificarea locului fonemului în cuvânt;

Clasele Pregătitoare – a IV-a

- jocuri de formare a cuvintelor din labioleme și din literele alfabetarului și asocierea lor cu imaginea/obiectul corespunzător;
- formularea de propoziții simple cu aceste cuvinte;
- compunerea, cu ajutorul alfabetarului, a unor silabe, cuvinte, propoziții simple ce denumesc/ se referă la acțiuni, și obiecte din mediul apropiat;
- utilizarea modelelor fonetice învățate în structuri verbale;
- completarea unor cuvinte cu literele/silabe lipsă, pornind de la imagine;
- formularea de propoziții simple și/sau dezvoltate cu material verbal dat (de exemplu din cuvinte scrise pe jetoane) și asocierea cu imaginea corespunzătoare;
- alcătuirea unor propoziții prin care se formulează o solicitare, o întrebare, o mulțumire, o rugămintă, un îndemn, un salut;
- ordonarea literelor/silabelor pentru obținerea cuvântului și asocierea cu imaginea/semnul;
- completarea silabei lipsă pentru obținerea cuvântului și asocierea cu imaginea/semnul;
- construirea de propoziții orale și scrise prin ordonarea cuvintelor;
- construirea de propoziții orale și scrise prin completarea propozițiilor lacunare cu cuvintele potrivite;
- identificarea sinonimelor, antonimelor unor cuvinte date;
- înlocuirea unor cuvinte cu sinonimele și antonimele lor în propoziții și explicarea sensului nou;
- formularea de propoziții simple și/sau dezvoltate folosind cuvinte date;
- descrierea unor imagini sau succesiuni de imagini cu întrebări de sprijin;
- alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat/ fals;
- folosirea corectă a formei de singular/plural.

3.4. Scrierea unor mesaje scurte, în contexte de comunicare cunoscute

- scrierea literei după model;
- copierea/transcrierea literelor mari și mici;
- copierea/transcrierea silabelor și cuvintelor;
- scrierea literelor, silabelor, cuvintelor după dictare;
- copieri și transcrieri de litere, silabe, cuvinte, propoziții;
- autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model;
- copierea unor propoziții cu respectarea proporției între litere și a spațiului între cuvinte;
- scrierea după dictare a unor cuvinte și propoziții/ autodictare;
- copieri și transcrieri de cuvinte, propoziții, texte scurte, cu respectarea proporției între litere, a spațiului între cuvinte, a scrierii cu literă mare, a semnelor de punctuație și de ortografie;
- scrierea unor răspunsuri la întrebări.

4. Manifestarea unui comportament dezirabil în activitatea de învățare

Clasele Pregătitoare – a IV-a

4.1. Participarea cu interes la dialoguri scurte, în situații de comunicare uzuală

- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, adecvate contextului susținute dactilic și/sau prin limbaj mimico-gestual;
- oferirea de răspunsuri verbale scurte (da/nu) la întrebări de verificare (de exemplu: "Este o casă?", „Este un măr?"; "Astăzi este sâmbătă?");
- oferirea de răspunsuri verbale și/sau prin limbaj mimico-gestual la întrebări folosind suport imagistic (de exemplu: Ce zi este astăzi?; Cum este afară?; Cum este mărul?);
- formularea unor enunțuri scurte (verbale/limbaj mimico-gestual) prin care să solicite

Clasele Pregătitoare – a IV-a
<p>sprijin în condițiile neînțelegerii unui mesaj oral;</p> <ul style="list-style-type: none"> - inițierea și menținerea unei dialog susținut dactilic și/sau limbaj mimico-gestual pe teme cunoscute în diferite contexte; - realizarea de dialoguri simple profesor-elev, elev/elev (cu sprijin și susținute dactilic și/sau limbaj mimico-gestual) pentru: prezentare personală, prezentarea unui membru al familiei, prezentarea unui prieten, prezentarea animalului preferat; - povestirea unor experiențe trecute sau prezente susținute dactilic și/sau de limbaj mimico-gestual.
<p>4.2. Exprimarea curiozității pentru decodarea unor mesaje simple și scurte din universul imediat</p> <ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea unor mesaje (cuvinte din vocabularul tematic însușit; propoziții după structura Cine? Ce face? Unde? Cum?) și asocierea lor cu imaginea corespunzătoare; - selectarea unei etichetele oferite de profesor pentru a indica denumirea acesteia în limbaj verbal și/sau limbaj mimico-gestual; - solicitarea de sprijin din partea profesorului pentru descoperirea semnificației unor mesaje scrise și/sau texte; - asocierea unui mesaj de urare/aniversare/sărbătoare cu imaginea corespunzătoare (de exemplu: "La mulți ani!" cu poza unui tort cu lumânări); - înțelegerea unor mesaje (cuvinte din vocabularul tematic însușit; propoziții după structura Cine? Ce face? Unde? Cum?) și asocierea lor cu imaginea corespunzătoare; - selectarea unei etichetele oferite de profesor pentru a indica denumirea acesteia în limbaj verbal și/sau limbaj mimico-gestual; - solicitarea de sprijin din partea profesorului pentru descoperirea semnificației unor mesaje scrise și/sau texte; - asocierea unui mesaj de urare/aniversare/sărbătoare cu imaginea corespunzătoare (de exemplu: "La mulți ani!" cu poza unui tort cu lumânări).
<p>4.3. Exprimarea propriilor idei referitoare la contexte familiare, manifestând încredere în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia; - realizarea și menținerea unor scurte secvențe dialogate pe teme familiare susținute dactilic și/sau limbaj mimico-gestual/labiolectură oferind răspunsuri adecvate; - utilizarea limbajului verbal și /sau a limbajului mimico-gestual corespunzător, în vederea menținerii atenției interlocutorului (contact vizual, claritatea exprimării, ton); - utilizarea unor gesturi (limbaj mimico-gestual), mișcări cu scopul de a-și susține afirmațiile; - exprimarea unor emoții/reacții prin mimă; - dramatizarea unor personaje, întâmplări din povești cunoscute/ texte citite; - participarea la serbări școlare.
<p>4.4. Manifestarea unei relații emoționale funcționale/ pozitive în raport cu profesorul psihopedagog</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de familiarizare cu mediul; -jocuri psiho-educative (de exemplu, ne respectăm reciproc – de ce este important să ascultăm și să luăm în considerare opiniile celorlalți chiar dacă nu coincid cu cele proprii); -exerciții de oferire a unui răspuns adecvat (răspuns la zâmbet, înțelegerea unei situații de joc/glumă); -exerciții de recunoaștere corectă a emoțiilor: tristețe, uimire, teamă, bucurie, fericire; -aplicarea sistemului de recompense / întăriri; -exerciții de recunoaștere a stimulilor/factorilor motivaționali;

Clasele Pregătitoare – a IV-a
<p>-activități pentru identificarea stimulilor materiali cu valoare personală (dulciuri, obiecte, jucării etc.);</p> <p>-activități pentru identificarea stimulilor de relație (jocuri, activități);</p> <p>-activități pentru identificarea stimulilor sociali (atenția, lauda, aprobarea, recunoașterea valorii personale de către ceilalți.</p> <p>-exerciții de psihoeducație -reguli de comportament în colaborarea cu adultul/profesorul: (ex: ne implicăm!, participăm activ!);</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele Pregătitoare – a IV-a
Stimulare polisenzorială	<p>Educarea auzului;</p> <p>Educarea sensibilității vibrotactile;</p> <p>Educarea proprioceptivă;</p> <p>Educarea senzațiilor olfactive și gustative;</p> <p>Interacțiunea analizatorilor; influența senzațiilor de natură auditivă, vizuală, olfactivă și gustativă asupra fonației.</p>
Psihomotricitate	<p>Organizarea și coordonarea motorie generală;</p> <p>Organizarea acțiunilor;</p> <p>Motricitate fină: prehensiune, praxii, deprinderi motrice fine, abilități grafice;</p> <p>Schema corporală;</p> <p>Lateralitatea;</p> <p>Structura perceptiv motrică de culoare;</p> <p>Structura perceptiv motrică de formă;</p> <p>Structura perceptiv motrică de spațiu;</p> <p>Structura perceptiv motrică de timp</p>
Ortofonie	<p>- Respirația și fonația - dezvoltarea respirației corecte ca bază a vorbirii inteligibile prin: (exerciții de inspir și expir pe gură; inspirație scurtă și profundă cu nările larg deschise; inspirație profundă mirosind o floare; expirație lungă cu căderea mâinilor; expirație relaxată; respirație pe nas fără zgomot și adânc; exerciții de formare a suflului curgător și lin; exerciții de respirație costoabdominală cu accent pe inspirație);</p> <p>- Emiterea și educarea vocii (corectarea defectelor de voce);</p> <p>- Exerciții de pregătire a organelor fonatoare prin: exerciții de mers; exerciții de gimnastică pentru membre/trunchi; exerciții specifice pentru: mobilitatea feței; a maxilarelor; a cavității bucale; a buzelor; a limbii).</p> <p>- Clasele P și I: emiterea fonemelor în ordinea din programele disciplinelor "Abilități de comunicare" și "Citire-scriere-comunicare";</p>

Domenii de conținut	Clasele Pregătitoare – a IV-a
	<p>- Clasa a II-a: emiterea sunetelor compuse, antrenament foniatric pentru fonemele vocalice cu deschidere totală și rotunjite; antrenament foniatric pentru fonemele vocalice cu deschidere medie și relativ închise, antrenament foniatric pentru fonemele consonantice surde, antrenament foniatric pentru fonemele consonantice sonore;</p> <p>- Clasa a III-a: antrenament foniatric pentru fonemele vocalice după locul de articulare (anterioare, centrale, posterioare), diferențierea vocalei de o altă vocală, antrenament foniatric pentru foneme consonantice surde, antrenament foniatric pentru foneme consonantice sonore, antrenament foniatric pentru sunete compuse;</p> <p>- Clasa a IV-a: Antrenament foniatric pentru foneme vocalice în ordinea gradului de deschidere, diferențierea vocalei de o altă vocală, antrenament foniatric pentru foneme consonantice în ordinea locului de articulare: bilabiale, unilabiale/ labiodentale, dentale, alveolare, anteropalatale, velare / palatale; antrenament foniatric pentru sunete compuse.</p>
Structurarea și dezvoltarea limbajului	Exersarea și consolidarea structurilor simple și complexe de comunicare se va realiza pe baza unor conținuturi care vor fi extinse, diversificate și aprofundate pe parcursul claselor P-IV. La acestea se pot adăuga conținuturi tematice noi, specifice fiecărui nivel de clasă, în funcție de particularitățile fiecărui elev: clasa, școala, familia, anotimpurile, timpul, îmbrăcămintea, încălțăminte, alimente, mijloace de transport, plante, animale, fenomene ale naturii, casa, satul, comuna, orașul, județul, țara – România, sărbători, tradiții, meserii, comportament relațional în contexte sociale diferite: la magazin, la gară, la autogară, la spital, la muzeu, în sala de spectacol, la piață, la cumpărături, la instituții publice.
Labiolectură	<p>Labiolectura ideo-vizuală (globală)</p> <p>Labiolectura vizual-fonetică</p> <p>Recunoașterea imaginii labiale a fonemelor și silabelor în silabe, cuvinte, expresii, propoziții;</p> <p>Citirea de pe buze a combinațiilor de foneme specifice limbii române și a cuvintelor cu diferență ortografie-ortopeie (examen-eczamen);</p> <p>Diferențierea fonemelor slab vizibile labial;</p> <p>Diferențierea fonemelor cu imagine labială identică sau asemănătoare.</p>
Tehnici de modelare comportamentală	<p>Exerciții de familiarizare cu mediul</p> <p>Jocuri psiho-educative</p> <p>Aplicarea sistemului de recompense / întăriri</p> <p>Recunoașterea stimulilor/factorilor motivaționali</p>

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie specifică și de compensare se va desfășura în cabinete cu izolare fonică sau spații special amenajate, cu tehnică modernă de protezare individuală și/sau colectivă. Principala modalitate de desfășurare a activității de terapie specifică și de compensare este cea *individuală*. Când se desfășoară în microgrupuri, numărul de elevi este de 2-3, în funcție de gradul de pierdere a auzului, de nivelul intelectual, de nivelul achizițiilor verbale și de motivația pentru comunicare verbală ale elevului cu deficiență de auz. Bugetul de timp este cel prevăzut în planul-cadru.

Înainte de începerea activității propriu-zise și la sfârșitul unei etape de lucru se va efectua evaluarea elevului pe următoarele coordonate: starea aparatului fonator; potențialul auditiv; capacitatea respiratorie; starea vocii; nivelul dezvoltării vorbirii; dominantă comunicatională; nivelul capacității de labiolectură; nivelul dezvoltării psihomotrice, psihointelectuale și socio-afective; utilizarea protezelor auditive și a aparatului de amplificare auditivă; existența unei deficiențe asociate.

În urma evaluării, profesorul stabilește pentru fiecare copil un plan de intervenție personalizată, în care sunt specificate domeniile de intervenție terapeutică pentru formarea competențelor specifice și generale.

Stimularea polisenzorială:

Senzațiile kinestezice împreună cu cele auditive și vizuale constituie drumul principal al conștiinței în procesul de control al mișcărilor. Percepțiile cutanate, olfactive și gustative completează tabloul de receptare a realității exterioare pentru a putea fi integrate și procesate de creier. Educarea senzorială și perceptivă este importantă pentru toți copiii cu deficiențe și intră obligatoriu în programul de educare psihomotorie.

În cadrul acestei părți din terapie se utilizează: jucării sonore, tunele, leagane, vibrații, lumini, veste de greutate, obiecte cu diferite texturi etc. Printre beneficiile acestei intervenții polisenzoriale se numără: putere sporită de concentrare asupra materialelor relevante în mediile educațional, terapeutic și social, creșteri generale ale funcționării sistemului nervos, traduse prin îmbunătățiri ale unor activități cognitive superioare, precum vorbirea și cititul. Activitățile propuse de către profesorul psihopedagog se vor desfășura într-un cadru securizant, relaxant, care să permită confortul psihic necesar creării unei bune relații terapeut-copil.

Educație psihomotrică:

Practicarea educației psihomotrice presupune crearea unor oportunități didactice care să permită elevilor să compenseze dificultățile de integrare a funcțiilor motrice necesare deplasării, acțiunii și înțelegerii realității, învățării, relaționării cu ceilalți, comunicării și integrării în viața socială pentru a-și asigura un echilibru psihic în dobândirea autonomiei.

În cadrul planului de intervenție țineți cont de :

- solicitarea în mod corespunzător a sistemului locomotor;
- țineți cont de etapele învățării abilităților – lăsați timp pentru tatonări, evitați dresajul gestual, folosiți materiale diverse, propuneți situații care să faciliteze și să conducă la răspunsuri noi;
- îmbogățiți situațiile de învățare;
- repețiți exercițiile de mișcare pentru a deveni autonome;
- variați situațiile pentru a favoriza învățarea unor mișcări noi ajustarea unor mișcări automate;
- propuneți provocări ludice – evitați o învățare sistematică și dirijată la școlarul mic;
- țineți cont de afectivitate – nu uitați că plăcerea pe care o simte elevul în jocurile motrice este un semnal al unei implicări reale;
- adaptați-vă așteptările la vârsta copilului – de-a lungul dezvoltării sale, copilul învață să-și adapteze acțiunile la contextul în care se află.

Ortofonie:

Pentru pronunțarea fiecărui sunet sunt necesare variate conexiuni senzorial motrice, care vor fi recepționate, dobândite în mod diferit de elevul deficient de auz în raport de: a) nivelul pierderii de auz b) dezvoltarea motricității organelor respiratorii c) dezvoltarea motricității organelor fonatorii d) dezvoltarea motricității organelor articulatorii e) de capacitatea de înțelegere a sensului structurilor sonore în ansamblul lor și a fiecărui sunet izolat ca unitate fonetică distinctă.

Ordinea de abordare a fonemelor va fi corelată cu cea prevăzută în programa de citire-scriere-comunicare. Materialul verbal va fi selectat din aceeași programă.

Structura pentru emiterea fonemelor vocalice este:

- Activități pregătitoare
  - *antrenarea organelor fonatoare;*
  - *exerciții de respirație;*
  - *pregătirea vocii în jocuri care antrenează emiterea spontană a vocii;*
- Impostarea fonemului vocalic
  - *Demonstrarea modului de articulare;*
  - *Emiterea fonemului (pronunțarea fonemului izolat, pronunțarea fonemului în silabe directe, pronunțarea scurtă a fonemului în silabe deschise, pronunțarea cu accent pe prima silabă, pronunțarea fonemului în silabe legate cu și fără accent, pronunțarea fonemului în structuri fonetice diferite);*
- Diferențierea fonemului vocalic de un alt fonem vocalic
  - *Pronunția fonemului în silabe directe și inverse concomitent;*
  - *Pronunția în cuvinte.*

În toate cazurile exersarea și consolidarea fonemului articulat incorect se realizează după structura:

- *Articularea izolată a fonemului;*
- *Diferențierea modului de articulare;*
- *Pronunțarea fonemului în structuri verbale cu componentă fonetică diferită;*
- *Folosirea sintagmelor în care fonemele articulate incorect au o frecvență mare.*

Pentru corectarea defectelor de voce sunt recomandate următoarele tipuri de exerciții:

- vocea de cap (falsetul)
  - *exerciții ample de gimnastică respiratorie mai ales pentru mărirea volumului toracic;*
- vocea stridentă
  - *exerciții de pronunție a unor silabe ce conțin sunete explozive la care intensitatea exploziei este limitată;*
- vocea joasă
  - *se suflă ușor și prelung în flacăra lumânării;*
  - *se emite puternic și scurt o vocală, apoi alternează cu emiterea prelungită;*
- vocea nazală
  - *exerciții de "înghițire", atingerea vălului palatin cu vârful limbii în exerciții susținute;*
  - *exerciții de pronunțare puternică a vocalelor una după alta: A – U – O;*
  - *exerciții de pronunție a silabelor care încep cu o vocală;*
  - *exerciții de aburirea oglinzii cu gura apoi prin emiterea aerului pe nas;*
  - *emiterea silabei "PA" în fața oglinzii, puternic cu aburirea ei;*
  - *exerciții de căscat simulat, cu astuparea nărilor;*
  - *atingerea ușoară a vălului palatin cu un tampon de vată;*

vocea fluctuantă:

- *exerciții care se fac după vocea de cap și compensarea tehnică;*

afonie:

- *exerciții colective de lalație;*
- *masajul laringelui în timpul încercării de emiteră a vocii.*

*Aceste tipuri de exerciții se execută în primele ședințe. Pe măsura avansării în procesul de demutizare se va pune accent pe acele exerciții care sunt necesare în vederea emiterii sunetului propus (de exemplu: pentru emiteră sunetului „R” este necesară exersarea gimnasticii linguale, vibrarea buzelor).

Antrenamentul auditiv și audiologia educațională trebuie să vizeze:

- învățare auditivă – detectarea prezenței sau absenței sunetului
- discriminare – identificarea și recunoașterea sunetului, silabelor
- audiometria tonală – determinarea pragurilor auditive subiective
- audiometria vocală – antrenarea „auzului social”

Structurarea și dezvoltarea limbajului trebuie să se realizeze în concordanță cu asimilarea cunoștințelor începând cu clasa pregătitoare, prin familiarizarea cu mediul apropiat și extinzând treptat aria, aprofundând cunoștințele asimilate la diferite discipline de studiu pas cu pas. Astfel, profesorul trebuie să țină cont atât de tematica orelor de citire-scriere-comunicare, cât și de tematica celorlalte discipline. Se recomandă utilizarea de metode de tip: intuitiv (imitația, demonstrația, modelarea); activ (exercițiul); verbal (explicația, demonstrația, exercițiul, conversația, metoda fonetică analitico – sintetică).

Labiolectura, abilitate care se învață, este lectură sau citire a vorbirii prin simboluri de susținere: verbale – ideo-vizual-fonetice (labioleme); nonverbale – ideo-vizuale (expresii faciale și atitudinale); paraverbale- gest, mimico - gesticulație, dactileme, dramatizare. Stăpânirea limbii și a limbajului oral facilitează labiolectura. Deci labiolectura acționează strict în sfera cunoștințelor și a limbii însușite de deficientul de auz, acesta neputând percepe vizual un cuvânt necunoscut și cu atât mai mult o frază sau un text. Abilitățile de labiolectură trebuie formate în același timp cu procesul demutizării, fiind o componentă improtantă a acestuia.

Limbajul dactil și limbajul mimico-gestual trebuie folosite în activitatea din cabinetele de terapii specifice și de compensare ca suport, ca ajutor în procesul demutizării, sau ca principale modalități de comunicare pentru elevii care au deficiențe asociate, ori pentru cei care își însușesc cu dificultate limba vorbită. Conținutul tematic este același, diferă forma de prezentare.

Tehnici de modelare comportamentală:

Orice tip de intervenție educativă eficientă trebuie să se bazeze pe o analiză a factorilor care facilitează comportamentul-problemă: analiza funcțională a comportamentului (care presupune identificarea anumitor caracteristici ale acestuia, care sunt măsurabile și observabile: frecvența, durata, intensitatea, latența). Aceasta necesită analiza contextului în care apare un comportament problematic, a antecedentelor și a consecințelor manifestării acestuia permițând construcția ulterioară a unei strategii de intervenție de modificare comportamentală și implică răspunsul la întrebările: Când/ în ce situații apare comportamentul analizat? Cu cine este elevul când manifestă comportamentul respectiv? În ce moment al zilei apare? Când nu apare? Ce consecințe imediate/pe termen mai îndelungat are comportamentul în cauză?

Tehnicile de modificare comportamentală vizează înlocuirea unor comportamente indezirabile cu comportamente pozitive, acceptate. Principiile de modificare comportamentală vizează fie metode de creștere a frecvenței comportamentului, fie metode de scădere a frecvenței comportamentului prin întărire pozitivă și negativă. Utilizarea întăririlor sociale de către profesor, va crește șansele ca acest comportament adecvat să devină stabil în mediul școlar și social.

Bibliografie:

1. Frederique W. K.,(2014), *Psiho Motricitate – Sprijin, prevenție și compensare*, Editura ASCR, Cluj Napoca;
2. Guțu, M.,(1975), *Curs de logopedie*, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj Napoca;
3. *** (1983), Ministerul Învățământului, Programe școlare pentru clasele V – VIII, Școala specială pentru elevi cu handicap de auz , hipoacuzici , București;
4. Păunescu, C.:(1984), *„Tulburări de limbaj la copil”*, Editura Medicală, București;
5. *** (2013), Programa școlară pentru disciplina ”Comunicare în limba română”, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București;
6. ***(2013), Programa școlară pentru disciplina ”Educație fizică”, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București;
7. *** (2008), Programa școlară pentru disciplina ”Educație senzorială, motorie și psihomotorie”, Clasele I , a VI-a, aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5235 / 01.09.2008
8. Stănică, E., Benescu, C.,(1963), *„Probleme metodice de tehnica vorbirii și labiolectură”*, Ediitura Didactică și Pedagogică, București;
9. Stănică, I. (coord.), (1977), *„Probleme metodice de labiolectură și tehnica vorbirii”* , Institutul central de perfecționare a personalului didactic, București;
10. Vărășmaș, E., Mușu, I., Stănică, C.; (1997), *„Terapia tulburărilor de limbaj - Intervenții logopedice”*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo-Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Dumitrescu Daniela Sorina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz ”Sfânta Maria”, București
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Imbir Ana-Irina	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Popa Maria-Roxana	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz ”Sfânta Maria”, București
Nae Daniela	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Samson Antonela	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa de "Terapii specifice și de compensare" pentru elevi cu dizabilități auditive este elaborată conform noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Ea este construită conform specificațiilor din planul-cadru aprobat, răspunde cerințelor unui învățământ deschis, respectă nivelul de dezvoltare psihomotorie, psihointelectuală și socio-afectivă a elevilor, oferă oportunități de integrare școlară și socială optimă, respectă principiul egalității de șanse pentru persoanele cu deficiențe, pentru deplină participare, în condiții de egalitate, la viața școlară și socio-culturală.

Concepută pe ciclul de învățământ, programa oferă elevilor posibilitatea de a-și forma competențele propuse în ritm propriu, într-un mod relativ corect și în limite individuale impuse de tipul și gradul deficienței dominante precum și de asocierea acestora cu alte deficiențe.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/ ciclul de învățământ
- Conținuturi/ ciclul de învățământ
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate indică achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de **activități de învățare**, care sunt orientative și nu au caracter obligatoriu, ele valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze formarea competențelor.

Principala caracteristică a acestei programe este flexibilitatea, aceasta permite realizarea unui demers didactic personalizat, construit după evaluarea realizată la început de an școlar. Evaluarea inițială vizează următoarele paliere: evaluarea aparatului fonator, evaluarea stării auzului (potențialul auditiv), evaluarea gradului de folosire a aparatului de amplificare și a gradului ei de utilitate, evaluarea capacității respiratorii, evaluarea vocii (intensitate, înălțime, timbru), inteligibilitatea vorbirii, evaluarea labiolecturii; evaluarea corectitudinii emiterii fonemelor; evaluarea corectitudinii emiterii fonemelor în structuri; evaluarea utilizării în structuri verbale (simple, complexe); evaluarea citirii, scrierii (copiere, transcriere, dictare, autodictare), evaluarea vocabularului activ, stabilirea dominantei comunicaționale; orientare spațio-temporală; lateralitate; nivelul dezvoltării psihomotrice, psihointelectuale și socio-afective.

În funcție de rezultatele obținute de elev la evaluarea inițială, profesorul psihopedagog concepe pentru fiecare copil un plan de intervenție personalizată, stabilind pentru fiecare competență generală tipul de intervenție oportun și ponderea acestuia în demersul terapeutic.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje (verbale și nonverbale) prin control și autocontrol polisenzorial (tactil, vibratoriu, kinestezic, vizual și auditiv), în contexte de comunicare diverse**
- 2. Aplicarea unor comportamente adaptative, valorificând achizițiile psiho-motrice și ale motricității aparatului fonoarticulator, în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 3. Exprimarea de mesaje (verbale și nonverbale) în situații de comunicare diverse**
- 4. Manifestarea unui comportament dezirabil în activitatea de învățare și în diferite contexte școlare și sociale**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje (verbale și nonverbale) prin control și autocontrol polisenzorial (tactil, vibratoriu, kinestezic, vizual și auditiv), în contexte de comunicare cunoscute**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Identificarea și utilizarea adaptată a informațiilor din mediul social în care acționează elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a percepției auditive (de exemplu: ascultarea diferitelor zgomote/voci, ascultarea cu accent pe sunetele care-l înconjoară, localizarea sunetelor, diferențierea sunetelor); - exerciții de identificare/diferențiere progresivă a sunetelor neverbale (de exemplu: telefon, sonerie, bătăi din palme, onomatopee, instrumente muzicale); - exerciții de recunoaștere a sunetelor din natură (de exemplu: „Ce se aude?”- strigăt, zgomot, sunetul unui instrument muzical, ploaia, foșnetul frunzelor, etc.); - exerciții de identificare/diferențiere progresivă a sunetelor verbale (de exemplu: voce feminină, voce de copil, bărbat de diferite intensități); - intuirea după voce a unei persoane pe care nu o vede; - exerciții cu vocea copilului (de exemplu: să vorbească cu glas tare/încet, să lălăie o melodie); - exerciții de percepere a vibrațiilor obiectelor din jur (de exemplu: se identifică tactil vibrațiile unor instrumente muzicale puse în funcțiune, solicitând elevilor să deplaseze palmele în mai multe locuri de pe suprafața instrumentului producător de vibrații); - executarea exercițiilor de mișcări cu emisii onomatopeice; - exerciții de imitare a sunetelor din natură (onomatopee); - exerciții de stimularea polisenzorială (vizuală, auditivă, tactilă, olfactivă, gustativă, vestibulară, proprioceptivă) cu grade diferite de intensitate pentru formarea unei reacții de recunoaștere a mediului frecventat; - exerciții de urmărire a diferiților stimuli din mediu și observarea efectelor acestora în activități de expunere, interacțiune și explorare senzorială; - exerciții de percepere grosieră și fină a propriului corp; - exerciții de orientare vizuală, auditivă, olfactivă; - exerciții tip joc de rol a unor situații cunoscute de comunicare simplă din cadrul școlii și familiei; - exerciții tip joc de rol a unor situații cunoscute de comunicare simplă din cadrul social cunoscut (la magazin, la doctor, în parc etc); - activități de încurajare a situațiilor de comunicare spontane, cu un partener (adult, copil).
<p>1.2. Identificarea semnificației unui mesaj pe teme diverse, receptat auditiv și/sau vizual (labial, mimico-gestual, dactil)</p> <ul style="list-style-type: none"> -identificarea auditivă și labială a sunetelor limbii române, cu/ fără proteză, izolat și în structuri verbalesimple și complexe; -asocierea cuvintelor receptate auditiv și/sau labial cu imaginile corespunzătoare; -transpunerea în limbaj mimico-gestual a propoziției receptate auditiv și/sau labial; -răspuns la întrebări de tipul ”Ce este acesta (aceasta)...? Ce sunt...? Cine este...? Ce face...? Unde este (sunt)...? Cum este (sunt)...? De ce...?, Când...?, Care...?, Ce fel de...? Al,a,ai,ale cui...?, Pentru cine...? La cine...? Cu cine...?” etc.; -efectuarea unor acțiuni solicitate prin instructaj verbal:”Dă-mi...”, ”Ia....”, ”Du-te la...”, ”Caută...”, ”Udă florile”, ”Pune...pe...”, ”Șterge...”, ”Ridică-te”, ”Stai jos” etc.; -identificarea sinonimelor cuvintelor receptate auditiv și/sau labial;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> -identificarea antonimelor cuvintelor receptate auditiv și/sau labial; -observarea unor mărci specifice (de exemplu, singular/plural, gen, persoana, numărul și timpul verbelor).
<p>1.3. Identificarea mesajului unui text scris, în care se prezintă întâmplări, evenimente, fenomene diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> -citirea unui text scris în care se relatează întâmplări, fenomene diverse; -asocierea cuvintelor și propozițiilor scrise cu imaginile corespunzătoare; -identificarea sinonimelor, antonimelor paronimelor unor cuvinte din text; -identificare cuvintelor cu aceeași formă, dar sensuri diferite (omonime); -identificarea formei de singular/plural a unor substantive; -identificarea acordului dintre substantiv și adjectivul care îl determină; -identificarea conjuncțiilor, a prepozițiilor, a locuțiunilor prepoziționale; -identificare persoanei, numărului și timpului verbelor; -formularea răspunsurilor la întrebări; -identificarea propozițiilor dintr-un text în care propozițiile nu sunt delimitate de semne de punctuație sau de cuvintele scrise cu literă mare; -alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat/ fals; -identificarea unor greșeli de scriere a unor cuvinte; -identificare locului, timpului și a personajelor textului.

2. Aplicarea unor comportamente adaptative valorificând achizițiile psihomotrice și ale motricității aparatului fonoarticular, în relația cu mediul apropiat

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Exprimarea unor conduite motrice de bază în raport cu sine și mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de reacție, de mobilitate, de execuție, de deplasare, de forța, îndemânare și rezistența la efort; -exerciții de gimnastica generală care implică mișcări ale membrilor superioare și inferioare, capului și controlul respirației; -exerciții de imitare a partenerului de joc (oginda); -exerciții de joc în grup și exersarea modalităților de comunicare verbală și nonverbală cu partenerii; -activități de imitare a unui adult/copil din grupul cunoscut; -activități de încurajare și promovare a capacității de imitare spontană a unor situații cunoscute; -jocuri de mimare a unor acțiuni, în pereche; -pași de dans, imitarea unui ritm de dans.
<p>2.2. Exersarea controlului și coordonării psihomotrice și abilităților manuale, în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de respirație/ inspirație-expirație în 3-4 timpi, pe numărătoare; -respirație alternativă pe nas și pe gură; -exerciții de tăiat cu foarfeca, pe traseu; -exerciții de decupat după o formă dată; -împletituri din hârtie colorată; -jocuri de imaginație – prefă-te că ești, -gesturi executate pe ritm; -reproducere a unei forme prin modelaj; -exerciții de grafomotricitate.
<p>2.3. Efectuarea independentă a exercițiilor de respirație neverbală și verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizarea echilibrului dintre expir și inspir (de exemplu: exerciții de respirație mută: miroase florile /parfumul, câinele polițist; exerciții de inspirație rapidă / expirație rapidă;

Clasele a V-a – a VIII-a

exerciții de inspirație adâncă / expirație lungă; exerciții de inspirație adâncă / expirație economicoasă; exerciții de inspirație nazală / expirație nazală; exerciții de inspirație nazală / expirație bucală; exerciții de inspirație / expirație cu producerea suflului cald / rece; exerciții de stingere a lumânării de la distanțe diferite; exerciții de suflare a diferitelor obiecte ușoare: mingi de ping-pong, fulgi, baloane, foi de hârtie, barca de hârtie pe apă, morișcă, suflă apa cu paiul, suflă nasul, stinge lumânarea, etc.; exerciții de umflarea unor jucării gonflabile; exerciții de formare a baloanelor de săpun; exerciții de reținere a respirației pe timpi diferiți; exerciții de inspirație scurtă și adâncă, pauză, expirație; exerciții de inspirație scurtă și adâncă, pauză, expirație, pauză, expirație; exerciții de inspirație scurtă și adâncă, pauză, expirație, pauză, expirație, pauză, expirație; exerciții de fragmentare a respirației pe mai multe părți etc.);

-realizarea unei respirații verbale, cu dozarea aerului expirat pentru emiterea de sunete, silabe, cuvinte (de exemplu, pronunțarea de foneme izolate astfel: pronunțarea unei vocale, rar, fără efort, prelungit, pe o singură expirație; pronunțarea repetată a unei vocale pe o singură expirație; pronunțarea repetată a două / trei vocale pe o singură expirație; pronunțarea combinată a două vocale: una prelungită și una scurtă pe o singură expirație; pronunțarea unei consoane izolate; pronunțarea unei consoane însoțită de vocale, pe durata unei singure expirații; pronunțarea de silabe repetate pe o singură expirație; pronunțarea unor cuvinte monosilabice pe o singură expirație scurtă; pronunțarea unor cuvinte bisilabice pe o singură expirație; pronunțarea unor cuvinte pe o singură expirație etc.);

-exerciții de creștere a volumului respirator.

2.4. Efectuarea independentă a exercițiilor pentru dezvoltarea motricității aparatului fono-articulator

-antrenarea musculaturii limbii, a buzelor, a mandibulei și a vălului palatin, a musculaturii gâtului, a musculaturii faciale: Gimnastica facială (de exemplu: buze - întindere, țuguire, rotunjire, surâs etc., limbă - ascuțită, plată, alungită, arcuită, sus, jos, la stânga, la dreapta, cu șanț, scoate limba cât mai mult etc.; maxilar - închidere/deschidere, mișcări laterale: la stânga, la dreapta, înainte/ înapoi, sus/jos etc.; vălul palatin - gargară, gâlgâieli, atingeri cu limba etc.; laringe - palpare, masaj etc.); mobilitatea maxilarelor: închidere/deschidere a gurii, alternarea mișcării de înainte cu cea de înapoi, stânga / dreapta, mușcătura etc.; mobilitatea limbii: mișcări circulatorii, sus / jos, stânga / dreapta, săgeată, arc, șanț, limba împinsă printre dinți, șterge buzele, șterge dinții, pisica bea lapte, tic-tac-ul ceasului etc.; apucarea cu buzele o foaie de hârtie, un creion, etc.

-jocuri de imitație.

2.5. Compararea și clasificarea stimulilor din mediul înconjurător

-exerciții de sortare a unor itemi în funcție de o caracteristică dată (textură, greutate, gust, miros, funcționalitate);

-exerciții de apreciere a unei ordini în creștere: gol-plin, subțire-gros, puțin-mult, scund-înalt, gras-slab, tânăr-bătrân;

-exerciții de ordonare temporală a unor secvențe ce aparțin unei acțiuni;

-exerciții de reproducere a unui desen după model dat, în lipsa lui;

-exerciții de grupare/clasificare a elementelor unor mulțimi după un criteriu dat;

-exerciții de ordonare temporală a unei povești;

-diferențieri între diverse obiecte sau lucruri din natura înconjurătoare;

-exerciții de reproducere a unei povești scurte, însoțit de mesaj scris/oral pentru fiecare imagine;

-exerciții de completare a unui peisaj neterminat;

-exerciții de completare a unei grupe de elemente, ținând cont de un algorit;

-exerciții de urmărire a asemănărilor și deosebiriilor dintre două imagini.

3. Exprimarea de mesaje (verbale și nonverbale) în situații de comunicare cunoscute

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1. Articularea diftongilor, triftongilor, a hiaturilor, a vocalelor duble, a sunetelor complexe, a grupurilor de două și trei consoane, izolat și în structuri verbale simple și complexe, în limitele dezvoltării psihoindividuale</p> <ul style="list-style-type: none"> -emiterea vocalei (realizată spontan, în joc și organizat- izolat și în structuri); -exersarea în cuvinte, numai în vecinătatea imediată a consoanelor (articulația); -exersarea în cuvinte, numai în vecinătatea imediată a vocalelor (coarticulația); -corectarea defectelor de pronunție; -exersarea realizată în structuri verbale simple cu suport concret sau pe text cunoscut, prin răspunsuri la întrebări etc.; -consolidarea: pronunțarea în structuri fonetice diferite, reproducerea orală și scrierea corectă a grafemului corespunzător; -diferențierea vocalei de alte foneme vocalice; -înlăturarea distorsiunilor privind confuziile, omisiunile și substituirile de foneme; -emiterea consoanei (realizată spontan, în joc și organizat- izolat și în structuri); -exersarea în cuvinte, numai în vecinătatea imediată a vocalelor (articulația); -exersarea în cuvinte, numai în vecinătatea imediată a consoanelor (coarticulația); -corectarea defectelor de pronunție; -exersarea: realizată în structuri verbale simple cu suport concret sau pe text cunoscut, prin răspunsuri la întrebări etc. -consolidarea: pronunțarea în structuri fonetice diferite, reproducerea orală și scrierea corectă a grafemului corespunzător -diferențierea consoanei de alte foneme -articularea diftongilor, triftongilor, hiaturilor și vocalelor duble (realizată spontan, în joc și organizat- izolat și în structuri); -exersarea în cuvinte, -corectarea defectelor de pronunție; -exersarea realizată în structuri verbale simple cu suport concret sau pe text cunoscut, prin răspunsuri la întrebări etc.; -consolidarea: pronunțarea în structuri fonetice diferite, reproducerea orală și scrierea corectă a grafemelor corespunzătoare; -articularea grupurilor de două și trei consoane (realizată spontan, în joc și organizat-izolat și în structuri); -exersarea în cuvinte, -corectarea defectelor de pronunție; -exersarea: realizată în structuri verbale simple cu suport concret sau pe text cunoscut, prin răspunsuri la întrebări etc. -consolidarea: pronunțarea în structuri fonetice diferite, reproducerea orală și scrierea corectă a grafemelor corespunzătoare -exersarea accentului, a ritmului, a accentului ritmic
<p>3.2. Oferirea unor informații despre personaje, fapte, întâmplări dintr-un text, utilizând limbajul verbal și/sau limbajul mimico-gestual și/sau dactil</p> <ul style="list-style-type: none"> -răspunsuri la întrebări pe marginea unui text: "Care sunt personajele?", "Care este personajul principal?", utilizând limbajul verbal și/sau limbajul mimico-gestual -prezentarea locului desfășurării evenimentului și timpul, utilizând limbajul verbal și/sau limbajul mimico-gestual; -prezentarea începutului evenimentului (întâmplării), a desfășurării și a sfârșitului evenimentului (întâmplării), utilizând limbajul verbal și/sau limbajul mimico-gestual ; -prezentarea învățăturii/ a mesajului, utilizând limbajul verbal și/sau limbajul mimico-gestual.

Clasele a V-a – a VIII-a**3.3. Transpunerea imaginilor, situațiilor, întâmplărilor diverse în cuvinte, propoziții, text scurt**

- transformarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate;
- formularea de propoziții orale și scrise prin ordonarea cuvintelor;
- formularea de propoziții prin completarea propozițiilor lacunare cu cuvintele potrivite;
- ordonarea logică a propozițiilor pentru redactarea unui scurt text;
- identificarea sinonimelor, antonimelor unor cuvinte date;
- înlocuirea unor cuvinte cu sinonimele și antonimele lor în propoziții și explicarea sensului acestora;
- alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat/ fals;
- folosirea corectă a formei de singular/plural;
- realizarea acordului dintre subiect-predicat;
- realizarea acordului substantiv-adjectivul care îl determină;
- utilizarea unor cuvinte de legătură (prepoziții/ locuțiuni prepoziționale).

3.4. Recunoașterea și remedierea greșelilor gramaticale, de ortografie și de punctuație în redactarea de text scurt, în contexte de comunicare diverse

- identificarea greșelilor gramaticale, de ortografie și de punctuație în redactarea de text;
- rescrierea fără greșală a textului.

4. Manifestarea unui comportament dezirabil în activitatea de învățare**Clasele a V-a – a VIII-a****4.1. Participarea cu plăcere la dialoguri, în situații de comunicare diverse**

- exersarea unor seturi de întrebări/răspuns pe teme alese din materialul verbal exersat;
- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, adecvate contextului susținute dactilic și/sau prin limbaj mimico-gestual;
- jocuri de imitare a modelului fonarticulator al profesorului;
- formularea unor enunțuri scurte (verbale/limbaj mimico-gestual) prin care să solicite sprijin în condițiile neînțelegerii unui mesaj oral;
- inițierea și menținerea unei dialog susținut dactilic și/sau limbaj mimico-gestual pe teme cunoscute în diferite contexte;
- realizarea de dialoguri simple profesor-elev, elev/elev (cu sprijin și susținute dactilic și/sau limbaj mimico-gestual) pentru: prezentare personală, prezentarea unui membru al familiei, prezentarea unui prieten.

4.2. Exprimarea unei atitudini deschise față de comunicare

- participarea la jocuri de identificare a unui cuvânt prin receptare labială: frontal, profil, cu ecran (fața ascunsă, gura vizibilă);
- exerciții pentru depășirea fricii de eșec;
- înțelegerea unor mesaje (cuvinte din vocabularul tematic însușit; propoziții după structura Cine? Ce face? Unde? Cum?) și asocierea lor cu imaginea corespunzătoare;
- selectarea unei etichetele oferite de profesor pentru a indica denumirea acestuia în limbaj verbal și/sau limbaj mimico-gestual;
- solicitarea de sprijin din partea profesorului pentru descoperirea semnificației unor mesaje scrise și/sau texte;
- asocierea unui mesaj de urare/aniversare/sărbătoare cu imaginea corespunzătoare (de exemplu: "La mulți ani!" cu poza unui tort cu lumânări).

4.3. Exprimarea propriilor idei referitoare la contexte familiare, școlare și sociale, manifestând încredere în sine

- exerciții de dezvoltare a funcției narrative – (ex: povestește-mi despre..);
- completare propoziții cu elipsă , găsind reacții emoționale și soluții adecvate la situații apărute în grupuri (ex: Când un prieten uită de ziua mea, mă simt.. pentru că..., Când greșesc un răspuns, mă simt...pentru că.....);

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> -exemplificări din povești a unor situații în care sunt ilustrate anumite emoții; -utilizarea limbajului verbal și /sau a limbajului mimico-gestual corespunzător, în vederea menținerii atenției interlocutorului (contact vizual, claritatea exprimării, ton); -utilizarea unor gesturi (limbaj mimico-gestual), mișcări cu scopul de a-și susține afirmațiile; -exprimarea unor emoții/reacții prin mimă; -dramatizarea unor personaje, întâmplări din povești cunoscute/ texte citite; -participarea la serbări școlare.
<p>4.4. Manifestarea unei relații emoționale funcționale/ pozitive în raport cu grupul școlar/social din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de familiarizare cu mediul; -jocuri psiho-educative (de exemplu, ne respectăm reciproc – de ce este important să ascultăm și să luăm în considerare opiniile celorlalți chiar dacă nu coincid cu cele proprii); -exerciții de oferire a unui răspuns adecvat (răspuns la zâmbet, înțelegerea unei situații de joc/glumă); -exerciții de recunoaștere corectă a emoțiilor: tristețe, uimire, teamă, bucurie, fericire; -aplicarea sistemului de recompense / întăriri; -exerciții de recunoaștere a stimulilor/factorilor motivaționali; -activități pentru identificarea stimulilor materiali cu valoare personală (dulciuri, obiecte, jucării etc.); -activități pentru identificarea stimulilor de relație (jocuri, activități); -activități pentru identificarea stimulilor sociali (atenția, lauda, aprobarea, recunoașterea valorii personale de către ceilalți. -exerciții de psihoeducație -reguli de comportament în colaborarea cu adultul/profesorul: (ex: ne implicăm!, participăm activ!); -lecturi psihoeducative pentru înțelegerea asupra comportamentelor pe care anumite emoții le determină; -exerciții de psihoeducație – ne respectăm reciproc – de ce este important să ascultăm și să luăm în considerare opiniile celorlalți chiar dacă nu coincid cu cele proprii, de ce este important să nu ironizăm părerile/trăirile/sentimentele celorlalți.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Stimulare polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea auzului; - Educarea sensibilității vibrotactile; - Interacțiunea analizatorilor; influența senzațiilor de natură auditivă, vizuală, olfactivă și gustativă asupra fonației.
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea acțiunilor; - Abilități grafice; - Structurare spațială; - Structurare spațială și ritm
Ortofonie	<ul style="list-style-type: none"> - Respirația și fonația - dezvoltarea respirației corecte ca bază a vorbirii inteligibile prin: (exerciții de inspir și expir pe gură; inspirație scurtă și profundă cu nările larg deschise; inspirație profundă mirosind o floare; expirație lungă cu căderea mâinilor; expirație relaxată; respirație pe nas fără zgomot și adânc; exerciții de formare a suflului curgător și lin; exerciții de respirație costo-abdominală cu accent pe inspirație); - Emiterea și educarea vocii (corectarea defectelor de voce); -Exerciții de motricitate a organelor fonatoare prin: exerciții specifice pentru mobilitatea feței; a maxilarelor; a cavității bucale; a buzelor; a limbii. - clasa a V-a: sunete verbale / neverbale, vocale după locul de articulare: centrale, anterioare, posterioare, structura fonetică a cuvintelor, silaba, despărțirea în silabe, diftongi, consoane cu loc comun de articulare: bilabiale, unilabiale/ labiodentale, dentale, alveolare, anteropalatale, velare / palatale, sunete compuse; -clasa a VI-a: sunete verbale / neverbale, vocale, structura fonetică a cuvintelor, silaba, despărțirea în silabe, diftongi urcători, diftongi coborători, triftongi, hiat, vocale duble, grupuri de consoane pronunțate în regiuni diferite ale cavității bucale (ex: bl, br, cl, cr, gl, gr, fl, fr, pr, pl, sl, sp, vr, vl, st, sf, sc, șc, șt); -clasa a VII-a: sunete verbale / neverbale, vocale, structura fonetică a cuvintelor, silaba, despărțirea în silabe, diftongi, triftongi, hiat, vocale duble, grupuri de consoane pronunțate în regiuni diferite ale cavității bucale: x, tr, dr, șm, rd, nt; grupuri de consoane omorganice sau cu loc de articulare apropiat: mb, sm, ct, dr, zb, zv, rc, rt, rs, mp, mn, zm, zl; accentul în cuvinte și propoziții; ritmul; accentul ritmic; grupul ritmic; -clasa a VIII-a: sunete; onomatopee; structura fonetică a cuvintelor; despărțire în silabe; structura fonetică a cuvântului cuvintele în care se află grupurile ce, ci, che, chi, ghe, ghi; diftongi; triftongi; hiat; vocale duble; grupuri de consoane omorganice sau cu loc de articulare apropiat: zd zg; consoane duble: cc, nn, grupuri de consoane formate

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	din 3 consoane: str, scr, ntr, zdr, zgr, grupuri urmate de vocale: ce+ a, i; grupuri urmate de vocale: ci+ a, u, o, e, i; ge+ a, u, o, gi+ u, o; che+ a, u, i; chi+ u, o; ghe+ a ghi+ o, e; grupuri precedate de consoane: rce, lci, nchi, accentul în cuvinte, accentul în propoziții; intonația; ritm și intonație.
Structurarea și dezvoltarea limbajului	Vocabularul utilizat este cel însușit la toate disciplinele de învățământ. Exersarea și consolidarea structurilor simple și complexe de comunicare se va realiza pe baza unor conținuturi care vor fi extinse, diversificate și aprofundate pe parcursul claselor V-VIII. La acestea se pot adăuga conținuturi tematice noi, specifice fiecărui nivel de clasă, în funcție de particularitățile fiecărui elev.
Labiolectură	Labiolectura ideo-vizuală (globală) Labiolectura vizual-fonetică -recunoașterea imaginii labiale a fonemelor și silabelor în silabe, cuvinte, expresii, propoziții; -citirea de pe buze a combinațiilor de foneme specifice limbii române și a cuvintelor cu diferență ortografie-ortoepie (examen-eczamen); -diferențierea fonemelor slab vizibile labial; -diferențierea fonemelor cu imagine labială identică sau asemănătoare.
Tehnici de modelare comportamentală	-Autocunoaștere, comunicare adecvată despre sine; -Dezvoltarea empatiei și interesului pentru ceilalți; -Managementul comportamentelor indezirabile; -Optimizarea motivației pentru învățare; -Afirmare personală într-o manieră asertivă; -Comportamente prosociale, progrup; -Cooperare în cadrul activităților de joc și învățare

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie specifică și de compensare se va desfășura în cabinete cu izolare fonică sau spații special amenajate, cu tehnică modernă de protezare individuală și/sau colectivă. Principala modalitate de desfășurare a activității de terapie specifică și de compensare este cea *individuală*. Când se desfășoară în microgrupuri, numărul de elevi este de 2-3, în funcție de gradul de pierdere a auzului, de nivelul intelectual, de nivelul achizițiilor verbale și de motivația pentru comunicare verbală ale elevului cu deficiență de auz. Bugetul de timp este cel prevăzut în planul-cadru.

Înainte de începerea activității propriu-zise și la sfârșitul unei etape de lucru se va efectua evaluarea elevului pe următoarele coordonate: starea aparatului fonator; potențialul auditiv; capacitatea respiratorie; starea vocii; nivelul dezvoltării vorbirii; dominantă comunicatională; nivelul capacității de labiolectură; nivelul dezvoltării psihomotrice, psihointelectuale și socio-afective; utilizarea protezelor auditive și a aparatului de amplificare auditivă; existența unei deficiențe asociate.

În urma evaluării, profesorul stabilește pentru fiecare copil un plan de intervenție personalizată, în care sunt specificate domeniile de intervenție terapeutică în vederea formării competențelor specifice și generale.

Senzațiile kinestezice împreună cu cele auditive și vizuale constituie drumul principal al conștiinței în procesul de control al mișcărilor. Percepțiile cutanate, olfactive și gustative completează tabloul de receptare a realității exterioare pentru a putea fi integrate și procesate de creier. Educarea senzorială și perceptivă este importantă pentru toți copiii cu deficiențe și intră obligatoriu în programul de educare psihomotorie.

În cadrul acestei părți din terapie se utilizează: jucării sonore, tunele, leagane, vibrații, lumini, veste de greutate, obiecte cu diferite texturi etc. Printre beneficiile acestei intervenții polisenzoriale se numără: putere sporită de concentrare asupra materialelor relevante în mediile educațional, terapeutic și social, creșteri generale ale funcționării sistemului nervos, traduse prin îmbunătățiri ale unor activități cognitive superioare, precum vorbirea și cititul. Activitățile propuse de către profesorul psihopedagog se vor desfășura într-un cadru securizant, relaxant, care să permită confortul psihic necesar creării unei bune relații terapeut-copil.

Educație psihomotrică:

Practicarea educației psihomotrice presupune crearea unor oportunități didactice care să permită elevilor să compenseze dificultățile de integrare a funcțiilor motrice necesare deplasării, acționării și înțelegerii realității, învățării, relaționării cu ceilalți, comunicării și integrării în viața socială pentru a-și asigura un echilibru psihic în dobândirea autonomiei.

În cadrul planului de intervenție țineți cont de :

- solicitarea în mod corespunzător a sistemului locomotor;
- țineți cont de etapele învățării abilităților – lăsați timp pentru tatonări, evitați dresajul gestual, folosiți materiale diverse, propuneți situații care să faciliteze și să conducă la răspunsuri noi;
- îmbogățiți situațiile de învățare;
- repețați exercițiile de mișcare pentru a deveni autonome;
- variați situațiile pentru a favoriza învățarea unor mișcări noi ajustarea unor mișcări automate;
- propuneți provocări ludice – evitați o învățare sistematică și dirijată la școlarul mic;
- țineți cont de afectivitate – nu uitați că plăcerea pe care o simte elevul în jocurile motrice este un semnal al unei implicări reale;
- adaptați-vă așteptările la vârsta copilului – de-a lungul dezvoltării sale, copilul învață să-și adapteze acțiunile la contextul în care se află.

Ortofonie:

Etapele orientative de desfășurare a activității de ortofonie sunt:

- emitere: revenire la fonemele alterate
- corectare: - în structuri verbale simple, complexe, vorbire liberă, dirijată pe teme studiate la clasă; autocorectare
- exersare:
  - în cele trei poziții: inițială, medie, finală
  - includerea elementelor concrete în activități de tip comunicativ: dialog, reproduceri
  - elemente de dramatizare și detașare a personajului
  - pe text lucrat la clasă
  - răspunsuri simple la întrebări
  - exersarea tuturor categoriilor de întrebări și foamrea capacității de a formula întrebări (recunoașterea sensului întrebării)
  - cu intensitatea vorbirii, intonația (. ; ? !), accentul în silabă
    - consolidare: automatizarea și transferul;semnul exclamării
    - extrapolare: citirea unui text nou

Antrenamentul auditiv și audiologia educațională trebuie să vizeze:

- învățare auditivă – detectarea prezenței sau absenței sunetului
- discriminare – identificarea și recunoașterea sunetului, silabelor
- audiometria tonală – determinarea pragurilor auditive subiective
- audiometria vocală – antrenarea „auzului social”

Structurarea și dezvoltarea limbajului trebuie să se realizeze în concordanță cu asimilarea cunoștințelor începând cu clasa pregătitoare, prin familiarizarea cu mediul apropiat și extinzând treptat aria, aprofundând cunoștințele asimilate la diferite discipline de studiu pas cu pas. Astfel, profesorul trebuie să țină cont atât de tematica orelor de limbba română, cât și de tematica celorlalte discipline. Se recomandă utilizarea de metode de tip: intuitiv (imitația, demonstrația, modelarea); activ (exercițiul); verbal (explicația, demonstrația, exercițiul, conversația, metoda fonetică analitico – sintetică).

Labiolectura, abilitate care se învață, este lectură sau citire a vorbirii prin simboluri de susținere: verbale – ideo-vizual-fonetice (labioleme); nonverbale – ideo-vizuale (expresii faciale și atitudinale); paraverbale- gest, mimico - gesticulație, dactileme, dramatizare. Stăpânirea limbii și a limbajului oral facilitează labiolectura. Deci labiolectura acționează strict în sfera cunoștințelor și a limbii însușite de deficientul de auz, acesta neputând percepe vizual un cuvânt necunoscut și cu atât mai mult o frază sau un text. Abilitățile de labiolectură trebuie formate în același timp cu procesul demutizării, fiind o componentă improtantă a acestuia.

Limbajul dactil și limbajul mimico-gestual trebuie folosite în activitatea din cabinetele de terapii specifice și de compensare ca suport, ca ajutor în procesul demutizării, sau ca principale modalități de comunicare pentru elevii care au deficiențe asociate, ori pentru cei care își însușesc cu dificultate limba vorbită. Conținutul tematic este același, diferă forma de prezentare.

Bibliografie:

1. Frederique, W. K., (2014), *(Psiho) Motricitate – Sprijin, prevenție și compensare*, Editura ASCR, Cluj Napoca;
2. Guțu, M., (1975), *Curs de logopedie*, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj Napoca;
3. ***(1993) Ministerul Învățământului , *Programe școlare pentru clasele V-VIII, Școala specială pentru elevi cu handicap de auz, hipoacuzici* , București;

4. Păunescu, C., (1984), *“Tulburări de limbaj la copil”*, Editura Medicală, București;
5. *** (2013), *Programa școlară pentru disciplina “Comunicare în limba română”*, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București;
6. *** (2013), *Programa școlară pentru disciplina “Educație fizică”*, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București;
7. *** *Programa școlară pentru disciplina “Educație senzorială, motorie și psihomotorie”*, Clasele I , a VI-a, aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5235 / 01.09.2008
8. Stănică, E., Benescu, C., (1963), *“Probleme metodice de tehnica vorbirii și labiolectură”*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
9. Stănică, I. (coord.), (1977), *„Probleme metodice de labiolectură și tehnica vorbirii”*, Institutul central de perfecționare a personalului didactic , București;
10. Vrășmaș, E., Mușu, I., Stănică, C.; (1997), *“Terapia tulburărilor de limbaj - Intervenții logopedice”*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo-Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Dumitrescu Daniela Sorina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Imbir Ana-Irina	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Popa Maria-Roxana	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Nae Daniela	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Samson Antonela	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

AUDIOLOGIE EDUCAȚIONALĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Audiologia educațională face parte din aria curriculară "Terapii specifice și de compensare" și îi este alocat, prin planul-cadru de învățământ, aprobat prin OMEN 3622/2018, anexa 13, un buget de timp de 1 oră/săptămână/clasă.

Programa școlară pentru *Audiologie educațională* destinată elevilor cu dizabilități auditive este elaborată conform noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Este concepută pe ciclul de învățământ și oferă elevilor posibilitatea de a-și forma competențele propuse în ritm propriu și în limite individuale, impuse de tipul și gradul dizabilității de auz, precum și de asocierea acesteia cu alte deficiențe.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/ ciclul de învățământ
- Conținuturi/ ciclul de învățământ
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate indică achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, precum și elemente de evaluare/reevaluare a antrenamentului auditiv.

Punctul de plecare în elaborarea acestei programe pentru *Audiologie educațională* îl constituie convingerea că o cunoaștere profundă a elevului deficient de auz în ansamblul dezvoltării sale bio-psiho-sociale va determina corecta ancorare în structura programei propuse.

În funcție de tabloul psiho-dinamic al fiecărui copil, se va proiecta traseul terapeutic, prin selectarea acelor activități care corespund nevoilor lui specifice. Inițierea unui program recuperator-compensatoriu depinde într-o măsură majoră de momentul apariției dizabilității, de tipul și gradul acesteia, de intervenția anterioară de care a beneficiat copilul.

În funcție de rezultatele obținute de elev la evaluarea inițială, profesorul psihopedagog concepe pentru fiecare copil un plan de intervenție personalizată, care va fi obligatoriu corelat cu activitățile din cadrul Terapiilor și programelor de intervenție.

Auzul este principalul simț care contribuie la îmbogățirea activității psihice.

Copilul cu dizabilitate de auz nu a recepționat vreodată limbajul printr-o simplă expunere la baia de cuvinte a mediului înconjurător, el putând achiziționa limbajul în mod organizat, printr-un program de terapie. Consecința cea mai gravă a surdității este absența achiziționării spontane a limbajului, dar nu este singura. Toată lumea sonoră îi este străină și absența stimulării auditive determină o experiență senzorială incompletă în raport cu lumea înconjurătoare.

Parcurgem o perioadă de evoluție puternică a tehnicilor și aparaturii de examinare și evaluare a funcției auditive, precum și a metodelor de tratament protetic auditiv (proteze auditive digitale, sisteme FM, implant cohlear). Carta Națională pentru introducerea testelor auditive pentru nou născuți ca standard în maternitățile din

România (2014), Programul Național de Screening Auditiv la Nou-Născuți (2016), OMS nr. 4/2017 pentru aprobarea Protocolului de screening auditiv universal la nou-născuți, lansarea RENZA (Registrul Electronic Național de Screening Auditiv) în 2017, Ordinul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Ministerului Sănătății și Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 1985/1305/5805/2016 privind aprobarea metodologiei pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale, sunt documente din ultima perioadă care ar trebui să faciliteze accesul tuturor copiilor la diagnosticarea și intervenția precoce în ceea ce privește hipoacuzia. Totuși, în școlile speciale ajung încă mulți copii care nu beneficiază de dispozitive de amplificare auditivă, care nu au beneficiat de niciun fel de intervenție până la vârsta școlarității, precum și copii care au fost diagnosticați și au un dispozitiv de amplificare, dar nu și-au însușit limbajul verbal. Prima obligație a instituției de învățământ în care ajung copii pentru care nu s-a stabilit încă un tratament protetic auditiv este diagnosticarea acestora și stabilirea tipului optim de dispozitiv de reabilitare auditivă. În cadrul activităților de audiologie educațională din școală se pot desfășura activități de examinare a auzului, dar stabilirea diagnosticului și a măsurilor recuperatorii se va realiza de către o echipă multidisciplinară care include medicul pediatru, medicul ORL, audiologul, audioprotezistul, profesor psihopedagog, profesorul de psihopedagogie specială, profesorul educator.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unei atitudini pozitive a elevului față de utilizarea dispozitivului de reabilitarea auditivă, cu ajutor și independent**
- 2. Percepția auditivă a sunetelor neverbale în contexte familiare**
- 3. Percepția auditivă a sunetelor verbale în contexte familiare**

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea unei atitudini pozitive a elevului față de utilizarea dispozitivului de reabilitare auditivă, cu ajutor și independent

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Oferirea răspunsurilor la examinarea audiometrică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități pentru stabilirea relației optime a copilului cu profesorul psihopedagog; - Exerciții de familiarizare a copilului neprotezat cu audiometrul; - Exerciții de identificare a stimulilor auditivi; - Exerciții pentru formarea capacității de răspuns la sunetele auzite.
<p>1.2. Manevrarea dispozitivului de reabilitare auditivă, cu ajutor și independent</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții - joc de utilizare a protezei auditive; - Exerciții de manevrare a dispozitivului de reabilitare auditivă: scoaterea/introducerea corectă a olivei în pavilionul urechii protezate, fixarea corectă a componentei externe a implantului cohlear cu ajutor și independent; - Exerciții de alimentare corectă a dispozitivului de reabilitare auditivă, în funcție de tipul acestuia, cu ajutor și independent; - Exerciții de închidere-deschidere a dispozitivului de reabilitare auditivă, cu ajutor și independent.
<p>1.3. Utilizarea la parametri funcționali a dispozitivului de reabilitare auditivă, cu ajutor și independent</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de păstrare curată a componentelor protezei auditive, cu ajutor și independent; - Activități de îngrijire a pavilionului urechii și a conductului auditiv extern, cu ajutor și independent; - Activități de verificare zilnică a funcționalității protezei auditive, cu ajutor și independent; - Exerciții pentru formarea deprinderilor de folosire a dispozitivului de reabilitare auditivă pe tot parcursul activităților, cu excepția celor pentru care există contraindicații (înot, baie, anumite sporturi etc.).

2. Percepția auditivă a sunetelor neverbale în contexte familiare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1. Orientarea spre sursele sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de orientare a atenției copilului către sunete și zgomote: strigăte, onomatopee, lovituri cu diferite corpuri, zgomotul apei, sunete produse de sonerie, telefon, diferite jucării, voci etc; - Activități de audiere a unor emisii vocale ale diferitelor animale și păsări; - Activități de audiere a sunetelor produse de diferite jucării sonore, instrumente muzicale.
<p>2.2. Reacția la jucării sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu jucării sonore pentru a produce asocierea obiect-sunet; - Exerciții de reproducere de către copil a sunetelor produse de jucăriile sonore.
<p>2.3. Identificarea surselor sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de determinare a sunetului cu diferite surse dispuse în fața elevului, astfel încât sunetele sesizate să devină semnificative pentru copil; - Exerciții de recunoaștere a obiectelor/vietăților care produc un anumit sunet; - Jocuri de tipul "Hai să ne jucăm!", "Ce jucărie face sunetul acesta?", "Cine/ce face așa?", "La Grădina Zoologică", "În ogradă".

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.4. Identificarea și diferențierea progresivă a sunetelor neverbale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu surse sonore dispuse în spatele copilului prin varierea distanțelor (1-2-3 m); - Exerciții de recunoaștere după auz a sunetelor emise de sirenă, claxon, tren, mașină, instrumente muzicale, fenomene ale naturii; - Exerciții de recunoaștere după auz a zgomotelor de circulație; - Exerciții de recunoaștere după auz a diferitelor mijloace de transport; - Exerciții de recunoaștere după auz a onomatopeelor specifice păsărilor și animalelor mai cunoscute copiilor; - Jocuri de tipul "Recunoaște instrumentul", "Vânătorul prinde prada", "Cine bate toba?" etc.
<p>2.5. Diferențierea calităților auditive (timbrul, intensitatea, înălțimea, direcția, durata)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru diferențierea sunetelor emise de clopoței de mărimi și materiale diferite; - Exerciții de ascultare a unor melodii interpretate cu instrumente diferite; - Exerciții de diferențiere a intensității sunetelor produse de tobă, pocnituri, bătăi din palme, ciocănituri; - Exerciții de ascultare și recunoaștere a sunetelor emise de diferite instrumente muzicale, de tonalități diferite (joase/înalte); - Exerciții de recunoaștere a direcției sunetului cu surse sonore imobile (aproape, departe, în față, în spate); - Exerciții de recunoaștere a direcției sunetului cu surse sonore mobile (sunetul se apropie, se depărtează, sursa sonoră este în față, în spate, la dreapta, la stânga); - Exerciții de diferențiere a sunetelor după durată (lung/scurt).

3. Percepția auditivă a sunetelor verbale în contexte familiare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1 Perceperea vocii umane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a vocii umane de sunetele neverbale; - Exerciții de identificare și diferențiere a diferitelor tipuri de voce: bărbat, femeie, copil, propria voce; - Exerciții de recunoaștere a vocilor unor persoane apropiate; - Exerciții de recunoaștere a timbrului vocii umane și a diferitelor intensități.
<p>3.2 Perceperea auditivă a fonemelor și a structurilor verbale asociate cu labiolectura</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de audiție și citire labială a silabelor, cuvintelor monosilabice, bisilabice și trisilabice și a propozițiilor simple; - Exerciții de imitare a fonemelor și structurilor verbale auzite și labiolecturate.
<p>3.3 Perceperea structurilor verbale numai pe cale auditivă, fără labiolectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de audiție a silabelor, cuvintelor monosilabice, trisilabice și a propozițiilor simple.
<p>3.4 Identificarea, discriminarea și reproducerea structurilor verbale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a sunetelor emise de instrumente și vocea umană; - Exerciții pentru recunoaștere a vocii persoanelor cunoscute și a propriei voci; - Exerciții de diferențiere a diferitelor voci; - Exerciții de diferențiere a vocii solitare de un grup de voci; - Exerciții de diferențiere a cântecului de vorbire; - Exerciții de recunoaștere după auz a numelui (colegi, profesori, alte persoane cunoscute); - Exerciții de diferențiere și de stabilire a umărului de sunete dintr-un cuvânt;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- Exerciții de recunoaștere și reproducere a fonemelor (vocale și consoane), izolate, în silabe și în cuvinte;
- Exerciții de reproducere a materialului verbal audiat.

3.5 Înțelegerea auditivă

- Exerciții de ascultare, identificare și raportare la imagini a unor cuvinte;
- Exerciții de ascultare, identificare și raportare la imaginile corespunzătoare a unor structuri verbale simple;
- Exerciții pentru perceperea auditivă a comenzilor verbale;
- Exerciții pentru distingerea prin auz a unor întrebări simple;
- Exerciții de recunoaștere și diferențiere a unor propoziții simple;
- Exerciții de diferențiere prin auz a silabelor și cuvintelor asemănătoare fonetic;
- Exerciții pentru distingerea intonației (afirmative, interogative, exclamative);
- Exerciții de scriere după dictare cu material verbal cunoscut;
- Exerciții pentru distingerea prin auz a întrebărilor pe baza unui text citit;
- Exerciții de receptare a mesajelor dintr-un dialog cu profesorul.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
Dispozitivul de reabilitare auditivă	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea corectă a dispozitivului de reabilitare auditivă - Îngrijirea corespunzătoare a dispozitivului de reabilitare auditivă și a urechii - Alimentarea corectă a dispozitivului de reabilitare auditivă - Verificarea funcționalității dispozitivului de reabilitare auditivă
Atenția auditivă (conștientizarea existenței și a posibilităților de percepere auditivă a mediului înconjurător)	<ul style="list-style-type: none"> - Sesizarea sunetelor verbale și neverbale - Intuirea prezenței sunetului și duratei sunetului în formarea și dezvoltarea percepțiilor auditive. - Sesizarea intensității sunetului
Percepția și memoria auditivă	<ul style="list-style-type: none"> - Diferențierea auditivă prin folosirea nemijlocită a surselor emitente de sunete sau zgomote - Diferențierea auditivă în absența surselor sonore - Diferențierea diferitelor calități ale sunetului
Identificarea auditivă a vorbirii	<ul style="list-style-type: none"> - Foneme - Silabe - Cuvinte - Propoziții simple de tip afirmativ, interogativ, exclamativ - Texte scurte - Dialogul

Bibliografie:

1. Anca, M., (2001), *Psihologia deficiențelor de auz*, Presa Universitară Clujană, Cluj – Napoca;
2. Boca, A., *Curs Proiectarea, organizarea și evaluare activităților didactice*, Fondul Social European POSDRU 2007-2013 Limbajul Mimico-Gestual Românesc, Universitatea Babeș-Bolyai;
3. Guțu, M., (1975), *Curs de logopedie*, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj Napoca;
4. Stănică I. (coord.), (1977), *Probleme metodice de labiolectură și tehnica vorbirii*, Institutul central de perfecționare a personalului didactic, București;
5. Stănică I, Popa, M., Popovici, D.V., (2001), *Psihopedagogia specială – Deficiența de auz*, Edit. PRO HUMANITATE, București.
6. ***(1993), Ministerul Învățământului , *Programe școlare pentru clasele I - IV Școli speciale pentru elevi cu handicap de auz - surzi*, București;
7. ***(1993), Ministerul Învățământului, *Programe pentru grădinițe speciale*, București;
8. ***(1993), Ministerul Învățământului, *Programe școlare pentru clasele V - VIII Școli speciale pentru elevi cu deficiențe de auz - hipoacuzici și surzi*, București;
9. ***(2015), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Nae Daniela	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Țîrlui Ileana Florentina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

AUDIOLOGIE EDUCAȚIONALĂ

**Învățământ special gimnazial
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Audiologia educațională face parte din aria curriculară "Terapii specifice și de compensare" și îi este alocat, prin planul-cadru de învățământ, aprobat prin OMEN 3622/2018, Anexa 13, un buget de timp de 1 oră/săptămână/clasă.

Programa școlară pentru *Audiologie educațională* destinată elevilor cu dizabilități auditive este elaborată conform noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Este concepută pe ciclul de învățământ și oferă elevilor posibilitatea de a-și forma competențele propuse în ritm propriu și în limite individuale, impuse de tipul și gradul dizabilității de auz, precum și de asocierea acesteia cu alte deficiențe.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/ ciclul de învățământ
- Conținuturi/ ciclul de învățământ
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate indică achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, precum și elemente de evaluare/reevaluare a antrenamentului auditiv.

Punctul de plecare în elaborarea acestei programe pentru *Audiologie educațională* îl constituie convingerea că o cunoaștere profundă a elevului deficient de auz în ansamblul dezvoltării sale bio-psiho-sociale va determina corecta ancorare în structura programei propuse.

În funcție de tabloul psiho-dinamic al fiecărui copil, se va proiecta traseul terapeutic, prin selectarea acelor activități care corespund nevoilor lui specifice. Inițierea unui program recuperator-compensatoriu depinde într-o măsură majoră de momentul apariției dizabilității, de tipul și gradul acesteia, de intervenția anterioară de care a beneficiat copilul.

În funcție de rezultatele obținute de elev la evaluarea inițială, profesorul psihopedagog concepe pentru fiecare copil un plan de intervenție personalizată, care va fi obligatoriu corelat cu activitățile din cadrul Terapiilor și programelor de intervenție.

Auzul este principalul simț care contribuie la îmbogățirea activității psihice.

Copilul cu dizabilitate de auz nu a recepționat vreodată limbajul printr-o simplă expunere la baia de cuvinte a mediului înconjurător, el putând achiziționa limbajul în mod organizat, printr-un program de terapie. Consecința cea mai gravă a surdității este absența achiziționării spontane a limbajului, dar nu este singura. Toată lumea sonoră îi este străină și absența stimulării auditive determină o experiență senzorială incompletă în raport cu lumea înconjurătoare.

Parcurgem o perioadă de evoluție puternică a tehnicilor și aparaturii de examinare și evaluare a funcției auditive, precum și a metodelor de tratament protetic auditiv (proteze auditive digitale, sisteme FM, implant cohlear). Carta Națională pentru introducerea testelor auditive pentru nou născuți ca standard în maternitățile din

România (2014), Programul Național de Screening Auditiv la Nou-Născuți (2016), OMS nr. 4/2017 pentru aprobarea Protocolului de screening auditiv universal la nou-născuți, lansarea RENZA (Registrul Electronic Național de Screening Auditiv) în 2017, Ordinul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Ministerului Sănătății și Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 1985/1305/5805/2016 privind aprobarea metodologiei pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale, sunt documente din ultima perioadă care ar trebui să faciliteze accesul tuturor copiilor la diagnosticarea și intervenția precoce în ceea ce privește hipoacuzia. Totuși, în școlile speciale ajung încă mulți copii care nu beneficiază de dispozitive de amplificare auditivă, care nu au beneficiat de niciun fel de intervenție până la vârsta școlarității, precum și copii care au fost diagnosticați și au un dispozitiv de amplificare, dar nu și-au însușit limbajul verbal. Prima obligație a instituției de învățământ în care ajung copii pentru care nu s-a stabilit încă un tratament protetic auditiv este diagnosticarea acestora și stabilirea tipului optim de dispozitiv de reabilitare auditivă. În cadrul activităților de audiologie educațională din școală se pot desfășura activități de examinare a auzului, dar stabilirea diagnosticului și a măsurilor recuperatorii se va realiza de către o echipă multidisciplinară care include medicul pediatru, medicul ORL, audiologul, audioprotezistul, profesor psihopedagog, profesorul de psihopedagogie specială, profesorul educator.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unei atitudini pozitive a elevului față de utilizarea dispozitivului de reabilitarea auditivă**
- 2. Percepția auditivă a sunetelor neverbale în contexte diferite**
- 3. Percepția auditivă a sunetelor verbale în contexte diferite**

Clasele a V-a – a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea unei atitudini pozitive a elevului față de utilizarea dispozitivului de reabilitare auditivă

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Oferirea răspunsurilor la examinarea audiometrică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități pentru stabilirea relației optime a elevului cu audiologul, psihopedagogul; - Activități pentru realizarea diferitelor tipuri de investigații subiective la început de an școlar sau ori de câte ori este nevoie.
<p>1.2. Manevrarea dispozitivului de reabilitare auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manevrare a dispozitivului de reabilitare auditivă: scoaterea/introducerea corectă a olivei în pavilionul urechii protezate, fixarea corectă a componentei externe a implantului, independent; - Exerciții de alimentare corectă a dispozitivului de reabilitare auditivă, în funcție de tipul acestuia, independent; - Exerciții de închidere-deschidere a dispozitivului de reabilitare auditivă, independent.
<p>1.3. Utilizarea la parametrii funcționali a dispozitivului de reabilitare auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de păstrare curată a componentelor protezei auditive, independent; - Activități de îngrijire a pavilionului urechii și a conductului auditiv extern, independent; - Activități de verificare zilnică a funcționalității protezei auditive, independent; - Exerciții pentru conservarea deprinderilor dobândite de folosire a dispozitivului de reabilitare auditivă pe tot parcursul activităților, cu excepția celor pentru care există contraindicații (înot, baie, anumite sporturi etc.).

2. Percepția auditivă a sunetelor neverbale în contexte diferite

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Orientarea automatizată spre sursele sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare a atenției copilului către sunete și zgomote: strigăte, onomatopee, lovituri cu ciocanul sau cu diferite corpuri, zgomotul apei, sonerie, telefon, diferite jucării, voci, telefon etc.
<p>2.2. Reacția la surse sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu diferite tipuri de surse sonore ; - Reproducerea de către copil a sunetelor auzite.
<p>2.3. Identificarea surselor sonore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de alegere a obiectelor care produc un anumit sunet; - Jocuri de tipul "Cine este mai atent?", "Cine face așa?".
<p>2.4. Identificarea și diferențierea sunetelor neverbale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu surse sonore dispuse în spatele copilului prin varierea distanțelor (1-2-3 m); - Exerciții de recunoaștere după auz a sunetelor emise de sirenă, claxon, tren, mașină, instrumente muzicale, fenomene ale naturii; - Exerciții de recunoaștere după auz a onomatopeelor specifice păsărilor și animalelor; - Exerciții de recunoaștere după auz a zgomotelor de circulație; - Exerciții de recunoaștere după auz a diferitelor mijloace de transport;
<p>2.5. Diferențierea calităților auditive (timbrul, intensitatea, înălțimea, direcția, durata)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a unor melodii interpretate cu instrumente diferite; - Exerciții de recunoaștere a diferitelor instrumente muzicale; - Exerciții de diferențiere a intensității sunetelor; - Exerciții de ascultare și recunoaștere a sunetelor emise de diferite instrumente

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>muzicale, de tonalități diferite (joase/înalte);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a direcției sunetului cu surse sonore imobile și mobile în mediul natural; - Exerciții de diferențiere a sunetelor după durată în mediul natural.

3. Percepția auditivă a sunetelor verbale în contexte diferite

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1. Perceperea vocii umane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a vocii umane de sunetele neverbale; - Exerciții de identificare și diferențiere a diferitelor tipuri de voce: bărbat, femeie, copil; - Exerciții de recunoaștere a diferitelor voci cunoscute (profesori, colegi, prieteni); - Exerciții de recunoaștere a timbrului vocii umane și a diferitelor intensități; - Exerciții de identificare a vocilor cunoscute dintre mai multe voci.
<p>3.2. Perceperea auditivă a fonemelor și a structurilor verbale asociate cu labiolectura</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de audiție și citire labială a propozițiilor; - Exerciții de reproducere a structurilor verbale auzite și labiolecturate.
<p>3.3. Perceperea structurilor verbale numai pe cale auditivă, fără labiolectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de audiție a unor propoziții și texte scurte.
<p>3.4. Identificarea, discriminarea și reproducerea structurilor verbale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de diferențiere a sunetelor emise de instrumente și vocea umană; - Exerciții de diferențiere a diferitelor voci; - Exerciții de recunoaștere a vocii persoanelor cunoscute (părinți, profesori, colegi, propria voce); - Exerciții de diferențiere a vocii solo de un grup de voci; - Exerciții de diferențiere a cântecului de vorbire; - Exerciții de reproducere a materialului verbal audit; - Jocuri de tipul "Deschide urechea bine!", "Ghici cine a vorbit!", "Telefonul fără fir".
<p>3.5. Înțelegerea auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru distingerea prin auz a întrebărilor pe baza unui text citit; - Exerciții pentru distingerea prin auz a unor întrebări utilizând material verbal cunoscut; - Exerciții de receptare a unui text citit de un coleg; - Exerciții de receptare a mesajelor dintr-un dialog cu profesorul sau cu un coleg; - Exerciții de receptare a mesajelor dintr-un dialog cu persoane cunoscute și necunoscute; - Exerciții de receptare a mesajelor din emisiuni la radio sau televizor; - Exerciții pentru distingerea intonației (narrative, interogative, exclamative); - Exerciții de scriere după dictare cu material verbal cunoscut și necunoscut; - Exerciții pentru distingerea elementelor prozodice ale limbii (ritm, accent, intonație).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Dispozitivul de reabilitare auditivă	<ul style="list-style-type: none"> - Manevrarea corectă a dispozitivului de reabilitare auditivă - Îngrijirea corespunzătoare a dispozitivului de reabilitare auditivă și a urechii - Alimentarea corectă a dispozitivului de reabilitare auditivă - Verificarea funcționalității dispozitivului de reabilitare auditivă
Atenția auditivă (conștientizarea existenței și a posibilităților de percepere auditivă a mediului înconjurător)	<ul style="list-style-type: none"> - Sesizarea sunetelor verbale și neverbale - Intuirea prezenței sunetului și duratei sunetului în formarea și dezvoltarea percepțiilor auditive - Sesizarea intensității sunetului
Percepția și memoria auditivă	<ul style="list-style-type: none"> - Diferențierea auditivă prin folosirea nemijlocită a surselor emitente de sunete sau zgomote - Diferențierea auditivă în absența surselor sonore - Diferențierea diferitelor calități ale sunetului
Identificarea auditivă a vorbirii	<ul style="list-style-type: none"> - Cuvinte - Propoziții simple și complexe de tip afirmativ, interogativ, exclamativ - Texte - Dialogul - Elemente prozodice ale limbii

Sugestii metodologice

Înșușirea limbajului verbal este strâns legată de educarea auzului. În școala specială, activitatea de educare a auzului se desfășoară în cabinete de audiologie educațională, izolate fonice, dar și în cadrul unor activități frontale, fie cu întreaga clasă, fie cu un grup format din 2-3 copii. *Audiologia educațională* urmărește formarea la copiii cu deficiență de auz a competențelor de a-și utiliza restantul auditiv, în ceea ce privește sunetele neverbale și sunetele verbale. Este necesar să se antreneze mai întâi restantul auditiv pentru perceperea sunetelor neverbale și pe această bază să se treacă la sunetele articulate. Aceste două etape nu pot fi separate determinant în timp, dar în prima etapă au prioritate sunetele neverbale.

Prin antrenament continuu se mărește volumul vocabularului audibil.

Toate activitățile desfășurate trebuie să conducă la crearea unui interes al copilului pentru lumea sonoră, la conștientizarea faptului că utilizarea unui dispozitiv de reabilitare auditivă conduce la îmbunătățirea priceperii limbajului oral și dezvoltarea comunicării, contribuind astfel la facilitarea integrării sociale.

În școala specială, programul terapeutic de antrenament auditiv va fi stabilit pentru fiecare copil în parte, ținând cont de multitudinea elementelor de diferențiere:

- Vârsta copilului, tipul și gradul deficitului auditiv;
- Realizarea sau nu a unei intervenții precoce și metoda terapeutică utilizată;
- Existența tulburărilor asociate;
- Modalitatea de amplificare auditivă utilizată și momentul în care aceasta s-a realizat.

Pentru copiii care nu au beneficiat de intervenție optimă în perioada antepreșcolară și preșcolară, destul de târziu în timp, în școala specială trebuie să se parcurgă cele patru etape în educarea auzului stabilite de Pollak și Down:

- Copilul este învățat să asculte, acesta adaptându-se la o amplificare permanentă;
- Copilului i se atrage atenția asupra tuturor sunetelor care-l înconjoară și învață să reacționeze la acestea;
- Copilul învață să localizeze sunetul; i se vor arăta sursele sonore pentru ca sunetele să devină semnificative pentru el;
- Copilul învață să diferențieze sunetele.

În perioada de adaptare a copilului cu un aparat auditiv, primele exerciții vor avea un caracter de joacă. Aparatul va fi utilizat la început în cadrul unor ședințe scurte, atunci când copilul este calm, liniștit, are dorința de a se juca. Dacă copilul respinge proteza nu se va insista, ci se va reveni peste câteva ședințe. Pentru a se utiliza amplificarea optimă, trebuie cunoscute foarte bine nivelul resturilor auditive și puterea de amplificare a aparatului.

Pentru copiii cu implant cohlear, reabilitarea auditivă postimplant presupune parcurgerea etapelor de detectare, discriminare, identificare, recunoaștere și înțelegere, etape care se diferențiază prin perioada de aplicație, tipul și numărul exercițiilor, în raport cu vârsta, tipul și gradul deficitului auditiv, tipul de implant.

Orice intervenție trebuie să se bazeze pe o evaluare cât mai exactă a capacității de auz a fiecărui copil. Astfel, în cadrul evaluării inițiale, se vor stabili:

- Nivelul de pierdere a auzului prin utilizarea diferitelor metode subiective de investigare a auzului: acumetria instrumentală (Proba Rinne și proba Weber), audiometria tonală, audiometria vocală;
- Forma de comunicare utilizată prioritar de copil (mimico-gesticulația, comunicarea verbală);
- Structurile verbale folosite.

Reevaluarea și reprogramarea antrenamentului auditiv va urmări:

- Repetarea testărilor pentru stabilirea nivelului de pierdere a auzului, dacă efectul protezării nu este cel dorit;

- Reluarea antrenamentului auditiv atunci când copilul utilizează o proteză cu parametri tehnici diferiți de proteza anterioară.

Toate acestea se pot realiza prin stabilirea unei relații eficiente și dinamice între profesorul psihopedagog, audiolog, medic și familia copilului.

Copilului trebuie să i se ofere posibilități multiple de a percepe sunete, atât în mediul școlar, cât și în mediul natural. De aceea, sunt foarte importante activitățile de explorare a mediului sonor natural: stradă, parc, magazin, piață, teatru, pădure, malul apei, grădina zoologică etc. Audițiile muzicale, jocurile ritmice și dansurile sunt activități care vor contribui la formarea și dezvoltarea abilităților ritmice ale copiilor cu deficiență de auz.

Principalele cerințe pentru realizarea unor activități educative de calitate sunt:

- *Atmosfera calmă*
- *Mediu ambiant plăcut*
- *Stabilirea unei relații de cooperare optimă între copil și psihopedagog*
- *Trezirea interesului copilului pentru activitate*
- *Stimularea și susținerea permanentă a copiilor pentru a fi atenți, concentrați, doriți să audă sunete și să utilizeze ei înșiși surse sonore*

Pentru antrenarea funcțiilor auditive, antrenarea capacității de discriminare auditivă, a auzului fonematic și a memoriei auditive se utilizează cu mult succes Tehnologia informației și a comunicării, cât și softuri educaționale specifice, CD-uri, DVD-uri etc. Noile tehnologii oferă multiple posibilități de organizare a activităților, stârnesc interesul copiilor, sunt atractive pentru aceștia, pot oferi feedback direct copilului.

Bibliografie:

1. Anca, M., (2001), *Psihologia deficiențelor de auz*, Presa Universitară Clujană, Cluj – Napoca;
2. Boca, A., *Curs Proiectarea, organizarea și evaluare activităților didactice*, Fondul Social European POSDRU 2007-2013 Limbajul Mimico-Gestual Românesc, Universitatea Babeș-Bolyai;
3. Guțu, M., (1975), *Curs de logopedie*, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj Napoca;
4. Stănică, I. (coord.), (1977), *Probleme metodice de labiolectură și tehnica vorbirii*, Institutul central de perfecționare a personalului didactic, București;
5. Stănică, I, Popa, M., Popovici, D.V., (2001), *Psihopedagogia specială – Deficiența de auz*, Edit. PRO HUMANITATE, București.
6. ***(1993), Ministerul Învățământului, *Programe școlare pentru clasele I - IV Școli speciale pentru elevi cu handicap de auz - surzi*, București;
7. ***(1993), Ministerul Învățământului, *Programe pentru grădinițe speciale*, București;
8. ***(1993), Ministerul Învățământului, *Programe școlare pentru clasele V - VIII Școli speciale pentru elevi cu deficiențe de auz - hipoacuzici și surzi*, București;
9. ***(2015), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației;

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Cercetării****Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Iftene Iulia Mădălina	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Nae Daniela	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București
Țîrlui Ileana Florentina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia este definită ca terapie prin mișcare și se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic, este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ care îmbină cunoștințe din disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației. Kinetoterapia are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Kinetoterapia este o disciplină specifică învățământului special, fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu deficiențe intelectuale ușoare și moderate, elevii cu deficiențe intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu deficiențe auditive și elevii cu deficiențe vizuale.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum, cu respectarea câtorva principii esențiale:

- Continuitate la nivelul ciclurilor de învățământ/claselor
- Individualizarea și particularizarea evaluării și a terapiei
- Centrarea pe elev a terapiei
- Interdisciplinaritate

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul primar, clasele Pregătitoare – a IV-a, din învățământul special pentru deficiențe auditive. Disciplina este prevăzută în *Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități auditive*, în aria curriculară *“Terapii specifice și de compensare”* și are un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar (clasele Pregătitoare – a IV-a).

Făcând parte din aria curriculară *“Terapii specifice și de compensare”* alături de celelalte terapii specifice elevului cu deficiențe auditive (Educație perceptiv-auditivă, Formarea și structurarea limbajului, Educație ritmică), Kinetoterapia contribuie la creșterea integrării socio-profesionale a deficientului de auz, centrându-și intervenția pe ameliorarea/compensarea/reeducarea funcțională/corectarea și recuperarea motrică. Kinetoterapia are un rol foarte important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară și profesională a copilului deficient de auz, urmărind corectarea deficiențelor fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii, educarea/reeducarea respirației și a echilibrului.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu primar.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel primar, fără a fi conturate competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu deficiențe auditive reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/abilitare-reabilitare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele, sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei Kinetoterapie urmăresc achizițiile elevului deficient de auz pentru întregul ciclu primar. Acestea concură la familiarizarea elevului cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și a unei dezvoltări fizice armonioase, la educarea tuturor formelor de respirație, la dezvoltarea echilibrului static și dinamic și la dezvoltarea motricității.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă de Kinetoterapie sunt propuse exemple de activități de învățare/terapie care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiențe auditive și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare/terapie variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevii cu deficiențe auditive.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la: proiectarea didactică; strategiile didactice propuse profesorilor de Kinetoterapie; aspecte de abordare a conținuturilor și elemente de evaluare.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă, se constituie într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu deficiențe auditive, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul mai multor cicluri de învățământ/clase. Astfel, este necesar lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical, etc.).

În realizarea programului kinetoterapeutic se impune individualizarea intervenției prin construirea de Planuri de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gravitatea afecțiunii/deficienței fizice primare ținând cont și de deficiența senzorială auditivă.

În acest sens, Kinetoterapia se ghidează după câteva principii generale (Cordun, M. „Kinetologie medicală”, Ed. Axa, București, 1999):

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- stabilirea precoce a diagnosticului;
- instituirea precoce a tratamentului;
- progresivitatea efortului;
- individualizarea terapiei;
- continuarea tratamentului până la recuperarea integrală;
- activitatea independentă;
- motivația.

Programa școlară pentru disciplina școlară Kinetoterapie ajută elevii cu deficiențe auditive să înțeleagă stadiile de dezvoltare fizică armonioasă, să-și formeze un reflex de atitudine corectă a corpului în activitățile cotidiene, să valorifice deprinderile motrice de bază și pe cele specifice unor ramuri sportive, în activități competiționale extracuriculare.

Programa școlară de Kinetoterapie este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică-terapeutică și adecvarea demersurilor didactice-terapeutice la sistemul de nevoi și interese ale elevilor deficienți de auz, la nivelul lor de vârstă și la particularitățile acestora, precum și ale comunității educaționale.

Competențe generale

- 1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic/terapeutic pentru obținerea/menținerea atitudinii corporale corecte**
- 2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Utilizarea segmentelor corpului pentru satisfacerea nevoilor primare**
- 4. Aplicarea comportamentelor adaptative în context social-integrator**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare/terapie

1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic/terapeutic pentru obținerea/menținerea atitudinii corporale corecte

Clasa Pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Reproducerea prin imitație a mișcărilor specifice exercițiilor corective</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea simultan cu profesorul de Kinetoterapie a mișcărilor impuse de acesta; - Exersarea mișcărilor specifice segmentelor corpului pentru corectarea deficiențelor fizice primare; - Autocorectarea conștientă și independentă a posturii corporale în acțiuni motrice dinamice.
<p>1.2. Exersarea mijloacelor fizice specifice în vederea corectării deficiențelor fizice primare și secundare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor pentru prevenirea apariției deficiențelor fizice secundare; - Executarea mișcărilor specifice pentru corectarea atitudinilor deficiente de postură; - Efectuarea corectă și independentă a unor exerciții corective din diferite poziții de bază ale organismului.
<p>1.3. Adoptarea unei atitudini corporale corecte în scop profilactic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Menținerea pe parcursul lecției a posturii corporale corecte; - Redresarea posturii corporale deficiente la atenționare; - Menținerea unei posturi corporale corecte în acțiuni motrice statice și dinamice simple.

2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1. Executarea cu ajutor a mijloacelor specifice în vederea reducerii spasticității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la exercițiile de rulare pe toate direcțiile de mișcare din decubit dorsal/decubit ventral pe Physio-ball; - Posturarea în poziții reflex-inhibitorii; - Exersarea cu ajutor a mijloacelor specifice de reducere a spasticității (întindere musculară, dezechilibrări).
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de alungire a musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară; - Exersarea mișcărilor de întindere musculară; - Executarea exercițiilor de mobilizare pasivă.
<p>2.3. Adoptarea pozițiilor specifice organismului uman</p> <ul style="list-style-type: none"> - Menținerea cu ajutor a pozițiilor: patrupezie, pe genunchi, așezat, ortostatism; - Păstrarea echilibrului în diferite poziții ale organismului micșorând progresiv suprafața de sprijin pe sol; - Menținerea echilibrului în diferite poziții ale organismului ridicând progresiv centrul de greutate.

3. Utilizarea segmentelor corpului pentru satisfacerea nevoilor primare

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea acțiunilor motrice pentru stabilirea lateralității și identificarea schemei corporale proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea aruncării și prinderii unei mingi/unui obiect portativ cu mâna dominantă; - Efectuarea loviturii cu piciorul dominant; - Executarea exercițiilor cu solicitarea alternativă a părților corpului (partea dreaptă, partea stângă); - Folosirea mijloacelor specifice pentru identificarea, recunoașterea și numirea propriilor părți ale corpului;

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
- Raportarea propriului corp la obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate.
3.2. Exersarea corectă a respirației în activitățile cotidiene
- Efectuarea de acțiuni motrice de tonifiere a musculaturii respiratorii; - Executarea exercițiilor de respirație de tip abdominal și toracic; - Executarea corectă a respirației de tip abdominal și toracic în activitățile de zi cu zi (vorbire, efort fizic, etc.).
3.3. Exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a echilibrului corpului
- Efectuarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - Efectuarea acțiunilor motrice care vizează dezvoltarea echilibrului; - Efectuarea acțiunilor motrice de redresare pasivă, pasivo-activă, activă; - Practicarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu micșorarea bazei de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate și modificarea suprafeței de sprijin; - Practicarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu obiecte portative/cu partener.
3.4. Exersarea tipurilor de prehensiune în condiții prestabilite
- Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală și terminală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală-laterală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune palmare; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție digito-palmară; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune interdigitale latero-laterală.

4. Aplicarea comportamentelor adaptative în context social-integrator

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
4.1. Exersarea deprinderilor motrice în condiții standardizate
- Executarea deplasării pe un traseu impus; - Efectuarea săriturii în condiții standardizate; - Practicarea aruncării și prinderii în condiții standardizate.
4.2. Exersarea de acțiuni motrice simple în regimul diferitelor calități motrice
- Efectuarea exercițiilor de coordonare în regimul celorlalte calități motrice; - Efectuarea exercițiilor de viteză în regimul celorlalte calități motrice; - Practicarea exercițiilor de rezistență în regimul celorlalte calități motrice; - Practicarea exercițiilor de forță în regimul celorlalte calități motrice.
4.4. Participarea la jocuri sportive adaptate care vizează dezvoltarea calităților motrice
- Exersarea elementelor adaptate din ramuri sportive individuale: tenis de masă, tenis de câmp, badminton, atletism, etc. - Exersarea elementelor adaptate din jocuri sportive pe echipe: volei, baschet, fotbal, rugbytag, bocce, etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
Atitudini deficiente ale posturii corporale / Deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate - Postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate simple - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții active libere ▪ Exerciții active cu propria rezistență - Actul respirator și reglarea respirației în efort (vorbire, activități fizice, activități de timp liber) - Exerciții de respirație abdominală - Exerciții de respirație toracică (costal-superioară)
Reeducare neuro-motorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex-inhibitorii - Rulări în decubit ventral/decubit dorsal pe Physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune/împingere - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Exerciții de redresare pasivă, pasivo-activă sau activă - Metoda Kabat - Schemele pentru membre, cap, gât și trunchi - Metoda Bobath - Metoda Vojta - Metoda Peto
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schemă corporală: - Exerciții de identificare și numire a propriilor părți ale corpului - Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de profesorul de Kinetoterapie

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Adoptarea unor poziții impuse de profesorul de Kinetoterapie - Exerciții/jocuri de recunoaștere a schemei corporale proprii <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lateralitate: - Exerciții de aruncare-prindere, transport de greutate - Exerciții de mers, alergare - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat, cu o greutate legată de un picior - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Mijloace specifice de raportare a propriului corp la obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate <ul style="list-style-type: none"> ▪ Respirație: - Exerciții de educare a respirației toracice - Exerciții de educare a respirației abdominale - Jocuri de emiteră a unor sunete onomatopice însoțite de mișcări imitative - Exerciții de suflat: menține înclinată flacăra unei lumânări; să facă bule în paharul cu apă; să mențină în aer un fulg; să împrăștie bucățele de hârtie; etc. - Exerciții de respirație pe ritm: inspir pe 2 timpi, expir pe 3 timpi; inspir pe 2 timpi, apnee 2 timpi, expir pe 2 timpi, apnee pe 2 timpi; etc. - Exerciții de inspir pe nas și expir pe gură <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehensiune: - Exerciții de prehensiune pentru dezvoltarea tuturor formelor de priză manuală - Exerciții de apucare/prindere/ridicare a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții de introducere a unor mărgelă într-o sticlă - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelă pe sfoară/ a pieselor de șah pe tabla specială, etc. - Exerciții de înșurubat-deșurubat <ul style="list-style-type: none"> ▪ Echilibru: - Exerciții de echilibru în activități statice - Exerciții de echilibru în activități dinamice – deplasări libere pe diferite suprafețe de sprijin
Capacitate motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a calităților motrice: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viteză de execuție în acțiuni motrice simple și în condiții de coordonare ▪ Viteza de deplasare pe direcție rectilinie ▪ Îndemânare/coordonare inter-segmentară ▪ Forța dinamică segmentară ▪ Rezistență cardio-respiratorie în eforturi aerobe ▪ Rezistență musculară locală - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor de locomoție: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Variante de mers: normal/obișnuit, pe vârfuri, pe călcâie ▪ Variante de deplasare: deplasare în patrupezie ▪ Variante de alergare: în tempo uniform moderat, cu transport/purtare de obiecte, cu schimbare de direcție ▪ Variante de sărituri: pe loc, peste obstacole ▪ Târâre joasă - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor motrice:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De manipulare: lansare, rostogolire, azvârlire, prindere cu ambele mâini ▪ De stabilitate: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare, posturi ortostatice, rostogoliri ▪ Combinate: escaladare, tracțiune, cățărare-coborâre, târâre - Jocuri de mișcare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Evaluarea în Kinetoterapie reprezintă primul și ultimul act al procesului de reeducare-recuperare, determinând identificarea scopului actului kinetoterapeutic, stabilirea strategiei terapeutice, a momentului în care actul kinetoterapeutic este finalizat, precum și a eficienței și a limitelor acțiunilor întreprinse.

Primul pas constă în evaluarea potențialului fizic al copilului în vederea stabilirii diagnosticului funcțional și a confirmării diagnosticului medical. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic.

Următoarea etapă este cea de stabilire a grupelor de lucru, individual sau grup de 2-3 elevi, în funcție de tipul și gravitatea deficiențelor fizice.

Etapă finală constă în elaborarea programului de intervenție kinetoterapeutic, în funcție de diagnostic, de vârsta psiho-neuromotorie și de posibilitățile de înțelegere și răspuns ale copilului deficient de auz.

În urma stabilirii diagnosticului funcțional de către profesorul de Kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de un medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de Kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare doar ca urmare a unei adevărate medicale pe care sunt specificate diagnosticul ce necesită Kinetoterapie și diagnosticele asociate/afecțiunile asociate.

Pe parcursul intervenției kinetoterapeutice sunt utilizate diferite instrumente și metode de evaluare. **Evaluarea** motricității generale a elevilor cu deficiențe senzoriale auditive se realizează prin metode obiective și subiective de evaluare.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate pe parcursul actului kinetoterapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- probe de evaluare a echilibrului
- probe funcționale cardio-vasculare
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

Evaluarea are diferite funcții:

- **evaluarea inițială** are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficienței fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- **evaluarea continuă** are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării kinetoterapiei, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic spre obiective mai complexe;
- **evaluarea finală sau sumativă** are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de Kinetoterapie (interpretarea criterială).

SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- *statura*
- *starea de nutriție*
- *atitudinea globală a corpului*
- *proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente*
- *concordanța dintre vârsta biologică și cronologică*
- *țesut celular subcutanat*
- *mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.*
- *oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.*
- *articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă*
- *motricitate spontană sau provocată*
- *atitudinea în timpul examinării*

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- *firul cu plumb*, la care raportările se fac doar pe verticală;
- *cadru antropometric de simetrie (CAS)*, la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- dimensiuni longitudinale (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrilor superioare și inferioare, în ansamblu și pe segmente);
- dimensiuni transversale (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biepicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- dimensiuni sagitale (diametrul antero-posterior al capului, al toracelui, sacro-pubian);

- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, taliei, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
- determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare. În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- *suportul antigravitațional al corpului*
- *pășitul*
- *echilibrul*
- *propulsia*

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- Prehensiunea terminală: apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- Prehensiunea subterminală: pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- Prehensiunea subtermino-laterală („pensa de cheie” sau „pensa de scris”): se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie;
- Prehensiunea palmară: apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- Prehensiunea prin opoziție digito-palmară: agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- Prehensiunea latero-laterală: menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare. Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru *coloana dorso-lombară*:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shober**
- **Distanța degete-sol**

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat. Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de Kinetoterapie.

Se utilizează **scala de evaluare în 6 trepte** (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

EVALUAREA ECHILIBRULUI

a) Evaluarea echilibrului static

Testul Romberg investighează echilibrul în poziția stând, membrele inferioare apropiate, membrele superioare pe lângă trunchi sau orientate în plan anterior cu coatele extinse. Inițial, testarea se face cu ochii deschiși. Se apreciază timp de 60 de secunde pierderea sau încercările de menținere a echilibrului (redresări) prin oscilații excesive sau prin pășire. În leziuni vestibulare se observă devierea laterală în partea afectată.

Testul Romberg sensibilizat evaluează echilibrul din poziția stând cu un picior în fața celuilalt reducându-se astfel suprafața de sprijin; se execută cu ochii deschiși. Poziția se menține 60 de secunde. Este interpretat ca și testul Romberg.

Testul Matorin pentru evaluarea coordonării generale și a echilibrului. Elevul din poziția stând, execută săritură cu întoarcere în jurul axei longitudinale a corpului, spre stânga și spre dreapta. În timpul săriturii, elevul nu trebuie să își piardă echilibrul, trebuie să aterizeze cu picioarele lipite, ca în poziția inițială, iar întoarcerea să fie de cât mai multe grade.

b) Evaluarea echilibrului dinamic

Proba Babinski – Weil sau proba stelei. Elevul, care inițial a privit cu atenție sala, este pus să facă de 5 ori drumul dus - întors, cu spatele, de la un perete la altul. În general, în timpul mersului, subiectul deviază de la traseul rectiliniu, deviația având aproximativ aspectul unei stele.

Interpretare: dacă unghiurile de deviație sunt sub 90° în 5 asemenea drumuri, proba este considerată normală.

Măsurarea echilibrului dinamic (testul Bass). Elevul stă cu piciorul drept pe punctul de plecare (marca) și apoi sare pe primul marcaj cu piciorul stâng și încearcă să mențină poziția statică timp de 5 secunde. Elevul va continua alternarea picioarelor sărind și menținând timp de 5 secunde poziția statică, până ce termină traseul. Vârful tălpii (pingeaua) trebuie să acopere complet marca, încât aceasta să nu se vadă. O performanță bună constă din acoperirea fiecărei mărci cu pingeaua fără atingerea dușumelei cu călcâiul sau altă parte a corpului și din menținerea poziției statice timp de 5

secunde, cu acoperirea fiecărei mărci. Se acordă 5 puncte pentru fiecare aterizare și acoperire corectă a mărcii și se adaugă câte un punct pentru fiecare secundă de menținere a echilibrului static. Se obține maximum de 10 puncte pentru fiecare marcă, sau un total de 100 puncte pentru traseul complet. Fiecare din cele 5 secunde de încercare de menținere a echilibrului va fi numărată cu voce tare, cu un punct acordat fiecărei secunde și cu înregistrarea punctelor pentru fiecare marcă. Elevul are voie să se reechilibreze după ce a aterizat corect, încercând să mențină echilibrul pentru 5 secunde.

PROBE FUNCȚIONALE CARDIO-VASCULARE

Testul Ruffier este un test simplu de evaluare a condiției fizice, care se bazează pe variațiile frecvenței cardiace în trei momente (repaus; după efort; după revenire), la un efort standard (genuflexiuni). Se calculează valorile indicelui Ruffier și se compară valorile de referință.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICIENȚE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICIENȚE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcărilor trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcărilor;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE (funcționale sau structurate)

Poziții utilizate:

- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- așezat
- stând depărtat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii;
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior. Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficienței;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbură – cu ajutorul membrilor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrilor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;
- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- decubit cu dispunere asimetrică a membrilor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității

- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelul acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrelor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORACELUI ÎNFUNDAT**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;

Exerciții corective:

- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORACELUI PLAT**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers:

- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN VARUM**

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;

Variante de alergare:

- alergare cu călcâiele la șezut;

Exerciții corective:

- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa
- stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN VALGUM**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele adduse;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;

Exerciții corective:

- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN FLEXIE**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
- așezat, mâinile pe genunchi – târare cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE**

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;

Variante de mers:

- mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă;

Exerciții corective:

- stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broscuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/ dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **PICIORULUI PLAT**

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;

Exerciții corective:

- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE**Metode și modalități de reeducare neuromotorie****a) gimnastica medicală:**

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

NOTĂ:

La disciplina KINETOTERAPIE nu se pun note sau calificative.

În funcție de evoluția elevului și a deficienței fizice, în planul de intervenție personalizat se pot face modificări în ceea ce privește: numărul de repetări, amplitudinea mișcării, viteza mișcării și dozarea efortului, conform principiului progresivității și gradării efortului.

Aplicarea mijloacelor specifice Kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul deficienței copilului.

Asigurarea unei comunicări eficiente cu elevul deficient de auz se realizează astfel:

- ✓ Înainte de a vorbi cu elevul deficient de auz ne vom asigura că acesta este atent și cu fața spre noi;
- ✓ Se va vorbi doar cu fața spre elev, la o distanță optimă care să permită labiolectura ("citirea pe buze"), rar și clar, fără exagerări ale buzelor, pe un ton normal;
- ✓ Se va folosi limbajul oral și Limbajul Mimico-Gestual, comunicarea totală pentru a ne asigura că mesajul este corect receptat;
- ✓ Dacă este nevoie se vor relua informațiile/propozițiile pentru ca acestea să fie bine înțelese;
- ✓ Se vor folosi la maxim resturile de auz ale elevilor deficienți de auz;
- ✓ Se va stimula funcționarea optimă a celorlalți analizatori valizi: kinestezic, vizual;
- ✓ Se vor minimaliza zgomotele de fond pe tot parcursul programului kinetoterapeutic;
- ✓ Se va asigura iluminarea adecvată a sălii de recuperare pentru facilitarea labiolecturii;
- ✓ Sarcinile de lucru se demonstrează și se explică;
- ✓ Elevii vor fi ajutați în execuție și vor fi corecți (unde/dacă este cazul);
- ✓ În activitățile de kinetoterapie ce se vor desfășura pe fond muzical, difuzoarele se vor plasa pe podeaua de lemn;
- ✓ Sunt contraindicate exercițiile care presupun un control redus al ochilor asupra mișcării sau exercițiile cu ochii închiși;
- ✓ Se va păstra o distanță optimă între elevii în formațiile de lucru;
- ✓ Se va preciza modul de utilizare a diferitelor materiale în timpul activității de kinetoterapie;
- ✓ Obiectele folosite în activitatea de kinetoterapie vor fi ținute aproape de elev, astfel încât acesta să poată vedea și gura vorbitorului și obiectul la care se face referire.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ, LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE, UNITĂȚI DE
ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ:

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	2
2.	Spalier	Buc.	1	2
3.	Saltea	Buc.	1	6
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	4
7.	Minge (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	4
9.	Baston (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
10.	Minge medicinală	Buc.	1	4
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
13.	Stepper	Buc.	1	1
14.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
15.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
16.	Greutați pentru încheieturi (săculeți nisip)	Buc.	1	2
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cantar persoane	Buc.	1	1
19.	Taliometru persoane	Buc.	1	1
20.	Spirometru	Buc.	1	1
21.	Goniometru	Buc.	1	1
22.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
23.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

BIBLIOGRAFIE

1. Bratu, M., (2011), *Bazele generale ale kinetoterapiei*, Editura BREN, București;
2. Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
3. Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
4. Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
5. Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
6. Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
7. Fozza, C. A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, Editura Fundația România de Mâine, București;
8. Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
9. Kiss I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
10. Marcu. V., Dan. M. (coord), (2006), *Kinetoterapie/Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
11. Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
12. S Benghe, T., (1987), *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
13. S Benghe T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
14. Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
15. Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
16. Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
17. Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
18. Șerbescu, C, (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
COZMA Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
MOGÎLDEA Maria-Claudia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
ȘUȚĂ Vicol Eduard Nicușor	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București
ANDREI Andreea Ioana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia este definită ca terapie prin mișcare și se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ care îmbină cunoștințe din disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației. Kinetoterapia are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Kinetoterapia este o disciplină specifică învățământului special fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu deficiențe intelectuale ușoare și moderate, elevii cu deficiențe intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu deficiențe senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu deficiențe auditive și elevii cu deficiențe vizuale.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum, cu respectarea câtorva principii esențiale:

- Continuitate la nivelul ciclurilor de învățământ/claselor
- Individualizarea și particularizarea evaluării și a terapiei
- Centrarea pe elev a terapiei
- Interdisciplinaritate

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul gimnazial, clasele a V-a – a VIII-a, din învățământul special pentru deficiențe auditive. Disciplina este prevăzută în *Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități auditive*, în aria curriculară “*Terapii specifice și de compensare*” și are un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar (clasele a V-a – a VIII-a).

Făcând parte din aria curriculară “*Terapii specifice și de compensare*” alături de celelalte terapii specifice elevului cu deficiențe auditive (Educație perceptiv-auditivă, Formarea și structurarea limbajului, Educație ritmică), Kinetoterapia contribuie la creșterea integrării socio-profesionale a deficientului de auz, centrându-și intervenția pe ameliorarea/compensarea/reeducarea funcțională/corectarea și recuperarea motrică. Kinetoterapia are un rol foarte important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară și profesională a copilului deficient de auz, urmărind corectarea deficiențelor fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii, educarea/reeducarea respirației și a echilibrului.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu gimnazial.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel gimnazial, fără a fi conturate competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu deficiențe auditive reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/abilitare-reabilitare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele, sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei Kinetoterapie urmăresc achizițiile elevului deficient de auz pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la familiarizarea elevului cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și a unei dezvoltări fizice armonioase, la educarea tuturor formelor de respirație, la dezvoltarea echilibrului static și dinamic și la dezvoltarea motricității.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă de Kinetoterapie sunt propuse exemple de activități de învățare/terapie care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiențe auditive și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare/terapie variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevii cu deficiențe auditive.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la: proiectarea didactică; strategiile didactice propuse profesorilor de Kinetoterapie; aspecte de abordare a conținuturilor și elemente de evaluare.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă, se constituie într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu deficiențe auditive, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul mai multor cicluri de învățământ/clase. Astfel, este necesar lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical, etc.).

În realizarea programului kinetoterapeutic se impune individualizarea intervenției prin construirea de Planuri de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gravitatea afecțiunii/deficienței fizice primare ținând cont și de deficiența senzorială auditivă.

În acest sens, Kinetoterapia se ghidează după câteva principii generale (Cordun, M. „Kinetologie medicală”, Ed. Axa, București, 1999):

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- stabilirea precoce a diagnosticului;
- instituirea precoce a tratamentului;
- progresivitatea efortului;
- individualizarea terapiei;
- continuarea tratamentului până la recuperarea integrală;
- activitatea independentă;
- motivația.

Programa școlară pentru disciplina școlară Kinetoterapie ajută elevii cu deficiențe auditive să înțeleagă stadiile de dezvoltare fizică armonioasă, să-și formeze un reflex de atitudine corectă a corpului în activitățile cotidiene, să valorifice deprinderile motrice de bază și pe cele specifice unor ramuri sportive, în activități competiționale extracuriculare.

Programa școlară de Kinetoterapie este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică-terapeutică și adecvarea demersurilor didactice-terapeutice la sistemul de nevoi și interese ale elevilor deficienți de auz, la nivelul lor de vârstă și la particularitățile acestora, precum și ale comunității educaționale.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**
- 2. Realizarea activităților motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității, respirației și a tipurilor de prehensiune**
- 4. Exersarea acțiunilor motrice din perspectiva menținerii propriei sănătăți în contextul integrării socio-profesionale**

Clasele a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie****1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Realizarea fără model a exercițiilor pentru corectarea deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură; - Dozarea exercițiilor propuse în funcție de propria capacitate de efort; - Executarea complexelor de exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului, pentru corectarea asimetriei funcționale a membrului inferior ; - Efectuarea independentă și corectă a exercițiilor însușite pentru corectarea deficiențelor fizice primare și secundare.
<p>1.2. Exersarea complexelor de exerciții fizice pentru corectarea și redresarea deficiențelor fizice primare și secundare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea la comandă a complexelor de exerciții pentru redresarea posturii corporale; - Efectuarea complexelor de exerciții active libere, cu obiecte portative, cu partener și active cu rezistență, în vederea corectării deficiențelor fizice primare și secundare; - Selectarea conștientă a exercițiilor specifice corectării deficiențelor fizice primare și secundare; - Efectuarea corectă a exercițiilor selectate în vederea corectării deficiențelor fizice primare și secundare.
<p>1.3. Menținerea unei atitudini corecte a corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Însușirea exercițiilor profilactice și corective pentru asigurarea atitudinii corporale corecte; - Exersarea independentă a complexelor de dezvoltare fizică cu exerciții active libere, cu obiecte portative, pe perechi și active rezistive; - Adoptarea voluntară a posturii corporale corecte o perioadă cât mai îndelungată în timpul activităților zilnice.

2. Realizarea activităților motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Executarea independentă a mijloacelor specifice în vederea decontractării musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posturarea în poziții reflex-inhibitorii; - Realizarea rostogolirii laterale pe saltea cu brațele pe lângă cap; - Efectuarea rulării posterioare pe saltea din poziția ghemuit.
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de scurtare a musculaturii antagoniste celei spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară; - Exersarea exercițiilor de mobilizare activă, activ-rezistivă; - Exersarea exercițiilor fizice cu obiecte portative.
<p>2.3. Menținerea echilibrului corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea unor acțiuni motrice cu membrele superioare din așezat ; - Realizarea transferului din așezat în ortostatism cu/fără sprijin la spalier; - Păstrarea echilibrului în timpul deplasărilor în ortostatism cu/fără sprijin.

3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității, respirației și a tipurilor de prehensiune

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1. Exersarea actelor motrice în vederea dezvoltării componentelor psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea activă la jocuri de recunoaștere și numire a propriilor părți ale corpului și ale partenerului; - Executarea aruncării și prinderii cu ambele mâini/o mână, alternativ a unei mingi/unui obiect portativ; - Executarea loviturii cu picioarele alternativ a mingilor de diferite dimensiuni; - Efectuarea exercițiilor cu solicitarea alternativă a părților corpului (partea dreaptă, partea stângă); - Raportarea propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate, stânga – dreapta; - Conceperea și efectuarea independentă de exerciții de pantomimă.
<p>3.2. Explorarea mijloacelor de reeducare respiratorie în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Practicarea exercițiilor de dezvoltare a musculaturii fonatoare și respiratorii; - Exersarea mijloacelor specifice de reeducare a respirației de tip abdominal, diafragmatic și toracic; - Implicarea activă și conștientă în exersarea mijloacelor de reeducarea a respirației complete/totale; - Efectuarea actelor motrice ce vizează dezvoltarea rezistenței cardio-respiratorii.
<p>3.3. Menținerea echilibrului corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - Exersarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu modificarea suprafeței de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate; - Efectuarea programelor de exerciții pe suprafețe de sprijin instabile; - Practicarea din ortostatism a complexelor de exerciții dinamice cu obiecte portative; - Implicarea activă și conștientă în executarea exercițiilor de redresare pasivă, pasivo-activă, activă.
<p>3.4. Executarea tipurilor de prehensiune specifică activităților zilnice în vederea dezvoltării comportamentelor adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală și terminală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală-laterală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune palmare; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție digito-palmară; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune interdigitale latero-laterală.

4. Exersarea acțiunilor motrice din perspectiva menținerii propriei sănătăți, în contextul integrării socio-profesionale

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.1. Realizarea exercițiilor fizice în scopul creșterii capacității generale de efort</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mers și alergare de durată; - Pedalarea la bicicleta ergonomică pe timpi impuși de profesorul de Kinetoterapie; - Executarea traseelor utilitar-aplicative cu un număr mare de ateliere.
<p>4.2. Exersarea calităților și deprinderilor motrice în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea acțiunilor motrice și a traselor applicative specifice dezvoltării calităților motrice; - Efectuarea complexelor de exerciții care implică mai multe forme de manifestare a fiecărei calități motrice: viteză, îndemânare/coordonare, forță, rezistență; - Practicarea exercițiilor care duc la formarea și consolidarea deprinderilor motrice de bază și a deprinderilor motrice de autonomie personală.

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.3. Exersarea deprinderilor motrice specifice ramurilor de sport adaptat în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de structuri motrice complexe specifice disciplinelor sportive cu accent pe dezvoltarea calităților motrice; - Executarea acțiunilor motrice specifice ramurilor sportive alcătuite din 2-3 elemente/procedee tehnice adaptate; - Executarea deprinderilor motrice specifice unor sporturi individuale și de echipă: atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, tenis de câmp, badminton, fotbal, baschet, handbal, volei, bocce, rugbytag, etc. - Realizarea deprinderilor motrice de bază și specifice ramurilor de sport adaptat în cadrul activităților sportive extracurriculare și a concursurilor sportive.
<p>4.4. Aplicarea în jocuri a regulilor stabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea jocului de: volei, fotbal, baschet, handbal, rugby tag, etc. cu aplicarea și respectarea regulamentului/regulilor de joc; - Desfășurarea diferitelor jocuri de mișcare cu respectarea regulilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
<p>Atitudini deficiente ale posturii corporale /Deficiențe fizice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate ale acestora - Postură corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Exerciții de tonifiere musculară, mobilitate și stabilitate articulară - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoasă, lordoasă, scolioasă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare - Reflexul de postură corectă - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții active libere ▪ Exerciții active cu propria rezistență sau cu rezistențe externe mici ▪ Exerciții active cu obiecte portative ▪ Exerciții active cu partener - Exerciții de reglare și reeducare a respirației în efort (vorbire, activități fizice, activități de timp liber) - Exerciții de respirație abdominală

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de respirație toracică (costal-superioară) - Exerciții de respirație diafragmatică - Cunoștințe despre regimul echilibrat de viață, zilnic și săptămânal: igienă personală, alimentație sănătoasă, stil de viață activ, somn
Reeducare neuro-motorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex-inhibitorii - Posturări relaxante/facilitatorii - Rulări în decubit ventral/decubit dorsal pe physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune/împingere - Exerciții de aruncare a unor obiecte portative - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare; - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere, ridicând progresiv centrul de greutate - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Deplasare pe un traseu impus - Exerciții de redresare pasivă, pasivo-activă sau activă - Metoda Kabat - Schemele pentru membre, cap, gât și trunchi - Metoda Bobath - Metoda Margaret Rood - Metoda Temple Fay - Metoda Brunnstrom - Metoda Frankel - Metoda Vojta - Metoda Peto - Metoda Tardieu
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schemă corporală: - Jocuri de recunoaștere, indicare și numire a propriilor părți ale corpului și ale unui partenerului - Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de profesorul de kinetoterapie <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lateralitate: - Complexe de exerciții de aruncare, prindere, transport a unei mingi/ unui obiect portativ/ unei greutate - Exerciții de mers, alergare, săritură - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat, cu o greutate legată de un picior - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Complexe de exerciții cu solicitarea alternativă a părților corpului (dreaptă, stângă) - Exerciții de descriere a poziției obiectelor din mediul înconjurător - Mijloace specifice de raportare a propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate, stânga – dreapta - Exerciții de pantomimă <ul style="list-style-type: none"> ▪ Respirație: - Exerciții de educare a respirației toracice

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de educare a respirației abdominale - Exerciții de educare a respirației diafragmatice - Jocuri de emiteră a unor sunete onomatopice însoțite de mișcări imitative - Exerciții de suflat: menține înclinată flacăra unei lumânări; să facă bule în paharul cu apă; să mențină în aer un fulg; să împrăștie bucățele de hârtie; etc. - Exerciții de respirație pe ritm: inspir pe 2 timpi, expir pe 3 timpi; inspir pe 2 timpi, apnee 2 timpi, expir pe 2 timpi, apnee pe 2 timpi; etc. - Exerciții de inspir pe nas și expir pe gură <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehensiune: - Exerciții de introducere a unor mărgelă într-o sticlă - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelălor pe sfoară/ a pieselor de șah pe tabla specială etc. - Exerciții de înșurubat-deșurubat - Exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții pentru toate tipurile de prehensiune specifică activităților zilnice (Deschiderea cu cheia a unei uși încuiate, Răsfoirea unei cărți, pagină cu pagină, Scrierea numelui pe o foaie de hârtie, etc.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Echilibru: - Exerciții de echilibru în activități statice – mențineri ale poziției pe diferite suprafețe de sprijin - Exerciții de echilibru în activități dinamice – deplasări libere și cu manipulare de obiecte portative, pe diferite suprafețe de sprijin
Capacitate motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a calităților motrice: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viteză de reacție, de deplasare și de execuție în acțiuni motrice complexe și în condiții de coordonare ▪ Îndemănare/coordonare inter-segmentară și manevrabilitatea obiectelor portative ▪ Forța dinamică segmentară în regim de rezistență ▪ Rezistență cardio-respiratorie generală în eforturi mixte (aerobe, anaerobe) ▪ Rezistență musculară în regim de forță - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor de locomoție: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Acțiuni motrice de bază combinate: mers-alergare-săritură ▪ Acțiuni motrice combinate: scaladare-tracțiune-cățărare/coborâre-târâre - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilor de manipulare și stabilitate: <ul style="list-style-type: none"> • De manipulare: lansare, rostogolire, azvârlire • De stabilitate: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare, posturi ortostatice și rostogoliri • Acțiuni motrice combinate: aruncare-prindere-transport/împingere de obiecte portative - Discipline sportive adaptate: <ul style="list-style-type: none"> • Atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, tenis de camp, badminton, fotbal, volei, baschet, handbal, bocce, etc. - Jocuri de mișcare: <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Evaluarea în Kinetoterapie reprezintă primul și ultimul act al procesului de reeducare-recuperare, determinând identificarea scopului actului kinetoterapeutic, stabilirea strategiei terapeutice, a momentului în care actul kinetoterapeutic este finalizat, precum și a eficienței și a limitelor acțiunilor întreprinse.

Primul pas constă în evaluarea potențialului fizic al copilului în vederea stabilirii diagnosticului funcțional și a confirmării diagnosticului medical. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic.

Următoarea etapă este cea de stabilire a grupelor de lucru, individual sau grup de 2-3 elevi, în funcție de tipul și gravitatea deficiențelor fizice.

Etapă finală constă în elaborarea programului de intervenție kinetoterapeutic, în funcție de diagnostic, de vârsta psiho-neuromotorie și de posibilitățile de înțelegere și răspuns ale copilului deficient de auz.

În urma stabilirii diagnosticului funcțional de către profesorul de Kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de un medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de Kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare doar ca urmare a unei adeverințe medicale pe care sunt specificate diagnosticul ce necesită Kinetoterapie și diagnosticile asociate/afecțiunile asociate.

Pe parcursul intervenției kinetoterapeutice sunt utilizate diferite instrumente și metode de evaluare. **Evaluarea** motricității generale a elevilor cu deficiențe senzoriale auditive se realizează prin metode obiective și subiective de evaluare.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate pe parcursul actului kinetoterapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- probe de evaluare a echilibrului
- probe funcționale cardio-vasculare
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

Evaluarea are diferite funcții:

- **evaluarea inițială** are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficienței fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- **evaluarea continuă** are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării kinetoterapiei, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic spre obiective mai complexe;
- **evaluarea finală sau sumativă** are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de Kinetoterapie (interpretarea criterială).

SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului
- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică
- țesut celular subcutanat
- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- firul cu plumb, la care raportările se fac doar pe verticală;
- cadrul antropometric de simetrie (CAS), la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- dimensiuni longitudinale (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor superioare și inferioare, în ansamblu și pe segmente);
- dimensiuni transversale (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biépicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- dimensiuni sagitale (diametrul antero-posterior al capului, al toracelui, sacro-pubian);
- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, taliei, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
- determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare. În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- suportul antigravitațional al corpului
- pășitul
- echilibrul
- propulsia

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;

- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- Prehensiunea terminală: apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- Prehensiunea subterminală: pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- Prehensiunea subtermino-laterală („pensa de cheie” sau „pensa de scris”): se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie;
- Prehensiunea palmară: apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- Prehensiunea prin opoziție digito-palmară: agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- Prehensiunea latero-laterală: menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare. Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru *coloana dorso-lombară*:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shoher**
- **Distanța degete-sol**

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat. Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de Kinetoterapie.

Se utilizează **scala de evaluare în 6 trepte** (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;

- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

EVALUAREA ECHILIBRULUI

a) Evaluarea echilibrului static

Testul Romberg investighează echilibrul în poziția stând, membrele inferioare apropiate, membrele superioare pe lângă trunchi sau orientate în plan anterior cu coatele extinse. Inițial, testarea se face cu ochii deschiși. Se apreciază timp de 60 de secunde pierderea sau încercările de menținere a echilibrului (redresări) prin oscilații excesive sau prin pășire. În leziuni vestibulare se observă devierea laterală în partea afectată.

Testul Romberg sensibilizat evaluează echilibrul din poziția stând cu un picior în fața celuilalt reducându-se astfel suprafața de sprijin; se execută cu ochii deschiși. Poziția se menține 60 de secunde. Este interpretat ca și testul Romberg.

Testul Matorin pentru evaluarea coordonării generale și a echilibrului. Elevul din poziția stând, execută săritură cu întoarcere în jurul axei longitudinale a corpului, spre stânga și spre dreapta. În timpul săriturii, elevul nu trebuie să își piardă echilibrul, trebuie să aterizeze cu picioarele lipite, ca în poziția inițială, iar întoarcerea să fie de cât mai multe grade.

b) Evaluarea echilibrului dinamic

Proba Babinski – Weil sau proba stelei. Elevul, care inițial a privit cu atenție sala, este pus să facă de 5 ori drumul dus - întors, cu spatele, de la un perete la altul. În general, în timpul mersului, subiectul deviază de la traseul rectiliniu, deviația având aproximativ aspectul unei stele.

Interpretare: dacă unghiurile de deviație sunt sub 90° în 5 asemenea drumuri, proba este considerată normală.

Măsurarea echilibrului dinamic (testul Bass). Elevul stă cu piciorul drept pe punctul de plecare (marca) și apoi sare pe primul marcaj cu piciorul stâng și încearcă să mențină poziția statică timp de 5 secunde. Elevul va continua alternarea picioarelor sărind și menținând timp de 5 secunde poziția statică, până ce termină traseul. Vârful tălpii (pingeaua) trebuie să acopere complet marca, încât aceasta să nu se vadă. O performanță bună constă din acoperirea fiecărei mărci cu pingeaua fără atingerea dușumelei cu călcâiul sau altă parte a corpului și din menținerea poziției statice timp de 5 secunde, cu acoperirea fiecărei mărci. Se acordă 5 puncte pentru fiecare aterizare și acoperire corectă a mărcii și se adaugă câte un punct pentru fiecare secundă de menținere a echilibrului static. Se obține maximum de 10 puncte pentru fiecare marcă, sau un total de 100 puncte pentru traseul complet. Fiecare din cele 5 secunde de încercare de menținere a echilibrului va fi numărată cu voce tare, cu un punct acordat fiecărei secunde și cu înregistrarea punctelor pentru fiecare marcă. Elevul are voie să se reechilibreze după ce a aterizat corect, încercând să mențină echilibrul pentru 5 secunde.

PROBE FUNCȚIONALE CARDIO-VASCULARE

Testul Ruffier este un test simplu de evaluare a condiției fizice, care se bazează pe variațiile frecvenței cardiace în trei momente (repaus; după efort; după revenire), la un efort standard (genuflexiuni). Se calculează valorile indicelui Ruffier și se compară valorile de referință.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICIENȚE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICIENȚE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcărilor trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcărilor;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE (funcționale sau structurate)

Poziții utilizate:

- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- așezat
- stând depărtat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozelor dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii;
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior. Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficienței;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbură – cu ajutorul membrelor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrelor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;
- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- decubit cu dispunere asimetrică a membrelor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelului acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi ;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat) sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrilor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORACELUI ÎNFUNDAT**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;

Exerciții corective:

- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORACELUI PLAT**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers:

- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
GENUNCHILOR ÎN VARUM**

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;

Variante de alergare:

- alergare cu călcâiele la șezut;

Exerciții corective:

- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa
- stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
GENUNCHILOR ÎN VALGUM**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele adduse;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;

Exerciții corective:

- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
GENUNCHILOR ÎN FLEXIE**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;

- așezat, mâinile pe genunchi – târare cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;

Variante de mers:

- mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă;

Exerciții corective:

- stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broșcuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/ dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;

Exerciții corective:

- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE

Metode și modalități de reeducare neuromotorie

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;

- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

NOTĂ:

La disciplina KINETOTERAPIE nu se pun note sau calificative.

În funcție de evoluția elevului și a deficienței fizice, în planul de intervenție personalizat se pot face modificări în ceea ce privește: numărul de repetări, amplitudinea mișcării, viteza mișcării și dozarea efortului, conform principiului progresivității și gradării efortului.

Aplicarea mijloacelor specifice Kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul deficienței copilului.

Asigurarea unei comunicări eficiente cu elevul deficient de auz se realizează astfel:

- ✓ Înainte de a vorbi cu elevul deficient de auz ne vom asigura că acesta este atent și cu fața spre noi;
- ✓ Se va vorbi doar cu fața spre elev, la o distanță optimă care să permită labiolectura ("citirea pe buze"), rar și clar, fără exagerări ale buzelor, pe un ton normal;
- ✓ Se va folosi limbajul oral și Limbajul Mimico-Gestual, comunicarea totală pentru a ne asigura că mesajul este corect receptat;
- ✓ Dacă este nevoie se vor relua informațiile/propozițiile pentru ca acestea să fie bine înțelese;
- ✓ Se vor folosi la maxim resturile de auz ale elevilor deficienți de auz;
- ✓ Se va stimula funcționarea optimă a celorlalți analizatori valizi: kinestezic, vizual;
- ✓ Se vor minimaliza zgomotele de fond pe tot parcursul programului kinetoterapeutic;
- ✓ Se va asigura iluminarea adecvată a sălii de recuperare pentru facilitarea labiolecturii;
- ✓ Sarcinile de lucru se demonstrează și se explică;
- ✓ Elevii vor fi ajutați în execuție și vor fi corecți (unde/dacă este cazul);
- ✓ În activitățile de kinetoterapie ce se vor desfășura pe fond muzical, difuzoarele se vor plasa pe podeaua de lemn;
- ✓ Sunt contraindicate exercițiile care presupun un control redus al ochilor asupra mișcării sau exercițiile cu ochii închiși;
- ✓ Se va păstra o distanță optimă între elevii în formațiile de lucru;
- ✓ Se va preciza modul de utilizare a diferitelor materiale în timpul activității de kinetoterapie;
- ✓ Obiectele folosite în activitatea de kinetoterapie vor fi ținute aproape de elev, astfel încât acesta să poată vedea și gura vorbitorului și obiectul la care se face referire.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ, LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE, UNITĂȚI DE
ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ:

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	2
2.	Spalier	Buc.	1	2
3.	Saltea	Buc.	1	6
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	4
7.	Minge (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	4
9.	Baston (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
10.	Minge medicinală	Buc.	1	4
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
13.	Stepper	Buc.	1	1
14.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
15.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
16.	Greutați pentru încheieturi (săculeți nisip)	Buc.	1	2
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cantar persoane	Buc.	1	1
19.	Taliometru persoane	Buc.	1	1
20.	Spirometru	Buc.	1	1
21.	Goniometru	Buc.	1	1
22.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
23.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

BIBLIOGRAFIE

1. Bratu, M., (2011), *Bazele generale ale kinetoterapiei*, Editura BREN, București;
2. Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
3. Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
4. Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
5. Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
6. Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
7. Fozza, C. A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea deficiențelor fizice*, Editura Fundația România de Mâine, București;
8. Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
9. Kiss, I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
10. Marcu, V., Dan. M. (coord), (2006), *Kinetoterapie/Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
11. Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
12. Sbenche, T., (1987), *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
13. Sbenche, T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
14. Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
15. Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
16. Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
17. Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
18. Șerbescu, C., (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
COZMA Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
MOGÎLDEA Maria-Claudia	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz „Sfânta Maria”, București
ȘUȚĂ Vicol Eduard Nicușor	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București
ANDREI Andreea Ioana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programă școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina **”Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză”**, cuprinsă în planul-cadru pentru învățământul special pentru elevii cu dizabilități auditive, ca disciplină din trunchiul comun în aria curriculară **Terapii specifice și de compensare**, este realizată conform noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe și organizat pe cicluri de învățământ, asigurând astfel posibilitatea adaptării conținuturilor în acord cu caracteristicile individuale, de vârstă, cognitive, afectiv-emoționale ale beneficiarilor procesului educațional.

Prezenta programă școlară a fost elaborată în conformitate cu direcțiile naționale și internaționale definite în cadrul documentelor de politici educaționale *”Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național” (2015); ”Rezoluțiile Consiliului Europei” (2004, 2008)* ce subliniază importanța consilierii pentru formarea personalității și dobândirea autonomiei în învățare și în procesul decizional ale individului; *”Strategia Națională de Sănătate 2014-2020”* care susține promovarea aspectelor socio-emoționale în cadrul activităților curriculare; *”Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” (2015)* care subliniază, necesitatea dobândirii de către elevi a abilităților și cunoștințelor relevante dezvoltării durabile.

Evaluarea și consilierea psihopedagogică, psihodiagnoză vizează:

- **evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoză;**
- **consilierea psihopedagogică** în probleme emoționale (anxietate, depresie), comportamentale (agresivitate, hiperactivitate), de învățare (eșec școlar, abandon școlar), consiliere vocațională, activități de prevenție, intervenție în situații de criză;

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- *Notă de prezentare*
- *Evaluarea psihopedagogică, psihodiagnoză*
- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Conținuturi*
- *Sugestii metodologice*

Numărul de ore atribuite disciplinei **”Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză”**:

Aria curriculară	Nr.ore /Activități pe Clasă/Săptămânal									
	P	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Terapii specifice și de compensare										
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	2	1	1	1	2	2	1	1	2	

Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză se adresează elevilor aflați în diverse stadii ale procesului educațional având ca direcții de intervenție dezvoltarea globală a personalității, compensarea dizabilității și prevenția/ameliorarea comportamentelor dezadaptative.

Disciplina are ca scop însușirea de competențe personale, sociale și școlare/profesionale ce susțin dezvoltarea armonioasă a personalității și incluziunea socio-profesională a elevilor cu deficiență de auz.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ.

Fiecare competență generală stabilită în această programă, vizează unul dintre cele trei planuri (personal, social, școlar/ profesional) și este concepută pentru a răspunde nevoilor de formare și dezvoltare ale elevilor din ciclul primar și respectiv gimnazial.

Competențele specifice propuse în prezenta programă școlară, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora, fiind corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare propuse pentru realizarea competențelor specifice sunt orientative și nu au caracter obligatoriu.

Conținuturile reprezintă mijloace informaționale necesare formării competențelor și sunt organizate în mai multe domenii tematice.

Sugestiile metodologice cuprind strategii de organizare a activității de evaluare psihopedagogică, psihodiagnoză și a planificării demersului de consiliere și intervenție psihopedagogică.

În cadrul prezentei programe am atribuit un loc aparte evaluării deoarece **evaluarea specifică psihodiagnozei** este un proces care se diferențiază de evaluarea educațională prin faptul că sondează personalitatea elevului și adaptarea sa în grup și societate.

În urma evaluării, profesorul de psihodiagnoză stabilește direcțiile de intervenție pentru realizarea competențelor specifice, optând pentru a organiza **activități de grup** sau **individuale** ce pot avea caracter formativ, de dezvoltare personală sau de compensare și intervenție în situații de criză.

Activitățile trebuie structurate în două părți:

I. Evaluarea psihopedagogică, psihodiagnoză

II. Consilierea psihopedagogică

Se recomandă abordarea prezentei programe cu flexibilitate, astfel încât să fie un instrument util, nu o formă de îngrădire a unui proces atât de complex cum este consilierea psihopedagogică.

I. EVALUAREA PSIHOPEdagogică, PSIHOdiagnoză

Ariile/funțiile investigate:

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Instrumente de evaluare utilizate
<i>Psihomotricitatea</i>	Organizarea și dinamica motorie generală: - coordonare dinamică generală - coordonare oculo-manuală - dexteritate manuală (abilități psihomotrice) - capacități fizice - forța – viteza – precizia mișcărilor Structurarea schemei corporale Lateralitatea, dominanta laterală	Probe pentru evaluarea psihomotricității (Ozeretki-Guillman) Probe de tapping, punctare, asamblare, decupaj, frânare voluntară Probe pentru lateralitate și dominanta laterală (Harris, Piaget-Head)
<i>Funcțiile senzorial perceptivă</i>	Evaluarea funcțiilor senzoriale: - vizuală - auditivă - vizuo-motrică - tactilo-kinestezică Structurarea conduitelor motrice de bază - conduita perceptivă de culoare - conduita perceptivă de formă - conduita perceptivă spațio-temporală - capacități perceptivă: - percepția pozițiilor - percepția direcțiilor - constanta percepție - raportul fond – formă - coordonare perceptiv-motrică	Probe de evaluare a capacității de discriminare senzorială Probe pentru investigarea conduitelor perceptiv-motrice, Bateria Piaget-Head, Proba Bender Santucci
<i>Nivelul dezvoltării mintale</i>	Stabilirea nivelului de dezvoltare intelectuală Stabilirea nivelului operațional al gândirii - operații ale gândirii - stadii de dezvoltare	Teste, scale probe stabilirea nivelului intelectual Matricile Progresive Raven (standard și color) Probe nivel de înțelegere, raport cauzal, concepte
<i>Funcțiile mnezice</i>	Funcționalitate mnezică - pe analizatori: vizual, auditiv, tactil-kinestezic - pe material verbal, numeric, convențional, imagistic, acțional, asociativă - memorie spontană – voluntară - memorie mecanică – logică - volum, fidelitate, stocare, uitare	Probe de memorie Probe volum memorie Povestire (cu suport LMG) Probe reactualizare cuvinte, imagini, gesturi, expresii, acțiuni

<i>Funcțiile limbajului</i>	Dezvoltarea funcțiilor cognitive, comunicative ale limbajului: - nivelul dezvoltării vocabularului pasiv-activ - aspectul fonetic al limbajului - posibilități de verbalizare - tulburări ale limbajului oral-scris - comunicare nonverbală - evaluarea capacității de utilizare funcțională a LMG	Probe vocabular în imagini (pasiv- activ) Grile prelexie, pregrafie, competențe lingvistice Probe verbale, nonverbale (noțiuni, concepte, nivel de operare cu noțiuni empirice) Scale pentru nivelul de dezvoltare a limbajului
<i>Atenția</i>	Nivelul de dezvoltare a atenției spontane și voluntare: observarea, concentrarea, distributivitatea Tipurile de atenție cu calități de funcționalitate pe analizatori: vizual, asociativ Dificultăți, tulburări majore de concentrare	Probe de atenție concentrată (similar Toulouse Pierron); distributivă (Praga) Proba atenție voluntară (Metodica căsuță) Proba frânare voluntată Proba punctare Proba tapping Labirinte simple
<i>Personalitatea</i> <i>-Temperament</i> <i>-Afectivitate</i> <i>-Trăsături de caracter</i>	Stabilirea tipului de temperament, a bazei energetico-dinamice, a tulburărilor de activitate nervoasă superioară Reactivitatea emoțională, Nivelul de organizare a trăirilor afective pozitive, negative, forme stabile de dispoziții, conduite relațional-valorice Tulburările vieții afective Formarea imaginii de sine Cunoașterea de sine Trăsăturile de caracter constituite în forme de comportament Operarea cu criterii valorice	Probe apreciere temperament Chestionare de personalitate adaptate, cunoaștere nivel, forme agresivitate Fabulele Duss Probe de expresie grafică și plastică, probe proiective (Om – casă – arbore; desen liber) Probe situaționale Completare fraze lacunare, imagini Chestionare pentru evaluarea stimei de sine
<i>Maturizarea socială</i>	Nivelul dezvoltării autonomiei personale a deprinderilor de autoservire, relaționare în grup, însușirea achizițiilor instrumentale, a deprinderilor de comunicare socială, de acțiune în mediu	Scale de maturizare socială Scala comportamentelor de adaptare Probe sociometrice, sociograme Fișe de observare
<i>Potențialul de învățare</i>	Nivelul potențialului de învățare	Probe examinare dificultăți de învățare limbaj Probe de cunoștințe generale, Grile evaluare competențe curriculare Probe prelexie, pregrafie, competențe lingvistice - precalcul, calcul

Competențe generale

- 1. Manifestarea componentelor psihomotrice, afective, comportamentale, cognitive și dinamice în procesul dezvoltării conștiinței și imaginii de sine**
- 2. Aplicarea unor conduite adecvate în cadrul grupului, în contexte familiare**
- 3. Utilizarea capacității de a participa activ și de a face alegeri în cadrul procesului de învățare și rezolvare a unor probleme în situații familiare**

Clasele pregătitoare – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea componentelor psihomotrice, afective, comportamentale, cognitive și dinamice în procesul dezvoltării conștiinței și imaginii de sine

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Identificarea caracteristicilor personale elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții de identificare a datelor personale (nume, vârstă, clasă, gen, data nașterii); ✓ Activități de învățare a datelor personale în contexte ludice sau de învățare (jocuri didactice, completarea unor fișe de lucru); ✓ Jocuri de autocunoaștere pe bază de imagini, desene, pentru identificarea caracteristicilor personale elementare; ✓ Exersarea utilizării datelor personale în contexte ludice de învățare sau sociale ✓ Exerciții pentru cunoașterea analitică a schemei corporale; ✓ Exerciții de psihomotricitate generală și psihomotricitate fină; ✓ Exerciții de identificare a abilităților personale; ✓ Activități pentru identificarea punctelor tari și a punctelor slabe (completare de fișe "Eu sunt...", "Eu pot / nu pot....", "Calitățile și defectele mele" și discuții în grup); ✓ Activități de identificare a caracteristicilor (trăsături, atitudini, aptitudini prin care fiecare copil este special ("Unicitate în diversitate")); ✓ Exerciții de identificare și descriere a activităților preferate.
<p>1.2. Exprimarea emoțiilor trăite în raport cu sine și cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții pentru identificarea stărilor emoționale (afectelor) provocate de diferiți stimuli din mediu (plăcere/disconfort); ✓ Exerciții de asociere a stimulilor senzoriali cu starea emoțională produsă de aceștia; ✓ Exerciții de identificare a acțiunilor/activităților care provoacă plăcere (îmi place să mă joc/ să mă dau în leagăn, nu-mi place să scriu); ✓ Exerciții de ierarhizare, în ordinea preferințelor, a unor imagini reprezentând diverse activități; ✓ Exerciții de identificare a activităților neplăcute; ✓ Exerciții de recunoaștere și denumire a emoțiilor de bază apărute în situații variate, reale și imaginare (la personaje din filme educative, desene animate, la persoanele cunoscute, în imagini, fotografii etc.); ✓ Jocuri în perechi sau în grup de mimare și de recunoaștere a emoțiilor celorlalți; ✓ Activități pentru identificarea și diferențierea emoțiilor pozitive de cele negative, în contexte familiare; ✓ Exerciții pentru discriminarea emoțiilor pe baza intensității acestora (Termometrul emoțiilor);

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții de asociere a stărilor emoționale cu contextele în care acestea se produc.
<p>1.3. Identificarea diverselor forme de autoexprimare</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocul de rol; ✓ Jocul simbolic; ✓ Activități de expresie, prin diferite procedee artistice (desen, pictură, modelaj, joc de rol, dramatizări, mimă, pantomimă).
<p>1.4. Manifestarea autocontrolului emoțional și comportamental în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Activități pentru dezvoltarea unor metode de autocontrol (modelare comportamentală, joc de rol, exersarea tehnicilor de autocontrol); ✓ Exerciții de identificarea a comportamentelor funcționale și disfuncționale; ✓ Exerciții de identificarea a consecințelor manifestărilor comportamentale disfuncționale ; ✓ Exerciții de identificare a comportamentelor nocive și de asociere a acestora cu consecințele lor (imagini, joc de rol); ✓ Exerciții de identificare a propriilor comportamente nocive; ✓ Exerciții de identificare a situațiilor în care un comportament obișnuit poate deveni nociv (excesul - alimentar, joaca în locuri periculoase, manipularea neglijentă a obiectelor periculoase, etc.); ✓ Exerciții de identificare a situațiilor frustrante; ✓ Exerciții de identificare a comportamentelor agresive(imagini, joc de rol).

2. Aplicarea unor conduite adecvate în cadrul grupului, în diferite contexte familiare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1 Manifestarea comportamentelor de cooperare în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocuri care implică orientarea atenției către alți membri ai grupului (ex. Ce face unul fac toți); ✓ Jocuri psihomotrice ce implică participarea tuturor membrilor grupului; ✓ Jocuri simbolice ce implică participarea întregului grup ("Ne prefacem că suntem...și interacționăm"); ✓ Jocuri cu produs finit ce implică participarea întregului grup ("Pictăm împreună"); ✓ Jocuri de grup ce implică distribuirea sarcinilor; ✓ Antrenarea în activități comune și exersarea comportamentelor de cooperare în grup; ✓ Activități pe grupe, jocuri de echipă în care sunt create situații de cooperare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.2 Identificarea unor modalități de comunicare eficientă în grup, în context familial, școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții în perechi și în grup pentru identificarea și exersarea regulilor de relaționare; ✓ Exerciții de identificare a consecințelor respectării/ nerespectării regulilor de de relaționare; ✓ Exerciții de comunicarea unor mesaje nonverbale simple prin jocuri de rol (cu și fără utilizarea LMG); ✓ Exerciții de recunoaștere și utilizare a diferitelor forme de comunicare (pasivă, agresivă, asertivă-joc de rol); ✓ Exerciții pentru exersarea deprinderilor de comunicare interpersonală (joc de rol în limbaj mimico-gestual și verbal).
<p>2.3. Identificarea comportamentelor adecvate în situații conflictuale în context familial și școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții de recunoaștere a unei situații conflictuale (joc de rol, povești clasice sau terapeutice în limbaj mimico-gestual/imagini); ✓ Exersarea unor comportamente corecte, non-agresive în situații de conflict; ✓ Exerciții pentru cunoașterea drepturilor și responsabilităților la școală, acasă, în comunitate (joc de rol, exemplificare și problematizare).

3. Utilizarea capacității de a participa activ și de a face alegeri în cadrul procesului de învățare și rezolvare a unor probleme în situații familiare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1 Manifestarea de atitudini favorabile față de activitățile familiale, școlare și sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții de identificare și utilizare a factorilor interni care influențează realizarea sarcinilor școlare (stare fizică, motivație, cunoaștere, abilități, atitudine față de activitate); ✓ Exersarea responsabilității pentru obiectele proprii; ✓ Exerciții de identificare și clasificare a activităților școlare și extrașcolare care prezintă interes; ✓ Exerciții de identificare în programul zilnic a activităților plăcute, motivante; ✓ Exerciții de identificare a factorilor care facilitează sau blochează acțiunea în contexte școlare; ✓ Exerciții de identificare a scopurilor personale, în diverse situații familiare.

Clasele pregătitoare – a IV-a**3.2 Aplicarea unui sistem de deprinderi de adaptare la situații școlare și psihosociale concrete**

- ✓ Exersarea independenței în cadrul unor sarcini simple în context educațional și ludic;
- ✓ Exersarea respectării pașilor din cadrul procesului de rezolvare a unei sarcini;
- ✓ Exersarea autoevaluării în cadrul unor sarcini simple;
- ✓ Exerciții de selectare a informațiilor utile rezolvării unei sarcini simple;
- ✓ Exerciții de accesare și utilizare a informațiilor asimilate în contexte noi;
- ✓ Expunerea la situații de joc care presupun mai multe modalități de rezolvare sau producerea unui răspuns adaptativ,
- ✓ Expunerea la situații noi de învățare în cadrul cărora pot utiliza achizițiile cognitive.

3.3 Identificarea elementelor motivaționale în procesul educațional

- ✓ Exerciții de explorare și clasificare a obiectelor/jucăriilor/activităților în funcție de gradul de interes;
- ✓ Exerciții de asociere a diferitelor stimuli cu starea emoțională produsă;
- ✓ Activități de utilizare a diferitelor sisteme de recompensare/validare pentru cultivarea motivației intrinseci.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
Eu sunt! (autocunoaștere autoapreciere și autoafirmare)	Cunoșterea de sine <ul style="list-style-type: none"> ✓ Noțiuni de bază legate de identitatea personală ✓ Schema corporală (cunoaștere analitică) ✓ Caracteristici personale și imagine de sine; ✓ Interese, abilități, aptitudini, preferințe ✓ Resurse personale Unicitatea persoanei și diferențele individuale Drepturi și responsabilități personale
Lumea mea interioară (înțelegerea și gestionarea emoțiilor)	Stări emoționale de bază Atitudinea pozitivă față de propria persoană Gestionarea propriilor emoții Conștientizarea propriilor emoții Manifestarea adecvată a emoțiilor
Grupul, oglinda mea socială (adaptarea la grup și societate)	Relații în cadrul grupului Relații de prietenie -ca factor ce influențează dezvoltarea personală Comportamente de cooperare și colaborare în grup. Reguli de comportament în cadrul grupului Comunicarea - ca formă de adaptare în cadrul grupului Feedback-ul asertiv Coeziunea grupului Comportamente responsabile
Stiu, vreau si pot! (evaluarea propriilor acțiuni)	Scopuri personale referitoare la educație <ul style="list-style-type: none"> ✓ Motivația în sarcinile educationale ✓ Atenția în sarcinile educationale ✓ Metode de învățare
Sunt stăpânul meu! (schimbarea tiparelor comportamentale)	Autonomie și autocontrol în interacțiunile sociale <i>- Tehnici simple de autocontrol</i> Conduite adoptate și consecințe

Sugestii metodologice

Evaluarea și psihodiagnoza ocupă un loc central în cadrul disciplinei Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză, reprezentând etapa inițială în demersul psihopedagogic, ea fiind diferită de evaluarea curriculară prin complexitate și instrumentarul utilizat (teste, scale, chestionare, interviul structurat/semistrukturat).

Disciplina Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză implică două componente importante- pedagogică și psihologică, astfel încât, profesorul de psihodiagnoză poate apela la strategiile, metodele și tehnicile specifice celor două domenii (pedagogic și psihologic).

În același timp, procesul de dobândire a competențelor generale ale disciplinei este flexibil, profesorul de psihodiagnoză având libertatea de a alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine particularităților psiho-individuale și nevoilor de învățare-formare-dezvoltare ale elevilor cu deficiențe de auz.

Strategiile utilizate trebuie să țină cont de faptul că una dintre caracteristicile principale ale elevilor cu deficiență de auz este gândirea concretă, astfel încât, în demersul psihopedagogic, pentru atingerea finalităților propuse este necesar ca sarcinile de lucru să fie structurate în etape de învățare și să fie reluate în condiții diferite, la intervale regulate de timp, iar tipul de învățare să fie predominant experiențial, prin contact nemijlocit cu realitatea obiectivă.

Procesul de însușire a competențelor trebuie să se sprijine pe material intuitiv, pe fapte, exemple concrete, întâmplări de viață.

În prima parte a prezentei programe au fost prezentate arile care necesită investigație precum și o serie de tehnici și instrumente de testare utile în acest demers, precum: anamneza, observația, convorbirea, studiul produselor activității, probe: de inteligență (verbale, neverbale, de performanță); probe sociometrice; probe de dezvoltare; probe de evaluare a achizițiilor școlare; probe de expresie grafică și plastic, probe de construcție, completare, asamblare, probe asociative (imagini, obiecte, cuvinte etc); chestionarul; inventarele de personalitate pentru cunoaștere și autocunoaștere; inventarele de dezvoltare.

În activitatea de consiliere psihopedagogică pot fi utilizate mai multe metode, dintre care, pentru elevii cu deficiențe de auz, se recomandă:

- **Jocul Simbolic** - jocul cu diverse jucării în cadrul căruia copilul se identifică cu personajele din jurul său și își proiectează stările emoționale, trăirile etc

-**Jocuri de rol**- în cadrul căruia copilul intră în diferite roluri din reproducând scene și realizând legătura dintre conținuturile proprii și rol.

-**Jocul de grup**- activități ludice în cadrul grupului ce au ca scop interacțiunea și colaborarea

-**Povești terapeutice**- povești în imagini, scrise sau interpretate în limbaj mimico-gestual, ce includ conținuturi emoționale sau situații cu care elevii se pot confrunța și care invită la o analiză din exterior către interior.

-**Desenul** – liber, cu temă dată, sau schițarea unei forme

-**Dialogul tradițional** – ”față în față”, susținut dactilic și/sau limbaj mimico-gestual

De asemenea, se poate apela la tehnicile de modelare comportamentală, tehnici din educația rațional-emoțională și comportamentală sau din terapia cognitiv-comportamentală, metode psihodramatice,

Foarte importante sunt motivarea, validarea și evidențierea progreselor elevilor, prin feedback permanent.

Bibliografie

1. Băban, A. (coordonator), (2001), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, BCU Cluj-Napoca.
2. Cocardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Editura Psihimedia, Sibiu.
3. Cristea, S., (2006), *Curriculum pedagogic*, Vol. I, EDP, București.
4. Cristea, S., (1999), *Dicționar de termeni pedagogici*, EDP. București.
5. Dumitru, I., Al., (2008), *Consilierea psihopedagogică*, ed. a II-a revizuită, Editura Polirom, Iași.
6. Marinache, A.V., (coord.), *Programa școlară pentru Psihodiagnoză, consiliere, orientare școlară și profesională, clasele I-X*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008;
7. Petrescu, M., (coord.), (1998), *Programa cadru pentru psihodiagnoză- psihoterapie, orientare școlară și profesională*;
8. Potolea, D., Toma, S., Borzea, A., (2012), *Cadru de Referință al Curriculumului Național (CRCN)*;
9. Tomșa, Gh., (2003), *Consilierea și orientarea în școală*. Editura Credis;
10. Șchiopu, U., (2002), *Introducere în Psihodiagnostic*, Editura Fundatiei Humanitas
11. Vernon, A. (2004), *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional- emotivă și comportamentală Clasele I-IV*. Editura A.S.C.A.R. Cluj;
12. Vernon A., (2006), *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale. Clasele V-VIII*. Editura A.S.C.A.R. Cluj.
13. Vernon, A., *Programul Pașaport pentru succes*. Romanian Psychological Testing.
14. Verza, E., Zlate, M., Golu, P., (1993), *Psihologia copilului*. Editura Didactică și Pedagogică, București;
15. Vlad, E., (1999), *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate, București;
16. Vlad, M., & all., (2000), *Programa cadru pentru Consiliere, asistență psihopedagogică și orientare școlară și profesională, pentru elevi cu deficiență mintală*, București;
17. Vrăsmaș, E., Oprea, V. (coord), (2003), *Set de instrumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*, Editura MarLink, București;
18. ****Programa școlară pentru Consiliere și orientare, clasele I-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5286/09.10.2006
19. ****Programa școlară pentru Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017
20. ***(2015), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo-Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Dumitrescu Daniela Sorina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Mancaș Livia	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Nae Daniela	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programă școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități auditive**

București, 2021

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ”**Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**”, cuprinsă în planul-cadru pentru învățământul special pentru elevii cu dizabilități auditive, ca disciplină din trunchiul comun în aria curriculară **Terapii specifice și de compensare**, este realizată conform noului model de proiectare curriculară, centrat pe competențe și organizat pe cicluri de învățământ, asigurând astfel posibilitatea adaptării conținuturilor în acord cu caracteristicile individuale, de vârstă, cognitive, afectiv-emoționale ale beneficiarilor procesului educațional.

Prezenta programă școlară a fost elaborată în conformitate cu direcțiile naționale și internaționale definite în cadrul documentelor de politici educaționale ”*Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*” (2015); ”*Rezoluțiile Consiliului Europei*” (2004, 2008) ce subliniază importanța consilierii pentru formarea personalității și dobândirea autonomiei în învățare și în procesul decizional ale individului; ”*Strategia Națională de Sănătate 2014-2020*” care susține promovarea aspectelor socio-emoționale în cadrul activităților curriculare; ”*Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*” (2015) care subliniază, necesitatea dobândirii de către elevi a abilităților și cunoștințelor relevante dezvoltării durabile.

Evaluarea și consilierea psihopedagogică, psihodiagnoză vizează:

- **evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoză;**
- **consiliera psihopedagogică** în probleme emoționale (anxietate, depresie), comportamentale (agresivitate, hiperactivitate), de învățare (eșec școlar, abandon școlar), consiliere vocațională, activități de prevenție, intervenție în situații de criză;

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- *Notă de prezentare*
- *Evaluarea psihopedagogică, psihodiagnoză*
- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Conținuturi*
- *Sugestii metodologice*

Numărul de ore atribuite disciplinei ”**Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**”:

Aria curriculară	Nr.ore /ACTIVITĂȚI PE CLASĂ/SĂPTĂMÂNAL									
TERAPII SPECIFICE ȘI DE COMPENSAȚIE	P	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	2	1	1	1	2	2	1	1	2	

Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză se adresează elevilor aflați în diverse stadii ale procesului educațional având ca direcții de intervenție **dezvoltarea** globală a personalității, **compensarea** dizabilității și **prevenția/ameliorarea** comportamentelor dezadaptative.

Disciplina are ca scop însușirea de competențe **personale, sociale și școlare/profesionale** ce susțin dezvoltarea armonioasă a personalității și incluziunea socio-profesională a elevilor cu deficiență de auz.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ.

Fiecare competență generală stabilită în această programă, vizează unul dintre cele trei planuri (**personal, social, școlar/ profesional**) și este concepută pentru a răspunde nevoilor de formare și dezvoltare ale elevilor din ciclul primar și respectiv gimnazial.

Competențele specifice propuse în prezenta programă școlară, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora, fiind corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare propuse pentru realizarea competențelor specifice sunt orientative și nu au caracter obligatoriu.

Conținuturile reprezintă mijloace informaționale necesare formării competențelor și sunt organizate în mai multe domenii tematice.

Sugestiile metodologice cuprind strategii de organizare a activității de evaluare psihopedagogică, psihodiagnoză și a planificării demersului de consiliere și intervenție psihopedagogică.

În cadrul prezentei programe am atribuit un loc aparte evaluării deoarece **evaluarea specifică psihodiagnozei** este un proces care se diferențiază de evaluarea educațională prin faptul că sondează personalitatea elevului și adaptarea sa în grup și societate.

În urma evaluării, profesorul de psihodiagnoză stabilește direcțiile de intervenție pentru realizarea competențelor specifice, optând pentru a organiza **activități de grup** sau **individuale** ce pot avea caracter formativ, de dezvoltare personală sau de compensare și intervenție în situații de criză.

Activitățile trebuie structurate în două părți:

- I. **Evaluarea psihopedagogică, psihodiagnoză**
- II. **Consilierea psihopedagogică**

Se recomandă abordarea prezentei programe cu flexibilitate, astfel încât să fie un instrument util, nu o formă de îngrădire a unui proces atât de complex cum este consilierea psihopedagogică.

I. EVALUAREA PSIHOPEdagogică, PSIHOdiagnoză

Ariile/funcțiile investigate:

Ariile/ Funcțiile investigate	Conținutul activității	Instrumente de evaluare utilizate
<i>Psihomotricitatea</i>	Organizarea și dinamica motorie generală: - coordonare dinamică generală - coordonare oculo-manuală - dexteritate manuală (abilități psihomotrice) - capacități fizice - forța – viteza – precizia mișcărilor Structurarea schemei corporale Lateralitatea, dominanta laterală	Probe pentru evaluarea psihomotricității (Ozeretki-Guillman) Probe de tapping, punctare, asamblare, decupaj, frânare voluntară Probe pentru lateralitate și dominanta laterală (Harris, Piaget-Head)
<i>Funcțiile senzorial – perceptive</i>	Evaluarea funcțiilor senzoriale: - vizuală - auditivă - vizuo-motrică - tactilo-kinestezică	Probe de evaluare a capacității de discriminare senzorială
	Structurarea conduitelor motrice de bază - conduita perceptivă de culoare - conduita perceptivă de formă - conduita perceptivă spațio-temporală - capacități perceptive: - percepția pozițiilor - percepția direcțiilor - constanta percepție - raportul fond – formă - coordonare perceptiv-motrică	Probe pentru investigarea conduitelor perceptiv-motrice, Bateria Piaget-Head, Proba Bender Santucci
<i>Nivelul dezvoltării mintale</i>	Stabilirea nivelului de dezvoltare intelectuală	Teste, scale probe stabilirea nivelului intelectual Matricile Progressive Raven (standard și color)
	Stabilirea nivelului operațional al gândirii - operații ale gândirii - stadii de dezvoltare	Probe nivel de înțelegere, raport causal, concepte

<i>Funcțiile mnezice</i>	Funcționalitate mnezică - pe analizatori: vizual, auditiv, tactil-kinestezic - pe material verbal, numeric, convențional, imagistic, acțional, asociativă - memorie spontană – voluntară - memorie mecanică – logică - volum, fidelitate, stocare, uitare	Probe de memorie Probe volum memorie Povestire (cu suport LMG) Probe reactualizare cuvinte, imagini, gesturi, expresii, acțiuni
<i>Funcțiile limbajului</i>	Dezvoltarea funcțiilor cognitive, comunicative ale limbajului: - nivelul dezvoltării vocabularului pasiv-activ - aspectul fonetic al limbajului - posibilități de verbalizare - tulburări ale limbajului oral-scris - comunicare nonverbală - evaluarea capacității de utilizare funcțională a LMG	Probe vocabular în imagini (pasiv- activ) Grile prelexie, pregrafie, competențe lingvistice Probe verbale, nonverbale (noțiuni, concepte, nivel de operare cu noțiuni empirice) Scale pentru nivelul de dezvoltare a limbajului
<i>Atenția</i>	Nivelul de dezvoltare a atenției spontane și voluntare: observarea, concentrarea, distributivitatea Tipurile de atenție cu calități de funcționalitate pe analizatori: vizual, asociativ Dificultăți, tulburări majore de concentrare	Probe de atenție concentrată (similar Toulouse Pierron); distributivă (Praga) Proba atenție voluntară (Metodica căsuță) Proba frânare voluntată Proba punctare Proba tapping Labirinte simple
<i>Personalitatea</i> <i>-Temperament</i> <i>-Afectivitate</i> <i>-Trăsături de caracter</i>	Stabilirea tipului de temperament, a bazei energetico-dinamice, a tulburărilor de activitate nervoasă superioară Reactivitatea emoțională, Nivelul de organizare a trăirilor afective pozitive, negative, forme stabile de dispoziții, conduite relațional-valorice Tulburările vieții afective Formarea imaginii de sine Cunoașterea de sine Trăsăturile de caracter constituite în forme de comportament Operarea cu criterii valorice	Probe apreciere temperament Chestionare de personalitate adaptate, cunoaștere nivel, forme agresivitate Fabulele Duss Probe de expresie grafică și plastică, probe proiective (Om – casă – arbore; desen liber) Probe situaționale Completare fraze lacunare, imagini Chestionare pentru evaluarea stimei de sine

<i>Maturizarea socială</i>	Nivelul dezvoltării autonomiei personale a deprinderilor de autoservire, relaționare în grup, însușirea achizițiilor instrumentale, a deprinderilor de comunicare socială, de acțiune în mediu	Scale de maturizare socială Scala comportamentelor de adaptare Probe sociometrice, sociograme Fișe de observare
<i>Potențialul de învățare</i>	Nivelul potențialului de învățare	Probe examinare dificultăți de învățare limbaj Probe de cunoștințe generale, Grile evaluare competențe curriculare Probe prelexie, pregrafie, competențe lingvistice - precalcul, calcul

Competențe generale

- 1. Manifestarea componentelor psihomotrice, afective, comportamentale, cognitive și dinamice în formarea identității și a stimei de sine**
- 2. Aplicarea unor conduite adecvate în diferite contexte de viață**
- 3. Demonstrarea capacității de a participa activ în cadrul procesului decizional și de rezolvare a problemelor în diferite contexte de viață**

Clasele a V-a – a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea componentelor psihomotrice, afective, comportamentale, cognitive și dinamice în formarea identității și a stimei de sine

Clasele a V-a – a VIII-a	
1.1.	<p style="text-align: center;">Identificarea resurselor personale</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exersarea utilizării datelor personale în contexte ludice de învățare sau sociale; ✓ Exerciții de identificare a resurselor materiale (lucrurile/obiectele mele), umane (prietenii, familia); ✓ Exerciții de observare și evidențiere/descriere a trăsăturilor generale de caracter personale (jocuri de rol, joc simbolic); ✓ Activități pentru identificarea resurselor personale semnificative pentru dezvoltarea încrederii în sine: „Am încredere în mine”, completarea unor fraze lacunare („Eu pot/nu pot să..., Cele mai importante calități ale mele sunt..."); ✓ Exerciții pentru identificarea de drepturi și responsabilități la școală, acasă, în comunitate; ✓ (joc de rol, exemplificare și problematizare); ✓ Activități pentru identificarea și explorarea propriilor abilități și interese școlare și extrașcolare; ✓ Identificarea asemănărilor și deosebirilor între sine și ceilalți (fizice, morale, aptitudinale, atitudinale).
1.2	<p style="text-align: center;">Analizarea emoțiilor trăite în raport cu sine și cu ceilalți, în diferite contexte de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Identificarea diversității emoțiilor la diferite persoane provocate de același eveniment; ✓ Exerciții de asociere a stărilor emoționale cu contextele în care acestea se produc; ✓ Exerciții de descriere a emoțiilor pe baza intensității acestora (Termometrul emoțiilor); ✓ Exerciții de identificare și descrierea experiențelor emoționale în diferite situații concrete de viață, în familie, în grupul școlar și de prietenii; ✓ Activități pentru discriminarea emoțiilor pozitive și negative în contexte diferite; ✓ Exerciții de identificare și descriere a experiențelor emoționale în diferite situații concrete de viață, în familie, în grupul școlar și de prietenii; ✓ Joc de rol pentru exprimarea adecvată a emoțiilor; ✓ Utilizarea creativității în autoexprimare.
1.3.	<p style="text-align: center;">Manifestarea autocontrolului emoțional și comportamental, prin soluționarea conflictelor interne și externe</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții de identificare/explorare a propriilor comportamente inadecvate; ✓ Exerciții de asociere a comportamentelor inadecvate cu consecințele acestora; ✓ Activități pentru identificarea alternativelor comportamentale nonviolente (în imagini, secvențe de film, desene animate); ✓ Experimentarea și controlul sentimentelor de frustrare, furie, eșec, pierdere, abandon;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Activități pentru identificarea și evitarea comportamentelor auto/ heteroagresive; ✓ Discuții tematice legate de diverse situații existente în cadrul grupului sau o serie de situații posibile : --Ce s-ar întâmpla dacă...?, Ce este bine să fac dacă...?, Cum ne purtăm în situația...?; ✓ Scenarii situaționale, jocuri de rol pentru experimentarea unor răspunsuri emoționale la diverse situații concrete de viață, în context școlar.
<p>1.4. Definirea propriului sistem de valori</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Activități de informare în legătură cu conținutul și cerințele valorilor, normelor și regulilor morale ("Sunt politicos?", Sunt cinstit?, "Ce putem spune despre furt?" Sunt punctual? "Minciună și adevăr", "Ce spun în situația...", "Cum considerăm...", "Care sunt valorile mele personale?"); ✓ Activități pentru recunoașterea și acceptarea diversității culturale, etnice, religioase; ✓ Activități de explorare a valorilor personale.

2. Aplicarea unor conduite adecvate în diferite contexte de viață

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1 Identificarea modalităților de colaborare eficientă în cadrul grupului și în comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocuri de echipă, joc de rol pentru identificarea caracteristicilor și manifestărilor specifice relației de prietenie; ✓ Exerciții pentru identificarea relațiilor de atașament/prietenie din cadrul grupului; ✓ Exerciții de alegere a diferiților membri ai grupului după criteriile sociometrice; ✓ Exersarea diferitelor roluri sociale/profesionale; ✓ Exerciții de dezvoltare a empatiei (joc de rol); ✓ Jocuri de echipă, joc de rol pentru identificarea caracteristicilor și manifestărilor specifice relației de prietenie; ✓ Exerciții de alegere a diferiților membri ai grupului pe criteriile sociometrice;
<p>1.2 Exprimarea asertivă în interacțiuni, școlare, familiale și sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Exerciții de recunoaștere și utilizare a diferitelor forme de comunicare - joc de rol; ✓ Exerciții pentru exersarea deprinderilor de comunicare interpersonală (LMG, verbal); ✓ Exerciții în perechi și în grup pentru explorarea și evaluarea unor răspunsuri de tip pasiv, agresiv și asertiv; ✓ Exersarea relaționării asertive (joc de rol).
<p>2.3. Utilizarea strategiilor adecvate pentru rezolvarea unor situații conflictuale în context familial, școlar și social</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analiza diferitelor situații conflictuale din viața elevilor, filme/texte scrise pentru identificarea cauzelor conflictului și a tehnicilor de comunicare utilizate; ✓ Aplicarea de chestionare pentru identificarea strategiilor de rezolvare a conflictelor; ✓ Discuții cu privire la abordarea unor viitoare situații de viață; ✓ Exerciții de schimbare a finalului unei situații conflictuale din povești, filme, studii de caz;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocuri de rol pentru aplicarea tehnicilor simple de comunicare în rezolvarea situațiilor conflictuale; ✓ Identificarea și analizarea regulilor de oferire a feedbackului în secvențe de text/film, joc de rol; ✓ Activități de grup, joc de rol pentru exersarea oferirii feedbackului pozitiv; ✓ Analiza unor teme legate de modul în care elevii/elevele se raportează la schimbare: „Îmi plac schimbările din viața mea?”, „Ce doresc să schimb și ce nu doresc să schimb?”, „Cum reacționez când ceilalți vor să mă schimb?”, „Cum m-am adaptat la ultima schimbare?”; ✓ Activități de identificare a diferitelor forme de agresivitate, violență, bullying, a cauzelor și soluțiilor; ✓ Analizarea drepturilor și responsabilităților la școală, acasă, în comunitate; (joc de rol, exemplificare și problematizare).

3. Demonstrarea capacității de a participa activ în cadrul procesului decizional și de rezolvare a problemelor în diferite contexte de viață

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1 Utilizarea sistemului motivațional personal</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Activități de utilizare a diferitelor sisteme de recompensare/validare pentru cultivarea motivației intrinseci; ✓ Exerciții de identificare și diferențiere între motivația intrinsecă și extrinsecă; ✓ Rolul efortului voluntar în atingerea propriilor scopuri (joc de rol, studii de caz).
<p>3.2 Aplicarea unor strategii de rezolvare a problemelor personale și sociale, în diverse contexte de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Identificarea pașilor din cadrul procesului de învățare; ✓ Analizarea procesului de rezolvare a unor sarcini simple în context educațional și ludic; ✓ Urmărirea pașilor din cadrul procesului de învățare; ✓ Identificarea de soluții pentru depășirea dificultăților proprii de învățare; ✓ Exerciții de selectare a informațiilor utile rezolvării unei sarcini simple; ✓ Exerciții de accesare și utilizare a informațiilor asimilate în contexte noi ✓ Expunerea la situații de joc care presupun mai multe modalități de rezolvare și un răspuns adaptativ; ✓ Expunerea la situații noi de învățare în cadrul cărora pot utiliza achizițiile cognitive; ✓ Analizarea procesului de rezolvare a unor sarcini simple în context educațional și familial; ✓ Identificarea etapelor din procesul de rezolvare de probleme (Care este problema? Ce soluții găsesc?, Care este cea mai bună? Cum o aplic?); ✓ Identificarea de soluții alternative pentru rezolvarea unor problemelor; ✓ Exerciții de identificare (fișe de lucru, studii de caz) a situațiilor cu potențial de risc: relații abuzive, de exploatare, examene, migrație, de criză etc.
<p>3.3. Analizarea propriilor opțiuni privind diferite meserii, utilizând diferite criterii prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Identificarea deciziilor ce se pot lua în situații concrete de viață, în mediu familiar;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Identificarea de decizii bune/ slabe ce pot fi luate în contexte concrete de viață: în mediul școlar, în mediul familial ("Evaluează decizia"); ✓ Discuții tematice: "Universul ocupațiilor" (folosirea unui inventar de cuvinte), "Ca să învăț o meserie trebuie să știu să învăț" „Ce urmează să fac pentru dezvoltarea mea școlară și profesională?”, „Ce resurse am?”, "De ce depinde viitorul meu?" "Ce obstacole aș putea întâmpina?", "Ce meserie mi se potrivește”; ✓ Activități de completare de fișe individuale, discuții în grup pentru identificarea intereselor ; ✓ Exerciții de identificare/conștientizare a relației dintre aptitudinile personale și orientarea profesională; ✓ Identificarea etapelor luării unei decizii (procesul decizional); ✓ Utilizarea strategiilor simple în luarea deciziei.

Conținuturi

Domenii de continut	Clasele a V-a – a VIII-a
Eu sunt! (autocunoaștere, autoapreciere și autoafirmare)	Cunoșterea de sine <ul style="list-style-type: none"> ✓ Caracteristici și resurse personale ✓ Interese, abilități, aptitudini, valori, însușiri, preferințe ✓ Imaginea și stima de sine ✓ Schimbare și dezvoltare ✓ Caracteristicile preadolescenței (modificări psihosomatice și emoționale specifice vârstei) Drepturi si responsabilitati
Lumea mea interioară (înțelegerea și gestionarea emoțiilor)	Managementul emoțiilor Empatia Emoții, reacții comportamentale față de diversitate (gen, vârstă, apartenență socială, etnică, religioasă, situație economică, stare de sănătate) Feedback-ul asertiv
Grupul, oglinda mea socială (adaptarea la grup și societate)	Comportamente responsabile Agresivitate, violență, bullying: cauze, forme, soluții. Internetul, rețelele de socializare și viața zilnică Regulile de comportament în cadrul grupului Comunicarea - ca formă de adaptare în cadrul grupului și în societate Caracteristici ale comportamentului asertivitate, pasivitate, agresivitate Relațiile de prietenie ca factor ce influențează dezvoltarea personală Creșterea coeziunii grupului prin: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Formarea dorinței de apartenență la grupul școlar ✓ Acceptarea și adoptarea unor roluri în grup

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Acceptarea regulilor de grup
Stiu, vreau si pot! (evaluarea propriilor acțiuni)	Scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Aspirații personale ✓ Relația dintre informațiile despre sine (caracteristici personale, abilități, interese, valori legate de muncă) și alegerea profesiei ✓ Luarea unei decizii: conținut, proces, etape, context ✓ Trasee educaționale pentru alegerea carierei: niveluri educaționale (liceu, școală profesională), filiere, profiluri și specializări
Sunt stăpânul meu! (schimbarea tiparelor comportamentale)	Autocontrol în interacțiunile sociale <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tehnici simple de autocontrol ✓ Rezolvare de probleme simple Roluri și responsabilități

Sugestii metodologice

Evaluarea și psihodiagnoza ocupă un loc central în cadrul disciplinei Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză, reprezentând etapa inițială în demersul psihopedagogic, ea fiind diferită de evaluarea curiculară prin complexitate și instrumentarul utilizat (teste, scale, chestionare, interviul structurat/semistrukturat).

Disciplina Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză implică două componente importante- pedagogică și psihologică, astfel încât, profesorul de psihodiagnoză poate apela la strategiile, metodele și tehnicile specifice celor două domenii (pedagogic și psihologic).

În același timp, procesul de dobândire a competențelor generale ale disciplinei este flexibil, profesorul de psihodiagnoză având libertatea de a alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine particularităților psiho-individuale și nevoilor de învățare-formare-dezvoltare ale elevilor cu deficiențe de auz.

Strategiile utilizate trebuie să țină cont de faptul că una dintre caracteristicile principale ale elevilor cu deficiență de auz este gândirea concretă, astfel încât, în demersul psihopedagogic, pentru atingerea finalităților propuse este necesar ca sarcinile de lucru să fie structurate în etape de învățare și să fie reluate în condiții diferite, la intervale regulate de timp, iar tipul de învățare să fie predominant experiențial, prin contact nemijlocit cu realitatea obiectivă.

Procesul de însușire a competențelor trebuie să se sprijine pe material intuitiv, pe fapte, exemple concrete, întâmplări de viață.

În prima parte a prezentei programe au fost prezentate arile care necesită investigare precum și o serie de tehnici și instrumente de testare utile în acest demers, precum: anamneza, observația, convorbirea, studiul produselor activității, probe: de inteligență (verbale, neverbale, de performanță); probe sociometrice; probe de dezvoltare; probe de evaluare a achizițiilor școlare; probe de expresie grafică și plastic, probe de construcție, completare, asamblare, probe asociative (imagini, obiecte, cuvinte etc); chestionarul; inventarele de personalitate pentru cunoaștere și autocunoaștere; inventarele de dezvoltare.

În activitatea de consiliere psihopedagogică pot fi utilizate mai multe metode, dintre care, pentru elevii cu deficiențe de auz, se recomandă:

- **Jocul Simbolic** - jocul cu diverse jucării în cadrul căruia copilul se identifică cu personajele din jurul său și își proiectează stările emoționale, trăirile etc
- **Jocuri de rol**- în cadrul căruia copilul intră în diferite roluri din reproducând scene și realizând legătura dintre conținuturile proprii și rol.
- **Jocul de grup**- activități ludice în cadrul grupului ce au ca scop interacțiunea și colaborarea
- **Povești terapeutice**- povești în imagini, scrise sau interpretate în limbaj mimico-gestual, ce includ conținuturi emoționale sau situații cu care elevii se pot confrunța și care invită la o analiză din exterior către interior.
- **Desenul** – liber, cu temă dată, sau schițarea unei forme
- **Dialogul tradițional** – ”față în față”, susținut dactilic și/sau limbaj mimico-gestual

De asemenea, se poate apela la tehnici de modelare comportamentală, tehnici din educația rațional-emoțională sau din terapia cognitiv-comportamentală, metode psihodramatice. Foarte importante sunt motivarea, validarea și evidențierea progreselor elevilor, prin feedback permanent.

Bibliografie

1. Băban, A. (coordonator), (2001), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, BCU Cluj-Napoca;
2. Cocardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Editura Psihimedia, Sibiu;
3. Cristea, S., (2006), *Curriculum pedagogic*, Vol. I, EDP, București;
4. Cristea, S., (1999), *Dicționar de termeni pedagogici*, EDP. București;
5. Dumitru, I., Al.(2008), *Consilierea psihopedagogică*, ed. a II-a revizuită. Editura Polirom. Iași;
6. Marinache, A., V. (coord.), *Programa școlară pentru Psihodiagnoză, consiliere, orientare școlară și profesională, clasele I-X*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008;
7. Petrescu, M. (coord.), (1998), *Programa cadru pentru psihodiagnoză- psihoterapie, orientare școlară și profesională*;
8. Potolea, D, Toma, S., Borzea, A., (2012), *Cadru de Referință al Curriculumului Național (CRCN -2012)*;
9. Tomșa, Gh., (2003), *Consilierea și orientarea în școală*. Editura Credis;
10. Șchiopu, U. (2002), *Introducere în Psihodiagnostic*. Editura Fundatiei Humanitas.
11. Vernon, A. (2004), *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional- emotivă și comportamentală Clasele I-IV*. Editura A.S.C.A.R. Cluj;
12. Vernon, A., (2006), *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale. Clasele V-VIII*. Editura A.S.C.A.R. Cluj;
13. Vernon, A., *Programul Pașaport pentru succes*. Romanian Psychological Testing;
14. Verza, E., Zlate, M., Golu, P., (1993), *Psihologia copilului*. EDP. București.
15. Vlad E., (1999), *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate, București;
16. Vlad, M., & all., (2000), *Programa cadru pentru Consiliere, asistență psihopedagogică și orientare școlară și profesională, pentru elevi cu deficiență mintală*, București;
17. Vrăsmaș, E., Oprea, V. (coord), (2003), *Set de instrumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*, Editura MarLink., București;
18. ****Programa școlară pentru Consiliere și orientare, clasele I-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5286/09.10.2006;
19. ****Programa școlară pentru Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017;
20. ***(2015), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației****Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo-Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Dumitrescu Daniela Sorina	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria", București
Mancaș Livia	Școala Gimnazială Specială pentru Surzi Nr. 1, București
Nae Daniela	Liceul Tehnologic Special Nr.3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare, clasele I și a II-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Comunicare în limba română* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa pregătitoare și clasele I-IV din învățământul special primar, dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, în Aria curriculară Limbă și comunicare.

Programa disciplinei *Comunicare în limba română* pentru învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități vizuale urmează curriculumul școlii de masă, cu adaptarea metodelor și mijloacelor de învățământ la specificul actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale și la particularitățile și implicațiile vederii funcționale. Competențele dobândite în urma parcurgerii programei, reflectate în conținuturile învățării propuse spre însușire în cadrul procesului instructiv-educativ, permit elevilor cu dizabilități vizuale participarea la evaluările și examenele naționale.

Absența dobândirii informațiilor pe cale vizuală, în cazul elevilor cu dizabilități vizuale, se compensează pe cale tactilă, auditivă, olfactivă și gustativă. La realizarea citit-scrisului Braille, ca reprezentare punctiformă în relief, participă patru analizatori de bază: auditiv, verbokinestezic, tactil și kinestezic.

În însușirea citit-scrisului Braille, în cazul copiilor cu dizabilități vizuale, activitățile de pregătire a citirii Braille reprezintă un factor important. Înaintea învățării alfabetului Braille trebuie dobândite anumite preachiții Braille care contribuie la însușirea mai rapidă și în condiții optime a alfabetului și lecturii Braille. Procesul de învățare a citirii în alfabetul Braille presupune:

- un nivel adecvat de dezvoltare psihomotorie, cognitivă, al limbajului și al discriminării auditive;
- exersarea capacității de discriminare tactil-kinestezică fină, care stă la baza citirii Braille.

Pentru o predare eficientă a citirii și scrierii Braille, profesorul psihopedagog are responsabilitatea de a cunoaște curriculumul specific disciplinelor claselor primare, dar și de a adapta acest curriculum în funcție de necesitățile fiecărui elev cu dizabilitate vizuală. Valorificarea la maxim a potențialului fiecărui elev cu dizabilități vizuale poate fi realizată doar prin adaptările potrivite, într-un mediu în care elevul să se simtă confortabil pentru a putea explora și descoperi mediul înconjurător.

Programa disciplinei *Comunicare în limba română* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Comunicare în limba română* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare

care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Citire/ lectură
- Scriere/ redactare
- Elemente de construcție a comunicării

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul comunicativ-funcțional, axându-se pe comunicare ca domeniu complex ce înglobează procesele de receptare a mesajului oral și scris precum și cele de exprimare orală și scrisă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Studiul disciplinei *Comunicare în limba română*, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a II-a și asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, pe teme familiare, rostit clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unei imagini vizuale / tactile dintr-un set, pentru a indica despre ce este vorba în mesaj; - realizarea unui desen sau a unei descrieri verbale pentru a indica despre ce este vorba în mesaj; - oferirea de răspunsuri la întrebarea: „Despre ce este vorba în acest fragment de poveste?”; - aprecierea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea textului audiat; - formularea unor răspunsuri la întrebări despre conținutul unui mesaj/ text scurt audiat; - reformularea unor mesaje; - repovestirea unor secvențe preferate dintr-un text audiat; - observarea, recunoașterea, executarea unor comenzi simple (privește, ascultă, fii atent); - audierea unor povești sau a unei descrieri și manifestarea reacțiilor corespunzătoare; - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori.
<p>1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj scurt, rostit clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - numirea personajului/ personajelor dintr-un fragment de poveste audiat; - oferirea unor răspunsuri la cererea elementară de informații: „Cine? Ce? Unde? Cum?” oferirea de replici afirmative/ negative la enunțuri scurte care vizează diverse informații din text – exemplu: numele greșit al personajului, locul corect în care se petrece acțiunea; - recunoașterea unor enunțuri care nu se potrivesc ca sens cu un mesaj audiat anterior; - indicarea prin semne (ridicarea unui deget/ a creionului etc.) pentru a selecta detaliul corect; - dintr-un set de enunțuri/ cuvinte; - îndeplinirea unei instrucțiuni simple; - participarea la jocuri de grup, ca urmare a înțelegerii regulilor jocului.
<p>1.3. Identificarea sunetului inițial și/sau final dintr-un cuvânt, a silabelor și a cuvintelor din propoziții rostite clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea sunetelor/ silabelor/ cuvintelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui deget, a unui obiect, jetoane puse pe bancă, săritură etc. – exemplu: „Pune pe masă atâtea jetoane câte cuvinte ai auzit”; - numărarea cuvintelor dintr-un enunț scurt; - stabilirea poziției sau succesiunii cuvintelor din propoziții orale de 3-4 cuvinte; - punerea în corespondență a unui cuvânt rostit cu imaginea potrivită/ imaginea tactilă potrivită; - identificarea sensului unui cuvânt rostit de cadrul didactic/ colegi; - rostirea cuvintelor pe silabe, în jocuri, cântece sau numărători ritmate; - audierea unor înregistrări cu sunete din mediul înconjurător; - discriminarea sunetelor din natură și a sunetelor din cuvinte; - interpretarea unor cântece care conțin onomatopee; - construirea de rime pornind de la cuvinte date;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea, dintr-un șir, a cuvintelor care încep/ se termină cu un anumit sunet - sortarea jetoanelor care reprezintă obiecte din mediul familiar, după diferite criterii (sunet inițial/ final, număr de silabe etc.); - desenarea unor obiecte/ ființe cu relevanță pentru copii, a căror denumire conține (în poziție inițială sau finală) sunetul specifică.
<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol de tipul vorbitor–ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc; - audierea unor povești citite/ înregistrate/ povestite de adulți/ copii; - participarea la activități de tipul „Știrile zilei”, în care copiii ascultă întâmplări/ evenimente povestite de colegi sau adulți invitați; - vizionarea/ audierea unor scurte secvențe din emisiuni pentru copii; - rezolvarea unor probleme întâlnite în jocurile pe computer (unde instrucțiunile sunt oferite verbal).

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Pronunțarea clară a sunetelor și a cuvintelor în enunțuri simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare pentru exersarea corectă a actului respirator, cu accent pe pronunția corectă; - exerciții–joc de dicție, cântece, numărători ritmate; - formulare de răspunsuri la ghicitori; - participarea la activități de tipul „Tu ești ecoul meu” (reproducerea unor mesaje formulate de adult sau copii); - rostirea cuvintelor cu prelungirea unor sunete stabilite anterior; - reglarea tonului, volumului și vitezei vorbirii, prin rostirea repetată a aceluiași enunț, cu schimbarea tonului, volumului sau vitezei vorbirii; - asocierea unor imagini sau obiecte, cu onomatopeele corespunzătoare; - jocuri de pronunțare a onomatopeelor, însoțite de mișcare; - reproducerea unui mesaj scurt cu schimbarea intonației, în funcție de intenția de comunicare (asertiune, întrebare, exclamație, supărare, bucurie etc.); - simularea unor situații care presupun verbalizarea unor trăiri diferite jocuri de rol repovestirea unor fragmente din povești audiate cu reproducerea intonației interpretilor (cadru didactic, actori etc.); - dramatizări ale poveștilor/ fragmentelor din basme audiate; - sesizarea utilizării formulelor specifice în situații concrete de tipul: invitație, urare, prezentarea unor scuze etc. pentru a transmite intenții, gânduri, sentimente etc.
<p>2.2. Transmiterea unor informații referitoare la sine și la universul apropiat, prin mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de mesaje despre sine (nume, vârstă, adresă), despre familie, colegi, animalul preferat, culoarea preferată, mâncarea preferată etc; - formularea unor răspunsuri la întrebări adresate de colegi, pe teme de interes pentru copii; - prezentarea unor evenimente semnificative din viața proprie; - discuții privind comportamentul unor personaje; evidențierea unor modele de comportament; - formularea/ completarea unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - alegerea cuvintelor potrivite pentru numirea și descrierea unor lucruri și evenimente familiare; - exprimarea îngrijorării sau aprecierii față de evenimente, persoane, lucruri cunoscute; - identificarea a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate/ benzi desenate/ povești cunoscute; - formularea unor descrieri/ prezentări elementare ale unor activități/ jocuri preferate.
<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri scurte, în situații de comunicare uzuală exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare, adecvate contextului</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme de interes; - jocuri de exersare a unor reguli de comunicare eficientă, civilizată: vorbire pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii – Exemplu: „Spune și dă mai departe”, „Repetă și continuă”, „Statuile vorbitoare” etc.; - jocuri de rol: „La doctor”, „La telefon”, „În parc”, „La cumpărături”, „O zi în familie”, „Aniversări” etc.; - formularea de sarcini/ instrucțiuni adresate colegilor; - jocuri de tipul: „Să ne imaginăm”; „Ce s-ar întâmpla dacă ...”; - povestirea unor experiențe trecute sau prezente planificări, preziceri și presupuneri realizate pe baza unor experiențe posibile sau a unor imagini.
<p>2.4. Exprimarea propriilor idei în contexte cunoscute, manifestând interes pentru comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - combinarea unor propoziții simple prin folosirea unor cuvinte de legătură; - folosirea unor cuvinte descriptive pentru a îmbogăți o descriere; - utilizarea și interpretarea tonului folosit în vederea exprimării unor emoții; - inițierea și menținerea unei discuții pe o temă de interes; - recunoașterea unui obiect, prin formularea de întrebări despre caracteristicile acestuia - joc de tipul „Cutiuța fermecată”; - conversații scurte în grup, pe baza unui text audiat sau a unei imagini descrise; - jocuri de modificare a poveștilor audiate : schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului; - crearea unor povești orale pornind de la idei/ imagini date sau desene create de elevi; - povești despre istoria scrisului de-a lungul timpului.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Recunoașterea unor cuvinte uzuale, din universul apropiat, scrise cu litere mari și mici de tipar</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și numirea literelor mari și mici de tipar pe diferite suporturi (tablouri, cuburi, truse de jucării, asocierea formei unui nor cu o literă) folosirea poziționării punctelor corespunzătoare grupului fundamental pentru exersare și recunoaștere; - explorarea tactil-kinestezică, identificarea și discriminarea tactilă a obiectelor, și a atributelor perceptive ale acestora (formă, mărime, lungime, greutate, textură, natura, consistența, substanța materialului); - jocuri de triere, sortare, grupare, comparare a obiectelor în funcție de diferite criterii: formă, culoare, textură, compoziție, valoare estetică, utilitate, etc.; - asocierea unor litere și sunete;

Clasa pregătitoare

- observarea etichetelor din clasă, plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, pe coșulețe de plastic, nuiiele sau carton (în care se depozitează diferite lucruri) etc.; etichetarea se realizează împreună cu copiii / semne distinctive tactile pe care le pot recunoaște cu ușurință;
- citirea globală a numelui scris cu litere de tipar pe dulăpior, la cuier, la colțul de prezentare al clasei, la panoul „Responsabilități” etc./ semnul tactil;
- jocuri care au cuvinte scrise sub imagine: „Loto”, „Domino”, „Bingo”/ jocuri tactile
- punerea în corespondență a unor cuvinte formate din 1-2 silabe cu imagini potrivite, reprezentând obiecte din universul apropiat/ cu obiecte care pot fi explorate tactil din mediul înconjurător;
- jocuri folosind carduri cu imagini ale unor obiecte și denumirea acestora;
- răsfoirea unor cărți care conțin doar imagini și „citirea” acestora în grup/ cu ajutorul cadrului didactic/ cărți senzoriale;
- explorare (vizuală, tactilă) a unor structuri naturale și artificiale pentru a identifica linii, puncte, forme, tipuri de texturi, și realizarea de corespondențe ale acestora în realitatea înconjurătoare (de ex. linia: fir de păr lung-scurt, ondulat-drept, fir de iarbă, marginea băncii, etc);
- exerciții de identificare a obiectelor după anumite caracteristici (forme, margini, texturi, mărimi, culori, etc);
- exerciții de identificare a unor imagini tactile și corespondențe ale lor în realitatea înconjurătoare;
- exerciții de identificare prin explorare tactilă/vizuală a tipurilor de linie orizontală, verticală, curbă frântă, linii continue, întrerupte, groase/subțiri, puncte de dimensiuni/texturi diferite, etc.;
- urmărirea/realizarea unor trasee de tipul labirinturilor, utilizând linia și punctul.

3.2. Identificarea semnificației unei/ unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare

- formularea unor răspunsuri ce presupun alegere duală/ multiplă – Exemplu: „În prima imagine este Cenușăreasa sau Frumoasa din pădurea adormită?” lectură după una sau mai multe ilustrații/ benzi desenate;
- prezentarea unor albume personale cu fotografii sau imagini „citirea”/ povestirea creațiilor proprii sau de grup (desene, șir de imagini);
- citirea orarului clasei (activitățile sunt reprezentate prin imagini și imagini tactile corespunzătoare fiecărei discipline);
- audierea unui fragment dintr-o poveste și selectarea imaginilor (imagini tactile) corespunzătoare acesteia; continuarea unei povești pe baza imaginilor selectate, cu sprijin din partea cadrului didactic sau al colegilor.

3.3. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje de necesitate imediată, din universul familiar

- identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H - spital, I informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc. (simboluri cu litere punctate);
- sortarea unor semne, simboluri grafice identice;
- „citirea” simbolurilor (tactile) pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului și/ sau a jurnalului ilustrat;
- punerea în corespondență a imaginilor cu mesajele orale indicate, (imagini tactile pentru nevăzători);
- codarea sau decodarea unor mesaje scrise;
- exemplu: expunerea în clasă a unor panouri care prezintă reguli de comportament, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale cadrului didactic etc.

Clasa pregătitoare

3.4. Exprimarea în cuvinte proprii a mesajelor redade pe suport vizual sau auditiv, manifestând interes pentru lucrul cu cartea

- observarea (intuitivă) a cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi, cu sau fără imagini etc.;
- răsfoirea unor cărți în colțul amenajat cu o mini- bibliotecă, în biblioteca școlii etc.;
- observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate – Exemplu: carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar text etc./ cărți senzoriale;
- observarea amplasării imaginilor în raport cu textul;
- audierea unei povești, însoțită/ urmată de răsfoirea cărții ce conține textul și observarea imaginilor (descrierea imaginilor);
- jocuri de rol: „La librărie”; „Toneta cu reviste” etc.

4 Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa pregătitoare

4.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate

- exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în interiorul unui contur punctat, înșirare de mărgel, jocul Mozaic, aparatul de popice;
- coaserea unor puncte pe etamină, în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;
- formarea de siruri orizontale și verticale pe aparatul de popice;
- modelarea plastilinei, ruperea hârtiei după un contur etc.;
- poziționarea corectă a suportului de scriere, în raport cu propriul corp;
- orientarea în spațiul scrierii, prin joc: sus, jos, dreapta, stânga etc.;
- exersarea poziției corecte la scris;
- utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/ de scris;
- jocuri de tip labirint;
- observarea literelor din plastic/ din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- construirea literelor din plastilină, pastă de modelaj, „fir” de hârtie creponată sau hârtie reciclată răsucită etc.(Jocul cu ciupercuțe);
- scrierea pe diferite suporturi (pe etamină, pe tablă, pe nisip, pe geamuri aburite etc.) și cu diferite instrumente, a unor modele liniare, simboluri etc.;
- decorarea literelor mari și mici de tipar prin desene sau prin colare, folosind semințe, hârtie, fire etc.;
- scrierea elementelor grafice de dimensiuni și culori variate (mari/ mici, groase/ subțiri), pe foaie velină sau pe spații de 1-2 cm;
- realizarea unor lucrări plastice, decorative (folosind linia și punctul), utilizând instrumente diferite;
- realizarea unor desene cu litere personificate;
- exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire, punctarea după contur cu ajutorul șabloanelor, caligrafie cu degetul pe tabletă, etc;
- exerciții de identificare a unor imagini tactile și corespondențe ale lor în realitatea înconjurătoare;
- exerciții de identificare prin explorare tactilă/vizuală a tipurilor de linie – orizontală, verticală, curbă frântă, linii continue, întrerupte, groase/subțiri, puncte de dimensiuni/texturi diferite, etc.

Clasa pregătitoare**4.2. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare**

- confecționarea unor felicitări și bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare etc. (învățătoarea va comunica/ va arăta mesajul care trebuie scris – Exemplu: „Pe felicitare vom scrie 1 Martie”) decorarea unor obiecte/ desene folosind semne grafice;
- „scrierea” unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe, linii frânte și „citirea” mesajului;
- explorarea și discriminarea tactil-kinestezică fină: puncte de diferite mărimi și linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte, curbe, frânte, continue, discontinue, întrerupte, punctate;
- explorarea tactil-kinestezică a imaginilor reprezentând obiecte ale realității, redată stilizat, prin linii și figuri geometrice;
- asociere „obiecte reale – imagini tactile-stilizări ale acestora”;
- realizarea de contururi ale liniilor, formelor geometrice, obiectelor, cu ajutorul bețelor wiki-stick, a creionului pe hârtie specială, sau a punctatorului;
- redarea în mod liber a unor obiecte, în desen tactil.

4.3. Exprimarea unor idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor convenționale și neconvenționale

- „scrierea” unor bilețele cu mesaje diverse, folosind desene, simboluri (inventate spontan sau stabilite anterior);
- exprimarea răspunsului la anumite întrebări cu ajutorul desenului sau prin simboluri ;
- exemplu: „Cum putem arăta prin „scris” ce frumoasă e primăvara?”;
- etichetarea originală a unor obiecte personale;
- confecționarea unor minicărți pe teme familiare, în care se vor folosi limbaje neconvenționale;
- organizarea în clasă a unui colț/ panou intitulat „Peretele vorbitor”, încare copiii să-și poată lăsa mesaje și informații pe o temă aleasă de ei, încadrul unui proiect (prin desene, cuvinte și simboluri);
- organizarea unor concursuri – Exemplu: „Cine realizează cel mai interesant colaj/ puzzle/ desen/ poster din desene/ cuvinte/ alte simboluri?”;
- crearea unor ecusoane personalizate (cu simboluri, cuvinte sau imagini);
- crearea unui orar pe un cod de culori sau simboluri, simboluri tactile;
- completarea jurnalului clasei folosind desene, fotografii, simboluri tactile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	Acte de vorbire: a saluta persoane cunoscute, a se prezenta, a identifica un obiect, o persoană, a formula o rugămintă Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate Dialogul Formularea de întrebări și răspunsuri despre: jocuri și jucării, membrii familiei, prieteni, animale, reguli de igienă alimentară și personală Forme ale discursului oral Povestirea după imagini, imagini descrise de elevi și cadru didactic
Citire/ lectură	Cartea Coperte, foaie, pagină, text, ilustrații Literele mici și mari de tipar Simboluri uzuale din universul apropiat: metrou, intrare, ieșire, spital, trecere de pietoni etc. Citirea cuvintelor pe etichete asociate unor imagini sau obiecte Propoziția/ enunțul (fără teoretizări) Formularea de propoziții cu suport intuitiv Ordonarea propozițiilor pe baza unui suport intuitiv
Scriere/ redactare	Elemente grafice care intră în componența literelor de mână: linii, puncte, bastonașe, zale, bucle, semiovale, ovale, nodulețe Realizarea de combinații de puncte din cadrul grupului fundamental cu ajutorul popicelor Desenarea literelor de tipar Simboluri neconvenționale folosite în exprimarea scrisă Scrierea funcțională folosind desene, simboluri Felicitarea Biletul
Elemente de construcție a comunicării	Vocabular Cuvântul Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus Fonetică Sunete specifice limbii române Despărțirea cuvintelor în silabe Cuvinte alcătuite din una, două sau trei silabe, care nu conțin diftongi, triftongi sau consoane redactate în scris prin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa I
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral, pe teme accesibile, rostit cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea imaginilor vizuale/tactile pentru indicarea semnificației unui mesaj audiat; - realizarea unui desen sau realizarea unei descrieri verbale care corespunde subiectului textului audiat; - oferirea de răspunsuri la întrebarea: „Despre ce este vorba... (în acest fragment de poveste/ în acest text) ?”; - selectarea unor enunțuri simple, scrise, care exprimă mesajul textului audiat, dintr-o pereche de enunțuri date; - formularea unor titluri potrivite textului audiat; - executarea unor comenzi/ instrucțiuni/ reguli de joc prezentate de adulți sau copii; - jocuri de tipul: „Basmе și culoare”, „Scrisori desenate”, „Ce nu se potrivește?” etc.; - audierea unor povești, descrieri, instrucțiuni și indicații și manifestarea unor reacții corespunzătoare; - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori -audierea unor povestiri simple, ilustrate, despre istoria scrisului.
<p>1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj rostit cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor/ personajului unui text audiat; - oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?” formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unui mesaj/ text audiat; - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat; - completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat; - identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului; - sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate; - asocierea unor imagini/ enunțuri cu informațiile desprinse din discuțiile cu colegii; - stabilirea de asemănări/ deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate; - jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..” etc.
<p>1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri rostite cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pronunție a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet; - jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc. numărători melodice însoțite de mișcare; - analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor; - despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătăi din palme; - rostirea cuvintelor pe silabe în numărători; - jocuri stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt; - schimbarea sensului unui cuvânt prin schimbarea unui sunet; - identificarea unor cuvinte date după criterii precum: număr de sunete, sunet inițial, sunet final etc. - numărarea cuvintelor din propoziții de 3-5 cuvinte; - identificarea anumitor cuvinte în propoziții audiate, prin convenții prestabilite: bătăi din palme, poziționarea de jetoane, simboluri grafice etc.

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - stabilirea poziției și a ordinii cuvintelor din propoziții de 3-5 cuvinte; - dezvoltarea sau simplificarea unei propoziții prin adăugarea/ eliminarea unor cuvinte; - schimbarea ordinii cuvintelor în propoziție, fără a schimba mesajul transmis; - punerea în corespondență a unui cuvânt dintr-o propoziție cu imaginea potrivită/ corespunzătoare imaginii tactile potrivite.
<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a unor întrebări sau solicitări cu scopul înțelegerii unui mesaj oral; - jocuri de rol de tipul vorbitor–ascultător, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc.; - formularea unor întrebări de lămurire în urma audierii poveștilor și povestirilor citite, înregistrate sau povestite de adulți/ copii; - emiterea unor predicții asupra derulării evenimentelor dintr-un text audiat; - activități de tipul „știrile zilei” („Ce am făcut ieri”), în care copiii ascultă întâmplări/ evenimente povestite de copii sau adulți; - vizionarea/ audierea unor scurte secvențe din emisiuni și filme pentru copii și discutarea lor; - conversații pe teme de interes pentru copii; - rezolvarea unor probleme la jocurile pe computer, în care instrucțiunile sunt oferite verbal; - discuții pe marginea unor spectacole de teatru pentru copii, emisiuni radio-tv, filme etc.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea formulilor specifice în situații concrete de tipul: invitație, urare, solicitare, prezentarea unor scuze etc. jocuri de rol; - oferirea unor informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri simple; - formularea unor întrebări și răspunsuri prin care se solicită lămuriri sau informații referitoare la diverse teme din sfera de interes a copiilor; - exersarea unor formule de adresare, de solicitare, de mulțumire, adaptate interlocutorului; - relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei enumerarea unor reguli de joc, a unor norme ale clasei; - formularea de enunțuri pe baza unei imagini/ suite de imagini sau folosind cuvinte date; - dialoguri în pereche sau în grupuri mici pe teme familiare reale sau imaginate exersarea exprimării, clare și corecte, și conștientizarea importanței acesteia în reușita comunicării conștientizarea existenței unor reguli simple de desfășurare a schimburilor verbale (salutul, prezentarea scuzelor, transmiterea mulțumirilor, formularea unei cereri, formularea unor întrebări etc.) care pot determina reușita comunicării.
<p>2.2. Transmiterea unor informații prin intermediul mesajelor simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri simple, corecte, coerente, referitoare la activități desfășurate; - repovestirea clară și cu intonație a unui text audiat; - exprimarea propriei păreri în legătură cu fapte sau situații familiare; - discuții privind comportamentul personajelor;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - evidențierea unor modele de comportament, formularea unor judecăți de valoare față de faptele personajelor; - discuții de grup, pe subiecte familiare; - completarea unor enunțuri care solicită realizarea acordului gramatical, menținerea timpului verbului; - formularea, completarea unor enunțuri orale care să conțină comparații între obiecte familiare; - scurte descrieri (cel puțin trei trăsături) referitoare la personaje de desene animate/ benzi desenate/ persoane cunoscute (părinți, frați, surori, colegi); - descrieri/ prezentări elementare ale unor activități, jocuri cunoscute; - jocuri de tipul: „Ce s-ar întâmpla dacă...”, „Dacă aș fi...”, „Personajul preferat”, „Cine are dreptate?”, „Continuă povestea” etc.
<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri simple, în diferite contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri în contexte reale sau simulate, pe teme familiare; - formularea unei opinii personale referitoare la un personaj/ conduita unei persoane/ o întâmplare etc.; - jocuri de rol în contexte familiare: „La telefon”, „Pregătim o serbare”, „În vizită” etc.; - concentrarea atenției pe subiectul discuției și menținerea unei conversații pe diferite teme de interes; - exerciții de primire sau de oferire a unor complimente; - jocuri de tipul: „Să ne imaginăm”; „Ce s-ar întâmpla dacă ...”; - formularea întrebărilor corespunzătoare în vederea obținerii unor informații sau pentru satisfacerea curiozității (Cine? Unde? Ce? Când? De ce? Cum? Ce s-ar fi întâmplat dacă..?).
<p>2.4. Exprimarea propriilor idei referitoare la contexte familiare, manifestând interes și încredere în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere a unor personaje, a unor povești după indicii date; - concursuri de ghicitori; - dramatizări ale unor povești cunoscute; - improvizarea unor povestiri plecând de la cuvinte alese aleatoriu, de la teme familiare copiilor; - formularea unor ipoteze privind posibilitățile de continuare ale unei întâmplări, în vederea stimulării spontaneității și a dezvoltării creativității; - realizarea și prezentarea unei „colecții” de povești audiate (album cu desene realizate de copil în urma audierii textelor, însoțite sau nu de enunțuri scrise); - conversații în grup, pe baza unui text audiat sau a unei imagini descrise; - jocuri de modificare a poveștilor audiate: schimbarea succesiunii evenimentelor, modificarea finalului, introducerea unor personaje etc.; - alcătuirea unor enunțuri orale și/ sau crearea de povești orale pornind de la idei/ imagini date sau desene create de copii; - jocuri de tipul: „Spune mai departe”, „Cine este personajul?”, „Continuă versul/ strofa”, „Spune după mine” etc.; - crearea unor povestiri în grup, scrise apoi cu ajutorul adultului și ilustrate de copii.
<p>3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute</p>
Clasa I
<p>3.1. Citirea unor cuvinte și propoziții scurte, scrise cu litere de tipar sau de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - intuirea unor cuvinte însoțite de imagini corespunzătoare; - recunoașterea literelor mari și mici, de tipar și de mână;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea literelor mari de tipar din figuri tangram; - scrierea literelor alfabetului braille pe plăcuță, folosind grupul fundamental, semnelor caracteristice literei mari, semnelor de punctuație, etc.; - compunerea, la alfabetarul mobil, a unor silabe, cuvinte, propoziții din 3-5 cuvinte; - explorarea tactil-kinestezică, identificarea și discriminarea tactilă a obiectelor, și a atributelor perceptive ale acestora (formă, mărime, lungime, greutate, textură, natura, consistența, substanța materialului); - jocuri de triere, sortare, grupare, comparare a obiectelor în funcție de diferite criterii: formă, culoare, textură, compoziție, valoare estetică, utilitate, etc.; - marcarea prin colorare, subliniere, decupare, încercuire, semne distinctive tactile a unor cuvinte din propoziții solicitate de cadrul didactic sau de elevi ; - completarea unor silabe date pentru a obține cuvinte; - ordonarea unor silabe dintr-o serie dată, pentru a obține cuvinte; - citirea pe silabe/ integrală a cuvintelor scrise cu litere de tipar sau de mână/ literele braille; - citirea în ritm propriu a unor enunțuri sau texte scurte care conțin cuvinte cu structură fonetică simplă, scrise cu litere de tipar sau de mână/braille ; - marcarea cuvintelor care se repetă într-un text; - citirea unor cărți de grup (Big-books)/cărți senzoriale; - citirea în perechi, citirea în lanț, citirea ștafetă, citirea ghidată și/ sau selectivă a unor cuvinte și propoziții; - realizarea unor colaje, afișe publicitare utilizând cuvinte decupate din ziare și reviste/ semne litere braille; - jocuri de tip „Loto”, „Domino”, „Bingo”, cu imagini, cuvinte sau simboluri; - recunoașterea poziționării literelor scrise în limbaj braille; - realizarea literelor în cutia cu popice; - scrierea pe plăcuță a literelor, cuvintelor, silabelor, propozițiilor scurte; - jocuri de recunoaștere a diferitelor cuvinte, silabe; - completarea pe plăcuță a unor silabe date pentru a obține cuvinte; - ordonarea unor silabe recunoscute pentru a forma cuvinte; - citirea pe silabe/integrală a unor cuvinte; - explorarea unor cărți tactile.
<p>3.2. Identificarea mesajului unui scurt text care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor, locului și timpului unei întâmplări prezentate în textul citit citirea unor „cuvinte cheie” recunoașterea în ilustrații a personajelor, locului, timpului și momentului evocat formularea unor răspunsuri orale la întrebări despre conținutul textului citit asocierea unor cuvinte/ enunțuri, scrise cu litere de tipar și de mână, cu imaginile vizuale/tactile potrivite; - citirea selectivă a unor cuvinte și enunțuri dintr-un text scurt ilustrarea unor enunțuri/ fragmente de text citite; - analiza legăturii dintre text și imaginea vizuală/tactilă care îl însoțește; - identificarea titlurilor potrivite unui text scurt/ unor fragmente de text; - stabilirea valorii de adevăr a unor afirmații despre conținutul unor enunțuri sau al unui text scurt cu sprijin din partea cadrului didactic sau al colegilor.
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri din universul familiar, care transmit mesaje simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, P- parcare, I - informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc. simboluri cu litere punctate;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - punerea în corespondență a imaginilor cu mesajele orale/ scrise indicate; - plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc.); - realizarea unor mesaje, utilizând simboluri din mediul apropiat exerciții de completare a unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/ simboluri exerciții-joc de decodare a unor felicitări, invitații, scrisori, în care sunt utilizate cuvinte și simboluri imagini tactile pentru nevăzători.
<p>3.4. Exprimarea interesului pentru lectura unor texte simple, susținute de suport imagistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea unor cărți de grup (cărți uriașe) citirea individuală și din proprie inițiativă a unor povești, povestiri etc.; - memorare unor poezii și ghicitori din proprie inițiativă; - confecționarea unor minicărți pe teme familiare (individual și în grup); realizarea „Abecedarului clasei”, folosind planșe de colorat exerciții de anticipare a evenimentelor sau a finalului unei povești din care a fost citit, cu voce tare, un fragment activități în biblioteca școlii cărți senzoriale; - completarea unui jurnal de lectură al clasei, folosind desene și enunțuri scurte amenajarea și reactualizarea unui „colț al cărții” în sala de clasă; - completarea unor grafice, panouri cu titluri, personaje ale textelor citite; - observarea intuitivă a cărților de diverse forme, dimensiuni, grosimi, cu sau fără imagini descrierea imaginilor; - observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte ce conține doar text, carte electronică etc.); - jocuri de rol: „La librărie”; „Toneta cu reviste” etc. citirea unor reviste pentru copii.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa I
<p>4.1. Scrierea literelor de mână</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii; - modelarea din plastilină a conturilor unor litere; decorarea literelor de mână și de tipar; - trasarea în duct continuu a literelor de mână (începând prin unirea punctelor care le compun); - executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cucreta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - formarea de siruri orizontale și verticale pe aparatul de popice; - scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.); - copierea, transcrierea literelor, silabelor, cuvintelor, enunțurilor din 3-5 cuvinte menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte; - completarea după model, cu litere de mână, a unor enunțuri din cuprinsul unor bilete, invitații, felicitări, scurte scrisori; - exerciții de așezare în pagină a datei, a titlului, a alineatelor, de păstrare a distanței dintre cuvinte; - scrierea după dictare a literelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor din 3-5 cuvinte; - selectarea unor silabe dintr-o serie de silabe date, scrise cu litere de tipar sau de mână, pentru a obține cuvinte; - realizarea unor afișe, etichete cuprinzând reguli de conduită, norme de lucru, îndemnuri, încurajări etc.;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor postere, pe diferite teme, în cadrul proiectelor, folosind imagini, cuvinte și propoziții preluate după modele; - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire, punctarea după contur cu ajutorul șabloanelor, caligrafie cu degetul pe tabletă, etc; - exerciții de identificare a unor imagini tactile și corespondențe ale lor în realitatea înconjurătoare; - exerciții de identificare prin explorare tactilă/vizuală a tipurilor de linie – orizontală, verticală, curbă frântă, linii continue, întrerupte, groase/subțiri, puncte de dimensiuni/texturi diferite, etc.
<p>4.2. Redactarea unor mesaje scurte, formate din cuvinte scrise cu litere de mână, folosind materiale diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea și scrierea unor enunțuri scurte, având suport vizual/tactil; - adăugarea unor cuvinte/ semne de punctuație în enunțuri eliptice; - ordonarea cuvintelor care formează un enunț și scrierea acestuia; - scrierea unor cuvinte, propoziții cu ajutorul computerului; - confecționarea unor etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - organizarea în clasă a unui colț/ panou, destinat transmiterii unor mesaje și informații (prin desene, cuvinte/ enunțuri simple și simboluri) pe o temă aleasă de copii sau referitoare la subiectul unui proiect; - personalizarea unor modele predefinite de invitații, felicitări, scrisori (de exemplu, scrisoare către Moș Crăciun); - jocuri care solicită schimbul unor mesaje scrise; - explorarea și discriminarea tactil-kinestezică fină: puncte de diferite mărimi și linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte, curbe, frânțe, continue, discontinue, întrerupte, punctate; - explorarea tactil-kinestezică a imaginilor reprezentând obiecte ale realității, redată stilizat, prin linii și figuri geometrice; - asociere „obiecte reale – imagini tactile-stilizări ale acestora”; - realizarea de contururi ale liniilor, formelor geometrice, obiectelor, cu ajutorul bețelor wikki-stick, a creionului pe hârtie specială, sau a punctatorului; - redarea în mod liber a unor obiecte, în desen tactil.
<p>4.3. Exprimarea unor idei și sentimente prin intermediul limbajelor convenționale și neconvenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea propriei versiuni a unei povești spuse de cadrul didactic; - scrierea unor mesaje diverse, utilizând cuvinte (propoziții) și simboluri/ desene; - redactarea, din proprie inițiativă, a unor povești, jurnale, poezii etc., prin care copilul să își exprime bucuria, tristețea, încântarea, mândria etc.; - realizarea unor scrisori desenate, jurnale, invitații la evenimente personale ori ale clasei, documente cu valoare utilitară în cadrul clasei; - (orar, traseul unor excursii, hărți simple care să marcheze obiective culturale din jurul școlii etc.); - confecționarea unor minicărți pe teme familiare, în care se vor folosi limbaje convenționale și neconvenționale; - prezentarea, în scris, a unor experiențe plăcute, amuzante, surprinzătoare, a unor fapte bune simboluri tactile;

Conținuturi

Domenii	Clasa I
Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)	Acte de vorbire: a saluta, a se prezenta, a formula o rugămintă, o idee/ o părere, o cerere Cuvântul. Propoziția/ Enunțul Utilizarea cuvintelor noi în contexte adecvate Intonarea propozițiilor enunțiative și interogative Dialogul Oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală Reguli de vorbire eficientă: vorbirea pe rând, ascultarea interlocutorului, păstrarea ideii Forme ale discursului oral Povestirea unor întâmplări trăite Repovestirea unor întâmplări auzite Descrierea unui obiect/ a unei persoane
Citire/ lectură	Cartea Numerotarea paginilor, direcții de orientare în pagină Literele mici și mari de tipar și de mână Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi Alfabetul limbii române Citirea cuvintelor mono și plurisilabice (introduse progresiv) Cuvinte care conțin diftongii: oa, ea, ia, ie, ua, uă (fără terminologie) Citirea propozițiilor/ enunțurilor Citirea textelor scurte (de maxim 75 de cuvinte, introduse progresiv) Așezarea textului în pagină Titlu. Autor. Alineate
Sciere/ redactare	Alfabetul limbii române Literele mici și mari de mână Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi Ortografia Scrierea ortografică a cuvintelor Scrierea cu majusculă la începutul propoziției și al titlului Scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie) Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi Punctuația Punctul Semnul întrebării Linia de dialog Organizarea textului scris Scrierea caligrafică pe liniatură tip I

	<p>Plasarea datei, a titlului, folosirea alineatelor</p> <p>Scrierea funcțională Copieri. Transcrieri (litere, silabe, cuvinte, propoziții, texte de maxim 30 de cuvinte). Dictări Biletul Invitația. Felicitarea Scrisoarea. Jurnalul (text și desene)</p> <p>Scrierea imaginativă (texte de 3-5 enunțuri), pornind de la experiențe trăite</p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Vocabular Cuvântul– grup de sunete asociat cu un înțeles Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit</p> <p>Fonetică Sunetele limbii române. Articulația vocalelor și consoanelor (fără denumire)</p> <p>Silaba Cuvântul Despărțirea cuvintelor în silabe intuitiv, fără cunoașterea regulilor</p> <p>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p>

CLASA a II- a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral din texte accesibile variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor enunțuri/ imagini corespunzătoare subiectului unui text audiat; - formularea unor întrebări și răspunsuri orale la întrebări legate de tema și mesajul textului audiat; - alegerea răspunsurilor corecte la întrebări legate de mesajul textului audiat, dintr-o pereche/ serie de variante date; - selectarea/ formularea unor titluri potrivite textelor scurte audiate; - povestirea orală, cu întrebări de sprijin, a unui fragment audiat; - executarea unor instrucțiuni în diferite tipuri de activități; - audierea unor scurte emisiuni informative accesibile copiilor (prognoza meteo, spoturi publicitare, anunțuri, emisiuni de tipul „Cum se fabrică” etc.); - audierea unor povești, descrieri, instrucțiuni și indicații și manifestarea reacțiilor corespunzătoare la acestea; - ilustrarea printr-o imagine/ serii de imagini/ bandă desenată a mesajului transmis de un text audiat.
<p>1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un text audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor dintr-un text audiat; - precizarea locului și timpului acțiunii prezentate într-un text audiat; - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat; - formularea de răspunsuri la întrebări referitoare la textul audiat („Cine?, Ce?, Cu cine?, Cum?, Unde?, De ce?, Din ce cauză?, Cu ce scop?” etc.); - ordonarea cronologică a imaginilor care reprezintă momente ale acțiunii textului audiat; - relatarea, în succesiune logică, a întâmplărilor din textul audiat; - precizarea evenimentelor din textul audiat, folosind expresiile: la început, mai întâi, prima dată, apoi, după aceea, până la urmă etc.; - recunoașterea personajelor unui text după descrierea înfățișării lor sau după prezentarea acțiunilor acestora; - ilustrarea prin desen a unor fragmente de text, cu respectarea unor informații; - completarea unor enunțuri lacunare cu informații dintr-un text audiat; - intuirea structurilor corecte sau incorecte dintr-un enunț oral.
<p>1.3. Identificarea sunetelor și silabelor în cuvinte și a cuvintelor în enunțuri rostite cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și sinteza fonetică a cuvintelor; - identificarea vocalelor și consoanelor în silabe și cuvinte; - ordonarea alfabetică a unor cuvinte date; - formarea unor cuvinte din silabe date; - formarea unor cuvinte prin derivare cu prefixe sau sufixe (fără terminologie); - jocuri de tip „Fazan” „Cuvinte alintate”; - despărțirea cuvintelor în silabe; - stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt; - schimbarea sensului unui cuvânt prin schimbarea unei silabe/ unui sunet; - identificarea unor cuvinte date după criterii precum: număr de sunete, sunet inițial, sunet final;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - stabilirea poziției și a ordinii cuvintelor din propoziții de 4-6 cuvinte; - dezvoltarea sau simplificarea unei propoziții prin adăugarea/ eliminarea unor cuvinte; - schimbarea ordinii cuvintelor în propoziție, fără a schimba mesajul transmis; - jocuri de tipul: „Continuă propoziția”, „ Cuvinte dintr-un cuvânt”, „ Cum poate fi?”, „ Obiecte mari, obiecte mici”, „Propoziția crescătoare” etc.
<p>1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol/ dramatizări ale unor lecturi cunoscute, folosind păpuși pe deget, pe mână, marionete, măști etc.; - participarea la activități de tipul „ce e nou în lumea poveștilor”, în care copiii ascultă întâmplări/ evenimente/ secvențe din povești/ basme povestite/ citite de copii sau adulți; - conversații pe teme de interes pentru copii; - formularea orală a unor întrebări sau solicitări cu scopul înțelegerii unui mesaj oral; - vizionarea unor scurte secvențe din emisiuni sau a unor filme românești/ dublate în limba română pentru copii și discutarea lor; - aplicații interactive în jocurile pe computer cu tematică adecvată, în care instrucțiunile sunt oferite verbal; - folosirea dicționarului pentru înțelegerea unor termeni/ expresii din mesajele orale în care contextul nu a oferit sensul noțiunilor; - vizitarea unor librării/ biblioteci și observarea organizării spațiului/ standurilor de carte; - participarea la activități dedicate unor scriitori, Zilei Mondiale a Cărții etc.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>2.1. Formularea unor enunțuri proprii în situații concrete de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor propoziții prin care se formulează o solicitare, o întrebare, o mulțumire, o rugămintă, un îndemn, un salut etc.; - oferirea unor informații despre sine, despre familie, colegi, despre activitățile preferate etc., folosind enunțuri; - jocuri de rol; - reformularea unor propoziții prin schimbarea intonației sau a accentului, în funcție de scopul comunicării; - schimbarea topicii propoziției, cu accentuarea unor detalii ale mesajului transmis; - transformarea/ completarea unor enunțuri după modele date; - identificarea și corectarea greșelilor de exprimare; - formularea de enunțuri după ilustrații sau folosind cuvinte date; - dramatizări ale unor fragmente din texte narative cunoscute; - recitarea unor poezii pe teme familiare; - combinarea unor propoziții care au legătură între ele, pentru a explora formarea textului povestirea unor vise, povești etc.
<p>2.2. Transmiterea unor informații printr-o suită de enunțuri înlănțuite logic</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri despre sine, despre familie, colegi, despre animalul preferat, activitățile preferate/ desfășurate etc.; - povestirea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei, cu folosirea verbelor la timpurile potrivite; - completarea unor mesaje orale scurte, în cadrul unor discuții în grup; - construirea unor enunțuri pe baza unui set de cuvinte date și/ sau a unui șir de imagini (descrierea imaginilor);

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea unor enunțuri simple prin folosirea de conectori elementari: și, atunci, însă, deoarece, dacă, atunci etc.; - formularea unor răspunsuri la întrebări printr-o suită de enunțuri; - crearea unor scurte povestiri orale după o imagine/ o suită de imagini (descrierea imaginii) și după un șir de întrebări; - identificarea trăsăturilor unui personaj, descrierea unui loc, a unui fruct, a unei flori etc. realizarea acordului dintre subiect și predicat, dintre substantiv și adjectiv (fără menționarea terminologiei); - jocuri de rol: „La secretariatul școlii”; „La casa de bilete”, „La bibliotecă” etc., cu respectarea normelor de adresare civilizată prezentarea unor proiecte realizate individual sau în echipă.
<p>2.3. Participarea cu interes la dialoguri, în diferite contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții în perechi/ în grup pe teme de interes (timpul liber, animalul preferat, cartea preferată, prezentarea produselor activității școlare etc.); - formularea unor întrebări referitoare la subiecte de interes; - formularea unor mesaje în care să-și exprime intenția de a primi informații/ lămuriri în legătură cu un aspect/ o problemă din spațiul familiar; - formularea unor enunțuri scurte, clare, prin care să solicite sprijin în condițiile neînțelegerii unui mesaj oral; - utilizarea formulelor de adresare, de solicitare, de mulțumire, corespunzătoare unui anumit context; - jocuri de rol: întâlniri cu personaje fantastice, întâmplări petrecute în vis, călătorii în lumi imaginare; - identificarea unor obiecte/ ființe prin descoperirea caracteristicilor acestora pe baza unor întrebări și răspunsuri, în cadrul unor jocuri de grup; - realizarea unor postere care să ilustreze reguli de comunicare eficientă (vorbirea pe rând, ascultarea, păstrarea ideii); - formularea unei opinii referitoare la un personaj/ o întâmplare/ un mod de comportament etc.; - dramatizări.
<p>2.4. Exprimarea expresivă a ideilor în contexte familiare manifestând interes și încredere în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea propriilor, povești, poezii, jocuri, cântece și prezentarea acestora; - utilizarea limbajului verbal și nonverbal corespunzător, în vederea asigurării/ menținerii atenției interlocutorului (contact vizual, expresie facială, claritate în exprimare, ton); - utilizarea unor gesturi și mișcări cu scopul de a-și susține afirmațiile; - exprimarea prin mimare a diferitelor emoții și reacții; - interpretarea emoțiilor și reacțiilor celorlalți pe baza exprimărilor verbale; - jocuri de recunoaștere a unor personaje, a unor povești după indicii date; - prezentarea unor lucrări personale; - repovestirea unor povești citite sau audiate; - concursuri de ghicitori, povestiri, recitări etc.; - dramatizări ale unor povești cunoscute/ texte citite; - participarea la serbări școlare.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a II-a
<p>3.1. Citirea unor mesaje scrise, întâlnite în mediul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea în forme variate a enunțurilor și textelor scurte (citire cu voce tare/ în șoaptă/ în gând; citire în lanț, pe roluri, citire ștafetă etc.); - citirea unor mesaje din mediul cunoscut: reclame, afișe, anunțuri, enunțuri, texte scurte etc.; - citirea în ritm propriu a unui text scurt, cu adaptarea intonației impusă de semnele de punctuație; - citirea selectivă în funcție de anumite repere (alineatul, linia de dialog) sau respectând un detaliu/ o idee din text (joc: „Găsește și citește”); - identificarea alineatelor, paragrafelor, titlului și autorului unui text; - auto-corectarea greșelilor de citire atunci când cuvântul/ propoziția citit(ă) nu are sens; - adaptarea stilului de a citi în funcție de scopul urmărit (de căutare a unui cuvânt, a unei idei); - exerciții de utilizare a cuprinsului unei cărți; - citirea unor cărți, povești, poezii, reviste, articole din reviste electronice, enciclopedii etc. din inițiativa copilului; - căutarea unei anumite cărți la colțul de lectură sau la bibliotecă; - jocuri de tip „Loto”, „Domino”, „Bingo”, cu imagini, cuvinte sau simboluri tactile.
<p>3.2. Identificarea mesajului unui text în care se relatează întâmplări, fenomene din universul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a mesajului/ învățaturii desprinse dintr-un text citit; - discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare; - formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit; - identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit; - redarea prin cuvinte proprii, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit; - formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit; - aranjarea unei suite de propoziții după ordinea logică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat; - emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit; - identificarea unor informații previzibile în diverse materiale cotidiene (reclame, prospecte, orare etc.).
<p>3.3. Identificarea semnificației unor simboluri, în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea unor fapte/ evenimente/ lucruri din universul apropiat cu fragmente de text/ simboluri/desene/ gesturi; - decodarea unor informații din manual (viniete, cuprins etc.), a simbolurilor întâlnite în drumul spre școală, în pliante/ reclame/ reviste pentru copii etc.; - parcurgerea unor trasee semnalizate cu ajutorul unor simboluri convenționale sau inventate („In căutarea comorii”, „Drumurile viitorului” etc.); - transmiterea unor mesaje prin intermediul unor simboluri sau coduri date/ proprii.
<p>3.4. Exprimarea interesului pentru lectura unor cărți adecvate vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui jurnal personal de lectură în care să fie înregistrate titlul și personajele din basmele/ poveștile/ povestirile citite sau transcrieri/ copieri de glume, ghicitori, poezii etc.; - realizarea unei „Colecții de povești” individuală sau comună (album cu desene realizate de elevi în urma citirii/ audierii textelor, însoțite de scurte prezentări scrise de mână sau la computer) prezentarea orală a unor cărți/ povești citite individual sau în grup;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - memorare, din proprie inițiativă, a unor poezii și ghicitori autodictări cu autoevaluare sau evaluare în pereche realizarea unor minicărți pe teme de interes comun sau personal amenajarea unui „colț al cărții” în sala de clasă - completarea unor grafice/ panouri cu titluri/ autori/ personaje ale textelor citite de elevi; - recomandarea unor cărți/ povești/ povestiri ale colegilor; - citirea unor texte în urma recomandărilor făcute de părinți, cadre didactice, bibliotecar, colegi repovestirea unui text citit, cu accent pe anumite evenimente și informații; - vizite la muzee și case memoriale.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a II-a
<p>4.1. Scrierea unor mesaje, în diverse contexte de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - copieri și transcrieri de litere, silabe, cuvinte, propoziții; - autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model; - copierea unor texte scurte, exersând încadrarea în spațiul paginii, respectarea proporției între litere și a spațiului între cuvinte; - transcrieri selective de cuvinte și fraze dintr-un scurt text pe teme cunoscute; - transcrierea sau copierea unor mesaje în cadrul unor activități individuale sau comune; - scrierea corectă a unor propoziții/ fraze/ a unui text scurt pe foaie tip II, dictando, velină, respectând încadrarea în pagina de caiet (tip II, dictando sau cu foaie velină), aprecierea spațiilor dintre litere și cuvinte; - realizarea unor planșe/ etichete/ postere/ afișe pe teme familiare, după modele date; - realizarea unor lucrări de tip proiect, cu sprijin din partea cadrului didactic.
<p>4.2. Redactarea unor mesaje simple, cu respectarea convențiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea cuvintelor obținute prin completarea sau combinarea unor silabe - folosirea convențiilor limbajului scris (scrierea cu majusculă/ cu alineat, utilizarea corectă a semnelor de punctuație); - plasarea semnelor de punctuație într-un text/completarea unui text cu semnele de punctuație corespunzătoare; - scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea convențiilor; - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii (Crăciun, Paște, 8 Martie) și scrierea mesajelor corespunzătoare folosind diverse instrumente (stilou, creioane cerate, carioca, marker, picht etc.); - confecționarea unor fișe, etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - marcarea prin chenare sugestive/ elemente grafice a unor definiții, motouri, formule, mesaje, anunțuri importante etc., cu scopul de a le pune în evidență; - formularea, în scris, a răspunsurilor la întrebări pe teme familiare/ care prezintă interes; - compunerea unor texte scurte (3-7 enunțuri) pe teme din sfera de interes a copiilor, cu ajutorul unor imagini(descrieri de imagini) sau întrebări; - scrierea unor dorințe, vise (de ex., „Aș dori să...”, „Visul meu este să...”), rime, povești etc. Pe propriul caiet, pe un caiet al clasei sau într-un spațiu special amenajat (de ex.: Colțul de creație); - activități care implică folosirea calculatorului pentru redactarea unor enunțuri/ texte scurte;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none">
- confecționarea unei cărți a clasei cu povești, legende etc. scrise/ transcrise și ilustrate de copii realizarea unui ziar/ a unei reviste a clasei jocuri care solicită schimbul unor mesaje scrise crearea și completarea unor rebusuri.
<p>4.3. Exprimarea unor idei, sentimente, păreri prin intermediul limbajelor convenționale</p> <ul style="list-style-type: none">
- organizarea unui colț în clasă/ panou unde copiii pot lăsa mesaje, invitații, pot lansa dezbateri, își pot exprima în scris și cu ajutorul simbolurilor;
- păreri și impresii despre anumite evenimente, dar și informații pe o temă aleasă de ei (proiecte) ;
- completarea unui jurnal personal sau al clasei, folosind desene, decupaje și enunțuri scurte crearea unor liste de cuvinte/ idei legate de o temă propusă ;
- ascultarea unor experiențe ale colegilor de clasă și exprimarea, în scris, a părerilor și a reacțiilor personale;
- realizarea unor desene și a unor povești pornind de la experiențe senzoriale (ceva ce a văzut și i-a atras atenția, sunete, gusturi, mirosuri, atingerea unei suprafețe);
- redactarea unor idei despre o melodie ascultată realizarea portretelor anotimpurilor în cuvinte, formă și culoare.

Conținuturi

Domenii	Clasa a II-a
<p>Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>Acte de vorbire: a se prezenta și a prezenta pe cineva, a identifica un obiect/ o persoană/ un loc, a cere și a da informații, a formula o idee/ o părere/ o opinie/ o solicitare</p> <p>Cuvântul. Propoziția/ Enunțul</p> <p>Introducerea cuvintelor noi în vocabularul propriu</p> <p>Intonarea propozițiilor exclamative</p> <p>Dialogul</p> <p>Inițierea, menținerea și încheierea unui dialog despre: școală, familie și locuință, prieteni, colegi, mediul înconjurător, igiena clasei și a locuinței, conduita în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacol</p> <p>Reguli de vorbire eficientă: elemente de politețe verbală asociate actelor de limbaj utilizate (salutul, prezentarea, formularea unei cereri, ascultarea și respectarea opiniei celui alt)</p> <p>Forme ale discursului oral</p> <p>Povestirea unor întâmplări trăite sau observate</p> <p>Repovestirea unor întâmplări citite</p> <p>Descrierea unui obiect, fenomen sau a unei persoane</p> <p>Reguli ale discursului oral</p> <p>Pronunție clară și corectă</p> <p>Acord de număr și gen, fără terminologie</p> <p>Intonație adecvată</p>
<p>Citire/ lectură</p>	<p>Cartea</p> <p>Cuprinsul unei cărți</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Alfabetul limbii române</p> <p>Citirea cuvintelor, enunțurilor, textelor scurte</p> <p>Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p> <p>Textul (de maxim 120 de cuvinte)</p> <p>Titlu. Autor. Alineate</p> <p>Așezarea textului în pagină</p> <p>Textul literar</p> <p>Textul narativ</p> <p>Recunoașterea personajelor. Povestirea orală</p> <p>Textul liric</p> <p>Poezii despre universul copilăriei</p> <p>Textul nonliterar/ informativ</p>
<p>Scriere/ redactare</p>	<p>Alfabetul limbii române</p> <p>Literele mici și mari de mână</p> <p>Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</p> <p>Ortografia</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor care conțin consoana m înainte de b și p</p>

	<p>Scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftongii oa, ea, ia, ie, ua, uă (fără terminologie), Scrierea corectă a cuvintelor care conțin literele â sau î, x Scrierea corectă a cuvintelor într-un/ într-o, dintr-un/ dintr-o, sau/ s-au, sa/ s-a</p> <p>Punctuația Semnul exclamării Virgula (în vocativ și enumerare) Două puncte</p> <p>Organizarea textului scris Scrierea pe liniatură tip II și dictando Așezarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte</p> <p>Scrierea funcțională Copieri (texte de maxim 50 de cuvinte) Transcrieri (texte de maxim 50 de cuvinte) Dictări (texte de maxim 40 de cuvinte) Biletul de mulțumire, de informare, de solicitare Felicitarea Afișul</p> <p>Scrierea imaginativă (texte de 3-7 enunțuri), pe baza unui suport vizual (imagini, benzi desenate) sau a unui șir de întrebări Cartea, ziarul sau revista clasei</p>
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p>Vocabular Cuvântul Cuvinte cu sens asemănător Cuvinte cu sens opus Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit Fonetică Sunetele limbii române. Vocale și consoane Despărțirea cuvintelor în silabe la capăt de rând Propoziția/ enunțul (fără teoretizări)</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Comunicare în Limba română .

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Astfel, disciplina Comunicare în Limba română poate folosi abilități dobândite de elevi în cadrul disciplinei Artele vizuale și abilitățile practice, sprijinind consistent achiziționarea scrisului, prin dezvoltarea mușchilor mici ai mâinii, și coordonarea mână-ochi, prin exercițiile de caligrafie și gravură, prin liniatura etaminei, dar și dezvoltarea strategiilor de explorare tactil-kinestezică, a deprinderilor de orientare la nivel de microspațiu. De asemenea, poate fi utilă disciplinei Dezvoltare personală și disciplina Artele vizuale și abilitățile practice prin exersarea exprimării în contexte variate, prin sensibilizarea în fața frumosului și a obiectelor cu valoare artistică, prin exersarea cunoașterii de sine și a celorlalți, din mediul apropiat. Astfel, copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Strategii didactice

Programa permite o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului.

În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Tot ceea ce se întâmplă la „ora” de *Comunicare în limba română* ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri sau antrenamente amuzante, atât în cazul clasei pregătitoare, cât și în cazul claselor I și a II-a.

Din spațiul clasei nu trebuie să lipsească jucăriile. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor și nu pe rigurozitatea științifică a acestora. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor, copilul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate. Scrierea se va consolida treptat, pe măsură ce se dezvoltă musculatura mâinii. În clasa pregătitoare, scrierea semnelor grafice va începe cu exerciții de desenare a unor elemente preluate din mediul înconjurător (bețișoare, cârcei de viță-de-vie, bastoane, buline etc.), continuându-se apoi cu scrierea lor pe foaie velină și pe liniatură tip I.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

Dizabilitatea vizuală afectează modul în care învață un copil și nu neapărat ceea ce învață, el putând asimila aceleași informații, importante fiind modalitățile și mijloacele compensatorii prin care se face educația. Dacă pentru copilul văzător vederea îl pune în acțiune, pentru copilul nevăzător atingerea, sunetul și mișcările îl motivează să acționeze.

În absența văzului, informațiile tactil-kinestezice și cele auditive devin dominante la nevăzători, recepția și percepția tactilă având rolul principal în cunoașterea senzorială, nemijlocită a obiectelor și fenomenelor, în special în cazul spațiului mic, a „spațiului obiectelor” și a „spațiului de muncă”, în timp ce spațiul mare este explorat preponderent acustic.

Sensibilitatea tactilă se restructurează calitativ, în condițiile cecității, prin conectare la schemele motorii kinestezice formând un complex funcțional – operațional tactil-kinestezic care permite o prelucrare și integrare superioară a informațiilor obiectuale.

Sensibilitatea tactilă furnizează date specifice despre contur, substanțialitate, duritate, asperitate etc., însă kinestezia explorativă, mișcarea este factorul principal care facilitează integrarea informațiilor tactile secvențiale, fragmentare, într-un model unitar-imagie perceptivă.

Pentru copiii cu dizabilități vizuale, sensibilitatea tactilă este mult mai importantă decât pentru văzători, aceștia trebuind să se bazeze pe combinarea informațiilor din mai multe modalități senzoriale, compensând pierderile informaționale datorate lipsei parțiale sau totale a vederii. Simțul tactil este important pentru acumularea de informații despre lumea înconjurătoare prin percepția imaginii tactile a materialelor educaționale reprezentative.

În cadrul activităților elevii cu dizabilități vizuale sunt învățați strategii diferite de explorare tactil-kinestezică, ca de exemplu: scanarea cu palma, manipularea și urmărirea cu degetele, mișcarea mâinilor dintr-o parte în alta explorând diferite trasee și concavități, suprafețe, margini etc, precum și strategii de explorare vizuală. Activitățile educative desfășurate trebuie să urmărească implicarea elevului cu dizabilități vizuale într-o explorare preponderent activă și mai puțin pasivă, deoarece mișcarea, kinestezia explorativă sunt considerate factorul principal care facilitează integrarea informațiilor secvențiale, fragmentare într-un model unitar.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

NOTĂ

Adaptarea acestei programe școlare respectă în totalitate conținuturile din curriculum național aplicat în învățământul primar. Au fost completate anumite activități de învățare, ținând cont de particularitățile și implicațiile vederii funcționale a elevilor cu dizabilități vizuale, astfel încât elevii să-și formeze și dezvolte competențele vizate.

Bibliografie:

1. Cziker, R, (2011), (coord.) *Cărțile cu imagini tactile-metodă de stimulare și educare a copiilor cu deficiențe de vedere*, Cluj-Napoca: Risoprint
  2. Cziker, R., Preda.V, (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
  3. Logel Dumitru, Popescu Elena, Stroescu Elena (2015) *Sinteze de metodică a predării limbii și literaturii române în învățământul primar* Pitești: Editura Carminis;
  4. Roco, M. (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Iași: Editura Polirom
  5. Roșan, A, (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom,
  6. Stănică Ilie, Popa Mariana , Popovici Doru Vlad, Rozorea Anca , Mușu Ionel, (1997), *Psihopedagogie speciala deficiențe-senzoriale* București: Editura Pro Humanitate;
- ***Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3418/19.03.2013
Programa școlară pentru disciplina *COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a* (Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013).

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ana Ioana BODEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Olimpia Lorelei LUCA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ioana Ada DEPPNER	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

**Învățământ special
Clasele a III-a și a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa de **Limba și literatura română** pentru clasele a III-a – a IV-a a fost realizată pe baza *Cadrului comun pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba maternă*, dezvoltat în perioada iunie-august 2014, pornind de la concluziile studiilor dezvoltate în cadrul proiectului POSDRU 35279 *Un învățământ performant bazat pe decizii fundamentate - Strategii de valorificare a evaluărilor internaționale privind rezultatele învățării*.

Totodată, se remarcă inițiativele europene care încearcă să evidențieze jaloane comune în progresia achiziției elevilor indiferent de limba pe care o vorbesc. Exemple relevante în acest sens sunt elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă conform cadrului de referință pentru competențe cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți sau nivelurile stabilite în cadrul de referință pentru literaturi. În această perspectivă, programa valorifică următoarele documente:

- **Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006**, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006. Din acest document au fost extrase elementele componente ale competenței de comunicare în limba maternă.

- **Literary Framework for Teachers, LiFT** (Cadrul de referință pentru literatură realizat cu sprijin european și pilotat în 6 țări membre, printre care și România), <http://www.literaryframework.eu/>. Acest document a fost utilizat pentru formularea competențelor și a activităților de lectură.

- **PIRL Assessment Framework**, <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2011/framework.html> (Studiul internațional privind progresia competențelor de lectură la finalul învățământului primar, la care România participă din 2001 - cu teste în limbile română și maghiară). Acest document a facilitat dezvoltarea unor competențe, a unor activități de lectură și structurarea conținuturilor.

- **The European Language Portfolio (Portofoliul european al limbilor)** http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Portfolio_EN.asp. Acest document a orientat reflecția asupra competențelor de comunicare.

Alături de racordarea fără echivoc la tendințele actuale în didactica limbii materne pe plan internațional, documentul de față își propune o consolidare a abordării educaționale centrate pe nevoile elevilor în societatea contemporană. Dincolo de retorică, sunt propuse formulări ancorate în cotidian, care să ofere elevilor achiziții de calitate în domeniul comunicării, în contexte semnificative de învățare.

Din punct de vedere formal, programa de față continuă modelul curricular avansat de programele pentru clasa pregătitoare, clasele I și a II-a aprobate în 2013, fiind structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi, sugestii metodologice:

- **competențele generale** sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului primar (aceste competențe vizează receptarea și producerea de mesaje în contexte semnificative pentru copii);
- **competențele specifice** sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase; **activitățile de învățare** reprezintă exemple de sarcini de lucru (neobligatorii) prin care se dezvoltă competențele specifice;
- **conținuturile** sunt exprimate ca: funcții ale limbii/acte de vorbire (gramatică funcțională), tipologii ale textului și elemente intuitive privind regularitățile limbii;

- **sugestiile metodologice** au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Programa școlară pentru disciplina *Comunicare în limba română* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa pregătitoare și clasele I-IV din învățământul special primar, dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, în Aria curriculară Limbă și comunicare. Numărul de ore alocate acestei discipline este 5 ore/săptămână.

Programa disciplinei *Comunicare în limba română* pentru învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități vizuale urmează curriculumul școlii de masă, cu adaptarea metodelor și mijloacelor de învățământ la specificul actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale și la particularitățile și implicațiile vederii funcționale. Competențele dobândite în urma parcurgerii programei, reflectate în conținuturile învățării propuse spre însușire în cadrul procesului instructiv- educativ, permit elevilor cu dizabilități vizuale participarea la evaluările și examenele naționale.

Absența dobândirii informațiilor pe cale vizuală, în cazul elevilor cu dizabilități vizuale, se compensează pe cale tactilă, auditivă, olfactivă și gustativă. La realizarea citit-scrisului Braille, ca reprezentare punctiformă în relief, participă patru analizatori de bază: auditiv, verbokinestezic, tactil și kinestezic.

În însușirea citit-scrisului Braille, în cazul copiilor cu dizabilități vizuale, activitățile de pregătire a citirii Braille reprezintă un factor important. Înaintea învățării alfabetului Braille trebuie dobândite anumite preachiții Braille care contribuie la însușirea mai rapidă și în condiții optime a alfabetului și lecturii Braille. Procesul de învățare a citirii în alfabetul Braille presupune:

- un nivel adecvat de dezvoltare psihomotorie, cognitivă, al limbajului și al discriminării auditive;
- exersarea capacității de discriminare tactil-kinestezică fină, care stă la baza citirii Braille.

Pentru o predare eficientă a citirii și scrierii Braille, profesorul psihopedagog are responsabilitatea de a cunoaște curriculumul specific disciplinelor claselor primare, dar și de a adapta acest curriculum în funcție de necesitățile fiecărui elev cu dizabilitate vizuală.

Valorificarea la maxim a potențialului fiecărui elev cu dizabilități vizuale poate fi realizată doar prin adaptările potrivite, într-un mediu în care elevul să se simtă confortabil pentru a putea explora și descoperi mediul înconjurător.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute**
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea de mesaje scrise, în contexte de comunicare**
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare**

Clasa a III-a
<p>1.1. Extragerea unor informații de detaliu dintr-un text informativ sau literar accesibil</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor tabele/ scheme/ organizatori grafici cu informații din texte audiate; reluarea audierii pentru a completa/ transpune în tabele/ organizatori grafici informații din textele audiate; - îndeplinirea unor instrucțiuni audiate (realizarea unei figurine origami prin operații simple, învățarea regulilor unui joc nou, construirea unui obiect din materiale din natură/reciclate pe baza unor pași simpli, urmărirea unui clip youtube: „Cum fac...?“).
<p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea unor tehnici prin încercare și eroare pentru a descoperi semnificația cuvintelor; - explicarea sensului cuvântului prin mijloace verbale și nonverbale pornind de la contextul mesajului audiat.
<p>1.3. Sesizarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor mărci specifice (plural/ gen etc.).
<p>1.4. Manifestarea curiozității față de diverse tipuri de mesaje în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene/ benzi desenate/ scheme pentru a ilustra ceea ce a înțeles din texte informative sau literare simple; - vizionarea de emisiuni pentru copii (online sau TV) pe teme de interes pentru clasa de elevi; - folosirea reportofonului, a computerului etc. pentru a audia diferite texte; - audierea unor povești, povestiri, întâmplări, folosind reportofonul, computerul etc.
<p>1.5. Manifestarea unei atitudini deschise față de comunicare în condițiile neînțelegerii mesajului audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea repetării unui mesaj (de exemplu, „Ce-ai spus?“/ „Mai spune o dată!“/ „Cred că nu am înțeles ce ai spus“/ „Te rog să mai spui o dată“); - solicitarea unei explicații (de exemplu, „Ce înseamnă că ...?“); - exerciții pentru depășirea fricii de eșec: exerciții de reascultare a mesajului; folosirea unor coduri nonverbale pentru a semnala neînțelegerea/ înțelegerea mesajului.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
<p>2.1. Descrierea unui obiect/ unei ființe din universul apropiat pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și numirea unor trăsături ale obiectelor/ ființelor din universul apropiat; - descrierea frontală, cu sprijin din partea profesorului, a obiectelor la îndemână (pornind de la întrebări de sprijin și ajungând la mesaj); - descrierea colegului de bancă, cu sprijin din partea profesorului sau a altui coleg; - colaborarea pentru descoperirea ideilor care pot structura un plan simplu.

Clasa a III-a
<p>2.2. Povestirea unei întâmplări cunoscute pe baza unui suport adecvat din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea după întrebările investigatorului perfect (Cine? Ce? Unde? Când? Cum? De ce? Cu cine? Cu ce?); - relatarea unei secvențe dintr-un film/ desen animat/ clip pentru care nu există subtitrare sau sonor.
<p>2.3. Prezentarea unei activități realizate individual sau în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - formulare de răspunsuri la întrebări simple de control – „Ce ai făcut? Ce ai făcut mai întâi? Și apoi? Dar în cele din urmă?”; - prezentarea după plan a unei teme; - prezentarea unor evenimente ale clasei (excursie, concurs, târg de măștișoare etc.).
<p>2.4. Participarea la interacțiuni pentru găsirea de soluții la probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea de proiecte interdisciplinare la clasă, în școală sau în comunitate, în cadrul unui grup mic; - organizarea unui eveniment (de exemplu, o serbare, o expoziție cu afișe realizate în urma lecturilor).
<p>2.5. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare în funcție de partenerul de dialog</p> <ul style="list-style-type: none"> - dramatizarea unor scene de poveste; - joc de rol în diverse situații de comunicare cu respectarea regulilor stabilite (de exemplu, „Ești cu bicicleta în parc și ai găsit un pui de porumbel căzut din cuib. Este un domn pe o bancă mai încolo. Jucați scena!”).

3. Receptarea de mesaje scrise, în contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte informative sau literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectură activă, cu creionul în mână; - activități în perechi cu scopul de a lămuri aspecte neînțelese; - folosirea jurnalului cu dublă intrare; - utilizarea tehnicii SVÎ- Știu, Vreau să știu, Am învățat; - formularea de întrebări și răspunsuri prin diferite procedee (interogare reciprocă, procedeul recăutării etc.); - exerciții de citire activă prin folosirea unor simboluri specifice eficientizării lecturii (SINELG); - utilizarea unor organizatori grafici - hărți ale textului – pentru identificarea unor elemente privind locul, timpul, spațiul acțiunii.
<p>3.2. Formularea unui răspuns emoțional față de textul literar citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a primelor reacții față de cele citite folosind modalități diverse: desen, mimă, schemă, ritm/ melodie etc.; - exerciții de tipul „dacă aș fi (personajul) ... m-aș simți/ aș fi ...”.
<p>3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/personajele acesteia</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare personală pe baza elementelor din text; - exprimarea acordului/ dezacordului față de acțiunile, atitudinile unor personaje.
<p>3.4. Evaluarea conținutului unui text pentru a evidenția cuvinte-cheie și alte aspecte importante ale acestuia</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de diagrame, de organizatori grafici în perechi/ în echipe;

Clasa a III-a
- realizarea de tabele pentru a evidenția relații între diferite elemente de structură sau de conținut.
3.5. Sesizarea unor regularități ale limbii pe baza textului citit
- observarea unor mărci specifice (de exemplu, plural/ gen etc.)
3.6. Aprecierea valorii cărților
- activități la bibliotecă; - amenajarea unui colț de lectură în clasă; - prezentarea unei cărți la intervale ritmice (o dată pe săptămână, o dată la două săptămâni etc.); - derularea de proiecte de lectură în grup, care se finalizează prin realizarea unei „cărți”; expoziție cu asemenea produse.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
4.1. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe la capăt de rând, de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- interevaluarea textelor scrise; - revizuirea textelor redactate; - discutarea problemelor apărute la despărțirea în silabe; - completarea semnelor de punctuație într-un text fără punctuație și discutarea rezultatelor.
4.2. Redactarea unor texte funcționale simple care conțin limbaj vizual și verbal
- realizarea unui afiș pentru promovarea unei serbări/ a unui concurs/ a unui proiect/ a unei tombole; - elaborarea unui fluturaș pentru comunicarea rezultatelor unui proiect.
4.3. Realizarea unei scurte descrieri ale unor elemente din mediul apropiat pornind de la întrebări de sprijin
- elaborarea de instrucțiuni amuzante pentru obiecte la îndemână (de exemplu, „Cum este guma? La ce folosește? Găsește și o utilizare neobișnuită!”).
4.4. Povestirea pe scurt a unei întâmplări imaginate/ trăite
- alegerea unor subiecte atractive și construirea unei „burse a poveștilor”; - antrenamente de scriere creativă; - proiect individual/ grup: „Cartea mea” (realizarea unei cărți și expunerea acesteia/prezentarea acesteia); - scrierea unui paragraf în care se folosesc conectori de tipul: mai întâi, apoi, în cele din urmă.
4.5. Manifestarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei
- participarea, alături de colegi și de profesor, la realizarea programului unei serbări, a scenariului unei dramatizări; - expoziții de afișe/ alte produse scrise realizate în urma activităților; - participarea la realizarea unui jurnal al clasei.

Conținuturi

Conținuturile din lista de mai jos constituie mijloace pentru dezvoltarea competențelor de comunicare, respectiv baza de operare prin care se structurează competențele; conținuturile nu se tratează în sine; se va evita metalimbajul.

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Funcții ale limbii (acte de vorbire)	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea (de obiecte, ființe din universul imediat) - relatarea unei acțiuni/ întâmplări cunoscute (trăite, vizionate, citite) - oferirea de informații (referitoare la universul apropiat) - solicitarea de informații (referitoare la universul apropiat) - cererea simplă familiară, cerere politicoasă - prezentarea (de persoane, de cărți, a unor activități) - inițierea unui schimb verbal
Textul	<ul style="list-style-type: none"> - textul pentru lectură are minimum 450 cuvinte - textul literar: cu precădere narativ; fragmente descriptive scurte; poezii scurte adecvate nivelului de vârstă - text de informare și funcțional: afiș, fluturaș, tabel sau alt tip de organizator grafic, carte poștală, invitație; în funcție de dotări – email
Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea claselor morfologice – substantiv, adjectiv calificativ, pronume personal, verb - intuirea numărului, a genului

Clasa a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor predicții, pe baza unor fragmente de text audiate; - oferirea de concluzii simple pornind de la scurtmetraje animate / fragmente de desene animate; - audierea unor dialoguri amuzante/ interesante și identificarea persoanelor care comunică (numărul și statutul lor, vârsta, preocupările).
<p>1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - intuirea sensului unui cuvânt dintr-o secvență de emisiune audio/ video (Discovery, National Geographic); - explicarea sensului cuvântului pornind de la context.
<p>1.3. Sesizarea abaterilor din mesajele audiate în vederea corectării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea dezacordului sau a altor abateri
<p>1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - concursuri pe echipe pentru rezolvarea de sarcini simple/ itemi cu alegere multiplă pornind de la textele audiate; - vizionarea de scurtmetraje animate sau filme scurte pentru copii; - audierea unor scenete/ fragmente de teatru radiofonic pentru copii și realizarea de improvizații pe baza acestora; - notarea unor elemente considerate importante dintr-un scurt text de informare audiat.
<p>1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbările de canal jocuri pentru sesizarea semnificației unor mesaje bruiate, trunchiate, articulate defectuos</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de grup în care soluționarea temei necesită angajarea verbală a tuturor membrilor.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film /a unui personaj imaginar urmărind un set de repere</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea aspectelor relevante descoperite în text/ carte referitoare la personaj (de exemplu, „Ce îi place personajului? Cum se mișcă/se deplasează? Ce jucării are și cum se joacă? Cum își petrece timpul liber?” etc.); - realizarea unui portret al personajului folosind diferite modalități de exprimare: desen/colaj, ritm/melodie, pantomimă etc.; verbalizarea și comentarea acestei descrieri de către cel care a realizat-o sau de către un coleg; - participarea la joc de rol pentru a intra în pielea personajului; aprecierea interpretării după criteriile convenite.
<p>2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de imaginație (de exemplu, „Închide ochii – ești pe plajă și joci volei cu prietenii, s-a stârnit furtuna, ce faceți?”);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - inventarea unui alt final la o poveste; - imaginarea unei continuări a unei scene de poveste; - relatarea unor întâmplări având ca suport banda desenată; - exercițiu de imaginație: ne imaginăm ... (de exemplu, „Intrăm în podul unei case: Ce auzim? Ce mirosim? Ce vedem?”).
<p>2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/ a unei activități derulate în școală sau extrașcolar</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții referitoare la prezentarea proiectelor în faza inițială și la final; - discutarea unor criterii pentru aprecierea prezentării unor proiecte/ teme; - concurs de prezentări orale pe o temă anunțată (de exemplu, serbarea de Crăciun, vizita la muzeu, personajul ..., vizionarea filmului 3D) cu juriu dintre elevii clasei; - prezentarea în ordine logică, cronologică a unor imagini care corespund momentelor unei întâmplări; - ordonarea ideilor principale dintr-un text, în ordinea logică, cronologică a derulării acestora.
<p>2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri care se bazează pe întrebări reciproce; - proiecte în perechi/ grupuri mici în care elevii stabilesc roluri și derularea activităților; - mini dezbateri/ controversa creativă.
<p>2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unui eveniment în școală/ comunitate; - promovarea unei idei/ a unor produse; - participarea la campanii de susținere/ de atragere a atenției asupra unei probleme - exprimarea propriilor opinii în legătură cu un fapt cunoscut, o întâmplare trăită, un eveniment public etc.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute

Clasa a IV-a
<p>3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități în perechi pe baza unor întrebări reciproce; - realizarea, în perechi sau în grup, a unei diagrame Venn pornind de la aspectele comune și de la diferențele referitoare la anumite elemente din text; - punerea în funcțiune a unei jucării/ a unui aparat simplu pe baza instrucțiunilor de folosire.
<p>3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de proiecte integrate care vizează legăturile dintre lumea reală și cea imaginară prezentată în textele citite; - realizarea de postere/ organizatori grafici pentru a indica relația dintre text (literar sau de informare) și experiențele proprii; - exerciții de reformulare a unui mesaj, din perspectiva diferiților receptori/emitori.

Clasa a IV-a
<p>3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit</p> <ul style="list-style-type: none"> - minidezbateri pornind de la aspecte interesante ale textului; - realizarea de liste cu aspecte semnificative descoperite în texte și clasificarea acestora în funcție de diverse criterii; - rezolvarea unor controverse.
<p>3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea metodelor gândirii critice pentru explorarea textelor; - transferarea informațiilor din text într-un tabel și dintr-un tabel într-un text.
<p>3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea dezacordului și a altor abateri.
<p>3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiecte de documentare la diverse discipline școlare sau în vederea unor activități extrașcolare (de exemplu, excursii, concursuri, serbări); - întâlniri cu scriitori, inițierea unei corespondențe cu un scriitor; <p>concursuri legate de conținutul cărților citite.</p>

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a
<p>4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text</p> <ul style="list-style-type: none"> - autoevaluarea și interevaluarea textelor redactate; - discutarea greșelilor de ortografie; - inventarea unor probe pentru a verifica scrierea corectă.
<p>4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital</p> <ul style="list-style-type: none"> - comunicarea între elevi sau cu profesorul pe o diversitate de subiecte prin email (întrebări legate de teme, de modul de rezolvare a unui exercițiu etc.); - scrierea unei invitații la o zi de naștere, la un film, la un picnic etc.; - completarea corectă a datelor destinatarului pe un plic/ pe o carte poștală, precum și în format digital.
<p>4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> - expoziție de portrete (colaj/ foto/desen și descriere verbală); - proiect „Căutăm familie iubitoare – descrierea unor animale de companie fără stăpân”; - prezentarea unui personaj de poveste/ film/ serial pentru copii; - scrierea unui text scurt pentru a se prezenta cuiva necunoscut (unui prieten prin corespondență la primul mesaj, de exemplu).
<p>4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/ dintr-un film/desen animat / a unei activități/ a unei întâmplări imaginate/trăite</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatări în scris pe baza întrebărilor: cine, ce, cum, unde, de ce a făcut...?; - realizarea unui jurnal de lectură care să conțină elementele cheie de prezentare a unei cărți citite și/ sau desene care să ilustreze ceea ce își imaginează; - realizarea unei benzi, îmbinând desenul cu mesajele scrise (individual/ în perechi/ în grup); - antrenamente de scriere creativă în grup (avansare de idei, selectare de idei, construirea firului narativ, revenire asupra textului).

Clasa a III-a
<p>4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei cărți uriașe pentru colegii de la clasa pregătitoare pe o temă propusă de cei mici/ de profesori sau de clasă - realizarea de afișe pentru promovarea unor evenimente din școală; concurs de afișe.

Conținuturi

Domenii	Clasa a IVa
Funcții ale limbii (acte de vorbire)	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea (de personaje imaginare, de film/ carte) - relatarea unei întâmplări imaginate - oferirea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar - formularea de solicitări formale și informale - prezentarea (unor rezultate/ proiecte) - inițierea și menținerea unui schimb verbal
Textul	<ul style="list-style-type: none"> - textul pentru lectură are minimum 800 cuvinte - text literar narativ; text descriptiv de tip portret; poezii scurte adecvate nivelului de vârstă - text de informare și funcțional: afiș, tabele, diagramă Venn sau orice alt tip de organizator, grafic adecvat vârstei, hartă și plan simplu de oraș/ traseu turistic etc., carte poștală, invitație; în funcție de dotări – mesaj text și email
Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea persoanei, a timpului - intuirea relațiilor simple dintre cuvinte: subiect-predicat

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea unor conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată, în esență, pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Curriculumul disciplinei are în vedere modelul comunicativ-funcțional, axându-se pe comunicare ca domeniu complex ce înglobează procesele de receptare a mesajului oral și scris precum și cele de exprimare orală și scrisă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev. Învățarea nu este un proces pasiv, care li se întâmplă elevilor, ci o experiență personală, la care ei trebuie să participe.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului.

În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elev va fi mult mai clar despre ce este vorba. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual / tactil sau muzical. Foarte importantă este și învățarea în context.

Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Dizabilitatea vizuală afectează modul în care învață un copil și nu neapărat ceea ce învață, el putând asimila aceleași informații, importante fiind modalitățile și mijloacele compensatorii prin care se face educația. Dacă pentru copilul văzător

vederea îl pune în acțiune, pentru copilul nevăzător atingerea, sunetul și mișcările îl motivează să acționeze.

În absența văzului, informațiile tactil-kinestezice și cele auditive devin dominante la nevăzători, recepția și percepția tactilă având rolul principal în cunoașterea senzorială, nemijlocită a obiectelor și fenomenelor, în special în cazul spațiului mic, a „spațiului obiectelor” și a „spațiului de muncă”, în timp ce spațiul mare este explorat preponderent acustic.

Sensibilitatea tactilă se restructurează calitativ, în condițiile cecității, prin conectare la schemele motorii kinestezice formând un complex funcțional – operațional tactil-kinestezic care permite o prelucrare și integrare superioară a informațiilor obiectuale.

Sensibilitatea tactilă furnizează date specifice despre contur, substanțialitate, duritate, asperitate etc., însă kinestezia explorativă, mișcarea este factorul principal care facilitează integrarea informațiilor tactile secvențiale, fragmentare, într-un model unitar- imagine perceptivă.

Pentru copiii cu dizabilități vizuale, sensibilitatea tactilă este mult mai importantă decât pentru văzători, aceștia trebuind să se bazeze pe combinarea informațiilor din mai multe modalități senzoriale, compensând pierderile informaționale datorate lipsei parțiale sau totale a vederii. Simțul tactil este important pentru acumularea de informații despre lumea înconjurătoare prin percepția imaginii tactile a materialelor educaționale reprezentative.

În cadrul activităților elevii cu dizabilități vizuale sunt învățați strategii diferite de explorare tactil-kinestezică, ca de exemplu: scanarea cu palma, manipularea și urmărirea cu degetele, mișcarea mâinilor dintr-o parte în alta explorând diferite trasee și concavități, suprafețe, margini etc, precum și strategii de explorare vizuală. Activitățile educative desfășurate trebuie să urmărească implicarea elevului cu dizabilități vizuale într-o explorare preponderent activă și mai puțin pasivă, deoarece mișcarea, kinestezia explorativă sunt considerate factorul principal care facilitează integrarea informațiilor secvențiale, fragmentare într-un model unitar.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare valorifică și experiențele de învățare / competențele dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

NOTĂ

Adaptarea acestei programe școlare respectă în totalitate conținuturile din curriculum național aplicat în învățământul primar. Au fost completate anumite activități de învățare, ținând cont de particularitățile și implicațiile vederii funcționale a elevilor cu dizabilități vizuale, astfel încât elevii să-și formeze și dezvolte competențele vizate.

Bibliografie:

1. Cziker, R, (coord.) (2011), *Cărțile cu imagini tactile-metodă de stimulare și educare a copiilor cu deficiențe de vedere*, Cluj-Napoca: Risoprint
2. Cziker, R., Preda.V, (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
3. Logel D., Popescu E., Stroescu E., (2015), *Sinteze de metodică a predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, Pitești: Editura Carminis
4. Roco, M. (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Editura Polirom, Iași
5. Roșan, A, (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom,
6. Stănică I., Popa M., Popovici D.V., Rozorea A. , Mușu I., (1997), *Psihopedagogie speciala deficiențe-senzoriale* București: Editura Pro Humanitate;
***Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003/02.12.2014 - Programă școlară pentru disciplina **LIMBA ȘI LITERATURĂ ROMÂNĂ**; Clasele a III a și a IV a.

Grup de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ana Ioana BODEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Olimpia Lorelei LUCA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ioana Ada DEPPNER	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

**Anexa nr. 2 la ordinul Ministrului Educației nr. nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII**

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română reprezintă oferta curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a. Conform **Planului-cadru de învățământ**, aprobat prin OMENCS nr.3590/05.04.2016, limba și literatura română are alocate 4 ore pe săptămână.

Documentul de față reprezintă o adaptare a programei de Limba și literatura română clasele aV-a – a VIII-a, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 din 28.02.2017, la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități vizuale din învățământul special și / sau special integrat.

Adaptarea respectă întru totul programa sus menționată, vizând doar particularizarea activităților de învățare și formularea unor sugestii metodologice specifice actului de predare – învățare - evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale. Competențele dobândite în urma parcurgerii conținuturilor și activităților programei permit acestor elevi participarea la toate evaluările și examenele naționale.

Data fiind natura dizabilității vizuale, adaptarea programei vizează doar activitățile de învățare care implică utilizarea imaginii și a analizatorului vizual, situații în care vor fi oferite soluții alternative de înțelegere a contextului prin utilizarea imaginilor tactile și a reprezentărilor 3D. În contextul dezvoltării tehnologiei de acces, este oportună familiarizarea elevilor cu mijloacele asistive (cu programele de sinteză vocală sau convertoarele de text) care facilitează accesul la informație.

Concepția acestei programe are în vedere următoarele documente:

- **Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru gimnaziu (2016)**
- **Recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006**
- **Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 - Literary Framework for Teachers)**
- **Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio)**

Programa de Limba și literatura română respectă prevederea articolului 2 (3) din **Legea nr. 1/5 ianuarie 2011, Legea educației naționale, cu modificările și completările ulterioare**: *Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.*

Disciplina Limba și literatura română vizează construirea **profilului absolventului de gimnaziu**, având ca obiectiv atingerea unui nivel intermediar de deținere a competențelor-cheie; acesta se poziționează logic în continuarea profilului de formare al absolventului de clasa a IV-a și deschide perspectiva către profilul de formare al absolventului de clasa a X-a.

Competențele-cheie formate la disciplina Limba și literatura română în gimnaziu, în principal, sunt:

- *comunicarea în limba maternă;*
- *sensibilizare și exprimare culturală.*

Formarea competenței de comunicare în limba maternă (română) în gimnaziu este un proces axat pe desfășurarea de activități didactice adecvate particularităților de vârstă, conform profilului absolventului de gimnaziu, după cum urmează:

- *căutarea, colectarea, procesarea de informații și receptarea de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje ascultate/texte citite;*
- *exprimarea unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare;*
- *participarea la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv.*

Formarea competenței-cheie *sensibilizare și exprimare culturală* respectă

particularitățile de vârstă ale elevului de gimnaziu, sprijinindu-l în procesul complex de a înțelege rolul identității culturale și lingvistice pentru dezvoltarea personală armonioasă, adecvată contextului social. Activitățile specifice destinate să formeze această competență se regăsesc explicit formulate în profilul absolventului de gimnaziu^{VII}. Acestea sunt:

- *aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;*
- *realizarea de lucrări creative folosind diverse medii, inclusiv digitale, în contexte școlare și extra-școlare;*
- *participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale.* Limba și literatura română este o disciplină complexă, care cuprinde, în manieră integrată, trei componente:
  - componenta lingvistică, aparținând științelor limbii, care asigură uzul corect, conștient și eficient al limbii;
  - componenta interrelațională, aparținând științelor comunicării, care favorizează inserția socială a individului;
  - componenta estetică și culturală, aparținând literaturii, ca artă a cuvântului, care asigură dezvoltarea complexă a personalității umane.

Componenta lingvistică este fundamentul dezvoltării competenței de comunicare, favorizând înțelegerea relației dintre uz și normă și conștientizarea importanței codului lingvistic în procesul de comunicare. În gimnaziu, învățarea corectă și dirijată a normei limbii române literare exercită un rol reglator asupra corectitudinii exprimării, raportând la norma limbii române standard achizițiile lingvistice ale elevilor din perioada anterioară de școlaritate. Limba este instrumentul principal de organizare a gândirii logice, având astfel implicații majore în asigurarea accesului elevului la cunoaștere și, implicit, a succesului școlar la toate disciplinele de studiu. Comunicarea lingvistică în limba maternă este esențială în definirea mediului familial și afectiv, dând sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susținând conștiința identitară.

Componenta interrelațională este complementară competenței lingvistice și pune accentul, în principal, pe elementele de retorică în comunicarea orală, în corelare directă cu adecvarea comportamentului comunicativ la context. Prin valorificarea acestei componente, disciplina limba și literatura română asigură conștientizarea de către elev a faptului că orice act de comunicare se bazează pe punerea în comun a informațiilor, cu efect asupra experienței cognitive și socioculturale individuale. În egală măsură, această componentă aduce în atenție respectarea normelor comportamentale care contribuie la o inserție socială adecvată, asigurând dezvoltarea competenței de a *învăța să înveți*, esențială pentru *învățarea pe toată durata vieții*.

Componenta estetică și culturală vizează dezvoltarea dimensiunii afective a personalității elevului, prin descoperirea și înțelegerea rolului modelator al contextului cultural local, național și universal în procesul dezvoltării personale. Studiul literaturii române în relație cu literatura străină, la nivelul gimnaziului, respectă particularitățile de vârstă și interesele de lectură ale elevilor și propune o abordare pragmatică, vizând dezvoltarea și stimularea creativității, a libertății de receptare și a plăcerii lecturii, cu scopul de a înțelege valorile universale și importanța raportării la acestea, în procesul desăvârșirii unei personalități autonome.

Programa se subordonează noii paradigme educaționale și vizează:

- *adecvarea la arhetipul sociocultural național coroborat cu cel universal;*
- *deschiderea transdisciplinară pentru atingerea finalităților educaționale, reflectate în profilul absolventului de gimnaziu;*
- *corelarea cu programele pentru limba și literatura maternă din România și din alte țări.*

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română* are următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), în manieră complementară.

În concluzie, prin complexitatea structurală și de conținut, la nivel gimnazial, disciplina limba și literatura română contribuie la formarea și la dezvoltarea competențelor-cheie, fiind esențială în procesul de învățare pe toată durata vieții.

Competențe generale

- 1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral**
- 2. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
- 3. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
- 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise**
- 5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului oral; - extragerea informațiilor esențiale și de detaliu din diferite texte; - identificarea stărilor/emoțiilor/sentimentelor emițătorului din diferite texte; - recunoașterea vorbitorului din diferite înregistrări audio, făcute de elevi, având drept criteriu o idee enunțată anterior de acesta; - identificarea elementelor nonverbale/paraverbale care facilitează comunicarea, transferându-le în alte situații de comunicare; - formularea ideilor principale și secundare dintr-un text oral aparținând unui prieten/coleg; - descoperirea ideilor care pot structura un plan simplu/dezvoltat, prin dialog cu un partener.
<p>1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei dintr-un set de texte cu aceeași temă; - reformularea unei idei/informații audiate; - completarea, în dialog cu un partener, a unor enunțuri, pornind de la ideile principale identificate într-un text studiat.
<p>1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimarea unei situații de comunicare; - completarea unei fișe de evaluare a comportamentului nonverbal pentru participanții la un dialog pe o temă familiară.
<p>1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei comunicări dialogate folosind formule specifice date; - exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulelor de prezentare; - continuarea unui dialog pe o temă dată; - exerciții de ascultare activă, selectând un enunț/mai multe enunțuri care exprimă o atitudine a unui interlocutor în comunicare; - exerciții de exprimare orală a ideilor, pornind de la texte citite/auzite; - completarea unor enunțuri cu elemente care să exprime manifestarea atenției și a empatiei față de interlocutori (de exemplu: formule de adresare, formule depolitețe); - exerciții de construcție a mesajului unei comunicări în funcție de comportamentul diferit al interlocutorilor; - identificarea punctelor tari și a celor care necesită îmbunătățire în conversațiile cu un prieten/coleg.

2 Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a

2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale

- formularea unor enunțuri în care se solicită scurte informații despre intențiile și despre propriile emoții în diverse situații de comunicare;
- exerciții de lectură predictivă;
- extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text dat;
- imaginarea unei continuări a întâmplărilor narate;
- exerciții ghidate de lectură a imaginilor tactile sau a reprezentărilor 3D.

2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse

- identificarea cuvintelor-cheie din diferite texte;
- recunoașterea reperelor spațiale și temporale din texte diverse;
- transcrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului dat;
- alcătuirea planului simplu și dezvoltat de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia;
- exerciții de ordonare cronologică a unor idei dintr-un text dat.
- exerciții de lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit, pe baza unui organizator grafic tactil.

2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare

- reformularea unui mesaj din perspectiva emițător-receptor;
- completarea spațiilor libere dintr-un dialog pe teme familiare.

2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare

- reluarea lecturii după anumite criterii;
- identificarea unei idei în mai multe texte;
- extragerea dintr-un text a elementelor specifice, pentru a susține o opinie referitoare la informația asimilată;
- abordarea unor teme din perspectivă interdisciplinară (literatură – arte plastice – muzică – istorie – geografie – religie – matematică etc.);
- observarea valorii expresive a părților de vorbire din textele abordate.

2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

- exerciții de citire fluentă și expresivă a textului scris;
- antrenare în dialoguri simple, pe teme de interes, de tipul „întrebare – răspuns”, pentru a verifica dacă mesajul textului a fost înțeles.

3 Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a

3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate

- realizarea planului unei compuneri, urmând un model dat;
- redactarea unor secvențe de compunere, completând paragrafele după un model de tipul: „La început ... Apoi ... În sfârșit...”;
- exerciții de exprimare în scris a ideilor, pornind de la texte citite/auzite;
- prezentarea unei scene narative dintr-o creație literară;
- descrierea unui personaj/personă/animal/peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite;
- redactarea unei pagini de jurnal în limita a 100 de cuvinte, pornind de la experiențe

<p>personale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redactare a unei compuneri pe o temă dată.
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere corespunzătoare text-imagine/desen/ arhivă de sunete, scheme adaptate; - exerciții de repartizare a rolurilor în echipă (editor text, editor imagine, coordonator etc.); - elaborarea, în echipă/individual, a unei prezentări cu ajutorul noilor tehnologii; - exerciții de ilustrare a atitudinii/emoției prin folosirea de emoticoane.
<p>3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transcriere a unor scurte texte/fragmente; - exerciții de dictare de scurte texte/de fragmente/autodictare, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis.
<p>3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea atitudinii manifestate de un personaj în procesul redactării unui text, urmărind compararea cu propria atitudine; - rescrierea unei secvențe dintr-o compunere personală, în urma analizei observațiilor primite, în vederea îmbunătățirii activității specifice de redactare.

4 Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a V-a
<p>4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții ludice, tip „telefonul fără fir”, pentru a sesiza distorsiunile care apar în emiterea mesajelor; - exerciții de completare a cuvintelor într-un text lacunar, pe baza unor criterii date.
<p>4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unei întâmplări reale/imaginare; - precizarea sinonimelor, a antonimelor unor cuvinte date; - identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context; - exerciții de identificare a cuvintelor dintr-un câmp lexical; - exerciții de utilizare corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes, în contexte familiare și nefamiliare; - descrierea unui personaj/personă/animal/peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite; - traduceri literale ale unor unități frazeologice, în scop umoristic.
<p>4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relaționare a sunetului cu litera și de identificare a rolului semnelor diacritice în rostirea sunetelor specifice limbii române; - exerciții de scriere, de transcriere și de rescriere corectă a unor texte; - recitarea unor poezii cu/fără fundal sonor; - compararea sistemului vocalic al limbii române cu o limbă modernă studiată de elevi în școală.
<p>4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis; - exerciții de identificare a formei corecte a unor fapte de limbă; - jocuri de cuvinte/fraze bazate pe confuzii fonetice/lexicale/sintactico-morfologice.

4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- exerciții de modificare/transformare a unor enunțuri în funcție de deprinderile dobândite;
- exerciții de compararea mesajelor postate pe forumuri, cu norma limbii române standard.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a V-a

5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

- prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite în textele orale sau scrise studiate;
- realizarea de proiecte tematice pentru promovarea unor elemente de cultură locală, regională, națională (itinerarii culturale, hărți culturale etc.);
- identificarea în texte studiate a unor similitudini între culturi diferite.

5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

- discutarea unor tipare culturale identificate în texte literare/nonliterare românești și din alte culturi;
- exerciții de identificare a unui set de convenții și valori recunoscute social și cultural;
- realizarea documentării pe baza unor articole din presă și a unor articole din cărți, reviste sau website-uri, privind cartea tipărită, de-a lungul timpului.

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<ul style="list-style-type: none"> - Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător - Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt) - Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara etc.); perechile de adiacență: întrebare-răspuns, invitație – acceptarea/refuzarea invitației, reproș – acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment etc.) - Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual – explicarea conceptelor pentru elevii cu dizabilități vizuale). Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu - Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului - Atitudini comunicative: atenție, empatie - Exprimarea adecvată a emoțiilor
<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (pot fi folosite audiobookuri, înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor/actor și/sau elevi)</p>	

<p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple pe teme date, povestiri, descrieri, explicații, conversații informale, dialoguri între doi participanți</p>	
LECTURĂ	<ul style="list-style-type: none"> - Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ <ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă • Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei • Textul narativ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Narativul literar. Acțiune, personaj, timp, spațiu ▪ Narativul nonliterar. Acțiune, participanți, timp, spațiu ▪ Narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată, transpuneri în imagine tactilă sau obiecte 3D) • Textul descriptiv (literar/nonliterar) • Textul explicativ (<i>aplicativ</i>) - Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.), predicții, împărtășirea impresiilor delectură - Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului, interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația) - Interese și atitudini față de lectură
<p>➤ Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</p> <p>a) <i>texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în paragrafe): poezii, proză clasică și contemporană, din literatura pentru copii, română și străină, postări online, texte autobiografice, instrucțiuni;</i></p> <p>b) <i>texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, tabele, calendare, etichete, articole din DEX; schema;</i></p> <p>c) <i>texte multimodale: manualul, benzile desenate.</i></p> <p>* Pentru narativul literar și descriptivul literar, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază, din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</p>	
REDACTARE	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere <ul style="list-style-type: none"> (a) descoperirea unor subiecte din universul familiar (b) restrângerea unor teme la aspecte particulare (c) încadrarea în subiect - Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme - Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei - Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe - Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru Activitățile deredactare:</p> <p>(a) <i>notițe</i></p> <p>(b) <i>texte narative: relatarea unor experiențe personale, narațiuni ficționale</i></p> <p>(c) <i>texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale și/sau imagine, a unui obiect real/imaginar</i></p> <p>- <i>texte explicative: definiții, scheme</i></p>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enunțul. Punctuația enunțului - Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative - Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată

	<ul style="list-style-type: none"> - Propoziția afirmativă. Propoziția negativă - Predicatul verbal - Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul - Atributul - Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul) Moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile modului indicativ. Timpuri simple și compuse. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (<i>a fi, a avea, a vrea</i>) și forme verbale nepersonale (infinitivul, participiul) - Substantivul: genul, numărul. Tipuri de substantive: comun, propriu. Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât). Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv+ atribut). Prepoziția - Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul) - Adjectivul. Gradele de comparație. Articolul demonstrativ. Acordul adjectivului cu substantivul - Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal). Aspecte normative
	<p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar - Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală - Corespondența sunet-literă - Silaba - Accentul (aplicativ)
	<p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvântul, unitate de bază a vocabularului - Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor - Categoriile semantice: sinonime, antonime - Câmpul lexical
	<p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba standard. Normă și abatere - Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp
<p>ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Identitate personală – identitate națională – diversitate culturală și lingvistică - Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală - Modele comportamentale în legende greco-romane

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă:

Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a VI-a
<p>1.1. Rezumarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de texte orale narrative, monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare activă, punând întrebări referitoare la o idee/o informație din textul audiat; - transformarea unei secvențe monologate într-o secvență dialogată și invers; - parafrazarea unor enunțuri dintr-un text audiat; - identificarea sensului global al unui text audiat; - formularea ideilor principale dintr-un mesaj transmis de către un prieten/coleg; - extragerea informațiilor esențiale dintr-o intervenție a unui interlocutor.
<p>1.2. Prezentarea unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui text oral pornind de la un enunț dat/de la o imagine/ imagine tactilă/ imagine 3D dată; - exerciții de exprimare a unui punct de vedere referitor la o idee extrasă dintr-un text oral/scris; - exerciții de întrerupere/reluare a textului oral pentru a realiza ipoteze asupra mesajului și pentru a le confirma/infirma.
<p>1.3. Adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la o situație dată, evidențiind ideile și atitudinile, în situații de comunicare față-în-față sau mediată</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea de întâmplări, folosind mima, pantomima – explicarea conceptelor; - jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme de interes; - exerciții de identificare a două elemente paraverbale utilizate de un participant într-o situație de comunicare.
<p>1.4. Participarea la interacțiuni verbale simple cu mai mulți interlocutori, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construire a unei situații de comunicare pornind de la un aspect relevant pentru comportamentul școlar; - exerciții de extragere a unor informații dintr-un dialog; - prezentarea unui proiect de grup având ca interlocutori elevi din clasa a V-a; - exerciții de schimbare de rol într-o situație de comunicare, evidențiind elementul personal construit; - exerciții de completare a unui test de evaluare a comportamentelor interlocutorilor prin prezentări realizate cu ajutorul noilor tehnologii.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a
<p>2.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea unor informații clare și detaliate pentru rezolvarea unor sarcini de înțelegere și de interpretare; - povestirea subiectului unei opere epice ținând seama de momentele subiectului/ etapele acțiunii; - identificarea emoțiilor, a sentimentelor și a atitudinilor exprimate într-un text literar și/ sau nonliterar.
<p>2.2. Rezumarea unor texte, cu grade diverse de dificultate</p> <ul style="list-style-type: none"> - coroborarea datelor schemelor logice ale textelor, asocierea termenilor în vederea rezumării unui text; - exerciții de elaborare a rezumatului, pe baza planului dezvoltat de idei.

Clasa a VI-a
<p>2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea unor întâmplări personale, cu inserarea unor fragmente descriptive; - realizarea planului sinoptic (harta textului/ harta tactică a textului) al unui text literar prin identificarea elementelor de bază din cadrul textului; - formularea unor ipoteze, supoziții privind coordonata spațio-temporală a unei acțiuni; - exerciții de utilizare a descrierii și a narațiunii.
<p>2.4. Manifestarea preocupării de a înțelege diverse tipuri de texte citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea de informații din diverse surse – manuale, documente, seriale ori experiență proprie; - exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite, de interes personal sau școlar. - completarea și interpretarea unei grile de autoevaluare privind înțelegerea mesajului scris în texte de diverse tipuri.
<p>2.5. Identificarea strategiilor de lectură, a volumului și a diversității materialelor citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea criteriilor de selectare a textelor și a reperelor de lectură în contextul cultural dat; - organizarea unor discuții privind ordonarea și ierarhizarea informațiilor obținute prin lectură; - completarea unor chestionare de autoevaluare privind folosirea strategiilor de lectură; - înregistrarea lecturilor făcute pe parcursul unui semestru într-un grafic/grafic tactil.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a
<p>3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transformare/rescriere a unor texte după criterii date; - exerciții pentru generarea ideilor care urmează a fi incluse într-un text redactat în clasă sau acasă; - scrierea unui text cu început/cu sfârșit dat, integrând secvențe narative în texte dialogate sau secvențe descriptive în texte narative; - elaborarea unei pagini de jurnal prin respectarea convențiilor acestui tip de discurs; - redactarea unor compuneri narative și descriptive, pe diverse teme.
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text complex, cu integrarea unor tabele</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de asociere a unor texte cu o serie de diagrame, tabele, grafice date etc.; - exerciții de transpunere a unui text într-o diagramă, într-un grafic sau într-un tabel; - redactarea unui text pe baza informațiilor oferite de grafice, tabele, diagrame adaptate gradului de dizabilitate; - scrierea, în echipă sau individual, a unor narațiuni (tip fantasy, de exemplu), plecând de la cuvinte/personaje date, completând un organizator grafic specific narațiunii; - exerciții de scriere a unui articol de revistă cu asamblarea unor grafice, tabele, diagrame adaptate gradului de dizabilitate.
<p>3.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de concepere/realizare a unui text pe o temă dată; - exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare, prin selectarea unor cuvinte.
<p>3.4. Analizarea dificultăților de redactare, oferind soluții, pe baza criteriilor propuse de profesor și discutate cu colegii</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unui test de evaluare aplicat la o lucrare elaborată individual sau în echipă; - exerciții de identificare a aspectelor pozitive și negative în comportamentul manifestat în procesul redactării, pe baza unor criterii date; - exerciții de asociere dificultate-soluție în procesul de redactare.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise**Clasa a VI-a****4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative**

- emiterea de instrucțiuni pentru colegi, folosind corect flexiunea verbală, nominală și pronominală;
- exerciții de completare, cu aplicarea cunoștințelor privind flexiunea verbală, nominală și pronominală;
- transpunerea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale din comunicarea orală în scris, prin respectarea normelor de punctuație și ortografie.

4.2. Aplicarea conștientă a achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba română standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative

- completarea unor enunțuri cu faptele de limbă omise;
- transformarea unor forme gramaticale în altele, cerute de context sau impuse de sarcină;
- crearea unor jocuri de cuvinte, jocuri ortografice etc.;
- aplicarea în contexte noi și autentice a noilor achiziții lingvistice.

4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare

- analiza unor enunțuri greșite și corectarea acestora în funcție de normele limbii actuale, în exerciții fonetice diverse;
- exerciții care să necesite utilizarea dicționarului ortoepic.

4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă

- identificarea greșelilor de semantică, fonetică, ortografie și de punctuație în mesaje online, e-mailuri (prin utilizarea programelor de sinteză vocală), în texte scrise olograf;
- aplicarea cunoștințelor dobândite prin jocuri/rebusuri adaptate specificului dizabilității;
- exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor unor cuvinte date;
- identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context.

4.5. Redactarea unor texte, valorificând gândirea logică și Competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- redactarea unor texte cu respectarea normei lingvistice în vigoare.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context national și internațional**Clasa a VI-a****5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României**

- discuții despre diferențele culturale ale comunității proprii și ale altor comunități etnice (comportamente sociale, valori, stil de viață), valorificând informațiile din legendele popoarelor;
- prezentări ale specificului local în spațiul tradițiilor românești;
- proiect de prezentare a sărbătorilor tradiționale (de iarnă și de primăvară), la români și la alte popoare;
- elaborarea unei colecții de folclor literar destinate românilor de pretutindeni.

5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare

- selectarea și prelucrarea informațiilor din materiale diverse (orale, scrise, multimodale), prezentând valorile promovate în tradițiile și obiceiurile diferitelor culturi;
- analiza unor modele promovate în literatura română și/sau universală și în alte arte (film/ film adaptat, teatru/ teatru radiofonic, artă plastică/ artă plastică accesibilizată etc.).

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI LUMEA DIN JURUL MEU

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Contextul de comunicare: locul și momentul interacțiunii, relația dintre interlocutori, identitatea interlocutorilor, cunoștințele comune legate de tema discuției - Dicția, importanța ei în interacțiunile verbale - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: parafrizare, informații explicite și implicite, rezumare - Strategii de ascultare activă: verificarea gradului de înțelegere a mesajului prin formularea unor întrebări de clarificare, de reformulare; semnale nonverbale de încurajare - Performarea actelor de limbaj: relația dintre structura lingvistică a actului de limbaj, intenția de comunicare și efectul actului de limbaj - Atitudini comunicative: interes, curiozitate, implicare, cooperare în activități de grup. Inteligența emoțională: exprimarea adecvată a emoțiilor
	<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: documentare, emisiuni radio, teatru radiofonic pentru copii, literatură pe audiobook (integral/fragmente)</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: monologate (prezentări pe teme date, povestiri) și dialogate (interacțiuni cu mai mulți participanți)</p>
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul narativ literar – în proză, în versuri <ul style="list-style-type: none"> • Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje • Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I • Momentele subiectului/etapele acțiunii • Dialogul în textul literar - Textul descriptiv literar – în proză, în versuri - Textul argumentativ - Versificație: rima, strofa, măsura versurilor, ritmul (intuitiv) - Strategii de comprehensiune: reprezentări mentale, integrarea informațiilor textului în propriul univers cognitiv și afectiv - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (epitetul, enumerația), discuții pe marginea textelor citite - Interese și atitudini față de lectură
	<p>➤ Sugestii pentru alegerea textelor – texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor):</p> <p>(a) <i>texte continue: fabule, pasteluri, povestiri clasice și contemporane, romane din literatura română și universală pentru copii, jurnale, scrisori; e-mailuri, reportaje, știri, recenzii pe web ale unei cărți/cronici de film; regulamente</i></p> <p>(b) <i>texte discontinue: grafice, diagrame; tabel</i></p> <p>(c) <i>texte multimodale</i></p> <p>* <i>Pentru narativul literar și descriptivul literar, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază, din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta și specificul dizabilității elevilor.</i></p>

REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Etapele scrierii, cu accent pe:</p> <p>a) planul textului; b) redactarea ciornei și a lucrării pe baza planului</p> <p>Rezumatul Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ, narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape) Adecvarea la temă Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, originalitate Prezentarea textului: tabele corelate cu conținutul textului Elemente auxiliare în scriere (paranteze, sublinieri)</p>
	<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru Activitățile de redactare:</p> <p>(a) <i>scrisoarea, e-mailul, jurnalul, blogul;</i> (b) <i>texte narative la persoana I/a III-a, marcând momentele subiectului și circumstanțele;</i> (c) <i>texte descriptive: portretul, descrierea unui fenomen, a unei emoții;</i> (d) <i>texte descriptive-narative: procese (de exemplu: un joc, un experiment științific simplu).</i></p>
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> – Predicatul nominal. Verbul copulativ <i>a fi</i>; numele predicativ. Acordul numelui predicativ – Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles) – Complementul. Complementul direct, complementul indirect în dativ și complementul prepozițional. Circumstanțialul de mod, Circumstanțialul de timp, Circumstanțialul de loc. Norme de punctuație (virgula) – Verbul. Moduri verbale și timpurile lor: conjunctivul și condiționalul-optativ. Posibilități combinatorii ale verbului. Prepoziția – Substantivul. Substantive colective. Substantive defective. Cazul. Articolul genitival. Punctuația vocativului. Corelarea funcției sintactice cu cazul morfologic. Posibilități combinatorii ale substantivului – Pronumele personal (flexiune cazuală). Pronumele reflexiv (diferența între pronumele reflexiv și pronumele personal). Posibilități combinatorii ale pronumelui. Anticiparea și reluarea prin clitice pronominale în cazul unor complemente. Aspecte ortografice. – Adjectivul. Posibilități combinatorii ale adjectivului – Adverbul. Tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc). Gradele de comparație <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat – Despărțirea în silabe (principiul fonetic) <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cuvântul: formă și sens (sensul de bază și sensul secundar; sensul propriu, sensul figurat) – Rolul contextului în crearea sensului – Omonime. Cuvinte polisemantice <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> – Limbă vorbită. Limbă scrisă

ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<i>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i>
	<ul style="list-style-type: none"> - Valori etice în legendele popoarelor - Limba română în Europa; comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutindeni - Valori ale culturii populare în spațiul românesc

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent **aspectele normative** ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant ***Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM2), Dicționarul explicativ al limbii române și alte tipuri de dicționare și îndreptare.***

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse texte monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare a unor fișe de lucru cuprinzând ideile principale dintr-un text monologat sau dialogat, numind și atitudinile comunicative ale participanților; - exerciții de reformulare/parafrazarea unui mesaj dintr-un text monologat.
<p>1.2. Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere, oferind detalii semnificative și exemple relevante, în fața unui public cunoscut, adoptând comportamente paraverbale și nonverbale adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea informației prin coduri diverse de comunicare; - exerciții de reconstituire cronologică a unor evenimente prezentate într-un text monologat; - audierea unor prezentări și luarea de notițe, realizând asocieri între ceea ce știe și ceea ce află nou interlocutorul, privitor la o temă; - exerciții de sesizare a efectelor negative pe care excesul elementelor nonverbale le are asupra înțelegerii mesajului unui text.
<p>1.3. Participarea la interacțiuni verbale diverse, apelând la strategii variate de ascultare activă și de negociere a informației și a relației cu interlocutorii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de anticipare a unor replici ale participanților la un dialog; - reformularea/parafrazarea/ierarhizarea informațiilor din intervențiilor participanților la o situație de comunicare; - anticiparea unor reacții ale participanților la un dialog; - exerciții de asumare de diferite roluri.
<p>1.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând strategii personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a corelației/dezacordului dintre comportamentul verbal și nonverbal; - exerciții de formulare de întrebări privind așteptările/nevoile/atitudinile proprii și ale celorlalți în situații de comunicare reale sau simulate; - audierea unor prezentări înregistrate, evaluând fluența, expresivitatea acestora; - discuții privind modul în care se poate promova/corija un tip de comportament generat de o situație de comunicare.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a
<p>2.1. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri privind mesajul unor texte de diverse tipuri (continue, discontinue sau multimodale); - identificarea tehnicilor și a structurilor narrative dintr-un text dat; - identificarea trăsăturilor specifice unui text epic, liric sau dramatic.
<p>2.2. Compararea diferitelor puncte de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare a unor puncte de vedere folosind corect tipurile de flexiune; - producerea unor mesaje care să redea atitudini, folosind în mod adecvat cunoștințele despre text și categoriile gramaticale învățate.
<p>2.3. Adecvarea atitudinii și a practicilor de lectură în funcție de scopul lecturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de disociere a lumii reale de cea virtuală; - interpretarea elementelor definitorii ale comportamentului unui personaj, folosind argumente multiple, de tipuri diferite; - selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor și a expresiilor care redau cât mai

Clasa a VII-a
<p>nuanțat intenția de lectură;</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor prezentări înregistrate, evaluând fluența, expresivitatea acestora.
<p>2.4. Dezvoltarea competenței de lectură prin diversificarea activităților consacrate cărții</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura/povestirea unor secvențe din texte diverse; - medalioane literare, prezentări de carte etc.); - participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale vizând atitudini cultural-civice, prin valorizarea diversității etno-culturale și lingvistice.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a
<p>3.1. Redactarea unui text complex, având în vedere respectarea etapelor procesului de scriere și selectarea unor structuri adecvate intenției de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unei pagini de jurnal de călătorie/de lectură; - redactarea de caracterizări a unor personaje; - scrierea unor interviuri; - exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte în funcție de destinatar.
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte folosind tehnologia modernă (termoform, imprimare 3D); - prezentarea unei cărți citite sau a unui film/ film adaptat/ teatru radifonic, valorificând tehnologia modernă și utilizarea internetului într-o manieră responsabilă.
<p>3.3. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte originale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de folosire a diverselor surse pentru realizarea unei lucrări complexe, corelând informația selectată cu ideile unui plan personal realizat anterior; - exerciții de aplicare a normelor de utilizare a citatului într-o lucrare.
<p>3.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor eficiente sau adecvate de redactare, aplicând în Activitățile curente de redactare strategiile învățate, personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și comparare a comportamentelor și a atitudinilor manifestate de două persoane în procesul redactării unui text; - evaluarea propriilor comportamente și atitudini prin raportare la un model dat; - întocmirea unui plan personal de ameliorare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate de redactare.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a VII-a
<p>4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - verificarea corectitudinii, a coerenței semantice într-un text/mesaj; - continuarea unor enunțuri care să exprime acord, dezacord, asumare, neasumare, neîncredere, îndoială etc.; - exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulelor de salut, a formelor de prezentare, de formulare a unei solicitări, a unei permisiuni, prin particularizare la context, la receptor și la scopul vizat.
<p>4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard</p> <ul style="list-style-type: none"> - narativizarea unor procese, concepte, fenomene; - identificarea coordonatelor narative; - exerciții de inserare a unor pasaje descriptive în textul narativ și evidențierea rolului acestora;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - discuții în grup, în care elevii să-și formuleze responsabil/conștient argumentele și opiniile.
<p>4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă</p> <ul style="list-style-type: none"> - întocmirea de liste cu greșelile cele mai frecvente, asociate cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate în exprimarea orală/scrierea corectă; - compararea limbii române cu limbile romanice și cu limba latină, sesizând asemănări/deosebiri; - exerciții de utilizare a dicționarului și a altor surse documentare (tipărite sau pe suport informatic audio-vizual, multimedia).
<p>4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - reconstituirea unor texte traduse printr-un translator automat, folosind cunoștințele dobândite, prin raportare la normă; - sesizarea consecințelor pe care încălcările normelor învățate le pot avea în înțelegerea unui text și a imaginii celui care comunică.
<p>4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea caracteristicilor textului epic/epic/dramatic; - analiza rolului verbelor în textul narativ; - analiza rolului substantivelor și a adjectivelor în textul descriptiv; - compararea actelor de limbaj în textul narativ, descriptiv și dialogat.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VII-a
<p>5.1. Compararea unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor asemănări între cultura română și cultura popoarelor vorbitoare de limbi romanice; - elaborarea unui ghid, a unei prezentări sau a unei pagini web pentru un grup de vizitatori care provin din altă localitate, regiune sau țară; - realizarea unei culegeri de legende din zona de proveniență; - redactarea unui minighid de conversație pentru un prieten din altă țară, care dorește să viziteze România; - realizarea unor ghiduri turistice pentru spațiul cultural local/regional/ național /european, prin valorificarea cunoștințelor dobândite la alte discipline și a experienței personale; - elaborarea unor proiecte despre tradiții și/sau obiceiuri comune mai multor culturi.
<p>5.2. Compararea unor elemente privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - scriere creativă pe tema unor călătorii imaginare într-un alt spațiu cultural (din țară sau din alte țări); - promovarea culturii naționale prin utilizarea noilor tehnologii (blog, pagina web etc.); - prezentarea influențelor din culturi existente în zone geografice limitrofe; - exerciții de redactare a unor texte (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare) privind interferențele culturale.

Conținuturi

Tema generală: ORIZONTURILE LUMII ȘI ALE CUNOAȘTERII

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat - Strategii de concepere și de comprehensiunea textului oral: clasificare, reformulare, repetare, conectori pragmatici; distincția dintre fapt și opinie - Strategii de ascultare activă: focalizarea interesului asupra punctului de vedere al celuilalt și evitarea focalizării pe propriul punct de vedere; recapitularea ideilor exprimate de interlocutor - Atitudini comunicative: respect, toleranță. Modificarea conturului intonațional și a mărcilor prozodice pentru a transmite emoții. Inteligența emoțională: recunoașterea emoțiilor interlocutorilor - Tracul comunicativ. Strategii de gestionare a tracului comunicativ - Principii de interacțiune: negocierea semnificației (cantitatea, calitatea, relevanța și maniera transmiterii informației) și negocierea relației cu interlocutorul (politețea) <p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: literatură pe audiobook (romane, teatru radiofonic), emisiuni TV</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: prezentări cu deschideri spre alte domenii ale cunoașterii, interviul, discuții cu doi sau mai mulți interlocutori pe teme propuse de elevi</p>
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul epic. Narativul literar. Personajul. Mijloace de caracterizare - Textul dramatic și arta spectacolului <ul style="list-style-type: none"> • Autor, personaj dramatic • Rolul indicațiilor scenice • Rolul dialogului • Actori, decor, costume, lumini, muzică - Dialogul în textul scris și în spectacol - Dialogul în textul nonliterar (interviul) - Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor - Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (repetiția, metafora), discuții privind semnificațiile textelor citite. - Monitorizarea propriei lecturi <p>Sugestii pentru alegerea textelor – <i>texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor)</i></p> <p>(a) <i>texte continue: poezii lirice și epice, piese de teatru, proză clasică și contemporană din literatura română și străină pentru copii, romane grafice, jurnale de călătorie; articole de popularizare a științei, instrucțiuni pentru derularea unui experiment;</i></p> <p>(b) <i>texte discontinue: anunțuri, indexuri, glosare;</i></p> <p>(c) <i>texte multimodale: texte din enciclopedii ilustrate/ accesibilizate specificului dizabilității (pe suport de hârtie sau online).</i></p>

<p>* Pentru textul epic, textul dramatic și textul liric, se vor selecta, în primul rând, texte literare de bază din operele autorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</p>	
REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile; b) corectarea greșelilor de literă, ortografie și de punctuație. - Tipare textuale de structurare a ideilor: definiție, clasificare, exemplificare, „întrebările jurnalistului” (cine? ce? când? unde? de ce?) - Stil: naturalețe, eufonie, varietate, originalitate, concizie, varietate Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat Integrarea părților - Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte: <ul style="list-style-type: none"> • organizarea unui text în funcție de situația de comunicare; • comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică); • caracterizarea personajului.
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru Activitățile deredactare:</p> <p>(a) Interpretarea unor secvențe din texte citite, caracterizări ale personajelor, recenzii, cronică de teatru; jurnalul de călătorie/de activități zilnice, cererea;</p> <p>(b) interviul;</p> <p>(c) prezentări cu ajutorul noilor tehnologii.</p>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p>
	<p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fraza: coordonarea prin juxtapunere și prin joncțiune. Conjunții coordonatoare. Norme de punctuație (virgula, punctul și virgula) - Atributul (realizări prin adjectiv, substantiv, pronume, numeral, adverb) - Circumstanțialul de cauză. Circumstanțialul de scop. Topica în propoziție. Norme de punctuație - Verbul. Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: infinitivul, gerunziul, participiul, supinul. Alte verbe copulative (a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna). Posibilități combinatorii ale verbului - Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ - Folosirea corectă a pronomelor și a adjectivelor pronominale: interogativ, relativ și nehotărât, a adjectivului pronominal de întărire. Pronumele și adjectivul pronominal negativ și negația în propoziție - Posibilități combinatorii ale pronomelor și ale adjectivelor pronominale - Topica adjectivului. Adjectivul participial. Posibilități combinatorii ale adjectivului - Numeralul. Posibilități combinatorii ale numeralului - Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă

Domenii de conținut	Conținuturi
	<p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea corectă a accentului. Variante accentuale admise/neadmise de normă <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea; cuvânt de bază și cuvânt derivat - Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, cuvinte compuse - Familia lexicală - Confuzii paronimice. Pleonasmul <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă - Termeni științifici - Limbaj popular. Variație regională a limbii - Valori stilistice ale diminutivelor
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<p>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elemente de mitologie românească - Despre limba și cultura țărilor din vecinătatea României - Contacte culturale

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în texte diferite, în vederea evaluării informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea modului în care apare ilustrată o temă în texte diferite; - exerciții de exemplificare a diferitelor tipuri de argumente; - sesizarea detaliilor necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri; - exerciții de diferențiere a informației de intenția de comunicare și de atitudinea comunicativă urmărind o secvență/secvențe dintr-o ecranizare/ film adaptat.
<p>1.2. Prezentarea documentată a unei teme/a unui punct de vedere, citând sursele de informare, într-un text de tip argumentativ/în texte de diferite tipuri (de tip descriptiv, explicativ etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea de surse necesare documentării pentru realizarea unei prezentări (manuale, site, documentare, dicționare).
<p>1.3. Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public, corelând elementele verbale, paraverbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - transpunerea în alt limbaj – grafic/iconic/ simboluri 3D – a unei prezentări audiate; - exerciții de elaborare a unei prezentări simple, utilizând un organizator grafic; - prezentarea simultană, în două limbaje – verbal și grafic/ imprimare 3D – a unui singur obiect (monument, oraș, personaj etc.); - exerciții de gestionare a timpului, în cadrul unei prezentări.
<p>1.4. Participarea activă la dezbateri simple, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți, exprimând un punct de vedere față de opiniile expuse de interlocutor(i)</p> <ul style="list-style-type: none"> - reformularea unor puncte de vedere, în funcție de schimbarea contextului comunicațional/în funcție de caracterul formal/informal al discuțiilor; - continuare/completare a unei idei exprimate de interlocutor; - formularea unor întrebări suplimentare pentru înțelegerea intenției interlocutorului; - elaborarea unei liste de criterii care să permită evaluarea obiectivă a unui punct de vedere; - evaluarea unui punct de vedere exprimat.
<p>1.5. Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor similitudini și a unor diferențe de comportament și de atitudine între interlocutori în diferite situații/la același vorbitor în momente diferite; - exerciții de comentare/interpretare a unor imagini/ imagini tactile, secvențe TV explicate, fragmente de emisiuni radio, reflectând comportamente și atitudini ineficiente sau inadecvate.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea temei, a motivelor și a ideilor principale dintr-un text; - dezvoltarea și evaluarea unor informații din diverse tipuri de texte prin emiterea de opinii și idei, în contexte școlare sau extrașcolare; - exerciții de integrare a informațiilor din unul sau mai multe texte, în vederea unor scopuri diverse (aprofundarea unei teme, identificarea unor modele

Clasa a VIII-a
comportamentale, rezolvarea unei probleme etc.)
<p>2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea a două sau a mai multor texte într-o schemă tematică în scopul rezolvării sarcinilor de comunicare; - identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între două sau mai multe texte; - compararea modului în care este ilustrată o temă/prezentată o imagine/descris un eveniment, un personaj etc. în cel puțin două texte.
<p>2.3. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple</p> <ul style="list-style-type: none"> - susținerea și argumentarea diferitelor puncte de vedere, în cadrul unor dezbateri (organizarea de mese rotunde, de activități de tip „proces literar” etc.); - exerciții, în grup, de prezentare a unor texte epice, lirice sau dramatice alese de elevi și/sau de profesori; - prezentarea creațiilor originale ale elevilor, din proprie inițiativă sau la cerere, cu împărtășirea, impresiilor, a gândurilor în public, în fața unui auditoriu necunoscut; - activități de exprimare a punctelor de vedere referitoare la specificul limbajului utilizat și la structura textului de tip argumentativ.
<p>2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de monitorizare privind utilizarea corectă a normelor limbii literare și respectarea acestora în formularea opiniilor privind textele citite, în situații diverse de comunicare formală și informală; - organizarea portofoliului individual al elevului și a fișelor de lectură, în funcție de volumul și de criteriile valorice stabilite; - discutarea unor cărți/filme/filme adaptate despre cititori și cărți.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Redactarea unui text complex, în care să își exprime puncte de vedere argumentate, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ipotezei/opinie și a argumentului/argumentelor într-un text de tip opinie/argumentativ; - ordonarea paragrafelor; - relaționarea propozițiilor prin conectori; - exerciții de elaborare a unui text de tip opinie/argumentativ despre un text literar/eveniment petrecut în viața clasei sau un conflict identificat într-un text recomandat de profesor.
<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de elaborare a unui text de tip explicativ; - conceperea unui text în care să se prezinte o expoziție de artă a clasei; - exerciții de redactare a unei recenzii realizate în vederea publicării în revista școlii.
<p>3.3. Aplicarea constantă a normelor privind etica redactării pentru crearea unor texte originale</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea surselor de informare în funcție de relevanță; - documentarea pentru elaborarea unor lucrări de cercetare individuală și/sau în echipă; - exerciții de redactare a unor lucrări, prin menționarea surselor de informare/documentare.
<p>3.4. Exersarea constantă în Activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui plan personal de lucru, urmărind corectarea comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate; - revizuirea unor texte personale.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii române literare, pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat/nuanțat intenția mesajului; - formularea de enunțuri în care elevii solicită/ofere informații detaliate cu privire la impresiile, emoțiile lor în fața unor probleme diverse; - dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse/moderate de un coleg.
<p>4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții, în grup, de prezentare a unor texte epice, lirice și dramatice, considerate de elevi ca fiind atractive; - susținerea unei prezentări orale cuprinzând intenționat greșeli pe care participanții la dialog să le identifice; - evidențierea opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate; - organizarea de mese rotunde pentru dezbateri în scopul exprimării unor opinii argumentate cu privire la un text narativ/descriptiv studiat.
<p>4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greșeli identificate în diverse texte orale și scrise, cu specificarea formei corecte; - exerciții de substituție a termenilor, pentru observarea modificării sensului enunțului.
<p>4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de texte scurte în care elevii să utilizeze corect normele limbii standard; - completarea unor texte lacunare cu termeni/cuvinte adecvate mesajului pe care intenționează să-l transmită, respectând relația normă-abatere-uz.
<p>4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice (analiză, sinteză, generalizare și abstractizare), prin utilizarea deprinderilor de comunicare corectă în limba română literară, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unor texte care tratează aceeași temă în registre diferite; - redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare; - formularea și completarea unor sondaje referitoare la înțelesul unor cuvinte/expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Clasa a VIII-a
<p>5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, identificate în cărțile citite</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezbateri privitoare la elemente specifice ale culturii naționale și ale altor culturi; - exerciții de redactare a unor texte (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare a evenimentelor socioculturale, broșuri/ghiduri turistice adaptate specificului dizabilității) care să promoveze valorile naționale și interculturalitatea.
<p>5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la elemente specifice ale culturii naționale și ale culturii altor popoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentări orale sau scrise privitoare la unele țări/regiuni din România vizitate, evidențind specificul cultural; - exerciții de prezentare argumentată a unui set de valori recunoscute social și cultural, manifestând empatie, toleranță și respect pentru valorile celuilalt; - exerciții de identificare a valorilor specific promovate în texte din literatura română/din literatura universală.

Conținuturi

Tema generală: REFLECȚII ASUPRA LUMII

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elemente specifice argumentării (teză, ipoteză, justificare, probă/exemplu) - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: compararea ideilor, a punctelor de vedere, a intențiilor de comunicare, a emoțiilor, a atitudinilor și a scopurilor comunicative - Strategii de ascultare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor și evaluarea celor spuse de interlocutor, prin raportare la ceea ce știe elevul sau în relație cu propriile opinii - Argumentare și persuasiune. Apelul la argumente raționale (fapte, exemple, dovezi), apelul la patos (emoția), apelul la etos (valori morale). Forța enunțurilor în argumentare (fapte, opinii, mărturii, concepții personale, idei preconcepute). Structura textului argumentativ - Comportamente nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv - Atitudini comunicative: flexibilitate, asertivitate, disponibilitate la negociere. Inteligența emoțională: folosirea inteligenței emoționale în negocierea unor puncte de vedere
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Texte orale propuse pentru ascultare: știri, dezbateri, talk-show, diverse programe TV adaptate ➤ Tipuri de interacțiune propuse: argumentarea unui punct de vedere și negocierea unor puncte de vedere în cadrul unor dezbateri cu doi sau mai mulți participanți
LECTURĂ	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul epic. Textul liric. Textul dramatic - Texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ) - Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (aliterația, hiperbola, antiteza), interpretări multiple; argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite; dezbateri pe marginea textelor citite. - Monitorizarea și evaluarea propriei lecturi
	<p>Sugestii pentru alegerea textelor – <i>texte literare și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment; fără definirea conceptelor)</i></p> <p>(a) <i>texte continue: poezii lirice, piese de teatru, povestiri, nuvele, romane, jurnale, memorii; articole de opinie, eseuri, maxime și proverbe;</i></p> <p>(b) <i>texte discontinue: cataloage;</i></p> <p>(c) <i>texte multimodale: reclame.</i></p> <p><i>* Pentru textul epic, pentru textul liric și pentru textul dramatic, se vor selecta texte literare de bază, cu preponderență din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Profesorii au libertatea să aleagă texte- suport în măsură să sprijine formarea competențelor specificate în programă. Textele selectate trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor.</i></p>

REDACTARE	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) prezentarea textului în fața unui public; b) evaluarea feedbackului primit; c) integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare. - Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie, pro-contra; ordinea argumentelor în textul argumentativ - Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului - Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor - Alte aspecte: redactare de mână - redactare computerizată - Etica redactării: originalitate
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru Activitățile de redactare: text de opinie, text argumentativ, cronică de film/spectacol</p>	
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE COMUNICĂRII	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construcții sintactice: <ul style="list-style-type: none"> • construcții active/construcții pasive cu verbul <i>a fi</i>; • construcții impersonale; • construcții cu pronume reflexive; • construcții incidente; • construcții concesive și condiționale. - Enunțuri eliptice. Norme de punctuație - Apozitia. Norme de punctuație - Fraza. Subordonarea prin Conjunții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative. Norme de punctuație - Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: atributiva, completiva directă, completiva indirectă și prepozițională, circumstanțiala de loc, de timp, de mod, cauzala, finala <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului (conversiunea) - Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Variații de registru. Jargonul, argoul. Limbaj colocvial, limbaj cultivat (familiarizare) - Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă - Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<p>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate), se vor adăuga următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modele comportamentale în textele literaturii universale - Relații culturale constructive. Noi și ceilalți - Valori culturale românești în lume

În studierea conținuturilor, se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2)*, *Dicționarul explicativ al limbii române* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Actuala **Programă de limba și literatura română** pentru gimnaziu își propune să asigure dezvoltarea a două competențe-cheie: *comunicare în limba română și sensibilizare și exprimare culturală*. Construcția programei are în vedere dublul statut al *limbii române* – de *limbă oficială* a statului român și de *limbă de școlarizare* – și valoarea formativă a literaturii române în contexte variate, ambele aspecte subsumate unei viziuni curriculare centrate deopotrivă pe componenta lingvistică, pe componenta interrelațională și pe componenta estetică și culturală. Cele trei componente au caracter instrumental și formativ, fiind în raport de complementaritate, fapt care impune o *tratate integrată* în demersul didactic de aplicare a programei.

Componenta lingvistică fundamentează Competența de comunicare: sprijină procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, dă sens existenței socioculturale a fiecărui individ și susține conștiința identității.

Componenta interrelațională vizează formarea comportamentului comunicativ, fapt ce contribuie la inserția socială adecvată, asigurând învățarea pe toată durata vieții.

Componenta estetică și culturală urmărește descoperirea contextului cultural local și a patrimoniului național și universal și contribuie, în mod direct, la dezvoltarea personală a elevului, prin lectura literaturii și a altor tipuri de creație artistică.

Finalitatea urmărită de programă vizează formarea unui individ capabil să utilizeze limba română în scopul învățării, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, capabil să utilizeze limba română în scopul inserției sociale, capabil să-și asume propria identitate lingvistică și culturală, sensibil la valorile interculturale și multiculturală.

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar în deținerea competențelor-cheie la nivelul intermediar, asigurându-se construirea nivelului funcțional din ciclul secundar inferior/superior (v. Planul-cadru/01.04.2016/profilul absolventului/descriptivul fiecărui ciclu de școlaritate), respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului în centrul activităților destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei Limba și literatura română, prin operaționalizarea cunoștințelor îi asigură acestuia adaptarea la contexte de comunicare diverse, favorizând controlul propriei formări.

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere abordarea limbii ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei orale și scrise, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
- stimularea gândirii logice și creative prin studiul limbii, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte păreri, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- accentuarea proceselor de construcție a sensului global în receptarea textelor literare și nonliterare;
- abordarea, ca noțiuni-ancoră, a conceptelor de gramatică, având rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, înțelegerea acestora având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea corectă, controlată și eficientă, adaptată la specificul situației de comunicare;
- abordarea conceptelor de teorie literară ca noțiuni-ancoră, cu rol structurant în înțelerea și în interpretarea textelor, conștientizarea importanței acestora în dezvoltarea elevului ca cititor și în formarea interesului său pentru cultura națională și europeană;
- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluare continuă;
- proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, în contexte nonformale și informale și re-crearea unor „realități exterioare” în clasă.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate s-a făcut din

rațiuni metodologice, deși **în actul comunicării acestea fuzionează**, fapt care face necesară **predarea integrată** a acestora. Sarcinile de învățare propuse elevilor trebuie să aibă un accentuat caracter funcțional, pragmatic, relevant pentru inserția socială în viața de adult.

Programa propune conținuturi structurate pe teme care reflectă, la nivel de maximă generalitate, vârsta școlară a fiecărei clase. Astfel, se construiește, în mod treptat și concentric, universul afectiv și cognitiv al elevului de gimnaziu, valorificând orizontul specific fiecărei vârste.

În lectura programei, se va ține cont de faptul că, la nivelul fiecărei clase, se indică doar conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ), iar reactualizările conținuturilor însușite în clasele anterioare se subînțeleg.

În abordarea didactică a conținuturilor, se vor avea în vedere următoarele precizări:

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
<p>Profesorul va selecta 7 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (5 literare și 2 nonliterare).</p> <p>Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune.</p> <p>Profesorul va adăuga minimum 5 texte (integrale sau fragmente), de preferință literare, provenind cu preponderență din literatura română, clasică și contemporană.</p> <p>Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Dimensiunea textelor selectate se va raporta la numărul de cuvinte din textele propuse la testările internaționale.</p> <p>Profesorii au libertatea să aleagă texte-cu scopul de a aborda, în mod aplicativ, noțiunile de teorie literară, necesare în asigurarea comprehensiunii și în argumentarea interpretării.</p>	<p>Profesorul va selecta 8 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (6 literare și 2 nonliterare). Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune.</p> <p>Profesorul va adăuga minimum 5 texte (integrale sau fragmente), de preferință literare, provenind cu preponderență din literatura română, clasică și contemporană.</p> <p>Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Dimensiunea textelor selectate se va raporta la numărul de cuvinte din textele propuse la testările internaționale.</p> <p>Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze în mod aplicativ noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea</p>	<p>Profesorul va selecta 9 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (6 literare și 3 nonliterare).</p> <p>Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune.</p> <p>Profesorul va adăuga minimum 5 texte (integrale sau fragmente), de preferință literare, provenind cu preponderență din literatura română, clasică și contemporană.</p> <p>Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Dimensiunea textelor selectate se va raporta la numărul de cuvinte din textele propuse la testările internaționale.</p> <p>Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze în mod aplicativ noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și</p>	<p>Profesorul va selecta 10 texte de bază integrale, destinate lecturii aprofundate (7 literare și 3 nonliterare).</p> <p>Textele literare și nonliterare vor fi grupate în jurul unei tematici comune.</p> <p>Profesorul va adăuga minimum 5 texte (integrale sau fragmente), de preferință literare, provenind cu preponderență din literatura română, clasică și contemporană.</p> <p>Tematic, textele vor fi alese în consens cu cerințele și cu nevoile de instruire ale elevilor.</p> <p>Dimensiunea textelor selectate se va raporta la numărul de cuvinte din textele propuse la testările internaționale.</p> <p>Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze în mod aplicativ noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și</p>

	comprehensiunii și pentru argumentarea interpretării.	pentru argumentarea interpretării.	pentru argumentarea interpretării.
Se recomandă ca textele literare de bază să reprezinte în mod semnificativ patrimoniul literar românesc . Sugestii pentru alegerea textelor oferă și <i>Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2)</i> . Textele literare de bază vor respecta criteriile: <i>valoric, estetic, formativ și adecvare la vârsta elevilor și la specificul colectivului de elevi.</i>			

Programa prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică: **Eu și universul meu familiar, Eu și lumea din jurul meu, Orizonturile lumii și cunoașterii, Reflecții asupra lumii**. Din fiecare temă, se vor propune minimum 5 – maximum 8 subteme, fiecare dintre acestea constituind centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând integrat toate domeniile de conținut (*Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate*) și vizând toate competențele generale.

Alături de competențele vizate, programa propune activității, prin care elevii vor monitoriza propria învățare. Programa îi permite profesorului să-și manifeste creativitatea, eliminând abordările excesiv teoretizante și asigurând flexibilitatea și eficiența în procesul de formare a competențelor-cheie, prin raportare permanentă la elementele reprezentative ale culturii românești și universale.

Competența 1. Formarea unor deprinderi de **ascultare activă** este o componentă importantă a competenței de comunicare. Se va urmări educarea/dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare în procesul ascultării, utilizându-se atât elementele verbale și nonverbale (mimică, gesturi, postură, proxemică), cât și paraverbale (intonație, ritm al vorbirii, fluentă, pauzele în vorbire etc.), precum și conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă. Pentru deprinderile de **producere de texte orale** se va accentua importanța publicului, intenția de comunicare și efectele actului de comunicare asupra receptorului.

Competența 2. Formarea unor capacități de **receptare a textelor scrise** este o componentă esențială a competenței de comunicare, cu rol major în dezvoltarea dimensiunii cognitive și afective a elevului. În privința receptării textelor scrise, accentele formative vizează desfășurarea complexă a proceselor de înțelegere și de interpretare, procese pe care receptarea textului literar le potențează. Receptarea textelor scrise se poate face în mod convențional, prin lectură, iar în cazul textelor literare, și prin integrarea unor transpuneri ale operei în alte limbaje artistice sau a unor creații artistice cu aceeași temă.

Pentru elevii cu dizabilități vizuale este esențială adaptarea textului propus spre receptare la specificul dizabilității. Este de preferat la ciclul gimnazial oferirea spre lectură a textelor în Braille sau scriere mărită. De asemenea, nu trebuie neglijată nici familiarizarea cu tehnologia asistivă, cu programele de sinteză vocală sau convertoarele de text, care oferă un acces mai rapid la text în formă auditivă. Totodată, pentru transpunerea textului în alte limbaje artistice se poate apela la adaptările radiofonice ale unor opere literare.

În formarea competenței de lectură, profesorul va avea în vedere standardele evaluărilor internaționale. Din perspectiva **PIRLS** și **PISA**, lectura înseamnă comprehensiune și interpretare, competențe care se construiesc treptat, de la simplu la complex, prin antrenarea a patru procese cognitive esențiale: *identificarea* de informații explicit formulate, *realizarea de deducții* simple, *integrarea și interpretarea* ideilor și a informațiilor, *evaluarea critică* a conținutului și a elementelor textuale. În demersurile focalizate pe formarea competențelor de lectură, profesorul va proiecta activități coerente pentru antrenarea treptată a celor patru procese, care să ducă la o înțelegere aprofundată a textelor, la evaluări critice, la formulare de răspunsuri personale cu privire la sens/sensuri, susținute cu elemente/cu exemple din textele scrise. **LiFT (Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar)** pledează pentru dezvoltarea interesului elevului pentru lectură, investigarea lumilor din text realizându-se prin sarcini

simple, orientate spre extragerea informației semnificative, prin comparații între lumea reală și cea ficțională și prin formularea unor concluzii de lectură valide.

Competența 3. Formarea unor capacități de **redactare a unor texte diverse** ca tipologie și temă este o componentă esențială a competenței de comunicare, care permite accesul la cultura majoră, favorizând exprimarea propriilor sentimente și idei și inserția socială. Ca și în cazul celorlalte competențe, conținuturile se studiază gradual, de la simplu la complex: de la text nonliterar la text literar, de la idei principale la rezumat, de la email la jurnal de călătorie. Competența de redactare vizează, de asemenea, scrierea de texte despre texte literare (rezumat, caracterizare de personaj, recenzie etc.), de texte despre texte nonliterare (rezumat, recenzii, prezentări de carte etc.), precum și realizarea de texte multimodale diverse. Alături de dezvoltarea preocupării pentru scrierea corectă, Activitățile vor urmări asimilarea unor principii de etică a redactării și utilizarea tehnologiei informației. Alături de exercițiile individuale, se pot valoriza experiențele de scriere în grup.

Pentru elevii cu dizabilități vizuale este foarte importantă dezvoltarea deprinderilor de utilizare a mașinilor de scris Braille, utilizarea aparatelor de mărit și familiarizarea cu programele de redactare de text.

Competența 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul de comunicare fundamentează Competența de comunicare. Formarea și dezvoltarea acestei competențe generale se realizează printr-un demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor. Se urmărește astfel limba în funcțiune, și nu limba abstractă, reevaluându-se rolul limbii în formarea și în buna funcționare a gândirii logice. Dezvoltarea competențelor aferente se reflectă în structuri sintactice în uz, privilegiindu-se sensul, și nu forma, pornind de la conceptul de structură, tipar propozițional/frastic, pentru ca, în final, să se ajungă la construcții sintactice/text. Cunoștințele lingvistice îi vor folosi elevului să-și dezvolte deprinderile de exprimare și de receptare corectă și eficientă a unor texte de tipuri și de dimensiuni diferite, să exerseze cu succes toate funcțiile limbajului, în viața personală, școlară, socială, în contexte formale/informale variate.

Competența 5. Competența focalizată asupra **identității lingvistice și culturale proprii** urmărește dezvoltarea personală a elevilor, prin conștientizarea profilului identitar. Formarea acestei competențe presupune explorarea unor realități lingvistice și culturale care au modelat și modelează limba pe care o vorbim și cultura în care trăim. Explorarea și înțelegerea acestor realități presupun lectura unor grupaje de texte/fragmente de texte literare sau/si nonliterare ce reflectă epoci culturale diferite. Astfel, dezvoltarea competenței se poate realiza prin intermediul unor teme precum lectură și cunoaștere, cărți fondatoare, eroul civilizator, prietenia, spiritul civic, în cadrul unor activități care includ, în fiecare an de studiu, cel puțin un text cu conținut identitar aparținând unui autor consacrat. Oferta ideatică a textelor va viza atât problematica identității (identitate și toleranță, valori identitare) și cultivarea sentimentului de apartenență la cultura și la valorile românești, cât și dezvoltarea gustului estetic, prin lectura unor opere a căror valoare este recunoscută de către exegeza literară.

V	Competența generală	Competențe specifice	Sugestii metodologice
	Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional	5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi	<ul style="list-style-type: none"> • realizarea unor proiecte cu teme precum <i>Locul natal, Comunitatea în care m-am format</i>, utilizându-se texte care pun problema identității; • lectura și interpretarea unor texte care prezintă mituri greco-latine, pentru a evidenția prototipul eroului; • lectura unor texte din literatura cultă și/sau texte din folclorul copiilor din diferite zone culturale, pentru a ilustra tema copilăriei, a călătoriei inițiatice, a cunoașterii etc.;

		5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice	<ul style="list-style-type: none"> realizarea unor proiecte tematice precum <i>Imagini ale copilului, Imagini ale domnitorului, Imagini ale familiei, Eroii mei preferați, Prieteni imaginari</i>, valorificându-se/utilizându-se texte populare/culte, literare/nonliterare etc.; vizionarea/audierea unor spectacole de teatru sau a unor filme adaptate nevăzătorilor, urmate de redactarea unor jurnale de impresii, de realizarea unor dezbateri etc.
VI	Competența generală	Competențe specifice	Sugestii metodologice
	Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional	5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României	<ul style="list-style-type: none"> abordarea unei teme precum <i>Limbă și identitate</i>, prin intermediul unor jocuri care să prezinte importanța limbii pentru dezvoltarea personală; realizarea unor interviuri cu vorbitori de limbă română aparținând comunităților românești din Europa; lectura unor ziare editate în limba română în comunități românești din Europa; redactarea unor texte pentru ziare destinate comunităților românești din diaspora; realizarea unor proiecte cu teme precum <i>Jocuri de cuvinte, Valoarea proverbelor sau Comentarea/ discutarea unor proverbe cu aceeași tematică</i>, utilizându-se texte cu conținut identitar sau provenind din folclor; abordarea unor teme precum <i>Jocuri de copii, Sărbătorile de iarnă</i>, prin evidențierea jocurilor specifice copiilor aparținând minorităților etnice de pe teritoriul României; abordarea unor teme destinate evidențierii specificului sărbătorilor tradiționale la români și în comunitățile etnice de pe teritoriul României.
		5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare	<ul style="list-style-type: none"> abordarea unor practici culturale precum povestea/ povestirea, prin activități de lectură continuate cu vizionarea unor transpuneri ale poveștii în cinematografie, în teatru, în arta grafică etc. analiza comportamentului/mentalității unor personaje din povești folclorice, pentru a evidenția tipare comportamentale și valorile promovate de personaje înscrise în aceste tipare; realizarea unor proiecte privind <i>realitatea școlii</i>, realitatea unor <i>instituții culturale</i> (precum <i>biblioteca, muzeul</i> etc.), a unor <i>instrumente culturale</i> (precum <i>dicționarul</i>), pentru a pune în evidență anumite variabile culturale.

VII	Competența generală	Competențe specifice	Sugestii metodologice
	Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional	5.1. Compararea unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi	<ul style="list-style-type: none"> realizarea unor proiecte tematice de tipul Soarele în mitologia românească, care să vizeze practici culturale diverse: colindatul, ornamentica etc. vizionarea de filme documentare care prezintă aspecte ale unor tradiții, din diferite zone culturale, pentru a se evidenția diferențele, în vederea cultivării respectului pentru valorile altora și a toleranței; realizarea unor prezentări referitoare la tradiții și obiceiuri din zona de origine (ilustrarea modului în care sărbătorile de iarnă se desfășoară în diferite zone ale lumii)
		5.2. Compararea unor elemente privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare	<ul style="list-style-type: none"> abordarea unor teme de tipul <i>Valorile mele, valorile celorlalți</i>, cu scopul investigării valorilor culturale ale spațiului/ comunității; activități precum călătorii virtuale în muzeu: Muzeul Național de Artă, Muzeul Național al Țăranului Român din București etc., completate de activități de redactare (jurnal de impresii, descrieri ale costumelor naționale etc.); crearea unui blog sau a unui poster cu imagini ale păsărilor lui Constantin Brâncuși și ale păsărilor măiestre (din folclor și din ceramica populară); crearea unor bloguri de promovare a zonei de origine, prin evidențierea specificului local și a influențelor provenite din zonele geografice limitrofe, din punct de vedere lingvistic, literar, folcloric sau social; scrieri creative pe tema unor călătorii în alt spațiu cultural, în altă epocă a culturii române.
VIII	Competența generală	Competențe specifice	Sugestii metodologice
	Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional	5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, identificate în cărțile citite	<ul style="list-style-type: none"> abordarea unei teme precum <i>Chipurile eroului</i>, pentru a evidenția modele comportamentale și valori culturale, precum speranța, dreptatea, demnitatea etc.; lectura unor basme sau a unor creații de tip fantasy, pentru a pune în evidență scenariul inițiativ și valoarea lui de arhetip cultural.
		5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la elemente specifice ale culturii naționale/ale culturii altor popoare	<ul style="list-style-type: none"> dezbateri despre categorii de cărți literare și nonliterare, tipărite sau digitale, aparținând culturii majore și culturii de divertisment; interpretarea textelor studiate din perspectiva seturilor de valori reprezentate în opere; prezentări ale unor creații arhitectonice de patrimoniu (mănăstirile din Moldova, bisericile de lemn din Maramureș etc.); indiferent de tema/temele abordate – de la <i>Cărți fondatoare</i>, la <i>Prietenia</i>, <i>Libertăți</i>, <i>obligații</i>, <i>datorii</i> sau <i>Spirit civic</i>, <i>responsabilitate</i>, <i>etică</i> – se va porni de la texte ilustrative, ca pretexte pentru o dezbateră asupra modelelor.

Strategii didactice recomandate

- **Pentru activități centrate pe receptarea mesajului oral și producerea de mesaj oral (Competența 1)**

Activitățile de pre-ascultare vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

Activitățile de ascultare propriu-zisă vor viza strategii de ascultare activă și de fixare a conținutului mesajului (completarea unor chestionare, a unor grile de observare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.).

Activitățile de post-ascultare vor viza strategii de reflecție (identificarea intenției de comunicare, congruența verbal-paraverbal-nonverbal, jocuri de rol, exerciții de tip povestire, descriere etc.).

Activitățile de pre-producere a mesajului oral vor viza strategii de stabilire a conținutului mesajului și a intenției de comunicare în funcție de contextul comunicării (adaptarea mesajului la interlocutor, la situația de comunicare, selectarea comportamentului comunicativ potrivit, anticiparea efectului mesajului asupra interlocutorului etc.).

Activitățile de producere propriu-zisă a mesajului oral vor viza strategii de exprimare orală fluentă și corectă (exersarea pronunției, exersarea unor contexte de comunicare diverse, exprimarea intenției de comunicare prin mijloace verbale, paraverbale și nonverbale, exerciții de descriere, de povestire, de argumentare, adoptarea de comportamente comunicative diverse prin joc de rol etc.).

Activitățile de post-producere a mesajului oral vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de comunicare prin completarea unor grile de evaluare etc.).

- **Pentru activități centrate pe receptarea textului scris de diverse tipuri**

(Competența 2):

Activitățile de pre-lectură vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

Activitățile de lectură vor viza strategii de ritmare și orientare a lecturii (lectura cu voce tare/silentioasă, lectura orientată/neorientată, lectura pe roluri, exersarea fluentei în lectură) și strategii de fixare a conținutului textului (chestionar, exerciții cu itemi de tip adevărat/fals, exerciții cu alegere multiplă, exerciții de completare, rezumat, povestire, harta sensului, organizarea grafică a informației, memorare etc.).

Activitățile de post-lectură vor viza strategii de interpretare și de producere de text (discuții orientate asupra semnificațiilor textului, dezbateră, jurnalul de lectură, scrierea creativă etc.).

- **Pentru activități centrate pe redactarea textului scris de diverse tipuri**

(Competența 3):

Activitățile de pre-redactare vor viza strategii de recunoaștere a unor forme textuale, de documentare etc. (prezentarea unor grupaje de texte, discutarea unei teme, realizarea câmpului lexico-semantic, consultarea unor enciclopedii tipărite sau electronice etc.).

Activitățile de redactare propriu-zisă vor viza strategii de producere de text (exersarea diferitelor tipare textuale, rescriere, recitare și corectare; scrierea în colaborare etc.).

Activitățile de post-redactare vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de redactare prin completarea unor grile de (auto)evaluare etc.).

- **Pentru activități centrate pe utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise (Competența 4):**

Activitățile vor viza identificarea, însușirea, exersarea și reflecția asupra unor fapte de limbă, prin diverse tipuri de exerciții (exerciții de repetiție – dictare, recitare; exerciții de recunoaștere, de exemplificare, de completare și înlocuire, de transformare, exerciții de redactare, exerciții cu caracter ludic etc.).

- **Pentru activități care urmăresc exprimarea identității lingvistice și culturale proprii (Competența 5):**

Activitățile vor viza compararea unor texte diverse, jocuri, vizionare de film/spectacole, teatru, redactarea unor narațiuni personale, a unor jurnale de călătorie, realizarea unor bloguri de promovare a zonei de origine, dramatizarea, interviul etc.

Strategiile didactice enumerate au caracter orientativ. Se recomandă ca, în proiectarea scenariului didactic, profesorul să țină cont de necesitatea exersării integrate a celor cinci competențe în funcție de tema fiecărui an de studiu, precum și de specificul individual și colectiv al clasei.

Evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor va avea în vedere atât cunoștințele, cât și deprinderile și atitudinile. Astfel, pentru evaluarea unei competențe de tipul *Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate*, se va evalua 1. Cunoașterea etapelor procesului de scriere (conținuturi); 2. aplicarea cunoștințelor în procesul de scriere (deprinderi) și 3. calitatea scrierii (preocuparea pentru o scriere de calitate – atitudini);

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea unor metode de evaluare diverse, ce vor viza atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: chestionarul, autoevaluarea, interevaluarea, portofoliul, proiectul, studiul de caz etc.).

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

- a) În cazul competenței de receptare și de producere a unor texte orale în diverse situații de comunicare, se va avea în vedere calitatea ascultării active și coerența mesajelor produse;
- b) În receptarea textelor de diverse tipuri, se va avea în vedere acuratețea comprehensiunii și substanțialitatea interpretării, urmărindu-se progresia competenței de lectură prin racordare la cadrele internaționale de referință;
- c) În redactarea unor texte de diverse tipuri, se va avea în vedere conținutul textului, adecvarea la tiparul textual abordat și corectitudinea lingvistică;
- d) În cazul evaluării competenței de folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicarea orală și scrisă se va avea în vedere raportarea la situația de comunicare și cunoașterea normei; în cazul competenței care se referă la exprimarea identității lingvistice și culturale proprii, se urmărește interesul pentru problema identitară, abilitatea de a interoga și de a formula idei valorile culturale românești și europene.
- e) Competența generală 5, *Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context national și internațional*, vizează atât cultivarea dimensiunii identitare, cât și formarea de abilități de mediere și de înțelegere interculturală.

Bibliografie:

1. Gherguț, A. (2001), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe educaționale speciale*, Iași: Editura Polirom
2. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Ed. Polirom
3. Preda, V. (2002). *Psihopedagogia deficienților vizuali (suport de curs)*, Cluj-Napoca: UBB

***Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017
 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE. *Programa școlară pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ Clasele a V-a – a VIII-a*, București, 2017

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Beatrice PINTEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Teofil PINTILIE	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ioan Lucian ȘCHIOPU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

---

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concururifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 520 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 19 mai 2021

SUMAR

Pagina

Anexele nr. I și II la Ordinul ministrului educației nr. 3.702/2021
privind aprobarea programelor școlare pentru
învățământul special preșcolar, primar și gimnazial..... 2-1404

Volumul 6

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA MODERNĂ 1
LIMBA ENGLEZĂ

**Învățământ special
Clasa pregătitoare - a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa de față reprezintă o adaptare a programei de Limba Engleză (comunicare în limba modernă 1) clasa pregătitoare și clasele I-IV, la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități vizuale din învățământul special / sau special integrat

Programa adaptată respectă întru totul programa sus menționată, vizând doar particularizarea activităților de învățare și formularea unor sugestii metodologice specifice actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale

Programa pentru Limba modernă 1 clasa pregătitoare - clasa a IV-a propune formarea unor achiziții de comunicare elementare, respectiv structurarea unor competențe care să reflecte o adecvare la nivelul A, dezvoltat parțial, conform Portofoliului european.

Opțiunea unei racordări sistematice a programelor de limbi moderne la Portofoliul european, respectiv Pașaportul lingvistic este motivată de raportarea achizițiilor de comunicare în limbi străine la aceste referințe agreeate la nivel continental în majoritatea contextelor de mobilitate. S-a optat astfel pentru organizarea unei oferte de învățare compatibile, care să nu mai necesite și alte punți de ajustare sau definiri de concordanțe pe parcursul școlar / la absolvirea școlii. Din această perspectivă, s-a conturat următoarea armonizare a ofertei curriculare pentru Limba modernă 1 cu nivelurile din Portofoliul european al limbilor:

Până la sfârșitul clasei:	Nivel	Intensiv	Bilingv
a II-a	A1 parțial	-	-
a IV-a	A1	A1+	-
a VI-a	A2	A2+	-
a IX-a	B1	B1+	-
a XII-a	B2	B2+	C1

Recursul sistematic la formulările din Portofoliul european al limbilor în scrierea competențelor a condus la redactarea unei singure programe pentru Limba modernă 1, indiferent de limba de studiu aleasă (știut fiind că nivelurile din Pașaport nu sunt definite în funcție de specificitatea unei limbi ci de achiziția de comunicare pe o anumită tipologie). Acest element de noutate în proiectarea curriculară accentuează o dată în plus centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

La nivelul curriculumului actual, competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dobândite prin învățare, care concură la rezolvarea problemelor specifice unui domeniu, dar și a unor probleme generale. În această perspectivă, formulările atitudinale sunt incluse alături de accentele cognitive. Altfel spus, atitudinile de comunicare se asociază deprinderilor de comunicare în seturi coerente.

Programa include, pe lângă Nota de prezentare:

- **competențe generale**, care sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului primar (aceste competențe vizează receptarea și producerea de mesaje simple în situații uzuale, în contextele la îndemâna copiilor)
- **competențe specifice**, care sunt deduse din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase (formulările atitudinale sunt urmărite însă pe întregul ciclu, fiind susținute de activități diferite de la o clasă la alta)
- **activități de învățare**, care reprezintă exemple de antrenamente prin care se dezvoltă competențele specifice. Toate aceste activități de învățare vor fi adaptate nevoilor de învățare a elevilor cu dizabilități vizuale
- **conținuturi** - exprimate ca sugestii de tematici, acte de vorbire - care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice

- **sugestii metodologice**, care au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor

Programa a fost structurată pentru o ora/ săptămână pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a și două ore pe săptămână pentru clasele a III-a și a IV-a. Oferta curriculară propusă reprezintă un nou pas în familiarizarea elevilor cu o altă formă de comunicare verbală decât limba maternă. Totodată, programa permite o abordare didactică flexibilă care lasă loc adaptărilor la grupul de copii din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale simple**
- 2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea de mesaje scrise simple**
- 4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală**

Clasa pregătitoare

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale simple

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Oferirea unei reacții adecvate la salut și la o întrebare/ instrucțiune scurtă și simplă rostită clar și foarte rar, care este însoțită de gesturi de către interlocutor</p> <ul style="list-style-type: none"> - oferirea răspunsului familiar la salutul uzual între prieteni („Bună!”, „Pa!”, formula „Ce mai faci?”); - realizarea unei comenzi didactice simple, amuzante; exemplu: „Vino aici!”, „Mergi la fereastră!”, „Ridică-te/ stai jos!”, „Arată-mi cartea/ jucăria!”, „Atinge-ți nasul!” (la fiecare comandă, profesorul sprijină enunțul cu un gest care să faciliteze înțelegerea – coborârea/ ridicarea brațului, a mâinii, folosirea unui obiect); - mimarea unei acțiuni - exemplu: „Ești un cățel. Mimarea poate fi însoțită și de elemente sonore, de exemplu imitarea lătratului unui cățel.
<p>1.2. Recunoașterea denumirilor unor obiecte din universul imediat, în mesaje articulate clar și rar</p> <p>apucarea/ ridicarea unui obiect (exemplu: carte, caiet, penar, creion, jucărie), pentru a indica înțelegerea denumirii respective;</p> <p>indicarea/recunoașterea obiectului prin palpate (exemplu: masă, banană, scaun); Pentru elevii cu dizabilități vizuale, se recomandă stimularea tactilă prin atingerea unor obiecte concrete.</p>
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de sesizarea semnificației globale a unor filme și a unor cântece pentru copii în limba modernă respectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor clip-uri de 2-3 minute din filme de desene animate în limba respectivă (fără traducere în limba română). Se recomandă descrierea detaliată a acțiunii din clip-ul video, pentru facilitarea înțelegerii acestuia de către elevii cu dizabilități vizuale. Clip-ul video ar trebui să conțină și elemente sonore, din universul familiar al copilului; - ascultarea și mișcarea în ritmul unui cântec simplu pentru copii ; - ascultarea unui cântec simplu pentru copii și acompanierea cu o jucărie muzicală - ascultarea și mimarea unor cântece simple pentru copii (batem din palme, sărim etc.).

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa pregătitoare
<p>2.1 Reproducerea unor informații simple/ cântece/poezii scurte și simple cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - repetarea formulelor de salut; repetarea numerelor de la 1-10; - repetarea unei întrebări uzuale și a răspunsului la această întrebare.; exemplu: „Ce este aceasta? O jucărie.” ; - repetarea după profesor a unui cuvânt, mesaj simplu individual/ în cor până la reușirea pronunției, intonației corecte; - intonarea unor cântece însoțite de mișcare sau acompaniament cu jucării muzicale.
<p>2.2 Oferirea unor informații elementare, punctuale, despre sine (nume, gen, vârstă), despre universul imediat, cu sprijin din partea interlocutorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebări simple de identificare: „Eu sunt/ numele meu e...” (profesorul oferind sprijin prin completare sau prin reluare cu pronunție și intonație corecte mesajul respectiv); - participarea la jocuri în lanț - exemplu: Elevul 1 - „Eu sunt ..., am... ani, sunt fetiță”. Elevul 2 - „Eu sunt..., am ... ani, sunt băiat” etc. ; - răspuns la întrebarea: „Este aceasta/acesta ...?” (profesorul indicând obiectul); - răspuns la întrebarea: ”Ce este aceasta/ acesta?” (profesorul indicând obiectul); Se

Clasa pregătitoare
<p>recomandă utilizarea obiectelor ușor de recunoscut, care să fie palpate de către elevii cu dizabilități vizuale pentru a-l putea recunoaște;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ghicirea obiectului arătat de un coleg/ alt grup; - ghicirea animalului mimat/imitat de un coleg ; - numărarea unor obiecte din clasă (creioane, caiete, jucării).
<p>2.3. Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce sau creează rime/ mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de pronunție după modele intonatorii amuzante; exemplu (pentru vocalele rotunjite); - "cu gurița ca un peștișor"; (pentru vocale dentale): "ca un șerpișor, care scoate limba, printre dinți"; - găsirea de cuvinte care rimează; exemple: fox-box, cat-fat etc.; - construirea unor mesaje trăznite; exemple: „Elefantul zboară. Pisica mănâncă un copac. Dinozaurul face o poză”.

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple și scurte din universul imediat</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea sunet-cuvânt sau obiect-cuvânt; - aducerea la școala a jucăriei preferate și selectarea uneia dintre etichetele oferite de profesor pentru a indica denumirea acesteia în limba străină. Etichetele vor fi scrise în alfabetul Braille.

4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală

Clasa pregătitoare
<p>4.1 Participarea la proiecte de grup/ la nivelul clasei în care elaborează cu sprijin scurte mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - palparea/identificarea unor obiecte, împreună cu cuvintele scrise - exemplu: o casă (cu ferestre și ușă), o grădină (cu flori, copaci, animale), un dulap (cu jucării), o masă (cu fructe, obiecte uzuale); - prezentarea jucăriei preferate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
<p>Acte de vorbire:</p> <p>Sugestii de contexte:</p>	<p>a saluta persoane cunoscute, a se prezenta (nume, gen, vârsta)</p> <p>a identifica un obiect din universul imediat</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiecte din universul imediat (spațiul clasei) - personaje de desen animat - jucării - corpul - câteva componente - comenzi simple - cântece simple, scurte
<p>Acte de vorbire:</p> <p>Sugestii de contexte:</p>	<p>- a saluta/răspunde la salutul familiar a prezenta pe cineva (nume) a localiza (aici, acolo, stânga, dreapta) a cere un obiect din universul imediat</p> <ul style="list-style-type: none"> - animale preferate - obiecte uzuale - activități curente, instrucțiuni - culori - poziții (aici, acolo, stânga, dreapta) - cântece și poezii pentru copii - sărbători

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple**

Clasa I
<p>1.1. Oferirea unei reacții adecvate la o întrebare/ instrucțiune scurtă și simplă rostită clar și foarte rar, adresată cu atenție de către interlocutor</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea unei instrucțiuni simple, amuzante – Exemplu: „Atinge-ți nasul, arată-mi urechile, atinge-ți urechea stângă, ridică mâna dreaptă, dă-mi un creion, hai să sărim, hai să dansăm etc.” (la fiecare instrucțiune profesorul îi urmărește cu atenție pe copii pentru a sesiza eventuale neînțelegeri și pentru a sprijini receptarea - prin reformulare sau repetare); - oferirea răspunsului la salut („Bună dimineața!”, „Bună ziua!”, „Bună seara!”, „La revedere!”).
<p>1.2 Recunoașterea localizării elementare (stânga, dreapta, aici, acolo) a unor obiecte din universul imediat, în mesaje articulate clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea poziției prin mișcarea mâinii/ brațului; - (la stânga, la dreapta, aici, acolo); - atingerea ochiului/ urechii/ mâinii/ brațului/ piciorului stâng/i sau drept/e, în funcție de mesajul audiat ; - aducerea/ ridicarea unui obiect dintr-un set în funcție de poziția indicată în mesaj (ridică bila din mâna dreaptă, dă-mi creionul din mâna stângă); - răspuns verbal scurt (da/nu) la întrebări de verificare: ”Ușa este în stânga?”, ”Caietul este aici?”, ”Roboțelul este acolo?”.
<p>1.3 Manifestarea curiozității față de sesizarea semnificației globale a unor filme și a unor cântece pentru copii în limba modernă respectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe scurte din filme de desen animat în limba respectivă (fără traducere în limba română); - mișcarea spontană în ritmul unui cântec simplu pentru copii; - baterea din palme pe parcursul audierii unui cântec simplu pentru copii.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa I
<p>2.1 Reproducerea unor cântece/poezii scurte și simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - recitarea unor poezii scurte pentru copii; - intonarea unor cântece însoțite de bătăi din palme sau alte gesturi potrivite ritmului sau textului ; - repetarea unor rime; - repetarea unor ghicitori, eventual însoțită de gesturi.
<p>2.2 Formularea unor mesaje scurte de prezentare personală (hobby-uri, adresa), cu sprijin din partea interlocutorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebări simple: „Unde locuiești?” - ”Locuiesc...”. ”Care este hobby-ul tău?” - ”Îmi place să...” (profesorul oferă sprijin prin repetarea întrebării, completarea răspunsului sau prin reluarea răspunsului oferit de elev cu pronunția și intonația corecte); - participarea la jocuri în lanț – Exemplu: Elevul 1 – „Eu sunt ...., locuiesc..., îmi place să.... ” Elevul 2 – „Eu sunt..., locuiesc..., îmi place să...” etc.
<p>2.3 Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce sau creează rime/ mesaje scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea de rime simple: „I am here/ You are near”; - concurs de mesaje/rime trăznite – exemple: „Locuiesc cu un dinozaur”, „Îmi place să vânez crocodili”, „A hat in a cat” etc.; - jocuri de pronunție pentru sunetele specifice limbii străine;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea de dialoguri simple profesor-elev, elev-elev (cu sprijin) pentru: prezentare personală, prezentarea unui coleg/prieten, prezentarea unui personaj de desen animat/ carte pentru copii, prezentarea animalului preferat; - punerea în scenă a unui dialog simplu dintr-o carte uriașă sau oferit ca model de profesor.
<p>2.4 Exprimarea unei cereri simple pentru a obține un obiect din universul imediat</p> <ul style="list-style-type: none"> - mânuirea unor obiecte școlare în perechi: "Dă-mi o carte!", „Dă-mi un creion!", "Dă-mi creionul din stânga!" etc; - jocuri de rol pentru cereri politicoase între prieteni cu diverse obiecte aduse de copii - exemplu: "Dă-mi jucăria ta, te rog" - "Poftim" - "Mulțumesc frumos".

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa I
<p>3.1. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple și scurte din universul imediat</p> <p>asocierea unui cuvânt cu un obiect sau, eventual, cu un sunet; citirea unui afiș mural cu desene și etichete pentru exprimarea pozițiilor (stânga, dreapta, aici, acolo). Afișele/etichetele pot fi scrise și în alfabetul Braille; solicitarea sprijinului din partea profesorului pentru descoperirea semnificației mesajelor scrise din proiectele afișate.</p>

4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală

Clasa I
<p>4.1. Participarea la proiecte de grup/ la nivelul clasei în care elaborează cu sprijin scurte mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea unui text scurt, scris în alfabetul Braille, cu o înregistrare audio.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
<p>Acte de vorbire</p> <p>Sugestii de contexte:</p>	<p>- a saluta/răspunde la salutul familiar a prezenta pe cineva (nume) a localiza (aici, acolo, stânga, dreapta) a cere un obiect din universul imediat</p> <ul style="list-style-type: none"> - animale preferate - obiecte uzuale - activități curente, instrucțiuni - culori - poziții (aici, acolo, stânga, dreapta) - cântece și poezii pentru copii - sărbători
<p>Acte de vorbire:</p> <p>Sugestii de contexte:</p>	<p>-a face prezentări simple (nume, gen, vârsta, hobby) a localiza (pe, sub, în, în față, în spatele) a cere și a oferi informații simple, uzuale a descrie simplu (o calitate)</p> <p>-a face o felicitare simplă</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități la școală și acasă - obiecte din clasă, școală, curte, de acasă - dimensiuni (mic, mare, lung, scurt, înalt, scund) - poziții (pe, sub, în, în față, în spatele) - personaje îndrăgite - serbări și sărbători <p>-concursuri</p>

Clasa a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple**

Clasa a II-a
<p>1.1 . Oferirea unei reacții adecvate, în situații de comunicare uzuale, la o întrebare/ instrucțiune simplă rostită clar și foarte rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspunsuri verbale/ nonverbale la întrebări – Exemplu: „Cine are un penar roșu?”, „Cine are o carte?”, „Cine are un creion verde?”; - îndeplinirea unei instrucțiuni adresate grupurilor de copii: ”toți băieții se ridică!” ”Toate fetele ridică mâinile!” ”Toți băieții ridică mâinile!” ”Toți copiii iau un caiet” ”Toate fetele merg la tablă” ”Toți băieții merg acolo”; - pantomimă: Hai să ne prefacem că: ne jucăm pe calculator, desenăm un elefant mare, mâncăm o pizza, bem un suc.
<p>1.2 . Recunoașterea pozițiilor de bază (pe, sub, în față, în spatele, în) ale unor obiecte din universul imediat, în mesaje articulate clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea poziției unui obiect în urma ascultării unui mesaj prin mișcare palmei/ degetului (sugerând pozițiile de bază față de un reper) - alegerea unei imagini dintr-un set care corespunde poziției corecte din mesajul ascultat ; - realizarea unui desen simplu (exemplu: desenează o floare într-un pahar, desenează un copac în fața unei case). Pentru elevii cu dizabilități vizuale, în locul acestei activități se poate propune realizarea unui desen tactil sau o activitate de tipul: pune cartea pe bancă; Pune jucăria în spatele tău etc.; - îndeplinirea unei instrucțiuni (exemplu: un creion in penar, o gumă peste carte).
<p>1.3 Manifestarea curiozității față de sesizarea semnificației globale a unor filme și a unor cântece pentru copii în limba modernă respectivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea/audierea unor secvențe scurte din filme de desen animat în limba respectivă (fără traducere în limba română) și interpretarea (verbală sau prin mimare) a scenei vizionate; - concurs de pantomimă pe baza unor scene din filme vizionate/înregistrări audio ascultate ; - jocuri de mișcare pe un cântec din folclorul copiilor.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a II-a
<p>2.1. Reproducerea unor cântece/poezii simple pentru copii</p> <ul style="list-style-type: none"> - concurs de recitări; - concurs de interpretare de cântece pe grupe; - intonarea unor cântece la ocazii deosebite - ziua de naștere a unui coleg, de exemplu; - participarea la serbări ale clasei/ școlii cu poezii și cântece în limba modernă studiată.
<p>2.2. Prezentarea unei persoane / unui personaj cunoscut folosind câteva detalii familiare (nume, gen, vârstă, hobby)</p> <ul style="list-style-type: none"> - introducerea unei jucării personificate: „Ea e păpușa mea Alice, are 4 ani. Îi plac florile.”; - răspuns la întrebări simple: Exemplu: Cine este el? El este colegul meu Marius. El are 8 ani. Hobby-ul este fotbalul; - participarea la jocuri în lanț – Exemplu: Elevul 1 – „Colega mea de bancă este... Ei îi plac desenele animate .” Elevul 2 – „Prietenul meu este ... Lui îi place ciocolata” etc.

Clasa a II-a**2.3 Participarea la jocuri de comunicare în care reproduce sau creează rime/ mesaje scurte**

- concurs de mesaje/rime trăsnete însoțite de pantomimă sau de desene – exemple: Alba ca Zăpada se întâlnește cu Cei trei purceluși; Hobby-ul motanului încălțat este jocul pe calculator; A fox in a box, a three in a tree;
- jocuri de pronunție pentru sunetele specifice limbii străine ;
- joc de rol după o scenă dintr-un desen animat vizionat .

2.4. Cererea și oferirea unor informații scurte și simple referitoare la localizarea obiectelor din universul imediat

- jocuri de rol în perechi între colegii de bancă referitoare la obiectele la îndemână: "Unde e guma?", "Iat-o aici, în penar", "Ce ai în mână?" "O gumă" etc. discuție pe marginea unor pagini din cărți uriașe - exemplu: „Unde este ursulețul de jucărie?” „Este cățelul în spatele unui copac?”.

3. Receptarea de mesaje scrise simple**Clasa a II-a****3.1. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple și scurte din universul imediat**

- atașarea unor etichete pe un mural / afiș/ desen realizat în grup;
- „citirea” imaginilor dintr-o carte uriașă pe care sunt aplicate etichete pentru cuvintele care exprimă poziții (în, pe, sub, în fața, în spatele) - solicitarea sprijinului din partea profesorului pentru descoperirea semnificației mesajelor scrise din cărți uriașe/ volume ilustrate pentru copii. Elevii cu dizabilități vizuale pot citi cărți tactile cu etichetele imprimate în alfabetul Braille;
- căutarea de felicitări și aducerea lor la școală (inclusiv felicitări în format digital)
- asocierea unui mesaj cu imaginea unei cărți poștale; exemplu: "Crăciun fericit" cu poza unui brad împodobit, "La mulți ani" cu poza unui tort cu lumânări.

4. Redactarea de mesaje scrise simple în situații de comunicare uzuală**Clasa a II-a****4.1. Participarea la proiecte de grup/ la nivelul clasei în care elaborează cu sprijin scurte mesaje scrise**

- realizarea unui afiș cu colaje și etichete pentru exprimarea pozițiilor (în, sub, pe, în fața, în spatele);
- realizarea unui album foto de grup în care sunt marcate în scris numele membrilor grupului și hobby-urile lor. În loc de albumul foto, în cazul elevilor nevăzători, se poate recurge la realizarea unor scurte clipuri audio din care să reiasă care sunt hobiurile colegilor;
- realizarea unei felicitări prin colaj și/sau desen și redactarea unei urări prin lipirea unor cuvinte;
- redactarea unei urări pornind de la mesaje descărcate de pe site-urile de felicitări online Exemple: de ziua unui coleg, de Sf. Valentin, de Crăciun, de Paște, de Ziua Copiilor etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>Acte de vorbire</p> <p>Sugestii de contexte:</p>	<p>a face prezentări simple (nume, gen, vârsta, hobby) a localiza (pe, sub, în, în față, în spatele) a cere și a oferi informații simple, uzuale a descrie simplu (o calitate)</p> <p>a face o felicitare simplă</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități la școală și acasă - obiecte din clasă, școală, curte, de acasă - dimensiuni (mic, mare, lung, scurt, înalt, scund) - poziții (pe, sub, în, în față, în spatele) - personaje îndrăgite - serbări și sărbători - concursuri

Clasa a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale simple

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea semnificației globale a unui mesaj oral clar articulat în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebarea „Despre ce e vorba în ...?”; - selectarea variantei corecte dintr-un set prezentat (imagine semnificativă și imagini plauzibile (tactile)/distractori); - alegerea variantei corecte în exerciții de tip adevărat/ fals.
<p>1.2. Identificarea orei și a cantității exprimate numeric (prețuri, numere) în cadrul unui mesaj audiat articulat clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea unui jeton cu numărul corespunzător dintr-o serie care coincide cu mesajul audiat; - întrebări și răspunsuri referitoare la oră pe baza unui desen/ ceas de jucărie/ceas Braille; - joc de rol la magazin: clientul plătind prețul corect în funcție de mesajul audiat.
<p>1.3. Manifestarea disponibilității pentru receptarea de mesaje orale simple adecvate vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de clipuri adecvate/audierea unor dialoguri scurte din punct de vedere tematic și lingvistic; - ascultarea/ urmărirea de secvențe din emisiuni/ filme pentru copii.

2 Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a III-a
<p>2.1. Cererea și oferirea de informații referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol la magazin/ la chioșc; - amenajarea unui colț al cumpărăturilor în clasă unde sunt aduse jucării și alte produse de către elevi, confecționarea de bani de hârtie – inițierea de simulări client-vânzător în acest context - jocuri aritmetice simple; - simulări cu ceasuri de jucărie /ceasuri Braille.
<p>2.2. Participarea la interacțiuni în contexte de necesitate imediată/ pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri în care participanții exprimă ce le place și ce nu (la cumpărături, la masă, în parc); - dialoguri simple pentru a rezolva o problemă (de exemplu, decizia referitoare la un cadou pentru aniversarea unui coleg); - discuții în cadrul unor proiecte în perechi sau în grupuri mici (pentru realizarea unei decorațiuni de Crăciun, pentru confecționarea recuzitei în vederea unui joc de rol – de exemplu, colțul cumpărăturilor).
<p>2.3. Descrierea simplă a unei persoane/ unui personaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea câtorva trăsături ale unui prieten, colegului de bancă - realizarea unui colaj/ desen al unui personaj de desen animat și verbalizarea portretului respectiv.

3.Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a III-a
<p>3.1. Recunoașterea semnificației unor fraze uzuale tipice pentru viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri pentru asocierea unor simboluri iconice cu forma verbală corespunzătoare (de exemplu, indicatoare uzuale pe stradă - Parcare interzisă, metrou, spital); - realizarea unor comenzi simple de calculator (deschide, închide, copiere, lipire, imprimare etc.). Pentru elevii cu dizabilități vizuale se recomandă dotarea calculatorului cu un cititor de ecran (sinteză vocală) tip JAWS sau NVDA.

Clasa a III-a
3.2. Identificarea semnificației globale a unui text simplu pe teme familiare <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebarea „Despre ce e vorba în text?”; - exerciții de tip adevărat/ fals, cu alegere multiplă; - alegerea unei imagini potrivite/unui obiect / cuvânt potrivit dintr-un set pentru a ilustra semnificația textului.
3.3. Descifrarea unor mesaje simple familiare primite de la prieteni, colegi, profesor <ul style="list-style-type: none"> - completare de text lacunar și/sau răspunsuri la întrebări referitoare la informația dintr-un text de sms/ email cu privire la situații uzuale („Hai în parc”, „Vino la fotbal”, „Sunt la mall/la muzeu/la cumpărături, sună-mă la 5” etc.)

4.Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a III-a
4.1. Scrierea unei felicitări de ziua cuiva sau pentru o sărbătoare <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui calendar al sărbătorilor și afișarea acestuia în clasă - confecționarea unei felicitări și scrierea mesajului uzual sau a unuia, simplu personalizat; - elaborarea unui fluturaș pentru comunicarea rezultatelor unui proiect.
4.2. Redactarea unui mesaj simplu către un coleg <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unui text de sms („Sunt acasă, te rog sună”; „Trimite-mi fotografia”; „Scrie-mi, te rog” etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	<ul style="list-style-type: none"> - Familia - Sărbători în familie - Personaje de poveste tradițională - Personaje din filme îndrăgite - Cumpărături - Îmbrăcăminte - Numere
Gramatică funcțională	<ul style="list-style-type: none"> - solicitarea (unui produs la magazin) - oferirea de informații (referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei) - descrierea simplă (persoană, personaj): câteva trăsături felicitarea - exprimarea a ceea ce îți place și a ceea ce nu îți place exprimarea posesiei
Variabilitatea și regularitățile limbii	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea numărului, a genului – observarea mărcilor - specifice -

Clasa a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități

1. Receptarea de mesaje orale simple de învățare

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor detalii din mesaje simple articulate clar și rar în contexte cunoscute/ previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui desen/ în funcție de un mesaj audiat (în funcție de instrucțiuni: „Desenează o grădină cu trei flori albastre, doi copaci galbeni. Elevii care nu disting culorile pot relata informațiile detectate din textul audiat; - răspunsuri la întrebări simple despre anumite elemente din mesaje audiate; - răspunsuri la întrebări cu alegere multiplă referitoare la informații explicite dintr-un mesaj audiat simplu - mimarea acțiunilor dintr-un mesaj simplu.
<p>1.2. Urmărirea unor instrucțiuni simple de orientare, în vederea atingerii unui obiectiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimare de acțiuni în funcție de instrucțiuni („Mergi înainte, ia-o la stânga, încă 5 pași înainte”). - marcarea cu săgeți pe o hartă simplă a unui oraș/ hartă a comorii pe o insulă pustie. Se poate crea și o planșă tactilă; - desenarea unei hărți a comorii în funcție de mesajul audiat.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru înțelegerea de detalii dintr-o varietate de mesaje orale simple, articulate clar și rar (filme, cântece pentru copii)</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unui fragment dintr-un desen animat fără subtitrare și oferirea de răspunsuri la întrebări simple. Pentru elevii cu dizabilități vizuale grave este necesară descrierea detaliată a filmulețului vizionat; - folosirea unui document audio-video autentic și simplu ca punct de plecare a unei activități/ a unui proiect.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a IV-a
<p>2.1. Cererea și oferirea de informații referitoare la casă, familie, adresă, persoane, hobby-uri, obiceiuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri scurte între elevi sau elev-profesor pentru a afla adresa cuiva, unde și cum stă; - dialoguri pentru prezentarea familiei/ a prietenilor (descrierea membrilor familiei, vârsta, profesia, hobby-uri).
<p>2.2. Prezentarea unor activități în cadrul unei interacțiuni - enumerarea activităților obișnuite (acasă, la școală, în weekend, în vacanțe etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea programului zilnic; - proiecte de grup pentru a prezenta programul unui personaj preferat/ unei personalități cunoscute.
<p>2.3. Descrierea unor obiecte, a locuinței</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui desen/ colaj al camerei (personale/ vizate) și apoi descrierea orală; - prezentarea casei/ apartamentului; - prezentarea unor imagini din cărți ilustrate sau desene realizate în cadrul unor proiecte.

3. Receptarea de mesaje scrise simple

Clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea unor detalii din texte simple care conțin informații uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - descoperirea personajelor dintr-o poveste scurtă ilustrată/povestită și a câtorva caracteristici ale acestora; - aflarea de informații de pe internet; - exerciții de completare de text lacunar pe baza informațiilor aflate din text ; răspunsuri la întrebări simple referitoare la text.

Clasa a IV-a
<p>3.2. Identificarea unor elemente importante de reperare a unui eveniment pe un afiș (inclusiv afiș digital) sau pe un alt suport</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea unui concert/ spectacol – loc și dată de desfășurare; - identificarea locului și a orei de desfășurare a unui eveniment sportiv pe un bilet de intrare.
<p>3.3. Identificarea datelor cerute pe un formular simplu (nume, prenume, data nașterii, adresa)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor dintr-o carte de identitate/ formular de înregistrare la hotel; - jocuri de tip „vânătoarea de spioni” – identificarea unui coleg după descrierea sumară a celui căutat sub categoriile – nume, prenume, vârstă.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuală

Clasa a IV-a
<p>4.1. Completarea unui chestionar cu detalii personale (nume, prenume, adresă, vârstă, pasiuni)</p> <ul style="list-style-type: none"> - completare de formulare; - proiecte de grup pentru întocmirea unei fișe de identitate a unui personaj îndrăgit, a unei personalități ; - joc de rol la hotel – completarea formularului de check in; - completarea unui formular de înscriere la bibliotecă/ o școală de limbi străine; - realizarea unei cărți de identitate/ fișei de prezentare a animalului preferat ; - proiect de grup – „S-a pierdut” – realizarea unui afiș cu o descriere sumară a animalului pierdut cu foto sau desen.
<p>4.2. Redactarea de mesaje simple despre sine/ despre alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unei intrări simple pe un blog; - scrierea unui mesaj introductiv simplu către un prieten prin corespondență (un mic autoportret – ochi, păr, mâncare preferată, hobby).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	<ul style="list-style-type: none"> - Casa și familia - Obiceiuri în familie - Feluri de mâncare - Ocupații - Pasiuni - Vacanța - Zile, luni, anotimpuri - Vremea - Momentele zilei - Comunitatea – orașul/satul
Gramatică funcțională	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea simplă (de obiecte, a locuinței etc.) relatarea la prezent - prezentare de activități generale/ obișnuite inițierea și menținerea unui schimb verbal executarea unor indicații de orientare - completarea de formulare
Variabilitatea și regularitățile limbii	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea persoanei, a timpului intuirea acordului

Sugestii metodologice

Învățarea unei limbi la clasele mici poate deveni o experiență plină de bucurie, atât pentru profesor, cât și pentru copii, dacă acestora din urmă li se oferă spațiu pentru a-și manifesta spontaneitatea. În fapt, de ce învățăm o limbă? Pentru a da consistență personală - în formă verbală - lumii în care ne aflăm. Mai concret, când învățăm o limbă, învățăm "să vorbim/ să spunem" lumea noastră. În cazul unei limbi străine, învățăm, de fapt, lumea din nou. Din acest motiv, pentru eficiența învățării copiilor din clasele mici, trebuie să ne raportăm la lumea lor, respectiv la universul imediat, tangibil, la îndemână. Dar foarte adesea acest univers este și o creație a copilului, care simte nevoia să "meșterească" ceva - desenează, modelează, rupe și lipește, îngână o melodie cunoscută sau doar de el știută. Pentru învățarea competențelor de comunicare în limba străină, asemenea activități constituie contexte relevante pentru a "învăța lumea din nou".

Deci, o primă sugestie metodologică se referă la **folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor**, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni, fie că e vorba de filtre de comunicare de tipul funcțiilor limbii/ actelor de vorbire. Dacă profesorul mimează acțiunea de a se ridica/ sta jos atunci când enunță aceste activități, pentru elev va fi mult mai clar despre ce este vorba. În cazul elevilor cu dizabilități vizuale grave, nonverbalul poate fi înlocuit cu descrierea gesturilor, a acțiunilor dintr-un clip video, sau, acolo unde este cazul, sau cu elemente auditive (imitarea unui animal, zgomote din natură, zgomote produse de diverse mijloace de transport etc. Traducerea în limba română este o cale mai încifrată pentru mintea copilului decât intuirea prin experiență directă, întrucât traducerea presupune o operație sofisticată de transcodare. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical.

O altă sugestie se referă la **abordarea ludică**: tot ceea ce se întâmplă la "ora" de limba modernă ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri sau antrenamente atractive. Din spațiul clasei nu trebuie să lipsească jucăriile. Profesorul de limbă străină are posibilitatea să realizeze jucării simple (din materiale reciclabile) cu elevii mai mari în cadrul unor proiecte. Aceste jucării pot fi apoi folosite la cei mici, unde apar adesea ameliorări de design - copiii pot colora, adăuga accesorii - ceea ce reprezintă tot atâtea contexte de învățare (învățarea unor calități și exprimarea unei descrieri rudimentare - Exemplu: X e roșu!). Pentru elevii cu dizabilități vizuale, în cadrul activităților ludice se recomandă folosirea obiectelor concrete, reale, astfel încât aceștia vor dobândi experiențe concrete care vor ajuta la achiziționarea mai ușoară a noilor cunoștințe.

Foarte importantă este și **învățarea în context**. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte de comunicare și, bineînțeles, cu un scop inteligibil copiilor. În absența contextului, elevii ajung să recite doar cuvinte și fraze memorate fără să poată să le transfere apoi în alte situații. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Activitățile de predare / învățare vor fi adaptate pentru elevii cu dizabilități vizuale, în funcție de Specificul dizabilității și de nevoile particulare ale acestora, după cum urmează:

- Fișele de lucru / planșele / testele utilizate vor fi adaptate, în scriere mărită, cu fonturi adecvate la acuitatea vizuală a elevului, în alfabetul Braille, sau într-un format electronic accesibil.
- Profesorul va verbaliza tot ceea ce se notează pe tablă.
- În cazul elevilor cu dizabilități vizuale grave, Imaginile utilizate vor fi adaptate / înlocuite prin imagini tactile, colaje tactile cu texturi diferite, machete 3D, sau obiecte reale.
- În cazul imaginilor cu un grad mare de complexitate, se va recurge la descrierea acestora, sau la compensarea prin elemente auditive / tactile adiționale.

- Elementele nonverbale, precum jocurile de mimă, vor fi descrise sau înlocuite prin elemente auditive: interjecții, sunete diverse.
  - Pentru elevii cu dizabilități vizuale este foarte importantă dezvoltarea și exersarea în clasă a deprinderilor de utilizare a mașinilor de scris Braille, a aparatelor de mărit și a aplicațiilor pentru calculator sau pentru telefonul mobil care cresc calitatea procesului de învățare (cititoare de ecran, convertoare de text, programe care descriu imagini etc).

În cele ce urmează, sunt oferite câteva repere pentru diversele tipuri de competențe vizate în programă.

Receptare orală:

- Sunt avute în vedere mesaje scurte (de la mesaje monosilabice la întrebări și instrucțiuni uzuale) care vor fi articulate cu atenție și rar și vor fi însoțite de gesturi. De exemplu, pentru salut, profesorul poate dubla prin mișcarea mâinii exprimarea verbală "Bună!" sau "Pa!". Toate aceste gesturi vor fi însoțite de explicații și descrieri suplimentare pentru elevii cu deficiență vizuală totală.
- Antrenamentele de ascultare reprezintă mesaje la care copiii oferă o reacție care probează înțelegerea
- Totodată, antrenamentele de ascultare oferă posibilitatea familiarizării cu sunete, accent și intonație deosebite de cele deja știute din limba maternă.
- La nivelul primelor clase, antrenamentele de ascultare dezvoltă o bază elementară pentru sesizarea semnificației transmise oral.
- Nu în ultimul rând, exercițiile de ascultare antrenează atenția copiilor. Ce vor asculta elevii?
- Instrucțiuni: Iată câteva exemple: Zâmbește! Ridică-te! Ia un creion! Imită un animal!
- Întrebări: Este acesta un copil? Este aceasta o fetiță? Este aceasta o jucărie?
- Numere de la 1-10 - crescător, descrescător, pe sărite
- Cântece și fragmente de film (pentru manifestarea curiozității față de semnificația globală a mesajului oral)

Cum îi facem să asculte? Iată câteva sugestii:

- începând să vorbim tot mai încet și ducând degetul la buze sau, eventual, sunând dintr-un clopoțel pentru a le sugera că trebuie să facă liniște
- bătând din palme
- folosind o jucărie muzicală - o sticlă pet în care am introdus niște pietricele, un borcan în care am pus niște nuci, un pahar în care bat cu creionul (acestea pot deveni în timp emblemele activităților de ascultare!)
- explicându-le clar sarcina: Exemplu: Voi pune câteva întrebări și voi arăta niște obiecte din clasă. Va trebui să spunei dacă este adevărat sau fals. Da?

Exprimare orală:

- Sunt avute în vedere antrenamente de repetare pentru a forma pronunția corectă, oferirea de informații simple și participarea la jocuri orale
- În privința pronunției este util să găsim niște metafore sugestive pentru a-i sprijini pe copii să articuleze sunetele diferite de limba maternă în locul corect. De exemplu, pentru vocalele nazale le putem spune elevilor că ne imaginăm că am răcit și că suntem fonfăiți. Repetarea "fonfăită" va fi și amuzantă și un bun antrenament pentru a găsi locul de articulare corect.
- Avantajoase pentru dezvoltarea unei pronunții corecte vor fi și intonarea unor cântece scurte și a unor rime scurte - în cor cu toată clasa sau pe grupuri de 3-4 copii Ce vor exprima oral elevii?
- Răspunsuri la întrebări de identificare a unor obiecte din jur. "Ce este acesta?" este o întrebare care poate avea un răspuns scurt: "Un creion" sau

lung "Este un creion/ acesta este un creion". Pentru început răspunsurile scurte sunt suficiente, iar, din perspectivă pragmatică, sunt adecvate.

- Oferirea unor informații simple despre propria persoană - Este de dorit ca elevii să fie solicitați sistematic să spună câteva lucruri despre ei - Cum îi cheamă, câți ani au, dacă sunt băieți sau fete)
- Identificarea unui obiect (numirea acestuia) în mediul clasei.
- Schimb simplu de replici scurte - în jocuri de rol. Exempu. Bună. Eu sunt Victor. TU cine ești? / Eu sunt Alice. (în acest caz se pot folosi numele copiilor sau numele unor personaje din cărți/ desene animate.

Cum vor ajunge elevii să se exprime oral?

- cu sprijin din partea profesorului - Acesta va încuraja, completa cuvintele lipsă, oferi modelul de pronunție corect, solicita repetarea în cor sau individual
- prin oferirea unor contexte de exprimare amuzante și accesibile -Exempu: Hai să ne jucăm de-a marțienii - ei nu știu nimic despre ceea ce ne înconjoară, să-i învățăm deci cum se numesc toate aceste lucruri... Dar mai întâi să ne prezentăm... Hai să ne jucăm de-a fantomele - Uite, fantomele au furat toate jucăriile, eu o să vă pun o vorbă bună și dacă pronunțați corect vă vor da jucăria înapoi. Cine începe?
- prin stimularea spontaneității copiilor și folosirea unui registru amplu de limbaje - vor ajunge să se exprime mai ușor în limba străină dacă vor numi ce au desenat/ modelat sau dacă vor mima și explica ceea ce au mimat etc.

Registrul scris

Este acceptabil să solicităm decodarea și producerea de mesaje scrise, având în vedere că la limba maternă aceste două competențe abia încep să fie dezvoltate? În această privință, programa de limba modernă prevede doar atitudini de comunicare (curiozitate pentru citirea globală a unor mesaje scurte, și participarea la proiecte unde elaborează cu sprijin scurte mesaje). Ce presupun acestea?

- Stimularea curiozității specifice vârstei pe suporturi adecvate nivelului lor.
- Denumirile diverselor jucării sau obiecte pot fi scrise și în alfabetul Braille, elevii începând deja să se familiarizeze cu citirea și scrierea cuvintelor.

Antrenamentele pe suport scris, dacă sunt conduse în același spirit ludic ca și exersările orale, vor consolida achiziția de comunicare și vor motiva elevii prin mai multă încredere în forțele lor.

Evaluarea

Competențele de comunicare pot fi evaluate prin intermediul unor grile simple de observare. Pentru fiecare competență se poate folosi un A4 pe care sunt trecuți elevii și 3 niveluri, de exemplu:

1.1. Oferirea unei reacții adecvate....

Elevi	greu	Bine	FB
AS		20.IX	
BD			20.IX
CA		20.IX	
DR	20.IX		
MS		20.XI	
TA		20.XI	
....			

20 XI - salut

Datele din observarea de mai sus indică reacții în mare parte adecvate la salut. Va fi nevoie de un plus de exersare cu DR. La următoarea observare se va nota din nou reacția

fiecărui elev prin marcarea datei în dreptul performanței avute și a tipului de reacție sub tabel sau pe verso (pot fi și reacții nonverbale la comenzi, mima, răspunsuri la întrebări etc.). Asemenea grile sprijină profesorul pentru a avea o imagine a achiziției atât la nivelul clasei cât și la nivel individual (marcajele sunt cu precădere la dreapta - deci rezultate bune sau cu precădere la stânga - mai e de lucrat!)

Feedback din partea profesorului sau autoevaluare prin semne convenționale convenite la nivel de clasă.

Elevii pot fi încurajați pentru performanțe bune prin oferirea unor stelute colorate sau fundițe de hârtie creponată, buline autocolante etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Băban, A. (2009), (coord.). *Consiliere educațională.*, Cluj-Napoca: Ed. ASCR,
2. Cosăceanu, A. (2003). *Didactica limbilor străine. O reconstrucție disciplinară*, București: Editura Universității
3. Celesnik, N. (2011), *70 different games and activities for early language teaching to blind and partially sighted children*, Institute for the Blind and Partially Sighted, Ljubljana
4. David, C., Roșan, A. (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*
5. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Ed. Polirom
6. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Ed. Polirom
7. Harmer, J. (2001), *The Practice of English Language Teaching*, Longman Group UK Limited
8. Hathazi, A. (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Cluj Napoca Ed. Presa Universitară Clujeană
9. McKay, P. Goose, J. (2007), *Five minute activities for young learners*. Cambridge University Press
10. Marek, B. (2005), *Telling the future: effective support of blind children in (not just) a foreign language*. Catholic University of Lublin. Poland
11. Oprișan, E. (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, București : Ed. Universității București
12. Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, ; Constanța: Ed. Muntenia
13. Preda, V. (1993). *Psihologia deficienților vizuali*, ”, Cluj-Napoca: Universitatea „Babeș-Bolyai
14. Preda, V. Cziker, R. (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
15. Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Ed. Polirom
16. Strankauskiene, G. (2005), *Foreign lessons games for visually impaired pupils. Kaunas Boarding School for Visually Impaired. Lithuania*
17. Stempleski, S. (2007). *Time to talk 1*, Oxford University Press, USA
18. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Cluj-Napoca: Ed. ASCR
19. Verza, E., Verza, F.E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Ed. Universității din București

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena Daniela BARTHA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
Elisabeta PINTILIE	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA MODERNĂ 1

LIMBA ENGLEZĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa de față reprezintă o adaptare a programei de Limba Engleză (limba modernă 1) clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 din 28.02.2017, la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități vizuale din învățământul special și / sau special integrat.

Programa adaptată respectă întru totul programa sus menționată, vizând doar particularizarea activităților de învățare și formularea unor sugestii metodologice specifice actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale. Competențele dobândite în urma parcurgerii conținuturilor și activităților programei permit acestor elevi participarea la toate evaluările și examenele naționale.

Data fiind natura dizabilității vizuale, adaptarea programei vizează doar activitățile de învățare, care implică utilizarea imaginii și a analizatorului vizual, situații în care vor fi oferite soluții alternative de înțelegere a contextului prin utilizarea tehnologiei de augmentare a imaginii și a fonturilor, a descrierilor verbale realizate în clasă, a aplicațiilor care descriu audio fotografia dorită, a imaginilor tactile, a reprezentărilor 3D, precum și a obiectelor reale, aflate la îndemâna profesorului și a elevilor.

Programa pentru disciplina Limba modernă 1, clasele a V-a – a VIII-a, care conform planului cadru de învățământ are alocate 2 ore/săptămână în trunchiul comun (TC), propune continuarea structurării competențelor de comunicare începute în ciclul primar, conducând spre achiziții specifice nivelului A2+ la finalul ciclului gimnazial. Aceasta presupune ca, la finalul clasei a VIII-a, elevii care studiază limba modernă 1 în 2 ore pe săptămână să aibă structurate competențe compatibile nivelului A2 și să fi început deja dezvoltarea câtorva competențe specifice nivelului B1, conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL).

În procesul de dezvoltare curriculară s-a ținut seama de următoarele documente:

- Key Competences for Lifelong Learning - a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006;
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (nivelurile de referință).

La nivelul curriculumului actual, competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care concură la rezolvarea problemelor specifice unui domeniu, dar și a unor probleme generale. În această perspectivă, formulările atitudinale sunt incluse alături de accentele cognitive. Altfel spus, atitudinile de comunicare se asociază abilităților de comunicare în seturi coerente de achiziții.

Opțiunea unei racordări sistematice a programelor de limbi moderne la CECRL este motivată de raportarea achizițiilor de comunicare în limbi străine la aceste referințe agreeate la nivel european în majoritatea contextelor de mobilitate. S-a optat astfel pentru organizarea unei oferte de învățare compatibile, care să nu mai necesite și alte punți de ajustare sau definiri de concordanțe pe parcursul școlar / la absolvirea școlii. În dezvoltarea programei, reperul esențial este dat de descriptorii de nivel A2 din CECRL, iar spre finalul gimnaziului au fost incluse și formulări corespunzătoare nivelului B1.

Recursul sistematic la formulările din CECRL în scrierea competențelor a condus la redactarea unei singure programe pentru Limba modernă 1, indiferent de limba de studiu aleasă (știut fiind că nivelurile nu sunt definite în funcție de specificitatea unei limbi, ci de achiziția de comunicare pe o anumită tipologie). Această opțiune în proiectarea curriculară accentuează o dată în plus centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Din punct de vedere structural, programa cuprinde, pe lângă *Nota de prezentare*:

- competențe generale, care sunt urmărite pe întreg parcursul ciclului gimnazial;

- competențe specifice, care sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase;
- activități de învățare, care reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice (aceste enunțuri sunt orientative);
- conținuturi, care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice;
- sugestii metodologice, care au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale în situații de comunicare uzuală**
- 2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală**
- 4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în situații de comunicare uzuală**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea sensului global al unor mesaje și dialoguri uzuale, clar articulate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea situației de comunicare; - selectarea imaginii / obiectului / imaginii tactile corespunzătoare dintr-un set (cu distractori plauzibili); - oferirea de răspunsuri scurte la întrebarea: „Despre ce este vorba ...?”.
<p>1.2. Identificarea semnificației unor schimburi verbale uzuale și clar articulate, în situația în care interlocutorul oferă ajutor pentru a facilita înțelegerea</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea cu replici simple adecvate la un dialog; - trasarea unui itinerariu pe un plan, după instrucțiuni de orientare simple; - oferirea de răspunsuri simple / reacții nonverbale în interacțiuni uzuale (de exemplu: la piață, pe stradă, timp liber).
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de unele elemente specifice spațiului cultural al limbii studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de colecții de cântece provenite din spațiul cultural respective; - căutarea de clipuri/ filme pe youtube care aparțin spațiului cultural al limbii studiate; - realizarea unor afișe de sărbători specifice pe baza unui document audio-video.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a V-a
<p>2.1. Prezentarea simplă a unei persoane / a unui personaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea pe baza unei imagini / imagini tactile și / sau a unor texte lacunare; - oferirea de răspunsuri simple la întrebări de sprijin: cine e în fotografie? Ce se întâmplă?; - realizarea unui organizator grafic (de exemplu: Arbore genealogic) și realizarea prezentării pe baza acestuia.
<p>2.2. Stabilirea de contacte sociale pe baza unor formule conversaționale simple (salut, bun rămas, prezentare, mulțumire, instrucțiuni)</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații simple, de tipul: „Bună”, „Ce mai faci”, „Ți-l/o prezint pe...”, „Scuză-mă”, „Îmi pare rău”; - solicitarea / oferirea de indicații de orientare pe baza unei hărți (cu scriere mărită sau tactile) (de exemplu: „Cum pot ajunge la..”); - solicitarea / oferirea de indicații simple pentru derularea unui joc; - jocuri de rol pe tematici amuzante: de exemplu: ”Ești Albă ca Zăpada și te întâlnești cu Rapunzel. Ce îi spui?”, ”Ești Prințul și dai nas în nas cu Harry Potter/ Asterix/ Manolito/ Pinocchio/Frații Grimm etc. Ce spui?”.
<p>2.3. Exprimarea preferințelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea în propoziții / fraze simple a preferinței; - realizarea și prezentarea unui top al preferințelor din clasă; - realizarea unui tabel în grup pentru a relaționa preferințele cu membrii grupului.
<p>2.4. Manifestarea disponibilității pentru participarea la dialog</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor formule conversaționale simple adecvate situației; - jocuri de rol tematice: de exemplu: La cumpărături, activități pentru timpul liber, în excursie etc.; - pantomime și recunoașterea acțiunii mimate/ personajului mimat.

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală

Clasa a V-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor din panouri și semne aflate în locuri publice pentru facilitarea orientării</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Căutarea comorii” pe baza unor simboluri și semne; - exerciții de identificare a unor informații vitale de securitate (Pericol, Nu traversați, Drum blocat, Drum în construcție, Ocolire etc.); - Tur de galerie cu afișe realizate de grupuri.
<p>3.2. Extragerea informațiilor dintr-un text scurt, însoțit de ilustrații</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea/ gruparea unor imagini / obiecte – pe baza informațiilor din text; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări care vizează detalii, de exemplu: Cine? Ce? Unde? Când?; - asocierea unor enunțuri cu imagini / planșe tactile dintr-un set.
<p>3.3. Identificarea informațiilor din mesaje scrise simple de la prieteni sau de la colegi</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unei activități în funcție de instrucțiunile dintr-un mesaj primit (pe bilețel, prin e-mail/ sms); - oferirea unui răspuns scurt adecvat la mesajul primit; - identificarea expeditorului în cadrul unui schimb de bilețele în clasă.
<p>3.4. Manifestarea curiozității pentru lectura de orientare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de orientare pe hartă, plan, în spațiul clasei, în funcție de instrucțiuni; - realizarea de colecții (de exemplu: itinerarii de vacanță folosind hărți, pagini web, planuri de oraș / muzeu, pliante; prospecte de produse din spațiul de cultură respectiv; instrucțiuni de jocuri.).

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală

Clasa a V-a
<p>4.1. Redactarea de mesaje simple și scurte - Scrierea unei etichete pentru o imagine</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unui mesaj scurt pe WhatsApp; - redactarea unei invitații / unui mesaj de mulțumire.
<p>4.2. Descrierea unor aspecte ale vieții cotidiene (oameni, locuri, școală, familie, hobby-uri), folosind propoziții scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui album cu hobby-urile personale sau ale membrilor familiei sau ale clasei (însoțite de o descriere elementară); - realizarea unui poster de grup cu o scurtă prezentare a eroilor preferați; - realizarea unui colaj (școala, parcul, pădurea, grădina zoo etc.) și aplicarea de etichete adecvate.
<p>4.3. Manifestarea disponibilității pentru schimbul de mesaje scrise simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - propunerea de teme stimulative pentru redactare; - concurs de mesaje amuzante după 1-2 exemple oferite de profesor: Donald rățoiul e președintele clubului dansatorilor; mâine începe Războiul Stelelor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Suporturi de învățare	Semne și indicatoare curente (locuri publice) Anunțuri sau mesaje scrise în locuri publice Pagini web ale unor locații turistice, planuri de oraș / muzeu, pliante, hărți, afișe turistice
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Domenii de prioritate imediată: propria persoană, cumpărături, activități curente, timp liber, preferințe, relații sociale Personaje preferate Orașe și locuri din spațiul cultural respectiv Sărbători naționale
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A cere și a oferi informații A cere scuze A mulțumi A da un ordin A exprima preferințe A descrie persoane, locuri A relata la timpul prezent A participa la schimburi verbale orale/ scrise simple

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în situații de comunicare uzuală**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea informațiilor esențiale din fragmente scurte înregistrate, referitoare la aspecte cotidiene previzibile, atunci când se vorbește rar și clar</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea/folosirea/colectarea de clipuri audio/ video/ audio-video, în vederea realizării de proiecte pe teme culturale/ de interes; - bifarea unor informații în liste/ tabele, în funcție de mesajul audiat - Completarea unor texte lacunare pe baza mesajului audiat.
<p>1.2. Identificarea semnificației generale a mesajelor orale curente, clar și rar articulate</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea de tabele, texte lacunare; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări; - realizarea unui produs (desen, colaj, schemă, pantomimă, joc de rol) pe baza mesajului audiat.
<p>1.3. Identificarea unor elemente culturale specifice limbii studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea pe youtube / alte aplicații audio-video a unor informații referitoare la sportivi, exploratori, artiști etc.; - realizarea unor postere/ albume ale clasei în urma vizionării unor emisiuni TV/ filme: exploratori celebri/ cântăreții preferați / toți iubim sportul/ actorul favorit etc.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>2.1. Realizarea unei expuneri scurte, exersate, asupra unui subiect familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea pe scurt a unui poster/ proiect; - relatarea/ raportarea unei activități pe baza unui plan / pregătirii prealabile; - prezentarea orală a unei teme realizate individual sau în grup.
<p>2.2. Participarea la scurte interacțiuni verbale cu sprijin din partea interlocutorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - oferirea de răspunsuri și reacții la întrebări / invitații / oferte; - formularea de întrebări și răspunsuri pentru a afla / oferi detalii de identificare (nume, ocupație, vârstă, hobby); - jocuri de rol pe teme de interes (de exemplu: muzică, sport, preferințe de film, jocuri pe calculator etc.).
<p>2.3. Exprimarea unei păreri în legătură cu un subiect familiar/ o situație cunoscută</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a acordului / dezacordului; - oferirea unei explicații de tipul: e bine, e dificil, e ușor, e interesant, e agreabil; - propunerea unei teme de proiect de grup.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru participarea la schimbul verbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pe teme propuse în clasă; - solicitarea atenției interlocutorului în vederea participării la dialog; - solicitarea repetării / reformulării în cazul neînțelegerii unei / unor replici.

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor necesare din liste sau din texte funcționale simple (pliante, meniuri, orare, reclame)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de căutare on-line (pagini web ale unor restaurante/ companii aeriene/ site-uri de rezervare de bilete de avion, tren, autobuz/ mersul trenurilor/ site-uri turistice);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - găsierea unui meniu adecvat în funcție de o dietă din broșura unui restaurant - Identificarea unei curse aeriene pe un orar de zbor.
<p>3.2. Extragerea informațiilor dintr-un text clar structurat (articole de ziar/digitale simple, broșuri), în care numerele și numele joacă un rol important</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiecte pe teme de interes: O zi din viața lui ... Un monument celebru.... Salvarea urșilor polari...; - selectarea informațiilor relevante pentru diverse teme sugerate de elevi/ profesori/ pentru diverse discipline din orar; - realizarea de liste/ organizatori grafici pentru colectarea datelor.
<p>3.3. Identificarea unor informații de detaliu dintr-un document web</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unor sarcini de lucru în funcție de instrucțiunile de pe blogul / grupul clasei; - corectarea temei pe baza instrucțiunilor/ exemplelor oferite pe blog / rețele de socializare; - consultarea blogului clasei / rețelei de socializare pentru a verifica etapele proiectului în derulare; - utilizarea blogului clasei / rețelei de socializare ca sursă de informare/ de informații cu caracter logic pentru orele de limbă modern.
<p>3.4. Manifestarea disponibilității pentru informare prin lectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - documentarea în vederea realizării unor proiecte cu caracter cultural/ proiecte transdisciplinare/ proiecte la alte discipline; - realizarea unui colaj de tipul "Știați că..." pe baza unei activități de documentare; - concurs de tipul cine știe câștigă pe tematici propuse de clasă.

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>4.1. Completarea unui formular cu informații de identificare (educație, interese, competențe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei prezentări a membrilor unui grup pe baza unui formular; - redactarea „fișei personale” a unui sportiv celebru/ actor/ cântăreț/ animal preferat/ personaje fictive; - completarea de formulare pentru diverse situații (de exemplu: clubul cercetașilor, cercul de lectură, echipa de teatru, echipa de handbal etc.).
<p>4.2. Prezentarea unei activități în scris, utilizând cuvinte de legătură („și”, „dar”, „pentru că”)</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unui text lacunar folosind cuvinte de legătură - Redactarea unui text prin ordonarea logică a unor propoziții date - Oferirea unei explicații simple, introduse prin „pentru că” .
<p>4.3. Participarea la schimbul de mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea diverselor aplicații digitale pentru corespondență (e-mail, WhatsApp, sms); - joc de mesaje: scrierea, colectarea și redistribuirea arbitrară de bilețele în clasă - Concurs de afișe pe teme culturale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Suporturi de învățare	Documente autentice: afișe publicitare, pliante turistice, extrase din reviste pentru copii, benzi desenate Prospecte, orare, broșuri, formulare, meniuri, rețete culinare, instrucțiuni de securitate, inclusiv în format digital Pagini de mică publicitate Invitații Clipuri youtube, clipuri audio-video pe tematici culturale, articole de ziar scurte și simple, inclusiv în format digital Scurte fragmente de literatură pentru copii, adaptate nivelului A1
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Persoane celebre: sportivi, exploratori, artiști Activități de interes: muzică, sport, sporturi extreme, protecția animalelor/ protecția mediului Tradiții și obiceiuri specifice Țări, mijloace de transport Numere/ date
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A descrie obiceiuri A descrie activități A exprima acordul/ dezacordul A relata activități simple la timpul trecut A dialoga pe teme cunoscute A face invitații A relata activități simple la timpul viitor A compara

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în situații de comunicare uzuală**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea informațiilor principale din știrile prezentate la TV/ materiale înregistrate, referitoare la diferite evenimente, atunci când comentariul este ilustrat prin imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - desprinderea informațiilor din cadrul prognozei meteo atunci când aceasta este ilustrată de simboluri și valori, diagrame și hărți; - selectarea diferitelor informații (Unde? Când? Cum?) referitoare la evenimente prezentate la știri / vlog / diverse aplicații video; - verificarea corectitudinii informațiilor selectate prin exerciții de tip adevărat / fals, alegere multiplă, întrebări cu răspuns scurt.
<p>1.2. Identificarea detaliilor din mesaje și interacțiuni pe subiecte previzibile când locutorii / interlocutorii vorbesc clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea de tabele lacunare cu informațiile necesare; - demonstrarea înțelegerii prin asocierea de întrebări și răspunsuri; - realizarea / completarea de organizatoare grafice / tabele cu datele din mesaje.
<p>1.3. Identificarea unor elemente comune culturii proprii și culturii studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea de grile de vizionare cu informațiile culese din clipuri / documentare pe teme diverse, de exemplu: Crăciunul, Sf. Valentin etc.; - documentarea prin aplicații audio-video pentru realizarea unui proiect cultural (campionatul de fotbal / WTA Madrid / Wimbledon etc.).

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>2.1. Prezentarea unor planuri / expunerea unor intenții și proiecte de viitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor formule uzuale pentru a indica intenții, planuri; - expunerea de planuri / proiecte de vacanță; - exprimarea de intenții / de preferințe privind diferite profesii.
<p>2.2. Participarea la conversații în legătură cu planificarea unor activități</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe teme de tipul: „Ce facem în weekend?”, „Ce facem mâine?”; - conversație pentru fixarea unei întâlniri la mall / la film / într-un loc cunoscut etc.; - realizarea unor jocuri de rol de tipul: Suntem astronauți și urmează să mergem pe stația spațială internațională: Ce luăm cu noi? Suntem selectați pentru a face figurație într-un film SF – Cum ne pregătim?.
<p>2.3. Formularea unei păreri asupra unei probleme practice, cu sprijin din partea interlocutorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tipul: „De ce...? Pentru că...”; - rezolvarea de situații problemă: de exemplu: S-a anunțat o furtună puternică. Cum ne protejăm? / Elevii de la clasele mici lasă resturi de corn în bancă. Cum procedăm? / Se apropie serbarea. Ce prezentăm?.
<p>2.4. Manifestarea unei atitudini pozitive față de participarea la dialog și exprimarea în public</p> <ul style="list-style-type: none"> - reluarea unei fraze cu sprijin; - căutarea unei variante simple de exprimare; - participarea la o discuție pro / contra pe o temă de interes; - exprimarea unor puncte de vedere pro / contra pe un subiect cunoscute.

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>3.1. Extragerea informațiilor necesare pe baza lecturii unor instrucțiuni de utilizare, regulamente</p> <ul style="list-style-type: none"> - urmărirea pașilor pentru instalarea și utilizarea unei aplicații IT noi; - efectuarea etapelor pentru realizarea unei machete / asamblarea unui joc.
<p>3.2. Selectarea de informații din texte pe teme din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilustrarea povestirii dintr-un text dat; - oferirea de răspunsuri pe marginea unui text; - realizarea unei scheme/ completarea unui tabel pentru a indica cronologia.
<p>3.3. Identificarea informațiilor dintr-o scrisoare personală simplă / e-mail în vederea redactării unui răspuns</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspunsuri la întrebări de înțelegerea; - oferirea de reacții verbale adecvate în funcție de mesaj.
<p>3.4. Căutarea de surse adecvate de lectură și de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizită la biblioteca școlii/ vizitarea unei biblioteci virtuale; - consultarea unor documente la bibliotecă / bibliotecă virtuală / centre de documentare și informare; - explorarea de site-uri / pagini web în vederea realizării unei sarcini de lucru.

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>4.1. Elaborarea unui mesaj simplu de prezentare pentru un profil personal</p> <ul style="list-style-type: none"> - transpunerea verbală a unui profil personal pentru albumul clasei; - prezentare în scris pentru un prieten prin corespondență; - realizarea minimală a profilului personal în limba străină pentru contul de e-mail / o platformă de comunicare folosită în școala.
<p>4.2. Relatarea pe scurt a unei întâmplări utilizând cuvinte de legătură pentru a marca ordinea cronologică</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatare după imagini/ întrebări; - relatarea unei experiențe personale într-o pagină de jurnal / scrisoare, e-mail către un prieten / postare pe un forum.
<p>4.3. Manifestarea unei atitudini pozitive față de participarea la schimbul de mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unui comentariu la o postare; - realizarea unor documente pentru portofoliul lingvistic personal; - participarea la blogul clasei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Suporturi de învățare	Scurte articole de tip informativ: știri/ prognoze meteo Scrisori personale scurte Scrisori uzuale: de tip informativ Ghiduri turistice E-mailuri Pagini internet/ vlog/ diverse aplicații video Scurte fragmente de literatură pentru copii, adaptate nivelului A2
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Evenimente culturale Obiective și hărți turistice Curiozități ale naturii Curiozități din istorie Viață sănătoasă/ stil de viață sănătos/ sport/ alimentație sănătoasă Profilul personal Viața cotidiană
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A face planuri A exprima intenții A relata la timpul trecut A situa în timp A participa la conversații pe subiecte cunoscute/ de interes A redacta mesaje simple în interacțiune A da instrucțiuni simple

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale în situații de comunicare uzuală**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Selectarea principalelor idei din programe TV/ înregistrări audio-video pe teme familiare, dacă se vorbește relativ rar și cu claritate</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea/selectarea unor informații pentru proiecte transdisciplinare din documentare; - documentarea pentru activități la diverse discipline; - completarea unei grile de vizionare după urmărirea unui program TV.
<p>1.2. Identificarea semnificației dintr-o conversație obișnuită de zi cu zi atunci când interlocutorii reformulează sau repetă la cerere anumite cuvinte/ expresii</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea în schimbul verbal; - utilizarea de formule uzuale pentru a obține reformularea / repetarea mesajului; - practicarea unor enunțuri de solicitare a repetării/ reformulării unui mesaj.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru cunoașterea unor personalități și evenimente culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - urmărirea unui film biografic/ documentar de scurtă durată; - propunerea pentru blogul clasei a unui clip dintr-un eveniment cultural de marcă urmărit pe internet/ la TV; - concurs: cel mai interesant clip sportiv / știrea săptămânii etc.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Relatarea unei întâmplări / a unor experiențe personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea activităților de săptămâna trecută/ din vacanță/ unei excursii la munte pe baza unui plan simplu dat; - povestirea pe scurt a unei experiențe pe bază de întrebări; - relatarea pe baza unei benzi desenate / succesiuni de imagini.
<p>2.2. Participarea la scurte conversații în contexte obișnuite, asupra unor subiecte generale</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații simple despre experiențe/ filme/ personalități etc.; - dialoguri în vederea realizării unor proiecte sau pe parcursul documentării pentru proiecte; - dialoguri în vederea pregătirii unei excursii / a unei aniversări / a unui campionat școlar etc.
<p>2.3. Exprimarea unei sugestii sau a unei reacții la o propunere în cadrul unui dialog informal</p> <ul style="list-style-type: none"> - bursa sugestiilor pentru organizarea unui eveniment (la școală, în comunitate); - joc de rol pe teme familiar, de exemplu: ești pe skype/ la telefon cu un prieten care îți propune colaborarea la un proiect regional ecologic; - dramatizarea unei lecturi/ unui film vizionat/ unei scenete pentru serbare.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru calitatea exprimării/ interacțiunii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de autoevaluare pe baza înregistrării audio sau a semnalării unor erori din partea colegilor; - oferirea de feed-back la materialele audio / video (podcast / vlog) realizate de elevi; - concursuri de prezentări pe tematici stimulative: cel mai trăsnet personaj, cea mai frumoasă întâmplare, „votați-mă!” etc.

3. Receptarea de mesaje scrise în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Deducerea din context a semnificației cuvintelor necunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea de tabele; - exerciții de asociere cuvânt – explicație; - completarea de text lacunar.
<p>3.2. Identificarea aspectelor principale din articole scurte pe teme familiare și de actualitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea de grile de lectură; - bursa știrilor – clasificarea pe domenii de interes a celor mai interesante evenimente selectate săptămânal sau bilunar de pe site-uri de știri, bloguri; - transpunerea aspectelor principale ale documentului scris într-un album ilustrat pe o anumită temă (de exemplu: La munte, La mare, Viața la țară, Jocuri de societate, Capitale europene etc.).
<p>3.3. Identificarea sensului global al unor articole sau interviuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de selectare a informațiilor relevante în vederea efectuării unei sarcini de lucru; - selectarea celor mai potrivite surse de informare pentru realizarea unei teme / documentări; - realizarea de colecții de articole/ surse pe anumite teme.
<p>3.4. Manifestarea interesului pentru înțelegerea diferitelor tipuri de texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectare de texte multimodale (de exemplu: benzi desenate, afișe publicitare digitale, narațiuni grafice etc.) adecvate intereselor personale de lectură; - prezentarea „Textului lunii” (oferirea de sugestii de lectură din partea grupelor o dată pe lună).

4. Redactarea de mesaje în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Redactarea unei scrisori / unui mesaj digital folosind expresii de adresare, de cerere, de invitare și de mulțumire</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactare după model/ pe bază de instrucțiuni punctuale; - realizarea unei colecții de e-mailuri/ scrisori selectate de pe internet prin adunarea sugestiilor de pe blogul clasei; - realizarea unui schimb de scrisori între grupe, de exemplu: de invitație și de mulțumire.
<p>4.2. Redactarea de texte simple și coerente pe teme de interes</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui scurt raport de documentare pentru un proiect pe baza unor repere/ unui plan; - alcătuirea de liste cu idei pentru un proiect pe teme culturale la nivel de grup; - concurs de pliante pe teme ECO/ pliante turistice etc.
<p>4.3. Manifestarea interesului pentru calitatea redactării</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de autoevaluare și interevaluare; - discutarea unei grile de atribuire de puncte pentru evaluarea exprimării în scris; - exerciții de revizuire a textelor scrise.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Suporturi de învățare	Programe TV, documentare, filme (de exemplu: biografice) Înregistrări audio/ video pe teme familiare/ interviuri Texte multimodale (informativ, descriptiv, narativ) Scurte fragmente de literatură pentru copii, adaptate nivelurilor A2 și A2+
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Cultura tinerilor Probleme ale tinerilor – violența pe internet Monumente celebre Personalități din lumea științei/ a artei Aspecte de istorie/ geografie Comportamentul eco
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A prezenta /a redacta texte simple la timpul trecut A exprima condiții A redacta o scrisoare personală scurtă A exprima opinii favorabile/defavorabile A face / a accepta / a refuza o invitație A descrie persoane, locuri, obiecte în termeni simpli A propune / a sugera

Sugestii metodologice

În clasele a V-a – a VIII-a, este continuată construirea achizițiilor a căror structurare a început în ciclul primar. Proiectarea didactică va avea în vedere situații de învățare compatibile cu dezvoltarea de competențe de comunicare corespunzătoare nivelului A2+

Pentru un demers eficient sugerăm:

- folosirea limbii țintă în fraze simple pentru orice situație de comunicare din clasă – se va evita traducerea sau folosirea variantei familiare elevului;
- utilizarea nonverbalului pentru a sprijini învățarea intuitivă; pentru elevii cu dizabilități vizuale grave se vor descrie elementele nonverbale;
- organizarea de activități pe grupe pentru a stimula interacțiunea în limba țintă;
- monitorizarea activităților pe grupe în vederea folosirii limbii țintă;
- oferirea de exemple și analogii reprezentative pentru intuirea regularităților limbii (articularea atentă și eventuala scriere pe tablă a unor cuvinte pentru a-i sprijini pe elevi în a observa anumite mărci gramaticale, elevii structurându-și astfel progresiv regula); asemenea exemple nu ar trebui să facă obiectul unor lecții sau secvențe de lecții separate, ci să apară în mod firesc pe parcursul diverselor activități de comunicare (profesorul poate propune un „stop-cadru” pentru observarea regularității și oferă mai multe exemple, eventual solicitând elevilor să găsească și ei ceva similar; profesorul și clasa pot dezvolta împreună un set de semne / gesturi convenționale care să le amintească elevilor anumite regularități); În cazul claselor în care studiază elevi cu dizabilități vizuale aceste semne / gesturi vor avea un caracter inclusiv (fiind însoțite de sunete / cuvinte);
- recurgerea la un context autentic de comunicare, creat în clasă, pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele stipulate în prezenta programă;
- realizarea unei lecturi de comprehensiune: accentele formative trebuie să fie puse pe semnificații și pe explorarea acestora la nivelul textului; lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului; lectura nu trebuie să fie utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii; totodată, lectura cu voce tare, ca activitate în sine, este contraproductivă pentru comprehensiune;
- folosirea unei varietăți de texte care să cuprindă și elemente iconice, inclusiv texte multimodale;
- stimularea exprimării orale și scrise simple, mai ales pentru elevii care nu au încă bine structurate achizițiile de nivel A1;
- propunerea de teme de lucru motivante – teme simple pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC;
- propunerea de sarcini de lucru la alegere / diferențiate pentru a stimula implicarea tuturor elevilor;
- diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcție de:
  - profilul cognitiv al elevului (de exemplu, ca răspuns la o solicitare de lectură, elevii pot desena / mima / explica pentru a indica ceea ce au înțeles din text); - nivelul de achiziție (de exemplu, relatarea unei acțiuni sau a mai multora);
  - interese (de exemplu, modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
- centrarea probelor de evaluare pe măsurarea nivelului de performanță în cadrul diverselor competențe specifice avute în vedere (de exemplu: sarcini de producere a unui mesaj scris, înțelegerea unui text scris sau audiat).

Activitățile de predare / învățare vor fi adaptate pentru elevii cu dizabilități vizuale, în funcție de specificul dizabilității și de nevoile particulare ale acestora, după cum urmează:

- Fișele de lucru / planșele / testele utilizate vor fi adaptate, în scriere mărită, cu fonturi adecvate la acuitatea vizuală a elevului, în alfabetul Braille, sau într-un format electronic accesibil.
- Profesorul va verbaliza tot ceea ce se notează pe tablă.
- În cazul elevilor cu dizabilități vizuale grave, Imaginile utilizate vor fi adaptate / înlocuite prin imagini tactile, colaje tactile cu texturi diferite, machete 3D, sau obiecte reale.
- În cazul imaginilor cu un grad mare de complexitate, se va recurge la descrierea acestora, sau la compensarea prin elemente auditive / tactile adiționale.
- Elementele nonverbale, precum jocurile de mimă, vor fi descrise sau înlocuite prin elemente auditive: interjecții, sunete diverse.
- Pentru elevii cu dizabilități vizuale este foarte importantă dezvoltarea și exersarea în clasă a deprinderilor de utilizare a mașinilor de scris Braille, a aparatelor de mărit și a aplicațiilor pentru calculator sau pentru telefonul mobil care cresc calitatea procesului de învățare (cititoare de ecran, convertoare de text, programe care descriu imagini etc).

În cele ce urmează prezentăm câteva recomandări specifice disciplinei Limba Engleză, clasele a V-a – a VIII-a.

CLASA a V-a

Theme: Going Places, Holidays, Personal Profile, Spare Time, People, Books, Pets, Food and Drink, Characters, Interpersonal Relationships, Daily Life, Shopping, The Natural World, Animals, Celebrations, My World, World and Tales

Elemente de construcție a comunicării:

- Expressing instructions, giving directions - The Present Tense Simple;
- Telling stories starting from pictures - The Present Tense Simple;
- Writing invitations, e-messages, thank you notes, labels/tags - The Present Tense Simple;
- Describing actions in progress, present temporary activities- The Present Tense Continuous;
- Expressing instructions, giving directions, performing commands - The Imperative;
- Expressing ability - The Modal Verbs (can, can't);
- Expressing permission -The Modal Verbs (can, can't, may, may not);
- Expressing amount/quantity/numbers - Countable and uncountable nouns;
- Matching information - Countable and uncountable nouns;
- Identifying objects - Definite and Indefinite Article;
- Identifying objects – The Demonstrative pronouns and adjectives (this/that/these/those);
- Describing places, people (characters, family members), hobbies - The Adjective;
- Expressing possession - The Possessive Adjective;
- Expressing order, date - The Ordinal Numeral;
- Making up questions, finding information – Wh-questions;
- Placing objects - Prepositions of place and movement;
- Placing objects - Structures with there.

Exemple de activități de învățare

- What's in the picture? (1.1); • Following instructions (1.2);
- Get out of the labyrinth! (1.2);
- The teacher reads simple passages about weather, daily routines, schools activities and sports, or gives simple instructions and asks simple comprehension

questions in a variety of ways (short answer, multiple choice) and checks for comprehension. (1.2) ;

- Students listen to short messages from multi-media sources (television, computers, DVDs) about family, shopping, home, hometown (parks, streets, traffic), daily routines (home and school) and respond to questions from the teacher.

Sample: <http://www.youtube.com/watch?v=gpBuaU5OPi8>.

Questions: What is the weather like in Canada? Where is it snowing?2

- Students listen to short messages from multi-media sources (television, computers, DVDs) about family, shopping, home, hometown (parks, streets, traffic), daily routines (home and school) and respond to questions from the teacher. (1.2).
- A tour of..... (1.3);
- Spot the place! (1.3);
- Find someone who.... (2.1);
- Who's in the picture? (2.1);
- All about you/your favourite character/....(2.1);
- Let's meet.... (2.2);
- You're a cook! Make an omelette! (2.2);
- Invent a game! (2.2);
- Santa/Batman ..... is coming to dinner.... What do you choose for the menu?(2.3);
- Top five songs / sports (2.3);
- Flash mobbing (2.4);
- Mirror me! (2.4);
- Guess the character! (2.4);
- *My secret code!* – invent a group code (3.1);
- Get home safe! (3.1);
- Playing detective (3.2);
- Send the character to the right book! (3.2);
- Do an errand! (3.3);
- Guess the sender! (3.3);
- Jack and Jill go camping (3.4);
- Get on the right plane/train/bus...! (3.4);
- Put me on the market! (4.1);
- Make me your pet! (4.1);
- Invite a royal family to Romania (4.1);
- My family tree (4.2);
- My father's extravagant hobby (4.2);
- Write a competition entry: The best/nastiest family (4.2);
- Send a message to Harry Potter (4.3);
- Make a wish and send it to Merlin, the wizard (4.3);

CLASA a VI-a

Theme: Habits and routines, Time and weather, Seasons, Entertainment, Childhood, Schooldays, Past stories, Past events, Going out, Travelling, Media, Curiosities, Traditions and cultural events, IT World

Elemente de construcție a comunicării:

- Expressing habits, routines vs. temporary actions, annoying habits, making plans
- The Present Tense Simple vs. The Present Tense Continuous;

- Expressing timetables, schedules, programmes - The Present Tense Simple;
- Expressing future events - The Future Tense Simple;
- Expressing past events/facts, actions, experiences, biographical information/data, describing people and places - The Past Tense Simple (Regular and Irregular Verbs);
- Expressing past habits - Used to;
- Expressing agreement and disagreement - Tag Questions;
- Making a polite request - The Modal Verbs (can, will);
- Expressing possession - The forms of the Genitive;
- Expressing time, schedules, identification data - The Cardinal Numeral;
- Comparing objects, people etc. - The Irregular Adjectives, comparison;
- Connecting ideas, giving explanations - Connectors;
- Expressing details - Time, Place, Manner Adverbs.

Exemple de activități de învățare:

- Today's weather forecast (in London, Tokyo, Hawaii, Los Angeles, Siberia...). Stick it on the globe! (1.1.);
- Develop a role-play type of exchange based on a conversation listened to in the class (1.2);
- Watch a video or listen to an oral presentation and identify specific information about a cultural event (1.3.);
- Telling a story based on flashcards/pictures: at the beach/at the cinema/ at school/at work/at the supermarket etc. (2.1.);
- Pelmanism/matching pictures to names of activity, followed by short presentation (2.1.);
- An attitude of gratitude! (Students think "outside the box" to identify funny things they're thankful for, and then use digital content (audio, images, movies) to represent those things on a PowerPoint slide. Students' slides are combined into a class slide show. (2.1.);
- Make up your own season calendar (collage) (2.1.);
- The teacher writes a number of questions on the board. (Where do you go on holidays? What is your favourite movie/actor? When is cleaning day in your home? Who does what on that day?
- What kind of music do you listen to?) Students are placed in pairs. One student asks questions and the other answers. Then they switch roles. (2.2)3;
- School routines (mind maps) (2.2.);
- Role plays – famous people's life stories (2.2./2.4.);
- I feel happy/sad when ... (2.3);
- Change each sentence so that you can agree with it. (Cues – Information I find on the internet is always reliable./There is no such thing like cyber-bullying etc.) (2.3.);
- Play travel agent (tourist offers, programmes, schedules etc.) (2.4);
- Favourite car colours !(Stand on the pavement of a fairly busy street and look at the next 50 cars that come past. They record the data they collected in a tally chart like this: car colour, number of cars. They report their findings during their next class.) (2.4.);
- Read a menu and decide on the right choice for you or for a given profile (3.1.);
- Three days in .... (New York, Washington, Oxford, Rome etc) (Students research a travel destination in order to pick names of iconic sites and extract important data about them, set up a three-day itinerary, and then create an illustrated travel journal detailing their/the tourists' experiences.) (3.2./3.4.);

- Read presentations of holiday activities and extract information to support your choice (3.3.);
- Gather information from various sources in order to make up a cultural story starting from a famous object (coins, rings, pictures, exhibits in a museum etc.) (3.4.);
- You want to join a reading/sports club; fill in a form with your personal information (4.1.);
- Re-write Michael Jackson's life using the 'chain story' technique (4.2.);
- My Mondays (4.2.);
- Write a brief message to Santa Claus, then exchange notebooks to reply to a classmate's message as Santa. (4.3.). Project ideas:
- The lifeline (Each child stretches out a piece of yarn that represents his or her own life, hanging drawings, stories and objects that convey the important things that happened to them. This can be done in chronological sequence, or in any order that the child may want.);
- My puppet family (Each child makes a family of puppets. These can be very simple, like cardboard cut-outs coloured and fixed to sticks or clay or mud figures. The figures are named and their relationships described and explained. Then each child devises a routine conversation, which is shown to the others in the class. The puppet family can be extended to include other people who live nearby. Children can dramatize something they do regularly with those people in order to bring them together. Extend the activity to include individuals from anywhere in the world.).

CLASA a VII-a

Theme: News around the world, Healthy life style, Common celebrations around the world, Life in the future, Career/Jobs, Communication, Modern technology, Myths and mysteries, Education, Social media

Elemente de construcție a comunicării:

- Expressing narrative setting - The Past Tense Continuous;
- Expressing recent life experiences - The Present Perfect Tense Simple and Continuous;
- Emphasizing effects and duration - The Present Perfect Tense Continuous vs. The Present Tense Continuous;
- Placing events in time - The Present Perfect Tense Simple vs. The Past Tense Simple;
- Expressing future events, plans, intentions, arrangements, probability based on present evidence - The Future Tense (Future Continuous, going to, present continuous; present simple);
- Expressing possibility, probability, obligation, necessity, prohibition - The Modal Verbs (could, might, must, may not);
- Expressing future condition (real conditions) - Conditional Clause (type 1);
- Expressing future events - Time Clause;
- Expressing sequences of events - Time Adverbs;
- Prepositions;
- Describing sports events, people's appearance, jobs etc. - Subject (countable, uncountable, irregular plurals) – Predicate agreement;
- Changing meaning and communication styles - Phrasal and prepositional verbs.

Exemple de activități de învățare:

- Technology of today (Role play – Students choose a recent invention which they bring to the class as realia or virtually. They are supposed to present it to a visitor from the past.) (1.3);
- What you might find on: Wikipages, Facebook, Twitter etc. (1.3).
- Make up an invisibility potion! What are you going to do after drinking it? (2.2);
- What you might find in: a sportsman's bag, on another planet, in a shark's stomach etc. (2.2);
- Make up a slogan to promote an Olympic discipline/event (2.3);
- Message in a bottle (Students are asked to imagine that signals have been received from the outer space. The United Nations is going to send information about human beings by a special ship. It is the students' job to choose what to send (e.g. music, models of people, clothing, literature, religious objects). Brainstorm possibilities as a class, justifying each choice, or set the activity as an individual or small group project.) (2.3);
- A travel/journey for a legendary character (Students select their favourite excerpts from a legend, type a first-hand account of the story, and add graphics and music from the Internet/other apps or draw a map of the journey according to or different from the story.) (3.2);
- Chat with a sports celebrity! (Students research a sports celebrity and create a chat box representing that figure.) (3.4);
- Interview with an Olympic champion! (Students create interviews on his/her results so far, past achievements, future plans) (4.1);
- Breaking news! (Cue - Good bye, fish and chips! – changing trends in English dining - Students write the next day's story/ a letter to a friend from the point of view of someone involved in the previous news / a new menu for the new eating habits / a jingle created to advertise the new menu etc.) (4.2);
- Write a short entry on the class blog describing your birthday party. Don't forget to add pictures. (4.2)4
- SHADOW DAY! - Shadowing my father/mother/teacher ...(Students "shadow" a relative/a possible role model/a famous person/a doctor/a scientist/a writer etc. "Shadowing" consists in actually/virtually following the person around throughout the day and engaging (to the extent possible) in the same activities that he or she does. At the end of the day, they record their experience and present it to the class) (4.2);
- Design a campaign in which to advertise social media/warn their classmates about cyberbullying (Wikipages, Youtube, Flickr, Twitter, Facebook, E-bay, Skype etc.) (4.2, 4.3);
- Planning for a new country (Teacher explains that a new land has been discovered that has everything needed to sustain human life. No one has ever lived there before. There are no laws and no history. The whole class will be settling there. A small group has been appointed to draw up a list of traditions for this all-new country. You do not know what position you will have in the new country. Working in small groups, students in each group give this country a name and list ten traditions the whole group can agree upon. Each group presents their list and the whole class makes a "class list" that includes all the traditions mentioned. Discuss the class list (e.g. what would happen if some traditions were excluded? Have any important traditions been left out? How is this list different from the traditions in our country?) (1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4);

CLASA a VIII-a

Teme: Life and television, Exquisite destinations in the world, Lost civilisations, Generation Y/Millennials, Idea incubation/Wise Geeks, My community, Tales and books, Global Issues

Elemente de construcție a comunicării:

- Expressing cause – effect relationships - The Past Perfect Tense Simple and Continuous;
- Emphasizing effects and duration - The Past Perfect Tense Continuous vs. The Past Tense Continuous;
- Expressing future events, plans seen from the past - The Future in the Past ;
- Articulating perspectives, quoting, reporting events, expressing opinions etc. - The Sequence of Tenses;
- Changing perspectives - The Reported Speech;
- Describing things, presenting events -The Passive Voice;
- Expressing possibility, obligation, necessity, advice, recommendation, expectations -The Modal Verbs (may, should, need, needn't);
- Expressing imaginary and unreal condition - Conditional Clause (type 2, 3);
- Changing meaning and communication styles - Phrasal and prepositional verbs
- The Relative Pronouns.

Exemple de activități de învățare

- Is it news? Why? (Cues: something happening right now, something unusual, something that occurs without warning, taboos, a follow-up or continuation to a story that has been in the news or is familiar, routines, bad news, news that will affect a large number of readers, new findings on historical events/ figures/ places) (1.1);
- Exquisite destinations - mapping. Post a map (a community, state, or world map, depending on the focus of your current events curriculum) on a bulletin board. Post reasons to visit the places
- (sights, landmarks, personalities, Guinness Book tips etc.) (4.2);
- If I were a president (Students present a possible election platform) (2.1);
- Terms of office (Students create a classroom dictionary of election terms.) (2.2, 4.2);
- Take a stand (Students role - play the act of voting) (2.2);
- What's behind the lost civilisations? Tell the story of .... (Cues - The Forbidden City, The Pyramids, Atlantis etc.) (2.1);
- Make an entry for a dictionary /a webpage. (4.2);
- Fill up the generation gap! (Class debate – parents vs. generation Y) (2.3);
- Teenagers' inventions – promote one invention worth using (2.3);
- Find a "hole" in a story where one character disappears for a while and describe what he/she does when we can't see them. (3.4);
- Write an interview or letter in which the character in a story asks the author a series of questions and reflects on how s/he feels about the way s/he was made. (4.1);
- Create a diorama of a particularly important scene from a film you liked which deals with global issues (1.3);
- Create your class/community code to include their needs, rules, responsibilities etc. (4.2);
- I spy on a thief/litterbug/hooligan etc. Enrol them on a community service project and describe what they should do to become a better person (2.1).

- Write an e-mail to a friend about something funny that happened to you. Where were you? Who were you with? When did it happen? What exactly happened? (4.2).

Site-uri utile:

- <http://en.bab.la> - a really fun site for English learners, with reference tools like a dictionary and vocabulary, supplemented with quizzes, games, and a community forum.
- <http://www.eslbasics.com> - free English videos for both students and teachers.
- <http://www.bbc.co.uk/learningenglish/> - On this website from the BBC, students can find help with grammar, vocabulary, and pronunciation, with plenty of references to current events. Plus, you'll find a special section for teachers.
- <http://www.eslgold.com/> - almost endless learning resources for English. Students can practise pronunciation, find a book to study, and even talk to someone in English on this site. Plus, teachers can search for textbooks, discover games etc.
- <http://repeatafterus.com/> - an award-winning online library with an excellent collection of copyright free English texts and scripted recordings
- <http://wordsteps.com/> - an excellent tool for learning vocabulary
- <http://www.eslcafe.com/> - a tool for both students and teachers
- https://elt.oup.com/learning_resources/?cc=global&selLanguage=en - A service of Oxford University Press, this learning resources bank for English language teaching has courses, titles, and interactive English reading tools.
- <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/> - online games, songs, stories and activities for children • <http://learnenglishteens.britishcouncil.org/> - help improve your Ss' English with reading, writing and listening practice, tips for exams, grammar and vocabulary exercises, games and videos.

Other useful sites:

- <https://kids.usa.gov/science/index.shtml>
- <http://www.sciencekids.co.nz/>
- <https://kids.usa.gov/play-games/exercise-and-eating-healthy/index.shtml>
- <https://kids.usa.gov/teens/art-and-music/index.shtml>
- <https://en.islcollective.com/> - worksheets
- <http://ngl.cengage.com/> - National Geographic learning
- <http://kids.nationalgeographic.com/> - watching videos and debates on different topics
- <https://www.ted.com/watch/ted-ed>
- <http://5minuteenglish.com>
- <http://nonstopenglish.com>
- <http://lifewithdogs.tv>
- <http://lifewithcats.tv>
- <https://www.teachingenglish.org.uk/article/teacher-talk-encouraging-speaking>
- <https://www.teachingenglish.org.uk/article/teacher-talk-error-correction>
- <https://espanol.lingolia.com/en/>
- http://www.nocomprendo.es/learn_spanish_online/spanish_grammar

Bibliografie:

1. Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională*, Cluj-Napoca: Editura ASCR
2. Cosăceanu, A., (2003), *Didactica limbilor străine. O reconstrucție disciplinară*, București: Editura Universității București
3. Celesnik, N. (2011), *70 different games and activities for early language teaching to blind and partially sighted children*, Institute for the Blind and Partially Sighted, Ljubljana;
4. David, C., Roșan, A. (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Iași: Editura Polirom
5. Gherguț, A. (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Editura Polirom
6. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
7. Harmer, J. (2001), *The Practice of English Language Teaching*, Longman Group UK Limited;
8. Hathazi, A. (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Cluj-Napoca Editura Presa Universitară Clujeană;
9. Mckay, P. GOOSE, J. (2007), *Five minute activities for young learners*, Cambridge University Press;
10. Marek, B. (2005), *Telling the future: effective support of blind children in (not just) a foreign language*, Catholic University of Lublin, Poland;
11. Opreșan, E. (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, București: Editura Universității București
12. Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia
13. Preda, V. (1993), *Psihologia deficienților vizuali*, Cluj-Napoca; Universitatea „Babeș-Bolyai”;
14. Preda, V. Cziker, R. (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
15. Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
16. Strankauskiene, G. (2005), *Foreign lessons games for visually impaired pupils. Kaunas Boarding School for Visually Impaired*, Lithuania;
17. Stempleski, S. (2007), *Time to talk 1*, Oxford University Press, USA;
18. Ștefan, C.A., KALLAY, E. (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Editura ASCR, Cluj-Napoca;
19. Verza, E., Verza, F.E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elisabeta PINTILIE	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Elena Daniela BARTHA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

COMUNICARE ÎN LIMBA MODERNĂ 2
LIMBA FRANCEZĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Adaptarea programei școlare de limba franceză la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități vizuale din învățământul special și din învățământul special integrat se referă strict la nota de prezentare, la activitățile de învățare și de evaluare, precum și la sugestiile metodologice, respectându-se întru totul competențele generale, competențele specifice și conținuturile prevăzute în programa pentru învățământul de masă (anexa nr. 2 la ordinul ministrului Educației Naționale nr. 3393 /28.02.2017. Așadar, aceste adaptări ale programei școlare nu vor împiedica participarea elevilor cu dizabilități vizuale la evaluările naționale.

Copiii cu dizabilități vizuale au o multitudine de interese, aspirații, abilități care sunt parțial limitate de problemele lor vizuale. Ei trebuie să realizeze în principiu aceleași sarcini ca și colegii lor din învățământul de masă, deși ei pot avea nevoie de adaptări ale mijloacelor de învățământ.

Din punct de vedere psihologic, copiii care prezintă o dizabilitate vizuală au aceleași nevoi ca și copiii valizi (nevoia de apreciere și întărire pozitivă, de încredere, de responsabilitate și de independență). Considerăm așadar că este necesară o perspectivă care să țină seama de circumstanțele în care se învață o limbă, de vârsta elevilor, de „motivațiile” lor, de selectarea unor mijloace incluse în predare (elemente ale unei limbi, materiale utilizate, metode pentru predare), de nevoile și interesele acestora etc.

În învățarea limbilor străine sunt implicate mai multe procese psihice, cum ar fi reprezentările, atenția, memoria și gândirea.

Așadar, elevii cu dizabilități vizuale nu vor putea învăța cu ajutorul imaginilor, așa cum se întâmplă în cazul copiilor valizi. Există cazuri în care profesorul de limbi străine se găsește în poziția nu doar de a preda copiilor aspecte strict legate de limbă, ci el merge mai în profunzime, ajutând copilul să înțeleagă concepte legate de lumea înconjurătoare. Acest lucru poate fi realizat prin mijloace diverse. Se pot folosi metode ca: descrierea audio sau reprezentarea tactilă a elementului vizual. Descrierile și instrucțiunile trebuie să fie cât mai clare și mai ușor de auzit. Materialele cele mai frecvent folosite sunt obiectele reale sau reprezentările tridimensionale. Aceste obiecte tridimensionale pot fi reprezentări ale unui element grafic, sau obiecte reale, existente în viața de zi cu zi a fiecăruia dintre noi. În cazul claselor mixte, în care există atât copii ambliopi cât și nevăzători, se pot folosi în paralel reprezentările vizuale cât și tactile. De exemplu, la o lecție în care se predau animalele, profesorul poate folosi machete reprezentând animalul predat, poate folosi o înregistrare audio în care se aude sunetul pe care acesta îl provoacă, iar pentru ambliopi, poate aduce planșe cu imagini referitoare la tema predată. Considerăm, totuși, că soluția cea mai viabilă este folosirea obiectelor reale.

În cazul predării vocabularului legat de descrierea unor persoane, pentru elevii total nevăzători se pot folosi materialele tactile, cum ar fi păpușile care au foarte bine evidențiate aspectele legate de corp, păr, îmbrăcăminte etc., în timp ce la elevii ambliopi se pot folosi planșe cu diverse imagini ale unor figuri pe care să le descrie. În schimb, mai dificilă este predarea descrierii unui oraș deoarece elevii nevăzători trebuie să își însușească elemente grafice legate de noțiunea de oraș, clădiri, parcuri etc. În aceste cazuri profesorul poate folosi hărți tactile cu reprezentări ale unui oraș, iar pentru clădiri se pot utiliza diverse machete reprezentând case, biserici etc. Aceste machete trebuie să fie ușor de palpat și să reflecte cât mai bine elementul vizual.

O altă dificultate întâmpinată de copii este legată de însușirea scrisului într-o limbă străină. Spre deosebire de limba română, limba franceză nu este, după cum se știe, o limbă fonetică. În consecință, va trebui ca elevii să își însușească anumite reguli de scriere ale cuvintelor. Dificultatea mai mare este dată în special în cazul limbii franceze, unde întâlnim acele accente specifice, despre care vom discuta în

subcapitolul 4. În alfabetul Braille există combinații de semne speciale echivalente literei cu accent. De aceea, profesorul care predă la clasă trebuie să cunoască foarte bine alfabetul Braille, și sub acest aspect pentru a-i putea ajuta pe elevi. De obicei, prezentarea unui cuvânt sub formă scrisă se realizează prin scrierea lui pe tablă pentru elevii văzători sau ambliopi. În schimb, pentru elevii total nevăzători se recomandă folosirea unor fișe de lucru scrise în alfabet Braille în care să se arate scrierea cuvântului nou învățat.

Pe lângă rolul hotărâtor în formarea competențelor de comunicare și a unor reprezentări culturale, învățarea limbii franceze are pentru elevii cu dizabilități vizuale un rol foarte important privind stimularea încrederii în sine. Astfel, acești elevi pot să citească sau să audieze materiale autentice în limbi străine (cântece, poezii, povestiri, texte documentare) și pot fi încurajați să participe la diverse schimburi școlare și la concursuri pe diferite teme, desfășurate în limbi străine, precum și să relaționeze cu vorbitori nativi de limba franceză atunci când contextul didactic permite acest lucru.

Programa pentru disciplina Limba modernă 2, clasele a V-a - a VIII-a, care conform planului cadru de învățământ are alocate 2 ore/ săptămână, propune dezvoltarea unor competențe de comunicare care sunt compatibile cu nivelul A 2.1 conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL), la finalul ciclului gimnazial. Aceasta presupune că, la sfârșitul clasei a VIII-a, elevii care studiază limba modernă 2 vor avea structurate competențe de comunicare de nivel A1 și vor fi început structurarea unor achiziții incipiente specifice nivelului A2 din CECRL.

În cadrul procesului de dezvoltare curriculară s-a ținut seama de următoarele documente:

- Key Competences for Lifelong Learning - a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie) in Official Journal of the EU, 30 dec. 2006;
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (nivelurile de referință).

Competențele sunt definite în perspectivă europeană ca ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care concură la rezolvarea problemelor specifice unui domeniu, dar și a unor probleme generale. În această perspectivă, formulările atitudinale sunt incluse alături de accentele cognitive. Altfel spus, atitudinile de comunicare se asociază abilităților de comunicare în seturi coerente.

Opțiunea unei racordări sistematice a programelor de limbi moderne la nivelurile CECRL este motivată de raportarea achizițiilor de comunicare în limbi străine la aceste referințe agreeate pe plan european în majoritatea contextelor de mobilitate. S-a optat astfel pentru organizarea unei oferte de învățare compatibile, care să nu mai necesite și alte punți de ajustare sau definiții de concordanțe pe parcursul școlar / la absolvirea școlii. În dezvoltarea programei, reperul esențial este oferit de descriptorii de nivel A1 din CECRL, iar spre finalul gimnaziului au fost incluse și formulări corespunzătoare nivelului A2.

Recursul sistematic la formulările din CECRL în scrierea competențelor a condus la redactarea unei singure programe pentru Limba modernă 2, indiferent de limba de studiu aleasă (știut fiind că nivelurile nu sunt definite în funcție de specificitatea unei limbi, ci de achiziția de comunicare pe o anumită tipologie). Această opțiune în proiectarea curriculară accentuează o dată în plus centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Din punct de vedere structural, programa cuprinde, pe lângă Nota de prezentare:

- competențe generale, care sunt urmărite pe întreg parcursul ciclului gimnazial;
- competențe specifice, care sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărei clase;

- activități de învățare, care reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice (aceste enunțuri sunt orientative);
- conținuturi, care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice;
- sugestii metodologice, care au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Competențe generale

- 1. Receptarea de mesaje orale simple**
- 2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală**
- 3. Receptarea unor mesaje scrise simple**
- 4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuale**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple**

Clasa a V-a
<p>1.1. Oferirea unei reacții nonverbale adecvate la salut / o întrebare/ o instrucțiune simplă, rostită clar și rar</p> <p>Răspuns nonverbal la o comandă simplă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pantomimă / să jucăm teatru (de ex. Intrăm într-o casă cu fantome, suntem atenți, auzim ceva, ne e frică etc); - găsește / arată un obiect; - deschide ușa, închide geamul; - arată o parte a corpului etc; - participarea la un joc de comunicare pe bază de instrucțiuni consecutive: ridică-te, sari, întoarce-te, vino, atinge-ți nasul etc.
<p>1.2. Recunoașterea unor repere spațiale (stânga, dreapta, aici, acolo, pe, sub, în, în fața, în spatele)</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea poziției prin mișcarea mâinii; - schimbarea poziției unui obiect în funcție de un enunț; - realizarea unui desen pentru a situa în spațiu (ex. O pisică într-o cutie, un copil pe un pat, un creion sub un penar etc); - participarea la activități de poziționare în spațiu a corpului sau a obiectelor: întoarce-te la dreapta / la stânga, așează-te lângă / în mijlocul, așează un obiect la dreapta / la stânga altui obiect.
<p>1.3. Identificarea unor aspecte culturale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe scurte din filme de animație / audierea unor dialoguri scurte; - audiția unor poezii / a unor cântece simple, cu atenție la pronunția și articularea corectă a unor nume de regiuni din Franța și a unor nume de persoane în limba franceză; - vizionarea / audierea unui generic de la o emisiune pentru copii / tineret.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a V-a
<p>2.1. Reproducerea unor formule / unor mesaje simple și scurte, respectând pronunția și intonația specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - repetarea formulilor de salut și de prezentare; - exerciții; joc de articulare corectă a fonemelor și a modelelor articulatorii specifice limbii franceze; - jocuri / exerciții de dicție / exerciții cu frământări de limbă.
<p>2.2. Participarea la dialoguri simple în contexte de necesitate imediată</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol simple după un scenariu dat; - lectura cu voce tare, cu intonație corectă, a unui scurt dialog; - verbalizarea unei pantomime / a unei scenete.
<p>2.3. Prezentarea unui obiect / unei persoane / unui personaj prin identificare</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea și numirea unei persoane / a unui obiect; - oferirea de răspunsuri la întrebări de tipul „cine este?”, „ce este?”; - jocuri cu obiecte din universul apropiat; - prezentarea unui coleg.

Clasa a V-a**2.4. Manifestarea disponibilității de a explora noi modele articulatorii de intonație și accent**

- interpretarea de cântece / recitarea de poezii scurte;
- replici în scenete;
- pregătirea unei petreceri / serbări;
- alegerea unui prenume tipic de utilizat la ora de limba franceză.

3. Receptarea unor mesaje scrise simple**Clasa a V-a****3.1. Recunoașterea semnificației unor fraze uzuale tipice pentru viața cotidiană**

- jocuri pentru asocierea unor simboluri iconice / obiecte cu formele verbale corespunzătoare;
- realizarea unor colecții de indicatoare rutiere ilustrate / Lectura unor texte scurte conținând cuvinte și expresii uzuale (poezii, dialoguri);
- efectuarea unor comenzi simple la calculator (deschidere, închidere, copiere, lipire, imprimare etc).

3.2. Identificarea semnificației globale a unui text simplu peteme familiare

- oferirea de răspunsuri la întrebări de tipul „Despre ce este vorba în text?”;
- exerciții de tip adevărat / fals / cu alegere multiplă;
- alegerea unei imagini potrivite / a unui obiect potrivit dintr-un set pentru a ilustra semnificația textului.

3.3. Descifrarea unor mesaje simple, familiare, primite de la prieteni / colegi / profesor în situații uzuale

- citirea corectă în alfabet Braille sau în scriere obișnuită, cu caractere mărite, a diacriticelor specifice limbii franceze (à, â, é, è etc);
- completare de texte lacunare;
- oferirea de răspunsuri la întrebări referitoare la informațiile dintr-un text / SMS / mesaj electronic cu privire la situații uzuale;
- trimiterea de bilețele colegilor în scopul efectuării unei instrucțiuni.

3.4. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor mesaje scrise simple

- căutarea de felicitări pe site-uri specializate pentru a le potrivi cu profilul unui coleg / cu un anumit eveniment;
- realizarea unui album ilustrat / colecționarea de felicitări cu sărbători din spațiul cultural francez specifice unui anumit sezon pe baza mesajelor descoperite pe site-uri de felicitări;
- lectura globală de benzi desenate / texte de pe Internet, imprimate în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite (felicitări, mesaje ocazionate de diverse sărbători din spațiul cultural francez, poezii sau versuri ale unor cântece).

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuale**Clasa a V-a****4.1. Scrierea unei felicitări de ziua cuiva sau pentru o sărbătoare**

- realizarea unui calendar al sărbătorilor din Franța;
- confecționarea unei felicitări / scrierea pe o felicitare a unui mesaj simplu uzual sau a unuia personalizat;
- realizarea unui schimb de felicitări de 1 iunie / pentru o sărbătoare specifică.

4.2. Redactarea unui mesaj simplu către un coleg / prieten

- exerciții de scriere după dictare în vederea ortografierii corecte, în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite, a diacriticelor și a grupurilor de litere

Clasa a V-a
specifice limbii franceze; - scrierea unui SMS („Sunt acasă”, „Te rog, sună”, „Trimite-mi fotografia”, „Scrie-mi, te rog” etc); - joc cu bilețele între grupe; - utilizarea de simboluri și emotikons pentru a redacta un mesaj simplu.
4.3. Participarea la proiecte de grup în care se elaborează cu sprijin mesaje scurte - realizarea unui afiș pentru un eveniment; - realizarea unui album al clasei cu scurte mesaje personale; - alcătuirea unei colecții de fotografii însoțite de scurte enunțuri de prezentare / realizarea unor proiecte de grup care conțin colecții de texte, anunțuri, mesaje personalizate scrise în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Suporturi de învățare	Microdialoguri în situații autentice de comunicare Panouri, afișe, orare Cântece / poezii care să faciliteze învățarea pronunției, familiarizarea cu sonoritățile limbii franceze Scurte filme de animație / generic de emisiune pentru copii Mesaje simple și scurte orale și scrise
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Formule de salut Zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile Obiecte uzuale Numere, culori Comenzi simple Membrii familiei Corpul omenesc Activități curente Repere spațiale
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A saluta A (se) prezenta (pe cineva) A identifica un obiect A localiza elementar A descrie simplu ceva / pe cineva (1-2 calități) A felicita A mulțumi

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea semnificației globale a unui mesaj oral clar articulat în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - răspuns la întrebarea “Despre ce e vorba în...?”; - selectarea variantei corecte dintr-un set prezentat (imagine semnificativă și imagine plauzibilă / distractori / variante de răspuns oral; - alegerea variantei corecte din exerciții de tip adevărat / fals.
<p>1.2. Identificarea orei și a cantității exprimate numeric (prețuri, numere) în cadrul unui mesaj audiat, articulat clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> - întrebări și răspunsuri referitoare la oră pe baza unui desen / ceas; - joc de rol la magazin : clientul plătind prețul corect în funcție de mesajul audiat.
<p>1.3. Explorarea unor aspecte culturale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionare de clipuri / audierea unor dialoguri scurte, adecvate din punct de vedere tematic și lingvistic; - audiții muzicale, ascultarea de cântece și acompanierea cu jucării muzicale; - urmărirea unor clipuri de promovare a unor filme pentru copii / tineret.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formularea unui mesaj simplu în situații uzuale, cu sprijin din partea interlocutorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea unui obiect; - exprimarea unei calități; - exprimarea unei cereri / nevoi.
<p>2.2. Cererea și oferirea de informații referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la jocuri de rol la magazin / la supermarket etc; - simulări conversaționale client-vânzător; - jocuri aritmetice simple; - simulări cu ceasuri.
<p>2.3. Descrierea simplă a unei persoane / unui personaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea câtorva trăsături ale unui prieten, ale colegului de bancă; - realizarea unui colaj / desen al unui personaj de desen animat și verbalizarea portretului respectiv / descrierea orală a unui personaj; - prezentarea galeriei personajelor preferate (de exemplu, prezentarea unei expoziții cu afișe realizate prin colaj / desen) / descrierea orală a unor personaje preferate.
<p>2.4. Manifestarea deschiderii pentru a participa la scurte interacțiuni sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - practicarea formulelor conversaționale, a convențiilor de comunicare, cu atenție la pronunțarea corectă a sunetelor și a grupurilor de sunete specifice limbii franceze; - joc de rol pe teme la alegerea elevilor; - pantomimă / descrierea unui personaj și ghicirea acestuia într-o acțiune.

3. Receptarea unor mesaje scrise simple

Clasa a VI-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor din panouri și semne aflate în locuri publice pentru</p>

Clasa a VI-a
<p>facilitarea orientării</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Căutarea comorii” pe baza unor simboluri și semne; - exerciții de identificare a unor informații vitale de securitate (pericol, nu traversați, drum blocat, linie în construcție...), folosindu-se hărți obișnuite sau hărți tactile; - realizarea unui desen / descrierea orală a unui traseu pe baza unor instrucțiuni scrise simple.
<p>3.2. Identificarea unor elemente importante de reperare a unui eveniment pe un afiș (inclusiv afiș digital) sau pe un alt suport</p> <ul style="list-style-type: none"> - localizarea unui concert / spectacol – loc și dată de desfășurare; - identificarea locului și a orei de desfășurare a unui eveniment sportiv pe un bilet de intrare tipărit în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite; - identificarea artiștilor participanți la un eveniment muzical pe baza unui afiș.
<p>3.3. Identificarea datelor cuprinse într-un formular simplu (nume, prenume, data nașterii, adresa)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor dintr-o carte de identitate / formular de înregistrare la hotel; - jocuri de tipul « vânătoria de spioni »; - identificarea unui coleg după descrierea sumară a celui căutat.
<p>3.4. Manifestarea deschiderii pentru receptarea de mesaje scrise simple în limbă străină</p> <ul style="list-style-type: none"> - descoperirea mesajelor din reclame, aplicații, jocuri pe calculator; - selectarea de mesaje publicitare pe domenii de interes (de exemplu jocuri pe calculator / telefoane / mașini modă etc.), folosindu-se computerul dotat cu sinteză vocală; - realizarea unei colecții de reclame preferate pe tematica unui proiect.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuale

Clasa a VI-a
<p>4.1. Completarea de date personale (nume, prenume, adresă, vârstă, pasiuni etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - completare de formulare diverse (ex. echipa de volei, clubul de șah, înscrierea la bibliotecă etc); - întocmirea unei fișe de identitate a unui personaj îndrăgit, a unei personalități; - realizarea albumului clasei cu câte o pagină pentru fiecare elev (poză / desen / colaj și câteva date personale) / realizarea unui dosar cu formulare completate cu date personale pentru fiecare elev, cu acordarea de atenție în privința scrierii corecte în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite a diacriticelor și grupurilor de litere specifice limbii franceze.
<p>4.2. Redactarea de mesaje simple despre sine / despre alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - postarea unui mesaj simplu pe un blog / rețea de socializare; - scrierea unui mesaj simplu de prezentare către un prieten prin corespondență (o scurtă autocaracterizare : trăsături fizice, mâncare preferată, pasiuni etc); - realizarea unei expoziții / a unei colecții de descrieri cu personaje / persoane celebre, indicând câteva detalii pentru fiecare.
<p>4.3. Manifestarea disponibilității pentru schimbul de mesaje scrise simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - propunerea de teme stimulante pentru redactare; - oferirea de sugestii pentru configurarea blogului clasei; - utilizarea unei « cutii cu răvașe” pentru a trimite mesaje scurte, ilustrate, către colegi și pentru a identifica expeditorul.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Suporturi de învățare	Scurte anunțuri din spațiul public (magazin, școală, bibliotecă) Cărți de vizită tipărite în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite Texte scurte cu sau fără ilustrații Felicitări / imagini / desene Formulare Scurte clipuri video / dialoguri scurte
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Locuința / Mobilier Familia / Sărbători în familie/ date personale Personaje din filme / cărți îndrăgite Îmbrăcăminte Vremea Orașe / mijloace de transport Pasiuni / locuri pentru petrecerea timpului liber Magazine, mărfuri specifice, bani / cumpărături
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A solicita și a oferi informații (referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei, a vremii) A face o descriere simplă (persoană, personaj) A exprima gusturi și preferințe A exprima posesia A localiza / a situa în timp și spațiu A da instrucțiuni

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea de mesaje orale simple

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea unor detalii din mesaje simple, articulate clar și rar, în contexte cunoscute / previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui desen / rostirea unui cuvânt semnificativ – în funcție de un mesaj audiat; - răspunsuri la întrebări simple despre anumite mesaje audiate; - bifarea / alegerea elementelor recunoscute într-o listă / un tabel.
<p>1.2. Urmărirea unor instrucțiuni simple de orientare, în vederea atingerii unui obiectiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - mimare de acțiuni în funcție de instrucțiuni (mergi înainte, ia-o la stânga, încă cinci pași înainte); - marcarea cu săgeți / identificarea pe o hartă simplă a unui oraș / hartă a comorii pe o insulă pustie; - indicarea traseului pe un plan / o hartă.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru descoperirea unor aspecte culturale specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea unui document audio-video autentic și simplu ca punct de plecare a unei activități / unui proiect; - vizitarea virtuală a unui muzeu; - asocierea unor imagini / a unor obiecte cu mesajul audiat.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VII-a
<p>2.1. Exprimarea unei preferințe</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea simplă a preferinței; - realizarea unui top al preferințelor din clasă; - realizarea unui tabel în grup pentru a relaționa preferințele cu membrii grupului.
<p>2.2. Cererea și oferirea de informații referitoare la casă, familie, adresă, persoane, pasiuni, obiceiuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri scurte între elevi sau elev-profesor pentru a afla adresa cuiva / tipul de locuință; - dialoguri pentru prezentarea familiei / a prietenilor (ex. descrierea membrilor familiei, vârsta, profesia, pasiuni); - dialoguri pe marginea unei imagini / a unui document audio (ex. discutarea unei fotografii de familie / dintr-o excursie / discutarea unui clip audio).
<p>2.3. Descrierea unor obiecte, a locuinței</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui desen / colaj al camerei (personale / vizate) / descrierea orală; - prezentarea casei / apartamentului; - prezentarea unui obiect realizat din materiale reciclabile / în cadrul unui proiect la altă disciplină etc.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru exprimarea personală într-o limbă străină</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea limbii franceze pentru a se exprima în contexte de comunicare uzuală, cu atenție acordată pronunției sunetelor și grupurilor de sunete specifice limbii franceze, precum și exprimării prin enunțuri coerente; - prezentarea produselor unor activități de proiect (afișe / postere / pliante / broșuri etc); - realizarea de vlog, montaj video / audio și postarea pe Youtube; se vor folosi computere dotate cu sinteză vocală.

3. Receptarea unor mesaje scrise simple

Clasa a VII-a
<p>3.1. Identificarea unor detalii din texte simple care conțin informații uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea de informații de pe Internet pe o temă dată; - exerciții de completare de text lacunar pe baza informațiilor aflate din text; - oferirea de răspunsuri la întrebări simple referitoare la text.
<p>3.2. Extragerea informațiilor dintr-un text scurt, însoțit de ilustrații</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de postere / descrieri pe baza informațiilor din text: animalul meu preferat, actorul meu preferat; - căutarea de informații care pot fi asociate unor imagini (vizuale / tactile) sau căutarea de imagini (vizuale / tactile) care pot fi asociate unor informații; - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări pe marginea textului.
<p>3.3. Identificarea informațiilor din mesaje scrise simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea unei activități în funcție de mesajul primit; - participarea la un joc în funcție de instrucțiunile specifice; - realizarea unui joc de pantomimă / a unui joc de rol în funcție de mesajul primit pe un bilet.
<p>3.4. Manifestarea interesului pentru lectura de orientare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de orientare pe hartă, plan, în spațiul clasei, în funcție de instrucțiuni; se vor folosi hărți obișnuite sau hărți tactile, planuri obișnuite sau obținute prin desene scoase în relief; - realizarea de colecții (ex. itinerarii de vacanță folosind hărți, pagini web, planuri de oraș / muzeu, pliante; prospecte de produse din spațiul cultural francez; instrucțiuni de jocuri în limba franceză etc); se vor folosi materiale obișnuite sau tactile, precum și materiale tipărite în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuale

Clasa a VII-a
<p>4.1. Redactarea de mesaje simple și scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unei etichete / scurte prezentări pentru o imagine / un obiect; - redactarea unei invitații / unui mesaj de mulțumire; - elaborarea unui pliant / mesaj publicitar pe o temă dată; - realizarea unui fluturaș cuprinzând mesaje verbale și iconice pentru a comunica rezultatele unui proiect.
<p>4.2. Descrierea unor aspecte ale vieții cotidiene (oameni, locuri, școală, familie, hobby-uri), folosind fraze simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui album / unei colecții de descrieri cu hobby-urile clasei; - alcătuirea unui poster de grup cu eroii preferați; - realizarea unei expoziții cu membrii clasei, cuprinzând fotografia acestora, numele și pasiunile lor.
<p>4.3. Manifestarea interesului pentru participarea la schimbul de mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea diverselor aplicații digitale pentru corespondență (e-mail, whatsapp, SMS); se vor folosi computere sau alte dispozitive digitale dotate cu sinteză vocală; - redactarea de mesaje pe bilețele, transmiterea în clasă și identificarea expeditorului, acordându-se atenție scrierii corecte în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite a diacriticelor și a grupurilor de litere specifice limbii franceze; - utilizarea TIC între membrii grupului pentru a comunica în limba franceză în vederea dezvoltării unui proiect.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Suporturi de învățare	Scurte anunțuri din spațiul public (magazin, gară, aeroport, club sportiv) Mesaje simple (robot telefonic, sms) Texte scurte Broșuri / pliante / mesaje publicitare/afișe publicitare E-mail / cărți poștale / vlog
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Feluri de mâncare Ocupații Pasiuni / Obiceiuri Momentele zilei / Programul zilei Comunitatea - orașul / satul Mijloace de comunicare - sms, e-mail, rețele de socializare Călătorii Lumea animalelor
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A relate la prezent, trecut A exprima intenții / planuri de viitor A descrie obiecte, monumente, activități A prezenta activități generale / obișnuite A iniția și a menține un schimb verbal A urma indicații de orientare A compara A solicita și a oferi informații despre evenimente, experiențe prezente și trecute

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea de mesaje orale simple**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea semnificației unor schimburi verbale pe teme familiare, clar articulate</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la interacțiuni verbale în contexte sociale uzuale (la piață, pe stradă, timp liber); - oferirea de răspunsuri scurte la întrebări pe marginea mesajelor audiate; - identificarea situației de comunicare (cine vorbește, cu cine, despre ce).
<p>1.2. Sesizarea detaliilor principale din mesaje și anunțuri clare și simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - completare de tabel lacunar / liste; - realizarea unui organizator grafic / a unei scheme pe baza informațiilor selectate; - oferirea unei reacții adecvate la mesajul audiat.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru diversitatea culturală</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea vorbitorilor din mesajul audiat (fată / băiat, tânăr / bătrân etc); - recunoașterea unui eveniment cultural dintr-un document audiat; - observarea erorilor de pronunție / intonație din mesaje simple.

2. Exprimarea orală în situații de comunicare uzuală

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Exprimarea unei opinii în legătură cu un subiect familiar / situație cunoscută</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a acordului / dezacordului; - oferirea unei explicații de tipul: e bine, e dificil, e ușor, e interesant, e agreabil; - propunerea unei teme de proiect de grup, discutarea etapelor acestuia.
<p>2.2. Participarea la scurte interacțiuni verbale, cu sprijin din partea interlocutorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - oferirea de răspunsuri și reacții la întrebări / invitații / oferte; - formularea de întrebări și răspunsuri pentru a afla / oferi detalii de identificare; - solicitarea de sprijin pentru a afla un cuvânt / pronunția corectă a unui cuvânt / pentru a continua un schimb verbal.
<p>2.3. Realizarea unor expuneri scurte, exersate, a unui subiect familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea în câteva cuvinte a unui poster / unei activități de proiect; - raportarea unei activități pe baza unui plan pregătiri prealabile; - realizarea unei liste pe baza căreia se va face o scurtă expunere.
<p>2.4. Participarea la schimbul verbal fără teama de eșec</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea unei variante simple de exprimare; - solicitarea ajutorului interlocutorului, la nevoie; - utilizarea nonverbalului pentru a transmite o informație / emoție / idee. alegerea unui prenume tipic de utilizat la ora de limba franceză.

3. Receptarea unor mesaje scrise simple

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor de care are nevoie din liste sau din texte funcționale simple (pliante, meniuri, orare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de căutare a unor informații necesare în broșuri informative simple; - exerciții de asociere a alimentelor și preparatelor culinare cu principalele mese ale zilei; - găsirea unui meniu adecvat, în funcție de o dietă, din broșura unui restaurant; - identificarea unei curse aeriene pe un orar de zbor; se va folosi computerul dotat cu

Clasa a VIII-a
sinteză vocală și materiale tipărite în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite.
<p>3.2. Extragerea informațiilor dintr-un text clar structurat (articole de ziar / digitale simple, broșuri), în care numerele și numele joacă un rol important</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea documentării pentru proiecte pe teme de interes : o zi din viața lui...; un monument celebru etc; - selectarea unui film sau a unei emisiuni dintr-un program TV / radio, pe bază de criterii (ex. Ora de difuzare, genul filmului / al emisiunii, vârstă, preferințe etc); se va folosi computerul dotat cu sinteză vocală; - identificarea principalelor puncte de atracție turistică dintr-o regiune pe bază de pliante, hărți turistice, broșuri etc; se vor folosi materiale tipărite în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite, precum și hărți obișnuite sau hărți tactile; - completarea de text lacunar cu datele obținute din lectură.
<p>3.3. Extragerea de informații din reclame de mici dimensiuni</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea unor componente ale reclamei; - asocierea dintre text și imagine / obiect; - căutarea de reclame pentru anumite produse / servicii, de exemplu: colecționarea de reclame pentru telefoane de ultimă generație sau pentru vacanțe de vară.
<p>3.4. Manifestarea disponibilității pentru informare prin lectură</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui afiș / unui text scris de tipul « Știați că » pe baza unei activități de documentare; - documentarea în vederea realizării unor proiecte cu caracter cultural / proiecte transdisciplinare / proiecte la alte discipline; - concurs de informații insolite pe tematici propuse de clasă.

4. Redactarea de mesaje simple în situații de comunicare uzuale

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Completarea unui formular cu informații de identificare (educație, interese, competențe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei prezentări a membrilor unui grup pe baza unui formular; - realizarea unei "fișe personale" a unui sportiv celebru / actor / cântăreț / animal preferat; - completarea de formulare pentru diverse situații: înscrierea la bibliotecă, la clubul de lectură, la cercul exploratorilor etc, acordându-se atenție scrierii corecte în alfabet Braille sau în scriere obișnuită a diacriticelor și grupurilor de litere specifice limbii franceze.
<p>4.2. Prezentarea unei activități în scris, utilizând cuvinte de legătură (« și », « dar », « pentru că »)</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unui text lacunar folosind cuvinte de legătură; - redactare de text pe baza unui suport vizual & verbal (întrebări, repere); - redactarea unui text prin ordonarea logică a unor propoziții date; - oferirea unei explicații simple, introduse prin « pentru că ».
<p>4.3. Depășirea fricii de eșec în redactare / schimbul de mesaje scrise</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de revizuire a propriilor texte; - exerciții de interevaluare a produselor de redactare; - participarea la întocmirea grilelor de evaluare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Suporturi de învățare	Documente audio-video cu mesaje scurte și clar articulate Scurte secvențe din emisiuni TV / podcast / radio pe teme familiare / Articole de ziar scurte și simple, inclusiv în format digital, pe teme familiare Texte simple Meniuri Orare
Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	Sărbători naționale / Tradiții și obiceiuri specifice Activități de interes: muzică, sport, sporturi extreme, protecția animalelor / protecția mediului Vacanța Boli, viață sănătoasă Ustensile și aparate, instrucțiuni de folosire Planuri de viitor
Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)	A exprima cantități A exprima acordul și dezacordul A accepta / a refuza o ofertă A face o promisiune A cere / a exprima o părere A relata simplu la timpul prezent și trecut A redacta un text simplu la timpul trecut A exprima o acțiune la timpul viitor A exprima durata

Sugestii metodologice

În clasele a V-a – a VIII-a, proiectarea didactică va avea în vedere situații de învățare compatibile cu dezvoltarea de competențe de comunicare corespunzătoare nivelului A2.1, cu precădere la clasa a VIII-a fiind incluse achiziții incipiente de nivel A2.

Pentru un demers eficient sugerăm:

- folosirea limbii țintă (limba franceză) în fraze simple pentru orice situație de comunicare din clasă; se va evita, pe cât posibil, traducerea sau folosirea variantei familiare elevului;
- utilizarea în măsura posibilităților și a nonverbalului pentru a sprijini învățarea intuitivă, profesorul recurgând la folosirea diverselor obiecte în concordanță cu semnificația cuvintelor învățate la clasă pentru a oferi puncte de acces relevante sau pentru a explica un concept;
- organizarea de activități pe grupe pentru a stimula interacțiunea în limba franceză; acest context de lucru este și un context de comunicare securizant în care elementele specifice limbii franceze (de la acte de vorbire la aspecte fonetice de ritm, accentuare și intonație) capătă funcționalitate fără niciun efort;
- monitorizarea activităților pe grupe în vederea folosirii limbii franceze;
- oferirea de exemple și analogii reprezentative pentru intuirea unor regularități ale limbii (articularea atentă și eventuala explicare a scrierii unor cuvinte pentru a-i sprijini pe elevi în a observa anumite mărci gramaticale, elevii structurându-și astfel progresiv regula); asemenea exemple nu ar trebui să facă obiectul unor lecții sau secvențe de lecții separate, ci să apară în mod firesc pe parcursul diverselor activități de comunicare (profesorul poate propune un „stop- cadru” pentru observarea regularității și poate oferi mai multe exemple, eventual solicitând elevilor să găsească și ei ceva similar);
- recurgerea la un context autentic de comunicare, creat în clasă pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele stipulate în prezenta programă;
- realizarea unei lecturi de comprehensiune: accentele formative trebuie să fie puse pe semnificații și pe explorarea acestora la nivelul textului; lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului; lectura nu trebuie să fie utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii; totodată, lectura cu voce tare, ca activitate în sine, poate fi contraproductivă pentru comprehensiune; pronunția și intonația vor fi exersate prin activități de tipul: recitare de poezii, jocuri amuzante (de pronunție), cântece;
- stimularea exprimării orale și scrise simple, care se dezvoltă progresiv - de exemplu, în cadrul descrierii vom începe cu o singură trăsătură simplă (mic, mare, culori), apoi vom trece la două trăsături (de exemplu: dimensiune + culoare) și așa mai departe;
- propunerea de teme motivante de lucru - teme simple pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC;
- propunerea de sarcini de lucru la alegere pentru a stimula implicarea tuturor elevilor; diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcție de:
- profilul cognitiv al elevului (de exemplu, ca răspuns la o solicitare de lectură elevii pot explica pentru a indica ceea ce au înțeles din text);
- nivelul de achiziție (de exemplu: relatarea unei acțiuni sau a mai multora);
- interese (de exemplu: modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
- centrarea probelor de evaluare pe măsurarea nivelului de performanță în cadrul diverselor competențe specifice avute în vedere (de ex., sarcini de producere a unui mesaj scris, înțelegerea unui text scris sau audiat).

**În cele ce urmează prezentăm câteva recomandări specifice limbii franceze.
EXEMPLE PENTRU LIMBA FRANCEZĂ**

CLASA a V-a

Teme recomandate:

- Copilul despre sine: nume, vârstă, naționalitate, însușiri fizice.
- Familia: membrii familiei.
- Locuința: încăperile casei, camera personală, mobila.
- Școala: obiectele școlarului, clasa.
- Zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, exprimarea datei.
- Elemente de cultură și civilizație: nume și prenume tipice, orașe și țări importante.

Teme de proiect recomandate:

1. Poster / Colecție de descrieri ale locuinței / clasei / școlii.
2. Album cu activități curente (imagini, desene, felicitări etc).
3. Dicționar al prenumelor specifice din România și Franța / țări francofone.
4. Poster / Colecție de descrieri ale unor obiecte preferate.
5. Foto / album de familie / Colecție cu descrieri ale membrilor familiei.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

- a saluta
  - *utilizarea formulelor tipice (de exemplu: Salut, ... / Bonjour, ... Ça va ?; Au revoir / À bientôt);*
  - *distincția tu / vous (de exemplu: Comment vas-tu ? / Comment allez-vous ?).*
- a (se) prezenta (pe cineva)
  - *utilizarea pronumelui personal subiect;*
  - *utilizarea verbelor: être, avoir, s'appeler (de exemplu: Je m'appelle... J'ai 10 ans / Je suis élève / Je suis roumain... etc.);*
  - *utilizarea adjectivelor de naționalitate (de exemplu: Je suis français/française...);*
  - *utilizarea verbelor de grupa I (de exemplu: J'aime...).*
- a identifica un obiect
  - *folosirea structurilor tipice (les présentatifs): c'est/ce sont;*
  - *distincția masculin / feminin, singular / plural la nivel de substantive prin articolul hotărât / nehotărât.*
- a localiza elementar
  - *localizarea obiectelor din clasă cu ajutorul prepozițiilor: sur, dans, devant, derrière etc. (De exemplu: sur le pupitre..., dans le sac..., devant la classe... etc.);*
  - *utilizarea il y a + substantiv.*
- a descrie simplu ceva / pe cineva (1-2 calități)
  - *folosirea adjectivelor (distincție masculin / feminin, singular / plural) (de exemplu: Il est / Elle est + adjectiv calificativ: grand(e), petit(e), intelligent(e), sympa etc.);*
  - *utilizarea verbelor de grupa I și a verbelor aller, faire (de exemplu: Il/elle aime faire du sport... Il / elle fait du tennis... etc.).*
- a felicita
  - *utilizarea formulelor tipice (de exemplu: Bon anniversaire / Joyeux anniversaire! Bravo ! Bon travail !).*
- a mulțumi
  - *utilizarea formulelor tipice (de exemplu: Merci... Volontiers. /De rien.).*

N. B. Elementele de construcție a comunicării, prezentate descriptiv, se găsesc în Anexă.

CLASA a VI-a**Teme recomandate:**

- Copilul despre sine: însușiri și stări sufletești, părțile corpului, starea sănătății.
- Familia: relații de rudenie.
- Profesii.
- Locuința: mobilier, electrocasnice.
- Școala: activități școlare, orar.
- Copilul și lumea înconjurătoare: orașul / localitatea (aspecte din viața cotidiană).
- Vremea -caracteristici climatice.
- Activități: momentele zilei, exprimarea orei, activități curente, activități pentru timpul liber, convorbiri telefonice.
- Elemente de cultură și civilizație: denumiri geografice, regiuni.

Teme de proiect recomandate:

1. Jocuri: le jeu du bonhomme.
2. Confectionarea unei cărți: Personajele mele preferate.
3. Alcătuirea de colaje / colecții cu descrieri ilustrând moda.
4. Joc de rol - buletin meteo.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

- a solicita și a oferi informații (referitoare la numere, la prețuri, la exprimarea orei, a vremii)
  - *utilizarea formelor tipice «il est» pentru a indica ora / «il fait chaud» etc.;*
  - *utilizarea formulelor de politețe : S'il te plaît, / Je voudrais ...;*
  - *utilizarea adjectivului numeral: Ça coûte dix euros.*
- a face o descriere simplă (persoană, personaj)
  - *utilizarea substantivelor și a adjectivelor calificative / demonstrative: Ce sportif est.*
- a exprima gusturi și preferințe
  - *utilizarea formelor tipice « j'aime / je n'aime pas...»;*
  - *utilizarea adjectivelor calificative / posesive: Mon actrice préférée.. .*
- a exprima posesia
  - *utilizarea formelor tipice: adjectivul posesiv / apartenența exprimată prin "de + nom propre" (C'est mon livre d'histoire.. Le téléphone de Paul est sur le bureau.).*
- a localiza / a situa în timp și spațiu
  - *utilizarea de adverbe de timp și de loc : maintenant, ce matin, demain, ici, là;*
  - *utilizarea indicativului prezent;*
  - *utilizarea structurilor interogative : Où ... / Quand... /Combien... ? Quelle heure ...?*
- a da instrucțiuni
  - *utilizarea formelor tipice: imperativul (Ouvre la porte, s'il te plaît!) / indicativul prezent (Tu tournes à droite....);*
  - *localizarea prin adverbe: Ma classe est là.*

N. B. Elementele de construcție a comunicării, prezentate descriptiv, se găsesc în Anexă

Clasa a VII-a**Teme recomandate:**

- Universul personal: îmbrăcăminte, cumpărături, gusturi și preferințe.
- Gastronomia: alimente, ingrediente, feluri de mâncare, mesele zilei.
- Mediul înconjurător: plante și animale.
- Oameni și locuri: obiective turistice și culturale.

- Obiceiuri și tradiții: sărbători tradiționale și de familie.
- Elemente de cultură și civilizație: personaje îndrăgite din literatura pentru copii / adolescenți, filme.

Teme de proiect recomandate:

1. Prezentare - instituții din localitatea natală (imagini și descriere).
2. Broșură cu rețete tradiționale din zona natală.
3. Pliant cu imagini și scurte descrieri ale unor meserii.
4. Chestionar / Anchetă - Care sunt pasiunile tinerilor?

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

- a relata la prezent, trecut
  - *utilizarea indicativului prezent / a perfectului compus (Je me lève à 7h00 .. / Hier soir, j'ai été au cinéma et ..);*
  - *folosirea elementelor de legătură în frază: avant, après, il y a + unitate temporală (Il y a une semaine, mes parents et moi, nous avons visité.).*
- a exprima intenții / planuri de viitor
  - *exprimarea viitorului prin indicativul prezent însoțit de indicatori temporali, demain, dans + unitate temporală (Demain, nous finissons notre projet./ Dans trois jours, mes parents et moi, nous visitons.);*
  - *utilizarea prepozițiilor de și à (venir de / aller à).*
- a descrie obiecte, monumente, activități, evenimente
  - *utilizarea substantivelor și a gradelor de comparație pentru adjectivele curente (Le Louvre est le musée le plus grand du monde);*
  - *utilizarea adjectivelor și a pronomelor nehotărâte uzuale (Chaque lundi, nous faisons de la danse);*
  - *utilizarea articolului contractat.*
- a prezenta activități generale / obișnuite
  - *utilizarea indicativului prezent (al verbelor pronominale) - (Tous les jours je me réveille à 7h00^);*
  - *folosirea elementelor de legătură în frază: avant, après, vers.*
- a iniția și a menține un schimb verbal
  - *a saluta / a-și lua rămas bun, a mulțumi;*
  - *utilizarea intonației, a ritmului și a accentuării adecvate;*
  - *utilizarea condiționalului prezent (ca expresie a politeții);*
  - *utilizarea pronumelui demonstrativ cu valoare neutră (ce, ça) - Tu aimes ça?*
- a urma indicații de orientare
  - *construcțiile verbale cu prepozițiile de și à (venir de / aller à);*
  - *utilizarea intonației, a ritmului și a accentuării adecvate;*
  - *folosirea structurilor interogative;*
- a compara
  - *utilizarea structurilor comparative (adjectivul).*
- a solicita și a oferi informații despre evenimente, experiențe prezente și trecute
  - *utilizarea accentuării și a intonației adecvate (afirmativă, interogativă, exclamativă);*
  - *utilizarea adjectivului nehotărât (tout, chaque) și a pronumelui nehotărât (quelque chose / rien, quelqu'un / personne);*
  - *utilizarea indicativului prezent (verbele pronominale, forme uzuale, verbelor de grupa a III-a) și a perfectului compus (verbele conjugate cu auxiliarul avoir);*
  - *utilizarea adverbilor de cantitate: peu, beaucoup, trop, assez.*

N. B. Elementele de construcție a comunicării, prezentate descriptiv, se găsesc în Anexă.

Clasa a VIII-a**Teme recomandate:**

- Universul personal: prietenia, relații între tineri, schimburi sociale.
- Mediul înconjurător: reciclarea deșeurilor.
- Timp liber: excursii, călătorii.
- Mijloace moderne de comunicare: telefonie mobilă, internet, mass-media.
- Elemente de cultură și civilizație: personalități din spațiul francofon.

Teme de proiect recomandate:

1. Pliant conținând responsabilitățile proprietarilor de animale.
2. Pliant cu măsuri privind economisirea energiei electrice, în scopul protejării mediului înconjurător.
3. Pagină de ziar: știri sportive din școală.
4. Proiect - Les loisirs. Les jours fériés.
5. Articol pe blog: atracții turistice dintr-un oraș apropiat din regiunea natală.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

- a exprima cantități
  - *articolul partitiv;*
  - *numeralul;*
  - *adverbul de cantitate (beaucoup de, trop de, peu de).*
- a exprima acordul și dezacordul
  - *utilizarea elementelor de legătură în frază: avec, pour, contre, parce que (de exemplu: Je suis d'accord avec toi, parce que ...);*
  - *utilizarea intonației, a ritmului și a accentuării adecvate.*
- a accepta/ a refuza o ofertă
  - *propoziția afirmativă / negativă;*
  - *utilizarea elementelor de legătură în frază: parce que (de exemplu: Oui, je veux bien ... / Non, je suis désolé, je ne peux pas parce que ...);*
  - *utilizarea intonației, a ritmului și a accentuării adecvate.*
- a face o promisiune
  - *utilizarea viitorului simplu și a viitorului apropiat;*
  - *pronumele complemente (je te promets).*
- a cere/ a exprima o părere
  - *propoziția interogativă,*
  - *indicativul prezent: Je crois que / Je pense que,*
  - *utilizarea intonației, a ritmului și a accentuării adecvate.*
- a relata simplu la prezent și trecut
  - *utilizarea prezentului / a perfectului compus (de exemplu: Hier, je suis allé au cinéma et j'ai vu une comédie.);*
  - *utilizarea pronomelor relative simple (Ex : Voilà une ville que j'aimerais voir. C'est un endroit qui attire beaucoup de touristes...);*
  - *nuanțare prin utilizarea elementelor de legătură : mais, parce que, alors (ex : Je suis fort en maths alors je ferais des études scientifiques. Mais j'aime bien l'histoire.).*
- a redacta un text simplu la trecut
  - *perfectul compus alcătuit cu auxiliarul être;*
  - *negația ne..jamais / ne..plus / ne..rien / ne..personne;*
  - *folosirea pronumelui complement indirect;*
  - *folosirea pronumelui relativ simplu: qui, que;*
- a exprima o acțiune la timpul viitor
  - *utilizarea viitorului (de exemplu: Quand je serai grand, je.; je passerai les vacances à . je ferais, j'irai. etc.).*

- a exprima durata
- folosirea prepozițiilor : *pendant, depuis*;
- negația *ne..plus / ne.rien / ne..personne*.

N. B. Elementele de construcție a comunicării, prezentate descriptiv, se găsesc în Anexă.

Exemple de bună practică

Clasa a V-a

2.3. Prezentarea unui obiect / unei persoane / unui personaj prin identificare

Elevii primesc un breloc pentru chei care reprezintă turnul Eiffel. Îl vor transmite din mână în mână și cei cu resturi de vedere vor încerca să-l descrie (forma, culoarea, mărimea).

În etapa următoare se va enunța titlul lecției (*Décrire des objets*) și obiectivele urmărite.

Elevii repetă după model cuvinte și expresii care se pot folosi pentru a descrie un obiect (*il est grand / petit, gros / mince, bleu, noir, rectangulaire, triangulaire, c'est pour jouer etc*). Tot în această etapă elevii vor formula, cu ajutorul profesorului, enunțuri cu expresiile și cuvintele învățate.

Elevii primesc fișe imprimare în alfabet Braille sau în scriere obișnuită cu caractere mărite. Aceste fișe conțin toate cuvintele și expresiile învățate. Elevii sunt puși în situația de a citi în gând sau cu voce tare aceste unități lexicale pentru a putea realiza legătura între rostire și scriere (să observe cum se scriu anumite cuvinte și să le pronunțe corect), ei având și ocazia să-și actualizeze cunoștințele despre acordul la feminin și la plural al adjectivelor.

În continuare elevii vor audia la computer un fișier care conține câteva fraze și vor fi puși în situația de a identifica expresii și cuvinte folosite pentru descrierea unor obiecte:

1. Il est arrivé dans une grosse voiture noire.
2. Tu veux quoi? Un café? Un thé vert? Un jus de fruits?
3. Je trouve que la chemise bleue est plus jolie.
4. Ah, non! Je n'aime pas le chocolat blanc.

În continuare elevii vor lucra în perechi pe baza unor fișe de lucru care conțin extrase din diverse anunțuri cu privire la obiecte pierdute sau găsite. Sarcina de lucru este ca ei să citească aceste anunțuri și să răspundă la următoarele întrebări de pe fișe:

Qu'est-ce qu'on a perdu / trouvé? Quelle est sa forme? Et sa dimension?
Quelle est sa couleur?

Elevii vor primi ca temă de casă să realizeze un dosar al clasei cu obiecte preferate. Dosarul trebuie să conțină descrieri ale obiectelor, realizate de ei, precum și eventuale fotografii (realizate de elevi cu resturi de vedere).

Clasa a VI-a

1.1. Identificarea semnificației globale a unui mesaj oral clar articulat în contexte familiare

Écoutez:

Comment vas-tu? Je suis à La Rochelle, dans l'ouest de la France, avec mon amie Claudia.

Nous sommes à l'hôtel Champlain. Nous avons une grande chambre au premier étage. La chambre est très grande et propre. Avec Claudia, on visite les musées : ils sont intéressants et pas chers! Maintenant, la mer est calme.

Choisissez la variante correcte:

C'est:

- Un message administratif
- Un message amical

- Un message professionnel
Ou bien
Choisissez l'image qui correspond au message.

Clasa a VII-a

1.1. Identificarea unor detalii din mesaje simple articulate clar și rar în contexte cunoscute

- realizarea unui desen / a unei descrieri în funcție de un mesaj audiat

1. Elevii sunt împărțiți în grupe.
2. Se audiază mesajul «La maison d'Alice»
<http://www.youtube.com/watch?v=HGAMvA7cxMI>
3. Elevii ambliopi desenează planul casei după indicațiile primite, iar elevii nevăzători realizează descrieri scurte ale acestei case.

Exemplu de activitate de evaluare a exprimării în scris

Votre futur(e) correspondant(e) francophone vous a envoyé un courriel dans lequel il/elle s'est présenté(e). Vous vous présentez à votre tour, dans un courriel que vous lui envoyez en guise de réponse. Vous lui proposez trois sujets de discussion pour votre correspondance. (60 à 80 mots)

Pentru a scrie elevii vor folosi computerul dotat cu sinteză vocală.

Grila de evaluare

Evaluarea exprimării în scris, clasa a VII-a L2

punctaj total: 90 puncte

Conținut

40 puncte

- scrie un text adecvat situației / tipului de text propus 5 puncte
- respectă limita legată de numărul de cuvinte indicat 5 puncte
- scrie enunțuri simple pe tema propusă 10 puncte
- exprimă în fraze scurte ceea ce simte 10 puncte
- explică pe scurt acțiunile prezentate / descrise 10 puncte

Organizarea textului 10 puncte

- ordonează corect cuvintele în enunțuri simple 5 puncte
- leagă enunțuri scurte prin conectorii cel mai des folosiți, producând un text simplu și coerent 5 puncte

Corectitudine gramaticală 20 puncte

- folosește relativ corect structuri sintactice și forme gramaticale simple, fără a afecta sensul global al mesajului

Vocabular

20 puncte

- folosește corect un repertoriu elementar de cuvinte și expresii adecvate temei propuse

Clasa a VIII-a

2.3. Realizarea unor expuneri scurte, exersate, a unui subiect familiar

Les élèves choisissent un poster / une collection de descriptions qu'ils aiment et ils le (la) présentent brièvement devant la classe selon un plan préparé d'avance.

Les posters ou les descriptions pourront représenter l'un des domaines : villes de France, fêtes, musique, environnement, traditions, vacances.

L'activité pourrait avoir aussi comme point de départ un poster ou une description proposé par le professeur auquel tous les élèves seront appelés à réagir.

Exemplu de activitate de evaluare a exprimării în scris

Vous participez à une réunion avec les membres de votre famille pour décider sur l'endroit où vous voulez passer vos prochaines vacances ensemble. Vous écrivez une lettre adressée à votre meilleur(e) ami(e) pour lui faire part de vos projets de vacances. (70 à 90 mots)

Grila de evaluare**Evaluarea exprimării în scris, clasa a VIII-a L2****punctaj total: 90 puncte****Conținut****40 puncte**

- scrie un text adecvat situației / tipului de text propus 5 puncte
- respectă limita legată de numărul de cuvinte indicat 5 puncte
- scrie enunțuri simple pe tema propusă 10 puncte
- exprimă în fraze scurte ceea ce simte 10 puncte
- explică pe scurt acțiunile prezentate / descrie 10 puncte

Organizarea textului**10 puncte**

- ordonează corect cuvintele în enunțuri simple 5 puncte
- leagă enunțuri scurte prin conectorii cel mai des folosiți, producând un text simplu și coerent 5 puncte

Corectitudine gramaticală 20 puncte

- folosește relativ corect structuri sintactice și forme gramaticale simple, fără a afecta sensul global al mesajului

Vocabular**20 puncte**

- folosește corect un repertoriu elementar de cuvinte și expresii adecvate temei propuse

ANEXĂ

Elemente de construcție a comunicării: prezentare descriptive

Clasa a V-a**I. Fonetică, ortografie și ortoepie**

- l'épellation (pronunțarea pe litere)
- elidarea

II. Morfologie**Substantivul**

- intuirea distincției masculin / feminin, singular / plural
- exprimarea apartenenței: de + nom propre

Articolul

- hotărât
- nehotărât

Adjectivul

- posesiv (mon, ton, son /ma, ta, sa /mes, tes, ses)
- calificative uzuale, de culoare - intuirea distincției masculin / feminin, singular / plural

Pronumele

- personal subiect

Numeralul

- cardinal (0 - 30)

Verbul

- indicativul prezent al verbelor auxiliare avoir, être și aller, faire
- indicativul prezent al verbelor uzuale de grupa I (s'appeler, parler, manger, regarder...)
- expresiile c'est / ce sont / il y a / voilà
- forma negativă (ne...pas, n'...pas)
- condiționalul prezent ca expresie a politeții, doar la forma de persoana I singular (je voudrais, j'aimerais)

Adverbul

- de afirmație: oui
- de negație: non
- de timp: aujourd'hui
- interogativ: comment, où

III. Elemente de construcție a frazei

- folosirea prepozițiilor : à, de, sur, sous, dans, devant, derrière, avec
- folosirea conjuncțiilor : et, ou
- folosirea negației, a interogației (Quiest-ce?, Qu'est-ce que.... ? Est-ce que....?/Intonație)

Clasa a VI-a

Achizițiilor din clasa a V-a li se adaugă următoarele:

I. Fonetică, ortografie și ortoepie

- vocalele orale
- vocalele nazale [â], [ô], [e]
- legăturile fonetice obligatorii dintre cuvinte (les enfants /ils ont - [z])

II. Morfologie**Substantivul**

- acordul - regulile de bază, formarea femininului / formarea pluralului

Articolul

- nehotărât - reducerea la de / d' după negație (pas de / pas d')

Adjectivul

- posesiv (notre, votre, leur / nos, vos, leurs)
- demonstrativ
- calificativ - regulile de bază de formare a femininului și a pluralului
- interogativ (quel)

Pronumele

- personal, forme accentuate
- interogativ - qui, que

Numeralul

- cardinal (30 - 60);

Verbul

- indicativul prezent - verbele de grupa I, grupa a II-a, câteva verbe de grupa a III-a (lire, écrire, prendre,
- partir, venir)
- expresiile verbale uzuale la prezent (avoir faim/ soif / mal / sommeil / chaud / froid)
- expresii verbale impersonale (il fait beau / mauvais / chaud / froid / il pleut / il neige)
- imperativul, forme frecvente
- viitorul apropiat (le futur proche)

Adverbul

- de mod (bien, mal)
- de timp (maintenant, demain, bientôt)
- de loc (ici, là)
- interogativ (où, combien, quand)

III. Elemente de construcție a frazei

- folosirea prepozițiilor : en, pour, à côté, entre, au milieu
- folosirea conjuncțiilor: mais, donc
- propoziția interogativă (formulată prin inversiune)
- propoziția imperativă.

Clasa a VII-a

Achizițiilor din clasa a VI-a, li se adaugă următoarele:

I. Fonetică, ortografie și ortoepie

- [d] - e mut
- h-ul mut și elidarea / legătura fonetică
- accentuare și intonația (afirmativă, interogativă, exclamativă)

II. Morfologie**Substantivul**

- formarea femininului : -er/-ère, -(t)eur/-(t)euse, -teur/-trice, -f/-ve
- formarea pluralului : -eau /-eaux (un cadeau - des cadeaux); -al/-aux (un animal/des animaux)

Articolul

- partitiv
- hotărât: forme contractate

Adjectivul

- formarea femininului adjectivelor calificative, cazuri particulare: -er / -ère ; -x / -se
- gradele de comparație, forme regulate
- nehotărât - tout, chaque

Pronumele

- complement direct
- interogativ (quoi)
- demonstrativ cu valoare neutră (ce, ça)
- nehotărât (quelque chose / rien, quelqu'un / personne)

Numeralul

- cardinal (60 - 100)

Verbul

- indicativul prezent al verbelor pronominale, forme uzuale
- indicativul prezent al verbelor de grupa a III-a
- perfectul compus - verbele conjugate cu auxiliarul avoir
- viitorul simplu al verbelor avoir și être
- construcțiile verbale cu prepozițiile de și à: aller à / venir de

Adverbul

- bien sûr, peut-être
- de cantitate: peu, beaucoup, trop, assez
- de loc: loin, près

III. Elemente de construcție a frazei:

- folosirea prepozițiilor : avant, après, vers, loin de , près de
- folosirea construcțiilor temporale: il y a / dans + substantiv (il y a / dans trois heures)

Clasa a VIII-a

Achizițiilor din clasa a VII-a, li se adaugă următoarele:

I. Fonetică, ortografie și ortoepie

- legături fonetice interzise
- ritm, accentuare și intonație

II. Morfologie**Substantivul**

- formarea femininului:- ien, -on /-ienne, -onne; -et, -at/-ette, -atte- -

Articolul

- partitiv: cazuri de reducere la particula de / d'

Adjectivul

- formarea femininului adjectivelor calificative : -(t)eur / -(t)euse ; -f / -ve
- grade de comparație, forme neregulate (bon, mauvais, petit)
- nehotărât: même, autre

Pronumele

- complement indirect
- relativ simplu: qui, que

Numeralul

- cardinal (peste 100)
- ordinal (le premier / la première - le / la vingtième)

Verbul

- viitorul simplu al verbelor frecvente de grupele I, a II-a, a III-a
- perfectul compus alcătuit cu auxiliarul être
- negația ne ....jamais / ne....plus / ne...rien / ne....personne
- viitorul apropiat

Adverbul

- gradele de comparație, forme regulate / neregulate (bien / mieux)

III. Elemente de construcție a frazei:

- folosirea prepozițiilor : pendant, depuis
- folosirea articulatorilor simpli : alors, parce que

N. B. Prezentele conținuturi gramaticale sunt realizate în conformitate cu prevederile următoarelor documente europene:

- CECRL
- REFERENTIEL des contenus d'apprentissage du FLE en rapport avec les six niveaux du Conseil de l' Europe, à l'usage des enseignants de FLE

Site-uri utile:

- http://www.coe.int/t/dq4/linguistic/Source/Framework_fr.pdf
- https://www.eaquals.org/wp-content/uploads/Inventaire_ONLINE_full.pdf
- <http://www.ciep.fr/sources/ressources/inventaire-linguistique-des-contenus-cles-des-niveaux-du-cecrl/>
- <http://www.insl.lu/Francais/paqe6/p6frame.htm>
- <http://www.lepointdufle.net/>
- <http://www.vizavi-edu.ro/>
- <https://ro.ifprofs.org/>
- <http://www.franctparler-oif.org/>
- <http://apprendre.tv5monde.com/>
- <http://enseigner.tv5monde.com/?id=1821>
- <http://www.tv5monde.com/cms/chaine-francophone/lf/p-26292-Langue-francaise.htm>
- <https://savoirs.rfi.fr/fr/APPRENDRE-ENSEIGNER>
- <http://www.didieraccord.com/>
- <http://www.didierconnexions.com/>
- http://www.bosvick.com/didapages/titre/Page_Titre.htm
- <http://www.campus-electronique.tm.fr/TestFle/>
- <http://www.cnrtl.fr/>
- <http://www.cnrtl.fr/definition/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=bb4zvZdrMz4>
- Le plaisir d'apprendre - Le site de ressources FLE du CAVILAM - Alliance française
- <http://www.leplaisirdapprendre.com/pas-a-pas/>
- <http://www.bonjourdefrance.com/>
- <http://www.ciel.fr/apprendre-francais/jeux-classe.htm>
- <http://www.podcastfrancaisfacile.com/apprendre-le-francais/french-communication-dialogue-dailv-life-listen-to-mp3.html>
- http://www.ortholud.com/jeux_divers_de_francais.html
- www.iletaitunehistoire.com

Bibliografie:

1. Cerghit, I., (1980), *Metode de învățământ*,., București : E.D.P
2. Cosăceanu A., (2003), *Didactica limbilor străine. O reconstrucție disciplinară*, București: Editura Universității
3. Cuq, J.P., Gruca, I., (2002), *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, Hachette, Paris
4. Gherguț, A., (2007), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom
5. Gulea, M., (2007), *Activités ludiques dans l'enseignement / apprentissage du français*, Ministerul Educației și Cercetării
6. Macgregor Helen, CHADWICK Stephen, (2010), *Să cântăm în limba franceză*, București: Editura Niculescu
7. Parizet Marie-Louise, GRANDET Éliane, CORSAIN Martine, (2005), *Collection activités pour le Cadre Commun*, Clé International
8. Preda, V., Cziker R., (2004.), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană
9. Preda, V., (1993), *Psihologia deficienților vizuali*, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca;
10. Roman, d., (1994), *La didactique du français langue étrangère*, Ed. Umbria;
11. Roșan Adrian (coord.), (2015), *Psihopedagogie specială: modele de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;
12. „Tendances”, A1, Clé International, 2016, direction éditoriale: Béatrice Régo.
13. *Un Cadre européen commun de référence pour les langues*, Conseil de l'Europe / Didier, 2001-2002.
14. Vanthier, Hélène, (2009), *L'enseignement des élèves en classe de langue*, Clé International, Paris.
 ***Programa școlară pentru învățământul de masă la disciplina limba modernă 2, clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393 / 28.02.2017, București, 2017;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Crina Laura IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Maria MARIȘ	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Daniela Elena BARTHA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBAJ BRAILLE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

În contextul dizabilităților vizuale, utilizarea limbajului Braille reprezintă un element cu pronunțate valențe adaptative și compensatorii care facilitează comunicarea și permite accesarea oricărui domeniu de cunoaștere.

Limbajul Braille este utilizat la nivel mondial și adaptat fiecărei limbi în parte, inclusiv limbii române.

Disciplina Limbaj Braille face parte din aria curriculară Limbă și Comunicare a PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale – ANEXA nr. 14 din ORDINUL 3622/2018. Se alocă un număr de 2 ore/săptămână/clasă pentru ciclul primar și 1 oră/ săptămână/clasă pentru ciclul gimnazial.

Acest document este un instrument necesar cadrelor didactice din școlile speciale, care lucrează cu elevi cu dizabilități vizuale: ambliopi, nevvăzători, copii cu dizabilități asociate (dizabilități vizuale și mintală/motorie/de auz/note autiste/tulburări afective etc).

Structura programei Limbaj Braille include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Elemente de conținut
- Sugestii metodologice

Însușirea limbajului Braille se realizează nu numai de către nevvăzători, ci și de către copiii cu ambliopie evolutivă sau cei care dispun de resturi vizuale și scriu „alb-negru”, devenind, astfel, o formă alternativă de comunicare pentru aceștia.

„Reușita copilului nevvăzător în însușirea sistemului Braille depinde și de experiența profesorului, respectiv de entuziasmul și disponibilitatea lui față de utilizarea alfabetului Braille, cunoștințele privind codul și procesele perceptiv și cognitive implicate în scris-citit Braille, precum și cunoașterea tehnicilor privind predarea citirii Braille (Olson, 1981). O componentă esențială constă în achizițiile pre-Braille, necesar să fie formate în perioada preșcolară, acestea vizând dezvoltarea motorie, abilitățile perceptiv-auditive și de ascultare, dezvoltarea limbajului și conștientizarea cititului (McCall, 1997).” – Roxana Elena Cziker, Andreea Hathazi, „Capitolul 6: Dizabilități vizuale”, „Psihopedagogie specială: Modele de evaluare și intervenție”, editura Polirom 2015.

Programa este concepută pentru fiecare an de studiu, competențele specifice converg spre dezideratul general, acela de utilizare a limbajului Braille în forma sa funcțională și completă, ca element esențial al învățării și instruirii copiilor cu deficiență de vedere.

Conținuturile sunt structurate pe domenii de cunoaștere corespunzătoare ariilor curriculare pentru care sunt selectate simbolurile Braille.

Activitatea de predare este realizată de către profesorul de psihopedagogie specială, cadru didactic cu studii de specialitate în domeniul psihopedagogiei speciale, psihologiei și științelor educației.

Elevii cu dizabilități vizuale, chiar dacă sunt școlarizați în sistemul de învățământ special, parcurg curriculumul național general de masă. În acest context, însușirea limbajului Braille devine o condiție esențială pentru instruirea școlară completă și integrarea socială deplină.

Competențe generale

- 1. Receptarea/ redactarea de mesaje orale/scrise în limbaj Braille**
- 2. Utilizarea semnelor Braille din codul matematic/muzical**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea/ redactarea de mesaje orale/scrise în limbaj Braille

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea elementelor pregrafice ale semnelor Braille</p> <p>Schema corporală și lateralitatea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea propriei scheme corporale sau a partenerului; - identificarea părții drepte/ stângi a corpului; - identificarea părților simetrice ale corpului (ochi drept/stâng, ureche dreaptă/stângă, umăr, șold, genunchi etc); - manipularea obiectuală în vederea însușirii conceptelor spațiale de lateralitate (stânga-dreapta); - operarea cu concepte spațiale în raport cu propria persoană, în raport cu o altă persoană, în raport cu obiectele; - asocierea noțiunilor spațiale cu anumite părți ale corpului (umerii = stânga/dreapta sus; șoldurile = stânga/dreapta mijloc; genunchii = stânga/dreapta jos). <p>Elemente pregrafice ale semnelor Braille:</p> <ul style="list-style-type: none"> - discriminare tactilă a elementelor pregrafice (puncte, linii, unghiuri); - discriminarea tactilă a tipurilor/pozițiilor liniilor; - parcurgerea tipurilor de linii (de mărimi și grosimi diferite); - urmărirea din stânga spre dreapta a unor trasee simple alcătuite din tipuri de linii (drum, valuri, munți, cochilie melc); - identificarea tactilă a unei linii model pe un rând cu alte linii aflate în diferite poziții; - discriminarea tactilă a unghiurilor drepte, alcătuite din două linii unite; - discriminarea tactilă a punctelor de mărimi diferite (pioni, puncte zar, cuie brailetă, puncte cubaritm, puncte braille). <p>Familiarizarea cu grupul fundamental și configurațiile de puncte care conduc la formarea literelor în Braille:</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc de orientare la nivelul grupului fundamental utilizând cofraje de oua cu 6 căsuțe și 6 mingi potrivite pentru cofrag; - corelarea grupului fundamental cu reperele spațiale și părțile corpului (umerii =stânga/dreapta sus, soldurile= stânga/dreapta mijloc, iar genunchii=stânga/dreapta jos). <p>Orientare în spațiul restrâns:</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientare pe plăcuță (colțuri, laturi, centrul, rând, căsuța Braille); - urmărirea rândului, întoarcerea pe rând – trenul ; - orientare la nivelul căsuței Braille. <p>Formarea deprinderii de punctare a celor 6 puncte din grupul fundamental:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziționarea corectă cu vârful punctatorului în căsuța Braille, la punctul solicitat; - identificare pe cale tactilă a punctelor grupului fundamental; - discriminarea tactilă a poziției fiecărui punct în cadrul grupului fundamental.

2. Utilizarea semnelor Braille din codul matematic/muzical

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identificarea unor forme geometrice în plan obiectual (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere obiecte de anumite forme cu figurile geometrice corespunzătoare; - identificarea tactilă a figurilor geometrice fără colțuri (cerc, oval) / cu colțuri (pătrat, dreptunghi, triunghi); - sortarea figurilor geometrice după criteriile asociate (formă, mărime, grosime); - compunerea și descompunerea elementelor grafice care alcătuiesc figurile geometrice (tipuri de linii);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea elementelor grafice simple (linii) din care sunt formate figurile geometrice; - explorarea corectă a figurilor geometrice; - explorarea tactil-kinestezică a figurilor geometrice desenate în diferite poziții ale paginii (sus/jos/stânga dreapta); - explorarea tactil-kinestezică a figurilor geometrice poziționate pe rânduri/coloane; - jocuri cu figuri geometrice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicare	Elemente prebraille Familiarizarea cu grupul fundamental
Matematică	Figuri geometrice

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea/ redactarea de mesaje orale/scrise în limbaj Braille**

Clasa I
<p>1.1. Scrierea semnelor în limbaj Braille*</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea literelor după dictare, cu spații/ fără spații; - scrierea unor cuvinte simple cu literele învățate (monosilabice); - scrierea unor cuvinte bisilabice din literele învățate; - scrierea unor cuvinte cu literele opuse din punctul de vedere al configurației; - utilizarea semnelor de punctuație: punct, semnul întrebării, linia de dialog; - scrierea semnului pentru majusculă la începutul propoziției și al substantivelor proprii; - scrierea unor propoziții simple. <p>*Notă: Ordinea de predare a semnelor Braille (a, c, b, l, p, m, v, u, ă, r, o, oa, g, d, e, ea, n, f, i, ie, s, j, t, ș, î, â, ț, h, z, ce, ci, ge, gi, che, chi, che, chi, x, k, q, y, w).</p>
<p>1.2. Citirea unor cuvinte, propoziții scurte</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea cuvintelor monosilabice; - citirea pe silabe/integrală a cuvintelor; - citirea în ritm propriu a unor enunțuri sau texte scurte care conțin cuvinte cu structură fonetică simplă; - citirea cuvintelor cu literele opuse din punctul de vedere al configurației semnelor Braille; - citirea propozițiilor afirmative, interogative (respectarea punctuației).

2. Utilizarea semnelor Braille din codul matematic/muzical

Clasa I
<p>2.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor naturale de 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea numerelor de la 0 la 100; - evidențierea cifrei unităților/zecilor dintr-un număr; - numărarea obiectelor/ființelor din mediul apropiat; - numărare din 1 în 1, din 2 în 2, din 3 în 3 etc., în ordine crescătoare și descrescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ...până la).
<p>2.2. Utilizarea unor simboluri matematice (<, >, =, +, -) în rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - aflarea sumei/diferenței a două numere mai mici decât 100; - aflarea unui termen necunoscut; - identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza comparării a două numere mai mici decât 100 și scrierea relației; - compararea a două sume, două diferențe.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicare	Cuvântul, propoziția Semnele Braille din limba română Punctul, semnul întrebării, linia de dialog
Matematică	Numere naturale 0-100 Simboluri matematice (<, >, =, +, -)

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea/ redactarea de mesaje orale/scrise în limbaj Braille

Clasa a II-a
1.1. Scrierea unor mesaje, în diverse contexte de comunicare <ul style="list-style-type: none"> - copierea unor texte scurte, exersând încadrarea în spațiul paginii; - autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model.
1.2. Citirea unor mesaje scrise, întâlnite în mediul cunoscut <ul style="list-style-type: none"> - citirea în forme variate a enunțurilor și textelor scurte (citire cu voce tare/ în șoaptă/ în gând; citire în lanț, pe roluri, citire ștafetă etc); - citirea în ritm propriu a unui text scurt, cu adaptarea intonației impusă de semnele de punctuație învățate.

2. Utilizarea semnelor Braille din codul matematic/muzical

Clasa a II-a
2.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor până la 1000 <ul style="list-style-type: none"> - citirea numerelor de la 0 la 1000; - evidențierea cifrelor unităților/zecilor/sutelor dintr-un număr; - scrierea unui interval de numere: „de la...pana la”.
2.2. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (<, >, =, +, -, ·, :) în rezolvarea de probleme <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de exerciții de tipul: „Află suma/ diferența/ produsul/ câtul/ jumătatea/ sfertul/ dublul etc”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Comunicare	Propoziția, textul Semnele Braille din limba română Punctul, semnul întrebării, linia de dialog
Matematică	Numere naturale 0-1000 Semnele Braille pentru simboluri matematice : <, >, =, +, - , ·, :

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea/ redactarea de mesaje orale/scrise în limbaj Braille**

Clasa a III-a
1.1. Povestirea pe scurt, în scris, a unei întâmplări imaginate/ trăite - antrenamente de scriere creativă; - scrierea unui paragraf în care se folosesc cuvinte de sprijin.
1.2. Extragerea unor informații de detaliu din texte literare - lectură activă; - activități în perechi cu scopul de a lămurii aspecte neînțelese.

2. Utilizarea semnelor Braille din codul matematic/muzical

Clasa a III-a
2.1. Recunoașterea numerelor naturale din centrul 0-10 000 și a fracțiilor subunitare sau echiunitare - identificarea, într-un număr, a cifrelor unităților / zecilor / sutelor / miilor/zecilor de mii; - compunerea și descompunerea numerelor în: zeci de mii, mii, sute, zeci și unități.
2.2. Efectuarea de adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0 - 10 000 sau cu fracții cu același numitor - efectuarea de adunări/scăderi de numere naturale, fără trecere și cu trecere peste ordin, cu numere între 0 – 10000; - efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere.
2.3. Scrierea/citirea semnelor Braille pentru elementele muzicale - scrierea și citirea simbolurilor Braille pentru elemente cheia SOL, gama DO.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comunicare	Textul Semnele Braille din limba română Punctul, semnul întrebării, linia de dialog
Matematică	Numere naturale 0-1000 Semnele Braille pentru simboluri matematice : <, >, =, +, -, ;, /
Educație muzicală	Cheia SOL, gama DO

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea/ redactarea de mesaje orale/scrise în limbaj Braille

Clasa a IV-a
<p>1.1. Povestirea pe scurt, în scris, a unei secvențe dintr-o poveste/ dintr-un film/ desen animat / a unei activități/ a unei întâmplări imaginate/trăite</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatări în scris pe baza întrebărilor: cine, ce, cum, unde, de ce a făcut...?; - antrenamente de scriere creativă în grup (avansare de idei, selectare de idei, construirea firului narativ, revenire asupra textului).
<p>1.2. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități în perechi pe baza unor întrebări reciproce; - citirea instrucțiunilor de folosire ale unui aparat și explicarea funcționării, întreținerii lui.

2. Utilizarea semnelor Braille din codul matematic/muzical

Clasa a IV-a
<p>2.1. Recunoașterea numerelor naturale în centrul 0- 1 000 000 și a fracțiilor cu numitori mai mici sau egali cu 10, respectiv egali cu 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea cu cifre a unor numere din intervalul 0 – 1 000 000; - identificarea cifrelor unităților/ zecilor / sutelor / miilor / zecilor de mii/sutelor de mii dintr-un număr; - compunerea și descompunerea numerelor din/în sute de mii, zeci de mii, mii, sute, zeci și unități.
<p>2.2. Efectuarea de adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0 - 1 000 000 sau cu numere fracționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunerea și descompunerea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000, utilizând adunarea și scăderea, cu trecere și fără trecere peste ordin; - efectuarea de adunări/scăderi, fără trecere și cu trecere peste ordin, în centrul 0 – 1 000 000, utilizând algoritmi de calcul; - descompuneri numerice și proprietățile operațiilor, efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere.
<p>2.3 Scrierea/citirea semnelor Braille pentru elementele muzicale cheia SOL, gama DO, pauza, doime, pătrime</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea și citirea simbolurilor Braille pentru elemente cheia SOL, gama DO, pauză, doime, pătrime.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Comunicare	Textul Semnele Braille din limba română Punctul, semnul întrebării, linia de dialog
Matematică	Numere naturale 0-1000 Semnele Braille pentru simboluri matematice : <, >, =, +, -, ;, :
Educație muzicală	Cheia SOL, gama DO, pauza, doime, pătrime

Sugestii metodologice

Etapa prebraille se va derula integral pe parcursul clasei pregătitoare, dar se poate prelungi și în clasa I, la decizia profesorului de psihopedagogie specială, în funcție de nivelul achizițiilor elevilor.

De asemenea, parcurgerea etapei prebraille este obligatorie pentru orice copil școlarizat mai târziu în sistemul special de învățământ destinat elevilor cu dizabilități vizuale.

Se utilizează scrierea Braille specifică limbii române (**Ghidul pentru învățarea scrierii Braille**) și **Codul Matematic** adoptat la nivel național și utilizat în toate unitățile de învățământ special care școlarizează copii cu dizabilități vizuale.

În scrierea Braille elevii vor utiliza mașinile de scris sau plăcuțele.

În redactarea materialelor se vor utiliza imprimanta Braille și termoforma.

Activitățile propuse au un caracter informativ, profesorul poate opta pentru efectuarea altor activități educative care să se dovedească la fel de utile în formarea abilităților de utilizare a limbajului Braille.

Bibliografie

1. Cziker, R., (2001), *Educația și stimularea vizuală la copilul cu deficiență de vedere*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană;
2. Everett, Hill, purvis Ponder, *Orientation and Mobility Techniques: A Guide for the Practitioner*;
3. Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Iași: Editura Polirom
4. Marinache, C., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Editura Harvia;
5. Johnson, Peter, *Manualul de învățare a mobilității*;
6. Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Presa Universitară Clujeană;
7. Roșan, Adrian (cord), (2015), *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
8. Rozorea, A., (2000), *Deficiența de vedere*, București, EDP;
9. Rozorea, A., (2005), *Cu dizabilitățile senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia cu dizabilităților de vedere*, București, EX PONTO;
10. Ștefan, m., (1999), *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, București: Editura Pro Humanitate
11. Vlad, P., (1999), *Oftalmodex. Dicționar explicativ oftalmologic*, București, Editura All Educational
12. Jacobson William Henry, Henry Jacobson William, *The Art and Science of Teaching Orientation and Mobility to Persons with Visual Impairment*
 *** *Programa de Educație perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare*, (2008), București
 *** *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, Rozorea, A., (1993), București

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Camelia COICIU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Mihaela CIULEA	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBAJ BRAILLE

**Învățământ special
Clasele a V-a –a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

În contextul dizabilităților vizuale, utilizarea limbajului Braille reprezintă un element cu pronunțate valențe adaptative și compensatorii care facilitează comunicarea și permite accesarea oricărui domeniu de cunoaștere.

Limbajul Braille este utilizat la nivel mondial și adaptat fiecărei limbi în parte, inclusiv limbii române.

Disciplina **Limbaj Braille** face parte din aria curriculară Limbă și Comunicare a **PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale – ANEXA nr. 14 din ORDINUL 3622/2018**. Se alocă un număr de 2 ore/săptămână/clasă pentru ciclul primar și 1 oră/ săptămână/clasă pentru ciclul gimnazial.

Acest document este un instrument necesar cadrelor didactice din școlile speciale, care lucrează cu elevi cu deficiențe de vedere: ambliopi, nevăzători, copii cu deficiențe asociate (deficiență de vedere și mintală/motorie/de auz/note autiste/tulburări afective etc).

Structura programei **Limbaj Braille** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Elemente de conținut*
- *Sugestii metodologice*

Însușirea limbajului Braille se realizează nu numai de către nevăzători, ci și de către copiii cu ambliopie evolutivă sau cei care dispun de resturi vizuale și scriu „alb-negru”, devenind, astfel, o formă alternativă de comunicare pentru aceștia.

„Reușita copilului nevăzător în însușirea sistemului Braille depinde și de experiența profesorului, respectiv de entuziasmul și disponibilitatea lui față de utilizarea alfabetului Braille, cunoștințele privind codul și procesele perceptiv și cognitive implicate în scris-citit Braille, precum și cunoașterea tehnicilor privind predarea citirii Braille (Olson, 1981). O componentă esențială constă în achizițiile pre-Braille, necesar să fie formate în perioada preșcolară, acestea vizând dezvoltarea motorie, abilitățile perceptiv-auditive și de ascultare, dezvoltarea limbajului și conștientizarea cititului (McCall, 1997).” – Roxana Elena Czikier, Andreea Hathazi, „Capitolul 6: Dizabilități vizuale”, „Psihopedagogie specială: Modele de evaluare și intervenție”, editura Polirom 2015.

Programa este concepută pentru fiecare an de studiu, competențele specifice converg spre dezideratul general, acela de utilizare a limbajului Braille în forma sa funcțională și completă, ca element esențial al învățării și instruirii copiilor cu deficiență de vedere.

Conținuturile sunt structurate pe domenii de cunoaștere corespunzătoare ariilor curriculare pentru care sunt selectate semnele Braille.

Activitatea de predare este realizată de către profesorul de psihopedagogie specială, cadru didactic cu studii de specialitate în domeniul psihopedagogiei speciale, psihologiei și științelor educației / Profesorul de predare de la clasă / Profesorul de limba și literatura română.

Elevii cu dizabilități vizuale, chiar dacă sunt școlarizați în sistemul de învățământ special, parcurg curriculumul național general de masă. În acest context, însușirea limbajului Braille devine o condiție esențială pentru instruirea școlară completă și integrarea socială deplină.

Competențe generale

- 1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile curriculare de cunoaștere (Matematică, Fizică, Chimie, Educație muzicală, Limbi străine)**
- 2. Receptarea/ redactarea de mesaje utilizând convențiile de abreviație specifice limbajului Braille**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile curriculare de cunoaștere (Matematică, Fizică, Chimie, Educație muzicală, Limbi străine)

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile de cunoaștere (Matematică, Educație muzicală, Limbi străine)</p> <p>- Scrierea/citirea semnelor Braille pentru domeniile:</p> <p>Matematică Noțiuni de algebră: aproximativ egal, exponent, indice inferior, paranteze pătrate, acolade, divide, divizibil, nu divide, nu este divizibil, linie de fracție, procent, desenarea unei drepte, a axei numerelor, amplificare, simplificare, virgula pentru numere zecimale. Noțiuni de geometrie: punct, segment, dreaptă, drepte congruente, drepte concurente, drepte paralele, lungimea unui segmen, unghi, măsura unui unghi, pătrat, dreptunghi, cub, paralelipiped dreptunghic, simetrie etc. Unități de măsură: grade, minute, secunde. Educație muzicală: cheie, măsură, repetare, direcție, semiton, notă întreagă, doime, pătrime, optime, pauze, legato de prelungire, legato de expresie, accent, crescendo, decrescendo. Limbi străine* Limba franceză: „e” cu accent ascuțit, grav, circumflex; „a” cu accent grav și circumflex; „u” cu accent grav și circumflex; „o” și „i” cu accent circumflex. Limba germană: „a” cu umlaut, „o” cu umlaut, „u” cu umlaut, scharfes S.   *Notă: Se vor selecta semnele specifice Limbii moderne 2 din aria curriculara Limbă și comunicare.</p>

2. Receptarea/ redactarea de mesaje utilizând convențiile de abreviație specifice limbajului Braille

Clasa a V-a
<p>2.1. Operarea cu reguli de abreviație în scrierea prescurtată a cuvintelor care conțin anumite grupuri de litere</p> <p>- Scrierea cuvintelor care conțin prescurtări pentru grupuri de litere cu aplicare în toate pozițiile cuvântului;</p> <p>- Scrierea cuvintelor care conțin prescurtări pentru grupuri de litere cu aplicare numai în anumite poziții ale cuvântului;</p> <p>- Scrierea cuvintelor care conțin prescurtări pentru grupuri de litere cu ajutorul punctului;</p> <p>- Scrierea textelor în care se utilizează cuvinte prescurtate după regula abreviației unui grup de litere.</p>
<p>2.2. Operarea cu reguli de abreviație în citirea cuvintelor care conțin anumite grupuri de litere prescurtate</p> <p>- Citirea cuvintelor care conțin grupurilor de litere prescurtate cu aplicare în toate pozițiile cuvântului;</p> <p>- Citirea cuvintelor care conțin grupuri de litere prescurtate folosite numai în anumite poziții ale cuvântului;</p> <p>- Citirea cuvintelor care conțin grupuri de litere prescurtate cu ajutorul punctului;</p> <p>- Citirea textelor care conțin cuvinte cu grupuri de litere prescurtate.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Matematică Algebra Geometrie Unități de măsură Educație muzicală Limbi străine	Semnele specifice Braille pentru matematică, educație muzicală, limbi străine
Codul de abreviație Braille	Reguli de abreviație

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile curriculare de cunoaștere (Matematică, Fizică, Chimie, Educație muzicală)**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile de cunoaștere (Matematică, Fizică, Educație muzicală)</p> <p>- Scrierea/citirea semnelor Braille pentru domeniile:</p> <p>Matematică Noțiuni de algebră: aparține, nu aparține, inclus, nu este inclus, mulțimea vidă, reunit, intersectat, diferență, realizarea schemei de descompunere a numerelor naturale în factori primi, rezultă, echivalent, numere negative, modul. Noțiuni de geometrie: paralel, nu este paralel, perpendicular, nu este perpendicular, arc, triunghi, cerc. Fizică: semnele grecești ro și delta; grad, grade Celsius, prim. Educație muzicală: diez, bemol, becar, arpeggiu, armura, anacruză.</p>

2. Receptarea/ redactarea de mesaje utilizând convențiile de abreviație specifice limbajului Braille

Clasa a VI-a
<p>2.1. Operarea cu reguli de abreviație în scrierea prescurtată a cuvintelor printr-un singur semn</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea de cuvinte prescurtate printr-un semn la o grupare de litere cu aceeași semnificație; - Scrierea de cuvinte prescurtate prin litera lor inițială; - Scrierea de cuvinte prescurtate printr-un semn pe care îl conțin; - Scrierea de cuvinte prescurtate printr-un semn arbitrar; - - Scrierea de texte în care se utilizează cuvinte prescurtate printr-un singur semn.
<p>2.2. Operarea cu reguli de abreviație în citirea cuvintelor prescurtate printr-un singur semn</p> <ul style="list-style-type: none"> - Citirea de cuvinte prescurtate prin semnul pentru gruparea de litere cu aceeași semnificație; - Citirea de cuvinte prescurtate prin litera lor inițială; - Citirea de cuvinte prescurtate printr-un semn pe care îl conțin; - Citirea de cuvinte prescurtate printr-un semn arbitrar; - - Citirea de texte care conțin cuvinte prescurtate printr-un semn.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Matematică Fizică Educație muzicală	Semne specifice Braille pentru matematică, fizică și educație muzicală
Codul de abreviație Braille	Reguli de abreviație

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile curriculare de cunoaștere (Matematică, Fizică, Chimie, Educație muzicală, Limbi străine)**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile de cunoaștere (Matematică, Fizică, Chimie, Educație muzicală, Limbi străine)</p> <p>- Scrierea/citirea semnelor Braille pentru domeniile:</p> <p>Matematică Noțiuni de algebră: radical, sisteme de ecuații, produs cartezian. Noțiuni de geometrie: patrulater, paralelogram, dreptunghi, romb, pătrat, trapez, cerc, hexagon. Fizică: unghi, vector, semne grecești: alfa, beta, eta, omega. Chimie simboluri ale elementelor chimice, formule chimice ale unor substanțe, numărul atomului, indice inferior, ioni, indice superior, semne pentru linii de valențe (legătură simplă, dublă, triplă), coeficient numeric, forma prescurtată a sistemului periodic al elementelor, semne pentru precipitat, semn degajare de gaz, semn pentru reacție reversibilă. Educație muzicală: repetiția, secvența, variația.</p>

2. Receptarea/ redactarea de mesaje utilizând convențiile de abreviație specifice limbajului Braille

Clasa a VII-a
<p>2.1. Operarea cu reguli de abreviație în scrierea prescurtată a cuvintelor prin două sau mai multe semne</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea de cuvinte prescurtate prin două sau mai multe semne; - Scrierea de cuvinte compuse prescurtate; - Scrierea de texte în care se utilizează cuvinte prescurtate prin două sau mai multe semne și cuvinte compuse prescurtate.
<p>2.2. Operarea cu reguli de abreviație în citirea cuvintelor prescurtate prin două sau mai multe semne</p> <ul style="list-style-type: none"> - Citirea de cuvinte prescurtate prin două sau mai multe semne; - Citirea cuvintelor compuse prescurtate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Matematică Fizică Chimie Educație muzicală	Semne specifice Braille pentru matematică, fizică, chimie și educație muzicală
Codul de abreviație Braille	Reguli de abreviație

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile de cunoaștere (Matematică, Educație muzicală, Fizică, Chimie)**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea semnelor Braille pentru domeniile de cunoaștere (Matematică, Fizică, Chimie, Educație muzicală, Limbi străine)</p> <p>- Scrierea/citirea semnelor Braille pentru domeniile:</p> <p>Matematică Noțiuni de algebră: funcție definită pe o mulțime cu valori în altă mulțime. Noțiuni de geometrie: Corpuri geometrice Fizică: Semnele grecești theta, lambda, fi si miu. Chimie reprezentarea unor elemente, substanțe simple/compuse, forma prescurtată a sistemului periodic al elementelor, reacții chimice/ecuații chimice. Educație muzicală: ornamentare.</p>

2.Receptarea/ redactarea de mesaje utilizând convențiile de abreviație specifice limbajului Braille

Clasa a VIII-a
<p>2.1.Operarea cu reguli de abreviație în scrierea prescurtată a locuțiunilor și expresiilor</p> <p>- Scrierea de locuțiuni și expresii prescurtate; - Scrierea textelor care conțin locuțiuni și expresii prescurtate.</p>
<p>2.2.Operarea cu reguli de abreviație în citirea locuțiunilor și expresiilor prescurtate</p> <p>- Citirea locuțiunilor și expresiilor prescurtate; - Citirea textelor care conțin locuțiuni și expresii prescurtate.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Matematică Fizică Chimie Educație muzicală	Semne specifice Braille pentru matematică, fizică, chimie și educație muzicală
Codul de abreviație Braille	Reguli de abreviație

Sugestii metodologice

Se utilizează scrierea Braille specifică limbii române (**Ghidul pentru învățarea scrierii Braille**) și **Codul Matematic** adoptat la nivel național și utilizat în toate unitățile de învățământ special care școlarizează copii cu dizabilități vizuale.

Prin însușirea regulilor de prescurtare din **Codul de abreviație** se dorește ca limbajul Braille să devină un instrument ușor de folosit în comunicarea rapidă, eficientă, în educația permanentă a individului care și-a format aceste competențe.

Se recomandă profesorului de predare ca, la întocmirea planificării calendaristice pentru disciplina **Limbaj Braille**, să colaboreze cu profesorii de specialitate din ariile curriculare Limba și comunicare, Matematică și științe ale naturii și Arte, în vederea corelării conținuturilor și asigurării simultaneității predării elementelor Braille din domeniile respective.

Bibliografie

1. Cziker, R.,(2001), *Educația și stimularea vizuală la copilul cu deficiență de vedere*, Cluj-Napoca Presa Universitară Clujeană
2. Gherguț A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Iași: Editura Polirom
3. Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
4. Rozorea A., (2000), *Deficiența de vedere*, București: EDP
5. Rozorea A.,(2005), *Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia deficiențelor de vedere*, București: EX PONTO.
6. Roșan, A.(cord), (2015), *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
7. Ștefan, M., (1999), *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*,București: Ed. Pro Humanitate
8. Vlad, P., (1999), *Oftalmodex. Dicționar explicativ oftalmologic*,București: Ed. All Educational,
 *** Rozorea A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
 *** *Programa de "Educație perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare"*, București, 2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Camelia COICIU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Mihaela CIULEA	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ELEMENTE DE LIMBĂ LATINĂ

ȘI DE CULTURĂ ROMANICĂ

**Învățământ special
Clasa a VII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa de față reprezintă o adaptare a programei de Limba Latină, clasa a VII-a, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 din 28.02.2017, la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilitati vizuale din învățământul special și / sau integrat. Programă adaptată respectă întru totul programa sus menționată, vizând doar particularizarea activităților de învățare și formularea unor sugestii metodologice specifice actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu deficiențe vizuale. Competențele dobândite în urma parcurgerii conținuturilor și activităților programei permit acestor elevi participarea la toate evaluările și examenele naționale.

Elemente de limbă latină și cultură romanică este o disciplină din învățământul gimnazial, în trunchiul comun din noul plan-cadru, aria curriculară **Limbă și comunicare**, clasa a VII-a, căreia îi este alocată o oră pe săptămână. Aceasta își propune finalități care interferează cu domenii majore ale cunoașterii umaniste, adecvate vârstei de școlarizare a elevului și orizontului său cultural.

La sfârșitul ciclului gimnazial, conform machetei disciplinei, document conex planului-cadru pentru învățământul gimnazial, absolvenții vor fi capabili să realizeze asocieri elementare între limba română și limbile moderne prin intermediul fondului lor comun – limba latină ca liant lingvistic. De asemenea, prin studiul disciplinei propuse, elevii vor fi capabili să identifice elemente de civilizație greco-romană, care fundamentează modelul cultural european și fondul lingvistic comun al limbilor romanice.

Concepția acestei programe are în vedere și *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC) – document european de referință, instrument care susține necesitatea unui set de competențe-cheie care să permită viitorului cetățean să se adapteze în mod flexibil la o lume caracterizată prin schimbare rapidă și profundă, interconectare. Există o legătură nemijlocită între intențiile formative ale disciplinei și *Profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a*; disciplina propusă contribuie la formarea/dezvoltarea mai multor competențe-cheie din documentele menționate, precum: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă, sensibilizare și exprimare culturală, aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal.

Studiul acestei discipline constituie o bază formativă care permite deschiderea spre diverse modele de programe de studiere a limbii latine în învățământul liceal, precum *Latinum Europaeum*¹, prin care se certifică nivelul de competență lingvistică al elevilor care studiază limba latină, printr-o evaluare specifică.

Demersul didactic propus este conceput inter- și transdisciplinar, urmărind:

- cunoașterea unor elemente fundamentale, lexicale și gramaticale, comune limbii latine, limbii române și altor limbi moderne;
- stabilirea unor asocieri elementare între limba română, limbile romanice și alte limbi moderne prin intermediul fondului comun – limba latină ca liant lingvistic;
- înțelegerea rațională a mecanismului esențial de generare a mesajului în comunicare;
- conștientizarea importanței lexicului limbii latine, matrice a limbilor romanice;
- dobândirea unor competențe esențiale referitoare la cultura și civilizația greco-romană;
- asumarea valorilor etice și a idealurilor umaniste ale Antichității clasice, necesare propriei dezvoltări afective și morale.

Competențele generale și specifice se circumscriu competențelor disciplinelor cuprinse în aria curriculară **Limbă și comunicare**, constituind astfel o contribuție importantă pentru:

- utilizarea corectă și adecvată a limbii în diverse situații de comunicare;
- identificarea și receptarea unei varietăți de elemente lingvistice și culturale;

- corelarea unor fapte de cultură și civilizație ale Antichității greco-romane cu cele ale societății contemporane;
- recunoașterea unor modele umane, simboluri în mituri, legende sau reprezentări artistice;
- corelarea unor fapte de cultură și civilizație ale Antichității greco-romane cu cele ale societății contemporane din perspectivă inter- și transdisciplinară.

Avantajele acestei abordări sunt:

- interdisciplinaritatea: limba latină – limba română – limbi moderne – istorie – geografie – științe;
- un profil umanist individualizat prin dezvoltarea unor competențe specifice disciplinei;
- un demers didactic inovator, care să faciliteze învățarea activă.

Specificul acestui obiect de studiu, care are în sine trăsături transdisciplinare, impune o permanentă raportare și la alte discipline din diverse arii curriculare, precum Om și societate, Arte, Tehnologii, Matematică și științe, prin realizarea de conexiuni terminologice, științifice și culturale. Demersul didactic propus implică stimularea transferului de achiziții cognitive între ariile curriculare menționate, oferirea unei baze de instrumente lingvistice necesare înțelegerii adecvate a vocabularului tehnico-științific, precum și deschiderea unei perspective culturale integratoare pentru diferite domenii ale cunoașterii.

Programa școlară pentru disciplina *Elemente de limbă latină și cultură romanică* are următoarea structură:

- competențe generale** – structurează demersul formativ al disciplinei;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare** – competențele specifice sunt derivate din competențele generale, indicând achizițiile elevului la finalul anului de studiu; activitățile de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru (neobligatorii) prin care se dezvoltă competențele specifice;
- conținuturi** – reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor vizate;
- sugestii metodologice** – au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Programa actuală pentru disciplina **Elemente de limbă latină și cultură romanică** își propune atât o educație formală, prin care elevul accede la elementele fundamentale, cele mai concrete și mai ușor de analizat ale unei expresii lingvistice, o invitație la precizie și rigoare, cât și o educație de promovare a dezvoltării personale a elevilor într-un cadru sociocultural largit. A dobândi competențe precum a ști, a pune în aplicare, a avea atitudini, reacții adecvate, reprezintă o dimensiune semnificativă a demersului didactic.

Competențe generale

- 1. Receptarea adecvată a elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin raportare la limba română și la alte limbi romanice;**
- 2. Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație greco-romană în dezvoltarea personalității și în asumarea identității socioculturale.**

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea adecvată a elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin raportarea la alte limbi romanice/modern

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea unor elemente esențiale ale limbii latine în diverse context</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea structurii numelor/verbelor din limba latină cu cele din limba română; - sesizarea relației dintre categoriile gramaticale și elementele de structură ale formelor nominale/verbale; - discriminarea, prin analogie cu limba română: singular/plural, masculin/feminin/neutru, categorii morfosintactice ale verbului/numelui etc.; - identificarea sensului etimonului latin, pornind de la cuvinte moștenite/neologice din limba română, din alte limbi romanice/moderne; - recunoașterea unor elemente lexicale latine în limbajele specializate (termeni științifici de uz școlar, abrevieri recurente, expresii uzuale etc.); - clasificarea unor elemente lingvistice pe baza unor criterii comune (lexical, morfologic, semantic etc.); - recunoașterea și utilizarea corectă a cifrelor romane; - compararea unor enunțuri în limba latină cu traducerile lor în limbile romanice; - traducerea ghidată, din limba latină în limba română, a unor sintagme / expresii / scurte enunțuri / maxime / aforisme etc.; - extragerea ideii/ideilor principale dintr-un text suport, în limba română.
<p>1.2. Utilizarea elementelor lexicale și gramaticale într-o varietate de contexte, în limba latină și în limba română / alte limbi romanice / moderne</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunere de cuvinte/familii lexicale în limba română, pornind de la un etimon latin; - construcție/recunoaștere de familii lexicale, arii semantice în limba română, pornind de la elemente lexicale specifice limbii latine; - exerciții lexicale specifice: derivare cu sufixe și prefixe de origine latină; compunere cu prefixoide și sufixoide de origine latină/greacă; stabilirea unor relații de sinonimie, antonimie, omonimie în limba română / alte limbi, prin intermediul etimonului latin etc.; - sesizarea și corectarea greșelilor frecvente de limbă română (de exemplu, pleonasmul), prin raportare la limba latină; - utilizarea corectă a limbii române în diverse situații de comunicare, pornind de la înțelegerea unor elemente lexicale/gramaticale latine; - sesizarea evoluției semantice a unor cuvinte; - completare de enunțuri lacunare; - analiza/construcția de forme flexionare, pe baza unor noțiuni morfologice elementare; - sesizarea intrusului într-o listă de cuvinte, cu/fără criterii precizate; - exerciții de alegere duală/multiplă; - elaborare, completare și decodificare de scheme/tabele; - anticiparea elementelor de conținut ale unui text pe baza unui titlu / unei imagini; - familiarizarea cu topica limbii latine, prin exemple adecvate (scurte enunțuri); - traducerea contextualizată, în limba română, a unor forme flexionare, pe baza categoriilor gramaticale identificate; - utilizarea dicționarului (în format tradițional/*braille/digital); - recunoașterea legăturii logice între secvențele unui text; - identificarea relațiilor sintactice esențiale dintr-un text latin, prin analogie cu limba română; - inserarea adecvată a unor elemente lexicale din limba latină în variate situații de comunicare.

2. Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație greco-romană în dezvoltarea personalității și în asumarea identității socioculturale

Clasa a VII-a

2.1. Identificarea unor locuri, personaje, fapte, procese și concepte definitorii pentru civilizația romană

- identificarea unor simboluri romane relevante pentru cultura europeană (acvila, forul/piața centrală, templul, bazilica, arcul de triumf, lupoaica etc.);
- ordonarea logică/cronologică a desfășurării unor evenimente;
- lectura și rezumarea unor texte relevante referitoare la cultura Greco-romană;
- descrieri și comparații de locuri, personaje, evenimente, pe baza unei documentări prealabile;
- identificarea pe hartă *sau pe harta tactila a spațiului de difuzare a limbii latine / limbilor neolatine;
- stabilirea reperelor istorico-geografice ale elementelor culturale studiate;
- exerciții rebusistice*la elevii ambliopi;
- transferul de informație în și din coduri lingvistice/nonlingvistice din texte multimodale (scheme *adaptate, imagini si secvențe filmate *pentru elevii ambliopi etc.), cu ajutorul instrumentelor digitale.

2.2. Identificarea unor modele culturale clasice relevante pentru reprezentarea lumii

- identificarea unui personaj mitic/istoric pe baza unei imagini (corelare cuvânt – *imagine – simbol);
- analiza funcțiilor/atribuțiilor unor divinități din panteonul greco-roman;
- desprinderea mesajului simbolic, din texte multimodale, transmis de reprezentările și funcțiile zeilor / personalitățile eroice (valori, atitudini, coduri civice și etice etc.);
- asocierea zeilor/eroilor/personalităților istorice pe criterii valorice pozitive/negative;
- rezumarea și desprinderea mesajului global al unui episod mitic/istoric cu valențe mitice;
- construirea profilului unei personalități mitice/istorice (fapte, atitudini, comportamente, valori etc.);
- explicarea și interpretarea unor elemente culturale fundamentale / simboluri din text / *imagine / *film / *spectacol de teatru la elevii ambliopi etc.;
- identificarea unor mituri/legende din literatura română/universală, care perpetuează modelele clasice; evidențierea trăsăturilor unui model cultural clasic (vestigii romane, principii estetice în artă etc.).

2.3. Integrarea faptelor de cultură și civilizație romană în actualitate

- recunoașterea, prin descoperire, a valorilor definitorii ale civilizației europene/occidentale din perspectiva culturii greco-romane;
- asocierea, compararea sau disocierea de imagini, în vederea identificării în lumea contemporană a unor trăsături specifice culturii greco-romane;
- compararea și diferențierea unor modele politice și instituționale romane din perspectiva societății contemporane;
- identificarea unor elemente definitorii pentru arta clasică europeană;
- recunoașterea unor aspecte ale vieții publice și private la romani, identificabile în societatea contemporană;
- exprimarea orală/scrisă a unui punct de vedere argumentat referitor la aspecte relevante ale moștenirii Antichității greco-romane.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Elemente de limbă latină	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geneza limbilor – limbă-mamă / limbă-fiică, relația dintre factorul istoric și cel lingvistic <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Familii de limbi / Limbile indo-europene / Limba latină și limbile romanice 1.2. Limba – un organism viu 2. Alfabetul latin: egipteni > fenicieni > greci > romani > alfabetul pe care îl folosim astăzi <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Cifre romane – cifre arabe 2.2. Semne lingvistice folosite ca simboluri în domeniul Științelor 3. Lexic: istoria cuvintelor, de la latină la limbile moderne <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Diferența dintre moștenire și împrumut 3.2. Fondul latin al limbii române 3.3. Lexic latin în alte limbi romanice 3.4. Cuvinte de origine latină în limbi neromanice (cu insistență pe limba engleză) 3.5. Vocabular internațional de origine greco-romană în diverse domenii ale cunoașterii (științe exacte și discipline socio-umane) 4. Elemente de flexiune în limba latină și în limba română (limbi romanice) – analogii <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Structura cuvântului. Evoluția în limbile moderne. Trăsături definitorii ale flexiunii nominale și verbale 4.2. Rolul cuvântului în enunț și context
Elemente de civilizație greco-romană și de cultură romanică	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roma - de la cetatea lui Romulus la centrul lumii latinofone <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Puterea romană. Evoluție în timp și spațiu 1.2. Procesul de romanizare 1.3. Formarea culturii europene 2. Panteonul greco-roman – imagine a universului și a societății umane. Zei și eroi: funcții și mituri fundamentale 3. Viață publică – viață privată. Mentalități <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Tipare socio-politice romane reflectate în actualitate (forme de organizare comunitară, relația public – privat, cetățean – stat, urban – rural etc.) 3.2. Personalități romane 4. Arta greco-romană și moștenirea ei europeană
Valori greco-romane perene	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modele de gândire și de raportare la lume, fundamentate etic (adevărul, binele personal/public, moderația, gloria etc.), civic (dialog, respect pentru celălalt, responsabilitate, cultura legii) și științific 2. Modele estetice în artă

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Se recomandă ca demersurile care urmăresc achizițiile lexicale și gramaticale să pornească de la scenarii didactice care au în centru noțiunile echivalente din limba română și limbile moderne (cu precădere limbile romanice principale – italiana, franceza, spaniola), iar evaluarea să aibă astfel în vedere și abilitățile de transfer lingvistic ale elevului. De altfel, exemplele de activități de învățare oferă suficiente tipuri de exerciții în care actualizarea cunoștințelor și competențelor implicate de cunoașterea limbii române sunt absolut necesare. Se așteaptă ca profesorul să identifice, în procesul de construcție și remediere a traseului formativ, nivelul grupului de elevi în ceea ce privește achizițiile lingvistice la limba română.

Aplicarea conținuturilor lingvistice² trebuie să respecte principiul gradualității, prin raportare permanentă la competențele specifice. Componenta lingvistică principală este cea lexicală – identificarea și achiziția lexicului de origine latină va face, așadar, parte din fiecare lecție, inclusiv din cele de cultură și civilizație, urmărindu-se familiarizarea cu terminologia specifică diferitelor domenii.

În ceea ce privește conținuturile gramaticale propriu-zise, utile în formarea și dezvoltarea competențelor, se recomandă restrângerea la noțiuni minimale, necesare înțelegerii unui enunț simplu: cazurile nominativ, acuzativ (eventual genitiv, dativ, ablativ, în funcție de context) corespunzătoare funcțiilor sintactice din gramatica limbii române (subiect, complement direct/indirect/circumstanțial, atribut, în funcție de context); modul indicativ, cu timpurile de bază. Textele folosite ca suport pentru ilustrarea noțiunilor de gramatică vor fi de tip: gnomic (proverbe, maxime, formule celebre), juridic (formule/expresii consacrate), epigrafic (inscripții*pt. elevii medii vazatori), didactic (enunțuri elaborate de profesor/autor de manual, adecvate vârstei și nivelului de achiziții). Se recomandă tratarea intuitivă, prin descoperire, a acestor noțiuni de bază în gramatică. Prioritară este și familiarizarea elevului cu uzul dicționarului, ca instrument de lucru fundamental: dicționare de diverse tipuri (latin-român/o limbă modernă, explicativ - DEX, etimologic etc.), în diverse formate (clasic/digital). Accentul va fi pus pe abordarea pragmatică a comunicării.

Formarea competențelor culturale și a celor transversale se sprijină pe componenta lingvistică a disciplinei. Se va urmări crearea unei legături logice între termeni latinești, concepte greco-romane, fapte de cultură și civilizație antică, trăsături ale limbilor și societății moderne. Exemplele de activități de învățare propun modele relevante de structurare a demersului didactic.

Activitățile de învățare și textele-suport trebuie proiectate integrat, astfel încât să se asigure unitatea tematică și funcțională; disciplina asigură înțelegerea și interiorizarea diverselor concepte culturale și valori universale, având ca punct de plecare moștenirea Antichității clasice. Noțiunile fundamentale de cultură clasică, sintetizate pe domenii majore (viața privată, viața publică/politică, religia și mitologia, arta) rezultă din corelarea informațiilor lingvistice cu cele culturale într-un context natural de interferență (texte-suport, activități de învățare care să vizeze mai multe componente). *E.g.* termenii care desemnează părțile corpului pot fi învățați în cadrul unei lecții referitoare la patrimoniul artei antice, având ca suport imaginea unei statui celebre. Abordarea integrată permite astfel corelarea cunoștințelor lingvistice cu cele de cultură și civilizație.

Utilizarea imaginilor (planșe sinoptice, hărți lingvistice cu principalele familii de limbi de pe glob, atlase, postere, afișe, benzi desenate etc.) și a materialelor multimedia (pagini web recomandate, filme artistice/documentare, spectacole etc.) în procesul de predare – învățare – evaluare se impune, cu atât mai mult cu cât dimensiunea practică a demersului didactic, în special pe componenta culturală, este evidentă.

Corelarea elementelor cultural-civilizaționale antice cu cele ale lumii contemporane reprezintă un deziderat care trebuie urmărit în permanență: vor fi vizate idei, imagini, valori, atitudini, comportamente, idealuri comune. Anumite unități tematice pot fi proiectate *in integrum* de profesor pe acest principiu.

Se recomandă, în vederea stimulării implicării elevilor în procesul de învățare, realizarea unor proiecte didactice pe teme de civilizație greco-romană, care să implice documentarea (surse în format tradițional – enciclopedii, dicționare mitologice, atlase istorice, alte lucrări științifice; surse digitale).

Demersul didactic poate fi structurat/completat prin strategii/metode de învățare diverse, precum:

- brainstormingul;
- conversația euristică dirijată;
- învățarea intuitivă;
- învățarea pe baza teoriei pașilor mărunți;
- problematizarea;
- jocul didactic (inclusiv dramatizări);
- dezbateră;
- concursul;
- uzul coerent al softurilor educaționale;
- activități în echipă, în alternanță cu lucrul individual.

Activitățile de învățare și strategiile de lucru propuse trebuie să ia permanent în considerare experiența elevilor, particularitățile lor de vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acestora.

Instrumentele de evaluare vor fi alese în funcție de competențele vizate și de obiectivele operaționale ale lecțiilor. Pentru a se realiza o evaluare cât mai completă a învățării, este necesar să se aibă în vedere mai ales în evaluarea formativă continuă, evaluarea nu numai a produselor activității și învățării elevilor, ci în primul rând a proceselor de învățare și a competențelor formate, a atitudinilor dezvoltate, precum și a progresului elevilor.

Se recomandă ca achizițiile elevilor (în termeni cognitivi, afectivi și operaționali), competențele lor de comunicare și interrelaționare să fie evaluate prin utilizarea unor metode și instrumente diversificate, precum:

- observarea sistematică (pe baza unei fișe de observare);
- probele orale;
- probe scrise (teste în diverse formate);
- proiecte și alte produse de concepție proprie ale elevilor;
- autoevaluarea și interevaluarea.

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2007). *Sinteze de psihopedagogie specială (Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice)*. Iași : Editura Polirom, (ediția a II-a);
2. Rozorea A., (2005). *Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia deficiențelor de vedere*. București: Editura EX PONTO;
3. Roșan, A. (coord.) (2015). *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și intervenție*. Iași: Editura Polirom
4. Ștefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, București: Ed. Pro Humanitate.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Laura IONESCU, Coordonator, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Camelia UGRO	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina
*MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare, clasele I și a II-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Matematică și explorarea mediului* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Matematică și explorarea mediului* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru alfabetizarea cu elemente de bază ale celor două domenii integrate. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Numere
- Figuri și corpuri geometrice
- Măsurări
- Date
- Științele vieții
- Științele Pământului
- Științe fizice

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare exemplificate. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor și adecvat deficienței de vedere.

Disciplina *Matematică și explorarea mediului* are un caracter de noutate în raport cu disciplinele studiate până în prezent în clasele I și a II-a din învățământul primar. În planul-cadru de învățământ, disciplina *Matematică și explorarea mediului* face parte din aria curriculară *Matematică și Științe ale naturii*, realizând o abordare integrată a conceptelor specifice domeniilor *Matematică și Științe ale naturii*, pentru care sunt alocate, la clasa pregătitoare și clasa I, 4 ore pe săptămână, iar la clasa a II-a, 5 ore.

Principalele motive care au determinat abordarea integrată a matematicii și a unor elemente de științe ale naturii în cadrul aceleiași programe sunt următoarele:

- O învățare holistică la această vârstă are mai multe șanse să fie interesantă pentru elevi, fiind mai apropiată de universul lor de cunoaștere.
- Contextualizarea învățării prin referirea la realitatea înconjurătoare sporește profunzimea înțelegerii conceptelor și a procedurilor utilizate.
- Armonizarea celor două domenii: matematică și științe permite folosirea mai eficientă a timpului didactic și mărește flexibilitatea interacțiunilor.

Studiul disciplinei *Matematică și explorarea mediului*, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a II-a, urmărind o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor. Programa de *Matematică și explorarea mediului* pentru clasa pregătitoare a fost structurată astfel încât să promoveze un demers didactic centrat pe dezvoltarea unor competențe incipiente ale elevului de vârstă mică, în scopul construirii bazei pentru învățări aprofundate ulterioare.

Competențe generale

- 1. Utilizarea numerelor în calcule elementare**
- 2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător**
- 3. Identificarea unor fenomene/ relații/ regularități/structuri din mediul apropiat**
- 4. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică**
- 5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date**
- 6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**

CLASA PREGĂTITOARE**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea numerelor în calcule elementare**

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea și scrierea numerelor în centrul 0-31</p> <ul style="list-style-type: none"> - numărarea elementelor unei mulțimi, pentru evidențierea faptului că numărul de elemente ale acesteia este dat de ultimul număr din succesiunea 1, 2,...x, unde $x \leq 31$; - recunoașterea cifrelor de la 0 la 9, ca simboluri convenționale ale numerelor mai mici decât 10 ; - recunoașterea cifrelor pe tastele unui calculator sau ale altor resurse digitale și tactile; - reprezentarea numerelor de la 1 la 31 cu ajutorul unor obiecte (jetoane, riglete creioane, mărgelile etc.) sau semne (cerculețe, linii etc.); - citirea numerelor de la 0 la 31; - scrierea numerelor de la 0 la 31; - numărarea înainte și înapoi, în variante complete sau de la un punct al seriei, din 1 în 1, cu/fără manipularea obiectelor ; - explorarea mediului înconjurător pentru a identifica și număra ființe și lucruri; - gruparea unor jetoane reprezentând animale, mijloace de transport etc. după numărul unor elemente specifice ; - colorarea unor planșe în care codul culorilor este dat de numere/ identificarea numerelor cu ajutorul unor texturi diferite; - joc: Zilele de naștere „Găsește colegul născut în aceeași zi cu tine”.
<p>1.2. Compararea numerelor în centrul 0-31</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea grupurilor de obiecte (bile, bețișoare, puncte etc.) prin figurarea/așezarea lor unele sub altele, încercuirea/identificarea părților comune ale grupurilor, punerea în corespondență 1 la 1 a elementelor grupurilor; - colorarea / identificarea elementelor unei mulțimi după criterii date (ex.: „Colorează/precizează mulțimea care are cele mai multe/cele mai puține ...” „Construiește/ desenează o mulțime cu tot atâtea/ cu mai multe/ cu mai puține ...” etc.); - identificarea „vecinilor” unui număr; - selectarea unor numere după un criteriu dat.
<p>1.3. Ordonarea numerelor în centrul 0-31, folosind poziționarea pe axa numerelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea unor numere date, crescător sau descrescător; - completarea unor serii numerice; - identificarea numerelor lipsă de pe axa numerelor, în situația în care se dau două numere.
<p>1.4. Efectuarea de adunări și scăderi în centrul 0-31, prin adăugarea /extragerea a 1-5 elemente dintr-o mulțime dată</p> <ul style="list-style-type: none"> - numărare cu pas dat (ex. din 2 în 2, din 3 în 3), cu suport intuitiv (ex. pietre/frunze, iepuri, flori aflate pe un suport); - compunerea și descompunerea unor mulțimi de obiecte având drept; cardinal un număr de elemente mai mic decât 10; mai mic decât 31; - adăugarea și extragerea de elemente dintr-o mulțime de obiecte, fiecare operație fiind însoțită de numărarea obiectelor; - adăugarea/extragerea de elemente dintr-o mulțime dată, pentru a obține mulțimi „cu tot atâtea elemente”; - rezolvarea de exerciții de adunare și scădere cu 1-5 unități în centrul 0-31 și verificarea operațiilor efectuate prin numărare de obiecte/prin construire de mulțimi cu ajutorul obiectelor /prin desene.

Clasa pregătitoare
<p>1.5. Efectuarea de adunări repetate/ scăderi repetate prin numărare și reprezentări obiectuale în centrul 0-31</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de extragere repetată a unui anumit număr de elemente dintr-o mulțime dată (ex.: „Câți copii pot primi de la tine câte 2 baloane dacă tu ai 10 baloane?” „Un băiețel dă câte 10 jetoane celor 3 colegi ai săi. Câte a dat în total?”); - numărare cu pas indicat prin bătaii în masă sau obiecte, crescător și descrescător .
<p>1.6. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, diferență, =, +, -) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - aflarea sumei/diferenței a două numere mai mici decât 31; - aflarea unui termen necunoscut, folosind metoda balanței; - jocuri de rol care necesită gruparea/regruparea de obiecte și relația întreg-parte (ex.: „La ora de sport”, „La bibliotecă” etc.); - crearea unor probleme simple după imagini/obiecte date/simboluri tactile - formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată, prin schimbarea numerelor/ acțiunilor/ întrebării dintr-o problemă rezolvată; - schimbarea componentelor unei probleme (date numerice, tematică, acțiuni), fără ca tipul de problemă să se schimbe; - transformarea unei probleme de adunare în problemă de scădere și invers - transformarea unei probleme prin extinderea/ reducerea numărului de operații.

2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Orientarea și mișcarea în spațiu în raport cu repere/direcții precizate, folosind sintagme de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de poziționare a obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate - identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în spațiu în raport cu alte obiecte precizate; - jocuri de identificare a obiectelor din realitatea imediată sau din imagini, în funcție de poziția pe care o au față de un reper; - prezentarea propriei persoane în funcție de poziția din clasă și prin raportarea la ceilalți colegi; - utilizarea cutiei cu popice pentru evidențierea poziției acestora în spațiu mic - scrierea de puncte, separate sau în combinații din grupul fundamental (elemente prebraille)/ scrierea de linii verticale, orizontale, oblice și în combinații în funcție de acuitatea vizuală a elevului; - recunoașterea poziției punctelor din cadrul grupului fundamental cu ajutorul aparatului cu popice; - scrierea unui model repetitiv de puncte din grupul fundamental/reprezentarea unui model repetitiv, decorativ cu ajutorul liniilor verticale, orizontale, oblice; - reprezentarea prin desene a unor modele decorative simple, folosind linii orizontale, verticale, oblice; colorarea unor elemente în funcție de poziția pe care o ocupă față de un anumit reper într-un desen.
<p>2.2. Identificarea unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc) și a unor corpuri geometrice (cub, cuboid, sferă) în obiecte manipulate de copii și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor figuri și corpuri geometrice din mediul apropiat; - recunoașterea unor figuri și corpuri geometrice prin explorare tactilă: pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi, cub, sferă, în mediul înconjurător; - reproducerea, prin desen/, a formelor geometrice plane (pătrat, triunghi,

Clasa pregătitoare

dreptunghi, cerc) cu ajutorul unor șabloane sau cu mâna liberă pe foaie cu pătrățele - conturarea cu punctatorul a figurilor geometrice folosindu-se de șabloane;

- folosirea formelor geometrice (pătrat, dreptunghi, cerc, triunghi,) în realizarea unor desene pe foaie velină sau cu pătrățele / construirea cu ajutorul formelor Lego (casă, robot, vapor etc.) pe o suprafață cu scări;
- recunoașterea Soarelui, a Lunii și a Pământului folosind imagini, imagini tactile, modele sau descrieri;
- construirea unor obiecte uzuale folosind suportul desfășurat al unui cub (ex.: suport de creioane, cutia pentru cadouri);
- jocuri de construcții folosind piese din lemn sau plastic.

3. Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/structuri din mediul apropiat**Clasa pregătitoare****3.1. Descrierea unor fenomene/procese/ structuri repetitive simple din mediul apropiat, în scopul identificării unor regularități**

- continuarea unor modele repetitive reprezentate prin obiecte, desene sau numere;
- descoperirea „intrusului” în cadrul unui model repetitiv;
- găsirea elementelor unei mulțimi, fiind date elementele celeilalte mulțimi și regula de corespondență dintre acestea ;
- exerciții variate de asocieri și corespondențe (ex.: păpușă-rochie, pantof-picior, mașină-șofer, ploaie-umbrelă, pătrat-linie etc.);
- -identificarea regulii de corespondență în cazul unor mașinării funcționale (care presupun intrare – ieșire);
- jocuri de tipul: „Ce anotimp este?” pentru recunoașterea fenomenelor naturii în situații reale sau în imagini/sunete (ploaie, ninsoare, vânt etc.);
- diferențierea anotimpurilor, două câte două, în funcție de caracteristicile specifice observate sau descrise;
- completarea unui calendar pe o săptămână/ lună cu starea vremii, prin lipirea/desenarea unor simboluri nori, soare, vânt etc.;
- observarea unor modificări apărute în viața omului, animalelor, plantelor, în funcție de anotimp;
- observarea părților componente ale viețuitoarelor (plante, animale) pentru identificarea structurii lor comune;
- numărarea florilor/frunzelor unei plante care apar în interval de o săptămână, în scopul evidențierii creșterii acesteia;
- marcarea înălțimii personale, din 2 în 2 luni, cu ajutorul fâșiilor de hârtie colorată, simboluri tactile fixate pe tocul ușii/dulap/perete;
- urmărirea creșterii unei plante ținând sub observație unul dintre factorii care întrețin viața/ observare pe baza simțului tactil;
- identificarea simțurilor și utilizarea acestora în explorarea mediului înconjurător;
- observarea directă în mediul natural a unor plante, insecte etc.;
- identificarea și denumirea corectă a părților componente ale corpului omenesc, pentru evidențierea rolului acestora;
- compararea propriilor elemente faciale (folosind simțul tactil) cu cele ale colegului de bancă, în scopul identificării caracteristicilor comune oamenilor;
- compararea elementelor faciale (folosind simțul tactil)/ fotografiilor personale cu acelea ale părinților, în scopul identificării asemănărilor (transmiterea moștenirii genetice de la generație la generație);
- enumerarea unor aparate electrocasnice, electronice care funcționează cu ajutorul electricității;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea activităților zilnice în care intervine electricitatea; - identificarea unor surse de electricitate (baterii, acumulatori) care asigură funcționarea unor obiecte; - utilizarea jucăriilor muzicale pentru producerea sunetelor (identificarea relației vibrație – sunet); - explorarea unor softuri educaționale/instrumente/ aparate adecvate vârstei.
<p>3.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor din clasă, locuința, camera proprie; - participarea la acțiuni care implică un mediu curat și prietenos în cadrul clasei; - identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunilor proprii asupra mediului apropiat; - realizarea unor desene/afișe/colaje care să prezinte norme de comportare civilizată; - realizarea unor postere referitoare la regulile de igienă colectivă.

4. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică

Clasa pregătitoare
<p>4.1. Formularea unor observații asupra mediului apropiat folosind limbajul comun, reprezentări prin desene și operatorii logici „și”, „nu”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mișcare în care se folosesc operatorii logici „și”, „nu” (ex.: „Copiii care au ochi verzi și păr blond să ridice mâna.”); - executarea unor instrucțiuni care folosesc operatorii logici (ex.: „Copiii care nu au șosete verzi să facă 2 pași în față.”); - transmiterea unor instrucțiuni simple, de tipul celor de mai sus, în cadrul unor jocuri în perechi/de grup; - exerciții care implică atenție concentrată pe detalii: observă elemente de detaliu dintr-un desen, componente ale unei scheme simple, componente de mici dimensiuni ale unei plante etc.; - jocuri logico-matematice referitoare la intersecția a două mulțimi.
<p>4.2. Identificarea relațiilor de tipul „dacă... atunci...” între două evenimente succesive</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea consecințelor unor acțiuni asupra propriului corp; - jocuri de mișcare pentru evidențierea forțelor și a efectelor acestora: deformarea/ ruperea/ spargerea; - analiza consecințelor acțiunilor unor personaje din povești; - organizarea unor jocuri de tip „Ce s-ar întâmpla dacă...?” ; - vizionarea/audierea unor filme/prezentări pentru identificarea efectelor pozitive/negative ale unor alimente, a necesității hranei pentru creștere și dezvoltare etc.

5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa pregătitoare
<p>5.1. Sortarea/clasificarea unor obiecte/ materiale etc., pe baza unui criteriu dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - gruparea obiectelor/corpurilor după un anumit criteriu (formă, culoare, mărime, grosime, gust, utilitate, naturale/prelucrate etc.); - gruparea materialelor după caracteristici observate: transparență, duritate, flexibilitate, utilizare etc.; - sortarea pe diverse categorii: legume/fructe; cu gust dulce/acru etc.; - identificarea unor elemente/prototipuri din diverse categorii (plante, animale, figuri geometrice, mulțimi etc.); - identificarea categoriei căreia îi aparține un anumit element ; - clasificarea animalelor în funcție de numărul de picioare, de mediul de viață, de modul de hrănire .

Clasa pregătitoare**5.2. Rezolvarea de probleme în care intervin operații de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-31, cu ajutorul obiectelor**

- jocuri de rol în care intervin operații de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-31 – (ex.: „La cumpărături”, „În parc” etc.);
- rezolvarea de probleme în care numerele sunt date obiectual sau figurate prin semne simple: puncte, cerculețe, linii etc.;
- identificarea situațiilor contextuale care impun rezolvarea unor probleme prin adunare/scădere: am primit, a adus, au venit, au urcat, a spart, a dat, pleacă, zboară, s-au ofilit, au coborât etc. și asocierea lor cu operația corespunzătoare;
- folosirea unor reprezentări simbolice simple pentru a reda înțelegerea enunțului unei probleme;
- rezolvarea unor probleme cu sprijin în imagini/imagini tactile / obiecte date.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**Clasa pregătitoare****6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea lungimilor**

- alegerea potrivită a unor unități neconvenționale (palma, creionul etc.) pentru măsurarea lungimii;
- precizarea dimensiunii unui obiect cu ajutorul unor unități de măsură neconvenționale;
- exerciții-joc de comparare a unor lungimi;
- ordonarea unor obiecte după lungime, comparații succesive și exprimarea rezultatelor („mai lung”, „mai înalt”, „cel mai lung” etc.);
- identificarea unui obiect (riglete, creioane) după criteriile date (ex.: cel mai scurt/lung);
- completarea unui desen prin realizarea unui element asemănător cu unul dat, dar mai lung/mai scurt; mai înalt/mai scund; identificarea unui obiect prin compararea cu unul dat.

6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea/ estimarea duratelor unor evenimente familiare

- marcarea unei săptămâni pe calendar;
- ordonarea cronologică a anotimpurilor/zilelor săptămânii;
- realizarea unui orar săptămânal, cu ajutorul obiectelor, desenelor și simbolurilor;
- așezarea unor imagini/imagini tactile/obiecte în ordinea derulării evenimentelor dintr-o zi;
- plasarea unui eveniment în timp, utilizând repere cronologice (ieri, azi, mâine)
- jocuri de evidențiere a duratelor, de tipul „Cine ajunge mai repede la...?” „A cui activitate a durat mai mult?”.

6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric folosind reprezentări neconvenționale în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-31

- recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei;
- confecționarea „banilor” necesari pentru o activitate-joc ;
- jocuri de utilizare a banilor (ex.: „La magazin”, „În parcul de distracții” etc.);
- jocuri de gestionare a unui mic buget – pentru excursie, vizită la muzeu, plimbare în parc, vizionarea unui film etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Numere	<p>Numerele naturale 0-31: recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre), comparare, ordonare: - de la 0 la 10 - de la 10 la 20 - de la 20 la 31</p> <p>Adunarea și scăderea în centrul 0 – 10, prin numărare Adunarea și scăderea în centrul 0 – 31 fără și cu trecere peste ordin, prin numărare/cu suport intuitiv</p> <p>Probleme simple de adunare sau scădere cu 1-5 unități în centrul 0-31, cu suport intuitiv.</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Orientare spațială și localizări în spațiu Repere/direcții în spațiu : în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic</p> <p>Figuri plane/ 2D Pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc: denumire; conturare</p> <p>Corpuri/ 3D Cub, cuboid, sferă: denumire</p>
Măsurări	<p>Lungime Unități nonstandard</p> <p>Timp Ziua, săptămâna, luna: denumire, ordonare Anotimpurile: denumire, ordonare</p> <p>Bani Leul (bancnotele de 1 leu, 5 lei, 10 lei) Schimburi echivalente valoric în centrul 0-31</p>
Date	Colectarea și gruparea datelor
Științele vieții	<p>Corpul omenesc Părți componente și rolul lor Simțurile Igiena corpului Hrana ca sursă de energie: importanța hranei pentru creștere și dezvoltare; igiena alimentației</p> <p>Plante și animale Părți componente Hrana ca sursă de energie: importanța hranei pentru creștere și dezvoltare Condiții de viață (apă, aer, lumină, căldură)</p>
Științele Pământului	<p>Elemente intuitive privind:</p> <p>Pământul Prezența apei în natură sub diverse forme (precipitații, râuri, lacuri, mare etc.) Fenomene ale naturii: ploaie, ninsoare, vânt, fulger, tunet</p> <p>Universul Pământul, Soarele și Luna: recunoaștere în modele simple</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Științele fizicii	Forțe și mișcare Efecte observabile ale forțelor: împingere, tragere Mișcarea corpurilor și schimbarea formei: deformare, rupere Forme și transfer de energie Electricitate: aparate care utilizează electricitatea și reguli de siguranță în mânăuirea aparatelor electrice Unde și vibrații: producerea sunetelor

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea numerelor în calcule elementare**

Clasa I	
1.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor până la 100	<ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea numerelor de două cifre cu ajutorul numărătorii de poziționare; - reprezentarea prin obiecte (bețișoare, popice etc) a numerelor din intervalul 0 - 100; - reprezentarea zecilor prin mănunchiuri de câte 10 bețișoare; - citirea numerelor de la 0 la 10; - scrierea numerelor de la 0 la 100, pe caietul de matematică în format mărit, adecvat acuității vizuale a elevilor/ pe aparatul de matematică Braille și la picht; - evidențierea cifrei unităților/zecilor dintr-un număr; - numărarea obiectelor/ființelor din mediul apropiat; - numărare din 1 în 1, din 2 în 2, din 3 în 3 etc., în ordine crescătoare și descrescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ...până la); - evidențierea cifrei unităților sau a zecilor dintr-un număr (ex.: Indicați cu degetul arătător cifra... pe aparatul Braille sau pe foaie/ colorați cifra... cu) ; - generarea de numere mai mici decât 100, ale căror cifre îndeplinesc condiții date(ex.: precizarea cifrei unităților/zecilor); - aflarea unui număr/a unor numere respectând anumite condiții (ex. „scrie cel mai mare număr mai mic decât 80”, „scrie toate numerele naturale de două cifre identice” etc.).
1.2. Compararea numerelor în centrul 0-100	<ul style="list-style-type: none"> - compararea unor grupuri de obiecte prin punerea elementelor unele sub altele, încercuirea/identificarea părților comune, punerea în corespondențe; - scrierea rezultatelor obținute prin comparare, utilizând semnele $<$, $>$, $=$; - compararea a două numere naturale mai mici decât 100, atunci când acestea au același număr de zeci/de unități, cu ajutorul mulțimilor de obiecte sau al numărătorii de poziționare; - identificarea numerelor pare și impare dintr-un șir (ex.: numerotarea băncilor din clasă); - identificarea „vecinilor” unui număr de la 0 la 10; - identificarea numerelor pare/impare dintr-un șir dat; - selectarea unor numere după un criteriu dat (ex.: „Încercuiți cu verde numerele mai mari decât 39 și mai mici decât 45”- elevii ambliopi; precizați nr. mai mari decât 39 și mai mici decât 45); - identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza algoritmului de comparare a două numere mai mici decât 100.
1.3. Ordonarea numerelor în centrul 0 -100, folosind poziționarea pe axa numerelor, estimări, aproximări	<ul style="list-style-type: none"> - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere naturale prin compararea acestora două câte două; - identificarea unor numere, situate într-un interval dat (ex.: „Scrie trei numere mai mici decât 25”); - estimarea ordinului de mărime a unor grupuri de obiecte; - rotunjirea la zeci a unui număr dat, prin adăugarea sau eliminarea unui număr de unități; - scrierea unui șir de numere pare/impare, având date limitele intervalului; - citirea și scrierea relației de ordine între cardinalele a două mulțimi; - poziționarea pe axă a unor numere date.

Clasa I	
1.4. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-100, recurgând frecvent la numărare	<ul style="list-style-type: none"> - numărare cu pas dat (ex. din 2 în 2, din 10 în 10), folosind ca suport intuitiv obiecte sau desen; - compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0 – 100, folosind obiecte, desene și numere; - jocuri de rol care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0-100 (ex.: La piață, Facem ordine în bibliotecă etc.); - adăugarea/extragerea de elemente dintr-o mulțime de obiecte, fiecare operație fiind însoțită de numărarea obiectelor; - adăugarea/extragerea de elemente dintr-o mulțime dată, pentru a obține mulțimi „cu tot atâtea elemente”; - efectuarea de adunări și scăderi și verificarea cu obiecte sau prin operația inversă; - evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei; - găsirea ”regulii” pentru o corespondență de următorul tip: 3→7; 4→8; 5→9; - rezolvarea de adunări și scăderi, mental și în scris, cu și fără trecere peste ordin, respectând algoritmul și așezarea corectă a unităților și zecilor.
1.5. Efectuarea de adunări repetate/ scăderi repetate prin numărare și reprezentări obiectuale în centrul 0-100	<ul style="list-style-type: none"> - adunarea cardinalilor unor mulțimi care au același număr de elemente; - evidențierea mai multor modalități de grupare a elementelor unei mulțimi pentru determinarea cardinalului acesteia; - jocuri de extragere repetată a unui anumit număr de elemente dintr-o mulțime dată (ex.: „De câte ori pot extrage câte 3 bile dintr-un grup de 9 bile”; „Un băiețel împarte în mod egal 10 bomboane celor 5 colegi ai săi. Câte bomboane primește fiecare coleg?”); - rezolvarea unor situații practice de aflare a unei sume/diferențe de termeni egali (ex.: „4 frați primesc câte 2 mere. Câte mere au primit frații?”).
1.6. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (termen, sumă, total, diferență, <, >, =, +, -) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme	<ul style="list-style-type: none"> - aflarea sumei/diferenței a două numere mai mici decât 100; - aflarea unui termen necunoscut, folosind metoda balanțe; - identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza comparării a două numere mai mici decât 100 și scrierea relației ; - compararea a două sume, două diferențe sau a unei sume cu o diferență sau cu un număr (de exemplu, „24 + 13 = 45 – 40 sau 99 = 34 - 30” etc.); - transformarea unei probleme rezolvate prin schimbarea numerelor/ întrebării, prin înlocuirea cuvintelor care sugerează operația; - crearea unor probleme simple după obiecte/ desene/ scheme date; - formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată/de la numere date, de la imagini/imagini tactile/obiecte; - modificarea unei probleme fără ca tipul de problemă să se schimbe; - transformarea problemelor de adunare în probleme de scădere și invers; - transformarea unei probleme prin extinderea/ reducerea numărului de operații.

2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător

Clasa I	
2.1. Orientarea și mișcarea în spațiu în raport cu repere/direcții date folosind sintagme de tipul: în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în față, în spate, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic, interior, exterior	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în desene/realitatea imediată, în raport cu alte obiecte precizate;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de poziționare a obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate (ex.: așază creionul în stânga pixului; - identificarea unor obiecte/persoane în funcție de poziția lor spațială (Cine se află în fața ta?) (cu ajutorul unor semnale auditive/tactile); - realizarea unor desene/construcții simple, pe baza unor condiții date (ex.: desenați așezați un triunghi; la stânga acestuia desenați/așezați o steluță; sub el desenați/așezați o linie orizontală); - identificarea poziției verticală, orizontală sau oblică a unor obiecte din realitatea imediată sau în cadrul unor desene (ex.: încercuiește/precizează obiectele desenate în poziție orizontală; colorează/identifică obiectele desenate în poziție oblică); - scrierea pe rețeaua de pătrățele a caietului de matematică a liniuțelor orizontale, verticale, oblice /așezarea pe spațiul băncii a bețișoarelor în poziție orizontală, verticală, oblică; - compunerea/asocierea elementelor grafice pentru obținerea unor forme stilizate ale unor elemente din viața reală; - observarea simetriei la figurile geometrice plane, la obiecte și ființe din mediul apropiat (prin explorare tactilă); - jocuri care necesită orientarea în tabele și folosirea cuvintelor „rând” și „coloană”; - identificarea interiorului și exteriorului unei figuri; - construirea unor obiecte uzuale, folosind corpuri geometrice, fără utilizarea terminologie; - jocuri de construcții cu obiecte cu formă geometrică, din diferite materiale.
<p>2.2. Recunoașterea unor figuri și corpuri geometrice în mediul apropiat și în reprezentări plane accesibile (incluzând desene, reproduceri de artă, reprezentări schematice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - conturarea pe foaie velină/braille a unor forme geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc), cu ajutorul unor șabloane; - desenarea formelor geometrice (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc), pe rețeaua de pătrate din caietul de matematică/ identificarea formelor geometrice braille; - decorarea unor obiecte cu motive geometrice prin desen sau colaj; - realizarea unor colaje cu ajutorul formelor geometrice învățate (case, castele, pomi, gărdulețe, roboți etc.); - compunerea unui spațiu plastic folosind ca forme doar pătrate sau doar cercuri etc. (ex.: un copac stilizat, doar din cercuri – mari, mici, medii); - decuparea pe contur a formelor geometrice plane de diferite dimensiuni, realizate pe diverse suporturi (hârtie glasată, carton); - descrierea corpurilor geometrice: cub, cuboid, sferă, cilindru- fețe (formă, număr).

3. Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/structuri din mediul apropiat

Clasa I
<p>3.1. Rezolvarea de probleme prin observarea unor regularități din mediul apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea de șiruri de numere/obiecte ordonate mai mici decât 100, respectând reguli precizate; - realizarea/transcrierea unor modele repetitive - înșirarea mărgelilor, jucăriilor etc. respectând o anumită regulă; - identificarea unei zile/luni care lipsește dintr-o serie dată (ex.: ianuarie,....., martie; joi,...sâmbătă); - descoperirea algoritmului de rezolvare a unor exerciții; - verbalizarea modului de rezolvare a unor probleme; - inventarea unor reguli de operare și aplicarea lor în jocuri; - identificarea regulii de construire a unui șir de numere;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor colaje/desene/construcții care reprezintă corpul omenesc cu principalele organe; - recunoașterea organelor și localizarea acestora folosind imagini din atlase sau mulaje; - identificarea pe propriul corp a zonelor unde sunt amplasate anumite organe; - stabilirea, prin observare, a principalelor structuri ale animalelor și plantelor; - reprezentarea în desen a componentelor principale ale plantei; - relaționarea principalelor structuri ale organismului uman și animal cu rolurile acestora; - relaționarea principalelor structuri ale plantelor cu rolurile acestora; - realizarea unor experiențe care să pună în evidență transformările de stare ale apei (solidificare, topirea gheții, evaporare, fierbere, condensare); - utilizarea unei lupe pentru evidențierea căldurii primite de la Soare; - desenarea/așezarea poziției Soarelui dimineața și la prânz, la aceeași oră și în raport cu același reper, timp de o săptămână și evidențierea regularităților; - realizarea unor experiențe în scopul punerii în evidență a forței gravitaționale: căderea liberă a diferitelor obiecte. - realizarea unor experiențe care să pună în evidență propagarea sunetului prin diverse medii care-i alterează tăria: un radio care se va acoperi cu diferite materiale - hârtie, țesătură, material izolator, vată etc.; - producerea de sunete specifice ploii – picături de apă care cad, tunetul, mersul prin apă etc.; - identificarea surselor convenționale de energie și a unor surse alternative de energie; - evidențierea formelor de energie prin experimente simple; - evidențierea forței vântului și a apei, ca surse de energie, prin utilizarea unor modele (ex.: morișcă, roată pusă în mișcare de o apă curgătoare/ apa de la robinet);
<p>3.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul natural</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de întreținere a spațiului verde din curtea școlii sau a colțului verde din clasă; - utilizarea unor unelte și materiale de curățare a mediului (greblă, mănuși de protecție etc.); - refolosirea unor materiale în cadrul unor activități (ex.: paharul de la iaurt pentru decorare și utilizarea ca ghiveci pentru plante, folosirea unor imagini din pliantele publicitare pentru crearea unor șiruri, pentru ilustrarea anotimpurilor etc.); - identificarea importanței energiei în viața omului, a modalităților de economisire a energiei; - exprimarea unor opinii (acord / dezacord) cu privire la anumite atitudini și comportamente observate în mediul înconjurător; - identificarea propriilor greșeli de comportament față de mediul înconjurător.

4. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică

Clasa I
<p>4.1. Formularea rezultatelor unor observații, folosind câțiva termeni științifici, reprezentări prin desene și operatorii logici „și”, „sau”, „nu”</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri logico-matematice referitoare la reuniunea a două mulțimi disjuncte. - punerea în scenă a unor probleme/situații problematice care folosesc operatorii logici “și”, “sau”, “nu”. - prezentarea, într-un jurnal, a propriilor observații referitoare la transformările apei (solidificare, topirea gheții, evaporare, fierbere, condensare/ recunoașterea acestor fenomene în mod concret). - realizarea unui jurnal desenat referitor la viața unei plante/animal- descrierea, cu

Clasa I
<p>ajutorul întrebărilor, a modului de dezvoltare a plantelor/animalelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor fotografii/desene ale unor plante în diferite etape de dezvoltare ale acestora, recunoașterea unor plante în diferite etape de dezvoltare. - prezentarea înregistrărilor din calendarul naturii, realizat pe o perioadă determinată de timp; descrierea vremii în ultima săptămână-elevii nevăzători. - formularea unei concluzii în urma unor observații repetate: "Și creionul, și cartea, și cățelul de pluș cad pe Pământ/sunt atrase de Pământ" sau "Planta are nevoie de apă ca să trăiască" sau "Sunetul încă se aude (deși trece prin diferite materiale)" etc.; - reprezentarea rezultatelor prin desene/ descriere cu ajutorul întrebărilor.
<p>4.2. Identificarea unor consecințe ale unor acțiuni, fenomene, procese simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de asociații între fenomene și cauzele posibile; - recunoașterea cauzei care a determinat uscarea unei plante verzi ca urmare a explorării fenomenului (lipsa de apă, lipsa luminii etc.); - recunoașterea efectului forței gravitaționale asupra corpurilor de pe Pământ – căderea liberă; - realizarea unor discuții: „Ce credeți că se întâmplă într-o navetă spațială?” etc.; - recunoașterea rolului Soarelui ca sursă de lumină și căldură și importanța acestuia în menținerea vieții; - identificarea unui șir de efecte ale unei pene de curent și recunoașterea nevoii de surse alternative de energie; - identificarea căilor de economisire a energiei electrice și recunoașterea caracterului limitat al energiilor convenționale; - identificarea efectelor pozitive/negative ale Soarelui asupra Pământului; - identificarea efectelor pozitive și negative produse de precipitații ; - organizarea unor jocuri de tip „Ce s-ar întâmpla dacă...?”.

5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date

Clasa I
<p>5.1. Sortarea și clasificarea unor date din mediul apropiat pe baza a două criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea dintr-un șir de imagini/dintr-o descriere a celor care întrunesc simultan două condiții (ex.: animale cu schelet intern și cu două picioare; cu patru picioare și se hrănesc doar cu iarbă etc.) ; - gruparea fotografiilor elevilor clasei după luna în care s-au născut și zodie, gen etc. și realizarea unui grafic cu bare pe baza datelor colectate; - înregistrarea observațiilor realizate în timpul experimentelor prin desen/ prin marcarea cu diverse simboluri a momentului în care a avut loc o anumită modificare; - înregistrarea/sesizarea schimbărilor meteorologice în calendarul naturii utilizând simboluri-desene – soare, nori, precipitații, vânt; - înregistrarea/observarea vremii și a temperaturii (la prânz) timp de o săptămână; - înregistrarea/observarea într-o diagramă T a resurselor convenționale și neconvenționale de energie dintr-un set de resurse; - înregistrarea „calificativelor” personale, pentru o activitate specifică desfășurată într-o zi; - ordonarea anotimpurilor pe o scală a preferințelor (îmi place cel mai mult, îmi place mult, îmi place puțin).
<p>5.2. Rezolvarea de probleme simple în care intervin operații de adunare sau scădere în centrul 0-100, cu sprijin în obiecte, imagini sau reprezentări schematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației datelor unei probleme; - identificarea cuvintelor care sugerează operații aritmetice (a dat, a primit, s-a spart);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de probleme folosind obiecte concrete sau reprezentări simbolice; - rezolvarea unor probleme după imagini date ; - asocierea rezolvării unei probleme cu o reprezentare grafică/desen; - rezolvarea unor situații problematice reale prin utilizarea operațiilor de adunare și scădere în centrul 0-100; - organizarea datelor unei probleme în tabel; - compunerea și rezolvarea unor probleme, utilizând date scrise într-un tabel ; - rezolvarea de probleme în mai multe moduri.

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa I
<p>6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea capacităților și a lungimilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea potrivită a unor unități neconvenționale (pahare/sticlute de plastic etc.) pentru măsurarea capacității; - măsurarea capacității unor vase folosind etaloane de forme și mărimi diferite, urmată de consemnarea și discutarea rezultatelor, cu folosirea expresiilor "mai mult", "mai puțin", "plin", "gol" etc.; - realizarea unei rețete culinare simple; - comparări de capacități de obiecte (de exemplu, de câte ori se cuprinde conținutul unui recipient într-altul mai mare); - ordonarea unor obiecte date, pe baza comparării succesive (două câte două) a capacității lor; - identificarea unor obiecte pe baza unor caracteristici privind capacitatea acestora ("plin", "gol" etc.); - estimarea unor mărimi (Cam câți pași sunt de la ușă până la banca ta; În câte pahare pot vărsa sucul dintr-o sticlă de 2l?).
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea și compararea duratelor unor activități cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - așezarea unor cartonașe vizuale/simboluri tactile reprezentând zilele săptămânii, în ordinea succesiunii lor în săptămână; - precizarea lunilor specifice unui anotimp; - identificarea datei unor evenimente din viața personală a copilului (ziua de naștere, prima zi de școală, prima zi a vacanței de vară , Ziua Internațională a copilului, Mărțișorul etc); - găsirea corespondenței dintre un eveniment și anotimpul în care acesta are loc (01.03.-Mărțișorul-primăvara; 25.12-Crăciunul-iarna etc.); - completarea calendarului personal/ al clasei cu evenimente care au importanță pentru copii ; - prezentarea unor evenimente/întâmplări personale, utilizând denumirile zilelor săptămânii și ale lunilor anului; - realizarea unui calendar personal, privind activitățile extrașcolare (luni-tenis, marți-vizitarea unui muzeu, miercuri-efectuarea unui experiment: plantarea unei flori într-un ghiveci); - planificarea unei activități în cadrul unui orar ; - planificarea /repartizarea unor responsabilități personale/de grup pe o perioadă determinată de timp; - identificarea mai multor tipuri de ceas (de perete, ceasul electronic, ceasul de mână); - evidențierea asemănărilor și deosebirilor dintre diferitele tipuri de ceasuri (ex.: ceasul electronic nu are ace indicatoare)/ ceasul braille; - poziționarea acelor ceasului pe baza unei cerințe date: "Ceasul arată ora 9 fix/ 9 și jumătate;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei corespondențe între ora indicată de ceasul cu ace indicatoare și cel electronic.
<p>6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric folosind reprezentări convenționale standard și nonstandard în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din centrul 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei, 100 lei; - recunoașterea monedelor de 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 de bani; - schimbarea unui grup de monede/bancnote cu altul având aceeași valoare - punerea în corespondență: 1 leu → o pâine; 1 leu → o acadea etc; 5 lei → 1 suc; 5 lei → o revistă ; - negocierea unor schimburi de obiecte echivalente valoric (troc) ; - echivalarea ca valoare a unor grupuri de obiecte cu un singur obiect (3 creioane ≈ 1 pix); - jocuri: Schimbul de cartonașe (ex.: un cartonaș cu animale valorează cât două cu fotbaliști); - calcularea costurilor (și a profitului, în cazul vânzării) unor obiecte confecționate de copii; - adunarea și scăderea în limitele 0-100, folosind bancnotele și monedele învățate; - implicarea copiilor în experiențe în care să decidă singuri dacă pot/nu pot cumpăra un obiect cu suma de bani de care dispun; - jocuri de utilizare a banilor: La piață, La librărie, La chioșc; - rezolvarea unor probleme legate de stabilirea unui buget pentru un scop precis; - estimarea bugetului necesar pentru atingerea unui scop;
<p>6.4. Identificarea unităților de măsură uzuale pentru lungime, capacitate (centimetrul, litrul) și a unor instrumente adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea lungimii unor obiecte și exprimarea acesteia în centimetri; - măsurarea capacității unor obiecte și exprimarea acesteia în litri; - identificarea și utilizarea instrumentelor de măsură potrivite pentru efectuarea unor măsurători (rigla, vasul gradat); - măsurarea unor volume/dimensiuni cu instrumente de măsură potrivite (ex.: măsurarea volumului unui vas, măsurarea taliei etc.) ; - compararea rezultatelor obținute prin măsurarea dimensiunilor/capacității unor obiecte/vase de formă asemănătoare; - completarea, până la egalizare, a lungimii/ capacității a două obiect ; - rezolvarea de probleme practice folosind unitățile de măsură (ex.: Taie o bucată de sfoară de 50 cm etc., plantează bulbii la 10 cm distanță etc.).

Conținuturi

Domenii	Clasa I
Numere	<p>Numere naturale 0 -100: recunoaștere, formare, citire, scriere (cu cifre), comparare, ordonare, numere pare/impare: - de la 0 la 31 - de la 31 la 100</p> <p>Adunarea și scăderea în centrul 0 – 10 Evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru - fără precizarea terminologiei) Adunarea și scăderea în centrul 0 – 100, fără și cu trecere peste ordin Proba adunării. Proba scăderii</p> <p>Probleme care se rezolvă printr-o operație Probleme care se rezolvă prin două operații de adunare și/sau scădere</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Orientare spațială și localizări în spațiu Poziții ale unui obiect: verticală, orizontală, oblică; interior, exterior</p> <p>Figuri plane / 2D Pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc: reprezentare grafică</p> <p>Corpuri/ 3D Cub, cuboid, cilindru, sferă: descriere (fețe – formă, număr)</p>
Măsurări	<p>Lungime Unități standard: centimetrul (1m = 100 cm) Instrumente de măsură: rigla</p> <p>Capacitate Unități nonstandard Unități standard: litrul</p> <p>Timp Ora (ora fixă, jumătatea de oră), Ziua, săptămâna, luna, anul: durată Anotimpurile: durată</p> <p>Bani Leul (1 leu = 100 de bani); monede și bancnote (maxim 100 lei) Schimburi echivalente valoric în centrul 0-100</p>
Date	Colectarea, citirea și înregistrarea datelor
Științele vieții	<p>Corpul omenesc Scheletul și organe majore ale corpului (creier, inimă, plămâni, stomac, rinichi); localizare și roluri</p> <p>Plante și animale Rolul structurilor de bază la plante Scheletul și organele majore la animale (creier, inimă, plămâni, stomac, rinichi); localizare și roluri</p>
Științele Pământului	<p>Elemente intuitive privind: Pământul Transformări ale apei: solidificare, topire, evaporare, fierbere, condensare</p> <p>Universul Soarele, sursă de căldură și lumină</p>
Științele fizicii	<p>Forțe și mișcare Căderea liberă a corpurilor</p> <p>Forme și transfer de energie Forme de energie (lumina, căldura electricitatea), surse de energie (soarele, apa, vântul, cărbunii, petrolul) și utilizări în practică Unde și vibrații: producerea și propagarea sunetelor</p>

CLASA A II-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.Utilizarea numerelor în calcule elementare

Clasa a II-a	
1.1. Scrierea, citirea și formarea numerelor până la 1000	<ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea numerelor de trei cifre cu ajutorul numărătorii de poziționare; - citirea și scrierea numerelor de la 0 la 100; - transcrierea cu cifre a unor numere din intervalul 0 – 1000, scrise în cuvinte; - jocuri de asociere a numerelor mai mici decât 1000 cu reprezentarea lor prin desen/jetoane; - identificarea ordinelor și claselor; - evidențierea cifrei unităților/zecilor/sutelor dintr-un număr; - numărare din 1 în 1, din 2 în 2, din 3 în 3 etc., în ordine crescătoare și descrescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ...până la) ; - reprezentarea zecilor, a sutelor și a mieii prin simboluri (forme geometrice, liniuțe, bile colorate, popice etc.); - generarea de numere mai mici decât 1000, ale căror cifre îndeplinesc condiții date (ex.: precizarea cifrei unităților/ zecilor/sutelor); - aflarea unui număr/a unor numere, respectând anumite condiții.
1.2. Compararea numerelor în centrul 0-1000	<ul style="list-style-type: none"> - compararea unor grupuri de obiecte prin punerea elementelor unele sub altele, încercuirea părților comune, punerea în corespondență; - scrierea rezultatelor obținute prin comparare, utilizând semnele $<$, $>$, $=$; - compararea a două numere naturale mai mici decât 1000, atunci când acestea au același număr de sute/de zeci/de unități, cu ajutorul numărătorii de poziționare; - așezarea în ordine crescătoare/descrescătoare a unor numere date; - identificarea „vecinilor” unui număr de la 0 la 1000; - identificarea numerelor pare și impare dintr-un șir dat . - selectarea unor numere după un criteriu dat (ex.: „Transcrieți numerele mai mari decât 395 și mai mici decât 405”); - identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza algoritmului de comparare a două numere mai mici decât 1000.
1.3. Ordonarea numerelor în centrul 0-1000, folosind poziționarea pe axa numerelor, estimări, aproximări	<ul style="list-style-type: none"> - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere naturale de trei cifre prin compararea acestora două câte două; - identificarea unor numere mai mici decât 1000 în condiții precizate; - estimarea ordinului de mărime a unor grupuri de obiecte/reprezentări simbolice/numere; - aproximarea unor valori numerice: sume cheltuite pentru un obiect/serviciu, vârsta unor arbori/animale ; - rotunjirea la zeci și /sau sute a unui număr dat; - estimarea rezultatului unui calcul fără efectuarea calculului; - scrierea unui șir de numere pare/impare, având date limitele intervalului ; - identificarea, scrierea și citirea relației de ordine între numere date.
1.4. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-1000, recurgând la numărare și/sau grupare ori de câte ori este necesar	<ul style="list-style-type: none"> - numărare cu pas dat (din 2 în 2, din 20 în 20, din 100 în 100 etc.) cu sau fără suport intuitiv; - compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0 – 1000, folosind obiecte, desene și numere ; - jocuri de rol care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0-100 (ex.: La cumpărături, În parcare etc.);

Clasa a II-a	
	<ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de adunări/scăderi cu numere mai mici decât 1000, fără și cu trecere peste ordin și verificarea prin operația inversă; - evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei; - identificarea elementelor unei a doua mulțimi, fiind date elementele primei mulțimi și regula de corespondență; - identificarea "regulii" pentru o corespondență de următorul tip: 62→68; 63→69; 64→70; - rezolvarea de adunări și scăderi, mental și în scris, cu și fără trecere peste ordin, respectând algoritmul și așezarea corectă a unităților, zecilor și sutelor.
1.5.	<p>Efectuarea de înmulțiri și împărțiri în centrul 0-1000 prin adunări/scăderi repetate</p> <ul style="list-style-type: none"> - adunarea cardinalelor unor mulțimi care au același număr de elemente; - jocuri de extragere repetată a unui anumit număr de elemente dintr-o mulțime dată; - evidențierea mai multor modalități de grupare a elementelor unei mulțimi pentru determinarea cardinalului acesteia; - aflarea unei sume de termeni egali prin rezolvarea unor probleme practice; - efectuarea de înmulțiri în centrul 0-100 , prin adunări repetate sau utilizând proprietăți ale înmulțirii; - evidențierea unor proprietăți ale înmulțirii (comutativitate, asociativitate, element neutru), fără precizarea terminologiei ; - rezolvarea unor situații practice de aflare a unei sume/ diferențe de termeni egali; - efectuarea de împărțiri cu rest 0, în centrul 0-100 prin scăderi repetate sau recurgând la înmulțire; - rezolvarea de exerciții cu ordinea efectuării operațiilor; - jocuri de tip LOTO cu numere; - rezolvarea de probleme în care sunt necesare operații de același ordin/ de ordine diferite;
1.6.	<p>Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, termenii unei sume, diferență, rest, descăzut, scăzător, produs, factorii unui produs, cât, deîmpărțit, împărțitor, <, >, =, +, -, ·, :) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de exerciții de tipul: „Află suma/ diferența/ produsul/ câtul/ jumătatea/ sfertul/ dublul etc.” ; - utilizarea fracțiilor jumătate, respectiv sfert, utilizând suport concret sau desene (pizza, tort, măr, pâine, cutie de bomboane, caiet etc.); - aflarea unui termen necunoscut, folosind metoda balanței, proba adunării/scăderii sau prin încercări; - identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza comparării a două numere mai mici decât 100 și scrierea relației; - realizarea unor modalități diferite de grupare a termenilor/factorilor, folosind semne grafice cu semnificația parantezei; - compararea rezultatelor obținute la exerciții cu operații de același ordin sau de ordine diferite; - transformarea unei probleme rezolvate prin schimbarea numerelor sau a întrebării, prin înlocuirea cuvintelor care sugerează operația, prin adăugarea unei întrebări etc.; - crearea unor probleme după imagini/ obiecte/ scheme/ exerciții/ formule; - formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată/de la numere date/de la verbe/expresii care sugerează operații; - modificarea unei probleme fără ca tipul de problemă să se schimbe; - transformarea problemelor de adunare în probleme de scădere și invers, a problemelor de înmulțire în probleme de împărțire și invers .

2. Evidențierea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în spațiul înconjurător

Clasa a II-a

2.1. Localizarea unor obiecte prin stabilirea unor coordonate în raport cu un sistem de referință dat, folosind sintagmele învățate

- identificarea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în desene/realitatea imediată, în raport cu alte obiecte precizate;
- poziționarea obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte precizate;
- descrierea structurii unui ansamblu de obiecte/ persoane în raport cu poziția lor spațială;
- realizarea unor desene/construcții LEGO, respectând condiții date;
- recunoașterea poziției verticală, orizontală sau oblică a unor obiecte din realitatea imediată sau în cadrul unor desene;
- compararea poziției a două obiecte din mediul apropiat;
- sesizarea intuitivă a simetriei la figurile geometrice plane, la obiecte și ființe din mediul apropiat ;
- realizarea unor desene simple, respectând o axă de simetrie dată; plierea hârtiei pe axa de simetrie;
- realizarea și completarea unor tabele respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană”;
- stabilirea coordonatelor unui obiect într-un plan în raport cu un sistem de referință dat (ex.: este situat pe peretele cu ușa, în stânga dulapului);
- identificarea interiorului și exteriorului unei figuri;
- identificarea apartenenței unui punct interiorului unei figuri geometrice;
- jocuri de construcții cu obiecte cu formă geometrică, din diferite materiale;

2.2. Evidențierea unor caracteristici simple specifice formelor geometrice plane și corpurilor geometrice identificate în diferite contexte

- identificarea și denumirea formelor plane: pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc;
- recunoașterea și descrierea formei obiectelor/ fețelor unor corpuri din mediul apropiat;
- recunoașterea unor corpuri geometrice în mediul apropiat (cub, cuboid, sferă, cilindru, con);
- conturarea formelor geometrice plane (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc), cu ajutorul instrumentelor de geometrie/șabloanelor;
- -identificarea numărului de forme geometrice plane dintr-un desen dat/ dintr-o figură geometrică „fragmentată”, într-o mulțime dată;
- gruparea unor forme/corpuri geometrice după criteriile date;
- decuparea pe contur a desfășurării unui corp geometric dat: cub, cuboid, cilindru, con;
- identificarea axei/axelor de simetrie ale figurilor geometrice;
- marcarea jumătății/ sfertului de suprafață a unei figuri geometrice cu fracția corespunzătoare: $\frac{1}{2}$, respectiv $\frac{1}{4}$;
- identificarea fracțiilor echivalente: $\frac{1}{2} = \frac{2}{4}$;
- realizarea unor desene/ colaje cu ajutorul formelor geometrice învățate.

3. Identificarea unor fenomene/relații/ regularități/structuri din mediul apropiat**Clasa a II-a****3.1. Rezolvarea de probleme în cadrul unor investigații, prin observarea și generalizarea unor modele sau regularități din mediul apropiat**

- completarea de șiruri de numere mai mici decât 1000 sau de obiecte ordonate, respectând reguli precizate;
- realizarea unor modele repetitive (prin desen sau cu obiecte), respectând o anumită regulă ;
- completarea unor spații lacunare dintr-un șir de obiecte/simboluri/numere ;
- identificarea algoritmului de rezolvare a unor exerciții ;
- verbalizarea modului de rezolvare a unor exerciții și probleme;
- inventarea unor reguli de operare și aplicarea lor în jocuri ;
- recunoașterea în desene/ imagini/ machete/ filme documentare/ prezentări a unor forme de relief (munți, câmpii) sau medii de viață;
- realizarea unor albume/colaje/puzzle-uri cu formele de relief sau cu mediile de viață, individual sau la nivelul clasei;
- compunerea unui spațiu plastic, utilizând forme geometrice, astfel încât să evidențieze caracteristici observabile ale formelor de relief și utilizarea unui set de „culori convenționale” pentru acestea; explorarea tactilă a unei machete în vederea identificării corpurilor geometrice folosite;
- realizarea unor colecții de plante din diferite medii de viață, la nivelul clasei;
- realizarea unor investigații referitoare la aer: umflarea unui balon; scufundarea unui pahar înclinat într-un vas cu apă; realizarea unei moriști, arderea unei lumânări sub un vas de sticlă etc. plecând de la întrebarea ”Cum putem vedea/simți aerul?”;
- realizarea unor experiențe simple care evidențiază mișcarea aerului (ex.: modificarea direcției flăcării unei lumânări la poziționarea acesteia la diferite înălțimi în cadrul unei uși);
- realizarea de experimente care să evidențieze intensitatea/tăria sunetului;
- -investigarea unui mediu de viață natural sau artificial (balta/acvariul, pădurea/parcul etc.) pentru a identifica plantele și animalele care îl populează, condițiile de viață și adaptările la mediu;
- investigarea apariției zilei și nopții prin modelare – un glob se rotește în sens invers acelor de ceasornic și este luminat cu o lanternă;
- realizarea unor experiențe care evidențiază mișcarea Lunii în jurul Pământului/unui satelit în jurul unei planete;
- recunoașterea planetelor Sistemului Solar pe planșe/modele simple/ în filme documentare;
- discutarea unor articole care prezintă Sistemul Solar;
- investigarea nevoilor unor organisme vii folosind secvențe de film în scopul generalizării caracteristicilor viețuitoarelor;
- investigarea cauzelor posibile pentru anumite boli (ex. gripa);
- investigarea forțelor exercitate de magneți asupra altor magneți sau materiale magnetice cu evidențierea poliilor N și S și a atracției/respingerii dintre polii opuși/identici;
- investigarea materialelor conductoare și izolatoare în cadrul unui circuit electric simplu.

3.2. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul natural și social

- efectuarea de drumeții în scopul de a observa medii de viață naturale;
- identificarea consecințelor unor acțiuni ale omului asupra mediilor de viață explorate;
- exprimarea unor opinii (acord/dezacord) cu privire la anumite atitudini și comportamente observate în mediile de viață explorate;

Clasa a II-a

- realizarea unor postere referitoare la regulile ce trebuie respectate în pădure/la locul de picnic/ pe stradă etc.;
- realizarea de proiecte tematice individuale și în grup;
- plantarea unor arbori/arbuști;
- inițierea și participarea la programe/proiecte eco.

4. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică**Clasa a II-a****4.1. Descrierea unui plan de lucru folosind câțiva termeni științifici, reprezentări prin desene și operatorii logici „și”, „sau”, „nu”**

- jocuri logico-matematic;
- punerea în scenă a unor probleme/situații problematice care folosesc operatorii logici “și”, “sau”, “nu”;
- realizarea unui plan de lucru pentru explorarea unui mediu de viață;
- prezentarea unor mulaje, figurine, fotografii/desene ale unor plante/animale din mediile de viață explorate;
- prezentarea planului de înregistrare a schimbărilor meteo și de prezentare a calendarului naturii, realizat pe o perioadă determinată de timp (ex.: prezentarea unui “buletin meteo retrospectiv” pe o perioadă scurtă);
- descrierea etapelor parcurse în realizarea unei investigații/ experiment;
- comunicarea prin desen sau verbal a unor efecte pe care le au fenomene ale naturii asupra mediului înconjurător;
- realizarea unui plan pentru micșorarea șanselor de îmbolnăvire cu boli provocate de germeni;
- realizarea planului individual de menținere a stării de sănătate prin indicarea unei diete, a programului de exerciții fizice etc.;
- alcătuirea unor postere care cuprind planul individual de menținere a stării de sănătate;
- realizarea unui plan pentru construirea unui joc cu magneți;
- descrierea planului de lucru pentru investigarea materialelor conductoare și izolatoare;

4.2. Formularea unor consecințe rezultate în urma observării unor relații, fenomene, procese simple

- realizarea de asociații între fenomene și cauzele posibile;
- explicarea apariției zilei și nopții ca urmare a rotației Pământului în jurul axei sale, prin modelare;
- identificarea și explicarea unor schimbări/evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului, ca urmare a ciclului zi-noapte;
- explicarea rolului aerului/oxigenului pentru supraviețuirea speciei umane, a plantelor și animalelor;
- descrierea condițiilor pentru supraviețuirea oamenilor, animalelor, plantelor
- realizarea unor colaje/machete pentru evidențierea caracteristicilor unor medii de viață: lac/iaz/baltă; pădure; deltă; mare etc.;
- asocierea unor caracteristici speciale ale plantelor și animalelor cu anumite caracteristici ale mediului în care trăiesc, în scopul recunoașterii adaptărilor la mediu;
- realizarea unor jocuri de rol “La doctor” pentru recunoașterea unor simptome ale unor boli frecvente;
- identificarea efectelor intensității și tăriei sunetelor asupra viețuitoarelor;
- stabilirea efectelor lipsei de igienă asupra propriei persoane și a celor din jur;
- organizarea unor jocuri de tip “Ce s-ar întâmpla dacă...?”.

5. Rezolvarea de probleme pornind de la sortarea și reprezentarea unor date**Clasa a II-a****5.1. Sortarea, clasificarea și înregistrarea prin desene și tabele a unor date din mediul cunoscut**

- selectarea/gruparea unor figuri geometrice după mai multe criterii date;
- selectarea materialelor de lucru după mai multe criterii date (ex.: Alegem materiale tari, aspre și colorate.);
- realizarea unor colecții de materiale/ obiecte după criteriul conductivității electrice și utilizarea lor în activitățile curente (pietricele, dopuri de sticlă, nasturi etc.);
- clasificarea corpurilor dintr-un mediu, în vii și nevi și înregistrarea concluziilor
- într-o diagramă Venn;
- gruparea unei varietăți de plante și animale pe criteriul apartenenței la un mediu de viață și înregistrarea rezultatelor într-un organizator grafi;
- -gruparea unor animale după mediul de viață (terestru/acvatic) și adaptările la mediu;
- selectarea unor imagini care reprezintă anumite forme de relief (munți, dealuri, câmpii) dintr-o serie de imagini date;
- sortarea unui set de fotografii cu oameni de pe diferitele continente și de rase diferite pentru evidențierea varietății speciei umane;
- realizarea unui album cu fotografii personale și ale membrilor familiei, grupate pe mai multe criterii (vârsta - până la 1 an, până la 5 ani, până în clasa a II-a, la liceu, în prezent; gen; grade de rudenie – bunici, frați și părinți, mătuși, unchi și verișori) pentru a evidenția asemănările dintre aceștia;
- alcătuirea unor postere care cuprind planul individual de menținere a stării de sănătate;
- înregistrarea observațiilor din investigații în tabele;
- construirea unor grafice simple (cu bare) pe baza unor informații date/culese
- clasificarea materialelor investigate în conductori, izolatori, cu proprietăți magnetice.

5.2. Rezolvarea de probleme de tipul $a \pm b = x$; $a \pm b \pm c = x$ în centrul 0-1000; $a \cdot b = x$; $a : b = x$, în centrul 0-100, cu sprijin în obiecte, imagini sau reprezentări schematice

- identificarea semnificației datelor unei probleme;
- identificarea cuvintelor care sugerează operații aritmetice (a dat, a primit, s-a spart, a distribuit în mod egal, pentru fiecare etc);
- rezolvarea de probleme folosind obiecte concrete, desene sau reprezentări simbolice;
- asocierea rezolvării unei probleme cu o reprezentare grafică/desen; marcarea jumătății/sfertului cu fracția corespunzătoare: $\frac{1}{2}$, respectiv $\frac{1}{4}$;
- rezolvarea unor situații problematice reale prin utilizarea operațiilor de adunare și scădere în centrul 0-1000, respectiv de înmulțire și împărțire în centrul 0-100.
- organizarea datelor unei probleme în tabel sau în grafice simple în scopul rezolvării;
- rezolvarea de probleme în mai multe moduri .

6. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**Clasa a II-a****6.1. Utilizarea unor măsuri neconvenționale pentru determinarea și compararea maselor, lungimilor și capacităților**

- alegerea potrivită a unor unități neconvenționale pentru măsurarea masei;
- măsurarea masei unor obiecte folosind etaloane de forme și mărimi diferite; consemnarea rezultatelor și discutarea lor;
- modificarea unei rețete culinare simple în vederea realizării unui număr mai

Clasa a II-a
<p>mare/mai mic de porții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecierea maselor unor obiecte, „cântărite” în propriile mâini; - compararea maselor unor obiecte dintre care masa unuia se cuprinde de un număr întreg de ori în masa celuilalt ; - ordonarea unor obiecte date, pe baza comparării succesive (două câte două) a lungimii / capacității / masei lor; - identificarea unor obiecte pe baza unor caracteristici privind lungimea/capacitatea/ masa acestora (“mai lung”, “mai scurt”, “plin”, “gol”, “mai ușor”, “mai greu” etc.); - estimarea unor dimensiuni (Care copii sunt aproximativ la fel de înalți?; Care copii cântăresc aproape la fel?; În câte pahare pot vărsa sucul dintr-o sticlă de 2l?); - echilibrarea leagănelui-balansoar de către copii cu mase asemănătoare/ diferit ; - cântărirea unor obiecte folosind metoda balanței.
<p>6.2. Utilizarea unor unități de măsură pentru determinarea, compararea și ordonarea duratelor unor evenimente variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea unor jetoane cu numele zilelor săptămânii sau ale lunilor anului; - identificarea datei unor evenimente din viața personală a copilului ; - găsirea corespondenței dintre un eveniment și anotimpul în care acesta are loc; - completarea calendarului personal/ calendarului clasei cu evenimente care au importanță pentru copii/ activități extrașcolare; - prezentarea unor evenimente/întâmplări personale și ordonarea acestora - planificarea /repartizarea unor responsabilități personale/de grup pe o perioadă determinată de timp; - identificarea unor instrumente de măsurare a timpului: ceas de perete, ceasul electronic, ceasul de mână, clepsidră, nisiparniță, cadran solar; - poziționarea acelor ceasului pe baza unei cerințe date și citirea orei indicate, folosind pasul de 5 minute (ora 8 fix, ora 9 și un sfert/15 minute, ora 10 și jumătate/30 de minute, ora 7 și 20 de minute etc.); - marcarea pe cadrane de ceas desenate a jumătății și sfertului de oră ; - realizarea unei corespondențe între ora indicată de ceasul cu ace indicatoare și cel electroni; - înregistrarea duratei unor activități și ordonarea lor după criterii variate (durată, momentul începerii etc.); - calcularea numărului de ore/ zile / săptămâni dintr-un interval dat.
<p>6.3. Realizarea unor schimburi echivalente valoric prin reprezentări convenționale standard și nonstandard și prin utilizarea banilor în probleme-joc simple de tip venituri-cheltuieli, cu numere din concentrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei, 500 lei; - schimbarea unui grup de monede/bancnote cu o bancnotă/ un alt grup de bancnote sau monede având aceeași valoare; - adunarea și scăderea în limitele 0-1000, folosind bancnotele și monedele învățate; - implicarea copiilor în experiențe în care să decidă singuri dacă pot/nu pot cumpăra un obiect cu suma de bani de care dispun; - jocuri de utilizare a banilor; - compararea unor sume de bani compuse din monede și bancnote diferite; - rezolvarea unor probleme de cheltuieli/ buget/ cumpărături, oral și scris, folosind adunarea și /sau scăderea, înmulțirea, împărțire; - jocuri: „Schimbul de cartonașe”, „La cumpărături”, „În excursie”.

Clasa a II-a**6.4. Identificarea și utilizarea unităților de măsură uzuale pentru lungime, capacitate, masă (metrul, centimetrul, litrul, mililitrul, kilogramul, gramul) și a unor instrumente adecvate**

- măsurarea capacității unor obiecte și exprimarea acesteia în mililitri ;
- măsurarea masei unor obiecte și exprimarea acesteia în kilograme/grame;
- identificarea instrumentelor de măsură potrivite pentru efectuarea unor măsurători (rigla, panglica de croitorie, metrul de tâmplărie, vasul gradat, cântarul, balanța) ;
- măsurarea unor dimensiuni/ cantități/volume, cu instrumente de măsură potrivite (ex.: măsurarea taliei, a masei corporale, a masei ghiozdanului, a volumului de apă dintr-un recipient negradat etc.);
- aflarea propriei mase cu ajutorul cântarului;
- rezolvarea de probleme practice folosind unitățile de măsură (Cântărește cu balanța 2 mere etc.).

Conținuturi

Domenii	Conținuturile învățării
Numere	<p>Numerele naturale 0-1000: recunoaștere, formare, citire, scriere, (cu cifre și litere) comparare, ordonare, numere pare/impare: - de la 0 la 100 - de la 100 la 1000</p> <p>Adunarea și scăderea în concentrul 0 – 1000, fără trecere peste ordin</p> <p>Înmulțirea în concentrul 0-100 Evidențierea proprietăților înmulțirii (comutativitate, asociativitate, element neutru - fără precizarea terminologiei)</p> <p>Împărțirea cu rest 0 în concentrul 0-100 Proba înmulțirii. Proba împărțirii</p> <p>Fracții: $\frac{1}{2}$ (jumătate/doime), $\frac{1}{4}$ (sfert/pătrime) Fracții echivalente: $\frac{1}{2} = \frac{2}{4}$</p> <p>Probleme care se rezolvă prin una, două sau mai multe operații de adunare și/sau scădere, înmulțire, împărțire</p>
Figuri și corpuri geometrice	<p>Figuri plane / 2D Pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc, semicerc: axa de simetrie</p> <p>Corpuri/ 3D Cub, cuboid, cilindru, sferă, con: construcție după desfășurare dată</p>
Măsurări	<p>Lungime Unități standard: metrul, centimetrul, milimetrul (1m = 1000 mm); Instrumente de măsură: metrul de tâmplărie, panglica de croitorie, ruleta</p> <p>Capacitate Unități standard: litrul, mililitrul (1l = 1000ml)</p> <p>Masă Unități standard: kilogramul, gramul (1 kg = 1000 g); Instrumente de măsură: cântarul, balanța</p> <p>Timp Ora (1 oră = 60 de minute; 5 minute; jumătatea de oră, sfertul de oră), Ziua (ieri, alaltăieri, mâine, poimâine), săptămâna, luna, anul (calendarul) Anotimpurile: lunile corespunzătoare Instrumente de măsură: ceasul</p> <p>Bani Leul: bancnote de 200 de lei, 500 de lei Euro (1 euro = 100 de cenți) monede și bancnote Schimburi echivalente valoric în concentrul 0-1000</p>
Date	Organizarea și reprezentarea datelor (tabele, grafice cu bare)
Științele vieții	<p>Corpul omenesc Menținerea stării de sănătate – dietă, igiena personală, exercițiul fizic etc. Boli provocate de virusuri - metode de prevenție și tratare</p> <p>Plante și animale Caracteristici comune viețuitoarelor (reproducere, creștere, nevoi de bază: aer, hrană, apă) Medii de viață: lacul/iazul/balta, pădurea, Delta Dunării, Marea Neagră, deșertul, Polul Nord, Polul Sud</p>

Științele Pământului	Elemente intuitive privind: Pământul Alcătuire: uscat, apă și atmosferă Forme de relief: munți, dealuri, câmpii Universul Planetele sistemului solar Ciclul zi-noapte
Științele fizicii	Forțe și mișcare Forțe exercitate de magneți Forme și transfer de energie Electricitate: corpuri și materiale care conduc electricitatea Unde și vibrații: intensitatea și tăria sunetelor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline integrate.

Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului.

În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor și nu pe rigurozitatea științifică a acestora. Prin reluări succesive și prin utilizarea obiectelor, elevul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate. Scrierea se va consolida treptat, pe măsură ce se dezvoltă musculatura mâinii. Se poate începe direct cu antrenamentul mental, pe de o parte și cu familiarizarea elementelor prebraille pentru elevii nevăzători sau cu acuitate vizuală foarte scăzută, pe de altă parte. Elevii cu deficiențe de vedere moderate vor scrie cifrele utilizând carioca și un caiet special cu pătrățele adecvate acuității vizuale. Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei și deficienței vizuale. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între copii. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

Prezentăm în continuare exemple de abordare integrată, în cadrul cărora activitățile de învățare au fost structurate astfel încât să conducă la dezvoltarea unor anumite competențe specifice, rămânând totodată circumscrise unei teme accesibile școlarului mic și reprezentative pentru specificul acestei discipline din planul de învățământ.

Exemplu de abordare integrată la clasa pregătitoare**TEMA: Ne jucăm cu mașinuțe**

Ce urmărim? Competența specifică	Cum procedăm?
	<p>Pentru această activitate se folosește o machetă cu scai și benzi de mătase pentru circulația mașinuțe de stofă și mașinuțe de jucărie de formă diferită, panglică, sfoară. Elevii nevăzători se familiarizează cu macheta (benzile care delimitează spațiile de parcare) și mașinuțele prin explorare tactilă dirijată.</p> <p><i>Exemplu:</i> Curse de mașini (Ordinea realizării activităților nu coincide cu ordinea prezentării competențelor)</p>
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizarea unei parcări, organizate pe sectoare A, B, C, D etc., pentru mașinuțele participante la curse și numărarea în ordine crescătoare a mașinuțelor din sectorul ... ✓ împărțirea mașinuțelor (în număr mai mic decât 10) în cadrul perechilor de copii participante la concursuri ✓ numărarea mașinuțelor care participă la concurs
2.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ stabilirea poziției mașinuțelor în parcare utilizându-se expresii ca: stânga sus/jos, dreapta sus/jos, aceste expresii sunt utilizate în familiarizarea elevilor cu grupul fundamental-element de bază în învățarea literelor și cifrelor Braille. ✓ jocuri de deplasare a mașinilor către diverse puncte, în funcție de anumite cerințe ✓ jocuri cu mașinuțe într-un circuit simplu marcat cu benzi lucioase
3.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ crearea de situații concrete în care să se aplice adunarea și scăderea cu 1-5 unități, în contextul parcării și al participării la concursurile de mașinuțe ✓ completarea unor șiruri de mașinuțe ordonate după o anumită regulă ✓ transcrierea unui model repetitiv în funcție de forma sau textura mașinuței ✓ continuarea unor modele repetitive reprezentate cu ajutorul mașinuțelor din parcare ✓ observarea formei și a texturii fiecărei mașinuțe și compararea cu mașinuțe de jucărie; se compară modul în care mașinuțele de jucărie rulează pe diverse suprafețe - mașinuțele pot fi reproduse din plastilină. ✓ recunoașterea mișcării ca efect al forței – organizarea unui concurs de mașinuțe și identificarea câștigătoarei trofeului; realizarea de discuții în scopul familiarizării cu noțiuni precum: forță, mișcare, viteză – <i>Exemplu:</i> De ce acea mașinuță a ieșit pe locul I?, De ce nu au ajuns acele mașinuțe la linia de sosire? (Se introduc cuvinte cheie - folosite în limbajul comun și cu aceeași semnificație fizică, atunci când se furnizează explicații: are „viteză” mai mare, este tras cu o „forță” mai mare)
4.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ identificarea distanței parcurse la concursul „Ce distanță parcurge mașinuța mea”? <p>Se folosesc două piste de concurs (cu rugozități diferite - <i>Exemplu:</i> podeaua și o coală mare de hârtie velină, covor), dispuse în paralel, pentru vizualizarea/parcursul tactil a tuturor marcajelor și rezultatelor obținute în vederea comparării acestora.</p> <p>1. Se folosește podeaua și se marchează cu o panglică până unde a ajuns fiecare mașinuță.</p>

	<p>2. Se folosește o sfoară pentru a observa până unde a ajuns fiecare mașinuță din concurs.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ realizarea unor discuții în scopul familiarizării cu noțiuni precum: forță, mișcare, viteză: <i>Exemplu:</i> De ce mașina mea a depășit mașinuta?, De ce mașinile de pe pista 2 au ajuns mai departe? etc., acordându-se atenție folosirii cuvintelor cheie menționate ✓ compararea distanțelor: prin compararea lungimii panglicii cu a sfoarei „mai departe/mai aproape” sau „distanță mai mare parcursă/distanță mai mică parcursă și compararea vitezelor „viteză mai mare/viteză mai mică” în funcție de sunetul produs ✓ formularea de comenzi adresate colegilor, folosind operatorii logici „și”, „nu” în concursul de mașinuțe - <i>Exemplu:</i> Cristi și Ioana la linia de start! Nu Ionuț, nici Mihai!etc.
4.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ organizarea jocului „Ce s-ar întâmpla dacă...”- <i>Exemplu:</i> Ce s-ar întâmpla dacă mașinuțele ar concura pe zăpadă? Dacă mașinuța s-ar lovi de un obstacol (o altă mașinuță etc.)? etc.
5.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ gruparea mașinuțelor după formă/textură în parcare sau la linia de start
5.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ numărarea mașinuțelor care s-au oprit înainte de linia de sosire; rezolvarea unor probleme cu mașinuțe în contextul concursurilor/jocului la care au participat ✓ realizarea unor jocuri cu mașinuțe care corespund unei situații transpuse în adunare sau scădere, în contextul concursurilor organizate.
6.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ măsurarea distanțelor parcurse de mașinuțe folosind diferite etaloane – <i>Exemplu:</i> Câte rigle a parcurs mașinuța X? ✓ compararea distanțelor parcurse prin compararea lungimii panglicii cu cea a sfoarii
6.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vânzarea de bilete la cursa de mașini

Exemplu de abordare integrată la clasa I

TEMA: VREMEA

Ce urmărim? Competența specifică	Cum procedăm?
<p>Ordinea realizării activităților nu coincide cu ordinea prezentării competențelor. <i>Pentru această activitate materialul didactic este adaptat, realizat în relief, pentru elevii nevăzători: sunt utilizate jetoane cu formele norilor, picăturilor, fulgilor etc.</i></p>	
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ identificarea pe benzi desenate: numărul picăturilor de ploaie, numărul norilor, numărul fulgilor de nea, numărul lunilor/numărul sorilor etc. (Câte picături de ploaie? etc.) <i>Elevii nevăzători vor primi benzi desenate în care picăturile de ploaie</i> ✓ scrierea numerelor, identificate prin numărare, pe etichete ✓ evidențierea cifrei unităților și a zecilor în cazul numerelor de pe etichete ✓ selectarea numerelor de pe etichete după un criteriu dat („subliniați/scrieți pe aparatele Braille toate numerele pare”, „scrieți doar numerele mai mari decât 13 și mai mici decât 21”, „anulați numerele .....”) ✓ scrierea vecinilor numărului...
1.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ reprezentarea prin desen (precizarea zecii-elevii nevăzători) zecii – înconjurarea a 10 nori, a 10 sori etc. ✓ compararea a două numere naturale mai mici decât 100, atunci când acestea au același număr de zeci/de unități, cu ajutorul mulțimilor de nori, de luni, de picături de ploaie etc. ✓ ordonarea numerelor naturale de două cifre, de pe etichete, prin compararea acestora după două criterii: după numărul de cifre și după un criteriu dat – <i>Exemplu:</i> În tabelul dat, s-a notat numărul de pelicani, rațe sălbatice, lebede, egrete și cormorani din delta Dunării. Transcrieți numerele mai mari decât 695 și mai mici decât 705. ✓ identificarea numărului mai mic/mai mare pe baza comparării a două numere mai mici decât 1000
1.4.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ compunerea/descompunerea mulțimilor de sori/luni/fulgi de nea/picături de ploaie având drept cardinal un număr de elemente mai mic decât 100 ✓ adăugarea/extragerea de picături din mulțimea picăturilor etc. pentru a obține mulțimi cardinal echivalente (mulțimea picăturilor de ploaie să devină "cu tot atâtea elemente" ca și mulțimea fulgilor de nea) ✓ rezolvarea de exerciții de adunare/scădere a numerelor formate din zeci întregi, de pe benzile desenate, și verificarea cu obiecte ✓ compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0 și 100, folosind jetoane pe care sunt reprezentate picături de ploaie, fulgi de nea etc. ✓ schimbarea componentelor problemelor create cu nori/picături de ploaie/fulgi de nea etc. fără ca tipul de problemă să se schimbe
1.6.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ aflarea sumei/diferenței a două numere, mai mici decât 100, dintre cele de pe etichete ✓ evidențierea proprietăților adunării (comutativitate, asociativitate, element neutru - fără precizarea terminologiei) ✓ evidențierea alternanței par/impar într-o serie de numere consecutive (numărul de picături, numărul de fulgi de nea, numărul de nori, numărul de sori, numărul de luni)

2.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ conturarea pe foaie velină/braille a unor forme geometrice plane (cercuri galbene pentru sori și cercuri albe pentru luni) ✓ desenarea/modelarea(elevii nevăzători) formelor geometrice (cerc), cu ajutorul rețelei de pătrate din caietul de matematică elevii embliopi ✓ Desenarea/modelarea picăturilor de apă ca ovale - ✓ compunerea unui spațiu plastic folosind ca forme doar cercuri etc.
2.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ recunoașterea și numirea poziției pe care o ocupă diverse obiecte în desene/realitatea imediată (în, pe, deasupra, dedesubt, alături, lângă, în față, în spate, stânga, dreapta, interior, exterior) în raport cu alte obiecte precizate (de ex: Unde se află Soarele acum? Unde s-a aflat dimineață, la ora 7.30? Unde s-a aflat la ora 5 după-amiaza?) ✓ completarea / plasarea unor jetoane/ unor desene, pe baza unor condiții date (de ex: "Desenează/plasează un soare în colțul din dreapta al desenului!", "Desenează/plasează norii!" etc.) ✓ recunoașterea poziției verticale, orizontale sau oblice a unor obiecte din realitatea imediată sau în cadrul unor desene/imagini (În ce poziție se află Soarele la ora 12? Dar la apus?)
3.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ transformarea problemelor de adunare create cu nori/picături de ploaie/fulgi de nea etc. în probleme de scădere și invers;
3.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ completarea unor șiruri ordonate după o anumită regulă, având la dispoziție sori, luni, picături de ploaie, fulgi de nea, nori și completeze șirurile date etc. ✓ realizarea/ transcrierea unor modele repetitive (3 fulgi de nea, picătură de ploaie etc. – punct de plecare pentru a descrie "lapovița" atunci când se discută despre precipitațiile specifice iernii), folosind diverse instrumente de scris, pe foaie velină, liniatură sau cu pătrățele, Braille; ✓ urmărirea creșterii unei plantule ținând sub observație unul dintre factori: prezența apei/absența apei –"Planta are nevoie de apă?" generalizarea concluziilor fenomenului observat în cadrul unei discuții pe tema: "De ce avem nevoie de ploaie?" ✓ desenarea/plasarea poziției Soarelui dimineața și la prânz – aceeași oră și în raport cu același reper – timp de o săptămână și evidențierea regularităților; ✓ utilizarea unei lupe pentru evidențierea căldurii primite de Soare; discuții pe tema "Soarele sursă de căldură", "Cum este vremea vara?", "Cum este vremea iarna?" ✓ producerea de sunete specifice ploii – picături de apă ca cad, tunetul, mersul prin apă etc ✓ modelarea obținerii energiilor alternative: morișcă de vânt, morișcă de apă;
4.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ observarea transformărilor apei (înghețare, topirea gheții, evaporare, condensare) și generalizarea concluziilor acestor observări pentru producerea precipitațiilor; ✓ realizarea unui scurt raport la finalul unei investigații "Planta are nevoie de apă?" și formularea unei concluzii : " Planta are nevoie de apă ca să trăiască"/"Trebuie să plouă ca plantele să trăiască" ✓ realizarea unui scurt raport "Vremea în săptămâna...", pe baza înregistrărilor din calendarul realizat și identificarea surselor potențiale de energie neconvențională (vânt, Soare, apa).

4.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ recunoașterea cauzei care a determinat uscarea unei planuri verzi ca urmare a investigării fenomenului (lipsa de apă); ✓ recunoașterea rolului Soarelui ca sursă de căldură și rolul acestuia în menținerea vieții; ✓ identificarea efectelor pozitive/negative ale Soarelui asupra Pământului ✓ Recunoașterea/descrierea curcubeului și a momentului apariției acestuia; ✓ identificarea unui șir de efecte ale unei pene de curent și recunoașterea nevoii de surse alternative de energie ✓ identificarea căilor de economisire a energiei electrice și recunoașterea caracterului limitat al energiilor convenționale
5.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ marcarea prin simboluri, în tabele, a observațiilor realizate pe parcursul urmării unui fenomen (ex.: ziua când a nins, când s-a topit zăpada, când a înghețat apa etc.) ✓ înregistrarea vremii și a temperaturii (la prânz) timp de o săptămână; ✓ înregistrarea într-o diagramă T a resurselor convenționale și neconvenționale de energie ✓ înregistrarea observațiilor realizate în timpul experimentelor pe desen/marcarea în tabele cu diverse simboluri ✓ înregistrarea schimbărilor meteorologice utilizând simboluri și desene, într-un calendar special; ✓ selectarea, decuparea și aplicarea în casete date a câtorva imagini specifice unui anotimp;
5.2.	✓ rezolvarea unor probleme după imagini din calendarul naturii.
6.1.	✓ identificarea, într-o zi ploioasă, a numărului de căni care se umplu cu apă de ploaie într-o oră
6.2.	✓ precizarea lunilor specifice anotimpurilor
6.4.	✓ identificarea volumului de apă de ploaie culeasă într-o oră, în litri, folosind vase gradate.

Exemplu de abordare integrată la clasa a II-a**TEMA: Medii de viață**

Ce urmărim? Competența specifică	Cum procedăm?
Ordinea realizării activităților nu coincide cu ordinea prezentării competențelor.	
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ scrierea și citirea unor numere în centrul 0-1000, care reprezintă date referitoare la masa unor animale, la distanțele parcurse în timpul migrației, la numărul de specii/indivizi ce pot fi întâlnite într-un mediu de viață etc. ✓ generarea de numere mai mici decât 1000, ale căror cifre îndeplinesc condiții date – <i>Exemplu:</i> „În Deltă au fost filmați mai mult de 456 de pelicani, dar mai puțini de 470. Care ar putea fi numărul lor?”
1.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ compararea a două numere naturale mai mici decât 1000, atunci când acestea au același număr de sute/de zeci/de unități, cu ajutorul numărării de poziționare <i>Exemplu:</i> „Ursul polar este cel mai mare animal de pradă terestru. Masculii pot fi de 3 m înălțime și cântăresc 650 kg, în timp ce femelele cântăresc 250 kg. Care cântărește mai mult?” ✓ discutarea unor recorduri din natură și ordonarea numerelor naturale de trei cifre menționate prin compararea acestora două câte două ; ✓ așezarea în ordine crescătoare/descrescătoare a acestor numere
1.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ reprezentarea la numărătoare de poziționare a numerelor extrase din „Curiozități despre plante și animale” ✓ generarea unor numere mai mici decât 1000 în condiții precizate – <i>Exemplu:</i> „O balenă albastră poate cântări până la 190 de tone. Ce masă poate avea, dacă cifra zecilor este 8?” SAU „Ce masă poate avea dacă masa ei este mai aproape de 150 decât de 190 tone?” etc. ✓ aproximarea vârstei unor arbori/animale
1.4.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ compunerea și descompunerea numerelor în centrul 0 – 1000 folosind contexte legate de mediile de viață
2.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ asocierea unor elemente din mediile de viață observate cu corpuri și forme geometrice ✓ realizarea siluetei unor animale folosind figurile Tangram
2.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizarea, în echipe, a unor colaje reprezentând unul dintre mediile de viață pe care le-au studiat, poziționând elementele conform unor repere date ✓ identificarea axei/axelor de simetrie în reprezentări schematice ale unor plante și animale prin figuri geometrice ✓ realizarea și completarea unor tabele cu date despre mediile de viață studiate, respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană”
3.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ alcătuirea unor probleme pornind de la mediile de viață favorite ✓ crearea unor probleme pornind de la tabelele completate cu date referitoare la diverse habitate ✓ recunoașterea unor medii de viață în desene/ imagini/ machete/ filme documentare/ prezentări ✓ descrierea verbală a animalelor și plantelor preferate din mediile de viață studiate și a formelor de relief specifice acestora

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizarea unor experimente în scopul punerii în evidență a prezenței aerului: umflarea unui balon, scufundarea unui pahar, înclinat, într-un vas cu apă, realizarea unei moriști etc.; discuții pe tema respirației la plante și animale și la om: "Ce respirăm?"(se discută și despre oameni și despre animale și plante) ✓ realizarea unor experimente simple care evidențiază mișcarea aerului – <i>Exemplu:</i> modificarea direcției flăcării unei lumânări la poziționarea acesteia la diferite înălțimi în cadrul unei uși; discuții pe tema fenomenelor meteo "Când este vânt, este mai frig sau mai cald?"(se discută despre scăderea temperaturii când este vânt); "Când plouă?"(vântul transportă norii dintr-un loc în altul); "De ce se învâрте morișca?"
3.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizarea unor postere referitoare la regulile ce trebuie respectate pentru a limita poluarea din mediul de viață explorat
4.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ punerea în scenă a unor povestiri reale/imaginare din mediul de viață studiat folosind operatorii logici "și", "sau", "nu" ✓ realizarea unui plan de lucru pentru explorarea unui mediu de viață ✓ prezentarea planului de înregistrare a schimbărilor meteo pe o perioadă determinată de timp în mediul de viață explorat – prezentarea unui "buletin meteo retrospectiv" pe perioada respectivă
4.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ recunoașterea rolului aerului/oxigenului pentru supraviețuire; ✓ realizarea unor discuții pe tema: "Care este casa mea?" (se ilustrează, pe 2 coloane, animale și plante specifice unui anumit mediu de viață cu focalizarea pe adaptarea la mediu) ✓ recunoașterea adaptărilor la mediu ale plantelor și animalelor în cadrul unor discuții pe tema: "Ce s-ar întâmpla dacă am muta animalele/plantele din mediul acvatic X în mediul terestru Z?" ✓ identificarea unor schimbări/evenimente din viața plantelor, a animalelor și a omului ca urmare a ciclului zi-noapte
5.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ clasificarea corpurilor, dintr-un mediu de viață, în vii și nevii și înregistrarea concluziilor într-o diagramă Venn ✓ gruparea unei varietăți de plante și animale pe criteriul apartenenței la un mediu de viață și înregistrarea rezultatelor într-un organizator grafic
5.2.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ asocierea rezolvării unei probleme cu o reprezentare grafică/desen ✓ rezolvarea unor probleme folosind imagini reprezentative pentru un mediu de viață
6.1.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ cântărirea unor jucării reprezentând animalele din mediul de viață studiat, cu ajutorul balanței/cântarului ✓ identificarea unor animale dintr-un anumit mediu de viață pe baza unor caracteristici privind lungimea/ masa acestora ("mai înalt", „mai scund", "mai ușor", "mai greu", etc.)
6.3.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ implicarea copiilor în experiențe în care să decidă singuri dacă pot/nu pot cumpăra un obiect cu suma de bani de care dispun – <i>Exemplu:</i> „Dacă pot cumpăra peștișori pentru acvariul școlii și hrană pentru aceștia.” ✓ participarea la jocuri - <i>Schimbul de cartonașe</i>

NOTĂ

Prezenta Programă școlară respectă în totalitate conținuturile din curriculum național aplicat în învățământul primar. Au fost reformulate/completate anumite activități de învățare, astfel încât elevii cu dizabilități vizuale să-și formeze, dezvolte competențele vizate.

Bibliografie

1. Cziker, R, (coord.) (2011), *Cărțile cu imagini tactile-metodă de stimulare și educare a copiilor cu deficiențe de vedere*, Cluj-Napoca:Risoprint;
2. Preda.V, și Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană;
3. Roco, M. (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Iași: Editura Polirom
4. Roșan, A, (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
5. Stănică Ilie, Popa Mariana , Popovici Doru Vlad, Rozorea Anca , Mușu Ionel, (1997), *Psihopedagogie speciala deficiențe-senzoriale* București: Editura Pro Humanitate;
6. Ana Dumitru , Logel Dumitru, Logel Ana Maria, Strogel Logel Elena, (2007) *Metodica predării matematicii pentru învățământul primar după noua programă. CP-IV* Editura Carminis ;
 ***Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3418/19.03.2013 *Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Nicoleta CRIȘU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Cătălina CIOBANU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasele a III-a - a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Matematică* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a III-a – a IV-a din învățământul primar. Situată în aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*, această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ, cu un buget de timp de 4 ore/săptămână.

Programa disciplinei *Matematică* este elaborată pe baza unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Prin structura sa, aceasta contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a importanței dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În procesul de elaborare s-a avut în vedere recomandările europene privind competențele cheie, rezultatele înregistrate la testările naționale și internaționale pentru învățământul primar din ultimii ani, precum și exigențele Cadrului de referință TIMSS 2011. Din această perspectivă, elevii sunt sprijiniți să gândească critic asupra problemelor cotidiene, să identifice soluții și să rezolve probleme utilizând metode diverse. Matematica devine astfel o cale prin care pot fi rezolvate probleme curente, dezvoltând cunoștințe, abilități și atitudini utile în studiul altor discipline, în profesia viitoare și în viață.

Această programă promovează cele mai importante atitudini și valori care pot fi dezvoltate prin această disciplină, precum: respectul pentru adevăr și perseverența pentru găsirea celor mai eficiente soluții, dezvoltarea de argumente și evaluarea validității unor argumente. Activitățile pot fi organizate individual, frontal sau în echipe, cultivând astfel spiritul de echipă, încrederea în sine și respectul pentru ceilalți, toleranța, curajul de a prezenta o opinie personală și spiritul de inițiativă al elevilor. Încrederea în sine și autonomia personală sunt susținute la nivel metodologic prin utilizarea erorii ca sursă de învățare, prin încurajarea obținerii de soluții multiple și prin aplicarea matematicii în viața familială și în evenimentele trăite în clasă sau în școală. Astfel se formează interesul elevilor pentru a reuși în învățare și pentru continuarea studiului disciplinei. Matematica, prin activitățile interdisciplinare propuse, contribuie la încurajarea comportamentului creativ al elevilor, consolidând, la nivel intelectual, atitudini pozitive atât față de matematică, cât și față de alte domenii de studiu: arte, științe, limbă și comunicare.

Sub aspect tematic, la clasa a III-a/a IV-a este extins spațiul numeric și apar primele noțiuni legate de fracții care vor fi abordate intuitiv. De asemenea, elevii intră în contact cu elemente de geometrie și reprezentări grafice diverse, cu măsurări și unități de măsură. În acest fel, programa de *Matematică* are un rol important în dezvoltarea abilității și dorinței elevilor de a utiliza moduri matematice de gândire logică și spațială, corespunzătoare nivelului lor de vârstă pentru rezolvarea unor probleme din cotidian, astfel:

- realizarea unor calcule elementare cu ajutorul numerelor;
- identificarea unor relații/regularități;
- explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte;
- utilizarea unor etaloane pentru măsurări și estimări.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Matematică* încadrează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului, fiind comune unui ciclu de învățământ și redând orientarea generală a procesului educațional pentru disciplina *Matematică*.

Competențele specifice sunt competențe derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care definesc contexte de învățare variate. Programa propune o ofertă flexibilă de activități de învățare. Cadrul didactic poate să modifice, să completeze sau să înlocuiască aceste activități cu altele, adecvate clasei, în funcție de gradul deficienței de vedere (elevi cu ambliopie sau elevi nevăzători), adaptând astfel condițiile materiale ale învățării (inclusiv a mijloacelor didactice) la nevoile proprii deficienților vizuali. Devine astfel posibil să se realizeze un demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase.

Conținuturile învățării se regăsesc în inventarul achizițiilor necesare elevului pentru alfabetizarea din domeniul matematicii și sunt grupate pe următoarele domenii:

- Numere și operații cu numere
- Elemente intuitive de geometrie
- Unități și instrumente de măsură
- Organizarea și reprezentarea datelor

Sugestiile metodologice reprezintă o componentă a programei care propune metode și mijloace pentru realizarea demersului didactic.

Competențe generale

- 1. Identificarea unor relații / regularități din mediul apropiat**
- 2. Utilizarea numerelor în calcule**
- 3. Explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**
- 4. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**
- 5. Rezolvarea de probleme în situații familiare**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor relații/ regularități din mediul apropiat**

Clasa a III-a
<p>1.1. Observarea unor modele / regularități din cotidian, pentru crearea de raționamente proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea în cotidian / desene / imagini / machete / filme documentare a elementelor repetitive; - identificarea regulii de construcție a unui șir de simboluri sau numere.
<p>1.2. Aplicarea unei reguli pentru continuarea unor modele repetitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor modele repetitive (cu desene sau cu obiecte), respectând o regulă data; - realizarea unor modele repetitive utilizând figuri/ corpuri geometrice de diferite mărimi și culori; - generarea/ completarea unor șiruri de simboluri sau de numere folosind o regulă data; - utilizarea unei formule de calcul (de exemplu: pentru calculul perimetrului, pentru determinarea unui număr necunoscut dintr-o relație numerică).

2. Utilizarea numerelor în calcule

Clasa a III-a
<p>2.1. Recunoașterea numerelor naturale din centrul 0 - 10 000 și a fracțiilor subunitare sau echiunitare, cu numitori mai mici sau egali cu 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea unui număr și scrierea numerelor de la 0 la 10 000 cu cifre / litere; - identificarea, într-un număr, a cifrei unităților / zecilor / sutelor / miilor; - compunerea și descompunerea numerelor în / din mii, sute, zeci și unități; - numărare crescătoare și descrescătoare din 1 în 1, din 2 în 2, din 3 în 3, cu precizarea limitelor intervalului (de la ...până la..., mai mic decât ... dar mai mare decât ...); - generarea unor numere mai mici decât 10 000, ale căror cifre îndeplinesc condiții date (de exemplu, cifra unităților este 1, cifra zecilor este cu 2 mai mare decât cifra unităților etc.); - aproximarea (rotunjirea) numerelor naturale la diferite ordine; - formarea, scrierea și citirea numerelor folosind cifrele romane (I, V, X); - utilizarea cifrelor romane în situații uzuale (de exemplu, scrierea datei); - identificarea, în situații familiare, a scrierii fracționare; - identificarea numărătorilor și numitorilor fracțiilor; - citirea și scrierea fracțiilor subunitare și a celor echiunitare; - determinarea unei fracții când numărătorul și/sau numitorul îndeplinesc anumite condiții; - reprezentarea intuitivă unei fracții subunitare date pornind de la situații familiare; - scrierea unor fracții subunitare pornind de la mulțimi de obiecte, de la un desen/reprezentare grafică sau de la un text .
<p>2.2. Compararea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000, respectiv a fracțiilor subunitare sau echiunitare care au același numitor, mai mic sau egal cu 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea a două numere mai mici decât 10 000 folosind numărătoarea pozițională sau reprezentări; - compararea unor numere mai mici sau egale cu 10 000 utilizând algoritmul de comparare; - utilizarea semnelor $<$, $>$, $=$ în compararea numerelor sau fracțiilor cu ajutorul unor exemple concrete și a unor reprezentări grafice;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - compararea unor fracții cu același numitor cu ajutorul unor obiecte familiare sau a unor reprezentări grafice.
<p>2.3. Ordonarea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000 și respectiv a fracțiilor subunitare sau echiunitare care au același numitor, mai mic sau egal cu 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea succesorului și/sau a predecesorului unui număr; - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere mai mici sau egale cu 10 000; - rotunjirea/aproximarea numerelor în contexte similare unor situații din viața cotidiană; - determinarea unor numere care să respecte condiții date (mai mic decât ..., mai mare sau egal cu ... etc.); - ordonarea fracțiilor subunitare, folosind exemple practice din viața cotidiană sau reprezentări grafice; - determinarea intuitivă a unei fracții mai mici sau mai mari decât o fracție dată; - completarea numărătorului unei fracții, cu respectarea unor condiții date (de exemplu, $\frac{3}{7} \leq \frac{\square}{7}$), pe baza unor exemple familiare, practice, sau a unor reprezentări grafice.
<p>2.4. Efectuarea de adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0 - 10 000 sau cu fracții cu același numitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de adunări/scăderi de numere naturale, fără trecere și cu trecere peste ordin, în centrul 0 – 1 000; - descompunerea numerelor în centrul 0 – 1 000, utilizând adunarea și scăderea, fără trecere și cu trecere peste ordin; - descompunerea numerelor în centrul 0 – 10 000, utilizând adunarea și scăderea, fără trecere și cu trecere peste ordin; - jocuri de rol care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0 – 10 000; - efectuarea de adunări/scăderi cu trecere și fără trecere peste ordin, cu numere în centrul 0 – 10 000, utilizând algoritmi de calcul, descompuneri numerice și proprietățile operațiilor; - efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere; - utilizarea proprietăților adunării în calcule (comutativitate, asociativitate, element neutru); - estimarea rezultatului unui calcul din centrul 0 – 10 000, fără efectuarea lui; - utilizarea calculatorului pentru verificarea rezultatelor adunărilor și/sau scăderilor; - folosirea unor tehnici de calcul rapid (proprietățile operațiilor, descompuneri de numere etc.); - intuirea echivalenței unei fracții subunitare cu o sumă sau cu o diferență de fracții cu același numitor, cu ajutorul unor reprezentări grafice sau exemple familiare.
<p>2.5. Efectuarea de înmulțiri de numere în centrul 0 - 10 000 și de împărțiri folosind tabla înmulțirii, respectiv tabla împărțirii</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de exerciții folosind tabla înmulțirii; - efectuarea de înmulțiri cu 10, 100; - rezolvarea de exerciții folosind tabla împărțirii; - efectuarea de înmulțiri între numere formate cu două sau trei cifre și numere formate cu o cifră; - efectuarea de înmulțiri între numere formate cu două cifre; - utilizarea unor proprietăți ale înmulțirii în calcule; - scrierea unui număr ca produs de doi sau trei factori; - rezolvarea de probleme cu operații de același ordin/ de ordine diferite; metoda reprezentării grafice;

Clasa a III-a

- estimarea ordinului de mărime a rezultatului unui calcul fără efectuarea acestuia (de exemplu, 197×2 va fi mai mic decât $200 \times 30 = 600$);
- utilizarea calculatorului pentru verificarea rezultatelor unor operații de înmulțire și împărțire;
- efectuarea probei unei operații de înmulțire/împărțire;
- rezolvarea de exerciții, cu operațiile cunoscute, respectând ordinea efectuării operațiilor și semnificația parantezelor rotunde.

3. Explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**Clasa a III-a****3.1. Localizarea unor obiecte în spațiu și în reprezentări, în situații familiare**

- descrierea poziției obiectelor din spațiu, în raport cu alte obiecte;
- descrierea structurii unui ansamblu de obiecte;
- utilizarea reprezentărilor schematice/realizarea planului clasei, marcarea sau citirea indicilor etc.;
- realizarea unor desene (la elevii ambliopi)/ desene tiflogice (la elevii nevăzători), respectând condiții date;
- inițierea și participarea la diverse jocuri de strategie în care este necesară localizarea pieselor (șah, go, domino, țintar etc.) ;
- realizarea și completarea unor tabele respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană”;
- stabilirea coordonatelor unui obiect într-o reprezentare grafică sub formă de rețea (pentru elevii ambliopi)/ pe o suprafață cu scai (elevii nevăzători);
- jocuri de orientare în spațiu;
- găsirea unor obiecte folosind indicii.

3.2. Explorarea caracteristicilor simple ale figurilor și corpurilor geometrice în contexte familiare

- identificarea și denumirea figurilor geometrice plane;
- recunoașterea prin explorare tactilă și descrierea unor obiecte care au forma unor corpuri geometrice cunoscute, din mediul apropiat (cub, paralelipiped, cilindru, sferă, con);
- conturarea figurilor geometrice plane cu ajutorul instrumentelor de geometrie/șabloanelor (pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc);
- realizarea unor desene/ colaje folosind figurile geometrice învățate;
- identificarea numărului de figuri geometrice plane dintr-un desen dat/ dintr-o figură geometrică „fragmentată”;
- gruparea unor figuri sau corpuri geometrice după criterii date (număr de laturi, număr de unghiuri, formă/ număr de fețe, număr de vârfuri, număr de muchii);
- decuparea după contur a desfășurării unui corp geometric dat: cub, paralelipiped, cilindru, con;
- construirea unor corpuri geometrice folosind diverse materiale (bețișoare, scobitori, plastilină etc.);
- jocuri de construcții cu corpuri geometrice;
- realizarea unei expoziții de fotografie având ca temă obiecte cu formă geometrică;
- reconstituirea corpurilor geometrice prin plierea unor tipare (sau origami);
- identificarea, prin pliere, a axei/axelor de simetrie ale figurilor geometrice;
- compararea unor unghiuri prin suprapunere.

4. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări

Clasa a III-a

4.1. Utilizarea unor instrumente și unități de măsură standardizate, în situații concrete

- utilizarea instrumentelor și a unităților de măsură standard, adecvate în realizarea unor măsurări;
- măsurarea unor dimensiuni, capacități/volume, mase, folosind instrumente adecvate;
- înregistrarea și interpretarea rezultatelor unor măsurători, folosind exemple din viața cotidiană;
- identificarea și compararea valorilor monedelor și a bancnotelor;
- compararea rezultatelor unor măsurători efectuate cu unități standard, cu rezultatele unor măsurători efectuate cu unități de măsură non-standard;
- alegerea unităților de măsură adecvate pentru a măsura durate de timp.

4.2. Operarea cu unități de măsură standardizate, fără transformări

- înregistrarea activităților desfășurate în școală într-un interval de timp stabilit (de exemplu, într-o săptămână);
- ordonarea unor date în funcție de succesiunea derulării lor în timp (de exemplu, activități într-o zi/ săptămână);
- efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate (volum), unități monetare;
- rezolvarea de probleme practice în care intervin unități de măsură standard;
- operarea cu unități de măsură în efectuarea de activități practice/experimentale.

5. Rezolvarea de probleme în situații familiar

Clasa a III-a

5.1. Utilizarea terminologiei specifice și a unor simboluri matematice în rezolvarea și/sau compunerea de probleme cu raționamente simple

- rezolvarea de exerciții de tipul: „Află produsul/ câtul/ jumătatea/ sfertul/ dublul etc.”;
- identificarea unor fracții, utilizând suport concret sau desene (pizza, tort, măr, pâine, cutie de bomboane, tablete de ciocolată etc.);
- aflarea unui termen necunoscut, folosind metoda balanței sau prin efectuarea probei adunării/ scăderii;
- utilizarea simbolurilor ($<$, $\leq$, $>$, $\geq$, $=$) pentru compararea unor numere sau a rezultatelor unor operații aritmetice;
- identificarea rolului parantezelor rotunde asupra rezultatului final al unui exercițiu;
- utilizarea unor simboluri pentru numere sau cifre necunoscute, în diverse calcule sau pentru rezolvarea unor probleme;
- transformarea unei probleme rezolvate prin schimbarea datelor numerice sau a întrebării, prin înlocuirea cuvintelor care sugerează operația, prin adăugarea unei întrebări etc.;
- transformarea problemelor de adunare în probleme de scădere, a problemelor de înmulțire în probleme de împărțire și invers;
- formularea de probleme pornind de la situații concrete, reprezentări și/sau relații matematice, imagini, desene, scheme, exerciții, grafice, tabele;
- formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată/de la numere date/ expresii care sugerează operații.

5.2. Înregistrarea în tabele a unor date observate din cotidian

- selectarea și gruparea unor simboluri /numere/ figuri/corpuri geometrice după mai multe criterii date și înregistrarea datelor într-un tabel;
- ordonarea unor evenimente/obiecte din cotidian după anumite criterii (după dimensiuni, preferințe);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea în tabele a observațiilor din investigații; - extragerea și sortarea de numere dintr-un tabel, pe baza unor criterii date; - identificarea datelor din grafice cu bare și din tabele; - realizarea unor grafice cu bare pe baza unor informații date/culese.
<p>5.3. Rezolvarea de probleme cu operațiile aritmetice studiate, în centrul 0 - 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și analiza datelor din ipoteza unei probleme; - identificarea cuvintelor/sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile aritmetice studiate (a dat, a primit, a distribuit în mod egal, de două ori mai mult etc.); - rezolvarea și compunerea de probleme folosind simboluri, numere sau reprezentări grafice; - asocierea rezolvării unei probleme cu o reprezentare grafică /desen sau cu o expresie numerică dată; - organizarea datelor unei investigații în tabel sau într-o reprezentare grafică în scopul compunerii sau rezolvării de probleme; - rezolvarea de probleme prin mai multe metode; - identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic; - verificarea rezultatelor obținute în urma rezolvării unei probleme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Numere și operații cu numere	<p>Numerele naturale cuprinse între 0 - 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - formare, citire, scriere comparare, ordonare, rotunjire - formarea, citirea, scrierea numerelor cu cifrele romane I, V, X <p>Adunarea și scăderea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000, fără trecere și cu trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> - adunarea și scăderea; proprietăți ale adunării - număr necunoscut: aflare prin diverse metode (metoda mersului invers, metoda balanței) <p>Înmulțirea numerelor naturale în centrul 0 – 10 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - înmulțirea a două numere de o cifră (tabla înmulțirii) - înmulțirea unui număr cu 10, 100 - înmulțirea a două numere dintre care unul este scris cu o cifră - proprietățile înmulțirii - înmulțirea când factorii au cel puțin două cifre și rezultatul nu depășește 10.000 <p>Împărțirea numerelor naturale în centrul 0 - 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - împărțirea numerelor de două cifre la un număr de o cifră cu rest 0 (tabla împărțirii dedusă din tabla înmulțirii) <p>Ordinea efectuării operațiilor și folosirea parantezelor rotunde</p> <p>Probleme care se rezolvă prin operațiile aritmetice cunoscute; metoda reprezentării grafice</p> <p>Fracții subunitare și echiunitare cu numitorul mai mic sau egal cu 10</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - diviziuni ale unui întreg: doime, treime, ..., zecime; reprezentări prin desene - terminologie specifică: fracție, numitor, numărător - compararea, ordonarea fracțiilor subunitare cu același numitor
Elemente intuitive de geometrie	<p>Localizarea unor obiecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonate într-o reprezentare grafică sub formă de rețea <p>Figuri geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - punct, linie dreaptă, linie frântă, linie curbă, semidreaptă segment - unghi - poligoane: pătrat, dreptunghi, triunghi - cerc <p>Axa de simetrie</p> <p>Perimetrul</p> <p>Corpuri geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cub, paralelipiped, cilindru, sferă, con (recunoaștere, identificarea unor elemente specifice)
Unități și instrumente de măsură	<p>Unități de măsură pentru lungime</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: metrul, cu submultiplii, multiplii - instrumente de măsură: riglă, metrul de tâmplărie, metrul de croitorie, ruleta - operații cu unitățile de măsură pentru lungime (fără transformări) <p>Unități de măsură pentru volumul lichidelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: litrul cu multiplii și submultiplii - operații cu unitățile de măsură pentru volumul lichidelor (fără transformări) <p>Unități de măsură pentru masă</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: kilogramul cu multiplii și submultiplii - instrumente de măsură: cântarul, balanța - operații cu unitățile de măsură pentru masă (fără transformări) <p>Unități de măsură pentru timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: ora (citirea ceasului), ziua, săptămâna, anul - instrument de măsură: ceasul <p>Unități de măsură monetare</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: leul și banul, euro și eurocentul - schimburi monetare echivalente în aceeași unitate monetară
Organizarea și reprezentarea datelor	<p>Organizarea și reprezentarea datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - tabel: rând, coloană, celulă a tabelului, date din tabel - date din tabele: sortare, extragere, ordonare - grafice cu bare: construire, extragerea unor informații

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor relații/ regularități din mediul apropiat**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Explicarea unor modele / regularități, pentru crearea de raționamente proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor corespondențe între două mulțimi de numere, în situații practice; - descrierea unei reguli pornind de la un șir dat ; - identificarea unor procedee de lucru care pot fi utilizate și în alte situații ; - utilizarea calculatorului pentru realizarea unor modele repetitive, respectând condiții date.
<p>1.2. Generarea unor modele repetitive / regularități</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor modele repetitive cu obiecte date; - construirea de regularități simple cu simboluri, numere, figuri, corpuri geometrice, respectând una sau mai multe reguli diferite; - utilizarea unei formule de calcul (de exemplu: pentru calculul perimetrului, pentru determinarea unui număr necunoscut dintr-o relație numerică).

2. Utilizarea numerelor în calcule

Clasa a IV-a
<p>2.1. Recunoașterea numerelor naturale în centrul 0- 1 000 000 și a fracțiilor cu numitori mai mici sau egali cu 10, respectiv egali cu 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea cu cifre / litere a unor numere din intervalul 0 – 1 000 000; - citirea și scrierea numerelor de la 0 la 1 000 000; - identificarea cifrelor unităților/ zecilor / sutelor / miilor / zecilor de mii/sutelor de mii dintr-un număr; - compunerea și descompunerea numerelor din/în sute de mii, zeci de mii, mii, sute, zeci și unități; - numărare cu pas dat, în ordine crescătoare și descrescătoare, cu precizarea limitelor intervalului (de la ... până la ..., mai mic decât ... dar mai mare decât ...); - generarea de numere mai mici decât 1 000 000, care îndeplinesc condiții date; - formarea, scrierea și citirea numerelor folosind cifrele romane; - transcrierea cu cifre romane a unor numere scrise cu cifre arabe; - utilizarea cifrelor romane în situații uzuale (de exemplu, scrierea cu cifre romane a unor numere ordinale); - identificarea numărărilor și numitorilor fracțiilor; - citirea și scrierea fracțiilor subunitare, supraunitare și a celor echiunitare, în situații familiare sau în reprezentări; - determinarea unei fracții când numărătorul și/sau numitorul îndeplinesc anumite condiții; - reprezentarea intuitivă a unei fracții utilizând desene, hașuri, decupaje etc., pornind de la experiența cotidiană; - scrierea unor fracții pornind de la situații familiare; - scrierea procentuală (numai 25%, 50%, 75%), cu suport intuitive; - marcarea pe o axă a unor părți dintr-un întreg, pornind de la experiențe familiare elevilor; - marcarea, prin pliere, a $1/2$, respectiv $1/4$; $3/4$; 0,50; 0,25; 50%; 25%; 75% din suprafața unei figuri geometrice, cu ajutorul unor exerciții practice ; - jocuri de rol: la cumpărături (utilizarea numerelor cu virgulă și a procentelor).

Clasa a IV-a
<p>2.2. Compararea numerelor naturale în centrul 0 – 1000 000, respectiv a fracțiilor care au același numărător sau același numitor, mai mic sau egal cu 10 sau numitor egal cu 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor numere mai mici sau egale cu 1 000 000 utilizând algoritmul de comparare; - scrierea rezultatelor obținute prin comparare, utilizând semnele $<$, $>$, $=$; - compararea unor fracții cu întregul, în situații familiare; - compararea a două fracții cu același numitor sau cu același numărător, pornind de la obiecte sau de la reprezentări grafice.
<p>2.3. Ordonarea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000 și respectiv a fracțiilor care au același numărător sau același numitor, mai mic sau egal cu 10 sau numitor egal cu 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea succesorului și/sau a predecesorului unui număr; - ordonarea crescătoare/descrescătoare a unor numere mai mici sau egale cu 1 000 000; - rotunjirea/ aproximare la zeci/sute/mii/zeci de mii/sute de mii a unor valori numerice (prețuri, distanțe etc.); - determinarea unor numere care să respecte condiții date (mai mic decât ..., mai mare sau egal cu ... etc.); - ordonarea unor fracții folosind exemple din viața cotidiană sau reprezentări grafice.
<p>2.4. Efectuarea de adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0 - 1 000 000 sau cu numere fracționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - compunerea și descompunerea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000, utilizând adunarea și scăderea, cu trecere și fără trecere peste ordin; - jocuri de rol care solicită compunerea/ descompunerea numerelor din centrul 0 – 1 000 000; - efectuarea de adunări/scăderi, fără trecere și cu trecere peste ordin, în centrul 0 – 1 000 000, utilizând algoritmi de calcul, descompuneri numerice și proprietățile operațiilor; - efectuarea probei operației de adunare, respectiv de scădere; - utilizarea proprietăților adunării în calcule (comutativitate, asociativitate, element neutru); - estimarea rezultatului unui calcul din centrul 0 – 1 000 000, fără efectuarea lui - utilizarea calculatorului pentru rezolvarea de adunări și scăderi sau pentru verificarea unor rezultate; - folosirea unor tehnici de calcul rapid (proprietățile operațiilor, grupări și descompuneri de numere etc.); - intuirea echivalenței unei fracții cu o sumă sau cu o diferență de fracții cu același numitor, cu ajutorul unor reprezentări grafice sau exemple familiare.
<p>2.5. Efectuarea de înmulțiri de numere în centrul 0 - 1 000 000 când factorii au cel mult trei cifre și de împărțiri la numere de o cifră sau două cifre</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de înmulțiri și împărțiri cu 10, 100, 1 000; - efectuarea de înmulțiri în care factorii au cel mult trei cifre; - efectuarea de înmulțiri a unui număr mai mic decât 1 000 000 cu un număr format cu o cifră; - utilizarea în calcul a unor proprietăți ale înmulțirii; - efectuarea de înmulțiri de numere în centrul 0 - 1 000 000, în scris; - scrierea unui număr ca produs de doi sau mai mulți factori; - efectuarea de împărțiri la numere de o cifră sau două cifre în centrul 0 - 1 000 000. - estimarea ordinului de mărime a rezultatului unui calcul, fără efectuarea acestuia (de exemplu, 19×27 va fi mai mic decât $20 \times 30 = 600$);

Clasa a IV-a

- utilizarea calculatorului pentru verificarea unor operații de înmulțire și împărțire;
- efectuarea probei unei operații de înmulțire/împărțire;
- rezolvarea de exerciții cu operațiile cunoscute, respectând ordinea efectuării operațiilor și semnificația parantezelor (numai paranteze rotunde și pătrate);
- rezolvarea de probleme cu operații de același ordin/ de ordine diferite; metoda reprezentării grafice, metoda comparației, metoda mersului invers .

3. Explorarea caracteristicilor geometrice ale unor obiecte localizate în mediul apropiat**Clasa a IV-a****3.1. Localizarea unor obiecte în spațiu și a unor simboluri în diverse reprezentări**

- descrierea poziției obiectelor în spațiu, în raport cu alte obiecte (paralel, perpendicular);
- identificarea structurii unui ansamblu de obiecte spațiale din perspective diferite;
- identificarea obiectelor folosind simbolurile dintr-o reprezentare;
- realizarea și completarea unor tabele respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană” ;
- stabilirea coordonatelor unui obiect (dintr-o reprezentare de tip rețea);
- jocuri de construcții a unor ansambluri de obiecte cu forme geometrice, cu respectarea unor cerințe (de exemplu: deasupra cubului să fie un cilindru, iar în stânga cubului, să fie un con);
- vizualizare pe internet a unor planuri și hărți (de exemplu, de a localiza școala în comunitate, de a vizualiza cel mai scurt traseu între două locuri);
- reprezentarea, sub forma unor desene sau planuri, a unor trasee reale sau imaginare; joc de rol;
- utilizarea unei reprezentări simple pentru orientare în spațiu, în condiții familiare

3.2. Explorarea caracteristicilor, relațiilor și a proprietăților figurilor și corpurilor geometrice identificate în diferite contexte

- identificarea și denumirea figurilor plane;
- recunoașterea în situații familiare/în reprezentări a unor obiecte cu formă geometrică (cub, paralelipiped, piramidă, cilindru, sferă, con);
- identificarea elementelor componente ale unei figuri plane: unghi, latură, vârf ;
- identificarea numărului de forme geometrice plane dintr-un desen dat/ dintr-o figură geometrică „fragmentată”;
- identificarea unor segmente de dreaptă perpendiculare, paralele;
- stabilirea axelor de simetrie ale unor figuri geometrice prin diferite modalități (pliere, desen);
- estimarea mărimii unor suprafețe desenate pe o rețea, utilizând ca unitate de măsură pătratul cu latura de 1 cm;
- completarea desenului unei figuri geometrice după o axă de simetrie;
- compararea volumelor unor corpuri geometrice (cub, paralelipiped) folosind ca unitate de măsură cubul cu latura de 1 cm.

4. Utilizarea unor etaloane convenționale pentru măsurări și estimări**Clasa a IV-a****4.1. Utilizarea unor instrumente și unități de măsură standardizate, în situații concrete, inclusiv pentru validarea unor transformări**

- selectarea și utilizarea instrumentelor și a unităților de măsură adecvate pentru efectuarea unor măsurători în cadrul unor investigații;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - transformarea rezultatelor unor măsurători, folosind operațiilor cunoscute; - compararea unor sume de bani compuse din monede și bancnote diferite; jocuri de utilizare a banilor ; - analiza și interpretarea rezultatelor obținute din rezolvarea unor probleme practice, cu referire la unitățile de măsură studiate; - determinarea de suprafețe (din reprezentări, folosind ca unitate de măsură pătratul cu latura de 1 cm); - determinarea de volume (pentru cub și paralelipiped, din reprezentări, folosind cubul cu latura 1 cm); - compararea capacităților (volumelor) unor vase în situații practice/experimentale.
<p>4.2. Operarea cu unități de măsură standardizate, folosind transformări</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea unor evenimente istorice sau personale în funcție de succesiunea derulării lor în timp și completarea unei axe a timpului; - identificarea unei date sau calcularea unui interval temporal folosind un calendar (de exemplu, identificarea unei zile de sâmbătă care cade într-o zi de 13; calcularea numărului de zile dintre 23 februarie și 25 aprilie etc.); - efectuarea de transformări cu unități de măsură standard în limita operațiilor studiate; - efectuarea unor calcule folosind unități de măsură pentru lungime, masă, capacitate (volum), unități monetare ; - operarea cu unități de măsură în efectuarea de activități practice/ experimentale; - rezolvarea de probleme în care intervin unități de măsură standard (inclusiv cu transformări).

5. Rezolvarea de probleme în situații familiare

Clasa a IV-a
<p>5.1. Utilizarea terminologiei specifice și a unor simboluri matematice în rezolvarea și/sau compunerea de probleme cu raționamente diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea de exerciții de tipul: „Află jumătatea/ sfertul/ dublul, trei sferturi, zecimea, sutimea etc.”; - folosirea fracțiilor în contexte familiare; - aflarea unui termen necunoscut, folosind diverse metode; - identificarea și utilizarea terminologiei sau a unor simboluri matematice în situații cotidiene (de exemplu, utilizarea procentelor); - identificarea rolului parantezelor rotunde și a celor pătrate asupra rezultatului final al unui exercițiu; - transformarea unei probleme rezolvate prin schimbarea numerelor sau a întrebării, prin înlocuirea cuvintelor care sugerează operația, prin adăugarea unei întrebări etc.; - transformarea problemelor prin schimbarea operațiilor aritmetice; - formularea de probleme pornind de la situații concrete, reprezentări și/sau relații matematice, imagini, desene, scheme, exerciții, grafice, tabele ; - formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată/de la numere date/ expresii care sugerează operații .
<p>5.2. Organizarea datelor în tabele și reprezentarea lor grafică</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea și gruparea unor simboluri /numere/ figuri geometrice/ corpuri geometrice după mai multe criterii date; - interpretarea datelor prin compararea numerelor implicate, prin stabilirea de asemănări și deosebiri, prin extragerea unor informații semnificative etc.; - gruparea corpurilor dintr-un mediu după diferite criterii și înregistrarea concluziilor într-o diagramă, grafic sau table.

Clasa a IV-a
<p>5.3. Rezolvarea de probleme cu operațiile aritmetice studiate, în centrul 0 - 1 000 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și analiza datelor din ipoteza unei probleme; - identificarea cuvintelor/sintagmelor în enunțurile problemelor care sugerează operațiile aritmetice studiate (a dat, a primit, a distribuit în mod egal, de două ori mai mult etc.); - rezolvarea și compunerea de probleme folosind simboluri, numere sau reprezentări grafice; - asocierea rezolvării unei probleme cu o reprezentare grafică/desen sau cu o expresie numerică dată ; - organizarea datelor unei investigații în tabel sau într-o reprezentare grafică în scopul compunerii sau rezolvării de probleme; - rezolvarea de probleme prin mai multe metode; - identificarea unor situații concrete care se pot transpune în limbaj matematic; - verificarea rezultatelor obținute în urma rezolvării unei probleme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Numere și operații cu numere	<p>Numerele naturale cuprinse între 0 - 1 000 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - formare, citire, scriere, comparare, ordonare, rotunjire - scrierea numerelor cu cifrele romane I, V, X, L, C, D, M <p>Adunarea și scăderea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000, fără trecere și cu trecere peste ordin</p> <ul style="list-style-type: none"> - adunarea și scăderea; proprietăți ale adunării - număr necunoscut: aflare prin diverse metode (metoda mersului invers, metoda balanței) <p>Înmulțirea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - înmulțirea unui număr cu 10, 100, 1 000 - înmulțirea numerelor când factorii au cel mult trei cifre - proprietățile înmulțirii <p>Împărțirea numerelor naturale în centrul 0-1 000 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - împărțirea unui număr cu 10, 100, 1000 - împărțirea numerelor mai mici de 1 000 000 la un număr de cel mult două cifre (cu rest zero sau diferit de zero) <p>Ordinea efectuării operațiilor și folosirea parantezelor rotunde și pătrate</p> <p>Probleme care se rezolvă prin operațiile aritmetice cunoscute; metoda reprezentării grafice, metoda comparației, metoda mersului invers</p> <p>Fracții cu numitorul mai mic sau egal cu 10 sau cu numitorul egal cu 100</p> <ul style="list-style-type: none"> - diviziuni ale unui întreg: sutime; reprezentări prin desene - fracții subunitare, echiunitare, supraunitare - adunarea și scăderea fracțiilor cu același numitor - scrierea procentuală (numai pentru 25%, 50%, 75%)

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Elemente intuitive de geometrie	<p>Localizarea unor obiecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - terminologie specifică: paralel, perpendicular - coordonate într-o reprezentare grafică sub formă de rețea - hărți <p>Figuri geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - drepte perpendiculare, paralele - unghiuri drepte, ascuțite, obtuze - poligoane: pătrat, dreptunghi, romb, paralelogram, triunghi - cerc <p>Axa de simetrie</p> <p>Perimetrul</p> <p>Aria unei suprafețe (prin reprezentări, estimând cu ajutorul unei rețele de pătrate cu latura de 1 cm)</p> <p>Corpuri geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - cub, paralelipiped, piramidă, cilindru, sferă, con (identificare, desfășurare, construcție folosind tipare sau diverse materiale) - volumul cubului și paralelipipedului (folosind cubul cu latura 1 cm)
Unități și instrumente de măsură	<p>Unități de măsură pentru lungime</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: metrul, cu multiplii și submultiplii - transformări pentru lungime în limita operațiilor cunoscute - instrumente de măsură: rigla, metrul de tâmplărie, metrul de croitorie, ruleta - operații cu unitățile de măsură pentru lungime <p>Unități de măsură pentru volumul lichidelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: litrul cu multiplii și submultiplii - transformări pentru volum în limita operațiilor cunoscute - operații cu unitățile de măsură pentru volumul lichidelor <p>Unități de măsură pentru masă</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: kilogramul, multiplii și submultiplii (inclusiv tona și chintalul) - transformările unităților de măsură în limita operațiilor cunoscute - instrumente de măsură: cântarul, balanța - operații cu unitățile de măsură pentru masă <p>Unități de măsură pentru timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - calculul unor intervale temporale, transformări din unități mai mari în unități mai mici de timp - instrumente de măsură: ceasul, cronometrul <p>Unități de măsură monetare</p> <ul style="list-style-type: none"> - unități de măsură: leul și banul, euro și eurocentul (monede și bancnote în uz) - schimburi monetare echivalente în aceeași unitate monetară
Organizarea și reprezentarea datelor	<p>Organizarea și reprezentarea datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - date din tabele: analiza datelor, interpretare - grafice cu bare și liniare: construire, extragerea unor informații și prelucrarea lor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

La acest nivel de vârstă, profesorul va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Anumite noțiuni introduse vor fi studiate fie pentru cazuri particulare, așa cum este cazul paralelipipedului (paralelipiped dreptunghic), fie intuitiv, recurgând la situații familiare.

Tot intuitiv vor fi introduse și fracțiile. Se consideră că activitățile cu fracții au ca scop să ofere elevilor reprezentările mentale despre acest tip de numere, ca prim pas al unei înțelegeri cantitative a acestora. De aceea, activitățile legate de acest subiect se vor focaliza pe identificarea expresiilor care conduc la fracții, pe exprimarea verbală și pe explorarea experiențelor cotidiene ale elevilor cu fracții, văzute ca părți ale întregului. De exemplu, o jumătate de măr este o parte a unui măr tăiat în două părți egale; tot o jumătate este și o parte a unui segment tăiat în 2 părți egale; o jumătate dintr-o mulțime de obiecte este o mulțime mai mică, dar care are de două ori mai puține obiecte față de mulțimea considerată întreg etc. Adunarea și scăderea fracțiilor este abordată tot intuitiv, pornind de la experiențele individuale. Se constată că două sferturi formază o jumătate. Pornind de la astfel de exemple, elevii vor avea reprezentări mentale pentru adunările și scăderile cu fracții simple și astfel vor evita mai târziu erorile tipice, creându-se prerechizitele necesare pentru abordarea algoritmică. Aceste activități stau la baza activităților de estimare a rezultatelor unor operații aritmetice cu fracții și contribuie la formarea capacității elevului de apreciere critică a corectitudinii unui răspuns.

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe stimularea și păstrarea interesului elevului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Ca metodă, jocul didactic va fi încă prezent, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei. Accentul se va pune atât pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor, cât și pe rigurozitatea științifică a acestora.

Prin reluări succesive, antrenament mental, utilizarea suporturilor concrete și a reprezentărilor grafice, elevul ajunge să se corecteze singur, pe măsură ce noțiunile devin înțelese și interiorizate.

În cazul elevilor nevăzători, adaptarea condițiilor învățării la cerințele speciale înseamnă a folosi mijloace didactice care să suplinească funcția vizuală. Există mai întâi instrumentarul clasic pentru scrierea și citirea în braille, rigleta de socotit și cubaritul pentru calculul matematic în braille, mașini de scris în braille.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă elev - profesor, astfel încât să răspundă intereselor beneficiarilor. Elevii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și opinii despre ceea ce învață.

Proiectarea demersului didactic, pentru orice unitate de învățare, începe cu studiul programei școlare, de la competențe generale și competențele specifice, activități de învățare și conținuturi. Demersul de proiectare parcurge următorii pași:

- identificarea competențelor specifice care urmează să fie formate (în ce scop voi face?)

- selecția conținuturilor (ce conținuturi voi folosi?)
- analiza resurselor disponibile (cu ce voi face?)
- determinarea activităților de învățare (cum voi face?)
- stabilirea instrumentelor de evaluare (cât s-a realizat?).

Propunem un exemplu de proiectare pentru unitatea de învățare „Împărțirea numerelor naturale în centrul 0 -100”, clasa a III-a, formulând răspunsuri posibile la întrebările de mai sus.

În ce scop voi face? - este vizată competența specifică 2.5. Efectuarea de înmulțiri de numere naturale în centrul 0 - 10 000 și de împărțiri folosind tabla împărțirii (efectuarea de împărțiri folosind tabla împărțirii).

Ce conținuturi voi folosi? – sunt vizate conținuturile: împărțirea numerelor naturale prin scădere repetată; împărțirea – ca operație inversă a înmulțirii; tabla împărțirii.

Cu ce voi face? - resurse utilizate frecvent de profesori: manual, culegeri de probleme, fișe de lucru, planșă cu tabla împărțirii, calculator, aparatul de matematică Braille, picht.

Cum voi face? - pot fi selectate dintre activitățile propuse în programa școlară, însă pot fi propuse și alte activități:

- exerciții de scriere a unui număr ca produs de doi sau trei factori;
- efectuarea unor împărțiri folosind scăderi repetate;
- efectuarea de împărțiri exacte cu 10;
- utilizarea tablei împărțirii pentru rezolvarea de exerciții;
- verificarea calculelor prin diverse metode (proba operației, utilizarea calculatorului);

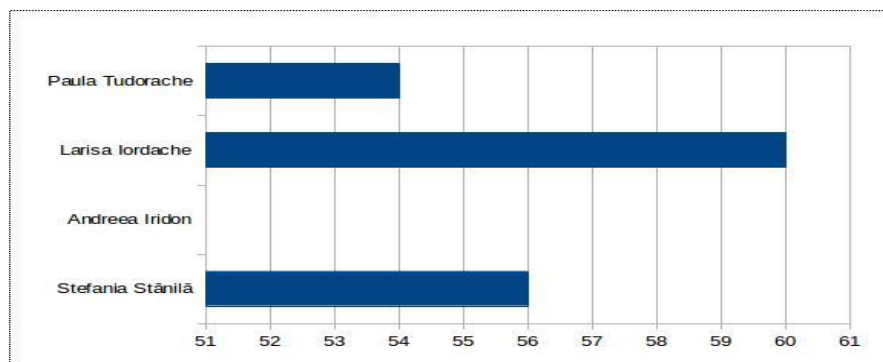
- rezolvarea de exerciții, cu operațiile cunoscute, respectând ordinea efectuării operațiilor.

Dintre metodele de predare-învățare care pot fi utilizate, propunem: observația, conversația, exercițiul, demonstrația, învățarea prin descoperire, problematizarea, jocul didactic. Modul de organizare a clasei poate alterna, de la activități organizate frontal, la activități organizate individual sau pe grupe.

Oferim în cele ce urmează câteva exemple de abordare adecvată vârstei pentru diverse concepte matematice considerate, adeseori, prea abstracte pentru copiii de 9 - 11 ani.

Exemple de probleme pentru Organizarea și reprezentarea datelor

1. Graficul de mai jos indică rezultatele gimnastelor din România la campionatul OPEN de la București, 2014.

Andreea Iridon a ieșit pe locul al treilea. Desenează o bară în graficul de mai sus pentru a arăta câte puncte a obținut Andreea.

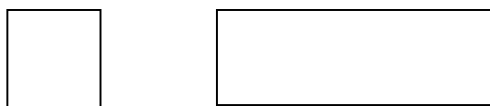
2. Graficul următor indică numărul de pateuri care s-au vândut la patiseria de lângă școală. În grafic, pentru simplificare, a fost făcut câte un desen pentru fiecare zece pateuri vândute. În care dintre zile s-au vândut doar 5 pateuri?

 = 10 pateuri

Luni	
Marti	
Miercuri	
Joi	

Exemple de probleme pentru Elemente intuitive de geometrie

1. Privește/ explorează tactil formele geometrice de mai jos.

Spune prin ce se aseamănă aceste forme.

Spune prin ce se deosebesc.

Compune o problemă în care formele geometrice să fie asemănătoare, fără a fi însă identice.

2. Calculează perimetrul figurii geometrice de mai jos:

Răspunsul corect este (alege varianta corectă) :

- a) 7
- b) 10
- c) 20
- d) 14

Exemplele de mai sus au fost construite pornind de la Cadrul de referință TIMSS 2011. Pentru alte exemple se poate accesa site-ul TIMSS și PIRLS, la următoarea adresă web: <http://timss.bc.edu/timss2011/index.html>. De asemenea, resursele realizate în urma proiectului POSDRU 35279, Un învățământ performant bazat pe decizii fundamentate – Strategii de valorificare a evaluărilor internaționale privind rezultatele învățării, pot fi consultate pe pagina web a Institutului de Științe ale Educației: <http://training.ise.ro/course/category.php?id=89>.

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ. Se recomandă metodele moderne de evaluare precum:

- realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei;
- observarea sistematică a comportamentului elevilor;
- centrarea pe progresul personal, autoevaluare.

Rezultatele evaluării vor fi formulate prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

În evaluare se poate pune accent și pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale. Rezultatele elevilor vor fi înregistrate, comunicate și discutate cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev.

NOTĂ

Prezenta Programă școlară respectă în totalitate conținuturile din curriculum-ul național aplicat în învățământul primar. Au fost reformulate/completate anumite activități de învățare, astfel încât elevii cu deficiențe de vedere să-și formeze/dezvolte competențele vizate.

BIBLIOGRAFIE

1. Preda, V., (1988), *Explorarea vizuală. Cercetări fundamentale și aplicative*, București Editura Științifică și Pedagogică,
  2. Preda, V., (1993), *Psihologia deficienților vizuali*, Cluj-Napoca: Universitatea "Babeș-Bolyai"
  3. Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor în lectura Braille*, Cluj-Napoca Presa Universitară Clujeană
- ***Programa școlară pentru disciplina *MATEMATICĂ* clasele a III-a și a IV-a, Aprobata prin Ordin al ministrului nr . 5003 /02.12.2014, București,

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela Raus, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituția de apartenență
Nicoleta CRIȘU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Cătălina CIOBANU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MATEMATICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Evoluția umanității a fost strâns legată de dezvoltarea matematicii. Obiectele specifice matematicii sunt în concordanță cu nevoile și interesele omului pentru rezolvarea unor situații teoretice, metodologice și practice, dar și estetice.

Matematica nu se rezumă doar la studiul numerelor și al relațiilor dintre acestea, ci este un domeniu de creație, bazat pe gândire logică și inovatoare. Matematica este o disciplină de mare profunzime, având un caracter deschis, datorat și existenței unei serii de probleme încă nerezolvate. În timp, rezolvarea acestora a condus la crearea unor domenii noi de cercetare și a contribuit la rezolvarea unor probleme conexe altor arii de cunoaștere. Totodată, Matematica contribuie la înțelegerea realității subiective a propriei persoane și a realității obiective a mediului înconjurător.

Programa școlară de matematică reprezintă o componentă esențială a curriculumului național, în acord cu Planul - cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, urmărind respectarea caracteristicilor ciclurilor de dezvoltare cognitivă a elevului și utilizarea eficientă a resurselor didactice disponibile. Disciplina este inclusă în aria curriculară Matematică și științe ale naturii din trunchiul comun și este prevăzută în planul-cadru de învățământ cu un buget de timp de 5 ore/săptămână.

Programa școlară de matematică pentru clasele a Va – a VIIIa pentru elevii cu dizabilități vizuale este elaborată în acord cu prevederile specifice de politici educaționale care promovează accentul la educație și egalitate de șanse, pe baza unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe, având ca reper noul curriculum pentru învățământul de masă.

În procesul de proiectare curriculară s-au avut în vedere: profilul de formare al elevului de gimnaziu, programele școlare pentru ciclul gimnazial la disciplina *Matematică*, competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții din cadrul european de referință, rezultatele înregistrate la evaluările naționale și internaționale pentru învățământul gimnazial și principiile de construcție curriculară.

Procesul de proiectare curriculară a programei școlare de matematică pentru învățământul gimnazial s-a realizat ținând cont de:

- adaptarea curriculumului la așteptările societății și la realitățile sistemului de învățământ, având ca obiectiv pregătirea elevului pentru viață și profesie;
- echilibrarea ponderii domeniilor disciplinei și integrarea/organizarea acestora într-un sistem coerent;
- flexibilizarea curriculumului în sensul respectării diferențelor între elevii de aceeași vârstă (ritm de învățare, nivel de achiziții anterioare, motivație internă, specific cultural și comunitar, deficiențele senzoriale);
- asigurarea unei tranziții optime de la un ciclu de învățământ la altul și de la un an de studiu la altul, cu introducerea unor secvențe de inițiere a procesului de instruire la nivelul achizițiilor de bază în termeni de conținuturi-ancoră;
- corelarea activităților de învățare propuse prin programă cu dimensiunea axiologică a idealului educației referitoare la formarea personalității autonome creative.

Prin specificul său, disciplina *Matematică* este esențială în formarea și dezvoltarea competențelor necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții și constituie un fundament solid pentru argumentare, dezvoltare de raționament logic, spirit și gândire critică, analizare, interpretare și rezolvare de probleme.

Atitudinile promovate de programa școlară de matematică sunt cele prevăzute în documentele europene pentru educația matematică: respectul pentru adevăr și perseverența pentru găsirea celor mai eficiente soluții, dezvoltarea de argumente și evaluarea validității acestora. Abordarea în spirit matematic a situațiilor cotidiene solicită un tip de gândire deschisă și creativă, precum și un spirit de observație dezvoltat, matematica fiind modelul perfect pentru exersarea și implementarea gândirii critice la elevi. Prezenta programă școlară își propune să formeze la elevi inițiativa și capacitatea

decizională, independența în gândire și în acțiune pentru a avea disponibilitate de a aborda situații variate, precum și capacitatea de a aprecia rigoarea, ordinea și eleganța în arhitectura modelării unei situații date, a rezolvării unei probleme sau a construirii unei teorii. Programa școlară de matematică promovează exersarea obișnuinței de a recurge la modele matematice în abordarea unor situații cotidiene sau pentru rezolvarea unor probleme practice.

Demersul de predare-învățare-evaluare poate fi organizat individual, frontal sau pe grupe, cultivând astfel la elevi calități precum spiritul de echipă, încrederea în sine și respectul pentru ceilalți, toleranța, curajul de a prezenta o opinie personală și spiritul de inițiativă. Încrederea în sine și autonomia personală sunt susținute la nivel metodologic prin utilizarea erorii ca sursă de învățare, prin încurajarea unor abordări din perspective multiple și prin aplicarea matematicii în viața de zi cu zi. Astfel, se dezvoltă motivația elevilor pentru a reuși în învățare și, implicit, pentru continuarea studiului disciplinei. Programa școlară de matematică pentru gimnaziu se concentrează pe formarea și pe dezvoltarea gradată și continuă a competențelor matematice, astfel încât, la sfârșitul gimnaziului, elevii devin capabili să rezolve situații problematice diverse, utilizând atât corelații intradisciplinare, cât și interdisciplinare.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Elemente de conținut
- Sugestii metodologice

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei încadrează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului, fiind comune întregului ciclu de învățământ gimnazial și redând, într-un mod particularizat pentru această disciplină, orientarea generală a procesului educațional.

Competențele specifice sunt competențe derivate din competențele generale și reprezintă etape măsurabile în formarea și dezvoltarea acestora. Pentru formarea și dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului și care definesc contexte de învățare variate. Programa școlară de matematică pentru gimnaziu propune o ofertă flexibilă de activități de învățare. Profesorul poate să modifice, să completeze sau să înlocuiască aceste activități cu altele adecvate clasei. Devine astfel posibil să se realizeze un demers didactic personalizat, care să asigure formarea/dezvoltarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase.

Conținuturile reprezintă decupaje didactice relevante pentru matematică, structurate și abordate astfel încât să fie accesibile elevilor de gimnaziu. Ele sunt mijloace informaționale prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice. Conținuturile au fost selectate pe baza principiului continuității și al coerenței și sunt puternic interconectate, astfel încât, după parcurgerea lor integrală, elevul să fie capabil să realizeze conexiuni între idei, texte cu conținut matematic, reprezentări grafice și formule, în scopul rezolvării unor probleme diverse, de natură teoretică sau practic-aplicativă.

Sugestiile metodologice reprezintă o componentă a programei care propune modalități și mijloace pentru realizarea demersului didactic.

Note definitorii ale acestei programe

Programa școlară de matematică delimitează, pentru fiecare clasă a învățământului gimnazial, un nivel de pregătire matematică necesar elevilor pentru continuarea studiilor disciplinare și, pe baza acestuia, trasarea posibilităților de avansare în învățare.

Programa școlară de matematică a fost gândită astfel încât să poată fi parcursă în 75% din timpul alocat orelor de matematică, restul orelor (25%) fiind la dispoziția profesorului pentru activități remediale, de fixare sau de progres.

O caracteristică a acestei programe școlare este că, în clasele a V-a și a VI-a, noțiunile sunt prezentate intuitiv, evitându-se abuzul de notații sau de abstractizare. Spre finalul clasei a VI-a, așteptările sunt ca elevul să poată deja dezvolta raționamente deductive simple, utilizând, dacă este cazul, contraexemple. Elevul devine capabil să folosească diferite mijloace de învățare, inclusiv softuri matematice. De asemenea, poate folosi în mod adecvat regulile de calcul pentru a investiga idei matematice și pentru a rezolva diverse situații problematice.

Pașii către dezvoltarea unei gândiri structurate, teoretizările sau raționamentele mai ample, orientate spre formarea unor competențe de transfer al matematicii în practică și al cotidianului în modele matematice, precum și familiarizarea cu o abordare pluridisciplinară a domeniilor cunoașterii, se realizează treptat, mai accentuat în ultimii doi ani din gimnaziu.

Extinderea spațiului numeric la acest nivel de școlaritate impune înțelegerea și dezvoltarea unor competențe de operare cu numere reale. De asemenea, aprofundarea unor noțiuni de geometrie și de măsurare devine o premisă în înțelegerea unor noțiuni specifice altor discipline prevăzute în planul-cadru.

Competențe generale

- 1. Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar**
- 2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale**
- 3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice**
- 4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată**
- 5. Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date**
- 6. Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea numerelor naturale în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea și citirea numerelor naturale în sistemul de numerație zecimal; - Identificarea unor numere naturale într-o diagramă, într-un grafic sau într-un tabel care conțin date referitoare la o situație practică - Identificarea unui număr natural pe baza unor condiții impuse cifrelor sale; - Identificarea unei metode aritmetice adecvate pentru rezolvarea unei probleme date.
<p>1.2. Identificarea fracțiilor ordinare sau zecimale în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea unor reprezentări grafice variate pentru ilustrarea fracțiilor echivalente, subunitare, supraunitare; - Verificarea echivalenței a două fracții prin diferite reprezentări; - Scrierea unui procent sub formă de fracție ordinară (de exemplu, 20% se scrie $20/100$); - Identificarea unor date statistice din diagrame, tabele sau grafice.
<p>1.3. Identificarea noțiunilor geometrice elementare și a unităților de măsură în diferite contexte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observarea unor figuri geometrice pe modele fizice/desene; - Descrierea și identificarea unor elemente ale figurilor și ale corpurilor geometrice; - Identificarea unor segmente congruente sau unghiuri congruente în configurații cu axe de simetrie - Alegerea unității de măsură pentru estimarea lungimilor/distanțelor, ariilor și volumelor în diferite situații practice.

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Clasa a V-a
<p>2.1. Efectuarea de calcule cu numere naturale folosind operațiile aritmetice și proprietățile acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea operațiilor aritmetice cu numere naturale; - Efectuarea de calcule utilizând factorul comun; - Efectuarea operațiilor cu puteri utilizând regulile de calcul specific; - Reprezentarea datelor dintr-o problemă, în vederea aplicării unei metode aritmetice adecvate.
<p>2.2. Efectuarea de calcule cu fracții folosind proprietăți ale operațiilor aritmetice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Introducerea și scoaterea întregilor dintr-o fracție ordinară; - Înmulțirea și împărțirea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule cu 10, 100, 1000; - Scrierea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule ca un produs dintre un număr zecimal și o putere a lui 10; scrierea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule ca un cât dintre un număr zecimal și o putere a lui 10; - Calcularea unei fracții echivalente cu o fracție dată, prin amplificarea sau simplificarea; - Simplificarea unei fracții ordinare în vederea obținerii unei fracții ireductibile (prin simplificări succesive, dacă este cazul); - Efectuarea de operații cu numere raționale exprimate sub formă de fracție zecimală și/sau ordinară.

Clasa a V-a**2.3. Utilizarea instrumentelor geometrice pentru a măsura sau pentru a construi configurații geometrice**

- Construcția unor figuri geometrice cu dimensiuni date;
- Măsurarea unor lungimi pe modele sau obiecte din realitatea înconjurătoare (utilizând instrumente de măsură adecvate);
- Aplicarea unor metode practice pentru măsurarea perimetrelor pe modele sau obiecte din realitatea înconjurătoare;
- Construcția unor segmente congruente și a unor unghiuri congruente;
- Reprezentarea prin desen a unor configurații geometrice (drepte paralele, drepte perpendiculare, unghiuri de măsură dată etc.);
- Măsurarea cu raportorul a unui unghi dat;
- Estimarea volumului/capacității unui corp.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice**Clasa a V-a****3.1. Utilizarea regulilor de calcul pentru efectuarea operațiilor cu numere naturale și pentru divizibilitate**

- Utilizarea algoritmului împărțirii, cu restul egal sau diferit de zero, în cazul în care deîmpărțitul și împărțitorul au una sau mai multe cifre;
- Aproximarea/estimarea rezultatelor obținute prin utilizarea algoritmului împărțirii;
- Calcularea unor expresii numerice care conțin paranteze (rotunde, pătrate și acolade), cu respectarea ordinii efectuării operațiilor;
- Aplicarea metodelor aritmetice pentru rezolvarea unor probleme cu numere naturale;
- Determinarea unui număr natural pe baza unor condiții impuse cifrelor sale (de exemplu, determinați numerele de forma $\overline{a2b5}$, știind că produsul cifrelor sale este 120).

3.2. Utilizarea de algoritmi pentru efectuarea operațiilor cu fracții ordinare sau zecimale

- Aplicarea algoritmilor de împărțire a unei fracții zecimale la un număr natural sau la o fracție zecimală cu un număr finit de zecimale nenule;
- Transformarea fracțiilor ordinare în fracții zecimale și invers;
- Aplicarea metodelor aritmetice pentru rezolvarea unor probleme cu fracții.

3.3. Determinarea perimetrelor, a ariilor (pătrat, dreptunghi) și a volumelor (cub, paralelipiped dreptunghic) și exprimarea acestora în unități de măsură corespunzătoare

- Transformări ale unităților de măsură standard folosind fracții zecimale;
- Calcularea perimetrului unei figuri geometrice, evidențiind intuitiv perimetrul;
- Operații cu măsuri de unghiuri (limitate numai la grade și minute sexagesimale);
- Determinarea volumului unui cub, al unui paralelipiped dreptunghic, utilizând rețeaua de cuburi cu lungimea muchiei egală cu 1 și deducerea formulei de calcul;
- Aplicarea formulei pentru calculul volumului unui cub și a unui paralelipiped dreptunghic.

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată**Clasa a V-a****4.1. Exprimarea în limbaj matematic a unor proprietăți referitoare la comparații, aproximări, estimări și ale operațiilor cu numere naturale**

- Reprezentarea pe axa numerelor a unui număr natural, utilizând compararea și ordonarea numerelor naturale;
- Justificarea estimărilor rezultatelor unor calcule cu numere naturale;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Justificarea scrierii unui număr natural dat sub formă de putere cu baza sau exponentul indicat; - Exprimarea unor numere naturale de două cifre ca produs de numere prime.
<p>4.2. Utilizarea limbajului specific fracțiilor/procentelor în situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Încadrarea unei fracții zecimale între două numere naturale consecutive; - Utilizarea limbajului specific pentru determinarea unei fracții dintr-un număr natural n, multiplu al numitorului fracției; - Utilizarea limbajului adecvat pentru exprimarea unor transformări monetare (inclusiv schimburi valutare).
<p>4.3. Transpunerea în limbaj specific a unor probleme practice referitoare la perimetre, arii, volume, utilizând transformarea convenabilă a unităților de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compararea unor distanțe/lungimi, perimetre, arii și volume exprimate prin unități de măsură diferite; - Descrierea unor reprezentări geometrice în situații practice/aplicative (de exemplu, realizarea planului clasei, al curții școlii prin metoda proiectului); - Descrierea metodelor utilizate pentru verificarea coliniarității unor puncte date (de exemplu, cu măsuri de unghiuri, cu lungimi de segmente).

5. Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Clasa a V-a
<p>5.1. Analizarea unor situații date în care intervin numere naturale pentru a estima sau pentru a verifica validitatea unor calcule</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidențierea avantajelor folosirii proprietăților operațiilor cu numere naturale în diferite contexte; - Analizarea faptului că un număr este sau nu pătratul unui număr natural (utilizând ultima cifră, încadrarea între pătratele a două numere naturale consecutive); - Determinarea unor numere naturale care respectă anumite condiții (de exemplu, determinați numerele prime a și b, știind că $3a + 2b = 16$); - Compararea a două numere naturale scrise sub formă de puteri folosind aducerea la aceeași bază sau la același exponent; - Aplicarea criteriilor de divizibilitate a numerelor naturale pentru situații cotidiene; - Estimarea ordinului de mărime a numerelor de forma 2^n, pornind de la probleme practice (de exemplu, foi de hârtie îndoite consecutiv, povestea tablei de șah); - Realizarea unor estimări utilizând procente (de exemplu, cunoscând numărul elevilor de gimnaziu dintr-un oraș și faptul că aproximativ 2% dintre aceștia studiază un instrument muzical, estimați numărul de elevi de gimnaziu care studiază un instrument muzical); - Stabilirea valorii de adevăr a unui enunț matematic cu numere naturale, folosind metode aritmetice.
<p>5.2. Analizarea unor situații date în care intervin fracții pentru a estima sau pentru a verifica validitatea unor calcule</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea pe axa numerelor a fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule folosind aproximarea acestora; - Analizarea unor scheme, modele sau algoritmi pentru rezolvarea unor probleme practice care implică utilizarea operațiilor cu fracții ordinare sau zecimale și ordinea efectuării operațiilor; - Evidențierea, pe cazuri concrete, a relației dintre volum și capacitate; - Estimarea măsurilor unor mărimi caracteristice ale unor obiecte din mediul înconjurător (capacitate, masă, preț); - Estimarea mediei unui set de date; compararea estimării cu valoarea determinată prin calcule.

5.3. Interpretarea prin recunoașterea elementelor, a măsurilor lor și a relațiilor dintre ele, a unei configurații geometrice dintr-o problemă dată

- Estimarea sau determinarea ariilor unor suprafețe în contexte reale, utilizând carioaje/pavaje;
- Estimarea ariei unei piese de pavaj atunci când cunoaștem aria suprafeței și numărul de piese;
- Estimarea mărimii unor caracteristici (lungime, arie, volum) ale unor obiecte din mediul înconjurător;
- Determinarea prin pliere a axelor de simetrie pentru pătrat, dreptunghi;
- Estimarea capacității unui vas prin raportare la capacitatea altui vas (activitate practică sau lecții demonstrative utilizând calculatorul).

6. Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii**Clasa a V-a****6.1. Modelarea matematică, folosind numere naturale, a unei situații date, rezolvarea problemei obținute prin metode aritmetice și interpretarea rezultatului**

- Modelarea unor probleme practice utilizând metode aritmetice (metoda reducerii la unitate, metoda comparației, metoda figurativă, metoda mersului invers etc.);
- Evidențierea unor situații în care metoda de rezolvare propusă este aplicată incorect;
- Exemplificarea, folosind gândirea critică, a unor probleme cu date insuficiente, a unor probleme cu date contradictorii etc;
- Formularea unei probleme pe baza unei scheme sau reguli date și rezolvarea acestora prin metode aritmetice (metoda reducerii la unitate, metoda comparației, metoda figurativă, metoda mersului invers etc.).

6.2. Reprezentarea matematică, folosind fracțiile, a unei situații date, în context intra și interdisciplinar (geografie, fizică, economie etc.)

- Formularea unor probleme cu fracții, pe baza unor scheme sau reguli date și rezolvarea acestora prin metode aritmetice (metoda reducerii la unitate, metoda comparației, metoda mersului invers etc.);
- Reprezentarea datelor statistice folosind softuri matematice;
- Argumentarea demersului de rezolvare a unei probleme pornind de la un set de informații cu caracter cotidian sau științific (fizic, economic etc.).

6.3. Analizarea unor probleme practice care includ elemente de geometrie studiate, cu referire la unități de măsură și la interpretarea rezultatelor

- Alegerea unui etalon adecvat pentru activități practice referitoare la lungimi/arii/volume/capacități;
- Stabilirea unor legături, în contexte reale, între diferite tipuri de măsurători (de exemplu: determinarea indicelui de masă corporală, determinarea cantității de apă care se acumulează într-un vas în timp dat);
- Aplicarea în situații practice a elementelor de geometrie, pentru a obține un răspuns la o problemă deschisă (de exemplu, utilizarea unor metode personale pentru transpunerea unui model geometric dat pe hârtie la suprafețe mari: rond de flori, mozaic, mandala) sau pentru a realiza estimări (de exemplu, determinarea numărului de portocale care încap într-o cutie cubică imaginară cu latura de 100 metri);
- Modelarea unei situații date, referitoare la segmente, figuri congruente, mijlocul unui segment și simetricul unui punct față de un punct, prin traspunerea acestora din contextul dat în limbaj specific matematicii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p>Numere</p>	<p>1. NUMERE NATURALE</p> <p>Operații cu numere naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scrierea și citirea numerelor naturale; reprezentarea pe axa numerelor; compararea și ordonarea numerelor naturale; aproximări, estimări • Adunarea numerelor naturale, proprietăți; scăderea numerelor naturale • Înmulțirea numerelor naturale, proprietăți; factor comun • Împărțirea cu rest zero a numerelor naturale; împărțirea cu rest a numerelor naturale • Puterea cu exponent natural a unui număr natural; pătratul unui număr natural; reguli de calcul cu puteri; compararea puterilor; scrierea în baza 10; scrierea în baza 2 (fără operații) • Ordinea efectuării operațiilor; utilizarea parantezelor: rotunde, pătrate și acolade • Metode aritmetice de rezolvare a problemelor: metoda reducerii la unitate, metoda comparației, metoda figurativă, metoda mersului invers, metoda falsei ipoteze <p>Divizibilitatea numerelor naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Divizor; multiplu; divizori comuni; multipli comuni • Criterii de divizibilitate cu: 2, 5, 10, 3 și 9; numere prime; numere compuse
<p>Numere. Organizarea datelor</p>	<p>2. FRAȚII ORDINARE. FRAȚII ZECIMALE</p> <p>Fracții ordinare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frații ordinare; fracții subunitare, echiunitare, supraunitare; procente; fracții echivalente (prin reprezentări) • Compararea fracțiilor cu același numitor/numărător; reprezentarea pe axa numerelor a unei fracții ordinare • Introducerea și scoaterea întregilor dintr-o fracție • Cel mai mare divizor comun a două numere naturale (fără algoritm); amplificarea și simplificarea fracțiilor; fracții ireductibile • Cel mai mic multiplu comun a două numere naturale (fără algoritm); aducerea fracțiilor la un numitor comun • Adunarea și scăderea fracțiilor • Înmulțirea fracțiilor, puteri; împărțirea fracțiilor • Frații/procente dintr-un număr natural sau dintr-o fracție ordinară <p>Fracții zecimale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frații zecimale; scrierea fracțiilor ordinare cu numitori puteri ale lui 10 sub formă de fracții zecimale; transformarea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule în fracție ordinară • Aproximări; compararea, ordonarea și reprezentarea pe axa numerelor a unor fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule • Adunarea și scăderea fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule • Înmulțirea fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> • Împărțirea a două numere naturale cu rezultat fracție zecimală; aplicație: media aritmetică a două sau mai multor numere naturale; transformarea unei fracții ordinare într-o fracție zecimală; periodicitate • Împărțirea unei fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule la un număr natural nenul; împărțirea a două fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule • Transformarea unei fracții zecimale periodice în fracție ordinară • Număr rațional pozitiv; ordinea efectuării operațiilor cu numere raționale pozitive • Metode aritmetice pentru rezolvarea problemelor cu fracții în care intervin și unități de măsură pentru lungime, arie, volum, capacitate, masă, timp și unități monetare • Probleme de organizare a datelor; frecvență; date statistice organizate în tabele, grafice cu bare și/sau cu linii; media unui set de date statistice
Geometrie	<p>3. ELEMENTE DE GEOMETRIE ȘI UNITĂȚI DE MĂSURĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Punct, dreaptă, plan, semiplan, semidreaptă, segment (descriere, reprezentare, notații¹) • Pozițiile relative ale unui punct față de o dreaptă; puncte coliniare; „prin două puncte distincte trece o dreaptă și numai una”; pozițiile relative a două drepte: drepte concurente, drepte paralele • Distanța dintre două puncte; lungimea unui segment; segmente congruente (construcție); mijlocul unui segment; simetricul unui punct față de un punct • Unghi: definiție, notații, elemente; interiorul unui unghi, exteriorul unui unghi • Măsura unui unghi ², unghiuri congruente (măsurarea și construcția cu raportorul); clasificări de unghiuri: unghi drept, unghi ascuțit, unghi obtuz; unghi nul, unghi alungit • Calcule cu măsuri de unghiuri exprimate în grade și minute sexagesimale • Figuri congruente (prin suprapunere); axa de simetrie (prin suprapunere) • Unități de măsură pentru lungime, aplicație: perimetre; unități de măsură pentru arie, aplicații: aria pătratului/dreptunghiului; unități de măsură pentru volum, aplicații: volumul cubului și al paralelipipedului dreptunghic; transformări ale unităților de măsură

¹ Notația AB reprezintă dreapta AB, segmentul AB, lungimea segmentului AB sau distanța de la punctul A la punctul B, în funcție de context.

² Notația $\sphericalangle$ AOB reprezintă atât unghiul AOB, cât și măsura unghiului AOB, în funcție de context.

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea unor noțiuni specifice mulțimilor și relației de divizibilitate în $\mathbb{N}$</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea unor mulțimi finite sau infinite (mulțimea numerelor naturale, mulțimea numerelor naturale pare/impare, mulțimea cifrelor unui număr, mulțimea divizorilor/multiplilor unui număr natural); - Definirea unor mulțimi folosind diagrame și/sau enumerare de elemente; - Recunoașterea unor numere prime; - Identificarea, dintr-o mulțime de numere, a unui număr compus; - Identificarea unui divizor al unui număr dat; - Scrierea unui număr natural de două cifre ca produs de puteri de numere prime, prin observare directă; - Scrierea mulțimii divizorilor unui număr natural folosind descompunerea în produs de numere prime; - Recunoașterea unor perechi de numere prime între ele.
<p>1.2. Identificarea rapoartelor, proporțiilor și a mărimilor direct sau invers proporționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, citirea, scrierea și exemplificarea de rapoarte, procente; - Identificarea, citirea, scrierea și exemplificarea de proporții și mărimi direct sau invers proporționale, din practică/cotidian sau în context intradisciplinar sau interdisciplinar (de exemplu: scara unei hărți, concentrația unei soluții); - Identificarea unor mărimi direct proporționale în reprezentări grafice.
<p>1.3. Identificarea caracteristicilor numerelor întregi în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unui număr întreg în situații practice sau interdisciplinare (de exemplu: temperaturi, altitudini, golaveraje, debit/credit); - Reprezentarea pe axa numerelor a opusului unui număr întreg; modulul ca distanță pe axa numerelor de la origine la reprezentarea numărului; - Identificarea unor contexte practic-aplicative sau teoretice care folosesc ecuații sau inecuații în mulțimea numerelor întregi.
<p>1.4. Recunoașterea fracțiilor echivalente, a fracțiilor ireductibile și a formelor de scriere a unui număr rațional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unui număr rațional în situații practice sau interdisciplinare (de exemplu: temperatura corpului, înălțimea unei persoane, prețul unui produs); - Reprezentarea numerelor raționale pe axa numerelor, utilizând și noțiunile: opus și modul; - Identificarea unor contexte practic-aplicative sau teoretice care folosesc numere raționale.
<p>1.5. Recunoașterea unor figuri geometrice plane (drepte, unghiuri, cercuri, arce de cerc) în configurații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor drepte sau unghiuri într-o configurație geometrică dată, din realitatea înconjurătoare; - Identificarea unor cercuri și arce de cerc într-o configurație geometrică dată, din realitatea înconjurătoare; - Identificarea unor relații între elemente geometrice date (apartenență, incluziune, egalitate, concurență, paralelism, perpendicularitate, simetrie).

Clasa a VI-a
<p>1.6 Recunoașterea unor elemente de geometrie plană asociate noțiunii de triunghi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea unor triunghiuri isoscele/echilaterale/ascuțitunghice/dreptunghice/obtuzunghice în configurații geometrice date; - Recunoașterea elementelor caracteristice triunghiurilor în desene, machete, mediul înconjurător etc.; - Descrierea unor caracteristici ale configurațiilor geometrice date referitoare la triunghi (prin observare, prin utilizarea instrumentelor geometrice); - Recunoașterea unor triunghiuri congruente într-o configurație geometrică dată

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Clasa a VI-a
<p>2.1. Evidențierea în exemple a relațiilor de apartenență, de incluziune, de egalitate și a criteriilor de divizibilitate cu 2, 5, 10^n, 3 și 9 în $\mathbb{N}$</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea și exemplificarea de elemente care aparțin/nu aparțin unei mulțimi date prin diagrame sau prin enumerarea elementelor; - Recunoașterea și exemplificarea de mulțimi date prin diagrame sau prin enumerarea elementelor; mulțimi care sunt sau nu în relație de incluziune; - Identificarea unor numere naturale care se divid cu 2, 5, 10^n, 3 sau 9, utilizând criteriile de divizibilitate; - Scrierea unui număr natural ca produs de puteri de numere prime folosind descompunerea în factori primi; - Selectarea dintr-o enumerare dată a numerelor naturale prime/compose.
<p>2.2. Prelucrarea cantitativă a unor date utilizând rapoarte și proporții pentru organizarea de date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea unui procent dintr-un număr dat; determinarea unui număr, când se cunoaște un procent din el (de exemplu: reducerea/creșterea prețului unui produs, concentrația unei soluții); - Calcularea unei valori necunoscute dintr-o proporție; - Calcularea unor numere folosind un șir de rapoarte egale; - Calcularea valorii unui raport folosind un șir de rapoarte egale; - Organizarea și reprezentarea de date sub formă de grafice, tabele sau diagrame statistice în vederea înregistrării, prelucrării și prezentării acestora.
<p>2.3. Utilizarea operațiilor cu numere întregi pentru rezolvarea ecuațiilor și inecuațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compararea numerelor întregi, pornind de la reprezentările acestora pe axa numerelor; - Ordonarea elementelor unei mulțimi finite de numere întregi; - Utilizarea regulilor specifice pentru efectuarea operațiilor cu numere întregi: adunare, scădere, înmulțire, împărțire și ridicare la putere cu exponent natural; - Validarea (prin probă) a soluției unei ecuații sau a unei inecuații în mulțimea numerelor întregi.
<p>2.4. Aplicarea regulilor de calcul cu numere raționale pentru rezolvarea ecuațiilor de tipul: $x+a=b$, $x \cdot a=b$, $x : a = b$ ($a \neq 0$), $ax + b = c$, unde a, b și c sunt numere raționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea regulilor specifice pentru efectuarea operațiilor cu numere raționale: adunare, scădere, înmulțire, împărțire (calcul ce implică maximum două operații); - Estimarea rezultatului unui calcul înainte de efectuarea lui (cu scopul dezvoltării abilităților de calcul mintal în contexte practice, cotidiene, de exemplu: cumpărături, cantități necesare, cantități suficiente); - Validarea (prin probă) a soluției unei ecuații cu coeficienți numere raționale; - Rezolvarea de ecuații utilizând regulile de calcul studiate.

Clasa a VI-a
<p>2.5. Recunoașterea coliniarității unor puncte, a faptului că două unghiuri sunt opuse la vârf, adiacente, complementare sau suplementare și a paralelismului sau perpendicularității a două drepte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prelucrarea cantitativă a unor informații privind distanțe, lungimi de segmente sau măsuri de unghiuri/arce în vederea stabilirii coliniarității unor puncte, inclusiv în contextul cercului (de exemplu: punctele diametral opuse, centrul cercului); - Verificarea faptului că două unghiuri sunt suplementare, complementare sau congruente; - Aplicarea, într-o configurație dată, a proprietății unghiurilor opuse la vârf și a unghiurilor în jurul unui punct pentru determinarea unor măsuri de unghiuri.
<p>2.6. Calcularea unor lungimi de segmente, măsuri de unghiuri în contextul geometriei triunghiului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea tipului de triunghi prin efectuarea de calcule numerice cu lungimi de segmente și măsuri de unghiuri; - Efectuarea de calcule numerice pentru formularea de răspunsuri privind liniile importante în triunghi; - Efectuarea de măsurători cu raportorul și rigla pentru formularea de răspunsuri privind unghiurile exterioare ale unui triunghi, inegalități între laturi/unghiuri ale unui triunghi.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Clasa a VI-a
<p>3.1. Utilizarea unor modalități adecvate de reprezentare a mulțimilor și de determinare a c.m.m.d.c. și a c.m.m.m.c.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea unor mulțimi prin diagrame și/sau prin enumerarea elementelor; - Efectuarea de operații cu mulțimi (reuniunea, intersecția, diferența) punând accentul pe exemple practice - Determinarea c.m.m.d.c./c.m.m.m.c. prin descompunerea numerelor naturale în produs de puteri de numere prime; - Verificarea, prin exemple, a proprietății $(a, b) \cdot [a, b] = a \cdot b$, unde a și b sunt numere naturale (de exemplu, calcularea c.m.m.m.c. pentru numere prime între ele); - Utilizarea unor exemple pentru deducerea unor proprietăți ale relației de divizibilitate în mulțimea numerelor naturale.
<p>3.2. Aplicarea unor metode specifice de rezolvare a problemelor în care intervin rapoarte, proporții și mărimi direct/invers proporționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea unui termen necunoscut dintr-o proporție; - Rezolvarea de probleme în care intervin rapoarte, procente sau proporții; - Stabilirea proporționalității (directe sau inverse) între două mărimi și rezolvarea de probleme în care intervin mărimi direct sau invers proporționale, în contexte practic-aplicative sau interdisciplinare; - Utilizarea unor reguli specifice pentru obținerea de proporții derivate (numai pe exemple numerice); - Calcularea probabilității în contexte practic aplicative simple.
<p>3.3. Aplicarea regulilor de calcul și folosirea parantezelor în efectuarea operațiilor cu numere întregi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aplicarea unor proprietăți ale operațiilor cu numere întregi pentru optimizarea calculelor numerice; - Utilizarea regulilor de calcul cu puteri (calcule numerice); - Utilizarea eficientă a metodelor de determinare a unei necunoscute dintr-o ecuație sau inecuație (metoda mersului invers, metoda balanței, transformări ale relațiilor de egalitate/inegalitate).

Clasa a VI-a
<p>3.4. Utilizarea proprietăților operațiilor pentru compararea și efectuarea calculelor cu numere raționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compararea numerelor raționale, inclusiv poziționarea numerelor pe axa numerelor; - Ordonarea elementelor unei mulțimi finite de numere raționale; - Utilizarea de proprietăți ale operațiilor cu numere raționale pentru optimizarea calculelor numerice; - Utilizarea regulilor de calcul cu puteri (calcule numerice); - Determinarea unei necunoscute dintr-o ecuație (metoda mersului invers, metoda balanței, transformări ale relațiilor de egalitate).
<p>3.5. Utilizarea unor proprietăți referitoare la distanțe, drepte, unghiuri, cerc pentru realizarea unor construcții geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea instrumentelor geometrice (raportor, riglă, compas) pentru realizarea unor figuri geometrice; - Construcția bisectoarei unui unghi folosind raportorul și rigla, respectiv compasul și rigla; - Construcția dreptelor paralele, a dreptelor perpendiculare, a mediatoarei unui segment folosind instrumentele geometrice; - Construcția simetricei unei figuri față de o dreaptă dată; - Determinarea unor lungimi de segmente utilizând informații cuprinse în reprezentările geometrice; - Determinarea unor măsuri de unghiuri/arce de cerc utilizând informații cuprinse în reprezentările geometrice.
<p>3.6. Utilizarea criteriilor de congruență și a proprietăților unor triunghiuri particulare pentru determinarea caracteristicilor unei configurații geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea congruenței unor triunghiuri identificând criteriul de congruență potrivit; - Utilizarea relației de congruență a triunghiurilor pentru stabilirea congruenței unor segmente sau unghiuri; - Utilizarea proprietăților triunghiurilor isoscele/echilaterale/dreptunghice pentru determinarea unor lungimi de segmente, distanțe, măsuri de unghiuri, proprietăți ale punctelor de pe mediatoare, bisectoare.

4. Expimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, a concluziilor și a demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Clasa a VI-a
<p>4.1. Expimarea în limbaj matematic a unor situații concrete care se pot descrie utilizând mulțimile și divizibilitatea în $\mathbb{N}$</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expimarea în limbaj matematic a unor caracteristici ale elementelor unor mulțimi finite (de exemplu, mulțimea cifrelor pare); - Formularea unor enunțuri simple folosind cuvintele „și”, „sau”, „nu” în contextul operațiilor cu mulțimi; - Utilizarea terminologiei specifice divizibilității; - Redactarea rezolvării unor probleme referitoare la relația de divizibilitate în $\mathbb{N}$.
<p>4.2. Expimarea în limbaj matematic a relațiilor și a mărimilor care apar în probleme cu rapoarte, proporții și mărimi direct sau invers proporționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expimarea relației de proporționalitate directă sau inversă între mărimi sub forma unei proporții sau a unei egalități de produse; - Expimarea în limbaj matematic a datelor unei probleme care se rezolvă cu regula de trei simplă; - Determinarea valorilor minime, maxime și medii dintr-un set de date; - Organizarea informațiilor pe baza unor criterii, utilizând sortarea, clasificarea și reprezentarea grafică (cu accent pe interpretarea aceluiași set de date în contexte diferite și pe utilizarea softurilor matematice).

4.3. Redactarea etapelor de rezolvare a ecuațiilor și a inecuațiilor studiate în mulțimea numerelor întregi

- Formularea unor răspunsuri logice în raport cu cerințe de calcul numeric (corelații intradisciplinare; de exemplu: apartenența rezultatului unui calcul la o mulțime, estimarea rezultatului, utilizarea lui 0 ca factor în produse de numere);
- Scrierea unei ecuații/inecuații echivalente cu o ecuație/inecuație dată;
- Redactarea demersului de rezolvare a unor ecuații sau inecuații în mulțimea numerelor întregi (inclusiv verificarea soluțiilor);
- Transpunerea unei probleme într-o ecuație care se rezolvă în mulțimea numerelor întregi;
- Exprimarea unor caracteristici ale modulului, derivate din definiția acestuia ($|x| = a$, $|x| < a$, $|x| \leq a$, unde a și x sunt numere întregi).

4.4. Redactarea etapelor de rezolvare a unor probleme, folosind operații în mulțimea numerelor raționale

- Formularea unor răspunsuri logice în raport cu cerințe de calcul numeric (corelații intradisciplinare; de exemplu: apartenența rezultatului unui calcul la o mulțime, estimarea rezultatului);
- Transpunerea unei probleme într-o ecuație care se rezolvă în mulțimea numerelor raționale;
- Redactarea demersului de rezolvare și validarea soluțiilor (prin probă) în cazul problemelor cu conținut practic.

4.5. Exprimarea, prin reprezentări geometrice sau în limbaj specific matematic, a noțiunilor legate de dreaptă, unghi și cerc

- Descrierea în limbaj matematic a unor configurații geometrice date care conțin drepte, unghiuri, cercuri;
- Transpunerea unor informații date (matematic sau în context practic) în configurații geometrice care conțin drepte, unghiuri, cercuri;
- Justificarea paralelismului a două drepte utilizând perechi de unghiuri formate de două drepte cu o secantă.

4.6. Exprimarea în limbaj geometric simbolic și figurativ a caracteristicilor triunghiurilor și ale liniilor importante în triunghi

- Transcrierea în limbaj simbolic a caracteristicilor triunghiurilor conținute în figuri geometrice date;
- Transcrierea, din figuri geometrice date, în limbaj simbolic a caracteristicilor liniilor importante în triunghi;
- Redactarea datelor cunoscute (ipoteze) și a celor necunoscute (concluzii), în raport cu o situație dată referitoare la triunghi;
- Evidențierea unor relații și proprietăți: unghi exterior unui triunghi, inegalități între laturi și relații între laturi și unghiuri ale unui triunghi etc.

4. Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Clasa a VI-a

5.1. Analizarea unor situații date în contextul mulțimilor și al divizibilității în $\mathbb{N}$

- Asocierea „unu la unu” a elementelor a două mulțimi finite care au același cardinal;
- Estimarea cardinalului unei mulțimi în contexte practic-aplicative (de exemplu: numărul elevilor școlii, numărul notelor obținute de un elev într-un semestru, numărul orașelor unui județ);
- Analizarea și compararea unor metode diferite de rezolvare a unei probleme de divizibilitate;
- Aplicarea proprietăților divizibilității în $\mathbb{N}$ pentru rezolvarea exercițiilor cu fracții.

5.2. Analizarea unor situații practice cu ajutorul rapoartelor, proporțiilor și a colecțiilor de date

- Justificarea proporționalității în vederea aplicării regulii de trei simplă;
- Interpretarea datelor înregistrate în tabele, grafice sau diagrame; estimări;
- Analizarea unui set de date pentru a determina existența unei proporționalități (de exemplu: economie, cotidian);
- Interpretarea mediei unui set de date;
- Exprimarea semnificației unor elemente dintr-un grafic.

5.3. Interpretarea unor date din probleme care se rezolvă utilizând numerele întregi

- Analizarea unor situații practice în care se utilizează numere întregi;
- Analizarea unor consecințe posibile ce decurg din modificarea unui set de ipoteze în probleme referitoare la numere întregi;
- Încadrarea soluției unei ecuații într-o mulțime de numere întregi, fără a efectua calcule.

5.4. Determinarea unor metode eficiente în efectuarea calculelor cu numere raționale

- Analizarea unor situații practice în care se utilizează numere raționale;
- Analizarea și alegerea metodei optime de efectuare a calculului numeric prin utilizarea de proprietăți ale operațiilor studiate;
- Interpretarea răspunsurilor obținute prin rezolvarea de ecuații și identificarea mulțimii soluțiilor.

5.5. Analizarea seturilor de date numerice sau a reprezentărilor geometrice în vederea optimizării calculelor cu lungimi de segmente, distanțe, măsuri de unghiuri și de arce de cerc

- Stabilirea numărului minim/maxim de drepte determinate de un număr dat de puncte (fără generalizare);
- Analizarea unei configurații geometrice pentru verificarea unor proprietăți referitoare la bisectoare (de exemplu: bisectoarele unghiurilor opuse la vârf, bisectoarele unghiurilor adiacente suplimentare);
- Analizarea unei configurații geometrice pentru verificarea unor proprietăți referitoare la lungimi (de exemplu: ordonarea unor puncte pe dreaptă utilizând lungimi de segmente date, lungimea coardei cel mult egală cu lungimea diametrului);
- Analizarea unei configurații geometrice pentru verificarea unor proprietăți referitoare la simetria față de un punct, simetria față de o dreaptă.

5.6. Analizarea unor construcții geometrice în vederea evidențierii unor proprietăți ale triunghiurilor

- Construcția unei configurații geometrice cu triunghiuri având proprietăți date, cu ajutorul instrumentelor geometrice sau al softurilor matematice;
- Analizarea setului de ipoteze ale unei probleme și elaborarea unei strategii de rezolvare prin raportarea adecvată la proprietățile studiate ale triunghiurilor;
- Analizarea și validarea veridicității unei afirmații folosind raționamente simple referitoare la triunghi;
- Analizarea validității unor enunțuri referitoare la triunghiuri rezultate prin modificarea unei ipoteze (necesar/suficient) sau prin interschimbarea unor informații din ipoteză și din concluzie.

6. Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii**Clasa a VI-a****6.1. Transpunerea, în limbaj matematic, a unor situații date utilizând mulțimi, operații cu mulțimi și divizibilitatea în $\mathbb{N}$**

- Deducerea unor consecințe imediate care decurg din analizarea unui set de date asociate mulțimilor (de exemplu, în general $A \setminus B$ este diferită de $B \setminus A$);

<ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea unor situații practice sau interdisciplinare (de exemplu, numeral cardinal/ordinal) folosind limbajul specific mulțimilor și operațiilor cu mulțimi; - Interpretarea unor noțiuni de bază din geometrie (punct, segment, semidreaptă, dreaptă; poziții relative: punct-dreaptă, dreaptă-dreaptă) utilizând limbajul specific mulțimilor; - Identificarea în situații practice a unor intersecții, reuniuni sau diferențe de mulțimi (de exemplu: criterii de divizibilitate, numere de două cifre); - Rezolvarea unor probleme practice utilizând proprietățile divizibilității în $\mathbb{N}$.
<p>6.2. Modelarea matematică a unei situații date în care intervin rapoarte, proporții și mărimi direct sau invers proporționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modelarea matematică a dependențelor direct sau invers proporționale; - Interpretarea unui set de date descrise grafic sau numeric (de exemplu: dacă viteza este constantă, atunci distanța și timpul sunt în relație de proporționalitate directă; dacă distanța este constantă, atunci viteza și timpul sunt în relație de proporționalitate inversă); - Interpretarea unui raport ca raport procentual sau ca probabilitate.
<p>6.3. Transpunerea, în limbaj algebric, a unei situații date, rezolvarea ecuației sau inecuației obținute și interpretarea rezultatului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transpunerea unei situații date în limbaj matematic, utilizând ecuații sau inecuații; - Formularea de probleme cu numere întregi pe baza unei scheme date sau a unui exercițiu dat; - Formularea unor probleme echivalente cu o problemă dată în contextul numerelor întregi.
<p>6.4. Interpretarea matematică a unor probleme practice prin utilizarea operațiilor cu numere raționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Împărțirea unei cantități în părți direct sau invers proporționale cu mai multe numere date; - Interpretarea matematică a unei proporționalități referitoare la segmente (de exemplu, interpretarea regulilor din șirul lui Fibonacci în construcții geometrice cu segmente, pătrate și dreptunghiuri); - Transpunerea, în limbaj matematic, a unei situații date, utilizând ecuații în contextul numerelor raționale; - Formularea de probleme cu numere raționale pe baza unei scheme date sau a unui exercițiu dat.
<p>6.5. Interpretarea informațiilor conținute în reprezentări geometrice pentru determinarea unor lungimi de segmente, distanțe și a unor măsuri de unghiuri/arce de cerc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea unei situații-problemă, cu transpunerea acesteia din limbaj curent în limbaj simbolic și figurativ; - Estimarea lungimii unui segment, a unei distanțe, a măsurii unui unghi sau a unui arc utilizând diverse date, reguli, relații; - Validarea rezultatului unui calcul/corectitudinii unei reprezentări geometrice, folosind modalități diferite de abordare: estimări, măsurători, comparații.
<p>6.6. Transpunerea, în limbaj specific, a unei situații date legate de geometria triunghiului, rezolvarea problemei obținute și interpretarea rezultatului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modelarea geometrică a unei situații concrete, asociind acesteia un desen, implicând și estimări (de exemplu, un traseu acasă – școală – teren de sport, reprezentat printr-un triunghi); - Argumentarea demersului de rezolvare a unei probleme de geometrie; - Realizarea de conexiuni interdisciplinare sau practic-aplicative (de exemplu: planul înclinat, traseul de lungime minimă, reflexia).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Mulțimi. Numere	<p>1. MULȚIMI. MULȚIMEA NUMERELOR NATURALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descriere, notații, reprezentări; mulțimi numerice/nenumerice; relația dintre un element și o mulțime; relații între mulțimi • Mulțimi finite, cardinalul unei mulțimi finite; mulțimi infinite, mulțimea numerelor naturale • Operații cu mulțimi: reuniune, intersecție, diferență • Descompunerea numerelor naturale în produs de puteri de numere prime; aplicație: determinarea celui mai mare divizor comun (c.m.m.d.c.) și a celui mai mic multiplu comun (c.m.m.m.c.); numere prime între ele • Proprietăți ale divizibilității în $\mathbb{N}$: $a \mid a$, unde $a \in \mathbb{N}$; $a \mid b$ și $b \mid c \Rightarrow a \mid c$, unde $a, b, c \in \mathbb{N}$; $a \mid b$ și $a \mid c \Rightarrow a \mid (b \pm c)$, unde $a, b, c \in \mathbb{N}$; $a \mid bc$ și $(a, b) = 1 \Rightarrow a \mid c$, unde $a, b, c \in \mathbb{N}$
Numere. Organizarea datelor și probabilități	<p>2. RAPOARTE. PROPORȚII</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rapoarte; proporții; proprietatea fundamentală a proporțiilor; determinarea unui termen necunoscut dintr-o proporție; proporții derivate • Șir de rapoarte egale; mărimi direct proporționale; mărimi invers proporționale; regula de trei simplă • Elemente de organizare a datelor; reprezentarea datelor prin grafice în contextul proporționalității; reprezentarea datelor cu ajutorul unor softuri matematice; probabilități (aplicație la rapoarte)
Mulțimi. Numere	<p>3. MULȚIMEA NUMERELOR ÎNTREGI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mulțimea numerelor întregi; opusul unui număr întreg; reprezentarea pe axa numerelor; modulul unui număr întreg; compararea și ordonarea numerelor întregi • Adunarea numerelor întregi, proprietăți; scăderea numerelor întregi • Înmulțirea numerelor întregi, proprietăți • Împărțirea numerelor întregi când deîmpărțitul este multiplu al împărțitorului • Puterea cu exponent număr natural a unui număr întreg nenul; reguli de calcul cu puteri • Ordinea efectuării operațiilor și folosirea parantezelor • Ecuații, inecuații, probleme care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor/inecuațiilor în contextul numerelor întregi <p>4. MULȚIMEA NUMERELOR RAȚIONALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Număr rațional; mulțimea numerelor raționale; reprezentarea numerelor raționale pe axa numerelor, opusul unui număr rațional; modulul; compararea și ordonarea numerelor raționale • Adunarea numerelor raționale; proprietăți; scăderea numerelor raționale • Înmulțirea numerelor raționale; proprietăți; împărțirea numerelor raționale; puterea cu exponent număr întreg a unui număr rațional nenul; reguli de calcul cu puteri • Ordinea efectuării operațiilor și folosirea parantezelor • Ecuații de tipul: $x + a = b$, $x \cdot a = b$, $x : a = b$, ($a \neq 0$), $ax + b$

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	= c, unde a, b și c sunt numere raționale; probleme care se rezolvă folosind ecuații de acest tip
Geometrie	<p>5. NOȚIUNI GEOMETRICE FUNDAMENTALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unghiuri opuse la vârf, congruența lor; unghiuri formate în jurul unui punct, suma măsurilor lor; unghiuri suplementare, unghiuri complementare • Unghiuri adiacente; bisectoarea unui unghi, construcția bisectoarei unui unghi • Drepte paralele (definiție, notație, construcție intuitivă prin translație); axioma paralelelor; criteriile de paralelism (unghiuri formate de două drepte paralele cu o secantă); aplicații practice în poligoane și corpuri geometrice • Drepte perpendiculare în plan (definiție, notație, construcție); oblice; aplicații practice în poligoane și corpuri geometrice; distanța de la un punct la o dreaptă; mediatoarea unui segment; construcția mediatoarei unui segment; simetria față de o dreaptă • Cerc (definiție, construcție); elemente în cerc: centru, rază, coardă, diametru, arc de cerc; unghi la centru; măsuri • Pozițiile unei drepte față de un cerc; pozițiile relative a două cercuri <p>6. TRIUNGHIUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Triunghiul: definiție, elemente; clasificare; perimetru; suma măsurilor unghiurilor unui triunghi; unghi exterior unui triunghi, teorema unghiului exterior • Construcția triunghiurilor: cazurile LUL, ULU, LLL; inegalități între elementele triunghiului (observate din cazurile de construcție) • Linii importante în triunghi: bisectoarele unghiurilor unui triunghi: concurența (fără demonstrație), cercul înscris în triunghi; mediatoarele laturilor unui triunghi: concurență (fără demonstrație), cercul circumscris unui triunghi; înălțimile unui triunghi: definiție, construcție, concurența (fără demonstrație); medianele unui triunghi: definiție, construcție, concurența (fără demonstrație) • Congruența triunghiurilor oarecare: criteriile de congruență a triunghiurilor: LUL, ULU, LLL; criteriile de congruență a triunghiurilor dreptunghice: CC, IC, CU, IU • Metoda triunghiurilor congruente, aplicații: proprietatea punctelor de pe bisectoarea unui unghi/mediatoarea unui segment • Proprietăți ale triunghiului isoscel; proprietăți ale triunghiului echilateral • Proprietăți ale triunghiului dreptunghic (cateta opusă unghiului de 30°, mediana corespunzătoare ipotenuzei – teoreme directe și reciproce); teorema lui Pitagora (fără demonstrație, verificări de triplete de numere pitagoreice, determinarea de lungimi folosind pătratele unor numere naturale)

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Identificarea numerelor aparținând diferitelor submulțimi ale lui $\mathbb{R}$</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea pătratelor unor numere naturale dintr-o enumerare de numere date; - Identificarea, în exemple relevante, a relației între puterea cu exponent 2 și rădăcina pătrată a pătratului unui număr natural; - Identificarea rădăcinii pătrate din pătratul unui număr natural utilizând scrierea sub formă de putere cu exponent 2; - Recunoașterea numerelor naturale, întregi, raționale; - Recunoașterea unui număr irațional dintr-o mulțime de numere date; - Identificarea unei forme convenabile de scriere a unui număr real în funcție de un context dat.
<p>1.2. Identificarea unei situații date rezolvabile prin ecuații sau sisteme de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea unor relații matematice care reprezintă ecuații; - Identificarea necunoscutelor, coeficienților, termenilor liberi ai unei ecuații; - Furnizarea unor exemple de relații matematice care reprezintă ecuații sau sisteme de ecuații liniare; - Identificarea și notarea datelor cunoscute și a datelor necunoscute în cazul problemelor care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor sau sistemelor de ecuații.
<p>1.3. Identificarea unor informații din tabele, grafice și diagrame</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extragerea unei informații dintr-un tabel, grafic sau diagramă; - Identificarea modului adecvat de reprezentare a unor date; - Identificarea unor exemple de corespondențe matematice în contexte variate.
<p>1.4. Identificarea patruleterelor particulare în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea patruleterelor pe corpuri geometrice sau pe desfășurări ale acestora; - Recunoașterea patruleterelor în cotidian (în sala de clasă, mediul înconjurător etc.); - Identificarea patruleterelor particulare în mediul înconjurător; - Identificarea paralelogramelor particulare într-o reprezentare geometrică dată; - Identificarea pătratelor dintr-o mulțime de dreptunghiuri și romburi.
<p>1.5. Identificarea elementelor cercului și/sau poligoanelor regulate în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea elementelor unui cerc pe configurații geometrice date; - Identificarea unor proprietăți ale arcelor, coardelor și a diametrului perpendicular pe o coardă; - Identificarea poligoanelor regulate înscrise într-un cerc.
<p>1.6. Identificarea triunghiurilor asemenea în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unor imagini care își păstrează forma prin mărire sau micșorare (de exemplu: zoom, microscop); - Recunoașterea proporționalității lungimilor unor segmente care reprezintă laturi ale unor triunghiuri; - Identificarea laturilor omoloage ale unor triunghiuri asemenea; - Identificarea vârfurilor omoloage ale unor triunghiuri asemenea.

Clasa a VII-a
<p>1.7. Recunoașterea elementelor unui triunghi dreptunghic într-o configurație geometrică dată</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea triunghiurilor dreptunghice în configurații geometrice date; - Identificarea catetelor și a ipotenuzei într-un triunghi dreptunghic dat; - Folosirea instrumentelor geometrice pentru a identifica proiecția unui punct/segment pe o dreaptă; - Identificarea proiecției unui segment pe o dreaptă în diferite configurații geometrice; - Realizarea unor decupaje după indicații date (de exemplu, decuparea unui triunghi de-a lungul unei înălțimi).

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Clasa a VII-a
<p>2.1. Aplicarea regulilor de calcul pentru estimarea și aproximarea numerelor reale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea unui număr real în diverse forme; - Aproximarea unui număr real și reprezentarea acestuia pe axa numerelor; - Determinarea opusului, a modulului și a inversului unui număr real; - Compararea numerelor reale utilizând modulul, aproximări, încadrarea unui număr real între doi întregi consecutivi, scoaterea factorilor de sub radical, introducerea factorilor sub radical.
<p>2.2. Utilizarea regulilor de calcul cu numere reale pentru verificarea soluțiilor unor ecuații sau sisteme de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verificarea, prin calcul, că un număr dintr-o enumerare este soluție a unei ecuații; - Verificarea, prin calcul, a soluției unui sistem de ecuații liniare; - Verificarea, prin calcul, că un număr real este soluție comună a unor ecuații.
<p>2.3. Prelucrarea unor date sub formă de tabele, grafice sau diagrame în vederea înregistrării, reprezentării și prezentării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prelucrarea statistică a unor date reprezentate în tabel; - Reprezentarea unor date prin diagrame, grafice circulare sau grafice cu bare; - Reprezentarea unor date în tabele cu una sau cu două intrări.
<p>2.4. Descrierea patrulaterelor utilizând definiții și proprietăți ale acestora, în configurații geometrice date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea patrulaterelor convexe în configurații geometrice date; - Descrierea unor proprietăți ale laturilor, unghiurilor și diagonalelor unor patrulatere particulare; - Recunoașterea paralelogramelor particulare pe baza unor proprietăți precizate; - Recunoașterea trapezului isoscel sau a trapezului dreptunghic.
<p>2.5. Descrierea proprietăților cercului și ale poligoanelor regulate înscrise într-un cerc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Calcularea măsurii unghiurilor unui poligon regulat; - Reprezentarea prin desen a configurațiilor geometrice care conțin un cerc și elementele sale folosind instrumente geometrice; - Utilizarea instrumentelor geometrice pentru a reprezenta prin desen poligoane regulate înscrise în cerc.
<p>2.6. Stabilirea relației de asemănare între triunghiuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri utilizând măsurile unghiurilor; - Stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri utilizând proporționalitatea laturilor; - Stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri utilizând proporționalitatea a două perechi de laturi și congruența unghiurilor dintre ele; - Stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri prin aplicarea teoremei fundamentale a asemănării.

Clasa a VII-a
<p>2.7. Aplicarea relațiilor metrice într-un triunghi dreptunghic pentru determinarea unor elemente ale acestuia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Calcularea lungimilor unor segmente utilizând teorema înălțimii, teorema catetei sau teorema lui Pitagora; - Calcularea ariei unui triunghi oarecare folosind descompunerea suprafeței sale în triunghiuri dreptunghice; - Calcularea sinusului, cosinusului, tangentei și cotangentei pentru unghiuri ascuțite ale unui triunghi dreptunghic.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Clasa a VII-a
<p>3.1. Utilizarea unor algoritmi și a proprietăților operațiilor în efectuarea unor calcule cu numere reale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea regulilor de calcul pentru produsul/raportul a doi radicali și pentru raționalizarea numitorului; - Utilizarea de raționalizări sau introducerea/scoaterea factorilor de sub radical pentru a compara/ordona numere iraționale; - Calcularea modulului unor sume/diferențe de numere iraționale; - Calcularea puterii cu exponent număr întreg a unui număr real nenul; - Exersarea regulilor privind ordinea efectuării operațiilor cu numere reale; - Utilizarea calculatorului pentru efectuarea sau verificarea unor calcule cu numere reale; - Utilizarea distributivității înmulțirii față de adunare/scădere în exerciții de desfacere a parantezelor.
<p>3.2. Utilizarea transformărilor echivalente în rezolvarea unor ecuații și sisteme de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aducerea unor egalități la o formă mai simplă prin transformări echivalente; - Aplicarea transformărilor pentru obținerea unor sisteme de ecuații liniare echivalente; - Utilizarea probei pentru justificarea unui rezultat obținut.
<p>3.3. Alegerea metodei adecvate de reprezentare a problemelor în care intervin dependențe funcționale și reprezentări ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea într-un sistem de axe ortogonale a unor puncte având coordonatele numere reale; - Analizarea unor seturi de date pentru a determina un mod adecvat de reprezentare grafică a acestora; - Interpretarea unei informații extrase dintr-un tabel sau listă.
<p>3.4. Utilizarea proprietăților patrulaterelor în rezolvarea unor probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demonstrarea proprietăților paralelogramelor particulare utilizând metode variate; - Utilizarea definiției și a proprietăților liniei mijlocii în trapez în rezolvarea de probleme; - Utilizarea liniei mijlocii pentru a demonstra paralelismul unor drepte; - Justificarea unor proprietăți ale patrulaterelor pe baza simetriei.
<p>3.5. Utilizarea proprietăților cercului în rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea unor proprietăți ale arcelor, coardelor și/sau a diametrului perpendicular pe o coardă în rezolvarea unor probleme; - Rezolvarea unor probleme practice de determinare a unor lungimi sau distanțe folosind raza cercului (de exemplu, calcularea numărului de rotații complete ale roții unui automobil folosind distanța parcursă); - Rezolvarea unor probleme folosind proprietățile tangentelor duse dintr-un punct exterior la un cerc.
<p>3.6. Utilizarea asemănării triunghiurilor în configurații geometrice date pentru determinarea de lungimi, măsuri și arii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea lungimilor unor segmente sau a măsurilor unor unghiuri, utilizând asemănarea triunghiurilor sau proprietățile șirului de rapoarte egale;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Calcularea lungimilor unor segmente în triunghi utilizând teorema fundamentală a asemănării; - Determinarea lungimilor unor segmente prin utilizarea teoremei paralelelor echidistante, a teoremei lui Thales sau a proporțiilor derivate; - Calcularea lungimilor segmentelor determinate de diagonalele unui trapez pe linia mijlocie; - Calcularea perimetrelor și ariilor a două triunghiuri asemenea, prin utilizarea raportului de asemănare.
<p>3.7. Deducerea relațiilor metrice într-un triunghi dreptunghic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aplicarea teoremei lui Pitagora, a teoremei înălțimii sau a teoremei catetei, pentru a determina elemente ale unui triunghi dreptunghic; - Determinarea valorilor pentru sinusul, cosinusul, tangenta și cotangenta unghiurilor de 30°, 45° sau 60°; - Utilizarea valorilor pentru sinusul, cosinusul, tangenta și cotangenta unghiurilor de 30°, 45° sau 60° pentru determinarea unor lungimi de segmente într-un triunghi dreptunghic; - Determinarea unor lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, perimetre în configurații geometrice.

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Clasa a VII-a
<p>4.1. Folosirea terminologiei aferente noțiunii de număr real (semn, modul, opus, invers)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sortarea unor numere naturale, întregi, raționale sau iraționale în funcție de mulțimea căreia îi aparțin utilizând terminologia adecvată; - Utilizarea terminologiei specifice noțiunii de număr real în descrierea modului de rezolvare a unui exercițiu/a unei probleme; - Identificarea rezultatului corect dintr-o listă de răspunsuri posibile.
<p>4.2. Redactarea rezolvării ecuațiilor și sistemelor de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor ecuații de forma $ax + b = 0$, unde $a, b \in \mathbb{R}$; - Utilizarea metodelor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare (metoda reducerii și metoda substituției); - Verificarea validității unei soluții a unei ecuații sau a unui sistem de ecuații.
<p>4.3. Descrierea în limbajul specific matematicii a unor elemente de organizare a datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea produsului cartezian a două mulțimi numerice finite; - Evidențierea egalității între cardinalul produsului cartezian a două mulțimi finite și produsul cardinalelor celor două mulțimi; - Exprimarea distanței dintre două puncte în plan ca lungimea ipotenuzei unui triunghi dreptunghic într-un sistem de axe ortogonale.
<p>4.4. Exprimarea în limbaj geometric a noțiunilor legate de patrulare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construcția cu ajutorul instrumentelor geometrice a unor patrulare utilizând definiția sau proprietățile acestora; - Transpunerea în desen a unei configurații geometrice referitoare la patrulare descrise matematic; - Evidențierea liniei mijlocii în trapez pe baza definiției/proprietăților acesteia; - Evidențierea centrelor/axelor de simetrie pentru patrularele studiate; - Caracterizarea tipului de simetrie pentru patrularele studiate.

Clasa a VII-a
<p>4.5. Exprimarea proprietăților cercului și ale poligoanelor în limbaj matematic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea în limbaj matematic a unor relații (congruență, paralelism, perpendicularitate) între elemente ale unor configurații geometrice; - Utilizarea instrumentelor geometrice pentru construirea unor configurații geometrice referitoare la cerc; - Identificarea unor cazuri particulare și evidențierea unor proprietăți în configurații geometrice referitoare la cerc și poligoane regulate.
<p>4.6. Exprimarea în limbaj matematic a proprietăților unor figuri geometrice folosind asemănarea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Argumentarea alegerii între teorema fundamentală a asemănării și teorema lui Thales pentru rezolvarea unor probleme specifice; - Stabilirea paralelismului unor drepte utilizând reciproca teoremei lui Thales; - Construcția cu ajutorul instrumentelor geometrice a unor configurații geometrice respectând condiții date de asemănare; - Identificarea unor cazuri particulare și evidențierea unor proprietăți referitoare la asemănarea triunghiurilor.
<p>4.7. Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor dintre elementele unui triunghi dreptunghic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea reciprocei teoremei lui Pitagora pentru stabilirea perpendicularității a două drepte sau a naturii unui triunghi; - Observarea diferenței dintre condițiile necesare și suficiente în contexte geometrice referitoare la relații metrice; - Identificarea unor situații particulare și evidențierea unor proprietăți în contexte geometrice referitoare la relații metrice.

5. Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Clasa a VII-a
<p>5.1. Elaborarea de strategii pentru rezolvarea unor probleme cu numere reale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea mediei geometrice a două numere reale pozitive; - Determinarea mediei aritmetice ponderate a două sau mai multor numere reale; - Raționalizarea unor numitori de forma $a\sqrt{b}$ cu $a, b \in \mathbb{Q}^+$; - Scrierea adecvată a unor rapoarte de numere reale care necesită raționalizare, descompunere în factori și/sau simplificare; - Rezolvarea de probleme în care apar medii (aritmetică ponderată sau geometrică).
<p>5.2. Stabilirea unor metode de rezolvare a ecuațiilor sau a sistemelor de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea transformărilor echivalente a ecuațiilor pentru fundamentarea unei metode de rezolvare; - Evidențierea unor soluții asociate unei ecuații liniare în cadrul unui sistem de ecuații (de exemplu, observarea faptului că fiecare dintre ecuațiile unui sistem de ecuații liniare are mai multe soluții); - Compararea metodelor de rezolvare a unor sisteme de ecuații liniare.
<p>5.3. Analizarea unor situații practice prin elemente de organizare a datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea unor informații extrase dintr-un tabel/listă/grafic; - Verificarea unor afirmații pe cazuri particulare prin construirea unor exemple și/sau contraexemple; - Interpretarea reprezentării a două sau mai multor puncte într-un sistem de axe ortogonale, din punct de vedere geometric sau din punct de vedere al fenomenului asociat. <p style="text-align: center;">-</p>

Clasa a VII-a
<p>5.4. Alegerea reprezentărilor geometrice adecvate în vederea optimizării calculării unor lungimi de segmente, a unor măsuri de unghiuri și a unor arii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor probleme utilizând proprietățile paralelogramelor particulare și ale trapezului; - Analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând proprietăți ale patrulaterelor particulare; - Determinarea axei/centrului de simetrie a/al unei figuri (intuitiv sau/și prin demonstrație); - Analizarea și construcția unor figuri cu simetrie axială sau centrală; - Deducerea formulei ariei unui paralelogram, folosind formula ariei dreptunghiului; - Deducerea formulei ariei unui triunghi, folosind formula ariei paralelogramului.
<p>5.5. Interpretarea unor proprietăți ale cercului și ale poligoanelor regulate folosind reprezentări geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea unor metode adecvate pentru construcția poligoanelor regulate; - Analizarea poziției relative a unei drepte față de un cerc în funcție de numărul punctelor de intersecție dintre dreaptă și cerc; - Interpretarea unor proprietăți ale cercului și ale poligoanelor regulate în probleme de mișcare.
<p>5.6. Interpretarea asemănării triunghiurilor în configurații geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deducerea relației dintre raportul ariilor a două triunghiuri asemenea și raportul de asemănare (folosind trecerea de la aplicații practice particulare – desene la scară, spre generalizarea cu formulă); - Discutarea, analizarea și compararea unor metode diferite de rezolvare a unei probleme de asemănare a triunghiurilor; - Analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând asemănarea triunghiurilor.
<p>5.7. Interpretarea unor relații metrice între elementele unui triunghi dreptunghic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea elementelor unui triunghi dreptunghic utilizând relațiile metrice și trigonometrice studiate - Utilizarea valorilor pentru sinus, cosinus, tangentă sau cotangentă din tabele trigonometrice în rezolvarea unor probleme practice; - Utilizarea unor metode de calculare a ariei unui triunghi sau a unui patrulater; - Analizarea unor metode alternative de rezolvare a problemelor de geometrie utilizând relații metrice și elemente de trigonometrie.

6. Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Clasa a VII-a
<p>6.1. Modelarea matematică a unor situații practice care implică operații cu numere reale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de probleme pornind de la un set de informații obținute din cotidian sau din diverse domenii; - Verificarea validității unor afirmații pe cazuri particulare sau prin construirea unor exemple și/sau contraexemple; - Rezolvarea unor probleme cu conținut practic, utilizând proprietățile operațiilor cu numere reale.
<p>6.2. Transpunerea matematică a unor situații date, utilizând ecuații și/sau sisteme de ecuații liniare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transpunerea relațiilor cuprinse într-o situație dată sub formă de ecuații; - Rezolvarea unor probleme având conținut practic, utilizând ecuații sau sisteme de ecuații liniare; - Utilizarea estimărilor pentru încadrarea într-un ordin de mărime a soluției unei ecuații.

Clasa a VII-a
<p>6.3. Transpunerea unei situații date într-o reprezentare adecvată (text, formulă, diagramă, grafic)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construirea și interpretarea unor diagrame cu date din situații practice; - Determinarea unor mulțimi finite atunci când se cunoaște reprezentarea geometrică a produsului lor cartezian; - Rezolvarea unor probleme simple de geometrie pornind de la reprezentarea punctelor într-un sistem de axe ortogonale.
<p>6.4. Modelarea unor situații date prin reprezentări geometrice cu patrulatere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizarea unei situații practice care necesită aplicarea proprietăților patruleterelor particulare studiate - Observarea diferenței dintre condițiile necesare și cele suficiente pentru ca un paralelogram să fie un paralelogram particular; - Estimarea perimetrului unui poligon sau a ariei unui poligon prin descompunere în figuri cunoscute.
<p>6.5. Modelarea matematică a unor situații practice în care intervin poligoane regulate sau cercuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizarea unor situații practice care necesită folosirea proprietăților cercului sau ale poligoanelor; - Optimizarea metodelor de rezolvare a unor probleme de geometrie utilizând proprietăți ale cercului sau ale poligoanelor; - Observarea diferenței dintre condițiile necesare și cele suficiente în contexte geometrice referitoare la cerc.
<p>6.6. Implementarea unei strategii pentru rezolvarea unor situații date, utilizând asemănarea triunghiurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizarea prin activități de grup sau individuale a unor situații care necesită folosirea asemănării, de exemplu realizarea schiței clădirii școlii; - Justificarea, prin exemple, contraexemple sau demonstrații, a unui demers sau rezultat matematic obținut în contextul asemănării triunghiurilor; - Folosirea unor metode standardizate sau nestandardizate care permit modelarea matematică a unor situații practice, de exemplu estimarea distanței până la un obiect inaccesibil.
<p>6.7. Implementarea unei strategii pentru rezolvarea unor situații date, utilizând relații metrice în triunghiul dreptunghic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizarea prin activități de grup sau individuale a unor situații care necesită folosirea relațiilor metrice în triunghiul dreptunghic; - Compararea diferitelor metode utilizate în rezolvarea unor probleme referitoare la relații metrice într-un triunghi dreptunghic; - Rezolvarea unor probleme prin estimarea unor mărimi din situații practice, folosind triunghiul dreptunghic (de exemplu, verificarea faptului că un dulap așezat în poziție orizontală poate fi ridicat în poziție verticală, în condițiile unei camere de înălțime dată).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Mulțimi. Numere</p>	<p>1. MULȚIMEA NUMERELOR REALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rădăcina pătrată a pătratului unui număr natural; estimarea rădăcinii pătrate dintr-un număr rațional • Scoaterea factorilor de sub radical; introducerea factorilor sub radical • Numere iraționale, exemple; mulțimea numerelor reale; incluziunile $\mathbb{N} \subset \mathbb{Z} \subset \mathbb{Q} \subset \mathbb{R}$; modulul unui număr real (definiție, proprietăți)¹ ; compararea și ordonarea numerelor reale; reprezentarea numerelor reale pe axa numerelor prin aproximări • Operații cu numere reale (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, puteri cu exponent număr întreg); raționalizarea numitorului de forma $a\sqrt{b}$ • Media aritmetică ponderată a n numere reale, $n \geq 2$; media geometrică a două numere reale pozitive • Ecuația de forma $x^2 = a$, unde $a \in \mathbb{R}$
<p>Algebră</p>	<p>2. ECUAȚII ȘI SISTEME DE ECUAȚII LINIARE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transformarea unei egalități într-o egalitate echivalentă; identități • Ecuații de forma $ax + b = 0$, unde $a, b \in \mathbb{R}$; mulțimea soluțiilor unei ecuații; ecuații echivalente • Sisteme de două ecuații liniare cu două necunoscute; rezolvare prin metoda substituției și/sau prin metoda reducerii • Probleme care se rezolvă cu ajutorul ecuațiilor sau a sistemelor de ecuații liniare
<p>Organizarea datelor</p>	<p>3. ELEMENTE DE ORGANIZARE A DATELOR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produsul cartezian a două mulțimi nevide; sistem de axe ortogonale în plan; reprezentarea într-un sistem de axe ortogonale a unor perechi de numere reale; reprezentarea punctelor într-un sistem de axe ortogonale; distanța dintre două puncte din plan • Reprezentarea și interpretarea unor dependențe funcționale prin tabele, diagrame și grafice; poligonul frecvențelor
<p>Geometrie</p>	<p>4. PATRULATERUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patrulaterul convex; suma măsurilor unghiurilor unui patrulater convex • Paralelogramul: proprietăți; aplicații în geometria triunghiului: linie mijlocie în triunghi, centrul de greutate al unui triunghi • Paralelorame particulare: dreptunghi, romb, pătrat; proprietăți • Trapezul, clasificare, proprietăți; linia mijlocie în trapez; trapezul isoscel, proprietăți • Perimetre și arii: paralelogram, paralelorame particulare, triunghi, trapez

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>5.CERCUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unghi înscris în cerc; coarde și arce în cerc, proprietăți: la arce congruente corespund coarde congruente și reciproc, diametrul perpendicular pe o coardă, arce cuprinse între coarde paralele, coarde egal depărtate de centru; tangente dintr-un punct exterior la un cerc • Poligoane regulate înscrise într-un cerc (construcție, măsuri de unghiuri) • Lungimea cercului și aria discului <p>6.ASEMĂNAREA TRIUNGHIURILOR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Segmente proporționale; teorema paralelelor echidistante (fără demonstrație) • Teorema lui Thales (fără demonstrație); reciproca teoremei lui Thales; împărțirea unui segment în părți proporționale cu numere (segmente) date • Triunghiuri asemenea; criterii de asemănare a triunghiurilor; teorema fundamentală a asemănării, aplicații: raportul ariilor a două triunghiuri asemenea, aproximarea în situații practice a distanțelor folosind asemănarea <p>7.RELAȚII METRICE ÎN TRIUNGHIUL DREPTUNGHIC</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proiecții ortogonale pe o dreaptă; teorema înălțimii; teorema catetei • Teorema lui Pitagora; reciproca teoremei lui Pitagora • Noțiuni de trigonometrie în triunghiul dreptunghic: sinusul, cosinusul, tangenta și cotangenta unui unghi ascuțit • Rezolvarea triunghiului dreptunghic; aplicații: calculul elementelor (latură, apotemă, arie, perimetru) în triunghiul echilateral, în pătrat și în hexagonul regulat; aproximarea în situații practice a distanțelor folosind relații metrice

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.1. Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Recunoașterea apartenenței unui număr real la o mulțime</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea pe axa numerelor a intervalelor de numere reale; - Reprezentarea pe axa numerelor a intervalelor făcând legătura între tipurile de intervale și submulțimile drepte; - Identificarea apartenenței unui element la o mulțime definită printr-o proprietate a elementelor.
<p>1.2. Identificarea componentelor unei expresii algebrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea numerelor reprezentate prin litere în diferite contexte date; - Identificarea termenilor asemenea dintr-o expresie algebrică; - Recunoașterea unei formule de calcul prescurtat; - Identificarea ecuațiilor de tipul $ax + b = 0$, unde $a, b \in \mathbb{R}$ sau $ax^2 + bx + c = 0$, unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b, c \in \mathbb{R}$.
<p>1.3. Identificarea unor dependențe funcționale în diferite situații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Completarea unui șir numeric când regula de construire este dată explicit; - Determinarea unei reguli de construire a unui șir când se cunosc câțiva termeni; - Identificarea unor dependențe funcționale în diferite situații concrete; - Exprimarea unor dependențe funcționale în diverse forme (tabele, grafice, formule).
<p>1.4. Identificarea unor figuri plane sau a unor elemente caracteristice acestora în configurații spațiale date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea, construcția, notarea și citirea unor drepte concurente/paralele/necoplanare în configurații spațiale, cu exemplificare și în realitatea înconjurătoare; - Identificarea, în configurații spațiale simple și în realitate, a pozițiilor relative ale unei drepte față de un plan; - Identificarea pozițiilor relative a două plane în configurații spațiale simple și în realitatea înconjurătoare; - Recunoașterea figurilor geometrice obținute în urma secționării unei piramide sau a unei prisme cu un plan paralel cu baza.
<p>1.5. Identificarea corpurilor geometrice și a elementelor metrice necesare pentru calcularea ariei sau a volumului acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și numirea corpurilor geometrice (cub; paralelipiped dreptunghic; prisma dreaptă cu baza: triunghi echilateral, pătrat, hexagon regulat; cilindru circular drept; con circular drept) dintr-un set de corpuri date sau în cotidian; - Identificarea înălțimii în corpurile geometrice studiate - Identificarea elementelor corpurilor geometrice în configurații spațiale și pe desfășurări (diagonale, vârfuri, muchii, fețe); - Construirea, din diferite materiale, a corpurilor geometrice studiate.

2. Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Efectuarea unor operații cu intervale numerice reprezentate pe axa numerelor sau cu mulțimi definite printr-o proprietate a elementelor ei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea pe axa numerelor a intersecției a două intervale; - Reprezentarea pe axa numerelor a reuniunii a două intervale cu intersecția nevidă; - Verificarea faptului că un număr este soluția unei inecuații; - Verificarea apartenenței unui obiect la o mulțime pe baza unei/unor proprietăți a/ale elementelor acesteia.

Clasa a VIII-a
<p>2.2. Aplicarea unor reguli de calcul cu numere reale exprimate prin litere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea de calcule cu numere reale reprezentate prin litere (adunarea, scăderea, înmulțirea, împărțirea, ridicarea la putere cu exponent număr întreg); - Aplicarea directă a regulilor și a formulelor de calcul prescurtat în expresii algebrice; - Calcularea valorii numerice a unei expresii algebrice prin atribuirea de valori numerice variabilei; - Verificarea faptului că un număr real este soluție a unei ecuații.
<p>2.3. Descrierea unei dependențe funcționale într-o situație dată, folosind diagrame, tabele sau formule</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea elementelor unei funcții (domeniu de definiție, mulțimea în care funcția ia valori, lege de corespondență); - Corelarea elementelor unor funcții cu situații practice; - Sortarea și organizarea unor date după criterii de tip dependență funcțională.
<p>2.4. Reprezentarea, prin desen sau prin modele, a unor configurații spațiale date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea prin desen sau prin modele a unor configurații spațiale în/din contexte reale; - Utilizarea instrumentelor geometrice și a softurilor matematice pentru a desena diferite configurații spațiale; - Utilizarea diferitelor mijloace didactice pentru a modela rezultate asociate relațiilor de paralelism și perpendicularitate în spațiu; - Utilizarea convențiilor de notare și citire a configurațiilor spațiale; - Reprezentarea, prin desen, a proiecțiilor și a unghiurilor; - Clasificarea prismelor/piramidelor după forma bazei; - Construirea înălțimii unei prisme sau a unei piramide.
<p>2.5. Prelucrarea unor date caracteristice ale corpurilor geometrice studiate în vederea calculării unor elemente ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea în plan a piramidei/prisme și caracterizarea figurilor plane obținute; - Alegerea celei mai potrivite unități de măsură pentru un anumit context; - Determinarea lungimii unui segment sau a măsurii unui unghi într-o situație practică.

3. Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Clasa a VIII-a
<p>3.1 Utilizarea unor procedee matematice pentru operații cu intervale și rezolvarea inecuațiilor în $\mathbb{R}$</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aproximarea numerelor reale pentru reprezentarea unor intervale; - Reprezentarea unui interval sub forme echivalente (notație, reprezentarea pe axa numerelor); - Transformarea unei inecuații într-o inecuație echivalentă folosind proprietățile relației de ordine.
<p>3.2. Utilizarea formulelor de calcul prescurtat și a unor algoritmi pentru rezolvarea ecuațiilor și a inecuațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amplificarea și simplificarea unui raport de numere reale reprezentate prin litere; - Efectuarea unor calcule care presupun utilizarea formulelor de calcul prescurtat; - Efectuarea unor calcule care urmăresc respectarea semnificației parantezelor și a ordinii efectuării operațiilor cu numere reale reprezentate prin litere.
<p>3.3. Reprezentarea în diverse moduri a unor funcții cu scopul caracterizării acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reprezentarea grafică a unor funcții numerice; - Determinarea unor puncte care aparțin graficului unei funcții numerice; - Determinarea intersecțiilor graficului unei funcții numerice cu axele de coordonate; - Determinarea indicatorilor tendinței centrale a unui set de date.

Clasa a VIII-a
<p>3.4. Folosirea unor proprietăți de paralelism sau perpendicularitate pentru analizarea pozițiilor relative ale dreptelor și planelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea măsurilor unghiurilor și a distanțelor pentru stabilirea pozițiilor relative între drepte și/sau plane; - Determinarea paralelismului în spațiu, între drepte și/sau plane cu ajutorul proprietăților relațiilor de paralelism și de perpendicularitate în configurații simple; - Determinarea perpendicularității în spațiu, între drepte și/sau plane cu ajutorul proprietăților relațiilor de paralelism și de perpendicularitate în configurații simple.
<p>3.5. Alegerea metodei adecvate pentru calcularea unor caracteristici numerice ale corpurilor geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Calcularea ariei laterale și a ariei totale ale unor corpuri geometrice (paralelipiped dreptunghic, cub, prismă triunghiulară regulată, prismă patrulateră regulată, piramidă triunghiulară regulată, piramidă patrulateră regulată, cilindru circular drept, con circular drept), utilizând desfășurarea lor; - Calcularea ariilor și volumelor folosind decupări, descompuneri, pavaje, rețele; - Determinarea ariei laterale, a ariei totale și a volumului corpurilor geometrice studiate prin aplicarea directă a formulelor de calcul.

4. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Folosirea terminologiei aferente noțiunilor de mulțime, de interval numeric și de inecuații</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea terminologiei specifice intervalelor de numere reale în contexte interdisciplinare; - Rezolvarea unei inecuații de forma $ax + b < c$ ($\leq$), unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b, c \in \mathbb{R}$; - Selectarea, dintr-o mulțime dată, a elementelor care verifică o condiție suplimentară.
<p>4.2. Exprimarea matematică a unor situații concrete prin calcul algebric</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea unei situații concrete utilizând expresii algebrice (de exemplu, transpunerea în ecuație a datelor unei probleme); - Precizarea mulțimii de definiție a unei expresii algebrice; - Determinarea soluțiilor unei ecuații de forma $ax^2 + bx + c = 0$, unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b, c \in \mathbb{R}$ prin aplicarea formulelor de calcul prescurtat (formula pătratului sumei sau diferenței și formula diferenței de pătrate).
<p>4.3. Utilizarea unui limbaj specific pentru formularea unor opinii referitoare la diferite dependențe funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea unor presupuneri matematice despre o funcție/despre regula de construire a unui șir; - Utilizarea unor exemple sau contraexemple pentru a susține un argument în contextul funcțiilor; - Utilizarea unui limbaj specific pentru a interpreta un grafic sau o dependență funcțională; - Ilustrarea grafică a indicatorilor tendinței centrale a unui set de date.
<p>4.4. Descrierea în limbaj matematic a elementelor unei configurații geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construirea unor configurații geometrice cu drepte și plane aflate în relații de paralelism sau perpendicularitate; - Verificarea validității unor afirmații legate de pozițiile relative ale dreptelor și/sau ale planelor prin exemple și contraexemple; - Identificarea și utilizarea axiomelor, teoremelor directe/reciproce pentru rezolvarea de probleme în configurații spațiale simple; - Evidențierea unor aspecte particulare sau a unor aspecte ce pot fi generalizate, referitoare la configurații spațiale.

Clasa a VIII-a
<p>4.5. Utilizarea unor termeni și expresii specifice pentru descrierea proprietăților figurilor și corpurilor geometrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Precizarea proiecțiilor pe un plan a unor puncte, drepte și segmente, în corpurile geometrice studiate; - Calcularea, în corpurile geometrice studiate, a distanței de la un punct la o dreaptă/un plan; - Calcularea, în corpurile geometrice studiate, a lungimii proiecției unui segment pe un plan.

5. Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Clasa a VIII-a
<p>5.1. Interpretarea unei situații date utilizând intervale și inecuații</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor inecuații de forma $ax + b < 0$, ($>$, $\leq$, $\geq$), unde $a \in \mathbb{R}^*$, $b \in \mathbb{R}$; - Descrierea mulțimii soluțiilor unei probleme printr-o proprietate care le caracterizează; - Rezolvarea de inecuații de forma $\frac{a}{bx+c} < 0$, ($>$, $\leq$, $\geq$), unde $a, b \in \mathbb{R}^*$, $c \in \mathbb{R}$.
<p>5.2. Interpretarea unei situații date utilizând calcul algebric</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea unor calcule rapide utilizând formulele studiate, de exemplu $23^2 = (20+3)^2$, $18 \cdot 22 = (20-2)(20+2)$; - Descompunerea în factori utilizând scoaterea factorului comun și/sau a formulelor de calcul prescurtat; - Restrângerea unei expresii algebrice utilizând formulele de calcul prescurtat; - Rezolvarea de exerciții care pun în evidență avantajele utilizării unor formule de calcul prescurtat.
<p>5.3. Analizarea unor funcții în context intra și interdisciplinar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinarea coordonatelor punctului de intersecție a graficelor a două funcții și interpretarea acestora ca soluție a unui sistem de două ecuații de gradul I cu două necunoscute; - Determinarea unei funcții care îndeplinește condiții date; - Verificarea coliniarității a trei sau a mai multor puncte, cunoscând coordonatele lor.
<p>5.4. Alegerea reprezentărilor geometrice adecvate în vederea descrierii unor configurații spațiale și a calculării unor elemente metrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Argumentarea demersului de rezolvare a unei probleme de geometrie în spațiu; - Adecvarea reprezentărilor configurațiilor spațiale la cerințele problemelor, în vederea optimizării rezolvării problemei; - Optimizarea rezolvării de probleme prin utilizarea instrumentelor interactive de realizare a reprezentărilor geometrice (softuri matematice); - Analizarea/interpretarea unor situații din realitatea înconjurătoare și transpunerea lor în probleme de geometrie în spațiu.
<p>5.5. Analizarea condițiilor necesare pentru ca o configurație geometrică spațială să verifice anumite cerințe date</p> <ul style="list-style-type: none"> - Calcularea măsurii unghiului a două plane în diverse configurații spațiale, inclusiv în corpurile geometrice studiate; - Calcularea unor distanțe și măsuri de unghiuri pe fețele sau în interiorul corpurilor: distanța de la un vârf la o muchie sau la o diagonală a bazei, distanța de la un vârf al bazei la o față laterală, distanța de la centrul bazei la o muchie sau o față laterală, unghiul unei muchii cu o față laterală sau bază, unghiul a două fețe ale unei piramide, unghiul a două muchii ale unui corp studiat; - Determinarea unor elemente ale corpurilor geometrice când se cunosc aria laterală, aria totală, volumul sau alte elemente ale acestora.

6. Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Clasa a VIII-a
<p>6.1. Rezolvarea unor situații date, utilizând intervale numerice sau inecuații</p> <ul style="list-style-type: none"> - Estimarea erorii unui calcul aproximativ cu numere reale; - Utilizarea de estimări pentru a compara/ordona numere reale în diferite contexte; - Modelarea unei situații concrete utilizând inecuații studiate - Interpretarea soluțiilor unei inecuații în rezolvarea unor probleme concrete. - Interpretarea soluțiilor unei inecuații în rezolvarea unor probleme concrete
<p>6.2. Interpretarea matematică a unor probleme practice prin utilizarea ecuațiilor sau a formulelor de calcul prescurat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modelarea unei situații concrete utilizând ecuațiile studiate; - Folosirea formulelor de calcul prescurat pentru modelarea unei situații date; - Interpretarea soluțiilor unei ecuații obținute în rezolvarea unor probleme concrete.
<p>6.3. Modelarea cu ajutorul funcțiilor a unor fenomene din viața reală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor probleme din cotidian cu ajutorul funcțiilor; - Interpretarea unor fenomene din cotidian descrise cu ajutorul funcțiilor; - Interpretarea unei reprezentări grafice a indicatorilor tendinței centrale a unui set de date.
<p>6.4. Modelarea unor situații practice în limbaj geometric, utilizând configurații spațiale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de ipoteze și de concluzii în probleme cu conținut practic legate de proiecții pe plan a unor puncte, drepte, segmente; - Verificarea validității unor rezultate, în cazul înlocuirii unor părți din ipoteză cu părți din concluzie; - Transpunerea unor situații date în limbajul specific geometriei, interpretarea rezultatelor obținute și corelarea răspunsului geometric cu restricțiile impuse de realitatea înconjurătoare.
<p>6.5. Interpretarea informațiilor referitoare la distanțe, arii și volume după modelarea printr-o configurație spațială a unei situații date din cotidian</p> <ul style="list-style-type: none"> - Estimarea rezultatelor unor calcule referitoare la distanțe, măsuri de unghiuri, arii și volume; - Rezolvarea unor probleme având conținut practic legate de proiecții de puncte, drepte, segmente în corpurile geometrice studiate și în cotidian; - Argumentarea demersului de rezolvare a unei probleme de geometrie în spațiu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Mulțimi. Numere	<p>1. INTERVALE DE NUMERE REALE. INECUAȚII ÎN $\mathbb{R}$</p> <ul style="list-style-type: none"> Mulțimi definite printr-o proprietate comună a elementelor lor Intervale numerice și reprezentarea lor pe axa numerelor; intersecția și reuniunea intervalelor Inecuații de forma $ax + b \geq 0$, ($\leq$, $<$, $>$), unde $a, b, \in \mathbb{R}$
Algebră	<p>2. CALCUL ALGEBRIC ÎN $\mathbb{R}$</p> <ul style="list-style-type: none"> Operații cu numere reale reprezentate prin litere (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere); reducerea termenilor asemenea Formule de calcul prescurtat $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$, unde $a, b, \in \mathbb{R}$ $(a - b)(a + b) = a^2 - b^2$, unde $a, b, \in \mathbb{R}$ Descompuneri în factori utilizând reguli de calcul în $\mathbb{R}$ (factor comun, grupare de termeni, formule de calcul prescurtat) Fracții algebrice; operații cu acestea (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere) Ecuatii de forma $ax^2 + bx + c = 0$, unde $a, b, c \in \mathbb{R}$
Funcții. Organizarea datelor și probabilități	<p>3. FUNCȚII</p> <ul style="list-style-type: none"> Funcții definite pe mulțimi finite, exprimate cu ajutorul unor diagrame, tabele, formule; graficul unei funcții, reprezentarea geometrică a graficului unor funcții numerice Funcții de forma $f: D \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = ax + b$, unde a și b sunt numere reale și D este o mulțime finită de numere reale sau un interval nedegenerat; interpretare geometrică; lecturi grafice Elemente de statistică: indicatorii tendinței centrale (frecvență, medie, mediană, mod și amplitudine a unui set de date)
Geometrie	<p>4. ELEMENTE ALE GEOMETRIEI ÎN SPAȚIU</p> <ul style="list-style-type: none"> Puncte, drepte, plane: convenții de notare, reprezentări, determinarea dreptei, determinarea planului, relații între puncte, drepte și plane Corpuri geometrice: piramida, piramida regulată, tetraedrul regulat; prismă dreaptă, paralelipiped dreptunghic, cub; cilindru circular drept; con circular drept; reprezentare, elemente caracteristice, desfășurări Paralelism: drepte paralele, unghiul a două drepte, dreaptă paralelă cu un plan, plane paralele, aplicații: secțiuni paralele cu baza în corpurile geometrice studiate; trunchiul de piramidă și trunchiul de con circular drept (descriere și reprezentare) Perpendicularitate: drepte perpendiculare, dreaptă perpendiculară pe un plan, aplicații: înălțimea unei piramide, înălțimea unui con circular drept, distanța dintre două plane paralele, înălțimea prisme drepte, a paralelipipedului dreptunghic, a cilindrului circular drept, a trunchiului de piramidă/con circular drept; plane perpendiculare, aplicații: secțiuni diagonale, secțiuni axiale

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>în corpurile studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proiecții de puncte, de segmente și de drepte pe un plan; unghiul dintre o dreaptă și un plan, aplicație: lungimea proiecției unui segment; unghi diedru, unghi plan corespunzător diedrului; unghiul a două plane; plane perpendiculare • Teorema celor trei perpendiculare; calculul distanței de la un punct la o dreaptă; calculul distanței de la un punct la un plan; calculul distanței dintre două plane paralele
	<p>5. ARII ȘI VOLUME ALE UNOR CORPURI GEOMETRICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Distanțe și măsuri de unghiuri pe fețele sau în interiorul corpurilor geometrice studiate (determinare prin calcul) • Aree și volume ale unor corpuri geometrice: piramidă regulată (cu baza triunghi echilateral, pătrat sau hexagon regulat), prismă dreaptă (cu baza triunghi echilateral, pătrat sau hexagon regulat), paralelipiped dreptunghic, cub, cilindru circular drept, con circular drept, trunchi de piramidă regulată, trunchi de con circular drept • Sfera: arie, volum

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Formarea și dezvoltarea competențelor matematice reprezintă mai mult decât a învăța concepte matematice și presupun procese cognitive și metacognitive valorificate printr-o bună alegere și construcție a experiențelor de învățare din cadrul procesului de predare-învățare-evaluare. Acest proces creează oportunități pentru ca elevii să fie conduși spre conexiuni între diferite teme, între abstract și practic, iar mijloacele TIC reprezintă un avantaj important în explorarea de concepte și relații matematice.

În proiectarea și desfășurarea activităților de învățare vor fi valorificate și dezvoltate experiența matematică acumulată de către elevi în anii anteriori, precum și gândirea lor, aflată la un nivel de maturitate specific acestei etape. Sarcinile de învățare vor fi eșalonate după gradul lor de dificultate, iar nivelul de aprofundare și complexitatea conținuturilor vor fi corelate cu nivelul de dezvoltare cognitivă a elevilor.

Introducerea conceptelor din cadrul domeniilor de conținut se va realiza intuitiv, pornind de la exemple din realitatea înconjurătoare, de la experiența anterioară a elevilor și de la conexiunile intradisciplinare și interdisciplinare, realizând astfel un demers didactic care echilibrează nivelul intuitiv/descriptiv cu rigoarea specifică matematicii. Abordarea intuitivă reprezintă o formă de cunoaștere imediată a adevărului, fără raționamente logice complexe preliminare. Este o modalitate de a organiza, ierarhiza, gestiona informațiile nestructurate, cu scopul de a forma reprezentări matematice, de a propune metode de rezolvare a unor situații date sau de a anticipa situații, această abordare fiind o etapă necesară în generalizări sau formalizări ulterioare. În matematică, intuiția este privită ca o primă etapă a înțelegerii anumitor informații, metode sau rezultate, fiind o formă de interpretare a realității, bazată pe experiență și pe raționamente anterioare, aplicate unor situații similare.

Pornind de la premisa că există o strânsă legătură între înțelegerea unor noțiuni și reprezentarea mentală a acestora, se va acorda o importanță deosebită competențelor specifice asociate conținuturilor din algebră și geometrie, care sunt noi pentru elevii din gimnaziu. Modul în care elevii își reprezintă ideile, structurile, informațiile îi ajută în rezolvarea problemelor și, în general, în gestionarea informațiilor. Deoarece reprezentările matematice se bazează unele pe altele, profesorii vor evidenția conexiunile posibile dintre noțiuni.

În cazul calculului numeric, de exemplu, intuiția presupune estimarea rezultatului unui calcul, fără a efectua operațiile. Introducerea geometriei se va realiza tot într-o manieră intuitivă, prin exemple sau accesând experiențele anterioare ale elevilor, utilizând desene sau modele spațiale, astfel devenind posibilă încadrarea corespunzătoare într-o sferă conceptuală (de exemplu, pătratul poate fi înțeles în conexiune cu alte figuri: pătratul este un romb cu un unghi drept; pătratul este un dreptunghi cu două laturi alăturate egale). Cu ajutorul exemplurilor intuitive se pot elimina erorile tipice și se pot forma și accesa reprezentări matematice corecte. Într-o etapă ulterioară intuiția se verifică prin diverse metode: măsurare sau exemplificare și se validează prin raționament matematic bazat pe argumente logice. Exersându-și intuiția, elevul ajunge să interpreteze matematic realitatea înconjurătoare, ca expresie a competențelor matematice, cultivându-și astfel încrederea în sine.

Prin construcția programei, elevii sunt provocați să înțeleagă matematica prin raportare la experiența cotidiană. Într-o primă etapă, aplicațiile se vor limita la formarea deprinderilor de bază, fără calcule ample/sofisticate. Și în cazul geometriei, în partea sa de început, introducerea oricărei noțiuni se face tot prin raportare la imagine, model, obiect, mediul înconjurător. Caracteristicile și proprietățile configurațiilor geometrice vor fi evidențiate întâi prin observare directă și verificate prin măsurare, în sensul unei abordări cât mai naturale și intuitive, raționamentul fiind introdus către finalul clasei a VI-a (începând cu metoda triunghiurilor congruente).

Competențele generale și competențele specifice derivate din acestea respectă etapele de structurare specifice operațiilor mentale dezvoltate la nivelul acestei discipline, astfel se pot identifica următoarele corespondențe:

- identificarea unor elemente noi în diferite contexte, care duc la o reorganizare a sferei conceptuale, pe baza observației (competența generală 1);
- prelucrarea datelor, ca nivel elementar al aplicațiilor, folosind o regulă sau o formulă dată, ori recurgând la reprezentări (competența generală 2);
- utilizarea algoritmilor, metodelor sau a unor reguli matematice în situații diverse (competența generală 3);
- exprimarea în limbaj matematic pentru descrierea unei situații matematice, prezentarea unei probleme, a unui demers de rezolvare sau a rezultatului obținut (competența generală 4);
- interpretarea unor situații problematice, ca etapă superioară de aplicare a matematicii, în context intradisciplinar și interdisciplinar (competența generală 5);
- modelarea matematică prin utilizarea cunoașterii dobândite, integrând achiziții din diverse domenii (competența generală 6).

Modalitățile de **organizare a activităților de învățare** (frontale, individuale sau pe grupe) se vor adapta particularităților clasei de elevi, resurselor disponibile și finalităților vizate. Se recomandă utilizarea metodelor și mijloacelor didactice care să favorizeze implicarea elevului în propriul proces de învățare, inclusiv a mijloacelor TIC.

În cadrul procesului de predare-învățare-evaluare, componenta evaluare are un rol fundamental. Deoarece este necesară asigurarea unui feedback permanent și corespunzător, atât pentru actorii procesului educațional, cât și pentru factorii de decizie, se va urmări accentuarea dimensiunii formative a evaluării. Astfel, se va monitoriza nivelul de formare și dezvoltare a competențelor specifice asociate fiecărui domeniu de conținut și, implicit, se va orienta demersul didactic spre trecerea la domeniul de conținut următor, spre aprofundarea unor aspecte sau spre revenirea asupra aspectelor deficitare, prin alocarea unui timp suplimentar de studiu, având mereu în vedere zona proximei dezvoltări.

Evaluarea se realizează în principal în vederea învățării, prin forme, metode și instrumente cât mai diversificate, orientate pe formarea și dezvoltarea competențelor matematice:

- forme de evaluare: evaluare frontală, evaluare scrisă, evaluare asistată de calculator;
- metode de evaluare: conversația, explicația, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului, rezolvarea de probleme, autoevaluarea, jocul didactic, portofoliul, investigația, studiul de caz, proiectul etc.;
- instrumente de evaluare: fișe de lucru sau fișe de lucru individualizate, seturi de întrebări structurate, chestionare, teste de evaluare etc.

Programele școlare de matematică pentru clasele a V-a și a VI-a se axează pe introducerea intuitivă a conceptelor matematice, fără utilizarea excesivă a formalismului specific matematicii (notații, teorie prezentată în extenso, demonstrații exhaustive) și cu accent pe formarea și dezvoltarea competențelor matematice prin exersarea cu scop, cu o mai bună legătură cu realitatea și favorizând abordări intradisciplinare și interdisciplinare. Programele școlare de matematică pentru clasele a VII-a și a VIII-a realizează trecerea de la metodele predominant intuitive, abordate în clasele anterioare, la definirea unor noi concepte, demonstrarea unor proprietăți și la aplicarea unor algoritmi de calcul.

CLASA a V-a

Programa școlară de matematică pentru clasa a V-a realizează o continuitate între ciclul primar și cel gimnazial, urmărind o construcție curriculară logică și coerentă, care îmbină nivelul intuitiv cu rigoarea specifică matematicii, construcție adaptată caracteristicilor elevilor în această etapă de dezvoltare.

Abordarea problemelor prin metode aritmetice (atât la *Numere naturale*, cât și la *Fracții ordinare. Fracții zecimale*) are în vedere dezvoltarea capacității de analizare și sintetizare a informațiilor dintr-o situație-problemă, a raționamentului logico-matematic. Se vor evita abordările algebrice (de altfel, noțiunea de ecuație nu se regăsește în programa de clasa a V-a, fiind introdusă în clasa a VI-a).

Noțiunile „cel mai mare divizor comun” și „cel mai mic multiplu comun” vor fi introduse prin enumerarea divizorilor, respectiv multiplilor, iar identificarea „celui mai mare divizor comun”, respectiv a „celui mai mic multiplu comun” se realizează strict cu scopul utilizării acestor noțiuni în efectuarea operațiilor cu fracții. Prin urmare, se recomandă folosirea fracțiilor care au la numitor numere formate din cel mult două cifre, urmărindu-se cu prioritate fixarea regulilor de calcul și crearea unui „simț al numerelor” și nu efectuarea unor calcule voluminoase.

Noțiunea de număr rațional se va prezenta doar la nivel intuitiv, ca exprimare prin forme echivalente de scriere a aceluiași obiect matematic; de exemplu: o doime, trei șesimi, 0,5 sau 50% reprezintă forme de reprezentare a aceluiași număr rațional, care semnifică o jumătate dintr-un întreg.

Abordarea elementelor de geometrie urmărește, cu precădere, dezvoltarea deprinderilor de utilizare a instrumentelor geometrice și formarea deprinderilor de identificare, investigare și construcție a figurilor și corpurilor geometrice. De asemenea, se face trecerea de la perceperea intuitivă a noțiunilor geometrice de bază la reprezentarea și notarea lor. Tema Figuri congruente se va prezenta tot în mod intuitiv, denumind „figurile congruente”, de exemplu, „figuri care pot fi suprapuse exact”. Pentru poligoane, acest lucru revine la faptul că „două poligoane congruente au aceeași formă și mărime, iar elementele corespondente (unghiuri, laturi) sunt congruente”.

La tema *Probleme de utilizare a datelor*, temă abordată și în programa școlară de matematică de la ciclul primar, introducerea noțiunilor de frecvență și medie ca elemente care pot fi extrase dintr-o reprezentare statistică de date, urmărește familiarizarea elevilor cu unele metode de prelucrare, reprezentare și interpretare primară a datelor statistice. În toate activitățile de învățare, accentul se va pune pe evidențierea dimensiunii aplicative a cunoștințelor matematice, în situații concrete cât mai variate, avându-se în vedere intradisciplinaritatea și interdisciplinaritatea, dar și utilizarea mijloacelor TIC. Astfel, se au în vedere stimularea și menținerea interesului elevilor pentru studiul matematicii.

CLASA a VI-a

Programa școlară de matematică pentru clasa a VI-a continuă demersul început în clasa a V-a din punct de vedere al prezentării intuitive/descriptive a noțiunilor, urmărind ca în final să se treacă la definirea riguroasă a unor concepte matematice și la demonstrarea unor proprietăți.

Pentru formarea și dezvoltarea competențelor specifice, la tema *Mulțimi. Mulțimea numerelor naturale* prezentarea noțiunilor se va realiza fără exces de limbaj formal sau de notații, utilizând mulțimi date doar prin diagrame sau prin enumerări de elemente, inclusiv în cazul operațiilor cu mulțimi, cu legături intradisciplinare (elemente de bază ale geometriei de tip mulțimi de puncte, drepte etc), urmărind și dezvoltarea gândirii combinatorice.

La tema *Rapoarte. Proportii*, conceptele vor fi introduse pe baza cât mai multor exemple din realitate, din cadrul altor discipline, din corelații intradisciplinare, nivelul de dificultate al aplicațiilor raportându-se în principal la intuiție și observare directă, fără a se baza pe raționamente ample. Aplicațiile în zona proporțiilor derivate au rol de a anticipa

utilizarea acestora în capitolul de asemănare, exersarea având scopul formării unor deprinderi de bază. Profesorul va propune situații de învățare în care elevul trebuie să colecteze date reale pentru stabilirea unor proporționalități sau alte caracteristici ale unor serii de date, inclusiv prin învățarea prin colaborare, fiind încurajat să emită ipoteze pe baza datelor colectate sau informațiilor accesate din diverse surse (media, internet). Se vor utiliza jocuri practice prin care elevul să fie pus să experimenteze și să identifice evenimente asociate experimentului (aruncarea zarului, alegerea unei bile dintr-o cutie etc.).

La temele *Mulțimea numerelor întregi și Mulțimea numerelor raționale*, accentul trebuie pus pe introducerea numerelor din considerente și necesități practice, reprezentarea pe axa numerelor fiind realizată cu scopul formării unor deprinderi de localizare. La utilizarea modulului, nu se va folosi calculul literal, acordându-se o pondere mare exemplurilor numerice care utilizează distanțe măsurate pe axa numerelor. Pentru sprijinirea deprinderilor de calcul mintal, se vor utiliza jocuri didactice și se va limita calculul numeric la zona de exersare relevantă.

Tema *Noțiuni geometrice fundamentale* continuă introducerea în geometrie realizată în clasa a V-a în aceeași manieră, prin raportare la imagine, model, obiect, mediul înconjurător. Caracteristicile și proprietățile configurațiilor geometrice vor fi evidențiate prin observare directă, experiment, măsurare, în sensul unei abordări cât mai naturale și intuitive. Accentul va fi pus pe consolidarea deprinderilor de utilizare a instrumentelor geometrice pentru realizarea desenelor specifice, pe utilizarea de softuri educaționale în vederea facilitării înțelegerii/identificării mai bune/mai ușoare a unor caracteristici ale configurațiilor geometrice.

La tema *Triunghiul*, caracteristicile și proprietățile configurațiilor *geometrice* se vor evidenția prin observare directă, experiment, măsurare, urmând ca după formarea deprinderilor de bază să se utilizeze raționamente simple și instrumente geometrice pentru realizarea desenelor specifice. Activitățile de învățare de la calculul cu unități de măsură vor urmări formarea deprinderilor de bază, reflectând cât mai mult din realitatea înconjurătoare. Rolul introducerii teoremei lui Pitagora, fără demonstrație, este de a sprijini înțelegerea unor fenomene studiate la diverse discipline, iar exersarea trebuie să fie bine dimensionată, pentru a încuraja elevul în studiul geometriei și sporirea gradului de atractivitate a matematicii.

CLASA a VII-a

În clasa a VII-a se realizează trecerea de la metodele predominant intuitive, abordate în clasele anterioare, la definirea unor noi concepte, demonstrarea unor proprietăți și la aplicarea unor algoritmi de calcul.

Programa pentru algebră vizează continuarea studiului mulțimilor de numere prin introducerea mulțimii numerelor reale, pentru a fi folosite în rezolvarea de ecuații și sisteme de ecuații liniare, pentru organizarea datelor și pentru calcule din cadrul geometriei.

Studiul geometriei se caracterizează prin trecerea de la studiul intuitiv al caracteristicilor matematice ale figurilor geometrice, la studiul calitativ al acestora, bazat pe demonstrație. Una dintre finalitățile așteptate ale studiului geometriei prin proprietăți este modelarea configurațiilor geometrice pentru a calcula lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, perimetre și arii.

La tema *Ecuații și sisteme de ecuații* se are în vedere formarea unor deprinderi de rezolvare a ecuațiilor și sistemelor de ecuații liniare, utilizând diverse metode de rezolvare. Comparativ cu clasele anterioare, unde abordarea problemelor practice se realizează prin metode aritmetice, problemele întâlnite în viața cotidiană vor fi rezolvate modelând cu ajutorul simbolurilor informațiile deduse din enunț, asociind în acest mod problemei o ecuație sau un sistem de ecuații.

La tema *Patrulatere* se vor demonstra: proprietatea liniei mijlocii în triunghi și în trapez, proprietatea centrului de greutate al unui triunghi, utilizând proprietăți ale

patrulaterelor particulare. Pornind de la aria dreptunghiului se vor deduce ariile pentru paralelogram, romb, triunghi și trapez. Astfel, la final se va putea determina aria unui poligon prin descompunerea acestuia în figuri geometrice studiate. În continuarea studiului din clasa a VI-a al congruenței triunghiurilor, la Asemănarea triunghiurilor se vor introduce teorema paralelelor echidistante și teorema lui Thales, ambele fără demonstrație. Cazurile de asemănare a triunghiurilor se vor prezenta prin analogie cu cazurile de congruență a triunghiurilor.

La *Relații metrice în triunghiul dreptunghic* se va pune accent pe determinarea elementelor unui triunghi dreptunghic identificat în configurații geometrice sau practice date. Utilizând noțiunile prezentate la Cerc se vor calcula elemente ale poligoanelor regulate studiate. Aceste elemente vor fi utile pentru corpurile geometrice studiate în clasa a VIII-a.

CLASA a VIII-a

În clasa a VIII-a se consolidează competențele formate și dezvoltate anterior pentru calculul numeric. Unele dintre formulele de calcul pot fi deduse, pe baza definiției (de exemplu, pentru aria laterală și aria totală a unei prisme, piramide, cilindru etc), altele, mai complexe, vor fi puse la dispoziția elevilor. Înțelegerea și aplicarea formulelor cu o anumită ritmicitate, în situații concrete cât mai diverse, facilitează interiorizarea acestora.

Prin modul de abordare interdisciplinar al temei *Funcții* sunt dezvoltate competențele de interpretare a reprezentărilor grafice, realizându-se astfel o conexiune cu teme specifice domeniului de conținut *Organizarea datelor* și, pentru anumite situații particulare de funcții, cu teme specifice de la *Rapoarte. Proportii* din clasa a VI-a.

În cazul geometriei în spațiu, se va acorda o atenție specială raționamentului matematic și argumentărilor personale. Pentru realizarea unor figuri utile în raționamente, este indicat să se insiste la început pe realizarea aceleiași configurații din diverse perspective. Aceasta conduce la o mai bună reprezentare mentală a conceptului respectiv, ca bază necesară interpretării diferitelor situații și modelării corespunzătoare a situațiilor concrete. Ca și în clasele anterioare, utilizarea instrumentelor geometrice sau a softurilor este necesară pentru acuratețea reprezentărilor grafice ale configurațiilor spațiale, cu respectarea convențiilor de desen.

Bibliografie

1. Liliانا Drăgan, Anca Văcărescu, (2002), *Elemente de surdodidactică*, Timișoara: Orizonturi Universitare
  2. www.mate.info.ro - simularea evaluării naționale ICHB 2015;
  3. <http://www.math.uaic.ro> –metodica predării matematicii.
- *** (2017), Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a V-a – a VIII-a, Anexa 2 la OMEN 3393/28.02.2017;
- *** (2008), Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a V-a – a VIII-a aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului cu nr. 4875/22.07.2008;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Margareta PRISTAVU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Elena Claudia ARGEANU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Adriana ONDREIOV	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ioan Marin CÎMPEAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ȘTIINȚE ALE NATURII

**Învățământ special
Clasele a III-a – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Științe ale naturii** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a III-a și a IV-a din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară **Matematică și științe ale naturii**, având un buget de timp de 1 oră/ săptămână.

Programa disciplinei Științe ale naturii este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția acestei programe a pornit de la structurarea achizițiilor din clasa pregătitoare, clasele I și a II-a, urmărind racordarea la Cadrul de referință pentru științe TIMSS 2011, racordarea la Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC), precum și contribuția specifică la profilul de formare al elevului din ciclul primar. Programa acestei discipline vizează, în primul rând, formarea uneia dintre competențele cheie („competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii”), dar contribuie și la formarea altora, precum: comunicarea în limba maternă, a învăța să înveți, competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe sociale și civice, inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare culturală și exprimare artistică.

Studiul disciplinei Științe ale naturii vizează observarea și perceperea lumii în întregul său, cu componentele, procesele și fenomenele caracteristice. Elevii sunt îndrumați să-și dezvolte cunoașterea pornind de la explorarea și investigarea lumii înconjurătoare către o realitate mai îndepărtată. Astfel ei se apropie de înțelegerea și experimentarea unor principii și legi universale.

Programa propune studiul integrat al științelor naturii, o structurare a problemelor abordate pornind de la o serie de teme adecvate capacității de înțelegere a copilului de vârstă școlară mică. Învățarea promovată de această disciplină urmărește, în primul rând, raportarea copilului la mediul de viață cu mijloacele adecvate vârstei și deficienței vizuale a acestuia și nu acumularea mecanică de fapte și informații științifice. Importanța unei abordări integrate a științelor naturii constă în multitudinea conexiunilor pe care profesorul le poate face în dialog cu elevii, în implicarea elevilor în activități multiple de observare, explorare tactilă, aplicare și experimentare. Astfel, se valorifică experiența copiilor și li se dezvoltă capacitatea de a integra informațiile noi în modele explicative proprii, de a aplica cunoștințele dobândite în rezolvarea unor probleme simple din viața cotidiană, de a găsi soluții la probleme noi.

Dinamica societății contemporane îl pune pe copil încă de la vârste fragede în contexte tot mai variate, îi oferă situații la care adesea trebuie să găsească spontan rezolvare. Acestea cer repere reprezentate de anumite valori și atitudini, capacități de reacție, aptitudini formate pe parcursul învățării, ce îi vor facilita integrarea în mediul social și natural. Curiozitatea de a se întreba și de a explora, spiritul investigator, interpretarea critică a observațiilor, dorința de a împărtăși experiențe proprii, receptivitatea și flexibilitatea de a aplica cunoștințele dobândite în viața cotidiană sunt atitudini dezvoltate de disciplina Științe ale naturii. Ele sunt fundamentul creării unor personalități dinamice, adaptabile și integrabile care prețuiesc valori precum respectul față de adevărul științific și față de orice formă de viață, cooperarea între persoane, toleranța față de opiniile altora, grija față de sănătatea proprie și a mediului înconjurător.

Disciplina Științe ale naturii vizează învățarea prin explorare și aplicare. De aceea demersul didactic se impune a fi deplasat de la ce se învață? la cum? și de ce se învață?. Această deplasare de accent poate genera un dublu beneficiu: stimularea interesului de cunoaștere al copilului, care vede utilitatea propriei munci prin achizițiile dobândite și creșterea caracterului formativ al învățării.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale

- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate de disciplina Științe ale naturii reprezintă achizițiile de cunoaștere și atitudinale ale elevului pentru clasele a III-a și a IV-a.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar. Pentru realizarea acestora, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate care valorifică implicarea activă și învățarea conștientă a elevului.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Științele vieții;
- Științele pământului;
- Științele fizicii.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și elemente de evaluare, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei. Strategiile didactice propuse sunt multiple, adecvate lucrului cu elevii în contextul societății cunoașterii.

Competențe generale

- 1. Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese**
- 2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice**
- 3. Rezolvarea de probleme din viața cotidiană valorificând achizițiile despre propriul corp și despre mediul înconjurător**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese**

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea unor caracteristici ale corpurilor vii și nevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea pe baza simțului tactil a unor corpuri și identificarea caracteristicilor acestora (de exemplu: organisme vii pentru identificarea părților componente, diferite obiecte pentru identificarea unor proprietăți precum formă, culoare, transparentță); - utilizarea unor modele pentru identificarea caracteristicilor principale ale corpurilor reprezentate (de exemplu: schițe de hărți pentru observarea suprafețelor de apă și uscat, mulaje ale unor tipuri de animale din diferite grupe); - observarea dirijată (pentru elevii nevăzători profesorul realizează descrierea) a unor scheme simple, desene pentru identificarea etapelor unor fenomene/ procese (de exemplu: circuitul apei în natură); - recunoașterea unor caracteristici ale corpurilor pornind de la prezentarea unor texte științifice adaptate vârstei elevilor, a unor povești sau povestiri (de exemplu: descrierea unor reacții ale animalelor în diferite situații); - observarea unor aspecte dinamice ale realității înconjurătoare sau mai îndepărtate de mediul de viață cunoscut, prin vizionarea unor filme/ audiții sau realizarea unor jocuri de rol (de exemplu, despre mișcarea apei pe suprafața Pământului, despre modul în care căderea apelor, vântul pot produce energie); - identificarea unor caracteristici ale corpurilor, fenomenelor, proceselor prin efectuarea unor experiențe simple (de exemplu: evidențierea diferențelor dintre diferite surse de apă, evidențierea mișcărilor apei pe suprafața planetei, evidențierea schimbării stării de agregare a apei și a relației cu temperatura, evidențierea mișcării aerului și a influenței vântului asupra norilor, evidențierea unor interacțiuni între corpuri și a efectelor lor).
<p>1.2. Utilizarea unor criterii pentru compararea unor corpuri, fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor criterii de comparare a unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie (de exemplu: diverse proprietăți ale metalelor, diverse caracteristici ale unor animale); - compararea unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie în scopul stabilirii asemănarilor și deosebirilor între ele (de exemplu: compararea metalelor după diferite proprietăți, a animalelor după diferite caracteristici); - selectarea unor corpuri după diferite criterii și realizarea unor colecții/ expoziții (de exemplu: colecții de obiecte selectate după formă, mărime, culoare, întrebunțări, colecții de plante sau părți componente ale acestora).

2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a III-a
<p>2.1. Identificarea etapelor unui demers investigativ vizând mediul înconjurător pe baza unui plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări ce duc la necesitatea unei investigații pentru aflarea răspunsului (de exemplu: „Planta are nevoie de lumină pentru a trăi?”); - identificarea metodelor de lucru (de exemplu: observarea a două plante de același tip, crescute în condiții identice, dar cu iluminare diferită); - stabilirea resurselor necesare (de exemplu: două ghivece cu mușcate plantate în același tip de sol, apă, hârtie închisă la culoare); - implicarea în alegerea modalităților de lucru (individual/ în grup); - realizarea unor estimări, predicții asupra subiectului supus investigației (de exemplu:

Clasa a III-a
vor exista/ nu vor exista diferențe între cele două plante, exemple de posibile diferențe).
<p>2.2. Aplicarea planului dat pentru efectuarea unei investigații a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea de date utile investigației din surse diferite (cărți, reviste, internet, filme, excursii, experiențe simple) pentru diferite etape; - parcurgerea etapelor de lucru (de exemplu: realizarea unui paravan din hârtie închisă la culoare în jurul unui ghiveci, plasarea celui alt ghiveci alăturat, udarea periodică a plantelor); - realizarea de observații periodice asupra aspectului cercetat (de exemplu: observarea culorii frunzelor celor două plante, a ritmurilor de creștere la cele două plante, a orientării creșterii celor două plante, a apariției de noi frunze sau flori); - realizarea de măsurători utilizând instrumente diferite (cântar, cilindru gradat, balanță, ruletă) pentru determinarea valorii unor proprietăți ale corpurilor (de exemplu: măsurarea inițială, apoi periodică a înălțimii celor două plante); - completarea periodică a unor fișe de observații cu informații despre fenomene și procese din mediul înconjurător (de exemplu: descrierea periodică a variației culorii frunzelor, notarea periodică a înălțimilor celor două plante, înregistrarea altor modificări observate).
<p>2.3. Reprezentarea grafică a rezultatelor unor observații realizate în cadrul diferitelor etape ale demersului investigativ utilizând tabele, diagrame, formule simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea în grafice, tabele, diagrame a unor date obținute experimental (de exemplu: realizarea unui tabel cu date zilnice referitoare la ritmul de creștere al plantelor aflate în condiții diferite de iluminare); - realizarea unor desene, planșe, colaje, afișe care să ilustreze aspecte ale investigației realizate (de exemplu: realizarea unui afiș cu fotografiile ale plantelor aflate în condiții diferite de iluminare, în etape succesive ale investigației).
<p>2.4. Formularea de concluzii pe baza rezultatelor demersului investigativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea observațiilor esențiale din datele înregistrate (de exemplu: selectarea observațiilor referitoare la culoarea frunzelor/ la înălțimea celor două plante la începutul și la sfârșitul experimentului); - compararea estimărilor și a predicțiilor inițiale cu rezultatele obținute (de exemplu: compararea estimărilor inițiale cu rezultatele care arată îngălbenirea frunzelor și încetinirea ritmului de creștere la plantele aflate în condiții de iluminare slabă); - formularea de concluzii (de exemplu: planta are nevoie de lumină, în lipsa ei aceasta se îngălbenește, creșterea încetinește).
<p>2.5. Prezentarea concluziilor demersului investigativ realizat pe baza unui plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebările primite din partea colegilor de clasă; - elaborarea unor materiale informative pentru ilustrarea unor rezultate din demersul investigativ (de exemplu: afișe, desene, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii); - prezentarea, în cadrul unor activități, a rezultatelor investigațiilor efectuate pe parcursul anului școlar (de exemplu: „Ziua micului cercetător”, „Târgul proiectelor științelor naturii”, „Vreau să fiu inventator”).

3. Rezolvarea de probleme din viața cotidiană valorificând achizițiile despre propriul corp și despre mediul înconjurător

Clasa a III-a
<p>3.1. Recunoașterea consecințelor unui stil de viață sănătos asupra propriului corp</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor factori de risc asupra propriei sănătăți, pornind de la prezentarea unor texte scurte, vizionarea unor filme, studii de caz (de exemplu:

Clasa a III-a
<p>reducerea numărului de ore de somn);</p> <ul style="list-style-type: none">
- recunoașterea unor forme de odihnă activă și a necesității lor, în urma unor discuții (de exemplu: lectură, activități artistice, sportive);
- realizarea unui program personal de echilibrare a perioadelor de învățare cu cele de odihnă activă și somn în scopul aplicării zilnice;
- identificarea unor reguli de protecție în timpul realizării unei investigații, precum și în viața cotidiană (de exemplu: pentru utilizarea instrumentelor de măsură, manipularea unor obiecte casabile, fierbinți).
<p>3.2. Recunoașterea consecințelor propriului comportament asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none">
- recunoașterea unor forme de poluare prin observații realizate în natură, prin realizarea unor experiențe demonstrative (de exemplu: plasarea în aer a unor cartonașe albe unse cu vaselină și observarea elementelor reținute de acestea);
- observarea efectului poluării asupra unor organisme prin experiențe demonstrative (de exemplu: udarea periodică a unei plante cu suc de lămâie simulând ploile acide);
- identificarea comportamentelor distructive ale omului față de mediu prin jocuri de rol, simulări, chestionare (de exemplu: chestionarea membrilor familiei, a prietenilor asupra felului în care depozitează deșeurile).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Științele vieții	Caracteristici ale lumii vii: - Caracteristici ale viețuitoarelor (nevoi de bază - apă, aer, hrană; creștere; reacții la schimbările mediului; înmulțire) - Reacții ale unei plante la diferite schimbări ale mediului - Reacții ale corpului animal la schimbări ale mediului (temperatura) sau în diferite situații (pericol, mișcare) - Principalele grupe de animale: insecte, pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere – caracteristici generale, exemple de reprezentanți din mediul de viață apropiat. Omul - menținerea stării de sănătate: - Activitate și odihnă.
Științele pământului	Pământul - mediu de viață: - Apa, aerul, solul. Surse de apă - tipuri, utilizări - Resurse naturale - tipuri, folosire responsabilă - Mișcarea apei pe suprafața Pământului - Schimbări ale stării de agregare a apei. Circuitul apei - Fenomene ale naturii: ploaie, ninsoare, vânt, fulger, tunet. Influența omului asupra mediului de viață: - Poluarea apei, a solului, a aerului.
Științele fizicii	Corpuri – proprietăți: - Proprietăți ale corpurilor (formă, culoare, lungime, întindere, masă, volum) - Stări de agregare (solid, lichid, gaz) - identificare în funcție de formă și volum - Proprietățile unor metale. Utilizări - Interacțiuni dintre corpuri (gravitațională, magnetică, electrică, de contact - frecarea) - Magneți. Utilizări ale magneților. Busola. Forțe și efecte: - Efectele diferitelor interacțiuni dintre corpuri (deformare, mișcare) - Mișcare și repaus. Caracteristici ale mișcării (distanță, durată, rapiditate). Tipuri de transformări ale materiei: - Topire, solidificare, vaporizare, condensare.

CLASA A IV-A

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor relații între corpuri în cadrul unor fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor modele pentru observarea relațiilor dintre componentele unui sistem (de exemplu: utilizarea unor planșe, diapozitive, acvarii reprezentând diverse medii de viață pentru observarea relațiilor dintre condițiile oferite de acestea și aspectul viețuitoarelor); - observarea dirijată (pentru elevii nevăzători profesorul realizează descrierea) a unor scheme simple, desene pentru evidențierea relațiilor dintre componentele unui sistem (de exemplu: schema unor lanțuri trofice simple, schema unui circuit electric); - recunoașterea unor caracteristici ale unor corpuri, fenomene, procese pornind de la prezentarea unor scurte texte științifice adaptate vârstei elevilor, a unor povești sau povestiri (de exemplu: descrierea ciclurilor de viață la unele organisme); - observarea unor aspecte dinamice ale realității înconjurătoare sau mai îndepărtate de mediul de viață cunoscut prin vizionarea unor filme sau realizarea unor jocuri de rol (de exemplu: mișcarea planetelor Sistemului Solar); - discutarea unor activități cotidiene în scopul explicării lor prin prisma unor fapte științifice (de exemplu: explicarea activităților ciclice ale oamenilor în funcție de alternanța noapte - zi, de anotimpuri); - observarea unor fenomene și procese prin efectuarea unor experiențe simple (de exemplu: evidențierea plutirii diferitelor corpuri, evidențierea unor proprietăți ale apei în diferite stări de agregare, realizarea unor amestecuri și separarea lor, evidențierea dizolvării unor solide și a influenței temperaturii, demonstrarea transferului de căldură între obiecte, realizarea unor circuite electrice simple, evidențierea unor fenomene optice).
<p>1.2. Utilizarea unor criterii pentru ordonarea și clasificarea unor corpuri, fenomene și procese</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor criterii de ordonare, clasificare în cadrul unor grupe de corpuri, fenomene, procese (de exemplu: diverse caracteristici ale unor viețuitoare în diferite etape de viață, gradul de scufundare în apă al corpurilor, capacitatea materialelor de a conduce căldură sau curent electric, transparența corpurilor); - ordonarea unor corpuri, etape ale unor fenomene/ procese după anumite criterii (de exemplu: ordonarea etapelor ciclului de viață la un organism; ordonarea corpurilor în funcție de gradul de scufundare în apă); - clasificarea unor corpuri, fenomene/ procese (de exemplu: clasificarea materialelor după gradul de conducere a căldurii sau a curentului electric, după transparență); - selectarea unor corpuri/ materiale cu proprietăți potrivite utilizării în scopuri precizate (de exemplu: în gospodărie, în construcții).

2. Investigarea mediului înconjurător folosind instrumente și procedee specifice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Elaborarea unui plan propriu pentru realizarea unei investigații a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea punctului de plecare al investigației proprii/ identificarea unei probleme, prin formularea unor întrebări (de exemplu: „Ce se ascunde în sămânța unei plante?”); - stabilirea etapelor investigației proprii; - identificarea metodelor de lucru (de exemplu: observarea unor semințe puse la

Clasa a IV-a
<p>încolțit);</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea resurselor necesare (de exemplu: 10 semințe de fasole sau alte plante, vase, vată, apă); - implicarea în alegerea modalităților de lucru (individual/ în grup); - asumarea unor roluri și responsabilități în cadrul echipelor (de exemplu: grupe diferite de elevi pot utiliza semințe ale unor plante diferite); - realizarea unor estimări, predicții privind rezultatele investigației proprii (de exemplu: se vor produce/ nu se vor produce transformări ale semințelor, din semințe vor apărea direct plante mature/ care vor trece prin diferite stadii).
<p>2.2. Aplicarea planului propriu propus pentru efectuarea unei investigații a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea de date utile investigației proprii din surse variate (de exemplu: din cărți, filme, internet, experiențe simple) pentru diferite etape; - parcurgerea etapelor de lucru (de exemplu: plasarea semințelor pe vată menținută umedă în vase ținute la căldură și lumină); - realizarea de observații periodice asupra aspectului investigat (de exemplu: observarea îmbibării cu apă a semințelor, a crăpării tegumentului, a apariției noii plante); - realizarea de măsurători periodice asupra aspectului investigat (de exemplu: măsurarea ritmului de creștere al noilor plante, numărarea semințelor care au încolțit și care nu au încolțit); - completarea periodică a unor fișe de observații cu informații despre fenomene și procese din mediul înconjurător (de exemplu: descrierea periodică a modificărilor observate la fiecare sămânță pusă la încolțit și la noile plante formate).
<p>2.3. Reprezentarea grafică a rezultatelor unor observații realizate în cadrul investigației proprii, utilizând tabele, diagrame, formule simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea datelor obținute din investigații în tabele, grafice, diagrame (de exemplu: realizarea de tabele cu modificările observate la semințe în fiecare zi, grafice cu ritmul de creștere zilnică a fiecărei plante, diagrame cu procentul semințelor care au încolțit); - realizarea unor scheme care rezumă unele fenomene și procese din natură (de exemplu: notarea schematică a principalelor etape observate din viața unei plante „sămânță→încolțire→ plantulă (plantă imatură) →plantă→sămânță”); - realizarea unor desene, planșe, colaje, afișe, mulaje, ierbare, care să ilustreze aspecte ale investigației realizate (de exemplu: desenarea, fotografierea diferitelor etape ale încolțirii semințelor).
<p>2.4. Formularea de concluzii pe baza rezultatelor investigației proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea observațiilor esențiale din datele înregistrate (de exemplu: după câte zile au apărut părțile componente ale noii plante, ce s-a întâmplat cu părțile vechi ale seminței); - interpretarea unor date din tabele, grafice, diagrame (de exemplu: părțile componente ale plantei apar pe rând, ritmul de creștere al plantulei este mare, numai o parte din semințe încolțesc); - compararea estimărilor și a predicțiilor inițiale cu rezultatele obținute (de exemplu: compararea estimărilor inițiale cu rezultatele care arată că semințele se transformă, că apar diferite stadii ale unei plante); - formularea de concluzii (de exemplu: din semințe se dezvoltă o nouă plantă, care trece apoi prin diferite etape de viață).
<p>2.5. Prezentarea concluziilor investigației proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebările primite din partea colegilor de clasă; - promovarea rezultatelor investigației proprii cu ajutorul unor mijloace diverse (de

Clasa a IV-a
<p>exemplu: fotografii, desene, afișe, colaje, pliante, broșuri, machete, articole în reviste școlare, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii);</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea rezultatelor și a concluziilor investigațiilor efectuate în cadrul unor activități tematice organizate la nivelul clasei sau al școlii (de exemplu: „Ziua micului cercetător”, „Târgul proiectelor științelor naturii”, „Și eu sunt inventator”).

3. Rezolvarea de probleme din viața cotidiană valorificând achizițiile despre propriul corp și despre mediul înconjurător

Clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea unor modalități obișnuite de menținere a sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor factori de risc asupra propriei sănătăți, pornind de la prezentarea unor texte scurte, vizionarea unor filme, studii de caz (de exemplu: consum de alimente nesănătoase, lipsa mișcării); - extragerea unor informații utile despre alimente prin exerciții de citire a unor etichete ale produselor alimentare (de exemplu: termenul de garanție al unui aliment); - utilizarea unor criterii pentru identificarea unor alimente sănătoase (de exemplu: prospețimea, conținutul, proveniența, modul de depozitare); - realizarea de variante de meniu adaptat vârstei și efortului depus interpretând modele de piramide alimentare; - identificarea unor reguli de igienă prin discuții, simulări (de exemplu: igienă alimentară, necesitatea aerisirii camerei, necesitatea activităților sportive).
<p>3.2. Identificarea unor modalități de protejare a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor deprinderi de utilizare rațională a unor resurse (de exemplu: înscenări cu situații în care un copil nu oprește apa la robinet când periază dinții, nu stinge lumina când părăsește camera); - realizarea unor proiecte ce oferă soluții la diverse probleme din mediul apropiat (de exemplu: îmbunătățirea aspectului unui mediu neospitalier prin decorarea cu tipuri de plante rezistente în acele condiții sau neutralizarea anumitor poluanți prin absorbția lor de către unele plante); - amenajarea și întreținerea spațiului verde al școlii, îngrijirea plantelor/ animalelor din colțul viu al clasei, realizarea și îngrijirea unui acvariu/ terariu, îngrijirea animalelor domestice/ de companie; - selectarea unor materiale și realizarea unor activități casnice în modalități care să protejeze mediul (de exemplu: colectarea selectivă a deșeurilor); - implicarea în acțiuni de protecție a mediului (de exemplu, de igienizare a unui spațiu școlar sau perișcolar după utilizarea acestuia de către copii).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Științele vieții	<p>Cicluri de viață în lumea vie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Părinți și urmași în lumea vie: asemănări și deosebiri -Principalele etape din ciclul de viață al plantelor și al animalelor. <p>Relații dintre viețuitoare și mediul lor de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Adaptări ale viețuitoarelor la condiții de viață din diferite medii (pajiște, pădure, râu, mare, deșert) -Relații de hrănire dintre viețuitoare (lanțuri trofice simple). <p>Omul - menținerea stării de sănătate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Dietă echilibrată, mișcare.
Științele pământului	<p>Pământul în Sistemul Solar:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Planetele Sistemului Solar. Mișcările Pământului -Soarele - sursă de căldură și lumină. Ciclul zi - noapte, anotimpuri. Modificările vremii -Ritmuri cotidiene și anuale ale activităților viețuitoarelor. <p>Mărturii ale vieții din trecut. Fosilele</p> <p>Influența omului asupra mediului de viață:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Dispariția speciilor (vânătoare/ pescuit excesiv). Protejarea mediului.
Științele fizicii	<p>Corpuri – proprietăți:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Plutirea corpurilor în apă -Proprietățile apei. Utilizări ale apei în diferite stări de agregare. <p>Schimbări ale caracteristicilor corpurilor și materialelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Amestecuri și separarea amestecurilor -Dizolvarea. Influența temperaturii asupra procesului de dizolvare -Ardere, ruginire, putrezire, alterare, coacere. <p>Energie - surse și efecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Transferul de căldură între obiecte. Materiale conductoare și izolatoare de căldură. <p>Curent electric. Lumină:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Circuite electrice simple -Surse de lumină. Fenomene comune care implică lumina (umbra, curcubeul, culorile, vizibilitatea corpurilor).

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare în ceea ce privește proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare - învățare - evaluare.

În mod concret, elevii explorează lumea înconjurătoare parcurgând activități de învățare ce trebuie să pornească de la experiența lor de viață. Acestea conduc la sporirea motivației și interesului pentru participarea la activitate, în particular și pentru studiul domeniului, în general.

Activitățile de învățare facilitează formarea și dezvoltarea tipurilor de abilități și capacități subordonate competențelor specifice și generale. Scopul activităților de învățare alese trebuie să mute treptat accentul dinspre simpla cunoaștere a lumii vii către aplicarea în diverse situații a achizițiilor dobândite și către raționamentul necesar rezolvării de probleme noi.

Strategii didactice

Cadrul didactic are ocazia de a aborda o viziune holistică în ceea ce privește predarea științelor, formarea competențelor vizate, precum și a abilităților de investigare științifică.

În elaborarea strategiilor didactice un punct de sprijin poate fi Cadrul de referință pentru științe TIMSS 2011, disponibil în limba engleză la adresa: http://timss.bc.edu/timss2011/downloads/TIMSS2011_Frameworks-Chapter2.pdf.

Studiul mediului înconjurător trebuie să valorifice capacitatea copiilor de a realiza observații, să le stimuleze curiozitatea prin corelarea cu activități cotidiene și probleme practice și să găsească răspunsuri la diverse întrebări prin demers investigațional. Predarea-învățarea științelor trebuie să integreze la un nivel incipient, adecvat vârstei, etapele cercetării științifice: observarea, formularea de întrebări/ probleme, formularea de estimări și predicții, realizarea de observații și măsurători, compararea predicțiilor cu rezultatele obținute din investigație, formularea concluziilor. Derularea, pe parcursul fiecărui semestru a cel puțin unui experiment ce integrează toate aceste etape și prezentarea rezultatelor în cadrul unor zile sau activități speciale este de natură să familiarizeze elevul cu modul de lucru și cu beneficiile unui astfel de demers. El va dobândi aptitudinea de a-și construi singur un plan investigațional, de a folosi și de a mânui instrumente și date științifice pentru atingerea unui scop, de a comunica cu alte persoane în timpul realizării investigației sau ulterior, prezentând rezultatele și concluziile, de a-și asuma roluri în cadrul unor grupuri. Elevul dobândește instrumente și metode capabile să-l ajute să caute răspunsuri la întrebări diverse și să ia decizii fundamentate în privința unor aspecte legate de propria persoană, de mediul înconjurător sau de raportul dintre acestea.

Dorința de cunoaștere specifică vârstei trebuie orientată stimulându-i pe copii să-și pună mereu întrebări referitoare la lumea înconjurătoare și dirijată prin activități de investigare și explorare care să le faciliteze descoperirea mediului de viață apropiat. În acest sens, propunem o serie de experiențe/ experimente ce pot servi ca modele de activități de învățare pentru facilitarea familiarizării prin explorare cu particularitățile mediului de viață și pentru formarea la copii a competenței de a descoperi prin investigație caracteristicile corpurilor, fenomenelor, proceselor din mediul lor de viață și a relațiilor dintre acestea. Activitățile de învățare trebuie să integreze conținuturile științifice la un nivel informațional redus, conform cu capacitatea de înțelegere specifică vârstei și deficienței de vedere. Abordarea prin explorare directă a proprietăților corpurilor, a fenomenelor și proceselor din mediul înconjurător ajută copilul să ia act de prezența acestora, să le perceapă calitățile, să le recunoască și să ajungă pe căi intuitive la explicarea lor.

Experimentele/ experiențele propuse, ca și exemplele de activități de învățare care însoțesc competențele specifice sunt orientative, putând fi adaptate în funcție de

particularitățile elevilor, de resursele avute la dispoziție sau de opțiunile cadrului didactic:

CLASA a III-a	CLASA a IV-a
<p>Științele vieții:</p> <p>1. Cum reacționează o plantă la diferite schimbări de mediu? Se plasează ghivece cu plante asemănătoare în condiții diferite de mediu (lumină/ întuneric, apă/ uscăciune, tipuri diferite de sol), se observă și se compară aspectul acestora după un timp.</p> <p>2. Contribuie plantele la circuitul apei în natură? Se acoperă o plantă cu o pungă de plastic, se observă picături de apă pe pereții pungii. Ce parte a plantei intervine în pierderea apei? Se acoperă o frunză cu vaselină, apoi cu o pungă de plastic. Se acoperă o altă frunză numai cu o pungă. Se compară cantitatea de apă eliminată de cele două frunze.</p> <p>3. Cum pot influența direcția în care crește o plantă? Pe o porțiune a unui răsad de grâu, se acoperă vârful tulpinilor cu hârtie, lăsându-le pe celelalte neacoperite. Dacă sunt expuse la Soare, tulpinile neacoperite se orientează după acesta, spre deosebire de cele acoperite.</p> <p>4. Cum reacționează corpul meu la efort? Se înregistrează pulsul, ritmul respirator înainte și după realizarea unui număr de genoflexiuni. Se fac comparații. Se formulează concluzii referitoare la modificările observate.</p>	<p>Științele vieții:</p> <p>1. Suntem asemănători sau ne deosebim între noi? Se observă tipul anumitor caractere (culoarea ochilor, forma lobului urechilor) la membrii familiei, în albume de fotografii. Se formulează concluzii despre existența asemănărilor și, în același timp, a deosebirilor între părinți și urmași.</p> <p>2. Încolțirea semințelor este influențată de condițiile de mediu? Diferite vase cu boabe de fasole puse la încolțit se păstrează în condiții variate de temperatură, se observă diferențe, se înregistrează, se formulează concluzii. Experimentul se poate repeta schimbând alte condiții de mediu.</p> <p>3. Există legătură între culoarea unui corp și temperatura sa? Se folosesc două cutii de carton vopsite în culori diferite (una - albă, cealaltă - neagră), două termometre. Cutiile sunt poziționate la aceeași sursă de lumină și căldură cu termometrele în ele. După 10 minute se măsoară temperatura. Apoi cutiile sunt puse la umbră și, după alte zece minute, se măsoară din nou temperatura. Vegetația influențează temperatura aerului din jur? Cele două cutii vor fi acoperite apoi cu ramuri înfrunzite („pădurea”) și lăsate la Soare. Se măsoară din nou temperatura în fiecare cutie. Se observă diferențele legate de culorile închise/ deschise, care atrag căldura diferit, precum și de prezența/ absența vegetației din jur.</p>
<p>Științele pământului:</p> <p>5. Există diferențe între o mare și un ocean? Se aduc un vas mic cu apă (marea) și un vas mare cu apă (oceanul). Se observă diferențele de adâncime și mărime dintre cele două bazine. Pentru observarea mișcării apei, printr-un tub se suflă aer pentru a se simula formarea valurilor, iar cu ajutorul unei rigle mișcată prin apă se simulează formarea curenților.</p> <p>6. Apa poate avea mai multe înfățișări? Se aduce un pahar cu apă rece, unul cu apă fierbinte și unul în care se află gheață. Se prezintă stările apei: lichidă, solidă și gazoasă (aburul</p>	<p>Științele pământului:</p> <p>4. Ce mișcări realizează Pământul? Sunt aduse două mingii de dimensiuni diferite. Un copil ține mingea cea mai mare și stă pe loc, reprezentând Soarele. Altul ține mingea mică, reprezentând Pământul și se învârtă ușor atât în jurul Soarelui cât și în jurul "axei sale". Simularea se poate face implicând mai mulți copii care să reprezinte toate planetele sistemului solar.</p> <p>5. De ce există zi și noapte? O lanternă fixată luminează globul pământesc. Se observă o jumătate de glob luminată și o jumătate întunecată. Se rotește globul în spotul luminos, observându-se mișcarea de rotație a Pământului și consecințele ei.</p>

<p>care iese din paharul cu apă fierbinte).</p> <p>7. Unde se duce apa? O batistă se umezește bine cu apă și se lasă la Soare/ pe calorifer. După un timp se usucă. Ce stare avea apa când am udat batista? (lichidă). Ce s-a întâmplat cu acea apă? (s-a transformat în stare gazoasă). Ce a produs transformarea? (sursa de căldură).</p> <p>8. Putem observa circuitul apei în natură? Un pahar de plastic cu apă se acoperă cu o folie de plastic transparent și se lasă la o sursă de căldură. După un timp apar vapori de apă pe folie sub forma unor picături. Dacă paharul este mișcat ușor, picăturile cad înapoi în apă (precipitații lichide).</p> <p>9. Cum ne putem convinge de existența aerului? O lumânare este aprinsă și apoi plasată în fața unei uși care se deschide. Mișcarea flăcării demonstrează prezența aerului.</p> <p>10. Ce este vântul? Cum se mișcă norii? Se pun fragmente de hârtie pe podea în fața unei uși sau în fața unei ferestre (se poate folosi și o aerotermă). Acestea se deschid brusc și produc un curent de aer care mișcă hârtiile. Se face asocierea fragmentelor de hârtie cu norii.</p>	
<p style="text-align: center;">Științele fizicii:</p> <p>11. Cum pot deplasa mai ușor un obiect? Cu ajutorul unui elastic se trage o carte așezată pe o masă. Se pun sub carte patru creioane cilindrice și se repetă operațiunea. Se compară efortul depus în ambele situații. Se identifică astfel o interacțiune de contact – frecarea.</p> <p>12. Ce se opune căderii obiectelor? Se dă drumul de sus concomitent la o hârtie mototolită și la o hârtie întinsă. Se observă traiectoria și timpul în care ajung la sol. Se constată astfel frecarea cu aerul, care depinde de forma obiectului.</p> <p>13. Cum pot apropia un obiect fără să-l ating? Cu o bucată de lână, se freacă un balon umflat, astfel încât acesta se electrizează. Se apropie balonul de bucăți de hârtie, de un jet de apă de la robinet, de fire de păr. Se observă efectul.</p>	<p style="text-align: center;">Științele fizicii:</p> <p>6. Toate corpurile pot pluti? Se scufundă în apă obiecte cu volume identice, dar formate din materiale diferite (de exemplu: polistiren, cărămidă). Se formulează concluzii referitoare la faptul că natura materialului influențează plutirea. Experimentul se poate repeta utilizând două obiecte cu mase identice, dar cu volume diferite.</p> <p>7. Apa se poate amesteca cu orice material? Se realizează amestecuri ale apei cu diferite materiale (de exemplu: nisip). Se încearcă apoi amestecarea apei cu alte materiale (de exemplu: ulei). Materialele amestecate se mai pot separa? Se separă amestecul apă - nisip cu o hârtie de filtru. Se formulează concluzii referitoare la modul de separare a materialelor care s-au putut amesteca.</p> <p>8. Ce este dizolvarea? Se amestecă, în pahare diferite, apă cu sare, apă cu zahăr, apoi se fierb. Se observă apa ca vapori sau</p>

<p>14. Cum pot îndepărta un obiect fără să-l ating? Două baloane electrizate se apropie unul de celălalt și se observă că se resping. Între ele se pune o foaie de hârtie și se observă că hârtia atrage ambele baloane.</p>	<p>picături pe pereții vasului. Se formulează concluzii referitoare la modul de separare în această situație.</p> <p>9. Zahărul se dizolvă mai repede în apa caldă sau în cea rece? Se dizolvă zahăr sau sare folosind apă cu diferite temperaturi. Se formulează concluzii despre rolul temperaturii.</p> <p>10. Cum se pot încălzi sau răci două corpuri? Se plasează un vas cu apă fierbinte într-un vas cu apă rece. Se măsoară temperaturile în cele două vase, periodic, până la egalizarea lor. Se formulează concluzii despre transferul de căldură între corpuri.</p> <p>11. Pot face un bec să lumineze? Se realizează un circuit electric simplu cu o baterie, două fire electrice izolate, un bec.</p> <p>12. Cum pot stinge sau aprinde becul? În circuit se interpun două cleme metalice. Peste cleme se pun, pe rând, diverse obiecte: un cui metalic, o bucată de staniol (becul se aprinde), o scobitoare, un pai de plastic, o baghetă de sticlă (becul nu se aprinde).</p> <p>13. Cum se formează umbra? Se proiectează un spot luminos pe un ecran alb. Între acestea se interpun diferite figuri de carton. Se observă caracteristicile umbrei în funcție de distanța obiectului față de sursa de lumină.</p> <p>14. Cum se formează curcubeul? Se observă efectul trecerii unei raze luminoase printr-o prismă.</p>
---	---

Evaluarea

Deoarece activitățile de învățare trebuie să aibă în vedere formarea competențelor cu toate componentele lor (cognitive, aptitudinale, atitudinale), este necesar ca evaluarea să vizeze, de asemenea, aceleași aspecte, accentuându-și astfel caracterul formativ. Valorificarea rezultatelor evaluării trebuie să se concretizeze nu numai în calificative, ci și în analiza greșelilor realizate de elevi și a cauzelor acestora. De asemenea, este necesar ca demersul de evaluare să se finalizeze cu momente de reflecție asupra rezultatelor obținute și să producă activități remediale, dacă este cazul.

La această disciplină propunem ca activitatea de evaluare să se sprijine pe activități practice, care creează un ambient mai apropiat de viață în comparație cu instrumentele clasice de evaluare.

Procesul de evaluare trebuie să reflecte, în acest sens, predarea și învățarea activă, bazată pe descoperire, prin activități practice și prin diverse experiențe de învățare. Astfel, recomandăm utilizarea unor metode moderne de evaluare precum: autoevaluarea, inter-evaluarea, realizarea de proiecte, portofoliul și investigația. Dintre metodele enumerate, investigația în mod deosebit îl situează pe elev într-un context autentic de învățare și de valorificare a achizițiilor la această disciplină prin modul în care: formulează problema de investigat, realizează estimări și predicții, descrie modul

și metodele de lucru, parcurge etapele de lucru și cooperează cu ceilalți, formulează concluzii și prezintă rezultatele demersului investigativ în cadrul diferitelor activități organizate la nivelul clasei sau al școlii.

Bibliografie

1. Cziker, R, (coord.) (2011), *Cărțile cu imagini tactile-metodă de stimulare și educare a copiilor cu deficiențe de vedere*, Cluj-Napoca: Risoprint;
2. Preda.V, și Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezieică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană;
3. Roco, M. (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Iași Editura Polirom
4. Roșan, A, (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași Editura Polirom
5. Stănică I., Popa M., Popovici D., Rozorea A. , Mușu I., (1997), *Psihopedagogie speciala deficiențe-senzoriale*, București: Editura Pro Humanitate;
***Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 / 02.12.2014
Programa școlară pentru ȘTIINȚE ALE NATURII, Clasele a III a și a IV a.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Nicoleta CRIȘU	Liceul Special „Moldova”, Târgu Frumos, Iași
Cătălina CIOBANU	Liceul Special „Moldova”, Târgu Frumos, Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

FIZICĂ

**Învățământ special
Clasele a VI-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Având în vedere necesitatea asigurării deopotrivă a egalității de șanse, a accesibilității, a educației pentru toți cetățenii, prin dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor cheie și prin formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți, cât și prevederile de la *art. 1 alin. (4)* din *Legea educației naționale nr.1/2011*, prin care „Statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.”, este necesară realizarea de noi documente și instrumente specifice - plan cadru și programe școlare pe discipline - utilizate în unitățile de învățământ care școlarizează elevi cu dizabilități vizuale.

Programa școlară pentru disciplina *Fizică* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a VI-a - a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale din învățământul special gimnazial.

Disciplina *Fizică* este prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat prin *OMEN nr. 3622/27.04.2018*, în aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*, având un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei trei ani școlari.

Programa școlară de *Fizică* pentru clasele a VI-a - a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale este elaborată în acord cu prevederile specifice de politici educaționale care promovează accesul la educație și egalitatea de șanse, pe baza unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe, având ca reper noul curriculum pentru învățământul de masă. Astfel prin prezenta programă școlară se urmărește:

- conceptualizarea și transpunerea competențelor-cheie în curriculum, în abordarea unitară a investigației de tip științific, atât pe parcursul fiecărui an de studiu, cât și pe întreg ciclul gimnazial;
- definirea unui set de competențe generale și specifice care vor fi formate la elevi prin selecția structurată a conținuturilor, dar și prin metodologia didactică folosită, care vizează echilibrul între dimensiunile conceptuală factuală și procedurală ale cunoașterii;
- abordarea interdisciplinară a conceptelor și a metodelor experimentale din fizică, în vederea asigurării transferului achizițiilor în situații nonformale;
- dezvoltarea capacității de rezolvare de probleme/situații problemă a elevului cu dizabilități vizuale, privită nu numai în sensul restrâns de rezolvare algoritmică sau cantitativă a problemelor cât mai ales prin luarea deciziilor în urma derulării demersului investigativ pentru soluționarea unei situații problemă.

Structura programei include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate/dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme/situații problemă specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt dezvoltate prin studiul fizicii în cei trei ani de studiu.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și **exemple de activități de învățare** concrete, variate, cu elemente specifice dizabilității vizuale, care valorifică implicarea activă a elevilor cu dizabilități vizuale și corespund nivelului de dezvoltare și înțelegere al acestora.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor la elevi. Conținuturile propuse permit un demers didactic flexibil, putând fi adaptate la nivelurile de dezvoltare individuală și la nevoile de învățare diferite ale elevilor cu dizabilități vizuale. În selectarea conținuturilor s-a avut în vedere logica internă a articulării conceptuale și procedurale a domeniilor fundamentale ale fizicii precum și gradualitatea complexității acestora.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare la clasele de elevi cu dizabilități vizuale, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei.

Competențe generale

- 1. Investigarea științifică structurată a unor fenomene fizice simple, perceptibile**
- 2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora**
- 3. Interpretarea datelor și informațiilor, obținute din surse diverse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora**
- 4. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii**

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Investigarea științifică structurată a unor fenomene fizice simple, perceptibile**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Explorarea proprietăților și fenomenelor fizice în cadrul unor activități investigative simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - evocarea de cunoștințe cu privire la mărimi fizice, măsurare, instrumente de măsură, unități de măsură, fenomene fizice; - descrierea unor fenomene și proprietăți fizice întâlnite în activitatea cotidiană (de exemplu: mișcarea autoturismelor, topirea, dilatarea etc.) utilizând informațiile obținute în cadrul investigațiilor științifice structurate; - utilizarea instrumentelor de măsură specifice/accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale pentru măsurarea mărimilor fizice: lungime, masă, timp; - realizarea unor investigații structurate simple, pe baza unor proceduri comunicate (de exemplu: măsurarea lungimii, gruparea becurilor în serie și în paralel etc.) și analizarea critică a condițiilor de desfășurare a unei investigații și identificarea potențialelor surse de erori; - identificarea mărimilor fizice care nu pot fi măsurate direct sau a mărimilor fizice care trebuie măsurate pentru a determina valoarea acestora (de exemplu: determinarea suprafeței unui corp cu formă regulată, a volumului unui cub etc).
<p>1.2. Folosirea unor metode de înregistrare și reprezentare a datelor obținute în cadrul unor activități investigative simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea valorilor mărimilor fizice măsurate cu ajutorul instrumentelor de măsură specifice/accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale (de exemplu: lungimi, volume, mase etc); - consemnarea sistematică a datelor calitative obținute în cadrul unor activități investigative cu privire la derularea unor fenomene fizice (de exemplu: topire, vaporizare, condensare, manifestarea inerției corpurilor etc); - consemnarea informațiilor cantitative preluate din surse publice, în scopul studierii acestora (de exemplu: temperaturi zilnice, temperaturi medii etc); - extragerea din diverse surse a valorilor densității unor substanțe cunoscute și consemnarea acestora în fișele de lucru cu scopul prelucrării lor; - elaborarea unei fișe simple pentru consemnarea valorilor obținute prin măsurare indirectă a unei mărimi (de exemplu: volumul unui cub, a unui paralelipiped, etc.) în care să fie incluse valorile medii și calculul erorilor; - extragerea din surse digitale (de exemplu: internet, softuri educaționale) a unor informații cu privire la unele fenomene fizice din natură, în scopul studierii acestora (de exemplu: formarea fulgerelor, formarea fulgilor de zăpadă, formarea norilor, topirea gheții, etc); - înregistrarea, pe suport digital, a unor fenomene fizice din natură, în scopul studierii acestora (de exemplu: căderea corpurilor, evaporarea apei, etc).
<p>1.3. Formularea unor concluzii simple pe baza datelor obținute în cadrul investigațiilor științifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea rezultatelor măsurărilor efectuate, stabilirea valorilor minime și/sau maxime, constatarea înregistrării unor valori constante a unei mărimi fizice precum și valoarea constantă a unui raport; - determinarea valorilor unor mărimi fizice (suprafețe, volume, densități etc.) pe baza măsurărilor realizate și a efectuării unor calcule; - descrierea mișcării unui mobil pe baza analizei graficului mișcării acestuia (grafic mărit sau în format Braille);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea evoluției unei mărimi fizice în cadrul unui fenomen (de exemplu: temperatura în timpul fierberii, temperatura de-a lungul unui an sau a unei zile, lungimea unei bare în timpul încălzirii acesteia etc.) utilizând informațiile obținute în cadrul investigațiilor științifice structurate; - comunicarea unor date și a concluziilor parțiale ale investigațiilor (de exemplu: electrizare, mișcarea corpurilor, etc); - generalizarea și comunicarea rezultatelor investigațiilor (de exemplu: relația de calcul a vitezei, relația de calcul a densității etc).

2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea în natură și în aplicații tehnice uzuale a fenomenelor fizice studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea corpurilor, proprietăților fizice, substanțelor, unităților de măsură, instrumentelor de măsură, fenomenelor fizice din natură și din procese tehnologice; - recunoașterea și descrierea experiențelor și întâmplărilor personale privind fenomenele fizice din natură și din funcționarea unor aparate și dispozitive simple întâlnite în activitatea cotidiană; - exemplificarea unor situații din viața de zi cu zi în care se identifică anumite proprietăți ale corpurilor sau se produc fenomene studiate (de exemplu: inerția corpurilor, diverse tipuri de mișcare etc); - identificarea cuvintelor cheie dintr-un text științific; - recunoașterea particularităților și detaliilor necesare studierii unui fenomen fizic (mărimi fizice, unități de măsură, instrumente de măsură etc).
<p>2.2. Descrierea calitativă a unor fenomene fizice simple identificate în natură și în aplicații tehnice uzuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea relațiilor de tip cauză-efect în cazul unor fenomene fizice precum mișcarea accelerată sau încetinită, încălzirea unui corp; - prezentarea relației de proporționalitate/dependență identificate între fenomenele fizice studiate/mărimile fizice analizate pentru același fenomen fizic, pe baza unor informații date, precum și pe baza formulelor aferente acestora ; - explicarea din punct de vedere fizic a unor noțiuni studiate la alte discipline (geografie, biologie); - scrierea unor repere istorice în apariția și evoluția unor termeni, explicații, teorii asupra unor fenomene fizice discutate.
<p>2.3. Respectarea regulilor stabilite pentru protecția propriei persoane, a celorlalți și a mediului în timpul utilizării diferitelor instrumente, aparate, dispozitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor de protecție personală în lucrările experimentale desfășurate în cadrul activităților investigative; - identificarea riscurilor de scurtcircuit și/sau de electrocutare în anumite situații; - evocarea unor măsuri de siguranță împotriva electrocutării din cauze naturale/artificiale; - identificarea componentelor electrice simple care trebuie colectate și reciclate diferențiat de alte deșeuri.

3. Interpretarea datelor și informațiilor, obținute din surse diverse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VI-a
<p>3.1. Extragerea de date și informații științifice relevante ca urmare a implicării în activități investigative</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor relevante pentru rezolvarea unei probleme/situații problemă; - identificarea datelor relevante care descriu un fenomen; - identificarea întrebării investigative pentru analiza unei situații reale (de exemplu: contracția șinelor de cale ferată iarna, dilatarea unei foi de tablă, funcționarea unei instalații pentru pomul de iarnă etc); - utilizarea instrumentelor de măsură specifice și/sau accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale pentru obținerea datelor experimentale; - organizarea datelor într-o formă adecvată îndeplinirii sarcinii de lucru.
<p>3.2. Organizarea datelor experimentale în diferite forme simple de prezentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - deprinderea unui mod sistematic și riguros de urmărire a etapelor unui experiment fizic, de măsurare și înregistrare a datelor; - utilizarea simbolurilor/convențiilor matematice adecvate pentru înregistrarea unor seturi de măsurători asupra unor mărimi fizice: arii, volume, temperaturi etc; - elaborarea unor prezentări ale fenomenelor investigate, în diverse forme: prezentări (media, digitale), referatul lucrării experimentale; - prezentarea structurată sub forma unor referate a aprecierilor privind condițiile de realizare a unui experiment și a rezultatelor acestuia; - utilizarea unor mijloace auxiliare în realizarea referatelor de laborator (calculator, cititoare de ecran, imprimante braille, mașini de scris braille, etc).
<p>3.3. Formularea unor concluzii simple cu privire la datele obținute și la evoluția propriei experiențe de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea estimărilor și a predicțiilor inițiale cu rezultatele obținute; - verificarea validității datelor obținute experimental în raport cu fenomenul real; - evocarea unor concluzii cu privire la rezultatele obținute în urma demersului investigativ folosind terminologia specifică fizicii; - reflectarea asupra experienței proprii de învățare; - chestionarea colegilor/profesorului pentru clarificarea eventualelor neînțelegeri cu privire la fenomenele studiate; - formularea răspunsurilor la întrebări simple adresate de profesor, de tipul: „Ce am făcut?”, „Ce am observat?”, „Ce a fost greu?”, „Ce a fost ușor?”, „De ce?”, „Ce am învățat?”, „Unde putem aplica ceea ce am învățat” etc.

4. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii

Clasa a VI-a
<p>4.1. Utilizarea unor mărimi fizice și a unor principii, teoreme, legi, modele fizice pentru a răspunde la întrebări/probleme care necesită cunoaștere factuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea mărimilor fizice și/sau a fenomenelor fizice implicate în situații problemă; - identificarea întrebării care a declanșat conflictul cognitiv; - utilizarea datelor înregistrate pentru formularea de soluții (identificarea poziției unui mobil la un anumit moment, identificarea temperaturii la o anumită oră etc); - calcularea valorilor unor mărimi fizice, utilizând date cunoscute și legi învățate anterior (densitate, viteză etc); - recunoașterea condițiilor de modificare a evoluției unui fenomen (evoluția temperaturii la altă latitudine sau altitudine etc);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none">
- compararea valorilor determinate experimental cu valorile teoretice/oficiale (densitatea unui corp omogen confecționat dintr-o substanță cunoscută, obținută pe cale experimentală, cu densitatea substanței respective extrasă dintr-un tabel de valori) și analizarea cauzelor diferențelor dintre acestea.
<p>4.2. Folosirea unor modele simple în rezolvarea de probleme simple / situații problemă experimentale</p> <ul style="list-style-type: none">
- identificarea mărimilor fizice care descriu fenomene fizice identificate în viața de zi cu zi (de exemplu: mișcarea corpurilor, încălzire, dilatarea/contractia corpurilor etc);
- rezolvarea de probleme simple prin care poate fi prezisă derularea unor fenomene fizice, evoluția unor sisteme etc. (de exemplu: calcularea distanței parcurse de un corp etc);
- reformularea unor enunțuri folosind propriile cuvinte;
- efectuarea de transformări de unități de măsură în SI, pe baza relațiilor dintre multipli și submultipli;
- utilizarea simbolurilor mărimilor fizice studiate și a formulelor aferente;
- extragerea informațiilor cu privire la un fenomen fizic dintr-un text științific (de exemplu: cu privire la fenomenele optice din natură etc).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Introducere în studiul fizicii	Ce este fizica? Protecția propriei persoane în timpul efectuării experimentelor în laborator
Concepte de bază în fizică	Mărimi fizice Fenomen fizic. Mărimi fizice, unități de măsură, multiplii și submultiplii unităților de măsură Determinarea valorii unei mărimi fizice Măsurarea directă a lungimii, volumului și a intervalului de timp Erori de măsurare, surse de erori, înregistrarea datelor, calcularea valorii medii și a erorii absolute medii, scrierea rezultatului măsurării unei mărimi fizice Determinarea indirectă a ariei și a volumului
Fenomene mecanice	Mișcare și Repaus Corp. Mobil. Reper. Sistem de referință Mișcare și repaus. Traietorie Distanța parcursă. Durata mișcării Viteza medie. Unități de măsură. Caracteristicile vitezei (direcție, sens) Mișcarea rectilinie uniformă Punerea în mișcare și oprirea unui corp. Accelerația medie; unitate de măsură. Inerția Inerția, proprietate generală a corpurilor Masa, măsură a inerției. Unități de măsură. Măsurarea directă a masei corpurilor – cântărirea Densitatea corpurilor, unitate de măsură. Determinarea densității Interacțiunea Interacțiunea, efectele interacțiunii Forța, măsură a interacțiunii. Unitate de măsură. Exemple de forțe (greutatea, forța de frecare, forța elastică). Măsurarea forțelor, dinamometrul Relația dintre masă și greutate
Fenomene termice	Stare termică. Temperatură Stare termică, echilibru termic, temperatura. Contact termic. Măsurarea temperaturii. Scări de temperatură. Unitate de măsură Modificarea stării termice. Încălzire, răcire (transmiterea căldurii) Efecte ale schimbării stării termice Dilatare/ contracție. Transformări de stare de agregare Aplicații (anomalia termică a apei, circuitul apei în natură)

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Fenomene electrice și magnetice	<p>Magneți, interacțiuni între magneți, poli magnetici Magnetismul terestru. Busola Structura atomică a substanței. Sarcină electrică. Fenomenul de electrizare (experimental) Fulgerul. Curent electric Generatoare, consumatori, circuite electrice Conductoare și izolatoare electrice Circuitul electric simplu. Elemente de circuit, simboluri Gruparea becurilor în serie și paralel Norme de protecție împotriva electrocutării (din cauze naturale - fulgerul, trăsnetul; din cauze artificiale - surse de tensiune)</p>
Fenomene optice	<p>Lumina: surse de lumină, corpuri transparente, translucide, opace Propagarea rectilinie a luminii. Viteza luminii. Umbra. Devierea fasciculelor de lumină: reflexia și refracția (experimental, descriere calitativă)</p>

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Investigarea științifică structurată a unor fenomene fizice simple, perceptibile**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Explorarea proprietăților și fenomenelor fizice în cadrul unor investigații simple proiectate dirijat</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea din surse bibliografice recomandate și/sau din surse media recomandate, a unor fenomene fizice din cotidian, dispozitive mecanice, mecanisme simple, în scopul studierii acestora în cadru organizat; - analiza efectelor unor fenomene fizice, precum și ale unor efecte ale interacțiunii dintre corpuri; - identificarea etapelor, mijloacelor și metodelor de derulare a investigației și utilizarea instrumentelor de măsură adecvate pentru măsurarea mărimilor fizice; - selectarea unei proceduri în acord cu criteriile date și aplicarea acestora în cadrul investigației; - analiza unor situații problemă propuse (de exemplu: selectarea corpurilor care compun un sistem și reliefarea interacțiunilor dintre ele).
<p>1.2. Utilizarea unor metode simple de înregistrare, de organizare și prelucrare a datelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea unei fișe pentru colectarea datelor experimentale (de exemplu: pentru notarea alungirilor unui resort în funcție de mărimea forței deformatoare, etc); - anticiparea surselor de erori datorate metodei de măsurare și propunerea soluțiilor pentru diminuarea erorilor de măsurare; - compararea rezultatelor obținute cu cele obținute de alți colegi și identificarea eventualelor neconcordanțe; - analiza eventualelor neconcordanțe între rezultatele obținute și eliminarea datelor incorecte; - organizarea datelor colectate experimental pentru formularea concluziilor.
<p>1.3. Formularea unor concluzii argumentate pe baza dovezilor obținute în investigația științifică</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea dovezilor experimentale pentru formularea concluziilor; - identificarea relațiilor cauză-efect, comparând interacțiuni de același tip; - comunicarea concluziilor parțiale ale investigațiilor (de exemplu: dependența constantei de elasticitate a unui resort de lungimea inițială/material/ secțiune; dependența forței de frecare de natura suprafețelor aflate în contact/forța de apăsare normală pe plan; dependența forței arhimedice de densitatea fluidului/volumul de fluid dezlucuit; dependența presiunii de natura lichidului și de adâncime etc); - calcularea produsului dintre modulul forței și lungimea brațului forței pentru seturi de date înregistrate în timpul investigației științifice; - generalizarea și comunicarea rezultatelor (de exemplu: legile frecării, condiții de echilibru de translație și de rotație, legea conservării energiei, legea lui Arhimede etc); - realizarea de conexiuni între mărimi fizice (de exemplu: identificarea regulilor de compunere a forțelor concurente; identificarea unor pârghii în activitatea curentă și în corpul omenesc; momentul forței și lucrul mecanic etc); - sintetizarea informațiilor și formularea răspunsului la întrebarea de investigat.

2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VII-a
<p>2.1. Încadrarea în clasele de fenomene fizice studiate a fenomenelor fizice simple identificate în natură și în diferite aplicații tehnice</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea fenomenelor fizice din natură și tehnologie, după criteriile date; - identificarea fenomenelor mecanice studiate în natură/în unele aparate și dispozitive simple; - descrierea fenomenelor mecanice din natură/aparate și dispozitive simple din tehnologie; - recunoașterea părților componente ale unor aparate și dispozitive simple din tehnologie; - identificarea cauzelor și efectelor unor interacțiuni.
<p>2.2. Explicarea calitativă și cantitativă, utilizând limbajul științific adecvat, a unor fenomene fizice simple identificate în natură și în diferite aplicații tehnice</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea mărimilor fizice scalare și vectoriale; - identificarea legilor și principiilor din mecanică și a modului de aplicare a acestora în realizarea și funcționarea unor aparate și dispozitive simple; - descrierea fenomenelor pe baza unor legi și principii fizice (de exemplu: principiul inerției, principiul fundamental al dinamicii, principiul acțiunii și reacțiunii, legea lui Pascal, legea lui Arhimede etc); - explicarea semnificației fizice a mărimilor fizice dintr-o expresie matematică; - sesizarea legăturii calitative și cantitative dintre elementele și detaliile unui fenomen fizic (mărimi fizice, unități de măsură, instrumente de măsură, proprietăți fizice); - expunerea verbală și scrisă a propriilor păreri și atitudini asupra unor teme discutate; - explicarea din punct de vedere fizic a noțiunilor studiate la alte discipline (geografie, biologie, chimie); - identificarea reperelor istorice în apariția și evoluția unor termeni, explicații, teorii asupra unor fenomene fizice discutate.
<p>2.3. Identificarea independentă a riscurilor pentru propria persoană, pentru ceilalți și pentru mediu asociate utilizării diferitelor instrumente, aparate, dispozitive</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor de protecție personală în cadrul lucrărilor experimentale; - identificarea avantajelor utilizării energiei mecanice regenerabile (eoliene, gravitaționale) în centralele electrice, comparativ cu alte surse de energie;

3. Interpretarea datelor și informațiilor, obținute din surse diverse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VII-a
<p>3.1. Extragerea de date și informații științifice relevante din surse diverse recomandate</p> <ul style="list-style-type: none"> - structurarea în ipoteză și concluzie a datelor extrase dintr-un text - problemă sau descriere a unei situații problemă - utilizarea unor date relevante pentru stabilirea condițiilor de realizare ale unor stări de echilibru; - identificarea cauzelor și efectelor unor interacțiuni sau a comportamentului unor sisteme fizice în diverse condiții de exploatare (scripeți, pârgii, plane înclinate).
<p>3.2. Organizarea datelor experimentale/științifice în forme simple de prezentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea sistematică a etapelor unui experiment fizic, de măsurare și înregistrare a datelor;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - analizarea critică a rezultatelor rezolvării unei probleme teoretice și/sau experimentale; - folosirea referatului de tip științific în aprecierea condițiilor de realizare a unui experiment și a rezultatelor acestuia; - utilizarea unor mijloace auxiliare în realizarea referatelor de laborator (calculator, cititoare de ecran, imprimante braille, mașini de scris braille, etc.).
<p>3.3. Evaluarea critică a datelor obținute și a evoluției proprii experiențe de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - verificarea corectitudinii relațiilor prin analiză dimensională; - completarea unei grile criteriale de autoevaluare la finalul realizării unei sarcini - identificarea factorilor care influențează pozitiv/negativ procesul de învățare; - utilizarea unor instrumente simple pentru a reflecta asupra procesului de învățare propriu (eseu de 5 min).

4. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii

Clasa a VII-a
<p>4.1. Utilizarea unor mărimi și a unor principii, teoreme, legi, modele fizice pentru a răspunde la întrebări/probleme de aplicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea mărimilor fizice/fenomenelor în diferite contexte (forțe ce acționează asupra unui corp/sistem, a factorilor care influențează evoluția unui fenomen etc.) și stabilirea unei strategii de abordare a situației problemă propuse; - dezbaterea întrebării ce a provocat conflictul cognitiv, citirea dovezilor și dezvoltarea argumentației logice pentru prezentarea conceptelor; - explorarea factorilor de care depinde evoluția unui fenomen; - analizarea variabilelor pentru evaluarea modului de abordare a problemei practice/teoretice identificate; - interpretarea rezultatelor obținute și dezvoltarea unui model fizic, care poate fi aplicat și în alte contexte.
<p>4.2. Folosirea unor modele simple în rezolvarea de probleme/situații problemă experimentale/ teoretice</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea algoritmilor de rezolvare a unor probleme cu mai mulți pași referitoare la: compunerea forțelor, principiul acțiunii și al reacțiunii, aplicarea condițiilor de echilibru al unor corpuri, lucrul mecanic și puterea etc; - descrierea corelată a cauzei și a efectului unui fenomen fizic, pornind de la rezultatele unor investigații; - efectuarea de transformări de unități de măsură în SI, pe baza relațiilor dintre multipli și submultipli; - utilizarea simbolurilor mărimilor fizice studiate și a relațiilor matematice de legătură dintre acestea; - exersarea, individuală sau în echipă, a unor metode de măsurare a mărimilor fizice studiate; - extragerea dintr-un grafic mărit sau realizat în braille a informațiilor relevante pentru descrierea și interpretarea fenomenelor fizice studiate; - reprezentarea grafică a forțelor ce acționează asupra unui sistem mecanic utilizând instrumente specifice și/sau accesibilizate cu care lucrează elevii cu dizabilități vizuale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Concepte și modele matematice de studiu în fizică</p>	<p>Mărimi și fenomene fizice Mărimi și fenomene fizice studiate Etapile realizării unui experiment Mărimi fizice scalare și vectoriale Mărimi fizice scalare – identificare (de exemplu: timpul, masa, volumul, densitatea, temperatura) Mărimi fizice vectoriale – identificare (de exemplu: viteza accelerația forța)</p>
<p>Fenomene mecanice Interacțiuni</p>	<p>Interacțiunea și efectele interacțiunii Interacțiunea. Efectele interacțiunii (static, dinamic). Interacțiuni prin contact și prin influență Forța - măsură a interacțiunii. Forțe de contact și de acțiune la distanță Exemple de forțe: greutatea, forța de apăsare normală, forța de frecare, tensiunea în fir, forța elastică Principiul inerției Principiul acțiunii și reacțiunii Măsurarea forțelor. Dinamometrul Mișcarea unui corp sub acțiunea mai multor forțe Compunerea forțelor. Regula paralelogramului Mișcarea unui corp pe plan înclinat. Descompunerea unei forțe după două direcții reciproc perpendiculare</p>
<p>Fenomene mecanice Lucru mecanic Energie</p>	<p>Lucrul mecanic și energie Lucru mecanic efectuat de forțe constante. Unitate de măsură Puterea mecanică. Unități de măsură ale puterii. Randamentul Energia cinetică Energia potențială gravitațională Energia mecanică. Conservarea energiei mecanice</p>
<p>Fenomene mecanice Echilibrul corpurilor</p>	<p>Mișcarea de translație și mișcarea de rotație a corpurilor nedeformabile Echilibrul de translație Momentul forței. Unitate de măsură. Echilibrul de rotație Pârghia (tratate interdisciplinară – pârghii în sistemul locomotor) Scripetele Centrul de greutate Echilibrul corpurilor și energia potențială</p>
<p>Fenomene mecanice Statica fluidelor</p>	<p>Presiunea Presiunea Presiunea hidrostatică Presiunea atmosferică (abordare interdisciplinară – geografie) Legea lui Pascal. Aplicații Legea lui Arhimede. Aplicații</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Fenomene mecanice Unde mecanice - Sunetul	Unde mecanice (abordare interdisciplinară - Geografie: unde seismice, valuri) Producerea și percepția sunetelor (abordare interdisciplinară – Biologie – sistemul auditiv) Propagarea sunetelor. Ecoul Caracteristici ale sunetului (abordare calitativă interdisciplinară - Muzică)

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Investigarea științifică structurată a unor fenomene fizice simple, perceptibile

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Explorarea proprietăților și fenomenelor fizice în cadrul unor investigații științifice structurate diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - examinarea în contextul investigației științifice a diferitelor fenomene fizice: transformări de stare de agregare, interacțiunea dintre corpuri electrizate, efectele curentului electric, interacțiunea dintre un electromagnet și diferite substanțe, etc; - identificarea proprietăților și fenomenelor fizice în domeniul tehnic – tehnologic prin documentare din surse diverse; - stabilirea experimentală a corelațiilor de tip cauzal între diverse procese naturale sau tehnologice, precum și între mărimile fizice implicate în acestea.
<p>1.2. Folosirea unor metode și instrumente pentru înregistrarea, organizarea și prelucrarea datelor experimentale și teoretice</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea de mijloace moderne pentru măsurarea parametrilor fizici în cadrul derulării experimentelor; - proiectarea unei fișe pentru colectarea datelor experimentale (de exemplu: pentru notarea valorilor intensității și tensiunii măsurate, etc); - utilizarea mijloacelor TIC pentru înregistrarea, prelucrarea și prezentarea datelor culese din experimente proprii sau din informații preluate din diferite surse.
<p>1.3. Sintetizarea dovezilor obținute din investigații științifice în vederea susținerii cu argumente a unei explicații/generalizări</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor particularități ale fenomenelor fizice, prin măsurători directe și prelucrări ale datelor experimentale; - formularea enunțurilor unor legi/teoreme pe baza analizei experimentale a unei situații problemă (de exemplu: evidențierea legilor circuitelor electrice, etc).

2. Explicarea științifică a unor fenomene fizice simple și a unor aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Încadrarea în clasele de fenomene fizice studiate a fenomenelor fizice complexe identificate în natură și în diferite aplicații tehnice</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea diferitelor fenomene fizice, instrumente și mărimi fizice din domeniile studiate; - identificarea fenomenelor fizice în natură și în funcționarea unor aparate și dispozitive simple; - descrierea fenomenelor fizice din natură și a unor aparate și dispozitive simple din tehnologie; - analizarea individuală sau în grup a unor sisteme termice, electrice etc.
<p>2.2. Explicarea de tip cauză - efect, utilizând un limbaj științific adecvat, a unor fenomene fizice identificate în natură și în diferite aplicații tehnice</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea argumentată a relației de interdependență dintre mărimile fizice care apar într-o expresie matematică; - susținerea argumentată verbal și/sau în scris a propriilor păreri și atitudini asupra unor teme discutate;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - explicarea din punct de vedere fizic a unor noțiuni/ fenomene studiate la alte discipline (de exemplu: geografie – diferența dintre climatul continental și cel temperat oceanic, cauze ale poluării; biologie – comparații între bilanțul energetic al proceselor fiziologice la diferite specii de animale; chimie – metode folosite industrial pentru acoperirea unor suprafețe prin electroliză etc); - identificarea reperelor istorice în apariția și în evoluția unor termeni, explicații, teorii asupra unor fenomene fizice discutate; - descrierea fenomenelor pe baza unor legi și principii fizice (legea lui Ohm, legea lui Joule etc).
<p>2.3. Prevenirea unor posibile efecte negative asupra oamenilor și/sau asupra mediului înconjurător ca urmare a producerii unor fenomene fizice și/sau a utilizării acestora în aplicații din tehnică</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea regulilor de protecție personală și a celorlalți în timpul efectuării lucrărilor experimentale; - stabilirea avantajelor economiei de energie consumată în diverse activități casnice sau economice, atât pentru consumatori, cât și pentru mediu.

3. Interpretarea datelor și informațiilor, obținute din surse diverse, privind fenomene fizice simple și aplicații tehnice ale acestora

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Extragerea de date științifice relevante din diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea surselor bibliografice/webografie recomandată sau identificate independent pentru interpretarea unor informații științifice; - construirea enunțului unei probleme de investigat prin selecția datelor relevante din prezentarea unei probleme sau a unei situații problemă; - extragerea datelor prelucrabile din informații de tip documentar privind sursele de energie, transformări energetice, interacțiuni la distanță; - realizarea unor acțiuni de documentare privind teme cu caracter intra- și interdisciplinar.
<p>3.2. Organizarea datelor experimentale, științifice în diferite forme de prezentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea de modele explicative pentru sisteme întâlnite în mediu înconjurător, folosind teorii din fizică (comportarea apei în natură, încălzirea atmosferei, etc); - analiza critică a rezultatelor rezolvării unei probleme teoretice și/sau experimentale; - folosirea referatului de tip științific în aprecierea privind condițiile de realizare ale unui experiment și a rezultatelor acestuia.
<p>3.3. Evaluarea critică autonomă a datelor obținute și a evoluției proprii experiențe de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - predicția evoluției unor sisteme simple pe baza datelor experimentale; - utilizarea instrumentelor de reflecție asupra propriei învățări, adaptate situației de învățare (jurnalul cu dublă intrare, teste de autoevaluare etc); - stabilirea de obiective ale învățării proprii și de indicatori de rezultat pentru aceste obiective; - identificarea unor situații de învățare preferate/stil de învățare propriu.

4. Rezolvarea de probleme/situații problemă prin metode specifice fizicii

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Utilizarea unor mărimi și a unor principii, teoreme, legi, modele fizice pentru a răspunde argumentat la probleme/situații-problemă de aplicare și/sau de raționament</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea, realizarea și interpretarea rezultatelor în cadrul temelor/problemelor experimentale realizate direct la școală, dar și acasă;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - transferarea cunoștințelor din studiul fenomenelor fizice la investigarea și interpretarea științifică a unor fenomene naturale sau procese tehnologice: regimul termic la țărmul mării, topirea calotelor glaciale, fenomene electrice atmosferice, captarea și folosirea energiei solare cu mijloace optice etc.
<p>4.2. Folosirea unor modele simple din diferite domenii ale fizicii în rezolvarea de probleme/situații problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea achizițiilor dobândite în rezolvarea de probleme cu mai mulți pași, referitoare la: transformări de stare de agregare, transmiterea căldurii, curentul electric, etc; - propunerea argumentată a unor modele simple explicative privind desfășurarea unor fenomene fizice (de exemplu: explicarea evaporării, producerii curentului electric etc); - efectuarea de transformări de unități de măsură în SI pe baza relațiilor dintre multiplii și submultiplii; - utilizarea simbolurilor mărimilor fizice studiate și a expresiilor matematice aferente acestora.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Fenomene termice	<p>Fenomene termice Mișcarea browniană (experimental). Agitația termică. Difuzia. Stare de încălzire. Echilibru termic. Temperatura empirică. Căldura, mărime de proces. Transmiterea căldurii (prin conducție, convecție, radiație) Coeficienți calorici. Calorimetrie. Stări de agregare, caracteristici.</p>
Fenomene electrice și magnetice	<p>Electrostatica Electrizarea, sarcina electrică. Interacțiunea dintre corpurile electrizate. Legea lui Coulomb (identificarea experimentală a mărimilor care influențează forța electrică)</p> <p>Electrocinetica Circuite electrice. Componentele unui circuit. Generatoare electrice. Tensiunea electrică. Intensitatea curentului electric. Instrumente de măsură - ampermetru, voltmetru, ohmmetrul, wattmetrul, multimetrul Tensiunea electromotoare Rezistență electrică Legea lui Ohm pentru o porțiune de circuit Legea lui Ohm pentru întregul circuit Gruparea rezistoarelor Gruparea generatoarelor identice (studiu experimental) Energia și puterea electrică. Legea lui Joule.</p> <p>Efectul magnetic al curentului electric Studiul experimental (calitativ) al efectului magnetic. Electromagneți</p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>Forța exercitată de un electromagnet în funcție de intensitatea curentului (mărime și sens, parametri constructivi ai bobinei: secțiune, număr de spire, tipul miezului). Aplicații</p>
Fenomene optice	<p>Introducere Surse de lumină Propagarea luminii în diverse medii (absorbție, dispersie, culoarea corpurilor etc.) Raze de lumină/fascicul de lumină Principiile propagării luminii Reflexia Reflexia luminii Legile reflexiei Oglinzi plane Refracția Indicele de refracție Refracția luminii – evidențierea experimentală a fenomenului Reflexia totală Aplicații practice: fibra optică, prisma cu reflexie totală Lentile subțiri Identificarea experimentală a tipurilor de lentile (convergente, divergente) Caracteristicile fizice ale lentilelor subțiri, focar, poziție imagine Construcția geometrică a imaginilor prin lentile subțiri Instrumente optice Ochiul, lupa, ochelarii</p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice oferă sprijin pentru realizarea demersurilor didactice, la clasele de elevi cu dizabilități vizuale, referitoare la: desfășurarea proceselor formative de predare-învățare-evaluare; organizarea activităților de învățare; construirea și utilizarea strategiilor didactice centrate pe formarea/dezvoltarea competențelor; alegerea și utilizarea metodelor de învățământ; asigurarea unui mediu de învățare stimulat, care să promoveze învățarea activă, atitudinea pozitivă și responsabilă; selectarea și valorificarea resurselor materiale specifice și/sau accesibilizate necesare; manifestarea flexibilității în gândire și a creativității cadrului didactic.

Pentru eficientizarea demersului didactic un rol important îl are stabilirea strategiei didactice, adică optimizarea relației între activitatea de predare, în ansamblu ei, și mecanismele psihologice ale învățării la elev, cu specificitatea ce decurge din individualizare. Pentru funcționarea acestui ansamblu și pentru un demers didactic eficient, profesorul trebuie să țină seama de specificul dizabilității vizuale și de competențele ce urmează a fi formate la elevii cu care lucrează, competențe specificate în prezenta programa școlară.

În viața de zi cu zi elevul cu dizabilități vizuale se confruntă cu situații problemă a căror rezolvare nu presupune doar simpla găsire a unei soluții, ci derularea unui demers investigativ de identificare a soluției optime și durabile. Învățarea fizicii printr-o abordare investigativă îi ajută pe elevii cu dizabilități vizuale să cunoască modul de abordare/rezolvare a situațiilor problemă întâlnite în viața cotidiană și să își formeze/dezvolte competențele necesare pentru a face investigații științifice.

Programa școlară de Fizică pentru clasele a VI-a - a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale propune, prin formularea primei competențe generale, proiectarea și aplicarea strategiilor didactice care permit crearea mediului de învățare specific investigației.

Astfel profesorul adresează elevilor o întrebare științifică care va fi investigată prin activitățile de învățare care urmează. Profesorul dă apoi elevilor cu care lucrează date/dovezi care să le permită formularea explicațiilor care răspund întrebării științifice ridicate și sunt ghidați de acesta în modul de a analiza dovezile. De asemenea elevii primesc de la profesor o modalitate de formulare a răspunsului și modalitatea de evaluare a acestuia. Elevii sunt îndrumați de profesor spre resurse alternative pentru a forma legături la cunoștințele științifice și primesc toate indicațiile despre modul în care trebuie comunicate, prezentate și justificate explicațiile. Profesorul asigură elevilor timpul necesar pentru a analiza procesul de investigare și pentru învățare.

Activitățile de învățare concepute a fi utilizate într-o investigare științifică structurată uzează deseori de întrebări stucturate și de experimente.

Experimentele îi ajută pe elevii cu dizabilități de vedere să înțeleagă noile concepte de fizică. De asemenea experimentul joacă un rol esențial având în vedere orientarea către formarea/dezvoltarea competențelor de investigare științifică.

În arhitectura lecției/unității de învățare se recomandă integrarea tipului de experiment adecvat situațiilor de învățare proiectate în vederea formării/dezvoltării competențelor specifice la elevii cu dizabilități vizuale. Experimentul poate avea rolul creării conflictului cognitiv, a cărui rezolvare să reprezinte contextul desfășurării lecției sau să fie folosit pentru dezvoltarea abilității elevului cu dizabilități vizuale în a derula proceduri specifice sau ca pretext pentru rezolvarea unei probleme etc. Profesorul are libertatea de a alege modalitatea de integrare a experimentului în lecția de fizică în scopul asigurării cadrului optim de formare/dezvoltare a competențelor precum și de creștere a atractivității fizicii.

Efectuarea experimentului are rolul dezvoltării unor atitudini favorabile demersului învățării în general, creșterea atractivității și a motivației intrinseci a învățării, dezvoltarea competențelor specifice demersului investigativ de tip științific, dezvoltarea gândirii critice, învățarea bazată pe descoperire, luarea de decizii, abilități de lucru în

echipă. În acest sens propunem pentru fiecare clasă o listă a lucrărilor experimentale ce pot fi integrate în unitățile de învățare, cu mențiunea faptului că lista nu este obligatorie și nici restrictivă.

Lista orientativă a experimentelor:

Clasa a VI-a

1. Măsurarea lungimilor
2. Determinarea ariei unei suprafețe plane
3. Determinarea volumului corpurilor solide
4. Determinarea volumului ocupat de lichide
5. Determinarea duratei
6. Studiarea mișcării mecanice a corpurilor
7. Măsurarea masei corpurilor
8. Determinarea stării de încălzire a unui corp. Termometrul
9. Studiarea magneților și a interacțiunilor magnetice
10. Electrizarea corpurilor prin frecare și prin contact. Electrizarea corpurilor prin influență
11. Realizarea unui circuit electric
12. Gruparea becurilor în serie și în paralel
13. Efectul termic al curentului electric
14. Efectul magnetic al curentului electric

Clasa a VII-a

1. Studiarea efectelor interacțiunii
2. Măsurarea forțelor cu ajutorul dinamometrului. Determinarea greutateii unui corp.
3. Studiarea deformării corpurilor. Dependența dintre deformare și forța deformatoare
4. Studiarea forței de frecare între suprafețe solide
5. Studiul demonstrativ al echilibrului mecanic al corpurilor
6. Studiarea pârghiilor
7. Studiarea scripetelor
8. Studiarea planului înclinat
9. Studiarea legii lui Pascal
10. Studiarea legii lui Arhimede

Clasa a VIII-a

1. Studiarea difuziei
2. Măsurarea temperaturii. Scara Celsius
3. Studiarea transferului căldurii
4. Studiarea topirii și a solidificării
5. Studiarea vaporizării și a condensării
6. Studiarea circuitului electric
7. Intensitatea curentului electric

Lucrările experimentale trebuie să se constituie ele însele în activități de învățare integrate prin care se formează și dezvoltă, la elevii cu dizabilități vizuale, competența de investigare a sistemelor și a fenomenelor fizice cu metode științifice specifice și cu instrumente specifice accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale.

În realizarea proiectării didactice trebuie pornit de la competențele specifice formulate în prezenta programa școlară. Unitățile de învățare trebuie să ofere o perspectivă de ansamblu, globală și complexă care să conțină: competențe specifice vizate spre formare/dezvoltare, conținuturi selectate, activități de învățare concepute pentru elevi cu dizabilități vizuale, resurse metodologice utilizate pentru dezvoltarea acestor competențe, resurse materiale accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale și

strategii de evaluare punându-se accent pe ceea ce se evaluează. Deoarece unitatea de învățare este o structură didactică deschisă și flexibilă, se recomandă ca în cadrul acesteia să fie vizate cel puțin două competențe specifice derivate din competențe generale diferite, în situația în care conținutul permite o astfel de abordare.

Formarea competențelor propuse se bazează pe o multitudine de conexiuni pe care profesorul le poate face în dialog cu elevii, prin implicarea acestora în activități multiple de explorare, aplicare și experimentare. Astfel, se dezvoltă capacitatea elevilor cu dizabilități vizuale de a integra informații noi în modele explicative proprii, de a aplica achizițiile dobândite în rezolvarea unor situații problemă simple din viața cotidiană, de a găsi soluții la probleme noi, de a-și forma gândirea logică, dar și de a-și manifesta creativitatea și originalitatea.

Competențele specifice pot fi formate prin intermediul activităților de învățare care izează în acest scop de conținuturi, mijloace didactice specifice și/sau accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale și resurse metodologice. Activitățile de învățare presupun orientarea către un scop, redat prin tema activității propuse, fiind transpuse într-o formă de comunicare accesibilă elevilor cu dizabilități vizuale – adecvată nivelului de dezvoltare și gradului de dizabilitate vizuală al acestora.

Prin modul de abordare a întregului demers didactic reglementat prin prezenta programă școlară, fiecare profesor trebuie să aibă capacitatea de diversificare a activităților de învățare asociate fiecărei competențe specifice, abilitatea de a le particulariza astfel încât să asigure egalitatea de șanse și satisfacerea nevoilor de instruire și de educație ale fiecărui elev cu dizabilități vizuale în parte și ale fiecărui colectiv în ansamblul său. Activitățile de învățare propuse au un caracter orientativ, în sensul că recomandările făcute nu epuizează diversitatea acestora. Ele se vor concretiza și se pot nuanța prin armonizarea diferitelor elemente de conținut cu competența specifică ce se dorește a fi formată la elevii cu dizabilități vizuale.

În proiectarea demersului de predare-învățare-evaluare din cadrul unei unități de învățare trebuie avut în vedere scopul final al învățării fizicii și anume alfabetizarea științifică a elevilor. Acesta presupune ca etape: investigarea, explicarea și interpretarea, iar în final rezolvarea problemei/situației problemă pe baza rezultatelor primelor trei.

Demersurile investigative presupun:

- dezvoltarea comportamentului cognitiv-investigativ (astfel elevul va fi capabil să imagineze variante de rezolvare a unei probleme, să o aleagă pe cea optimă și să descopere soluția care reprezintă de fapt o nouă achiziție, să formuleze explicații calitative și cantitative privind fenomene fizice și construirea modelelor explicative ale realității);
- transferabilitatea achizițiilor din fizică în toate domeniile cunoașterii care vizează rezolvarea situațiilor problemă/problemelor identificate în realitate (aceasta face apel la: modelarea proceselor biologice/chimice, a fenomenelor studiate la geografie);
- utilizarea gândirii critice în selecția informațiilor de tip științific din surse multiple și diverse, în analiza informației de tip științific și în dezvoltarea de raționamente;
- dezvoltarea competenței cheie „a învăța să înveți”.

În proiectarea activităților didactice, profesorul trebuie să țină cont de faptul că, din bugetul de timp al unui an școlar, 75% trebuie alocat formării/dezvoltării competențelor specifice prin conținuturile prevăzute de programa școlară, restul de 25% fiind timp aflat la dispoziția cadrului didactic și folosit în funcție de caracteristicile elevilor cu dizabilități vizuale și de strategia școlii.

Deoarece activitățile de învățare au în vedere formarea competențelor cu toate componentele lor (cognitive, aptitudinale și atitudinale) evaluarea trebuie să vizeze aceleași aspecte, cu accent pe caracterul formativ.

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte și complete despre nivelul de formare sau gradul de dezvoltare a competențelor specifice asumate ca sisteme integrate de cunoștințe însușite, deprinderi/abilități dobândite, atitudini consolidate.

În ceea ce privește proiectarea evaluării, se vor avea în vedere următoarele tipuri de strategii:

- strategii obiective de evaluare, bazate pe teste de tip sumativ, menite a evalua atât nivelul de dezvoltare al competențelor specifice ale fiecărui elev, cât și progresul înregistrat;
- strategii calitative de evaluare, bazate pe grile criteriale (holistice și analitice) care permit atât evaluarea performanței elevului, cât și a calității procesului de predare-învățare;
- strategii moderne de evaluare sumativă, bazate pe evaluarea produselor activității elevilor;
- strategii de evaluare formativă, bazate pe întrebări în interacțiunea directă profesor-elev ce permit elevilor să reflecteze asupra experiențelor de învățare („Ce am făcut?”, „Ce a fost ușor/ dificil?”, „Ce probleme au apărut?”, „Cum le-am rezolvat?”, „Cum ne-am simțit pe durata activităților?”, „De ce?”, „Ce am învățat?”, „Cum pot aplica ceea ce am învățat în viața cotidiană?”, „Ce voi face altfel de acum înainte?”);
- strategii de autoevaluare/interevaluare, bazate pe transformarea elevului în partener al profesorului în evaluare.

În construirea instrumentelor de evaluare pot fi utilizate toate tipurile de itemi, în raport cu specificul competențelor de evaluat, în structuri și proporții echilibrate.

În corelație cu toate componentele demersului didactic, evaluarea poate fi realizată prin metode și tehnici diferite, inclusiv cele alternative. Se recomandă:

- utilizarea metodelor consacrate de examinare a elevilor (orale, scrise, practice), plecându-se de la ideea că fiecare tip posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că nici o categorie nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;
- promovarea modalităților alternative de evaluare (de exemplu: autoevaluarea, interevaluarea, portofoliu care poate cuprinde: fișe de lucru rezolvate, referate și proiecte, etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată elevilor care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;
- utilizarea metodelor, tehnicilor și a instrumentelor TIC accesibilizate, în scopul îmbunătățirii modului de predare-învățare-evaluare și adaptării curriculumului la actualele cerințe ale societății informatizate.

Valorificarea rezultatelor evaluării trebuie să se concretizeze nu numai în obținerea notelor, ci și în analizarea greșelilor elevilor, a corectării acestora, accentuând pe greșelile tipice, precum și pe stabilirea cauzelor acestora. Rezultatele evaluării constituie un factor de reglare a activității ulterioare, factor necesar ca evaluarea să se finalizeze cu momente de reflecție asupra rezultatelor obținute și să fie proiectate activități remediale, dacă este cazul.

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2007), *Sinteze de psihopedagogie specială (Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice)*, , Iași :Editura Polirom (ediția a II-a);
2. Roșan, A. (2015), *Psihopedagogie speciala. Modele de evaluare si intervenție, Iași: Editura Polirom;*
 *** (2017), Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Fizică, clasele a VI-a – a VIII-a*, (Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017), București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Margareta PRISTAVU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Ionela-Simona SOFRONIA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Laura Anuța IFRIM	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ioan Marin CÎMPEAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CHIMIE

**Învățământ special
Clasele a VII-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Având în vedere necesitatea asigurării deopotrivă a egalității de șanse, a accesibilității, a educației pentru toți cetățenii, prin dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor cheie și prin formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți, cât și prevederile de la *art. 1 alin. (4) din Legea educației naționale nr.1/2011*, prin care „Statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.”, este necesară realizarea de noi documente și instrumente specifice - plan cadru și programe școlare pe discipline - utilizate în unitățile de învățământ care școlarizează elevi cu dizabilități vizuale.

Programa școlară pentru disciplina *Chimie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a VII-a și a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale din învățământul special gimnazial.

Disciplina *Chimie* este prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat prin *OMEN nr. 3622/27.04.2018*, în aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*, având un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei doi ani școlari.

Programa școlară de *Chimie* pentru clasele a VII-a și a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale este elaborată în acord cu prevederile specifice de politici educaționale care promovează accesul la educație și egalitatea de șanse, pe baza unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe, având ca reper noul curriculum pentru învățământul de masă.

Programa școlară de *Chimie* pentru clasele a VII-a și a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale propune o abordare care are la bază următoarele principii:

- asigurarea coerenței interdisciplinare în cadrul ariei curriculare *Matematică și științe ale naturii*, precum și a coerenței dezvoltării curriculare între nivelurile primar și gimnazial ale sistemului de învățământ național;
- centrarea pe formarea de competențe ale elevului, ca subiect al activității de predare-învățare-evaluare;
- principiul egalității de șanse;
- principiul îmbinării abordărilor disciplinare cu cele de tip multi-, pluri-, inter- și transdisciplinar.

Programa școlară de *chimie* pentru clasele a VII-a și a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale contribuie la formarea elevului cu dizabilități vizuale, prin:

- implicarea în activități variate de explorare, experimentare și aplicare utilizând mijloace didactice specifice și/sau accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale, dezvoltând capacitatea de integrare a informațiilor noi și aplicarea lor în situații cotidiene;
- stimularea curiozității și a interesului de cunoaștere, în general, și pentru *chimie*, în particular;
- abordarea integrată a conceptelor realizând conexiuni cu celelalte științe ale naturii;
- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană, față de ceilalți și față de mediul înconjurător;
- stimularea motivației pentru protecția naturii și valorizarea acesteia în formarea unor convingeri și competențe ecologice adecvate pentru antrenarea elevilor în activități de ocrotire a mediului înconjurător.

Structura programei include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate/dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme/situații problemă specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt dezvoltate prin studiul chimiei în cei doi ani de studiu.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și **exemple de activități de învățare** concrete, variate, cu elemente specifice dizabilității vizuale, care valorifică implicarea activă a elevilor cu dizabilități vizuale și corespund nivelului de dezvoltare și înțelegere al acestora.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare la clasele de elevi cu dizabilități vizuale, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei.

Competențe generale

- 1. Explorarea unor fenomene, procese, procedee și proprietăți ale substanțelor întâlnite în activitatea cotidiană**
- 2. Interpretarea datelor și informațiilor obținute din surse diverse, privind fenomenele, procesele și proprietățile substanțelor**
- 3. Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând algoritmi și instrumente specifice chimiei**
- 4. Evaluarea consecințelor apărute ca urmare a desfășurării unor fenomene și a acțiunii unor substanțe chimice asupra propriei persoane și asupra mediului înconjurător**

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea unor fenomene, procese, procedee și proprietăți ale substanțelor întâlnite în activitatea cotidiană**

Clasa a VII-a
<p>1.1 Identificarea unor proprietăți/fenomene, substanțe/amestecuri în contexte diverse întâlnite în activitatea cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea prin intermediul simțului tactil a unor substanțe/amestecuri întâlnite în viața cotidiană (de exemplu: sarea de bucătărie, saramura, cuburi de gheață, apă, fier, grafit etc.) în vederea identificării unor caracteristici ale acestora (de exemplu: stare de agregare, aspect etc.) în activități practice de laborator prin completarea unor fișe de observare; - recunoașterea unor fenomene/proprietăți, substanțe pure/amestecuri de substanțe pe baza observațiilor realizate prin intermediul simțului tactil, din cadrul unor experimente; - elaborarea, în echipă, a unei fișe de observare a proprietăților fizice ale unor substanțe (de exemplu: zahăr, cuburi de gheață, apă, pilitură de fier, sulf, grafit etc.); - găsirea și selectarea dintr-un text științific a termenilor/expresiilor care descriu fenomene/proprietăți, substanțe pure/amestecuri de substanțe în cadrul unor activități de documentare; - precizarea componentelor unor amestecuri întâlnite în viața cotidiană (de exemplu: saramură, sirop, alcool sanitar, oțet etc.); - compararea proprietăților fizice ale unui metal (de exemplu: fierul) cu proprietățile fizice ale unor aliaje ale acestuia în scopul identificării utilizării practice ale aliajelor respective; - recunoașterea dintr-o serie de formule chimice a unor compuși a unui anumit tip de substanță (de exemplu: recunoașterea formulelor chimice ale oxizilor, recunoașterea compușilor ionici, etc.) pe baza unor criterii date și apoi gruparea acestora.
<p>1.2. Descrierea unor fenomene, procese și proprietăți ale substanțelor/amestecurilor întâlnite în contexte diverse din activitatea cotidiană prin utilizarea terminologiei specifice chimiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea fenomenelor fizice de fenomenele chimice, a substanțelor de amestecuri, a amestecurilor omogene de amestecuri eterogene etc. după criterii date; - descrierea proceselor implicate în operațiile de decantare, filtrare, cristalizare, distilare (de exemplu: descrierea proceselor care au loc în activități practice de separare a substanțelor din amestecuri eterogene sau omogene cunoscute - apă și ulei, apă și clorură de sodiu etc.); - consemnarea sistematică a datelor/observațiilor obținute ca urmare a studierii unor fenomene fizice și chimice (de exemplu: studierea transformărilor de stare de agregare ale apei în natură, studierea dizolvării sărurilor în apă, etc.); - precizarea rolului apei în organisme vii, a importanței unor izotopi în urma participării la activități în echipă; - specificarea notelor definitorii, prin care se evidențiază că solul este mediu de dezvoltare a vieții, ca urmare a participării la activități în echipă; - diferențierea compușilor ionici de molecule prin completarea unor fișe de lucru; - utilizarea Tabelului Periodic al elementelor pentru aflarea unor informații referitoare la proprietățile elementelor chimice (de exemplu: caracter chimic, valență etc.).
<p>1.3. Utilizarea simbolurilor specifice chimiei pentru reprezentarea unor particule, elemente chimice, substanțe simple sau compuse și transformări ale acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea structurilor electronice ale primelor 20 de elemente din Tabelul Periodic; - modelarea proceselor de formare a unor ioni utilizând simbolurile chimice; - completarea unor fișe de lucru cu simboluri ale unor particule subatomice, cu simboluri ale unor elemente chimice, cu formule chimice ale unor substanțe simple sau compuse, etc;

Clasa a VII-a

- recunoașterea prin jocuri a simbolurilor unor elemente chimice, a formulelor chimice ale unor substanțe simple sau compuse (de exemplu: activități de grup cu ajutorul unor cartonașe cu scris mărit și scris Braille, etc);
- utilizarea notației specifice pentru reprezentarea izotopilor hidrogenului în activități în echipă;
- stabilirea formulelor chimice ale substanțelor pe baza valențelor elementelor chimice
- utilizarea terminologiei specifice chimiei în scopul denumirii elementelor/substanțelor chimice simple și compuse;
- determinarea unei formule chimice utilizând algoritmi de calcul.

2. Interpretarea datelor și informațiilor obținute din surse diverse, privind fenomenele, procesele și proprietățile substanțelor**Clasa a VII-a****2.1. Utilizarea internetului, a tehnologiilor informatice asistive și a unor echipamente de laborator accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale pentru a studia proprietăți/fenomene**

- obținerea de informații cu privire la compoziția/proprietățile aerului/solului utilizând internetul și tehnologiile informatice asistive;
- modelarea formării unor molecule (de exemplu: H_2 , H_2O , CH_4) folosind trusa de modele pentru construirea structurii moleculelor;
- obținerea de amestecuri din substanțe cu aceeași stare de agregare sau cu stare de agregare diferită utilizând echipamente de laborator accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale;
- prepararea unor soluții de diferite concentrații procentuale de masă utilizând echipamente de laborator accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale (de exemplu: prepararea unor soluții de clorură de sodiu în cadrul unor activități practice, în grupe mici);
- identificarea factorilor care influențează dizolvarea unor substanțe (de exemplu: sarea de bucătărie și/sau zahărul) în apă utilizând echipamente de laborator accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale;
- diluarea sau concentrarea unor soluții prin diferite metode utilizând echipamente de laborator accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale (de exemplu: diluarea unei soluții de clorură de sodiu prin adăugare de apă sau prin amestecarea acesteia cu o soluție mai diluată de clorură de sodiu);
- separarea substanțelor din amestecuri în funcție de tipul acestora, în activități practice de laborator (de exemplu: separarea sării din soluția de saramură, separarea nisipului de apă, etc.);

2.2. Analizarea unor fenomene, procese și proprietăți în scopul identificării noțiunilor și relațiilor relevante

- identificarea componentelor unui amestec efectuate în scopul alegerii metodei de separare a unor substanțe din amestecuri prin decantare, filtrare, cristalizare;
- alegerea ustensilelor de laborator necesare preparării unor soluții de o anumită concentrație prin diluare sau concentrare pornind de la o soluție de concentrație cunoscută;
- punerea în evidență, prin completarea detaliată a unei fișe de laborator, a modului de influență pe care îl exercită temperatura și gradul de mărunțire a unei substanțe (de exemplu: sare de bucătărie fină și sare de bucătărie grunjoasă) la dizolvarea de cantități (mase) egale de substanță în volume egale de apă;
- studierea structurii învelișului de electroni în vederea stabilirii poziției ocupate de element în Tabelul Periodic al elementelor;
- identificarea tipului de ioni pornind de la structura învelișului de electroni al atomului de la care provine;
- identificarea unor criterii de comparare a unor fenomene/substanțe, utilizând datele

Clasa a VII-a
<p>obținute din surse diverse (de exemplu: compararea metalelor și nemetalelor din punct de vedere a conductibilității electrice, etc);</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea și clasificarea unor compuși chimici dintr-o listă dată după mai multe criterii; - studierea scrierii corecte a unor formule chimice dintr-o listă dată prin stabilirea valenței elementelor componente folosind Tabelul Periodic al elementelor.
<p>2. Formularea unor ipoteze cu privire la caracteristicile particulelor/substanțelor și a relațiilor dintre ele</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor enunțuri concluzive folosind datele obținute din surse diverse cu privire la caracteristicile substanțelor și a relațiilor dintre ele; - stabilirea valenței elementelor, a caracterului metalic/nemetalic, a tipului de ion format (anion/cation) utilizând Tabelul Periodic al elementelor, prin activități individuale sau în grup; - crearea unor ipoteze cu privire la modalitatea de formare a ionilor pornind de la structura electronică a atomilor de la care provin; - enunțarea caracteristicilor particulelor subatomice, a moleculelor; - stabilirea formulelor chimice cu ajutorul valențelor; - scrierea unei formule chimice pentru un compus pornind de la denumirea acestuia; - stabilirea în scris a masei molare pentru un compus chimic dat utilizând masele atomilor componenți.

3. Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând algoritmi și instrumente specifice chimiei

Clasa a VII-a
<p>3.1. Identificarea informațiilor și datelor necesare rezolvării unei probleme în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea informațiilor relevante în vederea rezolvării unor probleme specifice (de exemplu: diferențierea substanței dizolvate de dizolvant și de soluție, diferențierea atomilor de ioni, diferențierea compușilor ionici de molecule, corelarea numărului de moli cu masa de substanță); - identificarea datelor necesare rezolvării unei probleme (de exemplu: utilizarea masei molare sau a raportului de masă pentru a calcula compoziția procentuală elementală); - analiza informațiilor obținute, dintr-un text științific, soft educațional cu privire la caracterul metalic/nemetalic al elementelor, caracterul acid/bazic/neutru al soluțiilor etc. - recunoașterea acizilor dintr-o listă de compuși chimici dată.
<p>3.2. Rezolvarea de probleme calitative și cantitative pe baza conceptelor studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea de calcule pentru determinarea concentrației procentuale de masă a unor soluții apoase (de exemplu: completarea unor fișe de lucru, individual sau în echipă, pentru determinarea concentrației procentuale de masă a unei soluții când se cunosc masele de solvat și de soluție apoasă/masele de solvat și de apă); - aplicarea algoritmului de determinare a formulei chimice pentru substanțe compuse utilizând compoziția procentuală elementală și masele atomice ale elementelor; - efectuarea de calcule privind masa molară și a cantității de substanță pentru substanțe simple/compuse; - aplicarea algoritmilor în scopul rezolvării de probleme pentru determinarea raportului atomic și raportului de masă dintr-o substanță compusă.

4. Evaluarea consecințelor apărute ca urmare a desfășurării unor fenomene și a acțiunii unor substanțe chimice asupra propriei persoane și asupra mediului înconjurător

Clasa a VII-a
<p>4.1. Identificarea consecințelor proceselor chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezbaterile normelor privind sănătatea și securitatea muncii în laboratorul de chimie; - analiza și prezentarea informațiilor cu privire la rolul apei în organismele vii;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - analiza și prezentarea informațiilor cu privire la solul mediu de dezvoltare a vieții; - evaluarea factorilor de risc și recunoașterea importanței unor specii chimice studiate; - documentarea în legătură cu aspecte legate de poluarea aerului.
<p>4.2. Aprecierea impactului substanțelor chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - documentarea asupra utilizării practice a unor izotopi în diferite domenii de activitate; - proiectarea unor referate privind utilizarea unor aliaje; - realizarea unor prezentări referitoare la impactul unor substanțe chimice studiate; asupra organismului și asupra mediului, în diverse forme: proiecte, referate, prezentări digitale etc; - comunicarea, în scris sau oral, a informațiilor privind aplicațiile practice ale unor amestecuri de substanțe / substanțe chimice studiate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Introducere în studiul chimiei	<p>Laboratorul de chimie Ce este chimia? Aparatură și ustensile utilizate în laboratorul de chimie Protecția propriei persoane și a mediului înconjurător în timpul efectuării experimentelor în laborator</p>
Fenomene și proprietăți ale componentelor mediului înconjurător	<p>Forme ale materiei înconjurătoare Corpul, substanța și materialele Tipuri de substanțe (naturale/artificiale, organice/anorganice) Transformări ale substanțelor (fenomene fizice și fenomene chimice) Proprietăți fizice și proprietăți chimice ale substanțelor Substanțe pure și substanțe impure - puritatea substanțelor Amestecuri de substanțe (amestecuri omogene/amestecuri eterogene) Caracteristici și proprietăți ale amestecurilor Obținerea amestecurilor Amestecuri de substanțe întâlnite în viața cotidiană Metode de separare a substanțelor din amestecurile eterogene (decantarea și filtrarea) Metode de separare a substanțelor din amestecurile omogene (cristalizarea și distilarea)</p> <p>Apa Transformări de stare de agregare ale apei în natură Soluții apoase (nesaturate/saturale, diluate/concentrate) Obținerea soluțiilor apoase (dizolvarea, factorii care influențează dizolvarea) Concentrația în procente de masă Apa distilată/Apa potabilă Rolul apei în organisme vii.</p> <p>Aerul – amestec omogen Compoziția aerului. Proprietățile aerului Arderea fenomen chimic Poluarea aerului</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Solul – amestec eterogen Compoziția solului. Proprietățile solului Solul mediu de dezvoltare a vieții</p>
<p>Atom Tabelul Periodic al elementelor</p>	<p>Atomul Structura atomului. Număr atomic. Număr de masă. Învelișul de electroni - repartizarea electronilor pe straturi pentru primele 20 de elemente din Tabelul Periodic al elementelor. Element chimic. Simbol chimic. Izotopi (izotopii hidrogenului, importanța unor izotopi). Masă atomică. Tabelul Periodic al elementelor Structura Tabelului Periodic al elementelor (grupe și perioade) Relația dintre structura învelișului de electroni și poziția ocupată de element în Tabelul Periodic al elementelor (pentru primele 13 elemente din Tabelul Periodic al elementelor)</p>
<p>Compuși chimici</p>	<p>Substanțe simple (metale și nemetale) Metale și nemetale (proprietăți fizice-comparație). Aliaje. Metale și formarea ionilor pozitivi - Na^+, K^+, Mg^{2+}, Ca^{2+}, Al^{3+}. Nemetale și formarea ionilor negativi - F^-, Cl^-, O^{2-}, S^{2-}. Valența Formarea compușilor ionici (NaCl, CaO, MgCl_2) Proprietățile fizice ale compușilor ionici (stare de agregare, solubilitate în apă, conductibilitate electrică). Tipuri de ioni (pozitivi/negativi, monoatomici/poliatomici, monovalenți / divalenți /trivalenți) Formarea moleculelor de H_2, Cl_2, HCl, H_2O, NH_3, CH_4 Proprietăți fizice ale unor compuși moleculari (stare de agregare, solubilitate, conductibilitate electrică). Substanțe compuse (oxizi, acizi, baze, săruri) Formule chimice (stabilirea formulei chimice pentru compușii binari și ternari) Clasificarea substanțelor compuse (exemple reprezentative pentru fiecare clasă de substanțe)</p>
<p>Determinări cantitative utilizând formula chimică</p>	<p>Mol. Masă molară. Raport atomic. Raport de masă. Compoziția procentuală elementală Determinarea formulei chimice a unei substanțe Determinarea masei unui element dintr-o cantitate dată de substanță Determinarea masei unei substanțe cunoscând cantitatea dintr-un element component</p>

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea unor fenomene, procese, procedee și proprietăți ale substanțelor întâlnite în activitatea cotidiană**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Investigarea unor reacții chimice în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea transformărilor din cadrul unor procese chimice în activități practice de laborator, prin completarea unor fișe cu informații obținute experimental (de exemplu: degajare de gaz/formarea efervescenței, etc); - analizarea proceselor chimice care pun în evidență reactivitatea unui metal pe baza observațiilor din cadrul unor experimente; - investigarea unor procese chimice în vederea identificării tipului de reacție chimică după criteriile stabilite (natura reactanților și a produșilor de reacție, efectul termic etc); - investigarea legii conservării masei substanțelor în scopul aplicării legii conservării numărului de atomi care participă la o reacție chimică; - investigarea experimentală a unor reacții în scopul identificării unor substanțe compuse cu ajutorul reactivilor specifici, pe baza produșilor de reacție obținuți.
<p>1.2. Interpretarea caracteristicilor specifice diferitelor fenomene/procese în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor corelații între proprietățile chimice ale unor substanțe și clasa de compuși din care fac parte în cadrul unor experimente de laborator, utilizând fișe de observare; - identificarea unor procese exoterme și endoterme din viața cotidiană (de exemplu: arderea gazului metan, a combustibililor-benzine, motorine, cărbuni, descompunerea carbonatului de calciu); - efectuarea unor experimente pentru ilustrarea reacțiilor chimice studiate (de exemplu: experimentarea reacției de combinare dintre oxidul de calciu și apă, a reacției de descompunere termică a carbonaților, a reacției de substituție a hidrogenului din acizi cu metale active sau a reacției de schimb dintre un acid și o bază, în cadrul unor activități experimentale realizate în echipă); - deducerea utilizărilor unor substanțe pe baza proprietăților fizice și chimice, folosind datele obținute prin activitate investigativă.
<p>1.3. Utilizarea simbolurilor și a terminologiei specifice chimiei pentru reprezentarea elementelor, substanțelor simple/compuse și a ecuațiilor reacțiilor chimice</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ecuațiilor reacțiilor chimice care ilustrează proprietățile unor substanțe utilizând formule chimice; - comunicarea orală și/sau în scris a informațiilor referitoare la aplicațiile practice ale substanțelor studiate utilizând terminologia specifică chimiei; - utilizarea corectă a denumirii compușilor anorganici folosind reguli de nomenclatură; - stabilirea prin jocuri a unor criterii de clasificare a tipurilor de reacții chimice (de exemplu: activități de grup cu ajutorul unor cartonașe cu scris mărit și scris braille pentru stabilirea tipului reactanților și produșilor de reacție etc); - clasificarea substanțelor chimice după unul sau mai multe criterii.

2. Interpretarea datelor și informațiilor obținute din surse diverse, privind fenomenele, procesele și proprietățile substanțelor

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formularea unor ipoteze cu privire la caracteristicile substanțelor și a relațiilor dintre acestea</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor ipoteze referitoare la proprietățile unui metal/nemetal pe baza structurii învelișului de electroni și a identificării poziției în Tabelul Periodic; - formularea unor ipoteze referitoare la comportarea unui metal în funcție de poziția sa în seria reactivității metalelor; - formularea unor ipoteze referitoare la proprietățile unor oxizi/acizi/baze/săruri pe baza unor activități practice de laborator; - formularea unor ipoteze referitoare la tăria unor acizi/baze pe baza unor reacții chimice; - formularea unor ipoteze referitoare la rolul catalizatorului într-o reacție chimică, utilizând activități practice de laborator.
<p>2.2. Elaborarea unui plan pentru testarea ipotezelor formulate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unei probleme prin formularea de întrebări (de exemplu: "Prin ce se deosebește o reacție de combinare de una de descompunere?" sau "Cum se poate deosebi un oxid acid de un oxid bazic printr-o reacție chimică?" etc); - verificarea posibilităților de transformare a unor substanțe simple/compuse pe baza unor ipoteze; - stabilirea etapelor investigației proprii, pornind de la întrebările formulate; - stabilirea resurselor necesare (de exemplu: alegerea substanțelor chimice, a ustensilelor de laborator necesare); - identificarea metodelor de lucru (stabilirea modului de lucru cu respectarea normelor de sănătate și siguranță în muncă); - implicarea în alegerea modalităților de lucru (în echipă/individual); - asumarea unor roluri și responsabilități diferite în cadrul echipei; - realizarea unor predicții privind rezultatele investigației proprii.
<p>2.3. Aplicarea planului propus pentru efectuarea unei investigații</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea unor date relevante investigației proprii, din diverse surse (literatură de specialitate, internet etc); - parcurgerea etapelor de lucru; - realizarea de observații asupra aspectului investigat (de exemplu: observarea efervescentei la tratarea carbonatului de calciu cu soluție de acid clorhidric etc); - organizarea datelor obținute în urma activității de investigare, sub formă de fișe de observații.
<p>2.4. Formularea de concluzii pe baza rezultatelor investigației proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea observațiilor esențiale din datele înregistrate și prezentarea rezultatelor obținute în urma demersului investigativ folosind terminologia specifică chimiei; - compararea estimărilor și a predicțiilor inițiale cu rezultatele obținute; - formularea de concluzii deductive și inductive în scopul demonstrării legii conservării masei în reacțiile chimice, utilizând datele obținute prin activitate investigativă; - formularea de concluzii prin prezentarea orală sau în scris a rezultatelor și a concluziilor investigației (de exemplu: realizarea unor referate, prezentări digitale etc).

3. Rezolvarea de probleme în situații concrete, utilizând algoritmi și instrumente specifice chimiei

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Aplicarea unor relații pentru efectuarea calculelor pe baza ecuațiilor reacțiilor chimice</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea algoritmilor de rezolvare a unor probleme de calcul stoechiometric, utilizând substanțe pure sau soluții de diferite concentrații procentuale de masă; - efectuarea de calcule pentru determinarea masei de substanță impură utilizată într-o

Clasa a VIII-a
<p>transformare chimică (de exemplu: determinarea masei de piatră de var, de o anumită puritate, necesară pentru obținerea unei anumite cantități de oxid de calciu, știind că impuritățile sunt inerte din punct de vedere chimic);</p> <ul style="list-style-type: none"> - calcularea masei de substanță introdusă în exces într-o reacție chimică; - calcularea masei unui reactant/produs de reacție pentru o reacție care are loc cu un anumit randament.
<p>3.2. Rezolvarea de probleme cu caracter practic, teoretic și aplicativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor substanțe dintr-o schemă de reacții chimice (de exemplu: completarea unei fișe de lucru cu formulele chimice ale unor substanțe notate cu litere, identificate într-o schemă de transformări); - identificarea unor substanțe chimice prin activități practice, în grup (de exemplu: identificarea substanțelor cu ajutorul reactivilor specifici); - verificarea experimentală a legii conservării masei prin cântărirea reactanților și a produșilor de reacție.

4. Evaluarea consecințelor apărute ca urmare a desfășurării unor fenomene și a acțiunii unor substanțe chimice asupra propriei persoane și asupra mediului înconjurător

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Identificarea avantajelor utilizării unor substanțe/procese chimice studiate și/sau a factorilor de risc asociați utilizării unora dintre acestea</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza și prezentarea informațiilor cu privire la procesele de ardere ca sursă de energie și de poluare; - identificarea din diverse surse a unor agenți poluanți ai mediului înconjurător și a căilor de prevenire/reducere a poluării; - prezentarea unor informații obținute din diverse surse despre resursele naturale (sare, cărbune, gaz metan, petrol, diferite minereuri); - exemplificarea unor situații din viața cotidiană în care se manifestă proprietățile unor substanțe studiate.
<p>4.2. Evaluarea impactului unor substanțe chimice și a unor transformări chimice asupra organismului și asupra mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - corelarea proprietăților unor substanțe cu aplicațiile practice ale acestora (de exemplu: medicamente, îngrășăminte chimice, insecticide, combustibili, materiale de construcții, etc); - realizarea unor proiecte ce oferă soluții la diferite probleme legate de poluarea mediului înconjurător (de exemplu: colectarea selectivă a deșeurilor); - documentarea, din diferite surse, despre acțiunea biologică a unor ioni metalici.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>Transformări chimice ale substanțelor</p>	<p>Reacții chimice. Ecuatii chimice Ecuația reacției chimice Legea conservării masei substanțelor Legea conservării numărului de atomi Stabilirea coeficienților ecuațiilor reacțiilor chimice Tipuri de reacții chimice Reacția de combinare Reacția de ardere a metalelor și a nemetalelor Reacția metalelor (Na, Mg, Ca, Al, Fe, Cu) cu halogenii (clorul) Reacția nemetalelor (Cl₂, O₂, S, N₂) cu hidrogenul Reacția unor oxizi bazici cu apa (reacția de stingere a varului) Reacția unor oxizi acizi (CO₂, SO₂, SO₃) cu apa Reacția de descompunere Descompunerea unor carbonați, a unor hidroxizi, a cloratului de potasiu Descompunerea apei oxigenate în prezența și absența dioxidului de mangan (catalizator) Reacția de substituție Seria activității metalelor Reacția metalelor cu apa, acizi, săruri Aluminotermia - metodă de obținere a unor metale Reacția de schimb Reacții cu formare de precipitat (reacția dintre o bază solubilă și săruri solubile cu obținerea bazelor greu solubile, reacția dintre un acid și sarea unui acid mai slab, importanța pentru identificarea unor ioni) Reacția de neutralizare (reacția dintre un acid și o bază, reacția dintre un oxid acid cu o bază, reacția unui oxid bazic cu un acid)</p>
<p>Calculi stoechiometrice pe baza ecuațiilor reacțiilor chimice</p>	<p>Calculi stoechiometrice pe baza ecuațiilor reacțiilor chimice (folosind puritatea, excesul unui reactant, randamentul și concentrația procentuală de masă)</p>
<p>Importanța chimiei în viața noastră</p>	<p>Aplicații ale unor reacții de neutralizare: medicamente antiacide, ameliorarea solurilor Îngrășăminte chimice Importanța ionilor metalici în organismele vii Acțiunea toxică a unor ioni metalici Combustibili (hidrogen, cărbuni de pământ, petrol și gaze naturale) Arderea – <i>proces exoterm</i> (arderea hidrogenului, a carbonului, a metanului, a glucozei). Impactul produșilor de ardere asupra mediului și asupra organismului uman Materiale de construcții (varul, silicați, sticlă, etc.) Descompunerea carbonatului de calciu – <i>proces endoterm</i></p>

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice oferă sprijin pentru realizarea demersurilor didactice, la clasele de elevi cu dizabilități vizuale, referitoare la: desfășurarea proceselor formative de predare-învățare-evaluare; organizarea activităților de învățare; construirea și utilizarea strategiilor didactice centrate pe formarea/dezvoltarea competențelor; alegerea și utilizarea metodelor de învățământ; asigurarea unui mediu de învățare stimulat, care să promoveze învățarea activă, atitudinea pozitivă și responsabilă; selectarea și valorificarea resurselor materiale specifice și/sau accesibilizate necesare; manifestarea flexibilității în gândire și a creativității cadrului didactic.

Pentru eficientizarea demersului didactic un rol important îl are stabilirea strategiei didactice, adică optimizarea relației între activitatea de predare, în ansamblul ei, și mecanismele psihologice ale învățării la elev, cu specificitatea ce decurge din individualizare. Pentru funcționarea acestui ansamblu și pentru un demers didactic eficient, profesorul trebuie să țină seama de specificul dizabilității vizuale și de competențele ce urmează a fi formate la elevii cu care lucrează, competențe specificate în prezenta programa școlară.

Tipurile de strategii care pot fi utilizate sunt:

- strategii inductive, al căror demers didactic este de la particular la general;
- strategii deductive, al căror demers didactic este de la general la particular;
- strategii analogice, în care predarea și învățarea se desfășoară cu ajutorul modelelor;
- strategii algoritmice: explicativ-demonstrative, intuitive, expozitive și algoritmice propriu-zise;
- strategii euristice de elaborare a cunoștințelor prin efort propriu de gândire, folosind problematizarea, descoperirea, modelarea, formularea de ipoteze, dialogul euristic, experimentul, având ca efect stimularea creativității.

Formarea competențelor propuse se bazează pe o multitudine de conexiuni pe care profesorul le poate face în dialog cu elevii, prin implicarea acestora în activități multiple de explorare, aplicare și experimentare. Astfel, se dezvoltă capacitatea elevilor cu dizabilități vizuale de a integra informații noi în modele explicative proprii, de a aplica achizițiile dobândite în rezolvarea unor situații problemă simple din viața cotidiană, de a găsi soluții la probleme noi, de a-și forma gândirea logică, dar și de a-și manifesta creativitatea și originalitatea.

Competențele specifice pot fi formate prin intermediul activităților de învățare care uzează în acest scop de conținuturi, mijloace didactice specifice și/sau accesibilizate și resurse metodologice. Activitățile de învățare presupun orientarea către un scop, redat prin tema activității propuse, fiind transpuse într-o formă de comunicare accesibilă elevilor cu dizabilități vizuale – adecvată nivelului de dezvoltare și gradului de dizabilitate vizuală al acestora.

Este indicat ca profesorul să-și orienteze demersul didactic spre realizarea unor activități de învățare care să vizeze:

- stimularea curiozității elevului cu dizabilități vizuale de a își pune mereu întrebări despre lumea înconjurătoare, despre propria ființă înțelegând valoarea lui *de ce?* ca prim pas în cunoaștere;
- căutarea răspunsurilor prin explorarea directă a mediului înconjurător, cu ajutorul simțurilor tactil și auditiv, prin dirijarea curiozității elevilor spre efectuarea de observații directe;
- exersarea lucrului în echipă, a asumării și îndeplinirii unor roluri specifice în echipa de lucru, a cooperării în realizarea acestora;
- capacitatea de a se documenta, de a selecta și utiliza diferite surse de informare, de a extrage, organiza, interpreta și reda informații din domeniul chimiei, de ajutor în soluționarea unei probleme/situații problemă referitoare la mediul înconjurător;
- dezvoltarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, deschis și creativ;

- dezvoltarea receptivității și a capacității de abordare rațională a problemelor specifice vieții și mediului natural, în complexitatea și dinamica lor;
- utilizarea mijloacelor și instrumentelor TIC accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale;
- realizarea unor proiecte, prin care elevii cu dizabilități vizuale să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a problemelor din viața cotidiană, de identificare a soluțiilor, de rezolvare a unor situații-problemă.

Prin modul de abordare a întregului demers didactic reglementat prin prezenta programă școlară, fiecare profesor trebuie să aibă capacitatea de diversificare a activităților de învățare asociate fiecărei competențe specifice, abilitatea de a le particulariza astfel încât să asigure egalitatea de șanse și satisfacerea nevoilor de instruire și de educație ale fiecărui elev cu dizabilități vizuale în parte și ale fiecărui colectiv în ansamblul său. Activitățile de învățare propuse au un caracter orientativ, în sensul că recomandările făcute nu epuizează diversitatea acestora. Ele se vor concretiza și se pot nuanța prin armonizarea diferitelor elemente de conținut cu competența specifică ce se dorește a fi formată la elevii cu dizabilități vizuale.

Chimia este o știință care are la bază experimentul. Acesta joacă un rol important în formarea și dezvoltarea competențelor, având valențe multiple în ceea ce privește latura cognitivă, stimulând interesul elevilor și capacitatea de a analiza și verifica diferite concepte și de a realiza transferul de achiziții în diferite contexte de viață. Experimentul poate crea conflictul cognitiv, a cărui rezolvare să reprezinte contextul desfășurării lecției de chimie, sau poate să fie folosit ca pretext pentru rezolvarea unei probleme etc. Profesorul are libertatea de a alege modalitatea de integrare a experimentului în lecție în scopul asigurării cadrului optim de dezvoltare a competențelor precum și de creștere a atractivității studiului chimiei.

În egală măsură, prin experiment este asigurat un cadru adecvat pentru a forma și dezvolta atitudini importante pentru viață, precum: rigoare, curiozitate, deschidere pentru lucru în echipă, interes pentru un stil de viață sănătos, respect pentru mediul înconjurător.

Pentru organizarea activităților de învățare bazate pe experiment, programa include o listă de experimente ce pot fi integrate în lecții, în directă relație cu diferitele competențe propuse, cu mențiunea faptului că lista nu este obligatorie și nici restrictivă, profesorul având libertatea să le adapteze în funcție de dotarea unității de învățământ și de specificul acesteia sau să adauge alte experimente pe care le poate realiza cu resursele pe care le are la dispoziție.

Lista orientativă a experimentelor:

Clasa a VII-a

1. Studiarea unor fenomene fizice (de exemplu: fierberea și condensarea apei, topirea gheții, sfărâmarea cu ajutorul unui mojar cu pistol a unor cristale de clorură de sodiu/sulf, ruperea hârtiei/a unei așchii de lemn/a unei mine de creion, etc.)
2. Studiarea unor fenomene chimice (de exemplu: arderea lemnului, arderea zahărului, acțiunea acidului clorhidric asupra coji de ou, acțiunea oțetului asupra bicarbonatului de amoniu/bicarbonatului de sodiu)
3. Obținerea unui amestec de sulf și pilitură de fier. Separarea componentelor cu ajutorul magnetului.
4. Decantarea unui amestec de apă și pietriș
5. Filtrarea unui amestec de apă și carbonat de calciu/sulf/cărbune sau a unui precipitat
6. Separarea a două lichide nemiscibile cu pâlnia de separare (apă și ulei)
7. Cristalizarea clorurii de sodiu/sulfatului de cupru
8. Dizolvarea unor substanțe (de exemplu: sulfat de cupru, spirt medicinal) în apă

9. Punerea în evidență prin intermediul experimentelor a factorilor care influențează dizolvarea
10. Obținerea unor soluții de diferite concentrații
11. Diluarea și concentrarea unor soluții
12. Verificarea solubilității diferitelor substanțe în apă (clorură de sodiu, carbonat de calciu, zahăr, sulfat de cupru, aspirină, etc.)
13. Verificarea conductibilității electrice a soluției de clorură de sodiu și a soluției de zahăr

Clasa a VIII-a

1. Reacția unor metale cu oxigenul (panglică de magneziu, pulbere de aluminiu, granule de zinc, sârmă de cupru)
2. Reacția carbonului (grafit) cu oxigenul
3. Reacția sulfurului cu oxigenul
4. Reacția sulfurului cu fierul
5. Reacția oxidului de calciu cu apa
6. Reacția dioxidului de carbon cu apa de var
7. Reacția de descompunere a apei oxigenate. Evidențierea formării oxigenului.
8. Reacția de descompunere a carbonatului de cupru/bicarbonatului de sodiu. Evidențierea formării dioxidului de carbon.
9. Reacția zincului/magneziului cu acidul clorhidric. Evidențierea formării hidrogenului.
10. Reacția fierului cu sulfatul de cupru
11. Reacția dintre hidroxidul de sodiu/hidroxidul de potasiu și acidul clorhidric/sulfuric/azotic, în prezența unui indicator acido-bazic
12. Reacția dintre oxidul de cupru (II) și acidul clorhidric/sulfuric/azotic
13. Reacția dintre oxidul de fier (II), respectiv oxidul de fier (III) și acidul clorhidric
14. Reacția dintre sulfatul de cupru și hidroxidul de sodiu/hidroxidul de potasiu
15. Reacția dintre acidul sulfuric/sulfați și clorura de bariu
16. Reacția dintre azotatul de plumb și iodura de potasiu.
17. Reacția dintre bicarbonatul de sodiu și acidul clorhidric/acidul acetic (oțet). Evidențierea formării dioxidului de carbon.
18. Reacția de descompunere a carbonatului de calciu și confirmarea formării oxidului de calciu prin reacția cu apa în prezență de fenolftaleină.

Lucrările experimentale trebuie să se constituie ele însele în activități de învățare integrate prin care se formează și dezvoltă, la elevii cu dizabilități vizuale, competența de explorare a sistemelor și a fenomenelor chimice cu metode științifice specifice și cu instrumente specifice accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale.

În realizarea proiectării didactice trebuie pornit de la competențele specifice formulate în prezenta programa școlară. Unitățile de învățare trebuie să ofere o perspectivă de ansamblu, globală și complexă care să conțină: competențe specifice vizate spre formare/dezvoltare, conținuturi selectate, activități de învățare concepute pentru elevii cu dizabilități vizuale, resurse metodologice utilizate pentru dezvoltarea acestor competențe, resurse materiale accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale și strategii de evaluare punându-se accent pe ceea ce se evaluează. Deoarece unitatea de învățare este o structură didactică deschisă și flexibilă, se recomandă ca în cadrul acesteia să fie vizate cel puțin două competențe specifice derivate din competențe generale diferite, în situația în care conținutul permite o astfel de abordare.

În proiectarea activităților didactice, profesorul trebuie să țină cont de faptul că, din bugetul de timp al unui an școlar, 75% trebuie alocat formării/dezvoltării competențelor specifice prin conținuturile prevăzute de programa școlară, restul de 25% fiind timp aflat la dispoziția cadrului didactic și folosit în funcție de caracteristicile elevilor cu dizabilități vizuale și de strategia școlii.

Deoarece activitățile de învățare au în vedere formarea competențelor cu toate componentele lor (cognitive, aptitudinale și atitudinale) evaluarea trebuie să vizeze aceleași aspecte, cu accent pe caracterul formativ.

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte și complete despre nivelul de formare sau gradul de dezvoltare a competențelor specifice asumate ca sisteme integrate de cunoștințe însușite, deprinderi/abilități dobândite, atitudini consolidate.

În ceea ce privește proiectarea evaluării, se vor avea în vedere următoarele tipuri de strategii:

- strategii obiective de evaluare, bazate pe teste de tip sumativ, menite a evalua atât nivelul de dezvoltare al competențelor specifice ale fiecărui elev, cât și progresul înregistrat;
- strategii calitative de evaluare, bazate pe grile criteriale (holistice și analitice) care permit atât evaluarea performanței elevului, cât și a calității procesului de predare-învățare;
- strategii moderne de evaluare sumativă, bazate pe evaluarea produselor activităților elevilor;
- strategii de evaluare formativă, bazate pe întrebări în interacțiunea directă profesor-elev ce permit elevilor să reflecteze asupra experiențelor de învățare („Ce am făcut?”, „Ce a fost ușor/ dificil?”, „Ce probleme au apărut?”, „Cum le-am rezolvat?”, „Cum ne-am simțit pe durata activităților?”, „De ce?”, „Ce am învățat?”, „Cum pot aplica ceea ce am învățat în viața cotidiană?”, „Ce voi face altfel de acum înainte?”);
- strategii de autoevaluare/interevaluare, bazate pe transformarea elevului în partener al profesorului în evaluare.

În construirea instrumentelor de evaluare pot fi utilizate toate tipurile de itemi, în raport cu specificul competențelor de evaluat, în structuri și proporții echilibrate.

În corelație cu toate componentele demersului didactic, evaluarea poate fi realizată prin metode și tehnici diferite, inclusiv cele alternative. Se recomandă:

- utilizarea metodelor consacrate de examinare a elevilor (orale, scrise, practice), plecându-se de la ideea că fiecare tip posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că nici o categorie nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;
- promovarea modalităților alternative de evaluare (de exemplu: autoevaluarea, interevaluarea, portofoliu care poate cuprinde: fișe de lucru rezolvate, referate și proiecte, etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată elevilor care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;
- utilizarea metodelor, tehnicilor și a instrumentelor TIC accesibilizate, în scopul îmbunătățirii modului de predare-învățare-evaluare și adaptării curriculumului la actualele cerințe ale societății informatizate.

Valorificarea rezultatelor evaluării trebuie să se concretizeze nu numai în obținerea notelor, ci și în analizarea greșelilor elevilor, a corectării acestora, accentuând pe greșelile tipice, precum și pe stabilirea cauzelor acestora. Rezultatele evaluării constituie un factor de reglare a activității ulterioare, factor necesar ca evaluarea să se finalizeze cu momente de reflecție asupra rezultatelor obținute și să fie proiectate activități remediale, dacă este cazul.

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2007), *Sinteze de psihopedagogie specială (Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice)*, Iași: Editura Polirom (ediția a II-a);
*** (2017), Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Chimie, clasele a VII-a – a VIII-a*, (Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017), București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ionela-Simona SOFRONIA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Maria-Cătălina IFTIMI	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

BIOLOGIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Având în vedere necesitatea asigurării deopotrivă a egalității de șanse, a accesibilității, a educației pentru toți cetățenii, prin dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor cheie și prin formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți, cât și prevederile de la *art. 1 alin. (4) din Legea educației naționale nr.1/2011*, prin care „Statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.”, este necesară realizarea de noi documente și instrumente specifice - plan cadru și programe școlare pe discipline - utilizate în unitățile de învățământ care școlarizează elevi cu dizabilități vizuale.

Programa școlară pentru disciplina *Biologie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale din învățământul special gimnazial.

Disciplina *Biologie* este prevăzută în Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat prin *OMEN nr. 3622/27.04.2018*, în aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână pentru clasele a V-a și a VIII-a, respectiv 2 ore/săptămână pentru clasele a VI-a și a VII-a.

Programa școlară de *Biologie* pentru clasele a V-a - a VIII-a de elevi cu dizabilități vizuale este elaborată în acord cu prevederile specifice de politici educaționale care promovează accesul la educație și egalitatea de șanse, pe baza unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe, având ca reper noul curriculum pentru învățământul de masă.

Programa vizează, în primul rând, formarea competenței cheie specifică disciplinei (competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii), dar contribuie și la formarea altor competențe cheie cum ar fi: comunicarea în limba maternă, a învăța să înveți, competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe sociale și civice.

Societatea contemporană oferă membrilor ei contexte tot mai variate și situații problemă la care aceștia trebuie să găsească adesea rezolvare. Capacitatea de răspuns și adaptare a individului depinde de reperele sale comportamentale - *atitudini și valori* - și de aptitudinile dezvoltate pe parcursul învățării.

Din setul de *atitudini* dezvoltate de disciplina *Biologie* fac parte:

- curiozitatea și dorința de a-și pune întrebări;
- spiritul de investigație și receptivitatea;
- interpretarea critică a faptelor investigate;
- dorința de a împărtăși experiențe proprii și de a facilita învățarea altora;
- flexibilitatea în aplicarea cunoștințelor dobândite în viața cotidiană.

Acestea constituie fundamentul atitudinal al unei personalități puternice, dinamice bazată pe *valori* precum:

- respectul față de adevărul științific și față de orice formă de viață;
- cooperarea între persoane;
- toleranța față de opiniile altora;
- grija față de sănătatea proprie și a mediului înconjurător.

Structura programei include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate/dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme/situații problemă specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt dezvoltate prin studiul biologiei în cei patru ani de studiu.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și **exemple de activități de învățare** concrete, variate, cu elemente specifice dizabilității vizuale, care valorifică implicarea activă a elevilor cu dizabilități vizuale și corespund nivelului de dezvoltare și înțelegere al acestora.

Conținuturile învățării reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Conținuturile propuse permit un demers didactic flexibil, putând fi adaptate la nivelurile de dezvoltare individuală și la nevoile de învățare diferite ale elevilor cu dizabilități vizuale.

Conținuturile sunt grupate pe următoarele domenii importante:

- Viețuitoarele în mediul lor de viață
- Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor
- Noțiuni generale privind ereditatea și variabilitatea la om
- Evoluționism
- Sănătatea omului și a mediului

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare la clasele de elevi cu dizabilități vizuale, cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei.

Competențe generale

- 1. Explorarea sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor, prin metode științifice simple**
- 2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale**
- 3. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie, pe baza gândirii logice și a creativității**
- 4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor, prin metode științifice simple**

Clasa a V-a
<p>1.1.Extragerea informațiilor din texte și/sau fișiere audio, ca surse pentru identificarea caracteristicilor unor sisteme biologice, a unor procese și fenomene</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura unor texte din manual, reviste etc. în scopul extragerii informațiilor și realizării rezumatului; - ascultarea unor fișiere audio despre diverse ecosisteme/medii de viață pentru identificarea caracteristicilor acestora.
<p>1.2. Realizarea dirijată a unor activități simple de investigare pe baza unor fișe de lucru date</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la vizite didactice organizate în zone apropiate școlii pentru identificarea caracteristicilor unor ecosisteme; - enunțarea unei situații problemă/ ipoteză de lucru în scopul realizării unei investigații (de exemplu: de ce majoritatea animalelor dintr-o câmpie au culoare cenușie, de ce întâlnim anumite animale numai în anumite locuri sau momente ale zilei, de ce la câmpie multe plante au flori mici, fără miros etc.); - colectarea unor probe din ecosistem în vederea analizei (de exemplu: minerale, probe de sol, etc.); - completarea unor fișe cu date rezultate în urma desfășurării investigației (de exemplu: plante și animale întâlnite în diferite medii de viață, variația factorilor de mediu în diferite momente ale zilei etc.); - înregistrarea datelor în fișe (de exemplu: temperatura, umiditatea, vântul, numărul de ore de lumină pe zi, tipuri/număr viețuitoare dintr-un ecosistem); - formularea concluziilor rezultate din investigația desfășurată (de exemplu: interpretarea datelor din fișele de lucru); - discutarea necesității unor reguli de conduită în vederea derulării eficiente a activității de investigație propuse; - îndeplinirea sarcinii de lucru repartizate în cadrul unor vizite de documentare în cadrul unui proiect, al unei activități de investigare - interevaluarea activităților realizate în cadrul echipei sau între echipe.

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Clasa a V-a
<p>2.1. Organizarea informațiilor științifice după un plan dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea rezumatului sau a unei scheme logice a conținutului, pe baza lecturii unor texte din manual, reviste etc; - corelarea și interpretarea informațiilor extrase din surse diverse (de exemplu: adaptări comune unor organisme ce trăiesc în același ecosistem/ mediu de viață) - realizarea unui text pe baza unor informații obținute în urma audierii unui fișier audio didactic (de exemplu: descrierea unei păduri, pajști etc., a unui organism, a unui proces/ fenomen); - integrarea și citirea corectă a referințelor bibliografice.
<p>2.2. Utilizarea adecvată a terminologiei specifice biologiei în comunicarea orală și scrisă</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor referate, proiecte realizate (de exemplu: jurnalul vieții unei plante/ unui animal);

Clasa a V-a

- prezentare amintiri din vacanță pentru identificarea unor ecosisteme diferite (pajiște, pădure, mare, râu) sau a tipurilor de viețuitoare întâlnite în vederea identificării lor;
- descrierea relațiilor dintre viețuitoare precum și dintre acestea și mediu (verbală/scrisă);
- promovarea unor comportamente ecologice în comunitate prin utilizarea mijloacelor de comunicare TIC asistive, a unor produse realizate în timpul unor investigații științifice structurate;
- participarea la diferite jocuri de rol (de exemplu: simularea unor relații între viețuitoare), la concursuri pe teme ecologice;
- compunerea de ghicitori pentru identificarea unor organisme sau a grupelor din care fac parte (de exemplu: „Cine mă recunoaște?”);
- stabilirea și asumarea unor reguli de comunicare în diferite contexte.

3. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie, pe baza gândirii logice și a creativității**Clasa a V-a****3.1. Identificarea caracteristicilor sistemelor biologice pe baza modelelor**

- utilizarea unor materiale biologice proaspete sau naturalizate, mulaje, colecții pentru identificarea caracteristicilor sistemelor biologice;
- realizarea de machete ale unor ecosisteme, modele ale unor tipuri de organisme.

3.2. Utilizarea unor algoritmi cunoscuți în investigarea lumii vii

- realizarea sarcinilor din cadrul unei investigații urmând etapele indicate în fișele de lucru și regulile de utilizare corectă a instrumentarului didactic accesibilizat elevilor cu dizabilități vizuale;
- realizarea proiectelor respectând regulile/etapele de lucru;
- stabilirea unor criterii în scopul clasificării organismelor studiate sau al realizării unor colecții de semințe, frunze, fructe uscate, cochilii, pene etc;
- realizarea unor colecții de frunze, fructe, cochilii, pene, etc. în vederea identificării asemănărilor și deosebirilor între elemente din aceeași categorie;
- efectuarea unor exerciții de recunoaștere și încadrare a speciilor studiate în grupe sistematice, pe baza comparării caracteristicilor investigate.

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**Clasa a V-a****4.1. Utilizarea achizițiilor din domeniul biologiei în viața cotidiană**

- jocuri de rol, simulări ale unor situații din care să reiasă reguli de igienă pentru prevenirea infestării cu paraziți de la animalele domestice și de companie;
- identificarea și utilizarea unor plante cu rol important în viața omului: plante medicinale, melifere, ornamentale etc;
- cultivarea plantelor (de exemplu: minisere, pepiniere de arbuști sau de arbori, îngrijirea plantelor din clasă și a spațiilor verzi din proximitatea școlii);
- îngrijirea animalelor (de exemplu: acvariu, animale domestice și de companie, construirea de căsuțe pentru păsări).

4.2. Recunoașterea consecințelor activităților umane și ale propriului comportament asupra mediului înconjurător

- efectuarea unor vizite pentru promovarea frumuseților naturale și pentru identificarea efectelor unor comportamente umane asupra acestora;
- stabilirea și aplicarea regulilor de comportament ecologic în timpul excursiilor, vizitelor, în clasă, acasă;
- participarea la activități ecologice și de promovare a unui stil de viață sănătos;
- realizarea de diverse produse din materiale reciclabile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p style="text-align: center;">Viețuitoarele în mediul lor de viață</p>	<p>Metode și instrumente de investigare a mediului înconjurător</p>
	<p>Viețuitoarele din mediul apropiat și mai îndepărtat (grădină, parc, livadă, pajiște, pădure, ape curgătoare/ ape stătătoare)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ecosistem (biotop, biocenoză) • factorii de mediu și variația lor • specii reprezentative: exemple, adaptările lor la mediul de viață • relații între viețuitoare: de hrănire (categorii trofice, lanțuri trofice); de reproducere; de apărare • importanța viețuitoarelor pentru natură și om • locul omului și impactul său asupra mediului: îngrijirea plantelor, cultivate și a animalelor domestice și de companie, prevenirea unor infestări/infectări cu paraziți din mediul apropiat și a degradării mediului <p>Alte medii de viață din țara noastră (peștera, Delta Dunării - Rezervație a Biosferei, Marea Neagră) și din alte zone ale planetei</p>
	<p>Grupe de viețuitoare: bacterii, protiste, ciuperci, plante (mușchi, ferigi, gimnosperme, angiosperme), animale (spongieri, celenterate, viermi, moluște, artropode, pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere) – caractere generale</p>

Lucrări practice

1. Prezentarea microscopului optic, a lupei (componente, mod de utilizare), a altor instrumente de lucru în timpul orelor de biologie și pe teren.
2. Studiarea unor ecosisteme din apropierea școlii: înregistrarea unor factori abiotici (de exemplu: temperatură, precipitații) și a unor factori biotici (de exemplu: separarea organismelor animale de cele vegetale din substrat).
3. Analizarea unor specii reprezentative de plante și animale din mediul de viață apropiat pentru evidențierea caracterelor generale și realizarea unor comparații (de exemplu: plante – animale, ciuperci – plante, vertebrate – nevertebrate, pești – amfibieni – reptile - păsări – mamifere).
4. Realizarea de observații microscopice asupra unor organisme cu ajutorul preparatelor proaspete sau fixate (de exemplu: bacterii fixatoare de azot din nodozitățile leguminoaselor, protiste din ape dulci stagnante, mucegaiuri, alge).
5. Realizarea unor investigații de lungă durată pentru evidențierea influenței factorilor de mediu asupra creșterii și dezvoltării unor viețuitoare (de exemplu: calendarul naturii, identificarea unor zone poluate și nepoluate).
6. Colectarea și conservarea materialului biologic (de exemplu: realizarea unor colecții de conuri, semințe, cochilii de melci, pene etc).
7. Efectuarea unor lucrări/activități de îngrijire a plantelor și animalelor (de exemplu: amenajarea unui colț verde/viu al clasei/școlii/ locuinței; activități practice de înmulțire vegetativă, cultivare și îngrijire de plante anuale și perene; realizarea și amplasarea de căsuțe pentru păsările; realizarea și amplasarea de hrănituri și adăpători pentru păsările; înființarea unor microsere/ microgospodării).

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor, prin metode științifice simple**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Selectarea unor texte, fișiere audio ca surse pentru extragerea unor informații referitoare la unele procese, fenomene și sisteme biologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor criterii de selecție a surselor de informare și a metodelor de lucru (de exemplu: pentru selectarea surselor de informare referitoare la acordarea măsurilor de prim ajutor); - căutarea și selectarea informațiilor dintr-o sursă (de exemplu: selectarea informațiilor despre particularități ale funcțiilor și organelor într-un anumit mediu utilizând manualul și/sau un fișier audio); - selectarea și ascultarea unor fișiere audio în scopul identificării structurii și funcționării unor organe, a particularităților lor în diferite medii de viață.
<p>1.2. Realizarea independentă a unor activități de investigare pe baza unor fișe de lucru date</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de investigații asupra celulelor (de exemplu: celule la citrice, celule din epiderma de ceapă) și a țesuturilor în scopul evidențierii caracteristicilor lor, a asemănărilor și a deosebirilor; - evidențierea rolurilor unor țesuturi (de exemplu: eliberarea substanțelor secretate prin strivirea petalelor de trandafir, a frunzelor de mentă, a cojii de portocală etc.; evidențierea flexibilității și a rezistenței dată de țesuturile mecanice prin îndreptarea unui jet de aer către tulpina ierboasă a unei plante); - realizarea unor experimente simple pentru evidențierea unor procese fiziologice urmărind enunțarea unei situații problemă / ipoteză de lucru, alegerea metodelor și a instrumentelor accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale, realizarea măsurătorilor, colectarea și înregistrarea datelor în fișe de lucru, interpretarea datelor, formularea și prezentarea concluziilor (de exemplu: extragerea clorofilei, evidențierea acțiunii unor sucuri digestive, evidențierea rolului perișorilor absorbantți, evidențierea circulației sevei brute, măsurarea pulsului, a tensiunii arteriale, a frecvenței respiratorii în condiții de repaus și de efort, evidențierea fermentației alcoolice și a celei lactice, măsurarea perimetrului toracic în inspirație și în expirație, punerea în evidență a vaporilor de apă din aerul expirat, evidențierea transpirației și a eliminării apei sub formă de picături la plante, evidențierea influenței unor factori de mediu asupra funcțiilor la plante).
<p>1.3. Colaborarea în echipă pentru îndeplinirea sarcinilor de explorare a sistemelor vii</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor reguli de conduită în vederea desfășurării eficiente a investigațiilor în echipă; - îndeplinirea sarcinii de lucru repartizate în cadrul unor vizite de documentare sau al activităților experimentale (de exemplu: într-o echipă care investighează modificarea unor parametri fiziologici, unii elevi măsoară pulsul, tensiunea arterială, respectiv frecvența respiratorie în repaus, alți elevi investighează aceiași parametri în efort) - cooperarea în cadrul echipei, respectând regulile stabilite (de exemplu: în echipa care investighează modificarea unor parametri fiziologici în repaus/ efort, elevii compară datele obținute și interpretează rezultatele); - interevaluarea activităților realizate în cadrul echipei sau între echipe.

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale**Clasa a VI-a****2.1. Organizarea informațiilor științifice după un plan propriu**

- elaborarea unui plan pentru documentare și organizarea informațiilor (de exemplu: pentru lecții de recapitulare, activități de proiecte);
- realizarea rezumatului sau a unei scheme logice a conținutului pe baza lecturii unor texte din manual, reviste etc;
- redactarea unui text pe baza informațiilor extrase ca urmare a audierii unui fișier audio (de exemplu: descrierea unei structuri/a unui proces/fenomen).

2.2. Realizarea de produse de prezentare a informațiilor sub formă de modele, texte, produse multimedia realizate cu mijloace TIC asistive, utilizând adecvat terminologia specifică biologiei

- realizarea de pliante, prezentări multimedia în cadrul unor expoziții cu diverse teme (de exemplu: „Cum trăiesc animalele în mediul acvatic/ aerian/ terestru”);
- elaborarea și prezentarea unor compuneri/ eseuri pentru descrierea particularităților de alcătuire a organelor/sistemelor de organe vegetale și animale în corelație cu funcția îndeplinită (de exemplu: „De ce oamenii respiră prin plămâni? De ce peștii respiră prin branhii?”, „De ce carnivorele nu se pot hrăni cu iarbă?”);
- ateliere de lucru pe diverse teme: crearea unor ghicitori, a unor povestiri cu teme biologice în cadrul unor concursuri, interpretarea de scenete/ scenarii/ jocuri de rol pe diverse teme biologice.

3. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie, pe baza gândirii logice și a creativității**Clasa a VI-a****3.1. Interpretarea diverselor modele ale unor sisteme biologice**

- analizarea unor mulaje, a materialului biologic proaspăt sau conservat, etc. pentru identificarea caracteristicilor unor organe, țesuturi, celule;
- realizarea/interpretarea unor machete, mulaje referitoare la funcțiile de nutriție în lumea vegetală și în lumea animală.

3.2. Aplicarea unor algoritmi selectați adecvat în investigarea lumii vii

- întocmirea unor fișe de lucru și scheme recapitulative;
- stabilirea etapelor unor procese fiziologice, ale unor investigații;
- rezolvarea de probleme (de exemplu: aspecte de fiziologie vegetală și animală - respiratorie, circulatorie, digestivă, excretorie);
- realizarea unor studii de caz privind adaptările organismelor vegetale și animale la condițiile de mediu.

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții**Clasa a VI-a****4.1. Transferarea achizițiilor din domeniul biologiei în contexte noi**

- studii de caz din care să rezulte necesitatea adoptării unor reguli de igienă personală în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, a infestării cu paraziți de la animalele domestice și de companie;
- exerciții de căutare a unor soluții tehnice inspirate din structuri ale lumii vii (de exemplu: cum să preluăm oxigenul din apă - studiul unei branhii);
- efectuarea de lucrări de îngrijire a unor plante, animale domestice și/sau de companie;
- exersarea unor comportamente responsabile în cazul situațiilor de urgență (de exemplu: cutremure, incendii, accidente etc).

4.2. Identificarea relațiilor dintre propriul comportament și starea de sănătate

- audierea unor fișiere în vederea stabilirii consecințelor pe termen scurt și lung a

Clasa a VI-a
<p>acțiunii unor agenți patogeni/ factori poluanți asupra stării de sănătate a viețuitoarelor, inclusiv a omului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea consecințelor unor comportamente cu risc asupra stării de sănătate (de exemplu: consumul de tutun, alcool, droguri, alimentația nesănătoasă); - realizarea unor proiecte de grup, portofolii, referate, pe diverse teme (de exemplu: relația dintre alimentația fast-food și obezitate); - realizarea unor anchete, interviuri cu membrii familiei, colegi, pe teme precum regimul alimentar; - (cantitatea, calitatea și repartizarea în timp a alimentelor consumate); - exerciții de analiză a consecințelor și de luare a deciziilor corecte privind propriul comportament - autoevaluarea comportamentului alimentar, a regimului hidric, a obișnuinței de a face sport sau mișcare în aer liber; - întocmirea unei rații alimentare echilibrate și adaptate vârstei pe baza studierii unor piramide alimentare, întocmirea unui orar zilnic cu timp alocat mișcării în aer liber sau sportului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
<p>Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor</p>	<p>Organismul – un tot unitar Organismul unei plante superioare (organe, țesuturi, celule) Organismul unui mamifer și al omului (sisteme de organe, organe, țesuturi, celule)</p> <p>Funcțiile de nutriție în lumea vie</p> <p>Hrănirea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fotosinteza, frunza – rolul cloroplastelor și al stomatelor, influența factorilor de mediu, importanța fotosintezei în natură • Sistemul digestiv și digestia la om • Adaptări ale digestiei și organelor digestive la diferite vertebrate în funcție de regimul de hrană (ierbivore, carnivore, omnivore – dentiție, stomac, intestin subțire); alte tipuri de hrănire în lumea vie: saprofită și parazită, plante carnivore <p>Respirația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respirația - proces prin care se obține energie (respirația aerobă și anaerobă - fermentația) • Respirația la plante, frunza - rolul stomatelor în schimbul de gaze, influența factorilor externi și interni • Sistemul respirator și respirația la om • Respirația în medii de viață diferite (traheală - insecte, cutanată - amfibieni, branhială – pești, pulmonară - păsări) <p>Circulația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Absorbția și circulația sevei brute și a sevei elaborate, rădăcina și tulpina - rolul perișorilor absorbantși și al vaselor conducătoare, influența factorilor de mediu • Mediul intern, sângele – componente și rolul lor, importanța vaccinării, grupe sanguine • Sistemul circulator și circulația la om • Particularități ale circulației la vertebrate (inima și tipuri de

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>circulație), animale cu temperatura sângelui variabilă/constantă</p> <p>Excreția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transpirația la plante, frunza - rolul stomatelor, influența factorilor de mediu • Sistemul excretor și excreția la om • Adaptări ale excreției la medii de viață diferite (terestru, acvatic dulce, acvatic marin) <p>Relații între funcțiile de nutriție</p> <p>Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor</p>

Lucrări practice

1. Activități simple de punere în evidență a rolului țesuturilor (de exemplu: țesutul secretor din petalele de trandafir, din frunzele de mentă, din coaja de portocală; țesutul de depozitare - amidonul din tuberculul de cartof).
2. Evidențierea procesului de fotosinteză (de exemplu: producerea de oxigen la o plantă acvatică, necesitatea prezenței CO₂ pentru fotosinteză, producerea de amidon la o plantă terestră, extragerea pigmentilor clorofilieni din frunze).
3. Observarea influenței factorilor de mediu asupra fotosintezei (lumina, temperatura).
4. Evidențierea acțiunii unor sucuri digestive (de exemplu: saliva).
5. Evidențierea respirației aerobe la plante (de exemplu: după consumul de oxigen și după dioxidul de carbon eliminat, determinarea consumului de substanțe organice).
6. Evidențierea respirației anaerobe (fermentația alcoolică – drojdia de bere; fermentația lactică - acrirea laptelui).
7. Punerea în evidență a vaporilor de apă din aerul expirat.
8. Evidențierea rolului perișorilor absorbantți în absorbția apei.
9. Evidențierea circulației sevei brute prin plantă (de exemplu: ramură de plop sau tei în apă cu albastru de metilen, ghiocei/ narcise în cerneală sau alți coloranți).
10. Observarea influenței temperaturii asupra absorbției și a circulației sevelor.
11. Evidențierea transpirației și a eliminării apei sub forma de picături la plante.
12. Disecția unui rinichi de mamifer.
13. Disecția inimii de mamifer.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor, prin metode științifice simple**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Sistematizarea informațiilor din texte, fișiere audio, utilizate ca surse pentru explorarea unor sisteme biologice, a unor procese și fenomene</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea/organizarea după diferite criterii a informației din/în fragmente de text, reviste, internet etc; - înregistrarea datelor privind anatomia și fiziologia structurilor investigate (sistem nervos, organe de simț, structuri locomotorii) sub diferite forme.
<p>1.2. Realizarea independentă a unor activități de investigare pe baza unor fișe de lucru elaborate de elev</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de observații macroscopice asupra unor organe animale (oase, mușchi, etc) și vegetale (flori, fructe, semințe) pentru stabilirea caracteristicilor lor; - efectuarea de disecții asupra unor organe (de exemplu: disecția rinichiului) pentru stabilirea caracteristicilor lor anatomice; - realizarea unor lucrări de înmulțire a unor plante ornamentale/ de cultură prin însămânțare; - realizarea unor investigații pentru evidențierea unor procese fiziologice urmărind enunțarea unei situații problemă/ipoteză de lucru, alegerea metodelor și a instrumentelor accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale, realizarea măsurărilor, colectarea și înregistrarea datelor în fișe, interpretarea datelor, formularea și prezentarea concluziilor (de exemplu: evidențierea influenței factorilor de mediu asupra germinăției, a creșterii și dezvoltării plantelor; evidențierea mișcărilor la plante; evidențierea relațiilor între creșterea și dezvoltarea animalelor și factorii de mediu; investigarea comportamentului de reproducere, de apărare la unele animale); - realizarea unor experimente demonstrative (de exemplu: reflexul rotulian, achilean, determinarea sensibilității tactile, termice și dureroase, determinarea acuității auditive, a acuității gustative, harta gusturilor pe limbă, adaptarea receptorilor olfactivi, evidențierea rolului pavilionului urechii, evidențierea sărurilor minerale din oase etc).
<p>1.3. Asumarea de roluri în cadrul echipei pentru rezolvarea sarcinilor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unor reguli de conduită în vederea desfășurării eficiente a investigațiilor în echipă; - alegerea sarcinii în cadrul echipelor ce realizează o investigație (de exemplu: pentru investigarea caracteristicilor structurale și funcționale ale pielii, o echipă evidențiază acuitatea tactilă, alta sensibilitatea termică etc.); - cooperarea în cadrul echipelor (de exemplu: compararea datelor obținute de echipele care investighează caracteristicile structurale și funcționale ale pielii și interpretarea rezultatelor); - interevaluarea activităților realizate în cadrul echipei sau între echipe.

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Clasa a VII-a
<p>2.1. Interpretarea contextualizată a informațiilor științifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de fișe/texte comparative privind particularitățile sistemelor de organe în funcție de mediul și modul de viață (de exemplu: adaptări locomotorii la mediile de viață, adaptări și interrelații ale organelor de simț etc); - conceperea unor texte pentru evidențierea legăturilor cauzale între procese, influența unor factori asupra proceselor fiziologice studiate (de exemplu: numărul orelor de

Clasa a VII-a
<p>somn și atenția, consumul de alcool și echilibrul, consumul de cofeină și randamentul intelectual etc);</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor date statistice (de exemplu: corelarea acte de violență/accidente rutiere/morbiditate consum de alcool sau droguri, etc.) în scopul identificării comportamentelor de risc; - formularea de concluzii (de exemplu: formularea unor reguli de igienă/ stil de viață sănătos, pe baza informațiilor extrase din diferite surse de documentare, privind funcțiile de relație și de reproducere).
<p>2.2. Expunerea, în cadrul unui grup, a informațiilor prezentate sub formă de modele, texte, produse media realizate cu mijloace TIC accesibilizate, utilizând adecvat terminologia specifică biologiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea și prezentarea unor referate pe o temă dată, a unei comunicări științifice, pornind de la o investigație/proiectul clasei; - dezbateri, mese rotunde pe teme vizând igiena/comportamentele de risc/miturile privind funcțiile de relație și de reproducere; - ateliere de lucru pentru elaborarea/confecționarea unor materiale de promovare a unui stil de viață sănătos; - jocuri de rol cu teme ce vizează elemente de anatomia și fiziologia plantelor, a animalelor și a omului.

3. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie, pe baza gândirii logice și a creativității

Clasa a VII-a
<p>3.1. Realizarea unor modele ale sistemelor biologice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea/interpretarea unor scheme și/sau mulaje ce ilustrează aspecte ale funcțiilor de relație și de reproducere în lumea vegetală și animală; - alcătuirea unor colecții de flori, fructe uscate, semințe pentru investigarea caracteristicilor și a diversității unor organe; - realizarea/interpretarea unor machete, modele funcționale ale unor structuri construite din diverse materiale (de exemplu: un model al relației funcționale dintre oase și mușchi, modele ale unor tipuri de articulații); - modelarea în plastilină a unor procese (de exemplu: diviziunea bacteriilor, înmugurirea drojdiilor etc).
<p>3.2. Elaborarea unor algoritmi pentru realizarea unei investigații</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea etapelor de desfășurare a experimentelor, a materialelor necesare, a modului de lucru și de redare a datelor în conformitate cu ipoteza formulată; - elaborarea fișelor de lucru cu respectarea etapelor de desfășurare a experimentului/investigației; - conceperea de scheme recapitulative, chestionare; - stabilirea unor criterii de comparare și clasificare a unor structuri, procese în scopul identificării asemănărilor și deosebirilor dintre ele; - elaborarea de algoritmi pentru rezolvarea de probleme specifice lumii vii (de exemplu: analiza unei reacții comportamentale ca răspuns la un stimul).

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VII-a
<p>4.1. Conceperea unor măsuri de menținere și promovare a unui stil de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui program personal de activitate zilnică, echilibrat din punct de vedere al timpului alocat învățării, odihnei active și somnului; - promovarea unor atitudini corecte pentru menținerea integrității anatomice și

Clasa a VII-a
<p>funcționale a sistemului locomotor (de exemplu: dozarea efortului în timpul activităților fizice pentru prevenirea entorselor, luxațiilor, fracturilor; poziția corectă în bancă pentru prevenirea deformărilor coloanei vertebrale etc);</p> <p>- exersarea unor comportamente responsabile în cazul situațiilor de urgență (de exemplu: accidente incendii, inundații, cutremure etc).</p>
<p>4.2. Interpretarea relațiilor dintre propriul comportament și starea de sănătate</p> <p>- participarea la întâlniri cu specialiști în scopul identificării unor comportamente de risc și al realizării de predicții referitoare la consecințele medicale și sociale ale adoptării unor astfel de comportamente (sedentarism, suprasolicitare fizică și intelectuală, consum de alcool, cofeină, droguri, BTS, sarcină la o vârstă nepotrivită etc);</p> <p>- autoevaluarea propriului comportament în scopul întocmirii unui program de activitate și odihnă zilnic, adecvat vârstei, dizabilității vizuale și nevoilor intelectuale și fizice.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor</p>	<p>Funcțiile de relație</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sensibilitatea și mișcarea la plante • Sistemul nervos la om: clasificare; alcătuire, funcții (encefalul, măduva spinării, nervii); neuronul - alcătuire și proprietăți • Organele de simț la om (ochi, ureche, nas, limbă, piele) - alcătuire, funcții • Particularități ale sensibilității la vertebrate • Glandele endocrine la om (hipofiză, tiroidă, pancreas endocrin, suprarenale) - localizare, principalii hormoni și efectele lor, disfuncții endocrine • Sistemul locomotor la om (tipuri de oase, compoziția și rolurile oaselor, scheletul, tipuri de articulații după mobilitate, principalele grupe de mușchi, proprietățile mușchilor, relația mușchi - oase - articulații în realizarea mișcării) • Adaptări ale locomoției la diferite medii de viață (acvatic, terestru, aerian) <p>Integrarea funcțiilor de relație</p> <p>Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor (igiena vieții intelectuale, a organelor de simț și a sistemului locomotor)</p> <p>Funcția de reproducere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reproducerea la plantele cu flori (structura și funcțiile florii la angiosperme, fructul, sămânța, germinația semințelor, creșterea și dezvoltarea plantelor) • Înmulțirea vegetativă la plante, înmulțirea prin spori, înmulțirea prin înmugurire la drojdii, înmulțirea la bacterii • Modificări hormonale, somatice, afectiv-emoționale și comportamentale la vârsta pubertății • Reproducerea și sistemul reproducător la om • Autocunoaștere și responsabilitate în concepție și

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>contracepție</p> <ul style="list-style-type: none"> • Particularități ale reproducerii sexuate la vertebrate: pești - fecundația externă; amfibieni - dezvoltarea cu metamorfoză; reptile – fecundația internă, oul; păsări - fecundația internă, oul; comportamente de reproducere <p>Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor sistemului reproducător la om, infecții cu transmitere sexuală</p> <p>Mecanisme de autoreglare: Feed-back, termoreglare, bioritmuri</p>

Lucrări practice

1. Evidențierea mișcărilor la plante (tactisme, tropisme, nastii).
2. Evidențierea reflexelor medulare (rotulian, achilean).
3. Realizarea unor activități experimentale simple pentru explorarea funcțională a organelor de simț la om (de exemplu: evidențierea discriminării tactile, a sensibilității termice, harta gustului, recunoașterea diferitelor substanțe după gust și miros, pragurile sensibilității gustative și olfactive, rolul pavilionului urechii, probe de echilibru static și cinetic).
4. Evidențierea compoziției chimice a oaselor (prezența sărurilor minerale și a substanțelor organice).
5. Analizarea macroscopică a alcătuirii diferitelor tipuri de flori, fructe și semințe.
6. Studiarea germinației semințelor la diverse plante (de exemplu: fasole, grâu, floarea – soarelui) și a influenței factorilor de mediu asupra germinației (influența apei, a temperaturii și a cantității de oxigen).
7. Investigații de lungă durată asupra modului în care factorii de mediu influențează creșterea și dezvoltarea plantelor (în grup/proiectul clasei).

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea sistemelor biologice, a proceselor și a fenomenelor, prin metode științifice simple

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Analiza critică a informațiilor extrase din texte, fișiere audio, scheme, utilizate ca surse de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor surse de informație în scopul formulării unor concluzii referitoare la diferite procese (de exemplu: analiza pedigree-urilor unor familii pentru găsirea mecanismelor de transmitere a caracterelor/ bolilor ereditare, analiza unor arbori filogenetici pentru găsirea originii comune a unor grupe de viețuitoare, a organismelor înrudite etc); - compararea informațiilor extrase din diverse surse (de exemplu: texte, fișiere audio) în scopul formării unui punct de vedere propriu (de exemplu: avantajele și dezavantajele tehnologiei, necesitatea conservării biodiversității, necesitatea aplicării principiilor dezvoltării durabile); - formularea unor concluzii pe baza analizei informațiilor rezultate în urma investigațiilor proprii (de exemplu: probleme de mediu, ereditate, evoluție, sănătate personală).
<p>1.2. Realizarea unor activități de investigare proiectate independent</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea rolurilor și a responsabilităților membrilor echipei în realizarea activităților de investigare; - proiectarea și derularea unor investigații urmărind: identificarea problemei, alegerea metodelor și a instrumentelor accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale, realizarea măsurătorilor, colectarea și înregistrarea datelor în fișe, interpretarea datelor, formularea și prezentarea concluziilor, realizarea predicțiilor (de exemplu: calitatea componentelor mediului apropiat - specificul locuințelor, sursele de energie din locuință, întreprinderile industriale și mijloacele de transport din localitate; identificarea cazurilor de degradare a mediului natural al localității și evaluarea impactului degradării asupra stării de sănătate a omului și celorlalte specii; identificarea unor caractere ereditare și a modului lor de transmitere prin analiza acestora în cadrul unor familii etc); - analiza unor studii de caz pentru identificarea unor probleme sau soluții la unele probleme (de exemplu: adaptări ale unor caractere la om și alte viețuitoare la modificări ale factorilor de mediu, mecanisme ale evoluției, transmiterea unor caractere ereditare, cazuri de dezvoltare durabilă a unor regiuni geografice); - aplicarea de interviuri și chestionare adresate populației locale în scopul obținerii unor date (de exemplu: date istorice, economice în scopul identificării caracteristicilor comunității locale și a unor direcții de dezvoltare durabilă).

2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formularea de predicții referitoare la diferite fenomene și procese naturale pe baza concluziilor investigației</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea impactului diferitelor transformări ale mediului natural și social asupra organismului uman și a altor organisme (de exemplu: creșterea frecvenței unor boli determinate de poluare, evoluția societății sub impactul dezvoltării tehnologice, consecințele reducerii biodiversității); - formularea de predicții pe baza analizei unor date statistice (de exemplu: extinderea poluării mediului natural, viitorul resurselor energetice ale planetei, frecvența prezenței unor caractere ereditare în populația umană);

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea efectelor supraexploatării resurselor naturale pe termen scurt și lung (de exemplu: predicții referitoare la consecințele defrișărilor, ale vânătorii și pescuitului intensiv/ ilegal etc); - aprecierea avantajelor dezvoltării durabile (de exemplu: energia verde, agricultura ecologică etc).
<p>2.2. Susținerea argumentată a punctului de vedere, utilizând adecvat terminologia specifică biologiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - promovarea argumentată a unor principii (de exemplu: conservarea biodiversității, colaborarea țării noastre cu alte state în domeniul protecției mediului, etc); - susținerea unor teme prin prezentarea de proiecte (de exemplu: consecințe ale unor comportamente nesănătoase asupra sănătății omului și a mediului, măsuri de protecție).

3. Rezolvarea unor situații problemă din lumea vie, pe baza gândirii logice și a creativității

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Rezolvarea unor situații problemă utilizând argumente și modele adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea de scheme, modele, planșe referitoare la mecanisme de transmitere a bolilor ereditare, dovezi ale evoluției, consecințele consumului de alcool, droguri, tutun, măsuri de protejare a mediului; - evaluarea acțiunii factorilor de mediu asupra etapelor unor procese evolutive pe baza analizei unor modele evolutive (de exemplu: modificări ale organismelor induse de schimbarea mediului de viață – acvatic/terestru, terestru/aerian); - rezolvarea unor probleme de mediu, ereditate, evoluție, sănătate personală.
<p>3.2. Identificarea de soluții noi/alternative pentru rezolvarea unor situații problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare prin brainstorming a unor măsuri de protecție a mediului local, a unor modalități de utilizare rațională a resurselor, a unor metode de determinare a calității aerului; - studii de caz, anchete pe diferite teme pentru identificarea unor soluții noi la diferite probleme (de exemplu: păstrarea calității aerului, a apelor, a solului; modalități de economisire a energiei și resurse alternative privind energia din locuință; întreprinderile industriale, mijloacele de transport din localitate; regimul deșeurilor; starea de sănătate); - concursuri de proiecte pentru identificarea unor probleme locale și soluții la acestea pe principiile dezvoltării durabile.

4. Manifestarea unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Participarea activă la acțiuni de conservare și ocrotire a mediului înconjurător, de adoptare a unui stil de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea/participarea la activități practice de colectare selectivă a deșeurilor, de reciclare, de reducere a consumului de energie, de gestionare echilibrată a resurselor și de reducere a poluării, de promovare a unui stil de viață sănătos, de amenajare și întreținere a spațiului verde al școlii, plantare de pomi etc; - realizarea unor proiecte pentru comunitatea locală privind valorificarea rațională a resurselor naturale, valorificarea resurselor regenerabile, soluții de reducere a poluării etc.
<p>4.2. Evaluarea consecințelor propriului comportament asupra sănătății proprii și a stării mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea/popularizarea unui cod de reguli pentru comportamentul omului în mediul natural, pentru igiena individuală, în familie și în comunitate;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor filme pentru evaluarea efectelor tipurilor de deșeuri rezultate din activitatea umană asupra mediului, a comportamentelor de risc asupra stării de sănătate a individului, familiei și comunității; - realizarea/aplicarea de chestionare pentru identificarea comportamentelor distructive ale omului față de mediu și față de propria sănătate; - studii de caz pentru identificarea responsabilităților și a drepturilor față de mediu; - dezbateri privind evaluarea importanței colaborării internaționale în soluționarea diferitelor probleme de mediu.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Noțiuni generale privind ereditatea și variabilitatea la om	<ul style="list-style-type: none"> • Ereditatea și variabilitatea • Materialul genetic: noțiuni generale despre cromozomi, gene, ADN, cariotip (număr cromozomi, autozomi, heterozomi) • Transmiterea materialului genetic: rolul gameților și al fecundației, caractere dominante și recesive, transmiterea ereditară a unor caractere normale și patologice, factori mutageni și consecințele mutațiilor
Evoluționism	<ul style="list-style-type: none"> • Teorii despre originea și evoluția vieții • Dovezi ale evoluției (directe și indirecte) • Factori ai evoluției (ereditatea, variabilitatea, suprapopulația, lupta pentru existență, selecția naturală) • Evoluția omului
Sănătatea omului și a mediului	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea aerului, a apei și a solului • Boli influențate de factori de mediu și de propriul comportament: • alergii, astm, boli nutriționale, cancer (de piele, pulmonar, de colon) – cauze, prevenție, comportament sănătos • Omul și tehnologia - avantaje, riscuri • Resurse energetice ale planetei • Importanța păstrării biodiversității • Dezvoltarea durabilă

Lucrări practice

1. Rezolvarea unor probleme simple de genetică.
2. Investigarea ecosistemelor antropizate (de exemplu: analize fizico-chimice asupra unor probe de sol sau de apă).
3. Evidențierea impactului antropic asupra ecosistemelor: amprenta ecologică a individului.
4. Proiecte de mediu privind colectarea selectivă a deșeurilor, reducerea consumului de energie, apă, alte resurse etc.
5. Proiecte privind dezvoltarea unui stil de viață sănătos (de exemplu: personalizarea programului zilnic și a regimului alimentar în funcție de tipul de activitate, vârstă și sex).
6. Rezolvarea unor probleme simple pe teme legate de evoluție.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice oferă sprijin pentru realizarea demersurilor didactice, la clasele de elevi cu dizabilități vizuale, referitoare la: desfășurarea proceselor formative de predare-învățare-evaluare; organizarea activităților de învățare; construirea și utilizarea strategiilor didactice centrate pe formarea/dezvoltarea competențelor; alegerea și utilizarea metodelor de învățământ; asigurarea unui mediu de învățare stimulat, care să promoveze învățarea activă, atitudinea pozitivă și responsabilă; selectarea și valorificarea resurselor materiale specifice și/sau accesibilizate necesare; manifestarea flexibilității în gândire și a creativității cadrului didactic.

Pentru eficientizarea demersului didactic un rol important îl are stabilirea strategiei didactice, adică optimizarea relației între activitatea de predare, în ansamblu ei, și mecanismele psihologice ale învățării la elev, cu specificitatea ce decurge din individualizare. Pentru funcționarea acestui ansamblu și pentru un demers didactic eficient, profesorul trebuie să țină seama de specificul dizabilității vizuale și de competențele ce urmează a fi formate la elevii cu care lucrează, competențe specificate în prezenta programa școlară.

Strategiile didactice propuse recomandă explorarea lumii vii pornind de la situații-problemă întâlnite în viața cotidiană, ale căror soluții pot fi identificate prin activități de investigare care valorifică și stimulează curiozitatea naturală a elevilor la această vârstă.

În cadrul orelor de biologie, elevii cu dizabilități vizuale sunt îndrumați să-și dezvolte cunoașterea pornind de la explorarea și investigarea lumii înconjurătoare, a mediului de viață apropiat, a relațiilor dintre viețuitoare și mediul lor de viață, către înțelegerea propriului loc în natură, a consecințelor propriului comportament asupra sănătății sale și a mediului. Învățarea promovată de această disciplină urmărește raportarea elevului cu dizabilități vizuale la mediul de viață cu mijloacele și metodele specifice dizabilității și adaptate vârstei acestuia.

Formarea competențelor propuse se bazează pe o multitudine de conexiuni pe care profesorul le poate face în dialog cu elevii, prin implicarea acestora în activități multiple de explorare, aplicare și experimentare. Astfel, se dezvoltă capacitatea elevilor cu dizabilități vizuale de a integra informații noi în modele explicative proprii, de a aplica achizițiile dobândite în rezolvarea unor situații problemă simple din viața cotidiană, de a găsi soluții la probleme noi, de a-și forma gândirea logică, dar și de a-și manifesta creativitatea și originalitatea.

Prezentul curriculum își propune să formeze și să dezvolte competențe ce integrează valori și atitudini prin demersuri didactice care să construiască o învățare activă eficientă, ceea ce implică reevaluarea și înnoirea metodelor folosite în practica instructiv-educativă. Se impune astfel alegerea unor metode care să asigure activizarea structurilor cognitive și operatorii ale elevilor, valorificarea potențialului psihic și fizic al acestora și transformarea elevului cu dizabilități vizuale în coparticipant la propria instruire și educație.

Este indicat ca profesorul să-și orienteze demersul didactic spre realizarea unor activități de învățare care să vizeze:

- stimularea curiozității elevului cu dizabilități vizuale de a își pune mereu întrebări despre lumea înconjurătoare, despre propria ființă înțelegând valoarea lui de ce? ca prim pas în cunoaștere;
- căutarea răspunsurilor prin explorarea directă a mediului înconjurător, cu ajutorul simțurilor tactil și auditiv, prin dirijarea curiozității elevilor spre efectuarea de observații directe;
- exersarea lucrului în echipă, a asumării și îndeplinirii unor roluri specifice în echipa de lucru, a cooperării în realizarea acestora;

- capacitatea de a se documenta, de a selecta și utiliza diferite surse de informare, de a extrage, organiza, interpreta și reda informații din domeniul chimiei, de ajutor în soluționarea unei probleme/situații problemă referitoare la mediul înconjurător;
- dezvoltarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, deschis și creativ;
- dezvoltarea receptivității și a capacității de abordare rațională a problemelor specifice vieții și mediului natural, în complexitatea și dinamica lor;
- utilizarea mijloacelor și instrumentelor TIC accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale;
- realizarea unor proiecte, prin care elevii cu dizabilități vizuale să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a problemelor din viața cotidiană, de identificare a soluțiilor, de rezolvare a unor situații-problemă.

Prin modul de abordare a întregului demers didactic reglementat prin prezenta programă școlară, fiecare profesor trebuie să aibă capacitatea de diversificare a activităților de învățare asociate fiecărei competențe specifice, abilitatea de a le particulariza astfel încât să asigure egalitatea de șanse și satisfacerea nevoilor de instruire și de educație ale fiecărui elev cu dizabilități vizuale în parte și ale fiecărui colectiv în ansamblul său. Activitățile de învățare propuse au un caracter orientativ, în sensul că recomandările făcute nu epuizează diversitatea acestora. Ele se vor concretiza și se pot nuanța prin armonizarea diferitelor elemente de conținut cu competența specifică ce se dorește a fi formată la elevii cu dizabilități vizuale.

Lucrările practice ce însoțesc lista de conținuturi nu trebuie să fie privite separat de acestea, ci să se constituie ele însele în activități de învățare integrate prin care se formează și dezvoltă, la elevii cu dizabilități vizuale, competența de explorare a sistemelor și a fenomenelor biologice cu metode științifice specifice și cu instrumente specifice accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale.

Unitățile de învățare trebuie să ofere o perspectivă de ansamblu, globală și complexă care să conțină: competențe specifice vizate spre formare/dezvoltare, conținuturi selectate, activități de învățare concepute pentru elevi cu dizabilități vizuale, resurse metodologice utilizate pentru dezvoltarea acestor competențe, resurse materiale accesibilizate elevilor cu dizabilități vizuale și strategii de evaluare punându-se accent pe ceea ce se evaluează. Deoarece unitatea de învățare este o structură didactică deschisă și flexibilă, se recomandă ca în cadrul acesteia să fie vizate cel puțin două competențe specifice derivate din competențe generale diferite, în situația în care conținutul permite o astfel de abordare.

În proiectarea activităților didactice, profesorul trebuie să țină cont de faptul că, din bugetul de timp al unui an școlar, 75% trebuie alocat formării/dezvoltării competențelor specifice prin conținuturile prevăzute de programa școlară, restul de 25% fiind timp aflat la dispoziția cadrului didactic și folosit în funcție de caracteristicile elevilor cu dizabilități vizuale și de strategia școlii.

Clasa a V-a

Competențele formate prin intermediul conținuturilor prevăzute la clasa a V-a sunt de natură a facilita cunoașterea mediului înconjurător pornind de la mediul de viață familiar elevului cu dizabilități vizuale, în care organismele întâlnite se află în permanentă relație unele cu altele, precum și cu mediul abiotic. Caracteristicile celorlalte ecosisteme, mai îndepărtate, pot fi studiate cu ajutorul unor fișiere audio, a unor texte din manual și/sau din alte surse.

Studiul ecosistemelor propuse permite nu numai explorarea viețuitoarelor și înțelegerea fundamentelor relaționale pe care se construiește un ecosistem, dar și

familiarizarea elevului cu dizabilități vizuale cu metodele specifice de investigare a mediului înconjurător. Realizând cel puțin o vizită didactică într-unul din ecosistemele cele mai apropiate școlii, elevii trebuie ghidați să exploreze, să colecteze materiale care pot fi valorificate în proiectele de biologie, să înregistreze rezultatele obținute din activitate. În laborator/sala de clasă materialul cules poate fi analizat, datele pot fi prelucrate și interpretate, elevii cu deficiențe de vedere învățând astfel să realizeze activități simple de investigare a mediului înconjurător.

Pentru fiecare mediu de viață/ecosistem studiat se aleg specii reprezentative de plante, animale nevertebrate și vertebrate, care pot ajuta la ilustrarea caracterelor specifice grupei, a adaptărilor la mediu, a relațiilor între viețuitoare și ale căror caracteristici evidențiate vor sta la baza marcării unor diferențe definitorii în vederea realizării clasificării viețuitoarelor. Profesorul are libertatea să aleagă, dintre speciile reprezentative pentru un ecosistem, pe acelea ale căror caractere vor fi detaliate atât cât să servească drept model pentru stabilirea caracterelor definitorii ale grupului din care fac parte.

De exemplu:

- **Grădină și livadă:** fasole/cartof/varză, măr/cais/cireș, viță-de-vie, rămă, melc de livadă, albiliță/gândac de Colorado/albină, șopârlă/șarpe, brotăcel, porumbel/găină, câine/pisică, vacă/oaie/porc/cal, specii parazite la plante, animale și om (tenie, oxiur, limbric, trichină, căpușă, ploșnițe, păduchi, pureci)
- **Pajiște:** ciupercă de câmp, salcâm, măceș/soc/păducel, grâu/porumb, floarea-soarelui/sfeclă de zahăr/rașiță, lăcustă/buburuză, graur/cioară/vrabie, șoarece de câmp, iepure, vulpe
- **Pădure de foioase:** ciuperci comestibile și otrăvitoare, lichen galben, mușchi de pământ, ferigă comună, stejar/fag, croitor/cărăbuș, ciocănitore, bufniță, cuc, căprioară, lup, mistreț
- **Pădure de conifere:** ciuperci, mătreața bradului, mușchi, brad/molid, zadă, pin, forfecuță, salamandră, cocoș de munte, urs
- **Ape curgătoare:** salcie/arin/plop, rac de râu, crap/păstrăv/șalău, stârc/barză
- **Ape stătătoare:** bacilul fânului, euglenă verde/ parameci, mătasea broaștei, lâna broaștei, trestie, nufăr, burete de apă dulce, scoică de lac, țânțar, caras/somn, broască de lac, rață/lișiță
- **Marea Neagră:** salată de mare, meduză de curent rece, midie, crab de piatră, câine de mare, morun/păstrugă/nisetru, scrumbie/guvid, pescăruș cu picioare galbene, chiră de mare, cormoran mare, delfin comun

Clasificarea organismelor în grupe și subgrupe taxonomice trebuie să aibă ca material de lucru organismele studiate anterior, în cadrul diferitelor ecosisteme, valorificând și integrând într-un sistem de clasificare caracteristicile viețuitoarelor studiate și prin utilizarea altor surse de informație. Această parte are scopul de a ordona cunoștințele elevilor cu dizabilități vizuale deja dobândite, stabilind și aplicând criteriile de clasificare. Astfel elevii cu dizabilități vizuale pot dobândi imaginea diversității lumii vii, creându-se premisa înțelegerii evoluției acesteia.

Clasa a VI-a și clasa a VII-a

În clasele a VI- a și a VII-a elevii cu dizabilități de vedere vor căuta răspunsuri la o întrebare fundamentală - cum trăiesc plantele, animalele și omul în mediul lor de viață? Căutarea răspunsurilor trebuie stimulată prin activități de învățare care să valorifice capacitatea copiilor de a explora, de a-și manifesta curiozitatea, prin corelarea cu activități cotidiene și situații problemă practice.

Dorința de cunoaștere specifică vârstei trebuie orientată stimulându-i pe elevii cu dizabilități vizuale să-și pună mereu întrebări referitoare la lumea înconjurătoare și dirijată prin activități de investigare și explorare care să le faciliteze descoperirea

modului în care viețuitoarele s-au integrat și s-au adaptat mediul lor, desfășurându-și funcțiile. Învățarea elevilor cu dizabilități vizuale la disciplina Biologie nu trebuie să se limiteze la o simplă acumulare de cunoștințe. Activitățile de învățare trebuie să integreze conținuturile științifice la un nivel informațional conform cu capacitatea de înțelegere specifică vârstei și dizabilității vizuale, acestea fiind mijloace pentru dobândirea capacității de a-și pune întrebări despre lumea vie, de a face investigații, de a formula predicții și concluzii.

Activitățile de învățare și, prin ele, ponderea conținuturilor științifice selectate trebuie armonizate și circumscrise permanent competențelor vizate a fi formate la elevii cu dizabilități vizuale. Astfel, explorarea funcțiilor fundamentale ale viețuitoarelor este inițiată prin explorarea organismului ca un tot unitar. Acest demers de învățare trebuie să integreze achiziții ale elevilor dobândite încă din ciclul primar referitoare la părțile componente ale unei plante/ ale unui animal/ ale omului, să sistematizeze achizițiile obținute prin investigații științifice structurate realizate în clasa a V-a și să limiteze noile achiziții la unele strict necesare explorării funcțiilor viețuitoarelor.

Ponderea cea mai mare trebuie acordată acelor activități de învățare care să asigure formarea tuturor competențelor generale prin explorarea modalităților de realizare a funcțiilor de nutriție, de relație și de reproducere în lumea vie, asigurând la elevii cu dizabilități de vedere fundamentarea principiului de corelare structură – funcție – mediu de viață. În ansamblul celor patru competențe generale, formarea celei de manifestare a unui stil de viață sănătos într-un mediu natural propice vieții necesită o pondere proporțională de activități de învățare referitoare la Elemente de igienă și de prevenire a îmbolnăvirilor.

Un accent deosebit în construirea activităților de învățare trebuie pus pe dezvoltarea abilității la elevii cu dizabilități vizuale de a comunica cu colegii lor în timpul realizării investigațiilor sau ulterior, de a-și asuma roluri în cadrul unor grupuri, de a-și îndeplini sarcinile realizate și de a colabora întărindu-și spiritul de echipă. Elevii dobândesc astfel instrumente specifice și metode care îi vor ajuta în căutarea răspunsurilor la întrebări diverse, dar și la luarea deciziilor în privința unor aspecte legate de sănătatea propriei persoane, de sănătatea mediului înconjurător sau de raportul dintre ei și mediu.

Clasa a VIII-a

Întregul demers educațional derulat pe parcursul gimnaziului trebuie să formeze la elevul cu dizabilități vizuale, abilități și deprinderi care să îl facă capabil de a lua decizii informate, de a se implica în viața comunității, de a relaționa adecvat cu membri ai unor grupuri din care face parte, de a își forma și susține un punct de vedere. El trebuie să fie capabil să opereze cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți, să își exercite drepturi, dar și să își asume responsabilități, să manifeste disponibilitate pentru participare civică și ecologică, să manifeste interes pentru identificarea unor soluții noi în rezolvarea unor probleme și inițiativă în explorarea unor probleme ale comunității locale, să proiecteze și să deruleze un demers investigativ pentru a verifica o ipoteză de lucru, să proiecteze și să realizeze unele produse utile pentru activitățile curente, să manifeste interes pentru o viață sănătoasă și pentru păstrarea unui mediu curat, să aprecieze elementele definitorii ale culturii locale și ale patrimoniului național și universal în contextul unei dezvoltări durabile.

Activitățile de învățare selectate de profesorul de biologie pentru elevii cu dizabilități vizuale aflați în clasa a VIII-a trebuie să țină cont de necesitățile de formare descrise mai sus. Prin intermediul conținuturilor propuse sunt fundamentate achiziții elementare de ereditate, este supusă spre analiză prin intermediul unor teme de actualitate relația modelatoare ambivalentă dintre om și mediul său de viață, precum și

elemente de evoluționism. Aceste conținuturi permit atingerea unui nivel superior al competențelor propuse de disciplina biologie în cadrul celor patru ani de studiu: de la simpla extragere de informații dintr-o sursă recomandată la analiza critică a informațiilor selectate din surse variate, de la realizarea dirijată a unor activități simple de investigare la realizarea unei investigații proiectată independent și formularea de predicții referitoare la diferite fenomene și procese, de la capacitatea de a rezolva probleme din lumea vie pe baza algoritmizării la identificarea unor soluții noi/alternative. Sunt recomandate în acest sens activități de învățare care permit dezvoltarea acestor competențe și care pun accent pe: realizarea de proiecte, de investigații, conceperea și aplicarea de chestionare și prelucrarea datelor, derularea unor anchete, organizarea de mese rotunde și dezbateri pe anumite teme etc.

Domeniul de conținut Sănătatea omului și a mediului își aduce contribuția la formarea tuturor competențelor generale. Achizițiile referitoare la ereditate trebuie doar să fundamenteze la elevi înțelegerea existenței unui substrat material al eredității, principiile de bază ale transmiterii acestuia, precum și vulnerabilitatea sa în fața schimbărilor de mediu. Este recomandabil ca activitățile de învățare să aibă o reprezentare mai mare prin elemente de conținut aferente părții Omul și mediul, deoarece aceasta creează punți ce facilitează formarea tuturor celor patru competențe generale. Este recomandabil, de asemenea, ca activitățile de învățare având ca bază domeniul de conținut Evoluționism să fie proiectate proporțional cu potențialul acestuia de formare în mod deosebit a competenței de rezolvare a unor situații problemă din lumea vie pe baza gândirii logice și a creativității.

Repere pentru evaluare

Deoarece activitățile de învățare au în vedere formarea competențelor cu toate componentele lor (cognitive, aptitudinale și atitudinale) evaluarea trebuie să vizeze aceleași aspecte, cu accent pe caracterul formativ.

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte și complete despre nivelul de formare sau gradul de dezvoltare a competențelor specifice asumate ca sisteme integrate de cunoștințe însușite, deprinderi/abilități dobândite, atitudini consolidate. Modul de formulare a competențelor specifice permite transpunerea acestora în cerințe de evaluare și raportarea acestora la standardele minimale de evaluare.

În ceea ce privește proiectarea evaluării, se vor avea în vedere următoarele tipuri de strategii:

- strategii obiective de evaluare, bazate pe teste de tip sumativ, menite a evalua atât nivelul de dezvoltare al competențelor specifice ale fiecărui elev, cât și progresul înregistrat;
- strategii calitative de evaluare, bazate pe grile criteriale (holistice și analitice) care permit atât evaluarea performanței elevului, cât și a calității procesului de predare-învățare;
- strategii moderne de evaluare sumativă, bazate pe evaluarea produselor activității elevilor;
- strategii de evaluare formativă, bazate pe întrebări în interacțiunea directă profesor-elev ce permit elevilor să reflecteze asupra experiențelor de învățare („Ce am făcut?”, „Ce a fost ușor/ dificil?”, „Ce probleme au apărut?”, „Cum le-am rezolvat?”, „Cum ne-am simțit pe durata activităților?”, „De ce?”, „Ce am învățat?”, „Cum pot aplica ceea ce am învățat în viața cotidiană?”, „Ce voi face altfel de acum înainte?”);
- strategii de autoevaluare/interevaluare, bazate pe transformarea elevului în partener al profesorului în evaluare.

În construirea instrumentelor de evaluare pot fi utilizate toate tipurile de itemi, în raport cu specificul competențelor de evaluat, în structuri și proporții echilibrate.

În corelație cu toate componentele demersului didactic, evaluarea poate fi realizată prin metode și tehnici diferite, inclusiv cele alternative. Se recomandă:

- utilizarea metodelor consacrate de examinare a elevilor (orale, scrise, practice), plecându-se de la ideea că fiecare tip posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că nici o categorie nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;
- promovarea modalităților alternative de evaluare (de exemplu: autoevaluarea, interevaluarea, portofoliu care poate cuprinde: fișe de lucru rezolvate, referate și proiecte, etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată elevilor care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;
- utilizarea metodelor, tehnicilor și a instrumentelor TIC accesibilizate, în scopul îmbunătățirii modului de predare-învățare-evaluare și adaptării curriculumului la actualele cerințe ale societății informatizate.

Valorificarea rezultatelor evaluării trebuie să se concretizeze nu numai în obținerea notelor, ci și în analizarea greșelilor elevilor, a corectării acestora, accentuând pe greșelile tipice, precum și pe stabilirea cauzelor acestora. Rezultatele evaluării constituie un factor de reglare a activității ulterioare, factor necesar ca evaluarea să se finalizeze cu momente de reflecție asupra rezultatelor obținute și să fie proiectate activități remediale, dacă este cazul.

Bibliografie

1. Gherguț, A., (2007), Sinteze de psihopedagogie specială (Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice), Iași: Editura Polirom (ediția a II-a);
*** (2017), Ministerul Educației Naționale, Programa școlară pentru disciplina Biologie, clasele a V-a – a VIII-a, (Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017), București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lili CIOBANU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Maria-Cătălina IFTIMI	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI SOCIO-EMOȚIONALE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare, clasa a I-a și clasa a II-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei școlare *Abilități socio-emoționale* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei școlare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, demersul didactic pe bază de competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În planul cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat cu OMEN nr. 3622 din 27.04.2018, disciplina *Abilități socio-emoționale* face parte din aria curriculară **Om și societate**, având un buget de timp de 1 oră/săptămână pe durata fiecărui an școlar.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale pentru disciplina *Abilități socio-emoționale* vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul dezvoltării competențelor vizate. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice. Cadru didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Dimensiunile care configurează specificitatea disciplinei *Abilități socio-emoționale* sunt:

- recunoașterea propriilor emoții și ale celorlalți;
- exprimarea adecvată a propriilor emoții;
- dezvoltarea și utilizarea abilităților emoționale și sociale cu rol de integrare socială.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei școlare și cu particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze activitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la sistemul de nevoi și interese ale elevilor, la particularitățile de vârstă și la particularitățile individuale ale acestora, precum și ale comunității educaționale.

Competențe generale

- 1. Consolidarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunile sociale**
- 3. Utilizarea constructivă a abilităților de interrelaționare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Consolidarea imaginii pozitive despre sine și ceilalți

Clasa PREGĂTITOARE
<p>1.1. Identificarea aspectelor care caracterizează identitatea fizică și personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri și cântece de prezentare: „Cine sunt eu”, „Trenul numelor”, „Să facem cunoștință!”; - jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (înălțime, greutate, culoarea ochilor, lungimea părului).
<p>1.2. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de intercunoaștere: „Te cunosc...mă cunoști”, „Prietenul secret”, „Colajul aprecierilor”; - exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți: „Ce îmi place, ce nu îmi place”, „Avem preferințe asemănătoare/diferite”, „Fetele/băieții preferă jocuri diferite”.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunile sociale

Clasa PREGĂTITOARE
<p>2.1. Recunoașterea propriilor emoții și sentimente în situații familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor emoții pornind de la audierea unor poezii și povești sau de la vizionarea unor filmulețe/desene animate (exemplu: iedul fricos, împăratul fericit, albina curajoasă); - jocuri educaționale pentru identificarea stărilor emoționale (pe computer, tabletă, iCloud, CD ș.a.) - jocuri de exprimare a emoțiilor și sentimentelor în contexte familiare de viață, pornind de la audierea unor povești și vizionarea unor filmulețe („Roata emoțiilor”, „Toți avem emoții”, „Exprimă-te!”); - exerciții de completare a frazelor lacunare („Cum se simt copiii...”, „Băiatul a spart cana și este ...”, „Pisica a fugit și Alex este ...”).
<p>2.2. Asocierea emoțiilor de bază cu limbajul nonverbal și paraverbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere și exprimare a emoțiilor prin mimică și gestică; - jocuri de recitare a unor poezii în diferite ipostaze (vesel, trist, speriat); - turul clasei: „Cum te simți?” (la începutul/finalul programului, după ora de matematică, la începutul pauzei etc.).

3. Utilizarea constructivă a abilităților de interrelaționare

Clasa PREGĂTITOARE
<p>3.1. Recunoașterea caracteristicilor ființelor/obiectelor preferate și interacțiunea cu acestea</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de cunoaștere/ intercunoaștere (fiecare copil își prezintă colegul/ animalul/ jucăria preferat/preferată); - activități art-creative desfășurate în perechi (colaj, modelaj, realizarea/utilizarea de imagini sau cărți tactile) - audierea/vizionarea unor povești/filmulețe despre prietenie și colegialitate.
<p>3.2. Identificarea unor norme simple de comportament în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții privind norme de comportament pe baza audierii unor povești sau vizionării unor filmulețe/desene animate; - exerciții joc pentru însușirea normelor de adresare, politețe în vederea relaționării pozitive; - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa PREGĂTITOARE
Cunoașterea de sine și a celorlalți	Cine sunt eu? Să facem cunoștință! Corpul omenesc Cum arăt eu? Te cunosc, mă cunoști Ființe și obiecte preferate Ce ne aseamănă? Ce ne deosebește?
Dezvoltarea emoțională și socială	Cum se simte personajul? Emoții de bază Toți avem emoții Recunoaște emoția Vorbesc despre emoțiile mele Sunt fericit când... Fără frică, despre frică
Abilități de interrelaționare	Colegul meu Povestea prieteniei Să învățăm cum să fim prieteni Alege cum să te porți Sunt politicos Pune-te în locul personajului

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Consolidarea imaginii pozitive despre sine și ceilalți

Clasa I
<p>1.1. Prezentarea unor trăsături personale elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de prezentare în perechi; - activități de modelare/ confecționare de imagini tactile/ desenare a unor obiecte preferate; - jocuri de identificare a calităților: „Personajul preferat”, „Îmi place de mine pentru că...“.
<p>1.2. Prezentarea propriei persoane prin raportarea la comunitățile din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea/discutarea unor povești care prezintă experiențe ale elevilor în diverse contexte cu ajutorul unor personaje imaginare; - discuții pornind de la mesajul unor povești, poezii, cântece; - jocuri de rol.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunile sociale

Clasa I
<p>2.1. Identificarea unor sentimente/emoții de bază manifestate în viața personală și a celor din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții de grup privind modul în care personajele din poezii, povești, basme, fabule resimt sau își manifestă unele emoții și sentimente; - concurs de cântece și poezii despre emoții („Nu mi-e frică de Bau-Bau!”, „Azi Grivei e mândros”, „Emoții de păpușă, emoții de fetiță”); - exerciții de descriere a emoțiilor trăite în jocurile preferate.
<p>2.2. Transmiterea unor mesaje verbale/nonverbale despre propriile emoții și ale celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a emoțiilor referitor la anumite situații date; - jocuri de rol pe baza experienței personale a copiilor (veselie, tristețe, frică, furie ș.a.); - carnavalul emoțiilor – cu marionete, măști, vestimentație aleasă de elevi.

3. Utilizarea constructivă a abilităților de interrelaționare

Clasa I
<p>3.1. Explorarea unor caracteristici care stau la baza relațiilor cu prietenii și colegii</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe baza unor povești despre prietenie și colegialitate; - activități de exersare a unor comportamente de generozitate și întraajutorare; - exerciții de exprimare verbală a recunoștinței în situații date.
<p>3.2. Formarea abilităților de adaptare în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor povestiri despre rolul regulilor și responsabilităților membrilor grupului; - exerciții de identificare a unor roluri și reguli de interrelaționare în diverse contexte; - participarea la activități de petrecere a timpului liber cu colegii/prietenii la care sunt invitați părinții/profesorii (aniversare, serbare, excursie).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Cunoașterea de sine și a celorlalți	Știu să mă prezint! Așa cum arăt eu Așa cum sunt eu Totul despre mine Personajul meu preferat Eu și familia mea Eu și cei din jurul meu Ne jucăm împreună
Dezvoltarea emoțională și socială	Emoții de bază Când apar emoțiile Detectivul emoțiilor De ce mă simt așa? Veselia se măsoară prin zâmbete Pot să-mi controlez furia Momente emoționante
Abilități de interrelaționare	Prietenul meu Generozitate și întrajutorare Sunt recunoscător Identitate de grup Importanța regulilor Sunt responsabil

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Consolidarea imaginii pozitive despre sine și ceilalți

Clasa a II-a
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități prin raportarea la mediul de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/moral; - exerciții de denumire a lucrurilor care îi reprezintă pe elevi (jucării, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc.); - vizionarea de filme/ audierea de povești educative.
<p>1.2. Recunoașterea și acceptarea diferențelor individuale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc în perechi: „Cine sunt eu, cine ești tu?”, „Pot să fac, nu pot să fac”, „Greșelile înseamnă..!” - vizionarea de filme/ audierea unor povești educative; - dramatizări/jocuri de rol.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunile sociale

Clasa a II-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în diverse situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea unor tehnici art-creative prin care să se exprime diferite stări emoționale: modelaj din plastilină/lut, colaj, desen; - dialoguri pe teme variate care să accentueze sentimentele personale legate de situația analizată („Am câștigat concursul”, „Am găsit un cățeluș rănit”); - exerciții de exprimare adecvată a emoțiilor în situații variate.
<p>2.2. Identificarea soluțiilor proprii pentru exprimarea adecvată a emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui jurnal al emoțiilor în care elevul notează, pe o perioadă determinată de timp, emoțiile trăite în contexte variate; - discuții despre identificarea unor soluții pentru exprimarea adecvată a emoțiilor; - jocuri de identificare a legăturii dintre emoții și comportamente.

3. Utilizarea constructivă a abilităților de interrelaționare

Clasa a II-a
<p>3.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol create de colegi pentru identificarea elementelor ascultării active (acasă, pe stradă, în parc, la școală, la magazin etc.); - exerciții de aplicare a regulilor ascultării active în diverse contexte; - exerciții de identificare a unor relații existente în cadrul grupurilor: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, competiție („Cum îmi aleg prietenii?”, „Azi am greșit, mâine voi fi mai bun”, „Fapte bune, fapte rele”).
<p>3.2. Explorarea unor modalități de abordare și depășire a unor situații dificile manifestate în viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de exersare a unor strategii de abordare prin joc a situațiilor frustrante/negative; - exerciții de autoreflexie/autoevaluare („Cum transformăm defectele în aspecte pozitive?”, „Trei calități ale unui învingător”, „Spiritul de echipă în activitățile școlare”); - jocuri de rol („Cum rezolvăm situațiile conflictuale fără a recurge la violență?”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cunoașterea de sine și a celorlalți	Identitatea personală Autoportret Eu, cu bune și cu rele Eu și ceilalți Noi toți suntem unici Cine sunt eu, cine ești tu? Din personaje negative, în personaje pozitive Suntem diferiți, dar egali
Dezvoltarea emoțională și socială	Emoții de bază Vocabularul emoțiilor Modul în care mă simt Ce mă bucură? Tristețea – balon de săpun Roata emoțiilor M-au făcut să mă simt
Abilități de interrelaționare	Secretele comunicării Cum să fiu un bun ascultător Ghidul prieteniei Fapte bune, fapte rele Cum transformăm defectele în aspecte pozitive Sunt un bun coechipier

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, dar și cu cel al nevoilor de învățare ale fiecărui elev.

Programa școlară *Abilități socio-emoționale* constituie un răspuns la așteptările elevilor, ale profesorilor și ale părinților, astfel încât școala să fie cât mai aproape de interesele și nevoile copiilor deficienți de vedere, iar învățarea să aibă relevanță pentru viață. Prin competențele vizate și prin conținuturile abordate, programa a urmărit să răspundă următoarelor nevoi ale elevilor:

- nevoia de educație pentru gestionarea emoțiilor;
- nevoia de relaționare eficientă în contexte de viață cotidiană;
- nevoia de a învăța gestionarea conflictelor în grupurile de apartenență;
- nevoia de pregătire pentru diferitele momente ale vieții.

O notă aparte a disciplinei școlare *Abilități socio-emoționale* este dată de contribuția la dezvoltarea unor abilități de viață, atitudini și valori pe care actualii elevi deficienți de vedere și viitorii adulți să le poată aplica în viața de zi cu zi. Abilitățile socio-emoționale au rolul de a ajuta o persoană să aibă o viață de calitate, să mențină relații optime cu ceilalți, să-și îndeplinească scopurile propuse și să facă față diferitelor dificultăți. Se pune accentul pe dezvoltarea personalității, a respectului de sine și pentru ceilalți și pe consolidarea responsabilității și interacțiunii sociale sănătoase. Activitățile de predare-învățare se pot desfășura sub formă de povești sau pe bază de joc, utilizând cadrul simbolic oferit de acestea sau cadre simbolice create de profesor.

Strategii didactice

Disciplina *Abilități socio-emoționale* oferă un cadru semnificativ pentru stimularea flexibilității cognitive și a creativității elevului, aceștia fiind încurajați să adreseze întrebări, să comunice propriile opinii, să aibă intervenții argumentate, să reflecteze asupra temelor puse în discuție, să manifeste inițiative, să exprime idei originale și emoții autentice despre ceea ce învață.

Strategiile didactice recomandate sunt cele activ-participative, care stimulează explorarea și activitatea independentă a elevilor. Acestea vor fi aplicate într-un climat educațional adecvat, care să încurajeze comunicarea eficientă, manifestarea spiritului de cooperare, interacțiunea socială pozitivă, exersarea unor comportamente morale, dezvoltarea creativității. Strategiile didactice vor pune accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și asigurarea unui parcurs diferențiat, coerență și abordări inter- și trans- disciplinare în procesul educațional.

Accentul în orele de *Abilități socio-emoționale* este dat de spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor elevilor la sarcinile propuse. Analizele succesive, momentele de autoevaluare și de reflecție oferă copiilor cu deficiențe vizuale cadrul necesar pentru interiorizarea conceptelor tematice, pentru dezvoltarea încrederii în sine, pentru conturarea perspectivei pozitive asupra resurselor personale, astfel încât să facă față provocărilor școlare sau celor din viața de zi cu zi.

Cadrele didactice pot utiliza diferite tipuri de strategii didactice, precum:

- ✓ *strategii inductive* bazate pe utilizarea exemplurilor – din povești, fabule, desene animate, filmulețe sau din viața reală – pentru identificarea și recunoașterea trăsăturilor personale, a grupurilor mici din care elevii fac parte, a emoțiilor și a regulilor de comportare;
- ✓ *strategii analogice* care utilizează modele – din povești, desene animate sau din experiența proprie – pentru caracterizarea propriei persoane sau a celorlalți, pentru analizarea regulilor și a relațiilor din cadrul grupului;

- ✓ *strategii euristice* bazate, de exemplu, pe: descoperire, dialog euristic, problematizare; realizarea unor povestiri, dramatizări privind exprimarea emoțiilor sau aplicarea unor reguli simple de conduită.

Ca trasee metodice adecvate pentru abordarea unor situații de învățare, strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice presupun utilizarea metodelor didactice moderne, care permit îmbinarea activităților individuale cu cele de grup și frontale, contribuind la dezvoltarea atitudinilor activ-participative și formarea spiritului civic. Este foarte important ca activitățile să-i ajute pe copii să se simtă bine, să le placă și, astfel, să fie motivați intrinsec să învețe.

Proiectarea activității didactice

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Aceasta se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare.

O activitate de învățare poate fi structurată după următoarele repere:

- exercițiu de energizare – asigură tranziția la activitatea nouă, crește nivelul de implicare al clasei;
- introducere și conectare cu tematica – prezentarea scopului, a obiectivelor de învățare;
- discuție pregătitoare, facilitată, pe marginea temei – se stabilesc conexiuni cu lecțiile anterioare; se poate introduce noul conținut;
- experiența de învățare propriu-zisă (situație, sarcină, exercițiu, joc, poveste) – generează conținut pentru analiza ulterioară (stări, sentimente, emoții, acțiuni, interpretări);
- analiza experienței – permite conștientizarea faptelor, stărilor emoționale, interpretărilor manifestate în etapa de experiență concretă; analiza se realizează prin întrebări deschise, adresate tuturor copiilor, cu răspuns oferit voluntar, încurajare pentru ascultare activă, acceptarea punctelor de vedere personale, reconstituirea experienței pe baza răspunsurilor copiilor; pentru fiecare experiență de învățare este esențială discuția însoțită de reflecție, cu rol în formularea de concluzii proprii și generalizare;
- identificarea unor soluții și răspunsuri la nivel personal – se subliniază angajamentele proprii și concluziile, atât la nivel tematic, cât și la nivel personal, cu referire la lecțiile învățate;
- fixarea elementelor-cheie ale situației de învățare – permite conectarea cu contextul tematic pentru lecția viitoare, sarcină de lucru/exersare;
- evaluarea – face referire atât la evaluarea de proces (cum a fost situația de învățare?), precum și la evaluarea de conținut (ce/despre ce am învățat?).

Evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățare.

La disciplina *Abilități socio-emoționale*, evaluarea trebuie să se realizeze în mod preponderent ca evaluare continuă, formativă. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: portofoliul (desene creion-hârtie sau tactile, colaje, fișe), autoevaluarea, interevaluarea, observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor.

Este necesar, de asemenea, ca evaluarea să se realizeze ca evaluare de competențe, respectiv, să pună în evidență ceea ce au dobândit elevii în raport cu competențele vizate (care includ cunoștințe, abilități, atitudini), fără să fie redusă exclusiv la ce și cât știe elevii.

Evaluarea nu reprezintă numai un instrument de control și măsurare a competențelor elevilor cu deficiențe de vedere, ci și o modalitate de reglare a strategiilor

de predare-învățare, de adaptare a cadrului didactic la nevoile individuale și de vârstă ale elevilor.

Listă cu dotări dezirabile/adevuate pentru desfășurarea activităților de învățare sugerate:

- Cărți (braille)/suport audio/video cu povești
- Computer, imprimantă braille, soft-uri: WinBraille, Duxbury,
- Jocuri educaționale (tabletă, iCloud, CD)
- Materiale pentru realizarea activităților art-creative,
- Jetoane cu emoții
- Măști, marionete

Bibliografie

1. Best, A, (1995), *Teaching Children with Visual Impairments*, Open University Press, U.K
  2. Cerghit, I., (2006), *Metode de învățământ*, Iași: Editura Polirom
  3. Cosmovici A., Iacob L. (coord., 1998), *Psihologie școlară*, Iași: Editura Polirom
  4. Crețu, T., (2009), *Psihologia vârstelor*, Iași: Editura Polirom
  5. Damaschin, D. (1973), *Defectologie. Teoria și practica compensației*, București Editura Didactică și Pedagogică
  6. Enăchescu, E., (2008), *Repere psihologice în cunoașterea și descoperirea elevului*, București Editura Aramis Print
  7. Gherguț, A.(2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Iași: Editura Polirom
  8. Goleman, D., (2018), *Inteligența emoțională*, București: Editura Curtea Veche
  9. Lazarus, R., (2011), *Emoție și adaptare. O abordare cognitivă a proceselor emoționale*, București: Editura Trei
  10. Papalia, D.E., Wendkos Olds, S., DUSKIN, R. (2010), *Dezvoltarea umană*, București: Editura Trei
  11. Preda, V. (coord.) (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Cluj-Napoca : Presa Universitară Clujeană
  12. Sternberg, R, Cianciolo, A., (2012), *Inteligența. Scurt istoric*, București: Editura Trei
  13. Verza, E., Verza, F.E. (coord.), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București
- ***Programa școlară pentru disciplina Educație civică clasa a III-a și clasa a IV-a, *Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 / 02.12.2014*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura-Mirela URȘU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Iulia TÎRCOLEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Adriana-Florentina LECA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Ecaterina OLTEANU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Sorina MATE	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

**Învățământ special
Clasele a III-a – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă școlară reprezintă o adaptare la specificul dizabilității vizuale a programei școlare de *Educație civică* aprobată în anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/ 02.12.2014. Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii deficienți de vedere.

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reprezintă o componenta esențială a Curriculumului național pentru clasele a III-a și a IV-a din învățământul primar pentru elevii cu dizabilități de vedere, asemenea celui din învățământul de masă având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar.

Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, pentru învățământul special primar, dizabilități vizuale, aprobat cu OMEN 3622/ 27.04.2018.

Elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale, programa școlară pentru clasele a III-a și a IV-a reprezintă un document reglator, coerent, care are în vedere finalitățile învățământului special și special integrat și profilul general de formare al elevului.

Ca disciplină de studiu, *Educația civică* este prevăzută și în prezent la clasele a III-a și a IV-a. În planul dezvoltării curriculare, programa disciplinei *Educație civică* este elaborată potrivit unor noi repere față de cele care structurează curriculumul școlar aplicat în prezent în învățământul primar la aceste clase. În acest sens, menționăm aplicarea unui nou model de proiectare curriculară centrat pe competențe, care înlocuiește modelul de proiectare bazat pe obiective. Proiectarea curriculară centrată pe competențe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Prezenta programă școlară a fost elaborată potrivit dezideratelor profilului de formare al elevului din ciclul primar.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin disciplinele socio-umane studiate în învățământul primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele

aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor generale, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile de educare civică propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în:

- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);
- Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea;
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989.

Programa școlară a disciplinei *Educație civică* are ca finalitate integrarea elevilor în comunitate, realizată prin:

- alfabetizarea moral-civică a copiilor;
- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți;
- valorificarea experienței specifice vârstei, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale asociate celei cognitive;
- inițierea elevilor în practicarea unui comportament moral-civic într-o societate democratică – un comportament activ, liber, responsabil, tolerant, deschis, comunicativ, reflexiv, autoevaluativ.

În acord cu finalitatea urmărită prin studiul acestei discipline, învățarea vizează interiorizarea unor norme de conduită, manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic pornind de la contextele firești de viață și de la grupurile din care fac parte elevii la această vârstă.

Educația *prin și pentru* democrație este un proces complex și de lungă durată. Școlarul mic este implicat în viața socială prin apartenența sa la familie, la grupurile de prieteni și de învățare, dar și prin relațiile specifice pe care el le poate stabili cu diverse instituții și organizații din comunitatea în care trăiește (de exemplu școala, primăria, biserica, diferite organizații nonguvernamentale etc.). De aceea, procesul de socializare poate și trebuie să înceapă de timpuriu.

Programa școlară se adresează cadrelor didactice. Proiectarea activității didactice și activitatea didactică propriu-zisă trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Elementele marcate prin asterisc (*) și corp de literă italic constituie recomandări pentru cadrul didactic, pe care le poate utiliza în timpul aflat la dispoziția sa, din bugetul total de timp alocat disciplinei.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană**
- 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut**
- 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană**

Clasa a III-a
<p>1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are orice om</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de colorare, în desene/contururi date, a imaginilor care înfățișează persoane; - exerciții de prezentare, în perechi, a propriei persoane (a unor aspecte relevante pentru identitatea proprie); - realizarea și discutarea, în perechi, a portretului colegului de bancă; - discuții referitoare la asemănările și deosebirile dintre persoane.
<p>1.2. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea, în situații diferite, a trăsăturilor unor personaje (de exemplu, prezentate în povești, fabule, desene animate familiare elevilor); - exerciții de identificare a trăsăturilor persoanei manifestate în contexte familiare elevilor (la școală, în familie, în grupul de prieteni, în locuri publice); - discutarea, în grupuri mici, a moralei unor fabule, a unor proverbe care ilustrează trăsături ale persoanei; - exerciții de apreciere a propriilor trăsături manifestate în contexte familiare; - ilustrarea prin desen, pictură, modelaj a unor comportamente morale/imorale ale unor personaje.
<p>1.3. Explorarea grupurilor mici și a regulilor grupului</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea, în situații date, a grupurilor mici din care face parte elevul (familia, grupul de joacă, grupul de învățare); - discuții despre grupurile mici din care elevul face parte și despre regulile grupului, pornind de la imagini, texte, cazuri date; - realizarea, în grupuri mici, la alegerea elevilor, a unor povestiri, dialoguri, dramatizări privind activitățile grupurilor din care fac parte elevii.

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

Clasa a III-a
<p>2.1. Recunoașterea unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea, în grupuri mici, a unei liste de lucruri utile într-o situație dată (de exemplu, pentru o oră de curs, o drumeție, o insulă pustie) și discutarea atitudinilor posibile față de lucrurile menționate; - recunoașterea unor atitudini față de lucruri, față de plante și animale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor desene animate sau filme adecvate vârstei elevilor, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață etc.; - activitate independentă de completare a unor enunțuri referitoare la lucruri, plante, animale (de exemplu, privind lucruri care îi reprezintă, preferințe, atitudini, comportamente față de lucruri, plante, animale).
<p>2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele</p> <ul style="list-style-type: none"> - imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu lucrurile, cu plantele și animalele, care valorizează atitudini pozitive față de acestea; - realizarea, în perechi, la alegerea elevilor, a unor scurte compuneri, dialoguri, scheme, desene, referitoare la cum anume cred elevii că le-ar plăcea lucrurilor, plantelor și animalelor să se comporte oamenii cu acestea; - punerea elevilor în situația de a-și exprima gânduri, sentimente, atitudini față de

Clasa a III-a
lucruri, plante, animale și de a susține nevoia de lucruri, plante, animale (pornind, de exemplu, de la imagini, texte, desene animate, filme adecvate vârstei elevilor).
<p>2.3. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, în contexte de viață, a unor relații existente în cadrul diferitelor tipuri de grupuri; - exemplificarea unor relații dintre oameni în diferite grupuri, pornind de la povestiri, fabule, desene animate adecvate vârstei elevilor și de la situații observate în contexte familiare de viață; - simularea, în contexte date, a unor relații în cadrul grupurilor din care elevii fac parte.

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

Clasa a III-a
<p>3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - simularea modului în care este necesar să se comporte membrii unui grup în rezolvarea unei sarcini de lucru, atunci când membrii grupului au opinii diferite; - exersarea cooperării în grup pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, prin împărțirea sarcinilor/responsabilităților, respectarea cerințelor (de lucru, de timp etc.) și prin valorificarea calităților fiecărui membru al grupului; - participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale.
<p>3.2. Participarea la acțiuni în grupuri mici, prin asumarea de drepturi și îndatoriri</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități în grupuri mici, pentru identificarea principalelor drepturi și îndatoriri pe care le au în grupurile din care fac parte elaborarea unui regulament al clasei, cuprinzând drepturi și îndatoriri; - simularea rezolvării unor sarcini de lucru, în cadrul grupurilor din care fac parte, prin asumarea de drepturi și îndatoriri.
<p>*3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în proiecte simple, pe diferite teme cu conținut moral-civic; - participarea activă la realizarea proiectelor propuse de cadrul didactic, pe diferite teme (de exemplu, valorificarea activităților tradiționale/tradițiilor din comunitatea locală, ocrotirea mediului înconjurător apropiat).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Persoana	Noțiunea de persoană <ul style="list-style-type: none"> - Ce înseamnă să fim persoane? - Persoana mea - Persoana lui/ei Trăsături morale ale persoanei <ul style="list-style-type: none"> - bunătatea opusă răutății - respectul opus lipsei de respect - sinceritatea opusă nesincerității - curajul opus lașității - modestia opusă lipsei de modestie - încrederea în sine și în ceilalți opuse neîncrederii în sine și în ceilalți
Raporturile noastre cu lucrurile și ființele	Raporturile noastre cu lucrurile - Ce sunt lucrurile? <ul style="list-style-type: none"> - Nevoia de lucruri - Lucrurile care ne exprimă: îmbrăcăminte, jucării și jocuri, cărți, colecții, camera mea - Relații și atitudini față de lucruri: proprietate, grijă/neglijență Raporturile noastre cu animalele și plantele - Ce sunt animalele și plantele? <ul style="list-style-type: none"> - Nevoia de plante și animale - Atitudini față de plante și animale: atenție/neatenție, grijă/nepăsare, delicatețe/brutalitate, compasiune/lipsă de compasiune, curaj/frică, respect/lipsă de respect, iubire/ură Raporturile noastre cu ceilalți oameni <ul style="list-style-type: none"> - Grupuri mici din care facem parte (familia, grupul de prieteni, grupul de joacă, grupul de învățare) și relațiile dintre membrii acestora Reguli ale grupului: drepturi și îndatoriri în cadrul grupurilor mici

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Recunoașterea locurilor de apartenență (locală, națională, europeană) în care se integrează persoana</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de prezentare a localității și a domiciliului realizarea unor colaje cu imagini, fotografii care prezintă elemente specifice ale localității în care trăiește elevul, ale țării natale/țării în care locuiește acesta, ale spațiului european; - realizarea unor desene, colaje cu ocazia unor evenimente sărbătorite la nivel local, național, european (de exemplu: „Nedeia Munților”, „Ziua Națională a României”, „Ziua Europei”).
<p>1.2. Identificarea unor elemente relevante pentru apartenența la diferite comunități (locală, națională, europeană)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor desene, colaje care ilustrează tradiții locale; - exerciții de recunoaștere a însemnelor țării, a însemnelor Uniunii Europene; - lecturarea/audierea unor texte literare, istorice, care evocă manifestări ale dragostei față de țară; - vizionarea unor filme/imagini care prezintă elemente specifice țărilor membre ale Uniunii Europene.
<p>1.3. Explorarea unor norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea exemplelor (precum cele prezentate în povestiri, desene animate familiare elevilor, din viața reală) pentru ilustrarea unor norme morale; - recunoașterea respectării/încălcării unor norme morale, pornind de la contexte familiare elevilor (de exemplu, prezentate în povești, fabule, desene animate familiare elevilor, comportamente ale copiilor și ale adulților); - exerciții de identificare a rolului normei morale ca model de acțiune.

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

Clasa a IV-a
<p>2.1. Explorarea unor valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor termeni care se referă la valori morale, pornind, de exemplu, de la proverbe, fabule, desene animate adecvate vârstei elevilor, situații familiare de viață; - identificarea, în grupuri mici, a unor valori morale, în situații imaginare sau reale (de exemplu, în fragmente din povești, cazuri prezentate de mass-media, experiențe familiare de viață); - identificarea de către elevi, în contexte dilematice simple, studii de caz, a necesității unor comportamente care au la bază valori pozitive (de exemplu, „Ce crezi că este bine să faci dacă ...?”).
<p>2.2. Recunoașterea unor comportamente moral-civice din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor comportamente moral-civice în familie, școală, în grupul de prieteni, în locuri publice, pornind de la lecturi, fabule, desene animate adecvate vârstei elevilor, situații familiare de viață; - exemplificarea unor comportamente moral-civice specifice vieții cotidiene; - jocuri de rol care pun în practică comportamente moral-civice în contexte familiare (din familie, școală, grupul de prieteni, din locuri publice).

Clasa a IV-a**2.3. Deosebirea comportamentelor prosociale de cele antisociale**

- exerciții de recunoaștere și deosebire, în diferite contexte de viață, a unor comportamente prosociale/antisociale;
- finalizarea unor povestiri orale cu început dat, prin care să se pună în evidență comportamente bazate, de exemplu, pe ajutorare, cooperare, toleranță;
- exerciții de manifestare a acordului față de comportamente bazate pe ajutorare, cooperare, toleranță și a dezacordului față de comportamente conflictuale, agresive;
- exprimarea/argumentarea preferinței pentru adoptarea unui anumit comportament în situații date (răspunzând la întrebarea „Ce faci dacă ...?”) și de autoevaluare a comportamentului propriu (răspunzând la întrebarea: „Am procedat bine?”).

2.4. Identificarea drepturilor universale ale copilului

- exerciții de identificare a drepturilor universale ale copilului și a responsabilităților care decurg din asumarea acestora, în imagini, texte sau în cazuri date;
- recunoașterea în imagini, texte sau în cazuri date, a unor situații de respectare/încălcarea drepturilor copilului;
- studii de caz pentru discutarea consecințelor care decurg din încălcarea drepturilor copiilor;
- activități în grupuri mici pentru ilustrarea, în modalități alese de elevi, a unor drepturi ale copilului (de exemplu, prin formularea unei explicații, realizarea unui dialog, a unei scheme, a unui desen, prezentarea unei pantomime, jocuri de rol).

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate**Clasa a IV-a****3.1. Relaționarea pozitivă cu ceilalți, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru**

- rezolvarea, prin cooperare, a unor sarcini simple de lucru, în diferite contexte ale vieții cotidiene (în familie, în grupul de prieteni, în clasă, școală, comunitate);
- simularea modului în care este necesar să se comporte membrii unui grup (de exemplu, elevii calificați la nivel național la olimpiada de Educație Civică) în situații date (de exemplu, la orele de curs, în perioada de pregătire pentru olimpiadă);
- participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale.

3.2. Participarea la activități care promovează drepturile universale ale copilului

- discutarea unor cazuri reale sau imaginate care solicită decizie și exprimarea opiniilor personale;
- simularea alegerii elevilor care reprezintă clasa (de exemplu, a șefului clasei, a elevului participant în juriul unui concurs la nivel de școală);
- simularea participării/participarea la funcționarea unui consiliu local al copiilor.

*3.3. Participarea la proiecte cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale

- implicarea, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în proiecte, pe diferite teme cu conținut moral-civic;
- participarea activă la realizarea proiectelor propuse de cadrul didactic, pe diferite teme (de exemplu, valorificarea activităților tradiționale/tradițiilor din comunitatea locală, ocrotirea mediului înconjurător apropiat, cunoașterea monumentelor din România incluse în patrimoniul mondial UNESCO).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Persoana	Locuri de apartenență Apartenența locală <ul style="list-style-type: none"> - Localitatea și domiciliul - Tradiții locale Apartenența națională <ul style="list-style-type: none"> - Țara natală și, după caz, țara în care locuim - Însemnele țării: drapelul, imnul, stema, ziua națională - Dragostea față de țară - România, membră a Uniunii Europene - Însemnele Uniunii Europene: drapelul european, imnul european, Ziua Europei
Raporturile noastre cu lucrurile și ființele	Raporturile noastre cu ceilalți oameni. Valori, norme și comportamente moral-civice. Valori morale: <ul style="list-style-type: none"> - bine/rău - altruism/egoism - cinste/necinste - respect/lipsă de respect - responsabilitate/lipsă de responsabilitate - solidaritate/lipsă de solidaritate Norme morale: <ul style="list-style-type: none"> - exemplificări ale normelor morale - rolul normelor morale Comportamente moral-civice: <ul style="list-style-type: none"> - viața morală cotidiană: comportamentul în familie; comportamentul în școală; comportamentul în grupul de prieteni; comportamentul în locuri publice - comportamente prosociale (ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat) și antisociale (conflictuale, agresive) - schimbarea comportamentelor Drepturile universale ale copilului

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație civică* reglementează activitatea cadrului didactic în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea unui demers didactic adecvat vârstei elevilor și contextelor de învățare diferite.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii din clasele a III-a și a IV-a se află într-o anumită etapă a evoluției lor cognitive; potrivit lui Jean Piaget, copiii care sunt vizați, ca nivel de vârstă, de prezentele programe școlare, se află, sub aspectul evoluției cognitive, în stadiul operațiilor concrete; în acest stadiu, copiii au o inteligență inductiv-logică și concretă, fiindu-le necesar un corespondent concret în realitate. În acest sens, valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplina *Educație civică* poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, jocul reprezentând o componentă esențială a activităților de învățare.

Strategii didactice

Strategiile didactice care permit formarea competențelor la disciplina *Educație civică* au ca dominante: exemplul moral-civic ca reper de comportament, inițiativa și voluntariatul, participarea/implicarea și activismul civic. Este necesar ca activitățile de învățare să asigure continuitatea demersului explorare – valorizare – acțiune – responsabilitate, contribuind astfel la formarea cetățeanului activ, responsabil și capabil să trăiască împreună cu ceilalți.

Strategiile didactice pot fi analizate pornind de la competențele generale care urmează să fie dezvoltate la elevi în clasele a III-a și a IV-a. Formarea la elevi a celor trei competențe generale presupune dobândirea de către elevi a competențelor specifice care au o complexitate progresivă, în cei doi ani de studiu. Ținând cont de specificul disciplinei *Educație civică*, este recomandată utilizarea unor strategii didactice variate, aplicate într-un cadru educațional favorabil pentru manifestarea spiritului tolerant, deschis către recunoașterea și interiorizarea valorilor și normelor morale, care încurajează interacțiunea socială pozitivă, participarea/implicarea elevilor la propria formare, exersarea unor comportamente moral-civice. Sunt recomandate strategiile didactice care dezvoltă capacitatea de comunicare a elevilor, care stimulează explorarea și activitatea independentă a acestora.

Cadrele didactice pot utiliza diferite tipuri de strategii didactice, precum:

- a) *strategii inductive* bazate pe utilizarea exemplelor - din povești, fabule, desene animate sau din viața reală - pentru identificarea și recunoașterea trăsăturilor persoanei, a grupurilor mici din care elevii fac parte; exemplele pot fi utilizate și pentru identificarea unor norme morale, a unor situații de respectare/încălcarea a unor reguli și norme, a rolului normei morale ca model de acțiune;
- b) *strategii analogice* care utilizează modele - din povești sau din experiența proprie - pentru caracterizarea persoanei, a grupurilor din care fac parte elevii, pentru analizarea regulilor și a relațiilor din cadrul grupului;
- c) *strategii euristice* bazate, de exemplu, pe: descoperire, dialog euristic, problematizare, pentru explorarea grupurilor mici; realizarea unor povestiri, dramatizări privind aplicarea unor reguli simple de conduită în familie, în grupul de joacă, în grupul de învățare; realizarea unor colaje cu imagini, fotografii care prezintă elemente specifice ale localității, țării, ale spațiului european.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățării durabile. Ca trasee metodice adecvate pentru abordarea unor situații de învățare, strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice presupun utilizarea metodelor didactice

moderne, care permit îmbinarea activităților individuale cu cele de grup și frontale, contribuind la dezvoltarea atitudinilor activ-participative și la formarea spiritului civic, astfel:

- implicarea elevilor în învățarea prin acțiune (experiențială), în activități bazate pe sarcini concrete, în învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin confruntarea de idei;
- utilizarea unor metode activ-participative, interactive de învățare: discuții, dezbateri, tehnici și metode de gândire critică, rezolvarea de probleme, simularea, jocurile de rol - care pun accent pe construcția progresivă a cunoștințelor și a capacităților, pe dezvoltarea creativității elevilor;
- utilizarea calculatorului, ca mijloc modern de instruire, pentru creșterea gradului de atractivitate și a dimensiunii interactive a activității de învățare;
- valorificarea oportunităților oferite de mediul electronic de instruire (filme didactice, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii, ilustrări audio/video ale unor situații);
- implicarea elevilor în proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale.

Proiectele pot avea diferite teme, adecvate vârstei elevilor. Astfel, la clasa a III-a, temele se pot referi la:

- clasă, de exemplu: „Jurnalul clasei”; „Regulamentul scris și ilustrat al clasei mele”;
- școală, de exemplu: „Școala mea verde”;
- comportamente moral-civice, de exemplu: „Mâinile mici fac fapte mari”; „Circulăm și ne purtăm responsabil pe stradă”; - tradiții locale, de exemplu: „Târgul de Paște/Mărțișor”; „Obiceiuri de iarnă”.

Rezultatele proiectelor pot fi: un jurnal care prezintă diversele activități la care au participat elevii în cursul anului școlar; un regulament al clasei ilustrat cu desene; un cod ilustrat privind comportamentul pe stradă; un album/un portofoliu/un colaj (care prezintă: școala și activități de îngrijire a spațiilor verzi din școală; implicarea elevilor în acțiuni de colectare de haine, jucării, rechizite pentru donații; tradiții locale etc.).

La clasa a IV-a, temele proiectelor se pot referi la:

- clasă, de exemplu: „Cutia cu fapte bune”;
- școală, de exemplu: „Ziua porților deschise”;
- comportamente moral-civice, de exemplu, „Sunt un copil civilizată”, „Cunoaște-ți drepturile”, „Școala tuturor”;
- tradiții locale, de exemplu: „Târgul de Paște/Mărțișor”, „Obiceiuri de iarnă”;
- monumente din România, din alte țări europene, incluse în patrimoniul mondial UNESCO, de exemplu: „Călător în țara mea”, „Călător în Europa”.

Rezultatele proiectelor pot fi: o colecție de fapte bune realizate de elevii clasei; un cod ilustrat al bunelor maniere, pe înțelesul copiilor; un album/un portofoliu/un colaj/o pagină web (care prezintă activități organizate în școală, competiții între clase pe diferite teme, tradiții locale; monumente UNESCO din România, din alte țări europene etc.).

Educația copiilor pentru integrarea în comunitate este un demers complex și îndelungat. Este necesar ca acest demers derulat în context formal, în cadrul școlii, să fie susținut prin activități complementare, realizate în contexte nonformale și informale (în cadrul parteneriatului școală-familie-comunitate), care pot valorifica, în sens creativ și constructiv, experiența copilului, precum:

- acțiuni comunitare de ecologizare a spațiilor verzi din apropierea unităților școlare; plantarea de flori și copaci; acțiuni de monitorizare a evoluției unei mici zone/unui rond de flori/unui copac din școală și/sau din apropierea unității școlare;
- realizarea, în spații publice din comunitate, a unor expoziții cu desene/colaje, pe tema comportamentului civic;

- organizarea de târguri cu produse realizate de copii în scopul strângerii de fonduri pentru donații;
- strângerea de haine, jucării, rechizite pentru grupuri defavorizate;
- vizite (la muzee, biblioteci, unități economice, primărie, poliție, judecătorie), excursii tematice etc., întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, pentru cunoașterea comunității (în sens restrâns sau mai larg), pentru conștientizarea rolului pe care îl are fiecare persoană în viața și în funcționarea normală a comunității.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduce la întărirea relației părinte-copil, la sporirea comunicării școală-familie, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament civic.

Proiectarea activității didactice

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare. Este necesar să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate competențele specifice de format la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Exemplificând, proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare la clasa a III-a (*Raporturile noastre cu animalele și plantele*) implică următoarele posibile răspunsuri la întrebările formulate:

- În ce scop voi face? – poate fi vizată competența specifică 2.2. *Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele;*
- Ce conținuturi voi folosi? – pot fi selectate, de exemplu, conținuturile: - *Ce sunt animalele și plantele?*

Nevoia de plante și animale

Atitudini față de plante și animale: atenție/neatenție, grijă/nepăsare, delicatețe/brutalitate, compasiune/lipsă de compasiune, curaj/frică, respect/lipsă de respect, iubire/ură

- Cum voi face? – pentru exemplul considerat, pot fi alese activitățile de învățare propuse de programa școlară: *imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu plantele și animalele, care valorizează atitudini pozitive față de acestea; realizarea, în perechi, la alegerea elevilor, a unor scurte compuneri, dialoguri, scheme, desene, referitoare la cum anume cred elevii că le-ar plăcea plantelor și animalelor să se comporte oamenii cu acestea; punerea elevilor în situația de a-și exprima gânduri, sentimente, atitudini față de lucruri, plante, animale și de a susține nevoia de plante, animale (pornind, de exemplu, de la imagini, texte, desene animate, filme adecvate vârstei elevilor); în măsura în care consideră necesar, cadrul didactic poate modifica aceste activități de învățare sau poate propune alte activități de învățare (de exemplu, cadrul didactic poate realiza cu elevii exerciții de alegere a animalului/plantei simbol pentru sine/pentru colegul/pentru prietenul său și de motivare a alegerii făcute);*
- Cu ce voi face? – pot fi, utilizate de exemplu, resurse materiale (povestiri, seturi de imagini, mulaje); resurse de timp (5 ore); forme de organizare a clasei de elevi (în perechi, pe grupe);
- Cât s-a realizat? – utilizarea, de exemplu, a unei probe orale ca instrument de evaluare.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În acord cu finalitatea urmărită prin studiul disciplinei *Educație civică* la clasele a III-a și a IV-a, evaluarea este utilă și pentru elevi (prin înregistrarea progreselor pe care le fac în procesul de învățare), dar și pentru cadrele didactice (prin contribuția la îmbunătățirea activității didactice); pe baza feedback-ului primit de la elevi, cadrele didactice pot să facă schimbări în procesul de învățare pentru a-l îmbunătăți (atât din perspectiva proiectării, cât și a alegerii strategiilor didactice). Este necesar să se acorde atenție evaluării sub cele trei forme cunoscute: evaluare inițială, continuă sau formativă și sumativă, ca procese definitorii de cunoaștere a individualității elevilor cuprinși în procesul educațional.

Evaluarea trebuie să se realizeze în mod preponderent ca evaluare continuă, formativă. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea/autoevaluarea activității în grupuri mici, observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Observarea comportamentului elevilor este importantă în programele de educație centrate pe elev, constituie fundamentul evaluării și constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentului unui copil fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele sale caracteristice. Pentru a-l influența în mod optim, profesorul trebuie să redescopere mereu copilul în dinamica ipostazelor inedite ale individualității lui.

Este necesar, de asemenea, ca evaluarea să se realizeze ca *evaluare de competențe*, respectiv, să pună în evidență ceea ce au dobândit elevii în raport cu competențele vizate (care includ cunoștințe, abilități, atitudini), fără să fie redusă exclusiv la ce și cât anume știu elevii.

Lista cu dotări dezirabile / adecvate pentru desfășurarea activităților de învățare sugerate:

- Manual braille/ scriere obișnuită;
- Instrumente de scriere braille/negru;
- Cărți cu povești, fabule, proverbe, ghicitori;
- Instrumente de colorare/ pictură/ modelaj/ colaj;
- C.D. audio;
- Computer;
- Mulaje plante/animale, jucării;
- Piaf;
- Imprimanta braille.

Bibliografie

1. Best, A, (1995), *Teaching Children with Visual Impairments*, Open University Press, U.K;
2. Cerghit, I., (2006), *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași;
3. Jinga, I., Istrate, E (coord.) (2006), *Manual de pedagogie*, Editura ALL, București;
4. Preda, V., Cziker, R. (2004), *Explorarea tactil-kinesteziică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura braille*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
5. Preda, V. (coord.) (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
6. Verza, E., Verza, F.E. (coord.), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București.
 ***Programă școlară pentru disciplina Educație civică, clasele a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003/ 02.12.2014;

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Sorina MATE	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Ecaterina OLTEANU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă reprezintă o adaptare la specificul dizabilității vizuale a programei școlare de *Educație socială* aprobată în Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/ 28.02.2017. Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii deficienți de vedere.

Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari. În conformitate cu prevederile planului-cadru de învățământ, în cadrul disciplinei *Educație socială* sunt studiate: la clasa a V-a - *Gândire critică și drepturile copilului*, la clasa a VI-a - *Educație interculturală*, la clasa a VII-a - *Educație pentru cetățenie democratică*, la clasa a VIII-a - *Educație economico-financiară*.

Programa disciplinei *Educație socială* continuă aplicarea modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului primar. Modelul de proiectare curriculară corespunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Prezenta programă școlară vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a, contribuind la formarea progresivă a competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți; această contribuție vizează atât susținerea nemijlocită a competențelor sociale și civice, a competenței cheie spirit de inițiativă și antreprenoriat, cât și sensibilizarea cu privire la celelalte competențe cheie.

La clasa a V-a, disciplina *Educație socială - Gândire critică și drepturile copilului* urmărește dezvoltarea gândirii critice în raport cu/prin orientare către problematica drepturilor copilului. Abordarea gândirii critice și a drepturilor copilului se realizează, într-un mod integrat, pornind de la competențele specifice definite în cadrul programei. Activitățile de învățare propuse urmăresc să susțină elevii în efortul de a reflecta critic asupra propriilor drepturi și responsabilități; oferă astfel, contexte pentru formularea de întrebări, construirea unui punct de vedere argumentat sau pentru examinarea opiniilor, explicațiilor și argumentelor formulate de alte persoane. În egală măsură, activitățile de învățare urmăresc să stimuleze și implicarea directă a elevilor în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

La clasa a VI-a, disciplina *Educație socială - Educație interculturală* propune un demers didactic centrat pe valorile și principiile interculturalității, în contextul societății românești contemporane. Disciplina urmărește formarea elevilor ca persoane capabile să valorizeze propria cultură și să aprecieze pozitiv diferite alte culturi ce se regăsesc într-o societate interculturală.

La clasa a VII-a, disciplina *Educație socială - Educație pentru cetățenie democratică* este centrată pe valorile și principiile cetățeniei democratice. Prin această disciplină se continuă educația civică a elevilor, inițiată în învățământul primar, dobândindu-se noi competențe referitoare la înțelegerea funcționării statului democratic, ca stat de drept, și la practicarea cetățeniei active.

La clasa a VIII-a, disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară* este orientată pe dimensiunea economico-financiară și antreprenorială a exercitării

cetățeniei. Raportarea elevilor de gimnaziu la aspecte care țin de domeniul economico-financiar este realizată în mod firesc, fiind vizate aspecte esențiale cu care aceștia vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte. În mod similar, în deplină concordanță cu vârsta elevilor, este avută în vedere dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenoriat; accentul este pus pe realizarea unor planuri de acțiune (personale/ de familie) pentru realizarea unui scop, pe abilitatea persoanei de a transforma ideile în acțiune.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul formării competențelor la elevi. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui în funcție de specificul clasei (numărul elevilor slab văzatori și nevăzători, nivelul dezvoltării intelectuale și cognitive) astfel încât să se realizeze atingerea țințelor educaționale propuse. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în documente naționale, europene și internaționale, astfel:

➤ **Documente naționale**

- HG nr. 1113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020;
- OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național.

➤ **Documente europene și internaționale**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948);
- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989);
- Strategia Consiliului Europei privind Drepturile Copilului: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015);

- Cartea albă privind dialogul intercultural, *Trăind împreună egali în demnitate*, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008);
- Educație pentru democrație (Education for democracy), Rezoluția Națiunilor Unite A/67/L.25 (2012);
- Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010);
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015);
- Rezoluția Parlamentului European din 8 septembrie 2015 privind promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor prin educație și formare (European Parliament Resolution on promoting youth entrepreneurship through education and training 2015/2006(INI));
- Principiile generale privind protecția consumatorului în domeniul financiar (The Final Highlevel Principles on Financial Consumer Protection), document promovat de miniștrii de finanțe G20 și guvernatorii Băncilor Centrale, octombrie 2011.

În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare-învățare-evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite *învățarea participării prin participare* și nu doar discutând *despre participare*; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25-30% din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.

Programa școlară depășește astfel *învățarea despre ...* (care din perspectiva elevului corespunde nivelului cognitiv, informativ al învățării, nivel necesar, dar nu și suficient); învățarea este realizată ca *învățare prin ...* (nivel care corespunde participării, implicării active a elevului) și ca *învățare pentru ...* (ceea ce corespunde unui nivel al reflectării învățării în valorile promovate, în atitudini și în comportamente).

Programa școlară se adresează atât profesorilor, cât și autorilor de manuale.

Lectura integrală și personalizată a programei școlare și înțelegerea logicii interne a acesteia reprezintă condiții indispensabile atât în vederea proiectării întregii activități didactice, cât și în procesul de elaborare a manualelor școlare alternative.

Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice. Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca rețetare inflexibile. În planul activității didactice, echilibrul între diferite abordări și moduri de lucru trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. În ceea ce privește manualele școlare, echilibrul între diferite abordări, modul de structurare și susținere a învățării trebuie să se concretizeze în realizarea unui instrument de lucru util pentru fiecare elev. Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor.

Competențe generale

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**
- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**
- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

CLASA a V-a – GÂNDIRE CRITICĂ ȘI DREPTURILE COPILULUI

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a V-a
<p>1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții de grup ce oferă elevilor ocazia de a formula întrebări referitoare la preocupările lor actuale sau la probleme concrete privind drepturile copilului (de exemplu, pornind de la întrebările „Ce? Cine? Unde? Când? De ce?”); - jocuri de rol care stimulează interesul pentru formularea de întrebări: de exemplu, elevi jurnaliști se întâlnesc cu susținători ai drepturilor copilului; - formularea de întrebări pornind de la o situație de încălcare a drepturilor copilului, ca punct de plecare (documentare) în elaborarea unui articol pentru revista școlii; - realizarea unui exercițiu de reflecție critică plecând de la întrebarea: „ce s-ar întâmpla dacă de mâine copiii nu ar mai avea nici drepturi și nici responsabilități?”.
<p>1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor fișe cu imagini/secvențe audio-video/colaje care ilustrează respectarea/încălcarea unor drepturi ale copilului și formularea unor puncte de vedere personale cu privire la situațiile analizate; - elaborarea unui proiect individual privind o problemă referitoare la drepturile copilului, pe baza unui plan de documentare; observarea, prin discuții de grup, a deosebirilor între opiniile bazate pe convingeri personale și cele bazate pe argumente/documente; - redactarea unui text care să includă argumente simple pe tema importanței respectării drepturilor copiilor - participarea la dezbateri pornind de la întrebări propuse de elevi (de exemplu, „Drepturile și responsabilitățile copiilor se schimbă în mediul online?”) și prezentarea sintetică a rezultatelor discuțiilor.
<p>1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor asemănări și deosebiri între explicațiile și argumentele formulate de elevi cu privire la situațiile de promovare a drepturilor copilului; - ilustrarea unor moduri de participare a copiilor la soluționarea problemelor care îi privesc; - implicarea în activități de grup în care elevii exemplifică situații în care își pot manifesta drepturile (de exemplu, dreptul la joc și dreptul la educație); - analizarea, în echipă, a unui caz de încălcare a drepturilor copilului, reflectat în mass-media.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a V-a
<p>2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - simularea/realizarea unei activități de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative);

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - facilitarea întâlnirii între elevii clasei și reprezentanții consiliului elevilor pentru discutarea unor probleme incluse în agenda consiliului elevilor, relevante pentru problematica drepturilor copiilor; - identificarea, prin activități în perechi, a problemelor cu care se confruntă unii copii, din perspectiva asigurării dreptului la educație (de exemplu, copii din medii; dezavantajate socioeconomice, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural) și discutarea la nivel de clasă a ceea ce apare comun în analizele elevilor.
<p>2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor jocuri de rol în care elevii formulează soluții alternative la probleme specifice problematicii drepturilor copilului (de exemplu, organizarea unui concurs de soluții creative la problemele privind asigurarea dreptului la educație și a unui mini-referendum pentru alegerea unei soluții la nivelul clasei); - analizarea, în cadrul activităților pe grupe, a unor cazuri care privesc drepturile copilului, soluționate de școală, de primărie, autoritățile locale sau de alte organizații; inițierea unor evenimente în cadrul cărora elevii pot prezenta propriile soluții; - dezbaterile unor cazuri de încălcare a drepturilor copiilor, din mediul lor de viață sau prezentate în mass-media și identificarea unor posibile măsuri de intervenție; - elaborarea, în echipe, a unui pliant/ afiș/ secțiuni pe website-ul școlii care reflectă activitățile de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității locale pentru promovarea drepturilor copilului; identificarea problemelor și a soluțiilor promovate în cadrul acestor activități.
<p>2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea elevilor, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în elaborarea unei propuneri de proiect de intervenție pentru promovarea unui/unor drepturi ale copilului; - participarea activă (individuală/ pe perechi/ pe echipe) la punerea în practică a proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/atribuite; - participarea activă la elaborarea unor instrumente de monitorizare/evaluare a rezultatelor și impactului proiectului; - elaborarea unor materiale informative pentru comunicarea rezultatelor proiectului unor grupuri relevante (pliante, broșuri, materiale online); - dezbaterile în grup și identificarea unor măsuri de sustenabilitate, inclusiv prin implicarea unor parteneri din afara școlii.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a V-a
<p>3.1. Exercițarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în dezbateri privind corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate și evidențierea relației între acestea; - examinarea consecințelor încălcării unor drepturi (condiții, cauză și efect), de exemplu, a dreptului la familie; - realizarea, în grup, a unui afiș/colaj care să ilustreze ideea „drepturile mele nu trebuie să limiteze/îngrădească exercitarea drepturilor tale”; promovarea rezultatelor activității la nivelul școlii; - exercitarea drepturilor și a responsabilităților în situații date, de exemplu, în organizarea unui grup de inițiativă care să sprijine dreptul copiilor dintr-o școală la

Clasa a V-a
<p>protecție împotriva violenței;</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor situații de încălcare a unor drepturi ale colegilor de clasă prin exercitarea drepturilor personale sau neasumarea responsabilităților asociate.
<p>3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la realizarea unui regulament (de exemplu, regulamentul clasei, care să prezinte drepturi și responsabilități ale elevilor la nivel de clasă, regulamentul comunicării pe internet); - formularea de propuneri și implicarea în activități specifice de celebrare a „Zilei Internaționale a Drepturilor Copilului” (20 noiembrie); - exersarea luării în comun a unor decizii pentru rezolvarea unei probleme din școală sau din comunitate, în condițiile respectării drepturilor copilului și asumării unor responsabilități la nivel individual și de grup; - realizarea, pe echipe, a unui portofoliu referitor la respectarea/încălcarea drepturilor copilului, prin utilizarea unor surse diferite de informare, în scopul stabilirii unor modalități de implicare în promovarea drepturilor copilului; - compararea unor mesaje cuprinse în texte (orale și scrise), programe de televiziune, pagini web, filme(accesibilizate)/, publicitate, muzică, în care sunt promovate drepturile copilului/în care sunt încălcate unele drepturi.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Formularea de întrebări	Capacitatea de a ne mira; valoarea întrebărilor – de ce nu luăm totul ca fiind cunoscut Formularea întrebărilor; cui putem adresa întrebări și modalități alternative de a formula întrebări
Argumentarea unui punct de vedere personal	Fapte și opinii Susținerea părerii/opinieii proprii Formularea răspunsurilor; modalități alternative de a formula răspunsuri Schimbul de opinii. Compararea opiniilor De ce avem nevoie de argumente Condiții pentru acceptarea unui argument formulat de o altă persoană Stereotipii și prejudecăți Persuasiunea
Drepturi și responsabilități ale copilului	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului: - Principiile generale ale convenției: prioritatea intereselor copilului, non-discriminarea, participarea copiilor la problemele care îi privesc Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora: - Exemplificarea unor drepturi în contexte concrete (de exemplu, dreptul la identitate, dreptul la familie, dreptul la educație, dreptul la joc și activități recreative, dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatarei, dreptul la securitate și protecție socială, protecția mediului – condiție a vieții) - Corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților: - Copiii, promotori ai propriilor drepturi - Școala ca spațiu de exprimare/exercitare/asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților
Respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului	Respectarea și apărarea drepturilor copiilor: - Categoriile de copii în situații de risc și/sau cu cerințe educative speciale (copii din medii dezavantajate socio-economic, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural) Instituții guvernamentale, interguvernamentale și nonguvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului: - Instituții guvernamentale: rolul statului; securitate și protecție socială - Organizații interguvernamentale și nonguvernamentale; rolul societății civile
Proiectul educațional	Elaborarea și derularea unui proiect educațional pentru promovarea unui/unor drepturi ale copilului: Alegerea temei Elaborarea fișei de proiect Derularea proiectului propus Evaluarea proiectului propus

CLASA a VI-a – EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte / evenimente / procese din societatea contemporană</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descoperire și de clarificare, în contexte relevante, a unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală; - redactarea unui text plecând de la un număr de termeni dați, specifici domeniului; - exerciții de completare/ de continuare a unui text, de comentare a unor afirmații/enunțuri referitoare la diferite aspecte privind interculturalitatea; - realizarea unui glosar cu termenii cheie din domeniul educației interculturale.
<p>1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume; includerea imaginilor selectate în cadrul unui portofoliu tematic, în format letric sau electronic; - realizarea unor desene, colaje, filme, interviuri, scenete, obiecte confecționate de către elevi care ilustrează tradiții, obiceiuri comune culturii românești cu diferite culturi/ comunități din România, din Europa și din lume; - realizarea unor audiții muzicale care ilustrează muzica tradițională/populară românească cât și muzica tradițională/populară a diferitelor culturi/ comunități din România, din Europa și din lume; - realizarea unei scurte compuneri în care elevii își imaginează că locuiesc, timp de o zi, într-o comunitate care aparține unei culturi diferite/merg la o școală într-o comunitate care aparține unei culturi diferite; analizarea unor provocări care vizează referințe culturale diferite de propria cultură.
<p>1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății interculturale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață; - exemplificarea unor situații care implică toleranță/intoleranță; - prezentarea și discutarea unor studii de caz privind manifestări de intoleranță, discriminare, excludere la nivelul persoanelor/al societății pe diferite criterii etnice, religioase, de gen, de statut social; - realizarea unor colaje/postere, jocuri de rol, scenete, scurte filme realizate de elevi care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată, dialog intercultural/bariere ale comunicării interculturale.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VI-a
<p>2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în echipele de proiecte, pe diferite teme dedicate educației interculturale, prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante.
<p>2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu: identificarea minorităților existente la nivel local, participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, o problemă concretă privind relațiile interculturale locale, integrarea unei minorități defavorizate, personalități locale care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, istoria locală); - realizarea unor proiecte de diferite tipuri (de exemplu, „Proiectul cetățeanul/Project Citizen”, „Proiecte în beneficiul comunității”), prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, promovarea principiilor non-discriminării la nivelul clasei, al școlii, al comunității locale.
<p>2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, prin activități în perechi/echipă, a valorilor și principiilor unei societăți interculturale, în imagini, texte sau în cazuri date; - studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea consecințelor care decurg din abaterea de la valorile și principiile societății interculturale; - realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unui „Calendar intercultural”, în format letric sau electronic, astfel încât fiecare lună aleasă să fie dedicată unei minorități culturale din România (de exemplu, calendarul poate reprezenta diferite tradiții, obiceiuri, rețete gastronomice, porturi populare); - participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VI-a
<p>3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții, în grupuri mici sau la nivelul clasei, pe teme ca: „Avem nevoie de toleranță în societate?”, „Diversitatea este un rău sau un bine?”; - realizarea unor mini-interviuri cu personalități aparținând minorităților naționale, care ilustrează modele locale de succes; - elaborarea unui cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii; - inițierea de acțiuni de tipul „Împreună, pentru o lume mai bună!”, „Să învățăm să trăim împreună!”, „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!” „Eu și tu, diferiți dar egali!”; - activități specifice de celebrare a „Zilei copilului” (1 iunie), a „Zilei Naționale” (1 decembrie), a „Zilei internaționale a toleranței” (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților

Clasa a VI-a
Naționale” (18 decembrie) prin concursuri, expoziții, postere, dezbateri sau prin realizarea de portofolii pe teme specifice educației interculturale, realizate în școală sau în afara școlii.
3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite <ul style="list-style-type: none">
- simularea unor situații în care apar bariere în comunicarea interculturală și propunerea unor strategii de depășire a acestora;
- prezentarea și discutarea unor informații din mai multe perspective, pentru a stimula conștiința diversității și a unității prin diversitate;
- realizarea unor comparații care să pună în evidență asemănări și deosebiri culturale, pornind de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/ minorități/ culturi.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Caracteristici ale societății contemporane	Identitate și diversitate culturală: - Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane - Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți: <ul style="list-style-type: none"> • patrimoniul cultural/moștenirea culturală • tradiții și obiceiuri comune/diferite ale culturilor • patriotismul și manifestările sale - Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea multiculturală și în societatea interculturală
Persoana și societatea interculturală	Principii și valori ale societății interculturale: - Principiile și valorile unei societăți interculturale (dezvoltarea identității culturale proprii, acceptarea și respectarea diversității, valorizarea pozitivă a diferențelor, tratamentul egal al persoanelor, solidaritate, promovarea incluziunii sociale, dialogul intercultural) - Abateri de la valorile și principiile societății interculturale: <ul style="list-style-type: none"> • forme de intoleranță (discriminare, segregare, rasism, xenofobie) • manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare) Persoana în societatea interculturală: - Trăsături ale persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și comunicaționale) - Comunicarea interculturală <ul style="list-style-type: none"> • specificul comunicării interculturale • bariere ale comunicării interculturale (stereotipuri și prejudecăți) • reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale
Proiectul educațional intercultural	Elaborarea și derularea proiectului educațional intercultural: - Alegerea temei - Elaborarea fișei de proiect - Derularea proiectului propus - Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice

CLASA a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clarificare, în contexte relevante, a înțelesului unor termeni specifici domeniului (drepturile omului, forme de guvernare, regim politic, constituție/constituționalism, cetățenie/cetățean, autoritate/autorități, principii democratice, pluralism, drept/responsabilitate, stat de drept, societate civilă, opinie publică); - comentarea unor afirmații/enunțuri referitoare la diferite aspecte ale cetățeniei democratice; - realizarea unei hărți conceptuale cu termeni definatorii pentru domeniu; - conceperea unor rebusuri cu termeni care aparțin domeniului educației pentru cetățenie democratică; - realizarea unui mic dicționar cu termeni cheie din domeniul legislativ și juridic; - exerciții de redactare a unui text plecând de la un număr de termeni dați, specifici domeniului.
<p>1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății democratice pornind de la imagini date, filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media; - exemplificarea unor situații care implică respectarea drepturilor omului, a legilor și, respectiv, nerespectarea drepturilor omului, a legilor; - exemplificarea unor situații în care practicile democratice referitoare la participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice au fost respectate/încălcate; - analizarea corelațiilor dintre unele drepturi și îndatoririle fundamentale (de exemplu, corelația dintre asigurarea dreptului la educație și la ocrotirea sănătății și îndatorirea de a contribui financiar, prin plata taxelor și impozitelor, la susținerea cheltuielilor publice); - identificarea drepturilor cetățenești în diferite situații juridice; exemplificarea unor situații de respectare/încălcare a drepturilor cetățenești; - prezentarea și discutarea unor studii de caz/cazuri, preluate din mass-media, privind delincvența, în general și/sau delincvența juvenilă, în particular.
<p>1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de avantaje/ posibile dezavantaje ale regimului democratic; - susținerea, cu argumente simple, a necesității respectării practicilor specifice societății democratice; - discutarea modalităților concrete în care se respectă valorile și principiile unei societăți democratice și ale statului de drept.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea temei proiectului, prin realizarea unei liste cuprinzând probleme de interes pentru comunitatea educațională/locală; - implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în echipele de proiecte, pe diferite teme dedicate rezolvării unor probleme ale comunității educaționale/locale, prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante.
<p>2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor activități tip proiect (de exemplu, „Proiectul cetățeanul/Project Citizen”, „Proiecte în beneficiul comunității”), prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme ale clasei, școlii sau ale comunității locale; - participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu, proiecte referitoare la prevenirea și combaterea violenței, incluziunea socială și educațională, proiecte privind influențarea deciziilor/politicilor publice locale în diferite domenii, proiecte legate de protecția mediului înconjurător/protejarea patrimoniului cultural); - invitarea unor instituții publice și/sau organizații civice, ca parteneri, în realizarea proiectelor propuse.
<p>2.3. Rezolvarea, în perechi/echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, în cadrul unor activități în perechi/echipă, a drepturilor universale ale omului și a responsabilităților care decurg din asumarea acestora, în imagini, texte sau în cazuri date; - analiza unor studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea unor consecințe care decurg din încălcarea drepturilor omului; - realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unor afișe/colaje/desene în format letric sau electronic, care să exemplifice diferite forme de implicare civică; - participarea la dramatizări ale unor practici și procese democratice/activități ale unor autorități/instituții (spre exemplu, procesul de elaborare a legilor, activitatea într-o secție de votare, activitatea într-o instanță de judecată/proces); - participarea la jocuri de rol care vizează desfășurarea democratică a unei campanii electorale (de exemplu, „Candidez pentru funcția de primar al localității mele”); - simularea unor situații în care viața în societate/diferite grupuri/comunități nu ar mai fi reglementată de norme/legi; - exerciții de scriere/concepere a unor norme de conduită în școală.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VII-a
<p>3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea elevilor la luarea unor decizii la nivel de clasă (de exemplu, la alegerea șefului clasei, a reprezentanților clasei în consiliul elevilor), valorizând modul democratic de realizare a acestor activități;

Clasa a VII-a

- invitarea unor reprezentanți ai unor instituții publice și organizații civice în cadrul activităților din clasă (de exemplu, reprezentanți ai autorității legislative, ai administrației centrale și locale, ai autorității judecătorești, ai organizațiilor civice cu reprezentare locală/ regională/ națională/ internațională), în vederea cunoașterii tipurilor de activitate/ proiectelor desfășurate de acestea, a posibilităților de implicare a elevilor în activități de voluntariat;
- discuții referitoare la activitățile și proiectele unor instituții publice și ONG-uri, ca urmare a unor vizite realizate la sediul acestora, în vederea realizării unor acțiuni civice (de exemplu, instituții publice reprezentative ale autorității legislative, administrației centrale și locale, autorității judecătorești, organizații civice locale/ regionale/naționale/internaționale);
- dezbaterăa unor cazuri preluate din mass-media referitoare la problemele grupurilor de apartenență și ale comunității, ca punct de plecare pentru inițiative de participare civică.

3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

- identificarea unor contexte și modalități de acțiune pentru prevenirea și/sau reducerea, la nivel de clasă/școală, a manifestărilor violente (verbale și fizice) în rândul elevilor;
- realizarea unei scurte compuneri în care elevii își imaginează că exercită, timp de o săptămână, o funcție într-o instituție publică (de exemplu, primar, parlamentar, judecător, președinte);
- analiza, din diferite perspective, a unei situații concrete de viață comunitară (educațională/locală), pentru exersarea luării unor decizii în cunoștință de cauză.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa VII-a
Sistemul politic în România	<p>Drepturile omului Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare Constituția României:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structura Constituției - Valori și principii constituționale <p>Principii și instituții democratice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice - Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român: <ul style="list-style-type: none"> • autoritatea legislativă; legile • executivul; administrația centrală și locală • autoritatea judecătorească; aplicarea legilor • Președintele României - Statul de drept
Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	<p>Domnia legii și puterea cetățenilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației - Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății - Justiția ca instituție de apărare și de înlăptuire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor; copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii <p>Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe - Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși - Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale - Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice
Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	<p>Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alegerea temei - Elaborarea fișei de proiect - Derularea proiectului propus - Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

CLASA a VIII-a – EDUCAȚIE ECONOMICO-FINANCIARĂ

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/ evenimente economico-financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări care vizează domeniul economico-financiar, utilizând corect termeni specifici pentru acest domeniu; - elaborarea unui text scurt, utilizând corect termeni dați, specifici domeniului economico-financiar; - evaluarea informațiilor prezentate în mass-media cu privire la un anumit produs, la fapte/evenimente economico-financiare; - lectura unor texte prin utilizarea unor metode diferite (de exemplu, prin utilizarea unui sistem de notare cu rol de eficientizare a lecturii și gândirii).
<p>1.2. Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea unor metode de gândire critică pentru a reflecta asupra calității de consumator; - jocuri de rol/simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători, furnizori de servicii financiare bancare și nebancare; - discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului; - discutarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor; - exerciții de redactare a unor sesizări/ sugestii/ reclamații către autorități competente, cu privire la calitatea produselor și a serviciilor achiziționate sau cu privire la nerespectarea drepturilor lor; - simularea alegerii unui tip de asigurare prin compararea unor oferte; - realizarea, pe echipe, a profilului unui consumator avizat.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea/compararea unor modalități de economisire prin identificarea propriilor nevoi, pe termen scurt, mediu și lung și prin alocarea resurselor financiare necesare acestora; - consemnarea cheltuielilor personale realizate pe o perioadă determinată de timp; - explorarea unor instrumente de economisire pentru copii (de exemplu, contul de economii pentru copii, având în vedere: beneficiarii, drepturile de operare, avantajele pe care le oferă); - exemplificarea unor situații în care resursele financiare sunt risipite; propunerea, pentru fiecare situație, a unor căi de reducere/eliminare a risipei.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bunei gestionări a veniturilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru; - simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor

Clasa a VIII-a
<p>priorități/condiționări/limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/dezbateri pe tema „Cum alocăm resursele financiare personale?”; - întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile.
<p>2.2. Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea elevilor, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în elaborarea unor proiecte, pe diferite teme economico-financiare prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante; - participarea activă (pe perechi/ pe echipe) la realizarea proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/atribuite.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor planuri personale de acțiune, prin stabilirea resurselor financiare necesare și prin identificarea surselor de venit; - realizarea, individual, a unei hărți a dezvoltării profesionale („Traseul meu profesional”), în care fiecare elev își proiectează opțiunile pentru viitor, precizând pentru fiecare etapă, implicațiile în planul cheltuielilor/ veniturilor; - „Te provoc la creativitate!” – activitate pe echipe de propunere, pentru o familie, a unui scop și a unui plan de acțiune pentru atingerea scopului propus; - analizarea posibilității de a economisi o sumă de bani la bancă de către o familie, în vederea realizării unui proiect/posibilității de a încheia o asigurare; - exerciții de recunoaștere a funcțiilor banilor și a elementelor de siguranță ale bancnotelor aflate în circulație.
<p>3.2. Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/ de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea noilor medii pentru dobândirea unor informații despre bănci și despre produsele de economisire/ împrumut și/sau servicii și produse financiare nebancale; - compararea ofertelor diferitelor bănci, în scopul unei alegeri optime pentru deschiderea/închiderea unui cont bancar; - calcularea dobânzii unor depozite/ credite, pentru aprecierea avantajelor și a riscurilor acestora; - realizarea, pe echipe, a unui pliant cu tema „Cum aleg o bancă pentru primul meu cont de economii?”; - simularea achitării bunurilor și a serviciilor cumpărate cu diferite mijloace de plată; analizarea avantajelor și a dezavantajelor utilizării acestora; - raportarea la exemple din viața reală pentru identificarea unor riscuri care vizează produsele și serviciile financiare bancare și nebancale.

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Cetățenia, dimensiunea economică	Consumatorul: <ul style="list-style-type: none"> - Calitatea de consumator de bunuri și servicii; calitatea de consumator de servicii financiare - Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului Producătorul: <ul style="list-style-type: none"> - Producerea de bunuri și servicii - Producătorul și spiritul antreprenorial; inițiativă și risc
Banii și bugetul	Planuri de acțiune personale/ de familie pentru realizarea unui scop: <ul style="list-style-type: none"> - Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus Nevoi și dorințe versus resurse în cadrul bugetului familiei/bugetului personal: <ul style="list-style-type: none"> - Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei - Venituri personale - cheltuieli personale Rolul banilor în bugetul familiei/bugetul personal: <ul style="list-style-type: none"> - Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor - Moneda națională a României Instrumente și mijloace de plată (prin numerar, prin card, prin internet și mobile banking)
Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare nebancare	Relația consumatorului cu instituțiile bancare: <ul style="list-style-type: none"> - Produse și servicii bancare. - Mijloace moderne de economisire. Instrumente de economisire pentru copii - Alegerea ofertei bancare (termeni ai contractului; dobânda, comisioane). Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile bancare Relația consumatorului cu instituțiile financiare nebancare: <ul style="list-style-type: none"> - Produse și servicii de asigurare - Alegerea ofertei. Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile financiare nebancare
Proiectul educațional	Elaborarea și derularea proiectului educațional pe teme economico-financiare: <ul style="list-style-type: none"> - Alegerea temei - Elaborarea fișei de proiect - Derularea proiectului propus - Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reglementează activitatea cadrului didactic în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și planificarea și proiectarea unui demers didactic adecvat vârstei elevilor și contextelor de învățare diferite.

Planificarea și proiectarea didactică

În elaborarea planificării calendaristice anuale și a proiectării didactice, programa școlară reprezintă documentul de referință.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. asocierea competențelor specifice și a conținuturilor prezentate în programa școlară;
2. stabilirea unităților de învățare;
3. stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
4. stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea calendaristică poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații/ Semestrul
[se menționează titluri/teme]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară]	[din conținuturile programei școlare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile] *	[se menționează, de exemplu, modificări în urma realizării activității didactice la clasă și semestrul]

*notația se poate realiza prin precizarea explicită a săptămânii/săptămânilor, spre exemplu 1216.09, sau se poate nota sub forma generică S1, pentru săptămâna 1 sau perioada S1-S3 pentru săptămânile 1-3

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare. Este necesar să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (se identifică competențele specifice de format la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi); - Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resursele materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi); - Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Exemplificând, proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare la clasa a VIII-a (*Bugetul familiei/bugetul personal*) implică următoarele posibile răspunsuri la întrebările formulate:

- În ce scop voi face? – poate fi vizată competența specifică 2.1. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bune gestionări a veniturilor;
- Ce conținuturi voi folosi? – pot fi selectate, de exemplu, conținuturile:

- Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei
  - Venituri personale - cheltuieli personale
  - Nevoi și dorințe versus resurse
- Cum voi face? – pentru exemplul considerat, pot fi alese următoarele trei activități de învățare, din cele patru, propuse de programa școlară:
- elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru;
  - simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor priorități/ condiționări/ limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat);
  - întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile.
- Cadrul didactic poate propune alte/și alte activități de învățare sau le poate modifica pe cele existente.
- Cu ce voi face? – pot fi utilizate, de exemplu:
- resurse materiale: coli de flipchart, markere;
  - resurse de timp: 4 ore;
  - forme de organizare a clasei de elevi: pe grupe, individual.
- Cât s-a realizat? – autoevaluare, propusă elevilor, realizată prin intermediul unui set de enunțuri metacognitive, astfel:
- Cea mai importantă lecție învățată a fost ... Mi-a plăcut...
  - Mi s-a părut mai puțin atractiv ... Voi ține cont de ...
  - Nu am înțeles ...

Proiectul unei unități de învățare stimulează creativitatea fiecărui profesor, iar din punct de vedere formal, poate fi realizat potrivit modelului de mai jos:

Conținuturi (detalieri)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
[se menționează detalieri de conținut care explicitează anumite parcursuri]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară]	[vizate/recomandate de programa școlară sau altele adecvate pentru realizarea competențelor specifice]	[se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei]	[se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate]

Strategii didactice

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei *Educație socială* se recomandă strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității prin utilizarea cărora elevii să devină participanți la propria formare, iar învățarea să dobândească un pronunțat caracter practic-aplicativ, participativ și creativ.

În acest scop, se pot folosi strategii combinate:

- *strategii euristice* (bazate, de exemplu, pe jocul de rol, studiul de caz, analiza unor imagini, schimbul liber de opinii, dezbateri, conversație euristică, realizarea unor afișe, desene);
- *strategii algoritmice* (bazate, de exemplu, pe exerciții de identificare, redactare individuală sau pe echipe a unor scrisori);
- *strategii explicativ-demonstrative* (realizate, de exemplu, prin întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, elaborarea unor sesizări);

- *strategii mixte, inductiv-deductive și deductiv-inductive* (realizate, de exemplu, prin elaborarea unui mic dicționar de termeni, alcătuirea unor portofolii);
- *strategii algoritmice combinate cu strategii euristice* (realizate, de exemplu, prin inițierea și derularea unor proiecte, implicarea elevilor în activități de voluntariat).

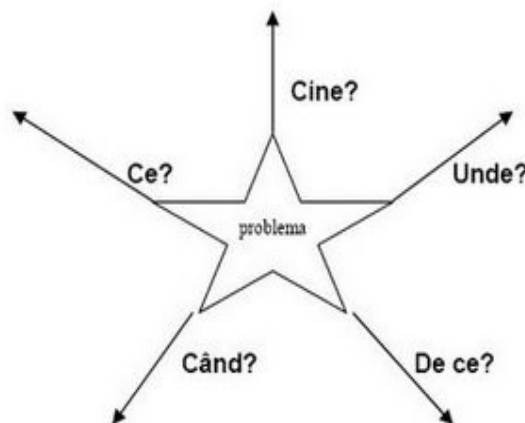
Utilizarea acestor strategii pune accent pe:

- realizarea unor parcursuri diferențiate de învățare și construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini) dobândite prin studiul disciplinei;
- utilizarea unor metode active, care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, a spiritului critic, la crearea acelu cadru educațional bazat pe încredere și respect pentru înțelegerea de către elevii de gimnaziu a drepturilor și responsabilităților ce le revin, la angajarea activă a elevului în procesul de formare a competențelor de participare în spațiul social;
- alternarea formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);
- construirea unor exemple, exersarea achizițiilor specifice disciplinei, utilizarea acestora în contexte noi (de luare de decizii, de rezolvare de probleme, de rezolvare a unor situații dilematice);
- utilizarea calculatorului în activitatea didactică ca mijloc modern de învățare care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicării, desfășurării unor lecții atractive, valorificarea dimensiunii interactive a activității de învățare, precum și a altor oportunități oferite de mediul electronic de învățare (filme didactice, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii);
- valorificarea, în procesul învățării, a experienței pe care elevii au dobândit-o în contexte informale și nonformale.

Având în vedere rolul fundamental al metodelor utilizate în cadrul strategiilor didactice, determinant în raport cu activitățile de învățare propuse, sunt exemplificate, mai jos, metode ce pot fi utilizate în cadrul disciplinei *Educație socială*.

Pentru **Gândire critică și drepturile copilului**, este oferit un exemplu de metodă care vizează tema *Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora și competența specifică 1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități*. Metoda propusă este *explozia stelară*; utilizarea metodei are în vedere o activitate de învățare propusă de programa școlară, respectiv organizarea unor discuții de grup prin care elevii formulează întrebări referitoare la preocupări actuale sau probleme concrete privind drepturile copilului (de exemplu, pornind de la întrebările *Ce? Cine? Unde? Când? De ce?*).

Profesorul desenează pe tablă o stea (asemănătoare celei de mai jos); de asemenea, este formulată problema pusă în discuție (în centrul desenului) și întrebările la care trebuie să răspundă elevii.

Elevii lucrează în cinci grupuri. Fiecare grup trage la sorți sau i se atribuie un tip de întrebare (*Ce? Cine? Unde? De ce? Când?*). Elevii din fiecare grup au ca sarcină de lucru să formuleze, într-un interval de timp dat, cât mai multe întrebări utilizând respectivul tip de întrebare. Propunerile elevilor pot fi:

→ Pentru întrebarea: **ce?**: Ce înseamnă să ai drepturi? Ce drepturi are un copil? Ce responsabilități sunt asociate acestor drepturi? Ce ar dori colegii noștri să afle despre drepturile și responsabilitățile lor? Ce se întâmplă dacă drepturile copilului sunt încălcate? Ce putem face în aceste situații? Ce documente putem consulta pentru a ne cunoaște drepturile? Ce se întâmplă cu copiii înainte de a le fi recunoscute drepturile?

→ Pentru întrebarea: **cine?**: Cine se bucură de drepturi? Cine are și responsabilități? Cine trebuie să aibă grijă de respectarea drepturilor copilului? Cine ne poate ajuta să ne cunoaștem mai bine drepturile și responsabilitățile? Cine poate încălca drepturile copilului? Cine poate interzice unele drepturi? Cine ne poate informa despre cazurile în care unele drepturi ne sunt în pericol?

→ Pentru întrebarea: **unde?**: Unde ne putem adresa dacă ne este încălcat un drept? Unde ați întâlnit situații de încălcare a drepturilor copilului? Unde ne putem promova drepturile? Unde îmi pot exercita drepturile fără să îmi asum responsabilități? Unde pot afla mai multe despre drepturile mele?

→ Pentru întrebarea: **de ce?**: De ce avem drepturi? De ce este bine să ne cunoaștem drepturile? De ce nu pot exista drepturi fără responsabilități? De ce este important să ne fie respectate drepturile? De ce este consacrată o dată anume pentru a celebra Ziua Internațională a Drepturilor Copilului? De ce unele drepturi sunt mai dificil de apărat decât altele? De ce în unele țări copiilor nu le sunt respectate drepturile?

→ Pentru întrebarea: **când?**: Când trebuie să acționăm pentru apărarea drepturilor pe care le avem? Când trebuie să ținem cont de responsabilitățile ce derivă din drepturile noastre? Când trebuie să cerem ajutor dacă ne sunt încălcate drepturile? Când a adoptat Organizația Națiunilor Unite o convenție cu privire la drepturile copilului? Când a semnat și România acest document?

Toate întrebările sunt scrise pe o foaie de flip-chart și sunt prezentate de fiecare grupă celorlalți colegi. Foile sunt afișate în locuri vizibile din clasă. Se poate opta pentru o prezentare comună sau elevii își desemnează un reprezentant care va face o prezentare în numele grupului din care face parte. Cadrul didactic oferă în finalul activității un scurt feed-back cu privire la modul în care sarcina a fost rezolvată (respectarea regulilor de formulare a întrebărilor, modul de colaborare în cadrul grupului, varietatea și creativitatea întrebărilor, modul de prezentare, modul de încadrare în timpul alocat). Capacitatea de a formula întrebări diverse presupune, de fapt, stimularea gândirii critice și stabilirea de conexiuni între achizițiile dobândite anterior. Întrebările inițiale sunt uneori punctul de plecare în formularea altor întrebări. Totodată, metoda stimulează creativitatea (individuală și de grup) și abilitățile de comunicare, ascultare activă și negociere.

Pentru **Educație interculturală** este exemplificată *metoda cadranelor*, este vizată tema *Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane* și competența specifică 3.1. *Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite*. Metoda propusă este aplicată după realizarea unei activități de învățare pe care o propune programa școlară, de tipul identificării unor elemente specifice culturii românești, precum și altor culturi din Europa.

În clasă, vizibilă pentru toți elevii, este afișată o foaie de flip-chart împărțită în patru cadrane rezultate din trasarea a două axe perpendiculare. În fiecare cadran este înscrisă o cerință la care trebuie să răspundă elevii.

Elevii lucrează în patru grupe. Fiecare grup primește mai multe file de post-it, pe care trebuie să noteze răspunsurile lor la o cerință înscrisă într-un cadran (sarcina de lucru poate fi atribuită de cadrul didactic, trasă la sorți etc.). Fiecare grup de elevi trebuie să noteze, pe file separate de post-it, cât mai multe răspunsuri.

Cadranele, sarcinile de lucru specifice fiecărui cadran și posibile răspunsuri ale elevilor sunt prezentate mai jos.

Grupa 1
Diferențele sunt ...

- normale
- firești
- ceva de care nu trebuie să ne ferim
- parte din viața noastră

Grupa 2
Atitudinea față de ceilalți, diferiți sau nu de noi, este de ...

- acceptare
- înțelegere
- respect față de tradițiile, obiceiurile lor
- a comunica, a colabora cu ei

Grupa 3
Legătura între ceea ce am aflat și experiența de fiecare zi este ...

- cei ce aparțin altor culturi sunt și ei oameni, ca și noi - diversitatea există pretutindeni
- avem nevoie de diversitate
- nu trebuie să ne respingem dacă suntem diferiți

Grupa 4
Lecția învățată este ...

- am întâlnit diversitatea în toate țările despre care am discutat
- putem să lucrăm și să colaborăm cu cei care aparțin altor culturi
- ne respectăm pe noi dacă îi respectăm pe cei diferiți de noi

La încheierea activității pe grupe, elevii afișează foile de post-it cu răspunsurile lor pe foaia de flip-chart, în cadranul corespunzător. Își prezintă răspunsurile.

Metoda facilitează reflecția elevilor asupra achizițiilor dobândite, precum și exprimarea unor puncte de vedere.

Pentru **Educație pentru cetățenie democratică** este exemplificată metoda pălărilor gânditoare. Metoda poate fi utilizată la tema *Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe* și competența specifică 1.3. *Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept.*

Metoda pălărilor gânditoare este o metodă interactivă, de stimulare a creativității participanților, și se bazează pe interpretarea de roluri, în funcție de culoarea pălăriei ce reflectă șase tipuri diferite de gândire.

Culoarea pălăriei are o valoare simbolică și propune asumarea unor roluri și unor sarcini de lucru distincte, după cum urmează:

- Pălăria albă: gândire obiectivă, bazată pe informații și fapte; oferă informațiile și materialele disponibile în legătură cu problema discutată.
- Pălăria roșie: gândire afectivă bazată pe emoții, sentimente, intuiții; ne cere să luăm în considerare emoțiile și intuiția.
- Pălăria neagră: gândire critică ce presupune a scoate în evidență greșelile, punctele slabe, pericolele sau riscurile; ne aduce în atenție problemele, evidențiază slăbiciunile fiecărei soluții, recomandă prudență.
- Pălăria galbenă: gândire pozitivă, constructivă a situațiilor și evenimentelor; ne cere să valorizăm beneficiile, să fim optimiști, încrezători, să gândim pozitiv și să sperăm.
- Pălăria verde: gândire creativă, generarea de idei noi, identificarea de alternative, flexibilitate, mobilitate; vizează soluțiile posibile.
- Pălăria albastră: gândire despre gândire, definirea clară a problemei, privire de ansamblu și extragerea de concluzii; supervizează, sistematizează concluziile, comentează, dirijează și conduce către pasul următor.

Aplicarea metodei debutează cu organizarea elevilor în șase grupuri; fiecărui grup i se va atribui o pălărie și i se va explica tipul de comportament așteptat din partea purtătorilor de pălării, rolurile specifice fiecărei pălării. Se va preciza timpul alocat activității, modul în care vor fi folosite materialele didactice, precum și sarcina de lucru pentru fiecare pălărie, după cum urmează:

Pălăria	Sarcina de lucru
ALBĂ	Prezentarea succintă a caracteristicilor celor două forme ale democrației, directă și reprezentativă și exemplificarea contextului istoric al apariției lor (antichitate-democrația directă; epoca modernă-democrația reprezentativă)
ROȘIE	Exprimarea atașamentului emoțional față de fiecare dintre cele două forme ale democrației
GALBENĂ	Explorarea și prezentarea avantajelor/ beneficiilor fiecărei forme
NEAGRĂ	Explorarea și prezentarea dezavantajelor/slăbiciunilor fiecărei forme
VERDE	Explorarea și prezentarea formelor contemporane ale democrațiilor reprezentative
ALBASTRĂ	Prezentarea unui rezumat al discuțiilor și concluzionarea, pe baza actualei Constituții a României, a modului în care se manifestă democrația directă, în cadrul democrației reprezentative

După realizarea propriu-zisă a sarcinii de lucru, un raportor din fiecare grup prezintă tuturor participanților rezultatele la care au ajuns colegii din grupa sa.

Pentru **Educație economico-financiară** este oferit un exemplu de metodă care poate fi utilizată în activitatea cu elevii la tema *Consumatorul*. Este vizată competența specifică 1.2. *Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile*. Este utilizată o metodă de gândire critică *Știu, vreau să știu, am învățat*, pornind de la un exemplu de activitate de învățare recomandat de programa școlară - *aplicarea unor metode de gândire critică pentru a reflecta asupra calității de consumator*.

Metoda structurează întreaga activitate de învățare la tema menționată. Profesorul realizează pe tablă, iar elevii, pe caiete, un tabel cu 3 coloane. Profesorul solicită elevilor să spună ce știu despre subiectul discutat. Aceste idei sunt notate în prima coloană. În coloana a doua se notează ce doresc elevii să știe în legătură cu tema respectivă. La finalul activității se discută cu elevii și se notează, în coloana a treia, aspectele noi pe care le-au învățat.

Știu	Vreau să știu	Am învățat
<p>Posibile răspunsuri date de elevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - și eu sunt consumator - sunt cetățean european și am drepturi - să fiu atent la ce cumpăr, la cât plătesc, la calitatea bunului/ serviciului cumpărat - să citesc termenul de valabilitate al alimentelor cumpărate 	<p>Posibile întrebări formulate de elevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - este bine să păstrez chitanța după ce plătesc un produs pe care l-am cumpărat? - ce drepturi am? - ce obligații am? 	<p>Posibile răspunsuri date de elevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bonul fiscal este dovada plății; la o eventuală problemă, bonul fiscal dovedește plata făcută (suma, când, unde s-a realizat plata) - drepturile consumatorului sunt: - dreptul de a fi informat, dreptul la siguranță, dreptul de a alege, dreptul la despăgubire - responsabilitățile consumatorului sunt: să se informeze, să citească eticheta produsului cumpărat, să solicite bonul fiscal, să citească un contract înainte de semnarea acestuia

Metoda presupune compararea individuală, în perechi sau în grup, a însemnărilor elevilor, a informațiilor din coloanele 1 – 3 (*știu – am învățat*), respectiv 2 – 3 (*vreau să știu – am învățat*).

Activități în contexte nonformale. Este necesar ca valoarea formativă a activităților de învățare realizate în clasă să fie susținută prin alte activități realizate în școală sau în contexte nonformale de educație, așa cum sunt:

- la clasa a V-a:
  - realizarea unor materiale (afișe, fluturași) de promovare a drepturilor copiilor în cadrul școlii;

- campanii de promovare, în școală, a drepturilor și responsabilităților elevilor.
  - la clasa a VI-a:
- realizarea unei reviste școlare pe teme referitoare la patrimoniul cultural/ tradiții și obiceiuri comune/diferite ale unor culturi;
- vizite la muzee, case memoriale.
  - la clasa a VII-a:
- realizarea unei pagini web referitoare la participarea elevilor școlii la activități civice/ de voluntariat în comunitatea în care trăiesc;
- întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, pentru sesizarea și rezolvarea problemelor unor copii aflați în dificultate.
  - la clasa a VIII-a:
- concursuri gen „Cine știe, câștigă!”, pe tema drepturilor și responsabilităților consumatorului;
- stabilirea unor legături cu reprezentanți ai comunității economice/de afaceri, în scopul discutării unor aspecte care privesc inițiative antreprenoriale la nivel local;
- vizite la Banca Națională a României/sucursale ale Băncii Naționale a României, la bănci comerciale.

În desfășurarea activităților la clasă se recomandă tratarea temelor propuse prin apel la documente care constituie referințe fundamentale pentru problematica avută în vedere, astfel:

- *la clasa a V-a:*
  - Convenția ONU cu privire la drepturile copilului;
  - Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, cu modificările și completările ulterioare.
- *la clasa a VI-a:*
  - Declarația Universală a Drepturilor Omului.
- *la clasa a VII-a:*
  - Declarația Universală a Drepturilor Omului;
  - Constituția României.
- *la clasa a VIII-a:*
  - Ordonanța Nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, cu modificările și completările ulterioare.

Recomandăm autorilor de manuale ca Declarația *Universală a Drepturilor Omului*, *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*, *Constituția României* să fie incluse ca anexe în manualele realizate pentru respectivele discipline.

Proiectul educațional

Prezenta programă școlară prevede, în funcție de anul de studiu, realizarea de proiecte privind drepturile copilului, interculturalitatea, probleme ale comunității educaționale/locale, problematica economico-financiară. În acest fel se depășește nivelul de recomandare metodologică în ceea ce privește realizarea unor activități de tip proiect. Proiectul educațional este vizat explicit în cadrul disciplinei *Educație socială*, la nivelul competențelor specifice, activităților de învățare și conținuturilor, având alocat un buget de timp de 25-30% din bugetul total de timp, pe an de studiu.

Activitatea fiecărui elev în cadrul echipei de proiect este evaluată și se finalizează prin notarea acestuia.

În elaborarea și derularea proiectului educațional, indiferent de anul de studiu, elevii, sub coordonarea profesorului, vor parcurge următoarele etape:

- Alegerea temei
- Elaborarea fișei de proiect
- Derularea proiectului propus
- Evaluarea proiectului propus.

Alegerea temei – reprezintă o primă etapă, în cadrul căreia este necesar să fie identificate, în funcție de domeniul vizat, un set de nevoi/probleme, precum și să fie

realizată o evaluare a posibilității de a răspunde acestor nevoi/probleme. Etapa este finalizată prin adoptarea unei decizii cu privire la tema proiectului.

În vederea alegerii temei proiectului pot fi realizate întâlniri sau discuții cu elevii din școală, invitarea la oră a unor personalități din comunitatea locală, aplicarea unor chestionare elevilor din școală. O metodă care poate fi utilizată, în această etapă, este *brainstormingul*, metodă care permite participarea activă și creativă a elevilor unei clase în alegerea temei și care contribuie la exersarea competențelor de lucru în echipă, argumentare și negociere.

Se recomandă ca, după alegerea temei, să se stabilească un Logo al proiectului, care să contribuie la identitatea acestuia. În acest sens, elevii pot decide criteriile de selecție și modalități de alegere a Logo-ului (de exemplu, prin vot secret, prin concurs la nivelul clasei).

Profesorul și elevii pot opta, în baza unei analize și evaluări realiste a resurselor, oportunităților existente și a posibilității de a finaliza proiectul, fie pentru varianta realizării proiectului fără partener (varianta A), fie pentru varianta proiectului cu partener (varianta B). În cazul opțiunii pentru varianta B, care este o variantă mai complexă, inclusiv din perspectiva elementelor care privesc comunicarea, recomandăm parcurgerea următorilor pași:

- Prezentarea reciprocă a claselor partenere (pot fi din aceeași localitate sau din altă localitate)
- Alegerea temei și elaborarea fișei de proiect (potrivit modelului de mai jos), pe baza acordului comun dintre parteneri
- Colaborarea și feedback-ul permanent între parteneri pe parcursul derulării activităților din cadrul proiectului
- Reflecția comună și schimbul de impresii asupra întregii experiențe, asupra achizițiilor dobândite (cunoștințe, abilități, atitudini).

Indiferent de opțiunea pentru varianta A sau B, prezentăm mai jos, cu titlu orientativ, exemple de teme care pot fi abordate în cadrul proiectelor, în funcție de anul de studiu:

▪ *la clasa a V-a - Gândire critică și drepturile copilului:*

- Să ne cunoaștem drepturile
- Copiii promotori ai propriilor drepturi
- Drepturi respectate – drepturi încălcate
- Turnirul opiniilor – concurs argumentativ privind respectarea drepturilor copilului
- Protecția mediului – condiție a vieții

▪ *la clasa a VI-a - Educație interculturală:*

- Personalități locale care ilustrează diversitatea interferențelor culturale
- Istorie locală – minimonografii ale interculturalității
- Tradiții și sărbători locale
- Participarea civică a minorităților și/sau a imigranților
- O problemă/probleme privind relațiile și comunicarea interculturală

▪ *la clasa a VII-a - Educație pentru cetățenie democratică:*

- Prevenirea și combaterea violenței
- Incluziunea socială și educațională
- Protejarea patrimoniului cultural
- Mass-media și opinia publică
- Apărarea și înfăptuirea dreptății

▪ *la clasa a VIII-a - Educație economico-financiară:*

- Săptămâna globală a banilor (Global Money Week)
- Campanie de protecție a consumatorului în școala și/sau în comunitatea noastră
- Focus pe bugetul personal – cum ne cheltuim banii?
- Influența reclamelor asupra comportamentului consumatorului
- Să ne punem ideile în practică - să înființăm o bancă

- Incursiune în istoria Băncii Naționale a României și a monedei naționale
- Istoricul monedei euro. Pregătirea trecerii României la moneda euro
- Publicație pe teme economico-financiare.

Elaborarea fișei de proiect – este etapa în care se realizează proiectarea întregii activități. În funcție de tema aleasă, se va realiza fișa proiectului, activitate care este necesar să fie precedată de o documentare/culegere de informații, dar și de o primă prelucrare și organizare a informațiilor legate de problema/tema aleasă.

Prin fișa proiectului elevii sunt puși în situația de a răspunde la o serie de întrebări, de genul: *Care sunt cele mai urgente nevoi ale elevilor/persoanelor din școala/clasa/comunitatea mea locală? Cu ce ne ajută acest proiect, de ce dorim să-l realizăm? Ce activități am putea realiza împreună, astfel încât să răspundem nevoilor identificate? Cine va fi responsabil cu organizarea fiecărei activități? Ce resurse/materiale sunt necesare pentru realizarea activităților? Cum ne vom da seama dacă proiectul nostru a avut succes? Cum facem vizibil proiectul nostru?*

Fișa de proiect poate avea următoarele secțiuni:

- a) Titlul proiectului, Logo-ul proiectului și varianta (A-fără partener; B-cu partener)
- b) Perioada de desfășurare
- c) Datele de identificare (școala, clasa)
- d) Grupul/grupurile țintă
- e) Scopul și utilitatea proiectului
- f) Activități (după caz, și subactivități)
- g) Produsul/produsele proiectului
- h) Resurse necesare în vederea realizării activităților și a produsului/produselor proiectului
- i) Responsabili de realizarea activităților (responsabili individuali/ subgrupuri)
- j) Termene de realizare pentru activități și/sau produsele proiectului
- k) Parteneri/colaboratori implicați
- l) Indicatori/criterii de evaluare a activităților și a produsului/produselor proiectului
- m) Elemente de vizibilitate și diseminare ale proiectului.

Pentru o mai bună operaționalizare a fișei de proiect, recomandăm ca elementele punctelor f-l să fie corelate și incluse în cadrul unui tabel (a se vedea mai jos, un model al *Fișei de proiect* care include prezentarea în cadrul unui tabel).

- Titlul proiectului, Logo-ul proiectului și varianta
- Perioada de desfășurare
- Datele de identificare (școala, clasa)
- Grupul/grupurile țintă
- Scopul și utilitatea proiectului
- Elemente de vizibilitate și diseminare ale proiectului.

Activități/ subactivități	Produsul/ produsele realizate	Resurse	Responsabili	Parteneri/ colaboratori	Termen de realizare	Indicatori/criterii de evaluare	Obs.

Fiind o activitate complexă, recomandăm ca în realizarea fișei proiectului să fie alocat un buget suficient de timp (de exemplu, 3 ore), care să permită: discutarea opțiunilor pentru fiecare componentă/secțiune, dezbateri în grup și frontale privind justificarea alegerilor realizate, organizarea în modul sugerat mai sus a propunerilor elevilor etc.

Derularea proiectului propus. În această etapă se realizează activitățile propuse, conform termenelor de realizare și descrierii din fișa de proiect. Elevii trebuie să pună în practică, prin activitățile desfășurate în clasă, și/sau după caz, în afara clasei, proiecția inițială.

Activitățile realizate în cadrul proiectului se vor concretiza prin produsul/produsele proiectelor, care pot fi:

- o expoziție;
- o publicație (de exemplu, revistă, un număr tematic în revista școlii, un material informativ);
- o minimonografie;
- un website/secțiune a unui website;
- un material video;
- un memoriu către autorități;
- un spectacol de teatru/teatru forum etc.

Se recomandă ca prezentarea produsului/produselor proiectului să reprezinte o activitate/subactivitate distinctă, care să finalizeze etapa de derulare a proiectului. Elevii vor putea astfel să valorifice/promoveze proiectul în rândul unor categorii de actori interesați: părinți, reprezentanți ai comunității locale, colegi din alte școli, reporteri din media locală etc.

Evaluarea proiectului propus. Evaluarea proiectului propus este necesar să se realizeze pe parcursul, dar și la finalizarea acestuia, cu scopul de a oferi elevilor ocazia de a verifica raporturile calitative dintre ceea ce s-a realizat și ceea ce s-a proiectat, precum și pentru a-și îmbunătăți modul de învățare.

Evaluarea proiectului trebuie să reprezinte, în principal, o activitate de autoevaluare, în cadrul căreia elevii să aibă posibilitatea să reflecteze asupra măsurii în care proiectul a avut succes, să evalueze gradul de reușită și posibilitățile de îmbunătățire a unei asemenea activități.

În cadrul acestei etape, sub coordonarea profesorului, este necesar să se realizeze o analiză și a gradului de realizare a indicatorilor/criteriilor de evaluare a activităților și a produsului/produselor proiectului, incluși/incluse în *Fișa proiectului*.

Se recomandă realizarea unei reflecții, la nivelul clasei de elevi, asupra întregii experiențe: achiziții dobândite (cunoștințe, abilități, atitudini), dificultăți întâmpinate.

Pe parcursul proiectului și la finalul acestuia, elevii pot redacta un jurnal autoreflexiv, în cadrul căruia vor prezenta experiența dobândită, ghidați de încercarea de a răspunde la întrebări precum:

- Cât am reușit să mă implic?
- Ce rol mi s-a potrivit? Ce rol mi s-a părut greu de realizat?
- Ce mi-a plăcut astăzi în cadrul activității desfășurate? Ce dificultăți am întâmpinat?
- Cât de cooperant am fost?
- Ce am aflat despre colegii mei?
- Ce am aflat despre mine la finalul activității?

Elevii pot nota în cadrul jurnalului și alte aspecte, precum: unele întâmplări, la cine au apelat pentru diferite forme de sprijin, care au fost colegii cu care apreciază că au cooperat foarte bine și ce posibilități de îmbunătățire a activităților viitoare pot exista.

Evaluarea elevilor în cadrul activității. Este important ca elevii să distingă între procesul de evaluare a proiectului și cel de evaluare a elevului care participă la proiect. În acest sens, se recomandă profesorilor să utilizeze ca formă de evaluare, cu precădere, evaluarea formativă, în cadrul căreia se va utiliza, pe parcursul întregii activități de proiect, observarea sistematică a comportamentului fiecărui elev, pe baza unei fișe de observație (realizată de către profesor). În realizarea fișei de observație, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele criterii:

- gradul de îndeplinire a sarcinilor stabilite;
- calitatea materialelor/activităților realizate;
- capacitatea de asumare a unui rol în cadrul grupului/subgrupului;
- spiritul de colaborare și de adaptare la activitatea în echipă;
- spiritul de inițiativă.

Pentru fiecare criteriu se acordă note de la 1 la 10, iar media notelor obținute constituie nota finală acordată fiecărui elev în cadrul activității de proiect. De asemenea, recomandăm utilizarea autoevaluării și interevaluării, eventual prin completarea unui chestionar elaborat de profesor, adaptat nivelului de vârstă și particularităților claselor de elevi.

La finalul întregii activități se va realiza portofoliul proiectului, care va include:

- Fișa de proiect
- Produsul/produsele proiectului (după caz)
- Fișele de observare și de evaluare ale activității elevilor.

În afara acestor elemente pot fi incluse suplimentar, ca urmare a deciziei echipei de proiect și a profesorului coordonator, și alte materiale care exemplifică activitățile realizate în cadrul proiectului.

În practica educațională, la nivelul sistemului de învățământ preuniversitar, se realizează o serie de activități de tip proiect, consacrate inclusiv la nivel internațional, și care pot constitui modele de bună practică. Prezentăm succint, mai jos, 2 dintre acestea:

➤ *Proiectul Cetățeanul (Project Citizen)* reprezintă un tip de proiect bazat pe o metodologie în 6 pași, după cum urmează:

- identificarea problemelor politicilor publice din comunitate;
- selectarea unei probleme;
- culegerea informațiilor despre problema aleasă;
- realizarea unui portofoliu;
- prezentarea portofoliului;
- reflecții asupra experienței de învățare.

Astfel, sub coordonarea profesorului, elevii care aleg *Proiectul Cetățeanul* sunt puși în situația de a identifica o problemă a comunității locale ce presupune o politică publică, de a propune soluții pentru rezolvarea problemei, precum și de a interacționa cu instituții publice locale și cu reprezentanți ai acestora, cu funcționari publici sau aleși locali, precum și cu alte structuri publice și ale societății civile din comunitatea lor; elevii pot dobândi, astfel, cunoștințe, abilități și atitudini deosebit de utile pentru a deveni cetățeni activi și responsabili.

Metodologia care susține *Proiectul Cetățeanul* a fost adaptată pentru nivelul ciclului gimnazial (clasa a VII-a), începând cu anul 2004. Informații și materiale referitoare la *Proiectul Cetățeanul (Project Citizen)* sunt disponibile la adresa: http://www.intercultural.ro/carti/ghidul_profesorului_rev.pdf

➤ *Serviciile în beneficiul comunității* reprezintă activități de tip proiect care urmează cele 4 etape generale în elaborarea și derularea unui proiect educațional. Proiectele de servicii în beneficiul comunității pot fi consacrate unor probleme extrem de diverse, precum: ajutorarea colegilor și/sau a familiilor aflate în dificultate, derularea unor campanii anti-violență, a unor campanii de sensibilizare cu privire la degradarea mediului natural, realizarea unei campanii de sensibilizare cu privire la respectarea drepturilor copilului, monitorizarea modului în care sunt soluționate unele probleme ale comunității locale (spre exemplu, existența și amenajarea locurilor de joacă pentru copii, a spațiilor verzi din localitate sau a terenurilor de sport).

Indiferent de tematică, proiectele de servicii în beneficiul comunității:

- răspund unor nevoi ale comunității;
- se desfășoară în parteneriat școală-comunitate;
- stimulează inițiativa și asumarea responsabilității;
- contribuie la dezvoltarea individuală și la solidaritatea socială;
- extind învățarea dincolo de sala de clasă.

Cu referire la educația economico-financiară, deși de dată mai recentă, semnalăm apariția la nivel internațional a unor proiecte care vizează atât componenta

educațională, cât și unele elemente concrete privind incluziunea financiară a copiilor și tinerilor (spre exemplu, proiectele de tip *SchoolBank*). Informații referitoare la acest tip de proiecte sunt disponibile la adresa:

<http://www.childfinanceinternational.org/initiatives/schoolbank>

Alte recomandări privind evaluarea. Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, precum și de formele și metodele de evaluare precizate în cadrul secțiunii privind proiectul educațional, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: portofoliul, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, evaluarea asistată de calculator/digitală, evaluarea în perechi, autoevaluarea.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării, prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- oferirea unui feed-back personalizat, elevilor și părinților, cu privire la rezultatele și la progresul școlar; utilizarea unor forme variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Lista resurselor materiale adecvate pentru desfășurarea activităților de învățare propuse:

- Manual braille/scriere obișnuită;
- Lucrări de specialitate, reviste braille și online, dicționare, enciclopedii;
- Instrumente de scriere braille/negru, lupe electronice, magnificatoare de ecran;
- PIAF, hârtie microcapsulară;
- Thermoform, folie microcapsulară;
- Computer, imprimantă braille, soft-uri: WinBraille, TactileView, Duxbury;
- PenFriend.

Bibliografie

1. Best, A, (1995), *Teaching Children with Visual Impairments*, Open University Press, U.K;
2. Cerghit, I., (2006), *Metode de învățământ*, Iași:Editura Polirom
3. Jinga, I., Istrate, E (coord.) (2006), *Manual de pedagogie*, București: Editura ALL,
4. Preda, V., Cziker, R. (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană,
5. PREDA, V. (coord.) (2000), *Orientări teoretico-praxiologice în educația specială*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
6. Verza, E., Verza, F.E. (coord.), (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București.

*** Programă școlară pentru disciplina Educație civică, clasele a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003/ 02.12.2014;

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Florin TÎRCOLEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Vasile CARAPIT	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă școlară reprezintă o adaptare la specificul deficienței vizuale a programei școlare de *Istorie* aprobată în anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/ 02.12.2014. Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii deficienți de vedere.

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasa a IV-a din învățământul primar pentru deficienți de vedere, asemenea celui din învățământul de masă, având un buget de timp de 1 oră/săptămână. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat cu OMEN nr 3622/27.04.2018, în aria curriculară *Om și societate*.

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* propune ca finalitate a învățării familiarizarea elevilor cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei. Forma actuală a programei consolidează opțiunea pentru un parcurs de cunoaștere în care elevii fac cunoștință cu trecutul pornind de la situații familiare (fapte, evenimente legate de trecutul familiei sau al localității natale) și continuă cu teme care se situează la mai mare distanță în timp și spațiu.

Concepția pe care se întemeiază programa integrează aspecte care au în vedere, deopotrivă, ținte europene în domeniul educației, asumate prin legislația națională, dezvoltări actuale din domeniul științelor învățării și valorificarea bunelor practici de aplicare a curriculumului școlar în România și în alte țări.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei în învățământul primar.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Alături de studierea evenimentelor, actuala programă propune o perspectivă culturală, oferind elevilor ocazia de a afla despre alte popoare europene, despre ocupații, mod de viață, obiceiuri, influențele reciproce sau despre conducătorii care le-au făcut onoare. Astfel, elevii din învățământul primar iau contact succint cu noțiuni și informații ce urmează a fi consolidate pe parcursul ciclurilor gimnazial și liceal.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile de predare-învățare-evaluare propuse prin actuala programă se situează într-un context mai larg, conturat în câteva documente europene relevante:

- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);
- Recomandarea Consiliului Europei privind predarea istoriei (15/2001);
- Convenția UNESCO pentru păstrarea/salvarea patrimoniului intangibil (2003);
- OMECT privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național (1529/18.07.2007).

Competențe generale

- 1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate**
- 2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent**
- 3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare**
- 4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Ordonarea cronologică a unor evenimente din viața familiei, a faptelor prezentate într-o situație de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea și prezentarea unei axe a timpului (grafic braille) pe care să se reprezinte evenimente din viața personală, viața familiei sau istoria localității natale; - alcătuirea și prezentarea arborelui genealogic (colaj braille) al familiei, folosind o schemă dată; - alcătuirea unui jurnal personal sau al clasei folosind enunțuri, desene/desene în relief, fotografiile despre evenimente la care au participat în cadrul comunității; - prezentarea unor albume personale cu fotografiile din istoria familiei sau a comunității; - citirea și discutarea unor biografii ale unor personalități din diferite domenii (istoric, literar, artistic etc.), ținând cont de încadrarea în timp; - precizarea evenimentelor dintr-un text (braille) citit/audiat folosind expresii precum: la început/ mai întâi/prima dată, apoi/după aceea, la urmă în final/în același timp etc.; - aranjarea unei succesiuni de enunțuri după ordinea logică de desfășurare a evenimentelor și în funcție de factorul timp; - participarea la jocuri de rol/dramatizări ale unor povestiri și legende istorice cunoscute; - vizionarea/audierea și discutarea unor secvențe din filme istorice/reportaje TV, respectând ordinea desfășurării evenimentelor; - alcătuirea de axe cronologice (grafice braille) privind succesiunea unor evenimente/procese istorice.
<p>1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea hărților digitale și a simulărilor confruntărilor armate, folosind TIC; - localizarea pe harta (tactilă) fizică a României a unor locuri/zone de importanță istorică; - familiarizarea cu simbolistica fundamentală din mediul cartografic (formele de relief, reprezentări convenționale pentru peisajul antropoc și de geografie umană); - descrierea unor fotografii ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor din localitatea natală sau din alte regiuni; - lectura unor texte (braille) care ilustrează legătura dintre om și mediu (ocupații, locuințe, obiceiuri).
<p>1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor pentru raportarea la timp și spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui jurnal al familiei care să conțină date și locuri importante, ordonate cronologic; - studierea unor izvoare istorice scrise în care sunt menționate date, perioade de timp și nume de locuri; - realizarea unor hărți/organizatori grafici (braille) care exemplifică măsurarea timpului în istorie (deceniu, secol, mileniu); - realizarea unei „istorii a măsurării timpului” pe baza informațiilor selectate din enciclopedii tipărite sau online; - valorificarea informațiilor dobândite prin vizite la muzee, case memoriale, situri arheologice.

2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent

Clasa a IV-a
<p>2.1. Identificarea de surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - căutarea de surse de informare despre o temă istorică pusă în discuție; - observarea dirijată a diferitelor tipuri de surse care să ofere informații din prezent și din trecut, în timpul lecțiilor desfășurate în școală sau în afara ei (de exemplu, muzee, case memoriale, biblioteci); - citirea și comentarea unor imagini/fotografii/machete; - descrierea unor fotografii/machete ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor din localitatea natală.
<p>2.2. Aplicarea unor procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de portofolii pe teme istorice, folosind Internetul și enciclopedii în format electronic etc. ca surse de informare; - observarea hărților digitale și a simulărilor confruntărilor armate etc., folosind TIC; - observarea hărților /hărților tactile care conțin informații istorice; - discuții în grup despre faptele petrecute în trecutul îndepărtat sau apropiat; - exerciții de prezentare a ceea ce i-a impresionat în legătură cu un eveniment istoric; - formularea unor predicții asupra firului narativ al unor legende/povestiri istorice, pornind de la un fapt de însemnătate istorică; - redactarea unor compuneri în care să fie exprimată atitudinea față de anumite evenimente; - redactarea de texte având la bază modele ale unor personalități din istorie („Aș dori să fiu ca ...”); - realizarea unor proiecte de grup care să evidențieze rolul personalităților în derularea evenimentelor de însemnătate istorică; - selectarea informațiilor oferite de sursele istorice pe baza unui plan de idei dat.
<p>2.3. Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor evenimente istorice drept consecințe ale altor evenimente; - exerciții de precizare a cauzelor/consecințelor unor fapte/evenimente istorice; - prezentarea stilului de viață al oamenilor din diferite perioade de timp; - analiza unor imagini care prezintă același loc în diferite perioade de timp/ momente istorice; - prezentarea unor fotografii de familie care evidențiază evoluția unor persoane sau felul în care un loc s-a schimbat/a rămas neschimbat de-a lungul timpului; - realizarea unor albume sau postere despre localitatea natală, școala, locuri cunoscute/ îndrăgite; - realizarea unor expoziții de desene/picturi/colaje/machete care arată felul în care au evoluat uneltele, armele, vestimentația oamenilor, arhitectura locuințelor.

3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare

Clasa a IV-a
<p>3.1. Recunoașterea unor termeni istorici în cadrul unor surse accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura unor texte(braille)/surse istorice; - deducerea sensului unui cuvânt/termen istoric prin raportare la textul citit sau la mesajul audiat; - lectura unui text (braille) cu conținut istoric utilizând metoda SINELG; - realizarea unor organizatori grafici (braille) care susțin înțelegerea informațiilor din texte(braille)/surse istorice.

Clasa a IV-a**3.2. Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă**

- povestirea unor evenimente/fapte istorice, utilizând termenii învățați;
- povestirea unor evenimente semnificative din viața personală sau activitatea școlară, trăite sau proiectate în viitor, folosind verbe la timpuri potrivite;
- repovestirea unor legende și povestiri istorice;
- completarea unor texte lacunare;
- realizarea și prezentarea unor proiecte individuale și de grup pe diferite teme istorice;
- alcătuirea și rezolvarea de rebusuri pe teme istorice;
- completarea unui jurnal cu dublă intrare în urma lecturii unui text(braille)/a vizionării (audierii) unui film cu conținut istoric;
- realizarea unor compuneri/desene/schițe/scenari/machete simple pornind de la informațiile selectate dintr-o sursă consultată individual sau în grup;
- realizarea prezentării unei personalități istorice/a unui eveniment istoric;
- realizarea unor afișe/colaje pentru promovarea unor serbări/concursuri cu tematică istorică;
- dramatizarea unor lecturi istorice cunoscute;
- exprimarea propriei păreri referitoare la un eveniment istoric, la faptele unei personalități istorice;
- studii de caz simple, pe baza unor întâmplări din lecturi cu conținut istoric;
- completarea unor jurnale de învățare după participarea la sărbători locale tradiționale sau prilejuate de evenimente istorice sau după vizitarea unor muzee și case memoriale.

4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți**Clasa a IV-a****4.1. Determinarea semnificației unor evenimente din trecut și din prezent**

- formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la evenimente din trecut, persoane și locuri cu semnificație istorică;
- citirea/audierea unor lecturi istorice și povestirea faptelor istorice prezentate;
- extragerea informațiilor esențiale dintr-un text cu conținut istoric;
- lectura unui text (braille) cu conținut istoric și prezentarea ideilor esențiale, în perechi;
- prezentarea unor evenimente utilizând organizatori grafici (braille);
- realizarea unor discuții în grup despre fapte/evenimente/personalități istorice;
- exerciții de stabilire a unor relații evidente între evenimente istorice prezentate/cunoscute;
- realizarea unui cvintet pornind de la un termen cheie/numele unei personalități istorice/numele unui eveniment istoric;
- realizarea și prezentarea unor proiecte tematice;
- prezentarea impresiilor după vizite la muzee și case memoriale.

4.2. Recunoașterea asemănarilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri

- identificarea unor modalități în care ar fi putut acționa în anumite împrejurări din viața personală (de exemplu, exerciții de tipul „Ce ai făcut atunci ...?, Ce ai fi putut face ...? Ce ai face acum ...?”);
- discuții în grup referitoare la faptele unor personalități istorice, modul în care au influențat desfășurarea unor evenimente;
- selectarea, pe baza surselor istorice, a asemănarilor și deosebirilor între fapte/evenimente, personalități;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none">
- stabilirea cu ajutorul organizatorilor grafici (braille) a asemănarilor și deosebirilor dintre fapte/evenimente, personalități, monumente;
- redactarea unor texte în care să se evidențieze atitudinea față de fapte/evenimente, personalități din trecut.
<p>4.3. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea</p> <ul style="list-style-type: none">
- solicitarea unei explicații referitoare la informațiile de detaliu și termenii specifici dintr-un text/(braille) cu conținut istoric/sursă accesibilă;
- participarea la dialoguri pe teme istorice, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre evenimente și personalități istorice;
- formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la faptele discutate;
- selectarea unei informații dintr-un text istoric/sursă și motivarea alegerii făcute;
- concursuri pe teme istorice tip „Cine știe câștigă”, la nivelul clasei sau între clase;
- realizarea unei mape a clasei „Știați că?”, fiecare elev având posibilitatea să completeze cu informații pe care le consideră relevante pentru subiecte discutate sau descoperite pe parcursul cercetărilor personale;
- realizarea pe grupe a unor postere/afișe/colaje pentru comemorarea/sărbătorirea unor evenimente/personalități;
- proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei și utilizarea obiectelor colecționate în diferite ocazii;
- realizarea și prezentarea unor jurnale de călătorie.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Trecutul și prezentul din jurul nostru	<p>Noțiuni introductive: trecut-prezent (mileniu, secol, deceniu, epocă istorică), spațiu istoric, surse istorice</p> <p>Familia: trecutul familiei, sărbători de familie, timpul liber, activitățile cotidiene</p> <p>Comunitatea locală și națională: teritoriu, locuințe și viață cotidiană, tradiții, sărbători, religie, monumente ale eroilor</p> <p>Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României</p> <p>Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală</p> <p>Popoare de ieri și de astăzi: localizare pe hartă, ocupații, tradiții, obiceiuri, sărbători</p> <p>Cunoașterea lumii prin călători</p>
Epoci, evenimente și personalități	<p>Antichitatea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani <p>Evul Mediu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice - Transilvania - spațiu multietnic. Sat și oraș în Transilvania medievală - Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților <p>Epoca modernă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Al. I. Cuza și Unirea - Carol I și independența, Carol Davila - Eroi ai Primului Război Mondial - Ferdinand și Marea Unire - România la cumpăna dintre milenii
Cultură și patrimoniu	<p>Locuri istorice din comunitate: mănăstiri, străzi și case istorice din comunitate, monumente ale eroilor, monumente reprezentative ale comunităților etnice din România</p> <p>Locuri cu importanță istorică pentru România:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Așezări și construcții dacice, grecești și romane (orașele grecești de pe malul Mării Negre) - Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice - Construcții religioase și ctitorii lor <p>Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO</p>

Conținuturi recomandate pentru teme din programă:

Datorită specificului lor, câteva dintre temele propuse de programă sunt formulate în termeni generali. În funcție de interesele elevilor, de resursele didactice, de elemente suport pe care le poate oferi școala, profesorul va opta pentru cel puțin unul dintre conținuturile recomandate.

Popoare de ieri și se astăzi: Dacii, romanii, grecii, galii, slavii, turcii, românii, francezii, ungurii, germanii, rușii, sârbii, bulgarii

Cunoașterea lumii prin călători: Marco Polo, Cristofor Columb, Magellan, Badea Cârțan, Spătarul Milescu, Emil Racoviță, Alexander Csoma de Korosi, exploratori ai secolului XX

Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani: fragmente din Herodot, Strabon, Cassius Dio

Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice: Gelu, Dragoș,

Basarab, Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul *Construcții religioase și ctitorii lor:* Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Neagoe Basarab, Antim Ivireanu, Constantin Brâncoveanu

Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO: fortificațiile dacice din Munții Orăștie, așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania, orașul Sighișoara, bisericile din lemn din Maramureș, bisericile pictate din Nordul Moldovei.

Sugestii metodologice

Punerea în aplicare a programei reprezintă etapa în care un document curricular general se adecvează la diversitatea contextelor educaționale, o etapă care implică deopotrivă aspecte tehnice, dar și o provocare a creativității și inovației didactice.

Proiectarea activității didactice

Lectura personalizată a programei școlare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei școlare la un context educațional specific. Documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică și proiectele unităților de învățare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe în cadrul respectivei unități de învățare).
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare; activitățile de învățare pot fi selectate dintre exemplele oferite de programa școlară sau pot fi propuse de către fiecare cadru didactic).
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate, concretizate și organizate conținuturile).
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, inclusiv resurse TIC, de timp, forme de organizare a clasei de elevi).
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare care trebuie să evidențieze progresul înregistrat de fiecare elev în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de programă).

Elaborarea planificării calendaristice implică: identificarea unităților de învățare, stabilirea succesiunii acestora, corelarea competențelor specifice și a conținuturilor și alegerea celor mai relevante activități de învățare, alocarea de timp pentru parcurgerea respectivelor unități de învățare.

Prin realizarea proiectelor de unități de învățare, profesorul valorifică deplin contextul educațional în care își desfășoară activitatea. Câteva dintre facilitățile pe care le oferă acest document de proiectare sunt:

- centrarea pe elementele „acționale” ale programei, care conduc la achiziții ale învățării: cunoștințe, abilități, atitudini;
- integrarea evaluării în demersul de predare-învățare; relația dintre învățare și evaluare este bine stabilită, prin cele două segmente de evaluare pe care le include unitatea de învățare;
- accentul nu mai cade pe activitatea profesorului ca ofertant de cunoaștere „de-a gata”, ci pe modul în care selectează, organizează/realizează activitățile de învățare prin care elevul va lua parte la construirea cunoașterii.

Elaborarea strategiilor de predare-învățare-evaluare

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea unor metode active care pot contribui la:

- crearea unui mediu educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă;
- exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
- realizarea unor conexiuni cu achiziții dobândite prin studiul altor discipline de învățământ;
- utilizarea, în activitatea didactică, a calculatorului ca mijloc modern de instruire, care să permită utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor, în vederea desfășurării unor lecții interactive, atractive.

Strategii didactice recomandate pentru dezvoltarea competențelor

a. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare

Abordarea modernă, presupune ca profesorul clasei să fie preocupat să creeze ocazii de învățare semnificativă pentru elevii săi, iar metodele pe care le va folosi reprezintă mijloacele prin care sunt configurate activitățile de învățare ale elevilor.

Astfel, pentru competența specifică *Recunoașterea unor termeni istorici în cadrul unor surse accesibile*, activitatea de învățare *Realizarea unor organizatori grafici de tip ciorchine pe baza lecturii/audierii unor mesaje cu conținut istoric* se poate utiliza prin mai multe tehnici de organizare, cum ar fi: tabelul conceptelor, diagrama Venn, diagrama SPIDER MAP (pânza de păianjen), tabelul T. *Organizatorul grafic* este o metodă de învățare antrenantă, asigură transferul cunoștințelor, formează deprinderi și abilități de lucru. De asemenea, poate fi folosită și în evaluare, ca parte a predării - sub forma unor secvențe de recapitulare a unor noțiuni teoretice sau la finalul unei unități de conținut.

O altă metodă interactivă ce poate fi utilizată este metoda SINELG (Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gândirii) care permite elevului să citească și să înțeleagă în mod activ un conținut/text istoric. Ca metodă, SINELG poate fi utilizată pentru etapa de realizare a sensului – învățare, înțelegere, iar cunoștințele anterioare ale elevilor se folosesc ca bază de plecare pentru lectura/ascultarea textului.

Competența specifică *Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă* este prezentă în programă însoțită de o gamă de sugestii privind activitățile de învățare. Lista poate fi îmbogățită în activitatea curentă și de alte tipuri de activități de învățare, cadrul didactic având libertatea să aleagă în funcție de particularitățile clasei de elevi și ritmul de lucru. Se recomandă alternarea formelor de organizare a activității elevilor în echipe, pe grupe, individual, iar în conducerea activității, crearea motivației, încurajarea elevilor prin dozarea sarcinilor de lucru, stimularea interesului pentru studiul istoriei prin redactarea de articole în revista clasei (despre evenimente istorice studiate, transmiterea unui mesaj către o personalitate istorică studiată sau realizarea unei fișe de personaj).

Pentru evaluare se recomandă fișe de lucru, fișa de observare a comportamentului elevului în cadrul activităților de grup, rezolvarea de rebusuri pe teme istorice, probe/teste care să conțină itemi obiectivi și semiobiectivi, Tehnica 3-2-1, examinări orale.

b. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege evenimente din trecut și din prezent

Istoria este una dintre disciplinele care pot asigura pregătirea elevilor pentru evaluarea de la finalul clasei a IV-a, unde itemii de evaluare sunt construiți după principiile testărilor internaționale (PIRLS). Această testare acordă ponderi egale materialelor destinate celor două scopuri ale lecturii: *lectura în scop literar și lectura în scopul achiziționării și utilizării informației*.

Sursele istorice scrise, textele istorice pot asigura elevului depășirea stadiului achiziției de cunoștințe, folosindu-se de acestea în scopul dezvoltării gândirii și modului de acțiune. Textele istorice sunt, de regulă, *texte cronologice* care prezintă ideile în secvențe ordonate temporal sau se referă la evenimente, fapte istorice sau scrisori. Pot fi utilizate și *texte necronologice*, care prezintă ideile organizate logic, argumentele, contraargumentele sau punctele de vedere fiind folosite pentru a susține evidența; acestea sunt prezentate în diferite forme cum ar fi liste, diagrame, grafice, hărți (accesibilizate).

Lectura aprofundată a acestor tipuri de texte îi conduce pe elevi spre patru categorii de performanță vizate de itemi, identificate sub forma celor patru procese majore ale înțelegerii lecturii:

- *Extragerea informațiilor explicit formulate.*
- *Formularea unor concluzii directe.*
- *Interpretarea și integrarea ideilor și informațiilor.*
- *Examinarea și evaluarea conținutului, a limbajului și a elementelor textuale.*

Lectura de profunzime implică nu numai *abilitatea de a construi înțelesuri dintr-o varietate de texte, ci și comportamente și atitudini care sprijină lectura și învățarea pe tot parcursul vieții*.

Având în vedere contextele de învățare prezentate, următoarele metode folosite în studierea textelor/surselor istorice, asigură copiilor înțelegerea lecturii și, implicit, favorizează formarea unui bagaj de informații istorice și utilizarea corectă a unor termeni de specialitate accesibili:

- *lectura unui text/text braille cu creionul în mână și revenirea pe text;*
- *SINELG (Sistem interactiv de notare și evaluare a lecturii și gândirii);*
- *lectura cu predicții;*
- *lectura în perechi;*
- *organizatori grafici (Ciorchine, Explozia stelară, diagrama Venn-Euler, lanțul evenimentelor);*
- *metoda Cadrelor;*
- *învățarea dirijată cu ajutorul fișelor de lucru;*
- *Știu-Vreau să știu-Am învățat;*
- *Răspunde-Aruncă-Interoghează; - Tabelul conceptelor;*
- *Jurnalul cu dublă intrare etc.*

Profesorii sunt încurajați să utilizeze strategii de predare centrate pe elev, care contribuie la dezvoltarea abilităților de învățare și de gândire critică într-un climat de respect în sala de clasă.

Eficiențierea procesului de învățare se bazează pe câteva repere fundamentale:

- *învățarea interactivă, care presupune folosirea unor strategii de învățare focalizate pe cooperarea, colaborarea și comunicarea între elevi la activitățile didactice, precum și pe interacțiunea dintre cadre didactice și elevi;*
- *elaborarea în comun a obiectivelor învățării/explicarea a ceea ce se așteaptă de la elevi;*
- *dimensiunea aplicativă și feedbackul – orice proces de învățare este mai eficient și mai ușor de înțeles dacă informațiile prezentate sunt aplicate în situații reale de viață; - modalitățile de sprijin în actul învățării.*

Se recomandă folosirea metodelor de învățare activ-participative care îl apropie pe elev de obiectul de studiu *Istorie*, transformând-o într-o poveste, într-o sursă de exemple pentru organizarea propriei vieți, care să ajute la formarea de atitudini și comportamente, dar și la familiarizarea cu valori.

La acest deziderat contribuie lecția-dosar care poate fi folosită atunci când se abordează temele:

- *Comunitatea locală și națională.*
- *Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală.*
- *Cunoașterea lumii prin călători.*
- *Popoare de ieri și de astăzi.*
- *Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice.*
- *România la cumpăna dintre milenii.*

Este recomandată folosirea unor metode cu dublu scop, de învățare și de evaluare, precum proiectul și portofoliul.

Proiectul începe în clasă, prin definirea și înțelegerea sarcinii de lucru, eventual și prin începerea rezolvării acesteia și se continuă acasă, pe parcursul a câtorva zile sau săptămâni. În acest timp elevii se consultă permanent cu învățătorul. Proiectul se încheie tot în clasă, prin prezentarea în fața colegilor a unui raport asupra rezultatelor obținute și a produsului realizat de către autor/autori.

Evaluarea portofoliului se poate face pentru fiecare produs, în momentul realizării acestuia, sau global, la finalul unei perioade stabilite împreună cu elevii, după criterii anunțate și discutate în prealabil.

c. Formarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Unele dintre activitățile de învățare sugerate pentru aceste competențe pot fi valorizate și din perspectiva evaluării achizițiilor cunoștințelor și abilităților prin

rezultatele activităților de învățare. Astfel, organizarea de concursuri pe echipe, bazate pe diferite conținuturi din programă evidențiază, la nivelul echipelor participante și a interacțiunii cu partenerii de echipă, colaborarea în vederea obținerii celor mai bune performanțe. În acest sens, concursurile de tipul *Cine știe câștigă* sau cele organizate cu ocazia zilei de 24 Ianuarie, Zilei Naționale a României permit învățătorului să evalueze, pe lângă elementele de conținut și gradul de implicare a elevilor, modul cum interacționează cu colegii pentru atingerea unui scop comun. Realizarea proiectelor, posterelor sau afișelor facilitează anunțarea unor criterii de apreciere, de la elementele de conținut la cele estetice. În același timp, este valorizată contribuția fiecăruia dintre membrii echipei la obținerea rezultatului, precum și aptitudinilor individuale ale fiecăruia. De exemplu, un poster se poate evalua pe baza unor criterii precum: *prezența elementelor de conținut istoric folosite adecvat, contribuția individuală la realizarea posterului, aspectul estetic.*

Organizarea conținuturilor

Opțiunile în privința conținuturilor au avut în vedere criteriul accesibilității (dacă pot fi înțelese și însușite de către elevi), respectiv cel al relevanței aplicative a acestora (dacă conținuturile sunt semnificative și relevante pentru existența cotidiană și pentru experiența de viață a tuturor elevilor).

Principiul istoriei integrate, însemnând valorificarea contextului european/internațional în învățarea istoriei naționale este cel care a determinat selecția și organizarea conținuturilor.

Majoritatea temelor propun conținuturi care vizează istoria națională și cea europeană. Când va aplica programa la clasă, profesorul va putea negocia cu elevii opțiunile pentru teme de istorie europeană și națională. Acest mod de aplicare a programei răspunde unui principiu de proiectare curriculară care propune valorificarea contextului școlii, în funcție de interesele elevilor, de resursele didactice, de elemente suport pe care le poate oferi școala și chiar de opțiunea pentru un demers didactic mai tradițional sau mai inovativ. În acest context, recomandăm ca profesorii să abordeze din perspectivă europeană cel puțin una dintre temele subsumate fiecărui domeniu.

Așa cum sunt construite, aceste teme pot deveni subiecte pentru activități extrașcolare sau pentru programe de CDS elaborate la nivelul școlii. Un bun exemplu este tema *Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice*. Aceasta permite abordări diverse. Un posibil demers, bazat pe lucrări literare (de exemplu, legendele istorice scrise de D. Bolintineanu, povestiri istorice scrise de E. Camilar sau prelucrări ale cronicilor medievale), poate propune elevilor figuri istorice emblematice (de exemplu, *Gelu, Dragoș, Basarab, Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul*). Un alt demers, aplicabil în mod deosebit în cazul comunităților mono sau multiculturale, oferă profesorului libertatea de a prelua conceptul de figură istorică și de a-i da consistență pornind de la evenimente istorice care definesc identitatea locală. În unele situații – exemplul cel mai bun este cel al minorităților etnice – demersul presupune și abordări de istorie europeană.

Pentru realizarea unei imagini unitare și înțelegerea mai completă a unor fenomene sau realități istorice, profesorul pentru învățământul primar are ocazia de a aborda activitățile (atât pe cele de învățare, cât și pe cele de evaluare) într-o manieră interdisciplinară.

Această abordare poate viza, deopotrivă, domeniile de conținut și temele subsumate acestora, dar și competențele specifice.

Câteva dintre exemplele de mai jos valorifică deschiderea programei către celelalte obiecte de studiu din aria *Om și societate*:

1. Tema *Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice* (Istorie) se poate corela cu temele *Raporturile noastre cu ceilalți oameni și Valori, norme și comportamente moral-civice* (Educație civică) și cu tema

Viața creștinului împreună cu semenii (Religie). Astfel, se pot susține reciproc, în formarea lor, competențele *Recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri* (Istorie), *Recunoașterea unor comportamente moral-civice din viața cotidiană, Deosebirea comportamentelor prosociale de cele antisociale* (Educație civică) și *Evaluarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte de viață* (Religie). Din perspectiva conținuturilor propuse, tema de istorie ar putea fi îmbogățită prin discutarea valorilor moral-religioase pe care le-au promovat acești conducători. Paleta de activități aflate la îndemâna cadrului didactic este foarte variată: *mini-proiecte individuale sau de grup, realizarea de mici narațiuni pe baza unor informații obținute de la ceilalți (familie, cunoscuți), transpunerea în mici scenete a unor fapte sau a unor atitudini, ilustrarea prin desene a calităților/defectelor conducătorilor, antrenarea în concursuri de tipul „Cine știe, câștigă!”, pe tema faptelor și comportamentelor acestor figuri legendare etc.*

2. Temele *Comunitatea locală și națională* (Istorie), *De la orizontul local la țară* (Geografie), *Locuri de apartenență* (Educație civică) și domeniul *Mari sărbători creștine* (Religie) pot fi abordate integrat. Ele constituie suport pentru formarea unor competențe specifice pentru fiecare dintre disciplinele menționate. În acest scop, se pot realiza activități diverse, așa cum sunt:

- proiecte de grup, cu teme precum „*Ce am aflat despre satul/ orașul meu?*”, „*Jurnalul localității mele*” „*Ziua localității mele*” (care să se concretizeze fie în expunerea de către elevi a unor date privind comunitatea locală, obținute prin chestionarea membrilor familiei sau a unor apropiați, fie în alcătuirea unui mic „jurnal”, în care fiecare să consemneze, într-o manieră proprie, părerea despre propria localitate, despre particularitățile sale istorico-geografice și alte elemente ale specificului cultural local);
- expoziție alcătuită din desene/colaje/machete ale elevilor („*Eu în/și localitatea mea*”) – desene care să exprime plastic modul în care aceștia percep comunitatea locală/de apartenență și care să respecte, la alegere sau integral, cerințe precum: de a surprinde cum arăta în trecut și cum arată în prezent localitatea, ce are ea specific din perspectiva mediului cultural sau a mediului natural;
- realizarea de jocuri de rol, pentru simularea diferențelor/ particularităților comportamentale și acționale ale elevilor în condițiile în care li s-ar schimba identitatea/localitatea de domiciliu/ orizontul local de viațuire („*În ce fel m-aș manifesta dacă m-aș fi născut și aș locui în ...*);
- alegerea și confecționarea, de către elevi, a unor simboluri reprezentative pentru casa/ domiciliul și pentru școală (de exemplu, ecusoane, realizate pe post-it-uri, etichete etc.), și amplasarea acestora pe harta localității, reliefând deopotrivă deosebirile de amplasare, relațiile de vecinătate cu ceilalți colegi și, în final, particularitățile propriei comunități față de altele („*Unde și cine sunt eu/Unde și cine suntem noi?*”).

Prin toate elementele componente, programa încurajează profesorii să valorifice oportunitățile de abordare diferențiată a elevilor, atât în ceea ce privește abilitățile diferite, datorate experiențelor anterioare de învățare, cât și în relație cu cele care decurg din caracteristicile individuale ale acestora. Astfel, programa răspunde cerințelor referitoare la modalitățile de folosire a timpului la dispoziție de către profesor, prevăzut de legislația actuală.

Notă

În realizarea mijloacelor de învățământ, cadrul didactic trebuie să țină cont de specificul clasei de elevi și de particularitățile psihoindividuale ale acestora. De exemplu, hărțile pot fi adaptate astfel:

- prin mărire la o altă scală (în funcție de acuitatea vizuală a elevilor),
- prin realizare în relief la PIAF, Thermoform, imprimantă braille.

De asemenea, ca suport pentru hărțile tactile pot fi folosite mijloace audio descriptive.

Pentru o formare cât mai corectă a reprezentărilor și o mai bună înțelegere a conținuturilor predate, în activitatea instructiv-educativă desfășurată cu elevii deficienți de vedere se recomandă folosirea unor machete care să reprezinte clădiri, monumente, cetăți, scene istorice etc.

Listă cu dotări dezirabile/adecvate pentru desfășurarea activităților de învățare sugerate:

- Manual braille/scriere obișnuită;
- Instrumente de scriere braille/negru;
- Enciclopedii;
- Hărți/hărți tactile;
- Cărți/cărți braille/suport audio cu povestiri și legende istorice;
- Machete;
- PIAF, hârtie microcapsulară;
- Thermoform, folie microcapsulară;
- Computer, imprimantă braille, soft-uri: WinBraille, TactileView, Duxbury;
- PenFriend.

Bibliografie:

1. Iutis, Gh., Cosma, E. Asavoiaie, I. (2008). *Elemente de didactica istoriei*. Iași: Editura Graphys,
  2. Tanasa, Gh. (1996). *Metodica predării-istoriei în școală*, Editura, Iași: Editura Spiru Haret,
- ***(2005), Programa de Istoria Românilor pentru învățământul special.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura-Mirela URSU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Iulia TÎRCOLEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Disciplina *Istorie* face parte din cadrul disciplinelor obligatorii care definesc elementele centrale ale formării elevilor pe parcursul ciclului gimnazial.

Prezenta programă reprezintă o adaptare la specificul deficienței de vedere a programei școlare de Istorie aprobată în anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3393 /28.02.2017. Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii deficienți de vedere.

Conform planului-cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, Istoria se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/săptămână la clasele a V-a, a VI-a și a VII-a și două ore/săptămână la clasa a VIII-a.

Finalitățile disciplinei *Istorie* în gimnaziu se subsumează idealului educațional, așa cum este el definit în Legea 1/2011. În ciclul gimnazial Istoria își asumă:

- dezvoltarea unor elemente legate de gândirea critică;
- dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice și de informare și plasarea lor în context;
- formarea capacității de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de decelare a relației dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice;
- formarea unor mecanisme intelectuale care să prevină apariția de stereotipii, să combată discriminarea și xenofobia;
- să stimuleze asumarea multiculturalității și a perspectivelor multiple;
- să ofere suport factologic celorlalte discipline din aria curriculară Om și societate și să preia elemente legate de analiza instituțiilor, de evoluția sistemelor politice, de problematica mai largă a cetățeniei și valorilor democratice.

Disciplina *Istorie* este gândită ca o disciplină care asigură un echilibru între aspecte legate de dezvoltarea dimensiunilor cognitive și atitudinal-valorice ale elevilor de gimnaziu. În zona cognitivă, sunt câteva aspecte care trebuie subliniate: lucrul cu elemente abstracte (faptele istorice nu sunt direct accesibile, ci doar prin intermediul surselor istorice), dezvoltarea de modele interpretative, familiarizarea cu descrierea și interpretarea faptelor și proceselor istorice pornind de la sursele istorice, dezvoltarea capacităților analitice și de gândire critică. La nivelul elementelor atitudinal-valorice, accentul este pus pe diversitate (culturală, socială, politică, de gen, etc.) și pe acceptarea și valorizarea pozitivă a acesteia. Diversitatea definește lumea contemporană, iar înțelegerea, acceptarea și valorizarea diferențelor sunt fundamentale pentru dobândirea competențelor sociale și de comunicare, cu un rol semnificativ în evoluția ulterioară a elevilor. O parte din conținuturile propuse răspund direct acestei zone de interes prin abordarea unor teme controversate și sensibile, a unor teme legate de diversitatea culturală și/sau religioasă, de conflictul de idei dintre democrație și totalitarism. Acestea sunt elemente menite să stimuleze gândirea critică, să valorifice orizontul de experiențe extra-școlare ale elevilor, dar și să dezvolte o abordare pro-activă a unor teme actuale.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi/studii de caz
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei pe parcursul întregului ciclu de învățământ gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape succesive în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. În conformitate cu legislația în vigoare, cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă și particularităților colectivităților de elevi cu care lucrează. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile psihoindividuale ale elevilor deficienți de vedere.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**
- 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice**
- 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale**
- 4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu

Clasa a V-a
<p>1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - plasarea unor evenimente/procese istorice pe axa cronologică (grafic braille); - realizarea unor frize cronologice; - utilizarea unităților folosite în măsurarea timpului.
<p>1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea reperelor cronologice cu evenimente și procese istorice; - recunoașterea și/sau precizarea unor relații cronologice în sursele istorice prezentate; - utilizarea reperelor cronologice în descrierea faptelor/proceselor istorice.
<p>1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lectură a hărților istorice/hărților tactile; - plasarea pe hartă/hartă tactilă a unor evenimente și procese istorice; - completarea pe hartă/hartă tactilă a unor informații prin folosirea unor semne convenționale.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a V-a
<p>2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea termenilor istorici în texte diferite; - elaborarea unor enunțuri simple/ texte utilizând termeni istorici; - completarea unor texte lacunare folosind termenii adecvați dintr-o listă dată.
<p>2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea informațiilor oferite de surse diverse cu privire la un fapt istoric; - descrierea unor surse referitoare la un fapt istoric, pe baza unui plan dat; - alcătuirea planului descrierii unui eveniment/ proces/ personaj istoric.
<p>2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor surse istorice în vederea stabilirii asemănărilor și deosebirilor pe baza unui plan dat; - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite; - realizarea unor texte despre fapte/procese/personaje istorice, pe baza unor surse diferite; - subliniind asemănările și deosebirile.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a
<p>3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor roluri specifice în activitatea de grup; - realizarea unor sarcini de lucru (documentare, redactare, prezentare etc.) în timpul participării la proiecte prin valorificarea experienței istorice pozitive; - folosirea jocului de rol pentru însușirea valorilor și comportamentelor cetățeniei democratice.
<p>3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de biografii ale personalităților istorice studiate;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite; - realizarea de produse finale despre personalitățile istorice și valorile asumate de-a lungul timpului.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a V-a
<p>4.1. Folosirea unor tehnici de învățare în rezolvarea sarcinilor de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea de rebusuri pe o temă istorică; - alcătuirea planului unui proiect; - selectarea obiectelor necesare realizării unei expoziții tematice; - relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un plan dat - extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică.
<p>4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării</p> <ul style="list-style-type: none"> - accesarea informațiilor oferite de Internet; - rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia; - realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor învățate folosind resurse multimedia.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Alfabetul istoriei - reconstituirea trecutului	Izvoare istorice Perceperea timpului și a spațiului; cronologia istoriei; periodizare; spațiul istoric
Preistoria	Primii oameni Revoluția neolitică – viața oamenilor: sedentarizare, economie Inventarea metalurgiei – tehnologie și consecințe asupra vieții oamenilor
Orientul Antic	Mediul natural și viața cotidiană: locuința, hrana, familia, așezări (sat și oraș), economia, practici sociale, credința Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Orașul-stat Babilon - Temple și piramide Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Chinezii - Evreii Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Epopeea lui Ghilgameș - Codul lui Hammurabi
Civilizația greacă și sinteza elenistică	Mediul natural și ocupațiile grecilor. Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Ceramica: între utilitate și artă Adevăr și legendă: legendele Olimpului; războiul troian Polis-ul – organizarea internă: Atena și Sparta. Procesul de colonizare. Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Histria, Tomis și Callatis Războaiele grecilor: războaiele medice, războiul

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>peloponeziac. Studiu de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bătălia de la Maraton <p>Alexandru Macedon și civilizația elenistică Frumos și cunoaștere în lumea greacă. Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acropola ateniană - Moștenirea lumii grecești (sculptura, teatrul, cunoașterea științifică) - Jocurile Olimpice în Antichitate
Lumea romană	<p>Fondarea Romei: istorie și legendă Statul roman: războaie și expansiune teritorială; decăderea Viața cotidiană în lumea romană: familia și virtuțile romane; educația; jocurile Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orașul și monumentele publice (forul, apeductele, termele etc.) - Colosseum și gladiatorii - Pompei - Armata romană - Zeii romanilor. Templele - Creștinismul <p>Romanizarea</p>
Geto-dacii	<p>Geții și dacii. Rânduiești, obiceiuri, credințe Burebista și Decebal; războaiele daco-romane</p>
Civilizația islamică	<p>Apariția Islamului; credința musulmană; expansiunea militară și culturală a Islamului</p>
Europa medievală	<p>Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească Europa creștină în mileniul I. Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creștinarea francilor. Carol cel Mare - Imperiul Bizantin <p>Viața cotidiană în Evul Mediu: familia, așezările, alimentația, sărbătorile, economia și tehnologia, credința și biserica, proprietatea, libertatea și dependența. Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Domeniul feudal - Orașul medieval – spațiu al libertății; orașele italiene și orașele germane - Cavalerism și onoare - Cruciadele - Catedrale și universități <p>Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German. Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV; Târgoviște, Suceava - Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj

Notă

Conform anexei nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3393 /28.02.2017), *Istoria* se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/săptămână la clasele a VI-a și a VII-a și două ore/săptămână la clasele a V-a și a VIII-a.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu**

Clasa a VI-a
1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice <ul style="list-style-type: none"> - examinarea spațiilor istorice pe baza hărților /hărților tactile; - compararea „lumii cunoscute” în diferite perioade istorice; - localizarea pe harta mută/tactilă a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere.
1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele și procesele istorice <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor axe cronologice(grafice braille) pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.); - stabilirea unor reprezentări ale timpului în diferite epoci istorice; - redactarea de texte cu informații oferite de surse.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VI-a
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unui glosar de termeni specifici; - folosirea termenilor istorici cunoscuți în situații noi de comunicare; - realizarea unor texte folosind adecvat termenii istorici.
2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare <ul style="list-style-type: none"> - analiza surselor diverse(scrise, audio-video) pe baza unor cerințe; - alcătuirea unor fișe de personaj istoric pe baza unor surse diverse; - compararea surselor istorice oficiale cu cele neoficiale.
2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea elementelor de cauzalitate într-o sursă istorică; - descoperirea cauzelor unui eveniment prin analiza contextului istoric; - recunoașterea cauzelor unor evenimente istorice asemănătoare sau diferite.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VI-a
3.1. Utilizarea dialogului intercultural <ul style="list-style-type: none"> - identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane; - analiza unor evenimente istorice prin utilizarea surselor care oferă perspective multiple - identificarea valorilor comune ale religiilor pe baza surselor; - realizarea unui produs care ilustrează contribuția diferitelor civilizații la dezvoltarea patrimoniului cultural comun.
3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea unor sarcini/roluri diferite în cadrul grupului de lucru; - alcătuirea unor jurnale cu impresii, sentimente și rezultate ale activității personale/de echipă; - realizarea de produse care să fie rezultatul dialogului și negocierii în cadrul unei echipe de lucru.
3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unui portofoliu care prezintă urmările unui eveniment/ act decizional pentru evoluția unor comunități umane;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - completarea unor organizatori grafici (braille), care să cuprindă decizii și consecințe ale acțiunii umane pe baza resurselor multimedia; - exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VI-a
<p>4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate; - alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet; - realizarea unor prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale.
<p>4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică; - compararea ideilor și valorilor umane analizând două surse; - alcătuirea unor liste personale a valorilor umane cu motivarea alegerii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Călători și călătorii – Europa și Lumea Nouă	<p>Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor Studii de caz: - Lumea Nouă: cunoaștere, misionarism și exploatare</p>
Geneza spiritului modern	<p>Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul Studii de caz: - Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti - Niccolo Machiavelli - Giordano Bruno și Galileo Galilei - William Shakespeare Reforma. Contrareforma. Studii de caz: - Barocul Absolutismul Studii de caz: - Soliman Magnificul - Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles - Petru cel Mare</p>
Spre o nouă societate	<p>Revoluția Glorioasă Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică Studiu de caz: - Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea Constituirea SUA. Declarația de Independență. Constituția. Revoluția franceză. De la supus la cetățean Studiu de caz: - Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	Napoleon I și răspândirea ideilor revoluției franceze în Europa Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor
Secolul naționalităților	Statele moderne: revoluție și emancipare națională. Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - 1848 în Europa - Românii și modernitatea - Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea: Germania Epoca victoriană. La Belle Époque

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea evoluției unui anumit spațiu istoric în diverse situații de comunicare; - realizarea de tabele cronologice pentru a fi utilizate în prezentări tematice; - folosirea informațiilor oferite de hărți/hărți tactile în examinarea/interpretarea unor evenimente și procese istorice.
<p>1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea modificărilor unui spațiu istoric în diferite perioade de timp; - localizarea spațiilor pe harta mută/tactilă în diferite contexte istorice; - compararea dinamicii teritoriale a unor state raportată la diferite evenimente istorice.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de continuitate în procese istorice asemănătoare pe baza surselor la prima vedere; - recunoașterea elementelor de schimbare în evoluția unor comunități umane pe baza surselor istorice; - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări și a unor deosebiri; - realizarea unor interviuri din care să rezulte evoluția unor aspecte de viață cotidiană.
<p>2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice; - dezbaterea unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii; - rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor; - prezentarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/proceselor istorice.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VII-a
<p>3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte de grup sau individuale despre relația dintre personalități și grupurile umane; - elaborarea de afișe/colaje tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag ș.a.; - realizarea unor dezbateri care să promoveze valorile și principiile democratice.
<p>3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor investigații din care să rezulte aspecte de viață cotidiană; - elaborarea unor jurnale care valorizează experiența participării la activități legate de trecutul unui spațiu istoric/al unei comunități umane: excursii tematice, vizite,

Clasa a VII-a
<p>comemorări, aniversări etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de prezentări/proiecte care să promoveze anumite valori în funcție de realitățile locale; - alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VII-a
<p>4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor dezbateri pe baza unor materiale relevante(filme, filme accesibilizate) pentru o tematică abordată; - folosirea motoarelor de căutare pentru a realiza un portofoliu de imagini/ filme (accesibilizate)/ fotografii, referitoare la teme specifice istoriei recente; - construirea unor mesaje publice pe o temă dată folosind resurse multimedia; - realizarea unor studii de caz plecând de la informațiile oferite de multimedia.
<p>4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea în echipă a unei prezentări cu mijloace digitale pe o temă dată; - elaborarea de eseuri și texte folosind termeni specifici, resurse diferite; - utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare pentru obținerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă; - stabilirea de sarcini care favorizează învățarea prin cooperare.
<p>4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea și folosirea de argumente plecând de la surse în analiza unui fapt/proces/personaj istoric; - realizarea unor dezbateri asupra unor situații-problemă folosind informații din surse care prezintă puncte de vedere diferite; - alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	<p>Marile alianțe politico-militare în lume Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă. Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui - Viața în tranșee și frontul de acasă - România și Primul Război Mondial <p>Tratatele de pace. Noua hartă a Europei</p>
Perioada interbelică: o lume în schimbare	<p>Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura. Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Femeia în viața publică - Cinematograful – artă și industrie - Crize economice

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	Cetățean și stat în democrație și în totalitarism. Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Un model democratic - SUA - Comunismul. Nazismul
Lumea în război	Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945), România și Al Doilea Război Mondial, Conferința de pace. Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Noile mijloace de distrugere în masă - Viața pe front și în frontul de acasă - Holocaustul
Lumea postbelică	Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate. Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Declarația Universală a Drepturilor Omului - Protestul tinerei generații Democrație versus comunism – modelele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945 – 1991) Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare Lumea contemporană: o lume multipolară - globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională. Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. Consecințe - Terorismul - Migrații în lumea contemporană

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în rezolvarea unor situații-problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea timpului și a spațiului identificate în texte la prima vedere; - realizarea de portofolii individuale/pe echipe care să cuprindă materiale grupate pe coordonate de timp și spațiu, pentru rezolvarea unor situații-problemă; - exerciții de localizare pe un suport cartografic accesibilizat și descrierea unor elemente observabile pe baza unor scheme/seturi de imagini adaptate; - completarea unor hărți tematice/hărți tematice tactile însoțite de legendă utilizând simboluri (tactile).
<p>1.2. Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spațio-temporale în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare; - realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale; - alcătuirea unor proiecte de grup care să prezinte tema „imaginii celui alt” în diferite perioade istorice.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informațiilor oferite de diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de fișe de lectură după diverse surse scrise; - elaborarea de referate care să valorifice informații oferite de surse diverse; - alcătuirea unor repertorii de surse istorice pentru o anumită temă; - realizarea unui discurs pe o temă de istorie pe baza informațiilor oferite de surse.
<p>2.2. Argumentarea unei opinii referitoare la un fapt istoric prin utilizarea informațiilor provenite din diferite surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informațiilor din diferite surse; - dezbateri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric; - exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea instrumentelor de lucru/informare (exemplu: dicționare, culegeri de documente, enciclopedii, media, memorii etc.) pentru emiterea de judecăți de valoare asupra contribuției personalităților/grupurilor în istorie;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea de prezentări care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea personalităților/ grupurilor în contexte variate; - realizarea unor dezbateri pe probleme sensibile și controversate.
<p>3.2. Realizarea de proiecte care promovează diversitatea socio-culturală</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de afișe tematice/benzi desenate/colaje etc. și valorificarea conținutului acestora prin activități de tip turul galeriei etc.; - utilizarea instrumentelor de lucru/informare pentru înregistrarea referințelor bibliografice în vederea realizării unor referate; - realizarea de investigații în urma unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea diversității socio-culturale la nivel local, regional, național (lăcașe de cult, muzee etc.); - realizarea de prezentări/portofolii individuale sau pe grupe care să conțină fotografii, mărturii etc. care să surprindă diversitatea socio-culturală la nivel local/regional/național; - alcătuirea unor proiecte pentru dezvoltarea comunității locale/naționale valorificând diversitatea etnică, religioasă, culturală.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Realizarea unor investigații istorice prin utilizarea resurselor multimedia</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unei baze de date digitale (surse, fotografii, înregistrări video și audio) - portofoliu digital; - realizarea planului unor investigații/cercetări prin constituirea unui grup de discuții pe o rețea de socializare; - realizarea unor reportaje despre acțiuni sau persoane contemporane cu evenimente istorice folosind resurse multimedia.
<p>4.2. Inițierea, dezvoltarea și aplicarea de proiecte individuale și de grup valorificând diverse experiențe istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor fișe de lucru cu privire la activitatea de investigare a resurselor multimedia; - elaborarea unor proiecte de istorie familială/locală valorificând resursele oferite de istoria orală; - realizarea de activități cu tematică socială prin utilizarea metodelor nonformale (ex: „biblioteca vie”, „teatru-forum”, „cafeneaua publică”).
<p>4.3. Adaptarea perspectivelor transdisciplinare în abordarea unor probleme sensibile și controversate în istorie și în viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor dezbateri asupra unor situații sensibile care implică stereotipuri și prejudecăți folosind surse diverse; - elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment/ proces/ personaj istoric folosind informații diverse; - realizarea unui afiș/poster/colaj cu privire la respectarea drepturilor omului; - alcătuirea unor proiecte individuale/ de grup care să prezinte tema „imaginea celuilalt”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Introducere	Spațiul geografic natural Periodizarea istoriei românilor
Preistoria în spațiul românesc	Epoca pietrei Epoca metalelor Studii de caz: - Culturile Cucuteni și Hamangia - Cultura Sărata Monteoru
Geto-dacii	Izvoare istorice despre geto-daci: Herodot, Strabon, Cassius Dio Studiu de caz: - Histria Burebista. Decebal; cucerirea Daciei de către romani Studii de caz: - Sarmizegetusa - Podul de la Drobeta, Columna lui Traian, Monumentul de la Adamclisi
Etnogeneza românească	Dacia romană. Romanizare. Creștinism Așezarea slavilor la sudul Dunării. Romanitatea orientală. Poporul român – popor romanic. Studiu de caz: - Surse istorice despre români la sfârșitul mileniului I
Evul Mediu românesc	Primele forme de organizare statală Statele medievale în spațiul românesc: Transilvania, Țara Românească, Moldova, Dobrogea Studiu de caz: - Diversitate etnică și confesională în spațiul românesc Spațiul românesc și politica de cruciadă târzie de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul Studii de caz: - Cetăți medievale - Biserica episcopală de la Curtea de Argeș
Modernitatea timpurie	Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir Iluminism și reformism: Transilvania sub Habsburgi Secolul fanariot Studii de caz: - Școala Ardeleană. Supplex Libellus Valachorum
Lumea românească până la jumătatea secolului al XIX-lea	Românii între Orient și Occident. Conservatorism și modernizare Studii de caz: - Tudor Vladimirescu - Generația pașoptistă. Programe și consecințe ale revoluției - Rromii - de la robie la emancipare
România modernă	Formarea statului român modern: domnia lui Alexandru Ioan Cuza; Regatul României – Carol I Studii de caz: - Constituția din 1866 - Războiul de Independență - Opțiuni politice în România modernă - Cultura în spațiul românesc
România secolelor XX - XXI	România și Primul Război Mondial. Marea Unire din 1918 România interbelică. Economie și societate – lumea urbană și lumea rurală Studii de caz:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>Orașul: arhitectură modernă și tradiții rurale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minoritățile naționale în România - Constituțiile din perioada interbelică - Idei politice în lumea românească interbelică - Monarhia după Primul Război Mondial <p>România în Al Doilea Război Mondial Studiu de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Holocaustul în România: evreii și rromii <p>România – stat comunist Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezistența anticomunistă - Viața cotidiană în perioada regimului comunist - Manipulare și propagandă. Omul nou. Consecințe - Epoca Nicolae Ceaușescu <p>România în contextul Războiului Rece</p> <p>Regimul politic democratic din 1989 până azi Studiu de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constituția României din 1991 <p>Integrarea euro-atlantică a României</p>

Sugestii metodologice

Programele de *Istorie* pentru gimnaziu contribuie la formarea elevilor în spiritul idealului educațional formulat în Legea nr. 1/2011, precum și la conturarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu enunțat prin OMENCS 3590/05.04.2016.

Disciplina *Istorie* are ca ținte educaționale formarea și dezvoltarea următoarelor elemente care fac parte din profilul de formare al absolventului de gimnaziu:

- operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți;
- relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități;
- manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.);
- evaluarea calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale;
- identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese;
- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;
- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale;

Proiectarea unei unități de învățare are în vedere patru elemente care se asociază: competențe specifice, activități de învățare, conținuturi, evaluare.

Competențele

Competența reprezintă un ansamblu structurat de cunoștințe, abilități și atitudini. Ea reprezintă un set de operații intelectuale care contribuie la asimilarea de noi cunoștințe și dispune de multiple posibilități de aplicabilitate sau de transfer în operarea cu diverse informații. **Competența** se referă la delimitarea operațiilor intelectuale de tipul: capacitatea de a detecta, selecta, analiza și sintetiza date, informații sau relații, capacitatea de a învăța, de a acționa sau de a judeca.

Competențele generale și specifice elaborate pentru disciplina *Istorie* răspund direct elementelor care definesc profilul de formare al absolventului de gimnaziu, elemente ce au la bază competențele cheie stabilite la nivel european. Cu o singură excepție, competența de comunicare în limbi străine, toate competențele cheie sunt luate în considerare de către competențele generale formulate pentru disciplina *Istorie*.

Competențele generale și competențele specifice conțin mai multe cuvinte/sintagme-cheie care trebuie să se regăsească în gândirea/proiectarea oricărui demers pedagogic la disciplina *Istorie*: spațiu/timp, limbaj de specialitate, gândire critică și reflexivă, comportament civic raportat la valori general acceptate social, diversitate socio-culturală, autonomie, responsabilitate, instrumente intelectuale necesare dezvoltării și educației permanente. În funcție de aceste repere esențiale pot fi selectate strategiile didactice adecvate nivelului de evoluție și dezvoltare al copiilor (vârstă, context social-cultural, particularități ale grupului de elevi etc.) și se utilizează conținuturile considerate relevante. Exemplele de activități de învățare asociate competențelor specifice reprezintă sugestii care pot fi preluate, dezvoltate, adaptate sau înlocuite de către profesor în funcție de specificul clasei (numărul elevilor slab văzatori și nevăzători, nivelul dezvoltării intelectuale și cognitive) astfel încât să se realizeze atingerea țăintelor educaționale propuse. Opțiunile, alegerile, deciziile sunt ale profesorului.

Conținuturile

Conținuturile sunt utilizate în activitatea de învățare desfășurată pentru formarea / consolidarea / dezvoltarea / exersarea unei competențe specifice. O competență specifică poate fi formată / consolidată / dezvoltată / exersată prin diferite conținuturi, în

contextul în care competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu și derivă din competențele generale.

Din punctul de vedere al conținuturilor, disciplina *Istorie* are în vedere următoarele elemente de structurare și abordare a acestora:

- ordonarea și selectarea conținuturilor pentru gimnaziu sunt în acord cu dezvoltarea structurilor de gândire disciplinară a copiilor;
- selecția conținuturilor are în vedere experiențele cotidiene de cunoaștere ale copiilor, raportate la vârsta acestora în ciclul gimnazial (10/11 - 14/15 ani);
- conținuturile propuse spre studiu solicită abordări transdisciplinare;
- ordonarea conținuturilor are în vedere principiul cronologic;
- conținuturile sunt grupate pe *domenii de conținut*. Fiecare domeniu de conținut poate să corespundă cu o unitate de învățare;
- toate conținuturile și studiile de caz sunt obligatorii; studiile de caz reprezintă, în unele situații, aprofundări ale temelor/subiectelor de studiu sau, în alte situații, elemente de conținut distincte;
- enunțarea conținuturilor în programă nu reprezintă o succesiune obligatorie pentru proiectarea didactică; utilizarea conținuturilor este determinată de logica demersului didactic individual și de adecvarea la competențele specifice vizate spre formare/dezvoltare;
- toate conținuturile și studiile de caz solicită abordări și din perspectiva educației civice;
- oferta de conținuturi creează posibilitatea proiectării din perspectiva dezvoltării personale a elevilor: educația pentru valori, atitudini și conduite adecvate social, dezvoltarea inteligenței emoționale;
- conținuturile sunt deschise oricăror dezvoltări în funcție de specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale copiilor deficienți de vedere;
- oferă cadrelor didactice libertatea de a alege cele mai potrivite metode și mijloace de abordare a competențelor specifice și a conținuturilor;
- dimensiunea cantitativă a conținuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei *Istorie* pentru fiecare clasă în planul-cadru.

Conținuturile propuse sunt grupate pe trei direcții de studiu a *Istoriei* și se parcurg în raport cu dezvoltarea copiilor și evoluția resurselor personale ale acestora:

1. *Reconstituirea trecutului*: timpul, spațiul, sursele istoriei, elemente de metodologia istoriei;
2. *Elemente de cultură și civilizație*: familia, locuința, demografia, așezările, hrana, vestimentația, credința, bolile, practici sociale, ocupații, tehnologie și economie, educația, arta;
3. *Relațiile sociale* (relațiile de proprietate, libertatea, legea, organizarea societății și politica (statul)).

Ponderea acestor domenii de cunoaștere pentru fiecare clasă este în acord cu principiile de structurare și abordare a conținuturilor enunțate. Fiecare domeniu de cunoaștere se află într-o relație directă cu competențele generale dezirabile pentru disciplina *Istorie* în ciclul gimnazial. Această relație nu este una exclusivă, ci are în vedere țintele educaționale dominante pentru care domeniile de conținut sunt adecvate.

Reconstituirea trecutului oferă instrumentele minime necesare pentru înțelegerea istoriei și are o pondere de aproximativ 5% pentru fiecare an de studiu. Domeniul oferă resurse de cunoaștere utile în formarea competențelor generale 1 și 2.

Elementele de cultură și civilizație au o pondere de aproximativ 70% pentru clasa a V-a și de 50% pentru clasa a VI-a. În clasele a VII-a și a VIII-a elementele de cultură și civilizație acoperă aproximativ 25% dintre conținuturi. Domeniul propune conținuturi care pot fi utile în realizarea competențelor generale 3 și 4.

Relațiile sociale și statul au o pondere cantitativă mai mică în clasele a V-a și a VI-a (25%, respectiv 45%) și este în creștere în clasele a VII-a și a VIII-a (aproximativ

70%). Domeniul oferă resurse de conținut pentru formarea și dezvoltarea Competenței Generale 3.

Distribuția pe clase a spațiilor istorice studiate este următoarea: în clasele a V-a - a VII-a elevii vor studia conținuturi care se referă la istoria europeană și universală; în clasa a VIII-a se studiază conținuturi care au în vedere istoria românilor. Conținuturile pentru istorie în ciclul gimnazial pot fi așezate sub semnul *călătoriei* prin viața oamenilor din trecut:

- în clasa a V-a: Călătoria către civilizație (din Preistorie până în secolul al XV-lea);
- în clasa a VI-a: Călătoria spre modernitate (secolele al XV-lea – al XIX-lea);
- în clasa a VII-a: Călătorie prin lumea contemporană; - în clasa a VIII-a: Călătorie în lumea românească.

Semnificația *călătoriei* este descoperirea civilizației umane în sensul cel mai larg: de la primele unelte, așezări și manifestări ale spiritualității, până la complexitatea tehnologică, rafinamentul și deschiderea spirituală a lumii contemporane; sunt incluse formele de organizare a societății, de evoluție și dezvoltare instituțională pe care oamenii le-au exersat de-a lungul timpului; *călătoria* în trecut îi are ca subiect pe toți oamenii, indiferent de condiția socială sau de poziția lor în ierarhiile de putere. Impactul deciziei și acțiunii umane asupra evoluției societății este un criteriu important în alegerea conținuturilor.

Evaluarea

Specificul evaluării derivă din competențele de evaluat obținute prin operaționalizarea competențelor specifice, astfel încât să existe criterii măsurabile care să fie cunoscute și de către elevi. În stabilirea cerințelor specifice competențelor de evaluat un rol esențial revine comportamentului observabil stabilit de competență (*utilizarea, compararea, analizarea, argumentarea etc.*), dublat implicit de cunoștințe și de atitudini. Acest comportament urmează să fie evaluat prin intermediul oricărui conținut științific - decizia aparține judecății experte a profesorului evaluator care selectează competențele specifice care urmează a fi formate/dezvoltate prin conținutul științific pe care îl predă. Sarcinile de lucru trebuie să aibă un nivel de dificultate gradual pentru a putea fi depistate și remediate lacunele în formarea/dezvoltarea competenței respective, cu precizarea că pentru evaluarea unei competențe cu un nivel cognitiv ridicat (de exemplu: *analizați*) este necesară și formularea unor cerințe specifice nivelurilor cognitive inferioare (de exemplu: *precizați, stabiliți o asemănare/deosebire, prezentați*) pentru ca atât elevul, cât și profesorul să primească un feedback referitor la progresul înregistrat, situație în care procesul de învățare poate fi reorganizat, dacă este cazul.

Alte aspecte esențiale ale evaluării derivă din transparența și obiectivitatea acesteia. Astfel, în scopul obținerii unei evaluări transparente este necesară cunoașterea criteriilor de evaluare de către elevi, iar rezultatele obținute de către aceștia să fie explicate pentru a determina motivarea învățării. În ceea ce privește asigurarea obiectivității, un rol important revine baremului de evaluare și de notare care conține criterii clare și care punctează numai ceea ce s-a formulat prin cerințe.

Toate cele patru competențe generale reflectă posibilitatea combinării metodelor tradiționale de evaluare (itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi care alcătuiesc probe scrise sau orale) cu metodele complementare/alternative de evaluare (investigația, portofoliul, referatul etc.) prin care se urmărește preponderent progresul elevilor în domeniul valorilor și atitudinilor. Totuși, se poate remarca faptul că primele două competențe generale - 1. *Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu* și 2. *Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice* – sunt relativ mai facil de evaluat prin metodele tradiționale, în timp ce competențele 3. *Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale* și 4. *Folosirea autonomă*

și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente impun utilizarea metodelor complementare/alternative de evaluare.

Un rol esențial în cadrul procesului de evaluare revine utilizării surselor diverse. Astfel, în mod explicit competența generală 2, precum și competențele specifice care derivă din aceasta, determină profesorul evaluator să utilizeze sursele pentru înțelegerea mesajelor transmise atât de surse istorice scrise cât și de alte tipuri de surse (nescrise, surse audio-video, de istorie orală etc) cu scopul de a forma/dezvolta abilitățile elevilor pentru situații de viață concrete, pentru formarea/dezvoltarea gândirii critice, pentru înțelegerea multiperspectivității, pentru renunțarea la prejudecăți și stereotipii etc.

O componentă a competenței, la fel de importantă precum abilitatea și cunoștințele, este reprezentată de valori și atitudini. Evaluarea acestora se poate realiza, cu precădere, prin metodele complementare/alternative de evaluare care oferă elevului posibilitatea să demonstreze colaborare, încredere în sine, spirit de inițiativă, respect pentru alții, apreciere critică și curiozitate, voința de a lua decizii, utilizare responsabilă a mijloacelor interactive, respect pentru valori. Metodele complementare/alternative de evaluare, deși cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând și stimulând creativitatea și originalitatea elevilor, pun în valoare abilitățile practic-aplicative ale elevilor și favorizează învățarea prin cooperare precum și implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltând motivația intrinsecă a acestuia.

Notă

În realizarea mijloacelor de învățământ cadrul didactic trebuie să țină cont de specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale acestora. De exemplu: hărțile pot fi adaptate astfel:

- prin mărire la o altă scală (în funcție de acuitatea vizuală a elevilor),
- prin realizare în relief la PIAF, Termophorm, imprimantă braille.

Ca suport pentru hărțile tactile pot fi folosite mijloace audio descriptive.

Pentru o formare cât mai corectă a reprezentărilor și o mai bună înțelegere a conținuturilor predate, în activitatea instructiv-educativă desfășurată cu elevii deficienți de vedere se recomandă folosirea unor machete care să reprezinte clădiri, monumente, cetăți etc.

Listă cu dotări dezirabile/adevuate pentru desfășurarea activităților de învățare sugerate:

- Manual braille/scriere obișnuită;
- Lucrări de specialitate, reviste braille și online, dicționare, enciclopedii;
- Instrumente de scriere braille/negru, lupe electronice, magnificatoare de ecran;
- Hărți/hărți tactile;
- PIAF, hârtie microcapsulară;
- Thermoform, folie microcapsulară;
- Computer, imprimantă braille, soft-uri: WinBraille, TactileView, Duxbury;
- PenFriend.

Bibliografie

***Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 3393 / 28.02.2017 - MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura-Mirela URSU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Iulia TÎRCOLEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă școlară reprezintă o adaptare la specificul deficienței vizuale a programei școlare de *Geografie* aprobată în anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/02.12.2014. Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii deficienți de vedere.

Programa școlară pentru disciplina *Geografie* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasa a IV-a din învățământul primar pentru deficienți de vedere, asemenea celui din învățământul de masă, având un buget de timp de 1 oră/săptămână. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat cu OMEN 3622/27.04.2018.

Elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale, programa școlară pentru clasa a IV-a reprezintă un document reglator, coerent, care are în vedere finalitățile învățământului special și special integrat și profilul general de formare al elevului.

Programa de *Geografie* pentru clasa a IV-a reprezintă începutul studierii geografiei ca disciplină școlară. Ea își propune să îi introducă pe elevi în universul realității înconjurătoare care este, în mod esențial, la această vârstă, o realitate predominant observabilă.

Programa de *Geografie* are următoarele caracteristici:

- se bazează în mod predominant pe experiența concretă a elevului în orizontul lui de existență cotidiană;
- elementele prezentate formează, în ansamblul lor, o „introducere în geografie”, deoarece evidențiază aspectele geografice esențiale ale existenței cotidiene a elevilor și au un caracter minimal, introductiv;
- demersul de învățare pornește de la localitatea natală și ajunge la dimensiunile planetei, trecând prin spații de referință semnificative (orizontul local și apropiat, regiunea natală, județul natal, țara, continentul, planeta ca întreg);
- facilitează perceperea corectă a localizării unor evenimente care au loc simultan, dar în locuri diferite;
- metodologia principală o reprezintă trecerea succesivă de scară de la dimensiunile orizontului apropiat, până la cele ale planetei;
- presupune acordarea unei atenții deosebite reprezentării în plan a elementelor principale întâlnite prin trecerile de scară;
- își propune să asigure o legătură mai strânsă între geografie, domeniul științelor naturii, matematică și istorie.

În acest context, programa oferă premisele pentru construirea unei reprezentări coerente și ierarhizate spațial a realității înconjurătoare, de la nivelul localității natale, până la dimensiunile planetei.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele reprezintă, în acest moment și la acest nivel, finalitățile studierii disciplinelor școlare din învățământul primar. Ele reprezintă ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini, care se dezvoltă prin învățare. Dobândirea acestor competențe de către elevi poate fi verificată în diferite situații de viață sau de învățare.

Competențele generale reprezintă decupajul de finalități proprii acestui domeniu, corespunzătoare clasei a IV-a. Ele aparțin unui sistem supraordonat de competențe generale ale geografiei școlare, care se urmăresc pe întregul parcurs al școlarității obligatorii. Competențele generale pentru clasa a IV-a reprezintă un nivel elementar al competențelor generale ale disciplinei școlare în ansamblul ei.

Competențele specifice se formează pe parcursul clasei a IV-a și sunt derivate din competențele generale ale acestui nivel. Competențele specifice sunt însoțite de sugestii de activități de învățare, considerate exemple, cadrul didactic având posibilitatea de a diminua, de a extinde sau de a diversifica activitățile de învățare propriu – zise, în conformitate cu experiențialul educațional propriu și al colectivului de elevi.

Conținuturile învățării sunt organizate pe trei mari domenii, care reprezintă, în același timp, trei mari decupaje de scară ale realității percepute, de la localitatea natală la planetă: (a) orizontul local și apropiat; (b) spațiul geografic al României; (c) România în Europa și în lume. Urmărirea acestor decupaje permite:

-perceperea simultaneității unor evenimente, care se produc în locuri diferite;

-axarea demersului de cunoaștere, atât pe observarea directă, cât și indirectă a realității înconjurătoare;

-realizarea unui demers introductiv în geografie, prin care să fie construită o imagine integratoare, într-un an școlar, de la dimensiunea spațiului de locuire directă, până la dimensiunea spațiului de locuire a umanității;

-componentele principale sunt ordonate și organizate în sisteme spațiale supraînscrise:

- **elemente ale orizontului local și apropiat:** orizontul apropiat, orizontul local, regiunea, localitatea, caracteristicile observabile ale orizontului local, trecerea de la localitate la regiune și la țară;
- **elemente de geografie a României** (redate într-o formă sintetică, esențială și referențială);
- **România în Europa și pe glob** (cu elemente semnificative ale poziționării și situării țării noastre în contextul continentului și al lumii contemporane).

Sugestiile metodologice cuprind recomandări de organizare a instruirii, în conformitate cu logica acestei discipline școlare, activitățile de învățare și posibilitățile elevilor. Acestea au un caracter orientativ și cuprind un set de sugestii minimale pentru organizarea instruirii. Elementul metodologic principal îl reprezintă valorificarea componentelor programei în proiectarea instruirii.

Competențe generale

- 1. Prezentarea realității observabile, cu ajutorul terminologiei generale și specifice**
- 2. Utilizarea elementelor semnificative din matematică, științele naturii și disciplinele sociale, în înțelegerea realității înconjurătoare**
- 3. Relaționarea realității înconjurătoare cu reprezentarea ei cartografică**
- 4. Dezvoltarea interesului pentru cunoașterea orizontului local, a țării și a lumii contemporane**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea realității observabile, cu ajutorul terminologiei generale și specifice**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor termeni geografici în texte/contexte/situații de învățare diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unor termeni care reflectă realitatea observabilă în texte din manual (braille sau scriere obișnuită)/ texte complementare; - notarea și explicarea unor termeni citați sau desprinși dintr-un mesaj oral.
<p>1.2. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea, în formulări proprii, a semnificației termenilor identificați în manual (braille sau scriere obișnuită)/texte complementare/denumiți de profesor; - utilizarea termenilor geografici de bază în enunțuri proprii referitoare la elemente observate; - notarea unor formulări proprii simple, referitoare la termeni identificați/desprinși dintr-un mesaj oral; - definirea, în formulări proprii, a sensului termenilor de bază învățați.
<p>1.3. Utilizarea termenilor geografici simpli în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor texte lacunare, cu termeni adecvați; - reformularea unor texte, cu păstrarea sensului termenilor învățați; - elaborarea unui text pe baza unei realități studiate sau a unei imagini/desen în relief, după un model dat; - elaborarea unui text pe baza unei structuri date, folosind corect termenii corespunzători.

2. Utilizarea elementelor semnificative din matematică, științele naturii și disciplinele sociale, în înțelegerea realității înconjurătoare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Aplicarea unor elemente și operații matematice minime în înțelegerea unor situații reale observate</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea distanțelor în clasă, în școală, în orizontul local și apropiat cu instrumente de măsură adecvate (riglă/riglă braille, ruletă (accesibilizată braille), etc., exprimate în unități standard și nonstandard); - utilizarea scării de proporție; - realizarea unor planuri simple ale clasei și ale școlii, utilizând forme geometrice simple; - calcularea unor arii ale figurilor geometrice care au corespondent în realitate; - calcularea unor distanțe pe hărți/hărți în relief la scări diferite.
<p>2.2. Aplicarea unor elemente și cunoștințe dobândite la alte discipline (științe ale naturii, istorie, științe sociale) în descrierea și explicarea realității înconjurătoare</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor elemente și fenomene din mediul înconjurător (circuitului apei în natură, modificările vegetației etc.); - gruparea obiectelor (corpurilor) identificate prin observare în diferite categorii, pe baza unor criterii specifice; - aplicarea unor cunoștințe de cronologie la succesiuni de fenomene din realitatea observată; - identificarea modificărilor geografice observabile din realitatea înconjurătoare (anotimpuri, evoluția vegetației etc.); - corelarea unor fenomene observabile cu intervale cunoscute de timp (o zi, o săptămână, o lună, un an);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - gruparea elementelor geografice observate pe hărți/hărți tactile la diferite scări (harta României, a Europei și pe planiglob) în raport cu anumite criterii indicate.
<p>2.3. Identificarea unor fenomene și procese cu caracter geografic din mediul înconjurător al orizontului local, al regiunii, țării și continentului</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor elemente și fenomene pe baza informațiilor din experiențialul cotidian; - explicarea repartiției unor elemente geografice în diferite situații de spațiu și timp; - gruparea fenomenelor și proceselor studiate, pe baza unor criterii diferite; - precizarea principalelor elemente observabile care formează realitatea geografică înconjurătoare; - utilizarea unor algoritmi de prezentare structurată a realității, la diferite scări (orizont local, regiune, țară, Terra ca întreg).

3. Relaționarea realității înconjurătoare cu reprezentarea ei cartografică

Clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea poziției elementelor reprezentate pe hartă/hartă în relief</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor elemente naturale și socio-economice reprezentate pe un suport cartografic/hărți tactile; - identificarea poziției obiectelor pe planul clasei, planul școlii și al localității (planuri realizate și în relief); - identificarea poziției unor elemente naturale și socio-economice pe harta/harta în relief a regiunii, a României, Europei sau pe planiglob; - exprimarea poziției obiectelor identificate, cu ajutorul punctelor cardinale sau prin raportare reciprocă.
<p>3.2. Utilizarea semnelor(braille) și a altor reprezentări convenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea și înțelegerea semnelor(braille) și a altor reprezentări convenționale utilizate pe hărți/hărți tactile ale orizontului local, localității și regiunii; - utilizarea semnelor(braille) convenționale utilizate pe hărți/hărți tactile ale orizontului local, ale țării, ale Europei și ale lumii; - citirea și înțelegerea altor reprezentări convenționale specifice (altitudini, limite, areale, zone de vegetație etc.); - explicarea, în cuvinte proprii, a legăturii dintre un element și semnul(braille) convențional corespunzător; - realizarea unui text cu conținut geografic pe baza citirii hărții/hărții tactile și a semnelor(braille) convenționale.
<p>3.3. Raportarea corectă a poziției unor elemente pe reprezentările cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea poziției școlii pe hărți/hărți tactile ale localității; - precizarea poziției localității în cadrul regiunii și al țării; - precizarea poziției țării pe hărți/hărți tactile ale Europei și ale lumii; - identificarea poziției țărilor vecine, pe hărți/hărți tactile diferite; - identificarea elementelor reprezentate pe hărți/hărți tactile la scări diferite.
<p>3.4. Utilizarea unor reprezentări grafice și cartografice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor schițe/desen în relief, pe baze empirice, ale regiunii înconjurătoare; - explicarea unor elemente redată în forme grafice; - construirea planului clasei, al școlii și al cartierului; - localizarea unor elemente pe hărți de contur(accesibilizate), la diferite scări.

4. Dezvoltarea interesului pentru cunoașterea orizontului local, a țării și a lumii contemporane

Clasa a IV-a
4.1. Dezvoltarea curiozității de cunoaștere a elementelor geografice caracteristice orizontului local, țării și lumii contemporane <ul style="list-style-type: none">
- explorarea unor surse de informare noi și alternative pentru lărgirea orizontului de cunoaștere;
- raportarea spațială a unor evenimente și fenomene care au loc în timp real în orizontul local, în țară, în Europa și în lume.
4.2. Dobândirea interesului pentru înțelegerea rolului mediului înconjurător pentru viața și activitatea societății <ul style="list-style-type: none">
- înțelegerea necesității protecției mediului de viață;
- participarea la activități de conservare a mediului;
- formarea unei atitudini civice referitoare la cunoașterea, conservarea și protecția mediului.
4.3. Dezvoltarea interesului pentru cunoașterea și înțelegerea diversității naturale și umane <ul style="list-style-type: none">
- prezentarea unor elemente observabile referitoare la diversitatea naturală și umană (peisaje, grupuri și colectivități umane etc.);
- afirmarea respectului pentru diversitatea naturală și umană.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>Elemente de geografie a orizontului local și apropiat</p>	<p>Orizontul apropiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clasa, școala, cartierul, localitatea - Orientarea și distanțele în orizontul apropiat - Planul(tactil) clasei, al locuinței, școlii, cartierului și localității <p>Orizontul local:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orizontul, linia orizontului, punctele cardinale - Hărți ale orizontului local <p>Caracteristici generale observabile ale orizontului local:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relief, hidrografie, vegetație - Populație, așezări, activități ale oamenilor <p>Modificări observabile și repere de timp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modificări observabile în realitatea înconjurătoare - Ora, ziua, săptămâna, anul - Calendarul <p>De la orizontul local la țară:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localitatea natală - Regiunea înconjurătoare - De la orizontul local la regiune și țară
<p>Elemente de geografie a României</p> <p>(a) Elemente de geografie generală</p> <p>b) Elemente de geografie regională</p>	<p>Limite și vecini</p> <p>Relieful: caracteristici generale și trepte de relief</p> <p>Clima, apele, vegetația, animalele și solurile</p> <p>Locuitorii și așezările omenești</p> <p>Activități economice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resurse și activități industriale - Principalele produse agricole - Căi de comunicație <p>Marile unități geografice ale României – caracteristici generale (pe trepte de relief)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Carpații - Dealurile și podișurile - Câmpiile (inclusiv Delta Dunării) <p>Caracteristici geografice ale regiunii în care este situat orizontul local</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elemente de prezentare ale unei regiuni (poziție, limite, caracteristici naturale, resurse și activități economice) - Caracterizarea regiunii (sau a regiunilor) din jurul orizontului local <p>Organizarea administrativă a României</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizarea administrativă actuală - Orașul București – caracterizare geografică - Caracterizarea geografică a județului și a localității în

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	care este situat orizontul local
România în Europa și pe glob	<p>România în Europa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică a României în Europa: limite și vecini - Țările vecine: denumire, capitală <p>Europa – un continent al planetei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Europa – scurtă caracterizare geografică - Europa și România – elemente comune - Uniunea Europeană <p>Terra – planeta noastră:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici generale (formă, mărime, mișcări) - Continente și oceane <p>Terra – o planetă a sistemului solar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planiglobul – imaginea Terrei

Sugestii metodologice

Componentele programei formează un sistem, în sensul că reprezintă părți strâns legate între ele, cu o importantă coeziune internă, care creează premisele realizării unui proces educațional de calitate.

Influența elementelor esențiale ale acestei programe asupra organizării procesului de învățământ se manifestă prin:

- concretizarea ideii percepției corecte a simultaneității unor evenimente care se produc în locuri diferite, de la localitatea natală, la planetă;
- axarea demersului de cunoaștere pe activități care își propun să dezvolte observarea directă a fenomenelor și raportarea acestora la modalitățile de reprezentare spațială;
- caracterul sintetic, selectiv și esențializat al experiențelor de învățare în structuri succesive, determinate de organizarea conținuturilor (orizontul local, regiune, țară, Europa, Terra);
- realizarea unui demers introductiv în geografie, prin treceri de scară de la localitatea natală, la planetă;
- dimensionarea optimă a conținuturilor și a informației, astfel încât acestea să nu ducă la supraîncărcare.

După cum se poate observa, conținuturile au un caracter strict esențializat.

Programa consemnează doar cadrul general al conținuturilor oferite, fără a avea detalieri factuale. Cele trei mari secvențe au întinderi care pot fi apreciate într-un mod diferit, dar care sugerează acordarea unor resurse de timp echilibrate, astfel încât să existe o proporție corespunzătoare între elementele de geografie locală, de geografie a României și de raportare a României la continent și planetă. Conținuturile sunt ordonate într-o structură concentrică, având ca punct de plecare (centru) localitatea natală și limită exterioară planeta ca întreg. Elementele acestei structuri concentrice sunt: orizontul apropiat, orizontul local, regiunea, unitatea administrativă, țara, continentul, planeta. Succesiunea conținuturilor sugerează principalul element al programei școlare: un parcurs de învățare care începe cu localitatea natală și se finalizează cu planeta.

După cum este cunoscut, activitatea principală a cadrului didactic care are ca obiect realizarea unui proces educațional pe o anumită disciplină școlară o reprezintă *aplicarea programei școlare* sau, într-un sens mai larg, *aplicarea curriculumului școlar*. De aici rezultă și ideea de „aplicare a curriculumului școlar în ansamblul său” (sistemul de competențe generale și specifice, conținuturile oferite și elementele metodologice) și nu doar lista de conținuturi.

Programa în sine nu duce la realizarea unui proces educațional de calitate. Pentru o învățare performantă este necesară concretizarea elementelor programei în activități de învățare relativ simple, ordonate după o anumită strategie, în urma parcurgerii cărora să existe un progres semnificativ, evaluabil. În această perspectivă, un rol foarte important îi revine cadrului didactic, prin lectura atentă a programei, înțelegerea mesajului acesteia și concretizarea elementelor componente.

După cum rezultă din programa școlară, studierea acestui obiect de învățământ își propune să le faciliteze elevilor accesul spre domeniul geografiei, printr-un sistem de competențe, activități de învățare și conținuturi. Elementul principal îl reprezintă mai puțin oferirea unor adevăruri elaborate, ci mai mult *sugerarea unei căi de interpretare a realității observate, direct sau indirect*.

Studierea geografiei la acest nivel se realizează, în mod predominant, pe *observarea directă a realității înconjurătoare sau a unor imagini oferite*. Pe baza acestora pot fi puse în evidență anumite caracteristici ale elementelor analizate. Este un demers preponderent exploratoriu, care își propune:

- observarea atentă a elementelor ce formează realitatea înconjurătoare;

- înțelegerea și explicarea elementelor observate;
- interpretarea unor hărți/hărți tactile diferite și grafice.

Prin natura obiectului de învățământ există o puternică dimensiune interdisciplinară atât a conținuturilor, cât și a metodei de investigație. Acest obiect oferă o imagine coerentă a realității înconjurătoare și o metodă integratoare de analiză a acesteia, bazată pe observarea ei directă.

Pentru dobândirea competențelor specifice asumate de programa școlară, sunt sugerate o serie de activități de învățare, care au un caracter orientativ, în sensul că recomandările nu epuizează diversitatea acestora.

Activitățile menționate mai sus se pot nuanța și concretiza în raport cu elementele oferite de conținuturile parcurse. În acest context, varietatea activităților de învățare este mult mai mare și poate nuanța foarte mult schema generală prezentată mai sus. Există, de asemenea, posibilitatea realizării unor activități de învățare cu un caracter mai puțin clasic: jocul de rol, activitatea practică, activități extrașcolare, portofoliile, investigațiile.

Strategii didactice

Combinarea resurselor metodologice și obiectuale (metode și mijloace) în raport cu finalitățile asumate și factorul timp permite realizarea unor structuri de învățare de tipul strategiilor didactice. Acestea sunt foarte mult influențate de stilul de predare al cadrului didactic.

Pot fi utilizate următoarele abordări ale instruirii, de tipul strategiilor:

- **strategii inductive**, pornind de la elementele observabile direct, la cele observabile indirect și de la orizontul apropiat, la dimensiunile planetei; această strategie are la bază o dimensiune observațională evidentă (realizată asupra orizontului local, al regiunii și al țării), de unde se trece spre o abordare mediată de suporturi cartografice și imagini (accesibilizate);
- **strategii deductive**, pornind de la dimensiunile planetei, la părți ale continentelor, regiunilor și chiar la orizontul local; acestea se referă la prezentarea unor fenomene generale, cu reflectare în orizontul local;
- **strategii narative și demonstrative**, prin care cadrul didactic, utilizând resurse corespunzătoare, prezintă, explică și, eventual, demonstrează, elemente ale conținuturilor disciplinei școlare;
- **strategii euristice**, care presupun observarea și identificarea unor elemente, fenomene, structuri și sisteme din realitatea observată, cu posibilitatea construirii unor explicații minimale;
- **strategii conversaționale**, realizate prin discuții profesor – elevi, pe baza unor elemente oferite (texte, hărți/hărți tactile, imagini/desene în relief).

Proiectarea instruirii

Aceasta cuprinde două niveluri obligatorii: planificarea anuală și proiectarea unităților de învățare.

Proiectarea anuală poate fi realizată în raport cu metodologia cunoscută și aplicată și în prezent, care presupune segmentarea conținuturilor pe unități de învățare, alocarea unor resurse de timp corespunzătoare acestora, asumarea unor anumite competențe specifice și poziționarea unor momente de evaluare. Toate acestea trebuie să fie corelate cu structura anului școlar.

În proiectarea unităților de învățare se au în vedere și elemente metodologice explicite, resurse obiectuale și detalieri ale conținuturilor.

Conținuturile în forma lor actuală, raportate la structura anului școlar (cu două semestre egale), facilitează o proiectare a instruirii pe patru unități de învățare (câte două în fiecare semestru):

- Orizontul local și apropiat;
- România – elemente de geografie generală;
- România – elemente de geografie regională;

- România în Europa și pe glob.

Evaluare

Evaluarea se realizează în condițiile îmbinării exigențelor presupuse de competențe cu existența calificativelor. Trebuie să predomină evaluarea continuă, utilă atât stabilirii nivelului de dobândire a competențelor de către elevi, cât și reglării procesului de instruire de către cadrele didactice.

Evaluarea continuă are în vedere segmentele reprezentative ale conținuturilor și toate competențele specifice. Evaluarea sumativă se poate realiza la sfârșitul fiecărei unități de învățare (ceea ce este obligatoriu, conform definiției acesteia). Evaluarea finală va trebui să aibă în vedere toate competențele specifice și elemente relevante ale conținuturilor.

Sarcinile de evaluare presupuse atât de testele scrise cât și de evaluarea orală trebuie să aibă o relevanță precisă în identificarea modului de atingere a fiecărei competențe specifice.

Pot fi utilizate și instrumente complementare, care au în același timp un profund caracter formativ. Acestea sunt: proiectul, portofoliul, observarea sistematică, autoevaluarea.

Proiectul sugerează abordarea unei teme cu un anumit caracter individualizat, care să vizeze posibilitățile de înțelegere a orizontului local. Tematica proiectelor poate să fie foarte diversă. Această evaluare este posibilă pentru semestrul I.

Portofoliul poate să fie utilizat într-o măsură mai mare în semestrul al II-lea, datorită referențialului mai extins (județe, țări, continente). Aceasta presupune o activitate de selectare/realizare și structurare a informațiilor, imaginilor/desenelor în relief, hărților/hărților tactile referitoare la o anumită temă. Structura portofoliului este importantă, deoarece sugerează și conduce demersul activității independente, care se finalizează prin acest rezultat obiectual.

Notă

În realizarea mijloacelor de învățământ, cadrul didactic trebuie să țină cont de specificul clasei de elevi și de particularitățile psihoindividuale ale acestora. De exemplu: hărțile pot fi adaptate astfel:

- prin mărire la o altă scală (în funcție de acuitatea vizuală a elevilor slab-văzători),
- prin realizare în relief la PIAF, Thermoform, imprimantă braille.

De asemenea, ca suport pentru hărțile tactile pot fi folosite mijloace audio descriptive.

Listă cu dotări dezirabile/adecvate pentru desfășurarea activităților de învățare sugerate:

- Manual braille/scriere obișnuită;
- Instrumente de scriere braille/negru;
- Riglă, ruletă (accesibilizate);
- Atlas geografic obișnuit și cu hărți în relief;
- Tablă magnetică cu figuri geometrice;
- Hărți/hărți tactile;
- Glob pământesc, planiglob (accesibilizat);
- PIAF, hârtie microcapsulară;
- Thermoform, folie microcapsulară;
- Computer, imprimantă braille, soft-uri: WinBraille, TactileView, Duxbury;
- Intellitools, OverlayMaker, IntelliKeys;
- PenFriend.

Bibliografie

1. Mândruț, O. (2010). *Competențele în învățarea Geografiei, Ghid metodologic*. București: Editura Corint.
***Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2017;
***Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2009.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura-Mirela URSU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Iulia TÎRCOLEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Adriana-Florentina LECA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă reprezintă o adaptare la specificul deficienței vizuale a programei școlare de *Geografie* aprobată în anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 /28.02.2017, Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii deficienți de vedere.

Programa școlară de *Geografie* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasele a V-a – a VIII-a din învățământul gimnazial pentru deficienți de vedere, asemenea celui din învățământul de masă, având un buget de timp de 1 oră/săptămână (clasele a V-a – a VII-a) și de 2 ore/săptămână (clasa a VIII-a). Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale, aprobat cu OMEN nr. 3622 din 27 aprilie 2018, în aria curriculară Om și societate.

Elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale, programa școlară pentru clasele a V-a – a VIII-a reprezintă un document reglator, coerent, care are în vedere finalitățile învățământului special și special integrat și profilul general de formare a elevului. Programa cuprinde sistemul de cunoștințe, abilități și atitudini necesare participării active la viața cotidiană. Pe baza acestor repere, precum și a altor componente ale mediului educațional, a fost stabilit un sistem de competențe generale pentru ciclul gimnazial, din care au fost derivate competențele specifice.

Programa școlară fundamentează activitatea profesorilor de geografie, facilitează identificarea și abordarea temelor de interes disciplinar, precum și a celor de tip pluri-, inter- și transdisciplinar, reglementând, totodată, demersurile de proiectare a resurselor educaționale pentru procesul de predare - învățare - evaluare.

Pornind de la specificul ei științific, *Geografia* este o știință care se raportează atât la componentele naturale cât și la cele sociale ale Terrei, obiectul său de studiu implicând și interacțiunea dintre om și mediul său de viață.

Geografia, ca disciplină fundamentală de studiu, prin dimensiunea ei reflexivă este responsabilă pentru înțelegerea lumii înconjurătoare și asumarea valorilor, iar prin dimensiunea sa acțională și aplicativă oferă posibilitatea identificării de soluții și rezolvării de probleme. Sistemul metodologic propriu de investigare a realității (în special metoda cartografică), precum și posibilitatea de ancorare a demersului explicativ în actualitate, în realitatea lumii contemporane, au determinat reconstruirea programei școlare din perspectiva satisfacerii nevoilor de dezvoltare ale elevilor.

Geografia abordează atât problematica specifică domeniilor „clasice” (geografie fizică și geografie umană), cât și problematica rezultată din interacțiunea acestor două domenii, respectiv din interacțiunea geografiei cu alte științe. Principalele componente ale geografiei școlare sunt: elemente, procese, fenomene, structuri, sisteme și interacțiuni. Aceste componente sunt utilizate în forme și asocieri diferite în raport cu specificul disciplinei școlare, cu competențele și conținuturile propuse, precum și cu disponibilitățile educaționale ale elevilor.

Pentru elevi, *Geografia* contribuie la:

- construirea unui referențial obiectiv (format din sistemul cartografic, planeta ca întreg, geosfere, continente, regiuni, țări, spațiu, teritoriu etc.), la care pot fi raportate elemente, fenomene, procese, sisteme și structuri din alte discipline școlare și domenii ale cunoașterii;
- identificarea și explicarea unor constatări (și adevăruri), rezultante ale interacțiunii dintre componentele mediului terestru natural și cele ale societății omenești, precum și ale interacțiunii globale om-natură;

- investigarea într-o formă specifică, adaptată la niveluri diferite de înțelegere, a realității oferite de orizontul local, planetă ca întreg, geosfere, țări și regiuni în contextul existențial zilnic;
- identificarea unor răspunsuri și soluții care au la bază exemple din viața cotidiană.

În concordanță cu direcțiile de dezvoltare ale Curriculumului național, programa școlară pentru disciplina *Geografie* are în vedere:

- conceptualizarea și transpunerea competențelor-cheie în curriculum într-o abordare unitară pe parcursul fiecărui an de studiu și pe parcursul învățământului gimnazial;
- definirea unui set adecvat de competențe generale și specifice, competențe ce pot fi formate la elevi prin conținuturile propuse, prin metodologia didactică folosită, care vizează accentuarea dimensiunii aplicative a cunoașterii;
- construirea demersului educațional pornind de la nevoile de dezvoltare ale elevului;
- utilizarea unor conținuturi și activități de învățare cât mai variate pentru dezvoltarea întregului potențial de care dispune fiecare elev;
- abordarea interdisciplinară a conceptelor și a fenomenelor, în vederea oferirii unei perspective complexe asupra realității.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: nota de prezentare, competențele generale, competențele specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele generale se dezvoltă prin studierea disciplinei *Geografie* în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice, adaptate la specificul deficienței vizuale, în scopul realizării competențelor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor. S-a avut în vedere dimensionarea optimă a conținuturilor și selectarea riguroasă a informației, astfel încât acestea să nu ducă la supraîncărcare.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare.

Competențe generale

- 1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice**
- 2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice**
- 3. Studierea la alte discipline școlare a spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite**
- 4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice**

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - pronunțarea și scrierea corectă a termenilor și a denumirilor geografice; - identificarea termenilor geografici din surse diferite: manual (braille sau în scriere obișnuită, format electronic), lecturi geografice, texte literare în scriere obișnuită, audio sau braille, mass-media etc.; - completarea textelor lacunare cu termeni geografici specifici; - gruparea unor termeni geografici pe baza unor criterii propuse; - corelarea termenilor geografici cu elemente geografice specifice observate/percepute direct/indirect (teren/suporturi grafice/imagini tactile în relief, bidimensionale sau tridimensionale); - procesarea de informații geografice din diferite surse de documentare.
<p>1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea elementelor și a fenomenelor geografice percepute direct (în orizontul local) sau indirect reprezentate pe diferite suporturi audio-tactile (animații video, filme documentare, hărți tactile și dispozitive audio-tactile, softuri cititoare de ecran) și prin reprezentări în relief (globuri terestre cu detalii accesibilizate, mulaje, machete, alte reprezentări tridimensionale); - caracterizarea unor aspecte ale elementelor și fenomenelor geografice reprezentate pe suporturi variate (schițe, imagini, animații video, accesibilizate în funcție de particularitățile psihoindividuale ale elevului deficient de vedere), pe baza unui algoritm dat; - precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor fenomene geografice pe baza unor scheme/seturi de imagini accesibilizate; - exerciții de completare a termenilor geografici în scheme simple de prezentare a unor elemente și fenomene geografice.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziționarea corectă a hărții, folosind repere specifice (ex. tăierea colțului hărții în partea dreaptă-sus/ reprezintă N); - identificarea pe suporturi cartografice a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date; - reprezentarea pe schițe de hartă a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date, utilizând mijloace de scriere specifice deficiențelor de vedere; - descrierea unor trasee scurte parcurse în orizontul local, prin raportare la repere, puncte cardinale, pe baza unui algoritm dat; - exprimarea poziției elementelor identificate în teren/pe hartă/pe glob, cu ajutorul punctelor cardinale/coordonatelor geografice; - descrierea poziției relative a unor obiecte/elemente geografice dintr-un anumit spațiu prin raportare la un suport cartografic; - utilizarea elementară a tehnologiilor moderne (Sistemul Informațional Geografic - GIS; Sistemul de navigație - GPS), cu suport audio.
<p>2.2. Relaționarea scării de proporție cu realitatea geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de calculare a distanțelor dintre repere/puncte reprezentate pe suporturi

Clasa a V-a
<p>cartografice utilizând scara de proporție, utilizând diferiți algoritmi (ex. regula $n/1000$);</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea unei imagini de la sol și aeriene (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil) - corelarea imaginilor de la sol și aeriene cu suporturi cartografice (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil); - poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice la scări de proporție date - exerciții de calculare a suprafețelor/ariilor delimitate pe hărți cu scări de proporție diferite; - exerciții de reprezentare, pe o schiță de hartă, a unor elemente geografice din orizontul local.
<p>2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea faptică a hărții în relief; - interpretarea corectă a semnelor convenționale; - precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor procese geografice pe baza unor scheme; - identificarea succesiunii cronologice a unor procese și fenomene geografice pe baza unor imagini grafice/cartografice; - descrierea repartiției spațiale a unor procese și fenomene geografice pe baza observațiilor directe/indirecte pe suporturi geografice folosind deprinderi și informații dobândite anterior; - exerciții de ierarhizare a unor procese și fenomene geografice după criterii date.

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a V-a
<p>3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea distanțelor în orizontul apropiat/local cu instrumente de măsură adecvate (riglă, ruletă, compas accesibilizate, instrumente/dispozitive electronice/informatică cu suport audio etc.); - utilizarea scării de proporție pentru descrierea extinderii spațiale a unor elemente geografice; - prezentarea desfășurării unor procese și fenomene geografice, utilizând noțiuni din domeniul științelor; - prelucrarea datelor geografice utilizând operații matematice la nivel elementar; - determinarea unor caracteristici ale elementelor geografice prin calcule matematice simple; - prelucrarea datelor geografice cu ajutorul diferitelor instrumente TIC și tehnologie de acces pentru deficienți de vedere; - prezentarea fenomenelor și proceselor observate direct/indirect cu ajutorul diferitelor aplicații digitale; - prezentarea, cu ajutorul unor instrumente TIC, a elementelor mediului din orizontul apropiat / local; - prezentarea, cu ajutorul unor suporturi geografice/instrumente TIC, a impactului mediului natural asupra omului.
<p>3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științe și tehnologii</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea, prin enunțuri simple, a cauzelor producerii unor fenomene geografice observate direct/indirect, prin mijloace informatice; - menționarea unor efecte/influente ale producerii unor fenomene geografice asupra activității personale;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor corelații între fenomenele naturale observate și evenimente din viața cotidiană; - descrierea unor fenomene din realitatea geografică prin utilizarea unor aplicații digitale.
<p>3.3. Descrierea diversității naturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de relaționare între elemente și fenomene geografice observate direct sau indirect; - identificarea deosebirilor dintre spații geografice diferite (localitate, regiune, continent) din perspectiva diversității naturale; - identificarea unor particularități ale diferitelor regiuni ale lumii din perspectiva cunoașterii lor geografice; - elaborarea unor proiecte simple pe tema conservării și protecției diversității naturale, pentru formarea unor atitudini civice pozitive.

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a V-a
<p>4.1. Utilizarea metodelor simple de investigare</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea directă/indirectă a unor elemente, fenomene și procese geografice; - selectarea caracteristicilor unor elemente geografice descoperite prin observare directă / indirectă; - descoperirea unor legături simple pe baza unor date geografice comparabile; - analiza unor situații-problemă din realitatea înconjurătoare în vederea identificării de soluții; - utilizarea informațiilor geografice referitoare la diferite fenomene/procese geografice în contexte noi (explicarea unor aspecte ale realității înconjurătoare); - elaborarea unei schițe de proiect pentru soluționarea unei probleme geografice - derularea unui demers investigativ simplu pentru verificarea unei ipoteze de lucru.
<p>4.2. Ordonarea elementelor geografice după anumite criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - ordonarea elementelor geografice după criterii cantitative; - selectarea elementelor geografice după criterii calitative; - organizarea elementelor geografice după modul lor de succesiune; - organizarea elementelor după caracteristici spațiale; - ordonarea elementelor în funcție de criterii de timp.
<p>4.3. Aplicarea cunoștințelor și a abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea de planuri simple de învățare în realizarea unor sarcini de lucru - aplicarea metodelor de măsurare și de gestionare a timpului necesar învățării; - conceperea de hărți mentale pe baza informațiilor dobândite; - aplicarea metodelor/tehnicilor de orientare în spațiu în activitatea cotidiană; - elaborarea unui plan simplu de măsuri privind combaterea / diminuarea efectelor unor fenomene naturale în orizontul local; - prezentarea corelației dintre succesiunea unor fenomene naturale și succesiunea activităților cotidiene/personale; - precizarea unor reguli de comportament ce trebuie respectate în diferite situații ipotetice de risc din orizontul local; - descrierea unor situații de risc în care se impune respectarea anumitor reguli specifice; - completarea unor fișe tematice cu reguli de comportament, pentru diferite situații ipotetice de risc (hazarde naturale și antropice).

Conținuturi

Terra – Elemente de geografie fizică

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Terra – o planetă a Universului	Universul și Sistemul Solar – aspecte generale Terra - o planetă a Sistemului Solar (formă și dimensiuni) Aplicație practică: Călătorie virtuală în Univers
Terra – o planetă în mișcare	Globul geografic și harta. Coordonate geografice Mișcările Pământului și consecințele lor Orientarea în spațiul terestru (elemente naturale și instrumente clasice și moderne) Aplicații practice: Măsurarea timpului (zi, săptămână, lună, anotimp, an, calendar), Orizontul local – orientare, măsurare și reprezentare, Construirea unor forme simple de reprezentare grafică și cartografică
Terra – o planetă în transformare	Geosferele Terrei Litosfera: <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici generale și importanță - Structura internă a Terrei - Relieful: continente și bazine oceanice; forme majore de relief - Vulcanii și cutremurele - Aplicații practice: Relieful orizontului local; Reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene și procese în orizontul local (prăbușiri, alunecări de teren, cutremure etc.) Atmosfera: <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici generale și importanță - Elemente și fenomene meteorologice - Vremea și clima - Zonele climatice ale Terrei. Influența climei asupra geosferelor - Aplicații practice: Clima, vremea și activitatea umană în orizontul local; Modalități de avertizare, reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene extreme în orizontul local (grindină, polei, furtuni, secetă, caniculă, viscol, tornade etc.) Hidrosfera: <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici generale și importanță - Oceanul Planetar – componente și localizare. Dinamica apelor oceanice - Apele continentale - Ghețarii - Aplicații practice: Apele din orizontul local, Resurse de apă potabilă, Măsuri de protecție a apelor, Modalități de avertizare, reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene extreme în orizontul local (viitură/revărsare/inundație, pod de gheață etc.) Biosfera și solurile: <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici generale și importanță

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Plantele și animalele – repartiția lor geografică - Solul - resursă a vieții - Aplicație practică: Protecția plantelor, a animalelor și conservarea solului
Zonele naturale ale Terrei	Diversitatea peisajelor terestre naturale

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice, prin raportare la specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale copiilor deficienți de vedere. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VI-a
<p>1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea prin cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; - denumirea unor procese și fenomene socio-economice; - definirea unor termeni geografici; - descrierea unor fenomene/procese geografice observate direct sau indirect - elaborarea unor definiții proprii; - argumentarea definițiilor construite.
<p>1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea, prin cuvinte proprii, a caracteristicilor unor elemente, procese, fenomene de geografie umană/regională, observate direct sau indirect; - descrierea, prin cuvinte proprii, a unor elemente de geografie umană/regională, după un algoritm dat; - descrierea, prin cuvinte proprii, a unui sistem (regiune, țară, oraș); - completarea unui text lacunar cu termeni dați; - construirea unui text coerent și corect cu ajutorul unor termeni geografici.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a VI-a
<p>2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de reper ale reprezentărilor cartografice: rețea cartografică, puncte cardinale, orientarea hărții, scară; - exerciții de localizare a elementelor de geografie umană și regională pe hărți la scări diferite; - exerciții de poziționare corectă a unor elemente geografice pe suport grafic și cartografic.
<p>2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea caracteristicilor spațiale ale unor procese și fenomene observate pe suporturi cartografice; - exerciții de precizare corectă a timpului și de apreciere a intervalelor de timp - ordonarea fenomenelor/proceselor după repartiția lor spațială; - interpretarea unor construcții grafice date.
<p>2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unui text utilizând informații obținute din diverse suporturi cartografice; - elaborarea unui text explicativ pe baza unui suport grafic/tactil și din alte surse (lecturi geografice, reviste online, mass-media ș.a.); - realizarea unui rezumat pe baza unui material audio-video; - realizarea de referate cu privire la țările europene studiate.

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VI-a
<p>3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - accesarea unor aplicații informatice și tehnologie de acces pentru deficienți de vedere pentru determinarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice; - exerciții de grupare a informațiilor, elementelor, fenomenelor și proceselor geografice pe baza unor criterii/tematici științifice sau de interes personal; - realizarea unui dicționar/glosar de termeni, denumiri, elemente de interes geografic, în format scris sau electronic, pe diferite criterii/tematici.
<p>3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor scheme logice privind relațiile dintre diferite elemente geografice și elemente din matematică și științe utilizând aplicații TIC; - calcularea, compararea, analizarea și interpretarea unor date statistice; - caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind tehnici de lucru TIC/GIS; - reprezentarea procentuală a unor elemente/structuri geografice, prin elaborarea de diagrame, utilizând TIC.
<p>3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea cauzelor de natură socio-economică în explicarea diferitelor fenomene caracteristice geografiei umane și regionale; - evidențierea legăturii dintre mediul geografic și evoluția societății omenești pe baza informațiilor obținute din diferite surse; - explicarea deosebirilor dintre spații geografice diferite (stat, regiune, continent) din perspectiva diversității naturale și socio-economice.
<p>3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea particularităților diferitelor regiuni/teritorii/continente din perspectiva cunoașterii geografice, istorice și culturale; - identificarea categoriilor de patrimoniu local, național, european și mondial folosind diferite surse de documentare; - elaborarea de proiecte privind diversitatea patrimoniului local, național, european și mondial; - propunerea unor măsuri/soluții de conservare și protecție a diversității patrimoniului local, național, european și mondial pentru formarea de atitudini și comportamente civice.

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a VI-a
<p>4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări sau probleme geografice cu privire la o situație reală; - enunțarea unor ipoteze pentru rezolvarea unor situații-problemă; - colectarea informațiilor care să răspundă situațiilor-problemă; - explicarea elementelor reprezentate pe imagini provenite din diferite surse propunerea unor soluții la întrebări sau probleme geografice.
<p>4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea

Clasa a VI-a
unei realități teritoriale; - descrierea unui element geografic după un algoritm dat; - prezentarea fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat.
4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice - identificarea unor asemănări/deosebiri dintre elemente geografice; - compararea cantitativă a elementelor observate direct sau pe materiale vizuale; - precizarea unor asemănări/deosebiri privind modul de manifestare a fenomenelor și proceselor; - compararea calitativă a unor fenomene pe baza unor caracteristici observate sau sugerate.

Conținuturi

Terra – Elemente de geografie umană. Europa

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Cunoașterea lumii în care trăim	<p>Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă</p> <p>Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii</p> <p>Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale</p>
Antroposfera - omul și activitățile umane	<p>Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială</p> <p>Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale</p> <p>Resursele naturale și valorificarea acestora</p> <p>Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)</p> <p>Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții</p> <p>Aplicații practice: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat, Provocări locale în context mondial, Trasee turistice aplicate pe domenii de interes, Regiuni turistice</p>
Europa - identitate geografică	<p>Mediul natural ca suport al locuirii umane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtori - Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore - Hidrografia - Diferențieri climatice și biogeografice <p>Oameni și locuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harta politică – state și regiuni - Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală) - Mari orașe europene <p>Economia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resursele naturale și valorificarea lor - Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile <p>Uniunea Europeană</p> <p>Caracterizarea geografică a unor state (cel puțin un stat din fiecare regiune geografică)</p>
Europa în lumea contemporană	<p>Valori culturale și umane europene</p> <p>Calitatea vieții în Europa</p>

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice, prin raportare la specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale copiilor deficienți de vedere. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VII-a
<p>1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea și pronunțarea corectă a denumirilor și a terminologiei geografice; - construirea unor enunțuri simple, corecte și coerente (descrieri, argumentări, explicații, texte etc.), utilizând termeni, denumiri, informații specifice din surse diferite; - recunoașterea termenilor și denumirilor geografice în texte diferite, surse grafice și cartografice - definirea/explicarea realității geografice utilizând limbajul specific; - exprimarea/argumentarea unei opinii privind problematica specifică spațiilor geografice studiate; - analiza/interpretarea unor date statistice cuprinse în tabele și grafice accesibilizate; - realizarea unor prezentări/proiecte geografice cu tematică specifică; - prezentarea unor aspecte privind influența problematicii geografice globale asupra vieții personale (ex. globalizarea informațiilor, a utilizării internetului, a limbii engleze); - descrierea unor situații redată prin imagini statice sau dinamice.
<p>1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui text pe baza studierii realității geografice, utilizând termeni și denumiri geografice date; - completarea unui text lacunar cu termeni și denumiri geografice adecvate; - exprimarea în cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; - descrierea/prezentarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice urmărite pe un profil/traseu sau întâlnite într-o sursă informatică/mass-media; - construirea unor scheme logice între diferite elemente, fenomene, procese geografice; - identificarea/explicarea unor legături spațiale, cronologice, cauzale și funcționale între diferite elemente, fenomene, procese geografice; - construirea unor texte pe baza informațiilor oferite de hărți, grafice, imagini și alte surse.

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - fixarea/determinarea poziției unor elemente cu ajutorul punctelor cardinale, a coordonatelor geografice și a altor repere cartografice, reprezentate și prin simboluri braille; - localizarea elementelor, proceselor și fenomenelor geografice prin poziționare reciprocă; - descrierea unor trasee parcurse pe un suport cartografic, utilizând punctele cardinale, coordonatele geografice sau alte elemente de reper; - localizarea elementelor pe hărți la scări diferite; - transpunerea elementelor de pe reprezentări cartografice pe hărți mute/de contur (în negru sau relief);

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor caracteristici ale elementelor și fenomenelor geografice rezultate din poziția geografică/matematică a acestora; - identificarea consecințelor geografice rezultate din poziționarea spațială a elementelor -folosirea hărților și graficelor în activități cotidiene.
<p>2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui text pe baza interpretării/transferării informațiilor grafice și cartografice; - realizarea unor reprezentări/desene schematice simple utilizând semnele convenționale specifice; - poziționarea corectă pe un suport cartografic a unor elemente sau areale utilizând semne convenționale specifice; - citirea și interpretarea unor hărți tematice (a unui element, fenomen, proces sau sistem); - definirea, citirea și înțelegerea unor reprezentări convenționale specifice: hărți (altitudini, adâncimi, limite, areale, tipuri climatice, zone de vegetație, resurse naturale, activități economice, căi de comunicație etc.), cartograme (activități economice, răspândirea populației, etc.), diagrame (resurse naturale, activități economice, date privind populația), grafice (tipuri climatice, regim hidrologic, activități economice); - interpretarea unor realități geografice pe baza utilizării reprezentărilor grafice și cartografice și a semnelor convenționale specifice; - utilizarea reprezentărilor cartografice în situații reale (măsurarea distanțelor, stabilirea unor itinerarii, localizarea unor fenomene, procese, evenimente, manifestări, alte situații de interes personal).
<p>2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea semnelor convenționale cu caracteristicile reale ale elementelor și fenomenelor geografice pe care le reprezintă; - identificarea relațiilor cauzale dintre elementele și fenomenele geografice pe baza suporturilor grafice și cartografice; - compararea elementelor și fenomenelor geografice din realitate prin raportare la suporturi grafice și cartografice.

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VII-a
<p>3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea tehnicilor TIC/GIS în ierarhizarea unor elemente geografice; - structurarea datelor obținute de pe site-uri cu informații geografice; - prezentarea unei teme cu problematică geografică, utilizând și cunoștințe dobândite la alte discipline/științe și respectiv informații din diferite baze de date TIC/GIS.
<p>3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui text/referat/lucrare independentă pe baza datelor accesate pe internet; - ilustrarea grafică și cartografică a unui text utilizând resurse informatice; - realizarea unei baze de date cu informații/materiale din surse TIC/GIS; - accesarea informațiilor privind fenomene și procese geografice cu impact în viața cotidiană din diferite materiale/surse informatice.

3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare

- prezentarea orală sau în scris a unor date/informații referitoare la diversitatea naturală, culturală și umană;
- analiza/explicarea/prezentarea unor elemente de diversitate și identitate geografică pe baza informațiilor dobândite la alte discipline sau din experiențe anterioare;
- relaționarea/corelarea unor elemente, procese și fenomene geografice specifice spațiilor studiate;
- prezentarea caracteristicilor geografice identificate în diferite desene, imagini, materiale video etc.;
- evidențierea rolului unor factori geografici, istorici, sociali în particularizarea caracteristicilor grupurilor umane și teritoriilor;
- realizarea unor studii de caz.

3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse

- identificarea unor componente semnificative ale patrimoniului mondial, utilizând diferite surse - selectarea și gruparea, pe diferite criterii/tematici, a unor elemente ale patrimoniului mondial;
- evidențierea unor elemente specifice de cultură și civilizație națională/ regională/ continentală în descrierea patrimoniului universal;
- formularea unor enunțuri argumentative privind importanța culturală universală a unor elemente și spații geografice;
- analiza diferitelor spații studiate din perspectiva conservării și valorificării patrimoniului cultural;
- identificarea unor destinații sau trasee turistice cu ajutorul mijloacelor cartografice și informatice;
- realizarea unor călătorii imaginare pe baza unor aprecieri/considerente personale.

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a VII-a

4.1. Utilizarea unor metode de investigare

- identificarea unor situații-problemă prin observare directă, liberă sau dirijată;
- stabilirea unor etape în colectarea informațiilor care să răspundă situațiilor-problemă;
- analiza unor date, grafice, texte sau a unor situații reale;
- prelucrarea și interpretarea datelor primare;
- utilizarea datelor secundare rezultate din observare și analiză directă sau mediată pentru explicarea realității teritoriale;
- realizarea unui text/proiect/scenariu pe o problemă investigată/analizată/studiată - formularea unei opinii personale privind evoluția ulterioară a elementelor investigate.

4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice

- interpretarea datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea unei realități teritoriale;
- descrierea/caracterizarea unor elemente, fenomene, procese geografice după un algoritm însușit;
- prezentarea comparativă a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat.

4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic

- observarea liberă sau dirijată a componentelor mediului geografic;
- stabilirea relațiilor cauzale/de intercondiționare între elemente, fenomene și procese geografice;
- identificarea elementelor, fenomenelor și proceselor supuse transformărilor la nivel local, regional sau global;
- descrierea efectelor transformărilor la nivel local(pe baza datelor culese din teren și din alte surse), regional sau global.

4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic

- identificarea unor probleme existente în mediul înconjurător;
- formularea unor soluții sustenabile pentru rezolvarea unor probleme de mediu;
- argumentarea soluțiilor de rezolvare a unor probleme specifice mediului înconjurător;
- realizarea unei lucrări independente/studiu de caz/proiect pe baza unui algoritm și a unei bibliografii indicate;
- prezentarea unor exemple de bună practică/inițiative privind dezvoltarea sustenabilă.

Conținuturi

Geografia continentelor extraeuropene

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Asia	Caracterizare geografică: <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică - Relieful - caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya - Hidrografia - caracteristici generale. Fluvii și lacuri - Diferențieri climatice. Musonii - Contraste biogeografice - Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională) - Harta politică și marile aglomerări umane - Resursele naturale - Activitățile economice. Contraste economice regionale Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Particularități geografice ale unor state (la alegere), Asia în lumea contemporană
Africa	Caracterizare geografică: <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică – simetrie latitudinală - Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african - Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale - Specificul demografic - Harta politică și marile orașe Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Problemele Africii în lumea contemporană, Sahara, Caracterizarea geografică a unor state (la alegere)
America de Nord și America de Sud	Caracterizare geografică: <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică - Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin - Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri - Diferențieri climatice și biogeografice - Elemente de diversitate umană (etică, lingvistică, confesională și culturală) - Harta politică și contraste teritoriale între state - Forme de aglomerare urbană - Diferențieri economice regionale Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Particularități geografice ale unor state (la alegere)
Australia și Oceania. Antarctica	Australia și Oceania – caracterizare geografică: <ul style="list-style-type: none"> - Australia – caracterizare geografică generală - Oceania – particularități geografice Antarctica – elemente de identitate geografică Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> - Unicitatea biogeografică australiană

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Elemente de geografia mediului înconjurător	Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice, prin raportare la specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale copiilor deficienți de vedere. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente, fenomene și structuri geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea și pronunțarea corectă a denumirilor și a terminologiei geografice; - folosirea limbajului geografic pentru explicarea unui fenomen pornind de la studierea unui text, film documentar/film accesibilizat pentru nevăzători/surse mass-media; - formularea de întrebări pe baza unui document sau material audio-video; - utilizarea termenilor specifici pentru explicarea unor fenomene/procese geografice, pe baza observațiilor directe și indirecte; - explicarea legăturilor dintre mediul natural și activitățile umane folosind terminologia adecvată.
<p>1.2. Prezentarea structurată a informației geografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracterizarea geografică a unor unități teritoriale; - evidențierea particularităților unei regiuni geografice; - enunțarea, într-o frază, a ideii principale dintr-un text citit/audiat; - elaborarea schemei logice/hărții mentale de producere/manifestare a unui proces sau fenomen; - formularea concluziilor după lectura unui text; - realizarea fișelor bibliografice; - elaborarea unui eseu restrâns sau extins pe o temă dată(ex. împrejurimile localității de domiciliu).

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea semnelor convenționale pentru reprezentarea unor elemente pe o hartă (fizică, tematică); - construirea/desenarea unei schițe de hartă pe o temă dată (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil); - compararea reprezentărilor cartografice realizate la scări de proporție diferite realizarea unor suporturi cartografice utilizând date colectate într-o aplicație practică (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil).
<p>2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice</p> <ul style="list-style-type: none"> - relaționarea/corelarea/determinarea legăturilor reciproce dintre procese și fenomene geografice naturale și umane pe baza analizei localizării și ordonării acestora pe suporturi cartografice; - stabilirea unor asemănări/deosebiri dintre fenomene și procese geografice prin compararea unor reprezentări grafice/cartografice/imagini; - interpretarea unor profile geografice pe anumite direcții reprezentative; - interpretarea unor diagrame de distribuție cantitativă; - identificarea unor procese din orizontul local folosind suporturi cartografice - precizarea relațiilor cauzale dintre fenomene și procese geografice cu ajutorul reprezentărilor grafice și cartografice.

Clasa a VIII-a
<p>2.3. Construirea de reprezentări grafice și cartografice pe baza datelor și/sau suporturilor date</p> <ul style="list-style-type: none"> - amplasarea semnelor convenționale pe suporturi cartografice date; - construirea unor reprezentări grafice utilizând instrumente TIC și tehnologie de acces pentru deficienți de vedere; - elaborarea unor reprezentări cartografice folosind instrumente TIC/GIS.

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și TIC/GIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea informațiilor folosind diferite motoare de căutare; - analizarea unor areale cu anumite caracteristici geografice; - stabilirea relațiilor cauză-efect cu ajutorul unor elemente din domeniul științelor - realizarea unor postere tematice folosind TIC (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil).
<p>3.2. Formularea de soluții la probleme date din realitatea înconjurătoare utilizând elemente din matematică, științe și TIC/GIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor probleme din realitatea înconjurătoare; - delimitarea arealelor de manifestare a situațiilor-problemă; - stabilirea cauzelor care au generat problemele identificate; - formularea de soluții pentru rezolvarea de probleme din realitatea înconjurătoare utilizând mijloace informatice TIC/GIS și elemente din matematică și științe; - realizarea unor materiale de prezentare prin utilizarea diferitelor aplicații informatice.
<p>3.3. Argumentarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea diversității umane și culturale ca urmare a evoluției istorice; - argumentarea specificului geografic al unor elemente naturale folosind informații din alte discipline școlare; - argumentarea diversității naturale corelând informațiile geografice cu elemente din domeniul biologiei, fizicii și chimiei.
<p>3.4. Argumentarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea unor opinii despre modalitățile de valorificare a patrimoniului local/național; - dezbateri privind importanța patrimoniului cultural local/național; - explicarea rolului factorului antropoc în protejerea patrimoniului local/național.

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a VIII-a
<p>4.1. Realizarea unui demers investigativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea/aplicarea/interpretarea unor chestionare pe diferite teme geografice - selectarea informațiilor furnizate de un chestionar; - clasificarea informațiilor culese; - completarea unei fișe de observații cu date culese în urma unei aplicații de teren (ex. realizate în grupe mixte de elevi parțial văzători și nevăzători); - realizarea unei lucrări independente pe baza unei bibliografii date.

Clasa a VIII-a
<p>4.2. Analizarea elementelor, fenomenelor și proceselor din realitatea observată direct sau indirect</p> <ul style="list-style-type: none">
- identificarea de particularități ale unor elemente, fenomene și procese geografice pornind de la diferite texte sau imagini;
- caracterizarea în scris sau oral a unei/unui unități de relief/județ/oraș după un model dat - realizarea unui studiu monografic al localității natale.
<p>4.3. Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat</p> <ul style="list-style-type: none">
- compararea a două unități de relief;
- compararea a două etaje climatice;
- compararea a două bazine hidrografice;
- compararea a două orașe/județe.
<p>4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat în contextul dezvoltării sustenabile</p> <ul style="list-style-type: none">
- observarea mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat;
- documentarea cu privire la problemele din mediul geografic;
- colectarea informațiilor dintr-o varietate de surse: hărți, planuri, cărți, reviste, fotografii, înregistrări video, observații directe pe teren, resurse internet, TIC, etc.;
- descrierea relațiilor dintre om și mediu;
- explicarea legăturilor între acțiunile umane și consecințele pentru dezvoltarea sustenabilă;
- elaborarea unor chestionare privind dezvoltarea sustenabilă a localității natale;
- elaborarea unui model de amenajare/organizare a spațiului unei zone/localități sau a unei rezervații naturale/parc natural/parcul școlii;
- prezentarea unui scenariu de proiect de dezvoltare sustenabilă în România.

Conținuturi**Geografia României**

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Poziția geografică	Poziția geografică. Elemente definitorii și consecințe. Statele vecine România – țară carpatică, dunăreană, pontică și central europeană
Relieful României	Relieful – caracteristici generale Unitățile majore de relief: <ul style="list-style-type: none"> - Carpații și Depresiunea Colinară a Transilvaniei – Subcarpații - Podișul Getic și Podișul Mehedinți - Podișul Moldovei și Podișul Dobrogei - Câmpia de Vest și Dealurile de Vest - Câmpia Română - Delta Dunării și platforma continentală a Mării Negre Aplicații practice/studii de caz: Interpretarea unor profile geografice, Relieful orizontului local/localității/județului natal, Identificarea unor fenomene și procese de risc din orizontul local (alunecări de teren, șiroire/torențialitate etc.) și stabilirea măsurilor de prevenire/combatere/diminuare, Cutremurele în România, Prezentarea regulilor de comportament în caz de cutremur, Rolul reliefului în amenajarea teritoriului
Clima, apele, vegetația, fauna și solurile	Clima: <ul style="list-style-type: none"> - Factorii genetici - Elementele climatice - Particularitățile climatice regionale (etaje și influențe climatice) Apele: <ul style="list-style-type: none"> - Dunărea - Râurile interioare - Lacurile și apele subterane - Marea Neagră Vegetația, fauna și solurile Aplicații practice: Reguli de comportament în cazul producerii unor fenomene climatice, hidrografice, biogeografice de risc
Populația, așezările omenești și organizarea administrativ-teritorială	Populația – elemente și structuri demografice Așezările omenești: <ul style="list-style-type: none"> - Așezările rurale – evoluție și diferențieri teritoriale - Așezările urbane – evoluție și caracteristici actuale - Caracterizarea geografică a orașului București Organizarea administrativ – teritorială Aplicații practice/studii de caz: Interpretarea unor grafice și reprezentări cartografice privind populația României, Caracterizarea unor orașe mari (la alegere)

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Activitățile economice	Agricultură: <ul style="list-style-type: none"> - Fondul funciar agricol – potențial și valorificare - Regiunile agricole – elemente specifice - Valorificarea produselor agricole – tradiție și modernitate Resursele naturale și industria: <ul style="list-style-type: none"> - Resursele naturale și valorificarea lor - Industria energetică și a energiei electrice - Industria construcțiilor de mașini Serviciile: <ul style="list-style-type: none"> - Căile de comunicație și transporturile - Comerțul - Turismul – potențial și valorificare economică Aplicații practice/studii de caz: Activități economice în localitatea/ județul natal, Valorificarea resurselor alternative de energie, Potențialul turistic al județului, Rolul căilor de comunicație în dezvoltarea economică
Regiuni geografice și dezvoltarea regională	Diferențieri regionale Regiunile geografice pe baze naturale Aplicații practice/studii de caz: Caracterizarea geografică a unei regiuni (la alegere)
Caracteristici ale mediului înconjurător	Calitatea mediului înconjurător în România. Evoluții recente Resurse, populație și elemente ale dezvoltării sustenabile
România în Europa și în lume	Valorile naturale și culturale ale României România ca membru ONU, NATO și UE

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice, prin raportare la specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale copiilor deficienți de vedere. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Prezentul curriculum își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice care să coreleze explicit conținuturile învățării cu practica instruirii eficiente, ceea ce implică revalorificarea resurselor educaționale (metode, mijloace) legitimate de practică și utilizarea unor resurse moderne (TIC, GIS, tehnologie de acces pentru nevăzători, etc.).

Prin modul de abordare a întregului demers didactic reglementat prin programa școlară de *Geografie*, fiecare profesor trebuie să aibă capacitatea de construire a situațiilor și a activităților de învățare asociate competențelor specifice și conținuturilor, astfel încât să fie asigurată egalitatea de șanse a tuturor elevilor deficienți de vedere, dar și maximizarea posibilităților individuale de dezvoltare intelectuală și profesională. Astfel, este necesară concretizarea elementelor programei în activități de învățare adecvate, în urma parcurgerii cărora să existe un progres semnificativ, evaluabil. Un rol foarte important îi revine profesorului, care poate completa lista activităților de învățare din programa școlară, în funcție de specificul clasei (numărul elevilor slab văzători și nevăzători, nivelul dezvoltării intelectuale și cognitive). Ca elemente inovative se evidențiază aplicațiile practice și studiile de caz.

Pentru formarea competențelor generale și specifice, este important ca profesorul să-și orienteze demersul didactic spre realizarea unor tipuri de activități de învățare care să vizeze:

- utilizarea metodelor legitimate și validate în practica școlară, a metodelor aplicative și interactive care să asigure activizarea structurilor cognitive ale elevilor și transformarea lor în coparticipanți la propria instruire și educație;
- contribuția individuală a elevului (documentarea din diferite surse de informare, observarea directă sau indirectă, exercițiul personal, experimentul etc.), în limitele impuse de deficiența de vedere;
- dezvoltarea capacității de comunicare în situații diferite și în forme diverse;
- dezvoltarea capacității de abordare integrată a problemelor specifice mediului natural și a celor referitoare la dimensiunea socială, economică și culturală a realității spațiale;
- exersarea lucrului individual și în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice și a cooperării în realizarea sarcinilor de lucru;
- realizarea unor proiecte rezultate din experiența cotidiană, a unor proiecte de identificare a soluțiilor și de rezolvare a unor situații-problemă, în funcție de posibilitățile individuale ale elevului deficient de vedere;
- utilizarea metodelor, a mijloacelor și a instrumentelor TIC/GIS în activitatea didactică;
- utilizarea metodelor și mijloacelor didactice adaptate specificului deficienței de vedere (ex. metode de modelare în realizarea modelelor tridimensionale, a hărților/schemelor tactile/în relief, a schițelor de hartă, a tehnologiei de acces pentru nevăzători – softuri, dispozitive audio-tactile)

În legătura dintre competențele specifice, conținuturi și activitățile de învățare, atât în proiectarea unităților de învățare cât și a instruirii propriu-zise, accentul este pus pe realizarea competențelor, prin conținuturile propuse și activitățile de învățare (care sunt sugerate ca exemple).

Activitățile de învățare au un caracter orientativ, exemplele propuse prin programa școlară sunt formulate cu un anumit grad de generalitate. Pentru a permite o abordare flexibilă, acestea pot fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. Profesorul trebuie să aibă capacitatea de a utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare, metodele și mijloacele didactice, în funcție de resursele de timp, de specificul clasei de elevi și particularitățile psihoindividuale ale copiilor deficienți de vedere.

În cadrul *Conținuturilor* din prezenta programă se vor selecta *Aplicațiile practice/Studiile de caz* în funcție de resursele de timp și de particularitățile psihologice și cognitive ale colectivelor de elevi deficienți de vedere. Cadrele didactice pot realiza și alte activități practice decât cele indicate, evidențiind, astfel, caracterul pragmatic al geografiei.

Principalele dimensiuni vizate prin disciplina *Geografie* sunt:

- dimensiunea spațială – prin relaționarea permanentă între elementele geografice ale planetei ca întreg și elementele corespunzătoare din orizontul local sau de la nivel regional, național;
- dimensiunea percepției intuitive tactil-kinestezice a proceselor și fenomenelor geografice predominant observabile (direct sau indirect), care să aibă un aspect relevant pentru existența cotidiană a elevilor;
- dimensiunea interdisciplinară – prin posibilitățile geografiei de a conecta elementele naturale și umane, precum și elemente specifice geografiei cu cele specifice altor discipline;
- dimensiunea umană – prin specificul conținuturilor, cu finalități în plan social, politic și cultural;
- dimensiunea economică – prin prezentarea unor sisteme și particularități economice caracteristice;
- dimensiunea culturală – prin sensibilizarea la realizările majore ale umanității și ale poporului român;
- dimensiunea civică – prin înțelegerea și aprecierea diversității umane, prin toleranță și respect pentru diferitele sisteme de valori.

Prezenta programă pornește de la premisa că o competență specifică odată formată se va utiliza ulterior fără a mai fi menționată în programa clasei/claselor superioare.

Competențele specifice pentru clasele a V-a – a VIII-a sunt concepute gradual, evidențiind un nivel de complexitate crescut de la an la an pentru fiecare dintre cele patru competențe generale. Această progresie este redată în tabelul următor.

Competențe generale	Competențe specifice			
	a V-a	a VI-a	a VII-a	a VIII-a
1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice	1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte diferite	1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici	1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite	1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente, fenomene și structuri geografice
	1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect	1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici	1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni ofertați	1.2. Prezentarea structurată a informației geografice
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale reprezentări cartografice	2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren	2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice	2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice	2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic dat
	2.2. Relaționarea scării de proporție cu realitatea geografică	2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date	2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice	2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice
3. Studierea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline	2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple	2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite	2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice	2.3. Construirea de reprezentări grafice și cartografice pe baza datelor și/sau suporturilor oferite
	3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și	3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și a elementelor din matematică și științe	3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică	3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din

școlare	tehnologii		și științe	matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)
	3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomenele din domeniul științe și tehnologii	3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS	3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS	3.2. Formularea de soluții la probleme date din realitatea înconjurătoare utilizând elemente din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)
	3.3. Descrierea diversității naturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare	3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații cu informații dobândite la alte discipline școlare	3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare	3.3. Argumentarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare
		3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse	3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse	3.4. Argumentarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial
4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană	4.1. Utilizarea metodelor simple de investigare (observare directă/indirectă, colectare de date) 4.2. Ordonarea elementelor geografice după anumite criterii	4.1. Construirea unui demers investigativ sugerat/dirijat 4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritim dat	4.1. Utilizarea unor metode de investigare (analiză, interpretare) 4.2. Ierarhizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice	4.1. Realizarea unui demers investigativ 4.2. Analizarea elementelor, fenomenelor și proceselor din realitatea observată direct sau indirect

				4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic	4.3. Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat
			4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice	4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic	4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat în contextul dezvoltării sustenabile
	4.3. Aplicarea cunoștințelor și a abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață				
TOTAL 4	11	12		13	13

Clasa a V-a – Terra - Elemente de geografie fizică

Programa pentru clasa a V-a, *Terra - Elemente de geografie fizică*, continuă și dezvoltă elementele introductive de științe parcurse la clasa a III –a și a-IV-a și de geografie parcurse în clasa a IV-a. O poziție educațională centrală o au competențele de comunicare, de utilizare a suporturilor cartografice, precum și de utilizare a unor elemente din alte discipline școlare în studierea realității spațiale (geografice).

În abordarea învățării geografiei la acest nivel se acordă o atenție deosebită formării unei terminologii și a unor cunoștințe elementare, bazate preponderent pe observarea directă sau indirectă a realității înconjurătoare, a proceselor și fenomenelor din orizontul apropiat sau mai îndepărtat. Formarea competenței de comunicare se dezvoltă în clasa a V-a și continuă pe parcursul claselor a VI-a și a VII-a prin diversificarea elementelor terminologice concrete la nivelul continentelor, al regiunilor și al țărilor.

Observarea realității înconjurătoare sub aspectele ei sesizabile direct sau într-o formă indirectă, prin imagini ale acesteia, reprezintă sursa principală de învățare oferită elevilor. În acest context, rolul profesorului este determinant în selectarea activităților de învățare care să conducă la realizarea competențelor asumate prin programă.

Localizarea elementelor, fenomenelor și proceselor pe suporturi cartografice constituie elemente ale unei competențe generale a geografiei care pot fi aplicate în oricare situație de învățare, printr-o succesiune de activități ce presupun: înțelegerea semnelor convenționale, identificarea localizării, compararea localizării pe hartă cu cea din realitate, transformarea informației cartografice într-un mesaj oral sau scris. Pe baza acestora pot fi puse în evidență anumite caracteristici ale elementelor analizate. Este un demers preponderent exploratoriu, care își propune: observarea atentă a componentelor ce formează realitatea înconjurătoare (elemente, procese, fenomene, sisteme, structuri), înțelegerea și explicarea acestora, interpretarea unor hărți diferite și a unor grafice, aplicarea unor tehnici simple de investigare.

Clasa a VI-a – Terra - Elemente de geografie umană. Europa

Programa pentru clasa a VI-a, *Terra - Elemente de geografie umană. Europa*, își propune să continue elementele de bază din clasa a V-a, predominant de geografie fizică, cu elemente de geografie umană referitoare la planetă ca întreg și cu elemente de geografie a continentului european.

Influența elementelor esențiale ale acestei programe asupra organizării procesului de învățământ se manifestă și prin raportarea la dimensiunile și finalitățile educaționale ale geografiei. Activitățile de învățare trebuie să urmărească:

- utilizarea metodelor aplicative și interactive și transformarea elevului în coparticipant la propria instruire, educație și formare;
- desfășurarea activităților de învățare bazate pe contribuția individuală a elevului (documentarea din diferite surse de informare, observarea directă sau indirectă, exercițiul, experimentul, investigarea etc.);
- dezvoltarea capacității de comunicare;
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și îndeplinirii unor sarcini și roluri specifice în grupuri de lucru;
- realizarea unor lucrări independente/studii de caz/proiecte;
- identificarea soluțiilor de rezolvare a unor situații-problemă.

Elementele informaționale și conținuturile trebuie să fie raportate permanent la un suport cartografic.

Caracterizarea geografică a unor state, cel puțin un stat din fiecare regiune geografică, se realizează după un algoritm dat de profesor, iar celelalte state pot face obiectul unor activități independente, ca de exemplu: investigații, proiecte, portofolii.

Clasa a VII-a – Geografia continentelor extraeuropene

Programa pentru clasa a VII-a, *Geografia continentelor extraeuropene*, abordează demersul didactic din perspectiva lărgirii ariei obiectuale de învățare.

Abordarea și formarea competențelor specifice pot fi urmărite prin toate conținuturile și activitățile de învățare din programa școlară, prin suporturi de instruire adecvate și variate, dar și prin caracterul inovativ și divers al situațiilor de învățare propuse de profesor.

Conținuturile, prin prezentarea generală a continentelor și particulară prin studiile de caz la alegere, surprind caracterul esențial, selectiv și specific al cunoștințelor referitoare la fiecare spațiu continental extraeuropean, fără o supraîncărcare informațională. Avându-se în vedere existența unui număr mare de surse de informare și o terminologie proprie fiecărui spațiu studiat, profesorul trebuie să aibă capacitatea de a selecta și sintetiza informația, de a surprinde caracteristicile semnificative ale unor elemente/spații geografice. Conținuturile trebuie să fie raportate permanent la un suport cartografic. Competențele specifice urmărite în clasele anterioare (a V-a – a VI-a), fără a fi reluate în mod explicit în această clasă (a VII-a), sunt presupuse și la acest nivel într-un mod implicit.

Activitățile de învățare propuse le continuă pe cele din clasele anterioare, nuanțând concretizarea lor și vizează:

- dezvoltarea receptivității și a interesului pentru abordarea rațională a problemelor specifice mediului înconjurător, în complexitatea și dinamica lor;
- realizarea unor lucrări independente/studii de caz/proiecte ce vizează luarea unor decizii, propuneri/strategii de rezolvare a problemelor din viața cotidiană, identificarea soluțiilor de rezolvare a unor situații-problemă.

Se recomandă ca studiile de caz să vizeze cel puțin câte un stat la alegere, din fiecare continent, analizat după un algoritm dat de profesor. Celelalte state pot face obiectul unor activități independente, ca de exemplu: investigații, proiecte, portofolii.

Clasa a VIII-a – Geografia României

Programa pentru clasa a VIII-a, *Geografia României*, oferă o prezentare echilibrată a componentelor geografice ale teritoriului național, contribuind în egală măsură la formarea la elevi a unor convingeri moral-civice, la dezvoltarea sentimentelor patriotice, precum și la lărgirea orizontului de cunoaștere.

Studierea *Geografiei României* în clasa a VIII-a permite elevilor să observe realitatea înconjurătoare, atât direct, cât și indirect și, totodată, să exerseze raționamentul geografic. Contextualizarea, punerea în relație a spațiului geografic studiat cu alte locuri din Europa și din alte continente, pot fi frecvent utilizate în cadrul activităților de învățare. Programa școlară pune accent pe caracterul practic-aplicativ al geografiei, evidențiat prin aplicațiile practice/studiile de caz propuse, care au scopul formării competențelor asumate.

Elevii pot fi îndrumați să reflecteze asupra activităților de învățare și să propună modalități de aplicare a acestora în situații noi de învățare.

Programa de clasa a VIII-a are o serie de elemente inovative evidente, cum ar fi:

- asumarea unor competențe specifice de un nivel adecvat acestei clase, mai înalt decât în clasele anterioare, cu un pronunțat caracter de „finalizare” a acestora pentru învățământul gimnazial;
- asigurarea unei dimensiuni constructive a procesului de învățare, prin antrenarea posibilităților de a oferi elevilor parcursuri și activități proprii.

Repere ale evaluării

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte și complete despre nivelul de formare și dezvoltare a competențelor specifice asumate ca sisteme integrate de cunoștințe însușite, abilități dobândite, atitudini consolidate.

Modul de formulare a competențelor specifice permite transpunerea acestora în cerințe de evaluare.

În construirea instrumentelor de evaluare pot fi utilizate toate tipurile de itemi, în raport cu specificul competențelor de evaluat, în structuri și proporții echilibrate.

Profesorul de geografie are în vedere faptul că formarea competențelor generale, respectiv a celor specifice, susține și determină calitatea rezultatelor care, la rândul lor, converg spre diferite tipuri de achiziții obținute, exprimate prin cunoștințe asimilate, capacitate de aplicare a acestora în actul de formare de priceperi și deprinderi, trăsături de personalitate, conduite și capacități intelectuale redade în raționamente, argumente și interpretări ale faptelor din natură și societate.

Între curriculum, activitatea de predare – învățare și evaluare se poate identifica o relație complexă, care explică și orientează procesul educațional, astfel încât:

- procesele evaluative să susțină și să stimuleze activitatea de predare - învățare, indiferent de scopurile evaluării;
- reglarea activității de predare-învățare pe baza rezultatelor școlare să se realizeze continuu și permanent.

Ca modalități de evaluare se recomandă:

- utilizarea tuturor metodelor de examinare a elevilor (orale, scrise, practice), plecându-se de la ideea că fiecare metodă posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că niciuna dintre acestea nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;
- promovarea modalităților alternative/complementare de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul, investigația, autoevaluarea etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată subiecților care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;
- utilizarea metodelor, tehnicilor și a instrumentelor TIC/GIS, susținute de tehnologia de acces pentru deficienți de vedere.

Portofoliul elevilor poate cuprinde, în format electronic sau letric: lucrări scrise, teste (inițiale, secvențiale, sumative), eseuri, prezentarea unor itinerarii geografice, referate tematice (cu subiecte diverse), lucrări practice și aplicații pe teren, proiecte, prezentarea unor obiective/elemente geografice (fișe), analiza și interpretarea unor date geografice (geologice, litologice, climatologice, hidrologice, biologice, demografice etc.), a unor hărți, grafice, cartodiagrame.

Lista resurselor materiale adecvate pentru desfășurarea activităților de învățare propuse:

- manualul școlar (obișnuit, braille, format electronic, audiobook);
- laptop, televizor, internet, imprimantă, cameră video, aparat/cameră foto, videoproiector, ecran proiecție, busolăsonoră GPS, termometresonore, stație meteo electronică, tablă interactivă, lupe electronice, magnificatoare de ecran, dispozitiv PenFriendde creare a etichetelor audio asociate hărților tactile, dispozitiv de citire audiobook– Daisy, Tableta T3 etc.;
- dispozitive de realizare a diagramelor tactile: imprimanta braille și softurile asociate: WinBraille, TactileView, Dugsbery,PIAF (picture in a flash), hârtie microcapsulară, termoforma, folie microcapsulară, softurile ltools/Overlay Maker asociate device-ului Intellikeys și altele asemenea.
- flipchart, markere;
- fotografii/imagini diverse, albume, diagrame pe diferite tematici;
- planșe geografice diverse, globuri, planigloburi în relief;
- hărți-contur, hărți topografice, hărți tematice, în format mărit, în relief;
- hărți murale: Harta fizică și politică a Europei; Harta fizică și administrativă a României; hărți fizice și politice ale continentelor extraeuropene, în relief;
- harta politică a Europei tip incastu;
- softuri educaționale specifice geografiei și protecției mediului, platforme informatice;
- colecție de minerale și roci;
- mulaje, machete, alte reprezentări tridimensionale;

- lucrări de specialitate, reviste braille și online *aici e exprimarea nu stiu cum*, dicționare de termeni geografici;
- atlase geografice obișnuite și atlase cu hărți în relief.

Bibliografie

1. Mândruț, O. (2010). *Competențele în învățarea Geografiei, Ghid metodologic*, București: Editura Corint,
 ***Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2017;
 ***Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasele a V-a – a VIII-a – București, 2009.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ionașcu Viorel IONAȘCU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Nicoleta Marinela MARIAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău
Doina CUUTEANU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE. CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă școlară reprezintă o adaptare la specificul dizabilității vizuale a programei școlare de *Religie*, cu referire la activitățile de învățare propuse și strategiile didactice utilizate. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii cu dizabilități de vedere.

Programa disciplinei *Religie* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Religie* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului
- Dumnezeu se face cunoscut omului
- Viața creștinului împreună cu semenii
- Mari sărbători creștine

De asemenea, la nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară dezvoltată în jurul unor **teme majore**: *Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire* (la clasa pregătitoare); *Omul este cu Dumnezeu prin credință și rugăciune* (la clasa I); *Dumnezeu este iubire* (la clasa a II-a). Având ca scop familiarizarea copiilor cu domeniul religios, aceste teme orientează formularea competențelor specifice, precum și construirea situațiilor de învățare într-un mod flexibil și creativ, în raport cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor. Astfel, conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe *stimularea învățării prin joc*,

care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Programa școlară pentru disciplina *Religie* reprezintă o ofertă curriculară care are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului-cadru de învățământ, în cadrul ariei curriculare Om și societate.

Studiul disciplinei *Religie* urmărește o dezvoltarea progresivă a competențelor prin experiența specifică vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Pentru a asigura un cadru coerent al predării *Religiei* în școală, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România, ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale și specifice, o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Lista de conținuturi este elaborată de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**
- 2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase**
- 3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață Braille

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea unor elemente de bază ale credinței religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții despre importanța lui Dumnezeu în viața omului; - jocuri didactice ilustrative, care să valorifice experiențe ale copiilor, relevante din punct de vedere religios (ajutarea semenilor, participarea la slujbele Bisericii, rugăciunea etc.); - realizarea unor desene/ lucrări practice în care se reflectă informațiile primite prin intermediul cântecelor, rugăciunilor, textelor biblice prezentate; - exerciții de realizare a închinării (gestul închinării, cuvintele însoțitoare); - explicarea semnificației gestului închinării.
<p>1.2. Observarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora; - exerciții de identificare a calităților celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni etc.), prin desene (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), dialoguri etc.; - jocuri de rol „Așa da/ Așa nu”.
<p>1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin în contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (în familie, școală, biserică, comunitate etc.); - studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare din viața copiilor (persoane din viața cotidiană, persoane din povestiri biblice, personaje din desene animate sau din povești etc.); - jocuri de rol: „Cum mă comport când...?”; „Cum procedez dacă sunt în situația...?”; - exerciții de analiză a unor comportamente care încalcă valorile morale; - vizite la biserică.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale diferitelor persoane (copii, părinți, profesori etc.) și a responsabilităților corespunzătoare fiecăreia dintre acestea; - dialoguri pe teme privind colaborarea în diferite grupuri de apartenență; - participarea la activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei etc.; - jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală etc.); - studii de caz pe tema ajutorului oferit celorlalți.
<p>2.2. Identificarea unor elemente comune și de diferențiere între oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate (aspect fizic, limba vorbită, calități, comportamente, lucruri sau mâncăruri favorite etc.); - exerciții de exprimare a acordului/ dezacordului față de opiniile altora (argumentarea opiniei proprii în spiritul toleranței față de opinia altora); - participarea la întâlniri cu persoane din comunitate, pe teme relevante din punct de vedere educațional; - participarea la dialoguri având ca subiect „Persoanele cu nevoi speciale”;

Clasa pregătitoare

- studii de caz: „Ce ai face dacă ai fi în situația ...?”;
- audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**Clasa pregătitoare****3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute**

- formularea unor enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral;
- povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil);
- dialoguri pe baza audiției unor texte biblice și din viețile sfinților;
- descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a altor sfinți;
- audierea și/ sau învățarea de scurte rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți.

3.2. Identificarea unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei

- participarea la discuții privind evenimentele religioase din viața omului (botezul, nunta, ziua onomastică etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor;
- analiza unor imagini/amintiri relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică etc.) (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil);
- prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători;
- audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine;
- exerciții de învățare a unor colinde și cântări religioase;
- participarea la serbări școlare;
- realizarea unor proiecte pe diferite teme religioase („Cum am sărbătorit Crăciunul”, „Cum ne pregătim de Paști” etc.);
- realizarea unor colaje și confecționarea unor felicitări, ornamente, etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<p>Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire Dumnezeu ne-a creat din iubire</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omul este cea mai importantă ființă de pe pământ (omul, ființă creată de către Dumnezeu; omul și celelalte ființe de pe pământ; rugăciuni de mulțumire către Dumnezeu etc.) - Sunt copilul lui Dumnezeu și al părinților mei (raportarea copiilor la Dumnezeu; raportarea copiilor la proprii părinți; ascultarea față de Dumnezeu și față de părinți etc.) - Ce înseamnă să fiu creștin (Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu venit între oameni; cum devin creștin; semnul Sfintei Cruci etc.) - Cum vorbesc cu cei din jur (rolul comunicării în viața omului; reguli simple de comunicare etc.) - Ce simt față de ceilalți (iubirea aproapelui; forme de manifestare a sentimentelor; exemple biblice, din viețile sfinților și din viața de zi cu zi, relevante etc.) - Cum mă comport ca un creștin (reguli de comportament creștin; modele de comportament creștin, în diferite contexte; exemple concrete de fapte bune; efectele faptelor bune etc.) - O zi din viața mea de creștin (principalele aspecte ale vieții religioase într-o zi obișnuită, duminica și într-o zi de sărbătoare; exemple concrete etc.)
Dumnezeu se face cunoscut omului	<p>Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire Dumnezeu este întotdeauna cu noi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dumnezeu ne-a dăruit o lume frumoasă (frumusețea creației; natura și oamenii; ocrotirea naturii de către om etc.) - Iisus Hristos iubește copiii (cine este Domnul Iisus Hristos; Mântuitorul binecuvântează copiii etc.) - Maica Domnului este ocrotitoarea copiilor (cine este Maica Domnului; Maica Domnului L-a ocrotit pe Pruncul Iisus; icoana Maicii Domnului cu Pruncul etc.) - Îngerii sunt păzitorii copiilor (cine sunt îngerii; prezența îngerului păzitor în viața creștinului etc.) - Sfinții sunt prietenii lui Dumnezeu și ai copiilor (sfinții sunt oameni care L-au iubit pe Dumnezeu; exemple de minuni ale sfinților etc.)
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire Dumnezeu ne învață să ne ajutăm unii pe alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familia mea (ce este o familie; relațiile dintre membrii familiei; activități religioase în familie etc.) - Sunt creștin și la școală (școala, locul unde învăț; relația cu adulții și cu copiii la școală; atitudinea față de mediul școlar etc.) - Primii mei prieteni (copilăria și prietenia; colegi și prieteni; alegerea prietenilor; modele de prietenie etc.)

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> - Preotul în viața mea (cine este preotul; prezența preotului în viața copilului etc.) - Creștinii din biserica mea (descrierea bisericii la care merg; rolul și locul preotului și al credincioșilor în biserică; activități comune cu membrii parohiei etc.) - Oamenii din lumea întreagă (diversitatea oamenilor în lume; activități de ajutorare a semenilor etc.)
Mari sărbători creștine	<p>Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire</p> <p>Nașterea Domnului, darul lui Dumnezeu pentru oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Pruncului Iisus, bucuria copiilor (Nașterea Domnului în Betleem; bucuria darurilor primite de la Moș Crăciun etc.) - Cum sărbătoresc Crăciunul (împodobirea bradului; colindul; participarea la Sfânta Liturghie etc.) <p>Învierea Domnului, împlinirea darului lui Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bucuria copiilor la Florii și la Paști (bucuria copiilor la intrarea Domnului în Ierusalim; sfințirea ramurilor de salcie; bucuria copiilor la slujba Învierii etc.) - Cum sărbătoresc Paștile (participarea la Sfânta Liturghie; salutul din perioada Pascală; ciocnirea ouălor roșii etc.)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa pregătitoare, propunem următoarea listă cu elemente:

- audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Toți, cu inima curată”; „Doamne, Doamne, ceresc Tată”; „Înger, îngerășul meu”; „Doamne, ține-i fericiți”; cuvintele care însoțesc semnul Sfintei Cruci, la începutul și la sfârșitul rugăciunii;
- audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 6,1); „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng” (Romani 12,15); „Nu răsplătiți nimănui răul cu rău” (Romani 12, 17);
- audierea și/sau învățarea de cântări religioase: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”; „Fie numele Domnului binecuvântat”; „Hristos a înviat!”;
- audierea și/sau învățarea de colinde: „Astăzi S-a născut Hristos”; „Steaua sus răsare”; „Trei păstori”; „Am plecat să colindăm”.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață Braille**

Clasa I
<p>1.1. Descrierea unor aspecte de bază ale credinței religioase, prin apelul la experiența proprie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe tema rolului credinței în Dumnezeu și a rugăciunii, valorificând diferite povestiri, jocuri, exemple; - prezentarea asemănărilor și a deosebirilor dintre rugăciune și rugămintele (dialoguri, desene (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), jocuri de rol, povestiri); - identificarea, în imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil) și texte, a unor persoane biblice și a unor sfinți; - descrierea unor aspecte legate de biserică, înțelegând ca locaș de rugăciune al creștinilor; - descrierea unei biserici cunoscute; - reprezentarea într-o compoziție plastică/poezie, într-un text scurt a unei biserici; - identificarea unei biserici dintr-o serie de imagini date, explicate verbal de profesor sau accesibilizate; - jocuri de recunoaștere a tipurilor de rugăciune, a obiectelor liturgice.
<p>1.2. Identificarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și a exemplelor unor persoane din Biblie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema comportamentului diferitelor persoane (din viața de zi cu zi, din Biblie, din povești cu conținut moralizator etc.); - audiții de povestiri care evidențiază rolul credinței în Dumnezeu; - discuții pe tema rolurilor rugăciunii, participării la slujbele bisericii și protejării naturii, pornind de la exemple date (personaje din povestiri, persoane biblice, sfinți etc.); - analiza unor imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil)/ texte pe diferite teme: „Rugăciunea”, „La biserică”, „În natură” etc.; - jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”, cu aplicații la diferite contexte relevante (rostirea rugăciunii, comportamentul în biserică, grija față de natură etc.).
<p>1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin într-o serie de contexte de viață reale sau imaginare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (școală, familie, biserică, stradă, natură etc.); - recunoașterea, în diferite contexte date, a respectării/ încălcării anumitor reguli de comportament moral-creștin (jocuri de rol, povestiri, analiza unor imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil)/texte etc.); - stabilirea, în grupuri mici și/ sau la nivelul clasei, a unor reguli de comportament în diferite contexte (școală, familie etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă; - dialog pe tema regulilor de comportament religios: „Cum procedez când merg la biserică...?”; „Care este locul meu în biserică?...”; „Cum ne rugăm...?”.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa I
<p>2.1. Manifestarea interesului pentru asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea responsabilităților personale în diferite grupuri de apartenență (familie, școală, grup de prieteni etc.); - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de asumare a unor roluri și

Clasa I
<p>responsabilități în anumite grupuri;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală etc.); - distribuirea de roluri pentru fiecare participant în rezolvarea unor sarcini de lucru simple, în grupuri mici; - exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate în activități de grup, pentru fiecare elev; - prezentarea unor cazuri relevante pentru temele: importanța ajutorului oferit celorlalți, rolul rugăciunii pentru membrii diferitelor grupuri de apartenență; - dialog pe tema rolurilor și responsabilităților diferitelor persoane în biserică (preot, credincioși etc.); - organizarea unor activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei etc.
<p>2.2. Observarea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema unor elemente de diversitate în grupurile de apartenență; - jocuri de dezvoltare a imaginii de sine și a imaginii despre celălalt, în sens pozitiv (jocuri de descriere a calităților proprii/ ale colegilor, jocuri de rol „Întreabă-mă și eu îți spun despre mine” etc.); - studii de caz: „Ce ai face dacă ai fi în situația...?”; - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața școlii și a comunității (existența elevilor de diferite confesiuni în clasa de elevi/ școală, existența unor biserici/ locașuri de cult aparținând altor culte/ religii în localitatea lor etc.); - dialog privind rolul rugăciunii pentru propria persoană și pentru alții audierea unor texte simple, în proză sau în versuri, care evidențiază adoptarea de atitudini pozitive față de propria persoană și față de alții.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa I
<p>3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor enunțuri, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) pe tema unor evenimente religioase (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil); - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - observarea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Apostol Andrei și/ sau a altor sfinți; - audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni, cântări religioase, colinde etc.; - organizarea unor serbări școlare.
<p>3.2. Prezentarea unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității (modalități de pregătire pentru celebrarea evenimentului, alte obiceiuri etc.); - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte cu diferite teme („Despre colind”, „Natura altfel, în fiecare zi”, „Cum sărbătorim Crăciunul”, „Cum ne pregătim de Paște” etc.); - realizarea unor felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase, utilizând materiale diverse; - audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători religioase participarea la sărbătorile comunității; - învățarea unor poezii, la alegere, cu referire la marile sărbători religioase.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<p>Omul este cu Dumnezeu prin credință și rugăciune Omul își arată iubirea față de Dumnezeu în biserică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biserica este casa lui Dumnezeu (locul în care Dumnezeu este prezent tot timpul; locul unde oamenii participă la slujbe duminica și în sărbători; închinarea la trecerea pe lângă biserică etc.) - Cum arată o biserică (aspecte de diferențiere față de alte clădiri; aspecte specifice unei biserici; împodobirea unei biserici etc.) - Cum Îl primesc pe Dumnezeu în biserică (ce este Sfânta Liturghie; ascultarea cuvântului lui Dumnezeu; primirea Sfintelor Taine etc.) - Cu cine mă rog în biserică (rugăciunea împreună cu preotul și cu alți credincioși; persoanele cu care relaționez: preotul, cântărețul, alți membri ai comunității etc.) - Cum mă comport în biserică (comportamentul în biserică și în curtea bisericii; ținuta vestimentară etc.) - Ce fac eu pentru biserica mea (ajutorarea membrilor comunității; implicarea în activități organizate la biserică; participarea la corul bisericii etc.)
Dumnezeu se face cunoscut omului	<p>Omul este cu Dumnezeu prin credință și rugăciune Omul este ființa care crede în Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omul ascultă cuvântul lui Dumnezeu (auzim despre Dumnezeu din Biblie; Domnul Iisus Hristos le-a vorbit oamenilor; auzim despre Dumnezeu de la cei care cred în El etc.) - Omul se bucură de creația lui Dumnezeu (ce înseamnă creația lui Dumnezeu; perfecțiunea creației lui Dumnezeu; cum ne manifestăm respectul față de creația lui Dumnezeu etc.) - Biblia ne vorbește despre oameni credincioși (modele de credință din Vechiul Testament și din Noul Testament etc.) - Sfinții Apostoli sunt modele de credință (cine sunt apostolii; Sfântul Apostol Andrei: răspunsul la chemarea lui Iisus Hristos, credința în Învierea Lui, mărturisirea învățurii Lui etc.) - Ce înseamnă să fii un om credincios (manifestarea credinței în particular și în mod public, prin cuvinte și fapte etc.)
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Omul este cu Dumnezeu prin credință și rugăciune Omul se roagă lui Dumnezeu pentru sine și pentru alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rugăciunea și rugămintea (prin ce se aseamănă; prin ce se deosebesc; exemple de rugăciuni și de rugăminti etc.) - Omul vorbește cu Dumnezeu prin rugăciune (ce este rugăciunea; Domnul Iisus Hristos s-a rugat Tatălui etc.)

Domenii de conținut	Clasa I
	<ul style="list-style-type: none"> - Când, unde și cui mă rog (momentele în care ne rugăm; locurile în care ne rugăm; modul în care ne rugăm etc.) - Pentru cine mă rog (rugăciunea pentru propria persoană; rugăciunea pentru părinți și ceilalți membri ai familiei; rugăciunea pentru toți oamenii etc.) - Binefacerile rugăciunii (împlinirea cererilor de folos; întărirea relației dintre semeni; primirea înțelepciunii de la Dumnezeu etc.)
Mari sărbători creștine	<p>Omul este cu Dumnezeu prin credință și rugăciune</p> <p>Nașterea Domnului, în vers și în cântec</p> <ul style="list-style-type: none"> - Despre colind (ce este colindul; când se colindă; cine colindă etc.) - Nașterea Domnului în poezia creștină românească (o poezie la alegere) <p>Învierea Domnului, în vers și în cântec</p> <ul style="list-style-type: none"> - Salutul creștinilor la Sfintele Paști (care este salutul creștinilor de Sfintele Paști; ce semnificație are; în ce perioadă se folosește etc.) - Învierea Domnului în poezia creștină românească (o poezie la alegere)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa I, propunem următoarea listă cu elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: „Tatăl nostru”; rugăciune pentru părinți; rugăciunea înainte și după masă;
- audierea și/ sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Cereți și vi se va da, căutați și veți afla.” (Matei 7,7); „Rugați-vă unul pentru altul” (Iacob 5,16); „Doamne, ajută-mă” (Matei 15,25); „Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată, erau foarte bune” (Facerea 1,31);
- audierea și/ sau învățarea de cântări religioase: „Aliluia”; „Tatăl nostru”;
- audierea și/ sau învățarea de colinde: „Iată, vin colindători”; „Sus la poarta raiului”; „Sus, boieri, nu mai dormiți”.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață Braille**

Clasa a II-a
<p>1.1. Explicarea unor aspecte specifice propriei credințe religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme, din perspectivă generală și din perspectivă religioasă: iubire, minune, laudă, mulțumire, dar, ajutor, recunoștință, iertare etc.; - dialoguri pe tema importanței iubirii: iubirea omului față de ceilalți, iubirea lui Dumnezeu față de om, iubirea omului față de Dumnezeu, valorificând diferite povestiri, jocuri, exemple; - relatarea unor povestiri cu conținut religios despre iubirea lui Dumnezeu față de lume; - observarea naturii, sub aspectul măreției acesteia, cu accent pe ceea ce elevul nevăzător poate percepe; exerciții în perechi; - explicarea rolului și posibilității minunilor în viața omului; - jocuri didactice pe tema formelor de manifestare a iubirii față de Dumnezeu și față de semenii; - exerciții de redare, într-o succesiune logică, a unor evenimente din viața Mântuitorului.
<p>1.2. Evidențierea caracteristicilor comportamentale ale unor modele de credință</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor modele biblice de comportament, la alegere, în funcție de tema abordată: răsplătirea binelui făcut (exemple: învierea fiului văduvei din Sarepta Sidonului, vindecarea slugii sutașului din Capernaum, învierea Tabitei etc.), iertarea (exemple: Iosif și frații săi, pilda fiului risipitor, Domnul Iisus Hristos, Sfântul Ștefan etc.), ajutorarea bolnavilor (exemple: vindecarea ologului de către Sf. Petru), ajutorarea celor singuri (exemple: vindecarea slăbănogului de la Vitezda, pilda samarineanului milostiv, învierea fiului văduvei din Nain etc.); - jocuri de rol în care este valorizată respectarea, în contexte variate, a normelor de comportament exemplificate prin exemplele biblice; - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora, motivate/ determinate de iubirea semenilor; - exerciții/ jocuri de valorizare a celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni etc.): „Spune trei lucruri bune despre...”; - jocuri de rol: „Așa da/ Așa nu”.
<p>1.3. Aplicarea în mod autonom a unor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte de viață reale sau imaginare</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz pe tema respectării regulilor de comportament moral-creștin, pornind de la situații reale sau imaginare; - jocuri de rol pe diferite teme: „Ce am făcut bine în situația...?”; „Care sunt efectele faptelor bune/ rele...?”; - exerciții de autoevaluare a comportamentului, prin raportare la exemplele învățate; - analiza unor comportamente care respectă sau încalcă valorile morale creștine; - conversații de grup privind comportamentul față de semenii cu anumite probleme (sociale, de sănătate etc.), pe baza unor povestiri, exemple concrete din viața de zi cu zi; - construirea unor povești cu început/ sfârșit dat, care pun în evidență comportamente moral-religioase.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a II-a
<p>2.1. Asumarea în mod explicit a unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de negociere și stabilire în comun a responsabilităților în cadrul grupurilor din care face parte, pentru realizarea unor activități variate; - dialoguri pe teme privind asumarea, ascultarea și negocierea responsabilităților în diferite grupuri de apartenență; - jocuri de rol pe tema asumării unor responsabilități (în familie, în școală, în grupul de prieteni etc.); - prezentarea regulilor privind oferirea și primirea unor sfaturi, învățături, daruri; - studii de caz pe tema primirii și oferirii de sfaturi, de învățături, de daruri; - organizarea unor activități caritabile, în sprijinul celor bolnavi și singuri, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei etc.; - realizarea unui jurnal al clasei care specifică participarea la diferite acțiuni organizate de școală, apreciate de elevi.
<p>2.2. Descrierea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversație de grup pe tema unor elemente de diversitate în grupurile de apartenență sau în alte grupuri; - prezentarea regulilor de comunicare pozitivă cu diferite categorii de persoane (persoanele cu probleme sociale, bolnave, singure etc.); - exerciții de evaluare a efectelor diferitelor fapte/ comportamente/ atitudini care accentuează diferențele dintre oameni, pe bază de povestiri, jocuri de rol; - dialog pe tema copiilor orfani, a copiilor ai căror părinți sunt plecați în străinătate, a copiilor de la casele de tip familial etc.; - simularea unor situații de relaționare pozitivă cu copiii provenind din grupuri diferite (etnice, religioase, culturale, sociale); - audierea/ citirea unor texte literare sau religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a II-a
<p>3.1. Explicarea importanței unor evenimente religioase din viața comunității și a societății</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor texte scurte, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral sau pornind de la audiții/ lecturii ale unor texte biblice și din viețile sfinților; - dialog pe tema rolului unor evenimente religioase semnificative din viața comunității, pornind de la experiențele elevilor; - prezentarea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a sfinților îngeri și a altor sfinți; - exerciții de recunoaștere a unor evenimente/ sărbători pe baza unor icoane, texte biblice și din literatura laică și religioasă; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată; - exemplificarea unor aspecte legate de evenimentele religioase, cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale.
<p>3.2. Explicarea rolului diferitelor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog pe tema rolului marilor sărbători religioase și a unor tradiții specifice din viața familiei sau a comunității; - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte pe diferite teme

Clasa a II-a
<p>(„Tradițiile din localitatea mea”; „Cum păstrăm tradițiile religioase” etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicarea relației dintre diferite sărbători religioase și perioadele de vacanță sau zilele declarate nelucrătoare; - exerciții de identificare a unor slujbe bisericești realizate la marile sărbători, pe baza unor imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil) sau a audierii unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine; - analizarea unor imagini/întâmplări relevante din viața copiilor, a familiilor lor, a comunității privind diferite forme de manifestare a iubirii; - implicarea în evenimente/ ceremonii/ activități legate de tradiții religioase și populare specifice comunității; - audierea/învățarea unor colinde și cântări religioase; - organizarea unor serbări școlare; - realizarea unor desene (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase, utilizând materiale diverse.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<p>Dumnezeu este iubire Omul este fiul iubitor al lui Dumnezeu</p> <ul style="list-style-type: none"> - iubirea, sentimentul cel mai înalt al omului (ce înseamnă să iubești; pe cine iubim; exemple de oameni care își arată iubirea față de Dumnezeu și față de semenii etc.) - Îl am pe Dumnezeu în minte și în suflet, în fiecare zi (cum pot să Îl am pe Dumnezeu în minte și în suflet: rugăciunea, lectura Bibliei, admirarea naturii, săvârșirea unei fapte bune etc.) - Rugăciunile de mulțumire și de laudă aduse lui Dumnezeu (ce înseamnă să mulțumești; ce înseamnă să lauzi; pentru ce Îi mulțumim lui Dumnezeu; cine Îl laudă pe Dumnezeu etc.) - Darul, dovadă a iubirii noastre față de Dumnezeu (ce este darul; cui, când și cum dăruim; darul de pâine și vin la Sfânta Liturghie; prinoase și ofrande aduse de oameni etc.) - Ajutorul oferit celorlalți, semn al iubirii față de Dumnezeu (ce înseamnă să ajuți pe cineva, faptele bune săvârșite din iubire, iar nu din obligație; exemple de îndatoriri și de fapte de slujire a semenilor, în diferite contexte de viață etc.)
Dumnezeu Se face cunoscut omului	<p>Dumnezeu este iubire Dumnezeu este Tatăl nostru iubitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dumnezeu ne iubește pe toți (fiecare om este creat de Dumnezeu; Dumnezeu ne ocrotește în fiecare zi; Dumnezeu primește rugăciunea fiecărui om, în limba în care e rostită etc.) - Dumnezeu ne ajută să Îl cunoaștem și să Îl iubim (Dumnezeu ne-a transmis cuvântul Său în Biblie; L-a trimis pe Fiul Său în lume; este prezent permanent

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>cu noi; ne-a pus în suflet dorința de a-L cunoaște și de a-L iubi etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iisus Hristos S-a făcut om, din iubire (evenimentele principale din viața Domnului Iisus Hristos; iubirea pentru semenii – cea mai importantă învățătură a Mântuitorului etc.) - Minunile arată iubirea lui Dumnezeu față de om (ce este o minune; exemple de minuni făcute de Domnul Iisus Hristos etc.) - Maica Domnului, îngerii și sfinții săvârșesc minuni (Maica Domnului, îngerii și sfinții, rugători pentru oameni la Dumnezeu; exemple de minuni făcute de Maica Domnului, de îngeri, de Sfinții Apostoli, de alți sfinți etc.)
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Dumnezeu este iubire Oamenii își arată iubirea unii față de alții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oferirea de sfaturi și învățături (de ce avem nevoie de sfaturi și învățături; de la cine primim și cui oferim sfaturi și învățături; exemple de sfaturi și învățături primite de la Mântuitorul Iisus Hristos etc.) - Recunoștința față de cei care ne fac bine (ce este recunoștința; exemple biblice de persoane care și-au arătat recunoștința față de binefăcători; modele din viața de zi cu zi de răsplătire a celor care ne fac bine etc.) - Iertarea celor care ne fac rău (ce este iertarea; de ce avem nevoie de iertare; modelul de iertare oferit de Mântuitorul Iisus Hristos; exemple biblice și din viața sfinților de iertare; exemple de iertare din viața de zi cu zi etc.) - Ajutorul dat celor bolnavi (cum ne comportăm față de cei bolnavi; exemple biblice de ajutorare a celor aflați în suferință; forme de ajutorare a celor bolnavi din jurul nostru etc.) - Ajutorul dat celor singuri (cum ne comportăm față de oamenii singuri; exemple biblice de ajutorare a celor singuri; forme de ajutorare a celor singuri etc.)
Mari sărbători creștine	<p>Dumnezeu este iubire Crăciunul și Anul Nou – tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tradiții religioase de Crăciun (mersul cu icoana, colindul și cântecele de stea, confecționare unei stele etc.) - Tradiții populare de Crăciun și de Anul Nou (împodobirea bradului; oferirea de cadouri; tradiții locale etc.) <p>Floriile, Paștile și Rusaliile – tradiții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tradiții religioase de Florii, Paști și Rusalii (sfințirea ramurilor de salcie; sfințirea Pâinilor pentru Paști; împodobirea bisericii cu frunze de nuc sau tei și sfințirea holdelor la Rusalii etc.) - Tradiții populare de Paști (încondeierea ouălor; tradiții culinare; tradiții locale etc.)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa a II-a, propunem următoarea listă cu elemente:

- audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Născătoare de Dumnezeu”; „Nădejdea mea este Tatăl”; „Doamne, de n-am avea pe sfinții Tăi rugători”;
- audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8); „Tu ești Dumnezeu, care faci minuni” (Psalmi 76, 13); „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Luca 2, 14); „Să vă iubiți unul pe altul precum v-am iubit Eu” (Ioan 15, 12); „Să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul” (I Ioan 3, 18); „Iubirea nu face rău aproapelui” (Romani 13, 10);
- audierea și/ sau învățarea de cântări religioase: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție”; „Am văzut lumina cea adevărată”;
- audierea și/ sau învățarea de colinde: „Veniți astăzi, credincioșii”; „Viflaime, Viflaime”; „Coborât-a, coborât”; „Colind de Florii”.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață Braille**

Clasa a III-a
<p>1.1. Analizarea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu anumite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe diferite teme: importanța lui Dumnezeu în viața omului, importanța omului în viața semenilor și a celorlalte ființe din natură, viața de pe pământ etc.; - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul unor teme, din perspectivă generală și din perspectivă religioasă: cale, adevăr, bunătate, răbdare, respect, putere; - lectura/audiția unor texte pe teme din natură (succesiunea anotimpurilor, revenirea naturii la viață primăvara etc.); - realizarea unor colaje cu imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), fotografii/texte scurte, compoziții literare care ilustrează aspecte din natură; - explicarea, la nivelul de înțelegere al copiilor, a semnificației participării la slujbe (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine); - discuții despre puterea primită de la Dumnezeu prin Sfintele Taine; - vizionarea/audiția unor înregistrări video/ participarea la diferite slujbe (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, sfințirea apei etc.); - jocuri didactice ilustrative, care să valorifice experiențe ale copiilor, relevante din punct de vedere religios (referitoare la manifestarea unor virtuți în viața lor: sinceritatea, blândețea, bunătatea, răbdarea etc.); - analiza unor texte care prezintă diferite opinii cu semnificație religioasă în relație cu diferite situații de viață.
<p>1.2. Identificarea principalelor îndatoriri ale unui creștin în relație cu semenii, pe baza valorificării unor experiențe din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, fie proprii, fie ale altora, relevante pentru aspecte precum: rostirea adevărului, ascultarea sfaturilor, manifestarea blândeții și a bunătății, experimentarea răbdării, manifestarea unor atitudini de respect etc.; - lectura unor texte relevante, biblice și din viețile sfinților; - jocuri de rol „Cum mă comport în situația...”, în relație cu diferite contexte relevante (alegerea binelui/ răului, comportamentul în relație cu semenii, comportamentul în relație cu diferite viețuitoare); - recunoașterea unor atitudini față de ceilalți, pornind de la imagini accesibilizate sau descrise de colegi, povești, filme adecvate vârstei elevilor, observarea unor comportamente etc.; - discuții privind rolul muncii și al efortului în viața omului, rolul profesorilor în viața omului; - exerciții de identificare și valorizare a propriilor calități, prin desene/texte, dialoguri, jocuri.
<p>1.3. Formularea unor reguli de comportament moral-creștin, cu ajutorul profesorului, pentru diferite contexte de viață familială</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea, cu ajutorul profesorului, în grupuri mici și/ sau la nivelul clasei, a unor reguli de comportament adecvate vârstei elevilor și diferitelor contexte (școală, familie, biserică, stradă, natură etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă; - analiza unor situații privind respectarea anumitor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte date (jocuri de rol, povestiri, analiza unor imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), filme, desene animate adaptate specificului elevului cu dizabilități vizuale);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare familiare, care evidențiază importanța respectării unor reguli de comportament moral-religios; - dialog pe tema regulilor de comportament religios pentru primirea unor Sfinte Taine, adecvate vârstei elevilor: „Cum procedez când mă spovedesc?”; „Cum procedez când merg să mă împărtășesc ...?”; „Ce fac după ce primesc Sfânta Împărtășanie?”; - jocuri de rol: „Cum procedez în situația...?”; „Ce fac atunci când cineva îmi spune să fac un lucru bun/rău...?”; - vizite în diferite contexte de educație nonformală/ informală (bibliotecă, parc, muzeu etc.), în cadrul unor activități interdisciplinare Religie – Educație civică – Științe – Arte.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a III-a
<p>2.1. Exersarea unor roluri în cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale unui elev, în raport cu persoanele importante din viața sa de creștin (părinții, preotul, nașii, creștinii din parohie, prietenii etc.); - participarea la diferite activități educative, împreună cu alți membri ai școlii, comunității, parohiei etc.; - studii de caz pe tema importanței fiecărui om în viața semenilor din grupurile de apartenență; - exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate, în activitățile de tip perechi și în cele de grup; - asumarea de roluri în rezolvarea unor sarcini de lucru în grupuri mici; - exerciții de construire a unui text pe teme de educație religioasă, pe baza unui suport vizual/auditiv sau a unui plan de idei.
<p>2.2. Descrierea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la dialoguri pe diferite teme: „Ce învăț de la colegii mei și ce pot învăța ei de la mine?”, „Cum pot să răsplătesc răul cu bine?”; - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței diferitelor persoane, pornind de la realități din viața școlii și a comunității; - audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de adevăr, respect, blândețe; - imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu diferite lucruri, ființe; - discuții despre relațiile și atitudinile care se manifestă în cadrul diferitelor grupuri (familie, clasă, grupul de prieteni etc.), pe baza unor imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil); - elaborarea de compuneri/ lecturarea de povestiri/ jocuri de rol cu scopul evidențierii unor relații în cadrul grupurilor.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a III-a
<p>3.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de întrebări referitoare la diferite evenimente religioase din viața comunității; - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil);

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe baza lecturii unor texte biblice și din viețile sfinților; - utilizarea unor icoane pentru a descrie evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - audierea/învățarea de rugăciuni, cântări, colinde etc., cu explicarea semnificației acestora, a expresiilor și a termenilor religioși; - imaginarea unor povestiri privind relația persoanei cu diferite lucruri, ființe; - participarea la evenimente semnificative din viața școlii și a comunității.
<p>3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, din viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții privind evenimentele importante din viața omului (nașterea, botezul, nunta etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor; - analizarea unor imagini/amintiri relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografiile și albume de familie, imagini din sfera publică) (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil); - prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători (Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului); - lectura unor texte literare referitoare la marile sărbători creștine; - audierea/învățarea unor colinde și cântări religioase; - participarea la serbări școlare; - realizarea unor proiecte pe diferite teme interdisciplinare: Religie – Științe (de exemplu, „Apa în viața creștinului”, „Natura, darul lui Dumnezeu pentru om” etc.); Religie – Arte („Darul meu pentru tine” – realizarea unor desene/colaje și confecționarea unor felicitări, ornamente etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase); - identificarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității locale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<p>Dumnezeu este Viața Dumnezeu este izvorul vieții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viața omului, darul lui Dumnezeu (copilul, darul lui Dumnezeu pentru părinți; alcătuirea omului din trup și suflet; grija față de trup; grija față de suflet) - Bucuria de a trăi (nașterea omului, moment de bucurie; momentele și motivele de bucurie în viață) - Omul în relație cu natura (lecția naturii; modele biblice și din viețile sfinților, de grijă pentru natură; ocrotirea naturii și a vieții) - Viața pe pământ și Împărăția lui Dumnezeu (Domnul Iisus Hristos vorbește despre Împărăția lui Dumnezeu; sfinții trăiesc veșnic în Împărăția lui Dumnezeu)
Dumnezeu Se face cunoscut omului	<p>Dumnezeu este Viața Ce înseamnă să fii creștin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Când un om devine creștin (Botezul, Mirungerea, Împărtășirea, primele taine primite de un creștin; numele de botez)

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Persoanele din viața unui creștin (persoane care îl ocrotesc în mod nevăzut: Dumnezeu, Maica Domnului, îngerul păzitor, sfântul ocrotitor; persoane care îl ajută pe creștin: preotul, nașul, părinții, prietenii, creștinii din parohie, prietenii de la biserică) - Primirea iertării prin spovedanie (despre păcate și greșeli; despre iertare; cum se face spovedania) - Primirea lui Hristos prin Sfânta Împărtășanie (despre Sfânta Liturghie; pregătirea pentru împărtășire; binefacerile împărtășirii) - Dumnezeu ocrotește și dă putere, pentru a face fapte bune (despre ocrotirea și puterea de la Dumnezeu; despre ajutorul pentru a face fapte bune) - Alegerea binelui în viață (posibilitatea omului de a alege între bine și rău; persoane care îl ajută pe om să aleagă binele; perseverența în a face fapte bune)
Viața creștinului împreună cu semenii	<p>Dumnezeu este Viața Viața împreună cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - Necesitatea de a spune întotdeauna adevărul (de ce este important să fie spus adevărul; consecințele minciunii) - Ascultarea și împlinirea sfaturilor bune (de ce este importantă ascultarea și împlinirea sfaturilor bune; consecințele neascultării) - Blândețea și bunătatea în relație cu ceilalți (de ce sunt importante blândețea, bunătatea și iertarea; consecințele violenței) - Importanța de a avea răbdare cu cei din jur (de ce este importantă răbdarea; consecințele lipsei de răbdare) - Respectul față de sine și față de ceilalți (ce înseamnă respectul; consecințele lipsei de respect) - Nevoia de efort pentru a obține rezultate (ce înseamnă efortul la vârsta copilăriei; de ce este important efortul de a învăța și de a munci)
Mari sărbători creștine	<p>Dumnezeu este Viața Nașterea și Botezul Domnului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nașterea Domnului (aspecte biblice referitoare la Nașterea Domnului; cum se pregătesc creștinii pentru Nașterea Domnului) - Botezul Domnului (Botezul Domnului în Evanghelii; Sfințirea Mare a apei; sfințirea caselor) <p>Învierea și înălțarea Domnului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învierea Domnului (aspecte biblice referitoare la Învierea Domnului; cum se pregătesc creștinii pentru Învierea Domnului) - Înălțarea Domnului (aspecte biblice referitoare la Înălțarea Domnului; cinstirea eroilor neamului)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde),

recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa a III-a, propunem următoarea listă de elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: rugăciunea de dimineață; rugăciunea de seară; rugăciunea înainte de împărtășire; rugăciunea după împărtășire;
- audierea și / sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14,6); „Sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți. Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău, ci totdeauna urmați cele bune unul față de altul și față de toți” (I Tesaloniceni 5, 14-15); „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său, cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (Ioan 3,16);
- audierea și/ sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Veniți să ne închinăm (cu variante pentru praznicele împărătești studiate)”; „Câți în Hristos v-ați botezat”; „Troparul Botezului Domnului”; „Aghiosul, Aghios”; „Troparul Înălțării Domnului”; „Versul Înălțării Domnului”; cântece închinare eroilor;
- audierea și/ sau învățarea de colinde: „Colo-n sus și mai în sus”; „La Vifleem colo-n jos”; „Praznic luminos”;
- lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și a unor sfinți: Prorocul David, Regele Solomon, Dreptul Iov, Prorocul Samuel, Sfântul Proroc Ioan Botezătorul, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Ierarh Nectarie; Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica; Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț etc.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață Braille**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe teme religioase (unicitatea fiecărei persoane, importanța raportării omului la Dumnezeu, rolul sfinților, importanța împlinirii poruncilor divine etc.), prin valorificarea unor povestiri, jocuri, ilustrații; - exerciții de definire a unor termeni sau expresii: Biblie, sfânt, proroc, apostol, evanghelist, poruncă, drept; - explicarea modalității de căutare a unui text în Sfânta Scriptură; - exerciții de identificare a unor texte în Sfânta Scriptură; - exerciții de exprimare a acordului/ dezacordului față de opiniile altora; - exerciții de argumentare a opiniei proprii în spiritul toleranței față de opinia altora; - analiza unor texte care necesită exprimarea unui punct de vedere personal față de o anumită situație.
<p>1.2. Sintetizarea principalelor îndatoriri ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața cotidiană, a exemplelor unor persoane din Biblie și a unor sfinți</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza, din perspectiva creștină, a unor atitudini și comportamente, pornind de la situații din viața cotidiană, texte literare, texte care prezintă persoane din Biblie sau sfinți; - lectura de povestiri care evidențiază rolul poruncilor divine (referitoare la cinstirea lui Dumnezeu, a numelui lui Dumnezeu, a duminicii, a părinților); - exerciții de analiză a asemănărilor și a deosebirilor dintre poruncile divine și normele de comportament în diferite contexte sociale; - analiza unor imagini/texte pe diferite teme: „Cum putem face lumea mai bună”, „Ajutorul primit de la Dumnezeu”, „Sunt un exemplu pentru cei din jur” etc.; - jocuri de rol: „Cum mă comport în situația...”, cu aplicații la diferite contexte relevante (comportamentul în diferite contexte sociale familiare; împlinirea poruncii iubirii etc.).
<p>1.3. Analizarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte de viață familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea în clasă a unor norme din diferite contexte sociale și a unor porunci (pe baza unor dialoguri: „Cum mă comport în situația...?”; „Ce reguli au formulat cei care mă îndrumă în viață?”; „Cum poate îndeplini un copil poruncile?”; „Cum mă simt / cum procedez atunci când nu sunt de acord cu o regulă?”; „Ce diferențe există între împlinirea poruncilor de către copii și de către adulți?”); - exerciții de exersare a aplicării unor norme și porunci divine; - formularea în grup a unui set de reguli ale clasei/ al unui regulament al clasei, care să valorizeze porunca iubirii aproapelui; - exerciții de formulare a unor argumente/ contraargumente în analiza unor situații-problemă apărute în cadrul grupurilor de apartenență; - elaborarea de proiecte pe teme relevante pentru domeniul educației religioase, în cadrul unor activități interdisciplinare: Religie – Educație civică – Științe – Istorie – Arte.

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea comportamentelor relaționale din cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor roluri specifice activităților desfășurate în diferite contexte (activități de grup, activități religioase etc.); - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de conviețuire armonioasă între semenii; - prezentarea unor cazuri reale sau imaginare relevante pentru teme de educație religioasă: „Cum relaționez cu cei care mă îndrumă”, „Rolul semenilor în viața creștinului”, „Iertarea și iubirea celorlalți”, „Exemplul personal și relațiile cu semenii” etc.; - jocuri didactice care să faciliteze dezvoltarea climatului afectiv pozitiv în cadrul grupului; - elaborarea de compuneri pe teme de educație religioasă, pornind de la o situație dată.
<p>2.2. Analizarea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema tipurilor de relații și atitudini sociale (colaborare, competiție, solidaritate, toleranță, intoleranță etc.), pornind de la povestiri, ilustrații, filme, texte biblice; - exerciții de descriere a unor atitudini sociale, prin raportarea la norme sociale și la unele porunci divine; - jocuri de dezvoltare a imaginii pozitive despre sine și despre celălalt, valorificând exemple din viața unor sfinți; - elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Împreună, putem face lucruri minunate”, „Dacă pot să te ajut, sunt fericit”, „Când te ajut, câștigăm amândoi” – cu scopul de a diminua spiritul de competiție negativă dintre elevi; - elaborarea unor proiecte interdisciplinare Religie – Educație civică, pe teme relevante.

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a IV-a
<p>3.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității apropiate și a societății largi</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea de compuneri pornind de la unele evenimente religioase; - dialog pe tema unor evenimente religioase semnificative din viața comunității și a societății, pornind de la experiențele elevilor; - utilizarea unor icoane pentru a descrie evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului și a unor sfinți; - audierea/învățarea unor rugăciuni, cântări religioase, colinde etc.; - lectura unor texte religioase, literare relevante privind viața unor sfinți români (activitate interdisciplinară Religie – Istorie – Limba și literatura română); - organizarea de serbări școlare cu tematică religioasă.
<p>3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, din viața creștinilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității: modelele oferite creștinilor de persoanele biblice prezente la evenimentele din viața Mântuitorului, obiceiuri preluate (de exemplu, oferirea de daruri, după modelul magilor), sărbătorirea zilei femeii creștine, în duminica mironosițelor etc. (activitate interdisciplinară Religie – Educație civică);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte, individual sau în grup, cu diferite teme („Drumul magilor”, „Ce sfinți sărbătorim în luna aceasta” etc.); - realizarea de felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase; - lectura unor texte literare, referitoare la marile sărbători religioase; - participarea la sărbătorile comunității; - prezentarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității locale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	Dumnezeu este Calea Cu Dumnezeu pe calea vieții <ul style="list-style-type: none"> - Lumea – casă pentru toți oamenii (aspecte specifice ale lumii de astăzi; oamenii doresc mereu o lume mai bună) - Fiecare om își caută propria cale prin viață (fiecare om este unic; care sunt nevoile omului; Dumnezeu răspunde căutării omului) - Biblia și Biserica arată calea spre Dumnezeu (ce înseamnă calea către Dumnezeu; ce este Biblia; cum călăuzește Biblia spre Dumnezeu) - Nevoia de a primi îndrumare în viață (de ce omul are nevoie de îndrumare în viață; cine ne îndrumă în viață) - Ajutorul lui Dumnezeu în situații dificile (ce dificultăți întâmpină un copil; încrederea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu)
Dumnezeu Se face cunoscut omului	Dumnezeu este Calea Sfințenia, cale spre Dumnezeu <ul style="list-style-type: none"> - Calea spre Dumnezeu, deschisă tuturor oamenilor prin Iisus Hristos (ce este sfințenia; cum se ajunge la sfințenie; care sunt roadele sfințeniei) - Învățătura Domnului, vestită de sfinții apostoli și evangheliști (cine au fost apostolii; cine au fost evangheliștii; rolul lor în transmiterea învățăturii creștine) - Mărturisirea și trăirea credinței de către sfinți (ce înseamnă mărturisirea credinței; modele de sfinți cu cinstire universală) - Sfinții români și creștinismul pe teritoriul țării noastre (aparitia creștinismului pe teritoriul țării noastre; exemple de sfinți români din diferite perioade istorice și provincii ale țării)
Viața creștinului împreună cu semenii	Dumnezeu este Calea Iubirea creștină, sprijin pentru conviețuirea cu ceilalți <ul style="list-style-type: none"> - Iubirea, poruncă dată de Domnul Iisus Hristos (ce înseamnă iubirea lui Dumnezeu; ce înseamnă iubirea aproapelui) - Viața în armonie cu ceilalți, îndemn al lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p>(rolul normelor în diferite contexte de viață; exemple de porunci din Decalog și învățături desprinse din acestea)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familia și împlinirea poruncii iubirii (binecuvântarea familiei de către Domnul Iisus Hristos; iubirea dintre membrii familiei) - Prietenia și porunca iubirii creștine (prietenia în lumina învățăturii lui Hristos; aspecte definitorii ale prieteniei la vârsta școlară) - Importanța exemplului personal de iubire creștină (valoarea exemplului personal; exemple din viața cotidiană)
Mari sărbători creștine	<p>Dumnezeu este Calea Nașterea Domnului, vestire și împlinire</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prorocii, vestitori ai nașterii lui Hristos (cine au fost prorocii; rolul lor în pregătirea venirii Mântuitorului) - Magii, în căutarea Pruncului Iisus (cine au fost magii; închinarea magilor și întoarcerea în țara lor pe altă cale) - Întâmpinarea Pruncului Iisus de către Dreptul Simeon (despre evenimentul Întâmpinării Domnului; Dreptul Simeon, model de răbdare și perseverență) <p>De la Florii la Înviere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cu Hristos, în Săptămâna Patimilor (principalele evenimente din duminica Floriilor și din Săptămâna Patimilor; atitudini ale apostolilor față de Mântuitorul) - Femeile mironosițe pe drumul Golgotei și în Duminica Învierii (cine au fost femeile mironosițe; devotamentul femeilor mironosițe; sărbătoarea femeilor mironosițe)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate.

La clasa a IV-a, propunem următoarea listă de elemente:

- audierea și/ sau învățarea unor rugăciuni: rugăciune pentru cei care ne fac bine; rugăciuni/ tropare închinare sfinților;
- audierea și/ sau învățarea unor texte biblice scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Să-L iubești pe Domnul Dumnezeu tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși.” (Luca 10,27); „Căci dragostea de Dumnezeu aceasta este: Să păzim poruncile Lui; și poruncile Lui nu sunt grele.” (I Ioan 5,3); „Ascultă sfatul și primește învățătura, ca să fii înțelept toată viața.” (Pilde 19,20); „Pe toate căile tale, gândește-te la Domnul” (Pilde 3,6);
- audierea și/ sau învățarea de cântări religioase și cântece partiotice: răspunsurile la Ectenia mare; „Crucea Tale”; „Veniți să ne închinăm (cu variante pentru praznicele împărătești studiate)”; răspunsurile la Ectenia întreită; răspunsurile la Ectenia cererilor; „Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare” etc.;
- audierea și/ sau învățarea de colinde: „Doamne, a Tale cuvinte”; „Nouă, azi ne-a răsărit”; „O, ce veste minunată”; „Trei crai de la răsărit”;

- lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Sfântul Proroc Moise, Sfântul Proroc Ilie, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, Sfinții Trei Ierarhi: Vasile, Grigore și Ioan, Sfântul Ierarh Spiridon, Sfântul Mucenic Ștefan, Sfânta Muceniță Ecaterina, Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi, Sfânta Cuvioasă Parascheva, Sfântul Ștefan cel Mare, Sfântul Neagoe Basarab, Sfinții Martiri Brâncoveni etc.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele de studiu, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

În desfășurarea activităților didactice, profesorul de religie poate realiza diferite tipuri de conexiuni interdisciplinare: cele prevăzute de programa școlară, prin relație cu celelalte discipline din aria curriculară *Om și societate (Educație civică, Istorie, Geografie)*; conexiuni cu alte discipline de studiu din celelalte arii curriculare (*Limba și literatura română, Muzică și mișcare, Arte vizuale și abilități practice* etc.); conexiuni realizate de echipe de profesori, prin lecții sau prin activități extrașcolare cu caracter interdisciplinar. Astfel, se recomandă utilizarea unor abordări integrate care să promoveze: un accent prioritar pus pe proiecte, utilizarea de surse de cunoaștere care completează informațiile din manualul școlar, stabilirea de relații între concepte, gruparea flexibilă a elevilor în designul situațiilor de învățare. O astfel de abordare a curriculumului sugerează o schimbare de la procesul de predare-învățare centrat pe acumularea de informații religioase la o abordare centrată pe elev, care îi permite acestuia să exploreze sensuri și semnificații, să valorifice experiența sa de viață, să stabilească corelații între învățarea din clasă cu învățarea din contexte nonformale și informale.

Abordarea conținuturilor

Acest aspect presupune o atitudine flexibilă a profesorului de religie, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Religie* și alte discipline de studiu.

Astfel, pentru fiecare dintre temele propuse de programele școlare sunt identificate aspecte specifice, ce se impun a fi abordate în activitatea de predare-învățare și care pot constitui, de asemenea, repere în prezentarea conținuturilor la nivelul manualelor școlare și al auxiliarelor didactice.

În abordarea conținuturilor se recomandă să fie utilizate exemple biblice, din viețile sfinților și din viața cotidiană, relevante pentru fiecare temă.

Strategii didactice

Valorificarea valențelor formative ale disciplinei *Religie* promovează utilizarea de strategii didactice care accentuează construcția progresivă a cunoștințelor specifice, prin abordări flexibile și diferențiate ale conținuturilor învățării, în paralel cu formarea progresivă la elevi a capacității de autoevaluare a comportamentelor verbale și acționale, aplicabile în diferite contexte de viață din mediul apropiat al copilului.

Caracterul practic-aplicativ al disciplinei *Religie* solicită utilizarea, pentru segmentul de vârstă căruia ne adresăm, a unui cadru metodologic variat, care îmbină metodele tradiționale cu cele moderne, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe moralitate și religiozitate, prin care să fie sprijinită formarea de conduite precum încrederea, respectul pentru diferență, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, care să ajute la interiorizarea valorilor și a normelor moral-religioase.

Metodele de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina *Religie* vizează cu precădere:

- observarea și învățarea prin descoperire, pornind de la seturi de imagini din diferite categorii (icoane, ilustrații cu conținut moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice etc.) (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil);
- studiul de caz, pentru analizarea unor situații reale sau imaginare, pornind de la experiențele de învățare și de viață ale elevilor;
- jocul de rol cu diferite teme și dramatizarea, pentru identificarea unor aspecte specifice domeniului religios, pentru analiza și evaluarea critică a unor situații din diferite grupuri de apartenență sau pentru exersarea unor practici cu caracter moral-religios;
- conversația, pentru identificarea, împreună cu elevii, a modalităților de aplicare în viața reală a diferitelor valori religioase, pentru evidențierea trăsăturilor morale ale persoanelor biblice sau ale personajelor din diferite povestiri cu conținut moral etc.
- învățarea problematizată, prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații–problemă simple, pornind de la prezentarea unor aspecte și evenimente cu valențe morale;
- portofoliul pe diferite teme, metodă ce permite exersarea lucrului pe grupe și dezvoltarea competențelor de colaborare, prin realizarea unor: desene (*pentru elevii cu rezid vizual utilizabil*), colaje, texte scurte, „cărți”, colecții de imagini sau fotografii, jurnale etc.

Aplicarea metodelor anterior descrise presupune utilizarea unor mijloace de învățământ variate, în special a celor cu caracter intuitiv, ilustrativ și oferă contexte de alternare a diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal), de realizare a unor activități religioase specifice (audierea de povestiri, rugăciuni, texte și cântări religioase, colinde etc.), de implicare a elevilor în diferite activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc demersurile didactice desfășurate prin ora de religie. Astfel, se recomandă ca profesorul de religie să utilizeze mijloace didactice adecvate: planșe ilustrative (*pentru elevii cu rezid vizual utilizabil*), jetoane adaptate temelor abordate, softuri educaționale, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, prezentări Power-point educative, jocuri (cuburi, puzzle etc.), adaptate conținuturilor propuse; culegeri de texte literare în versuri și proză, cântece necesare ca suport pentru serbări și lecții curente; fișe pentru desen (*pentru elevii cu rezid vizual utilizabil*); jucării necesare derulării jocurilor didactice.

Care sunt contextele și mediile de instruire recomandate pentru activitatea la Religie?

Ora de *Religie* nu înseamnă numai activitatea obișnuită a profesorului cu elevii în sala de clasă. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare, care să-i motiveze pe elevi pentru participarea activă și să le susțină interesul pentru domeniul *Religiei*.

Așadar, cum și unde anume se pot organiza activitățile de învățare la disciplina *Religie*?

- **Învățăm în sala de clasă!** În sălile de clasă, profesorul poate organiza diferite activități de predare–învățare cu elevii: lecții obișnuite de prezentare de noi teme, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității etc.
- **Mergem la bibliotecă!** Profesorul de religie, împreună cu elevii, poate organiza activitatea la biblioteca școlii sau la altă bibliotecă din comunitate. În aceste contexte de învățare, elevii pot fi încurajați și susținuți să se familiarizeze cu spațiul bibliotecii, să observe cum se caută o carte, să participe la întâlniri cu diferite personalități.
- **Vizităm biserica! Participăm la slujbe!** Biserica este un spațiu cu înalte valențe educative pentru ora de religie. Profesorul poate organiza cu elevii vizite la

biserică în diferite ocazii și scopuri: pentru participarea și observarea anumitor slujbe bisericești, pentru discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente importante pentru comunitate ori activități de întraajutorare a membrilor acesteia.

- **Leșim în alte spații din afara școlii!** Profesorul de religie și elevii pot derula activități de învățare și în contexte extrașcolare precum: mersul la cinematograful pentru vizionarea unor filme pe teme religioase relevante din perspectiva acestei materii de studiu, vizitarea unor muzee, plimbarea pe stradă/ prin parc pentru observarea comportamentelor oamenilor și analiza acestora din perspectiva moralei religioase.
- **Mergem în excursii tematice la mănăstiri sau alte lăcașuri de cult!** Profesorul de religie poate organiza excursii cu elevii, pe un traseu care să cuprindă o serie de mănăstiri sau alte așezăminte religioase cu o anumită semnificație pentru comunitatea sau regiunea respectivă. În acest context, se pot organiza discuții cu specialiștii din muzeele mănăstirilor, se pot iniția dialoguri cu unii duhovnici, se observă sau se descriu spațiile sau obiectele cu caracter sacru.
- **Căutăm pe Internet informații și imagini, înregistrări audio/video cu caracter religios!** În afară de faptul că unele lecții sau teme pot utiliza platforme educaționale, profesorul poate să descopere pe Internet, împreună cu elevii, informații relevante despre specificul vieții religioase din spațiul proximal sau din alte arealuri geografice și culturale, poate urmări secvențe muzicale, filmice, liturgice ce sunt corelate cu temele planificate.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la standarde generale și nu la nivelul clasei. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil în parte.

Bibliografie

1. Bocoș, M., (2013). *Instruire interactivă*. Iași : Editura Polirom,
2. Bolocan, C.-M. (2005). *Catehetica și Didactica Religiei*. Iași Ed. Interferențe și deosebiri, Performantica,
3. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată-fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Iași: Editura Polirom,
4. Cucuș C, (1999). *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Iași: Editura Polirom,
5. Opreș, D., Opreș, M. (2006). *Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*. Iași: Editura Sf. Mina,
6. Panoschi, M. Ilioiu, N. pr. Iordăchescu N. (2001). *Ghid de evaluare. Religie*. București: Editura Aramis,
7. Timiș, V. (2003). *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*. Cluj-Napoca: Editura Renașterea,
8. Timiș, V. (2004). *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Mirela CRĂCIUNESCU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

RELIGIE. CULTUL ORTODOX

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă reprezintă o adaptare la specificul dizabilității de vedere a programei școlare de Religie aprobată în anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. / 28.02.2017.

Adaptarea se referă la activitățile de învățare propuse și la strategiile didactice utilizate, așa cum sunt prezentate în Sugestii metodologice. Menținerea în prezenta programă a conținuturilor și competențelor vizate de programa învățământului de masă asigură egalitatea de șanse pentru elevii dizabilități vizuale.

Programa școlară pentru disciplina *Religie – cultul ortodox* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a, învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar – în conformitate cu *Planurile-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial* aprobate prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016.

Programa disciplinei *Religie* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului gimnazial, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea educației naționale nr. 1/2011* cu completările și modificările ulterioare, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Structura programei școlare de Religie include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului dobândite la ora de *Religie* pe parcursul întregului învățământ gimnazial. Acestea contribuie în mod direct la realizarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, reflectă în mod adecvat specificul domeniului educației religioase și reprezintă o etapă formativă superioară în raport cu competențele dezvoltate pe parcursul învățământului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe durata unui an școlar. Acestea sunt adaptate la nivelul de dezvoltare al elevilor, au rol în orientarea evaluării performanței acestora și oferă cadrul pentru proiectarea demersului didactic.

Pentru dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** variate, cu rol de orientare a strategiilor didactice ce urmează a fi dezvoltate de profesori. Acestea valorifică contexte de învățare formală, nonformală și informală, vizează activitatea elevilor (nu a profesorului) și au rol de a stimula participarea activă a acestora la propria învățare. Profesorul are libertatea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare.

Conținuturile învățării constituie decupaje didactice relevante, necesare elevilor pentru dobândirea competențelor specifice. La nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățatură creștină, elemente de morală religioasă aplicată și aspecte de viață comunitară.

Sugestiile metodologice oferă clarificări pentru elementele de noutate ale programei și includ exemple de strategii didactice, repere pentru proiectarea demersului

didactic, precum și elemente de evaluare continuă. De asemenea, sugestiile metodologice fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare și la modalități de personalizare a demersului didactic (prin referiri la interese speciale de cunoaștere, specificul diferitelor comunități, adaptarea la nevoi speciale de învățare).

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Religiei*, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1.Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**
- 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**
- 3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a V-a
<p>1.1. Explicarea rolului personalităților din Vechiul Testament în devenirea umanității/istoria mântuirii</p> <ul style="list-style-type: none"> - lecturarea unor texte biblice referitoare la credința în Dumnezeu, manifestată de persoane din Vechiul Testament; - exerciții de recunoaștere a unor persoane sau motive ale Vechiului Testament, în diferite picturi, sculpturi, accesibilizate pentru nevăzători sau descrise de cadrul didactic, opere literar-poetice, filme accesibilizate; - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, scheme) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața persoanelor biblice din Vechiul Testament; - povestirea unor evenimente biblice „pas cu pas” pornind de la un cuvânt, simbol, pretext, utilizând tehnici interactive adaptate specificului deficientului de vedere (de exemplu, „Pânza de păianjen”, „Răspunde, Aruncă, Întreabă”); - participarea la jocuri de rol/dramatizare pe tema unor evenimente din Vechiul Testament (de exemplu, vinderea lui Iosif de către frații săi).
<p>1.2. Descrierea unor aspecte caracteristice religiei proprii, utilizând concepte specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe diferite teme: credința în Dumnezeu, crearea lumii și a omului, libertatea omului, Decalogul, proroci și prorocii; - vizionarea unor documentare științifice, accesibilizate pentru elevii cu dizabilități vizuale, cu argumentări biblice, pe tema apariției universului și a omului; - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la modalitățile prin care Dumnezeu S-a descoperit omului în Vechiul Testament; - realizarea unor hărți mentale, desene, colaje, în tandem cu elevi având rest de vedere pe temele studiate (de exemplu, „Zilele creației”, „Ecologie – păstrarea și îngrijirea lumii pe care Dumnezeu a creat-o pentru om”).
<p>Identificarea mesajului moral-religios din texte sau suporturi expresive date (biblice, religioase, literare, plastice, istorice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie, altar, templu, proroc), utilizând dicționare sau alte surse de informare; - exerciții de corelare a informațiilor religioase cu cele dobândite la alte discipline de studiu (de exemplu, istorie, biologie, geografie) referitoare la evenimentele și persoanele biblice studiate; - analiza unor texte sau expresii figurativ-plastice cu relevanță pentru valori religioase, precum unicitatea fiecărei persoane, prietenie, iertare, ascultarea de Dumnezeu; - exerciții de sintetizare a învățăturilor religios-morale din modelele promovate de persoanele biblice studiate; - realizarea unor compuneri care să ilustreze un anumit mesaj moral-religios dat.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a V-a

2.1. Exprimarea unor aprecieri personale privind semnificația morală a comportamentului persoanelor din textele studiate

- povestirea unor fapte săvârșite de persoane biblice, cu relevanță pentru valori precum: iubirea față de Dumnezeu și față de semenii, atașamentul, iertarea, prietenia, respectul, ajutorul;
- caracterizarea unor persoane biblice, valorificând tehnici de elaborare studiate la limba și literatura română sau la alte discipline;
- participarea la jocuri de rol „Așa da/Așa nu” referitoare la comportamentul unor persoane biblice (de exemplu, Avraam, Iosif, frații lui Iosif, sora lui Moise, văduva din Sarepta Sidonului) sau la comportamentul propriu în relație cu semenii;
- exerciții de identificare a propriilor talente sau disponibilități comportamentale și a modalităților de valorificare a acestora, în familie, în mediul școlar sau în societate, pornind de la modelele biblice studiate;
- evidențierea actualității unor reguli sau principii vechi-testamentare în lumea de astăzi, prin exemple.

2.2. Selectarea unor reguli de comportament moral-religios din diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date

- exerciții de identificare a unor reguli de comportament în viața cotidiană, pornind de la poruncile din Decalog;
- prezentarea și discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viața cotidiană manifestate în acord/dezacord cu poruncile din Decalog;
- stabilirea de comparații între poruncile din Decalog și alte reguli de comportament din diferite contexte de viață cotidiană (de exemplu, familie, grup de prieteni, școală, societate, biserică).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a V-a

3.1. Evidențierea unor elemente definitorii ale propriei identități religioase

- prezentarea unor aspecte legate de propria identitate religioasă, utilizând modalități variate (de exemplu, descrierea unor elemente specifice, elaborarea unei compuneri, prezentarea unor fotografii - pentru elevii cu resturi vizuale utilizabile sau în tandem cu aceștia);
- identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității;
- participarea la discuții pe tema unor modele biblice de păstrare a identității religioase în diferite contexte (de exemplu, evreii în robia egipteană, prorocul Daniel în Babilon);
- participarea la întâlniri cu membri ai comunității (de exemplu, părinți, personal de cult) invitați în cadrul unor activități din clasă pentru a prezenta aspecte specifice diferitelor religii din comunitate;
- vizitarea/observarea pe baza unor imagini (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), a unor descrieri audio, a elementelor de diversitate religioasă de la nivelul comunității (de exemplu, lăcașuri de cult, obiecte de cult specifice).

Clasa a V-a**3.2. Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, după repere date, prin raportare la valorile moral-religioase**

- analizarea unor icoane și imagini reprezentative (pentru elevii cu rezid vizual utilizabil), predici, discursuri motivaționale, pentru identificarea modalităților de implicare în viața comunității;
- lecturarea unor texte biblice și literare relevante, pe tema nevoii asumării de responsabilități în cadrul diferitelor grupuri de apartenență;
- învățarea unor rugăciuni pentru semeni și rostirea acestora în diferite contexte;
- realizarea de proiecte de grup pe tema modului în care copiii se pot implica în viața comunității (de exemplu, vizitarea bătrânilor singuri din comunitate, activități de ajutorare a persoanelor sărace);
- elaborarea în echipe a unor materiale (de exemplu, pliante, afișe, filmulețe - în tandem cu elevii cu rezid vizual utilizabil) care reflectă modul de implicare a elevilor în activități de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității.

3.3. Prezentarea modalităților de celebrare a diferitelor sărbători și tradiții religioase, în viața personală și în comunitățile de apartenență

- realizarea de scurte compuneri referitoare la principalele sărbători și evenimente legate de viața familiei, valorificând experiențele personale;
- participarea la sărbători religioase sau laice ale comunității, în diferite moduri (de exemplu, realizarea de serbări, interpretarea de colinde sau cântece tradiționale);
- organizarea de minianchete cu persoane în vârstă de la nivelul comunității, pentru împărtășirea de informații referitoare la modul de celebrare a unor sărbători în trecut (de exemplu, „La un interviu”, „Povestea bunicii/bunicului”);
- elaborarea unor proiecte individuale, în perechi sau în echipă, pe teme precum: „Crăciunul în familia mea”, „Cum ne pregătim pentru Învierea Domnului”, utilizând tehnici diferite (de exemplu, texte, fotografii, colaje).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Dumnezeu Se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> - Crearea lumii (Dumnezeu – Izvorul existenței și Părintele omenirii; crearea îngerilor și lucrarea lor; crearea lumii văzute; unicitatea și specificitatea ființei umane; primele relatări biblice despre Dumnezeu) - Prima familie: Adam și Eva (crearea omului – bărbat și femeie; darul vieții; promisiunea venirii Mântuitorului; responsabilitatea omului față de creație; cunoașterea lui Dumnezeu din diversitatea și unitatea creației) - Prietenia lui Dumnezeu cu Noe și Avraam (credința în Dumnezeul cel adevărat; legământul lui Dumnezeu cu Noe și Avraam; începuturile poporului ales) - Iosif și frații săi – model de iertare (Iacov și cei 12 fii; strămutarea în Egipt a poporului ales; puterea iertării) - Moise, omul care a vorbit cu Dumnezeu (eliberarea din robia egipteană; drumul spre Țara Făgăduinței; primirea Decalogului) - De la regele David la Împăratul Hristos (regele David, strămoșul Mântuitorului; pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> - Decalogul: importanța lui în viața omului (Decalogul ca dar al iubirii lui Dumnezeu; actualitatea Decalogului) - Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu (chemarea lui Dumnezeu în Vechiul Testament; persoane biblice care au răspuns la chemarea lui Dumnezeu: Samuel/Ieremia) - Mărturisirea credinței în Vechiul Testament (modalități de mărturisire a credinței în Vechiul Testament; exemple: Ilie/Daniel) - Calitățile omului și slujirea lui Dumnezeu (rolul calităților personale în viața omului; exemple biblice de valorizare a calităților personale – construirea templului din Ierusalim/psalmii lui David/pildele lui Solomon)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> - Respectul, în lumina credinței (respectul față de sine, față de părinți, față de colegii de clasă, față de semenii și prietenii lui) - Slujirea propriului popor (modalități de manifestare a iubirii față de propriul popor; exemple biblice: Moise/Daniel) - Ajutorul oferit semenilor (ajutorul ca formă de exprimare a credinței și a iubirii lui Dumnezeu; ajutorul oferit părinților și colegilor; persoane care au nevoie de ajutor; modalități de ajutorare; exemple biblice de ajutorare: Iosif/Elisei) - Dialogul despre credința în Dumnezeu (importanța dialogului despre Dumnezeu; contexte de dialog despre credință; exemple de persoane biblice care au vorbit semenilor despre Dumnezeu: Iona/slujnica lui Neeman Sirianul)

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> - Sărbătoarea – timp sfințitor și de bucurie (pregătirea pentru sărbătoare; sărbători în familie: ziua de naștere; onomastica – semnificația religioasă; sfântul ocrotitor al familiei/ziua familiei creștine; cum participă copiii la sărbători) - Relația dintre sărbătorile religioase și alte sărbători (Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei și Ziua Națională a României; Nașterea Domnului și Anul Nou; Florii, Paști și Rusalii; sărbători civile legale: Ziua femeii, Ziua copilului; sărbători populare; confluente și specificități)

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Prezentarea cronologică a principalelor evenimente din viața și activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, pe baza textelor biblice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare pe hărți adaptate a locurilor sfinte precizate în temele studiate (de exemplu, Țara Sfântă, Nazaret, Betleem, Ierusalim, râul Iordan), audierea de descrieri ale locurilor sfinte; - realizarea de tabele cronologice/hărți conceptuale/scheme pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața și activitatea Domnului Iisus Hristos; - exerciții de identificare a ordinii logice și cronologice a evenimentelor din viața lui Iisus Hristos, prin tehnici variate (de exemplu, ordonare, numerotare, eliminare, grupare); - participarea la activități tip joc didactic, în perechi sau în grup, care vizează selectarea/prezentarea de informații despre persoane sau evenimente biblice (de exemplu, rebus, „Plan de călătorie” – marcarea unei rute pe hartă, „Cine? Ce? Unde? Când?”, „Recunoaște personajul”, „Jurnal de călătorie în Țara Sfântă”); - prezentarea textelor unor cântări din Sfânta Liturghie, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viața Mântuitorului, interpretarea acestora în clasă, precum și în biserică.
<p>1.2. Integrarea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, în diferite contexte de comunicare, a termenilor învățați (de exemplu, subliniere, încercuire, bifare - pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia, transcriere, selectare); - exerciții de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învățătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credință, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare și cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunțuri); - redactarea de texte (de exemplu, elaborarea de scurte povestiri; continuarea unei povestiri cu titlu dat sau cu titlu la alegere, pe baza unui plan de idei; redactare de mesaje, scrisori, rugăciuni simple) în care să fie descrise sentimente și trăiri personale, în legătură cu teme studiate (de exemplu, ajutor, recunoștință, puterea rugăciunii); - identificarea unor teme sau motive nou-testamentare în anumite creații culturale, clasice sau contemporane; - analizarea semnificației cererilor din rugăciunea „Tatăl nostru”.
<p>1.2. Selectarea de informații adecvate din surse și cu mijloace variate, pe teme cu relevanță moral-religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viața Mântuitorului, utilizând tehnici variate (de exemplu, tabele, diagrame, glosare, fișe de lucru); - stabilirea de asocieri/corespondențe între proverbe/zicători și expresii biblice; - observarea unor icoane/fresce/creații plastice care prezintă evenimente din viața Maicii Domnului și a Domnului Iisus Hristos, cu scopul identificării unor elemente de specificitate în reprezentarea plastică (de exemplu, chipuri, lumină, umbre, culori,

Clasa a VI-a
<p>simboluri) - pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia;</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea în echipe a unor miniproiecte pe teme variate (de exemplu, „Pelerin în Țara Sfântă”, „Mănăstirile din județul meu”, „Sfinți români”, „Icoane vechi din zona...”), valorificând informații din domenii variate (religie, arte, istorie, geografie) învățate la școală sau identificate în atlase, enciclopedii, reviste, media, Internet.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VI-a
<p>2.1. Prezentarea unor modele spirituale, pe baza textelor biblice, religioase, literare studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, din perspectiva modelelor spirituale (de exemplu, Pilda vameșului și a fariseului, Pilda celor doi datornici); - realizarea de caracterizări ale unor persoane biblice sau din texte literare, din perspectiva unor virtuți/valori reprezentative (de exemplu, Sfântul Ioan Botezătorul – curajul; Dreptul Simeon – speranța; Dreptul Iosif – bunătatea; Craii de la răsărit – dărnicia; Apostolii – credința); - exerciții de argumentare a unei opinii personale referitoare la teme de morală religioasă abordate în activitatea din clasă, utilizând metode și tehnici diverse (de exemplu, alegere duală/multiplă; tehnici interactive – „Blazonul personal”, „Cubul”, joc didactic „Cred.../Pentru că.../În consecință...”); - elaborarea unor miniproiecte pe tema vieții și activității unor personalități la nivelul comunitar/național, care s-au remarcat ca modele de credință și patriotism, utilizând tehnici variate (de exemplu, „Știu/Vreau să știu/Am învățat”, „Diamant”, „Mozaic”); - analiza mesajului moral-religios exprimat în diferite forme și izvoare istorice (de exemplu, documente, pisanii, cronici, scrisori, inscripții funerare), identificate în mediul virtual sau prin vizitarea de ctitorii ale unor domnitori români.
<p>2.2. Relaționarea pozitivă cu colegii, în activități, sarcini de învățare, situații-problemă, utilizând reguli de comportament moral-religios</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții de grup despre modalitățile în care se poate aplica porunca iubirii în relația cu colegii sau alți copii aflați în situații speciale (de exemplu, copii cu dizabilități, copii care au părinții în străinătate, copii fără părinți, copii aflați în situația de abandon școlar); - implicarea în rezolvarea unor situații problemă care apar în clasă sau în școală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoțită de reflecția asupra acestora (de exemplu, „Ce ai face dacă...”, „Ce s-ar întâmpla dacă...”); - realizarea unor activități cu rol de reflecție asupra modului de implicare personală în practicarea valorilor moral-religioase (de exemplu, elaborarea de felicitări sau scrisori pe tema „Recunoștința față de părinții mei”; realizarea de texte scurte pe tema „Primul meu pas spiritual”; crearea de mesaje pe tema „Schimbare prin iertare”).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VI-a
<p>3.1. Analizarea unor moduri de manifestare a diversității religioase în viața personală, a grupurilor de apartenență, a comunității</p>

Clasa a VI-a

- lecturarea unor texte biblice referitoare la iubirea Domnului Iisus Hristos față de toți oamenii, indiferent de religie sau de naționalitate (de exemplu, vindecarea slugii sutașului din Capernaum);
- realizarea de colaje, postere, pliante de către elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia, mesaje-cheie cu rol de exemplificare a unor valori moral-religioase (de exemplu, iubirea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de toți oamenii, respectarea diversității), utilizând tehnici variate (de exemplu, texte biblice, imagini, reproduceri după icoane sau tablouri, desene);
- analizarea unor studii de caz pe tema diferitelor confesiuni care există la nivelul comunității, prin evidențierea similitudinilor sau specificității de ordin cultic, ritualic;
- participarea la jocuri de rol pe tema respectării diferitelor norme moral-religioase, cu scopul exersării diferitelor tipuri de atitudini și comportamente.

3.2. Asumarea unor responsabilități față de sine și față de ceilalți, prin raportarea la valorile moral-religioase

- povestirea unor întâmplări din viața proprie sau a semenilor, în care s-au aplicat învățăturile dobândite la ora de Religie (de exemplu, credința, iertarea, rugăciunea, recunoștința, milostenia, păstrarea sănătății);
- realizarea unor interviuri cu proprii părinți pe tema rolului familiei în creșterea și dezvoltarea copiilor;
- analizarea de fotografii din arhiva personală sau de pe rețeaua Internet (de exemplu, site-ul parohiei/episcopiei/patriarhiei), care prezintă aspecte religioase din viața personală sau a comunității - pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia;
- realizarea unor microcercetări (de exemplu, observații, anchete, sondaje de opinie) pe teme referitoare la aspecte concrete din viața religioasă a comunității;
- participarea la discuții cu personalul de cult sau cu alți membri ai comunității pe tema acțiunilor sau lucrărilor bisericii, care au în vedere ajutorarea semenilor;
- realizarea unor activități cu caracter social-filantropic pentru membrii comunității.

3.3. Analizarea rolului diferitelor sărbători și tradiții religioase în viața personală și a comunității, cu identificarea de elemente de specificitate pentru diferite comunități

- exerciții de utilizare a calendarului creștin-ortodox pentru identificarea diferitelor sărbători religioase;
- identificarea elementelor de specificitate ale tradițiilor creștine comparativ cu alte tradiții și obiceiuri, prin activități de tip joc (de exemplu, „Oul de cuc”, „Taie ce nu se potrivește”);
- organizarea de miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, folosind metode și tehnici diverse (de exemplu, „Agenția de turism”, „Amintiri de la sărbătoarea...”, „Târgul de Crăciun”, „Buletinul de știri”)
- organizarea unor discuții referitoare la semnificația și rolul procesiunilor și pelerinajelor creștine, care să valorifice experiențele personale;
- redactarea unui mesaj scris (de exemplu, scrisoare, e-mail) către un prieten real sau imaginar, care să prezinte aspecte privind modul de celebrare a unei sărbători religioase în familie sau comunitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> - Țara Sfântă în vremea Mântuitorului Hristos (aspecte geografice și istorice; aspecte generale privind viața religioasă, socială și familială a evreilor) - Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos (Bunavestire; Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos; Sfânta Fecioară Maria – Născătoarea de Dumnezeu) - Botezul Domnului (viața și predica Sfântului Ioan Botezătorul; Botezul Domnului) - Iisus Hristos, Învățătorul lumii (alegerea Apostolilor; învățarea directă, prin pilde și prin minuni; marea poruncă a iubirii; iubirea față de toți semenii) - Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Pătimirile, jertfa pe Cruce, moartea și Învierea Domnului; deschiderea raiului pentru toți oamenii) - Înălțarea Domnului Iisus Hristos (Înălțarea Domnului la cer și trimiterea Duhului Sfânt; misiunea apostolilor și a urmașilor acestora; prezența Mântuitorului Hristos în Sfânta Liturghie)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> - Mărturii despre ajutorul primit de la Dumnezeu (ajutorul primit în diferite situații ale vieții; importanța mărturisirii ajutorului primit; exemple biblice – vindecarea celor doi orbi/vindecarea slăbănogului de la Vitezda) - Recunoștința pentru binele primit (exprimarea recunoștinței față de părinți, față de colegi și semeni; exemple biblice – mulțumirea adusă de leprosul vindecat) - Efortul pentru schimbarea vieții (importanța autocunoașterii și nevoia de îndrumare duhovnicească; rolul rugăciunii și al spovedaniei; exemple biblice – Sfântul Apostol Matei/Zaheu) - Mărturisirea credinței în Iisus Hristos (apostolii, modele de mărturisire a credinței; exemple biblice: potolirea furtunii pe mare/pescuirea minunată/mărturisirea lui Petru și cea a lui Toma, înainte și după Înviere; exprimarea credinței, în viața de zi cu zi)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> - Rugăciunea, temei și putere a vieții creștine (rolul rugăciunii; rugăciunea în familie; exemple de rugăciuni pentru sine, pentru membrii familiei și pentru semeni; pilde despre puterea rugăciunii – Pilda vameșului și a fariseului/ Iair/femeia canaaneancă) - Rugăciunea „Tatăl nostru” (semnificație, explicare, contexte de rostire) - Iertarea, semn al bunătății sufletești (rolul împăcării și al iertării în relațiile cu Dumnezeu, cu sine și cu semenii; cuvintele Mântuitorului despre iertare; Pilda celor doi datornici; dragostea, respectul și iertarea în familie) - Milostenia, manifestare a iubirii față de semeni (semnificație, rol, modalități de împlinire; înmulțirea

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	pâinilor și a peștilor, darul oferit de un copil/ transformarea apei în vin la nunta din Cana, prin mijlocirea Maicii Domnului)
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> - Tradiții de Crăciun; tradiții de Paști (tradiții religioase și populare în România și în străinătate) - Pelerinaje și procesiuni creștine (rolul pelerinajelor și al procesiunilor; locuri importante de pelerinaj; sfinți români și cinstirea lor)

* **Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Analizarea manifestării lucrării Duhului Sfânt în viața Bisericii și în devenirea spirituală a omului, pe baza unor texte religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe teme referitoare la: asemănarea omului cu Dumnezeu, Duhul Sfânt – Persoană a Sfintei Treimi, Sfintele Taine; - analizarea atributelor Duhului Sfânt în rugăciunea „Împărate ceresc”; - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la viața Bisericii primare: întemeierea Bisericii, primele comunități creștine, propovăduirea învățaturii de către Sfinții Apostoli, martiriul Sfântului Ștefan, minuni făcute de către Sfinții Apostoli; - identificarea de informații pe tema răspândirii creștinismului în lume și în țara noastră, utilizând diferite surse (de exemplu, texte referitoare la vestirea creștinismului în Dobrogea, texte ale creațiilor populare despre prezența Sfântului Apostol Andrei); - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, hărți conceptuale, scheme comparative mentale) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la întemeierea și răspândirea creștinismului.
<p>1.2. Compararea unor modalități diverse de manifestare a vieții religioase sau a unor aspecte de învățatură religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor prezentări pe tema lucrării Sfântului Duh în viața Bisericii și a omului, utilizând diferite tipuri de materiale-suport (de exemplu, icoane, ilustrații, hărți, - pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia, elemente de istorie locală); - elaborarea de tabele comparative privind elementele de specificitate ale Sfintelor Taine (de exemplu, scopuri, aspecte de timp și spațiu pentru realizarea lor, efecte); - realizarea de miniproiecte pe teme legate de elemente de specificitate a bisericii și rolul acesteia în viața religioasă a comunității (de exemplu, „Sunt ghid la biserica mea”, „Povestea bisericii”); - analizarea textului „Fericiților” în relație cu modalitățile concrete de trăire a credinței în viața cotidiană; - exerciții de identificare a aspectelor comune și a celor specifice din Fericiți și din Decalog, precum și a modalităților de aplicare a acestora în viața cotidiană.
<p>1.3. Analizarea unui mesaj moral-religios, comunicat în forme variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea de corespondențe între icoane și texte biblice referitoare la marile sărbători creștine pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia (de exemplu, Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt); - observarea unor elemente de specificitate în icoane sau alte creații plastice cu teme religioase, prezente în diferite medii (de exemplu, în biserici, în muzee, în expoziții de artă) pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia; - organizarea unor expoziții cu produse realizate de elevi (de exemplu, desene, icoane, colaje) în cadrul orelor de Religie sau în cadrul unor activități extrașcolare; - identificarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, colinde, iconografie, arhitectură bisericească); - analizarea mesajului cântărilor religioase.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea de repere și modele dezirabile din punct de vedere religios, în plan personal și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre rolul modelelor în viață: nevoia de modele, criteriile de alegere a modelelor, modele autentice și false modele, cum poți deveni model pentru alții; - organizarea de dezbateri pe tema rolului pe care îl au modelele în luarea unor decizii personale la adolescenți; - exerciții de reflecție asupra propriilor opțiuni în alegerea modelelor (de exemplu, modele preluate de la sfinți, de la părinți sau alți membri ai familiei, de la profesori, de la colegi, de la persoane din comunitate sau din mass media); - participarea la întâlniri cu personalități din diferite domenii de activitate, ce pot avea rol de modele (de viață, de carieră) care valorifică darurile primite de la Dumnezeu; - analiza mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță pentru lucrarea Duhului Sfânt în viața omului și în lume (de exemplu, Pilda talanților, Pilda viței și a mlădițelor, Pilda grăunțului de muștar).
<p>2.2. Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre importanța, pentru viața personală, a familiei și a comunității, a normelor moral-religioase legate de bine, adevăr, prietenie, sens al vieții, comportament autentic, cu exemplificări biblice (de exemplu, prietenii slăbănogului din Capernaum); - exerciții de elaborare în grup a unor reguli de comportament specifice diferitelor contexte (școlare, familiale, sociale), în acord cu valorile moral-religioase, prezentate în forme variate (de exemplu, fișe, postere, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii, dezbateri); - analiza unor studii de caz pornind de la situații concrete de încălcare a unei reguli, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Care au fost urmările nerespectării acelei reguli?”, „Cum s-a simțit cel care nu a respectat regula?”, „Dar cei care au avut de suferit în urma încălcării acelei reguli?”, „Ce soluții pentru îmbunătățirea situației se pot aplica?”); - realizarea de corelații între norme moral-religioase și norme civice date sau identificate prin discuții, în relație cu noțiunile de: libertate, dreptate, adevăr, responsabilitate; - elaborarea unor scurte eseuri despre diferite valori moral-religioase (de exemplu, prietenie, iubire, frumos, adevăr, bucurie, ideal de viață).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VII-a
<p>3.1. Argumentarea importanței respectului pentru diversitate și a comunicării între persoane/ grupuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții privind importanța comunicării și a respectului pentru diversitate, pornind de la situații concrete, filme, povestiri, imagini, pilde biblice; - analiza unor studii de caz pe tema discriminării copiilor, pe aspecte legate de diferențele în funcție de etnie, religie, stare de sănătate; - implicarea în jocuri de rol pe tema efectelor comunicării sau ale lipsei de comunicare, în diferite contexte, valorificând învățătura Mântuitorului Iisus Hristos despre valoarea persoanei umane;

<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor aspecte de credință comune diferitelor culte existente la nivelul comunității (de exemplu, sărbători comune, sfinți comuni, valori comune), utilizând diferite surse de informare (de exemplu, Internet, discuții cu personal de cult sau membri ai diferitelor culte religioase din comunitate).
<p>3.2. Manifestarea reflecției critice față de responsabilități asumate în viața proprie și a comunității, prin raportarea la valori moral-religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre valori moral-religioase: ce sunt, care sunt, ce rol au în viața omului; - exerciții de caracterizare, printr-o valoare centrală, a diferitelor persoane (de exemplu, persoana proprie, colegi, prieteni, personalități din diferite domenii de activitate, sfinți); - analizarea unor întâmplări asumate de elevi ca eșecuri personale și propunerea de soluții pentru recâștigarea încrederii în propria persoană, pornind de la exemple privind lucrarea harului Duhului Sfânt în viața copiilor și a tinerilor; - organizarea de jocuri de rol cu scopul empatizării cu diferite roluri și al conștientizării importanței asumării de responsabilități (de exemplu, „Părinte pentru o zi”, „Profesor pentru o zi”).
<p>3.3. Argumentarea importanței participării fiecărei persoane la viața spirituală a comunității, ca membru activ al acesteia</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea în echipă a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriat școală-familie-parohie, pentru petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii, membri ai comunității religioase; - participarea la discuții pe tema importanței sărbătorilor creștine pentru păstrarea spiritului familial și comunitar; - realizarea de miniproiecte pentru elaborarea unor materiale promoționale (de exemplu, pliante, articole pentru revista școlii, articole pentru site-ul parohiei/comunității) privind viața spirituală a comunității (de exemplu, tradiții religioase, modalități de celebrare a unor sărbători, alte evenimente semnificative) implicarea în acțiuni de voluntariat, desfășurate în cadrul unor colaborări ale școlii cu diferiți parteneri sociali (Biserică, Primărie, Poliție, ONG-uri).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> - Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu (viața omului pe pământ și viața veșnică; nevoia omului de creștere și împlinire spirituală) - Lucrarea Duhului Sfânt în lume (Duhul Sfânt, Persoană a Sfintei Treimi; puterea sfințitoare și dătătoare de viață a Duhului Sfânt; împărtășirea harului divin oamenilor; rugăciunea „Împărate ceresc”) - Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime (scopul trimiterii Duhului Sfânt în lume; evenimentul Pogorârii Duhului Sfânt peste apostoli – ziua de naștere a Bisericii/comunitatea celor botezați – Biserica; propovăduirea Sfinților Apostoli; convertirea Sfântului Apostol Pavel; alegerea episcopilor și a preoților pentru conducerea și slujirea comunității creștine) - Sfintele Taine în viața creștinilor (Harul Duhului Sfânt prezent în Biserică; prezentare generală a rolului și a

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>semnificației Sfințelor Taine; roadele primirii Sfințelor Taine)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darurile Duhului Sfânt (darurile de la Dumnezeu, ca responsabilitate pentru sine și pentru ceilalți; Pilda talanților; exemple de sfinți ca modele de cultivare a darurilor)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> - Crediința în primele comunități creștine (definirea creștinismului; modalități de relaționare și trăire a credinței; depășirea dificultăților cu ajutorul Duhului Sfânt) - Comuniunea credincioșilor în Biserică (Pilda viței și a mlădițelor, creștinul – membru al Bisericii; parohia – „familia” din biserică; familia – „biserica de acasă”) - Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului (semnificații; elemente de arhitectură și pictură religioasă; locul icoanelor și a obiectelor de cult în biserică; aspecte specifice ale lăcașurilor de cult în diferite religii/confesiuni) - Biserica în istorie (răspândirea creștinismului în lume și pe teritoriul țării noastre, dobândirea libertății religioase în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare/ mărturisirea credinței în istoria Bisericii)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestarea bucuriei în viața omului („Fericirile”; momente și contexte de bucurie în viața cotidiană: bucuria pentru valori spirituale și materiale, bucuria întâlnirii cu semenii, bucuria pentru împlinirile proprii și ale semenilor, bucuria iertării) - Frumosul în viața creștinului (frumusețea spirituală a omului; frumusețea comportamentului; frumusețea în artă; frumusețea naturii) - Prietenia și iubirea, valori pentru viață (Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum; relația dintre iubire și prietenie; aspecte specifice la vârsta adolescenței)
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> - Praznicile împărătești (aspecte biblice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități) - Sărbători închinare Maicii Domnului și sfinților (aspecte biblice și patristice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități)

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Argumentarea importanței asumării modelului de iubire trinitară pentru împlinirea personală și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe teme precum: iubirea, descoperirea lui Dumnezeu, mărturisirea credinței, cuvântul lui Dumnezeu; - lecturarea unor texte care prezintă învățătura despre Sfânta Treime (texte biblice, texte privind viața unor sfinți care au explicat învățătura despre Sfânta Treime – Sfântul Spiridon/Sfântul Patrick); - explicarea „Simbolului credinței”, din perspectiva iubirii Dumnezeului Treimic față de om; - vizionarea unor fragmente din filme tematice accesibilizate (de exemplu, filmul „Andrei Rubliov” de Andrei Tarkovski); - audiția unor fragmente din înregistrări cu personalități ale vieții spirituale, care promovează valorile religioase (Părintele Stăniloae, Petre Țuțea).
<p>1.2. Formularea de argumente pentru susținerea importanței unor idei, fapte, evenimente cu relevanță moral-religioasă, în plan individual și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea modului de manifestare a iubirii divine în diferite pilde și minuni ale Mântuitorului; - elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”, „Lumea, darul lui Dumnezeu pentru om”, „Icoana, chipul omului ajuns la sfințenie”; - participarea la dezbateri pe teme privind fapte și evenimente cu relevanță moral-religioasă la nivelul comunității.
<p>1.3. Compararea modurilor în care un mesaj religios poate fi exprimat prin forme de comunicare diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, muzică religioasă, iconografie, pictură pentru elevii cu rezid vizual utilizabil sau în tandem cu aceștia și arhitectură religioasă); - elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul muzicii/al literaturii/al artei în viața omului, cu accent pe valorile moral-religioase transmise prin intermediul acestora, utilizând mijloace variate de informare și de prezentare; - realizarea de comparații între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică, pe baza unui set de criterii date (de exemplu, scopul muzicii, sentimente exprimate, contexte de audiție, modalități de exprimare, autori); - exerciții de identificare în iconografie a modului de reprezentare a Persoanelor Sfintei Treimi; - realizarea de prezentări a lecturilor personale din anul școlar curent, cu relevanță pentru valorile moral-religioase (de exemplu, texte de literatură referitoare la mari sărbători sau la viața morală, psalmi, pilde biblice).

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Evidențierea implicațiilor moral-religioase pe care modelele urmate le pot avea în viața personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță

Clasa a VIII-a
<p>pentru înțelegerea iubirii lui Dumnezeu față de om și față de lume (de exemplu, Pilda semănătorului, Pilda întoarcerii fiului risipitor, Pilda samarineanului milostiv);</p> <ul style="list-style-type: none"> - lecturarea biografiei unor personalități religioase din perspectiva valorilor pe care le reprezintă (de exemplu, optimismul, asumarea alegerilor, efortul pentru propria devenire, perseverența în împlinirea personală); - identificarea unor modele relevante din perspectivă creștină în cultura națională sau internațională; - exerciții de reflecție pe tema rolului modelelor din viața proprie, organizate în forme variate (de exemplu, scurte eseuri, filmulețe de prezentare, postere care să ofere răspunsuri la întrebări reflexive de tipul „Ce admir la...”, „Persoana care m-a susținut...”, „Vreau să fiu ca...”, „Scopul meu în viață”).
<p>2.2. Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de autoevaluare a limbajului, a gesturilor, a comportamentului față de colegi, profesori, părinți în diferite contexte de relaționare; - organizarea unor activități de premiere între colegi, care să evidențieze implicarea personală în aplicarea/practicarea unor valori moral-religioase (de exemplu, iubire, ajutorare, milostenie, prietenie); - analizarea unor cazuri de comportamente în acord/dezacord cu porunca iubirii aproapelui, care să evidențieze importanța respectului pentru diversitatea religioasă; - participarea la exerciții de reflecție pe tema relației dintre libertate și responsabilitate în relație cu valorile moral-religioase, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Ce înseamnă libertatea în viața mea?”, „Cum îmi manifest responsabilitatea față de ceilalți?”) sau pe baza unor modele date (de exemplu, fereastra lui Johari).

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Susținerea rolului valorilor spirituale comune ale oamenilor, ca factor de promovare a comuniunii și ca sursă de rezolvare a problemelor ce apar în viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea, pe parcursul anului școlar, a unui glosar cu texte biblice referitoare la iubirea dintre semeni și valorile spirituale comune ale oamenilor; - analizarea unor studii de caz promovate în mass-media, care ilustrează modalități de manifestare a iubirii față de oameni; - participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinți, bunici, membri ai comunității), pentru împărtășirea de informații referitoare la valorile vieții lor (de exemplu, care sunt valorile cele mai importante, când și-au internalizat aceste valori, cum le-au influențat viața, ce valori comune au cu copiii/tinerii din actuala generație); - elaborarea unor pliante/postere, în tandem cu elevi având rest de vedere, eseuri pe tema implicării copiilor și tinerilor în ameliorarea problemelor specifice lumii contemporane.
<p>3.2. Analizarea calităților personale care susțin etapele propriei deveniri, în relație cu valorile moral-religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe diferite teme: relația valori – scopuri – priorități – reușită, identificarea ipostazelor și a calităților personale care conferă valoare unui om; - elaborarea de liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți; - organizarea de discuții cu persoane adulte pe tema rolului muncii și al efortului personal pentru propria devenire;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor asemănări și deosebiri în ceea ce privește valorile proprii și cele ale persoanelor din jur (de exemplu, colegi, prieteni, părinți, profesori), legate de aspecte precum libertatea, responsabilitatea, speranța, munca; - exerciții de realizare a unei hărți conceptuale mentale a dezvoltării personale viitoare, pornind de la posibilitățile de valorificare a valorilor moral-religioase proprii.
<p>3.3. . Implicarea în activități și proiecte individuale și de grup, centrate pe nevoi și aspecte de viață spirituală a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - rostirea Crezului, a rugăciunii „Tatăl nostru” și interpretarea unor cântări liturgice în vederea participării active la cultul divin public; - identificarea unor acțiuni de voluntariat la nivelul comunității, în care se pot implica elevii pe parcursul unui an școlar; - proiectarea și organizarea de activități variate (de exemplu, serbări de muzică religioasă/colinde, expoziții cu lucrări ale elevilor, excursii, acțiuni de binefacere), împreună cu copii din învățământul de masă, sau de alte etnii, credințe sau naționalități diferite de la nivelul comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Dumnezeu Se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> - Iubirea, temeiul vieții (Dumnezeu este iubire; crearea, mântuirea și sfințirea lumii din iubire; „Imnul iubirii”) - Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică (caracterul personal și întreit al lui Dumnezeu; descoperirea lui Dumnezeu în Vechiul Testament și în Noul Testament) - Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință” („Crezul”, sinteza învățaturii creștine; învățături despre Persoanele Sfintei Treimi, desprinse din „Crez”; analogii ale unor elemente din creație cu Sfânta Treime) - Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii (Sfânta Treime în Sfânta Liturghie; rugăciuni și cântări închinare Sfintei Treimi; cinstirea Sfintei Treimi prin semnul crucii; icoana Sfintei Treimi)
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> - Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni (inspirația Scripturii; actualitatea mesajului biblic; împlinirea cuvântului lui Dumnezeu; Pilda semănătorului) - Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii (învățătura Mântuitorului, lumină a lumii; minunea vindecării orbului din naștere)
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> - Libertate și responsabilitate în viață (conștiința – glasul lui Dumnezeu în viața omului; nevoia de argumentare și asumare a propriilor decizii la vârsta adolescenței; contexte și criterii de alegere a valorilor, a principiilor, a prietenilor, a profesiei, a drumului vieții; limitarea libertății prin dependențe; Pilda întoarcerii fiului risipitor) - Optimismul și stăruința în viața omului (optimismul în textele biblice – Dreptul Iov; optimism și provocări în viața tinerilor; adolescența și devenirea spirituală;

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	contexte și scopuri ale stăruinței; perseverență și continuitate în învățare) - Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor (provocări și probleme ale societății actuale; implicarea creștinilor în prevenirea și rezolvarea conflictelor; aspecte specifice în adolescență – relații, comportamente, atitudini; Pilda samarineanului milostiv)
Viața comunității și sărbătorile creștine	- Rolul muzicii în viața omului (asemănări și deosebiri între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică; sfinți melozi; exemple de cântări liturgice specifice marilor sărbători) - Literatura religioasă și viața creștină (specificul textelor religioase; exemple de texte din literatura română și universală pe teme cu semnificație moral-religioasă și în relație cu sărbătorile creștine; exemple biblice și din viețile sfinților) - Arta religioasă și viața creștină (arhitectură, pictură, sculptură religioasă; exemple din cultura românească și universală, din arta clasică și din arta modernă; exemple din viețile sfinților)

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „ / ”.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, oferind idei și soluții posibile pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*.

Actuala programă școlară de *Religie* promovează principiile învățării centrate pe elev, prin focalizarea actului educațional pe experiențele, capacitățile și nevoile elevilor cu relevanță pentru domeniul moral-religios. Centrarea pe elev presupune o învățare activă (în care elevul este direct implicat în rezolvarea de sarcini de lucru), contextuală (în care noile achiziții din învățământul gimnazial se construiesc pornind de la baza de cunoștințe din învățământul primar), socială (prin faptul că promovează cooperarea și colaborarea între elevi pentru rezolvarea sarcinilor de învățare și pentru punerea în practică a valorilor moral-religioase) și responsabilă (prin faptul că elevul este susținut pentru implicarea activă și pentru asumarea de responsabilități în învățare și ca membru al comunității).

Strategii didactice

Ora de *Religie* solicită utilizarea unui cadru metodologic variat, care să îmbine strategii didactice tradiționale și moderne deopotrivă, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității elevilor de comunicare și de reflecție asupra propriei deveniri, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe valorile moral-religioase, pentru dezvoltarea de atitudini precum încrederea, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, respectul pentru diferență.

De asemenea, strategiile didactice au rolul de a implica activ pe elevi în propria învățare, de a oferi acestora variate contexte de activitate cu rol de motivare pentru propria dezvoltare, de a evidenția caracterul actual al valorilor moral-religioase.

Strategiile de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina *Religie* vizează cu precădere:

- strategii inductive, bazate pe analiza și valorificarea diferitelor contexte concrete de viață – prin: analiza unor atitudini și comportamente manifeste (exemple din texte biblice, religioase, literare; exemple din viața cotidiană); identificarea unor norme și principii moral-religioase în situații date; analiza unor exemple de respectare sau de încălcare a normelor moral-religioase; analiza rolului modelelor în viața personală și a comunității;
- strategii bazate pe învățarea prin descoperire – pornind de la diferite suporturi concret-senzoriale: seturi de imagini, icoane, ilustrații cu conținut religios-moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și din cea a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice, precum și înregistrări audio/video legate de acestea;
- strategii interactive, bazate pe conversație, discuții în grup, dezbateri, interviuri, tehnici ale gândirii critice – pentru identificarea modalităților de aplicare în viața cotidiană a diferitelor valori religioase; pentru evidențierea trăsăturilor morale ale unor persoane; pentru exersarea formulării de argumente sau contraargumente cu privire la un punct de vedere;
- strategii de învățare problematizată – prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă ce apar în grupurile de apartenență sau la nivelul comunității, pornind de la relaționarea acestora cu valorile moral-religioase;
- strategii bazate pe lecturarea de texte variate – pentru a facilita dezvoltarea vocabularului cu termeni din domeniul religios și pentru a le susține interesul față de aprofundarea mesajului textului revelat;
- strategii care valorifică jocul de rol și dramatizarea – pentru construirea unor situații de învățare în care elevii sunt puși în variate contexte de interacțiune, de

evaluare critică, de reflecție asupra unor situații de viață cotidiană, de dezvoltare a creativității și a abilităților socio-emoționale;

- strategii de învățare bazată pe proiect – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere cu relevanță moral-religioasă; proiectele pot fi realizate la nivel de grup de elevi/clasă/școală/comunitate. Temele proiectelor vor fi relaționate cu conținuturile din programa școlară și pot viza: teme specifice disciplinei *Religie*, teme interdisciplinare sau teme legate de sărbători religioase ale comunității.

Aplicarea diferitelor strategii didactice presupune alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal) și utilizarea unor resurse de învățare variate: texte (biblice, religioase, literare); imagini (icoane, planșe ilustrative); softuri educaționale adaptate elevilor cu dizabilități vizuale, CD-uri, DVD-uri; prezentări online, adaptate competențelor și conținuturilor propuse; site-uri cu informații relevante pentru domeniul religiei.

Alegerea strategiilor de învățare presupune efortul profesorului pentru personalizarea demersului didactic, fapt care înseamnă proiectarea activităților de predare-învățare în acord cu nevoi și interese specifice. Ca urmare, în acord cu prevederile *Legii educației naționale nr. 1/2011* cu completările și modificările ulterioare, profesorul decide cum va utiliza procentul de 25% din timpul alocat disciplinei (de exemplu: activități de predare-învățare adaptate la nevoi speciale de învățare, la interese speciale de cunoaștere, la specificul cultural și religios al comunității).

Una dintre strategiile de realizare a competențelor propuse este **proiectul educațional**. Prin prezenta programă școlară se propune realizarea a cel puțin un proiect educațional pe parcursul fiecărui an de studiu, care se recomandă a se derula cu prioritate în cadrul domeniului de conținut „Viața creștinului împreună cu semenii”. În elaborarea și derularea proiectului educațional, elevii, sub coordonarea profesorului, vor parcurge următoarele etape, în activitatea din clasă: a) stabilirea domeniului de interes; b) alegerea temei; c) identificarea și recomandarea resurselor bibliografice, materiale; d) precizarea elementelor de conținut; e) colectarea datelor; f) realizarea produselor; g) prezentarea rezultatelor/evaluarea proiectului; h) diseminarea rezultatelor proiectului.

În cele de mai jos prezentăm detaliate fiecare etapă:

- **stabilirea domeniului de interes**

Domeniul de conținut recomandat pentru abordarea prin proiect educațional este „Viața creștinului împreună cu semenii”. De asemenea, alte teme din programa școlară pot fi abordate prin această metodă. Temele specifice acestui domeniu vor fi utilizate de către cadrul didactic în calitate de oportunități de sprijin al elevilor pentru realizarea proiectelor alese.

Prin proiectele educaționale se va urmări sensibilizarea elevilor față de valori care se corelează cu temele abordate la nivelul fiecărei clase de studiu: la clasa a V-a – respectul, patriotismul, altruismul; întraajutorarea; la clasa a VI-a – rugăciunea/încrederea în puterea credinței, milostenia, bunătatea, iertarea; la clasa a VII-a – bucuria, frumosul, prietenia, iubirea; la clasa a VIII-a – libertatea, responsabilitatea, optimismul, consecvența/statornicia.

- **alegerea temei**

În vederea alegerii temei proiectului, pot fi realizate discuții cu elevii din clasă, invitarea la oră a unor personalități din comunitatea locală, aplicarea unor chestionare elevilor din școală. O metodă care poate fi utilizată în această etapă este brainstormingul, care permite participarea activă și creativă a elevilor unei clase în alegerea temei și care contribuie la exersarea competențelor de lucru în echipă, argumentare și negociere.

- **identificarea și recomandarea resurselor/surselor de informare**

Resursele materiale care vor fi folosite vor fi recomandate atât de profesor, cât și de elevi, dar vor fi utilizate numai cele pentru care există acordul profesorului

îndrumător. Astfel, se pot utiliza atât materiale în format fizic, cât și în format electronic, linkuri către anumite pagini web realizate de elev, individual sau în echipe de lucru.

- **precizarea elementelor de conținut**

Elementele de conținut ale Proiectului educațional vor fi: Pagina de prezentare (autorul, școala, titlul, perioada elaborării, parteneri/colaboratori); Introducerea (Argument și prezentarea cadrului conceptual căruia i se subscrie studiul realizat pe baza fișelor de proiect); Dezvoltarea cât mai creativă a elementelor de conținut/fișele de proiect; Concluziile studiilor efectuate; Bibliografie; Anexe (imagini, fotografii, fișe de observație, artefacte adecvate tematicilor).

- **colectarea datelor**

Elevii vor fi încurajați să-și procure informațiile cele mai semnificative pentru tema aleasă, într-o manieră personalizată, din orice secvență a învățării de pe perioada derulării proiectului educațional. În acest fel, vor deprinde că relaționarea cu colegii are o importantă funcție educativă, care poate ajuta la reușita activităților pe care le derulează.

Profesorul are un rol pregnant de facilitator al experiențelor de învățare. Vor fi încurajate activitățile care se vor desfășura în alte spații educaționale din afara unității școlare (biserici, muzee, instituții culturale, centre de creativitate, teatre, case de cultură). Sursele tehnologiei moderne vor fi în egală măsură valorificate, sub coordonarea profesorului de *Religie*.

De asemenea, în activitățile de cercetare, elevii vor fi încurajați să poarte discuții cu părinții, bunicii, preoți, monahi sau alte persoane resursă.

- **realizarea produselor**

Fișele de proiect sunt produse ale proiectului, dar acestea pot fi completate cu diferite piese originale adecvate tematicii supuse cercetării. Produsele pot fi depuse fie în format fizic, fie în format digital, fie mixt. Fiind o activitate de mare complexitate, proiectului educațional îi vor fi alocate mai multe ore.

- **prezentarea rezultatelor/evaluarea proiectului**

Această etapă se va desfășura permanent, atât sub aspectul autoevaluării, cât și al evaluării propriu-zise. La final, vor fi selectate modalități complementare/alternative de evaluare, motivante pentru elevi: o expoziție; o publicație cu materialele elaborate de elevi; hărți conceptuale; slide-uri; blog; site web; fișier video; planșe; jurnal; prezentare online; galerie virtuală; expoziție.

- **diseminarea rezultatelor proiectului**

Elevii vor fi încurajați să popularizeze portofoliile educaționale atât la nivelul clasei, școlii, cât și în afara acesteia. Vor putea alege diferite modalități de mediatizare, cum ar fi: pagina de Facebook a școlii, site-ul școlii, revista școlii, afișe, pliante, flyere.

Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Religie*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Religie* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Religie* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va

prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor:

- pentru fiecare an de studiu s-a ales o temă centrală: „Dumnezeu – Părintele omenirii” (clasa a V-a), „Dumnezeu – Mântuitorul lumii” (clasa a VI-a), „Dumnezeu – Sfințitorul lumii” (clasa a VII-a), „Dumnezeu – Sfânta Treime” (clasa a VIII-a);
- la nivelul fiecărei clase, tema centrală a fost abordată din perspectiva a patru domenii, centrate pe: aspecte de învățătură creștină („Dumnezeu se face cunoscut omului”), aspecte de morală religioasă aplicată („Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”; „Viața creștinului împreună cu semenii”), aspecte de viață comunitară („Viața comunității și sărbătorile creștine”).

Domenii de conținut	Clasa a V-a Dumnezeu – Părintele omenirii	Clasa a VI-a Dumnezeu – Mântuitorul lumii	Clasa a VII-a Dumnezeu – Sfințitorul lumii	Clasa a VIII-a Dumnezeu – Sfânta Treime
Dumnezeu Se face cunoscut omului	Dumnezeu Tatăl prezent în creație și în istorie	Domnul Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat	Duhul Sfânt – Sfințitorul lumii	Sfânta Treime, modelul iubirii supreme
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	Viața omului cu Dumnezeu	Împlinirea vieții omului prin întâlnirea cu Mântuitorul	Biserica – viața omului în Hristos, prin Duhul Sfânt	Lumina Sfintei Treimi în lume și în viața omului
Viața creștinului împreună cu semenii	A trăi împreună cu ceilalți. Modele din Vechiul Testament	A trăi împreună cu semenii. Învățătura Mântuitorului	Roade ale Duhului Sfânt în viața creștinului	Valori creștine în viața omului
Viața comunității și sărbătorile creștine	Sărbătorile în viața omului	Tradiții diverse la marile sărbători	Icoana marilor sărbători creștine	Manifestarea credinței prin artă

În abordarea conținuturilor se pot utiliza **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice și scrieri referitoare la viața unor sfinți, cântări religioase, cântări populare, patriotice, colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate. Câteva sugestii:

- **clasa a V-a:**

- audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: fragmente din psalmii lui David (Psalmul 115, 3-5; Psalmul 148, 1-6); „Împărate ceresc”; „Cuvine-se cu adevărat”;
- audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: fragmente din pildele lui Solomon – „Nu zăbovi a face bine celui ce are nevoie când ai putință să îl ajuți” (Pilde 3, 27); „Păzește, fiule, povața tatălui tău și nu lepăda îndemnul maicii tale” (Pilde 6, 20); „Cel care nu bagă în seamă pe prietenul său săvârșește un păcat” (Pilde 14, 21);

- audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Antifonul I”; „Bine este cuvântat” „Frații împreună”; „Nu uita că ești român!”;
- audierea și/sau învățarea de colinde: „Aseară pe-nserate”; „Cerul și pământul”;
- lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și a unor sfinți: Adam și Eva, Noe, Avraam, Isaac, Iacov și fiii săi, Moise, Ghedeon, regii Saul, David și Solomon, proorocii Iona, Daniel, Ilie, Elisei.

- **clasa a VI-a:**

- audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Tatăl nostru”; rugăciunile dimineții și ale serii;
- audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: „Cântarea Mariei” (Luca 1,46-50); „Păziți poruncile Mele” (Ioan 14,15); „Toate câte voiți să vă faceți vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorocii” (Matei 7,12); marea poruncă a iubirii (Ioan 15);
- audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Antifonul II”; „Trupul lui Hristos”; „Paharul mântuirii”; „Axionul”; „Acum slobozește”; „Să se îndrepteze rugăciunea mea”; „Doamne, iisuse Hristoase”; „Doamne, ocrotește-te pe români!”;
- audierea și/sau învățarea de colinde: „Din raiul cel luminos”; „Deschide ușa, creștine”;
- lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Maica Domnului, Dreptul Iosif, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfinții Apostoli, Sfântul Evanghelist Luca.

- **clasa a VII-a:**

- audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeu și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele” (Psalmul 50, 11-12); „Învăță-mă să fac voia Ta, că Tu ești Dumnezeu meu” (Psalmul 142,10); rugăciunea la intrarea în biserică;
- audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: „Suntem fii ai lui Dumnezeu. Și dacă suntem fii, suntem și moștenitori – moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună-moștenitori cu Hristos” (Romani 8, 16-17); „Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu” (Romani 8, 28);
- audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Fericirile”; „Heruvicul”; „Ca pe Împăratul”; „Am văzut lumina”; „Unul Sfânt”; „Frați creștini din lumea-ntreagă”; „Limba noastră”;
- audierea și/sau învățarea de colinde: „După dealul cel mai mare”; „Legănelul lui Iisus”;
- lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Sfântul Apostol Andrei, Sfântul Arhidiacon Ștefan, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie - Izvorătorul de mir, Sfinții Împărați Constantin și Elena, Sfinții Trei Ierarhi, Sfânta Mare Muceniță Ecaterina, Sfinții Martiri Brâncoveni, sfinți locali.

- **clasa a VIII-a:**

- audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Învrednicește-ne, Doamne”;
- audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: „Să vă iubiți unul pe altul” (Ioan 15,12); „Nimic nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu” (Romani 8,39); „Imnul iubirii” (I Corinteni 13); I Tesaloniceni 5, 14-23, Galateni 6, 1-2;
- audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh”; „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot”; „Cu vrednicie”; „Pe Tine Te laudăm”; „Tatăl nostru”; „Lumină lină”; „Împărate ceresc”; „Hora Unirii”; „Hai, să-ntindem hora mare”;
- audierea și/sau învățarea de colinde: „Mare-i seara”; „În vârfuri la nouă meri”; „Domnuleț și Domn din cer”; fragmente din „Oratoriul bizantin de Crăciun” de Paul Constantinescu;

- lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Sfântul Apostol Ioan, Sfântul Apostol Pavel, Sfântul Evanghelist Luca, Sfântul Spiridon al Trimitundeii, Sfântul Patrick al Irlandei, Sfintele Împărătese Irina și Teodora, Sfântul Ioan Damaschin, Sfântul Andrei Rubliov, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Siluan Athonitul.

Contexte și medii de învățare

Nevoia de a motiva elevii pentru învățare și de a-i pregăti pentru a percepe religia ca parte componentă a vieții cotidiene presupune îmbinarea între activități de învățare organizate în contexte formale, nonformale și informale. Prin specificul ei, educația religioasă permite valorificarea didactică a unor contexte variate de învățare:

- sala de clasă – lecții clasice, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității;
- bibliotecă – identificarea de cărți relevante pentru domeniul educației religioase, organizarea unor activități de lectură, participarea la întâlniri cu diferite personalități;
- biserică – participarea și observarea anumitor slujbe bisericesti, obiecte de cult; discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente la nivelul comunității;
- muzee – vizitarea unor expoziții tematice; prezentarea rezultatelor unor proiecte;
- mănăstiri, alte lăcașuri de cult – activități de observare a spațiilor sau obiectelor cu caracter sacru, discuții cu specialiști, dialoguri cu duhovnici;
- mediul virtual, Internet – utilizarea unor platforme educaționale, căutarea de informații și imagini cu caracter religios din spațiul proxim sau din alte arealuri geografice și culturale; urmărirea de secvențe muzicale, liturgice corelate cu temele planificate;
- alte spații informale (cinematograf, stradă, parc) – vizionarea unor filme pe teme cu relevanță religioasă, observarea comportamentelor oamenilor și analiza acestora din perspectiva valorilor moral-religioase;
- comunitate – organizarea unor acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea persoanelor aflate în situații defavorizate; acțiuni comunitare de îngrijire a mediului fizic; organizarea de expoziții, târguri, mini-campanii.

Aspecte privind evaluarea

Alături de metodele tradiționale de evaluare, probele orale, scrise și practice pentru evaluarea competențelor specifice dobândite de elevi, se recomandă a fi utilizate și metode complementare/alternative de evaluare, cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, proiectul, portofoliul, autoevaluarea precum și activități practice, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile elevilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini moral-religioase, analiza produselor activității elevilor.

De asemenea, exemplele de activități de învățare oferă numeroase sugestii pentru organizarea unor contexte de autoevaluare și reflecție asupra celor învățate, cu rol de valorizare a intereselor și abilităților personale, de interiorizare a valorilor și de identificare a modurilor de aplicare a acestora în viața personală și a comunității.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale, ce au relevanță pentru domeniul educației religioase. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Ca urmare, în cadrul orei de *Religie*, cele mai importante funcții ale evaluării sunt funcția de reglare a strategiilor de predare-învățare și funcția motivațională a elevului pentru propria devenire.

Bibliografie

1. Bocoş, M., (2013). *Instruire interactivă*. Iaşi : Editura Polirom,
2. Bolocan, C.-M. (2005). *Catehetica și Didactica Religiei*. Iași Ed. Interferențe și deosebiri, Performantica,
3. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată-fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Iași: Editura Polirom,
4. Cucuș C, (1999). *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Iași: Editura Polirom,
5. Opriș, D., Opriș, M. (2006). *Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*. Iași: Editura Sf. Mina,
6. Panoschi, M. Ilițiu, N. pr. Lordăchescu N. (2001). *Ghid de evaluare. Religie*. București: Editura Aramis,
7. Timiș, V. (2003). *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*. Cluj-Napoca: Editura Renașterea,
8. Timiș, V. (2004). *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica TRANDAFIR, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Buzău

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena-Mirela CRĂCIUNESCU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Buzău

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

**Învățământ special
Clasele Pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Educație fizică și sport* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe** și capacitatea de adaptare a elevului cu dizabilități de vedere. Construcția programei realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități de vedere din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului:

- armonizarea propriei dezvoltări fizice și prevenirea instalării abaterilor posibile de la aceasta prin exerciții corective;
- menținerea stării de sănătate și creșterea capacității de adaptare la factorii de mediu;
- extinderea fondului propriu de deprinderi motrice de bază, aplicativ-utilitare și sportive elementare în funcție de un sistem de reguli adaptate și dezvoltarea calităților motrice aferente;

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar. Acestea concură la dezvoltarea motricității elevului, la familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și unei dezvoltări fizice armonioase.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate, individualizate și diferențiate .

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de organizare a activităților motrice
- Elemente ale dezvoltării fizice armonioase
- Capacități motrice
- Deprinderi motrice de bază, aplicativ-utilitare cu accent pe dezvoltarea echilibrului și a orientării spațiale a elevului .
- Deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate
- Igienă și protecție individuală
- Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive pentru elevii cu cecitate și cu dizabilități vizuale.
- Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextual specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu

implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* face referire directă la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică* este cea prin care se influențează în școală dezvoltarea fizică, se realizează învățarea deprinderilor motrice, dezvoltarea capacității de efort și favorizarea integrării în mediul natural și social. În planul-cadru de învățământ, disciplina *Educație fizică* are alocate 2 ore pe săptămână. Disciplina *Educație fizică* urmărește o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor. Programa școlară pentru disciplina Educație fizică urmărește competențele cheie și, în același timp, oferă posibilitatea asigurării transdisciplinarității în interiorul disciplinei, dar și cu celelalte discipline de studiu.

CLASELE PREGĂTITOARE – a II-a

Competențe generale

- 1.Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**
- 2.Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală**
- 3.Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare:

1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Recunoașterea influenței soarelui și a temperaturii asupra sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea tipului de respirație specific efortului în diferite anotimpuri - expunerea organismului la factorii naturali benefici pentru sănătate: aer, soare - utilizarea echipamentului adecvat diferitelor anotimpuri
<p>1.2. Identificarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corecte</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea posturii corecte în pozițiile de bază și derivate - adoptarea diferitelor poziții (stând, așezat, pe genunchi, culcat)
<p>1.3. Utilizarea cu interes a variantelor de mișcări specifice segmentelor corpului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului - efectuarea exercițiilor de mobilitate în limitele anatomice - efectuarea acțiunilor motrice în condițiile stabilității articulare - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală pe fond muzical
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea procedurilor minimale de igienă după efort - întreținerea, depozitarea și transportul în condiții de igienă a echipamentului sportiv - schimbare echipament etc. de igienă după efort

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor motrice în condiții de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea săriturilor prin jocuri dinamice - exersarea aruncărilor și a prinderilor prin manipularea obiectelor - ștafete simple
<p>2.2. Participarea la jocuri dinamice care antrenează capacitățile motrice individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - întreceri și jocuri dinamice cuprinzând alergare, ocolire de obstacole, trecere peste și pe sub obstacole, aruncări la țintă etc. - exersarea vitezei de reacție și de execuție, cu ajutorul semnalelor vizuale și auditive - organizarea de jocuri dinamice de alergare, urmărire, schimbări de direcție, adoptări de poziții – Exemplu: „Ogarul și iepurele”, „Rațele și vânătorul” etc.
<p>2.3. Redarea prin limbaj corporal a unor acțiuni/trăiri personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea elementelor simple din gimnastica de bază: echilibru pe un picior; - exerciții cu obiecte (cerc, minge, eșarfă, steaguri etc.) - pantomimă - utilizarea elementelor simple din gimnastica ritmică și aerobică și a combinațiilor acestora pe fond muzical

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - acceptarea și respectarea unui sistem de reguli simple - adoptarea unui comportament adecvat în cadrul relațiilor interpersonale și de grup - participarea la ștafete simple, cu respectarea regulilor stabilite

Clasa pregătitoare
3.2. Participarea la activități motrice organizate în grup <ul style="list-style-type: none">
- exersări în perechi și pe grupe
- participarea la ștafete și parcurhuri combinate sub formă de întrecere
- încurajarea colegilor pentru participare activă
- manifestarea empatiei cu propria echipă/grup
3.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul jocurilor <ul style="list-style-type: none">
- acordarea și primirea ajutorului/ sprijinului partenerului
- evidențierea comportamentelor laudabile – Exemplu: fair-play

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Poziții: dreupți, pe loc repaus, șezând - Formații de adunare: în cerc, în semicerc, în linie pe un rând - Formații de deplasare: în cerc, în coloană câte unul - Întoarceri prin săritură la stânga și la dreapta
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Cerințele specifice și regulile participării la activitățile de educație psiho-motrică, în interior și în aer liber - Băi de aer și de soare - Exerciții de influențare selectivă a aparatului locomotor - Educarea actului respirator
3. Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Forța dinamică a membrelor inferioare, a spatelui și a abdomenului - Dezvoltarea rezistenței la eforturi aerobe - Viteza de reacție și de execuție a mișcărilor singulare, la semnale acustice, vizuale și tactile - Viteza de deplasare pe distanțe scurte (10-15m) - Viteza de execuție a unor mișcări repetate și cunoscute - Mobilitate și stabilitate articulară
4. Deprinderi motrice (clasa pregătitoare) Deprinderi de locoție, de manipulare și de stabilitate (clasele I și a II-a)	<ul style="list-style-type: none"> - Variante de mers: obișnuit, pe vârfuri, ghemuit - Variante de alergare: în tempo uniform moderat, accelerată, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție - Sărituri: pe loc, de pe loc în lungime, peste obstacole - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică - Tracțiuni pe banca de gimnastică, cu ajutorul brațelor și picioarelor - Târâre pe genunchi și coate - Manevrarea obiectelor (mingi de tenis, volei, fotbal etc.) - Prindere cu două mâini la piept, din autoaruncări și de la partener - Specifice atletismului: startul de sus, alergarea de viteză - Specifice jocurilor sportive: unu-două procedee de prindere și pasare a mingii - Ștafete simple și jocuri dinamice
5. Igienă și protective individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Măsuri igienice minimale după lecția de educație fizică și sport - Măsuri de protejare individuală și a colegilor/partenerilor

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa I
1.1. Recunoașterea influențelor aerului și apei asupra sănătății - „băi” de soare, de aer și, după caz, de apă - aplicarea regulilor de expunere la factorii de mediu - aplicarea regulilor de echipare (utilizarea echipamentului sportiv) în funcție de anotimp/condiții atmosferice
1.2. Demonstrarea principalelor caracteristici ale posturii corporale corect adoptate - exersarea atitudinilor corecte ale corpului în diferite poziții și mișcări - menținerea posturii corecte în acțiuni motrice dinamice - autocontrol asupra posturii corpului în activitățile cotidiene
1.3. Utilizarea cu interes a variantelor de mișcări specifice principalelor segmente corporale - exersarea parțială a componentelor complexului de dezvoltare fizică - exersarea integrală a complexului de dezvoltare fizică, respectând ordinea și volumul exercițiilor - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală pe fond muzical
1.4. Respectarea regulilor de igienă personală - aplicarea sistematică a măsurilor imediate (spălare pe mâini, ștergere transpirație, - prezentarea constantă în echipament adecvat, curat și estetic

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa I
2.1. Efectuarea de acțiuni motrice specifice unor forme de manifestare a capacităților motrice - exersarea unor structuri motrice - întreceri și jocuri dinamice cu caracter de viteză - exersarea individuală și în perechi a exercițiilor de dezvoltare a forței dinamice a musculaturii spatelui, abdomenului și a picioarelor
2.2. Aplicarea deprinderilor motrice în condiții de joc și de întrecere - exersarea fiecărei deprinderi (global) - integrarea deprinderilor noi în fondul motric existent - ștafete și jocuri cuprinzând înlanțuiri variate de deprinderi motrice
2.3. Aplicarea deprinderilor de expresivitate corporală și a celor adaptate din diferite discipline sportive - jocuri dinamice și jocuri pregătitoare pentru jocurile sportive - exersarea elementelor de gimnastică acrobatică, aerobică, dans folcloric sau sportiv, pe fond muzical

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa I
3.1. Sesizarea regulilor necesare desfășurării jocurilor și altor activități motrice - aplicarea regulilor stabilite în toate activitățile motrice desfășurate - îndeplinirea, prin rotație, a rolurilor de responsabil de grup, căpitan de echipă,

Clasa I
- arbitru, scorer etc.
3.2. Participarea la activități specifice educației fizice, organizate în grup
- participarea la activități de grup - întreceri pe echipe
3.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întrajutorare și fair-play în timpul activităților motrice
- acordare și primire de ajutor și sprijin în exersare - stimularea coechipierilor prin aprecieri și încurajări - dezvoltarea spiritului de echipă, prin evidențierea rolului fiecărui membru și a beneficiilor lucrului în echipă

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
1. Elemente de organizare a activităților motrice	- Formații de adunare (în linie pe un rând și pe două rânduri) - Formațiile de deplasare în coloană câte unul - Pozițiile drepte și pe loc repaus - Întoarceri prin săritură, la stânga și la dreapta
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	- Postura corectă - Pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat și culcat. - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului - Complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică - Exerciții corective pentru atitudini deficiente.
3. Capacități motrice	- Viteza de reacție la stimuli vizuali, auditivi și tactili - Viteza de execuție în acțiuni motrice singulare - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Forța dinamică segmentară - Rezistența generală la eforturi aerobe - Mobilitate și stabilitate articulară
4. Deprinderi motrice (clasa pregătitoare) Deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate (clasele I și a II-a)	- Mersul: pe vârfuri, ghemuit, cu pas fandat - Alergarea: în tempo uniform moderat, accelerată, cu ocolire de obstacole, cu schimbare de direcție, cu purtare de obiecte - Săritura cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: de pe loc, din deplasare - Deplasări în echilibru pe banca de gimnastică, cu purtare și pășire peste obiecte - Escaladarea: prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol - Tracțiunea: pe banca de gimnastică, pe perechi - Cățărarea – coborârea: la scara fixă, pe plan înclinat - Târârea: pe genunchi și pe coate - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: lansare, rostogolire și aruncare; lovire cu mâna și cu piciorul; lovire cu obiecte: racheta, paleta etc. (manevrarea obiectelor)

Domenii de conținut	Clasa I
	<ul style="list-style-type: none"> - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu două mâini de pe loc, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri, starturi din poziții diferite - Ștafete și parcurhuri aplicative conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena echipamentului - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzirea) - Măsuri de prevenire a accidentelor
6. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Specifice atletismului: alergarea de rezistență; alergarea de viteză cu start din picioare; aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; semisfoara; podul de jos; rulare: laterală, dorsală, pe piept și abdomen; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - Specifice gimnasticii ritmice: balansări de brațe; variații de pași; întoarceri pe loc - Specifice gimnasticii aerobice: pași aerobici de bază - Specifice jocurilor sportive – jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; badminton; - Specifice sporturilor sezoniere: înot; șah; sanie - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive
7. Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate	<ul style="list-style-type: none"> - Rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și sport - Cerințele comportamentului în întreceri; agresivitate versus combativitate - Relațiile dintre componentii unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și sport

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Valorificarea achizițiilor psiho-motrice în menținerea sănătății și a dezvoltării fizice armonioase**

Clasa a II-a
<p>1.1. Aplicarea unor reguli de bază în folosirea factorilor naturali pentru călirea corpului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea tipurilor de respirație specifice diferitelor eforturi, în condiții atmosferice variate; - aplicarea măsurilor de protecție față de radiațiile solare; - echiparea corespunzătoare și, după caz, dezechiparea parțială pe parcursul desfășurării lecției.
<p>1.2. Menținerea posturii corecte a corpului în acțiuni statice și dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea posturii corecte în toate împrejurările - hipercorectarea, la atenționare, a abaterilor de la atitudinea corporală corectă - sesizarea diferențelor dintre posturile corecte și abaterile de la acestea
<p>1.3. Efectuarea zilnică a complexului de dezvoltare fizică însușit</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea exercițiilor selective de prelucrare a aparatului locomotor, libere și cu obiecte portative - utilizarea complexului de dezvoltare fizică însușit ca „gimnastică de înviorare” zilnică - exersarea actelor motrice de expresivitate corporală pe fond muzical
<p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea măsurilor de igienă în timpul și după activitățile motrice Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a – Educație fizică 5 - autoverificări și verificări reciproce a stării de igienă a echipamentului - aplicarea regulilor de igienă personală

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a II-a
<p>2.1. Efectuarea de acțiuni motrice specifice capacităților motrice combinate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni motrice singulare și repetate; - exersarea variantelor de manevrare a obiectelor ce pot fi apucate; - exersarea de acțiuni motrice complexe (2-3 deprinderi).
<p>2.2. Aplicarea combinată a deprinderilor motrice în activitatea școlară și în afara școlii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la activități motrice complexe, organizate în lecție (trasee tematice, ștafete, jocuri dinamice și pregătitoare) ; - inițierea în timpul liber a unor activități motrice atractive și integrarea în cele inițiate de alți copii.
<p>2.3. Integrarea activă în activitățile motrice cu componente estetice (dans, euritmie, etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea în lecții și în afara acestora a complexelor de exerciții (individual și în grup) sportivă/ aerobă, euritmie și a dansurilor însușite; - integrarea în formațiile cultural-artistice și sportive care vor reprezenta clasa/unitatea de învățământ la diferite evenimente.

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa a II-a
<p>3.1. Aplicarea regulilor necesare desfășurării activităților motrice organizate sau spontane.</p> <ul style="list-style-type: none"> - încredințarea urmării respectării regulilor stabilite pentru fiecare activitate, prin rotație, tuturor elevilor; - implicarea elevilor în stabilirea unor reguli „ad-hoc” de desfășurare a întrecerilor.
<p>3.2. Participarea la activități specifice educației fizice organizate în grup.</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea formațiilor de exersare și a grupelor/echipelor pentru întreceri pe criteria variabile (mini-fotbal/ baschet etc.); - extinderea formelor de organizare a exersării; - implicarea tuturor elevilor prin repartizarea de sarcini motrice și organizatorice corespunzătoare particularităților individuale.
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de cooperare, întraajutorare și fair-play în timpul activităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea meritelor învingătorilor; - trecerea elevilor prin roluri de conducere și subordonare.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Formații de adunare în linie pe unul și pe două rânduri; - Formații de deplasare în coloană câte unul și câte doi - Alinierea în linie și în coloană - Pozițiile drepte și pe loc repaus - Întoarceri la stânga și la dreapta - Pornire cu mers pe loc și oprire
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> - Postura corectă în poziții și acțiuni motrice variate - Pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat, culcat - Educarea actului respirator (inspirații profunde, expirații forțate, fazele actului respirator) - Exerciții de prelucrare selectivă a segmentelor corpului - Complexe de dezvoltare fizică, cu/fără fond muzical
3. Capacități motrice	<ul style="list-style-type: none"> - Viteza de reacție la stimuli vizuali, auditivi și tactili - Viteza de execuție în acțiuni motrice singulare - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - Coordonarea acțiunilor motrice realizate individual - Forța dinamică segmentară - Rezistența generală la eforturi aerobe - Mobilitate și stabilitate articulară
4. Deprinderi motrice (clasa pregătitoare) Deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate (clasele I și a II-a)	<ul style="list-style-type: none"> - Mersul: pe vârfuri, ghemuit, cu pas adăugat - Alergarea: șerpuită, cu ocoliri de obstacole, cu purtare de obiecte, cu trecere peste obstacole - Săritura: cu desprindere de pe un picior și de pe de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare), la coardă - Deplasări în echilibru pe suprafețe înguste și înălțate,

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>orizontale și înclinate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Escaladarea: prin apucare și pășire pe aparat, prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului - Tracțiunea – împingerea: deplasarea unui obiect sau partener prin tractare și împingere cu brațele, realizată individual și în perechi - Cățărarea – coborârea: la scara fixă, pe banca de gimnastică înclinată - Târârea: pe palme și pe genunchi, pe antebrațe și pe genunchi - Transport de obiecte ușoare, apucate cu una/ambele mâini, sprijinite la piept, individual și în perechi - Deprinderi de manipulare de tip propulsie: aruncare, voleibolare și ricoșare; lovire cu mâna și cu piciorul; - Deprinderi de manipulare de tip absorbție: prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener - Deprinderi de stabilitate de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - Posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rulări, starturi - Parcurhuri aplicative și ștafete, conținând deprinderile de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate
<p>5. Igienă și protective individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena efortului - raportul funcțional între activitate și repaus; odihna activă - Importanța pregătirii organismului pentru efort (încălzire) - Rolul respirației în efort și refacere - Tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/ sprijinului în execuții
<p>6. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Specifice atletismului: alergarea de rezistență; alergarea de viteză cu start din picioare; aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță - Specifice gimnasticii acrobatice: cumpănă pe un genunchi; semisfoara; podul de jos; rulări; rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - Specifice gimnasticii ritmice: balansări de brațe; variații de pași; întoarceri pe loc - Specifice gimnasticii aerobice: pași de bază din gimnastica aerobică - Specifice jocurilor sportive – jocuri dinamice și pregătitoare, specifice fiecărui joc sportiv predat: minibaschet; minifotbal; minihandbal; badminton - Specifice sporturilor sezoniere: înot; șah; sanie - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive
<p>8. Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și sport - Capacitatea de decizie corectă - Comunicarea între colegi (norme de comunicare, conștientizarea importanței comunicării, calitatea

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	comunicării) - Cunoașterea și explicarea stărilor și a reacțiilor emoționale - Cerințele comportamentului în întreceri - Relațiile dintre componentii unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și sport

CLASELE a III-a – a IV-a

Competențe generale

- 1. Utilizarea limbajului de specialitate în relațiile de comunicare specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice și sportului**
- 2. Integrarea achizițiilor specifice dobândite în acțiuni de optimizare a stării de sănătate, a creșterii și dezvoltării fizice și a capacității motrice proprii**
- 3. Adoptarea unui comportament adecvat în relațiile interpersonale și de grup, bazat pe respect și fair-play în activitățile motrice desfășurate în școală și în afara acesteia**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Utilizarea limbajului de specialitate în relațiile de comunicare specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice și sportului**

Clasa a III-a
<p>1.1.Utilizarea noțiunilor specifice domeniului, în situații de instruire.</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în conformitate cu comenzile și indicațiile profesorului; - exemplificarea practică a conținutului unor termeni specifici; - recunoașterea acțiunilor motrice exersate - jocuri dinamice vizând concordanța dintre acțiunile motrice și comenzile date (de exemplu, „Comanda inversă”, „Oglinda” etc.); - îndeplinirea unor roluri (starter, arbitru, conducerea unui exercițiu, căpitan de echipă etc.) utilizând terminologia specifică ; - utilizarea termenilor specifici pentru descrierea acțiunilor motrice efectuate; - participarea la discuții inițiate de profesor, pe teme specifice domeniului, utilizând termeni de specialitate.
<p>1.2.Respectarea regulilor specifice activităților sportive, din lecție și din afara acesteia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - enunțarea regulilor de bază privind practicarea exercițiilor fizice și sportului; - identificarea abaterilor personale și ale colegilor de la regulile stabilite; - enunțarea regulilor principale ale disciplinelor sportive practicate în lecție; - acționarea în acord cu semnalizările vizuale și auditive realizate de arbitru; - aplicarea în activități extracurriculare a regulilor însușite.

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a III-a
<p>2.1. Respectarea regulilor de igienă colectivă în activități motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - verificarea igienei echipamentului sportiv, a materialelor didactice folosite și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice; - aplicarea măsurilor de igienă colectivă înainte, în timpul și după desfășurarea lecțiilor; - sesizarea abaterilor de la regulile de igienă specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice.
<p>2.2.Aplicarea regulilor de bază în folosirea factorilor naturali de călire a organismului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea regulilor de expunere corectă la radiații solare și la variațiile de temperatură, de evitare a deshidratării și a hipotermiei ; - echiparea corespunzătoare (tricot, șort, încălțăminte, mănuși, fular, fes, șapcă etc.) în funcție de factorii naturali de mediu, în lecție și în afara acesteia; - exersarea tipurilor de respirație specifice diferitelor eforturi, în condiții atmosferice variate; - expuneri adecvate la influențele factorilor de mediu; - identificarea echipamentelor necesare participării la activități extracurriculare desfășurate în condiții variate, geografice și atmosferice.
<p>2.3. Menținerea posturii corporale corecte, în activitățile școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principalelor abateri de la postura corporală; - autoverificarea posturii corporale și identificarea eventualelor abateri; - recunoașterea abaterilor principalelor segmente (torace, membre inferioare, gât) de la atitudinea corporală corectă;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor corective recomandate.
<p>2.4. Acționarea permanentă asupra armoniei propriei dezvoltări fizice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurarea greutateii și înălțimii corpului și înregistrarea valorilor acestora în jurnalul personal; - măsurarea frecvenței cardiace și respiratorii, în repau; - efectuarea zilnică a exercițiilor de dezvoltare fizică însușite; - utilizarea complexului de dezvoltare fizică însușit, ca „gimnastică de înviorare” zilnică; - efectuarea exercițiilor de expresivitate corporală, pe fond muzical.
<p>2.5. Manifestarea unor indici corespunzători ai calităților motrice, în funcție de specificul acțiunilor motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării formelor de manifestare ale vitezei (de reacție, de execuție, de repetiție, de deplasare), efectuate individual, pe perechi, în grup, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării capacităților coordinative (ambidextrie, coordonare segmentară, orientare spațiotemporală, echilibru, precizie), în condiții constante; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării forței (segmentare, dinamice, explozive); - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării rezistenței cardio; respiratorii la eforturi uniform moderate ; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării mobilității/stabilității articulare și elasticității musculare.
<p>2.6. Aplicarea deprinderilor motrice fundamentale și sportive elementare, în acțiuni motrice variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea deprinderilor motrice de locomoție, în condiții variate (tempouri, suprafețe, distanțe, direcții; individual, pe perechi, sub formă de întrecere); - efectuarea deprinderilor motrice de manipulare, cu obiecte diferite (formă, mărime, greutate, suprafață), realizate individual, pe perechi; de pe loc, din deplasare; proiectate la distanță, țintă etc. - efectuarea deprinderilor motrice de stabilitate, în condiții variate (axe, planuri în acțiuni statice și dinamice); - efectuarea deprinderilor motrice în condiții variate (exersate separat sau sub formă de trasee aplicativ – utilitare, în lecție, și în activități extracurriculare); - efectuarea deprinderilor sportive elementare, din atletism, gimnastică și jocuri sportive, sub formă de jocuri dinamice, ștafete, trasee; - participarea la activități sportive extracurriculare, variate.
<p>2.7. Manifestarea achizițiilor motrice cu componente estetice în activități cultural – artistice și sportive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea în lecții a complexelor de exerciții (individual și în grup) de gimnastică acrobatică/ritmică/aerobică, a dansurilor însușite; - participarea la serbări cultural-artistice și sportive școlare.

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa a III-a
<p>3.1. Manifestarea atitudinii de cooperare și întrajutorare în timpul activităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea de asistență reciprocă în efectuarea diferitelor acțiuni motrice; - efectuarea sarcinilor stabilite pentru pereche, grup, echipă; - sprijinirea partenerului în realizarea elementelor cu grad crescut de dificultate ; - recunoașterea situațiilor care necesită acordarea sau primirea de ajutor;

Clasa a III-a
- acordarea de asistență diferențiată în funcție de caracteristicile de gen.
3.2. Asumarea rolurilor de conducere sau subordonare specifice activităților motrice.
- îndeplinirea unor roluri de conducere atribuite de-a lungul lecțiilor (conducere de exerciții, responsabil de grup, căpitan de echipă, arbitru etc.);
- alegerea coechipierilor, trageri la sorți;
- îndeplinirea unor roluri de subordonare atribuite de-a lungul lecțiilor (component al unei grupe/echipe, ajutor al profesorului etc.).
3.3. Manifestarea constantă a unui comportament asertiv, în activitățile motrice curriculare și extracurriculare.
- exersarea în lecții a complexelor de exerciții (individual și în grup) de gimnastică acrobatică/ritmică/aerobică, a dansurilor însușite;
- aprecierea obiectivă în activitățile sportive a valorii partenerilor și adversarilor;
- adoptarea unor comportamente echilibrate pe parcursul unor activități motrice și în competiții sportive;
- depistarea și intervenția în soluționarea imediată a stărilor conflictuale apărute între elevi, în timpul activităților motrice;
- reglarea propriului comportament în situații cu potențial conflictual;
- încurajarea partenerilor de întrecere.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> • formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri • formații de adunare (în linie pe un rând, în cerc și semicerc) • alinierea în linie și în coloană • pozițiile „drepti” și „pe loc repaus” • raportul prescurtat • întoarceri la stânga și la dreapta de pe loc • pornire și oprire din mers • formarea și strângerea coloanei de gimnastică
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> • formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri • postura corectă în pozițiile de bază și abaterile de la aceasta • pozițiile: stând, stând depărtat, stând pe genunchi, așezat, culcat • exerciții libere de influențare selectivă a aparatului locomotor • exerciții pentru prevenirea instalării și compensarea abaterilor de la atitudinea corporală corectă • complexe de dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/fără fond muzical) • exerciții de expresivitate corporală pe fond muzical • exerciții corective pentru principalele atitudini deficiente • exerciții pentru reglarea ritmului respirator în efort

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> • principalii indicatori morfologici și funcționali ai organismului • valorile de referință ale indicatorilor morfologici în funcție de vârstă și sex • determinări și înregistrări ale indicilor morfologici și funcționali, în jurnalul personal
<p>3. Calități motrice</p>	<p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> • viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili • viteza de execuție și de repetiție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice singulare și repetate • viteza de deplasare <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe și direcții variate <p>2. Capacități coordinative/Îndemânare</p> <ul style="list-style-type: none"> • coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în spațiu și timp • coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener • coordonarea în manevrarea de obiecte • ambidextrie • coordonare oculo-motorie în sarcini motrice simple • echilibru <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> • forța dinamică (izotonică) segmentară • forța explozivă <p>4. Rezistență</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezistența cardio-respiratorie la eforturi uniform moderate <p>5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară</p> <ul style="list-style-type: none"> • mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxofemorale • stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei • elasticitate musculară
<p>4. Deprinderi motrice A. fundamentale - de locomotive - de manipulare - de stabilitate</p>	<p>A. Deprinderi motrice fundamentale</p> <p>1. Deprinderi de locomoție</p> <p>Mers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • variante de mers, în formații și cu tempouri diferite • deplasări în echilibru în diferite variante, pe suprafețe înguste/înălțate, orizontale/înclinate, cu întoarcere 90, 180 <p>Alergare</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasul de alergare • alergare laterală cu pas adăugat, cu pas încrucișat • alergare rectilinie, alergare șerpuită, alergare cu ocolire de obstacole

Domenii de conținut	Clasa a III-a
<p>B. specifice disciplinelor sportive</p>	<ul style="list-style-type: none"> • alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriri, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) • alergare in tempo uniform moderat, alergare accelerată <p>Săritura</p> <ul style="list-style-type: none"> • cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în lungime și în înălțime, peste obstacole joase • la coardă <p>Escaladare</p> <ul style="list-style-type: none"> - escaladări prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol - escaladări prin apucare, sprijin și rulare pe șezut <p>Cățărare</p> <ul style="list-style-type: none"> - cățărare pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor și coborâre prin alunecare - cățărare și coborâre la scara fixă, din treaptă în treaptă și din două în două trepte <p>Târâre</p> <ul style="list-style-type: none"> - tracțiunea - împingerea simultană și alternativă cu brațele din culcat facial pe banca de gimnastică - târârea joasă, cu braț și picior opus pe sub obstacole <p>2. Deprinderi de manipulare</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie - aruncare cu una și două mâini de pe loc, la distanță - aruncare azvârlită, lansată, prin împingere - lovirea cu mâna și cu piciorul a diferitelor obiecte - de tip absorbție - prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener, a diferitelor obiecte - transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, individual și în perechi <p>3. Deprinderi de stabilitate</p> <p>a) de tip axial</p> <p>b) îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (libere)</p> <p>c) posturi statice sau dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziții fundamentale și derivate - parcursuri aplicative conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate - variante de ștafete conținând deprinderile însușite, sub formă de întrecere pe echipe <p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului</p> <ul style="list-style-type: none"> - școala alergării - alergarea de rezistență - alergarea de viteză cu start din picioare

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - școala săriturii - săritura în lungime cu elan, procedeul ghemuit - școala aruncării - aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță <p>2. Specifice gimnasticii</p> <ul style="list-style-type: none"> • acrobatice <ul style="list-style-type: none"> - cumpănă pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înainte din depărtat în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - rostogolirile exclusiv pentru elevii cu cecitate - legări de elemente acrobatice • ritmice <ul style="list-style-type: none"> - balansări de brațe - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucișarea brațelor) <p>3. Specifice jocurilor sportive Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv</p> <ul style="list-style-type: none"> • minibaschet • minifotbal <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanie • înot • șah - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive - Semnalizări vizuale și auditive realizate de arbitru - Calendarul serbărilor cultural - artistice
<p>5. Igienă și protecție individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> • conținutul trusei de igienă personală la disciplina Educație fizică • caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice • factorii de mediu valorificați în călirea organismului • reguli de igienă personală asociate efortului fizic • igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice • exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort • tipurile respirației în efort • măsurile de igienă • înainte, în timpul și după activitățile sportive • tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<p>dificultate- conținutul trusei de igienă personală la disciplina Educație fizică</p> <ul style="list-style-type: none"> • caracteristicile echipamentului sportiv specific ramurilor de sport și mediilor de desfășurare a activităților motrice • factorii de mediu valorificați în călirea organismului • reguli de igienă personală asociate efortului fizic • igiena materialelor didactice și a spațiilor de practicare a exercițiilor fizice • exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort • tipurile respirației în efort • măsurile de igienă • înainte, în timpul și după activitățile sportive • tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad mediu de dificultate
<p>6. Componente ale personalității</p>	<ul style="list-style-type: none"> • locul și formele de practicare a exercițiilor fizice în regimul cotidian de viață • atribuțiile rolurilor de conducere și subordonare îndeplinite de elevi în lecțiile de educație fizică • norme de comunicare între elevi, parteneri și adversari • stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri • atitudinile și comportamentele acceptate în întreceri organizate în lecții • deprinderi de relaționare între componentii unei grupe/echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile motrice extrașcolare • procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice • criterii obiective în aprecierea valorii performanțelor proprii • forme de încurajare a partenerilor de întrecere

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****6. Utilizarea limbajului de specialitate în relațiile de comunicare specifice activităților de practicare a exercițiilor fizice și sportului**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Aplicarea adecvată a noțiunilor specifice domeniului, în contexte de practicare variată (curriculare și extracurriculare) a exercițiilor fizice și sportului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în conformitate cu terminologia utilizată de profesor, colegi, parteneri, adversari, arbitri etc.; - jocuri dinamice conținând acțiuni motrice generate de termeni specifici utilizați ca stimuli; - conducerea unor secvențe de lecție; - participarea la organizarea și desfășurarea jocurilor dinamice și întrecerilor cu caracter sportiv, îndeplinind diferite roluri ; - participarea la elaborarea materialelor informative expuse la avizierul catedrei de educație fizică și sport; - comentarea unor evenimente sportive cu precădere din domeniul disciplinelor sportive practicate de elevi.
<p>1.2. Respectarea regulamentelor de desfășurare a întrecerilor în disciplinele sportive însușite.</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea în întreceri a regulilor însușite; - descrierea consecințelor abaterilor de la prevederile regulamentelor; - îndeplinirea rolului de arbitru în întrecerile din disciplinele sportive însușite (scorer, cronometror, tușier, starter etc.); - utilizarea sistemului de semnale vizuale și auditive specifice arbitrajului din disciplinele sportive însușite.

2. Exersarea deprinderilor și a capacităților motrice în funcție de capacitatea psiho-motrică individuală

Clasa a IV-a
<p>2.1. Aplicarea regulilor de igienă personală și colectivă în activități curriculare și extracurriculare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea și utilizarea constantă a trusei de igienă personală; - păstrarea condițiilor igienice a suprafețelor de lucru și a materialelor didactice utilizate; - respectarea regulilor de igienă personală în realizarea exercițiilor fizice; - aplicarea măsurilor de igienă personală înainte, în timpul și după desfășurarea activităților motrice; - igienizarea constatată a echipamentului sportiv după fiecare activitate motrică desfășurată.
<p>2.2. Folosirea procedurilor de călire a organismului propriu prin valorificarea influențelor factorilor naturali de mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea măsurilor de evitare a influențelor nocive ale factorilor de mediu; - echiparea corespunzătoare condițiilor variate de mediu; - aprecierea eficienței echipamentelor de protecție folosite ; - depistarea efectelor nocive (arsuri, degerături etc.) și adoptarea măsurilor de tratare a acestora; - pregătirea echipamentului pentru participarea la activități extracurriculare (excursii, drumeții, tabere) desfășurate în condiții de mediu variate.

Clasa a IV-a
<p>2.3. Identificarea factorilor care pot genera abateri de la postura corporală corectă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea factorilor care pot genera abateri de la postura corporală corectă, din prezentările profesorului (orale, iconografice, filme), cât și din demonstrații; - adoptarea și menținerea posturii corporale în toate împrejurările (în bancă, la masa de lucru de acasă, în activități curente etc.); - efectuarea programelor de exerciții corective, individualizate, în lecție și în timpul liber.
<p>2.4. Adoptarea măsurilor cu caracter profilactic și, după caz, curativ în asigurarea armoniei dezvoltării fizice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea greutății și înălțimii proprii cu valorile medii specifice vârstei și sexului; - măsurarea frecvenței cardiace și respiratorii, după efort; - selectarea și efectuarea exercițiilor de influențare selectivă a aparatului locomotor, în funcție de particularitățile individuale; - selectarea și efectuarea complexelor de dezvoltare fizică, în funcție de condițiile locuinței proprii; - efectuarea exercițiilor de dezvoltare fizică armonioasă, pe fond muzical, sub formă de ansamblu.
<p>2.5. Manifestarea unor indici corespunzători ai calităților motrice combinate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării formelor de manifestare ale vitezei în regimul celorlalte calități motrice; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării capacităților coordinative (ambidextrie, coordonare segmentară, orientare spațiotemporală, echilibru, precizie), în condiții variabile și în regimul altor calități motrice; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării forței în regimul celorlalte calități motrice (viteză, rezistență, capacități coordinative) - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării rezistenței cardio; - -respiratorii la eforturi aerobe și mixte, a rezistenței musculare locale; - exersarea de acțiuni motrice corespunzătoare dezvoltării mobilității/stabilității articulare și elasticității musculare, pe fond musical.
<p>2.6. Aplicarea deprinderilor motrice sportive în condiții regulamentare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la întreceri și concursuri specifice ramurilor de sport însușite, desfășurate în lecție și în afara acesteia; - urmărirea competițiilor sportive desfășurate pe plan local, național și internațional la disciplinele sportive însușite; - participarea în funcție de abilitățile și interesele individuale la ansamblurile sportive și formațiile sportive reprezentative ale școlii.
<p>2.7. Valorificarea deprinderilor sportive cu componentă estetică în activitățile de reprezentare a clasei/unității de învățământ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea în formațiile cultural-artistice și sportive care vor reprezenta clasa/unitatea de învățământ la diferite evenimente; - încadrarea în unități sportive specializate.

3. Participarea la jocurile și activitățile motrice organizate sau spontane

Clasa a IV-a
<p>3.1. Manifestarea atitudinii de fair-play în timpul activităților motrice/sportive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea manifestărilor de fair-play în contextul activităților motrice; - exemplificări ale formelor de manifestare a fair-play-ului în activitățile sportive vizionate sau practicate; - exersarea unor comportamente fair-play în activitățile motrice/sportive desfășurate ;

Clasa a IV-a
- acționarea în spiritul respectării diferențelor de gen.
3.2. Asumarea rolurilor de conducere sau subordonare specifice activităților sportive.
- îndeplinirea prin rotație a unor roluri de conducere și de subordonare în organizarea și desfășurarea întrecerilor/concursurilor sportive (component al unei echipe, arbitru de linie, scorer etc.);
- respectarea deciziilor în rolurile de subordonare.
3.3. Manifestarea constantă a unui comportament asertiv, în activitățile sportive competiționale.
- respectarea regulilor de comunicare civilizată în relația cu coechipierii, adversarii, arbitrii, spectatorii;
- medierea conflictelor apărute în timpul activităților motrice;
- acceptarea deciziilor arbitrilor și evitarea discuțiilor contradictorii cu aceștia;
- încurajarea coechipierilor și felicitarea adversarilor.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Componente ale personalității 1. Elemente de organizare a activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> • formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri • alinierea în linie și în coloană, la diferite intervale și distanțe • pozițiile „drepti” și „pe loc repaus”; poziția „depărtat-repaus” • raportul complet • întoarceri la stânga și la dreapta, la stânga-împrejur • pornire și oprire din mers, în doi timpi • variante de formare și strângere a coloanei de gimnastică
2. Elemente ale dezvoltării fizice armonioase	<ul style="list-style-type: none"> • postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate • pozițiile de bază și derivate • exerciții libere, cu obiecte și cu partener de influențare selectivă a aparatului locomotor • exerciții corective pentru atitudinile deficiente segmentare și posturale • complexe de dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu obiecte portative, cu/ fără fond muzical, cu partener) • exerciții de expresivitate corporală, efectuate pe fond muzical, sub formă de ansamblu • exerciții pentru educarea actului respirator și reglarea respirației în efort • principalii indicatori morfologici și funcționali ai organismului • valorile de referință ale indicatorilor morfologici în funcție de vârstă și gen • determinări și înregistrări în jurnalul personal a indicatorilor morfologici și funcționali și comparări cu valori de referință specifice vârstei și sexului

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>3. Calități motrice</p>	<p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> • viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili • viteza de execuție și de repetiție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice complexe • viteza de deplasare <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe și direcții variate - în funcție de repere și parteneri de întrecere • viteza în regimul celorlalte calități motrice <p>2. Capacități coordinative/Îndemânare</p> <ul style="list-style-type: none"> • coordonarea acțiunilor segmentelor corpului, în acțiuni cu complexitate crescândă • coordonarea acțiunilor motrice în relație cu un partener/adversar • coordonarea în manevrarea de obiecte specifice disciplinelor sportive • ambidextrie • coordonare oculo-motorie în sarcini motrice complexe • echilibru • capacități coordinative în regimul altor calități motrice <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> • forța dinamică segmentară, în regimul celorlalte calități motrice <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezistența generală la eforturi aerobe și mixte • rezistența musculară locală <p>5. Mobilitatea/stabilitatea articulară și elasticitate musculară</p> <ul style="list-style-type: none"> • mobilitatea coloanei vertebrale și a articulațiilor coxofemorale • stabilitatea articulațiilor umărului, cotului, genunchiului și gleznei • elasticitate musculară
<p>4. Deprinderi motrice</p> <p>A. fundamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - de locomotive - de manipulare - de stabilitate 	<p>A. Deprinderi motrice fundamentale</p> <p>1. Deprinderi de locomoție</p> <p>Mers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • variante de mers, în formații și cu tempouri diferite • combinate cu alte acțiuni motrice • mers cu schimbarea direcției de deplasare • deplasări în echilibru pe suprafețe înguste și înălțate progresiv, cu purtare de obiecte, cu întoarcere 90 , 180 , 360 • deplasări în echilibru pe suprafețe înguste și înălțate, cu pășire peste obiecte <p>Alergare</p> <ul style="list-style-type: none"> • alergare laterală cu pas încrucișat • alergare cu schimbări de direcție

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> • alergare in tempo uniform moderat, în tempou variabil, alergare accelerate • alergare cu sarcini motrice suplimentare (opriți, întoarceri, culegeri-depuneri de obiecte, transport de obiecte) • alergare în relație cu un partener/adversar <p>Săritură</p> <ul style="list-style-type: none"> • în adâncime, de pe suprafețe înălțate • cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare, în înălțime și în lungime, peste obstacole joase - la coardă <p>Escaladare</p> <ul style="list-style-type: none"> • escaladări prin apucare, sprijin și pășire pe obstacol • escaladări prin apucare, sprijin și rulare pe partea anterioară a corpului <p>Cățărare</p> <ul style="list-style-type: none"> • cățărare • coborâre pe banca de gimnastică înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor • cățărare pe scara fixă, din două în două trepte, deplasare laterală pe scara alăturată și coborâre din două în două trepte <p>Târâre</p> <ul style="list-style-type: none"> • tracțiunea alternativă cu brațele din culcat facial/dorsal pe banca de gimnastică • deplasarea corpului prin împingeri simultane și alternative, cu brațele și picioarele • târârea joasă, pe o latură, pe sub obstacole, cu/fără obiecte <p>2. Deprinderi de manipulare</p> <ul style="list-style-type: none"> • de tip propulsie • aruncări azvârlite, la țintă, la distanță, la partener • aruncare, ricoșare, lovire cu mâna și cu piciorul • prindere cu o mână și cu două mâini, de pe loc și din deplasare, din autoaruncări și de la partener, a obiectelor din domeniul disciplinelor sportive studiate • transport de obiecte/aparate ușoare, apucate cu una/ambele mâini, în perechi sau în grup <p>2. Deprinderi de stabilitate</p> <p>a) de tip axial</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare (cu obiecte, partener) <p>b) posturi statice sau dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturi ortostatice, rostogoliri, starturi (se realizează prin conținuturile specifice disciplinelor sportive) - parcurhuri aplicative și ștafete conținând deprinderi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>B. specifice disciplinelor sportive</p>	<p>de locomoție, de manipulare și de stabilitate formate (sub formă de întrecere pe echipe)</p> <p>B. Deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive</p> <p>1. Specifice atletismului</p> <ul style="list-style-type: none"> • școala alergării • alergarea de rezistență <ul style="list-style-type: none"> ✓ pasul alergător de semifond ✓ startul din picioare • - alergarea de viteză cu start din picioare <ul style="list-style-type: none"> ✓ pasul alergător de accelare ✓ pasul alergător lansat de viteză ✓ startul din picioare • școala săriturii • săritura în lungime cu elan, procedeul ghemuit, fazele săriturii • școala aruncării • aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță } fazele aruncării <p>2. Specifice gimnasticii</p> <ul style="list-style-type: none"> • acrobatice <ul style="list-style-type: none"> - cumpănă pe un picior - sfoara - podul de jos, podul de sus - stând pe omoplați - rulări - rostogolire înainte din ghemuit în ghemuit - rostogolire înainte din depărtat în ghemuit - rostogolire înainte din ghemuit în depărtat - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - rostogolire înapoi din depărtat în ghemuit - legări de elemente acrobatice - rostogolirile exclusiv pentru elevii cu cecitate • ritmice <ul style="list-style-type: none"> - balansări de brațe - săritură dreaptă (cu balansarea/încrucișarea brațelor) - pași de dans modern - legări de elemente pe fond muzical <p>3. Specifice jocurilor sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri dinamice și pregătitoare specifice fiecărui joc sportiv • minibaschet • minifotbal <p>4. Specifice disciplinelor sportive alternative (de sezon)</p> <ul style="list-style-type: none"> • schi • sanie • înot • șah - Regulile de bază ale sporturilor predate - Informații sportive

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Semnalizări vizuale și auditive realizate de arbitru - Calendarul competițiilor sportive școlare (locale, naționale, după caz) - Calendarul serbărilor cultural-artistice - Unități sportive specializate din proximitatea școlii și oferta de discipline sportive a acestora
5. Igienă și protecție individuală	<p>Exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort</p> <ul style="list-style-type: none"> • factorii de mediu valorificați în călirea organismului și măsuri de evitare a influențelor nocive ale acestora • exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort • regulile de igienă colectivă - semnele deteriorării igienei personale și colective • măsurile de menținere a igienei personale și colective • măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate • tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate
6. Componente ale personalității	<ul style="list-style-type: none"> • responsabilitatea față de propria stare de sănătate, dezvoltare fizică și capacitate motrică • atribuțiile rolurilor de conducere și de subordonare îndeplinite de elevi în practicarea disciplinelor sportive • norme și deprinderi de comunicare între elevi, parteneri, adversari, arbitri, spectatori • stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri sportive • atitudini și comportamente acceptate în activități sportive competiționale • deprinderi de relaționare și lucru în grup între componentii unei echipe, în cadrul lecției de educație fizică și în activitățile sportive extrașcolare • modalități de mediere a conflictelor apărute în timpul activităților sportive • procedee de acordare a ajutorului și sprijinului în timpul practicării exercițiilor fizice • criterii obiective în aprecierea valorii partenerilor și adversarilor • forme de încurajare a coechipierilor și felicitare a adversarilor • forme de manifestare a fairplay-ului în activitățile motrice competiționale și necompetiționale

Sugestii metodologice

Programa școlară se adresează profesorilor care predau disciplina *Educație fizică*. Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare. Pentru o lectură aprofundată, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Profesorii vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de opțiunile elevilor.

Strategii didactice

Programa școlară valorifică exemplele de activități de învățare care să permită trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare. În vederea formării competențelor, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică* să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat.

Ținând seama de particularitățile copiilor cuprinși în clasa pregătitoare, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul orei de educație fizică. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat sub formă de întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației incluzive. În prima lună de școală se va acorda atenție formelor de deplasare individuală și în grup, precum și formațiilor de lucru (cerc, coloană, linie, semicerc etc.).

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite.

La toate clasele ciclului primar, cu deosebire la clasa pregătitoare, se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă.

Se va asigura utilizarea unor mijloace (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea continuă a evaluării cu accent pe valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev. Profesorii pot elabora și alte forme de învățare și conținuturi în funcție de particularitățile clasei de elevi, baza materială de care dispune școala și opțiunile elevilor.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație Fizică* și să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

Bibliografie

1. Cârstea, Gh., (2000). *Teoria și metodică educației fizice și sportului*. București: Editura An-Da,
  2. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V., (2006). *Educație fizică și sport – teorie și didactică*, București: Editura FEST
  3. Oprea, L., Sulea, R., (2009). *Ghid pentru profesorii de educație fizică*. București: Editura SEMN
- *** Legea educației fizice și sportului nr.69/2000
*** O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 – ce reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar
*** Programă școlară *Educație fizică și sport*, clasele V-VIII pentru învățământul de masă, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393 din 28.02.2017

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Amalia COJOCARIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Daniel Bărbosu	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Mariana Crișan	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică și sport* este un document oficial care descrie oferta curriculară pentru învățământul gimnazial (clasele a V-a - a VIII-a) **centrat pe competențe** și capacitatea de adaptare a elevului cu dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ, în aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate*, cu un buget de timp de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

În conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, art.68, alin (2), „Educația fizică și sportul în învățământul preuniversitar sunt cuprinse în trunchiul comun al planurilor de învățământ”. Legea educației fizice și sportului nr.69/2000, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că „educația fizică și sportul sunt activități de interes național sprijinite de stat”. O.M.E.C.T.S. nr.3462/2012 reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar. În consecință, în cadrul învățământului preuniversitar, educația fizică și sportul figurează atât ca activități curriculare, cât și ca activități extracurriculare.

Programa disciplinei *Educație fizică și sport* este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață, precum și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului :

- armonizarea propriei dezvoltări fizice și prevenirea instalării abaterilor posibile de la aceasta prin exerciții corective.
- menținerea stării de sănătate și creșterea capacității de adaptare la factorii de mediu.
- extinderea fondului propriu de deprinderi motrice de bază, aplicativ-utilitare și sportive elementare în funcție de un sistem de reguli adaptate și dezvoltarea calităților motrice aferente.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei *Educație fizică și sport*, jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la formarea unui stil de viață sănătos al elevului, la dezvoltarea fizică armonioasă și a motricității acestuia.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate, individualizate și diferențiate.

Conținuturile instruirii sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Organizare a activităților motrice
2. Dezvoltare fizică armonioasă
3. Capacitate motrică (Deprinderi și calități motrice)
4. Discipline sportive
5. Igienă și protecție individuală
6. Comportamente și atitudini

Sugestiile metodologice includ referiri la proiectarea activității didactice, la strategiile

didactice, precum și la elementele de evaluare.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Este necesară, de asemenea, o abordare specifică educației la acest nivel de vârstă, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de achizițiile elevilor.

Aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* contribuie direct la finalitățile învățământului, concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri. Disciplina *Educație fizică și sport* este aceea prin care se influențează dezvoltarea fizică armonioasă, se formează deprinderile motrice, se dezvoltă capacitatea de efort și se favorizează integrarea în mediul natural și social. Astfel, se urmărește o dobândire progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv- atitudinale și acționale ale personalității acestora.

În spiritul aspectelor mai sus menționate și pentru a putea asigura un proces didactic modern, bazat pe oferta educațională optimă, valorificând instruirea diferențiată a elevilor, pe baza unor trasee particulare de învățare, individuale sau de grup, este necesar, corespunzător realității practice, ca în clasele a V-a – a VIII-a să se asigure dobândirea de către elevi a competențelor necesare acționării asupra dezvoltării fizice și a calităților motrice, cât și practicării unor discipline/probe sportive, astfel:

▪ **în clasa a V-a:**

- Atletism: trei probe atletice, de preferat din grupe diferite;(alergări,sărituri ,aruncări)
- Gimnastică – exerciții cuprinzând elemente acrobatice statice și dinamice; o săritură la aparatul de gimnastică capră –elan ,bătaie.
- Jocuri sportive: un joc sportiv (Goolball) acomodarea cu mingi mai ușoare și mingea sonoră.

▪ **în clasa a VI-a:**

- Atletism: trei probe atletice, din grupe diferite (cele predate în clasa a V-a);
- Gimnastică - un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; o săritură la aparatul de gimnastică; consolidarea elan-bătaie ,învățare zbor-aterizare ;
- Jocuri sportive: două jocuri sportive, dintre care unul este cel predat în clasa a V-a și Torball

▪ **în clasa a VII-a:**

- Atletism: consolidarea probelor atletice învățate în clasele V-VI
- Gimnastică un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; săriturile la aparatele de gimnastică, din programă, la alegere;
- Jocuri sportive: un joc sportiv (cel în care elevii au fost inițiați în clasa a VI-a).Torball.

▪ **în clasa a VIII-a:**

- Atletism: două probe atletice, la alegere dintre cele predate în anii anteriori alergări și sărituri
- Gimnastică - un exercițiu integral cu elemente și combinații acrobatice statice și dinamice; săriturile la aparatele de gimnastică, din programă, la alegere;
- Jocuri sportive: un joc sportiv, opțional, dintre cele predate în anii anteriori.

Disciplinele sportive alternative sunt predate, cu aprobarea directorului unității de învățământ, în perioade precizate, numai în situații speciale determinate de factorii de mediu și de baza tehnico-materială, cu condiția existenței materialelor didactice necesare pentru toți elevii clasei și competența profesională certificată a cadrului didactic în predarea disciplinei sportive respective. Conținuturile și criteriile de evaluare aferente fiecărei discipline sportive alternative se stabilesc de către profesorul clasei și se avizează de către

inspectorul școlar de specialitate.

Situațiile de instruire vor facilita elevilor înțelegerea specificului educației fizice și sportului, prin oferirea unor experiențe de învățare variate: de practicant, de arbitru/organizator al activităților motrice, de spectator.

Programa de educație fizică, document reglator al procesului de învățământ, stabilește competențele specifice și permite fiecărui cadru didactic utilizarea unor mijloace didactice corespunzătoare domeniilor de conținuturi menționate anterior, în funcție de particularitățile clasei și condițiile concrete de activitate.

Abordarea acestor conținuturi se va realiza într-o manieră integrativă astfel încât situațiile de instruire să permită achiziționarea cunoștințelor, formarea deprinderilor/ priceperilor/ capacitaților și atitudinilor corespunzătoare competențelor specifice.

Programa școlară are un caracter concentric, în sensul valorificării competențelor specifice formate în anul/anii anteriori de studiu (a unora dintre conținuturile necesare formării/ consolidării deprinderilor) și pentru a favoriza fenomenul de transfer în învățare. Conținuturile marcate cu asterisc (*) se constituie într-o alternativă oferită elevilor cu cecitate sau ambliopi, integrați în învățământul de masă.

Competențe generale

- 1.Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**
- 2.Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice**
- 3.Adoptarea unui comportament conform regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate

Clasa a V-a
<p>1.1. Recunoașterea principalelor aspecte ale stării generale de sănătate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnelor obiective care indică alterarea stării proprii de sănătate; - supravegherea stării generale de sănătate pe parcursul activităților desfășurate și semnalarea eventualelor situații problemă.
<p>1.2. Identificarea, în activitățile de educație fizică, a factorilor de creștere a rezistenței organismului la influențele nocive ale factorilor de mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la desfășurarea diferitelor etape ale lecțiilor, cu expunerea la influențele variate ale factorilor naturali de călire; - adaptarea, pe parcursul lecției, a echipamentului în funcție de influența factorilor de mediu și de reacția organismului la efort.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea termenilor specifici dezvoltării fizice armonioase.</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea, la comandă, a pozițiilor și mișcărilor de bază ale principalelor segmente și regiuni ale corpului; - efectuarea exercițiilor libere și cu obiecte de influențare selectivă a aparatului locomotor; - adoptarea, pe parcursul lecției, a posturii corporale corecte; - redresarea, la atenționare, a posturii corporale deficiente.
<p>2.2. Identificarea, în cadrul activităților de educație fizică, a elementelor care definesc dezvoltarea fizică armonioasă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea exercițiilor pentru formarea și consolidarea reflexului de atitudine corporală globală corectă; - efectuarea exercițiilor de prevenire a instalării principalelor abateri de la postura globală corectă; - determinarea cauzelor și adoptarea măsurilor de prevenire a instalării abaterilor de la postura corectă; - însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură.
<p>2.3. Recunoașterea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea mijloacelor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - exersarea jocurilor de mișcare/ ștafetelor specifice dezvoltării calităților motrice; - utilizarea mijloacelor și a instrumentelor de determinare a valorii nivelului de manifestare a calităților motrice.
<p>2.4. Executarea unor procedee tehnice în structuri motrice simple specifice disciplinelor sportive studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea componentelor mecanismului de bază al procedeelelor tehnice; - exersarea integrală a fiecărui element/procedeu tehnic, până la automatizarea mecanismului de bază; - efectuarea unor acțiuni specifice disciplinelor sportive studiate, alcătuite din 2-3 elemente/procedee tehnice; <p>-exersarea procedeelelor tehnice sub formă de întrecere.</p>

3. Adoptarea unui comportament conform regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a V-a
<p>3.1. Punerea în practică a unor activități motrice în formații de adunare, de deplasare și de lucru, conform specificului acestora.</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrarea și acționarea conform comenzii în formațiile de adunare; - recunoașterea și păstrarea locului stabilit în formațiile de deplasare; - păstrarea ordinii la execuție în cadrul formațiilor de lucru; - cooperarea cu partenerul în formația de lucru pe perechi.
<p>3.2. Manifestarea pe parcursul activităților a atitudinii de respect față de regulile stabilite.</p> <ul style="list-style-type: none"> - respectarea întocmai a regulilor stabilite în activitățile de exersare; - încadrarea în prevederile regulilor stabilite pentru întreceri; - acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli; - conformarea față de criteriile de stabilire a câștigătorilor întrecerilor.
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de respect față de partenerii și adversarii din întrecere.</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea și primirea de sprijin și ajutor în efectuarea elementelor și procedeele tehnice, din partea partenerilor; - încurajarea coechipierilor pe parcursul desfășurării întrecerilor; - acționarea regulamentară în relația cu adversarul în timpul întrecerilor; - felicitarea partenerilor și a adversarilor în situațiile de câștigători ai întrecerilor.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a
<p>1. Organizarea activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri • poziția fundamentală stând și derivatele acesteia • alinieri în linie și în coloană • întoarceri de pe loc • pornire și oprire din mers
<p>2. Dezvoltare fizică armonioasă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozițiile de bază și derivate ▪ exerciții libere, cu obiecte și cu partener, de influențare selectivă a aparatului locomotor ▪ exerciții corective pentru atitudinile deficiente, segmentare și posturale ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (cu partener, cu/fără fond muzical) ▪ exerciții pentru educarea actului respirator și reglarea respirației în efort ▪ instrumente și tehnici de determinare a indicatorilor morfologici și funcționali
<p>3. Capacitate motrică</p>	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <p>1. Mersul</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe vârfuri - ghemuit - cu pas fandat - cu pas adăugat

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>2. Alergarea</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasul de alergare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcții diferite - cu ocoliri de obstacole - cu schimbări de direcție <p>3. Săritura</p> <ul style="list-style-type: none"> • cu desprindere de pe unul și de pe ambele picioare: <ul style="list-style-type: none"> - de pe loc - din deplasare - pe și de pe obiecte/aparate <p>b) combinate:</p> <p>1. Escaladarea</p> <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din mers - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului <p>2. Tracțiunea</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică - pe perechi, din stând depărtat <p>3. Cățărarea-coborârea</p> <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat <p>4. Târârea</p> <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <p>a) de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (baston, rachetă, paletă etc.)</p> <p>b) de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele</p> <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <p>a) de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare</p> <p>b) posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri</p> <p>starturi, fente</p> <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție la stimuli: <ul style="list-style-type: none"> - vizuali - auditivi - tactili ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - în acțiuni motrice simple ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe direcție rectilinie - cu schimbări de direcție ▪ viteza – în condiții de coordonare <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative)</p> <p>coordonarea acțiunii segmentelor față de corp</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ manevrarea de obiecte: <ul style="list-style-type: none"> - individual - cu parteneri

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ echilibrul: <ul style="list-style-type: none"> - în poziții statice - în deplasare pe suprafețe înguste, situate la diferite înălțimi - în deplasare pe suprafețe înguste, cu purtare/ depunere/ culegere de obiecte 3. Forța <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța dinamică segmentară ▪ forța dinamică segmentară în regim de rezistență 4. Rezistența <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe <p>rezistența musculară locală</p> <p>5. Calități motrice combinate conform precizărilor de la fiecare calitate motrică</p>
4. Discipline sportive	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării <ul style="list-style-type: none"> - alergare cu joc de gleznă - alergare cu genunchii sus - alergare cu pendularea gambelor înainte și napoi ▪ alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> - pasul alergător de accelerare - startul de jos și lansarea de la start □ alergarea de rezistență <p>pasul alergător lansat de semifond</p> <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: <ul style="list-style-type: none"> - pasul săltat, pasul sărit ▪ săritura în lungime de pe loc , cu elan . - elan de 3-5 pași, bătaie liberă și desprindere <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării: <ul style="list-style-type: none"> - aruncare tip azvârlire, cu un braț ▪ aruncarea mingii de oină, de pe loc, la distanță ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile mingii de oină - depășirea liniei de aruncare - respectarea sectorului de aruncare - măsurarea lungimii aruncării ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice: <ul style="list-style-type: none"> - cumpăna pe un genunchi - cumpăna pe un picior - semisfoara - podul de jos - stând pe omoplați - stând pe cap cu sprijin (băieți) - doar elevii cu cecitate - sfoara (fete) ▪ elemente dinamice: <ul style="list-style-type: none"> - rulări

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> - rostogolire înainte și înapoi din ghemuit în ghemuit - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat - doar la elevii cu cecitate ▪ variante de elemente acrobatice statice și dinamice <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ săritura în sprijin ghemuit pe lada de gimnastică, situată transversal, urmată de coborâre prin săritură dreaptă ▪ cunoștințe despre: criteriile de evaluare a unei sărituri ▪ informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare ▪ oprirea într-un timp doar elevii cu dizabilități vizuale ▪ driblingul cu mingi sonore și mai aruncarea la coș de pe loc, cu una/două mâini ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling exclusiv pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <p>Pentru elevii cu cecitate și dizabilități vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul labei piciorului, de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare ▪ preluarea mingii cu interiorul piciorului ▪ conducerea mingii ▪ repunerea mingii în joc de la margine ▪ pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: henț, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>și din deplasare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă cu pași adăugați ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul ▪ interceptția ▪ sistemul de atac în semicerc ▪ așezarea în apărare în sistemul 6:0 ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv la elevii cu cecitate se învață doar prinderea și pasarea mingii <p>4. OINA</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>6. VOLEI</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, de pe loc ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare ▪ serviciul de jos din față ▪ poziția fundamentală și deplasările specifice ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ doar pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ informații cu caracter sportiv <p>7.* TORBALL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>8.* GOALBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poziția fundamentală ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă ▪ orientare în spațiul de apărare ▪ așezarea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. badminton 2. cicloturism biciclete în tandem 3. dans de societate 4. înot 5. orientare sportivă 6. sanie obișnuită 7. sport aerobic 8. șah
<p>5. Igienă și protecție individuală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții și reguli pentru pregătirea organismului pentru efort ▪ exerciții și reguli pentru refacerea organismului după efort ▪ regulile de igienă individuală și colectivă ▪ semnele deteriorării igienei individuale și colective ▪ măsurile de menținere a igienei individuale și colective ▪ măsurile de igienizare a spațiilor, instalațiilor și aparatelor utilizate ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/ sprijinului în execuțiile actelor motrice cu un grad crescut de dificultate ▪ rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și sport ▪ comportamentele specifice întrecerilor sportive ▪ relațiile dintre componenții unei grupe/ echipe, în cadrul activităților de educație fizică și sport ▪ stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri sportive ▪ atitudini și comportamente acceptate în activități sportive competiționale ▪ obiectivitatea în aprecierea valorii partenerilor și adversarilor ▪ forme de încurajare a coechipierilor și de felicitare a adversarilor
<p>6. Comportamente și atitudini</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rolurile care se atribuie elevilor în lecțiile de educație fizică și sport ▪ comportamentele specifice întrecerilor sportive ▪ relațiile dintre componenții unei grupe/ echipe, în cadrul activităților de educație fizică și sport ▪ stările și reacțiile emoționale survenite în întreceri sportive ▪ atitudini și comportamente acceptate în activități sportive competiționale ▪ obiectivitatea în aprecierea valorii partenerilor și adversarilor ▪ forme de încurajare a coechipierilor și de felicitare a adversarilor

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Operarea cu indicatorii fiziologici de bază ai stării de sănătate specifici vârstei și genului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - determinarea propriilor parametri morfologici și funcționali; - compararea valorilor indicilor fiziologici proprii cu valorile normale specifice vârstei și genului.
<p>1.2. Aplicarea, pe parcursul activităților de educație fizică, a măsurilor de prevenire a influențelor nocive ale factorilor de mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - prestarea eforturilor în condiții igienice; - adoptarea adecvată a tipului de respirație în funcție de temperatura mediului.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea termenilor specifici dezvoltării fizice armonioase.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea, cu descrierea terminologică concomitentă, a pozițiilor și mișcărilor segmentelor corpului; - efectuarea exercițiilor cu obiecte portative, pentru influențarea selectivă a aparatului locomotor; - compararea posturii corporale proprii cu modelul prezentat (planșe, filme, diapozitive) etc.; - observarea și atenționarea între colegi asupra eventualelor abateri de la postura corporală corectă.
<p>2.2. Caracterizarea generală a propriei dezvoltări fizice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - studiul la oglindă, din față și din profil, a posturii corporale globale; - compararea posturii corporale globale personale cu modelele prezentate (planșe, filme, diapozitive); - determinarea înălțimii și greutateii corpului și calcularea unui indice de nutriție; - verificarea pozițiilor și aspectelor principalelor segmente ale corpului și compararea cu modelele prezentate.
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor simple pentru dezvoltarea calităților motrice de bază.</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice; - parcurgerea de trasee aplicative specifice dezvoltării calităților motrice; - realizarea pregătirii specifice a organismului pentru prestarea fiecărui tip de efort; - respectarea în execuții a parametrilor specifici fiecărei calități motrice; - participarea la întreceri de viteză, de forță, de îndemânare/capacități coordinative și de rezistență.
<p>2.4. Executarea de procedee tehnice în structuri motrice specifice disciplinelor sportive studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeele tehnice structurate în structuri progresive ca și complexitate; - exersarea unor structuri motrice proprii disciplinelor sportive, sub formă de întrecere/concurs; - exersarea acțiunilor motrice, specifice disciplinelor sportive studiate, în condiții variate; <p>efectuarea acțiunilor tehnico-tactice în condițiile respectării unor prevederi regulamentare simplificate.</p>

3. Adoptarea unui comportament conform regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VI-a
<p>3.1. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor elemente de gimnastică.</p> <ul style="list-style-type: none"> - primirea și oferirea asistenței și sprijinului în relația cu un coleg, în efectuarea elementelor acrobatică; - aprecierea evoluției colegilor de grupă, la executarea elementelor, liniilor și a exercițiului acrobatic liber ales; <p>recepționarea greșelilor de execuție semnalate și luarea măsurilor de corectare a acestora.</p>
<p>3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare, în condițiile adaptării acestora.</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea execuțiilor potrivit condițiilor create de adaptare a prevederilor unui regulament simplificat; - utilizarea eficientă a posibilităților create de adaptare a regulilor oficiale simplificate; <p>- realizarea, în timp, a unor execuții în condiții cât mai apropiate de prevederile regulamentare oficiale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și semnalarea încălcării regulilor adaptate de către partenerii de activitate.
<p>3.3. Evaluarea propriului randament în activitățile sportive</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea eficienței acțiunilor proprii în realizarea rezultatului pozitiv al grupului; - evaluarea eficienței acțiunilor proprii în realizarea rezultatului negativ al grupului; - analiza contribuției personale la realizarea scorului general al întrecerii/concursului; - analiza cauzelor randamentului scăzut al acțiunilor proprii.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Organizarea activităților motrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ trecerea din coloană câte unu în coloană câte doi ▪ trecerea din linie pe un rând, în linie pe 2-3 rânduri și revenire în formația inițială
2. Dezvoltare fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate ▪ reflexul de postură corectă ▪ tonicitatea și troficitatea musculaturii: <ul style="list-style-type: none"> - membrelor superioare - toracelui - abdomenului - membrelor inferioare ▪ mobilitate și stabilitate articulară ▪ complexe de exerciții pentru dezvoltare fizică armonioasă (libere, cu/fără fond muzical, cu partener) ▪ posturi deficiente frecvente ▪ determinări și înregistrări în jurnalul personal ale indicilor morfologici și funcționali și comparări cu valori de referință specifice vârstei și genului cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - abaterile frecvente de la atitudinea corporală corectă - cauzele care le produc și mijloacele de prevenire a instalării acestora

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
3. Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <p>a) de bază:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mersul <ul style="list-style-type: none"> - cu pas adăugat - cu pas încrucișat 2. Alergarea <ul style="list-style-type: none"> - pe perechi și în grup - cu schimbări de direcție - cu ocolire și trecere peste obstacole 3. Săritura <ul style="list-style-type: none"> - sărituri succesive pe loc și cu deplasare - pe direcții diferite (înainte, înapoi, lateral) - peste obstacole - la coardă <p>b) combinate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escaladarea <ul style="list-style-type: none"> - prin apucare și pășire pe aparat, din alergare ușoară - prin apucare și rulare pe partea anterioară a corpului, pe aparate cu înălțimi variabile 2. Tracțiunea <ul style="list-style-type: none"> - pe banca de gimnastică înclinată - pe perechi, din poziții diferite 3. Cățărarea-coborârea <ul style="list-style-type: none"> - la scara fixă - pe plan înclinat 4. Târârea <ul style="list-style-type: none"> - pe genunchi și pe coate, cu purtare de obiect <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <p>a) detip propulsie: lansare, rostogolire, voleibolare, ricoșare, azvârlire; lovire cu mâna, cu piciorul, cu diferite obiecte (racheta, paleta)</p> <p>b) de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele, prindere cu o mânășă</p> <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <p>a) de tip axial, specifice disciplinelor sportive</p> <p>b) posturi statice sau dinamice, specifice disciplinelor sportive</p> <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viteza <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție: <ul style="list-style-type: none"> - la diferiți stimuli ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - a actelor și a acțiunilor motrice singulare și repetate (viteza de repetiție) ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe și pe direcții variate - viteză - în condiții de coordonare ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea vitezei - valorile medii ale indicatorilor de viteză, corespunzătoare vârstei și genului 2. Îndemânare (capacități coordinative)

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ coordonarea acțiunilor segmentelor corpului și ale corpului în întregime, în spațiu și în timp ▪ coordonarea acțiunilor motrice în relația cu parteneri și cu adversari ▪ mânuirea de obiecte, de pe loc, în condiții de ambidextri (manuală, podală) ▪ echilibru: <ul style="list-style-type: none"> - mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse, pe sol și pe suprafețe cu înălțimi variabile) - deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța explozivă ▪ forța dinamică (izotonică) segmentară ▪ forța dinamică segmentară în regim de rezistență ▪ cunoștințe și informații despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea forței - valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor segmente musculare, specifice vârstei și genului <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea rezistenței - valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului <p>5. Calități motrice combinate</p> <p>conform precizărilor de la fiecare calitate motrică</p>
<p>4. Discipline sportive</p>	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - variante de exerciții din școala alergării ▪ alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> - pasul alergător lansat de viteză - startul de jos și lansarea de la start ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - startul greșit - respectarea culoarului de alergare - probele de alergare de viteză în concursurile oficiale ▪ alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> - startul de sus și lansarea de la start - coordonarea respirației cu ritmul pașilor de alergare - alergare pe teren variat <p>cunoștințe despre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - startul greșit - depășirea adversarului - contactul piciorului cu solul, în funcție de natura terenului ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> - pasul săltat, pasul sărit - elan de 7-9 pași - bătaie în zonă precizată - desprindere ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - depășirea pragului (zonei de bătaie/desprindere) - măsurarea lungimii săriturii ▪ săritura în înălțime cu pășire: <ul style="list-style-type: none"> - elan de 5 - 7 pași - bătaie în zonă marcată și desprindere - aterizare ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării: <ul style="list-style-type: none"> ▪ aruncare tip azvârlire, cu un braț ▪ aruncarea mingii de oină de pe loc, la distanță ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - aruncarea reușită - numărul de aruncări în concurs ▪ informații cu caracter sportiv <p>GIMNASTICĂ</p> <p>elemente statice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cumpăna laterală - podul de sus – fete - stând pe cap – băieți cu cecitate - stând pe mâini <p>▪ elemente dinamice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rulări - rostogolire înapoi din ghemuit în depărtat și înapoi din depărtat în ghemuit - rostogolire înainte din ghemuit în depărtat elevii cu cecitate <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente și combinații gimnice ▪ combinații acrobatice și gimnice (cuprinzând elementele însușite) ▪ variante de linii acrobatice (cuprinzând elementele însușite) ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a execuțiilor ▪ informații cu caracter sportiv <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ săritură în sprijin ghemuit printre brațe, pe lada de gimnastică situată transversal ▪ cunoștințe despre criteriile de apreciere a unei sărituri ▪ informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de deplasare ▪ oprirea într-un timp ▪ driblingul ▪ aruncarea la coș cu una/două mâini de pe loc

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pivotarea ▪ poziția fundamentală în apărare ▪ deplasările cu pași adăugați ▪ lucrul de brațe și jocul de picioare ▪ demarcajul ▪ marcajul ▪ depășirea ▪ apărare „om la om” în apropierea coșului propriu ▪ așezare în atac „în potcoavă” ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: fault, pași, dublu dribling exclusiv pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de din deplasare ▪ oprirea în doi timpi ▪ pivotarea liberă și în relație cu un adversar ▪ structuri de deplasări specifice în pozițiile fundamentale, în apărare și în atac ▪ aruncarea la coș din dribling ▪ marcajul adversarului cu și fără minge ▪ demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ acțiunea tactică colectivă „dă și du-te” ▪ exclusiv pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: teren, durata atacului – teren, durată de joc, reduse și regulament simplificat ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu interiorul piciorului de pe loc și din deplasare ▪ șutul la poartă, de pe loc și din deplasare ▪ preluarea mingii cu interiorul labei piciorului ▪ conducerea mingii ▪ pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ repunerea mingii în joc de la margine ▪ deposedarea adversarului de minge din față ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ sistemul de joc 1-3-2 ▪ marcajul și demarcajul ▪ depășirea ▪ interceptia ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile jocului de fotbal pe teren redus: hent, fault, repunere din lateral ▪ informații cu caracter sportiv

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu șiretul plin, cu șiretul interior ▪ lovirea mingii cu șiretul exterior ▪ conducerea mingii în relație cu un adversar ▪ lovirea mingii cu capul, de pe loc ▪ lovirea mingii cu capul, din deplasare ▪ preluarea mingii cu piciorul ▪ repunerea mingii în joc de la colțul terenului (corner) ▪ deposedarea adversarului din față și din lateral ▪ marcajul adversarului cu minge și fără minge și demarcajul ▪ pătrunderea ▪ acțiunea tactică colectivă „un-doi” ▪ interceptia ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ apărarea „om la om” cu respectarea zonelor specifice posturilor ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: corner, schimbarea de jucători, loviturile de penalizare ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului: de pe loc și din deplasare <p>prinderea cu două mâini, de pe loc și din deplasare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ driblingul simplu ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă cu pași adăugați ▪ poziția fundamentală ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ repunerea mingii în joc de către portar ▪ depășirea ▪ replierea ▪ marcajul adversarului aflat în posesia mingii și demarcajul ▪ pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ cunoștințe privind regulile de joc: pași, fault, dublu dribling ▪ informații cu caracter sportiv <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu o mână de la umăr, de pe loc și din deplasare, pe direcții diferite ▪ driblingul multiplu ▪ aruncarea la poartă de la 7 m ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ aruncare la poartă din săritură ▪ deplasări specifice în poziție fundamentală în atac și în apărare ▪ blocarea mingilor aruncate spre poartă ▪ marcajul adversarului cu și fără minge și demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ repunerea mingii în joc de către portar

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ intercepta ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ contraatacul direct ▪ contraatacul cu intermediar ▪ cunoștințe privind regulile de joc: apărarea în semicerc, călcarea semicercului în atac, picior ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ</p> <p>Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ cunoștințe și informații privind regulamentul de joc ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc ▪ informații cu caracter sportiv <p>5. VOLEI</p> <p>a) Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, de pe loc ▪ serviciul de jos din față ▪ poziția fundamentală și deplasările specifice variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: atingerea fileului, lovire dublă, minge ținută ▪ informații cu caracter sportiv <p>b) Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire ▪ serviciul de sus din față ▪ lovitura de atac ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ trecerea mingii în terenul advers precedată de două/ trei lovituri ▪ dispunerea pe două linii în cadrul jocului 4x4/ 6x6 ▪ cunoștințe privind regulile de joc: rotația jucătorilor, acordarea punctului, greșeli la serviciu, greșeli la fileu ▪ informații cu caracter sportiv <p>6. * TORBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea direcționată la poartă (pe centru, pe diagonală) ▪ lovitura de pedeapsă ▪ orientare pentru așezarea corectă în spațiul de apărare ▪ dispunerea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc <p>7. * GOALBALL Anul I de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea direcționată la poartă (pe centru, pe diagonală) ▪ lovitura de pedeapsă ▪ orientare pentru așezarea corectă în spațiul de apărare ▪ dispunerea în apărare ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <p>☐ BADMINTON</p>

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	☐ CICLOTURISM Biciclete în tandem ☐ DANS SPORTIV ☐ ÎNOT ☐ ORIENTARE SPORTIVĂ ☐ SANIE obișnuită ☐ SPORT AEROBIC ☐ ȘAH
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tehnici de reechilibrare ▪ modalități de atenuare a șocurilor ▪ măsuri de menținere a igienei individuale și colective ▪ tehnicile de acordare reciprocă a ajutorului/ sprijinului în execuții ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - importanța pregătirii organismului pentru efort - importanța respirației, cu caracter de refacere ▪ asumarea responsabilităților specifice în lecțiile de educație fizică și sport și în întreceri/ concursuri ▪ asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor specifice activităților de educație fizică și sport ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fair-play ▪ disponibilități de prevenire/ aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ asumarea responsabilităților specifice în lecțiile de educație fizică și sport și în întreceri/ concursuri ▪ asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor specifice activităților de educație fizică și sport ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fair-play ▪ disponibilități de prevenire/ aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate

Clasa a VII-a
<p>1.1. Aplicarea modalităților de menținere a principalilor indicatori ai stării de sănătate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea sistematică a pregătirii organismului pentru fiecare tip de efort; - alternarea eforturilor cu pauze de revenire (active, pasive) a organismului; - adoptarea măsurilor de prevenire a accidentelor.
<p>1.2. Adaptarea, pe parcursul activităților de educație fizică, a măsurilor de pregătire a organismului pentru eforturi în condiții variate de mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - expunerea progresivă a organismului, pe parcursul activității, la influențele factorilor de mediu, conform reacțiilor propriului organism; - participarea activă la realizarea programelor de pregătire generală și specifică a organismului pentru efort.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Operarea cu indicatorii specifici dezvoltării fizice armonioase.</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea, folosind terminologia specifică, a unor exerciții de dezvoltare fizică armonioasă; - efectuarea exercițiilor profilactice pentru evitarea deviațiilor coloanei vertebrale; - verificarea, în perechi, a aspectului coloanei vertebrale.
<p>2.2. Aplicarea celor mai importante măsuri pentru dezvoltarea fizică armonioasă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea exercițiilor profilactice și corective pentru asigurarea atitudinii corporale corecte; - exersarea complexelor de dezvoltare fizică cu exerciții libere, cu obiecte portative, pe perechi; - efectuarea exercițiilor de influențare selectivă a unor segmente ale corpului. - însușirea și efectuarea programelor de exerciții pentru corectarea, după caz, a deficiențelor de postură globală și segmentară.
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor complexe pentru dezvoltarea calităților motrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice, în condiții de tratare diferențiată; - exersarea de structuri motrice simple și complexe, specifice disciplinelor sportive, cu accent pe dezvoltarea calităților motrice; - efectuarea exercițiilor care implică mai multe forme de manifestare a fiecărei calități motrice de bază; - realizarea execuțiilor care implică manifestarea coordonării în manipularea de obiecte.
<p>2.4. Aplicarea procedeele tehnice de bază în acțiuni tactice specifice disciplinelor sportive studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeele tehnice în structuri tehnico-tactice individuale și colective; - practicarea globală a disciplinelor/probelor sportive, sub formă de întrecere/ concurs cu reguli simplificate; - efectuarea acțiunilor tehnico-tactice în condițiile respectării principalelor prevederi regulamentare; - exersarea de acțiuni tehnico-tactice concepute corespunzător particularităților și preferințelor individuale.

3. Adoptarea unui comportament conform regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VII-a	
<p>3.1. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor procedee tehnice și acțiuni tactice specifice jocului sportiv practicat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea rolului de responsabil de grup în organizarea exersării pe grupe la jocul sportiv practicat de către elevii cu dizabilități vizuale; - aprecierea evoluției colegilor de grupă la executarea procedeele tehnice și a acțiunilor tactice din jocul sportiv practicat; - recepționarea greșelilor de execuție semnalate și luarea măsurilor de corectare a acestora. 	
<p>3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recepționarea observațiilor referitoare la încălcarea regulamentului și luarea măsurilor de încadrare a execuțiilor în prevederile regulamentare; - efectuarea execuțiilor, procedeele tehnice și acțiunilor tactice conform prevederilor regulamentare; - utilizarea eficientă a posibilităților oferite de prevederile regulamentare în acțiunile de atac și de apărare; - semnalarea și sancționarea abaterilor de la prevederile regulamentare, în calitate de arbitru. 	
<p>3.3. Manifestarea echilibrată în situații de învingător sau învins în întreceri și concursuri.</p> <ul style="list-style-type: none"> - manifestarea neostentativă, alături de coechipieri, a satisfacției victoriei în întreceri și concursuri; - suportarea demnă, alături de coechipieri, a înfrângerii în întreceri și concursuri; - felicitarea învingătorilor în întreceri și concursuri, inclusiv a adversarilor. 	

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>1. Organizarea activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri • poziția fundamentală stând și derivatele acesteia • alinieri în linie și în coloană • întoarceri de pe loc • pornire și oprire din mers
<p>2. Dezvoltare fizică armonioasă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ structura și parametrii exercițiilor fizice pentru creșterea masei musculare ▪ structura și parametrii exercițiilor fizice pentru diminuarea țesutului adipos ▪ raportul corect dintre înălțime și greutate, specific vârstei și genului ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - factorii alimentari și tipurile de efort care concură la creșterea masei musculare factorii alimentari, vestimentari și tipurile de efort care concură la diminuarea țesutului adipos
<p>3. Capacitate motrică</p>	<p style="text-align: center;">DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • acțiuni combinate: mers - alergare - săritură • acțiuni combinate: cățărare – escaladare - tracțiune - târâre <p style="text-align: center;">DEPRINDERI DE MANIPULARE ȘI STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni combinate: aruncare, prindere, transport/ împingere de obiecte,

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate exersate în parcurhuri aplicative și ștafete <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție: <ul style="list-style-type: none"> - la diferiți stimuli, în relație cu parteneri și adversari ▪ viteza de execuție: <ul style="list-style-type: none"> - a actelor și a acțiunilor motrice singulare și repetate (viteza de repetiție) - a actelor și a acțiunilor motrice cu obiecte portative ▪ viteza de deplasare: <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe și pe direcții variate - cu manevrarea unor obiecte ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiilor pentru dezvoltarea vitezei - valorile medii ale indicatorilor de viteză, corespunzătoare vârstei/ genului pe distanțe reduse <p>▪ informații cu caracter sportiv</p> <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative) coordonarea acțiunilor corpului în spațiu și timp</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mânăuirea de obiecte, din deplasare, în condiții de ambidextrie (manuală, podală) ▪ echilibru : <ul style="list-style-type: none"> - mențineri, pe durate crescute progresiv, ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse, pe sol și pe suprafețe cu înălțimi variabile), cu susținere de obiecte - deplasări în echilibru, libere și cu purtare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate, individual și în perechi <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța explozivă ▪ forța în regim de rezistență ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea forței - valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor segmente musculare, specifice vârstei și genului - la elevii cu dizabilități vizuale se folosesc încărcături minime și medii <p>▪ informații cu caracter sportiv</p> <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe ▪ rezistența musculară locală ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi variabile ▪ rezistența musculară locală ▪ rezistența în regim de forță ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - caracteristicile exercițiului pentru dezvoltarea rezistenței ▪ valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului <p>▪ informații cu caracter sportiv</p> <p>5. Calități motrice combinate</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	conform precizărilor de la fiecare calitate motrică
4. Discipline sportive	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala alergării - variante și combinații de exerciții din școala alergării ▪ alergarea de viteză: <ul style="list-style-type: none"> - cu start de jos, sub formă de întrecere - finişul ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - startul greșit - respectarea culoarului de alergare ▪ alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea respirației cu ritmul pașilor de alergare - depășirea adversarului <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: - sărituri peste obstacole joase - elan mediu ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - depășirea pragului (zonei de bătaie) - măsurarea lungimii săriturii ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala aruncării: - aruncare tip azvârlire, cu un braț ▪ aruncarea mingii de oină: <ul style="list-style-type: none"> - cu pas adăugat/ încrucișat - cu elan mediu, la distanță - elanul - blocarea ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - aruncare reușită - număr de aruncări în concurs - măsurarea lungimii aruncării <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>GIMNASTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente statice și dinamice: <ul style="list-style-type: none"> - înlănțuiri de elemente însușite în clasele anterioare, în linii acrobatice ☐ variante de exerciții la sol, cu elemente liber alese ☐ informații cu caracter sportiv <p>SĂRITURI LA APARATE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ săritura în sprijin ghemuit pe capătul apropiat al lăzii, urmată de rostogolire în ghemuit pentru elevii cu cecitate ☐ săritura în sprijin depărtat peste capră ☐ cunoștințe despre arbitraj, organizare . ☐ informații cu caracter sportiv <p>JOCURI SPORTIVE</p> <p>1. BASCHET</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>Anul III de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni tehnico-tactice specifice ▪ prinderea, ținerea, protecția și pasarea mingii cu două mâini de la piept, de pe loc și urmată de din deplasare ▪ pivotarea liberă și în relație cu un adversar ▪ structuri de deplasări specifice în pozițiile fundamentale, în apărare și în atac ▪ aruncarea la coș din dribling ▪ marcajul adversarului cu și fără minge ▪ demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ acțiunea tactică „dă și du-te” ▪ sistemul de apărare „om la om” în jumătatea proprie de teren ▪ acțiuni tactice specifice așezării în atac cu un jucător pivot ▪ variante de joc cu temă ▪ cunoștințe privind regulile de joc: teren, durata atacului ▪ informații cu caracter sportiv <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovirea mingii cu șiretul plin, cu șiretul interior și cu șiretul exterior ▪ conducerea mingii în relație cu un adversar ▪ lovirea mingii cu capul, de pe loc și din deplasare se evită la elevii cu dizabilități vizuale ▪ preluarea mingii cu piciorul și cu pieptul ▪ repunerea mingii în joc de la colțul terenului (corner) ▪ marcajul adversarului cu minge și fără minge ▪ demarcajul ▪ pătrunderea ▪ acțiunea tactică colectivă „un- doi” ▪ interceptia ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ apărarea „om la om” cu respectarea zonelor specifice posturilor ▪ variante de joc cu temă exclusiv pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc: corner, schimbarea de jucători, loviturile de penalizare ▪ informații cu caracter sportiv <p>3. HANDBAL</p> <p>Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa azvârlită cu o mână de deasupra umărului, de pe loc și din deplasare, pe direcții diferite ▪ aruncarea la poartă de la 7 m ▪ aruncarea la poartă din alergare ▪ deplasări specifice în poziție fundamentală în atac și în apărare ▪ blocarea mingilor aruncate spre poartă ▪ marcajul adversarului cu și fără minge

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ demarcajul ▪ pătrunderea ▪ depășirea ▪ repunerea mingii în joc de către portar ▪ interceptia ▪ procedee tehnice specifice portarului ▪ cunoștințe și informații privind regulile de joc: apărarea în semicerc, călcarea semicercului în atac, picior exclusiv pentru elevii cu dizabilități vizuale ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. OINĂ Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ cunoștințe privind regulamentul de joc <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>6. VOLEI Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasa cu două mâini de sus, precedată de deplasare și oprire serviciul de sus din față ▪ elanul pentru lovitura de atac ▪ trecerea mingii peste fileu, din săritură, fără elan ▪ preluarea cu două mâini de jos ▪ trecerea mingii în terenul advers precedată de două/ trei lovituri ▪ așezarea pe culoare cu dispunerea unui jucător în zona II/ III ▪ cunoștințe privind regulile de joc: rotația jucătorilor, acordarea punctului, greșeli la serviciu, greșeli la fileu ▪ informații cu caracter sportiv <p>7. * TORBALL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă de pe loc ▪ aruncarea la poartă din deplasare, 3-5 pași ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga sau dreapta și atac pe diagonală ▪ plonjonul spre stânga – dreapta cu mâinile în aceeași direcție ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ informații privind regulile de joc <p>8. * GOALBALL Anul II de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii ▪ aruncarea la poartă de pe loc aruncarea la poartă din deplasare, 3-5 pași ☐ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga sau dreapta și atac pe diagonală ☐ plonjonul spre stânga – dreapta cu mâinile în aceeași direcție ☐ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ☐ cunoștințe privind regulile de joc <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ BADMINTON ☐ CICLOTURISM Biciclete în tandem ☐ DANS SPORTIV

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	☐ ÎNOT ☐ ȘANIE obișnuită ☐ SPORT AEROBIC ☐ ȘAH
5. Igienă și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ caracteristicile echipamentului adecvat diferitelor condiții de lucru conținutul și valoarea pregătirii organismului pentru efort ▪ relațiile dintre efort și pauzele de revenire ▪ mijloace de autoprotecție în timpul desfășurării întrecerilor și concursurilor ▪ cunoștințe despre rolul respirației în efort și măsurile eficiente de igienă individuală în lecțiile de educație fizică și sport, întreceri, concursuri și după încheierea acestora
6. Comportamente și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ conducerea, subordonarea și colaborarea în activități practice ▪ evitarea situațiilor „conflictuale” care pot interveni în activitățile practice ▪ intervenție pentru aplanarea/ rezolvarea situațiilor conflictuale ▪ comportamentele integrate în noțiunea de fair-play ▪ exemple deosebite de comportamente în spiritul fair-play – ului.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea efectelor favorabile ale educației fizice și sportului în practicarea constantă a exercițiilor fizice, pentru optimizarea stării de sănătate**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Adoptarea unui stil de viață cotidian favorabil menținerii și optimizării stării de sănătate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - determinarea raportului dintre înălțime și greutate specific vârstei și genului și adoptarea măsurilor de menținere a acestuia, în valori normale; - însușirea exercițiilor și a complexelor de dezvoltare fizică, în vederea utilizării lor ca gimnastică zilnică; - însușirea exercițiilor de dezvoltare a calităților motrice, în vederea utilizării acestora, în timpul liber, pentru fortificarea organismului.
<p>1.2. Expunerea progresivă, pe parcursul activităților de educație fizică, la influențele agresive ale unor factori de mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la desfășurarea unor etape ale lecției care implică expunerea progresivă la influența factorilor de mediu stresanți (temperaturi relativ scăzute/crescute, vânt, ninsoare); - efectuarea unor exerciții adaptate diferitelor condiții de mediu.

2. Utilizarea achizițiilor specifice educației fizice și sportului în vederea propriei dezvoltări fizice armonioase și a capacității motrice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Aplicarea noțiunilor specifice dezvoltării fizice armonioase în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea parțială sau integrală a unui complex de dezvoltare fizică, folosind terminologia specifică; - efectuarea exercițiilor de corectare a celor mai frecvente abateri de la atitudinea corporală corectă, globală și segmentară; - conceperea și prezentarea unui complex de dezvoltare fizică.
<p>2.2. Utilizarea măsurilor și mijloacelor de dezvoltare fizică armonioasă în concordanță cu particularitățile și interesele individuale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor programe individuale de dezvoltare fizică/corectare a atitudinilor deficiente; - efectuarea programelor de exerciții pentru evitarea/eliminarea excedentului ponderal; - efectuarea programelor de exerciții pentru dezvoltarea troficității (pentru băieți) și dezvoltarea supleței (pentru fete).
<p>2.3. Efectuarea exercițiilor pentru dezvoltarea calităților motrice combinate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor specifice de dezvoltare a calităților motrice de bază și combinate; - exersarea mijloacelor de dezvoltare a calităților motrice, prin procedee metodice specifice; - angajarea în realizarea la nivelul solicitat a exercițiilor de dezvoltare combinată a vitezei și coordonării; - angajarea în realizarea la nivelul solicitat a exercițiilor de dezvoltare forței segmentare și a rezistenței.
<p>2.4. Aplicarea procedeele tehnice și acțiunilor tactice în practicarea globală a disciplinelor sportive studiate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea procedeele tehnice și acțiunilor tactice în condiții de întrecere /concurs; - practicarea globală a disciplinelor/probelor sportive, sub formă de întrecere/concurs, în condiții regulamentare; - conceperea și execuția de exerciții liber alese de gimnastică acrobatică; - orientarea pregătirii pentru un post în echipă, în cadrul jocurilor sportive și exersarea acțiunilor tehnico-tactice specifice acestuia.

3. Adoptarea unui comportament conform regulilor specifice, pe parcursul organizării, practicării și participării ca spectator la activitățile de educație fizică și sport

Clasa a VIII-a	
<p>3.1. Îndeplinirea de roluri în organizarea și desfășurarea activităților de învățare, întrecerilor și concursurilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea rolului de căpitan de echipă; - îndeplinirea rolului de arbitru; - îndeplinirea rolului de cronometror; - îndeplinirea rolului de scorer; - îndeplinirea rolului de starter. 	
<p>3.2. Aplicarea constantă pe parcursul activităților, întrecerilor și concursurilor a prevederilor regulamentare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea constantă pe parcursul activităților practice, a elementelor, procedeele și acțiunilor, în condițiile precizate de regulamente; - aplicarea tehnicilor specifice disciplinelor sportive studiate în întreceri și concursuri, desfășurate conform prevederilor regulamentare; - sesizarea abaterilor de la regulament, personale, ale coechipierilor și ale adversarilor; - sesizarea abaterilor de la regulament și aprecierea sancțiunilor dictate de arbitri în concursurile școlare și extrașcolare. 	
<p>3.3. Manifestarea atitudinii de fair-play în calitate de practicant și de spectator.</p> <ul style="list-style-type: none"> - renunțarea de a continua acțiunile tehnico-tactice în situațiile în care adversarul este în imposibilitate de a concura în plenitudinea forțelor; - acordarea de ajutor și sprijin unui competitor advers în situația de iminentă accidentare; - participarea la protocoalele de începere și încheiere a întrecerilor, a componentelor echipelor aflate în concurs; - aplaudarea execuțiilor deosebite ale adversarilor. 	

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>1. Organizarea activităților motrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • formații de adunare în linie pe un rând și pe două rânduri • poziția fundamentală stând și derivatele acesteia • alinieri în linie și în coloană • întoarceri de pe loc • pornire și oprire din mers
<p>2. Dezvoltare fizică armonioasă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procedee de determinare a frecvenței cardiace și respiratorii, înainte și după desfășurarea efortului ▪ timpul de revenire după efort, indicator obiectiv al capacității funcționale ▪ perimetrele toracelui și elasticitatea acestuia, factori determinanți ai capacității de ventilație pulmonară ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - anatomia și fiziologia efortului - efectele nocive ale curelor de slăbire intensivă <p>cunoștințe despre regimul echilibrat de viață (zilnic și săptămânal)</p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
3.Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • acțiuni combinate: deprinderi de locomoție de bază cu deprinderi de locomoție combinate <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE ȘI STABILITATE</p> <p>parcursuri aplicative și ștafete conținând deprinderi de locomoție, de manipulare și de stabilitate, sub formă de întrecere</p> <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <p>1. Viteza</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viteza de reacție și de execuție în acțiuni motrice complexe ▪ viteza de deplasare pe distanțe progresive ▪ viteza de deplasare în condiții variate ▪ viteza de reacție, de execuție și de deplasare în condiții de coordonare • viteză - în condiții de coordonare ▪ viteza de deplasare în condiții de rezistență ▪ informații cu caracter sportiv pe distanțe reduse <p>2. Îndemânarea (capacități coordinative)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ orientarea corpului în spațiu și coordonarea segmentară ▪ îndemânare specifică probelor și disciplinelor sportive predate ▪ echilibru : ▪ mențineri ale pozițiilor statice (cu baze de sprijin reduse progresiv, pe suprafețe cu înălțimi variabile), cu manevrare de obiecte ▪ deplasări în echilibru, libere și cu manevrare de obiecte, pe suprafețe înguste și înălțate, orizontale și înclinate, individual și în perechi <p>3. Forța</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ forța dinamică segmentară ▪ forța segmentară în regim de rezistență ▪ forța specifică probelor și disciplinelor sportive predate ▪ cunoștințe despre: ▪ valorile medii ale indicatorilor de manifestare a forței principalelor grupe musculare, specifice vârstei și sexului ▪ procedee metodice de dezvoltare a forței izotonice ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. Rezistența</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența cardio-respiratorie la eforturi aerobe <p>rezistența cardio-respiratorie la eforturi mixte</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezistența musculară locală; ▪ rezistența în regim de forță ▪ rezistența specifică probelor și disciplinelor sportive predate ▪ cunoștințe și informații despre valorile medii ale indicatorilor de manifestare a rezistenței, specifice vârstei și genului ▪ informații cu caracter sportiv <p>5. Calități motrice combinate</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ conform precizărilor de la fiecare calitate motrică

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
4. Discipline sportive	<p>ATLETISM</p> <p>1. Alergări</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ alergare de viteză cu start de jos pe distanțe între 10-50 m, sub formă de concurs ▪ alergarea de rezistență: <ul style="list-style-type: none"> - pe distanțe între 400-800 m, sub formă de concurs ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - arbitraj, organizare și conducere în desfășurarea probelor de alergări <p>- informații cu caracter sportiv</p> <p>2. Sărituri</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ elemente din școala săriturii: ▪ săritura în lungime cu elan: <ul style="list-style-type: none"> - etalonarea elanului - zborul și aterizarea - etalonarea elanului - bătaia, desprinderea, zborul și aterizarea □ cunoștințe despre arbitraj, organizare și conducere în desfășurarea probelor □ informații cu caracter sportiv <p>3. Aruncări</p> <ul style="list-style-type: none"> □ elemente din școala aruncării: □ aruncări tip azvârlire, împingere și lansare cu o mână și cu două mâini □ aruncarea mingii de oină cu elan, la distanță: □ cunoștințe despre arbitraj, organizare și conducere în desfășurarea probei <p>informații cu caracter sportiv sistemului de atac cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni tehnico-tactice specifice sistemului de apărare cunoscut ▪ variante de joc cu temă, de joc cu efectiv redus, pe teren redus ▪ integrarea acțiunilor tehnico- tactice în jocul bilateral, în condiții regulamentare ▪ cunoștințe despre arbitraj, organizare și conducere a jocului de baschet <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>2. FOTBAL</p> <p>Anul III de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni tehnico-tactice specifice sistemului de atac cunoscut ▪ acțiuni tehnico-tactice specifice sistemului de apărare cunoscut ▪ variante de joc cu temă, de joc cu efectiv redus, pe teren redus ▪ integrarea acțiunilor tehnico- tactice în jocul bilateral, în condiții regulamentare ▪ cunoștințe despre arbitraj, organizare și conducere a jocului de fotbal <p>informații cu caracter sportiv</p> <p>3. OINĂ</p>

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>Consolidarea procedeelor învățate în clasele anterioare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prinderea și pasarea mingii în triunghi și pătrat ▪ așezarea pe posturil ▪ cunoștințe despre arbitraj, organizare ▪ informații cu caracter sportiv <p>4. VOLEI</p> <p>Anul III de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ acțiuni tehnico-tactice specifice sistemului de atac cunoscut ▪ acțiuni tehnico-tactice specifice sistemului de apărare cunoscut ▪ variante de joc cu efectiv redus, pe teren redus ☐ cunoștințe despre arbitraj, organizare ☐ informații cu caracter sportiv <p>7. *TORBALL</p> <p>Anul III de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovitura de atac din poziție fundamentală ▪ lovitura de atac paralel cu linia de margine ▪ lovitura de atac din deplasare, pe centru și pe diagonală ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga-dreapta și atac paralel cu linia de margine ▪ apărare prin plonjon cu brațele pe direcția mingii, spre propria poartă ▪ apărare cu plonjonul centrului cu brațele spre direcția mingii, ceilalți doi jucători cu picioarele în aceeași direcție ▪ plasamentul jucătorilor rămași în teren, la eliminarea jucătorului care a produs greșeala personală (torball) ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate ▪ cunoștințe privind regulile de joc <p>8. * GOALBALL</p> <p>Anul III de instruire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lovitura de atac din poziție fundamentală ▪ lovitura de atac paralel cu linia de margine ▪ lovitura de atac din deplasare, pe centru și pe diagonală ▪ lovitura de pedeapsă cu deplasare stânga-dreapta și atac paralel cu linia de margine ▪ apărare prin plonjon cu brațele pe direcția mingii, spre propria poartă ▪ apărare cu plonjonul centrului cu brațele spre direcția mingii, ceilalți doi jucători cu picioarele în aceeași direcție ▪ plasamentul jucătorilor rămași în teren, la eliminarea jucătorului care a produs greșeala personală (goalbal) ▪ joc bilateral, cu aplicarea regulilor învățate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ALTERNATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ BADMINTON ☐ CICLOTURISM Biciclete în tandem ▪ DANS SPORTIV ▪ ÎNOT ▪ SANIE obișnuită ▪ SPORT AEROBIC ▪ ȘAH

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
5.Igiena și protecție individuală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ caracteristicile echipamentului adecvat desfășurării activităților fizice ▪ modalități de verificare a funcționalității aparaturii și materialelor didactice folosite în activitățile de educație fizică și sport ▪ procedee de asigurare a condițiilor igienice specifice activităților de educație fizică și sport ▪ criteriile echitabile de constituire a grupelor/ echipelor în vederea participării la întreceri/ concursuri ▪ cunoștințe despre acordarea primului ajutor în cazul accidentelor
6.Comportamente si atitudini	<ul style="list-style-type: none"> ▪ asumarea atribuțiilor rolurilor de conducere îndeplinite de elevi ▪ manifestarea spiritului de autoorganizare și autoconducere în activitățile practice ▪ aplicarea soluțiilor de aplanare/ rezolvare a situațiilor conflictuale care pot interveni pe parcursul desfășurării întrecerilor/ concursurilor ▪ obiectivitatea evaluării rezultatelor obținute în exersare și în întreceri/ concursuri ▪ inițiativă în organizarea și desfășurarea întrecerilor și concursurilor individuale sau pe echipe, între elevi ▪ cunoștințe despre: <ul style="list-style-type: none"> - fair-play și formele sale de manifestare - olimpism

Sugestii metodologice

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică și sport* să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

Actuala programă școlară valorifică exemplele de activități de învățare din programele anterioare, oferind astfel cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită trecerea reală de la centrarea procesului de instruire pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare.

Strategii didactice

Ținând seama de particularitățile elevilor cu dizabilități vizuale, profesorii vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de educație fizică. Întrecerea devine principala *formă de organizare*, adaptată capacităților motrice și psihice ale elevilor.

La începutul anului școlar se va urmări organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației incluzive. Se va pune accentul pe lucrul diferențiat și individualizat, favorizând integrarea, ajutorarea și încurajarea reciprocă.

Se va asigura utilizarea unei cantități suficiente de materiale didactice (mingi mai ușoare și sonore, cercuri, copete, jaloane, dispozitive, biciclete de tandem, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure un volum de exersare crescut, cât și protecția elevilor, înlăturându-se orice posibilitate de a se produce accidente.

„Elementele de conținut ale organizării activităților motrice”, „Elementele de conținut ale dezvoltării fizice armonioase” se pot constitui ca teme de lecție doar în primele 3-4 săptămâni ale semestrului I. În celelalte lecții aceste conținuturi se exersează în verigile/secvențele de instruire constante ale lecției de educație fizică și sport, respectiv: „Organizarea colectivului de elevi”, „Pregătirea organismului pentru efort”, „Influențarea selectivă a aparatului locomotor” și „Revenirea organismului după efort”.

Domeniile „Igiena și protecția individuală” și „Comportamente și atitudini” vor fi abordate în fiecare lecție, prin intermediul tuturor verigilor lecțiilor, fără a se constitui ca teme de lecție de sine stătătoare.

Temele lecțiilor, în număr de una maxim două, se vor constitui din domeniile

„Capacitate motrică” și

„Discipline sportive”. Când se optează în aceeași lecție pentru combinația de teme reprezentate de o calitate motrică și de o deprindere motrică, se va avea în vedere relația dintre acestea, astfel încât calitatea motrică să favorizeze învățarea/consolidarea deprinderii.

Deprinderile de locomoție, de stabilitate și de manipulare vor fi exersate în cadrul diferitelor lecții, prin alcătuirea unor ștafete/parcursuri aplicative și vor fi prezente și în cadrul lecțiilor de însușire a unor deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive abordate.

Calitățile motrice, în accepțiunea în care sunt prezentate în această programă, vor fi dezvoltate pe parcursul întregului an școlar, având în vedere necesitatea atingerii unui nivel crescut al acestora, atât pentru o dezvoltare fizică armonioasă, cât și pentru însușirea corespunzătoare a diferitelor deprinderi și priceperi motrice din disciplinele sportive abordate. Locul lor în lecție este după veriga de influențarea selectivă a aparatului locomotor (dezvoltarea calității motrice viteză sau îndemănare/capacității coordinative) și după cele de abordare a deprinderilor motrice specifice diferitelor ramuri sportive (dezvoltarea calității motrice forță sau rezistență).

Pentru a putea realiza un grad corespunzător de însușire a probelor atletice de alergări, sărituri și aruncări, se va ține cont de condițiile fiecărei unități școlare, dar cu obligativitatea abordării a cel puțin trei probe, câte una din fiecare categorie. Predarea și

exersarea se vor putea realiza: frontal, pe grupe, individual sau combinat, în cadrul aceleiași lecții. Locul în lecție destinat predării deprinderilor din atletism este după veriga destinată influențării selective a aparatului locomotor sau după dezvoltarea calităților motrice viteza sau îndemânarea / capacitatea coordinativă sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

În cazul predării elementelor din gimnastica acrobatică și sărituri la aparate este necesară asigurarea tuturor condițiilor pentru evitarea accidentelor (asigurarea locului de desfășurare, asigurarea de saltele, ladă de gimnastică și trambulină etc.). Exersarea săriturilor la aparate se va realiza numai cu prezența nemijlocită la aparat a profesorului, care va asigura asistența, ajutorul, sprijinul. Locul în lecție destinat predării deprinderilor din gimnastică și din sărituri cu sprijin este după veriga/secvența de instruire destinată influențării selective a aparatului locomotor, după cea destinată dezvoltării calității motrice viteză sau îndemânare/capacități coordinative sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice.

Jocul sportiv are o importanță deosebită, deoarece prin intermediul acestuia se poate asigura o atractivitate crescută a lecției. Se poate aborda un singur joc sportiv pentru toată clasa sau se pot aborda două jocuri sportive - unul pentru fete și unul pentru băieți. Locul în lecție este după veriga destinată influențării selective a aparatului locomotor, după cea de dezvoltare a calității motrice viteză sau îndemânare/capacități coordinative sau după cea de abordare a unei alte deprinderi motrice. În școlile cu elevi cu dizabilități vizuale se învață jocurile sportive menționate în programa prezentată, dar se pune accent pe jocurile specifice: Goolball și Torball.

Cadrele didactice pot elabora și alte activități de învățare, conținuturi și instrumente de evaluare, în funcție de particularitățile clasei de elevi, baza materială de care dispune școala și opțiunile elevilor.

didactice și particularităților elevilor, ajutându-se de o serie de îndrumări/sugestii metodologice, oferite prin această programă, astfel:

- prezentarea de către profesor a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor și disciplinelor sportive care vor fi abordate, a probelor și criteriilor de evaluare și a repartizării acestora pe semestre;
- realizarea evaluării predictive a nivelului de pregătire a elevilor;
- eliminarea din relația profesor-elev a oricărei forme de agresivitate verbală sau fizică;
- menținerea de către profesor a unei relații constante cu dirigințele clasei, în special pe următoarele probleme:
  - prezentarea de către elevi a adevărului medical care atestă starea de sănătate;
  - echipamentul adecvat pentru participarea la lecțiile de educație fizică și sport;
  - evidențierea ritmică, de către profesor, în catalogul clasei, a frecvenței și a rezultatelor evaluării curente.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

În realizarea unei evaluări eficiente, profesorii vor utiliza "Sistemul de evaluare pentru învățământul gimnazial" care cuprinde domeniile evaluate, instrumentele (probele), repartizarea acestor pe clase, descrierea probelor și criteriile utilizate în evaluarea fiecărei

probe, respectiv:

SISTEMUL DE EVALUARE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL

Nr. crt.	DOMENIUL	MIJLOACE	Clasa a V- a	Clasa a VI - a	Clasa a VII - a	Clasa a VIII- a
1.	Dezvoltarea fizică armonioasă	Complex de dezvoltare fizică armonioasă	5 exerciții 4 x 8 timpi	6 exerciții 4 x 8 timpi	7 exerciții 4 x 8 timpi	8 exerciții 4 x 8 timpi
2.	Viteză	Naveta 10 x 5 m	X	X	X	X
		Alergare de viteză pe 25 m plat, cu start de sus	X	X	X	X
3.	Forță	Exerciții pentru dezvoltarea principalelor grupe musculare	1 exercițiu/ 3 grupe musculare	2 exerciții/ 2 grupe musculare	2 exerciții/ 3 grupe musculare	2 exerciții/ 4 grupe musculare
4.	Rezistență	Alergare de durată	4 min.	4 min.	4 min.	4 min.
5.	Atletism	Probă athletică la alegere (una din cele prevăzute în programa școlară)	X	X	X	X
6.	Gimnastică	Exercițiu la sol cu elemente impuse	5 elemente	6 elemente	7 elemente	8 elemente
		Săritură la un aparat de gimnastică (conform programei școlare)	X	X	X	X
7.	Joc sportiv	O structură tehnică	X	X (din jocul din anul I de instruire)	-	-
		Joc bilateral Goolball, Torball	X	X	X (jocul 2 din clasa a VI-a)	X

DESCRIEREA PROBELOR DE EVALUARE

❖ **Complex de dezvoltare fizică armonioasă:**

Complexele de dezvoltare fizică armonioasă (exerciții libere, cu obiecte portative), sunt concepute de cadrul didactic și sunt însușite și exersate de elevi pe parcursul anului școlar.

Complexele cuprind, în mod obligatoriu, exerciții pentru cap-gât, articulația umărului și membrele superioare, trunchi, membre inferioare.

Pentru acordarea notelor se execută complexul cu numărul de exerciții și repetări prevăzut pentru fiecare clasă, apreciindu-se:

- memorarea structurii exercițiilor
- succesiunea metodică a acestora în complex
- execuția corectă a mișcărilor componente
- amplitudinea, ritmul și expresivitatea mișcărilor

❖ **Naveta 10 x 5 m**

Materiale necesare: bandă pentru marcat/jaloane, cronometru.

Procedura: Se trasează cu bandă pentru marcat două linii paralele situate la o distanță de

5 m depărtare una de cealaltă/ se vor plasa două jaloane la o distanță de 5 m depărtare unul de celălalt.

Elevul se poziționează în dreptul uneia dintre linii/unuia dintre jaloane, având un picior la linie și celălalt înapoi. La semnalul de plecare, acesta trebuie să alerge cât mai repede la cealaltă linie trecând cu ambele picioare de ea și alergând înapoi la linia de start. O alergare dus-întors reprezintă un ciclu, pentru acest test fiind necesare 5 cicluri.

Notă:

- Lățimea liniilor trasate trebuie să fie de 5 cm.
- Cronometrarea se va realiza din momentul în care elevul ia startul și va fi finalizată la terminarea celor 5 cicluri de alergare.

❖ **Alergare de viteză pe 25m plat, cu start de sus**

Materiale necesare: bandă pentru marcat, cronometru.

Procedura: Elevii se așează la linia de start în poziția startului de sus și parcurg în alergare, cu plecare liberă, distanța stabilită.

Notă:

- Se cronometrează perioada de timp necesară unui elev pentru parcurgerea acestei distanțe din momentul mișcării piciorului din spate la start și până la trecerea liniei de sosire.

❖ **Exerciții pentru dezvoltarea forței principalelor grupe musculare**

Această probă de evaluare constă în execuția de către elev, la solicitarea profesorului, a unui număr de exerciții selective pentru dezvoltarea musculaturii abdomenului, spatelui, membrelor superioare și inferioare, respectiv:

- în clasa a V-a: câte un exercițiu pentru trei dintre cele patru regiuni musculare, alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VI-a: câte două exerciții pentru două grupe musculare alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VII-a: câte două exerciții pentru trei grupe musculare alese de elev sau stabilite de profesor;
- în clasa a VIII-a: câte două exerciții pentru fiecare din cele patru grupe musculare.

Exercițiile pot fi dintre cele executate de-a lungul lecțiilor sau pot fi concepute de elevi. Se evaluează:

- dacă exercițiul angajează eficient musculatura vizată
- volumul și intensitatea exercițiului
- corectitudinea execuției

❖ **Alergarea de durată**

Proba de alergare de durată se desfășoară pe teren plat, individual sau în pluton, fiecare elev adoptând tempoul personal, astfel încât să alerge continuu, fără opriri sau treceri în mers, timp de patru minute. Se va măsura și înregistra distanța parcursă de fiecare elev în cele patru minute de alergare continuă.

Criterii de evaluare:

- alergare continuă timp de patru minute – pondere 50% din nota finală;
- distanța parcursă în cele patru minute – pondere 25% din nota finală;
- progresul realizat față de evaluarea inițială – pondere 25% din nota finală.

❖ **Proba atletică la alegere (una dintre cele prevăzute de programă) Se evaluează:**

- corectitudinea execuției tehnice – pondere 50% din nota finală;
- performanța realizată – pondere 25% din nota finală;
- progresul realizat față de testarea inițială – pondere 25% din nota finală;

Gimnastica

❖ **Exercițiu la sol cu elemente impuse**

Proba de evaluare constă în execuția de către fiecare elev a unui exercițiu la sol, liber ales, cuprinzând numărul de elemente acrobatice impuse, prevăzut în sistemul de evaluare pentru fiecare clasă. Elementele acrobatice impuse se stabilesc de către cadrul didactic la începutul etapei de abordare a gimnasticii și vor fi comunicate elevilor.

Criterii de evaluare:

- existența în exercițiul liber ales a numărului de elemente impuse prevăzut de sistemul de evaluare pentru fiecare clasă – pondere 50% din nota finală;
- corectitudinea execuției fiecărui element – pondere 50% din nota finală;

❖ **Săritura la un aparat de gimnastică**

Se evaluează:

La clasele a VII-a și a VIII-a elevul alege săritura la care să fie evaluat sau poate opta pentru efectuarea ambelor sărituri la aparate prevăzute în programă, înregistrându-se nota cea mai bună.

La proba de săritură la un aparat de gimnastică, pentru evaluare, se acordă elevului două încercări, notându-se cea mai reușită și înregistrându-se cea mai bună notă.

Joc sportiv

❖ **Structură tehnică**

La clasa a V-a, cadrul didactic precizează de la începutul anului școlar structura tehnică la care vor fi evaluați elevii. Aceasta cuprinde, sub forma unei acțiuni cursive:

- câte un procedeu specific de manevrare a mingii, de deplasare cu obiectul de joc, în relație cu un partener;
- un procedeu specific de finalizare.

La clasa a VI-a structura tehnică va fi constituită din procedeele specifice celui de al doilea joc sportiv. Se evaluează

- corectitudinea execuției procedeele tehnice, componente ale structurii tehnice – pondere 50% din nota finală;
- cursivitatea și viteza acțiunii - pondere 25% din nota finală;
- forța și/precizia procedeele de finalizare - pondere 25% din nota finală.

❖ **Joc bilateral**

Proba constă în desfășurarea unor "reprise" de joc bilateral, în condiții regulamentare, arbitrat de către cadrul didactic. Se evaluează:

- respectarea responsabilităților postului repartizat în echipă;
- eficiența participării în fazele de atac și de apărare;
- colaborarea cu coechipierii;
- contactul regulamentar și respectul față de adversari;
- acționarea conform prevederilor regulamentare.

Rezultatele înregistrate vor fi centralizate în următoarea fișă individuală:

FIȘA INDIVIDUALĂ

Elevul ..... **Anul nașterii** .....
Sexul .....

Nr crt	Probe de evaluare din Sistemul Național	Evaluare inițială	Cl. a V-a An șc.		Cl. a VI-a An șc.		Cl. a VII-a An șc.		Cl. a VIII-a An șc.	
			Perf.	Nota	Perf.	Nota	Perf.	Nota	Perf.	Nota
1.	Complex de dezvoltare fizică armonioasă									
2.	Naveta 10 x 5 m									
3.	Alergare de viteză pe 25 m plat, cu start de sus									
4.	Exerciții pentru dezvoltarea forței musculaturii	membre sup.								
		abdomenul ui								
		spatelui								
		membre inf.								
5.	Alergare de durată 400-600m									
6.	Probă athletică la alegere (una din cele prevăzute în programa școlară)									
7.	Exercițiu la sol cu elemente impuse									
8.	Săritură la un aparat de gimnastică (conform programei școlare)									
9.	Structură tehnică									
10	Joc bilateral									
	Probe de evaluare curentă stabilite de profesor									
	.....									
	.....									
	.....									

În baza protocolului încheiat între M.E.N.C.Ș. și M.T.S., începând cu anul școlar 2017-2018, se va determina potențialul biometric al populației școlare - „Programul biometric”. Metodologia realizării determinărilor specifice, cât și forma de centralizare a datelor recoltate sunt următoarele:

DESCRIEREA MĂSURĂTORILOR ANTROPOMETRICE **(conform Institutului Național de** **Cercetare pentru Sport)**

1. Înălțime (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă, taliometru.

Procedura: Pentru măsurarea corectă a înălțimii unui elev este necesar ca acesta să fie desculț, în poziția stând în picioare (ortostatism), atingând cu spatele și capul un perete vertical; capul este orientat cu privirea spre înainte. Cu ajutorul unei taliometru sau a unei rulete (pe perete poate fi lipită o grilă gradată în cm. și, cel puțin, cu subdiviziuni de 0,5 cm.) se măsoară distanța de la nivelul solului până la proiecția perpendiculară pe perete a nivelului punctului *vertex* (cel mai înalt punct cranian), determinat cu un obiect care are cel puțin un unghi de 90° (ex. un echer cu latura de 15-20 cm.), așezat cu o latură pe *vertex* și una pe perete. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

2. Greutate (kg)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: cântar medical (mecanic/electronic verificat).

Procedura: Pentru măsurarea obiectivă și exactă a greutateii corporale a unui elev acesta este îmbrăcat doar în echipament sportiv lejer. Se înregistrează în kg. și subunități de kg. (din sută în sută de grame).

3. Lungime planta piciorului (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruleta/riglă.

Procedura: Pentru măsurarea lungimii plantei piciorului (desculț sau cu un ciorap subțire), elevul o așează pe o suprafață plană, iar cadrul didactic măsoară distanța de la limita posterioară a călcâiului (punctul *pternion*) până la vârful degetului celui mai lung (de obicei vârful degetului mare – *haluce*), denumit punctul *acropodion*. Se înregistrează în cm și subdiviziuni de 0,5 cm.

4. Bust (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă. Procedură. Elevul este așezat pe un scaun cu suprafața plană (lipit de un perete vertical) cu spatele și parte posterioară a caputului atingând peretele. Cu ajutorul unei taliometru sau a unei rulete (pe perete poate fi lipită o grilă gradată în cm. și cel puțin, subdiviziuni de 0,5 cm.) se măsoară distanța de la nivelul platformei scaunului (punctul „0”) până la proiecția perpendiculară pe perete a nivelului punctului *vertex* (cel mai înalt punct cranian), determinat cu un obiect care are cel puțin un unghi de 90° (ex. un echer cu latura de 15-20 cm.), așezat cu o latură pe *vertex* și una pe perete. Se înregistrează în centimetri și

subdiviziuni de 0,5 centimetri. Se poate raporta procentual la înălțimea corpului. Totodată, prin scăderea valorii bustului, din valoarea înălțimii corporale se poate stabili lungimea membrelor inferioare și raportul procentual cu aceasta.

5. Perimetru toracic (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă. Procedura: Perimetrul toracic se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul toracelui, subaxilar, imediat deasupra mameloanelor, la băieți și la cca. 3 cm. deasupra mameloanelor, la fete. Elevii sunt îmbrăcați în maiou sau tricou din materiale subțiri. Perimetrul toracic se măsoară în trei momente:

- în poziție normală;
- în inspirație maximă;
- în expirație maximă.

Se înregistrează cele trei valori. Se stabilește elasticitatea toracală, prin scăderea valorii perimetrului toracic în inspirație maxim din valoarea celei din expirație maximă. Cele trei măsurători se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

6. Perimetru abdominal (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă. Procedura: Perimetrul abdominal se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul abdomenului, deasupra ombilicului la cca. 2-3 cm. Elevii sunt îmbrăcați în maiou sau tricou, din materiale subțiri, care se ridică puțin, la nivelul abdomenului. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

7. Perimetru bazin (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă. Procedura: Perimetrul bazinului (gluteal) se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează, orizontal, în jurul bazinului, la nivelul celor mai proeminente puncte ale mușchilor fesieri. Elevii sunt îmbrăcați în echipament sportiv lejer, din materiale subțiri. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

8. Perimetru cranian (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă. Procedura: Perimetrul cranian se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare sau șezând pe un scaun. Panglica se plasează orizontal, în jurul cutiei craniene, anterior, la nivelul punctului *glabella* (puțin deasupra nivelului sprâncenelor). Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

9. Diametru biacromial (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă. Procedura: Diametrul biacromial se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând în picioare. Panglica se plasează orizontal, de la punctul stâng *acromion* la punctul drept *acromion*. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri.

10. Anvergură brațe (cm)

Materiale necesare pentru realizarea măsurătorii: panglică centimetrică /ruletă.
Procedură. Anvergura brațelor se măsoară cu panglica centimetrică sau cu o ruletă flexibilă. Elevul este în poziția stând, cu brațele extinse și ridicate lateral în poziție orizontală. Elevul atinge cu spatele și brațele (cu palma în supinație) un perete vertical, cu suprafața plană. Cel mai recomandat este de a se lipi pe perete o grilă orizontală, gradată în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri (lungimea grilei, de cca. 2 m și lățimea de cca. 40 - 50 cm., pentru a se putea măsura elevi de diferite înălțimi). Se măsoară distanța dintre punctele distale ale degetelor mijlocii de la cele două mâini ale elevului. Se înregistrează în centimetri și subdiviziuni de 0,5 centimetri. Se poate raporta la înălțimea corpului.

DESCRIEREA MĂSURĂTORILOR BIOMETRICE

(conform *Institutului Național de Cercetare pentru Sport*)

1. Mobilitate lombară (cm)

Materiale necesare: banca de gimnastică/podium înalt de cel puțin 30 cm/rigla de cca. 50 cm.

Procedura: Elevul, fără încălțăminte, este situat în poziția stând, cu vârfurile degetelor de la picioare la capătul unei bănci de gimnastică sau un podium. Acesta va efectua o singură mișcare de îndoire a trunchiului înainte, cu brațele și mâinile extinse, cu menținere cât mai jos posibil a mâinilor, având membrele inferioare extinse. La capătul băncii, profesorul va măsura cu o riglă distanța de la vârful degetelor mijlocii ale mâinilor până la planul suprafeței băncii (pentru elevii care nu pot îndoii trunchiul astfel încât mâinile să ajungă la cota „0” sau mai jos de cota „0” a acestui plan) sau distanța la care ajung vârfurile degetelor, sub cota „0” a planului băncii.

Notă pentru profesorul examinator:

Se măsoară în centimetri și subdiviziuni de centimetru (0,5 cm.). Distanța până la planul băncii se notează cu minus în fața valorii înregistrate (ex. - 8,5 cm.) iar distanța de la planul băncii înspre în jos, cu plus, în fața valorii înregistrate (ex. + 6,5 cm.). Pentru cei care ajung cu vârfurile degetelor numai până la planul băncii, se înregistrează valoarea „0”.

2. Săritura în lungime de pe loc(cm)

Materiale necesare: centimetru/bandă pentru măsurat, bandă pentru marcat, ruletă.

Procedura: Pentru realizarea săriturii în lungime elevul (având încălțăminte sportivă) va fi poziționat cu vârful pantofilor la linia de pornire (marcată de o bandă), în poziția stând, plantele fiind paralele și orientate spre înainte, având o distanță de cca. 8 - 10 cm. între ele. Acesta va efectua o singură mișcare de avântare (o flexie a membrilor inferioare, cu elan de brațe, dinspre înapoi spre înainte), desprinzându-se de pe ambele picioare, prin săritură, cât mai lung posibil. La aterizare acesta va trebui să aterizeze numai pe picioare, fără să atingă solul cu mâinile, menținându-și echilibrul în această poziție (ghemuit, fără sprijin).

Notă pentru profesorul examinator:

- Spațiul în care se va realiza acest exercițiu va trebui marcat după cum urmează: o linie de pornire și linii de gradație paralele față de linia de pornire din 5 în 5 cm, pentru măsurarea rezultatului. Ideal este ca măsurarea să se

înregistreze din cm în cm.

- Distanța se va măsura de la linia de pornire până la nivelul călcâielor (limita posterioară a pantofilor) Dacă cele două călcâie nu sunt la aceeași nivel se va înregistra distanța cea mai scurtă până la linie.
- Dacă după săritură subiectul cade spre înapoi/atinge solul cu orice parte a corpului, măsurătoarea se va repeta. În cazul în care subiectul cade în față săritura se va înregistra ca fiind validă.
- Testul se efectuează de două ori, fiind înregistrat cel mai bun rezultat.

3. Ridicări de trunchi (nr. ridicări corect executate în 30 secunde) Materiale necesare: saltea de gimnastică, cronometru.

Procedura: Elevul se va așeza pe o saltea de gimnastică, în poziția așezat, cu genunchii lipiți între ei, îndoșiți la 90°, tălpile sprijinite în întregime pe sol și mâinile la ceafă. Acesta va trece în poziția culcat dorsal, pe saltea, ca mai apoi să revină în poziția inițială, ducând coatele spre înainte, până vor atinge genunchii. La semnalul profesorului examinator, elevului va executa cât de multe ridicări de trunchi timp de 30 de secunde.

Notă pentru profesorul examinator:

- Profesorul examinator verifică dacă elevul se afla în poziția inițială corectă.
- Profesorul examinator sau un alt elev trebuie să imobilizeze gambele elevului executant, iar profesorul examinator se asigură că unghiul dintre gambe și coapse este de 90°.
- Elevul testat efectuează câteva ridicări de trunchi, de probă.
- Profesorul examinator numără cu voce tare fiecare execuție completă și corectă.
- Este înregistrat numărul total de ridicări realizate corect și complet în intervalul a 30 de secunde.

4. Aruncarea mingii de oină, cu sau fără elan (m) Materiale necesare: minge de oină, teren de sport.

Procedura: Pe terenul de sport se va stabili o suprafață, în cadrul căreia se va desfășura proba. Interiorul acesteia va fi marcat din 5 în 5m, în funcție de mărimea terenului (de preferat cca. 50 m) Elevul se află în fața unei linii marcate de către cadrul didactic și va arunca mingea de oină (prin procedeul azvârlire), cu tehnica învățată în prealabil, cu sau fără elan. Inițial, elevii se vor încălzi și vor realiza câteva încercări de probă, ca mai apoi să li se acorde câte două încercări; la final, va fi înregistrat cel mai bun rezultat individual.

Notă pentru profesorul examinator:

- În perioada de încălzire, cadrul didactic va explica și va demonstra execuția corectă a aruncării mingii de oină prin procedeul azvârlire, exemplificând greșelile posibile de execuție și precizând execuția corectă integrală a aruncării mingii cu elan sau fără elan, după caz.
- Rezultatul va fi înregistrat în metri și jumătăți de metru (de preferat cu ruleta).

5. Testul „Flemingo” adaptat (nr. de rori în 60 de secunde) **nu se recomandă la școlile cu elevi cu dizabilități vizuale** Materiale necesare: banca de gimnastică, cronometru.

Procedura: elevul trebuie să fie desculț (fără ciorapi); testul (Flemingo adaptat) evaluează capacitatea unui elev de a-și menține echilibrul, timp de 60 de secunde, în poziția stând pe un singur picior (cel preferat de elev), pe o bancă

de gimnastică, așezată cu partea îngustă în sus, cu planta coliniară cu axa longitudinală a băncii; membrul inferior opus este flectat din genunchi (până va atinge mușchii fesieri cu călcâiul) și prins apoi de gleznă cu mâna de aceeași parte; membrul superior opus este ridicat lateral, pentru echilibrare. Cadrul didactic asistă elevul, ajutându-l să se așeze în poziția specifică pentru testare și acordându-i acestuia sprijin în caz de dezechilibrare.

Notă pentru profesorul examinator:

- Testul va dura 60 de secunde.
- Cadrul didactic va număra și nota erorile (pierderi de echilibru cu atingerea solului + numărul de desprinderi de mână de pe membrul inferior flectat) apărute în intervalul celor 60 de secunde.
- Se notează numărul total de erori / 60 secunde.
- Dacă în primele 30 de secunde se înregistrează mai mult de 15 căderi/dezechilibrări ale subiectului, testul încetează, iar scorul obținut este 0.

6. Menținut în atârnat (s)

Materiale necesare: o bară fixă de 2,5 - 2,8 cm în diametru, prinsă pe un suport agățat pe spalier la o înălțime de cca. 180 - 200 cm; cronometru.

Procedura: Elevul va apuca bara cu ambele mâini, priza la lățimea umerilor, palmele în supinație, brațele extinse. Elevul se va ridica prin flexia brațelor până când bărbia va depăși nivelul barei, păstrând poziția aceasta cât mai mult timp posibil, fără a-și sprijini bărbia de bară.

Notă pentru profesorul examinator:

– Înălțimea barei este adaptată, în funcție de înălțimea elevilor, încât aceștia să nu atingă solul cu picioarele.

- Măsurătoarea se va realiza cu ajutorul unui cronometru și va începe în momentul în care elevul va avea bărbia deasupra barei.
- Cronometrul se oprește în momentul în care linia ochilor elevului testat va coborî sub nivelul barei fixe.
- Rezultatul se va înregistra în secunde și zecimi de secundă.

7. „Atinge plăcile” (s) nu se recomandă la școlile cu elevi cu dizabilități vizuale

Materiale necesare: o placă din lemn cu dimensiunea de 120 cm x 40 cm pe care vor fi delimitate în mod clar 3 zone separate – un dreptunghi (de mărimea 10 cm x 20 cm) așezat central și două discuri (cu diametrul de 20 cm, notate cu literele A și B) așezate echidistant față de dreptunghi, pe direcție orizontală (distanța din centrul plăcii de lemn și până la centrul fiecărui cerc trebuie să fie de 20 cm); cronometru.

Procedura: Elevul se așează în fața unei mese pe care este așezată placa de lemn. Acesta va pune mâna pe care o utilizează mai puțin în mod uzual în centrul plăcii. Cu cealaltă mână acesta va realiza (pe deasupra celeilalte mâni care va fi fixă) o mișcare de “du-te – vino” între cele două cercuri atingându-le cât mai rapid. La semnal, elevul va efectua rapid 25 de cicluri cu mâna (va atinge fiecare cerc de câte 25 de ori). Elevul nu trebuie să se oprească înainte de semnalul primit de la cadru didactic.

Notă pentru profesorul examinator:

- Adaptați înălțimea mesei (sau a plăcii de lemn) în așa fel încât aceasta să se afle sub nivelul regiunii ombilicale a elevului (placa de lemn se poate amplasa pe două lăzi de gimnastică, care pot fi adaptate la înălțimea elevilor).

- Măsurătoarea se realizează cu ajutorul unui cronometru ce este pornit în momentul în care testul începe și oprit odată cu finalizarea celor 25 de cicluri.
- Mâna plasată pe dreptunghiul din partea centrală a plăcii de lemn nu trebuie mutată de-a lungul realizării testului.
- Testul se realizează de două ori, cu o pauză între încercări (pauză în care poate fi testat un alt subiect).
- Pentru o mai bună realizare a testului este recomandată asistența a doi examinatori – unul care va cronometra perioada de timp necesară unui subiect să finalizeze 25 de cicluri și unul care va număra cu voce tare ciclurile.
- Rezultatul este reprezentat de către timpul necesar subiectului testat pentru a finaliza cele 25 de cicluri.
- Dacă un disc nu a fost atins, se va adăuga o atingere suplimentară.

8. Alergare de viteză (s)

Materiale necesare: bandă pentru marcat, teren de sport cu suprafața plană, cronometru. Procedura: Alergarea se va face pe distanța de 50m, cu start din picioare.

Pentru a putea executa acest test, va trebui ca elevii să fie echipați corespunzător (echipament sportiv). Aceștia se vor așeza la linia de start și vor alerga distanța indicată de către cadrul didactic (și marcată pe terenul de sport) cu viteza maxim-possibilă. Se va cronometra individual timpul parcurs de fiecare elev.

9. Naveta 10x5m (s)

Materiale necesare: bandă pentru marcat/jaloane, cronometru.

Procedura: Se vor trasa cu bandă pentru marcat două linii paralele situate la o distanță de 5 m depărtare una de cealaltă/se vor plasa două jaloane la o distanță de 5 m depărtare unul de celălalt. Subiectul se va poziționa în dreptul uneia dintre linii/unuia dintre jaloane, având unul din picioare mai în spate. La semnalul de plecare, acesta va trebui să alerge cât mai repede la cealaltă linie trecând cu picioarele de ea și alergând apoi la linia de start. O alergare reprezintă un ciclu, pentru acest test fiind necesare 5 cicluri. La cel de-al 5-lea ciclu subiectul nu trebuie să încetinească către linia de sosire, ci să continue să alerge.

Notă pentru examiner:

- Lățimea liniilor trasate trebuie să fie de 5 cm.
- Măsurătoarea se va realiza din momentul în care subiectul ia startul și va fi finalizată la terminarea celor 5 cicluri de alergare.

10. Alergare de rezistență (m)

Materiale necesare: teren de sport cu suprafața plană, cronometru.

Procedura: Subiecții vor fi plasați la o linie de start marcată de către examiner și vor fi supuși unei probe de alergare care va dura 4 minute. În cadrul acestor 4 minute examinerul va cuantifica distanța alergată de către subiect.

Datele recoltate vor fi centralizate în următoarele tabele tip:

Nr crt	Măsurători antropometrice	Cl. .... An șc.	Cl. .... An șc.	Cl. .... An șc.	Cl. .... An șc. .....
1.	Înălțime				
2.	Bust				
3.	Greutate				
4.	Lungime plantă				
5.	Perimetru toracic				
6.	Perimetru abdominal				
7.	Perimetru bazin				
8.	Perimetru cranian				
9.	Diametru biacromial				
10.	Anvergură brațe				

Nr crt	Măsurători biometrice	Cl. .... An șc.	Cl. .... An șc.	Cl. .... An șc.	Cl. .... An șc. .....
1.	Mobilitate lombară				
2.	Săritura în lungime fără elan				
3.	Ridicări de trunchi				
4.	Aruncarea mingii de oină fără elan / cu elan				
5.	Echilibru				
6.	Menținut în atârnat				
7.	„Atinge plăcile”				
8.	Alergare de viteză cu start din picioare 50 m				
9.	Naveta 10x5m				
10.	Alergare de rezistență				

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei *Educație fizică și sport* vor pune accent pe coerență și abordări integrate.

Șeful catedrei/responsabilul comisiei metodice va solicita comisiei de elaborare a orarului școlii să nu fie programate mai mult de două clase în aceeași oră .

Catedra de educație fizică și sport va face demersurile necesare pentru alocarea, în afara celor două ore prevăzute pe săptămână în trunchiul comun pentru fiecare clasă, a una - două ore în Curriculumul la decizia școlii, destinate predării unei discipline sportive opționale.

De asemenea, catedra de educație fizică și sport, va insista la conducerea școlii pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor

generale și specifice prevăzute de programă, conform următorului normativ și prevederilor Ordinului MECS NR.3462/2012.

NORMATIV

**DE DOTARE MINIMALĂ/
UNITATE DE
ÎNVĂȚĂMÂNT, LA
DISCIPLINA EDUCAȚIE
FIZICĂ
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT CU
CLASELE V-VIII**

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE SPORTIVE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	4
2.	Capră pentru sărituri	Buc.	1	1
3.	Ladă de gimnastică	Buc.	1	1
4.	Masă de tenis (palete și fileu)	Buc.	1	1
5.	Panouri de baschet cu stâlpi și inele	Buc.	1	2
6.	Poartă de handbal	Buc.	1	2
7.	Spalier	Buc.	1	6
8.	Stâlpi pentru volei	Set.	1	1
9.	Saltea	Buc.	1	8
10.	Trambulină dură	Buc.	1	2
11.	Instrumente de măsură - cronometru cu 10 timpi	Buc.	1	2
12.	Instrumente de măsură – ruletă de 10m	Buc.	1	2
13.	Joc de șah	Buc.	1	8
14.	Mingi pentru jocuri sportive - fotbal	Buc.	1	6
15.	Mingi pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	6
16.	Mingi pentru jocuri sportive - rugby	Buc.	1	6
17.	Mingi pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	6
18.	Mingi pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	6
19.	Mingi de oină	Buc.	1	6
20.	Mingi medicinale - 1-2 kg	Buc.	1	6
21.	Plase pentru jocuri sportive - handbal	Buc.	1	2
22.	Plase pentru jocuri sportive - baschet	Buc.	1	2
23.	Filee pentru jocuri sportive - volei	Buc.	1	1

Bibliografie:

1. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V. (2006). *Educație fizică și sport – teorie și didactică*. București: Editura FEST,
2. Cârstea, Gh., (2000). *Teoria și metodică educației fizice și sportului*. București: Editura An-Da,
3. Oprea, L., Sulea, R., (2009). *Ghid pentru profesorii de educație fizică*. București: Editura SEMN
*** Legea educației fizice și sportului nr.69/2000
*** O.M.E.C.T.S. nr. 3462/2012 – ce reglementează organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar
***Programa școlară „Educație fizică și sport”, clasele V-VIII pentru învățământul de masă, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393 din 28.02.2017

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Amalia COJOCARIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Daniel BĂRBOSU	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Mariana RIȘAN	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

JOC ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru **Joc și mișcare** prezintă competențele generale și specifice, activitățile de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice pentru această nouă disciplină din oferta curriculară centrală de discipline, pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a din învățământul primar și este proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecărui an școlar.

Integrată în cadrul ariei curriculare Educație fizică, sport și sănătate, disciplinei îi revine sarcina de a completa influențele pe care Educația fizică le exercită la nivelul personalității copilului, aducându-și o contribuție considerabilă la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a acestuia prin valorificarea valențelor jocurilor de mișcare. Potențialul instructiv-educativ al jocurilor dinamice poate susține dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor și, prin aceasta, o mai bună adaptare la solicitările mediului școlar și social. Numeroasele tipuri de jocuri de mișcare - cu și fără obiecte, de întrecere și de cooperare, cu roluri etc., pot sta la baza proiectării unor situații de instruire cu bogate influențe benefice asupra personalității copilului, căruia îi oferă posibilitatea definirii continue a trăsăturilor sale cognitive, afective, moral-volitve.

În timp ce influențele jocurilor de mișcare asupra sferei motrice și fizice sunt valorificate în primul rând la Educație fizică, în cadrul acestei discipline se va urmări potențarea influențelor mișcării sub formă de joc, asupra dezvoltării cognitive și socio-afective a copilului.

Potențialul jocurilor de mișcare poate fi utilizat și pentru consolidarea cunoștințelor pe care copiii le dobândesc la alte discipline de studiu (limba română, matematică, științele naturii etc.). Maniera integrată de abordare a acestor obiecte de studiu face posibilă învățarea/consolidarea prin jocuri dinamice a alfabetului, cifrelor, denumirii animalelor, fructelor, legumelor etc. Prin faptul că îi este specifică activitatea în grup, jocul de mișcare favorizează manifestarea relațiilor sociale (de cooperare, de întrecere), presupunând armonizarea intereselor individuale și a eforturilor personale cu cele ale grupului; favorizează încadrarea în colectiv, asumarea de responsabilități, manifestarea atitudinii critice și autocritice, a inițiativei și le permite copiilor să învețe ce înseamnă toleranța, acceptarea celuilalt, luarea unei decizii și asumarea consecințelor acesteia. Jocul presupune reguli și respectarea lor, astfel disciplina Joc și mișcare contribuie la dezvoltarea morală a copilului și permite o mai bună integrare școlară și socială a acestuia. Ca urmare a situațiilor favorabile sau nefavorabile cu care se confruntă copilul în timpul jocului, el va trăi o gamă largă de stări afective - bucurie, tristețe, mulțumire, entuziasm, plăcere. Copilul are ocazia să cunoască aceste stări, să le înțeleagă și să învețe să le controleze, astfel încât să aibă un comportament echilibrat, la școală și în societate.

Profesorul trebuie să știe că fiecare categorie de dizabilitate impune o serie de modificări a tehnologiei didactice, modificări în scopul facilitării receptării mesajelor educaționale de către elevi. Astfel, în cazul elevilor cu dizabilități senzoriale se pune problema valorificării simțurilor valide, care oferă modalități compensatorii de învățare (pentru persoanele cu dizabilități de vedere, se vor utiliza predominant stimuli auditivi și tactili – kinestezici)

Accesibilitatea, ca principiu general de instruire, se va traduce în cazul persoanelor cu dizabilități de văz prin modificarea regulamentelor de practicare a

ramurilor de sport. Aceasta se poate realiza în următoarele direcții: adaptarea suprafețelor de joc (dimensiuni, suprafață); modificarea echipamentelor (mingi mai ușoare, mingi sonore), modificarea regulilor de joc, a numărului de jucători din echipă, menținând însă unele reguli de bază.

În procesul de învățământ rolul compensației este studiat din perspectiva formelor de bază ale acesteia și anume: suplinirea unei funcții pierdute prin activitatea altora; această formă are o pondere însemnată în dezvoltarea copiilor cu dizabilități senzoriale; restructurarea funcțională a activității oricărui organism lezat, în condițiile specifice impuse de prezența oricărei dizabilități. Cerințele educative generale nu diferă în mod fundamental de cele clasice și se rezumă la oportunități mai mari de mișcare, de exersare, de practică, ceea ce presupune prezența încurajării permanente și a unei instruiți competente de specialitate. În acest fel, ajustarea socială se va realiza fără sincope în interiorul condiției limitante a copilului. Subliniem faptul că învățătorul se va concentra asupra abilităților subiectului pe care le va pune în valoare și mai puțin pe dizabilitățile acestuia.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini formate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale ale disciplinei Joc și mișcare vizează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora, formându-se pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt structurate, în mod progresiv, pe ani de studiu și reprezintă baza de operare pentru formarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

1. Capacitate psiho-motrică
2. Deprinderi de comunicare și lucru în echipă
3. Stil de viață activ

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei. Pentru a facilita demersul cadrului didactic, sugestiile metodologice includ, de asemenea, o descriere a jocurilor de mișcare oferite ca exemple în secțiunea de conținuturi.

Programa școlară propune o abordare flexibilă, bazată pe valorificarea competențelor și a experienței profesorului, a resurselor specifice unității de învățământ. Cadrul didactic este liber să aleagă, să modifice sau să adauge activități de învățare. Întregul demers didactic este însă adaptat particularităților elevilor și bazat pe învățarea prin joc. La rândul lor, elevii sunt încurajați să își exprime opțiunile pentru abordarea în procesul de învățare a anumitor jocuri. Prin influențele pe care le exercită, disciplina își aduce o contribuție importantă asupra întregii personalități a copilului, contribuind la dezvoltarea acesteia încă din perioada școlară mică.

Jocurile de echipa sunt la fel de populare și în rândul persoanelor cu nevoi speciale, care regăsesc în cadrul acestora un mediu favorabil de implicare motrică, afectivă, cognitivă. Pentru copiii cu dizabilități se recomandă ca jocurile sportive să se desfășoare pe terenuri cu dimensiuni reduse și reguli simplificate, deoarece capacitatea de concentrare și prelucrare a informațiilor împiedică învățarea și utilizarea unor strategii de joc care implică secvențializarea.

Competențe generale

- 1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale**
- 2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în acord cu reguli simple ale unor activități de joc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea actelor și acțiunilor motrice la comandă - jocuri de atenție cu executarea sarcinilor motrice prestabilite
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în acord cu un sistem de reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în jocuri de numărare cu manevrarea obiectelor - jocuri de mișcare cu manevrarea diferitor obiecte (mingi, cercuri, cuburi etc.)
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic, cu efort redus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - reproducerea unor fenomene din natură prin deprinderi motrice de bază (locomotorii și de stabilitate)

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Respectarea regulilor de protecție individuală și de siguranță în timpul activităților de joc și mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea regulilor de verificare și organizare a spațiului de joc - verificarea materialelor didactice utilizate în cadrul jocurilor - autoverificarea echipamentului adecvat condițiilor de desfășurare a jocurilor de mișcare
<p>2.2. Manifestarea echilibrată a emoțiilor în cadrul jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor manifestări adecvate situației și momentelor de joc (de exemplu, aplauze, încurajări) - participarea la acțiuni desfășurate pe perechi, în grup, cu componentă și nivel motric variabil

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
<p>1. Capacitate psiho-motrică</p>	<p>1.1. Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou constant (Exemple de jocuri: Balerinele - mers pe vârfuri, Căprițele - mers pe călcâie, Piticii voioși - mers ghemuit)</p> <p>1.2. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rectilinie - șerpuită (mersul în zig/zag se face cu ajutorul mingii cu clopoței sau folosind diferite materiale sonore)(Exemple de jocuri: Acul cu ață, Buchețele, Ursul doarme) <p>1.3. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<p>sărituri cu desprindere de pe ambele picioare (Exemple de jocuri: Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc)</p> <p>1.4.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini de jos - aruncare lansată cu două mâini cu rostogolirea obiectelor pe sol <p>prindere cu două mâini la piept (Exemple de jocuri: Mingea prin tunel, Țintașii iscusiți)-înainte de începerea jocului copilul trebuie să cunoască zona de desfășurare prin explorarea țintei și se folosește o țintă sonoră</p> <p>1.5.Jocuri de mișcare, trasee aplicative și Ștafete cuprinzând deprinderi motrice utilitar- aplicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - echilibru static și dinamic - transport de obiecte ușoare <p>(Exemple de jocuri: La circ, Cărașii)</p> <p>1.6.Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice: viteză de reacție și coordonare segmentară (Exemple de jocuri: Alb și negru/Sus-jos - executare acțiuni motrice la semnale vizuale sau auditive, Crabii și creveții)</p> <p>1.7.Jocuri pentru schema corporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - denumire segmente corporale <p>denumire mișcări ale segmentelor corporale (Exemple de jocuri: Mingea frige, Ferește-ți capul, Ferește-ți picioarele)</p>
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>2.1.Reguli simple ale jocurilor de mișcare: (De exemplu, liniile de plecare - sosire, repere, respectarea comenzii start, pornire după semnal, păstrarea ordinii la execuție)</p> <p>2.2.Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev - profesor (De exemplu, stimuli vizuali, auditivi, kinestezici; gesturi de încurajare, de felicitare, de atenționare)</p> <p>2.3.Mesaje verbale și nonverbale incluse în practicarea jocurilor de mișcare</p> <p>Reguli de interacțiune cu alții (Exemple de jocuri: Mima, Oglinda, Statuile, Naveta spațială)</p>
<p>3.Stil de viață activ</p>	<p>3.1.Efectele jocului de mișcare asupra stării de sănătate</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în spații de joacă (Exemple de jocuri: Șoarecele și pisica, Șoarecele isteț și pisica periculoasă, Toboganul, Derdelușul)</p> <p>3.2.Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri mici constituite spontan (Exemple de jocuri: Elasticul, Coarda, Șotronul)</p> <p>3.3.Activități ludice pentru tabere, excursii, drumeții</p>

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale**

Clasa I
1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri cu reguli simple - jocuri de cunoaștere intuitivă a elementelor din universul copiilor - jocuri de imitare a unor activități din viața cotidiană
1.2. Manevrarea obiectelor în activități de joc ce presupun cooperare între parteneri - participare la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între doi parteneri, folosind diferite deprinderi de manipulare
1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, cu efort moderat - efectuarea de acte și acțiuni motrice în ritmuri impuse de diferite instrumente muzicale, obiecte de percuție

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa I
2.1. Respectarea regulilor în activitățile de joc și mișcare - enunțarea regulilor de joc - exemplificarea regulilor unor jocuri - identificarea unor situații de nerespectare a regulilor jocurilor de mișcare și a consecințelor acestora - observarea modului în care participanții la jocuri respectă regulile specifice acestora
2.2. Manifestarea unor comportamente de cooperare în cadrul jocurilor de mișcare - acționarea în acord cu regulile privind asistența, ajutorul și sprijinul colegilor în timpul practicării jocurilor de mișcare - realizarea de acțiuni de cooperare în jocurile de mișcare organizate pe perechi, grupuri mici, echipe

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
1. Capacitate psiho-motrică	1.1. Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou accelerat (Exemple de jocuri: Lanțul - mers în coloană câte unul/doi ținându-se de mâini/cu mâinile pe umerii colegului din față, Trec soldații - mers în cadență) 1.2. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare: - rectilinie - șerpuită - în zig-zag (mersul în zig/zag se face cu

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>ajutorul mingii cu clopoței sau folosind diferite materiale sonore)(Exemple de jocuri: Automobilele, Cursa vocalelor, Salut prietene, Cursa vocalelor)</p> <p>1.3.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe ambele picioare, de pe loc peste obstacole mici (Exemple de jocuri: Broscuțele sar în lac, Din cerc în cerc, Banda rulantă)</p> <p>1.4.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini de jos la distanță și la partener - aruncare cu două mâini de la piept înainte și în sus - prindere cu două mâini la piept (Exemple de jocuri: Ferește-ți capul, Apărătorul cetății, Mingea prin tunel, simplă, Șarpele își prinde coada, Mingea apel) <p>1.5.Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - echilibru static și dinamic - transport de obiecte ușoare - târâre <p>(Exemple de jocuri: Căraușii, Cobilița, Unde-s doi puterea crește)</p> <p>1.6.Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteză de execuție și viteză de deplasare - coordonare segmentară (Exemple de jocuri: Vânătorul iscusit, Crabii și creveții) <p>1.7.Jocuri pentru schemă corporală: posibilități de mișcare ale segmentelor în raport cu un partener și cu obiecte (Exemple de jocuri: Mingea pe pod, Mingea prin tunel, Mingea șarpe)</p>
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>2.1.Regulile jocurilor de mișcare (De exemplu, criteriile de stabilire a învingătorilor, sistemul de depunctare în cazul nerespectării regulilor)</p> <p>2.2.Reguli de interacțiune în perechi și grupuri (De exemplu, primire/acordare ajutor partenerului, atenționări reciproce) Drepturi și responsabilități în joc (De exemplu, egalitate în efectuarea acțiunilor stabilite, respectarea regulilor)</p> <p>2.3.Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev - elev, în pereche (De exemplu, stimulare/ încurajare)</p> <p>2.4.Mesaje intuitive de comunicare (De exemplu, semnale asociate practicării jocurilor - cifre, culori, jaloane, stegulețe, comenzi) Comportamente de susținere, de încurajare (De exemplu, felicitări, consolări reciproce - după caz)</p> <p>2.5.Modalități de colaborare în sarcini motrice variate</p>

Domenii de conținut	Clasa I
	(De exemplu, tractare, prindere, pasare, transport de obiecte în doi, în grup) (Exemple de jocuri: Remorcarea, Ancorăm corabia la mal, Între două focuri)
3.Stil de viață activ	<p>3.1.Efectele jocului de mișcare desfășurate în aer liber asupra sănătății</p> <p>3.2.Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în interior (domiciliu, cabane) - în aer liber (loc de joacă, bază sportivă, curtea școlii) <p>(Exemple de jocuri: Vânătorul iscusit, Crabii și creveții, Ferește capul, Colțurile colorate, Șotronul, Leapșa)</p> <p>3.3.Variante de jocuri de mișcare desfășurate în grupuri organizate spontan (Exemple de jocuri: Vânătorii și rațele, 3.4.Leapșa, Între două focuri, Vânătorul, Vrabia și albina)</p> <p>Jocuri de mișcare pentru timpul liber, desfășurate în excursii, tabere, drumeții</p>

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a II-a
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor activități ludice de cooperare</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare, pe perechi - executarea unor acte și acțiuni motrice, de pe loc și din deplasare, în grup
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra- grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea obiectelor în manieră diferită, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor de mișcare - participare la jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între membrii grupului
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, asociate unui context sugestiv/intuitiv cu eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor acțiuni motrice asociate povestirii - acționare în jocuri de mișcare cuprinzând conținuturi care imită acțiuni/activități din lumea animalelor și viața cotidiană

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a II-a
<p>2.1. Participarea la jocurile de mișcare în acord cu spiritul regulilor de joc</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea/primirea de sprijin din partea partenerilor în cadrul activităților de joc și mișcare - participarea activă și manifestarea comportamentelor adecvate în activitățile de joc și mișcare
<p>2.2. Promovarea relațiilor de cooperare/ întraajutorare intragrup, în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de aprecieri asupra evoluției și comportamentului propriu/coechipierilor/adversarilor, în practicarea jocurilor de mișcare - atenționări asupra comportamentelor indezirabile ale colegilor și acceptarea din partea acestora a atenționărilor asupra comportamentului propriu

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a II-a
<p>1. Capacitate psiho-motrică</p>	<p>1.1. Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, în tempou variabil (Exemple de jocuri: Uriașii și piticii - mers pe vârfuri, alternat cu mers ghemuit)</p> <p>1.2. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rectilinie - șerpuită - în zig-zag(mersul în zig/zag se face cu ajutorul mingii cu

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	<p>clopoței sau folosind diferite materiale sonore)</p> <ul style="list-style-type: none"> - cu ocolire de obstacole (Exemple de jocuri: Cursa pe numere, Ogarul și iepurele, Al treilea fuge, Batistuța) <p>1.3.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (Exemple de jocuri: Șotronul, Broscuțele sar în lac)</p> <p>1.4.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aruncare lansată cu două mâini înainte, în sus și pe deasupra capului - prindere cu o mână prin apucare (Exemple de jocuri: Mingea la coș - aruncare la țintă, Suveica simplă, Șarpele își prinde coada, Mingea apel) înainte de începerea jocului copilul trebuie să cunoască zona de desfășurare prin explorarea țintei și se folosește o țintă sonoră <p>1.5.Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative):</p> <ul style="list-style-type: none"> - transport de obiecte ușoare <ul style="list-style-type: none"> - târâre - tracțiune (Exemple de jocuri: Infanteriștii, Ajută-te singur) <p>1.6.Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viteză de deplasare - coordonarea acțiunilor cu partener (Exemple de jocuri: Cursa pe numere, Șarpele își prinde coada, Ciobanul își apără oile) <p>1.7.Jocuri pentru orientare spațială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - direcții, sensuri, dimensiuni (Exemple de jocuri: Figurile geometrice, Păsărelele intră-n cuib)
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>2.1.Regulile jocurilor de mișcare (De exemplu, enunțarea și respectarea regulilor jocurilor predate)</p> <p>2.2.Sprijin și colaborare în grup pentru obținerea avantajului față de grupul advers</p> <p>2.3.Comportamente de dezaprobare a abaterilor de la reguli (De exemplu, semnalarea abaterilor, impunerea depunctării lor)</p> <p>2.4.Mesaje verbale și nonverbale în grup (De exemplu, atenționări, încurajări, impulsivitatea startului)</p> <p>2.5.Procedee de acordare/ primire de sprijin din partea partenerilor de joc (De exemplu, asistență, ajutor, sprijin)</p> <p>2.6.Responsabilitățile rolurilor de subordonare (De exemplu, executarea comenzilor, indicațiilor responsabilului de grup, căpitanului) Reguli de interacțiune intra-grup conform regulilor jocului (De exemplu, recunoașterea rezultatului întrecerii) (Exemple</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	de jocuri: Năvodul, Păsărelele intră- n cuib, Leapșa, Al treilea fuge)
3.Stil de viață activ	<p>3.1.Reacțiile organismului la diferite tipuri de jocuri Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în spații amenajate, în aer liber (Exemple de jocuri: Mingea la căpitan, Suveica simplă, Suveica dublă, Calculatoarele)</p> <p>3.2.Menținerea atitudinii corporale corecte în poziții statice și în mișcare</p> <p>3.3.Variante de jocuri de mișcare, pe perechi și grupuri restrânse numeric, constituite preferențial (Exemple de jocuri: Vizitiul și căluțul, Nu te lăsa frate, Remorca, Avionul, Elasticul, Vizitiul și doi cai, Troica)</p> <p>3.4.Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în excursii, tabere, drumeții Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare - în școală, între școli; centre locale de inițiere în diferite sporturi, serbări sportive)</p>

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale**

Clasa a III-a
<p>1.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor jocuri de Întrecere</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la ștafete(se pot face pe culoare drept delimitate și foarte line, fără obstacole cu o distanță mai mare între ele) și jocuri cu utilizarea unor deprinderi de locomoție - participarea la ștafete și jocuri cu utilizarea unor deprinderi de Manipulare
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra-grup și întrecere inter-grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini motrice de manipulare a diferitelor obiecte, în cadrul unui grup - implicarea în jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor, desfășurate între echipe, sub formă de întrecere
<p>1.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru realizarea unor activități ludice, cu caracter complex și eforturi diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la ștafete cu solicitări de eforturi diferite - parcurgerea de trasee aplicativ-utilitare - participarea la jocuri de orientare în spațiu

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a III-a
<p>2.1. Gestionarea relațiilor intra-grup și inter-grup în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor sarcini de colaborare în practicarea activităților de joc și mișcare - implicarea activă în evitarea/ medierea conflictelor în activitățile de joc și mișcare
<p>2.2. Acceptarea echilibrată a victoriei/înfrângerii în cadrul jocurilor de mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la stabilirea rolurilor și sarcinilor în echipă (căpitan de echipă, starter, arbitru, scorer etc.) - participare la tragerea la sorți, la constituirea echipelor - felicitarea coechipierilor/adversarilor - autoanaliza randamentului propriu - analiza randamentului echipelor

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Capacitate psihomotrică	<p>1.1. Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, cu purtări de Obiecte (Exemple de jocuri: Măsurătorii – deplasări cu numărarea pașilor și transport de diferite obiecte)</p> <p>1.2. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare: -în zig-zag(mersul in zig-zag utilizand mingea cu clopoței pentru nevăzători) -cu ocolire de obstacole(cu bastonul sau cu ghid văzător, ghidaj verbal, să se familiarizeze înainte cu traseul) -cu trecere peste obstacole(cu ghid văzător ,obstacol semnalizat audio si luminous pentru slab văzător) -cu transport și punere de obiecte (Exemple de jocuri: Vizitiul și căluțul, Troica, Vânătorul, vrabia și albina, Șoarecele și pisica, Poșta merge)</p> <p>1.3. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare; cu coardă (Exemple de jocuri: Elasticul, Ferește-ți picioarele)</p> <p>1.4. Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere: -aruncare lansată cu două mâini înainte, în sus și pe deasupra Capului -prindere cu o mână prin apucare -aruncare azvârlită la distanță și la țintă(cu ajutorul unei lăterne ,țintă sonoră) (Exemple de jocuri: Suveica dublă, Vânătorii și rațele, Ciobanul își apără oile, Țintașii iscușiți)</p> <p>1.5. Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative): -tracțiune-împingere -cățărare-coborâre -Tracțiune (Exemple de jocuri: Derdelușul, Toboganul, Avionul)</p> <p>1.6. Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice: -viteza de deplasare în relație cu un partener(pe culoare drept delimitate și foarte drepte, fără obstacole, cu o distanță mai mare între culoare) -forță dinamică a trunchiului și abdomenului -rezistența general (Exemple de jocuri: Vânătorul, vrabia și albina, Nu te lăsa frate)</p> <p>1.7. Jocuri pentru orientare spațio - temporală: -repere statice și adaptate, dinamice (obiecte care fac</p>

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	zgomote) -Ritm (Exemple de jocuri: Ocupă locul, Poșta merge, Cercurile zburătoare)
2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă	2.1.Tehnici de comunicare eficientă în jocuri de mișcare (De exemplu, semnele de contact-atingere, semnale acustice și luminoase) 2.2.Adoptarea unor serii de roluri pentru oferirea de sprijin necondiționat (De exemplu, acțiuni în perechi, grupuri mici, cu schimbarea rolurilor la fiecare execuție) 2.3.Ascultarea și acceptarea opiniilor celorlalți (De exemplu, întrebări și răspunsuri cu privire la rezultatele jocurilor) 2.4.Responsabilitățile rolurilor de conducere (De exemplu, supravegherea respectării regulilor și a ordinii în desfășurarea jocurilor) 2.5.Reguli de interacțiune inter-grup (De exemplu, respectarea echipei adverse, recunoașterea rezultatului întrecerii în cadrul jocurilor, supravegherea respectării regulilor de către partenerii de întrecere) (Exemple de jocuri: Remorcarea, Ancorăm corabia la mal, Între două focuri)
3.Stil de viață activ	3.1.Jocuri de mișcare pentru dezvoltarea funcțiilor cardiace și respiratorii (Exemple de jocuri: Uliul și porumbelii, Năvodul, Leapșa – pe ghemuite) 3.2.Jocuri de mișcare desfășurate în diferite anotimpuri, în aer liber (Exemple de jocuri: Derdelușul, Cărașii, Țintașii iscusiți, Cursa pe numere) 3.3.Jocuri de mișcare constituite spontan, în timpul liber, incluzând întrecerea între grupuri (Exemple de jocuri: Vânătorii și rațele, Ciobanul își apără oile, Mingea la căpitan, Între două focuri) 3.4.Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în excursii, tabere, drumeții 3.5.Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între școli; centre locale de inițiere în diferite sporturi, serbări sportive) 3.6.Activități turistice

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a IV-a
<p>1.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în condiții variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea de trasee aplicative amenajate în săli și în aer liber (se pot face cu însoțitor sau baston și cu descrierea amănunțită a traseului ce urmează a fi parcurs) - participarea la ștafete și jocuri de mișcare integrate în activitățile ludice școlare și posibil a fi utilizate în activitățile extrașcolare
<p>1.2. Manevrarea obiectelor în condiții de întrecere între echipe</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în jocuri de mișcare cu manevrarea de obiecte, cu forme și dimensiuni diferite, sub formă de întrecere, între echipe, cu efective variate
<p>1.3. Valorificarea deprinderilor motrice de bază în condițiile unor proiecte cu caracter integrat</p> <ul style="list-style-type: none"> - acționarea în jocuri de mișcare pentru consolidarea achizițiilor dobândite în cadrul celorlalte discipline de studiu - practicarea jocurilor de mișcare în programul proiectelor de grup desfășurate extracurricular (serbări tematice, expediții, tabere etc.)

2. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a IV-a
<p>2.1. Asumarea responsabilității în îndeplinirea rolurilor individuale repartizate în cadrul grupului, în activitățile de joc și mișcare</p> <ul style="list-style-type: none"> - îndeplinirea adecvată a rolurilor de conducere/subordonare în cadrul activităților de joc și mișcare - participarea la repartizarea rolurilor în cadrul grupurilor - participarea la constituirea echipelor
<p>2.2. Organizarea și adaptarea unor jocuri de mișcare în activitățile ludice școlare și extrașcolare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de jocuri de mișcare cu efective și reguli diferite (simplificate, adaptate, crescute ca dificultate) - organizarea de jocuri de mișcare în condiții variabile - adaptarea unor jocuri însușite la condițiile unor activități extracurriculare - acceptări și acordări de revanșe la jocurile desfășurate sub formă de întrecere

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
<p>1. Capacitate psihomotrică</p>	<p>1.1.Jocuri de mișcare cuprinzând variantele de mers cu schimbări de direcție (Exemple de jocuri: Ștafete cu deplasări în diferite variante de mers)</p> <p>1.2.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare: -în zig-zag(mersul in zig-zag utilizand mingea cu clopoței pentru nevăzători, bastonul sau cu însoțitor) -cu ocolire de obstacole(cu bastonul sau cu ghid văzător, ghidaj verbal, să se familiarizeze înainte cu traseul) -cu trecere peste obstacole((cu ghid văzător ,obstacol semnalizat audio si luminous pentru slab văzător) -cu transport, punere și culegere de obiecte (Exemple de jocuri: Naveta spațială, Vizitiul și doi cai, Figurile geometrice, Calculatoarele)</p> <p>1.3.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de sărituri cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare, în lungime, înălțime și adâncime; cu coardă (Exemple de jocuri: Șotronul, Elasticul, Cercurile zburătoare)</p> <p>1.4.Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere: -aruncare azvârlită la distanță, la țintă și la partener -aruncare împinsă cu două mâini de la piept -prindere cu două mâini a obiectelor rostogolite -prindere cu două mâini a mingii transmise de un partener (Exemple de jocuri: Suveica încrucișată, Mingea la căpitan, Între două focuri, Vânătorii și rațele)</p> <p>1.5.Jocuri de mișcare, trasee aplicative și ștafete cuprinzând deprinderi motrice complexe (utilitar-aplicative): -trașiune-împingere -cățărare-coborâre -Trașiune -Escaladare (Exemple de jocuri: Lupta cocoșilor, Transportul rănitului, Remorcarea, Ancorăm corabia la mal)</p> <p>1.6.Jocuri de mișcare și ștafete vizând dezvoltarea calităților motrice combinate (Exemple de jocuri: Vânătorii și rațele, Nu te lăsa frate -variantă)</p> <p>1.7.Jocuri pentru coordonare oculo-motorie: - coordonare ochi – mână - coordonare ochi – picior</p>

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	<p>- coordonare general (Exemple de jocuri: Țintașii iscusiți, Vânătorii și rațele, Între două focuri)</p>
<p>2.Deprinderi de comunicare și lucru în echipă</p>	<p>2.1.Mesaje de tip asertiv în jocurile de mișcare (De exemplu, ascultarea opiniilor celorlalți; exprimarea deschisă a aprobării sau dezaprobării rezultatelor întrecerile, în jocurile de mișcare)</p> <p>2.2.Modalități de comunicare verbală și nonverbală elev – elev, în echipă, în întreceri (De exemplu, încurajarea, sprijinirea, stimularea, semnalarea)</p> <p>2.3.Atribuțiile rolurilor în jocurile de mișcare (De exemplu, de subordonare, de conducere, de executant)</p> <p>2.4.Drepturile și obligațiile participanților la jocurile de mișcare (De exemplu, participant în condiții egale la joc, respectarea regulilor și a celorlalți participanți)</p> <p>2.5.Responsabilitățile rolurilor de organizare a jocurilor (De exemplu, delimitarea spațiilor de joc, amplasarea materialelor didactice, constituirea echipelor, tragerile de sorți) (Exemple de jocuri: Uliul și porumbeii, Păsărelele într-un cuib, Năvodul, Coșulețul cu două toarte)</p>
<p>3.Stil de viață activ</p>	<p>3.1.Jocuri de mișcare cu conținuturi complexe pentru dezvoltarea capacității generale de efort (Exemple de jocuri: Ancorăm corabia la mal, Vânătorii și rațele, Între două focuri)</p> <p>3.2.Jocuri de mișcare pentru timpul liber desfășurate în excursii, tabere, drumeții</p> <p>3.3.Echipamente pentru jocuri de mișcare desfășurate în activitățile extracurriculare</p> <p>3.4.Jocuri de mișcare desfășurate între echipe stabile(Exemple de jocuri: Ancorăm corabia la mal, Naveta spațială, Calculatoarele, Infanteriștii)</p> <p>3.5.Ofertele școlilor și comunităților locale de practicare a activităților fizice (concursuri școlare – în școală, între școli; centre locale de inițiere în diferite sporturi, serbări sportive)</p> <p>3.6.Activități turistice</p>

Resursele minime necesare pentru nevăzători sunt obiecte de semnalizare audio (de tip minge cu clopoței, obiecte care fac zgomote), obiecte de semnalizare luminoasă pentru copiii slabi văzători).

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Joc și mișcare* se adresează învățătorilor și profesorilor pentru învățământ primar și are rolul de a orienta cadrele didactice în scopul proiectării și derulării la clasă a activităților specifice acestei discipline.

Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare și de la acestea din urmă la conținuturi. Învățătorii/profesorii pentru învățământ primar vor proiecta demersul de învățare în funcție de particularitățile clasei de elevi, de baza materială de care dispun și de dorințele elevilor.

După o lectură aprofundată a programei, este necesar să se răspundă la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Ținând seama de particularitățile copiilor din clasele primare, învățătorii/profesorii pentru învățământ primar vor folosi demersuri care să facă accesibil și atractiv conținutul lecției de *Joc și mișcare*. Jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, efectuat cu sau fără întrecere, adaptat capacităților motrice și psihice ale elevilor. Prin activitățile motrice copilul are posibilitatea de a cunoaște, de a explora, de a-și interioriza sau exterioriza stări și sentimente, de a interacționa cu propriul corp, cu colegii de joc, cu mediul înconjurător. Treptat, el devine încrezător în forțele proprii, dornic de a descoperi lumea.

Strategiile didactice recomandate pentru lecțiile de *Joc și mișcare* sunt cele activ-participative. Disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ, explorator care presupune implicarea directă a elevilor. Elevii exersează abilități și își formează atitudini în diferite medii de învățare: sala de clasă, sala de sport, curtea școlii și devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Pe parcursul acestora, este foarte important ca elevii să se simtă bine, să-și interiorizeze starea de bucurie, să fie motivați intrinsec pentru joc și mișcare.

În paralel cu activitatea motrică se va folosi limbajul de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite. La ambele clase se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă, dezvoltarea comunicării, a toleranței, a rezolvării unor situații de tip investigativ. Se va asigura utilizarea unor materiale didactice (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.) care să asigure protejarea copiilor, înlăturându-se orice risc de producere a unor accidente. Se recomandă ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat.

Desfășurarea întregului joc sau etape ale acestuia vor fi demonstrate de către cadrele didactice, corespunzător echipate pentru activitate motrică, insistându-se pe anumite mișcări sau atitudini implicate de acestea.

În derularea demersului didactic se vor lua în considerație următoarele aspecte:

- cuprinderea tuturor elevilor în activitățile de joc și mișcare, adaptând acțiunile motrice la particularitățile fizice și motrice ale unor elevi;
- nu se vor utiliza jocuri care presupun eliminarea elevilor;

- prin rotație, rolurile de conducere/constituire echipe se vor acorda tuturor elevilor;
- se vor constitui grupe/echipe echilibrate valoric, evitându-se astfel dezavantajarea elevilor cu capacitate motrică mai scăzută;
- pentru a oferi posibilitatea de revanșă a grupei/echipei învinse, orice întrecere trebuie repetată de minimum 3 ori;
- un joc nou predat se va relua obligatoriu în următoarele 3 - 4 lecții pentru a fi însușit de către elevi;
- jocurile de mișcare se pot relua de la o clasă la alta, în contexte organizatorice noi, respectându-se particularitățile elevilor;
- într-o lecție se pot proiecta: un joc nou și unul însușit anterior; un joc nou și una-două ștafete; două jocuri însușite anterior; 2 - 3 ștafete;
- jocurile și ștafetele dintr-o lecție vor angrena echilibrat calitățile motrice și tipurile de efort, respectiv: viteză - forță, îndemânare - forță, îndemânare - rezistență;
- pentru a permite un număr mai mare de execuții, se vor constitui grupe sau echipe cu efective de maximum 6 - 8 elevi;
- se recomandă ca la fiecare oră să existe cel puțin o formă de întrecere (individual, pe perechi, între grupe, între echipe);
- fiecare lecție va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort (încălzirea);
- după fiecare joc sau ștafetă se vor acorda pauze de refacere după efort;
- o parte din timpul recreațiilor poate fi utilizată și pentru practicarea jocurilor însușite în lecție;
- în activitățile extracurriculare se vor integra jocuri de mișcare pe care elevii le-au învățat de-a lungul lecțiilor.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului de învățământ.

Pentru disciplina *Joc și mișcare*, evaluarea se realizează prin:

- evaluarea curentă, cu observarea comportamentului elevului în desfășurarea jocurilor, vizând cu precădere executarea acțiunilor motrice ale jocului, respectarea regulilor de joc, utilizarea deprinderilor de comunicare și lucru în echipă și îndeplinirea rolurilor atribuite în desfășurarea jocurilor;
- evaluarea sumativă, semestrială, va avea în vedere capacitatea elevului de a participa eficient la desfășurarea a minimum 4 jocuri de mișcare, dintre cele predate de-a lungul semestrului, cu îndeplinire de roluri variate.

Alte criterii care pot contribui la stabilirea calificativului ce se acordă elevului sunt reprezentate de:

- participarea la activități extracurriculare cuprinzând jocuri de mișcare organizate de învățător/profesor;
- progresul înregistrat de elev în cadrul jocurilor de mișcare.

Programa școlară include, în continuare, o prezentare a unor jocuri de mișcare. Dintre acestea, unele sunt incluse, ca exemplificări, în secțiunea de conținuturi. În afara jocurilor de mișcare prezentate de programă ca exemple, învățătorii/profesorii pentru învățământ primar pot preda și alte jocuri dinamice/ștafete corespunzătoare condițiilor concrete în care își desfășoară activitatea.

DESCRIEREA JOCURILOR DE MIȘCARE DATE CA EXEMPLE

1. „Acul cu ață”

Elevii formează un cerc ținându-se de mâini. Dintr-un punct al cercului învățătoarea numește, în ordine, un grup de 5-6 copii, în care primul primește rolul de „ac” iar ceilalți 4-5 primesc împreună rolul de „ață”. Copiii cu rol de „ață” se prind cu ambele brațe de mijlocul celui din față. La semnalul învățătoarei, „acul și ața încep să coasă”, alergând șerpuit printre brațele copiilor din cerc. Când „coaserea” s-a terminat, „acul și ața” își reiau locul în cerc, următorii 5-6 copii preluând rolurile de „ac și ață”. Dacă „ața” se rupe în timpul deplasării, grupul respectiv de copii, reintră în cerc, sau se oprește, refăcând (reînnodând „ața” sau reintroducându-o în „ac”) formația de coasere. Jocul se poate desfășura și sub formă de întrecere, câștigând „acul și ața” care au realizat cel mai rapid coaserea obiectului stabilit.

2. „Salut prietene”

Elevii formează un cerc, situându-se cu fața spre interiorul acestuia. Învățătoarea numește un copil care aleargă în jurul cercului și la un moment dat atinge cu mâna umărul unuia dintre copii, alergând în continuare. Copilul atins pe umăr, aleargă în sens invers și, când cei doi se întâlnesc, își dau mâna și rostesc o formulă de salut, în limba română sau în limba străină studiată. După aceea ambii copii își continuă alergarea, căutând să ajungă primul la locul rămas liber în cerc. Dacă cel care ajunge primul la locul rămas liber este copilul care a început jocul, schimbă rolul cu celălalt elev, care va continua jocul.

3. „Batistuța” (sau orice obiect care poate fi apucat cu o mână)

Elevii formează un cerc, aflându-se cu fața spre interiorul acestuia și cu ambele mâini întinse în spate, cu palma spre exterior. Un copil, numit de învățătoare, având în mână obiectul care a dat denumirea jocului (castana, conul de brad, biluța etc.) aleargă în jurul cercului și la un moment dat, pune obiectul în mâna unui elev, continuându-și alergarea. Cel care a primit obiectul pornește în alergare în sens opus și încearcă, și el, să ajungă primul la locul liber. Dacă cel care a început jocul ajunge primul la locul liber, schimbă rolul cu celălalt copil. Dacă nu reușește să ajungă primul la locul liber, preia obiectul din nou și continuă jocul.

4. „Șoarecele și pisica”

Elevii, primind rolul de „pisicuțe” se dispun într-un cerc cu fața spre interior. Un copil rămâne în afara cercului primind rolul de „șoricel”. „Șoricelul” aleargă în jurul cercului și, la un moment dat, atinge cu mâna o „pisicuță”, continuând să alerge ca să-i ocupe locul „pisicuței” pe care a atins-o. „Pisicuța” atinsă de „șoricel” îl urmărește în alergare, căutând să-l prindă (atingă) înainte ca acesta să-i ia locul. Dacă l-a prins, „pisicuța” revine la locul său inițial, iar „șoricelul” continuă jocul. Dacă nu l-a prins, „pisicuța” devine „șoricel”.

5. „Șoarecele isteț și pisica periculoasă”

Elevii formează un cerc ținându-se de mâini, cu excepția a doi copii care primesc rolurile de „șoricel” și, respectiv, „pisicuță”. Pe circumferința cercului se „deschid” patru porțițe, prin desprinderea mâinilor a câte doi elevi. „Șoricelul” este introdus în cerc și i se spune că poate intra și ieși din cerc, atât prin porțițe cât și

prin „găurile” formate de brațele unite ale copiilor. „Pisica” rămâne în afara cercului și are voie să intre și să iasă din cerc, doar prin „portite”. Jocul începe prin urmărirea „șoricelului” de către „pisică”, cu intenția de a-l prinde (atinge). Dacă „șoricelul” este prins, se pot inversa rolurile între cei doi copii sau se numește o altă pereche care să continue jocul. În sprijinul „pisicii” mai poate interveni și o a doua „pisică”.

6. **„Al treilea fuge” sau „Prinde-l pe al treilea”**

Elevii se dispun pe două cercuri concentrice, formând perechi situate la două lungimi de brațe, una față de cealaltă. Doi copii, primind rolurile de urmărit și, respectiv, urmăritor rămân în afara cercurilor, la distanță de 2 m, unul față de celălalt. La semnal, cei doi aleargă în jurul cercurilor, urmăritorul încercând să-l prindă (atingă) pe urmărit, iar acesta poate scăpa de urmărire dacă se plasează în fața unei perechi din cercuri. În acel moment, perechea are în plus pe cel de-al treilea copil, care devine urmărit. Dacă urmăritorul reușește să-l prindă pe urmărit, înainte ca acesta să se atașeze la o pereche, cei doi elevi își inversează rolurile.

7. **„Coșulețul cu două toarte”**

Elevii dispuși pe perechi, unul lângă altul, vor forma un coșuleț cu două toarte, având o mână pe șold iar cealaltă petrecută pe după brațul îndoit al partenerului. „Coșulețele” astfel formate se dispersează pe toată suprafața de joc. Selectând o pereche, învățătoarea va da unuia dintre copii rolul de urmărit, iar celuilalt rolul de urmăritor.

Urmăritul aleargă printre „coșulețe” și pentru a nu fi prins de urmăritor se atașează la una din toartele unui „coșuleț”. În acel moment, „toarta” în plus (elevul) va deveni urmărit.

Dacă urmăritorul reușește să-l prindă (atingă) pe urmărit, înainte ca acesta să se atașeze la un „coșuleț”, cei doi își inversează rolurile.

8. **„Ogarul și iepurele”**

Elevii sunt dispersați pe întreaga suprafață de joc primind rolul de „copaci” care formează o „pădure”. Un copil numit de învățătoare primește rolul de „ieporaș”, care se deplasează prin pădure. La marginea „pădurii” apare „ogarul” unui vânător (un alt copil numit de învățătoare), care, văzând „ieporașul” țâșnește (aleargă) să-l prindă. „Iepurașul” speriat, aleargă printre copaci și ca să scape de „ogar” se așează în ghemuit în fața unui „copac”. În acel moment „copacul” devine „ieporaș” și este urmărit de „ogar”. Fostul „ieporaș” se ridică în picioare și devine „copac”. Când „ogarul” reușește să prindă „ieporașul”, cei doi își schimbă rolurile.

9. **„Pescarul cu plasă” sau „Năvodul”**

Pe o suprafață delimitată care reprezintă „lacul”, elevii deveniți „peștișori” înoată (aleargă) liber. Un copil desemnat de învățătoare primește rolul de „pescar”, care aleargă încercând să prindă (atingă) un „peștișor”. „Peștișorul” prins îl ia de mână pe „pescar” și formează o „plasă” cu care aleargă să prindă alți „peștișori”. Jocul continuă până când este prins și ultimul „peștișor”. Dacă „plasa” se rupe, „peștișorul” prins în momentul acela este eliberat și plasa se reface. „Peștișorii” nu au voie să treacă printre brațele „plasei”. Ca recompensă, ultimul „peștișor” prins, devine „pescar”.

10. **„Semănatul și culesul cartofilor”** (sau orice „legumă” care poate fi transportată în alergarea de viteză)

Elevii sunt organizați în trei echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se plasează (trasează) trei/patru cercuri la distanță de 4-5m unul față de celălalt. La capătul traseului se așează un reper (fanion) care poate fi ocolit. La semnalul învățătoarei, primii copii din fiecare echipă ridică cele 3-4 „legume” așezate în fața lor și din alergare „seamnă” (pun) câte o „legumă” în fiecare cerc (găletușă), apoi ocolesc fanionul și revin la propria echipă, predând ștafeta (atingere cu palma) următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

11. **„Vizitiul și căluțul”**

Se alcătuiesc 2/3 echipe formate din câte 8, 10 sau 12 elevi. Fiecare echipă se așează în coloană câte doi, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe, la distanță de 10/15/20m se plasează un reper care poate fi ocolit. Fiecare echipă primește un cerc sau o coardă. La semnalul de începere un elev din prima pereche se „înhamă” cu cercul sau coarda, iar celălalt apucă cu ambele mâini „hășturile”, respectiv cercul sau capetele corzii, pornind în alergare până la reper, îl ocolesc și revin la propria echipă, predând cercul sau coarda următoarei perechi și deplasându-se la coada șirului.

Câștigă echipa care reușește să revină prima în formația inițială. La reluarea jocului, rolurile se schimbă în cadrul fiecărei perechi.

12. **„Vizitiul și doi cai”**

Acțiunea jocului este asemănătoare jocului descris anterior. Deosebirea constă în faptul că se alcătuiesc două echipe formate din 9 sau 12 elevi, fiecare echipă așezându-se în coloană câte trei. La semnal, doi copii din prima linie se „înhamă” cu câte un cerc sau coardă, iar cel de al treilea preia „hășturile” cu fiecare mână, pornind în cursă.

O variantă, când se folosește cercul, este ca elevii cu rolul celor doi căluți să intre în același cerc.

13. **„Carul roman” sau „Troica”**

Se alcătuiesc două echipe cuprinzând câte 12 elevi, dispuși în trei linii de câte 4 copii.

În fața fiecărei echipe se așează câte două cercuri și două corzi, iar la distanță de 15-20m se plantează un reper care să poată fi ocolit. La semnalul de plecare, doi copii se „înhamă” cu corzile și apucă cu mâna dinspre interior marginea unui cerc. Al treilea copil, situat între cei doi, apucă cu fiecare mână cele două cercuri. Al patrulea copil apucă cu fiecare mână capetele corzilor „căluților” din lateral și „atelajul” pornește în cursă. Finalul cursei și desemnarea echipei câștigătoare sunt identice cu descrierile făcute la jocul anterior.

14. **„Naveta spațială”**

Se alcătuiesc două/trei echipe situate, în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. La distanță de 10/15/20m se trasează în dreptul fiecărei echipe o zonă de 2/2m (sau se așează câte o saltea sau bancă) care vor reprezenta zonele de aterizare de pe satelitul/planeta în care vor fi transportați cosmonauții. Primul copil din fiecare echipă va primi câte un cerc, în care va intra trecându-l pe

deasupra capului. La semnal, îl va introduce și pe primul coechipier în cerc și împreună vor alerga până la zona de aterizare, unde „cosmonautul” transportat va fi debarcat. „Naveta” se reîntoarce pe „pământ” preluându-l pe următorul cosmonaut. Câștigă echipa care reușește să transporte prima toți membrii.

La reluarea jocului, transportul se va realiza în sens opus, rolul de „navetă” revenind altui copil.

15. „Uliul și porumbeii”

La cele două capete ale unui spațiu delimitat se trasează câte o zonă pentru refugiul „porumbeilor”. Elevii primesc rolul de „porumbel” și „zboară” liber în suprafața de joc dintre cele două spații de refugiu. Un copil, numit de învățătoare, va primi rolul de „uliu” și va fi plasat în afara spațiului de joc, la mijlocul acestuia. La avertizarea învățătoarei „uliu!”, „porumbeii” încearcă să ajungă într-unul din spațiile de refugiu, în timp ce „uliu” încearcă să prindă (atingă) un „porumbel”. „Porumbelul” prins schimbă rolul cu „uliu”. Dacă „uliu” nu prinde nici-un „porumbel”, acesta își reia locul pe marginea suprafeței de joc, iar învățătoarea dă semnalul „porumbeii” zboară!, după care la semnalul „uliu”, jocul continuă.

Pentru a da mai multe șanse „uliului” se mai poate introduce, pe partea opusă a terenului, încă un „uliu”.

16. „Șarpele își prinde coada”

Elevii formează un șir, ținându-se strâns unul de altul prin cuprinderea cu ambele brațe a mijlocului celui din față. La semnalul de începere a jocului, primul copil din față, urmat de cei din prima parte a coloanei, încearcă, prin mișcări stânga-dreapta, să atingă ultimul copil din coada șarpelui (coloanei). Acesta din urmă, împreună cu copiii care formează coada șarpelui se deplasează în sens opus „capului șarpelui”, încercând să evite prinderea (atingerea). Copilul atins, trece în fața coloanei devenind „capul șarpelui”.

17. „Ciobanul își apără oile”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, una dispusă în formația de cerc, cealaltă formând o coloană câte unul în mijlocul cercului, elevii fiind foarte apropiați unul de altul, cuprinzând cu ambele brațe, mijlocul coechipierului din față. Copiii de pe cerc sunt „lupii” și primesc o minge cu care să vâneze. Primul copil din șirul aflat în mijlocul cercului devine „cioban” și are rolul de a-și apăra „oițele” din spate, respingând mingea aruncată de „lupi”. „Lupii” prin pase succesive încearcă să lovească cu mingea ultima „oiță” din turmă, iar „oițele” se deplasează în funcție de minge, ascunzându-se după „cioban”.

Jocul se desfășoară contratimp, echipele schimbându-și rolurile la fiecare trei minute. „Oița” lovită (numai de la mijloc în jos) trece în fața șirului și preia rolul de cioban.

Câștigă echipa care în cele trei minute a reușit să „vâneze” cât mai multe „oițe”.

18. „Apărătorul cetății”

Elevii sunt dispuși într-un cerc, în interiorul căruia se „construiește” o cetate (2-3 mingi medicinale suprapuse; un recipient de plastic de 5 litri; capra de gimnastică etc.). Un elev primește rolul de apărător al cetății, având voie să respingă mingea aruncată de cei de pe cerc, atât cu brațele cât și cu picioarele.

Dacă cetatea este atinsă, elevul care a reușit aruncarea devine apărătorul cetății, iar celălalt îi ia locul în cerc.

19. „Vânătorii și rațele”

Elevii se constituie în două echipe, una de „vânători” și cealaltă „de rațe”. Pe suprafața de joc se trasează un dreptunghi/pătrat sau cerc, în interiorul cărora se plasează „rațele”. „Vânătorii” se dispun în exteriorul figurii trasate pe sol și încearcă să „vâneze” (să atingă de la mijloc în jos) câte o rățușcă, cu o minge pe care o pasează între ei. Se joacă contratimp, fiecare echipă, fiind pe rând, timp de trei minute „vânători”.

Câștigă echipa care „vânează” cele mai multe rățuște în timp de 3 minute.

20. „Între două focuri”

Pe suprafața de joc se trasează un dreptunghi despărțit în două zone printr-o linie de centru. Elevii sunt împărțiți în două echipe, fiecare dispunându-se cu jumătate din efectiv înapoia uneia din liniile de fund ale dreptunghiului, iar cealaltă jumătate se dispune, în linie, în jumătatea dreptunghiului opusă liniei proprii de fund. Prin tragere la sorți se acordă o minge uneia dintre echipe care, la semnalul de începere a jocului, o pasează între cele două linii (focuri) încercând să surprindă și să atingă cu mingea unul dintre componentii echipei adverse aflat între liniile proprii. Fiecare atingere cu mingea a unui adversar aduce echipei un punct. Când mingea iese în afara terenului de joc, ea va fi repusă în joc de către echipa adversă. După o repriză de 3 minute, echipele schimbă pozițiile liniilor, cei din centru trecând înapoia liniilor de fund.

Câștigă echipa care acumulează cel mai mare număr de puncte.

21. „Cursa pe numere”

Elevii sunt împărțiți pe 2-3 echipe, fiecare echipă așezându-se în coloană câte unul înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe, la distanță de 10-15-20m se așează un reper care să poată fi ocolit. Copiii din fiecare echipă numără în continuare, fiecare component reținând numărul care îi aparține. Când învățătoarea va pronunța sau va arăta o cifră, copiii cu numărul respective pornesc în cursă, ocolesc fanionul și revin la locul lor. Copilul care ajunge primul la locul său aduce un punct echipei sale.

Câștigă echipa care acumulează cel mai mare număr de puncte.

22. „Calculatoarele”

Organizarea clasei pentru acest joc este identică cu cea prezentată la jocul anterior. Diferența dintre aceste două jocuri constă în faptul că cifra la care un elev pornește în cursă derivă din rezultatul unei operații matematice pe care o pronunță sau o afișează învățătoarea, calculul fiind realizat de către fiecare elev (ex. $2+3$; $9-7$; 4×2 ; $27:9$ etc.). Se vor folosi operațiile pe care le-au însușit elevii. Echipa câștigătoare se stabilește ca la jocul anterior.

23. „Cursa vocalelor”

Clasa se împarte în 3-4 echipe a câte șapte elevi, fiecare echipă așezându-se în coloană câte unul înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe pe o distanță de 10-15-20m se amplasează 3-4 repere dispuse în zigzag și un fanion la capătul traseului, care să poată fi ocolit. Sub îndrumarea învățătoarei, copiii din fiecare echipă, primesc în ordine, denumirea vocalelor (a, ă, e, î, î, o, u).

La pronunțarea sau arătarea de către învățătoare a unei vocale, elevul care o reprezintă pornește în cursă, șerpuiește printre repere, ocolește fanionul și revine la locul pe care l-a ocupat în echipa sa. Copilul care ocupă primul locul său din echipă, aduce un punct echipei sale.

24. „Crabii și creveții”

Elevii sunt organizați în două echipe, dispuse în linie, deoparte și de alta a unei linii de centru, la distanță de un metru între ele. Înapoia fiecărei echipe, la distanță de 3-4m, se trasează o linie „de scăpare”. Fiecare dintre cele două echipe primește denumirea uneia dintre viețuitoarele din titlul jocului. Așezați față în față în diferite poziții (stând, pe genunchi, așezat, ghemuit) la auzul pronunțării de către învățătoare a unuia dintre numele din titlul jocului, componentii echipei numite încearcă să-i prindă (atingă) pe componentii echipei adverse, care, la rândul lor, încearcă să treacă, fără a fi prinși, de linia de scăpare. După fiecare secvență jucată se numără elevii prinși de către o echipă. Câștigă echipa care acumulează cel mai mare număr de adversari prinși. Pronunția învățătoarei trebuie să aibă o fază pregătitoare (crrr) și o fază executorie (eveții). Din când în când se verifică și orientarea atenției copiilor pronunțându-se un cuvânt care nu trebuie să producă efectul stabilit. (ex. crrr-etă!; crrr-eion; crrr-avată etc.)

25. „Păsărelele intră-n cuib”

Elevii sunt grupați câte trei, doi dintre ei apucându-se de mâini formează „cuibul” iar al treilea intră în cuib, devenind „păsărică”. „Cuiburile” sunt răspândite pe toată suprafața de joc. Învățătoarea numește doi elevi care devin „păsărele fără cuib”.

La semnalul învățătoarei „păsărelele zboară”, copiii aflați în cuiburi, ies din acestea și aleargă simulând zborul păsărelelor. La semnalul „Păsărelele intră în cuib”, toate păsărelele, inclusiv cei doi fără cuib, caută să intre cât mai repede într-un cuib, altul, decât cel din care au plecat. Pentru că s-au orientat și mișcat mai încet, vor rămâne din nou, alte două păsărele fără cuib. După 3-4 repetări ale jocului, păsărelele vor schimba rolurile cu câte unul dintre copiii care au format cuiburile.

26. „Îndemânaticii”

Clasa se împarte în trei echipe, dispuse pe șiruri, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se amplasează două cercuri, la distanță de 5m față de linia de plecare și între ele, traseul terminându-se la 15-20m, cu un reper care poate fi ocolit.

La semnalul de plecare, primii copii din fiecare echipă pornesc în alergare, ajung la primul cerc, îl apucă, îl trec pe deasupra capului și-l scot pe sub picioare, aleargă în continuare, intră în al doilea cerc și îl scot pe deasupra capului, după care ocolesc reperul de la capătul parcursului și revin la propria echipă, predând ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

27. „Ferește-ți capul”

Se constituie trei echipe egale numeric, dispuse în șiruri înapoia unei linii. La distanță de 1 metru de această linie se trasează o linie paralelă, înapoia căreia fiecare echipă își trimite un reprezentant care primește o minge. La semnalul de începere a jocului, elevul cu mingea o pasează primului coechipier, care o prinde,

o repasează înapoi și se ghemuiește. Pasatorul transmite mingea următorului coechipier, care o prinde, o repasează și se ghemuiește, ș.a.m.d. Când mingea ajunge la ultimul elev din echipă, acesta aleargă cu ea la linia de pasare, timp în care fostul pasator se așează în fața echipei sale, ceilalți coechipieri făcând un pas înapoi.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

28. „Mingea prin tunel”

Organizarea clasei pentru acest joc este identică cu cea prezentată la jocul anterior, cu deosebirea că elevii din fiecare echipă adoptă poziția stând depărtat.

La semnal, copilul de la linia de pasare, lansează mingea, rostogolind-o pe sol (podea) prin tunelul format de picioarele depărtate ale coechipierilor. Ultimul elev din echipă prinde mingea, aleargă cu ea la linia de lansare, timp în care fostul lansator se postează în depărtat în fața echipei, ceilalți copii făcând un pas înapoi.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

29. „Mingea prin tunel” (variantă)

Organizarea clasei pentru joc este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior, cu deosebirea că nu se mai trasează linia de pasare/lansare. La semnal, primii copii din fiecare echipă, care posedă câte o minge, o transmit printre picioare, din mână în mână, următorului copil. Când mingea ajunge la ultimul copil (fără să atingă solul) acesta aleargă cu ea în fața echipei și o transmite în aceeași manieră mai departe. În același timp, toți componentii echipei fac un pas înapoi pentru a-i face loc celui cu mingea să se plaseze la intrarea în tunel.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

30. „Mingea pe pod” sau „Banda rulantă”

Jocul se organizează și se desfășoară identic cu jocul descris anterior, numai că transmiterea mingii din mână în mână se realizează pe deasupra capului.

31. „Mingea șarpe”

Organizarea și desfășurarea jocului se aseamănă cu cele descrise la jocul anterior, cu deosebirea că transmiterea mingiei se face cu două mâini prin răsucirea trunchiului. Dacă mingea se primește din partea dreaptă se va transmite prin partea stângă ș.a.m.d.

32. „Ferește-ți picioarele”

Elevii sunt împărțiți în 2-3 echipe, dispuși în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare. Primul copil din fiecare echipă primește un baston pe care îl apucă cu o mână de unul din capete. La semnal, copilul cu bastonul se întoarce cu fața spre echipa sa și din alergare, cu celălalt capăt al bastonului atingând solul/podeaua, îl trece pe sub picioarele coechipierilor care sar pe verticală. Când purtătorul bastonului ajunge la capătul echipei sale, transmite bastonul din mână în mână până la copilul din fața echipei, care reia acțiunea.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

33. „Vânătorul iscusit”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe egale numeric, dispuse în linie înapoia unor linii paralele situate la 4-5m una față de cealaltă. La mijlocul distanței

dintre linii se așează (trasează) un cerc în care se introduce un obiect care poate fi apucat cu o mână.

Componentii celor două echipe numără în continuare, fiecare copil reținând-și numărul. Se formează astfel perechi de elevi din cele două echipe, purtând același număr.

Jocul începe prin pronunțarea sau afișarea de către învățătoare a uneia din cifrele existente, la care cei doi elevi având numărul corespunzător cifrei strigate/arătate, se îndreaptă în viteză spre cerc, încercând să „vâneze” obiectul din interiorul acestuia și să ajungă neprins (atins) de adversar, înapoia liniei proprii echipe.

Vânătorul care reușește să ajungă cu obiectul la propria echipă fără a fi prins sau reușește să-l prindă pe adversar înainte ca acesta să ajungă la echipa sa, câștigă un punct pentru echipa sa.

34. „Buchetelele”

Elevii se deplasează liber (mergând, alergând) în spațiul de joc. Ei reprezintă florile din care trebuie formate buchetele. La pronunțarea sau arătarea de către învățătoare a unei cifre (din centrul cunoscut de copii) aceștia se grupează în numărul corespunzător, în buchete (ținându-se de mâini; cuprinzându-se pe după umeri sau pe după mijloc). Copiii rămași în afara buchetelor vor auzi din partea tuturor colegilor strigarea: „Te-ai mișcat încet, nu ești în buchet. Grăbește-te!” Apoi jocul se reia prin desfacerea buchetelor.

35. „Cercurile zburătoare”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, fiecare fiind dispusă în formația de cerc, cu fața spre interior. Fiecare echipă desemnează un elev care se situează în centrul cercului unde găsește o coardă lungă (frânghie) sau două corzi legate între ele, obligatoriu având la un capăt atașată o îngreuiere mică (minge de oină; recipient mic de plastic etc.). La semnal, copilul din centrul cercului apucă coarda de capătul liber și o învârte pe sub picioarele coechipierilor. Cercul (echipa) care stă mai mult în aer, câștigă un punct. Copilul care a fost atins de coardă și a întrerupt zborul echipei sale schimbă rolul cu elevul care învârte coarda.

36. „Mingea la căpitan”

Se formează două echipe care se dispun pe două cercuri concentrice trasate pe sol/podea. Echipa situată pe cercul exterior își trimite „căpitanul” în mijlocul cercului interior. Echipa de pe cercul exterior, având o minge, încearcă să o transmită „căpitanului” lor printre brațele și picioarele elevilor din echipa adversă, situată pe cercul interior. Transmiterea mingii spre căpitan se va face fără a depăși înălțimea copiilor. Dacă mingea ajunge la „căpitan”, echipa realizează un punct, iar dacă mingea este transmisă înapoi de către „căpitan” se realizează încă un punct. Se joacă pe reprize de câte 3 minute, după fiecare repriză, echipele își schimbă rolurile.

37. „Figurile geometrice”

Pe suprafața de joc se trasează câte două-trei dintre figurile geometrice însușite de elevi, încadrate într-un cerc. Din alergare liberă sau în coloană câte unul sau câte doi, la pronunțarea de către învățătoare a numelui unei figuri geometrice, copiii trebuie să se orienteze și să se plaseze corect în cercul

corespunzător. Copiii care nu au recunoscut figura geometrică sau s-au plasat greșit vor fi corecți și îndrumați.

O variantă și mai atractivă este aceea în care pe suprafața de joc se trasează mai multe figuri geometrice de același fel (4, 5, 6), fiind reprezentate toate figurile geometrice însușite. La comanda învățătoarei „Câte (cinci, patru sau șapte etc.) în triunghi!”, copiii trebuie să recunoască triunghiurile dar să se și grupeze conform comenzii.

38. „Recunoaște-ți vecinii”

Din formația de adunare în linie pe un rând, în ordinea înălțimii, clasa se desparte în două echipe, separate de învățătoare care se situează în mijlocul formației de adunare. După atenționarea „Verificați-vă vecinii”, învățătoarea dă comanda de deplasare rapidă a tuturor copiilor către diferite direcții (la colțurile terenului/sălii, fuga marș!; sub panourile de baschet/în porțile de handbal, fuga marș!; la copacii din față, fuga marș!). După ce copiii s-au deplasat potrivit comenzii, după un moment de pauză, învățătoarea dă comanda de adunare în formația inițială. Echipa care se aliniază corect și cel mai rapid, câștigă întrecerea.

39. „Revenim rapid”

Organizarea clasei este identică cu cea descrisă la jocul anterior. La comanda și semnul învățătoarei „Pas alergător (semn spre stânga și spre dreapta) marș!” cele două echipe pornesc în alergare pe direcția indicată, în coloană câte unul, îl ocolesc prin față pe ultimul copil din echipă și revin în formația inițială (linie). Echipa care revine prima, aliniată corect, câștigă un punct. La următoarea repetare a jocului, deplasarea echipelor se poate realiza prin spatele liniei.

40. „Șotronul”

Pe suprafața de joc se trasează 2-3 contururi, în funcție de numărul de echipe care se dorește a fi constituit (cercul este capul; un dreptunghi – gâtul; 4-6-dreptunghiuri suprapuse – trunchiul; câte 3 dreptunghiuri picioarele; câte 2 dreptunghiuri - brațele). Jocul constă în realizarea de către fiecare elev a unor variante de sărituri (cu desprindere și aterizare de pe și pe unul sau ambele picioare; în depărtat; din depărtat în apropiat; cu întoarcere de 90° - 180°) în funcție de modalitățile stabilite de învățătoare. Traseul săriturilor poate fi marcat prin cifre (și poate fi parcurs în ordine cronologică, în ordinea cifrelor pare sau impare) sau prin săgeți (linii, coturi, curbe).

Întrecerea între echipe poate viza atât corectitudinea execuțiilor (se înregistrează numărul erorilor fiecărei echipe) cât și viteza cu care echipa a realizat, cu toți membrii săi, parcurgerea traseului respectiv.

41. „Din cerc în cerc”

Clasa de elevi se împarte în două echipe, situate în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se trasează/montează 5 sau 8 cercuri, în formă de șah (2 cercuri paralele, un cerc în față și la mijlocul acestora, din nou 2 cercuri paralele, ș.a.m.d.). Distanța dintre marginile cercurilor variază în funcție de clasă, între 0,5-1,00 m. La semnalul învățătoarei și conform explicațiilor date, primii elevi de la fiecare echipă efectuează o săritură în depărtat în primele două cercuri, urmată de o săritură într-un picior în cel de al treilea cerc, urmată de o săritură în depărtat în cercurile 4 și 5, după care o săritură cu întoarcere

de 180° în cercul 3 și una în depărtat în cercurile 1 și 2. Apoi printr-o săritură peste linia de plecare se predă ștafeta următorului coechipier. Învățătoarea poate introduce în traseu și alte variante de sărituri.

Câștigă echipa care parcurge corect traseul și ajunge prima în formația inițială.

42. „Broscuțele sar în lac”

Elevii primesc rolul de „broscuță”, cu excepția unuia care primește rolul de „șarpe”. În jurul suprafeței de joc se amplasează bănci de gimnastică, capacele lăzii de gimnastică, saltele suprapuse, etc. În mijlocul suprafeței astfel delimitate se află „lacul”.

Sub forma povestirii, „broscuțele” după ce s-au bălăcit în „lac” (aleargă, sar din ghemuit în ghemuit) ies din lac și se întind la soare (culcat facial sau dorsal) pe suprafețele înălțate, amplasate pe malul „lacului”. În jurul suprafeței de joc se târăște (plimbă) „șarpele”. La atenționarea învățătoarei „Șarpele!” acesta încearcă să prindă o „broscuță”, iar „broscuțele” se feresc de „șarpe” sărind în „lac”. Dacă o „broscuță” este prinsă (atinsă), elevul respectiv schimbă rolul cu „șarpele”. Dacă „șarpele” nu prinde nicio „broscuță” va continua să îndeplinească acest rol încă de 1 - 2 ori, după care va fi înlocuit cu un alt elev.

43. „Banda rulantă”

Elevii sunt împărțiți în 2 – 3 echipe, situate înapoia unei linii de plecare. Copiii din fiecare echipă adoptă poziția culcat dorsal cu picioarele depărtate. Primii elevi din echipe (căpitanii) au la nivelul tălpilor o minge medicinală (sau un obiect care poate fi apucat cu două mâini) pe care, la comanda „Start!”, prin ridicarea trunchiului o apucă și o ridică deasupra capului, după care revine în poziția culcat dorsal, transmițând mingea (obiectul) următorului coechipier. Când mingea (obiectul) ajunge la ultimul elev din echipă, acesta se deplasează cu ea în fața echipei, așezându-se în poziția culcat dorsal și continuând jocul.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

44. „Transportul bușteanului”

Efectivul clasei se împarte în două echipe, în fața cărora se așează câte două saltele unite între ele. Componentii echipei adoptă poziția culcat dorsal cu brațele întinse în prelungirea corpului, situându-se unul lângă altul la distanță de 0,25m. Ultimul elev din echipă adoptă poziția culcat facial cu brațele întinse, situându-se peste corpurile partenerilor, îndeplinind rolul de „buștean”. La semnalul „Start!” membrii fiecărei echipe se întorc simultan către înainte, din culcat dorsal în culcat facial, printr-o rulare laterală, determinând avansarea „bușteanului”. Mișcarea se repetă cu repeziciune până când bușteanul este „transportat”. Ajuns la capăt, „bușteanul” se așează în poziția culcat dorsal în fața echipei, iar ultimul copil intră în rolul de „buștean”.

Câștigă jocul echipa care revine prima în formația inițială.

45. „Transportul rănitului”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, fiecare dispusă în coloană câte trei, înapoia unei linii de plecare/sosire. (Se redemonstrează modul în care cei doi elevi din marginile formației de trei, formează „scăunelul” și cum elevul din mijloc („rănitul”) stă pe „scăunel” și se ține cu mâinile pe după gâtul partenerilor). Toate formațiile de câte trei elevi formează „scăunelul” fiind pregătite să-și transporte

„rănitul”. În fața ambelor echipe se așează la 10 – 15m un reper care poate fi ocolit. La comanda „Start!” primii trei copii din fiecare echipă pornesc în cursă, ocolesc reperul și revin la propria echipă, predând ștafeta următorilor trei coechipieri. Câștigă echipa care revine prima în formația inițială. Întrecerea se reia, minimum de trei ori, pentru a se schimba rolurile între elevii fiecărui grup de trei.

46. „Căraușii”

Se organizează 2-3 echipe, fiecare dispusă în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața, fiecărei echipe, la distanță de 10 -15m se așează un reper care poate fi ocolit. Fiecare echipă primește obiectul care trebuie transportat (minge umplută, recipienti de plastic umpluți) specificându-se procedeul de apucare/susținere și transport. La comanda „Start!”, primii copii din fiecare echipă preiau obiectul de jos, parcurg traseul, ocolesc reperul și revin la propria echipă, unde predau obiectul următorului coechipier și trec la coada șirului.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

47. „Cobilița”

Clasa se organizează ca și la jocul descris anterior. Obiectul de transport îl reprezintă un baston care are atârnat la ambele capete câte un recipient de plastic cu toartă, umplut, cu capacitate de 1,5/2 litri. La comanda „Start!” primul copil din echipă, ajutat de cel de al doilea, așează bastonul sprijinit pe ambii umeri, înapoia gâtului, ținând cu mâinile toartele recipientilor atârnați de baston și pornește în cursă. După ce ocolește reperul de la capătul traseului revine la echipă și predă „încărcătura” următorului coechipier. Echipa care revine prima în formația inițială câștigă întrecerea. Pentru a ușura sarcina de transport, recipientii pot fi legați de baston, înainte de începerea jocului.

48. „Unde-s doi puterea crește”

Se constituie două echipe dispuse în coloană câte doi, înapoia unei linii de plecare/sosire. La 10 – 15m de această linie, în fața fiecărei echipe se plasează un reper care poate fi ocolit. În fața fiecărei echipe se află un baston, în mijlocul căruia este atârnat un recipient de 5 litri. La semnal, prima pereche din fiecare echipă, apucă cu o mână catetele bastonului, ridică încărcătura și pornește în cursă. După ocolirea reperului, revin la propria echipă, predând bastonul cu „încărcătura” următoarei perechi și se așează la coada coloanei. Câștigă echipa care revine prima în formația inițială. O variantă atractivă de transportat în pereche, este aceea în care cu două bastoane sunt transportați doi recipienti atârnați în mijlocul acestora, elevii din pereche aflându-se unul înapoia celuilalt.

49. „Ajută-te singur”

Clasa se organizează în două echipe, care se dispun în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se plasează două bănci de gimnastică, una în prelungirea celeilalte și un reper care poate fi ocolit, la distanță de 10 - 15m. La semnal, primii copii din fiecare echipă se culcă facial pe bancă și se deplasează pe suprafața acesteia prin tracțiuni/împingeri cu ajutorul brațelor sau/și al picioarelor, după care aleargă, ocolesc reperul de la capătul traseului și revin la propria echipă, predând ștafeta următorului coechipier. Învățătoarea va alterna variantele de tracțiune-împingere, de la o întrecere la alta.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

50. „Remorcarea”

Elevii sunt organizați ca și la jocul anterior, numai că primii doi copii din fiecare echipă primesc rolurile de „remorcă” și, respectiv „remorcat”. „Remorca” se situează în stând depărtat cu banca între picioare, iar „remorcatul” se culcă facial pe bancă, cu brațele întinse înainte. La semnal, „remorca” apucă palmele „remorcatului” și îl tractează până la capătul celor două bănci, după care ambii elevi, ținându-se de mână, aleargă până la reper, îl ocolesc și revin la propria echipă, predând ștafeta următorilor doi coechipieri. La reluarea jocului, se vor schimba rolurile în cadrul fiecărei perechi. „Remorca” poate realiza tracțiunea atât cu fața cât și cu spatele spre „remorcat”.

În fiecare variantă, câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

51. „Avionul”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe, fiecare dispunându-se în coloană câte 3, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se așează 2 – 3 bănci de gimnastică, una în continuarea celeilalte. La semnal, unul din cei trei elevi din prima linie se așează în culcat facial la capătul băncii, cu brațele întinse înainte, iar ceilalți doi elevi, situați de o parte și de alta a băncii, îl tractează apucându-l de mâini. După parcurgerea traseului, revin în viteză la propria echipă și predau ștafeta următoarei linii de trei elevi. La următoarele reluări ale jocului, se schimbă rolurile în fiecare linie de câte trei copii.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

52. „Toboganul”

Clasa se împarte în 2 – 3 echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire situată la 10m față de peretele sălii unde sunt montate scările fixe. În fața fiecărei echipe se agață de scara fixă o bancă de gimnastică în poziție oblică față de sol.

La semnal, primii copii din fiecare echipă, aleargă, se cațără pe scara fixă pe lângă banca agățată, o încălecă și ținându-se cu mâinile de marginile băncii, alunecă pe șezut până ating solul cu picioarele. Apoi se deplasează rapid și predă ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

53. „Derdelușul”

Organizarea jocului este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior, cu deosebirea că în fața fiecărei echipe se plasează două bănci agățate de scara fixă, în poziția oblică față de sol.

La semnal, primul copil din fiecare echipă se cațără pe banca înclinată, cu ajutorul brațelor și picioarelor, apoi încălecă cealaltă bancă și alunecă pe șezut până atinge solul, după care aleargă și predă ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

54. „Cursa broscuțelor”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe care se situează în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare/sosire. În fața fiecărei echipe se așează două bănci de gimnastică, una în prelungirea celeilalte, iar la 10 – 15m de bănci se plasează un reper (fanion) care poate fi ocolit. La semnal, primul copil din fiecare

echipă apucă marginile băncii cu mâinile și prin săltare vine în poziția sprijin ghemuit pe bancă, apoi mută brațele în față și trece în poziția sprijin depărtat cu picioarele pe sol. Mișcările se repetă alternativ până la capătul băncilor, după care elevul aleargă, ocolește fanionul și revine cât mai repede la echipa sa, predând ștafeta.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

55. „Cursa iepurașilor”

Organizarea jocului este asemănătoare cu cea descrisă la jocul anterior. Se deosebește doar acțiunea motrică, în care elevul situat lateral față de bancă, apucă marginile acesteia și prin săltare își trece picioarele de cealaltă parte a băncii. Apoi urmează mutarea către înaintea brațelor și trecerea picioarelor peste bancă. După ce s-au parcurs ambele bănci, elevul aleargă, ocolește fanionul și revine în viteză la propria echipă, predând ștafeta.

56. „La circ”

Elevii clasei sunt împărțiți în două echipe, situate în coloană câte unul. În fața fiecărei echipe se plasează câte 1 – 2 bănci de gimnastică, cu partea lată în sus. La semnal, copiii urcă pe bancă și se deplasează în echilibru în una dintre variantele comandate de învățătoare (cu purtare/depunere/ culegere de obiecte, cu pășire peste acestea, cu trecerea prin și peste obstacole, cu adoptarea a diferite poziții, deplasare laterală sau cu spatele spre direcția de înaintare etc.). Dacă nivelul de manifestare a echilibrului este corespunzător, se poate trece la deplasări pe banca situată cu partea îngustă în sus sau înclinată.

Câștigă echipa care înregistrează cel mai mic număr de dezechilibrări.

57. „Lupta cocoșilor”

Elevii sunt împărțiți pe perechi, alcătuite din copii de același sex și cu înălțimi și greutate relativ egale. La semnal, timp de 30"/1', elevii, prin sărituri succesive într-un picior, cu brațele ridicate, cu palmele pe șold sau la spate, încearcă să-și dezechilibreze partenerul, împingându-l cu umărul. La epuizarea timpului stabilit, învățătoarea verifică frontal, prin ridicare de mână, care dintre copii au reușit să-și dezechilibreze partenerul de mai multe ori.

58. „Nu te lăsa, frate!”

Elevii sunt organizați pe perechi, de același sex și relativ egali ca potențial fizic, situate între două linii paralele la distanță de 3m una față de cealaltă. Fiecare pereche primește un baston de gimnastică, pe care îl apucă (cu palmele intercalate) la mijloc și îl fixează între piepturile lor. La semnal, fiecare copil din pereche încearcă să-l împingă pe partenerul de joc, dincolo de linia din spatele acestuia. Jocul se desfășoară pe secvențe de 10" - 15" și continuă până când unul dintre componentii perechii reușește să-l împingă pe partener de 3 – 5 ori, aspect care se verifică frontal, ca și la jocul anterior.

59. „Nu te lăsa, frate!” (variantă)

Elevii sunt organizați ca și la jocul anterior, numai că cei care alcătuiesc perechea se așează pe podea, spate în spate, cu tălpile pe sol și genunchii îndoșiți. Fiecare pereche primește un baston pe care îl fixează între ei, trecându-l printre brațe, cu coatele îndoite. La semnal, fără a se ridica, fiecare copil încearcă

să-și împingă partenerul, prin forța picioarelor, peste linia din spatele acestuia. Stabilirea învingătorului se realizează frontal ca și la jocul anterior.

60. „Mingea călătoare”

Se constituie trei echipe, fiecare elev din echipă situându-se în poziția așezat depărtat pe banca din fața echipei. Primii elevi din fiecare echipă primesc câte o minge (normală sau umplută) pe care, la semnal o transmite, cu două mâini pe deasupra capului următorului coechipier. Când mingea ajunge la ultimul elev din echipă, acesta se ridică, aleargă și se așează în depărtat pe bancă, în fața echipei, transmitând mingea următorului coechipier. Între timp, ceilalți copii de pe bancă se deplasează către înapoi prin alunecare pe șezut, pentru a-i face loc celui care se va așeza în față. Transmiterea mingii, la următoarele reluări ale jocului se poate face prin lateral, stânga sau dreapta, ori șerpuit.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

61. „Ancorăm corabia la mal”

Elevii sunt împărțiți în două echipe, dispuse în coloane (strânse) câte unul, aflate față în față la distanță de 1 – 1,5m, separate la mijlocul distanței de o linie trasată pe sol. Copiii ambelor echipe apucă cu palmele, o frânghie, egal repartizată ca lungime celor două echipe. La semnal, ambele echipe încearcă să deplaseze prin tracțiune, echipa adversă, peste linia de mijloc. Se joacă de 3, 5, 7 ori stabilindu-se echipa câștigătoare finală.

62. „Echipa de intervenție rapidă”

Se constituie trei echipe, fiecare așezându-se lateral pe câte o bancă. La semnal, întreaga echipă se ridică în picioare și îl urmează în alergare pe primul elev, care ocolește banca și se reasează în lateral pe bancă. Echipa care revine prima în poziția inițială câștigă întrecerea. Pe parcursul întregii acțiuni se păstrează ordinea în formație.

63. „Echipa de intervenție rapidă” (variantă)

Clasa este împărțită în trei echipe, membrii fiecăreia așezându-se (încălecând) banca. La semnal, întreaga echipă se ridică în picioare și își urmează „căpitanul”, care ocolește banca prin stânga sau prin dreapta (conform comenzii) și ajuns la capătul ei, se deplasează în depărtat (cu banca între picioare) așezându-se când ajunge la capătul din față al băncii. Toți membrii echipei execută aceeași acțiune.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

64. „Suveica simplă”

Elevii clasei se împart în două echipe, fiecare dintre acestea divizându-se în două coloane câte unul, egale numeric, situate față în față, înapoia unor linii trasate la 2 – 3m, una față de cealaltă. Fiecare echipă deține o minge, pe care o țin „căpitanii” (aflați de aceeași parte). La semnal, „căpitanul” transmite (pasează, rostogolește) mingea coechipierului său din coloana din față și se deplasează la coada șirului. Elevul care a primit mingea, o transmite la rândul său coechipierului din față și se deplasează la coada coloanei proprii. Câștigă echipa al cărei „căpitan” ajunge primul în formația inițială. Pe tot parcursul acțiunilor, după ce elevul a transmis mingea și se deplasează spre capătul din spate al coloanei sale,

ceilalți copii fac un pas înainte, pentru ca următorul „pasator” să ajungă la linia trasată pe sol.

65. „Suveica dublă”

Clasa se organizează ca și la jocul anterior. Ca noutate apare faptul că după ce s-a transmis mingea coechipierului din coloana din față, „pasatorul” se deplasează la capătul din spate al coloanei din față sa. Ca urmare elevii vor fi de câte două ori în coloanele inițiale.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

66. „Suveica încrucișată”

Se utilizează aceeași organizare ca și la jocul anterior, numai că cele două coloane ale aceleiași echipe nu se mai așează față în față, ci în diagonală. Transmiterea mingii se face pe diagonală, având grijă ca mingea să nu se ciocnească de mingea echipei adverse. După pasă, executantul se va deplasa la coada șirului propriu. Când se dorește creșterea complexității, atât pasa cât și deplasarea la coloana opusă se fac pe diagonală.

Câștigă echipa care revine prima în formația inițială.

67. „Automobilele”

În spațiul de joc, elevii aleargă primind rolul de automobile. Într-un colț al spațiului de joc se marchează o zonă de 3 – 4 metri pătrați unde va funcționa „service”-ul, iar în alt colț se va marca o zonă unde va funcționa „spitalul de urgență”. Elevii primesc misiunea de a „conduce” cu prudență, să evite „accidentele” (ciocnirile) și să respecte culorile semaforului (arătate sau strigate). Înainte de începerea jocului, copiii vor pronunța în cor: la galben încetăm, la roșu ne oprim, la verde pornim (eventual cu cântec). La semnal, copiii pornesc „motoarele” și intră în circulație (aleargă) simulând zgomotul motoarelor. Învățătoarea, prin rostirea sau prin arătarea de cartonașe/stegulețe colorate, va alterna culorile „semaforului”, urmărind și corectând (după caz) reacțiile copiilor. „Automobilele” (copiii) care s-au ciocnit vor fi duși, unul la „service” și celălalt la „spital”.

Jocul continuă până când în suprafața de joc rămân 6 – 8 „automobile” care vor fi declarate ca fiind cel mai bine conduse.

68. „Ursul doarme!”

Pe suprafață de joc se trasează un cerc mare, în afara căruia sunt situați elevii. În mijlocul cercului se trasează un cerc mic care va simula „bârlogul ursului”. Unul dintre copii va primi rolul de „urs” și va sta ghemuit în „bârlog”. Jocul începe prin apropierea copiilor de „bârlogul ursului” cântând:

Ursul doarme, ursul doarme.

Și pare lihnit de foame,

Oare pe noi ne-a simțit,

Fugiți, că s-a și trezit.

Pe ultimul vers, „ursul” se scoală și încearcă să prindă (atingă) unul dintre copii, înainte ca acesta să iasă în afara cercului mare. Toți copiii aleargă încercând să scape de „urs”.

Dacă un elev este prins, acesta va schimba rolul cu „ursul”. Dacă „ursul” nu prinde nici-un copil, va continua jocul îndeplinind încă o dată același rol.

69. „Vânătorul, vrabia și albina”

Elevii clasei sunt dispuși într-un cerc, cu interval de două lungimi de brațe, între ei. Învățătoarea desemnează trei copii atribuindu-le rolurile de „vânător”, „vrabie” și „albina”, situându-i în afara cercului, la distanțe egale între ei.

La semnalul de începere a jocului, cei trei copii pornesc în alergare, „vânătorul” încercând să prindă (atingă) „vrabia”, dar ferindu-se în același timp de „albina” care încearcă să-l „înțepe” (prindă).

„Albina” fuge după „vânător” dar trebuie să se ferească de „vrabie” care vrea să o mănânce (prindă). Cei trei pot alerga atât în afara cercului cât și prin cerc, traversându-l. Copilul prins (atins) schimbă rolul cu un alt elev de pe cerc.

70. „Leapșa”

Pe o suprafață de joc delimitată, copiii aleargă liber. Unul dintre copii primește rolul de prinzător. La începerea jocului, prinzătorul aleargă încercând „să dea leapșa” (să-l atingă) pe un copil. Elevul care a primit „leapșa” încearcă să o transmită mai departe, altui copil.

71. „Leapșa pe ghemuite”

Organizarea este identică cu cea de la jocul descris anterior. Deosebirea constă în faptul că elevul urmărit poate scăpa de „purtătorul de leapșă” dacă se ghemuiește, caz în care prinzătorul aleargă după alt copil.

72. „Țintașii iscușiți”

Clasa se împarte în trei echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii trasată la 3m paralel cu peretele. La 0,5m distanță față de perete se amplasează două bănci de gimnastică unite cap la cap, paralele cu zidul. Căpitanii celor trei echipe primesc câte o minge umplută (săculeț cu nisip, recipient de plastic umplut), pe care, la semnalul de începere a jocului, o aruncă cu două mâini de jos, în spațiul dintre perete și bancă. Indiferent dacă a reușit sau nu să nimerească „ținta”, preia mingea și foarte repede o înmânează următorului coechipier.

Câștigă echipa care a acumulat cel mai mare număr de „ținte” lovite.

73. „Mingea apel”

Elevii sunt organizați în formația de cerc. Un copil numit de învățătoare, primește o minge și pătrunde în interiorul cercului. Din mers, aruncă mingea în sus și pronunță numele unui coleg/colegă. Copilul strigat iese repede din cerc, urmărește mingea și încearcă să o prindă. Dacă cel strigat pe nume a prins mingea, continuă jocul, locul său în cerc fiind luat de elevul care l-a strigat. Dacă cel strigat nu a reușit să prindă mingea, revine la locul său din cerc, jocul fiind continuat tot de elevul care a făcut „apelul”.

74. „Poșta merge”

Elevii clasei se dispun în formație de cerc. Un copil numit de învățătoare primește rolul de „poștaș” și adoptă poziția sprijin ghemuit, în mijlocul cercului. „Poștașul” strigă: „Poșta merge de la Tudor la Felicia” (numele a doi copii aflați pe circumferința cercului). Copiii numiți încearcă, prin alergare, să schimbe locurile între ei. În același timp „poștașul” încearcă să ocupe unul din locurile celor doi.

Dacă cei doi copii numiți au reușit să-și schimbe locurile, „poștașul” continuă jocul. Dacă „poștașul” a reușit să ocupe unul din locurile celor doi elevi numiți, elevul rămas fără loc, devine „poștaș” și continuă jocul.

75. „Infanteriștii”

Clasa se împarte în două echipe, dispuse în coloană câte unul, înapoia unei linii de plecare situate la 15 – 20m de peretele pe care sunt amplasate scările fixe. În fața fiecărei echipe se așează: câte două saltele unite cap la cap, în mijlocul cărora se află un obstacol pe sub care se trece; o bancă dispusă longitudinal, un gărduleț; o bancă de gimnastică cu partea îngustă în sus.

La semnal, primul copil din fiecare echipă pornește pe traseu, realizând o târâre joasă cu trecere pe sub obstacol, o deplasare prin tracțiune pe banca de gimnastică, sar peste gărduleț, se deplasează în echilibru pe bancă, urcă pe o scară fixă și coboară pe cealaltă, după care aleargă și predă ștafeta următorului coechipier.

Câștigă echipa care a încheiat prima parcurgerea traseului de către toți elevii.

76. „Ocupă locul”

Aliniați pe o linie, elevii sunt atenționați să își verifice vecinul din partea dreaptă și din partea stângă. La semnal, elevii se deplasează pe direcțiile și către reperele indicate de profesor. La următorul semnal, se deplasează rapid în formația de linie, ocupându-și locul inițial.

Câștigă elevii care și-au regăsit cel mai rapid locul.

Bibliografie

1. Cârstea, Gh. (2000). *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, București: Editura An-Da,
2. Dragnea, A., Bota, A., Teodorescu, S., Stănescu, M., Șerbănoiu, S., Tudor, V. (2006). *Educație fizică și sport - teorie și didactică*, București: Editura FEST,
3. Epuran, V. (1977). *Jocuri de mișcare*, București: IEFS,
4. Mujicov, N., Branga, I., Mujicov, C. (1966). *Jocuri pentru copii și tineret*, București: Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport,
5. Oprea, L., Sulea, R. (2009), *Ghid pentru profesorii de educație fizică*, București: Editura SEMN.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Amalia COJOCARIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Daniel BĂRBOSU	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Mariana CRIȘAN	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV- a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Arte vizuale și abilități practice** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa pregătitoare și clasele I-IV din învățământul special primar, dizabilități vizuale și a fost realizată prin respectarea și adaptarea programei școlare pentru disciplina **Arte vizuale și abilități practice**, curriculum școlii de masă, programă aprobată prin OMEN nr. 3418/19.03.2013 pentru disciplina **Arte vizuale și abilități practice, pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a** și prin OMEN nr. 5003/02.12.2014 pentru disciplina **Arte vizuale și abilități practice pentru învățământ primar, clasele a III-a și a IV-a**.

Deși în conținut programa școlară pentru disciplina **Arte vizuale și abilități practice** pentru clasa pregătitoare și clasele I-IV din învățământul special primar, dizabilități vizuale respectă programa aplicată în învățământul de masă, oferind astfel posibilitatea elevilor cu dizabilități vizuale să aibă acces la competențele cheie ale disciplinei, ca și elevii care frecventează învățământul de masă, urmărind aceleași finalități, prezenta programă este diferită prin faptul că se adresează unei categorii de elevi cu o cerință educațională specială, prin urmare activitățile, metodele și mijloacele propuse sunt adaptate specificului dizabilităților vizuale.

Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, în Aria curriculară Arte.

Programa disciplinei **Arte vizuale și abilități practice** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Orientarea demersului didactic pornind de la competențe pune accentul pe dezvoltarea gândirii și pe extinderea posibilităților de comunicare interumană prin imagine vizuală/ imagine tactilă, folosind trăirea artistică și contribuind astfel la conturarea profilului de formare al absolventului de învățământ primar.

Programa disciplinei **Arte vizuale și abilități practice** pentru învățământul special primar pentru elevii cu dizabilități vizuale urmează curriculum școlii de masă, cu adaptarea metodelor și mijloacelor de învățământ la specificul actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale și la particularitățile și implicațiile vederii funcționale. Competențele dobândite în urma parcurgerii programei, reflectate în conținuturile învățării propuse spre însușire în cadrul procesului instructiv-educativ, permit acestor elevi participarea la evaluările și examenele naționale.

Valorificarea la maxim a potențialului fiecărui elev cu dizabilități vizuale poate fi realizată doar prin adaptările potrivite, într-un mediu în care elevul să se simtă confortabil pentru a putea explora și descoperi mediul înconjurător.

Activitățile creativ-plastice realizate cu elevii cu dizabilități pot duce la o mai bună formare a reprezentărilor și a înțelegerii conceptelor privind mediul înconjurător, a dezvoltării imaginației, pe de o parte, iar pe de altă parte ajută la dezvoltarea motricității fine, a tehnicilor de explorare tactil-kinestezică, constituind o metodă concretă de învățare activă pentru aceștia.

Concomitent cu explorarea obiectelor și a imaginilor tactile, copilul cu dizabilități vizuale poate fi învățat să deseneze, să modeleze, să lipească, să construiască propriile imagini tactile, să creeze. Acest proces nu este doar un proces creativ ce promovează deprinderi motrice, ci ajută copiii să treacă dincolo de granița concretului, spre forme mai abstracte, îl ajută să facă legătura între limbajul oral și cel scris, fiind o experiență cu adevărat puternică și folositoare pentru ei.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei **Arte vizuale și abilități practice** jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competenței specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă ale elevilor, de gradul și tipul dizabilității vizuale, precum și de interesele fiecărui elev, de mijloacele și materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru familiarizarea cu elemente de bază ale celor două domenii integrate. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii: Desen, Pictură, Modelaj, Textile, Modelarea hârtiei, Construcții (Structuri tridimensionale), Foto-video.

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată pe stimularea învățării prin joc, pe individualizarea învățării, pe trezirea curiozității copilului și pe dezvoltarea încrederii în sine.

Disciplina **Arte vizuale și abilități practice** are un caracter de noutate în raport cu disciplinele studiate până în prezent în învățământul primar, fiind o disciplină integrată, situată la intersecția ariilor curriculare Arte și Tehnologii. În Planul-cadru de învățământ, disciplina **Arte vizuale și abilități practice** are alocate 2 ore pe săptămână la clasa pregătitoare, clasele I, a II-a, a III-a și 1 oră pe săptămână la clasa a IV-a.

Principalele motive care au determinat abordarea integrată a artelor vizuale și a abilităților practice în cadrul aceleiași discipline de studiu sunt următoarele:

- Domeniul artelor vizuale acoperă: pictură, desen, grafică, artă decorativă (tapiserie, scenografie, ceramică, vestimentație, design, arta bijuteriilor etc.), fotografie artistică, arta tiparului, sculptură, arhitectură, artă monumentală, artele spectacolului etc. Toate acestea sunt prezente în cotidian și omul contemporan se raportează la ele. Abordarea doar a artelor plastice limitează sfera preocupărilor și intereselor copiilor. În secolul pe care îl traversăm, aceștia sunt expuși unei multitudini de informații și influențe, cele mai multe venind pe cale vizuală. Cu cât se realizează mai devreme explorarea în adâncime a unor concepte-cheie specifice limbajului vizual, cu atât sunt șanse mai mari ca elevii să facă alegeri pertinente și corecte.
- Mutarea accentului de pe însușirea diverselor tehnici și dezvoltarea unor abilități practice, pe formarea caracterului. Reprezentanții Școlii Active considerau că practicarea îndelungată a lucrărilor manuale este o adevărată școală de cultură morală, întrucât realizarea manuală a unor produse presupune combinarea armonioasă de priceperi și deprinderi, responsabilitate și inteligență.
- Expunerea copilului la o mare varietate de domenii artistice și culturale, precum și îmbinarea acestora cu experiența concretă a realizării unor produse, au drept

consecință creșterea sensibilității pentru frumos, sporirea îndemânării și încrederii în variate posibilități de exprimare a sinelui, consolidând respectul pentru valori, tradiții și semeni.

- Activitățile de învățare propuse pentru fiecare domeniu al acestei discipline integrate ajută la dezvoltarea mușchilor mici ai mâinii, la dezvoltarea unor strategii de explorare tactilă și de orientare la nivel de micro-spațiu, având implicații importante în formarea deprinderilor corecte de scris și de executare a diverselor tehnici specifice artelor vizuale.
- Integrarea acestor domenii ajută la înțelegerea concomitentă a două realități esențiale pentru dezvoltarea la elevi a spiritului estetic și practic: utilitatea produsului artistic și valoarea estetică a lucrurilor utile.

Studiul disciplinei **Arte vizuale și abilități practice** urmărește dezvoltarea progresivă a competențelor specifice, prin valorificarea experiențelor de învățare ale elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității acestora.

Clasele pregătitoare – a II-a

Competențe generale

- 1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare**
- 2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Sesizarea semnificației unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen/ pictură/ modelaj/colaj/ film/ desen animat, care reflectă un context familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări simple; - formularea de răspunsuri ce presupun alegere duală/ multiplă: „În desen este câțelul tău sau pisica ta?”; - povestirea unui eveniment sau a unui lanț scurt de evenimente personale, cu ajutorul desenului, picturii, modelajului, colajului etc.; - identificarea unor momente din activitatea zilnică, când se prezintă imagini corespunzătoare; - punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului, mulajelor, imaginilor tactile cu mesaje orale indicate.
<p>1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii/dimensiunii, texturii/compoziției și a formei în ipostaze familiare, în spațiul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - precizarea culorilor/formei/texturii/liniilor/punctelor obiectelor personale (exemplu: explorarea unui pantof sportiv, identificând șireturi-linii:lungi sau scurte/ groase sau subțiri, textura materialului, motive decorative în relief pe talpă-puncte, etc.); - realizarea de grafice cu postituri sau bucățele de hârtie colorată/materiale/textile, în care să surprindă diferite preferințe personale, exprimate prin atribute de culoare, formă, textură, compoziție (exemplu: „Culoarea preferată”, „Căsuța mea din forme geometrice”); - recunoașterea diferitelor tipuri de linii și puncte întâlnite în mediul familiar: jocuri de identificare, descoperire, sortare, diferențiere etc.(exemplu: joc de tipul „Săculețul fermecat”-copiii introduc mâna într-un săculeț cu obiecte, le pipăie și recunosc obiectul doar după formă; joc de tipul „Obiectul surpriză” - ghicirea obiectului după caracteristici aflate prin întrebări; fiecare elev va aduce pe rând, de acasă un obiect cu semnificație personală, o jucărie etc.); - jocuri pe teme diverse, de tipul „Găsește diferențele/intrusul”; „Ghicește ce s-a schimbat”; - explorarea tactil-kinestezică, identificarea și discriminarea tactilă a obiectelor, și a atributelor perceptivă ale acestora (formă, mărime, lungime, greutate, textură,natura, consistența, substanța materialului); - jocuri de triere, sortare, grupare, comparare a obiectelor în funcție de diferite criterii: formă, culoare, textură, compoziție, valoare estetică, utilitate, etc.; - marcarea elementelor unei mulțimi după formă, culoare, textură, claritate etc.(exemplu: „Marchează obiectele roșii”, „Marchează fotografiile clare”, „Alege materialele netede”, „Marchează obiectele rotunde”; - asocierea obiectelor identice după diferite criterii vizuale/tactile; - reproducerea unor patternuri perceptivă de structură sau succesiune; - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate prin imagini vizuale și tactile</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea mediului înconjurător pentru a identifica forme, culori, materiale, obiecte artistice (exemplu: Joc „Cine observă ceva... (roșu, rotund, neted, frumos etc.)”; - expunerea, observarea și analizarea unor lucrări artistice și meșteșugărești, pentru a stimula curiozitatea copiilor (ce reprezintă, cine le-a realizat, când, cum, în ce scop?);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a valorilor estetice și etice din mediul înconjurător (mediul natural, social, construit, cultural, religios); - expunerea, observarea și analizarea unor lucrări valoroase ale culturii românești tradiționale și contemporane, precum și ale culturii universale, redată pe suport electronic sau în albume; - vizionarea/explorarea unor expoziții de artă, ateliere meșteșugărești, filme documentare; - joc: Mie îmi place să ... (pictez, modelez, cos, desenez, construiesc), pentru că...; - participarea cu lucrări proprii la diverse expoziții organizate în mediul școlar sau extrașcolar observarea modului diferit de ilustrare a aceluiași subiect (exemplu: „Autoportret” – prin desen, pictură, modelaj, colaj etc.); - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ și formularea de răspunsuri simple la întrebări legate de mesaj; - vizionarea de spectacole de teatru și teatru de păpuși, adecvate vârstei; - participarea la ateliere de lucru comune părinți- copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea unei mese festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului etc.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea de mesaje orale simple despre: textura, culoarea, dimensiunea, forma, grosimea, utilitatea unor obiecte, strânse într-o colecție sau la Colțul de Artă amenajat special în clasă; - gruparea materialelor după criterii date (exemplu: jocul „Cenușăreasa”: „Ajut-o pe Cenușăreasa să pună în coșulețe diferite, materiale de același fel; grupează materialele care pot fi tăiate cu foarfecele; grupează materialele roșii; grupează materialele care se pot rupe, care sunt transparente” etc.); - enumerarea unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar; (exemplu: jocul „Eu spun ceva, tu asociezi cu..” despre creioanele tale, uniformă ta, penarul tău etc. - forme, mărimi, texturi, culori, etc.); - sortarea materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți/utilizări etc.; depozitarea în spații special amenajate și etichetarea lor (exemplu: „Borcanul cu pietricele”, „Găletușa cu scoici”, „Coșulețul cu fire”, „Cutia cu ghinde” etc.); - explorarea tactil-kinestezică a imaginilor, fidele ca și formă/înfățișare cu realitatea; - identificarea/discriminarea figurilor geometrice, transpuse în desen tactil; - explorarea și discriminarea tactil-kinestezică fină: puncte de diferite mărimi și linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte, curbe, frânțe, continue, discontinue, întrerupte, punctate; - explorarea tactil-kinestezică a imaginilor reprezentând obiecte ale realității, redată stilizat, prin linii și figuri geometrice; - asociere „obiecte reale – imagini tactile-stilizări ale acestora”. <p>2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale, în aplicații simple, specifice artelor vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de aplicații ce au la bază inițiative spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un mini-atelier amenajat în sala de clasă sau în Colțul de Artă; - realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind culori la alegere și

Clasa pregătitoare

tehnici improvizate – exemplu: stropire, suflare, ștampilare, tragere și zgâriere, amprentare cu frunze, fructe, legume, obținerea formelor spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj, decolorare cu pic etc.;

- folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/compoziții liber alese/ utilizarea punctatorului și realizarea unor ducturi liniare orizontale sau verticale ondulate sau frânte cu intenția de a realiza chenare decorative;
- explorarea modalităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin mijloacele artei vizuale și ale tehnologiei (exemple: pictez o imagine dintr-un vis, desenez ce-mi doresc, autoportretul, am o idee de construcție, de joc etc.; mă desenez pe mine când sunt plictisit, construiesc o casă pe care mi-o doresc, pictez școala, modelez supărarea/ punctarea după contururi - flori, casă, brad, steluță, cercuri, tringhiuri);
- realizarea unor cadouri, felicitări pentru cei dragi și explicarea alegerilor făcute (exemplu: Decorez un globuleț pentru prietenul meu deoarece...).

2.3. Realizarea de aplicații/compoziții/obiecte/construcții simple, pe baza interesului direct

- realizarea de construcții libere, spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un miniatelier amenajat în sala de clasă sau în Colțul de Artă;
- utilizarea unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile copiilor;
- confecționarea de jocuri și jucării simple - exemplu: „Morișca”, „Bărcuța”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Loto cu imagini”, „Loto tactil” „Buburuza” etc.

2.4. Transformarea unui material prin tehnici simple

- utilizarea corectă a instrumentelor de lucru: creion, pensula, aparatul foto, punctatorul și a unor materialități diferite: lut, plastelină, hârtie, cartof, etc. (exemplu: Joc: „Eu sunt profesorul de ...fotografie, pictură, modelaj etc.” - fiecare copil e „profesor” într-un domeniu, iar copiii învață, pe rând, unii de la alții);
- exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire etc.;
- exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru;
- mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei cu texturi diferite; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate;
- modelarea plastilinei, a lutului etc.; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate;
- tăierea firelor și a materialului textil; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate;
- înșirarea mărgelilor; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate;
- lipirea diverselor materiale pe suporturi diferite; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate;
- identificarea unei operații simple la care a fost supus un material, prin compararea cu starea inițială a acestuia (exemplu: jocul „Spune ce observi/identifici”: hârtie-hârtie ruptă, hârtie-hârtie tăiată, hârtie mototolită, hârtie îndoită, hârtie lipită; fire lungi-fire scurte etc.);
- jocuri de rol: „La croitorie”, „La cizmărie”, „La brutărie”;
- confecționarea de obiecte prin tehnici simple: „Rochița păpușii”, „Pălăria”, „Cizmulița”, „Batista” etc.;
- transpunerea obiectelor tridimensionale în imagini bidimensionale (exemple: realizarea de contururi ale liniilor, formelor geometrice, obiectelor, cu ajutorul bețelor wikki-stick, a creionului pe hârtie specială, sau a punctatorului; redarea în mod liber a unor obiecte, în desen tactil).

Clasa pregătitoare	
2.5. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu	
<ul style="list-style-type: none"> - formularea de întrebări și răspunsuri la întrebări despre utilitatea și aspectul obiectelor întâlnite în mediul familiar (exemplu: „Ajut-o pe Furni să înțeleagă de ce avem nevoie de șireturi? De ce avem nevoie de fular și căciulă iarna? De ce avem nevoie de suporturi pentru creioane?” etc.); - decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu; - participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții și târguri organizate în școală și în comunitate cu diferite ocazii: „Zilele școlii, Zilele orașului/ comunei/ satului”, „Mărțișor”, „Paști”, „Crăciun”. 	
2.6. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică	
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor lucrări în care să se asocieze elemente de exprimare plastică, cu alte forme de exprimare artistică (exemplu: ilustrarea unei povești cunoscute prin desen sau prin cântec, ilustrarea mișcării sugerate într-un tablou, confecționarea unor măști după un personaj dintr-o poveste, etc.); - realizarea de scurte dramatizări (fragmente din povești) cu ajutorul păpușilor pe băț, pe deget sau pe mână, jocuri de expresivitate corporală; - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii; - punerea în scenă a serbărilor tematice specifice anotimpurilor. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Desen	Materiale și instrumente hârtie, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, punctator, cauciuc, hârtie braille (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru Linie modulată, repetiție, perforarea hârtiei cu punctatorul
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tempera, hârtie, hârtie colorată, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tablet, punctator, cauciuc, hârtie braille
	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare
	Elemente de limbaj plastic pata, conturarea cu ajutorul punctatorului
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții, imaginea tactilă
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)
	Tehnici de lucru origami, tangram, croit, cusut

	<p>Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, formă</p> <p>Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși, diferite obiecte din mediul apropiat, figurine</p>
Modelaj	<p>Materiale și instrumente plastilină, pastă de modelat din făină, nisip kinetic</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic formă</p>
	<p>Tehnici de lucru Presare, modelare liberă/după model</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, figurine etc</p>
Colaj	<p>Materiale și instrumente foarfece, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte</p>
	<p>Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic formă, volum</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.</p>
Foto-film	<p>Materiale și instrumente aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă), filme, fotografii</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității vizionarea/audierea unor filme/povești și fotografii; realizarea unor fotografii</p>

Clasa I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa I
<p>1.1. Sesizarea elementelor de detaliu ale unui mesaj vizual simplu, exprimat printr-o varietate de forme artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări despre elemente de detaliu dintr-un desen, dintr-o pictură, dintr-un modelaj, colaj sau film de desene animate; - formularea de răspunsuri orale și/sau scrise în jocuri de tipul "Observă-Identifică-Imaginează" (exemplu: „Numește/scrie cinci lucruri pe care le observi în reproducerea <i>Pomi înfloriți</i> a lui I.Andreescu..... Privește din nou și închipuie-ți că ești în livadă, alături de pictor. Numește/scrie alte cinci lucruri pe care le observi.”); - identificarea dintr-o suită de imagini vizuale/tactile a aceleia care conține un detaliu dat; - jocuri tip puzzle sau loto tactil cu imagini/fotografii; - rezolvarea de jocuri pe teme diverse, de tipul „Găsește diferențele/intrusul”; „Ghicește ce s-a schimbat”, „Neted/aspru”, etc.; - observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale (aceeași temă în pictură versus sculptură, colaje, felicitări bidimensionale și tridimensionale, etc.).
<p>1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în contexte cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare (vizuală, tactilă) a unor structuri naturale și artificiale pentru a identifica linii, puncte, forme, tipuri de texturi, și realizarea de corespondențe ale acestora în realitatea înconjurătoare (de ex. linia: fir de păr lung-scurt, ondulat-drept, fir de iarbă, marginea băncii, etc.); - exerciții de identificare a obiectelor după anumite caracteristici (forme, margini, texturi, mărimi, culori, etc.); - exerciții de identificare a unor imagini tactile și corespondențe ale lor în realitatea înconjurătoare; - exerciții de identificare prin explorare tactilă/vizuală a tipurilor de linie – orizontală, verticală, curbă frântă, linii continue, întrerupte, groase/subțiri, puncte de dimensiuni/texturi diferite, etc.; - urmărirea/realizarea unor trasee de tipul labirinturilor, utilizând linia și punctul.
<p>1.3. Manifestarea receptivității față de mesajele exprimate prin limbaj vizual/imagini tactilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea mediului cultural-artistic pentru a identifica forme, culori, texturi, materiale, tehnici, obiecte artistice; discutarea mesajului și a impresiilor (exemple: vizionarea unui film artistic, analiza unor albume foto; răsfoirea de albume de artă); - vizită la muzee de artă; participare la expoziții; - analiza unor obiecte de cult și de port popular, etc.; - identificarea elementelor cu valoare estetică în diferite reproduceri de artă, în fotografii, filme, costume, construcții, machete, imagini tactile, etc.; - realizarea unor lucrări individuale și colective (grup de elevi, grup de elevi și părinții); - realizarea de scurte descrieri ale formelor obiectelor din mediul cunoscut; - identificarea diferitelor forme pe reproduceri de artă, în fotografii/ sculpturi/ imagini tactile; - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ și formularea de răspunsuri la întrebări legate de mesaj; - vizionarea de spectacole de teatru și teatru de păpuși, adecvate vârstei participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse

Clasa I
<p>2.1. Identificarea unor caracteristici/proprietăți ale materialelor întâlnite în mediul cunoscut</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor; - identificarea materialelor cu care au fost confecționate diferite produse prin explorare vizuală și tactil-kinestezică; - gruparea produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate; - familiarizarea cu modul în care iau naștere obiectele din jurul nostru: Povestea hârtiei, Povestea unui nasture, Povestea unui caiet, etc.; - organizarea de interviuri în perechi: Ce se poate face cu...? La ce este util....? etc.; - compararea obiectelor în funcție de culoare, formă, textură, claritate, etc. (Exemplu: dintre două obiecte care are culoarea mai intensă, forma mai evidentă, care e mai moale, care are conturul mai clar, etc.); - identificarea mai multor texturi, a formelor în mișcare, a formelor ce au suferit deformări minore etc.; - gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (aceasta se folosește la desen, pictură, modelaj, construcții, confecții, foto-video).
<p>2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale prin utilizarea liniei, punctului, culorii și formei</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de aplicații în oglindă: „Chipul meu atunci când sunt fericit/Chipul meu atunci când sunt trist; Cum mă simt într-o zi ploioasă/Cum mă simt într-o zi senină?”; - realizarea de benzi desenate prin care să redea etapele unei întâmplări trăite; - participarea la lucrări colective—Exemplu: „Mai multe mâini, un singur portret” etc; - modelarea unui autoportret din plastilină, pastă modelatoare; - explicarea semnificațiilor propriilor lucrări/creații; - realizarea unor compoziții, individual/în perechi/ în grup, folosind tehnici variate (Exemplu: stropire, suflare, ștampilare, tragere și zgâriere, amprentare cu frunze, fructe, legume, obținerea formelor spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj, decolorare cu pic, etc.); - folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/compoziții liber alese; - realizarea unor cadouri, felicitări pentru ocazii speciale și explicarea alegerilor făcute.
<p>2.3. Realizarea de obiecte/construcții/folosind materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de colaje bidimensionale și tridimensionale din hârtie de diferite tipuri; - utilizarea unor tehnici accesibile de decupare după contur, rularea hârtiei, origami, modelaj, etc., în funcție de nevoile/opțiunile copiilor; - confecționarea de jocuri și jucării din diverse materiale, prin tehnici accesibile (Exemplu: „Omidă”, „Albina”, „Țintar”, „Puzzle”, „Cărți de joc” etc.); - confecționarea de păpuși pe băț sau pe mână, precum și decoruri simple pentru o mini piesă de teatru de păpuși; - realizarea de pictură pe folie de plastic pentru decoruri utile în serbări;
<p>2.4. Transformarea unui material folosind o tehnică simplă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea/audierea de scurte documentare despre obiectele familiare, având ca subiect „Cum se fabrică?”; - transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor prin diferite tehnici: tăiere în fâșii, împletire, etc.; - participarea la jocuri de rol: „La croitorie”, „La cizmărie”, „La brutărie”;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: creionul, pensula, foarfeca, aparatul foto, camera video, acul, etc. (copilul este ajutat să-și formeze deprinderi corecte); - exersarea modului de îngrijire/păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire, punctarea după contur cu ajutorul șabloanelor, caligrafie cu degetul pe tabletă, etc.
<p>2.5. Explorarea de utilizări în contexte variate a obiectelor/lucrărilor realizate prin efort propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de miniscenete în care se utilizează obiecte realizate individual sau în grup; - participarea la jocuri de rol cu jucării și obiecte confecționate; - participarea la expoziții cu vânzare sau târguri organizate în școală sau în comunitate, cu prilejul diferitelor sărbători.
<p>2.6. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de lucrări în care se asociază elemente de exprimare plastică, cu alte forme de exprimare artistică (Exemplu: ilustrarea versurilor unui cântec prin desen/imagini tactile, etc.); - realizarea de scurte dramatizări (fragmente din povești) prin teatru de umbre/marionete; - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii; - punerea în scenă a serbărilor tematice legate de viața comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Desen	<p>Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră, carioca, markere, punctator, hârtie braille, cauciuc/burete (opțional: PC, tabletă)</p>
	<p>Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, stilizare</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, hârtie, folie de plastic, hârtie colorată, cretă, pigmenți, burete, tabletă, PC, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, etc</p>
	<p>Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic pata plată, pata vibrată</p>
	<p>Sugestii de creații/produse ale activității: compoziții, colaje</p>

Confecții și jucării	Materiale și instrumente: hârtie, material textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, tipar, material din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)
	Tehnici de lucru origami, tangram, croit, cusut (cusutul nasturelui, cusutul înaintea și în urma acului), țesut cu benzi de hârtie/fire, împletituri
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși, marionete
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, pastă modelatoare, nisip kinetic, presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, volum
	Sugestii de creații/produse ale activității obiecte decorative, figurine, etc.
Colaj	Materiale și instrumente foarfece, lipici fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, împletire
	Elemente de limbaj plastic formă, volum (gol/plin)
	Sugestii de creații/produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine, etc.
Foto-film	Materiale și instrumente aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă) filme, fotografii
	Sugestii de creații/produse ale activității vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii și filme scurte, neprelucrate tehnic

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa a II-a
<p>1.1. Sesizarea elementelor de detaliu ale unui mesaj vizual simplu, exprimat printr-o varietate de forme artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de răspunsuri la întrebări despre elemente de detaliu dintr-un desen, dintr-o pictură, dintr-un modelaj, colaj sau film de desene animate; - participarea la discuții despre mesaje exprimate în diferite momente din filme pentru copii/filme de desene animate; - jocuri comparative între mesaje practice transmise prin limbaj vizual/imagini tactile și mesaje artistice (Exemplu: anunțul de la metrou, compus din imagine și text: „Nu vă sprijiniți de uși” și ”Ciobănaș cu câine” al lui N.Grigorescu sau culoarea roșie de la semafor și ”Macii” lui Ș.Luchian); - sesizarea efectelor sugestive ale unei culori folosite într-o reproducere, prin comparația cu zone alăturate, colorate diferit/ studiu tactil al uneri reproduceri sculptură (exemplu: portret).
<p>1.2. Identificarea semnificației liniei, punctului, culorii și formei în opera de artă</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare (vizuală, tactilă) a unor structuri naturale și artificiale pentru a identifica linii, puncte, forme, tipuri de texturi, și realizarea de corespondențe ale acestora în realitatea înconjurătoare (de ex. linia: fir de păr lung-scurt, ondulat-drept, fir de iarbă, marginea băncii, etc); - participarea la jocuri de identificare a semnificației liniilor frânte/curbe/ orizontale/ vertical în desene/imagini tactile; - participarea la jocuri de identificare a semnificației punctului în funcție de domeniul în care este utilizat (pictură, grafică, sculptură, etc.); - identificarea efectului spațial al punctului, în funcție de mărimea, distanța sau luminozitatea acestuia; - Identificarea semnificației culorilor folosite în reproduceri/desene; - compararea metaforică a culorilor, formelor, texturilor, compoziției materialelor, perspectivelor în funcție de trăirea proprie (Exemplu: Copilul poate vedea unele culori reci ca apa, unele forme rele pentru că sunt ascuțite, unele obiecte mai mari pentru că sunt mai importante, etc.); - exerciții de identificare a obiectelor după anumite caracteristici (cu colțuri, rotunde, aspre, netede, mari, mici, etc); - exerciții de identificare a unor imagini tactile și corespondențe ale lor în realitatea înconjurătoare; - exerciții de identificare prin explorare tactilă/vizuală a tipurilor de linie – orizontală, verticală, curbă frântă, linii continue, întrerupte, groase/subțiri, puncte de dimensiuni/texturi diferite, etc.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza liberă și personală a mesajului unei realizări artistice (Exemplu: „Vă recomand...filmul, expoziția, etc., deoarece...”); - discuții în care se explică preferințele artistice ale fiecăruia; - observarea și analizarea/explorarea tactilă a unor lucrări de artă tradițională și modern românească și identificarea mijloacelor de expresie folosite; - audierea de povestiri sau vizionarea de documentare despre artiști români din domenii diferite; - răsfoirea de albume de artă, descrierea imaginilor ;

Clasa a II-a

- participarea la proiecte având ca temă viața și opera unor artiști români consacrați
- participarea la întâlniri cu artiști/meșteșugari locali.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse**Clasa a II-a****2.1. Explorarea unor caracteristici/proprietăți ale materialelor în diverse contexte**

- selectarea materialelor de lucru, în funcție de scopul propus;
- uscare și presare de plante în vederea folosirii lor în confecționarea de colaje, tablouri, felicitări;
- crearea unui dicționar cu definiții simple ale materialelor, bazate pe caracteristicile observate de copii în diverse contexte;
- realizarea de jurnale cu dublă intrare: jurnalul unei frunze, al unei crenguțe înflorite, etc., pornind de la texte literare studiate;
- realizarea de grile de observații despre materiale aflate în stări diferite (frunză verde, presată, etc.);
- exersarea modului de îngrijire/păstrarea instrumentelor și materialelor de lucru;
- compararea diferitelor tehnici de lucru (Exemplu: Joc „Ce se întâmplă dacă fac așa...” - copiii sunt încurajați să experimenteze diferite tehnici și să observe ce au descoperit).

2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale prin utilizarea liniei, punctului, culorii, texturii și formei

- realizarea de aplicații în oglindă: Chipul meu aunci când sunt fericit/Chipul meu atunci când sunt trist; Cum mă simt într-o zi ploioasă/Cum mă simt într-o zi senină;
- participarea la lucrări colective (Exemplu: „ Mai multe mâini, un singur portret” etc.);
- exerciții de autoanaliză a propriilor creații-motivarea alegerii subiectului, timpul alocat, mijloacele și tehnicile utilizate, sentimente (Exemplu: „ Am confecționat păpușa pe care mi-o doream. Am realizat-o din cârpă. Vreau să mă joc cu ea/Vreau să o dăruiesc...etc.”).

2.3. Realizarea de produse utile și/sau estetice combinând material ușor de prelucrat și tehnici accesibile

- realizarea de felicitări, invitații la zile de naștere sau onomastică, obiecte de design pentru sala de clasă, holurile școlii, camera proprie, etc.;
- realizarea de jocuri, jucării, măști, sau obiecte utile în viața de școlar;
- realizarea de figurine, machete simple, etc.

2.4. Transformarea unui material prin tehnici variate

- vizionarea de scurte documentare despre obiectele din mediul cunoscut, cu tema „Cum se fabrică?”;
- vizite la obiective din zonă în care se prelucrează materia primă;
- transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor prin diferite tehnici: tăiere în fâșii, împletire, etc.

2.5. Explorarea de utilizări în contexte utile și/sau estetice a obiectelor/lucrărilor realizate prin efort propriu

- identificarea unor dorințe/nevoi simple, care pot fi îndeplinite prin realizarea de obiecte/lucrări utile și sau estetice;
- identificarea a cel puțin două soluții pentru a îndeplini o dorință;
- participarea la conversații despre posibile utilizări ale produselor realizate individual sau în grup;
- discuții pentru acordarea de semnificații neuzuale unor obiecte uzuale și de semnificații uzuale unor obiecte artistice; remarcarea neconcordanțelor și inovarea.

Clasa a II-a
<p>2.6. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de machete, colaje, desene, pentru a ilustra o scenă dintr-o poveste (Exemplu: căsuțele celor trei porceluși, fasolea fermecată din „Jack și vrejul de fasole” etc.); - inventarea unui ritm sau a unei melodii pentru o scenă dintr-o poveste; - mimarea unui personaj de poveste/desen animat; - confecționarea unui costum din materiale reciclate, care să se potrivească unui personaj îndrăgit.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Desen	<p>Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte, creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră, carioca, markere, punctator, hârtie braille, cauciuc/burete (opțional: PC, tabletă)</p>
	<p>Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, zgâriere, punctare</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate</p>
	<p>Sugestii de creații/produse ale activității compoziții, colaje</p>
Pictură	<p>Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, hârtie, folie de plastic, hârtie colorată, cretă, pigmenti, burete, tabletă, PC, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, etc</p>
	<p>Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic Pata plată, pata vibrată</p>
	<p>Sugestii de creații/produse ale activității compoziții, colaje</p>
Confecții și jucării	<p>Materiale și instrumente hârtie, material textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)</p>
	<p>Tehnici de lucru origami, tangram, croit, cusut (cusutul nasturelui, cusutul înaintea și în urma acului), țesut cu benzi de hârtie/fire, împletituri</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum</p>
	<p>Sugestii de creații/produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși, marionete</p>

Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, pastă modelatoare, nisip kinetic, presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, volum
	Sugestii de creații/produse ale activității obiecte decorative, figurine, etc.
Colaj	Materiale și instrumente foarfece, lipici, fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Materiale și instrumente foarfece, lipici, fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Elemente de limbaj plastic formă, volum (gol/plin)
	Sugestii de creații/produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine, etc.
Foto-film	Materiale și instrumente aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă) filme, fotografii
	Sugestii de creații/produse ale activității vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii și filme scurte, neprelucrate tehnic

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Arte vizuale și abilități practice**.

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Astfel, disciplina **Artele vizuale și abilitățile practice** poate sprijini consistent achiziționarea scrisului, prin dezvoltarea mușchilor mici ai mâinii, și coordonarea mână-ochi, prin exercițiile de caligrafie și gravură, prin liniatura etaminei, dar și dezvoltarea strategiilor de explorare tactil-kinestezică, a deprinderilor de orientare la nivel de microspațiu. Această disciplină poate sprijini și Matematica, prin deprinderea de sesizare a formelor și volumului diverselor obiecte; poate fi utilă disciplinei dezvoltare personală prin exersarea exprimării în contexte variate, prin sensibilizarea în fața frumosului și a obiectelor cu valoare artistică, prin exersarea cunoașterii de sine și a celorlalți, din mediul apropiat. Astfel, copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Strategii didactice

Programa permite o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Dizabilitatea vizuală afectează modul în care învață un copil și nu neapărat ceea ce învață, el putând asimila aceleași informații, importante fiind modalitățile și mijloacele compensatorii prin care se face educația. Dacă pentru copilul văzător vederea îl pune în acțiune, pentru copilul nevăzător atingerea, sunetul și mișcările îl motivează să acționeze.

În absența văzului, informațiile tactil-kinestezice și cele auditive devin dominante la nevăzători, receptia și percepția tactilă având rolul principal în cunoașterea senzorială, nemijlocită a obiectelor și fenomenelor, în special în cazul spațiului mic, a „spațiului obiectelor” și a „spațiului de muncă”, în timp ce spațiul mare este explorat preponderent acustic.

Sensibilitatea tactilă se restructurează calitativ, în condițiile cecității, prin conectare la schemele motorii kinestezice formând un complex funcțional – operațional tactil-kinestezic care permite o prelucrare și integrare superioară a informațiilor obiectuale.

Sensibilitatea tactilă furnizează date specifice despre contur, substanțialitate, duritate, asperitate etc., însă kinestezia explorativă, mișcarea este factorul principal care facilitează integrarea informațiilor tactile secvențiale, fragmentare, într-un model unitar- imagine perceptivă.

Pentru copiii cu dizabilități vizuale, sensibilitatea tactilă este mult mai importantă decât pentru văzători, aceștia trebuind să se bazeze pe combinarea informațiilor din mai multe modalități senzoriale, compensând pierderile informaționale datorate lipsei parțiale sau totale a vederii. Simțul tactil este important pentru acumularea de informații despre lumea înconjurătoare prin percepția imaginii tactile a materialelor educaționale reprezentative.

Activitățile de educație creativ-plastică trebuie să urmărească implicarea elevului cu dizabilități vizuale într-o explorare preponderent activă și mai puțin pasivă, deoarece mișcarea, kinestezia explorativă sunt considerate factorul principal care facilitează integrarea informațiilor secvențiale, fragmentare într-un model unitar.

În cadrul activităților elevii sunt învățați strategii diferite de explorare tactil-kinestezică, ca de exemplu: scanarea cu palma, manipularea și urmărirea cu degetele, mișcarea mâinilor dintr-o parte în alta explorând diferite trasee și concavități, suprafețe, margini etc, precum și strategii de explorare vizuală în cazul organizării unei compoziții într-un spațiu plastic: desen, modelaj, pictură, colaj.

În cadrul orelor de arte vizuale și abilități practice cadrele didactice organizează activități și jocuri ce urmăresc **compensarea** polisenzorială:

Educația tactil-kinestezică concretizată în exerciții de genul:

a. jocuri senzorio-motorii:

- pentru formarea și antrenarea gesturilor, operațiilor de bază (a lua, a pune, a așeza, a deschide-închide, a tăia, a îndoi, a agăța, etc);
- jocuri pentru cunoașterea și operarea cu obiecte utile din mediul de viață;
- jocuri pentru dezvoltarea sau corectarea comportamentului motor;
- activități de lucru manual;
- activități din domeniul educației estetice;

b. dezvoltarea motricității fine și globale prin exerciții de identificare, recunoaștere, descoperire, asamblarea părții în întreg, analiză și sinteză. Exemple:

- identificarea formelor prin pipăit: parcurgerea conturului cu mâna, cu punctatorul, recunoașterea figurilor și corpurilor geometrice bine conturate, decupaje, încastrări, reconstituirea întregului din părți;
- identificarea obiectelor sau materialelor prin pipăit: trierea obiectelor după anumite criterii (mărime, formă, textură, lungime, greutate, natura materialului), compararea lor în funcție de rezistență, consistență, greutate;
- identificarea proprietăților materialelor (moale, dur, aspru, temperatură);
- capacitatea de prehensiune, de coordonare bimanuală (înșurubări, deșurubări simultane, mișcări implicate în autoservire, jocuri de manipulare, folosirea obiectului de scris-punctatorul);
- abilitatea de apreciere a cantităților- coordonare polisenzorială, apreciere tactil-kinestezică a raporturilor spațiale fine, aprecierea iluziilor tactile (adâncime, distanță).

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Clasele a III-a – a IV-a

Competențe generale

- 1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte**
- 2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate**

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte**

Clasa a III-a
<p>1.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini vizuale și tactile în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre comunicarea prin imagine, (de exemplu, imaginea ca document; imaginile folosite în scop informațional de-a lungul timpului); - discuții despre patrimoniul local: construcții reprezentative și ambient urban/rural, vestimentație, obiceiuri, colecții, obiecte de patrimoniu etc.; - identificarea rolului mesajelor vizuale prin studierea de broșuri, pliante, albume de artă, vizionarea de filme, documentare, clipuri, reclame; - formularea de întrebări privind diversitatea mesajelor exprimate prin publicitatea stradală; - participarea la discuții despre comunicarea prin imagine în pictură, desen/grafică, modelaj/sculptură, arte decorative textile, monumentale, ceramice, vestimentație sau bijuterii, arhitectură și/sau scenografie, fotografie și prin artele spectacolului legate de mesajul transmis.
<p>1.2. Diferențierea caracteristicilor expresive ale elementelor de limbaj plastic în compoziții și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la exerciții-joc de observare a elementelor de limbaj plastic din natură și din compoziții plastice; - participarea la exerciții-joc de observarea culorilor și a griurilor colorate și neutre în spațiul înconjurător și în compoziții plastice; - exerciții de identificare a unor elemente de expresie de limbaj plastic în forme plastice plane realizate prin: fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, sfoară colorată; - exerciții de explorare și identificare a unor imagini tactile.
<p>1.3. Manifestarea receptivității față de mesajele exprimate prin limbaj vizual/ imagine tactilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza liberă și personală a mesajelor transmise prin limbaj vizual (de exemplu, exerciții-joc de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre exprimarea în limbaj fotografic și limbajul artelor plastice pe aceeași temă) / imagine tactilă; - realizarea unei colecții de fotografii cu o temă dată/aleasă; - inițierea de proiecte la nivel de clasă pentru realizarea de albume de pictură sau fotografie/reprezentarea unor personaje din povești cu ajutorul imaginilor tactile; - audierea de povestiri sau vizionarea de documentare despre artiști români cunoscuți.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa a III-a
<p>2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietățile acestora și de tehnici de lucru adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea de diverse materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, etc.), în vederea utilizării acestora; - asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului etc.); - realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatra, creta, creioane moi, punctator, etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile

Clasa a III-a
<p>etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de diversificarea ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramic etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specific culorilor de apă; - exerciții de obținere a efectului de transparență sau opacitate prin tehnici ale culorilor de apă (de exemplu, acuarelă, guașe, tempera ș.a.); - realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite.
<p>2.2. Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă, etc.)</p> <p>Realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stropirea cu pensula pe foaia umedă sau uscată, cu stiloul, cu periuța, cu pulverizatorul, etc.; - tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o șampilă realizată din fructe, legume, flori etc.; - dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri; - imprimarea cu ajutorul unor material textile îmbibate cu culoare, etc.; - plierea hârtiei; - scurgerea culorii; - suprapunerea foliei de plastic; - decolorarea cu pic; - tehnica Batik (introducerea unei coli îndoite în culoare); - aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura); - confecționarea de marionete/jocuri/produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic - decorarea/personalizarea de tricouri și sacoșe confecționate din material textil prin pictură cu pigmenți-coloranți cu termofixare, autocolante; - decorarea/personalizarea unor seturi cană-farfurie și compoziții pe suport ceramic (plăci de faianță) cu pigmenți coloranți specifici/materiale neconvenționale/materiale textile, etc.
<p>2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea ipostazelor liniei în reprezentări grafice; - realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri, contururi cu ajutorul punctatorului, etc.; - exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut; - exerciții de conturare a unor forme geometrice cu punctatorul; - exersarea obținerii expresivității, prin combinarea elementelor de limbaj plastic; - colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne, etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice; - explorarea proprietăților expresive ale formelor naturale; - realizarea de produse din diferite tipuri de hârtie: carton, hârtie colorată, creponată, ondulată, cerată, hârtie braille, etc. cu scop decorativ, cu ocazia sărbătorilor, a zilelor de naștere; - obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof, etc.).
<p>2.4. Modificarea expresiei plastic inițiale prin remodelare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea relației dintre modul în care lucrurile se simt și modul în care arată (de

Clasa a III-a	
	<p>exemplu, textura obiectelor naturale și fabricate, etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unui costum din haine vechi (de exemplu, coaserea unui șiret sau a unei benzi pentru a realiza o mantie); - realizarea de produse (podoabe, pom, jucării, obiecte de vestimentație, obiecte de decor, etc.) utilizând material reciclabile (hârtie, plastic, fire, doze de aluminiu, etc.); - folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate și transformate în podoabe sau obiecte de decor; - schimbarea funcției unui articol de vestimentație prin intervenții tehnice variate; - explorarea în context diverse a materialelor reciclabile ca resursă inepuizabilă de creativitate, expresivitate și manualitate; - utilizarea tehnicilor tradiționale și moderne de reciclarea materialelor.
	<p>2.5. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții plastice, obiecte și machete după diferite sugestii tematice, povești, poezii, cântece, muzică, teatru; - imaginarea și schițarea unui complex, cu o varietate de spații pentru utilizare (de exemplu: „casa pe care mi-aș dori-o”); - fotografierea unor aspecte/momente din cadrul evenimentelor desfășurate și realizarea unor albume, expoziții foto; - schițarea și crearea de decoruri pentru serbări școlare, evenimente tematice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Desen	<p>Tehnici de lucru trasare, hașurare, înțepare cu punctatorul</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma, imaginea tactilă</p>
Pictură	<p>Tehnici de lucru tehnici specifice de aplicare a culorilor (efectul de transparență/opacitate); amestecuri cromatice și acromatice; obținere de forme spontane/dirijate prin: fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, sfoară colorată, monotipie;</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic: linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde, nuanțe și tonuri), forma;</p>
Modelaj	<p>Tehnici de lucru modelare liberă, presare;</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic volum, plan, linie</p>
Machete și modele	<p>Tehnici de lucru: - cu hârtie: Origami, Tangram, Quilling - cu material textil: împletire, tăiere, croire, coasere, lipire ș.a.</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic: Forme plane și spațiale, texturi</p>
Foto	<p>Elemente de limbaj: forma, lumina și culoarea</p>

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte

Clasa a IV-a
<p>1.1. Exprimarea de opinii proprii referitoare la mesajele comunicate prin limbaj vizual/imagini tactile</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții pe tema comunicării prin limbaj vizual (de exemplu, analiza de portret - subiecte comune - tehnici și mijloace de expresie diferite), interpretarea imaginilor tactile; - observarea spațiului ambiental /apropiat urban/rural pe baza identificării unor similitudini între formele clădirilor și formele geometrice/formele naturale, formele obiectelor din mediul înconjurător; formularea de răspunsuri la întrebări precum: „Observăm o anumită regulă în desenul fațadelor? Care ar fi aceasta? Cum am putea s-o descriem?”; - asumarea de roluri (ghid, arhitect, reporter) în scopul prezentării spațiului ambiental urban sau rural (de exemplu, a istoriei caselor/construcțiilor reprezentative, forma diferitelor obiecte din clasă, etc); - vizite, în mediul virtual, la Muzeul de Artă, Muzeul Satului, etc.; - vizionarea de filme având ca temă ambientul construit.
<p>1.2. Evidențierea caracteristicilor diferitelor categorii de elemente de limbaj plastic, în compoziții în mediul înconjurător și în imagini</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la exerciții-joc de observarea diferitelor ipostaze ale punctului și liniei în compoziții plastice și în mediul înconjurător; - exerciții-joc de observare a elementelor din natură care pot fi sugerate prin linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subțiri, curbe, frânte; - participarea la exerciții-joc de explorare a legăturii dintre cuvinte cheie și compoziții plastice, sculpturi, fotografii, etc.(subiectul compoziției/lucrării); - identificarea unor elemente decorative în creații populare diverse.

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa a IV-a
<p>2.1. Valorificarea unor materiale și tehnici adecvate, pentru exprimarea clară a unui mesaj intenționat</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea intenționată a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, plastilină, etc) în vederea obținerii unor rezultate anticipate; - identificarea rezultatelor posibile ale utilizării diferitelor materiale, prin experiment practice; - extinderea ariei de valorificare a tehnicilor specifice în scopul amplificării potențialului lor creativ: colajul din texturi diferite; pictură pe suport ceramic; pictură pe sticlă; pictură pe suport textil, pictură pe lemn, autocolante, etc.; - diversificarea, în compoziții bidimensionale, a tehnicilor de lucru pe diferite suprafețe (de exemplu, hârtie, țesături, ceramice, etc.); - generarea de forme expresive prin diverse tehnici și cu diferite materiale, în cadrul unor activități individuale și de grup.

Clasa a IV-a**2.2. Realizarea de compoziții la alegere, valorificând potențialul expresiv al limbajului plastic**

- organizarea compozițională după reguli stabilite inițial, a suprafeței sau a spațiului plastic, cu ajutorul elementelor de limbaj vizual și a imaginilor tactile;
- realizarea de compoziții plastice având ca punct de plecare cuvinte cheie sau expresii literare la alegere;
- compunerea suprafeței sau spațiului plastic folosind descompunerea și recompunerea unor forme cunoscute;
- obținerea efectului sugestiv intenționat prin dominantă cromatică (zi însoțită- zi ploioasă);
- realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice.

2.3. Realizarea de produse unicate, personalizate și utilizabile, în urma desfășurării unor activități dominante manuale, creative și ludice

- crearea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite;
- realizarea unor jucării din diferite materiale/deșeuri (de exemplu, robot, marionete, etc.);
- exerciții-joc de schițare prin colaj: orașul/satul/strada (de exemplu, observă clădirile, formele și detaliile lor, mărimea semnelor și a reclamelor, posibilitatea de a comunica cu oamenii și ce te atrage la acestea);
- realizarea de desene cu aspecte ale mediului văzute din unghiuri diferite (de exemplu, un obiect văzut de sus/jos, lateral stânga/dreapta, față/spate);
- realizarea de machete (medii de viață, forme de relief, comunitatea locală etc.);
- realizarea de scenarii și derularea lor prin schițare sau fotografiere/imagini tactile, autocolante;
- realizarea unui decor scenografic(machetă) intenționat;
- realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice;
- imaginarea și figurarea unui complex, cu o varietate de spații pentru utilizare;
- imaginarea și figurarea unui spațiu (de exemplu, o scenă de teatru în miniatură, etc.);
- schițarea și confecționarea unor măști cu teme din poezii, cântece, povestiri, festivaluri;
- schițarea și confecționarea costumelor pentru scenete și momente artistice.

2.4. Remodelarea spațiilor și formelor printr-un demers plastic intenționat și prin tehnici variate

- jocuri de culoare pe bază de camuflaj(de exemplu,transformarea/adaptarea unor costume care vor fi folosite la jocurile de mișcare ce necesită camuflaj, etc.);
- decorarea unor materiale cu cusături și alte adaosuri (mărgelile, paiete, etc.);
- realizarea de expoziții tematice pe baza tehnicilor: Quilling, Origami, Kirigami, Tangram, împletituri din fire/pănuși de porumb, obiecte modelate în lut sau pastă de modelaj, tricouri și sacoșe decorate/personalizate, seturi cană–farfurie decorate/pictate, cadrane de ceas personalizate, etc.;
- stabilirea, în echipă, a etapelor de lucru pentru realizarea unui produs finit;
- confecționarea de bijuterii realizate manual folosind materiale accesibile.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Desen	Tehnici de lucru trasare, hașurare, înțepare cu punctatorul
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma, valoarea, imaginea tactilă
Pictură	Tehnici de lucru tehnici mixte (de exemplu, creioane colorate-acuarele) pictura pe suport textil cu coloranți cu termofixare
	Elemente de limbaj plastic: linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde, nuanțe și tonuri), forma
Modelaj	Tehnici de lucru modelare liberă, presare
	Elemente de limbaj plastic forma
Machete și modele	Tehnici de lucru: îndoirea, împletirea, Kirigami
	Elemente de limbaj plastic: forma, linia (ca intersecție de planuri) nuanțe și tonuri, texturi
Foto	Elemente de limbaj: fotografia ca limbaj

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Arte vizuale și abilități practice.

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Astfel, disciplina Artele vizuale și abilitățile practice poate sprijini consistent achiziționarea scrisului, prin dezvoltarea mușchilor mici ai mâinii și coordonarea mână-ochi, prin exercițiile de caligrafie și gravură, prin liniatura etaminei. Această disciplină poate sprijini și Matematica, prin deprinderea de sesizare a formelor și volumului diverselor obiecte; poate fi utilă disciplinei Dezvoltare personală prin exersarea exprimării în contexte variate, prin sensibilizarea în fața frumosului și a obiectelor cu valoare artistică, prin exersarea cunoașterii de sine și a celorlalți, din mediul apropiat. Astfel, copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Strategii didactice

Programa permite o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

Dizabilitatea vizuală afectează modul în care învață un copil și nu neapărat ceea ce învață, el putând asimila aceleași informații, importante fiind modalitățile și mijloacele compensatorii prin care se face educația. Dacă pentru copilul văzător vederea îl pune în acțiune, pentru copilul nevăzător atingerea, sunetul și mișcările îl motivează să acționeze.

Activitățile de educație creativ-plastică trebuie să urmărească implicarea elevului cu dizabilități vizuale într-o explorare preponderent activă și mai puțin pasivă, deoarece mișcarea, kinestezia explorativă sunt considerate factorul principal care facilitează integrarea informațiilor secvențiale, fragmentare într-un model unitar.

În cadrul activităților elevii sunt învățați strategii diferite de explorare tactil-kinestezică, ca de exemplu: scanarea cu palma, manipularea și urmărirea cu degetele, mișcarea mâinilor dintr-o parte în alta explorând diferite trasee și concavități, suprafețe, margini etc, precum și strategii de explorare vizuală în cazul organizării unei compoziții într-un spațiu plastic: desen, modelaj, pictură, colaj.

În abordarea integrată a acestei discipline, se recomandă utilizarea unor strategii didactice prin care se încurajează inițiativa și libertatea de exprimare prin limbaj vizual. La această vârstă este foarte important accentul pus pe elementul ludic, prin care se cultivă spontaneitatea constructivă și creatoare a copiilor.

Abordarea integrată permite cadrului didactic să propună teme și subiecte dorite de elevi la această vârstă, organizând cunoașterea ca un tot unitar, încheat. Se recomandă realizarea de secvențe didactice în care elevii își pot manifesta libertatea de alegere atât în ceea ce privește tehnicile, cât și în ceea ce privește subiectele realizate. Noutatea tehnicilor, însă, obligă la o mai mare atenție acordată calității materialelor și la verificarea datelor înscrise de producător în privința respectării standardelor europene de siguranță a sănătății elevilor.

Pentru o mai bună organizare și realizare a orelor de Arte vizuale și abilități practice, sunt selectate și prezentate în tabelul de mai jos materiale și instrumente necesare desfășurării activității:

Domeniul	Clasa a III-a
Desen	hârtie de grosimi și texturi diferite, creioane, creioane colorate, creioane cerate, pixuri cu gel, peniță, radieră, hârtie braille, punctator, carioca
Pictură	acuarele, creioane cu tuș, guașe, tempera, pigmenți-coloranți cu termofixare pentru ceramică și pigmenți-coloranți cu termofixare pentru material textil hârtie albă/colorată, de diferite texturi, pânză, sticlă, ceramică, pensulă, creioane colorate, burete lut, cocă, plastilină, carioca, markere
Modelaj	lut, plastilină, pastă de modelat
Machete și modele	foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgel, carton și hârtie de diferite greutăți, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau forme din natură
Foto	fotografiile

În tabelul de mai jos sunt incluse sugestii de creații sau produse ale activității elevilor, exemple ce vin în sprijinul cadrului didactic, care pot fi realizate în procesul didactic:

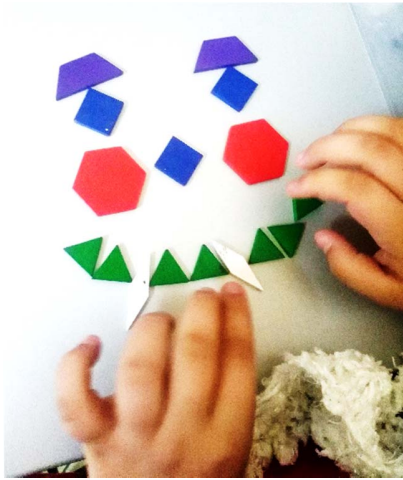
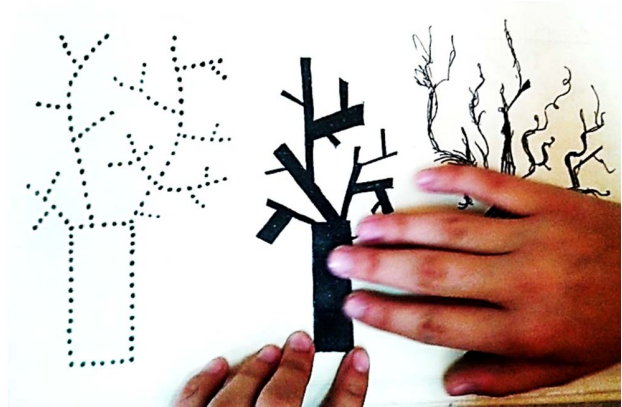
Domeniul	Clasa a III-a
Desen	desen liber, schițe de obiecte unicate (podoabe,decorațiuni)
Pictură	compoziții plastice, pictură pe material textil/ceramică
Modelaj	obiecte decorative, figurine
Machete și modele	obiecte decorative, bijuterii, jucării, figurine
Foto	fotografiile, colecții de fotografiile

În funcție de tema studiată sau de perioada din an, se pot organiza activități extracurriculare care susțin demersul didactic realizat în clasă:

- întâlniri cu oameni de cultură, cu artiști populari etc.;
- vizită la Muzeul Satului pentru participarea la ateliere de țesut, olărit, sculptură în lemn și piatră;
- vizită la muzee de artă sau la diferite expoziții de artă;
- participarea la evenimente cultural-artistice sau la diferite festivaluri;
- organizarea unei expoziții/ a unui târg cu vânzare cu produsele confecționate de elevi, în scopul valorificării produselor realizate și/ sau al exersării abilităților antreprenoriale;
- organizarea unei tombole cu produsele realizate de elevi;
- participarea la ateliere creative pe diferite teme (de exemplu, confecționare de marionete, construirea de căsuțe din lemn pentru animale, realizarea de broderii pe diferite materiale, bricolaj).

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie:

1. Achiței, Gh., (1974). *Artă și experiență*, București: Editura Albatros
2. Ailincăi, C., (2010). *Introducere în gramatica limbajului vizual*, Iași: Editura Polirom
3. Arheim, R., (2016). *Artă și percepție vizuală*, Iași: Editura Polirom
4. Chen, D., Downing, J., (2006). *Tactile Strategies for Children who have Visual Impairments and Multiple Disabilities*, New York: AFB Press
5. Claudet, Ph., (2009). *The Typhlo and Tactus Guide to children's books with tactile illustrations*, France: Les Doigts Qui Revent for T and T;
6. Constantin, P., (1987), *Culoare, Artă, Ambient*, București: Editura Meridiane
7. Cucuș, C., (2009). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Iași: Editura Polirom
8. Cziker, R., (2011). (coord.). *Cărțile cu imagini tactile-metodă de stimulare și educare a copiilor cu deficiențe de vedere*, Cluj-Napoca: Risoprint
9. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași, Editura Polirom
10. Kennedy, J.M., (1992). *Drawing and the Blind. Pictures to touch*, News Haven: Yale University
11. Preda, V., Cziker, R., (2004). *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
12. Roco, M. (2004). *Creativitate și inteligența emoțională*, Iași: Editura Polirom
13. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
14. Tzetkova-Arsova, M., (2000). *Model for tactile exploration of objects in small space by young blind students*, Krakow, Poland, European Conference of ICEVI
 *** *Programa școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3418/19.03.2013
 *** *Programa școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice pentru clasele a III-a și a IV-a*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5003 / 02.12.2014

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Crina Laura IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ana Ioana BODEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Paraschiva MUREȘANU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Elena Daniela BODEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Anca Mihaela BUJOR	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ramona Ionela MUREȘAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PLASTICĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Educație plastică** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V-VIII din învățământul special gimnazial, dizabilități vizuale și a fost realizată prin respectarea și adaptarea programei școlare pentru disciplina **Educație plastică**, curriculum școlii de masă, programă cuprinsă în Anexa 2 a OMEN nr. 3393/28.02.2017, la nevoile elevilor cu dizabilități vizuale din învățământul special și/special integrat.

Programa școlară pentru disciplina **Educație plastică** pentru clasele V-VIII din învățământul special gimnazial, dizabilități vizuale, respectă conținutul competențele generale și specifice ale programei aplicate în învățământul de masă, oferind astfel posibilitatea elevilor cu dizabilități vizuale să aibă acces la competențele cheie ale disciplinei ca și elevii care frecventează învățământul de masă, urmărind aceleași finalități, dar se adresează unei categorii de elevi cu o cerință educațională specială, prin urmare activitățile, metodele și mijloacele propuse sunt adaptate specificului și particularităților dizabilității vizuale.

Disciplina **Educație plastică** este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, în Aria curriculară V. Arte, având alocată 1 oră/ săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani din ciclul de învățământ gimnazial.

Disciplina își propune să cultive sensibilitatea, creativitatea în scopul comunicării prin artă și asigură premisele unui transfer al achizițiilor dobândite către celelalte discipline precum și utilizarea acestora în viața socială.

Programa disciplinei **Educație Plastică** pentru învățământul special gimnazial pentru elevii cu dizabilități vizuale urmează curriculum școlii de masă, cu adaptarea metodelor și mijloacelor de învățământ la specificul actului de predare – învățare – evaluare pentru elevii cu dizabilități vizuale și la particularitățile și implicațiile vederii funcționale. Competențele dobândite în urma parcurgerii programei, reflectate în conținuturile învățării propuse spre însușire în cadrul procesului instructiv-educativ, permit acestor elevi participarea la evaluările și examenele naționale.

Stimularea persoanelor cu dizabilități vizuale în a percepe, a înțelege și a genera artă este foarte importantă. Arta este emoție, iar activitățile plastice se doresc să genereze emoții, să intrigue, să problematizeze, să provoace. Cum arta a devenit una sincretică în care genurile se amestecă (muzica cu pictura, sculptura, modelajul, dansul, filmul sau fotografia) generând acea artă conceptuală (Performance, Happening, instalații), accesul și implicarea activă la anumite demersuri artistice poate deveni facilă pentru persoanele cu dizabilități vizuale. Activitățile de stimulare senzorială se pot considera premise în perceperea și înțelegerea unor demersuri artistice, atât pentru elevii nevăzători cât și pentru cei cu resturi de vedere.

Arta nu este numai un domeniu vizual, ea explorează tocmai senzațiile, trăirile, emoțiile, sub diferite forme.

Simțul tactil alternează între prevalarea „de a fi atins” și activitatea de atingere a unui obiect, de disociere de sine și de „proiecție în afară” a obiectului în raport cu sine, înainte ca obiectul să fie recunoscut. Aceste considerații fenomenologice stau la baza diferențierii între percepție (de natură subiectivă) și senzație (de natură obiectivă). Percepțiile sunt întodeauna legate de memorie, gândire și imaginație și condiționate de atenție.

Percepția devine cuvântul cheie în cadrul educației artistice. Aceste activități care urmăresc dezvoltarea unor competențe cu privire la cunoașterea și utilizarea unor noțiuni cu care operează arta: elementele de limbaj plastic, moduri de organizare compozițională a unui spațiu plastic, raporturi, tipuri și genuri ale artei, tehnici plastice. Toate acestea duc și la dezvoltarea unor abilități motrice necesare autonomiei viitorului adult cu dizabilități vizuale.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație plastică* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă, sugerându-se activități specifice atât pentru elevii cu resturi de vedere cât și pentru cei cu cecitate. Astfel de activități au fost utilizate în mod uzual în cadrul unităților de învățământ special și au constituit adevărate resurse educaționale atât în cultivarea la elevii cu dizabilități vizuale a simțului estetic, cât și în motivarea acestora spre a percepe arta și frumos și spre a analiza și emite judecăți de valoare asupra operelor de artă. Pentru formarea competențelor specifice, profesorul este cel care alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă, de gradul și tipul dizabilității vizuale, precum și de interesele fiecărui elev, de mijloacele și de materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului de studiu și sunt mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Este necesară o abordare specifică prin care se urmărește explorarea unor trăiri, emoții, senzații stimulând forme variate de a percepe realitatea înconjurătoare și de a o transpune prin diferite genuri ale artei. Metodele, resursele pe care demersul de învățare creativ-plastică le utilizează sunt adaptate cerințelor speciale, explorând constant spațiul bidimensional și cel tridimensional, exercițiile de percepție și reprezentare realizându-se simultan la nivel senzorial și cognitiv.

Competențe generale

- 1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**
- 2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative**
- 3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistice - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**

Clasa a V-a
<p>1.1. Conștientizarea existenței unui mesaj transmis prin limbaj artistic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de concentrare a atenției asupra unei lucrări de artă pentru a percepe ceea ce aceasta comunică (mulaje, transpuneri tactile, descrieri audio); - activarea percepției simultane asupra imaginii în ansamblul ei; explorarea tactilă a unor reproduceri tridimensionale (forme, cavități, concavități, margini, texturi, înălțimi, proporții); - exerciții de parcurgere a drumului compozițional/ execuții de explorare coordonată a unor compoziții în relief pentru a identifica relații gol-plin, sus-jos, diagonale, ritmuri, relații mare-mic, verticalitate-orizantalitate, etc., proporții); - identificarea componentelor imaginii vizuale/tactile, identificarea componentelor unei lucrări tridimensionale.
<p>1.2. Observarea elementelor de limbaj în lucrări de artă și în compoziții proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare (vizuală, tactilă) a unor structuri naturale și artificiale pentru a identifica linii, puncte, forme, tipuri de texturi, și realizarea de corespondențe ale acestora în realitatea înconjurătoare (de ex. linia: fir de păr lung-scurt, ondulat-drept, fir de iarbă, marginea băncii, etc); - exerciții de observare a prezenței și a rolului elementelor de limbaj plastic în lucrări de artă, studiu de mulaje-transpuneri tactile; - discutarea expresivității limbajului în lucrările proprii (activități cu punctatorul, colaje, lucrări în lut pe plăcuțe din lut, etc.).
<p>1.3. Observarea diferențelor între forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, care apar de-a lungul timpului, în diferite culturi</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor imagini și/ sau filme care prezintă creații specifice diferitelor culturi/ descrierea audio a unor imagini corelate cu transpuneri tactile; - susținerea unor discuții pe teme date; - realizarea de schițe după imagini/ confecționarea unor transpuneri tactile (măști specifice mai multor culturi, motive decorative de pe vase de lut din mai multe culturi).

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale, plastice și decorative

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea adecvată a diferitelor instrumente, materiale și tehnici specifice artelor vizuale, plastice și decorative</p> <ul style="list-style-type: none"> - trasarea de linii în duct continuu, subțire- gros, hașuri, linii punctate, întrerupte etc., utilizând creioane, cărbune de desen, tuș, pensule și/sau punctatorul, modelarea în lut, pastă modelatoare, folosirea de ebosoare pe plăcuțe din lut, crearea unor trasee liniare folosind materiale neconvenționale (pietricele, nisip, semințe, paste, vopsea tactilă, etc.); - tratarea picturală a unor suprafețe utilizând pensule de diferite mărimi/colaj redând tactil senzații și percepții pe teme date: peisaj, câmp cu flori, măști etc.)/dactilopictură/decorarea de obiecte cu intenție decorativă (de ex. borcan, cutii, pahare); - modelarea unor volume cu mâna și/ sau utilizând diferite ustensile specifice

Clasa a V-a
(ebosoare, inele etc.).
<p>2.2. Explorarea registrului expresiv al limbajului plastic utilizând tehnici specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de obținere a diverselor tipuri de puncte, linii, pete, forme cu ajutorul creioanelor și/ sau a cărbunelui de desen, pensulelor, prin dactilopictură, colaje, prin modelare, perforare cu punctatorul; - realizarea de amestecuri ale culorilor și nonculorilor pentru obținerea culorilor binare, binare de gradul 2, a nuanțelor tonurilor și a degradeurilor; - realizarea unor degradeuri prin valorație pe suprafețe date utilizând creioane, cărbune; - realizarea unor degradeuri prin tehnicile culorilor de apă, utilizând pensule; - experiențe practice cu diferite materiale și tehnici; - crearea unor texturi cu ajutorul lutului, a pastei modelatoare, plastilinei; - cunoașterea și operarea cu noțiuni specifice spațiului artistic tridimensional specific ceramicii.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a V-a
<p>3.1. Crearea de produse artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unei suprafețe date folosind puncte, linii, pete în plan unidimensional, bi sau tridimensional (utilizând creioane, pensule, etc, iar pentru redarea în relief: hârtie de ziar, hârtie creponată, hârtie manuală mototolită, răsucită și colată, perforarea cu punctatorul); - stilizare prin geometrizare; - realizarea de compoziții închise/ deschise pe teme date; - realizarea de compoziții cu un centru de interes pe teme date; - realizarea de compoziții unitare pe teme date; - organizarea spațiului plastic pe baza posibilităților variate de trasare a liniei (jocuri în lut, colaje cu materiale neconvenționale, zgâriere, incizare în lut sau ipsos); - tratarea picturală a unor suprafețe în cadrul unei compoziții în care sunt folosite culorile calde și/ sau culorile reci/ joc tactil de percepție a unor suprafețe calde-reci, aspre-pufoase; - tratarea picturală a unor suprafețe în cadrul unei compoziții în care este folosit contrastul unei perechi de culori complementare/ compoziții tridimensionale folosind contraste (pictura pe volum, colaj pe volum, incizări); - aplicații pentru structurarea imaginii artistice utilizând culori calde și/ sau reci și non-culori; - aplicații pentru structurarea imaginii artistice pe baza contrastelor perechilor de culori complementare; - realizarea unor expresivități faciale cu ajutorul unor stilizări prin geometrizare, exagerare a trăsăturilor faciale; - tehnici de lucru cu lutul; - integrarea lutului în compoziții de tipul unor instalații tridimensionale; - jocuri creative de a modifica concavități ale unor obiecte, imaginând spații și texturi noi în aceste concavități (de exemplu: interiorul unei nuci poate fi reprodus supradimensionat, fiind realizat din materiale neconvenționale: hârtie, lut, sfoară) - operații plastice asupra formei (tăiere, rupere, deformare, multiplicare, compunere, recompunere, arta Origami, etc); - jocuri decorative cu ajutorul unor forme geometrizate;

Clasa a V-a
- confecționarea de obiecte din pastă modelatoare (lut, plastilină, etc) cu valoare artistică.
3.2. Implicarea în evenimente culturale școlare și extrașcolare care valorifică artele vizuale
- pregătirea unor expoziții în școală (selecție, panotare, vernisare, premiere);
- pregătirea unor expoziții în afara școlii cu diverse ocazii;
- participarea la concursuri de specialitate;
- vizite în atelierelor unor artiști;
- vizionarea unor expoziții temporare de sculptură, ceramică și artele spectacolului care permit accesul și explorarea tactilă a lucrărilor de către elevi cu dizabilități vizuale;
- comentarea, în scris, a unor lucrări de artă.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Limbajul plastic	Prezentarea domeniului artelor plastice: ramuri, genuri, spațiul plastic Elemente de limbaj plastic: punct, linie, pată, formă bi și tridimensională, culoare, valoare Culorile spectrului solar Clasificarea culorilor-conform teoriei constructive despre culoare (culori primare, binare de gradul 1 și 2, calde și reci, culori complementare) și non-culori Amestecuri cromatice și acromatice; nuanțe și griuri Efectele emoționale ale acordurilor de culori/în urma percepției unor forme, texturi, mirosuri Contrastele valorice între lumină și umbră Stilizarea unor compoziții prin utilizarea geometrizării
Noțiuni de cultură artistică	Vedere de ansamblu asupra istoriei artei universale; periodizare (pe continente și milenii)
Tehnici specifice artelor plastice	Materiale și tehnici de lucru (în prezent și de-a lungul timpului) Desenul în creion, cărbune. Desenul tactil – perforarea cu ajutorul punctatorului Pictura în culori de apă Modelajul în lut Tratarea picturală Activarea simțurilor prin materialele din care sunt făcute obiectele de artă asupra privitorului Experiențe senzoriale cu diferite materiale și tehnici
Compoziția plastică	Despre imaginea plastică Imaginea plastică bidimensională, plană Noțiuni de compoziție Noțiuni de organizare compozițională specifice unor desene tactile: reguli, coduri, raporturi între elemente grafice Compoziția liberă. Unitatea compoziției Compoziții cu dominantă verticală, orizontală, oblică Organizarea spațiului plastic închis sau deschis prin linie și pată Centrul de interes
Proiecte și evenimente	Mapa de lucrări Vizite în atelierele unor artiști Comentariu de artă

*Note:

1. Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.
2. Referitor la elementul de limbaj "culoare" trebuie menționat că teoria se referă la culorile pigment.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistice - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Decodificarea mesajelor transmise prin limbaj artistic în cazul artelor tridimensionale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a valențelor expresive ale limbajului vizual în lucrări de artă/descreri audio, explorări tactile ale unor reproduceri în relief sau 3D; - discuții despre potențialul de comunicare al limbajului vizual în lucrări proprii; - analizarea mesajului transmis în lucrarea proprie (picturi, desene, instalații, compoziții tactile).
<p>1.2. Corelarea mesajului artistic al unei lucrări de artă cu mijloacele de expresie</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare la alte domenii artistice a mesajului comunicat prin expresie plastică (paralelă cu muzica); - utilizarea expresivității corporale în crearea unor pasaje de tip performance pentru a reda subiectul unei compoziții plastice de tip pictură, sau invers, redarea plastică a unei acțiuni expresive corporale; - exerciții de identificare a unor atitudini, ritmuri, emoții în pasaje muzicale, literare, lucrări artistice și operarea cu acestea în cadrul unor activități creative-plastice de tipul performance, improvizație; - joc de rol (exemplu: La muzeu/Vizită la expoziție), cu scopul utilizării limbajului specific/ Curente artistice cu puternic accent pe expresivitatea emoțiilor; - analizarea, explorarea lucrărilor proprii după criterii stabilite.
<p>1.3. Recunoașterea diferitelor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă în timp și spațiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor imagini și/ sau filme/ audierea unor descrieri/ explorarea de desene în relief, care prezintă creații specifice celor mai importante stiluri, epoci și țări europene, în parte; - susținerea unor discuții pe teme date; - transmiterea de concepte, mesaje, comunicarea prin intermediul diferitelor genuri ale artei.

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale, plastice și decorative

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea în contexte variate a instrumentelor corespunzătoare diverselor tehnici</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizare de compoziții utilizând instrumente corespunzătoare unor tehnici grafice; - elaborarea de schițe folosind după caz linii în duct continuu, subțire-gros, hașuri, linii punctate, întrerupte etc.; - elaborarea de variante coloristice prin tratarea decorativă a suprafețelor într-o compoziție ritmată; - folosirea unor materiale specifice de lucru ca lutul, plastilina, pasta modelatoare, dar și utilizarea unor materiale neconvenționale pentru a crea anumite texturi decorative (de ex. prin imprimarea cu ajutorul unor sârme, bețe, etc), pentru a crea anumite ritmuri decorative; - utilizarea vopselei tactile;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri creativ plastice de percepție și înțelegere a: simetriei, asimetriei, stilizării, hiperbolizarea, abstractizarea, personificarea.
<p>2.2. Adecvarea limbajului plastic folosit la comunicarea mesajului intenționat</p> <ul style="list-style-type: none"> - experimentarea tratării decorative pe diferite suporturi (diferite tipuri de hârtie, pe pânză, pe lemn etc.); - realizarea de schițe folosind contraste cromatice; - realizarea de schițe utilizând diverse game cromatice; - realizarea de schițe cu dominantă de culoare; - imaginarea și atribuirea de valențe artistice unor elemente reale, transformându-le în elemente ireale, fantastice (de ex.: copaci-copaci fantastici, animale-animale fantastice, ambalaje-case pentru suflet, pentru nori, etc.), utilizând tehnici mixte, resurse materiale diferite - benzi autocolante, capsatoare, hârtie, materiale neconvenționale; - confecționarea unor obiecte decorative prin crearea unor ritmuri, alternanțe, patternuri de culoare, texturi, forme (înșirare de mărgelă - realizate din materiale neconvenționale, placaje decorative).

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a VI-a
<p>3.1. Valorizarea propriilor idei și a sentimentelor exprimate prin limbaj plastic în cadrul unor compoziții proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții cu dominantă verticală, orizontală, oblică; - organizarea spațiului plastic închis/ deschis; - realizarea de compoziții cu un centru de interes; - exerciții de expresivizare a elementelor de limbaj grafic (punctul, linia, pata), forme, texturi/jocuri plastice în tehnici mixte; - operațiuni de rupere, mototolire, decupare, modelare, spargere, zgâriere, împungere-punctare; - tehnici mixte de colaj utilizând materiale variate: lut, hârtie, materiale textile, grăunțe, nisip, etc.; - activități plastice în care spațiul este modificat, reinterpretat, prin diferite procedee plastice de hiperbolizare, deformare, modificare a culorii, texturii, formei, compoziției, abstractizare, schimbare a raportului sus-jos; - explorări plastice care vor aborda spațiul plastic tridimensional unde obiectul poate fi manipulat prin poziționare diferită, dezasblare etc.; - reinterpretare plastică a unor lucrări consacrate artei din aria tridimensională.
<p>3.2. Realizarea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente culturale școlare</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor expoziții în spațiile școlare (selecție, panotare, vernisare, premiere); - participarea la concursuri locale, regionale, naționale și internaționale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Limbajul plastic	Expresivități ale limbajului plastic Operarea cu "valoarea" ca element de limbaj în spațiul plastic. Linia valorată, pata valorată. Contrastul valoric ca mijloc de expresie plastică Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică (conform teoriei constructive despre culoare) Game cromatice. Acorduri cromatice. Dominanta cromatică
Noțiuni de cultură artistică	Privire de ansamblu asupra istoriei artei europene- periodizare pe țări și secole (selecție pe momente de apogeu)
Tehnici specifice artelor plastice	Tehnici grafice - valorația prin linie și suprafață în creion și cărbune Tratarea picturală Tratarea decorative
Compoziția plastică	Natura ca sursă de inspirație - schițe, crochiuri, etc. Forme naturale-forme plastice, plane și spațiale Compoziția decorativă - stilizarea și modulul Ritmul în compoziția decorativă Ritmul în compoziția plastic
Proiecte și evenimente	Expoziție

*Note:

1. Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.
2. Referitor la elementul de limbaj "culoare" trebuie menționat că teoria se referă la culorile pigment.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază

Clasa a VII-a
<p>1.1. Interpretarea de mesaje și semnificații transmise prin limbaj artistic în cazul artelor decorative</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de analiză a expresivității limbajului vizual în lucrări de artă decorative/ explorări tactile ale unor obiecte cu valoare estetică și utilitară, identificarea unor asemănări și diferențe în ceea ce privește materialele utilizate în cazul anumitor obiecte decorative, (vase, obiecte vestimentare, frize decorative, etc.); - observarea părților componente ale unui ansamblu de vestimentație/explorarea tactilă a unor texturi, proporții ce țin de specificațiile anumitor elemente vestimentare (iarna, vara, haine specifice anumitor meserii); - identificarea corespondențelor dintre destinația unui spațiu ambiental și mijloacele de expresie folosite de proiectant (de exemplu, mobilier, cromatică, lumină, elemente de decorație); - aplicarea exercițiului receptării în etape la imaginea umană, artele textile, mobilier, ceramică, sticlă, metal, design, etc.
<p>1.2. Analizarea valențelor expresive ale limbajului plastic în compoziții diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor creații artistice în paralel cu conștientizarea diferitelor reacții proprii; - discuții interactive pe baza prezentării unor opere artistice consacrate în care arta plastică se amestecă cu muzica sau teatrul; - identificarea unor atitudini, ritmuri, emoții în pasaje muzicale, literare, lucrări artistice și operarea cu acestea în cadrul unor activități creativ plastice; - joc de rol (de exemplu, de ghid/ interpret local de inițiere în comunicarea de tip artistic).
<p>1.3. Recunoașterea unor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, pe teritoriul României</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor organizatori grafici ai caracteristicilor fiecărui secol studiat; - comentarea imaginilor; - vizionarea de filme documentare; - exerciții de argumentare a preferințelor în ceea ce privește diferite lucrări de artă; - explorarea unor mulaje, reprezentări 3D, replici ale unor lucrări.

2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale, plastice și decorative

Clasa a VII-a
<p>2.1. Utilizarea limbajului plastic, a tehnicilor și instrumentelor variate în cadrul studiului după natură și/ sau compoziției</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea aceleiași compoziții tematice, folosind diferite tehnici și instrumente; - desenarea, după natură, a unor obiecte, evidențiind fiecare etapă de studiu (paginație, construcție, valorație)/ realizarea unei compoziții succesive prin intermediul mai multor tehnici (desen cu punctatorul, colaj textil, colaj cu materiale neconvenționale, în lut, culoare în relief); - jocuri de creativitate ce pornesc de la lucrări concrete, perceperea realului și transformarea lui în unul imaginar, realizarea unor operații inverse de transformare a fantasticului în real;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - activități creative de a reprezenta tactil o emoție, stare, senzație; - folosirea a cât mai multor obiecte, structuri, texturi din realitatea înconjurătoare, naturale și artificiale, atât spre explorarea cât și pentru integrarea lor în anumite demersuri artistice; - activități creative de a imagina semne și simboluri inedite folosind materiale de lucru neconvenționale; - activități creative de lucru pe suprafețe, suporturi cadru de dimensiuni și texturi inedite pentru a reprezenta plastic: „visul”, „zborul”, „cerul”, „aerul” etc.
<p>2.2. Valorificarea valențelor expresive ale limbajului plastic în studiul după natură și/sau compoziției</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorări tactile ale unor structuri naturale supuse anumitor efecte termice (piatră, piatră udă, piatră înghețată) pentru a identifica detalii cu privire la linii, puncte, forma bidimensională la care poate fi redusă structura explorată; - realizarea de schițe după natură în diverse tehnici rapide (pensulă, băț, pană etc.)/stilizarea prin geometrizare a unor elemente ce constituie un peisaj în vederea redării unei compoziții tactile; - realizarea unei compoziții plecând de la realitatea obiectivă, folosind contrastul extrem al scării valorice, în tehnica creion sau tuș/ utilizarea unor suprafețe în contrast cu materialele de lucru: suport negru folosind pentru realizarea compoziției doar albul, suport gri sau negru pe care se utilizează doar culori în stare pură; - obținerea elementelor de limbaj prin tehnici grafice, de pictură și de modelaj/ experimente plastice de a lucra tactil cu suprafețe texturate pentru a crea contraste puternice (exemplu: un peisaj de iarnă folosind culori, texturi calde, mască de clown folosind texturi și culori reci), în lut lucrarea odată uscată capătă alte valențe tactile (moale devine dur, aspru).

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a VII-a
<p>3.1. Explorarea unor modalități noi de exprimare a ideilor, sentimentelor și mesajelor prin compoziții plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de motive decorative folosind tehnici diverse; - realizarea de compoziții folosind redarea în perspectivă a formelor/ explorări concrete ale proporțiilor și raporturilor spațiale dintre obiecte; reprezentările tactile în compoziții în relief (colaje, desen cu punctatorul, compoziție pe plăcuță de lut, etc) pot fi redade asemenea perspectivei abordate în frescele Egiptului Antic sau în Pictura Bizantină; - realizarea de studii după natură/ explorarea tactică a unui modelaj ce redă un peisaj în care se pot studia distanțe, raporturi între elemente: copaci, case, dealuri, etc.; - jocuri tactile de redare, prin intermediul colajului, a unor succesiuni de dealuri pe care sunt plantații diferite, redade tactil în mod distinct; - realizarea de peisaje cu ajutorul perspectivei libere; - experimente creative de exagerare a realității, prin deformări, supradimensionări, inversări jos-sus (Salvador Dali), realizate cu ajutorul lutului, colajului; - joc experimental de reprezentare plastică (prin gestualism în modelaj, desen, pictură, colaj) a propriei identități/portret/trăiri afective specifice momentului de lucru.
<p>3.2. Conceperea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente la nivel local sau la nivel de comunitate</p>

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - organizarea unor expoziții în afara școlii în scopul promovării/ evidențierii talentelor; - participarea la diverse evenimente culturale în școală sau în comunitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Limbajul plastic	Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului: studii după natură (natură statică, peisaj) Modularea formelor și texturilor prin valoare Efectul spațial al culorilor
Noțiuni de cultură artistică	Privire de ansamblu asupra istoriei artei de pe teritoriul României - periodizare pe milenii și secole
Tehnici specifice artelor plastice	Valorație creion – cărbune
Compoziția plastică	Compoziția plastică cu mai multe centre de interes - compoziția statică și compoziția dinamică Compoziția decorativă; principii decorative: stilizarea, simetria, repetiția, alternanța și jocul de fond
Proiecte și evenimente	Portofoliu de documentare

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistice - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Contextualizarea unor mesaje artistice receptate în cazurile artelor cinetice: teatru, film, TV, computer, etc</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea exercițiului receptării în cazurile artelor cinetice: teatru, film, TV, computer, etc.; - exerciții de reflexivitate asupra unor creații artistice; - exerciții de identificare și redare a unor sunete care sugerează fenomene meteo, obiecte din mediul înconjurător, acțiuni ale oamenilor produse în spații interioare /exterioare, pe suprafețe diferite, crearea unor planuri auditive apropiate/ îndepărtate, utilizând materiale neconvenționale (crearea unor scenarii, jocuri de improvizație).
<p>1.2. Utilizarea criteriilor valorice proprii în analiza lucrărilor de artă</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza legăturii între mesajul transmis și mijloacele de expresie folosite în diferite lucrări de artă/ realizarea unor experimente de percepție și recepționare a unor mesaje artistice în urma explorărilor vizuale (acolo unde este cazul), tactile și audio ale unei opere de artă propuse și posibilitățile de reinterpretare într-o tehnică plastică sau gen artistic diferit. (exemplu pictură transpusă în lut sau transpusă prin intermediul unui pasaj audio); - identificarea modului în care este sugerat timpul și spațiul (de exemplu, în pictură și literatură)/utilizarea unor mulaje, a unor detalii arhitecturale, obiecte, pasaje muzicale, elemente distincte și specifice unor perioade istorice; - discuții interactive pe baza prezentării unor opere artistice consacrate în care arta plastică se amestecă cu muzica sau teatrul; - mișcarea în artă-moduri de expresivitate și simbolistica unor posturi, atitudini.
<p>1.3. Observarea unor direcții de manifestare în artele vizuale contemporane</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de filme documentare; - analiza unor afișe de teatru, de film, spectacol, etc; - realizarea de afișe tematice/ realizarea unor spoturi audio pe teme date (festival în școală, carnaval, expoziții, baluri); - analiza/explorarea unor decoruri și costume prin vizite la teatre de păpuși, sau teatre; - confecționarea unor costume din materiale neconvenționale; - confecționarea unor mulaje, instalații tridimensionale folosind materiale inedite stilizând corpul uman, pentru a reda mișcări și expresivități inedite ale corpului; - jocuri de tip statui utilizând corpul pentru a transmite un mesaj artistic, a reda o operă; - jocuri de "modelare" a corpului, realizat în echipă, cu intenția de a reda o anumită expresie corporală, a transmite un mesaj; - crearea unor obiecte neconvenționale, care să producă sunete de facturi variate (de exemplu: în lut obiecte de suflat, din suluri de carton și semințe); - realizarea unor filmări scurte pe teme date.

2. Utilizarea de instrumente si tehnici variate specifice artelor vizuale, plastice și decorative

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Punerea în valoare a caracteristicilor instrumentelor și a potențialului expresiv al tehnicilor aplicate, în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - schițarea de peisaje în care adâncimea este sugerată, prin micșorarea treptată a formelor/ realizarea unor compoziții tridimensionale având ca și spațiu plastic de desfășurare interiorul unei cutii (astfel sunt redate desfășurări spațiale ale unui cadru de teatru, film, pasaj descriptiv literar, peisaj, natură statică); - realizarea unei compoziții decorative pe baza modificării succesive a spațiului în cadrul unei liniaturi inițiale folosind instrumente (de exemplu, compas, riglă, echer)/realizarea unor module tridimensionale în lut, hârtie sau alte materiale neconvenționale care se pot organiza, recompune într-o structură tridimensională modulară (exemplu- modulele Coloanei fără sfârșit de Brâncuși).
<p>2.2. Valorizarea, în contexte variate, a caracteristicilor expresive ale limbajului plastic și decorativ în compoziții și în mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și studierea tactilă a unor obiecte, suprafețe, texturi, structuri naturale și artificiale, bidimensionale și tridimensionale; - realizarea de compoziții decorative cu figuri geometrice plane sau spațiale sau cu forme și structuri naturale/ Utilizarea unor structuri geometrice bidimensionale în lucrări tridimensionale; - utilizarea unor figuri geometrice din diferite materiale în compunerea unor lucrări sau decorarea unor suprafețe plastice explorându-se simetrii și asimetrii (mască decorativă cu expresivități faciale realizate din figuri geometrice); - schițarea unor afișe pe diferite teme utilizând instrumente și tehnici variate.

3. Exprimarea ideilor, sentimentelor si a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Explorarea unor modalități alternative de exprimare a ideilor, sentimentelor și mesajelor în diferite domenii artistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de compoziții tematice urmărind armonii cromatice/armonii în arhitectură, literatură, muzică, armonie în jocuri de colaj; - exerciții de compunere a unui spațiu funcțional, în funcție de preferințele personale pe baza expresivității formelor și culorilor/ texturi, proporții, distanțe, sunete, mirosuri specifice unui spațiu: locuință, sală de curs, muzeu; - jocuri creative de a utiliza în diferite forme creativ-plastice o bucată de hârtie, carton, sau o creangă (experiment individual sau în echipă care presupune dexteritate motrică: mototolire, rupere, repictare, asamblare și/sau utilizarea unor materiale: foarfecă, lipiciuri variate, texturi inedite); - identificarea raporturilor dintre caracteristicile motivului și mijloacele plastice folosite (de exemplu, analizarea unui afiș de spectacol, a unei coperte de carte, a unui ambalaj din carton al unui parfum, o siglă a unei firme de produse de panificație etc.); - descrieri ale unor piese de mobilier, precum și a elementelor de decor ce pot întregi ansamblul/ utilitar versus multifuncțional; - comentarea unor creații din cadrul artelor cinetice/ conceperea unui obiect tridimensional care poate fi manipulat sau poate fi expus într-un spațiu unde natura intervine asupra lui, intervenții în natură (land art); - realizarea unui film scurt/ animație, pe o temă dată.

Clasa a VIII-a
<p>3.2. Dezvoltarea de evenimente ce pun în evidență produse artistice creative bazate pe teme plastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - pregătirea unor expoziții în spațiile școlare; - realizarea de afișe, broșuri etc în cadrul unor proiecte tematice; - promovarea unui concurs/ eveniment la nivelul școlii/ comunității.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Limbajul plastic	Elemente de perspectivă: reprezentarea punctului, a dreptei, a figurilor și a corpurilor geometrice în perspectivă Noțiuni generale de design; design grafic, design de produs, design ambiental
Noțiuni de cultură artistică	Privire de ansamblu asupra direcțiilor de manifestare în artele vizuale contemporane
Tehnici specifice artelor plastice	Reprezentare grafică și cromatică, construcții tridimensionale, modelaj, modelare computerizată, fotografiere
Compoziția plastică	Studiul după natură, creion și culoare: natură statică (continuare) Modularea luminii pe volum. Textură și materialitate Expresivitatea corpului și figurii umane (compoziții figurative cu personaje). Proporțiile corpului uman Compoziția decorativă pe baza modificării succesive a spațiului în cadrul unei liniaturi inițiale
Proiecte și evenimente	Afiș de promovare

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice sunt menite să stimuleze profesorul să caute soluții și metode didactice inedite, adaptabile la diversitatea, specificitatea fiecărui elev cu dizabilitate vizuală prin care experimentul artistic să fie acceptat și încurajat.

Astfel se impune ca jocul, experimentul să fie forme de desfășurare a unei activități didactice în cadrul activităților plastice și este esențială cunoașterea trăsăturilor psihologice ale fiecărui tânăr, a cauzelor, a gradului și a dinamicii caracteristicilor esențiale ale dizabilității vizuale. În funcție de toate acestea, activitatea se desfășoară ușor diferențiat pentru educarea și compensarea funcțiilor vizuale rămase intacte sau a funcțiilor celorlalte modalități senzoriale pentru a stârni interesul elevilor față de o anumită activitate creativ plastică.

Acolo unde acuitatea vizuală este deficitară, celelalte simțuri rămân principala sursă de informare, interacționare și relaționare a persoanelor cu dizabilități vizuale cu mediul și o mare parte a informațiilor din mediu înconjurător sunt preluate prin intermediul simțului tactil, pielea fiind cel mai mare organ al corpului. Simțul atingerii este primordial în integrarea informațiilor și relaționarea cu toate celelalte simțuri. Este astfel esențială utilizarea unor activități de stimulare polisenzorială, utilizându-se materiale neconvenționale și căutând corespondențe și asocieri cu anumite problematice plastice.

Totuși, la persoanele cu dizabilitate vizuală, organizarea explorării vizuale în ceea ce privește stimulii complecși se realizează cu dificultate. Insistența repetării unor cercetări tactile, auditive, vizuale îndelungate și pe fragmente, în cazurile unde este posibil, pot facilita percepția corectă a obiectului cercetat. Simțul tactil permite perceperea directă, cu finețe a obiectelor în structura lor și cu diversele lor particularități (mărime, formă, textură, temperatură, fețe, margini, cavități, concavități). Spațiul de lucru trebuie accesibilizat cu delimitări precise, lumina potrivită/dirijată, poziționarea unor ustensile, recipiente adaptate nevoilor fiecărui elev.

Implicarea elevilor în activități creativ plastice urmărește explorarea unor trăiri, emoții, senzații, stimulează forme variate de a percepe realitatea înconjurătoare și de a transpune în forme inedite tactil, generând astfel artă. Jocurile cu elemente de limbaj plastic fac apel tot timpul la realitatea înconjurătoare prin explorare tactilă. Se pot identifica astfel puncte, linii, forme, texturi, atingând materiale și obiecte naturale sau neconvenționale, realizându-se continuu colerarea cu percepția afectivă: plăcut sau disgrațios, moale sau aspru, pufos sau lucios, cald sau rece; și asocierea cu anumite suprafețe în anumite contexte plastice (ex. O bucată de stofă poate să fie pufoasă la atingere și să fie integrată într-o compoziție care să redea la nivel tactil un câmp cu flori, o față de masă, o bucată de cer, variind în funcție de percepția fiecărui elev).

De mare ajutor în înțelegerea unor problematice plastice sunt mulajele, copii-replici ale unor lucrări de artă, desene în relief (realizate prin diferite tehnici: punctator, sfoară, termoform, imprimantă 3D, mulaj în lut, mulaj din carton, mulaj din ipsos etc.). Se va urmări atât înțelegerea conceptelor, cât și utilizarea practică a acestora. Se vor dezvolta competențe de susținere orală a lucrărilor proprii. Prezentarea noțiunilor de istorie a artelor într-o abordare diferită, contextualizată va stârni interesul elevilor, care vor fi antrenați în călătorii virtuale și încurajați să se exprime prin imagini, cât și al profesorilor, care au oportunitatea de a valorifica metodele moderne de predare, folosind alături de bibliografia clasică, mijloacele informatice.

Prin exercițiile și temele propuse se încearcă nu numai redarea plastică a realității înconjurătoare naturale sau artificiale, sau a unei teme imaginativ-fantastice, redarea unor trăiri, senzații, ci se insistă pe noțiuni, aparent simple, de genul înțelegerii și percepției spațiului bi- și tridimensional, al raporturilor care se crează între diferite imagini sau elementele ale acelorași imagini, organizarea unui spațiu plastic potrivit unor principii și interrelaționări între elementele constitutive: mare-mic, stânga-dreapta,

sus-jos, importanța identificării, stabilirii orizontalității-verticalității, bazei lucrării. Resursele materiale utilizate în demersurile artistice sunt diverse, tehnicile de lucru mixte: colaje amestecând materialele și uneori genuri diferite ale artei interacționează în același spațiu: pictură, modelaj, muzică, mișcare. Senzațiile psihologice, tactile, olfactive, auditive de genul: cald, rece, aspru, plăcut, dezagreabil, înțepător, liniștitor, etc, ca forme de percepție sunt intens explorate în demersurile creativ-plastice.

Se pot crea replici în relief ale unor lucrări celebre de pictură, unde compoziția picturii este transpusă la nivel de desen în relief sau prin incizare, realizându-se contururi. Compoziția este simplificată prin crearea unor suprafețe clare, uneori geometrizate, încercându-se însă a se păstra structura compozițională, caracterul compozițional și subiectul. Ulterior se intervine, prin colare, cu texturi variate. Elevii sunt provocați să utilizeze și să mânuiască foarfeca, lipiciul sau banda dublu adezivă. Pot folosi acul prin crearea unor rețele geometrice pe o hârtie perforată în prealabil cu punctatorul, sfoara sau materialele pot fi folosite la țesut sau crearea unor colaje tapiserii.

Premergătoare jocului cu texturile sunt exercițiile „grafice” cu punctatorul, succesiunea de puncte generând tipuri de linii, ulterior forme geometrice. Geometrizarea compozițiilor este pentru copii, chiar și pentru cei cu dizabilități vizuale, cea mai ușoară formă de stilizare, redând realitatea înconjurătoare: case, copaci, animale.

Aceleași jocuri plastice se pot face și în lut lucrând aproape bidimensional prin incizare sau tridimensional. Tehnica de lucru este în acest caz diferită, lutul permite crearea de texturi variate, dar transpunerea aceasta crează o altfel de poveste tactilă a unei picturi la care, în momentul uscării, informația tactilă se modifică.

Pornind de la deprinderile și tehnicile arhaice de lucru cu lutul până la experimente inedite contemporane, elevul are posibilitatea, prin intermediul acestor activități, să își dezvolte atât simțul artistic dar și estetic și să experimenteze metode de lucru utilizând elementele de limbaj plastic în spațiul plastic tridimensional. Modelajul dezvoltă copilului răbdarea și perseverența, dezvoltă motricitatea fină, dezvoltă relația manualitate-gândire-afectivitate.

Lutul poate da viață unor măști, poate deveni un vas utilitar sau decorativ, poate prinde viață un animal fantastic, se transformă în mărgică sau alt obiect de podoabă, devine modul într-o instalație de artă contemporană, ars sau doar uscat, pictat sau nu lutul oferă, în diferitele lui stări, o mulțime de informații tactile percepute afectiv variat.

Jocurile plastice urmăresc mai degrabă explorarea unei spontaneități instinctive, afective, în crearea unor lucrări plastice cu intenția de a deschide, de a crea încredere în propria persoană, a-l face pe tânăr să capete încredere în propriile trăiri, emoții și abilități motrice. Nu este urmărită valoarea estetică a finalității unui produs ci este semnificativă intenția artistică.

La aceste demersuri se adaugă și activități de expresivitate corporală, jocuri cu mirosuri și asocieri cu stări, emoții, locuri, texturi, jocuri care implică sunete și ritmuri muzicale trecute prin aceleași filtre ale percepției și a asocierilor.

Actul didactic va fi construit pe strategii activ-participative: lucrul în echipă, dezvoltarea de proiecte tematice, brainstormingul, metoda cubului, metoda cadranelor, turul galeriei, jocul de rol. Se recomandă implicarea în proiecte, realizate individual și în grup și participarea la cât mai multe concursuri de artă și expoziții.

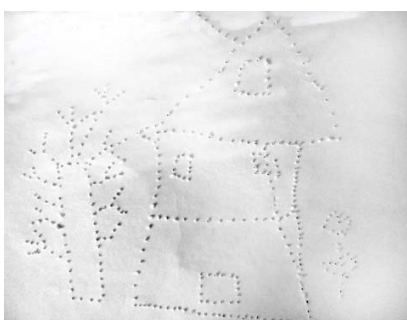
În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

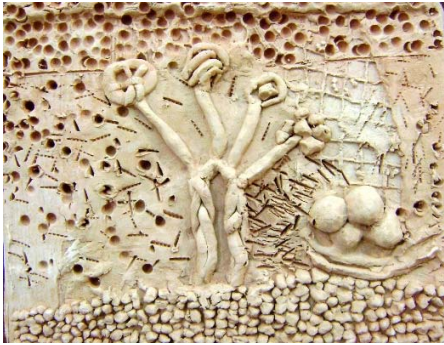
- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expoziției permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;

- vizite la expoziții organizate cu diferite ocazii;
- participarea la expoziții stradale;
- participarea la târgurile cu produse tradiționale, realizate manual (de exemplu, târgul de Moș Nicolae, târgul de Ziua Națională a României, târgul de mățisor etc.);
- participarea la ateliere tematice (de exemplu, reciclarea hârtiei și a plasticului, confecționarea de rame de tablouri, pictură pe sticlă, pe lemn, pe mobilă, realizarea de colaje/ afișe/ panouri etc.);
- organizarea de întâlniri cu artiști plastici, meșteri populari, oameni de cultură etc.;
- participarea la festivaluri pe teme artistico - plastice;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;
- derularea de activități utilizând softuri educaționale de profil;
- participarea la activități de tip șezătoare alături de artiști sau specialiști în domeniu.

Demersul didactic nu trebuie să fie unul riguros, care să impună un anumit rezultat sau o anumită soluție. Este nevoie să se bazeze pe anumite criterii, însă astfel încât să nu descurajeze libertatea artistică, inovația și exprimarea creativității. Experimentarea permanentă trebuie sprijinită, astfel încât preocuparea majoră să fie aceea de a formula întrebări, nu neapărat de a obține un anumit produs finit. Înțelegerea faptului că într-o creație artistică rezultatul final, cât și răspunsul artistic sunt importante, însă traseul parcurs de elev, prin încercare și eroare, este fundamental, conduce la formarea unui anumit tip de gândire și abordare artistică.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile copiilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Bibliografie

1. Achiței, Gh., (1974). *Artă și experiență*, București: Editura Albatros
2. Ailincăi, C., (2010). *Introducere în gramatica limbajului vizual*, Iași: Editura Polirom
3. Arheim, R., (2016). *Artă și percepție vizuală*, Iași: Editura Polirom
4. Chen, D., Downing, J., (2006). *Tactile Strategies for Children who have Visual Impairments and Multiple Disabilities*, New York: AFB Press
5. Constantin, P., (1987). *Culoare, Artă, Ambient*, București: Editura Meridiane
6. Cornoldi, C., Debeni, R., (2003). *Asymmetries between Perception and Mental Imagery (Imagery and Blindness)*, disponibil pe <https://pdfs.semanticscholar.org/8bcd/4180d52d1090ffd5d1e7079f3fc0d920fb33.pdf>
7. Cucuș, C., (2009). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Iași: Editura Polirom
8. Cziker, R., (2011). (coord.). *Cărțile cu imagini tactile-metodă de stimulare și educare a copiilor cu deficiențe de vedere*, Cluj-Napoca: Editura Risoprint

9. Eriksson, Y., (1999). *How to make tactile pictures understandable to the blind reader* Disponibil:
www.dinf.ne.jp/doc/english/Us_Eu/conf/z19/z19001/z1900116.html
10. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Editura Polirom
11. Kennedy, J.M., (1992). *Drawing and the Blind. Pictures to touch*, News Haven: Yale University;
12. Preda, V., Cziker, R., (2004). *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
13. Roco, M. (2004). *Creativitate și inteligența emoțională*, Iași: Editura Polirom
14. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
15. Schinazi, V.R., (2008). *Representing space: The development, content and accuracy of mental representations by the blind and visually impaired*, London: Centre for Advanced Spatial Analysis, The Bartlett School of Graduate Studies, University College London
16. Smith, M., Levack, N. (1997). *Teaching students with visual and multiple impairments: A resource guide*. Austin, TX: Texas School for the Blind and Visually Impaired
17. Tzetkova-Asrova, M., (2000). *Model for tactile exploration of objects in small space by young blind students*, Krakow, Poland, Conference Paper in Proceedings : European conference of ICEVI
18. Vinter, A., Fernandes, V., Claudet, P., (2010). *Drawing in blind and visually impaired children, în Terra Haptica, La revue international haptique*, Talant, France: Centre Amandine, Les Doigts Qui Rêvent, disponibil pe www.Ldqr.org
19. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București
***Programa școlară pentru disciplina Educație Plastică, clasele a V-a – a VIII-a, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393 / 28.02.2017 Ministerul Educației Naționale, București 2017

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Crina Laura IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Elena Daniela BODEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Anca Mihaela BUJOR	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ramona Ionela MUREȘAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

MUZICĂ ȘI MIȘCARE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Muzică și mișcare** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa pregătitoare și clasele I-IV din învățământul special primar, dizabilități vizuale și a fost realizată prin respectarea și adaptarea programei școlare pentru disciplina **Muzică și mișcare**, curriculum școlii de masă, programă aprobată prin OMEN nr. 3418/19.03.2013 pentru disciplina **Muzică și mișcare, pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a** și prin OMEN nr. 5003/02.12.2014 pentru disciplina MUZICĂ ȘI MIȘCARE pentru **învățământ primar, clasele a III-a și a IV-a** și elaborată de grupul de lucru: Iulian Bogdan Vodă Institutul de Științe ale Educației; Adrian Brăescu Ministerul Educației Naționale; Ana Maria Pârvu Școala Gimnazială „Emil Racoviță”, București.

Deși în conținut programa școlară pentru disciplina Muzică și mișcare pentru clasa pregătitoare și clasele I-IV din învățământul special primar, dizabilități vizuale respectă programa aplicată în învățământul de masă, oferind astfel posibilitatea elevilor nevăzători să aibă acces la competențele cheie ale disciplinei ca și elevii care frecventează învățământul de masă, urmărind aceleași finalități, prezenta programă este diferită prin faptul că se adresează unei categorii de elevi cu o cerință educațională specială, prin urmare activitățile, metodele și mijloacele propuse sunt adaptate specificului deficienței și a particularităților și caracteristicilor elevilor cu dizabilitate vizuală.

Disciplina Muzică și mișcare reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul special primar, dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, înscriindu-se în categoria disciplinelor abordate integrat. Situată în aria curriculară Arte, această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ cu un buget de timp de 2 ore /săptămână, la clasele pregătitoare, I, a II-a și 1 oră /săptămână la clasele III-IV.

Programa disciplinei Educație muzicală în cazul unităților de învățământ special pentru elevi cu dizabilități de vedere urmează curriculum școlii de masă, cu adaptări ale metodelor, mijloacelor, conținuturilor specifice elevilor cu dizabilități vizuale. Competențele dobândite în urma parcurgerii programei permit acestor elevi participarea la Evaluările și Examenul Național.

Pentru a-și însuși cunoștințele și deprinderile necesare, elevii nevăzători au nevoie de tot ce poate însemna „adaptare”: adaptarea curriculumului, adaptarea materialelor, adaptarea metodelor și strategiilor didactice diferențiate, adaptări ale sarcinilor de lucru, adaptări ale mediului de învățare.

În școală, elevul cu deficiență de vedere trebuie să primească întregul sprijin suplimentar de care are nevoie, pentru o performanță a lui, după posibilitățile lui. Valorificarea la maxim a potențialului fiecărui elev cu deficiență de vedere poate fi realizată doar prin adaptările potrivite, într-un mediu în care elevul să se simtă confortabil pentru a putea explora și descoperi lumea, înțelegând fenomenele și acțiunile ce au loc în mediul înconjurător.

În absența văzului, informațiile tactil-kinestezice și cele auditive devin dominante la nevăzători, receptia și percepția tactilă având rolul principal în cunoașterea senzorială, nemijlocită a obiectelor și fenomenelor, în special în cazul spațiului mic, a „spațiului obiectelor” și a „spațiului de muncă”, în timp ce spațiul mare este explorat preponderent acustic.

În cadrul orelor de educație muzicală, la fel ca în cadrul altor arii curriculare cadrele didactice organizează activități și jocuri ce urmăresc compensarea polisenzorială. În cadrul activităților de educație muzicală se urmărește educația tactil-kinestezică concretizată în *jocuri senzorio-motorii*, precum și *dezvoltarea motricității fine și globale* și educația auditivă prin diferite activități:

- de identificare a zgomotelor întâlnite frecvent în mediul de viață;
- de identificare a sunetelor (intensitate, timbru, tonalitate);
- de identificare a vocii umane și a sunetelor din natură

- de discriminare și localizarea a sunetelor
- de determinare a direcției și de apreciere a distanței *față de sursă*
- de identificare și reproducerea a ritmului

Utilizarea tuturor sensibilităților în vederea creșterii capacității de manipulare independentă a obiectelor, a materialelor didactice, a concretului, impune rolul lor de moderator în formarea și dezvoltarea personalității copiilor cu deficiență de vedere. Psihopedagogia centrată pe copil încearcă să răspundă adecvat la cerințele educaționale ale fiecărui elev prin diferențierea traseelor curriculare și promovarea unei educații individualizate în scopul valorificării maxime a potențialului fiecărui copil.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Muzică și mișcare jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

- **Conținuturile învățării** se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru familiarizarea cu elemente de bază ale muzicii și mișcării. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Cântare vocală
- Cântare instrumentală
- Elemente de limbaj muzical
- Mișcare pe muzică.

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Disciplina **Muzică și mișcare** are un caracter de noutate în raport cu disciplinele studiate până în prezent în învățământul primar, prin caracterul său integrat.

În perioada prenotației, elevii trebuie să asculte tot ce "sună" în mediul înconjurător și să dobândească priceperea de a sesiza timbrurile, duratele, numărul sunetelor din grupurile ritmice, dacă acestea sunt egale sau inegale, înălțimea relativă a sunetelor, sensul lor ascendent, descendent, static-linear, tempoul, gradul de intensitate, structuri de arhitectură muzicală. Elevii trebuie să își însușească deci, un repertoriu de cântece care conțin text și în alcătuirea ritmico-melodică elemente necesare formării deprinderilor muzicale. În această etapă se utilizează jocuri didactice

muzicale, jocuri însoțite de mișcare, pantomimă ce conturează mini-scenete, toate acestea au scopul de a forma interesul pentru practicarea muzicii, precum și socializarea elevilor prin intermediul muzicii.

În etapa notației muzicale, începe o dată cu studierea primelor semne de notare a înălțimilor și a duratei sunetelor. În această etapă se continuă activitățile muzicale începute în etapa anterioară, adăugându-le noi elemente: scrierea și citirea muzicii, studierea elementelor de bază ale muzicii, melodia și ritmul, studierea formelor, a genurilor și a istoriei muzicii. În clasa a III-a și a IV-a se urmărește familiarizarea elevilor cu notația muzicală, respectiv notația muzicală Braille, în cazul elevilor cu dizabilități vizuale. Învățarea notației muzicale Braille trebuie inclusă în lecție ca o parte dintr-un sistem întreg de predare.

Studiul disciplinei Muzică și mișcare, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a IV-a, urmărind o dezvoltare progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical**
- 2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei**
- 3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup**

CLASA Pregătitoare

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător, cu durate și intensități contrastante</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de ascultare și comparare intuitivă a unor sunete emise de obiecte cunoscute, cu sonorități distincte; explorarea tactilă a obiectelor utilizate; - jocuri de ascultare a unor sunete lungi sau scurte, emise tare sau încet de obiecte cunoscute.
<p>1.2. Diferențierea sunetelor vorbite sau cântate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de audiere alternativă și comparată a sunetelor vorbite și cântate – Exemplu: ascultarea unei poezii, în comparație cu audierea unui cântec; - exerciții alternative în colectiv – exemplu: o parte din copii prezintă poezia sau cântecul, iar ceilalți recunosc auditiv; - exerciții de recunoaștere a persoanei după voce și locul în care este poziționată.
<p>1.3. Receptarea sunetelor emise de jucăriile muzicale și percuția corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea/explorarea tactilă/familiarizarea cu aspectul jucăriilor muzicale; - mânuirea liberă a jucăriilor muzicale, respectiv executarea percuției corporale, detașat de cântec, în colectiv și individual; - audiție: Leopold Mozart – „Simfonia Jucăriilor”.
<p>1.4. Receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între DO1-La, cu o structură ritmico-melodică asemănătoare cântecelor din folclorul copiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea cântecului demonstrat de propunător sau redat cu ajutorul mijloacelor tehnice; - observarea unor ilustrații/imagini tactile pe textul cântecului care ușurează receptarea; - implicarea activă și dirijată în receptarea cântecelor.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Cântarea în colectiv, asociind mișcarea sugerată de text</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea asimilării integrale a cântecului – Exemplu: „Căldărușă plină” - din folclorul copiilor, „Huța, huța” - din folclorul copiilor, sau pe strofe; indiferent de procedeu abordat, cântecul se însușește ca un tot unitar - text și melodie, care nu se despart; - reproducerea în colectiv a cântecelor însușite intuitiv, pronunțând corect cuvintele; stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - jocuri pe cântec cu executarea unor mișcări potrivite conținutului de idei al textului (acțiuni, personaje) – Exemplu: „La moară” (din folclorul copiilor), „Moș Cioc-Boc” de L. Comes etc.; roluri imaginare, dialog cântat între elevi.
<p>2.2. Cântarea în colectiv, asociind acompaniamentul liber</p> <ul style="list-style-type: none"> - acompanierea cântecelor cu jucării muzicale (tobe, lemne etc.); - exerciții de identificare tactilă, denumire și recunoaștere a jucăriilor muzicale utilizate; - acompanierea cântecelor cu percuție corporală (bătăi din palme, bătăi cu degetul în bancă etc.).
<p>2.3. Emiterea unor onomatopee asemănătoare cu sunetele din mediul înconjurător, cu durate și intensități diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de recunoaștere auditivă a unor sonorități din mediul înconjurător și imitarea lor folosind onomatopee; exerciții de diferențiere auditivă a zgomotelor, sunetelor și a sursei sonore.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa pregătitoare

3.1. Manifestarea liberă, adecvată, pe muzică, apelând la diverse forme de exprimare

- exersarea mișcării spontane pe cântec – Exemplu: „Fluturaș, fluturaș” (din folclorul copiilor), însoțit de imitarea zborului; „Huța, huța” (din folclorul copiilor), cu balansul brațelor, „Căldărușă plină”, „Umblă ursul”, „Ariciul” (din folclorul copiilor); asocierea unor formule ritmice cu diferite activități specifice: marșul, legănatul copilului, bătaia coicanului, cositul fânului sau imitând jocuri ale copiilor;
- desenarea/descrierea unor imagini sugerate de textele cântecelor;
- audierea unor creații muzicale care declanșează mișcarea liberă, spontană - Exemplu: J.Haydn - Simfonia „Ceasornicul” Partea a II-a (fragment incipient), Partea a IV-a (fragment); exerciții de percuție corporală asociate ritmului din fragmentul audiat;
- organizarea unor jocuri inspirate de muzica audiată - Exemple de audiții: W.A.Mozart – „Mica serenadă”, Partea I; George Enescu - „Impresii din copilărie” (fragment).

3.2. Executarea unui dans cu mișcare repetată, pe un cântec simplu, din folclorul copiilor

- jocuri pe cântece cu caracter de dans, prin asocierea cu o mișcare simplă (pași, ridicări pe vârfuri etc.).

3.3. Descoperirea și selectarea unor sonorități din mediul înconjurător, pentru acompanierea cântecelor

- acompanierea liberă a cântecelor, cu sonorități emise de obiecte din clasă (creioane, bețișoare, masă, podea, dulap etc.); exerciții de diferențiere și identificare auditivă a surselor sonore.

3.4. Improvizarea a unei combinații ritmice asemănătoare celor din folclorul copiilor și asocierea acestora cu mișcări adecvate

- crearea spontană a unor combinații ritmice de silabe onomatopeice, însoțite de mișcare; scandări, cântare ritmică, poliritmii;
- asocierea unor mișcări ritmice sau sunete în relație cu povești, poezii, cântece; cântece însoțite de mers ritmic, bătăi din palme; recitarea ritmică a textului cântecelor;
- discuții despre propriile creații, analiza și aprecierea lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Cântare vocală	Cântarea vocală în grup și individual Poziția, emisia naturală, tonul, semnalul de început, dicția, sincronizarea
Cântare instrumentală	Percuția corporală (bătăi din palme, cu degetul pe bancă etc.) Jucării muzicale improvizate Mânuierea jucăriilor muzicale (tobe, lemne) Cântarea cu acompaniament Acompaniament instrumental realizat de cadrul didactic Acompaniament de jucării muzicale realizat de copii
Elemente de limbaj muzical	Timbrul Sunete din mediul înconjurător Sunete vocale (vorbite sau cântate) Sunete muzicale instrumentale Ritmul Sunete lungi/scurte Melodia Genuri muzicale: folclorul copiilor; colinde Interpretarea Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Cântec vesel/trist
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări sugerate de textul cântecului

Sugestii metodologice

Repertoriu de cântece:

Moș Cioc-Boc – Liviu Comes

Soldații – G.Breazul, N.Sacsu

Degețelele – D.D.Stancu

Trenulețul – D.Voiculescu

Cu ciocan și cleștișor – Harry Brauner Voinicii – N.Ionescu

Moara – C.Mereș

Cântece din folclorul copiilor

Numărători

Huța, huța

Melc, melc

Mama

Căldărușă plină

Fluturaș, fluturaș

La moară

Fluture roșu

Umblă ursul

Ariciul

Trompeta

Ninge, ninge

Baba Oarba

The happy song

Clap, clap

Head, shoulders, knees and toes

Audiții:

Jocuri populare din zonă

A. Vivaldi: Anotimpurile

Leopold Mozart: Simfonia jucăriilor

W. A. Mozart: Mica serenadă

J. Haydn: Simfonia "Ceasornicul"

R. Schumann: Scene pentru copii (pian)

F. Mendelssohn – Bartholdy: Uvertura la Visul unei nopți de vară

G. Enescu: Suita Impresii din copilărie

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa I
<p>1.1. Receptarea unor sunete din mediul înconjurător și din natură, cu durate, intensități și viteză de succesiune contrastante</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc de recunoaștere a sunetelor străzii și ale clasei, a sunetelor din natură (ciripitul păsărelelor, lătratul câinelui etc.); - identificarea și discriminarea auditivă a zgomotelor, sunetelor.
<p>1.2. Diferențierea sunetelor cântate vocal sau instrumental</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocul „Recunoaște interpretul!” (bărbat, femeie, copil sau un instrument).
<p>1.3. Recunoașterea sunetelor emise de jucăriile muzicale și percuția corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocul: „Perechile jucăriilor” - recunoașterea auditivă a jucăriilor muzicale și asocierea lor în perechi; - jocul „Ploaia și vântul”: alegerea și mânuirea jucăriilor potrivite (sau a percuției corporale) pentru imitarea diferitelor sonorități din natură; - explorarea tactilă a jucăriilor utilizate.
<p>1.4. Receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între DO₁-DO₂, alcătuite din formule ritmico- melodice simple și repetate</p> <ul style="list-style-type: none"> - însușirea după auz a cântecelor, prin demonstrarea lor de către cadrul didactic sau cu ajutorul mijloacelor tehnice, urmată de preluarea intuitivă / receptarea lor de către copiii; - crearea unei atmosfere propice însușirii cântecului, prin prezentarea unor materiale muzicale/ ilustrative/tactile potrivite; - însușirea cântecelor pe traseul: colectiv – grupuri mici – colectiv.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa I
<p>2.1. Cântarea individuală sau în grup, asociind mișcarea sugerată de text și de ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - reproducerea în grup a cântecelor însușite intuitiv, respectând sincronizarea; stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - dialog între grupe, sugerat de textul cântecului; exerciții de recunoaștere a persoanei după voce și locul în care este poziționată; - executarea unor mișcări sugerate de text (de exemplu, deplasarea pe cântecele „Codobelcul” de L.Comes, „Voiniceii” de A. Ivășcanu.
<p>2.2. Cântarea, individual sau în grup, asociind acompaniamentul sugerat de ritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - marcarea structurii ritmice a cântecului, prin acompaniamentul cu jucării muzicale (tobițe, triunflu, maracas, clopoțel, tamburină, lemne) sau a percuției corporale (bătăi din palme, bătăi ale degetului în bancă, cu bătăi pe genunchi); exerciții de identificare tactilă, denumire și clasificare a jucăriilor muzicale; - alegerea instrumentului potrivit sau a percuției corporale pentru fiecare cântec.
<p>2.3. Emiterea unor onomatopee asemănătoare cu sunetele din mediul înconjurător, cu durate, intensități și viteză de succesiune diferite</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea unor animale sau a unor fenomene ale naturii cu onomatopee lungi-scurte, cântate tare-încet, repede-lent (exemplu : „Jocul animalelor” - imitarea unor animale; sonorități și acțiuni specifice; jocul „Ploaia și vântul”, jocul silabelor muzicale - ma, me, mi, mo, mu, jocul „Cântă ca mine!” etc.); - emiterea unor onomatopee cu rol de exerciții de dicție și de sincronizare; numărători; - „Mergi cum îți spun!” - joc de mișcare cu deplasare: tare-încet, repede-lent.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa I
<p>3.1. Manifestarea liberă, adecvată, pe muzică, apelând la diverse forme de exprimare, în funcție de conținutul și caracterul muzicii</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri inspirate de cântece: joc liber „Barza și broaștele”, inspirat de personajele cântecului „Brotăceii și broscoiul” de L.Comes, joc inspirat de scenariul acțiunii desprinse din cântece; - desenarea/descrierea auditivă unor imagini sugerate de textul diferitelor strofe ale unui cântec (de exemplu, cântecul Iepurașul Țup, de Gh. Ciorănescu); - jocul perechilor – joc cu personaje care se mișcă în perechi pe muzica audiată (exemplu: J.Strauss – „Marșul persan”); - mișcare liberă pe muzică de facturi diferite (de exemplu: W.A.Mozart – „Flautul fermecat” (uvertura), „Rondo à la Turc”).
<p>3.2. Executarea unui dans cu mișcare repetată, pe un cântec simplu sau pe audiție</p> <ul style="list-style-type: none"> - dans cu pași egali pe cântec - dans liber pe muzică populară din zonă.
<p>3.3. Confecționarea de jucării muzicale din materiale și obiecte refolosibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor materiale și obiecte refolosibile pentru confecționarea unor jucării muzicale simple (cutii/sticle cu pietricele, nisip sau nasturi; linguri de lemn decorate de copii etc.); explorarea tactilă a materialelor naturale sau artificiale utilizate; - acompanierea cântecelor cu jucării muzicale de tipul: linguri de lemn decorate în prealabil de către copii, pahare de sticlă și plastic cu diferite tipuri de boabe, cutii din lemn/ plastic/ metal cu boabe/ pietricele; exerciții de explorare tactilă a jucăriilor.
<p>3.4. Crearea unor linii melodice simple sau a unor combinații ritmice și asocierea acestora cu mișcări adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea spontană a unei linii melodice simple sau a unor combinații ritmice de silabe onomatopeice, însoțite de mișcare; - gruparea unor mișcări sau sunete astfel încât să genereze un dans liber pe linii melodice proprii, simple; - asocierea unor mișcări ritmice sau sunete în relație cu povești, poezii, cântece; recitarea ritmică a textului cântecelor; - discuții despre propriile creații, analiza și aprecierea lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Cântare vocală	Cântarea vocală în grup și individual Poziția, emisia naturală, tonul, semnalul de început, dicția, sincronizarea
Cântare instrumentală	Percuția corporală (bătăi din palme, cu degetul pe bancă etc.) Jucării muzicale improvizate Mănuirea jucăriilor muzicale (tobe, lemne) Cântarea cu acompaniament Acompaniament instrumental realizat de cadrul didactic Acompaniament de jucării muzicale realizat de copii (trianglu, maracas, clopoțel, tamburină).
Elemente de limbaj muzical	Timbrul Sunete din mediul înconjurător Sunete vocale (vorbite sau cântate) Sunete muzicale instrumentale Ritmul Sunete lungi/scurte Melodia Genuri muzicale: folclorul copiilor; colinde Interpretarea Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Cântec vesel/trist Procedee armonico-polifonice (solist-cor, grupe alternative)
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Mișcări libere Mișcări sugerate de text Mișcări sugerate de ritm Dansul

Sugestii metodologice

Repertoriu de cântece:

Codobelcul – L.Comes
Ciocănele, ciocănele – L.Comes
Voiniceii – A.Ivășcanu
Brotăceii și broscioiul - L.Comes
Iepurașul Țup – Gh.Ciorănescu
Cinci voinici – L.Comes
Piticii și ariciul – G.Cucu
Noi acum suntem școlari – A.Ivășcanu
Rățoiul – D.D.Stancu
Cântec de primăvară – L.Comes
Toamna – N.Buicliu
Joc – popular
Trenul - C.Mereș
Fluturaș – C.Romașcanu
Săniuța – L.Comes
Moara - C. Mareș

Șade rața - Al. Pașcanu
Melodia – Mozart
Snow flakes
Busy Bee
Baa, Baa, Black Sheep
Donkey music
Rain go away

Cântece din folclorul copiilor

Numărători
Împreună să jucăm
Martie, mărtișor
Furnicile

Audiții:

Cântece și jocuri populare din zonă
Cântece pentru copii
George Enescu: Rapsodia I
W.A.Mozart: Mica serenadă – Allegro,
Flautul fermecat – Uvertura,
Rondo à la Turc
P.I.Ceaikovski: Lacul lebedelor – Vals,
Scenă R.Korsakov: Zborul cărăbușului
J.Strauss: Marșul persan

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical**

Clasa a II-a
<p>1.1. Receptarea unor sunete emise de surse diferite, cu durate, intensități, înălțime și viteză de succesiune contrastante</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiția – joc pentru diferențierea intuitivă a duratelor, a intensităților, a înălțimii și a tempoului; asocierea acestora cu mișcări sugestive ale brațelor; - jocul „Mergi cum se cântă!”; - jocul „Ghici de unde se aude sunetul?”; - mișcarea brațelor sus-jos la sunetele de înălțimi diferite (exemplu - cântecul Coroana de Gr. Teodosiu); reprezentarea prin gesturi a duratelor lungi și scurte.
<p>1.2. Receptarea sunetelor emise de anumite instrumente muzicale și identificarea direcției de propagare a sunetului</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocul „Ghicește instrumentul!” (percuție, pian, vioară); - exersarea acuității auditive de diferențiere spațială a sunetelor (exemplu - jocul ”De unde se aude?”); exerciții de diferențiere a sunetelor în funcție de perceperea auditivă a distanței față de sursa sonoră.
<p>1.3. Recunoașterea sunetelor emise de jucăriile muzicale, în corelarea lor auditivă cu anumite calități ale sunetelor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - marcarea intuitivă a unor elemente de limbaj muzical din cântece, cu ajutorul anumitor jucării muzicale cu sonorități potrivite sau folosind percuția corporală - sunete egale, pauza de pătrime, intensități diferite; manipularea și diferențierea tactilă și sonoră a jucăriilor muzicale.
<p>1.4. Receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între c</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unei atmosfere propice însușirii cântecului, prin prezentarea unor materiale - muzicale/ilustrative/tactile potrivite; - însușirea cântecelor pe traseul: colectiv – grupuri mici – colectiv.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a II-a
<p>2.1. Cântarea în colectiv, în grupuri mici și individual, asociind dirijatul intuitiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea cântecelor însoțită de dirijarea cu ambele brațe, urmând o mișcare egală jos-sus; - interpretarea cu solist și cor a cântecelor cu refren (exemplu: În poiană***, Floarea mea***); stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - audiție interioară (un vers cântat cu vocea, un vers – în gând) însoțite de dirijat intuitiv sau cu acompaniamentul jucăriilor muzicale; - reproducerea unor structuri ritmice din cântece, însoțite de dirijat intuitiv.
<p>2.2. Cântarea în colectiv, asociind acompaniamentul sugerat de ritm și de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> - acompanierea cântecelor cu orchestra de jucării muzicale sau cu percuție corporală diversă, care să marcheze fie ritmul, fie timpii egali; exerciții de sincronizare ritmică - acompanierea melodiilor populare audiate.
<p>2.3. Reprezentarea unor calități ale sunetelor prin semne convenționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - joc pentru diferențierea în cântecele simple a duratelor și a înălțimilor sunetelor muzicale (jetoane – ca simboluri convenționale de structurare a melodiilor simple).

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa a II-a
<p>3.1. Manifestarea adecvată pe muzică, sugerată de anumite elemente de limbaj muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea unui joc de mișcare, utilizând onomatopeele din cântecele învățate, sugestive pentru anumite elemente de limbaj muzical (intensitate, durată, înălțime); - „ecoul” ritmic sau melodic; - stabilirea unor mișcări speciale pentru fiecare cântec; recunoașterea cântecelor după mișcarea caracteristică; - marșul – pas egal pe muzică; - joc pe audiție: mișcarea diferențiată, la alegerea copiilor, în funcție de nuanță sau tempo; - desenarea/descrierea unui personaj din cântec – Exemplu: cântecul „Leneșul”, de Al.Hrisanide, cântecul „Azi Grivei e mânios”, de L.Comes.
<p>3.2. Executarea unui dans / joc pe muzică, inițiat și organizat în colectiv</p> <ul style="list-style-type: none"> - desfășurarea unui dans popular liber pe cântecul „Hora” (din folclorul copiilor), valorificând elementele de mișcare deja asimilate; - dans popular pe un cântec de joc din zonă; - dans liber, cu obiect portabil; - joc pe audiție: sincronizarea mișcărilor în perechi, pe o muzică audiată; - desfășurarea unui joc cu personaje pe muzica audiată sau pe cântec; pantomima muzicală - redarea prin gesturi sau mișcări a evenimentelor dintr-o lucrare muzicală.
<p>3.3. Confecționarea de jucării muzicale din materiale naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor materiale naturale pentru confecționarea de jucării muzicale simple (exemplu: șiragul de nuci, castanieta); explorarea tactilă a materialelor naturale sau artificiale utilizate; - alegerea cântecelor potrivite pentru acompaniamentul cu aceste jucării; - acompanierea cântecelor cu jucăriile muzicale confecționate de copiii.
<p>3.4. Crearea unor linii melodice simple și a unor combinații ritmice, asociate cu mișcări adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea și organizarea unor sunete pentru crearea unei idei muzicale proprii; joc muzical: “compozitorul”; - gruparea unor mișcări sau sunete astfel încât să genereze un dans liber pe linii melodice proprii, simple; - discuții despre propriile creații, analiza și aprecierea lor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Cântare vocală	Cântarea vocală în grup și individual Poziția, emisia naturală, tonul, semnalul de început, dicția, sincronizarea
Cântare instrumentală	Percuția corporală (bătăi din palme, cu degetul pe bancă etc.) Jucării muzicale improvizate Mânuierea jucăriilor muzicale (tobe, lemne) Cântarea cu acompaniament Acompaniament instrumental realizat de cadrul didactic Acompaniament de jucării muzicale realizat de copii (trianglu, maracas, clopoțel, tamburină).
Elemente de limbaj muzical	Timbrul Sunete din mediul înconjurător Sunete vocale (vorbite sau cântate) Sunete muzicale instrumentale Ritmul Sunete lungi/scurte Marcarea structurilor ritmice Audiția interioară Melodia Sunete înalte/joase Mersul melodiei Legătura dintre text și melodie (strofa și refrenul) Genuri muzicale: folclorul copiilor; colinde Interpretarea Nuanțe - Tare/ încet/ mediu Cântec vesel/trist Procedee armonico-polifonice (solist-cor, grupe alternative)
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Dirijatul intuitiv Mișcări sugerate de text Pasul cadențat/ Marșul Mișcări sugerate de ritm Dansul

Sugestii metodologice

Repertoriu de cântece:

Cărticica mea ***

Sprinteoara – L.Comes

În poiană *** Joc în cerc – A. Ivășcanu

Fluture de nea – Costică Andrei

Leneșul – Al.Hrisanide

Azi Grivei e mânios – L.Comes

Avionul – D.Voiculescu

Floarea mea ***

Ghicitori – A.Ivășcanu

Vulpea și găștele – A.M.Ionescu

Păsărelele – T.Popovici

Zidarii – L.Comes

Iarna veselă – Gr.Teodosiu

Tot ce e pe lume – D.D.Stancu
Mișcă vântul frunzele – D.Cuclin
Albinița mea – după Delcasso
Copilul călăreț – T.Popovici
Ploaia – C.Mereș
Cucule, pasăre sură – I.D.Chirescu
Coroana – Gr.Teodosiu
The hokey pokey
London bridge
Frog in the middle
La neige tombe

Cântece din folclorul copiilor

Hora

Audiții:

Cântece și jocuri populare din zonă
Ion Chirescu: Mama
D.D.Stancu: Ciobănașul
G.Enescu: Impresii din copilărie
W.A.Mozart: Contradans, Mica serenadă – Rondo
L.van Beethoven: Concertul pentru vioară în Re major – Rondo
R.Schumann: Cavalerul căluțului de lemn
J.Strauss: Radetzky Marsch
A.Dvořák: Dans slovac, nr.8
A.Vivaldi: Anotimpurile - Primăvara

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical

Clasa a III-a
<p>1.1. Receptarea unor cântece din folclorul copiilor, colinde, a unor lucrări accesibile din patrimoniul cultural, cu sesizarea unor diferențe</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor piese muzicale de mici dimensiuni, cu observarea unor diferențieri de expresivitate, tempo (lent/rapid), aspecte dinamice și timbrale; ecoul; - vizionarea unor spectacole, fragmente de concerte (în sala de spectacol sau pe internet), de exemplu, Prokofiev - Petrică și lupul; audierea unor povești urmată de audierea lucrării muzicale; - vizionarea unor desene animate cu suport muzical (de exemplu, Disney – Fantasia 1940 – Simfonia a șasea, Pastorală, de Beethoven).
<p>- 1.2. Sesizarea diferențelor de înălțime și durată între sunete, în audiția unor fragmente muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor cântece de mică dificultate, cu observarea direcției înălțimilor; - audierea unor cântece de mică dificultate, cu observarea diferențelor între durate; recitarea ritmică a textului cântecelor și reprezentarea prin gesturi a duratelor lungi și scurte.
<p>1.3. Corelarea înălțimilor de note cu notația muzicală/notația muzicală Braille</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiție și învățare a cântecului notelor („Do, e-o doamnă prea frumoasă”); - exersarea notației înălțimilor, cu utilizarea noțiunilor de portativ, cheie de sol, înălțimi de note de la do1 la do2; perceperea și însușirea conștientă a înălțimii sunetelor muzicale; - jocuri de recunoaștere a înălțimilor de note deja scrise.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a III-a
<p>2.1. Cântarea individuală, în mici grupuri, în colectiv, cu asocierea unor elemente de mișcare și a acompaniamentului instrumental</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea vocală a cântecelor, cu utilizarea percuției corporale - a aplauzelor ritmice, a bătutului din picior; stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - jocuri interpretative muzicale - dialog solist/cor sau între grupuri, ștafetă, împărțirea sarcinilor și diferențierea mișcărilor (cântarea melodiei/ acompaniament, ritmul melodiei/măsură); - acompanierea cântecelor cu orchestra de jucării muzicale, percuție corporală; activități tactile exploratorii ale instrumentelor muzicale.
<p>- 2.2. Utilizarea notației muzicale grafice/Braille înălțimilor sunetelor în însușirea unor cântece</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea citirii înălțimilor sunetelor din fragmente de melodii cunoscute; - jocuri de citire a înălțimilor sunetelor unor melodii simple în ștafetă; - joc de poziționare a corpului în funcție de înălțimile sunetelor.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa a III-a
<p>3.1. Manifestarea unor reacții, emoții, sentimente sugerate de fragmente muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimare a unor atitudini corespunzătoare expresivității fragmentului muzical audiat; - joc de alegere a unor măști în funcție de expresivitatea muzicii audiate; crearea unei povești; - stimularea exprimării spontane a unor reacții, emoții, sentimente față de scurte - fragmente muzicale contrastante (de exemplu, desene animate adecvate vârstei).
<p>3.2. Exprimarea prin mișcări corporale a unor lucrări/ fragmente muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - dansuri populare cu caracteristici diverse, cu manifestare individuală, pe perechi sau în grup; - dansuri libere pe piese muzicale diverse; - jocuri de recunoaștere și diferențiere a unor dansuri cunoscute; - jocuri de mimare prin mișcare corporală/dans a unor povești scurte.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Cântare vocală	Cântare vocală, în colectiv, în grupuri, individual Poziție, emisie naturală, ascultarea și preluarea tonului, semnal de debut, dicție, sincronizare cu colegii și/sau acompaniamentul
Cântare instrumentală	Percuție corporală diversă Utilizarea de jucării muzicale, până la nivel de orchestră de jucării Cântare cu acompaniament realizat de cadrul didactic și/sau de copii (jucării, percuție corporală)
Elemente de limbaj muzical	Melodia - diferențierea înălțimilor sunetelor, elemente de notație portativ, cheie sol, note de la do1 la do2 Notația muzicală Braille Legătura dintre text și melodie - strofa/refrenul Ritmul sunete lungi/scurte Timbrul sunete din mediul înconjurător, sunete muzicale vocale/instrumentale Dinamica (nuanțe) Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansuri)
Mișcare pe muzică	Mișcări libere pe muzică Dansuri populare mișcări sugerate de ritm mișcări libere

Sugestii metodologice

Repertoriu de cântece

Cu mingea Barza Melcul supărat Saniuța

Mișcă vântul frunzele – Dimitrie Cuclin

Iepuraș, drăgălaș – după Alexandru Voevidca

Vulpea și rața – Gheorghe Murgu

Ceasul – Alexandru Voevidca

În clasă – Alexandru Voevidca
Bondarul – Grigore Teodosiu
Mamei – Marțian Negrea
Primăvara a sosit – Nicolae Oancea
Glasul florilor – Tudor Vasilache
Foaie verde busuioc – Ion Vicol
Colinde de Crăciun și An Nou
Skip to my lou
Old Macdonal
The clock
L'hiver

Dansuri

Dansuri populare specifice zonei și perioadei anului
Hora lentă
Ciuleandra
Brașoveanca

Audiții:

Antonio Vivaldi – Anotimpurile
Georg Friedrich Handel - Muzica Apelor
Joseph Haydn – Simfonia „Surpriza”, partea a II-a
Wolfgang Amadeus Mozart – Eine kleine Nachtmusik
Ludwig van Beethoven – Fur Elise
Robert Schumann – Scene pentru copii
Antonin Dvorak – Humoreska
Serghei Prokofiev – Petrică și lupul
George Enescu – Bourree din Suita pentru pian
Vizionare filme animate muzicale –
Disney „Fantasia”

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Receptarea unor cântece din folclorul copiilor, colinde, a unor lucrări accesibile din patrimoniul cultural, cu sesizarea unor diferențe de natură muzicală și de mișcare corporală/scenică</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea unor piese muzicale, cu observarea unor diferențieri de gen, expresivitate, tempo (lent/rapid), măsură (binară/ternară), ritm, aspecte dinamice și timbrale; - vizionarea unor desene animate cu suport muzical (de exemplu: Disney – Fantasia 2000 – Beethoven, Șostakovici, Respighi); - vizionarea unor spectacole de muzică și balet (în sala de spectacol sau pe internet); audierea unor povești urmată de audierea lucrării muzicale cu același nume; - exprimarea unor păreri personale față de lucrările audiate/vizionate.
<p>1.2. Corelarea înălțimilor de sunete și a valorilor de note și pauze cu notația muzicală/notația muzicală Braille</p> <ul style="list-style-type: none"> - audiție și urmărire pe portativ a notelor și pauzelor unor cântece simple, cu textul muzical în față, urmărind cu degetul pe hârtie sau pe tablă succesiunea de înălțimi de sunete și valori de note și pauze; - exersarea notației înălțimilor, cu utilizarea noțiunilor de portativ, cheie (de sol), înălțimi de note de la sol (octava mică) la Sol2, alterații; - exersarea notației duratelor, cu utilizarea noțiunilor de valori de note (notă întreagă, doime, pătrime, optime), respectiv de pauze (pătrime, optime); - jocuri de recunoaștere grafică/auditivă a înălțimilor și valorilor de note deja scrise; asocierea sunetului cu denumirea și poziția pe claviatura pianului; - jocuri de diferențiere a duratelor prin mișcări (de exemplu, diferențierea pătrimilor și optimilor din cântecul „Melc, melc” într-un pas mare și doi pași mici); bătăi ritmice corespunzătoare duratelor sunetelor.
<p>1.3. Sesizarea în cadrul cântecelor, a unor elemente de formă (repetiție/schimbare, alternanță strofă/refren)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții și jocuri ce servesc separării cântecelor în strofe și comparării lor; - jocuri de recunoaștere a refrenului în audiția unor cântece.

2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a IV-a
<p>2.1. Cântarea individuală, în mici grupuri, în colectiv, însoțită de elemente de mișcare cu diferențieri expresive</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea vocală a cântecelor cu diferențieri expresive datorate nuanțelor, tempoului, dar și sugestiilor mimice, unor gesturi coregrafice sugestive; stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - jocuri interpretative muzicale - dialog solist/cor sau între grupuri, ștafetă, împărțirea sarcinilor și diferențierea mișcărilor (cântarea melodiei/acompaniament, ritmul melodiei/metru); exerciții de poziționare în grup/cor; - acompanierea cântecelor cu orchestra de jucării muzicale, instrumente muzicale, percuție corporală; recunoașterea sonorității instrumentelor muzicale și clasificarea lor; - realizarea unor momente sincretice, prin îmbinarea textului, muzicii și mișcării scenice (inclusiv a dansului), de exemplu, scurte scenete.

Clasa a IV-a
<p>2.2. Utilizarea notației înălțimilor sunetelor și valorilor ritmice ale notelor și pauzelor pentru însușirea unor cântece</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea citirii unor fragmente de melodii cunoscute, mai întâi a înălțimilor, apoi a duratelor, apoi prin corelarea celor doi parametri sonori; - exersarea scrierii unor melodii simple, deja cunoscute.

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup

Clasa a IV-a
<p>3.1. Manifestarea unor reacții, emoții, sentimente sugerate de fragmente muzicale însoțite de dans</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exprimare mimică a reacției față de vizionarea/audierea unor fragmente muzicale însoțite de dans; - jocuri de imitare a unor mișcări caracteristice animalelor pentru ilustrarea unui fragment muzical/coregrafic (de exemplu, imitarea grației lebedelor, ca în baletul vizionat, față de mișcarea greoaie a ursului); - stimularea exprimării spontane a unor reacții, emoții, sentimente față de scurte fragmente muzicale contrastante (de exemplu, Carnavalul animalelor de C. Saint Saens).
<p>3.2. Diferențierea anumitor caracteristici (muzicale și de mișcare) în exprimarea prin dans</p> <ul style="list-style-type: none"> - dansuri populare cu caracteristici diverse, cu manifestare individuală, pe perechi sau în grup; - dansuri libere, de societate, modern; - jocuri de diferențiere a mișcărilor între dansuri lente/rapide, binare/ternare, individuale/colective.
<p>3.3. Improvizarea unor melodii, asociate cu mișcări corporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - improvizarea unor melodii, plecând de la un grup de înălțimi de sunete date; - improvizarea unor fragmente melodice, pe un ritm dat; - generarea unui dans liber sau a altor elemente de mișcare (acompaniament prin percuție corporală, dirijat intuitiv) pe melodiile proprii, sau create de colegi; - exprimarea liberă, creativă, cu ajutorul sunetelor și mișcării, față de o stare emoțională, impresie etc.; - crearea unor fragmente melodico-ritmice simple, utilizând programe informatice; - dezbateră și aprecierea creațiilor colegilor și a celor proprii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Cântare vocală	Cântare vocală, în colectiv, în grupuri, individual Poziție, emisie naturală, ascultarea și preluarea tonului, semnal de debut, dicție, sincronizare cu colegii și/sau acompaniamentul
Cântare instrumentală	Percuție corporală diversă Utilizarea de jucării muzicale, până la nivel de orchestră de jucării Cântare cu acompaniament realizat de cadrul didactic și/sau de copii (jucării, percuție corporală)
Elemente de limbaj muzical	Melodia - diferențierea înălțimilor sunetelor, elemente de notație portativ, cheie sol, note de la sol (octava mică) la sol2 *alterații (diez, bemol, becar) Notația muzicală Braille Legătura dintre text și melodie - strofa/refrenul Semnul de repetiție Ritmul valori de note (notă întregă, doime, pătrime, optime) și pauze (de pătrime și optime), măsurile de 2, 3 și 4 timpi Timbrul sunete din mediul înconjurător, diferențierea tipurilor de voce umană (copil, femeie, bărbat), a anumitor instrumente muzicale Dinamica (nuanțe) Genuri muzicale: folclorul copiilor, colinde, dansuri, genuri clasice/de divertisment Elemente de formă strofă/refren, repetiție/schimbare
Mișcare pe muzică	Dansuri populare Dansuri de societate și moderne Mișcări de tactare a măsurii mișcări sugerate de ritm, melodie, expresivitate mișcări libere

Sugestii metodologice

Repertoriu de cântece

Drag mi-e jocul românesc

Om de zăpadă Pe baltă Mierla

Cântec de toamnă – Nicolae Lungu

Cântecul tobei – Gherase Dendrino

Călușeii – Grigore Teodosiu

Porumbița – George Breazu

Cocoșul – Mihai Botez

Licuriciul – Ștefan Andronic

Zidarul – Nicolae Lungu

Florile dalbe – după Titel Popovici

Pârâiaș, pârâiaș – Dimitrie Cuclin

Voi i-ați ascultat vreodată? – Gheorghe Dumitrescu

De ziua mamei – Gheorghe Dăncuș

Colinde de Crăciun și An Nou Cântece, elemente de ritual de Sfintele Paști

The farmer in the dell

Brother John

Les quatre saisons

Dansuri

Dansuri populare specifice zonei și perioadei anului Hora lentă, Horă rapidă, Sârba, Alunelu', Brâul

Valsuri, menuete

Dansuri moderne – pop, hip-hop, etc., de societate – vals, samba

Audiții:

Wolfgang Amadeus Mozart – Simfonia nr. 41, „Jupiter”

Concertul pentru pian și orchestră în La major, nr. 23, KV 488

Ludwig van Beethoven - Simfonia a V-a, partea I

Nikolai Rimski- Korsakov – Zborul cărăbușului

Camille Saint-Saens – Carnavalul animalelor

Frederick Chopin – preludii

Grigoraș Dinicu – Hora staccato

Johannes Brahms – Dansuri ungare

Johann Strauss – Valsuri, Polka pizzicato

Vizionare filme animate muzicale – Disney „Fantasia”

Vizionare balete (Piotr Ilici Ceaikovski – Frumoasa din pădurea adormită, Lacul lebedelor, Spărgătorul de nuci).

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline integrate.

Copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Programa școlară se adresează profesorilor. Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare, lectură realizată pe orizontală, în succesiunea următoare: competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi. Demersul permite să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținuturi voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Strategii didactice

Această etapă de școlaritate reprezintă un moment important pentru stimularea flexibilității gândirii, precum și a creativității elevului. În acest sens, cadrul didactic va insista pe trezirea interesului copilului pentru această disciplină și pe dezvoltarea încrederii în sine. Astfel, jocul didactic, cântul și dansul vor predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. De asemenea, accentul se va pune pe spontaneitatea și creativitatea ideilor/ mesajelor / manifestărilor copilului.

Cântarea vocală, cântarea instrumentală (cu jucării muzicale) și audiția muzicală sunt mijloacele esențiale de realizare a educației muzicale, fiecare dintre acestea fiind însoțită de mișcare. Utilizarea instrumentelor muzicale este o opțiune condiționată de disponibilul școlii, dar și de cel personal al elevilor, cele mai accesibile fiind pianul electric (sau alte instrumente cu claviatură), blockflote, fluier, nai, instrumente de percuție precum tamburina, trianglul, toba mică, mici marimbe. În cazul elevilor cu dizabilități vizuale este important ca poziționarea în cadrul grupurilor vocale/instrumentale sau în cor să respecte atât aptitudinile individuale ale fiecărui elev cât și principiul continuității. Nu se recomandă schimbarea frecventă a poziției în grupul instrumental/ansamblu coral, elevii cu dizabilități vizuale orientându-se preponderent acustic.

Pentru educația muzicală a elevilor cu dizabilități vizuale, o importanță deosebită o are funcția senzorială tactil-kinestezică, prin intermediul căreia se elaborează imaginea perceptivă a instrumentelor, obiectelor, realizându-se diferențierea și identificarea lor. Percepția și explorarea tactil-kinestezică facilitează integrarea informațiilor într-un model unitar, redând individualitatea instrumentului alături de sonoritatea sa.

În cazul unor elevi cu probleme de emisie sonoră sau de percepție deficitară (disfonie, afonie etc.), accentul se va pune pe parametrul ritmic al exprimărilor muzicale și pe mișcare. Astfel, prin participarea activă ca acompaniatori (prin instrumente muzicale simple, percuție corporală), sau prin dirijat în vederea coordonării, elevii respectivi se vor integra în grupul interpreților, contribuind la succesul manifestărilor colective, evitând marginalizarea, frica și reacțiile de respingere la adresa disciplinei.

Apariția noțiunilor de notație muzicală și notație muzicală Braille gradual, permite copiilor conceptualizarea unor componente ale limbajului muzical și începerea descifrării unor elemente de text muzical (portativ, cheie, înălțimi și durate de note, alterații, durate de pauze). Această activitate reprezintă un început, o familiarizare cu

noțiuni ce vor fi operaționale mai târziu.

Pentru un începător teoria muzicii este ceva complet nou și copilul este incapabil să o lege de experiența sa. Fiecare copil adună pe parcursul vieții sale experiențe audio, tactile, vizuale urmărind sunete, imagini și explorând obiecte. Aceste experiențe sunt o bază consistentă pentru învățarea muzicii. Pentru a învăța ceva, gândirea activă a persoanei trebuie implicată bazându-se pe experiența sa.

Capacitatea de utilizare a textelor muzicale se va dezvolta în anii de gimnaziu și liceu până la autonomie. Aspectele conceptuale se vor releva majoritar din practică, utilizând experiențele de cânt și dans, constituind un suport al activităților practice, majoritare, fără a deveni titluri de lecție, obiective principale în educarea copiilor la această vârstă.

Principalele capacități muzicale ce constituie obiectul educației muzicale sunt:

- dezvoltarea auzului, a vocii, a simțului ritmic, a memoriei muzicale;
- cultivarea aptitudinilor interpretative și de receptare a muzicii;
- formarea deprinderilor de scris-citit muzical;
- cultivarea creativității elevilor.

Cântecul ocupă locul cel mai important în educația muzicală a copiilor, cu condiția ca ambitusul, linia melodică, structura ritmică, conținutul de idei și îmbinarea textului cu melodia să respecte capacitatea vocală și particularitățile de vârstă ale copiilor.

O cerință desprinsă din programă este aceea a utilizării în forme variate a jucăriilor muzicale, ceea ce reprezintă o contribuție la firescul, exuberanța, creativitatea și spontaneitatea copiilor în manifestarea lor muzicală.

Mișcarea pe muzică, la această vârstă, înseamnă:

- bătăi din palme, pe genunchi, pe piept etc.;
- pași egali, pe loc sau în deplasare;
- pași simpli de dans;
- ridicare ritmică pe vârfuri;
- mișcări ale brațelor, ale trunchiului;
- mișcări sugerate de textul cântecului (acțiuni, personaje);
- mânuirea jucăriilor muzicale;
- dirijat.

Propunerea programei de realizare a educației muzicale prin joc înseamnă asocierea mișcării, ca mijloc interpretativ specific copiilor, atât cu cântecul, cât și cu audiția. Această modalitate de lucru dă copilului bucuria unor manifestări spontane și originale pe muzică, acte menite să-i trezească în final interesul și atracția pentru muzică, încrederea în capacitatea sa de a opera cu muzica. Competențele prevăzute de programă conduc demersul didactic de la receptare spre redare și apoi spre dezvoltarea creativității, atât în ceea ce privește repertoriul de cântece, corelarea muzicii cu mișcarea, cât și elementele de limbaj muzical. Modalitățile de lucru propuse sunt menite să dezvolte abilitățile creative ale copiilor, abilități care să poată fi transferate într-o varietate de contexte educative.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării din perspectiva utilității acesteia pentru activitatea de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale.

Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Prin accentul pus pe exprimarea liberă, pe creativitate, prin manifestările artistice ce rezultă din activitățile de învățare, disciplina Muzică și mișcare constituie un element de suport în ceea ce privește succesul școlar, creșterea satisfacției elevilor, dar și privitor la legătura școlii cu mediul familial. În același timp, această disciplină oferă ocazia descoperirii și încurajării aptitudinilor artistice ale copiilor.

Bibliografie:

1. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Iași: Editura Polirom
  2. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
  3. Motora Ionescu, A., (1978). *Îndrumător pentru predarea muzicii la clasele I-IV*, București: Editura Didactică și Pedagogică
  4. Munteanu, G., (1999). *Metodica predării educației muzicale în gimnaziu și liceu*, București: Editura Sigma Primex
  5. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
  6. Vasile, V., (2004). *Metodica educației muzicale*, București: Editura Muzicală
  7. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București: București
- ****Cum să citim muzica în Braille*, (2015). O introducere, A doua ediție de Bettye Krolick, Traducere din limba engleză - Mircea Bucur, Tehnoredactare în negru - Luiza Carcadia, Tehnoredactare în braille – Gabriela Tatu, Fundația Cartea Călătoare
- *** *Krolick, B., (1996). (redactor). Noul Manual internațional pentru Notația Muzicală în Braille*

Grup de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Crina Laura IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ramona Ionela MUREȘAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Cristiana CAUACEAN ROSI	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Ana Ioana BODEA	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Paraschiva MUREȘANU	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE MUZICALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Educație muzicală** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V-VIII din învățământul special gimnazial, dizabilități vizuale și a fost realizată prin respectarea și adaptarea programei școlare pentru disciplina Educație plastică, curriculum școlii de masă, programă cuprinsă în Anexa 2 a OMEN nr. 3393/28.02.2017 și elaborată de grupul de lucru : Brăescu, Adrian Ministerul Educației Naționale; Vodă, Iulian Bogdan Institutul de Științe ale Educației; Lupu, Olguța Carmen Universitatea Națională de Muzică București; Teodorescu, Iulian Marius Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu” Cluj Napoca; Demian, Flaviu Liceul de Arte „Sigismund Toduță” Deva; Drăgoi, Eugen Dan ISJ Galați;

Deși în conținut programa școlară pentru disciplina **Educație muzicală** pentru clasele V-VIII din învățământul special gimnazial, dizabilități vizuale respectă programa aplicată în învățământul de masă, oferind astfel posibilitatea elevilor nevăzători să aibă acces la competențele cheie ale disciplinei ca și elevii care frecventează învățământul de masă, urmărind aceleași finalități, prezenta programă este diferită prin faptul că se adresează unei categorii de elevi cu o cerință educațională specială, prin urmare activitățile, metodele și mijloacele propuse sunt adaptate specificului deficienței și a particularităților și caracteristicilor elevilor cu dizabilitate vizuală.

Programa școlară pentru disciplina Educație muzicală reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a din învățământul special gimnazial, dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, înscriindu-se în aria curriculară Arte. Această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ cu un buget de timp de 1 oră /săptămână.

Programa disciplinei **Educație muzicală** este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Programa disciplinei Educație muzicală în cazul Școlilor Speciale pentru deficienți de vedere urmează curriculum școlii de masă, cu adaptări ale metodelor, mijloacelor specifice elevilor cu dizabilități vizuale. Competențele dobândite în urma parcurgerii programei permit acestor elevi participarea la Evaluările și Examenul Național.

Studiul muzicii este una din activitățile preferate ale copiilor cu dizabilități vizuale. Educația muzicală tinde să determine la copil o stare de spirit activă, o creație continuă în bucuria unei călătorii de descoperire, pune accent pe cultivarea sensibilității copiilor și pe dezvoltarea facultăților estetice.

Pentru realizarea competențelor generale, predarea educației muzicale la clasele V-VIII își propune: dezvoltarea capacității de înțelegere conștientă a elementelor de limbaj muzical și a lucrărilor muzicale, a gustului pentru frumos și a capacității de apreciere critică, respectiv de selecționare a lucrărilor muzicale după criteriul valorii artistice și interpretative. Cu privire la respectarea particularităților individuale, în lumina principiului accesibilității, este necesar ca în cadrul lecțiilor de muzică elevii să fie tratați diferențiat.

În absența văzului, informațiile tactil-kinestezice și cele auditive devin dominante la nevăzători, receptia și percepția tactilă având rolul principal în cunoașterea senzorială, nemijlocită a obiectelor și fenomenelor, în special în cazul spațiului mic, a „spațiului obiectelor” și a „spațiului de muncă”, în timp ce spațiul mare este explorat preponderent acustic.

În cadrul orelor de educație muzicală se urmărește atât *dezvoltarea motricității fine și globale a elevilor cu dizabilități vizuale* prin utilizarea instrumentelor muzicale dar și educația auditivă prin diferite activități: de *identificare a zgomotelor întâlnite frecvent*

în mediul de viață; de identificare a sunetelor (intensitate, timbru, tonalitate); de identificare a vocii umane și a sunetelor din natură, de discriminare și localizarea a sunetelor, de determinare a direcției și de apreciere a distanței față de sursă, de identificare, reproducerea a ritmului și de improvizație.

Utilizarea tuturor sensibilităților în vederea creșterii capacității de manipulare independentă a obiectelor, a materialelor didactice, a concretului, impune rolul lor de moderator în formarea și dezvoltarea personalității copiilor cu deficiență de vedere. Psihopedagogia centrată pe copil încearcă să răspundă adecvat la cerințele educaționale ale fiecărui elev prin diferențierea traseelor curriculare și promovarea unei educații individualizate în scopul valorificării maxime a potențialului fiecărui copil.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație muzicală* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare**, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Cânt vocal și instrumental*
- Elemente de limbaj muzical
- Aspecte culturale heteronomice și interdisciplinare

De importanță semnificativă sunt și **sugestiile repertoriale**, cu referire la repertorii de lucrări propuse spre a fi audiate, dar și de lucrări vocale ce pot fi interpretate în cadrul orelor de curs.

Sugestiile metodologice includ clarificări conceptuale, recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina *Educație muzicală* își păstrează caracterul tradițional, însă propune abordări culturale heteronomice și interdisciplinare, în raport cu disciplinele studiate anterior, în învățământul primar, dar și cu cele ce se studiază în prezentul ciclu. Se propun teme, ce pot reveni (în alți ani de studiu), care să exploreze relația muzicii cu alte domenii: literatura, artele plastice, limbajul corporal, istoria, geografia, matematica, tehnologia informației, alte științe etc.

Noua programă încurajează și studierea muzicii instrumentale, utilizarea noilor tehnologii, diversificarea repertoriilor (de lucrări audiate, respectiv interpretate), păstrând un număr ponderat de conținuturi de teoria și istoria muzicii. Se urmărește

aprofundarea notației muzicale Braille începută în clasele primare prin introducerea unor noțiuni noi de scriere și citire a muzicii.

Construcția programei permite, pe baza experienței acumulate, exprimarea evolutivă prin cânt (dar posibil și prin cuvânt, dans sau alte tipuri de manifestări), precum și receptarea adecvată a conținutului lucrărilor muzicale audiate, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**
- 2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical**
- 3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a V-a
<p>1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație și de emisie; - exerciții de recunoaștere a persoanei după voce și locul în care este poziționată; - exerciții de coordonare a cântului în ansamblu (față de gesturile profesorului/ stabilirea unor semnale sonore precise); - exerciții pentru păstrarea unei pulsații constante; - interpretarea unor lucrări muzicale simple.
<p>1.2. Interpretarea unor fragmente simple instrumentale *)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții specifice cântului instrumental (diferențiat, pentru instrumente de suflat, de coarde, cu claviaturi, de percuție) – elemente de emisie și intonație; - exerciții de recunoaștere a instrumentelor muzicale în funcție de timbrul acestora; - explorarea tactilă a instrumentelor muzicale; - jocuri timbrale; - exerciții de coordonare a cântului instrumental în grup; exerciții de orientare în cadrul grupului: rînd, față în față, spate în spate, etc.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a V-a
<p>2.1. Utilizarea notației grafice/ Braille a înălțimilor sunetelor în lecturarea unor piese în Do major și la minor</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea unui cântec cunoscut cu reprezentarea sa grafică/ Braille (utilizarea Sibelius first); - jocuri de recunoaștere, intonare și scriere a unor note; - diferențierea între mersul treptat și salturi în notația și intonația unor fragmente muzicale; - intonarea gamelor, vocal și cu ajutorul unor claviaturi (inclusiv softuri gratuite disponibile pe telefoane mobile), pentru diferențierea tonurilor și a semitonurilor; - exerciții de citire a unui text muzical; - diferențierea expresivă a unor piese în tonalitatea majoră comparativ cu tonalitatea minoră.
<p>2.2. Utilizarea notației grafice/ Braille a duratelor (note și pauze) în fragmente muzicale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea unor exerciții ritmice; improvizații ritmice bazate pe îmbinarea diferitelor durate; - observarea raportului matematic între durate diferite; - exerciții de notare proporțională a duratelor în diferite măsuri (2/4, 3/4, 4/4); - jocuri de compunere a unor ritmuri (prin diverse combinații ale unor formule ritmice date); utilizarea percuției corporale.
<p>2.3. Operarea cu noțiuni de dinamică și timbru muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea nuanțelor în piesele interpretate; - jocuri de modificare a nuanțelor într-un fragment muzical și observarea diferențelor expresive rezultate; stabilirea unor semnale sonore precise pentru schimbarea nuanțelor;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - diferențierea unor instrumente în funcție de sursa de producere a sunetelor; - observarea diferențelor timbrale în cântul vocal (în funcție de vocalele și consoanele utilizate, soluții de cântat cu gura închisă etc.), inclusiv cu ajutorul unui soft (spectrograma); - diferențierea timbrală a unor ansambluri muzicale (coruri pe voci egale/mixte, ansambluri camerale/orchestre de cameră/orchestre simfonice etc.); - confecționarea unei transpuneri tactile – machete a poziției instrumentelor muzicale în orchestra simfonică.

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a V-a
<p>3.1. Descrierea stărilor și ideilor generate de audierea unor lucrări muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări; - imaginarea unui interviu cu un compozitor.
<p>3.2. Relaționarea muzicii cu contextul cultural în care a fost creată</p> <ul style="list-style-type: none"> - experimentarea unor dansuri din diverse arii geografice; explorarea tactilă a unor transpuneri tactile de măști specifice mai multor culturi, motive decorative de pe vase de lut din mai multe culturi; - observarea relevanței contextului istoric al anumitor lucrări muzicale; - realizarea unor prezentări publice ale unor lucrări muzicale, la alegere.

Conținuturi

Domenii de conținut	Continuturi
Cânt vocal și instrumental*	Respirație, emisie vocală Gesturi dirijorale (tactarea măsurilor, pregătirea intrării) Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație
Elemente de limbaj muzical	Portativ, cheie, măsură; Notația grafică/ Braille a înălțimilor de note în cheia sol Profilul melodic (repetare, direcție, mers treptat, salturi) Tonul și semitonul Diezul, bemolul și becarul Gamele Do major și la minor Notația grafică/ Braille a duratelor (valorile de notă întreagă, doime, pătrime, optime, șaisprezecime) și a pauzelor corespunzătoare Legato de prelungire și legato de expresie Punctul de prelungire Măsuri de doi, trei și patru timpi Termeni de mișcare Elemente de dinamică muzicală (nuanțe): piano, forte, accent, crescendo, decrescendo Elemente de timbralitate: instrumente muzicale ale orchestrei simfonice, diferențe în emisia vocală Notația semnelor de repetiție și a voltelor

Domenii de conținut	Continuturi
Aspecte culturale heteronome și interdisciplinare	Elemente de relaționare a muzicii cu contextul cultural în care a fost creată Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse regiuni geografice)

Sugestii repertoriale

1. Repertoriu pentru audii (Muzica și contextul cultural și istoric în care a fost creată)

a. Muzica și anumite arii geografice

- Cântece și dansuri reprezentative pentru anumite regiuni geografice ale României (hora, sârba, brâul, alunelul, călușul, geamparaua etc.)
- Cântece și dansuri reprezentative pentru alte culturi: menuetul, barcarola, tarantela, valsul vienez, marșul, boleroul, tangoul, ceardașul, samba, flamenco, syrtos etc.
- J. S. Bach - Menuet, Badinerie
- L. Boccherini - Menuet
- W.A. Mozart - Rondo alla turca
- L. V. Beethoven - Dansuri germane
- J. Haydn – Menuete (extrase din Simfonii / Sonate)
- W. A. Mozart - Menuete
- F. Schubert - Marș militar
- J. Strauss tatăl, J. Strauss fiul - Valsuri, Marșul Radetzki
- F. Chopin - Poloneze, Mazurci, Valsuri
- G. Verdi - Marșul triumfal din opera Aida
- J. Brahms - Dansuri ungare
- E. Grieg - Dansuri norvegiene
- A. Dvorak - Dansuri slave
- J. Offenbach - Barcarola din Povestirile lui Hoffmann; Galopul din opera Orfeu în Infern
- C.M. v. Weber - Invitație la vals
- G. Bizet - Habanera, Seguidilla și Marșul Toreadorilor din opera Carmen
- G. Fauré - Siciliana
- M. Ravel - Bolero
- F. Liszt - Tarantella, Rapsodii ungare, Rapsodia spaniolă
- A. Borodin - Dansurile polovțiene
- A. Hacıaturian - Dansul săbiilor (B-ul = cântec armean)
- G. Enescu - Rapsodia I și a II-a (cu sublinierea cântecelor și dansurilor românești încorporate)
- B. Bartok - Dansuri românești
- A. Dvorak - Simfonia a IX-a, din Lumea nouă
- Carlos Gardel - Por una Cabeza
- A. Piazzolla – Libertango

b. Muzica și anumite momente istorice

- Imnuri naționale – istoria imnului „Deșteaptă-te, române“; a imnului „Marseillaise“ etc.
- Imnul Eurovision și Te Deum-ul de Charpentier
- Ch. Gounod - Corul soldaților din Faust (un al doilea imn al Franței)
- L. v. Beethoven - Uvertura Coriolan (inspirată dintr-un episod de istorie antică)
- L. v. Beethoven - Uvertura Egmont (după Goethe, despre Conte de Egmont - sec. XVI)
- G. Rossini – Uvertura Wilhelm Tell
- G. Verdi - Corul sclavilor evrei din opera „Nabucco“
- F. Chopin - Studiu op. 10 nr. 12, „Revoluționarul“

- F. Schubert - Uvertura Rosamunda (prințesa Ciprului)
- P. I. Ceaikovski - Uvertura 1812 (cu salve de tun)
- L. v. Beethoven - Simf. a III-a Eroica (Napoleon Bonaparte)
- L. v. Beethoven - Simfonia a IX-a (Imnul Uniunii Europene)
- A. Honegger - Pacific 231
- cântece vechi (trubaduri, menestrelți, „Greensleeves“, „Scarborough Fair“, „Sur le Pont d'Avignon“ etc.)
- Bob Dylan – „The times are changing“

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- A. Pann - Deșteaptă-te, române!
- C. Porumbescu - Tricolorul
- T. Popovici - Marșul lui Iancu
- I. Cartu - Limba românească
- Barbu Lăutarul - Colecția C. Ionescu
- N. Ionescu - Vai, săracul pui de cuc (Canon)
- T. Popovici - La oglindă
- Hristos a Înviat (cântare bisericească)
- T. Teodorescu - Fata de păstor
- Coborâi din deal în vale (cântec popular)
- Alunelu (cântec popular)
- T. Popovici - Moara
- D.G. Kiriac - A ruginit frunza din vîi
- I. D. Chirescu - Cucule, pasăre sură
- W.A. Mozart - Cântec de primăvară
- J. Brahms - Copilul și floarea
- R. Rogers - Cântecul gamei
- A. Pașcanu - Te-ai trezit? Cântă!
- A. Pașcanu - Unu, doi (joc muzical)
- L. Comes- Zidarii
- L. Comes - Merge rața către lac
- G. Breazul - Dogarul
- Roșu și Negru - Pseudofabulă
- Ceasul (Canon, melodie germană)
- Ah, vous dirais-je, maman! (melodie franceză)
- Deck the halls (melodie tradițională de Crăciun)
- Colinde populare
- Cantece din folclorul copiilor

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe 2 voci</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație, emisie, intonație, păstrarea pulsației ritmice constante; - elemente de cânt pe două voci: responsorial, în canon, cu ison sau ostinato; stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - înregistrarea pe suport electronic a unor piese muzicale.
<p>1.2. Interpretarea unor piese simple instrumentale *)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții specifice cântului instrumental (diferențiat, pentru instrumente de suflat, de coarde, cu claviaturi, de percuție) – elemente de emisie, intonație și frazare; - exerciții de deprindere a poziției corecte de cânt; - exerciții de recunoaștere a instrumentelor muzicale în funcție de timbrul acestora; - exerciții de coordonare a cântului instrumental în grup din perspectiva continuității tempo-ului; exerciții de orientare în cadrul grupului: rând, față în față, spate în spate, etc.
<p>1.3. Asocierea structurii și mesajului muzical cu gesturi și imagini adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - reprezentarea kinestezică/grafică/tactilă a unor structuri muzicale, inclusiv prin utilizarea unor softuri muzicale; - combinarea mai multor imagini/mișcare/reprezentări tactile și expresivitate corporală (fotografii, scurte momente video) care să ajute la perceperea mesajului muzical.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VI-a
<p>2.1. Operarea cu intervalele simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea intervalor de la 1p la 8p; notația grafică/ Braille a intervalor muzicale (utilizarea Sibelius first); - identificarea unor intervale muzicale în lucrările studiate; - exerciții pentru testarea și dezvoltarea auzului diferențiat, privitoare la intervalele simple, cu ajutorul unor softuri/platforme digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com, Absolute pitch, Perfect Ear etc.).
<p>2.2. Utilizarea unor tonalități și a unor moduri</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea tiparului structural al tonalităților majore/minore; - utilizarea unor tonalități cu armură simplă (o alterație constitutivă); - observarea caracteristicilor diferite ale unor muzici modale (oligocordice, pentatonice); - exerciții pentru dezvoltarea auzului privitoare la scări tonale și modale, inclusiv cu ajutorul softurilor/platformelor digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com).
<p>2.3. Operarea cu diverse formule ritmice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea anacruzei (pe timp și pe jumătate de timp); - exerciții ritmice cu sincope și contratimp; improvizații ritmice; - observarea corespondenței ritmurilor poetice și a celor muzicale în hip hop.
<p>2.4 Observarea unor procedee componistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea utilizării binomului repetiție/schimbare în discursul muzical;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - identificarea construcției mono-, bi-, tri-partite a unor piese muzicale (de schema formală A, AB, ABA); reprezentarea tactilă a construcției mono-, bi-, tri-partite a unor piese muzicale utilizând diverse materiale (șnur, hârtie, punctator, etc.); - observarea unor procedee variaționale; - utilizarea unor structuri ritmice pentru improvizații.

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a VI-a
<p>3.1. Perceperea unor concepte muzicale prin audiție direcționată</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea diferențelor major/minor, vocal/instrumental, binar/ternar, cruzic/anacruzic, repetiție/schimbare structurală, în audierea unor fragmente muzicale; - observarea relațiilor între structura și conținutul unei piese și funcția ei socio-culturală (dans, cântec tradițional, repertoriu ocazional etc.); alegerea muzicii pentru o poveste, poezie; - observarea unor structuri modale oligocordice și pentatonice în lucrări muzicale pop – rock.
<p>3.2. Investigarea relației muzicii cu celelalte arte</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprecierea relațiilor între muzica și textul literar; - alegerea unui fond muzical pentru proiecte/lucrări realizate la alte obiecte de studiu; - observarea relației muzică - literatură (inclusiv muzică programatică); audierea unor povești urmată de audierea lucrării muzicale cu același nume (de exemplu „Petrică și lupul”); - explorarea muzicii în multimedia (film, jocuri, publicitate, etc.),

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi
Cânt vocal și instrumental*	Respirație, emisie vocală, intonație Păstrarea unei pulsații constante Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri de frază, diferențe dinamice) Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică
Elemente de limbaj muzical	Intervale simple (1p – 8p); notația grafică/Braille a intervalelor muzicale Structura gamelor majore și minore Armura Tonalități cu 1 alterație constitutivă Moduri oligocordice și pentatonice Anacruza, sincopa, contratimpul Procedee componistice (repetiția/schimbarea, varierea discursului) Elemente de forme muzicale - construcțiile mono-, bi-, tri-partite (schema formală A, AB, ABA), genuri - Suita, Miniatura instrumentală

Domenii de conținut	Conținuturi
Aspecte culturale heteronome și interdisciplinare	<p>Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări</p> <p>Elemente de muzică religioasă și folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice)</p> <p>Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel literar (accente metrice, ritmuri poetice, topica frazei)</p> <p>Elemente de tehnologia informației (utilizarea unor softuri digitale pentru înregistrări audio/audio-video și pentru testarea și dezvoltarea auzului muzical)</p>

Sugestii repertoriale

1. Repertoriu pentru audiții

Muzica și alte arte:

a. Muzică și literatură

- S. Prokofiev - Petrică și lupul
- S. Prokofiev - Romeo și Julieta (fragmente)
- L. Bernstein - West Side Story (Tony and Maria)
- P. Dukas - Ucenicul vrăjitor (după Goethe)
- R. Strauss - Till Eulenspiegel (cu descrierea momentelor muzicii programatice)
- E. Grieg - Peer Gynt (după Ibsen)
- F. Mendelssohn - Visul unei nopți de vară (după Shakespeare)
- N. Rimski-Korsakov - Șeherezada (fragmente)
- W.A. Mozart - Flautul fermecat (personaje, libret, momente cheie)
- J. Offenbach - Povestirile lui Hoffmann
- A. Zirra – Capra cu trei iezi (fragmente)
- C. Trăilescu – Motanul încălțat (fragmente)
- P. Constantinescu – Miorița

b. Muzică și mitologie

- F. Liszt - Dansul piticilor (studiul Gnomen-Reigen)
- R. Wagner - Cavalcada Walkiriilor
- C. Debussy - Syrinx (flautul lui Pan), Preludiu la după-amiaza unui faun (după poemul de Mallarmé)
- C. Monteverdi - Orfeu
- C. W. Gluck - Orfeu și Euridice

c. Muzică și arte plastice

- M. Musorgski - Tablouri dintr-o expoziție

d. Muzică și multimedia (jocuri video, filme, publicitate)

- Coloane sonore ale unor filme de genuri diverse (comedii, drame, animație), spre exemplu muzica filmelor din seria Star Wars, Harry Potter, Interstellar etc.
- Coloane sonore ale unor filme de desene animate

Structuri modale în muzica pop – rock:

a. Oligocordice

- Kevin Rudolf - Let It Rock
- Muse - Ruled by Secrecy
- Linkin Park - Wretches And Kings
- Queen – Breakthrough
- Michael Jackson - They Don't Care About Us

b. Pentatonice

- Robbie Williams – Angels
- Bruno Mars – It Will Rain

- Madness - Night Boat In Cairo

Corespondențe ritmice text - muzică (declamație) în hip – hop

- Grandmaster Flash and the Furious Five - The Message
- Eminem – Rap God
- Outkast – Ms Jackson
- Kendrick Lamar - M.A.A.D. City
- piese de gen din repertoriul românesc

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- Treceți batalioane române (cântec istoric)
- Al. Flechtenmacher - Hora Unirii
- G. Musicescu - Ca o zi de primăvară
- T. Popovici - Luncile s-au deșteptat
- M. Botez - Popas
- N. Oancea - Pițpalacul
- R. Stein - Sanie cu zurgălăi
- I. Croitoru - Moara
- S-a dus cucul de pe-aici (cântec popular)
- Ciobănaș cu trei sute de oi (cântec popular)
- P. Ciorogariu - Primăvara
- A. Pașcanu - Lăcusta
- Veniți să ne închinăm (cântare bisericească)
- G. Musicescu - Hristos a înviat
- Cu noi este Dumnezeu (cântare bisericească)
- Fericitirile (cântare bisericească)
- Fr. Schubert - Teiul
- F. Schubert - Cântec de leagăn
- F. Schubert - Păstrăvul
- Cucu! (cântec elvețian)
- Cielito lindo (cântec mexican)
- Santa Lucia (canțonetă napolitană)
- I. Brătianu, text G. Coșbuc - Noapte de Crăciun
- G.F. Haendel - Joy to the world
- Colinde populare
- Beatles - Yellow submarine

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Interpretarea unui repertoriu diversificat de lucrări muzicale, cu elemente omofone și polifone</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de respirație, emisie, dicție, frazare; - exerciții ritmice și de intonație, în context armonic și polifonic; - exerciții de recunoaștere a persoanei după voce și locul în care este poziționată; - stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului; - înregistrarea pieselor interpretate cu ajutorul mijloacelor electronice.
<p>1.2. Acompanierea instrumentală a unor lucrări vocale/corale *)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tehnică instrumentală specifică; explorarea tactilă a instrumentului, acomodarea cu poziția corectă de cânt; - studiul pe grupuri (partide și în ansamblu, cu creșterea graduală a tempo-ului); - exerciții de orientare în grup: rând, față în față, spate în spate, etc. - exerciții de coordonare a debutului, a tempo-ului și a diferențelor dinamice.
<p>1.3. Interpretarea individuală a unor lucrări în genuri diverse (cu acompaniament preînregistrat, cu acompaniament instrumental etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea unor piese conforme cu specificul vocii elevului (conștientizarea caracteristicilor personale); - utilizarea înregistrării audio-video pentru observarea aspectelor ce trebuie îmbunătățite; - jocuri de improvizație vocală/instrumentală.
<p>1.4. Asocierea textului și a mișcării scenice în exprimarea mesajelor lucrărilor muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea mesajului verbal și a legăturilor cu exprimarea muzicală; - exerciții de mișcare scenică potrivită tipului de lucrare muzicală interpretată.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VII-a
<p>2.1. Citirea unor cântece cu ajutorul partiturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - coordonarea aspectelor intonaționale și ritmice în citirea unui text muzical simplu; utilizarea softurilor de notație muzicală (utilizarea Sibelius first); - adăugarea notațiilor grafice/ Braille specifice dinamicii muzicale și a unor diferențieri agogice; - utilizarea unor instrumente muzicale pentru coordonarea și verificarea intonației și simțului ritmic; - exerciții de dezvoltare a auzului, privitoare la diferențierea acordurilor majore și minore, inclusiv cu ajutorul softurilor/platformelor digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com).
<p>2.2. Observarea apariției și comportamentului alterațiilor accidentale</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea necesității de rezolvare a sunetelor alterate (cromatisme) treptat, în direcția în care au fost alterate; - experimentarea introducerii de cromatisme în discursul muzical.

Clasa a VII-a
<p>2.3. Realizarea unor scurte fragmente muzicale, prin utilizarea repetiției, secvenței, contrastului</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de combinare a unor segmente muzicale date; puzzle muzical; - exerciții de dezvoltare a unei melodii, plecând de la un incipit dat; - exerciții de observare și aplicare a unor procedee componistice; - utilizarea unor softuri specifice pentru alcătuirea unor piese muzicale (în măsura existenței licențelor/aparaturii de specialitate).

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a VII-a
<p>3.1. Argumentarea unor diferențieri calitative între două sau mai multe lucrări muzicale receptate</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea impresiilor personale despre lucrările audiate; - discuții în grupuri de elevi, pentru recunoașterea caracteristicilor care determină adecvarea muzicii la o situație dată; - crearea și utilizarea unei grile de criterii în evaluarea calitativă a unor lucrări.
<p>3.2. Explorarea relațiilor muzicii cu științele și natura</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea raportului matematic între duratele ritmului muzical; - diferențierea proprietăților sunetului cu ajutorul spectrogramei; - analizarea mecanismului de receptare a undelor sonore cu ajutorul softurilor digitale; - descoperirea unor elemente descriptive în anumite lucrări muzicale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi
Cânt vocal și instrumental	Respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice
Elemente de limbaj muzical	Sunetul (ca fenomen fizic, fiziologic, muzical; proprietățile sunetului) Stabilitatea intervalelor Trisonurile majore și minore Alterațiile accidentale Extinderea tonalității prin cromatisme Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical (repetiția, secvența, contrastul, variația) Elemente de forme muzicale și istoria muzicii - evoluții ale unor genuri muzicale – Rapsodia, Opera (ca gen)
Aspecte culturale heteronomice și interdisciplinare	Repertoriul ocazional și neocazional în folclor Elemente sincretice în genul operei (conexiuni între muzică, textul literar, mișcare scenică, decor și costume, balet – dacă e cazul); Elemente descriptive în muzică

Sugestii repertoriale**1. Repertoriu pentru audiții (Muzica și natura)****Muzică și natură**

- cântece despre natură (plante, animale, fenomene meteorologice) și relația omului cu aceasta
- cântece pentru copii
- J. Ph. Rameau - La poule, Le rappel des oiseaux
- C. Saint-Saëns - Carnavalul animalelor
- F. Chopin - Studiul op. 10 nr.4, Torentul; op.10 nr. 8, Rază de soare; op. 25 nr. 2, Albinele; op. 25 nr. 9 - Fluturile; op. 25 nr. 11 - Crivățul (Winter Wind); op. 25 nr. 12 - Oceanul
- F. Schubert - Păstrăvul
- C. M. v. Weber - Corul vânătorilor din Freischütz
- J. Strauss - Dunărea albastră
- I. Ivanovici - Valurile Dunării
- A. Alessandrescu – Amurg de toamnă
- M. Negrea – Prin Munții Apuseni
- N. Rimski-Korsakov - Cărăbușul (Bumble-Bee)
- B. Smetana - Vltava
- L. v. Beethoven - Simf. a VI-a, Pastorală: Scenă la pârâu și Furtuna
- C. Debussy - Preludii (Vântul în câmpie, Pași pe zăpadă); Children's Corner (The snow is dancing)
- M. Ravel - Jeux d'eau
- A. Vivaldi - Anotimpurile
- R. Wagner - Preludiu la Aurul Rinului
- G. Holst – Planetele

Muzică de divertisment (blues, electronică, metal, jazz)

- Robert Johnson - Me and the Devil Blues
- Joe Bonamassa - Living On The Moon
- Stevie Ray Vaughan - Pride And Joy
- Jean Michelle Jarre – Oxygene 4
- Carpenter Brut - Le Perv
- Judas Priest – Painkiller
- Animals as Leaders - Tempting Time
- Gregory Porter –Hey Laura
- Norah Jones - Don't Know Why

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- I.G. Brătianu - Imnul eroilor
- C. Porumbescu - Românul
- G. Musicescu - Trompetele răsună
- V. Vasilache - Morărița
- Trandafir de la Moldova (cântec popular)
- M-a făcut mama oltean (cântec popular)
- Fata dobrogeană (cântec popular)
- Munților cu brazi înalți (cântec popular)
- La livadă (cântec popular)
- Cucule drăguțele (cântec popular)
- De-ar fi dorul (cântec popular)
- Mociriță cu trii foi (cântec popular)
- Lioară, lioară (cântec popular)
- I. Vasilescu – Astăzi e ziua ta

- A. Pann - Tatăl nostru
- Fie numele Domnului (cântare bisericească)
- A. Flechtenmacher - Mergi la cer
- G. Donizetti - Cântări de veselie
- W. A. Mozart - Aria lui Figaro din Opera "Nunta lui Figaro"
- W. A. Mozart - Cavatina din Opera "Nunta lui Figaro"
- C.M. von Weber - Barcarola
- C.M. von Weber - Corul vânătorilor din Opera "Freischütz"
- R. Wagner - Corul pelerinilor din Opera "Tannhauser"
- Colinde populare
- Cântece din folclorul ocazional și neocazional

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Interpretarea vocal – instrumentală a unor lucrări în genuri diverse, controlând schimbările dinamice, agogice și de tempo</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de intonație, emisie și precizie ritmică; - interpretarea unor teme muzicale celebre; - cânt coral pe două sau trei voci, în soluții omofone sau polifone; stabilirea unor semnale sonore precise pentru coordonarea grupului.
<p>1.2. Interpretarea instrumentală a unor lucrări*</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tehnică și interpretare instrumentală; exerciții de deprindere a poziției corecte de cânt; - interpretarea unor piese simple în ansamblu instrumental (de blockflote/percuție etc.); exerciții de poziționare și de sincronizare în cadrul grupului instrumental; - realizarea unui acompaniament instrumental al unor lucrări muzicale diverse.
<p>1.3. Realizarea unor momente sincretice, ce combină limbajul muzical cu cel verbal, mișcarea scenică, elemente de decor și costume</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor scenete specifice obiceiurilor de iarnă; utilizarea și explorarea tactil-kinestezică de măști, obiecte și motive tradiționale în relief specifice diferitelor zone folclorice; - crearea unui moment muzical artistic cu rol de ilustrare/comentare a unor comportamente sociale.

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Utilizarea unor tonalități cu mai multe alterații constitutive și a unor moduri hexa și heptacordice</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea structurii logice a tonalităților prin extinderea la 2 alterații constitutive; - observarea procesului modulatoriu în lucrări de complexitate mică (clasice și de divertisment); - diferențierea între limbajul tonal și cel modal (hexa și heptacordic) în muzica pop – rock; - transpunerea intuitivă a unui cântec în altă tonalitate (pe alte sunete) pentru a corespunde ambitusului personal.
<p>2.2. Utilizarea unor elemente de construcție muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea construcției de tip rondo a unor piese muzicale (de schema formală ABACA); - utilizarea unor procedee variaționale (față de fragmente propuse de profesor și elevi); - observarea segmentelor componente ale unei scene/tablou dintr-o operă (uvertură, recitativ, arie, duet, moment de ansamblu etc.); - crearea unor scurte melodii cu structuri bi- și tri- partite.

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Clasa a VIII-a	
3.1. Aprecierea valorii creației și interpretării unei lucrări muzicale, din perspectiva elementelor de limbaj muzical și a celor de natura afectiva	
<ul style="list-style-type: none"> - observarea unor modalități de dezvoltare a discursului muzical; - analiza comparativă a două versiuni regizorale diferite pentru o scenă dintr-o operă și/sau balet; - audiție comparată pe tipologii de voce; - compararea unor lucrări muzicale complexe armonice (coral bachian) cu piese de muzică ușoară de larg consum (scheme armonice simple și repetitive); - explicarea preferințelor interpretative față de două sau mai multe versiuni ale aceleiași lucrări muzicale; compararea stilurilor de interpretare; - comentarea unor înregistrări audio-video ale prestației proprii/ansamblului. 	
3.2. Explorarea contribuției muzicii la identitatea personală și de grup	
<ul style="list-style-type: none"> - discutarea contribuției muzicii la dezvoltarea personală (identitate culturală, sentiment de apartenență, relaxare, identitate școlară); - observarea rolurilor sociale diverse ale muzicii în funcție de aspecte de natură istorică, geografică, politică, socială; - discutarea tematicii războiului în muzica pop (muzica protest anti – Vietnam la Bob Dylan, John Lennon etc.); - realizarea de portofolii pe teme de cultură muzicală specifice comunității locale. 	
3.3. Compararea unor genuri ale muzicii de divertisment	
<ul style="list-style-type: none"> - audiția comparată a unor lucrări de muzică din genuri de divertisment diferite; - compararea stilurilor și perioadelor muzicale; - observarea unor diferențieri de ritm, melodică în audiție; - compararea mesajului literar preponderent între anumite genuri; - observarea complexității diferențiate privitoare la concepte muzicale parcurse. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi
Cânt vocal și instrumental	<p>Respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, precizie ritmică, frazare</p> <p>Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice)</p> <p>Conceperea unor aranjamente/acompaniamente ritmice/melodice pentru anumite cântece/audiții muzicale</p> <p>Elemente de tehnică instrumentală* - emisie, acuratețea intonației, diferențieri timbrale și dinamice, precizie ritmică</p>
Elemente de limbaj muzical	<p>Tonalități cu 2 alterații constitutive</p> <p>Modurile diatonice hexa și heptacordice</p> <p>Măsuri compuse eterogene (mixte)</p> <p>Elemente de structură formală (forma de rondo)</p> <p>Elemente de structură în genurile Concertului, Simfoniei și Operei</p> <p>Procedee variaționale ritmice și/sau melodice (sincopare, ritm punctat, ornamentare etc.)</p>

Domenii de conținut	Conținuturi
Aspecte culturale heteronome și interdisciplinare	Evoluții în context socio-politic ale muzicii Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) Elemente structurale în genul operei (organizarea discursului în acte, tablouri, arii, duete, momente de ansamblu, recitative etc.) Aspecte ale muzicii în societatea de astăzi: jazz, pop, rock etc.

Sugestii repertoriale

1. Repertoriu pentru audiții

a. muzica în momentele importante ale vieții: cântec de leagăn, serenada, cântece de dragoste, cântece de cătănie, cântec de nuntă, bocet, marș funebru, requiem

- W. A. Mozart - Cântec de leagăn
- J. Brahms – Cântec de leagăn
- F. Chopin - Berceuse
- W. A. Mozart - Mica serenadă
- R. Wagner - Marșul nupțial din Lohengrin
- F. Mendelssohn - Marșul nupțial din Visul unei nopți de vară
- M. de Falla - Amorul vrăjitor
- W. A. Mozart - Requiem (Lacrimosa)
- G. Fauré - Requiem (Libera me, Domine, In paradiso)
- F. Chopin - Marșul funebru din Sonata nr. 2;

b. muzica și diversele obiceiuri/ritualuri:

- cântece românești și din repertoriul universal, de Crăciun, de Anul Nou, de Paști
- P. Constantinescu – fragment din Oratoriul de Crăciun
- P. I. Ceaikovski - Spărgătorul de nuci (Crăciunul)
- G. F. Haendel - oratoriul Messiah
- ritualuri de alungare a secetei etc.

c. muzica în momente cotidiene sau în dialogul omului cu sine

- G. F. Haendel - Fierarul vesel
- J. Haydn - Ceasornicul
- W. A. Mozart - Tartina cu unt
- Ch. Gounod - Ave Maria (de comparat cu preludiul în Do major din Clavecinul bine temperat de J. S. Bach)
- F. Chopin - Nocturne; Studiul op.10 nr.3 - Tristețe, Studiul op. 25 nr. 3 - Călărețul
- F. Schubert - Momente muzicale, Ave Maria
- R. Schumann - Kinderszenen, piese din Album pt tineret
- A. Dvorak - Humoresca
- L. v. Beethoven - Simfonia a V-a (a destinului)
- P. I. Ceaikovski – Simfonia a VI-a, Patetica
- H. Berlioz - Simfonia fantastică
- R. Strauss - Simfonia Domestica

d. muzică și aristocrație:

- G. F. Haendel - Muzica apelor, Focuri de artificii
- J. Haydn - Simfoniile Surpriza, Despărțirea

Structuri modale și tonale în muzica pop – rock

a. modală hexacordică

- Tears For Fears – Mad World

- The Bengals – Walk Like An Egyptian
- ABBA – Gimme! Gimme! Gimme!
- b. modală heptacordică
  - modul dorian: Simon and Garfunkel - Scarborough Fair
  - modul frigian: Pink Floyd - Set The Controls For The Heart Of The Sun
  - modul lidian: REM - Man On The Moon
  - modul mixolidian: The Beatles- Norwegian Wood
  - modul eolian: Take That – Kidz
  - modul locrian: Black Sabbath - Symptom Of The Universe

c. tonală

- The Beatles – Michelle
- Bee Gees – How Deep is your Love
- Gotye – Somebody that I used to Know
- Hozier – Take me to Church
- Coldplay – Hymn for the Weekend

Diferențieri între genuri muzicale de divertisment

Pop

- George Michael – Last Christmas
- Elton John – I’m still standing
- Coldplay – Hymn for the Weekend.

Hip Hop:

- Eminem – Relapse, Recovery
- Public Enemy – Fight the Power.

Electronica

- Jean Michelle Jarre – Oxygene 8
- Vangelis - Blade Runner
- Carpenter Brut - Hang'Em All
- Skrillex –Bangarang

Blues:

- B.B. King - The Thrill Is Gone
- Muddy Waters - Mannish Boy
- Beth Hart - Caught Out In The Rain.

Rock

- Deep Purple – Smoke on The Water
- Rainbow: Since You've Been Gone
- Queen – The Prophet’s song
- Arctic Monkeys –R U Mine?
- OneRepublic – Waking Up
- Muse – Bliss

Metal

- Metallica – Master of Puppets
- Iron Maiden – Hallowed be thy Name
- Linkin Park - Guilty All The Same
- Dream Theater –Constant Motion

Jazz:

- Dave Brubeck - Take Five
- Miles Davis – So What
- Charlie Parker- Confirmation
- Kenny G - G-Bop

Folk:

- Simon and Garfunkel - The Sound of Silence
- Bob Dylan – Like a Rolling Stone

- Judy Collins - Both Sides Now.

Country:

- Johnny Cash - Ring of Fire
- Loretta Lynn - Don't Come Home A-Drinkin'
- Willie Nelson - Blue Eyes Crying In The Rain

2. Repertoriu de cântece pentru interpretare vocală

- Gaudeamus igitur
- Al. Cristea - Limba noastră
- I. Chirescu - Dorulețule
- I. Ivanovici - Valurile Dunării
- L. van Beethoven - O, lume, ce frumoasă ești!
- G. Verdi - Corul sclavilor din Opera Nabucco
- W.A. Mozart - Canon (Soare de vară)
- E. Grieg - Cântecul lui Solveig din Suita Peer Gynt
- F. Schubert - Trandafirul
- J. Strauss - Arie din opereta Liliacul
- Beatles - Obla-di, Obla-da
- Beatles - Yesterday
- G. Gershwin - Summertime
- S. C. Forster - April
- I. Axel, C. King - Say Something
- Simon and Garfunkel - Bridge Over Troubled Water
- Simon and Garfunkel - The Sound of Silence
- O. Osbourne, Z. Wylde - Mama, I'm Coming Home
- E. Clapton, W. Jennings - Tears in Heaven
- Sting - Fragile
- Sting - Englishman in New York
- M. Jackson - Heal the World
- Swing Low (negro spiritual)
- N. Alifantis, text N. Stănescu - Ce bine că ești
- E. Imre, text. A. Păunescu - Nebun de alb
- Colinde populare
- N. Lungu - Mărire-ntru cele nalte (3 voci)
- F. Gruber - Stille nacht (Noapte de vis)

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline. Proiectarea demersului didactic presupune lectura programei școlare, lectură realizată pe orizontală, în succesiunea următoare: competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi și studierea principiilor, metodelor și modalităților concrete de realizare a acesteia.

Disciplina are ca scopuri principale apropierea tinerilor de muzică, încurajarea acestora de a se manifesta prin cânt și de a asculta, cu spirit critic, lucrări cât mai diverse. O abordare bazată pe alternarea genurilor muzicale va permite elevilor să exploreze și muzica de divertisment, alături de cea cultă și cea de tradiție populară.

Percepția muzicală se face prin audierea și aprecierea estetică, psihologică, educativă, filosofică și înțelegerea unor lucrări reprezentative ale literaturii muzicale și este susținută de dorința de a explora, de atenție, de concentrare care se îmbină cu imaginația, gândirea și memoria muzicală. Dezvoltarea memoriei muzicale are un rol important în recunoașterea unor teme muzicale, în însușirea unor motive, teme, fraze melodice și recunoașterea în audiții a unor elemente de limbaj muzical.

Este recomandabilă (în măsura posibilităților materiale) încurajarea elevilor de a învăța să cânte la instrumente, fie dintre cele pe care școala le pune la dispoziție, fie cele pe care tinerii le au de acasă, din familie. Este meritorie apariția în spațiul școlar românesc a unor inițiative de studiere a muzicii instrumentale, iar actuala programă creează un prim cadru pentru dezvoltarea acestei ramuri. Este de menționat că în majoritatea țărilor europene studiul muzicii se face pe ambele coordonate, atât vocal, cât și instrumental, printr-o tradiție validată de rezultate remarcabile. Beneficiile cântului instrumental au fost evocate de studii ce au relevat dezvoltări ale capacității intelectuale, ale capacității de concentrare, independență a mâinilor etc.

Școala are datoria să încurajeze aceste inițiative de achiziționare și utilizare a unor instrumente muzicale: orgă electrică, pian, chitară, instrumente de percuție (acordabile, utilizabile cu elemente ale metodei Orff sau neacordabile – inclusiv instrumente construite de elevi), blockflote, fluiere, instrumente tradiționale etc. Față de diversitatea de soluții posibile în interpretarea instrumentală în cadrul activităților de educație muzicală, programa lasă la dispoziția profesorului abordarea didactică specifică și alegerile repertoriale (potrivite tipurilor de instrumente utilizate, dar și nivelului concret de pregătire).

Așezarea liniară a octavelor pe claviatura pianului ajută învățarea notației muzicale iar necesitatea de aplicare a notației muzicale verticale pe aranjamentul orizontal al claviaturii pianului promovează o gândire spațială a elevilor. Elevii cu dizabilități vizuale sunt fascinați de claviatură, o explorează cu nerăbdare și sunt dornici să învețe. Exercițiul și memorizarea sunt foarte importante deoarece atât elevii care citesc notația muzicală Braille cât și ceilalți vor memora înainte să cânte. Prin utilizarea instrumentelor muzicale se urmărește și dezvoltarea motricității fine și globale a elevilor cu dizabilități vizuale prin exersare periodică, ca o modalitate de compensare polisenzorială.

Pentru un începător teoria muzicii este ceva complet nou și copilul este incapabil să o lege de experiența sa. Fiecare copil adună pe parcursul vieții sale experiențe audio, tactile, vizuale urmărind sunete, imagini și explorând obiecte. Aceste experiențe sunt o bază consistentă pentru învățarea muzicii. Pentru a învăța ceva, gândirea activă a persoanei trebuie implicată bazându-se pe experiența sa.

Continuând tradiția istorică românească, se recomandă crearea la nivelul școlii (eventual și al clasei) a unor grupuri corale. Această activitate trebuie încurajată nu

numai de către profesor, ci chiar de către conducerea instituției. Corul reprezintă principala activitate muzicală colectivă (atât prin practica laică, cât și prin cea de cult), beneficiind de lucrări de o valoare cu totul excepțională, inclusiv în școala componistică națională. Există suficiente aranjamente simple, pentru cor pe două sau trei voci egale, pe lângă forma consacrată a corului mixt pe patru voci (foarte greu accesibil pentru elevii din ciclul gimnazial, datorita problemelor de maturizare târzie a vocilor baietilor). În plus, există tradiții care solicită ca soluție tipică grupul de cântăreți vocali, precum momentele sărbătorilor iernii (Crăciun, An Nou etc.), în care exprimarea bucuriei de a fi împreună, de a realiza momente artistice valoroase pentru copii, dar și pentru părinți sau comunitate, duc la creșterea coeziunii grupului, la satisfacții colective și individuale semnificative și la alte beneficii socio-culturale.

În cazul elevilor cu dizabilități vizuale este important ca poziționarea în cadrul grupurilor vocale/instrumentale sau în cor să respecte atât aptitudinile individuale ale fiecărui elev cât și principiul continuității. Nu se recomandă schimbarea frecventă a poziției în grupul instrumental/ansamblu coral, elevii cu dizabilități vizuale orientându-se preponderent acustic.

Trebuie încurajate inițiativele de realizare a unor momente artistice sincretice, cu participarea întregului colectiv al clasei, realizate în timpul de desfășurare a orelor de educație muzicală (cu sprijin de la alte discipline, educație plastică și/sau educație tehnologică - pentru decor, costume etc.), la nivelul de complexitate posibil în acea clasă.

Înțelegerea diversității culturale, a diversității gusturilor (personale) are efecte benefice pentru integrarea elevului în comunitate. Efortul de păstrare și/sau de recuperare a tradițiilor istorice specifice zonei geografice sau unei anumite minorități etnice constituie momente de manifestare și pe tărâm muzical, cu posibilitatea abordării unui repertoriu de cântece și dansuri extrem de bogat. Prin conștientizarea apartenenței la anumite comunități/minorități se pot valorifica multiple elemente de culturalizare și de îmbogățire spirituală.

Noțiunile de limbaj muzical sunt importante ca mijloace de investigare a lucrărilor artistice, ca modalități de înțelegere a structurii lingvistice specifice și la formarea unor competențe practice muzicale de calitate. Notația muzicală Braille permite copiilor conceptualizarea unor componente ale limbajului muzical și începerea descifrării unor elemente de text muzical (portativ, cheie, înălțimi și durate de note, alterații, durate de pauze). Atunci când elevii nevăzători pot citi o partitură în mod independent, câștigul participării lor în activitățile muzicale crește foarte mult. Ei pot deveni apoi creatori de muzică și chiar lideri în clasa lor, în loc să rămână dependenți de altă persoană care să-l învețe melodia pe de rost. Ei pot activa efectiv în formația, în orchestra sau corul școlii, la egalitate cu prietenii lor văzători, în funcție de abilitățile lor muzicale.

Se propune, prin prezenta programă, contextualizarea muzicii în universul gândirii și manifestărilor umane. S-au propus, pentru fiecare an de studiu, teme care vizează aspecte heteronomice și interdisciplinare, în cadrul competenței generale 3. Aceste teme pot fi reluate, la un alt nivel, în anii următori față de prezenta abordare (mai ales dacă există șansa ca același cadru didactic să lucreze cu același grup pe tot parcursul ciclului de învățământ).

Sunt propuse audii tematice, față de abordarea propusă, care trebuie interpretate ca un repertoriu orientativ, ce poate fi prezentat parțial sau extins, în funcție de reacția tinerilor și de strategiile profesorului. Sugestiile repertoriale privitoare la audii sunt structurate în ideea susținerii temelor cu aspecte interdisciplinare propuse la competența generală 3. Preluarea unor lucrări din repertoriul propus spre audii în cel ce va fi interpretat (vocal și/sau instrumental) va fi încurajată.

În cazul unor elevi cu probleme de emisie sonoră sau de percepție deficitară (disfonie, afonie etc.), accentul se va pune pe parametrul ritmic al exprimărilor muzicale.

Astfel, prin participarea activă, ca acompaniatori (instrumente muzicale simple, percuție corporală) sau prin dirijat (în vederea coordonării), elevii în cauză se vor integra în grupul interpreților, contribuind la succesul manifestărilor colective, evitând marginalizarea, frica și reacțiile de respingere la adresa disciplinei. Abordarea muzicii din perspectivă instrumentală creează oportunități de apropiere și apreciere a muzicii pentru acești copii, element de importanță majoră, dacă amintim doar schimbarea voci băieților la pubertate, care pune în mare dificultate intonația vocală a acestora, de obicei între 12 – 16 ani.

Jocul didactic muzical este un tip de exercițiu care oferă largi oportunități de învățare, rolul interpretat de un elev poate să-i ofere ocazia de a-și dezvolta spiritul creativ și imaginația, de a exersa anumite deprinderi și de a socializa.

Programa a fost concepută astfel încât prin conținuturi, metode și mijloace să dezvolte potențialul elevului sub toate aspectele: intelectual, fizic, social, îmbunătățirea coordonării și a motricității generale și fine, dezvoltarea încrederii în forțele proprii și creșterea stimei de sine, dezvoltarea creativității, a autonomiei și a independenței personale.

Pentru educația muzicală a elevilor cu dizabilități vizuale, o importanță deosebită o are funcția senzorială tactil-kinestezică, prin intermediul căreia se elaborează imaginea perceptivă a instrumentelor, obiectelor, realizându-se diferențierea și identificarea lor. Percepția și explorarea tactil-kinestezică facilitează integrarea informațiilor într-un model unitar, redând individualitatea instrumentului alături de sonoritatea sa.

Dată fiind prezența în multe din școli a conexiunii de internet și a laboratoarelor de informatică, anumite ore de educație muzicală ar putea fi susținute în aceste spații, pentru a utiliza softurile amintite în activitățile de învățare.

Evaluarea elevilor se va face diversificat, pe tot parcursul anului școlar, implicând competențele de cânt vocal și/sau instrumental, capacitatea de a observa anumite caracteristici ale lucrărilor audiate, argumentarea opiniilor personale în aprecierea lucrărilor audiate, dar și participarea cu propriile sugestii repertoriale etc. Este de dorit ca evaluarea operării cu elementele de limbaj muzical parcurse să se facă prin soluții practice, bazate pe cânt și/sau audiere, evitând centrarea pe cerințele de reproducere a unor definiții sau clasificări tehnice prin teste scrise.

Bibliografie:

1. Krolick, B., (2015). *Cum să citim muzica în Braille*, Fundația Cartea Călătoare
  2. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Editura Polirom
  3. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
  4. Munteanu G., (1999). *Metodica predării educației muzicale în gimnaziu și liceu*, București: Editura Sigma Primex,
  5. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
  6. Vasile V., (2004). *Metodica educației muzicale*, București: Editura Muzicală
  7. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București
- *** Krolick, B., (1996). (redactor). *Noul Manual internațional pentru Notația Muzicală în Braille*

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Crina Laura IONESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Cluj**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ramona Ionela MUREȘAN	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca
Cristiana Adriana CAUACEAN ROSI	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI PRACTICE

**Învățământ special
Clasele Pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară adaptată pentru disciplina ABILITĂȚI PRACTICE reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa pregătitoare și clasele I-II din învățământul primar special pentru elevii cu dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planurile-cadru pentru învățământul special prescolar și primar aprobate prin O.M.E.N. 3622/2018 și face parte din aria curriculară Tehnologii, fiind alocate 1-2 ore/săptămână pe durata fiecăruia din cei 3 ani școlari, cu posibilitate de extindere prin realizarea unui opțional.

Recomandările făcute de Parlamentul European (PE)¹ în Cadrul de referință scot în evidență importanța focalizării pe competențele cheie, lăsând libertatea statelor membre de a implementa documentul în manieră proprie. În Legea educației naționale nr. 1/2011 este specificat acest aspect la art. 68, alin. (1), iar la alin. (4) se precizează: Curriculumul pentru clasele pregătitoare urmărește dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă, a limbajului și comunicării, precum și dezvoltarea capacităților și atitudinilor în învățare, asigurând totodată punțile către dezvoltarea celor 8 competențe cheie.

Disciplina „**Abilități practice**” destinată elevilor cu dizabilități vizuale urmărește să dezvolte la școlarul mic atitudini și capacități de tip creativ, reflexiv, cognitiv, de interacțiune socială și de comunicare, să încurajeze cooperarea și să elimine competiția la acest nivel. De asemenea, inițiază pregătirea pentru viață prin activități adecvate, care urmăresc să le formeze independența. Dezvoltă o mai bună coordonare oculo-manuală pentru copiii cu dizabilități de vedere și își îmbunătățesc motricitatea fină prin modelaj, împletire, îndoire, înșiruire, rupere, legare etc.

Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și în același timp satisfac curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. Competențele generale ale disciplinei *Abilități practice* sunt subordonate finalităților învățământului românesc și se armonizează cu acelea ale altor discipline conexe.

Prezenta programă școlară are un caracter interdisciplinar și practic aplicativ și vizează competențele din profilul de formare al elevului cu dizabilități de vedere și asociate.

Structura programei școlare include, alături de Nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 3 ani (clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale, care se formează pe durata unui an școlar;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi
- sugestii metodologice

Competențele generale pentru disciplina ABILITĂȚI PRACTICE vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei pe parcursul învățământului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite exemple de tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice. Cadru didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, pe care le propune programa școlară sau de a le completa, astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate vârstei și nevoilor clasei și elevilor.

Programa oferă exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect. Specificul programei de ABILITĂȚI PRACTICE constă în propunerea unor activități de realizare practică a unor produse utile care pot fi valorificate acasă, în școală și în comunitate. Acestea pot fi produse fizice sau produse intelectuale.

Conținuturile învățării reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Acestea sunt organizate pe următoarele domenii:

- Mediul înconjurător- resursă primară
- Jocuri senzoriale- Lucrări din materiale semifabricate
- Lucrări cu materiale recuperate
- Tehnologii

Domeniile de conținut nu sunt prezentate în ordinea cronologică a parcurgerii lor la clasă.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare, adaptate elevilor cu dizabilități vizuale. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare, construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să integreze unele strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Programa școlară adaptată pentru disciplina ABILITĂȚI PRACTICE reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele III-IV din învățământul primar special pentru elevii cu dizabilități vizuale. Disciplina este prevăzută în planurile-cadru pentru învățământul special prescolar și primar aprobate prin O.M.E.N. 3622/2018 și face parte din aria curriculară Tehnologii, fiind alocate 1-2 ore/săptămână pe durata fiecăruia din cei 2 ani școlari.

Disciplina „**Abilități practice**” destinată elevilor cu dizabilități vizuale urmărește să dezvolte la școlarul mic atitudinile și capacități de tip creativ, reflexiv, cognitiv, de interacțiune socială și de comunicare, să încurajeze cooperarea și să elimine competiția la acest nivel. De asemenea, inițiază pregătirea pentru viață prin activități adecvate, care urmăresc să le formeze independența. Dezvoltă o mai bună coordonare oculo-manuală pentru copiii cu dizabilități de vedere și își îmbunătățesc motricitatea fină prin modelaj, îndoire, înșiruire, rupere, legare etc.

Mediul și materialele implicate sunt elemente esențiale care trezesc și în același timp satisfac curiozitatea și setea pentru activitate, cunoaștere și exprimare. Competențele generale ale disciplinei *Abilități practice* sunt subordonate finalităților învățământului românesc și se armonizează cu acelea ale altor discipline conexe.

Prezentă programă școlară are un caracter interdisciplinar și practic aplicativ și vizează competențele din profilul de formare al elevului cu dizabilități de vedere și asociate.

În elaborarea programei școlare au fost avute în vedere următoarele aspecte:

- dezvoltarea abilității de lucru cu diferite materiale și cu instrumentele/uneltele adecvate;
- însușirea unor tehnici de lucru;
- realizarea unor produse de utilitate practică;
- stimularea copiilor pentru folosirea simțurilor, pentru dobândirea siguranței și a independenței în acțiunile proprii;
- educarea comportamentului social prin lucrări colective și de întrajutorare în lucru;
- dezvoltarea simțului artistic;
- educarea respectului pentru natură;
- cultivarea respectului pentru muncă.

Structura programei școlare include, alături de Nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențele generale, ce se urmăresc a fi formate de-a lungul celor 2 ani (clasa a III-a, clasa a IV-a);
- competențele specifice, deduse din competențele generale, care se formează pe durata unui an școlar;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturi
- sugestii metodologice

Competențele generale pentru disciplina ABILITĂȚI PRACTICE vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei pe parcursul învățământului primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite exemple de tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, pe care le propune programa școlară sau de a le completa, astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate vârstei și nevoilor clasei și elevilor. De asemenea, se vor adapta activitățile de învățare la materialul didactic și tehnologiile de acces existente la nivelul clasei.

Programa oferă **exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect**. Specificul Programei de Abilități practice constă în propunerea unor activități de realizare practică a unor produse utile care pot fi valorificate acasă, în școală și în comunitate. Acestea pot fi produse fizice sau produse intelectuale.

Conținuturile învățării reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Domeniile de conținut nu sunt prezentate în ordinea cronologică a parcurgerii lor la clasă.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare, adaptate elevilor cu dizabilități vizuale. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare, construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să integreze unele strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Competențe generale

- 1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**
- 2. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru**
- 3. Formarea și exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin activități practice, gospodărești**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora

1.2. Descoperirea etapelor realizării unor produse simple din diferite materiale și execuția lor după model.

- Observarea unui produs simplu și sesizarea cel puțin a unei etape din realizarea acestuia;
- Activități practice de realizare a unor obiecte noi, care pornesc de la un obiect realizat anterior;
- Exerciții—joc de realizare a unor modele din plastilină, hârtie, mărgelile sau alte materiale.

Clasa pregătitoare

1.1. Caracteristici ale unor modele date.

- Observarea unor compoziții sau jucării (exemplu: observarea părților componente ale unor jucării);
- Recunoașterea formelor din natură (identificarea plantelor, alcătuirea plantelor);
- Jocuri de recunoaștere, descoperire, sortare, diferențiere (realizarea de aplicații ce au la bază inițiative spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse);
- Exerciții de grupare a materialelor după caracteristicile dorite de elevi (formă, mărime, duritate, grosime, maleabilitate) etc.;
- Realizarea de scurte dramatizări (teatru de păpuși, fragmente din povești).

1.2. Descoperirea etapelor realizării unor produse simple din diferite materiale și execuția lor după model.

- Observarea unui produs simplu și sesizarea cel puțin a unei etape din realizarea acestuia;
- Activități practice de realizare a unor obiecte noi, care pornesc de la un obiect realizat anterior;
- Exerciții—joc de realizare a unor modele din plastilină, hârtie, mărgelile sau alte materiale.

2. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru

Clasa pregătitoare

2.1 Caracteristici ale unor materiale din natură și ale celor sintetice (forme, dimensiuni, miros).

- Jocuri de descoperire a etapelor de realizare a unor obiecte similare ca tehnică de execuție și mod de realizare;
- Observații dirijate în cadrul excursiilor organizate în apropierea școlii, în parcuri, păduri;
- Exerciții-joc de alegere a frunzelor, semințelor, fructelor, a hârtiei dintr-un grup de materiale date;
- Demonstrații privind caracteristicile diferitelor sortimente de hârtie etc.

2.2. Recunoașterea și utilizarea de instrumente, operații simple de lucru cu materiale din natură și sintetice.

- Jocuri didactice organizate în natură sau în clasă;
- Exerciții-joc de modelare a plastilinei în forme simple;
- Utilizarea unor tehnici simple de rupere, tăiere, decupare în funcție de nevoi, confecționare de obiecte din hârtie origami;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea corectă a instrumentelor de lucru; - Exersarea mușchilor mici ai mâinii; - Joc de rol: activități specifice dintr-o gospodărie (urbană sau rurală), în transport în comun, în magazin, la doctor etc..

3. Formarea și exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin activități practice, gospodărești

Clasa pregătitoare
<p>3.1 Identificarea modalități de folosire a produselor și obiectelor de autogospodărire din clasă și de acasă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conversații și exerciții privind utilizarea obiectelor și produselor de autogospodărire; - Jocuri de rol de autogospodărire și îngrijire personală; - Lucrul în grup, jocuri didactice, teatru de păpuși.
<p>3.2. Achiziționarea unor competențe și atitudini igienice corecte și a unor deprinderi practic-gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igiena îmbrăcăminte și a încălțămintei - realizarea independenței în ceea ce privește îmbrăcatul-dezbrăcatul; - Igiena locului de muncă - explicarea importanței curățeniei, lucrări practice de curățenie în clasă utilizând diverse ustensile și aparate; - Igiena personală – utilizarea toaletei, spălătul mâinilor, spălătul dinților; - Igiena alimentară- reguli de igienă alimentară realizate prin joc și joacă.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Mediul încojurător-resursă primară	<ul style="list-style-type: none"> • Observare, identificare, clasificare a materialelor. • Achiziționare (colectare). • Pregătire (presare, uscare, curățare, spălare). • Sortare după diferite criterii (formă, mărime, textură, etc.). • Tehnici de lucru: lipire, asamblare și realizare a unor compoziții simple, asemănătoare cu cele din natură și decorative. <p>Subiecte orientative: buchet de ghiocei, coș cu struguri, vază cu flori (petale, frunze, semințe); câmp cu flori (petale, frunze, semințe); insecte (semințe, coji de semințe, petale, frunze); ornamente pentru pomul de iarnă (conuri, crenguțe de brad); felinarul (pepene sau dovleac); lăntișorul (tulpini de păpădie).</p>
2. Jocuri senzoriale- Lucrări din materiale semifabricate	<p>Din plastilină</p> <ul style="list-style-type: none"> • Însușiri, tehnici de modelare: elemente simple (bastonașe, sfere, cuburi) <p>Subiecte orientative: bila și combinații de bile; siragul de mărgelă; bastonașul; cercul, lanțul obișnuit; zarurile; fructe și legume, (mărul, para ridichea, ciuperca), scara, soldăței, săniuța, covrigul (răsucit, impletit)</p> <p>Din hârtie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îndoirea și pliarea <p>Subiecte orientative: avionul, evantaiul, armonica, vaporeșul</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	<ul style="list-style-type: none"> • Îndoirea, pliarea, tăierea sau ruperea liberă a hârtiei și lipirea ei <p>Subiecte orientative: coperta de carte, plicul</p> <p>Din mărgelile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Înșiruire <p>Subiecte orientative: lăntișorul, brățara</p>
3.Lucrări cu materiale recuperate	<ul style="list-style-type: none"> • Hârtie, materiale textile, folii de plastic, cuburi, lego, puzzle, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde) <p>Subiecte orientative: Obiecte decorative și jucării lucrate manual, cadouri pentru diferite ocazii</p>
4.Tehnologii	<p>Obiecte de îmbrăcăminte, obiecte de igienă personală, veselă de bucătărie, rechizite școlare, lenjerie de pat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de lucru: Împachetarea, împăturire, organizarea obiectelor <p>Subiecte orientative Amenajarea sălii de clasă, aranjarea biroului de lucru, organizarea camerei personale.</p>

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora

Clasa I
<p>1.1. Dezvoltarea capacității de gândire practică, organizare, creativitate, acțiune.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de organizarea învățării în imagini tactile (De exemplu: organizarea orarului prin lipirea imaginilor tactile cu activitățile zilnice și săptămânale Jocuri de rol: „Cum, ce, cu cine învățăm la școală?” utilizarea fișelor de lucru); - Rezolvarea unor probleme cu sprijin în utilizarea de piese magnetice date; - Jocuri de potrivire a formelor din lemn în spațiile libere; - Așezarea unor imagini tactile în ordinea derulării evenimentelor dintr-o zi; - Plasarea unui eveniment în timp, utilizând repere cronologice (ieri, azi, mâine); - Prezentarea unor aparate și dispozitive privind tehnica de acces.
<p>1.2. Execuția de lucrări după model/liber a unor activități creative.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea de construcții libere, spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse (exemplu: jocuri prin utilizarea cuburilor din lemn de diferite forme pentru a realiza construcții după model sau construcții libere, utilizarea jocurilor magnetice de construcție, construcții din discuri din material plastic etc.); - Decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu: planșe tactile, elemente decorative etc. ; - Realizarea de agățători din sârmă; - Împletirea din sârmă a unor brelocuri pentru chei; - Confectionarea unei brățări prin împletire din fire naturale de lână.

2. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru

Clasa I
<p>2.1. Dezvoltarea gândirii critice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor probleme pentru stimularea orientării spațiale, prin jocuri de construcție, prin îmbinarea unor piese tip lego, magnetice sau din lemn, așezarea unor cuburi după un model dat (fizic, virtual); - Realizarea de lucrări creative; - Exerciții de identificare a situațiilor contextuale care impun rezolvarea unor probleme prin adunare/scădere. (De exemplu: cunoașterea banilor și efectuarea de plăți, primirea restului, etc.); - Exerciții prin joc de domino accesibilizat persoanelor cu dizabilități vizuale, joc Connect tactil, puzzle audio game.
<p>2.2. Dezvoltarea orizontului tehnic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor jucării: machete care au la bază tehnici de asamblare a unor materiale (de exemplu macheta simplificată a unei zone a orașului în care se găsește și școala, macheta unui avion, a unei mașini, autocamion, autobuz, tren, vapor, etc); - Legătura între calculator și viața reală- introducerea a tehnologiilor de acces.

3. Formarea și exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin activități practice, gospodărești

Clasa I
<p>3.1. Dezvoltarea comportamentelor corecte în ceea ce privește organizarea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a instrumentelor și a obiectelor specifice interiorului unei locuințe etc.; - Exerciții de organizare a învățării: întreruperea jocului, pregătirea materialelor, concentrarea asupra rezolvării sarcinilor, eliminarea surselor de perturbare a atenției, momente de relaxare; - Conversații, explicații privind organizarea activităților gospodărești etc; - Exerciții de utilizare a calendarului magnetic, citirea la ceasul special pentru nevăzători.
<p>3.2. Dezvoltarea abilităților practic-gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizare aparaturii electrocasnice, electronice din locuință (exemplu: aspirator, cuptorul cu microunde), din sala de clasă (imprimantă) sau din școală (telefon fix); - Exerciții tip joc de rol de planificarea timpului în vederea realizării temelor și activităților casnice. Realizarea unor planificatoare tactile a activităților din fiecare zi, pe ore.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
1.Mediul încojurător-resursă primară	<ul style="list-style-type: none"> • Gruparea după diferite criterii • Tehnici de lucru: decupare, lipire, asamblare <p>Subiecte orientative: fișe de lucru; orar tactil;</p>
2.Jocuri senzoriale-Lucrări din materiale semifabricate	<ul style="list-style-type: none"> • Cuburi de lemn, de plastic, sârma, ață, fire de lână <p>Subiecte orientative: brelocuri, lăntișoare, mărtișoare, frânghia, plasă</p>
3.Lucrări cu materiale recuperate	<ul style="list-style-type: none"> • Trasare după model, lipire, asamblare, <p>Subiecte orientative: macheta orașului dein materiale recuperate: capace de plastic, cutii de plastic sau carton, conserve, etc,</p>
4.Tehnologii	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea aparatelor electrice, • Utilizarea aparatelor electronice <p>Subiecte orientative: utilizarea unui aspirator, utilizarea unui telefon fix sau mobil, utilizarea unui desfăcător de conserve, etc.</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a II-a
<p>1.1. Activități cu materiale semifabricate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, în funcție de nevoile/opțiunile copiilor (Fire și materiale textile - confecționarea de : măștișor, tabloul (fire de diverse culori); ciucuri; noduri; cordoane pentru păpuși; brățara (fire împletite); bentița pentru gât (șnur în 8); coarda; frânghia; plasa pentru minge) Hârtia -cercul și combinații de cercuri; chenare din figuri geometrice; figuri simetrice; pomii; peștișorul din carton; cadranul de ceas; colaje - scene din povești; ochelarii din carton cu steluțe, fluturi și flori; frunza de arțar; palma cu figuri de animale sau de oameni triști și veseli; semaforul (pentru ambliopi).
<p>1.2. Activități utilizând resurse din natură și/sau reciclabile.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Confecționarea de jucării (exemplu: trenul cu vagoane utilizând crenguțe uscate, nuci, castane, sârma, hârtie, carton; morișcă din pene sau hârtie; jucării senzoriale nisip - argilă (plastelina), se modelează diferite forme sau figurine; tablouri senzoriale utilizând castane, boabe de fasole, mazăre, orez, grâu etc, pe teme diferite date; - Confecționarea de obiecte prin tehnici simple – Origami forme de abordare ușoare formate din pătrate fără a utiliza lipiciul folosind diferitele feluri de hârtie. Prin învățarea formelor se ajunge la o anumită rafinare a gândurilor copiilor în direcția înțelegerii relației existente între un corp solid, concret, viu și reprezentarea sa din hârtie exemple : avioane de hârtie, solniță, vapoare, etc. - Quilling în care elevii învață arta rulării hârtiei;

2. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente de lucru

Clasa a II-a
<p>2.1. Tehnici privind pregătirea și servirea „micului dejun”, „prânzului” și „cinei”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prepararea unor sucuri naturale utilizând aparatura electrocasnică; - Prepararea ceaiului, porționarea pâinii, ungerea feliilor de pâine; - Aranjarea mesei; - Utilizarea corectă a tacâmurilor din bucătărie; - Folosirea cuptorului cu microunde, fierbătorului de apă/cafea/ceai.
<p>2.2. Organizarea de activități pentru realizarea de produse practice realizate pentru dezvoltarea și antrenarea simțului tactil.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unui șirag de mărgelă, creație de bijuterii; - Realizarea unor țesături utilizând „războiul de țesut” pentru obținerea unui „covor magic”; - Realizarea din lemn a unui tocător; - Realizarea unor mici cutii cu separatoare pentru obiecte cu diverse utilizări.

3. Formarea și exersarea gesturilor social-utile și a deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin activități practice, gospodărești

Clasa a II-a

Clasa a II-a
<p>3.1. Accesibilizarea aparaturii electrocasnice și a spațiului de lucru (clasa, hol, toaletă etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza unor modele; - Marcarea și însemnarea cuptorului cu microunde, a fierbătorului, a aspiratorului, a mașinii de spălat, a imprimantei, a ușii sălii de clasă, etc.
<p>3.2. Analizarea unei probleme simple în scopul identificării deciziilor necesare pentru rezolvarea acesteia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Parcurgerea repetată a mai multor trasee din apropierea școlii și familiarizarea cu împrejurimile acesteia (utilizarea trotuarelor, a marcajelor tactile, utilizarea scărilor, exerciții de evitare a obstacolelor etc); - Formularea și rezolvarea unor probleme pornind de la o tematică dată. (exemplu: prezentarea pe planșete 3D a circulației rutiere și formularea unor întrebări ce trebuie rezolvate).
<p>3.3. Achiziționarea unor competențe și atitudini igienice corecte și a unor deprinderi practic-gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igiena îmbrăcăminte și a încălțămintei- continuarea învățării tehnicilor și regulilor pentru alegerea corectă a vestimentației; - Igiena locului de muncă, a clasei – exerciții de realizarea corectă a curățeniei, lucrări practice de curățenie în clasă utilizând diverse ustensile și aparate; - Igiena personală – aranjarea părului, utilizarea săpunului, șamponului, balsamurilor, pasta de dinți, gel de duș și a altor produse cosmetice etc.; - Igiena alimentară- explicarea importanței alegerii unui stil alimentar sănătos, reguli de igienă alimentară realizate prin concursuri, muzică, Jocuri „Așa da/așa nu“: identificarea unor situații care prezintă modalități pozitive/ negative, prezentarea unor filme cu explicații audio privind alimentația sănătoasă și corectă, jocuri de rol: spălarea fructelor și legumelor.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1.Mediul încojurător-resursă primară	<ul style="list-style-type: none"> • Răsucire, împletire în 3, 4 sau 8, tăiere, lipire, înnodare, șnuruire Fire și materiale textile <p>Subiecte orientative: mărtișor, tabloul (fire de diverse culori); ciucuri; noduri; cordoane pentru păpuși; brățara (fire împletite); bentița pentru gât (șnur în 8); coarda; biciul; frânghia; plasa pentru minge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruperea și mototolirea hârtiei creponate, lipire tăiere Hârtia <p>Subiecte orientative cercul și combinații de cercuri; chenare din figuri geometrice; figuri simetrice; pomii; peștișorul din carton; cadranul de ceas; colaje - scene din povești; ochelarii din carton cu steluțe, fluturi și flori; frunza de arțar; palma cu figuri de animale sau de oameni triști și veseli; semaforul</p>
2.Jocuri senzoriale-Lucrări din materiale semifabricate	<ul style="list-style-type: none"> • Îndoirea Hârtia <p>Subiecte orientative: Origami, Quilling</p>

Domenii de conținut	Clasa a II-a
3.Lucrări cu materiale recuperate	<ul style="list-style-type: none"> • Modelarea Crenguțe uscate, nuci, castane, sârma, hârtie, carton; morișcă din pene sau hârtie; jucării senzoriale nisip - argilă (plastelina), boabe de fasole, mazăre, orez,grâu. <p>Subiecte orientative: confecționarea de jucării, de tablouri tactile.</p>
4.Tehnologii	<ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de lucru folosind diverse instrumente <p>Subiecte orientative: Pregătirea unor produse/preparate alimentare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea simțului tactil <p>Subiecte orientative: utilizarea fierăstrăului pentru tăierea unor placaje utilizând modele date Utilizarea hârtiei abrazive pentru a da formă unor piese Confecționarea de țesături utilizând modele simple ale gherghefului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marcare, notare <p>Subiecte orientative: utilizarea diferitelor marcaje tactile sau audio pentru evidențierea spațiilor cu diferite destinații.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orientare spațială <p>Subiecte orientative: parcurgerea unui traseu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Igienă <p>Tehnici de realizare a nodurilor și legarea șireturilor Tehnici de introducere a șnurului printr-un material</p>

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Folosirea cuprinzătoare a simțurilor și percepțiilor**

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea proprietăților unor materiale naturale și sintetice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea provenienței materialelor și a calităților lor; - discuții însoțite de activități practice de identificare a proprietăților (finețe, duritate, netezime, asprime, plasticitate, elasticitate etc.) unor materiale: lână, bumbac, hârtie, semințe etc. - identificarea posibilității de a utiliza materiale sintetice și din natură.
<p>1.2. Descrierea caracteristicilor materialelor folosite (culoare – dacă este posibil, finețe, netezime, elasticitate, elasticitate, duritate etc.) utilizând limbajul adecvat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea caracteristicilor materialelor folosite; - alegerea materialelor potrivite cu destinația obiectului realizat.

2. Realizarea unor produse lucrate manual

Clasa a III-a
<p>2.1. Aplicarea, după model, a unor tehnici manuale de lucru cu materiale naturale sau sintetice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - împletirea diverselor obiecte; - utilizarea unor imagini tactile; - folosirea tehnicilor adecvate tricotatului și împletitului; - pregătirea lânii și a acelor; - parcurgerea activității de tricotat cu ochiuri pe dos (punct leneș); - realizarea corectă a tricotării ochiului de început și de sfârșit de rând; - utilizarea obiectului realizat.
<p>2.2. Utilizarea tehnicilor adecvate în vederea proiectării, realizării, evaluării și utilizării unor produse simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea și aplicarea etapelor de realizare a unui produs din fire; - realizarea obiectelor cu ornamente țesute; - realizarea produselor finite prin combinarea materialelor și tehnicilor studiate.
<p>2.3. Identificarea, conform instrucțiunilor, a diferitelor materiale și unelte de lucru adecvate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea adecvată a firelor de lână, bumbac, mătase pentru realizarea unor împletituri simple; - utilizarea adecvată a materialelor pentru realizarea felicitărilor și decorațiunilor pentru sărbătorile anului; - utilizarea adecvată a materialelor pentru modelat (ceară de modelat, plastilină, lut) în funcție de produsul dorit; - utilizarea uneltelor simple (ferăstrău mic) și a cuțitașelor pentru activități gospodărești.

3. Manifestarea simțului estetic în realizarea obiectelor/ ornamentelor lucrate manual

Clasa a III-a
<p>3.1. Realizarea unor obiecte/ ornamente respectând criteriile estetice indicate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unor obiecte: căciuliță din lână/ fular din lână/ figurine de animale/ față de masă/ șervet/ săculeț; - realizarea ornamentelor pentru sărbători, ghirlande din hârtie pentru pomul de Crăciun;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor personaje realizate din materiale natural; - realizarea unor ornamente pentru clasă, în concordanță cu anotimpul.
<p>3.2. Diferențierea caracteristicilor elementelor de limbaj plastic în modelele/obiectele realizate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbinarea armonioasă a materialelor pentru realizarea ornamentelor; - realizarea desenului tactil pentru model utilizând tehnologiile de acces, pasta și folii din plastic pentru desenele tactile.

4. Manifestarea interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești

Clasa a III-a
<p>4.1. Implicarea responsabilă în desfășurarea unor activități.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea planificării elevilor pentru desfășurarea activităților gospodărești cotidiene – utilizarea desenelor tactile, a punctatorului și tabletei Braille; - desfășurarea activităților de păstrare a ordinii și curățeniei la fiecare bancă și la fiecare loc de lucru în comun; - realizarea activităților de îngrijire a plantelor din clasă; - așezarea și strângerea mesei comune în anumite ocazii; - aranjarea materialului didactic la locul lui, după utilizare; - realizarea unor preparate (salată de fructe, salată de legume, pregătirea legumelor pentru supă etc.) cu anumite ocazii; - realizarea unor lucrări simple de grădinărit, dacă există condițiile necesare.
<p>4.2. Utilizarea tehnicilor studiate/obiectelor realizate în practice cotidiene sugerate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea practică a obiectelor realizate conform scopului indicat; - desfășurarea de activități în echipă/grup, pentru realizarea unor proiecte, construcții, mini-machete, etc., folosind tehnici de lucru învățate și materiale diverse.

Conținuturi:

În formarea competențelor se vor avea în vedere următoarele conținuturi orientative care vor fi adaptate la gradul de dizabilitate vizuală a elevilor din clasă și la materialul didactic existent:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1.Lucrări din fire de lână	<p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punerea ochiurilor pe andreele - trecerea ochiurilor de pe o andrea pe alta - ochiul pe față/ pe dos - ochiul de început și de sfârșit de rând - alternanța culorilor – utilizarea detectorului de culori pentru nevăzători, dacă este posibil - finisarea/ încheierea lucrului <p>Realizarea de diverse obiecte tricotate: căciuliță din lână/ fular din lână/ figurine de animale</p> <p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punerea aței în ac – utilizând dispozitivul pentru introdus automat ața în ac

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea nodului - ascunderea capătului de început și de sfârșit <p>Realizarea de diverse mici reparații utilizând cusături simple.</p>
2.Lucrări din hârtie	<ul style="list-style-type: none"> - tablouri realizate prin tehnica quilling - tablouri realizate prin suprapunerea a diverse tipuri de hârtie, cu diverse texture - realizarea de podoabe pentru diferite ocazii
3.Lucrări cu materiale din natură	<p>Lucrări din lut, ceară: forme de relief, figurine de păsări sau animale studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări decorative simple, tablouri din semințe, frunze, ghinde,etc. - tehnici de ornare: decorarea lumânărilor, utilizarea pastei tactile - lucrări tematice prin combinarea materialelor din natură
4.Lucrări gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> - păstrarea curățeniei în clasă - îngrijirea florilor din clasă și/ sau grădină, îndepărtarea frunzelor uscate - pregătirea legumelor și fructelor pentru salate, supe etc. - frământarea, modelarea și coacerea aluatului

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Folosirea cuprinzătoare a simțurilor și percepțiilor

Clasa a IV-a
<p>1.1. Observarea relațiilor între părțile componente ale unui sistem familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidențierea provenienței materialelor și a calităților lor; - prezentarea proprietăților (finețe, duritate, netezime, asprime, plasticitate, elasticitate etc.) unor materiale: lână, bumbac, hârtie, semințe etc., în limbaj simplu; - recunoașterea materialelor după proprietățile lor fizice.
<p>1.2. Identificarea caracteristicilor materialelor folosite pornind de la domeniile de utilizare, într-un limbaj adecvat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea materialelor potrivite cu destinația obiectului realizat; - evidențierea avantajelor și dezavantajelor utilizării unui material.

2. Realizarea unor produse lucrate manual

Clasa a IV-a
<p>2.1. Combinarea unor tehnici variate de lucru în vederea îndeplinirii unui scop propus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea modelului dorit; - alegerea materialului necesar; - selectarea instrumentelor de lucru: utilizarea gherghelului pentru dezvoltarea dexterității manuale; - selectarea metodei/ modelului de lucru; - realizarea obiectului propus; - finisarea obiectului propus; - utilizarea obiectului realizat.
<p>2.2. Utilizarea tehnicilor și instrumentelor adecvate în vederea proiectării, realizării, evaluării și utilizării unor produse utilitare simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiectarea modelelor și machetelor simple, în scopul realizării unui produs, utilizând tehnologiile de acces sau folii de plastic și pasta pentru modelat; - aprecierea calității produselor/ activităților realizate.
<p>2.3. Alegerea independentă a diferitelor materiale și unelte de lucru necesare realizării unor lucrări.</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrul cu metrul tactil, ruletă vorbitoare (dacă este posibil); - utilizarea dispozitivului pentru introdus ața în ac (pentru persoanele cu dizabilități de vedere); - utilizarea adecvată a firelor de lână, bumbac pentru realizarea unor cusături simple; - utilizarea adecvată a materialelor pentru realizarea diverselor obiecte utile; - lucrul cu acul pentru realizarea și finisarea lucrării; - lucrul cu foarfeca.

3. Manifestarea simțului estetic în realizarea obiectelor/ ornamentelor lucrate manual

Clasa a IV-a
<p>3.1. Realizarea unor obiecte/ ornamente respectând criteriile estetice indicate/identificate autonom.</p> <ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unor obiecte: penar, borsetă, trăistuță; - realizarea unor obiecte prin tricotare, țesut la gherghel; - realizarea unor ornamente pentru clasă, în concordanță cu anotimpul.
<p>3.2. Identificarea combinației armonioase de texture/culori pornind de la</p>

Clasa a IV-a
<p>indicațiile primite sau prin activitate autonomă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea detectorului de culori, dacă este posibil; - realizarea desenului pentru model (utilizând folii de plastic pentru desene tactile, raportor, riglă tactilă); - îmbinarea armonioasă a firelor de lână în cusături simple cu scop practice.

4. Manifestarea interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești

Clasa a IV-a
<p>4.1. Asumarea anumitor roluri în proiectarea, executarea și evaluarea unor activități gospodărești cotidiene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea regulilor de desfășurare a activităților în grup și a responsabilităților fiecărui membru al grupului; - executarea activităților de realizare și păstrare a ordinii și curățeniei; - la fiecare bancă și la fiecare loc de lucru în comun; - realizarea individuală a activităților de îngrijire a plantelor din clasă; - așezarea și strângerea mesei comune în anumite ocazii; - aranjarea materialului didactic la locul lui, după utilizare; - utilizarea de organizatoare pentru diverse tipuri de material didactic; - realizarea unor lucrări simple de grădinărit în curtea școlii, dacă există condițiile necesare.
<p>4.2. Utilizarea tehnicilor studiate/ obiectelor realizate în practice cotidiene identificate individual.</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea practică a obiectelor realizate conform scopului identificat; - rezolvarea problemelor practice din realitatea cotidiană, utilizând tehnicile învățate.

Conținuturi:

În formarea competențelor se vor avea în vedere următoarele conținuturi orientative care vor fi adaptate la gradul de dizabilitate vizuală a elevilor din clasă și la materialul didactic existent:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1.Lucrări din fire de lână	<p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea desenului tactil pentru model utilizând tehnologiile de acces, pasta și folii din plastic pentru desenele tactile - aplicarea modelului <p>Realizarea de diverse obiecte cusute:</p> <ul style="list-style-type: none"> - semn de carte - borsetă - penar - traistă/ copertă de carte - cordon <p>Tehnici de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cusutul în urma acului - țesutul la gherghef - punctul de feston

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
2.Lucrări din hârtie	<ul style="list-style-type: none"> - tehnici de ornare: coifuri de carnaval, cărți de vizită, felicitări, podoabe pentru sărbători - tablouri pentru ferestre realizate prin suprapunere de straturi de hârtie transparentă–individuale și/ sau colective
3.Lucrări cu materiale din natură	<p>Lucrări din lut, ceară: forme de relief, figurine de păsări sau animale studiate</p> <ul style="list-style-type: none"> - lucrări decorative simple - tehnici de ornare: încondeierea ouălor, decorarea lumânărilor - lucrări tematice prin combinarea materialelor din natură
4.Lucrări gospodărești	<p>Păstrarea curățeniei în clasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - îngrijirea florilor din clasă și/ sau grădină, îndepărtarea frunzelor uscate - pregătirea legumelor și fructelor pentru salate, supe etc. - frământarea, modelarea și coacerea aluatului - aranjarea mesei pentru sărbătoare

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Abilități practice**.

Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele prevăzute în schema orară a clasei respective, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală. Astfel, disciplina **Abilitățile practice** poate sprijini consistent **Educația perceptiv auditivă, formarea și structurarea limbajului, terapii de compensare**, prin dezvoltarea abilităților de viață. Această disciplină poate sprijini și **Matematica**, prin deprinderea de sesizare a formelor și volumului diverselor obiecte; poate fi utilă disciplinei **Dezvoltare personală** prin exersarea exprimării în contexte variate, prin sensibilizarea în fața frumosului și a obiectelor cu valoare artistică, prin exersarea cunoașterii de sine și a celorlalți, din mediul apropiat. Astfel, copilul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

Strategii didactice

Programa permite o **abordare didactică flexibilă**, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, din perspectiva opțiunilor metodologice ale fiecărui profesor.

În abordarea integrată a acestei discipline, se recomandă utilizarea unor strategii didactice prin care se încurajează inițiativa și libertatea de exprimare. La această vârstă este foarte important accentul pus pe elementul ludic, prin care se cultivă spontaneitatea constructivă și creșterea a copiilor. Mediul educațional ar trebui să permită o explorare activă și interacțiuni variate cu resursele materiale, cu ceilalți copii și cu adulții.

Abordarea integrată permite cadrului didactic să propună teme și subiecte interesante, dorite de elevi la această vârstă, organizând cunoașterea ca un tot unitar, încheșat. Se recomandă realizarea de secvențe didactice în care copiii să-și poată manifesta libertatea de alegere atât în ceea ce privește instrumentele, cât și în ceea ce privește subiectele realizate.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei "Abilități practice".

Strategiile didactice recomandate au în vedere centrarea pe elev, formarea competențelor generale și specifice, manifestarea simțului estetic, a interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești

Prezenta programă, adaptată elevilor cu dizabilități vizuale, prezintă inclusiv sugestii de realizare a activităților instructiv-educative utilizând tehnologii de acces și instrumente de lucru specifice.

Proiectele pot fi individuale sau de grup, simple sau complexe. În vederea alegerii proiectelor ce vor fi executate se ține cont de problemele/nevoile reale identificate la

nivel individual, al clasei, școlii, comunității și de cunoștințele, abilitățile, experiența acumulată de elev pe parcursul anilor școlari.

Având în vedere caracterul preponderent practic al disciplinei este necesar ca spațiul fizic destinat desfășurării orelor de *Abilități practice* să sprijine parcurgerea programei școlare și strategiile diverse de predare și învățare și, în special, activitățile de învățare de tip proiect, oferind un cadru confortabil, sigur și stimulatîv pentru elevi, care să încurajeze cooperarea

O dotare minimală a acestor spații, aferentă componentei de aplicații practice a disciplinei s-ar putea constitui într-o premisă pentru o educație de calitate.

Oferim mai jos câteva exemple orientative cu privire la dotările minimale.

- ață, ace, andrele
- dispozitiv automat pentru introdus ața în ac
- fire de lână
- hârtie de diverse texture, lipici
- materiale hobby pentru quilling
- lumânări decorative
- materiale din natură
- plante decorative
- unelte de grădinărit, mănuși de protecție, semințe de plante de cultură și flori, sfoară, țărugi, lădițe, ghivece, saci cu pământ, șorțuri, mănuși de menaj;
- materii prime alimentare
- cântar de bucătărie, mixer, cuptor electric;
- tacâmuri, pahare și farfurii (din inox/plastic), castroane, set veselă, tocător;
- lut, ceară, plastilină
- foarfece, lipici, tifon, recipiente cu iod, șervețele.

La exemplele orientative cu privire la dotările minimale propuse, pe clase, se adaugă tehnologiile, dispozitivele și ustensilele specifice pentru persoanele cu dizabilități vizuale:

- Calculatorul cu tehnologiile de acces: cititoare de ecran, magnificatoare de ecran, echipamente Braille, scannere, aplicații pentru recunoașterea optică a caracterelor (OCR - Optical Character Recognition) voce sintetică (numită TTS – Text To Speech), Abby Fine Reader, dispozitivul P.O.E.T.
- dispozitive pentru crearea hărților, machetelor, imaginilor, planșelor tactile: P.I.A.F., Termophorm.
- tehnologii asistive pentru elevii cu dizabilități de vedere:
  - o metrul de croitorie tactil, ruleta cu voce sintetică, rigla tactilă, etc.
  - o bețișoare tactile, pasta pentru scriere și desene în relief, bază de cauciuc pentru realizarea desenelor tactile.
  - o cântar de bucatarie cu voce sintetică, indicatoare de nivel pentru lichide (șonore și cu vibrații), pahare de măsurat pentru lichide, cu voce sintetică, termometru cu voce, cuptoare cu avertizare audio, utilizarea diverselor aparaturi casnice adaptate tactil și/sau audio pentru persoanele cu dizabilități de vedere – semnalizare audio sau tactilă
  - o dispozitive electronice pentru recunoașterea a culorilor, etc.

Computerul și softurile educaționale, internetul se recomandă să fie integrate în resursele proprii ale disciplinei.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative: proiectul, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului, a implicării în sarcinile individuale și de grup.

Pentru a asigura parcurgerea în totalitate a programei școlare, pe parcursul unui an școlar, se propune ca planificarea calendaristică să conțină următoarele elemente: produsul/lucrarea de realizat, competențele specifice, domeniile de conținut și conținuturile, numărul de ore alocate, date calendaristice.

Durata execuției practice de produse utile/lucrări creative/proiectului depinde de complexitatea acestora. În cazul în care, în urma planificării calendaristice, cadrul didactic apreciază că derularea realizării practice a unui produs/unei lucrări va depăși o oră de curs se poate avea în vedere, cu aprobarea conducerii unității de învățământ, flexibilizarea orarului clasei pentru a permite gruparea a două sau mai multor ore consecutive în orarul clasei, cu respectarea numărului de ore prevăzut în planul cadru de învățământ și a numărului de total de ore prevăzut la disciplină pentru întregul an școlar.

Exemple de mesaje transmise elevilor prin activitățile derulate:

- Când faci ceea ce îți place rezultatele sunt mai bune.
- Paza bună trece primejdia rea.
- Omul potrivit la locul potrivit.
- Cele mai bune și mai frumoase lucruri din lume nu pot fi văzute, nici măcar atinse. Ele trebuie simțite în inimă. **-Helen Keller**

Bibliografie:

*** *Programa școlară pentru disciplina ABILITĂȚI PRACTICE, Clasele a III-a – a IV-a, alternativă educațională Waldorf,*

*** (2004), *Programa școlară pentru Arte vizuale și abilități practice, Clasele a III-a - a IV-a, aprobată prin OMEN nr. 5003/ 02.12.2014.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Amalia COJOCARIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Florentina CIRIN	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Elena – Mihaela IOVU	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Toma – Sorin SAULIUC	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Diana – Valeria SĂRAC	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ ȘI APLICAȚII
PRACTICE***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară adaptată pentru disciplina EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ ȘI APLICAȚII PRACTICE reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele V-VIII din învățământul gimnazial special pentru elevii cu dizabilități vizuale. Disciplina face parte din aria curriculară Tehnologii, fiind alocat 1 oră/săptămână pe durata fiecăruia din cei 4 ani școlari, cu posibilitate de extindere prin realizarea unui opțional.

Conform „Strategiei Europa 2020”, Europa este în măsură să asigure o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, să găsească mijloace pentru a crea noi locuri de muncă și să imprime o direcție clară societăților noastre.

Una din cele trei priorități ale acestei strategii europene este: „creșterea favorabilă incluziunii, promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială în UE”.

Prin Educația tehnologică urmărim formarea la elevi a capacităților și deprinderilor practice care permit utilizarea cunoștințelor în practică. Prezenta programă școlară are un caracter interdisciplinar și practic- aplicativ și vizează competențele din profilul de formare al elevului cu dizabilități vizuale.

Dintre **competențele cheie** care definesc profilul de formare al elevului de gimnaziu, necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, disciplina „Educație tehnologică și aplicații practice” pune accent pe competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, pe inițiativă și antreprenoriat.

Studiul disciplinei EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ ȘI ABILITĂȚI PRACTICE ajută elevii cu dizabilități de vedere să exploreze meserii care se potrivesc profilului său, să-și descopere vocația către o anumită calificare și să decidă asupra carierei profesionale.

Structura programei școlare include, alături de Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale pentru disciplina *Educație tehnologică și aplicații practice* vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei pe parcursul gimnaziului.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se dezvoltă competențele specifice. Programă școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite exemple de tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare, pe care le propune programa școlară sau de a le completa, astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate vârstei și nevoilor clasei și elevilor.

Programa oferă **exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect**. Specificul programei de Educație tehnologică și abilități practice constă în propunerea unor activități de realizare practică a unor produse utile care pot fi valorificate acasă, în școală și în comunitate. Acestea pot fi produse fizice (șorț pentru bucătărie, umerăș etc.) sau produse intelectuale (bugetul proiectului, bugetul unei călătorii, planul de afaceri etc.).

Conținuturile învățării operează o selecție relevantă din perspectiva structurării competențelor și reflectă domeniile principale de activitate economică: agricol, industrie textilă, industrie alimentară, alimentație și turism, comerț, construcții,

electroenergetic, transporturi, protecția mediului, prelucrarea lemnului, a metalelor și serviciile asociate acestora. Conținuturile reprezintă mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Acestea sunt organizate pe următoarele domenii:

- Tehnologii;
- Design;
- Calitate, economie și antreprenariat;
- Dezvoltare durabilă;
- Activități/ocupații/meserii.

Domeniile de conținut nu sunt prezentate în ordinea cronologică a parcurgerii lor la clasă.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare, adaptate elevilor cu dizabilități vizuale. Pentru formarea competențelor specifice pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare, construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să integreze unele strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Prezenta ofertă curriculară aduce o contribuție importantă la atingerea finalităților educației, așa cum sunt acestea precizate în art.4 lit. b) și c) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare: „Educația și formarea profesională a copiilor [...] au ca **finalitate principală** formarea competențelor necesare pentru [...] ocuparea unui loc de muncă și participarea la funcționarea și dezvoltarea unei economii durabile”. De asemenea, sunt puse în practică Recomandările Parlamentului European și a Consiliului Europei privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2006/962 CE), fiind valorificate atât documente naționale cât și documente la nivel european și internațional: Strategia națională pentru Dezvoltare durabilă - Orizonturi 2013 - 2020 – 2030, Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 - 2020, Programul național pentru reformă 2016, Strategia națională pentru competitivitate 2015 – 2020, ”Europa 2020”, Comunicatul de la Bruges privind intensificarea cooperării europene în domeniul educației și formării profesionale pe perioada 2011-2020, Agenda 2030 pentru Dezvoltare durabilă.

Disciplina „Educație tehnologică și abilități practice” contribuie semnificativ la:

- formarea de abilități practice prin executarea de către elevi, individual sau în echipă, de produse utile, de lucrări creative prin utilizarea materialelor, sculelor, instrumentelor, dispozitivelor în aplicarea unor tehnologii, într-un context organizat a proceselor tehnologice corespunzătoare diferitelor ramuri economice;
- crearea abilităților pentru realizarea unui produs/serviciu de calitate prin folosirea eficientă a resurselor umane, materiale, financiare și de timp, cât și formarea unui comportament de consum rațional și informat, bazat pe priorități;
- crearea contextelor care favorizează formarea de atitudini responsabile față de sănătate, mediu, muncă prin aplicarea măsurilor de securitatea muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs;
- amplificarea capacităților creatoare și a disponibilităților pentru inovație și invenție necesare dezvoltării personale și integrării ulterioare în muncă;
- utilizarea noilor tehnologii de informare și comunicare (aplicații, soft educațional tehnic etc.) pentru documentare, proiectare, învățare;
- sprijinirea elevilor în procesul de luare a unor decizii referitoare la continuarea studiilor atât prin informarea privind activitățile/ocupațiile/meseriile specifice diferitelor domenii de activitate economică și serviciile asociate acestora, inclusiv prin accesare informațiilor din COR – Clasificarea Ocupațiilor din România, cât și prin lucrul direct cu diverse materiale, în cadrul proiectelor de realizare practică de produse utile sau de lucrări creative.

Competențe generale

- 1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**
- 2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile**
- 3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenariat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora

Clasa a V-a
<p>1.1. Executarea unor produse/lucrări creative simple pe baza unei fișe tehnologice date, selectând materiile prime, materialele, unelte/ustensile/dispozitive/aparate adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități practice de cultivare/îngrijire a plantelor de grădină/apartament (grâu, tomate, bulbi de flori) la școală și/sau acasă (semănat/plantat, combaterea buruienilor, bolilor și dăunătorilor, udarea plantelor cultivate, recoltare), selectând și mânuind corect uneltele utilizate; - realizarea de colaje tactile, prezentări privind procesul de creștere, îngrijire, recoltare și valorificare a unor plante prin culegerea de informații despre procese, mașini și utilaje specifice tehnologiilor agricole din diferite surse (reviste audio, pliante Braille, cărți tactile, Internet etc.), urmărirea unor filme cu audiodescripție documentare/didactice – “Povestea bobului de grâu/porumb/orz/secară”, “Călătoria bobului de strugure”, “Livada fermecată”; - activități practice individuale sau de grup de realizare a unor preparate alimentare simple, specifice zonei geografice, respectând succesiunea operațiilor prevăzute în rețeta de preparare, cu identificarea, selectarea și mânuirea corectă a vaselor, ustensilelor, aparatelor utilizate în prepararea alimentelor; - cântar de bucătărie cu voce sintetică, indicatoare de nivel pentru lichide (sonore și cu vibrații), pahare de măsurat pentru lichide, cu voce sintetică, termometru cu voce, cuptoare cu avertizare audio, utilizarea diverselor aparaturi casnice adaptate tactil și/sau audio pentru deficienții de vedere – semnalizarea audio sau tactilă.
<p>1.2. Identificarea unor date, mărimi, relații, procese și fenomene specifice matematicii și științelor în realizarea unui produs</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare de date, mărimi și relații matematice în diferite contexte: <ul style="list-style-type: none"> • la înființarea unor culturi (determinarea necesarului de semințe, de răsaduri/puietși/butași); • calcularea cu aproximație a valorii energetice/nutritive a alimentelor pe bază de tabele, etichete, ambalaje (aplicații de calculator/smartphone împreună cu tehnologiile de acces, Abby Fine Reader, dispozitivul P.O.E.T. etc.); • observarea pe diferite perioade de timp a nevoii de alimente pentru familiile elevilor – reprezentări grafice tactile utilizând dispozitivul Termoform, imprimanta PIAF, imprimanta Braille); • pregătirea ingredientelor unui preparat alimentar: cântărirea, măsurarea, aproximarea, amestecarea/combinarea de diferite materii prime sau materiale respectând rețeta din cărți de bucate/reviste de specialitate (în format electronic sau prelucrate cu POET); • amenajarea unei grădini/colțul verde din curtea școlii: măsurare perimetru, determinare arii, construcția unor figuri geometrice, reprezentare prin desen tactil, prin decupaje sau utilizând alte mijloace tactile (sfoară, paie, sârmă) a unor configurații geometrice (drepte paralele, drepte perpendiculare, unghiuri de măsură dată etc.); • aranjarea și decorarea mesei și a platourilor, pentru un eveniment festiv/prânz/mic dejun - elemente de desen geometric.   - exerciții de identificare de procese, fenomene simple specifice științelor la: <ul style="list-style-type: none"> • cultivarea plantelor – influența factorilor de mediu la semănat, plantat, lucrări

Clasa a V-a
<p>de îngrijire, recoltare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • creșterea animalelor - asocierea factorilor de mediu cu animalele specifice zonelor geografice; • prepararea hranei și conservarea alimentelor – norme de igienă; • obținerea produselor prin agricultură convențională/ecologică; • procesarea ecologică a alimentelor.
<p>1.3. Analizarea produselor pe baza unor criterii stabilite de comun acord</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor minixpoziții/vizite la un târg de produse alimentare/produse tradiționale cu degustare și analizarea produselor alimentare în funcție de nevoile pe care le satisfac (proprietăți organoleptice, valoarea estetică); - întocmirea unui meniu pentru un elev pentru o perioadă de o zi/o săptămână, respectând principiile unei alimentații sănătoase și echilibrate (utilizând calculatorul, tehnologiile de acces și instrumente specifice de scriere Braille); - activități practice de decorare, aranjare și servire a mesei pentru diferite ocazii, pe baza culegerii și interpretării de informații din diferite surse (reviste audio, pliante tactile, Internet etc.), urmărirea de filme documentare cu descriere audio și a unor emisiuni de specialitate, evaluarea reciprocă, respectând regulile specifice activităților, aspecte estetice, atitudini.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a V-a
<p>2.1. Argumentarea utilizării normelor de igienă, a măsurilor de sănătate și securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor, specifice condițiilor reale de muncă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor simulări de situații din viața reală în care este necesară respectarea normelor de igienă, a măsurilor de sănătate și securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor, cu folosire adecvată a echipamentelor de protecție specifice; - urmărirea de filme documentare/didactice cu descriere audio, citirea unor broșuri, materiale documentare în Braille privind aplicarea regulilor de igienă (igiena personală, igiena echipamentului, igiena locului de muncă), în timpul preparării alimentelor, depozitării, conservării produselor, pregătirii și servirii meselor, consumului alimentelor etc.; - desfășurarea în școală a unor minicampanii de informare cu privire la respectarea regulilor specifice de igienă, a măsurilor de sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor prin elaborarea și afișarea unor materiale (pliante în negru cu scris mărit și în Braille) în locuri vizibile, dotarea bibliotecii școlii cu aceste materiale.
<p>2.2. Selectarea produselor și a tehnologiilor din perspectiva păstrării calității mediului și a sănătății</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte privind “călătoria” unor produse alimentare familiare elevilor de la materia primă la consumul acestora; - întocmirea coșului alimentar zilnic și săptămânal, selectând și evaluând produsele alimentare pe baza unor criterii: origine (minerală, vegetală și animală), tehnologie de obținere/prelucrare (tradițională, ecologică, industrializată), valoarea nutritivă și energetică, folosirea aditivilor alimentari, ambalarea, transportul și depozitarea/păstrarea produselor, etichetarea/ambalarea produselor (interpretarea etichetelor de tip „bio” sau „eco”) utilizând etichete tactile; - urmărirea de filme documentare/didactice cu descriere audio privind rolul agriculturii ecologice și a procesării ecologice a alimentelor în asigurarea sănătății și culegerea de informații din diferite surse (reviste audio, pliante tactile, Internet etc.) privind

Clasa a V-a
<p>creșterea ecologică a animalelor în fermă/gospodărie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor experimente privind perisabilitatea alimentelor prin depozitarea acestora în condiții variate de mediu (temperatură, umiditate) și determinarea riscurilor pentru sănătate în cazul consumării unor produse expirate; - activități de colectare selectivă/reciclare a deșeurilor menajere pentru stabilirea soluțiilor de protejare a mediului la nivel individual/local/zonal (prin identificarea tactilă a diverselor tipuri de deșeuri).

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a V-a
<p>3.1. Identificarea unor modele de profesioniști în domeniile explorate</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite la ferme, crescătorii de animale, pensiuni agroturistice, cofetării, fabrici de dulciuri, la sere, piețe, magazine, operatori economici din localitate, unități de alimentație publică /întreprinderi de prelucrare a produselor de origine vegetală și animală etc. pentru identificarea activităților desfășurate, a condițiilor de muncă, a atribuțiilor angajaților din domeniu; - studii de caz referitoare la persoane din comunitatea locală implicate în activități de păstrare a tradițiilor locale sau care practică anumite meșteșuguri locale; - întocmirea unor prezentări/ colaje tactile/afișe în negru cu scris mărit și Braille privind ocupațiile unor oameni din comunitatea locală.
<p>3.2. Manifestarea abilității de a lucra individual și în echipe pentru rezolvarea unor probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea individuală sau în cooperare a unui pliant tactil de promovare a produselor tradiționale; - organizarea în echipă a unei expoziții cu preparate/produse tradiționale; - confecționarea de ambalaje, etichete, reclame pentru un produs alimentar pentru copii utilizând aparatura și tehnologiile de acces, softuri specifice pentru persoanele cu dizabilități vizuale; - redactarea unor sesizări către Comisariatul pentru Protecția Consumatorilor/ Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor pentru sesizarea unor aspecte referitoare la calitatea unui produs utilizând aparatura și tehnologiile de acces, softuri specifice pentru persoanele cu dizabilități vizuale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Tehnologii	<p>Procese tehnologice simple de cultivarea plantelor (semănat, plantat, lucrări de îngrijire, recoltare)</p> <p>Elemente de tehnologia creșterii animalelor domestice/animalelor de companie (hrănire și îngrijire)</p> <p>Tehnologii de preparare a hranei (gastronomie):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bucătăria: vase; ustensile; dispozitive și aparate adaptate tactil /auditiv (indicatori de nivel pentru lichide, pahar de măsurat lichide tactil, cronometru digital de bucătărie cu voce, dispozitiv de avertizare la fierbere, cântare de bucătărie adaptate); factori de confort - Prepararea hranei și servirea mesei. Conservarea alimentelor - Tehnologii tradiționale și moderne de preparare a alimentelor
Design	<p>Elemente de desen geometric (trasarea/construirea de drepte paralele, perpendiculare, unghiuri, poligoane, cercul) aplicate la: elemente de peisagistică; aranjamente florale; aranjarea și decorarea mesei; realizarea ambalajelor produselor alimentare</p>
Calitate, economie și antreprenoriat	<p>Calitatea produselor alimentare (proprietăți organoleptice, valoarea nutritivă, energetică și estetică) și a serviciilor din alimentație. Protecția consumatorului</p> <p>Norme de igienă în creșterea animalelor și prepararea hranei</p> <p>Promovarea și valorificarea producției vegetale, animaliere, produselor alimentare</p>
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	<p>Factori de mediu care influențează cultivarea plantelor, creșterea animalelor, prelucrarea, transportul și depozitarea produselor alimentare</p> <p>Alimentația omului, satisfacerea nevoii de hrană, alimentația echilibrată:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alimente de origine minerală, vegetală, animală - Alcătuirea meniurilor. Criterii de întocmire. Obiceiurile alimentare ale elevilor <p>Producția și etichetarea produselor ecologice și rolul acestora în asigurarea sănătății</p> <p>Norme specifice de securitate și sănătate în muncă</p>
Activități/ ocupații/ meserii	<p>Domenii: construcții, amenajări interioare/exterioare, peisagistică, transport (servicii)</p>

Exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect:

- aranjarea și servirea mesei grădina de plante aromatice, mini-seră cu tomate, ghivece cu grâu încolțit, colțul plantelor din bulbi;
- mini-sistem de udare prin picurare din materiale și ambalaje reciclabile;
- colaj tactil/olfactiv realizat cu diverse sortimente de semințe (chimen, mărar, piper, etc.);
- compostul obținut din deșeuri organice colectate din școală;

- preparate alimentare: salate de fructe/legume, sandviș-uri, tartine, sucuri naturale din fructe/ legume, piureuri/supe creme din diverse legume, omletă, obținerea brânzei prin închegarea laptelui cu zeamă de lămâie, etc.;
- preparate alimentare tradiționale specifice zonei;
- caiet cu 3-4 rețete sau 2-3 meniuri pentru diferite ocazii /anotimpuri/situații deosebite utilizând imprimanta PIAF, imprimanta Braille, dispozitive de scriere în Braille sau în format electronic, utilizând calculatorul și tehnologiile de acces;
- catalog cu fructe și legume pentru cele 4 anotimpuri (pentru ambliopi - utilizând text și imagini mărite, pentru nevăzători – imagini tactile);
- ornamente pentru masă.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Executarea unor produse simple/machete pornind de la o fișă tehnologică realizată cu sprijin din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei machete/realizarea unui produs util/unei lucrări creative (de ex. casa viitorului, casa tradițională, produse simple decorative, realizarea unor elemente decorative din materiale provenite din natură, realizarea de produse artisanale prin împletire) prin asumarea responsabilităților în cadrul echipei de lucru: <ul style="list-style-type: none"> • ordonarea activităților necesare realizării practice de machete/produse utile/lucrări creative pe baza unei fișe tehnologice întocmită cu sprijinul profesorului, fișă realizată în sistemul de scriere Braille și/sau în format audio (așezarea etapelor din fișă tehnologică în succesiune logică, fiecare etapă fiind prezentată într-un format audio); • executarea de operații de măsurare, trasare, tăiere, îmbinare (prin coasere, înnodare, lipire, legare etc.) pentru obținerea, la scară, a diferitelor elemente de mobilier pentru locuință, școală, prin utilizarea tehnologiilor asistive pentru deficienții de vedere. a metrului de croitorie tactil, a ruletei cu voce sintetică, a riglei tactile, etc.; • identificarea diferitelor tipuri de materiale utilizate în construirea și dotarea locuinței, școlii, pentru fundație, elevație, acoperiș, camere cu diferite destinații, spații de circulație, de depozitare etc.;   - realizarea unui proiect de reamenajare interioară/adaptare a camerei proprii, a clasei, a bucătăriei prin realizarea unei lucrări creative, în funcție de nevoi/gradul de dizabilitate, utilizarea marcajelor și indicatoarelor sonore și/sau tactile; - realizarea de machete/hărți ale unor arii geografice familiare prin identificarea/marcarea de clădiri, spații verzi, spații publice, spații de joacă, centre culturale sau comerciale, rețele de utilități, trasee ale mijloacelor de transport etc., utilizând planul localității sau prin observarea directă a principalelor obiective din aria aleasă în timpul deplasării de la școală acasă, în timpul unor călătorii/vizite. Realizarea de hărți tactile, machete din diferite materiale cu diverse texturi, folosirea de bețișoare tactile, pasta pentru scriere și desene în relief, bază de cauciuc pentru realizarea desenelor tactile.
<p>1.2. Utilizarea achizițiilor de bază din matematică și științe pentru realizarea unui produs, în condiții de eficiență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de efectuare de măsurători pentru realizarea planului clasei, al locuinței, al școlii utilizând instrumente adaptate pentru persoanele cu deficiențe de vedere; - calcularea timpului necesar realizării unei machete/unui produs util/unei lucrări creative utilizând ceasuri Braille (tactile), telefoane smart cu tehnologii de acces; - calcularea bugetului de timp și de bani necesar unei călătorii cu diferite mijloace de transport, utilizând calculatorul și tehnologiile de acces, software de mărire pentru calculator, dispozitive electronice de citire a valorii bancnotelor, material didactic pentru calcul matematic pentru nevăzători; - exerciții de orientare pe teren utilizând hărți (inclusiv hărți Metrou, CFR), planuri, documentație, instrumente de orientare, bastoane de orientare pentru nevăzători, hărți tactile, aplicații specifice pentru telefon (cum ar fi BlindSquare);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de elaborare de schițe, scheme, tabele specifice sistemelor de transport; - realizarea de planuri, desene, scheme pentru instalațiile de apă, gaz dintr-o locuință.
<p>1.3. Aprecierea calității produselor realizate din perspectiva reinvestirii beneficiilor obținute</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz privind raportul calitate – preț pentru diferite materiale utilizate în realizarea unei machete; - exerciții de alegere a celor mai potrivite căi și mijloace de transport pentru o destinație anume, în funcție de diferite criterii: tip transport (persoane/mărfuri), destinație, durată, rută, confort, securitate, preț; - calcularea cheltuielilor, a veniturilor și a beneficiilor posibil de obținut din comercializarea unor produse decorative/utile realizate în școală și formularea de idei privind posibilitățile de reinvestire a beneficiului obținut.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VI-a
<p>2.1. Selectarea măsurilor de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor aplicabile în diverse contexte de activitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor simulări de situații din viața reală în care este necesară respectarea semnelor și regulilor de circulație, a celor de amplasare/utilizare în deplină siguranță a unor aparate electrice în bucătărie, în clasă și/sau a regulilor de urbanism. Semnificația marcajelor tactile de pe trotuare, treceri de pietoni, semnalizarea sonoră a semafoarelor, elemente de ecoloație, indicatoare de orientare pentru accesibilizare prin marcare tactilă; - desfășurarea în școală a unor minicampanii de informare cu privire la respectarea semnelor și regulilor de circulație, a celor de amplasare/utilizare în deplină siguranță a unor aparate electrice în bucătărie, în clasă, prin elaborarea și afișarea unor materiale în locuri vizibile, prin crearea de materiale de documentare tactile, în Braille și în format audio; - analiza critică a unor machete/hărți, imagini, proiecte realizate de către elevi, din perspectiva respectării regulilor de urbanism.
<p>2.2. Identificarea de modalități pentru economisirea resurselor și pentru reutilizarea deșeurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte pornind de la o problemă dată: realizarea unui produs cu minim de resurse, identificarea unor soluții practice pentru evitarea risipei de energie electrică sau termică, proiecte cu buget minim de decorare a casei, clasei, școlii, localității, prin reutilizarea unor obiecte din mediul natural sau folosirea creativă a deșeurilor. Realizarea de tablouri artizanale utilizând semințe, frunze, deșeuri de hârtie, dopuri, etc, realizarea unor decorațiuni pentru casă și grădină; - întocmirea unui plan de economisire a energiei termice sau electrice în școală/acasă.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vederea alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VI-a
<p>3.1. Argumentarea preferințelor personale pentru activități/meserii/profesii</p>

Clasa a VI-a**explorate prin experiența directă**

- realizarea de întâlniri cu reprezentanți ai comunității locale: primărie, poliție, agenți economici, ONG-uri etc.;
- formularea de întrebări relevante în urma vizitării unor operatori economici din localitate, târguri tradiționale, muzee etnografice, expoziții, poșta din localitate, locuri de muncă ale părinților.

3.2. Realizarea unor activități/produse inovative pe baza descompunerii/recompunerii/ reutilizării creative a elementelor unor produse inițiale date

- reutilizarea în situații/contexte noi a unor obiecte/produse folosite. Crearea de suporturi pentru creioane din cutii de conservă, realizarea de perne decorative din deșuri textile, realizarea de ghivece de flori din PET-uri, etc.;
- elaborarea mai multor variante de amenajare a spațiilor interioare și /sau exterioare cu alegerea variantei optime. Crearea de machete tridimensionale, tactile;
- participarea la activități de întreținere, înfrumusețare, îmbunătățire a aspectului, funcționalității, confortului locuinței, clasei, grădinii școlii etc.;
- oferirea de soluții pentru îmbunătățirea serviciilor din localitate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Tehnologii	Construcția la scară a unor machete (pentru școală/casă/clădire/ cartier/sala de clasă/bucătărie etc.) Tradițional și modern în construcții și transport
Design	Elemente de limbaj grafic specific realizării de produse/ lucrări creative necesare pentru locuință și școală (reprezentarea în vedere – o proiecție, cote de gabarit, scara și proporțiile); planul locuinței și al școlii, scheme funcționale, amenajare, decorare.
Calitate, economie și antreprenoriat	Mediul construit: <ul style="list-style-type: none"> - clădiri: destinații, amplasări, funcții, tipuri; alcătuirea constructivă a clădirilor, materiale de construcție - locuință, clasă, școală - rețele de utilități pentru: apă-canalizare, gaze, energie electrică, energie termică, telecomunicații - căi și mijloace de transport; educație stradală Buget financiar, buget de timp, disciplina bugetului necesar realizării unui produs
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	Elemente de confort ambiental Calitatea în construcții, a serviciilor de transport, a serviciilor poștale. Reguli de urbanism Soluții de protejare a mediului: spații verzi (amenajare, întreținere), economisirea resurselor și reutilizarea deșeurilor (localități verzi, casa „inteligentă” etc.) Siguranță și securitate în construcții și transporturi
Activități/ocupații/ meserii	Domenii: construcții, amenajări interioare/exteroare, peisagistică, transport (servicii)

Exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect:

- obiecte decorative pentru locuință, clasă, școală, pentru uz personal; bugetul aferent realizării obiectului;
- machete: sala noastră de clasă, școala mea de vis, casa mea, bucătăria, camera mea, bloc modern, micul cartier, locul nostru de joacă, rețele de utilități, rețele de transport, mijloc de transport; puzzle 3d;
- scheme reprezentând trasee rutiere, feroviare, navale, aeriene, traseul rețelelor de utilități dintr-o locuință.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificarea acestora**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Executarea de produse utile și/sau creative prin activități de tip proiect, pe baza unei fișe tehnologice pe care o întocmește elevul cu sprijinul profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea practică de produse tradiționale, confecționarea și redecorarea creativă a acestora; - alegerea unui produs în funcție de nevoile identificate (utilizând jocuri creative de țesut, cusut, gherghef, jocuri pentru dezvoltarea dexterității manuale, crearea de lumânări parfumate, etc.) întocmirea unei fișe tehnologice pentru un produs util din materiale textile, lemn, metal, un material la alegerea profesorului/elevilor: realizarea desenului tehnic/schița produsului prin reprezentarea în vedere cu un număr minim necesar de proiecții și cote, utilizând riglă tactilă, dispozitive pentru diagrame tactile, calculatorul și tehnologiile de acces; alegerea materialelor necesare în funcție de caracteristicile materialelor și ale produsului; alegerea sculelor, ustensilelor, dispozitivelor, mașinilor în funcție de material, de produsul de executat; selectarea și ordonarea operațiilor tehnologice ținând cont de specificațiile tehnice, de posibilitățile de prelucrare; corelarea sculelor cu fiecare operație tehnologică; aplicarea normelor de securitate și sănătate în muncă și de prevenire și stingere a incendiilor; - organizarea locului de muncă în funcție de criteriile ergonomice și accesibilizarea acestuia (utilizarea de marcaje, covoare tactile), executarea practică de operații tehnologice de pregătire, prelucrare, finisare, individual sau în echipă, folosind fișa tehnologică realizată în sistemul de scriere Braille și/sau în format audio, întocmită pentru realizarea de produse utile și/sau lucrări creative; - demontarea/montarea/asamblarea unor produse utile folosind instrucțiunile din documentația însoțitoare a produsului/ manualul de utilizare.
<p>1.2. Rezolvarea de probleme în realizarea unui produs folosind simboluri și termeni specifici tehnologiilor și achiziții din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea diferitelor tipuri de materiale care alcătuiesc un produs din punctul de vedere al proprietăților fizice, chimice, mecanice, tehnologice și al domeniilor de utilizare, utilizând simțul tactil și auditiv pentru identificarea materialelor cu diverse texturi; - stabilirea necesarului de materiale pentru realizarea unui produs simplu, pe baza unei liste tactile, în Braille și/sau în format audio, cu materiale necesare și prețul lor de cost; - realizarea desenului tehnic/schiței pentru un produs simplu aplicând noțiuni referitoare la corpuri geometrice, proiecții, calcule matematice, respectând regulile specifice tehnologiei, utilizând riglă tactilă, dispozitive pentru diagrame tactile, calculatorul și tehnologiile de acces; - documentare în vederea alegerii produsului în funcție de nevoi, folosind tehnologia informației, utilizând cititoare de ecran, voce sintetică pentru calculator, software de mărire pentru calculator, software pentru OCR (transformarea textului tipărit în text accesibil cu un cititor de ecran).
<p>1.3. Rezolvarea de probleme în realizarea unui produs folosind simboluri și termeni specifici tehnologiilor și achiziții din matematică și științe</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza/evaluarea produselor/gamelor de produse în funcție de utilitate,

Clasa a VII-a
<p>materiale, formă, raportul calitate – preț, profit, valorificare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de reclame, pliante, videoclip-uri necesare prezentării produselor în vederea promovării acestora, utilizând calculatorul, software specific și tehnologiile de acces; - organizarea și/sau participarea la târguri, expoziții, concursuri între grupe, clase, școli pentru promovarea și valorificarea produselor realizate; - valorificarea produselor ținând cont de necesitățile personale, ale familiei, ale clasei, ale școlii, ale comunității; - formularea de idei referitoare la creșterea funcționalității produselor din perspectiva creșterii beneficiului.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VII-a
<p>2.1. Transferarea în contexte previzibile a măsurilor specifice de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea activității colegilor pe parcursul realizării de produse din perspectiva măsurilor de sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor în funcție de specificul domeniului de activitate; - urmărirea unor filme documentare cu audiodescripție privind procesul de realizare a unor produse și evaluarea pe baza unei fișe de criterii privind utilizarea echipamentelor de protecție specifice activității observate.
<p>2.2. Analiza critică a consecințelor dezvoltării tehnologice asupra sănătății și bunăstării indivizilor, comunităților și a mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte pentru depistarea și semnalarea unor cazuri de poluare a mediului în urma prelucrării produselor, utilizând calculatorul și tehnologiile de acces și realizarea unor postere/colaje tactile, cu avantajele și dezavantajele progresului tehnologic asupra propriei persoane, comunității, mediului, utilizând hârtia specială, folii de plastic pentru desene tactile, pasta pentru scriere și desene în relief, bază de cauciuc pentru realizarea desenelor tactile; - elaborarea unor fișe privind criteriile de evaluare a consecințelor dezvoltării tehnologice asupra omului: timpul de lucru, cantitatea de combustibil/energie consumată pentru prelucrare, fișă realizată în sistemul de scriere Braille și/sau în format audio; - vizitarea muzeelor, expozițiilor (inclusiv virtuale) pentru a analiza comparativ consecințele dezvoltării tehnologice asupra sănătății și bunăstării a tehnologiilor "de ultimă oră" versus meșteșugurile tradiționale.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vedere alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VII-a
<p>3.1. Analizarea impactului dezvoltării tehnologice asupra meseriilor/profesiilor/ocupațiilor de pe piața muncii din prezent și viitor</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz privind evoluția unor domenii profesionale noi (sectoare economice cu potențial competitiv, domenii de specializare inteligentă); - compararea diferitelor profesii specifice sectoarelor economice cu potențial competitiv, domeniilor de specializare inteligentă; - realizarea de proiecte cu teme precum: Meserii care au apărut, Meserii care nu mai

Clasa a VII-a
există, Lumea meseriilor în anul 2050.
<p>3.2. Analizarea critică a activității angajaților și antreprenorilor asupra consumatorilor, comunității și mediului de afaceri</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz asupra activității unor antreprenori locali din perspectiva acoperirii nevoilor comunității în diferite sectoare economice - identificarea antreprenorilor locali care angajează persoane cu deficiențe de vedere, identificarea locurilor de muncă accesibile persoanelor cu deficiențe de vedere; - identificarea unor soluții la probleme legate de găsirea unui loc de muncă (joc de rol) - simularea unui interviu în vederea angajării; - analizarea ofertei de locuri de muncă a unor angajatori din plan local/zonal.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Tehnologii	<p>Tehnologii de execuție a produselor utile și/sau a unor lucrări creative din materiale textile, lemnoase, metalice și un material la alegere</p> <p>Ateliere de execuție a produselor utile și/sau a unor lucrări creative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - materiale textile, materiale lemnoase, materiale metalice, material la alegere - scule, instrumente, dispozitive, mașini (cusut, găurit) - operații tehnologice de pregătire, prelucrare, finisare <p>Fișa tehnologică</p> <p>Tehnologii artisanale pentru realizarea produselor cu specific tradițional</p>
Design	<p>Elemente de limbaj grafic: reprezentare în vedere, elemente de cotare, executarea desenului tehnic/schiței pentru un produs simplu realizat</p> <p>Estetica produsului; noi posibilități de utilizare și decorare a produselor; tradiții locale</p>
Calitate, economie și antreprenoriat	<p>Proprietățile și utilizările materialelor (textile, lemnoase, metalice, material la alegere)</p> <p>Analiza de produs (gamă de produse): utilizare, materiale folosite, alcătuire, formă, funcționalitate și disfuncționalități posibile, preț</p> <p>Evaluarea, promovarea și valorificarea produselor</p> <p>Resurse financiare, umane, materiale și de timp pentru realizarea produsului</p>
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	<p>Securitatea și sănătatea în muncă specifică procesului de realizare a produselor, norme de prevenire și stingere a incendiilor; ergonomia locului de muncă</p> <p>Tehnologii și materiale actuale și de viitor în raport cu mediul, individul și societatea</p>

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Activități/ocupații/ meserii	Domenii specifice realizării produselor din diferite materiale; domenii specifice sectoarelor economice cu potențial competitiv; domenii de specializare inteligentă

Exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect:

- produse din materiale textile: coaserea de nasturi, cusături artisanale/ goblen, semn de carte, împletituri la gherghef, mănușă de bucătărie, șorț de bucătărie, față de pernă, față de masă cu motive specifice zonei (motive florale, geometrice), rochii de vară din materiale refolosibile, brățara prieteniei, tablouri decorative, păpuși, fular/pulover tricotat, geantă de școală;
- produse din materiale lemnoase: căsuțe pentru păsărele, cutii/lădițe pentru păstrat fructe, castele/case în miniatură inspirate din documente istorice, rame pentru tablou, taburet/scăunel/băncuță, obiecte decorative din linguri, corpuri geometrice pentru lecțiile de matematică, bărcuțe, suport pentru tăiat pâine, cuier, casetă, obiecte decorative;
- produse din materiale metalice: fluture, umeraș din sârmă, pâlnie, strecurătoare, agrafe de păr, scripete pentru orele de fizică, cutia pentru cretă, bicicleta din sârmă de cupru;
- produse din materialul la alegere;
- produse din combinații de materiale.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Realizarea practică de produse utile și/sau de lucrări creative pentru activități curente și valorificare**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Realizarea de proiecte ca răspunsuri/soluții adecvate la o serie de probleme/provocări din familie/școală/comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor machete/proiecte/produse privind utilizarea surselor alternative de energie pentru zona în care locuiesc (de exemplu: surse alternative de energie pentru construcția unei case, moară de vânt, iluminarea unor spații, dinam de bicicletă etc.), utilizând scheme simple ale circuitelor electrice realizate la P.I.A.F., Termophorm, imagini, planșe tactile ale căror desene au contururi ieșite în relief pentru ca elevul cu deficiențe vizuale să le poată urmări cu degetele: <ul style="list-style-type: none"> • alegerea temei proiectului în funcție de nevoile din familie/școală/comunitate pentru un produs fizic (de ex. veioză)/pentru un produs intelectual (planul de afaceri, vizita de explorare); • documentarea în vederea alegerii soluției optime de proiectare și valorificare a produsului, utilizând calculatorul, tehnologiile de acces, scrierea Braille - Determinarea activităților de realizat necesare derulării proiectului; • stabilirea resurselor umane, financiare, materiale și de timp pentru realizarea proiectului; • alegerea modului de lucru: individual/în echipă; • realizarea unui grafic de lucru: activitate, perioadă de desfășurare, responsabilități, utilizând calculatorul, tehnologiile de acces, scrierea Braille; • executarea practică a produsului și elaborarea propriu-zisă a produsului intelectual; • evaluarea modului de derulare a activităților și aplicarea de eventuale măsuri de îmbunătățire; • comunicarea concluziilor finale privind realizarea proiectului.
<p>1.2. Evaluarea utilității și eficienței produselor realizate pe baza aplicațiilor din domeniul matematicii și științelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - calcularea nivelului de reducere a facturii de energie electrică în condițiile folosirii aparatelor electrocasnice de consum redus/surse alternative de energie electrică, utilizând calculatorul, smartphone-ul, cititoare de ecran; - calcularea consumului zilnic de energie electrică al unei familii și identificarea unor posibilități de economisire a energiei electrice în locuință; - compararea consumului de energie electrică din locuință folosind diferiți consumatori, pe o perioadă de timp; - interpretarea unor semne și simboluri de pe produse, etichete, panouri de avertizare, indicatoare utilizând aparate pentru citirea textelor tipărite. Aparatele din această categorie sunt alcătuite dintr-un scanner și un calculator portabil pe care este instalată o aplicație pentru recunoașterea optică a caracterelor (OCR – Optical Character Recognition) și cel puțin o voce sintetică (numită TTS – Text To Speech); - realizarea desenului unei scheme a unui circuit electric simplu dintr-o încăpere/sală de clasă (circuit de prize și de iluminat)/realizarea desenului unei machete/produs, utilizând P.I.A.F., Termophorm, imagini, planșe tactile ale căror desene au contururi ieșite în relief pentru ca elevul cu deficiențe vizuale să le poată urmări cu degetele.

Clasa a VIII-a

1.3. Evaluarea proiectelor și a proceselor de realizare a acestora pornind de la criteriile agreate

- stabilirea de comun acord a unor criterii de evaluare a proiectelor și a proceselor de realizare: respectarea termenelor/datelor calendaristice, eficiența lucrului în echipă, desfășurarea lucrului în condiții de siguranță, calitatea produsului, modul de organizare;
- întocmirea unei liste cu criterii de evaluare și punctajul acordat pentru fiecare criteriu utilizând calculatorul, tehnologiile de acces, scrierea Braille;
- evaluarea practică a proiectului pe baza listei întocmite;
- aprecierea produselor specifice domeniului electric pe baza unor criterii de calitate alese.

2. Promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile

Clasa a VIII a

2.1. Evaluarea unui context de activitate în vederea selectării măsurilor specifice de securitate în muncă, de prevenire și stingere a incendiilor ce urmează a fi aplicate

- elaborarea în activități de grup a unor afișe cu măsuri specifice de igienă, sănătate și securitate a muncii, de prevenire și stingere a incendiilor, cu afișarea lor în locuri vizibile, în urma identificării locurilor cu risc din școală; se vor utiliza desene tactile, scrierea Braille;
- compararea diferitelor medii de lucru privind condițiile de muncă specifice și influența acestora asupra sănătății omului;
- organizarea locului de muncă în funcție de criterii ergonomice, accesibilizarea locului de muncă prin utilizarea de marcaje și covoare tactile, în funcție de rolul asumat în echipă în executarea unor produse simple/activități.

2.2. Aplicarea în școală/comunitate a inițiativelor pentru susținerea unui mediu sănătos

- participarea la colectarea selectivă a deșeurilor în vederea reciclării acestora prin implicarea directă în viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității;
- reciclarea, reutilizarea, recuperarea selectivă a aparatelor electrocasnice;
- dezbateri privind folosirea tehnologiilor în scopuri benefice omului.

3. Explorarea intereselor și aptitudinilor pentru ocupații/profesii, domenii profesionale și antreprenoriat în vedere alegerii parcursului școlar și profesional

Clasa a VIII-a

3.1. Analiza critică a caracteristicilor unor meserii/profesii/ocupații în contexte reale, în funcție de criterii alese

- efectuarea unei vizite la un operator economic pentru explorarea unui domeniu profesional:
  - selectarea operatorilor economici din zonă;
  - dezbateri necesare pentru: stabilirea obiectivelor vizitei, comportamentului în timpul vizitei;
  - stabilirea unor criterii de investigare: condiții de lucru, timpul-programul de lucru, tipuri de unelte/mașini folosite, modul de comunicare, tipuri de relații, caracteristici de bază ale unor meserii/profesii;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> • completarea fișei de investigare în timpul vizitei; • interviu cu un angajat; • susținerea/prezentarea în clasă/în grup a concluziilor rezultate în urma vizitei de explorare. <p>- realizarea unui proiect de tipul: "Cea mai bună profesie", "Cel mai implicat angajat", "Motivația de a mă perfecționa", pe baza documentării prin urmărirea unor materiale video cu audiodescripție despre întreprinderi mici și mijlocii, prin enumerarea principalelor responsabilități ale unui muncitor, maistru, tehnician, operator, proiectant, programator în urma analizării fișelor posturilor etc., întocmirea unor fișe/prezentări/colaje privind ocupațiile oamenilor din comunitatea locală utilizând calculatorul, tehnologiile de acces, scrierea Braille.</p>
<p>3.2. Promovarea unor idei inovative care să aducă beneficii la nivelul comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de idei de planuri de afaceri pornind de la nevoile comunității; - analiza unor modele concrete de planuri de afaceri; - elaborarea unui plan simplu de afaceri care ar aduce beneficii familiei/comunității; - identificarea unor deșeuri și a modalităților de reutilizare a acestora; se vor utiliza mostre de deșeuri cu diferite texturi (materiale plastice, sticlă, carton, hârtie, aluminiu, etc.); - dezvoltarea unor proiecte de promovare a produselor, proiect de colectarea de fonduri pentru nevoile comunității/școlii; - organizarea unor concursuri tematice în clasă/școală /localitate/zonă („cel mai bun plan de afaceri”, „cea mai bună imagine a firmei”, „cel mai bun lider”, „cea mai bună prezentare”).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Tehnologii	Tehnologii de producere, transport și distribuție a energie electrice. Domenii de utilizare a energiei electrice Circuitele electrice dintr-o locuință/școală Vizita de explorare la un operator economic: pregătire, efectuare propriu-zisă, concluzii
Design	Elemente de limbaj grafic, estetic și funcțional în domeniul electric
Calitate, economie, antreprenoriat	Consumatori electrocasnici. Consumuri energetice și reflectarea lor în costuri Plan simplu de afaceri Tendințe în evoluția pieței muncii. Mobilitate ocupațională Calitatea muncii și relațiile de muncă
Dezvoltare durabilă (stil de viață sănătos, mediu curat, influența asupra individului/ societății)	Metode de economisire a energiei electrice în locuințe Energie convențională și neconvențională Securitatea și sănătatea în muncă specifică domeniului electric Impactul tehnologiilor de producere și utilizare a energiei asupra individului, a societății și a mediului Protecția mediului în contextul diverselor domenii

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	profesionale
Activități/ocupații/meserii	Domenii profesionale specifice (plan local, zone geografice) Trasee de educație și formare profesională Competențe profesionale

Exemple de produse care pot fi executate prin activități de tip proiect:

- proiecte de documentare sau de realizare a unor instalații pentru surse alternative de energie;
- circuit de alimentare cu energie electrică a unui consumator folosind o baterie, un bec și conductoare;
- veioză, lampă de control;
- depistarea și remedierea defectelor unor elemente de circuit care nu se află sub tensiune: priză, întrerupător, fișă, lanternă, ceas electronic;
- scheme electrice simple ale circuitelor electrice din locuințe;
- scheme simple de transport și distribuție a energiei electrice;
- macheta unei centrale electrice sau a unor componente specifice ale acestora cum ar fi: ansamblul turbină-generator, macheta traseului producere – transport - distribuție a energiei electrice;
- bugetul proiectului;
- bugetul necesar vizitei de explorare.

Sugestii metodologice

Motto:

“Sunt doar un om, dar sunt cineva;
nu pot face totul, dar pot face ceva;
nu voi refuza să fac acel lucru pe care pot să-l fac.”
Helen Keller

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei **Educație tehnologică** și aplicații practice.

Strategiile didactice recomandate au în vedere centrarea pe elev, formarea competențelor generale și specifice, dezvoltarea gândirii critice, logice, intuitive. Strategiile didactice vor pune accent pe crearea de contexte structurate în care elevii să-și poată manifesta inițiativa, creativitatea și responsabilitatea prin realizarea de produse prin activități de tip proiect care să includă: planificare, organizare, analiză, comunicare, evaluare, înregistrarea rezultatelor, valorificare. Prezenta programă, adaptată elevilor cu dizabilități vizuale, prezintă inclusiv sugestii de realizare a activităților instructiv-educative utilizând tehnologii de acces și instrumente de lucru specifice.

Metoda proiectului poate fi aplicată atât pentru realizarea de produse fizice cât și intelectuale.

Proiectele pot fi individuale sau de grup, simple sau complexe. În vederea alegerii proiectelor ce vor fi executate se ține cont de problemele/nevoile reale identificate la nivel individual, al clasei, școlii, comunității și de cunoștințele, abilitățile, experiența acumulată de elev pe parcursul anilor școlari.

Documentarea în vederea realizării proiectului poate fi făcută pe teren, în bibliotecă, librării, cu computerului (utilizarea de soft educațional tehnic, Internet, vizionare de filme ajutorul didactice/documentare etc.).

Dosarul proiectului ar putea cuprinde: titlul proiectului, membrii echipei, fișe de observații, desenul/schema/fotografia produsului, fișa tehnologică, necesar de materiale, scule, instrumente, locul/locurile de desfășurare, caracteristici de calitate, reflecții ale echipei asupra desfășurării activităților, fișa de prezentare, buget estimat, modalități de valorificare.

Prin proiect se valorifică experiența concretă a elevului cu privire la faptul că mediul în care trăim este unul modificat de tehnologie, că starea de sănătate este dependentă de tehnologie, derularea proceselor tehnologice influențează calitatea mediului înconjurător, cu accent pe considerarea impactului produselor asupra mediului pe parcursul întregului ciclu de viață al acestora (de la proiectare, fabricare, asamblare, marketing, distribuție, vânzare și folosire până la reciclare și eliminare).

Activitățile de învățare au în vedere adoptarea de către elevi a unei atitudini responsabile față de sănătate și mediu, prin aplicarea măsurilor de securitate a muncii, a normelor de prevenire și stingere a incendiilor, de ergonomia locului de muncă, prin reducerea consumului de energie, prin utilizarea rațională a resurselor materiale necesare realizării unui produs.

De asemenea, la disciplina Educație tehnologică și abilități practice pot fi organizate vizite de explorare la agenți economici, excursii tematice, vizitarea locurilor de muncă ale părinților, activități în aer liber.

În desfășurarea orelor pot fi aplicate și alte metode precum: investigația, dezbateră, jocul de rol, brainstormingul, studiul de caz, modelarea, simularea, problematizarea, interviul.

În programa școlară, la finalul fiecărui an de studiu, este prezentată o listă cu produse care pot fi executate. În scopul atingerii competențelor, pe parcursul fiecărui

semestru se vor executa, individual sau în echipă, în spațiul școlii (clasă, atelier, laborator etc.) minim două produse utilizând diverse materiale și tehnologii cuprinse în programa școlară.

Având în vedere caracterul preponderent practic al disciplinei este necesar ca spațiul fizic destinat desfășurării orelor de Educație tehnologică și abilități practice să sprijine parcurgerea programei școlare și strategiile diverse de predare și învățare și, în special, activitățile de învățare de tip proiect, oferind un cadru confortabil, sigur și stimulatив pentru elevi, care să încurajeze cooperarea în condiții de simulare a mediului real de muncă. Astfel, caracteristica mediului de instruire este adaptarea la lucrul individual sau în echipă cu diferite materiale, unelte, scule, instrumente, mașini și consumabile, resurse digitale în condițiile respectării măsurilor de securitatea muncii, a normelor de igienă. În acest sens, se recomandă amenajarea în școală a spațiilor necesare pentru executarea practică a activităților de grădinărit, prepararea hranei, prelucrarea lemnului, lăcătușărie, croitorie, specifice domeniului electric.

O dotare minimală a acestor spații, aferentă componentei de aplicații practice a disciplinei s-ar putea constitui într-o premisă pentru o educație tehnologică de calitate.

Oferim mai jos câteva exemple orientative cu privire la dotările minimale, pe clase:

Clasa a V-a:

- unelte de grădinărit, mănuși de protecție, semințe de plante de cultură și flori, sfoară, țărui, lădițe, ghivece, saci cu pământ, șorțuri, mănuși de menaj;
- tacâmuri, pahare și farfurii (din inox/plastic), castroane, set veselă, tocător;
- cântar de bucătărie, mixer, cuptor electric;
- fețe de masă, folie de aluminiu, pungi alimentare, ornamente pentru mese festive;
- foarfece, lipici, tifon, recipiente cu iod, șervețele.
- planșe (piramida alimentară, plante și animale etc.), atlase.

Clasa a VI-a:

- hărți rutiere, feroviare, turistice ale României, județului și localității, mersul trenurilor, bilete de tren, de avion, polistiren, sfoară, lipici, culori; planșe (plan locuință/școală/clasă, rețele de utilități etc.), normative cu simboluri și semne grafice specifice; modele de vehicule în miniatură.

Clasa a VII-a:

- bancuri de lucru, menghine, instrumente pentru măsurat și verificat (riglă, echer, raportor, metru, ac de trasat, punctator, creion), trusă de traforaj, foarfece pentru tablă, mașină de găurit (de mână), ferăstrău manual, daltă, pile, ciocan clește, patent, șurubelnițe, cuie, șuruburi pentru lemn, pânză și hârtie abrazivă, substanțe adezive, clei, cuie, tablă, sârmă, scânduri;
- foarfecă pentru material textil, ace, ață, materiale textile, mașină de cusut;
- colecții cu mostre din diferite tipuri și categorii de materiale (textile, lemn, metal etc.).

Clasa a VIII-a:

- machete de scheme electrice, becuri, prize, baterii, conductoare electrice, facturi de consum a curentului electric, normative cu simboluri și semne grafice specifice, scule folosite în domeniul electric, cărți, broșuri, pliante, ziare, fișe de post, monografii ale diferitelor profesii, reviste-anunțuri pentru angajare-cerere și ofertă pe piața muncii.

La exemplele orientative cu privire la dotările minimale propuse, pe clase, se adaugă tehnologiile, dispozitivele și ustensilele specifice pentru persoanele cu dizabilități vizuale:

- Calculatorul cu tehnologiile de acces: cititoare de ecran, magnificatoare de ecran, echipamente Braille, scannere, aplicații pentru recunoașterea optică a caracterelor (OCR - Optical Character Recognition) voce sintetică (numită TTS – Text To Speech), Abby Fine Reader, dispozitivul P.O.E.T.;
- ceasuri Braille (tactile), telefoane smart cu tehnologii de acces;

- dispozitive pentru crearea hărților, machetelor, imaginilor, planșelor tactile: P.I.A.F., Termophorm;
- tehnologii asistive pentru deficienții de vedere:
  - metrul de croitorie tactil, ruleta cu voce sintetică, rigla tactilă, etc.;
  - bețișoare tactile, pasta pentru scriere și desene în relief, bază de cauciuc pentru realizarea desenelor tactile;
  - cântar de bucatarie cu voce sintetică, indicatoare de nivel pentru lichide (sonore și cu vibrații), pahare de măsurat pentru lichide, cu voce sintetică, termometru cu voce, cuptoare cu avertizare audio, utilizarea diverselor aparaturi casnice adaptate tactil și/sau audio pentru deficienții de vedere – semnalizare audio sau tactilă;
  - dispozitive electronice pentru recunoașterea bancnotelor, a culorilor, etc.
- marcaje și indicatoare sonore și/sau tactile.

Computerul și softul educațional Internet, videoproiectorul, laboratorul se recomandă să fie integrate în resursele proprii ale disciplinei.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale cu cele alternative: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, interevaluarea, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului, a implicării în sarcinile individuale și de grup.

Portofoliul elevului poate cuprinde: planșe cu diverse tipuri de materiale utilizate în variate domenii de activitate; planul clasei, planul școlii; planșe cu fotografii din împrejurimi (din oraș, sat); fișe tehnologice necesare pentru executarea unui produs; planșe cu diferite tipuri de materiale și caracteristicile acestora, foaie de observație (necesară pentru diverse investigații); scheme, schițe, alte reprezentări grafice, fotografii și/sau desene, fișe de documentare, reflecții personale.

Pentru a asigura parcurgerea în totalitate a programei școlare, pe parcursul unui an școlar, se propune ca planificarea calendaristică să conțină următoarele elemente: produsul/lucrarea de realizat, competențele specifice, domeniile de conținut și conținuturile, numărul de ore alocat, date calendaristice.

Durata execuției practice de produse utile/lucrări creative/proiectului depinde de complexitatea acestora. În cazul în care, în urma planificării calendaristice, cadrul didactic apreciază că derularea realizării practice a unui produs/unei lucrări va depăși o oră de curs se poate avea în vedere, cu aprobarea conducerii unității de învățământ, flexibilizarea orarului clasei pentru a permite gruparea a două sau mai multor ore consecutive în orarul clasei, cu respectarea numărului de ore prevăzut în planul cadru de învățământ și a numărului de total de ore prevăzut la disciplină pentru întregul an școlar.

Exemple de mesaje transmise elevilor prin activitățile derulate:

- Fiecare experiență de învățare ne pregătește pentru viață;
- Când faci ceea ce îți place rezultatele sunt mai bune;
- Reușita în profesie se obține elaborând și respectând un plan propriu de dezvoltare profesională;
- Paza bună trece primejdia rea. tehnic/aplicațiile specifice pentru tehnologie, conexiunea la;
- Omul potrivit la locul potrivit;
- Cele mai bune și mai frumoase lucruri din lume nu pot fi văzute, nici măcar atinse. Ele trebuie simțite în inimă - Helen Keller;
- Cel care vrea să pătrundă în recunoașterea adevărată trebuie să urce singur muntele greutăților - Helen Keller.

Bibliografie

1. Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională*, Cluj – Napoca: Editura ASCR
2. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburări specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Iași: Editura Polirom
3. Gherguț, A., Frumos,L., Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
4. Gherguț, A., (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Editura Polirom
5. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană
6. Oprișan, E. (2015). *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, București: Editura Universității București
7. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoanele cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia
8. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
9. Ștefan, C.A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Cluj-Napoca: Editura ASCR
10. Verza,E., Verza, F.E., (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Amalia COJOCARIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Florentina CIRIN	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Elena – Mihaela IOVU	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Toma – Sorin SAULIUC	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Diana – Valeria SĂRAC	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***INFORMATICĂ ȘI TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI
ȘI A COMUNICAȚIILOR (TIC)***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Pornind de la motto-ul: „Singura lumină pe care o poți oferi unui orb, este lumina cunoașterii” este necesar: a face orice informație accesibilă, cu ajutorul tehnologiilor moderne și de a oferi șansa și oportunitatea elevilor cu deficiențe de vedere să beneficieze de educație, să participe la viața culturală și socială, iar mai târziu să devină persoane active pe piața muncii.

Conform planului - cadru pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMEN nr. 3622/2018, disciplina *Informatică și TIC* se predă în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a, ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/ săptămână.

Programa de Informatică și TIC pentru clasele V-VIII a fost realizată pe baza unor documente relevante de cercetare și politici la nivel internațional, european și național care au contribuit la definirea competențelor generale și specifice necesare a fi dezvoltate până la finalul clasei a VIII-a și a abordării metodologice specifice.

Programa de *Informatică și TIC* pentru clasele V-VIII răspunde nevoilor de continuare a eforturilor de alfabetizare digitală și de reconsiderare a acestui concept din perspectiva noilor cerințe socio-profesionale, printr-un curriculum relevant, vizând formarea unui set de competențe digitale, pe care fiecare absolvent al ciclului gimnazial să le poată valorifica pe parcursul școlarității și în viața activă.

Conform strategiei naționale privind Agenda digitală pentru România 2020, alături de activitățile extracurriculare și de cele de formare profesională continuă și de dezvoltare a competențelor TIC, curriculumul școlar deține un rol esențial în pregătirea absolvenților în acest domeniu. Direcțiile de acțiune din această strategie includ: dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și profesorilor, utilizarea TIC (inclusiv OER și Web 2.0) în cadrul procesului de învățare prin includerea platformelor Web 2.0 în cadrul proceselor de predare-învățare, respectiv folosirea instrumentelor Web 2.0, prin pregătirea de proiecte curriculare/extracurriculare, inter/transdisciplinare pentru dezvoltarea aptitudinilor sociale și antreprenoriale.

Programa pentru disciplina *Informatică și TIC* pentru clasele V-VIII identifică un set relevant de competențe generale și specifice pentru societatea actuală, oferind activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice utile pentru realizarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu, conform descrierii competenței digitale.

Programa valorifică totodată și rezultatele unor activități recente de construcție curriculară, de exemplu pachetele de programe școlare realizate prin proiectul POSDRU Competențe cheie TIC în curriculumul școlar.

Din perspectiva modelului de proiectare curriculară, programa de față continuă modelul curricular avansat de programele pentru ciclul primar, fiind structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice cu exemple de activități de învățare asociate, conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele generale sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului gimnazial.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și sunt vizate pe parcursul fiecărui an de studiu gimnazial. Activitățile de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru (neobligatorii) prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice.

Conținuturile sunt mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta profesorul în organizarea demersului didactic pentru a reuși să faciliteze dezvoltarea competențelor.

Disciplina **Informatică și TIC** trebuie să răspundă unor exigențe și așteptări actuale: centrarea pe procese tipice de prelucrare a informației și nu pe deprinderea utilizării unor aplicații anume disponibile la momentul actual, caracterul transversal cu deschideri către alte domenii și nevoile reale ale elevului, centrarea pe activitatea de

învățare și pe rezultatele acesteia. Programa urmărește să asigure fiecărui copil oportunitatea de a-și dezvolta competențe digitale, în condițiile asigurării egalității de șanse.

Pentru formarea competențelor specifice algoritmice și de programare bugetul de timp alocat va fi de 50% din numărul total de ore/fiecare an de studiu.

Pe baza achizițiilor pe care elevul le prezintă la finalul clasei a IV-a, programa actuală conduce progresiv și în acord cu rezultatele actuale ale științelor educației, informaticii și tehnologiei informației la dezvoltarea unor competențe digitale, utile atât în eficientizarea activității curente a elevului, cât și în tranziția către învățământul liceal și piața muncii cu cerințele specifice. Se dezvoltă astfel, competențe de utilizare eficientă a tehnicii de calcul și de comunicații, dezvoltarea spiritului critic și creativ prin elaborarea de produse informatice, construirea unor algoritmi de prelucrare a informației.

NOTĂ:

- Această programă este adaptată pentru elevii nevăzători și pentru elevii cu deficiență severă de vedere.
- Elevii cu deficiențe ușoare de vedere pot parcurge programa neadaptată.

Competențe generale

- 1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiei informației și comunicațiilor**
- 2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației**
- 3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiei informației și comunicațiilor**

Clasa a V-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă și în condiții de siguranță a dispozitivelor de calcul</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea momentelor principale în evoluția sistemelor de calcul și de comunicații (prin descriere, reprezentări în relief, filme didactice accesibilizate-format audio daisy, materiale în format Braille) cu identificarea caracteristicilor dispozitivelor actuale; - identificarea componentelor hardware (de exemplu utilizând: componente ale unor calculatoare dezasamblate, filme didactice accesibilizate, planșe în relief etc.) cu evidențierea rolului componentelor hardware și a interacțiunilor dintre acestea; - exersarea utilizării programelor specifice elevilor cu deficiențe de vedere: sintetizatoare vocale și cititoare de ecran (JAWS, NVDA, ESpeak, Spiel, etc.); - exersarea utilizării corecte a unui calculator sau a unor dispozitive mobile (tabletă, telefon, consolă, laptop), cu evidențierea efectelor asupra stării de sănătate și a pericolelor ce pot apărea în cazul unei utilizări incorecte, inclusiv identificarea riscurilor asociate cu implicarea excesivă a divertismentului digital sau utilizarea excesivă a platformelor și resurselor de divertisment digital.
<p>1.2. Utilizarea eficientă a unor componente software</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării elementelor de interfață, într-o aplicație specifică sistemului de operare folosit (de exemplu un editor de texte simplu), cu evidențierea rolului unui sistem de operare; - descrierea modului de organizare a informațiilor pe suport extern și exersarea modalităților de lucru cu fișiere și directoare; - realizarea într-o aplicație specifică sistemului de operare sau într-un utilitar specializat a principalelor operații cu fișiere și directoare (creare, ștergere, redenumire, copiere, mutare, căutare) în vederea organizării resurselor digitale personale.
<p>1.3. Utilizarea eficientă și în siguranță a Internetului ca sursă de documentare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor servicii ale rețelei Internet și descrierea rolului acestora în satisfacerea unor nevoi din viața de zi cu zi; - exersarea utilizării cititoarelor de ecran (a aplicației Ideal Web Reader sau altele de același tip); - căutarea unor informații pe Internet, salvarea informațiilor căutate (text/imagini) cu evidențierea normelor referitoare la drepturile de autor, licențe software și drepturi de utilizare aferente conținuturilor digitale; - analizarea unor situații în care Internetul poate genera pericole și identificarea unor soluții posibile, a unor metode de a evita astfel de situații (utilizând jocuri de rol, filme didactice accesibilizate etc.); - stabilirea unor reguli pentru o navigare sigură și eficientă pe Internet și discutarea credibilității resurselor Web în scopul identificării unor resurse relevante pentru teme disciplinare/interdisciplinare.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a V-a
<p>2.1. Identificarea unor modalități algoritmice pentru rezolvarea unor situații din viața cotidiană, exprimate în limbaj natural</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor algoritmi întâlniți în viața cotidiană bazați pe o secvență de operații (de exemplu: prepararea unui ceai etc);

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor algoritmi întâlniți în viața cotidiană bazați pe decizii (traversarea străzii, asamblarea unui obiect compus din piese pe baza unor indicații specificate etc.); - analizarea unor formulări în scopul identificării proprietăților algoritmilor și respectării acestora (de exemplu, formularea „dacă plouă stau acasă sau merg la film” este lipsită de claritate; formularea „se afișează numerele naturale pare” este lipsită de finitudine).
<p>2.2. Identificarea datelor cu care lucrează algoritmi în scopul utilizării acestora în prelucrări</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unor situații cunoscute (viața în școală, mersul la cumpărături, conversii ale unor mărimi în diferite unități de măsură etc.) în scopul identificării datelor de intrare și a datelor de ieșire, cu diferențierea variabilelor de constante; - determinarea datelor de ieșire, pe baza unui set dat de date de intrare, pentru o problemă din viața cotidiană sau de la matematică; - formularea în limbaj natural a unor propoziții care să conțină operații aritmetice, relaționale, logice sau negarea acestor propoziții (de exemplu: ”în pauza mare mănânc mere sau pere”, ”în pauza mare nu mănânc nici mere și nici pere”) în scopul identificării rolului acestora în prelucrări algoritmice.
<p>2.3. Descrierea în limbaj natural a unor algoritmi cu ajutorul secvențelor de operații și a deciziilor pentru rezolvarea unor probleme simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizarea unei probleme simple în scopul identificării unei secvențe de pași și a deciziilor necesare pentru rezolvarea acesteia (planificarea unei excursii, realizarea temelor, deplasarea unui personaj într-un labirint, traversarea străzii, determinarea celei mai scumpe/ieftine jucării din două/trei variante de preț, etc.); - urmărirea pas cu pas a algoritmilor descriși pentru diferite seturi de date de intrare, selectate astfel încât fiecare caz posibil să fie executat (secvențe de operații); - urmărirea pas cu pas a algoritmilor descriși pentru diferite seturi de date de intrare, cu identificarea eventualelor cazuri speciale (decizii).

3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasa a V-a
<p>3.1. Exersarea operațiilor specifice unor aplicații de editare audio-video în vederea realizării unor materiale digitale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor logo-uri, spoturi publicitare, povești utilizând editoare specializate, prin participarea la concursuri de creație (Movie Maker, Garage Band, etc.).
<p>3.2. Implementarea unui algoritm care conține structura secvențială și/sau alternativă într-un mediu de programare</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unui mediu care permite implementarea structurii secvențiale și alternative folosind de exemplu: C, C++, etc. și aplicații existente pe diferite platforme educaționale, pentru a crea diverse aplicații cu structură secvențială și alternativă; - analizarea exemplelor existente pe Internet specifice mediului de programare selectat și modificarea acestora pentru a îndeplini alte funcțiuni; - identificarea necesității utilizării unei structuri de decizie (alternative) și introducerea în aplicația creată a unor astfel de structuri.
<p>3.3. Manifestarea creativă prin utilizarea unor aplicații simple de construire a unor jocuri digitale</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la evenimente de tip: „Hour of Code”, Europe CodeWeek (codeweek.eu), Google Science Fair etc.; - implicarea în activități colaborative utilizând aplicațiile studiate (de exemplu, participarea la un joc didactic de echipă, crearea în echipă a unui joc

Clasa a V-a
educațional/povești etc.); - analiza codului unui joc simplu în scopul identificării modului de realizare a funcționalității acestuia, modificarea codului pentru a obține alte efecte și analiza comparativă a efectelor obținute printr-un schimb liber de idei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Norme de ergonomie și de siguranță	Normele de securitate și protecție a muncii în laboratorul de informatică Poziția corectă a corpului la stația de lucru
Tipuri de sisteme de calcul și de comunicații	Momente principale în evoluția sistemelor de calcul Sisteme de calcul și de comunicații întâlnite în viața cotidiană
Elemente de arhitectură a unui sistem de calcul	Structura generală a unui sistem de calcul Rolul componentelor hardware ale unui sistem de calcul
Tipuri de dispozitive: de intrare, de ieșire, de intrare-ieșire, de stocare a datelor	Dispozitive de intrare: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de ieșire: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de intrare-ieșire: exemple, rol, mod de utilizare Dispozitive de stocare a datelor: <ul style="list-style-type: none"> - exemple de dispozitive de stocare a datelor - unități de măsură pentru capacitatea de stocare (bit, byte, kilobyte, megabyte, gigabyte, terabyte, petabyte etc.) - comparație între dispozitivele de stocare în funcție de capacitate
Sisteme de operare	Rolul unui sistem de operare Elemente de interfață ale unui sistem de operare Organizarea datelor pe suport extern Operații cu fișiere și directoare
Internet	Servicii ale rețelei Internet Serviciul World Wide Web: <ul style="list-style-type: none"> - navigarea pe Internet; - căutarea informațiilor pe Internet utilizând motoare de căutare; - salvarea informațiilor de pe Internet Drepturi de autor Siguranța pe Internet
Editoare audio	Rolul unui editor audio Elemente de interfață specifice Crearea, deschiderea și salvarea fișierelor Comenzi pentru selectare, copiere, mutare, ștergere Instrumente de prelucrare a sunetelor Inserarea și formatarea textului

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Algoritmi	Noțiunea de algoritm Proprietăți ale algoritmilor Clasificarea datelor cu care lucrează algoritmi în funcție de rolul acestora (de intrare, de ieșire, de manevră) Constante și variabile Expresii (operatori aritmetici, relaționali, logici; evaluarea expresiilor) Structura secvențială (liniară) Modalități de reprezentare a structurilor secvențiale și alternative

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiei informației și comunicațiilor**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea eficientă a instrumentelor specializate în scopul realizării unei prezentări</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații de prezentare în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; - analiza unei prezentări model din perspectiva structurii și efectelor utilizate și modificarea acesteia la nivel de conținut și de aspect; - realizarea unei prezentări noi, pe o temă atractivă, aplicând efecte de animație obiectelor și de tranziție diapozitivelor și expunerea prezentării.
<p>1.2. Aplicarea operațiilor specifice pentru comunicarea prin Internet identificarea elementelor de interfață ale unei aplicații de comunicare prin Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui cont de poștă electronică și comunicarea cu colegii aplicând neticheta; - exersarea funcțiilor de atașare de fișiere, retrimiteri și redirecționare, de organizare a mesajelor existente în contul de email în dosare și categorii; - ilustrarea principalelor caracteristici ale virusurilor și malware, utilizarea programelor antivirus; - identificarea unor bune practici pentru protecția împotriva furtului de identitate în mediul virtual.

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea unui mediu de programare pentru exersarea algoritmilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - rularea unor algoritmi model, modificarea lor conform unor cerințe și crearea unor algoritmi noi; - identificarea efectelor aplicării unor algoritmi cu valențe practice sau de joc; - rezolvarea unor probleme-joc.
<p>2.2. Aplicarea etapelor de rezolvare pentru cerințe simple, corespunzătoare unor situații familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea unei cerințe de prelucrare (tema prezentării/scopul temei/cerința algoritmică) și identificarea rezultatelor așteptate deduse din aceasta; - stabilirea unor strategii de rezolvare și alegerea uneia pentru rezolvarea unei teme: un material cu conținut educațional la biologie, la matematică, aflarea soluțiilor naturale, dintr-un interval dat, ale unei ecuații prin încercări etc.; - exersarea urmăririi pas cu pas, modificării, completării, restructurării unui algoritm pentru a obține un algoritm cu o cerință dată.
<p>2.3. Reprezentarea algoritmilor de prelucrare a informației pentru rezolvarea unor situații problemă</p> <ul style="list-style-type: none"> - urmărirea traseelor de prelucrare pe o reprezentare în pseudocod a unui algoritm în funcție de diferite valori ale datelor de intrare; - reprezentarea unui algoritm, descris în limbaj natural, cu ajutorul pseudocodului; - construirea, pentru o cerință dată, a unui algoritm ce utilizează în mod repetat o secvență de prelucrare.

3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasa a VI-a

3.1. Elaborarea de prezentări folosind operații specifice, pentru a ilustra diverse teme

- proiectarea unei prezentări pe o temă dată, aplicând norme elementare de estetică și ergonomie în elaborarea produselor informatice;
- realizarea unei prezentări după un scenariu dat, cu obiecte și efecte date, alegând formate adecvate în funcție de auditoriu și tematică: prezentarea unui joc, film, prezentare pe o temă de geografie etc.;
- susținerea în fața colegilor a unei prezentări realizate, cu respectarea regulilor de ținută, comportament, exprimare etc.

3.2. Utilizarea unor instrumente specializate pentru obținerea unor materiale digitale

- realizarea unui schimb de mesaje pentru dezbaterăa unei teme („Cum să învăț eficient? „Prin ce se remarcă profesia de medic?” etc.) și folosirea mesajelor multiple pentru anunțuri importante într-un grup (clasă);
- alegerea din mai multe variante de mesaj, a formulărilor adecvate trimiterii unui mesaj, în funcție de scop și context (invitație la aniversare, solicitare de înscriere la un curs, scrisoare, comentarea unui film/meci cu colegul de bancă etc.);
- alegerea unei aplicații adecvate pentru o cerință dată (anunț de interes public, evoluția floare-fruct, afișarea tablei înmulțirii cu un număr etc.) realizarea unor proiecte și prezentarea acestora în fața colegilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Prezentări	<p>Elemente de interfață a unei aplicații de realizare a prezentărilor</p> <p>Instrumente de bază ale aplicației de realizare a prezentărilor</p> <p>Operații de gestionare a prezentărilor: creare, deschidere, expunere, salvare în diverse formate, închidere</p> <p>Structura unei prezentări: diapozitive, obiecte utilizate în prezentări (casete de text, imagini importate, forme, sunete, tabele, legături)</p> <p>Operații de editare a unei prezentări: inserare, copiere, mutare, ștergere a unui diapozitiv/obiect</p> <p>Formatarea textului, obiectelor, diapozitivelor</p> <p>Efecte de animație</p> <p>Efecte de tranziție</p> <p>Modalități de expunere a unei prezentări</p> <p>Reguli elementare de estetică și ergonomie utilizate în realizarea unei prezentări</p> <p>Reguli elementare de susținere a unei prezentări</p>
Algoritmi	<p>Elemente de interfață ale unei aplicații de exersare a algoritmilor</p> <p>Instrumente de bază utilizate în exersarea algoritmilor</p> <p>Etapele unui exercițiu algoritmic utilizând aplicația aleasă</p> <p>Structura repetitivă condiționată anterior</p> <p>Structura repetitivă condiționată posterior</p> <p>Structura repetitivă cu contor</p>
Internet	<p>Măsuri de siguranță în utilizarea Internetului (de exemplu, utilizarea programelor de tip antivirus)</p> <p>Protecția datelor personale în comunicarea prin Internet (de exemplu, construcția și protejarea parolelor, identitatea virtuală)</p> <p>Poșta electronică (email): conturi, adresă de poșta electronică, structura unui mesaj transmis prin poșta electronică</p> <p>Dosare cu mesaje, agendă de utilizatori</p> <p>Operații specifice cu mesaje electronice: deschidere, compunere, trimitere, răspuns, redirecționare, atașarea unui fișier</p> <p>Reguli de comunicare în mediul online (netichetă): formule de adresare, reguli de scriere</p>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiei informației și comunicațiilor

Clasa a VII-a
<p>1.1. Editarea/tehnoredactarea de documente utilizând aplicații specializate</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații de editare a textelor în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; - editarea unui document prin aplicarea operațiilor specifice; - formatarea unui document utilizând instrumente dedicate.
<p>1.2. Documentarea pe diferite teme prin utilizarea aplicațiilor audio respectiv audio-video</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de interviuri pe o temă dată între colegi cu înregistrare în format audio; - realizarea unui înregistrări/clip tematic prin editarea unei aplicații audio respectiv audio-video aplicând operațiile specifice; - prelucrarea unei aplicații audio, audio-video prin utilizarea instrumentelor specializate.
<p>1.3. Utilizarea aplicațiilor colaborative în scopul dezvoltării în echipă a unor materiale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de povești cu autor colectiv (pe grupe sau pe clase) utilizând aplicații colaborative, pagini wiki sau participarea în bloguri la nivel de școală pe teme specifice unor discipline școlare; - vizualizarea contribuției individuale a membrilor colectivului de autori prin utilizarea funcției de istoric de editare în scopul autoevaluării și interevaluării; - introducerea unor elemente de identitate locală (imaginea școlii sau a locului de rezidență, informații de interes public/turistic etc.) în sisteme informaționale geografice – GIS; - identificarea principalelor elemente de diferențiere în activitatea hackerilor și a crackerilor în scopul protejării împotriva potențialelor fraude în mediul colaborativ online.
<p>1.4. Utilizarea unui mediu de programare pentru implementarea algoritmilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea elementelor de interfață ale unui mediu de programare în scopul identificării principalelor facilități ale acestuia; - aplicarea etapelor pentru dezvoltarea unei aplicații folosind un mediu de programare: editare cod sursă, compilare, executare, testare și depanare; - utilizarea unui mediu pentru programarea de roboți cu scop didactic, utilizarea valorilor citite de senzori ai robotului virtual (de exemplu, senzor ultrasonic pentru detectarea obstacolelor, senzor de presiune, microfon, etc.).

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VII-a
<p>2.1. Analizarea enunțului unei probleme simple în vederea rezolvării ei printr-un algoritm</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea datelor de intrare și ieșire pentru o problemă familiară la una dintre disciplinele studiate/hobby personal; - identificarea operațiilor necesare pentru rezolvarea problemei prin analiza elementelor structurale; - identificarea unui algoritm de rezolvare a unei probleme alese.
<p>2.2. Construirea unor algoritmi elementari care combină structurile secvențiale, alternative, repetitive în scopul rezolvării unor probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor secvențe de operații descrise prin blocuri de cod pentru prelucrarea

Clasa a VII-a

unor date numerice (de exemplu, suma cifrelor, cifra minimă/maximă a unui număr etc.);

- realizarea, prin blocuri de cod a unor algoritmi pentru rezolvarea unor probleme elementare de divizibilitate (de exemplu, determinarea divizorilor unui număr, determinarea celui mai mare divizor comun, identificarea unui număr prim);
- realizarea unui algoritm plecând de la problema gestionării eficiente a bugetului de cumpărături sau a altor calcule simple (de exemplu, numărări, sume, produse).

3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor**Clasa a VII-a****3.1. Elaborarea unor documente utile în situații cotidiene folosind aplicațiile studiate**

- tehnoredactarea unor lucrări tematice după model și reguli simple, specificate;
- realizarea unor documente de tip scrisoare, carte de vizită, diplomă, felicitare etc.;
- realizarea în echipă a unui afiș, pliant etc, folosind aplicații colaborative.

3.2. Elaborarea unor materiale audio pentru a ilustra o temă dată, folosind aplicații dedicate

- realizarea unui montaj audio pe baza unui scenariu;
- integrarea fișierelor audio în alte produse: prezentări, aplicații colaborative etc.;
- realizarea unei înregistrări, având ca temă prezentarea unei activități desfășurate în școală.

3.3. Implementarea algoritmilor într-un mediu de programare în scopul rezolvării creative a unor probleme având caracter aplicativ

- realizarea codului sursă prin transcrierea structurilor unui algoritm model cu ajutorul instrucțiunilor/comenzilor specifice limbajului;
- rularea linie cu linie a unei surse existente pentru urmărirea valorilor variabilelor din program, respectiv pentru identificarea erorilor de implementare sau de proiectare a algoritmului;
- realizarea unor aplicații interdisciplinare elementare (de exemplu: calculul vitezei de deplasare a unui mobil în mișcare rectilinie și uniformă, a ariei și perimetrului unui pătrat, triunghi, trapez, etc.);
- elaborarea codului sursă pentru controlul robotului didactic virtual prin precizarea succesiunii de comenzi corespunzătoare deplasării pe o traiectorie prestabilită.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Editor de texte	<p>Interfața unei aplicații de realizare a documentelor</p> <p>Instrumente de bază ale unei aplicații de realizare a documentelor</p> <p>Operații pentru gestionarea unui document: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere</p> <p>Obiecte într-un document: text, imagini, tabele</p> <p>Operații de editare într-un document: copiere, mutare, ștergere</p> <p>Operații de formatare a unui document: text, imagine, tabel, pagină</p> <p>Reguli generale de tehnoredactare și estetică a paginii tipărite</p> <p>Reguli de lucru în realizarea unui document conform unor specificații (dimensiune pagină, dimensiune font, dimensiune imagine, format tabel)</p>
Aplicații de prelucrare audio-video	<p>Interfața unei aplicații de prelucrare a fișierelor audio respectiv audio-video</p> <p>Operații pentru gestionarea unei aplicații audio, audio-video: creare, deschidere, vizualizare, salvare, închidere</p> <p>Înregistrarea și redarea sunetelor</p> <p>Mixarea semnalului audio din mai multe surse</p> <p>Selecția unor secvențe audio, audio-video pentru ștergere, copiere și mutare</p> <p>Efecte de tranziție între scene</p> <p>Suprapunere coloană sonoră peste scene</p> <p>Generice – suprapunerea textului peste scene</p>
Aplicații colaborative	<p>Noțiunea de aplicație colaborativă</p> <p>Accesare/conectare în aplicația colaborativă</p> <p>Facilități ale aplicațiilor de tip colaborativ</p> <p>Interfața aplicației colaborative</p> <p>Instrumente de lucru: documente, prezentări</p> <p>Operații permise în aplicație: publicare, modificare conținuturi în aplicația colaborativă</p> <p>Noțiuni de etică într-un mediu colaborativ; hacker și cracker</p> <p>Protecția împotriva fraudei în mediul colaborativ online</p>
Limbaj de programare	<p>Facilități ale mediului de dezvoltare pentru un limbaj de programare: editare, rulare și depanare</p> <p>Structura programelor</p> <p>Vocabularul limbajului</p> <p>Date numerice</p> <p>Operații de citire și afișare a datelor</p> <p>Instrucțiuni/comenzi pentru implementarea în limbaj de programare a structurii liniare</p> <p>Instrucțiuni/comenzi pentru implementarea în limbaj de programare a structurii alternative</p> <p>Instrucțiuni/comenzi pentru implementarea în limbaj de programare a structurilor repetitive</p>

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiei informației și comunicațiilor**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea foilor de calcul tabelar în vederea rezolvării unor situații problemă simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor specifice de adresare și formatare prin realizarea unui tabel de colectare a datelor (prin formular/chestionar sau prin introducere directă) pentru experimente simple colaborative (exemplu: urmărirea dezvoltării plantelor în diferite condiții de umiditate, luminozitate, sol etc.); - extragerea unor concluzii pe baza datelor colectate și prin utilizarea unor funcții specifice (grafice, formule); - rezolvarea unor probleme la diferite discipline prin utilizarea formulelor, funcțiilor, diagramelor și seriilor specifice calculului tabelar.
<p>1.2. Utilizarea unui editor dedicat pentru realizarea unor pagini web cu diverse teme</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizitarea unor pagini web pentru identificarea elementelor specifice, vizând protecția utilizatorului împotriva fraudelor informatice realizate prin inginerie socială; - explorarea elementelor de interfață ale unei aplicații de editare a paginilor web în scopul identificării principalelor facilități ale acesteia; - analiza unor pagini model cu scopul de a identifica elementele de structură: antet, titlu, corp; - editarea unei pagini web pe o temă dată (anotimpuri, sportul preferat, pagina clasei etc.).

2. Rezolvarea unor probleme elementare prin metode intuitive de prelucrare a informației

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Identificarea șirurilor de valori în diferite contexte de prelucrare în vederea construirii algoritmilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor exemple de prelucrări în care intervine un număr variabil de date de intrare în situații întâlnite la diferite discipline; - identificarea unor șiruri de valori pe baza unei proprietăți (valori pare/impare, pozitive/negative etc.); - generarea unui șir de valori pe baza unei reguli (de exemplu, fiecare termen este dublul precedentului, este suma celor doi termeni care îl precedă etc.).
<p>2.2. Rezolvarea unor probleme simple prin construirea unor algoritmi de prelucrare a șirurilor de valori</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei secvențe algoritmice pentru introducerea unui șir de valori utilizând operația de citire în cadrul unei structuri repetitive; - identificarea unor șiruri de valori pe baza unei proprietăți (valori pare/impare, pozitive/negative etc.); - generarea unui șir de valori pe baza unei reguli (de exemplu, fiecare termen este dublul precedentului, este suma celor doi termeni care îl precedă etc.).
<p>2.3. Rezolvarea unor probleme simple prin construirea unor algoritmi de prelucrare a șirurilor de valori</p> <ul style="list-style-type: none"> - construirea unei secvențe algoritmice pentru introducerea unui șir de valori utilizând operația de citire în cadrul unei structuri repetitive; - construirea unui algoritm de parcurgere a numerelor întregi dintr-un interval și afișarea celor care îndeplinesc o anumită condiție; - construirea unui algoritm de generare și afișare a unui șir de valori după o regulă

Clasa a VIII-a
dată (de exemplu, șirul primelor 20 de valori impare/pare, șirul numerelor de două cifre divizibile cu 3 etc.).

3. Elaborarea creativă de mini proiecte care vizează aspecte sociale, culturale și personale, respectând creditarea informației și drepturile de autor

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Elaborarea de produse informatice utilizând aplicații de calcul tabelar</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor foi de calcul cu date din viața reală: clasamentul mediilor elevilor din clasă, tabel de cheltuieli, calculul TVA dintr-un bon fiscal etc.; - realizarea unui tabel cu situația școlară la o disciplină dată și determinarea notei minime, respectiv maxime; - utilizarea formulelor de calcul pentru rezolvarea unor calcule specifice la disciplina fizică, matematică, chimie, geografie etc.; - alegerea unor tipuri de grafice adecvate în funcție de auditoriu și de tematică (de exemplu, graficul mediilor elevilor din clasă, reprezentarea grafică a valorilor unei funcții liniare prin anumite puncte).
<p>3.2. Elaborarea/actualizarea de pagini web conform unor specificații date</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unei pagini web cu o tematică la alegere (de exemplu, promovarea rezultatelor unui proiect; - realizarea unui site web al clasei care să conțină mai multe pagini personale ale elevilor; - alegerea unui aspect și conținut adecvate în funcție de auditoriu și de tematică (de exemplu, pagină web despre jocurile preferate, pagină web despre Munții Carpați etc.).
<p>3.3. Implementarea algoritmilor într-un mediu de programare</p> <ul style="list-style-type: none"> - editarea codului sursă corespunzător unor algoritmi de prelucrare a șirurilor de valori; - executarea și testarea unui program care prelucrează un șir de valori; - implementarea unor aplicații care să prelucreze șiruri de valori (de exemplu, numărul elevilor care au nota maximă la o disciplină, temperatura medie dintr-un interval de timp etc.); - elaborarea codului sursă pentru controlul robotului didactic virtual prin utilizarea și interpretarea datelor primite de la senzorii acestuia: evitarea obstacolelor, menținerea echilibrului, reacții specifice la detectarea luminii sau a identificării unui traseu marcat etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Calcul tabelar	<p>Elemente de interfață ale unei aplicații de calcul tabelar</p> <p>Structura unui registru de calcul (foaie de calcul, coloană, rând, celulă, adresă de celulă)</p> <p>Operații cu un registru de calcul (deschidere, închidere, salvare, creare)</p> <p>Operații cu foi de calcul (accesare, redenumire)</p> <p>Operații de editare (selectare, copiere, mutare, ștergere)</p> <p>Operații de formatare a rândurilor/coloanelor</p> <p>Operații de formatare a celulelor (aliniere conținut, borduri, culori de umplere, stiluri predefinite)</p> <p>Tipuri de date: numeric, text, dată calendaristică</p> <p>Sortarea crescătoare/descrescătoare a datelor dintr-un tabel după unul sau mai multe criterii</p> <p>Formule de calcul care utilizează operatori aritmetici (+, -, *, /)</p> <p>Funcții specifice aplicației de calcul tabelar pentru sumă, maxim, minim, medie aritmetică și decizie</p> <p>Grafice: tipuri de grafice</p> <p>Serii de date</p>
Pagini web	<p>Elemente de interfață ale unui editor de pagini web</p> <p>Instrumente de bază ale editorului de pagini web</p> <p>Elemente de structură ale unei pagini web: antet, titlu, corp</p> <p>Operații de editare a elementelor de conținut (paragraf, imagini, tabele, liste, legături): inserare, ștergere, mutare, copiere</p> <p>Operații de formatare la nivel de text, paragraf, fundal</p> <p>Securitate cibernetică</p>
Algoritmi	<p>Șir de valori (noțiuni introductive)</p> <p>Operații cu șiruri de valori: citire, afișare, parcurgere</p> <p>Algoritmi de bază pentru șiruri de valori: numărare, sumă / produs, minim/maxim, verificare a unei proprietăți</p>

Sugestii metodologice

Fiecare profesor proiectează unitățile de învățare, stabilește succesiunea logică de parcurgere a acestora și bugetul de timp alocat, într-o manieră flexibilă, având în vedere nivelul de achiziții și interesele elevilor și punând în valoare experiența și creativitatea acestora.

Instruirea se desfășoară într-un laborator de informatică în care – pentru optimizarea demersului didactic – este recomandat să existe un număr de stații de lucru egal cu numărul elevilor din clasă, conectate în rețea și cu posibilitate de acces la serviciile Internet necesare pentru formarea competențelor cuprinse în programă. Configurația calculatoarelor trebuie să permită rularea aplicațiilor selectate de profesor dintre cele recomandate în programă. În laborator se recomandă să existe dispozitive periferice și de stocare a informației (de exemplu, o imprimantă, un memory-stick, boxe etc.). Organizarea laboratorului trebuie să permită atât desfășurarea momentelor de lecție în care se introduc noi cunoștințe, precum și a momentelor de lecție în care se formează și se evaluează deprinderi practice pe calculator în vederea dezvoltării competențelor specifice. Din acest motiv, se recomandă în ergonomia laboratorului, amplasarea calculatoarelor în formă de U, cu dispunerea în mijloc a unor mese de lucru destinate secvențelor cu caracter dominant teoretic (în măsura spațiului disponibil).

Lucrul efectiv pe calculator este inițiat și coordonat de profesor, prin formularea clară a sarcinilor de lucru, cu menționarea bugetului de timp alocat și a criteriilor de evaluare. În funcție de specificul clasei și de particularitățile colectivului de elevi, profesorul va adapta nivelul de complexitate a sarcinilor de lucru. De exemplu, pentru elevii capabili de performanță vor fi propuse proiecte cu grad mai mare de complexitate, iar pentru elevii cu dificultăți de învățare, sarcinile de lucru vor conține, în prima perioadă de studiu, itemi simpli, care vizează executarea unei singure operații la un moment dat.

Specificul disciplinei implică utilizarea unor metode didactice active. Se recomandă îmbinarea metodelor clasice (de exemplu: demonstrația, problematizarea, algoritmizarea) cu metodele moderne (de exemplu: învățarea prin descoperire, observarea sistematică, proiectul, portofoliul, studiul de caz, jocul de rol).

La începutul studiului unui anumit software este recomandat să le fie prezentat elevilor un produs demonstrativ, realizat cu software-ul respectiv. Analiza unor exemple de bună practică va crea o imagine de ansamblu asupra facilităților oferite de software-ul respectiv și va motiva elevii în demersul de realizare a unor produse de înaltă calitate.

În abordarea aplicațiilor interdisciplinare, se recomandă corelarea activităților didactice cu nivelul achizițiilor dobândite de elevi la disciplinele vizate. Pentru formarea unei conduite adecvate privind navigarea în siguranță documentare și resursele existente pe site-uri precum www.oradenet.ro, pe web, se pot folosi pentru centruldesiguranta.ro etc.

În procesul de evaluare se va avea în vedere asigurarea caracterului formativ al acesteia, valorificându-se rezultatele observării sistematice a activității elevilor, portofoliul individual, proiectele realizate individual sau în echipă etc. Portofoliile elevilor pot fi gestionate automat utilizând platforme online care pun la dispoziție instrumente de vizualizare a progresului elevului (de exemplu, platforma Google Classroom, Moodle, Edmodo etc.). Se recomandă folosirea resurselor educaționale gratuite sau a programelor cu licență, existente pe Internet sau în școală, cu respectarea legislației privind copyright-ul.

Prezentarea la clasă a unor algoritmi simpli, cunoscuți, reprezentați în diverse limbaje de programare, are doar un rol informativ, elevul fiind invitat să observe similitudinile cu limbajul natural. În același timp, cunoscând finalitatea utilizării algoritmilor în informatică, programarea și diversitatea limbajelor de programare, elevul

va fi motivat să construiască algoritmi pentru rezolvarea problemelor, pentru ca ulterior să îi poată reprezenta în limbaj de programare.

În scopul formării deprinderii de utilizare a limbajului de specialitate și a coerenței în comunicare, se pot folosi jocuri didactice de comunicare orală, în stilul “la telefon”. De exemplu, un elev cunoaște enunțul unei cerințe (o sarcină de lucru) și îi spune, pas cu pas, unui alt elev ce trebuie să facă acesta. Al doilea elev îndeplinește fiecare pas, deși nu știe ce sarcină are de îndeplinit în final. Primul elev nu vede cum realizează celălalt etapele, dar cere informații despre rezultatele parțiale ale lucrului.

Se recomandă implicarea elevilor în activități colective de tip *Hour of Code*, care să permită formarea și dezvoltarea competențelor specifice.

Pentru stimularea lucrului în echipă, se recomandă realizarea unor proiecte pe o temă dată, pe parcursul a 2-3 ore și prezentarea în fața colectivului de elevi a produselor realizate, încurajând procesul de autoevaluare. Se recomandă organizarea unor sesiuni de brainstorming coordonate de cadrul didactic și valorificarea sugestiilor venite de la colegi în ceea ce privește îmbunătățirea aplicațiilor informatice și a materialelor digitale realizate.

Se vor urmări permanent: respectarea regulilor de comunicare, de scriere, de estetică, utilizarea formulilor de adresare adecvate și a termenilor de specialitate.

La clasele a VII-a și a VIII-a pentru competențele specifice de programare se va utiliza unul dintre limbajele: Python, C, C++.

Pentru programarea roboților virtuali se pot utiliza MORSE (OpenRobots).
Resurse: www.coppeliarobotics.com, www.robotvirtualworlds.com, www.raspberrypi.org, www.virtualroboticstoolkit.com.

Clasa a V-a

Pentru competența generală 1:

- ✓ se pot utiliza filme didactice existente pe YouTube, tutoriale, software educațional disponibil online sau pe diverse platforme educaționale (*oradenet.ro*, *centruldesiguranta.ro* etc.);
- ✓ pentru editare de text, editare audio, respectiv gestiunea fișierelor se pot utiliza aplicații specifice sistemului de operare utilizat sau resurse gratuite existente online (de exemplu, Total Commander, Midnight Commander, File Explorer, Finder, Google Drive etc.).

Pentru competența generală 2:

- ✓ se recomandă ca noțiunea de algoritm să fie introdusă pornind de la exemple concrete, familiare elevilor, fie din viața reală, fie de la alte discipline școlare;
- ✓ introducerea structurilor de control (secvențială și alternativă) se recomandă să se realizeze intuitiv, pornind de la necesitatea utilizării acestora în situații concrete;
- ✓ instrucțiunile grafice specifice mediului ales pot fi descoperite rezolvând sarcini de lucru atractive, de tip joc.

Pentru competența generală 3:

- ✓ se recomandă lucrul pe proiecte cu teme interdisciplinare, care să stimuleze creativitatea elevilor; de exemplu, proiectarea unui joc educativ în care elevii să exerseze tabla adunării sau tabla înmulțirii; crearea unei povești și transpunerea acesteia în format digital, crearea unui joc cu valențe didactice util pentru însușirea unor cuvinte dintr-o limbă străină sau a unor reguli gramaticale, realizarea unui colaj de imagini cu colegii de clasă sau de la activitățile școlare și extrașcolare ale clasei, crearea unor personaje sau modificarea unor personaje și integrarea acestora în proiecte mai complexe etc.;
- ✓ se recomandă utilizarea unor programe precum *Movie Maker*, *Garage Band*

Clasa a VI-a

Pentru competența generală 1:

- ✓ pentru prezentări se pot utiliza aplicațiile LibreOffice-Impress, Prezi, Microsoft PowerPoint, Google Slides, OfficeSuite, Keynotes etc. În procesul de proiectare a unor prezentări, se vor evidenția regulile de redactare care trebuie respectate și se vor menționa greșelile tipice;
- ✓ pentru comunicarea prin Internet, conturile de email pot fi create cu servicii G Suite for Education, Yahoo! etc., având în vedere prevederile legislației în vigoare.

Pentru competența generală 2:

- ✓ profesorul va utiliza cu precădere exerciții algoritmice (rulări pas cu pas) și jocuri algoritmice;
- ✓ se pot alege prelucrări algoritmice cu valențe de joc sau cu valențe practice, din ariile de interes și de înțelegere ale elevilor (specifice vârstei și spațiului socio-cultural în care trăiesc);
- ✓ se pot utiliza algoritmi cu rezultate importante din matematică, fizică, biologie etc., ca o activitate de ancorare practică a cunoștințelor specifice disciplinei respective;
- ✓ se pot realiza exerciții pe un algoritm dat, punând accentul atât pe claritatea exprimării fiecărei operații (pas) în parte, cât și pe robustețea întregului demers logic, pe fidelitatea cu care calculatorul execută fiecare pas și pe „frumusețea” sau utilitatea rezultatelor obținute.

Pentru competența generală 3:

- ✓ studiul fiecărei aplicații poate începe cu o secvență de lecție demonstrativă care să pună în evidență atractivitatea produselor, diversitatea instrumentelor de lucru și ușurința în utilizare a aplicației;
- ✓ pentru realizarea unei aplicații de tip VR (Virtual Reality) se poate folosi aplicația MORSE (OpenRobots).

Clasa a VII-a**Pentru competența generală 1:**

- ✓ pentru editarea textelor se pot utiliza aplicații specifice sistemului de operare utilizat sau resurse precum: Microsoft Word, Libre Office, Open Office-Writer, Google Docs etc.;
- ✓ pentru editarea fișierelor audio se pot utiliza: Audio Recorder for Free, Audacity, WavePad etc.;
- ✓ pentru redarea și procesarea fișierelor multimedia se pot utiliza: VirtualDub, VLC media player, BS Player, MovieMaker, Teachertube, YouTube etc.;
- ✓ pentru activități colaborative se pot utiliza instrumente ca: G Suite for Education, MS Office 365, Google Drive, platforme de tip Moodle, aplicații de tip wiki, blog etc.;
- ✓ un exercițiu simplu de utilizare a mediului de programare îl constituie transcrierea în limbaj de programare a algoritmilor reprezentați în pseudocod.

Pentru competența generală 2:

- ✓ rezolvarea de probleme se poate realiza punându-se accent pe analiza problemei, elaborarea și reprezentarea algoritmilor;
- ✓ algoritmi vor fi reprezentați cu ajutorul limbajului pseudocod având în vedere urmărirea pas cu pas a operațiilor;
- ✓ problemele algoritmice vor fi orientate doar spre prelucrarea unor date numerice (întregi/reale), fără a aborda prelucrări de șiruri de valori;
- ✓ un exercițiu util în vederea rezolvării individuale a unei probleme, poate fi modificarea algoritmului de rezolvare a unei probleme similare.

Pentru competența generală 3:

- ✓ în vederea realizării unor produse informatice atractive profesorii pot folosi tutoriale online, filme didactice, platforme/site-uri de învățare;
- ✓ elaborarea aplicațiilor și materialelor digitale poate fi realizată individual sau pe echipe, folosind aplicații colaborative. Portofoliile elevilor pot fi realizate în format electronic și publicate într-un mediu colaborativ.

Clasa a VIII-a

Pentru competența generală 1:

- ✓ pentru calcul tabelar se poate utiliza aplicația de calcul tabelar din pachetul Microsoft Office, LibreOffice, OpenOffice, documentele colaborative Google Sheets, Excel Online;
- ✓ reprezentarea grafică a datelor se poate utiliza și pentru exemplificarea unor conținuturi aferente altor discipline cum ar fi matematica pentru realizarea graficului unei funcții liniare, geografia pentru reprezentarea dinamicii populației etc.;
- ✓ se pot analiza datele introduse într-o aplicație de calcul tabelar cu ajutorul formulelor și funcțiilor specifice aplicației;
- ✓ exerciții utile de predare a conținuturilor aplicației de calcul tabelar pot fi: identificarea structurii și elementelor unei formule de calcul (adresa unei celule, termeni, operatori paranteze), inserarea și copierea formulelor de calcul adresând celule din cadrul aceleiași foi de calcul, utilizând operatori aritmetici și funcții, inserarea unui grafic cu parametri implicați, pe baza datelor dintr-un tabel existent, completarea automată a unor serii de date într-un tabel;
- ✓ pentru realizarea paginilor web se pot utiliza: WordPress, Blogger, Google Web Designer etc.;
- ✓ pentru familiarizarea elevilor cu structura și conținutul unei pagini web se recomandă deschiderea în editorul utilizat a unei pagini existente și identificarea elementelor care o compun;
- ✓ editarea unei pagini web se recomandă să se înceapă de la modificarea conținutului unei pagini existente și vizualizarea modificărilor în aplicația de navigare pe Internet.

Pentru competența generală 2:

- ✓ algoritmi vor prelucra doar șiruri de valori numerice (numere întregi și reale);
- ✓ se pot alege prelucrări algoritmice ale șirurilor de valori din ariile de interes și de înțelegere ale elevilor;
- ✓ se pot utiliza algoritmi care rezolvă probleme de matematică, fizică, chimie, geografie etc.;
- ✓ exerciții utile de predare a algoritmilor pentru șirurile de valori pot fi: construirea unui algoritm pentru obținerea unor rezultate dintr-un șir de valori (de exemplu suma, numărul de valori, media aritmetică, valoarea minimă/maximă etc.), construirea unui algoritm pentru verificarea existenței, într-un șir de valori, a unui termen care are o proprietate dată, construirea unui algoritm pentru verificarea unei proprietăți comune elementelor dintr-un șir de valori.

Pentru competența generală 3:

- ✓ se recomandă lucrul pe proiecte cu teme interdisciplinare atractive care să stimuleze creativitatea elevilor- elaborarea aplicațiilor se poate realiza individual și în echipă;
- ✓ implementarea algoritmilor se poate realiza în mediile de dezvoltare instalate local sau online pe platforme cum ar fi ideone.com, cpp.sh etc.;
- ✓ pentru realizarea unui site se recomandă crearea a câte unei pagini web de către fiecare elev, care va fi legată la pagina principală a unui proiect comun, pregătită în prealabil.

Bibliografie:

1. Lucanu, D., (1996). *Bazele proiectării programelor și algoritmilor, vol. I, II, III*, Iași: Editura Universității “Al. I. Cuza”
2. Masalagiu, C., Asiminoaei, I., Țibu, M., (2016). *Didactica predării informaticii*, Iași: Editura Polirom
3. Masalagiu, C., Asiminoaei, I., Maxim, I., (2001). *Metodica predării informaticii*, București: Editura Matrix Rom
4. Rus, I., Varna, D., (1983), *Metodica predării matematicii*, București: Editura Didactică și Pedagogică
5. Masalagiu, C., (2004). *Fundamente logice ale informaticii*, Iași: Editura Universității “Al. I. Cuza”
  - *** (2001), *Ghid metodologic (Tehnologia Informației și a comunicațiilor în procesul didactic. Învățământ primar)*, Curriculum Național, M.E.C.T. , C.N.C.
  - *** (2002), *Ghid metodologic (Tehnologia Informației și a comunicațiilor în procesul didactic. Gimnaziu și Liceu)*, Curriculum Național, M.E.C.T. , C.N.C.
  - *** Ordinul M.E.N. nr. 3393/ 28.02.2017 (anexa 2) privind programa școlară la disciplina INFORMATICĂ ȘI TIC, clasele a V- a – a VIII-a
  - *** Ordinul M.E.N. nr. 3622/ 2018 privind aprobarea planurilor cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Amalia COJOCARIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Arad

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Florentina CIRIN	Director, Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Oana PETCOVICIU	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Toma –Sorin SAULIUC	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad
Diana – Valeria SĂRAC	Liceul Special „Sfânta Maria” Arad

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale aprobat prin Ordin Nr.3622/2018 cuprinde disciplina Consiliere și dezvoltare personală, disciplină de trunchi comun în aria curriculară Consiliere și orientare, având alocată 1 oră/săptămână pentru fiecare dintre clasele Pregătitoare – a IV-a.

Consilierea și dezvoltarea personală nu trebuie să fie o activitate care se desfășoară ocazional, o activitate printre cele care au ca scop informarea elevilor cu privire la alimentația sănătoasă, siguranța circulației, consumul de etnobotanice, educația sexuală, formele de agresivitate.

Programa disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală* este elaborată potrivit **modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, demersul didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* vizează achizițiile elevului pentru întregul interval de studiu al disciplinei.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară sau de a le completa astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate nevoilor clasei și elevilor.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului, organizate pe următoarele domenii:

- Autocunoaștere și stil de viață sănătos
- Dezvoltare emoțională și social
- Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

Disciplina *Dezvoltare personală* este dedicată activităților de învățare care au ca scop dezvoltarea capacității elevului de a se autocunoaște și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, abilitățile de relaționare și comunicare, reflecțiile cu privire la învățare. În cadrul disciplinei, se formează în primul rând abilități și se dezvoltă atitudini, finalitatea fiind dobândirea încrederii în sine, starea

de bine a copiilor, pregătirea lor pentru viață și pentru viitor. De-a lungul anilor de studiu, toate ariile curriculare își asumă o parte din responsabilitatea privind dezvoltarea personală/socială, educațională și de carieră a elevilor, existând astfel posibilitatea abordării integrate a unora dintre activitățile propuse.

În alcătuirea programei la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* s-a pornit de la prevederile și informațiile conținute în următoarele documente:

- Rezoluțiile Consiliului Europei (2004, 2008) care subliniază rolul consilierii și orientării ca suport concret pentru câștigarea autonomiei în învățare, pentru deciziile cotidiene ale individului și facilitarea accesului la activități de consiliere pentru toți cetățenii, de la vârste tot mai mici.
- Programa școlară pentru disciplina DEZVOLTARE PERSONALĂ, *Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București 2013.*

Competențe generale

- 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți**
- 3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea) „Cum sunt eu, cum ești tu”, „Să ne facem portretul”, „Culorile vrăjite”; - desenarea conturului corpului în mărime naturală, colorarea conturului astfel încât să semene cât mai bine cu sine /denumirea culorilor (culoarea părului, culoarea ochilor etc.), decuparea și afișarea produselor „Muzeul figurilor de carton” ; - vizualizarea în oglindă/ recunoașterea pe partener a elementelor corporale și denumirea acestora; - realizarea de desene de tip autoportret /modelare în relief, colaje despre propria persoană „Portretul meu”, „Galeria portretelor” ; - prezentarea fotografiei proprii / povestire despre sine, la vârste diferite „Eu cresc: bebeluș, la grădiniță, la școală”; - discuții în perechi sau în grupuri mici pe baza desenelor și poveștilor create de fiecare persoană despre părțile corpului și rolul acestora „Corpul meu”, „La ce ne folosesc mâinile / picioarele / capul”; - jocuri pentru recunoașterea copiilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante „Eu descriu – tu ghicești”, „Cât de bine ne cunoaștem colegii”.
<p>1.2. Identificarea unor obiecte și activități simple de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora „Sacul cu obiecte magice”, „Ce facem cu săpunul / periuța de dinți / șamponul”; - ghicitori, poezii, cântece despre obiecte de igienă personală; - vizionarea unor filme scurte /audierea unor povestiri scurte despre igiena personală; - activități practice de exersare a acțiunilor de îmbrăcare/ dezbrăcare sau legarea șireturilor, spălarea mâinilor înainte de servirea mesei, după utilizarea toaletei, ordonarea hainelor, aranjarea/împachetarea hainelor, închiderea fermoarului, nasturilor, în vederea dezvoltării independenței față de adult; - exerciții de reprezentare grafică a unor obiecte, activități și reguli simple de igienă personală; - exerciții de formare a schemei mintale a spațiilor necesare (clasă, hol, cantină, dormitor).

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe din desene animate, filme pentru copii, audierea unor povești consacrate, pentru identificarea și denumirea emoțiilor de bază ale personajelor (Exemplu: cocoșul supărat, iedul fricos, împăratul fericit, albina curajoasă etc.); - completarea frazelor lacunare (Exemplu: Cum se simt copiii? „Băiețelul a terminat de colorat un desen frumos și este ..(bucuros)”, „Fetița a spart o cană și este ... (supărată)”, „Bunica a plecat astăzi la țară și Monica este... (tristă)” etc.;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de tipul „Roata emoțiilor”, pentru aprecierea emoțiilor în diferite situații (Exemplu: Cum m-am simțit? Situații: prima zi de școală, întâlnirea cu noii colegi, când este încurajat/certat de părinți, sărbătorirea zilei de naștere, apariția unui nou membru în familie etc.); - jocuri din folclorul copiilor, practicate în școală sau în afara școlii, vizând exprimarea emoțiilor; - jocuri de identificare/ exprimare a expresiilor faciale specifice anumitor emoții.
<p>2.2. Identificarea regulilor de comunicare în activitatea școlară</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a regulilor de comunicare în imagini /simboluri tactile: anunțarea răspunsului; așteptarea rândului; completarea răspunsurilor colegilor după ce aceștia au încheiat; exprimarea opiniei personale; criticarea ideii, nu a colegului „Regulile clasei”; - exprimarea prin desen/ prin simboluri tactile a regulilor de comunicare la școală și afișarea acestora pentru a fi vizualizate de elevi – exemplu: vorbim pe rând, ascultăm activ, respectăm programul școlar, ajutăm colegii când ne solicită sprijinul, adresăm întrebări etc. „Suntem elevi – cum ne comportăm”; - jocuri de tipul „Continuă propoziția”, „Continuă povestea”; - jocuri de rol cu marionete ilustrând modalități pozitive/negative de interacțiune verbală sau fizică: se ajută unii cu ceilalți, se exprimă politicos (te rog, mulțumesc), se întrerup, se lovesc, se împing etc.; - jocuri de selecție și plasare de jetoane: Da (comunicare eficientă)/ Nu (comunicare ineficientă).
<p>2.3. Explorarea caracteristicilor ființelor și obiectelor preferate și a interacțiunii simple cu acestea</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de cunoaștere/intercunoaștere de tipul „Pot să te prezint eu?” în care fiecare copil își prezintă colegul/colega, jucăria preferată, animalul preferat, activități preferate; - realizarea unui jurnal în imagini „Eu și prietenul/prietenii mei”, în care copilul desenează / reprezintă prin modelare prietenul/prietenii, activitățile preferate desfășurate împreună, obiectele/ ființele de care se simte atașat; - organizarea unor evenimente: „Ziua clasei noastre”, „Expoziție de lucrări plastice dedicate prietenilor”; - activități și jocuri de tipul „Prietenul secret”.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Identificarea unor rutine în activitatea școlară</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții la începutul anului școlar despre noile rutine (orar zilnic, orar săptămânal, pauze, vacanțe etc.) „Am crescut, suntem la școala – ce înseamnă asta”, „O zi la școală”, „Săptămâna mea”; - discuții despre statutul de preșcolar/școlar „Ce înseamnă să fii elev”; - discuții de explorare a intereselor și a experiențelor anterioare ale copiilor (la începutul fiecărei zile/teme/săptămâni, în cadrul „Întâlnirii de dimineață”, în cadrul altor lecții sau al activităților extrașcolare); - transformarea spațiului clasei într-un mediu prietenos de învățare: modalități de prezentare personală afișate pe mese/bănci, construirea în echipă a simbolului, expunerea produselor activităților la nivelul elevilor, pentru a fi vizualizate „Clasa mea în imagini”, „Elevii clasei pregătitoare – galerie foto”, „Simbolul / sloganul clasei”; - interpretarea unor melodii preferate pentru anunțarea pauzei: „Cum mi-ar plăcea să sune clopoțelul în școala mea?”; - teatru de marionete: „Sunt în clasa pregătitoare”.

Clasa pregătitoare

3.2. Aplicarea unor tehnici simple care sprijină învățarea și succesul școlar

- exerciții de identificare în imagini /a sunetelor, melodiilor a organizării învățării: întreruperea jocului, pregătirea materialelor, concentrarea asupra rezolvării sarcinilor, eliminarea surselor de perturbare a atenției, momente de relaxare etc.;
- organizarea orarului prin lipirea imaginilor /simbolurilor tactile cu activitățile zilnice și săptămânale;
- personalizarea orarului: desen, colaj, pictură, elemente grafice artistice;
- jocuri de rol: „Cum, ce, cu cine învățăm la școală?”;
- desenarea / descrierea momentelor specifice unei zile obișnuite de școală;
- distribuirea și asumarea unor sarcini în clasă (aranjarea jucăriilor, udatul florilor, distribuirea fișelor de lucru, afișarea produselor învățării, ștergerea tablei, distribuirea/strângerea picht-urilor, a plăcuțelor de lucru, ordonarea consumabilelor, inserarea produselor activității în portofolii etc.);
- vizite în școală (biroul directorului, cancelaria profesorilor, cabinetul de consiliere, toaletă, alte clase, bibliotecă, sală de sport, cabinet medical, cabinet stomatologic etc.);
- sărbătorirea primelor 100 de zile de școală prin desene, lucruri interesante învățate sau momente în care s-au simțit bine, lucrări inedite realizate împreună cu părinții.

3.3. Identificarea hobby-urilor, jocurilor și activităților preferate

- prezentarea în fața grupului a unor obiecte personale care exprimă cel mai bine ceea ce îi place fiecăruia să facă, pentru valorizarea abilităților fiecărui copil, indiferent de domeniu „Hobby-ul meu”, „Îmi place să ...”;
- ghicitori, colaje despre hobby-uri și activități preferate: „Ce îmi place să fac?”;
- „Micul colecționar”, prezentarea colecțiilor pe care fiecare le are acasă sau a obiectului/jucăriei/activității preferate;
- realizarea unor albume, agende speciale, portofolii care cuprind date personale despre activități preferate, aptitudini, realizări etc.;
- jocuri/activități/ concursuri de identificare a unor abilități, a predispozițiilor native/talentelor copiilor în diverse domenii: muzică, dans, sport, desen, matematică, relaționare cu ceilalți etc. (cântat vocal sau la un instrument, desenat, decupat, sărit coarda, bun la fotbal, povestit, a fi curajos, a fi politicos, a răspunde la întrebări, calcul matematic simplu etc.) ;
- realizarea unor expoziții cu temă, care să cuprindă produsele/ lucrările tuturor elevilor clasei;
- crearea unor spații în clasă cu recuzită specifică (construcții, pictură, lectură, științe, muzică etc.), unde copiii pot opta să lucreze, în funcție de interese pe diferite teme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Cine sunt eu? Trăsături fizice. Schema corporală: alcătuirea și denumirea părților corpului. Obiecte și activități zilnice de igienă personal. Trasee utile/necesare din școală.
2. Dezvoltare emoțională și socială	Emoții de bază denumite prin cuvinte (bucurie, tristețe, frică, furie) în activități / context familial. Emoții de bază exprimate prin mimică și pantomime. Reguli de comunicare în activitatea școlară. Comunicarea cu colegii și cadrele didactice. Ființe și obiecte preferate. Caracteristicile acestora.
3. Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Reguli elementare ale noilor rutine specifice activității clasei pregătitoare. Tehnici simple care sprijină învățarea. Reguli de organizare a învățării. Hobby-uri și activități preferate. Portofoliul personal cu rezultate/evidențe ale învățării.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa I
<p>1.1. Prezentarea unor trăsături personale elementare, în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unor ecusoane personalizate; - crearea unor obiecte simple prin modelaj (plastilină, lut) sau colaj (reviste, ziare, material din natură) care să exprime caracteristicile propriei persoane „Mascota mea”, „Portretul meu”; - prezentarea într-un cadru inedit (podium de premiere, interviu) a trei aspecte plăcute referitoare propria persoană; - jocuri de continuare a unor fraze, pentru evidențierea calităților: „Eu pot să...”, „Îmi place de mine pentru că...”, „Mâncarea mea preferată este...”, „Culoarea mea preferată este...”, „Pe tine te apreciez pentru că...”, „Sunt mândru de mine atunci când...”; - jocuri de genul „Scanul pe care mă simt bine”, „Sunt mândru deoarece azi/săptămâna aceasta am ...”; - jocuri de prezentare în perechi, în grupuri mici, în fața clasei, a rezultatelor activității; - jocuri de apreciere a celuilalt „Ionel, admir la tine faptul că ...”; - prezentarea trăsăturilor personale elementare în fișe de lucru.
<p>1.2. Identificarea unor reguli de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea în imagini/în descriere a respectării/încălțării regulilor de igienă personală „Așa da, așa nu”, „Săpunul – prietenul meu”; - desenarea/ descrierea unor personaje care respectă/ nu respectă regulile de igienă personală; - jocuri creative: „Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista săpunul?”, „Imaginează-ți că săpunul ar conduce lumea”, „În geanta ta descoperi că o periută de dinți îți vorbește...”; - rebusuri, concursuri, ghicitori despre reguli simple de igienă; - realizarea unor colaje, desene, sloganuri/cuvinte cheie care ilustrează reguli de igienă; - fișe de lucru pentru exersarea învățării regulilor de igienă personală: corespondențe, asocieri, consecințe, completare de obiecte care lipsesc, exprimare de opinii; - realizarea reclamelor pentru produsele de igienă preferate.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Clasa I
<p>2.1. Asocierea emoțiilor de bază cu elemente simple de limbaj nonverbal și paraverbal</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor imagini / mulaje cu personaje care exprimă emoții de bază (Exemplu: Alegeți personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie...) „Cine șice simte”, „Față veselă, față tristă”; - crearea unei expoziții cu imagini/fotografii (aduse de acasă, realizate în clasă, decupate din ziare/reviste) care exprimă diferite emoții „Galeria emoțiilor”, „Muzeul emoțiilor”; - recitarea unei poezii în diferite ipostaze (vesel, speriat, uimit); - propunerea unor concursuri de „Poezii și cântece cu emoții”; - jocuri de mimă /pantomime;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - turul clasei: „Cum te simți astăzi?” (la începutul/finalul zilei, la începutul/finalul unei activități); - descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - exersarea mimicii adecvate diferitor emoții.
<p>2.2. Transmiterea unor mesaje verbale și nonverbal simple despre propriile experiențe de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unei experiențe personale (prima zi de grădiniță, prima zi de școală, zile de naștere, jucăria favorită, o ceartă cu un prieten/coleg, victoria/înfrângerea într-un joc etc.); - crearea unor scurte povestiri sau scenete hazlii, pe baza unor cuvinte cheie: calendar, pădure, furculiță, zâmbet; - jocuri de mimă/ patomimă sau exprimare paraverbală pentru înțelegerea unor mesaje nonverbal/ verbale emițător-receptor (mi-am făcut un prieten, mă doare măseaua, am primit un cadou, bunicul a venit în vizită etc.); - verbalizarea ideilor, gândurilor, emoțiilor față de unele situații date „Azi mă simt ...”, „Când mă joc eu ...”, „Mama mea este ...”; - emiterea unor afirmații pozitive despre sine și ceilalți; - exprimarea opiniilor despre unele situații de viață „Eu cred că...”, „În opinia mea...”; - miniscenete cu marionete, măști, vestimentații create de elevi.
<p>2.3. Explorarea caracteristicilor necesare pentru a fi bun prieten</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea și discutarea unor povești despre prietenie, despre relațiile existente într-un grup; - exerciții de evidențiere a regulilor de comportament din povești/povestiri/poezii/fabule (Exemplu „Capra cu trei iezi”, „Fata babei, fata moșneagului”); - identificarea în imagini / în descriere a comportamentelor prietenoase/ neprietenoase dintr-un grup; - crearea unor povești, în echipă, cu subiectul „Colegii mei/ Colegele mele”, „Prietenul meu/Prietena mea”; - practicarea unor jocuri de prezentare a colegului/colegei „Prietenul / prietena mea este ...”, „Colegul meu”; - vizionarea unor filme /audierea unor povestiri specifice universului copiilor, în care se relevă caracteristicile unui prieten/se dezvoltă relații de prietenie; - jocuri de rol: În clasă, În parc, Ziua de naștere, În vacanță.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa I
<p>3.1. Identificarea unor sarcini de lucru simple în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - enumerarea sarcinilor de lucru ale diferitelor personaje din povești, povestiri, ale persoanelor din viața reală (mamă, tată, învățătoare, bunici, director de școală, primar, președinte, medic, actor etc.) „Cine și ce face”, „Ce face un medic / primar / președinte etc.”; - bifarea sarcinilor de lucru de la școală dintr-o listă cu diferite tipuri de sarcini (imagini, cuvinte cheie); - jocuri de rol/ de mimă, referitoare la sarcinile de realizat într-o zi, acasă sau la școală; - exerciții de apreciere a timpului de lucru (mai mult, mai puțin) pentru sarcinile pe care le are de îndeplinit la școală și acasă; - plasarea etichetelor care conțin sarcini de lucru pe cadranul unui ceas „Ceasul vorbitor”, „Organizăm o zi de școală”; - organizarea unor interviuri adresate colegilor despre sarcinile de lucru dintr-o zi.

Clasa I	
<p>3.2. Evidențierea importanței învățării pentru propria persoană</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exprimare a opiniilor personale: „Pentru mine este important să învăț deoarece...”, „Îmi place ... deoarece”; - monitorizarea simplă a achizițiilor și atitudinilor specifice învățării (Cadranul învățării: Ce am aflat nou ; Ce vreau să știu ; Ce mi-a plăcut); - realizarea unor colaje despre ceea ce îi place și ceea ce nu îi place să învețe la școală, acasă, pe stradă, în parc, în vacanță, la teatru, la muzeu, la televizor, pe internet etc.; - discuții despre greșeală ca parte a procesului de învățare („Putem învăța din propriile greșeli?”); - crearea unor refrene dedicate importanței învățării; - organizarea unei expoziții cu postere sau alte obiecte pe care sunt scrise propoziții care să exprime importanța învățării. 	
<p>3.3. Explorarea unor meserii cunoscute sau preferate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol despre meserii „De-a doctorul / vânzătorul / tâmplarul etc.”; - povești, poezii, ghicitori, cântece despre meserii, susținute de imagini; - jocuri/ ghicitori de identificare a instrumentelor specifice unor meserii; - organizarea unei expoziții cu instrumente confecționate, fotografiile, desene sau (unde e posibil) direct cu instrumentele specifice meseriilor cunoscute; - decuparea unor informații despre meserii din ziare, reviste, cărți; - prezentarea meseriilor de către specialiști invitați la clasă: medic, artist, mecanic, pictor, polițist, preot, zugrav, cercetător, pompier, contabil etc.; - vizite la diferite locuri de muncă ale părinților sau aflate în apropierea școlii ori a locuinței copiilor; - organizarea unor evenimente („Carnavalul meseriilor”) în care grupuri de copii promovează diferite meserii, la care sunt invitați părinți, bunici, reprezentanți ai școlii și comunității. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Cine sunt eu? Caracteristici personale simple, puncte tari și limite observabile în activitățile școlare și de timp liber Cum cer și ofer ajutor Norme de igienă la școală și acasă Igiena locuinței, a sălii de clasă Schemele mintale/traseele utile/necesare
2. Dezvoltare emoțională și socială	Emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) și elemente simple de limbaj nonverbal (expresii faciale, postură) și paraverbal (intonație) Abilități de comunicare de bază. Mesaje verbale, nonverbale, paraverbale simple Prietenia Caracteristicile unui bun prieten Ce este un bun prieten?

Domenii de conținut	Clasa I
3. Aspecte specific ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Sarcini de lucru în activitatea școlară și acasă: tipuri de sarcini, încadrare în timp, finalizare Importanța învățării Tehnici simple de monitorizare a achizițiilor învățării. Meserii cunoscute: denumire, activități principale, unelte și instrumente, loc de desfășurare.

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa a II-a
<p>1.1. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de autocunoaștere și intercunoaștere prin folosirea diferitelor forme de comunicare „Ghicește vocea”, „Mâna prietenului meu” etc.; - exerciții artcreative realizate în mod individual sau în echipă (prezentarea unor forme originale de salut în cadrul cărora copiii își atribuie o însușire/calitate care-i face unici și diferiți de ceilalți; obținerea unor produse unice: decuparea unei hârtii împăturite în forme diferite, colorarea unui obiect, interpretarea în manieră proprie a unui rol etc., desenarea conturului mâinii sau a amprentelor personale etc.); - confecționarea unor cadouri de tipul „lucru manual”; - analiza unor personaje din povești/ povestiri sau din viața reală, în scopul identificării unor asemănări și deosebiri între sine și acestea; - rezolvarea unor fișe de lucru pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți; - jocuri de identificare a calităților/defectelor, limitelor la propria persoană și de ameliorare/depășire a acestora;
<p>1.2. Respectarea unor reguli de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - amenajarea clasei / a spațiului de lucru /dormitorului într-un mod prietenos (estetică vizuală, condiții de învățare etc.), care să respecte reguli simple de igienă; - discuții despre importanța regulilor de igienă în viața noastră „Ce este igiena”, „Obiectele de igienă personală”, „Ce înseamnă să fii curat”; - realizarea unor proiecte în grupuri mici despre regulile de igienă și prezentarea acestora în clasă „Prințul / prințesa curățeniei”, „Regulile de igienă”; - jocuri de rol pentru exemplificarea comportamentelor dezirabile de igienă personal în diferite contexte; - realizarea unor scurte descrieri verbale despre efectele igienei personale asupra sănătății; - elaborarea în echipă a unor scurte compuneri despre sănătate și igienă (spălarea mâinilor, folosirea săpunului, respectarea orelor de masa etc.) „Cum prevenim boala mâinilor murdare”; - (auto)administrarea unor fișe de observare a respectării regulilor de igienă personal; - organizarea și implicarea elevilor în studii foarte simple care să investigheze rolul și consecințele respectării/nerespectării regulilor de igienă personală (chestionar, interviu, prezentare de rezultate);

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulți cunoscuți

Clasa a II-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri având ca suport imagini care surprind emoții de bază, cu ajutorul cărora să se analizeze, de exemplu, stările de tristețe, fericire, relaxare, frică etc. „Ce fac atunci când sunt... ”; - identificarea propriilor emoții și gestionarea acestora „Sunt supărat deoarece...”, „Când sunt furios eu..”; - aplicarea unor tehnici art-creative prin care să se exprime diferite stări emoționale: desene, cântece, modelaje din lut și plastilină, roluri în teatru, colaje, tapiserii din materiale textile etc.; - participarea la scurte scenete, prin atribuirea unor roluri, pentru exersarea exprimării emoțiilor în situații variate; - dezbateri despre legătura dintre emoții și comportamente; - exerciții de identificare a soluțiilor proprii pentru exprimarea în mod sănătos a emoțiilor; - scrierea unor texte formate din 4-5 propoziții despre cum s-au simțit în diverse situații;
<p>2.2. Utilizarea unor elemente de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea unor secvențe de film/ audierea unor povestiri pentru identificarea expresiilor corporale, faciale, verbale simple, care indică ascultarea activă; - observarea, în jocuri de rol create de colegi, a elementelor specifice ascultării active; - utilizarea în comunicarea cu ceilalți (familie, colegi, prieteni, cadre didactice) a unor modalități simple de ascultare activă: contact vizual/ expresie facială, postură adecvată, intonație etc.; - completarea cu elemente grafice specific ascultării active a unor personaje umane care exprimă interes în comunicare; - descrierea, mimarea sau realizarea unor desene/modelaje cu persoane care ascultă sau nu active; - fișe de lucru cu situații de comunicare/ascultare activă din viața cotidiană (acasă, pe stradă, în parc, la școală, la magazin, la film etc.);
<p>2.3. Explorarea abilităților de relaționare cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți, pe baza discutării unor situații concrete din experiența elevilor; - exerciții de identificare a premiselor pentru a coopera cu ceilalți (hobby-uri, interese comune, activități preferate etc.); - exerciții-joc de diferențiere a comportamentelor facilitatoare/frenatoare care contribuie sau nu la inițierea și păstrarea unei prietenii: cooperare, competiție, compromise; - exerciții-joc de acceptare/neacceptare a celorlalți în funcție de anumite caracteristici (culoarea ochilor, a părului etc.); - elaborarea unor lucrări individuale sau în echipă despre prietenie; - elaborarea unor compuneri despre prieteni, universul extins al copilului (prieteni fraților/ surorilor); - crearea unor mesaje de mulțumire adresate colegilor/prietenilor;

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa a II-a
<p>3.1. Realizarea unui program zilnic de activități, cu sprijinul adulților</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui orar zilnic personalizat „O zi la școală”, „Calendarul care mă ajută”; - inițierea unei agende în care să fie precizat programul zilnic; - enumerarea activităților într-o listă „Ce fac azi?”;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - plasarea unor simboluri pentru activitățile programului zilnic în funcție de succesiune, frecvență, dificultate, durată; - completarea unor texte lacunare „Eu învăț mai bine... “ „„Cel mai ușor învăț cu..”, „Îmi place să învăț despre ...” „Pentru a memora mai ușor am nevoie de ...”, „Pentru a învăța, prefer să folosesc următoarele obiecte...”; - analiza gradului de îndeplinire a programului zilnic; - investigarea programelor zilnice ale membrilor familiei „Ce face mama /tata într-o zi”.
<p>3.2. Prezentarea condițiilor (instrumente, persoane, contexte) care fac învățarea ușoară sau dificilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea în echipe a unor postere: „Cum învățăm?”; - jurnalul învățării prin imagini sau cuvinte (cum învăț, ce îmi place să învăț, ușor și greu în activitatea de învățare, cine mă ajută); - crearea unor știri despre cum învață elevii de clasa a II-a, elevii mai mari, adulții; - prezentarea unor scurte proiecte despre condițiile de învățare de acasă și de la școală; - realizarea unor scurte interviuri adresate colegilor de clasă sau părinților: „Dacă ai fi director, ce ai păstra și ce ai schimba la școală, pentru ca elevii să învețe mai bine, mai ușor și cu plăcere?”; - „Cum învățau bunicii noștri?” - invitarea la clasă a unor bunici care să relateze experiențele personale din copilărie despre învățare: școala, clasa, condițiile de acasă, cadrele didactice, rechizitele etc.); - interviuri aplicate membrilor familiei despre importanța învățării.
<p>3.3. Prezentarea utilității unor meserii/profesii cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice despre meserii „De-a vânzătorul”, „De-a prezentatorul TV”, „De-a bucătarul” etc.; - vizite la locuri de muncă interesante pentru copiii (fabrica de ciocolată, cabinet de stomatologie, primărie, redacție de știri, centrul pompierilor etc.); - crearea unor postere originale despre specificul meseriilor și beneficiile acestora pentru membrii comunității; - dezbateri despre produsele/rezultatele unor meserii, utilitatea meseriilor (mecanicul repară o mașină stricată, medicul ne tratează când suntem bolnavi, pictorul creează tablouri frumoase etc.); - jocuri de prezentare a profesiilor prin costumații din materiale reciclabile - „Parada meseriilor”; - crearea unui pliant (cu imagini decupate, desene, mesaje cheie) în care să prezinte meseriile din zona în care locuiesc și produsele diferitelor meserii; - realizarea de sondaje de opinie cu privire la specificul și utilitatea unor meserii;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Eu și ceilalți Asemănări și deosebiri dintre sine și ceilalți după criterii simple: aspecte fizice, gen, vârstă, tipuri de vestimentație (sport, elegant, tradițional etc.) Diversitate. Fiecare este unic; diferențe individuale Norme de igienă în contexte variate Importanța normelor de igienă pentru sănătate, învățare și relațiile cu ceilalți
2. Dezvoltare emoțională și socială	Emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) exprimate în comportamente Elemente de ascultare activă: contact vizual, postură, voce (intonație, accent) Abilități necesare și comportamente acceptate în relațiile cu ceilalți Respectul în relațiile cu ceilalți
3. Aspecte specific ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Cum folosim timpul? Program zilnic de lucru Alternanța efort/relaxare (timp de lucru/timp liber) Importanța timpului în învățare Condițiile învățării: factori favorizanți/resurse, factori de stress/ obstacole (instrumente, persoane, contexte) La ce folosesc meseriile? Utilitatea socială a meseriilor: produse realizate, beneficii pentru sine și pentru comunitate

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasa a III-a
<p>1.1. Formarea și dezvoltarea acceptării de sine și a celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare a calităților / defectelor, limitelor la propria persoană și de ameliorare sau depășire a acestora: „Calități și defecte”, „Ce pot și ce nu pot încă să fac” „Mă iubesc așa cum sunt”, „Acceptarea defectelor”; - jocuri de întărire a imaginii de sine: „Eu pot să ..., tu poți să ...”, „Pot spune despre mine că...”; - exerciții de identificare a asemănărilor / deosebirilor dintre persoane după diferite criterii: „Mă asemăn și nu prea”, „Vânătoarea de oameni”; - discutarea unei povestiri, secvențe de film etc. despre diversitatea națională, religioasă etc.: „Diferiți și totuși la fel”, „Oameni indiferent de religie sau naționalitate”; - exerciții / jocuri de lucru în echipe pentru exersarea acceptării celorlalți: „Colajul nostru – eu decupez, tu lipești, el scrie sloganul” etc..
<p>1.2. Respectarea unor reguli de igienă personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - amenajarea clasei / a spațiului de lucru / dormitorului într-un mod ergonomic (estetică vizuală, condiții de învățare etc.), respectând regulile de igienă: „Gospodar în spațiul meu”; - realizarea unor activități ce au ca scop formarea deprinderilor de igienă personală și social: „Cea mai curată clasă”, „Dulapul meu – oglinda mea” etc.; - identificarea caracteristicilor spațiului personal, discuții despre importanța respectării spațiului personal și a intimității: „Cum îmi stabilesc spațiul personal”, „Ce este intimitatea personală”; - discuții despre importanța alimentației sănătoase: „Hrană sănătoasă, corp sănătos”, „Piramida alimentelor”; - realizarea unor proiecte în grupuri mici despre modul de viață sănătos (alimentație, regim zilnic, sport etc.): „Stil de viață sănătos”, „Sport-hrană-odihnă”; - jocuri de rol privind comportamentul dezirabil în diferite contexte sociale: „Reguli de comportament în societate”, „La medic”, „La petrecerea prietenului meu”;

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți

Clasa a III-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol ce au ca scop identificarea diferitelor stări emoționale: „Mă simt.... când...”; - exerciții de gestionare a propriilor emoții: „Sunt trist deoarece ...”, „Când sunt supărat îmi vine să ...” etc.; - aplicarea unor tehnici de art-terapie cu scopul de exprimare și gestionare a emoțiilor: „Exprimarea emoțiilor prin modelaj, teatru, poezie”, „Jocul emoțiilor”; - dezbateri despre exprimarea adecvată a emoțiilor: „Eliberarea emoțiilor”, „Cum exprim emoția fără să rănesc”; - crearea unui spațiu pentru „calmare”: „Spațiul meu de relaxare”; - exersarea / conștientizarea limbajului nonverbal (mimică, postură, gesturi) și concordanța acestuia cu mesajul verbal transmis: „Comunicarea verbală și comunicarea nonverbală”, „Ce comunic și cum comunic”, „Fraza emotivă”; - identificarea rolurilor în cadrul familiei și / sau a grupului de elevi: „Rolul meu în

Clasa a III-a
familie”, „Rolul meu în grupul de prieteni/colegi”.
<p>2.2. Exersarea regulilor de comunicare eficientă</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezbateri ce au ca scop identificarea regulilor necesare realizării unei comunicări eficiente: „Mai puțin, mai eficient”, „Comunicare directă și eficientă”; - exerciții de identificare a principiilor comunicării asertive: „Să comunicăm asertiv”, „Comunicăm de pe poziții de egalitate”; - exerciții de ascultare activă (contact vizual, expresie facială, postură, intonație etc. adecvate): „Ghicește instrumental muzical”, „Găsește comoara ascultând instrucțiunile”, „Ascultând, vei dăru”, „Povestea amestecată”; - exerciții de identificare a cauzelor conflictelor: „Ce este conflictul”, „De ce ne certăm” etc.; - exerciții de identificare a modalităților de rezolvare a conflictelor: „Vreau o portocală – de ce?”, „Cum putem rezolva conflictul”, „Metoda victorie - victorie”; - scenete / jocuri de rol cu scopul soluționării amiabile a unei situații cu potential conflictogen: „Reacții și strategii în situații de conflict”, „Cel mai bun negociator”; - identificarea comportamentelor specifice rolurilor sociale (joc de rol ce vizează rolurile din familie, din școală etc.): „Copiii și rolurile sociale”, „Rolurile sociale, măștile copiilor”.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa a III-a
<p>3.1. Realizarea unui program zilnic de activități, cu sprijinul adulților</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui orar zilnic personalizat cu identificarea momentelor cheie și prioritizarea activităților: „Programul meu zilnic”, „Ordinea de zi”; - enumerarea activităților zilnice prin realizarea unei liste: „Ce, cum și când fac azi?”; - completarea unor texte lacunare: „Eu învăț mai bine...”, „Cel mai ușor învăț cu..”, „Îmi place să învăț despre ...”, „Pentru a memora mai ușor am nevoie de ...”, „Pentru a învăța, prefer să folosesc următoarele obiecte...”; - analiza gradului de îndeplinire a programului zilnic: „Retrospectiva zilei”, „Misiunea zilei a fost îndeplinită”; - analiza programelor zilnice ale membrilor familiei: „Ce vei face astăzi mamă/tată?”, „Programul meu-programul vostru”.
<p>3.2. Prezentarea condițiilor (instrumente, persoane, contexte) care fac învățarea ușoară sau dificilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea stilului de învățare: „Prefer să ascult sau să citesc”, „Învăț mai ușor când aplic practic ceea ce învăț” etc.; - identificarea informațiilor necesare învățării prin crearea unei „baze de date” cu informații necesare pentru diferite discipline (selectare dicționare, reviste etc.): „Micul meu sertar cu informații”; - dezvoltarea gândirii critice în selectarea informațiilor: „Este adevărat tot ceea ce găsim pe internet?”, „Cum verific o informație” etc.; - realizarea unor mini interviuri despre importanța învățării: „De ce este important pentru tine să înveți”, „Interviu cu o vedetă – rolul învățării în reușita personală”.
<p>3.3. Prezentarea utilității unor meserii/profesii cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizite la diferite locuri de muncă (fabrici, brutării, alte școli, spitale, firme IT etc.): „În vizită la ...”, „Meseria, brățară de aur”, „Meserii pentru copii”; - realizarea unor „portrete” ce descriu calitățile necesare exercitării unor meserii: „Un bucătar bun este...”; - elaborarea unor planuri de carieră: „Pentru a deveni medic trebuie să ...”, „Mi-ar place să fiu de aceea voi...”;

Clasa a III-a
- discuții / dezbateri despre utilitatea meseriilor: „Cea mai bună meserie”, „Importanța și rolul meseriilor”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Eu și ceilalți : asemănări, deosebiri, calități ce ne pun în valoare, avantajele lucrului în echipă Acceptarea diversității naționale, religioase etc. Normele de igienă personală și socială. Spațiul personal, nevoia de intimitate, respectarea acesteia
2. Dezvoltare emoțională și socială	Emoțiile exprimate în comportamente: identificare și gestionare Elemente de comunicare asertivă Conflictul: cauze și rezolvare Rolurile sociale (în familie, în școală, în societate)
3. Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Programul zilnic: managementul timpului (importanța alternării activităților ce necesită efort cu pauze/ activități de relaxare) Prioritizarea activităților Stiluri de învățare Selectarea informațiilor utile Atitudine critică față de informațiile oferite de diferite surse (colegi, internet etc.) Calități necesare îndeplinirii unor meserii Planuri de carieră

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Formarea și dezvoltarea acceptării de sine și a ceilorlalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri / dezbateri cu privire la caracteristicile și interesele personale: „Portretul meu, portretul tău”, „Hobby-ul meu”, „Îmi place să ...”; - jocuri / dezbateri pentru identificarea abilităților / limitelor personale: „Mă pricep foarte bine să ...”, „Îmi este greu să fac ...”; - scenete, jocuri de rol ce vizează acceptarea diversității în funcție de sex, rasă, etnie, religie etc.: „Carnavalul naționalităților”, „Festivalul diversității”, ; - elaborarea unor proiecte în echipe pentru formarea / consolidarea abilităților de lucru în echipă: „Împreună pentru viitor”, „Unde-s mulți puterea crește” etc.; - exerciții / jocuri ce vizează importanța lucrului în echipă: „Țară, țară vrem ostași”, „Eu, tu, noi”.
<p>1.2. Respectarea unor reguli de igienă personală și socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții / dezbateri despre caracteristicile vârstei și igiena personală corespunzătoare: „Eu cresc, se schimbă nevoile mele”, „Rolul și importanța igienei personale”; - discuții / dezbateri despre importanța alimentației sănătoase: „Fast food contra mâncării gătite”, „Băuturile carbogazoase: pro și contra”, „Fructe, legume sau snacks-uri” etc.; - realizarea unor proiecte în grupuri mici despre modul de viață sănătos: alimentație, regim zilnic, sport etc.; - jocuri de rol privind comportamentul dezirabil în diferite context sociale: „Am găsit un portofel/telefon ... ce fac cu el”, „Ajutăm sau nu pe ceilalți”, „Am nevoie de ajutor”.

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți

Clasa a IV-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri de identificare / interpretare a emoțiilor celorlalți: „Mim”, „Pantomimă”, „Ghici ce simt” etc.; - discuții / dezbateri despre empatie, ajutor reciproc, altruism: „Egoism vs altruism”, „Știu ce simți” etc.; - exerciții / jocuri de rol ce vizează exprimarea emoțiilor: „Când sunt fericit / supărat atunci ...” etc.; - discuții despre stres (cauze, gestionare): „Ce este stresul”, „Stresul este bun sau nu”, „Cum fac față situațiilor stresante”; - discuții despre valorile transmise în familie: onestitate, curaj, corectitudine etc.; - relațiile din cadrul familiei / a grupului de elevi: „Îmi iubesc familia”, „Familia mea este ...”, „Prietenii, colegii mei” etc..
<p>2.2. Exersarea regulilor de comunicare eficientă</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rezolvare a conflictelor: „Eu câștig, tu pierzi”, „Eu câștig, tu câștigi” etc.; - exerciții de negociere în situații cu potențial conflictogen: „Să ne ascultăm reciproc”, „Eu vreau, tu vrei” etc.; - exerciții de comunicare asertivă: „Sunt atent la ce spui”, „Învăț să spun nu”; - jocuri de rol /exerciții de ascultare activă: contact vizual, expresie facială, postură, intonație adecvate: „Sunt oglinda ta”, „Etichetele... ne comportăm conform lor” etc.

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Clasa a IV-a
<p>3.1. Realizarea unui program zilnic de activități</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui orar zilnic personalizat cu identificarea momentelor cheie și prioritizarea activităților; - discuții / dezbateri despre managementul timpului: „Cum gestionez timpul pentru a reuși să fac ceea ce mi-am propus”, „Dacă ziua ar avea ... ore”; - discuții / dezbateri despre importanța alternării activităților ce necesită efort cu pauze sau activități de relaxare: „Acum învăț, apoi mă relaxez”, „De ce să facem sport” etc.; - realizarea unui program zilnic ipotetic (dorit) versus unul realist (necesar): „Aș vrea să..., dar trebuie să...”, „Dacă aș fi directorul școlii”.
<p>3.2. Prezentarea condițiilor (instrumente, persoane, contexte) care fac învățarea ușoară sau dificilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea stilului personal de învățare: „Când învăț prefer / este important să ...”; - discuții despre condițiile optime de învățare: „Cum îmi pregătesc lecțiile”; - discuții / dezbateri despre sursele de informații: „Internetul: prieten sau nu”, „Carte vs film” etc.; - exerciții / jocuri de rol de verificare a surselor de informații: „Micul investigator”, „Eu sunt reporter” etc.; - discuții / dezbateri despre importanța învățării.
<p>3.3. Prezentarea utilității unor meserii/profesii cunoscute</p> <ul style="list-style-type: none"> - întâlniri, discuții cu reprezentanți ai diferitor profesii; - elaborarea unor profile adecvate diferitor profesii: „Profesorul / medicul / tâmplarul trebuie să aibă următoarele calități”, „Eu am calitățile necesare profesiei ...”; - elaborarea portofoliilor pentru diferite meserii: calități necesare, parcurs școlar/ profesional, locuri de muncă, imagini etc.; - discuții / dezbateri despre persoane / personalități ce sunt modele pentru elevi: „Modelul meu în viață este ...”, „Vreau să devin ca ...”; - elaborarea planurilor de carieră pe 5 ani, 10 ani, 15 ani: „Vreau să devin...”, „Ca să devin .. trebuie să...”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos	Interese și aptitudini: îmi place să ... pot să ... Acceptarea limitelor personale Acceptarea diversității Lucrul în echipă: roluri, avantaje Relațiile din cadrul familiei / a grupului de elevi
2. Dezvoltare emoțională și socială	Exprimarea emoțiilor Empatia, altruismul Stresul Valorile culturale Tehnici de rezolvare a conflictelor, negocierea Comunicarea asertivă
3. Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru viață la școlarul mic	Managementul timpului Programul zilnic: vreau și trebuie Stil de învățare/ condiții optime de învățare Sursele de informații: cărți, manual, internet Profesii: calități necesare Cariera profesională

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei.

O notă aparte a disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală* este dată de contribuția la dezvoltarea emoțională, socială și pentru carieră a elevului. Valorificarea experiențelor elevilor fundamentează autenticitatea învățării. Există o raportare permanentă la ceea ce gândesc și simt, precum și la modul în care se comportă elevii. Domeniile tematice ale programei conferă un spațiu generos, în care elevii sunt invitați să conștientizeze cine sunt, să analizeze emoțiile pe care le au, să se raporteze sănătos la ceilalți (diversitate), să fie motivați să învețe cu succes, să exploreze ce meserii/profesii le-ar plăcea să practice. Este important de luat în considerare opțiunea realizării unor activități integrate sau diversificarea/ extinderea activităților extrașcolare. Abilitățile și atitudinile „învățate” la *Consiliere și dezvoltare personală* reprezintă acele achiziții transferabile necesare obținerii succesului școlar, în carieră și în viață.

Strategii didactice

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* oferă un cadru semnificativ pentru stimularea flexibilității cognitive și a creativității elevului, aceștia fiind încurajați să adreseze întrebări, să comunice propriile opinii, să aibă intervenții argumentate, să reflecteze asupra temelor puse în discuție, să manifeste inițiativă, să exprime idei originale și emoții autentice despre ceea ce învață.

Registrul complex al strategiilor didactice, organizate sub diferite forme, stimulează participarea activă, în mod individual sau în echipă. Accentul în orele de *Consiliere și dezvoltare personală* este dat de spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor elevilor la sarcinile propuse. Analizele succesive, momentele de autoevaluare și de reflecție oferă copiilor cadrul necesar pentru interiorizarea conceptele tematice, pentru dezvoltarea încrederii în sine, pentru conturarea perspectivei pozitive asupra resurselor personale, astfel încât să facă față provocărilor școlare sau celor din viața de zi cu zi.

O atenție deosebită este acordată explorării intereselor și exersării abilităților de învățare, identificării experiențelor anterioare și cunoașterii așteptărilor elevilor cu privire la activitățile care urmează a fi derulate.

La finalul unui modul tematic sau al unei lecții, elevii sunt invitați **să își exprime emoțiile** cu privire la ceea ce au descoperit sau experimentat. Expozițiile, discuțiile pe baza portofoliului sunt oportunități pentru valorizarea intereselor și aptitudinilor personale. Astfel, se creează contextual exprimării emoțiilor și a atitudinii elevilor față de progresul în învățare. Reflectarea „împreună” asupra produselor individuale sau create în echipă contribuie la dezvoltarea coeziunii grupului. Valorizarea rezultatelor prin acordarea de feedback pozitiv fiecărui elev asigură cadrul pentru optimizarea imaginii de sine și dezvoltarea încrederii în sine. Crearea unui climat securizant, de nonetichetare, încurajator reprezintă un aspect important, care depinde, în principal, de atitudinea cadrului didactic în relația cu elevii.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* este realizată de către cadrul didactic de la clasă. În cazul aprofundării unor teme, acesta poate colabora cu psihologul sau consilierul școlar pentru eficientizarea activităților derulate, spre exemplu: consultări cu privire la cele mai adecvate modalități de lucru cu elevii, recomandarea unor resurse suplimentare care pot fi utilizate sau organizarea unor activități în parteneriat.

Implicarea părinților presupune participarea în activități cum ar fi: expoziții/târguri, serbări, concursuri, excursii, carnavaluri, proiecte în echipă părinți-copii, discuții pe baza portofoliilor elevilor, vizite la locul de muncă al părinților etc.

În cadrul activităților de *Consiliere și dezvoltare personală* elevii explorează, apoi aplică și ulterior reflectează asupra propriului progres. Din această perspectivă, predarea se distanțează considerabil de înțelesul ei tradițional de „transmitere de cunoștințe”. Rolul cadrului didactic este de a organiza și oferi oportunități de joc și învățare care să-i permită elevului să-și descopere și să experimenteze propriile abilități și atitudini, de a particulariza și facilita transferul acestora în viața reală.

Selecția activităților se va face și în funcție de specificul local, precum și de resursele material disponibile.

Strategiile didactice recomandate pentru orele de *Consiliere și dezvoltare personală* sunt cele activ-participative. Disciplina are un accentuat caracter explorator și practic-aplicativ, care presupune implicarea directă a elevilor. Elevii conștientizează, exersează abilități și atitudini într-un mediu prietenos de învățare, devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Este foarte important ca activitățile să-i ajute pe copii să se simtă bine, să le placă și, astfel, să fie motivați intrinsec să învețe. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în perechi/echipă.

O activitate poate debuta cu un scurt brainstorming care valorifică ideile creative și experiențele anterioare ale elevilor. Metodele și tehnicile art-creative permit utilizarea unei palete largi de resurse (de la cele uzuale, precum creioanele și colile colorate, pensule și acuarele, foarfece, lipici, la materiale reciclabile, elemente din natură, bucăți de material textil, plastic sau lemnos etc.) care antrenează și motivează elevii. Este recomandată crearea unor produse diverse, colorate, originale, care să valorifice imaginația și creativitatea elevilor. Jocul de rol și simularea (dramatizare, marionete, teatru) pregătesc copilul pentru situații reale de viață și facilitează dezvoltarea comunicării verbale și nonverbale, a empatiei, a toleranței. Lucrul în echipă antrenează strategiile de rezolvare a conflictelor și modalitățile de comunicare eficientă. Problematizarea oferă oportunitatea de a căuta soluții pentru diferite situații de tip investigativ și de a stimula curiozitatea naturală a elevilor. Exercițiile și jocurile vor combina mișcarea, verbalizarea, manipularea unor obiecte. Conversația euristică, dezbateră și discuțiile de grup permit elevilor să se raporteze, să învețe și să valorizeze atât experiența personală, cât și experiența colegilor. Tehnicile specifice dezvoltării gândirii critice (de exemplu: turul galeriei, ciorchinele, jurnalul cu dublă intrare, pălăriile gânditoare etc.) asigură exprimarea propriilor opinii și creează premisele dezvoltării asertivității. Utilizarea unor secvențe din filme sau a imaginilor din planșe/cărți de povești reprezintă, printre altele, suporturi intuitiv-concrete indispensabile învățării la această vârstă.

În ceea ce privește contextele nonverbale și informale de realizare a activităților de *Consiliere și dezvoltare personală*, sunt recomandate: vizite în diferite organizații publice sau private (bibliotecă, muzee, companii/ firme, fabrici, magazine, cabinete, primării, alte școli, poliție etc.), participarea la spectacole de teatru, film, invitarea la clasă a unor personalități de succes din comunitate (actori, sportivi, profesori, pompieri, medici etc.) sau „întâlniri” cu personaje din desene animate/filme preferate. Atunci când este posibil, activitățile vor fi realizate într-un spațiu neconvențional, cum ar fi: parcuri, în curtea școlii, locații din cadrul excursiilor/ taberelor organizate, locuri de muncă ale părinților, ONG/companii/firme. Sub îndrumarea cadrului didactic, copiii vor fi încurajați să organizeze și să participe la evenimente educaționale: expoziții, festivaluri, târguri, ateliere de lucru etc., care să valorifice rezultatele activității lor. Sunt recomandate parteneriatele cu alte clase din școală sau din alte școli, acțiunile de voluntariat și caritabile, cu ocazia diferitelor sărbători.

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățare. La disciplina *Consiliere și dezvoltare personală*, evaluarea se realizează din mai multe perspective: a cadrului didactic, a elevului însuși (autoevaluare) și a colegilor (interevaluare). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare

precum: activități practice, proiecte individuale și de grup, postere/desene/colaje, portofolii. Este important feedbackul permanent față de progresul fiecărui elev, încurajarea exprimării ideilor și a argumentelor personale, expunerea și valorizarea produselor învățării. Portofoliul va fi prezentat părinților în diferite momente pe parcursul anului școlar, iar acesta va constitui un prilej de dialog pe marginea intereselor/talentului elevilor și a ariilor recomandate pentru îmbunătățire. Alte modalități de realizare a evaluării sunt reprezentate de discuțiile de grup, utilizarea cadranelor învățării (Ce mi-a plăcut, Ce nu mi-a plăcut, Ce am învățat, Ce voi folosi etc.), precum și a fișelor individuale de observație (completate de către cadrul didactic).

Evaluarea nu reprezintă numai un instrument de control și măsurare a competențelor elevilor, ci și o modalitate de reglare a strategiilor de predare-învățare, de adaptare a cadrului didactic la nevoile individuale și de vârstă ale elevilor. Cadrul didactic va urmări progresul elevilor reflectat în achiziții cognitive, emoționale, comportamentale și atitudinale.

Bibliografie

1. Băban, A. (2009). (coord.). *Consiliere educațională, Cluj-Napoca: Editura ASCR*
2. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic, Iași: Editura Polirom*
3. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială, Iași: Editura Polirom*
4. Verza, E., Verza, F. E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială, București: Editura Universității din București*
 ***Programa școlară pentru disciplina DEZVOLTARE PERSONALĂ, Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, aprobată prin Ordin al Ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București 2013

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ioana CIUREA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Marcela LAIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Adina PĂDURARIU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

CONSILIERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Planul-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale aprobat prin Ordin Nr.3622/2018 cuprinde disciplina *Consiliere și dezvoltare personală*, disciplină de trunchi comun în aria curriculară *Consiliere și orientare*, având alocată 1 oră/săptămână pentru fiecare dintre clasele a V-a – a VIII-a.

Consilierea și dezvoltarea personală nu trebuie să fie o activitate care se desfășoară ocazional, o activitate printre cele care au ca scop informarea elevilor cu privire la alimentația sănătoasă, siguranța circulației, consumul de etnobotanice, educația sexuală, formele de agresivitate. Bagajul de informații din domeniul consilierii și dezvoltării personale contribuie la identificarea și interiorizarea metodelor și tehnicilor muncii intelectuale, a căilor de rezolvare a problemelor psiho-afective sau de comunicare ale elevilor etc.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* asigură consolidarea încrederii în sine a elevilor și are un impact important asupra stării de bine a acestora, ca persoane unice și valoroase, care își cunosc potențialul individual, interacționează armonios cu ceilalți, învață cu eficacitate și iau decizii școlare, personale, de carieră și stil de viață sănătos.

Prezenta programă dezvoltă problematica abordată la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* la nivelul claselor primare. De asemenea, programa contribuie la dezvoltarea competențelor din *profilul de formare al elevului de gimnaziu*, cum ar fi: competența de a învăța să înveți, prin aprecierea calităților personale în vederea autocunoașterii și alegerii carierei; spiritul de inițiativă și antreprenoriatul; competențele sociale și civice, prin manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru valorizarea diversității.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* particularizează realizarea profilului de formare din perspectiva a cinci dimensiuni ale dezvoltării personalității elevului, care vizează:

- **competențe de autocunoaștere:** dezvoltarea capacității elevilor de a-și explora interesele, nevoile și aspirațiile, de a-și identifica și autoevalua resursele personale;
- **competențe socio-emoționale:** managementul adecvat al emoțiilor, comunicarea asertivă, cooperarea în grup, participarea la viața clasei, școlii și comunității;
- **competențe de management al învățării:** dezvoltarea abilităților de învățare și de creștere progresivă a eficienței și autonomiei în învățare, precum și a capacității de reflecție asupra propriei învățări;
- **competențe de management al carierei:** dezvoltarea capacității de a lua decizii referitoare la educație, carieră și stil de viață;
- **adoptarea unui stil de viață sănătos:** adoptarea unei atitudini responsabile față de propria sănătate și față de mediul înconjurător, din perspectiva stării de bine prin adoptarea unui stil de viață sănătos și a managementului comportamentelor de risc.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pe întregul parcurs al învățământului gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu valoare de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară sau de a le completa astfel încât acestea să faciliteze un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și a proiectării unor parcursuri de învățare adaptate nevoilor elevilor.

Conținuturile constituie mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi. Conținuturile învățării sunt organizate din perspectiva următoarelor domenii tematice: Autocunoaștere și stil de viață sănătos, Dezvoltare emoțională și socială, Managementul învățării, Managementul carierei.

Conținuturile sunt flexibile, pot fi adaptate la nevoile elevilor, ale instituției de învățământ sau la nevoile comunității și ale societății. Pentru a realiza o abordare cât mai completă, cadrele didactice pot solicita sprijinul unor specialiști în diferite domenii pentru a realiza colaborări ce pot avea rezultate benefice pentru elevi: medici, avocați, asistenți sociali, psihologi, sociologi, polițiști, pompieri etc.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice specifice disciplinei, sugestii privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă și sumativă.

În alcătuirea programei la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* s-a pornit de la prevederile și informațiile conținute în următoarele documente:

- Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (2015) care subliniază, prin obiectivul și țintele specifice domeniului educațional, necesitatea ca elevii să dobândească abilități și cunoștințe importante în a promova dezvoltarea durabilă și un stil de viață durabil;
- Programa școlară pentru aria curriculară *Consiliere și orientare - Clasele a V-a și a VIII-a* (M.E.C.T., Consiliul Național pentru Curriculum, București, 2006/ aprobat prin ordin M.E.C. nr. 5286/ 09.10.2006);
- Programa școlară pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală – Clasele a V-a și a VIII-a* (București 2017/aprobat prin ordin M.E.N. nr. 3393/28.02.2017).
- Rezoluțiile Consiliului Europei (2004, 2008) care subliniază rolul consilierii și orientării ca suport concret pentru câștigarea autonomiei în învățare, pentru deciziile cotidiene ale individului și facilitarea accesului la activități de consiliere pentru toți cetățenii, pe tot parcursul vieții;
- Recomandările elaborate în cadrul rețelei European Lifelong Guidance Policy Network (2007-2015) cu privire la importanța dezvoltării timpurii a competențelor de management al carierei (CMS) și a necesității includerii acestora, în acord cu formulările existente și în Rezoluțiile anterior menționate, ca elemente obligatorii ale curriculumului școlar;
- Strategia Națională de Sănătate 2014-2020 care susține promovarea aspectelor socio-emoționale în cadrul activităților curriculare.

Competențe generale

- 1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**
- 2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare**
- 3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare**
- 4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a V-a
<p>1.1. Identificarea resurselor personale și a oportunităților de dezvoltare specifice vârstei</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea propriei persoane: „Cine sunt Eu?”, „Eu la începutul clasei a V-a”, „Eu – calități și defecte”, „Eu, în lumea virtuală”, „Scrisoare către mine”, „Interesele mele”; - realizarea unor proiecte individuale, în perechi sau în echipă, desene, colaje, album foto (în funcție de gradul deficienței de vedere) pe teme, cum ar fi: „Eu la școală”, „Eu acasă”, „Eu și prietenii mei”, „Eu și clasa mea”, „Pagina mea de socializare”, „Jurnalul vieții mele”; - completarea unor fișe/chestionare pentru identificarea, explorarea și ierarhizarea unui set de valori importante pentru viața copiilor, având ca punct de pornire întrebări de tipul: „Ce știu? Ce pot? ”, „Ce vreau? Ce-mi place?”, „Ce-mi doresc?”, „Care sunt visele/aspirațiile mele?”, „Abilități și aptitudini” (chestionarele vor fi realizate în braille pentru elevii nevăzători).
<p>1.2. Analiza surselor de stres și a consecințelor acestuia asupra sănătății și stării de bine</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor texte scrise/filme pentru identificarea factorilor generatori de stres și a efectelor stresului asupra vieții personale: „Ce este stresul?”, „Mă simt stresat atunci când...”, „Efectele stresului asupra mea”; - rezolvarea unor studii de caz prin exprimarea opiniilor despre situații în care stresul a avut efecte asupra sănătății și stării de bine: „Ce fac când sunt stresat?”, „ Modalități de eliminare a stresului”; - crearea unor sloganuri, postere cu situații care produc stresul/situații care conduc la starea de bine: „Viață sănătoasă fără stres”, „Sunt puternic Nu stresat”, „Surse de stres”.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a V-a
<p>2.1. Recunoașterea unei varietăți de emoții trăite în raport cu sine și cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a emoțiilor utilizând suporturi diverse imagini, fotografii, povești, piese de teatru, secvențe de film: „Ce sunt emoțiile?”, „Emoțiile mele”, „Tipuri de emoții”; - exerciții de exprimare adecvată a emoțiilor: „Gestionarea emoțiilor”, „Îmi stăpânesc emoțiile?”; - exerciții de asociere a unor activități preferate, precum: lectura, dansul, șahul, mersul cu rolele și emoțiile pe care un copil le trăiește realizând acele activități: „Sunt fericit atunci când....”, „Mă simt trist când.....”, „Hobby-ul meu”; - selectarea unor imagini sau realizarea unor desene în vederea elaborării unei hărți a emoțiilor umane: „Harta emoțiilor”, „ABC-ul emoțiilor”; elevii nevăzători pot selecta cuvinte ce exprimă emoții și le pot prezenta sub forma unor simboluri (copac, inimă etc.) - exerciții de auto-reflecție cu privire la emoțiile personale prin completarea propozițiilor lacunare de tipul: „Eu simt ... atunci când ... ”.

Clasa a V-a**2.2. Acordarea feedback-ului pozitiv în relaționarea cu ceilalți**

- exerciții de identificare a regulilor de oferire a feedback-ului în secvențe de text/film și discutarea acestora: „Ce este feedback-ul?”, „Cum se dă un feedback corect?”;
- exerciții de completare de fraze lacunare: „Mi-a plăcut de tine atunci când...”, „Am învățat de la tine ...”;
- jocuri de oferire a feedback-ului pozitiv prin notarea calităților unui coleg pe fișe individuale de lucru: „În viziunea mea calitățile tale sunt...”, „Tu afirmi Eu răspund”;
- realizarea unui eseu, poster de tipul „Copacul recunoștinței” pentru a pune în valoare acele calități/ comportamente care au fost identificate la ceilalți ca fiind surse de învățare/inspirație: „Apreciez la tine...”, „Surse de inspirație”.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare**Clasa a V-a****3.1. Identificarea factorilor personali și de context care facilitează/blochează învățarea**

- analiza unor experiențe de învățare din viața elevilor (reușite sau nereușite) și identificarea factorilor care au sprijinit/frânat învățarea, precum și a contextelor în care greșeala a făcut parte din procesul de învățare prin conversație în perechi, discuții de grup, studii de caz, colaje, album foto, povestiri, filme familiare elevilor, liste de factori personali sau de context care facilitează/blochează învățarea: „Factorii ce influențează învățarea”, „Blocajele învățării”, „Regulile învățării”;
- experimentarea unor strategii și tehnici de învățare variate pentru a rezolva o sarcină de învățare în modalități cât mai diverse și reflectarea asupra preferințelor personale pentru una sau alta dintre strategiile/tehnici: „Mnemotehnici”, „Strategii de învățare”, „Stilul meu de învățare”;
- completarea de fișe individuale, postere, prezentări, formularea de întrebări pentru identificarea intereselor și motivațiilor de învățare pentru anumite domenii de cunoaștere și a tehnicilor de învățare adecvate: „Învățarea eficientă”, „Deprinderi de studiu eficient”, „Motivația învățării”.

3.2. Prezentarea progreselor în învățare, utilizând modalități variate de comunicare

- elaborarea unor fișe personale care să includă pașii necesari pregătirii zilnice pentru școală: „Cum mă pregătesc pentru școală?”, „Programul de activitate al elevului eficient”;
- prezentarea unei reușite personale în mediul școlar și extrașcolar utilizând modalități variate de comunicare: prezentări electronice, eseuri, albume foto, postere: „Sunt mândru pentru că...”, „Invitați la reușita mea”;
- evaluarea în perechi/în grup a rezultatelor învățării colegilor și oferirea unui feedback pentru recunoașterea progreselor celorlalți: „Feedback Nu Sfat”, „Evaluăm, apreciem și aplaudăm”;
- realizarea primilor pași în constituirea progresivă a portofoliului personal de învățare: exprimarea opțiunilor elevilor pentru formatul portofoliului, negocierea regulilor de constituire a acestuia, identificarea rezultatelor/categoriilor de rezultate ale învățării pe care le pot introduce, planificarea unor evenimente de prezentare a portofoliilor la final de semestru/an școlar: „Portofoliul meu”.

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a V-a
<p>4.1. Recunoașterea oportunităților pe care le oferă educația pentru alegerea carierei</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în perechi/echipe: „De ce mergem la școală?”, „Școala mea – cum mi-ar plăcea să fie la școală/în clasa mea? ”, „Ce îmi place cel mai mult/cel mai puțin la școală?”; - exerciții de corelare a disciplinelor școlare cu profesii pentru care este necesară studierea acestora: „La ce ne folosește studiul istoriei/matematicii/muzicii etc.?” , „Dacă aș fi șofer/asistentă medicală/ inginer etc. ce ar trebui să știu/să știu să fac/să învăț la școală?” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare; - organizarea unor expoziții de postere, colaje cu fotografii, materiale din activitățile școlare și extrașcolare preferate de elevi: „Ce îmi place să fac la școală?”, „Ce îmi place să fac în timpul liber?” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.
<p>4.2. Identificarea unor ocupații din domenii diferite de activitate și a beneficiilor acestora pentru persoană și pentru societate</p> <ul style="list-style-type: none"> - documentarea și prezentarea de către elevi a unor fișe ale unor ocupații „Dacă aș fi șofer/asistentă medicală/ inginer/ cercetător etc. unde aș lucra/în ce condiții/ce calități personale /ce pregătire ar fi necesare/ce stil de viață as avea/aș putea găsi un loc de muncă/ce salariu aș avea/aș putea să inventez ceva nou” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare; - realizarea unui eveniment de prezentare a unor profesii tradiționale, actuale, de viitor, de tipul: „Carnavalul profesiilor”, „Meseria brățară de aur”, „Profesii vechi și noi”; - organizarea unor vizite pe plan local la: biblioteci, bănci, cabinete din domeniul juridic, companii pentru familiarizarea cu diferite domenii de activitate și medii de lucru: „La bibliotecă”, „În vizită la fabrica de pâine/încălțăminte/confecții”; - elaborarea și rezolvarea în perechi a unui careu de cuvinte încrucișate, care să conțină ocupații din diferite domenii de activitate: „Descoperă meseria”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici și resurse personale: interese, abilități, aptitudini, credințe, valori, caracteristici pozitive, preferințe • Concept de sine global. Concept de sine școlar • Schimbare și dezvoltare. Caracteristicile preadolescenței, modificări psihosomatice specifice vârstei • Sănătatea persoanei și a mediului: starea de sănătate și prevenirea îmbolnăvirilor, surse de stres și strategii de prevenire, igiena personală/igiena în colectivitate, alimentație sănătoasă, ritm biologic de activitate și odihnă
2. Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Emoții de bază/emoții diverse • Acordarea feedbackului pozitiv
3. Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Factorii care facilitează/blochează învățarea • Strategii și tehnici de învățare eficientă • Motivația învățării. Optimum motivațional • Portofoliul personal de învățare: scop, principii și rol în învățare
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Rolul educației în alegerea unei cariere • Ocupații și domenii de activitate • Beneficiile ocupațiilor pentru individ și pentru societate: remunerație, perspective de angajare, stilul de viață, prestigiu, rezolvarea unor probleme globale

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Explorarea direcțiilor de dezvoltare a caracteristicilor personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - autoanaliza calităților personale și a direcțiilor de dezvoltare a acestora prin fișe de lucru sau prin exerciții creative cu tema „Viața mea ca o carte - coperti, capitole, titluri, conținuturi, idei principale”, „Calendar anual pentru clasa a VI-a” cu mesaje și imagini; - identificarea unor repere importante, a evenimentelor din viața personală din trecut, prezent sau viitor și interpretarea lor sub forma unor metafore de tipul: „Călătoria”, „Linia vieții”, „Râul”, „Comoara”; - utilizarea unor imagini/surse inspiraționale care reprezintă arhetipuri/personaje din povești clasice, citate pentru explorarea valorilor și credințelor proprii: „Personajul cu care mă identific”, „Citatul ce mă reprezintă”; - formularea unui plan de acțiune privind direcțiile dezvoltării personale: „Eu peste 5/10/20 de ani”.
<p>1.2. Identificarea alternativelor de soluționare a unor situații de stres pentru asigurarea stării de bine</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizarea de întâlniri cu specialiști pentru analizarea unor situații limită de viață și identificarea modalităților de soluționare a acestora: „Specialistul la apel”, „Sursa mea de ajutor”; - organizarea unor evenimente inedite având ca teme: optimismul, gândirea pozitivă, sănătatea și echilibrul, fericirea, starea de bine: expoziții, teatru, concursuri, festivaluri: „Sceneta veselei”, „În rolul principal – Bucuria, Fericirea și Optimismul”, „Concurs de bancuri”, „Festival de dans și voie bună”; - dezbateri privind aplicarea în viața de zi cu zi a condițiilor care conduc la asigurarea stării de bine: „Metode de relaxare”, „Tehnici de reducere a stresului”.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a VI-a
<p>2.1. Exprimarea emoțiilor în acord cu nevoile personale și cu specificul situațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de către elevi a unei expoziții, prin colectarea, în timp, a fotografiilor ce ilustrează emoții diverse, surprinse în contexte diferite sau cu lucrări confecționate din materiale la alegere: „Cum ar arăta emoțiile mele dacă le-aș vedea?”, „Emoțiile surprinse prin optica mea”; - jocuri de rol/ scenete cu personaje aflate în situații ce reflectă emoții diverse: „Prima zi de școală”, „În vizită la prietenul meu”, „Sunt răcit, nu mă simt prea bine”, „Nu știu să rezolv o problemă”; - dezbateri despre relația dintre evenimente, gânduri, emoții și comportamente: „Afectivitate și gândire”, „Relația eveniment-gând-emoție”.
<p>2.2. Identificarea elementelor comunicării eficiente în medii reale și virtuale</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții art-creative de realizare a portretului unei persoane care comunică eficient, cu listarea aspectelor care îl recomandă și argumentarea alegerilor făcute: „Caracteristicile comunicării eficiente”, „Comunic pentru a fi înțeles”; - vizionarea/audierea unor secvențe de film/discutarea unor studii de caz pentru identificarea strategiilor de comunicare eficientă în medii reale și virtuale: „Comunicarea eficientă în mediul real vs. mediul virtual”, „Informație și comunicare”; - poezii/eseuri/desene/picturi/colaje pentru ilustrarea individuală sau în echipă a unor

Clasa a VI-a

atitudini și valori importante în comunicarea interpersonală eficientă: „Rolul comunicării în relaționarea dintre indivizi”, „Comunic-ascult-răspund”;

- elaborarea unui „Cod al respectului” în comunicarea reală/virtuală și argumentarea alegerilor personale.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare

Clasa a VI-a

3.1. Autoevaluarea progreselor în învățare, utilizând instrumente simple de planificare și monitorizare

- elaborarea de proiecte cu subiecte familiare elevilor, pentru identificarea pașilor necesari în învățare și a tehnicilor de învățare eficientă: „Etapete realizării unui proiect”, „Proiectul meu”;
- analiza produselor diferitelor activități de învățare la alte discipline și autoevaluarea progresului în învățare în perioade delimitate de timp, utilizând fișe de lucru, grafice, planificatoare: „Progres sau regres”, „Graficul realizărilor mele”, „Planul meu de evoluție”;
- identificarea unor noi obiective de învățare pe baza autoevaluării progreselor înregistrate utilizând organizatoare grafice, instrumente simple de planificare: „Instrumente de autoevaluare”, „Evaluarea obiectivelor (urgente, mai puțin urgente, importante, mai puțin importante)”, „Interdependența obiectivelor/ scopurilor”;
- planificarea pașilor pentru continuarea constituirii și revizuirii permanente a portofoliului personal de învățare „Portofoliul meu personal”.

3.2. Manifestarea interesului pentru a învăța de la ceilalți și pentru a-i sprijini pe ceilalți în învățare

- analiza unor experiențe de învățare non-formală ale elevilor (în familie, între colegi sau prieteni, în comunitate) și identificarea beneficiilor acestor experiențe pentru succesul în învățare: „Învățarea prin diferite forme de expresivitate umană (scris, vorbit, mișcare)”;
- simularea unor situații de învățare prin asumarea unor roluri specifice în spațiul educațional: profesor, coleg mai mare/mai mic, părinte, inspector, ministru al educației: „În papucii lui...”, „Joc de rol - La școală”;
- analiza unor povești de viață motivaționale pentru identificarea factorilor și strategiilor personale de depășire a dificultăților: „Povești terapeutice”;
- selecția produselor învățării și a altor elemente relevante pentru activitatea de învățare a elevilor pentru continuarea constituirii portofoliului personal de învățare.

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a VI-a

4.1. Compararea unor trasee educaționale din perspectiva alegerii carierei

- inițierea unor dezbateri cu membri ai familiei sau profesioniști din comunitatea locală pentru identificarea cerințelor educaționale necesare pentru exercitarea unor ocupații: „Modele de viață, modele de carieră” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare: „Analiza opțiunilor personale de carieră”;
- explorarea dirijată a unor surse de informații despre trasee educaționale, ocupații și cariere pe tema „Cum aflu ce îmi oferă un liceu/o instituție de învățământ profesional?” spre exemplu: site-uri web, broșuri ale inspectoratelor școlare și ale unităților de învățământ liceal, vizite în licee/unități de învățământ profesional sau participarea la

Clasa a VI-a

Târgul ofertelor educaționale: „Criterii de alegere a carierei”;

- eseuri, desene, colaje pe tema „Drumul carierei mele” având ca model familia sau persoane din anturajul apropiat.

4.2. Analiza unor ocupații din perspectiva responsabilităților, condițiilor de lucru și a consecințelor asupra stilului de viață

- simularea unor interviuri în perechi despre diverse ocupații, pe baza unor criterii, precum: pregătirea profesională necesară, responsabilitățile postului, condițiile și programul de lucru, salariul aferent: „Pregătirea educațională necesară pentru ocuparea unui loc de muncă” , „La interviu”;
- realizarea unor fișe ale ocupațiilor pe baza unor criterii, precum: conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații, satisfacția profesională, prestigiul social, cererea pe piața muncii, educația necesară, salariul sau stilul de viață „Ce știi despre meseria dorită?”, „Fișa postului de muncă”;
- realizarea unui proiect intitulat „Vizite în companii”, prin parcurgerea pașilor: identificarea companiilor/firmelor din zonă, efectuarea vizitei, colectarea informațiilor legate de conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații în anumite ocupații, prezentarea experiențelor în cadrul unei expoziții organizate de elevi și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare;
- crearea unui „Top 10 profesii/profesioniști” din domenii diferite de activitate și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Atitudinea pozitivă față de propria persoană. Starea de bine. Speranță și optimism • Situații de stres/dificile de viață: plecarea părinților la muncă în străinătate, ruperea unor relații de prietenie, dificultăți materiale, anxietate în situații de testare/examene • Resurse pentru sănătatea persoanei și a mediului. Stereotipuri, discriminare. Echilibrul dintre activitate și odihnă. Mediul ambiant care susține învățarea și starea de bine
2. Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Comunicarea în mediul real. Comunicarea în mediul virtual • Relația dintre evenimente, gânduri, emoții și comportamente
3. Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Învățarea în contexte formale, non-formale și informale • Instrumente de planificare și evaluare a învățării • Atitudini și comportamente care conduc la învățare eficientă • Condiții interne și externe ale învățării
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Trasee educaționale, ocupații și cariere • Caracteristicile unor ocupații: conținut, responsabilități, condiții de lucru, instrumente/echipamente de lucru, calități personale necesare și contraindicații în anumite ocupații • Criterii de alegere a unei cariere: satisfacția profesională, prestigiul social, cererea pe piața muncii, educația necesară, salariul

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Planificarea acțiunilor specifice dezvoltării personale din perspectiva autoeficacității</p> <ul style="list-style-type: none"> - evaluarea resurselor personale semnificative pentru dezvoltarea autoeficacității și încrederii în sine prin: „Harta mentală”, „Scrisoarea/E-mailul abilităților personale”, „Istoria punctului meu forte”, texte cu titlul: „Am încredere în mine”, „Am câștigat încrederea în mine”, completarea unor fraze lacunare, cum ar fi: „Eu pot/nu pot să...”, „Cele mai puternice calități ale mele sunt...”, „Cu siguranță, am de îmbunătățit...”, „Îmi exprim convingerea că...”; - compuneri creative despre realizările și performanțele personale: „Povestea unei reușite”, „Povestea mea de succes în 20 de rânduri”, „Povestea mea de succes poate fi scrisă pe un bob de orez”; - exerciții individuale și de grup pentru construirea hărții cu abilitățile de viață independentă și responsabilă, pe baza vizionării unor scurte filme sau audierea unor texte motivaționale/inspiraționale despre performanță și succes: „Interviu cu o vedetă”, „Reușita campionilor olimpici”.
<p>1.2. Autoevaluarea stilului de viață sănătos în raport cu mediul de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea unor grile de autoevaluare despre stilul de viață sănătos: „Ce știu despre stil de viață sănătos”; - realizarea unor campanii de comunicare, responsabilizare prin afișe/postere, pliante, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii, discuții cu persoane cheie privind dezvoltarea durabilă, texte și desene despre efectele negative ale comportamentelor de risc pentru starea de sănătate: „Campanie pentru viață”, „Spunem STOP drogurilor”; - elaborarea unui plan de acțiune pentru dezvoltarea stilului de viață în raport cu mediul de viață: comportamente sănătoase, obiceiuri zilnice, situații de criză, violența în școală/familie/comunitate: „Comportament sănătos – viață liniștită”, „Spune NU violenței”, „Gândește cu inima”; - prezentarea rezultatelor proiectelor în echipă: „Internetul, beneficii și riscuri”, „Cum am intrat în contact cu Internetul?”, „Internetul, educația și viața de familie”, „Programul unei zile online și offline”, „Siguranța pe Internet”, „Jocuri video, aplicații online și timpul alocat”, „Rețele de socializare în viața mea”.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a VII-a
<p>2.1. Manifestarea empatiei în raport cu diferențele individuale și de grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții în perechi/echipe pe baza unor proverbe și zicători care reflectă comportamente empatic: „Empatia”, „Cum putem fi empatici?”, „Empatie sau simpatie”; - exerciții pentru identificarea asemănarilor dintre propria persoană și un coleg/un personaj literar sau de film: „Cinci caracteristici pe care le avem în comun”; - discuții cu invitați la clasă, discutarea unor secvențe de film sau texte pe tema emoțiilor trăite, a reacțiilor și a comportamentelor față de diversitate (spre exemplu, față de copii percepuți ca fiind „diferiți” față de majoritatea): „În locul lui m-aș fi simțit...”, „Diferit și totuși asemănător mie”; - jocuri de rol în vederea experimentării emoțiilor trăite și a comportamentelor adoptate

Clasa a VII-a
de către alte persoane: „Schimb de roluri pentru 1 minut”, „În pielea ta”.
<p>2.2. Exprimarea asertivă în interacțiuni, școlare, familiale și comunitare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea modalităților de comunicare ale persoanelor pasive, asertive și agresive utilizând suporturi diverse: povești, versuri ale unor cântece cunoscute, secvențe de film: „Importanța comunicării”, „Modalități de comunicare”, „Cele mai eficiente modalități de comunicare”; - discuții pe marginea „Decalogului asertivității” pentru explicarea celor 10 caracteristici ale comunicării asertive; - exerciții de formulare a unor răspunsuri de tip pasiv, agresiv și asertiv pentru diferite situații: „Un coleg uită să îți înapoieze o carte”, „Un prieten dorește să mergeți la film, dar tu preferi să mergeți în parc”.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare

Clasa a VII-a
<p>3.1. Integrarea în programul zilnic a unor rutine privind autodisciplina și stilul de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor activități care se repetă cu regularitate în viața elevilor, utilizând studii de caz, interviul: „O zi din viața mea”, „Momentul/activitatea mea preferată din fiecare zi”; - realizarea unui program zilnic și săptămânal care să integreze echilibrat activități de învățare, activități de relaxare și de stil de viață sănătos și analiza acestuia în perechi, grup de discuție etc.: „Un ritm de viață sănătos”, „Organizarea calitativă a timpului”; - compararea rutinelor proprii cu cele ale unor personalități din diferite domenii: vizionarea de filme, lectura unor articole, pasaje literare, observarea directă, întâlniri cu personalități: „Asemănări și deosebiri între mine și vedeta preferată”.
<p>3.2. Raportarea reflexivă și constructivă asupra reușitelor și nereușitelor în învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții art-creative pentru ilustrarea unor situații de reușită/nereușită în învățare și valorizarea experiențelor de învățare din greșeli: spot publicitar, desene, postere: „Ai reușit continuă, nu ai reușit continuă”, „Un pas greșit astăzi o reușită mâine”, „Învățăm din greșeli”; - descrierea/analiza SWOT/studii de caz ale unor situații concrete din viața elevilor care au condus la reușite/nereușite, cu evidențierea atitudinilor și comportamentelor care conduc la învățare eficientă prin joc de rol, teatru forum, fișe de autoevaluare: „Puncte slabe-puncte forte ale reușitei mele”, „Fii pozitiv și optimist pentru a reuși”; - selecția și adăugarea în portofoliul personal de învățare a dovezilor privind autoevaluarea progreselor în învățare: feedback din partea colegilor, profesorilor, părinților; fișe de evaluare și autoevaluare, reflecții personale.

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații

Clasa a VII-a
<p>4.1. Formularea unor scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a modului în care interesele personale și dimensiunea de gen influențează alegerea activităților: „Piramida scopului personal”, „Ce îmi place să fac, ce mă interesează?”, „Alegerile mele - interesele mele”, „Alegerile mele – obstacole și

Clasa a VII-a

soluții” și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare;

- organizarea unor dezbateri despre rolul familiei în formularea scopurilor personale referitoare la educație, carieră și stil de viață: „Părinții/bunicii - factori importanți în alegerea profesiei”, „Seri ale părinților”, „Ce doresc eu, ce doresc părinții mei?”;
- realizarea unor eseuri, filme, scenete scurte/albume foto, care să conțină experiențe și evenimente personale, care contribuie la construcția carierei și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare: „Planul meu de carieră”, „Scurt-metraj al viitoarei cariere”.

4.2. Evaluarea corespondenței dintre aspirațiile personale, cerințele unei ocupații și nivelul de educație necesar

- organizarea unei vizite în companii, după următorul plan: protocolul vizitei, sarcinile îndeplinite, cerințele ocupațiilor identificate în companiile vizitate, rezumatul experienței elevilor în cadrul vizitei de explorare, redactarea unor scrisori de mulțumire adresate reprezentanților companiilor vizitate: „Realitatea vs așteptările de la locul de muncă”, „Domnule director al firmei ...”;
- realizarea unor activități/interviuri de tip „Biblioteca vie” pentru a discuta în grupuri mici despre cerințele unor ocupații și nivelul de educație necesar pentru exercitarea acestora: „Povestea carierei dumneavoastră...”, „Factori necesari pentru a reuși în carieră”;
- elaborarea unei hărți mentale, care să descrie, pornind de la aspirațiile personale și dimensiunea de gen în educație, opțiunea pentru o anumită carieră și traseul educațional care trebuie urmat pentru ca această opțiune să se poată realiza: „Harta traseului meu spre o carieră de succes”, „Ce îmi place să fac, ce aș vrea să fac și ce abilități am pentru a face ce mi-am propus?”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos și echilibrat	<ul style="list-style-type: none"> • Autoeficacitate. Etichetări. Abilități și activități. Performanță și succes • Provocări și oportunități. Schimbări la nivel fizic și emoțional la preadolescenți • Comportamente responsabile. Agresivitate, violență, bullying: cauze, forme, soluții. Internetul, rețelele sociale și viața zilnică. Atitudini față de resurse și reciclare
2. Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> • Empatia. Colaborarea și cooperarea • Emoții, reacții comportamente față de diversitate (gen, vârstă, apartenență socială, apartenență etnică, situație economică, stare de sănătate, dizabilități/copii cu nevoi speciale de educație) • Caracteristici ale comportamentului asertiv, pasiv, agresiv
3. Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente de management al timpului: organizare, planificare • Reușită și eșec în învățare • Mentalitate de creștere versus mentalitate fixă în învățare
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> • Scopuri personale referitoare la educație, carieră și stil de viață. Dimensiunea de gen în educație și carieră • Aspirații personale, cerințe ale unei ocupații și nivelul de educație necesar pentru exercitarea acestora • Opțiunile de carieră: relația dintre informațiile despre sine (caracteristici personale, abilități, interese, valori legate de muncă), nivelul de educație și alegerea carierei

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Adoptarea atitudinilor pozitive față de sine și a unui stil de viață sănătos și echilibrat**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Reflectarea critică asupra resurselor personale și a modelelor de reușită în raport cu aspirațiile educaționale și de carieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a unicității personale în formă creativă prin identificarea a trei puncte tari și trei aspecte de îmbunătățit: „Puncte forte, puncte slabe”, „Calități și defecte”, „EU cu bune și mai puțin bune”, „EU, cu și despre mine”; - exerciții de apreciere a evoluției personale: „Acum 4 ani”, „Peste 4 ani”, „Visul meu”, „Rucsacul”, „Bagajul”, liste cu obiectivele propuse și bifarea acestora în funcție de gradul de realizare prin participarea la jocuri de rol: „Întâlnire cu o personalitate de succes”, „Sunt unic/Sunt diferit prin: calități personale, aspecte de îmbunătățit, aprecieri adresate celorlalți”; - activități de prezentare personală organizate sub formă de mini scenete, albume foto, texte scurte (pentru elevii nevăzători în limbaj braille), afișe, postere, desene: „În rolul principal - EU”, „Traseul meu”, „Povestea mea de viață”, „Ce mi-am propus și ce am realizat?”, „Albumul personal de fotografii”, „Viziunea personală asupra vieții” cu mesaje cheie din copilărie până în prezent.
<p>1.2. Luarea deciziilor sigure și sănătoase pentru prevenirea situațiilor cu potențial de risc sau de criză</p> <ul style="list-style-type: none"> - scheme conceptuale privind procesul de luare a deciziilor prin respectarea etapelor: identificarea problemei, analiza problemei, generarea de soluții alternative, analiza consecințelor, luarea deciziei: „Stăpân pe situație”, „Căi de analiză a unei situații problematice”, „Probleme – consecințe - soluții”, „Responsabil de decizia luată”; - exerciții de realizare a unor proiecte individuale și/sau de grup pentru identificarea propriului stil decizional în relație cu opțiunile educaționale, de carieră, de viață: „Stilul meu decizional”, „Cum îmi aleg traseul personal?”; - exerciții de reflecție asupra unor teme legate de modul în care elevii/elevele se raportează la schimbare: „Îmi plac schimbările din viața mea?”, „Ce doresc să schimb și ce nu doresc să schimb?”, „Cum reacționez când ceilalți îmi propun/impun schimbări?”, „Cum m-am adaptat ultimei schimbări?”; - exerciții de identificare, în fișe de lucru (pentru elevii nevăzători fișe braille), a situațiilor cu potențial de risc: relații abuzive, de exploatare, examene, migrație și/sau de criză: „Tipuri de situații de risc”, „Victime ale abuzului, exploatarei și violenței”, „Cum fac față situațiilor de risc?”.

2. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Manifestarea unor forme simple de autocontrol și autoreglare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a 10 activități preferate care pot contribui la relaxare: „Metoda mea de relaxare”, „Exerciții și tehnici de relaxare”; - completarea unui „Jurnal al emoțiilor” pentru o zi/o săptămână obișnuită din viața elevilor: „Astăzi m-am simțit...”, „Emoticonul zilei”; - lectura unor texte (pentru elevii nevăzători scrise în braille) sau vizionarea unor secvențe de film în care să poată fi identificate modalități de autocontrol și autoreglare în diferite situații: „Control și autocontrol”, „Modalități de autocontrol și autoreglare”; - realizarea unor scurte piese de teatru care reflectă situații tensionate părinte-elev-

Clasa a VIII-a

profesor despre note, teme, timp liber: „Motive de criză în relația cu părinții”, „Sursele conflictelor în familie sau la școală”;

- jocuri de rol pentru exersarea unor situații în care e necesară amânarea obținerii unor recompense și manifestarea perseverenței în finalizarea unei sarcini mai dificile: „Nu mă duc la film cu prietenii pentru că am de învățat pentru teză”, „O sarcină încheiată merită recompensată”, „Perseverent și ambițios”.

2.2. Negocierea conflictelor prin diferite tehnici de comunicare

- activități de brainstorming: „Ce este un conflict?” pentru colectarea părerilor personale ale elevilor despre caracteristicile unei situații conflictuale: „Caracteristicile conflictelor”, „Cum apar conflictele?”;
- discuții despre situații conflictuale din viața elevilor, filme/texte scrise (pentru elevii nevăzători în braille) pentru identificarea surselor conflictului și a tehnicilor de comunicare utilizate: „Surse de conflict”, „Tehnici de comunicare”;
- aplicarea de chestionare pentru identificarea stilurilor de negociere/ strategiilor de gestionare a conflictelor, analiza rezultatelor, reflecții cu privire la abordarea unor viitoare situații de viață: „Stiluri de negociere”, „Strategii de gestionare a conflictelor”;
- exerciții de schimbare a finalului unei situații conflictuale din povești, filme, studii de caz prin construirea dialogului dintre personaje: „Final fericit, personaje fericite”;
- jocuri de rol/simulări pentru aplicarea tehnicilor simple de comunicare și negociere a conflictelor: „Ce ai face tu?”, „Rolul pozitiv al comunicării”, „Rezolvarea conflictelor prin comunicare”.

3. Reflectarea asupra motivației și eficacității strategiilor pentru progres în învățare**Clasa a VIII-a****3.1. Gestionarea eficientă a motivației, timpului și efortului pentru învățare în contexte variate**

- exerciții de analiză a atitudinilor și motivațiilor față de învățare precum și identificare a factorilor care conduc la gestionarea eficientă a stresului și motivației în învățare prin joc de rol, studiu de caz, teatru-forum, cafenea publică: „De ce învăț?”, „Cum pot controla stresul?”;
- realizarea unor planuri personale de învățare, cu respectarea unor principii specifice învățării eficiente și optim motivațional: „Știu - vreau să știu - am învățat”, „Stilul meu de învățare”, „Ce înseamnă optim motivațional?”, „Managementul timpului pentru o învățare eficientă”;
- formularea unor obiective și strategii de învățare centrate pe progres personal în învățare și pe evitarea motivației centrate exclusiv pe competiție: „Aspirație și expectanță”, „Motivație și performanță”;
- realizarea unor proiecte de documentare, selecție și organizare creativă a informațiilor relevante din diverse surse, necesare pregătirii unor sarcini specifice de învățare sau pregătirii pentru examen: site-uri web utile, bibliografie, platforme de învățare și analiza efortului și timpului investite pe parcursul realizării proiectului; introducerea rezultatelor și a reflecțiilor privind realizarea proiectului în portofoliul personal de învățare: „Surse de informare”, „De unde pot obține informații pentru pregătirea școlară?”, „Corectitudinea informațiilor de pe internet”.

3.2. Manifestarea interesului pentru învățare, ca proces personal, autonom și continuu, în contexte formale, nonformale și informale

- realizarea unui proiect privind modele personale de viață, cu identificarea experiențelor de învățare care au condus la conturarea succesului din perspectiva elevilor, de tipul: „Galeria eroilor din viața mea” - un personaj istoric, un personaj

Clasa a VIII-a

- literar, un membru al familiei, o personalitate din viața comunității sau a societății, în general, „Oamenii - cărți”;
- realizarea unui proiect personal de construire a unei viziuni pe termen lung cu privire la învățare: „Visul meu/Povestea mea din viitor”, formularea obiectivelor de învățare și a motivației proprii pentru învățare pe parcursul întregii vieți;
  - implicarea elevilor în planificarea și organizarea unui eveniment de prezentare a portofoliilor personale de învățare de tipul „Galeria portofoliilor de învățare”, la care pot fi invitați părinți, profesori de alte discipline, reprezentanți ai agenților economici, reprezentanți ai comunității locale.

4. Luarea deciziilor legate de continuarea studiilor și carieră prin valorificarea informațiilor despre sine, educație și ocupații**Clasa a VIII-a****4.1. Argumentarea luării unei decizii personale legate de educație, carieră și stil de viață**

- crearea unor materiale promoționale (în funcție de deficiența de vedere): afiș, poster, pliant, flyer despre luarea unei decizii personale legate de educație, carieră și stil de viață și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare: „Carieră de succes”, „Stil de viață sănătos”;
- realizarea de către elevi a unor fișe ale unor licee și unități de învățământ profesional la alegere, pe baza criteriilor: cerințe de admitere, filiere, profiluri și specializări și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare: „Criterii de alegere a școlii dorite”, „Ce vreau să urmez în viitor?”;
- elaborarea unei liste de posibile opțiuni școlare și profesionale la finalizarea clasei a VIII-a și prezentarea acestora, argumentând opțiunile și introducerea rezultatelor în portofoliul personal de învățare.

4.2. Construirea unui plan personal de educație și carieră

- exerciții de construire a unui plan personal prin intermediul căruia să fie îndeplinite scopurile legate de educație și carieră și dezbaterea acestuia: „Plan personal de educație și carieră”, „Ce oportunități am?”, „Ce urmează să fac pentru dezvoltarea mea școlară/ profesională/personală?”, „Ce strategii de realizare pot folosi?”, „Ce resurse am și ce obstacole aș putea întâmpina?”, „Cum aș putea contracara dificultățile?” și introducerea rezultatelor obținute în portofoliul personal de învățare;
- utilizarea unor chestionare de interese profesionale sau aptitudini și discutarea rezultatelor obținute ;
- simularea completării formularelor de opțiuni pentru admiterea în clasa a IX-a.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Autocunoaștere și stil de viață sănătos	<ul style="list-style-type: none"> Viziune și reușită personală: aspirații, modele de gândire și acțiune Luarea deciziilor. Siguranță și alegeri sănătoase. Reziliență Sănătatea vieții de familie. Situații cu potențial de risc. Prevenirea comportamentelor de risc pentru sănătate
2. Dezvoltare socio-emoțională	<ul style="list-style-type: none"> Modalități simple de autocontrol și autoreglare Conflictele: caracteristici, surse, modalități de prevenire. Stilurile de negociere a conflictelor sau de abordare constructivă prin aplicarea tehnicilor simple de comunicare
3. Managementul învățării	<ul style="list-style-type: none"> Surse de informare pentru activitatea școlară Rolul informației și criterii de analiză a informațiilor Tehnici de gestionare eficientă a timpului și efortului de a învăța Învățare formală, nonformală, informală
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> Trasee educaționale din perspectiva alegerii carierei: niveluri educaționale (liceu, școală profesională), cerințe de admitere, filiere, profiluri și specializări Formularele de opțiuni pentru admiterea în clasa a IX-a: caracteristici și modalități de completare Luarea unei decizii: conținut, proces, etape, context Planul personal de educație și carieră: scop, obiective, strategii de realizare, termene, resurse, obstacole

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Aria curriculară **Consiliere și Orientare** răspunde unor cerințe educative, sociale și economice noi.

Activitatea de **Consiliere și Dezvoltare personală** poate atribui instituțiilor școlare o eficiență externă ridicată și un prestigiu dorit de întreaga echipă de cadre didactice dacă direcțiile de acțiune ale consilierilor școlari/profesorilor psihopedagogi și profesorilor diriginți sunt în concordanță deplină cu intențiile copiilor, părinților, școlii și societății prin:

- a. asigurarea calității educației și a formării profesionale,
- b. asigurarea continuității studiilor după absolvire în niveluri și trepte superioare,
- c. angajarea cât mai rapidă în muncă și în posturi pentru care aceștia sunt pregătiți, și le-au dorit, le aduc satisfacție etc.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrele didactice în procesul de aplicare a programei școlare, pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, dar și cu specificul nevoilor de învățare ale fiecărui elev/fiecărei clase de elevi, ele neavând caracter de obligativitate. De aceea, în procesul de proiectare didactică, profesorii vor acorda timp pentru identificarea nevoilor și intereselor elevilor. În cazul elevilor cu deficiențe de vedere este important să se țină cont de gradul deficienței atunci când se proiectează activitatea didactică, astfel încât metodele, mijloacele să fie adaptate nevoilor acestora.

Pentru a putea fi identificate nevoile și interesele elevilor, ale școlii, ce pot deveni subiecte/teme în cadrul orelor de Consiliere și dezvoltare personală, este necesar să aibă loc conversații relevante între toții actorii sociali implicați în actul didactic: elevi, părinți, cadre didactice, aceste conversații realizându-se ori de câte ori este necesar pe parcursul anului școlar. În procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei, cadrul didactic poate alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine intereselor elevilor.

Având în vedere particularitățile orelor de Consiliere și dezvoltare personală dar mai ales ținând cont de specificul învățării elevilor în clasele V-VIII, metodele și strategiile didactice pot promova abordări inovative ale procesului didactic, pornind de la următoarele elemente ale **modelelor de învățare**:

- **învățarea experiențială** - presupune achiziție, combinare a experiențelor trecute cu cele prezente, ordonare, formularea de noi experiențe. În acest tip de învățare elevul este implicat direct și activ într-o experiență concretă de învățare, relevantă pentru viața sa și pentru contextul specific în care trăiește, folosind observarea și analiza critică a propriilor percepții și reprezentări, stări, comportamente, atitudini, experimentarea activă a ceea ce a învățat în situații noi, reflecția personală asupra experiențelor trăite;

- **învățarea socială și comunicațională** - reprezintă o însușire a cunoștințelor și a deprinderilor prin observarea directă sau indirectă a comportamentelor unor modele și a consecințelor pe care le au aceste comportamente asupra modelelor. Acest tip de învățare stimulează învățarea prin observarea celorlalți, prin conversațiile structurate cu ceilalți și prin colaborarea și cooperarea cu aceștia, folosind diferite modalități de comunicare (conversația în perechi, conversația de grup, dezbateră etc.);

- **învățarea reflexivă** – presupune reflecția, care transformă experiențele în învățare, deoarece multe dintre experiențe sunt neplanificate, experiențiale. Prin acest tip de învățare elevul analizează propriile sale experiențe de învățare pentru a-și îmbunătăți strategiile și instrumentele de învățare eficiente în situații viitoare (autoevaluarea, evaluarea în perechi, jurnalul de învățare, jurnalul de observare, comentarii reflexive etc.).

Activitățile la ora de Consiliere și dezvoltare personală se pot derula astfel:

1. **Explorare/experimentare concretă** (trăiesc, simt, exersez, testez, analizez, experimentez o secvență de învățare și reflectez asupra acestei experiențe)

2. **Comunicare și observare** (comunic cu ceilalți despre această experiență, relatez propria mea perspectivă și ascult perspectivele celorlalți)

3. **Reflecție** (Ce anume din tot ce am experimentat este important pentru mine? Ce iau cu mine din această experiență? Ce îmi propun să fac pentru a aplica ce am învățat?).

Prin intermediul acestei structuri de desfășurare a activității didactice ciclul învățării poate începe din orice punct (experiență, comunicare sau reflecție) în funcție de specificul temei abordate și de preferințele elevilor față de un stil de învățare sau altul.

Astfel, în cadrul orei de Consiliere și dezvoltare personală, elevul învață prin experimentare, autorefecție, autoevaluare, precum și prin comunicare și raportare la ceilalți. Profesorul îndeplinește rolul de **facilitator** al învățării. Regulile de organizare și de desfășurare a orelor, negociate și asumate la nivelul clasei, vor include aspecte ce încurajează elevii să se manifeste în mod deschis, autentic, cu respectarea punctelor de vedere diferite.

Se recomandă ca profesorii să colaboreze cu consilierii școlari din centrele și cabinetele de asistență psihopedagogică sau cu profesorii psihopedagogi, în cazul școlilor din învățământul special, care desfășoară în școală activități de consiliere și orientare. Consilierii școlari, profesorii psihopedagogi pot oferi sprijin cadrelor didactice, recomandări de implementare a programei școlare și/ sau pot da curs invitației de a susține împreună cu profesorii activități comune la ora de Consiliere și dezvoltare personală. De asemenea, în derularea orei de Consiliere și dezvoltare personală profesorul poate colabora cu: medici, asistenți sociali, părinți, reprezentanți ai companiilor, ONG-urilor și autorităților locale.

La ora de Consiliere și dezvoltare personală se dezvoltă competențele generale și specifice ale tuturor elevilor din clasele V-VIII, cu rolul de a preveni comportamentele de risc și de a asigura o bază generală pentru succes școlar, stare de bine, integrare armonioasă în școală și în societate. În situațiile care necesită abordare aprofundată, elevii și părinții vor fi îndrumați spre centrele și cabinetele de asistență psihopedagogică, spre cabinetele profesorilor psihopedagogi din cadrul școlilor din învățământul special.

Specificul orei de Consiliere și dezvoltare personală va fi discutat cu părinții la începutul anului școlar, iar progresele/provocările întâmpinate de elevi și observate pe parcursul orelor/activităților de Consiliere și dezvoltare personală vor fi comunicate și discutate cu părinții (ex: în cadrul întâlnirilor individuale dedicate Portofoliului personal de învățare). De asemenea, în cadrul discuțiilor cu părinții vor fi identificate modalități adecvate de comunicare și relaționare cu elevul care să susțină învățarea și aplicarea noilor achiziții la școală și acasă, astfel încât școala și familia să transmită același mesaj și să susțină din ambele direcții autonomia, starea de bine și succesul școlar al elevului.

Strategii didactice

„Predarea” în cadrul orelor de Consiliere și dezvoltare personală se focusează pe cunoștințe și abilități specifice disciplinei, precum și pe atitudinile și mecanismele învățării personalizate, conștiente și eficiente, pe care elevii să le aplice și în contexte diferite de viață, nu numai în cadrul școlii.

Ora de Consiliere și dezvoltare personală include activități care vizează direct dezvoltarea competențelor generale și specifice din programa școlară. Cadrul didactic are sarcina de a crea, organiza **oportunități de învățare** care să îi ofere elevului posibilitatea de a-și descoperi și de a-și dezvolta abilități și atitudini, de a le exercita în diferite situații de învățare și apoi de a le transfera în viața reală. Astfel, în cadrul orei de Consiliere și dezvoltare personală pot fi utilizate în mod creativ și adaptat situațiilor

specifice de învățare, combinații de strategii didactice construite pornind de la o varietate de metode și tehnici specifice, precum:

- Strategii didactice inspirate din modele ale **învățării experiențiale**, aplicate ca o combinație de metode, tehnici și instrumente didactice, precum:
  - **Exercițiul**: exerciții de autocunoaștere și intercunoaștere, exerciții de ascultare activă, exerciții de formulare a feedback-ului, exerciții de planificare și monitorizare a învățării, brainstorming pe o temă dată, realizarea de hărți mentale pornind de la un concept relevant, exerciții de gândire critică;
  - **Jocul de rol și simularea**: pentru interpretarea unor stări, emoții și acțiuni ale unor personaje din povestirile, filmulețele vizionate sau ale unor personaje reale din viața elevilor;
  - **Studiul de caz**: pentru identificarea caracteristicilor pozitive și a limitelor unor personaje, situații, stări, emoții din viața reală a elevilor sau prezentate în materiale audio-video, a unor practici și modele care să ofere exemple de comportament;
  - **Proiectul**: pentru documentarea asupra unor ocupații, realizarea unor colaje, eseuri pe o temă dată, realizarea unor produse personale sau de grup ca rezultate ale învățării, monitorizarea activității de învățare/timp liber, activități de planificare a învățării, realizarea unor proiecte de identificare a caracteristicilor unor ocupații;
  - **Investigația**: formularea unor ipoteze cu privire la strategiile personale de învățare și stilul de viață sănătos și verificarea acestora prin activități de monitorizare a progreselor în învățare, realizarea unor investigații simple despre ocupații, viața unor personalități, realizarea de interviuri între colegi, în familie, în școală, cu personal al unor companii vizitate; aplicarea de chestionare de autocunoaștere, de interese și aptitudini;
  - **Metode art-creative**: utilizarea unor modalități artistice de exprimare a emoțiilor prin desen, mișcare, mimă, modelaj, piese de teatru, exerciții de energizare.
- Strategii didactice inspirate din modele ale **învățării sociale și comunicaționale**, aplicate ca o combinație de metode și tehnici și instrumente didactice precum:
  - **Interviul** cu persoane resursă pentru identificarea caracteristicilor de personalitate care le-au determinat alegeri de viață și carieră;
  - **Povestirea** unor situații din viața elevilor, analiza unor povestiri despre personaje reale sau fictive aflate în situații dificile;
  - **Explicația** utilizată într-o manieră creativă, pentru clarificarea unor concepte cheie cu care se operează la disciplina Consiliere și dezvoltare personală, precum: carieră, stil de viață sănătos, asertivitate, învățare eficientă, stres, motivație, perseverență, situații de criză, emoții, portofoliul de învățare;
  - **Demonstrația** pentru a oferi elevilor modele de completare a unor chestionare sau fișe de lucru, pentru analiza unor comportamente dezirabile în situații de stres, pentru explorarea unor modele de tehnici de învățare eficientă, de rezolvare a conflictelor, de negociere;
  - **Conversația în perechi/grup, cercul de discuții** pentru împărtășirea în perechi/grup a unor experiențe personale privind succesul sau insuccesul în învățare, situații de discriminare, situații de frustrare sau de inspirație în școală, în familie, în cercul de prieteni, relatarea unor călătorii și a evenimentelor de învățare ocazionate de acestea;
  - **Forumul/dezbaterea/teatru forum** pentru identificarea soluțiilor la probleme precum onestitatea față de sine și față de ceilalți, situații de discriminare, comportamentul în medii virtuale, rețele sociale online;

- **Cafeneaua publică** pentru identificarea în comun a unor soluții creative pentru rezolvarea și planificarea unor situații privind învățarea (Cum ne pregătim pentru examen?, Ce contează pentru noi atunci când facem alegeri?, Cum luăm o decizie?), alegerea traseului școlar și profesional, stilul de viață sănătos.
- Strategii didactice inspirate din modele ale **învățării reflexive**, aplicate ca o combinație de metode, tehnici și instrumente didactice, precum:
  - **Formularea de întrebări** privind experiențele de învățare la diferite discipline;
  - **Problematizarea**, pentru identificarea unor soluții în situații de nereușită școlară, situații de stres, situații de criză, luarea unor decizii;
  - **Realizarea unui plan personal de educație și carieră**, utilizând analiza SWOT a factorilor care pot influența decizia personală referitoare la educație, carieră și stil de viață: școala, familia, mass-media, prietenii, profilul de personalitate etc.;
  - **Portofoliul personal de învățare**: înregistrarea/documentarea procesului de învățare prin text scris, desen, audio/video sau în format online;
  - **Evaluare art-creativă** prin utilizarea unor modalități artistice de evaluare a învățării prin desen, mișcare, modelaj, galeria învățării, piese de teatru.

În aplicarea acestor strategii didactice vor fi utilizate **suporturi vizuale și auditive** diverse, adaptate particularităților de vârstă, preocupărilor și gradului de deficiență vizuală a elevilor (ex: secvențe de filme care vor fi vizionate și discutate). Activitățile pot fi organizate astfel încât la începutul lor să fie realizate exerciții de energizare, de prezentare și de cunoaștere interpersonală, de cooperare și de comunicare, de formare a grupurilor.

Spațiul de desfășurare a orei de Consiliere și dezvoltare personală va fi organizat într-o modalitate care facilitează munca în echipă, vizibilitatea maximă între participanți și implicarea activă a tuturor elevilor, accesibilitatea pentru elevii cu deficiențe de vedere. Se poate opta pentru desfășurarea activităților într-o sală de clasă amenajată în mod specific (cu mobilier modular, dispus circular sau în funcție de tipul de activitate, cu acces la calculator, imprimantă și conexiune la Internet). În funcție de temă și conținut, va fi încurajată organizarea activităților în medii și spații ce permit alte modalități de explorare și de exprimare, spre exemplu: în curtea/grădina școlii, în parcuri, biblioteci, muzee, expoziții, companii, ferme, companii/firme, cabinete, magazine, alte școli, alte instituții.

Ora de Consiliere și dezvoltare personală necesită utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, în grupuri, frontală), utilizarea calculatorului, a tehnologiilor informatice și de comunicare, consultarea unor resurse cu ajutorul Internetului, vizite în afara spațiului școlii, invitați din comunitatea locală, implicarea activă a părinților/familiei.

Pregătirea elevilor pentru alegerea carierei și pentru implicarea acestora în comunitate reprezintă un aspect important al orei de Consiliere și dezvoltare personală, activitățile propuse incluzând: voluntariat, interacțiuni cu angajați și angajatori, elaborarea unor planuri personale de educație și carieră, elaborarea unor proiecte individuale și de grup, cu aplicabilitate socială.

Pe lângă activitatea specifică la clasă, vor fi incluse activități care presupun colaborarea cu instituții de pe piața muncii, companii, ONG-uri sau cu familia, precum: vizite la diferite organizații publice/private, participarea și/ sau organizarea de evenimente educaționale (expoziții, târguri, festivaluri, ateliere de lucru, zile tematice), organizarea unor întâlniri cu personalități de succes din comunitate, participarea la evenimente artistice, dezvoltarea parteneriatelor cu alte unități de învățământ/companii/firme, implicarea familiei prin organizarea unor vizite la locul de muncă al părinților, cunoașterea meseriilor bunicilor.

Selecția și/sau completarea activităților de învățare propuse în prezenta programă, precum și alegerea strategiilor didactice se vor face în funcție de nevoile clasei de elevi, de specificul local, de resursele materiale disponibile și de prioritățile/noutățile în educație la nivel național și internațional.

Modalități de evaluare

În cadrul disciplinei Consiliere și dezvoltare personală procesul de evaluare vizează aprecierea măsurii în care au fost **dezvoltate competențele specifice**, formulate în prezenta programă. Progresele/dificultățile înregistrate de către fiecare elev în dezvoltarea competențelor specifice vor fi comunicate periodic, individual, părinților.

La ora de Consiliere și dezvoltare personală nu se vor acorda note. Evaluarea va avea în vedere **progresul fiecărui elev** și va fi realizată atât pe parcursul procesului de învățare, cât și prin evaluare sumativă, la final de semestru/an școlar/ciclu de învățământ.

O atenție deosebită va fi acordată la ora de Consiliere și dezvoltare personală realizării **portofoliului** personal de învățare, portofoliu ce trebuie înțeles atât ca proces de învățare, cât și ca produs al învățării elevilor. Din această perspectivă, constituirea portofoliului este o activitate integrată permanent în toate activitățile de învățare realizate la disciplina Consiliere și dezvoltare personală. Ca urmare, portofoliul cuprinde piese rezultate din activitățile realizate de elevi la fiecare oră de curs. În plus, portofoliul personal de învățare va reprezenta principala sursă pentru activitățile de evaluare a învățării la ora de Consiliere și dezvoltare personală. Elevii vor fi încurajați și sprijiniți de către cadrul didactic la fiecare oră de Consiliere și dezvoltare personală să își constituie progresiv, să își revizuiască și să-și îmbunătățească portofoliul.

În același timp, portofoliul este un produs care va fi prezentat la finalul unui semestru/an școlar/ciclu de școlaritate sau ori de câte ori elevii vor dori să facă dovada progreselor lor în învățare. Cadrul didactic va avea în vedere faptul că portofoliul de învățare este un produs personal, de aceea elevii vor fi stimulați să își utilizeze imaginația și creativitatea, atât în ceea ce privește conținutul acestuia, dar și în ceea ce privește modul de prezentare în format clasic sau electronic. Este important ca încă din primele zile de școală să se dezbată împreună cu elevii importanța portofoliului și a rolului acestuia în învățare. Deciziile privind cuprinsul portofoliului vor fi luate împreună cu elevii, astfel încât să fie respectat principiul adaptării la contextele, nevoile și interesele specifice de învățare ale acestora.

În mod specific, evaluarea progresului în învățare la ora de Consiliere și dezvoltare personală se poate realiza astfel:

1. Evaluarea formativă sau de progres, prin realizarea portofoliului personal de învățare

La fiecare oră de Consiliere și dezvoltare personală, elevii vor colecta, selecta și organiza în format clasic sau digital, dovezi ale parcursului școlar, care se vor constitui pas cu pas într-un **portofoliu personal de învățare**. Portofoliul poate cuprinde elemente precum:

- **Produse ale activității de învățare individuală sau de grup:** planul personal de educație și carieră, hărți mentale, rezultate ale completării unor chestionare, texte scrise, rezultate/produse ale proiectelor, planuri de monitorizare a timpului de învățare, instrumente de monitorizare a activității de învățare, produse ale activităților de evaluare art-creativă: postere, desene, colaje, fotografii;
- **Diplome și certificate** de participare la activități școlare și extrașcolare sau la activități de voluntariat, relevante pentru dezvoltarea competențelor vizate la disciplina Consiliere și dezvoltare personală;

- **Fișe de autoevaluare/reflecție:** completate de către fiecare elev în timpul, la finalul unei activități sau după un set de activități care contribuie la dezvoltarea unei anumite competențe specifice; acestea surprind reflecții personale în raport cu activitățile în care s-a implicat elevul și cu progresul său în învățare;
- **Fișe de feedback în perechi sau în grup:** completate în timpul, la finalul unei activități sau după un set de activități care contribuie la dezvoltarea unei anumite competențe specifice cu privire la progresul în învățare al elevului;
- **Fișe de feedback din partea profesorilor:** completate în timpul, la finalul unei activități sau după un set de activități care contribuie la dezvoltarea unei anumite competențe specifice; acestea surprind evaluarea profesorului cu privire la progresul în învățare al elevului, pe baza unor modalități variate de evaluare precum: observarea sistematică a elevului în timpul activităților, aprecierea produselor activității, analiza comportamentelor și atitudinilor, evaluarea proiectelor individuale și de grup, a fișelor de lucru, a activităților practice, a progresului în realizarea portofoliului personal;
- **Resurse pentru învățare:** liste bibliografice, linkuri web cu informații relevante pentru anumite teme, notițe realizate în timpul orei sau în timpul individual de învățare, chestionare și fișe de lucru oferite la clasă de către profesor, imagini relevante colectate din diferite surse.

2. Evaluarea sumativă la final de semestru/an școlar/ciclu gimnazial va cuprinde:

- **Prezentarea portofoliilor personale de învățare.** Elevii vor realiza prezentări ale celor mai bune piese din portofoliul personal de învățare într-o manieră creativă, fie în clasă în activități dedicate evaluării finale, fie în școală, sub forma unui eveniment organizat de către elevi cu sprijinul cadrului didactic. Un exemplu ar putea fi organizarea în școală a unor evenimente de prezentare a portofoliilor personale de învățare ale elevilor de tipul Galeria portofoliilor de învățare, la care pot fi invitați părinți, profesori de alte discipline, reprezentanți ai agenților economici, reprezentanți ai comunității locale etc. Elevii pot pregăti cu ajutorul profesorului fișe de feedback din partea colegilor și a invitaților, pe care le vor adăuga ulterior în portofoliul personal de învățare.
- **Fișa de autoevaluare/reflecție a elevilor.** La final de semestru/an școlar elevii vor completa o fișă sintetică de autoevaluare privind progresul în învățare, pe baza fișelor de autoevaluare formativă și oferind dovezi din portofoliul personal de învățare.
- **Fișa de feedback din partea profesorului privind progresul elevului.** Aceasta se va referi la evoluția, progresul în învățare și nivelul de dezvoltare al competențelor specifice propuse în fiecare an școlar la disciplina Consiliere și dezvoltare personală. Fișa va oferi o sinteză a evaluărilor de parcurs din timpul semestrului/anului școlar cu privire la progresul elevului și va cuprinde recomandări pentru elev și pentru părinți cu privire la aspectele care pot fi îmbunătățite în următoarea etapă.

Operaționalizarea progresului în învățare va cuprinde elemente vizibile ale procesului de învățare, precum: nivelul de implicare a elevilor în sarcinile de lucru, modul de prezentare a rezultatelor învățării, gradul de realizare a portofoliului individual, contribuția la îmbunătățirea atitudinilor față de sine, școală și carieră, beneficii obținute pentru competențele specifice precizate în programă. Rezultatele evaluărilor vor fi comunicate atât elevului, cât și părinților, într-o manieră constructivă, care să conducă

atât la celebrarea progresului realizat, cât și la identificarea în comun a unor soluții de îmbunătățire a rezultatelor în viitor.

La începutul anului școlar, vor avea loc discuții cu elevii și părinții cu privire la portofoliu ca modalitate de evaluare pentru ora de Consiliere și dezvoltare personală (ce este portofoliul, cum/când se elaborează, ce conține, cum se va realiza practic evaluarea pe baza portofoliului). Pe parcursul anului școlar, părinții vor participa la evenimente de tipul „Seara părinților”, organizate cu sprijinul și implicarea consilierului școlar, profesorului psihopedagog, în care vor fi prezentate rezultate ale activităților cuprinse în portofoliu, într-o formă atractivă.

Pe parcursul procesului de realizare a portofoliului personal de învățare, cadrul didactic va oferi feedback permanent elevilor față de progresul personal, va **încuraja** exprimarea ideilor/argumentelor personale și punerea întrebărilor, va expune și **valoriza** produsele activității fiecărui elev, va organiza momente de **autoevaluare și de reflecție**. Acestea oferă cadrul exprimării emoțiilor și a atitudinii elevilor față de progresul în învățare, valorizarea intereselor și abilităților personale, conturarea perspectivei pozitive asupra resurselor personale ale fiecărui elev și contribuie totodată la dezvoltarea coeziunii grupului.

Bibliografie

1. Băban, A. (2009). (coord.). *Consiliere educațională*, Cluj Napoca: Editura ASCR
2. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
3. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Editura Polirom
4. Verza, E., Verza, F. E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București
  - ****Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă* (2015) care subliniază, prin obiectivul și țintele specifice domeniului educațional, necesitatea ca elevii să dobândească abilități și cunoștințe importante în a promova dezvoltarea durabilă și un stil de viață durabil
  - ****Programa școlară pentru aria curriculară Consiliere și orientare - Clasele a V-a și a VIII-a* (M.E.C.T., Consiliul Național pentru Curriculum, București, 2006/ aprobat prin ordin M.E.C. nr. 5286/ 09.10.2006);
  - ****Programa școlară pentru disciplina Consiliere și dezvoltare personală – Clasele a V-a și a VIII-a* (București 2017/aprobat prin ordin M.E.N. nr. 3393/28.02.2017)
  - ****Recomandările elaborate în cadrul rețelei European Lifelong Guidance Policy Network (2007-2015)* cu privire la importanța dezvoltării timpurii a competențelor de management al carierei (CMS) și a necesității includerii acestora, în acord cu formulările existente și în Rezoluțiile anterior menționate, ca elemente obligatorii ale curriculumului școlar
  - ****Rezoluțiile Consiliului Europei* (2004, 2008) care subliniază rolul consilierii și orientării ca suport concret pentru câștigarea autonomiei în învățare, pentru deciziile cotidiene ale individului și facilitarea accesului la activități de consiliere pentru toți cetățenii, pe tot parcursul vieții
  - ****Strategia Națională de Sănătate 2014-2020* care susține promovarea aspectelor socio-emoționale în cadrul activităților curriculare

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ioana CIUREA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Marcela LAIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Adina PĂDURARIU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

***Modul
FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa modulului **Formarea autonomiei personale** este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la implementarea demersului terapeutic recuperator-compensator al elevului din ciclul primar cu deficiența de vedere.

Formarea autonomiei personale din cadrul Terapiei Educaționale Complexe și Integrate, urmărește achiziția și antrenamentul unui set de deprinderi și abilități, pe baza unor structuri de cunoștințe, norme, modele, modalități de expresie și acțiune în raport cu stimulii din mediul înconjurător, prin intermediul cărora elevul cu deficiența de vedere să-și poată exercita controlul și influența asupra mediului înconjurător având ca finalitate dezvoltarea unei personalități independente și integrarea în plan social.

Abilitățile de autonomie personală reprezintă o condiție necesară în dezvoltarea abilităților sociale necesare în procesul de socializare și maturizare al copilului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei TECI jalonează procesul de formare a capacităților, deprinderilor și abilităților la elevul cu deficiența de vedere din ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de exersare, compensare și recuperare care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiența de vedere.

Conținuturile terapilor educaționale complexe și integrate la elevul cu deficiența de vedere se constituie din inventarul achizițiilor acumulate pe parcursul întregului proces instructiv-educativ, recuperator-compensator pentru dobândirea competențelor de bază.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele categorii:

- orientare, organizare și structurare spațială la elevii cu deficiența de vedere
- autoservire cu următoarele componente: corpul omenesc, igienă personală, îmbrăcăminte/încălțăminte, alimentația autonomă, bucătărie/veselă și tacâmuri, locuința
- autonomia personală în mediul ambiant cu următoarele componente: familia, relațiile de familie, pregătirea pentru viața de familie prin activități gospodărești
- relații de adaptare-integrare în grup

Sugestiile metodologice includ metode, procedee și tehnici adaptate elevului cu deficiența de vedere, proiectarea activității educative recuperator-compensatorie, precum și elemente de evaluare inițială, intersemestrială și finală.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite profesorului-educator să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare în funcție de particularitățile de învățare ale elevilor, a specificului deficienței de vedere. Se urmărește astfel realizarea unui demers educativ personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Curriculumul pentru modulul **Formarea autonomiei personale** are în vedere perioada de prebraille și pune accent pe modul particular în care elevul cu deficiență de vedere acționează și își desfășoară existența cotidiană, prin autoreglaj conștient, libertate de acțiune și capacitate de decizie proprie. Intervenția este în funcție de mai mulți factori: vârsta cronologică, nivelul de dezvoltare, specificul problemelor elevului cu deficiență de vedere, nevoile și dorințele exprimate, caracteristicile mediului social de dezvoltare și posibilitățile/ resursele școlii în care are loc recuperarea. Accentul este pus pe dezvoltarea progresivă de competențe pe parcursul întregului ciclu primar, unde se valorifică experiența specifică vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Orientarea și cunoașterea polisenzorială în diferite contexte de viață**
- 2. Formarea comportamentelor de autonomie personală în diferite contexte de viață**
- 3. Formarea unei conduite independente, adaptative la mediul social**

Clasele pregătitoare – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Orientarea și cunoașterea polisenzorială în diferite contexte de viață

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>1.1. Explorarea și orientarea într-un spațiu restrâns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare a unui spațiu necunoscut; - Exerciții de identificare a obiectelor din mediul apropiat; - Exerciții de identificare a obiectelor din încăperea prin antrenarea simțurilor valide; - Exerciții de localizare a obiectelor identificate în imediata apropiere; - Exerciții de conștientizare a poziției obiectelor în raport cu propria lor persoană; - Exerciții de operare cu noțiuni spațiale într-un spațiu restrâns; - Exerciții de dezvoltare a deprinderilor de orientare și mobilitate complexe; - Exerciții de ordonare a unor obiecte mici, asemănător celor identificate în spațiul explorat; - Exerciții de reprezentare într-un desen a unor repere spațiale date; - Exerciții de familiarizare cu concepte spațiale ce țin de poziție, distanță, raporturi spațiale; - Exerciții de orientare după diverse repere existente în spațiul explorat; - Exerciții de deplasare în spațiul identificat pentru a ajunge la stimulul sonor; - Exerciții de apreciere a distanțelor mici prin diverse metode; - Exerciții de orientare în interiorul unui manual braille.
<p>1.2. Explorarea și orientarea într-un spațiu larg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare auditivă a lumii înconjurătoare; - Exerciții de identificare a unor obiecte, repere în spațiu; - Exerciții de numire a reperelor din spațiul ambiant (pomi, stâlpi, garduri, ziduri etc.) prin pipăit și a suprafețelor de contact cu talpa piciorului (beton, ciment, gazon, noroi, pietriș, nisip, zăpadă, denivelări etc.); - Exerciții de explorare tactilă a obiectelor întâlnite pe traseul parcurs; - Exerciții de aproximare a distanțelor mai mari prin diverse metode intuitiv-senzoriale; - Exerciții de identificare a mărimii obiectelor întâlnite pe traseul parcurs; - Exerciții de localizare a obstacolelor din mediul explorat; - Exerciții de observare/recunoaștere a obiectelor și acțiunilor din mediul ambiant, după sunetele produse sau după mirosuri, în vederea deplasării corespunzătoare; - Exerciții de utilizare a instrumentelor specifice nevăzătorilor pentru orientare și deplasare.

2. Formarea comportamentelor de autonomie personală în diferite contexte de viață

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>2.1. Exersarea schemei corporale și a lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului; - Exerciții de fixare a schemei corporale, care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Exerciții de asociere imagine/parte corporală corespunzătoare;

Clasele pregătitoare - a IV-a

- Exerciții de asociere membru superior - membru inferior de aceeași parte a corpului;
- Exerciții de reconstrucție imagistică a schemei corporale;
- Exerciții de reprezentare a schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic: desenarea unui om, exersarea pe o păpușă, construirea omului din piese;
- Exersarea, asamblarea/dezasamblarea unei păpuși(părți componente ale corpului acesteia);
- Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant;
- Exerciții de trasare a de formei geometrice cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă;
- Exerciții de urmărire de trasee conturate cu mâna, cu degetul dominant;
- Exerciții și mișcări combinate, atât independent cât și în echipe de câte doi.

2.2. Formarea deprinderilor de igienă personală și alimentară

- Exerciții de utilizare corectă a instrumentelor specifice igienei personale(uscător de păr, trusă de unghii, mașină de bărbierit, de tuns);
- Exerciții de utilizare corectă a sălii de baie și a obiectelor de toaletă;
- Exerciții și repetări ale ritualului de igienă personala, cu fixarea momentelor când acestea se impun;
- Exerciții de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
- Exerciții de identificare a mobilierului și a dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie;
- Exerciții de poziționare corectă la masă;
- Exerciții de folosire corectă a veselei și a tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de numire a alimentelor de bază;
- Exerciții de identificare a provenienței alimentelor;
- Exerciții de identificare a modalităților de gătit/combinare a alimentelor;
- Exerciții de clasificare a tipurilor de mancare în funcție de orele de servire a acestora;
- Exerciții de aranjare și de strângere a mesei zilnice/ a mesei festive;
- Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale/ mese festive;
- Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/alterate;
- Exerciții de turnare a lichidelor în diverse recipiente;
- Exerciții de pregătire de tartine cu unt, pate, gem, zacuscă etc;
- Exerciții de mărunțire a legumelor, fructelor, alimentelor cu consistență diferită;
- Exerciții și activități în cabinetul de gastronomie: tăiere, decojire, amestecare, umplere etc.

2.3. Dezvoltarea deprinderilor de întreținere a spațiului de locuit, de igienă vestimentară și a încălțăminte

- Exerciții și activități gospodărești în sala de clasă;
- Exerciții de utilizare corectă a spațiului de locuit și a mobilierului acestuia;
- Exerciții de numire a activităților de întreținere și igienizare a spațiului de locuit;
- Exerciții de identificare a posibilelor pericole în spațiul de locuit;
- Exerciții de numire corectă a pieselor de îmbrăcăminte și de încălțăminte;
- Exerciții de utilizare corectă a obiectelor de vestimentație și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, de momentul zilei, de eveniment și de anotimp;

Clasele pregătitoare - a IV-a

- Exerciții de sortare a rufelor după criterii: culoare, mărime, material, curat/murdar etc;
- Exerciții de identificare a părților față/ dos la obiectele de vestimentație;
- Exerciții de împăturire a hainelor personale;
- Exerciții de încheiere/descheiere a unui fermoar;
- Exerciții de înșiretare a încălțămintei;
- Exerciții de întreținere a încălțămintei proprii.

3. Formarea unei conduite independente, adaptative la mediul social**Clasa pregătitoare-clasa a IV-a****3.1. Identificarea rolului în mediul familial**

- Exerciții de prezentare a datelor personale: nume și prenume, vârsta, data nașterii, adresă;
- Exerciții de identificare a gradelor de rudenie în propria familie;
- Exerciții de prezentare a membrilor familiei (nume, data nașterii, profesia, locul de muncă);
- Exerciții de descriere a membrilor familiei, cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (prin sprijin verbal și imagistic);
- Exerciții de identificare a relațiilor afective dintre membrii familiei;
- Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date;
- Exerciții de reprezentare a familiei prin desen;
- Vizionare de filme/software-uri pe tema familiei;
- Exerciții de antrenare în activități gospodărești, accesibile, împreună cu unul dintre membrii familiei;
- Acțiuni de pregătire pentru viața casnică.

3.2. Identificarea de norme sociale

- Exerciții de orientare după reperele orare ale vieții de familie, ale școlii;
- Exerciții de conștientizare a importanței respectării unor reguli de conduită, atât la școală cât și acasă;
- Exerciții de inter-relaționare cu membrii familiei și cu colegii;
- Exerciții de identificare și integrare conștientă a responsabilităților în clasă, în familie, în grupul de egali;
- Exerciții aplicative privind normele de comportare civilizată în societate;
- Exerciții de planificare și de organizare eficientă a timpului liber;
- Exerciții aplicative privind traversarea străzii, normele de circulație pentru pietoni;
- Exerciții de utilizare în siguranță a mijloacelor de transport în comun;
- Exerciții de însușire a regulilor de comportament, în diverse instituții publice;
- Exerciții de deplasare pietonală în zone de interes personal (magazin, școală, primărie, poliție, spital, muzeu etc).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare - a IV-a
1. Orientare, organizare și structurare spațială	<ul style="list-style-type: none"> - explorarea tactilă a spațiului ambiant - orientarea după anumiți stimuli - deplasarea independentă în spațiul școlii; - ordonarea obiectelor din spațiul clasei de elevi - orientare după un stimul sonor - reprezentarea prin desen a spațiului clasei - poziționarea unor obiecte într-un spațiu mic - poziționarea obiectelor în raport cu alte obiecte sau persoane - deplasarea într-un spațiu, în limita unui timp acordat - deplasarea în spațiul larg, utilizând instrumente specifice nevăzătorilor (bastonul alb) - explorarea și memorarea unor trasee importante în spațiul școlii - localizarea obstacolelor și modalități de depășire a acestora - aprecierea și aproximarea distanțelor dintre obiecte, localizate ca repere spațiale
2. Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea părților corpului omenesc - prezentarea părților corpului omenesc, exemplificând împreună cu colegul de bancă - mișcarea membrilor, prin asocierea membrului superior stâng cu membrul inferior stâng și invers - reprezentarea, prin desen, a schemei corporale - asamblarea/ dezasamblarea corpului unei păpuși - trasarea liniilor cu mâna dominantă - exersarea diferitelor mișcări corporale, individual și în perechi
3. Autoservirea, igiena personală și alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - explorarea tactilă a obiectelor de mobilier și de uz casnic - identificarea obiectelor de igienă personală - spălarea mâinilor, dinților, a feței, a urechilor etc. - folosirea corectă a prosopului personal - poziționarea corectă la masă - utilizarea corectă a tacâmurilor - spălarea vaselor, la sfârșitul mesei - recunoașterea/denumirea alimentelor pe care le consumă - degustarea alimentelor în scopul recunoașterii lor și a identificării calităților senzoriale (miros, gust, consistență, aspect) - turnarea lichidelor în diverse recipiente - curățarea, decojirea, tăierea, amestecarea fructelor și legumelor - exprimarea și motivarea preferințelor alimentare - realizarea unei tartine și a unui sandwich

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare - a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - aranjarea mesei - clasificarea alimentelor pe grupe - realizarea unui meniu pentru o perioadă precizată de timp - utilizarea diferitelor ustensile, aparate din bucătărie, pentru prepararea mâncării
4. Igiena camerei și a vestimentației	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea obiectelor din spațiul de locuit - întreținerea curățeniei în sala de clasă - numirea obiectelor de îmbrăcăminte/ încălțăminte - exersarea îmbrăcării și încălțării - selectarea hainelor pe categorii - recunoașterea feței/dosului hainelor - împăturirea hainelor, prosoapelor, lenjeriei de pat - încheierea/descheierea fermoarului - legarea șireturilor
5. Autonomia personală în mediul ambiant	<ul style="list-style-type: none"> - pregătirea pentru viața casnică de familie - desfășurarea de activități și jocuri cu tema familiei-activități în familie - aplicarea regulilor comportamentale în familie - exersarea rolurilor și responsabilităților familiale - antrenarea în activități gospodărești accesibile - descrierea responsabilităților fiecărui membru al familiei
6. Norme și relații interumane	<ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea și respectarea programului (familiei, școlii) - aplicarea regulilor comportamentale în diverse situații de viață - cunoașterea tipurilor de relații interumane (prietenie, respect, ajutor) - cultivarea relațiilor pozitive dintre persoane (colaborare, cooperare, toleranță, bunătate) - exprimarea unei alegeri, coștientizând toată paleta de opțiuni - prezentarea calităților morale ale unor colegi de clasă

Sugestii metodologice

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară TECI au un caracter orientativ, oferind profesorului-educator libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzător nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu deficiență de vedere. Întreg ansamblul de strategii didactice: metode, procedee și tehnici utilizate de profesorul educator, va urmări să sprijine elevul în dezvoltarea gândirii, a creativității, și a unei învățări conștiente, facile și plăcute; metoda de lucru predominantă va fi jocul, sub toate formele lui. Metoda predominantă va fi jocul ca activitate interactivă, dinamică, de cunoaștere și intercunoaștere, de stimulare și creștere a stimei de sine.

Metodologia pentru învățarea, formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală și socială se structurează pe mai multe coordonate cum ar fi:

- formularea obiectivelor educațional-terapeutice pentru fiecare domeniu în parte;
- programarea activităților și sarcinilor de lucru pentru fiecare copil;
- evaluarea copilului sub toate cele trei forme ale sale (inițială, continuă, finală);
- propuneri pentru activitățile viitoare.

Evaluarea inițială a elevilor cu deficiență de vedere se va face în primele două săptămâni de școală, urmărindu-se aspecte de dezvoltare psihomotrică, cognitivă, emoțională și relațională, respectându-se vârsta și dezvoltarea psihică aferentă. În urma acesteia are loc planificarea calendaristică a activităților educative din cadrul modulului de Formarea autonomiei personale, urmărindu-se dezvoltarea competențelor de adaptare la mediul ambiant și social.

Evaluarea intersemestrială are loc la începutul semestrului al II - lea și vizează aspecte de recuperare în planul învățării la elevul cu deficiență de vedere.

Evaluarea finală se desfășoară în ultimele două săptămâni de an școlar și pune accent pe evidențierea unei corelații pozitive între recuperarea-dobândirea de competențe și cerințele mediului înconjurător.

Bibliografie

1. Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Cluj Napoca: Editura ASCR
2. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Iași: Editura Polirom
3. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
4. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Iași: Editura Polirom
5. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Cluj Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană
6. Oprișan, E. (2015). *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagogică*, București: Editura Universității București
7. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia
8. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom

9. Ștefan, C. A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Cluj Napoca: Editura ASCR
10. Verza, E., Verza, F. E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Ed. Universității din București
 ***Programa Școlară pentru disciplina DEZVOLTARE PERSONALĂ, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, aprobată prin O.M. nr. 3418/19.03.2013, București, 2013

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume și Prenume	Instituție de apartenență
Marcela GROSU (TODERICIU)	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Cătălina RÎZNIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Dana MIHĂIUC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ***

***Modul
FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale de vedere răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități vizuale pentru inserția socială și școlară – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare *Terapii specifice și de compensare și Terapia educațională complexă și integrată.* Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.*

Aria curriculară Terapia educațională complexă și integrată cuprinde următoarele module: *Stimularea cognitivă, Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V a – a VIII a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independență a elevului / tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programele din cadrul ariei curriculare *Terapia educațională complexă și integrată* propun o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități vizuale.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale vizuale urmează un parcurs asemănător cu dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Este nevoie de strategii didactice și materiale didactice adaptate care să-i permită copilului cu dizabilități vizuale accesibilizarea informațiilor.

Formarea autonomiei personale implică activități diverse care urmăresc compensarea dizabilității prin dezvoltarea abilităților de autogospodărire, formarea și dezvoltarea deprinderilor de a se autoingriji, de a percepe mediul ambiant, de a se orienta în spațiu și timp prin stimularea și dezvoltarea simțurilor existente; folosirea de repere și mijloace auxiliare, cum ar fi: număr de pași, vibrații, ritm biologic, baton, etc.; învățarea scrisului și a cititului specific – alfabetul Braille; abilitarea dizabilității vizuale de a putea realiza o meserie adecvată dizabilității existente, în vederea integrării lor sociale.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională.

Proiectul de programă propus pentru modulul Formarea autonomiei personale, vizează stimularea experiențelor concrete ale elevului, prin consolidarea/ extinderea cunoștințelor/ deprinderilor formate în cadrul procesului instructiv educativ. Proiectul de programă a fost conceput ca un instrument de lucru util în proiectarea și planificarea programului terapeutic recuperator. De asemenea, permite asigurarea continuității între demersul instructiv educativ și cel terapeutic recuperator.

Exemplele de activități de învățare propuse au fost selectate astfel încât să permită profesorului educador de la clasă, să-și proiecteze demersul terapeutic în funcție de rezultatele evaluării inițiale/ semestriale și de caracteristicile grupului de elevi pentru atingerea competențelor specifice și a atitudinilor.

Proiectul de programă propune *conținuturi* și *exemple de activități de învățare* ce au ca scop formarea autonomiei personale prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii cu dizabilitate senzorială vizuală vor dobândi următoarele abilități și achiziții cognitive:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de comunicare verbală și nonverbală;
- abilități de operare cu structurile perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele a V a - a VIII a din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale de vedere indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Numărul de ore se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse (între 1 și 2 pe săptămână).

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotoric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programele propuse pentru modulele cuprinse în aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale vizuale.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării și exersării unor comportamente independente de bază**
- 2. Formarea, educarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit**
- 3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază

Clasa a V-a
<p>1.1. Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de urmărire a unor trasee gradate ca dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe (cu marcaj tactil „Labirintul”); - exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, îmbinare, desfacere (Colectăm selectiv deșeurile - desfacere a cutiilor de plastic, carton, separare elemente hârtie, plastic, metal).   • Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc cu indicații verbale „Călătorie pe munte”) • Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală: <ul style="list-style-type: none"> - prinderea în aer a mingii/balonului cu indiciu sonor; - copieri după șablon tactil; umplere a șablonului conturat cu plastilină, hârtie, fire textile; - - jocuri de înșiretare (Stilul meu propriu).
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de localizare a unui obiect într-un spațiu nou, prin raportare la schema corporală proprie; • Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple/complexe și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; • Exerciții de imitare a poziției corpului după model (prin identificare vizuală sau tactilă; indicații verbale „Statuile, Oglinda”); • Exerciții de coordonare corporală : pășire peste obstacol, săritură pe loc, săritură peste obstacol, sărituri într-un picior/ ambele picioare pe o distanță dată.
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de localizare în spațiul foii/ desen/planșă a unor obiecte sau cuvinte (“Detectivii de cuvinte/ Codul secrete”); • Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale („ Comoara este în spatele scaunului, 3 pași la dreapta...”); • Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte („slalom”), de realizare a sarcinilor multiple, respectând succesiunea indicațiilor („Adu cubul, dar mai întâi închide caietul”).

2. Formarea și educarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de identificare a fructelor/ legumelor (locale); • Exerciții practice de spălare și curățare a fructelor și legumelor (cuțit obișnuit/cu protecție); • Exerciții practice de tăiere, mărunțire și pasare a alimentelor de consistențe

Clasa a V-a
<p>diferite;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect); • Exerciții de identificare a datei de expirare, a conținutului produsului alimentar, a modului de folosire; • Exerciții de măsurare/ cântărire/ etichetare a diverselor alimente cu/fără aparate specific nevăzătorilor (Indicator de nivel pentru lichide, Cronometru digital de bucătărie cu voce, Pahar de măsurat lichide tactil/vorbitor, Cântar de bucătărie vorbitor, capac etichetare vorbitor); • Exerciții de utilizare a aparaturii (prăjitor de pâine, sandwich maker, cuptor electric) cu adaptare pt nevăzători (butoane cu marcaj tactil); • Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei, curățare a spațiului bucătăriei; • Exerciții de realizare a rețetelor simple (aperitive, mâncăruri calde/reci, dulciuri).
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie(cabinetului de igienă) și a obiectelor de toaletă; • Exerciții practice de spălare, ștergere, utilizare deodorant; • Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; • Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei intime la fete și băieți; • Exerciții de identificare a semnelor îmbolnăvirii (febră, dureri de gât, dureri de cap, dureri dentare); • Exerciții de utilizare a uscătorului de păr, lupa pentru mărire (Magnifier)- tăiere unghii; • Exerciții de acordare a primului ajutor în diferite situații (înțepătură de insectă, leziuni ale pielii, arsură, leșin, etc.).
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; • Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminteii; • Exerciții de identificare a compoziției hainelor (bumbac, lână, blană, polyester) și utilizarea cititorului de etichete haine; • Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, eveniment și anotimp; • Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate; • Exerciții de împăturire și depozitare a hainelor; • Exerciții practice de spălare (manuală) a obiectelor vestimentare (de mici dimensiuni).
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, dormitorul etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și a dependințelor; • Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier din clasă și din cameră; • Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, aspirare etc.; • Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor; • Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, substanțe toxice, medicamente etc.); • Exerciții de reamenajare a clasei;

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a	
3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial	
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de prezentare (nume, prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, nivel de școlarizare, hobby); • Exerciții de prezentare a membrilor familiei de bază și a familiei lărgite (nume, vârstă, loc de muncă, profesia, calități, hobby); • Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii (solicitare de ajutor, responsabilizare); • Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice membrilor familiei (Care este sarcina/ îndatorirea mea? Ce altceva aș mai putea face?). 	
3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social	
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere a spațiilor din școală, cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei; • Exerciții de conducere a colegului nevăzător/ coleg văzător fără suport vizual în spațiul școlii, în cartier și în zonele învecinate școlii; • Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, poșta, magazin, teren de joacă) însoțit, folosind bastonul alb pentru nevăzatori; • Exerciții practice de recunoaștere, întocmire a listei de cumpărături și a celor necesare săptămânal, lunar, în funcție de anotimp sau evenimente importante; • Exerciții practice de planificare a deplasării pe distanțe scurte (în cartier, oraș) și lungi (între orașe, cu diferite mijloace de transport, excursie). 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Explorarea polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> -Educație polisenzorială; -Explorare și descoperire a obiectelor dintr-un mediu familiar și unul nou; -Discriminare tactilă; -Explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar și a unui mediu nou, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.); -Outdoor.
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Reprezentare a schemei corporale; -Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii, -Creații artistice plastice; - Identificare spațio – temporală; -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător; -Dezvoltarea proceselor psihice de bază; -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; -Memoria vizuală și auditivă; -Atenția; -Coordonare corporală; -Software educative pe structuri perceptiv-motrice.

Domenii de conținut	Clasa a V-a
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe; -Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative; -Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale.
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare; -Utilizarea diverselor instrumente; -Confecționarea unor produse; -Îndemânare; -Încastre; -Abilitare manuală; -Expresie grafo-plastică.
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea materialelor; -Separarea materialelor după anumite criterii; -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță; -Dezvoltarea comportamentului ecologic; -Exersarea deprinderilor de autonomie personală.
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm; -Expresie muzicală; -Expresie nonverbală și verbală; -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului; -Interpretarea produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii; -Autoprezentare; -Jocuri de rol.
7. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Concursuri; -Expoziții; -Jocuri-competiții.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1.1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea exersării unor comportamente independente de baza**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, îmbinare, desfacere („Preparare coca, ghips, plastilină, ceară ”); • Jocuri Ștafetă (culegere/sortare obiecte diverse/ aruncare la țintă); • Modelaj din plastilină, lut, nisip kinetic; • Exerciții de depănare a firelor textile de diverse dimensiuni (ață de papiotă, lână, sfoară, cablu plasticat) pe diverse suporturi; • Exerciții de împachetare a obiectelor de diverse forme și dimensiuni.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de măsurare/ luare de măsuri cu centimentru tactil (zona taliei, zona gâtului, zona coapselor, lungime mânecă, lungime pantalon) „ Măsura mea la haine este.....”.
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de orientare, organizare și structurare spațio-temporală (“Găsește obiectul”, ”Caută comoara” etc.).

2. Formarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a VI-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală/ stil de viață sănătos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a categoriilor alimentare și a regulilor de asociere/consum a alimentelor; • Exerciții de identificare a diferențelor dintre stările de sănătate/ disconfort fizic/ boală; • Exerciții de realizare a raportului odihnă/timp liber/ efort intelectual pentru păstrarea igienei mentale; • Exerciții practice de identificare a categoriilor alimentare/ combinare (Piramida alimentelor); • Exerciții de identificare a compoziției, modului de folosire a produsului, a raportului preț/cantitate/calitate; • Exerciții de măsurare/ cântărire/ etichetare a diverselor alimente cu/fără aparate specific nevăzătorilor (Indicator de nivel pentru lichide, Cronometru digital de bucătărie cu voce, Pahar de măsurat lichide tactil/vorbitor, Cântar de bucătărie vorbitor, capac etichetare vorbitor); • Exerciții de utilizare a aparatului (prăjitor de pâine, sandwich maker, mixer, cuptor cu microunde, cuptor electric, fier de călcat, mașina de spălat) cu adaptare pt nevăzători (butoane cu marcaj tactil); • Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară); • Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei zilnice/ festive; • Exerciții de realizare a rețetelor de complexitate medie (aperitive, mâncăruri

Clasa a VI-a
<p>calde/reci, dulciuri;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de identificare a modificărilor somatice specifice vârstei (pubertate); • Exerciții de comparare a stărilor de boală și sănătate; • Exerciții de identificare a simptomelor și oferirea primului ajutor în cazul indicat (leșin, plagă sângerândă, plagă înțepată, arsură); • Exerciții de identificare a nevoilor biologice de repaos/activitate pentru grupa de vârstă care îi reprezintă; • Exerciții de identificare a tipurilor de activități asociate timpului liber/ efortului intelectual; • Exerciții practice de realizare a programului zilnic individualizat pentru zilele de lucru/ weekend/ vacanță.
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, dormitorul etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de aplicare a regulilor de întreținere a spațiului personal; • Exerciții de aplicare a regulilor de întreținere a spațiului de lucru; • Exerciții de identificarea factorilor de risc din mediu pentru sănătate.

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a VI-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a rolului în familia de bază/lărgită; • Exerciții de identificare a responsabilităților de bază; • Exerciții practice de recunoaștere a banilor (citor de bancnote); • Exerciții practice de calcul a bugetului zilnic, săptămânal, lunar, trimestrial; • Exerciții de utilizare a aparaturii electrocasnice (aspirator, fier de călcat, mașina de spălat) cu adaptare pt nevăzători (butoane cu marcaj tactil).
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de orientarea în spațiul social apropiat școlii; • Exerciții de deplasare și relaționare în mediul social; • Exerciții practice de planificare și realizare a deplasării pe distanțe scurte (în cartier, oraș) și lungi (între orașe, cu diferite mijloace de transport); • Exerciții practice de realizare a cumpărăturilor (supermarket, magazin de cartier) pentru elevul văzător/nevăzător însoțit, folosind bastonul alb pentru nevăzători (identificare produse).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Procese psihice de bază	-Dezvoltarea proceselor psihice de bază; -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; -Memoria vizuală și auditivă; -Atenția.
2. Psihomotricitate	-Reprezentarea schemei corporale; -Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; -Creații artistice plastice - identificare spațio – temporală; -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător; -Coordonare corporală; -Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
3. Conduite motrice generale	-Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative; -Mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; -Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale.
4.Coordonare manuală	-Prehensiune și manipulare; -Utilizarea diverselor instrumente; - Confecționarea unor produse; -Îndemânare; -Încastre; -Abilitare manuală; -Expresie grafo-plastică.
5. Conduită independentă	-Utilizarea materialelor; -Separarea materialelor după anumite criterii; -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță; -Dezvoltarea comportamentului ecologic; -Exersarea deprinderilor de autonomie personală; -Deplasare, orientare și relaționare.
6. Socializare	-Expresie corporală - mișcare și ritm; -Expresie muzicală; -Expresie nonverbală și verbală; -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului; -Interpretarea produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii; -Autoprezentare; -Jocuri de rol.
7. Integrare socio - culturală	-Concursuri; -Expoziții; -Jocuri-competiții.

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Gesturi manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de manipulare a obiectelor; • Exerciții de decupare a elementelor textile/ de plastic după șablon, contur; • Exerciții de călcare a unui produs textil (netezire, realizare dungă); • Exerciții de coasere a nasturilor (2 găuri, 4 găuri, cu picioruș, stil paiete); • Exerciții de coasere a tivului.
<p>1.2. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de relatare a evenimentelor plăcute/neplăcute ordonate cronologic (Povestea mea); • Exerciții de identificare și structurare a evenimentelor viitoare („Eu.. la 20 de ani”); • Exerciții de relaționare a anumitor evenimente personale în contextele socio-culturale interne/internaționale (Cântărețul preferat la ...5 ani, echipa preferată la Campionatul mondial din...).

2. Formarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a VII-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a categoriilor alimentare și a regulilor de asociere/consum a alimentelor; • Exerciții de identificare a conținutului de vitamine, minerale pe categorii de alimente; • Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie („Cina pe întuneric”, „Aranjarea/ citirea farfuriei conform tehnicii ceasului- pentru nevăzători”); • Exerciții practice de realizare a rețetelor respectând principiile asocierii corecte a alimentelor; • Exerciții practice de identificare din compoziția produsului a elementelor cu conținuturi periculoase (sare, zahăr, coloranți); • Exerciții de identificare a instituțiilor responsabile cu protecția drepturilor consumatorului, • Exerciții de identificare a produselor neconforme și returnarea lor.
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a stărilor emoționale (cauză- reacție); • Exerciții de identificare a senzațiilor corporale asociate stărilor emoționale (“Când mă înfurii simt...”); • Exerciții de identificare a efectelor tutunului, alcoolului; • Exerciții de analiză a studiilor de caz : ”Ce s-a întâmplat când a condus sub influența alcoolului?”; • Exerciții de identificare a programului zilnic în timpul școlii, în weekend, în vacanțe;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare și argumentare a orelor necesare de odihnă, timp liber (Adolescența și nevoile ei; Ritmul biologic);
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, dormitorul etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc (zilnic/ cu substanțe dezinfectante); • Exerciții practice de reparare a unor mici defecțiuni (de curățat peretele, de înlocuit șurubul etc.; • Exerciții de împărțire a sarcinilor gospodărești (elev de serviciu, coleg de dormitor).

3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a VII-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dramatizări pe tema relațiilor din sânul familiei/ a responsabilităților fiecărui membru al familiei; • Vizionare de filme adaptate pentru nevăzători/ software-uri educative pe tema familiei; • Exerciții practice de antrenare în activități gospodărești accesibile: <ul style="list-style-type: none"> - ștergerea prafului; - colectarea și aruncarea deșeurilor menajere; - îngrijirea plantelor și animalelor de companie) etc.   • Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: <ul style="list-style-type: none"> -îngrijirea copiilor mici, a plantelor și a animalelor de companie / “colțul viu al clasei și al casei”.
<p>3.2. Dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de recunoaștere, utilizare asistată și de comportare civilizată în mijloacele de transport de la și către casă/școală (simularea unor situații problematice și rezolvarea lor); • Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind rezolvarea situațiilor sociale problematice (nevăzător care ratează stația de coborâre/ rărcit în alt oraș/ victimă a furtului).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Procese psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; -Memoria vizuală și auditivă; -Atenția.
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Reprezentarea schemei corporale; -Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; - Identificare spațio – temporală; -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător pentru dezvoltarea proceselor psihice de bază; -Coordonare corporală; -Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; -Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale.
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare; -Utilizarea diverselor instrumente; -Confecționarea unor produse; -Îndemânare; -Încastre; -Abilitare manuală; -Expresie grafo-plastică.
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Utilizare a materialelor; -Separare a materialelor după anumite criterii; -Manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță; -Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic; -Exersare a deprinderilor de autonomie personală; -Deplasare, orientare și relaționare; -Identificarea categoriilor alimentare și a regulilor de asociere/consum a alimentelor; -Învățare a pericolelor în alimentație (sare, zahăr, coloranți alimentari); -Însușire a drepturilor consumatorilor.
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm; -Expresie muzicală; -Expresie nonverbală și verbală; -Descriere a produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului; -Interpretare produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii; -Autorezentare; -Jocuri de rol.
7. Integrare socio - culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Concursuri; -Expoziții; -Jocuri-competiții.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Gesturi manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de folosire a aparatului și cremei de ras, ondulatorului de păr, bigudiurilor, fixativului, spumei de păr, lupei pentru mărire (Magnifier)- tăiere , aranjare unghii; • Exerciții practice de completare a formularului bancar pentru eliberarea cardului; • Exerciții practice de utilizare a bancomatului (cu/ fără asistență sonoră); • Exerciții practice de utilizare a plății prin POS la comercianți.
<p>1.2. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de conducere a nevăzătorului prin spațiu îngust, urcarea și coborârea scârilor, închiderea și deschiderea ușii; • Exerciții practice de consultare a meniului și achitarea consumației; • Exerciții practice de călătorie cu mijloace de transport în comun (autobuz, tramvai, maxi-taxi) și identificare a stațiilor.

4. Exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de identificare a principiilor stilurilor alimentare; • Exerciții practice de realizare a meniului corespunzător stilurilor alimentare; • Exerciții practice de realizare a rețetelor exotice.
<p>2.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă personală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de identificare a tipului de ten propriu (gras, normal, acneic, etc.); • Exerciții practice de stabilire a rutinei zilnice de îngrijire a tenului și corpului; • Exerciții practice de clasificare a unor tipuri de boli fizice (deficiențele locomotorii, senzoriale, boli cardiace, pulmonare) și boli mentale (anxietate, depresie); • Exerciții de identificare a tipurilor de factori vătămători (factori genetici, agresiuni fizice, psihice); • Exerciții de identificare a etapelor pentru adresarea către instituțiile de specialitate (medic, psiholog, psihiatru, polițist, asistent social); • Exerciții de identificare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic); • Discuții tematice: aprecierea timpului acordat activității fizice și odihnei; prezentarea unui program zilnic; • Exerciții de analiză a unor cazuri reale și precizarea regulilor respectate/nerespectate.

5. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei;

Clasa a VIII-a

- Exerciții practice de realizare a bugetului personal/ bugetul familiei;
- Exerciții practice de acțiune în situații deosebite în familie (aniversare, boală, plecarea unui membru la mare distanță de casă pentru o perioadă mai lungă de timp etc.).

3.2. Dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice privind managementul banilor;
- Exerciții practice privind managementul timpului/ abilitatea de a face față stresului;
- Brainstorming/ dezbateri;
- Exerciții practice de identificare a drepturilor persoanelor cu dizabilități vizuale;
- Exerciții practice de planificare a evoluției personale ("Cine sunt eu?", "Ce vreau să devin pe plan personal, profesional, social?").

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Procese psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; -Memoria vizuală și auditivă; -Atenția.
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Reprezentarea schemei corporale; -Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii, - Identificare spațio – temporală; -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător; -Dezvoltarea proceselor psihice de bază; -Coordonare corporală; -Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative; -Mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; -Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale.
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipular; -Utilizarea diverselor instrumente; -Îndemânare; -Încastre; -Abilitare manuală; -Expresie grafo-plastică.
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea materialelor; -Separare a materialelor după anumite criterii; -Manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță; -Dezvoltare a comportamentului ecologic; -Exersare a deprinderilor de autonomie personală; -Deplasare, orientare și relaționare; -Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial.
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm; -Expresie muzicală; -Expresie nonverbală și verbală; -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului; -Însușirea tehnicilor de manageriere al timpului personal; -Jocuri de rol.
7. Integrare socio - culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Concursuri; -Expoziții; -Jocuri-competiții.

Sugestii metodologice

Activitățile din aria curriculară Terapia educațională complexă și integrată, desfășurate cu elevii cu dizabilitate senzorială vizuală, prin formarea deprinderilor de viață este o paletă de oportunități bine planificate care conțin înțelegere, cunoștințe, atitudini, calități și deprinderi, cu scopul de a promova dezvoltarea personală, socială și de sănătate.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare inserției socio-profesionale.

Scopul educației pentru formarea deprinderilor de viață este de a asigura copiilor și tinerilor un proces de dezvoltare personală, socială și de sănătate prin oferirea oportunităților de studiere pentru acumularea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor, care le vor permite să ducă o viață sigură, sănătoasă și responsabilă ca persoane și membri ai societății.

Formarea autonomiei personale se realizează prin elemente aparținând sferei limbajului, comunicării, elemente de igienă personală, igienă și organizare a spațiului de locuit, elemente de igienă alimentară, activități (program zilnic sau periodic), elemente de calcul financiar, elemente vizând identitatea și securitatea personală (date personale, familiale, recunoașterea unor simptome de boală, cunoașterea unor comportamente care trebuie aplicate în situații periculoase sau dificile pentru individ), cunoașterea propriului corp și a personalității elevului.

Implică foarte mult dezvoltarea sensibilității perceptive (tactile, olfactive, gustative, auditive), dezvoltarea capacității de orientare, memoria, implicate în special în activitățile de mobilitate (orientarea în spațiu cu ajutorul tehnicilor pentru nevăzători). Această disciplină este foarte importantă pentru că oferă o anumită independență a nevăzătorului; pentru acesta un mediu de viață bine organizat, ordonat și conținând cât mai puține necunoscute îi oferă siguranță, îi oferă posibilitatea de controlare a spațiului.

Autonomia personală are valențe multiple și în planul dezvoltării cognitive a copilului cu dizabilitate senzorială vizuală, deoarece îl stimulează, în primul rând, afectiv-motivațional. Prin activitățile de autonomie personală, copilul cu dizabilitate senzorială vizuală învață să conștientizeze atitudinile proprii și ale altor oameni față de problemele personale, sociale și de sănătate, să-și însușească și să practice deprinderi personale, sociale și a unui mod independent de viață, oferă posibilități pentru a face alegeri informate în ceea ce privește modul lor de viață, să conștientizeze influența grupului de semeni și a mass-media asupra modului lor de viață, să se respecte pe sine și pe cei din jur și să promoveze aceste comportamente.

Activitățile încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Metodele utilizate pun în valoare atât procesul de învățare, cât și conținutul și produsul învățării. De asemenea, ele se concentrează pe învățarea afectivă, precum și pe cea cognitivă. Spațiile de desfășurare a activităților, instrumentele de lucru și metodele sunt adaptate dizabilității vizuale.

Metodele interactive contribuie eficient la formarea și dezvoltarea în mod integrat a cunoștințelor, deprinderilor, atitudinilor, valorilor de viață, precum și la sporirea motivației elevilor cu deficiență senzorială de vedere pentru însușirea informației. Fiecare activitate trebuie să se axeze pe situații concrete din viață, care îi vor ajuta să analizeze, să cerceteze, să ia decizii informate, să rezolve probleme în cel mai efektiv mod posibil. Instrucțiunile trebuie să-i ajute pe participanți să se bazeze pe cunoștințele însușite anterior pentru a dezvolta atitudini, credințe și deprinderi cognitive.

Utilizarea metodelor activ-participative vor permite elevului cu dizabilități de vedere atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Aceste metode activ-participative formează o serie de competențe și capacități referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomie personală, responsabilitate și participare socială.

Selecția, stabilirea și integrarea mijloacelor de învățământ în cadrul activităților educațional - terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedurilor didactice utilizate. În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale de vedere unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Exercițiile și activitățile de învățare/ terapie corespunzătoare *Autonomiei personale* sunt variate și gradate ca dificultate, din acest motiv ele fiind reluate cu un grad crescut de dificultate, anual, ținându-se cont de ritmul și capacitatea perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare învățare specifice fiecărui copil. Profesorul educador are libertatea de a concepe exerciții similare/ alte tipuri de exerciții pentru atingerea obiectivelor propuse

Exercițiile destinate "explorării tactil-kinestezice" se realizează cu toate categoriile de copii cu dizabilități de vedere (cu elevii ambliopi, nevăzători și elevi cu dizabilități asociate). Diferența constă în faptul că aceste exerciții, în cazul copiilor cu resturi de vedere, se desfășoară preponderent cu sprijin vizual, iar în cazul nevăzătorilor, cu sprijin verbal și/ sau fizic. Într-o prima fază, până când copilul deprinde modul de rezolvare a unui anumit tip de exercițiu, el va beneficia de sprijin total (sprijin fizic și verbal), însă obiectivul final urmărit constă în dobândirea independenței în realizarea sarcinilor.

În cazul nevăzătorului, activitățile care îi cer desprinderea piciorului de sol (sărituri, escaladă) pot fi greu de realizat atât din cauza friciei de a nu avea sprijin fizic, cât și echilibrului precar datorat autonomiei personale scăzute (preferă să fie condus, nu se aventurează, este preponderent static). Aceste exerciții se pot realiza în pereche cu alt elev văzător sau cu sprijinul fizic al cadrului didactic.

Pentru exercițiile care presupun găsirea unui element grafic în cadrul fișei, se recomandă ca și materialele realizate să fie în acord cu gradul și tipul dizabilității vizuale. Astfel, materialele concepute trebuie să asigure:

- contrastul imagine-fond;
- dimensiunile imaginii (mărimea și grosimea) în acord cu potențialul vizual;
- imagini clare și complete (un maximum de informație, dar fără a fi redundantă).

Pentru realizarea materialelor în Braille (cărți, fișe de lucru, diagrame etc.) se folosesc termoforma și imprimanta Braille.

O tehnică alternativă de comunicare este și cea legată de utilizarea computerului cu sinteză vocală, folosită după frecventarea orelor de dactilografie și a celor de informatică.

Pentru activitățile în care elevul văzător trebuie să execute o sarcină fără suport vizual, se folosesc eșarfe sau măști pentru dormit pentru acoperirea ochilor.

Deplasarea elevului nevăzător se poate face independent în spațiile cunoscute, cu bastonul alb sau însoțit în spațiile din afara școlii.

Nevoia de a încuraja deplasarea nevăzătorului cât mai mult în spațiul orașului aduce profesorul educador într-o relație și mai strânsă cu profesorul psihopedagog pe tema orientării și mobilității. Tehnicile de conducere a elevului nevăzător în diferite spații, asumarea responsabilității de a comanda și a plăti fără să fie ajutat trebuie exersate atât în cadrul orelor de mobilitate și orientare, cât și al orelor cuprinse în aria curriculară Terapie Educațională Complexă și Integrată.

Bibliografie

1. Ausubel, P. D. (1986). *Învățarea în școală*, București: Editura Didactică și Pedagogică
2. Beniuc, M., Chircev, A. (1980). *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, București: Editura ASSP
3. Cucuș, C. (2014). *Pedagogie*, Iași: Editura Polirom
4. Gherguț, A., Frumos L., Raus G. (2016). *Educația specială – Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
5. Gherguț, A., Neamțu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iași: Editura Polirom
6. Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Iași: Editura Polirom
7. Gherguț, A., Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educației integrate*, Iași: Editura Spiru Haret
8. Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Iași: Editura Polirom
9. Mitran, M. A. (2013). (coord.). *Propunere programă pentru elevi cu deficiențe senzoriale (de văz și de auz) și deficiențe motorii/fizice*, București.
10. Mitulescu, S. (2003).(coord.). *Formarea deprinderilor de viață independentă*, București: Editura Ro Media
11. Păunescu, C. (1977). *Deficiența mintală și procesul învățării*, București: Editura Didactică și Pedagogică
12. Păunescu, C.(1977), *Deficiența mintală și organizarea personalității*, București: Editura Didactică și Pedagogică
13. Radu, T.I.(1983), *Teorie și practică în evaluarea deficienței învățământului*, București: Editura Didactică și Pedagogică
14. Rozorea, A. (1998), *Deficiența de vedere. o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, București: Editura Pro Humanitate
15. Rozorea, A., Mușu, I. (1997). *Psihopedagogie specială-deficiențe senzoriale*, București: Editura Pro Humanitate
16. Rusu, C. (coord.) (2002), *Terapia educațională complexă și integrată*, București: Editura Pro Humanitate
 ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura CHIRIAC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Liliana IFTODE	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Petronela CÎTEA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ***

***Modul
STIMULARE COGNITIVĂ***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele pentru modulele din aria curriculară Terapie educațională complexă și integrată sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programelor este realizată astfel încât să contribuie la implementarea demersului terapeutic recuperator-compensator al elevului din ciclul primar cu dizabilități vizuale.

Din perspectiva ariei curriculare Terapie educațională complexă și integrată, orientarea demersului educativ pornind de la competențe permite atingerea obiectivelor privind formarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptarea la mediul ambiant, dezvoltarea unei personalități independente și integrarea în plan social.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul ariei curriculare Terapie educațională complexă și integrată jalonează procesul de formare a capacităților, deprinderilor și abilităților la elevul cu dizabilități din ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de exersare, compensare și recuperare care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități vizuale.

Conținuturile terapiilor educaționale complexe și integrate la elevul cu dizabilități vizuale se constituie din inventarul achizițiilor acumulate pe parcursul întregului proces instructiv-educativ pentru dobândirea competențelor de bază.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele categorii:

- cunoaștere polisenzorială
- formarea abilităților vizual-perceptive
- tehnici alternative de comunicare (pregătire pentru citit - scrisul braille)
- citit-scrisul braille
- inițierea în citirea /scrierea în alb-negru
- învățarea conceptelor fundamentale matematice
- rezolvarea de probleme
- relații de adaptare-integrare în grup

Sugestiile metodologice includ metode, procedee și tehnici adaptate elevului cu dizabilități vizuale, proiectarea activității educative recuperatorii-compensatorii, precum și elemente de evaluare inițială, intersemestrială și finală. Prezentă programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite profesorului - educator să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare în funcție de particularitățile de învățare ale elevilor, a specificului dizabilității vizuale. Se urmărește astfel realizarea unui demers educativ personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Curriculumul modulului de Stimulare cognitivă are în vedere perioada de prebraille și alfabetizarea cu scris –citatul braille cu accent pe comunicare ca domeniu complex ce înglobează procesele de receptare a mesajului oral și scris precum și cele de exprimare

orală și scrisă. Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elevul cu dizabilități vizuale. Accentul pus pe dezvoltarea progresivă de competențe la clasa pregătitoare se regăsește pe întreg ciclu primar, unde se valorifică experiența specifică vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Receptarea, exprimarea și redactarea mesajului oral și scris în diferite contexte de comunicare**
- 2. Explorarea caracteristicilor mediului, utilizarea numerelor în calcule matematice și rezolvarea de probleme**
- 3. Orientarea, cunoașterea polisenzorială și adaptarea la mediul ambiant**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea, exprimarea și redactarea mesajului oral și scris în diferite contexte de comunicare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Identificarea unui mesaj oral scurt, rostit clar și rar</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de verbalizare a fiecărei acțiuni pe care o face elevul; -Exerciții de denumire a obiectelor din mediul apropiat; -Exerciții de oferire de răspunsuri la întrebarea: la ce ne folosesc obiectele?; -Exerciții de exprimare a răspunsurilor la întrebări: ce este al meu, ce este al tău, ce este al clasei?; -Exerciții de exprimare de răspunsuri cu privire la înțelegerea unor conținuturi audiate; -Exerciții de reformulare de răspunsuri în manieră personală; -Exerciții de povestire a unor acțiuni proprii după întrebările: Cine, Ce, Când?Unde?; -Exerciții de exersare a observației: Privește, Ascultă, Fii atent!; -Exerciții de asociere de obiecte cu noțiuni; -Exerciții de decodificare a ghicitorilor; -Exerciții de repetiții de versuri ușoare pentru copii; -Exerciții de numire a unor personaje; -Exerciții de recunoaștere a ceea ce este adevărat,fals în acțiunea dintr-o poveste; -Exerciții de verbalizare a acțiunilor pe care le au de îndeplinit; -Exerciții de extragere a mesajului dintr-un text audiat; -Exerciții de formulare orală de întrebări și răspunsuri, legate de textul audiat; -Exerciții de ordonare a unor serii de imagini, corespunzătoare textului audiat; -Exerciții de povestire cu sprijin a unui text; -Exerciții de formulare a unor enunțuri cu informații din text; -Exerciții de completare de fraze cu informații desprinse din textul citit; -Exerciții de identificare a ideilor principale; -Exerciții de enumerare a unor acțiuni identificate în diverse texte; -Exerciții de exprimare de răspunsuri la întrebări pe baza textelor citite; -Exerciții de reformulare de răspunsuri în manieră personală; -Exerciții de povestire a unor acțiuni proprii ; -Exerciții de numire a unor trăsături ale obiectelor/ ființelor din universul apropiat; -Exerciții de asociere de acțiuni unor persoane/personaje; -Exerciții de recitare a unor versuri; -Exerciții de verbalizare a ideilor din anumite versuri; -Exerciții de recunoaștere a personajelor; -Exerciții de receptare a sensului cuvintelor din textele literare audiate; -Exerciții de folosire a dicționarului pentru explicarea cuvintelor necunoscute întâlnite în mesajele orale; -Exerciții de reformulare a mesajului receptat, cu cuvintele proprii; -Exerciții de comunicare/povestire pe baza planului de idei; -Activități de dramatizare și joc de rol(recitare, dialog de diferite tipuri, respectând intonația, ritmul, tonul etc); -Exerciții de transformare a vorbirii directe în vorbire indirectă; -Exerciții de realizare a acordurilor gramaticale în exprimarea orală.
<p>1.2. Identificarea mesajului oral în perioada prebraille</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de explorare a lumii înconjurătoare prin manipularea obiectelor; -Exerciții de verbalizare a fiecărei acțiuni cu aceste obiecte;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- Exerciții de verbalizare a acțiunilor de manipulare a imaginilor din îndrumătoarele prebraille;
- Exerciții de explorare tactilă de la linii simple, curbe, oblice din îndrumătoarele prebraille;
- Exerciții de verbalizare a modului în care se combină liniile sub diverse forme;
- Exerciții de descriere a imaginilor tactile așa cum se regăsesc în îndrumătoarele prebraille;
- Exerciții de analiză a obiectelor și descrierea modului în care sunt construite;
- Exerciții de sinteză ale formării imaginilor din elemente componente;
- Exerciții de descriere a grupului fundamental, bază în citit-scrisul braille.
- Activități de explorare a lumii înconjurătoare prin manipularea obiectelor;
- Exerciții de verbalizare a fiecărei acțiuni cu aceste obiecte;
- Exerciții de verbalizare a acțiunilor de manipulare a imaginilor din îndrumătoarele prebraille;
- Exerciții de explorare tactilă de la linii simple, curbe, oblice din îndrumătoarele prebraille;
- Exerciții de verbalizare a modului în care se combină liniile sub diverse forme;
- Exerciții de descriere a imaginilor tactile așa cum se regăsesc în îndrumătoare prebraille;
- Exerciții de analiza a obiectelor și descrierea modului în care sunt construite;
- Exerciții de sinteză ale formării imaginilor din elemente componente;
- Exerciții de descriere a grupului fundamental, bază în citit-scrisul braille;
- Exerciții de identificare a vocalelor și consoanelor din cuvinte date;
- Exerciții de identificare a unor cuvinte cu silabe date;
- Exerciții de despărțire a cuvintelor în silabe;
- Exerciții de alcătuire de enunțuri cu cuvinte date;
- Exerciții de ordonare a cuvintelor în enunțuri cu sens.
- Exerciții de exprimare-exemplificare a sensurilor cuvintelor întâlnite;
- Exerciții de identificare a cuvintelor cu sens asemănător;
- Exerciții de introducere a noilor cuvinte în enunțuri;
- Exerciții de alcătuire a unor texte scurte cu temă dată;
- Exerciții de identificare a poziției cuvântului în enunț.

1.3. Citirea explicativă și extragerea sensului cuvintelor (din textele scrise în negru și în braille)

- Exerciții de delimitare a unui text narativ în fragmente logice;
- Exerciții de povestire coerentă a unui text citit, atât în citirea obișnuită cât și în braille;
- Exerciții de completare de propoziții lacunare cu informații din textul suport;
- Exerciții de identificare a caracteristicilor fizice și morale a personajelor, din textele citite;
- Exerciții de recunoaștere a părților principale și secundare de propoziție și marcarea lor în textul citit;
- Exerciții de diferențiere a propozițiilor simple de cele dezvoltate.

1.4. Identificarea poziției sunetelor, silabelor și cuvintelor în propoziții scurte

- Exerciții de pronunțare corectă a numelui propriu;
- Exerciții de denumire a sunetelor din cuvintele folosite;
- Exerciții de despărțire în silabe a cuvintelor uzuale prin diferite tehnici: bătăi din palme, picior, ridicarea unui deget, numărarea pe degete;
- Exerciții de exemplificare a sensului cuvintelor întâlnite;
- Exerciții de verbalizare a fiecărei acțiuni cu aceste obiecte;
- Exerciții de identificare a cuvintelor cu sens asemănător și opus;
- Exerciții de alcătuire de enunțuri cu cuvintele noi;
- Exerciții de alcătuirea de povestiri scurte cu temă dată;
- Exerciții de relatare a unei întâmplări după întrebări ajutătoare;

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de enumerare a secvențelor unui text audiat; -Exerciții de ierarhizare a secvențelor dintr-o povestire.
<p>1.5. Scrierea cuvintelor, propozițiilor, textelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de exersare a scrierii braille a cuvintelor, propozițiilor; -Exerciții de scriere a semnelor de punctuație în braille; -Exerciții de utilizare a ortogramelor în scriere; -Exerciții de așezare corectă în pagină a unui text/ fragment; -Exerciții de alcătuire a unui text liber sau cu temă dată; -Exerciții de recunoaștere a părților de vorbire; -Exerciții de analiză a părților de vorbire studiate; -Exerciții de corectare a greșelilor de scriere, de ortografie și de punctuație; -Exerciții de autodictări, autocorectări și corectarea în perechi.
<p>1.6. Receptarea și redactarea mesajelor scrise, în scrierea obișnuită și în braille</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de citire corectă a mesajelor scrise; -Exerciții de desprindere a mesajului dintr-un text citit; -Exerciții de copiere și transcriere a unui scurt text, în scrierea obișnuită și braille; -Exerciții de așezare corectă în pagină a mesajului scris, în scrierea obișnuită și braille; -Exerciții de scriere corectă după dictare; -Jocuri de numirea trăsăturilor unui obiect, fenomen; -Jocuri de identificare a trăsăturilor unui personaj; -Exerciții de descriere, cu sprijin, a colegului, a unei persoane; -Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebări legate de textul citit.

2. Explorarea caracteristicilor mediului, utilizarea numerelor în calcule matematice și rezolvarea de probleme

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1. Utilizarea numerelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de recunoaștere a cifrelor de la 0-9, ca simboluri convenționale ale numerelor mai mici decât 10; -Exerciții de recunoaștere a cifrelor în data de naștere, pe tastatura de calculator, pe tastele picht-ului, pe rigla de geometrie, pe bani, pe eticheta claselor, pe numărul de la încălțăminte, mărimea de la haine, pe sticla de suc, pe numărul de la mașini; -Exerciții de reprezentare a numerelor 1-31 cu ajutorul unor obiecte din clasă, din dulapul personal, din propriul ghiozdan; -Exerciții de numărare a elementelor unei mulțimi de obiecte, figuri geometrice; -Exerciții de numărare înainte și înapoi cu și fără manipularea obiectelor; -Exerciții de explorare a mediului înconjurător pentru a identifica și număra ființe și lucruri; -Exerciții de ordonare a numerelor într-o serie de numere; <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de completare a unei serii de numere;   -Exerciții de identificare a vecinilor unui număr; -Exerciții de numărare crescătoare și descrescătoare a numerelor; -Exerciții de comparare a numerelor; -Exerciții de numărare din 2 în 2, din 3 în 3, cu suport intuitiv; -Exerciții de compunere de mulțimi de obiecte cu număr dat; -Exerciții de descompunere a mulțimilor de obiecte prin extragere de elemente; -Exerciții de recunoaștere tactilă a numerelor în limbajul braille; -Exerciții de scriere a numerelor până la 31, utilizând scrierea braille; -Exerciții de scriere, comparare, ordonare a numerelor; -Exerciții de compunere și descompunere a numerelor;

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de enumerare a unităților de măsură standard pentru suprafață, lungime, capacitate, masă, timp; -Exerciții de identificare a valorii de adevăr, a unor afirmații, rezultate ale exercițiilor date; -Probleme de compunere de exerciții cu operațiile specificate; -Jocuri de cunoaștere/ rezolvare a exercițiilor cu mai multe operații respectând ordinea.
<p>2.2. Adunarea și scăderea în centrul 0-31</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de utilizare a îndrumătoarelor prebraille pentru a număra imagini grafice tactile (a numără linii, figuri geometrice, puncte); -Exerciții de numărare prin adăugare de obiecte dintr-o mulțime; -Exerciții de numărare prin extragerea de obiecte dintr-o mulțime; -Exerciții cu operații de adunări și scăderi cu un calculator și verificarea cu ajutorul obiectelor; -Exerciții de extragere repetată a aceluiași număr dintr-o mulțime; -Exerciții de utilizare a termenilor de total, sumă, diferență, egal, primul număr, al doilea; -Jocuri de creare de probleme simple după un model; -Jocuri de creare de probleme simple cu obiecte personale, urmând o operație.
<p>2.3. Operarea cu numere în centrul 0-1000</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de citire și scriere a numerelor, în centrul 0-1000, utilizând inclusiv aparatele matematice braille; -Exerciții de ordonare, comparare și poziționare pe axa numerelor; -Exerciții de identificare a ordinilor și claselor de numere; <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții de numărare cu pași dați, crescător și descrescător;   -Exerciții de ordonare a numerelor, în centrul 0-1000, crescător și descrescător; -Exerciții de recunoaștere a numerelor, mai mici sau mai mari, pe baza regulii de comparare a două numere, în centrul 0-1000; -Exerciții de identificare a numerelor pare și impare; -Exerciții de stabilire a vecinilor unui număr, în centrul 0-1000; -Exerciții cu operații de adunări și scăderi în centrul 0-1000, cu și fără trecere peste ordin, folosind inclusiv aparatul matematic braille; -Exerciții cu operații de înmulțiri și împărțiri, în centrul 0-100, folosind algoritmul adunărilor și scăderilor repetate; -Exerciții folosind ordinea efectuării operațiilor; -Probleme variate ce includ cele patru operații învățate; -Exerciții de identificare a necunoscutelor în probleme; -Activități de rezolvare de probleme după algoritmul de calcul; -Exerciții de formulare a întrebărilor în rezolvarea problemelor; -Jocuri de compunere a problemelor cu text; -Jocuri de compunere a problemelor plecând de la exerciții; -Activități de aplicare a exercițiilor/ problemelor învățate în practică.
<p>2.5. Dezvoltarea capacității de explorare/investigare a realității și rezolvarea de probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerciții cu cele patru operații respectând ordinea efectuării lor, în centrul 0-10000; -Exerciții de utilizare a axei numerelor pentru a stabili relația dintre numere; -Exerciții de estimare/aproximare a rezultatelor operațiilor învățate; -Jocuri de creare de șiruri numerice pe baza unor reguli date; -Exerciții de compunere și descompunere a numerelor, utilizând monede și bancnote, în centrul 0-10000; -Exerciții de efectuare de măsurători, utilizând instrumente ale unităților de măsură potrivite adaptate elevilor cu dizabilități de vedere; -Exerciții de citire a ceasului și înregistrarea evenimentelor desfășurate într-un interval de timp.

Clasele pregătitoare – a IV-a

2.6. Identificarea formelor geometrice plane și a corpurilor geometrice în mediul ambiant

- Exerciții de recunoaștere și denumire a formelor geometrice plane(pătrat, triunghi, dreptunghi, cerc);
- Exerciții de recunoaștere și denumire a corpurilor geometrice învățate în mediul ambiant;
- Exerciții cu conturarea formelor geometrice în diferite poziții și mărimi, folosind inclusiv punctatorul.

3. Orientarea, cunoașterea polisenzorială și adaptarea la mediul ambiant

Clasele pregătitoare – a IV-a

3.1. Identificarea conceptelor spațiale

- Exerciții de cunoaștere a schemei corporale;
- Exerciții și jocuri de formare a imaginii corpului;
- Exerciții de dezvoltare a strategiilor de cunoaștere a mediului;
- Exerciții de cunoaștere a caracteristicilor obiectelor precum mărime, formă, funcții și localizarea obiectelor în mediu;
- Exerciții de cunoaștere de concepte spațiale ce țin de poziție, distanță, raporturi spațiale;
- Exerciții de dezvoltare a abilităților senzoriale prin care elevii își utilizează mai bine resturile de vedere, sensibilitatea auditivă, tactilă și olfactivă în accesarea informației din mediu;
- Exerciții de dezvoltare a abilităților motorii, atât la nivelul motricității grosiere și fine, preachiziții în dezvoltarea deprinderilor de orientare și mobilitate complexe;
- Exerciții de dezvoltare a strategiilor de cunoaștere a mediului;
- Jocuri de cunoaștere a schemei corporale și a lateralității;
- Jocuri de formare a imaginii corpului omenesc;
- Jocuri de localizare a obiectelor în mediu;
- Activități de cunoaștere a conceptelor spațiale ce țin de poziție, distanță, raporturi spațiale;
- Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor de orientare și mobilitate complexe.

3.2. Identificarea de norme sociale

- Jocuri cu scopul respectării reperelor orare ale vieții de familie, ale școlii;
- Jocuri despre cunoașterea relațiilor dintre membrii familiei, dintre colegi;
- Jocuri despre descrierea responsabilităților în clasă, în familie, în grup.
- Jocuri despre norme de comportare civilizată în comunitate;
- Exerciții de organizare a timpului;
- Activități specifice anotimpurilor: strâns iarba, jocul cu bulgării de zăpadă, îngrijirea florilor, plantarea florilor;
- Exerciții de însușire de reguli de comportare civilizată în societate;
- Exerciții de întreținere a igienei personale, a vestimentației, a spațiilor de clasă și odihnă.

3.3. Explorarea caracteristicilor corpurilor și fenomenelor

- Exerciții de explorare tactilă a corpurilor și a elementelor din natură;
- Exerciții de identificare a caracteristicilor corpurilor;
- Exerciții de enumerare a proprietăților corpurilor și fenomenelor ale naturii;
- Exerciții de comparare a diverselor corpuri și elemente identificate în natură;
- Exerciții de clasificare a corpurilor și a elementelor identificate, după anumite criterii date.

3.4. Identificarea comportamentelor omului față de mediul înconjurător

- Exerciții de enumerare a formelor de poluare;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- Exerciții de numire a efectelor poluării;
- Exerciții de identificare a regulilor de protejare a mediului;
- Activități de prezentare a factorilor de risc în cazul nerespectării anumitor reguli de igienă;
- Activități de realizare a unui program personal echilibrat ce cuprinde activități necesare omului.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare - a IV-a
1. Comunicarea orală și scrisă	<ul style="list-style-type: none"> -Autoprezentarea și folosirea formulelor de salut; -Crearea diverselor situații de comunicare orală; -Recunoașterea sunetelor în silabe, a silabelor în cuvinte și a cuvintelor în propoziții;
2. Textul	<ul style="list-style-type: none"> -Formarea grupului fundamental braille; -Utilizarea eficientă a îndrumătoarelor prebraille; -Comunicarea scrisă; -Adresarea de întrebări; -Povestire orală sau în scris; -Formularea răspunsurilor scrise; -Memorarea versurilor; -Recitarea de versuri; -Interpretarea unor roluri; -Formularea unei cereri, a unui anunț; -Redactarea unui text; -Inițierea unui dialog; -Utilizarea tehnicilor asistive; -Scrierea braille utilizând picht-ul; -Utilizarea semnelor de punctuație în braille.
3. Noțiuni de limbă și variabilitatea comunicării	<ul style="list-style-type: none"> -Recunoașterea părților de vorbire studiate; -Intuirea claselor morfologice; -Identificarea caracteristicilor fiecărei părți de vorbire; -Analiza părților de vorbire studiate; -Realizarea acordului pentru o comunicare corectă.
4. Număr, numerație, operație și rezolvare de probleme	<ul style="list-style-type: none"> -Numărarea și ordonarea numerelor naturale; -Completarea unor șiruri de numere după o regulă dată; -Citirea și scrierea numerelor naturale; -Numărarea crescător/ descrescător; -Rotunjirea unui număr; -Scrierea fracțiilor în braille; -Identificarea predecesorului/ succesoriului unui număr natural; -Ordonarea fracțiilor, în funcție de un criteriu dat; -Compunerea/ descompunerea numerelor naturale; -Adunarea/ scăderea, înmulțirea/ împărțirea numerelor naturale;

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare - a IV-a
5. Figuri și corpuri geometrice	<ul style="list-style-type: none"> -Recunoașterea, denumirea și operarea cu figuri și corpuri geometrice; -Conturarea, punctarea, decuparea și asamblarea figurilor și corpurilor geometrice; -Descriere a poziției obiectelor din spațiu în raport cu alte obiecte;
6. Omul și mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> -Orientarea în spațiu; -Explorarea tactilă a unor corpuri din natură; -Recunoașterea fenomenelor naturii; -Identificarea formelor de poluare ale mediului; -Formarea de atitudini adecvate în mediul înconjurător; -Orientarea în localitate, școală, clasă; -Orientarea după punctele cardinale; -Orientarea tactilă pe harta României.

Sugestii metodologice

Stimularea cognitivă are ca obiectiv central formarea abilităților cognitive, dezvoltarea componentelor psihomotricității dar și a comunicării. Ea se constituie din activități și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, persoanelor și a situațiilor din viața de zi cu zi.

De asemenea, întreg ansamblul de strategii didactice: metode, procedee și tehnici utilizate de profesorul - educator va urmări să sprijine elevul cu dizabilități vizuale în dezvoltarea gândirii, stimularea creativității, realizarea unei învățări conștiente, plăcute.

Copiii, în general, sunt curioși, dornici de cunoaștere, de a demonstra mereu ceea ce știu, de aceea profesorul-educator trebuie să le satisfacă aceste dorințe prin utilizarea celor mai adecvate metode și materiale. Utilizarea materialelor adaptate dizabilității vizuale, precum și a spațiilor amenajate special vor contribui la adaptarea facilă a acestora la modul normal de viață. Astfel, este importantă utilizarea picht-urilor pentru scrierea braille, a tehnicilor asistive, a aparatului pentru mărit, a sintetizatoarelor de voce dar și a camerei de stimulare polisenzorială, a cabinetului de informatică special în dezvoltarea normală a acestor copii.

Metoda de lucru predominantă va fi jocul, sub toate formele lui, ca activitate interactivă, dinamică, de cunoaștere și intercunoaștere, de stimulare și creștere a stimei de sine, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei. Accentul se va pune atât pe spontaneitatea și creativitatea răspunsurilor, cât și pe rigurozitatea științifică a acestora.

Timpul este și el un factor care influențează gradul de adaptabilitate a copilului cu dizabilitate vizuală. Astfel, trebuie avut în vedere timpul alocat desfășurării activităților cu acești copii care, au nevoie de un timp suplimentar pentru realizarea sarcinilor. Ca metodă, jocul didactic va fi încă prezent, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei.

Evaluarea se desfășoară în trei etape: inițială, intersemestrială, finală.

Evaluarea inițială a elevilor cu dizabilități vizuale se va face în primele două săptămâni de școală, urmărindu-se aspecte de dezvoltare psihomotrică, cognitivă, emoțională și relațională, respectându-se vârsta și dezvoltarea psihică aferentă. În urma acesteia are loc planificarea calendaristică a activităților educative din cadrul modulului Stimulare cognitivă, urmărindu-se dezvoltarea de competențe așa cum se regăsesc în cele 7 arii curriculare din planul cadru de învățământ de masă.

Evaluarea intersemestrială are loc la începutul semestrului al II-lea și vizează aspecte de recuperare în planul învățării la elevul cu dizabilități vizuale.

Evaluarea finală se desfășoară în ultimele două săptămâni de an școlar și pune accent pe evidențierea unei corelații pozitive între recuperare-dobândirea de competențe și situație școlară satisfăcătoare.

Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă: elev-profesor educator-profesor psihopedagog, profesor preparator- părinte, astfel încât să răspundă intereselor beneficiarilor.

Bibliografie

1. Brădăţan, N. (1993). *Jocuri didactice în aer liber*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
  2. Cucos, C. (2014). *Pedagogie*, Iaşi: Editura Polirom
  3. Gherguţ, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educaţia specială – Ghid metodologic*, Iaşi: Editura Polirom
  4. Gherguţ, A., Neamţu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iaşi: Editura Polirom
  5. Gherguţ, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale*, Iaşi: Editura Polirom
  6. Gherguţ, A., Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educaţiei integrate*, Iaşi: Editura Spiru Haret
  7. Ghergut, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale. Strategii de educaţie integrată*, Iaşi: Editura Polirom
  8. Iordăchescu, M. (1993). *Ala, bala, portocala*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
  9. Rozorea, A., Muşu., I. (1997). *Psihopedagogie specială-deficienţe senzoriale*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
  10. Rozorea, A. (1998). *Deficienţa de vedere, o perspectivă psihosocială şi psihoterapeutică*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
  11. Rusu, C. (2002).(coord.). *Terapia educaţională complexă şi integrată*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
  12. Mitran, M. A. (2013).(coord.). *Propunere programă pentru elevi cu deficienţe senzoriale (de văz şi de auz) şi deficienţe motorii/fizice*, Bucureşti
  13. Ştefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
- ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educaţională complexă şi integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, Bucureşti;
- ***Programa şcolară pentru *ARTE VIZUALE ŞI ABILITĂŢI PRACTICE Clasa pregătitoare, clasa I şi clasa a II-a*, aprobată prin O.M.Nr. 3418/19.03.2013, Bucureşti
- ***Programa şcolară pentru *COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ, Clasa pregătitoare, clasa I şi clasa a II-a*, aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, Bucureşti
- ***Programa şcolară pentru *MATEMATICĂ ŞI EXPLORAREA MEDIULUI, Clasa pregătitoare, clasa I şi clasa a II-a*, aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, Bucureşti
- ***Programa şcolară pentru *DEZVOLTARE PERSONALĂ Clasa pregătitoare, clasa I şi clasa a II-a*, aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, Bucureşti

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educaţiei

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Şcolar Judeţean Iaşi

Nume şi Prenume	Instituţie de apartenenţă
Marcela GROSU	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Cătălina RÎZNIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Dana MIHĂIUC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ**

**Modul
STIMULARE COGNITIVĂ**

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa pentru modulul *Stimulare cognitivă* se adresează elevilor cu dizabilitate vizuală, din categoria acestora făcând parte:

- copiii cu resturi de vedere (ambliopi);
- copiii cu cecitate (nevăzători);
- copiii cu dizabilități vizuale și asociate (dizabilitate mintală, dizabilitate motorie, dizabilitate de auz, note autiste, agitație psihomotrică, tulburări afective etc.).

La intrarea în școală, majoritatea copiilor prezintă mari decalaje pe linia dezvoltării diferitelor paliere ale personalității, cauzele fiind multiple: lipsa stimulării timpurii, prezența unor tulburări asociate, gradul deficienței de vedere, lipsa de informare a familiei în ce privește programele de intervenție timpurie, indiferența familiei privind dezvoltarea generală a copilului. Acest fapt impune desfășurarea unor activități de compensare specifice, sistematizate, gradate ca dificultate, cu scopul de a ameliora funcțiile deficitare. Prin implicarea copilului cu dizabilități vizuale în activități specifice cuprinse în programa modulului *Stimulare cognitivă* se pun bazele pregătirii acestuia pentru integrarea socio - profesională.

Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități vizuale, urmărindu-se:

- dezvoltarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale dizabilității vizuale;
- exersarea resturilor de vedere pentru obținerea de performanțe în activitatea de învățare;
- formarea, dezvoltarea, îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea ameliorării consecințelor negative ale dizabilității vizuale;
- formarea și dezvoltarea capacității de orientare în spațiul restrâns/ larg;
- dezvoltarea mobilității generale și formarea competențelor privind locomoția;
- abilitarea privind folosirea tehnicilor alternative de comunicare
- corectarea tulburărilor de scris-citit în vederea îmbunătățirii comunicării.

Stimularea simțurilor valide ale copiilor cu dizabilități vizuale, educarea resturilor de vedere la copiii ambliopi și orientarea spațială și mobilitatea realizate, cu preponderență, la nevăzători, ca și îmbogățirea principalelor modalități de comunicare, prin dobândirea de tehnici alternative de comunicare sunt obiectivele centrale ale activităților de terapie propuse în cadrul acestei programe. Activitățile de terapie/ învățare cuprinse în programă au un caracter orientativ. Profesorul educator nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de terapie/ învățare care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale și potențialului vizual al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Pe parcursul celor 15 ore săptămânale se recomandă individualizarea demersului terapeutic, prin raportare permanentă la potențialul psihofizic și vizual al fiecărui copil cuprins în activitatea de terapie.

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambient**
- 2. Dezvoltarea capacităților psiho – individuale în vederea formării unor comportamente independente**
- 3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.Explorarea senzorială și motrică a lumii înconjurătoare în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a V-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții vizuale (“Recunoaște planta, recunoaște animalul din ecosistemul studiat”); -exerciții auditive (“Recunoaște pasărea, animalul din ecosistemul studiat”); -exerciții olfactive (“Recunoaște planta, alimentul”); -exerciții gustative (“Recunoaște alimentul și grupa din care face parte); -exerciții tactil-kinestezice (exerciții de orientare tactilă identificarea obiectelor prin pipăire, în absența văzului - forme geometrice, plante, harta tactilă, globul tactil, obiecte istorice”).   • Exerciții de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: <ul style="list-style-type: none"> a) exerciții stereognozice (tactil, motric,vizual): exerciții de selectare, după similaritate, a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte; (geografie – reprezentări cartografice tactile, coordonare geografică imagini/ teren; biologie – relațiile între viețuitoare (plante, animale), mulaje, proaspete sau naturalizate; educație tehnologică – materiale, obiecte din diverse texturi); b)exerciții olfactiv-gustative (degustare de produse bio/comerciale); c)exerciții vizual-auditive (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate).
<p>1.2. Fomarea și dezvoltarea psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de coordonare oculo-motorie (identificarea liniilor geografice importante pe globul pământesc, pe harta geografică, identificarea conturului regiunilor istorice studiate); • Exerciții perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (Orientează-te cu fața spre Nord și indică obiectele aflate la Vest); • Exerciții perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic („Ordonează planetele sistemului Solar după mărime, după distanța de la Soare”, „Ordonează zonele climatice de la Ecuator către poli, de la altitudine scăzută către altitudine ridicată”); • Succesiunea cronologică a unor procese și fenomene geografice/ istorice/ biologice; • Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială; Exerciții de localizare a poziției unei plante, animal în raport cu schema corporală și în relație cu alte obiecte; • Exerciții de măsurare a distanțelor în plan apropiat folosind rigla, pasul, ruleta, instrumente/dispozitive electronice sonore; • Exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat (Sistemul solar în miniatură; Harta Clasei); • Exerciții de redare a poziției în plan imagistic (locul planetelor, Invelișurile interne ale Pământului); • Exerciții perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală; • Exerciții de localizare a datelor istorice și ordonare cronologică pe axa timpului; • Exerciții de ordonare a numerelor întregi și raționale pe axa numerelor; • Exerciții de asociere a vestimentației specifice unui eveniment/perioadă istorică/ zonă de climă; • Exerciții de ordonare a secvențelor dintr-o poveste cunoscută/ eveniment istoric/ fenomen geografic.

2. Dezvoltarea capacităților psiho – individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a V-a

2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice

- Exerciții de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței;
  - Exerciții de receptare și redactare a textului scris de diverse tipuri;
  - Exerciții de utilizare corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise atenției, limbajului, voinței;
  - Exerciții de comparație și clasificare;
  - Exerciții de identificare a noțiunilor geometrice elementare și a unităților de măsură în diferite context;
  - Exerciții de scriere și citire a numerelor naturale în sistemul de numerație;
  - Exerciții de memorie vizuală și auditivă;
  - Exerciții de dezvoltare a atenției;
  - Exerciții de utilizare a diferitelor tipuri de comunicare (verbală, nonverbală, paraverbală);
  - Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului;
  - Exerciții de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental;
  - Exerciții de construcție a unor figuri geometrice cu dimensiuni date;
  - Exerciții de măsurare a unor lungimi pe modele sau obiecte din realitatea înconjurătoare (utilizând instrumente de măsură adecvate);
  - Exerciții de identificare și enumerare, prin enunțuri simple, a cauzelor producerii unor fenomene geografice/istorice;
  - Exerciții de descriere a unor fenomene din realitatea geografică observate direct/indirect;
  - Exerciții de comparație și clasificare: exerciții de comparare în plan obiectual și imagistic (fracții cu același numitor/numărător);
  - Exerciții cu elemente de abstractizare și generalizare;
  - Exerciții de descriere și identificare a unor elemente ale figurilor și ale corpurilor geometrice, ale elementelor aparținând aceluiași ecosistem;
  - Exerciții de realizare a corespondenței:
- exerciții de asociere fracție zecimală= fracție ordinară;
- exerciții de operare în centrul 0-10000000 în plan imagistic;
- exerciții de scriere/ citire a cifrelor/ numerelor naturale în centrul 0-1000000;
- exerciții de scriere și citire a simbolurilor matematice „/”, „ X^2 ”, („Recunoaște semnul”);
- Exerciții de memorare de poezii scurte și cântece;
  - Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare:
- a. nonverbale;
- b. verbale:
- formularea unor enunțuri în care se solicită scurte informații despre intențiile și despre propriile emoții în diverse situații de comunicare;
  - exerciții de lectură predictivă;
  - extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text continuu;
  - alcătuirea planului simplu de idei în funcție de tematica textului;
  - exerciții de ordonare cronologică a unor idei dintr-un text dat;
  - exerciții de citire fluentă și expresivă a textului scris;
  - redactarea unui text scurt, realizarea planului unei compuneri, urmând un model dat;
  - exerciții de transcriere a unor scurte texte/fragmente;
  - exerciții de scriere după dictare/ autodictare a unor scurte texte/fragmente;
  - exerciții de exprimare în scris a ideilor, pornind de la texte citite/auzite;
  - exerciții de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis;
  - exerciții de dezvoltare a vocabularului(sinonime-antonime);

Clasa a V-a
<p>- exerciții de identificare a formei corecte și a sensului corect a cuvintelor (paronime, omonime);</p> <p>- jocuri de cuvinte/fraze bazate pe confuzii fonetice /lexicale /sintactico-morfologice;</p> <p>-exerciții de folosire a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale adecvate contextului și scopului vizat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru dezvoltarea imaginației: <p>-dialoguri tematice/ jocuri de rol / călătorie imaginară într-o altă țară, prin valorificarea elementelor învățate la mai multe discipline (geografie, istorie, muzică, desen etc.);</p> <p>-exerciții de povestire după imagini;</p> <p>-joc de rol / dramatizări („Imaginează personajul”).</p>
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho – individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de dezvoltare a deprinderilor de autonomie personală și de conduită independentă; • Exerciții de efectuare a operațiilor aritmetice cu numere naturale; • Formarea de deprinderi de utilizare a tehnicilor asistive; • Exerciții de audiție cu ajutorul sintetizatoarelor de voce (Victor Reader, Jaws); • Exerciții de tehnoredactare cu ajutorul procesoarelor de text; • Exerciții de lectură cu ajutorul amplificatorului de ecran; • Exerciții de utilizare a tastaturii Braille; • Exerciții de utilizare a internetului prin intermediul tehnicilor asistive (prin sinteza vocală); • Exerciții de aplicații pe internet cu ajutorul cititorului de ecran și sintezei vocale; • Exerciții de conversie a documentelor în fișiere audio; • Exerciții de utilizare a magnificatorului de text, redarea imaginii mărite pe un monitor; • Exerciții de alegere a unității de măsură pentru estimarea lungimilor/distanțelor, ariilor și volumelor în diferite situații practice; • Exerciții de estimare a capacității unui vas prin raportare la capacitatea altui vas (activitate practică sau lecții demonstrative utilizând calculatorul); • Exerciții de rezolvare a unor probleme practice utilizând metode aritmetice.

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte și ființe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între obiecte (adunare, scădere, înmulțire, împărțire, ridicare la putere, transformare fracție); • Exerciții de stabilire a relațiilor numerice între cantitatea de alimente, de apă etc... și rația zilnică a persoanei.
<p>3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de formare a competențelor specifice fiecărei arii curriculare: <p>- Limbă și comunicare (limba și literatura română, limba franceză/ limba engleză);</p> <p>- Matematica și științe (matematică, biologie);</p> <p>- Om și societate (istorie, geografie, religie);</p> <p>- Arte (educație, plastică, educație muzicală);</p> <p>- Tehnologii (educație tehnologică și de specialitate, informatică).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de citire a materialului științific, de completare a informațiilor prin studiu individual; • Exerciții de structurare și sistematizare a informațiilor învățate.
<p>3.3. Formarea unor relații de cauzalitate între fenomenele naturale sau mecanice, cu utilizarea de fenomene științifice simple</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de formare a competențelor specifice fiecărei arii curriculare: <p>- Limbă și comunicare (limba și literatura română, limba franceză/ limba engleză);</p>

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> - Matematica și științe (matematică, biologie); - Om și societate (istorie, geografie, religie); - Arte (educație, plastică, educație muzicală); - Tehnologii (educație tehnologică și de specialitate, informatică).   <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de citire a materialului științific, de completare a informațiilor prin studiu individual; • Exerciții de structurare și sistematizare a informațiilor învățate; • Exerciții de demonstrare a teoriilor învățate; • Exerciții de aplicare a algoritmilor de calcul pentru rezolvarea de probleme; • Exerciții de identificare a unităților monetare; • Exerciții de măsurare a greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg); • Exerciții de verbalizare a acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea : "greu", "ușor", "mai greu", "mai ușor", "la fel de greu" – și nu confundă greutatea cu mărimea (ex : 1 kg cuie și 1 kg lână); • Exerciții de măsurare a lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara. Exerciții de verbalizare a acțiunii de măsurare, cu folosirea corectă a termenilor care descriu lungimea: "lung", "scurt", "mai lung", "mai scurt", "la fel de lung"; • Exerciții de măsurare a timpului cu identificarea orei exacte și a jumătății de oră (de ex : 1 fix, 2 și jumătate etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Explorarea polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuli din mediul înconjurător (vizual, auditiv, olfactiv, gustativ, tactil-kinestezic); -Stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori.
2. Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo-motorie; - Schema corporală și a lateralității; - Structuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic; - Orientare și organizare spațială și temporală.
3. Dezvoltarea proceselor psihice	<ul style="list-style-type: none"> -Analiza și sinteza perceptuală și în plan mental; -Comparația și clasificarea; -Abstractizare și generalizare; -Memoria vizuală și auditivă; -Atenția; -Comunicarea (verbală, nonverbală, paraverbală); -Imaginația; -Proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului; -Stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței.
4. Conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> -Tehnici asistive.
5. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> - Tehnicile de gândire aplicativă/asociativă.
6. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Structurare și sistematizare a informațiilor învățate; -Demonstrarea teoriilor învățate; -Aplicarea algoritmilor de calcul pentru rezolvarea de probleme.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Explorarea obiectelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător; • Exerciții de prezentare (prin cuvinte proprii) a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; • Exerciții de identificare a aparatelor fizice de măsurare (ampermetru și voltmetru, circuit electric, balanța).
<p>1.2. Prezentarea și descrierea mediului înconjurător cu elementele sale de bază, utilizând limba maternă, limbile străine și termenii disciplinari principali</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a unor date, mărimi și relații în context matematic; • Exerciții de prezentare a realității geografic-istorice; • Exerciții de participare la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare; • Exerciții de identificarea unui divizor al unui număr dat; • Exerciții de reprezentare a pe axa numerelor a opusului unui număr întreg; • Exerciții de identificare a unor relații între elemente geometrice date (apartenență, incluziune, egalitate, concurență, paralelism, perpendicularitate, simetrie); • Exerciții de construire a unui text utilizând informații obținute din diverse suporturi; • Exerciții de descriere a unor fenomene/procese observate direct sau indirect; • Exerciții de ascultare activă, punând întrebări referitoare la o idee/o informație din textul audiat; • Exerciții de formulare a ideilor principale dintr-un mesaj audiat/ transmis de către un prieten/coleg; • Exerciții de extragere a informațiilor esențiale dintr-o intervenție a unui interlocutor; • Exerciții de exprimare a unui punct de vedere referitor la o idee extrasă dintr-un text oral/scris; • Jocuri de rol cu folosirea dialogului pe diverse teme de interes.
<p>1.3. Relaționarea unor elemente din matematică, științe (fizică, biologie), discipline socio - umane, educație civică, istorie și tehnologie cu sistemele componente ale mediului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de prelucrarea unor date, mărimi și relații în context matematic; • Exerciții de receptarea textului scris/citit; • Exerciții de raportarea realității la reprezentări; • Exerciții de recunoaștere și exemplificare de elemente care aparțin/nu aparțin unei mulțimi date; • Exerciții de determinare a unui procent dintr-un număr dat; determinarea unui număr, când se cunoaște un procent din el (de exemplu: reducerea/creșterea prețului unui produs, concentrația unei soluții); • Exerciții de efectuarea de calcule numerice pentru formularea de răspunsuri privind liniile importante în triunghi; • Exerciții de măsurare (cu raportorul și rigla) pentru formularea de răspunsuri privind unghiurile unui triunghi; • Exerciții de precizare corectă a timpului și de apreciere a intervalelor de timp; • Exerciții de realizare a unui rezumat pe baza unui material audio-video; • Exerciții de identificarea emoțiilor, a sentimentelor și a atitudinilor exprimate într-un text literar și/sau nonliterar;

Clasa a VI-a

- Exerciții de utilizare a unor mesaje sau a unor enunțuri care să exprime opinia personală privitoare la text/ informația receptată;
- Exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite, de interes personal sau școlar.

2. Dezvoltarea capacităților psiho – individuale în vederea formării unor comportamente independente**Clasa a VI-a****2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice**

- Exerciții de aplicare a algoritmului de calcul pentru aflarea unui termen necunoscut dintr-o proporție, dintr-o ecuație;
- Exerciții de construire a liniilor importante în triunghi;
- Exerciții de utilizare a regulilor de calcul cu puteri (calcul numerice);
- Exerciții de redactare a unor texte cu respectarea normelor gramaticale în vigoare;
- Exerciții de redactare a unor compuneri narrative și descriptive pe diverse teme;
- Exerciții de grupare a informațiilor, elementelor, fenomenelor și proceselor pe baza unor criterii/tematici științifice sau de interes personal.

2.2. Valorificarea structurilor psiho – individuale în conduite independente

- Exerciții de exprimarea în limbaj specific a informației;
- Exerciții de utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise;
- Exerciții de enunțare a unor ipoteze pentru rezolvarea unor situații-problemă;
- Exerciții de colectare a informațiilor care să răspundă situațiilor-problemă;
- Exerciții de exprimare în limbaj matematic a datelor unei probleme;
- Exerciții de redactare a demersului de rezolvare a unor probleme;
- Exerciții de folosire a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale adecvate contextului și scopului vizat;
- Exerciții de identificare a sensurilor cuvintelor în funcție de context.

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a VI-a****3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte și ființe**

- Exerciții de utilizare a unor metode simple (observarea directă, observarea mijlocită, analiza empirică, analiza informațiilor, analiza documentelor);
- Exerciții de realizare a documentării pe baza unor articole din presă și a unor articole din cărți, reviste sau website-uri;
- Exerciții de interpretare a datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea unei realități;
- Exerciții de precizare a unor asemănări/deosebiri privind modul de manifestare a fenomenelor și proceselor.

3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură

- Exerciții de înțelegere a dimensiunii interpersonale, interculturale, sociale și civice a elementelor din domeniul mediului înconjurător;
- Exerciții de analiză a unor modele promovate în literatura română și/sau universală și în alte arte (film, teatru, artă plastică etc.);
- Exerciții de interpretare a unor situații practice sau interdisciplinare.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Explorarea polisenzorială	-Stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător, -Comunicare verbală și manipulare a obiectelor/instrumentelor.
2. Psihomotricitatea	-Identificare a unor date, mărimi și relații în contexte diferite; -Comunicare verbală în diverse situații; - Sintetizarea informațiilor.
3. Dezvoltarea proceselor psihice	-Prelucrarea datelor, mărimilor și relațiilor în contexte diverse; - Receptarea comunicării scrise, orale; -Aplicarea conceptelor și algoritmilor specifici contextelor; -Gruparea informațiilor, elementelor, fenomenelor și proceselor pe baza unor criterii/tematici științifice sau de interes personal.
4. Conduite independente	- Folosirea comunicării verbale, nonverbale și paraverbale adecvate contextului și scopului vizat; -Utilizarea tehnicilor asistive.
5. Socializare	- Utilizarea tehnicilor de gândire aplicativă/asociativă.
6. Integrare socio-culturală	- Interpretarea situațiilor practice sau interdisciplinare

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Explorarea obiectelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a aparatelor fizice de măsurare (dinamometru, pârghie, scripete) și explorare a hărților tactile, mulajelor și planșelor în relief.
<p>1.2. Prezentarea și descrierea mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificarea unor date, mărimi și relații în context matematic; • Exerciții de prezentarea realității geografic-istorice; • Exerciții de participare la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare; • Exerciții de exprimare, în cuvinte proprii, a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect; • Exerciții de construire a unor enunțuri simple, corecte și coerente (descrieri, argumentări, explicații, texte etc.), utilizând termeni, denumiri, informații specifice din surse diferite; • Exerciții de analizare/interpretare a unor date statistice cuprinse în tabele și grafice; • Exerciții de extragere a unei informații dintr-un tabel, grafic sau diagramă; • Exerciții de identificare și notare a datelor cunoscute și a datelor necunoscute în cazul problemelor; • Exerciții de recunoaștere a patruleterelor/ paralelogramelor particulare în cotidian (în sala de clasă, mediul înconjurător etc.); • Exerciții de disociere a ideilor principale de cele secundare dintr-un text; • Exerciții de reformulare/parafrazăre a unui mesaj dintr-un text.

2. Dezvoltarea capacităților psiho – individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a VII-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a conceptelor și algoritmilor specifici contextelor; • Exerciții de redactare a și receptarea textului scris; • Exerciții de studiere a spațiului geografic, istoric, biologic; • Exerciții de descriere/caracterizare a unor elemente, fenomene, procese geografice după un algoritm însușit; • Exerciții de utilizare a unor algoritmi și a proprietăților operațiilor în efectuarea unor calcule cu numere reale; • Exerciții de redactare a rezumatului; • Exerciții de interpretare a elementelor definitorii ale comportamentului unui personaj, folosind argumente multiple; • Exerciții de exprimare a unei opinii personale referitoare la mesajul unui text literar, la atitudinea/ comportamentul unui personaj.
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho – individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de exprimarea în limbaj specific a informației; • Exerciții de utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise; • Exerciții de sortare a unor numere naturale, întregi, raționale sau iraționale în funcție de mulțimea căreia îi aparțin, utilizând terminologia adecvată; • Exerciții de utilizare a metodelor de rezolvare a problemelor; • Exerciții de continuare a unor enunțuri care să exprime acord, dezacord,

Clasa a VII-a

asumare, neasumare, neîncredere, îndoială etc.;

- Exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formelor de salut, a formelor de prezentare, de formulare a unei solicitări, a unei permisiuni, prin particularizare la context, la receptor și la scopul vizat.

2.3. Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

- Exerciții de dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice;

- Exerciții de elaborare a de strategii pentru rezolvarea unor probleme cu numere reale (media geometric, media aritmetică);

- Exerciții de utilizare a unor metode de calculare a ariei unor figure geometrice;

- Discuții în grup, în care elevii să-și formuleze responsabil/conștient argumentele și opiniile;

- Exerciții de utilizare a dicționarului și a altor surse documentare (tipărite sau pe suport informatic audio-vizual, multimedia).

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a VII-a****3.1. Utilizarea unor metode simple (observarea directă, observarea mijlocită, analiza empirică, analiza informațiilor, analiza documentelor)**

- Exerciții de accesare a informațiilor privind fenomene și procese geografice/ istorice/ biologice/ fizice/ chimice cu impact în viața cotidiană din diferite materiale/ surse informatice;

- Exerciții de formulare a de probleme pornind de la un set de informații obținute din cotidian sau din diverse domenii;

- Exerciții de scriere creativă pe tema unor călătorii imaginare într-un alt spațiu cultural (din țară sau din alte țări).

3.2. Înțelegerea dimensiunii interpersonale, interculturale, sociale și civice a elementelor din domeniul mediului înconjurător

- Exerciții de analizare/ explicare/ prezentare a unor elemente de diversitate și identitate geografică/ istorică/ biologică pe baza informațiilor dobândite la alte discipline sau din experiențe anterioare;

- Exerciții de realizare a unui text/ proiect/ scenariu pe o problematică investigată/ analizată/ studiată;

- Exerciții de formulare a unei opinii personale privind evoluția ulterioară a elementelor investigate;

- Exerciții de rezolvare a unor probleme prin estimarea unor mărimi din situații practice;

- Exerciții de redactare de texte diverse (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare) privind interferențele culturale.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Explorarea polisenzorială	-Stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător; -Comunicare verbală și manipulare a obiectelor/instrumentelor.
2. Psihomotricitatea	- Identificarea unor date, mărimi și relații în contexte diferite; - Comunicare verbală în diverse situații; - Analizarea și sintetizarea informațiilor; - Manipularea formelor geometrice în cotidian (în sala de clasă, mediul înconjurător etc.)
3. Dezvoltarea proceselor psihice	-Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici contextelor; - Redactarea și receptarea textului scris; -Descrierea/ caracterizarea unor elemente, fenomene, procese geografice după un algoritm însușit.
4. Conduite independente	-Exprimare în limbaj specific a informației; - Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise; -Dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice; -Formularea argumentelor în mod responsabil.
5. Socializare	-Accesarea informațiilor privind fenomene și procese cu impact în viața cotidiană din diferite materiale/ surse informatice; -Formularea de probleme pornind de la un set de informații obținute din cotidian sau din diverse domenii; -Scriere creativă.
6. Integrare socio-culturală	-Analizarea/ explicarea/ prezentarea unor elemente pe baza informațiilor dobândite la alte discipline sau din experiențe anterioare; -Formularea unei opinii personale privind evoluția ulterioară a elementelor investigate; -Rezolvarea unor probleme prin estimarea unor mărimi din situații practice.

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Exersarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Explorarea obiectelor din mediul ambiant</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a corpurilor geometrice și explorare a hărților tactile, mulajelor și planșelor în relief.
<p>1.2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar; • Exerciții de precizare în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite; • Exerciții de recunoaștere a reperelor spațiale și temporale dintr-un text; • Exerciții de identificare a stărilor/emoțiilor/sentimentelor emițătorului din diferite texte; • Exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei dintr-un set de texte cu aceeași temă; • Exerciții de identificare a numerelor reprezentate prin litere în diferite contexte date; • Exerciții de recunoaștere a unei formule de calcul prescurtat; • Explicarea legăturilor dintre mediul natural și activitățile umane folosind terminologia adecvată.

2. Dezvoltarea capacităților psiho – individuale în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Receptarea textului scris</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de aplicarea unor reguli de calcul; • Exerciții de elaborare a unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni ofertați; • Exerciții de formularea unor enunțuri în care se solicită scurte informații despre intențiile și despre propriile emoții în diverse situații de comunicare; • Exerciții de lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit; • Exerciții de aplicare directă a regulilor și a formulelor de calcul prescurtat în expresii algebrice; • Exerciții de elaborare a unui eseu restrâns sau extins pe o temă dată.
<p>2.2. Redactarea textului scris</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice; • Exerciții de explicare a unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS); • Exerciții de redactare a unei pagini de jurnal în limita a 100 de cuvinte, pornind de la experiențe personale; • Exerciții de elaborare, în echipă/individual, a unei prezentări cu ajutorul noilor tehnologii; • Exerciții de reprezentare grafică a unor funcții numerice; • Exerciții de aplicare a algoritmului de calcul pentru arie, volum a corpurilor geometrice; • Exerciții de stabilire a relațiilor cauză - efect cu ajutorul unor elemente din domeniul științelor.

2. Dezvoltarea și automatizarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de realizare a unui demers investigativ; • Exerciții de prezentare a unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite în textele orale sau scrise studiate; • Exerciții de descompunere în factori utilizând scoaterea factorului comun și/ sau a formulelor de calcul prescurtat; • Exerciții de realizare a unei lucrări independente pe baza unei bibliografii date.
<p>3.2. Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de comparare a unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat; • Proiecte de prezentare a unor itinerarii culturale în diferitele zone ale țării, având ca obiectiv înțelegerea integrării valorilor locale în context național; • Exerciții de rezolvare a unor probleme din cotidian cu ajutorul funcțiilor; • Documentare cu privire la problemele din mediul geografic.
<p>3.3. Interpretarea informațiilor referitoare la distanțe, arii și volume după modelarea printr-o configurație spațială a unei situații date din cotidian</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a soluțiilor de protecție a mediului geografic; • Discutarea unor tipare culturale identificate în texte; • Exerciții de identificarea modelelor promovate în literatură și în alte arte (film, teatru, artă plastică etc.); • Exerciții de estimare a rezultatelor unor calcule referitoare la distanțe, măsuri de unghiuri, arii și volume; • Exerciții de elaborare a unui model de amenajare/ organizare a spațiului unei zone/localități sau a unei rezervații naturale/ parc natural.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Explorarea polisenzorială	-Stimulare polisenzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul înconjurător; -Comunicare verbală și manipulare a obiectelor/instrumentelor.
2. Psihomotricitatea	- Identificarea unor date, mărimi și relații în contexte diferite; - Comunicare verbală în diverse situații; - Analizarea și sintetizarea informațiilor; - Manipularea formelor geometrice în cotidian (în sala de clasă, mediul înconjurător etc.); -Relația dintre mediul natural și activitățile umane folosind terminologia adecvată.
3. Dezvoltarea proceselor psihice	-Comunicare selectivă; - Aplicarea regulilor și a formulelor de calcul, conceptelor și a algoritmilor specifici; -Elaborarea unui text pe o temă dată, utilizând termeni oferați; -Stabilirea relațiilor cauză-efect cu ajutorul unor elemente din domenii diferite.
4. Conduite independente	- Sintetizarea unor experiențe similare/ diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate; -Analiză și sintetizare a informațiilor corespunzătoare criteriilor proprii.
5. Socializare	- Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat.
6. Integrare socio-culturală	- Analiză comparativă a unor tipare identificate în domenii diferite; -Elaborarea unor modele de amenajare/organizare.

Sugestii metodologice

Activitățile propuse sunt adaptate atât compensării dizabilității vizuale în plan funcțional, cât și sub aspectul construirii personalității, stimularea cognitivă ajutându-i pe copii și pe plan afectiv-motivațional, prin încurajarea relaționării pozitive elev-elev, elev-profesor/ profesor-educator.

În cadrul activității de stimulare cognitivă profesorul educator face o veritabilă echipă cu cadrul didactic de predare, beneficiind de o parte din materialele intuitive folosite dimineața, cu scopul întăririi percepției acestora la copiii cu dificultăți de învățare sau tulburări perceptivă.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, pornind de la exerciții de manipulare, exerciții de mișcare și până la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare inserției socio-profesionale.

Educatorul imprimă activităților un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând disponibilitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu deficiență senzorială de vedere.

Stimularea cognitivă timpurie în activitatea copilului este benefică dezvoltării sale intelectuale și socializării, crescându-i gradul de adaptabilitate prin lărgirea sferei de relaționare.

➤ în alegerea activităților, se au în vedere mai multe aspecte legate de vârstă, diagnostic, potențial de învățare, ritm propriu de dezvoltare și maturizare al fiecărui copil cu deficiență senzorială de vedere;

➤ activitățile contribuie la dezvoltarea gândirii logice, a exersării cunoștințelor învățate la disciplinele de predare, ajută la formarea percepțiilor și ușurează înțelegerea unor noțiuni abstracte;

➤ exercițiile desfășurate în cadrul acestei discipline obișnuiesc copilul cu activitățile de grup, stimulează spiritul de echipă și încurajează cooperarea și, în același timp, cultivă încrederea în forțele proprii;

Prin stimulare cognitivă se va urmări ca achizițiile elevilor cu dizabilități senzoriale de vedere să-și găsească expresia în comportamente adecvate, care să le permită adaptarea și integrarea școlară și socio-profesională.

Sub aspectul materialelor folosite, activitățile propuse oferă posibilitatea profesorului educator de a utiliza diferite materiale de texturi diverse:

➤ obișnuite care se pot adapta prin utilizarea indicilor tactili;

➤ speciale, de procurat din magazine specializate pentru persoane nevăzătoare (cu adaptare pentru nevăzători/ tehnici asistive – hârtie Braille, mașina de scris Braille, Victor Reader, Jaws, PenFriend).

De asemenea, pentru fișele elevilor nevăzători se pot folosi trasee, desene obișnuite accesibilizate prin contur tactil realizat cu sfoară, plastilină, lclay, pastă tactilă sau fișe realizate la Piaff, termoformă, contur Braille, desen tactil pe foi speciale.

Pentru identificarea anumitor puncte de pe fișă se utilizează etichetele audio și PenFriend (stiloul prietenos).

Pentru elevii cu ritm mai lent sau dificultăți de învățare, se pot utiliza sarcini cu nivel gradat de complexitate, sprijin fizic, indicații verbale sau lucru în echipă cu alt coleg.

Stimularea simțurilor valide ale copiilor cu dizabilitate de vedere, educarea resturilor de vedere la copiii ambliopi și orientarea spațială și mobilitatea realizate, cu preponderență, la nevăzători, ca și îmbogățirea principalelor modalități de comunicare, prin dobândirea de tehnici alternative de comunicare sunt obiectivele centrale ale activităților de terapie propuse în cadrul acestei programe. Activitățile de terapie/ învățare cuprinse în programă au un caracter orientativ. Profesorul educator are libertatea de a alege acele activități de terapie/ învățare care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale și potențialului copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Se

recomandă individualizarea demersului terapeutic, prin raportare permanentă la potențialul psihofizic și vizual al fiecărui copil cuprins în activitatea de terapie.

Bibliografie

1. Brădățan, N. (1993). *Jocuri didactice în aer liber*, București: Editura Didactică și Pedagogică
2. Cucuș, C. (2014). *Pedagogie*, Iași: Editura Polirom
3. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială – Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
4. Gherguț, A., Neamțu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iași: Editura Polirom
5. Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Iași: Editura Polirom
6. Gherguț, A., Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educației integrate*, Iași: Editura Spiru Haret
7. Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Iași: Editura Polirom
8. Iordăchescu, M. (1993). *Ala, bala, portocala*, București: Editura Didactică și Pedagogică
9. Mitran, M. A. (2013). (coord.). *Propunere programă pentru elevi cu deficiențe senzoriale (de văz și de auz) și deficiențe motorii/fizice*, București;
10. Rozorea, A., Mușu., I. (1997), *Psihopedagogie specială-deficiențe senzoriale*. Ed. Pro Humanitate, București;
11. Rozorea, A. (1998). *Deficiența de vedere, o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, București: Editura Pro Humanitate
12. Rusu, C. (2002). (coord.). *Terapia educațională complexă și integrată*, București: Editura Pro Humanitate
13. Ștefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*. București: Editura Pro Humanitate
  - ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Limba și Literatura română, clasele a V a - a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Matematică, clasele a V a- a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Istorie, clasele a V-a- a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Geografie, clasele a V-a- a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Educație tehnologică și aplicații practice, clasele a V a- a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Biologie, clasele a V a - a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Programa școlară pentru disciplina *Fizică, clasele a VI a - a VIII a*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 3393 / 28.02.2017, București
  - ***Planul-cadru de învățământ aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, aria curriculară *Matematică și Științe ale naturii*, București
  - ***Planul-cadru de învățământ aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, aria curriculară *Om și societate*, București

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura CHIRIAC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Liliana IFTODE	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Petronela CÎTEA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ***

***Modul
SOCIALIZARE***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa modulului Socializare este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la implementarea demersului terapeutic recuperator-compensator al elevului din ciclul primar cu deficiența de vedere. Modulul: Socializare, din cadrul Terapiei Educaționale Complexe și Integrate, urmărește achiziția și antrenamentul unui set de deprinderi și abilități, competențe care permit adaptarea și acceptarea sa în contextul de relații și interacțiuni existente între membrii comunității respective. Adaptarea socială este procesul prin care elevul cu deficiență de vedere devine capabil să trăiască într-un nou mediu social, ajustându-și comportamentul după cerințele noului mediu. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și exersare a deprinderilor elevilor în situații diverse de viață. Elevul cu deficiență de vedere va beneficia de activități care să asigure terapia și recuperarea, facilitând adaptarea și integrarea sa în societate.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei TECI jalonează procesul de formare a capacităților, deprinderilor și abilităților la elevul cu deficiență de vedere din ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de exersare, compensare și recuperare care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiența de vedere.

Conținuturile terapiilor educationale complexe și integrate la elevul cu deficiență de vedere se constituie din inventarul achizițiilor acumulate pe parcursul întregului proces instructiv-educativ pentru dobândirea competențelor de bază.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele categorii:

- dezvoltarea competențelor psihomotrice și de manualitate care să consolideze autonomia personală, ca premisă pentru socializare
- dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la un grad înalt de maturitate psihosocială
- educarea sensibilității și a echilibrului afectiv pentru a garanta siguranța de sine și exprimarea propriilor emoții și sentimente în relațiile cu cei din jur
- formarea de trăsături de personalitate necesare pentru adaptarea socioprofesională (responsabilitate, stăpânire de sine, corectitudine, respectarea normelor de conviețuire socială)

Sugestiile metodologice includ metode, procedee și tehnici adaptate elevului cu deficiență de vedere, proiectarea activității educative recuperatorii-compensatorii, precum și elemente de evaluare inițială, intersemestrială și finală. Prezenta programă

școlară propune o ofertă flexibilă, care permite profesorului educator să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare în funcție de particularitățile de învățare ale elevilor, a specificului deficienței de vedere. Se urmărește astfel realizarea unui demers educativ personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Curriculumul modului de **Socializare** are în vedere perioada primară și pune accent pe modul particular în care elevul cu deficiență de vedere acționează și își desfășoară existența cotidiană, prin autoreglaj conștient, libertate de acțiune și capacitate de decizie proprie. Intervenția este în funcție de mai mulți factori: vârsta cronologică, nivelul de dezvoltare, specificul problemelor elevului cu deficiență de vedere, nevoile și dorințele exprimate, caracteristicile mediului social de dezvoltare și posibilitățile/ resursele școlii în care are loc recuperarea. Accentul pus pe dezvoltarea progresivă de competențe la clasa pregătitoare se regăsește pe întreg ciclul primar, unde se valorifică experiența specifică vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Recunoașterea propriei identități în raport cu ceilalți**
- 2. Identificarea și diferențierea mediilor de viață – familial, școlar, public**
- 3. Formarea unei conduite de adaptare la nivel de microgrup/ comunitate**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Recunoașterea propriei identități în raport cu ceilalți

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Identificarea propriei identități, raportându-se la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea de elemente personale: nume, localitate, adresă, familie, școală etc. - descrierea propriei persoane sub aspect fizic/moral; - prezentarea de lucruri care ne reprezintă: camera mea, colecții, vestimentație, jucării; - recunoașterea actelor de identitate, cetificat de naștere, buletin, carte de identitate, pașapoarte; - descrierea membrilor familiei după aspect fizic, moral, grad de rudenie; - descrierea propriei persoane cu referire la rolurile pe care le are în familie, școală; - participarea la jocuri, sarcini de grup prin verbalizarea acțiunilor pe care le au de îndeplinit; - numirea lucrurilor personale și a semnificației/ utilității acestora; - denumirea obiectelor din mediul apropiat.
<p>1.2. Identificarea relațiilor dintre oameni</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea colegilor, a profesorilor după voce; - identificarea relațiilor dintre colegi : cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, într-ajutorare, competiție; - aplicații practice cu tematică diversă: Familia, Școala, Profesorul, Meseriile; - descrierea de asemănări și deosebiri a persoanelor din grup, precizând rolul fiecăruia în dinamica grupului de apartenență; - precizarea rolurilor persoanelor importante din comunitate(primar, medic, polițist, pompier etc.).
<p>1.3. Identificarea tipurilor de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea categoriilor de persoane după vârstă/gen și după profesie; - însușirea formulelor de adresare/politețe în comunicarea dintre colegi, elev-profesor, elev-adult; - aplicații practice de comunicare nonverbală(gesturi cu semnificație socială) și verbală cu scopul relaționării pozitive; - identificarea regulilor fixate la nivelul clasei/școlii și exprimarea acordului comun asupra respectării lor; - aplicații practice de comportare civilizată cu tematică diversă : În vizită, La piață, În autobuz etc.

2. Identificarea și diferențierea mediilor de viață – familial, școlar, public

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1. Prezentarea de trăsături personale elementare în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - manevrări de păpuși și imagini în raport cu diverse repere din spațiul ambiental; - identificarea mediilor de viață și recunoașterea diferențelor dintre mediul urban și mediul rural; - cunoașterea și descrierea principalelor instituții, servicii publice și accesarea acestora în interes personal; - cunoașterea și respectarea regulilor de circulație; - familiarizarea cu accesul la mijloacele de transport în comun pentru persoanele cu

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>dizabilități (semnale sonore, marcaje speciale, rampe de acces);</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea de ecusoane personalizate; - crearea de obiecte simple prin modelaj sau colaj care să exprime caracteristicile propriei persoane ; - prezentarea într-un cadru inedit a trei aspecte plăcute referitoare la propria persoană; - continuarea de fraze pentru evidențierea calităților: Eu pot să, Îmi place de mine pentru că, Sunt mândru de mine atunci când...; - prezentarea în perechi , în grupuri mici , în fața clasei a rezultatelor activității; - formarea de trăsături de caracter și personalitate, care să le permită integrarea socio-profesională.
<p>2.2. Identificarea de reguli în familie, școală și comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea momentelor unei zile cu indicarea acțiunilor specifice /regimul zilnic; - raportarea sinelui la ordonarea temporală a activităților, în cadrul orelor, zilelor, lunilor etc. - asocierea acțiunilor specifice într-un context dat: În timpul orei suntem atenți!; - amenajarea clasei într-un mod prietenos care să respecte reguli de simple de igienă; - amenajarea dormitorului într-un mod prietenos care să respecte reguli de simple de igienă; - realizarea de proiecte despre reguli de conviețuire; - recunoașterea de reguli în povești, situații de viață; - autoadministrarea de fișe de observație a propriului comportament; - identificarea de reguli în mijloacele de transport; - identificarea de reguli și consecințe în sala de mese; - identificarea de reguli și consecințe în ora de clasă.
<p>2.3. Identificarea de sarcini de lucru în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - întreținerea/utilizarea corectă a spațiului de locuit; - enumerarea responsabilităților de rol ale diferitelor personaje din povești/ povestiri, ale persoanelor din viața reală; - identificarea de sarcini de lucru în școală și familiarizarea cu regulamentul de ordine interioară; - identificarea de sarcini de lucru în propria familie: pregătirea patului, pregătirea mesei etc. - jocuri de mimă, de rol referitoare la sarcinile de realizat într-o zi la școală, acasă.

3. Formarea unei conduite de adaptare la nivel de microgrup/ comunitate

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1. Identificarea relațiilor dintre membrii familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea datelor personale: nume și prenume, vârsta, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui; - identificarea membrilor familiei; - descrierea persoanelor apropiate cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată prin sprijin verbal și imagistic; - respectarea reperelor orare ale vieții de familie(regimul zilnic); - descrierea membrilor familiei după criteriile date; - reprezentarea familiei în desen; - vizionare de filme/software-uri pe tema familiei;

Clasele pregătitoare – a IV-a	
<ul style="list-style-type: none"> - antrenarea în activități gospodărești accesibile; - acțiuni de pregătire pentru viața casnică ; - sărbătorirea de evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență : ziua onomastică, zi de naștere; - celebrarea de evenimente religioase și laice : Ziua Națională, Crăciunul, Paștele etc. 	
3.2. Identificarea utilității meseriilor/profesiilor cunoscute	
<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea în fața grupului a unor obiecte personale care exprimă ceea ce îi place să facă; - prezentarea de ghicitori despre hobby-uri și activități preferate : Ce-mi place să fac?; - realizarea unui album cu imagini, descrieri despre activități preferate, aptitudini; - norme de comportare civilizată în comunitate; - concursuri de identificare a unor abilități în diverse domenii: muzică, citire, desen , calcul aritmetic etc. - joc de rol despre meserii; - identificarea de instrumente specifice unor meserii; - însușire de reguli de comportare civilizată în societate; - vizite la locuri de muncă interesante pentru elevi: fabrica de pâine, cofetării, cabinete medicale, poliție, pompieri etc. - dezbateri cu privire la utilitatea meseriilor; - acțiuni adecvate în instituții: formule de salut, formularea unei cereri etc. - organizarea de evenimente, precum Carnavalul meseriilor în care elevii promovează diferite meserii, la care sunt invitați părinți, bunici, reprezentanți ai școlii, comunității etc. 	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
1. Autocunoaștere și intercunoaștere	<ul style="list-style-type: none"> -Cine sunt eu? -Cum mă prezint? -Cine sunt părinții mei ? -Care sunt calitățile mele? -Ce-mi place să fac ? -Cine sunt colegii mei? -Cine sunt prietenii mei? -Cum mă adresez colegului? -Cum mă adresez autorității, profesor, director -Cum formulez întrebări pentru a înțelege? -Cum povestesc pentru a reda un mesaj? -Cum povestesc după întrebări?

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
2. Grupul și regulile grupului	<ul style="list-style-type: none"> -Știu să enumer regulile din familia mea? -Știu să recunosc regulile din familia mea atunci când situația o cere? -Știu să creez reguli în grupul meu? -Înțeleg regulile din clasa mea? -Știu să recunosc regulile într-o comunicare? -Recunosc reguli disfuncționale?
Pregătirea pentru viață	<ul style="list-style-type: none"> - Știu să îmi amintesc sarcinile de lucru în familie, clasă ? - Am un program zilnic de lucru? - Am nevoie de îndrumare? - Am activități preferate? - Cunosc meserii? - Știu care este scopul meseriilor?

Sugestii metodologice

Întreg ansamblul de strategii didactice: metode , procedee și tehnici utilizate de profesorul educador va urmări să sprijine elevul în dezvoltarea gândirii , a creativității, și a unei învățări conștiente, plăcute.

O notă aparte a acestui modul este dată de contribuția la dezvoltarea emoțională, socială și pentru integrare socio-profesională a elevului. Domeniile tematice ale modulului conferă un spațiu generos, în care elevii sunt invitați să conștientizeze cine sunt, să analizeze trăirile , să se raporteze sănătos la ceilalți, să învețe cu plăcere și să exploreze ce meserii le-ar plăcea să practice. Se recomandă realizarea de activități integrate sau extinderea de activități extrașcolare .

Spațiul în care au loc activitățile de socializare la elevii cu deficiențe de vedere trebuie să fie generos în sensul de mobilier adecvat elevilor, de materiale didactice adaptate deficienței de vedere.

O altă recomandare se referă la realizarea de aceste activități în afara clasei, cum ar fi: sala de mese, cabinetul de igienă, cabinetul de gastronomie, camera multisenzorială, clubul copii, acolo unde există, cluburi de joacă cu table digitale ,etc.

Abilitățile și atitudinile învățate la modulul de Socializare reprezintă acele achiziții transferabile necesare obținerii succesului școlar . în carieră și în viață.

Evaluarea se desfășoară în trei etape: inițială, intersemestrială, finală.

Evaluarea inițială a elevilor cu deficiență de vedere se va face în primele două săptămâni de școală, urmărindu-se aspecte de dezvoltare psihomotrică, cognitivă, emoțională și relațională, respectându-se vârsta și dezvoltarea psihică aferentă. În urma acesteia are loc planificarea calendaristică a activităților educative din cadrul modulului de Socializare, urmărindu-se dezvoltarea de competențe de adaptare la mediul ambiant și social.

Evaluarea intersemestrială are loc la începutul semestrului al II lea și vizează aspecte de recuperare în planul învățării la elevul cu deficiență de vedere.

Evaluarea finală se desfășoară în ultimele două săptămâni de an școlar și pune accent pe evidențierea unei corelații pozitive între recuperare-dobândirea de competențe și cerințele mediului înconjurător.

Bibliografie

1. Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională.*, Cluj Napoca: Ed. ASCR
2. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Iași: Editura Polirom
3. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*, Iași: Editura Polirom
4. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială.Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
5. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Cluj Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană
6. Opișan, E. (2015). *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, București: Editura Universității București
7. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia
8. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
9. Ștefan, C. A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Cluj Napoca: Editura ASCR
10. Taflan, A., Mușu, I. (1997). (coord.). *Terapia educațională integrată*, București: Editura Pro Humanitate
11. Verza, E., Verza, F.E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București
 ***Programa școlară pentru învățământ primar, aprobată prin O.M. 3371/12.03.2013

Grup de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume și Prenume	Instituție de apartenență
Marcela GROSU (TODERICIU)	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Cătălina RÎZNIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Dana MIHĂIUC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021,
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

**Programa școlară
pentru aria curriculară
TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ**

***Modul*
SOCIALIZARE**

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum propus pentru elevii cu dizabilitate senzorială de vedere răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități vizuale pentru inserția socială și școlară – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: *principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.*

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare *Terapii specifice și de compensare și Terapia educațională complexă și integrată.* Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.

Aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* cuprinde următoarele module: *Stimularea cognitivă, Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională și Ludoterapia.* Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V a – a VIII a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independență a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programele din cadrul ariei curriculare *Terapia educațională complexă și integrată* propun o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități vizuale.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale vizuale urmează un parcurs asemănător cu dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Este nevoie de strategii didactice și materiale didactice adaptate care să-i permită copilului cu deficiențe de vedere accesibilizarea informațiilor.

Formarea autonomiei personale implică activități diverse care urmăresc compensarea dizabilității prin dezvoltarea abilităților de autogospodărire, formarea și dezvoltarea deprinderilor de a se autoîngriji, de a percepe mediul ambiant, de a se orienta în spațiu și timp prin stimularea și dezvoltarea simțurilor existente; folosirea de repere și mijloace auxiliare, cum ar fi: număr de pași, vibrații, ritm biologic, baston, etc.; învățarea scrisului și a cititului specific – alfabetul Braille; abilitarea dizabilităților vizuale de a putea realiza o meserie adecvată dizabilității existente, în vederea integrării lor sociale.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea

unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională.

Proiectul de programă propus pentru modulul Socializare, vizează stimularea experiențelor concrete ale elevului, prin consolidarea / extinderea cunoștințelor/ deprinderilor formate în cadrul procesului instructiv educativ. Proiectul de programă a fost conceput ca un instrument de lucru util în proiectarea și planificarea programului terapeutic recuperator . De asemenea, permite asigurarea continuității între demersul instructiv educativ și cel terapeutic recuperator.

Exemplele de activități de învățare propuse au fost selectate astfel încât să permită profesorului educador de la clasă, să-și proiecteze demersul terapeutic în funcție de rezultatele evaluării inițiale/ semestriale și de caracteristicile grupului de elevi pentru atingerea competențelor specifice și a atitudinilor.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea cognitivă prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii cu dizabilități senzoriale vizuale vor dobândi următoarele abilități și achiziții cognitive:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de comunicare verbală și nonverbală;
- abilități de operare cu structurile perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;
- dezvoltarea mobilității generale și formarea competențelor privind locomoția;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele a V a - a VIII a din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități vizuale indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Numărul de ore se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse (între 1h și 2h pe săptămână).

Competențe generale

- 1. Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător**
- 2. Formarea și exersarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți**
- 3. Dezvoltarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa a V-a
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere a datelor personale de identitate; • Exerciții de cunoaștere a membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței; • Exerciții de cunoaștere a și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar; • Exerciții de identitate a ființei umane : "Eu, tu și ceilalți - familia, colegii, vecinii"; • Exerciții de diferențiere între oameni : "Grupurile de apartenență"; • Exerciții de relaționare : <ul style="list-style-type: none"> -raporturile noastre cu lucrurile și ființele; - lucrurile ca și proprietate privată; - utilitatea lucrurilor; - lucrurile care ne reprezintă.   • Exerciții aplicative individualizate; • Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/ moral; • Exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă; • Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, buletin/ carte de identitate, pașaport etc.); • Exerciții de verbalizare a datelor de identitate; • Exerciții-joc de identificare și/sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic/moral; • Exerciții-joc de identificare a membrilor familiei după gradul de rudenie; • Exerciții de descriere a propriei persoane/ a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia; • Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului/ după voce; • Exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, intrajutorare, competiție; • Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grup, în contexte variate; • Exerciții de numire a ființelor și a lucrurilor din imediata lor apropiere și a rolurilor persoanelor importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc); • Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor între persoane aparținând unor culturi diferite.
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere a spațiului public (parc, cartier, localitate și a instituțiilor reprezentative); • Deplasări școală-parc; • Excursii/ drumeții pentru cunoașterea cartierului; • Exerciții de recunoaștere a unor obiective socio-culturale (economice, istorice, religioase) din mediul apropiat,denumirea și precizarea utilității; • Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ a anotimpurilor;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de asociere: acțiuni specifice momentelor zilei - imagine; anotimp – imagine; • Exerciții - joc de ordonare temporală.

2. Formarea și exersarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți

Clasa a V-a
<p>2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru însușirea formulilor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev-părinte/profesor); • Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive; • Exerciții de identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; • Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite; • Exerciții practice de comportare civilizată cu tematică diversă; • Jocuri de mimă, pantomimă și de redare a unor stări afective; • Jocuri de expresie afectivă (“Masca veselă, masca tristă”, “Clovnul”); • Exerciții de asociere a situațiilor cu stări emoționale (Eu pot/eu nu pot....; Pentru mine un refuz înseamnă..., dar pentru tine poate însemna...); • Jocuri de negociere și mediere a conflictelor.
<p>2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului; • Exerciții practice de protejare a “colțului viu” al clasei/ a animalelor de companie; • Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; • Exerciții aplicative individualizate; • Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie) /Zilei Pământului (22 aprilie); • Activități practice de realizare obiecte din materiale reciclabile.

3. Dezvoltarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață

Clasa a V-a
<p>3.1. Formarea comportamentelor independente în situații de transport, cumpărături, vizite, excursii, vizionare spectacole etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de formare a comportamentului civilizat și independent în: oraș; mijloace de transport; excursii; • Deplasări în localitate: <ul style="list-style-type: none"> - vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole etc.   • Exerciții /simulare de traversare respectând normele de circulație; • Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.); • Joc de rol cu tematică diversă „Codul bunelor maniere”.

Clasa a V-a**3.2. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate**

- Evenimente importante din viața comunității;
- Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate;
- Exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familială echilibrată;
- Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic);
- Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei;
- Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei;
- Exerciții de prezentare a meseriilor aparținând membrilor familiei biologice/ extinse (cunoscute/ mai puțin cunoscute);
- Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.);
- Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.);
- Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, Zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate etc.);
- Exerciții de asociere a ritualurilor, datinilor, obiceiurilor cu evenimente religioase/ sociale;
- Exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor);
- Joc de rol cu tematică civică;
- Discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/ comportare civilizată în societate;
- Serbări, concursuri, competiții;
- Activități de voluntariat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Procese psihice de bază	-Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător -Dezvoltarea proceselor psihice de bază -Stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului -Memorie vizuală și auditivă -Atenție
2. Psihomotricitate	-Structuri perceptiv-motrice de bază -Schemă corporală -Culoare-formă-mărime -Orientare, organizare și structurare spațio-temporală de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală -Software educative pe structuri perceptiv-motrice
3. Conduite motrice generale	-Dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor -Mișcare -Echilibru -Expresie corporală

Domenii de conținut	Clasa a V-a
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Confecționare a unor produse -Îndemânare -Asociere -Ordonare temporală
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltarea comportamentului ecologic -Exersarea deprinderilor de autonomie personală
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descriere a produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Comunicare și relaționare umană pozitivă (reguli și norme de conduită civică, comunicare eficientă, ascultare, feedback, prejudecați, conflictele, cauze, reacții și metode de rezolvare, abilități sociale, managementul emoțiilor în diverse situații) -Însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev-părinte/profesor) -Comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive -Identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii -Aplicarea regulilor însușite -Comportare civilizată cu tematică diversă -Mimă, pantomimă și de redare a unor stări afective -Expresie afectivă -Asociere a situațiilor cu stări emoționale -Negociere și mediere a conflictelor
7. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; -Concursuri -Expoziții -Exerciții de cunoaștere a spațiului public -Deplasări, vizite, excursii

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții aplicative individualizate; • Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic; • Exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (obiecte, colecții, camera mea, rechizite, vestimentație etc.); • Exerciții-joc de identificare și/ sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic; • Exerciții-joc de identificare a membrilor familiei extinse, după gradul de rudenie (bunica, frate, văr, mătușa etc.); • Manevrări de imagini, jocuri de construcții (joc de asamblare a obiectelor de mobilier („Locuința ideală”); • Exerciții de asociere obiecte de mobilier – spațiu corespunzător („Imi redecorez camera! Design modern”); • Exerciții-joc de identificare a colegilor și a profesorului/ după voce sau descriere orală („Identifică colegului de bancă!”); • Exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranță, intrajutorare, competiție („Cum îmi aleg prietenii?”, “Azi am greșit, mâine voi fi mai bun”, “Fapte bune, fapte rele”); • Joc de rol cu tematică diversă (“De-a familia”, “De-a școala”, “De-a profesorul”, „De-a meseriile”etc.); • Exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor persoanelor din grupul lui, în contexte variate (imagini, filme, lecturi); • Exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar; • Exerciții de recunoaștere în diverse surse de informare (fotografii, pliante, diapozitive, reportaje) a unor obiecte/ obiective aparținând spațiului apropiat; • Exerciții de precizare a utilității lucrurilor (produse igienico-sanitare, obiecte de vestimentație rechizite, etc.); • Exerciții de recunoaștere, în imagini/descriere sau în realitate, a unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat • Exerciții de observare dirijată a lucrurilor/ființelor (în evoluție); • Exerciții de identificare/ descriere a lucrurilor și ființelor familiare/nefamilare în cadrul software-ului educativ; • Ghicitori, povestiri privind lucruri, animale și plante.
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de orientare cu bastonul alb în mediul familial, școlar și public apropiat

2. Formarea și exersarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți

Clasa a VI-a
<p>2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Executarea unor trasee simple, medii de deplasare în spațiul școlii, din jurul școlii (indicații verbale, sonore, cu sprijinul bastonului alb, sprijinul unui coleg cu resturi de vedere); • Exerciții pentru identificarea și discutarea regulilor de circulație în spațiul apropiat școlii; • Exerciții aplicative (adresa școlii): exerciții de (re)cunoaștere a spațiului școlar (clasă, cantină, cabinete, etc. și a împrejurimilor școlii) și public (stradă, cartier); deplasări -școală-parc- Palatul Copiilor- bibliotecă-magazin; efectuarea unor vizite pentru cunoașterea cartierului; • Exerciții de identificare imagistică a spațiului școlar; • Exerciții de asociere a unor zile importante pentru sărbătorirea unor obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase din mediul apropiat; • Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice – regimul zilnic), a zilelor săptămânii/ ordonare temporară și asociere spațiu – timp a evenimentelor (repetiția clubului de teatru/ de dans/ de muzică/ împrumut bibliotecă și termenul de returnare a cărții etc.).
<p>2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a elementelor componente mediului înconjurător; • Exerciții de protejarea acestora; • Exerciții de reciclare; • Exerciții de amenajare a spațiilor verzi.

3. Dezvoltarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață

Clasa a VI-a
<p>3.1. Formarea comportamentelor independente în situații de transport, cumpărături, vizite, excursii, vizionare spectacole etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de însușire a vomportamentului civilizat și independent în: oraș, mijloace de transport, excursii; • Deplasări în localitate: <ul style="list-style-type: none"> - vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole etc.   • Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.); • Joc de rol cu tematică diversă.
<p>3.2. Formarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; • Exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familială echilibrată; • Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic);

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a relațiilor între membrii familiei, • Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; • Exerciții de identificare a calităților/îndatoririlor specifice meseriilor ” Pentru a fi profesor/ polițist/poștaș e nevoie de.....”; • Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență (ziua onomastică, ziua de naștere, Ziua Mamei, Ziua Copilului etc.); • Celebrarea unor evenimente naționale și religioase (Ziua Națională, Paștele, Crăciunul etc.); • Conversații tematice despre evenimente sociale de actualitate (votarea, Zilele comunității, Ziua Europei, Ziua persoanelor aflate în dificultate, Ziua Copilului dispărut etc.); • Exerciții practice de participare la evenimente cotidiene (organizarea timpului, respectarea regimului de viață, activități specifice anotimpurilor); • Joc de rol cu tematică civică; • Serbări, concursuri, competiții; • Activități de voluntariat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Procese psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător -Dezvoltarea proceselor psihice de bază -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului -Memoria vizuală și auditiv -Atenția -Recunoaștere în diverse surse de informare
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Structuri perceptiv-motrice de bază -Schemă corporală -Culoare-formă-mărime -Orientare, organizare și structurare spațio-temporală de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală -Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor -Mișcare -Echilibru -Expresie corporală
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Confecționare a unor produse -Îndemânare -Asociere -Ordonare temporală
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltare a comportamentului ecologic -Exersare a deprinderilor de autonomie personală

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	-Joc de rol cu tematică diversă
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Comunicare și relaționare umană pozitivă (reguli și norme de conduită civică, comunicare eficientă, ascultare, feedback, prejudecați, conflictele, cauze, reații și metode de rezolvare, abilități sociale, managementul emoțiilor în diverse situații) -Însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev-părinte/profesor) -Comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive -Identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii -Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite -Comportare civilizată cu tematică diversă -Mimă, pantomimă și de redare a unor stări afective -Expresie afectivă -Asociere a situațiilor cu stări emoționale -Negocierea și medierea conflictelor
7. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Locul și rolul familiei în societate -Evenimente sociale de actualitate -Întocmirea unui model de viață familială echilibrată -Joc de rol cu tematică civică -Serbări, concursuri, competiții -Activități de voluntariat -Cunoașterea spațiului public -Participare la evenimente cotidiene -Deplasări, vizite, excursii

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (obiecte, colecții, hobby, camera mea, rechizite, vestimentație etc.); • Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, buletin/ carte de identitate, pașaport etc.); • Exerciții de verbalizare și completare a unor formulare cu datele de identitate; • Povestiri despre lucruri, plante, animale, oameni și relațiile dintre ele (Povești incredibile cu animale-eroine, Plante neobișnuite, etc.); • Exerciții de identificare, într-un suport imagistic, a persoanelor aparținând unor culturi diferite; • Exerciții de stabilire a asemănarilor și deosebirilor între persoane aparținând unor culturi diferite; • Exerciții de comunicare a părerilor proprii pe teme privind raporturile între oameni (prietenie-dușmănie; cooperare, răutate etc.); • Studiu de caz; • Exerciții de autocunoaștere raportată la respectarea normelor morale acceptate social (dezbateri pe tema "Cum sunt eu?"); • Imaginarea unor situații față de care să precizeze cum ar acționa dacă ar face parte din diferite grupuri („Acționez/mă resemnez/ mă retrag"); • Folosirea compunerii, povestirii, dramatizării pentru evidențierea unor relații sociale de grup.
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cunoaștere a spațiului public (parc, cartier, localitate natală) și a instituțiilor reprezentative (poștă, bibliotecă, bancă, spital, primărie etc.); • Deplasări școală-parc; efectuarea unor excursii/ drumeții pentru cunoașterea împrejurimilor orașului; • Exerciții de recunoaștere, în imagini sau în realitate, a unor obiective socio-culturale (economice, istorice, religioase) din mediul apropiat, denumirea și precizarea utilității lor; • Exerciții de localizare concret-situativă, pe teren și pe hartă, a elementelor de interes din orizontul apropiat; • Exercițiu cu caracter practic-aplicativ - construirea unei machete reprezentând școala, parcul, casa etc.; • Exerciții de asociere și de ordonare temporală.

2. Dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți

Clasa a VII-a
<p>2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții pentru însușirea formulelor de adresare / politețe în comunicarea online/telefonică;

Clasa a VII-a

- Jocuri de rol pentru identificarea unor moduri specifice de comunicare în familie, la școală, în grupul de prieteni, în locuri publice;
- Exerciții de formulare a unor reguli într-un grup/comunitate din care fac parte (grup de prieteni/ colegi de cameră/excursionisti/ colegi de tabără, etc.);
- Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- Exerciții de utilizarea a tehnologiei asistive (alfabetul braille, afișajul Braille, tastatura braille, imprimantele braille, aparatul pentru realizarea diagramelor tactile, magnificatorul de birou sau portabil, cititorul de ecran, sinteza vocală, conversia documentelor, JAWS, jocuri specifice nevăzătorilor);
- Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive;
- Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului (jocuri pentru controlarea mișcărilor motrice, pentru controlul tonalității vocii, jocuri de relaxare);
- Dramatizări pe teme de comportamente verbale civilizate;
- Exerciții practice de comunicare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor instituții;
- Discutarea unor cazuri generatoare de conflicte morale în grupul de apartenență și soluționarea acestora;
- Jocuri de participare la situații de comunicare și relaționare socială/ Teatru forum (jocuri de corectare a unor comportamente/ rescriere a finalului : “Cine este vinovat?”, “Învață din greșelile lor!” “ Ce ai face altfel...?”);
- Vizionare (cu comentare) de filme/ software-uri educative (adaptate persoanelor nevăzătoare) privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate și comunicarea civilizată;
- Discuții pe baza lecturilor cu caracter moral-civic (“Moromeții”, “Passa Hassan” etc.).

2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice

- Exerciții de protejare a mediului înconjurător;
- Exerciții de reciclarea;
- Exerciții de amenajarea spațiilor verzi - Plămâni planetei;
- Exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului („Clasa noastră se autogospodărește! Patrula de curățenie! Reciclarea selectivă este distractivă!”; „Să colectăm deșeurile din parcuri!”);
- Exerciții practice de protejare a “colțului viu” al clasei/ a animalelor de companie;
- Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral;
- Vizionare de software educative/ filme (adaptate nevăzătorilor) cu conținut ecologic și moral;
- Concursuri de desene pe teme ecologice („Să protejăm natura!”);
- Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/ Zilei Pământului (22 aprilie);
- Activități practice de realizare de obiecte din materiale reciclabile;
- Participarea la competiții interscolare cu diferite lucrări colective.

3. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață

Clasa a VII-a
<p>3.1. Formarea/Exersarea comportamentelor independente în situații de transport, cumpărături, vizite, excursii, vizionare spectacole etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de însușire a unui comportament civilizată și independent în: oraș; mijloace de transport; excursii; • Deplasări în localitate: <ul style="list-style-type: none"> - vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole etc.   • Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.); • Joc de rol cu tematică diversă; • Organizarea de concursuri privind comportamentul independent („Eu sunt ghidul tău în orașul meu!”, etc.).
<p>3.2. Formarea/ Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/ comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; • Exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familială echilibrată; • Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale (regimul zilnic/ abateri/renegocieri); • Exerciții de îmbunătățire a a relațiilor între membrii familiei („Ce vreau să facă, ce aș putea să fac, ce sunt dispus să fac?”); • Exerciții de descriere a responsabilităților fiecărui membru al familiei; • Activități pe grupe pentru completarea unor tabele cu trasături morale acceptate de membrii diferitelor grupuri de apartenență; • Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență; • Joc de rol cu tematică civică; • Discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/ comportare civilizată în societate; • Discuții pe teme de competiție/cooperare în situații de concursuri („Adversarul meu/partenerul meu”; „Luptăm separat, câștigăm împreună”); • Exersarea unor roluri specifice in activitatea de grup; • Activități de voluntariat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Procese psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător; -Dezvoltarea proceselor psihice de bază -Stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului -Memorie vizuală și auditivă -Atenție -Aplicabilitate individualizată -Recunoaștere în diverse surse de informare
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Structuri perceptiv-motrice de bază -Schemă corporală -Culoare-formă-mărime -Orientare, organizare și structurare spațio-temporală de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală -Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcării -Mișcare -Echilibru -Expresie corporală
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Confecționare a unor produse -Îndemânare -Asociere -Ordonare temporală
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltare a comportamentului ecologic -Exersare a deprinderilor de autonomie personală -Cunoașterea datelor personale de identitate; cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței -Cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar -Joc de rol cu tematică diversă -Concursuri privind comportamentul independent -Autocunoaștere raportată la respectarea normelor morale acceptate social
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descriere a produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Comunicare și relaționare umană pozitivă (reguli și norme de conduită civică, comunicare eficientă, ascultare, feedback, prejudecați, conflictele, cauze, reacții și metode de rezolvare, abilități sociale, managementul emoțiilor în diverse situații) -Însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev-

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>părinte/profesor)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive -Identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii -Jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite -Comportare civilizată cu tematică diversă -Mimă, pantomimă și de redare a unor stări afective -Expresie afectivă -Asociere a situațiilor cu stări emoționale -Negociere și mediere a conflictelor -Situații de comunicare și relaționare socială/ Teatru forum -Filme/ software-uri educative (adaptate persoanelor nevăzătoare) privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate și comunicarea civilizată -Lecturi cu caracter moral-civic
<p>7. Integrare socio - culturală</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Locul și rolul familiei în societate -Evenimente sociale de actualitate -Model de viață familială echilibrată -Tematică civică -Serbări, concursuri, competiții -Activități de voluntariat -Cunoașterea spațiului public -Evenimente cotidiene -Deplasări, vizite, excursii

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea autocunoașterii, cunoașterii celorlalți și a mediului înconjurător

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Recunoașterea propriei identități, prin raportare la mediul în care trăiește</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții aplicative individualizate; • Exerciții-joc de descriere a propriei persoane sub aspect fizic/ moral; • Exerciții de numire a lucrurilor care ne reprezintă (colecții, camera mea, vestimentație, muzică, lectura etc); • Exerciții de recunoaștere a actelor de identitate (certificat de naștere, buletin/ carte de identitate, pașaport etc) și a situațiilor în care trebuie să se identifice; • Exerciții de verbalizare a datelor de identitate; • Exerciții-joc de identificare și/sau descriere a membrilor familiei sub aspect fizic/moral („În copilărie credeam despre tata/mama....că este”); • Exerciții de identificare a membrilor familiei după arborele genealogic • Exerciții de descriere a propriei persoane/ a membrilor familiei, cu precizarea rolurilor și raporturilor dintre aceștia (părinți – copii etc) • Exerciții de identificare a relațiilor între colegi: cooperare, colaborare, prietenie, toleranța, intrajutorare, competiție („Prietenul la nevoie se cunoaște”); • Joc de rol cu tematică diversă (“Surpriză în familie”, “Nu aduce anul ce aduce ceasul!”); • Exerciții de precizare a utilității lucrurilor (trusa de prim ajutor, stingător, etc.) și a rolurilor persoanelor importante din comunitate (profesor, medic, pompier, polițist, preot, poștaș etc); „În situație de criză utilizez...și apelez la...”; • Exerciții de identificare, într-un suport imagistic, a persoanelor aparținând unor culturi diferite: („România multiculturală!” „Refugiați în România!”); • Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor între persoane aparținând unor culturi diferite; • Jocuri de rol pe teme privind raporturile între oameni (prietenie, toleranță, acceptare, dușmănie etc.).
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deplasări, excursii, drumeții; • Obiective socio-culturale; • Exerciții de redecorare imaginativă a spațiului personal (Dacă aș fi decorator de interior?); • Exerciții de deplasare în oraș cu respectarea normelor de circulație; • Exerciții aplicative: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de orientare în spațiul public (parc, cartier, piață, gară, autogară); - deplasări școală-locații din zona apropiată și depărtată; - efectuarea unor excursii/ drumeții pentru cunoașterea locațiilor istorice/culturale istorice din oraș/ din apropierea orașului.

2. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător și cu ceilalți

Clasa a VIII-a

2.1. Dezvoltarea comunicării și a unei atitudini civilizate în relația cu ceilalți

- Jocuri de rol pentru identificarea unor moduri specifice de comunicare în familie, la școală, în grupul de prieteni, în locuri publice;
- Exerciții de utilizarea a tehnologiei asistive (alfabetul Braille, afișajul, tastatura, imprimantele Braille, aparatul pentru realizarea diagramelor tactile, magnificatorul de birou sau portabil, cititorul de ecran, sinteza vocală, conversia documentelor, JAWS, jocuri specifice nevăzătorilor);
- Exerciții de comunicare indirectă yahoo mail utilizarea poștei electronice;
- Exerciții de comunicare directă yahoo, messenger (tehnici asistive);
- Exerciții de căutare Google;
- Exerciții de selectare a informațiilor utile, de interes personal din presa locală (ziare, reviste online);
- Vizionarea de emisiuni informative de televiziune, pe teme din viață socială (știri, reportaje pe teme sociale);
- Discuții pe tema selectării de emisiuni TV și radio (emisiuni de divertisment de calitate, cu rol educativ);
- Vizionarea de emisiuni TV, de divertisment , de calitate si cu rol socio-educativ;
- Vizionarea de filme artistice, cu rol educativ si cu impact pozitiv emoțional afectiv; (adaptate persoanelor nevăzătoare);
- Comentarea unor emisiuni și filme pe teme sociale;
- Joc de rol cu tematică civică ("Bullying" , "Discriminarea");
- Exerciții practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive;
- Exerciții pentru dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului (jocuri pentru controlarea mișcărilor motrice pentru controlul tonalității vocii, jocuri de relaxare);
- Dramatizări pe teme de comportamente verbale civilizate;
- Exerciții practice de comunicare civilizata in mijloacele de transport si in cadrul unor institutii;
- Vizionare (cu comentare) de filme/ software-uri educative (adaptate persoanelor nevăzătoare) privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate și comunicarea civilizat.

2.2. Dezvoltarea atitudinii ecologice

- Exerciții de identificare a elementelor componente ale mediul înconjurător;
- Exerciții de protejarea acestora;
- Exerciții de reciclarea;
- Exerciții de amenajare a spațiilor verzi – "Plămâni planetei";
- Exerciții practice privind protejarea lucrurilor și a mediului ;
- Exerciții practice de protejare a "colțului viu" al clasei/ a animalelor de companie;
- Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral;
- Exerciții aplicative individualizate;
- Concursuri și acțiuni organizate cu ocazia Zilei Mediului (5 iunie)/ Zilei Pământului (22 aprilie);
- Activități practice de realizare de obiecte din materiale reciclabil.

3. Exersarea abilităților și comportamentelor formate în situații concrete de viață

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Exersarea comportamentelor independente în situații de transport, cumpărături, vizite, excursii, vizionare spectacole etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de exersare a comportamentului civilizat și independent în: oraș; mijloace de transport; excursii; • Deplasări în localitate: <ul style="list-style-type: none"> - vizite/ plimbări; excursii; - cumpărături; - vizionare spectacole etc.   • Exerciții practice de însușire a regulilor de comportare civilizată în societate (transport, spectacole, vizite etc.); • Joc de rol cu tematică diversă.
<p>3.2. Exersarea abilităților de adaptare la nivel de microgrup/comunitate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discuții despre evenimentele importante din viața comunității; • Prezentarea normelor și a legislației privind familia; • Discuții pe marginea locului și rolului familiei în societate; • Exerciții aplicative de întocmire a unui model de viață familială echilibrată; • Exerciții de restabilire a relațiilor între membrii familiei („Părintele plecat în străinătate”, etc.); • Exerciții de descriere a responsabilităților membrilor familiei ”Jocul meseriilor”; • Sărbătorirea unor evenimente importante din viața personală și a grupurilor de apartenență; • Discuții pe marginea unor lecturi pe teme de relaționare/ comportare civilizată în societate; • Alcătuirea unor portofolii cu exemple de promovare sau de încălcare a drepturilor copiilor; • Alcătuirea unei liste cu drepturi și cu responsabilități asociate acestora; • Dezbaterea unor cazuri de încălcare a drepturilor copiilor cunoscute din mediul lor de viață sau prezentate în mass- media; • Recunoașterea situațiilor de respectare sau de încălcare a drepturilor copilului/ a copilului cu deficiență senzorială de vedere; • Realizarea unor compuneri și desene care să ilustreze drepturile copilului; • Discutarea în grup în scopul soluționării unei dileme civice; • Serbări, concursuri, competiții; • Activități de voluntariat.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Procese psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; -Memorie vizuală și auditivă; -Atenție; -Aplicative individualizate; -Recunoaștere în diverse surse de informare.
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Structuri perceptiv-motrice de bază; -Schemă corporală; -Culoare-formă-mărime; -Orientare, organizare și structurare spațio-temporală de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală -Orientarea spațio-temporală în mediul familial, școlar și public apropiat
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor -Mișcare -Echilibru cu sau fără suport -Expresie corporală
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Confecționare a unor produse -Îndemănare -Asociere -Ordonare temporală
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltarea comportamentului ecologic -Exersarea deprinderilor de autonomie personală -Cunoașterea datelor personale de identitate; cunoașterea membrilor familiei și identificarea spațiilor locuinței -Cunoașterea și identificarea colegilor, a clasei, a școlii și a spațiului public familiar -Tematică diversă -Concursuri privind comportamentul independent -Autocunoaștere raportată la respectarea normelor morale acceptate social
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descriere a produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Comunicare și relaționare umană pozitivă (reguli și norme de conduită civică, comunicare eficientă, ascultare, feedback, prejudecați, conflictele, cauze, reacții și metode de rezolvare, abilități sociale, managementul emoțiilor în diverse situații) -Însușirea formulelor de adresare/ politețe în comunicarea pe orizontală (elev-elev/prieten) și pe verticală (elev-

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<p>părinte/profesor)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Comunicare nonverbală (gesturi cu semnificație socială) și verbală în vederea relaționării pozitive -Identificare a regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii aplicarea regulilor însușite; -Comportare civilizată cu tematică diversă -Mimă, pantomimă și de redare a unor stări afective -Expresie afectivă -Asociere a situațiilor cu stări emoționale -Negociere și mediere a conflictelor -Situații de comunicare și relaționare socială/ Teatru forum -Vizionare (cu comentare) de filme/ software-uri educative (adaptate persoanelor nevăzătoare) privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate și comunicarea civilizată -Lecturi cu caracter moral-civic
<p>7. Integrare socio-culturală</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Locul și rolul familiei în societate -Evenimente sociale de actualitate -Model de viață familială echilibrată și funcțională -Tematici civice -Serbări, concursuri, competiții -Activități de voluntariat -Cunoaștere a spațiului public -Participare la evenimente cotidiene -Deplasări, vizite, excursii

Sugestii metodologice

Activitățile din cadrul modului Socializare, desfășurate cu elevii cu dizabilitate senzorială de vedere, prin formarea deprinderilor de viață reprezintă o paletă de oportunități bine planificate care cuprind cunoștințe, atitudini, calități și deprinderi cu scopul de a promova dezvoltarea personală, socială și de sănătate.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, apelând la organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare inserției socio-profesionale.

Scopul educației pentru activitățile de socializare este de a asigura copiilor și tinerilor un proces de dezvoltare personală, socială și de sănătate prin oferirea oportunităților de studiere pentru acumularea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor, care le vor permite să ducă o viață sigură, sănătoasă și responsabilă ca persoane și membri ai societății.

Socializarea are valențe multiple și în planul dezvoltării cognitive a copilului cu dizabilități senzoriale vizuale, deoarece îl stimulează, în primul rând, afectiv-motivațional. Prin activitățile de socializare, copilul cu deficiență senzorială de vedere învață să conștientizeze atitudinile proprii și ale altor oameni față de problemele personale, sociale și de sănătate, să-și însușească și să practice deprinderi personale, sociale și a unui mod independent de viață, oferă posibilități pentru a face alegeri informate în ceea ce privește modul lor de viață, să conștientizeze influența grupului de semeni și a mass-media asupra modului lor de viață, să se respecte pe sine și pe cei din jur și să promoveze aceste comportamente.

Activitățile încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare a se trece progresiv la implicații tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Metodele utilizate pun în valoare atât procesul de învățare, cât și conținutul și produsul învățării. De asemenea, ele se concentrează pe învățarea afectivă, precum și pe cea cognitivă. Spațiile de desfășurare a activităților, instrumentele de lucru și metodele sunt adaptate deficienței de vedere.

Metodele interactive contribuie eficient la formarea și dezvoltarea în mod integrat a cunoștințelor, deprinderilor, atitudinilor, valorilor de viață, precum și la sporirea motivației elevilor cu deficiență senzorială de vedere pentru însușirea informației. Fiecare activitate trebuie să se axeze pe situații concrete din viață, care îi vor ajuta să analizeze, să cerceteze, să ia decizii informate, să rezolve probleme în cel mai efektiv mod posibil. Instrucțiunile trebuie să-i ajute pe participanți să se bazeze pe cunoștințele însușite anterior pentru a dezvolta atitudini, credințe și deprinderi cognitive.

Utilizarea metodelor activ-participative vor permite elevului cu dizabilități vizuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Aceste metode activ-participative formează o serie de competențe și capacități referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomie personală, responsabilitate și participare socială.

Selecția, stabilirea și integrarea mijloacelor de învățământ în cadrul activităților educațional - terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedurilor didactice utilizate. În cazul elevilor cu dizabilități senzoriale vizuale unele

mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Exercițiile și activitățile de învățare/ terapie corespunzătoare *Socializare* sunt variate și gradate ca dificultate, din acest motiv ele fiind reluate cu un grad crescut de dificultate, anual, ținându-se cont de ritmul și capacitatea perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare învățare specifice fiecărui copil. Profesorul educador are libertatea de a concepe exerciții similare/ alte tipuri de exerciții pentru atingerea obiectivelor propuse.

Pentru exercițiile care presupun găsirea unui element grafic în cadrul fișei, se recomandă ca și materialele realizate să fie în acord cu gradul și tipul dizabilității vizuale. Astfel, materialele concepute trebuie să asigure:

- contrastul imagine-fond;
- dimensiunile imaginii (mărimea și grosimea) în acord cu potențialul vizual;
- imagini clare și complete (un maximum de informație, dar fără a fi redundantă).

Pentru realizarea materialelor în Braille (cărți, fișe de lucru, diagrame etc) se folosesc termoforma și imprimanta Braille.

O tehnică alternativă de comunicare este și cea legată de utilizarea computerului cu sinteză vocală, folosită după frecventarea orelor de dactilografie și a celor de informatică. Deplasarea elevului nevăzător se poate face independent în spațiile cunoscute, cu bastonul alb sau însoțit în spațiile din afara școlii.

Nevoia de a încuraja deplasarea nevăzătorului cât mai mult în spațiul orașului aduce profesorul educador într-o relație și mai strânsă cu profesorul psihopedagog pe tema orientării și mobilității. Tehnicile de conducere a elevului nevăzător în diferite spații, asumarea responsabilității de a comanda și a plăti fără să fie ajutat trebuie exersate atât în cadrul orelor de mobilitate și orientare, cât și al orelor din cadrul ariei curriculare *Terapie Educațională Complexă și Integrată*.

Bibliografie

1. Brădăţan, N. (1993). *Jocuri didactice în aer liber*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
2. Cucos, C. (2014), *Pedagogie*, Iaşi: Editura Polirom
3. Gherguţ, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educaţia specială – Ghid metodologic*, Iaşi: Editura Polirom
4. Gherguţ, A, Neamţu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iaşi: Editura Polirom
5. Gherguţ, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinte speciale*, Iaşi: Editura Polirom
6. Gherguţ, A, Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educaţiei integrate*, Iaşi: Editura Spiru Haret
7. Gherguţ, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale. Strategii de educaţie integrată*, Iaşi: Editura Polirom
8. Iordăchescu, M.(1993). *Ala, bala, portocala*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
9. Mitran, M. L. (2013). (coord.). *Propunere programă pentru elevi cu deficienţe senzoriale (de văz şi de auz) şi deficienţe motorii/ fizice*, Bucureşti
10. Rozorea, A, Muşu., I. (1997). *Psihopedagogie specială-deficienţe senzoriale*. Bucureşti: Editura Pro Humanitate
11. Rozorea, A. (1998). *Deficienţa de vedere, o perspectivă psihosocială şi psihoterapeutică*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
12. Rusu, C. (2002). (coord.). *Terapia educaţională complexă şi integrată*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
13. Ştefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
 ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educaţională complexă şi integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, Bucureşti

Grup de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educaţiei şi Cercetării
Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Şcolar Judeţean Iaşi

Nume, prenume	Instituţie de apartenenţă
Laura CHIRIAC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Liliana IFTODE	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Petronela CÎTEA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

***Modul
LUDOTERAPIE***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa pentru modulul LUDOTERAPIE este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la implementarea demersului terapeutic recuperator-compensator al elevului din ciclul primar cu deficiența de vedere.

Ludoterapia, din cadrul Terapiei Educaționale Complexe și Integrate, urmărește achiziția și antrenamentul unui set de deprinderi și abilități prin cea mai activă formulă a acțiunii umane și anume, jocul. Trecerea de la perioade când jocul era caracterizat ca modalitate de dezvoltare a gândirii dar și reflectare a nivelului actual de dezvoltare, sau de la perioade când s-a observat că prin joc, mai ales cel simbolic repetitiv, copilul își creează înțelesuri indiferent de relația cu obiectele din jur, la jocul ca activitate producătoare de stimuli în perioade când există niveluri scăzute de excitație a sistemului nervos, sau jocul văzut ca și context de încadrare și recadrare de roluri, astăzi, punem accent pe joc ca modalitate prin care copiii își dezvoltă prototipuri comportamentale care ulterior pot fi folosite în contexte de viață socială, la care se adaugă reglarea și stăpânirea de experiențe emoționale, competență indispensabilă în procesul de integrare socială.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei TECI jalonează procesul de formare a capacităților, deprinderilor și abilităților la elevul cu deficiență de vedere din ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de exersare, compensare și recuperare care valorifică experiența concretă a elevului cu deficiența de vedere.

Conținuturile modului de Ludoterapie din cadrul terapiilor educationale complexe și integrate la elevul cu deficiență de vedere se constituie din inventarul achizițiilor acumulate pe parcursul întregului proces instructiv-educativ pentru dobândirea competențelor de bază la care se adaugă experiențe emoționale cu scopul conștientizării procesului de dezvoltare a personalității.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele categorii:

- cunoaștere polisenzorială (stimularea celor cinci simțuri) și operarea cu elemente din mediul apropiat
- dezvoltarea capacităților cognitive, însoțite de reglare emoțională
- conduite independente de învățare și relaționare cu mediul
- conduite de adaptare-integrare în grup

Sugestiile metodologice includ metode, procedee și tehnici adaptate elevului cu deficiență de vedere, proiectarea activității educative recuperatorii-compensatorii, precum și elemente de evaluare inițială, intersemestrială și finală. Prezentă

programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite profesorului educator să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare în funcție de particularitățile de învățare ale elevilor, a specificului deficienței de vedere. Se urmărește astfel realizarea unui demers educativ personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Ludoterapia are în vedere perioada de prebraille și pune accent pe modul particular în care elevul cu deficiență de vedere acționează și își desfășoară existența cotidiană, prin autoreglaj conștient, libertate de acțiune și capacitate de decizie proprie. Intervenția este în funcție de mai mulți factori: vârsta cronologică, nivelul de dezvoltare, specificul problemelor elevului cu deficiență de vedere, nevoile și dorințele exprimate, caracteristicile mediului social de dezvoltare și posibilitățile/resursele școlii în care are loc recuperarea. Accentul pus pe dezvoltarea progresivă de competențe la clasa pregătitoare se regăsește pe întreg ciclu primar, unde se valorifică experiența specifică vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea polisenzorială în diferite contexte de viață**
- 2. Valorificarea structurilor psihoindividuale în conduite independente**
- 3. Relaționarea prin intermediul jocului și dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**

Clasele pregătitoare - a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea polisenzorială în diferite contexte de viață

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>1.1. Identificarea contextelor de dezvoltare a sensibilității perceptive și integrarea perceptiv-reprezentativă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de explorare a mediului ambiant; - Exerciții de identificare a efectelor mediului asupra propriei dezvoltări ; - Exerciții de diferențiere a imaginilor și obiectelor aparent asemănătoare(la elevii ambliopi); - Exerciții de identificare a obiectelor din încăperea prin antrenarea simțurilor valide; Exerciții de formulare de răspunsuri la întrebarea: la ce ne folosesc obiectele? - Exerciții de discriminare a sunetelor din natură, mediul apropiat; - Exerciții de operare cu noțiuni spațiale într-un spațiu restrâns(camera, sala de clasă); - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte; - Exerciții de completare a unor desene lacunare; - Exerciții de prezentare a caracteristicilor senzoriale ale obiectelor percepute; - Exerciții de identificare și discriminare a unor obiecte familiare în absența văzului; - Exerciții de verbalizare a sarcinilor de grup pe care le au de îndeplinit.
<p>1.2. Dezvoltarea conduitelor motrice generale și a psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de manipulare a obiectelor din mediul înconjurător; - Exerciții de organizare a schemei corporale și a lateralității; - Exerciții de coordonare oculo-motorie; - Exerciții de explorare tactilă a liniilor simple, curbe, oblice din îndrumătoarele prebraille; - Exerciții de verbalizare a modului în care se combină liniile sub diverse forme; - Exerciții de apreciere a distanțelor mici cu ajutorul simțului tactil; - Exerciții de identificare a poziției corpului în imagini tactile; - Exerciții de completare a imaginilor lacunare și a unui întreg din părți; - Exerciții de mișcare ritmată; - Exerciții de discriminare a obiectelor după criterii date: culoare, formă, mărime; - Exerciții de asociere culoare-simbol; - Exerciții de asociere formă- obiect; - Exerciții de ordonare/seriere după un criteriu dat; - Exerciții de construire a unor obiecte după un criteriu dat; - Exerciții de analiză a obiectelor și descriere a modului în care sunt construite. - Exerciții de desenare/colorare; - Exerciții de redare a conturului de bază prin punctare/ scriere/modelare; - Exerciții de analiză și sinteză a desenului tactil.
<p>1.3. Identificarea contextelor de orientare și organizare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de orientare într-un spațiu restrâns(plăcuța braille, rând/coloană, căsuța braille, pichtul, cubaritul, aparatul de matematică, utilizarea riglei braille); - Exerciții de utilizare a softului educativ ; - Exerciții de utilizare a programului perceptiv-motric M.Frostig; - Exerciții de localizare a poziției obiectelor în raport cu schema corporală; - Exerciții de poziționare a obiectelor din mediul apropiat;

Clasele pregătitoare - a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de redare a poziției în plan imagistic/tactil; - Exerciții de orientare și organizare temporală; - Exerciții de memorare a zilelor săptămânii/ lunilor anului și a ciclicității acestora; - Exerciții de asociere a momentelor zilei cu activități corespunzătoare; - Exerciții de asociere a vestimentației, încălțămintei cu anotimpul/ evenimentul corespunzător; - Exerciții de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută; - Exerciții de orientare după repere date.

2. Valorificarea structurilor psihoindividuale în conduite independente

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>2.1. Identificarea contexelor de stimulare a proceselor psihice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a reprezentărilor vizuale, auditive, tactile, kinestezice, gustative; - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale care implică echilibru, coordonarea și reglarea musculaturii prin joc; - Exerciții de analiză și sinteză perceptuală dar și în plan mental; - Exerciții de comparație, suprapunere, asociere; - Exerciții de diferențiere a obiectelor; - Exerciții de abstractizare și generalizare prin excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu; - Exerciții de construcție în plan obiectual; - Exerciții de parcurgere a traseelor simple în relief sau în plan imagistic; - Exerciții de reconstrucție imagistică; - Exerciții de antrenare a stabilității și concentrării atenției; - Exerciții de antrenare a memoriei vizuale/auditive; - Exerciții de antrenare în rezolvarea de probleme; - Exerciții de comunicare: verbală/nonverbală/paraverbală.
<p>2.2. Realizarea de produse în cadrul unor activități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții cu obiecte/ jucării diverse ; - Exerciții pentru deprinderi dezvoltarea autonomiei personale ; - Exerciții de protejare a naturii; - Exerciții pentru identificarea responsabilităților în echipă; - Exerciții /activități sportive: sah, dans, blindrunner, tandem, golball ; - Exerciții de mișcare într-un spațiu restrâns; - Exerciții de mișcare pentru echilibru; - Exerciții de imitare/oglindire a gesturilor celuilalt; - Exerciții de manipulare și prehensiune; - Exerciții de construire a obiectelor; - Exerciții de asamblare/demontare, de construcții(incastru , puzzle etc.); - Exerciții de utilizare a expresiilor grafico-plastice în desen tactil.
<p>2.3. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a trăsăturilor fizice; - Exerciții de conturare a părților corpului în mărime naturală (în echipă); - Exerciții de vizualizare în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora (la ambliopi);

Clasele pregătitoare - a IV-a

- Exerciții/ activități de vizionare de secvențe din desene animate, filme pentru copii, în care sunt descrise relații de prietenie, de antipatie, de colegialitate;
- Exerciții de completare a unor propoziții lacunare în care sunt redată situații de viață;
- Exerciții de prezentare a unor situații de viață în care sunt redată și emoțiile aferente;
- Exerciții de identificare a unor reguli de comunicare, oral și în imagini;
- Exerciții de prezentare ale colegilor pe tema relațiilor în cadrul grupului de egali;
- Exerciții de prezentare a unor situații din viața școlară, cu emoțiile aferente;
- Exerciții de organizare a unor evenimente în propria clasă cu delegarea de responsabilități fiecărui elev.

3. Relaționarea prin intermediul jocului și dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasele pregătitoare - a IV-a

3.1. Identificarea situațiilor de comunicare și relaționare socială

- Exerciții de prezentare a datelor personale: nume și prenume, vârstă, data nașterii, adresă, scrierea numelui;
- Exerciții de identificare a membrilor familiei și a rolului fiecăruia în sistemul familial;
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate, cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată, prin sprijin verbal și imagistic;
- Exerciții de identificare a tipurilor de relații dintre membrii familiei;
- Exerciții de reprezentare a dinamicii familiale prin desen;
- Exerciții de mimare a unor stări afective;
- Exerciții de identificare cu un model;
- Exerciții de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor;
- Exerciții de dramatizare, alternanță de rol ;
- Exerciții de corectare a unor comportamente ;
- Exerciții / activități de vizionare de filme/software-uri pe tema familiei;
- Exerciții de antrenare în activități de leadership;
- Exerciții de pregătire pentru viața de grup.

3.2. Identificarea de tehnici care sprijină autocunoașterea

- Exerciții de identificare a reperelor orare ale vieții de familie, ale școlii;
- Exerciții de recunoaștere a relațiilor dintre membrii familiei, dintre colegi;
- Exerciții de prezentare a responsabilităților în clasă, în familie, în grup;
- Exerciții de identificare a normelor de comportare civilizată în comunitate;
- Exerciții de organizare a timpului;
- Exerciții de verbalizare a ideilor, gândurilor, emoțiilor cu privire la unele situații date;
- Exerciții de formulare a unor afirmații pozitive față de sine și ceilalți;
- Exerciții de exprimare a opiniilor referitoare la unele situații de viață;
- Exerciții de utilizare a unor formule de salut, formule de adresare, formularea unei cereri etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare - a IV-a
1. Comunicarea orală: ascultare, vorbire, interacțiune	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea propriei persoane - exersarea formulelor de salut - formularea unei cereri orale/ în scris - utilizarea formulelor de adresare în funcție de persoană - formularea unor întrebări - povestirea/ redarea unui conținut - povestirea pe baza întrebărilor - interpretarea mesajelor nonverbale - comunicarea unor mesaje paraverbale
2. Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine și ceilalți	<ul style="list-style-type: none"> - autoprezentarea - identificarea calităților propriei persoane - identificarea propriilor defecte - exprimarea părerilor despre ceilalți - enumerarea activităților zilnice - prezentarea activităților preferate - prezentarea membrilor familiei - descrierea prietenilor evidențiind calitățile acestora
3. Integrarea rutinei zilnice	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea programului zilnic - realizarea programului pentru învățare - enumerarea activităților preferate - formularea unei solicitări - Identificarea responsabilităților în cadrul grupului
4. Igiena și îngrijirea personală	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea obiectelor de igienă personală - localizarea spațiilor cu precizarea rolului lor - însușirea modului de utilizare a obiectelor casnice - utilizarea obiectelor de igienă în momentele potrivite - localizarea spațiilor și a obiectelor - ordonarea obiectelor în spațiul personal - împăturirea/ aranjarea obiectelor de vestimentație/ încălțăminte - exprimarea unei alegeri
5. Abilități de învățare	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea/ denumirea obiectelor școlare; - localizarea sălii de clasă; - utilizarea tehnicilor asistive; - formularea de întrebări; - povestirea/ redarea unor texte/ situații/ întâmplări; - erbalizarea unei solicitări; - exprimarea unei nemulțumiri.
6. Dezvoltare emoțională și socială	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea emoțiilor de bază - numirea emoțiilor de bază - exprimarea unor stări - mimarea unor stări și emoții

Sugestii metodologice

Întreg ansamblul de strategii didactice: metode , procedee și tehnici utilizate de profesorul educador va urmări să sprijine elevul în dezvoltarea gândirii , a creativității, și a unei învățări conștiente, plăcute.

Fiind clasă pregătitoare, metoda de lucru predominantă va fi jocul, sub toate formele lui, ca activitate interactivă, dinamică, de cunoaștere și intercunoaștere, de stimulare și creștere a stimei de sine.

Spațiul în care au loc activitățile de ludoterapie la elevii de clasă pregătitoare trebuie să fie generos în sensul de mobilier adecvat elevilor, de materiale didactice adaptate deficienței de vedere.

O altă recomandare se referă la realizarea de aceste activități în afara clasei, cum ar fi: clubul copiilor, cabinetul de igienă, cabinetul de gastronomie, camera multisenzorială, acolo unde există, cluburi de joacă cu table tactilă și interactivă, digitale ,etc.

Se pune accent pe utilizarea unei diversități de forme de jocuri:

- jocuri funcționale(perceptive, senzorio-motorii, verbale, de imitație)
- jocuri de dezvoltare cognitivă (a reprezentărilor de orice tip, analiză și sinteză, rezolvare de probleme, dezvoltarea memoriei, atenției, exersarea tipurilor de comunicare)
- jocuri simbolice(afective, de rol, socializare)
- jocuri cu reguli
- jocuri de operare cu elemente familiare din mediul înconjurător
- jocuri de construcție
- jocuri de expresie
- jocuri de dezvoltarea psihomotricității
- jocuri pentru integrare socioculturală
- jocul didactic(adecvat disciplinelor școlare și tipului de activitate: asimilare, sistematizare, recapitulare de cunoștințe)

Evaluarea se desfășoară în trei etape: inițială, intersemestrială, finală.

Evaluarea inițială a elevilor cu deficiență de vedere se va face în primele două săptămâni de școală, urmărindu-se aspecte de dezvoltare psihomotrică, cognitivă, emoțională și relațională, respectându-se vârsta și dezvoltarea psihică aferentă. În urma acesteia are loc planificarea calendaristică a activităților educative din cadrul disciplinei **Ludoterapie**, urmărindu-se dezvoltarea de competențe de adaptare la mediul ambiant și social.

Evaluarea intersemestrială are loc la începutul semestrului al II lea și vizează aspecte de recuperare în planul învățării la elevul cu deficiență de vedere.

Evaluarea finală se desfășoară în ultimele două săptămâni de an școlar și pune accent pe evidențierea unei corelații pozitive între recuperare-dobândirea de competențe și cerințele mediului școlar și social.

Bibliografie

1. Băban, A. (2009).(coord.). *Consiliere educațională*, Cluj Napoca: Editura ASCR
2. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Iași: Editura Polirom
3. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Iași: Editura Polirom
4. Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
5. Hathazi, A. (2012). *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Cluj Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană
6. Opreșan, E. (2015). *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagogică*, București: Editura Universității București
7. Popovici, D. (2005). *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia
8. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Editura Polirom
9. Ștefan, C. A., Kallay, E. (2011). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Cluj Napoca: Editura ASCR
10. Taflan A., Mușu I. (1997).(coord.). *Terapia educațională integrată*, București: Editura Pro Humanitate
11. Verza, E., Verza, F. E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București
 ***Programa școlară pentru MUZICĂ ȘI MIȘCARE Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a aprobată prin O.M. Nr. 3418/19.03.2013, București, 2013;
 ***Programa școlară pentru disciplina JOC ȘI MIȘCARE CLASELE a III-a - a IV-a, București, 2014.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume și Prenume	Instituție de apartenență
Marcela GROSU (TODERICIU)	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Cătălina RÎZNIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Dana MIHĂIUC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021,
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

**Programa școlară
pentru aria curriculară
TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ**

***Modul
LUDOTERAPIE***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale vizuale răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu deficiențe de vedere pentru inserția socială și școlară – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare *Terapii specifice și de compensare și Terapia educațională complexă și integrată*. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.

Aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* cuprinde următoarele discipline: Stimularea cognitivă, Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, și Ludoterapia. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V a – a VIII a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independență a elevului / tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programele din cadrul ariei curriculare *Terapia educațională complexă și integrată* propun o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu deficiențe de vedere.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale vizuale urmează un parcurs asemănător cu dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Este nevoie de strategii didactice și materiale didactice adaptate care să-i permită copilului cu dizabilități vizuale accesibilizarea informațiilor.

Formarea autonomiei personale implică activități diverse care urmăresc compensarea deficienței prin dezvoltarea abilităților de autogospodărire, formarea și dezvoltarea deprinderilor de a se autoingriji, de a percepe mediul ambiant, de a se orienta în spațiu și timp prin stimularea și dezvoltarea simțurilor existente; folosirea de repere și mijloace auxiliare, cum ar fi: număr de pași, vibrații, ritm biologic, baton, etc.; învățarea scrisului și a cititului specific – alfabetul Braille; abilitarea dizabilităților vizuale de a putea realiza o meserie adecvată dizabilității existente, în vederea integrării lor sociale.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea

unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională.

Proiectul de programă propus pentru modulu Ludoterapie vizează stimularea experiențelor concrete ale elevului, prin consolidarea/ extinderea cunoștințelor/ deprinderilor formate în cadrul procesului instructiv educativ. Proiectul de programă a fost conceput ca un instrument de lucru util în proiectarea și planificarea programului terapeutic recuperator. De asemenea, permite asigurarea continuității între demersul instructiv educativ și cel terapeutic recuperator.

Exemplele de activități de învățare propuse au fost selectate astfel încât să permită profesorului educador de la clasă, să-și proiecteze demersul terapeutic în funcție de rezultatele evaluării inițiale/ semestriale și de caracteristicile grupului de elevi pentru atingerea competențelor specifice și a atitudinilor.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea cognitivă prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii cu dizabilitate senzorială de vedere vor dobândi următoarele abilități și achiziții cognitive:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de comunicare verbală și nonverbală;
- abilități de operare cu structurile perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele a V a - a VIII a din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități vizuale indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Numărul de ore se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse (între 1h și 2h pe săptămână).

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programele propuse pentru modulele cuprinse în aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale de vedere.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării conduitei de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practice-aplicative**
- 3. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea formării conduitei de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a V-a
<p>1.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie („Aranjează/ Construiește după model”; „Respectă modelul”- construcții 2D și 3D); • Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; • Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental- „Detectivii de cuvinte” Labirinte simple și medii (identificarea unor trasee pe un suport grafic/ tactil, parcurgerea cu degetul/cu creionul); • Jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”- Găsește vinovatul, Decide cine locuiește în casa... -“Jocul perechilor/ Memo ”;“Jocul diferențelor” puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese, Katamino); • Jocuri de atenție; • Jocuri de memorie vizuală, auditivă, tactil-kinestezica (“Identifică schimbările - pe fișă sau la partener, ”Telefonul fără fir”, „Recunoaște personajul, autorul sunetului, segmentul muzical etc. jocuri de memorie vizuală în cadrul software- ului educativ); • Jocuri de strategie: Virusul, Pinguinii, 4 în linie, X și O (din lemn, cu semne în relief).
<p>1.2. Valorificarea structurilor psiho - individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală („Valiza perfectă in timp record”, „Piramida din pahare”); • Jocuri de acțiune pentru realizarea unor nevoi, cerințe zilnice și subiecte din viața reală („Colectare selectivă”, “Pregătit pentru rezolvarea situației”); • Jocuri - competiții pe diverse teme (“Cine știe, câștigă”, ”Ștafeta”, “Rezolvă enigma și continuă traseul”).

2. Formarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic-aplicative

Clasa a V-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor conduite motrice generale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de mișcare variate (“Mers cu pas sărit, pas săltat, fandat!; Ștafeta!” „Împărate, împărate..câți pași îmi dai ? cu/ fără suport vizual”) • Jocuri de echilibru (“Mersul pe bancă, pe teren accidentat”, “Urmărește traseul”, “Cursa cu obstacole”, „Traseul de escaladă”) • Jocuri de imitare gestuală (“Imită sunetul/secvența ritmică”, “ Reprodu melodia prin percuție, cu alte obiecte”)
<p>2.2. Exersarea și valorificarea conduitei manuale prin realizarea de produse în cadrul unor activități organizate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); • Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale: “Aruncă la coș/ la țintă (cu localizare sonoră”, „Popicele”, Goalball scheme de inițiere (identifică poziția mingii sonore; interceptează mingea sonoră”); • Jocuri de construcție și asamblare (Piramida, Lego, Cuburi, machete).

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa a V-a
<p>3.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de expresie corporală- mișcare și ritm („Dansează după melodie”, „Dansează liber”); • Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală): („Exprimă o solicitare”, „Arată cum te simți”); • Jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe.
<p>3.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare (“Colinde”, “Capra”, “Sorcova”, “Ursul”); • Jocuri-competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive); • Jocuri distractive (“Twister“- adaptat pentru nevăzători).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Coordonarea oculo – motorie; - Dezvoltarea proceselor psihice de bază; - Stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; - Abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”; - Atenția; - Memoria vizuală, auditivă, tactil-kinestezică; - Strategia.
2. Conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> - Deprinderile autonomie personale; - Realizarea unor nevoi, cerințe zilnice și subiecte din viața reală; - Competiții pe diverse teme.
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcare; - Echilibru; - Imitare gestuală ritmică.
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> - Stimularea, dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare; - Exersarea coordonării oculo-manuale și bimanuale; - Construcție și asamblare, de structurare spațială.
5. Comunicare socială	<ul style="list-style-type: none"> - Expresie corporală - mișcare și ritm; - Stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare ; - Dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe.
6. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Obiceiuri și tradiții populare; - Competiții.

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea exersării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a VI-a	
1.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie („Aranjează/ Construiește după model”; „Respectă modelul”- construcții 2D și 3D); • Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - „Detectivii de cuvinte”, Labirinte medii și complexe (identificarea unor trasee pe un suport grafic/ tactil, parcurgerea cu degetul/cu creionul, în plan fizic); • Jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”- Găsește vinovatul, Decide cine locuiește în casa... -“Jocul perechilor/ Memo ”;“Jocul diferențelor” puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese, Katamino); • Jocuri de atenție („Găsește schimbările”;”Identifică elementul repetitiv/comun/diferit”); • Jocuri de memorie vizuală, auditivă, tactil-kinestezica (“Identifică segmentul muzical etc. jocuri de memorie vizuală în cadrul software- ului educativ); • Jocuri de strategie: Virusul, Pinguinii, 4 în linie, X și O (din lemn, cu semne în relief) Quarto (aranjare după un criteriu din 4), Quoridor; • Șah (cu adaptare pentru nevăzători); • Rummy (cu adaptare pentru nevăzători); • Scrable (cu adaptare pentru nevăzători); • Jocuri de cărți (cu adaptare pentru nevăzători) .
1.2. Valorificarea structurilor psiho - individuale în conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri - competiții : (“Vânătoarea de comori”, “Cel mai bun detectiv”); • Jocuri de orientare spațio-temporală: (“Urmărește indiciul”, “Identifică personajul”, “Găsește evenimentul”); • Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală (“Organizează un spațiu pentru vizită/ sărbătorire/jocuri”; “Realizează o ținută pentru diferite situații”)

2. Exersarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic - aplicative

Clasa a VI-a	
2.1. Dezvoltarea unor conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de mișcare variate (“Mers cu diferiți pași!; Ștafeta!” „Beretta”, „ Respectă codul de deplasare”); • Jocuri de echilibru practicate cu/ fără suport vizual (“Mersul pe bancă, pe teren accidentat”, “Urmărește traseul”, “Cursa cu obstacole”, „Traseul de escaladă”); • Jocuri de expresie corporală (“ Comunică prin gesturi cum te simți”, “Imită un personaj”, “ Imită mișcărilor indicate/ urmărite).
2.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale în cadrul unor activități organizate	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de incastre (Pinguinii, Virus, Tangram); • Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală): „ Activity”, “ Mim și interpret”, Limbajul codat”;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale (Piramida, Lego, Cuburi, machete, Turnul instabil, Condu mingea prin labirint).

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social

Clasa a VI-a
<p>3.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală) („Ghicește melodia”, „Ghicește cuvântul/ cifra/ mesajul”); Jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe; Jocuri-competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive); Jocuri distractive (“Twister“- adaptat pentru nevazatori, „Spune în gura mare!”).
<p>3.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale</p> <ul style="list-style-type: none"> Jocuri de recunoaștere a simbolurilor utilizate: „Circulăm în siguranță”, „Traseu de vizitare”, „ Simboluri urbane”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1.Procese psihice de bază	-Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; -Comparație, cu elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”; -Atenția; -Memoria vizuală, auditivă, tactil-kinestezică; - Strategia.
2. Conduite independente	-Competiții; -Orientare spațială.
3. Conduite motrice	- Mișcare; - Echilibru practicat cu/ fără suport vizual; - Expresie corporală.
4. Coordonare manuală	- Incastre; - Stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); - Exersarea coordonării oculo-manuale și bimanuale.
5.Socializare	- Exersarea comunicării verbale; - Exersarea comunicării nonverbale.
6. Integrare socio-culturală	-Socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; - Obiceiuri și tradiții populare - Competiții

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea exersării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a VII-a	
1.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie („Aranjează/ Construiește după model”; „Respectă modelul”- construcții 2D și 3D); • Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - „Detectivii de cuvinte”, Labirinte medii și complexe (identificarea unor trasee pe un suport grafic/ tactil, parcurgerea cu degetul/cu creionul, în plan fizic); • Jocuri analitico-sintetice (de comparație, cu elemente de abstractizare și generalizare, tip “rezolvare de probleme”- Găsește vinovatul, Decide cine locuiește în casa... -“Jocul perechilor/ Memo ”;“Jocul diferențelor” puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese, Katamino); • Jocuri de atenție; • Jocuri de memorie vizuală, auditivă, tactil-kinestezica (“Identifică segmentul muzical etc. jocuri de memorie vizuală în cadrul software- ului educativ); • Jocuri de strategie: Virusul, Pinguinii, 4 în linie, X și O (din lemn, cu semne în relief) Quarto(aranjare după un criteriu din 4) Quoridor; • Șah (cu adaptare pentru nevăzători); • Rummy (cu adaptare pentru nevăzători); • Scrable (cu adaptare pentru nevăzători), • Jocuri de cărți (cu adaptare pentru nevăzători).
1.2. Valorificarea structurilor psiho - individuale în conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri - competiții pe diverse teme (“Cine știe, câștigă”, ”Ștafeta”, “Rezolvă enigma și continuă traseul”, “Harta comorii”); • Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului (“Respectați natura!”; “Colectează diferențiat deșeurile”;”Cui cerem ajutorul?”).

2. Exersarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic - aplicative

Clasa a VII-a	
2.1. Dezvoltarea unor conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri-întreceri ”Aruncări sincronizate”,”Joc cu inele”,”Jocul cercurilor”,”Jocul panglicilor “,”Cine sparge mai multe baloane!”,”Cine umple mai repede rucsacul!” , Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări “); • Jocuri de echilibru practicate cu/ fără suport vizual (“Mersul pe bancă, pe teren accidentat”, “Urmărește traseul”, “Cursa cu obstacole”, „Traseul de escaladă); • Jocuri de expresie corporală (Mimează cuvântul, Reprodu mișcarea corespunzătoare fragmentului muzical, Povestește o întâmplare prin gesturi).
2.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale în cadrul unor activități organizate	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri cu incastre; • Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); • Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale: -Aruncă la coș/ la țintă (cu localizare sonoră);

Clasa a VII-a

- Popicele;
- Goalball -scheme de joc.

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a VII-a****3.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

- Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală)- "Activity";
- Jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe;
- Jocuri-competiții (concurs de dansuri/ de costume ; competiții sportive);
- Jocuri distractive ("Twister"- adaptat pentru nevăzători);
- Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului (exerciții de dicție- "Încâlceli de limbă", FAZAN, ȚOMANAP, asocieri de cuvinte Lanț de cuvinte, Tabu, Scara, Conexiuni, Cuvinte care încap într-un borcan);
- Jocuri de stimulare a cooperării în cadrul grupului("Turnul din baloane", "Exact la timp", "Scaunele", "Conducând și ghidând").

3.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

- Jocuri de recunoaștere a simbolurilor utilizate: „Pietoni în siguranță”, „Traseu de vizitare”, „ Simboluri urbane”, „ Vizită în cartier/oraș cu baston/însoțitor”

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Procese psihice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; - Comparație, cu elemente de abstractizare și generalizare; - Atenție; - Memorie vizuală, auditivă, tactil-kinestezică; - Strategie.
2. Conduite independente	<ul style="list-style-type: none"> -Competiții; -Orientare spațială.
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcare; - Echilibru practicat cu/ fără suport vizual; - Expresie corporală.
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> - Incastre; - Stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); - Exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale.
5.Socializare	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea comunicării verbale; - Exersarea comunicării nonverbale.
6. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții; - Șezători, serbări, aniversări; - Jocuri de socializare cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase; - Competiții.

Clasa a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea capacităților psiho-individuale în vederea exersării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri pentru coordonarea oculo-motorie "Aruncă la coș"; • Jocuri perceptiv-motrice de orientare și organizare spațio-temporală („4 în rând”; „Quarto”; Labirinte complexe (identificarea unor trasee pe un suport grafic/tactil); trasee complexe în relief sau în plan imagistic (parcursarea cu degetul/cu creionul/ stiloul prietenos; Jocuri pe calculator (cu adaptare pentru nevăzători/ tehnici asistive Puzzle, Mozaic numeric, X și O, Tic-Tac-Toe, etc.); • Jocuri de stimulare a gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului: <ul style="list-style-type: none"> -jocuri de memorie vizuală și auditivă; -jocuri de atenție;   • Jocuri de strategie: <ul style="list-style-type: none"> -Șah (cu adaptare pentru nevăzători); -Rummy (cu adaptare pentru nevăzători); -Scrabble (cu adaptare pentru nevăzători); -Jocuri de cărți (cu adaptare pentru nevăzători).   • <u>Cub rubik tactil, accesibilizat pentru nevăzători:</u> <ul style="list-style-type: none"> -Jocuri sincretice (de analiză și sinteză perceptuală și în plan mental): incastre, puzzles (reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese); -Jocuri analitico-sintetice: "Jocul perechilor "; "Jocul diferențelor"; -Jocuri cu unele elemente de abstractizare și generalizare: Jocul omisiunilor (excluderea elementelor nepotrivite dintr-un ansamblu/ sesizarea elementelor lipsă dintr-un ansamblu); Jocuri asociative.
<p>1.2. Valorificarea structurilor psiho - individuale în conduite independente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri - competiții pe diverse teme de cultură generală („Războiul tocilarilor”, "Cine știe, câștigă", "Ștafeta"); • Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

2. Exersarea unor abilități manuale și a unor deprinderi practic - aplicative

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Perfecționarea unor conduite motrice generale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de mișcare variate; • Jocuri de expresie corporal; • Jocuri - întreceri "Aruncări sincronizate", "Joc cu inele", "Jocul cercurilor", "Jocul panglicilor ", "Cine sparge mai multe baloane!", "Cine umple mai repede rucsacul!", Ștafete cu alergări, tracțiuni, împingeri, cățărări, escaladări "); • Jocuri de expresie corporală ("Ce spune mimul ?" „Activity").
<p>2.2. Exersarea și valorificarea conduitelor manuale în cadrul unor activități organizate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); • Jocuri de manipulare și prehensiune ("Adună cât mai multe obiecte cu proprietățile cerute", "Mingea la conducător" „Împinge/Trage cât poți de tare"); • Jocuri de îndemânare ("Sortează obiectele...");

Clasa a VIII-a

- Jocuri de exersare a coordonării oculo-manuale și bimanuale:
  - Aruncă la coș (cu localizare sonoră);
  - Popicele;
  - Tenis de masă (adaptat pentru cei cu resturi de vedere);
  - Goalball;
  - Dartz (cu identificare sonora a punctajului).

3. Dezvoltarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social**Clasa a VIII-a****3.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur, utilizând diverse forme de comunicare**

- Jocuri de expresie corporală - mișcare și ritm;
- Jocuri de stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală);
- Jocuri de dans în pereche și în horă/jocuri sportive pe echipe.

3.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale

- Vizite, excursii, drumeții;
- Șezători, serbări, aniversări;
- Jocuri de socializare: jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor; ("Între prieteni", "În vizită", "La picnic", "La spectacol", "La biserică" ; "La teatru"; "În metrou"etc); jocuri cu alternanță de rol- improvizație ("Vânzătorul", "Postașul" etc.) jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente-Teatru forum ("Cine este vinovat?"; "Găsește un alt final!" ; "Cum e corect?");
- Jocuri pentru integrare socio-culturală;
- Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", "Sorocova", "Ursul");
- Jocuri - competiții (concurs de dansuri / de costume ; competiții sportive);
- Jocuri distractive ("Twister"- adaptat pentru nevăzători);
- Jocuri de relaxare ("Sfinxul"; "La plajă");
- Jocuri de rol /dramatizări.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Psihomotricitatea	<ul style="list-style-type: none"> -Coordonarea oculo-motorie; -Orientare și organizare spațio-temporală; -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului; Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental; Memorie vizuală și auditivă; Atenție; Strategie.
2. Conduite independente:	-Competiții care valorifică aspectele psiho-motrice.
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcare; - Întreceri; -Expresie corporală.
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Stimularea, dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); -Manipulare și prehensiune; -Îndemânare; -Coordonarea oculo-manuală și bimanuală.
5. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Tipuri de comunicare în plan social; -Expresie corporală - mișcare și ritm; -Stimulare și dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); -Dansuri/jocuri sportive pe echipe.
6. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Vizite, excursii, drumeții; -Șezători, serbări, aniversări; -Integrare socio-culturală; -Obiceiuri și tradiții populare; -Competiții; -Jocuri de rol /dramatizări.

Sugestii metodologice

Activitățile propuse sunt adaptate atât compensării dizabilității vizuale în plan funcțional, cât și sub aspectul construirii personalității, jocul stimulându-i pe copii pe plan afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev-profesor/ profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, pornind de la jocuri de manipulare, jocuri de mișcare și până la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare inserției socio-profesionale.

Ludoterapia are valențe multiple și în planul dezvoltării cognitive a copilului cu dizabilitate vizuală, deoarece îl stimulează, în primul rând, afectiv-motivațional. Prin activitățile de ludoterapie, copilul cu deficiență senzorială de vedere învață să se joace, jocul trezindu-i interesul de cunoaștere și autocunoaștere. Educatorul asigură trecerea treptată de la jocul primar (de manipulare și imitativ) la cel evoluat (joc simbolic, joc cu reguli) și urmărește să determine, într-un sens pozitiv, comportamentul copilului. Activitățile de joc încep cu acțiuni simple de explorare a spațiului apropiat și de manipulare a obiectelor familiare pentru a se trece progresiv la implicații ludice tot mai variate sub aspectul conținutului și al complexității acestuia.

Educatorul imprimă jocului un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând disponibilitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu deficiență senzorială de vedere.

Folosirea timpurie a jocului în activitatea copilului este benefică dezvoltării sale intelectuale și socializării, crescându-i gradul de adaptabilitate prin lărgirea sferei de relaționare.

- în alegerea jocurilor, se au în vedere mai multe aspecte legate de vârstă, diagnostic, potențial de învățare, ritm propriu de dezvoltare și maturizare al fiecărui copil cu dizabilitate senzorială de vedere;

- jocurile contribuie la dezvoltarea gândirii logice și a disciplinei, ajută la formarea percepțiilor și ușurează înțelegerea unor noțiuni abstracte;

- jocurile obișnuiesc copilul cu activitățile de grup, stimulează spiritul de echipă și încurajează cooperarea și, în același timp, cultivă încrederea în forțele proprii.

Prin joc se va urmări ca achizițiile elevilor cu dizabilitate senzorială de vedere să-și găsească expresia în comportamente adecvate, care să le permită adaptarea și integrarea școlară și socio-profesională.

Sub aspectul materialelor folosite, jocurile propuse oferă posibilitatea profesorului educator de a utiliza jocuri :

- obișnuite care se pot adapta prin utilizarea indicilor tactili (piesele de la X și 0; 4 în rând, Quoridor, Remy, Scrable, Twister, cărțile de joc sau Memo) sau

- care se pot folosi ca atare, piesele fiind ușor de identificat prin elementele tactil-kinestezice pe care le prezintă din construcție (Virus, Quarto, Katamino, Pinguinii)

- speciale, de procurat din magazine specializate pentru persoane nevăzătoare (Cub rubik tactil, accesibilizat pentru nevăzători, Șah, mingea de goalball, Dartz electronic, coș de baschet semnalizat sonor) sau jocuri pe calculator (cu adaptare pentru nevăzători/ tehnici asistive - Anjo Puzzle, Mozaic numeric, X și O, Tic-Tac-Toe, etc.).

- De asemenea, pentru fișele elevilor nevăzători se pot folosi trasee, desene obișnuite accesibilizate prin contur tactil realizat cu sfoară, plastilină, lclay, pastă tactilă sau fișe realizate la Piaff, termoformă, contur Braille, desen tactil pe foi

speciale. Pentru identificarea anumitor puncte de pe fișă se utilizează etichetele audio și PenFriend (stiloul prietenos).

În funcție de gradul de abilitate al elevului și disponibilitatea de moment, se pot utiliza jocuri din clasele/ nivelurile anterioare sau se poate oferi sprijin fizic, indicații verbale sau lucru în echipă cu alt coleg.

Bibliografie

1. Brădățan, N. (1993). *Jocuri didactice în aer liber*, București: Editura Didactică și Pedagogică
  2. Cucuș, C. (2014). *Pedagogie*, Iași: Editura Polirom
  3. Gherguț A., Frumos L., Raus, G. (2016). *Educația specială – Ghid metodologic*, Iași: Editura Polirom
  4. Gherguț, A., Neamțu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iași: Editura Polirom
  5. Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Iași: Editura Polirom
  6. Gherguț, A., Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educației integrate*, Iași: Editura Spiru Haret
  7. Gherguț, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Iași: Editura Polirom
  8. Iordăchescu, M. (1993). *Ala, bala, portocala*, București: Editura Didactică și Pedagogică
  9. Mitran, M. L. (2013).(coord). *Propunere programă pentru elevi cu deficiențe senzoriale (de văz și de auz) și deficiențe motorii/ fizice*, București
  10. Rozorea, A., Mușu., I. (1997). *Psihopedagogie specială-deficiențe senzoriale*, București: Editura Pro Humanitate
  11. Rozorea, A. (1998). *Deficiența de vedere. o perspectivă psihosocială și psihoterapeutică*, București: Editura Pro Humanitate
  12. Rusu, C. (2002).(coord.). *Terapia educațională complexă și integrată*, București: Editura Pro Humanitate
  13. Ștefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, București: Editura Pro Humanitate
- ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației și Cercetării
Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Iași

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Laura CHIRIAC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Liliana IFTODE	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași
Petronela CÎTEA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, județul Iași

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

***Modul
TERAPIE OCUPAȚIONALĂ***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele pentru modulele din cadrul ariei curriculare Terapie Educațională Complexă și Integrată sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programelor este realizată astfel încât să contribuie la implementarea demersului terapeutic recuperator-compensator al elevului din ciclul primar cu dizabilități vizuale.

Din perspectiva ariei curriculare Terapie Educațională Complexă și Integrată orientarea demersului educativ pornind de la competențe permite atingerea obiectivelor privind formarea conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptarea la mediul ambiant, dezvoltarea unei personalități independente și integrarea în plan social.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul ariei curriculare Terapie Educaționale Complexe și Integrate, jalonează procesul de formare a capacităților, deprinderilor și abilităților la elevul cu dizabilități din ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de exersare, compensare și recuperare care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități vizuale.

Conținuturile terapiilor educaționale complexe și integrate, modulul de terapie ocupațională la elevul cu dizabilități vizuale se constituie din inventarul achizițiilor acumulate pe parcursul întregului proces instructiv-educativ pentru dobândirea competențelor de bază la care se adaugă recuperarea și compensarea unor deprinderi pierdute sau învățarea de altele noi.

Astfel, ele sunt grupate pe următoarele categorii:

- cunoaștere polisenzorială
- cultivarea deprinderilor de muncă
- formarea imaginii de sine și stimularea încrederii în propria persoană
- cultivarea autocontrolului și expresivității personale
- antrenarea integrării senzoriale
- sprijinirea relațiilor interpersonale
- relații de adaptare-integrare în grup
- artterapia (desen tactil, dactilopictură)
- stimularea responsabilității în diverse situații de viață

Sugestiile metodologice includ metode, procedee și tehnici adaptate elevului cu dizabilități vizuale, proiectarea activității educative recuperatorii-compensatorii, precum și elemente de evaluare inițială, intersemestrială și finală. Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite profesorului educator să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare în funcție de

particularitățile de învățare ale elevilor, a specificului dizabilității vizuale. Se urmărește astfel realizarea unui demers educativ personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Curriculumul modulului Terapie ocupațională are în vedere formarea de deprinderi și capacități în conformitate cu scopul urmărit de programul de intervenție, provocând totodată o serie de modificări la nivelul componentelor senzorio-motorii, cognitive, și psihosociale ale elevului cu dizabilități vizuale, dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare a organismului fiecărui elev, compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de către alte componente valide, prevenirea destructurării anumitor funcții ale organismului, inducerea unei stări de sănătate.

Actuala programă școlară situează în centrul preocupării sale învățarea activă, centrată pe elev. Accentul pus pe dezvoltarea progresivă de competențe se regăsește pe întreg ciclul primar, unde se valorifică experiența specifică vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

COMPETENȚE GENERALE

- 1. Formarea și exersarea psihomotricității și a demersului explorativ polisenzorial**
- 2. Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de viață independentă și de interrelaționare**
- 3. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și exersarea psihomotricității și a demersului explorativ polisenzorial

Clasele pregătitoare – a IV- a
<p>1.1. Exersarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de exersare a unor mișcări simple cu membrele superioare; - Exerciții de manipulare și explorare a obiectelor; - Exerciții de explorare tactilă de trasee cu linii orizontale, verticale, oblice, zig-zag; - Exerciții de deplasare pe anumite trasee scurte alcătuite din linii orizontale, verticale, oblice; - Exerciții de rupere, mototolire a unei coli de hârtie; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală; - Exerciții de trasare a unor contururi după șablon; - Exerciții de punctare de forme geometrice utilizând punctatorul pentru scrierea braille; - Exerciții de plasare de piese braille de matematică pe tăblița cu găuri a aparatului; - Exerciții de incastrare de diferite forme geometrice; - Exerciții de înșurubare/ deșurubare de dopuri; - Realizarea de sinteze ale formării imaginilor din elemente componente; - Exerciții de introducere de boabe în diverse recipiente; - Exerciții de înșiretare a unui șnur pe un șablon din carton; - Exerciții de înșiruire a mărgelilor pe firul de sârmă; - Exerciții de antrenare a musculaturii fine a degetelor/mâinilor. - Exerciții de incastrare de diferite forme geometrice; - Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> -modelaj (plastilină, lut, cocă); -desen (desen lacunar; desen liber); -joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); -puzzle;   - Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta! “ etc.)
<p>1.2. Identificarea și manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a materialelor de lucru; - Exerciții de identificare a texturilor și tipurilor de materiale; - Separarea materialelor de lucru după criterii ; - Exerciții de manipulare a obiectelor prin apucare, menținere, prindere, aruncare, lansare; - Exerciții de mișcări de translație, circulare, apăsare, aplatizare, adâncire, presare, bobinare, înodare, șnuruire.

2. Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de viață independentă și de interrelaționare

Clasele pregătitoare – a IV- a
<p>2.1. Exersarea gesturilor și mișcărilor independente de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de exersarea de mișcări simple, de bază(ridicarea mâinilor, ducerea mâinii la gură, bătaia din palme, prinderea de mână, strângerea pumnilor, scuturarea mâinilor, bătaia din picior); - Exerciții de exersare a mișcărilor de prehensiune; - Exerciții de explorare tactilă a obiectelor; - Exerciții de deplasare independentă în interiorul unor spații dar și înafara lor.
<p>2.2. Interrelaționarea, ca instrument al cunoașterii de sine și al integrării sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții și dialoguri tematice, conversații euristice ghidate și dezbateri în cadrul grupului; - Jocuri de formulare a regulilor de conduită în cadrul grupului, respectând integritatea individuală; - Exerciții și jocuri cu scopul stabilirii responsabilităților și a drepturilor în cadrul grupului; - Jocuri de încurajare a exprimării libere și a comportamentului autentic, ținând cont de regulile de comun acord stabilite; - Jocuri de rezolvare/ medierea conflictelor și găsirea soluțiilor în grup.

3. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1. Exersarea activităților de viață cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de realizare a unor activități simple de îngrijire a propriului corp (spălarea mâinilor, pieptănatul, îmbrăcatul, încălțatul, servirea mesei); - Activități de realizare a unor cumpărături; - Jocuri de exersare a capacității de inițiere a unei convorbiri telefonice; - Jocuri de manipulare și administrare a banilor; - Jocuri de explorare a mediului înconjurător pentru a identifica forme, culori, materiale, obiecte artistice.
<p>3.2. Dezvoltarea capacităților de muncă și stimularea încrederii în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de întreținere a spațiului de locuit; - Activități de amenajare și întreținere a sălii de clasă; - Amenajarea spațiului personal și social; - Exerciții de însușire a unor etape în pregătirea și aranjarea mesei; - Exerciții de dezvoltare de abilități manuale, practice - de coasere a nasturelui, de împletire a unei bentițe, de călcarea unei rufe etc.; - Activități gospodărești cum ar fi: plantarea unei flori, punerea unor semințe în pământ, stropirea/udarea plantelor; - Activități de analiză a produselor finite și a modalităților de lucru. - Activități de realizare a unor cumpărături; - Jocuri de exersare a capacității de inițiere a unei convorbiri telefonice; - Jocuri de manipulare și administrare a banilor.
<p>3.3. Desfășurarea activităților de loisir</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observare dirijată a etapelor de lucru în realizarea unui produs; - Exerciții de verbalizare a etapelor de lucru; - Activități de realizare a unor produse simple din diverse materiale;

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de utilizare de tehnici: stropire, suflare, ștampilare, pentru obținerea unei picturi; - Exerciții de obținere de forme spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj; - Jocuri de însușire de reguli de comportare civilizată în societate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
1. Gesturile manuale fundamentale și coordonare motrică	<ul style="list-style-type: none"> - manipularea de obiecte - explorarea tactilă a liniilor - conturare după un șablon folosind punctatorul - incastrarea formelor diverse - răsucirea, introducerea, înșiruirea unor obiecte - explorarea texturilor - recunoașterea unor tehnici și etape de lucru
2. Mișcări de bază și mișcări complexe	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea mișcărilor simple - baterea din palme după un ritm dat - prinderea, apucarea diferitelor obiecte - deplasarea pe un traseu simplu - deplasarea pe un traseu cu obstacole - scrierea la picht - utilizarea punctatorului - modelarea, îndoirea, plierea, ruperea materialelor - prinderea, aruncarea, ochirea mingii sonore
3. Activități de viață cotidiană, de muncă și loisir	<ul style="list-style-type: none"> - îngrijirea personală - inițierea unei conversații telefonice - explorarea de forme, culori, materiale, obiecte - întreținerea unui spațiu de locuit - aranjarea mesei - realizarea diverselor activități gospodărești - desfășurarea activităților în echipă - utilizarea unor tehnici diverse de lucru
4. Activități de interacțiune în cadrul grupului clasei	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol pe tema meseriilor - dramatizări ale unor povești cu mesaj moral- civic - dezbateri de tip „amfiteatru” pe marginea unor conflicte apărute în cadrul clasei - formularea clară și coerentă a regulilor de funcționare a grupului - exprimarea opțiunilor individuale privind rolurile în grup, ținând cont de aptitudinile fiecărui copil - rezolvarea, în grupuri mici, a unor situații-problemă și punerea de acord la nivelul grupului mare

Sugestii metodologice

Întreg ansamblu de strategii didactice: metode , procedee și tehnici utilizate de profesorul educador va urmări să sprijine elevul în dezvoltarea gândirii , a creativității, și a unei învățări conștiente, plăcute.

Activitățile de terapie ocupațională trebuie să se plieze pe specificul diagnosticului copiilor cu dizabilități vizuale.

Spațiul în care au loc activitățile de terapie educațională la elevii de clasă pregătitoare trebuie să fie generos în sensul de mobilier adecvat elevilor, de materiale didactice adaptate dizabilității vizuale. O altă recomandare se referă la realizarea de activități de terapie ocupațională în afara clasei, cum ar fi: clubul copiilor, cabinetul de gastronomie ,etc.

Se pune accent pe utilizarea de materiale tactile care să dezvolte preachiziții, necesare în dobândirea citirii-scrierii braille.

Accentul cade pe ideea de flexibilitate și spontaneitate: elevii sunt încurajați să se exprime, să creeze așa cum simt, să aibă inițiative, să pună întrebări, să respecte reguli de funcționare a unei bune comunicări.

Profesorul educador are nevoie să fie un bun comunicator în sensul repetării de fiecare dată a semnificației de a învăța, și de a motiva elevul să devină un fin analizator al propriei învățări, prin întrebări: ce am învățat? ce am înțeles? la ce îmi folosește ceea ce am învățat? cum voi integra cunoștințele învățate cu cele noi?

Evaluarea este focalizată pe următoarele aspecte: nivelul motricității grosiere și fine; nivelul de dezvoltare a percepției mișcărilor; nivelul de dezvoltare a aptitudinilor sociale și de comunicare; caracteristicile activităților de viață cotidiană.

Terapia ocupațională urmărește antrenarea elevului cu dizabilități de vedere în activități practice și diversificate, privind capacitățile de lucru și îmbunătățirea nivelului de performanță, abilitățile de viață independentă și organizarea eficientă a timpului liber.

Bibliografie

1. Brădăţan, N. (1993). *Jocuri didactice în aer liber*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
2. Cucoş, C. (2014). *Pedagogie*, Iaşi: Editura Polirom
3. Gherguţ, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educaţia specială – Ghid metodologic*, Iaşi: Editura Polirom
4. Gherguţ, A., Neamţu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iaşi: Editura Polirom
5. Gherguţ, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale*, Iaşi: Editura Polirom
6. Gherguţ, A., Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educaţiei integrate*, Iaşi: Editura Spiru Haret
7. Gherguţ, A., (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale. Strategii de educaţie integrată*, Iaşi: Editura Polirom
8. Iordăchescu, M. (1993). *Ala, bala, portocala*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
9. Mitran, M. A. (2013). (coord). *Propunere programă pentru elevi cu deficienţe senzoriale (de văz şi de auz) şi deficienţe motorii/ fizice*, Bucureşti
10. Rozorea, A., Muşu., I. (1997). *Psihopedagogie specială-deficienţe senzoriale*. Bucureşti: Editura Pro Humanitate
11. Rozorea, A. (1998). *Deficienţa de vedere. o perspectivă psihosocială şi psihoterapeutică*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
12. Rusu, C. (2002).(coord.), *Terapia educaţională complexă şi integrată*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
13. Ştefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
 ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educaţională complexă şi integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, Bucureşti
 ***Programa şcolară pentru **ARTE VIZUALE ŞI ABILITĂŢI PRACTICE Clasa pregătitoare, clasa I şi clasa a II-a** aprobată prin O.M.Nr. 3418/19.03.2013, Bucureşti, 2013

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educaţiei

Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Şcolar Judeţean Iaşi

Nume şi Prenume	Instituţie de apartenenţă
Marcela GROSU (TODERICIU)	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Cătălina RÎZNIC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Dana MIHĂIUC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară
*TERAPIA EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ***

***Modul
TERAPIE OCUPAȚIONALĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Curriculum propus pentru elevii cu dizabilități senzoriale de vedere răspunde unei cerințe imperative a educației comprehensive și integrative pe care școala românească și societatea se străduiesc să o implementeze în ultimii ani. Pregătirea elevilor cu dizabilități vizuale pentru inserția socială și școlară – profesională presupune elaborarea unor programe de lucru proprii, articulate pe principii comune și strategii incluzive.

Soluțiile educaționale propuse se regăsesc în realizarea unui curriculum deschis, *centrat pe copil* și respectând principiile educației integrate: principiul normalizării, principiul drepturilor egale, principiul diversității și principiul unicității și al individualizării.

Procesul de învățământ dintr-o unitate de învățământ special trebuie să vizeze, pe lângă componenta instructiv-educativă și o componentă compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare *Terapii specifice și de compensare și Terapia educațională complexă și integrată*. Se respectă, astfel, unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale: principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.

Aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* cuprinde următoarele module: *Stimularea cognitivă, Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională și Ludoterapia*. Activitățile propuse în cadrul acestor module sunt realizate de către profesorul-educator (clasele a V a – a VIII a) cu toți elevii clasei, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare și au un caracter terapeutic recuperator – compensator. Aceste tipuri de activități prin conținutul lor, se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final creșterea gradului de independență a elevului/ tânărului cu dizabilități, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare și intramodulare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre mediul social.

Pornind de la valențele învățării comutative, programele din cadrul ariei curriculare *Terapia educațională complexă și integrată* propun o intervenție modulară, realizată pe domenii progresive.

Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al elevilor cu dizabilități vizuale.

Stimularea cognitivă a elevilor cu dizabilități senzoriale de vedere urmează un parcurs asemănător cu dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală a copilului obișnuit. Este nevoie de strategii didactice și materiale didactice adaptate care să-i permită copilului cu dizabilități vizuale accesibilizarea informațiilor.

Formarea autonomiei personale implică activități diverse care urmăresc compensarea dizabilității prin dezvoltarea abilităților de autogospodărire, formarea și dezvoltarea deprinderilor de a se autoîngriji, de a percepe mediul ambiant, de a se orienta în spațiu și timp prin stimularea și dezvoltarea simțurilor existente; folosirea de repere și mijloace auxiliare, cum ar fi: număr de pași, vibrații, ritm biologic, baton, etc.; învățarea scrisului și a cititului specific – alfabetul Braille; abilitarea dizabilităților vizuale de a putea realiza o meserie adecvată dizabilității existente, în vederea integrării lor sociale.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale elevilor cu dizabilități.

Socializarea și activitățile de terapie ocupațională contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională.

Proiectul de programă propus pentru modulul *Terapie ocupațională*, vizează stimularea experiențelor concrete ale elevului, prin consolidarea/ extinderea

cunoștințelor/ deprinderilor formate în cadrul procesului instructiv educativ. Proiectul de programă a fost conceput ca un instrument de lucru util în proiectarea și planificarea programului terapeutic recuperator. De asemenea, permite asigurarea continuității între demersul instructiv educativ și cel terapeutic recuperator.

Exemplele de activități de învățare propuse au fost selectate astfel încât să permită profesorului educador de la clasă, să-și proiecteze demersul terapeutic în funcție de rezultatele evaluării inițiale/ semestriale și de caracteristicile grupului de elevi pentru atingerea competențelor specifice și a atitudinilor.

Proiectul de programă propune *conținuturi și exemple de activități de învățare* ce au ca scop dezvoltarea cognitivă prin utilizarea și valorizarea resurselor personale ale elevilor (simțuri, cunoașterea mediului înconjurător, natural și social, etc.).

Prin parcurgerea programei, elevii cu dizabilitate senzorială de vedere vor dobândi următoarele abilități și achiziții cognitive:

- cunoașterea propriului corp, a elementelor din mediul familiar și social;
- ascultarea activă;
- abilități de comunicare verbală și nonverbală;
- abilități de operare cu structurile perceptiv motrice de formă, mărime, culoare, spațiu și timp;
- abilități de utilizare a cunoștințelor dobândite în situații concrete de viață;
- abilități de adaptare la cerințele grupului și de lucru în echipă.

Proiectul de programă poate fi utilizat la toate clasele a V a – a VIII a din unitățile de învățământ special care școlarizează elevi cu dizabilități senzoriale de vedere indiferent de planul cadru după care este organizată activitatea instructiv educativă. Numărul de ore se stabilește la nivelul fiecărei clase în funcție de caracteristicile colectivului de elevi și obiectivele de intervenție propuse (între 1h și 2h pe săptămână).

Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/ respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programele propuse pentru modulele cuprinse în aria curriculară *Terapia educațională complexă și integrată* au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic în concordanță cu particularitățile individuale și de grup ale elevilor cu dizabilități senzoriale vizuale.

Competențe generale

- 1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**
- 2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente**
- 3. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe**
- 4. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea socială**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**

Clasa a V-a	
1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de recapitulare a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; • Exerciții de identificare a proprietăților fizice ale unor obiecte noi: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare, mărime, formă etc.); -exerciții de discriminare auditivă (“frământări de limbă pentru sunete apropiate ca punct de articulare etc); -exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de identificare a materialelor de lucru etc.); -exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc.); -exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie - acru; piatra - tare; zahăr - dulce; înghețată - rece etc; -exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.).
1.2. Exersarea psihomotricității	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> -modelaj (plastilină, lut, cocă); -desen (desen lacunar; desen liber); -joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); -puzzle; • Exerciții de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală (“Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta! “ etc.); • Exerciții de identificare și discriminare obiectuală și/sau imagistică (“Spune ce este!”, “Recunoaște obiectul!” etc.); • Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criterii asociate; • Exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (în față, în spate, deasupra-dedesubt, înăuntru/ în afară; lângă, peste etc.); • Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; • Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii (spațiul foii, spațiul clasei); • Exerciții de ordonare temporală (Identifică ordinea realizării obiectului); • Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; • Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale; • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; • Activități pentru exersarea gesturilor rectilinii, rotative și polimorfe; • Exerciții-joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă) • Exerciții de rupere și mototolire a hârtiei „Ornamente pentru pomul de iarnă”,

Clasa a V-a

- „Mărgele”, „Curcubeul” etc.;
- Exerciții de înșirare/ șniruire (“Colierul de mărgele” etc.);
  - Exerciții de tăiere (cu foarfeca sau punctatorul), îndoire, pliere și lipire, conturare și tăiere după șablon sau contur tactil din materiale diverse (fetru, carton, etc);
  - Colaje materiale diverse;
  - Origami –elemente simple;
  - Exerciții de cusut simplu (“Tivul batistei”; “Bradul- suprapunerea formelor și umplerea lor”);
  - Exerciții de cusut nasturi, aplicații, decupaje etc.;
  - Exerciții de împletire în 3 șuvițe / țesut cu material textil, hârtie (“ Brățara”; trusa “Să țesem frumos!” etc.);
  - Exerciții de înșirare mărgele cu și fără model; incastrare;
  - Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);
  - Exerciții de divertisment grafic exprimat în desenare și colorare;
  - Desen după șablon (trasare de contururi simple/ tactile și umplerea spațiului - prin hașurare de linii, cu plastilină, fire textile sau hârtie), incastre, desen după obiecte familiare prin asociere/ redare de figuri geometrice (ou, casă, scară etc.).

2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente**Clasa a V-a****2.1. Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor**

- Exerciții de utilizare a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, șabloane/matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării, aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD- uri, Victor Reader, mp3, calculator – tastatura Braille, sintetizator voce etc.).

2.2. Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică

- Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgele, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji de nucă sau fistic, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele);
- Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii.

2.3. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională

- Activități de abilitare manuală:
  - exerciții de rupere și mototolire a hârtiei;
  - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire;
  - exerciții de trasare după șablon, decupare după conturul trasat/ tactil și lipire;
  - exerciții de modelare cu plastilină/lut/presare a lutului în forme de lemn / ipsos.
  - exerciții de bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire („Șnur de mărtișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite”);
  - exerciții de cusut /țesut/împletit cu benzi din hârtie/ textile.
- Activități de expresie grafo-plastică:
  - Exerciții de redare a unor obiecte simple prin îmbinarea diferitelor forme cunoscute de către copii;
  - Exerciții de colorare a unor spații din ce în ce mai mici;
  - Exerciții - joc Tangram;

Clasa a V-a

- Exerciții de pictură;
- Exerciții de desen liber/ pe o temă dată;
- Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc.;
- Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.;
- Exerciții de desen ornamental și decorativ;
- Exerciții de desen după natură (peisaj, natură moartă).
  - Activități de expresie muzicală:
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare;
- Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei;
- Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice;
- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie etc.);
- Exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei);
- Exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
- Exerciții de familiarizare cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
- Audiții muzicale;
- Exerciții de recunoaștere/ reproducere a unor cântece din repertoriul național.
  - Activități de expresie nonverbală și verbală:
- Exerciții- joc de mimă și pantomimă (exerciții de redare a unor expresii mimice/ a unor stări afective: "Mimul"; "Recunoaște personajul!");
- Jocuri de imitație (gesturi caracteristice diferitelor activități/ continuare a seriilor de mișcări prezentate);
- Dansuri cu antrenarea diferitelor părți ale corpului (pocnitul degetelor; bătaia palmelor; mișcarea brațelor și a picioarelor etc.);
- Exerciții cu "frământări de limbă", jocuri de cuvinte/ versuri ritmate; recitări;
- Recitări în oglindă;
- Joc de rol/ Dramatizare;
- Teatru de păpuși.

3. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe**Clasa a V-a****3.1. Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate**

- Exerciții de confecționare a unor produse (puzzle, lipituri, origami modelare, colaje; șnuruire, împletire; compoziții din hârtie creponată mototolită/cu coji de ou/ scoici „etc.”);
- Exerciții de confecționare a unor jucării și machete;
- Exerciții de ambalare a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare utilizând șuruburi și piese din metal, plastic;
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);
- Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite);
- Concursuri;
- Expoziții.

3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit

- Exerciții de descriere a produsului activității personale/ a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate) și comunicare a impactului;
- Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare;

Clasa a V-a

• Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: -respectarea succesiunii etapelor de lucru;   -utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor;   -respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului;   -oglundirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate;   -respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.   • Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor;   • Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi.

4. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a V-a

<p>4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități practice de igienă personală și de control al ținutei; • Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor etc.; • Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; • Exerciții de desfacere a unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru; • Exerciții de spălare și depozitare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru).

4.2. Dezvoltarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic   • Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: ac de cusut, tăiere cu foarfece sau cuțit, utilizare a capsatorului sau perforatorului);   • Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj);   • Exerciții de personalizare a spațiului de locuit cu produsele realizate (decorarea clasei/ camerei personale etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Explorarea polisenzorială	-Educație polisenzorială
2. Psihomotricitate	-Stimuli perceptiv-motrici de bază -Schemă corporală -Culoare-formă-mărime -Orientare, organizare și structurare spațio-temporală de localizare a obiectelor, prin raportare la schema corporală -Software educative pe structuri perceptiv-motrice
3. Conduite motrice generale	-Dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor -Mișcări variate și de echilibru -Expresia corporală
4. Coordonare manuală	-Prehensiune și manipulare -Utilizarea diverselor instrumente -Confecționarea unor produse -Incastre
5. Conduită independentă	-Utilizarea materialelor -Separarea materialelor după anumite criterii -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltarea comportamentului ecologic -Exersarea deprinderilor de autonomie personală
6. Socializare	-Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Interpretarea produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii
7. Integrare socio-culturală	-Concursuri -Expoziții

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a proprietăților fizice ale unor obiecte noi perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după criterii asociate – culoare; mărime; formă etc.); -exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (exerciții de asociere “miros-obiect”; “Mirosuri plăcute/ neplăcute”etc.); -exerciții de discriminare tactilă (discriminare – tipuri de material: moale, tare, neted, aspru, temperatură etc.); -exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.);   • Exerciții de identificare a formelor prin pipăit (decupaje,colaje de figuri geometrice, de mărimi diferite, incastrări, reconstituirea întregului din părți); • Exerciții de identificare a materialelor de lucru, precizând utilitatea lor.
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <p>Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> -modelaj (lut, fimo, plastilină); -desen (desen lacunar; desen liber); -puzzle; <p>Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criterii asociate;</p> <p>Exerciții de structurare spațială și localizare a obiectelor în spațiu;</p> <p>Exerciții de orientare în spațiu, de structurare și organizare spațială, de manipulare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3.Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: -exerciții de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut; • Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale; • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții asociate de tăiere, îndoire, pliere și lipire; -exerciții de cusut nasturi/aplicații/decupaje; -exerciții de împletire/țesere cu model;   • Exerciții de înșirare mărgelile cu și fără model; • Desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului cu culori,plastilină, lca) incastrare, desen după obiecte.

2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente

Clasa a VI-a
<p>2.1. Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, matrițe, lopețița, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, ștampile, instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării, aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD- uri, victor reader, mp3, calculator – tastatura Braille, sintetizator voce etc.).

Clasa a VI-a**2.2. Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică**

- Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji și semințe de fructe, fructe lemnoase, scoici, melci, sârmă, plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, piele etc.);
- Exerciții de prelucrare a pănușilor de la știuleții de porumb în vederea realizării rogojinelor, figurinelor și diferitelor elemente decorative (materiale: pănuși, coloranți alimentari, ac, ața);
- Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii;
- Exerciții practice cu ajutorul uneltelor (grădinărit, cultivarea florilor, legumelor etc.);
- Expoziții.

2.3. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională

- Exerciții combinate de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origamii modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare/ Tangram/ Origami;
- Exerciții de cusut /țesut cu benzi din hârtie, plastic, fire textile, 2. Activități de expresie grafo-plastică;
- Exerciții de divertisment grafic: mângălire, zig-zaguri, rotunduri;
- Exerciții de exersare a elementelor de limbaj plastic (desenul tactil realizat cu punctatorul, diagrame tactile, folii de plastic pentru desene tactile):
  - dactilopictură;
  - exerciții de alternare a culorilor;
  - așezarea în pagină a elementelor temei (îndeosebi în plan monolinier);
- Desen figurativ;
- Exerciții - joc Tangram;
- Exerciții de pictură;
- Exerciții de desen liber/ pe o temă dată;
- Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură, Wikki Stix etc.;
- Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.;
- Exerciții de desen ornamental și decorativ;
- Exerciții de desen după natură (peisaj, natură moartă);
- Jocuri muzicale asociate cu mișcare;
- Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece adecvate vârstei;
- Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice;
- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări culturale-artistice (Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie etc.):
  - exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei);
  - exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
  - exerciții de exersare a mișcărilor/ schemelor de dans cu diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
  - Exerciții de dans și mișcare utilizând obiecte diverse pentru expresivitate (eșarfe, bile, materiale din diferite texturi, cercuri, baloane, parașuta, capace, câni, ușa, jucării de plastic și de lemn etc.).

3. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe**Clasa a VI-a****3.1. Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate**

- Jocuri de construcție și asamblare

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none"> • Produse realizate individual și în grup • Expoziții de produse • Semnificația produsului activității • Exerciții de confecționare a unor produse: <ul style="list-style-type: none"> -puzzle, origami simplu/modular, kirigami; - modelare 2D și 3D; - colaje.   • Exerciții de confecționare a unor jucării și machete; • Exerciții de ambalare a unui cadou; • Jocuri de construcție și asamblare (piese metalice, plastic); • Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);   <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite);   • Concursuri; • Expoziții.
<p>3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de construcție și asamblare; • Produse realizate individual și în grup; • Expoziții de produse; • Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); • Exerciții de comunicare a conținutului lucrării (descrierea, cu cuvinte proprii, a produsului finit); • Exerciții de comparare a produsului personal cu modelul sau cu altele similare; • Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> -respectarea succesiunii etapelor de lucru; -utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; -respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului; -oglundirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; -respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.;   • Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; • Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi.

4. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a VI-a
<p>4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități practice de igienă personală și de control al ținutei; • Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc. • Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; • Exerciții de desfacere /de strângere a instrumentelor de lucru; • Exerciții de spălare/depozitare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru).
<p>4.2. Dezvoltarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cusut, tăiat, decupat); • Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj); • Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.);

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Explorarea polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> -Educație polisenzorială -Recapitularea proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor -Identificare a materialelor de lucru, precizând utilitatea lor
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Structuri perceptiv-motrice de bază -Schemă corporală -Culoare-formă-mărime -Orientare, organizare și structurare spațio-temporală -Software-uri educative pe structuri perceptiv-motrice
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică; -Dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor -Mișcare variată -Echilibru -Expresie corporală
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Utilizarea diverselor instrumente -Confecționarea unor produse -Îndemânarea -Încastre
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea materialelor -Separarea materialelor după anumite criterii -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltarea comportamentului ecologic -Exersarea deprinderilor de autonomie personală
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descrierea produsului activității personale/ a colegilor și comunicarea impactului -Interpretarea produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii
7. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Concursuri -Expoziții

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător

Clasa a VII-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor dintr-un mediu familiar și unul nou; • Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor; • Exerciții de discriminare tactilă; • Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar și a unui mediu nou, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.); • Exerciții outdoor – explorare a elementelor din natură (copaci, scoarța, frunze, iarbă, pietre în elementul lor propriu); • Exerciții de descoperire "Descoperă comoara".
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> -modelaj (fimo, lut, pastă modelaj); -desen (desen tactil, desen lacunar; desen liber); -joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); -puzzle din număr mai mare de piese.   • Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii: • Creații artistice plastice - identificare spațio – temporală ("Anotimpurile"); • Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții complexe de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut. • Exerciții pentru formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale; • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții cu operații asociate; -exerciții de împletire cu andrele/ pe mână;   • Divertisment grafic exprimat în desenare și colorare; • Desen după șablon complex (trasare de contururi și umplerea spațiului - cu fond, prin hașurare de linii).

2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente

Clasa a VII-a
<p>2.1. Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, matrițe, lopoțica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/țipar, ștampile, truse de desen, instrumente muzicale, păpuși/ marionete, jucării, aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD- uri, victor reader, mp3, calculator – tastatura Braille, sintetizator voce etc.).
<p>2.2. Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasată, carton, acuarele,

Clasa a VII-a
<p>plastilina, mărgele, ață, fire textile, frunze, flori și fructe uscate, semințe, sârmă, plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, piele etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii; • Exerciții practice de utilizare a uneltelor (grădinarit, cultivarea florilor, legumelor etc.); • Expoziții.
<p>2.3. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții complexe de rupere/ lipire/ îndoire/ colaj/ origami/modelare / bobinare / răsucire / mulare / înșirare/ șnuruire / tăiere / înnodare / îmbinare / împletire/ țesut / cusut/ vopsire/ asamblare/ Tangram/ Origami: -exerciții de îndoire, pliere - Origami simplu/ modular; -exerciții de trasare după sablon, decupare după conturul trasat și lipire; -exerciții de modelare cu plastilină/lut/ fimo/lclay; -exerciții de cusut /țesut/ împletit. • Exerciții de exersare a elementelor de limbaj plastic (desenul tactil realizat cu punctatorul, diagrame tactile): dactilopictură; exerciții de alternare a culorilor; • Exerciții - joc Tangram; • Exerciții de pictură; • Exerciții de desen liber/ pe o temă dată; • Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.; • Exerciții de desen ornamental și decorativ (felicități, decorațiuni); • Jocuri muzicale asociate cu mișcare; • Exerciții de interpretare a unor cântece din repertoriul internațional; • Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice; <ul style="list-style-type: none"> • Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie etc.): -exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei); -exerciții de interpretare vocală individual și în grup; -exerciții de exersare/automatizare a mișcărilor specifice pentru diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.); • Exerciții de dans și mișcare utilizând obiecte diverse pentru expresivitate (eșarfe, bile, materiale din diferite texturi, cercuri, baloane, parașuta, capace, câni, ușa, jucării de plastic și de lemn etc.);   • Teatru de păpuși; • Teatru umbrelor.

3. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe

Clasa a VII-a
<p>3.1. Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de construcție și asamblare; • Produse realizate individual și în grup; • Expoziții de produse; • Semnificația produsului activității; • Exerciții de confecționare a unor produse; • Exerciții de confecționare a unor jucării și machete; • Exerciții de ambalare în stiluri diferite/tematice a unui cadou; • Jocuri de construcție și asamblare (obiecte modulare realizate din materiale diverse); • Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje); • Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și

Clasa a VII-a
<p>materiale diferite);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concursuri; • Expoziții.
<p>3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de construcție și asamblare; • Produse realizate individual și în grup; • Expoziții de produse; • Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate); • Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii: <ul style="list-style-type: none"> -respectarea succesiunii etapelor de lucru; -utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor; -respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului; -oglundirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate; -respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.;   • Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor; • Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi.

4. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a VII-a
<p>4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități practice de igienă personală și de control al ținutei; • Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc.; • Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit; • Exerciții de desfacere /de strângere a instrumentelor de lucru; • Exerciții de spălare/depozitare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru).
<p>4.2. Dezvoltarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex:cutter, săpăligă, greblă, hârleț, cuțit); • Activități simple de îngrijire a plantelor de la “colțul viu al clasei/curtea școlii” (plantare, stropire, curățare, recoltare); • Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj); • Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.); • Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.); • Exerciții de decorare a unui spațiu – individual și grup.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Explorarea polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> -Educație polisenzorială -Explorare și descoperire a obiectelor dintr-un mediu familiar și unul nou -Discriminare tactilă -Explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar și a unui mediu nou, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.)
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Reprezentarea schemei corporale -Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii -Creații artistice plastice -Identificare spațio – temporală -Operarea cu elemente familiare din mediul înconjurător -Dezvoltarea proceselor psihice de bază -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului -Memorie vizuală și auditivă -Atenția -Software-uri educative pe structuri perceptiv-motrice
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale -Gesturile manuale fundamentale și coordonarea motrică -Motricitate fină și precizia mișcărilor -Expresie corporală -Desen șablon complex
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Utilizarea diverselor instrumente -Confecționarea unor produse -Îndemânare -Încastre -Abilitare manuală -Expresie grafo-plastică
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea materialelor -Separarea materialelor după anumite criterii -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță -Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic -Exersarea deprinderilor de autonomie personală
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Interpretarea produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii
7. Integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Concursuri -Expoziții -Jocuri-competiții

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Îmbunătățirea abilităților psihomotrice generale prin intermediul acțiunilor de explorare polisenzorială a mediului înconjurător

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar și a unui mediu nou, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.); • Exerciții outdoor – explorare a elementelor din natură (copaci, scoarța, frunze, iarbă, pietre în elementul lor propriu); • Exerciții de descoperire "Descoperă comoara".
<p>1.2. Exersarea psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de reprezentare a schemei corporale prin: <ul style="list-style-type: none"> -modelaj (cocă, iclay, fimo, lut, pastă modelaj); -desen (desen tactil, desen lacunar; desen liber); -joc de construcție; -puzzle din număr mare de piese.   • Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după criterii asociate; • Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii; • Software educative pe structuri perceptiv-motrice.
<p>1.3. Exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor: <ul style="list-style-type: none"> -exerciții complexe și combinate de lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire/ țesut / cusut;   • Exerciții pentru automatizarea coordonării oculo-motorii și bimanuale; • Exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; • Activități pentru exersarea gesturilor rectilinii, rotative și polimorfe; • Divertisment grafic exprimat în desenare și colorare; • Desen după șablon natural/ artificial/ dur/ maleabil.

2. Exersarea tehnicilor de lucru, folosind diverse materiale și instrumente

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârfurile rotunjite, ac mare, matrițe, lopețica, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, instrumente muzicale, păpuși/ marionete, aparatură muzicală (CD-Rom, DVD-Rom, radio-casetofon, casete, CD-uri, victor reader, mp3, calculator – tastatura Braille, sintetizator voce etc.)
<p>2.2. Utilizarea materialelor de lucru în activitatea practică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții practice de utilizare a materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, plastilina, mărgelă, ață, fire textile, frunze, flori și fructe uscate, semințe, sârmă, plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, piele etc.); • Exerciții de separare a materialelor după anumite criterii; • Exerciții practice de utilizare a uneltelor (grădinărit, cultivarea florilor, legumelor etc.); • Expoziții.

Clasa a VIII-a**2.3. Exersarea tehnicilor de lucru utilizate în activitățile de terapie ocupațională**

- Exerciții de îmbinare a gesturilor motorii complexe:
  - exerciții de cusut /țesut/ împletituri cu materiale diverse;
- Exerciții de exersare a elementelor de limbaj plastic (desenul tactil realizat cu punctatorul, diagrame tactile):-punctul;
- Exerciții - joc Tangram;
- Exerciții de pictură;
- Exerciții de desen liber/ pe o temă dată;
- Exerciții de compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, dactilopictură etc.;
- Exerciții de compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.;
- Exerciții de desen ornamental și decorativ (felicitări, decorațiuni);
- Exerciții de interpretare a unor cântece din repertoriul internațional;
- Exerciții de învățare și interpretare a unor cântece tematice;
- Activități de pregătire a serbărilor școlare sau a unor manifestări cultural-artistice (Colinde, Urături, 1 Iunie, Ziua Mamei, 1 Decembrie etc.):
  - exerciții de interpretare a unor cântece cu acompaniament sau suport tehnic (negativul melodiei);
  - exerciții de interpretare vocală individual și în grup;
  - exerciții de exersare/automatizare a mișcărilor specifice pentru diferite genuri muzicale și dansuri (dans în pereche; dans modern, popular - horă etc.);
- Exerciții de dans și mișcare utilizând obiecte diverse pentru expresivitate (eșarfe, bile, materiale din diferite texturi, cercuri, baloane, parașuta, capace, căni, ușa, jucării de plastic și de lemn etc.);
- Teatru de păpuși;
- Teatru umbrelor.

2. Confecționarea și aprecierea unor produse utile și complexe**Clasa a VIII-a****3.1. Realizarea de produse, utilizând tehnicile învățate**

- Jocuri de construcție și asamblare;
- Produse realizate individual și în grup;
- Expoziții de produse;
- Exerciții de înțelegere a semnificației produsului activității;
- Exerciții de confecționare a unor produse, jucării și machete;
- Exerciții de ambalare în stiluri diferite/tematice a unui cadou;
- Jocuri de construcție și asamblare (obiecte modulare realizate din materiale diverse);
- Exerciții de confecționare a unor produse individual și în grup (machete, jucării, tablouri, colaje);
- Exerciții demonstrative (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite);
- Concursuri de ținute/ obiecte din materiale reciclabile;
- Expoziții.

3.2. Analizarea, descrierea și aprecierea produsului finit

- Jocuri de construcție și asamblare;
- Produse realizate individual și în grup;
- Expoziții de produse;
- Exerciții de descriere a produsului activității personale și a colegilor (colorit, materiale și instrumente utilizate, emoțiile provocate);
- Exerciții de interpretare și apreciere a produselor activității după anumite criterii:
  - respectarea succesiunii etapelor de lucru;

Clasa a VIII-a

- utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor;
- respectarea ordinii și a normelor igienice în timpul lucrului;
- oglundirea trăsăturilor obiectelor, ființelor înfățișate;
- respectarea proporției, a temei de lucru ș.a.;
- Exerciții de apreciere a produsului activității colegilor;
- Exerciții pentru identificarea semnificației produsului activității celorlalți colegi.

4. Dezvoltarea conduitei independente pentru integrarea socială**Clasa a VII-a****4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă**

- Activități practice de igienă personală și de control al ținutei;
- Exerciții de ordonare a obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc.;
- Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit;
- Exerciții de desfacere /de strângere a instrumentelor de lucru;
- Exerciții de spălare/depozitare a obiectelor utilizate (instrumente de lucru).

4.2. Dezvoltarea conduitei independente prin activități cu caracter ergoterapeutic

- Exerciții de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex:cutter, săpăligă, greblă, hârleț, cuțit);
- Activități simple de îngrijire a plantelor de la "colțul viu al clasei/curtea școlii" (plantare, stropire, curățare, recoltare);
- Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj);
- Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.);
- Exerciții de personalizare a spațiului de locuit (decorarea clasei/ camerei personale etc.);
- Exerciții de decorare a unui spațiu – individual și grup.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Explorarea polisenzorială	<ul style="list-style-type: none"> -Educație polisenzorială -Explorarea și descoperirea obiectelor dintr-un mediu familiar și unul nou -Discriminarea tactilă -Explorarea și manipularea obiectelor din mediul familiar și a unui mediu nou, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.) -Outdoor
2. Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> -Reprezentarea schemei corporale -Modificarea relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii -Creații artistice plastice - Identificare spațio – temporală -Operare cu elemente familiare din mediul înconjurător -Dezvoltarea proceselor psihice de bază -Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului -Memoria vizuală și auditivă -Atenția -Software educative pe structuri perceptiv-motrice
3. Conduite motrice generale	<ul style="list-style-type: none"> -Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii și bimanuale -Coordonare motrică -Dezvoltarea motricității fine și a preciziei mișcărilor -Mișcări variate -Echilibru -Expresie corporală -Desen după șablon complex
4. Coordonare manuală	<ul style="list-style-type: none"> -Prehensiune și manipulare -Utilizarea diverselor instrumente -Confecționarea unor produse -Îndemânare -Încastre -Abilitare manuală -Expresie grafo-plastică
5. Conduită independentă	<ul style="list-style-type: none"> -Utilizarea materialelor -Separarea materialelor după anumite criterii -Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță -Dezvoltarea comportamentului ecologic -Exersarea deprinderilor de autonomie personală
6. Socializare	<ul style="list-style-type: none"> -Expresie corporală - mișcare și ritm -Expresie muzicală -Expresie nonverbală și verbală -Descrierea produsului activității personale/a colegilor și comunicare a impactului -Compararea produsului personal cu modelul sau cu altele similare și apreciere a produselor activității după anumite criterii
7. Integrare socio - culturală	<ul style="list-style-type: none"> -Concursuri -Expoziții -Jocuri-competiții

Sugestii metodologice

Activitățile propuse sunt adaptate atât compensării dizabilităților vizuale în plan funcțional, cât și sub aspectul construirii personalității, terapia ocupațională stimulându-i pe copii pe plan afectiv-motivațional și încurajând relaționarea pozitivă elev-elev, elev-profesor/ profesor-educator.

Cadrul didactic are libertatea de a crea variate situații de învățare, pornind de la exerciții de manipulare, exerciții de mișcare și până la jocul de rol, dramatizare, organizarea de activități cu caracter practic-aplicativ. Acestea conduc la însușirea unor cunoștințe cu caracter instrumental, dar și la formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, necesare inserției socio-profesionale.

Terapia ocupațională are valențe multiple și în planul dezvoltării cognitive a copilului cu dizabilități vizuale, deoarece îl stimulează, în primul rând, afectiv-motivațional. Prin activitățile de terapie ocupațională, copilului cu dizabilitate senzorială de vedere i se facilitează activitatea funcțională, se pune accent pe independența sa funcțională, îmbunătățind calitatea vieții și prevenind dizabilitatea, activitățile trezindu-i interesul de cunoaștere și autocunoaștere.

Educatorul imprimă activităților un caracter terapeutic-compensator, stimulând și dezvoltând disponibilitățile psihomotorii, de comunicare și afectiv-relaționale ale copilului cu dizabilitate senzorială de vedere.

Folosirea timpurie a acestui tip de terapie, terapia ocupațională, în activitatea copilului este benefică dezvoltării sale intelectuale și socializării, crescându-i gradul de adaptabilitate prin lărgirea sferei de relaționare.

➤ în alegerea activităților, se au în vedere mai multe aspecte legate de vârstă, diagnostic, potențial de învățare, ritm propriu de dezvoltare și maturizare al fiecărui copil cu dizabilitate senzorială de vedere;

➤ activitățile contribuie la dezvoltarea gândirii logice și a disciplinei, ajută la formarea percepțiilor și ușurează înțelegerea unor noțiuni abstracte;

➤ exercițiile desfășurate în cadrul acestei discipline obișnuiesc copilul cu activitățile de grup, stimulează spiritul de echipă și încurajează cooperarea și, în același timp, cultivă încrederea în forțele proprii;

Prin terapie ocupațională se va urmări ca achizițiile elevilor cu dizabilitate senzorială de vedere să-și găsească expresia în comportamente adecvate, care să le permită adaptarea și integrarea școlară și socio-profesională.

Sub aspectul materialelor folosite, activitățile propuse oferă posibilitatea profesorului educator de a utiliza diferite materiale de texturi diverse:

➤ obișnuite care se pot adapta prin utilizarea indicilor tactili sau

➤ speciale, de procurat din magazine specializate pentru persoane nevăzătoare (cu adaptare pentru nevăzători/ tehnici asistive - foile pentru desen tactil, punctator, tastaura Braille)

De asemenea, pentru fișele elevilor nevăzători se pot folosi trasee, desene obișnuite accesibilizate prin contur tactil realizat cu sfoară, plastilină, lclay, pastă tactilă sau fișe realizate la Piaff, termoformă, contur Braille, desen tactil pe foi speciale.

Pentru identificarea anumitor puncte de pe fișă se utilizează etichetele audio și PenFriend (stiloul prietenos).

În funcție de gradul de abilitate al elevului și disponibilitatea de moment, se pot utiliza activități/sarcini cu nivel mai mic de complexitate sau se poate oferi sprijin fizic, indicații verbale sau lucru în echipă cu alt coleg.

Bibliografie:

1. Brădăţan, N. (1993). *Jocuri didactice în aer liber*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
2. Cucuş, C. (2014). *Pedagogie*, Iaşi: Editura Polirom
3. Gherguţ, A., Frumos, L., Raus, G. (2016). *Educaţia specială – Ghid metodologic*, Iaşi: Editura Polirom
4. Gherguţ, A., Neamţu, C. (2000). *Psihopedagogie Specială*, Iaşi: Editura Polirom
5. Gherguţ, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale*, Iaşi: Editura Polirom
6. Gherguţ, A., Cozma, T. (2000). *Introducere în problematica educaţiei integrate*, Iaşi: Editura Spiru Haret
7. Gherguţ, A. (2001). *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale. Strategii de educaţie integrată*, Iaşi: Editura Polirom
8. Iordăchescu, M. (1993). *Ala, bala, portocala*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică
9. Ştefan, M. (1999). *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
10. Rozorea, A., Muşu, I. (1997). *Psihopedagogie specială-deficienţe senzoriale*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
11. Rozorea, A. (1998). *Deficienţa de vedere, o perspectivă psihosocială şi psihoterapeutică*. Bucureşti: Editura Pro Humanitate
12. Rusu, C. (2002). (coord.), *Terapia educaţională complexă şi integrată*, Bucureşti: Editura Pro Humanitate
13. Mitran, M. A. (2013). (coord.). *Propunere programă pentru elevi cu deficienţe senzoriale (de vâz şi de auz) şi deficienţe motorii/ fizice*, Bucureşti
 ***Programa pentru aria curriculară *Terapia educaţională complexă şi integrată* aprobat prin ordin al ministrului nr. 5234/ 01.09.2008, Bucureşti

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educaţiei****Gabriela RAUS, Coordonator Inspectoratul Şcolar Judeţean Iaşi**

Nume, prenume	Instituţie de apartenenţă
Laura CHIRIAC	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Liliana IFTODE	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi
Petronela CÎTEA	Liceul Special „Moldova” Tg. Frumos, judeţul Iaşi

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Procesul de învățământ destinat copiilor cu dizabilități vizuale trebuie să vizeze, în egală măsură, atât componenta instructiv-educativă, cât și componenta compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată, în principal, prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapii specifice și de compensare*. Această arie curriculară cuprinde disciplinele: *Terapii și programe de intervenție*, *Kinetoterapia* și *Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoza*.

Disciplina ***Terapii și programe de intervenție*** reprezintă nucleul activităților educațional-terapeutice conform *PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale – ANEXA nr. 14 din ORDINUL 3622/2018*. Se alocă un număr de 12 ore/săptămână/clasă pentru ciclul primar și 10 ore/săptămână/ clasă pentru ciclul gimnazial.

Acest document este un instrument necesar cadrelor didactice din școlile speciale care lucrează cu elevi cu deficiențe de vedere: ambliopi, nevăzători, copii cu deficiențe asociate (deficiență de vedere și mintală/motorie/de auz/note autiste/tulburări afective etc). Prin activitățile desfășurate în cadrul acestei discipline se respectă unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale și anume principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă, de asemenea, ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele terapeutice, ca urmare a faptului că aceste categorii de activități nu pot fi abordate izolat.

Structura programei ***Terapii și programe de intervenție*** include, pe lângă *Notă de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Elemente de conținut*
- *Sugestii metodologice*

Activitățile educațional-terapeutice cuprinse în programă au un caracter orientativ. Terapeutul nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de terapie/învățare care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale, potențialului vizual al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite.

Se impune individualizarea demersului terapeutic, prin raportare permanentă la potențialul psihofizic și vizual al fiecărui copil cuprins în activitatea de terapie.

Utilizarea simțurilor valide ale copiilor cu deficiențe de vedere, folosirea pe deplin a resturilor de vedere la copiii ambliopi, orientarea spațială și mobilitatea realizate, cu preponderență, la nevăzători, ca și dobândirea de tehnici alternative de comunicare, sunt competențele generale urmărite în activitățile de terapie subsumate acestei programe.

Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu deficiențe de vedere, urmărindu-se:

- utilizarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale deficienței de vedere;
- folosirea resturilor de vedere pentru obținerea de performanțe în activitatea de învățare;
- îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea ameliorării consecințelor negative ale deficiențelor de vedere;
- manifestarea capacității de orientare în spații diverse prin dezvoltarea mobilității generale și formarea competențelor privind locomoția;
- folosirea tehnicilor alternative de comunicare, de acces și asistive, adaptarea permanentă la evoluția galopantă a tehnologiilor comunicaționale și informaționale;
- îmbunătățirea comunicării, corectarea tulburărilor de scris-citit.

Cadrul didactic are la dispoziție un cadru larg de selectare atât a conținutului, cât și a perspectivelor de abordare, în funcție de competențele vizate.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii. Fiecare domeniu abordat propune o întreagă paletă de activități didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Competențele generale și specifice vizate converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie, de grup profesional și social.

De asemenea, trebuie evidențiat faptul că fiecare categorie de terapie este un complex de tipuri, de acțiuni terapeutice, care implică o abordare sistemică a elementelor constitutive.

Programa **Terapii și programe de intervenție** este concepută pe ciclu de școlaritate, oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice. Activitatea se desfășoară pregnant individualizat, personalizat, prin aplicarea unor planuri de intervenție personalizate, iar formarea unei competențe specifice poate dura întreg ciclul școlar.

Conținutul activităților de la **Terapii și programe de intervenție** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Distribuirea orelor se va realiza în funcție de nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către profesorii psihopedagogi, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihopedagogiei speciale, psihologiei și științelor educației.

Normalizarea trebuie concepută ca un proces reciproc de acceptare a persoanei cu dizabilități de către comunitate și de participare a acesteia la viața comunității.

Acest mod de valorificare a resurselor de învățare conexe oferă o largă deschidere spre normalitate, ceea ce, în viziunea contemporană, înseamnă a oferi persoanelor cu cerințe educative speciale modele și condiții de viață cotidiană cât mai apropiate de condițiile și modurile de viață obișnuite.

Competențe generale

- 1. Utilizarea corectă, cursivă, coerentă a limbii în producerea de mesaje orale/scrise în situații de comunicare familiare**
- 2. Operarea cu un sistem de reprezentări în vederea structurării adecvate a cunoașterii mediului apropiat, obiectual**
- 3. Utilizarea independentă a tehnicilor de orientare și de mobilitate pentru deplasarea în spațiul cunoscut**

CLASELE : PREGĂTIOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea corectă, cursivă, coerentă a limbii în producerea de mesaje orale scrise în situații de comunicare familiare

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1. Receptarea și înțelegerea mesajelor orale în contexte familiare</p> <p>Exersarea auzului fonematic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imitarea sunetelor din natură în șoaptă, în ritm staccato și prelungit; - analiză auditivă a sunetului (la începutul, la mijlocul și la sfârșitul cuvântului); - analiză fonetică (de la propoziție, la cuvânt, silabă, sunet); - sinteză fonetică (sunet, silabă, cuvânt, propoziție); - rostire de silabe, cuvinte; - diferențiere auditivă a sunetelor surde-sonore, cu puncte de articulare apropiate; - diferențiere a cuvintelor paronime; - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, structuri euritmice); - jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe”; - exersarea pronunției melodice. <p>Ascultarea și înțelegerea mesajelor orale în contexte diferite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor comenzi verbale potrivite la mediu ambiant; - ascultare și înțelegere a unor mesaje accesibile, însoțite de suport concret- intuitiv (obiectual/ imagistic); - formarea comportamentului de ascultător (punerea în corespondență cuvânt – obiect / imagine, enunț – imagine / acțiune); - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori; - povestirea orală a unui fragment audiat; - identificarea personajelor, precizarea locului și timpului acțiunii prezentate într-un text audiat; - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat; - selectarea unor enunțuri simple, care exprimă mesajul textului audiat, dintr-o pereche de enunțuri date; - relatarea, în succesiune logică, a întâmplărilor din textul audiat; - stabilirea sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la contextul în care apare și confruntarea cu sensul/sensurile oferite de dicționare; - joc de rol cu imitarea unor acțiuni/ simularea unei convorbiri telefonice (roluri situaționale); - jocuri cu marionete/ jocuri de rol.
<p>1.2. Exprimarea corectă din punctul de vedere al pronunției și al structurii gramaticale</p> <p>Dezvoltarea mobilității aparatului fono-articulator: antrenarea motricității faciale, mandibulare, linguale, labiale, velo-palatine etc.;</p> <p>Exersarea respirației verbale și non-verbale: reglarea ritmului respirator și a echilibrului inspir-expir, creșterea capacității respiratorii, jocuri de respirație nonverbală (suflatul în lumânare, umflarea balonului, utilizarea jucăriilor de suflat etc.) și verbală;</p> <p>Exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență): exerciții de vocalizare în registru mediu, acut și grav, exerciții de vocalizare în ritm lent, moderat, rapid și cu intensitate diferită (în șoaptă, obișnuit, tare), reproducerea unei linii melodice simple (emitere vocalică);</p> <p>Formarea abilității de vorbire reflectată și independentă: Vorbire reflectată și independentă la nivel fonematic:</p>

Clasele pregătitoare – a IV-a

- întărirea sunetelor existente deja în repertoriu;
- emiterea de sunete noi prin imitație (vorbire reflectată);
- reproducerea de sunete onomatopice produse de diferite obiecte și animale;
- jocuri cu silabe deschise, duble, logatomi.

Vorbire reflectată și independentă la nivel de cuvânt:

- exprimare la nivelul cuvântului - formarea, precizarea repertoriului personal prin însușirea cuvintelor care semnaleză (recurența, prezența, dispariția, respingerea/refuzul, acțiunea și rezultatul ei, atribute/senzații/stări emoționale, noțiuni integratoare/vocabular tematic);
- asociere imagistică („parte-întreg”, funcție/utilitate–„organ/obiect”, „material-obiect”, „meserii- unelte” etc.);
- antonimie, sinonimie, omonimie.

Vorbire reflectată și independentă la nivel propozițional:

- integrare propozițională simplă care exprimă solicitarea, non-prezența, dispariția, respingerea/ refuzul, agent –acțiune/ rezultatul acțiunii, acțiune-obiect direct al acțiunii, acțiune –localizare, acțiune – beneficiar, posesia, entitate – atribut;
- integrare propozițională, după suport obiectual și/sau imagistic;
- completare a propozițiilor lacunare (suport imagistic/ sprijin verbal);
- alcătuire de propoziții enunțiative, interogative, exclamative cu suport imagistic/cuvinte date;
- selectare și reproducere a unei propoziții enunțiative/interogative/ exclamative dintr-un enunț audiat;
- completare a unui enunț cu început dat;
- conversații pe teme cunoscute, dialoguri;
- povestiri, repovestiri;
- învățarea intuitivă și utilizarea structurilor gramaticale (pronumele posesiv, pronumele personal, substantive la plural, articol nehotărât, substantive la dativ, genitive, flexionarea gramaticală și învățarea topicii corecte etc.), fără utilizarea terminologiei.

Corectarea pronunției sunetelor deficitare și a tulburărilor de voce:

- impostarea corectă a fonemelor pronunțate deficitare (punerea aparatului fono-articulator în poziție corectă de articulare, demonstrația articulatorie, emiterea prin imitație/ pronunție reflectată și concomitentă);
- emiterea, fixarea și consolidarea sunetului;
- introducerea sunetului în silabe, cuvinte, propoziții;
- automatizarea sunetului în cuvinte și propoziții;
- exersarea sunetului deficitare corectat în scurte texte, povestiri, în memorizări, ghicitori, proverbe etc.;
- exersarea ritmului corect al vorbirii;
- exersarea controlului intensității, înălțimii și timbrului vocii;
- echilibrarea emoțională și controlarea calamburului, a cuvintelor nepotrivite.

Reglarea discursului (ca lungime, adecvare, interlocutor).

1.3. Receptarea și înțelegerea de mesaje scrise în Braille/ alb-negru

Formarea abilității de a urmări cu privirea/degetele în sensul convențional al actului citirii (stânga-dreapta):

- joc de aliniere a obiectelor într-o anumită succesiune și de denumire a lor de la stânga la dreapta, joc de mutare/ translare a obiectelor/ jucăriilor de la stânga la dreapta, joc de așezare de jetoane de la stânga la dreapta;
- formarea progresiei stânga-dreapta fără mișcarea capului (de exemplu: focalizarea unui obiect în mișcare – minge, bilă, siluetă etc. de la stânga la dreapta, fără mișcarea capului).

Clasele pregătitoare – a IV-a

Identificare/ discriminare tactilă/ vizuală pe rând/ coloană, a literelor:

- asocierea configurațiilor de puncte cu literele alfabetului, însoțite de identificare tactilă;
- recunoașterea literelor de tipar și de mână.

Receptare tactilă/vizuală a structurilor lingvistice (silabă, cuvânt, propoziție):

- analiză și sinteză fonetică;
- siferențierea tactil-kinesteziică a punctelor;
- identificare tactilă a punctelor, liniilor, unghiurilor, figurilor geometrice;
- asociere elemente pre-Braille – litere/ cifre în Braille;
- citirea silabelor, cuvintelor, propozițiilor;
- asocierea unor momente dintr-o narațiune cu ilustrațiile corespunzătoare;
- identificarea determinantilor spațiali și temporali ai acțiunii;
- citirea cu intonație a unui text ținând cont de semnele de punctuație.

Receptarea mesajelor dintr-un text:

- ordonare într-o succesiune logică a întâmplărilor prezentate într-un text citit;
- ordonarea ilustrațiilor după succesiunea momentelor acțiunii prezentate de text;
- completarea unor enunțuri lacunare cu informații de detaliu desprinse din text.

1.4.Utilizarea scrierii Braille/ alb-negru în elaborarea de mesaje

Pregătirea actului grafic/braille:

- jocuri pentru motricitatea fină la nivelul mâinilor și al degetelor;
- jocuri de flexie-extensie a degetelor (de exemplu: „ploaia”, „batem toba”, „cântăm la pian” etc.);
- antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);
- imitare cu mâna/ degetul/ creionul/ punctatorul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- efectuarea de mâzgălituri, cercuri – spirale, „ghemulețe”, zig-zag-uri;
- scrierea elementelor pregrafice;
- identificarea elementelor prebraille (linii, puncte);
- formarea deprinderii de punctare a celor 6 puncte din grupul fundamental.

Corectarea dislexo-disgrafiei. Identificare auditivă a fonemului:

- integrare propozițională simplă după suport imagistic;
- delimitarea cuvântului vizat din cadrul propoziției;
- identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvânt;
- pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat;
- exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în poziție inițială.

Identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor:

- vizualizare, diferențiere, denumire a literelor;
- redarea gestuală a literelor;
- identificare tactilă a literelor (pipăirea literei decupate din carton gros, cu dimensiuni mari de 10 cm);
- construirea literei din plastilină, sârmă, bețișoare etc. după model/ în absența modelului;
- asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei;
- asociere fonem-literă-grafem;
- selectarea literei dintr-un grup dat;
- asociere literă – cuvânt ilustrat;
- redare a grafemului cu sprijin de puncte/ cu ajutorul săgeților;
- dictări de litere;
- transcriere din litera de tipar în litera de mână/ asociere fonem – literă mare de tipar (scriere majusculă sau tastare pe computer).

Compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bisilabice (eventual, trisilabice) cu literele

Clasele pregătitoare – a IV-a

Înșușite, după următoarea succesiune: (cuvinte monosilabice de tip vocală-vocală, vocală consoană și consoană-vocală, cuvinte monosilabice de trei litere, cuvinte bisilabice cu silabă repetitivă, cuvinte bisilabice cu structură vocală-consoană-vocală, cuvinte bisilabice cu structură consoană-vocală-consoană-vocală, cuvinte bisilabice cu structură vocală- consoană-vocală –consoană, cuvinte trisilabice cu silabe deschise).

Lexie - grafie la nivel propozițional:

- lexia propoziției simple/ dezvoltate (lexia cuvintelor pe verticală / lexia pe orizontală, cu departajarea sintagmelor);
- analiza structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte, precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt, precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt);
- scrierea propoziției analizate, prin copiere sau transcriere (cu marcarea spațiilor dintre cuvinte prin căsuțe colorate sau linii verticale);
- scrierea corectă din punctul de vedere ortografic al propoziției;
- scrierea de cuvinte, propoziții simple/ dezvoltate pe calculator.

Lexie - grafie la nivel de text:

- citirea unui text scurt;
- așezarea corespunzătoare în pagină a unui text scurt;
- selectarea (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative, exclamative, interogative.

2. Operarea cu un sistem de reprezentări în vederea structurării adecvate a cunoașterii mediului apropiat, obiectual

Clasele pregătitoare – a IV-a

2.1. Identificarea/ discriminarea însușirilor fizice ale obiectelor familiare prin intermediul sensibilității cutanate (tactile, termice, algice) și kinestezice - compensare intersistemică

Prehensiune, motricitate fină, coordonare bimanuală:

- prindere/apucare cu degetele a obiectelor din ce în ce mai mici (pioni, cuișoare, cubulețe, mărgelile etc.);
- exersarea motricității fine a degetelor (închiderea/ deschiderea pumnului, apropierea/ depărtarea alternativă a degetelor, mișcarea degetelor și imitarea cântatului la fluier, pian, etc.);
- imitare a gesturilor utile (închidere-deschidere, înșurubare-deșurubare, umplere-golire, astupare-destupare, înfășurare-desfășurare, scuturare-agățare, suspendare, înșirare etc.);
- învățarea unei brățări pe mână, ruperea și mototolirea hârtiei;
- jocuri de construcție (cuburi, figuri geometrice);
- încastrare, înșiruire de mărgelile/bile, îmbinare de cuburi, conturare, copieri de contururi pe foaie de calc, decupare etc.;
- modelarea din plastilină;
- realizarea contururilor prin unirea de puncte, dactilopictura.

Explorare tactil-kinestezică a obiectelor familiare:

- operare cu noțiunile legate de formă: formă rotundă, ovală, pătrată, dreptunghiulară, triunghiulară etc.);
- identificare tactilă a figurilor geometrice fără colțuri (cerc, oval) / cu colțuri (pătrat, dreptunghi, triunghi, paralelogram, trapez, romb, paralelipiped etc.);
- asociere obiecte de anumite forme cu figurile geometrice corespunzătoare;
- operare cu noțiunile de "figuri geometrice";
- ordonare (pe un rând / coloană) a obiectelor după criteriul formei;
- operare cu noțiunile de „rând”, „coloană”, exerciții de încastrare;
- identificare tactilă a corpurilor geometrice;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- operare cu noțiunile de “corpuri geometrice”;
- operare cu noțiunile pentru mărime: “mare” - “mic”, “mare”- “mijlociu”- “mic”, “cel mai mare” - “cel mai mic” etc.;
- identificare/ discriminare tactilă a greutății obiectelor și a volumului lor;
- clasificarea obiectelor după greutate și volum;
- operare cu noțiunile de „greu”-„ușor”, „cantitate”, „volum” „mult” – „puțin” etc.;
- identificare/ discriminare tactilă a texturii obiectelor și clasificarea lor după textură;
- operare cu noțiunile: „moale”- „tare”, „neted”-„aspru”, „lucios”, „mătășos”- „rugos”, „gros”- „subțire”;
- discriminare tactilă a „nuanțelor” privind netezimea/ asperitatea („neted”-„lucios”, „aspru”-„rugos”, „cel mai neted” - „cel mai aspru”, „catifelat”, „mătășos”), grosimea („cel mai gros”- „cel mai subțire”);
- identificare / discriminare tactilă a materialului din care sunt confecționate obiectele;
- clasificarea obiectelor după natura materialului;
- operare cu noțiunile: hârtie, carton, plastic, lemn, metal, glace-papire, diferite materiale textile (lână, catifea, arici, bumbac) etc.;
- jocuri de clasificare, comparare, ordonare/ seriere a obiectelor după natura materialelor;
- operare cu noțiunile: “dur”/„tare”- „moale”, „solid”-„lichid”-„gazos”;
- identificare/ discriminare tactilă a lungimii, lățimii și înălțimii;
- operare cu noțiunile: “lung”-„scurt”, „lat”-„îngust”, „înalt”-„scund” etc.;
- asociere: obiecte reale – imagini simplificate (cu accent pe caracteristica esențială).

Identificare/discriminare tactil-kinesteziacă a elementelor de bază prebraille:

- puncte de diferite mărimi;
- linii aflate în diferite poziții, de diferite tipuri: linii drepte, curbe, frânte sau în zig-zag, continue, discontinue/ întrerupte, punctate).

Identificare/discriminare tactil-kinesteziacă a simbolurilor Braille:

- identificare tactilă a configurațiilor de puncte specifice literelor/ cifrelor, semnelor matematice, de punctuație în Braille;
- asociere „litere și cifre în Braille cu linii aflate în diferite poziții” (de exemplu: „b, l” – linii verticale, „c” și semnul minus - linie orizontală, „e” și „i” - linii oblice);
- asociere „litere și cifre în Braille (d, f, h, j, p, v) cu unghiuri drepte”;
- corespondență „puncte brailetă - litere, cifre, alte semne în Braille”;
- discriminare tactilă a simbolului dat ca model pe un rând/ coloană;
- asociere „litere și cifre în alb-negru cu configurații de linii/ cercuri/ semicercuri/unghiuri”;
- identificare tactilă a diferențelor dintre literele și cifrele Braille simetrice („k”-semn de literă mare; „e-i, f-d, h-j, o-ț, s-ș, m-î, v” - semn de cifră etc.);
- identificarea tactilă a temperaturii corpurilor
- operare cu noțiunile („rece”-„cald,”) despre temperatură și nuanțele: „răcoros”, „înghețat”, „călduț”, „fierbinte”;
- identificare a temperaturii diferitelor corpuri (lemn, metal, corp uman);
- identificare tactilă a temperaturii, folosind un deget / toată mâna, obrazul, interiorul gurii etc;
- joc de asociere a culorii cu temperatura (culori calde: roșu, galben, portocaliu / culori reci: albastru);
- joc de asociere „temperatură - anotimp - momentele zilei”, „temperatura - elemente din mediu ce dau senzația de rece/ cald” (apa rece/ caldă de la robinet, supă caldă/ fierbinte, lapte rece/ cald, ceai rece etc).

2.2. Extragerea semnificației semnalelor sonore din mediul ambiant - compensare intersistemică

- ascultare și identificare a unor semnale sonore (zgomote, sunete, onomatopee);

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - localizare și denumire a zgomotelor specifice mediului ambiant sau provocate; - identificare și reproducere de onomatopee; - recunoaștere a vocii persoanelor familiare; - exersarea simțului ritmic (bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, structuri euritmice); - recunoaștere/ reproducere de linii melodice/ cântece gradate ca dificultate; - diferențiere auditivă a zgomotelor, sunetelor, în funcție de perceperea distanței de sursa sonoră; - diferențiere a sunetelor surde-sonore; - diferențiere a sunetelor cu punct de articulare apropiat; - joc de rostire a perechilor paronimice; - joc de analiză fonetică, cu localizarea fonemelor în cuvânt.
<p>2.3. Identificarea proprietăților chimice ale alimentelor și substanțelor odorizante prin intermediul sensibilităților gustative și olfactive - compensare intersistemică</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare/ discriminare a gusturilor fundamentale („dulce”-„amar”-„acru”-„sărat”) și a diferitelor nuanțe („dulce” „acrișor”, „dulce”-„amăru” etc.); - sortare a alimentelor după gust; - jocuri de asociere ”gust - aliment/ fruct/ legumă”; - identificare/ discriminare a diferitelor tipuri de mirosuri specifice alimentelor și a substanțelor familiare (mâncăruri, flori, parfumuri, etc.); - sortare a alimentelor familiare (pâine proaspătă, pâine uscată, cozonac etc.), fructelor, legumelor după miros; - jocuri de asociere ”miros- aliment”/ „miros-fruct/legumă/ floare”.
<p>2.4. Utilizarea funcțiilor și capacităților vizuale îmbunătățite prin trainingul vizual – compensarea intrasistemică</p> <p>Tehnici de gimnastică oculară/ motilitate oculară:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcări ritmate de închidere/ deschidere a pleoapelor; - mișcări ritmate de clipire; - mișcarea ritmată a globilor oculari pe direcția dreapta-stânga, sus-jos, pe diagonală, în sens circular, șerpuit, în zig-zag; - privit alternativ al unor obiecte apropiate/ depărtate; - disciplină oculo-motorie (imobilitatea prelungită treptat a globilor, pleoapelor); - exercițiile de tip palming (cu acoperirea cu palma a ochilor și realizarea exercițiilor pe “întuneric”). <p>Coordonare ochi – mână:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trasarea de cercuri cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers și urmărirea cu ochii; - trasarea de semicercuri cu mâna dreaptă, apoi în continuare cu mâna stângă și urmărirea cu ochii. <p>Notă : Exercițiile destinate exersării motricității fine, dacă se realizează cu control vizual, vor căpăta valențe formative și în sfera coordonării oculo-motorii.</p> <p>Explorare vizuală a obiectelor/imaginilor din categoriile de bază.</p> <p>Activități de explorare vizuală a obiectelor/ imaginilor din categoriile de bază (animale, păsări, fructe, legume, alimente, îmbrăcăminte, mijloace de transport, figuri geometrice etc.) progresiv contrastante cu fondul și colorate pronunțat (în special pentru cazurile de cataractă):</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea obiectului pentru integrarea lui categorială și interpretare (analiză, sinteză, comparații etc.); - explorare vizuală a imaginilor contrastante cu fondul și cu contur pronunțat și/ sau în relief; - completarea unei siluete umane lacunare (manechin sau imagine lacunară); - investigarea unui contur de ceas, cu scrierea sau identificarea orei exacte;

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - copiere a desenelor cu indigo și/sau foaie de calc; - trasare de contururi prin unirea de puncte; - asamblarea unui obiect din părțile componente; - decupare pe contur, pe lângă și în interiorul conturilor din ce în ce mai complexe, parcurgerea unor labirinturi simple, cu șanțuri. <p>Tehnici mnemoscopice (în special pentru cazurile de miopie):</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare vizuală cu reducerea treptată a dimensiunilor la care se pot identifica obiecte/ imagini aflate la o distanță constantă; - explorare vizuală cu creșterea treptată a distanțelor la care se află obiecte/ imagini de mărime constantă. <p>Tehnici tahistoscopice (în special pentru cazurile de explorare lentă, șovăitoare, redundantă, illogică):</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare a obiectelor/ imaginilor prin diminuarea treptată a timpului de expunere a lor. <p>Tehnici de diferențiere și structurare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor obiecte și/sau imagini aparent asemănătoare; - identificarea modelului obiectual și/sau imagistic/simbolic (litere, cifre etc.) pe un rând, coloană; - jocurile de tip "loto", "domino", "țintar"; - jocurile de incastrare; - reproducerea unor imagini (desene, construcții din bețișoare, cuburi etc.); - reconstituire imagistică sau de sinteză perceptuală/jocurile de tip "puzzle" în prezența/absența modelului; - completarea unor imagini lacunare; - orientare vizuală și așezare în spațiul paginii. <p>Identificare și discriminare cromatică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea culorilor primare/ secundare, a nuanțelor, a intensităților; - operare cu noțiuni legate de culoare; - clasificare/ grupare a obiectelor și imaginilor după criteriul culorii; - asociere imagine-cuvânt-culoare; - identificarea culorilor pe fond contrastant. <p>Atenție vizuală (barare, corectare, imagini lacunare etc.);</p> <p>Memorie vizuală (șiruri de obiecte / imagini cu forme, culori, numere etc.);</p> <p>Compensare tehnică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificare tactilă/ vizuală a mijloacelor tehnice frecvent folosite (casetofon, CD/MP3 player/ recorder, reportofon, protezele auditive pentru cazurile de deficiență de vedere asociată cu deficiență de auz, ceasurile sonore, computer cu sinteză vocală etc.); - manipulare corectă și eficientă a acestor aparate în procesul învățării.

3. Utilizarea independentă a tehnicilor de orientare și de mobilitate pentru deplasarea în spațiul cunoscut

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>3.1. Exersarea lateralității și utilizarea eficientă a elementelor de schemă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea schemei corporale proprii/ a partenerului/ păpușă demontabilă; - recunoașterea părților corpului la o altă persoană, pentru a se vizualiza în diferite poziții; - operarea cu noțiunile corporale (denumire, localizare, funcție, poziție, mișcările fiecărei părți ale corpului); - operarea cu planurile corporale (sus, mijloc, jos); - identificarea părților simetrice ale corpului (ochi drept/stâng, ureche dreaptă/stângă etc.);

Clasele pregătitoare – a IV-a

- reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic;
- asocierea obiectelor cu părțile corespunzătoare ale corpului (mănușă/tacâm-mână; gheată-picior; căciulă-cap; ochelari-ochi etc.);
- asociere „parte corporală-organ de simț” (nasul-mirosul; ochii-văzul; ureche-auz etc.);
- fixarea lateralității prin antrenarea membrului superior și inferior dominant;
- identificarea părții drepte/stângi a corpului;
- indicarea/denumirea segmentelor corporale;
- imitarea unor mișcări, poziții ale corpului (mâna dreaptă sus, ridicăm piciorul stâng, un pas în față, bate din piciorul drept, atinge mâna stângă cu mâna dreapta, sari pe piciorul drept etc.);
- identificarea diverselor poziții ale părților corpului (cap/trunchi - aplecat în față, în spate, membre - lateral, sus, înainte etc.).

3.2. Aplicarea tehnicilor de orientare și de mobilitate în spațiul interior**Motricitate generală:**

- conduite motrice: (mers, alergat, sărit, rostogolit, întors, echilibru, cățarat);
- întindere, îndoire, aplecare, răsucire, rotire a membrelor, trunchiului și capului, rostogoliri, cățărare, târâre;
- mers în spațiu restrâns/ limitat (încăpere): mers la pas însoțit, liber; mersul ghidat prin repere percepute tactil-kinestezic, mers lent pe distanțe scurte, apoi prelungite treptat, cu indicarea direcției/schimbarea direcției; coordonarea picioarelor în timpul mersului; mers în cuplu; mers în rând/ în șir indian/ coloană; mers cu obiecte în mână, mers ritmat (ca soldatul, mers pe loc), mersul cu spatele, schimbarea tipului de mers; urcare/coborâre a scării sprijinit sau ținându-se de balustradă etc; se urmărește ținuta în timpul mersului;
- joc pentru educarea mersului: imitarea mersului unor animale și/sau păsări; „pasul ștrengarului”; „pasul piticului”; „șoarecele și pisica,” etc;
- corectarea mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.);
- alergat și corectarea rigidității corpului (alergat pe loc cu mâinile sprijinite de bancă, cu mișcarea brațelor/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate; alergat cu/ fără folosirea unui semnal sonor pentru menținerea direcției; alergat cu obiecte mari și ușoare; alergat între două sfori etc.);
- menținerea echilibrului, stând într-un picior și sărind cu ambele picioare/ într-un picior/ alternativ, statul alternativ pe piciorul drept, apoi pe stângul după comandă, poziția corectă pe scaun, mișcări simple ale corpului, ale brațelor și ale picioarelor în poziție verticală, șezând pe scaun și în mers;
- menținerea direcției, a merge în linie dreaptă;
- jocuri de mișcare.

Orientare spațio-temporală:

- identificarea poziției spațiale a obiectelor în raport cu propriul corp (în față-în spate; la stânga-la dreapta);
- identificarea poziției spațiale a unui obiect în raport cu un alt obiect;
- identificarea poziției sale în raport cu mediul apropiat;
- manipularea obiectuală în vederea însușirii conceptelor spațiale (stânga-dreapta, sus-jos, înainte-înapoi; deasupra-dedesubt, în, pe, sub, alături de, lângă; departe-aproape, înăuntru-afară; aici-acolo, în sensul acelor de ceasornic, în sensul invers acelor de ceasornic etc.);
- explorarea tactil-kinestezică a obiectelor în spațiul restrâns (camera, hol, sala de clasă, bancă);
- operare cu noțiuni spațiale la nivelul spațiului cunoscut (camera, hol, sala de clasă, bancă);
- exersarea relațiilor spațiale: în raport cu propria persoană, în raport cu o altă

Clasele pregătitoare – a IV-a

- persoană, în raport cu obiectele;
- determinarea relațiilor de poziționare prin intermediul sunetului;
  - diferențierea auditivă a diverselor surse sonore în funcție de perceperea distanței de sursa sonoră;
  - identificarea exactă a locului de unde este emis sunetul (direcția sursei sonore);
  - deplasarea spre sursa care a emis sunetul (chei, clopoțel, vocea unei persoane etc.);
  - identificarea sunetelor produse de încălțăminte pe diferite tipuri de pardoseală (parchet, covor, linoleum, gresie);
  - identificarea persoanelor după sunetul pașilor, miros, alte sunete pe care le produce;
  - aprecierea informațiilor obținute prin ecou, obstacolul este semnalizat de sunetele pe care le reflectă;
  - localizarea obiectelor și a acțiunilor din mediul ambiant, după sunetele produse, mirosuri, în vederea deplasării corespunzătoare;
  - selectarea informațiilor senzoriale relevante (tactile, auditive, olfactive) pentru orientarea într-un spațiu cunoscut;
  - localizarea la nivelul spațiului a unor informații senzoriale unice (obiecte, sunete, mirosuri), care vor deveni puncte de reper în parcurgerea unui traseu;
  - identificarea pe baza unor puncte de reper a unor încăperi (repere tactile, sonore, olfactive etc.);
  - denumirea holului în funcție de punctele de reper unice identificate;
  - indicarea poziției unui obiect în raport cu cadranul ceasului;
  - poziționarea mâinii pentru a indica orele ceasului (sus-jos/ dreapta-stânga/ diagonală sus-jos/dreapta-stângă);
  - asocierea limbii mari a ceasului cu poziția corporală a elevului. (ceas uman – rotirea corpului pentru indicarea orei);
  - schimbarea poziției corporale a elevului pe cadranul ceasului imaginar în sensul acelor de ceasornic/în sensul invers acelor de ceasornic. (12- 15 - întoarcere la 90 de grade/ 12-18 - întoarcere la 180 de grade / 12 - 12 - întoarcere la 360 de grade etc.);
  - identificarea punctelor cardinale în poziția statică utilizând cadranul ceasului (N-12, S-6, E-3, V-9);
  - orientarea în spațiu prin asocierea cadranului ceasului cu direcțiile de deplasare (ora 12 - în față / ora 6 - în spate/ ora 9 - stânga/ ora 3 - dreapta etc.).

Operarea cu noțiuni legate de timp

- momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpuri, activitățile specifice lor, lunile anului, ceasul, ordonarea obiectelor într-un șir (primul, al doilea, ultimul), azi, mâine, ieri;
- asociere acțiuni specifice momentelor zilei - imagine; anotimp – imagine;
- operarea cu noțiunile legate de timp – secunde, minute, ore, sfert de oră/ jumătate de oră, activități cronometrate.

Tehnici de orientare și de mobilitate în spațiul cunoscut

Tehnici de deplasare cu ghid văzător

Deplasarea înainte:

- elevul merge la jumătate de pas în spatele ghidului, ținându-i brațul cu degetul mare în afară și cu celelalte (apropiate de corp), chiar deasupra cotului (copilul îl ține de încheietura mâinii).

Cotirea spre dreapta sau spre stânga:

- ghidul și elevul execută cotirea printr-o mișcare lină;
- cotirea simplă - elevul stă pe loc și ghidul execută cotirea;
- cotirea spre interior.

Schimbarea părții pe care se face deplasarea:

- ținându-se de spatele ghidului, elevul schimbă brațul.

Clasele pregătitoare – a IV-a

Deplasarea în spații înguste:

- ghidul își duce brațul la spate în dreptul mijlocului, elevul merge exact în spatele ghidului.

Deschiderea/închiderea ușilor:

- elevul reperează clanța prin brațul călăuzitor al ghidului.

Urcarea/coborârea scârilor:

- scările se vor urca din față și nu din unghi, aproape de balustradă; urcarea este condusă prin brațul călăuzitor al ghidului, care se ridică/ la coborârea scârilor brațul călăuzitor al ghidului coboară.

Așezarea pe un scaun, bancă:

- brațul călăuzitor al ghidului se așază pe spătarul scaunului, după care se orientează cu mâna liberă a elevul.

b. Tehnici de deplasare în interior fără ghid

Tehnica de protejarea corpului în deplasare pe distanțe scurte (protejarea părții inferioare a corpului/ protejarea părții superioare a corpului)

- identificarea obiectelor situate la nivelul taliei/ la nivelul capului.

Tehnici de căutare a unui obiect căzut pe jos:

- folosirea unei mâini ca echilibru, ca punct de referință și executarea cu cealaltă mână a mișcărilor circulare pentru găsirea obiectului;
- localizarea obiectelor după sunetul emis de acestea în cădere (chei);
- întoarcerea în direcția sunetului produs de obiectul căzut pe jos, înainte de a se ghemui;
- căutarea obiectelor utilizând și tehnica de protejare a părții superioare a corpului.

Deplasare prin pipăirea obiectelor înconjurătoare (trailing):

- utilizarea dosului mâinii pentru a urmări o suprafață dreaptă (perete/masa);
- deplasare cu mâna pe peretele holului sau cu ajutorul «mâinii curente», a inscripțiilor braille, a imaginilor în relief, de diferite texturi).

Tehnici de deplasare dintr-un loc cunoscut în alt loc cunoscut printr-un spațiu deschis:

- squiring off - lipirea călcâielor, a spatelui de o suprafață sau de un obiect plat pentru poziționarea pe direcția deplasării
- taking a line - folosirea unui obiect linear pentru deplasarea în linie dreaptă spre o țintă

Tehnici de deplasare într-o încăpere nefamiliară:

- squaring off – lipirea părții posterioare a picioarelor, călcâielor, a spatelui de suprafața ușii;
- numerotarea pereților (ușa încăperii se va afla pe peretele numărul 1, 2 – peretele din dreapta, 3 – peretele din față, 4 – peretele din stânga);
- descrierea încăperii de către profesor (înălțime, formă, lungime obiecte);
- înaintare prin pipăirea obiectelor și a reperelor;
- identificarea obiectelor care nu sunt lipite de perete;
- indicarea poziției obiectelor din încăpere.

Tehnici pentru urmărirea unor trasee în interior:

- reperarea intrării principale;
- abordarea pe secțiuni a clădirilor;
- identificarea corpurilor clădirii, a etajelor, a camerelor, a scârilor, a obstacolelor, a laboratoarelor, a sălilor de clasă.

Tehnici de urcare și coborâre a scârilor, cu sprijin de balustradă, cotire.

c. Tehnici de deplasare cu bastonul în interior:

- utilizarea corespunzătoare a bastonului / familiarizarea cu componentele, tipurile de baston.

Tehnica bastonului pe diagonală:

- apucarea bastonului, poziționarea corectă a brațului și a mâinii;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- poziționarea bastonului;
- deplasarea cu bastonul prin spațiul deschis;
- folosirea bastonului pe diagonal + trailling.

Tehnica Pop-up (poziționarea bastonului în poziție verticală când întâlnește un obstacol).

Tehnica prin atingere (tehnica celor două puncte):

- apucarea;
- poziționarea corectă a mâinii;
- poziționarea brațului;
- întrebuințarea încheieturii;
- mișcarea bastonului;
- lărgimea arcului făcut de baston;
- deplasarea cu bastonul: ținerea pasului.

Tehnica de urcarea/coborâre a treptelor utilizând bastonul:

- deplasarea utilizând tehnicile de orientare și de mobilitate pe diverse trasee din școală (hol, sală de sport, curtea școlii, sală de clasă).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare – a IV-a
Comunicare Terapia tulburărilor de limbaj	Mesajul (scris și oral) – transmitere și receptare Corectarea tulburărilor de pronunție Corectarea dislexo-disgrafiei
Educație polisenzorială Compensarea intersistemică	Prehensiune, motricitate fină, coordonare bimanuală Noțiuni pentru formă, mărime, greutate, textură, natură materialelor, substanțelor Categorii de obiecte Sunete (tipuri, intensități, semnificații) Gusturi fundamentale Mirosuri- nuanțe, clasificare
Compensarea intrasistemică	Antrenament vizual Coordonare oculo-motorie
Compensarea tehnică	Mijloace și instrumente tehnice
Orientare spațială și mobilitate	Schema corporală Lateraralitate Orientare spațio-temporală
Tehnici de orientare și de mobilitate în spațiul interior, cunoscut	Tehnici de deplasare cu ghid văzător Tehnici de deplasare în interior fără ghid Tehnici de deplasare cu bastonul în interior

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie debutează cu etapa de evaluare, realizată pe mai multe paliere:

1. evaluarea nivelului dezvoltării psihomotrice (schemă corporală și lateralitate, motricitate generală și fină, structuri perceptiv-motrice de formă, mărime, culoare, organizare-structurare spațio-temporală);
2. evaluarea capacității de comunicare (comunicarea verbală orală și scrisă) și comprehensiune;
3. evaluarea capacității de explorare tactil-kinestezică/ vizuală;

În activitatea de terapie desfășurată cu copiii ambliopi, este necesar să se țină cont de indicii funcționali ai vederii în scopul stabilirii unui program de intervenție adecvat fiecărui caz.

Evaluarea se realizează în vederea depistării laturilor deficitare, precum și a celor „forte”, mai bine păstrate, cu rol compensator. Se au în vedere mecanismele compensării intrasistemice, în cazul ambliopilor și cele ale compensării intersistemice (supleante), în cazul nevăzătorilor.

Activitățile cu caracter terapeutic se adresează tuturor copiilor cu deficiență de vedere, excepție făcând cele de educație vizuală - destinate doar copiilor cu resturi de vedere (ambliopii).

Explorarea tactil-kinestezică se realizează cu toate categoriile de copii deficienți de vedere (cu elevii ambliopi, nevăzători și elevi cu deficiențe asociate). Diferența constă în faptul că aceste exerciții, în cazul copiilor cu resturi de vedere, se desfășoară preponderent cu sprijin vizual, iar în cazul nevăzătorilor, cu sprijin verbal și/ sau fizic. Într-o primă fază, până când copilul deprinde modul de rezolvare a unui anumit tip de exercițiu, el va beneficia de sprijin psihopedagogic total (sprijin fizic și verbal), însă dezideratul final constă în dobândirea independenței copilului în realizarea sarcinilor.

Activitățile educaționale-terapeutice și corective sunt variate și gradate ca dificultate, din acest motiv ele pot fi reluate anual, cu un grad crescut de complexitate, ținându-se cont de ritmul și capacitatea de învățare specifice fiecărui copil. Terapeutul are libertatea de a concepe și alte tipuri de activități pentru atingerea competențelor vizate.

Se recomandă ca exercițiile folosite, cât și materialele realizate să fie în acord cu gradul și tipul dizabilității vizuale.

Pentru activitățile de orientare spațială și mobilitate, se utilizează “Manualul de învățare a mobilității”, autor Peter Johnson. Se recomandă ca, în învățarea tehnicilor de orientare cu ajutorul bastonului, să se țină cont de dezvoltarea psiho-fizică a copilului nevăzător.

Pentru activitățile pre-Braille se recomandă utilizarea îndrumătoarelor existente în rețeaua școlilor de profil (Cluj, București).

Pentru elevii nevăzători cu intelect normal, învățarea scris-cititului în Braille se face în ritmul clasei, în baza curriculumului din învățământul public. În cazul elevilor normal dezvoltați intelectual și pentru care se recomandă tehnicile alternative de comunicare, se adoptă un ritm intensiv de învățare a alfabetului Braille pe decade.

Pentru realizarea materialelor în Braille (cărți, fișe de lucru, diagrame etc.) se folosesc termoforma și imprimanta Braille.

Bibliografie

1. Cziker, R. (2001). *Educația și stimularea vizuală la copilul cu deficiență de vedere*, Cluj: Ed. Presa Universitară Clujeană,
  2. Everett H., Purvis P. (1976). *Orientation and Mobility Techniques: A Guide for the Practitioner*, Amer Foundation for the Blind,
  3. Gherguț, A. (2004). *Psihopedagogia specială*, Iași: Ed. Polirom,
  4. Marinache C. (2008). *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Tulcea: Ed. Harvia,
  5. Peter Johnson *Manualul de învățare a mobilității*,
  6. Preda, V., Cziker, R. (2004). *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj: Presa Universitară Clujeană,
  7. Roșan, A., (2015). (coord.). *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Ed. Polirom,
  8. Rozorea, A. (2000), *Deficiența de vedere*, București: Editura Didactică și Pedagogică,
  9. Rozorea, A. (2005), *Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia deficiențelor de vedere*, București: Ed. EX PONTO,
  10. Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
  11. Ștefan, M. (1999), *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, București: Editura Pro Humanitate,
  12. Vlad, P., (1999), *Oftalmodex. Dicționar explicativ oftalmologic*, București: Editura All Educational,
  13. William H. J., Henry J. W. (1993). *The Art and Science of Teaching Orientation and Mobility to Persons with Visual Impairment*; New York: Ed. American Foundation for the Blind
- ***Anexa 8 la Ordinul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5235 din 01.09.2008: Programă de Educație perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Camelia COICIU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Mihaela CIULEA	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Adela VÂLCU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Dorina PETRUȘ	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Procesul de învățământ destinat copiilor cu dizabilități vizuale trebuie să vizeze, în egală măsură, atât componenta instructiv-educativă, cât și componenta compensator-recuperatorie, aceasta din urmă fiind realizată, în principal, prin intermediul activităților din cadrul ariei curriculare *Terapii specifice și de compensare*. Această arie curriculară cuprinde disciplinele: *Terapii și programe de intervenție, Kinetoterapia și Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoza*.

Disciplina **Terapii și programe de intervenție** reprezintă nucleul activităților educațional-terapeutice conform *PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități vizuale – ANEXA nr. 14 din ORDINUL 3622/2018*. Se alocă un număr de 12 ore/săptămână/clasă pentru ciclul primar și 10 ore/săptămână/ clasă pentru ciclul gimnazial.

Acest document este un instrument necesar cadrelor didactice din școlile speciale care lucrează cu elevi cu deficiențe de vedere: ambliopi, nevăzători, copii cu deficiențe asociate (deficiență de vedere și mintală/motorie/de auz/note autiste/tulburări afective etc.). Prin activitățile desfășurate în cadrul acestei discipline se respectă unul dintre principiile fundamentale ale educației speciale și anume principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării.

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă, de asemenea, ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele terapeutice, ca urmare a faptului că aceste categorii de activități nu pot fi abordate izolat.

Structura programei **Terapii și programe de intervenție** include, pe lângă *Notă de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Elemente de conținut*
- *Sugestii metodologice*

Activitățile educațional-terapeutice cuprinse în programă au un caracter orientativ. Terapeutul nu este obligat să le parcurgă în întregime, având libertatea de a alege acele activități de terapie/învățare care corespund cel mai bine nivelului dezvoltării intelectuale, potențialului vizual al copiilor cu care lucrează sau de a folosi alte exemple care i se par mai potrivite.

Se impune individualizarea demersului terapeutic, prin raportare permanentă la potențialul psihofizic și vizual al fiecărui copil cuprins în activitatea de terapie.

Utilizarea simțurilor valide ale copiilor cu deficiențe de vedere, folosirea pe deplin a resturilor de vedere la copiii ambliopi, orientarea spațială și mobilitatea realizate, cu preponderență, la nevăzători, ca și dobândirea de tehnici alternative de comunicare, sunt competențele generale urmărite în activitățile de terapie subsumate acestei programe.

Prin conținuturile acestei programe, se are în vedere creșterea gradului de adaptabilitate al copiilor cu deficiențe de vedere, urmărindu-se:

- utilizarea mecanismelor compensatorii în scopul ameliorării efectelor negative ale deficienței de vedere;
- folosirea resturilor de vedere pentru obținerea de performanțe în activitatea de învățare;
- îmbogățirea/ corectarea și completarea fondului de reprezentări în vederea ameliorării consecințelor negative ale deficiențelor de vedere;
- manifestarea capacității de orientare în spații diverse prin dezvoltarea mobilității generale și formarea competențelor privind locomoția;
- folosirea tehnicilor alternative de comunicare, a tehnologiilor de acces/asistive, adaptarea permanentă la evoluția galopantă a tehnologiilor comunicaționale și informaționale;

- îmbunătățirea comunicării, corectarea tulburărilor de scris-citit.

Cadrul didactic are la dispoziție un cadru larg de selectare atât a conținutului, cât și a perspectivelor de abordare, în funcție de competențele vizate.

Diversitatea metodologică este strâns legată de cadrul larg al conținutului organizat pe numeroase domenii. Fiecare domeniu abordat propune o întreagă paletă de activități didactice cu valențe pregnant terapeutice.

Competențele generale și specifice vizate converg spre dezideratul general de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața de familie, de grup profesional și social.

De asemenea, trebuie evidențiat faptul că fiecare categorie de terapie este un complex de tipuri, de acțiuni terapeutice, care implică o abordare sistemică a elementelor constitutive.

Programa **Terapii și programe de intervenție** este concepută pe ciclul de școlaritate, oferind o gamă variată de activități educațional-terapeutice. Activitatea se desfășoară pregnant individualizat, personalizat, prin aplicarea unor planuri de intervenție personalizate, iar formarea unei competențe specifice poate dura întreg ciclul școlar.

Conținutul activităților de la **Terapii și programe de intervenție** va fi corelat cu cel al celorlalte activități instructiv-educative și terapeutice.

Distribuirea orelor se va realiza în funcție de nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Activitățile sunt desfășurate de către profesorii psihopedagogi, cadre didactice cu studii de specialitate în domeniul psihopedagogiei speciale, psihologiei și științelor educației.

Normalizarea trebuie concepută ca un proces reciproc de acceptare a persoanei cu dizabilități de către comunitate și de participare a acesteia la viața comunității.

Acest mod de valorificare a resurselor de învățare conexe oferă o largă deschidere spre normalitate, ceea ce, în viziunea contemporană, înseamnă a oferi persoanelor cu cerințe educative speciale modele și condiții de viață cotidiană cât mai apropiate de condițiile și modurile de viață obișnuite.

Competențe generale

- 1. Utilizarea adecvată, adaptativă a comunicării, a tehnicilor de comunicare alternativă și a tehnologiilor de acces/ asistive în diverse contexte sociale și culturale**
- 2. Utilizarea strategiilor de explorare și descoperire a mediului înconjurător prezentat în mod natural, convențional sau stilizat**
- 3. Operare cu tehnici de orientare și de mobilitate pentru deplasarea în spații publice, în vederea dobândirii unui grad crescut de autonomie**

CLASELE a V-a – a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea adecvată, adaptativă a comunicării și a tehnicilor de comunicare alternativă în diverse contexte sociale și culturale

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Receptarea și înțelegerea fără efort în orice conversație sau discuție a mesajelor verbale, non-verbale și paraverbale (nuanțe fine de sens)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ascultarea atentă a interlocutorilor; reținerea ideilor și a argumentelor dintr-o expunere sau dintr-un monolog; - identificarea informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii sensului global al acestuia (basmе, schițe, reclame, monologuri, dialoguri, piese de teatru etc.); - identificarea cuvintelor necunoscute și clarificarea acestora; - diferențierea mesajelor în funcție de tonalitatea vocii și contextul situațional; - identificarea unor modele de exprimare nonverbală; - "Citirea" de pe fața terapeutului/interlocutorului a expresiilor mimico-faciale, utilizând vederea sau pipăitul; - identificarea expresiilor mimico-faciale din imagini / imagini tactile (emoticoane); - perceperea și preluarea unui model gestual/ mimico-gestual; - dezvoltarea abilității de a recepta / elabora răspunsuri emoționale, exprimate mimico-gestual (plăcere, bucurie, tristețe, etc); - asociere suport imagistic – expresie mimico-facială; - îmbogățirea vocabularului; - jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un violonist în concert, un elev scriind tema etc.); - jocuri cu marionete / jocuri de rol.
<p>1.2. Exprimarea fluentă, adecvată și creativă a ideilor, sentimentelor, opiniilor în diverse contexte sociale și culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - corectarea tulburărilor de pronunție, de voce, de ritm și fluentă; - alcătuirea unor propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical; - utilizarea adecvată, în contexte diverse, a unor sinonime, antonime, omonime; - povestirea după imagini, după întrebări, independent; - formularea ideilor principale și a celor secundare dintr-un text citit/ascultat; - rezumarea orală a unor texte narative citite sau ascultate; - crearea unor povești pe o temă dată/la alegere; - realizarea de interviuri pe o temă dată (în calitate de reporter sau interviuat); - analiza unor situații reale sau imaginare și exprimarea opiniilor personale; - dramatizarea unor secvențe din literatura studiată; - identificarea cu diverse roluri și utilizarea unui limbaj specific (profesor, medic, politician, artist etc.); - dialoguri simple pe diverse teme de interes pentru elevi; - exersarea dialogului/monologului în contexte diferite; - susținerea unei conversații impuse sau propuse; susținerea unui schimb verbal într-o conversație de grup, utilizând corect limba literară, posibilitățile expresive ale limbii vorbite; - adecvarea elementelor nonverbale și paraverbale la mesajul transmis.
<p>1.3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea ideilor principale dintr-un text scris; - citirea corectă și fluentă a unui text cunoscut în fața unui auditoriu divers; - valorificarea elementelor nonverbale în interpretarea unor texte studiate; - identificarea/ explicarea expresiilor și a cuvintelor noi într-un text literar sau

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>nonliterar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - alegerea celui mai bun sinonim, antonim, pentru nuanțarea semnificației mesajului; - sesizarea schimbării semnificației cuvintelor în contexte diferite; - sesizarea corectitudinii și valorii expresive a categoriilor gramaticale și lexicale învățate, într-un text citit.
<p>1.4. Redactarea structurată, logică, cursivă a unui mesaj adaptat contextului (texte, articole, rezumate, scrisori)</p> <ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea unor propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical, folosind corect semnele ortografice și de punctuație; - așezarea corectă a textului în pagină; - utilizarea sinonimelor, antonimelor, cuvintelor polisemantice; - povestire unor întâmplări reale sau imaginare; - schimbarea finalului unei povestiri; - descrierea unor personaje sau persoane considerate drept modele și motivarea opțiunilor; - exprimarea, în scris, a propriilor opinii și atitudini, în eseuri; - redactarea nuanțată a unui mesaj în raport cu structura și motivațiile personale; - structurarea notițelor la diferite discipline; elemente auxiliare (sublinieri, paranteze) care evidențiază ideile principale prin raportare la cele secundare; - redactarea/ completarea unor documente oficiale (cereri, formulare etc.), scrisori; - redactarea propriului Curriculum Vitae; - redactarea articolelor pentru reviste școlare/ alte publicații; - autocorectarea și autoevaluarea propriilor texte redactate.
<p>1.5. Utilizarea tehnologiilor de acces/ asistive cu rol compensatoriu și adaptativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - folosirea tehnologiilor asistive/ de acces - hardware (dispozitivul DAISY – Digital Accesible Information System, magnificatoare electronice etc.); - folosirea tehnologiilor de acces - software (Aplicațiile de orientare în spațiu prin intermediul GPS, cititorul de ecran, sinteza vocală, servicii de recunoaștere a imaginilor, aplicațiile de recunoaștere a textului (OCR - Optical Character Recognition), aplicații pentru conversia documentelor în fișiere audio, diferite formate (doc-pdf, doc-epub etc.), ebookuri și cititoare DAISY, magnicatorul de ecran).

2. Utilizarea strategiilor de explorare și descoperire a mediului înconjurător prezentat în mod natural, convențional sau stilizat

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Utilizarea integrată a funcțiilor senzoriale în recunoașterea unor contexte situaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea tipurilor de mediu (natural sau provocat) după dominantele auditive, olfactive, tactile, termice; - identificarea/ discriminarea mirosurilor și sunetelor specifice diferitelor meserii (spital, restaurant etc.); - stabilirea predominanței sunetelor într-un context (dominante-de fundal) și a semnificației lor; - audierea unor înregistrări din diferite medii (sociale sau naturale), stabilirea tipului de mediu și asocierea cu alte senzații (auditive, olfactive); - stabilirea asemănărilor/deosebirilor între diferite medii după tipul de senzații dominante; - identificarea mirosurilor toxice, de evitat; - diferențierea sunetelor emise de diverse instrumente muzicale.

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.2. Operarea cu algoritmi și raționamente în explorarea reprezentărilor convenționale ale mediului și a imaginilor stilizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea imaginilor tactile cu respectarea etapelor (explorare ca întreg, explorare în detaliu); - determinarea proporțiilor dintre părțile componente ale machetelor sau altor construcții spațiale; - întocmirea unui tabel cu respectarea etapelor (colectarea datelor, organizarea și introducerea lor corelată în structura convențională); - reprezentarea în grafic a unor date întabelate; - reproducerea unui model tridimensional în absența/prezența acestuia; - jocuri de strategie care presupun explorarea unor spații operaționale tridimensionale; - joc de logică și explorare tactilă: Sudoku tactil.
<p>2.3. Manifestarea unui comportament vizual adecvat prin utilizarea vederii restante</p> <p>Diferențieri din ce în ce mai fine ale detaliilor imaginilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor imagini aparent asemănătoare și descoperirea detaliilor diferențiatore; - reproducerea unor imagini (mozaicuri, modele de țesut etc.); - reconstituire imagistică sau de sinteză perceptuală/jocurile de tip “puzzle” în prezența/absența modelului; - completarea unor imagini lacunare. <p>Perfecționarea simțului profunzimii, a posibilității de percepere în relief a obiectelor tridimensionale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - percepere a reliefului (harta în relief); - aplicarea convențiilor de reprezentare în desen a reliefului, adâncimii, planurilor multiple (planul casei, camerei, clasei, școlii); - localizare pe hartă; - aprecierea distanțelor (obiecte apropiate/ depărtate, imagini în prim-plan / în plan secund); - transpunere a imaginii plane în relief (construcții din cuburi cu suport imagistic) și invers (corpuri geometrice). <p>Tehnici mnemoscopice (în special pentru cazurile de miopie):</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare vizuală cu reducerea treptată a dimensiunilor la care se pot identifica obiecte/ imagini aflate la o distanță constantă; - explorare vizuală cu creșterea treptată a distanțelor la care se află obiecte/ imagini de mărime constantă. <p>Tehnici tahistoscopice (în special pentru cazurile de explorare lentă, șovăitoare, redundantă, illogică):</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorare a obiectelor/ imaginilor prin diminuarea treptată a timpului de expunere a lor. <p>Memorie vizuală (șiruri de numere, nume, versuri ritmate etc.);</p> <p>Atenție vizuală (imagini aparent asemănătoare, imagini duble, simetrie etc.);</p> <p>Iluzii optice: iluzia greutateii, iluzia umbrelor, iluzii geometrice, iluzia distanței, iluzia cercurilor contrastante).</p>
<p>3. Operare cu tehnici de orientare și de mobilitate pentru deplasarea în spații publice, în vederea dobândirii unui grad crescut de autonomie</p>
Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1. Utilizarea deprinderilor de locomoție, de organizare și structurare spațială</p> <p>Motricitate generală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mers orientat cu bastonul, ținerea pasului, mersul ghidat prin repere percepute tactil-kinestezic, mers independent, mers cu sprijinul câinelui ghid;

Clasele a V-a – a VIII-a

- corectarea mersului deficitar (mersul rigid, legănat, lăbărțat, cu pași târâți etc.);
- schimbarea tipului de mers (rapid, alergare, pași de dans, mersul piticului / uriașului, mers cu spatele după comandă verbală);
- alergat pe loc/ cu însoțitor/ liber, în spații delimitate, pe o pistă cu repere fixe;
- menținerea unei ținute corecte și înlăturarea rigidității corpului în deplasare și a pozițiilor incorecte;
- menținerea direcției, mers în linie dreaptă, indicarea direcției/schimbarea direcției;
- menținerea echilibrului, ridicarea unui picior, ridicarea simultană mână-picior;
- exersarea mersului în linie dreaptă;
- jocuri de mișcare.

Orientare, organizare și structurare spațială:

- operarea cu o serie de elemente privind mediul înconjurător (oraș, cartier, clădiri, stradă, semafor, trotuar, intersecții, parcuri, bulevard, trafic, mijloace de transport, linii de demarcații, benzi);
- identificarea poziției sale în raport cu mediul înconjurător;
- aprecierea distanțelor prin utilizarea bastonului;
- identificarea punctelor cardinale în poziția statică utilizând cadranul ceasului (N-12, S-18, E-15, V-21);
- indicarea poziției unui obiect în raport cu punctele cardinale/cadranul ceasului;
- identificarea reperelor din mediul ambiant (pomi, stâlpi, garduri, ziduri, bănci etc.) utilizând bastonul, a suprafețelor de contact cu talpa piciorului (pavaj, beton, ciment, gazon, lemn, piatră de pavaj, noroi, iarbă, pietriș, nisip, zăpadă, denivelări etc.), a texturii terenului (drum neted/aspru, moale/dur, uscat/ud);
- identificarea în spațiul larg a unor puncte de reper, pentru stabilirea/mentținerea direcției pe traseul ales;
- identificarea reperelor care îl ajută în schimbarea direcției de deplasare;
- întoarceri la 90 de grade având ca reper punctele cardinale/cadranul ceasului, pentru schimbarea direcției;
- aprecierea informațiilor obținute prin ecou, obstacolul fiind semnalizat de sunetele pe care le reflectă;
- selectarea informațiilor senzoriale relevante (tactile, auditive, olfactive) pentru orientarea în exterior;
- localizarea obiectelor și a acțiunilor din mediul ambiant, după sunetele produse, după mirosuri, în vederea deplasării corespunzătoare (o trecere de pietoni semnalizată sonor; o cofetărie sau un restaurant după mirosul caracteristic etc.);
- identificarea obstacolelor/ denivelărilor pe linia de deplasare (oprirea, schimbarea poziției pentru ocolire);
- identificarea semnalelor produse de mijloacele de transport, autovehiculele în mișcare;
- localizarea direcției sursei sunetelor (zgomotul unei mașini care vine din dreapta sau din stânga);
- localizarea la nivelul spațiului a unor informații senzoriale unice (obiecte, sunete, mirosuri), care vor deveni puncte de reper în parcurgerea unui traseu;
- localizarea pe o hartă tactilă a unor puncte de interes, poziții, relații între diferite puncte și poziții, în vederea formării unor reprezentări spațiale;
- parcurgerea unui traseu mai lung prin identificarea succesivă a reperelor intermediare pe măsura înaintării spre destinația finală;
- proiectarea mintală a unui traseu parcurs (simplu/complex) pe baza informațiilor senzoriale selectate din mediul înconjurător, în vederea formării unor reprezentări utile în deplasare;
- descrierea traseului pe care îl va parcurge (poziția actuală, destinația finală, direcțiile de deplasare, ce repere a identificat, numele străzilor, ruta de întoarcere);

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - parcurgerea unei rute dus-întors într-un spațiu larg (descrierea direcțiilor de deplasare/cadranul ceasului, denumirea străzilor, punctelor de reper, finalizarea rutei).
<p>3.2. Utilizarea tehnicilor de orientare și de mobilitate cu bastonul într-un spațiu deschis</p> <p>Tehnica de deplasare cu ghid văzător, utilizând bastonul   Poziția de bază când elevul este însoțit de un ghid văzător:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elevul prinde mânerul bastonul/mai jos de mâner cu mâna liberă, în poziție verticală - perpendiculară cu solul, are brațul îndoit din cot ușor în fața și în afară. ("poziția în care bastonul nu este utilizat"); - deplasarea înainte; - schimbarea direcției (cotirea); - urcarea/coborârea scărilor; - schimbarea părții pe care se face deplasarea; - deplasarea în spații înguste/aglomerate; - deschiderea/închiderea ușilor; - așezarea; - urcarea în mașină; - schimbarea direcției de deplasare. <p>Notă: ca o forma de evaluare a însușirii tehnicii de mai sus elevul nevăzător devine ghid (sub supraveghere) pentru colegii lui văzători/nevăzători</p> <p>Tehnica de protejarea corpului în deplasare (protejarea părții superioare a corpului)   Tehnica bastonului pe diagonală   Tehnica de urcare/coborâre a treptelor utilizând bastonul   Tehnica prin atingere (tehnica celor două puncte)   Apucarea bastonului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bastonul devine o prelungire a degetului arătător. <p>Poziția mâinii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mâna este ținută la nivelul mijlocului corpului atât timp cât bastonul se mișcă, bastonul este ținut în sus la distanță de corp, dosul mâinii este în exterior. <p>Poziția brațului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brațul este ținut de-a curmezișul jumătății corpului, brațul este ținut în poziție dreaptă dar într-un mod relaxat. <p>Întrebuințarea încheieturii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bastonul este mișcat dintr-o parte în alta folosind numai încheietura. <p>Mișcarea bastonului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vârful bastonului trebuie să fie ținut cât mai aproape de pământ posibil. <p>Când deplasarea are loc în interior, vârful bastonului alunecă pe podea; în exterior, pe teren cu asperități, poate fi necesară baterea pământului cu bastonul pe fiecare parte.</p> <p>Mărimea arcului făcut de baston:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în mișcarea lui, bastonul descrie un arc, a cărui mărime este egală cu distanța dintre umerii elevului plus o distanță de 2.5 cm pe fiecare parte. <p>Deplasarea cu bastonul – ținerea pasului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mișcarea picioarelor și a bastonului într-un anumit mod: când înaintează cu piciorul drept, mișcă bastonul la stânga, când înaintează cu piciorul stâng mută bastonul la dreapta. Examinează terenul din față fiecărui picior înainte să se deplaseze înainte. Pe măsură ce călcâiul elevului atinge pământul, bastonul atinge punctul cel mai îndepărtat de pe partea opusă, punct în care bastonul nu se oprește, ci își începe imediat returul pe partea cealaltă. Mișcarea bastonului trebuie să fie lină și în același timp cu mișcarea picioarelor; - deplasarea în spațiul deschis între două obiecte poziționate pe pereți opuși, până când elevul merge în linie dreaptă;

Clasele a V-a – a VIII-a

- deplasarea dintr-un punct în altul prin spațiul deschis;
- identificarea reperelor, obstacolelor întâlnite pe linia de deplasare.

Parcurgerea unor trasee în exterior folosind tehnica prin atingere

Deplasarea pe trotuar:

- în deplasarea de-a lungul trotuarului elevul are pe o parte bordura și drumul (linia de margine în exterior), iar pe cealaltă parte are construcții, pereți, garduri (linia de margine în interior);
- cea mai bună linie de deplasare este pe mijlocul trotuarului, pentru că sunt mai puține obstacole și denivelări;
- deplasarea într-un loc liniștit, fără trafic intens pentru o mai bună concentrare asupra tehnicii de mobilitate cu bastonul utilizată;
- deplasarea pe trotuar într-o zonă familiară (școală/casă), identificând repere relevante în orientare (colțurile străzii, "mobilierul" stradal).

Deplasarea pe drum:

- deplasarea cât mai aproape de linia de margine în interior și cât mai departe de trafic.

Traversări de drum:

- traversarea se va face în funcție de designul drumului și de mișcarea traficului;
- deplasarea în jurul colțului străzii pentru a găsi o margine dreaptă;
- Square Off pe marginea curbei;
- ținerea bastonului în poziție diagonală și scanarea zonei;
- ascultarea mișcării traficului;
- traversarea în condiții de siguranță;
- traversarea străzii folosind tehnica prin atingere;
- oprirea la partea de sus a curbei și investigarea locului;
- urcarea pe trotuar și întoarcerea spre linia de deplasare.

Rute de tip bloc:

- descrierea rutei de către profesor folosind puncte de reper;
- parcurgerea de către elev a întregii rute, însoțit de profesor, pentru găsirea unei locații;
- recapitularea orală a rutei;
- elevul parcurge ruta împreună cu profesorul care îl ajută doar când e necesar;
- elevul se deplasează pe rută, descriind pașii parcurși;
- elevul parcurge ruta independent, asistat de profesor;
- parcurgerea rutei de întoarcere.

Deplasarea în zone aglomerate:

- deplasarea cu bastonul într-un spațiu din ce în ce mai larg, învățarea unor trasee, formarea unor planuri mintale ale acestora și utilizarea lor în diverse situații practice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Comunicare Terapia tulburărilor de limbaj Tehnologii de acces/asistive	Mesajul (oral și scris)– acuratețe, expresivitate, adaptare contextuală Corectarea dislaliei, dislexo-disgrafiei Dispozitive, aplicații software
Educație polisenzorială Compensarea intersistemică	Tipuri de medii cu dominantele lor senzoriale Reprezentări convenționale și imagini stilizate – explorare/realizare (grafice, tabele, machete, planuri)
Compensarea intrasistemică	Antrenament vizual
Orientare spațială și mobilitate Tehnici de orientare și de mobilitate cu bastonul într-un spațiu deschis	Motricitate generală Orientare, organizare și structurare spațială Tehnica de protejare a corpului în deplasare Tehnica bastonului pe diagonală Tehnica de urcarea/coborâre a treptelor utilizând bastonul Tehnica prin atingere (tehnica celor două puncte)

Sugestii metodologice

Activitatea de terapie debutează cu etapa de evaluare, realizată pe mai multe paliere:

1. *evaluarea nivelului dezvoltării psihomotrice* (schemă corporală și lateralitate, motricitate generală și fină, structuri perceptiv-motrice de formă, mărime, culoare, organizare-structurare spațio-temporală);
2. *evaluarea capacității de comunicare* (comunicarea verbală orală și scrisă) și *comprehensiune*;
3. *evaluarea capacității de explorare tactil-kinestezică/ vizuală*.

În activitatea de terapie desfășurată cu copiii ambliopi, este necesar să se țină cont de indicii funcționali ai vederii în scopul stabilirii unui program de intervenție adecvat fiecărui caz.

Evaluarea se realizează în vederea depistării laturilor deficitare, precum și a celor „forte”, mai bine păstrate, cu rol compensator. Se au în vedere mecanismele compensării intrasistemice, în cazul ambliopilor și cele ale compensării intersistemice (supleante), în cazul nevăzătorilor.

Activitățile cu caracter terapeutic se adresează tuturor copiilor cu deficiență de vedere, excepție făcând cele de educație vizuală - destinate doar copiilor cu resturi de vedere (ambliopii).

În domeniul educației polisenzoriale se urmărește utilizarea la un nivel integrat a funcțiilor senzoriale pentru desprinderea semnificațiilor corecte și exacte a tuturor stimulilor din mediul extern, în vedere unei bune orientări și deplasări ulterioare. Curiozitatea și dorința de explorare a mediului vor contribui la formarea unor competențe care vor facilita participarea activă la viața socială.

Activitățile educaționale-terapeutice și corective sunt variate și gradate ca dificultate; din acest motiv ele pot fi reluate anual, cu un grad crescut de complexitate, ținându-se cont de ritmul și capacitatea de învățare specifice fiecărui copil. Terapeutul are libertatea de a concepe și alte tipuri de exerciții pentru atingerea competențelor vizate. Se recomandă ca atât exercițiile folosite, cât și materialele realizate să fie în acord cu gradul și tipul deficienței vizuale.

Pentru nivelul gimnazial se propune aplicarea de tehnici de orientare în exteriorul instituției școlare, fapt care implică o mare responsabilitate din partea cadrului didactic ghid. Se recomandă ca tehnicile de orientare cu bastonul să se exerseze mai întâi în interiorul instituției. Pentru activitățile de orientare spațială și mobilitate, se utilizează “Manualul de învățare a mobilității”, autor Peter Johnson.

Pentru realizarea materialelor în Braille (cărți, fișe de lucru, diagrame etc.) se folosesc termoforma și imprimanta Braille.

Bibliografie

1. Cziker, R. (2001). *Educația și stimularea vizuală la copilul cu deficiență de vedere*, Cluj: Ed. Presa Universitară Clujeană,
  2. Everett H., Purvis P. (1976). *Orientation and Mobility Techniques: A Guide for the Practitioner*; Amer Foundation for the Blind,
  3. Gherguț, A. (2004). *Psihopedagogia specială*, Iași: Ed. Polirom,
  4. Marinache C. (2008). *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Tulcea: Ed. Harvia,
  5. Peter Johnson *Manualul de învățare a mobilității*,
  6. Preda, V., Cziker, R. (2004). *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Cluj: Presa Universitară Clujeană,
  7. Roșan, A., (2015). (coord.). *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și intervenție*, Iași: Ed. Polirom,
  8. Rozorea, A. (2000), *Deficiența de vedere*, București: Editura Didactică și Pedagogică,
  9. Rozorea, A. (2005), *Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia deficiențelor de vedere*, București: Ed. EX PONTO,
  10. Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
  11. Ștefan, M. (1999), *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, București: Editura Pro Humanitate,
  12. Vlad, P., (1999), *Oftalmodex. Dicționar explicativ oftalmologic*, București: Editura All Educational,
  13. William H. J., Henry J. W. (1993). *The Art and Science of Teaching Orientation and Mobility to Persons with Visual Impairment*; New York: Ed. American Foundation for the Blind
- ***Anexa 8 la Ordinul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5235 din 01.09.2008: Programă de *Educație perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Adrian Romeo COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Camelia COICIU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Mihaela CIULEA	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Adela VÂLCU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Dorina PETRUȘ	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități vizuale**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia, definită ca terapia prin mișcare se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel primar, fără a contura competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu dizabilități vizuale reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

În acest sens, profilul absolventului de ciclu primar pe care disciplina Kinetoterapie își propune să îl formeze vizează adaptarea cât mai bună la solicitările zilnice și satisfacerea nevoilor cotidiene.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară, centrat pe competențe.

Disciplina Kinetoterapie este inclusă în cadrul ariei „Terapii specifice și de compensare”, fiind prevăzută în Planul-cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilitati vizuale, prin aprobarea OMEN 3622/2018, Anexa 14, cu un timp alocat de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la informarea eficientă în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă profesorilor de kinetoterapie care lucrează cu elevii cu dizabilități vizuale, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul celor două cicluri de învățământ. În cazul copiilor cu dizabilitate vizuală se impune lucrul în echipă interdisciplinară (medic, asistent medical, profesor psihopedagog, psiholog).

Kinetoterapia are un rol important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară și profesională a copilului deficient de vedere, urmărind corectarea deficiențelor fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii.

Este necesară individualizarea demersului didactic prin proiectarea de Planurilor de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a intervenției terapeutice la dizabilitatea vizuală.

La baza kinetoterapiei, stau următoarele principii generale:

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- principiul stabilirii precoce a diagnosticului;
- principiul instituirii precoce a tratamentului;
- principiul progresivității efortului;
- principiul individualizării terapiei;
- principiul continuării tratamentului până la recuperarea integrală;
- principiul activității independente;
- principiul creării motivației.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să selecteze acele activități și programe de exerciții care corespund diagnosticului locomotor prezentat de elev și afecțiunilor asociate ale acestuia.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie

- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei reprezintă achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ. Acestea concurează la recuperarea somato-funcțională, motrică și psiho-motrică sau a reeducării funcțiilor compensatorii.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora; se formează într-un timp mai scurt comparativ cu competențele generale. Pentru formarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare / terapie care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare / terapie variate.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Atitudini deficiente ale posturii corporale / Deficiențe fizice
- Reeducare neuromotorie
- Psihomotricitate
- Capacitate motrică

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare.

Disciplina Kinetoterapie urmărește atingerea finalităților educației, concretizate în prevenirea / corectarea deficiențelor fizice ale elevilor și formarea copilului pentru viață, prin utilizarea activităților motrice de cele mai variate tipuri.

Competențe generale

- 1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic / terapeutic pentru menținerea / obținerea atitudinii corporale corecte**
- 2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Orientarea spațială într-un mediu cunoscut, în vederea satisfacerii nevoilor primare**
- 4. Efectuarea mișcărilor elementare în vederea dezvoltării capacității motrice**

CLASA PREGĂTITOARE – CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie****1. Participarea la activități fizice cu caracter profilactic / terapeutic pentru menținerea / obținerea atitudinii corporale corecte**

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>1.1. Exersarea mijloacelor fizice specifice în vederea corectării deficiențelor fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de conștientizare a posturii corecte, adoptarea acesteia în diferite situații (ortostatism, șezând etc); - exerciții pentru prevenirea apariției deficiențelor fizice; - exerciții de realizare a mișcărilor specifice pentru corectarea atitudinilor deficiente de postură; - exerciții corective din diferite poziții de bază ale organismului.
<p>1.2. Reproducerea prin imitație a variantelor de mișcări specifice exercițiilor corective</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea în același timp cu cadrul didactic a mișcărilor propuse de acesta; - exersarea grupelor de mișcări specifice segmentelor corpului pentru corectarea deficiențelor fizice; - corectarea posturii corporale în acțiuni motrice dinamice.
<p>1.3. Adoptarea unei atitudini corporale corecte în vederea prevenirii apariției deficiențelor fizice la nivel structural</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adoptare a posturii corporale corecte; - redresarea, la atenționare, a posturii corporale deficiente; - modificarea pozițiilor de bază adoptate deficitar în cadrul derulării exercițiilor fizice.

2. Realizarea actelor motrice în activitățile cotidiene la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>2.1. Executarea cu ajutor a mijloacelor specifice în vederea reducerii spasticității</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziționări în poziții reflex inhibitorii; - alternarea antagoniștilor, stabilizarea ritmică etc.; - participarea la exerciții de rulare, pe toate direcțiile de mișcare, din decubit dorsal/decubit ventral pe Phisio-ball; - posturarea în poziții reflex inhibitoare; - exersarea cu ajutor a mijloacelor specifice de întindere musculară, dezechilibrări.
<p>2.2. Schimbarea posturii anormale a copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară la nivelul membrelor superioare, membrelor inferioare și trunchiului; - exersarea mișcărilor de întindere musculară; - efectuarea exercițiilor de mobilizare pasivă.
<p>2.3. Exersarea mișcărilor importante: controlul capului, întoarcerea de pe o parte pe alta, șederea, îngenuncherea, ortostatismul și mersul</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a echilibrului static și dinamic în toate pozițiile și activitățile; - adoptarea pozițiilor specifice organismului uman; - menținerea pozițiilor patrupezie, pe genunchi, așezat, ortostatism, adoptate cu ajutor - păstrarea echilibrului în diverse poziții ale organismului, micșorând progresiv suprafața de sprijin pe sol; - păstrarea echilibrului static în diverse poziții ale organismului, ridicând centrul de greutate progresiv.

3. Orientarea spațială într-un mediu cunoscut, în vederea satisfacerii nevoilor primare

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>3.1. Identificarea schemei corporale proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicarea părților componente ale propriului corp; - numirea părților componente ale propriului corp; - adoptarea unor poziții indicate de profesorul de kinetoterapie; - exerciții de numire a poziției segmentelor corpului; - numirea poziției segmentelor corpului în relație unul față de celălalt; - participarea la jocuri de recunoaștere a propriilor părți ale corpului.
<p>3.2. Recunoașterea notiunilor spațiale în vederea educării orientării spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și indicarea noțiunilor spațiale utilizate: înainte, înapoi, stânga, dreapta, sus, jos, dedesupt, deasupra; - recunoașterea și numirea indicilor cromatici utilizați pentru orientare; - efectuarea deplasării în direcția indicată de comanda sonoră; - evitarea obstacolelor care apar pe traiectoria deplasării.
<p>3.3. Identificarea modalităților de dezvoltare a echilibrului</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - efectuarea de acțiuni motrice ce vizează dezvoltarea echilibrului pe suprafețe stabile/instabile; - practicarea exercițiilor dinamice din ortostatism, cu micșorarea bazei de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate și modificarea suprafeței de sprijin; - exersarea mijloacelor specifice de redresare pasivă, pasivo/activă, activă.

4. Efectuarea mișcărilor elementare în vederea dezvoltării capacității motrice

Clasa pregătitoare – clasa a IV-a
<p>4.1. Exersarea de acțiuni motrice simple, în regimul diferitelor calități motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor de coordonare în regimul celorlalte calități motrice; - efectuarea exercițiilor de rezistență în regimul celorlalte calități motrice; - efectuarea exercițiilor de forță în regimul celorlalte calități motrice; - efectuarea exercițiilor de viteză în regimul celorlalte calități motrice.
<p>4.2. Exersarea deprinderilor motrice în condiții standardizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - executarea deplasării pe un traseu impus; - efectuarea săriturii în condiții standardizate; - efectuarea aruncării și prinderii în condiții standardizate cu mingea cu clopoței.
<p>4.3. Participarea la jocuri dinamice care vizează educarea calitatilor motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - desfășurarea jocului „Plimbă mingea!”; - desfășurarea jocului „Unde se aude fluierul?”; - desfășurarea jocului „Mingea prin tunel”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare a IV-a
Atitudini deficiente ale posturii corporale / Deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate - Postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză, etc.) - Exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a bazinului în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale și/ sau ale membrelor inferioare - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții active libere - Exerciții active cu propria rezistență - Exerciții cu obiecte portative - Actul respirator și reglarea respirației în efort - Exerciții de respirație abdominală - Exerciții de respirație toracică
Reeducare neuromotorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex inhibitoare - Rulări în decubit ventral / dorsal pe physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune / împingere

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Exerciții de redresare pasive, pasivo-active sau active - Metoda Kabat - Schemele pentru membre - Metoda Kabat - Schemele pentru cap, gât și trunchi - Metoda Bobath - Metoda Vojta - Metoda Peto
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralitate - Schemă corporală - Orientare spațio-temporală - Prehensiune - Exerciții de echilibru în activități statice - Exerciții de denumire și indicare a părților corpului său - Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii - Exerciții de descriere a poziției corpului propriu față de obiectele din mediul înconjurător - Exerciții-joc de recunoaștere a schemei corporale proprii - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat - Deplasare pe direcții diferite, indicate de cadrul didactic, cu ocolirea unor obiecte plasate pe traseu - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Exerciții de introducere a unor mărgelile într-o sticlă - Exerciții de aruncare a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax / a mărgelilor pe sfoară / a pieselor de șah pe tabla specială etc. - Exerciții de prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții de înșurubat-deșurubat - Exerciții de aruncare, prindere, transport de greutate - Exerciții de deplasare, urmărind o sursă sonoră - Exerciții de deplasare, depărtându-se de o sursă sonoră - Exerciții de echilibru static - Exerciții de echilibru dinamic
Capacitate motrică	<ul style="list-style-type: none"> - DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE - Variante de mers: obișnuit, pe vârfuri, pe călcâie - Variante de deplasare: deplasare în patrupezie - Variante de alergare: în tempo uniform moderat, cu purtare de obiecte, cu schimbare de direcție - Variante de sărituri: pe loc, peste obstacole - Târârea joasă

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare a IV-a
	<p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire - de tip absorbție: prindere cu ambele mâini <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viteza de execuție în acțiuni motrice singulare - Viteza de deplasare pe direcție rectilinie - Forța dinamică segmentară - Rezistența generală la eforturi aerobe - Coordonarea acțiunii segmentelor față de corp - Calități motrice combinate <p>JOCURI DE MIȘCARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - - Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a aparatului locomotor, care cuprinde aprecierea nivelului de creștere și dezvoltare fizică, a mersului, a prehensiunii, a amplitudinii articulare și a forței musculare, în vederea precizării diagnosticului funcțional și stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul dizabilității și gravitatea diagnosticului. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se realizează în funcție de caz (patologie), vârsta neuro-psihomotorie (posibilități de mișcare) și posibilități de înțelegere, răspuns/reacție.

În urma depistării, etapă realizată de profesorul de kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare atunci când primește din partea familiei copilului o adeverință medicală prin care să fie recomandată kinetoterapia, pe care sunt specificate diagnosticele afecțiunilor asociate ale elevului.

Evaluarea are diferite funcții:

- *evaluarea inițială* are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficienței fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- *evaluarea continuă* are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării traseului terapeutic, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic;
- *evaluarea finală sau sumativă* are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de kinetoterapie (interpretarea criterială).

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

DESCRIEREA PROBELOR ȘI METODELOR DE EVALUARE **SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ**

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului
- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică
- țesut celular subcutanat
- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării.

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- *firul cu plumb*, la care raportările se fac doar pe verticală;
- *cadru antropometric de simetrie (CAS)*, la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- *dimensiuni longitudinale* (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor inferioare și superioare, în ansamblu și pe segmente);
- *dimensiuni transversale* (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biepicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- *dimensiuni sagitale* (diametrul antero-posterior al capului, diametrul antero-posterior al toracelui, sacro-pubian);

- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei, talia);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
- determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare.

În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- *suportul antigravitațional al corpului*
- *pășitul*
- *echilibrul*
- *propulsia*

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSIUNII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- a) Prehensiunea terminală:** apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- b) Prehensiunea subterminală:** pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- c) Prehensiunea subtermino-laterală:** se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie, se mai numește „pensa de cheie” și tridigital, se mai numește „pensa de scris”;
- d) Prehensiunea palmară:** apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- e) Prehensiunea prin opoziție digito-palmară:** agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- f) Prehensiunea latero-laterală:** menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare.

Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru coloana dorso-lombară:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shober**
- **Distanța degete-sol**

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat.

Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de kinetoterapie.

Se utilizează scala de evaluare în 6 trepte (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICIENȚE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICIENȚE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupezie);
- decubit ventral sau lateral;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior),

membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE ((funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- stând depărtat;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- așezat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcărilor;

- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;

- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;

- corecție activă a dezaliniilor coloanei vertebrale: deflexie, derotație a segmentelor de coloană și elongația
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficienței;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbură – cu ajutorul membrilor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrilor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;
- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- patrupedie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupedie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- decubit cu dispunere asimetrică a membrilor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelului acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi ;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat) sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea *TORTICOLISULUI* (congenital și dobândit)

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrelor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea *TORACELUI ÎNFUNDAT*

Poziții utilizate:

- stând;

- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;
- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI PLAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;
- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VARUM

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;
- alergare cu călcâiele la șezut;
- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VALGUM**Poziții utilizate:**

- stând pe vârfuri, cu picioarele aduse;
  - așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.
-
- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
  - mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;
  - stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
  - decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
  - atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
  - atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN FLEXIE:**Poziții utilizate:**

- stând pe vârfuri;
  - așezat.
-
- mers pe vârfuri cu mâinile pe umeri;
  - alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,
  - stând cu mâinile pe umeri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
  - așezat, mâinile pe genunchi – târâre cu ridicarea alternativă a umerilor;
  - așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE:**Poziții utilizate:**

- decubit ventral sau lateral;
-
- mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă;
  - stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broșcuța);
  - stând depărtat, cu membrele superioare laterale – fandare laterală stânga/dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe umeri;
  - pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
  - decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT:**Poziții utilizate:**

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
  - pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
  - exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.
- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
  - mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
  - mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;
  - stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
  - decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE:**Metode și modalități de reeducare neuromotorie****a) gimnastica medicală:**

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;

- metoda Peto.

Aplicarea mijloacelor specifice kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul deficienței copilului. Astfel, în lecția cu elevi cu dizabilități vizuale:

- Puneți accent pe evaluarea inițială a elevilor; este obligatorie cunoașterea experienței motrice a elevilor și a nivelului lor de dezvoltare motrică!
- Lucrați consecvent pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă!
- Urmăriți obținerea independenței elevului prin stimularea atitudinii active a acestuia!
- Transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție!
- Evitați hiperprotejarea copilului, realizată atât de către profesor, cât și de părinți!
- Creați independență copilului, implicându-l în jocuri desfășurate cu o intervenție minimă a cadrului didactic!
- Informați părinții referitor la reușitele motrice ale copiilor și faceți recomandări pentru organizarea timpului liber!
- Aplicați strategii de stimulare multisenzorială!
- Structurați atent conținutul fiecărei activități!
- Impuneți reguli simple în execuția subiecților!
- Realizați ghidarea manuală a mișcării copilului, pentru înțelegerea mișcărilor corecte și pozițiilor hipercorective!
- Asigurați în permanență asistență în execuțiile copiilor!
- Utilizați modelarea ca metodă, acordând sprijin și ajutor tactil-kinestezic pentru nevăzător și predominant vizual pentru ambliop!
- Întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive!
- Utilizați reperele auditive în condițiile diminuării celor vizuale!
- Utilizați un limbaj clar, concis și care vizează repere verbale cunoscute de către elevii cu dizabilități de vedere!
- Stabiliți măsuri de exploatare la maximum a resturilor vizuale, utilizând culori contrastante (pentru aparatura de specialitate, mingi, marcatori de teren, echipamentul colegilor) și lumină puternică!
- Folosiți un fluier sau un indicator verbal prin care să se marcheze începutul și sfârșitul unei acțiuni motrice!
- Utilizați indicatori verbali care să le faciliteze orientarea spațială!
- Evitați activitățile care presupun schimbări rapide de direcție, sens al deplasării; acestea determină un anumit grad de incertitudine în mișcări și nesiguranță nevăzătorilor!
- Mențineți ușile încăperilor de desfășurare a activităților în pozițiile „închis” sau „deschis” pentru a nu crea confuzii la nivelul percepției!
- Izolați zonele periculoase (arcade, stâlpi, calorifere) cu materiale care să evite accidentările în cazul contactelor neprevăzute!
- Marcați spațiile de desfășurare a jocurilor prin suprafețe diferite din punct de vedere a texturii sau consistenței!
- Delimitați terenul de desfășurare a activității prin materiale de culori vii, pentru a favoriza orientarea copiilor cu resturi de vedere!

- Persoanele care poartă permanent ochelari trebuie să folosească sisteme de protecție a acestora atunci când participă la activități de mânăuire a diverselor obiecte (mingi, bastoane, corzi etc.)!
- Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ.

NORMATIV

DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate/ Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	1
2.	Spalier	Buc.	1	1
3.	Saltea	Buc.	1	2
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	1
7.	Minge (diverse dimensiuni / materiale)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	3
9.	Baston	Buc.	1	3
10.	Minge medicinală	Buc.	1	2
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Cercuri	Buc.	1	3
13.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
14.	Stepper	Buc.	1	1
15.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
16.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cantar persoane	Buc.	1	1
19.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
20.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

Bibliografie

1. Dumitru, D., (1981). *Ghid de reeducare funcțională*, București: Editura Sport-Turism
2. Kiss, I., (2002). *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală*, București: Editura Medicală
3. Marcu, V., (1997). *Bazele teoretice și practice ale exercițiilor fizice în kinetoterapie*, Editura Universității din Oradea
4. Robănescu, N., (1992). *Reeducarea neuromotorie*, București: Editura Medicală
5. Sbenghe, T., (1997). *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, București: Editura Medicală
6. Sbenghe, T., (1999). *Bazele teoretice și practice ale Kinetoterapiei*, București: Editura Medicală

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Eduard Nicușor ȘUȚĂ VICOL	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu", București
Andreea Ioana ANDREI	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu", București
Alina Andreea BURCIU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Maria Claudia MOGÎLDEA	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz Sfânta Maria, București
Marina Claudia RUSU	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia, definită ca terapia prin mișcare, se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul deficiențelor parțial reversibile sau ireversibile.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel gimnazial, fără a contura competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu dizabilități vizuale reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

În acest sens, profilul absolventului de ciclu gimnazial pe care disciplina Kinetoterapie își propune să îl formeze vizează adaptarea cât mai bună la solicitările zilnice și satisfacerea nevoilor cotidiene.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară, centrat pe competențe.

Disciplina Kinetoterapie este inclusă în cadrul ariei „Terapii specifice și de compensare”, fiind prevăzută în Planul-cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilitati vizuale, prin aprobarea OMEN 3622/2018, Anexa 14, cu un timp alocat de 2 ore/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la informarea eficientă în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă profesorilor de kinetoterapie care lucrează cu elevii cu dizabilități vizuale, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul celor două cicluri de învățământ. În cazul copiilor cu dizabilitate vizuală se impune lucrul în echipă interdisciplinară (medic, asistent medical, profesor psihopedagog, psiholog).

Kinetoterapia are un rol important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară și profesională a copilului deficient de vedere, urmărind corectarea deficiențelor fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii.

Este necesară individualizarea demersului didactic prin proiectarea de Planurilor de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a intervenției terapeutice la dizabilitatea vizuală.

La baza kinetoterapiei, stau următoarele principii generale:

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- principiul stabilirii precoce a diagnosticului;
- principiul instituirii precoce a tratamentului;
- principiul progresivității efortului;
- principiul individualizării terapiei;
- principiul continuării tratamentului până la recuperarea integrală;
- principiul activității independente;
- principiul creării motivației.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să selecteze acele activități și programe de exerciții care corespund diagnosticului locomotor prezentat de elev și afecțiunilor asociate ale acestuia.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale

- Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei reprezintă achizițiile elevului pentru întregul ciclu de învățământ. Acestea concurează la recuperarea somato-funcțională, motrică și psiho-motrică sau a reeducării funcțiilor compensatorii.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora; se formează într-un timp mai scurt comparativ cu competențele generale. Pentru formarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare / terapie care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare / terapie variate.

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- Atitudini deficiente ale posturii corporale / Deficiențe fizice
- Reeducare neuromotorie
- Psihomotricitate
- Capacitate motrică

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare.

Disciplina Kinetoterapie urmărește atingerea finalităților educației, concretizate în prevenirea / corectarea deficiențelor fizice ale elevilor și formarea copilului pentru viață, prin utilizarea activităților motrice de cele mai variate tipuri.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**
- 2. Realizarea de activități motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Manifestarea comportamentelor adaptative la solicitările cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității**
- 4. Exersarea actelor motrice, în contextul integrării sociale și profesionale**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Exersarea complexelor de exerciții fizice pentru corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții fizice pentru corectarea deficiențelor fizice primare și secundare; - exerciții fizice pentru redresarea posturii corporale; - exerciții libere și cu obiecte portative pentru corectarea deficiențelor fizice primare și secundare.
<p>1.2. Realizarea fără model a unui număr de trei exerciții corective, specifice deficienței prezentate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exercițiilor corective pentru abaterile de postură; - exercițiilor propuse în funcție de capacitatea proprie de efort; - exercițiilor învățate în cadrul activităților desfășurate anterior.
<p>1.3. Menținerea unei atitudini corecte a corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de adoptare voluntară a unei posturi corporale corecte în cadrul activităților fizice; - exerciții de redresare a posturii corporale deficiente, atât voluntar, cât și la recomandarea unei persoane; - exerciții de păstrare voluntară a unei posturi corporale corecte o perioadă cât mai îndelungată, în timpul rutinelor zilnice.

2. Realizarea de activități motrice în vederea obținerii independenței funcționale a elevilor cu afecțiuni neurologice

Clasele a Va – a VIIIa
<p>2.1. Executarea independent a două mijloace specifice, în vederea decontracturării</p> <ul style="list-style-type: none"> - posturarea în poziții reflex inhibitoare; - inversarea antagonistică; - relaxarea prin alungire musculară (stretching); - rostogolirea laterală pe saltea din poziția decubit dorsal / decubit ventral; - rularea posterioară pe saltea din poziția ghemuit.
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de scurtare a grupelor musculare antagoniste musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară la nivelul membrelor superioare, membrelor inferioare și trunchiului; - realizarea exercițiilor fizice cu obiecte portative; - efectuarea exercițiilor de mobilizare activă, activ rezistivă.
<p>2.3. Reeducarea echilibrului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - desfășurarea unor activități cu membrele superioare din poziția așezat pe scaun / scaun cu roțile; - realizarea transferului din poziția așezat în poziția ortostatică cu / fără sprijin la spalier; - păstrarea echilibrului dinamic în timpul deplasărilor în poziție ortostatică cu / fără sprijin.

3. Manifestarea comportamentelor adaptative la solicitările cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>3.1. Indicarea componentelor schemei corporale proprii și la un partener</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea părților componente ale propriului corp și ale unui partener; - raportarea propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în fața – în spatele, stânga – dreapta; - efectuarea exercițiilor cu solicitarea alternativă a părților corpului (dreaptă, stângă).
<p>3.2. Executarea actelor motrice pentru dezvoltarea orientării spațio-temporale</p> <ul style="list-style-type: none"> - deplasarea la comandă spre o sursă sonoră; - deplasarea la comandă către un reper mobil; - deplasarea la comandă ocolind diverse obstacole; - efectuarea de joculețe pentru reperarea unor obiecte.
<p>3.3. Menținerea echilibrului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - efectuarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - exersarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu micșorarea bazei de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate și cu modificarea suprafeței de sprijin, cu obiecte portative și cu partener; - efectuarea exercițiilor pe suprafețe de sprijin instabile; - adoptarea pozițiilor instabile, cu proiecția centrului de greutate în afara suprafeței de sprijin.

4. Exersarea actelor motrice, în contextul integrării sociale și profesionale

Clasele a Va – a VIIIa
<p>4.1. Realizarea exercițiilor fizice în scopul creșterii capacității generale de efort</p> <ul style="list-style-type: none"> - alergarea de durată; - pedalarea la bicicleta ergonomică; - realizarea traseelor utilitar-aplicative cu un număr mare de ateliere; - pășirea la stepper.
<p>4.2. Exersarea deprinderilor motrice în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea deprinderilor motrice de locomoție; - efectuarea deprinderilor motrice de manipulare; - realizarea deprinderilor motrice axiale; - efectuarea deprinderilor de autonomie personală.
<p>4.3. Exersarea deprinderilor specifice unor ramuri de sport adaptat în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea deprinderilor specifice unor sporturi individuale: atletism, gimnastică, ciclism; - exersarea deprinderilor specifice unor sporturi de echipă: torball, goalball.
<p>4.4. Aplicarea în jocuri a regulilor stabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - desfășurarea jocului „Prinde mingea!”; - desfășurarea jocului „Concurs: Rupe hârtia!”; - desfășurarea jocului „Prinde-mă dacă poți!”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Atitudini deficiente / Deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate - Postura corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/deficiențelor de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Corectarea poziției anormale a centurii scapulare în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale - Corectarea poziției anormale a bazinului în deficiențele fizice ale coloanei vertebrale și/ sau ale membrelor inferioare - Formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare prin corectarea asimetriei funcționale a acestora - Corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Reflexul de postură corectă - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții active libere • Exerciții active cu propria rezistență • Exerciții cu obiecte portative • Exerciții cu partener - Actul respirator și reglarea respirației în efort - Respirație abdominală - Respirație toracică - Reducere respiratorie - Creșterea elasticității toracice
Reeducare neuromotorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex inhibitoare - Posturări relaxante / facilitatorii - Rulări în decubit ventral / dorsal pe physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemit - Tehnici de facilitare neuro-musculară

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Mobilizare pasivă - Mobilizare activo-pasivă - Mobilizare pasivo-activă - Mobilizare activă liberă - Mobilizare activă rezistivă - Tracțiune / împingere - Aruncare a unor obiecte portative cu membrele superioare - Triplă flexie pentru membrele inferioare; - Menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării - Menținere a ortostatismului, ridicând centrul de greutate progresiv - exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Deplasare pe un traseu impus - Redresare pasive, pasivo-active sau active - Metoda Kabat - Schemele pentru membre - Metoda Kabat - Schemele pentru cap, gât și trunchi - Metoda Bobath - Metoda Margaret Rood - Metoda Temple Fay - Metoda Brunnstrom - Metoda Frankel - Metoda Vojta - Metoda Peto - Metoda Tardieu
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralitate - Schemă corporală - Orientare spațio-temporală - Prehensiune - Echilibru în activități statice – mențineri ale poziției pe diferite suprafețe de echilibru - Echilibru în activități dinamice – deplasări libere și cu manipularea de obiecte portative, pe diferite suprafețe - Denumire și indicare a părților corpului său și ale unui partener - Adoptare a unor poziții solicitate - Cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului - Indicare a poziției obiectelor din mediul înconjurător față de elev - Joc de recunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Aruncare a unor obiecte cu o mână și cu ambele mâini- Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax / a mărgelilor pe sfoară / a pieselor de șah pe tabla specială etc. - Prindere a obiectelor de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Mers, alergare, săritură, desfășurate pe untraseu impus

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Aruncare, prindere, transport de greutate, desfășurate cu accent pe membrul superior dominant - Deplasare, urmărind o sursă sonoră - Deplasare pe direcții diferite, indicate de cadrul didactic, cu ocolirea unor obiecte plasate pe traseu
Capacitate motrică	<p>DEPRINDERI DE LOCOMOȚIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - variante de mers: obișnuit, pe vârfuri, pe călcâie, mers cu pas fanat, mers cu spatele - variante de deplasare: deplasare în ghemuit, deplasare în patrupezie - variante de alergare: în tempo uniform moderat, cu purtare de obiecte, cu schimbare de direcție, alergare peste obstacole - variante de sărituri: pe loc, peste obstacole, cu desprindere de pe un picior și de pe ambele picioare (pe și de pe loc și cu deplasare) - târârea joasă, târâre pe antebrațe și genunchi - cățărarea – coborârea: la scara fixă, pe/de pe banca de gimnastică înclinată <p>DEPRINDERI DE MANIPULARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip propulsie: lansare, rostogolire, azvârlire - de tip absorbție: prindere cu o mână sau cu ambele <p>DEPRINDERI DE STABILITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - de tip axial: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare - posturi statice sau dinamice: posturi ortostatice, rostogoliri <p>CALITĂȚI MOTRICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezistența generală la eforturi aerobe - mobilitate și stabilitate articulară - forța dinamică a membrilor inferioare, a spatelui și a abdomenului - viteza de deplasare pe distanțe scurte (10-15m) - viteza de execuție a unor mișcări repetate și cunoscute - orientarea corpului în spațiu și coordonarea segmentară - calități motrice combinate <p>DISCIPLINE SPORTIVE ADAPTATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, badminton, fotbal, baschet, handbal, volei, bocce <p>JOCURI DE MIȘCARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Intervenția de natură kinetoterapeutică debutează cu activitatea de evaluare a aparatului locomotor, care cuprinde aprecierea nivelului de creștere și dezvoltare fizică, a mersului, a prehensiunii, a amplitudinii articulare și a forței musculare, în vederea precizării diagnosticului funcțional și stabilirii grupelor de terapie, în funcție de tipul dizabilității și gravitatea diagnosticului. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic. Programul de recuperare kinetică se realizează în funcție de caz (patologie), vârsta neuro-psiho-motorie (posibilități de mișcare) și posibilități de înțelegere, răspuns/reacție.

În urma depistării, etapă realizată de profesorul de kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare atunci când primește din partea familiei copilului o adeverință medicală prin care să fie recomandată kinetoterapia, pe care sunt specificate diagnosticele afecțiunilor asociate ale elevului.

Evaluarea are diferite funcții:

- *evaluarea inițială* are funcție diagnostică - stabilește nivelul deficienței fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- *evaluarea continuă* are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării traseului terapeutic, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic;
- *evaluarea finală sau sumativă* are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de kinetoterapie (interpretarea criterială).

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate în diverse momente ale traseului terapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

DESCRIEREA PROBELOR ȘI METODELOR DE EVALUARE SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului

- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică
- țesut celular subcutanat
- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării.

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- *firul cu plumb*, la care raportările se fac doar pe verticală;
- *cadrul antropometric de simetrie (CAS)*, la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- *dimensiuni longitudinale* (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrelor inferioare și superioare, în ansamblu și pe segmente);
- *dimensiuni transversale* (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biepicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- *dimensiuni sagitale* (diametrul antero-posterior al capului, diametrul antero-posterior al toracelui, sacro-pubian);
- *dimensiuni circulare* (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei, talia);
- *dimensiuni ale masei somatice* (greutate și compoziție corporală);
- *determinarea plicilor*.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare.

În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- *suportul antigravitațional al corpului*
- *pășitul*
- *echilibrul*
- *propulsia*

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- **Prehensiunea terminală:** apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- **Prehensiunea subterminală:** pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- **Prehensiunea subtermino-laterală:** se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie, se mai numește „pensa de cheie” și tridigital, se mai numește „pensa de scris”;
- **Prehensiunea palmară:** apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- **Prehensiunea prin opoziție digito-palmară:** agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- **Prehensiunea latero-laterală:** menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare.

Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru coloana dorso-lombară:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shober**
- **Distanța degete-sol**

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru coloana dorso-lombară: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru coloana cervico-dorsală: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat.

Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de kinetoterapie.

Se utilizează scala de evaluare în 6 trepte (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schită): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;
- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DEFICIENȚE FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DEFICIENȚE FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- decubit ventral sau lateral;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcărilor;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE ((funcționale sau structurate):****Poziții utilizate:**

- stând depărtat;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- așezat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR****Principii de lucru:**

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea deficienței;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbura – cu ajutorul membrelor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrelor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;
- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- decubit cu dispunere asimetrică a membrelor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate
- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelul acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătului de sus și mâna de partea convexității capătului de jos; se execută exerciții de trunchi;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat) sau hipercorectivă (poziția fanat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrilor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI ÎNFUNDAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;
- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;

- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flexați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea TORACELUI PLAT

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;
- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VARUM

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flexați și apropiați și picioarele abdușe;
- alergare cu călcâiele la șezut;
- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stânga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN VALGUM

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele addușe;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.
- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;
- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;

- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN FLEXIE:

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.
- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,
- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;
- așezat, mâinile pe genunchi – târâre cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE:

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă;
- stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broscuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT:

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.
- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;
- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE:

Metode și modalități de reeducare neuromotorie

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;
- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

Aplicarea mijloacelor specifice kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul deficienței copilului. Astfel, în lecția cu elevi cu dizabilități vizuale:

- Puneți accent pe evaluarea inițială a elevilor; este obligatorie cunoașterea experienței motrice a elevilor și a nivelului lor de dezvoltare motrică!
- Lucrați consecvent pentru recuperarea deficiențelor fizice într-o manieră sistematică și progresivă!
- Urmăriți obținerea independenței elevului prin stimularea atitudinii active a acestuia!
- Transmiteți lent și clar indicațiile legate de execuție!
- Evitați hiperprotejarea copilului, realizată atât de către profesor, cât și de părinți!
- Creați independență copilului, implicându-l în jocuri desfășurate cu o intervenție minimă a cadrului didactic!
- Informați părinții referitor la reușitele motrice ale copiilor și faceți recomandări pentru organizarea timpului liber!
- Aplicați strategii de stimulare multisenzorială!
- Structurați atent conținutul fiecărei activități!
- Impuneți reguli simple în execuția subiecților!
- Realizați ghidarea manuală a mișcării copilului, pentru înțelegerea mișcărilor corecte și pozițiilor hipercorective!
- Asigurați în permanență asistență în execuțiile copiilor!
- Utilizați modelarea ca metodă, acordând sprijin și ajutor tactil-kinestezic pentru nevăzător și predominant vizual pentru ambliop!
- Întăriți și încurajați permanent răspunsurile elevilor, stabilind anumite standarde de comportament, apreciind aspectele pozitive!

- Utilizați reperele auditive în condițiile diminuării celor vizuale!
- Utilizați un limbaj clar, concis și care vizează repere verbale cunoscute de către elevii cu dizabilități de vedere!
- Stabiliți măsuri de exploatare la maximum a resturilor vizuale, utilizând culori contrastante (pentru aparatura de specialitate, mingi, marcatori de teren, echipamentul colegilor) și lumină puternică!
- Folosiți un fluier sau un indicator verbal prin care să se marcheze începutul și sfârșitul unei acțiuni motrice!
- Utilizați indicatori verbali care să le faciliteze orientarea spațială!
- Evitați activitățile care presupun schimbări rapide de direcție, sens al deplasării; acestea determină un anumit grad de incertitudine în mișcări și nesiguranță nevăzătorilor!
- Mențineți ușile încăperilor de desfășurare a activităților în pozițiile „închis” sau „deschis” pentru a nu crea confuzii la nivelul percepției!
- Izolați zonele periculoase (arcade, stâlpi, calorifere) cu materiale care să evite accidentările în cazul contactelor neprevăzute!
- Marcați spațiile de desfășurare a jocurilor prin suprafețe diferite din punct de vedere a texturii sau consistenței!
- Delimitați terenul de desfășurare a activității prin materiale de culori vii, pentru a favoriza orientarea copiilor cu resturi de vedere!
- Persoanele care poartă permanent ochelari trebuie să folosească sisteme de protecție a acestora atunci când participă la activități de mânăuire a diverselor obiecte (mingi, bastoane, corzi etc.)!
- Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ.

NORMATIV

**DE DOTARE MINIMALĂ/ UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LA DISCIPLINA
KINETOTERAPIE,
UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL**

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	1
2.	Spalier	Buc.	1	1
3.	Saltea	Buc.	1	2
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	1
7.	Minge (diverse dimensiuni / materiale)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	3
9.	Baston	Buc.	1	3
10.	Minge medicinală	Buc.	1	2
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Cercuri	Buc.	1	3
13.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
14.	Stepper	Buc.	1	1
15.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
16.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cântar persoane	Buc.	1	1
19.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
20.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

Bibliografie

1. Dumitru, D., (1981). *Ghid de reeducare funcțională*, București: Editura Sport-Turism
2. Kiss, I., (2002). *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală*, București: Editura Medicală
3. Marcu, V., (1997). *Bazele teoretice și practice ale exercițiilor fizice în kinetoterapie*, Editura Universității din Oradea
4. Robănescu, N., (1992). *Reeducarea neuromotorie*, București: Editura Medicală
5. Sbenghe, T., (1997). *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, București: Editura Medicală
6. Sbenghe, T., (1999). *Bazele teoretice și practice ale Kinetoterapiei*, București: Editura Medicală

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Romeo Adrian COZMA	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Eduard Nicușor ȘUȚĂ VICOL	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu", București
Andreea Ioana ANDREI	Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”, București
Alina Andreea BURCIU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Maria Claudia MOGÎLDEA	Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz Sfânta Maria, București
Marina Claudia RUSU	Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru **Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză** este cuprinsă în planul-cadru pentru învățământul gimnazial special pentru elevii cu deficiențe de vedere, ca disciplină de trunchi comun, în aria curriculară Terapii specifice și de compensare.

Activitatea de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză are alocate 2 ore pe săptămână la clasele pregătitoare, a IV-a, a V-a și a VIII-a și 1 oră pe săptămână la clasele a II-a, a III-a, a VI-a și a VII-a.

Programa școlară Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză reprezintă un document cu valoare de text tehnic în care sunt organizate și structurate activitățile evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză, prin respectarea politicilor educaționale actuale.

Structura programei școlare include următoarele elemente: **nota de prezentare, competențele generale, competențele specifice și exemple de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice.**

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pe întregul parcurs al învățământului gimnazial.

Competențele specifice prezentei programe se formează pe parcursul unui ciclu școlar, sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității formative în scopul realizării competențelor. Profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare/ intervenție pe care le propune programa școlară sau de a le completa astfel încât acestea să faciliteze un demers formativ adecvat, personalizat și adaptat nevoilor elevilor.

Conținuturile constituie mijloacele informaționale prin care se urmărește formarea competențelor elevilor cu deficiențe de vedere, fiind organizate pe următoarele domenii tematice: sfera emoțională, sfera socială și sfera decizională și rezolutivă.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice specifice disciplinei, sugestii privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă și sumativă.

Disciplina **Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză** își propune aducerea unei contribuții semnificative la starea de bine a elevilor cu deficiențe de vedere prin activitățile sale specifice. Activitățile realizate de profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză se referă la: activități de evaluare psihopedagogică și la activități de consiliere psihopedagogică.

Evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoza reprezintă o activitate de investigare științifică a resurselor și dificultăților existente la nivelul personalității elevilor cu deficiență de vedere, realizată de profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză. Acesta activitate urmărește:

- evaluarea performanței școlare, a comportamentului și a dezvoltării elevului cu deficiențe de vedere,
- analizarea problemelor specifice mediului școlar,

- identificarea problemele de natură familială care pot afecta dezvoltarea și performanța școlară a elevului cu deficiențe de vedere.

Evaluare psihopedagogică și psihodiagnoza se constituie ca suport în implementarea activităților de consiliere psihopedagogică, a programelor de intervenție individualizată și a planului de servicii individualizat pentru copiii cu cerințe educaționale speciale.

Consilierea psihopedagogică ”reprezintă un demers calificat, organizat pe principii științifice, ce permite acordarea unei asistențe de specialitate persoanelor implicate în procesul educațional (elevi, cadre didactice, părinți, diriginți, directori de instituții educaționale etc.) care întâmpină anumite dificultăți” (Anexa II la Ordinul comun M.E.C.T.S.- M.M.F.P.S.nr.4469/ 12.06.2012/nr.1804/03.07.2012. Metodologie- Cadru).

În școlile speciale pentru deficienți de vedere activitatea de consiliere psihopedagogică își propune să fie ”unitatea a trei secvențe operaționale: diagnostic-constatativă, formativ-profilactică și terapeutic- recuperatorie” (Golu P.), având la bază valorile umaniste ale consilierii rogersiene. Direcțiile de bază ale activității de consiliere psihopedagogică sunt:

- contruirea și consolidarea încrederii în sine,
- dezvoltarea personală în vederea construirii identității și a valorii personale,
- integrarea școlară prin dezvoltarea de relații armonioase cu ceilalți,
- dezvoltarea aptitudinilor decizionale și rezolutive.
- ameliorarea stărilor negative, disfuncționale și a comportamentelor indezirabile care împiedică integrarea școlară și socială adecvată.

Scopul fundamental al consilierii psihopedagogice a elevilor cu deficiențe de vedere este funcționarea psihosocială optimă și poate fi atins prin monitorizarea realizării obiectivelor procesului de consiliere psihopedagogică privind:

1. promovarea stării de bine prin eliminarea influențelor negative ale deficienței vizuale asupra dezvoltării psihice și prin realizarea interdependența următoarelor elemente: acceptarea de sine, relații pozitive cu ceilalți, autonomie, control, sens și scop în viață;
2. dezvoltarea personală ce vizează aspecte referitoare la cunoașterea de sine, imaginea de sine, capacitatea de decizie responsabilă, relaționarea interpersonală armonioasă, controlul stresului, tehnici de învățare eficiente, opțiuni vocaționale realiste;
3. prevenția dispoziției afective negative, a neîncrederii în sine, a comportamentelor de risc, a dificultăților de învățare, a dezadaptării sociale, a disfuncțiilor psihosomatice și a situațiilor de criză.

În elaborarea programei școlare Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză s-au avut în vedere recomandările următoarelor documente de politici naționale: Documentul de politici educaționale ”Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național”, ca sursă principală de delimitari conceptuale și recomandările cuprinse în Rezoluțiile Consiliului Europei (2004-2008) în care este subliniată importanța autonomiei în învățare pentru deciziile cotidiene ale individului și facilitarea accesului la activități de consiliere pentru toți cetățenii, pe tot parcursul vieții.

I.ACTIVITATEA DE EVALUARE PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ

Procesul investigat	Instrumente de evaluare psihopedagogică, psihodiagnoză
Investigarea nivelului psihomotricității	Scala Ozeretski, Proba Harris, Probe pentru trasare, tapping, punctare, decupare, etc.
Investigarea conduitei perceptiv motorice	Bateria Piaget- Head, proba Bender-Sanctucci, probe de lateralitate și dominantă laterală etc.
Investigarea limbajului	Scale pentru nivelul de dezvoltare a limbajului, teste de vocabular în imagini, probe de vocabular, teste de limbaj, probe pentru cunoașterea vârstei psihologice a limbajului, probe de evaluare a progresului în învățarea limbajului, probe pentru examinarea limbajului oral și scris, probe de conștientizare fonologică, teste de înțelegere a lecturii, etc.
Investigarea memoriei	Probe pentru evaluarea memoriei auditive, memoriei verbale, memoriei cifrelor, memoriei fețelor, memoriei imediate și a memoriei îndepărtate etc.
Investigarea atenției	Probe de atenție concentrată, probe de atenție distributivă, probe de evaluare a capacității de concentrare, etc.
Investigarea nivelului dezvoltării mentale	Scale, baterii, teste pentru vârsta mintală, pentru stabilirea nivelului intelectual, etc.
Investigarea personalității	Teste proiective, teste de completare de fraze, imagini, chestinare de personalitate, scale de atitudini și convingeri, chestionare pentru evaluarea stresului emoțional, scale de atitudini disfuncționale chestionare de evaluare a schemelor cognitive, chestionare de maturitate emoțională, chestionare pentru evaluarea stimei de sine, chestionare pentru evaluarea trăsăturilor temperamentale, etc.
Evaluarea aptitudinilor, a performanței pe aptitudini, a intereselor	Probe de performanță și aptitudinale, chestionare de evaluare a intereselor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice vizează orientarea profesorului psihopedagog în aplicarea programei școlare și în proiectarea și derularea activităților de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză, neavând un caracter de obligativitate.

Se va avea în vedere colaborarea cu familia și cadrele didactice pentru obținerea unor informații relevante în procesul de evaluare psihopedagogică/ psihodiagnoză cât și consilierea acestora în vederea optimizării relației elev-profesor-părinte.

În activitatea de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză profesorul psihopedagog poate alege dintr-o gamă variată de **metode de evaluare și interpretare a rezultatelor evaluării**:

1. Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin analiza comportamentului și a activității acestuia
  - Metoda observației comportamentului elevului
  - Metoda analizei procesului de integrare socială a elevului
2. Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin colaborare cu elevul, familia, cadrele didactice:
  - Metoda anamnezei
  - Metoda autobiografiei
  - Metoda autocaracterizării
  - Metoda convorbirii
  - Metoda chestionarului
  - Metoda analitică
3. Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin intermediul grupului social:
  - Metoda anchetei sociale
  - Metoda sociometrică (tehnicele sociometrice, testul sociometric)
4. Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin intermediul experimentului
  - Metoda experimentului natural
  - Metoda experimentului de laborator (metoda testelor psihologice)
5. Metode pentru prelucrarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului
  - Metoda interpretativă
  - Metoda biografică
  - Metoda statistică
  - Metoda intercorelației
6. Metode pentru valorificarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului
  - Metoda caracterizării libere
  - Metoda dosarului individual
  - Metoda grafică (profil psihopedagogic, profilul clasei/sociogramă)

Mijloacele recomandate sunt: probe, chestionare, scule, teste, fișe de răspuns adaptate deficienței vizuale (format audio, caractere mărite, editare în limbaj Braille), cronometre, PC etc. Atât instrumentele de cunoaștere a elevului cât și metodele abordate au caracter flexibil, profesorul psihopedagog utilizându-le în funcție de nevoile elevilor, raportate la individualizarea activităților școlare.

Limbajul profesorului psihopedagog trebuie să fie accesibil copilului și raportat la vârsta și la nivelul de dezvoltare atins. Creearea unui climat afectiv pozitiv reprezintă condiția fundamentală pentru o comunicare reală cu copilul.

Activitatea de evaluare psihopedagogică/ psihodiagnoză se realizează preponderent în cabinet dar și prin observarea comportamentului elevilor în timpul orelor de curs, al activităților extracurriculare pentru surprinderea aspectelor suplimentare legate de capacitatea de relaționare, implicarea în activități, comportament, etc.

Formele de organizare a activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză pot fi individuale și în grup.

Finalitatea activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză constă în elaborarea Fișei de evaluare psihopedagogică ce va conține rezultatele evaluării și recomandările pentru activitățile specifice necesare elevului și pentru orientarea școlară pe parcursul școlarității sau la finalul ciclului școlar.

II.ACTIVITATEA DE CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

Competențe generale

- 1. Construirea identității și a încrederii în sine prin valorizarea caracteristicilor personale fizice, morale și emoționale în vederea construirii identității personale**
- 2. Integrarea și funcționarea adecvată în grupuri familiare prin optimizarea sferei socio-afective**
- 3. Utilizarea de strategii simple de rezolvare de probleme, asumare de roluri și luare a deciziilor în contexte familiare**

CLASELE PREGĂTITOARE - a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Construirea identității și a încrederii în sine prin valorizarea caracteristicilor personale fizice, morale și emoționale în vederea construirii identității personale

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>1.1. Explorarea și identificarea elementelor imaginii de sine prin experiență directă/ simulată, prin explorare senzorială, în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conștientizarea propriului corp prin mișcare, raportându-se la spațiu și timp; - Identificarea și denumirea caracteristicilor fizice și morale, pozitive și negative, utilizând suport concret intuitiv (etichete, fotografii, imagini grafice, desene, contact direct cu propriul corp, relatările persoanelor familiare); - Descrierea trăsăturilor fizice și morale ale unor personaje (din povești, texte literare, filme) utilizând termeni specifici (de exemplu ochi albaștri, bun, rău, înalt, slab etc.); - Identificarea / diferențierea caracteristicilor stimei/ imaginii de sine pozitive și negative; - Identificarea caracteristicilor fizice și morale personale prin conștientizarea corporală (fotografii personale, imagine în oglindă, contact direct cu propriul corp, descrieri realizate de alte persoane etc) și autorefecție ("Cum am reacționat, cum m-am comportat în diverse situații?", Cum reacționez, cum mă comport în diverse situații?", Cum aş putea să reacționez, să mă comport în diferite situații concrete); - Descrierea trăsăturilor fizice și morale personale prin completare de propoziții "Eu sunt....", activități plastice de tipul "Autoportret"; - Identificarea și diferențierea punctelor tari și a punctelor slabe prin activități de autorefecție, prin completare de fișe "Eu sunt / nu sunt....Eu pot / nu pot...."; - Identificarea de ancore și utilizarea lor în contexte familiare (de exemplu, am curaj - strâng pumnul - utilizez ancora la ora de ... pentru a răspunde întrebărilor profesorului); - Identificarea asemănărilor și deosebirilor între sine și ceilalți ; - Conștientizarea efectelor pozitive/ negative ale stimei/ imaginii de sine pozitivă / negativă; - Activități de reflecție asupra trăsăturilor, atitudinilor, aptitudinilor prin care fiecare copil poate fi considerat special; - Identificarea comportamentelor / atitudinilor care determină o stimă de sine pozitivă - Experimentarea unor atitudini care să exprime siguranță de sine, activism, încredere în sine, prin jocuri de rol, în grupul psihopedagogic/ individual; - Implicarea în activități care consolidează stima de sine și formează o imagine de sine pozitivă (sub forma "temelor" a căror rezolvare va fi discutată în următoarea ședință).
<p>1.2. Identificarea, denumirea, exprimarea și interpretarea stărilor emoționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discriminarea și denumirea stărilor emoționale prin explorarea mimicii (poziția comisurilor bucale, a ochilor, a sprâncenelor) în imagini, emotigrame, fotografii, etc. - Discriminarea și denumirea stărilor emoționale prin explorarea vorbirii (onomatopee, intensitatea vocii, timbru vocal, ritmul vorbirii); - Identificarea și denumirea emoțiilor unor personaje din basme, filme; - Clasificarea / gruparea dihotomică a emoțiilor (emoții pozitive și negative); - Discuții despre legătura gânduri- emoții - exprimarea emoțională- comportament; - Identificarea expresiei fiziologice și somatice (înroșirea feței, tremurul membrelor, creșterea ritmului cardiac, nod în gât, gol în stomac, etc) a emoțiilor prin analiza persoanelor familiare, a unor personaje din filmele de animație, a descriere din texte literare etc. - Completarea de propoziții lacunare cu privire la legătura emoții- exprimare corporală; - Identificarea gândurilor care însoțesc emoțiile;

Clasele pregătitoare - a IV-a

- Identificarea emoțiilor diferite ale oamenilor în legătură cu același eveniment;
- Discriminarea emoțiilor pe baza intensității acestora;
- Identificarea consecințelor negative care apar atunci când se acționează pe baza gândurilor, fără ca acestea să fie verificate;
- Identificarea și descrierea experiențelor emoționale în diferite situații concrete de viață, în grupul școlar, familiar și de prieteni;
- Identificarea și denumirea emoțiilor personale experimentate în cadrul activităților școlare și extrașcolare (intelectuale, estetice, artistice);
- Identificarea expresiei fiziologice și somatice, a emoțiilor personale primare și complexe prin activități de imagerie dirijată, descrierea experiențelor personale;
- Identificarea și denumirea stărilor emoționale personale pozitive/ negative în contexte concrete de viață ;
- Conștientizarea legăturii dintre gândurile – emoțiile – comportamentele proprii;
- Identificare gândurilor, emoțiilor corporale și a comportamentelor în diferite stări emoționale;
- Identificarea consecințelor manifestărilor emoționale disfuncționale sau nepotrivite contextului;
- Completarea de propoziții lacunare cu privire la legătura emoțiile personale- exprimare corporală proprie;
- Imitarea exprimării verbale și gestuale a emoțiilor prin jocuri de rol, mimă/ pantomimă, în scenete scurte.

1.3. Utilizarea adecvată a strategiilor de modificare / inhibare a stărilor emoționale în funcție de context și gestionarea emoțiilor disfuncționale

- Dezvoltarea reglajului voluntar prin joc;
- Identificarea de tehnici simple de control emoțional în contexte școlare și în medii familiare;
- Utilizarea de tehnici simple de control emoțional în contexte școlare și în medii familiare;
- Identificare legăturii dintre gânduri disfuncționale - emoții disfuncționale – comportamente;
- Identificarea gândurilor automate care însoțesc stările emoționale disfuncționale;
- Analizarea legăturilor dintre emoțiile disfuncționale și gândurile care le însoțesc;
- Identificarea și formularea unor modalități acceptabile de exprimare a emoțiilor negative/ pozitive;
- Identificarea alternativelor comportamentale pentru exprimarea adecvată a emoțiilor pozitive / negative, raportată la momentul, intensitatea acestora și modalitatea de transmitere;
- Identificarea modalităților de reglare emoțională ce pot fi utilizate în contexte obișnuite pentru modificarea impactului emoțional (schimbarea gândurilor/modificarea expresiei emoționale/comutarea atenției, etc)
- Identificarea și utilizarea strategiilor de modificare a stării emoționale negative în situații noi, în situații necunoscute, în situații de eșec, în situații de pierdere etc.
- Identificarea și utilizarea strategiilor de control emoțional pentru diminuarea/ eliminarea stărilor de anxietate legate de performanța școlară, de dezaprobare și respingere, a stărilor de tristețe, de îngrijorare, a sentimentelor de izolare, de abandon etc.

2. Integrarea și funcționarea adecvată în grupuri familiare prin optimizarea sferei socio-afective

Clasele pregătitoare - a IV-a

2.1. Identificarea și utilizarea unor modalități eficiente de comunicare și relaționare

- Identificarea regulilor de comunicare și ascultare activă în grupul de consiliere psihopedagogică;
- Însușirea unor modalități simple de exprimare comportamentală în ascultare activă (poziția și mișcarea corpului, contact vizual etc);
- Identificarea caracteristicilor relațiilor de prietenie;
- Identificarea modalităților adecvate de comunicare (solicitări, formule de politețe) cu adulții (părinți, cadre didactice);
- Identificarea și emiterea de mesaje ce vizează transmiterea de complimente ;
- Interpretarea comportamentelor colegilor de clasă și a prietenilor (de cooperare / de necooperare, de implicare, dezinteres etc.);
- Identificarea consecințelor respectării/ nerespectării regulilor de comunicare și ascultare activă;
- Comunicarea unor mesaje nonverbale și paraverbale simple prin jocuri de rol, miniscenete, etc.
- Utilizarea comunicării active în jocuri de rol, miniscenete;
- Utilizarea comunicării active grupul școlar, în familie (cu discutarea ulterioară a impresiilor și constatărilor personale);
- Utilizarea comportamentelor de cooperare în grupul psihopedagogic și în grupul școlar;
- Exprimarea de mesaje simple în comunicarea în contexte școlare prin prezentare personală, descrierea persoanelor familiare, povestirea unor fapte/întâmplări, descriere a unor evenimente, etc.
- Aplicarea regulilor de comunicare și ascultare activă în grupul de consiliere psihopedagogică.

2.2. Utilizarea unor modalități adecvate de comportament în grupul școlar, grupul de prieteni și în familie

- Construirea relațiilor de cooperare/ colaborare în grupul de consiliere psihopedagogică prin realizarea de activități comune (de expresie plastică, expresie artistică, de comunicare și ascultare activă), ca model de extrapolare a comportamentelor respective;
- Identificarea atitudinilor cooperante în cadrul activităților de grup și abordarea de comportamente sociale adecvate față de ceilalți;
- Descrierea comportamentelor pozitive și negative;
- Discriminarea între consecințele comportamentelor pozitive și cele negative;
- Identificarea comportamentelor și atitudinilor (pozitive/ negative) specifice relației cu covârșnicii (colegi, prieteni) și a consecințelor acestora ;
- Discriminarea între comportamentele care contribuie / nu contribuie la crearea și păstrarea prietenilor;
- Descrierea comportamentelor pozitive și negative într-o relație de prietenie;
- Identificarea de comportamente și atitudini de relaționare adecvată / inadecvată cu adulții (membrii ai familiei, adulți din școală) și a consecințelor acestora;
- Identificarea de modalități de dezvoltare a unor relații bune cu cei din jur;
- Identificare și planificarea de activități care favorizează integrarea și cooperarea în grupul școlar (interese comune, activități preferate etc.);
- Utilizarea comportamentelor pozitive în relațiile din mediul școlar, familial și în grupul de prieteni;

2.3. Identificarea și utilizarea de tehnici simple de ameliorare a comportamentelor dezadaptative

- Identificarea consecințelor comportamentelor inadecvate (negativism, opoziționism, agresivitate, plâns facil, evitare, inadaptare școlară etc.) ;
- Identificarea cauzalității gând-reație emoțională- comportament;
- Identificarea modalităților alternative de a gândi în vederea influențării stării

- emoționale și a comportamentului în situații de conflict;
- Identificarea strategiilor comportamentale pentru a face față comportamentului nepotrivit manifestat de alte persoane mediul școlar și familial;
  - Identificarea unor strategii adecvate de comportament în situații extreme (furie, exaltare etc.);
  - Utilizarea strategiilor comportamentale pentru a face față comportamentului nepotrivit manifestat de alte persoane în mediul școlar și familial;
  - Identificarea comportamentelor indezirabile (hiperactivitate, comportament impulsiv, agresivitate, ticuri, blindisme etc.) care împiedică adaptarea adecvată la medii familiare;
  - Identificarea strategiilor de înlocuire a comportamentelor indezirabile cu unele dezirabile;
  - Utilizarea strategiilor de înlocuire a comportamentelor indezirabile cu unele dezirabile.

3. Utilizarea de strategii simple de rezolvare de probleme, asumare de roluri și luare a deciziilor în contexte familiare

Clasele pregătitoare - a IV-a

3.1. Identificarea situațiilor care impun rezolvarea problemelor simple și utilizarea de strategii simple de rezolvare

- Identificarea situațiilor familiare care implică rezolvarea de probleme;
- Definirea situațiilor- problemă;
- Identificarea corectă a situațiilor "problemă" și definirea clară a acestora;
- Identificarea etapelor procesul de rezolvare de probleme (identificarea problemei, generarea de soluții, alegerea celei mai bune soluții, planul de aplicare);
- Identificarea întrebărilor ajutătoare care ghidează strategiile de rezolvare de probleme: Care este problema? Ce soluții găsesc? Care este cea mai bună? Cum o aplic?);
- Aplicarea strategiei de rezolvare de probleme în situații concrete sau imaginate;
- Împărțirea problemelor cu ceilalți și găsire împreună a unor soluții.

3.2. Identificarea rolurilor în grupul școlar și familial și asumarea responsabilității

- Identificarea principalelor roluri din viața cotidiană: elev, coleg, copil;
- Identificarea responsabilităților specifice rolurilor de elev, coleg, copil;
- Identificarea rolurilor persoanelor întâlnite în viața cotidiană (profesor, coleg, părinte etc.);
- Identificarea responsabilităților specifice rolurilor de adult (profesor, coleg, părinte etc.);
- Implicarea în grupul școlar și familial prin asumarea de diferite roluri.

3.3. Identificarea de raționamente simple în procesul de luare și asumare a deciziilor

- Discriminarea între decizie și hotărâre impulsivă;
- Discriminarea între decizii bune, acceptabile, sau slabe;
- Diferențierea deciziilor foarte importante, importante, mai puțin importante;
- Identificarea deciziilor ce se pot lua în situații concrete de viață, în mediu familiar;
- Identificarea avantajelor acțiunilor colaborative/necolaborative în luarea deciziilor în grupuri familiare;
- Identificarea de decizii bune/ slabe ce pot fi luate în contexte concrete de viață: în mediul școlar, în mediul familial ;
- Identificarea dezavantajelor deciziilor luate impulsiv prin analiza consecințelor;
- Identificarea etapelor luării unei decizii (identificarea cât mai multor alternative posibile, analiza punctele tari și slabe ale fiecărei alternative, reflecție asupra probabilității de succes a celor mai bune alternative, alegerea celei mai bune alternative pe baza valorii și a probabilității sale de succes);
- Utilizarea strategiilor simple în luarea deciziei;

Conținuturi

Domenii de conținut/ de intervenție	Clasele pregătitoare - a IV-a
Sfera afectivă	Cunoșterea de sine <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici personale și imagine de sine; - Stima de sine; - Autocunoaștere emoțională; - Autoreglare emoțională; Cunoșterea celorlalți <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici personale - Stări emoționale - Expresivitate emoțională - Manifestarea emoțională
Sfera socio-afectivă	Comunicarea în medii familiare <ul style="list-style-type: none"> - Comunicare și ascultare activă; - Comunicare asertivă; Comportament în mediul familial <ul style="list-style-type: none"> - Comportament adaptativ - Comportament dezadaptativ - Autocontrol și autoreglare
Maturizare socială	Rezolvarea problemelor simple <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea problemelor - Identificarea de strategii simple de rezolvare - Rezolvarea problemelor Roluri și responsabilități <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea de roluri - Responsabilitățile rolurilor - Asumarea responsabilităților Luarea deciziei <ul style="list-style-type: none"> - Decizii și comportament impulsiv - Strategii de luarea a deciziilor - Aplicarea strategiilor în contexte familiare

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice vizează orientarea profesorului psihopedagog în aplicarea programei școlare și în proiectarea și derularea activităților consiliere psihopedagogice. Proiectarea se va realiza în concordanță cu specificul disciplinei și cu specificul nevoilor de învățare-dezvoltare-recuperare ale fiecărui elev/grup de elevi, pe baza programelor individualizate proiectate la nivel de grup sau individual.

Procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei este flexibil, profesorul psihopedagog putând alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine nevoilor elevilor cu deficiențe de vedere.

Activitatea de consiliere psihopedagogică poate fi **organizată la nivel de grup sau individual**, în concordanță cu nevoile de învățare-formare-dezvoltare a elevilor și în funcție de particularitățile lor psiho-individuale. Programarea și planificarea celor două forme de organizare se realizează pe baza evaluării psihopedagogice a elevilor și a schimbului de informații cu celelalte cadre didactice de la clasă. În situații speciale, profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză, poate desfășura activitatea de consiliere în clasă, sprijinind elevul/ elevii în procesul adaptării școlare, conform obiectivelor stabilite în programul de intervenție, rolul său fiind acela de facilitator.

Relația pe care profesorul psihopedagog o dezvoltă în activitățile de consiliere psihopedagogică o dezvoltă cu elevii trebuie să fie una specială, asigurându-le confortul psihic prin acceptare necondiționată, astfel încât aceștia să se manifeste în mod deschis și autentic.

Rolul profesorului psihopedagog este acela de a facilita realizarea învățării eficiente și durabile prin focalizarea atenției pe elev, de a se preocupa de modul cum pot fi învățate și asimilate anumite cunoștințe, abilități și competențe, de a abilita și instrumenta elevul cu metode și tehnici prin care acesta să asimileze, în manieră proprie, informațiile. Demersul profesorului psihopedagog este unul psihoeducațional, cu focalizare pe aspectele de ordin psihologic, menite să asigure dezvoltarea personală și diferențiată a elevilor, pornind de la premisa că fiecare elev are o serie de disponibilități latente ce trebuie actualizate. Sarcina sa este să abiliteze elevul să-și conștientizeze aceste disponibilități, să le valorifice și să asigure abilitarea elevilor în a-și rezolve eficient problemele.

Această relație se bazează pe un set de **atitudini** - responsabilitate, respect, acceptare necondiționată, empatie, congruență, colaborare și **abilități** - ascultare activă, utilizarea constructivă a întrebărilor, oferirea unui feed-back eficient, parafrizarea, sumarizarea, reflectarea - pe care profesorul psihopedagog care desfășoară activități de consiliere psihopedagogică le deține.

Tipurile de învățare recomandate în desfășurarea activităților de consiliere psihopedagogică presupun:

- implicarea directă a elevilor în experiențe concrete și relevante de învățare, concomitent cu observarea și analiza critică a propriilor percepții și reprezentări, stări, comportamente, atitudini, experimentarea activă a ceea ce a învățat și reflecția personală asupra experiențelor trăite - **învățare experiențială**;
- observarea și analiza critică a comportamentului și atitudinilor, a modului de comunicare și acțiune a celorlalți- **învățare socială și comunicațională**;
- analiza propriilor experiențe de învățare pentru îmbunătățirea strategiilor și instrumentele de învățare eficiente în situații viitoare sau de ameliorare a stărilor negative- **învățare reflexivă**.

Având în vedere specificul orelor de consiliere psihopedagogică și tendințele integrative în realizarea consilierii psihopedagogice această activitate poate include valorificarea a două coordonate – pedagogică și psihologică, prin utilizarea de **strategii/ metode/ tehnici** aparținând domeniului pedagogic, dar și psihologiei.

Raportându-le la tipurile de învățare menționate mai sus, se sugerează apelarea la **metode / tehnici** ca: exercițiul, jocul de rol, simularea, studiul de caz, proiectul, povestirea, conversația în perechi/grup, cercul de discuții, dezbateră, investigația, metode art-creative, problematizarea, realizarea unui plan personal de educație și carieră, portofoliul personal de învățare, evaluare art-creativă, cu precizarea că aceste metode/ tehnici trebuie să țină cont de specificul activităților de consiliere: învățarea despre sine, învățarea despre alții, învățarea de la alții, învățarea de strategii de reglare emoțională și comportamentală, dezvoltarea strategiilor de luarea a deciziilor și de rezolvare de probleme etc. prin descoperire și punere în aplicare.

Din domeniul psihologiei se pot împrumuta tehnici ale terapiei cognitive - comportamentale, tehnici ale educației rațional-emoțiv-comportamentale, tehnici psihodramatice, tehnici ale terapiei sugestive, tehnici ale terapiei comportamentale.

Evaluarea elevilor reprezintă o componentă importantă a procesului de consiliere psihopedagogică, implicând atât evaluarea inițială, cât și evaluarea finală, realizate cu ajutorul aceluiași instrumente. Informații cu privire la progresul elevilor se pot obține și din discuțiile cu profesorii în cadrul ședințelor consiliului clasei și prin discuții cu familia. Se pot utiliza chestionare pentru profesori și pentru părinți, pentru evaluarea progresului emoțional și comportamental al elevilor. Pentru elevi, se sugerează aplicarea chestionarelor de satisfacție.

Bibliografie

1. Băban, A. (2001). (coordonator). *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigiență și consiliere*, Cluj-Napoca: BCU
2. Cocardă, E., (2004). *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Sibiu: Editura Psihomedica
3. Cristea S., (2006). *Curriculum pedagogic*, Vol. I, București: Editura Didactică și Pedagogică
4. Cristea S., (1999). *Dicționar de termeni pedagogici*, București: Editura Didactică și Pedagogică
5. Dumitru I., Al.(2008). *Consilierea psihopedagogică*, ediția a II-a revizuită, Iași: Editura Polirom
6. Petrescu, M. (1998). (coord.). *Programa cadru pentru psihodiagnoză-psihoterapie, orientare școlară și profesională*
7. Potolea, D, Toma, S., Borzea, A.,(2012). *Cadru de Referință al Curriculumului Național (CRCN -2012)*
8. Tomșa, Gh.,(2003). *Consilierea și orientarea în școală*, București: Editura Credis
9. Shapiro, D., (1998). *Conflictele și comunicarea*, Chișinău: Editura ARC
10. Șchiopu, U. (2002). *Introducere în Psihodiagnostic*. București: Editura Fundației Humanitas
11. Vernon A. (2004). *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional-emoțională și comportamentală Clasele I-IV*. Cluj: Editura A.S.C.A.R.
12. Vernon A., (2006). *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale. Clasele V-VIII*. Editura A.S.C.A.R. Cluj
13. Vernon, A., (1998). *Programul Pașaport pentru succes*, Editura: Romanian Psychological Testing
14. Verza, E., Zlate, M., Golu, P., (1993). *Psihologia copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică
15. Vlad E., (1999), *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate, București.

16. Vlad, M., & al., (2000). *Programa cadru pentru Consiliere, asistență psihopedagogică și orientare școlară și profesională, pentru elevi cu deficiență mintală*, București
17. Vrăsmaș, E., Oprea V.(coord). (2003), *Set de instrumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*, București: Editura MarLink
- ****Programa școlară pentru Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017,
- ****Programa școlară pentru Psihodiagnoză, consiliere, orientare școlară și profesională, clasele I-X*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008
- ****Programa școlară pentru Consiliere și orientare, clasele I-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5286/09.10.2006
- ***(2015). *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației, București

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Romeo-Adrian COZMA	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Maria-Gabriela ALI-MEHMED-IANCULESCU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Daniela PETRESCU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Cristina ȚIGANEA	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Cosmina Irina CAZAN	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ
PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a**

Dizabilități vizuale

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru **Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză** este cuprinsă în planul-cadru pentru învățământul gimnazial special pentru elevii cu deficiențe de vedere, ca disciplină de trunchi comun, în aria curriculară Terapii specifice și de compensare.

Activitatea de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză are alocate 2 ore pe săptămână la clasele pregătitoare, a IV-a, a V-a și a VIII-a și 1 oră pe săptămână la clasele a II-a, a III-a, a VI-a și a VII-a.

Programa școlară Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză reprezintă un document cu valoare de text tehnic în care sunt organizate și structurate activitățile de evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză, prin respectarea politicilor educaționale actuale.

Structura programei școlare include următoarele elemente: **nota de prezentare, competențele generale, competențele specifice și exemple de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice.**

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizează achizițiile elevului pe întregul parcurs al învățământului gimnazial.

Competențele specifice prezentei programe se formează pe parcursul unui ciclu școlar, sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității formative în scopul realizării competențelor. Profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare/ intervenție pe care le propune programa școlară sau de a le completa astfel încât acestea să faciliteze un demers formativ adecvat, personalizat și adaptat nevoilor elevilor.

Conținuturile constituie mijloacele informaționale prin care se urmărește formarea competențelor elevilor cu deficiențe de vedere, fiind organizate pe următoarele domenii tematice: sfera emoțională, sfera socială și sfera decizională și rezolutivă.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice specifice disciplinei, sugestii privind proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă și sumativă.

Disciplina **Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză** își propune aducerea unei contribuții semnificative la starea de bine a elevilor cu deficiențe de vedere prin activitățile sale specifice. Activitățile realizate de profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză se referă la: activități de evaluare psihopedagogică și la activități de consiliere psihopedagogică.

Evaluarea psihopedagogică și psihodiagnoza reprezintă o activitate de investigare științifică a resurselor și dificultăților existente la nivelul personalității elevilor cu deficiență de vedere, realizată de profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză. Acesta activitate urmărește:

- evaluarea performanței școlare, a comportamentului și a dezvoltării elevului cu deficiențe de vedere,
- analizarea problemelor specifice mediului școlar,
- identificarea problemele de natură familială care pot afecta dezvoltarea și performanța școlară a elevului cu deficiențe de vedere.

Evaluare psihopedagogică și psihodiagnoza se constituie ca suport în implementarea activităților de consiliere psihopedagogică, a programelor de intervenție individualizată și a planului de servicii individualizate pentru copiii cu cerințe educaționale speciale.

Consilierea psihopedagogică "reprezintă un demers calificat, organizat pe principii științifice, ce permite acordarea unei asistențe de specialitate persoanelor implicate în procesul educațional (elevi, cadre didactice, părinți, diriginți, directori de instituții educaționale etc.) care întâmpină anumite dificultăți" (Anexa II la Ordinul comun M.E.C.T.S.- M.M.F.P.S.nr.4469/ 12.06.2012/nr.1804/03.07.2012. Metodologie- Cadru).

În școlile speciale pentru deficienți de vedere activitatea de consiliere psihopedagogică își propune să fie "unitatea a trei secvențe operaționale: diagnostic-constatativă, formativ-profilactică și terapeutic- recuperatorie" (Golu P.), având la bază valorile umaniste ale consilierii rogersiene. Direcțiile de bază ale activității de consiliere psihopedagogică sunt:

- contruirea și consolidarea încrederii în sine,
- dezvoltarea personală în vederea construirii identității și a valorii personale,
- integrarea școlară prin dezvoltarea de relații armonioase cu ceilalți,
- dezvoltarea aptitudinilor decizionale și rezolutive.
- ameliorarea stărilor negative, disfuncționale și a comportamentelor indesezirabile care împiedică integrarea școlară și socială adecvată.

Scopul fundamental al consilierii psihopedagogice a elevilor cu deficiențe de vedere este funcționarea psihosocială optimă și poate fi atins prin monitorizarea realizării obiectivelor procesului de consiliere psihopedagogică privind:

1. promovarea stării de bine prin eliminarea influențelor negative ale deficienței vizuale asupra dezvoltării psihice și prin realizarea interdependenței următoarelor elemente: acceptarea de sine, relații pozitive cu ceilalți, autonomie, control, sens și scop în viață;
2. dezvoltarea personală ce vizează aspecte referitoare la cunoașterea de sine, imaginea de sine, capacitatea de decizie responsabilă, relaționarea interpersonală armonioasă, controlul stresului, tehnici de învățare eficiente, opțiuni vocaționale realiste;
3. prevenția dispoziției afective negative, a neîncrederii în sine, a comportamentelor de risc, a dificultăților de învățare, a dezadaptării sociale, a disfuncțiilor psihosomatice și a situațiilor de criză.

În elaborarea programei școlare Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză s-au avut în vedere recomandările următoarelor documente de politici naționale: Documentul de politici educaționale "Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național", ca sursă principală de delimitări conceptuale și recomandările cuprinse în Rezoluțiile Consiliului Europei (2004 – 2008) în care este subliniată importanța autonomiei în învățare pentru deciziile cotidiene ale individului și facilitarea accesului la activități de consiliere pentru toți cetățenii, pe tot parcursul vieții.

1.ACTIVITATEA DE EVALUARE PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ

Procesul investigat	Instrumente de evaluare psihopedagogică, psihodiagnoză
Investigarea nivelului psihomotricității	Scala Ozeretski, Proba Harris, Probe pentru trasare, tapping, punctare, decupare, etc.
Investigarea conduitei perceptiv mortice	Bateria Piaget- Head, proba Bender-Sanctucci, probe de lateralitate și dominantă laterală etc.
Investigarea limbajului	Scale pentru nivelul de dezvoltare a limbajului, teste de vocabular în imagini, probe de vocabular, teste de limbaj, probe pentru cunoașterea vârstei psihologice a limbajului, probe de evaluare a progresului în învățarea limbajului, probe pentru examinarea limbajului oral și scris, probe de conștientizare fonologică, teste de înțelegere a lecturii, etc.
Investigarea memoriei	Probe pentru evaluarea memoriei auditive, memoriei verbale, memoriei cifrelor, memoriei fețelor, memoriei imediate și a memoriei îndepărtate etc.
Investigarea atenției	Probe de atenție concentrată, probe de atenție distributivă, probe de evaluare a capacității de concentrare, etc.
Investigarea nivelului dezvoltării mentale	Scale, baterii, teste pentru vârsta mintală, pentru stabilirea nivelului intelectual, etc.
Investigarea personalității	Teste proiective, teste de completare de fraze, imagini, chestinare de personalitate, scale de atitudini și convingeri, chestionare pentru evaluarea distresului emoțional, scale de atitudini disfuncționale chestionare de evaluare a schemelor cognitive, chestionare de maturitate emoțională, chestionare pentru evaluarea stimei de sine, chestionare pentru evaluarea trăsăturilor temperamentale, etc.
Evaluarea aptitudinilor, a performanței pe aptitudini, a intereselor	Probe de performanță și aptitudinale, chestionare de evaluare a intereselor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice vizează orientarea profesorului psihopedagog în aplicarea programei școlare și în proiectarea și derularea activităților de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză, neavând un caracter de obligativitate.

Se va avea în vedere colaborarea cu familia și cadrele didactice pentru obținerea unor informații relevante în procesul de evaluare psihopedagogică/ psihodiagnoză cât și consilierea acestora în vederea optimizării relației elev-profesor-părinte.

În activitatea de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză profesorul psihopedagog poate alege dintr-o gamă variată de **metode de evaluare și interpretare a rezultatelor evaluării**:

1. Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin analiza comportamentului și a activității acestuia

- Metoda observației comportamentului elevului
- Metoda analizei procesului de integrare socială a elevului

2. Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin colaborare cu elevul, familia, cadrele didactice:

- Metoda anamnezei
- Metoda autobiografiei
- Metoda autocaracterizării
- Metoda convorbirii
- Metoda chestionarului
- Metoda analitică

3. Metode pentru obținerea informației necesare pentru cunoașterea elevului prin intermediul grupului social:

- Metoda anchetei sociale
- Metoda sociometrică (tehnicele sociometrice, testul sociometric)

4. Metode pentru obținerea informației necesare cunoașterii elevului prin intermediul experimentului

- Metoda experimentului natural
- Metoda experimentului de laborator (metoda testelor psihologice)

5. Metode pentru prelucrarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului

- Metoda interpretativă
- Metoda biografică
- Metoda statistică
- Metoda intercorelației

6. Metode pentru valorificarea informației necesare în activitatea de cunoaștere a elevului

- Metoda caracterizării libere
- Metoda dosarului individual
- Metoda grafică (profil psihopedagogic, profilul clasei/sociogramă)

Mijloacele recomandate sunt: probe, chestionare, scule, teste, fișe de răspuns adaptate deficienței vizuale (format audio, caractere mărite, editare în limbaj Braille), cronometre, PC etc. Atât instrumentele de cunoaștere a elevului cât și metodele abordate au caracter flexibil, profesorul psihopedagog utilizându-le în funcție de nevoile elevilor, raportate la individualizarea activităților școlare.

Limbajul profesorului psihopedagog trebuie să fie accesibil copilului și raportat la vârsta și la nivelul de dezvoltare atins. Creerea unui climat afectiv pozitiv reprezintă condiția fundamentală pentru o comunicare reală cu copilul.

Activitatea de evaluare psihopedagogică/ psihodiagnoză se realizează preponderent în cabinet dar și prin observarea comportamentului elevilor în timpul orelor de curs, al activităților extracurriculare pentru surprinderea aspectelor

suplimentare legate de capacitatea de relaționare, implicarea în activități, comportament, etc.

Formele de organizare a activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză pot fi individuale și în grup.

Finalitatea activității de evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză constă în elaborarea Fișei de evaluare psihopedagogică ce va conține rezultatele evaluării și recomandările pentru activitățile specifice necesare elevului și pentru orientarea școlară pe parcursul școlarității sau la finalul ciclului școlar.

II.ACTIVITATEA DE CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

Competențe generale

- 1. Integrarea unui sistem de cunoștințe, credințe și valori personale care să permită formarea stimei de sine pozitive**
- 2. Corelarea componentelor cognitive și afective necesare maturizării psiho-sociale reflectată la nivelul relațiilor interpersonale**
- 3. Demonstrarea capacității de analizare a propriilor abilități, aptitudini și atitudini în vederea luării deciziilor și a rezolvării de probleme în contexte sociale diverse**

CLASELE a V-a - a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Integrarea unui sistem de cunoștințe, credințe și valori personale care să permită formarea stimei de sine pozitive**

Clasele a V-a - a VIII-a
<p>1.1. Identificarea și analizarea critică a resurselor personale semnificative pentru dezvoltarea autoeficacității și încrederii în sine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea schimbărilor fizice caracteristice etapei de vârstă pe care o traversează, cu reflecție asupra impactului pe care îl au acestea asupra imaginii de sine; - Identificarea /descriere/ denumirea trăsăturilor de caracter pozitive (politicos, punctual, cinstit, încrezător în sine, spirit autocritic, sincer, modest, sigur de sine, spirit organizatoric) și negative (mincinos, laș, vanitos, nerescuțos cu alții, plin de sine etc.) ale persoanelor cunoscute/ ale unor personaje fictive; - Discriminarea între "calități, defecte" și "puncte tari, puncte slabe" ; - Categorizarea caracteristicilor personale: particularităților fizice, morale, aptitudinale (eu am..., eu sunt..., eu pot..); - Identificarea trăsăturilor morale personale; - Evaluarea obiectivă a calităților personale prin autorefecție; - Identificarea comportamentelor care determină o stimă de sine pozitivă (asumarea de responsabilități, independență în acțiune, realizări personale, implicare în activități noi, oferă și acceptă ajutor etc.); - Identificarea punctelor slabe cu reflecție asupra impactului pe care îl au acestea asupra stimei de sine; - Identificarea modalităților de îmbunătățirea a unor trăsături morale personale care afectează stima de sine ("Cum aş putea proceda? Ce aş putea face în loc de...? etc.); - Identificarea și descrierea abilităților personale (cognitive, afective, relaționale); - Identificarea și descrierea atracției / intereselor personale pentru diferite activități; - Evaluarea obiectivă și exprimarea caracteristicilor personale, a trăsăturilor morale, a abilităților personale prin realizarea de materiale diverse: portrete, eseuri, completări de fișe/ chestionare pentru ierarhizarea unui set de valori relevante pentru viața personală, prezentări pentru postări în mediul on-line, scrisori de prezentare etc.
<p>1.2. Prelucrarea conștientă a cunoștințelor despre emoții și sentimente prin discriminarea, compararea, clasificarea și analiza acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizarea rolului emoțiilor primare în viața oamenilor (de semnalizare, de orientare spre acțiune, de apărare); - Identificarea emoțiilor simple și complexe utilizând suporturi diverse: imagini, fotografii, povești, secvențe de film etc.); - Discriminarea între emoțiile și sentimentele pozitive (apreciere, bucurie, fericire, speranță, simpatie, încântare, recunoștință, entuziasm, încredere, iubire, siguranță, mulțumire, dragoste, admirație etc.) și cele negative (frică, vinovație, ură, gelozie, mânie, îngrijorare, tristețe, supărare, dezamăgire, furie, etc.); - Clasificarea și denumirea emoțiilor și a sentimentelor utilizând criteriile de diferențiere (timp, stabilitate, forme de manifestare); - Asocierea între o activitate preferată (lectura, dansul etc.) și denumirea emoției exprimate, pe baza suporturilor concrete (etichete cu emoții) / fără suport; - Discriminarea între emoțiile și sentimentele valorizante pentru stima de sine (apreciere / autoapreciere pozitivă, entuziasm, încredere, iubire, siguranță, mulțumire, sentimente dragoste, de admirație) și devalorizante (apreciere / autoapreciere negativă, frica, vinovație, gelozie, furie, sentimente de ură, dispreț etc.); - Identificarea și denumirea emoțiilor personale și sentimentelor experimentate în situații de viață diverse;

Clasele a V-a - a VIII-a

- Identificarea legăturii între emoții – gânduri - expresivitatea corporală - exprimarea emoțiilor pe baza completării de fișe/ a observației/ a reflecției;
- Identificarea gândurilor, emoțiilor corporale și a comportamentelor în stări emoționale disfuncționale (când îmi este foarte frică....., când sunt foarte fericit.....);
- Descrierea expresiei fiziologice și somatice (înroșirea feței, tremurul membrelor, creșterea ritmului cardiac, nod în gât, gol în stomac, etc) a emoțiilor persoanelor familiare, a unor personaje fictive din filme, din texte literare etc, ("de frică îi tremurau picioarele/ mâinile, îi bătea inima", "de supărare, rușine simțea că îi ard obraji", etc.);
- Identificarea propriilor reacții emoționale în diverse situații/ contexte de viață;
- Identificarea intensității emoțiilor personale prin autorefecție, utilizând termeni de comparație ("pe o scala de la 1-5, cât de frică mi-a fost....., cât de bucuros am fost etc.).

1.3. Identificarea și utilizarea rațională a strategiilor de autocontrol și management emoțional în situații diverse

- Discriminarea între emoții obișnuite și emoții disfuncționale;
- Identificarea diferențelor între emoțiile obișnuite și cele disfuncționale prin analiza consecințelor;
- Analizarea consecințelor emoțiilor disfuncționale asupra activităților desfășurate/ asupra relațiilor interpersonale;
- Identificarea consecințelor manifestărilor emoționale disfuncționale sau nepotrivite contextului ("dacă lovesc colegii când mă înfurii, se poate întâmpla să..... , "dacă râd în timpul orei, dacă plâng când vin la școală, ar putea crede despre mine că.....);
- Identificarea unor strategii mentale, acționale și comportamentale pe baza întrebărilor (ce altceva aș putea face?, cum altfel aș putea gândi?, ce altceva aș putea face în loc de...?);
- Identificarea și utilizarea strategiilor de coping pentru a face față emoțiilor negative, disfuncționale;
- Identificarea / utilizarea strategiilor de coping pentru a face față situațiilor inedite / neplăcute (experiențe noi, comportamentul nepotrivit pe care alții îl au față de ei, stărilor de anxietate legate de performanța școlară, anxietate asociată cu dezaprobare, situații de eșec, de pierdere, de frustrare îngrijorări etc.);
- Utilizarea strategiilor mentale, acționale și comportamentale în diferite situații imaginare (în grupul de consiliere) sau reale (sub forma "temelor", urmând a fi discutate în următoarea ședință).

2. Corelarea componentelor cognitive și afective necesare maturizării psihosociale reflectată la nivelul relațiilor interpersonale

Clasele a V-a - a VIII-a

2.1. Receptarea mesajelor și utilizarea comunicării eficiente pentru favorizarea relațiilor interpersonale

- Utilizarea tehnicilor de ascultare activă în diverse situații de comunicare;
- Aplicarea strategiilor de comunicare eficientă (ascultă enunțul interlocutorului până la capăt, fără a replica, fără a inferioriza interlocutorul, fără a-l transforma într-un învins comunicațional);
- Discriminarea sensului mesajelor transmise cu ajutorul limbajului corpului (jocuri, scenete pe bază de mimă, pantomimă);
- Diferențierea mesajelor transmise verbal prin utilizarea onomatopeelor, a cuvintelor scurte spuse pe diverse tonalități ale vocii;
- Identificarea rolului limbajului non-verbal și paraverbal (redarea unor fraze, citirea unor texte fără expresivitate, comunicarea de mesaje fără utilizarea corpului în receptarea

și transmiterea de mesaje);

- Compararea modalităților de formulare a întrebărilor care favorizează (întrebări deschise) și care nu favorizează (întrebări închise) cominarea interpersonală;
- Identificarea și utilizarea tehnicilor de comunicare reflexivă (utilizarea cuvintelor interlocutorului, a poziției corpului);
- Identificarea regulilor de oferire a feedbackului în diverse contexte de comunicare;
- Identificarea sensului sintagmei de "comunicare empatică" (a-i arăta celuilalt că este ascultat, a-i înțelege gândurile, emoțiile, comportamentele, atitudinile, valorile sale);
- Identificarea caracteristicilor comunicării emptice (acordarea atenției, creșterea receptivității, ascultarea activă);
- Manifestarea empatiei față de semenii, prin jocuri de rol, aplicarea strategiilor în diferite contexte de viață;
- Identificarea modalităților adecvate de comunicare (solicitări, formule de politețe, complimente) cu adulții (părinți, cadre didactice) în contexte diferite;
- Explicarea și înțelegerea sintagmei "comunicare asertivă";
- Identificarea caracteristicilor de bază ale comunicării asertive: puterea de a spune nu, solicitarea favorurilor și formularea de cereri, exprimarea sentimentelor pozitive și negative, inițierea, continuarea și încheierea de noi conversații prin utilizarea contactului vizual, tonului temperat al vocii, mimică adecvată;
- Identificarea de argumente pentru susținerea ideilor/opiniilor apelând la strategii de comunicare asertivă.

2.2. Identificarea și utilizarea de modalități de comportament favorabile relațiilor interpersonale

- Dezbateri cu privire la importanța încrederii în alte persoane;
- Identificarea și descrierea sentimentelor și a stărilor afective când au avut încredere în alte persoane (profesori, colegi, părinți);
- Identificarea comportamentelor care generează încrederea / neîncrederea altor persoane în sprijinul pe care l-ar putea oferi;
- Identificarea comportamentelor și atitudinilor (pozitive / negative) specifice relației cu covârșnicii (colegi, prieteni) și adulți cunoscuți;
- Identificarea de comportamente de relaționare adecvată / inadecvată cu persoane necunoscute și a consecințelor acestora, în medii și contexte diverse;
- Identificarea situațiilor de comunicare cu potențial de conflict;
- Discriminarea între elementele componente ale unui conflict: atitudini, sentimente, comportamente;
- Identificarea intereselor în situații de conflict (tu vrei să obții asta, dar eu vreau altceva);
- Identificarea comportamentelor / atitudinilor manifestate în situații de conflict;
- Identificarea strategiilor de evitare a conflictelor;
- Identificarea de modalități nonviolente de rezolvare a conflictelor prin utilizarea valorilor personale (dacă eu sunt o persoană pașnică, prefer să nu intru în conflicte, nu îmi place să vorbesc urât etc, atunci utilizez negocierea);
- Identificarea strategiei de rezolvare a conflictelor interpersonale (recunoșterea conflictului, recunoșterea emoției personale, identificarea intereselor personale, generarea de soluții, alegerea celei mai bune soluții pentru cei aflați în conflict.

2.3. Identificarea și utilizarea de strategii de management comportamental în contexte diferite de viață

- Discriminarea comportamentelor dezirabile și indezirabile;
- Înțelegerea semnificației sintagmei "comportament indezirabil" (comportament impulsiv, fără anticiparea consecințelor faptelor lor, ignorarea regulilor cu bună știință);
- Identificarea consecințelor comportamentelor indezirabile (negativism, opoziționism, ageresivitate, evitare, etc.);

- Identificarea cauzalității gând-reație emoționale- comportament;
- Identificarea / utilizarea strategiilor de modificare a gândurilor pentru reglarea comportamentului;
- Identificarea / utilizarea strategiilor de modificare a stărilor emoționale pentru reglarea comportamentului;
- Identificarea / utilizarea strategiilor de substituire a comportamentelor indezirabile cu comportamente dezirabile;
- Utilizarea strategiilor comportamentale pentru a face față comportamentului nepotrivit al persoanelor mediul școlar;
- Activități de identificare a alternativelor comportamentale pentru exprimarea emoțiilor negative;
- Identificarea celor mai potrivite strategii de control în în experimentarea emoțiilor negative ca frica, furia, (abaterea atenției, creșterea timpului de răspuns, modificarea gândurilor. Se pot oferi sugestii ca: vorbește cu cineva despre trăirile tale, numără rar descrescător, începând cu 10, inspiră și expiră lent până când corpul tău se relaxează. gândește-te la altceva) și utilizarea acestora în situații concrete;
- Identificarea modalităților alternative de a gândi în vederea influențării stării emoționale și a comportamentului în situații de conflict;
- Identificarea unor strategii adecvate de comportament în situații extreme (furie, exaltare, etc.);
- Exersarea controlului emoțional în situații noi, necunoscute (sub forma "temelor" la activitățile de consiliere).

3. Demonstrarea capacității de analizare a propriilor abilități, aptitudini și atitudini în vederea luării deciziilor și a rezolvării de probleme în contexte sociale diverse

Clasele a V-a - a VIII-a

3.1. Aplicarea strategiilor de rezolvare de probleme în diferite contexte de viață

- Identificarea situațiilor familiare care implică rezolvarea de probleme
- Identificarea corectă a situațiilor - problemă și definirea clară a acestora
  - Identificarea etapelor procesului de rezolvare de probleme (identificarea problemei, generarea de soluții, alegerea celei mai bune soluții, planul de aplicare)
  - Identificarea întrebărilor ajutătoare care ghidează strategiile de rezolvare de probleme: Care este problema? Ce soluții găsesc? Care este cea mai bună? Cum o aplic?)
  - Analiza problemelor care solicită timp mai mare de rezolvare
  - Identificarea modalităților de proiectare a scopurilor în vederea rezolvării problemelor
  - Identificarea și utilizarea metodei pașilor mici de proiectare a scopurilor pe termen lung, prin stabilirea de scopuri pe termen scurt
  - Analiza problemelor care solicită timp mai mare de rezolvare
  - Aplicarea strategiei de rezolvare de probleme în situații concrete sau imaginate
  - Identificarea efectelor emoțiilor asupra procesului de rezolvare de probleme
  - Evaluarea impactului determinat de presiunile exterioare asupra procesului de rezolvare de probleme
  - Identificarea de factori care nu pot fi controlați în rezolvarea problemelor
  - Împărțirea problemelor cu ceilalți și găsirea împreună a unor soluții

3.2. Utilizarea strategiilor decizionale și asumarea responsabilă a rolurilor în societate

- Identificarea modalităților de combatere a pornirilor impulsive în luarea hotărârilor
- Identificarea deciziilor foarte importante, importante, mai puțin importante, raportate la vârsta școlară
- Generarea de acțiuni colaborative pentru luarea deciziilor în viața școlară și familială
- Identificarea etapelor luării unei decizii (identificarea cât mai multor alternative posibile, analiza punctele tari și slabe ale fiecărei alternative, reflecție asupra

Clasele a V-a - a VIII-a

probabilității de succes a celor mai bune alternative, alegerea celei mai bune alternative pe baza valorii și a probabilității sale de succes)

- Identificarea modalităților de proiectare a scopurilor pentru atingerea obiectivelor propuse
- Identificarea diversității de roluri din viața cotidiană și identificarea responsabilităților specifice rolurilor
- Identificarea diversității de roluri ale persoanelor întâlnite în viața cotidiană și identificarea responsabilităților specifice rolurilor de adult (profesor, coleg, părinte, director etc.)
- Implicarea în grupuri sociale prin asumarea de diferite roluri

3.3. Identificarea aptitudinilor și a valorilor ce pot fi utilizate în orientarea scopurilor personale

- Identificarea și descrierea atracției / interesor personale pentru diferite meserii
- Identificarea competențelor, cunoștințelor, deprinderilor necesare anumitor meserii/, profesii sau activități
- Identificarea activităților / meseriilor / profesiilor pe care le-ar putea exercita în condițiile deficienței vizuale
- Identificarea aspirațiilor personale și analiza critică asupra posibilităților reale (aș vrea să fiu / să devin / să fac....aș putea în mod real să fiu / să devin / să fac)
- Exprimarea caracteristicilor personale prin realizarea de materiale diverse: scrisoare de intenție pentru înscrierea la un liceu, scrisori de prezentare, Curriculum vitae etc.
- Evaluarea obiectivă a calităților personale prin autorefecție
- Analizarea critică a propriul potențial de reușită ținând cont de dificultățile impuse de deficiența de vedere
- Identificarea strategiilor de învățare preferate, a punctelor tari și slabe, căutarea de oportunități etc.
- Identificarea unor caracteristici personale (perseverare în învățare, concentrare pe perioade mai mari de timp, abilități de învățare autonomă, organizare a propriei învățări, autodisciplină) utilizate în atingerea obiectivelor / scopurilor
- Identificarea beneficiilor activităților de muncă în grup (colaborare în procesul învățării, împărtășirea achizițiilor învățării, solicitarea de informații etc) în activitățile școlare și extrașcolare

Conținuturi

Domenii de conținut/ de intervenție	Învățământ gimnazial
Sfera afectivă	Cunoșterea de sine <ul style="list-style-type: none"> - Caracteristici personale și imagine de sine; - Stima de sine; - Emoții și sentimente; - Manifestarea emoțională - Strategii de coping; - Resurse personale - Abilități și interese
Sfera socială	Comunicarea în medii sociale <ul style="list-style-type: none"> - Comunicare și ascultare activă; - Comunicare asertivă; - Empatia Comportament în mediul social <ul style="list-style-type: none"> - Comportament adaptativ - Comportament dezadaptativ - Management comportamental
Maturizare socială	Rezolvarea problemelor în contexte de viață diferite <ul style="list-style-type: none"> - Proiectarea scopurilor pe termen scurt și lung - Strategii de rezolvare a problemelor pe scurt și lung Roluri și responsabilități <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea de roluri - Responsabilitățile rolurilor - Asumarea responsabilităților Luarea deciziei <ul style="list-style-type: none"> - Strategii de luarea a deciziilor - Aplicarea strategiilor in contexte familiare Asumarea rolurilor <ul style="list-style-type: none"> - Responsabilitățile specifice diferitelor roluri - Implicarea în grupuri sociale prin asumarea de roluri

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice vizează orientarea profesorului psihopedagog în aplicarea programei școlare și în proiectarea și derularea activităților consiliere psihopedagogice. Proiectarea se va realiza în concordanță cu specificul disciplinei și cu specificul nevoilor de învățare-dezvoltare-recuperare ale fiecărui elev/grup de elevi, pe baza programelor individualizate proiectate la nivel de grup sau individual.

Procesul de structurare a competențelor generale ale disciplinei este flexibil, profesorul psihopedagog putând alege acele conținuturi și abordări metodologice care se potrivesc cel mai bine nevoilor elevilor cu deficiențe de vedere.

Activitatea de consiliere psihopedagogică poate fi **organizată la nivel de grup sau individual**, în concordanță cu nevoile de învățare-formare-dezvoltare a elevilor și în funcție de particularitățile lor psiho-individuale. Programarea și planificarea celor două forme de organizare se realizează pe baza evaluării psihopedagogice a elevilor și a schimbului de informații cu celelalte cadre didactice de la clasă. În situații speciale, profesorul psihopedagog care funcționează pe catedra de Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză, poate desfășura activitatea de consiliere în clasă, sprijinind elevul/ elevii în procesul adaptării școlare, conform obiectivelor stabilite în programul de intervenție, rolul său fiind acela de facilitator.

Relația pe care profesorul psihopedagog o dezvoltă în activitățile de consiliere psihopedagogică o dezvoltă cu elevii trebuie să fie una specială, asigurându-le confortul psihic prin acceptare necondiționată, astfel încât aceștia să se manifeste în mod deschis și autentic.

Rolul profesorului psihopedagog este acela de a facilita realizarea învățării eficiente și durabile prin focalizarea atenției pe elev, de a se preocupa de modul cum pot fi învățate și asimilate anumite cunoștințe, abilități și competențe, de a abilita și instrumenta elevul cu metode și tehnici prin care acesta să asimileze, în manieră proprie, informațiile. Demersul profesorului psihopedagog este unul psihoeducațional, cu focalizare pe aspectele de ordin psihologic, menite să asigure dezvoltarea personală și diferențiată a elevilor, pornind de la premisa că fiecare elev are o serie de disponibilități latente ce trebuie actualizate. Sarcina sa este să abiliteze elevul să-și conștientizeze aceste disponibilități, să le valorifice și să asigure abilitarea elevilor în a-și rezolve eficient problemele.

Această relație se bazează pe un set de **atitudini** - responsabilitate, respect, acceptare necondiționată, empatie, congruență, colaborare și **abilități** - ascultare activă, utilizarea constructivă a întrebărilor, oferirea unui feed-back eficient, parafrizarea, sumarizarea, reflectarea - pe care profesorul psihopedagog care desfășoară activități de consiliere psihopedagogică le deține.

Tipurile de învățare recomandate în desfășurarea activităților de consiliere psihopedagogică presupun:

- implicarea directă a elevilor în experiențe concrete și relevante de învățare, concomitent cu observarea și analiza critică a propriilor percepții și reprezentări, stări, comportamente, atitudini, experimentarea activă a ceea ce a învățat și reflecția personală asupra experiențelor trăite - **învățare experiențială**;
- observarea și analiza critică a comportamentului și atitudinilor, a modului de comunicare și acțiune a celorlalți- **învățare socială și comunicațională**;
- analizarea propriilor experiențe de învățare pentru îmbunătățirea strategiilor și instrumentele de învățare eficiente în situații viitoare sau de ameliorare a stărilor negative- **învățare reflexivă**.

Având în vedere specificul orelor de consiliere psihopedagogică și tendințele integrative în realizarea consilierii psihopedagogice această activitate poate include valorificarea a două coordonate – pedagogică și psihologică, prin utilizarea de **strategii/ metode/ tehnici** aparținând domeniului pedagogic dar și psihologiei.

Raportându-le la tipurile de învățare menționate mai sus, se sugerează apelarea la **metode / tehnici** ca: exercițiul, jocul de rol, simularea, studiul de caz, proiectul, povestirea, conversația în perechi/grup, cercul de discuții, dezbateră, investigația, metode art-creative, problematizarea, realizarea unui plan personal de educație și carieră, portofoliul personal de învățare, evaluare art-creativă, cu precizarea că aceste metode/ tehnici trebuie să țină cont de specificul activităților de consiliere: învățarea despre sine, învățarea despre alții, învățarea de la alții, învățarea de strategii de reglare emoțională și comportamentală, dezvoltarea strategiilor de luarea a deciziilor și de rezolvare de probleme etc. prin descoperire și punere în aplicare.

Din domeniul psihologiei se pot împrumuta tehnici ale terapiei cognitive - comportamentale, tehnici ale educației rațional-emoțiv-comportamentale, tehnici psihodramatice, tehnici ale terapiei sugestive, tehnici ale terapiei comportamentale.

Evaluarea elevilor reprezintă o componentă importantă a procesului de consiliere psihopedagogică, implicând atât evaluarea inițială cât și evaluarea finală, realizate cu ajutorul aceluiași instrumente. Informații cu privire la progresul elevilor se pot obține și din discuțiile cu profesorii în cadrul ședințelor consiliului clasei și prin discuții cu familia. Se pot utiliza chestionare pentru profesori și pentru părinți, pentru evaluarea progresului emoțional și comportamental al elevilor. Pentru elevi, se sugerează aplicarea chestionarelor de satisfacție.

Bibliografie

1. Cocardă, E., (2004). *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Sibiu: Editura Psihomedica
2. Cristea S., (2006). *Curriculum pedagogic*, Vol. I, București: Editura Didactică și Pedagogică
3. Cristea S., (1999). *Dicționar de termeni pedagogici*, București: Editura Didactică și Pedagogică
4. Dumitru I., Al.(2008). *Consilierea psihopedagogică*, ediția a II-a revizuită, Iași: Editura Polirom
5. Petrescu, M. (1998). (coord.). *Programa cadru pentru psihodiagnoză- psihoterapie, orientare școlară și profesională*
6. Potolea, D., Toma, S., Borzea, A., (2012). *Cadru de Referință al Curriculumului Național (CRCN -2012)*
7. Tomșa, Gh., (2003). *Consilierea și orientarea în școală*, București: Editura Credis
8. Shapiro, D., (1998). *Conflictul și comunicarea*, Chișinău: Editura ARC
9. Șchiopu, U. (2002). *Introducere în Psihodiagnostic*. București: Editura Fundației Humanitas
10. Vernon A. (2004). *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional- emoțională și comportamentală Clasele I-IV*. Cluj: Editura A.S.C.A.R.
11. Vernon A., (2006). *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale. Clasele V-VIII*. Editura A.S.C.A.R. Cluj.
12. Vernon, A., *Programul Pașaport pentru succes*, Romanian Psychological Testing.
13. Verza, E., Zlate, M., Golu, P., (1993). *Psihologia copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică
14. Vlad E., (1999), *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate, București
15. Vlad, M., & al., (2000). *Programa cadru pentru Consiliere, asistență psihopedagogică și orientare școlară și profesională, pentru elevi cu deficiență mintală*, București
16. Vršmaș, E., Oprea V.(coord), (2003), *Set de instrumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*, București: Editura MarLink

***Programa școlară pentru Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017

***(2015). Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației

***Programa școlară pentru Psihodiagnoză, consiliere, orientare școlară și profesională, clasele I-X, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008

***Programa școlară pentru Consiliere și orientare, clasele I-VIII, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5286/09.10.2006

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, Coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Romeo-Adrian COZMA	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Maria-Gabriela ALI-MEHMED-IANCULESCU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Daniela PETRESCU	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Cristina ȚIGANEA	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București
Cosmina Irina CAZAN	Școala Gimnazială Specială pentru Deficienți de Vedere, București

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

**Disciplina: *FORMARE A AUTONOMIEI
PERSONALE***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar care învață în școlile de masă.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018. Activitățile disciplinei *Formarea Autonomiei Personale*, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de învățător/profesor pentru învățământul primar (ciclul primar). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev în funcție de particularitățile de vârstă și de dezvoltare individuală..

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către învățător/profesor pentru învățământul primar (ciclul primar) și profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Formarea autonomiei personale este un proces prin care o persoană sau un grup social devin capabili să trăiască într-un mediu social, ajustându-și comportamentul după cerințele noului mediu. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și exersare a deprinderilor copilului în contexte sociale variate.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în *Terapia Educațională Complexă și Integrată* propun o ofertă flexibilă, care permit cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: notă de prezentare, competențe generale(pe clase școlare), competențe specifice și exemple de activități de învățare(pe clase școlare), conținuturi, sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul *Formării Autonomiei Personale* determină, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile *Formării Autonomiei Personale* sunt complementare conținuturilor din învățământul de masă, suportă o abordare diferențiată în funcție de particularitățile elevului/elevilor cu dizabilități locomotorii, sunt de actualitate, inovative și accesibile educabililor. Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, precum și modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**
- 2. Formarea, dezvoltarea și educarea echilibrului afectiv (autocunoaștere, cunoaștere, gestionare afectivă)**
- 3. Formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală (autoservire, autoîngrijire, igienă)**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare:

1. Formarea și dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunicare gestuală (salut, orientare, deplasare); - Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative (mișcarea brațelor, indicarea și urmărirea traseelor, rupere, mototolire, modelare, deplasare, oprire, ridicare); - Coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală (joc de construcție, copieri după șablon, decupare contururi simple etc.).
<p>1.2. Consolidarea schemei corporale și a lateralității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fixarea schemei corporale proprii și a persoanelor cu care relaționează: jocuri de stabilire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și partenerului; jocuri care implică echilibru, coordonarea și reglarea musculaturii); - Jocuri pentru recunoașterea partenerilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante; - Realizarea de desene de tip autoportret/portret, colaje despre propria persoană/partener; - Prezentarea fotografiei proprii sau a membrilor familiei, la vârste diferite.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea datelor personale și a membrilor familiei; - Antrenarea în activitățile gospodărești accesibile (orientarea și deplasarea în casă); - Pregătirea pentru viața casnică de familie; - Activități și jocuri de tipul: „Micul grădinar”, „Ce îmi place să fac acasă”;
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea mediului apropiat (zonele învecinate casei și școlii); - Deplasarea pietonală în zone de interes; - Joc de rol: „Cum traversăm”, „Reguli de comportare civilizată în mijloacele de transport în comun”, „În parc”, „La teatru” etc;

2. Formarea, dezvoltarea și educarea echilibrului afectiv (autocunoaștere, cunoaștere, gestionare afectivă)

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Identificarea unor trăsături personale elementare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea); - Desenarea conturului corpului în mărime naturală, colorarea conturului astfel încât să semene cât mai bine cu sine (culoarea părului, culoarea ochilor etc.), decuparea și afișarea produselor; - Vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora; - Realizarea de desene de tip autoportret, colaje despre propria persoană.
<p>2.2. Recunoașterea emoțiilor de bază în situații simple, familiare.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vizionarea unor secvențe din desene animate, filme pentru copii, audierea unor povești consacrate, pentru identificarea și denumirea emoțiilor de bază ale personajelor (Exemplu: cocoșul supărat, iedul fricos, împăratul fericit, albina curajoasă etc.);

Clasa pregătitoare

- Jocuri de tipul “Roata emoțiilor”, pentru aprecierea emoțiilor în diferite situații (Exemplu: Cum m-am simțit? Situații: prima zi de școală, întâlnirea cu noii colegi, când este încurajat/certat de părinți, sărbătorirea zilei de naștere, apariția unui nou membru în familie etc.);
- Descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate;
- Jocuri de mimă.

3. Formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală (autoservire, autoîngrijire, igienă)

Clasa pregătitoare**3.1. Formarea unor deprinderi practice gospodărești de autoservire.**

- Identificarea mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Învățarea poziției corecte a corpului la masă;
- Manipularea corectă a unor obiecte de toaletă, obiecte de veselă și tacâmuri;
- Așezarea veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (dimineața, prânz, seara);
- Gospodărirea și gătitul în cadrul „Bucătăriei didactice” a școlii: prezentarea și însușirea unor rețete, pregătirea unor meniuri simple, folosind corect diferite alimente;
- Participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea mesei festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului etc.

3.2. Formarea unor deprinderi de autoîngrijire și igienă personală.

- Jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora;
- Vizionarea unor filme scurte despre igiena personală;
- Identificarea și denumirea corespunzătoare a diferitelor articole de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Alegerea vestimentației în funcție de gen, moment al zilei, eveniment, anotimp;
- Îngrijirea și depozitarea obiectelor vestimentare și încălțăminte: “Ce-și dorește o hăinuță?”, “Dacă ar vorbi pantofii...”;
- Ghicitori, poezii, cântece despre obiecte de igienă personală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Mediul familial și social	1.1. Acesta sunt eu 1.2. Familia mea 1.3. O zi din viața mea 1.4. Vreau să îmi cunosc școala 1.5. Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă 1.6. Cum circulăm
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1. Salutul 2.2. Gesturile rectilinii și rotative 2.3. Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Schema corporală și lateralitatea	3.1. Corpul uman 3.2. Pozițiile corpului uman în raport cu un obiect
4. Relaționarea	4.1. Eu și ceilalți 4.2. Semănăm, dar suntem diferiți 4.3. Mie îmi place să... 4.4. Clipe de bucurie/Clipe de tristețe 4.5. Uneori am nevoie de ajutor
5. În gospodărie	5.1. Camera mea 5.2. Jucăriile mele 5.3. Grădina mea/ Micul grădinar
6. Igiena	6.1. Igiena alimentară 6.2. Igiena sanitară 6.3. Igiena îmbrăcămintei și încălțăminteii

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa I
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunicarea gestuală (salut, orientare, deplasare); - Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative (mișcarea brațelor, indicarea și urmărirea traseelor, presare, rupere, mototolire, modelare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare); - Coordonarea oculo-motorie și de dinamică bimanuală (joc de construcție, cuburi/puzzle, copieri după șablon, decupare contururi simple etc.).
<p>1.2. Consolidarea schemei corporale și a lateralității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fixarea schemei corporale proprii și a persoanelor cu care relaționează: jocuri de stabilire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și partenerului; jocuri care implică echilibru, coordonarea și reglarea musculaturii); - Jocuri de pantomimă; - Jocuri pentru recunoașterea partenerilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante; - Prezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic (modelare din plastilină a corpului uman, construcția corpului uman din forme geometrice sau alte materiale, desenarea conturului corpului după contur sau din propria imaginație); - Realizarea de desene de tip autoportret/portret, colaje despre propria persoană/partener; - Prezentarea fotografiei proprii sau a membrilor familiei, la vârste diferite.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea datelor personale și a membrilor familiei; - Descrierea persoanelor din familie și a relațiilor între membrii familiei; - Joc de rol: Tema relația copil-copil, copil-părinte; - Descrierea responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Antrenare în activitățile gospodărești accesibile (orientarea și deplasarea în casă); - Pregătire pentru viața casnică de familie; - Activități și jocuri de tipul: „Miniferma”, „Colțul viu al casei”, „Micul grădinar”, „Ce îmi place să fac acasă”.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea mediului apropiat (zonele învecinate casei și școlii); - Deplasarea pietonală în zone de interes; - Utilizarea asistată a mijloacelor de transport; - Joc de rol: „Cum traversăm”, „Reguli de comportare civilizată în mijloacele de transport în comun”, „În parc”, „La teatru” etc; - Fișe de lucru cu situații de comunicare/ascultare activă din viața cotidiană (acasă, pe stradă, în parc, la școală, la magazin, la film etc.).

2. Formarea, dezvoltarea și educarea echilibrului afectiv (autocunoaștere, cunoaștere, gestionare afectivă)

Clasa I
<p>2.1. Prezentarea unor trăsături personale, în contexte variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea într-un cadru inedit a trei aspecte plăcute referitoare la propria persoană; - Jocuri de continuare a unor fraze, pentru evidențierea calităților: „Eu pot să...”, „Îmi place de mine pentru că...”, „Mâncarea mea preferată este...”, „Culoarea mea preferată este...”, „Pe tine te apreciez pentru că...”, „Sunt mândru de mine atunci când...”.
<p>2.2. Asocierea emoțiilor de bază cu elemente simple de limbaj nonverbal și paraverbal.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază (Exemplu: Alegeți personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie...); - Recitarea unei poezii în diferite ipostaze (vesel, speriat, uimit); - Propunerea unor concursuri de „Poezii și cântece cu emoții”; - Jocuri de mimă; - Turul clasei: “Cum te simți astăzi?” (la începutul/finalul zilei, la începutul/finalul unei activități).

3. Formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală (autoservire, autoîngrijire, igienă)

Clasa I
<p>3.1. Formarea și exersarea unor deprinderi practice gospodărești de autoservire.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/bucătărie/sufragerie; - Exersarea poziției corecte a corpului la masă; - Manipularea corectă a unor obiecte de toaletă, obiecte de veselă și tacâmuri; - Așezarea veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (dimineața, prânz, seara); - Gospodărirea și gătitul în cadrul „Bucătăriei didactice” a școlii: prezentarea și însușirea unor rețete, pregătirea unor meniuri simple, folosind corect diferite alimente; - Participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea mesei festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului etc.
<p>3.2. Formarea și exersarea unor deprinderi de autoîngrijire și igienă personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pentru mânuirea obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora; - Denumirea corespunzătoare a diferitelor articole de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Activități practice de exersare a acțiunilor de îmbrăcare/ dezbrăcare sau legarea șireturilor, spălarea mâinilor înainte de servirea mesei, după utilizarea toaletei, ordonarea hainelor, aranjarea/împachetarea hainelor, închiderea fermoarului, nasturilor, în vederea dezvoltării independenței față de adult; - Desenarea unor personaje care respectă/ nu respectă regulile de igienă personală; - Jocuri creative: “Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista săpunul?”, „Imaginează-ți că săpunul ar conduce lumea”, “În geanta ta descoperi că o periută de dinți îți vorbește...”; - Realizarea unor colaje, desene, sloganuri/cuvinte cheie care ilustrează reguli de igienă; - Realizarea reclamelor pentru produsele de igienă preferate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Mediul familial și social	1.1. Acesta sunt eu 1.2. Familia mea 1.3. O zi din viața mea 1.4. Vreau să îmi cunosc școala 1.5. Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă 1.6. Cum circulăm
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1. Salutul 2.2. Gesturile rectilinii și rotative 2.3. Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Schema corporală și lateralitatea	3.1. Corpul uman 3.2. Pozițiile corpului uman în raport cu un obiect
4. Relaționarea	4.1. Trăire și manifestare emoțională, starea de bine 4.2. Emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) și elemente simple de limbaj nonverbal (expresii faciale, postură) și paraverbal (intonajie) 4.3. Prietenia. Caracteristicile unui bun prieten Ce este un bun prieten?
5. În gospodărie	5.1. Camera mea 5.2. Jucăriile mele 5.3. Grădina mea/ Micul grădinar
6. Igiena	6.1. Caracteristici personale simple, puncte tari și limite observabile în activitățile școlare și de timp liber 6.2. Norme de igienă la școală și acasă 6.3. Igiena locuinței, a sălii de clasă

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a II-a
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunicare gestuală (salut, orientare, deplasare); - Dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative (mișcarea brațelor, indicarea și urmărirea traseelor, presare, rupere, mototolire, modelare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare); - Coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală (joc de construcție, cuburi/puzzle, copieri după șablon, decupare contururi simple etc.).
<p>1.2. Consolidarea schemei corporale și a lateralității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fixarea schemei corporale proprii și a persoanelor cu care relaționează: jocuri de stabilire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și partenerului; jocuri care implică echilibru, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă; - Jocuri pentru recunoașterea partenerilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante; - Prezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic (modelare din plastilină a corpului uman, construcția corpului uman din forme geometrice sau alte materiale, desenarea conturului corpului după contur sau din propria imaginație); - Realizarea de desene de tip autoportret/portret, colaje despre propria persoană/partener; - Prezentarea fotografiei proprii sau a membrilor familiei, la vârste diferite.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea datelor personale și a membrilor familiei; - Descrierea persoanelor din familie și a relațiilor între membrii familiei; - Joc de rol: Tema relația copil-copil, copil-părinte; - Descrierea responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Antrenare în activitățile gospodărești accesibile (orientarea și deplasarea în casă); - Pregătire pentru viața casnică de familie; - Activități și jocuri de tipul: „Miniferma”, „Colțul viu al casei”, „Micul grădinar”, „Ce îmi place să fac acasă”.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea mediului apropiat (zonele învecinate casei și școlii); - Deplasare pietonală în zone de interes; - Utilizare asistată a mijloacelor de transport; - Joc de rol: „Cum traversăm”, „Reguli de comportare civilizată în mijloacele de transport în comun”, „În parc”, „La teatru” etc; - Fișe de lucru cu situații de comunicare/ascultare activă din viața cotidiană (acasă, pe stradă, în parc, la școală, la magazin, la film etc.).

2. Formarea, dezvoltarea și educarea echilibrului afectiv (autocunoaștere, cunoaștere, gestionare afectivă)

Clasa a II-a
<p>2.1. Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de autocunoaștere și intercunoaștere prin folosirea diferitelor forme de comunicare; - Activități artcreative realizate în mod individual sau în echipă (prezentarea unor forme originale de salut în cadrul cărora copiii își atribuie o însușire/calitate care-i face unici și diferiți de ceilalți; - Obținerea unor produse unice: decuparea unei hârtii împăturite în forme diferite, colorarea unui obiect, interpretarea în manieră proprie a unui rol etc., desenarea conturului mâinii sau a amprentelor personale etc.); - Confecționarea unor cadouri de tipul „lucru manual”; - Rezolvarea unor fișe de lucru pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și ceilalți.
<p>2.2. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialoguri având ca suport imagini care surprind emoții de bază, cu ajutorul cărora să se analizeze, de exemplu, stările de tristețe, fericire, relaxare, frică etc. („Ce fac atunci când sunt...); - Participarea la scurte scenete, prin atribuirea unor roluri, pentru exersarea exprimării emoțiilor în situații variate; - Dezbateri despre legătura dintre emoții și comportamente.

3. Formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală (autoservire, autoîngrijire, igienă)

Clasa a II-a
<p>3.1. Dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de utilizare corespunzătoare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/bucătărie/sufragerie; - Activități practice de așezare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (dimineața, prânz, seara); - Gospodărirea și gătitul în cadrul „Bucătăriei didactice” a școlii: prezentarea și însușirea unor rețete, pregătirea unor meniuri simple, folosind corect diferite alimente; - Participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea mesei festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului etc.
<p>3.2. Respectarea unor reguli de igienă personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amenajarea camerei/clasei într-un mod prietenos (estetică vizuală, condiții de învățare etc.), care să respecte reguli simple de igienă; - Discuții despre importanța regulilor de igienă în viața noastră; - Realizarea unor proiecte în grupuri mici despre regulile de igienă și prezentarea acestora în clasă; - Jocuri de rol pentru exemplificarea comportamentelor de igienă personală în diferite contexte; - Realizarea unor scurte descrieri verbale despre efectele igienei personale asupra sănătății; - Elaborarea în echipă a unor scurte compuneri despre sănătate și igienă (spălarea mâinilor, folosirea săpunului, respectarea orelor de masă etc.); - (Auto)administrarea unor fișe de observare a respectării regulilor de igienă personală.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Mediul familial și social	1.1. Eu și ceilalți 1.2. Asemănări și deosebiri dintre sine și ceilalți după criterii simple: aspecte fizice, gen, vârstă, tipuri de vestimentație (sport, elegant, tradițional etc.) 1.3. Diversitate. Fiecare este unic; diferențe individuale
2. Relaționarea	2.1. Emoții de bază (bucurie, tristețe, frică, furie) exprimate în comportamente 2.2. Abilități necesare și comportamente acceptate în relațiile cu ceilalți 2.3. Respectul în relațiile cu ceilalți
3. În gospodărie	3.1. Rutine și sarcini de lucru 3.2. Cum folosim timpul? 3.3. Program zilnic de lucru 3.4. Alternanța efort/relaxare (timp de lucru/timp liber)
4. Igiena	4.1. Norme de igienă în contexte variate 4.2. Importanța normelor de igienă pentru sănătate, învățare și relațiile cu ceilalți

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Formarea și dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a III-a
<p>1.1. Dezvoltarea deprinderilor de integrare activă în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea membrilor familiei; - Asocierea corectă a membrilor familiei cu sarcinile specifice fiecăruia; - Stabilirea unor legături/corelații/similitudini între membrii familiei; - Joc de rol „De-a familia”(asumarea, pe rând, a fiecărui rol dintr-o familie); - Asocierea membrilor familiei cu obiectele de uz gospodăresc, în funcție de activitățile prestate de fiecare (utilizare de jetoane).
<p>1.2. Dezvoltarea deprinderilor de integrare activă în mediul apropiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea persoanelor din orizontul apropiat: rude, cadre didactice, colegi, vecini; - Utilizarea formulelor de salut și adresare directă, în funcție de vârsta interlocutorului; - Deplasarea pietonală în orizontul apropiat (vecini, școală de circumscripție); - Joc de rol pe diverse teme: „La școală”, „În vizită”, „În parc cu prietenii”; - Vizionarea unor filme tematice; - Dezbateri pe teme vizionate, de tipul „așa da”, „așa nu”.

2. Formarea, dezvoltarea și educarea echilibrului afectiv (autocunoaștere, cunoaștere, gestionare afectivă)

Clasa a III-a
<p>2.1. Dezvoltarea unei imagini pozitive despre propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Autocaracterizare; - Stabilire corectă a relațiilor pe care le are cu celelalte persoane: membrii familiei, persoane din universul apropiat; - Stabilirea unor legături/corelații/similitudini între membrii grupului din care face parte; - Joc de rol - „Aniversarea”; - Vizionarea unor filme tematice; - Dezbateri pe teme vizionate, de tipul „așa da”, „așa nu”.
<p>2.2. Inițierea și dezvoltarea unor relații de comunicare cu cei din jur pe diverse teme.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare cu un model: „De-a poștașul”, „De-a doctorul”; - Jocuri de socializare „În biserică”, „La piață”; - Jocuri de rol „Între colegi”; - Jocuri onomatopice „Glasul pădurii”.
<p>2.3. Rezolvarea unor situații practice de viață valorificând experiența personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Excursii, vizite, drumeții; - Organizare de competiții pe diverse teme.

3. Formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală (autoservire, autoîngrijire, igienă)

Clasa a III-a
<p>3.1. Pregătirea pentru viața de familie prin activități gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numirea corectă a obiectelor din gospodărie; - Asocierea obiectelor de uz casnic cu persoana din familie care le utilizează (mama-mixerul, tata-ciocanul etc); - Servirea mesei, de aranjare a patului, a spațiului de joacă, a cărților din bibliotecă, a

Clasa a III-a
<p>alimentelor în frigider); - Prepararea micului dejun.</p>
<p>3.2. Pregătirea pentru o viață independentă. - Selectarea corectă a obiectelor necesare unei excursii; - Mănuirea (unde este cazul) trusei de prim ajutor; - Utilizarea extingtorului; - Gestionarea corectă a resurselor financiare pentru un anumit scop.</p>

Conținuturi clasa a III-a

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Mediul familial și social	<p>1.1. Corpul omenesc 1.2. Cine sunt eu?: date personale, hobby-uri, calități, defecte 1.3. Familia mea 1.4. Grupul de prieteni</p>
2. Relaționarea	<p>2.1. Eu și ceilalți 2.2. Regulile grupului 2.3. Emoții de bază/emoții diverse. Acordarea feedbackului pozitiv 2.4. Respectarea regulilor aferente unei situații sociale 2.5. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini 2.6. Mediul apropiat: școala, cartierul, spațiul de joacă, mijloace de transport în comun, instituții publice</p>
3. În gospodărie	<p>3.1. Utilizarea corectă a obiectelor de uz casnic 3.2. Instrumente ce măsoară pentru timp, masă, volum, orientare în spațiu 3.3. Riscuri în gospodărie 3.4. Programul zilnic al școlarului</p>
4. Igiena	<p>4.1. Igienă personală/igienă în colectivitate 4.2. Alimentație sănătoasă, ritm biologic de activitate și odihnă 4.3. Sănătatea persoanei și a mediului 4.4. Surse de stress și strategii de prevenire 4.5. Alimentație sănătoasă, ritm biologic de activitate și odihnă</p>

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Formarea și dezvoltarea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea deprinderilor de integrare activă în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități comune părinți-elevi pe teme de ecologie, de autocunoaștere; - Reprezentarea arborelui genealogic; - Jocuri de rol: Aniversarea mamei, Aniversarea tatălui, În vizită la bunici; - Memorarea unor informații utile despre membrii familiei: număr de telefon, data nașterii, locul de muncă, ocupația, aptitudini.
<p>1.2. Dezvoltarea deprinderilor de integrare activă în mediul apropiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Memorarea unor informații utile legate de mediul apropiat: adresa proprie, denumirea școlii, principalele obiective ale cartierului, orașului; - Aprecierea relațiilor spațiale dintre obiectivele principale din cartierul sau orașul tău (școala este mai aproape de locuința mea, spitalul este mai departe, portul orașului se află la o distanță mai mare de locuința mea); - Recunoașterea traseului și de deplasare de la școală până acasă.

2. Formarea, dezvoltarea și educarea echilibrului afectiv (autocunoaștere, cunoaștere, gestionare afectivă)

Clasa a IV-a
<p>2.1. Dezvoltarea unei imagini pozitive despre propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea propriei persoane; - Stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre persoana ta și a celorlalți; - Ordonarea imaginilor corespunzătoare activităților desfășurate într-o zi obișnuită; - Rezolvarea unor situații limită: acordarea primului ajutor unui coleg, unui animal, cererea și acceptarea de sprijin din partea celorlalți.
<p>2.2. Inițierea și dezvoltarea unor relații de comunicare cu cei din jur pe diverse teme.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri afective: Maska veselă, masca tristă, mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe; - Utilizarea formulelor de salut adecvate persoanelor din apropiere.
<p>2.3. Rezolvarea unor situații practice de viață valorificând experiența de personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explorarea spațiului apropiat (curtea școlii, parcul din cartier); - Gestionarea unor situații simulate.

3. Formarea și dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală (autoservire, autoîngrijire, igienă)

Clasa a IV-a
<p>3.1. Pregătirea pentru viața de familie prin activități gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antrenare în activități gospodărești accesibile vârstei: ștersul prafului, sortarea deșeurilor, îngrijirea plantelor (unde este cazul); - Citirea etichetelor de pe diferite produse și de valorificare a informațiilor aflate; - Joc de asociere a vestimentației specifice unui anumit anotimp.
<p>3.2. Pregătirea pentru o viață independentă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de consolidare a deprinderilor de autonomie personală (La școală, În excursie); - Realizarea unui plan pentru o activitate: scop, durată, riscuri implicate, materiale necesare; - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe proprii: utilizarea metruului, a cântarului, a busolei.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Mediul familial și social	1.1. Cunoașterea de sine 1.2. Unicitatea persoanei:diferențe individuale 1.3.Arboarele genealogic 1.4. Familia.Grupul de prieteni.Comunitatea
2. Relaționarea	2.1. Managementul emoțiilor 2.2. Exprimarea emoțiilor e bază 2.3. Înțelegerea și respectarea emoțiilor celorlalți 2.4. Comportamente de cooperare în grup 2.5. Relațiile cu colegii 2.6. Cererea și oferirea de sprijin
3. În gospodărie	3.1. Comportamente adecvate în situații de criză sau risc 3.2. Împletire, tăiere, croire, coasere 3.3. Tehnici de lucru cu hârtia:Tangram, Quilling 3.4. Modalități de aranjare a mesei
4. Igiena	4.1. Igienă personală 4.2. Igiena locuinței 4.3. Igiena clasei 4.4. Igiena mediului înconjurător 4.5. Mediul natural/mediul antropic 4.6. Piramida alimentelor

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Formarea Autonomiei Personale* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii care să coreleze explicit conținuturile cu practica instruirii eficiente.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități locomotorii.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ, fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. În funcție de resursele de timp, umane și material, profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Programa școlară pentru *Formarea Autonomiei Personale* reglementează activitatea profesorului psihopedagog în ceea ce privește, atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindu-le necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice învățământului primar de masă.

Demersul didactic complementar presupune o abordare terapeutică, și recuperatorie integrativă în concordanță cu standardele de performanță specifice învățământului de masă.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Formarea Autonomiei Personale* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Este necesar ca activitatea din cadrul disciplinei *Formarea Autonomiei Personale* să asigure continuitatea demersului didactic din învățământul de masă, contribuind astfel la formarea unui elev activ, responsabil și capabil să-și gestioneze propriile resurse și să colaboreze cu ceilalți în vederea integrării optime.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina *Formarea Autonomiei Personale* are un accentuat caracter practic-aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat, este necesar în acest demers ca părinții să fie parteneri activi care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării, menite să continue activitatea recuperatorie a profesorului psihopedagog.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil, și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar* -Ed.Aramis, București;
- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Georgescu, M., (2007), *Introducere în psihologia comunicării*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Giddens, A., (2000), *Sociologie*, Editura All, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polorom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială.Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Golu, M., (2005), *Fundamentele psihologiei*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Goran, L., (2004), *Psihologie educației*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara;
- Oprișan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
- Păunescu, C., (1984) *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadapdat*, EDP, București;
- Popovici, D., (2005) *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia, Constanța;
- Preda, V., (coord.), (2007), *Elemente de psihopedagogie specială. Cercetări fundamentale și aplicate*, Editura Eikon, Cluj Napoca;
- Taflan, A., Mușu, I., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Verza, E., Verza, F., E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Buzatu Dana Mihaela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Țințaru-Popescu Elena	Școala Gimnazială „Theodor Costescu” Drobeta Turnu-Severin
Simcea Carmen	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Vasiluță Luciana Ancuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Veselu Medana	Școala Gimnazială „Alice Voinescu” Drobeta Turnu-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

**TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ**

**Disciplina: *FORMARE A AUTONOMIEI
PERSONALE***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar care învață în școlile de masă.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018. Activitățile disciplinei *Formare a Autonomiei Personale*, realizate de profesorul-educator, sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev în funcție de particularitățile de vârstă și de dezvoltare individuală.”

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Formarea autonomiei personale este un proces prin care o persoană sau un grup social devin capabili să trăiască într-un mediu social, ajustându-și comportamentul după cerințele noului mediu. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și exersare a deprinderilor copilului în contexte sociale variate.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în *Terapia Educațională Complexă și Integrată* propun o ofertă flexibilă, care permit cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: notă de prezentare, competențe generale(pe clase școlare), competențe specifice și exemple de activități de învățare(pe clase școlare), conținuturi, sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei "*Formare a Autonomiei Personale*" determină, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile disciplinei *Formare a Autonomiei Personale* sunt complementare conținuturilor din învățământul de masă, suportă o abordare diferențiată în funcție de particularitățile elevului/elevilor cu dizabilități locomotorii, sunt de actualitate, inovative și accesibile educabililor. Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, precum și modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea și stimularea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**
- 2. Utilizarea strategiilor de reglare emoțională adecvată vârstei**
- 3. Reflectarea asupra motivației de explorare și planificare a carierei**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea și stimularea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a V-a
1.1. Relaționarea armonioasă cu ceilalți în contexte școlare. - Implicare în realizarea unei activități propuse la clasă, în echipă; - Participarea/colaborarea împreună cu colegii în cadrul concursurilor școlare.
1.2. Abordarea feedback-ului pozitiv în relaționarea cu ceilalți. - Exprimarea propriilor experiențe din activitățile realizate în echipă; - Aprecierea comportamentelor celor implicați în activitățile de grup reprezentând/sau nu o sursă de inspirație.
1.3. Rezolvarea conflictelor prin strategii adecvate vârstei (evitare, negociere, compromis). - Vizionarea de filme/documentare care prezintă rezolvarea de conflicte prin diferite strategii (ex. vizionare documentare despre tratate de război etc).

2. Utilizarea strategiilor de reglare emoțională adecvate vârstei

Clasa a V-a
2.1. Înlocuirea gândurilor care produc iritare, nervozitate, cu alte gânduri care calmează. - Realizarea de către elevi a unei liste, cu gândurile proprii negative și gânduri pozitive; - Prezentarea unor activități, care generează starea de bine și gânduri pozitive; - Simularea de dialoguri între elevi, în care să se utilizeze expresii pozitive.
2.2. Adaptarea reacțiilor determinante de starea de bine inter și intra-individuale pe termen lung și nu de valența acestora (pozitive/negative). - Identificarea factorilor ce determină starea de bine; - Prezentarea unor situații, care generează starea de bine; - Dezbateri pe marginea unor situații.

3. Reflectarea asupra motivației de explorare și planificare a carierei

Clasa a V-a
3.1. Identificarea unor ocupații din domenii diferite de activitate și beneficiile acestora pentru persoane. - Prezentarea unor criterii necesare pentru diferite ocupații; - Prezentarea avantajelor și dezavantajelor unor profesii; - Realizarea de către elevi a unui portofoliu (fotografii, eseuri, etc) – "Profesia mea este...".
3.2. Identificarea oportunităților oferite de educație pentru alegerea carierei. - Brainstorming pe tema "Educația"; - Prezentarea unor profesii/ocupații și pregătirea educațională necesară; - Prezentarea de către elevi a portofoliului personal (diplome, adeverințe, etc) și preferințele lor pentru anumite profesii.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Recunoaștere și deplasare în zone de interes (școala, magazin etc.) - Identificarea relațiilor dintre membrii familiei
2. Mediu de viață sănătos	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente, etc.) - Recunoașterea alimentelor proaspete/alterate (după culoare, miros, aspect) - Ecologizarea clasei
3. Managementul emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - Realizarea de postere cu situații care produc stresul/situații care conduc la starea de bine - Emoțiile personale reflectate prin completarea propozițiilor lacunare de tipul: "Eu mă simt... atunci când..."
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> - Documentarea și prezentarea de către elevi a unor fișe/desene/colaje ale unor ocupații - Corelarea disciplinelor școlare cu profesii pentru care este necesară studiarea acestora - Realizarea unui eveniment de prezentare a profesiilor tradiționale, actuale, de viitor: Carnavalul profesiilor

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea și stimularea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Dezvoltarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea regulilor clasei, a școlii etc; - Cunoașterea și exersarea normelor de conduită etică; - Joc de rol "În vizită", "La teatru"; - Elaborarea unui "Cod al respectului".
<p>1.2. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediu familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acțiuni practice de întreținere și igienizare a spațiului de locuit; - Identificarea rolului fiecărui membru al familiei; - Joc de rol "Familia"; - Conversații tematice "Rolul familiei în societate".
<p>1.3. Dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea simbolurilor de utilitate socială (ex. semne de circulație); - Identificarea și cunoașterea importanței celor mai importante instituții; - Recunoașterea și aplicarea regulilor elementare de circulație pietonală; - Deplasarea pe trasee scurte, evitând obstacolele întâlnite.

2. Utilizarea strategiilor de reglare emoțională adecvată vârstei

Clasa a VI-a
<p>2.1. Identificarea alternativelor de soluționare a unor situații de stres pentru asigurarea stării de bine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și cunoașterea factorilor de stres; - Identificarea reacțiilor emoționale (anxietate, iritabilitate etc) și comportamentale (agresivitate, agitație etc) produse de stres; - Învățarea unor metode de relaxare și îmbunătățirea managementului timpului (cultivarea unor pasiuni, etc).
<p>2.2. Ignorarea și administrarea consecințelor pentru comportamentele inadecvate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea de secvențe de filme pentru identificarea de comportamente inadecvate și cunoașterea consecințelor acestora; - Analiza unor studii de caz pe tema "prevenirii și combaterii comportamentelor inadecvate"; - Vizionarea de secvențe de filme pentru identificarea de comportamente adecvate și analiza beneficiilor.

3. Reflectarea asupra motivației de explorare și planificare a carierei

Clasa a VI-a
<p>3.1. Analizarea unor ocupații din domenii diferite de activitate și beneficiile aduse de acestea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Documentarea și prezentarea de către elevi a unor fișe cu ocupații profesionale și realizarea unui portofoliu; - Joc de rol "La doctor";

Clasa a VI-a
- Realizarea unui eveniment "Carnavalul profesiilor".
3.2. Analiza unor ocupații din perspectiva responsabilităților, condițiilor de lucru și a consecințelor asupra stilului de viață.
- Prezentarea unor criterii necesare ocupării unor profesii: pregătire profesională necesară, responsabilități, program de lucru, condiții de lucru etc;
- Realizarea unui proiect "Profesia mea";
- Vizite de studiu în diverse companii, instituții.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea de filme/software-uri educative cu tematică cu acțiuni de deprinderile de orientare – deplasare în mediul social - Identificarea, memorarea și reproducerea datelor personale și a informațiilor utile (nume, prenume, vârstă, adresă, nr. de telefon, data nașterii) - Dezbateri: "Rolul familiei în societate"
2. Mediu de viață sănatos	<ul style="list-style-type: none"> - Igienizarea spațiului de locuit (aranjarea patului, ștergerea prafului, aspiratul, îngrijirea plantelor/animalelor de companie etc. - Stabilirea unui meniu pentru mese principale (dimineața – prânz – seara) / mese festive (zile de naștere etc)
3. Managementul emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol/ scenete cu personaje aflate în situații ce reflectă emoții diverse: ex."Nu știu să rezolv o problemă" - Îmbunătățirea managementului timpului - Dezbateri pentru ilustrarea unor atitudini și valori întâlnite în situații diverse "prevenirea și combaterea comportamentelor inadecvate"
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> - Documentare despre profesii și ocupații (portofolii etc.) - Organizare evenimente tematice ex."Carnavalul profesiilor"

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea și stimularea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială

Clasa a VII-a
<p>1.1. Planificarea pe termen mediu și lung a direcțiilor de dezvoltare personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compuneri creative despre performanțele personale; - Propunerea unui plan de acțiune pentru dezvoltarea stilului de viață în raport cu mediul de viață.
<p>1.2. Manifestarea empatiei în raport cu diferențele individuale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții la clasă pe tema emoțiilor trăite, a reacțiilor și a comportamentelor față de diversitate; - Jocuri de rol în vederea experimentării emoțiilor trăite de către alte persoane.

2. Utilizarea strategiilor de reglare emoțională adecvată vârstei

Clasa a VII-a
<p>2.1. Responsabilizarea propriei persoane pentru menținerea echilibrului emoțional în raport cu efectele negative ale comportamentelor de risc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea unor proiecte despre: „Rețele de socializare în viața mea”, „Internetul – beneficii și riscuri”; - Propunerea unui plan de acțiune pentru dezvoltarea stilului de viață privind asigurarea stării de bine.
<p>2.2. Exprimarea asertivă în interacțiuni sociale pentru ignorarea consecințelor comportamentelor inadecvate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea unor răspunsuri de tip pasiv, agresiv și asertiv pentru diferite situații; - Jocuri de rol pentru exersarea unor situații ce implică amânarea rezolvării acestora: ex. „Am de învățat, nu mă duc la film cu prietenii”.

3. Reflectarea asupra motivației de explorare și planificare a carierei

Clasa a VII-a
<p>3.1. Stabilirea unor scopuri personale referitoare la profesie și carieră.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea de albume foto/video cu experiențele personale ca activitate de inițiere premergătoare în alegerea profesiei; - Elaboarea unui plan privind aspirațiile personale și traseul de urmat pentru o anumită carieră.
<p>3.2. Stabilirea criteriilor de îndeplinire a unui profesii în raport cu aspirațiile personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exprimarea experiențelor din cadrul unor vizite în diverse companii; - Dezbateri despre cerințele unor ocupații comparativ cu aspirațiile personale; - Autoevaluarea reală a propriilor competențe, abilități, atitudini pentru îndeplinirea unei profesii.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Empatia. Colaborarea și cooperarea - Comportamente responsabile - Caracteristici ale comportamentului asertiv, pasiv, agresiv
2. Mediu de viață sănătos	<ul style="list-style-type: none"> - Piramida alimentelor sănătoase - Joc de rol: „Micul gospodar” - Joc de rol: „Micul patiser/brutar”
3. Managementul emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - Emoțiile - Comportamente responsabile - Agresivitate, violență: cauze, forme, soluții
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> - Opțiuni de carieră - Provocări și oportunități - Aspirații personale versus cerințele unei ocupații

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea și stimularea abilităților sociale care să conducă la maturitatea psihosocială

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Relaționarea cu persoanele specializate din diferite contexte sociale care contribuie la dezvoltarea personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții cu consilierul școlar privind orientarea și dezvoltarea personală; - Joc de rol "Întâlnire cu o personalitate de succes"; - Elaborarea unui proiect individual pentru identificarea propriului stil decizional în diverse contexte sociale.
<p>1.2. Luarea de decizii pentru prevenirea situațiilor de risc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea posibilelor situații de risc cu ajutorul vizionării filmulețelor video (ex.:exploatarea, examene, migrație); - Consilierea privind procesul de luare a deciziilor prin respectarea etapelor (identificarea, analiza, generarea de soluții alternative problemei, analiza consecințelor, luarea deciziei).

2. Utilizarea strategiilor de reglare emoțională adecvată vârstei

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Negocierea conflictelor prin diferite tehnici de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brainstorming-ul – pentru colectarea părerilor personale ale elevilor despre caracteristicile unei situații conflictuale; - Vizionarea de filme pentru identificarea surselor conflictului și a tehnicilor de comunicare utilizate; - Simularea negocierii de conflicte; - Schimbarea finalului unei situații conflictuale din povești/filme.
<p>2.2. Gestionarea emoțională în contexte sociale variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Motivarea propriei persoane privind gestionarea emoțiilor din diverse situații conflictuale/stres; - Autoevaluarea privind strategiile de gestionare folosite în aplanarea unei stări de stres/conflictuale.

3. Reflectarea asupra motivației de explorare și planificare a carierei

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Construirea unui plan personal de carieră.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aplicarea unor chestionare/teste de interese și aptitudini profesionale cu rol orientativ în alegerea carierei; - Analiza oportunităților profesionale versus dezvoltarea personală.
<p>3.2. Valorificarea propriilor competențe și aptitudini necesare unei ocupații profesionale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Întocmirea unui C.V; - Realizarea unui portofoliu cu rezultatele obținute în diferite concursuri școlare/extrașcolare, olimpiade; - Simularea completării formularelor de opțiuni pentru admiterea în clasa a IX-a.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Relaționare armonioasă; Joc de rol - Colaborarea și cooperarea – dezbateri libere - Comportamente responsabile în diverse situații
2. Mediu de viață sănătos	<ul style="list-style-type: none"> - Menținerea sănătății - Stil de viață sănătos
3. Managementul emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - Gestionarea emoțiilor - Rezolvarea conflictelor - Dezbateri pe tema: „Situații de risc”
4. Managementul carierei	<ul style="list-style-type: none"> - Despre profesii și ocupații - Opțiuni de carieră: „Cariera mea profesională” - Provocări și oportunități în alegerea unei profesii - Luarea deciziilor pentru continuarea studiilor

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Formarea Autonomiei Personale* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii care să coreleze explicit conținuturile cu practica instruirii eficiente.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități locomotorii.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ, fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. În funcție de resursele de timp, umane și material, profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Programa școlară pentru Formarea Autonomiei Personale, reglementează activitatea profesorului psihopedagog, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindu-le necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice învățământului gimnazial de masă.

Demersul didactic complementar presupune o abordare terapeutică, și recuperatorie integrativă în concordanță cu standardele de performanță specifice învățământului de masă.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei Formarea Autonomiei Personale au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Este necesar ca activitatea din cadrul disciplinei *Formarea Autonomiei Personale* să asigure continuitatea demersului didactic din învățământul de masă, contribuind astfel la formarea unui elev activ, responsabil și capabil să-și gestioneze propriile resurse și să colaboreze cu ceilalți în vederea integrării optime.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina *Formarea Autonomiei Personale* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat, este necesar în acest demers ca părinții să fie parteneri activi care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării, menite să continue activitatea recuperatorie a profesorului psihopedagog.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil, și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP ;
- Bejan, L., Drugaș, I., Hărdălău, L., (2009), *Aplicații practice în logopedie și psihologie școlară*, Editura Primus, Oradea;
- Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar* - Ed.Aramis, București;
- Druță, M. E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Georgescu, M., (2007), *Introducere în psihologia comunicării*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polorom, Iași;
- Gherguț, A. (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Golu, M., (2005), *Fundamentele psihologiei*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Goran. L., (2004), *Psihologie educației*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Joița, E., Ilie, V., Vlad, M., Frăsineanu, E., (2003), *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves;
- Munteanu A., (2003) *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara;
- Nicola, I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis;
- Oprișan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
- Păunescu, C., (1984) *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadapdat*, EDP, București;
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia, Constanța;
- Preda, V., (coord.), (2007), *Elemente de psihopedagogie specială. Cercetări fundamentale și aplicate*, Editura Eikon, Cluj Napoca;
- Radu, Gh, (2001), *Psihologie școlară pentru învățământul special, Sinteze*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Radu, T.,I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* – EDP, București;
- Taflan, A., Mușu, I. (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Verza, E., Verza, F.,E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Buzatu Dana Mihaela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Țințaru-Popescu Elena	Școala Gimnazială „Theodor Costescu” Drobeta Turnu-Severin
Simcea Carmen	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Vasiluță Luciana Ancuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Veselu Medana	Școala Gimnazială „Alice Voinescu” Drobeta Turnu-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

**Disciplina: *FORMARE A AUTONOMIEI
PERSONALE***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele școlare pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar care învață în școlile de masă.

Programele școlare sunt elaborate în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018.

Activitățile disciplinei *Stimulare cognitivă* realizate de profesorul-educator sprijină și completează programul de predare-învățare –evaluare realizat de către învățătorul/profesorul pentru învățământul primar (ciclul primar). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală. Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul disciplinei *Stimulare cognitivă* sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către învățător/profesor pentru învățământul primar (ciclul primar).

Prin conținutul lor acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare. Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Disciplina *Stimulare cognitivă* pune accent pe procesul de construcție a cunoștințelor, de interiorizare a structurilor epistemologice în contextul disciplinelor de învățământ, cu respectarea particularităților de vârstă și dizabilităților locomotorii.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: notă de prezentare, competențe generale(pe clase școlare), competențe specifice și exemple de activități de învățare(pe clase școlare), conținuturi, sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Stimulare cognitivă* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în formarea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii complementare și reprezintă informații validate în decursul cunoașterii umane prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, precum și modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Programa propusă pentru disciplina *Stimulare cognitivă* propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea formării conduitei de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**
- 2. Stimularea și formarea capacităților cognitive, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii, în vederea formării unor comportamente independente**
- 3. Formarea conduitei individuale, prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Explorarea senzorială a obiectelor din mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimulare senzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul familiar: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri auditive; • jocuri vizuale; • jocuri olfactive.
<p>1.2. Formarea motricității fine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construcții libere, spontane, atunci când au la dispoziție materiale și instrumente diverse; - Utilizarea de tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere în funcție de nevoile/ posibilitățile elevului; - Jocuri pentru motricitatea fină.
<p>1.3. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la acțiuni pentru protejarea mediului familiar/ambiant; - Expoziții cu desene tematice.

2. Stimularea și formarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii, în vederea formării unor comportamente independente

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Stimularea cognitivă prin exerciții care implică procesele psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței, prin exerciții de tipul: <ul style="list-style-type: none"> • analiză și sinteză perceptuală în plan mental (exerciții de incastrare); • reconstituire imagistică dintr-un număr gradat de piese; • clasificare, după un criteriu (formă, culoare, mărime, utilitate etc.); • elemente de abstractizare și generalizare; • realizarea corespondenței mulțime obiectuală-imagie-simbol (număr-cifră) în centrul 0-30; • operare în centrul 0-30 în plan obiectual/imagistic, cu sprijin.   - Utilizarea diferitelor tipuri de comunicare prin: <ul style="list-style-type: none"> • comunicare nonverbală; • comunicare verbală; • comunicare verbală, jocuri de exersare a aparatului fon-articulator; • jocuri onomatopice, frământări de cuvinte, jocuri de verbalizare a acțiunii cu obiectele.   - Dezvoltarea imaginației prin: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual; • realizare de colaje simple; • completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; • povestire după imagini.   - Dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului prin: <ul style="list-style-type: none"> • executarea unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor

Clasa pregătitoare
<p>motrice;</p> <ul style="list-style-type: none"> • control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite; • joc de relaxare.
<p>2.2. Valorificarea structurilor psihice și cognitive în comportamente independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii cu ajutorul jocurilor de acțiune cu obiecte, jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - jocuri-competiții pe diverse teme

3. Formarea conduitelor individuale prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea relațiilor numerice între obiecte (numărat, adunat, scăzut), prin exerciții; - Stabilirea relațiilor numerice între membrii familiei/între ființe-animale, păsări (familia de animale).
<p>3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unităților monetare; - Măsurarea greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți; - Măsurarea timpului-ora exactă.
<p>3.3. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea formulelor specifice în situații concrete de tipul invitație, urare etc.; - Jocuri de rol pe teme date; - Relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/a clasei.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial	<p>1.1. Explorarea polisenzorială:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea sensibilității vizuale, auditive, olfactive, gustative („De unde se aude?”, „Graiul animalelor”, „Cine te-a strigat?”, „Vocea șoptită” „Telefonul fără fir”, „Recunoaște obiectul/animalul!”, „Describe cuvintele”, „Joc de potrivire”, „Ce miroase așa?”, „Cum miroase...?” (plăcut, neplăcut, cifre parfumate) - Stimulare perceptivă prin asociere de mai mulți analizatori. <p>1.2. Motricitate fină:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo-motorie - Schemă corporală și lateralitate - Conduitele perceptiv-motrice de bază [culoare, formă, mărime, “Mie îmi place să ... (pictez, modelez, cos, desenez, construiesc) pentru că...] - Orientare, organizare și structurare spațio-temporală („Familia mea”, „Camera mea”, „Școala”).
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/ proceselor psihice	<p>2.1. Reprezentări temporale și spațiale (Unde sunt? ...)</p> <p>2.2. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:</p> <p>2.2.1. Gândirea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare); - Comparație și clasificare (“Scrie cifra corespunzătoare!”, „Continuă șirul!”, „Vecinii numerelor”); - Elemente de abstractizare și generalizare; - Rezolvare de probleme; - Numere; - Figuri și forme geometrice; - Măsurări; - Date; - Științele vieții; - Științele Pământului; - Științele fizicii; - Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune); - Citire/ lectură; - Scriere/ redactare; - Elemente de construcție a comunicării. <p>2.2.2. Memoria</p> <p>2.2.3. Atenția</p> <p>2.2.4. Tipuri de comunicare nonverbală și verbală (Pantomimă - „Mimul”, „Propozitii lacunare”, „Cuvinte amestecate”, dialoguri tematice/jocuri de rol „Doctorul și pacientul”, „Învățătoarea”)</p> <p>2.2.5. Imaginație și creativitate (jocuri de construcție „Casa”, „Podul”, „Trenul”, „Șarpele”, „Castelul”,</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	„Robotul”) 2.2.6. Procese de inhibiție voluntară și autocontrol („Morișca”, „Actorii”, „Marea și valurile”, „Zborul”).
3. Autonomie personală / conduită independent	3.1. La masă 3.2. La telefon 3.3. La piață 3.4. La școală 3.5. „Cât este ora?” 3.6. Programul unei zile

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa I
<p>1.1. Explorarea senzorială a obiectelor din mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimulare senzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul familiar: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri auditive; • jocuri vizuale; • jocuri olfactive; • jocuri gustative;   - Orientare spațială; - Identificarea schemei corporale.
<p>1.2. Formarea motricității fine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construcții libere, spontane, atunci când au la dispoziție materiale și instrumente diverse; - Utilizarea de tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere în funcție de nevoile/ posibilitățile elevilor; - Jocuri pentru motricitatea fină; - Jocuri pentru activități școlare și extrașcolare; - Activități de expresie verbală /scurte dramatizări (fragmente din povești).
<p>1.3. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la acțiuni pentru protejarea mediului familiar/ambiant; - Identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunilor proprii asupra mediului apropiat; - Expoziții cu desene tematice.

2. Stimularea și formarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii, în vederea formării unor comportamente independente

Clasa I
<p>2.1. Stimularea cognitivă prin exerciții, care implică procesele psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței, prin exerciții de tipul: <ul style="list-style-type: none"> • analiză și sinteză perceptuală în plan mental; • clasificare, după două criterii (formă, culoare, mărime, utilitate etc.); • abstractizare și generalizare;   - Identificarea claselor și ordinelor numerelor în centrul 0- 100; - Operare în centrul 0-100 în plan obiectual/imagistic, cu sprijin (citire, scriere, compunere, descompunere, comparare, adunări, scăderi cu/ fără trecere peste ordin); - Rezolvări de probleme cu una/ două operații cu numere naturale, în centrul 0-100; - Identificarea figurilor/corpurilor geometrice; - Măsurare, cântărire; - Identificare a banilor;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Identificare a zilei/lunii care lipsește, dintr- o serie dată; - Comunicarea nonverbală; - Comunicarea verbală scrisă/ orală; - Dezvoltarea vocabularului, dialoguri tematice; - Citirea /scrierea unui material verbal gradat ca dificultate; - Dezvoltarea imaginației prin exerciții: <ul style="list-style-type: none"> • compuneri după imagini; • completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; • povestire după imagini; • efectuarea unor colaje simple;   - Dezvoltarea proceselor de inhibiție voluntară și a autocontrolului: <ul style="list-style-type: none"> • executarea unor mișcări la comandă dată pentru controlarea reacțiilor motrice; • control vocal prin exersarea vorbirii în șoaptă sau în tonalități diferite; • jocuri de relaxare.
<p>2.2. Valorificarea structurilor psihice și cognitive în comportamente independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Satisfacere a unor trebuințe, necesități proprii cu ajutorul jocurilor de acțiune cu obiecte, jocuri cu subiecte din viața cotidiană; - Autonomie personală; - Acțiune concretă cu elementele mediului; - Jocuri/ competiții pe diverse teme.

3. Formarea conduitelor individuale prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa I
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea relațiilor numerice între obiecte (numărat, adunat, scăzut) prin exerciții; - Stabilirea relațiilor numerice între membrii familiei/între ființe-animale, păsări (familia de animale).
<p>3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea unităților monetare; - Măsurarea greutateii cu cântarul de bucătărie cu cadran sau cu cel cu contragreutăți; - Măsurarea timpului-ora exactă; - Măsurarea lungimilor cu metrul, linia, creionul, sfoara.
<p>3.3. Formularea unor enunțuri proprii, în diverse situații de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea formulelor specifice în situații concrete de tipul invitație, urare etc. - Jocuri de rol pe diverse teme date; - Relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/a clasei; - Formularea de enunțuri pe baza unei imagini/suite de imagini sau folosind cuvinte date; - Dialoguri în pereche sau în grupuri mici pe teme familiare reale sau imaginate.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
<p>1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial</p>	<p>1.1. Orientare, organizare și structurare spațio-temporală: -Repere/direcții în spațiu în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în față, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic.</p> <p>1.2. Motricitate fină: - Conduitele perceptiv-motrice de bază - Proprietăți ale corpurilor (formă, culoare, lungime, întindere, masă, volum) - Schemă corporală și lateralitate - Părțile componente ale corpului uman și rolul lor - Simțurile - Coordonare oculo- motorie („Legarea șireturilor”, „Împletirea cosițelor”, „Jocul cu cârpe/mărgele/pietricile”, „Transferul făinii/apei dintr-un vas în altul”, „Alege corpurile străine dintre boabele de fasole”).</p>
<p>2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/proceselor psihice</p>	<p>2.1. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:</p> <p>2.1.1. Gândirea - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental (siluete umane, scheletul unor obiecte familiare); - Comparație și clasificare (“Scrie cifra corespunzătoare!”, „Continuă șirul!”, „Vecinii numerelor”); - Elemente de abstractizare și generalizare; - Rezolvare de probleme; - Numere; - Figuri și forme geometrice; - Măsurări; - Date; - Științele vieții; - Științele Pământului; - Științele fizicii; - Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune); - Citire/lectură; - Scriere/redactare; - Elemente de construcție a comunicării.</p> <p>2.1.2. Memoria</p> <p>2.1.3. Atenția</p> <p>2.1.4. Comunicare nonverbală și verbală (orală și scrisă, „Recunoaște litera!”, “Dați exemple de cuvinte cu litera/silaba dată!”, „Describe imaginile”, „Alcătuiește propoziții după imagini”, „Cuvinte amestecate”, „Sinonime”, „Antonime”, „Povestește o</p>

Domenii de conținut	Clasa I
	întâmplare”; 2.1.5. Imaginație și creativitate (jocuri de construcție „Casa”, „Podul”, „Trenul”, „Șarpele”, „Castelul”, „Robotul”); 2.1.6. Procese de inhibiție voluntară și autocontrol („Morișca”, „Actorii”, „Marea și valurile”, „Zborul”).
3. Autonomie personală/ conduită independentă	3.1. Norme de igienă la școală și acasă; 3.2. Igiena locuinței, a sălii de clasă; 3.3. Programul zilnic de lucru; 3.4. Alternanța efort/relaxare/timp de lucru/timp liber.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a II-a
<p>1.1. Explorarea senzorială a obiectelor din mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimulare senzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul familiar: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri auditive; • jocuri vizuale; • jocuri olfactive; • jocuri gustative;   - Orientare spațială; - Identificare și cunoaștere a schemei corporale; - Înțelegere a mesajului oral (emittător/interlocutor); - Identificarea stimulilor sonori (să recunoască după auz–stând cu spatele–sursa sonoră, vocea cuiva cunoscut).
<p>1.2. Formarea motricității fine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construcții libere, spontane, atunci când au la dispoziție materiale și instrumente diverse; - Utilizarea de tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, în funcție de nevoile/ posibilitățile elevilor; - Jocuri pentru motricitatea fină; - Gimnastică a membrelor superioare; - Scriere (caligrafie); - Activități școlare și extrașcolare; - Activități de expresie verbală/scurte dramatizări (fragmente din povești); - Efectuarea unor desene, colaje pe diverse teme.
<p>1.3. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la acțiuni pentru protejarea mediului familiar/ambiant; - Identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunii asupra mediului apropiat; - Efectuarea unor desene/ afișe/colaje care să prezinte norme de comportare civilizată; - Efectuarea unor postere referitoare la regulile de igienă colectivă.

2. Stimularea și formarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii, în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a II-a
<p>2.1. Stimularea cognitivă prin exerciții care implică procesele psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Operații cu numere naturale în centrul 0-1000 (citire, scriere, compunere, descompunere, comparare a numerelor în centrul 0-1000, adunări și scăderi în centrul 0-1000, cu sau fără trecere peste ordin, înmulțiri/împărțiri în centrul 0-1000 prin adunări /scăderi repetate); - Identificarea figurilor geometrice; - Identificarea unor caracteristici simple specifice unor forme geometrice plane și corpuri geometrice în diferite contexte; -Rezolvare de probleme cu una, două sau mai multe operații de adunare și/sau scădere, înmulțire, împărțire; - Calcul cu fracții;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - Formularea de enunțuri în situații concrete de comunicare; - Citirea unor mesaje scrise; - Relatarea mesajului unui text citit; - Scrierea unor mesajelor în diverse texte de comunicare; - Exprimarea unor idei, sentimente, păreri prin intermediul limbajelor convenționale; - Identificarea formelor de relief; - Clasificarea animalelor; - Identificarea planetelor sistemului solar.
<p>2.2. Valorificarea structurilor psihice și cognitive în comportamente independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de autonomie personală, întocmirea unui program individual pentru menținerea stării de sănătate prin indicarea unei diete, a unui program de exerciții fizice, program zilnic, alternând repausul cu efortul; - Acțiune concretă cu elementele mediului; - Efectuarea unor drumeții scurte pentru a observa medii de viață naturale; - Participarea la unele programe/proiecte de ecologizare; - Jocuri/ competiții pe diverse teme.

3. Formarea conduitelor individuale prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a II-a
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între obiecte, ființe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea pozițiilor unor obiecte în spațiu/sau în raport cu alte obiecte; - Observarea fenomenului localizat; - Utilizarea unui program simplu de calculator (observarea poziției, relațiilor, culegere de informații).
<p>3.2. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desene simple, respectând o axă de simetrie dată; - Completarea unor tabele, respectând instrucțiuni în care se folosesc cuvintele „rând” și „coloană”; - Organizarea datelor unei probleme în tabel sau în grafice simple, în scopul rezolvării situațiilor problemă.
<p>3.3. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea formulelor specifice în situații diverse; - Relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/a clasei; - Formularea de enunțuri pe baza unei imagini/suite de imagini sau folosind cuvinte date; - Dialoguri în pereche sau în grupuri mici pe teme familiare reale sau imaginare.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial	<p>1.1. Orientare, organizare și structurare spațio-temporală:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repere/ direcții în spațiu „în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic”. <p>1.2. Motricitate fină</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conduitele perceptiv-motrice de bază; - Proprietăți ale corpurilor (formă, culoare, lungime, întindere, masă, volum); - Selectarea/gruparea unor figuri geometrice după mai multe criterii date; - Schema corporală și lateralitate; - Părțile componente ale corpului uman și rolul lor; - Simțurile; - Coordonare oculo-motorie („Alegem materiale tari, aspre și colorate”); - Efectuarea unor colecții de materiale/ obiecte după criteriul conductivității electrice și utilizarea lor în activitățile curente (pietricele, dopuri de sticlă, nasturi etc.).
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice	<p>2.1. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:</p> <p>2.1.1. Gândirea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elemente de abstractizare și generalizare; - Rezolvare de probleme; - Numere; - Figuri și forme geometrice; - Măsurări; - Date; - Științele vieții; - Științele Pământului; - Științele fizicii; - Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune); - Citire/lectură; - Scriere/redactare; - Elemente de construcție a comunicării. <p>2.1.2. Memoria</p> <p>2.1.3. Atenția</p> <p>2.1.4. Comunicare nonverbală și verbală</p> <p>2.1.5. Imaginație și creativitate</p> <p>2.1.6. Procese de inhibiție voluntară și autocontrol.</p>
3. Autonomie personală/ conduită independentă	<p>3.1. Igiena corpului uman;</p> <p>3.2. Igiena alimentației.</p>

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a III-a
<p>1.1. Explorarea senzorială a obiectelor din mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimulare perceptivă, prin asocieri de mai mulți analizatori; - Selectare și grupare, selectare și clasificare a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte, după criterii asemănătoare, clasificare după caracteristici simple (aspru-neted, tare- moale, gros-subțire, cald-rece), clasificare după diferite materiale; - Explorări olfactiv-gustative (degustare); - Explorări vizual-auditivă (vizionări de filme dublate de explicații verbalizate/sonor/fond muzical).
<p>1.2. Formarea motricității psihoindividuală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo-motorie; - Coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar–mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi–mână etc.); - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - Joc de completare a unor suporturi lacunare; - Jocuri motrice de manipulare a diferitelor obiecte, în cadrul unui grup; - Jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor, desfășurate între echipe, sub formă de întrecere.
<p>1.3. Manifestarea grijii pentru comportarea corectă în relație cu mediul înconjurător/natural.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la acțiuni pentru protejarea mediului familiar/ambiant; - Identificarea efectelor pozitive și negative ale acțiunii asupra mediului apropiat; - Efectuarea unor desene/afișe/colaje care să prezinte norme de comportare civilizată; - Efectuarea unor postere referitoare la regulile de igienă colectivă.

2. Stimularea și formarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii, în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a III-a
<p>2.1. Stimularea cognitivă prin operații, care implică procesele psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței, prin: • operații cu numere în centrul 0-10.000 (citire, scriere, compunere, descompunere, numărare, comparare); • cele patru operații matematice în centrul 0-10000 (adunare, scădere, înmulțire, împărțire); • fracții (scriere, citire, comparare); • adunare și scădere cu fracții care au același numitor; • identificare și denumire a figurilor și corpurilor geometrice; • măsurare cu unități de măsură standardizate în situații concrete; • operare cu unități de măsurare standardizate, fără transformări; • rezolvare și compunere de probleme cu raționamente simple cu simboluri și terminologie specifică;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> • operații cu termeni necunoscuți; • operații cu paranteze (rotundă, dreaptă); • rezolvări de probleme prin diverse metode; • comunicare orală/ scrisă pe diverse teme; • citire și scriere; • extragere a informațiilor de detaliu din texte informative sau literare; • îmbogățirea vocabularului; • analiză gramaticală a părților de vorbire și părților de propoziție; • analiză literară; • investigarea mediului înconjurător prin mijloace adecvate, după un plan stabilit; • compararea unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie (asemănări/deosebiri).
<p>2.2. Valorificarea structurilor psihice și cognitive în comportamente independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Completarea unor fișe/chestionare pentru identificarea unui set de valori (ce știu, ce pot, ce vreau, ce e bine, ce e rău); - Autonomie personală (întocmirea unui program individual pentru menținerea stării de sănătate prin indicarea unei diete, a unui program de exerciții fizice, program zilnic alternând repausul cu efortul); - Identificarea factorilor generatori de stres și efectele stresului asupra sănătății și a stării de bine; - Acțiune concretă cu elementele mediului înconjurător; - Efectuarea unor drumeții scurte pentru a observa medii de viață naturale; - Participarea la unele programe/proiecte ecologice; - Jocuri de prezentare a propriei persoane;

3. Formarea conduitelor individuale prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a III-a
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea pozițiilor unor obiecte în spațiu/sau în raport cu alte obiecte; - Observarea fenomenului localizat; - Utilizarea unui program de calculator (observarea poziției, relațiilor, culegere de informații); - Colectarea de informații, date utile investigației din surse diferite (cărți, reviste, internet, filme, excursii, drumeții, experiențe simple) pentru diferite etape ale studiului de caz; - Parcurgerea etapelor de lucru stabilite anterior; - Realizarea de măsurători utilizând instrumente diferite pentru determinarea valorii unor proprietăți ale corpurilor; - Completarea periodică a unor fișe de observații cu informații despre fenomene și procese din mediul înconjurător; - Stabilirea concluziilor și completarea documentelor corespunzătoare.
<p>3.2. Sortarea, clasificarea și înregistrarea prin desene și tabele a unor date din mediul cunoscut.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizarea datelor unei probleme în tabel sau în grafice simple în scopul rezolvării situațiilor problemă; - Selectarea și gruparea unor simboluri /numere/ figuri/corpuri geometrice după mai multe criterii date și înregistrarea datelor într-un tabel;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none">
- Ordonarea unor evenimente/obiecte din cotidian după anumite criterii (după dimensiuni, preferințe);
- Înregistrarea în tabele a observațiilor din investigații;
- Extragerea și sortarea de numere dintr-un tabel, pe baza unor criterii date;
- Realizarea unor grafice cu bare pe baza unor informații date/culese.
<p>3.3 Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Utilizarea formulelor specifice în situații diverse;
- Relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei;
- Formularea de enunțuri pe baza unei imagini/suite de imagini sau folosind cuvinte date;
- Dialoguri în pereche sau în grupuri mici pe teme familiare reale sau imaginare;
- Descriere, prezentare, expunere a unor situații de viață specifice;
- Dezbateri pe diverse teme.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial	Orientare, organizare și structurare spațio-temporală Repere/ direcții în spațiu „în, pe, deasupra, dedesubt, lângă, în fața, în spatele, sus, jos, stânga, dreapta, orizontal, vertical, oblic”. Competiții intrașcolare și interșcolare cu caracter artistic și sportiv. Jocuri de dezvoltare (comparare, asociere, ordonare, clasificare, seriere).
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/ proceselor psihice	Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței: Gândirea <ul style="list-style-type: none"> - Elemente de abstractizare și generalizare - Rezolvare de probleme - Numere și operații cu numere - Elemente intuitive de geometrie - Unități și instrumente de măsură - Organizarea și reprezentarea datelor - Funcții ale limbii (acte de vorbire) - Textul - Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite Memoria Atenția Comunicare nonverbală și verbală Imaginație și creativitate Procese de inhibiție voluntară și autocontrol
3. Autonomie personală și conduită independentă	Vizite în parcuri, magazine, societăți comerciale Diferite activități de autoservire, autoigienă, autoalimentare Autonomia în afara clasei, în afara școlii

CLASA a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea formării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant

Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea senzorială a obiectelor din mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de stimulare senzorială prin acțiunea directă cu obiectele din mediul familiar: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri auditive; • jocuri vizuale; • jocuri olfactive; • jocuri gustative;   • Realizarea de acțiuni de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori (tactil, motric, vizual):   <ul style="list-style-type: none"> • selectare, grupare și clasificare a unei anume categorii de obiecte dintr-o diversitate de categorii de obiecte, după mai multe criterii; • jocuri olfactiv-gustative; • jocuri vizual-auditive;
<p>1.2. Formarea motricității psihoindividuală.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coordonare oculo-motorie; • Coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar–mâna dominantă/lateralitate; coordonare ochi–mână etc.); • Acțiuni perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității;   <ul style="list-style-type: none"> - Joc de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acesteia; - Joc de completare a unor suporturi lacunare; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic, modelare, desen/test proiectiv...; - Acțiuni perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic(exerciții de identificare și discriminare în plan obiectual/ imagistic, după mai multe criterii ,exerciții de ordonare/ seriere, exerciții de construcție,exerciții analitico-sintetice, exerciții perceptiv-motrice în cadrul software-ului educativ); - Acțiuni perceptiv-motrice de orientare și organizare spațială: <ul style="list-style-type: none"> • (localizarea poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte, poziționarea obiectelor din mediul apropiat; • redarea poziției în plan imagistic)   • Acțiuni perceptiv-motrice de orientare și organizare temporală: <ul style="list-style-type: none"> • memorarea zilelor săptămânii, • asocierea momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare, • ordonarea imaginilor.

2. Stimularea și formarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii, în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a IV-a
<p>2.1. Stimularea cognitivă prin exerciții, care implică procesele psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței, prin exerciții de tipul: <ul style="list-style-type: none"> • Analiză și sinteză în plan mental cu numere naturale în centrul 0-1 000 000

Clasa a IV-a
<p>cu fracții cu numitori mai mici sau egali cu 10, respectiv egali cu 100(citire,scrisere,identificare a cifrelor unităților/ zecilor / sutelor / miilor / zecilor de mii/sutelor de mii dintr-un număr, compunerea și descompunerea numerelor din/în sute de mii, zeci de mii, mii,etc);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Compararea numerelor naturale în centrul 0 – 1 000 000, respectiv a fracțiilor care au același numărător sau același numitor, mai mic sau egal cu 10 sau numitor egal cu 100; • Adunări și scăderi de numere naturale în centrul 0 -1 000 000 sau cu unități fracționare; • Înmulțiri de numere în centrul 0 - 1 000 000 când factorii au cel mult trei cifre și de împărțiri la numere de o cifră sau două cifre; • Unități de măsură standardizate, folosind transformări; • Reprezentare a datelor în tabele și reprezentarea lor grafică; • Rezolvarea de probleme cu operațiile aritmetice studiate, în centrul 0 - 1 000 000; • Elemente de geometrie; • Comunicare orală/ scrisă pe diverse teme; • Citire și scriere; • Extragerea informațiilor de detaliu din texte informative sau literare; • Îmbogățirea vocabularului; • Analiza gramaticală a părților de vorbire și părților de propoziție; • Analiză literară; • Investigarea mediului înconjurător prin mijloace adecvate, după un plan stabilit; • Compararea unor corpuri, fenomene, procese din aceeași categorie (asemănări/deosebiri).
<p>2.2. Valorificarea structurilor psihice și cognitive în comportamente independente.</p> <p>- Acțiune concretă cu elementele mediului:</p> <ul style="list-style-type: none"> • concursuri de compuneri literare, logico- matematice, artistico- plastică, olimpiade/ concursuri școlare

3. Formarea conduitelor individuale prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a IV-a
<p>3.1. Formarea unor relații numerice între simboluri, unități de măsură.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificare și utilizare a unităților monetare, în rezolvarea de probleme; - Măsurarea greutateii corpurilor; - Verbalizarea acțiunii de cântărire, cu folosirea corectă a termenilor care descriu greutatea : „greu”, „ușor”, „mai greu”, „cu atât.../ de atâtea ori”, „mai ușor cu atât... de atâtea ori”, „la fel de greu”—și nu confundă greutatea cu mărimea; - Măsurarea lungimilor/exerciții și probleme cu unități de măsură; - Utilizarea unui limbaj adecvat termenilor care descriu lungimea, masa, volumul obiectelor; - Măsurarea timpului cu identificarea orei, minutelor, secundelor; - Calculul matematic și transformarea unităților de măsură; - Localizarea unor fenomene, obiecte prin stabilirea unor coordonate folosind sintagmele învățate;

Clasa a IV-a

- Utilizarea unui program de calculator (observarea poziției, relațiilor, culegere de informații);
- Colectarea de informații, date utile investigației din surse diferite (cărți, reviste, internet, filme, excursii, drumeții, experiențe simple) pentru diferite etape ale studiului de caz;
- Parcurgerea etapelor de lucru stabilite anterior;
- Realizarea de măsurători utilizând instrumente diferite pentru determinarea valorii unor proprietăți ale corpurilor;
- Completarea periodică a unor fișe de observații cu informații despre fenomene și procese din mediul înconjurător;
- Stabilirea concluziilor și completarea documentelor corespunzătoare.

3.2. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare.

- Utilizarea formulelor specifice în situații concrete de tipul: invitație, urare/formule de politețe/ codul bunelor maniere;
- Jocuri de rol;
- Relatarea unor evenimente semnificative din viața proprie sau din activitatea școlară/ a clasei;
- Enumerarea unor reguli de joc, a unor norme ale clasei;
- Formularea de enunțuri pe baza unei imagini/suite de imagini sau folosind cuvinte date;
- Dialoguri în pereche sau în grupuri mici pe teme familiare reale sau imaginate.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial	<p>Explorarea polisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea sensibilității vizuale, auditive, olfactive, gustative - Stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori. <p>Motricitate fină</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo- motorie; - Schemă corporală și lateralitate - Conduitele perceptiv- motrice de bază (culoare, formă, mărime) - Orientare, organizare și structurare spațio- temporală.
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/ proceselor psihice	<p>Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței:</p> <p>Gândirea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elemente de abstractizare și generalizare - Rezolvare de probleme - Numere și operații cu numere - Elemente intuitive de geometrie - Unități și instrumente de măsură - Organizarea și reprezentarea datelor - Funcții ale limbii (acte de vorbire) - Textul - Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite <p>Memoria</p> <p>Atenția</p> <p>Comunicare nonverbală și verbală</p> <p>Imaginație și creativitate</p> <p>Procese de inhibiție voluntară și autocontrol.</p>
3. Autonomie personală și conduită independentă	<p>Deprinderi de autonomie personală și de conduită independentă.</p>

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Stimulare Cognitivă* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual elevului cu dizabilități locomotorii.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate.

În funcție de resursele de timp umane și materiale profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Programa disciplinei *Stimulare cognitivă*, reglementează activitatea profesorului educator, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindu-le necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice ciclului de învățământ primar din învățământul de masă.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Stimulare cognitivă* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/ implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina *Stimulare cognitivă* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat, este necesar în acest demers ca părinții să fie parteneri activi care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării, menite să continue activitatea recuperatorie a profesorului educator.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil, și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Adler, A., (2009), *Înțelegerea vieții*, Editura Trei, București;
- Băban, A., (coord.), (2009), *Consiliere educațională*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Bejan, L., Drugaș, I., Hărdălau, L., (2009), *Aplicații practice în logopedie și psihologie școlară*, Editura Primus, Oradea;
- Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*-Ed.Aramis, București;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Georgescu, M., (2007), *Introducere în psihologia comunicării*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Giddens, A., (2000), *Sociologie*, Editura All, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polorom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Golu, M., (2005), *Fundamentele psihologiei*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Goran, L., (2004), *Psihologia educației*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Joița, E., Ilie, V., Vlad, M., Frăsineanu, E., (2003), *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves;
- Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara;
- Nicola, I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis;
- Oprișan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
- Panaite, O., (2011), *Prin joc spre viață*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea;
- Păunescu, C., (1984), *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadapdat*, EDP, București;
- Popescu, E., Hristu, B., Șerban, F., (1994), *Activități de joc și recreativ-distractive*, E.D.P., București;
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
- Preda, V., (coord.), (2007), *Elemente de psihopedagogie specială. Cercetări fundamentale și aplicate*, Editura Eikon, Cluj Napoca;
- Radu, Gh., (2001), *Psihologie școlară pentru învățământul special, Sinteze*”, Editura Fundației Humanitas, București;
- Radu, T.,I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* - EDP București;
- Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași;

Ștefan, C.,A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;

Taflan, A., Mușu, I., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;

Verza, E., Verza, F.,E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București;

***, Programă școlară pentru *disciplina matematică și explorarea mediului*, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, 2013, București;

***, Programă școlară pentru *disciplina matematică și explorarea mediului*, clasa III-a-a IV-a, 2014, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Barbu Domnica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Albu Florența Delia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu Severin
Sîrbu Diana Liudmila	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu Severin
Gherghescu Andreea Georgiana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina: *STIMULARE COGNITIVĂ*

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul gimnazial care învață în școlile de masă.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018.

Activitățile disciplinei *Stimulare Cognitivă* realizate de profesorul-educator sprijină și completează programul de predare -învățare -evaluare realizat de către profesorii de specialitate pentru învățământul gimnazial.

Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală. Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul disciplinei *Stimulare cognitivă* sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorii de specialitate pentru învățământul gimnazial.

Prin conținutul lor acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare. Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Disciplina *Stimulare cognitivă* pune accent pe procesul de construcție a cunoștințelor, de interiorizare a structurilor epistemologice în contextul disciplinelor de învățământ, cu respectarea particularităților de vârstă și dizabilităților locomotorii.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: notă de prezentare, competențe generale(pe clase școlare), competențe specifice și exemple de activități de învățare(pe clase școlare), conținuturi, sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Stimulare cognitivă* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile

necesare unei vieți autonome și unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în formarea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii complementare și reprezintă informații validate în decursul cunoașterii umane prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, precum și modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Programa propusă pentru disciplina *Stimulare cognitivă* propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea dezvoltării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul înconjurător/ natural**
- 2. Dezvoltarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii în vederea formării unor comportamente independente**
- 3. Dezvoltarea conduitelor individuale prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială**

CLASA a V-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare în vederea dezvoltării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a V-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compararea calitatii obiectelor in functie de diversi stimuli; - Identificarea obiectelor in functie de stimulii utilizati; - Stimulare perceptivă prin asociere de mai mulți analizatori.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo-motorie; - Coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale; control segmentar-mâna, dominantă/lateralitate; coordonare ochi- mână etc.); - Jocuri perceptiv- motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității (schemă corporală, coordonare oculomotorie fină, reproducerea relațiilor spațiale in jocuri etc.); - Jocuri de sinteză: <ul style="list-style-type: none"> • orientare, organizare, structurare spațio - temporală; • structuri perceptiv motrice de timp; • asocierea vestimentației specifice unui anotimp; • jocuri de ordonare a imaginilor corespunzătoare.

2. Dezvoltarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a V-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea reprezentărilor spațiale; - Dezvoltarea reprezentărilor temporale/cauză-efect (de ex. ordonarea corectă a imaginilor ilustrând succesiunea unui eveniment, realizare de acțiuni cu posibilitatea observării rezultatului); - Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței; - Analiză și sinteză perceptuală în plan mental; - Organizarea conținuturilor, operațiilor mentale și logice; - Abstractizare și generalizare; - Utilizarea elementelor de geometrie; - Reprezentarea, în desen, unui ansamblu geometric complex, format din mai multe figuri geometrice; - Reconstituire imagistică a unui ansamblu geometric; - Recunoașterea și identificarea problemelor; - Descompunerea problemei în elementele ei constitutive; - Includere în aceeași categorie; - Memorare de poezii și cântece; - Jocuri de atenție; - Jocuri de incastre; - Jocuri pentru diferite tipuri de comunicare: nonverbale/verbale, frământări de

Clasa a V-a
<p>limbă, jocuri de verbalizare a acțiunii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formarea noțiunilor integratoare, vocabular tematic; - Integrare propozițională; - Dialoguri tematice; - Dezvoltarea vocabularului (sinonime-antonime/paronime-omonime); - Analiză gramaticală; - Îmbogățirea vocabularului.
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe/necesități sociale; - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală; - Jocuri-competiții pe diverse teme; - Concursuri (desen, dans, cântec ș.a.).

3. Dezvoltarea conduitelor individuale, prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a V-a
<p>3.1. Aplicarea noțiunilor, terminologiei și a notațiilor studiate în diverse situații cotidiene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cele patru operații matematice: adunare, scădere, înmulțire, împărțire; - Frații, operații cu puteri, operații cu exponenți, rezolvare de probleme; - Utilizarea operațiilor studiate și a proprietăților lor în diverse contexte; - Rezolvarea problemelor care conduc la utilizarea operațiilor studiate; - Transpunerea unor situații în limbaj matematic și rezolvarea problemelor obținute; - Interpretarea rezultatului obținut în cadrul rezolvării problemei; - Justificare și argumentare a rezultatelor obținute și a tehnologiilor utilizate; - Analiză morfo-sintactică; - Îmbogățirea vocabularului; - Realizarea eseurilor/comentariilor, textelor literare (epic, liric, dramatic) studiate.
<p>3.2. Explorarea și investigarea unor probleme, situații problemă, reale sau modelate, integrând achizițiile matematice și cele din alte domenii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Măsurarea greutateii cu cântarul de bucătărie, cu cadran sau cu cel cu contragreutăți (valori de $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{1}{2}$ kg, 1 kg); - Măsurarea volumului ($\frac{1}{2}$ și 1 l de lichid); - Măsurarea timpului, cu identificarea orei exacte, a jumătății și a sfertului de oră (de ex: 1 fix, 2 și jumătate, 5 și un sfert etc.); - Operare cu bani; - Măsurarea lungimilor cu metrul și utilizarea multiplilor și submultiplilor metrului; - Stabilirea conexiunilor logice dintre diverse noțiuni matematice și situații reale (transferarea soluțiilor unor probleme pentru rezolvarea altora, justificarea și argumentarea rezultatelor obținute, de investigare a valorii de adevăr a unor afirmații simple).
<p>3.3. Rezolvarea prin diverse forme de cooperare a situațiilor problemă în diverse contexte.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea proprietăților unor materiale; - Urmărirea unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect; - Stabilirea conexiunilor logice dintre matematică și alte domenii, în situații reale și/ sau

Clasa a V-a
modelate; - Rezolvarea problemelor, utilizând teoremele și axiomele învățate; - Analiza, justificarea și argumentarea rezultatelor obținute și a tehnologiilor utilizate.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv - senzorial	1.1. Explorarea polisenzorială - Dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative - Stimulare perceptivă prin asocieri de mai mulți analizatori - Jocuri („Creează legături”) - Învățare prin eroare și încercare - Vizionare de filme cu explicații verbalizate 1.2. Psihomotricitate - Coordonare oculo-motorie - Schemă corporală și lateralitate - Conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - Orientare, organizare și structurare spațio-temporale - Teste proiective- „Când ne descoperim în oglindă” - Lucrări simple de laborator- biologie - Cusături - Desen (copieri, dictări, reproduceri de forme geometrice) - Educația văzului (aprecierea lungimilor, a suprafețelor) - Discriminarea zgomotelor
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/ proceselor psihice	2.1. Reprezentări temporale și spațiale. 2.2. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței <ul style="list-style-type: none"> • Gândirea <ul style="list-style-type: none"> - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - Comparăție și clasificare - Elemente de abstractizare și generalizare - Rezolvare de probleme - Numere - Numere și organizarea datelor - Geometrie - Comunicare orală - Lectură - Redactare - Elemente de construcție a comunicării - Elemente de interculturalitate • Memoria <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de memorie vizuală și auditivă

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	<ul style="list-style-type: none"> • Atenția • Tipuri de comunicare (non- verbal și verbal) - Jocuri pentru dezvoltarea capacității de comunicare - Jocuri pentru îmbogățirea vocabularului (sinonime, antonime, paronime, omonime, familia de cuvinte) - Jocuri de rol (dezbateri, expuneri pe diferite teme) • Imaginație și creativitate <p>2.3. Procese de inhibiție voluntară și autocontrol</p>

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea dezvoltării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul ambiant**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul apropiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri vizuale, auditive, gustative, olfactive, tactil kinestezice, de exploarare senzorială a obiectelor/ ființelor/spațiului; - Operații concrete (analiză, sinteză, comparare, asociere, ordonare, serie, clasificare); - Operare cu elementele realității înconjurătoare; - Jocuri perceptiv motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - Jocuri asociative (pentru dezvoltarea sensibilității vizuale și auditive pentru dezvoltarea sensibilității gustative); - Stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori (tactil-kinestezice, vizual- auditive, olfactiv-gustative).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea psihomotricității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo-motorie, de manipulare cu obiecte concrete; - Coordonare dinamică a mâinilor (gesturi fundamentale, control segmentar-mâna dominantă/lateralitate, coordonare ochi-mână etc.); - Jocuri perceptiv-motrice de organizare a schemei corporale și a lateralității; - Schemă corporală, coordonare oculomotorie fină, reproducerea relațiilor spațiale în jocuri etc.; - Sinteza perceptuală în cadrul software-ului educativ; - Orientare, organizare, structurare spațio-temporală, teste proiective.

2. Dezvoltarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a VI-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental: <ul style="list-style-type: none"> • Analiză și sinteză comparativă pe baza dialogului; • Organizarea conținuturilor, operațiilor mentale și logice.   - Elemente de abstractizare și generalizare referitoare la: <ul style="list-style-type: none"> • relațiile de apartenență, de incluziune, de egalitate și a criteriilor de divizibilitate-operații cu numere întregi pentru rezolvarea ecuațiilor și inecuațiilor; • regulile de calcul cu numere raționale pentru rezolvarea ecuațiilor; • recunoașterea coliniarității unor puncte, a faptului că două unghiuri sunt opuse la vârf, adiacente, complementare sau suplimentare și a paralelismului sau perpendicularității a două drepte; • calcularea unor lungimi de segmente, măsuri de unghiuri în contextul geometriei triunghiului; • aplicarea unor metode specifice de rezolvare a problemelor în care intervin rapoarte, proporții și mărimi direct/ invers proporțional; • aplicarea regulilor de calcul și folosirea parantezelor în efectuarea operațiilor cu

Clasa a VI-a
<p>numere întregi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • utilizarea proprietăților operațiilor pentru compararea și efectuarea calculelor cu numere; • utilizarea unui limbaj specific matematic, referitor la noțiunilor legate figuri și corpuri geometrice. <p>- Analizarea unor situații practice cu ajutorul rapoartelor, proporțiilor și a colecțiilor de date</p> <p>- Utilizarea elementelor de geometrie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reprezentare în desen a unui ansamblu geometric complex, format din mai multe figuri; • recunoașterea și identificarea problemelor; • descompunere a problemei în elementele ei constitutive; • includere în aceeași categorie; <p>- Jocuri de memorie vizuală și auditivă;</p> <p>- Jocuri de memorie vizuală utilizând software educativ;</p> <p>- Memorare de poezii și cântece:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jocuri de atenție; • jocuri de incastre; • jocuri de observare. <p>- Jocuri de exersare a diferitelor tipuri de comunicare nonverbal/verbal (frământări de limbă, jocuri de verbalizare a acțiunii);</p> <p>- Formarea noțiunilor integratoare, vocabular tematic:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dialoguri tematice; • dezvoltarea vocabularului (sinonime-antonime, paronime-omonime, familii de cuvinte, regionalisme etc); <p>- Citire/ scriere;</p> <p>- Realizarea unor rezumate/comentarii a textelor citite, de extragere a ideilor principale, de realizare a unui plan de idei;</p> <p>- Analiză gramaticale de identificare a părților de vorbire și de propoziție;</p> <p>- Analiză morfo-sintactică a părților de propoziție;</p> <p>- Diferențierea diferitelor elemente în procesul abstractizării, privind noțiunile social-istorice.</p>
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acțiuni cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități sociale/jocuri cu subiecte din viața cotidiană și mediul natural; - Exersarea deprinderilor de autonomie personală; - Acțiuni concretă cu elementele mediului; - Competiții pe diverse teme; - Concursuri (desen, dans, cântec ș.a).

3. Dezvoltarea conduitelor individuale, prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a VI-a
<p>3.1. Aplicarea noțiunilor, terminologiei și a notațiilor studiate în diverse situații cotidiene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea cauzelor producerii unor fenomene geografice observate direct/ indirect,

Clasa a VI-a
<p>prin mijloace informatice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descoperirea efectelor/influențelor producerii unor fenomene geografice asupra activității personale; - Identificarea unor corelații între fenomenele naturale observate și evenimente din viața cotidiană; - Descrierea unor fenomene din mediul înconjurător, prin utilizarea unor aplicații digitale.
<p>3.2. Explorarea și investigarea unor probleme, situații problemă, reale sau modelate integrând achizițiile matematice și cele din alte domenii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea unor planuri simple de explorare și investigare a unor situații problemă; - Stabilirea unor metode/tehnici necesare investigării situației problemă; - Investigare și de explorare a situației problemă; - Analizarea datelor culese despre situația problemă; - Elaborarea unei schițe de proiect pentru soluționarea situației problemă.
<p>3.3. Rezolvarea prin diverse forme de cooperare a situațiilor problemă în diverse contexte.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea proprietăților unor materiale; - Urmărirea unor fenomene naturale pentru observarea legăturii cauză-efect (de ex: copacul se mișcă pentru că bate vântul etc.); - Descrierea unor legături cauzale complexe, naturale sau mecanice, cu utilizarea unor elemente științifice simple despre: plante, fenomene ale naturii, curent electric etc.; - Stabilirea conexiunilor logice dintre matematică și alte domenii, în situații reale și/ sau modelate; - Rezolvarea problemelor, utilizând teoremele și axiomele învățate; - Analiza, justificarea și argumentarea rezultatelor obținute și a tehnologiilor utilizate; - Elaborarea de planuri simple de învățare, în realizarea unor sarcini de lucru; - Aplicarea metodelor de măsurare și de gestionare a timpului necesar învățării; - Aplicarea metodelor/tehnichilor de orientare în spațiu în activitatea cotidiană: <ul style="list-style-type: none"> • elaborarea unui plan simplu de măsuri privind combaterea/diminuarea efectelor unor fenomene naturale în orizontul local; • prezentarea corelației dintre succesiunea unor fenomene naturale și succesiunea activităților cotidiene/personale; • precizarea unor reguli de comportament ce trebuie respectate în diferite situații ipotetice de risc din orizontul local; • descrierea unor situații de risc în care se impune respectarea anumitor reguli specifice; • completarea unor fișe tematice cu reguli de comportament, pentru diferite situații ipotetice de viață.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial	1.1. Explorarea polisenzorială - Dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative - Stimulare perceptivă prin asocieri de mai mulți analizatori - Jocuri („Creează legături”) - Învățare prin eroare și încercare - Vizionare de filme cu explicații verbalizate 1.2. Psihomotricitate - Coordonare oculo- motorie - Schemă corporală și lateralitate - Conduitele perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime) - Orientare, organizare și structurare spațio-temporale - Teste proiective- „Când ne descoperim în oglindă” - Lucrări simple de laborator- biologie - Cusături - Desen (copieri, dictări, reproduceri de forme geometrice) - Educația văzului (aprecierea lungimilor, a suprafețelor) - Discriminarea zgomotelor
2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice	2.1. Reprezentări temporale și spațiale. 2.2. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței • Gândirea - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - Comparatie și clasificare - Elemente de abstractizare și generalizare - Rezolvare de probleme - Mulțimi. Numere - Numere, organizarea datelor și probabilități - Geometrie - Comunicare orală - Lectură - Redactare - Elemente de construcție a comunicării - Elemente de interculturalitate • Memoria - Jocuri de memorie vizuală și auditivă • Atenția • Tipuri de comunicare (non- verbal și verbal) - Jocuri pentru dezvoltarea capacității de comunicare - Jocuri pentru îmbogățirea vocabularului (sinonime, antonime, paronime, omonime, familia de cuvinte) - Jocuri de rol (dezbateri, expuneri pe diferite teme) • Imaginație și creativitate 2.3. Procese de inhibiție voluntară și autocontrol

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare în vederea dezvoltării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul înconjurător/natural**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul înconjurător/ natural.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri tactil-kinestezice; • jocuri vizual-auditive; • jocuri olfactiv-gustative.   - Participarea la colectarea selectivă a deșeurilor în vederea reciclării acestora prin implicarea directă în viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității; - Reciclarea, reutilizarea, recuperarea selectivă a aparatelor electrocasnice; - Dezbateri privind folosirea tehnologiilor în scopuri benefice omului.
<p>1.2. Dezvoltarea psihomotricității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri simple de dibăcie; - Jocuri de forță fizică; - Jocuri de abilitate; - Jocuri de abilitate manuală și de coordonare a mișcărilor; - Jocuri de atenție. - Jocuri senzoriale.

- 2. Dezvoltarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii în vederea formării unor comportamente independente**

Clasa a VII-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței; - Identificarea unor asemănări între cultura română și cultura popoarelor vorbitoare de limbi romanice; - Elaborarea unui ghid, a unui poster sau a unei pagini web pentru un grup de vizitatori care provin din altă localitate, regiune sau țară; - Realizarea unei culegeri de legende din zona de proveniență; - Redactarea unui minighid de conversație pentru un prieten din altă țară, care dorește să viziteze România; - Realizarea unor ghiduri turistice pentru spațiul cultural local/ regional/ național/ european, prin valorificarea cunoștințelor dobândite la alte discipline și a experienței personale; - Elaborarea unor proiecte despre tradiții și/sau obiceiuri comune mai multor culturi; - Scriere creativă pe tema unor călătorii imaginare într-un alt spațiu cultural (din țară sau din alte țări); - Promovarea culturii naționale prin utilizarea noilor tehnologii (blog, pagină web etc.); - Prezentarea influențelor din culturi existente în zone geografice limitrofe; - Redactarea unor texte (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare), privind interferențele culturale;

Clasa a VII-a

- Formularea de probleme, pornind de la un set de informații obținute din cotidian sau din diverse domenii;
- Verificarea validității unor afirmații pe cazuri particulare sau prin construirea unor exemple și/sau contraexemple;
- Rezolvarea unor probleme cu conținut practic, utilizând proprietățile operațiilor cu numere reale.
- Transpunerea relațiilor cuprinse într-o situație dată sub formă de ecuații;
- Rezolvarea unor probleme, având conținut practic, utilizând ecuații sau sisteme de ecuații liniare;
- Utilizarea estimărilor pentru încadrarea într-un ordin de mărime a soluției unei ecuații;
- Construirea și interpretarea unor diagrame cu date din situații practice;
- Determinarea unor mulțimi finite atunci când se cunoaște reprezentarea geometrică a produsului lor cartezian;
- Rezolvarea unor probleme simple de geometrie, pornind de la reprezentarea punctelor într-un sistem de axe ortogonale;
- Analizarea unei situații practice care necesită aplicarea proprietăților patrulaterelor particulare studiate;
- Observarea diferenței dintre condițiile necesare și cele suficiente pentru ca un paralelogram să fie un paralelogram particular;
- Estimarea perimetrului unui poligon sau a ariei unui poligon prin descompunere în figuri cunoscute;
- Analizarea unor situații practice care necesită folosirea proprietăților cercului sau ale poligoanelor;
- Optimizarea metodelor de rezolvare a unor probleme de geometrie, utilizând proprietăți ale cercului sau ale poligoanelor;
- Observarea diferenței dintre condițiile necesare și cele suficiente în contexte geometrice referitoare la cerc;
- Analizarea prin activități de grup sau individuale a unor situații care necesită folosirea asemănării, de exemplu realizarea schiței clădirii școlii;
- Justificarea, prin exemple, contraexemple sau demonstrații, a unui demers sau rezultat matematic obținut în contextul asemănării triunghiurilor;
- Folosirea unor metode standardizate sau nestandardizate care permit modelarea matematică a unor situații practice, de exemplu estimarea distanței până la un obiect inaccesibil;
- Analizarea prin activități de grup sau individuale a unor situații care necesită folosirea relațiilor metrice în triunghiul dreptunghic;
- Compararea diferitelor metode utilizate în rezolvarea unor probleme referitoare la relații metrice într-un triunghi dreptunghic;
- Rezolvarea unor probleme prin estimarea unor mărimi din situații practice, folosind triunghiul dreptunghic (de exemplu, verificarea faptului că un dulap așezat în poziție orizontală poate fi ridicat în poziție verticală, în condițiile unei camere de înălțime dată).

2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente.

- Participarea la competiții/concursuri/olimpiade, pe diverse teme, la nivelul unității de învățământ/ local/ județean/interjudețean/național/internațional.

3. Dezvoltarea conduitelor individuale, prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a VII-a

3.1. Aplicarea noțiunilor, terminologiei și a notațiilor studiate în diverse situații cotidiene.

- Verificarea corectitudinii, a coerenței semantice într- un text/mesaj;
- Continuarea unor enunțuri care să exprime acord, dezacord, asumare, neasumare, neîncredere, îndoială etc.;
- Inițierea, de menținerea și de finalizarea unui dialog, cu utilizarea formulelor de salut, a formelor de prezentare, de formulare a unei solicitări, a unei permisiuni, prin particularizare la context, la receptor și la scopul vizat;
- Narativizarea unor procese, concepte, fenomene;
- Inserarea unor pasaje descriptive în textul narativ și evidențierea rolului acestora;
- Discuții în grup, în care elevii să-și formuleze responsabil/conștient argumentele și opiniile;
- Întocmirea de liste cu greșelile cele mai frecvente, asociate cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate în exprimarea orală/scrierea corectă;
- Utilizarea dicționarului și a altor surse documentare (tipărite sau pe suport informatic audio-vizual, multimedia);
- Reconstituirea unor texte traduse printr-un translator automat, folosind cunoștințele dobândite, prin raportare la normă;
- Identificarea caracteristicilor textului epic/dramatic;
- Analiza rolului verbelor în textul narativ;
- Analiza rolului substantivelor și a adjectivelor în textul descriptiv;
- Compararea actelor de limbaj în textul narativ, descriptiv și dialogat;
- Scrierea unui număr real în diverse forme;
- Aproximarea unui număr real și reprezentarea acestuia pe axa numerelor;
- Determinarea opusului, a modulului și a inversului unui număr real;
- Compararea numerelor reale, utilizând modulul, aproximări, încadrarea unui număr real între doi întregi consecutivi, scoaterea factorilor de sub radical, introducerea factorilor sub radical;
- Verificarea, prin calcul, că un număr dintr-o enumerare este soluție a unei ecuații;
- Verificarea, prin calcul, a soluției unui sistem de ecuații liniare;
- Verificarea, prin calcul, că un număr real este soluție comună a unor ecuații;
- Prelucrarea statistică a unor date reprezentate în tabel;
- Reprezentarea unor date prin diagrame, grafice circulare sau grafice cu bare;
- Recunoașterea patruleterelor convexe în configurații geometrice date;
- Descrierea unor proprietăți ale laturilor, unghiurilor și diagonalelor unor patrulatere particulare;
- Recunoașterea paralelogramelor particulare pe baza unor proprietăți precizate;
- Recunoașterea trapezului isoscel sau a trapezului dreptunghic;
- Reprezentarea unor date în tabele cu una sau cu două intrări;
- Calcularea măsurii unghiurilor unui poligon regulat;
- Reprezentarea prin desen a configurațiilor geometrice care conțin un cerc și elementele sale, folosind instrumente geometrice;
- Utilizarea instrumentelor geometrice pentru a reprezenta, prin desen, poligoane regulate înscrise în cerc;
- Stabilirea relației de asemănare între două triunghiuri;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Calcularea lungimilor unor segmente, utilizând teorema înălțimii, teorema catetei sau teorema lui Pitagora; - Calcularea ariei unui triunghi oarecare, folosind descompunerea suprafeței sale în triunghiuri dreptunghice; - Calcularea sinusului, cosinusului, tangentei și cotangentei pentru unghiuri ascuțite ale unui triunghi dreptunghic;
<p>3.2. Explorarea și investigarea unor probleme, situații problemă, reale sau modelate, integrând achizițiile matematice și achizițiile din alte domenii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formularea de probleme, pornind de la un set de informații obținute din cotidian sau din diverse domenii; - Rezolvarea unor probleme cu conținut practic, utilizând proprietățile operațiilor cu numere reale; - Utilizarea estimărilor pentru încadrarea într-un ordin de mărime a soluției unei ecuații; - Analizarea prin activități de grup sau individuale a unor situații care necesită folosirea asemănării; - Stabilirea conexiunilor logice dintre diverse noțiuni cognitive și situații reale; - Transferarea soluțiilor unor probleme pentru rezolvarea altora; - Justificare și argumentarea rezultatelor obținute;
<p>3.3. Rezolvarea prin diverse forme de cooperare a situațiilor problemă în diverse contexte .</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descrierea proprietăților unor materiale și a relațiilor de cauză-efect; - Stabilirea conexiunilor logice dintre matematică și alte domenii, în situații reale și/sau modelate; - Rezolvarea problemelor, utilizând teoremele și axiomele învățate; - Analiza, justificarea și argumentarea rezultatelor obținute și a tehnologiilor utilizate.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
<p>1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial</p>	<p>1.1. Explorarea polisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative (lucrări de laborator –fizică, chimie, biologie, vizionare de filme cu explicații verbalizate, „Creează legături”, degustări de fructe/ legume/ mâncăruri/ dulciuri) -Stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori <p>1.2. Psihomotricitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mișcările mâinilor, pumnului, degetelor (opunerea degetului mare fiecăruia dintre celelalte degete, depărtarea și apropierea degetelor, gruparea degetelor) - Prezentarea palmelor (față- spate), opunerea palmelor, pumnul moale: (înainte, înapoi, stânga, dreapta) - Gesturi de dibăcie, executate pe bază de imitație cu ritm

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
	<p>(metronom)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mișcările degetelor (ex. împletirea plasei pentru rachete de tenis) - Gesturi fine (plisarea țesăturilor, rotirea pumnului, mărirea unor găuri în discurile de plastic, răsucirea buretelui metalic, înșurubări- deșurubări etc.) - Forța degetelor (desfacerea nodurilor din ce în ce mai strânse) - Forța pumnului și brațelor (introducerea de inele de cauciuc de diametre diferite unul în altul, jocuri cu ciocanul, cleștele etc.) - Manipulări de materiale, montarea marionetelor, pictură, noduri simple, executate cu o singură mână (acțiunile amintite se execută alternativ și simultan cu două mâini, care acționează în gesturi ritmate sau simultane) - Desen (copieri, dictări, reproduceri de forme geometrice) - Educația văzului (aprecierea lungimilor, a suprafețelor) - Discriminarea zgomotelor
<p>2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale / proceselor psihice</p>	<p>2.1. Reprezentări temporale și spațiale</p> <p>2.2. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gândirea <ul style="list-style-type: none"> - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - Comparație și clasificare - Elemente de abstractizare și generalizare - Rezolvare de probleme - Algebră - Funcții, organizarea datelor și posibilități - Geometrie - Comunicare orală - Lectură - Redactare - Elemente de construcție a comunicării - Elemente de interculturalitate • Memoria • Atenția • Tipuri de comunicare (non-verbal și verbal) • Imaginație și creativitate <p>2.3. Procese de inhibiție voluntară și autocontrol</p>

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială și cognitivă a realității înconjurătoare, în vederea dezvoltării conduitelor de orientare, cunoaștere și adaptare la mediul înconjurător/natural

Clasa a VIII-a
<p>1.1.Explorarea polisenzorială a obiectelor din mediul înconjurător/natural.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori: <ul style="list-style-type: none"> • jocuri tactil-kinestezice; • jocuri vizual-auditive; • jocuri olfactiv-gustative.   - Participarea la colectarea selectivă a deșeurilor în vederea reciclării acestora prin implicarea directă în viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității; - Reciclarea, reutilizarea, recuperarea selectivă a aparatelor electrocasnice; - Dezbateri privind folosirea tehnologiilor în scopuri benefice omului.
<p>1.2. Dezvoltarea psihomotricității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri simple de dibăcie; - Jocuri de forță fizică; - Jocuri de abilitate; - Jocuri de abilitate manuală și de coordonare a mișcărilor; - Jocuri de atenție; - Jocuri senzoriale.

2. Dezvoltarea capacităților cognitive prin integrarea achizițiilor din diferite domenii în vederea formării unor comportamente independente

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Stimularea dezvoltării intelectuale prin exersarea și dezvoltarea proceselor psihice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimularea gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței; - Dezbateri privitoare la elemente specifice ale culturii naționale și ale altor culturi; - Redactarea unor texte (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare a evenimentelor socioculturale, broșuri/ghiduri turistice), care să promoveze valorile naționale și interculturalitatea; - Prezentări orale sau scrise privitoare la unele țări/regiuni din România vizitate, evidențiind specificul cultural; - Prezentare argumentată a unui set de valori recunoscute social și cultural, manifestând empatie, toleranță și respect pentru valorile celui alt; - Identificarea valorilor specifice promovate în texte din literatura română/din literatura universală; - Operare în multimea numerelor reale (reprezentare, comparare, operații); - Aplicarea directă a regulilor și a formulelor de calcul prescurtat în expresii algebrice; - Calcularea valorii numerice a unei expresii algebrice prin atribuirea de valori numerice variabilelor; - Sortarea și organizarea unor date după criterii de tip dependență funcțională; - Reprezentarea prin desen sau prin modele a unor configurații spațiale în/din contexte reale;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea instrumentelor geometrice și a softurilor matematice pentru a desena diferite configurații spațiale; - Utilizarea diferitelor mijloace didactice pentru a modela rezultate asociate relațiilor de paralelism și perpendicularitate în spațiu; - Utilizarea convențiilor de notare și citire a configurațiilor spațiale;
<p>2.2. Valorificarea structurilor psiho-individuale în conduite independente.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la competiții/concursuri/olimpiade, pe diverse teme, la nivelul unității de învățământ/ local/ județean/interjudețean/național/internațional.

3. Dezvoltarea conduitelor individuale, prin utilizarea achizițiilor cognitive pentru integrarea socială

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Aplicarea noțiunilor, terminologiei și a notațiilor studiate în diverse situații cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat/nuanțat intenția mesajului; - Formularea de enunțuri în care elevii solicită/ofere informații detaliate cu privire la impresiile, emoțiile lor în fața unor probleme diverse; - Dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse/moderate de un alt coleg; - Susținerea unei prezentări orale, cuprinzând intenționat greșeli pe care participanții la dialog să le identifice; - Evidențierea opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate; - Organizarea de mese rotunde pentru dezbateri în scopul exprimării unor opinii argumentate cu privire la probleme de interes public; - Substituirea termenilor, pentru observarea modificării sensului enunțului; - Alcătuirea de texte scurte în care elevii să utilizeze corect normele limbii standard; - Completarea unor texte lacunare cu termeni/cuvinte adecvate mesajului pe care intenționează să- l transmită, respectând relația normă-abatere-uz; - Redactarea unor texte care tratează aceeași temă în registre diferite; - Redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare; - Formularea și completarea unor sondaje referitoare la înțelesul unor cuvinte/expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere; - Utilizarea de estimări pentru a compara/ordona numere reale în diferite contexte; - Folosirea formulelor de calcul prescurtat pentru modelarea unei situații date; - Interpretarea soluțiilor unei ecuații obținute în rezolvarea unor probleme concrete; - Rezolvarea unor probleme din cotidian cu ajutorul funcțiilor; - Formularea de ipoteze și de concluzii în probleme cu conținut practic legate de proiecții pe plan a unor puncte, drepte, segmente; - Verificarea validității unor rezultate, în cazul înlocuirii unor părți din ipoteză cu părți din concluzie; - Transpunerea unor situații date în limbajul specific geometriei, interpretarea rezultatelor obținute și corelarea răspunsului geometric cu restricțiile impuse de realitatea înconjurătoare; - Estimarea rezultatelor unor calcule referitoare la distanțe, măsuri de unghiuri, arii și volume;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none">
- Rezolvarea unor probleme, având conținut practic legate de proiecții de puncte, drepte, segmente în corpurile geometrice studiate și în cotidian.
<p>3.2. Rezolvarea prin diverse forme de cooperare a situațiilor problemă în diverse contexte.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Formularea de probleme pornind de la un set de informații obținute din cotidian sau din diverse domenii;
- Verificarea validității unor afirmații pe cazuri particulare sau prin construirea unor exemple și/sau contraexemple;
- Rezolvarea unor probleme cu conținut practic, utilizând proprietățile operațiilor cu numere reale;
- Utilizarea estimărilor pentru încadrarea într-un ordin de mărime a soluției unei ecuații;
- Analizarea prin activități de grup sau individuale a unor situații care necesită folosirea asemănării;
- Stabilirea conexiunilor logice dintre diverse noțiuni cognitive și situații reale;
- Transferarea soluțiilor unor probleme pentru rezolvarea altora;
- Justificarea și argumentarea rezultatelor obținute;
- Investigarea valorii de adevăr a unor afirmații simple.
<p>3.3. Rezolvarea prin diverse forme de cooperare a situațiilor problemă în diverse contexte.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Descrierea proprietăților unor materiale și a relațiilor de cauză-efect;
- Stabilirea conexiunilor logice dintre matematică și alte domenii, în situații reale și/sau modelate;
- Rezolvarea problemelor, utilizând teoremele și axiomele învățate;
- Analiza, justificarea și argumentarea rezultatelor obținute și a tehnologiilor utilizate.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
<p>1. Comportament cognitiv la nivel perceptiv-senzorial</p>	<p>1.1. Explorarea polisenzorială</p> <ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea sensibilității: vizuale, auditive, olfactive, gustative (lucrări de laborator –fizică, chimie, biologie, vizionare de filme cu explicații verbalizate, „Creează legături”, degustări de fructe/ legume/ mâncăruri/ dulciuri) -Stimulare perceptivă, prin asociere de mai mulți analizatori <p>1.2. Psihomotricitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mișcările mâinilor, pumnului, degetelor (opunerea degetului mare fiecăruia dintre celelalte degete, depărtarea și apropierea degetelor, gruparea degetelor) - Prezentarea palmelor (față- spate), opunerea palmelor, pumnul moale: (înainte, înapoi, stânga, dreapta) - Gesturi de dibăcie, executate pe bază de imitație cu ritm (metronom) - Mișcările degetelor (ex. împletirea plasei pentru rachete de tenis) - Gesturi fine (plisarea țesăturilor, rotirea pumnului, mărirea unor găuri în discurile de plastic, răsucirea buretelui metalic, înșurubări- deșurubări etc.) - Forța degetelor (desfacerea nodurilor din ce în ce mai strânse) - Forța pumnului și brațelor (introducerea de inele de cauciuc de diametre diferite unul în altul, jocuri cu ciocanul, cleștele etc.) - Manipulări de materiale, montarea marionetelor, pictură, noduri simple, executate cu o singură mână (acțiunile amintite se execută alternativ și simultan cu două mâini, care acționează în gesturi ritmate sau simultane) - Desen (copieri, dictări, reproduceri de forme geometrice) - Educația văzului (aprecierea lungimilor, a suprafețelor) - Discriminarea zgomotelor
<p>2. Comportament cognitiv la nivelul capacităților psiho-individuale/proceselor psihice</p>	<p>2.1. Reprezentări temporale și spațiale</p> <p>2.2. Stimularea proceselor gândirii, memoriei, imaginației, atenției, limbajului, voinței</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gândirea <ul style="list-style-type: none"> - Analiză și sinteză perceptuală și în plan mental - Comparație și clasificare - Elemente de abstractizare și generalizare - Rezolvare de probleme - Mulțimi. Numere - Algebră

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Funcții, organizarea datelor și probabilități - Geometrie - Comunicare orală - Lectură - Redactare - Elemente de construcție a comunicării - Elemente de interculturalitate<ul style="list-style-type: none"> • Memoria • Atenția • Tipuri de comunicare (non-verbal și verbal) • Imaginație și creativitate <p>2.3.Procese de inhibiție voluntară și autocontrol</p>

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Stimulare Cognitivă* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual elevului cu dizabilități locomotorii.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate.

În funcție de resursele de timp umane și materiale profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Programa disciplinei *Stimulare cognitivă*, reglementează activitatea profesorului educator, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindu-le necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice ciclului de învățământ gimnazial din învățământul de masă.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Stimulare cognitivă* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/ implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina *Stimulare cognitivă* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat, este necesar în acest demers ca părinții să fie parteneri activi care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării, menite să continue activitatea recuperatorie a profesorului educator.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil, și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Adler, A., (2009), *Înțelegerea vieții*, Editura Trei, 2009, București;
- Băban, A., (2003), *Consiliere educațională*, Cluj-Napoca;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Bejan, L., Drugaș, I., Hărdălău, L., (2009), *Aplicații practice în logopedie și psihologie școlară*, Editura Primus, Oradea;
- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Georgescu, M., (2007), *Introducere în psihologia comunicării*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Giddens, A., (2000), *Sociologie*, Editura All, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Golu, M., (2005), *Fundamentele psihologiei*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Goran, L., (2004), *Psihologia educației*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Joița E., Ilie V., Vlad M., Frăsineanu, E., (2003), *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves;
- Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara;
- Nicola, I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis, Alba Iulia;
- Panaite, O., (2011), *Prin joc spre viață*, Editura Reîntregirea;
- Păunescu, C., (1984), *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadaptat*, EDP, București;
- Popescu, E., Hristu, B., Șerban, F., (1994), *Activități de joc și recreativ-distractive E.D.P.*, București ;
- Preda V., (coord.), (2007), *Elemente de psihopedagogie specială. Cercetări fundamentale și aplicate*, Editura Eikon, Cluj Napoca;
- ***, *Programa școlară pentru disciplina matematică, clasele a V-a – a VIII-a*, 2017, București;
- Radu, Gh., (2001), *Psihologie școlară pentru învățământul special, Sinteze*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Radu, T., I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* - EDP București;
- Taflan, A., Mușu, I., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Verza, E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Barbu Domnica	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Albu Florența Delia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu Severin
Sîrbu Diana Liudmila	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu Severin
Gherghescu Georgiana Andreia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina: *SOCIALIZARE*

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele școlare pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar, care învață în școlile de masă.

Programele școlare sunt elaborate în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018.

Activitățile disciplinei *Socializare* realizate de profesorul - educator, sprijină și completează programul de predare – învățare – evaluare realizat de învățător/ profesor (ciclul primar). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către învățător/ profesor (ciclul primar). Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/ intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/ tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Socializarea este procesul psihosocial prin care copilul cu dizabilități locomotorii devine treptat o persoană conștientă de sine, inteligentă, integrată în grupul de care aparține și în tipul de cultură în care s-a născut.

Manifestările din sfera motricității trebuie privite în relație strânsă cu dezvoltarea limbajului, maturizarea afectiv-motivațională și calitatea relațiilor interindividuale ca expresie a maturizării sociale.

Atunci când ne referim la persoanele cu dizabilități, anumite elemente care intră în structura personalității lor – imaginea de sine și stima de sine – capată o importanță deosebită și influențează în mare măsură raporturile cu cei din jur și, nu în ultimul rând, acceptarea de sine.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Socializare* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile *Socializării* sunt complementare conținuturilor din învățământul de masă, suportă o abordare diferențiată în funcție de particularitățile elevului/elevilor cu dizabilități locomotorii, sunt de actualitate, inovative și accesibile educabililor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, precum și modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**
- 2. Exersarea afectivității pozitive printr-o valorizare constantă**
- 3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare:

1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (mâzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Dezvoltarea unor percepții pozitive de sine (stima de sine).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Realizarea de desene, colaje, postere privind percepția despre sine; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine.
<p>2.2. Dezvoltarea conștiinței de sine și a atitudinilor pozitive față de propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază; - Descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți, identificarea asemănărilor și deosebirilor față de colegi.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Înțelegerea rolului comunicării în relațiile sociale, precum și efectele contactului vizual în comunicare; - Evaluarea orientării temporo-spațiale (fișe de evaluare);

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - Mimă/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații; - Povestiri; - Identificarea regulilor fixate la nivelul clasei/ școlii; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare activă; - Discuții de grup; - Creații individuale și colective: compuneri, ghicitori, cvintete, eseuri; - Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	1.1. Examinarea vorbirii 1.2. Examenul lexic și grafic 1.3. Examinarea motricității 1.4. Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității 1.5. Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	2.1. Cine sunt eu? 2.2. Persoane și evenimente din viața mea 2.3. Noi toți suntem unici 2.4. În oglindă 2.5. Pălării 2.6. Totul despre mine 2.7. Puncte tari și puncte slabe 2.8. Astăzi mă simt... 2.9. Afișul meu publicitar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	3.1. "Vocabularul" emoțiilor 3.2. "Imaginile" emoțiilor 3.3. Alege personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie, tristețe 3.4. Dacă aș fi... 3.5. Emoțiile și stima de sine
4. Integrarea în grupul social	4.1. Relația mea cu ceilalți 4.2. Diferențele dintre oameni 4.3. Grupurile de apartenență 4.4. Jocul cu portocala 4.5. Bomboane 4.6. Simbolul

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	5.1. Telefonul fără fir 5.2. Vorbim – ascultăm 5.3. Careul 5.4. Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**

Clasa I
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (mâzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Educarea respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru.

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa I
<p>2.1. Dezvoltarea unor percepții pozitive de sine (stima de sine).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Realizarea de desene, colaje, postere privind percepția despre sine; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine.
<p>2.2. Dezvoltarea conștiinței de sine și a atitudinilor pozitive față de propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază; - Descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți, identificarea asemănărilor și deosebirilor față de colegi.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa I
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Înțelegerea rolului comunicării în relațiile sociale, precum și efectele contactului vizual în comunicare; - Mimă/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - Povestiri; - Identificarea regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare activă; - Discuții de grup; - Creație individuală și colectivă: compuneri, ghicitori, cvintete, eseuri; - Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	1.1. Examinarea vorbirii 1.2. Examenul lexic și grafic 1.3. Examinarea motricității 1.4. Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității 1.5. Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	2.1. Cine sunt eu? 2.2. Persoane și evenimente din viața mea 2.3. Noi toți suntem unici 2.4. În oglindă 2.5. Pălării 2.6. Totul despre mine 2.7. Puncte tari și puncte slabe 2.8. Astăzi mă simt... 2.9. Afișul meu publicitar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	3.1. "Vocabularul" emoțiilor 3.2. "Imaginile" emoțiilor 3.3. Alege personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie, tristețe 3.4. Dacă aș fi... 3.5. Emoțiile și stima de sine
4. Integrarea în grupul social	4.1. Relația mea cu ceilalți 4.2. Diferențele dintre oameni 4.3. Grupurile de apartenență 4.4. Jocul cu portocala 4.5. Bomboane 4.6. Simbolul
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	5.1. Telefonul fără fir 5.2. Vorbim—ascultăm 5.3. Careul 5.4. Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**

Clasa a II-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (măzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru.

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a II-a
<p>2.1. Dezvoltarea unor percepții pozitive de sine (stima de sine).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Realizarea de desene, colaje, postere privind percepția despre sine; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine.
<p>2.2. Dezvoltarea conștiinței de sine și a atitudinilor pozitive față de propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază; - Descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți, identificarea asemănărilor și deosebirilor față de colegi.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a II-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Înțelegerea rolului comunicării în relațiile sociale, precum și efectele contactului vizual în comunicare; - Mima/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - Povestiri; - Identificarea regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare activă; - Discuții de grup; - Creații individuală și colective: compuneri, ghicitori, cvintete, eseuri; - Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	1.1. Examinarea vorbirii 1.2. Examenul lexic și grafic 1.3. Examinarea motricității 1.4. Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității 1.5. Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	2.1. Cine sunt eu? 2.2. Persoane și evenimente din viața mea 2.3. Noi toți suntem unici 2.4. În oglindă 2.5. Pălării 2.6. Totul despre mine 2.7. Puncte tari și puncte slabe 2.8. Astăzi mă simt... 2.9. Afișul meu publicitar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	3.1. "Vocabularul" emoțiilor 3.2. "Imaginile" emoțiilor 3.3. Alege personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie, tristețe 3.4. Dacă aș fi... 3.5. Emoțiile și stima de sine
4. Integrarea în grupul social	4.1. Relația mea cu ceilalți 4.2. Diferențele dintre oameni 4.3. Grupurile de apartenență 4.4. Jocul cu portocala 4.5. Bomboane 4.6. Simbolul
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	5.1. Telefonul fără fir 5.2. Vorbim – ascultăm 5.3. Careul 5.4. Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**

Clasa a III-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (măzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoaștere formulilor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru.

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a III-a
<p>2.1. Dezvoltarea unor percepții pozitive de sine (stima de sine).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Realizarea de desene, colaje, postere privind percepția despre sine; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine.
<p>2.2. Dezvoltarea conștiinței de sine și a atitudinilor pozitive față de propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază; - Descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți, identificarea asemănărilor și deosebirilor față de colegi.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a III-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Înțelegerea rolului comunicării în relațiile sociale, precum și efectele contactului vizual în comunicare; - Mima/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - Povestiri; - Identificarea regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare activă; - Discuții de grup; - Creații individuale și colective: compuneri, ghicitori, cvintete, eseuri; - Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	1.1. Examinarea vorbirii 1.2. Examenul lexic și grafic 1.3. Examinarea motricității 1.4. Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității 1.5. Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	2.1. Cine sunt eu? 2.2. Persoane și evenimente din viața mea 2.3. Noi toți suntem unici 2.4. În oglindă 2.5. Pălării 2.6. Totul despre mine 2.7. Puncte tari și puncte slabe 2.8. Astăzi mă simt... 2.9. Afișul meu publicitar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	3.1. "Vocabularul" emoțiilor 3.2. "Imaginile" emoțiilor 3.3. Alege personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie, tristețe 3.4. Dacă aș fi... 3.5. Emoțiile și stima de sine
4. Integrarea în grupul social	4.1. Relația mea cu ceilalți 4.2. Diferențele dintre oameni 4.3. Grupurile de apartenență 4.4. Jocul cu portocala 4.5. Bomboane 4.6. Simbolul
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	5.1. Telefonul fără fir 5.2. Vorbim–ascultăm 5.3. Careul 5.4. Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează.

Clasa a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare:

1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev

Clasa a IV-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (măzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru.

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a IV-a
<p>2.1. Dezvoltarea unor percepții pozitive de sine (stima de sine).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Realizarea de desene, colaje, postere privind percepția despre sine; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine.
<p>2.2. Dezvoltarea conștiinței de sine și a atitudinilor pozitive față de propria persoană.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Selectarea unor imagini cu personaje care exprimă emoții de bază; - Descrierea emoțiilor trăite în jocurile preferate; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți, identificarea asemănărilor și deosebirilor față de colegi.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a IV-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Înțelegerea rolului comunicării în relațiile sociale, precum și efectele contactului vizual în comunicare; - Mima/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Povestiri; - Identificarea regulilor fixate la nivelul clasei/școlii; - Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare activă; - Discuții de grup; - Creații individuale și colective: compuneri, ghicitori, cvintete, eseuri; - Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	1.1. Examinarea vorbirii 1.2. Examenul lexic și grafic 1.3. Examinarea motricității 1.4. Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității 1.5. Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	2.1. Cine sunt eu? 2.2. Persoane și evenimente din viața mea 2.3. Noi toți suntem unici 2.4. În oglindă 2.5. Pălării 2.6. Totul despre mine 2.7. Puncte tari și puncte slabe 2.8. Astăzi mă simt... 2.9. Afișul meu publicitar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	3.1. "Vocabularul" emoțiilor 3.2. "Imaginile" emoțiilor 3.3. Alege personajele care exprimă bucurie, fericire, veselie, tristețe 3.4. Dacă aș fi... 3.5. Emoțiile și stima de sine
4. Integrarea în grupul social	4.1. Relația mea cu ceilalți 4.2. Diferențele dintre oameni 4.3. Grupurile de apartenență 4.4. Jocul cu portocala 4.5. Bomboane 4.6. Simbolul
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	5.1. Telefonul fără fir 5.2. Vorbim–ascultăm 5.3. Careul 5.4. Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează.

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Socializare* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii.

Procesul socializării parcurge asimilarea experienței sociale (cunoștințe, norme, idealuri, roluri), formarea capacităților acționale, a concepțiilor, a trăsăturilor de personalitate, a inteligenței emoționale și sociale, dezvoltarea trebuințelor, motivelor și a aspirațiilor personale și colective.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual ale elevului cu dizabilități locomotorii.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ, fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate.

În funcție de resursele de timp, umane și materiale profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Stabilirea relației dintre socializare și educație este importantă și permite determinarea limitelor realizabile a acestor procese, dar și concretizarea rolurilor lor în dezvoltarea elevului.

Prin integrarea în grupul social, elevul suportă consecințele apartenenței sociale, realizate sub forma relațiilor socio-afective.

Metodele folosite pentru socializarea elevilor cu dizabilități locomotorii vor răspunde cerințelor:

- Caracterul personalizat al intervenției educaționale
- Educarea abilităților pentru adaptare socială și pregătire pentru viață
- Stimularea responsabilității în diverse situații de viață
- Formarea imaginii de sine și stimularea încrederii în propria persoană
- Cultivarea autocontrolului și a expresivității personale
- Stabilirea unor relații interpersonale corecte, diferențiate în funcție de vârstă și situații concrete
- Formarea și exersarea de comportamente adecvate în diferite ocazii
- Exersarea abilităților necesare pregătirii pentru viața socială.

Bibliografie

- Adler, A., (2009), *Înțelegerea vieții*, Editura Trei, București;
- Băban, A., (2009), (coord.), *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
- Bejan, L., Drugaș, I., Hărdălău, L., (2009), *Aplicații practice în logopedie și psihologie școlară*, Editura Primus, Oradea;
- Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar* -Ed.Aramis, București;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;

- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Georgescu, M., (2007), *Introducere în psihologia comunicării*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Giddens, A., (2000), *Sociologie*, Editura All, București;
- Gherguț A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polorom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Golu, M., (2005), *Fundamentele psihologiei*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Goran, L., (2004), *Psihologie educației*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Joița, E., Ilie, V., Vlad, M., Frăsineanu, E., (2003), *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves;
- Munteanu A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara;
- Nicola I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis;
- Oprișan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
- Panaite, O., (2011), *Prin joc spre viață*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea;
- Păunescu, C., (1984), *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadapdat*, EDP, București ;
- Popescu, E., Hristu, B., Șerban, F., (1994), *Activități de joc și recreativ-distractive*, E.D.P., București;
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia, Constanța;
- Preda, V., (coord.), (2007), *Elemente de psihopedagogie specială. Cercetări fundamentale și aplicate*, Editura Eikon, Cluj Napoca;
- ***, *Programa școlară pentru disciplina Educație Civică, clasele a III – a și a IV-a – București, 2014;*
- Radu, Gh., (2001), *Psihologie școlară pentru învățământul special, Sinteze*, Editura Fundației Humanitas, București;
- Radu, T., I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* - EDP București;
- Ștefan, C., A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Taflan, A., Mușu, I., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
- Verza, E., Verza, F., E. (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anițescu Florina Mirabela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Bălu Diana Mihaela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Spiridon Laura Adela Georgiana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Cașan Carmen Luiza	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina: *SOCIALIZARE*

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele școlare pentru *Terapie Educațională Complexă și Integrată* sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul gimnazial care învață în școlile de masă.

Programele școlare sunt elaborate în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018.

Activitățile disciplinei *Socializare* realizate de profesorul - educator, sprijină și completează programul de predare – învățare – evaluare realizat de profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/ intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/ tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Socializarea este procesul psihosocial prin care copilul cu dizabilități locomotorii devine treptat o persoană conștientă de sine, inteligentă, integrată în grupul de care aparține și în tipul de cultură în care s-a născut.

Manifestările din sfera motricității trebuie privite în relație strânsă cu dezvoltarea limbajului, maturizarea afectiv-motivațională și calitatea relațiilor interindividuale ca expresie a maturizării sociale.

Atunci când ne referim la persoanele cu dizabilități, anumite elemente care intră în structura personalității lor – imaginea de sine și stima de sine – capată o importanță deosebită și influențează în mare măsură raporturile cu cei din jur și, nu în ultimul rând, acceptarea de sine.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Socializare* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile disciplinei *Socializare* sunt complementare conținuturilor din învățământul de masă, suportă o abordare diferențiată în funcție de particularitățile elevului/elevilor cu dizabilități locomotorii, sunt de actualitate, inovative și accesibile educabililor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, precum și modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**
- 2. Exersarea afectivității pozitive printr-o valorizare constantă**
- 3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare:

1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev

Clasa a V-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (măzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a V-a
<p>2.1. Analizarea componentelor dezvoltării personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine; - Evaluarea efectelor unei stime de sine pozitive și ale unei stime de sine negative; - Chestionare de evaluare a stimei de sine.
<p>2.2. Formarea imaginii de sine și relația ei cu manifestările comportamentale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Emoțiile și mecanismele de apărare - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți; - Îmbunătățirea stimei de sine; - Sesizarea caracteristicilor propriei persoane.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a V-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Mimă/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații, dezbateri; - Povestiri; - Joc de rol;

Clasa a V-a
<ul style="list-style-type: none">
- Vizite/ plimbări;
- Identificarea relațiilor între membrii familiei cât și a relațiilor cu colegii;
- Descrierea responsabilității fiecărui membru al familiei;
- Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Enumerarea barierelor în comunicare;
- Ascultare activă;
- Discuții de grup;
- Creații individuale și colective: compuneri, cuvintete, eseuri;
- Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film.
- Completarea de fișe de lucru și scale de autoevaluare;
- Completarea unor propoziții lacunare;
- Dezbateră în grupuri și perechi.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	Examinarea vorbirii Examenul lexic și grafic Examinarea motricității Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	Cel mai interesant lucru sunt eu Fața umană Diploma mea Steaua personală Floarea vieții mele Harta inimii Analiza SWOT Cât de bine te cunoști? – chestionar Sunteți încrezător în forțele proprii? – chestionar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	Autoaprecierea imaginii de sine Emoțiile și stima de sine Scala stimei de sine Rosenberg Cum te simți în general... Ce mă ajută când simt că sunt... Lucrurile pe care le fac în diferite stări emoționale; Identificarea emoției trăite; Termometrul evaluării stării emoționale; Să aruncăm o privire emoțiilor noastre - chestionar
4. Relațiile cu ceilalți	Fereastra Johari; Eu și ceilalți – roluri, reguli și responsabilități Desenul Jocul cu portocala Încrederea Zodiile Lista persoanelor pe care pot conta în diferite situații
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează Vorbim – ascultăm Careul Scopuri Sunt oare un ascultător atent/activ? – chestionar Capacitatea de a comunica – chestionar

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (mâzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru.

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a VI-a
<p>2.1. Analizarea componentelor dezvoltării personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine; - Evaluarea efectelor unei stime de sine pozitive și ale unei stime de sine negative; - Chestionare de evaluare a stimei de sine.
<p>2.2. Formarea imaginii de sine și relația ei cu manifestările comportamentale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Emoțiile și mecanismele de apărare; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți; - Îmbunătățire a stimei de sine; - Sesizarea caracteristicilor propriei persoane.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a VI-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Mimă/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații, dezbateri; - Povestiri; - Joc de rol;

Clasa a VI-a
<ul style="list-style-type: none">
- Vizite/ plimbări;
- Identificarea relațiilor între membrii familiei, cât și a relațiilor cu colegii;
- Descrierea responsabilității fiecărui membru al familiei;
- Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Enumerarea barierelor în comunicare;
- Ascultare activă;
- Discuții de grup;
- Creații individuale și colective: compuneri, cuvintete, eseuri;
- Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film;
- Completarea de fișe de lucru și scale de autoevaluare;
- Completarea unor propoziții lacunare;
- Dezbateră în grupuri și perechi.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	Examinarea vorbirii Examenul lexic și grafic Examinarea motricității Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	Cel mai interesant lucru sunt eu Fața umană Diploma mea Steaua personală Floarea vieții mele Harta inimii Analiza SWOT Cât de bine te cunoști? – chestionar Sunteți încrezător în forțele proprii? – chestionar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	Autoaprecierea imaginii de sine Emoțiile și stima de sine Scala stimei de sine Rosenberg Cum te simți în general... Ce mă ajută când simt că sunt... Lucrurile pe care le fac în diferite stări emoționale Identificarea emoției trăite Termometrul evaluării stării emoționale Să aruncăm o privire emoțiilor noastre - chestionar
4. Relațiile cu ceilalți	Fereastra Johari Eu și ceilalți – roluri, reguli și responsabilități Desenul Jocul cu portocala Încrederea Zodiile Lista persoanelor pe care pot conta în diferite situații
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează Vorbim – ascultăm Careul Scopuri Sunt oare un ascultător atent/activ? – chestionar Capacitatea de a comunica – chestionar

CLASA a VII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare:****1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (mâzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru.

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a VII-a
<p>2.1. Analizarea componentelor dezvoltării personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine; - Evaluarea efectelor unei stime de sine pozitive și ale unei stime de sine negative; - Chestionare de evaluare a stimei de sine.
<p>2.2. Formarea imaginii de sine și relația ei cu manifestările comportamentale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Emoțiile și mecanismele de apărare; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți; - Îmbunătățirea stimei de sine; - Sesizarea caracteristicilor propriei persoane.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a VII-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Mimă/ pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații, dezbateri; - Povestiri; - Joc de rol;

Clasa a VII-a
<ul style="list-style-type: none">
- Vizite/ plimbări;
- Identificarea relațiilor între membrii familiei cât și a relațiilor cu colegii;
- Descrierea responsabilității fiecărui membru al familiei;
- Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Enumerarea barierelor în comunicare;
- Ascultare activă;
- Discuții de grup;
- Creații individuale și colective: compuneri, cuvintete, eseuri;
- Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film;
- Completarea de fișe de lucru și scale de autoevaluare;
- Completarea unor propoziții lacunare;
- Dezbateră în grupuri și perechi.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	Examinarea vorbirii Examenul lexic și grafic Examinarea motricității Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	Cel mai interesant lucru sunt eu Fața umană Diploma mea; Steaua personală Floarea vieții mele Harta inimii Analiza SWOT Cât de bine te cunoști? – chestionar Sunteți încrezător în forțele proprii? – chestionar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	Autoaprecierea imaginii de sine Emoțiile și stima de sine Scala stimei de sine Rosenberg Cum te simți în general... Ce mă ajută când simt că sunt... Lucrurile pe care le fac în diferite stări emoționale Identificarea emoției trăite Termometrul evaluării stării emoționale Să aruncăm o privire emoțiilor noastre - chestionar
4. Relațiile cu ceilalți	Fereastra Johari; Eu și ceilalți – roluri, reguli și responsabilități; Desenul; Jocul cu portocala; Încrederea; Zodiile; Lista persoanelor pe care pot conta în diferite situații.
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează Vorbim – ascultăm Careul Scopuri Sunt oare un ascultător atent/activ? – chestionar Capacitatea de a comunica – chestionar

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea abilităților de comunicare în funcție de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Îmbogățirea și activizarea lexicului copilului, din punct de vedere semantic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea semnificației vorbirii (să arate părțile corpului, să arate anumite obiecte, să execute sarcini simple, etc.); - Faza desenului (măzgălitura, desenul explicativ); - Jocuri cu vocale; - Corectarea pronunției cuvintelor; - Descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate; - Cunoașterea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.
<p>1.2. Utilizarea unor metode didactice de îmbunătățire a comunicării.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gimnastica membrelor și a trunchiului; - Dezvoltarea expresivității faciale (imitarea râsului); - Jocuri de educare a respirației și a echilibrului dintre inspir și expir; - Pregătirea scrierii (reproducerea semnelor grafice, a însușirilor acestora, perfecționarea semnelor scrise, înțelegerea lor) – fișe de lucru

2. Exersarea afectivității pozitive pentru o valorizare constantă

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Analizarea componentelor dezvoltării personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de conștientizare de către elevi a unor elemente ce țin de imaginea de sine; - Jocuri de împărtășire a sentimentelor auto-percepute și de cunoaștere a modului în care e perceput de ceilalți; - Utilizarea metaforelor pentru a crește stima de sine; - Evaluarea efectelor unei stime de sine pozitive și ale unei stime de sine negative; - Chestionare de evaluare a stimei de sine.
<p>2.2. Formarea imaginii de sine și relația ei cu manifestările comportamentale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și recunoașterea propriilor emoții; - Emoțiile și mecanismele de apărare; - Adaptabilitate la situații noi; - Autocunoaștere personală și cunoașterea celorlalți; - Îmbunătățirea stimei de sine; - Sesizarea caracteristicilor propriei persoane.

3. Îmbunătățirea comunicării asertive pentru o adaptare eficientă în grupul social

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Îmbunătățirea relațiilor sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea distorsiunilor la care pot fi supuse mesajele în timpul comunicării; - Mimă/pantomimă cu rol de exersare a comunicării nonverbale; - Conversații, dezbateri; - Povestiri; - Joc de rol;

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none">
- Vizite/ plimbări;
- Identificarea relațiilor între membrii familiei cât și a relațiilor cu colegii;
- Descrierea responsabilității fiecărui membru al familiei;
- Vizionare (cu comentare) de filme privind comportamentul elevilor în clasă, școală, societate.
<p>3.2. Utilizarea unor modalități de comunicare eficientă.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Enumerarea barierelor în comunicare;
- Ascultare activă;
- Discuții de grup;
- Creații individuale și colective: compuneri, cuvintete, eseuri;
- Jocuri de rol: situații școlare, evenimente cotidiene, secvențe de film;
- Completarea de fișe de lucru și scale de autoevaluare;
- Completarea unor propoziții lacunare;
- Dezbateră în grupuri și perechi.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Dezvoltarea abilităților de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - Examinarea vorbirii - Examenul lexic și grafic - Examinarea motricității - Cunoașterea particularităților proceselor psihice și a personalității - Dezvoltarea abilităților perceptiv-motrice
2. Autocunoașterea	<ul style="list-style-type: none"> - Cel mai interesant lucru sunt eu - Fața umană - Diploma mea - Steaua personală - Floarea vieții mele - Harta inimii - Analiza SWOT - Cât de bine te cunoști? – chestionar - Sunteți încrezător în forțele proprii? – chestionar
3. Identificarea și denumirea emoțiilor	<ul style="list-style-type: none"> - Autoaprecierea imaginii de sine - Emoțiile și stima de sine - Scala stimei de sine Rosenberg - Cum te simți în general... - Ce mă ajută când simt că sunt... - Lucrurile pe care le fac în diferite stări emoționale - Identificarea emoției trăite - Termometrul evaluării stării emoționale - Să aruncăm o privire emoțiilor noastre - chestionar
4. Relațiile cu ceilalți	<ul style="list-style-type: none"> - Fereastra Johari - Eu și ceilalți – roluri, reguli și responsabilități; - Desenul; - Jocul cu portocala; - Încrederea; - Zodiile; - Lista persoanelor pe care pot conta în diferite situații.
5. Formarea capacităților de comunicare eficientă	<ul style="list-style-type: none"> - Limbajul responsabilității pentru comunicarea sentimentelor pozitive, a lucrurilor și situațiilor care ne deranjează - Vorbim – ascultăm - Careul - Scopuri - Sunt oare un ascultător atent/activ? – chestionar - Capacitatea de a comunica – chestionar

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Socializare* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii.

Procesul socializării parcurge asimilarea experienței sociale (cunoștințe, norme, idealuri, roluri), formarea capacităților acționale, a concepțiilor, a trăsăturilor de personalitate, a inteligenței emoționale și sociale, dezvoltarea trebuințelor, motivelor și a aspirațiilor personale și colective.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual ale elevului cu dizabilități locomotorii.

Activitățile de învățare au un caracter orientativ fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fiind selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate.

În funcție de resursele de timp, umane și materiale profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Stabilirea relației dintre socializare și educație este importantă și permite determinarea limitelor realizabile a acestor procese, dar și concretizarea rolurilor lor în dezvoltarea elevului.

Prin integrarea în grupul social, elevul suportă consecințele apartenenței sociale, realizate sub forma relațiilor socio-afective.

Metodele folosite pentru socializarea elevilor cu dizabilități locomotorii vor răspunde cerințelor:

- Caracterul personalizat al intervenției educaționale
- Educarea abilităților pentru adaptare socială și pregătire pentru viață
- Stimularea responsabilității în diverse situații de viață
- Formarea imaginii de sine și stimularea încrederii în propria persoană
- Cultivarea autocontrolului și a expresivității personale
- Stabilirea unor relații interpersonale corecte, diferențiate în funcție de vârstă și situații concrete
- Formarea și exersarea de comportamente adecvate în diferite ocazii
- Exersarea abilităților necesare pregătirii pentru viața socială.

Bibliografie

- Adler, A., (2009), *Înțelegerea vieții*, Editura Trei, București;
- Băban, A., (2009), (coord.), *Consiliere educațională.*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
- Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASS;
- Bejan, L., Drugaș, I., Hărdălău, L., (2009), *Aplicații practice în logopedie și psihologie școlară*, Editura Primus, Oradea;
- Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar* -Ed.Aramis, București;
- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Georgescu, M., (2007), *Introducere în psihologia comunicării*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Giddens, A., (2000), *Sociologie*, Editura All, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polorom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. , (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Golu, M., (2005), *Fundamentele psihologiei*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Goran, L., (2004), *Psihologie educației*, Editura Fundației România de Măine, București;
- Hathazi, A., (2012), *Comunicare în contextul deficienței multiple*, Ed. Presa Universitară Clujeană;
- Joița, E., Ilie, V., Vlad, M., Frăsineanu, E., (2003), *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves;
- Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timișoara;
- Nicola, I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis;
- Oprișan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihoepdagogică*, Ed. Universității București, București;
- Panaite, O., (2011), *Prin joc spre viață*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia;
- Păunescu, C., (1984), *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadapdat*, EDP, București;
- Popescu, E., Hristu, B., Șerban, F., (1994) *Activități de joc și recreativ-distractive*, E.D.P., București;
- Popovici, D., (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoane cu deficiențe*, Ed. Muntenia; Constanța;
- Preda, V., (coord.), (2007), *Elemente de psihopedagogie specială. Cercetări fundamentale și aplicate*, Editura Eikon, Cluj Napoca;
- Radu, Gh., (2001), *Psihologie școlară pentru învățământul special, Sinteze*, Editura Fundației Humanitas, București;

Radu, T., I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* - EDP București;

Ștefan, C., A., Kallay, E., (2011), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;

Taflan, A., Mușu, I., (coord.), (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;

Verza E., Verza, F., E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;

***, *Programa școlară pentru disciplina Educație Civică, clasele a VII – a și VIII-a – 2009, București.*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Anițescu Florina Mirabela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Bălu Diana Mihaela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Spiridon Laura Adela Georgiana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Cațan Carmen Luiza	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

**TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ**

Disciplina: *LUDOTERAPIE*

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă și Integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar care învață în școlile de masă.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobat prin OMEN nr.3622 din 27 aprilie 2018.

Activitățile disciplinei *Ludoterapie* realizate de profesorul-educator sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de învățător / profesor pentru învățământul primar (ciclul primar). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acțiunilor în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către învățător / profesor pentru învățământul primar (ciclul primar). Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/ tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în *Terapia Educațională Complexă și Integrată* propun o ofertă flexibilă, care permit cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale copilului cu dizabilități locomotorii.

Este principalul mijloc terapeutic folosit în tratarea problemelor de natura emoțională, cognitivă și socială a acestor copii.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: nota de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Ludoterapie* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și a unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile disciplinei *Ludoterapie* sunt complementare conținuturilor din învățământul de masă, suportă o abordare diferențiată în funcție de particularitățile elevului/elevilor cu dizabilități locomotorii, sunt de actualitate, inovative și accesibile educabililor. Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea abilității de viață independentă și autonomie personală din prisma competențelor psiho-motrice**
- 2. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale**
- 3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea abilității de viață independentă și autonomie personală din prisma competențelor psiho-motrice

Clasa pregătitoare
<p>1.1.Explorarea autonomă a mediului înconjurător prin utilizarea maximă a potențialului psiho-motric.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orientare în spațiu (sus-jos, stânga-dreapta, față-spate), cunoaștere, adaptare în mediul ambiant; - Explorarea senzorială mediată (vizuală, auditivă, gustativă, tactil-kinestezică) a obiectelor, spațiului, ființelor: „Recunoaște obiectul!”, „ Găsește diferențele/asemănările între obiecte/imagini!”, „Cine te-a strigat?”, „De unde se aude?”, „ Ce miroase așa?”, „Ce gust are?”, „Albinuțele adună mierea”, „Trăistuța fermecată”, „Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”, „Jocul degetelor – Ploaia”etc.; - Realizarea unor produse cu elemente din mediul înconjurător –„coșul din nuiel”, „colaj din frunze și flori uscate”, „coronița din flori” etc.;
<p>1.2.Cunoașterea și operarea cognitivă cu elementele mediului înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri concrete cu operațiile gândirii: comparația, ordonarea, asocierea, clasificarea: „Găsește și potrivește!”, „Caută vecinul!”, „Mare-mijlociu-mic”, „Puzzle” etc.; -Jocuri în aer liber/pe terenul de sport: ștafete, parcurgerea unui traseu bine stabilit, „Omiduța”, „Figura împietrită”, „Țintașul”, „Orientarea după auz”, „ Comoara pierdută”, „Orașele vecine” etc.; -Jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat: „Așază obiectele unde spun eu! ...în dreapta/stânga ta,în fața/ spatele colegului tău”; -Jocuri de poziționare a unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte: ”la obiectul de unde spun eu și așază-l unde spune colegul tău!”; -Jocuri cu 1-2 reguli simple: „La magazin”, „În vizită”, „La telefon” etc.
<p>1.3.Dezvoltarea unor atitudini și comportamente pozitive față de mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; - Protejarea „colțului viu” al clasei/a animalelor de companie; - Vizionarea de filme cu conținut ecologic și moral.

2.Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa pregătitoare
<p>2.1.Utilizarea deprinderilor locomotorii în acord cu reguli simple ale unor activități de joc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea actelor și acțiunilor motrice la comandă: jocuri ritmice/sub acompaniament muzical: „Bate la fel ca mine!”, „Surpriza”, „Aruncă-prinde” etc.; - Jocuri de atenție cu executarea sarcinilor motrice prestabilite: „Fă ca mine!”, „Urmărește traseul!”, „Atenție, explodează!”, „Am văzut culoarea” etc.;
<p>2.2.Manevrarea obiectelor în acord cu un sistem de reguli simple ale jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare cu manevrarea diferitor obiecte (mingi, cercuri, cuburi etc.) - Jocuri cu obiecte concrete: „Cald sau rece?”, „ Drept la țintă”, „ Trăistuța fermecată” etc.; - Jocuri de rol/dialoguri situaționale: „În vizită la bunici”, „La plimbare”, „Să primim

Clasa pregătitoare
<p>musafirii” etc.;</p> <p>- Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare;</p>
<p>2.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic, cu efort redus.</p> <p>- Jocuri analitico-sintetice: „Jocul Loto”, „Jocul perechilor”, „Jocul umbrelor”, „Jocul diferențelor”;</p> <p>- Jocuri de memorie vizuală și auditivă: „Cine m-a strigat?”, „Ghici ce/cine lipsește?”, „Ce urmează în șirul imaginilor?” etc.;</p> <p>- Jocuri de mimă/pantomimă: „Mimul”;</p> <p>- Jocuri de mișcare în ritm: „Mergi în ritmul meu!”, „Bate ca mine!”;</p> <p>- Cântece însoțite de mișcare (acolo unde este cazul);</p> <p>- Jocuri de rol: „La doctor”, „La școală”, „În parc” etc.</p>

3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Înțelegerea și respectarea regulilor necesare desfășurării jocurilor.</p> <p>- Jocuri cu reguli bine stabilite: „Piticot”, „Nu te supăra, frate!”, „Cuburile colorate”, „Sus-jos”, „Păcălici”, „Da sau nu”, „Împărate luminate”, „Puzzle”, „Lego” etc.;</p> <p>- Jocuri pe perechi și pe grupe: „Vrăbiuțele”, „Micii grădinari”, „Podul de piatră”, ștafete, jocuri cu mingea, „Zidul de prieteni”, „Cu balonul la plimbare”, „Telefonul fără fir” etc.;</p> <p>- Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber: „Turnulețul vesel”, „Castelul”);</p> <p>- Jocuri de atenție: „Portocalele”, „Deschide urechea bine!”;</p> <p>- Jocuri de mișcare ritmică: „Bate la fel ca mine”, „Ține ritmul – 1,2,3”, dansuri cu elemente simple (unde este cazul);</p> <p>- Joc de completare a unor suporturi lacunare: „Siluete lacunare”, „Unde îi este locul?”;</p> <p>- Jocuri motrice simbolice: „Bate vântul frunzele”, „Batistuța”.</p>
<p>3.2. Participarea la activitățile ludice, relaționând cu cei din jur prin diferite forme de comunicare.</p> <p>- Jocuri de expresie corporală–mișcare și ritm: „Mimul”, „Ne mișcăm pe ritm”;</p> <p>- Jocuri onomatopeice: „Glasul animalelor”;</p> <p>- Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: „Să alintăm cuvintele”, „Eu spun una, tu spui multe”, „Dacă nu-i așa, atunci cum e?”;</p> <p>- Jocuri afective: „Masca tristă, masca veselă”, „Clovnul”, „De-a mama și copilul”;</p> <p>- Jocuri de socializare: „Așa da, așa nu!”, „Se poate așa ceva?”, „În vizită”, „La spectacol”.</p>

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Activități de expresie motrică	1.1.Învățarea gesturilor motrice fundamentale 1.2. Manipularea obiectelor 1.3.Jocuri de construcție 1.4.Joc didactic: „Alege după culoare/mărime”, „Spune-mi unde este”, „Drumul șoricelului”, „Mosorelul, ghemul și șurubul” 1.5.Jocuri de mișcare variate 1.6.Jocuri de expresie corporală 1.7.Jocuri de imitare gestuală
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1.Salutul 2.2.Gesturile rectilinii și rotative 2.3.Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Jocuri pentru deprinderile motrice de bază	3.1.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de alergare 3.2.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de mers 3.3.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de săritură 3.4.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de aruncare și prindere
4. Tipuri de comunicare în plan social	4.1.Jocuri onomatopeice 4.2.Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului 4.3.Jocuri de ritm și mișcare
5. Relaționarea	5.1.Vizite, excursii, drumeții 5.2.Serbări, activități cultural-artistice 5.3.Competiții sportive 5.4.Jocuri de imitare 5.5.Jocuri distractive 5.6.Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea abilității de viață independentă și autonomie personală din prisma competențelor psiho-motrice**

Clasa I
<p>1.1.Explorarea autonomă a mediului înconjurător prin utilizarea maximă a potențialului psiho-motric.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Excursii în pădure, în împrejurimile localității de domiciliu; -Jocuri de orientare și organizare temporală în mediul înconjurător: „Mergi în ritmul dat de mine!”, „Baloanele cu zilele săptămânii”; -Jocul anotimpurilor; -Memorarea lunilor anului; -Ordonarea fotografiilor făcute într-o excursie, în ordine cronologică.
<p>1.2. Cunoașterea și operarea cognitivă cu elementele mediului înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de imitare a unor conduite: „De-a profesorul”, „De-a pompierul”, „Ce meserie îți place?”, „Să o ajutăm pe mama la bucătărie” etc.; - Jocuri de manipulare a unor jucării și obiecte școlare: „Șiragul de mărgele”, „La librărie”; - Jocuri onomatopeice: „Graiul animalelor”, zgomote din natură; - Rezolvarea unor situații problemă: „Ce vei face când...?”, „Pietonul”, „Semaforul” - Dramatizări: imitări de personaje din povești.
<p>1.3. Dezvoltarea unor atitudini și comportamente pozitive față de mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Protejarea lucrurilor și a mediului; -„Colțul verde” al clasei—îngrijirea plantelor de interior; Joc: „Micii grădinari”, „Albinuțele harnice”; -Vizionarea de filmulețe cu conținut ecologic: „Salvați Planeta Pământ!”, „Planeta ești tu!”, „Natura și echilibrul său”.

2. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa I
<p>2.1. Utilizarea deprinderilor locomotorii în acord cu reguli simple ale unor activități de joc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de cunoaștere intuitivă a elementelor din universul copiilor; - Jocuri de imitare a unor activități din viața cotidiană: gimnastica de înviorare, „La bucătărie”, „Cel mai scurt drum spre școală”, „În parc”, „La cumpărături” etc.; - Jocuri perceptiv-motrice: <ul style="list-style-type: none"> -de identificare și discriminare după 1-2 criterii (culoare, formă, mărime): „Cubul culorilor”; „Încercuiește obiectul”, „Sortează după mărime/formă/culoare!”; -de redare a conturului pe bază de sablon; -de construcție: „Puzzle”, „Lego”, „Turnulețul vesel”, „Orășelul păpușilor”;   - Întreceri și jocuri dinamice ținând cont de particularitățile fizice individuale.
<p>2.2. Manevrarea obiectelor în activități de joc ce presupun cooperarea între parteneri.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între doi parteneri, folosind diferite deprinderi de manipulare: „Aruncă/prinde mingea!”, „Castelul”, „Ștafeta”, „Vrăbiuțele”, „Broscuțele sar în lac”, „Din cerc în cerc”, transport de obiecte în doi etc.; - Jocuri de rol/ dramatizări („Între prieteni”, „În vizită”, „La picnic”, „La spectacol”,

Clasa I
<p>„La biserică” ; „La teatru”; „În metrou”; „Scufița Roșie” etc);</p> <p>- Jocuri cu alternanță de rol („Vânzătorul”, „Poștaşul” etc.).</p>
<p>2.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic, cu efort moderat.</p> <p>- Jocuri analitico-sintetice: „Jocul Loto”, „Jocul perechilor”, „Jocul umbrelor”, „Jocul diferențelor”;</p> <p>- Jocuri de memorie vizuală și auditivă: „Cine m-a strigat?”, „Ghici ce/cine lipsește?”, „Ce urmează în șirul imaginilor?” etc.;</p> <p>- Jocuri de mimă/pantomimă: „Mimul”;</p> <p>- Jocuri de mișcare în ritm: „Mergi în ritmul meu!”, „Bate ca mine!”;</p> <p>- Cântece însoțite de mișcare (acolo unde este cazul);</p> <p>- Jocuri de rol: „La doctor”, „La școală”, „În parc” etc.</p>

3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa I
<p>3.1. Înțelegerea și respectarea regulilor necesare desfășurării jocurilor.</p> <p>- Jocuri în aer liber: „Iepurașul fără culcuș”, „Piticii”, „Uliul și porumbeii”, „Broscuțele săltărețe” etc.;</p> <p>- Jocuri pe perechi și pe grupe: „Vrăbiuțele”, „Micii grădinari”, „Podul de piatră”, „ștafete, jocuri cu mingea, „Zidul de prieteni”, „Cu balonul la plimbare”, „Telefonul fără fir” etc.;</p> <p>- Jocuri de manipulare și prehensiune: „Zmeul”, „Adună cât mai multe obiecte”;</p> <p>- Jocuri de asamblare: „Lego”, „Să asamblăm jucăriile”;</p> <p>- Cântece însoțite de mișcare: „Dacă vesel se trăiește!”, „Am o căsuță mică”, „Bate vântul frunzele”;</p> <p>- Jocuri de memorie vizuală și auditivă: „Ghici ce lipsește!”, „Completează șirul de obiecte/imagini!”, „Spune cuvântul care urmează!”.</p>
<p>3.2. Participarea la activitățile ludice, relaționând cu cei din jur prin diferite forme de comunicare.</p> <p>- Jocuri mimico-gestuale: „Mima”;</p> <p>- Jocuri de integrare propozițională după suport imagistic;</p> <p>- Audiții muzicale, viziuni TV – cântece pentru copii, desene animate, povești;</p> <p>- Jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor: „Cuvinte magice”;</p> <p>- Jocuri de rol/dramatizări: „Între prieteni”, „La teatru”, „Poștaşul”;</p> <p>- Jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente: „Cine este vinovat?”, „Învață din greșelile altora!”.</p>

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
1. Activități de expresie motrică	1.1. Învățarea gesturilor motrice fundamentale 1.2. Manipularea obiectelor 1.3. Jocuri de construcție 1.4. Joc didactic: „Alege după culoare/mărime”, „Spune-mi unde este”, „Drumul șoricelului”, „Mosorelul, ghemul și șurubul” 1.5. Jocuri de mișcare variate 1.6. Jocuri de expresie corporală 1.7. Jocuri de imitare gestuală
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1. Salutul 2.2. Gesturile rectilinii și rotative 2.3. Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Jocuri pentru deprinderile motrice de bază	3.1. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de alergare 3.2. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de mers 3.3. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de săritură 3.4. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de aruncare și prindere
4. Tipuri de comunicare în plan social	4.1. Jocuri onomatopeice 4.2. Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului 4.3. Jocuri de ritm și mișcare
5. Relaționarea	5.1. Vizite, excursii, drumeții 5.2. Serbări, activități cultural-artistice 5.3. Competiții sportive 5.4. Jocuri de imitare 5.5. Jocuri distractive 5.6. Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea abilității de viață independentă și autonomie personală din prisma competențelor psiho-motrice**

Clasa a II-a
<p>1.1.Explorarea autonoma a mediului înconjurător prin utilizarea maximă a potențialului psiho-motric.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orientare, organizare, structurare spațio-temporală; - Jocuri de localizare a unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relațiile cu alte obiecte; - Asocierea momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare: „Orarul în imagini”; - Explorarea senzorială mediată (vizuală, auditivă, gustativă, tactil-kinestezică) a obiectelor, spațiului, ființelor: „Recunoaște obiectul!”, „Găsește diferențele/ asemănările între obiecte/ imagini!”, „Cine te-a strigat?”, „De unde se aude?”, „Ce miroase așa?”, „Ce gust are?”, „Albinuțele adună mierea”, „Trăistuța fermecată”, „Recunoaște obiectul cu ochii închiși!”, „Jocul degetelor – Ploaia ” etc.; - Realizarea unor produse cu elemente din mediul înconjurător – „coșul din conuri”, „colaj din crenguțe și frunze”, „coronița din flori” etc.;
<p>1.2.Cunoașterea și operarea cognitivă cu elementele mediului înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri concrete cu operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparația, ordonarea, asocierea, clasificarea: „Găsește și potrivește!”, „Caută vecinul!”, „Mare-mijlociuc”, „Puzzle” etc.; - Jocuri în aer liber/ pe terenul de sport: ștafete, parcurgerea unui traseu bine stabilit, „Omiduța”, „Figura împietrită”, „Țintașul”, „Orientarea după auz”, „Comoara pierdută”, „Orașele vecine” etc.; - Jocuri de poziționare a obiectelor din mediul apropiat: „Așază obiectele unde spun eu! - în dreapta/stânga ta, în fața/ spatele colegului tău”; - Jocuri de poziționare a unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte: ”la obiectul de unde spun eu și așază-l unde spune colegul tău!”; - Jocuri cu 1-2 reguli simple: „La magazin”, „În vizită”, „La telefon”etc.;
<p>1.3.Dezvoltarea unor atitudini și comportamente pozitive față de mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pe teme cu conținut ecologic și moral; - Realizarea unor produse din materiale reciclabile: sticle de plastic (masinuțe, suport pentru flori), cutii de carton (robot, mașină, mobilier pentru camera păpușii), doze de aluminiu (jaloane, popice); - Vizionarea de filme cu conținut ecologic și moral: „Păstrați Planeta verde”, „NU defrișării pădurilor!”, „Stratul de ozon și consecințele distrugerii acestuia”;

2.Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a II-a
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor locomotorii în cadrul unor activități ludice de cooperare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri care se pot realiza de pe loc, dar și din deplasare (unde este cazul), individual și pe perechi: ”Drept la țintă”, „Statuile”, „Țintașii iscusiți”, „Cărăușii”; - Jocuri ritmice/sub acompaniament muzical: „Bate la fel ca mine!” ,”Surpriză”, „Aruncă-prinde”etc.; - Jocuri de atenție cu executarea sarcinilor motrice prestabilite: „Fă ca mine!”,

Clasa a II-a
Urmărește traseul!", „Atenție, explodează!", „Am văzut culoarea" etc.;
<p>2.2. Manevrarea obiectelor în condiții de cooperare intra-grup.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de transmitere a obiectelor în manieră diferită, în funcție de regulile de desfășurare ale jocurilor: Păsărelele într-n cuib", „Figurile geometrice"; - Jocuri de mișcare cu manevrarea obiectelor între membrii grupului: „Cursa pe numere", „Ciobanul își apără oile".
<p>2.3. Utilizarea deprinderilor motrice de bază pentru desfășurarea unor activități cu caracter ludic, cu efort moderat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare variate: „Scoate-mă din cerc!", „Cursa perechilor"; - Jocuri de expresie corporală: „Robotul", „Călărețul"; - Jocuri de imitare gestuală: „Descoperă personajul!", „La ce cuvânt m-am gândit?".

3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a II-a
<p>3.1. Participarea la jocurile de mișcare în acord cu spiritul regulilor de joc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri în aer liber: „Mingea săltăreață", „Piticii", „Uliul și porumbelii", „Cu balonul la plimbare" etc.; - Jocuri pe perechi și pe grupe: „Vrăbiuțele", „Micii grădinari", „Podul de piatră", ștafete, jocuri cu mingea, „Zidul de prieteni", „Cu balonul la plimbare", „Telefonul fără fir" etc.; - Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber: „Turnulețul vesel", „Castelul"); - Jocuri de atenție: „Portocalele", „Deschide urechea bine!"; - Jocuri de mișcare ritmică: „Bate la fel ca mine", „Ține ritmul – 1,2,3", dansuri cu elemente simple (unde este cazul); - Joc de completare a unor suporturi lacunare: „Siluete lacunare", „Unde îi este locul?"; - Jocuri motrice simbolice: „Bate vântul frunzele", „Batistuța".
<p>3.2. Promovarea relațiilor de cooperare intragrup, în cadrul jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare și ritm: „Ne mișcăm pe ritm"; - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: „Să alintăm cuvintele", „Eu spun una, tu spui multe", „Dacă nu-i așa, atunci cum e?"; - Jocuri de socializare: „Așa da, așa nu!", „Se poate așa ceva?", „În vizită", „La spectacol"; - Audiții muzicale, vizionări TV–cântece pentru copii, desene animate, povești; - Jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor: „Cuvinte magice"; - Jocuri de rol/dramatizări: „Între prieteni", „La teatru", „Poștașul"; - Jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente: „Cine este vinovat?", „Învăță din greșelile altora!".

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Activități de expresie motrică	1.1. Învățarea gesturilor motrice fundamentale 1.2. Manipularea obiectelor 1.3. Jocuri de construcție 1.4. Joc didactic: „Alege după culoare/mărime”, „Spune-mi unde este”, „Drumul șoricelului”, „Mosorelul, ghemul și șurubul” 1.5. Jocuri de mișcare variate 1.6. Jocuri de expresie corporală 1.7. Jocuri de imitare gestuală
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1. Salutul 2.2. Gesturile rectilinii și rotative 2.3. Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Jocuri pentru deprinderile motrice de bază	3.1. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de alergare 3.2. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de mers 3.3. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de săritură 3.4. Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de aruncare și prindere
4. Tipuri de comunicare în plan social	4.1. Jocuri onomatopice 4.2. Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului 4.3. Jocuri de ritm și mișcare
5. Relaționarea	5.1. Vizite, excursii, drumeții 5.2. Serbări, activități cultural-artistice 5.3. Competiții sportive 5.4. Jocuri de imitare 5.5. Jocuri distractive 5.6. Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea abilității de viață independentă și autonomie personală din prisma competențelor psiho-motrice

Clasa a III-a
<p>1.1. Exersarea propriilor simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea propriului corp și al partenerului: jocuri de stabilire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și partenerului - Jocuri de pantomimă; - Jocuri pentru recunoașterea partenerilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante; - Prezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic (modelare din plastilină a corpului uman, construcția corpului uman din forme geometrice sau alte materiale, desenarea conturului corpului după contur sau din propria imaginație); - Jocuri de mișcare cu părțile propriului corp.
<p>1.2. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea datelor personale și a membrilor familiei; - Descrierea persoanelor din familie și a relațiilor între membrii familiei; - Joc de rol: Tema relația copil-copil, copil-părinte; - Descrierea responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Antrenare în activitățile gospodărești accesibile (orientarea și deplasarea în casă); - Pregătire pentru viața casnică de familie; - Activități și jocuri de tipul: „Miniferma”, „Colțul viu al casei”, „Micul grădinar”, „Ce îmi place să fac acasă”;
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea mediului apropiat (zonele învecinate casei și școlii); - Deplasare pietonală în zone de interes; - Utilizare asistată a mijloacelor de transport; - Joc de rol: „Cum traversăm”, „Reguli de comportare civilizată în mijloacele de transport în comun”, „În parc”, „La teatru” etc; - Fișe de lucru cu situații de comunicare/ascultare activă din viața cotidiană (acasă, pe stradă, în parc, la școală, la magazin, la film etc.).

2. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a III-a
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor motrice fundamentale în cadrul jocurilor și întrecerilor sportive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, cu purtări de obiecte: deplasări cu numărarea pașilor (unde este posibil) și cu transport de diferite obiecte: „Cărașii”; - Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare (unde este cazul): „Vizitiul și căluțul”, „Vrăbia și albina”, „Șoarecele și pisica”; - Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere: „Ciobanul își apără oile”, „Țintașii iscusiți”, „Minge frige”.

Clasa a III-a
<p>2.2. Utilizarea deprinderilor motrice de bază în realizarea unor activități ludice, cu caracter complex și eforturi diferite.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru orientare spațio-temporală: Ocupă locul, Poșta merge, Cercurile zburătoare; - Jocuri de dezvoltare a deprinderilor motrice de bază (mers, alergare, săritura, aruncare, prindere): „Labirintul”, „Ursulețul pe cărare”, „Cursa în cercuri”, „Lupta cu mingile”; - Jocuri de parcurgere a unor trasee aplicativ-utilitare cu un grad de dificultate mediu.
<p>2.3. Manifestarea achizițiilor motrice cu componente estetice în activități cultural-artistice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrarea în formațiile cultural-artistice care vor reprezenta clasa/unitatea de învățământ la diferite evenimente; - Participarea la serbări școlare, activități cultural-artistice și sportive.

3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a III-a
<p>3.1. Gestionarea relațiilor intra-grup și inter-grup în activitățile de joc și mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Folosirea unor tehnici de comunicare eficientă în jocurile de mișcare: gesturi, semne, semnale; - Ascultarea și acceptarea opiniilor celorlalți: întrebări și răspunsuri cu privire la regulile jocurilor și la rezultatele acestora; - Utilizarea de reguli de interacțiune inter-grup în cadrul jocurilor (respectarea echipei adverse, recunoașterea rezultatului întrecerii în cadrul jocurilor, supravegherea respectării regulilor de către partenerii de întrecere): „Remorcarea”, „Ancorăm corabia la mal”, „Între două focuri”.
<p>3.2. Participarea la activități motrice organizate în grup.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pe perechi și pe grupe: „Vrăbiuțele”, „Micii grădinari”, „Podul de piatră”, ștafete, jocuri cu mingea, „Zidul de prieteni”, „Cu balonul la plimbare”, „Telefonul fără fir” etc.; - Întreceri pe echipe: „Volei”, „Mini-fotbal”; - Jocuri de mișcare și ritm: „Ne mișcăm pe ritm”; - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: „Să alintăm cuvintele”, „Eu spun una, tu spui multe”, „Dacă nu-i așa, atunci cum e?”; - Jocuri de socializare: „Așa da, așa nu!”, „Se poate așa ceva?”, „În vizită”, „La spectacol”; - Audiții muzicale, viziuni TV – cântece pentru copii, desene animate, povești; - Jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor: „Cuvinte magice”; - Jocuri de rol/dramatizări: „Între prieteni”, „La teatru”, „Poștasul”.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Mediul familial și social	1.1.Familia mea 1.2.Grupul de prieteni 1.3.Eu și ceilalți 1.4.Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă 1.5.Vreau să îmi cunosc școala 1.6.Jocuri de rol: „Familia”, „Pe stradă”, „De-a școala”
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1.Salutul 2.2.Gesturile rectilinii și rotative 2.3.Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Jocuri pentru deprinderile motrice de bază	3.1.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de alergare 3.2.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de mers 3.3.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de săritură 3.4.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de aruncare și prindere
4. Tipuri de comunicare în plan social	4.1.Jocuri onomatopeice 4.2.Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului 4.3.Jocuri de ritm și mișcare
5. Relaționarea	5.1.Vizite, excursii, drumeții 5.2.Serbări, activități cultural-artistice 5.3.Competiții sportive 5.4.Jocuri de imitare 5.5.Jocuri distractive 5.6.Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea abilității de viață independentă și autonomie personală din prisma competențelor psiho-motrice**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Explorarea autonomă a mediului înconjurător prin utilizarea maximă a potențialului psiho-motric.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune cu obiecte pentru satisfacerea unor trebuințe, necesități proprii/jocuri cu subiecte din viața cotidiană ("Ce este și la ce folosește?"; "La masă", "La telefon"; "La piață" etc); - Jocuri de exersare a deprinderilor de autonomie personală ("La școală"; "Cum ne îmbrăcăm în diferite situații (activitate sportivă, vizită, teatru etc.?" ; "Pregătirea rucsacului pentru excursie", "Cum aranjăm masa festivă?"); - Jocuri de acțiune concretă cu elementele mediului ("Respectați natura!"; "Colectarea deșeurilor"; "Cui cerem ajutorul?"); - Jocuri-competiții/de cooperare pe diverse teme—Concursuri (desen, dans, cântec): "Cine știe, câștigă", "Ștafeta", "Cel mai bun interpret/pictor/ recitator"; - Jocuri-întreceri: "Aruncări sincronizate", "Joc cu inele", "Jocul cercurilor", "Jocul panglicilor", "Cine sparge mai multe baloane!", "Cine umple mai repede rucsacul!", Ștafete cu alergări.
<p>1.2. Exersarea conduitelor independente pentru integrarea în plan social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare, dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală, verbală); - Jocuri de expresie corporală, mișcare și ritm ("Mimul" ; "Dansăm în ritmul melodiei"); - Jocuri onomatopice ("Micul actor"; "Șuieratul vântului"); - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului ("Să alintăm cuvintele", "Eu spun una, tu spui multe", "Dacă nu-i așa, cum e?"); - Jocuri de integrare propozițională după suport imagistic; "Hai să facem o poveste!"; jocul "Recunoaște..."; - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, desene animate, povești); - Jocuri de expresie afectivă ("Masca tristă, masca veselă", "Clovnul"; "Hora spiridușilor"); mimarea unor stări afective: bucurie, tristețe etc; jocuri ce au conotații afective ("De-a mama și copilul"); - Jocuri de identificare cu un model ("Buni gospodari"; "Micii meșteri mari"; Profesorul" etc.); - Jocuri de socializare: jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor ("Așa da, așa nu", "Se poate așa ceva ?", "Cuvinte magice").
<p>1.3. Dezvoltarea unei atitudini pozitive cu privire la utilizarea explorării psiho-motrice a mediului înconjurător în învățarea de orice tip.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții (unde este cazul); - Șezători, serbări, aniversări (Recitări de poezii, interpretări de cântece, dansuri moderne, populare, "Carnavalul copiilor"); - Jocuri de socializare (cu prilejul sărbătorilor oficiale și religioase); - Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare ("Colinde", "Capra", "Sorcova", "Ursul"); - Jocuri cu reguli individuale și colective ("De-a circulația", "Semaforul", "Foc și apă", "Pro-natura"); - Jocuri-competiții (concurs de dansuri și de costume; competiții sportive); - Jocuri distractive ("Încalță scaunul", "Sfoara", "Săritura în sac", "Portocala");

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de relaxare ("Sfinxul"; "La plajă"); - Jocuri de imitare ("De-a profesorul", "De-a polițistul", "De-a doctorul").

2. Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale

Clasa a IV-a
<p>2.1. Aplicarea deprinderilor motrice fundamentale în cadrul jocurilor și întrecerilor sportive.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare cuprinzând variante de mers, cu purtări de obiecte: deplasări cu numărarea pașilor (unde este posibil) și cu transport de diferite obiecte: "Cărăușii"; - Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de alergare (unde este cazul): „Vizitiul și căluțul”, „Vrabia și albina”, „Șoarecele și pisica”; - Jocuri de mișcare și ștafete cuprinzând variante de aruncare și prindere: „Ciobanul își apără oile”, „Țintașii iscusiți”, „Minge frige”.
<p>2.2. Utilizarea deprinderilor motrice de bază în realizarea unor activități ludice, cu caracter complex și eforturi diferite.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pentru orientare spațio-temporală: Ocupă locul, Poșta merge, Cercurile zburătoare; - Jocuri de dezvoltare a deprinderilor motrice de bază (mers, alergare, săritură, aruncare, prindere): „Labirintul”, „Ursulețul pe cărare”, „Cursa în cercuri”, „Lupta cu mingile”; - Jocuri de parcurgere a unor trasee aplicativ-utilitare cu un grad de dificultate mediu.
<p>2.3. Manifestarea achizițiilor motrice cu componente estetice în activități cultural-artistice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrarea în formațiile cultural-artistice care vor reprezenta clasa/unitatea de învățământ la diferite evenimente; - Participarea la serbări școlare, activități cultural-artistice și sportive.

3. Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Clasa a IV-a
<p>3.1. Participarea la activitățile ludice în acord cu spiritul regulilor de joc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri în aer liber: „Mingea săltăreață”, „Piticii”, „Uliul și porumbeii”, „Cu balonul la plimbare” etc.; - Jocuri pe perechi și pe grupe: „Vrăbiuțele”, „Micii grădinari”, „Podul de piatră”, ștafete, jocuri cu mingea, „Zidul de prieteni”, „Cu balonul la plimbare”, „Telefonul fără fir” etc.; - Jocuri de construcție (în plan vertical, orizontal, în aer liber: „Turnulețul vesel”, „Castelul”); - Jocuri de atenție: „Portocalele”, „Deschide urechea bine!”; - Jocuri de mișcare ritmică: „Bate la fel ca mine”, „Ține ritmul – 1,2,3”, dansuri cu elemente simple (unde este cazul); - Joc de completare a unor suporturi lacunare: „Siluete lacunare”, „Unde ii este locul?”.
<p>3.2. Promovarea relațiilor de cooperare intragrup, în cadrul jocurilor de mișcare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare și ritm: „Ne mișcăm pe ritm”; - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: „Să alintăm cuvintele”, „Eu spun una, tu spui multe”, „Dacă nu-i așa, atunci cum e?”; - Jocuri de socializare: „Așa da, așa nu!”, „Se poate așa ceva?”, „În vizită”, „La

Clasa a IV-a
spectacol”; - Audiții muzicale, viziuni TV–cântece pentru copii, desene animate, povești; - Jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor: „Cuvinte magice”; - Jocuri de rol/dramatizări: „Între prieteni”, „La teatru”, „Poștasul”; - Jocuri de stimulare, corectare a unor comportamente: „Cine este vinovat?”, „Învață din greșelile altora!”.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Mediul familial și social	1.1.Familia mea 1.2.Grupul de prieteni 1.3.Eu și ceilalți 1.4.Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă 1.5.Vreau să îmi cunosc școala 1.6.Jocuri de rol: „Familia”, „Pe stradă”, „De-a școala”
2. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe	2.1.Salutul 2.2.Gesturile rectilinii și rotative 2.3.Coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală
3. Jocuri pentru deprinderile motrice de bază	3.1.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de alergare 3.2.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de mers 3.3.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de săritură 3.4.Jocuri pentru dezvoltarea deprinderilor motrice de aruncare și prindere
4. Tipuri de comunicare în plan social	4.1.Jocuri onomatopice 4.2.Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului 4.3.Jocuri de ritm și mișcare
5. Relaționarea	5.1.Vizite, excursii, drumeții 5.2.Serbări, activități cultural-artistice 5.3.Competiții sportive 5.4.Jocuri de imitare 5.5.Jocuri distractive 5.6.Audiții, viziuni (cântece pentru copii, povești, desene animate)

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Ludoterapie* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii care să coreleze explicit conținuturile cu practica instruirii eficiente.

Programa școlară pentru disciplina *Ludoterapie*, reglementează activitatea profesorului psihopedagog, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindule necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice învățământului primar din învățământul de masă.

Demersul didactic complementar presupune o abordare terapeutică, și recuperatorie integrativă în concordanță cu standardele de performanță specifice învățământului de masă.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități locomotorii. Activitățile de învățare au un caracter orientativ, fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. În funcție de resursele de timp, umane și materiale, profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Ludoterapie* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/ implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Este necesar ca activitatea din cadrul disciplinei *Ludoterapie* să asigure continuitatea demersului didactic din învățământul de masă, contribuind astfel la formarea unui elev activ, responsabil și capabil să-și gestioneze propriile resurse și să colaboreze cu ceilalți în vederea integrării optime.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, *Ludoterapia* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat, este necesar în acest demers ca părinții să fie parteneri activi care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării, menite să continue activitatea recuperatorie a profesorului psihopedagog.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil, și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timisoara;
- Nicola, I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis;
- Oprîșan, E., (2015), *Deficiențele neuromotorii. Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București;
- Panaite, O., (2011), *Prin joc spre viață*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia;
- Verza, E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Petrescu Gabriela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Neamțu Fănuța Lăcrămioara	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Tobă Hannelore Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Vereș Claudiu Radu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

**TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ**

Disciplina: *LUDOTERAPIE*

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele școlare pentru *Terapie Educațională Complexă și Integrată* sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul gimnazial care învață în școlile de masă.

Programele școlare sunt elaborate în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018.

Activitățile disciplinei *Ludoterapie* realizate de profesorul-educator sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltare individuală.

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorii de specialitate (ciclul gimnazial). Prin conținutul lor, acestea se referă predominant la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului / tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice *intermodulare/intradisciplinare/interdisciplinare*, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestor programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în *Terapia Educațională Complexă și Integrată* propun o ofertă flexibilă, care permit cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Ludoterapia implică jocuri de stimulare a diverselor funcții și procese psihice și are valențe multiple în sfera dezvoltării structurilor psihice ale copilului cu dizabilități locomotorii.

Este principalul mijloc terapeutic folosit în tratarea problemelor de natura emoțională, cognitivă și socială a acestor copii.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: nota de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul *Ludoterapie* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și a unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale și de vârstă.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile *Ludoterapie* sunt complementare conținuturilor din învățământul de masă, suportă o abordare diferențiată în funcție de particularitățile elevului/elevilor cu dizabilități locomotorii, sunt de actualitate, inovative și accesibile educabililor. Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, elemente de evaluare continuă și formativă, modalități de formare a competențelor de autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1.Dezvoltarea și stimularea abilităților psiho-motrice care să conducă la maturitatea psihosocială**
- 2.Exersarea și integrarea conduitelor psiho-motrice în contexte sociale variate**
- 3.Formarea capacității de respectare a regulilor activităților ludice și de integrare în mediul social**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea și stimularea abilităților psiho-motrice care să conducă la maturitatea psihosocială

Clasa a V-a
<p>1.1. Dezvoltarea deprinderilor de integrare activă în mediul apropiat.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Memorarea unor informații utile legate de mediul apropiat: adresa proprie, denumirea școlii, principalele obiective ale cartierului, orașului; -Aprecierea relațiilor spațiale dintre obiectivele principale din cartierul sau orașul tău (școala este mai aproape de locuința mea, spitalul este mai departe, portul orașului se află la o distanță mai mare de locuința mea); -Recunoașterea traseului și de deplasare de la școală până acasă.
<p>1.2. Explorarea realității înconjurătoare și relaționarea interumană prin utilizarea maximă a potențialului psiho-motric.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri prin care își cultivă independența psiho-motrică, spontaneitatea și autonomia; Jocuri de rol: „De-a profesorul”, „De-a polițistul”, „De-a doctorul”; -Excursii, drumetii, vizite; -Protejarea mediului: Vizionare de filmulețe cu conținut ecologic; „Planeta ești tu”, „Natura și echilibrul său”; -Realizarea de produse din materiale reciclabile: sticle de plastic (mașinuțe, suport pentru flori, păpuși), cutii de carton (robot, mobilier de dormitor), dopuri de sticle, etc.
<p>1.3. Participarea activă la activitățile sociale folosind experiența personală.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Jocuri/ competiții: Concurs de măști și costume confecționate de elevi; diverse competiții sportive în funcție de posibilitățile psiho-motrice; -Exprimarea ideilor, sentimentelor și mesajelor: „Jocul numelor”, „Îți plac vecinii tăi?”; -Jocuri dirijate și semidirijate pentru cunoașterea de sine; joc de rol: „Ce îmi place în legătură cu mine/ ce nu îmi place în legătură cu mine”; -Jocuri și cântece legate de obiceiuri și tradiții populare: Colinde, Sorcova, Capra, -Șezători, serbări, aniversări (Carnavalul copiilor, concurs de recitări, concurs de cântece).

2. Exersarea și integrarea conduitelor psiho-motrice în contexte sociale variate

Clasa a V-a
<p>2.1. Stabilirea de relații cu cei din jur și participarea voluntară la situații de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Jocuri de mișcare, pe grupuri mici, organizate și adaptate în funcție de posibilitatea fiecăruia; -Jocuri realizate în echipă prin care își exprimă propriile experiențe; -Participarea/colaborarea împreună cu colegii în cadrul concursurilor școlare.
<p>2.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor situații problemă: „Ce vei face când?”; - Jocuri distractive: „Înalță scaunul”, „Sfoara”; - Jocuri de socializare din care reiese rezolvarea unor situații de viață.

3. Formarea capacității de respectare a regulilor activităților ludice și de integrare în mediul social

Clasa a V-a
<p>3.1. Participarea la activitățile ludice, respectând regulile jocului și relaționând cu cei din jur prin diferite forme de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Jocuri pe perechi și pe grupe; „Podul de piatră”, „Zidul de prieteni”, „Jocuri cu mingea”;
- Jocuri mimico-gestuale: „Mima”;
- Jocuri de rol/dramatizări: „Între prieteni”, „La teatru”, „Scufița roșie”;
- Jocuri de stimulare a gândirii : „ Rummy”, „Șah”;
- Jocuri de mișcare variate: „Ștafeta”, „Scoate-mă din cerc”, „Cursa perechilor”;
- Audiții muzicale, vizionări TV;
- Jocuri de utilizare a formulilor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor: „Cuvinte magice”.
<p>3.2. Manifestarea atitudinii de cooperare întrajutorare și fair-play pe parcursul activităților ludice.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Acordarea și primirea de sprijin și ajutor în timpul desfășurării jocului din partea partenerilor;
- Acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli;
- Încurajarea coechipierilor pe parcursul activităților ludice (după caz);
- Stimularea coechipierilor prin aprecieri și încurajări;
- Manifestarea unei atitudini pozitive față de adversarul învins sau câștigător.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Acesta sunt eu - Familia mea - O zi din viața mea - Vreau să îmi cunosc școala - Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă - Cum circulăm?
2. Jocuri de integrare a conduitei ludice în contexte sociale variate	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: „De-a doctorul”, „Poștașul”, „Vânzătorul” - Jocuri de educație rutieră: „Stop pe roșu, treci pe verde!”, „Micii automobiliști” - Activități de expresie verbală și dramatizare - Concursuri sportive și cultural-artistice
3. Exersarea gesturilor manuale	<ul style="list-style-type: none"> - Confeccionarea de diferite obiecte din materiale reciclabile - Activități de expresie grafico-plastică - Modelaj - Confeccionarea de diferite obiecte cu materiale din mediul înconjurător
4. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri onomatopice - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului - Jocuri de ritm și mișcare
5. Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Serbări, activități cultural-artistice - Competiții sportive - Jocuri de imitare, mimă și pantomimă - Jocuri distractive: „Labirintul”, „Curajoșii”, „Orașul vesel” - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea și stimularea abilităților psiho-motrice care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea datelor personale și a membrilor familiei; - Descrierea persoanelor din familie și a relațiilor între membrii familiei; - Joc de rol: Tema relația copil-copil, copil-părinte; - Descrierea responsabilităților fiecărui membru al familiei; - Antrenare în activitățile gospodărești accesibile (orientarea și deplasarea în casă); - Pregătire pentru viața casnică de familie; - Jocuri de tipul: „Miniferma”, „Colțul viu al casei”, „Micul grădinar”, „Ce îmi place să fac acasă”.
<p>1.2. Explorarea realității înconjurătoare și a relațiilor interumane în dezvoltarea capacității psihomotrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Încurajarea explorărilor, încercărilor și experimentărilor în activitățile ludice de învățare; - Cultivarea independenței psiho-motrice, a spontaneității și a autonomiei; - Valorificarea abilităților psiho-motrice dobândite în urma aplicării independente a deprinderilor însușite.
<p>1.3. Adaptarea la condițiile vieții și activitățile sociale (ludice) prin participarea responsabilă la acestea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diferențierea emoțiilor, stabilizarea sentimentelor și capacitatea de control a lor; - Capacitatea de a se percepe ca o persoană consecventă, cu o identitate personală puternică.

2. Exersarea și integrarea conduitelor psiho-motrice în contexte sociale variate

Clasa a VI-a
<p>2.1. Stabilirea de relații cu cei din jur și participarea voluntară la situații de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mișcare, pe grupuri mici, organizate și adaptate în funcție de posibilitatea fiecăruia; - Jocuri realizate în echipă prin care își exprimă propriile experiențe; - Participarea/colaborarea împreună cu colegii în cadrul concursurilor școlare.
<p>2.2. Rezolvarea unor situații practice de viață prin folosirea experienței personale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezolvarea unor situații problemă; „Ce vei face când?”; - Jocuri distractive : „Înalță scaunul”, „Sfoara”; - Jocuri de socializare din care reiese rezolvarea unor situații de viață.

3. Formarea capacității de respectare a regulilor activităților ludice și de integrare în mediul social

Clasa a VI-a
<p>3.1. Participarea la activitățile ludice, respectând regulile jocului și relaționând cu cei din jur prin diferite forme de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri pe perechi și pe grupe; „Podul de piatră”, „Zidul de prieteni”, „Jocuri cu

Clasa a VI-a
<p>mingea”;</p> <ul style="list-style-type: none">
- Jocuri mimico-gestuale: „Mima”;
- Jocuri de rol/dramatizări: „Între prieteni” , „La teatru” , „Scufița Roșie”;
- Jocuri de stimulare a gândirii: „ Rummy” , ”Șah”;
- Jocuri de mișcare variate: „Ștafeta” , „Scoate-mă din cerc” , „Cursa perechilor”;
- Audiții muzicale, viziunări TV;
- Jocuri de utilizare a formulelor de politețe și salut adecvate situațiilor/persoanelor: „Cuvinte magice”.
<p>3.2. Manifestarea atitudinii de cooperare întrajutorare și fair-play pe parcursul activităților ludice.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Acordarea și primirea de sprijin și ajutor în timpul desfășurării jocului din partea partenerilor;
- Acceptarea consecințelor stabilite în cazul încălcării unor reguli;
- Încurajarea coechipierilor pe parcursul activităților ludice (după caz);
- Stimularea coechipierilor prin aprecieri și încurajări;
- Manifestarea unei atitudini pozitive față de adversarul învins sau câștigător.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Acesta sunt eu - Familia mea - O zi din viața mea - Vreau să îmi cunosc școala - Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă - Cum circulăm?
2. Jocuri de integrare a conduitei ludice în contexte sociale variate	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: "De-a doctorul", „Poștașul”, „Vânzătorul” - Jocuri de educație rutieră: „Stop pe roșu, treci pe verde!”, „Micii automobiliști” - Activități de expresie verbală și dramatizare - Concursuri sportive și cultural-artistice
3. Exersarea gesturilor manuale	<ul style="list-style-type: none"> - Confeccionarea de diferite obiecte din materiale reciclabile - Activități de expresie grafico-plastică - Modelaj - Confeccionarea de diferite obiecte cu materiale din mediul înconjurător
4. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri onomatopice - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului - Jocuri de ritm și mișcare
5. Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Serbări, activități cultural-artistice - Competiții sportive - Jocuri de imitare, mimă și pantomimă - Jocuri distractive: „Labirintul”, „Curajoșii”, „Orașul vesel” - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea și stimularea abilităților psiho-motrice care să conducă la maturitatea psihosocială

Clasa a VII-a
<p>1.1. Interacționarea cu alți copii, adulți și mediul înconjurător în activitățile ludice de învățare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol pentru formarea capacității de anticipare și de decizie „Scenariștii-actori”; - Jocuri de interacționare cu ceilalți, de adaptare la mediul social de apartenență, stabilire de relații de orice tip cu ceilalți: „Cine ești tu ? Cine sunt eu ?”; - Jocuri de rol: evenimente cotidiene, evenimente școlare; - Jocuri de rol în vederea experimentării emoțiilor trăite de către alte persoane.
<p>1.2. Explorarea realității înconjurătoare și a relațiilor interumane în dezvoltarea capacității psihomotrice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explorarea mediului înconjurător prin plimbări și jocuri în aer liber; - Jocuri pentru cultivarea independenței psihomotrice, a spontaneității și a autonomiei personale; - Jocuri de rol pentru dezvoltarea curajului și încrederii în propriile forțe; - Jocuri pe echipe atât în sala de clasă cât și în aer liber.
<p>1.3. Adaptarea la condițiile vieții și activitățile sociale (ludice) prin participarea responsabilă la acestea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea la concursuri, jocuri și activități sociale; - Jocuri de autocunoaștere și adaptabilitate la situații noi; - Jocuri de rol: „Ce pot face cu ceea ce am ?”.

2. Exersarea și integrarea conduitelor psiho-motrice în contexte sociale variate

Clasa a VII-a
<p>2.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur utilizând diferite forme de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală-mișcare și ritm: „Mimul”, „Ne mișcăm pe ritm”; - Jocuri onomatopice: „Glasul animalelor”; - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: „Să alintăm cuvintele”, „Eu spun una, tu spui multe”, „Dacă nu-i așa, atunci cum e?”; - Jocuri afective: „Masca tristă, masca veselă”, „Clovnul”, „De-a mama și copilul”; - Jocuri de socializare: „Așa da, așa nu!”, „Se poate așa ceva?”, „În vizită”, „La spectacol”; - Jocuri de valorificare a conduitelor psihomotrice prin colaborare cu alți copii; - Jocuri de comunicare și relaționare socială: „Alături de tine”, „Ochi, corpuri, voci ” etc.
<p>2.2. Rezolvarea de probleme din contexte sociale variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune: „Ce este și la ce folosește?”; - Jocuri de autonomie personală: „Cum ne îmbrăcăm în diferite situații?/Cine sparge mai multe baloane?” - Jocuri de socializare: „Concursuri școlare”.

3. Formarea capacității de respectare a regulilor activităților ludice și de integrare în mediul social

Clasa a VII-a

3.1. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor activități ludice și de învățare.

- Numirea prin rotație a unui responsabil de grup în organizarea și desfășurarea unor activități ludice;
- Jocuri în echipă cu scopul de a învăța să primească și să ofere sprijinul în relația cu un coleg, în îndeplinirea unor sarcini în cadrul activităților ludice cu un grad crescut de dificultate;
- Discuții privind importanța aprecierii evoluției colegilor de grupă în timpul jocului sau la finalul acestuia, indiferent de rezultat;
- Documentare și realizare de jocuri noi.

3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare, în condițiile adaptării acestora la posibilitățile psihomotrice ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

- Jocuri psiho-motrice în condiții special create pentru ei, astfel încât să respecte întocmai regulamentul;
- Activități practice, de învățare și de joc în limita disponibilităților psihomotrice de care dispune;
- Jocuri în echipă;
- Jocuri pentru dezvoltarea corectitudinii și a spiritului de echipă.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Mediul familial și social	<ul style="list-style-type: none"> - Acesta sunt eu - Familia mea - O zi din viața mea - Vreau să îmi cunosc școala - Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă - Cum circulăm?
2. Jocuri de integrare a conduitei ludice în contexte sociale variate	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de rol: „De-a doctorul”, „Poștașul”, „Vânzătorul” - Jocuri de educație rutieră: „Stop pe roșu, treci pe verde!”, „Micii automobiliști” - Activități de expresie verbală și dramatizare - Concursuri sportive și cultural-artistice
3. Exersarea gesturilor manuale	<ul style="list-style-type: none"> - Confeccionarea de diferite obiecte din materiale reciclabile - Activități de expresie grafico-plastică - Modelaj - Confeccionarea de diferite obiecte cu materiale din mediul înconjurător
4. Tipuri de comunicare în plan social	<ul style="list-style-type: none"> - Jocuri onomatopice - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului - Jocuri de ritm și mișcare
5. Jocuri pentru integrare socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> - Vizite, excursii, drumeții - Serbări, activități cultural-artistice - Competiții sportive - Jocuri de imitare, mimă și pantomimă - Jocuri distractive: „Labirintul”, „Curajoșii”, „Orașul vesel” - Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

CLASA a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea și stimularea abilităților psiho-motrice care să conducă la maturitatea psihosocială**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Identificarea unor trăsături personale elementare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice (culoarea ochilor, lungimea părului, înălțimea, greutatea); - Desenarea conturului corpului în mărime naturală, colorarea conturului astfel încât să semene cât mai bine cu sine (culoarea părului, culoarea ochilor etc.), decuparea și afișarea produselor; - Vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora; - Realizarea de desene de tip autoportret, colaje despre propria persoană.
<p>1.2. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul familial.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea datelor personale și a membrilor familiei; - Antrenare în activitățile gospodărești accesibile (orientarea și deplasarea în casă); - Pregătire pentru viața casnică de familie; - Activități și jocuri de tipul: „Micul grădinar”, „Ce îmi place să fac acasă”.
<p>1.3. Dezvoltarea abilităților de integrare activă (relaționare, orientare, deplasare) în mediul social.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea mediului apropiat (zonele învecinate casei și școlii); - Deplasare pietonală în zone de interes; - Joc de rol: „Cum traversăm”, „Reguli de comportare civilizată în mijloacele de transport în comun”, „În parc”, „La teatru” etc.

2. Exersarea și integrarea conduitelor psiho-motrice în contexte sociale variate

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Inițierea și stabilirea de relații cu cei din jur utilizând diferite forme de comunicare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de expresie corporală-mișcare și ritm: „Mimul”, „Ne mișcăm pe ritm”; - Jocuri onomatopoeice: „Glasul animalelor”; - Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului: „Să alintăm cuvintele”, „Eu spun una, tu spui multe”, „Dacă nu-i așa, atunci cum e?”; - Jocuri afective: „Masca tristă, masca veselă”, „Clovnul”, „De-a mama și copilul”; - Jocuri de socializare: „Așa da, așa nu!”, „Se poate așa ceva?”, „În vizită”, „La spectacol”; - Jocuri de valorificare a conduitelor psihomotrice prin colaborare cu alți copii; - Jocuri de comunicare și relaționare socială: „Alături de tine”, „Ochi, corpuri, voci ” etc.
<p>2.2. Rezolvarea de probleme din contexte sociale variate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de acțiune: „Ce este și la ce folosește?”; - Jocuri de autonomie personală: „Cum ne îmbrăcăm în diferite situații?/Cine sparge mai multe baloane?”; - Jocuri de socializare: „Concursuri școlare”.

3. Formarea capacității de respectare a regulilor activităților ludice și de integrare în mediul social

Clasa a VIII-a

3.1. Îndeplinirea de sarcini de organizare în efectuarea unor activități ludice și de învățare.

- Numirea prin rotație a unui responsabil de grup în organizarea și desfășurarea unor activități ludice;
- Jocuri în echipă cu scopul de a învăța să primească și să ofere sprijinul în relația cu un coleg, în îndeplinirea unor sarcini în cadrul activităților ludice cu un grad crescut de dificultate;
- Discuții privind importanța aprecierii evoluției colegilor de grupă în timpul jocului sau la finalul acestuia, indiferent de rezultat;
- Documentare și realizare de jocuri noi.

3.2. Aplicarea pe parcursul activităților a prevederilor regulamentare, în condițiile adaptării acestora la posibilitățile psihomotrice ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

- Jocuri psiho-motrice în condiții special create pentru ei, astfel încât să respecte întocmai regulamentul;
- Activități practice, de învățare și de joc în limita disponibilităților psihomotrice de care dispune;
- Jocuri în echipă;
- Jocuri pentru dezvoltarea corectitudinii și a spiritului de echipă.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Mediul familial și social	Acesta sunt eu Familia mea O zi din viața mea Vreau să îmi cunosc școala Mediul apropiat: strada, cartierul, spațiul de joacă Cum circulăm?
2. Jocuri de integrare a conduitei ludice în contexte sociale variate	Jocuri de rol: „De-a doctorul”, „Poștașul”, „Vânzătorul” Jocuri de educație rutieră: „Stop pe roșu, treci pe verde!”, „Micii automobiliști” Activități de expresie verbală și dramatizare Concursuri sportive și cultural-artistice
3. Exersarea gesturilor manuale	Confecționarea de diferite obiecte din materiale reciclabile Activități de expresie grafico-plastică Modelaj Confecționarea de diferite obiecte cu materiale din mediul înconjurător
4. Tipuri de comunicare în plan social	Jocuri onomatopice Jocuri de pronunție corectă și de dezvoltare a vocabularului Jocuri de ritm și mișcare
5. Jocuri pentru integrare socio-culturală	Vizite, excursii, drumeții Serbări, activități cultural-artistice Competiții sportive Jocuri de imitare, mimă și pantomimă Jocuri distractive: „Labirintul”, „Curajoșii”, „Orașul vesel” Audiții, vizionări (cântece pentru copii, povești, desene animate)

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Ludoterapie* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii care să coreleze explicit conținuturile cu practica instruirii eficiente.

Programa școlară pentru disciplina *Ludoterapie*, reglementează activitatea profesorului psihopedagog, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindule necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice ciclului de învățământ gimnazial, din învățământul de masă.

Demersul didactic complementar presupune o abordare terapeutică, și recuperatorie integrativă în concordanță cu standardele de performanță specifice învățământului de masă.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități locomotorii. Activitățile de învățare au un caracter orientativ, fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. În funcție de resursele de timp, umane și materiale, profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Ludoterapie* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/ implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Este necesar ca activitatea din cadrul *Ludoterapiei* să asigure continuitatea demersului didactic din învățământul de masă, contribuind astfel la formarea unui elev activ, responsabil și capabil să-și gestioneze propriile resurse și să colaboreze cu ceilalți în vederea integrării optime.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, *Terapia Educațională Complexă și Integrată* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat, este necesar în acest demers ca părinții să fie parteneri activi care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării, menite să continue activitatea recuperatorie a profesorului psihopedagog.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil, și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
- Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timisoara;
- Nicola, I., (2002), *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis;
- Panaite, Ovidiu (2011). *Prin joc spre viață*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia;
- Popescu, Eugenia., Hristu, Barbu., Serban, Filofteia (1994). *Activități de joc*
- Verza, Emil (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Petrescu Gabriela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Neamțu Fănuța Lăcrămioara	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Tobă Hannelore	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Vereș Claudiu Radu	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina: *TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programele școlare pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă Și Integrată* sunt elaborate potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar, care învață în școlile de masă.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale Nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018. Activitățile disciplinei *Terapie ocupațională* realizate de profesorul-educator sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de către învățătorul/profesorul pentru învățământul primar (ciclul primar).

Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltarea individuală.

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă Și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către învățător/profesor pentru învățământul primar (ciclul primar). Prin conținutul lor, acestea se referă, predominant, la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare. Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Activitățile ocupaționale contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională. Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru disciplina *Terapie Ocupațională* propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Programa școlară include următoarele elemente precum : notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Terapie ocupațională* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și a unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă, formativă și autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și de adaptare în mediul ambiant**
- 2. Stimularea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente**
- 3. Formarea și educarea unor abilități și a unor deprinderi de muncă**
- 4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și de adaptare în mediul ambiant

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Exersarea propriilor simțuri pentru a investiga mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Detectarea, identificarea, discriminarea surselor de stimulare a obiectelor și ființelor cu care vine în contact: jocuri de discriminare vizuală (zgomote, onomatopee, voci familiare), jocuri de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare, mirosuri plăcute/nepăcute), tactilă („Săculețul fermecat”); - Identificarea culorii pe jucării, obiecte, imagini; - Identificarea părților corpului utilizând mlafe, planșe, imagini și prin studiul propriului corp.
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul obișnuit.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea locului unde se află; - Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu (stânga- dreapta, față-spate); - Identificarea momentelor zilei prin raportare la propria activitate; - Jocuri în raport cu regimul zilnic.
<p>1.3. Formarea unor reprezentări simple prin acțiuni coordonate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipularea obiectelor cu diverse forme, mărimi, culori; - Înșirare cu și fără model; - Coordonare oculo-motorie, verbalizarea pașilor.

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Memorarea unor date, fapte și evenimente exersate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denumirea părților corpului, a momentelor zilei, a pozițiilor spațiale (sus- jos, față-spate, pe sub, deasupra-dedesubt); - Asocieri: acțiuni specifice momentelor zilei-imagini, anotimp-imagini; - Repetarea unor cuvinte, propoziții, poezii foarte scurte.
<p>2.2. Identificarea succesiunii acțiunii din cadrul unei activități simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punere în corespondență a cuvintelor cu imaginile corespunzătoare; - Verbalizarea mișcărilor și operațiilor unei acțiuni.

3. Formarea și educarea unor abilități și a unor deprinderi de muncă

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Manipularea și identificarea obiectelor, instrumentelor și materialelor folosite în activități.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coordonare oculo-motorie; - Numirea, diferențierea și folosirea obiectelor în funcție de utilitatea lor; - Recunoașterea diverselor instrumente (pensulă, foarfecă cu vârful rotunjite, ac mare, matrițe, lopețică, mosorel, planșetă, perforator, capsator, gherghet, riglă, metru de croitorie, șablon/tipar, ștampile, truse de desen, carioci, culori, creioane, jocuri de construcție, puzzle, incastre, jucării/ instrumente muzicale, păpuși/marionete, jucării; aparatură muzicală.
<p>3.2. Coordonarea unor scheme de conduită cu un scop precis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Însușirea unor acțiuni simple și coordonarea lor, verbalizarea pașilor necesari; - Activitate de observare dirijată a demonstrației/ analizarea imaginilor care reprezintă etapele de realizare a unui produs finit; - Ordonarea operațiilor pentru obținerea unui produs finit; - Elaborarea unor produse finite.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa Pregătitoare	
4.1. Cristalizarea conștiinței de sine.	
<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea persoanelor apropiate (membrii familiei, prieteni, personal de îngrijire); - Identificarea și denumirea numelui propriu, a numelor membrilor familiei, colegilor, prietenilor. 	
4.2. Trezirea interesului pentru mediul natural, școlar, social.	
<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și exersarea formelor de salut, a formulelor de adresare corectă, a formulelor pentru exprimare a trăirilor, emoțiilor, sentimentelor; - Selectarea unor imagini cu aspecte de ocrotire/poluare a mediului; - Identificarea unor reguli de comportare ce protejează mediul; - Identificarea diferitelor alimente sănătoase. 	

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Activități de expresie motrică	Exersarea motricității fine a mâinilor Învățarea gesturilor motrice fundamentale Operații de coordonare motrică Manipularea obiectelor Sortare-grupare Joc de construcții Incastre Joc didactic: „Alege după culoare/mărime”, „Spune-mi unde este”, „Drumul șoricelului”, „Mosorelul, ghemul și șurubul”
2. Exersarea gesturilor manuale simple	Ruperea, îndoirea, lipirea hârtiei Înșirare, bobinare, răsucire Modelare din plastilină Mototolirea hârtiei „Colierul păpușii”, „Mărgele” Înșirare/șnuruire (înșirare de obiecte mari pe fir gros) Îndoituri simple „Batista” Conturare și tăiere după șablon „Figuri geometrice simple”, „Pomul” Colaje „Fața de masă”, „Soarele”, „Floarea” Divertisment grafic(mâzgălituri, zig-zaguri, cercuri)
3. Comportamente independente prin activități ocupaționale	Activități de expresie verbală/ muzicală Audiții muzicale:„Cutiuța muzicală”, cântece pentru copii, muzică ambientală Joc de rol: „La magazin”, „Spune-mi ce ai gustat” Joc didactic „Săculețul fermecat”, „Mirosuri plăcute/neplăcute” Onomatopee, „frământări de limbă” Jocuri de cuvinte Teatru de păpuși Concursuri

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și de adaptare în mediul ambiant

Clasa I
<p>1.1. Exersarea abilităților perceptiv de dimensiune kinestezica, vizuala, tactilă, îmbogățirea experienței senzoriale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discriminare vizuală (zgomote, onomatopee, voci familiare), discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare, mirosuri plăcute/neplăcute), tactilă („Săculețul fermecat”); - Manipulare de obiecte; - Jocuri: „Spune-mi cum este”, „Ghici cine te-a strigat”, „Cine face așa?”, „Aspruneted”.
<p>1.2. Învățarea culorilor, mărimilor și formelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea culorilor pe obiecte, jucării, imagini; - Sortare - grupare; - Joc didactic: „Spune-mi ce se potrivește”, „Grupează obiectele...”; - Joc de construcție; - Incastre .
<p>1.3. Învățarea conduitei de organizare temporală, localizare în timp a unor acțiuni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri aplicative în raport cu regimul zilnic: „Știi când se întâmplă?”; - Asocieri: acțiuni specifice momentelor zilei-imagini, anotimpuri-imagini; - Joc didactic: „Cum îmbrăcăm păpușa astăzi?”, „Așează imaginea la locul potrivit”; - Jocuri de rol: „O zi din viața mea”, „Cum mă îmbrac astăzi?”; - Observarea fenomenelor naturale zilnice; - Memorare/recitare de poezii.

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa I
<p>2.1. Utilizarea abilităților perceptiv-motrice culoare, forma, mărime în activitățile grafo-plastice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desen figurativ (linia dreaptă “Franjurile perdelei”, “Creioane colorate”), frântă “Dinții fierăstrăului”, “Fulgerul”, curbă “Valurile mării”, “Melcul”; - Desen schematic: redarea izolată de figuri geometrice: cerc – “Balon”, “Soare”; pătrat – “Batista”, “Masa”; triunghi – “Coiful”; “Cortul”; dreptunghi – “Plicul”, “Penarul”; compoziții simple din figuri geometrice: “Căruciorul”; “Casa”, “Bradul”; “Locomotiva”; - Pictură și de desenare după model; - Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare; - Dactilopictură; - Compoziție liberă: desen, colaj, grafică etc.; - Desen ornamental și decorativ („Felicitarea „; „Rama de tablou” ; „Oul de Paște” etc.); - Exersarea grafemelor.
<p>2.2. Stimularea abilităților de exprimare și utilizare a vocabularului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare/ vizionare a unor povești; - Povești în imagini; - Activități de dramatizare: „Anotimpurile”, „Greierile și furnica”.

3. Formarea și educarea unor abilități și a unor deprinderi de muncă**Clasa I****3.1. Exersarea motricității fine a mâinilor și a gesturilor manuale simple.**

- Rupere, îndoire, lipire;
- Apucare, menținere, transmitere, prindere, aruncare, azvârlire, lansare a unor obiecte;
- Manipulare a unor obiecte de mărimi și greutateți diferite (incastrare, jocuri de construcție, puzzle etc.);
- Utilizarea diferitelor materiale.

3.2. Învățarea gesturilor de înșirare, răsucire, bobinare, modelare.

- Înșirare, bobinare, răsucire, modelare;
- Aplicații cu utilizarea diferitelor materiale- hârtie, fire textile, plastelină, foi de porumb;
- Ruperea și mototolirea hârtiei („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”etc.);
- Modelare cu plastilină/ lut („Biluțe”, „Șiragul de mărgelă”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”).

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**Clasa I****4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă.**

- Ordonarea obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor;
- Activități practice de exersare a acțiunilor de îmbrăcare/ dezbrăcare sau legarea șireturilor, spălarea mâinilor înainte de servirea mesei, după utilizarea toaletei, ordonarea hainelor, aranjarea/împachetarea hainelor, închiderea fermoarului, nasturilor;
- Activități practice de îngrijirea clasei.

4.2. Deprinderea de a folosi în mod corespunzător și în funcție de necesități obiectele de toaletă și cele de uz personal.

- Recunoașterea obiectelor de toaletă și a celor de uz personal;
- Jocuri de rol pentru mânăuirea obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa I
1. Activități de expresie motrică	Exersarea motricității fine a mâinilor Învățarea gesturilor motrice fundamentale Operații de coordonare motrică Manipularea obiectelor Sortare-grupare Joc de construcții Incastre Joc didactic: „Alege după culoare/mărime”, „Spune-mi unde este”, „Drumul șoricelului”, „Mosorelul, ghemul și șurubul”
2. Exersarea gesturilor manuale simple	Ruperea, îndoirea, lipirea Înșirare, bobinare, răsucire, modelare Confecționarea diferitelor obiecte Mototolirea hârtiei „Colierul păpușii”, „Mărgele” Înșirare/șnuruire (înșirare de obiecte mari pe fir gros) Îndoitori simple „Batista” Conturare și tăiere după șablon „Figuri geometrice simple”, „Pomul” Colaje „Fața de masă”, „Soarele”, „Floarea” Divertisment grafic(mâzgălituri, zig-zaguri, cercuri)
3. Educație pentru sănătate	Igiena corpului Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte Boli cauzate de lipsa de igienă Tipuri de de alimente Sunt atent la ce cumpăr! Ne hrănim sănătos! Alimentație sănătoasă-recapitulare/evaluare Programul zilnic al școlarului

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și de adaptare în mediul ambiant**

Clasa a II-a
<p>1.1. Învățarea culorilor, mărimilor și formelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea culorilor pe obiecte, jucării, imagini; - Sortare- grupare; - Jocuri de construcții; - Joc didactic: „Formează grupe de obiecte”, „Spune de ce nu se potrivește”, „Ghici ce s-a schimbat”, „Facem buchețele colorate”; - Incastre.
<p>1.2. Orientarea spațio-temporală în mediul obișnuit.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea locului unde se află: „Așează-mă la locul potrivit”, „Completează ce lipsește”; - Identificarea momentelor zilei prin raportare la propria activitate; - Observarea fenomenelor naturale zilnice; - Memorare/recitare de poezii.
<p>1.3. Exersarea propriilor simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea corpului propriu și ale partenerului; - Jocuri cu mișcare cu părțile corpului propriu- pocnitul degetelor, bătaia palmelor, mișcarea brațelor și a picioarelor (unde este cazul).

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa a II-a
<p>2.1. Stimularea abilităților de exprimare și utilizare a vocabularului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare și vizionare a unor povești; - Povești în imagini; - Jocuri de mimă și pantomimă „Mimul”, „Recunoște personajul”; - Recitări în oglindă; - Joc de rol/ Dramatizare; - Teatru de păpuși.
<p>2.2. Exersarea disponibilităților de ascultare și reproducere muzicală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audii muzicale: „Cutiuța muzicală”, muzică pentru copii, muzică ambientală; - Învățarea unor cântece scurte; - Instrumente muzicale; - Concursuri.

3. Formarea și educarea unor abilități și a unor deprinderi de muncă

Clasa a II-a
<p>3.1. Exersarea motricității fine a mâinilor și a gesturilor manuale simple.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rupere, îndoire, lipire; - Utilizarea diferitelor materiale (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată / glasă, carton, acuarele, plastilina, mărgelă, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscat, coji de nucă, tărtașuțe, boabe de fasole, linte, sămburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou, panglici, piele).
<p>3.2. Învățarea gesturilor de înșirare, răsucire, bobinare, modelare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înșirare, bobinare, răsucire, modelare : „Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de

Clasa a II-a

- iarnă”, „Mărgele”;
- Tăiere, îndoire, pliere și lipire;
  - Trasare după șablon, decupare după conturul trasat și lipire :„Chenare din figuri geometrice”, „Peștișorul din carton”, „Semaforul”;
  - Modelare cu plastilină/ lut: „Biluțe”, „Șiragul de mărgele”, „Lanțuri din cerculețe”, „Bastonașe”, „Coșul cu fructe”, „Litere și cifre”);
  - Aplicații cu utilizarea diferitelor materiale- hârtie, fire textile, plastilină, foi de porumb.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**Clasa a II-a****4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă.**

- Ordonarea obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor etc.;
- Activități practice de igienă personală și de control al ținutei;
- Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit;
- Aerisire, spălare, ștergere;
- Desfacerea unor produse ambalate (cutii, borcane / de strângere a instrumentelor de lucru);
- Spălarea obiectelor utilizate (instrumente de lucru).

4.2. Deprinderea de a folosi în mod corespunzător și în funcție de necesități obiectele de toaletă și cele de uz personal.

- Recunoașterea obiectelor de toaletă și a celor de uz personal;
- Jocuri de rol pentru mânuirea obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Activități de expresie motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea motricității fine a mâinilor - Învățarea gesturilor motrice fundamentale - Operații de coordonare motrică - Manipularea obiectelor - Sortare-grupare - Joc de construcții - Incastre - Joc didactic: „Alege după culoare/mărime”, „Spune-mi unde este”, „Drumul șoricelului”, „Mosorelul, ghemul și șurubul”
2. Exersarea gesturilor manuale simple	<ul style="list-style-type: none"> - Tăiere, îndoire, pliere și lipire: îndoituri simple „Batista”, lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta), tăiere după șablon, conturare „Figuri geometrice simple”, „Pomul”, „Fructe și legume”, colaje „Fața de masă”, „Soarele”; „Floarea”, „Covoraș cu plante uscate” - Operații simple asociate- îndoire și lipire, decupare și lipire „Solzii peștișorului”; „Rama de tablou” - Înnodare/deznodare “Bentița”; - Simulare cusut „Planșa cu găurele” - Împletire/țesut (împletire în două șuvițe) Părul păpușii” - Bobinare, răsucire, împletire, înnodare, șnuruire „Șnur de mărtișor”, „Semnul de carte” (cu perforare), „Ciucuri”, „Brățări din fire împletite” - Confecționarea diferitelor obiecte
3. Educație pentru sănătate	<ul style="list-style-type: none"> - Igiena corpului - Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte - Ordonarea obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor - Curățarea obiectelor utilizate - Boli cauzate de lipsa de igienă - Tipuri de de alimente - Sunt atent la ce cumpăr! - Ne hrănim sănătos! - Alimentație sănătoasă-recapitulare/evaluare

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Dezvoltarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și de adaptare în mediul ambiant

Clasa a III-a
<p>1.1. Exersarea propriilor simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea corpului propriu și ale partenerului: jocuri de stabilire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și partenerului; - Jocuri de pantomimă; - Jocuri pentru recunoașterea partenerilor, pe baza enumerării trăsăturilor fizice relevante; - Prezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic (modelare din plastilină a corpului uman, construcția corpului uman din forme geometrice sau alte materiale, desenarea conturului corpului după contur sau din propria imaginație); - Realizarea de desene de tip autoportret/portret, colaje despre propria persoană/partener; - Prezentarea fotografiei proprii sau a membrilor familiei, la vârste diferite; - Jocuri de mișcare cu părțile corpului propriu.
<p>1.2. Învățarea conduitei de organizare temporală, localizare în timp a unor acțiuni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri aplicative în raport cu regimul zilnic; - Joc didactic: „Cum ne îmbrăcăm astăzi?”, „Așează imaginea la locul potrivit”; - Observarea fenomenelor naturale zilnice.

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa a III-a
<p>2.1. Exersarea operațiilor de coordonare oculo-manuală, bimanuală, mână-ochi-picior.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modelaj; - Colaje; - Ornamente; - Confecții din hârtie.
<p>2.2. Stimularea abilităților de exprimare și utilizare a vocabularului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare/ vizionare a unor povești; - Povești în imagini; - Lectura dramatizată; - Teatru de marionete.
<p>2.3. Exersarea disponibilităților de ascultare și reproducere muzicală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audiții muzicale: muzică ambientală, muzică din folclorul copiilor, muzică pentru copii; - Învățarea unor cântece scurte; - Instrumente muzicale.

3. Formarea și educarea unor abilități și a unor deprinderi de muncă

Clasa a III-a
<p>3.1. Exersarea motricității fine a mâinilor și a gesturilor manuale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rupere, îndoire, lipire; - Utilizarea diferitelor materiale.
<p>3.2. Confecționarea de diferite obiecte și organizarea locului de muncă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aplicații cu utilizarea diferitelor materiale; hârtie, fire textile, plastilină, materiale din natură, ipsos, lut; - Confecționarea unor produse simple (puzzle, lipitură utilizând tehnicile învățate

Clasa a III-a

simplă (lipirea a două hârtii așezate una peste alta);

- Modelare („Omul de zăpadă”); colaje („Vaza cu flori”, „Copacul”, „Mobila păpușii din cutii de chibrituri”); șnuruire („Șnur de măștișor”);
- Împletire „Frânghia”; compoziții din hârtie creponat ă mototolită „Curcubeul”, „Strugurele”, „Fluturile”, compoziții cu coji de ou/scoici „Mozaic”, „Rama de tablou”;
- Confecționarea unor jucării și machete „Felinar din bostan”, „Sorcova”, „Acordeonul”, „Moara”, „Balaurul”, „Dansul micilor indieni”, „Mozaic”, „Rama de tablou”, „Clovnul”, „Peisaj”).

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**Clasa a III-a****4.1. Utilizarea cunoștințelor în desfășurarea unor lucrări în bucătărie**

- Identificarea și sortarea unor alimente;
- Activități demonstrative de manipulare a obiectelor din bucătărie;
- Activități practice de igienă alimentară;
- Activități practice de așezare a veselei și tacâmurilor pentru servirea mesei (dimineața, prânz, seara);
- Pregătirea unor meniuri simple, folosind corect diferite alimente.

4.2. Exersarea deprinderilor de îngrijire a plantelor de casă și a animalelor mici crescute în gospodărie

- Plantare în ghiveci, udare, săpare;
- Activități simple de îngrijire a plantelor “colțul viu al clasei/ casei”-(plantare, stropire, curățare, recoltare);
- Personalizarea spațiului de locuit (decorarea clasei/camerei personale etc.);
- Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj);
- Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie- identificare, hrănire adecvată, îngrijire.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Activități de expresie motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea motricității fine a mâinilor - Învățarea gesturilor motrice fundamentale ,Operații de coordonare motrică - Joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice); - Puzzle; - Joc didactic: “Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta!”, „Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!”
2. Exersarea gesturilor manuale simple	<ul style="list-style-type: none"> - Ruperea, îndoirea, lipirea - Înșirare, bobinare, răsucire, modelare - Confeccionarea diferitelor obiecte - Modelaj - Desen (desen lacunar; desen liber) - Confeccionarea de diferite obiecte din materiale reciclate
3. Comportamente independente prin activități ocupaționale	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de expresie grafico-plastică - Activități de expresie verbală/muzicală, dramatizare - Pictură și de desenare după model - Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, - Dactilopictură - Compoziție liberă: desen, colaj, grafică - Desen ornamental și decorativ („Felicitarea”, „Rama de tablou” ; „Oul de Paște” - Concursuri - Expoziții
4. Exersarea deprinderilor de muncă prin activități practice	<ul style="list-style-type: none"> - Lucrări în bucătărie - Îngrijire a plantelor și animalelor - Jocuri de construcție și asamblare „Trusa Combira”, „Trusa Arca”, „Trusa Mozaic” - Confeccionare a unor produse individual și în grup: machete, jucării, tablouri, colaje - Demonstrații (variante de utilizare a aceluiași produs cu tehnici și materiale diferite) - Concursuri - Expoziții

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea conduitelor de orientare, de cunoaștere și de adaptare în mediul ambiant**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Exersarea propriilor simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea corpului propriu și ale partenerului; - Jocuri de mișcare cu părțile corpului propriu; - Acțiuni de stimulare senzorială (folosind nisip kinetic, materiale de diferite texturi, lampă de lumini); - Jocuri de mimă/pantomimă; - Jocuri didactice: „La piață”, „Deschide urechea bine”, „Să cântărim cu palmele”; - Plimbări în parc, în aer liber, excursii.
<p>1.2. Învățarea conduitei de organizare temporală, localizare în timp a unor acțiuni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri aplicative în raport cu regimul zilnic; - Joc didactic : „Când se întâmplă”, „Zilele săptămânii”, „Anotimpurile”; - Observarea fenomenelor naturale zilnice.

2. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale cu formarea unor comportamente independente

Clasa a IV-a
<p>2.1. Exersarea operațiilor de coordonare oculo-manuală, bimanuală, mână-ochi-picior</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical (joc „Fierăstrăul și rindeaua”, „Drumul șoricelului”, „Labirintul simplu”), rotativ (joc „Mosorelul, ghemul și șurubul”), polimorf - mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, pantomimă); - Modelaj; - Colaje; - Ornamente; - Confecții din hârtie; - Expoziții.
<p>2.2. Stimularea abilităților de exprimare și utilizare a vocabularului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ascultare/ vizionare a unor povești; - Povești în imagini; - Lectura dramatizată; - Teatru de marionete.
<p>2.3. Exersarea disponibilităților de ascultare și reproducere muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditiile muzicale: muzică ambientală, muzică din folclorul copiilor, muzică pentru copii; - Învățarea unor cântece scurte; - Instrumente muzicale.

3. Formarea și educarea unor abilități și a unor deprinderi de muncă

Clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea motricității fine a mâinilor și a gesturilor manuale simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rupere, îndoire, lipire; - Utilizarea diferitelor materiale.
<p>3.2. Confeccionarea de diferite obiecte și organizarea locului de muncă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aplicații cu utilizarea diferitelor materiale; hârtie, fire textile, plastelină, materiale din natură, ipsos, lut, etc.

4. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**Clasa a IV-a****4.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă**

- Ordonarea obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor;
- Activități practice de îngrijirea clasei.

4.2. Deprinderea de a folosi în mod corespunzător și în funcție de necesități obiectele de toaletă și cele de uz personal

- Joc de rol;
- Recunoașterea obiectelor de toaletă și a celor de uz personal.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Activități de expresie motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea motricității fine a mâinilor - Învățarea gesturilor motrice fundamentale - Operații de coordonare motrică - Joc didactic "Fierăstrăul și rindeaua", „Drumul șoricelului”, “Labirintul simplu „Mosorelul, ghemul și șurubul” - Activități de mișcare: mișcări de dans, pantomimă - Joc de construcție (reconstituire din figuri geometrice) - Puzzle - Jocuri senzoriale: nisip kinetic, materiale de diferite texturi, lampă de lumini
2. Exersarea gesturilor manuale simple	<ul style="list-style-type: none"> - Ruperea, îndoirea, lipirea - Înșirare, bobinare, răsucire, modelare - Confeccionarea diferitelor obiecte - Modelaj - Desen (desen lacunar; desen liber) - Confeccionarea de diferite obiecte din materiale reciclate - Trasare după șablon
3. Comportamente independente prin activități ocupaționale	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de expresie grafico-plastică - Activități de expresie verbală/muzicală, dramatizare - Pictură și de desenare după model - Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare, - Dactilopictură - Compoziție liberă: desen, colaj, grafică - Desen ornamental și decorativ („Felicitarea”, „Rama de tablou” ; „Oul de Paște” - Concursuri - Expoziții
4. Exersarea deprinderilor de muncă prin activități practice	<ul style="list-style-type: none"> - Activități gospodărești elementare - Preparare a unui sandwich, ceai - Manipularea unor obiecte în condiții de siguranță (ex: cărat tavă/ ibric plin, unde este cazul) - Exersarea deprinderilor de îngrijire a plantelor, spațiilor verzi, animalelor - Jocuri de rol: „Bucătarul”, „Doctorul”, „Profesorul”, „Familia” - Confeccionarea unor produse simple utile, prin tehnica colajului, utilizând materiale variate

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Terapie ocupațională* își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii.

Programa școlară pentru *Terapie ocupațională*, reglementează activitatea profesorului educator, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindu-le necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice fiecărui ciclu de învățământ primar, utilizat în învățământul de masă.

Demersul didactic complementar presupune o abordare terapeutică, și recuperatorie integrativă în concordanță cu standardele de performanță specifice învățământului de masă.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități locomotorii. Activitățile de învățare au un caracter orientativ fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. În funcție de resursele de timp, umane și materiale profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Terapie ocupațională* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/ implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Este necesar ca activitatea din cadrul disciplinei *Terapie ocupațională* să asigure continuitatea demersului didactic din învățământul de masă, contribuind astfel la formarea unui elev activ, responsabil și capabil să-și gestioneze propriile resurse și să colaboreze cu ceilalți în vederea integrării optime.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina *Terapie ocupațională* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat. Este necesar ca părinții să fie parteneri activi în acest demers, care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Lovinescu, A., *Desenul, modelajul și lucrul manual în grădinița de copii*;
 Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed.ASSP;
 Apostol, C., (1965), (*Îndrumător metodic*), EDP, București;
 Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlara pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
 Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
 Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași ;
 Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială.Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
 Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
 Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timisoara ;
 Păunescu, C., (1984), *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadapțat* - EDP, București;
 Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării* - EDP, București;
 Paunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal* , Editura Medicală, București;
 Popescu, E., Barbu, H., Serban, F., (1994), *Activități de joc* ;
 Radu, T., I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* – EDP, București;
 Verza, E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București ;
 Zazzo, R., (1979), *Dezabilitățile mintale* - EDP, București;
 *** Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copiii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Plăveț Claudia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Borcan-Anițescu Ana-Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu- Severin
Sîrbu Mihaela-Dana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu- Severin
Iliescu Mihaela-Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu- Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI INTEGRATĂ

Disciplina: *TERAPIE OCUPAȚIONALĂ*

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplinele din aria curriculară *Terapie Educațională Complexă Și Integrată* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului cu dizabilități locomotorii din ciclul primar, care învață în școlile de masă.

Programa școlară este elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale Nr.1/2011 cu modificările și completările ulterioare și ale planului cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial aprobat prin OMEN nr. 3.622 din 27 aprilie 2018. Activitățile disciplinei *Terapie ocupațională* realizate de profesorul-educator sprijină și completează programul de predare-învățare-evaluare realizat de către profesorii de specialitate pentru învățământul gimnazial (ciclul gimnazial).

Numărul orelor de terapie se stabilește în mod personalizat pentru fiecare elev, în funcție de particularitățile sale de vârstă și de dezvoltarea individuală.

Din perspectiva fiecărei discipline de studiu, orientarea demersului didactic, pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Terapia Educațională Complexă Și Integrată cuprinde următoarele discipline: *Formare a autonomiei personale, Socializare, Terapie ocupațională, Stimulare cognitivă și Ludoterapie*. Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către persoane specializate și autorizate, în completarea programului centrat pe predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorii de specialitate pentru învățământul gimnazial (ciclul gimnazial). Prin conținutul lor, acestea se referă, predominant, la aria de dezvoltare personală și socială, având ca scop final independența copilului/tânărului cu dizabilități locomotorii, precum și integrarea lui într-un mediu în continuă schimbare.

Activitățile se găsesc într-o relație de interdependență, cu implicații metodologice intermodulare/ intradisciplinare, urmărind valorificarea învățării sociale cu largă deschidere spre normalitate. Finalitățile acestei programe au un caracter practic și urmăresc formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială, sporind gradul de adaptabilitate al copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii. La baza proceselor de învățare recuperatorie stau educația senzorial-motrică și dobândirea autonomiei personale și sociale, acestea asigurând terenul educației cognitive și al integrării în comunitate.

Activitățile ocupaționale contribuie la formarea unei personalități adaptative, integrative. Activitățile de tip ergoterapeutic asigură formarea unor deprinderi care îl pregătesc pe tânărul cu dizabilități pentru inserția socio-profesională. Aceste programe sunt concepute ca structuri interdisciplinare cu conținut specific, astfel încât să răspundă cerințelor individuale de dezvoltare, dar și dezideratului general, de formare a unei personalități apte de a participa activ la viața în familie, de grup profesional și social. În scopul atingerii acestui deziderat major, sunt necesare următoarele: cunoașterea propriei persoane, a mediului și a normelor de compatibilizare cu acesta, structurarea abilităților de ordin psihomotric și instrumental, ce îl susțin ca membru activ al acestor grupuri, precum și cunoașterea/respectarea regulilor de existență independentă, condiționată de maturizarea emoțională și atitudinală, prin responsabilizarea sa față de activitate și față de ceilalți.

Programa propusă pentru disciplina *Terapie Ocupațională* propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe stimularea

învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Programa școlară include următoarele elemente precum : notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Terapie ocupațională* determină compensarea motricității elevului, familiarizarea acestuia cu deprinderile necesare unei vieți autonome și a unei dezvoltări fizice armonioase, în raport cu particularitățile individuale.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă, formativă și autoevaluare la elevi și au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare în procesul instructiv-educativ cu elevii cu dizabilități locomotorii.

Competențe generale

- 1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente**
- 2. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă**
- 3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa a V-a
<p>1.1. Educarea expresivității grafice, sensibilizarea cromatică cu formarea simțului estetic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desen figurativ; - Desen schematizat bazat pe linii; - Dactilopictura; - Compoziție liberă: desen, colaj;
<p>1.2. Stimularea abilităților de exprimare și de utilizare a vocabularului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recitări, interpretări de rol; - Scenete/ dramatizare; - Jocuri de stimulare a comunicării orale: „ Povestește despre prietenul tău”, „Spune-mi cum îți ajuți părinții”; - Jocuri de imitație.
<p>1.3. Exersarea disponibilităților de ascultare, reproducere și înțelegere muzicală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audiții muzicale: muzică ambientală, muzică clasică și contemporană; - Învățarea și interpretarea unor cântece adecvate vârstei; - Activități de pregătire a unor manifestări cultural-artistice (colinde, 1 Iunie, Ziua mamei).

2. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă

Clasa a V-a
<p>2.1. Descrierea materialelor și a instrumentelor de lucru utilizate în activitatea manuală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numirea și descrierea principalelor instrumente și materiale de lucru utilizate în activitatea manuală (pensulă, lopățică, ac mare, matrițe, perforator, capsator, metru de croitorie, culori, carioci, ștampile).
<p>2.2. Efectuarea unor operații simple de lucru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea motricității manuale; - Operații simple de coasere; - Ornamentarea unor obiecte textile; - Pregătirea lutului.

3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială.

Clasa a V-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități practice de igienă personală și de control al ținutei; - Activități practice de îngrijire a clasei/camerei de locuit; - Aerisire, spălare, ștergere, călcare.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a V-a
1. Comportamente independente prin activități ocupaționale	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de expresie grafico-plastică - Activități de expresie verbală/ muzicală/dramatizare - Colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) - Joc Tangram - Pictură - Desen liber/ pe o temă dată - Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare - Dactilopictură - Compoziție liberă: desen, colaj, grafică - Desen ornamental și decorativ: „Felicitarea”, „Rama de tablou”; „Vaza cu flori”, „Oul de Paște”, „Costumul popular” - Desen după natură (peisaj, natură moartă) - Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie identificare, hrănire adecvată, îngrijire)
2. Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - Instrumente de lucru (pensulă,ac, matrițe, perforator, capsator,etc.) - Materiale (pahar, lipici, lut, seminte, hârtie creponată/glasată, bețișoare, coji de ou) - Tehnici de lucru (rupere, lipire,îndoire, colaj, origami, modelare, bobinare, răsucire, înșirare, șnuruire) - Utilizarea materialelor (pahar, lipici, lut, ceară,ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată /glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgelile, ață, sfoară, șnur, lână,frunze, flori uscate, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte,sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou
3. Activități gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> - Salată de legume, fructe, preparare de produse simple - Bucătăria (vase și ustensile) - Aranjarea și decorarea mesei - Igiena personală și controlul ținutei - Ordonare obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor - Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit - Aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului (unde este cazul) - Desfacerea unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru) - Spălarea obiectelor utilizate (instrumente de lucru)
4. Activități de grădărit și de îngrijire a animalelor	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea plantelor - Creșterea animalelor - Valorificarea și depozitarea produselor agricole - Activități simple de îngrijire a plantelor de la “colțul viu al clasei/ casei”(plantare, stropire, curățare, recoltare-unde este cazul) - Activități de dezvoltare a comportamentului ecologic (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în

Domenii de conținut	Clasa a V-a
	activități de bricolaj - Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (identificare, hrănire adecvată, îngrijire etc.)

CLASA a VI-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea comportamentelor independente**

Clasa a VI-a
1.1. Educarea expresivității grafice, sensibilizarea cromatică cu formarea simțului estetic. <ul style="list-style-type: none"> - Desen în spațiu; - Desen, pictură după natură și din imaginație; - Pictură decorativă (sticlă, lemn, hârti, ceramică);
1.2. Stimularea activităților de exprimare și de utilizare a vocabularului <ul style="list-style-type: none"> - Ascultarea unor povești, lecturi, povestiri scurte, povești în imagini); - Teatru de marionete; - Recitări în oglindă.
1.3. Exersarea disponibilităților de ascultare, reproducere și înțelegere muzicală <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea, reproducerea unor cântece din folclorul copiilor; - Învățarea și interpretarea unor cântece tematice; - Audiții muzicale: muzică ambientală, muzică clasică și contemporană.

2. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă

Clasa a VI-a
2.1. Identificarea și numirea materialelor de lucru utilizate în activitățile manuale. <ul style="list-style-type: none"> - Numirea și descrierea principalelor instrumente și materiale de lucru utilizată în activitatea manuală (perforator, capsator, gherghief, riglă, truse de desen, carioci, jocuri de construcție).
2.2. Cunoașterea utilității materialelor și a instrumentelor de lucru. <ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea materialelor și a instrumentelor de lucru; - Separarea materialelor după anumite criterii;

3. Exersarea conduitei independente pentru înțelegerea socială

Clasa a VI-a
3.1. Exersarea deprinderilor de ordine și igienă. <ul style="list-style-type: none"> - Ordonarea obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor; - Activități practice de îngrijire a clasei; - Aerisire, spălare, ștergere, călcare.
3.2. Utilizarea cunoștințelor în desfășurarea unor lucrări în bucătărie. <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și sortarea unor alimente; - Activități demonstrative de manipulare a obiectelor din bucătărie; - Activități practice de igienă alimentară.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
1. Comportamente independente prin activități ocupaționale	<ul style="list-style-type: none"> ○ Activități de expresie grafico-plastică ○ Activități de expresie verbală/ muzicală/ dramatizare ○ Colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) ○ Joc Tangram ○ Pictură ○ Desen liber/ pe o temă dată ○ Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare ○ Dactilopictură ○ Compoziție liberă: desen, colaj, grafică ○ Desen ornamental și decorativ: „Felicitarea ”, „Rama de tablou”; „Vaza cu flori”, „Oul de Paște”, „Costumul popular” ○ Desen după natură (peisaj, natură moartă) ○ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie identificare, hrănire adecvată, îngrijire)
2. Tehnici de lucru, materiale și instrumente de lucru	<ul style="list-style-type: none"> ○ Instrumente de lucru (pensulă, lopățică, mosorel, perforator, capsator, gherghef, riglă, metru de croitorie, truse de desen, jocuri de construcție) ○ Materiale (pahar, lipici, ipsos, aluat, semințe, ață, sfoară, șnur, flori, bandă adezivă, castane, plastelină, mărgel) ○ Tehnici de lucru (rupere, lipire, îndoire, colaj, origami, modelaj, bobinare, răsucire, înșiruire) ○ Utilizarea materialelor (pahar, lipici, lut, ceară, ipsos, aluat, semințe, hârtie de mărimi și grosimi diferite, creponată /glasată, carton, acuarele, plastilina, mărgel, ață, sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscate, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole, linte, sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, staniol, materiale textile, bețișoare, scobitori, coji de ou
3. Activități gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> ○ Salata de fructe, legume ○ Lucruri în bucătărie ○ Aranjarea și decorarea mesei ○ Igiena personală și controlul ținutei ○ Ordonare obiectelor personale, a rechizitelor, jucăriilor ○ Activități practice de îngrijire a clasei/ camerei de locuit ○ Aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului (unde este cazul) ○ Desfacerea unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru) ○ Spălarea obiectelor utilizate (instrumente de lucru)
4. Activități de grădinarit și de îngrijire animalelor	<ul style="list-style-type: none"> ○ Creșterea animalelor ○ Creșterea plantelor ○ Confectionare de obiecte decorative folosind materiale din natură (sfoară, șnur, lână, frunze, flori uscate, coji de nucă, tărtăcuțe, boabe de fasole,

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
	linte,sâmburi de fructe, conuri de brad, scoici, melci, castane, ghindă, sârmă, dopul de plută, lemn, bețișoare, scobitori, coji de ou) ○ Îngrijirea animalelor de apartament/casă

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa a VII-a
<p>1.1. Educarea expresivității grafice, sensibilizarea cromatică și formarea simțului estetic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desen figurativ; - Desen schematizat, compoziții simple din figuri geometrice; - Desen ornamental și decorativ (felicitare, ramă de tablou, ou de Paște); - Joc Tangram; - Pictură;
<p>1.2. Stimularea abilității de exprimare și de utilizare a vocabularului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mimă și pantomimă (redarea unor expresii mimice/ a unor stări afective „Recunoaște personajul”); - Jocuri de rol (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene: „Hărniciuța”, „Doctorul”, „Profesorul”); - Recitări în oglindă; - Teatru de păpuși;

2. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă

Clasa a VII-a
<p>2.1. Realizarea unor produse din diverse materiale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de inițiere și formare de deprinderi de utilizare a acului de cusut și a mașinii de cusut; - Activități de decupare a detaliilor și de asamblare a părților componente ale produsului; - Realizarea unor obiecte prin tehnica origami (broscuțe, păsări, flori); - Urmărirea unei linii drepte (imaginare) prin împunsături și alcătuirea unui tiv.
<p>2.2. Exersarea unor deprinderi gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de aranjare și decorare a mesei; - Menținerea ordinii și a curățeniei la locul desfășurării activității.

3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a VII-a
<p>3.1. Exercițarea în practica social- utilă a cunoștințelor învățate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de realizare a unor produse, ținând cont de cunoștințele învățate.
<p>3.2. Rezolvarea unor probleme practice din realitatea cotidiană, utilizând tehnicile învățate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repararea unor obiecte; - Lucrări de întreținere a rechizitelor școlare.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
1. Țesut, croitorie, broderie	<ul style="list-style-type: none"> ○ Alegerea mostrelor de fire (lână, bumbac, sfoară) dintr-un grup de materiale date ○ Înnodare/ deznodare (“Bentița”, “Funda”, „Covorașul”); ○ Cusut simplu (“Semnul de carte” ; “Batista”); ○ Cusut nasturi etc.; ○ Împletire în 3 șuvițe / țesut (“ Brățara”; trusa “Să țesem frumos!”); ○ Cusături decorative (puncte de cusături la alegere) ○ Utilizarea gherghefului ○ Noțiuni de croitorie: așezarea și fixarea tiparului pentru material, trasarea conturului după șablon- semne de carte, covorașe
2. Activități gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utilizarea noțiunilor elementare de gătit ○ Pregătirea de salate de fructe și legume, si de produse cu preparare simplă ○ Utilizarea corespunzătoare a obiectelor din bucătărie ○ Întreținerea spațiului locativ ○ Aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului (unde este cazul) ○ Desfacerea unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru) ○ Spălarea obiectelor utilizate (instrumente de lucru)
3. Activități de grădinărit și de îngrijire a plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> ○ Plantarea și îngrijirea plantelor ○ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie identificare, hrănire adecvată, îngrijire ○ Valorificarea și depozitarea produselor agricole și a reziduurilor (unde este cazul) ○ Crearea de ustensile handmade ○ Confecționarea de decorațiuni pentru casă și grădină ○ Decorarea grădinilor și spațiilor verzi cu obiecte colorate confecționate
4. Comportamente independente prin activități ocupaționale	<ul style="list-style-type: none"> ○ Activități de expresie grafico-plastică ○ Activități de expresie verbală, muzicală, dramatizare ○ Colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) ○ Joc Tangram ○ Pictură pe diferite suprafețe: pânză, sticlă, pietre ○ Desen liber/ pe o temă dată ○ Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare ○ Dactilopictură ○ Compoziție liberă: desen, colaj, grafică ○ Desen ornamental și decorativ: „Felicitarea ”, „Rama de tablou”; „Vaza cu flori”, „Oul de Paște”, „Costumul popular ” ○ Desen după natură (peisaj, natură moartă)

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psihoindividuale pentru formarea unor comportamente independente

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Educarea expresivității grafice, sensibilizarea cromatică și formarea simțului estetic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desen figurativ; - Desen schematizat, compoziții simple din figuri geometrice; - Desen ornamental și decorativ (felicitare, ramă de tablou, ou de Paște); - Joc Tangram; - Pictură.
<p>1.2. Stimularea abilității de exprimare și de utilizare a vocabularului.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de mimă și pantomimă (redarea unor expresii mimice/ a unor stări afective „Recunoaște personajul”); - Jocuri de rol (gesturi caracteristice diferitelor activități cotidiene: „Hărnicuța”, „Doctorul”, „Profesorul”); - Recitări în oglindă; - Teatru de păpuși.

2. Cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Realizarea unor produse din diverse materiale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de inițiere și formare de deprinderi de utilizare a acului de cusut și a mașinii de cusut; - Activități de decupare a detaliilor și de asamblare a părților componente ale produsului; - Realizarea unor obiecte prin tehnica origami (broscuțe, păsări, flori); - Urmărirea unei linii drepte (imaginare) prin împunsături și alcătuirea unui tiv.
<p>2.2. Exersarea unor deprinderi gospodărești.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de aranjare și decorare a mesei; - Menținerea ordinii și a curățeniei la locul desfășurării activității.

3. Exersarea conduitei independente pentru integrarea socială

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Exercițarea în practica social- utilă a cunoștințelor învățate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de realizare a unor produse, ținând cont de cunoștințele învățate.
<p>3.2. Rezolvarea unor probleme practice din realitatea cotidiană, utilizând tehnicile învățate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repararea unor obiecte; - Lucrări de întreținere a rechizitelor școlare.

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
1. Țesut, croitorie, broderie	<ul style="list-style-type: none"> ○ Alegerea mostrelor de fire (lână, bumbac, sfoară) dintr-un grup de materiale date ○ Înnodare/ deznodare (“Bentița”, “Funda”, „Covorașul”) ○ Cusut simplu (“Semnul de carte” ; “Batista”); ○ Cusut nasturi etc. ○ Împletire în trei șuvițe / țesut (“Brățara”; trusa “Să țesem frumos!”) ○ Cusături decorative (puncte de cusături la alegere) ○ Utilizarea gherghefului ○ Noțiuni de croitorie: așezarea și fixarea țiparului ○ Pentru material, trasarea conturului după șablon- semne de carte, covorașe
2. Activități gospodărești	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utilizarea noțiunilor elementare de gătit ○ Pregătirea de salate de fructe și legume, si de produse cu preparare simplă ○ Utilizarea corespunzătoare a obiectelor din bucătărie ○ Întreținerea spațiului locativ ○ Aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare, utilizare a măturii și a fărașului (unde este cazul) ○ Desfacerea unor produse ambalate (cutii, borcane etc/ de strângere a instrumentelor de lucru) ○ Spălarea obiectelor utilizate (instrumente de lucru).
3. Activități de grădinărit și de îngrijire a plantelor și animalelor	<ul style="list-style-type: none"> ○ Plantarea și îngrijirea plantelor ○ Activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie identificare, hrănire adecvată, îngrijire ○ Valorificarea și depozitarea produselor agricole și a reziduurilor (unde este cazul) ○ Crearea de ustensile handmade ○ Confecționarea de decorațiuni pentru casă și grădină ○ Decorarea grădinilor și spațiilor verzi cu obiecte colorate confecționate.
4. Comportamente independente prin activități ocupaționale	<ul style="list-style-type: none"> ○ Activități de expresie grafico-plastică ○ Activități de expresie verbală, muzicală, dramatizare ○ Colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj) ○ Joc Tangram ○ Pictură pe diferite suprafețe: pânză, sticlă, pietre ○ Desen liber/ pe o temă dată ○ Compoziție simplă prin puncte, linii, pete de culoare ○ Dactilopictură ○ Compoziție liberă: desen, colaj, grafică ○ Desen ornamental și decorativ: „Felicitarea ”, „Rama de tablou”; „Vaza cu flori”, „Oul de Paște”, „Costumul popular ” ○ Desen după natură (peisaj, natură moartă).

Sugestii metodologice

Programa disciplinei *Terapie ocupațională* își propune să formeze competențe, valori și atitudinii prin demersuri didactice specifice elevilor cu dizabilități locomotorii.

Programa școlară pentru *Terapie ocupațională*, reglementează activitatea profesorului educator, în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea demersurilor didactice adecvate dizabilităților locomotorii și contextelor de învățare disponibile.

Programa școlară are în vedere faptul că elevii cu dizabilități locomotorii se află într-o anumită etapă a evoluției lor neuropsihice, fiindu-le necesară proiectarea, organizarea și realizarea unui demers didactic complementar procesului instructiv-educativ prevăzut de planurile cadru specifice fiecărui ciclu de învățământ gimnazial, utilizat în învățământul de masă.

Demersul didactic complementar presupune o abordare terapeutică, și recuperatorie integrativă în concordanță cu standardele de performanță specifice învățământului de masă.

Elementele programei sunt concretizate în activități de învățare adecvate specificului psihoindividual al elevului cu dizabilități locomotorii. Activitățile de învățare au un caracter orientativ fiind formulate cu un anumit grad de generalitate, putând fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. În funcție de resursele de timp, umane și materiale profesorul poate utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare.

Valoarea formativă a strategiilor didactice utilizate în procesul terapeutic poate fi sporită de cadrul didactic prin valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice, cognitive, ocupaționale și ale formării autonomiei personale, ca și componente esențiale în activitatea de învățare.

Strategiile didactice care permit formarea competențelor din cadrul disciplinei *Terapie ocupațională* au ca dominante: inițiativa și voluntariatul, participarea/ implicarea și activismul civic, valorizarea experienței de viață a elevului, încurajarea acestuia pentru o exprimare liberă și integrarea lui în mediul social.

Este necesar ca activitatea din cadrul disciplinei *Terapie ocupațională* să asigure continuitatea demersului didactic din învățământul de masă, contribuind astfel la formarea unui elev activ, responsabil și capabil să-și gestioneze propriile resurse și să colaboreze cu ceilalți în vederea integrării optime.

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina *Terapie ocupațională* are un accentuat caracter practic- aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățământului pe tot parcursul vieții.

Implicarea elevilor cu dizabilități locomotorii în activitatea terapeutică se bazează pe sarcini concrete, pe învățarea prin descoperire, prin cooperare, prin încurajarea permanentă și prin raportarea progresului la propria persoană.

Educația copiilor pentru integrarea în școala de masă este un demers complex și îndelungat. Este necesar ca părinții să fie parteneri activi în acest demers, care să susțină prin activități complementare realizarea unor contexte nonformale favorabile învățării.

Participarea părinților la acțiunile organizate de școală conduc astfel la întărirea relației părinte-copil și la promovarea școlii în comunitate, dar și la valorizarea de către adulți a necesității de a oferi exemple de implicare și comportament social-integrat.

Proiectarea activității didactice se realizează în parteneriat cu profesorul din învățământul de masă și ține cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu dizabilități locomotorii.

Bibliografie

- Lovinescu, A., *Desenul, modelajul și lucrul manual în grădinița de copii*;
 Beniuc, M., Chircev, A., (1980), *Probleme fundamentale ale psihopedagogiei*, Ed. ASSP;
 Apostol, C., (1965), (*Îndrumător metodic*), EDP, București;
 Crețu, E., (1999), *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*, Ed. Aramis, București;
 Druță, M., E., (2000), *Psihologia educației*, Editura Didactică și pedagogică, București;
 Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași ;
 Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială.Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
 Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
 Munteanu, A., (2003), *Psihologia copilului și adolescentului*, Editura Augusta, Timisoara;
 Păunescu, C., (1984), *Coordonate metodologice pentru recuperarea minorului inadaptat* - EDP, București;
 Păunescu, C., (1977), *Deficiența mintală și procesul învățării* - EDP, București ;
 Paunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal* , Editura Medicală, București;
 Popescu, E., Barbu, H., Serban, F., (1994), *Activități de joc* ;
 Radu, T., I., (1983), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului* – EDP, București;
 Verza, E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, București;
 Zazzo, R., (1979), *Debilitățile mintale* - EDP, București;
 ***Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copiii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Daniela SĂFTOIU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Mehedinți

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Plăveț Claudia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu-Severin
Borcan-Anițescu Ana-Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu- Severin
Sîrbu Mihaela-Dana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu- Severin
Iliescu Mihaela-Cristina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, Drobeta Turnu- Severin

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Ordinul 3622 din 2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământ special preșcolar, primar și gimnazial, prin intermediul anexei 1, structurează terapiile educaționale și activitățile specifice tipurilor/gradelor de dizabilitate în două arii curriculare: terapiile specifice și de compensare, precum și aria terapiilor educaționale complexe și integrate.

Conform ordinului mai sus menționat, anexa 15 aprobă structura planului-cadru privind învățământul primar și gimnazial destinat elevilor ce prezintă deficiențe locomotorii, fiind menționat numărul de ore alocat intervențiilor privind terapiile specifice și de compensare.

Dacă în termeni generali, scopul cel mai de preț al educației îl reprezintă atingerea unui nivel calitativ cât mai ridicat al vieții, atunci în plan specific – în cazul programei de față, fiind vorba de copii/tineri cu deficiențe locomotorii – competențele generale și specifice incluse în aria curriculară numită „terapii specifice și de compensare” trebuie să accesibilizeze acest deziderat.

Competențele generale cuprinse în această programă școlară vizează dezvoltarea capacităților „de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de muncă sau de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală” (conform Recomandărilor Consiliului din 22 mai 2017 privind Cadru european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții) pe durata întregii perioade de învățământ primar și gimnazial.

Competențele specifice, reprezintă etape de dobândire a competențelor generale, cu un caracter de tip cadru de referință și care vor desemna conținuturi diferite pentru fiecare an de studiu sau nivel al tabloului dezvoltării elevului.

Conform metodologiei de organizare a ciclurilor de învățare, competențele generale și specifice vor fi definite în funcție de ciclul achizițiilor fundamentale (clasa pregătitoare, I și II), ciclul de dezvoltare (clasele III – VI) și ciclul de observare și orientare (clasele VII-IX).

Cele 8 competențe-cheie stabilite la nivel european (competența de a comunica în limba maternă, competența de a comunica într-o limbă străină, competențe în domeniul matematicii și științelor, competențele digitale, competența de a învăța să înveți, competențe sociale și civice, competențe antreprenoriale, precum și competențele de conștientizare și exprimare culturală) necesită să fie reflectate în profilul de terapie specifică și compensatorie a copiilor/tinerilor cu deficiențe locomotorii.

Conținuturile programelor școlare privind intervențiile din aria terapiilor specifice și de compensare, vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate precum: stimulare multisenzorială, educație psihomotrică, structurarea și dezvoltarea limbajului, terapia tulburărilor de limbaj, stimulare cognitivă, tehnici de modelare comportamentală, etc.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru copii/tinerii cu deficiențe locomotorii se referă la aplicarea principiilor Design-ului Universal pentru Învățare în toate aspectele și stadiile de proiectare educațională, corelând aceste finalități cu termenii concreți ai integrării sociale și, ulterioare, profesionale.

Recomandările și analizele naționale și internaționale, cum ar fi:

- ✓ Strategia națională pentru sănătatea mintală a copilului și a adolescentului 2016-2020, HG 889/2016, prevede faptul că „prin programele specializate trebuie să fie identificate și consolidate abilitățile copilului și adolescentului, abilitățile necesare pentru construirea/reconstruirea autonomiei personale, satisfacerea nevoii de a învăța, de a locui, de a se angaja, socializa și dezvolta”;

- ✓ Comisia Europeană a adoptat la 9 iunie 2010 o comunicare intitulată „Un nou impuls pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale pentru a sprijini strategia Europa 2020”, care specifică faptul că „avem nevoie de sisteme de educație și de formare flexibile și de înaltă calitate care să răspundă necesităților actuale și viitoare”;
- ✓ Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (Cedefop) prognozează faptul că schimbările tehnologice impun un nivel mai ridicat al competențelor, iar elevii și studenții care își vor începe cariera după anul 2020, vor activa în profesii care astăzi încă nu există sau care sunt pe cale de dispariție;
- ✓ Prevederile ESCO (clasificarea europeană a aptitudinilor, competențelor și cunoștințelor) cuprinde 13485 de aptitudini, competențe și cunoștințe intercorelate necesare formării profesionale la nivelul statelor UE;
- ✓ De asemenea, Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății (CIF, 2001), ca instrument de educație, permite elaborarea de strategii de terapie specifică și compensatorie care să vizeze înlăturarea barierelor din diverse domenii (arii de viață) sub influența factoriilor contextuali (factori de mediu și factori personali), indică nevoia de a dezvolta abordări flexibile și interconectate în ceea ce privește proiectarea demersurilor intervențiilor educaționale.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**
- 2. Formarea și dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv motrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea abilităților de receptare, structurare și emitere a mesajului oral**
- 4. Formarea, dezvoltarea și exersarea abilităților în plan lexico-grafic**
- 5. Formarea și dezvoltarea capacitaților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**
- 6. Formarea și dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii variate de viață**

CLASELE PREGĂTITOARE – a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Formarea și dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.1 Formarea și dezvoltarea capacității de reacție la stimuli externi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate - Exerciții de stimulare vizuală : familiarizarea cu stimuli luminoși, cu culori contrastante; - Exerciții de stimulare auditivă : familiarizarea cu zgomote, cu vocea umană, sunete emise de diverse animale; activități cu jucării sonore etc. - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: explorarea și manipularea obiectelor cu texturi diferite, perceperea temperaturii, percepția vibrațiilor, a presiunii, masaj; - Exerciții de stimulare olfactivă: explorarea mirosurilor din mediul ambiant; - Exerciții de stimulare vizuală: explorarea gusturilor diverselor alimente.
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea capacității de observare, urmărire și identificare a stimulilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite: camera de stimulare polisenzorială, sala de clasă și mediul extern familiar; - Exerciții joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane) după ce acțiunea acestora a încetat.
<p>1.3 Dezvoltarea diferitelor forme ale atenției</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a atenției prin efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Exerciții joc pentru dezvoltarea unor forme ale atenției : auditivă, vizuală, tactil-kinestezică etc.
<p>1.4 Formarea și dezvoltarea capacității de discriminare și identificare a atributelor perceptive ale stimulilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a formei și mărimii; - Activități de percepție, recunoaștere și diferențiere a onomatopeelor; - Activități de percepție și diferențiere a asperității, texturii și greutateii; - Activități de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Activități de percepție și diferențiere a gusturilor și mirosurilor.
<p>1.5 Formarea capacității de recunoaștere a obiectelor în plan tridimensional și bidimensional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a obiectelor concrete; - Exerciții de trecere de la obiectul concret la imagine; - Exerciții de suprapunere obiect imagine.
<p>1.6 Formarea și dezvoltarea capacității de analiză și sinteză a informațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a obiectelor identice după diferite criterii (formă, mărime, culoare, textură etc.); - Exerciții de asociere obiect – imagine corespunzătoare; - Exerciții de descompunere a întregului în părți (obiect sau imagine); - Exerciții de recompunere a întregului.
<p>1.7 Formarea și dezvoltarea capacității de comparare a obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de integrare categorială (integrarea obiectului sau a imaginii în clasa de apartenență); - Exerciții de identificare și eliminare a unor obiecte care nu se potrivesc într-o mulțime dată; - Exerciții de ordonare după diferite criterii a unor obiecte sau imagini după model.

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>1.8 Formarea și dezvoltarea de capacități de clasificare după diverse criterii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de seriare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de ordonare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de clasificare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului.
<p>1.9 Formarea și dezvoltarea capacității de generalizare a cunoștințelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de indicare și discriminare într-un mediu nestructurat, a obiectelor și sunetelor învățate în mediul structurat.
<p>1.10 Formarea și dezvoltarea capacității de reprezentare mentală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea deprinderilor de investigare; - Exerciții de explorare a conturilor; - Exerciții de identificare a imaginilor ce reprezintă obiecte indentice dar de mărimi diferite, poziții spațiale diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii crescânde sau descrescânde a unor figuri de mărimi diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii, succesivității momentelor unor acțiuni simple; - Exerciții de reproducere după comandă verbală a mișcărilor, gesturilor și posturii.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv motrice

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>2.1. Formarea mișcărilor fundamentale și a capacităților fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea gestului rectiliniu, prin mișcare de translație de tip orizontal (dreapta-stânga, înainte-înapoi), de tip vertical (sus-jos), în ambele sensuri, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea direcției și a vitezei; - Exerciții pentru formarea gestului rotativ – mișcare de rotație de la stânga la dreapta și invers, din interior spre exterior, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea distanței față de axul central (mobil și fix); - Exerciții pentru formarea gestului scripto-plastic – mișcări variate, complexe, cu direcții multiple și cu amplitudine mică; - Exerciții pentru formarea gestului polimorf – mișcări variate, complexe, pluridireționale, de amplitudine mare; - Exerciții pentru formarea gesturilor de oscilație a corpului și capului – balansarea înainte-înapoi, între limite determinate și într-un ritm dat; - Exerciții pentru educarea forței, a capacității de a executa mișcări; - Exerciții pentru educarea capacității de a-și doza efortul; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări la viteza dorită; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări în funcție de spațiu; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări din poziția statică sau din mișcare; - Exerciții pentru educarea îndemânării; - Exerciții pentru educarea flexibilității și fluidității, a formării capacității de a mișca corpul și obiectele fără a se lovi între ele; - Exerciții pentru educarea coordonării; - Exerciții pentru educarea gradului de continuitate și rezistență;
<p>2.2. Formarea mișcărilor fundamentale ale membrilor (superioare și inferioare), ale diferitelor segmente ale corpului în raport cu subiectul, cu unul sau mai mulți parteneri, cu sau fără suport material etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele superioare (întinderea brațelor în față, sus, lateral și jos; Ridicarea brațelor, apoi coborârea și

Clasele pregătitoare – a IV-a

sprijinirea lor pe genunchi, cu lăsare pe vine; Rotirea brațelor din diferite poziții);

- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele inferioare (Ridicarea alternativă, pe numărătoare, a genunchilor; Exerciții de dat cu piciorul într-o minge);
- Exerciții pentru educarea mișcărilor care implică două sau mai multe mutații corporale: deget-mână, braț-picior, ansamblul corpului;
- Exerciții pentru educarea capacității de coordonare motorie: oculo-manuală, auditiv-manuală, mână-ochi-picior etc.

2.3. Formarea activităților motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală și verbală

- Exerciții pentru formarea capacității de manipulare: pe bază de imitație, de comenzi verbale, de selecție și discriminare a mișcărilor; a unor obiecte de mărimi și naturi diferite; în scop de asamblare;
- Exerciții pentru formarea capacității de mânăuire a instrumentelor și aparatelor didactice;
- Exerciții pentru modificarea voluntară a mișcărilor;
- Exerciții pentru educarea mișcărilor organelor fonatorii și a capacității de a produce sunete semnificative;
- Exerciții pentru formarea capacității de asociere sunet-cuvânt și a capacității de a coordona sunetele în cuvânt și în mesaje cu semnificație;
- Exerciții pentru formarea capacității de coordonare sunet-gest;
- Exerciții pentru educarea mișcărilor ochilor (stânga-dreapta);
- Exerciții pentru formarea abilităților de mișcări digitale, solicitate în actul grafic.

2.4. Organizarea schemei corporale și a lateralității

- Exerciții pentru formarea conștiinței de schemă corporală proprie;
- Exerciții pentru formarea reprezentării statice și dinamice a schemei corporale;
- Exerciții pentru formarea reprezentării mintale a acțiunilor;
- Exerciții pentru formarea imaginii corporale;
- Exerciții pentru recunoașterea și denumirea diferitelor părți ale corpului partenerului;
- Exerciții pentru stabilirea relației dintre corp și mediu;
- Exerciții pentru stabilirea lateralității:
  - Jocuri pentru membrele inferioare:
    - Sărit într-un picior;
    - Echilibru pe un picior (i se cere copilului să avanseze cu un săculeț sau o plăcuță, pe un picior, pe care îl alege spontan, fără ca acestea să cadă);
    - Șotron : sărituri pe un picior la ducere și pe celălalt la întoarcere; alternarea săriturii pe un picior și pe două picioare; alternarea săriturii: două pe piciorul drept și două pe piciorul stâng;
    - Cercuri plasate la dreapta și la stânga unei linii, copilul sare pe piciorul stâng, când cercul este la stânga și pe piciorul drept, când cercul este la dreapta);
      - Jocuri pentru membrele superioare:
        - Reproducerea unui ritm simplu pe o tamburină (mâna la alegere). Se încercă, apoi, cu cealaltă mână.
        - Joc cântat - copiii bat din palme (odată cu palma-dreaptă de sus și stânga de jos, apoi se inversează la fiecare bătaie). Exemplu: "Dacă vesel se trăiește, fă așa!"
        - Lasoul cow-boyului - Se folosește o panglică. I se cere copilului să facă cercuri sau serpentine cu mâna, la alegere. Apoi, schimbă mâna. Jocul se poate modifica: - cercuri pe verticală, apoi pe orizontală.
        - Joc de echilibru: - Cu o mână la spate, cealaltă întinsă în față, la orizontală ținând o lingură cu o bilă sau o minge mică. I se cere să parcurgă un traseu, fără să-i cadă bila sau mingea. Se încercă și cu mâna cealaltă.
        - Șifonatul hârtiei - Având hârtie în fiecare mână, i se cere copilului (lucrând simultan cu

Clasele pregătitoare – a IV-a

ambele mâini) să facă un cocoloș (mâna dominantă va executa mișcarea mai precis);
Se face același lucru și cu plastilina;

- Jocuri cu mingea

➤ Jocuri pentru ochi:

- Ochit cu pistolul, cu închiderea unui ochi;
- Privit printr-un orificiu (făcut într-un carton);
- Privit printr-o lunetă;
- Privit prin aparatul de fotografiat.

2.5. Formarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice

- Exerciții pentru identificarea culorilor:
    - Realizarea de mulțimi după criteriul cromatic, prin imitare sau la comandă verbală;
    - Recunoașterea și denumirea culorilor cu ajutorul unor obiecte diferite, de diferite texturi;
    - Activități de construcție cu ajutorul cuburilor colorate, la instrucție verbală sau cu model dat;
    - Înșiruire de mărgelile colorate, la instrucție verbală sau cu model dat.
  - Exerciții pentru discriminarea culorilor:
    - Potrivirea unor jetoane de forme și culori diferite;
    - Formarea unui întreg din părți componente colorate diferit;
    - Așezarea pe grupe cromatice, de la deschis la închis, a diverse jetoane, cuburi, desene, figuri etc. pe criteriul identității cromatice;
    - Formarea de mulțimi (grupuri, grămezi) din diverse elemente desenate și colorate, pe criteriul identității cromatice sau a intensității cromatice.
  - Exerciții pentru formarea capacității de operare cu culoarea, de folosire a culorii:
    - Sortare a diferitelor obiecte după criteriul culoare;
    - Exerciții de asociere culoare-obiect;
    - Activități de colorare după model;
    - Activități de amestecare a culorilor, rezultatul fiind alte culori.
  - Exerciții pentru identificarea formelor:
    - Sortarea formelor;
    - Denumirea obiectelor din câmpul perceptiv, care au o anumită formă;
    - Stabilirea unor asocieri simbolice (ușă-dreptunghi, minge-cerc);
    - Identificarea formei unor obiecte prin pipăit;
    - Potrivirea imaginilor identice folosind jocul domino;
    - Reconstituirea unui întreg din elemente detașabile;
- Formarea unei figuri geometrice din compunerea mai multor forme.
- Exerciții pentru discriminarea formelor:
    - Potrivirea formelor;
    - Denumirea și sortarea formelor;
    - Realizarea formelor din diverse materiale: sfoară, sârmă, plastilină;
    - Realizarea formelor prin unirea punctelor;
    - Completarea unor figuri geometrice.
  - Exerciții pentru formarea capacității de operare cu forma, de folosire a formei:
    - Sortarea pieselor logice, după formă (de culori, mărimi și grosimi diferite) și utilizarea cuvântului care denumește figura respectivă;
    - Sortarea și gruparea după formă și mărime, formă și culoare;
    - Sesizarea unor procese de transformare a formelor în variante (balon umflat - balon dezumflat); transformarea unor figuri geometrice (din două triunghiuri dreptunghice se formează un dreptunghi); imagini diferite, bazate pe aceeași formă, același ritm, formă, culoare etc.
  - Exerciții pentru formarea de capacități perceptiv-motrice (discriminare kinestezică, educarea

Clasele pregătitoare – a IV-a

percepției spațiale, discriminare vizuală, discriminare auditivă, discriminare tactilă):

- Exerciții pentru formarea, recunoașterea și operarea cu noțiuni spațiale ale propriului corp și ale altor persoane (indicarea părților corpului – stâng-drept; indicarea unor obiecte cu mâna stângă/dreaptă; exersarea noțiunilor: pe, sub, în partea dreaptă, în partea stângă, în partea de sus (superioară), în partea de jos (inferioară) etc., însoțite de verbalizare; cunoașterea și operarea cu diferite noțiuni de spațiu);
- Exerciții pentru formarea, recunoașterea și operarea cu noțiuni spațiale localizate în spațiul apropiat și îndepărtat față de propriul corp și față de alții (inclusiv în imagini și în oglindă) – localizarea, apoi indicarea mâinii drepte, piciorului drept, urechii stângi etc. ale interlocutorului (în imagini sau la propria persoană văzută în oglindă); indicarea (începând cu propria imagine în oglindă), a părții drepte, stângi, părții de sus, de jos, de la mijloc, superioară, inferioară, mediană etc.; operarea cu noțiunile: pe, lângă, alături, sub, deasupra, dedesubt (utilizând situații concrete, față de sine, față de alții și în imagini - special desenate);
- Măsurarea unor distanțe (din mediul ambiant) cu pasul și cu metrul, apoi să aprecieze, din ochi, anumite distanțe de câțiva metri sau pași (până la câțiva zeci de metri).
- Exerciții pentru formarea conduitei perceptiv-motrice de spațiu (spațiu fizic-spațiu cognitiv, în câmpuri specifice, lexic și grafic; în câmpul de configurație al mulțimilor; în câmpul de muncă; direcția într-un câmp spațial; zone de spațiu; aptitudini spațiale speciale):
  - **Exerciții pentru recunoașterea și aprecierea unor distanțe (mărimi) în spațiul bidimensional** (exerciții de încadrare a unor semne grafice între spațiile caietului; exerciții de măsurare cu rigla gradată; exerciții de schițare a unor planuri simple (planul clasei, al camerei copilului, al școlii); exerciții de reprezentare la scară; exerciții de citire a unor desene tehnice și a unor hărți ușoare);
  - **Exerciții de recunoaștere și operare în spațiul tridimensional** (exerciții de înțelegere și percepere a spațiului tridimensional;
- Exerciții pentru formarea capacității de raportare a timpului la propria persoană (exerciții de identificare și ordonare a activităților desfășurate într-o zi);
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a succesiunii cronologice (exerciții de ordonare logică a mai multor imagini ce reprezintă desfășurarea unei acțiuni);
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a duratei faptelor, acțiunilor, evenimentelor;
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a ritmului și intervalului (exerciții de bătăi la diferite intervale, realizate cu diferite obiecte);
- Exerciții pentru formarea capacității de transpunere a spațiului în timp și invers.

3. Formarea și dezvoltarea abilităților de receptare, structurare și emiteră a mesajului oral

Clasele pregătitoare – a IV-a

3.1. Receptarea (ascultare, înțelegere) mesajelor orale scurte exprimate de terapeut

- **Exerciții de ascultare și reacție**

- Reacționează la propriul nume, cu fixarea și menținerea privirii; cu reacții verbale sau nonverbale;
- Reacționează la comenzi verbale simple prin indicarea, denumirea sau aducerea unor obiecte sau imagini ale acestora;

Clasele pregătitoare – a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de îndeplinire a unei sarcini simple cu obiecte, a unei sarcini necorelate, a unei sarcini complexe.
<p>3.2. Dezvoltarea abilităților de comunicare nonverbală (mimică și gestică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive); - Exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico- facială adecvată; - Exersarea exprimării modelelor mimico-faciale și gestuale (bucurie, tristețe, furie, supărare, uimire etc) după indicație verbală; - Jocuri de rol, jocuri cu marionete cu oferirea de modele comportamentale non verbale.
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare prin limbaj oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapa premergătoare formării/dezvoltării abilităților de comunicare orală - Exerciții pentru dezvoltarea mobilității aparatului fono – articulator (antrenarea musculaturii buzelor, feței, limbii, mandibulei, vălului palatin și masajul orofacial); - Exerciții pentru formarea respirației corecte; - Exerciții pentru exersarea simțului ritmic; - Exerciții pentru dezvoltarea auzului fonematic (antrenarea atenției auditive, antrenarea memoriei verbale, antrenarea abilităților perceptiv – auditive); - Exerciții pentru exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență); <ul style="list-style-type: none"> • Etapa formării/dezvoltării abilităților de vorbire reflectată și independentă: - Exerciții de impostare a sunetelor deficitare (formarea bazei de articulare și emiterea sunetului); - Exerciții de diferențiere a sunetelor izolate; - Exerciții de formare a abilităților coarticulatorii (consolidarea sunetului în silabe, cuvinte și logatomi); - Exerciții de diferențiere a sunetelor în silabe și cuvinte; - Exerciții de automatizare a sunetelor în vorbirea spontană; - Exerciții de generalizare a abilităților de articulare a sunetelor țintă în structuri lingvistice specifice limbii române; <ul style="list-style-type: none"> • Etapa activizării vocabularului pasiv și a extinderii volumului vocabularului activ   - Exerciții de stimulare a achiziției de noi unități lingvistice; - Exerciții de vehiculare a cuvintelor care exprimă însușiri sau raporturi dintre obiecte și fenomene (mărime, formă, culoare, poziții spațiale, poziție în timp, raporturi cantitative, etc.); - Exerciții de antrenare a abilităților gramaticale; - Exerciții de povestire în succesiune logică a unui fapt cunoscut; - Exerciții de compunere și descompunere de povestiri orale scurte după imagini; - Exerciții de reproducere de povestiri cunoscute pe baza întrebărilor.

4. Formarea, dezvoltarea și exersarea abilităților în plan lexico-grafic

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>4.1. Pregătirea actului grafic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antrenament psihomotor - Exerciții de relaxare musculară; - Exerciții de coordonare motrică general; - Exerciții-joc pentru motricitatea fină la nivelul mâinilor și a degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric): înșirare, frământare, modelare, decupare, pliere a hârtiei, imitarea cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică și a diverselor figuri geometrice; - Exerciții antepografice: - exerciții de prehensiune (prindere și mânăuire corectă a instrumentelor de lucru –

Clasele pregătitoare – a IV-a

- creioane cerate, creioane, pix, stilou, creta, caiete, foi veline); mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tablita de scris, foaie de scris de diverse dimensiuni și liniaturi);
- desen figurativ – desen și hașurare în contur, desen după șablon, completarea unui desen lacunar, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice(ou, casa, scară, pom, etc.)
  - Educarea mainii dominante (in etapa premergătoare terapiei disgrafiei)
  - Exerciții pentru independenta degetelor (degetele „în gheară”, bobarnacul, miscarea degetelor pe pian);
  - Exerciții de opunere a degetului mare cu celelalte (imitație, independent sau la comanda);
  - Exerciții de închidere și deschidere a pumnului;
  - Exerciții de prehensiune (cu sau fara suport material);
  - Exerciții de tinere în echilibru a diverse obiecte (baston, creion, etc.);
  - Exerciții de gimnastică a mainii (pumn închis/deschis; flexie/extensie a fiecarui deget pe rand; indoirea/intinderea/rasfirarea degetelor; gesturi de imitație a literelor, cifrelor etc.);
  - Exerciții de gimnastică pentru ambele maini (inchiderea/deschiderea pumnului simultan și invers etc.);
  - Formarea abilității de a urmări cu privirea în sensul convențional al actului citirii, stânga-dreapta)
  - Exerciții-joc de aliniere a obiectelor într-o anumită succesiune și de denumire a lor de la stânga la dreapta;
  - Exerciții-joc de mutare/ translare a obiectelor/ jucăriilor de la stânga la dreapta ;
  - Exerciții- joc de așezare de jetoane de la stânga la dreapta;
  - Exerciții de formare a progresiei stânga-dreapta fără mișcarea capului (de ex., focalizarea unui obiect în mișcare – minge, bilă, siluetă etc. de la stânga la dreapta, fără mișcarea capului);
  - Exerciții de focalizare a unei mișcări de la stânga la dreapta (desenarea cu creta a unor linii grafice alternative).

4.2. Corectarea dislexo-disgrafiei

- Exerciții de identificare auditivă a structurilor fonetice (propoziția, cuvântul, silaba, fonemul) :
  - integrare propozițională simplă după suport imagistic;
  - delimitarea cuvintelor din cadrul propoziției;
  - identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvinte;
  - despartirea cuvintelor în silabe și identificarea acestora;
  - identificarea fonemelor în silabe;
  - pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat;
  - exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în diverse poziții;
- Exerciții de identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor:
  - vizualizare, diferențiere, denumire a literelor;
  - redarea gestuală a literelor;
  - identificarea tactilă a literelor;
  - construirea literelor din diverse materiale după model și în absența acestuia.
  - exerciții de citire a literelor mari și mici;
  - exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- Exerciții de asociere fonem-literă-grafem;
  - exerciții de selectare a literei dintr-un grup dat;
  - exerciții de asociere literă – cuvânt ilustrat; asociere fonem- literă mare de tipar
  - exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/cu ajutorul săgeților; scrierea cu majuscule și tastarea literei pe computer;
  - transcriere din litera de tipar în litera de mână;
  - dictări de litere;

- Exerciții de compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bi/plurisilabice cu literele însușite, după următoarea succesiune:
  - cuvinte monosilabice de tip vocală - vocală, vocală – consoană și consoană – vocală;
  - cuvinte monosilabice de trei litere;
  - cuvinte bisilabice cu silabă repetitive;
  - cuvinte bisilabice cu structură: vocală – consoană - vocală;
  - cuvinte bisilabice cu structură : consoană - vocală – consoană - vocală, în special cu labialele „p”, „b”, „m”, cu vibranta „r”, cu labiodentale („f”, „v”);
  - cuvinte bisilabice cu structură : vocală - consoană - vocală - consoană; (elev, inel, oraș);
  - cuvinte plurisilabice cu silabe deschise („pisica” „pepenele” etc);
  - cuvinte din litere mobile (alfabetar);
  - cuvinte mono/bi/plurisilabice cu litere date;
  - cuvinte din silabe date;
  - indentifică litera /silaba lipsa dintr-un cuvânt dat (cu și fără suport imagistic),
  - scrie cuvinte pe diverse liniaturi (tip I, tip II , dictando);

- Exerciții de diferențiere fonematică /grafică și vizuală a literelor care conduc la distorsiuni: „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o”, „b-d”;

- Exerciții de scriere și citire a cuvintelor cu dificultăți specifice limbii române :
  - scrierea și citirea corectă a cuvintelor care conțin „m” înaintea lui „p” și „b”;
  - scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin diftongi și triftongi;
  - scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin litere duble: „ ee”, „ oo”, „nn” , „cc”;
  - scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin „ii” și „iii”;

- Exerciții pentru sesizarea semnificației cuvintelor: sinonime, antonime, omonime (fără menționarea terminologiei lexicale);
  - jocuri didactice cu cuvinte cu același sens, cu sensuri opuse sau cu sensuri diferite în funcție de context);

- Exerciții de lexie - grafie la nivel propozițional:
  - exerciții de lexie a propoziției dezvoltate/fraze;
  - exerciții de analiză a structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte; precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt; precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt);
  - exerciții de scriere a propoziției analizate, prin copiere sau transcriere;
  - scrierea corectă din punct de vedere ortografic și de punctuație a propoziției (majuscula, semnele de punctuație ...)
  - formarea de enunțuri pe baza de imagini sau cuvinte date, complexe;

Clasele pregătitoare – a IV-a

- formarea de enunțuri prin ordonarea cuvintelor date, cu dificultăți variabile
- completarea de enunțuri lacunare;
- exerciții de scriere după dictare a unor enunțuri complexe pe caiet/calculator
- exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale dintr-un enunț;
- Exerciții de lexie - grafie la nivel de text:
  - exerciții de citire a unui text (cu dificultăți variabile), în ritm propriu, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;
  - exerciții de așezare corespunzătoare în pagină a unui text (data, titlul, alineat, spațiul dintre cuvinte);
  - exerciții de selectare (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative, exclamative, interogative;
  - exerciții de compunere a unui text cu suport imagistic complex sau pornind de la o tema data;
  - exerciții de povestire a unui text citit (cu și fără întrebări suport);
  - exerciții de identificare a erorilor de scriere dintr-un text;
  - exerciții de scriere după dictare a unor texte pe caiet/calculator;
  - exerciții de autodictare de propoziții, poezii, ghicitori.

5. Formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**Clasele pregătitoare – a IV-a****5.1. Realizarea/ exersarea contactului direct și activități cu obiecte/ ființe din mediul înconjurător**

- Exerciții de observații libere și dirijate:
  - dezvoltarea capacității senzoriale vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactile („Spune ce/ cum/ unde/ când este!”, zgomote diverse: voce/ strigă/ sunete produse de diverse obiecte sau instrumente muzicale, muzică specifică: vocală sau instrumentală);
- Exerciții de manipulari:
  - determină mecanismul de stabilire a distincției eu – lume („Ordinea din dulapul păpușii”, „Spălăm vasele”, „Aranjăm fructele în coș”, „Alegem/ sortăm tacâmurile”, „Aranjăm șervețelele”, „Îl îmbrăcăm pe Mihai”, „Umplem aceste vase cu mâna/ pâlnia/ lingura/ pipeta”, „Periem hainele din dulap”, „Spălăm rufe”, „Călcăm rufe”, „Așezăm masa”, „Îmbrăcăm păpușa”, „Smulgem frunzele”, „Să ne încălțăm”, „Facem turte din nisip”, „Așezăm hăinuțele păpușii”, „Umplem/ golim găletușele cu nisip”, „Strângem lucrurile aruncate);
- Exerciții de acțiuni directe cu obiectele/ ființele: („Ne jucăm cu spumă/ frișcă/ nisip kinetic/ acuarele/ plastilină/ făină”, „Vizită la fermă”, „Mergem la magazin să ne aprovizionăm”).

5.2. Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător

- Exerciții pentru identificarea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător: („Arată-mi..!”, „Dă..!”, „Caută..!”);
- Exerciții pentru recunoașterea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător: („Ce este...!”, „Recunoaște obiectul!”);
- Exerciții de asocieri obiect/ ființă- imagine (2D, 3D, fișe): „Potrivește!”
- Exerciții de denumire:
  - denumește pe categorii: fructe/ legume, mijloace de transport, animale domestice-sălbatică, articole vestimentare, culori, forme, zilele săptămânii, anotimpuri;
  - denumește verbe în acțiune: „Ce face fata/ băiatul/ mama/ tata”

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>-denumeste funcția obiectelor uzuale: („Ce faci cu pensula?-cu pensula pictăm” , „Ce faci cu cana?-cu cana beau lapte”) .</p>
<p>5.3. Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare/clasificare a obiectelor și imaginilor după caracteristici simple: textură, culoare, mărime, formă („De –a culorile” , „Baloane colorate” , „Care este culoarea ta?” , „Domino” , „Fetițe cu umbrele la plimbare” , „Veniți la stegulețe” , „Ce formă are?”) - Exerciții de sortare/clasificare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit („Mama și copilul”, „Oronați, vă rog!” , , „Dulapul” , „Frigiderul” , „Haine de vară/ iarnă”) - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor („Cum este!”) - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit(„Caută perechi!” , „Potrivește”)
<p>5.4. Exersarea/ dezvoltarea proceselor psihice</p> <p>Atenția</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date vizuale („Disparația”, „Cuburile colorate” , „Forme asemănătoare” , „Copierea desenelor”); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date auditive („Vocea șoptită” , „Localizarea zgomotelor”, „Lectura labială”, „Concus de sunete!” , „Emitător de sunete” , „Zgomot peste tot!”) - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date tactile („Colierul”, transvazare) <p>Memoria vizuală și auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu-joc de extragere/adăugare a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte percepute anterior („Ghici ce lipsește!” , „Ce a plecat!” , „Ce a venit!”) - Exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini („Formează perechi” , „Caută la fel!” , , „Coșul cu...”) - Exerciții pentru memorarea vizuală a datelor simbolice („Recunoașterea numerelor/ literelor” , „Săculețul fermecat”) - Exerciții de memorare a unui set de numere/ litere formate din 2,3 sau mai multe („Repetă!,, , „Ce am spus!” , „Telefonul fără fir” , adresa/ număr de telefon) - Memorare de poezii și cântece: EU POT, CUM LE FOLOSESC, URSULEȚUL, VINE MELCUL SUPĂRAT, GĂINUȘA CEA MOȚATĂ... <p>Gândirea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identitate personală. („Pe mine mă cheamă..” , „Eu sunt....” , „Eu am..”) - Exersare/dezvoltare program EU-TU-EL/EA („El este Andrei?” „El are....” , , „Familia mea..” , „Cine este Andrei?”) - Exersare/dezvoltare program DA-NU-NU ȘTIU („Tu ești fată?” , „Tu vrei..?” , „Cu prosopul mă spăl?- Nu, cu prosopul mă șterg! etc.) - Exerciții pentru formarea unor capacități de orientare spațială însoțite de verbalizare, intuirea spațiului distinct de timp (aici- acolo, acum- apoi) „Unde ești?,, , „Unde este baia?” , „Unde este școala noastră?” , „Unde este cabinetul medical?” - Exerciții pentru înțelegerea serialității („Ce urmează!,, , „Rame de tablouri” , „Albastru, roșu, verde” „Cum a fost făcut acest desen?,, , „Așează în ordine...”) -ordine crescătoare/ descrescătoare(șir de numere) -identificarea momentelor zilei prin raportare la propria activitate- „Ce pot face într-o zi” -zilele săptămânii -anotimpurile -Înțelegerea șirului logic din cadrul unei acțiuni simple: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de verbalizare/imitare a mișcărilor și operațiilor unei acțiuni -ordinea în care ne îmbracăm   - Exerciții de asociere:

Clasele pregătitoare – a IV-a

- număr-cantitate: „Încercuiește 3 albine/ fructe/ obiecte/ mașini...”
  - camere/ locuri cu denumirea funcțiilor: casa, farmacia, școala, cofetărie, magazin, piață, frizerie, spital; Baia- ne spălăm, Bucătăria- mâncăm, farmacia- cumpărăm medicamente etc.
  - ce mâncăm? (pâine, fructe, carne...)
  - ce bem? (lapte, apă, ceai, suc...);
  - „Unde stă!” -haine în dulap/ mâncare în frigider;
  - „Unde este casa!”-animale domestice/ sălbatice
  - emoții: vesel-râde, trist-plânge;
  - „Cu ce se îmbracă fata/ băiatul!”;
  - „Cum este..”/ „Ce vezi..”-asociere anotimp-elemente caracteristice;
  - meserii-obiecte specifice „Ce face fiecare...” , „A/al cui sunt..”;
  - mijloace de transport-pe unde merg/ câte roți/ câte uși/ cu motor/ fără motor
  - Exerciții de descompunere a acțiunilor complexe în simple și secvențiale
  - Exersarea programului -întrebări sociale
  - Exersarea programului -VREAU/ VĂD/ AM (substantiv+adjectiv)
  - Formarea/ dezvoltarea abilităților de formulare și răspuns a unor întrebări (întrebări puse de elev): „Unde este mama? -Mama este la servici” , „Unde este Mihai? - Mihai este acasă
  - Răspunde la întrebarea de tipul Care? („Care animal poate zbura: o pisică sau o pasăre?”, „Ce forme au roțile de le mașină?, Care: rotunde sau pătrat „Cine ne dă lapte?”, „Care: găina sau vaca?”)
  - Rezolvarea de probleme cotidiene simple/ complexe:
    - Exerciții pentru :
      - percepția, recunoașterea și identificarea problemelor (obținerea jucăriei care se află într-un loc inaccesibil)
      - descompunerea problemei în elemente mai simple, de exemplu pregătirea mesei care presupune mai multe etape
        - planificarea modului de rezolvare a problemei
        - acțiune: reamintirea și reproducerea modului în care o problemă a fost rezolvată anterior
        - evaluarea modului în care a funcționat planul de acțiune, dar și schimbarea planului inițial, dacă este cazul (menținerea curățeniei în sala de clasă sau acasă).
      - Coordonarea unor scheme de conduită cu un scop precis:
        - exerciții practice pentru elaborarea unor produse (deprinderi de lucru)
- Imaginația**
- Jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual („Casa”, „Podul”, „ Trenul” Castelu”))
  - Exerciții de realizarea unor desene libere sau cu temă dată („Soarele” , „Casa” , „Familia mea” „Fata/ băiatul” , „Om de zăpadă”)
  - Exerciții pentru completare de desene lacunare: fața, om, mașina, copac, casa, soare
  - Exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic
  - Exerciții de povestire după imagini
  - Exerciții de mimă/ pantomimă
  - Joc de rol/ dramatizări presupun câteva fapte:
    - 1. cunoașterea funcțională a obiectului numit tren – adică a unei realități concrete.
    - 2. formarea unui spațiu mental care poate conține nu numai imagini – copie după tipul ce-lor reale, ci și imagini reprezentate după tipul de organizare mentală.
    - 3. existența unui mecanism de comutare de la realitatea mentală, rezultatul fiind învățarea.
- „De-a trenul/ mașina/ mama/ tata/ pompier/ medic/ profesor/ bucătar/ frizer.

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>5.5. Sintează perceptuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc- realizare de încastru: „Corpul uman” - Joc- realizare de puzzle din 50-100 piese: diferite povești, cifre, - Joc- completări de imagini lacunare
<p>6. Formarea și dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii de viață variate</p>
Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>6.1. Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social Identificare propriului rol în cadrul grupului și a familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oglinda clasei prin desen sau colaj - Arborele genealogic prin desen sau colaj
<p>6.2. Identificarea emoțiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a imaginilor care ilustrează aceeași emoție (față veselă, tristă, nervoasă, înfricoșată) - Exerciții de selectare a imaginilor cu emoțiile numite (față veselă, tristă, nervoasă, înfricoșată) - Activități de asociere a emoțiilor de bază personajelor din povești (iepurele fricos, împăratul fericit, cocoșul supărat, piticul morocănos etc.)
<p>6.3. Conștientizarea propriilor nevoi, dorințe și emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de verbalizare prin completare de enunțuri lacunare („Am nevoie de... pictograme cu obiecte/experiențe de învățare, îmi doresc ... pictograme cu obiecte/persoane apropiate/experiențe de învățare, azi mă simt” ... pictograme cu emoțiile de bază etc.) cu variante de răspuns dat - Jocuri diverse (Zarul cu fațete- emoticoane cu verbalizare: „Mă simt bucuros/ trist/ înfricoșat/ nervos atunci când...” etc.) de asociere a plăcerii și neplăcerii diverselor contexte sociale - Exerciții de alegere a modalității de răspuns la refuz prin folosirea comportamentelor dezirabile, jocul de rol („Andrei a obosit azi la școală, dar nu este încă timpul de plecat acasă, cum se simte? Ce poate face? Plânge sau solicită o pauză?”)
<p>6.4. Respectarea regulilor scoale simple în activitățile cu caracter educativ Respectarea ”rândului”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri simple cu zarul cu fațete colorate în echipe de câte doi <p>Contactul vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități conduse de contact vizual în pereche <p>Emiterea răspunsului (verbalizarea)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de verbalizare prin imitare, completarea de enunțuri lacunare după model etc. <p>Grija pentru obiectele personale și ale altora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități conduse de aranjare, curățare, strângere, amestecare și reselectare etc. a obiectelor personale
<p>6.5 . Recunoaștere emoțiilor de bază și expresiile faciale ale altora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de imitație după model, cu verbalizare - Activități de mimă, pantomimă etc.
<p>6. 6. Manifestarea interesului pentru joc și interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități cu caracter ludic și interactiv („Află cine dintre colegi are un cățel, cine face sport, cine are un frate mai mare” etc.) - Activități de lucru în perechi și grupuri mici
<p>6. 7. Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social Inițiere – formarea prietenilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intercunoaștere și identificare a intereselor comune: completarea

Clasele pregătitoare – a IV-a
<p>descriptivă a unei schemei date, identificarea punctelor comune, identificarea propriilor limite dar și a punctelor forte personale etc.</p> <p>- Activități de interrelaționare: completarea descriptivă a unei schemei date și prezentarea în fața clasei a descrierii colegului, sarcini de tipul "află două lucruri noi despre coleg în cinci minute" în echipe de câte doi etc.</p> <p>Identificarea propriului loc în cadrul comunității</p> <p>- Harta vizuală a vecinătății, comunității, cu verbalizare („Eu sunt ... vecin, elev, tânăr ” etc.)</p>
<p>6. 8. Identificarea emoțiilor diverse în contexte sociale</p> <p>- Activități de asociere a imaginilor sugestive cu contextul adecvat (copilul a căzut de pe bicicletă-supărare, copilul a câștigat un premiu-bucurie, pisica nu poate coborî din copac-frică, copilul nu ajunge la raftul de sus-frustrare)</p> <p>- Vizionarea de filme sugestive și verbalizarea asupra emoțiilor personajelor</p>
<p>6. 9. Autocontrolul emoțiilor</p> <p>- Exerciții de relaxare: respirația diafragmară, cântece dedicate, stop cu numărare până la zece etc.</p>
<p>6. 10. Identificarea și adoptarea comportamentelor acceptabile social în mediul personal sau public</p> <p>- Vizionarea de filmări sugestive și verbalizarea asupra comportamentelor personajelor</p> <p>- Realizarea filmărilor cu elevii în rolul personajelor, etalând comportamentul dezirabil în situația socială dată</p>
<p>6. 11. Răspunde adecvat emoțiilor altora</p> <p>- Exerciții de imitație după model, cu verbalizare</p> <p>- Activități de educare a respectării limitelor (propriei/ale celorlalți) în procesul satisfacerii propriilor nevoi (Mihaela și-a uitat culorile acasă azi, ce poate face? Le ia pe ale colegei sau le solicită? etc.)</p> <p>- Joc de rol pe structură dată</p>
<p>6. 12. Manifestarea interesului pentru interrelaționare</p> <p>- Activități cu caracter interactiv („Află cine dintre colegi cântă la un instrument, joacă jocul tău preferat” etc.)</p> <p>- Activități de lucru în perechi și grupuri mici</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV
1.Educație senzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Stimularea multisenzorială - Stimularea diferitelor forme ale atenției - Percepția și diferențierea stimulilor (după criterii diverse) - Operarea cu: identificări, sortări, suprapuneri, clasificări, serieri, odonări, compuneri-descompuneri, asocieri.
2.Educație psihomotrică	<p>Abilități motorii generale</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.) - formarea capacităților fizice - formarea mișcărilor fundamentale ale membrilor formarea comportamentului de comunicare nonverbală și verbală <p>Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale - identificarea membrului dominant și exersarea acestuia <p>Structurile perceptiv-motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de culoare - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de formă - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de mărime formarea capacității de orientare-organizare și structurare spațială - formarea capacității de orientare-organizare și structurare spațio temporală
3.Terapia tulburărilor de limbaj Limbaj receptiv Limbaj expresiv	<p>Recepția și reacția la mesaje verbale scurte – exerciții de executare de comezi verbal simple: „Vino!”, „Stai!”, „Ia!”, „Dă-mi!”</p> <p>Îndeplinirea de sarcini simple cu obiecte : „Pune jucăriile în coș!”, „Închide ușa!”, „Adu păpușa!”</p> <p>Mimică și gestică – exerciții de identificare a expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive; exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico-facială adecvată, jocuri de rol</p> <p>Antrenarea grupelor musculare implicate în procesul fonator – articulator - exerciții de gimnastică a musculaturii organelor fonoarticulatorii; exerciții de masaj al musculaturii faciale și intraorale realizate de terapeut.</p> <p>Diferențierea respirației orale de cea nazală – exerciții de dirijare a scurgerii undeii de aer prin cavitatea nazală și cea orală.</p> <p>Creșterea volumului respirator – exerciții de inspir expir culcat pe spate, în poziția șezând, vertical,exerciții de suflat în diverse instrumente, gimnastică respiratorie.</p> <p>Creșterea preciziei respiratorii – exerciții de suflat pentru stingerea/menținerea flăcării unei lumânări, a unui chibrit, exerciții de suflat pentru a face balonașe de săpun, pentru a le menține în aer.</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV
	<p>Prelungirea expirului în respirația verbală – exerciții de rostire prelungită a vocalelor, articulare prelungită și articulare scurtă, fie pe o singură respirație fie pe mai multe. Exercițiile se complică cu silabe, cuvinte, sintagme și propoziții.</p> <p>Pregătirea componentei senzoriale a limbajului (conștiință fonologică, conștiință fonematică, auz fonematic) – exerciții de detecție, discriminare, identificare și comprehensiune cu foneme, cuvinte, sintagme și propoziții. Exerciții de diferențiere a sunetelor din natură, discriminare și identificare a vocilor umane și a diferitelor instrumente muzicale.</p> <p>Educarea vocii – exerciții cu voce șoptită și intensitate medie; exerciții de vocalizare în registru mediu, acut, grav în ritm lent, moderat, rapid.</p> <p>Formarea bazei de articulare și emiterea sunetelor.</p> <p>Diferențierea sunetelor izolate pe următoarele criterii: nazale vs orale, surde vs sonore, sunete cu loc de articulare comun vs sunete cu loc de articulare diferit.</p> <p>Consolidarea sunetelor și dezvoltarea abilităților coarticulatorii – exerciții de consolidare în silabe, cuvinte, logatomi.</p> <p>Diferențierea în silabe și cuvinte pe baza principiului perechilor minimale (structuri lingvistice care se deosebesc sonor datorită unui singur sunet) – exerciții de analiză și sinteză fonematică, exerciții de diferențiere a sunetelor nazale de cele orale, surde de cele sonore, sunete cu loc de articulare comun de cele sunete cu loc de articulare diferit la nivelul silabelor, cuvintelor și logatomilor.</p> <p>Dezvoltarea abilităților de comunicare – exerciții de antrenare a sunetelor în propoziții și texte, jocuri de rol, frământări de limbă, recitare, repovestire, compuneri libere.</p>
<p>5.Terapia tulburărilor de limbaj scris-citit</p>	<p>Antrenamentul pregrafic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de dezvoltare a motricității membrelor superioare. <p>Exersarea mâinii dominante</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de dezvoltare a motricității fine la nivelul mâinii dominante și a coordonării acesteia. <p>Orientarea în spațiul grafic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de aliniere mutare/translate, progresie , mișcare stânga/dreapta. <p>Recunoașterea sunetelor învățate și realizarea corespondenței fonem-literă-grafem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de selectare, asociere, redare, transcriere și dictare de litere. <p>Operarea cu sunete, litere, silabe, cuvinte și propoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de diferențiere compunere citire, scriere. <p>Activități de discriminare auditivă a fonemelor în variate situații (în cadrul propoziției, a cuvântului, a silabei), cu/fără suport concret-intuitiv (imagini, sunete sau informații auxiliare).</p> <p>Activități de construire în plan concret (personalizarea literelor din numele propriu) sau în plan conceptual („spune cuvinte</p>

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV
	<p>care încep cu sunetul „F”).</p> <p>Activități de scriere a grafemelor în diferite situații: independent, după dictare, în planul paginii, în planul tablei, utilizând instrumente de scris variate (carioca, stilou, tastatura).</p> <p>Activități de scris-citit după structuri date (vocală-vocală, cuvinte mono/bisilabice, etc.) sau după formatul dat (litere mobile, diferite liniaturi ale caietelor, etc.).</p> <p>Activități de prevenire/corectare a situațiilor cu grad înalt de confuzie fonematică sau grafologică pentru sunetele/grafemele „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o” și de utilizare corectă a regulilor de ortografie, cu variate forme de suport concret-intuitiv.</p>
<p>6.Stimulare cognitivă</p>	<p>Contactul direct cu mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate -Stimularea/dezvoltarea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive, auditive <p>Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Formarea/ dezvoltarea capacității de discriminare tactilă, vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă - Formareadezvoltarea capacității de identificare a diferitelor texturi, imagini, sunete, gusturi, mirosuri -Formarea/dezvoltarea capacității de recunoaștere a specificității materialului, imaginii, sunetului, gustului, mirosului -Remediarea dificultăților de percepție -Exersarea unor activități de percepție -Formarea/dezvoltarea noțiunilor adecvate simțului tactil, vizual, auditiv, gustativ, olfactiv -Integrarea senzorialității în domeniul cognitiv <p>Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tactil: identificare materiale, forme, consistență, rezistență, greutate, temperatură etc. -Vizual: culori, dimensiuni, poziții- direcții, forme plane, volume, calitățile luminii -Auditiv: sunete diverse, muzică vocală/ instrumentală, intensitate, direcție, înălțime -Gustativ: dulce, amar, sărat, acru -Olfactiv: miros familiar, plăcut/ neplăcut, lichid, parfum, caracteristic de fum, frunze verzi/ uscate, brad, flori <p>Dezvoltarea atenției</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exersarea atenției vizuale și a observației -Dezvoltarea capacității de concentrare a atenției și a dexterității digitale -Dezvoltarea capacității de reacție rapidă -Dezvoltarea capacității de comparare,ordonare -Exersarea coordonării ochi- mână -Dezvoltarea atenției auditive, atenției vizuo- auditive -Dezvoltarea atenției vizuale și agilitatea digitală

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - Clasa a IV
	<p>Dezvoltarea memoriei vizuale și auditive</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exersarea diferitelor structuri ale memoriei -Exersarea memoriei vizuale spațiale -Dezvoltarea capacității de analiză și memorizare a datelor vizuale simbolice -Dezvoltarea memoriei logice spațiale -Exersarea capacității de memorare într-o ordine dată <p>Dezvoltarea gândirii</p> <ul style="list-style-type: none"> -Organizarea percepției spațiale -Analiză și sinteză perceptuală -Comparație -Serialitate/ secvențialitate -Asocieri <p>Dezvoltarea imaginației</p> <ul style="list-style-type: none"> -Asamblare în plan obiectual -Desene libere sau cu temă -Completare de desene lacunare
<p>Tehnici de modelare comportamentală</p>	<p>Autocunoaștere și dezvoltarea comunicării:</p> <p>„Eu sunt...” (trăsături fizice, părțile corpului, trăsături de caracter)</p> <p>„Mie îmi place ...” (interese, preferințe personale sau ale personajelor)</p> <p>„Mă simt ...” (identificarea emoțiilor personale și ale personajelor)</p> <p>Autoevaluare:</p> <p>„Rezultatele mele” (valorificarea școlară, socială și extrașcolară)</p> <p>Responsabilizare școlară:</p> <p>„Eu sunt un elev” (roluri, responsabilități, organizare)</p> <p>Dezvoltare compensatorie:</p> <p>„Ce știu/ce pot eu?” (resurse interne compensatorii)</p> <p>„Tehnicile mele” (identificarea și utilizarea tehnicilor asistive optime)</p>

Sugestii metodologice

Intervențiile terapeutice specifice și compensatorii, conform strategiilor didactice moderne, sunt construite astfel încât elevul să fie încurajat și susținut în intenția lui de a coopera, de a fi partener activ în învățare alături de profesor, iar evaluarea sa se face din perspectiva a ceea ce știe/ poate să facă elevul cu ceea ce știe, cu accent pe aspecte de ordin calitativ (atitudini și valori).

Respectând aspectele mai sus descrise, în contextul deficiențelor locomotorii, este necesară utilizarea tehnicilor, produselor și tehnologiilor asistive:

- care să asigure accesibilizarea conținuturilor sarcinilor de învățat (de exemplu: accesibilizarea contactului nemijlocit cu obiectele mediului de studiat, utilizarea aparatului foto pentru luarea de notițe, etc.);

-care să ofere forme variate de răspuns pentru sarcinile date (de exemplu: indicarea la distanță cu ajutorul unui laser, utilizarea aparatului foto pentru a arăta imaginea unui copac, etc.);

-care, adaptate nevoilor și intereselor, să dezvolte și mențină participarea activă, mergând până la dezvoltarea inițiativa și a maximiza auto-controlul elevului (de exemplu: identificarea ariilor de interes și de performanță, a tiparului de inteligență și susținerea acestora prin toate strategiile asistive posibile).

Utilizarea resurselor asistive reprezintă un domeniu care cere constantă actualizare privind multitudinea de descoperiri și dezvoltări privind tehnicile, tehnologiile și produsele asistive ce pot fi utilizate în mediul școlar și transpuse în mediul familial și social.

Programa terapierilor specifice și de compensare cuprinde diverse domenii de acțiune (stimulare multisenzorială, stimulare cognitivă, comunicare, psihomotricitate, dezvoltare socio-emoțională) structurate în activități integrate, astfel încât planificarea intervențiilor să atingă în grade variate competențe specifice din mai multe arii.

În acest sens, de exemplu, planificarea unei intervenții specifice și de compensare prin activitatea elevului de a scrie o propoziție cu tema dată („despre familia mea”) vizează:

- pe lângă competențele specifice domeniului terapierilor de limbaj scris-citit și oral asociat (pregătirea actului grafic, corectarea dislexo-disgrafiei și receptarea mesajului oral dat de sarcina de lucru);
- competențe specifice ale domeniului stimulării multisenzoriale (dezvoltarea diferitelor forme ale atenției auditive);
- competențe specifice ale domeniului psihomotricității privind orientarea în spațiul paginii;
- competențe specifice ale domeniului stimulării cognitive (identificarea, recunoașterea și denumirea ființelor/membrilor familiei, exersarea/dezvoltarea proceselor psihice);
- competențe specifice ale domeniului dezvoltării socio-emoționale (identificarea propriului rol în cadrul familiei, autocontrolul emoțiilor date de sarcina de lucru sau de tematica sarcinii de lucru, etc.).

Domeniul Terapiei și programele de intervenție aduce o contribuție aparte la dezvoltarea emoțională, socială și la viața profesională ulterioară a tinerilor cu dizabilități locomotorii. Se recomandă orientarea ludică și activ-participativă a exercițiilor și activităților, diversificarea acestora și mai ales extinderea activităților extrașcolare astfel încât abilitățile și atitudinile exersate în prezenta programă școlară să fie transferate în mod natural în viața de zi cu zi a elevilor.

Aceste intervenții din aria terapierilor specifice și de compensare se vor organiza:

- ✓ în funcție de tipul și gradul de severitate al dizabilității locomotorii;
- ✓ individual sau în grupuri mici (2-3 elevi);
- ✓ în ședințe de aproximativ 15-45 de minute;
- ✓ în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul;
- ✓ în colaborare cu profesorul de psihopedagogie specială sau în colaborare cu profesorul educator.

Bibliografie

- Cziker, R., (2001), *Educația și stimularea vizuală la copilul cu deficiență de vedere*, Presa Universitară Clujeană;
- Everett Hill, Purvis Ponder, *Orientation and Mobility Techniques: A Guide for the Practitioner*;
- Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Polirom, Iași;
- Marinache C., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Ed. Harvia;
- Peter Johnson *Manualul de învățare a mobilității*;
- Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Presa Universitară Clujeană;
- Roșan, A., (coord), (2015), *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași;
- Rozorea, A., (2000), *Deficiența de vedere*, București, EDP;
- Rozorea, A., (2005), *Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia deficiențelor de vedere*, București, EX PONTO;
- Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
- Ștefan, M., (1999), *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Vasiliu, C.,M., Mozer-Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământ Special și special Integrat*, Ed. Spiru Haret;
- Vlad, M., Merean, M., (2011), *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple*, Ed.SemnE;
- Vlad, P., (1999), *Oftalmodex. Dicționar explicativ oftalmologic*, Editura All Educational, București;
- Vrăsmaș, E., Mușu, I., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj,intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- William Henry Jacobson, Henry Jacobson William, *The Art and Science of Teaching Orientation and Mobility to Persons with Visual Impairment*;
- ***(2008), *Programa Școlară pentru Terapia Tulburărilor de limbaj, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008;
- ***(2008), *Programa de Educație perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Teodor Andra Maria Petruța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Ordinul 3622 din 2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământ special preșcolar, primar și gimnazial, prin intermediul anexei 1, structurează terapiile educaționale și activitățile specifice tipurilor/gradelor de dizabilitate în două arii curriculare: terapiile specifice și de compensare, precum și aria terapiilor educaționale complexe și integrate.

Conform ordinului mai sus menționat, anexa 15 aprobă structura planului-cadru privind învățământul primar și gimnazial destinat elevilor ce prezintă dizabilități locomotorii, fiind menționat numărul de ore alocat intervențiilor privind terapiile specifice și de compensare.

Dacă în termeni generali, scopul cel mai de preț al educației îl reprezintă atingerea unui nivel calitativ cât mai ridicat al vieții, atunci în plan specific – în cazul programei de față, fiind vorba de copii/tineri cu dizabilități locomotorii – competențele generale și specifice incluse în aria curriculară numită „terapii specifice și de compensare” trebuie să accesibilizeze acest deziderat.

Competențele generale cuprinse în această programă școlară vizează dezvoltarea capacităților „de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de muncă sau de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală” (conform Recomandărilor Consiliului din 22 mai 2017 privind Cadru european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții) pe durata întregii perioade de învățământ primar și gimnazial.

Competențele specifice, reprezintă etape de dobândire a competențelor generale, cu un caracter de tip cadru de referință și care vor desemna conținuturi diferite pentru fiecare an de studiu sau nivel al tabloului dezvoltării elevului.

Conform metodologiei de organizare a ciclurilor de învățare, competențele generale și specifice vor fi definite în funcție de ciclul achizițiilor fundamentale (clasa pregătitoare, I și II), ciclul de dezvoltare (clasele III – VI) și ciclul de observare și orientare (clasele VII-IX).

Cele 8 competențe-cheie stabilite la nivel european (competența de a comunica în limba maternă, competența de a comunica într-o limbă străină, competențe în domeniul matematicii și științelor, competențele digitale, competența de a învăța să înveți, competențe sociale și civice, competențe antreprenoriale, precum și competențele de conștientizare și exprimare culturală) necesită să fie reflectate în profilul de terapie specifică și compensatorie a copiilor/tinerilor cu dizabilități locomotorii.

Conținuturile programelor școlare privind intervențiile din aria terapiilor specifice și de compensare, vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate precum: stimulare multisenzorială, educație psihomotrică, structurarea și dezvoltarea limbajului, terapia tulburărilor de limbaj, stimulare cognitivă, tehnici de modelare comportamentală, etc.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru copii/tinerii cu dizabilități locomotorii se referă la aplicarea principiilor Design-ului Universal pentru Învățare în toate aspectele și stadiile de proiectare educațională, corelând aceste finalități cu termenii concreți ai integrării sociale și, ulterioare, profesionale.

Recomandările și analizele naționale și internaționale, cum ar fi:

- ✓ Strategia națională pentru sănătatea mintală a copilului și a adolescentului 2016-2020, HG 889/2016, prevede faptul că „prin programele specializate trebuie să fie identificate și consolidate abilitățile copilului și adolescentului, abilitățile necesare pentru construirea/reconstruirea autonomiei personale, satisfacerea nevoii de a învăța, de a locui, de a se angaja, socializa și dezvolta”;

- ✓ Comisia Europeană a adoptat la 9 iunie 2010 o comunicare intitulată „Un nou impuls pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale pentru a sprijini strategia Europa 2020”, care specifică faptul că „avem nevoie de sisteme de educație și de formare flexibile și de înaltă calitate care să răspundă necesităților actuale și viitoare”;
- ✓ Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (Cedefop) prognozează faptul că schimbările tehnologice impun un nivel mai ridicat al competențelor, iar elevii și studenții care își vor începe cariera după anul 2020, vor activa în profesii care astăzi încă nu există sau care sunt pe cale de dispariție;
- ✓ Prevederile ESCO (clasificarea europeană a aptitudinilor, competențelor și cunoștințelor) cuprinde 13485 de aptitudini, competențe și cunoștințe intercorelate necesare formării profesionale la nivelul statelor UE;
- ✓ De asemenea, Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății (CIF, 2001), ca instrument de educație, permite elaborarea de strategii de terapie specifică și compensatorie care să vizeze înlăturarea barierelor din diverse domenii (arii de viață) sub influența factoriilor contextuali (factori de mediu și factori personali), indică nevoia de a dezvolta abordări flexibile și interconectate în ceea ce privește proiectarea demersurilor intervențiilor educaționale.

Competențe generale

- 1. Formarea și dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**
- 2. Formarea și dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv motrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea abilităților de receptare, structurare și emitere a mesajului oral**
- 4. Formarea, dezvoltarea și exersarea abilităților în plan lexico-grafic**
- 5. Formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**
- 6. Formarea și dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii variate de viață**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Formarea și dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>1.1. Formarea și dezvoltarea capacității de reacție la stimuli externi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de stimulare polisenzorială cu grade diferite de intensitate ; - Exerciții de stimulare vizuală : familiarizarea cu stimuli luminoși, cu culori contrastante; - Exerciții de stimulare auditivă : familiarizarea cu zgomote, cu vocea umană, sunete emise de diverse animale; activități cu jucării sonore etc.; - Exerciții de stimulare tactil-kinestezică: explorarea și manipularea obiectelor cu texturi diferite, perceperea temperaturii, percepția vibrațiilor, a presiunii, masaj; - Exerciții de stimulare olfactivă: explorarea mirosurilor din mediul ambiant; - Exerciții de stimulare vizuală: explorarea gusturilor diverselor alimente.
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea capacității de observare, urmărire și identificare a stimulilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de urmărire a diferiților stimuli în contexte diferite: camera de stimulare polisenzorială, sala de clasă și mediul extern familiar; - Exerciții joc de urmărire și căutare a stimulilor (obiecte, persoane) după ce acțiunea acestora a încetat.
<p>1.3. Dezvoltarea diferitelor forme ale atenției.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a atenției prin efecte luminoase, sonore, vibratorii; - Exerciții joc pentru dezvoltarea unor forme ale atenției : auditivă, vizuală, tactil-kinestezică etc.
<p>1.4. Formarea și dezvoltarea capacității de discriminare și identificare a atributelor perceptive ale stimulilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de percepție și discriminare a formei și mărimii; - Activități de percepție, recunoaștere și diferențiere a onomatopeelor; - Activități de percepție și diferențiere a asperității, texturii și greutateii; - Activități de percepție și diferențiere a proprietăților termice ale obiectelor; - Activități de percepție și diferențiere a gusturilor și mirosurilor.
<p>1.5. Formarea capacității de recunoaștere a obiectelor în plan tridimensional și bidimensional.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a obiectelor concrete; - Exerciții de trecere de la obiectul concret la imagine; - Exerciții de suprapunere obiect imagine.
<p>1.6. Formarea și dezvoltarea capacității de analiză și sinteză a informațiilor .</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a obiectelor identice după diferite criterii (formă, mărime, culoare, textură etc.); - Exerciții de asociere obiect – imagine corespunzătoare; - Exerciții de descompunere a întregului în părți (obiect sau imagine); - Exerciții de compunere/recompunere a întregului.
<p>1.7. Formarea și dezvoltarea capacității de comparare a obiectelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de integrare categorială (integrarea obiectului sau a imaginii în clasa de apartenență); - Exerciții de identificare și eliminare a unor obiecte care nu se potrivesc într-o mulțime dată; - Exerciții de ordonare după diferite criterii a unor obiecte sau imagini după model; - Exerciții de reproducere a unor patternuri structurale de complexitate graduală.
<p>1.8. Formarea și dezvoltarea de capacității de clasificare după diverse criterii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de seriare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de ordonare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului; - Exerciții de clasificare a obiectelor și imaginilor după diferite criterii în absența modelului.
<p>1.9. Formarea și dezvoltarea capacității de generalizare a cunoștințelor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de indicare și discriminare într-un mediu nestructurat, a obiectelor și sunetelor învățate în mediul structurat.
<p>1.10. Formarea și dezvoltarea capacității de reprezentare mentală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea deprinderilor de investigare; - Exerciții de explorare a conturilor; - Exerciții de identificare a imaginilor ce reprezintă obiecte indentice dar de mărimi diferite, poziții spațiale diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii crescânde sau descrescânde a unor figuri de mărimi diferite; - Exerciții de apreciere a ordinii, succesivității momentelor unor acțiuni simple; - Exerciții de reproducere după comandă verbală a mișcărilor, gesturilor și posturii.

2. Formarea și dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv motrice

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>2.1. Formarea mișcărilor fundamentale și a capacităților fizice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea gestului rectiliniu, prin mișcare de translație de tip orizontal (dreapta-stânga, înainte-înapoi), de tip vertical (sus-jos), în ambele sensuri, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea direcției și a vitezei; - Exerciții pentru formarea gestului rotativ – mișcare de rotație de la stânga la dreapta și invers, din interior spre exterior, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea distanței față de axul central (mobil și fix); - Exerciții pentru formarea gestului scripto-plastic – mișcări variate, complexe, cu direcții multiple și cu amplitudine mică; - Exerciții pentru formarea gestului polimorf – mișcări variate, complexe, pluridirecționale, de amplitudine mare; - Exerciții pentru formarea gesturilor de oscilație a corpului și capului – balansarea înainte-înapoi, între limite determinate și într-un ritm dat; - Exerciții pentru educarea forței, a capacității de a executa mișcări; - Exerciții pentru educarea capacității de a-și doza efortul; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări la viteza dorită; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări în funcție de spațiu; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări din poziția statică sau din mișcare; - Exerciții pentru educarea îndemânării; - Exerciții pentru educarea flexibilității și fluidității, a formării capacității de a mișca corpul și obiectele fără a se lovi între ele; - Exerciții pentru educarea coordonării; - Exerciții pentru educarea gradului de continuitate și rezistență; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări, performanțe psihomotrice automatizate.
<p>2.2. Formarea mișcărilor fundamentale ale membrilor (superioare și inferioare), ale diferitelor segmente ale corpului în raport cu subiectul, cu unul sau mai mulți parteneri, cu sau fără suport material etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele superioare (întinderea brațelor în față, sus, lateral și jos; Ridicarea brațelor, apoi coborârea și

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>sprijinirea lor pe genunchi, cu lăsare pe vine; Rotirea brațelor din diferite poziții);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele inferioare (Ridicarea alternativă, pe numărătoare, a genunchilor; Exerciții de dat cu piciorul într-o minge); - Exerciții pentru educarea mișcărilor care implică două sau mai multe mutații corporale: deget-mână, braț-picior, ansamblul corpului; - Exerciții pentru educarea capacității de coordonare motorie: oculo-manuală, auditiv-manuală, mână-ochi-picior etc.
<p>2.3. Formarea activităților motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală și verbală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de manipulare: pe bază de imitație, de comenzi verbale, de selecție și discriminare a mișcărilor; a unor obiecte de mărimi și naturi diferite; în scop de asamblare; - Exerciții pentru formarea capacității de mânăuire a instrumentelor și aparatelor didactice; - Exerciții pentru modificarea voluntară a mișcărilor; - Exerciții pentru educarea mișcărilor organelor fonatorii și a capacității de a produce sunete semnificative; - Exerciții pentru formarea capacității de asociere sunet-cuvânt și a capacității de a coordona sunetele în cuvânt și în mesaje cu semnificație; - Exerciții pentru formarea capacității de coordonare sunet-gest; - Exerciții pentru educarea mișcărilor ochilor (stânga-dreapta); - Exerciții pentru formarea abilităților de mișcări digitale, solicitate în actul grafic.
<p>2.4. Organizarea schemei corporale și a lateralității.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea conștiinței de schemă corporală proprie; - Exerciții pentru formarea reprezentării statice și dinamice a schemei corporale; - Exerciții pentru formarea reprezentării mintale a acțiunilor; - Exerciții pentru formarea imaginii corporale; - Exerciții pentru recunoașterea și denumirea diferitelor părți ale corpului partenerului; - Exerciții pentru stabilirea relației dintre corp și mediu; - Exerciții pentru stabilirea lateralității: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Jocuri pentru membrele inferioare: <ul style="list-style-type: none"> - Sărit într-un picior; - Echilibru pe un picior (i se cere copilului să avanseze cu un săculeț sau o plăcuță, pe un picior, pe care îl alege spontan, fără ca acestea să cadă); - Șotron : sărituri pe un picior la ducere și pe celălalt la întoarcere; alternarea săriturii pe un picior și pe două picioare; alternarea săriturii: două pe piciorul drept și două pe piciorul stâng; - Cercuri plasate la dreapta și la stânga unei linii, copilul sare pe piciorul stâng, când cercul este la stânga și pe piciorul drept, când cercul este la dreapta); <ul style="list-style-type: none"> ➤ Jocuri pentru membrele superioare: <ul style="list-style-type: none"> - Reproducerea unui ritm simplu pe o tamburină (mâna la alegere). Se încercă, apoi, cu cealaltă mână. - Joc cântat - copiii bat din palme (odată cu palma-dreaptă de sus și stânga de jos, apoi se inversează la fiecare bătaie). Exemplu: "Dacă vesel se trăiește, fă așa!" - Lasoul cow-boyului - Se folosește o panglică. I se cere copilului să facă cercuri sau serpentine cu mâna, la alegere. Apoi, schimbă mâna. Jocul se poate modifica: - cercuri pe verticală, apoi pe orizontală. - Joc de echilibru: - Cu o mână la spate, cealaltă întinsă în față, la orizontală ținând o lingură cu o bilă sau o minge mică. I se cere să parcurgă un traseu, fără să-i cadă bila sau mingea. Se încercă și cu mâna cealaltă. - Șifonatul hârtiei - Având hârtie în fiecare mână, i se cere copilului (lucrând simultan cu

Clasele a V-a – a VIII-a

ambele mâini) să facă un cocoloș (mâna dominantă va executa mișcarea mai precis);
Se face același lucru și cu plastilina;

- Jocuri cu mingea

➤ Jocuri pentru ochi:

- Ochit cu pistolul, cu închiderea unui ochi;
- Privit printr-un orificiu (făcut într-un carton);
- Privit printr-o lunetă;
- Privit prin aparatul de fotografiat.

2.5. Formarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice.

- Exerciții pentru identificarea culorilor:
    - Realizarea de mulțimi după criteriul cromatic, prin imitare sau la comandă verbală;
    - Recunoașterea și denumirea culorilor cu ajutorul unor obiecte diferite, de diferite texturi;
    - Activități de construcție cu ajutorul cuburilor colorate, la instrucție verbală sau cu model dat;
    - Înșiruire de mărgelile colorate, la instrucție verbală sau cu model dat.
  - Exerciții pentru discriminarea culorilor:
    - Potrivirea unor jetoane de forme și culori diferite;
    - Formarea unui întreg din părți componente colorate diferit;
    - Așezarea pe grupe cromatice, de la deschis la închis, a diverse jetoane, cuburi, desene, figuri etc. pe criteriul identității cromatice;
    - Formarea de mulțimi (grupuri, grămezi) din diverse elemente desenate și colorate, pe criteriul identității cromatice sau a intensității cromatice.
  - Exerciții pentru formarea capacității de operare cu culoarea, de folosire a culorii:
    - Sortare a diferitelor obiecte după criteriul culoare;
    - Exerciții de asociere culoare-obiect;
    - Activități de colorare după model;
    - Activități de amestecare a culorilor, rezultatul fiind alte culori.
  - Exerciții pentru identificarea formelor:
    - Sortarea formelor;
    - Denumirea obiectelor din câmpul perceptiv, care au o anumită formă;
    - Stabilirea unor asocieri simbolice (ușă-dreptunghi, minge-cerc);
    - Identificarea formei unor obiecte prin pipăit;
    - Potrivirea imaginilor identice folosind jocul domino;
    - Reconstituirea unui întreg din elemente detașabile;
- Formarea unei figuri geometrice din compunerea mai multor forme.
- Exerciții pentru discriminarea formelor:
    - Potrivirea formelor;
    - Denumirea și sortarea formelor;
    - Realizarea formelor din diverse materiale: sfoară, sârmă, plastilină;
    - Realizarea formelor prin unirea punctelor;
    - Completarea unor figuri geometrice.
  - Exerciții pentru formarea capacității de operare cu forma, de folosire a formei:
    - Sortarea pieselor logice, după formă (de culori, mărimi și grosimi diferite) și utilizarea cuvântului care denumește figura respectivă;
    - Sortarea și gruparea după formă și mărime, formă și culoare;
    - Sesizarea unor procese de transformare a formelor în variante (balon umflat - balon dezumflat); transformarea unor figuri geometrice (din două triunghiuri dreptunghice se formează un dreptunghi); imagini diferite, bazate pe aceeași formă, același ritm, formă, culoare etc.
  - Exerciții pentru formarea de capacități perceptiv-motrice (discriminare kinestezică, educarea

Clasele a V-a – a VIII-a

percepției spațiale, discriminare vizuală, discriminare auditivă, discriminare tactilă):

- Exerciții pentru formarea, recunoașterea și operarea cu noțiuni spațiale ale propriului corp și ale altor persoane (indicarea părților corpului – stâng-drept; indicarea unor obiecte cu mâna stângă/dreaptă; exersarea noțiunilor: pe, sub, în partea dreaptă, în partea stângă, în partea de sus (superioară), în partea de jos (inferioară) etc., însoțite de verbalizare; cunoașterea și operarea cu diferite noțiuni de spațiu);
- Exerciții pentru formarea, recunoașterea și operarea cu noțiuni spațiale localizate în spațiul apropiat și îndepărtat față de propriul corp și față de alții (inclusiv în imagini și în oglindă) – localizarea, apoi indicarea mâinii drepte, piciorului drept, urechii stângi etc. ale interlocutorului (în imagini sau la propria persoană văzută în oglindă); indicarea (începând cu propria imagine în oglindă), a părții drepte, stângi, părții de sus, de jos, de la mijloc, superioară, inferioară, mediană etc.; operarea cu noțiunile: pe, lângă, alături, sub, deasupra, dedesubt (utilizând situații concrete, față de sine, față de alții și în imagini - special desenate);
- Măsurarea unor distanțe (din mediul ambiant) cu pasul și cu metrul, apoi să aprecieze, din ochi, anumite distanțe de câțiva metri sau pași (până la câțiva zeci de metri).
- Exerciții pentru formarea conduitei perceptiv-motrice de spațiu (spațiu fizic-spațiu cognitiv, în câmpuri specifice, lexic și grafic; în câmpul de configurație al mulțimilor; în câmpul de muncă; direcția într-un câmp spațial; zone de spațiu; aptitudini spațiale speciale):
  - **Exerciții pentru recunoașterea și aprecierea unor distanțe (mărimi) în spațiul bidimensional** (exerciții de încadrare a unor semne grafice între spațiile caietului; exerciții de măsurare cu rigla gradată; exerciții de schițare a unor planuri simple (planul clasei, al camerei copilului, al școlii); exerciții de reprezentare la scară; exerciții de citire a unor desene tehnice și a unor hărți ușoare);
  - **Exerciții de recunoaștere și operare în spațiul tridimensional** (exerciții de înțelegere și percepere a spațiului tridimensional);
- Exerciții pentru formarea capacității de raportare a timpului la propria persoană (exerciții de identificare și ordonare a activităților desfășurate într-o zi);
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a succesiunii cronologice (exerciții de ordonare logică a mai multor imagini ce reprezintă desfășurarea unei acțiuni);
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a duratei faptelor, acțiunilor, evenimentelor;
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a ritmului și intervalului (exerciții de bătăi la diferite intervale, realizate cu diferite obiecte);
- Exerciții pentru formarea capacității de transpunere a spațiului în timp și invers.

3. Formarea și dezvoltarea abilităților de receptare, structurare și emiteră a mesajului oral

Clasele a V-a – a VIII-a

3.1. Receptarea (ascultare, înțelegere) mesajelor orale scurte exprimate de terapeut.

- **Exerciții de ascultare și reacție:**

- Reacționează la propriul nume, cu fixarea și menținerea privirii; cu reacții verbale sau nonverbale;
- Reacționează la comenzi verbale simple prin indicarea, denumirea sau aducerea unor obiecte sau imagini ale acestora;

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>- Exerciții de îndeplinire a unei sarcini simple cu obiecte, a unei sarcini necorelate, a unei sarcini complexe.</p>
<p>3.2. Dezvoltarea abilităților de comunicare nonverbală (mimică și gestică).</p> <p>- Identificarea expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive);</p> <p>- Exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico- facială adecvată;</p> <p>- Exersarea exprimării modelelor mimico-faciale și gestuale (bucurie, tristețe, furie, supărare, uimire etc) după indicație verbală;</p> <p>- Jocuri de rol, jocuri cu marionete cu oferirea de modele comportamentale non verbale.</p>
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare prin limbaj oral.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapa premergătoare formării/dezvoltării abilităților de comunicare orală: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea mobilității aparatului fono – articulator (antrenarea musculaturii buzelor, feței, limbii, mandibulei, vălului palatin și masajul orofacial); - Exerciții pentru formarea respirației corecte; - Exerciții pentru exersarea simțului ritmic; - Exerciții pentru dezvoltarea auzului fonematic (antrenarea atenției auditive, antrenarea memoriei verbale, antrenarea abilităților perceptiv – auditive); - Exerciții pentru exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență); <ul style="list-style-type: none"> • Etapa formării/dezvoltării abilităților de vorbire reflectată și independentă: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de impostare a sunetelor deficitare (formarea bazei de articulare și emiterea sunetului); - Exerciții de diferențiere a sunetelor izolate ; - Exerciții de formare a abilităților coarticulatorii (consolidarea sunetului în silabe, cuvinte și logatomi); - Exerciții de diferențiere a sunetelor în silabe și cuvinte; - Exerciții de automatizare a sunetelor în vorbirea spontană; - Exerciții de generalizare a abilităților de articulare a sunetelor țintă în structuri lingvistice specifice limbii române; • Etapa activizării vocabularului pasiv și a extinderii volumului vocabularului activ: <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de stimulare a achiziției de noi unități lingvistice; - Exerciții de vehiculare a cuvintelor care exprimă însușiri sau raporturi dintre obiecte și fenomene (mărime, formă, culoare, poziții spațiale, poziție în timp, raporturi cantitative, etc...); - Exerciții de antrenare a abilităților gramaticale; - Exerciții de povestire în succesiune logică a unui fapt cunoscut; - Exerciții de compunere și descompunere de povestiri orale scurte după imagini; - Exerciții de reproducere de povestiri cunoscute pe baza întrebărilor.

4. Formarea, dezvoltarea și exersarea abilităților în plan lexicografic.

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.1. Pregătirea actului grafic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antrenament psihomotor <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de relaxare musculară - Exerciții de coordonare motrică generală - Exerciții-joc pentru motricitatea fină la nivelul mâinilor și a degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric): înșirare, frământare, modelare, decupare, pliere a hârtiei, imitarea cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică și a diverselor figuri geometrice. - desen figurativ – desen și hașurare în contur, desen după șablon, completarea

Clasele a V-a – a VIII-a
unui desen lacunar, desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice(ou, casa, scară, pom, ...)
<p>4.2. Corectarea dislexo-disgrafiei</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare auditivă a structurilor fonetice (propozitia, cuvântul, silaba, fonemul) : <ul style="list-style-type: none"> - integrare propozițională simplă după suport imagistic; - delimitarea cuvintelor din cadrul propoziției; - identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvinte; - despartirea cuvintelor în silabe și identificarea acestora; - identificarea fonemelor în silabe; - pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat; - exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în diverse poziții.   • Exerciții de identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor: <ul style="list-style-type: none"> - vizualizare, diferențiere, denumire a literelor; - redarea gestuală a literelor; - identificarea tactilă a literelor; - construirea literelor din diverse materiale după model și în absența acestuia. - exerciții de citire a literelor mari și mici; - exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei.   • Exerciții de asociere fonem-literă-grafem: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare a literei dintr-un grup dat; - exerciții de asociere literă – cuvânt ilustrat; asociere fonem- literă mare de tipar - exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/cu ajutorul săgeților; scrierea cu majuscule și tastarea literei pe computer; - transcriere din litera de tipar în litera de mână; - dictări de litere.   • Exerciții de compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bi/plurisilabice cu literele înșușite, după următoarea succesiune: <ul style="list-style-type: none"> - cuvinte monosilabice de tip vocală - vocală, vocală – consoană și consoană – vocală; - cuvinte monosilabice de trei litere ; - cuvinte bisilabice cu silabă repetitivă ; - cuvinte bisilabice cu structură: vocală – consoană - vocală; - cuvinte bisilabice cu structură : consoană - vocală – consoană - vocală, în special cu labialele „p”, „b”, „m”, cu vibranta „r”, cu labiodentale („f”, „v”); - cuvinte bisilabice cu structură : vocală - consoană - vocală - consoană; (elev, inel, oraș); - cuvinte plurisilabice cu silabe deschise („pisica” „ pepenele” etc); - cuvinte din litere mobile (alfabetar); - cuvinte mono/bi/plurisilabice cu litere date; - cuvinte din silabe date; - indentifică litera /silaba lipsa dintr-un cuvânt dat (cu și fără suport imagistic); - scrie cuvinte pe diverse liniaturi (tip I, tip II , dictando).   • Exerciții de diferențiere fonematică /grafică și vizuală a literelor care conduc la distorsiuni: „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j” „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o”;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de scriere și citire a cuvintelor cu dificultăți specifice limbii române :   <ul style="list-style-type: none"> - scrierea și citirea corectă a cuvintelor care conțin „m” înaintea lui „p” și „b”; - scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin diftongi și triftongi; - scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin litere duble: „ ee”, „ oo”, „nn” , „cc”; - scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin „ii” și „ iii”;   • Exerciții pentru sesizarea semnificației cuvintelor: sinonime, antonime, omonime (fără menționarea terminologiei lexicale):   <ul style="list-style-type: none"> - jocuri didactice cu cuvinte cu același sens, cu sensuri opuse sau cu sensuri diferite în funcție de context);   • Exerciții de lexie - grafie la nivel propozițional: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lexie a propoziției dezvoltate/fraze; - exerciții de analiză a structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte; precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt; precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt); - exerciții de scriere a propoziției analizate, prin copiere sau transcriere; - scrierea corectă din punct de vedere ortografic și de punctuație a propoziției (majuscula, semnele de punctuație ...); - formarea de enunțuri pe baza de imagini sau cuvinte date, complexe; - formarea de enunțuri prin ordonarea cuvintelor date, cu dificultăți variabile; - completarea de enunțuri lacunare; - exerciții de scriere după dictare a unor enunțuri complexe pe caiet/calculator; - exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale dintr-un enunț.   • Exerciții de lexie - grafie la nivel de text: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a unui text (cu dificultăți variabile), în ritm propriu, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație; - exerciții de așezare corespunzătoare în pagină a unui text (data, titlul, alineat, spațiul dintre cuvinte); - exerciții de selectare (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative, exclamative, interogative; - exerciții de compunere a unui text cu suport imagistic complex sau pornind de la o tema data; - exerciții de povestire a unui text citit (cu și fără întrebări suport); - exerciții de identificare a erorilor de scriere dintr-un text; - exerciții de scriere după dictare a unor texte pe caiet/calculator; - exerciții de autodictare de propoziții, poezii, ghicitori.

5. Formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>5.1. Realizarea/ exersarea contactului direct și activități cu obiecte/ ființe din mediul înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de observații libere și dirijate: <ul style="list-style-type: none"> -dezvoltarea capacității senzoriale vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactile ("Spune ce/cum/unde/când este!", zgomote diverse: voce/ strigă,/ sunete produse de diverse obiecte sau instrumente muzicale, muzică specifică: vocală sau instrumentală);   - Exerciții de manipulări:

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>-determină mecanismul de stabilire a distincției eu – lume („Ordinea din dulapul păpușii”, „Spălăm vasele”, „Aranjăm fructele în coș”, „Alegem/ sortăm tacâmurile”, „Aranjăm șervețelele”, „Îl îmbrăcăm pe Mihai”, „Umplem aceste vase cu mâna/ pâlnia/ lingura/ pipeta”, „Periem hainele din dulap”, „Spălăm rufe”, „Călcăm rufe”, „Așezăm masa”, „Îmbrăcăm păpușa”, „Smulgem frunzele”, „Să ne încălțăm”, „Facem turte din nisip”, „Așezăm hăinuțele păpușii”, „Umplem/ golim găletușele cu nisip”, „Strângem lucrurile aruncate);</p> <p>- Exerciții de acțiuni directe cu obiectele/ ființele: („Ne jucăm cu spumă/ frișcă/ nisip kinetic/ acuarele/ plastilină/ făină, „Vizită la fermă”, „Mergem la magazin să ne aprovizionăm”).</p>
<p>5.2. Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător.</p> <p>- Exerciții pentru identificarea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător: („Arată-mi..!”, „Dă..!”, „Caută..!”);</p> <p>- Exerciții pentru recunoașterea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător: („Ce este...!”, „Recunoaște obiectul!”);</p> <p>- Exerciții de asocieri obiect/ ființă- imagine (2D, 3D, fișe): „Potrivește!”;</p> <p>- Exerciții de denumire:</p> <p>-denumește pe categorii: fructe/ legume, mijloace de transport, animale domestice-sălbatică, articole vestimentare, culori, forme, zilele săptămânii, anotimpuri;</p> <p>-denumește verbe în acțiune: -, „Ce face fata/ băiatul/ mama/ tata.,,;</p> <p>-denumește funcția obiectelor uzuale: („Ce faci cu pensula?-cu pensula pictăm” , „Ce faci cu cana?-cu cana beau lapte”) .</p>
<p>5.3. Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p> <p>- Exerciții de sortare/clasificare a obiectelor și imaginilor după caracteristici simple: textură, culoare, mărime, formă („De-a culorile” , „Baloane colorate” , „Care este culoarea ta?” , „Domino” , „Fetițe cu umbrele la plimbare” , „Veniți la stegulețe” , „Ce formă are?”);</p> <p>- Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit („Mama și copilul”, „Ordonăți, vă rog!”, „Dulapul” , „Frigiderul” , „Haine de vară/ iarnă”);</p> <p>- Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor („Cum este?”);</p> <p>- Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit(„Caută perechi!” , „Potrivește”).</p>
<p>5.4. Exersarea/ dezvoltarea proceselor psihice</p> <p>Atenția</p> <p>- Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date vizuale („Dispariția”, „Cuburile colorate”, „Forme asemănătoare”, „Copierea desenelor”);</p> <p>- Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date auditive („Vocea șoptită”, „Localizarea zgomotelor”, „Lectura labială”, „Concurs de sunete!” , „Emitător de sunete” , „Zgomot peste tot!”);</p> <p>- Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date tactile („Colierul”, transvazare);</p> <p>Memoria vizuală și auditivă</p> <p>- Exercițiu-joc de extragere/adăugare a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte percepute anterior („Ghici ce lipsește!” , „Ce a plecat!” , „Ce a venit!”);</p> <p>- Exercițiu-joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini („Formează perechi” , „Caută la fel!” , „Coșul cu...”);</p> <p>- Exerciții pentru memorarea vizuală a datelor simbolice („Recunoașterea numerelor/ literelor” , „Săculețul fermecat”);</p> <p>- Exerciții de memorare a unui set de numere/ litere formate din 2,3 sau mai multe („Repetă!” , „Ce am spus?” , „Telefonul fără fir” , adresa/ număr de telefon);</p> <p>- Memorare de poezii și cântece: Eu pot, Cum le folosesc, Ursulețul, Vine melcul</p>

Clasele a V-a – a VIII-a

supărat, Găinușa cea moțată...;

Gândirea

- Exerciții de identitate personală. („Pe mine mă cheamă..” , „Eu sunt...” , „Eu am..”);
- Exersare/dezvoltare program EU-TU-EL/EA (“El este Andrei?” , „El are....” , „Familia mea..” , „Cine este Andrei?”);
- Exersare/dezvoltare program DA-NU-NU ȘTIU („Tu ești fată?,, , „Tu vrei..?” , „Cu prosopul mă spăl? -Nu, cu prosopul mă șterg! etc.);
- Exerciții pentru formarea unor capacități de orientare spațială însoțite de verbalizare, intuirea spatiului distinct de timp (aici- acolo, acum- apoi) „Unde ești?” , „Unde este baia?” , „Unde este școala noastră?” , „Unde este cabinetul medical?” ;
- Exerciții pentru înțelegerea serialității („Ce urmează!” , „Rame de tablouri” , „Albastru, roșu, verde” , „Cum a fost făcut acest desen?” , „Așează în ordine...”);
  - ordine crescătoare/ descrescătoare(șir de numere);
  - identificarea momentelor zilei prin raportare la propria activitate- „Ce pot face într-o zi”;
  - zilele săptămânii;
  - anotimpurile;
- Înțelegerea șirului logic din cadrul unei acțiuni simple:
  - exerciții de verbalizare/imitare a mișcărilor și operațiilor unei acțiuni -ordinea în care ne îmbracăm ;
- Exerciții de asociere:
  - număr-cantitate: , Încercuiește 3 albine/ fructe/ obiecte/ mașini....,
  - camere/ locuri cu denumirea funcțiilor: casa, farmacia, școala, cofetărie, magazin, piață, frizerie, spital; Baia- ne spălăm, Bucătăria-mâncăm, farmacia-cumpărăm medicamente etc.;
  - ce mâncăm? (pâine, fructe, carne..);
  - ce bem? (lapte, apă, ceai, suc..);
  - „Unde stă?” -haine în dulap/ mâncare în frigider;
  - „Unde este casa?”-animale domestice/ sălbatice;
  - emoții: vesel-râde, trist-plânge;
  - „Cu ce se îmbracă fata/ băiatul?”;
  - „Cum este..”/ „Ce vezi..”-asociere anotimp-elemente caracteristice;
  - meserii-obiecte specifice „Ce face fiecare...” , „A/al cui sunt..”;
  - mijloace de transport-pe unde merg/ câte roți/ câte uși/ cu motor/ fără motor;
- Exerciții de descompunere a acțiunilor complexe în simple și secvențiale;
- Exersarea programului -întrebări sociale;
- Exersarea programului -VREAU/ VĂD/ AM (substantiv+adjectiv);
- Formarea/ dezvoltarea abilităților de formulare și răspuns a unor întrebări (întrebări puse de elev): „Unde este mama? - Mama este la servicii” , „Unde este Mihai? - Mihai este acasă”;
- Răspunde la întrebarea de tipul Care? (Care animal poate zbura: o pisică sau o pasăre?, Ce forme au roțile de le mașină?, Care: rotunde sau pătrat, Cine ne dă lapte?, Care: găina sau vaca?);
- Rezolvarea de probleme cotidiene simple/ complexe:
  - Exerciții pentru:
    - percepția, recunoașterea și identificarea problemelor (obținerea jucăriei care se află într-un loc inaccesibil);
    - descompunerea problemei în elemente mai simple, de exemplu pregătirea mesei care presupune mai multe etape;
    - planificarea modului de rezolvare a problemei;
    - acțiune: reamintirea și reproducerea modului în care o problemă a fost rezolvată anterior;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea modului în care a funcționat planul de acțiune, dar și schimbarea planului inițial, dacă este cazul (menținerea curățeniei în sala de clasă sau acasă). - Coordonarea unor scheme de conduită cu un scop precis: - exerciții practice pentru elaborarea unor produse (deprinderi de lucru); <p>Imaginația</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual („Casa”, „Podul”, „Trenul” „Castelul”); - Exerciții de realizarea unor desene libere sau cu temă dată („Soarele” , „Casa” , „Familia mea”, „Fata/ băiatul” , „Om de zăpadă”); - Exerciții pentru completare de desene lacunare: fața, om, mașina, copac, casa, soare; - Exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic; - Exerciții de povestire după imagini; - Exerciții de mimă/ pantomimă; - Joc de rol/ dramatizări presupun câteva fapte: <ul style="list-style-type: none"> - 1. cunoașterea funcțională a obiectului numit tren – adică a unei realități concrete. - 2. formarea unui spațiu mental care poate conține nu numai imagini – copie după tipul ce-lor reale, ci și imagini reprezentate după tipul de organizare mentală. - 3. existența unui mecanism de comutare de la realitatea mentală, rezultatul fiind învățarea.   <p>„De-a trenul/ mașina/ mama/ tata/ pompier/ medic/ profesor/ bucătar/ frizer.</p>
<p>5.5. Sinteza perceptuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc- realizare de încastru: „Corpul uman”; - Joc- realizare de puzzle din 50-100 piese: diferite povești, cifre; - Joc- completări de imagini lacunare.

6. Formarea și dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii de viață variate

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>6.1. Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social</p> <p>Identificare propriului rol în cadrul grupului și a familiei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oglinda clasei prin desen sau colaj; - Arborele genealogic prin desen sau colaj;
<p>6.2. Identificarea emoțiilor de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asociere a imaginilor care ilustrează aceeași emoție (față veselă, tristă, nervoasă, înfricoșată); - Exerciții de selectare a imaginilor cu emoțiile numite (față veselă, tristă, nervoasă, înfricoșată); - Activități de asociere a emoțiilor de bază personajelor din povești (iepurele fricos, împăratul fericit, cocoșul supărat, piticul morocănos etc.).
<p>6.3. Conștientizarea propriilor nevoi, dorințe și emoții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de verbalizare prin completare de enunțuri lacunare („Am nevoie de... pictograme cu obiecte/ experiențe de învățare, îmi doresc ... pictograme cu obiecte/ persoane apropiate/ experiențe de învățare, azi mă simt” ... pictograme cu emoțiile de bază etc.) cu variante de răspuns dat; - Jocuri diverse (Zarul cu fațete-emoticoane cu verbalizare: „Mă simt bucuros/ trist/ înfricoșat/ nervos atunci când...” etc.) de asociere a plăcerii și neplăcerii diverselor contexte sociale ; - Exerciții de alegere a modalității de răspuns la refuz prin folosirea comportamentelor dezirabile, jocul de rol („Andrei a obosit azi la școală, dar nu este încă timpul de plecat acasă, cum se simte? Ce poate face? Plânge sau solicită o pauză?”).

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>6.4. Respectarea regulilor scoale simple în activitățile cu caracter educativ Respectarea "rândului" - Jocuri simple cu zarul cu fațete colorate în echipe de câte doi; Contactul vizual - Activități conduse de contact vizual în pereche; Emiterea răspunsului (verbalizarea) - Exerciții de verbalizare prin imitare, completarea de enunțuri lacunare după model etc.;</p> <p>Grija pentru obiectele personale și ale altora - Activități conduse de aranjare, curățare, strângere, amestecare și reselectare etc. a obiectelor personale.</p>
<p>6.5 . Recunoaștere emoțiilor de bază și expresiile faciale ale altora - Exerciții de imitație după model, cu verbalizare ; - Activități de mimă, pantomimă etc.;</p>
<p>6. 6. Manifestarea interesului pentru joc și interrelaționare - Activități cu caracter ludic și interactiv („Află cine dintre colegi are un cățel, cine face sport, cine are un frate mai mare” etc.); - Activități de lucru în perechi și grupuri mici.</p>
<p>6. 7. Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social Inițiere – formarea prietenilor - Exerciții de intercunoaștere și identificare a intereselor comune: completarea descriptivă a unei schemei date, identificarea punctelor comune, identificarea propriilor limite dar și a punctelor forte personale etc. - Activități de interrelaționare: completarea descriptivă a unei schemei date și prezentarea în fața clasei a descrierii colegului, sarcini de tipul "află două lucruri noi despre coleg în cinci minute" în echipe de câte doi etc. Identificarea propriului loc în cadrul comunității - Harta vizuală a vecinătății, comunității, cu verbalizare („Eu sunt ... vecin, elev, tânăr ” etc.)</p>
<p>6. 8. Identificarea emoțiilor diverse în contexte sociale - Activități de asociere a imaginilor sugestive cu contextul adecvat (copilul a căzut de pe bicicletă-supărare, copilul a câștigat un premiu-bucurie, pisica nu poate coborî din copac-frică, copilul nu ajunge la raftul de sus-frustrare) - Vizionarea de filme sugestive și verbalizarea asupra emoțiilor personajelor</p>
<p>6. 9. Autocontrolul emoțiilor - Exerciții de relaxare: respirația diafragmară, cântece dedicate, stop cu numărare până la zece etc. - Activități în perechi: dansul, în ritm foarte lent și foarte rapid, prin mișcări alternative ale părților corporale asuora cărora copilul are control; jocuri care solicită concentrare etc.)</p>
<p>6. 10. Identificarea și adoptarea comportamentelor acceptabile social în mediul personal sau public - Vizionarea de filmări sugestive și verbalizarea asupra comportamentelor personajelor - Realizarea filmărilor cu elevii în rolul personajelor, etalând comportamentul dezirabil în situația socială dată</p>
<p>6. 11. Răspunde adecvat emoțiilor altora - Exerciții de imitație după model, cu verbalizare - Activități de educare a respectării limitelor (proprii/ale celorlalți) în procesul satisfacerii propriilor nevoi (Mihaela și-a uitat culorile acasă azi, ce poate face? Le ia pe ale colegei sau le solicită? etc.) - Joc de rol pe structură dată</p>

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>6. 12. Manifestarea interesului pentru interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități cu caracter interactiv („Află cine dintre colegi cântă la un instrument, joacă jocul tău preferat” etc.) - Activități de lucru în perechi și grupuri mici

Conținuturi:

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
1. Educație senzorială	<ul style="list-style-type: none"> - Stimularea multisenzorială - Stimularea diferitelor forme ale atenției - Percepția și diferențierea stimulilor (după criterii diverse) - Operarea cu: identificări, sortări, suprapuneri, clasificări, serieri, odonări, compuneri-descompuneri, asocieri.
2. Educație psihomotrică	<p>Abilități motorii generale</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.) - formarea capacităților fizice - formarea mișcărilor fundamentale ale membrilor - formarea comportamentului de comunicare nonverbală și verbală <p>Schemă corporală și lateralitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale - identificarea membrului dominant și exersarea acestuia <p>Structurile perceptiv-motrice de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de culoare - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de formă - formarea conduitei și structurii perceptiv-motrice de mărime - formarea capacității de orientare- organizare și structurare spațială - formarea capacității de orientare-organizare și structurare spațio temporală
3. Terapia tulburărilor de limbaj	<p>Recepția și reacția la mesaje verbale scurte – exerciții de executare de comezi verbal simple: „Vino!”, „Stai!”, „Ia!”, „Dă-mi!”</p> <p>Îndeplinirea de sarcini simple cu obiecte : „Pune jucăriile în coș!”, „Închide ușa!”, „Adu păpușa!”</p> <p>Limbaj receptiv</p> <p>Mimică și gestică – exerciții de identificare a expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive; exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico-facială adecvată, jocuri de rol.</p> <p>Limbaj expresiv</p> <p>Antrenarea grupelor musculare implicate în procesul fonator – articulator - exerciții de gimnastică a musculaturii organelor fonoarticulatorii; exerciții de masaj al musculaturii faciale și intraorale realizate de terapeut.</p> <p>Diferențierea respirației orale de cea nazală – exerciții de dirijare a scurgerii unde de aer prin cavitatea nazală și cea orală.</p> <p>Creșterea volumului respirator – exerciții de inspir expir culcat pe spate, în poziția șezând, vertical, exerciții de suflat în diverse instrumente, gimnastică respiratorie.</p> <p>Creșterea preciziei respiratorii – exerciții de suflat pentru stingerea/menținerea flăcării unei lumânări, a unui chibrit,</p>

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<p>exerciții de suflat pentru a face balonașe de săpun, pentru a le menține în aer.</p> <p>Prelungirea expirului în respirația verbală – exerciții de rostire prelungită a vocalelor, articulare prelungită și articulare scurtă, fie pe o singură respirație fie pe mai multe. Exercițiile se complică cu silabe, cuvinte, sintagme și propoziții.</p> <p>Educarea simțului ritmic – bătaii din palme, jocuri cu ritm și mișcare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată; sincronizarea respirației cu mișcare mâinii și pronunția cuvântului/ sintagmei.</p> <p>Identificarea sursei sonore și diferențierea stimulilor auditivi – exerciții de identificarea sursei sonore, localizarea sunetelor, diferențierea stimulilor.</p> <p>Receptarea și stocarea stimulilor verbali – exerciții de reprodus serii de sunete, silabe și cuvinte cu și fără semnificație; repovestirea unei povești, memorare poezii și cântece.</p> <p>Pregătirea componentei senzoriale a limbajului (conștiință fonologică, conștiință fonematică, auz fonematic) – exerciții de detecție, discriminare, identificare și comprehensiune cu foneme, cuvinte, sintagme și propoziții. Exerciții de diferențiere a sunetelor din natură, discriminare și identificare a vocilor umane și a diferitelor instrumente muzicale.</p> <p>Educarea vocii – exerciții cu voce șoptită și intensitate medie; exerciții de vocalizare în registru mediu, acut, grav în ritm lent, moderat, rapid.</p> <p>Formarea bazei de articulare și emiterea sunetelor.</p> <p>Diferențierea sunetelor izolate pe următoarele criterii: nazale vs orale, surde vs sonore, sunete cu loc de articulare comun vs sunete cu loc de articulare diferit.</p> <p>Consolidarea sunetelor și dezvoltarea abilităților coarticulatorii – exerciții de consolidare în silabe, cuvinte, logatomi.</p> <p>Diferențierea în silabe și cuvinte pe baza principiului perechilor minimale (structuri lingvistice care se deosebesc sonor datorită unui singur sunet) – exerciții de analiză și sinteză fonematică, exerciții de diferențiere a sunetelor nazale de cele orale, surde de cele sonore, sunete cu loc de articulare comun de cele sunete cu loc de articulare diferit la nivelul silabelor, cuvintelor și logatomilor.</p> <p>Dezvoltarea abilităților de comunicare – exerciții de antrenare a sunetelor în propoziții și texte, jocuri de rol, frământări de limbă, recitare, repovestire, compuneri libere.</p> <p>Îmbogățirea, precizarea și activizarea vocabularului – Exerciții de denumire de imagini, definire de cuvinte date, construirea de familii de cuvinte. Exerciții cu sinonime și antonime, de delimitare la nivel propozițional a sensurilor cuvintelor, de elaborare de propoziții și texte. Exerciții de generare a formei de plural, a acordului dintre subiect și predicat, de completare a spațiilor lacunare cu structurile gramaticale absente. Exerciții de povestire după imagini, repovestire a unei povești sau a unui eveniment de viață.</p>

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
<p>4.Terapia tulburărilor de limbaj scris-citit</p>	<p>Antrenamentul pregrafic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de dezvoltare a motricității membrelor superioare. <p>Exersarea mâinii dominante</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de dezvoltare a motricității fine la nivelul mâinii dominante și a coordonării acesteia. <p>Orientarea în spațiul grafic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de aliniere mutare/traslatare, progresie , mișcare stânga/ dreapta. <p>Recunoașterea sunetelor învățate și realizarea corespondenței fonem-literă-grafem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de selectare, asociere, redare, transcriere și dictare de litere. <p>Operarea cu sunete, litere, silabe, cuvinte și propoziții</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de diferențiere compunere citire, scriere. <p>Activități de discriminare auditivă a fonemelor în variate situații (în cadrul propoziției, a cuvântului, a silabei), cu/fără suport concret-intuitiv (imagini, sunete sau informații auxiliare).</p> <p>Activități de construire în plan concret (personalizarea literelor din numele propriu) sau în plan conceptual („spune cuvinte care încep cu sunetul „F”).</p> <p>Activități de scriere a grafemelor în diferite situații: independent, după dictare, în planul paginii, în planul tablei, utilizând instrumente de scris variate (carioca, stilou, tastatura).</p> <p>Activități de scris-citit după structuri date (vocală-vocală, cuvinte mono/bisilabice, etc.) sau după formatul dat (litere mobile, diferite liniaturi ale caietelor, etc.).</p> <p>Activități de prevenire/ corectare a situațiilor cu grad înalt de confuzie fonematică sau grafologică pentru sunetele/ grafemele „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j” „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o” și de utilizare corectă a regulilor de ortografie, cu variate forme de suport concret-intuitiv.</p> <p>Activități de dezvoltare a vocabularului prin tehnicile de sinonimie, antonimie și omonimie.</p> <p>Activități de scris-citit utilizând principiile de ierarhizare multiple (de la simplu la complex, de la propoziție la text, de la suport imagistic la creație liberă după o temă dată, etc.).</p>
<p>5.Stimulare cognitivă</p>	<p>Contactul direct cu mediul înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate - Stimularea/ dezvoltarea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive, auditive <p>Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formarea/dezvoltarea capacității de discriminare tactilă, vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă - Formarea dezvoltarea capacității de identificare a diferitelor texturi, imagini, sunete, gusturi, mirosuri - Formarea/dezvoltarea capacității de recunoaștere a specificității materialului, imaginii, sunetului, gustului, mirosului

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Remedierea dificultăților de percepție - Exersarea unor activități de percepție - Formarea/dezvoltarea noțiunilor adecvate simțului tactil, vizual, auditiv, gustativ,olfactiv - Integrarea senzorialității în domeniul cognitiv Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică -Tactil: identificare materiale, forme, consistență, rezistență, greutate, temperatură etc. - Vizual: culori, dimensiuni, poziții- direcții, forme plane, volume, calitățile luminii - Auditiv: sunete diverse, muzică vocală/ instrumentală, intensitate, direcție, înălțime - Gustativ: dulce, amar, sărat, acru - Olfactiv: miros familiar, plăcut/ neplăcut, lichid, parfum, caracteristic de fum,frunze verzi/ uscate, brad, flori Dezvoltarea atenției - Exersarea atenției vizuale și a observației - Dezvoltarea capacității de concentrare a atenției și a dexterității digitale - Dezvoltarea capacității de reacție rapidă - Dezvoltarea capacității de comparare,ordonare - Exersarea coordonării ochi- mână - Dezvoltarea atenției auditive, atenției vizuo- auditive - Dezvoltarea atenției vizuale și agilitatea digitală Dezvoltarea memoriei vizuale și auditive - Exersarea diferitelor structuri ale memoriei - Exersarea memoriei vizuale spațiale - Dezvoltarea capacității de analiză și memorizare a datelor vizuale simbolice - Dezvoltarea memoriei logice spațiale - Exersarea capacității de memorare într- o ordine dată Dezvoltarea gândirii - Organizarea percepției spațiale - Analiză și sinteză perceptuală - Comparație - Serialitate/ secvențialitate - Asocieri Dezvoltarea imaginației - Asamblare în plan obiectual - Desene libere sau cu temă - Completare de desene lacunare
<p>6.Tehnici de modelare comportamentală</p>	<p>Autocunoastere și dezvoltarea comunicării:</p> <p>„Eu sunt...” (trăsături fizice, părțile corpului, trăsături de caracter)</p> <p>„Mie îmi place ...” (interese, preferințe personale sau ale personajelor)</p> <p>„Mă simt ...” (identificarea emoțiilor personale și ale personajelor)</p> <p>Autoevaluare:</p> <p>„Rezultatele mele” (valorificarea școlară, socială și extrașcolară)</p> <p>Responsabilizare școlară:</p>

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	„Eu sunt un elev” (roluri, responsabilități, organizare) Dezvoltare compensatorie: „Ce știi/ ce pot eu?” (resurse interne compensatorii) „Tehnicile mele” (identificarea și utilizarea tehnicilor asistive optime)

Sugestii metodologice

Intervențiile terapeutice specifice și compensatorii, conform strategiilor didactice moderne, sunt construite astfel încât elevul să fie încurajat și susținut în intenția lui de a coopera, de a fi partener activ în învățare alături de profesor, iar evaluarea sa se face din perspectiva a ceea ce știe/ poate să facă elevul cu ceea ce știe, cu accent pe aspecte de ordin calitativ (atitudini și valori).

Respectând aspectele mai sus descrise, în contextul dizabilităților locomotorii, este necesară utilizarea tehnicilor, produselor și tehnologiilor asistive:

- care să asigure accesibilizarea conținuturilor sarcinilor de învățat (de exemplu: accesibilizarea contactului nemijlocit cu obiectele mediului de studiat, utilizarea aparatului foto pentru luarea de notițe, etc.);
- care să ofere forme variate de răspuns pentru sarcinile date (de exemplu: indicarea la distanță cu ajutorul unui laser, utilizarea aparatului foto pentru a arăta imaginea unui copac, etc.);
- care, adaptate nevoilor și intereselor, să dezvolte și mențină participarea activă, mergând până la a dezvolta inițiativa și a maximiza auto-controlul elevului (de exemplu: identificarea ariilor de interes și de performanță, a tiparului de inteligență și susținerea acestora prin toate strategiile asistive posibile).

Utilizarea resurselor asistive reprezintă un domeniu care cere constantă actualizare privind multitudinea de descoperiri și dezvoltări privind tehnicile, tehnologiile și produsele asistive ce pot fi utilizate în mediul școlar și transpuse în mediul familial și social.

Programa terapiilor specifice și de compensare cuprinde diverse domenii de acțiune (stimulare multisenzorială, stimulare cognitivă, comunicare, psihomotricitate, dezvoltare socio-emoțională) structurate în activități integrate, astfel încât planificarea intervențiilor să atingă în grade variate competențe specifice din mai multe arii.

În acest sens, de exemplu, planificarea unei intervenții specifice și de compensare prin activitatea elevului de a scrie o propoziție cu tema dată („despre familia mea”) vizează:

- pe lângă competențele specifice domeniului terapiilor de limbaj scris-citit și oral asociat (pregătirea actului grafic, corectarea dislexo-disgrafiei și receptarea mesajului oral dat de sarcina de lucru);
- competențe specifice ale domeniului stimulării multisenzoriale (dezvoltarea diferitelor forme ale atenției auditive);
- competențe specifice ale domeniului psihomotricității privind orientarea în spațiul paginii;
- competențe specifice ale domeniului stimulării cognitive (identificarea, recunoașterea și denumirea ființelor/membrilor familiei, exersarea/dezvoltarea proceselor psihice);

- competențe specifice ale domeniului dezvoltării socio-emoționale (identificarea propriului rol în cadrul familiei, autocontrolul emoțiilor date de sarcina de lucru sau de tematica sarcinii de lucru, etc.).

Domeniul Terapiei și programele de intervenție aduce o contribuție aparte la dezvoltarea emoțională, socială și la viața profesională ulterioară a tinerilor cu dizabilități locomotorii. Se recomandă orientarea ludică și activ-participativă a exercițiilor și activităților, diversificarea acestora și mai ales extinderea activităților extrașcolare astfel încât abilitățile și atitudinile exersate în prezenta programă școlară să fie transferate în mod natural în viața de zi cu zi a elevilor.

Aceste intervenții din aria terapiei specifice și de compensare se vor organiza:

- ✓ în funcție de tipul și gradul de severitate al dizabilității locomotorii;
- ✓ individual sau în grupuri mici (2-3 elevi);
- ✓ în ședințe de aproximativ 15-45 de minute;
- ✓ în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul;
- ✓ în colaborare cu profesorul de psihopedagogie specială sau în colaborare cu profesorul educator.

Bibliografie

- Cziker, R., (2001), *Educația și stimularea vizuală la copilul cu deficiență de vedere*, Presa Universitară Clujeană;
- Everett Hill, Purvis Ponder, *Orientation and Mobility Techniques: A Guide for the Practitioner*;
- Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Polirom, Iași;
- Marinache C., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară*, Ed. Harvia;
- Peter Johnson *Manualul de învățare a mobilității*;
- Preda, V., Cziker, R., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Presa Universitară Clujeană;
- Roșan, A., (coord), (2015), *Psihopedagogie specială – Modele de evaluare și internenție*, Editura Polirom, Iași;
- Rozorea, A., (2000), *Deficiența de vedere*, București, EDP;
- Rozorea, A., (2005), *Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale – Psihopedagogia deficiențelor de vedere*, București, EX PONTO;
- Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
- Ștefan, M., (1999), *Psihopedagogia copiilor cu handicap de vedere*, Editura Pro Humanitate, București;
- Vlad, M., Vasiliu, C.,M., Mozer-Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământ Special și special Integrat*, Ed. Spiru Haret;
- Vlad, M., Merean, M., (2011), *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple*, Ed.SemnE;
- Vlad, P., (1999), *Oftalmodex. Dicționar explicativ oftalmologic*, Editura All Educational, București;
- Vrăsmaș, E., Mușu, I., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj,intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- William Henry Jacobson, Henry Jacobson William, *The Art and Science of Teaching Orientation and Mobility to Persons with Visual Impairment*;

***(2008), *Programa Școlară pentru Terapia Tulburărilor de limbaj, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008;

***(2008), *Programa de Educație perceptiv-vizuală, orientare, mobilitate, tehnici alternative de comunicare*, București.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Țapicu Bogdana-Raluca	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Stan Laurenția	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Cosma Pompilia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Balaban Marina	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Constanța
Soare Georgiana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Crețu Roxana Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Vlahopol Luiza Ștefania	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Borcea Laura Magdalena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie reprezintă oferta curriculară pentru clasele pregătitoare – a IV-a. Conform Planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMEN nr. 3622/27.04.2018, Kinetoterapia are alocat 1-2 ore pe săptămână.

Elaborarea programei pentru Kinetoterapie este întemeiată pe recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Kinetoterapia vizează stimularea dezvoltării unei personalități armonioase a elevilor cu dizabilități locomotorii din învățământul special, având ca obiectiv atingerea unui nivel inițial de formare a competențelor-cheie, care să reprezinte ulterior baza profilului de formare a absolvenților de gimnaziu din învățământul special.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale cuprinse în prezenta programă școlară vizează dezvoltarea capacităților de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală pe durata ciclului de învățământ primar special. Competențele specifice din prezenta programă școlară reprezintă etape progresive de dobândire a competențelor generale. Activitățile de învățare structurate în prezenta programă ținesc la stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socio-emoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihoindividual condiționat de nivelul de severitate al dizabilității locomotorii a elevilor din învățământul primar special.

Vârsta micii școlarități este caracterizată de învățarea impusă, dirijată din exterior, ca activitate fundamentală, precum și de extinderea realțiilor sociale, a obligațiilor și a drepturilor. Elevii cu dizabilități locomotorii au un grad ridicat de dependență față de adult. Formarea unor concepții proprii despre realitatea înconjurătoare se impune cu impetuozitate în vederea creșterii gradului de autonomie personală a acestora.

Conținuturile prezentei programe sunt un răspuns la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități locomotorii, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Ele vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltare individuală și de specificul grupului. Fundamentul planurilor de intervenție personalizată este reprezentat de profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) individuale.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului special pentru elevii cu dizabilități locomotorii, recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), cu orientare corectiv-compensatorie și practic-aplicativă, în manieră complementară.

În concluzie, prezenta programă școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia potențialul de dezvoltare și profilul de competențe al elevilor cu dizabilități locomotorii sunt unice, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competențe generale

- 1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice, în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului**
- 2. Reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite**
- 3. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, lateralitatea) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative**
- 4. Dezvoltarea motricității generale în context social- integrator**
- 5. Integrarea achizițiilor specifice dobândite în acțiuni de optimizare a stării de sănătate, a creșterii și dezvoltării fizice și a capacității motrice proprii**

Clasele pregătitoare - a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prevenirea și corectarea deficiențelor fizice, în vederea dezvoltării fizice armonioase a copilului

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>1.1. Educarea unei atitudini corecte în vederea prevenirii apariției deficiențelor la nivel structural</p> <p>- Exerciții statice corective/hipercorective (posturare sau contracții izometrice).</p>
<p>1.2. Corectarea deficiențelor fizice existente la nivelul coloanei vertebrale, toracelui, membrilor superioare sau membrilor inferioare</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea deficiențelor la nivelul capului – gâtului;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea cifozei (tonifierea și scurtarea mușchilor spatelui, în special în regiunea dorsală și lungirea mușchilor anteriori ai trunchiului);</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea lordozei;</p> <p>- Exerciții pentru corectarea posturilor vicioase care pot accentua afecțiunea;</p> <p>- Exerciții pentru asuplizarea coloanei vertebrale prin tonifierea musculaturii paravertebrale, tonifierea musculaturii abdominale și fesiere (muschiul iliopsoas, patratul lombat);</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea scoliozei (conștientizarea pozițiilor corecte ale coloanei vertebrale, a bazinului și umerilor prin adaptare de posturi corective, corectarea și menținerea tonusului muscular prin exerciții de stretching, reeducare respiratorie prin exerciții respiratorii);</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea deformațiilor toracelui;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea deficiențelor membrilor superioare (omoplați depărtați și desprinși);</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea genunchilor în valgum/ varum;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea genunchilor în flexie/ hiperextensie;</p> <p>- Complex de exerciții pentru corectarea piciorului plat.</p>
<p>1.3. Corectarea și redresarea deficiențelor fizice secundare apărute pentru a compensa deficiențele fizice primare</p> <p>- Exerciții de reeducare respiratorie.</p>

2. Reeducarea neuro-motorie a copiilor cu afecțiuni neurologice congenitale sau dobândite

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>2.1. Decontracturarea</p> <p>- Posturări în poziții reflex inhibitoare;</p> <p>- Legănări ale copilului mic în poziție fetală;</p> <p>- Rulări în decubit ventral / dorsal pe balonul Pezzi.</p>
<p>2.2. Schimbarea posturii</p> <p>- Posturări succesive la cel mult două ore;</p> <p>- Posturări corecte ale copilului prin rulouri moi.</p>
<p>2.3. Reeducarea hipotoniei, a spasticității sau a spasmelor intermitente</p> <p>- Tehnici de facilitare neuro-musculară;</p> <p>- Exerciții de mobilizare pasivă.</p>
<p>2.4. Tonifierea grupelor muscular antagoniste musculaturii spastic</p> <p>- Exerciții de mobilizare activă rezistivă.</p>
<p>2.5. Reeducarea echilibrului dinamic și static</p> <p>- Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere pe parcursul recuperării;</p>

- Exerciții de menținere a ortostatismului, ridicând centrul de greutate progresiv;
- Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare.

3. Formarea și dezvoltarea componentelor psihomotricității (schema corporală, lateralitatea) și a formelor de prehensiune în vederea construirii comportamentelor adaptative

Clasele pregătitoare - a IV-a

3.1. Organizarea schemei corporale și formarea imaginii de sine

- Exerciții de numire și indicare a părților corpului său și ale unui partener;
- Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de kinetoterapeut;
- Adoptarea unor poziții indicate de kinetoterapeut.

3.2. Dezvoltarea lateralității

- Mers pe un traseu indicat, cu sau fara un săculeț de nisip legat de un picior.

3.3. Educarea/ reeducarea prehensiunii în vederea construirii comportamentelor adaptative

- Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelilor pe sfoară
- Probe de evaluare:

- apucarea unui băț de chibrit așezat pe birou;
- încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între două degete;
- "pensa de cheie";
- "pensa de scris";
- agățarea de o bară;
- purtarea unui geamantan;
- prinderea unui creion cu doua degete apropiate (index și medius).

(Fișa Anexa 1)

4. Dezvoltarea motricității generale în context social- integrator

Clasele pregătitoare - a IV-a

4.1. Stimularea motricității copilului pentru dezvoltarea capacităților motrice deficitare

- Exerciții pentru dezvoltarea/ educarea forței (procedeul cu greutate);
- Exerciții pentru dezvoltarea / creșterea capacităților coordinative.

4.2. Corectarea/ însușirea deprinderilor motrice de bază

- Exerciții de reeducare / corectare a mersului / alergării.

4.3. Ameliorarea capacității de efort, ca element pregătitor în activitățile fizice și sportive adaptate

- Pedalare la bicicleta ergonomică.

4.4. Reeducarea mișcărilor obișnuite din viața cotidiană

- Exerciții de reeducare a mersului;
- Exerciții de reeducare a prehensiunii.

5. Integrarea achizițiilor specifice dobândite în acțiuni de optimizare a stării de sănătate, a creșterii și dezvoltării fizice și a capacității motrice proprii

Clasele pregătitoare - a IV-a

5.1. Utilizarea noțiunilor specifice domeniului, în situații de instruire

- Acționarea în conformitate cu comenzile și indicațiile profesorului - exemplificarea practică a conținutului unor termeni specifici;
  - Recunoașterea acțiunilor motrice exersate - jocuri dinamice vizând concordanța dintre acțiunile motrice și comenzile date (de exemplu, „Comanda inversă”, „Oglinda” etc.)
- dezvoltarea / creșterea capacităților coordinative.

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>5.2. Respectarea regulilor specifice activităților sportive, din lecție și din afara acesteia</p> <ul style="list-style-type: none">
- Enunțarea regulilor de bază privind practicarea exercițiilor fizice și sportului;
- Identificarea abaterilor personale și ale colegilor de la regulile stabilite;
- Enunțarea regulilor principale ale disciplinelor sportive practicate în lecție;
- Acționarea în acord cu semnalizările vizuale și auditive realizate de arbitru;
- Aplicarea în activități extracurriculare a regulilor însușite.
<p>5.3 Acționarea permanentă asupra armoniei propriei dezvoltări fizice</p> <ul style="list-style-type: none">
- Măsurarea greutateii și înălțimii corpului și înregistrarea valorilor acestora în jurnalul personal;
- Măsurarea frecvenței cardiace și respiratorii, în repaus - efectuarea zilnică a exercițiilor de dezvoltare fizică însușite;
- Utilizarea complexului de dezvoltare fizică însușit, ca „gimnastică de înviorare” zilnică;
- Efectuarea exercițiilor de expresivitate corporală, pe fond muzical.
<p>5.4. Manifestarea atitudinii de fair-play în timpul activităților motrice/sportive</p> <ul style="list-style-type: none">
- Descrierea manifestărilor de fair-play în contextul activităților motrice;
- Exemplificări ale formelor de manifestare a fair-play-ului în activitățile sportive vizionate sau practicate;
- Exersarea unor comportamente fair-play în activitățile motrice/sportive desfășurate;
- Acționarea în spiritul respectării diferențelor de gen.

NOTĂ: Competențele și activitățile mai sus prezentate sunt destinate cazurilor particulare ale elevilor care, ajunși în ciclul primar, se confruntă cu tulburări locomotorii și motricitate

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele pregătitoare - a IV-a
Trasee terapeutice pe tipuri de deficiențe fizice	<ul style="list-style-type: none"> - Educarea simțului ritmic – bătăi din palme, jocuri cu ritm și mișcare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată, sincronizarea respirației cu mișcare mâinii - Capacitatea de orientare-organizare și structurare spațială - Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate - Stimularea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive (jucării, obiecte cât mai naturale posibil și cât mai diverse, astfel încât structurarea lor să ia în considerare capacitatea manuală și constructivitatea materialului)
Trasee terapeutice pe afecțiuni neuromotorii	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcări ce conțin acțiuni cotidiene (îmbrăcatul și dezbrăcatul unei bluze de trening, încuiatul și descuiatul unei uși) - Adoptarea unor poziții impuse (transfer din pat în cărucior și invers, ridicare și așezare în cărucior)
Schema corporală, lateralitatea și prehensiunea	<ul style="list-style-type: none"> - Conștiința de schemă corporală proprie - Imagine corporală - Identificarea și denumirea părților corpului - Relația dintre corp și mediu - Stabilirea și exersarea lateralității (membre superioare, inferioare, ochi)
Capacități motrice, deprinderi și priceperi motrice, capacitate de efort	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcările fundamentale – formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.) - Capacități fizice – forță, viteză, îndemânare, coordonare - Mișcări fundamentale ale membrelor - Activități motrice de manipulare

Sugestii metodologice

Kinetoterapia este un serviciu educațional oferit elevilor cu nevoi speciale, cu scopul de a facilita accesul la activitățile instructiv-educative.

Rolul kinetoterapeutului care lucrează în școală este să:

- contribuie la creșterea capacității elevilor cu cerințe educaționale speciale de a se deplasa între diferite zone ale școlii (săli de terapii specifice, toaletă, curtea școlii, cantina);
- contribuie la ameliorarea dizabilităților locomotorii care împiedică participarea la activitățile instructiv-educative (exemplu: Un copil cu tulburări din spectrul autist poate prezenta tulburări de control și coordonare a brațelor care pot afecta capacitatea de a utiliza instrumentele de scris sau diferite instrumente de comunicare. Un copil cu cifo-scolioză poate prezenta tulburări de echilibru care pot afecta capacitatea copilului de a menține poziția în ortostatism în mod independent)

Kinetoterapia este un serviciu oferit copiilor cu nevoi speciale, care prezintă dificultăți de adaptare și participare la activitățile din cadrul școlilor. Așadar, dacă un copil prezintă un diagnostic ce nu îi afectează gradul de participare la activitățile zilnice din școală, serviciul de kinetoterapie nu este necesar.

Etapele procesului de evaluare inițială

Este recomandat ca procesul de evaluare și interpretare a datelor să se facă din perspectiva participării /neparticipării la activitățile zilnice din școală.

Dacă se identifică factori care afectează gradul de participare al elevului la activități, se trece la determinarea factorilor implicați care pot afecta procesul instructiv-educativ.

Aceștia pot avea legătura cu:

- 1) Activitatea - elevul poate prezenta dificultăți în realizarea unor sarcini legate de activitățile zilnice din timpul orelor (exemplu: nu poate mânui instrumentele școlare, prezentând tulburări de echilibru în timp ce se deplasează către diferite săli de curs, de asemenea poate prezenta tulburări de echilibru la urcarea și coborârea scârilor etc)
- 2) Structura și funcția corpului - tulburări ale funcțiilor corpului (forța musculară, rezistența)
- 3) Factori de mediu - copilul poate avea nevoie de adaptarea mobilierului pentru a îmbunătăți nivelul de participare.

Etapa I : Chestionarea profesorului, părinților / tutorelui

Prin chestionarea profesorilor și a părinților/ tutorilor putem afla informații despre:

- care sunt așteptările și îngrijorările legate de desfășurarea activității zilnice a elevului;
- care este opinia profesorilor și a părinților legate de felul în care se comportă elevul în momentul prezentării ;
- ce strategii au fost aplicate în trecut pentru a ameliora dizabilitățile constatate;
- care sunt punctele tari ale elevului, interesele și motivația.

Etapa II : Analiza dosarului personal

În această etapă se efectuează analiza dosarului personal pentru a identifica posibile afecțiuni relevante și de ce alte servicii educaționale mai beneficiază sau a beneficiat în trecut.

Etapa III : Analiza nivelului de participare la activitățile din școală

Utilizând instrumentele pe care le consideră potrivite, terapeutul trebuie să analizeze abilitatea elevului de a îndeplini sarcinile zilnice legate de mediul instructiv-educativ (deplasarea către clase, finalizarea temelor etc.). Trebuie notate și aspectele legate de dependența sau independența elevului în finalizarea sarcinilor.

În vederea eficientizării procesului de evaluare propunem un model de fișă orientativă ce poate fi utilă kinetoterapeuților care lucrează în mediul școlar.

Etapa IV : Analiza structurilor corpului și a funcțiilor în raport cu restricțiile identificate

În această etapă sunt evaluate performanțele funcționale (forță, rezistență, coordonare). Este necesară utilizarea instrumentelor adecvate pentru a evalua abilitățile funcționale.

Kinetoterapeutul trebuie să noteze în fișa de observație modul în care tulburările abilităților funcționale afectează nivelul de participare la activitățile instructiv-educative.

Etapa V :Analiza datelor și planificarea activităților de kinetoterapie

În urma evaluării, se întocmește planificarea anuală a activităților având ca document de referință programa școlară în vigoare. Dacă în urma evaluării sunt identificați elevi care încă nu au asimilat competențele descrise în programa în vigoare, se impune întocmirea unui plan de intervenție personalizat.

Numele și prenumele elevului .....
 Diagnosticul .....
 FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
 PARTICIPAREA LA CLASĂ

ANEXA 1.1

Așezarea

- stă într-o bancă normală
- stă pe un scaun normal
- poate menține poziția verticală, așezat pe un scaun
- poate să rămână așezat pe durata activității
- menține poziția verticală în timpul așezării pe podea

Transferul

- scaun
- independent
- cu ajutor

Menținerea echilibrului

- în ortostatism
- la apucarea diferitelor obiecte
- în așezat
- când adună obiecte de pe podea
- când se deplasează pe hol
- când pregătește rucsacul

Observații

Numele și prenumele elevului .....

ANEXA 1.2

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
 MOBILITATEA FUNCȚIONALĂ ÎN CLASĂ

Funcționalitatea abilităților

Da Parțial Nu

Merge independent in clasă?

Se deplasează fără să se lovească de obiecte?

Se deplasează fără să se lovească de persoane?

Se deplasează cu echilibru adecvat?

Se deplasează și transportă obiecte?

Efectuează sarcinile de la clasă?

Rezistența

Ce echipamente folosește elevul pentru a se deplasa ?

- baston
- cârje
- cadru
- independent

Elevul folosește echipamente alternative pentru a se deplasa ?

- scaun cu roțile
- scaun cu roțile electric
- se târâie

Observații

Numele și prenumele elevului ..... ANEXA 1.3
 Diagnosticul .....
FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
DEPLASAREA ÎN SCAUNUL CU ROTILE ÎN CLASĂ
 Funcționalitatea abilităților Da Parțial Nu
 Trage frânele?
 Se poate transfera de pe scaunul cu roțile pe scaunul normal?
 Se poate transfera de pe scaunul cu roțile pe podea?
 Se deplasează cu scaunul cu roțile în clasă independent ?
 Rotește scaunul către stanga /dreapta ?
 Poate ocoli persoane /obiecte ?
 Deschide / închide uși ?
 Poate transporta obiecte ?
 Observații

Numele și prenumele elevului ..... ANEXA 1.4
 Diagnosticul .....
FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
MOBILITATEA FUNCȚIONALĂ ÎN ȘCOALĂ
 Funcționalitatea abilităților Da Parțial Nu
 Se deplasează de la autobuz către sala de clasă ?
 Poate urca și coborî o bordură ?
 Poate urca /coborî o rampă ?
 Se deplasează de la sala de clasă către sala de terapii ?
 Se deplasează de la sala de clasă către sala de sport / terenul de sport ?
 Se deplasează de la sala de clasă către cantină ?
 Se deplasează pe suprafețe denivelate ?
 Deschide / închide uși ?
 Prezintă ritm adecvat în deplasare ?
 Poate parcurge independent o distanță de cel puțin 15 m ?
 Poate parcurge independent o distanță de peste 15 m ?
 Prezintă rezistență ?
 Urcă scările ?
 fără a se sprijini de balustradă
 cu sprijin de balustradă
 treaptă cu treaptă
 câte o singură treaptă
 păstrează rândul cu colegii
 rezistență adecvată
 cu sprijin
 Coboară scările ?
 păstrează rândul cu colegii
 rezistență adecvată
 cu sprijin
 Utilizează liftul ?
 independent din toate punctele de vedere
 cu sprijin pentru a intra și a ieși din lift la timp
 solicită ajutor pentru a apăsa butoanele
 Observații

Numele și prenumele elevului ..... ANEXA 1.5
 Diagnosticul .....
FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ
ABILITATI DE AUTOINGRIJIRE
Îmbrăcarea
 își menține echilibrul în timp ce se îmbracă /dezbracă
 Rutina școlară agață haina și rucsacul în cuier
 deschide dulapul
 parcurge rutina școlară
 prezintă comportament adecvat în timpul orei de curs
 găsește clasele la care are diferite cursuri
 Păstrarea rândului:

- poate păstra rândul cu colegii
- nu se lovește de alți colegi
- poate ocupa orice poziție în rând

Toaleta

- poate merge independent la toaletă (urinare)
- poate merge independent la toaletă (defecație)
- se șterge cu hârtia igienică
- se spală pe mâini
- folosește săpunul
- își usucă mâinile
- menține echilibrul la chiuvetă
- solicită sprijin pentru îmbrăcare/ dezbrăcare
- solicită sprijin pentru a se așeza /ridica de pe toaletă
- deschide / închide ușa de la toaletă

Cantina

- poate căra tava fără să își piardă echilibrul
- se spală pe mâini după ce termină masa
- se așează /ridică de pe scaunul de la cantină în mod independent
- curăță masa după ce termină de mâncat

Transport**Urcarea în mașină/autobuz**

- independent
- cu rampă pentru urcare
- solicită sprijin

Coborârea din mașină /autobuz

- independent
- cu rampa pentru coborâre
- solicită sprijin

Mersul pe culoar

- independent
- solicită sprijin

Așezarea pe scaun

- independent
- solicită sprijin

Observații

Numele și prenumele elevului .....

ANEXA 1.6

Diagnosticul .....

FIȘA DE EVALUARE – ORIENTATIVĂ**TERENUL DE SPORT / ACTIVITĂȚI DE EDUCAȚIE FIZICĂ**

Funcționalitatea abilităților   Da   Parțial   Nu

Alergare**Galop****Săritura înainte****Săritura peste obstacol****Săritura în sus****Săritura cu coarda****Săritura pe piciorul drept****Săritura pe piciorul stâng****Prinde mingea****Lovește mingea****Aruncă mingea****Abilități deosebite legate de jocul cu mingea****Schema corporală****Coordonarea mișcărilor****Poate lovi braț cu picior opus****Conștientizarea riscurilor de rănire****Rezistența****Viteza****Cățărarea****Participarea la jocuri****Memorează și execută toți pașii unui joc sportiv****Poate respecta regulile jocurilor**

Echilibru

- stă într-un picior (drept) _____ secunde
- stă într-un picior (stâng) _____ secunde
- merge pe o linie
- poate merge vârf la călcâi pe o linie dreaptă
- poate merge în echilibru pe o bancă

Tonus muscular

- hipertonic
- hipotonic
- neurotipici
- altele

Amplitudinea de mișcare

(se notează deficitul) membrelor superioare

- membrelor inferioare
- gât /coloană vertebrală

Forța musculară

(se notează deficitul)

- membrelor superioare
- membrelor inferioare
- abdomen

Dispozitive adaptate pentru autoîngrijire

(dacă utilizează)

Observații**ANEXA 2****LISTA DE INSTRUMENTE DE EVALUARE****PENTRU EVALUĂRILE INIȚIALE, SUMATIVE ȘI FINALE**

- Somatoscopie generală și segmentară
  - Examinarea somatoscopică instrumentală
  - Probe de evaluare a prehensiunii
  - Probe de evaluare a mersului
  - Dinamometria
  - Sistemul de Clasificare a Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
  - Evaluarea Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Measure)
  - Inventarul pediatric de evaluare a dezvoltării (Pediatric evaluation of disability inventory)
  - Testul de triere Brigance
  - School functional assessment (pentru testarea nivelului de participare la activitățile școlare)
  - Măsurarea cu goniometrul
  - Testarea musculară manuală
  - Indicele de masă musculară
  - Scala Tardieu (pentru măsurarea spasticității)
  - Scala Ashworth modificată (testarea tonusului)
  - Reflexele de dezvoltare (testarea tonusului)
  - Scala de echilibru Berg
  - Testul de mers de 6 minute (testarea funcției aerobice)
  - Tensiune, ritm cardiac, frecvență respiratorie
- Orice alt instrument de evaluare pe care îl considerați relevant.

Școala .....

ANEXA 3

An școlar.....

PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT/INDIVIDUALIZAT
PENTRU KINETOTERAPIE

1. NUMELE ȘI PRENUMELE ELEVULUI : .....
2. VÂRSTA: .....
3. CLASA : .....
4. DIAGNOSTIC : .....

Rezultatele evaluării complexe : .....

Competențe generale (de atins până la sfârșitul anului școlar) : .....

Competențe specifice semestrul 1 : .....

Competențe specifice semestrul 2 : .....

Evaluare finală : .....

Concluziile la sfârșit de an școlar :

LISTA DE INSTRUMENTE DE EVALUARE PENTRU EVALUĂRILE INIȚIALE, SUMATIVE ȘI FINALE

- Somatoscopie generală și segmentară
- Examinarea somatoscopică instrumentală
- Probe de evaluare a prehensiunii
- Probe de evaluare a mersului
- Dinamometria
- Sistemul de Clasificare a Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Classification System – GMFCS)
- Evaluarea Funcției Motorii Grosiere (Gross Motor Function Measure)
- Inventarul pediatic de evaluare a dezvoltării (Pediatric evaluation of disability inventory)
- Testul de triere Brigance
- School functional assessment (pentru testarea nivelului de participare la activitățile școlare)
- Măsurarea cu goniometrul
- Testarea musculară manuală
- Indicele de masă musculară
- Scala Tardieu (pentru măsurarea spasticității)
- Scala Ashworth modificată (testarea tonusului)
- Reflexele de dezvoltare (testarea tonusului)
- Scala de echilibru Berg
- Testul de mers de 6 minute (testarea funcției aerobice)
- Tensiune, ritm cardiac, frecvență respiratorie

Bibliografie

Clayton-Krasinsky, D. McEwen, M.- Pathways,(2008), *A decision-making model*.
<https://www.yourtherapysource.com/>

Popovici, D. (2005), *Terapii ocupaționale pentru persoanele cu deficiențe*, Ed. Muntenia, Constanța

School-based occupational therapy and physical therapy practice guide, (2011),
 – NYC Department of Education, Fall.

Oprișan, E. (2015), Deficiențele neuromotorii. *Concepte fundamentale din perspectivă psihopedagogică*, Ed. Universității București, București

***2008, *Programă școlară Kinetoterapie clasele I-X*, aprobat prin OM nr.5235/01.09.2008

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crucianu Mihai	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori” Constanța
Chiricuță Mircea	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul” Constanța
Tofan Ana Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul” Constanța
Pocora Marinela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros” Constanța

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

KINETOTERAPIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

Kinetoterapia este definită ca terapie prin mișcare și se realizează prin programe de recuperare care urmăresc refacerea unor funcții diminuate sau creșterea nivelului funcțional în cazul diverselor afecțiuni. Principalul mijloc specific al kinetoterapiei, exercițiul fizic este utilizat în scopul recuperării somato-funcționale, motrice și psihomotrice sau al reeducării funcțiilor compensatorii, în cazul dizabilităților parțial reversibile sau ireversibile.

Kinetoterapia este o disciplină de învățământ care îmbină cunoștințe din disciplinele medicale, disciplinele de specialitate din educație fizică și cele din domeniul științelor educației. Kinetoterapia are ca principală caracteristică interdisciplinaritatea, ceea ce oferă ocazia specialiștilor din domeniul Științelor motricității umane să identifice resurse pentru noi abordări teoretice și metodologice.

Kinetoterapia este o disciplină specifică învățământului special fiind prevăzută în planurile cadru de învățământ pentru elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, elevii cu dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate, elevii cu dizabilități senzoriale, elevii cu dizabilități senzoriale multiple/surdocecitate, elevii cu dizabilități locomotorii.

Programa școlară reprezintă unul dintre instrumentele prin care sunt implementate prevederile Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind curriculum, cu respectarea câtorva principii esențiale:

- Continuitate la nivelul ciclurilor de învățământ/claselor
- Individualizarea și particularizarea evaluării și a terapiei
- Centrarea pe elev a terapiei
- Interdisciplinaritate

Programa școlară pentru disciplina Kinetoterapie reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul gimnazial, clasele a V-a – a VIII-a, din învățământul special pentru dizabilități locomotorii. Disciplina este prevăzută în *Plan-cadru de învățământ pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități locomotorii*, în aria curriculară “*Terapii specifice și de compensare*” și are un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe parcursul fiecărui an școlar (clasele a V-a – a VIII-a).

Făcând parte din aria curriculară “*Terapii specifice și de compensare*” alături de celelalte terapii specifice elevului cu dizabilități locomotorii (Educație perceptiv-auditivă, Formarea și structurarea limbajului, Educație ritmică), Kinetoterapia contribuie la creșterea integrării socio-profesionale a deficientului de auz, centrându-și intervenția pe ameliorarea/compensarea/reeducarea funcțională/corectarea și recuperarea motrică. Kinetoterapia are un rol foarte important în recuperarea medicală, readaptarea psihică și socială, în orientarea școlară și profesională a copilului deficient de auz, urmărind corectarea dizabilităților fizice primare și secundare și/sau recuperarea afecțiunilor neuro-motorii, educarea/reeducarea respirației și a echilibrului.

Programa disciplinei Kinetoterapie este elaborată din perspectiva modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului de ciclu gimnazial.

Programa școlară a fost elaborată pentru elevi școlarizați la nivel gimnazial, fără a fi conturate competențe și exemple de activități pentru fiecare clasă deoarece populația elevilor cu dizabilități locomotorii reprezintă o categorie eterogenă din punct de vedere al potențialului biomotric și al capacității de mișcare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare/abilitare-reabilitare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele, sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale, vizate la nivelul disciplinei Kinetoterapie urmăresc achizițiile elevului deficient de auz pentru întregul ciclu gimnazial. Acestea concură la familiarizarea elevului cu deprinderile necesare unei vieți sănătoase și a unei dezvoltări fizice armonioase, la educarea tuturor formelor de respirație, la dezvoltarea echilibrului static și dinamic și la dezvoltarea motricității.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă achiziții dobândite pe o durată mai scurtă de timp, comparativ cu perioada necesară pentru formarea competențelor generale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă de Kinetoterapie sunt propuse exemple de activități de învățare/terapie care valorifică experiența concretă a elevului cu dizabilități locomotorii și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare/terapie variate.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevii cu dizabilități locomotorii.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la: proiectarea didactică; strategiile didactice propuse profesorilor de Kinetoterapie; aspecte de abordare a conținuturilor și elemente de evaluare.

Programa reprezintă principala sursă de informare în demersul de proiectare curriculară prin clarificările conceptuale și metodologice pe care le oferă, se constituie într-un instrument util și ușor de folosit de către profesorii de Kinetoterapie care lucrează cu elevii cu dizabilități locomotorii, oferind repere în construirea demersului terapeutic pe parcursul mai multor cicluri de învățământ/clase. Astfel, este necesar lucrul în echipă interdisciplinară (medic, profesor psihopedagog, logoped, psiholog, asistent medical, etc.).

În realizarea programului kinetoterapeutic se impune individualizarea intervenției prin construirea de Planuri de Intervenție Personalizate (PIP-uri), prin adaptarea permanentă a terapiei la tipul și gravitatea afecțiunii/dizabilității fizice primare ținând cont și de deficiența senzorială auditivă.

În acest sens, Kinetoterapia se ghidează după câteva principii generale (Cordun, M. „Kinetologie medicală”, Ed. Axa, București, 1999):

- principiul hipocratic „Primum non nocere!”;
- stabilirea precoce a diagnosticului;
- instituirea precoce a tratamentului;
- progresivitatea efortului;
- individualizarea terapiei;
- continuarea tratamentului până la recuperarea integrală;
- activitatea independentă;
- motivația.

Programa școlară pentru disciplina școlară Kinetoterapie ajută elevii cu dizabilități locomotorii să înțeleagă stadiile de dezvoltare fizică armonioasă, să-și formeze un reflex de atitudine corectă a corpului în activitățile cotidiene, să valorifice deprinderile motrice de bază și pe cele specifice unor ramuri sportive, în activități competiționale extracuriculare.

Programa școlară de Kinetoterapie este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică-terapeutică și adecvarea demersurilor didactice-terapeutice la sistemul de nevoi și interese ale elevilor deficienți de auz, la nivelul lor de vârstă și la particularitățile acestora, precum și ale comunității educaționale.

Competențe generale

- 1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**
- 2. Realizarea activităților motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice**
- 3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității, respirației și a tipurilor de prehensiune**
- 4. Exersarea acțiunilor motrice din perspectiva menținerii propriei sănătăți în contextul integrării socio-profesionale**

Clasele a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare / terapie****1. Manifestarea unor atitudini pozitive față de propria dezvoltare fizică armonioasă**

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>1.1. Realizarea fără model a exercițiilor pentru corectarea dizabilităților fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Însușirea exercițiilor corective pentru abaterile de postură; - Dozarea exercițiilor propuse în funcție de propria capacitate de efort; - Executarea complexelor de exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului, pentru corectarea asimetriei funcționale a membrului inferior ; - Efectuarea independentă și corectă a exercițiilor însușite pentru corectarea dizabilităților fizice primare și secundare.
<p>1.2. Exersarea complexelor de exerciții fizice pentru corectarea și redresarea dizabilităților fizice primare și secundare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea la comandă a complexelor de exerciții pentru redresarea posturii corporale; - Efectuarea complexelor de exerciții active libere, cu obiecte portative, cu partener și active cu rezistență, în vederea corectării dizabilităților fizice primare și secundare; - Selectarea conștientă a exercițiilor specifice corectării dizabilităților fizice primare și secundare; - Efectuarea corectă a exercițiilor selectate în vederea corectării dizabilităților fizice primare și secundare.
<p>1.3. Menținerea unei atitudini corecte a corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Însușirea exercițiilor profilactice și corective pentru asigurarea atitudinii corporale corecte; - Exersarea independentă a complexelor de dezvoltare fizică cu exerciții active libere, cu obiecte portative, pe perechi și active rezistive; - Adoptarea voluntară a posturii corporale corecte o perioadă cât mai îndelungată în timpul activităților zilnice.

2. Realizarea activităților motrice în vederea obținerii independenței funcționale la elevii cu afecțiuni neurologice

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>2.1. Executarea independentă a mijloacelor specifice în vederea decontracturării musculaturii spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posturarea în poziții reflex-inhibitorii; - Realizarea rostogolirii laterale pe saltea cu brațele pe lângă cap; - Efectuarea rulării posterioare pe saltea din poziția ghemuit.
<p>2.2. Efectuarea exercițiilor fizice de tonifiere în regim de scurtare a musculaturii antagoniste celei spastice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea tehnicilor de facilitare neuro-musculară; - Exersarea exercițiilor de mobilizare activă, activ-rezistivă; - Exersarea exercițiilor fizice cu obiecte portative.
<p>2.3. Menținerea echilibrului corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea unor acțiuni motrice cu membrele superioare din așezat ; - Realizarea transferului din așezat în ortostatism cu/fără sprijin la spalier; - Păstrarea echilibrului în timpul deplasărilor în ortostatism cu/fără sprijin.

3. Aplicarea comportamentelor adaptative la solicitările vieții cotidiene, în urma educării componentelor psihomotricității, respirației și a tipurilor de prehensiune

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>3.1. Exersarea actelor motrice în vederea dezvoltării componentelor psihomotricității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participarea activă la jocuri de recunoaștere și numire a propriilor părți ale corpului și ale partenerului; - Executarea aruncării și prinderii cu ambele mâini/o mână, alternativ a unei mingi/unui obiect portativ; - Executarea loviturii cu picioarele alternativ a mingilor de diferite dimensiuni; - Efectuarea exercițiilor cu solicitarea alternativă a părților corpului (partea dreaptă, partea stângă); - Raportarea propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate, stânga – dreapta; - Conceperea și efectuarea independentă de exerciții de pantomimă.
<p>3.2. Explorarea mijloacelor de reeducare respiratorie în contexte diverse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Practicarea exercițiilor de dezvoltare a musculaturii fonatoare și respiratorii; - Exersarea mijloacelor specifice de reeducare a respirației de tip abdominal, diafragmatic și toracic; - Implicarea activă și conștientă în exersarea mijloacelor de reeducarea a respirației complete/totale; - Efectuarea actelor motrice ce vizează dezvoltarea rezistenței cardio-respiratorii.
<p>3.3. Menținerea echilibrului corpului în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea exercițiilor statice din așezat, pe genunchi, ortostatism; - Exersarea exercițiilor dinamice din ortostatism cu modificarea suprafeței de sprijin, cu ridicarea centrului de greutate; - Efectuarea programelor de exerciții pe suprafețe de sprijin instabile; - Practicarea din ortostatism a complexelor de exerciții dinamice cu obiecte portative; - Implicarea activă și conștientă în executarea exercițiilor de redresare pasivă, pasivo-activă, activă.
<p>3.4. Executarea tipurilor de prehensiune specifică activităților zilnice în vederea dezvoltării comportamentelor adaptative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminală și terminală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție sub-terminal-laterală; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune palmare; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune prin opoziție digito-palmară; - Efectuarea exercițiilor de prehensiune interdigitale latero-laterală.

4. Exersarea acțiunilor motrice din perspectiva menținerii propriei sănătăți, în contextul integrării socio-profesionale

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>4.1. Realizarea exercițiilor fizice în scopul creșterii capacității generale de efort</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mers și alergare de durată; - Pedalarea la bicicleta ergonomică pe timpi impuși de profesorul de Kinetoterapie; - Executarea traseelor utilitar-aplicative cu un număr mare de ateliere.
<p>4.2. Exersarea calităților și deprinderilor motrice în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Efectuarea acțiunilor motrice și a traselor applicative specifice dezvoltării calităților motrice; - Efectuarea complexelor de exerciții care implică mai multe forme de manifestare a fiecărei calități motrice: viteză, îndemânare/coordonare, forță, rezistență; - Practicarea exercițiilor care duc la formarea și consolidarea deprinderilor motrice de bază și a deprinderilor motrice de autonomie personală.

Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>4.3. Exersarea deprinderilor motrice specifice ramurilor de sport adaptat în activitățile cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Executarea de structuri motrice complexe specifice disciplinelor sportive cu accent pe dezvoltarea calităților motrice; - Executarea acțiunilor motrice specifice ramurilor sportive alcătuite din 2-3 elemente/procedee tehnice adaptate; - Executarea deprinderilor motrice specifice unor sporturi individuale și de echipă: atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, tenis de câmp, badminton, fotbal, baschet, handbal, volei, bocce, rugbytag, etc. - Realizarea deprinderilor motrice de bază și specifice ramurilor de sport adaptat în cadrul activităților sportive extracurriculare și a concursurilor sportive.
<p>4.4. Aplicarea în jocuri a regulilor stabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desfășurarea jocului de: volei, fotbal, baschet, handbal, rugby tag, etc. cu aplicarea și respectarea regulamentului/regulilor de joc; - Desfășurarea diferitelor jocuri de mișcare cu respectarea regulilor.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a VIII-a
<p>Atitudini deficiente ale posturii corporale /Dizabilități fizice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pozițiile de bază și pozițiile derivate ale acestora - Postură corectă în pozițiile de bază și în acțiuni motrice variate - Exerciții de tonifiere musculară, mobilitate și stabilitate articulară - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/dizabilităților de la nivelul capului și gâtului (torticolis, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/dizabilităților de la nivelul toracelui (stern înfundat, stern în carenă, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/dizabilităților de la nivelul coloanei vertebrale (cifoză, lordoză, scolioză, etc.) - Complexe de exerciții pentru corectarea atitudinilor deficiente/dizabilităților de la nivelul membrelor (varum, valgum, flexum, platfus, etc.) - Exerciții de redresare și corectare a posturii și aliniamentului corpului (metoda Klapp) - Exerciții pentru corectarea poziției anormale a centurii scapulare - Exerciții pentru corectarea și redresarea poziției asimetrice a bazinului - Exerciții pentru formarea simțului de simetrie la nivelul trunchiului prin corectarea atitudinilor asimetrice a umerilor, omoplaților, toracelui, coloanei vertebrale - Exerciții pentru realizarea unui sprijin simetric pe membrele inferioare - Reflexul de postură corectă - Complexe de exerciții pentru dezvoltarea fizică armonioasă: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții active libere ▪ Exerciții active cu propria rezistență sau cu rezistențe externe mici ▪ Exerciții active cu obiecte portative ▪ Exerciții active cu partener - Exerciții de reglare și reeducare a respirației în efort (vorbire, activități fizice, activități de timp liber) - Exerciții de respirație abdominală

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de respirație toracică (costal-superioară) - Exerciții de respirație diafragmatică - Cunoștințe despre regimul echilibrat de viață, zilnic și săptămânal: igienă personală, alimentație sănătoasă, stil de viață activ, somn
Reeducare neuro-motorie	<ul style="list-style-type: none"> - Posturări în poziții reflex-inhibitorii - Posturări relaxante/facilitatorii - Rulări în decubit ventral/decubit dorsal pe physio-ball - Rostogoliri laterale la saltea - Rulări posterioare din ghemuit - Tehnici de facilitare neuro-musculară - Exerciții de mobilizare pasivă - Exerciții de mobilizare activo-pasivă - Exerciții de mobilizare pasivo-activă - Exerciții de mobilizare activă liberă - Exerciții de mobilizare activă rezistivă - Exerciții de tracțiune/împingere - Exerciții de aruncare a unor obiecte portative - Exerciții de triplă flexie pentru membrele inferioare; - Exerciții de menținere a ortostatismului, micșorând baza de susținere, ridicând progresiv centrul de greutate - Exerciții de deplasare cu mijloace ajutătoare - Deplasare pe un traseu impus - Exerciții de redresare pasivă, pasivo-activă sau activă - Metoda Kabat - Schemele pentru membre, cap, gât și trunchi - Metoda Bobath - Metoda Margaret Rood - Metoda Temple Fay - Metoda Brunnstrom - Metoda Frankel - Metoda Vojta - Metoda Peto - Metoda Tardieu
Psihomotricitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schemă corporală: - Jocuri de recunoaștere, indicare și numire a propriilor părți ale corpului și ale unui partenerului - Exerciții de imitare a mișcărilor realizate de profesorul de kinetoterapie <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lateralitate: - Complexe de exerciții de aruncare, prindere, transport a unei mingi/ unui obiect portativ/ unei greutăți - Exerciții de mers, alergare, săritură - Deplasare în diferite variante pe un traseu indicat, cu o greutate legată de un picior - Deplasare prin săritură de pe un picior pe altul, pe un traseu impus - Complexe de exerciții cu solicitarea alternativă a părților corpului (dreaptă, stângă) - Exerciții de descriere a poziției obiectelor din mediul înconjurător - Mijloace specifice de raportare a propriului organism în raport cu obiectele din mediul înconjurător: sus – jos, în față – în spate, stânga – dreapta - Exerciții de pantomimă <ul style="list-style-type: none"> ▪ Respirație:

Domenii de conținut	Clasa a V-a – clasa a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de educare a respirației toracice - Exerciții de educare a respirației abdominale - Exerciții de educare a respirației diafragmatice - Jocuri de emiteră a unor sunete onomatopice însoțite de mișcări imitative - Exerciții de suflat: menține înclinată flacăra unei lumânări; să facă bule în paharul cu apă; să mențină în aer un fulg; să împrăștie bucățele de hârtie; etc. - Exerciții de respirație pe ritm: inspir pe 2 timpi, expir pe 3 timpi; inspir pe 2 timpi, apnee 2 timpi, expir pe 2 timpi, apnee pe 2 timpi; etc. - Exerciții de inspir pe nas și expir pe gură <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehensiune: - Exerciții de introducere a unor mărgelă într-o sticlă - Exerciții ludice de introducere a cuburilor cu orificiu pe un ax/ a mărgelă pe sfoară/ a pieselă de șah pe tabla specială etc. - Exerciții de înșurubat-deșurubat - Exerciții de prindere a obiectelă de dimensiuni diferite, cu folosirea tuturor tipurilor de prehensiune - Exerciții pentru toate tipurile de prehensiune specifică activităților zilnice (Deschiderea cu cheia a unei uși încuiate, Răsfoirea unei cărți, pagină cu pagină, Scrierea numelui pe o foaie de hârtie, etc.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Echilibru: - Exerciții de echilibru în activități statice – mențineri ale poziției pe diferite suprafețe de sprijin - Exerciții de echilibru în activități dinamice – deplasări libere și cu manipulare de obiecte portative, pe diferite suprafețe de sprijin
Capacitate motrică	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de dezvoltare a calităților motrice: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viteză de reacție, de deplasare și de execuție în acțiuni motrice complexe și în condiții de coordonare ▪ Îndemănare/coordonare inter-segmentară și manevrabilitatea obiectelă portative ▪ Forța dinamică segmentară în regim de rezistență ▪ Rezistență cardio-respiratorie generală în eforturi mixte (aerobe, anaerobe) ▪ Rezistență musculară în regim de forță - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilă de locomoție: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Acțiuni motrice de bază combinate: mers-alergare-săritură ▪ Acțiuni motrice combinate: scaladare-tracțiune-cățărare/coborâre-târâre - Exerciții de formare și consolidare a deprinderilă de manipulare și stabilitate: <ul style="list-style-type: none"> • De manipulare: lansare, rostogolire, azvârlire • De stabilitate: îndoire, întindere, răsucire, întoarcere, balansare, posturi ortostatice și rostogoliri • Acțiuni motrice combinate: aruncare-prindere-transport/împingere de obiecte portative - Discipline sportive adaptate: <ul style="list-style-type: none"> • Atletism, gimnastică, ciclism, tenis de masă, tenis de camp, badminton, fotbal, volei, baschet, handbal, bocce, etc. - Jocuri de mișcare: <ul style="list-style-type: none"> • Jocuri dinamice

Sugestii metodologice

Evaluarea în Kinetoterapie reprezintă primul și ultimul act al procesului de reeducare-recuperare, determinând identificarea scopului actului kinetoterapeutic, stabilirea strategiei terapeutice, a momentului în care actul kinetoterapeutic este finalizat, precum și a eficienței și a limitelor acțiunilor întreprinse.

Primul pas constă în evaluarea potențialului fizic al copilului în vederea stabilirii diagnosticului funcțional și a confirmării diagnosticului medical. Precizarea și confirmarea diagnosticului constituie premisă în constituirea demersului terapeutic.

Următoarea etapă este cea de stabilire a grupelor de lucru, individual sau grup de 2-3 elevi, în funcție de tipul și gravitatea dizabilităților fizice.

Etapele finale constă în elaborarea programului de intervenție kinetoterapeutic, în funcție de diagnostic, de vârsta psiho-neuromotorie și de posibilitățile de înțelegere și răspuns ale copilului deficient de auz.

În urma stabilirii diagnosticului funcțional de către profesorul de Kinetoterapie, diagnosticul trebuie confirmat de un medic. Pentru a respecta principiul hipocratic „Primum non nocere”, profesorul de Kinetoterapie poate introduce elevul în programul de recuperare doar ca urmare a unei adeverințe medicale pe care sunt specificate diagnosticul ce necesită Kinetoterapie și diagnosticele asociate/afecțiunile asociate.

Pe parcursul intervenției kinetoterapeutice sunt utilizate diferite instrumente și metode de evaluare. **Evaluarea** motricității generale a elevilor cu dizabilități senzoriale locomotorii se realizează prin metode obiective și subiective de evaluare.

Cele mai frecvente instrumente de evaluare aplicate pe parcursul actului kinetoterapeutic sunt:

a) în etapa evaluării inițiale și finale:

- somatoscopie generală și segmentară
- somatoscopie instrumentală
- examen clinic general
- somatometrie
- probe de evaluare a mersului
- probe de evaluare a prehensiunii
- bilanțul articular prin goniometrie și mișcări test
- bilanțul muscular prin examen manual
- spirometria
- probe de evaluare a echilibrului
- probe funcționale cardio-vasculare
- inventarul de abilități motorii și psihomotorii cuprins în ghidul Portage pentru educație timpurie

b) în etapele de evaluare continuă:

- observația

Evaluarea are diferite funcții:

- **evaluarea inițială** are funcție diagnostică - stabilește nivelul dizabilității fizice și capacitatea de efort a elevului și permite construirea programului kinetoterapeutic;
- **evaluarea continuă** are funcție ameliorativă - oferă informații despre rezultatele obținute în urma derulării kinetoterapiei, urmărește dacă obiectivele propuse au fost atinse și permite continuarea demersului terapeutic spre obiective mai complexe;
- **evaluarea finală sau sumativă** are funcție de constatare și verificare a rezultatelor - stabilește gradul în care au fost atinse finalitățile generale propuse, comparând performanțele atinse de fiecare elev cu performanțele așteptate de profesorul de Kinetoterapie (interpretarea criterială).

SOMATOSCOPIA GENERALĂ ȘI SEGMENTARĂ

Somatoscopia constă în examinarea vizuală a aliniamentului global și segmentar al corpului din față, spate și profil, în stare statică și dinamică.

Somatoscopia generală apreciază:

- statura
- starea de nutriție
- atitudinea globală a corpului
- proporționalitatea între ansamblul somatic și părțile sale, dar și între segmente
- concordanța dintre vârsta biologică și cronologică
- țesut celular subcutanat
- mușchii scheletici, se apreciază ca formă și relief în funcție de: vârstă, sex, biotip somatic, etc.
- oasele: formă, dimensiuni, sechele după rahitism, etc.
- articulațiile: volum, formă, dezaxări, mobilitate articulară voluntară liberă
- motricitate spontană sau provocată
- atitudinea în timpul examinării

Somatoscopia segmentară constă în cercetarea caracterelor morfologice și funcționale ale regiunilor, părților și segmentelor corpului, în mod metodic, de sus în jos: cap, față, gât, trunchi, etc.

SOMATOSCOPIA INSTRUMENTALĂ

Examinarea somatoscopică instrumentală a aliniamentului se realizează cu:

- firul cu plumb, la care raportările se fac doar pe verticală;
- cadrul antropometric de simetrie (CAS), la care raportările se fac atât pe verticală cât și pe orizontală.

Examinarea somatoscopică instrumentală se realizează din spate, profil și din față.

SOMATOMETRIA

Reprezintă un ansamblu de **masurători antropometrice** pe baza cărora, prin calcularea unor indicatori specifici, se apreciază nivelul de creștere și gradul de dezvoltare fizică.

Măsurătorile antropometrice se realizează cu: taliometrul, bandă metrică, compas, caliper, riglă gradată, echer.

Măsurătorile antropometrice se sistematizează în:

- dimensiuni longitudinale (înălțimea, bustul, capul, gâtul, lungimea membrilor superioare și inferioare, în ansamblu și pe segmente);
- dimensiuni transversale (diametrul bitemporal, bizigomatic, anvergura, diametrul biacromial, toracic, biepicondiliar, bistiloidian, bicret, bispinal, bitrohanterian, bimaleolar, lățimea palmei, lățimea piciorului);
- dimensiuni sagitale (diametrul antero-posterior al capului, al toracelui, sacro-pubian);
- dimensiuni circulare (perimetre ale capului, gâtului, toracelui, abdomenului, brațului, antebrațului, taliei, șoldului, coapsei, genunchiului, gambei, gleznei);
- dimensiuni ale masei somatice (greutate și compoziție corporală);
- determinarea plicilor.

EVALUAREA MERSULUI

Mecanismul mersului constă în mișcarea întregului corp: cap, trunchi, umeri, membre superioare, bazin și membre inferioare. În mersul normal, membrele inferioare se deplasează alternativ și constant, realizând funcția de sprijin și propulsie.

Elementele mersului normal:

- suportul antigravitațional al corpului
- pășitul
- echilibrul
- propulsia

Timpii mersului sunt:

- 1) primul sprijin dublu;
- 2) primul sprijin unilateral cu: semipasul posterior, momentul verticalei, semipasul anterior;
- 3) al doilea sprijin dublu;
- 4) al doilea sprijin unilateral.

EVALUAREA PREHENSII

Tipuri de prehensiune și teste de eficacitate:

- Prehensiunea terminală: apucarea unui ac sau a unui băț de chibrit așezat pe masă;
- Prehensiunea subterminală: pentru priza bidigitală police-index, constă în încercarea de a smulge o foaie de hârtie ținută între aceste două degete;
- Prehensiunea subtermino-laterală („pensa de cheie” sau „pensa de scris”): se realizează bidigital, ca și cum ai răsuci o cheie;
- Prehensiunea palmară: apucarea unor obiecte grele și voluminoase;
- Prehensiunea prin opoziție digito-palmară: agățarea cu degetele II-V de o bară, apucarea volanului, purtarea unui geamantan, etc.;
- Prehensiunea latero-laterală: menținerea unui obiect subțire, spre exemplu creion, între fețele laterală și medială a două degete apropiate, mai ales index și medius.

EVALUAREA AMPLITUDINII ARTICULARE (BILANȚUL ARTICULAR)

Constă în aprecierea gradului de mobilitate într-o articulație, prin măsurarea analitică a unghiurilor de mișcare, pe direcțiile anatomice posibile, în planurile și axele corespunzătoare. Aprecierea unghiurilor maxime de mișcare se realizează prin **goniometrie**.

Goniometrele sunt de diferite modele și mărimi, adaptate dimensiunilor segmentelor de studiat.

Bilanțul articular al coloanei vertebrale se pretează mai puțin exprimărilor cifrice ale unghiurilor de mișcare, de aceea se utilizează măsurători indirecte sau **mișcări test**:

A) Mișcări în plan sagital și ax frontal:

Pentru *coloana dorso-lombară*:

- **Testul separării degetelor**
- **Testul Shober**
- **Distanța degete-sol**

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-stern**, înainte și după executarea mișcărilor de flexie-extensie.

B) Mișcări în plan frontal și ax sagital:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **distanța dactilion-capul fibulei**.

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța lobul urechii-acromion**.

C) Mișcări în plan transversal și ax vertical:

Pentru *coloana dorso-lombară*: se măsoară **gradul deplasării planului frontal al umerilor în raport cu planul bazinului** (subiectul în poziția „așezat călare pe un scaun”).

Pentru *coloana cervico-dorsală*: se măsoară **distanța menton-acromion**.

EVALUAREA FORȚEI MUSCULARE (BILANȚUL MUSCULAR)

Se realizează **global**, când explorează grupe musculare cu acțiuni principale comune și **analitic**, atunci când, prin poziții și manevre specifice este evidențiată acțiunea izolată a unui mușchi sau cel mult a unui grup limitat. Este o metodă subiectivă, dependentă de experiența profesorului de Kinetoterapie.

Se utilizează **scala de evaluare în 6 trepte** (0-5), care evaluează forța musculară astfel:

- **f0** (zero): mușchiul nu realizează contracție;
- **f1** (schițată): se sesizează contracție a mușchiului prin palperea lui sau a tendonului;

- **f2** (mediocră): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă, numai cu eliminarea gravitației;
- **f3** (acceptabilă): mușchiul mobilizează segmentul în amplitudine completă împotriva gravitației;
- **f4** (bună): este forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul în amplitudine completă și împotriva unei rezistențe cu valoare medie;
- **f5** (normală): reprezintă forța unui mușchi capabil să mobilizeze segmentul pe toată amplitudinea de mișcare, împotriva unei rezistențe maxime, aplicate pe segmentul de mobilizat, cât mai distal.

EVALUAREA ECHILIBRULUI

a) Evaluarea echilibrului static

Testul Romberg investighează echilibrul în poziția stând, membrele inferioare apropiate, membrele superioare pe lângă trunchi sau orientate în plan anterior cu coatele extinse. Inițial, testarea se face cu ochii deschiși. Se apreciază timp de 60 de secunde pierderea sau încercările de menținere a echilibrului (redresări) prin oscilații excesive sau prin pășire. În leziuni vestibulare se observă devierea laterală în partea afectată.

Testul Romberg sensibilizat evaluează echilibrul din poziția stând cu un picior în fața celuilalt reducându-se astfel suprafața de sprijin; se execută cu ochii deschiși. Poziția se menține 60 de secunde. Este interpretat ca și testul Romberg.

Testul Matorin pentru evaluarea coordonării generale și a echilibrului. Elevul din poziția stând, execută săritură cu întoarcere în jurul axei longitudinale a corpului, spre stânga și spre dreapta. În timpul săriturii, elevul nu trebuie să își piardă echilibrul, trebuie să aterizeze cu picioarele lipite, ca în poziția inițială, iar întoarcerea să fie de cât mai multe grade.

b) Evaluarea echilibrului dinamic

Proba Babinski – Weil sau proba stelei. Elevul, care inițial a privit cu atenție sala, este pus să facă de 5 ori drumul dus - întors, cu spatele, de la un perete la altul. În general, în timpul mersului, subiectul deviază de la traseul rectiliniu, deviația având aproximativ aspectul unei stele.

Interpretare: dacă unghiurile de deviație sunt sub 90° în 5 asemenea drumuri, proba este considerată normală.

Măsurarea echilibrului dinamic (testul Bass). Elevul stă cu piciorul drept pe punctul de plecare (marca) și apoi sare pe primul marcaj cu piciorul stâng și încearcă să mențină poziția statică timp de 5 secunde. Elevul va continua alternarea picioarelor sărind și menținând timp de 5 secunde poziția statică, până ce termină traseul. Vârful tălpii (pingeaua) trebuie să acopere complet marca, încât aceasta să nu se vadă. O performanță bună constă din acoperirea fiecărei mărci cu pingeaua fără atingerea dușumelei cu călcâiul sau altă parte a corpului și din menținerea poziției statice timp de 5 secunde, cu acoperirea fiecărei mărci. Se acordă 5 puncte pentru fiecare aterizare și acoperire corectă a mărcii și se adaugă câte un punct pentru fiecare secundă de menținere a echilibrului static. Se obține maximum de 10 puncte pentru fiecare marcă, sau un total de 100 puncte pentru traseul complet. Fiecare din cele 5 secunde de încercare de menținere a echilibrului va fi numărată cu voce tare, cu un punct acordat fiecărei secunde și cu înregistrarea punctelor pentru fiecare marcă. Elevul are voie să se reechilibreze după ce a aterizat corect, încercând să mențină echilibrul pentru 5 secunde.

PROBE FUNCȚIONALE CARDIO-VASCULARE

Testul Ruffier este un test simplu de evaluare a condiției fizice, care se bazează pe variațiile frecvenței cardiace în trei momente (repaus; după efort; după revenire), la un efort standard (genuflexiuni). Se calculează valorile indicelui Ruffier și se compară valorile de referință.

SPIROMETRIA

Este o componentă a explorării funcționale respiratorii, care servește la măsurarea volumelor și debitelor pulmonare. Se realizează cu ajutorul **spirometrului**.

ETAPE ÎN TRASEUL TERAPEUTIC AL CORECTĂRII CELOR MAI FRECVENTE DIZABILITĂȚII FIZICE ȘI AFECȚIUNI NEUROLOGICE

1. DIZABILITĂȚII FIZICE:

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea CIFOZEI TIPIC DORSALE (funcționale sau structurate):

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- stând depărtat, înclinat posterior sau pe vârfuri;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul va fi menținut în plan posterior, în extensie;
- membrele superioare se vor poziționa în plan posterior la nivelul orizontalei liniei umerilor sau deasupra acesteia (prin abducția brațelor la 90° sau prin menținerea mâinilor pe umeri, la ceafă, pe vertex sau prin abducția brațelor peste 90°);
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior, prevenind lordoza lombară compensatorie;
- se contraindică poziția decubit lateral și mișcările trunchiului constând în flexii și circumducții în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept, mâinile la ceafă): mers pe vârfuri; mers cu flexia alternativă a coapselor pe abdomen; mers fandat anterior; mers pe partea externă a picioarelor; etc.

Variante de alergare (spatele drept, mâinile la ceafă): alergare cu genunchii sus; alergare cu pendularea gambelor înapoi; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- extensii,
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan posterior.

Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa în plan posterior la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (posterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exerciții utilitar-aplicative (târâre) și redresări pasive.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea LORDOZEI TIPIC LOMBARE (funcționale sau structurate)

Poziții utilizate:

- decubit ventral, dorsal sau lateral;
- pe genunchi pe călcâie șezând, cu sprijin pe palme (patrupedie);
- așezat
- stând depărtat;
- atârnat.

Principii de lucru:

- trunchiul se va menține în plan anterior;
- membrele superioare se vor menține în plan posterior la nivelul sau deasupra liniei umerilor – cu ajutorul lor se realizează profilaxia cifozei dorsale;
- membrele inferioare se vor menține în plan anterior.

Variante de mers (spatele drept): mers pe călcâie; mers cu flexia trunchiului la diferite grade; mers cu genunchii flectați; mersul „soldatului”/„ursului”/„elefantului”; etc.

Variante de alergare (spatele drept): alergare cu genunchii sus; alergare cu pas adăugat; alergare cu pendularea gambelor înainte; etc.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- flexii;
- înclinări laterale;
- răsuciri;
- circumducții în plan anterior. Se vor executa pasiv, activ liber.

Exerciții pentru membrele superioare:

- se vor executa sub forma mișcărilor de abducție a brațelor la 90° sau mișcări de ducere a mâinilor pe vertex, la ceafă, pe umeri, etc.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- flexii ale coapsei pe bazin;
- abducții;
- adducții,
- circumducții în plan anterior,

Exerciții cu obiecte portative:

- bastoane, mingi, etc., care localizează mișcările;
- la aparate: scară fixă, bancă de gimnastică, etc.;
- se vor respecta planurile în care lucrează trunchiul (anterior), membrele superioare (posterior), membrele inferioare (anterior).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea SCOLIOZELOR

Principii de lucru:

- se aplică numai pe coloana redresată;
- se tonifică și se mobilizează concomitent musculatura spatelui, deoarece mobilizarea fără tonifiere accentuează curbura, iar tonifierea fără mobilizare este urmată de consolidarea și fixarea dizabilității;
- în scolioza în „S” se fixează în poziție corectă corectivă sau hipercorectivă o curbură – cu ajutorul membrilor superioare curbura dorsală și cu ajutorul membrilor inferioare curbura lombară – în poziții care să ofere curburii alterne posibilitatea mobilizării dinamice;
- se contraindică flexia trunchiului.

Poziții utilizate:

- decubit cu dispunere asimetrică a membrilor inferioare și superioare atât în scolioza în „C” cât și în cea în „S”, dar simetrică pe hemicorp în scolioza în „S” și asimetrică pe hemicorp în cea în „S”;
- patrupezie cu dispunere asimetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „C”: se vor plasa anterior palma de partea concavității și genunchiul de partea convexității;
- patrupezie cu dispunere simetrică pe hemicorp în cazul scoliozei în „S”: se vor plasa anterior palma și genunchiul de aceeași parte;
- fandat lateral sau așezat pe coapsa dreaptă;
- stând cu membrul inferior de partea convexității în următoarele poziții: pe vârf, pe bancă, pe o treaptă a scării fixe, fandat anterior;
- atârnat cu priză asimetrică, unică sau dublă, pentru ambele forme de scolioză.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- îndoiri laterale de partea convexității
- rotații spre convexitate

- extensii
- circumducții în plan posterior

Exerciții pentru membrele superioare:

- au efect direct asupra umerilor, omoplaților și indirect asupra coloanei vertebrale;
- abducția la 90° a ambelor brațe reprezintă un exercițiu corect corectiv atât de partea convexității, cât și de partea concavității;
- constau din mișcări asimetrice: membrul superior de partea concavității va lucra la nivelul liniei umerilor sau deasupra acesteia, iar membrul superior de partea convexității va lucra la nivelul liniei umerilor sau sub aceasta.

Exerciții pentru membrele inferioare:

- urmăresc redresarea laterală a bazinului;
- se execută asimetric: membrul inferior de partea convexității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau deasupra nivelului acesteia, iar membrul inferior de partea concavității va lucra la nivelul orizontalei bazinului sau sub nivelul acesteia.

Exerciții utilitar aplicative cu caracter corectiv:

- pentru scolioza în „C” se utilizează mersul obișnuit al patrupedelor (mână și genunchi opus anterior); se revine cu membrele paralele și se reia pășirea;
- pentru scolioza în „S” se utilizează „pasul cămilei”, respectiv pășire concomitentă cu membrele de aceeași parte.

Exerciții cu obiecte portative:

- se pot utiliza: bastoane, mingi medicinale, etc., cele mai utilizate fiind exercițiile cu bastoane;
- în scolioza în „C”, bastonul se fixează oblic la nivelul omoplaților și se apucă asimetric de capete, respectiv cu mâna de partea concavității capătul de sus și mâna de partea convexității capătul de jos; se execută exerciții de trunchi ;
- în scolioza în „S”, bastonul se fixează în același mod, mișcările trunchiului sunt aceleași, cu mențiunea: curbura lombară trebuie fixată în poziție corectivă (stând depărtat) sau hipercorectivă (poziția fandat anterior cu membrul inferior de partea convexității).

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORTICOLISULUI (congenital și dobândit)**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;
- atârnat.

Exerciții de cap și gât:

- răsuciri de partea afectată și îndoiri laterale de partea sănătoasă;
- extensii;
- circumducții de partea sănătoasă și în plan posterior.

Exerciții la nivelul trunchiului:

- înclinări laterale;
- răsuciri;
- extensii;
- circumducții în plan posterior.

Exerciții pentru membrele superioare

- se lucrează asimetric: membrul superior de partea afectată va coborî umărul, lucrând la nivelul liniei umerilor și sub nivelul acesteia; membrul superior de partea sănătoasă va ridica umărul, lucrând invers: inițial la nivelul liniei umerilor, apoi deasupra liniei umerilor.

Exercițiile cu obiecte portative și cele utilitar aplicative se execută după aceeași structură corectivă a mobilizării membrilor superioare.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORACELUI ÎNFUNDAT**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile la ceafă, cu ducerea coatelor spre înapoi;
- alergare pe loc cu mâinile sub axilă și ridicarea alternativă a genunchilor la piept;

Exerciții corective:

- stând – inspirație și expirație contra unei rezistențe opuse de profesor;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – ducerea trunchiului înainte și în jos;
- decubit dorsal, genunchii ușor flectați, tălpile pe sol – inspirație și expirație, modificând diametrul anteroposterior al toracelui;
- decubit ventral, cu mâinile prinse la spate – târâre cu ajutorul picioarelor.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea **TORACELUI PLAT**

Poziții utilizate:

- stând;
- așezat;
- pe genunchi;
- decubit;

Variante de mers:

- mers cu fandare pe piciorul drept, mâinile pe șold, cu ducerea coatelor la fiecare pas înapoi;

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șold – genuflexiuni, cu ducerea membrelor superioare prin lateral sus, cu inspirație; revenire cu expirație;
- pe genunchi, cu sprijin pe palme – flexia trunchiului prin depărtarea palmelor pe sol, cu inspirație; revenire cu expirație;
- decubit ventral, cu palmele sprijinite pe sol lateral de torace – târâre prin împingerea în mâini.

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
GENUNCHILOR ÎN VARUM**

Poziții utilizate:

- stând depărtat cu picioarelor abdușe;
- așezat sau decubit dorsal cu genunchii flectați și apropiați și picioarele abdușe;

Variante de alergare:

- alergare cu călcâiele la șezut;

Exerciții corective:

- stând depărtat, membrele superioare lateral – fandare lateral stânga/dreapta, cu vârful piciorului fandat orientat în exterior;
- pe genunchi, cu membrele superioare lateral – așezarea pe coapsa
- stângă/dreaptă, ridicarea membrelor inferioare extinse în echer, îndoirea genunchilor și ducerea lor spre stanga/dreapta, ridicare în poziția pe genunchi;
- decubit ventral, extensia trunchiului cu apucarea gleznelor – balansarea trunchiului înainte și înapoi;
- decubit lateral – flexia și extensia alternativă a genunchilor la piept;
- sărituri pe piciorul drept/stâng simultan cu îndoirea genunchiului heterolateral la piept.

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
GENUNCHILOR ÎN VALGUM**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri, cu picioarele adduse;
- așezat sau decubit cu gambele încrucișate, cu un picior pe genunchiul opus.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu membrele superioare extinse sus, în prelungirea corpului;
- mers pe partea externă a picioarelor, mâinile pe cap;

Exerciții corective:

- stând depărtat, cu o minge în mâini – aplecarea trunchiului cu aruncarea mingii printre picioare către înapoi;
- decubit dorsal, cu membrele inferioare ridicate la 90° - apropierea și depărtarea picioarelor;
- atârnat cu spatele la scara fixă - menținerea unei mingi medicinale între genunchi;
- atârnat cu fața la scara fixă - balansarea membrelor inferioare extinse.

**Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea
GENUNCHILOR ÎN FLEXIE**

Poziții utilizate:

- stând pe vârfuri;
- așezat.

Variante de mers și alergare:

- mers pe vârfuri cu mâinile pe șolduri;
- alergare cu membrele inferioare extinse înainte, mâinile la ceafă,

Exerciții corective:

- stând cu mâinile pe șolduri - săritură cu genunchii extinși și ducerea membrelor superioare prin înainte sus, aterizare pe vârfuri;

- așezat, mâinile pe genunchi – târare cu ridicarea alternativă a șoldurilor;
- așezat, cu sprijin posterior, cu o minge medicinală menținută între glezne – ridicarea și coborârea picioarelor;

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea GENUNCHILOR ÎN HIPEREXTENSIE

Poziții utilizate:

- decubit ventral sau lateral;

Variante de mers:

- mers cu genunchii îndoiți, mâinile la ceafă;

Exerciții corective:

- stând, cu genunchii îndoiți, mâinile pe genunchi – săritură consecutivă pe ambele picioare (broșcuța);
- stând depărtat, cu membrele superioare lateral – fandare laterală stânga/ dreapta, cu arcuire și ducerea mâinilor pe șolduri;
- pe genunchi, ținând o minge medicinală deasupra capului – așezarea în partea dreaptă/stângă cu coborârea mingii în partea opusă;
- decubit ventral, flexia alternativă și simultană a gambelor pe coapse, cu învingerea unei rezistențe.

Exemple de exerciții și principii de lucru pentru corectarea PICIORULUI PLAT

Poziții utilizate:

- decubit;
- așezat;
- pe genunchi;
- stând;

Principii de lucru:

- programul corectiv se va efectua inițial din poziții stabile, puțin obositoare, fără sprijin pe picioare;
- pe măsură ce musculatura plantară se tonifică se va trece la exerciții din poziția stând și din mers pe vârfuri și călcâie;
- exercițiile din articulațiile gleznelor se execută simultan sau alternativ sub următoarele forme: extensii și circumducții în planul de mișcare al extensiei.

Variante de mers:

- mers pe vârfuri, cu ridicarea și coborârea membrelor superioare prin înainte;
- mers pe călcâie, cu mâinile la ceafă;
- mers pe vârfuri cu picioarele încrucișate peste o linie trasată pe sol;

Exerciții corective:

- stând în fața oglinzii - ridicarea genunchiului stâng/drept la piept simultan cu ridicarea pe vârf a piciorului de sprijin;
- decubit dorsal, cu picioarele apropiate – flexia și extensia genunchilor, menținând tălpile apropiate.

2. AFECȚIUNI NEUROLOGICE

Metode și modalități de reeducare neuromotorie

a) gimnastica medicală:

- gimnastica medicală generală și metode fizice adjuvante
- gimnastică medicală segmentară;
- kinetobalneoterapie;

b) tehnicile de facilitare neuromusculară proprioceptivă:

- schemele Kabat pentru membre;
- schemele Kabat pentru cap, gât și trunchi;
- tehnici de tonifiere;

- tehnici de inversare a antagoniștilor;
- tehnici de relaxare;

c) metode analitice de reeducare neuromotorie:

- metoda Kenny;
- metoda Phelps;

d) metode globale de reeducare neuromotorie:

- metoda Margaret Rood;
- metoda Bobath;
- metoda Temple Fay;
- metoda Brunnstrom;
- metoda Frankel;

e) metode funcționale de reeducare neuromotorie:

- metoda Tardieu;
- metoda Vojta;
- metoda Peto.

NOTĂ:

La disciplina KINETOTERAPIE nu se pun note sau calificative.

În funcție de evoluția elevului și a dizabilității fizice, în planul de intervenție personalizat se pot face modificări în ceea ce privește: numărul de repetări, amplitudinea mișcării, viteza mișcării și dozarea efortului, conform principiului progresivității și gradării efortului.

Aplicarea mijloacelor specifice Kinetoterapiei impune o metodologie diferită, în funcție de specificul dizabilității copilului.

Asigurarea unei comunicări eficiente cu elevul deficient de auz se realizează astfel:

- ✓ Înainte de a vorbi cu elevul deficient de auz ne vom asigura că acesta este atent și cu fața spre noi;
- ✓ Se va vorbi doar cu fața spre elev, la o distanță optimă care să permită labiolectura ("citirea pe buze"), rar și clar, fără exagerări ale buzelor, pe un ton normal;
- ✓ Se va folosi limbajul oral și Limbajul Mimico-Gestual, comunicarea totală pentru a ne asigura că mesajul este corect receptat;
- ✓ Dacă este nevoie se vor relua informațiile/propozițiile pentru ca acestea să fie bine înțelese;
- ✓ Se vor folosi la maxim resturile de auz ale elevilor deficienți de auz;
- ✓ Se va stimula funcționarea optimă a celorlalți analizatori valizi: kinestezic, vizual;
- ✓ Se vor minimaliza zgomotele de fond pe tot parcursul programului kinetoterapeutic;
- ✓ Se va asigura iluminarea adecvată a sălii de recuperare pentru facilitarea labiolecturii;
- ✓ Sarcinile de lucru se demonstrează și se explică;
- ✓ Elevii vor fi ajutați în execuție și vor fi corecți (unde/dacă este cazul);
- ✓ În activitățile de kinetoterapie ce se vor desfășura pe fond muzical, difuzoarele se vor plasa pe podeaua de lemn;
- ✓ Sunt contraindicate exercițiile care presupun un control redus al ochilor asupra mișcării sau exercițiile cu ochii închiși;
- ✓ Se va păstra o distanță optimă între elevii în formațiile de lucru;
- ✓ Se va preciza modul de utilizare a diferitelor materiale în timpul activității de kinetoterapie;
- ✓ Obiectele folosite în activitatea de kinetoterapie vor fi ținute aproape de elev, astfel încât acesta să poată vedea și gura vorbitorului și obiectul la care se face referire.

NORMATIV
DE DOTARE MINIMALĂ, LA DISCIPLINA KINETOTERAPIE, UNITĂȚI DE
ÎNVĂȚĂMÂNT NIVEL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL

Profesorii de Kinetoterapie vor insista pe lângă conducerea școlii, pentru asigurarea unor dotări minimale, necesare realizării competențelor generale și specifice, prevăzute de programă, conform următorului normativ:

Nr. crt.	Mijloace de învățământ	U.M.	Titluri	Cantitate / Titlu
APARATE, ECHIPAMENTE ȘI MATERIALE				
1.	Bancă de gimnastică	Buc.	1	2
2.	Spalier	Buc.	1	2
3.	Saltea	Buc.	1	6
4.	Banchetă pentru mobilizare	Buc.	1	1
5.	Bare paralele	Buc.	1	1
6.	Oglindă perete	Buc.	1	4
7.	Minge (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
8.	Bandă elastică	Set.	1	4
9.	Baston (diverse dimensiuni)	Buc.	1	10
10.	Minge medicinală	Buc.	1	4
11.	Rulouri (diverse dimensiuni)	Buc.	1	5
12.	Bară de tracțiune	Buc.	1	1
13.	Stepper	Buc.	1	1
14.	Bandă de alergare	Buc.	1	1
15.	Bicicletă ergonomică	Buc.	1	1
16.	Greutați pentru încheieturi (săculeți nisip)	Buc.	1	2
17.	Placă de echilibru	Buc.	1	2
18.	Cantar persoane	Buc.	1	1
19.	Taliometru persoane	Buc.	1	1
20.	Spirometru	Buc.	1	1
21.	Goniometru	Buc.	1	1
22.	Instrument de măsură - cronometru	Buc.	1	2
23.	Instrument de măsură – ruletă de 2m	Buc.	1	2

Bibliografie

- Bratu, M., (2011), *Bazele generale ale kinetoterapiei*, Editura BREN, București;
- Chiriac, M., (2000), *Testarea manuală a forței musculare*, Editura Universității din Oradea;
- Ciolcă, C., (2012), *Elemente de metodologia instruirii aplicate în kinetoterapie*, Editura Universitară, București;
- Cordun, M., (1999), *Kinetologie medicală*, Editura Axa, București;
- Cordun, M., (1999), *Postura corporală normală și patologică*, Editura ANEFS, București;
- Cordun, M., (2009), *Kinantropometrie*, Editura CD Press, București;
- Fozza, C. A., (2002), *Îndrumar pentru corectarea dizabilităților fizice*, Editura Fundația România de Mâine, București;
- Geambașu, A., (2005), *Jocurile de mișcare pentru ambliopi*, Editura Cartea Universitară, București;
- Kiss I., (2007), *Fiziokinetoterapia și recuperarea medicală în afecțiunile aparatului locomotor*, Editura Medicală, București;
- Marcu. V., Dan. M. (coord), (2006), *Kinetoterapie/Physiotherapy*, Editura Universității din Oradea;
- Robănescu, N., (1999), *Reeducare neuro-motorie*, Editura Medicală, București;
- Sbenghe, T., (1987), *Kinetologie profilactică, terapeutică și de recuperare*, Editura Medicală, București;
- Sbenghe T., (1999), *Bazele teoretice și practice ale kinetoterapiei*, Editura Medicală, București;
- Sidenco, E.L., (2003), *Evaluarea articulară și musculară a membrului superior – Aplicații în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Sidenco, E.L., (2003), *Coloana vertebrală și membrul inferior – Evaluare mioarticulară în kinetoterapie și medicina sportivă*, Editura Fundației România de Mâine, București;
- Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală C., (2004), *Jocul de mișcare. Metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, Editura Cartea Universitară, București;
- Șdic, L., (1982), *Kinetoterapia în recuperarea algiilor și a tulburărilor de statică vertebrală*, Editura Medicală, București;
- Șerbescu, C., (2000), *Kinetoprofilaxia primară – Biologia condiției fizice*, Editura Universității din Oradea.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Crucianu Mihai	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori” Constanța
Chiricuță Mircea	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul” Constanța
Tofan Ana Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul” Constanța
Pocora Marinela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros” Constanța

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ, PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasa pregătitoare – a IV-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

„**Consilierea** este un proces complex ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții care impun o pregătire profesională de specialitate.” (Băban, A., 2003).

„Termenul de consiliere descrie relația interumană de ajutor (...), o relație de alianță, de participare și colaborare reciprocă” (Ivey, 1994, apud. Băban, A., 2003).

În sens larg, consilierea școlară reprezintă un proces intensiv de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (profesori, părinți, tutori și autorități școlare). Rolul consilierii este unul proactiv, ce presupune prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor.

Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică: familie – copil - școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului.

Consilierea psihopedagogică are drept obiectiv în școală dezvoltarea unui sistem coerent de scopuri în viață și întărirea comportamentului intențional. O persoană orientată spre scop este capabilă să pună în acțiune modele alternative de comportament, să abordeze problemele de viață din perspective diferite, dar fără a se cantona rigid în anumite soluții prefabricate (Tomșa, 2000).

Prin urmare, în procesul de consiliere se încearcă „provocarea” unei schimbări voluntare în atitudinile și comportamentul clientului, astfel încât persoana sau grupul

„să funcționeze optim din punct de vedere psihosocial” (Băban, 2003).

Consilierea școlară are ca scop fundamental sprijinirea clientului (elev, profesor sau părinte), pentru ca acesta să devină capabil să se ajute singur, să se înțeleagă atât pe sine însuși, cât și realitatea înconjurătoare. Prin urmare, sarcina consilierului școlar nu este de a da sfaturi, ci de a ajuta ca persoana aflată în dificultate să devină aptă să-și rezolve singură problemele cu care se confruntă.

Există mai multe *tipuri de consiliere*:

- Consilierea educațională - furnizarea de repere psihoeducaționale pentru sănătatea mentală, emoțională, fizică, socială și spirituală a copiilor;
- Consilierea informațională - oferirea de informații pe domenii, teme specifice;
- Consilierea de dezvoltare personală - formarea de abilități și atitudini care permit o funcționare personală și socială flexibilă și eficientă în scopul atingerii stării de bine;
- Consilierea suportivă - oferirea de suport emoțional, apreciativ, material;
- Consilierea vocațională - dezvoltarea capacității de planificare a carierei;
- Consilierea de criză - asistarea psihologică a persoanelor aflate în dificultate

În cadrul consilierii, cunoașterea se transformă în autocunoaștere (consilierea individuală) și intercunoaștere (consiliere de grup).

Evaluarea psihologică reprezintă investigarea și evaluarea felului în care funcționează psihicul unei persoane. Acest proces cuprinde:

- evaluare cognitivă și neuropsihologică (atenția, memoria, concentrarea etc.);
- evaluare comportamentală;
- evaluare bio-fiziologică (reacții);
- evaluare subiectiv-emoțională (felul specific în care reacționează o persoană în funcție de anumiți stimuli, situații etc.);
- evaluarea personalității și a mecanismelor de adaptare/apărare;
- evaluarea unor aspecte psihologice specifice cuplului, familiei sau altor grupuri;
- evaluarea contextului familial, profesional, social, economic, cultural în care se manifestă problemele psihologice;

- evaluarea gradului de discernământ al persoanelor;
- evaluarea dezvoltării intelectuale și psihologice;
- alte evaluări în situații care implică componente psihologice.

Evaluarea psihologică a copilului este un demers solicitat adesea de medici, părinți, cadre didactice în vederea identificării cauzelor care stau la baza unor comportamente dezadaptative ale copilului sau alteori este solicitată doar pentru a cunoaște nivelul de dezvoltare al copilului raportat la vârsta cronologică.

Indiferent de scopul acesteia, **evaluarea psihopedagogică** este un demers complex care implică atât copilul cât și familia acestuia, și se realizează cu instrumente și tehnici specific psihologice și adaptate particularităților de vârstă ale copilului.

Prin obiectivele urmărite precum și prin metodele utilizate, consilierea consecutivă psihodiagnozei depășește simplul sfat pedagogic și se transformă într-un veritabil sistem de influențare, având drept reper următoarele:

1. existența unui model de personalitate;
2. adaptarea și integrarea școlară;
3. integrare socială;

Complexitatea psihodiagnozei și orientării școlare și profesionale reiese din multitudinea direcțiilor de acțiune:

- 1) psihologică (prin aspirații, realizări)
- 2) pedagogică (oferte școlare, concretizate în egalitatea șanselor)
- 3) axiologică (trăsături morale și creativitate)
- 4) sociologică (pragmatică și prospectivă).

În **planul cadru pentru unitățile de învățământ special care școlarizează copii/elevi/ tineri cu deficiențe locomotorii**, disciplina se regăsește sub denumirea de „**Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**”, axându-se, în principal pe cunoașterea psihopedagogică a elevului și a grupului de elevi și pe consilierea acestora în vederea formării unor comportamente adecvate în context școlar și social.

Graficul orelor prevăzute în planurile cadru pentru învățământul care școlarizează elevi cu deficiențe locomotorii (2018), la disciplina «Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză» din aria curriculară «Terapii specifice și de compensare».

Aria curriculară/disciplină/terapii	CP	I	II	III	IV
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	2	1	1	1	2

Notă:

Planul cadru se aplică în toate unitățile de învățământ special care organizează învățământ primar și gimnazial pentru dizabilități locomotorii.

Pentru disciplinele din ariile curriculare I-VII se respectă prevederile planurilor cadru, specifice fiecărui ciclu de învățământ primar și gimnazial, utilizate în învățământul de masă.

Activitățile din cadrul Terapiilor specifice și de compensare se vor realiza în funcție de tipul de dizabilitate și nivelul de severitate.

Competențe generale

- 1. Evaluarea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice**
- 2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social**
- 3. Dezvoltarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative**

CLASELE PREGĂTITOARE - a IV-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Evaluarea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice

Clasele pregătitoare- a IV-a
1.1. Evaluarea capacităților perceptiv-motrice și de reprezentare - Evaluarea senzorial-perceptivă; - Evaluarea psihomotricității .
1.2. Evaluarea capacității de analiză sinteză, comparație, generalizare și abstractizare - Evaluarea proceselor psihice superioare.
1.3. Evaluarea capacității de recunoaștere și reproducere și a particularităților mnezice - Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale.
1.4. Evaluarea capacității de comunicare funcțională și particularitățile de dezvoltare - Evaluarea personalității și a comportamentului.

2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social

Clasele pregătitoare- a IV-a
2.1. Evaluarea capacității de receptare, înțelegere și exprimare în diferite contexte - Dialog tradițional „față în față”; - Grile de evaluare situaționale; - Analiză de text; - Jocuri de rol; - Completare de texte lacunare.
2.2. Evaluarea capacității de adaptare la mediul școlar - Probe de integrare școlară și socială.
2.3. Evaluarea nivelului maturizării psiho-sociale - diversificarea modalității de rezolvare a diverselor situații problematice și a situațiilor cu caracter practic - Scala de maturizare psiho-socială Gunzburg; - Scara Vineland; - Exerciții practice de găsire de soluții la diverse probleme (se va urmări comportamentul elevului pentru întărirea oricărui progres).
2.4 Evaluarea abilităților de autoservire și a aptitudinilor practic-gospodărești - Scala Portage; - Evaluarea deprinderilor de spălare a mâinilor, a feței, pieptănat, spălarea dinților, etc. - Evaluarea deprinderilor de alimentație; - Activități ocupaționale simple.
2.5. Evaluarea deprinderilor sociale și a comunicării cu mediul social - Jocuri de rol și discuții tematice: ”Cum ne comportăm...?”(la cumparaturi; în mijloacele de transport, etc.) ”Sunt un tânăr manierat!”(utilizarea adecvata a formulelor de politețe)”Cum petrec timpul liber” ; - Activități de colorare după model.

3. Dezvoltarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>3.1 Identificarea elementelor de identitate personală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire a numelui propriu, vârstei, sexului, caracteristicilor personale (fizice și morale); - Conștientizarea corpului propriu prin identificarea, denumirea părților corpului; - Cunoașterea funcțiilor de bază ale diferitelor părți ale corpului (auz, văz, mișcare, miros, gust, pipăit); - Realizarea de colaje/ desene / postere pe teme date (ex. Corpul meu este în schimbare!" , "Ce știi despre mine?"); - Inventarul valorilor
<p>3.2. Cunoașterea relațiilor familiale de bază</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea persoanelor apropiate (membrii familiei, prieteni, personal specializat din instituțiile de protecție socială); - Exerciții de identificare și denumire a numelor membrilor familiei, a personalului specializat, etc.; - Rolul și statutul membrilor familiei; - Relații interfamiliare; - „Arborele genealogic”; - „Buna conviețuire”.
<p>3.3. Conștientizarea elevului cu privire la apartenența și dependența sa de grupul școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chestionar sociometric; - Discuții tematice: „Eu și ceilalți!”; „Persoanele din jurul meu”; „Coleg sau prieten?”; „Descrierea colegului”; „Prietenul la nevoie se cunoaște!”; „Drepturi și responsabilități în cadrul grupului”; „Rolul fiecăruia în cadrul grupului”; „Influența grupurilor asupra mea!”; „Încrederea și respectul față de ceilalți!”; „Comunicare cu ambele sexe într-un mod potrivit și respectuos”.
<p>3.4. Cultivarea sentimentului de apartenență prin conștientizarea relațiilor intersociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jocuri de stimulare, dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare verbală, non-verbală, mimico-gestuală; - Discuții tematice: „Rolul meu în clasă”; „Liderul clasei”; „Reguli de comunicare în mediul social”; „Grupurile din care fac parte”; „Presiunea pozitivă și negativă a grupului”.
<p>3.5. Încurajarea comportamentelor pro-active și de interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conversații tematice; - Conversații privind schimbări de statut și rol; - Activități de voluntariat; - Jocuri de rol: „Cum ne alegem prietenii/colegii de echipă?”; „De ce este bine să ajutăm?”;

Clasele pregătitoare - a IV-a
<p>3.6. Formarea capacității de auto-evaluare și decizie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conversații tematice: „Afisul meu publicitar!”; „Calități și defecte!”; „Valorile mele!”; „De ce abilități am nevoie?”; „Și eu vreau să fac!”; - Tehnici de modelare comportamentală: „Eu decid pentru mine!” (stil de viață sănătos, educație sexuală, consum de droguri, trafic de persoane, exploatarea prin muncă, etc.).
<p>3.7. Formarea și dezvoltarea deprinderii de cooperare și lucru în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea și respectarea regulilor în cadrul grupurilor; - Activități de grup: colaj colectiv, desen colectiv; *Se aplică în funcție de gradul de afectare motor. ** Aprecierile se vor face la nivelul întregului grup, se vor încuraja toți elevii.

4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative

Clasa pregătitoare - a IV-a
<p>4.1. Formarea capacității de autocontrol emoțional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a diferitelor emoții; - Exerciții de exprimare a unor stări emoționale prin jocuri de rol; - Identificarea unor alternative privind reacțiile emoționale: (ex. Pot să mă controlez!”) „Ce faci dacă ...?”; „Cum te simți astăzi?”; „Termometrul evaluării stării emoționale”; - Exerciții de autonomizare emoțională prin crearea unor condiții de independență afectivă, confort și echilibru în contactele relaționale afective.
<p>4.2. Reducerea tensiunii psiho-afective în vederea dobândirii unor comportamente dezirabile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de expresie artistică: terapie prin desen, modelaj, meloterapie, teatru de umbre, dramatizare, ergoterapie, etc.
<p>4.3. Dezvoltarea abilităților de relaționare și management al conflictelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea regulilor și normelor sociale în situații simulate de viață; - Exerciții practice de găsire de soluții la diverse probleme; - Teme orientative: <ul style="list-style-type: none"> „Consecințele comportamentelor negative!”; „Cum mă port în situația ”x”?”; „Așa da, așa nu!”; „Cel mai înțelept cedează!”; „Decizia îmi aparține”; „Sunt un bun mediator”.
<p>4.4. Dezvoltarea abilităților de prevenire a manifestărilor afective negative</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții și tehnici de relaxare; - „Relația gânduri – emoții – comportamente”; - Impactul comportamentelor pozitive și negative asupra planificării viitorului.
<p>4.5. Formarea conduitelor morale dezirabile în mediul școlar și social</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de găsire a unor soluții pentru remediarea unor comportamente negative (distrugerea unor obiecte / agresivitate față de o persoană); - Exerciții de apreciere a propriilor fapte și ale altora în raport cu valorile de adevăr,

Clasa pregătitoare - a IV-a
<p>dreptate, bine;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții pe baza vizionării unor materiale video; - Identificarea unor modele de viață.
<p>4.6. Asumarea responsabilității pentru activitățile realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor comportamente adecvate în diferite situații (normale sau de limită): „Ce se întâmplă dacă ...?”; „Ce fac atunci când ... ?”; „Consecințele actelor mele”; „Lista cu responsabilități”; - Jocuri de rol.
<p>4.7. Susținerea psiho-afectivă a elevilor pentru prevenirea situațiilor de criză</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punerea elevilor în situații limită în vederea formării unor comportamente reactive funcționale: „Ce faci dacă te rătăcești?” „Cum reacționezi dacă doi colegi se bat!” „Lista persoanelor pe care mă pot baza!” - Exerciții de deconflictualizare a decalajelor între posibilități și dorințe: „Identificarea surselor și reacțiilor la stres”; „Modalități de adaptare la stres”.
<p>4.8. Combaterea fenomenului de bullying la nivel școlar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Discuții tematice: <ul style="list-style-type: none"> „Blazonul personal”; „Cum mă văd ceilalți?”; „Spune NU violenței!”; „Puterea de a spune nu”; „Presiunea grupului și comportamentul pasiv-agresiv”;   - Vizionarea unor filmulețe de pe mediul online; - Realizarea unor postere; - Jocuri de rol.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare - a IV-a
Evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - motricitatea statică și dinamică - funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.) - conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală)
Măsurarea nivelului de dezvoltare cognitivă	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare) - nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă) - nivelul de dezvoltării imaginației - nivelul dezvoltării atenției
Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul dezvoltării vârstei limbajului - evaluarea capacității de înțelegere a limbajului oral și scris - nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul).
Evaluarea funcționalității în contextul școlar și social	<ul style="list-style-type: none"> -interpretarea stimulilor din mediul înconjurător -adaptarea la mediul școlar -maturizarea psiho-socială -abilități de autoservire -aptitudini practic-gospodărești -deprinderi sociale
Identitate	<ul style="list-style-type: none"> -Eu-I fizic și moral - familia - grupul școlar - relații intersociale - comportamente proactive - capacitatea de decizie - lucrul în grup
Autocontrol emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - comportamente dezirabile - managementul conflictelor - prevenția comportamentelor negative și a situațiilor de criză - fenomenul de bullying

Sugestii metodologice

Metoda observației
 Metoda convorbirii
 Metoda chestionarului
 Metoda testelor
 Discuții de grup și dezbateri
 Joc de rol
 Metode interactive de grup-problematizarea, brainstorming
 Completarea unor fișe, chestionare
 Exerciții de ascultare activă
 Exerciții de exprimare emoțională
 Exerciții de comunicare asertivă
 Discuții pe baza unor texte și filme
 Comentarea și evaluarea unor situații problematice
 Inițierea și realizarea de proiecte individuale și de grup (colaje, postere, afișe, etc.)
 Grilă de evaluare a abilităților psihomotorii (un inventar de bareme ale dezvoltării psihomotorii ale copilului normal dezvoltat cu vârste cuprinse între 3-13/14 ani).
 -Grile adaptate nivelului de dezvoltare psihomotor și gradului de afectare
 Matrici progresive RAVEN
 Proba de similitudini și fraze absurde
 Cuburile KOHS
 Scala BINET SIMON
 Scala WISC
 Scala DEARBORNE
 -Nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare)
 Probe pentru memorie vizuală și auditivă
 Proba Rey (memorie auditivă)
 Probe constituite din șiruri de cuvinte, imagini, numere
 Jocuri reproductive cu subiect din viața cotidiană
 Jocuri de construcție și îmbinare
 Alice Descoudres
 Proba de vocabula Rey
 Proba Borel-Maisonny
 Test A.B.C. (L.Filho)
 Test de înțelegere a lecturii
 Probe de conștientizare fonologică
 Fișă de evaluare a dificultăților grafice
 Proba de evaluare a predispozițiilor lexice
 Proba de evaluare a capacității lexice-Lobrot
 Instrumente metodologice pentru identificarea persoanelor cu risc de diagnosticare a tulburărilor specifice de învățare (anexa 1 OMEN 3124/20.01.2017)
 Probă de atenție distributivă Praga
 Proba de baraj Zazzo
 Test Toulouse Pierron
 Labirinturi
 CSEI (inventarele Coopersmith pentru evaluarea stimei de sine)
 NPQ* (Nonverbal personality Questionnaire)
 Teste proiective (om, arbore, casă)
 Testul Lucher
 Testul de apercepție pentru copii
 Probe de completare a frazelor, imaginilor, povestirilor

Lista de control pentru depistarea tulburărilor de comportament- Werry, Quay
MASC(Anxietate Agresivitate)

Ținând cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor, deficiențe mintale ușoare sau moderate, competențele propuse pot fi realizate prin activități practice, simple și eficiente ce pornesc de la mediul de viață al copilului, de la fapte și situații concrete de viață, cunoscute de copii și accesibile înțelegerii lor.

Sarcinile de lucru propuse de specialiști pot fi realizate individual, în perechi sau în grup.

În funcție de nivelul de dezvoltare psiho individuală specialiștii vor aplica testele și probele pe care le vor considera adecvate.

Bibliografie

- Băban, A.(coordonator), (2001), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, BCU Cluj-Napoca.
- Cocoadă, E., (2004),*Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Editura Psihimedia, Sibiu.
- Cristea S., (2006), *Curriculum pedagogic*, Vol. I, EDP, București.
- Cristea S., (1999), *Dicționar de termeni pedagogici*, EDP. București.
- Dumitru I., Al.(2008), *Consilierea psihopedagogică*, ed. a II-a revizuită. Editura Polirom. Iași.
- Marinache, A., V. (coord.), *Programa școlară pentru Psihodiagnoză, consiliere, orientare școlară și profesională, clasele I-X*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008;
- Petrescu, M. (coord.),(1998), *Programa cadru pentru psihodiagnoză- psihoterapie, orientare școlară și profesională*;
- Potolea,D, Toma,S., Borzea, A., *Cadru de Referință al Curriculumului Național (CRCN -2012)* ;
- Tomșa, Gh.,(2003), *Consilierea și orientarea în școală*. Editura Credis.
- Șchiopu, U. (2002), *Introducere în Psihodiagnostic*. Editura Fundatiei Humanitas.
- Vernon A. (2004), *Consilierea în școală.Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional- emotivă și comportamentală Clasele I-IV*. Editura A.S.CA.R. Cluj.
- Vernon A., (2006),*Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale. Clasele V-VIII*. Editura A.S.CA.R. Cluj.
- Vernon, A., *Programul Pașaport pentru succes*. Romanian Psychological Testing.
- Verza, E., Zlate, M., Golu, P., (1993), *Psihologia copilului*. EDP. București.
- Vlad E., (1999), *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate, București.
- Vlad, M., & al., (2000), *Programa cadru pentru Consiliere, asistență psihopedagogică și orientare școlară și profesională, pentru elevi cu deficiență mintală*, București.
- Vrăsmaș, E., Oprea V.(coord), (2003), *Set de instrumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*, Editura MarLink., București.
- ****Programa școlară pentru Consiliere și orientare, clasele I-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5286/09.10.2006
- ****Programa școlară pentru Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017
- ***(2015), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației.

Grupul de lucru:**Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației****Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța**

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Teodor Andra Maria Petruța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

***EVALUARE ȘI CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ,
PSIHODIAGNOZĂ***

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități locomotorii**

București, 2021

Notă de prezentare

„**Consilierea** este un proces complex ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții care impun o pregătire profesională de specialitate.” (Băban, A., 2003).

„Termenul de consiliere descrie relația interumană de ajutor (...), o relație de alianță, de participare și colaborare reciprocă” (Ivey, 1994, apud. Băban, A., 2003).

În sens larg, consilierea școlară reprezintă un proces intensiv de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (profesori, părinți, tutori și autorități școlare). Rolul consilierii este unul proactiv, ce presupune prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor.

Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică: familie – copil - școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului.

Consilierea psihopedagogică are drept obiectiv în școală dezvoltarea unui sistem coerent de scopuri în viață și întărirea comportamentului intențional. O persoană orientată spre scop este capabilă să pună în acțiune modele alternative de comportament, să abordeze problemele de viață din perspective diferite, dar fără a se cantona rigid în anumite soluții prefabricate (Tomșa, 2000).

Prin urmare, în procesul de consiliere se încearcă „provocarea” unei schimbări voluntare în atitudinile și comportamentul clientului, astfel încât persoana sau grupul

„să funcționeze optim din punct de vedere psihosocial” (Băban, 2003).

Consilierea școlară are ca scop fundamental sprijinirea clientului (elev, profesor sau părinte), pentru ca acesta să devină capabil să se ajute singur, să se înțeleagă atât pe sine însuși, cât și realitatea înconjurătoare. Prin urmare, sarcina consilierii școlare nu este de a da sfaturi, ci de a ajuta ca persoana aflată în dificultate să devină aptă să-și rezolve singură problemele cu care se confruntă.

Există mai multe *tipuri de consiliere*:

- Consilierea educațională - furnizarea de repere psihoeducaționale pentru sănătatea mentală, emoțională, fizică, socială și spirituală a copiilor;
- Consilierea informațională - oferirea de informații pe domenii, teme specifice;
- Consilierea de dezvoltare personală - formarea de abilități și atitudini care permit o funcționare personală și socială flexibilă și eficientă în scopul atingerii stării de bine;
- Consilierea suportivă - oferirea de suport emoțional, apreciativ, material;
- Consilierea vocațională - dezvoltarea capacității de planificare a carierei;
- Consilierea de criză - asistarea psihologică a persoanelor aflate în dificultate;

În cadrul consilierii, cunoașterea se transformă în autocunoaștere (consilierea individuală) și intercunoaștere (consiliere de grup).

Evaluarea psihologică reprezintă investigarea și evaluarea felului în care funcționează psihicul unei persoane. Acest proces cuprinde:

- evaluare cognitivă și neuropsihologică (atenția, memoria, concentrarea etc.);
- evaluare comportamentală;
- evaluare bio-fiziologică (reacții);
- evaluare subiectiv-emoțională (felul specific în care reacționează o persoană în funcție de anumiți stimuli, situații etc.);
- evaluarea personalității și a mecanismelor de adaptare/apărare;
- evaluarea unor aspecte psihologice specifice cuplului, familiei sau altor grupuri;

- evaluarea contextului familial, profesional, social, economic, cultural în care se manifestă problemele psihologice;
- evaluarea gradului de discernământ al persoanelor;
- evaluarea dezvoltării intelectuale și psihologice;
- alte evaluări în situații care implică componente psihologice.

Evaluarea psihologică a copilului este un demers solicitat adesea de medici, părinți, cadre didactice în vederea identificării cauzelor care stau la baza unor comportamente dezadaptative ale copilului sau alteori este solicitată doar pentru a cunoaște nivelul de dezvoltare al copilului raportat la vârsta cronologică.

Indiferent de scopul acesteia, **evaluarea psihopedagogică** este un demers complex care implică atât copilul cât și familia acestuia, și se realizează cu instrumente și tehnici specific psihologice și adaptate particularităților de vârstă ale copilului.

Prin obiectivele urmărite precum și prin metodele utilizate, consilierea consecutivă psihodiagnozei depășește simplul sfat pedagogic și se transformă într-un veritabil sistem de influențare, având drept reper următoarele:

1. existența unui model de personalitate;
2. adaptarea și integrarea școlară;
3. integrare socială;

Complexitatea psihodiagnozei și orientării școlare și profesionale reiese din multitudinea direcțiilor de acțiune:

- 1) psihologică (prin aspirații, realizări)
- 2) pedagogică (oferte școlare, concretizate în egalitatea șanselor)
- 3) axiologică (trăsături morale și creativitate)
- 4) sociologică (pragmatică și prospectivă).

În **planul cadru pentru unitățile de învățământ special care școlarizează copiii/elevii/ tineri cu dizabilități locomotorii**, disciplina se regăsește sub denumirea de „**Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză**”, axându-se, în principal pe cunoașterea psihopedagogică a elevului și a grupului de elevi și pe consilierea acestora în vederea formării unor comportamente adecvate în context școlar și social.

Graficul orelor prevăzute în planurile cadru pentru învățământul care școlarizează elevii cu dizabilități locomotorii (2018), la disciplina «Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză» din aria curriculară «Terapii specifice și de compensare».

Aria curriculară/ disciplină/ terapii	V	VI	VII	VIII
Evaluare și consiliere psihopedagogică, psihodiagnoză	2	1	1	2

Notă:

Planul cadru se aplică în toate unitățile de învățământ special care organizează învățământ primar și gimnazial pentru dizabilități locomotorii.

Pentru disciplinele din ariile curriculare I - VII se respectă prevederile planurilor cadru, specifice fiecărui ciclu de învățământ primar și gimnazial, utilizate în învățământul de masă.

Activitățile din cadrul Terapiilor specifice și de compensare se vor realiza în funcție de tipul de dizabilitate și nivelul de severitate.

Competențe generale

- 1. Cunoașterea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice**
- 2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social**
- 3. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative**

Clasele a V-a – a VIII-a

Competențe specifice și activități de învățare

1. Cunoașterea psihopedagogică a elevului și a clasei de elevi din punct de vedere al particularităților specifice

COMPETENȚA SPECIFICĂ	ACTIVITĂȚI DE EVALUARE	CONȚINUTURI	SUGESTII METODOLOGICE
1.1.Evaluarea capacităților perceptiv-motrice și de reprezentare	<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea senzorial-perceptivă Evaluarea psihomotricității 	<ul style="list-style-type: none"> evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază motricitatea statică și dinamică funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.) conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală) 	<ul style="list-style-type: none"> Grilă de evaluare a abilităților psihomotorii (un inventar de bareme ale dezvoltării psihomotorii ale copilului normal dezvoltat cu vârste cuprinse între 3-13/14 ani). Grile adaptate nivelului de dezvoltare psihomotor și gradului de afectare.
1.2.Evaluarea capacității de analiză sinteză, comparație, generalizare și abstractizare	<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea proceselor psihice superioare 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare) Nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă) 	<ul style="list-style-type: none"> Matrici progresive RAVEN Proba de similitudini și fraze absurde Cuburile KOHS Scala BINET SIMON Scala WISC Scala DEARBORNE
1.3.Evaluarea capacității de recunoaștere și reproducere și a particularităților mnezice			<ul style="list-style-type: none"> Probe pentru memorie vizuală și auditivă Proba Rey (memorie auditivă) Probe constituite din șiruri de cuvinte, imagini, numere.
1.4.Evaluarea capacității de comunicare funcțională și	<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul dezvoltării imaginației 	<ul style="list-style-type: none"> Jocuri reproductive cu subiect din viața cotidiană Jocuri de construcție și

particularitățile de dezvoltare	limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale • Evaluarea personalității și a comportamentului	-Nivelul dezvoltării vârstei limbajului -Nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul) -Nivelul dezvoltării atenției -evaluarea principalelor trăsături de personalitate -evaluarea tulburărilor de comportament -identificarea tendințelor de agresivitate și anxietate	Îmbinare (*Se aplică în funcție de gradul de afectare motor) -Alice Descoudres -Proba de vocabular Rey -Proba Borel-Maisonny -Test A.B.C. (L.Filho) -Test de înțelegere a lecturii -Probe de conștientizare fonologică -Fișă de evaluare a dificultăților grafice (*Se aplică în funcție de gradul de afectare motor) -Proba de evaluare a predispozițiilor lexice -Proba de evaluare a capacității lexice-Lobrot -Instrumente metodologice pentru identificarea persoanelor cu risc de diagnosticare a tulburărilor specifice de învățare (anexa 1 OMEN 3124/20.01.2017) -Probă de atenție distributivă Praga -Test Toulouse Pierron -Labirinturi -CSEI (inventarele Coopersmith pentru evaluarea stimei de sine) NPQ* (Nonverbal personality Questionnaire) -Testul Lucher -Testul de a percepție pentru copii -Probe de completare a frazelor, imaginilor, povestirilor -Lista de control pentru depistarea tulburărilor de comportament- Werry, Quay -MASC(Anxietate Agresivitate)
---------------------------------	---	---	--

2. Evaluarea funcționalității în context școlar și social

Competențe specifice	Activități de evaluare/ terapie
<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea capacității de receptare, înțelegere și exprimare în diferite contexte 	<ul style="list-style-type: none"> Dialog tradițional „față în față” Grile de evaluare situaționale
<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea capacității de adaptare la mediul școlar 	<ul style="list-style-type: none"> Probe de integrare școlară și socială
<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea nivelului maturizării psiho-sociale - diversificarea modalității de rezolvare a diverselor situații problematice și a situațiilor cu caracter practic. 	<ul style="list-style-type: none"> Scala de maturizare psiho-socială Gunzburg Scara Vineland Găsire de soluții la diverse probleme (se va urmări comportamentul elevului pentru întărirea oricărui progres)
<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea abilităților de autoservire și a aptitudinilor practic-gospodărești. 	<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea deprinderilor de igienă Evaluarea deprinderilor de alimentație Activități de cunoaștere a utilității diferitelor obiecte Vizite la ferme, grădini botanice/zoologice Activități ocupaționale simple Expoziții cu vânzarea unor produse proprii în cadrul instituției
<ul style="list-style-type: none"> Evaluarea deprinderilor sociale și a comunicării cu mediul social 	<ul style="list-style-type: none"> discuții tematice ”Cum ne comportăm...?” (la cumpărături; în mijloacele de transport, etc.) ”Sunt un tânăr manierat!” (utilizarea adecvata a formulilor de politețe) ”Cum petrec timpul liber”

3. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Competențe specifice	Activități de evaluare/ terapie
1. Identificarea elementelor de identitate personală	<ul style="list-style-type: none"> Identificarea și denumirea numelui propriu, vârstei, sexului, caracteristicilor personale (fizice și morale) Conștientizarea corpului propriu prin identificarea, denumirea părților corpului Cunoașterea funcțiilor de bază ale diferitelor părți ale corpului (auz, văz, mișcare, miros, gust, pipăit) ”Corpul meu este în schimbare!” ”Ce știi despre mine?”
2. Cunoașterea relațiilor familiale de bază	<ul style="list-style-type: none"> Recunoașterea persoanelor apropiate (membrii familiei, prieteni, personal specializat din instituțiile de protecție socială) Identificarea și denumirea numelor membrilor familiei, a personalului specializat, etc. Rolul și statutul membrilor familiei Relații interfamiliare ”Arborele genealogic” ”Buna conviețuire”

<p>3. Conștientizarea elevului cu privire la apartenența și dependența sa de grupul școlar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Chestionar sociometric - Discuții tematice: <ul style="list-style-type: none"> „Eu și ceilalți!” „Persoanele din jurul meu” „Coleg sau prieten?” „Descrierea colegului” „Prietenul la nevoie se cunoaște!” „Drepturi și responsabilități în cadrul grupului” „Rolul fiecăruia în cadrul grupului” „Influența grupurilor asupra mea!” „Încrederea și respectul față de ceilalți!” „Comunicare cu ambele sexe într-un mod potrivit și respectuos”
<p>4. Cultivarea sentimentului de apartenență prin conștientizarea relațiilor intersociale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de stimulare, dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare verbală, non-verbală, mimico-gestuală - Discuții tematice: <ul style="list-style-type: none"> „Rolul meu în cadrul grupului” „Reguli de comunicare în mediul social” „Grupurile din care fac parte” „Presiunea pozitivă și negativă a grupului”
<p>5. Încurajarea comportamentelor pro-active și de interrelaționare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - conversații tematice - conversații privind schimbări de statut și rol „Cum ne alegem prietenii/colegii de echipă?” „De ce este bine să ajutăm?”
<p>6. Formarea capacității de auto-evaluare și decizie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Conversații tematice: <ul style="list-style-type: none"> „Afisul meu publicitar!” *Se aplică în funcție de gradul de afectare motor „Calități și defecte!” „Valorile mele!” „De ce abilități am nevoie?” „Și eu vreau să fac!” „Eu decid pentru mine!” (stil de viață sănătos, educație sexuală, consum de droguri, trafic de persoane, exploatarea prin muncă, etc)
<p>7. Formarea și dezvoltarea deprinderii de cooperare și lucru în grup</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea și respectarea regulilor (în activități școlare și extrașcolare) - Activități de grup: colaj colectiv, desen colectiv *Se aplică în funcție de gradul de afectare motor „Împreună suntem puternici!” * aprecierile se vor face la nivelul întregului grup, se vor încuraja toți elevii

4. Formarea unor comportamente și reacții emoționale adecvate diferitelor contexte socio-educative

Competențe specifice	Activități de evaluare/ terapie
1. Formarea capacității de autocontrol emoțional	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea diferitelor emoții - Exprimarea unor stări emoționale - identificarea unor alternative privind reacțiile emoționale (ex. Pot să mă controlez!)" "Ce faci dacă ...?" "Cum te simți astăzi?" "Termometrul evaluării stării emoționale" -Autonomizare emoțională prin crearea unor condiții de independență afectivă, confort și echilibru în contactele relaționale afective
- Reducerea tensiunii psiho-afective în vederea dobândirii unor comportamente dezirabile.	<ul style="list-style-type: none"> - activități de expresie artistică: terapie prin desen, modelaj, meloterapie, teatru de umbre, dramatizare, etc. *Se aplică în funcție de gradul de afectare motor
- Dezvoltarea abilităților de relaționare și management al conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea regulilor și normelor sociale în situații simulate de viață - găsim de soluții la diverse probleme Teme orientative: "Consecințele comportamentelor negative!" "Cum mă port în situația "x"?" "Așa da, așa nu!" "Cel mai înțelept cedează!" "Decizia îmi aparține" "Sunt un bun mediator"
- Dezvoltarea abilităților de prevenire a manifestărilor afective negative	<ul style="list-style-type: none"> - Tehnici de relaxare - "Relația gânduri – emoții – comportamente" - Impactul comportamentelor pozitive și negative asupra planificării viitorului
- Formarea conduitelor morale dezirabile în mediul școlar și social	<ul style="list-style-type: none"> - Găsirea unor soluții pentru remediarea unor comportamente negative (distrugerea unor obiecte / agresivitate față de o persoană) - Aprecierea propriilor fapte și ale altora în raport cu valorile de adevăr, dreptate, bine -Discuții pe baza vizionării unor materiale video -Identificarea unor modele de viață
- Asumarea responsabilității pentru activitățile realizate	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea unor comportamente adecvate în diferite situații (normale sau de limită) "Ce se întâmplă dacă ...?"

	<p>"Ce fac atunci când ... ?"</p> <p>"Consecințele actelor mele"</p> <p>"Lista cu responsabilități"</p>
- Susținerea psiho-afectivă a elevilor pentru prevenirea situațiilor de criză	<p>- punerea elevilor în situații limită în vederea formării unor comportamente reactive funcționale</p> <p>"Ce faci dacă te rătăcești?"</p> <p>"Cum reacționezi dacă doi colegi se bat!"</p> <p>"Lista persoanelor pe care mă pot baza!"</p> <p>Deconflictualizare a decalajelor între posibilități și dorințe</p> <p>"Identificarea surselor și reacțiilor la stres"</p> <p>"Modalități de adaptare la stres"</p>
- Combaterea fenomenului de bullying la nivel școlar	<p>- Discuții tematice:</p> <p>"Blazonul personal"</p> <p>"Cum ma vad ceilalți?"</p> <p>"Spune NU violenței!"</p> <p>"Puterea de a spune nu"</p> <p>"Presiunea grupului și comportamentul pasiv-agresiv"</p> <p>- Vizionarea unor filmulețe de pe mediul online</p> <p>- Realizarea unor postere</p> <p>*Se aplică în funcție de gradul de afectare motor</p>

Conținuturi:

1. Evaluarea nivelului de structurare a conduitelor perceptiv-motrice de bază:

- motricitatea statică și dinamică
- funcțiile senzoriale (vizuală, auditivă, tactil-kinestezică, olfactivă, etc.)
- conduita perceptiv motrică (schema corporală, lateralitatea, dominanța, percepția culorii, formei, mărimii; orientarea spațio-temporală)

2. Măsurarea nivelului de dezvoltare cognitivă:

- nivelul dezvoltării mintale (coeficient de inteligență, coeficient de dezvoltare)
- nivelul dezvoltării memoriei (fidelitate, volum, formă)
- nivelul dezvoltării imaginației
- nivelul dezvoltării atenției

3. Evaluarea limbajului, comunicării și a achizițiilor școlare instrumentale

- nivelul dezvoltării vârstei limbajului
- evaluarea capacității de înțelegere a limbajului oral și scris
- nivelul achizițiilor școlare instrumentale (scris-citit-calcul)

4. Evaluarea personalității și a comportamentului

5. Evaluarea funcționalității în contextul școlar și social

- interpretarea stimulilor din mediul înconjurător
- adaptarea la mediul școlar
- maturizarea psiho-socială
- abilități de autoservire
- deprinderi sociale

6. Identitate

- Eu-I fizic și moral
- familia
- grupul școlar
- relații intersociale
- comportamente proactive
- capacitatea de decizie
- lucrul în grup

7. Autocontrol emoțional

- comportamente dezirabile
- managementul conflictelor
- prevenția comportamentelor negative și a situațiilor de criză
- fenomenul de bullying

Sugestii metodologice

- Metoda observației
  - Metoda convorbirii
  - Metoda chestionarului
  - Metoda testelor
  - Discuții de grup și dezbateri
  - Metode interactive de grup-problematizarea, brainstorming
  - Completarea unor fișe, chestionare
  - Ascultare activă
  - Exprimare emoțională
  - Comunicare asertivă
  - Discuții pe baza unor texte și filme
  - Comentarea și evaluarea unor situații problematice
  - Inițierea și realizarea de proiecte individuale și de grup (colaje, postere, afișe, etc.)
- *Se aplică în funcție de gradul de afectare motor

Ținând cont de particularitățile psihoindividuale ale copiilor, dizabilități locomotorii, competențele propuse pot fi realizate prin activități simple și eficiente ce pornesc de la mediul de viață al copilului, de la fapte și situații concrete de viață, cunoscute de copii și accesibile înțelegerii lor.

Sarcinile de lucru propuse de specialiști pot fi realizate individual, în perechi sau în grup.

În funcție de nivelul de dezvoltare psiho individuală și psiho-motor, specialiștii vor aplica testele și probele pe care le vor considera adecvate.

Bibliografie

- Băban, A.(coordonator), (2001), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigjenție și consiliere*, BCU Cluj-Napoca.
- Cocoardă, E., (2004), *Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică*, Editura Psihomedica, Sibiu.
- Cristea S., (2006), *Curriculum pedagogic*, Vol. I, EDP, București.
- Cristea S., (1999), *Dicționar de termeni pedagogici*, EDP. București.
- Dumitru I., Al.(2008), *Consilierea psihopedagogică*, ed. a II-a revizuită. Editura Polirom. Iași.
- Marinache, A., V. (coord.), *Programa școlară pentru Psihodiagnoză, consiliere, orientare școlară și profesională, clasele I-X*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008;
- Petrescu, M. (coord.),(1998), *Programa cadru pentru psihodiagnoză-psihoterapie, orientare școlară și profesională*;
- Potolea,D, Toma,S., Borzea, A., *Cadru de Referință al Curriculumului Național (CRCN -2012)* ;
- Tomșa, Gh.,(2003), *Consilierea și orientarea în școală*. Editura Credis.
- Șchiopu, U. (2002), *Introducere în Psihodiagnostic*. Editura Fundatiei Humanitas.
- Vernon A. (2004), *Consilierea în școală.Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional- emotivă și comportamentală Clasele I-IV*. Editura A.S.CA.R. Cluj.

Vernon A., (2006), *Consilierea în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale. Clasele V-VIII*. Editura A.S.C.A.R. Cluj.

Vernon, A., *Programul Pașaport pentru succes*. Romanian Psychological Testing.

Verza, E., Zlate, M., Golu, P., (1993), *Psihologia copilului*. EDP. București.

Vlad E., (1999), *Evaluarea în actul educațional terapeutic*, Editura Prohumanitate, București.

Vlad, M., & al., (2000), *Programa cadru pentru Consiliere, asistență psihopedagogică și orientare școlară și profesională, pentru elevi cu deficiență mintală*, București.

Vrăsmaș, E., Oprea V.(coord), (2003), *Set de instrumente, probe și teste pentru evaluarea educațională a copiilor cu dizabilități*, Editura MarLink., București.

****Programa școlară pentru Consiliere și orientare, clasele I-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5286/09.10.2006

****Programa școlară pentru Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017

***(2015), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*. Document de politici educaționale elaborat și pus în dezbatere de Institutul de Științe ale Educației.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Regep Nida Nermin	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Teodor Andra Maria Petruța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori”, Constanța
Totolan Ecaterina Gabriela	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța
Cabuz Elena	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Delfinul”, Constanța
Ciubucă Vasile	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Constanța

---

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concururifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

